

Ritonõpo Omiry

A Bíblia Sagrada na língua Aparai do Brasil

Ritonõpo Omiry

A Bíblia Sagrada na língua Aparai do Brasil
[apy]

Tradução: © 1986, 2005, 2017, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

Edição — Novo Testamento
© 1986, 2005, Liga Bíblica Internacional

Primeira Edição —Bíblia
© 2017, Sociedade Bíblica do Brasil
www.sbb.org.br

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Ritonõpo Omiry Osemazupu

<i>Esetykomo</i>		<i>Ikuhtoh po</i>
Osemazuhme Tyritypõpyry.....	Jenexi.....	Jen..... 1
Izyraeu tō Esyryhmatopõpyry Ejitu poe.....	Exutu.....	Exu..... 81
Amorepatopõpyry Emero Tymoisā poko.....	Rewitiku	Rew146
Izyraeu tō Tuhke Ehtoh Kuhtopõpyry.....	Numeru.....	Num192
Izyraeu tō Amorepatopõpyry ropa.....	Teuteronomiu....	Teu 250
Jozue	Jozue.....	Joz 309
Apiakane tō Ehtopõpyry poko	Juize.....	Jui 345
Ruti	Ruti	Rut..... 385
1 Samueu	1 Samueu	1Sam 391
2 Samueu	2 Samueu	2Sam 444
1 Tuisa tō Ehtopõpyry.....	1 Tuisa.....	1Tui 487
2 Tuisa tō Ehtopõpyry	2 Tuisa.....	2Tui 536
1 Tymerosā Kurākatopõpyry.....	1 Koronika	1Kor..... 586
2 Tymerosā Kurākatopõpyry.....	2 Koronika	2Kor 631
Extara	Extara	Ext..... 686
Neemia	Neemia.....	Nee 702
Exite	Exite.....	Exi 727
Jo	Jo	Jo..... 739
Izyraeu tō Eremiatopõpyry	Saumu	Sau 803
Emese Kure Ehtoh poko	Porowepio	Por..... 985
Tuaro Exikety Namorepatopo Ekereziachte		
Eclesiastes.....	Ekereziaxti.....	Eke 1027
Saromāo Eremiatopõpyry	Kātiku	Kāt..... 1040
Izaja	Izaja	Iza1051
Jeremia	Jeremia	Jer1148
Ihnamotopõpyry	Ramētasão	Ram 1246
Ezekieu	Ezekieu	Ezek.... 1260
Tanieu	Tanieu	Tan 1338
Ozeja	Ozeja	Oze 1363
Joeu	Joeu	Joe..... 1377
Amoxi	Amoxi	Amo..... 1385
Opatia	Opatia	Opa..... 1396
Jona	Jona	Jon 1399
Mikeja	Mikeja	Mik.....1403
Naum	Naum	Nau..... 1411
Apakuke	Apakuke.....	Apa..... 1416
Sowonia	Sowonia	Sow.....1422
Ajeu	Ajeu	Aje.....1427
Zakaria	Zakaria.....	Zak1430
Marakia	Marakia.....	Mar..... 1446

Ritonôpo Omiry Kasenato

<i>Esetykomo</i>	<i>Ikuhtoh po</i>
Mateu Nymerohpyry Jezu poko.....	Mateu Mat1453
Maku Nymerohpyry Jezu poko.....	Maku..... Mak 1532
Ruka Nymerohpyry Jezu poko.....	Ruka..... Ruk1576
João Nymerohpyry Jezu poko.....	João..... João..... 1658
Omi Kurã Jezu poko Ekarory 12mākomo a.....	Atos..... At.....1710
Pauru Nymerohpyry Roma pôkô Neneryme.....	Romanos Ro1769
Pauru Nymerohpyry Korîtu pôkô Neneryme.....	1 Korîtiu..... 1Ko 1801
Pauru Nymerohpyry ropa Korîtu pôkô Neneryme	2 Korîtiu..... 2Ko 1834
Pauru Nymerohpyry Karaxia pôkô Neneryme	Karaxia Ka 1855
Pauru Nymerohpyry Epezu pôkô Neneryme	Epezu Ep 1867
Pauru Nymerohpyry Pirîpo pôkô Neneryme	Pirîpo Pi 1878
Pauru Nymerohpyry Koroxi pôkô Neneryme	Koroxi Kor..... 1886
Pauru Nymerohpyry Tesaronika pôkô Neneryme	1 Tesaronika 1Tes 1895
Pauru Nymerohpyry ropa Tesaronika pôkô Neneryme	2 Tesaronika 2Tes1901
Pauru Nymerohpyry Timoteu Neneryme.....	1 Timoteu..... 1Tim 1905
Pauru Nymerohpyry ropa Timoteu Neneryme	2 Timoteu..... 2Tim1913
Pauru Nymerohpyry Titu Neneryme	Titu..... Tit..... 1920
Pauru Nymerohpyry Piremô Neneryme	Piremô Pir..... 1924
Epereu tō Neneryme sero.....	Epereu..... Eper..... 1927
Nymerohpyry sero	Tiaku..... Tia1952
Peturu Nymerohpyry Apitorymano	1 Peturu 1Pe1961
Peturu Nymerohpyry Asakoromano	2 Peturu 2Pe 1971
João Nymerohpyry Apitorymano	1 João 1Jo..... 1977
João Nymerohpyry Asakoromano	2 João 2Jo 1985
João Nymerohpyry Oseruaono	3 João 3Jo 1987
Nymerohpyry sero	Juta Jut 1989
Ritonôpo Nenepohpyry João a.....	Apokaripxi Apo..... 1992

Ritonõpo Omiry Osemazupu

⁷Naeroro orēpyra exiko, enaromyra roropa exiko. Tomeseke exiko Jomihpyry omipona oehtohme porehme, ynekarohpyry ypoetory Moeze a ekarotohme oya. Moro onurumekara exiko ipunaka, ekurehpyra mase exiko, orēpyra exiko mase, emero pona oytoryhtao. ⁸Oturukehpyra exiko Jomihpyry sekeremaryme; atamorepako ipoko saereme, koko roropa, tomeseke sā ynmeropohpyry omipona oehtohme. Morara awahtao kure ehtoh oehnōko oya mana. ⁹Ynyripohpyry poko wenikehpyra exiko: “Jamihme exiko orēpyra roropa exiko! Poremāpyra exiko, enaromyra roropa. Ynara exiryke Ywy, Ritonõpo Oesēkomo amaro exikehpyra exiko ase emero pata tō pona oytoryhtao.”

Jozue 1.7-9

JENEXI

Osemazuhme Tyritopõpyry

Gênesis

Ekarotopo

Sero *Jenexi* ekarōko senohne emero Ritonōpo nyrihpyryme ehtoh poko. Ahno tyrise roropa eya kure rokene. Tōturuse ynororo ahno a zae toto ehtoh poko tōmipona toto ehtohme repe. Yrome aomipona pyra toehse toto iirypyryme. Atāo tō poko ekarōko, Kāi poko Apeu maro, Noe poko, tapyi kaetoko exikety Papeu poko. Moromeīpo ekarōko roropa mā Aparāo tō poko, Izake tomo, Jako tomo, Joze ytotopõpyry poko roropa Ejitu pona. Ritonōpo ehtoh poko ekarōko ahno tō maro. Tōmipona exiketō pyno mana yronymyryme. Yrome tōmipona pyra exiketō apiakāko mana toto wānohtohme.

Sero pape ao

Kapu tōkehko ritopõpyry 1.1—2.25
Iirypyryme ahno toehse 3.1-24
Atāo poe Noe pona 4.1—5.32
Noe zueme ehtoh pona 6.1—10.32
Tapyi kaetoko exikety Papeu 11.1-9
Sem poe Aparā pona 11.10-32
Aparā tomo, Izake, Jako 12.1—35.29
Ezau mūkuru tomo 36.1-43
Joze irui tō maro 37.1—45.28
Izyraeu tomo Ejitu po 46.1—50.26

1 ¹Apitoryme kapu tyrise Ritonōpo a, nono roropa. ²Sero sā pyra, typōke pyra sero nono kynexine, onokyro pyra, otyro pyra, tuna rokene. Xinukutume rokē kynexine tuna konōto po, Ritonōpo Zuzenu toytose tuna epozakuroko.

³— Saereme exiko! tykase Ritonōpo.

Mame tōmehpitose, saereme toehse. ⁴Saerehkatoth tonese Ritonōpo a, kure rokene, xinukutumā sā pyra. ⁵Moro tosehapse eya saeremāme, moro xinukutumā tosehapse eya “kokome”. Moraramē tōmehse rahkene, moro aēmehpitory osemazupu kynexine.

⁶Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Tuna atapiakako, zokonaka onuhtohme!

⁷Moraramē tuna tātapiakase zokonaka zopino ehtohme te, zokonaka kakoxi onuhtohme, amerehmā moinakoxi. ⁸Moro tosehapse eya “kapume”. Xinukutu, sā, moro asakoro aēmehtoh kynexine.

⁹Morame tōmiry ke tuna amerehmā zopino tapiakase Ritonōpo a, esaka tyripose, nono osenotohme! Mame moro sā toehse, nono tonore!

¹⁰Moro “nonome” tosehpase Ritonōpo a. “Tuna konōto” me moro tuna tō tosehpase eya. Mame morohne eneryke tyya Ritonōpo zamaro inyrityā kynexine. ¹¹Morame ynara tykase ynororo:

— Awahtako emero rokene, tykase otytyko a, toperex exiko tupuhtuke roropa oehtohme!

Mame morara toehse kehko. ¹²Nono po otyro tōkehko tahtase emero porehme: tupuhtuke exiketomo te, wewe tōkehko, toperex exiketomo. Mame morohne eneryke tyya Ritonōpo zamaro inyrityā kynexine kure exiryke.

¹³Xinukutu, sā tōmehse oseruao aehtopo.

¹⁴Morame ynara tykase Ritonōpo:

— Ezurume exiko kapu poko saerehkaneme, ěmepyr apiakatohme, koko apiakaneme te, jeimamyry apiakaneme te, ikonopory, enara. ¹⁵Moro ezuru tō saereh āko mā kehko sero nono po, tykase Ritonōpo.

Mame morara toehse. ¹⁶Asakoro ezuru konōto tō tyrise eya: zumono saerehkatohme saereme te, zumo hkopyra exikety saerehkatohme koko. Xirikuato tō tyrise roropa eya. ¹⁷Kapu poko morohne tyrise eya saerehkatohme nono pona, ¹⁸saerehkane tuisaryme xixi, koko tuisaryme nuno. Ritonōpo zamaro kynexine inyrityamo. ¹⁹Xinukutu, sā tōmehse, 4me aehtopo.

²⁰Morame ynara tykase Ritonōpo:

— Nakuaōkōme ehtoko, kana tomo pehme tuna ehtohme isene exiketō ke, torō tōme roropa ehtoko taporihkāme kae ytoketōme!

²¹Moro sā isene exiketō konōto tō, nakuaōkō tyrise Ritonōpo a, isene exiketomo, kana tomo emero tyrise eya nakuae ytoketomo, torō tōkehko roropa emero tyotyoro exiketō tyrise eya. Mame tynyrityā eneryhtao tyya Ritonōpo zamaro inyrityā kynexine, kure exiryke. ²²Mame kure tynyrityā tyripose eya, ynara tykase ynororo:

— Oemātoko, tuhke oehtohkōme, pehme tuna konōto ehtohme! Torō tō roropa oemātoko tuhke oehtohkōme sero nono po!

²³Xinukutu, sā tōmehse, 5me ehtopo.

²⁴Morame ynara tykase Ritonōpo:

— Nono poro ytoketōme ehtoko, onokyro tomo, okyno tōkehko, zakare tōkehko, tykase.

Morara exiryke moro sā toehse. ²⁵Onokyro tōkehko tyrise Ritonōpo a inunomo te, pisararano, emero rokē tyrise eya, okyno tōkehko roropa, isene exiketō emero. Mame tynyrityā eneryke tyya Ritonōpo zamaro inyrityā kynexine. ²⁶Mame ynara tykase ynororo:

— Eropa, ahno syritase kysā exikety. Mame kana esēme exīko mā toto te, torō tō esēme te, okyno tō esēme te, onokyro tō esēme, emero nono poro tyotyoketō esēme roropa.

²⁷Moro sā ahno tyrise Ritonōpo a; tysā tyrise toto eya. Tyrise toto eya orutuame, nohpome, enara. ²⁸Mame kure rokē tyripose toto eya, ynara tykase:

— Emūkuatoko, tuhke oemātohkōme, saparahme oehtohkōme sero nono poro, emero esēme oehtohkōme. Kana esēme ehtoko tunakuaōkō

emero te, torō tō esēme roropa te, onokyro tō esēme okyno tō esēme, enara. ²⁹Anapyrykōme otyro ekarōko ase tupuhtuke exiketomo te, wewe epery roropa. ³⁰Yrome onokyro tōkehko a, torō tomo a, nono poro ytoketomo a roropa onahpoty ekarōko ase toto napyryme, otyro ary roropa.

Mame moro sã toehse rahkene. ³¹Morara exiryke tynyrytã eneryhtao tyya Ritonōpo zamaro inyrytã kynexine. Kure rokē kynexine. Xinukutu, sã tōmehse, 6mano.

2 ¹Moraramē tōtyhkase Ritonōpo tynyrytã poko: kapu te, nono te, emero epōkō maro. ²7me tōmehse ahtao tōtyhkase ynororo tynyrytã tō riry poko, mame tōseremase ynororo, toerohkehxiō. ³Mame moro ēmepiry tyripose eya ēmepiry kurāme, tōtyhkase toexiryke toerohtoh poko te, tōseremase roropa ynororo. ⁴Moro sã kapu tyrise kehko, nono maro.

Ritonōpo narykahpyry, Etē

Kapu tōkehko tyrise ahtao Ritonōpo a, sero nono maro, ⁵otyro pyra, onahpoty pyra roropa kynexine, konopo onenehpopytyra ro Ritonōpo exiryke. Tupito arykananō pyra roropa kynexine. ⁶Yrome nono ae tuna tutūtase nono ehkatohme. ⁷Moraramē nono tapoise Ritonōpo a ahnome apuhtohme. Tynyryhpyry tounapūmase eya isene aehtohme, moro sã ahno toehse isene exiketyme.

⁸Moromeīpo tupito tarykase Ritonōpo a, Etē nonory po, xixi tūtatoh wino. Morotona tynyryhpyry ahnome tyrise eya. ⁹Moro po wewe kurākō tyrise Ritonōpo a emero rokē aeperytatohme. Epery kure toperytase kehko. Moroto tupito rānao eperytakety kynexine isene jūme orihpyra ehtopo. Imepỹ zoko roropa moroto kynexine kure ehtoh poko tuarōtatopo, popyra ehtoh poko tuarōtatopo, enara.

¹⁰Moro Etē po iporiry tutūtase otyro ehxikaneme. Morotoino tapiakase moro iporiry 4me tuna ehtohme. ¹¹Toiro tuna esety kynexine Pisō, Hawira nonory zomye ytokety. Moroto uuru nae kynexine. ¹²Moro uuru kure kynexine. Moroto ixtaratu kurā roropa kynexine, topu kurā roropa moroto kynexine joiame exikety. ¹³Mame imepỹ tuna esety kynexine Kiōme. Moro rānakuroko kynexine Kuxe nonory po. ¹⁴3me aehtoh kynexine tuna Tikere mano. Moro kynexine Axiria ehpikuroko xixi tūtatoh wino. Mame tuna kynexine 4me aehtopo Eupyrati esety kynexine.

¹⁵Naeroro tynarykahpyry po Etē po mokyro orutua tyrise Ritonōpo a tupito poko aerohtohme otyro arykatohme. ¹⁶Mame ynara tyripose ynororo eya:

— Wewe epery emero ekarōko ase oya anapyryme, ¹⁷toiro wewe epery rokē tuarōtatoh zae ehtoh poko te, popyra ehtoh poko roropa, moro epery rokē osenahno. Moro epery onenahpyra exiko, ynara exiryke, tonahse oya ahtao moro ae ro orihnōko mase.

¹⁸Moromeīpo ynara tykase Ritonōpo:

— Toiroro mose ehtoh popyra nase. Imepỹ rīko ase imarōme aehtohme, akorehmaneme, tykase.

¹⁹Apityryme nono tapuhse Ritonōpo a emero rokē onokyrome, torō tōkehkome roropa. Mokaro tarose eya toto esehpatohme orutua a. Tosehpase toto eya. ²⁰Torō tō tosehpase eya, okyno tomo, onokyro tō roropa emero

tosehpase toh eya. Yrome toto maro akorehmane onenepyra kynexine imaro exiketyme.

²¹ Naeroro mokyro tynyhmapose Ritonōpo a ironaka. Tynyhse ynororo ahtao aoropary zehpyry toiro touse Ritonōpo a. Mame ipū tapuruse ropa eya. ²² Moro aoropary zehpyry tyrise nohpome Ritonōpo a. Tarose ynororo eya orutua a.

²³ — To! Mose kure ipunaka!

Upū mose ro, yzehpyry roropa.

“Nohpome” mose esehpāko ase

upū risēme exiryke, tykase ynororo.

²⁴ Morara exiryke orutua kō tummy rumekāko, tyse rumekāko roropa mā toto typty maro rokē toehtohme. Mokaro asakoro toiro pūme exīko mā toto.

²⁵ Mokyro orutua nohpo maro, asakoro ro tupoke pyra toh kynexine. Yrome ihximyra toh kynexine.

Ritonōpo omipona pyra toehse toto

3 ¹ Morarame okoi tuarohxo kynexine, imehnō onokyro tō motye, onekunohtōme kynexine. Tōturupose ynororo nohpo a:

— Ajohpe pyra “Tupito pō wewe epery osenahno,” naseh oya Ritonōpo?

²⁻³ — Ÿ, wewe tō epery enahnōko ynanase emero repe, tykase, tozuhse nohpo a.

— Tupito rānaō epery rokē onenahpyra ynanase. Moro epery rokē: “Osenahno, anapoipyra ehtoko oorikyrykōino,” nase Ritonōpo yna a, tykase.

⁴⁻⁵ — Ajohpe! tykase okoi eya. — Orihpyra mase. Morara tykase Ritonōpo zuaro toexiryke, moro wewe epery enapyryhtao oya xine tuaro exīko matose Ritonōpo ehtoh samo, kure ehtoh waro exīko matose, popyra ehtoh waro exīko roropa matose, tykase.

⁶ Mame moro wewe kure tonese nohpo a, epery roropa kure potu tonese eya, tonahsēme. Tōsenetupuhse ynororo: “Kure exiry emero zuaro toehse jahtao,” tykase ynororo tyra rokene. Naeroro moro wewe epery tapoise eya, tonahse roropa eya; tokarose eya tynio a, tonahse eya roropa. ⁷ Morara ahtao enurukō tātaturuhmakase. Iirypyryme toehtohkō poko tuarōtase toto. Ihxipŷke toehse toto, tymetyke pyra toexirykōke. Naeroro ituary ke toemetyhtose toto ihxipŷke toexirykōke.

⁸ Moro ae ro tyryry tykase ahtao kokonie pukuro Ritonōpo omiry totase orutua a ipyty a roropa, aytoryhtao tynarykahpyry poro. Tōtonēse toto wewe mitaka. ⁹ Yrome orutua tykohmase Ritonōpo a ekaropotohme:

— Otokoh ma?

¹⁰ Ynara tykase orutua:

— Ōmiry etā osemazuhme oytoryhtao anarykatyā poro, yrome enaromŷke akene, tupoke pyra jexiryke. Naeroro otonēno, tykase.

¹¹ — Onoky poe tupoke pyra oehtoh waro mexino? Enahpŷ epery menahno? tykase Ritonōpo eya.

¹² Ynara tykase orutua:

— Mose nohpo onekarohpyry ya ypytyme, mose ro a epery tonahpose ya, mame enahno rahkene.

¹³ Mame Ritonōpo tōturupose nohpo a:

- Oty katoĥ morara myrino? tykase.
 — Okoi jenekunohno, tykase noĥpo, — morara exiryke enahno, tykase.

Toto wānohtopo

¹⁴Morarama ynara tykase Ritonōpo okoi a:

— Onyrihpyry pokoino tuānohsēme exīko mase. Taroino onokyro tō rānao omoro rokē ynara exīko: arary po ytoketyme exīko mase nono poro. Nono enahnōko roropa mase. ¹⁵Oxiehno noĥpo maro orīko ase. Ipoenō oxiehno rīko roropa ase opoenō maro, jūme. Mame opuhpyry akurihmōko mana. Omoro ihtainy esekāko mase.

¹⁶Noĥpo a ynara tykase Ritonōpo:

— Itamurumehxo etuarimāko mase poetoēme awahtao, opoenō enururuhtao oxietūtōko mase. Morara ahtao ro onio poko penetāko ro mase. Oesēme exīko roropa mana.

¹⁷Mame Atāo a ynara tykase Ritonōpo:

— Omoro Atāo azahkuru makene jomipona pyra makene, opyty omi poe moro wewe epery menahno. Naeroro zae pyra toehse oexiryke popyra nono ripōko ase. Naeroro yronymyryme erohnōko mase otyro arykary poko tynahke oehtohme. ¹⁸Ātaryka ahtanoĥpōko ase, omoxino tōkehko. Mame tykrysā enahnōko roropa mase. ¹⁹Yronymyryme erohnōko mase, enākutāko roropa mase utupi poko tŷkyryneke oehtohme, oorikyry ponāmero. Mame nonome exīko ropa mase. Nono apuhsēme oexiryke nonome exīko ropa mase toorihse awahtao, tykase.

²⁰Mame typyty tosehpase eya Ewame emero ahno ēme toehse aexiryke.

²¹Mame upo tyrise Ritonōpo a okyno pihpyry: Atāo zupōme te, ipyty zupōme roropa amurutohme eya xine.

Atāo tō tonyohse tupito kurā poe

²²Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Seromaroro mokyro toehse yna samo, tutuarōtase aexiryke zae ehtoh poko te, zae pyra ehtoh poko roropa. Jūme isene ehtoh wewe epery enapryhtao eya orihpŷme exīko mana, popyra morara exiry eya.

²³Naeroro Etē poe, tupito kurā poe orutua tonyohse Ritonōpo a ipyty maro osa menekatohme eya itu htao tutupime, nono poko aerohtohme, nono risēme aexiryke. ²⁴Morotoino orutua taropose Ritonōpo a. Mame osema tao xixi tūtatoĥ wino kerupī tō tyrise eya typyreke, tytapemake apoto sā exikety ke. Eraseme toto ehtohme mokaro tyrise omōpyra ropa ahno ehtohme, moro wewe, jūme isene tyripotoĥ pūtokoĥi.

Kaī, Apeu maro

4 ¹Morarama typyty Ewa maro toehse Atāo, poetoēme toehse ipyty. Mame toemūkuase orutuame, ynara tykase ynororo:

— Takorehmase Ritonōpo a jexiryke toemūkuase ywy, tykase.

Tumūkuru tosehpase eya Kaīme. ²Imeīpo toemūkuase ropa Apeume, Kaī akorony. Apeu toerohse kaneru tō poko, Kaī kynexine tupito poko eroĥketyme.

³Moromeīpo tŷkyryry tapoise Kaī a jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a. ⁴Apeu a toky poenō osemazuhme aenuruhpyry tapoise, kaneru pitiko

totapase eya, ipū kurā tyahkase eya tynekaroryme Ritonōpo a. Ritonōpo zamaro Apeu kynexine, inekarohpyry roropa, ⁵yrome Ritonōpo zamaro pyra Kaī kynexine, inekarohpyry se pyra kynexine. Mame Kaī tyekītapāse, tohne toehse ynororo ipunaka. ⁶Naeroro ynara tykase Ritonōpo eya:

— Oty katohme ataekymāko mah? Oty katohme karime rokē ytoytōko mah? ⁷Zae ehtoh tyrise oya ahtao, tākye mexiry; yrome zae pyra toehse oexiryke oorypyry oeraximāko oporemākatohme. Naeroro tomeseke exiko orēpyra oehtohme oorypyry poremākatohme oya.

⁸Mame ynara tykase Kaī takorō Apeu a:

— Eropa tupito pona.

Toeporehkase tahtao xine tupito pona, takorō totapase eya. Toorihse Apeu.

⁹Mame Ritonōpo tōturupose Kaī a:

— Otoko ākorō Apeu nae? tykase.

— Zuaro pyra ase, tykase Kaī, — jakorō eraseme tokoh a? tykase.

¹⁰Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

— Oty katoh sē sā mano? Ākorō metapano? Nono ae imunuru xitāko mana ynetaryme. Kui āko sā ya mana tymypotohme. ¹¹Naeroro osanume exiko mase etuarimāko, tupito po anarykasaromepyra exiko mase, ākorō munuru tomōse nono aka exiryke, totapase oya exiryke. ¹²Tupito poko oerokuruhtao anarykatyā ahtara mana, eperytara roropa. Tosake pyra exikety sā ytoytōko mase nono poro, epakety samo.

¹³Morame Kaī a Ritonōpo tozuhse:

— Ōmiry oneanahtopyra ase. Jetū ya mana. Juānohtoh omoxinety sā ya, typoremāse jexiryke. ¹⁴Seroae jysyryhmapōko mase jesary poe, owinoino. Tosake pyra exiketyme jehtohme ytoytōko rokē ase sero nono poro. Imehnō kurūke epāko ase otonēnōko. Tonese jahtao imepyny a jetapary se exiko mana.

¹⁵Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

— Arypyra, morara exipyra mana. Imepyny a oetaparyhtao, 7me jekyryky orihnōko mana oemypotohme.

Mame ewomatohme enetupuhpotoh tyrise Ritonōpo a Kaī poko. Tonohse eya tuaro imehnō ehtohme onetapara toto ehtohme. ¹⁶Mame toytose Kaī Ritonōpo winoino imep̄y pona osesarise. “Ytoytotoh” pona toytose ynororo Etē poe xixi tūtatoh winakoxi.

Kaī pakomotyamo

¹⁷Mame typyty maro Kaī toemūkuase, esety Enoke. Imeīpo pata tyrise Kaī a, moro pata tosehpase eya Enokeme tumūkuru esety ae ro. ¹⁸Enoke toemūkuase Irateme. Irate toemūkuase Meujaeume. Meujaeu toemūkuase Metusaeume. Metusaeu toemūkuase Ramekeme.

¹⁹Rameke typytase asakoro nohpo tō maro: Ata te, Zira, enara. ²⁰Ata toemūkuase Japaume. Japau pakō pui tō poko erohketōme toehse, tapyi tō pisarara tao toh kynexine. ²¹Japau akorō tō kynexine Jupau. Jupau pakō rue etonanōme toh kynexine, rira maro. ²²Mame Zira toemūkuase Tupaukaime. Tupaukaī toerohse kurimene riry poko te, metau riry poko roropa. Aoryxiry kynexine Naama.

²³Morame Rameke a typyxiā turuse:

— Ata, Zira maro jomiry ke etatoko,
 orutua nuasemā etapano totapase jexiryke eya.
²⁴ 7me Kaĩ etapahpō ekyry taorihmapose ahtao Kaĩ etapatopōpyry
 emetakame,
 morara ahtao imepyny a jetaparyhtao,
 77me jetapahpō ekyry tō orihnōko mā toto jetapatopōpyry emetakame,
 tykase.

Sete te, Eno, enara

²⁵ Mame Ewa maro toemūkuase ropa Atão. Ynara tykase Ewa:
 — Imepỹ umūkuru tokarose Ritonōpo a ya, Apeu myakāme, totapase
 exiryke Kaĩ a.
 Tosehpase ynororo eya Seteme.
²⁶ Sete toemūkuase Enome. Morara ahtao Ritonōpo esety kure tyripitose
 eya xine, Ritonōpo toahmapitose, tōseahmarykohtao eya xine.

Atão pakomotyamo

(1 Koronika 1.1-4)

5 ¹ Ynara mā Atão pakomotyā esetykomo. Ahno tyrise ahtao Ritonōpo a
 tysā tyrise toto eya. ² Orutua te, nohpo roropa tyrise toto eya, kure rokē
 tyrise toto eya, mame “ahnome” tosehpase toto eya.

³ Mame 130me jeimamyry taropose Atão ahtao toemūkuase ynororo tysā
 exiketyme, esety Sete. ⁴ Moromeĩpo 800me jeimamyry taropose Atão a.
 Toemūkuase ropa imehnō mūkuru tomo, ěxiry tō roropa. ⁵ Mame toorihse
 ynororo 930me jeimamyry taropose ahtao.

⁶ Mame 105me jeimamyry taropose Sete ahtao toemūkuase Enome.
⁷ Moromeĩpo 807me jeimamyry taropose Sete a. Toemūkuase ynororo
 imūkuru tomo te, ěxiry tomo, enara. ⁸ Mame toorihse ynororo 912me
 jeimamyry taropose ahtao.

⁹ Mame 90me jeimamyry Eno nae ahtao toemūkuase ynororo Kaināme.
¹⁰ Moromeĩpo 815me jeimamyry taropose eya, toemūkuase orutua kōme,
 nohpo tōme, enara. ¹¹ Mame toorihse ynororo 905me jeimamyry taropose
 ahtao eya.

¹² Mame 70me jeimamyry nae Kainā ahtao toemūkuase Maarareume.
¹³ Morotoino 840me jeimamyry taropose Kainā a. Toemūkuase ropa orutua
 kōme nohpo tōme, enara. ¹⁴ Mame toorihse ynororo 910me jeimamyry
 taropose ahtao eya.

¹⁵ Mame 65me jeimamyry Maarareu nae ahtao toemūkuase Jareteme.
¹⁶ Morotoino 830me jeimamyry taropose Maarareu a. Toemūkuase orutua
 kōme nohpo tōme, enara. ¹⁷ Mame toorihse ynororo 895me jeimamyry
 taropose ahtao eya.

¹⁸ Mame 162me jeimamyry taropose Jarete a ahtao toemūkuase Enokeme.
¹⁹ Morotoino 800me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ropa ipoenōme.
²⁰ Mame toorihse ynororo 962me jeimamyry taropose ahtao eya.

²¹ Mame 65me jeimamyry taropose Enoke a ahtao toemūkuase
 Matuzarēme. ²² Morotoino 300me jeimamyry taropose eya Ritonōpo omipona
 yronomyryme, toemūkuase ropa ynororo orutua komo, nohpo tomo, enara.

²³ 365me jeimamyry isene kynexine. ²⁴ Ritonõpo maro osepeme exikehpyra kynexine, imaro oturũko kynexine. Mame osenepyra toehse ynororo, tarose Ritonõpo a exiryke.

²⁵ Morarame 187me jeimamyry taropose Matuzarẽ a ahtao toemũkuase Ramekeme. ²⁶ Morotoino 782me jeimamyry taropose ahtao eya, toemũkuase ropa ynororo orutua komo, nohpo tomo, enara. ²⁷ Mame toorihse ynororo 969me jeimamyry taropose ahtao eya.

²⁸ Mame 182me jeimamyry taropose Rameke a ahtao toemũkuase ynororo. ²⁹ Mame ynara tykase ynororo:

— Sero nono popyra tyripose Ritonõpo a, morara exiryke kuerohthokõ tupime toehse kyya xine; yrome mose, aimo oserematoeh enehnõko ropa mana kyya xine.

Tumũkuru tosehpase Rameke a Noeme. ³⁰ Moromeĩpo 595me jeimamyry taropose eya, toemũkuase imehnõ mũkuru tomo, ãxiry tomo, enara. ³¹ Mame toorihse ynororo 777me jeimamyry taropose ahtao eya.

³² Mame 500me jeimamyry taropose ahtao Noe a toemũkuase ynororo oseruao: Sem te, Kam te, Jape, enara.

Popyra ahno ehtopõpyry

6 ¹ Morarame ahno tãtahpahpitose ahtao sero nono poro, ãxiry tõ tonuruse ahtao roropa, ² mokaro nohpo tõ oryxime exiketõ tonese orutua komo a, Ritonõpo poetory tomo a. Tynymenekahpyry tõ tapoise eya xine typyxiãkõme toto ehtohme. ³ Naeroro ynara tykase Ritonõpo:

— Moxiã ahno jũme isene onyripopyra ase, orihketõme mã toto. Taroino 120me jeimamyry onymotyẽkara exiko mã toto.

⁴ Moro zano ahno konõto kynexine moroto. Imeĩpo roropa, ahno ãxiry tõ tapoise ahtao Ritonõpo poetory tomo a typyxiãkõme, toemũkuase toto. Mokaro ahno konõto tõ, orẽpyra exiketõme toh kynexine pake ahtao, imehxo toh kynexine.

⁵ Mame popyra ahno ehtoh eneryke tyya, popyra rokẽ aosenetupuhtohkõ eneryke roropa tyya, ⁶ tãtasamase Ritonõpo kynexine ahno ritopõpyry poko tyya. Toemynyhmase ynororo, ⁷ ynara tykase:

— Mokaro enahkapõko ase, nono põkomo, ynyrityã emero, ahno te, onokyro tõkehko te, torõ tomo te nono poro ytoytoketomo. Yzamaro pyra ynyrityã toehse, tykase.

⁸ Yrome Noe nyryry Ritonõpo zamaro kynexine.

Noe kanary

⁹⁻¹⁰ Sero nase Noe ehtopõpyry poko. Toemũkuase ynororo oseruao: Sem te, Kam te, Jape, enara. Zae exiketyme Noe kynexine, Ritonõpo omipona. Sero nono põkõ rãnao, Noe rokẽ Ritonõpo maro oturuketyme kynexine. ¹¹ Ritonõpo neneryme imehnõ emero popyra rokẽ toh kynexine, imeimehnõ ryhmãko toh kynexine. ¹² Sero nono põkõ tonese Ritonõpo a, tyrypyrykõ poko rokẽ toh kynexine emero porehme, popyra ehtoh poko rokẽ toh kynexine.

¹³ Mame ynara tykase Ritonõpo Noe a:

— Osenetupuhno: ahno enahkapõko ase emero porehme. Toto orihmapõko ase emero, esarykõ roropa zumyhhapõko ase, pehme exiryke oxiehno exiketõ

ke. ¹⁴Wewe kurā akohko kanawa konōto ritohme oya. Osa tō tyriko zao, ikurihpako azawa ke erurukara ehtohme, zao te, jarao, enara. ¹⁵Zumo ehtoh ynara tyriko: 133 meturume mosa exiry te, 22 meturume ipurorony, 13 meturume kakoxi ehtopo. ¹⁶Tapyi sã tyriko eworiko kae, apurume. Mame amohpyry zopino ynara tyriko: ½ meturume anapurupyra exiko ehpiryme wino tyryrykane omōtohme. Oseruao zara apō tyriko, oseose poe, omōtohy tyriko ehpiry poko. ¹⁷Tuna kumanohpōko ase sero nono po isene exiketō enahkatohme emero porehme. Sero nono pōkō emero oriñnōko mana. ¹⁸Yrome oya ākorehmatoh ekarōko ase. Naeroro omōtoko kanawa aka opyty maro te, omūkuru tō maro, opoenō pyxiamo, enara. ¹⁹⁻²⁰Tyriko roropa kanawa aka onokyro typytype asasakoro emero, nono poro ytoketō maro, toto osepyñanohtohme. ²¹Tonahsē apoiko roropa anapyrykōme te, mokaro onokyro tō napyryme roropa, okyno tōkehko emero napyryme, enara.

²²Mame moro tymoise Noe a, Ritonōpo omihpyry ae porehme.

Tuna konōto

7 ¹Morarama ynara tykase Ritonōpo Noe a:

— Omōtoko kanawa aka, omoro atapyi taōkō maro emero. Omoro rokē zae exiketyme mase yneneryme. ²Aroko amaro onokyro tōkehko okyno tōkehko roropa. 7me aroko nuriāmākōkara, asakoro aroko nuriāmākomo orutua, nohpo, enara. ³Torō tō roropa emero rokē 7me aroko amaro, toto emātohme ropa sero nono po. ⁴Ynara exiryke; taroino 7me ěmepyy taropose ahtao konopo enehpōko ase, 40me ěmepyy pona, saereme, koko, enara. Moro ke isene exiketō enahkapōko ase, emero ynyrityamo.

⁵Mame Ritonōpo nyriphpyry emero tyrise Noe a, aomipona. ⁶600me jeimamyry nae Noe kynexine tuna konōto tukumase ahtao nono zumykhkatohme porehme. ⁷Tōsepyñanohtohme kanawa konōto aka tōtyrise Noe, typyty maro, typoenō maro, tumūkuru tō pyxiā maro, enara. ⁸Onokyro tōkehko maro te, okyno tō maro te, nuriāmākō maro, nuriāmākōkara maro nono poro ytoytoketō maro te, torō tō maro. ⁹Tōtyrise toto Noe tō maro kanawa aka asasakoro, orutua te, nohpo, enara, Ritonōpo nyriphpyry omipona. ¹⁰Mame 7me ěmepyy taropose ahtao nono tumyhpitose, tuna konōto kumaryke.

¹¹Moro zano 600me jeimamyry Noe nae kynexine. Mame ěmepyy 17mā po, nuno asakoro ehtoh po, tuna eutary tō tuna konōto poe, nono zopino, toehmose kehko. Konopo konōto tooehse roropa kapu ae, osenuhmatoh konōto tō tātapuruhmakase samo. ¹²Konopo tooehse itamurume nono pona 40me ěmepyy, koko saereme, enara. ¹³Mame moro ěmepyy ae Noe tō typyty maro tōtyrise kanawa konōto aka tumūkuru tō oseruao maro Sem, Kam, Jape te, ipyxiākō roropa. ¹⁴Toto maro onokyro tōkehko tōtyrise roropa, okyno tōkehko roropa te, nono po ytoytoketō roropa, torō tō roropa, enara. ¹⁵Emero tomōse toto Noe maro, kanawa aka asasakorone rokene. ¹⁶Tōtyrise toto orutua te, nohpo roropa, emero tyotyoro toto: onokyro tōkehko, okyno tōkehko Ritonōpo nyriphpyry ae ro Noe a. Mame Ritonōpo a omōtohy tapuruse, kanawa aka omōtopo.

¹⁷Morarama konopo konōto oehkehpyra nexiase 40me ěmepyy pona. Itamurume xiriri tykase, sã katohro, sã katohro, sã katohro, zueme toehse

tuna, mame kanawa tanÿse tuna a. ¹⁸ Zue me toehse tuna exiryke kanawa tanÿse. ¹⁹ Zuemehxo toehse tuna, ypy tō tumyhkase emero kaetoko exiketō roropa. ²⁰ Mame ypy tō emero tymyhse ahtao tukumase ro tuna, 7 meturume. ²¹ Toorihse emero isene exiketomo, nono pōkomo: torō tomo te, okyno tōkehko te, onokyro tōkehko te, nono poro ytoytoketomo te, ahno, enara. ²² Toorihse emero toto nono pōkomo, isene exiketomo, oseremaketomo. ²³ Noe rokē, tymaro exiketō maro isene ro toh kynexine. Imehnō emero tonahkapose Ritonōpo a, ahno te, okyno tōkehko te, onokyro tōkehko te, nono poro ytoytoketomo te, torō tomo, enara. ²⁴ Mame 150me ěmepyrý taropose ahtao rokē tuna tāpaipitose ropa.

Tuna konōto tāpaise ropa

8 ¹ Mame wenikehpyra Noe poko Ritonōpo kynexine, Noe maro exiketō poko roropa, onokyro tō poko te, okyno tō poko kanawa aōkō poko wenikehpyra kynexine. Tyryrykane tonyohse Ritonōpo a sero nono pona, mame tāpaipitose ropa tuna. ² Tuna eutary roropa nono zopino nakuaō, soesoekane tapuruse ropa Ritonōpo a, kapu tapuruse roropa Ritonōpo a konopo oehpyra ehtohme. ³ 150me ěmepyrý ae tuna tāpaipitose ropa, axī pyra, pitiko, pitiko, tāpaise tuna. ⁴ Mame 7me nuno ehtoh po 17me ěmepyrý aehtoh po totypohse moro kanawa ypy tō Ararate po. ⁵ Apaiko ro tuna kynexine, 10me nuno ehtoh pona toehse kynexine. Morara ahtao ypy tō emory tōsenepitose ropa kehko.

⁶ 40me ěmepyrý taropose ahtao osenuhmatoh totapuruhmakase Noe a, tynyrihpyry kanawa ao. ⁷ Atōko tonyohse eya. Mame oehpyra ropa mokyro tokurehse. Xiaxiake toytose ynororo tuna apaisā pona. ⁸ Moromeipo utuku tonyohse eya tuna apaisē waro toehtohme. ⁹ Yrome toeramase ropa utuku, zueme ro tuna exiryke. Tuna etyhpyry onenepyra tokurehse ynororo. Morara exiryke toeramase ropa ynororo. Naeroro mokyro tapoise ropa Noe a tomary ke ěmatohme ropa kanawa aka.

¹⁰ Toraximase ropa Noe a 7me ěmepyrý pona. Mame saeremā pona utuku tonyohse ropa. ¹¹ Toeohse ropa ynororo kokonie pukuro, wewe, oriwera ary, tonehse eya tÿtao. Moro eneryke tyya tuaro toehse Noe tuna apaisē poko. ¹² Naeroro toraximase ropa mya roropa 7me ěmepyrý pona utuku enyohtohme ropa. Tonyohse ropa ahtao utuku eramara ropa toehse.

¹³ 601me jeimamyry nae Noe ahtao moro tuna konōto tāpaise ropa, nono tanoryse ropa. Mame ěmepyrý apitorymā po, nuno apitorymā po kanawa totapuruhmakase ropa eya, nono tonese eya tonore pohto. ¹⁴ Mame ěmepyrý 27mā po, nuno asakoro ehtoh po nono tanoryse kure. ¹⁵ Naeroro ynara tykase Ritonōpo Noe a:

¹⁶ — Otūtatokō ropa kanawae opyty maro, opoenō maro opoenō pyxiamo, enara. ¹⁷ Onokyro tōkehko roropa, okyno tō roropa itūtanohpoko ropa toto, torō tomo te, nono poro ytoytoketomo, enara. Sapararahme aropoko toto nono poro toto emātohme ropa, pehme nono ehtohme ropa.

¹⁸ Morara exiryke Noe tutūtase ropa kanawae typyty maro, typoenō maro, ipoēnō pyxiā maro. ¹⁹ Tutūtase roropa onokyro tōkehko te, okyno tōkehko te, torō tōkehko, enara. Oximaro tutūtase ropa toto.

Apoto apō tyrise Noe a

²⁰Morarama apoto apō tyrise Noe a okyno zahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a. Torō tō tapoise eya okyno tō maro, toitoine imeimehnō okyno toh tae. Tyahkase toto eya tynekaroryme apoto apō po Ritonōpo eahmatohme. ²¹Mame Ritonōpo zamaro Noe nyahkahpyry kynexine. Typoxine inekarohpyry kynexine eya. Ynara tōsenetupuhse Ritonōpo: taroino sero nono pōkō onenahkapozomopyra ase te, popyra ehtoh onenehpopyra ropa ase sero nono pona ahno pokoino. Zuario ase, typoetōkō ae ro tyrypyrykō poko rokē osenetupuhnōko ahno tō mana. ²²Taroino isene exiketō onenahkapozomopyra ase. Sero nono nae ahtao otyro arykatoh nae exīko te, apoitoh roropa exīko te, kuenime ehtopo te, axitū ehtopo te, jeimamyry te, ikonopory te, ĕmepyyry te, koko, enara.

Ritonōpo a tōmiry totapose Noe a

9 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Noe a:

— Kure rokē orīko ase omūkuru tō maro. Emūkuatoko oemātohkōme sero nono po, sapararahme apakomotyākō ehtohme. ²Onokyro tō emero te, torō tomo te, nono poro ytoketomo te, kana tōkehko ouno xine exīko mā toto. Toto esēme exīko matose. ³Onokyro tō ōnōko matose. Otyro enahnōko roropa matose. Morohne ekarōko ase oya xine anapyrykōme te, ōtykōme, enara. ⁴Yrome toiro rokē onōpyra ehtoko, tōsemy imunuru maro, munu ao isene ehtoh exiryke. ⁵Imehnō onetapara ehtoko. Etaparyhtao, etapahpō tuānohsēme exīko mana. Ahno tosekase ahtao onokyro a mokyro tuānohsēme exīko mana, orihnōko mana. ⁶Ritonōpo ehtoh sā ahno tyrise exiryke ahno etapahpō, totapaposēme exīko roropa mana imehnomo a.

⁷— Emūkuatoko oemātohkōme ropa, sapararahme apakomotyākō ehtohme sero nono poro.

⁸Ynara tykase roropa Ritonōpo Noe tomo a, imūkuru tomo a roropa:

⁹— Seromaroro jomiry etapōko ase oya xine te, opoenomo a te, apakomotyamo a te, ¹⁰isene exiketomo a te, amaro xine kanawae itūtatyā ropa a, torō tomo a te, okyno tōkehko te, onokyro tōkehko te, emero sero nono pōkomo a. ¹¹Ynara jomiry etapōko ase oya xine, jūme jomiry onytyromara ase: Taroino tuna onukumanohpozomopyra ase isene exiketō enahkapotohme. Taroino sero nono onynerymapopyra ropa ase. ¹²Mame jūme jomiry oya xine, onytyromara ropa ase. Zae jehtoh enetupuhpotoh ekarōko ase oya xine; ¹³okohkuri riko ase akurū pokona. Moro okohkuri eneryhtao enetupuhnōko matose jomihpyry poko, ynekarohpyry poko sero nono pōkomo a. ¹⁴Akurū tō riryhtao ya kapu poko, okohkuri eneryhtao ya, ¹⁵akurū poko wenikehpyra ase jomihpyry poko oya xine, onokyro tōkehko a te, isene exiketomo a emero. Morara exiryke imep̄y tuna konōto kumara ropa mana isene exiketō emero enahkatohme. ¹⁶Taroino okohkuri oseneporyhtao akuru poko, enēko ase. Mame wenikehpyra ase jomihpyry poko oya xine, emero isene exiketomo a sero nono pōkomo a. ¹⁷Moro okohkuri enetupuhpotohme mana, jūme jomihpyry poko, emero isene exiketomo a sero nono po.

Noe typoenō maro

¹⁸Mame Noe mūkuru tomo, kanawae itūtatyā ropa ynara kynexine: Sem te, Kam te, Jape, enara (Kam toemūkuase Kanaāme). ¹⁹Mokaro oseruao Noe mūkuru tō kynexine. Noe pakomotyā tātahpahse toto, sero nono poro porehme.

²⁰Mame Noe tupito poko erohketyme kynexine. Apitorymāme kynexine tupito esēme, uwa zoko tuhke tupito po nexiase. ²¹Moraramē uwa eukuru jehnahpyry tyrise eya, tōse eya pitiko rokē pyra, toetŷse ynororo. Mame tohrame toehse ynororo tupoke pyra tytapyī tao. ²²Moro tao tumy tupoke pyra tonese Kam a, Kanaā zumy a, tutūtase ynororo ekātotohme turui tomo a, tumy kō tupoke pyra ehtoh poko. ²³Naeroro kopeta tapoise Sem a, Jape maro, tymotary po kopeta tyrise ahtao tanue tomōse toto, tumy kō tyōtose eya xine kopeta ke, tupoke pyra aexiryke. Tupoke pyra tumy kō enery se pyra toexirykōke morara tyrise eya xine. ²⁴Moromeīpo typakase ropa tahtao toetŷkeh xīpo, tutuarōtase ynororo Kam, tumūkuru akomihpyry nyrihpyry poko. ²⁵Naeroro ynara tykase Noe:

— Popyra ehtoh ripōko ase Kanaā pona.

Iruī tō namotome exīko mana myarotokorome.

²⁶Ynara tykase roropa Noe:

— Kure rokē Ritonōpo mana, Sem Esemy,

ipoetoryme zakorō Kanaā ripory se ase.

²⁷Ritonōpo poe, tuhke nono esēme Jape ripōko ase.

Ipakomotyā Sem pakomotyā maro toto ripōko ase.

Yrome Jape poetoryme, Kanaā tō ripōko ase.

²⁸Moraramē zueme tuna konōto kumatopōpyry poe 350me jeimamyry taropose Noe a. ²⁹Mame toorihse ynororo 950 anome toehse tahtao.

Noe, imūkuru tomo, ipakomotyamo, enara

(1 Koronika 1.5-23)

10 ¹Noe mūkuru tō oseruao: Sem te, Kam te, Jape, enara toh kynexine. Mame tuna kumatopōpyry poe, imeīpo toemūkuase toto.

²Jape poenō ynara kynexine: Komea, Makoke, Matai, Jawā, Tupau, Meseke, Tira, enara. ³Komea pakomotyā Axikenaze tomo te, Ripate tomo te, Tokarama tomo, enara. ⁴Jawā pakomotyā Erisa tomo te, Expania tomo te, Xipere tomo te, Rote tomo, enara. ⁵Mokaro kynexine Jape pakomotyamo. Tuna ehpio toh kynexine, ahmōta po roropa. Tosatosake toh kynexine tynonoke te, ataomiry ae ro toh kynexine, enara.

⁶Kam poenō ynara kynexine: Kuxe te, Ejitu te, Ripia te, Kanaā, enara.

⁷Kuxe poenō kynexine Sepa, Hawira, Sapata, Raama, Sapateka, enara. Raama poenō kynexine Sepa te, Tetā, enara. ⁸Kuxe kynexine Ninirote zumy. Ninirote orēpyra kynexine, apitoryme imehnō poremākaponeme kynexine. ⁹Takorehmase Ritonōpo a exiryke, orēpyra urakanaketyme kynexine. Imehxo aexiry waro imehnō kynexine, tuhkākomo. Morara exiryke ynara tykase imehnō ipoko: “Ninirote sā exiko. Takorehmase Ritonōpo a exiryke orēpyra toehse ynororo urakanaketyme.” ¹⁰Apitoryme pata tō esēme toehse ynororo Papironia pata te, Ereke pata te, Akate

pata, enara. Moroto pata tō oseruao Xinara po. ¹¹Moro nono poe toytose Ninirote, Axiria nonory pona. Pata tō tyrise eya moroto: Niniwe te, Reopote-Ia, Kara te, ¹²Resē, enara. Resē pata irānao kynexine Niniwe poe, pata konōto Kara pona.

¹³Ejitu pakomotyā kynexine Ritia te, Anā te, Reape te, Napatu te, ¹⁴Pataru te, Kasaru te, Kereta (pirixteu tō tamuru kynexine), enara.

¹⁵Kanaā kynexine Xitō zumy osemazupu, Hete zumy roropa. ¹⁶Imehnō Kanaā poenō roropa kynexine: jepuseu tomo te, amoreu tomo te, kirikaseu tomo te, ¹⁷heweu tomo te, arakita tomo te, xineu tomo te, ¹⁸arawatita tomo te, zemareu tomo te, hamateu tomo, enara. ¹⁹Mame Kanaā pakomotyā saporarahme toytose toto. Toto nonory kynexine Xitō patary poe Jeraa pona, Kaza pūto. Xixi tūtatoh wino toto nonory kynexine Sotoma po te, Komora po te, Atama po te, Zepōi po, Rasa pūto, enara. ²⁰Mokaro kynexine Kam pakomotyamo. Oxiikyry tō tosahe toh kynexine te, ataomiry ae, enara.

²¹Sem, Jape rui epereu tō tamurume kynexine. ²²Sem poenō ynara kynexine: Erāo te, Asua te, Arapaxate te, Rute te, Arā, enara. ²³Arā pakomotyā ynara kynexine: Uze te, Huru te, Ketea te, Masa, enara. ²⁴Arapaxate kynexine Sera zumy. Sera kynexine Epea zumy. ²⁵Epea tumūkue asakoro kynexine: Perekeme tosehpase apitorymā, sero nono pōkō tātapiakase exiryke tonuruse ynororo ahtao. Zakorō esety kynexine Jokotā. ²⁶Jokotā pakomotyā ynara kynexine: Aramota tomo te, Serepe tomo te, Hazaa-Mawe tomo te, Jera tomo te, ²⁷Atonirāo tomo te, Uzau tomo te, Tikira tomo te, ²⁸Opau tomo te, Apimaeu tomo te, Sapa tomo te, ²⁹Opia tomo te, Hawira tomo te, Jopape tomo, enara. Mokaro emero Jokotā pakomotyā kynexine. ³⁰Toto esaryme kynexine Meza nonory poe Sepaa pona, ypy tō poro xixi tūtatoh wino. ³¹Mokaro Sem pakomotyā kynexine. Oxiikyry tō tosahe toh kynexine te, ataomiry ae, enara.

³²Ynara kynexine Noe pakomotyamo, ahno tomo. Tuna kumatopōpyry poe tarona tuhke tomāse toto Noe pakomotyamo.

Tapyi kaetokō, Papeu

11 ¹Apitoryme sero nono pōkō ataomiry ae toh kynexine. Toiro rokē aomirykō kynexine. ²Morarama toytorykohtao xixi tūtatoh wino toeporehkase toto nono konōto jakuraramā pona Papironia pona, Sinaa nonory po, moroto ehse toto. ³Mame tōturuse toto oxime:

— Ehmaropa! Tijoro tō syritone; syahkatone tūpore ehtohme!

Naeroro tijoro nae toehse, tyrise eya xine exiryke, topu samo. Azawa panō ke tyrise eya xine. ⁴Mame ynara tykase toto:

— Seromaroro pata syritone, tapyi kaetokohxo exikety roropa, akurū pona ehtohme. Morara kuahtao xine orēpyra exīko sytatose kuaro xine exīko imehnō mana emero. Atahpahpyra roropa sytatose sero nono poro. ⁵Mame tyhtose Ritonōpo, toto nyrihpyry enese. Ipatarykō tonese eya, tapyi kaetokō roropa tonese eya. ⁶Ynara tykase Ritonōpo:

— Moxiā oximōme mā toto. Aomirykō toiro rokene. Sero tyrise eya xine apitorymāme. Taroino okynā pyra typenetatohkō rīko mā toto emero porehme. ⁷Eropa, aomirykō sytyorōmapotase. Aomirykō tytyoromapose ahtao osetara exīko mā toto aotururukohtao oseya.

⁸Moraramē sapararahme tyripose toto Ritonōpo a sero nono poro emero. Mame moro pata riry turumekase eya xine. ⁹Mame moro pata esety Papeume toehse, moroto ahno omiry tytyoromaposē Ritonōpo a exiryke. Mame moro poe tātahpahse toto nono poro emero.

Sem pakomotyamo

(1 Koronika 1.24-27)

¹⁰Ynara Sem pakomotyā kynexine. Asakoro jeimamyry taropose Sem ahtao, tuna kumatopōpyry poe 100me jeimamyry Sem nae ahtao toemūkuase ynororo Arapaxateme. ¹¹Moromeīpo 500me jeimamyry taropose Sem a. Toemūkuase ropa ynororo imūkuru tomo te, ēxiry tomo, enara.

¹²Mame 35me jeimamyry taropose ahtao Arapaxate a toemūkuase Serame.

¹³Moromeīpo 403me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ropa ynororo imūkuru tomo te, ēxiry tomo, enara.

¹⁴Mame Sera, 30me jeimamyry taropose ahtao toemūkuase Epeame.

¹⁵Moromeīpo 403me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ynororo imūkuru tomo te, ēxiry tomo, enara.

¹⁶Mame Epea, 34me jeimamyry taropose ahtao toemūkuase Perekeme.

¹⁷Moromeīpo 430me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ynororo imūkuru tomo te, ēxiry tomo, enara.

¹⁸Mame Pereke, 30me jeimamyry taropose ahtao, toemūkuase Reume.

¹⁹Moromeīpo 209me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ynororo imūkuru tomo te, ēxiry tomo, enara.

²⁰Mame Reu 32me jeimamyry taropose ahtao toemūkuase Serukeme.

²¹Moromeīpo 207me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ynororo imūkuru tomo te, ēxiry tomo, enara.

²²Mame Seruke 30me jeimamyry taropose ahtao toemūkuase Naoame.

²³Moromeīpo 200me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ynororo imūkuru tomo te, ēxiry tomo, enara.

²⁴Mame Naoa 29me jeimamyry taropose ahtao toemūkuase Terame.

²⁵Moromeīpo 119me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ynororo imūkuru tomo te, ēxiry tomo, enara.

²⁶Mame Tera 70me jeimamyry taropose ahtao toemūkuase: Aparāme te, Naoa te, Harā, enara.

Tera pakomotyamo

²⁷Ynara kynexine Tera mūkuru tomo: Aparā te, Naoa te, Harā, enara. Harā toemūkuase Rome. ²⁸Tera isene ro kynexine imūkuru Harā toorihse ahtao Papironia po, pata Ua po, tonurutopōpyry po.

²⁹Aparā typytase Sarai maro. Naoa typytase Miuka maro. Miuka te, Ixika maro Harā ēxiry tō kynexine. ³⁰Sarai emūkuasaromepyra kynexine.

³¹Typatary Ua, Papironia pō turumekase Tera a, Kanaā pona toytotohme. Tymaro tumūkuru Aparā tarose te, typary Ro, Harā mūkuru te, typary ē Sarai, Aparā pyty, enara. Toeporehkase toto pata Harā pona, moroto tōsesarise toto. ³²Moroto Tera toorihse, pata Harā po, 205me jeimamyry taropose ahtao eya.

Aparā kohmatopōpyry Ritonōpo a

12 ¹Moraramē ynara tykase Ritonōpo Aparā a:
 — Ononory irumekako, oekyry tō roropa, omy tapyī roropa. Imepý pona ytokose. Moro enepōko ase oya. ²Apakomotyā mā tuhke emānōko mana. Kure rokē orīko ase, tuhkākō awaro exiko mā toto, kure rokē imehnō rīko roropa mase. ³Kure orinanō rīko ase kure. Yrome popyra orinanō rīko ase popyra. Mame opoe kure ehtoh enehpōko ase imehnomo a, sero nono pōkomo a emero.

⁴75me jeimamyry nae Aparā kynexine Harā nonory turumekase ahtao eya, Ritonōpo omi poe. Imaro Ro toytose roropa. ⁵Typyty tarose Aparā a tymaro te, turui mūkuru Ro te, imōkomory roropa te, ipoetory komo, Harā po tynapoityā tarose tymaro. Mame Kanaā pona toeporehkase tahtao xine, ⁶toytose Aparā Kanaā nonory kuroko Xikē pona, Ritonōpo eahmatoh esary pona. Moroto wewe kurā kynexine More po, Ritonōpo eahmatopo. Morara ahtao kananeu tō moroto kynexine. ⁷Moroto tōsenepose Ritonōpo Aparā a. Ynara tykase ynororo eya:

— Sero nono ekarōko ase apakomotyamo a.

Moroto apoto apō tyrise Aparā a, Ritonōpo eahmatohme, moroto tōsenepose eya exiryke. ⁸Moromeīpo ppy tō nonory pona toytose Aparā, Peteu pata poe xixi tūtatoh winakoxi. Moroto tōsesarise ynororo. Peteu kynexine xixi omōtoh wino. Pata Ae kynexine xixi tūtatoh wino. Moroto roropa apoto apō tyrise Aparā a Ritonōpo eahmatohme, toahmase eya moroto. ⁹Morotoino, xixiaye toytose ynororo, ikurenaka rokē toytoryme Kanaā nonory poro.

Ejitu pona Aparā ytotopōpyry

¹⁰Morara ahtao konopo toehkehse Kanaā po. Tynahke pyra toehse toto, tomirykō tyrohse eya xine. Naeroro Ejitu pona toytose Aparā okynā toehtohme moroto. ¹¹Moraramē eporehkasasaka Aparā tō ahtao Ejitu pona, ynara tykase ynororo typyty Sarai a:

— Etako pahne! Nohpo enekurā mase, oryxime ipunaka. ¹²Oeneryhtao tyya xine Ejitu pōkō opoko penetāko mā toto. Ynara āko mā toto: “Mokyro pyty mose ro!” āko mā toto opoko. Naeroro jetapāko mā toto, opokoino. ¹³Morara exiryke “Ypiry mose ro” kaxiko eya xine jetapara toto ehtohme. Mame kure jyrīko mā toto, tykase Aparā.

¹⁴Mame toeporehkase Aparā tō ahtao Ejitu pona, ipyty Sarai tonese moro pōkomo a, nohpo oryxime nymyry. ¹⁵Tuisa a tokātose ynororo, Ejitu esē akorehmananomo a. Tosēkō turuse eya xine mokyro nohpo kurā, oryxime ehtoh poko. Moraramē tarose ynororo tuisa tapyī konōto taka.

¹⁶Mame nohpo se toexiryke kure rokē Aparā tyrise tuisa a. Kaneru tō tokarose eya te, pui tomo te, jumētu tomo te, orutua komo ahno, nohpo tō maro ipoetoryme toto ehtohme te, jumētu nohpory tomo te, kameru tomo, enara. ¹⁷Yrome Sarai pokoino tuisa tuānohse Ritonōpo a, itapyī taōkō maro tyrohsē xihpyrymā ke, jetū exikety ke. ¹⁸Mame tuisa a Aparā tonehpose tyya, tuisa a tōturupotohme. Ynara tykase ynororo eya:

— Oty katohme jurupyra mexiase opytyme aexiry poko? Oty katoh “Ypyty mose ro” kara mexiase? ¹⁹Ajohpe mexiase. “Woryxiry mose ro,” mase ya,

wenekunopyase. Morara exiryke tapoise ynororo ya, ypytyme aehtohme repe. Naeroro mose, opyty aroko ropa; ytoko ropa taroino mose maro!

²⁰Morarama tuisa omi poe, soutatu tomo a Aparã tarose ropa Ejitu poe ipyty maro ipoetory tõ maro, imõkomory tõkehko maro.

Tåtapiakase toto Aparã, Ro maro

13 ¹Mame Ejitu poe Aparã toytose typyty maro, typoetory tõ maro roropa, tymõkomorykõ maro, Kanaã nonory pona ikurenaka. Jũ pary Ro imaro toytose. ²Itamurume tymõkomoke Aparã kynexine: pui tomo te, parata te, uuru, enara. ³Xiaxiake toytose ynororo eporehkatohme Peteu pona. Morotoino toshapyry pona toytose ropa ynororo, irãnaka Peteu poe Ae pona. ⁴Toeporehkase Aparã tynyrihpyry pona, apoto apõme. Moroto Ritonõpo toahmase eya Tosẽme.

⁵Ro, Aparã maro ytokety, tymõkomoke kynexine roropa. Tymaro kaneru tõ tarose eya, poti tomo te, pui tomo te, ipoetory tomo te, tytapyi taõkõ maro.

⁶Mame onahpoty ipune pyra toehse mokaro asakoro oximaro ahtao, ekykõ tuhke toehse exiryke. ⁷Naeroro Aparã poetory tõ tõsetõsezuhse Ro poetory tõ maro. Morara ahtao kananeu tomo te, perizeu tõ roropa moroto ro toh kynexine. ⁸Mame ynara tykase Aparã Ro a:

— Oxiekyryme sytase. Zae pyra sytase kuakuatapoiryhtao, ypoetory tõ atatapoiry roropa opoetory tõ maro. ⁹Morara exiryke satapiakane. Omoro imenekako! Opozery wino oytory se awahtao, apotunuru wino ytõko ase; apotunuru wino oytoryhtao, ywy opozery wino ytõko ase.

¹⁰Mame Ro tõsenuhmase jakanahmã Joatão wino emero, tymenekase eya mya pata Zoa pona, tuna nae kynexine itamurume, Ritonõpo narykahpyry sã kynexine, Ejitu nonory sã roropa kynexine. Moro jakanahmã po pata tõ kynexine, Sotoma, Komora roropa, moro pata tõ onenahkapopyra ro Ritonõpo ahtao. ¹¹Moro jakanahmã Joatão emero tymenekase Ro a tosaryme. Mame toytose ynororo xixi tũtatoh winakoxi. Moro sã tåtapiakase mokaro asakorõkomo. ¹²Moroto Aparã kynexine Kanaã nonory po, mame Ro toytose osesarise pata tõ pona jakanahmã pona. Toytose ynororo osesarise ropa Sotoma pũtokoxi. ¹³Moroto ahno kynexine, popyra exiketomo. Tyrypyry xihpyry poko toh kynexine. Ritonõpo zamaro pyra toh kynexine.

Ritonõpo omihpyry Aparã a

¹⁴Moromeĩpo toytose Ro ahtao, ynara tykase Ritonõpo Aparã a:

— Oesary poe osenuhmako mya inikahpozakoxi te, ikurenaka roropa te, xixi tũtatoh wino te, xixi omõtoh wino, enara. ¹⁵Sero nono emero onenehpyry ekarõko ase oya, apakomotyamo a roropa jũme oesarykõme ehtohme.

¹⁶Apakomotyã riko ase tuhke, ekuhpỹme, isawã samo sero nono po. Isawã onukuhsaromepyra. Moro sã apakomotyã tuhke exiry onukuhsaromepyra exĩko mã toto. ¹⁷Seromaroro ytoko sero nono poro porehme inikahpozakoxi, ikurenaka, osenuhmase, xixi tũtatoh wino xixi omõtoh wino roropa. Emero sero ekarõko ase oya.

¹⁸Morarama tãtakimase ropa Aparã ahtao toytose ynororo osesarise wewe kurã pũtokoxi Mãre pona, pata Eperõ pona. Moroto apoto apõ tyrise Aparã a, Ritonõpo eahmatopo.

Ro typynanohse Aparā a

14 ¹Morame asakoropane tuisa tō: Anarapeu, Sinaa tuisary, Arioke, Erasaa tuisary, Ketoaraomea, Erāo tuisary, Titau, Koī tuisary, enara ²toytose toto etonase imehnō 5mākō tuisa tō maro: Pera, Sotoma tuisaryme te; Pirisa, Komora tuisaryme te; Xinape, Atama tuisaryme te; Semepea, Zepōi tuisaryme te; Pera, Zoa tuisaryme, enara. ³Mokaro 5mākō tōximōse toto tysoutatu tō maro jakanahmā Xitī po, tuna konōto Aorikyhpary moroto kynexine. ⁴Tuisa Ketoaraomea mokaro esēme kynexine 12me jeimamyry. Yrome jeimamyry 13mā toehse ahtao, tutuisarykōme mokyro se pyra toehse toto. ⁵Mame jeimamyry 14me ehtoh po imehnō typoremākapose Ketoaraomea tomo a takorehmananō maro: repaī tomo, Axiterote-Karanaī po te, zuzī tō Hā po te, emī tō, Sawe-Kiriataī po te, ⁶horeu tō, Seia ypy tō po, enara. Mokaro tokahmase eya xine, totapase toto osema ae Eu-Parā pona, ona ehpio pona, ahno esaka pyra. ⁷Morotoino toeramase ropa toto Kate pona (Morara ahtao Ē-Mixpate moro pata esety kynexine). Amarekita tō porehme typoremākase eya xine te, amoreu tō, Hazazāo-Tamara pōkō typoremākase roropa eya xine. ⁸Mame 5me tuisa tō: Sotoma esemy, Komora esemy, Atama esemy, Zepōi esemy, Pera esē maro toytose toto tysoutatu tō maro jakanahmā Sitī pona osetapase ⁹mokaro 4mākō tuisa tō maro: Erāo esemy te, Koī esemy te, Sinaa esemy te, Erasaa esē maro. ¹⁰Moro jakanahmā Sitī tuhke eutary nae, azawa panō eutary ao kynexine. Toepary se toehse toto ahtao toepukase toto eutary aka Sotoma esemy, Komora esemy, enara. Imehnō tuisa tō oseruao toepase ypy tō pona. ¹¹Mame toto mōkomory tapoise mokaro tuisa tō 4mākomo a, tonahsemy te, toto kyryry typyne exiketomo emero Sotoma pōkō kyryry te, Komora pōkō kyryry, mame toytose toto. ¹²Ro, Aparā rui mūkuru moroto kynexine, Sotoma po. Naeroro tarose roropa ynororo eya xine typoetoryme, imōkomory maro, emero porehme. ¹³Yrome toiro orutua toepase. Toytose ynororo Aparā, epereu a zuruse emero. Aparā esary wewe kurā pūto kynexine, Māre, amoreu esary pūto. Māre tō zakorō tō maro Exikou te, Anea maro Aparā epeme toh kynexine. ¹⁴Mame zuaro toehse Aparā ahtao jū pary, Ro arotopōpyry poko, oximōme typoetory tō tykohmase tyya, amorepatyamo etonatoh poko, aenurutyamo itapyī tao. 318me toh kynexine atapona. Toto maro toytose Aparā mokaro 4mākō tuisa tō ekahmase, pata Tā pona. ¹⁵Moroto typoetory tō tapiakase Aparā a asakoro oximōmākō ehtohme. Koko tōsetapase toto topetōkara maro, typoremākase toto Aparā a. Mame tokahmase roropa eya toto ryhmaryme Hopa pona, Tamaxiku poe inikahpozakoxi. ¹⁶Mame mōkomo tonehse ropa eya xine emero, epetōkara narohpyry. Tummy pary roropa, Ro tonehse ropa Aparā a, imōkomory maro, ipyxiamo, ipoetory tomo, enara.

Kure Aparā ripotopōpyry Meukizeteke a

¹⁷Moromeīpo Ketoaraomea tō typoremākapokehse Aparā a ahtao, aeypyry ropa ahtao, tōsēpatakāmase imaro Sotoma tuisary jakanahmā Sawe po, esety akorō jakanahmā Tuisa esary. ¹⁸Mame Meukizeteke, Sarē tuisary, Ritonōpo Imehxo Exikety poe oturuketyme kynexine. Eya wyi tonehse, uwa eukuru jehnahpyry maro. ¹⁹Kure rokē Aparā tyripose Meukizeteke a, ynara tykase ynororo:

— Kure rokē Aparā ripōko ase Ritonōpo Imehxo Exikety a, kapu Rihpōme nono roropa Rihpōme mā ynororo.

²⁰ Ritonōpo eahmatoko, Imehxo Exiketye aexiryke, oepetōkara typoremākapose eya, orēpyra oriase.

Mame mōkomo zokonaka tynenepyhpyry ropa tokarose Aparā a Meukizeteke a 10me aehtoh, toiro touse ekarotohme eya, akoīpyry tōxinamase 9me kynexine.

²¹ Morarama ynara tykase Sotoma tuisary Aparā a:

— Mōkomo apoiko emero omōkomoryme. Ahno rokē ekaroko ya tykase.

²² Yrome Aparā a tozuhse ynororo:

— Omōkomory se pyra ase. Amaro xine omōkomorykō arotoko ropa porehme. Morara āko ase Ritonōpo Imehxo Exikety netaryme, kapu Rihpōme nono roropa Rihpōme mā ynororo. Jemary anŷnōko ase zae jomiry enetupuhtohme oya. ²³ Ajohpe pyra omōkomory anapoipyra ase ipunaka. Upo eary rokē ahtao ro, sātaja myhtoh roropa anapoipyra ase: “Ypoe Aparā tymōkomoke toehse” karyino imehno a. ²⁴ Epehpyry se pyra ase ykyryryme. Tonahsē rokē ekaroko ypoetory tō napyryme. Yrome jakorehmananō Anea te, Exikou te, Māre maro, moxiamo a omōkomorykō apiakako apiakary se awahtao xine, tykase.

Tōmiry etapotoh Aparā a

15 ¹ Moromeīpo tōsenepose Ritonōpo Aparā a, ynara tykase ynororo eya: — Aparā, enaromyra exiko. Oewomāko ase oryhmara oepetōkara ehtohme, kurā ke rokē oepehmāko ase.

² Aparā a tozuhse, ynara tykase:

— Ritonōpo, Jesemy! Otyme kure onekarory kurā ya, tumūkue pyra ase. Erieze rokē ynamoto Tamaxiku pono, mokyro rokē mā ymōkomohpyry esēme exīko toorihse jahtao. ³ Umūkuru onekaropyra ro mase ya. Naeroro ypoetory rokē, ytapyī tao aenuruhpyry ymyakāme exīko ymōkomory esēme.

⁴ Mame ynara tykase ropa Ritonōpo eya:

— Omūkuru nymyry mā omyakāme exīko omōkomohpyry esēme, mokyro opoetory Erieze kara.

⁵ Mame itapyī tae Aparā tarose Ritonōpo a jarānaka, ynara tykase eya:

— Kapu eneko xirikuato ikuhko tuhke exiry waro oehtohme. Moro sã apakomotyā tuhke emānōko mana, ekuhpŷme exīko mā toto.

⁶ Mame zae Ritonōpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparā a. Naeroro Ritonōpo zamaro Aparā kynexine, zae Aparā tokarose eya. ⁷ Ynara tykase roropa Ritonōpo eya:

— Ywy ase Ritonōpo Oesemy. Kuenehne Papironia nonory poe, pata Ua poe xiaro, sero nono ekarotohme oya, ononoryme ehtohme.

⁸ — Ritonōpo Jesemy! tykase Aparā. — Otāto zuaro exīko ywy, sero nono esēme jexiry poko?

⁹ Ynara tykase Ritonōpo:

— Pui nohpo enehta xiaro, poti maro te, kaneru maro, emero oseruao jeimamyry pune exiketomo. Enehta roropa toiro utukuimo te, toiro utuku roropa.

¹⁰ Mame mokaro okyno tō tonehse Aparā a tynekaroryme Ritonōpo a. Mame mokaro tyrakase toto eya. Irakahpyry tō tyrise eya ososēpataka

asakoro atakenaka, yrome torō tō onysahkara kynexine. ¹¹Mame kurumu tō tyhtose okyno ekepyry pona repe, yrome torehse toto Aparā a. ¹²Mame kohmāsasaka ahtao, Aparā tynyhse tyrōnaka. Mōtoino rokē tōserehse ynororo, enaromŷke toehse, tykytyky tykase. ¹³Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

— Tuarō exiko, apakomotyā mā katonōme exiko imehnō nonory po. Moroto topehke pyra erohnōko mā toto imehnō poetoryme. Toto ryhmāko mā toto 400me jeimamyry pona. ¹⁴Yrome mokaro apakomotyā ryhmahpōkō wānohnōko ase, toto tyrohmanohpose eya xine exiryke topehke pyra. Mame apakomotyā moro nono poe oehnōko ropa mā toto tymōkomoke, pitiko rokē pyra. ¹⁵Mame tamuhpōme awahtao kure rokē orīko ase. Torētyke pyra orihnōko mase. Oekeypyry zonēnōko mā toto. ¹⁶Moromeīpo 400me jeimamyry taropose ahtao apakomotyā mā oehnōko ropa xiaro; mokaro amoreu tō anaropopyra ase aporo, iirypyryme toehse toto ahtao rokē ipunaka, toto wānohnōko ase.

¹⁷Mame tykohmāse rahkene, xinukutume toehse koko. Mōtoino rokē apoto ē tōsenepose orexīto maro te, apoto maro. Moro apoto toytose moro okyno tō, irakahpyry tō rānakuroko. ¹⁸Morara toehse ahtao tōmīry totapose Ritonōpo a Aparā a, ynara tykase eya:

— Ajohpe pyra, jomihpyry ae ro sero nono ekarōko ase apakomotyamo a, Ejitu ehpio poe tuna Eupyrati pona, ¹⁹keneu tō nonory maro te, kenezēu tō nonory maro, katamoneu tō nonory maro te, ²⁰hetēu tō nonory maro, perizeu tō nonory maro te, repāi tō nonory maro, ²¹amoreu tō nonory maro te, kananeu tō nonory maro, kirikaseu tō nonory maro te, jepuseu tō nonory maro, enara.

Akara, Iximaeu maro

16 ¹Moraramē Aparā pyty, Sarai emūkuara ro kynexine. Tynamotoke kynexine ynororo, nohpo, Ejitu pono, topehke pyra erohketyme itapyī tao, esety Akara. ²Mame ynara tykase Sarai tynio, Aparā a:

— Umūkuru onekaropyra Ritonōpo ya tokurehse. Naeroro ypoetory maro exiko. Otaramē mose ae tumūkue exiko ase, tykase.

Aparā ŷme kynexine Sarai omiry tymoīse eya, ³mame typoetory tokarose Sarai a, tynio a ipytyme ehtohme. Morara toehse 10me jeimamyry taropose ahtao Aparā a Kanaā nonory po. ⁴Akara maro toehse Aparā, poetoēme toehse nohpo. Mame poetoēme toexiry waro toehse Akara ahtao, tošē Sarai tyhtomapitose eya. ⁵Naeroro ynara tykase Sarai tynio a:

— Onyrihpyry pokoino jyhtomāko Akara nase. Ywy roro mose ekaroase oya ipoko oehthohme repe; seromaroro poetoēme toehse toexiryke ymotye kure osekarōko nase, jyhtomāko. Naeroro Ritonōpo a kuapiakary se ase onoky tyrypyhpyke: ywy, omoro?

⁶— Kure, tykase Aparā. — Opoetoryme Akara mana, ituisaryme mase. Tyriry se oehthoh tyriko ipoko.

Morara exiryke yronymyryme typoetory tyrohmanohpose Sarai a, ajoajohpā samo. Naeroro tošē tapyī tae toepase ynororo. ⁷Yrome Ritonōpo nenyokhyhpyry tōsenepose eya, ona po, tuna eutary pūto osema tao Sua po, ⁸tōturupose ynororo eya:

— Akara, Sarai poetory, ozeino moehno? Aza ytôko mah?

— Jesê winoino epâko ase, tykase ynororo.

⁹Mame ynara tykase Ritonôpo nenyokyhpyry eya:

— Ytoko ropa oesemy a. Aomipona exiko emero poko.

¹⁰Ynara tykase roropa Ritonôpo nenyokyhpyry eya:

— Ypoe, apakomotyâ tuhke exîko,
ekuhyrme tuhke toto exiry exiko mana.

¹¹Poetoême mase.

Emûkuâko mase omûkurume.

Mokyro esehpâko mase Iximaeume,
oxitary, oetuarimary, totase Ritonôpo a exiryke.

¹²Mokyro omûkuru, jumêtu tosêke pyra exikety sâ exîko mana;

etonâko mana imehnô maro emero porehme,
imehnô mâ emero etonâko roropa imaro.

Morararo esary moe exîko mana,
ameke exîko mana tyekyry tomo a.

¹³Mame tyorôme Ritonôpo tosehpase Akara a: “Mâ jeneneme Ritonôpo”.

Ynara exiryke imaro töturuse Ritonôpo nenyokyhpyry, töturupose roropa ynororo tyya rokene: “Ajohpe pyra nae, Mokyro eneno, Jeneneme?” tykase.

¹⁴Morara exiryke moro tuna eutary irânao Kate poe Perete pona tosehpase “Isene Exikety tuna eutary, Jeneneme” tosehpase eya.

¹⁵Mame Akara toemûkuase Aparâ mûkurume. Tosehpase ynororo eya Iximaeume. ¹⁶86me jeimamyry Aparâ nae kynexine, tonuruse Iximaeu ahtao.

Aipotapihpyry sahgary poko

17 ¹Morarama 99me jeimamyry taropose Aparâ ahtao tōsenepose ropa Ritonôpo eya, ynara tykase ynororo eya:

— Ywy ase Ritonôpo Jamihmehxo Exikety. Jomiry omipona exiko, zae ehtoh poko rokê exiko roropa. ²Jomiry etapôko ase oya, tuhke apakô ekarôko ase oya.

³Mame tosekumuru po typorohse Aparâ Ritonôpo êpataka, tōmyty roropa tyrise nono pokoxi. Mame ynara tykase Ritonôpo eya:

⁴— Jomiry etapôko ase oya: Ajohpe pyra, ahno imoihmâkô tamurume orîko ase, tuhke tytyorôkô tamurume exiko mase. ⁵Taroino oesety Aparâome exîko, Aparâ kara, tuhkâkô tamurume oriryke ya. ⁶Apakô emâkapôko ase imoihme toto ehtohme, toitoine tuisamehxo exiko roropa mâ toto. ⁷Ynara mâ jomiry oya, opoeno a, apakomotyamo a roropa, jûme etyorômara mana: jûme ywy, Ritonôpo Oesêkôme exiko ase apakomotyâ Esême roropa. ⁸Sero nono ekarôko ase oya, apakomotyamo a roropa. Seromaroro katonôme rokê matose taro. Sero nono Kanaâ emero ekarôko ase jûme apakomotyâ esaryme ehtohme, mame ywy toto Esême exiko ase.

⁹Ynara tykase ropa Ritonôpo eya:

— Omoro Aparâo yme exîko mase Jomihpyry omipona, omoro, apakomotyâ roropa, yme exiko matose jûme. ¹⁰Sero jomiry omipona oehthokôme, apakomotyâ maro, ynara tyriko matose: Orutua kô emero, amarokô aipotapihpyry tysahkasême exiko mana. ¹¹Moro aipotapihpyry sahgary enetupuhtohme exiko mana jomipona oexirykô ehtoh poko.

¹²Taroino opoenōkō aipotapihpyry isahkatoko, enurusenā, 8me ĕmepýry taropose ahtao aipotapihpyry isahkatoko. Opoetory poenō tonuruse ahtao isahkatoko roropa. ¹³Mokaro aipotapihpyry tysahkasēme exīko mana emero. Moro enetupuhtohme exīko ōkokō poko jūme jomihpyry ehtoh poko. ¹⁴Orutua aipotapihpyry onysahkara ahtao ypoetoryme pyra exīko mana, amaro xine ehsaromepyra mana jomihpyry omipona pyra toehse exiryke.

¹⁵Moromeīpo ynara tykase Ritonōpo Aparāo a:

— Taroino opyty esety Saraimē pyra mana. Sarame esehpāko ase. ¹⁶Kure rokē opyty rīko ase. Tumūkue orīko ase, opyty Sara mūkurume. Kure rokē mose rīko ase, tuhkākō ĕme exīko mana imehnō ahno tō ĕme, tuisa tō ĕme roropa.

¹⁷Tosekumuru po typorohse Aparāo tōmyty po nono pokoxi roropa eya Ritonōpo ĕpataka. Toexianapitose ynororo moro poko tōsenetuputyry ke:

— Orutua emūkuasaromepyra 100me jeimamyry nae ahtao. Sara roropa emūkuasaromepyra mana 90me jeimamyry nae ahtao? ¹⁸Ynara tykase Aparāo Ritonōpo a:

— Kure rokē Iximaeu tyriko, ymyakāme ehtohme, emātohme roropa.

¹⁹Yrome Ritonōpo a tozuhse ynororo, ynara tykase:

— Arypyra, opyty Sara emūkuāko mana. Mokyro esehpāko mase Izakeme. Jomihpyry, ynekarohpyry oya ekarōko ase roropa eya ipakomotyamo a roropa, jūme. ²⁰Ōmiry roropa Iximaeu poko etano; kure rokē mokyro rīko ase roropa, tuhke tumūkue exīko mana, tuhke typakōke roropa. 12me tuisamākō zūme exīko mā ynororo, mame ipakomotyā ahno imoihme exīko mā toto. ²¹Yrome jomiry etapōko ase omūkuru, Izake a. Taroino toiro jeimamyry Sara emūkuāko mana.

²²Mame tōturukehse Ritonōpo ahtao Aparāo maro tōnuhse ropa ynororo. Aparāo tynomose eya. ²³Mame moro ae ro Ritonōpo nyripohpyry tyrise Aparāo a. Tumūkuru, Iximaeu aipotapihpyry tysahkase eya, orutua kō emero tytapyī taōkō maro. ²⁴99me jeimamyry Aparāo nae kynexine aipotapihpyry tysahkase ahtao, ²⁵imūkuru, Iximaeu 13me jeimamyry nae kynexine. ²⁶Mororo ae ro, mokaro asakoro aikōpotapihpyry tysahkase. ²⁷Morararo emero Aparāo poetory tō aipotapihpyry tysahkase itapyī tao aenurutyamo te, imehnō patary poe epekahtyā maro, enara.

Ritonōpo omihpyry Aparāo mūkuru poko

18 ¹Moraramē tōsenepose Ritonōpo Aparāo a wewe kurā zopino, pata Māre po. Moroto xixi jetū ahtao Aparāo typorohse tytapyī pota tao. ²Mame tōsenuhmase ynororo. Oseruao orutua kō tonese eya xikihme osema tao. Toto eneryhtao tururume toytose ynororo toto ĕpatakāmase. Tosekumuru po typorohse ynororo, tōmyty po nono pona toto ĕpataka. ³Ynara tykase ynororo:

— Moehtou? Ajohpāme sā ehmaropa ytapyī taka oseremase pitiko. ⁴Tuna enehpōko ase opupurukō kurikatohme. Moromeīpo oseremāko matose taro wewe zopino. ⁵Tonahsē pīxo enehnōko ase. Mame ĕtaikaxīpo, jamihmehxo ytōko ropa matose. Jākyemāko matose tooehse tarona oexirykōke. Anapyrykō pīxo enehtā aporo, tykase.

— Kure, tykase toto, — ĕtaikāko ynanase amaro, tykase toto.

⁶Axī toytose Aparão tapyi taka Sara zuruse:

— Axī ke tiriiku apoiko kurano wyi ritohme axitunety.

⁷Moromeīpo tururume toytose ynororo pui tō esaka, pui mūkuru kurā menekase. Mokyro tokarose eya typoetory a etapatohme te, ipurutohme, tōsēme. ⁸Mame pui suhsuru akyhsemy tapoise Aparão a pui suhsuru roropa te tōsē maro. Morohne typorohkase eya toto napyryme. Moroto, wewe zopino moro tonahsē tokarose eya toto otuhtohme, toto enēko kynexine. ⁹Mame tōturupose ynaroro:

— Otoko na Sara, opyty?

— Tapyi tao, tykase Aparão.

¹⁰Toiro orutua ynara tykase:

— Taroino toiro jeimamyry taropose ahtao oenese oehnōko ropa ase. Morara ahtao opyty Sara emūkuāko mana, tykase.

Sara tapyi tao kynexine toto mykae, tapyi pota tao, toto omiry etāko.

¹¹Aparão tamuhpōme kynexine, Sara kunumuxime roropa, pake tumūkehse ynororo. ¹²Naeroro toto omiry etaryhtao tyia toexianase tukurohtao, tounohse toto eya:

— Nary! Emūkuapỹme toehse ase ipunaka. Ypoko pyra roropa ynio toehse mana tamuhpōme toexiryke, tykase.

¹³Mame ynara tykase Ritonōpo Aparão a:

— Oty katohme jomiry eunohnōko opyty nahe? “Emūkuapỹme ase ipunaka, kunumuxime,” āko oty katohme? ¹⁴Oty tupime nae Ritonōpo a? Arypyra, emero tupime pyra ya. Naeroro morara ykano: “Taroino jeimamyry taropose ahtao oehnōko ropa ase. Mame morara ahtao Sara emūkuāko mana.”

¹⁵Moro etaryke tyia, ihxipỹke toehse ynororo, ynara tykase:

— Ōmiry oneunohpyra akene, exianara akene.

Yrome ynara tykase Ritonōpo:

— Arypyra, ajohpe pyra jomiry meunohno; mexianano.

Aparão oturutopōpyry Sotoma poko

¹⁶Morame toytose toto orutua komo Sotoma oseneto pona. Toto maro toytose Aparão toto esemary ae toto aropotohme. ¹⁷Mame ynara tykase Ritonōpo tyia rokene: “Josenetupuhtoh ononēpyra ase Aparão wino. Ynyriry poko zurūko ase. ¹⁸Ipakomotyā mā imoihme exīko mā toto, ahno imehxo exīko mā toto. Mose pokoino kure rokē imehnō ahno riko ase, emero. ¹⁹Mose tymenekase ya jomiry omipona typoenō ripotohme, typakomotyā roropa jomipona ripotohme, zae toto ehtohme. Morara toto ahtao, zae rokē ehtoh riryhtao eya xine, jomihpyry ae ro kure rokē mose riko ase.”

²⁰Mame ynara tykase Ritonōpo Aparão a:

— Iirypyryme xihpyryme Sotoma pōkō toehse, Komora pōkō roropa, āko mā imehno toto poko. ²¹Naeroro morotona ytōko ase toto enese, ajohpe pyra toto ekātotoh waro jehtohme.

²²Mame asakoro mokaro toytose Sotoma pata esemary ae. Yrome Ritonōpo maro ro Aparão kynexine. ²³Ameke pyra toehse Aparão eya tōturupotohme.

— Yrome ahno kurākō nae ahtao Sotoma po, mokaro wānohnōko mah popyra exiketō mahro? ²⁴Otarame 50me ahno kurā nae moro pata po ahtao,

morara ahtao pata enahkapōko mah? Pata onypynanohpyra hma mokaro kurākō 50mākō moroto ahtao? ²⁵ Ahno kurā onetapasaromepyra mase pohnō maro, iirypyryme pyra toto ahtao. Morara onyripyra exiko. Omoro rokē zae sero nono pōkō apiakaneme mase. Zae rokē ahno apiakāko mase.

²⁶ Ynara tykase Ritonōpo eya:

— 50me ahno kurā eneryhtao ya Sotoma po, moro pata pynanohnōko ase tytororo mokaro pokoino, tykase.

²⁷ Mame Aparāo ynara tykase ropa:

— Ajohpāme sā yzehno pyra exiko jomiry poko. Omoro mase Ritonōpo, ywy ase ahnome rokene. ²⁸ Otaramē 45me rokē kurākō nae ahtao, pata enahkāko ma 5me pyra ahtao 50me ehtohme?

Tozuhse ropa Ritonōpo a:

— 45me kurākō eneryhtao ya pata onenahkara ase.

²⁹ Mame Aparāo tōturupose ropa mya roropa eya:

— 40me rokē kurākō nae ahtao, otara exīko? tykase.

— Mokaro 40mākō, kurākō pyno jexiryke morotōkō onenahkara ase, tykase Ritonōpo.

³⁰ Mame ynara tykase Aparāo:

— Yzehno pyra exiko, Ritonōpo, ajohpāme samo ynara karyhtao, 30me kurākō nae ahtao, otara exīko? toto enahkapōko mah?

Ynara tykase Ritonōpo eya:

— 30me nae ahtao pata pōkō pynanohnōko ase. Iirypyrykō korokāko ase, tykase.

³¹ Ynara tykase Aparāo:

— Ehxirōko ase, yrome zae pyra jahtao yrypyry ikorokako: 20me rokē kurākō ahtao otara āko mah moro pōkō enahkāko ro mahno?

— Mokaro 20mākō pyno jexiryke pata pōkō onenahkara ase, tykase Ritonōpo.

³² Etyhpyryme ynara tykase Aparāo:

— Ajohpāme sā yzehno pyra exiko ynara ekaroporyhtao etyhpyryme rahkene. Otaramē 10me rokē kurākō enēko mase moroto, tykase.

— Mokaro 10mākō pokoino moro pata pōkō onenahkara ase, tykase Ritonōpo.

³³ Mame tōturukehse Ritonōpo ahtao Aparāo maro toytose ynororo. Aparāo toytose ropa tytapyī taka.

Sotoma iirypyryme ehtopōpyry

19 ¹ Moraramē kohmānōko kynexine, mokaro Ritonōpo nenyohyā asakoro toeporehkase ahtao Sotoma pona.

Typorohse Ro kynexine pata omōtohy pūto. Mame mokaro Ritonōpo nenyohyā tonese tyya ahtao towōse ynororo toto omikase. Tosekumuru po typorohse ynororo toto ēpataka. ² Ynara tykase ynororo eya xine:

— Moehtou? Taro ase ākorehmatohkōme. Ajohpāme sā ehmaropa ytapyī taka. Moroto opupurukō kurikāko matose oytotohkōme ropa.

— Arypyra, tykase toto, jarānao, pata rānao ēmehnōko ynanase, tykase toto eya.

³ Yrome otuhparō Ro exiryke tymoise eya xine. Imaro toytose toto Ro tapyī taka. Mame otuhtoh tyripose Ro a wyi ekeisenā maro. Tōtuhse toto.

⁴Yrome ataxikara ro mokaro ahtao, Sotoma pōkō, emero orutua kō tooehse poetohimākomo, tamuhpomākō maro, Ro tapyī tapurupose eya xine. ⁵Ro tykohmase eya xine:

— Otoko toh nae mokaro orutua komo, amaro exiketomo? Toto enehko xiaro jarānaka. Mokaro poko se ynanase, tykase toto.

⁶Tytapyī tae tutūtase Ro, orutua kō zurutohme. Kure omōtoh tapuruse eya, ynara tykase:

⁷— Jepe tomo, ajohpāme sā morohne xihpyry poko pyra ehtoko. ⁸Etatoko pahne, asakoro tōxike ase, orutua poko exipitopyra exiketomo. Toto enehnōko ase jarānaka oya xine. Jēxiry tō poko ehtoko ise awahtao xine. Yrome mokaro orutua kō poko pyra ehtoko. Tooehse toto ytapyī taka ēmehtohme, naeroro toto ewomāko ase toto onyryhmara imehnō ehtohme, tykase Ro.

⁹Yrome tozuhse ynororo eya xine:

— Ytoko taroino, yna wapo pyra exiko!

Oseyā ynara tykase toto:

— Imepy nono poe aepyhpyry mose ro. Tōmipona kyrirykō se ynororo tuisame exikety samo! Oty katohme?

Mame toeramase toto Ro a ynara katohme:

— Seromaroro mokaro oepe tō ryhmāry se yna ehtopōpyry motye oryhmāko ynanase.

Ro tupurohmase Sotoma pōkomo a. Toeporehkase toto tapyi omōtoh pona tapyi etapuruhmakatohme repe, omōtohme repe. ¹⁰Yrome mokaro a Ro tapoise asakoro aehtyamo a, tytywymase tapyi taka. Mame omōtoh tapuruse eya xine. ¹¹Morame jarānao exiketō emero tonukehkapose toto omōtoh onenepyra toto ehtohme.

Sotoma rumekatopōpyry Ro a

¹²Mame ynara tykase mokaro asakorōkō Ro a:

— Oekyry tō imehnō nae hma taro? Omūkuru tō aroko te, oēxiry tō maro te, oēxiry tō nio tō maro te, imehnō oekyry tō maro, toto arotohme emero sero pata poe. ¹³Ynara exiryke: sero pata pōkō enahkāko Ritonōpo mana. Sero pata pōkō ehtoh xihpyry poko totase eya. Naeroro yna tonehpose eya Sotoma enahkatohme.

¹⁴Mame Ro tutūtase oturutohme typaniry tō maro. Ēxiry tō eraximāko toh kynexine pytatohme repe toto maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Atakimatoko axiny sero rumekatohme. Sero pata enahkāko Ritonōpo mana!

Yrome Ro atahmākaryme rokē tokarose eya xine.

¹⁵Mame ēmehsasaka ahtao atarypōko Ritonōpo nenyohyā kynexine. Ynara tykase toto Ro a:

— Axiny! tykase toto. — Opyty aroko, oēxiry tō aroko amaro asakoro ro. Axī ke ytotoko taroino, oorikyrykōino pata enahkaryhtao.

¹⁶Mame axī pyra Ro exiryke emary tapoise Ritonōpo nenyohyamo a, Ro te, ipyty te, ēxiry tō maro. Tarose toto pata poe Ro pynanopyry se Ritonōpo exiryke. ¹⁷Mame toiro Ritonōpo nenyokyhpyry ynara tykase Ro a:

— Seromaroro tururume ytoko ōsepynanohtohme! Ōkakoxi xine osenuhmara ehtoko. Sero jakanahmā wino roropa osenuhmara ehtoko. Epatoko ypy pona; epara awahtao xine orihnōko matose.

¹⁸Yrome tozuhse ynororo Ro a:

— Tuisa, morara jyripopyra exiko, ajohpāme samo! ¹⁹Kure make ya seroae. Typynanohse ywy oya orihpyra jehtohme. Yrome moro ypy moe mana, eporehkara ro jahtao yyryhmatoh jetapāko nase. ²⁰Moroto pata pitiko enēko mah? Moe hkopyra mana morotona epatohme. Ytoxi morotona osepynanohtohme. Enēko mah? Pata pitiko nase.

²¹Mame ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya:

— Ÿ, kure mana. Moro pata onenahkara ase. ²²Axī ke ytoko tururume. Onenahkapopyra ase eporehkara ro awahtao xine morotona. Moro “pata pitiko” tykase Ro exiryke, esety Zoame toehse.

Sotoma enahkary Komora maro

²³Xixi tōnuhse pixo ahtao, Ro toeporehkase Zoa pona. ²⁴Mame mōtoino rokē apoto tonehpose Ritonōpo a konopo samo, sautu panō orihmatō maro kapu ae pata Sotoma pona, Komora maro. ²⁵Moro pata tō asakoro tonahkase Ritonōpo a jakanahmā maro, moro pōkō maro, otyro tōkehko maro, wewe tō maro. ²⁶Ynara toehse roropa, tŷkakoxi tōsenuhmase Ro pyty ahtao sautume, xikihme exiketyme toeramase ynororo.

²⁷Yrokokoro towōse Aparāo, pakeimo. Toytose ynororo tōturutopōpyry pona Ritonōpo maro. ²⁸Tōsenuhmase ynororo Sotoma wino te, Komora wino roropa jakanahmā pona roropa. Orexīto konōto tonese eya onuhnōko nono poe, apoto konōto erexītory samo. ²⁹Moro sā pata tō tonahkase Ritonōpo a jakanahmā po. Mame tōsenetupuhse roropa ynororo Aparāo poko. Naeroro Ro takorehmase eya epatohme, orihpyra aehtohme ipatary tonahkase ahtao.

Moapita tō amonita tō maro

³⁰Mame Zoa po Ro ahtao enaromŷke toehse ynororo. Naeroro ypy tō pona toytose ynororo tōxiry tō maro. Moroto tōsesarise toto oramao, asakorōkō tōxiry maro. ³¹Mame ěxiry apitorymā ynara tykase takorony a:

— Papa tamuhpōme toehse. Imepŷ orutua pyra roropa taro. Morara exiryke niotasaromepyra sytase. Emūkuasaromepyra sytase, imehnō saaro emero nono po. ³²Eropa papa sauhpane aetŷtohme. Mame toetŷse ahtao imaro exīko sytase, emūkuatohme imūkurume.

³³Naeroro moro kohmamry ae eukuru tokarose eya xine tumykomo a. Mame ěxiry osemazupu tumy maro toehse. Yrome toetŷse exiryke tuaro pyra kynexine. ³⁴Yrokokoro ynara tykase ěxiry apitorymā takorony a:

— Kokonie papa maro akene. Seroae sauhpane ropa etŷtohme ropa, imaro oehtohme koko. Morarame emūkuāko sytase typakōke papa ehtohme, tykase ynaroro.

³⁵Mame tykohmāse ahtao eukuru tokarose ropa, tumyko tauhpase ropa. Mame ěxiry etyhpymano tumy maro toehse. Yrome tuaro pyra ynororo kynexine toetŷse exiryke. ³⁶Morara exiryke ěxiry tō asakoro poetoēme toehse tumyko mūkuru ěme. ³⁷Mokyro ěxiry apitorymā toemūkuase Moapeme. Moape tō tamurume toehse ynororo. ³⁸Mokyro Ro ěxiry etyhpymā roropa toemūkuase orutuame, tumūkuru tosehpase eya Pē-Amime. Amonita tō tamurume toehse ynororo.

Apimereke maro Aparão

20 ¹Mame Aparão toytose Mãre poe ikurenaka Kanaã nonory poro. Tōsesarise ynororo irānao pata Kate poe pata Sua pona. Moromeïpo Jeraa po tōsesarise Aparão ahtao, ²toryxiryme Sara tokarose eya. Mame Sara tonehpose Apimereke, Jeraa tuisary a tytapyi konōto taka. ³Yrome koko tōsenepose Ritonōpo Apimereke a aosenety. Ynara tykase ynororo eya:

— Oorikyry ke awānohnōko ase, mokyro nohpo onenepyhpyry pokoino atapyi taka, imepỹ pytyme exiryke.

⁴Mokyro Apimereke Sara poko pyra ro kynexine. Naeroro ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, mokyro poko pyra akene! Yna enahkāko mah ypatary pōkō maro? ⁵Mokyro ro, Aparão morara tykase: “Woryxiry mose ro, Sara,” tykase ynororo. Morara tykase roropa nohpo. Zae rokē se exiase. Imepỹ pyty apoiry se pyra akene ipunaka, tykase.

⁶Aosenety ynara tykase sã Ritonōpo eya:

— Zuaro ase, ajoajohpe se pyra mexiase. Morara exiryke iirypyryme pyra oehtohme yneneryme, nohpo towomase ya ipoko pyra oehtohme.

⁷Seromaroro nohpo ekaroko ropa inio a. Morararo urutōme aexiryke oturūko ya mana opoko orihpyra oehtohme. Yrome nohpo onekaropyra ropa awahtao ourūko ase, orihnōko mase rahkene oekyry tō maro.

⁸Yrokokoro towōse ropa Apimereke pakeimo. Typoetory tō tykohmase tyaa osekarotohme eya xine. Enaromỹke toehse toto itamurume. ⁹Moromeïpo Aparão tykohmase Apimereke a. Ynara tykase ynororo eya:

— Oty myri yna a? Oty popyra yrino oya? Opokoino yna wānohsasaka Ritonōpo toehse, iirypyryme ehtoh poko exisasaka toehse jexiryke. Moro sã tyriry popyra mana ipunaka. ¹⁰Oty katoth sē poko mosenetupuhno sē sã tyritohme ypohko? tykase ynororo eya.

¹¹Ynara tykase Aparão eya:

— Sero nono pōkō Ritonōpo omipona pyra emero ekaroase repe, jetapāko mǎ toto ypyty apoitohme typtytyme, ekaroase repe. ¹²Ajohpe pyra ro mana, woryxiryme Sara mana, papa ēxihpyryme exiryke, aja ēxiryme pyra rokene. Naeroro tapoise ya ypytyme. ¹³Mame papa tapyi tae taropose jahtao Ritonōpo a imehnō nonory poro jytotohme, ynara ase Sara a: “Imehnō nonory po kuahtao, woryxiryme osekaroko jewomatohme,” ase eya.

¹⁴Mame Sara tokarose ropa Apimereke a Aparão a. Imaro kaneru tō tokarose eya pui tō maro te, orutua komo te, nohpo tō maro ipoetoryme.

¹⁵Ynara tykase ynororo eya:

— Eneko ke, Aparão, sero ynonoryme mana emero. Ise oehtoh imenekako oesaryme.

¹⁶Mame ynara tykase Apimereke Sara a:

— Parata ekarōko ase opiry a, 11me kiru zokonaka zuaro imehnō amaro xine exiketō ehtohme zae oehtoh poko. Ynara zuaro exiiko mǎ toto azahkuru pyra mexiase ipunaka.

¹⁷⁻¹⁸Morara toehse Sara exiryke, Aparão pyty, tyrohsē tonehpose Ritonōpo a Apimereke tapyi taōkō pona. Nohpo tō emero emūkuasaromepyra tyripose toto Ritonōpo a. Mame Aparão tōturuse Ritonōpo a Apimereke tō poko,

tukurākase ropa toto Ritonōpo a, Apimereke te, ipyty te, ipoetory tō maro emero, toto emūkuatohme ropa.

Izake enurutopōpyry

21 ¹Mame tōmihpyry ae ro kure rokē Sara tyrise Ritonōpo a. ²Poetoēme toehse ynororo. Mame tamuhpōme Aparāo toehse ahtao toemūkuase ynororo. Morara toehse aenurutoh po, Ritonōpo omihpyry ae ro. ³Tumūkuru tosehpase Aparāo a Izakeme. ⁴Mame 8me ěmepyry taropose ahtao tumūkuru aīpotapihpyry tysahkase Aparāo a, Ritonōpo omihpyry omi poe. ⁵100me jeimamyry Aparāo nae kynexine, Izake tonuruse ahtao. ⁶Morarama ynara tykase Sara:

— Ritonōpo nekarohpyry poko tākye toehse ywy. Exianāko ase. Moro poko etaryhtao imehnomo a ymaro exianāko roropa mā toto.

⁷Ynara tykase roropa ynororo:

— Morara kasarompyra imehnō nexiase Aparāo a: “Opyty emūkuāko mana. Suhsu ekarōko roropa mana omūkuru a. Mame tamuhpōme toehse ynororo ahtao emūkuase rahkene, imūkurume.”

⁸Mame tuātase aimo pitiko. Mame suhsu tōkehse eya ahtao otuhtoh konōto tyrise Aparāo a.

Akara taropose imūkuru maro

⁹Morarama Iximaeu, Akara mūkuru osemiākāko kynexine Izake maro, Sara mūkuru maro. ¹⁰Mokaro eneryke tyya ynara tykase Sara Aparāo a:

— Mose ypoetory aropoko ywinoino imūkuru maro. Ypoetory mūkuru omōkomohpyry anapiakara mana umūkuru Izake maro.

¹¹Torētyke toehse Aparāo morara kary etaryke tyya, Iximaeu tumūkurume roropa exiryke. ¹²Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

— Aparāo, torētyke pyra exiko poeto poko, opoetory Akara poko roropa. Tyriko emero, Sara omi poe. Typakōke exīko mase Izake poenō ke. ¹³Opoetory mūkuru omūkurume roropa mana. Naeroro ipakomotyā roropa ripōko ase imoihmākōme.

¹⁴Yrokokoro towōse Aparāo pakeimo. Tonahsē tapoise eya tuna maro ē ao, eukuru. Morohne tokarose eya Akara a poeto maro. Mame taropose ynororo eya mya aytotohme. Akara toytose. Xiaxiake toytose ynororo ona poro ahno esary poro pyra Peresepa nonory poro. ¹⁵Mame tuna tonahse ahtao, tumūkuru tynomose eya wewe zopino. ¹⁶Myahme sā pitiko 100 meturume toytose nohpo porohse nono pona. Tōsenetupuhse ynororo “Umūkuru orikyry enery se pyra ase”. Toraximase sokohme moroto. Imūkuru tyxitase.

¹⁷Mame poeto xitary totase Ritonōpo a. Kapu ae tōturuse Akara a Ritonōpo nenyokyhpyry, ynara tykase ynororo:

— Oty poko torētyke mahno? Enaromyra exiko, poeto xitary totase Ritonōpo a. ¹⁸Eropa! Poeto anỹko xikihme, emary apoiko, ipoenō rīko ase imoihme, tykase ynororo eya.

¹⁹Mame pimỹme pyra Akara enuru tyripose Ritonōpo a, tuna eutary tonese eya. Toytose ynororo, tuna ē typehkase eya, tuna ke tumūkuru Iximaeu tauhpase eya.

²⁰Towomase Iximaeu Ritonōpo a, tuātase ynororo ona Parā po. Emese kure toehse ynororo. Morararo tykarimotary waro toehse pyrou ke. ²¹Mame jeny a nohpo tymenekase, Ejitu pono, ipytyme.

Apimereke maro Aparão

²² Morarame Apimereke toytose oturuse Aparão maro. Tymaro takorehmane Pikou tarose, soutatu tō tuisary. Ynara tykase Apimereke Aparão a:

— Ritonōpo amaro mana. Ākorehmāko mana onyriry tō poko emero.

²³ Naeroro ōmiry etapory se ase, Ritonōpo netaryme, yna onenekunohpyra oexiry poko te, umūkuru tō roropa, ypakomotyā roropa. Zae rokē exiase amaro. Naeroro zae rokē exiko yna maro, sero nono pōkō maro, enara.

²⁴ — Ÿ, jomiry etapōko ase oya, tykase Aparão.

²⁵ Mame Apimereke turuse Aparão a tuna eutary poko, tapoise exiryke Apimereke poetory tomo a jamihme toexirykōke, tuna anapoipyra Aparão poetory tō ehtohme.

²⁶ Ynara tykase Apimereke:

— Onoky a morara tyrise? Zuario pyra akene. Jurupyra mexiase. Seromaroro rokē moro poko etāko ase.

²⁷ Mame kaneru tō tapoise Aparão a pui tō maro, toky tō ekarotohme Apimereke a. Tōturuse toto oseya tōmirykō totapose eya xine. ²⁸ Mame 7me kaneru tō tymenekase Aparão a toky toh tae, ekarotohme eya. ²⁹ Apimereke a tōturupose, ynara tykase eya:

— Oty katox moxiā tapiakase oya, 7me kaneru tomo?

³⁰ — Moxiā mā ynekaroryme oya, tykase Aparão. — Moxiā 7me kaneru tō apoiryhtao oya, ynara āko mase: “Ÿ, zuaro ase: sero tuna eutary tahkase Aparão a,” āko mase, tykase ynororo.

³¹ Morara exiryke moroto tosehpase Peresepame eya xine, moroto tōmirykō totapose oseya exiryke.

³² Moromeīpo Peresepa po tōmirykō etapoxīpo Apimereke toytose ropa takorehmane Pikou maro pirixteu tō nonory pona ropa. ³³ Mame moroto Peresepa po wewe tarykase Aparão a, moroto roropa Ritonōpo toahmase Aparão a, Jūme Exiketyme aexiry poko. ³⁴ Mame okynahxo Aparão moroto ehse pirixteu tō nonory po.

Aparão kuhtopōpyry Ritonōpo a

22 ¹ Morarame Aparão tukuhse Ritonōpo a. Esety ae tykohmase ynororo: — Aparão! tykase eya.

— Taro ase, tykase ynororo.

² Ynara tykase Ritonōpo eya:

— Omūkuru apoiko, Izake, omūkuru toirono, ipyno oehtopo, mame ytoko mya Moria nonory pona. Moroto ypy po, ynenepory oya, omūkuru iahkako onekaroryme ya, tykase.

³ Yrokokoro towōse Aparão pakeimo, apotopokō tyrakase eya, jumētu pona tyrise eya, mame toytopitose Ritonōpo a katopōpyry pona. Imaro Izake toytose, asakoro ipoetory tō maro. ⁴ Oseruao tōmehse toytorykō poko, mame osa tonese Aparão a amekeino. ⁵ Ynara tykase ynororo typotory tomo a:

— Taro rokē ehtoko jumētu maro, yna eraximatoko. Ytōko ynanase mōtona Ritonōpo eahmase. Okynā pyra oehnōko ropa ynanase, tykase Aparão eya xine.

⁶ Apotopokō tyrise Aparão a tumükuru motary pona. Rato tapoise eya apoto ê maro, toytose toto asakoro rokene oximaro. ⁷ Okynā pyra ynara tykase imükuru tumy a:

— Papa! tykase.

— Otara aimo? tykase jumy.

Töturupose Izake tumy a:

— Apotopokō seny, apoto roropa, yrome otoko kaneru nah tyahkasehmy? tykase imükuru eya.

⁸ Aparão a tozuhse, ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo ro mokyro ekarōko mana totapasēme, tykase jumy eya.

Toytose ro toto myahme samo asakoro rokene. ⁹ Toeporehkase tahtao xine Ritonōpo nenepohpyry pona, apoto apō tyrise Aparão a, epona apotopokō tyrise eya. Moromeïpo Izake tymyhse eya apoto apō pona tyritohme, apotopokō pona. ¹⁰ Mame rato tapoise eya tuotohme. ¹¹ Yrome kapu ae tōmitase Ritonōpo nenyokhyppyry:

— Aparão! Aparão!

— Taro ase, tykase ynororo.

¹² — Omükuru onuopyra exiko, onyryhmara exiko, tykase Ritonōpo nenyokhyppyry eya. — Zuaro ase seromaroro ypyno oexiry poko, jomipona oexiry waro ase, omükuru ekarory se make ya jomi poe, omükuru toirono.

¹³ Mame t̄kakoxi t̄senuhmase ahtao Aparão a kaneru tonese eya tyryhse tyretyry ae wewe ehmatao. Toytose Aparão mokyro apoise, totapase eya jahkatohme, apoto apō pona tyrise eya tumükuru myakāme. ¹⁴ Moroto tosehpase Aparão a “Ekarōko Ritonōpo mana” me tosehpase eya. Morara exiryke seroae ro ynara āko moro pōkō mana: “Ypy po, tosary po tokarosē ekarōko Ritonōpo mana.”

¹⁵ Morarame Aparão tykohmase ropa Ritonōpo nenyokhyppyry a kaino.

¹⁶ Ynara tykase ynororo eya:

— Omükuru toirō ekarory se ya oexiryke, jomiry omipona, ynara āko ase oya: Ywy roro jomiry etapōko ase oya, jesety mā Ritonōpo Oesemy, kure rokē orīko ase. ¹⁷ Apakomotyā tuhke emānōko mā toto ypoē, ikuhp̄yme toto ehtohme xirikuato ikuhp̄yme ehtoh samo kapu ao te, isawā ikuhp̄yme ehtoh sã roropa tuna konōto ehpio. Topetōkara poremākapōko mā toto. ¹⁸ Apakō ae kure rokē imehnō rīko ase emero nonory po jomihpyry omipona toehse oexiryke, ynyripohpyry tyrise oya exiryke.

¹⁹ Mame toytose ropa Aparão morotona ropa typoetory tomo a, mame oximaro toytose toto Peresepa pona, Aparão tapyī taka ropa.

Naoa pakomotyamo

²⁰ Moromeïpo Aparão turuse zakorō Naoa poko. Imükuru tō tonuruse 8me, ipyty Miuka poenōme. ²¹ Apitorymā kynexine Uze; imeïpo Puze te, mame Kemueu, Arā zūme; ²² imeïpo tonuruse Kesete te, Hazo te, Piuta te, Jitirape te, Petueu, enara. ²³ Mokyro Petueu tōxike toehse Repekame. Mokaro kynexine Miuka poenomo Naoa maro, Aparão akorony. ²⁴ Reuma maro Naoa pyty roropa, tonuruse: Tapa te, Kaā te, Taasa te, Maaka, enara.

Sara orihtopöpyry

23 ¹Mame 127me jeimamyry taropose Sara a. ²Toorihse ynororo pata Eperō po. Moroto esety akorō Kiriäte-Arapa kynexine, Kanaã nonory po. Tyhnamose ynororo Aparão a. ³Moroto tyyty ekepyry tynomose aporo, toytose ynororo heteu tō maro oturuse.

⁴Ynara tykase ynororo eya xine:

— Katonōme ase ononorykō po. Naeroro oya xine osa pitiko epekatyry se ase ypyty ekepyry zonētohme, tykase Aparão.

⁵Mame tozuhse ynororo heteu tomo a:

⁶— Etako pahne, tuisa! Yna a omoro mase tamuximehxo exiketyme. Osa imenekako nono kurano aorihtyā zonētohme. Yna esary pyno pyra ynanase. Ise oehtoh ekarōko ynanase oya, tykase toto.

⁷Mame towōse Aparão. Toepuise ynororo heteu tō ĕpataka. Ynara tykase ynororo:

⁸— Kure oya xine ahtao ypyty ekepyry zonemyry taro ononory po ekaropoko Eporō a, Zoa mūkuru, ⁹topu eutary, Makapera ekarotohme ya. Moroto mana esary ehpio. Tineru ke zae epehmāko ase epehpyry tytororo. Morarama zonētopöpyry esēme exiko ase taro.

¹⁰Eporō moroto kynexine typorohse oximōmākō maro, pata omōtoħ pūto. Opre tōturuse ynororo imehnō emero netaryme.

¹¹— Arypyra, tam. Etako pahne, moro nono ekarōko ase oya topehke pyra oesaryme ehtohme, topu ao eutary maro. Wekyry tō neneryme morohne ekarōko ase oya topehke pyra opyty ekepyry zonētohme oya.

¹²Yrome toepuise ropa Aparão heteu tō ĕpataka. ¹³Eporō a ynara tykase ynororo opore pitiko mokaro emero netaryme:

— Etako ke, ajohpāme samo! Tineru ke moro nono epekatyry se ase. Kaxiko otāto epehpyry se hmahno, oepehmāko ase. Moromeīpo ypyty ekepyry zonēnōko ase moroto.

¹⁴Tozuhse ynororo Eporō a:

¹⁵— Etako ke, Pāna! Moro nono epehpyry 400me parata mana. Yrome epehpyry poko torētyke pyra exiko, osepepe sytase. Opyty ekepyry zonēta morotona.

¹⁶— Ÿ zae mase, moro epehmāko ase, tykase Aparão oximōmākō netaryme. Moro epehpyry, Eporō a ekarohpyry, 4 kiru zokonaka kynexine, parata tukuhse ahtao, mōkomo ekamonanō nukuhtoh po. ¹⁷Morarama moro nono esēme tohse Aparão, Eporō tupīpyry Makapera po, Māre poe xixi tūtatoħ wino. Tupito topekahse eya topu eutary maro, wewe tō maro mya esary ehpio pona. ¹⁸Mokaro heteu tō emero moroto oximōmākō moro nono epekatyry enene toto.

¹⁹Moromeīpo tyyty Sara ekepyry tonēse Aparão a topu eutary ao Makapera nonory po, Māre poe xixi tūtatoħ wino. Moro nono esety Eperōme, Kanaã nonory po. ²⁰Morara exiryke heteu tō nonory topu eutary maro Aparão nonoryme tohse, esaryme, okepy zonētohme.

Izake pyty menekary poko

24 ¹Morarama tamuhpōme Aparão kynexine. Kure rokē tyrise ynororo Ritonōpo a, takorehmase eya inyryry poko emero. ²Mame typoetory

tykohmase tyya. Mokyro imōkomory eraseme kynexine emero porehme. Ynara tykase Aparão eya:

— Oemary tyriko waxiry zopikoxi, Ritonōpo netaryme ōmiry etapoko ya: ³Ritonōpo kapu Esemy, sero nono Esēme roropa mana. Mokyro netaryme kaxiko ya umūkuru Izake pytyme tarōkō, Kanaā pōkō onymenekara exiko. ⁴Ytoko ynonory pona wekiry tō esaka, nohpo menekatohme oya Izake pytyme.

⁵Tōturupose ipoetory:

— Oty rīko ywy mokyro nohpo toepiry se pyra ahtao ymaro. Omūkuru arōko ha ymahro, oesahpyry pona ropa?

⁶— Arypyra, tykase Aparão. — Umūkuru anaropopyra ase myaro ipunaka! ⁷Ritonōpo, Kapu Esemy a tonehse ywy papa tapyī tae, wekiry tō nonory poe. Tōmiry totapose ya: sero nono ekarōko ase apakomotyamo a, tykase ynororo ya. Tynenyokypiry aropōko mana oesemary enepotohme oya, naeroro ekurehpyra mase, nohpo epekahnōko mase umūkuru pytyme. ⁸Māpyra nohpo toepiry se pyra ahtao, tymyhpokasēme exīko ropa sã mase. Yrome umūkuru anaropyra mase myaro ipunaka.

⁹Mame tomary tyrise ipoetory a Aparão axiry zopikoxi, tōmiry totapose eya tošē nyripori ritohme tyya. ¹⁰Morarama Aparão poetory a tošē eky kameru tō tapoise, 10me, mōkomo maro, tynekaroryme. Mame toytose ynororo Naoa patahpyry pona, Mesopotamia pona. ¹¹Toeporehkase tahtao, kameru tō tosekumurukō po typorohkapose eya tuna eutary myhtokoxi, pata pūtokoxi. Kokonie pukuro kynexine, tuna puimatoh po nohpo tomo a. ¹²Ynara Ritonōpo a tōturuse ynororo:

— Ritonōpo, jesē Aparão Esemy, emero zae ehtoh tyripoko, kure rokē jesē tō tyriko roropa. ¹³Taro ase pēkamā pūto, nohpo tō oryximākō tuna enehse oehketō eraximāko. ¹⁴Ynara āko ase toiro nohpo a: “Ajohpāme sã tuna pīxo jokuru ekaroko,” āko ase eya. Mame johpāko mana: “Oeky tō roropa ohpāko ase,” karyhtao ya, mokyro onymenekahpyryme opoetory Izake pytyme aehtoh waro exīko ase. Moro tonese ya exiryke tuaro exīko ase kure oehtoh poko jesē maro.

¹⁵Aotururuhtao ro Ritonōpo a, Repeka tooehse, tuna ē ke tymotapō ke. Petueu ēxiry kynexine ynororo, Miuka pary Naoa pary, enara. Aparão akorō kynexine Naoa. ¹⁶Nohpo oryxime kynexine, orutua poko exipitopō kynexine; ipoko exipitopyra orutua kō kynexine. Tyhtose ynororo tuna anŷse, mame tōnuhse ropa ynororo tuna anŷxīpo. ¹⁷Tururume Aparão poetory toytose eya, ynara tykase ynororo eya:

— Ajohpāme sã jokuru tuna pitiko ekaroko ya, tykase eya.

¹⁸— Ŷ, ēkose, tykase nohpo eya. Axī tuna ē typorohkase eya. Tuna ē tapoise ro eya enyryhtao eya. ¹⁹Mame tuna ekarohehxīpo eya, ynara tykase oryximā eya:

— Tuna anŷnōko ase roropa oeky tō ohpatohme.

²⁰Axī tarykase tuna eya okyno tō okuru ē aka. Mame toytose ropa ynororo tuna anŷse ropa tuna pēkamāka kameru tō okurume. Tauhpase toto ise pyrah katoh pona. ²¹Moro eneryke tyya: “Tyk,” tykase Aparão poetory. Mokyro nohpo enēko rokē kynexine, tuaro toehtohme, Ritonōpo nymenekahpyryme nymyry ynororo exiry poko.

²² Mame kameru tomo a tōkehse ahtao, uuru tapoise eya ounasere, 6 karama mano, tyrithome oryximā eunary pokona. Wāsere roropa asakoro tokarose eya uuru risemy, 100 karama motye. ²³ Mame tōturupose ynororo eya:

— Onoky mokyro omy? tykase tōturupose eya. Osa nae nah atapyīkō tao ynanythome ypoetory tō maro? tykase.

²⁴ — Ywy Petueu ēxiry ase, Miuka pary Naoa pary, enara, tykase ynororo.

²⁵ Yna tapyī tao nythoh nae. Nae roropa onahpoty oeky tō napyryme.

²⁶ Mame tosekumuru po typorohse ynororo Ritonōpo ēpataka, Tosē toahmase eya. ²⁷ Ynara tykase ynororo:

— Kure mase Ritonōpo, jesē Aparão Esemy! Kure rokē tonehpose ywy Oya tophome Aparão ekyry tapyī taka, tykase.

²⁸ Tururume toytose nohpo oryximā tyse tapyī taka toto zuruse Aparão poetory oehotōpyry poko. ²⁹⁻³⁰ Typiry ke Repeka kynexine, esety Rapão. Moro ounasere uuru risemy te, wāsere tō maro toryxiry emekū poko eneryke tyya te, toryxiry otururu etaryke roropa tyya, toytose Rapão tururume Aparão poetory enehse. Moroto ro kynexine toky tō maro, pēkamā pūto.

³¹ Ynara tykase Rapão eya:

— Osehko, ymaro eropa! Kure rokē tyrise mase Ritonōpo a. Oty katohme taro rokē mah jarao? Oesary nae tapyī tao, osa nae roropa oeky tō esaryme, tykase ynororo eya.

³² Mame tapyi taka tomōse ynororo. Kameru tō narotyā typorohkapose Rapão a. Onahpoty tokarose eya toto napyryme. Moromeīpo tuna tonehse eya Aparão poetory a, imaro exiketomo a roropa, tupupurukō ikurikatohme.

³³ Moraramē tonahsē tonehse ahtao eya xine, ynara tykase Aparão poetory:

— Otuphyra ase aporo oturupyra ro jexiryke, tykase.

— Ÿ kaxiko, oturuko tykase Rapão eya.

³⁴ Mame ynara tykase ynororo:

— Ywy ase Aparão poetory. ³⁵ Kure rokē jesē tyrise Ritonōpo a. Itamurume tymōkomoke toehse ynororo Ritonōpo nekarotyā eya kaneru tō tuhke te, poti tō roropa te, pui tomo te, parata te, uuru maro te, ipoetory tomo, orutua komo te, nohpo tomo te, kameru tomo te, jumētu tomo, enara. ³⁶ Ipyty Sara toemūkuase kunumuxime tahtao jesē mūkurume. Tummy mōkomohpyry esēme exīko mana emero. ³⁷ Tōmihpyry omipona tyripōse ywy jesemy a Ritonōpo netaryme. Ynara tyripōse ywy eya: “Umūkuru Izake pytyme nohpo onymenekara exiko Kanaā pono, tarono. ³⁸ Mya ytoko papa ekyry tō esaka. Moroto wekyry tō maro nohpo menekāko mase ipytyme,” tykase ³⁹ Mame ekaropoase eya: “Oty rīko ah mokyro nohpo oryximā toepiry se pyra ahtao ymaro?” ⁴⁰ Ynara tykase ynororo ya: “Ritonōpo omipona exikehpyra ase. Tynenyokihpyry aropōko mana amaro oesemary enepotohme oya. Wekyry tō rānao, papa ekyry tō maro nohpo oryximā menekāko mase umūkuru pytyme. ⁴¹ Wekyry tō maro otururuhtao, mame tōxirykō ekarory se pyra toto ahtao, morara ahtao tymyhpokase ropa sā mase. Torētyke pyra exiko,” tykase Aparão ya.

⁴² — Moraramē toeporehkase jahtao tuna pēkamā pona oturunō Ritonōpo a: “Ritonōpo, jesē Esemy kuakorehmako zae jesē nyripohpyry ritohme ya.

⁴³ Taro ase pēkamā pūto. Nohpo oryximā tooehse ahtao tuna anŷse, tuna

ekaropōko ase eya, jokurume. ⁴⁴ Ÿme ynororo ahtao tuna ekarōko ya mana. Mame tuna ekarory se ynororo ahtao jeky tomo a, ah onymenekahpyrme mokyro nexi, jesē mükuru pytyme,” āko akene. ⁴⁵ Oturukehpyra ro jahtao Ritonōpo a ukurohtao, tooehse Repeka tuna ē ke tymotapō ke. Tyhtose ynororo tuna anÿse pēkamā aka. Mame ynara yka eya: “Jokuru pixo ekaroko ya otunary ē poe, ajohpāme samo,” ykano. ⁴⁶ Axī tuna ē typorohkase eya. Ynara nykano: “Ēko. Tuna anÿnōko ase roropa oeky tō okurume, kameru tō okurume.” ⁴⁷ Morame ekaropō eya: “Onoky mokyro omy?” ykano. Mame jezuhno ynororo: “Petueu ēxiry ase, Miuka pary Naoa pary roropa ase,” nykano. Mame ounasere yrino eunary pokona te, wāsere roropa yrino emekū pokona. ⁴⁸ Jeseukumuru po yporohno Ritonōpo eahmatohme. “Kure mase, Ritonōpo jesē Aparāo Esemÿ,” ykā eya. “Kuenehno tophome xiaro jekyry tomo a, ēxiry enetohme, jesē mükuru pytyme.” ⁴⁹ Seromaroro kahtoko ya kure jesē maro se awahtao xine. “Arypyra,” kahtoko jūme rokene, moro kary se awahtao xine zuaro jehtohme, ynyriry waro jehtohme.

⁵⁰ Ynara tykase Rapāo tomo, jū maro:

— Sero emero Ritonōpo poe nase. Naeroro oezuhsaromepyra ynanase.

⁵¹ Mose Repeka; aroko amaro. Ritonōpo poe, ah oesē mükuru pytyme nexino. Ritonōpo omihpyry ae ro, tykase.

⁵² Morara kary etaryke tyya, Aparāo poetory toepuisse Ritonōpo eahmatohme, “Kure mase” katohme. ⁵³ Mame upo tōkehko touse eya, parata roropa te, uuru risē roropa ekarotohme Repeka a. Mōkomo typyne exiketō tokarose roropa eya, ipiry a te, jeny a, enara. ⁵⁴ Morame tōtuhse ynororo imarōkō maro, eukuru tōse eya xine, tōmehse toto moroto. Yrokokoro towōse ropa tahtao xine, ynara tykase Aparāo poetory:

— Ytoxi ropa jesē tapÿi taka ropa.

⁵⁵ Yrome Repeka piry tō, jē maro ynara tykase:

— Kurehxo taro oexiry aporo, otarame 10me ēmepry. Moromeïpo ytōko ropa matose, tykase toto.

⁵⁶ Yrome ynara tykase Aparāo poetory:

— “Taro exiko aporo” kara ehtoko ya. Zae rokē tonehse ywy Ritonōpo a xiaro jesē ekyry tomo a, tynymenekahpyry enepotohme ya. Naeroro ytoxi ropa jesemy a ropa, tykase ynororo.

⁵⁷ — Repeka kohmāko ynanase, tykase toto, — ekaropotohme eya. Otara āko mā ynororo tarame?

⁵⁸ Tykohmase ynororo eya xine oturupotohme:

— Oytory se hma mose maro? tykase.

— Ÿ, ytōko ase, tykase ynororo.

⁵⁹ Mame Repeka taropose eya xine, kunumuximehxo exikety maro, akorehmaneme te, Aparāo poetory maro imaro ytoketō maro. ⁶⁰ Kure rokē Repeka tyripose eya xine Ritonōpo a. Ynara tykase toto:

— Omoro, yna oryxiry, tuhkākō ēme oripory se ynanase Ritonōpo a tuhke miujāome exiketō ēme.

Apakomotÿā orēpyra tyriporÿ se ynanase eya tyzehnotokō patary tō poremākatohme eya xine, tykase toto.

⁶¹ Mame Repeka tō typoetory maro, tātakimase toto. Tōtyrise ynaroro kameru tō pona. Aparāo poetory maro toytose toto.

⁶²Mame Izake tooehse ona pona, tuna eutary pona. Moro pêkamā esety “Isene Exikety Jenene tunary” kynexine. Moroto esary kynexine ikurenae Kanaā po. ⁶³Ytoytōko osenetupuhnōko kynexine, kohmāsasaka ahtao, ona po. Mame kameru tō oepiry tonese eya. ⁶⁴Repeka roropa tōsenuhmase. Izake eneryhtao, tyhtose ynororo kameru poe. ⁶⁵Tōturupose ynororo Aparão poetory a:

— Onoky mokyro orutua ytoytokety ona po, xiaro oehnōko?

— Jesē mükuru mokyro, tykase ynororo.

Mame kamisa tapoise eya tōmyty apurutohme.

⁶⁶Mame Izake turuse Aparão poetory a tynyrytā poko emero. ⁶⁷Moraramere Repeka tarose Izake a tytapyi taka, tyse tapyinypyry taka, Izake pytyme toehse ynororo. Repeka pyno toehse ynororo ipunaka, torēnase toto, tākye toehse ynororo, tomukehse roropa tyse orihtopōpyry poko.

Imehnō Aparão pakomotyamo

(1 Koronika 1.32-33)

25 ¹Mame imep̄y nohpo maro typytase ropa Aparão, esety Ketura. ²Toemūkuase ynororo 6me: Zinirā te, Jokosā te, Metā te, Mitiā te, Ixipake te, Sua, enara. ³Jokosā toemūkuase asakoro: Sepa te, Tetā, enara. Tetā pakomotyā ynara kynexine: asureu tomo te, retuseu tomo te, remueu tomo, enara. ⁴Mitiā toemūkuase: Epame te, Epeame te, Enokeme te, Apitame te, Eretame, enara. Mokaro emero Ketura pakomotyāme toh kynexine.

⁵Tymōkomory emero tokarose Aparão a Izake mōkomoryme ehtohme. ⁶Yrome mōkomo pitiko tokarose eya typyxiā poenomo a. Mame orihpyra ro tahtao taropose toto eya Izake winoino xixi tūtatoh wino, Oriēte nonory pona.

Aparão orihtopōpyry

⁷175me jeimamyry taropose Aparão a. ⁸Mame toorihse ynororo tamuhpōme toehse ahtao. ⁹Ekepyry tonēse imūkuru tomo a: Izake te, Iximaeu, enara. Tonēse ynororo oramāka topu aka, Makapera po, Māre wino xixi tūtatoh wino, Eporō tupi po. Eporō, Zoa mūkurume kynexine, heteume exikety. ¹⁰Moro tupito kynexine Aparão nepekatyhpyry heteu tō wino; moroto Aparão ekepyry tonēse ipyty ekepyry maro. ¹¹Moromeīpo toorihse Aparão ahtao, kure rokē imūkuru Izake tyrise Ritonōpo a. Moroto esary kynexine, Isene Exikety Jeneneme Pēkamā po.

Iximaeu pakomotyamo

(1 Koronika 1.28-33)

¹²Iximaeu, Aparão mūkurume kynexine Akara mūkurume roropa, Sara poetory, Ejitu pono. Mame Iximaeu toemūkuase, imūkuru tō ¹³ynara kynexine: osemazupu Nepaiote te, imeīpo Ketā te, Atapeeu te, Mipisāo te ¹⁴Mixima te, Tuma te, Masa te, ¹⁵Hatate te, Tema te, Jetua te, Napi te, Ketema, enara toh kynexine, ¹⁶Iximaeu mūkuru tomo, 12mākomo. Toto nonory tosehke toehse, esē esety ae ro. Tyekyry tō tuisaryme toehse toh kynexine. ¹⁷137me jeimamyry nae Iximaeu kynexine toorihse ahtao. ¹⁸Iximaeu pakomotyā moroto kynexine Hawira wino Sua pona, Ejitu poe xixi

tūtatoh wino, Axiria esemary ehpio. Atameke toto esary kynexine imehnō Aparão pakomotyā maro.

Ezau Jako maro enurutopōpyry

¹⁹Sero nase Izake, Aparão mūkuru ehtopōpyry poko. ²⁰40me jeimamyry nae Izake ahtao typytase ynororo Repeka ke, Petueu ēxiry, Rapão oryxiry. Arameume toh kynexine Mesopotamia po. ²¹Mame emūkuasaromepyra Repeka kynexine, naeroro tōturuse Izake Ritonōpo a typyty poko. Aomiry totase Ritonōpo a, mame poetoēme toehse ynororo. ²²Zuakuru ao kamarame poeto tō kynexine, atatapoīko toh kynexine tysekō wakuru ao. Jēkō ynara tōsenetupuhse: “Oty katohme paupauāko itamurume, jerekohmāko umūkuru tō nae?” tykase. Tōturupose ynororo Ritonōpo a, ²³mame ynara tykase Ritonōpo eya:

“Awakuru ao opoenō kamaramākō ahno tamurume exīko mā toto.

Emūkuāko mase kamarame,

oxise pyra exīko mā toto.

Toiro omūkuru orēpyra exīko mana.

Osemazupuru poremākapōko akomihpyry mana,”

tykase Ritonōpo eya.

²⁴Morarame toemūkuase Repeka ahtao kamarama imūkuru tō tonuruse. ²⁵Osemazupu tonuruse kamirarama samo, ipihpyry tuhpose, upo samo, okyno pihpyry risē samo. Naeroro tosehapse ynororo Ezaume. ²⁶Zakorō tonuruse ahtao turui ihtaī tapoise eya tomary ke. Naeroro Jakome tosehapse ynororo eya xine. 60me jeimamyry nae Izake kynexine toemūkuase Repeka ahtao.

Imehxo toehtoh ekarory poko

²⁷Mame tuātase toto aimo tomo. Emese kure toehse Ezau urakanaketyme. Torēnase ynororo toytory poko ona poro. Māpyra Jako tyoro, tehme kynexine tapyi tao. ²⁸Ezau sehxo Izake kynexine, tōsē enepyrkye eya. Yrome Jako sehxo Repeka kynexine.

²⁹Morarama kumataimo ahnōko Jako kynexine oripo ao. Ezau tooehse ropa urakanaxīpo, totaehse kynexine. ³⁰Ynara tykase ynororo:

— Orihnōko ase omise jexiryke. Kynahpako pixo onyrihpyry kamiraramā ke. (Naeroro Etōme Ezau tosehapse eya xine.)

³¹— Ÿ, seny ekarōko ase oya, yrome imehxo oehtoh ekaroko ya, osemazupume oexiryke, tykase.

³²— Kure, omorohko, tykase Ezau. — Orihnōko ase jemiryke; Otyime kure imehxo jehtopōpyry nae, osemazuhme jenurutopōpyry nah, toorihse jahtao? Arypyra ipunaka.

³³— Ahtao, jūme rokē ōmiry etapoko ya: “Ime jehtoh ekarōko ase jakorony a imehxo aehtohme,” kaxiko, tykase. Tōmiry totapose Ezau a takorony a. Naeroro ime toehtoh tokarose Ezau a imehxo Jako ehtohme. ³⁴Mame tonahsē tokarose Jako a turui a, wyi maro, kumataimo tōkehko. Mame tōtuhkehse Ezau ahtao, eukuru tōse ahtao roropa eya, towōse ynororo. Jarānaka toytose ropa. Morara exiryke ime toehtopōpyry se hkopyra Ezau kynexine, tokarose tyya exiryke tonahsē poko rokene.

Izake pirixteu tō nonory po

26 ¹Moraramē moro nonory po tonahsē pyrahme sã toehse, konopo oehpyra exiryke, pake ehtopōpyry saaro, Aparão orihpyra ro ehtopōpyry saaro. Morara exiryke pata Jeraa pona toytose Izake, Apimereke, pirixteu tō tuisary esaka. ²Moroto Ritonōpo tōsenepose Izake a. Ynara tykase ynororo eya:

— Ejitu pona ytopyra exiko. Taro rokē exiko, oesary enepōko ase oya.

³Tehme rokē exiko sero nono po, amaro exikehpyra exīko ase, kure rokē orīko ase. Apakomotyamo a sero nono ekarōko ase porehme, jomihpyry ae ro omy, Aparão a. ⁴Tuhke apakō rīko ase ikuhpỹme, xirikuato ikuhpỹme ehtoh samo kapu poko, mame eya xine sero nono ekarōko ase porehme. Apakō ke kure rokē emero sero nono pōkō rīko ase kure. ⁵Ynara exiryke: Jomipona Aparão kynexine, ynyripohpyry tyrise eya, jomiry omipona kynexine.

⁶Naeroro moroto Izake kynexine Jeraa po. ⁷Mame morotōkō tōturupose ahtao ipyty poko, toryxiryme tyrise eya. Oryxime Repeka kynexine. Enaromỹke Izake kynexine typytyme Repeka ekarory poko. Ynara tōsenetupuhse ynororo: Otaramē jetapāko tarōkō mana ypyty apoitohme tyya xine imaro toehtohkōme, tykase ynororo tyya rokene. ⁸Moroto Izake ehse rahkene okynahxo. Mame tytapyī tae, osenuhmatoh ae Izake tonese tuisa Apimereke a. Typyty Repeka eahmāko Izake kynexine. ⁹Mame Izake tykohmapose Apimereke a ekaropotohme eya. Ynara tykase ynororo eya:

— Opytyme mokyro nae? Ajohpe pyra hnae? Oty katoh “Woryxiry mose ro,” mase opyty poko? tykase ynororo Izake a.

— Imehnomo a jetaparyino, mokyro poko ypyty mose ro, kara exiase, tykase Izake.

¹⁰Moraramē ynara tykase Apimereke eya:

— Oty katohme morara mase yna a? Popyra mexiase. Zuario pyra yna ahtao opytyme mose exiry poko, tupime pyra yna a opyty apoiry yna a ipoko yna ehtohme. Morara ahtao, ipoko toehse toiro orutua ahtao, iirypyryme konōto ynanexiry Ritonōpo a.

¹¹Moraramē tōmiry taropose Apimereke a tuaro emero toto ehtohme. Ynara tykase ynororo:

— Popyra mose orutua riryhtao oya xine te, ipyty riryhtao popyra roropa, awānohtorỹko ase oorihthōkō ke, tykase Apimereke.

¹²Moraramē moro jeimamyry ae otyro tarykase Izake a, mame otyro tapoise eya itamurume, 100me inarykahpyry motye tapoise eya, kure rokē tyrise ynororo Ritonōpo a exiryke. ¹³Imōkomory tōkehko, eky tō roropa tomāse itamurume, imehxo toehse ynororo tymōkomoke, tytineruke, enara.

¹⁴Kaneru tō tuhke nae te, poti tuhke roropa te, pui tō tuhke te, typoetoke roropa tuhke nae kynexine, naeroro zumoxike toehse pirixteu tomo. ¹⁵Nono ke pēkamā tapuruse ropa eya xine emero, Aparão poetory tō nahkatyamo, isene ro Aparão, Izake zū ahtao. ¹⁶Moromeīpo ynara tykase Apimereke Izake a:

— Yna esary irumekako. Yna motye jamihme toehse mase.

¹⁷Moroto turumekase Izake a, tōsesarise ropa ynororo jakanahmā Jeraa po. Moroto ehse. Moroto ehse okynano. ¹⁸Tuna eutary tō totapuruhmakase

ropa eya, Aparão nahkatyamo, isene ro tahtao. Morohne tapuruse ropa kehko toorihse Aparão ahtao, pirixteu tomo a. Mame moro pêkamã tosehpase ropa Izake a tumy a esehpatopöpyry ae ro.

¹⁹Moraramẽ pêkamã tahkase Izake poetory tomo a, tuna kurã tonese eya xine. ²⁰Yrome toky tõ poko erohketõ, morotõkõ tõsezusezuhse Izake poetory tõ maro. “Yna tunary sero,” tykase toto. Morara exiryke moro pêkamã tosehpase Izake a “Oseosezuhtopõpo” me tosehpase eya.

²¹Moromeĩpo imepỹ tuna eutary tahkase Izake poetory tomo a, moro poko roropa tõsezusezuhse morotõkomo. Naeroro moro pêkamã tosehpase Izake a “Osepeme pyra Ehtopõpo” me tosehpase eya. ²²Morotoino toytose Izake. Imepỹ pêkamã tahkase ropa eya. Moro poko oseosezuhpyra toh kynexine. Morara exiryke moro tosehpase “Osa Zumohxo” me tosehpase eya. Ynara tykase ynororo:

— Seromaroro osa zumohxo tokarose Ritonõpo a kyya xine. Naeroro osesarĩko sytatose taro. Emãnõko roropa sytatose, tykase ynororo.

²³Morotoino toytose Izake Peresepa pona. ²⁴Moroto ahtao koko tõsenepose Ritonõpo eya, ynara tykase ynororo eya:

— Ywy ase Ritonõpo omy Aparão esemy. Enaromyra exiko amaro jexiryke. Ypoetory Aparão pokoino kure rokẽ orĩko ase, apakõ rĩko ase tuhke.

²⁵Moroto apoto apõ tyrise Izake a tynekarory zahkatohme Ritonõpo eahmatohme. Moroto tõsesarise roropa ynororo, mame ipoetory tomo a imepỹ tuna eutary tahkase.

Apimereke Izake maro

²⁶Moraramẽ Jeraa poe Apimereke toytose oturuse Izake maro. Imaro akorehmane toytose Auzate te, Pikou roropa, soutatu tõ tuisary. ²⁷Tõturupose Izake eya xine:

— Oty kase moehtou? tykase. — Yzehno mexiatose, oesarykõ poe kuenyokyatose xiaro, tykase.

²⁸Ynara tykase toto eya:

— Seromaroro zuaro ynanase Ritonõpo amaro mana. Ynara osenetupuhnõko ynanase: kure exiry amaro yna otururu, õmiry etapotohme Ritonõpo netaryme ²⁹yna onyryhmapopyra oehtohme. Morararo yna oryhmarã exiko ynanase. Zae ynanexiase amaro, yna wino toytose awahtao. Kure rokẽ toytose omoro osepeme ro. Seromaroro tuaro ynanase Ritonõpo kure rokẽ orĩko mana.

³⁰Moraramẽ otuhtoh konõto tyrise Izake a. Tõtuhse toto, eukuru tõse roropa eya xine. ³¹Yrokokoro towõse ropa toto pakeimo, tõmirykõ totapose eya xine jũme osepeme toehtohkõme. “Ritonõpo netaryme jomiry ekarõko ase oya,” tykase toto oseyã. Mame, “Kure rokẽ ytotoke ropa,” tykase Izake eya xine. Naeroro osepeme toehse toto. Mame toytose ropa toto tosaka xine.

³²Moraramẽ moro ae ro Izake turuse ipoetory tomo a, tuna nae toehse yna nahkahpyry ao. ³³Moro pêkamã tosehpase Izake a Sepame “Osepeme oturutopõpo” me tosehpase. Morara exiryke moro pata esety Peresepame toehse.

Ezau pyxiamo

³⁴40me jeimamyry taropose ahtao Ezau a typytase ynororo Jutite maro, Peeri õxiry te, Pasemate maro roropa, Erõ õxiry. Mokaro asakoro hetu tõ

kynexine. ³⁵ Mokaro nohpo tō poko tākye pyra Izake tō toehse Repeka maro, tyamaro pyra toto exiryke.

Jako tyripose kure Izake a

27 ¹ Morarama tamuhpōme toehse Izake ahtao tonukehse ynororo. Mame morara ahtao tumūkuru Ezau tykohmase tyya, ynara tykase ynororo eya:

— Aimo, umūkuru!

— Taro ase, papa, tykase ynororo.

²— Tamuhpōme jexiry enēko mase. Okynā pyra orihnōko ase. ³ Naeroro ourakanata joh tuota. ⁴ Morarama tompore ahnoko yzamaro, moro enehko ya. Tōtuhkehse jahtao kure rokē oripōko ase Ritonōpo a orihpyra ro jahtao, tykase Izake Ezau a.

⁵ Yrome tumūkuru a Izake otururu totase Repeka a. Naeroro urakanase toytose Ezau ahtao, ⁶ ynara tykase jeny tumūkuru Jako a:

— Omy omiry etano seromaroro orui Ezau a. Ynara nykano eya:

⁷ “Urakanase ytoko, joh tuota. Mame ahnoko tompore. Tōtuhse jahtao kure rokē oripōko ase Ritonōpo a orihpyra ro jahtao,” nykano. ⁸ Seromaroro, aimo, tykase Repeka, — etako pahne, ynara tyriko sytase, ⁹ ytoko kuekykō esaka, asakoro poti kurā eneha. Ywy roro tōsē ahnōko ase tompore, omy zohme.

¹⁰ Mame moro tōsē arōko mase omy zohme, autuhtohme. Imēipo kure oripōko mana Ritonōpo a orihpyra ro tahtao.

¹¹ Yrome ynara tykase Jako tyse a:

— Urui tuhpose itamurume, ywy aryppya. ¹² Tapose jahtao papa a, tuaro exīko mana ywy ase. Ya tonekunopyry waro exīko mana. Mame popyra jyripōko mana. Kure jyripopyra ekurehnōko mana.

¹³ Yrome ynara tykase jeny eya:

— Morara ahtao popyra oriporyhtao ypokona exīko mana, ypoe exiryke. Aimo, jomipona exiko: poti tō eneha ya, tykase jeny.

¹⁴ Toytose Jako, poti tō tapoise eya, tarose toto tyse a, ipū tahnose tompore eya Izake zamaro aexihpyry samo. ¹⁵ Mame Ezau zupō kurā tapoise jeny a, tapyi tao ikurākahpyry Jako a amurutohme. ¹⁶ Mame poti pihpyry ke emary tyōtose, ipymyry tyōtose roropa eya Jako tuhpose pyra exiryke. ¹⁷ Moromeipo tōsē tompore exikety tokarose eya wyi maro, tynyrihpyry.

¹⁸ Mame toytose Jako tummy a. Ynara tykase:

— Papa!

— Taro ase, tykase jummy. — Onoky mahno, aimo? tykase.

¹⁹— Ywy ase omūkuru Ezau, osemazupu, tykase Jako. — Ōty mose, onyripohpyry. Owōko, ajohpāme samo; oporohko ōtuhtohme. Mame kure jyripōko mase Ritonōpo a, tykase ynororo tummy a.

²⁰— Axī rukuh moehno ropa, aimo. Otara mexino? tykase Izake.

— Ritonōpo Oesemy a takorehmase ywy, tykase ynororo eya.

²¹ Ynara tykase Izake Jako a:

— Osehko xiaro ya, āpory se ase. Zuario exīko ase Ezau nymyry mahno? tykase.

²² Ameke pyra toehse Jako tummy a, tapose ahtao eya ynara tykase jummy:

— Ōmiry Jako omiry sā nase yrome āpory Ezau apory sā nase, tykase.

²³Morara exiryke Jako onenetupuhpyra Izake kynexine emary tyhpotyke exiryke Ezau emary samo. Naeroro kure rokē tyripose ynororo. ²⁴Yrome tōturupose ropa toiro, kure onyrippyra ahtao ro:

— Omoro hma umūkuru Ezau nymyry? tykase.

— Ywy ase, tykase Jako.

²⁵Mame ynara tykase jumy eya:

— Joty enehko, onyrihpyry, jotuhtohme. Imeipo kure oripōko ase.

Moro ahnohpyry tokarose Jako a tumy a. Eukuru tokarose roropa eya. Mame tōtuhse Izake, eukuru tōse roropa eya. ²⁶Mame ynara tykase ynororo:

— Osehko, aimo, kueahmakose.

²⁷Tumy typohse ahtao Jako a zupō typohse Izake a, Ezau zupony. Mame kure rokē Jako tyripose eya. Ynara tykase ynororo:

— Aimo, typoxine mase,
umūkuru mase jaraō tupito sā mase,
onahpoty typoxine ehtoh samo,
kure tyripose ahtao Ritonōpo a.

²⁸Kure rokē oripory se ase Ritonōpo a.

Konopo enehpory se ase otupi tō pona tynahke oehtohme itamurume,
tiriiku itamurume, eukuru roropa.

²⁹Ahno tō tuisaryme oripory se ase imehxo oexiry enetupuhtohme imeimehnomo a.

Oekyry tō esēme oehtohme,
oekyry tomo a kure oritohme.

Popyra oripory se exiketō popyra roropa exīko mā toto.

Kure exīko mā toto kure oripory se exiketomo,
tykase ynororo Jako a.

“Kure kyripoko roropa,” katopōpyry Ezau a

³⁰Mame tōturukehse Izake ahtao kure Jako ripory poko Ritonōpo a, Jako tūtaryhtao ro Ezau toehse ropa urakanaxīpo. ³¹Tōsē tompore tahnose eya ekarotohme tumy a, ynara tykase ynororo:

— Owōko ty! Ajohpāme sā otuhkose ōty mose, unuohpyry. Imeipo kure rokē kyripoko.

³²Mame tōturupose Izake a, ynara tykase:

— Onokyh koh mano? tykase.

— Ywy, Ezau, omūkuru osemazupu.

³³Aomiry etaryke tōserehse Izake. Tykytyky tykapitose itamurume, ynara tykase ynororo:

— Onoky koh, joh enehno osemazuhme? Otuhno seromaroro oehpyra ro awahtao. Mokyro kure rokē yripono Ritonōpo a. Kure mokyro rīko Ritonōpo mana.

³⁴Morara kary etaryke tyya kui tykase Ezau opore tātasamaryke. Ynara tykase ynororo:

— Papa, kure kyripoko roropa, tykase.

³⁵Yrome ynara tykase Izake eya:

— Ākorō tooehse, tonekunohse ywy eya, naeroro kure rokē ynororo tyripose ya Ritonōpo a, kure oripory se jehtopōpyry samo.

³⁶Ynara tykase Ezau:

— ÿ sero maro asakoro tonekunohse ywy eya. Zae tosehpase ynororo Jakome. Apitoryme ime jehtoh tapoise eya osemazuhme jenurutopöpyry. Seromaroro kure jyripotoh tomatonanohe eya. Papa, kure jyripotoh akoöpyry onukuräkara make, toiro rokehxo jyripotohme roropa?

³⁷Ynara tykase Izake:

— Jako tyripose ya otuisaryme. Jekyry tö emero tyripose ya inamotome. Itamurume tiriiku, eukuru roropa ekaropö eya. Seromaroro kure oriposaromepyra ase, aimo, tykase Izake.

³⁸Yrome otuhparo Ezau kynexine:

— Toiro rokë kure tyripotoh nae hma? Kure kyripoko roropa, papa, tykase. Mame tyxitapitose ynororo opore samo.

³⁹Naeroro ynara tykase Izake:

— Ameke nono kurä poe osesariko mase.

Ameke roropa konopo wino exiko mase.

⁴⁰Atatapoiko mase imehnö maro osewomatohme, isene oehtohme.

Äkorö poetoryme exiko mase.

Morararo typenekehse awahtao

äkorö namotome oehtoh rumekäko mase.

Jako ytotoöpöpyry Mesopotamia pona

⁴¹Morame takorö zehno toehse Ezau, kure Jako tyripose jükomo a exiryke. Mame ynara tösenetupuhse ynororo: “Okynä pyra papa orihnöko mana. Moromeipo tyhnamokehse ahtao jakorö etapäko ase.”

⁴²Mame tuaro Repeka kynexine takorö zehno Ezau ehtoh poko. Jako tykohmase eya, ynara tykase ynororo eya:

— Etako pahne! Orui ozehno toexiryke, toemöpyry se ynororo; oetapary se mana. ⁴³Morara exiryke, etako pahne, aimo. Ytoko seromaroro ypyry Rapão tapyi taka, Harä pona. ⁴⁴Moroto exiko orui ekuräkatohme ropa, ozehno pyra aehtohme ropa. ⁴⁵Wenikehnöko ynororo onyrihpyry poko. Morara toehse ahtao omi arone enyohnöko ase oenehtohme ropa moro poe. Umükuru tö asakoro natokö osetapary se pyra ase toiro emepyry ae, tykase.

⁴⁶Mame töturuse Repeka Izake maro, ynara tykase ynororo eya:

— Typenekehse ywy mokaro Ezau pyxiä heteu tö poko. Typytase Jako ahtao nohpo heteu maro, kurehxo ya jorikyry, tykase.

28 ¹Morame Jako tykohmase Izake a, taomikase eya. Mame ynara tykase ynororo eya:

— Nohpo tarö maro pytara exiko, Kanaä pono. ²Atakimako oytotohme Mesopotamia pona, atamuru Petueu tapyi taka. Rapão, asa piry, äxiry imenekako opytyme. ³Ritonöpo, Jamihmehxo Exikety a, kure rokë oripöko ase opoenö tuhke ehtohme, apakomotyä roropa, tuhke toto ehtohme. ⁴Eya kure rokë oripöko ase, apakomotyä roropa, kure Aparão ritopöpyry samo, sero nono esëme toto ehtohme, Ritonöpo nekarohpyry Aparão a. Moroto katonöme sä rokë tyoytoketyyme nexiase.

⁵Morame Jako taropose Izake a Mesopotamia pona Rapão tapyi taka. Rapão kynexine Petueu mükuru, arameu, Repeka piry, Ezau tö eny, Jako maro.

Ezau typytase ropa Iximaeu ěiry maro

⁶Mame zuaro toehse Ezau kure Jako ripotopōpyry poko Izake a, Jako aropotopōpyry poko roropa Mesopotamia pona ipytatohme. Zuaru toehse roropa ynororo tumy omihpyry poko Jako a pytara ehtohme Kanaā pōkō nohpory maro. ⁷Zuaru toehse roropa ynororo Jako ytotopōpyry poko, tumy tō omi poe, Mesopotamia pona. ⁸Morara exiryke tonetupuhse ynororo tumy zamaro pyra Kanaā pōkō nohpory exiry poko. ⁹Naeroro toytose ynororo Iximaeu tapyī taka, Aparão mūkuru a. Typytase ynororo Maarate ke, Iximaeu ěiry, Nepaiote oryxiry ke.

Jako osenehtopōpyry

¹⁰Mame Jako toytose Peresepa poe osema ae Harā pona toytotohme. ¹¹Tykohtmāse ahtao toeporehkase ynororo osa kurā pona. Tōmehse moroto ynororo. Topu tapoise eya moroto tupuhpyry apōme, tohrame toehse ynororo, tynyhse. ¹²Mame tōsenehse ynororo. Opyi sã tonese eya aosenety nono poe kapu pona. Ritonōpo nenyohyã tonese eya onuhnōko, yhtëko roropa eporo. ¹³Moroto Ritonōpo panō tonese eya xikihme, ynara tykase ynororo eya:

— Ywy ase Ritonōpo, atamuru Aparão Esemy, omy Izake Esē roropa. Oya, apakomotyamo a roropa sero nono, ekarōko ase. ¹⁴Apakomotyã roropa tuhke exīko mã toto, ikuhpýme isawã samo sero nono po. Sapararahme exīko mã toto inikahpozakoxi te, ikurenaka te, xixi tūtatoh wino te, xixi omōtoh wino, enara. Mame opokoino xine apakomotyã maro, kure rokē imehnō rīko ase emero nono pōkomo. ¹⁵Amaro exikehpyra ase. Oewomāko ase emero pata pona oytoryhtao. Mame oenehnōko ropa ase xiaro sero nonory pona ropa. Orumekara ase. Jomihpyry ae ro kure rokē oritorýko ase, myarotokorome.

¹⁶Mame typakase ropa Jako ahtao ynara tykase: “Ajojhe pyra Ritonōpo nase taro. Zuaru pyra akene.” ¹⁷Enaromýke toehse ynororo, ynara tykase: “Enaromýke ase taro. Otaram Ritonōpo tapyī sero. Otaram omōtoh sero kapu aka,” tykase ynororo tyya rokene.

¹⁸Yrokokoro pakeimo towōse Jako. Moro topu, tupuhpyry aponýpyry tanýse eya sokohme wenikehpyra ehtohme. Mame azeite tukuāse eya moro topu pona tynekaroryme Ritonōpo a. ¹⁹Moro pūto pata kynexine, esety Ruze. Yrome moro tosehpase eya Peteume. ²⁰Moroto tōturuse Jako Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

— Ymaro exikehpyra awahtao, jewomaryhtao oya ješemary ae jytoryhtao, tonahsē ekaroryhtao ya, upo roropa, ²¹mame kure rokē joepyry ropa ahtao papa tapyī taka ropa, omoro, Ritonōpo, Jesēme exīko mase. ²²Sero topu ynyrihpyry xikihme wenikehpyra jehtohme oesaryme, oeahmatohme exīko mana. Mame onekarohpyry ya apiakāko ase, 10me ahtao toiro tousēme ekarōko ase oya, tykase ynororo Ritonōpo a.

Jako eporehkatopōpyry Rapão tapyī taka

29 ¹Mame Jako toytose, toeporehkase ynororo Oriēte pona. ²Mame tōsenuhmase ahtao, ona rãnao, nono ahkahpyry tonese eya. Moro tuna eutary zomye tokykō enenanō oseruao tonese eya, tokykō maro, kaneru tomo, poti tō maro. Moro tuna eutary tapuruse kynexine topu

konōto ke. Naeroro tuna anan̄saromepyra enenanō kynexine. ³Tōximōse tokykō enenanō emero tahtao, topu tan̄se eya xine tuna an̄ytohme tokykō ohpatohme. Mame tōtyhkase tahtao xine topu tyrise ropa apuru. ⁴Tōturupose Jako eya xine, ynara tykase:

— Oty pata pōkō hmatou, jepe tomo? tykase.

— Harā pōkō ynanase, tykase toto.

⁵— Rapāo waro hmatou, Naoa mūkuru? tykase Jako.

— Ÿ, mokyro waro ynanase, tykase toto.

⁶— Kure hnae ynororo? tykase Jako, tōturupose.

— Ÿ, kure mana, tykase toto. — Eneko ke! Mokyro ěxiry, Rakeu oehnōko mana toky tō maro.

⁷Mame ynara tykase Jako:

— Kohmāpyra ro nase, kaneru tō apurutoh popyra ro. Oty katoh tuna onekaropyra hmatou oekykomo a, toto arotohme ropa ona pona ropa? tykase Jako eya xine.

⁸Ynara tykase toto:

— Tuna anan̄saromepyra ynanase anapuruhmakara ro ahtao. Tysyryhmase topu ahtao rokē yna eky tō ohpāko ynanase.

⁹Toto maro Jako otururuhtao ro Rakeu tooehse toky tō maro, toky tō eneneme exiryke. ¹⁰Mokyro eneryhtao Jako a kaneru tō maro poti tō maro, tyse piry ěxiry tonese eya. Mame topu tysyryhmase eya pēkamā eutary poe, eky tō ohpatohme. ¹¹Imēpo Rakeu typohse eya. Tyxitapitose ynororo tākye toexiryke. ¹²Ynara tykase ynororo eya:

— Omy ekyryme ase. Repeka mūkuru ase, tykase ynororo eya.

Tururume toytose Rakeu tumy zuruse, emero. ¹³Mame typatū poko zuaro toehse Rapāo ahtao, toytose ynororo tururume. Jako eneryhtao toahmase ynororo eya. Typohse eya roropa. Mame tarose ynororo tytapyī taka. Mame tory turuse Jako a emero toehstopōpyry poko. ¹⁴Mame ynara tykase Rapāo:

— Aō! Ajohpe pyra. Wekyry nymyry mase, tykase Rapāo eya.

Jako pytatopōpyry poko

Toiro nuno taropose ahtao Jako a tory tapyī tao, ¹⁵ynara tykase Rapāo eya:

— Zae pyra nase oerokuru ypoetoryme topehke pyra, wekyryme oexiryke.

Otāto epehpyry apoiry se hma oerohtamitume?

¹⁶Asakoro tōxike Rapāo kynexine. Osemazupu esety kynexine Reia, zakorony Rakeu. ¹⁷Reia enuru kure potu kynexine. Yrome Rakeu ěmyty oryxime kuhse kynexine. Zoko roropa enekure kynexine. ¹⁸Mame Rakeu pynohxo Jako exiryke ynara tykase ynororo:

— Erohnōko ase 7me jeimamyry Rakeu apoitohme ypytyme.

¹⁹Ynara tykase Rapāo:

— Kure ya jēxiry ekarory oya opytyme. Popyrahxo imepyny a, mose ekarory. Taro exiko ymaro, tykase.

²⁰Naeroro toerohse Jako 7me jeimamyry Rakeu apoitohme typytyme. Yrome ise toexiryke 7me jeimamyry tuhke pyra saerehkatoth s̄a kynexine eya. ²¹Moraramē 7me jeimamyry taropose ahtao, ynara tykase Jako Rapāo a:

— Ypyty se ase rahkene 7me jeimamyry taropose ya exiryke, tykase ynororo.

²² Mame otuhtoh konôto tyrise Rapão a Jako pytatoh po. Morotôkô emero toahmase eya. ²³ Yrome moro kohmamyry ae Reia tapoise Rapão a. Tokarose ynororo Jako a. Imaro toehse ynororo. ²⁴ Ipoetory Ziupa tokarose Rapão a, Reia a ipoetoryme ehtohme. ²⁵ Tômehse ahtao tonetupuhse Reia eya. Naeroro tôturuse ynororo Rapão a. Ynara tykase ynororo eya:

— Oty katohme sê sã make ymaro? Toerohse ywy 7me jeimamyry Rakeu apoitohme ya. Oty katohme kuenekunohno, eo? tykase.

²⁶ Ynara tykase Rapão:

— Taro yna nonory po, toipe ynanase. Yna êxiry okominoto onekaropyra ynanase osemazuhme. Osemazupu rokê ekarôko ynanase osemazuhme. ²⁷ Eraximako. Sero 7me êmepiry oseahmatoh erênatoh poko rokê sytatose aporo. Tôtýhkase ahtao ômîry etary se ase: “Îmepÿ 7me jeimamyry erohnôko ase amaro,” karyhtao oya, Rakeu ekarôko ase oya, tykase Rapão Jako a.

²⁸ ÿme Jako kynexine. Naeroro moro otuhtoh konôto tôtýhkase ahtao Reia maro erênatoh poko, Rakeu tokarose roropa Rapão a Jako pytyme. ²⁹ (Ipoetory Pira tokarose Rapão a Rakeu maro ehtohme ipoetoryme). ³⁰ Typyty Rakeu sehxo Jako kynexine, Reia se toehtoh motye. Mame toerohse ynororo Rapão poetoryme 7me jeimamyry ropa.

Jako mûkuru tomo

³¹ Reia se hkopyra Jako ehtoh tonese Ritonôpo a. Naeroro Reia takorehmase Ritonôpo a aemûkuatohme. Yrome Rakeu tumûkue pyra tyripose Ritonôpo a. ³² Poetoême toehse Reia, toemûkuase Rupême. Ynara tykase ynororo:

— Tãkye pyra jehtopôpyry tonese Ritonôpo a, yrome taroino ypyno exîko ynio mana.

³³ Mame poetoême toehse ropa Reia, toemûkuase ropa ynororo, esety Ximeão. Ynara tykase ynororo:

— Jatasamary tonese Ritonôpo a, naeroro umûkuru tokarose eya.

³⁴ Mame poetoême toehse ropa Reia, toemûkuase ropa Rewime. Ynara tykase ynororo:

— Taroino ysehxo ynio exîko mana toemûkuase oseruao jexiryke, tykase ynororo.

³⁵ Mame poetoême toehse ropa Reia, toemûkuase ropa, esety Jutame. Ynara tykase ynororo:

— Taroino Ritonôpo eahmâko ase, tykase ynororo.

Mame emûkuara ropa kynexine.

30 ¹ Morarame tuaro Rakeu toehse ahtao emûkuasaromepyra toexiry poko typaxiry Reia zumoxike toehse ynororo. Ynara tykase ynororo tynio a:

— Umûkuru tō ekaroko ya, jorikyryino, tykase.

² Morara kary etaryke tyya tohne toehse Jako, Rakeu zehno. Ynara tykase ynororo eya:

— Ritonôpome jekarôko mah? Ynorokê omûkuapopyra mana.

³ Mame ynara tykase Rakeu eya:

— Mose ypoetory Pira maro exiko. Toemûkuase ynororo ahtao umûkurume exîko mana. Morara ahtao tumûkue exîko ase.

⁴Naeroro typoetory tokarose Rakeu a tynio a ipytyme ynororo ehtohme, imaro toehse ynororo. ⁵Mame Pira poetoëme toehse, toemükuase orutuame. ⁶Mame ynara tykase Rakeu.

— Mose esety Tāme exīko, zae toehse Ritonōpo exiryke ymaro. Jomiry totase eya, poeto pitiko tokarose eya umükurume ehtohme.

⁷Mame poetoëme toehse ropa Pira, toemükuase ropa ynororo Jako mükurume ropa. ⁸Naeroro ynara tykase Rakeu:

— Mose esehpāko ase Napatarime tātatapoise jexiryke ypaxiry maro, mame orēpyra toehse ywy.

⁹Mame zuaro toehse Reia ahtao emükuara ropa toehse toexiry poko, typoetory Ziupa tokarose eya tynio a, ipytyme ehtohme. ¹⁰Mame toemükuase Ziupa Jako mükurume. ¹¹Ynara tykase Reia:

— Ohkato ywy! Mose esehpāko ase Kateme.

¹²Imeīpo toemükuase ropa Ziupa Jako mükurume ropa. ¹³Ynara tykase Reia:

— Tākye rokē ase! Taroino imehnō nohpo tō tākye jekarōko mā toto. Tumükuru tosehpase eya Aseame.

¹⁴Moraramē tiriiku apoitoh toehse ahtao tupito pona toytose Rupē. Moroto otyro, mātarakora tō tonese eya, mame tarose eya tyse, Reia a. Morohne tonese ahtao Rakeu a tokaropose typaxiry a:

— Ajohpāme sā morohne mātarakora ekaroko ya, omükuru nenepyhpyry.

¹⁵Ynara tykase Reia:

— Epo pyra hnae oya ywino ynio apoiry oya? Seromaroro umükuru nekarohpyry ya mātarakora tō apoiry se roropa hma? tykase.

Ynara tykase Rakeu:

— Morohne omükuru mātarakora tō ekaroryhtao ya ynio ekarōko ase oya imaro oëmehtohme, tykase.

¹⁶Mame kokonie pukuro tooehse Jako ahtao tupito poe, tōseporyse Reia imaro. Ynara tykase ynororo eya:

— Seroae ëmehnōko mase ymaro, jakorō topehmase ya exiryke umükuru nenepyhpyry ke, mātarakora tō ke, tykase.

Mame typyty Reia maro toehse Jako. Ipoko toehse ynororo. ¹⁷Reia otururu totase Ritonōpo a, poetoëme toehse ropa ynororo, mame toemükuase 5me ehtopo. ¹⁸Mame ynara tykase Reia:

— Mose esehpāko ase Isakaame, umükuru ke topehmase ywy Ritonōpo a, ypoetry tokarose ya exiryke ynio Jako pytyme.

¹⁹Imeīpo poetoëme toehse ropa Reia, 6me ehtopo toemükuase ynororo Jako mükurume. ²⁰Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo nekarohpyry kurā mose ro. Taroino ymaro ynio exīko mana 6me tumükuapose ya exiryke, tykase ynororo.

Morara exiryke tumükuru tosehpase eya Zepurōme.

²¹Mame etyhyryme Reia toemükuase nohpome, esety Tina.

²²Mame wenikehpyra Ritonōpo kynexine Rakeu poko. Aotururu tyya totase Ritonōpo a, takorehmase ynororo emükuatohme. ²³Poetoëme toehse ynororo, toemükuase orutuame. Mame ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo poe ehxiropyra toehse ywy toemükuase jexiryke. ²⁴Ritonōpo a ise ro ase toiro. Naeroro tumükuru tosehpase Jozeme eya.

Jako Rapão maro oturutopōpyry oseyā

²⁵Mame tonuruse Joze ahtao ynara tykase Jako Rapão a:

— Ytoxi ropa ynonory pona. ²⁶Umūkuru tō ekaroko ya ypyxiā maro. Topekahse toto ya jerohtoh ke opoetoryme. Naeroro ytōko ropa ase. Tuaro mase itamurume erokuase amaro.

²⁷— Jurumekara exiko, tykase Rapão. — Tuaro toehse ywy kure rokē jyrīko Ritonōpo mana opokoino ymaro oexiryke. ²⁸Kaxiko, otāto se hma oerohtamitume. Oepehmāko ase, tykase Rapão eya.

²⁹Ynara tykase Jako eya:

— Zuario mase emese kure jerohtopōpyry poko oeky tō poko. ³⁰Oehpyra ro jahtao oeky tō tuhke pyra nexiase. Yrome seromaroro tuhke tomāse toto. Kure rokē tyrise omoro Ritonōpo a yneneryme emero pona toytose jahtao. Seromaroro jytyry se ropa ase ypoenō akorehmatohme, tykase Jako eya.

³¹— Oty se hma epehpyryme. Oepehmāko ase, tykase Rapão eya.

Ynara tykase Jako Rapão a:

— Epehpyry se pyra reh ase. Erohnōko ro ase oeky tō poko josenetupuhtoh kure oya ahtao. ³²Seroae oeky tō enēko ase. Mame toto apiakāko ase kaneru tō xinukutumākō rokē jekyme ehtohme, poti tō roropa pitahpitahmākō rokē jekyme exiko mā toto. Mokaro rokē se ase jerohtamitume. ³³Taroino tupime pyra exīko zae jehtoh enetuputyry. Jepehpyry enery se awahtao, jeky tō maro imep̄y kaneru nae ahtao, xinukutumā kara te, poti tō nae ahtao pitahpitahmākō kara tuaro exīko mase, “Mokyro tomatonanohse Jako a” kara ehtohme. Morara exiryke xinukutumākō se rokē ase pitahpitahmākō maro, tykase Jako eya.

³⁴— Ÿ kure, tykase Rapão, repe. — Ōmiry zae mana ya, tykase.

³⁵Mame moro ae ro toky tō tapiakase eya: poti tō pitahpitahmākomo te, xinukutumākomo te, kaneru xinukutumākomo, enara. Mya taropose toto Rapão a typoenomo a. ³⁶Mame Jako maroino toytose toto oseruao ēmep̄pyry pune. Imehnō akoīpyry tōxinamase Jako maro.

³⁷Mame wewe amoriry tapoise Jako a, typikase eya ipū karimutume ehtohme. ³⁸Moro amoriry tyrise eya tuna ētoh po, okyno tō ēpataka. Morara tyrise eya pitahpitahmākō toehse ahtao ³⁹mokaro emātohme xinukutumākō emātohme roropa.

⁴⁰Moraramē kaneru tō tapiakase Jako a poti toh tae. Tyripose toto ēkō aka. Moromeīpo tapiakase toto eya, toky tō Rapão eky toh tae.

⁴¹Mame okyno jamihme ahtao morara tyrise Jako a jamihmākō emūkuatohme tokyme. Wewe amoriry tyrise eya toto ēpataka, tuna ētoh pona. ⁴²Yrome jamihme pyra toto ahtao moro amoriry onyripyra kynexine. Morara exiryke Rapão eky tō jamihme pyra toehse. Yrome Jako eky tō jamihme toehse. ⁴³Morara exiryke tymōkomoke itamurume toehse Jako te, tuhke kaneru tomo te, poti tō maro te, tuhke ipoetory tomo, orutua komo te, nohpo tō maro te, kameru tomo te, jumētu tomo, enara.

Rapão rumekatopōpyry Jako a

31 ¹Mame tykerekeremary Rapão mūkuru tomo a totase Jako a, ynara tykase toto ipoko:

— Papa mōkomory apoiko Jako nase tymōkomoryme. Tokyke tuhke exiko roropa mana papa eky tō ke.

²Osepeme hkopyra Rapão ehtoh tonetupuhse roropa Jako a. ³Mame ynara tykase Ritonōpo Jako a:

— Ytoko ropa omy tō nonory pona oekyry tomo a ropa. Amaro ase exiko.

⁴Naeroro Jako a typyxiā tykohmase tyya, Rakeu te, Reia, enara, toto oehtohme tyya ona pona, okyno tō esaka. ⁵Ynara tykase ynororo eya xine:

— Omy osepeme hkopyra toehse ymaro pake apitoryme toehstopōpyry sã pyra. Moro enēko ywy. Yrome Ritonōpo, papa Esē, ymaro toehse mana.

⁶Zuaro matose jerohtopōpyry poko yronomyryme omy poetoryme. ⁷Yrome tonekunohse ywy eya. Jerohtamitu tyotyoro tyrise eya tuhke, omame porehme. Yrome towomase ywy Ritonōpo a yryhmara aehtohme. ⁸Ynara tykase ynororo ahtao: “Poti tō oepehpyryme exiko mana oerohtamitume pitahpitahmākomo,” tykase ahtao, toemūkuase toto pitahpitahmākō rokene. Mame ynara tykase ynororo ahtao: “Poti tō karimutumākō rokē oepehpyryme exiko mana,” tykase ahtao toemūkuase toto karimutumākō rokene. ⁹Moro sã tyrise Ritonōpo a omy eky tō poe tuhkehxo, ekarotohme ya.

¹⁰Morame okyno tō emūkuatoh po toehse ahtao tōsenehse ywy. Poti orutua kō poti tō poko exiketō emero pitahpitahme toh nexiase. ¹¹Mame tykohmase ywy Ritonōpo nenyokyhpyry a jesety ae. “Taro ase,” ase eya. ¹²Mame ynara nase ynororo ya: “Eneko ke! Poti orutua kō poti tō poko exiketō emero pitahpitahme mã toto. Moro sã tyripōko ase, Rapão nyrihpyry oya tonese ya exiryke. ¹³Ywy ase Ritonōpo, osenepoase oya Peteu po awahtao. Moroto topu tanŷe oya xikihme. Oriu tukuāse oya moro topu pona onekaroryme ya, ōmiry metapoase ya. Seromaroro atakimako sero nonory poe oytotohme ropa oenurutopōpyry pona ropa.”

¹⁴Mame ynara tykase Rakeu tō eya, Reia maro:

— Papa mōkomory tonahse, tokarosē pyra toehse yna a. ¹⁵Katonōme sã toehse ynanase eya. Yna tokamose eya tineru poko. Mame moro tineru tonahkase eya emero porehme. ¹⁶Imōkomohpyry, Ritonōpo napoihpyry yna mōkomoryme toehse yna poenō mōkomoryme roropa. Naeroro tyriko kēty emero Ritonōpo nyripohpyry oya, tykase toto eya.

¹⁷⁻¹⁸Naeroro tātakimase Jako toytotohme ropa Kanaã pona, tumy Izake esaka. Typyxiā tyripose eya kameru tō pona, typoenō maro. Tymōkomory emero tapoise eya. Mame toytopotose rahkene toky tō maro emero, tynapoityamo toerohtamitume, Mesopotamia po. ¹⁹Mokyro Rakeu tō zumy imep̄ po kynexine erohnōko toky tō poko kaneru tō hpoty sahākō. Mokyro esahpyro tomōse Rakeu itapyĩ taka tumy neponām̄arykō ematonanohse. ²⁰Moro sã kynexine Jako ytotoptōpyry ropa Kanaã pona, tokare pyra, Rapão, arameu tonekunohse eya. ²¹Toepase Jako tymōkomory maro emero. Tuna Eupyrati takuohse eya, mame toytose ynororo ypy tō Kireate nonory wino.

Rapão ytotoptōpyry Jako ekahmase

²²Mame oseruao tōmehse ahtao tuaro toehse Rapão Jako ytotoptōpyry ropa poko omatome. ²³Toky tō tynomose eya Jako tō ekahmatohme tyya. Mame 7me ěmep̄pyry taropose ahtao tōseporyse ynororo Jako tō maro ypy tō po

Kireate nonory po. ²⁴Moro kohmamyry ae tōsenepose Ritonōpo Rapão a, arameume exikety. Ynara tykase ynororo eya:

— Tomeseke exiko! Apatū onyenonohpyra ke exiko. Zae rokē exiko imaro.

²⁵Tōseporyse Rapão Jako tō maro ypy tō po Kireate nonory po. Moroto tōsesarise ynororo kynexine. Naeroro Rapão roropa tōsesarise moroto tykyry tō maro. ²⁶Mame tōturupose Rapão Jako a:

— Oty katoth kuenekunopyase? Jēxiry tō arōko mase juruxīpo pyra.

²⁷Oty katoth kuenekunopyase? Mepase rokene osekazumara mexiase ya? Turuse jahtao oya otuhtoh konōto yriry atākyematohme, ōsekazumatohme, eremiatoh ke, etotoh maro, rue tō etory ke, pāteru te, rira tō maro. Morohne yriry turuse jahtao. ²⁸Ypakō onypohpopyra mexiase ya, jēxiry tō onypohpopyra roropa mexiase ya toto osekazumaryme. Zae pyra mexiase ymaro. ²⁹Awānopyry se jahtao, kuānopyry. Yrome koko turuse ywy Ritonōpo, omy Esemý a. Ynara nase ya: “Tomeseke exiko! Apatū onyenonohpyra exiko. Zae rokē exiko imaro,” nase ya. ³⁰Zuaro ase: omuhpe oexiryke omy tō poko, toytose omoro. Yrome oty katohme yneponāmary tomatonanohe roropa oya, ytapý taono? tykase.

³¹Ynara tykase Jako eya:

— Enaromýke exiase, oēxiry tō puxihkary ropa oya zuno exiase, jamihmehxo oexiryke. ³²Yrome oneponāmary eneryhtao oya yna maro, mokyro, omato etapako. Wekyry tō neneryme omōkomory eneryhtao oya yna maro, aroko ropa.

Tuaro pyra Jako kynexine, Rapão neponāmary enehtopōpyry poko Rakeu a. ³³Tomōse Rapão Jako tapyī taka, Reia tapyī taka, toto poetory tapyī taka roropa, yrome tyneponāmarykō onenepýra kynexine. Mame Rakeu tapyī taka tomōse ynororo. ³⁴Tupise eya repe. Yrome tykyryry onenepýra tokurehse ynororo. Ineponāmary tonēse Rakeu a kameru kyryry aka, epona typorohse ynororo. ³⁵Tumy a ynara tykase Rakeu:

— Yzehno pyra exiko, owōsaromepyra ase oēpataka; munume ase.

Moro sã tykyryry tupise Rapão a repe. Yrome onenepýra tokurehse ynororo.

³⁶Mame tyenonohse Jako, ynara tykase ynororo Rapão a:

— Oty azahkuru ehtoh tyrise ya? Oty yriase popyra, jekahmatohme oya yzehno exikety samo? ³⁷Seromaroro ykyryry tō poko mexi emero porehme. Okyryry meneno jemah po? Okyryry tonese oya ahtao, tyriko kehko jarānaka imehnō neneryme emero porehme. Kuapiakāko mā toto: onoky zae pyra hnae omoro? Ywy? Onoky zae nae? ³⁸20me jeimamyry toerohse jahtao opoetoryme oeky tō emūkuakehpyra kynexine, kaneru tomo te, poti tō roropa. Oeky tō onōpyra exiase roropa. ³⁹Tosekase oeky tō ahtao onokyro a ekepyry akoīpyry onenepýra exiase oya. Yrome ya rokē topehmase mokyro epehpyryme. Oeky tō tomatonanohe ahtao, ya rokē topehmase toto oya tarose ahtao koko te, saereme, enara. ⁴⁰Ynara sã exiase: saereme ahtao xixi jetū toehse ya, koko roropa tykōxitapāse exiase. Tuhke tōmehse ywy nyhpyra rokene. ⁴¹20me jeimamyry taropose ya atapyī tao. 14me jeimamyry toerohse ywy oēxiry tō asakorōkō apoitohme ya. Mame 6me jeimamyry aropoase oeky tō apoitohme. Moro poko jahtao jerohtoh tuhponamazomose ropa oya 10me. ⁴²Ritonōpo ytamuru tō Esē ymaro pyra ahtao, Aparão Esemý te, Izake

Esē roropa, oya tonehpose jahtao tymōkomo ke pyra jexiry ipunaka. Yrome jetuarimatopōpyry tonese Ritonōpo a, jerohtopōpyry roropa, naeroro kokonie koko ōsenety ae zae ehtoh tonepose oya.

Oseya tōmirykō ekarotopōpyry

⁴³Ynara tykase Rapão Jako a:

— Moxiā jēxiry me mā toto. Ipoenō roropa wekyry me mā toto. Moxiā kaneru tō te, poti tōkehko jeky me mā toto. Ajohpe pyra senohne emero ymōkomory me nase. Yrome seromaroro jēxiry tō anarosaromepyra ropa jexiryke ytypi taka, moroto toto ehtoh me toto poenō maro, ⁴⁴soturune zae rokē kuehtoh me oseya. Topu tō syrine otuotuhpokoxi wenikehpyra kuehtoh me kuomihpyry poko.

⁴⁵Mame topu tapoise Jako a xikih me tyritoh me. ⁴⁶Jekyry tomo a topu tō tonehse, epona tyritoh me. Mame moro kaetoko tyrikehse ahtao eya xine tōtuhse toto moroto topu tō myhto. ⁴⁷Moro tosehpase Rapão a Jekaa-Saatutame. Jako a tosehpase Kareeteme. ⁴⁸Mame ynara tykase Rapão:

— Sero kaetokō, topu tō kutuarōtanohpōko mana wenikehpyra kuehtoh me kuomihpyry poko oseya.

Morara exiryke moro esety Kareeteme toehse. ⁴⁹Tosehpase roropa Mixipame, ynara tykase Rapão exiryke:

— Ritonōpo kuenēko ro mana tātapiakase kuahtao! ⁵⁰Jēxiry tō ryhmaryhtao oya te, imehnō nohpo apoiryhtao oya opytyme, zuaro pyra jahtao ro wenikehpyra exiko Ritonōpo kuenēko mana. ⁵¹Sero nase kaetokō topu tomo, sero topu xikihmā roropa kynyrihpyry kyrānao. ⁵²Sero kaetokō maro, xikihmā maro kutuarōtanohpōko mana wenikehpyra kuehtoh me kuomihpyry poko oseya. Mya ytopyra ase oryhmasse te, omoro roropa xiaro oehpyra etonatoh me ymaro. ⁵³Ritonōpo, Aparão Esemy, Naoa Esē roropa Kuapiakaneme mana.

Mame Ritonōpo, tūmy Izake Esē netary me, tōmiry totapose Jako a moro omipona ehtoh me. ⁵⁴Toky toiro totapose eya tynekarory me, moroto ypy po. Mame tyekyry tō tykohmasse eya otuhtoh me tymaro. Tōtuhse toto, tōmehse toto moroto ypy po.

⁵⁵Yrokokoro towōse ropa Rapão pakeimo, tōxiry tō typohse typakō maro. Kure rokē tyripose toto eya Ritonōpo a. Mame toytose ropa ynororo tynonory pona ropa.

Jako osenetuputyry tōsepyry poko turui maro

32 ¹Mame toesyryhmase roropa Jako toytotoh me. Tōsepyryse ynororo Ritonōpo nenyoh tyā maro. ²Tonese toto ahtao, ynara tykase ynororo tyya rokene:

— Sero, Ritonōpo esary me taro nah?

Naeroro moroto tosehpase eya Maanaime.

³Mame tōmiry aronanō tonyohse Jako a Seia pona (moroto esety akorō Etōme kynexine) osepyryse Ezau maro, ⁴ynara katoh me eya: “Ywy, Jako, opoetory me ase. Eo, Rapão, maro exiase. ⁵Pui tō nae ase te, jumētu tomo te, kaneru tomo te, poti tomo te, ahno roropa ypoetory tō nae orutua komo te, nohpo tomo, enara. Morara exiryke jomiry enehnanō enyohno oya ourutoh me osepe me kuehtoh me.”

⁶Tooehse ropa aomihpyry aronanomo. Ynara tykase toto:

— Orui, Ezau maro ynanexiase. Oehnōko mana oeporyse. 400me orutua kō maro oehnōko mana.

⁷Mokaro omiry etaryke tyya enaromŷke toehse Jako, torētyke ipunaka. Naeroro tymaro exiketō tapiakase eya asakoro oximōme toto ehtohme. Ahno te, kaneru tomo te, poti tomo, pui tomo, kameru tomo, enara. ⁸Ynara tōsenetupuhse ynororo: osetapary se Ezau ahtao, toiro oximōmākō totapase ahtao eya, otarame zakorō oximōmākō epāko mana.

⁹Moromeīpo tōturuse ynororo Ritonōpo a:

— Jomiry etako Ritonōpo, Tam Aparão Esemý, Papa Izake Esē roropa! Oya tonehpose ywy, oehtohme ropa xiaro, ynonory pona ropa, wekury tomo a. Ōmiry metapoase ya, ynara mase: “Kure rokē oriko ase,” mase ya. ¹⁰Ywy popyra rokē exiase oneneryme, yrome kure mexiase ya, opoetoryme ase, ōmihpyry ae ro. Tuna Joatão takuohse ya ahtao ymyxiry rokē nae exine. Seromaroro oehnōko ropa ase moxiā oximōmākō asakoro maro; ahno tomo te, okyno tomo, enara. ¹¹Ritonōpo, kuewomako jetapara urui Ezau ehtohme. Enaromŷke ase, jetapary zuno ase eya, nohpo tō maro, ypoenō maro. ¹²Wenikehpyra exiko ōmihpyry poko: “Kure rokē oriko ase te, apakomotyā tuhke exiko, ekuhpŷme isawā samo tuna konōto ehpio,” katopōpyry.

¹³Moroto tōmehse ynororo. Moromeīpo okyno tymenekase eya ekarotohme tynekaroryme Ezau a. ¹⁴200me poti nohpo tō tymenekase eya, 20me poti orutua kō maro, 200me kaneru nohpo tomo te, 20me kaneru orutua kō maro, ¹⁵30me kamera nohpo tomo, tumūkue exiketomo, ipoenō suhsu ēnōko ro exiketomo te, 40me pui nohpo tomo te, 10me pui orutua kō maro, 20me jumēta tomo te, 10me jumētu tomo, enara. ¹⁶Mokaro tapiakase Jako a oximōme tyrise toto. Mame typoetory toiro tyrise eya oximōmākō eneneme. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Ytotoko osemazuhme, atakenaka, atamekehme sã ehtoko, tykase ynororo.

¹⁷Ynara tykase Jako typoetory osemazupu a:

— Tooehse Ezau ahtao oya, ekaropōko mana oya: “Onoky mokyro oesemy? Aza ytōko mah? Onoky moxiā esemy?” āko mana. ¹⁸Ynara āko mase eya: “Moxiamo opoetory Jako eky tomo. Inekarory tosemy a Ezau a,” kaxiko eya. “Oehnōko mã ynororo okomino,” kaxiko eya, tykase ynororo typoetory tō osemazupu a.

¹⁹Oximōmākō īkaponato komo a roropa, ynara tykase:

— Ezau eneryhtao oya, morararo kaxiko eya, oxisamo. ²⁰Wenikehpyra ehtoko. Ynara kahtoko: “Opoetory Jako oehnōko okomino,” kahtoko eya.

Ynara osenetupuhnōko Jako kynexine: “Urui kuremāko ropa ase ynekarory tō ke, osemazuhme ynarpotyā ke. Tōseporyse jahtao imaro otarame azahkuru jehtopōpyry korokapōko mana.” ²¹Moro sã toky tō tonyohse Jako a osemazuhme, tōmehse ynororo moroto tosary po.

Jako atatapoitopōpyry Penieu po

²²Moro kohmamyry ae ro towōse ropa Jako, iporiry Japoke akuhtohme. Tymaro typyxiā asakoro tarose eya, ipoetory tō typyxiāme aexityā maro, toto mūkuru tō 11mākō maro. ²³Mame moro iporiry takuohse ahtao ahno a

emero, toky tō emero taropose eya tymōkomory maro. ²⁴Yrome ynororo rokē tōxinomose toiroro.

Mame orutua tooehse eya. Tātatapoise imaro ĕmepyyry pona. ²⁵Jako onyporemākaposaromepyra toexiry waro toehse ynororo ahtao, ipety tytemuhmase eya, tysokorohmase eya.

²⁶— Kurumekakoh jepe! Ĕmehnōko nase, tykase mokyro Jako a.

— Arypyra, orumekara ase kure jyripopyra ro awahtao, tykase Jako.

²⁷Mame tōturupose eya:

— Onoky oesety? tykase.

— Ywy ase Jako, tykase ynororo.

²⁸— Taroino tyoro oesehpāko ase, Jakome pyra, tykase ynororo. Tātatapoise oexiryke Ritonōpo maro te, ahno maro roropa, orēpyra mexino. Naeroro oesety Izyraeume exīko mana.

²⁹— Kuruko, onoky oesety? tykase Jako.

— Oty katoĥ jesety poko ekaropōko mah? tykase ynororo. Mame kure rokē tyripose ynororo eya.

³⁰Ynara tykase Jako: “Ritonōpo eneno osēpataka. Yrome orihpyra ywy, isene ro ase.”

Naeroro moro tosehpase eya Penieume. ³¹Xixi tutūtase, Penieu poe Jako toytose ahtao. Sekunahme toytose ynororo ipety tytemuhmase Ritonōpo nenyokhyppyry a exiryke. ³²Seroae ro okyno pety pū onōpyra Izyraeu pakomotyamo, moro poko tytamuraĥō tytemuhmase Ritonōpo nenyokhyppyry a exiryke.

Jako osepyryry poko Ezau maro

33 ¹Ezau oepyyry eneryhtao Jako a, 400mākō maro, typoenō tapiakase eya oxioximōme toĥ tyrise eya Reia maro te, Rakeu maro te, inamoto noĥpo tō asakoro maro, enara. ²Inamoto tō typoenō maro tyrise eya osemazuhme. Imēipo Reia typoenō maro. Mame etyĥpyryme Rakeu tumūkuru Joze maro. ³Imēipo mokaro kuroko toytose Jako osemazuhme ehtohme. Tosekumuru po typorohse ynororo tōmyty po nono pokoxi. 7me moro sā typorohse ynororo Ezau ēpataka osepyrytoĥme turui maro. ⁴Yrome tururume toytose Ezau osepyryse Jako maro. Atapory ae tātatapoise toto tōseahmatohkōme. Takorō typohse roropa eya. Tyxitase toto asakoro ro. ⁵Mame tomye tōsenuhmase Ezau ahtao, noĥpo tō eneryke tyya ipoenō maro tōturupose ynororo:

— Onokākō moxiamo amaro exiketomo? tykase Ezau.

— Umūkuru tō moxiamo Ritonōpo nekarohpyry opoetory a, tykase Jako.

⁶Mame ipyxiā namoto tō asakoro toeporeĥkase typoenō maro, toepuisse toto Ezau ēpataka. ⁷Imēipo Reia tooehse typoenō maro, toepuisse roropa toto. Etyĥpyryme Rakeu tooehse Joze maro, toepuisse roropa toto Ezau ēpataka.

⁸Mame tōturupose Ezau:

— Otara mokaro okyno tō oximōme exiketomo, enē toto osema tao?

Ynara tykase Jako:

— Mokaro oya ynekarory tomo. Ynara tōsenetupuhse ywy. Mokaro ke ynekaroryme osepepe exīko ropa ase urui maro.

⁹Ynara tykase Ezau:

— Ymōkomory ipune nase ya, aimo. Omōkomory ikurākako omōkomoryme.

¹⁰Yrome Jako otuhparo kynexine. Ynara tykase:

— Ajohpāme sã, apoiko toto oekyme. Ynekaroryme mã toto tãkye jexiryke oẽmyty enery poko ya. Tonese ywy oya yrome yzehno pyra mase. Naeroro oẽmyty eneryke ya Ritonõpo ãmyty enery samo typynanohse oya jexiryke.

¹¹Ajohpāme sã ynenepyhpyry apoiko ynekarory oya. Kure rokẽ tyrise ywy Ritonõpo a. Emero ise jehtoh tokarose ya, tykase ynororo.

Otuhparo Jako exiryke inekarohpyry tapoise Ezau a.

¹²— Kure, ehmaropa, tykase Ezau. — Ywy ytõko ase osemazuhme.

¹³Yrome ynara tykase Jako eya:

— Tuisa, tuaro mase moxiã poetohti jamihme pyra mã toto. Osenetupuhnõko ase roropa kaneru tõ poko, pui tõ poko roropa typoenoke exiketomo. Axĩ toto taropose ahtao, toiro ãmepyyry rokẽ ahtao ro, otaramo orihnõko mã toto. ¹⁴Kurehxo osemazuhme oytory. Ywy opoetoryme okomino ytõko, axĩ pyra okyno tõ ekahmãko poetohti maro, eporehkatoth pona, Etõ pona, oesaka, tykase Jako Ezau a.

¹⁵Mame ynara tykase Ezau:

— Morara ahtao ah ypoetory tõ amaro nytõ toto, ãkorehmatohme, tykase Ezau.

Yrome Jako a tozuhse:

— Takorehmanekõ se nymyry pyra mã toto. Toiro se rokẽ ase oya. Osepeme se rokẽ ase amaro, tuisa.

¹⁶Mame moro ae ro toytose ropa Ezau tosemary ae ropa Etõ nonory pona.

¹⁷Yrome Jako toytose Sukote pona. Moroto tõsesarise ynororo. Tapyi tyrise eya tytapyĩme. Tapyi tõ tyrise roropa eya toky tõ tapyĩme. Morara exiryke moroto tosehpase eya xine Sukoteme.

¹⁸Moro sã kynexine Jako oehtopõpyry ropa Mesopotamia poe Kanaã pona. Kure rokẽ toeporehkase ynororo pata Xikẽ pona, osesarise moro pütokoxi.

¹⁹Mame tupito topekahse eya Hamoa mükuru tõ wino, Xikẽ zummy. 100me parata ke topehmase eya moro tupito tosaryme ehtohme. ²⁰Moroto apoto apõ tyrise eya, ipoko tymerose Ritonõpo esety, Izyraeu tõ Esemý.

Tina poko Xikẽ ehtopõpyry

34 ¹Morarama Tina Jako ãxiryme kynexine Reia maro. Toytose ynororo pata pona imehnõ oryximãkõ enese. ²Moroto Hamoa, heweume exikety, tuisame kynexine. Tumükue kynexine ynororo esety Xikẽ. Tina tonese eya, tapoise eya, ipoko toehse ynororo. ³Mame ise moino toehse ynororo, typenetaise ynororo ipoko. Morara exiryke typytyme apoiry se kynexine. ⁴Ynara tykase ynororo tummy a:

— Mokyro oryximã ekaropoko, papa, ypytyme aehtohme.

⁵Jako tuaro toehse tõxiry maro Xikẽ ehtoh poko. Yrome ipoenõ kynexine ona po erohnõko, pui tõkehko poko. Morara exiryke “Teh” tykase rokẽ ynororo, toto oehtoh ropa eraximãko. ⁶Mame oehtohpyra ro toto ahtao toytose Hamoa, Xikẽ zummy, oturuse Jako maro. ⁷Morarama toeporehkase Jako mükuru tõ ahtao, tuaro toehse toto toryxirykõ poko Hamoa mükuru maro ehtoh poko. Tyekĩtapãse toto yronymyryme. Xikẽ zehno toehse toto inyrihpyry xihpyry poko. Popyra kynexine eya xine Jako ãxiry maro aehtopo.

Moro zae pyra kynexine ipunaka eya xine. ⁸Yrome ynara tykase Hamoa eya xine:

— Oëxiry se umūkuru Xikē mana. Typytyme se mā ynororo. Ajohpāme sā ah nerēnā toto. ⁹Morara ahtao oxiekyryme exīko sytatose. Erēnāko ynanase oëxiry tō maro. Amarokō roropa pytāko yna ēxiry tō maro matose. ¹⁰Taro ehtoko yna maro, yna nonory po. Oesarykō menekāko matose ise oehtohkō menekāko. Osepe Kahnōko matose yna a. Tupito esēme exīko roropa matose.

¹¹Mame ynara tykase Xikē Tina zummy a, ipiry tomo a roropa:

— Ajohpāme sā mose ekaroko ya. Oepehmatorỹko ase ise oehtohkō ekarōko ase oya xine. ¹²Ekaropotoko ya: Oty se hmatou? Oepehmatorỹko ase mose epehpyryme, mame mose ekaroko ya ypytyme.

¹³Morame toryxirykō tyryrhmasē Xikē a exiryke, ipoko toehse exiryke, azahkuru tozuhse jumy Hamoa eya xine. ¹⁴Ynara tykase toto eya:

— Yna oryxiry onekarosaromepyra ynanase orutua a jaipotapihpyry onysahkapyny a, yna ehxiroryino. ¹⁵Yna omiry etapōko ynanase oya xine ynara toehse awahtao xine. Amarokō orutua kō yna sā toehse awahtao xine, āikōpotapihpyry tysahkase oya xine ahtao yna samo. ¹⁶Morara awahtao xine yna ēxiry tō maro pytāko matose. Oëxirykō maro pytāko ynanase. Osesariko ynanase oesao xine. Oximaro exīko sytatose oxiekyryme roropa. ¹⁷Yrome morara se pyra awahtao xine, āikōpotapihpyry onysahkara awahtao xine ytōko ynanase taroino. Yna oryxiry arōko ynanase, tykase toto.

¹⁸Morara kary etaryke tyya xine, yme toehse Hamoa, imūkuru Xikē maro.

¹⁹Okynā pyra tyaipotapihpyry tysahkapose Xikē a, typenetase toexiryke Jako ēxiry poko, imaro torēnary se roropa toexiryke. Hamoa tapyī tao imūkuru Xikē imehxo exiketyme kynexine.

²⁰Moromeipo Hamoa toytose tumūkuru Xikē maro pata omōto hpona. Moroto oximōto hpona kynexine oturutohme, osepekahtohme, enara. Ynara tykase toto pata pōkomo a:

²¹— Mokaro yna epeme mā toto. Ah tytapyīkō rī toto taro, osepe Kahnōko te, kuesarykō mā ipune toto esaryme roropa. Pytāko sytatose toto ēxiry tō maro. Pytāko roropa mā toto kuēxirykō maro. ²²Mame tōmirykō etapōko mā toto kyya xine oxiekyryme kuehtohkō poko kuaikōpotapihpyry tysahkase ahtao rokene. ²³Mame mokaro ekykō, pui tōkehko emero kuekykōme roropa exīko mā toto. Naeroro yme kuahtao xine toto nyriphopyry poko osesariko mā toto kymaro xine ehtohme.

²⁴Morara kary etaryhtao tyya xine, yme toehse toto, Hamoa tō omiry etaryke tyya xine. Mame tyaikōpotapihpyry tysahkase eya xine porehme.

²⁵Morame oseruao tōmehse ahtao, mokaro orutua kō jetū ahtao itamurume, Jako mūkuru tō asakoro toytose, Ximeāo te, Rewi, enara. Tina piry tō toytose, tytapemā tarose eya xine tokare pyra pata pona. Orutua kō totapase eya xine emero porehme. ²⁶Hamoā te, imūkuru Xikē roropa totapase. Moromeipo toryxiry tarose Ximeāo a Rewi maro Xikē tapyī tae, mame toytose ropā toto. ²⁷Imeipo totapase mokaro ahtao imehnō Jako mūkuru tō toytose mokaro mōkomohpyry ematonanohse, mōkomo kurā tapoise eya xine, toryxirykō ryhmatopōpyry emetakame samo.

²⁸Kaneru tō tarose eya xine te, poti tō maro te, pui tomo te, jumētu tomo te, mōkomo kurā emero, pata poe te, tupito tō poe, enara. ²⁹Toto tapyī

tae mōkomo kurā tarose eya xine. Typoetoryme nohpo tō tarose eya xine poetohti tō maro. ³⁰Mame ynara tykase Jako tumūkuru tomo a, Ximeão te, Rewi maro:

— Opokoino xine tupime toehse ya. Imeimehnō yzehno exīko mā toto, Kanaā pōkomo te, perizeu tomo te, sero nono pōkō emero. Tuhke pyra sytatose, tuhke pyra orutua komo. Yzehnotokō tōximōse ahtao etonatohme ymaro, kyporemākapotorŷko mā toto, kuenahkatorŷko mā toto kypoenōkō maro.

³¹Yrome tumyko tozuhse eya xine:

— Yna oryxiry onyriposaromepyra ynanexiasse emero rokē poko aehtohme, tykase toto.

Kure rokē Jako ritopōpyry Peteu po

35 ¹Morarama ynara tykase Ritonōpo Jako a:
— Atakimako oytotohkōme Peteu pona. Moroto Peteu po apoto apō tyriko jeahmatohme. Ywy ase Ritonōpo, osenepoase oya orui, Ezau poe oeparyhtao.

²Naeroro ynara tykase Jako tytapyī taōkomo a, tymarōkō maro emero:

— Neponāmary ipahtoko, imeimehnō neponāmarykō, amaro xine ahtao. Oorypyrykō ikorokapotoko te, epytoko te, upo amurutoko, ikurikasenano.

³Atakimatoko, Peteu pona ytōko sytatose. Moroto apoto apō rīko ase Ritonōpo eahmatohme kyaa xine. Typynanohse ywy eya etuarimaryhtao. Morararo ymaro exikehpyra toehse ynororo emero pona toytose jahtao.

⁴Mame tyneponāmarykō tokarose eya xine, panasere tōkehko tokarose roropa eya xine. Mame Jako a morohne tonēse wewe karawario zopikoxi, pata Xikē pūto. ⁵Morotoino toytose toto ahtao Jako tō zuno toehse toto, moe pyra roropa imehnō patary kynexine, Ritonōpo poe toto zuno toehse toto. Morara exiryke Jako tō onekahmara toh kynexine emŷpotohme.

⁶Morarama toeporehkase Jako tomo, imarōkō maro emero Ruze pona. Moro pata esety akorō Peteume kynexine, Kanaā nonory po. ⁷Moroto apoto apō tyrise Jako a Ritonōpo eahmatohme. Moroto tosehpase eya “Ritonōpo, Peteu Esemy” me. Moroto tōsenepose Ritonōpo exiryke eya toepase ynororo ahtao turui kurūke. ⁸Moroto kynexine Repeka akorehmahpō Tepora orihtopōpyry. Ekepyry tonēse kynexine wewe kurā zopikoxi ikurenaka Peteu wino. Moroto tosehpase “Wewe Karawario Xitatohme”.

⁹Moromeīpo toehse ropa Jako ahtao Mesopotamia poe, tōsenepose ropa Ritonōpo eya. Kure tyripose roropa ynororo eya. ¹⁰Ynara tykase ynororo eya:

— Oesety Jakome mana,
yrome oesety myakamāko ase;
taroino Jakome pyra mase,
Izyraeume oesehpāko ase.

Naeroro tosehpase ynororo Ritonōpo a Izyraeume. ¹¹Ynara tykase roropa Ritonōpo eya:

— Ywy ase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety.
Emūkuako tuhke, typakōke tuhke oehtohme.
Ahno imoihme, apakō emānōko mā toto,
tuhke exiketōme exīko mā toto,

toitoine tuisa tõme exiko mā toto.

¹² Sero nono ynekarohpyry Aparão a,

Izake a roropa ekarõko ase oya roropa, apakomotyamo a roropa.

¹³ Mame tõturukehse Ritonõpo ahtao Jako maro tõnuhse ynororo, moro poe toesyryhmase ropa. ¹⁴ Mame topu tapoise Jako a xikihme tyritohme, moroto tymaro Ritonõpo oturutopõpyry po. Moro topu po oriu tukuāse Jako a eukuru jehnahpyry maro tynekaroryme Ritonõpo a. ¹⁵ Moro tosehapse eya Peteume.

Rakeu orihtopõpyry

¹⁶ Morarame Peteu poe toytose Jako tytypyĩ taõkõ maro, mame moe pyra toehse toto ahtao Epyrata pona, Rakeu enurutoh toehse, toxiētūtose ynororo. Yrome tupime kynexine eya, okyna enurupopyra toehse. ¹⁷ Morarame sam tykase itamurume ahtao, imaro exikety, nohpo ynara tykase:

— Enaromyra exiko; emūkuāko mase orutuame.

¹⁸ Yrome orihnõko Rakeu kynexine. Orihsasaka ahtao ynara tykase:

— Mose esehpāko ase Penonime, tykase. Yrome jumy a tosehapse ynororo Pējamīme.

¹⁹ Moro sā toorihse Rakeu, ekepyry tonēse Epyrata esemary ehpio. Imeīpo Perēme toehse moro pata. ²⁰ Zonētoh pona topu tyrise Jako a xikihme, wenikehpyra ehtohme, Rakeu ekepyry zonētopõpyry poko. Moroto ro mana seroae ro. ²¹ Morotoino toytose Jako osesarise tapyi kaetokõ Etea esary mõpozakoxi.

Jako poenomo

(1 Koronika 2.1-2)

²² Morarame moroto Jako tõ toehse ahtao, imūkuru Rupē Pira poko toehse tumy pyty poetory, yrome ipytyme ro. Moro waro toehse Jako ahtao tyekītapāse ynororo.

Jako toemūkuase 12me

²³ Typyty Reia maro toemūkuase 6me: Rupē osemazupu te, Ximeāo te, Rewi te, Juta te, Isakaa te, Zepurõ, enara. ²⁴ Rakeu maro toemūkuase asakoro: Joze te, Pējamī, enara. ²⁵ Pira maro Rakeu poetory toemūkuase asakoro: Tā te, Napatari, enara. ²⁶ Ziupa maro Reia poetory toemūkuase asakoro: Kate te, Asea, enara. Mokaro Jako mūkuru tõ tonuruse Mesopotamia po.

Izake orihtopõpyry

²⁷ Jako toytose tumy Izake maro ehse Māre pona, esety akorõ Arapame kynexine, Eperõ pūto. Moroto Aparão esahpyry kynexine Izake maro. ²⁸ Mame 180 jeimamyry taropose Izake ahtao, ²⁹ tamuhpõme toehse ynororo ahtao toorihse ynororo. Mame ekepyry tonēse imūkuru tomo a, Ezau, Jako, enara.

Ezau pakomotyamo

(1 Koronika 1.34-37)

36 ¹ Sero Ezau pakomotyā poko, esety akorõ Etõ kynexine. ² Ezau typytase Kanaā põ maro asakoro: Ata, Erõ ēxiry, heteume exikety te,

Ooripama, Ana ěxiry, Zipeão pary, heweume exikety roropa. ³Ezau typytase ropa Pasemate maro, Iximaeu ěxiry, Nepaiote oryxiry. ⁴Ata toemükuase Eripazeme. Pasemate toemükuase Reueume. ⁵Ooripama toemükuase oseruao: Jeu te, Jarã te, Kora, enara. Ezau mükuru tō mokaro kynexine, tonuruse toto Kanaã po, moroto ynororo ahtao.

⁶Morotoino toytose Ezau typyxiã maro, tumükuru tō maro, tōxiry tō maro, tytapyĩ taõkō maro, atameke toehtohkōme takorō Jako maro. Tymaro toky tō tarose Ezau a: kaneru tomo te, poti tomo te, pui tomo emero tynapoityã Kanaã nonory po. ⁷Moro turumekase Ezau a. Mokaro asakoro natokō esaryme pune pyra Jako esary kynexine. Tokyke tuhke toto exiryke oximaro ehsaromepyra toh kynexine. ⁸Morara exiryke toytose Ezau osesarise ypy tō pona, Seia nonory po, esety akorō Etō.

⁹Ynara Ezau pakomotyã kynexine, Etō pōkō tamurume, moroto ypy tō Etō po, Seia po. ¹⁰⁻¹³Ata, Ezau pyty toemükuase Eripazeme. Eripaze toemükuase 5me: Temã te, Omara te, Zepo te, Kaetã te, Kenaza, enara. Typyty Timina maro toemükuase Eripaze Amarekeme.

Typyty Pasemate maro Ezau toemükuase Reueume. Reueu toemükuase 4me: Naate te, Zera te, Sama te, Miza, enara.

¹⁴Imepỹ nohpo maro typye Ezau kynexine Ooripama, Ana ěxiry, Zipeão pary. Oseruao mükuru nae ynororo kynexine: Jeu te, Jarã te, Kora, enara.

¹⁵Ezau pakomotyã tuhke tomãse toto. Ezau mükuru osemazupu, Eripaze toemükuase ynara: Temã te, Omara te, Zepo te, Kenaza te, ¹⁶Kora te, Kaetã te, Amareke, enara. Mokaro emero Ata poenōme kynexine, Ezau pyty poenomo.

¹⁷Reueu toemükuase ynara: Naate te, Zera te, Sama te, Miza, enara. Mokaro Pasemate poenōme toh kynexine, Ezau pyty poenomo.

¹⁸Typyty Ooripama maro, Ana ěxiry, Ezau toemükuase: Jeu te, Jarã te, Kora, enara. ¹⁹Mokaro emero Ezau pakomotyãme toh kynexine.

Seia pakomotyamo

(1 Koronika 1.38-42)

²⁰⁻²¹Mame Etō pōkō osemazupu tō Seia mükuru tō pakomotyã kynexine: Rotã te, Sopau te, Zipeão te, Ana te, Tisō te, Esea te, Tisã, enara. Mokaro emero Seia, horeume exikety mükurume tō kynexine.

²²Rotã ahno tō tamuxiry kynexine: Hori tomo te, Homã tomo, enara. Rotã toryxike kynexine, esety Timina.

²³Sopau ahno tō tamuxiry kynexine: Awã tomo te, Manaate tomo te, Epau tomo te, Sepo tomo te, Onã tomo, enara.

²⁴Zipeão tumükue asakoro kynexine: Aia te, Ana, enara. Mokyro Ana kynexine pëkamã axitunety enehpono ona po, tumy eky, jumëtu tō poko aerokuruhtao.

²⁵⁻²⁶Ana toemükuase Tisōme. Tisō toemükuase: Hëtã te, Exipã te, Itirã te, Kerã, enara. Ana tōxike kynexine, esety Ooripama.

²⁷Esea toemükuase: Pirã te, Zaawã te, Akã, enara.

²⁸Tisã toemükuase: Uze te, Arã, enara.

²⁹⁻³⁰Mokaro kynexine horeu tō oxiekyryme exiketomo Etō nonory po: Rotã tomo te, Sopau tomo te, Zipeão tomo te, Ana tomo te, Tisō tomo te, Esea tomo te, Tisã tomo, enara.

Etō tuisary tomo
(1 Koronika 1.43-54)

³¹Ynara tuisa tō kynexine Etō nonory pōkō esamo. Atakenaka tuisame toh kynexine tuisa pyra Izyraeu tō ahtao ro: ³²Pera, Peoa mūkuru, pata Tinapa pono. ³³Pera toorihse ahtao imyakāme Jopape, Zera mūkuru, Posora pono tuisame toehse. ³⁴Jopape myakāme Husā, Temā pono tuisame toehse. ³⁵Husā mykapo Hatate, Petate mūkuru, Awite pono tuisame toehse. Mitiā tō typoremākase eya Moape nonory po. ³⁶Hatate mykapo Samara, Masareka pono tuisame toehse. ³⁷Samara mykapo Sauu, pata Reopote-Tuna-Eupyrati pono tuisame toehse. ³⁸Sauu mykapo Paaui-Hanā, Akapoa mūkuru tuisame toehse. ³⁹Paaui-Hanā, Akapoa mūkuru mykapo Hatate, Pau pono tuisame toehse (ipyty Meetapeu kynexine Matarete ēxiry, Me-Zaape paryme).

⁴⁰Ezau pakomotyā tomāse tuhke, etomita tomo: Timina tomo, Arawa tomo, Jetete tomo, ⁴¹Ooripama tomo, Era tomo, Pinō tomo, ⁴²Kenaza tomo, Temā tomo, Mipisara tomo, ⁴³Makatieu tomo, Irāo tomo, enara. Morotōkō esary tosehapse toto tosetykō ae.

Joze irui tō maro

37 ¹Mame moroto toehse Jako Kanaā po, tummy esary po. ²Sero nase Jako tō ehtopōpyry poko.

17me jeimamyry nae Joze ahtao, toerohse ynororo turui tō maro kaneru tō poko poti tō maro. Irui tomo Pira mūkuru tō kynexine Ziupa mūkuru tō roropa, jū pyxiamo. Mame tummy turuse Joze a, turui tō nyrytā poko, azahkuru toto ahtao.

³Tamuhpōme Jako kynexine tonuruse Joze ahtao. Naeroro ipynohxo kynexine irui tō pyno ehtoh motye. Upo kurā tyripose Jako a Joze zupōme, upo mosano, apory mosano s̄ys̄kamā potu. ⁴Tumūkuru Joze pynohxo Jako ehtoh tonese irui tomo a, naeroro takorōkō zumoxike toehse toto. Zehno toexirykōke xihpyryme tōturuse toto, imaro aotururuhtao.

⁵Mame tōsenehse Joze, tōsenehtopōpyry tokarose eya turui tomo a. Moro pokoino itamurumehxo takorōkō zehno toehse toh kynexine. ⁶Ynara tykase exiryke eya xine:

— Etatoko pahne, josenehtopōpyry poko ourutor̄yko ase. ⁷Erohnōko s̄a exiase tupito po tiriiku myhnōko. Mōtoino rokē tamoreme ynmykyhpyry towōse xikihme. Zomye onmykyhpyrykō toepuisse kehko ynmykyhpyry ēpataka, tykase ynororo turui tomo a.

⁸Mame tōturupose irui tomo:

— Oty kary moro? Yna tuisaryme exīko mah? Ōmiry omipona exīko ynanae?

Takorōkō zehnohxō toehse toh kynexine aosenehtopōpyry pokoino, epyrypakety s̄a aexiry poko roropa tōsenehtopōpyry ekaroryhtao eya.

⁹Mame tōsenehse ropa Joze, moro tōsenehtopōpyry tokarose roropa turui tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Tōsenehse ropa ywy. Morarame xixi s̄a enease, nuno maro, xirikuato tō 11mākō maro. Mame nepuiase kehko ykyryry xirikuato ēpataka.

¹⁰Tōsenehtopōpyry tokarose ahtao Joze a tummy a, turui tomo a roropa, tōturupose jū eya. Ynara tykase:

— Oty kary se õsenehtopõpyry nae? Asa maro ywy oẽpataka yna esekumuru po porohnõko ynanae, orui tõ maro, tuisamehxo oekarotohme?

¹¹Yrome irui tõ Joze zumoxike toehse toto. Yrome jükõ “Teh,” tykase rokene. Tõsenetupuhse rokẽ tukurohtao.

Joze tokamose, tarose Ejitu pona

¹²Mame kaneru tõ tarose, poti tõ maro, Joze rui tomo a, ona pona pata Xikẽ pütokoxi. ¹³Mame ynara tykase Jako tumükuru Joze a:

— Osehko. Aaropory se ase Xikẽ pona. Moroto orui tõ kaneru tõ otuhmapõko, poti tõ maro.

— Taro ase, tãtakimase, tykase Joze.

¹⁴Ynara tykase Jako:

— Ytoko morotona orui tõ eneta, okyno tõ roropa kure toto ehtoh eneta, mame osehko ropa jurutohme toto ehtoh poko.

Mame moro poe, Eperõ jakanahmã poe tumükuru Joze taropose Jako a Xikẽ pona. Toytose ynororo. Toeporehkase ahtao morotona, ¹⁵tyotõko kynexine ona poro. Moroto orutua a tonese ynororo, tõturupose eya:

— Oty zupiko hma? tykase eya.

¹⁶— Urui tõ zupiko ase. Ona po toky tõ arõko mã toto kaneru tõ nahpãko poti tõ maro. Zuaro hma, aza nytõ toto? tykase Joze.

¹⁷Mokyro orutua ynara tykase:

— Taroino toytose toto. “Ytõko ynanase Totã pona,” kary totase ya.

Mame toytose Joze turui tõ zupise. Tonese toto eya Totã po. ¹⁸Joze tonese eya xine moino aeypyryhtao. Eporehkara ro ynororo ahtao tõturupitose toto etapary poko.

¹⁹Ynara tykase toto:

— Mokyro oehnõko, osenehkety! ²⁰Ehmaropa, setapatone seromaroro. Imeipo ekepyry sẽmatone oramãka. “Tosekase onokyro a,” ãko sytatose. Morarama aosenehtopõpyry enatyry enõko sytatose.

²¹Yrome mokaro omiry etaryke tyya, takorõ ewomary se Rupẽ toehse. Ynara tykase ynororo takorõ tomo a:

— Onetapara sehtone. ²²Sero eutary aka mokyro tyritoko, yrome onyryhmara ehtoko.

Morara tykase Rupẽ, takorõ ewomary se toexiryke aropotohme ropa tumy a. ²³Toeporehkase Joze ahtao turui tomo a, zupõ mosã tyxihkase eya xine, apory mosa exikety. ²⁴Moromeipo takorõkõ tapoise eya xine, tõmase ynororo eya xine oramãka. Moro ao tuna pyra kynexine, tonore rokẽ zao. ²⁵Mame typorohse toto tõtuhtohkõme. Tõtukurukohtao tõsenuhmase toto. Iximaeu tõ tonese eya xine ytoketomo. Kireate poe toehse toto, Ejitu pona ytõko toh kynexine. Mõkomo arõko kameru tõ kynexine, ixtaratu te, kanera tõkehko. ²⁶Ynara tykase Juta takorõ tomo a:

— Oty me kure kuakorõkõ totapase ahtao kyaa xine? Imeipo ajohpãme exiko sytatose onekunohtõme aorihthopõpyry poko? ²⁷Sekarotone mose mokaro Iximaeu tomo a parata apoitohme kyaa xine. Morarama kuakorõkõ onetapara sehtone kuakorõkõme ro exiryke.

Atae toehse toto Juta maro. ²⁸Mame osepekahketō, mitianita tō tooehse ahtao Joze touse ropa irui tomo a oramae. Tokarose ynororo eya xine 20me parata apoitohme. Mame Joze tarose Iximaeu tomo a Ejitu pona.

²⁹Tooehse ropa Rupē tahtao oramāka tonese eya repe. Joze onenepyra moro tao. Tupō tyxihkase eya tātasamaryke ipunaka. ³⁰Takorō tomo a toytose ynororo. Ynara tykase:

— Mokyro, aimo arypyra toehse. Seromaroro oty riko ywy?

³¹Mame poti totapase eya xine. Munu tyrise eya xine Joze zuponŷpyry pokona munuhpe ehtohme. ³²Moromeīpo zuponŷpyry sŷsŷkamā potu tarose Jako a. Ynara tykase toto eya:

— Sero upo tonese yna a. Omūkuru zuponŷpyry otarame nae?

³³Zuponŷpyry tonetupuhse Jako a. Ynara tykase ynororo:

— Ÿ umūkuru zuponŷpyry sero! Tosekase otarame onokyro a, otarame tōse.

³⁴Mame toemynyhmāryke yronymyryme tupō tyxihkase Jako a, saku risē tamuruse eya. Tumūkuru orihitopōpyry tyhnamose eya okynano. ³⁵Imūkuru tō emero toytose Jako a, ěxiry tō roropa akorehmatohme omuhpe pyra aehtohme repe. Yrome tyxitary se rokē kynexine.

— Umūkuru hnamōko ase. Onyhnamokehpyra ase joorihtoh pona ro. Morara ahtao imaro exīko ropa ase, tykase ynororo.

Xitakehpyra kynexine tumūkuru Joze poko.

³⁶Moraramē Joze tarose Ejitu pona. Tokarose ynororo mitianita tomo a Potipaa a, ipoetoryme aehtohme. Ejitu tuisary konōto akorehmaneme Potipaa kynexine, tapyi konōto erase tō tuisaryme.

Juta Tamara maro

38 ¹Morara ahtao takorō tō turumekase Juta a, imepŷ tapyi taka toytotohme, mokyro esety Hira, pata Aturā pono. ²Moroto Juta ahtao kananeu ěxiry waro toehse, jū esety Sua kynexine. Typytase Juta imaro, ³toemūkuase ynororo, esety Ereme. ⁴Mame poetoēme toehse ropa ynororo, toemūkuase ropa, tosehpase Onāme. ⁵Imēipo toemūkuase ropa ynororo, tosehpase Serame. Kezipe po Juta kynexine tonuruse imūkuru ahtao.

⁶Mame nohpo tymenekase Juta a tumūkuru Ere pytyme, esety Tamara. ⁷Yrome Ritonōpo zamaro pyra Ere kynexine popyra exiryke, naeroro taorihmapose ynororo eya. ⁸Mame ynara tykase Juta tumūkuru Onā a:

— Orui pytŷpyry apoiko opytyme, emūkuatohme orui poenōme. Morara awahtao zae exīko mase, tykase.

⁹Yrome tuaro Onā kynexine, toemūkuase ahtao tumūkurume pyra ehtoh waro kynexine, turui mūkurume aehtoh waro. Morara exiryke turui pytŷpyry maro tahtao jeipyry tukuāse eya nono pona rokene, emūkuara toehtohme turui mūkurume. ¹⁰Moro poko typenekehse Ritonōpo, Onā nyrihpyry poko, naeroro totapase ynororo eya. ¹¹Mame ynara tykase Juta typary eny a:

— Ytoko ropa omy tapyi taka, pytŷpome rokē exiko umūkuru Sera eraximatohme, tuātase ahtao ipytyme oehtohme, tykase.

Morara tykase ynororo, Sera orikyry zuno toexiryke, irui tō samo. Naeroro toytose Tamara tumy tapyi taka ropa.

¹²Mame okynahtao Juta pyty toorihse. Tyhnamokehse ahtao toytose Juta Timinate pona toky tō kaneru tō hpoty sahkary enese. Tope Hira,

Aturā pō maro toytose ynororo. ¹³Tamara turuse imehnomo a: “Onio zū toytose Timinate pona toky tō kaneru tō hpoty sahcase.” ¹⁴Naeroro tupō tymyakāmase eya, pyt̄ypome toehto zupō turumekase, tōmyty tapuruse eya kamisa ke tonetupuhpyra imehnō ehtohme. Mame toytose ynororo porohse pata Enaī omōto pūtokoxy, Timinate esemary ae. Morara tyrise eya tuaro toexiryke Sera tuātase repe, yrome mokyro onekaropyra Juta kynexine iniome.

¹⁵Mokyro eneryke Juta a tōsenetupuhse ynororo: “Mose nohpo poko se exikety mā ehepyry ekarōko imaro ehtohme, ēmyty tapuruse exiryke.” ¹⁶Toytose ynororo oturuse imaro osema ehpiokoxi, tuaro pyra ynororo kynexine typary ēme aehtoh poko. Ynara tykase ynororo eya:

— Otāto se hma ehepyryme ymaro oehtohme? tykase.

— Oty ekarōko mah ya? tykase ynororo.

¹⁷— Poti enehpōko ase oya, jeky tō poe, tykase ynororo.

— Ÿ, kure, tykase nohpo. — Yrome okyryry inomoko ymaro, poti enehpotohto oya.

¹⁸— Oty se hma ykyryryme inomotohme amaro? tykase Juta.

— Sinete te, korotāo maro te, omyxiry maro, enara, tykase ynororo.

Morohne tokarose Juta a eya. Imaro toehse ynororo, poetoēme toehse nohpo. ¹⁹Mame toytose ropa Tamara tytapyī taka, tupō tymyakāmase ropa eya, pyt̄ypo zupō tamuruse ropa eya, kamisa touse tōmyty poe.

²⁰Moromeīpo tope, Hira taropose Juta a poti ekarotohme nohpo a tykyryry tō enehtohme ropa, yrome nohpo onenepyra tokurehse ynororo. ²¹Tōturupose ahtao orutua komo, Enaī pōkomo a: “Otoko na mokyro nohpo, topehke imehnō maro exikety, taro osema ehpio kohrame exikety?”

— Taro aryppya, orutua kō poko exikety pyra taro nase, tykase toto.

²²Naeroro Hira toeramase ropa, ynara tykase ynororo Juta a:

— Mokyro nohpo onenepyra tokurehse ywy. Morotōkō orutua kō ynara tykase ya: “Orutua kō poko exikety pyra taro nase,” nykā toto.

²³Mame ynara tykase Juta:

— Ah ykyryry tō imaro nexino. Morararo kykerekere mara imehnō mana. Poti aropono eya repe, yrome nohpo onenepyra mexiase.

²⁴Morotoino oseruao nuno taropose ahtao toytose imehnō Juta zuruse:

— Apary eny, Tamara poetoēme mana. Otarama imeimehnō orutua kō mūkuru ēme toehse ynororo, tykase toto.

Ynara tykase Juta:

— Mokyro nohpo enehko jarānaka, jahkatohme!

²⁵Morara exiryke enehse toytose toto ahtao itapyī tae, ynara tykase nohpo tymeretamuru zurutohme: “Mokyro, senohne esē poe poetoēme ase. Ynoro rokē ypoko toehse. Senohne eneko zuaro oehtohme sinete te, korotāo te, myxiry, enara.” ²⁶Tonetupuhse Juta a tykyryryme morohne exiry poko. Ynara tykase ynororo:

— Zae rokē mā ynororo; zae pyra toehse ywy. Ynara tykase ywy repe: “Umūkuru, Sera ekarōko ase oya oniome,” tykase ywy repe yrome onekaropyra tokurehse ywy.

Mame ipoko exizomopyra ropa toehse ynororo.

²⁷Moraramē enurutoh po nohpo toehse ahtao kamaramē poeto ehtoh waro toehse toto. ²⁸Tonurupitose toto ahtao toiro emary tutūtase. Axī moro emary tymyhse eary tahpiremā ke. Ynara tykase mokyro enurumapone:

— Mose tutūtase osemazuhme.

²⁹Yrome tomary tutuyhmase ropa eya. Mokyro kamaramā tonuruse rahkene apitorymāme. Naeroro ynara tykase mokyro enurumapone:

— To! Oya oesemary totapuruhmakase.

Mame tosehapse ynororo Perezeme.

³⁰Imēipo zakorō tonuruse, emary tymyhse exikety eary tahpiremā ke, tosehapse ynororo Zerame.

Joze Potipaa tapyī tao

39 ¹Mame Joze tarose Ejitu pona. Moroto tokamose ynororo iximaeu tomo a Ejitu pono a, esety Potipaa. Tuisa konōto akorehmaneme Potipaa kynexine, erase tō tuisaryme tuisa tapyī konōto tao. ²Kure rokē Joze tyrise Ritonōpo a, imaro exiryke. Tosē Potipaa tapyī tao Joze kynexine, emero poko emese kure kynexine. ³Mame Joze maro Ritonōpo ehtoh tonese esemy a, emero poko kure rokē tyrise ynororo Ritonōpo a exiryke. ⁴Potipaa zamaro Joze kynexine, naeroro takorehmaneme tyrise ynororo eya. Tytapyī eraseme te, tymōkomory emero eraseme roropa tyrise ynororo eya. ⁵Morara exiryke, Joze pokoino, kure rokē Potipaa tapyī tyrise Ritonōpo a, imōkomory maro te, itupī tōkehko maro. ⁶Tykyryry tō emero tynomose Potipaa a Joze maro ipoko erohtohme, torētyke pyra toehtohme morohne poko, tynapyry poko rokē osetutuhno.

Joze kynexine orutua kuranoryme, enekure kynexine, nuaseme roropa kynexine. ⁷Moraramē okynahtao Joze poko typenetapitose Potipaa pyty. Ynara tykase ynororo eya:

— Jenaka osehko, tykase.

⁸— Arypyra, tykase ynororo eya. — Etako pahne. Torētyke pyra jesē mana tykyryry tō poko, sero itapyī tao taro jexiryke. Tyrise ywy eya tykyryry emero eraseme, zae rokē erohtohme ikyryry tō poko. ⁹Sero itapyī tao tuisame ase isaaro. Taro emero ise jahtao apoīko ase. Omoro rokē poko pyra ase, ipytyme oexiryke. Naeroro opoko ehsaromepyra ase. Opoko jahtao zae pyra jexiry, iirypyryme jexiry roropa Ritonōpo a.

¹⁰Kokoro rokē Joze tukuhse nohpo a repe:

— Jenaka osehko, tykase ynororo eya. Yrome nohpo omiry onetapī sā Joze kynexine. Ameke rokē toehse ynororo eya. ¹¹Moraramē ēmepyryme tomōse Joze tošē tapyī taka erohse, kokoro rokē saaro, yrome imehnō erohketō pyra kynexine. ¹²Zupō tapoise nohpo a, ynara tykase:

— Osehko jenaka, tykase.

Yrome toepase ynororo, jarānaka. Tupō rokē tynomose eya. ¹³Moro eneryke nohpo a, toeparyme zupō tynomose Joze a tomary ao, ¹⁴typoetory tō tykohmase tyya, ynara tykase ynororo eya xine: “Enetoko ke! Mokyro epereu, ynio nenepyhpyry tapyī taka, yna osanumary se mana. Jynyhtoh taka nomōno ypoko toehtohme repe, yrome kui tykase ywy opore. ¹⁵Mame kui tykase jahtao toepase ynororo, tupō rokē tynomose eya,” tykase ynororo.

¹⁶Joze zupō tukurākase nohpo a tynio oehtoh pona ropa. ¹⁷Mame tooehse ropa inio ahtao turuse ynororo morararo ajohpe rokene. Joze tyhxirose eya,

ynara tykase: “Mokyro opoetory epereu, onenepyhpyry tapyi taka, nomōno jynyhtoh taka ypoko ehtohme. ¹⁸Yrome kui tykase ywy opore. Naeroro toepase jarānaka ynororo. Tupō rokē tynomose eya jynyhtoh tao,” tykase ynororo tynio a.

¹⁹Mame typyty omiry etaryke tyya tyekītapāse Joze esemy. ²⁰Joze tapoise eya, tōmase ynororo eya āpuruhpyry taka, tuisa konōto nēmapotyā maro ehtohme, moroto Joze toehse. ²¹Yrome Ritonōpo imaro kynexine, kure rokē tyrise ynororo eya, āpuruhpyry esē zamaro toehse ynororo. ²²Joze tyrise eya mokaro āpuruhpyry taōkō tuisaryme. Āpuruhpyry esē akorehmaneme toehse ynororo emero poko āpuruhpyry tao. ²³Mokyro āpuruhpyry esē torētyke pyra toehse, emero tokarose eya Joze a tyrithme, Ritonōpo imaro exiryke. Kure rokē Joze tyrise Ritonōpo a emero poko aerohtohme.

Osenehtoh waro Joze ehtopōpyry poko

40 ¹Morarama okynahtao typoetory tō asakoro natokō zehno toehse Ejitu tuisary. Tōkuru rinanō tuisary te, turu rinanō tuisary, enara. ²Mokaro poko tyekītapāse tuisa konōto kynexine. ³Tōmase toto eya āpuruhpyry taka, soutatu tō tuisary tapyi tao. Moro tao roropa Joze kynexine āpuruhpyry tao. ⁴Moroto tapuruse okynahxo mokaro asakoro kynexine. Toto eraseme Joze tyrise tapyi esemy a.

⁵Mame moroto āpuruhpyry tao, koko tōsenehse eukuru rihpono, morararo wyi rihpono roropa tōsenehse. “Oty kary se hnae josenety?” tykase toto tyya xine rokene. ⁶Tōmehse ahtao mokaro asakoro tonese Joze a. Torētyke toehse toto tōsenehtopōpyrykō poko.

⁷— Oty katohme karime hmatou seroae? tykase ynororo eya xine.

⁸— Tōsenehse yna koko. Yrome tuaro exikety pyra nase yna amorepatohme yna osenehtopōpyry poko, tykase toto eya.

— Ritonōpo mā tuaro, ōsenehtopōpyry enetupuhpōko mana, tykase Joze eya xine. — Kurutoko ōsenehtopōpyrykō poko, tykase.

⁹Mame mokyro eukuru rihpono a tōsenehtopōpyry tokarose eya. Ynara tykase ynororo:

— Osenehno ynara, uwa zoko sā nexiase jēpataka. ¹⁰Oseruao amoriry sā nexiase zoko poko. Tarītase ahtao tokutase, toperytase roropa, uwa epery toehsehxo exiketomo. ¹¹Jemah po eukuru ē sā nexiase, tuisa kyryry, kopu; naeroro uwa eukuru euhkase kopu aka ekarotohme tuisa a.

¹²Ynara tykase Joze:

— Ynara enetupuhnōko ase, moro uwa amoriry oseruao ėmepyyry oseruao ehtoh enetupuhthome mana. ¹³Taroino oseruao tōmehse ahtao tūtāko ropa mase sero āpuruhpyry tae. Oerohtoh pona ytōko ropa mase, eukuru ekarōko ropa mase tuisa a apitoryme oehtopōpyry saaro. ¹⁴Yrome kure toehse oya ahtao wenikehpyra exiko ypoko. Ajohpāme sā oturuko ypoko tuisa konōto a. Kuakorehmako jutūtatohme ropa sero āpuruhpyry tae. ¹⁵Tapoise ywy imehnomo a jesary po jahtao. Tonehse ywy xiaro Ejitu pona. Taro Ejitu po azahkuru exipitopyra exiase. Zae pyra nase juānopyry sero āpuruhpyry tao, tykase.

¹⁶Morara kary etaryke tyya wyi rinanō tuisary kure Joze otururu totase tyya ahtao, tōsenehtopōpyry tokarose eya.

— Ywy roropa tõsenehse koko. Jupuhpyry po ruto oseruao puimäko sã exiase, wyi ke pehme. ¹⁷Toiro ruto ao, kae exikety ao, tyotyoro pão tõkehko nexiase zao tuisa konõto zuru panono. Mame morohne enahnõko sã torõ tõ kynexine josenety, tykase ynororo.

¹⁸Morarama ynara tykase Joze:

— Ynara kary se õsenehtopõpyry mana: moro oseruao ruto ãmepýry oseruao ehtoh enetupuhtoh moro. ¹⁹Taroino oseruao tõmehse ahtao tuisa konõto aarõko sero äpuruhpyry tae. Opuhpyry kohpõko mana. Oekeypyry riko mana wewe pona. Opũ enahnõko torõ tõ mana.

²⁰Morarama oseruao tõmehse ahtao otuhtoh tyrise tuisa konõto a aniwesario poko oseahmatohme. Typoetory tõ emero toahmase eya. Mokaro asakoro tutütanohpose eya äpuruhpyry tae: eukuru rinanõ tuisary te, wyi rinanõ tuisary maro otuhtoh pona toto ytotohme. ²¹⁻²²Mame morara toehse Joze omihpyry ae ro: eukuru rinanõ tuisary taropose eya aerohtoh pona ropa uwa eukuru ke tuisa ohpatohme ropa. Yrome mokyro wyi poko erohketõ tuisary taorihmapose eya. ²³Yrome Joze poko tuenikehse mokyro eukuru poko erohketõ tuisary. Tuenikehse ynororo ipoko ipunaka.

Tuisa zurutopõpyry aosenehtopõpyry poko Joze a

41 ¹Morarama asakoro ikonopory taropose ahtao tõsenehse Ejitu tuisary. Aosenity xikihme sã kynexine tuna Niro ehpio. ²Mõtoino rokẽ tuisa osenuhmaryhtao pui tõ 7me tokuõse nakuae tupune exiketomo. Mame onahpoty tonahpitose sã eya xine tuna ehpiukuroko. ³Moromeïpo tutütase tuna kuae imehnõ 7me pui tomo xihpyryme tupune pyra exiketomo. Toytose toto, oximaro toehtohkõme, osemazuhme aekuõtyä maro, tuna ehpio. ⁴Mame mokaro pui tõ 7mãkõ tupune exiketõ tõse tupunäkara a, xihpyrymãkomo a.

Mame typakase ropa tuisa. ⁵Yrome tynyhse ropa mya roropa ynororo. Mame tõsenehse ropa ynororo, 7me oxinase epery poko; oxinase kurãkomo, pehme ipuhturu ke. ⁶Moromeïpo 7me oxinase epery xihpyry sã tonese eya tonore, tyahse tyryrykane axitunety ke. ⁷Mame moro 7mãkõ oxinase kurã tonahse moro 7me xihpyrymãkomo a.

Typakase ropa tuisa: osenehnõko kynexine. ⁸Tõmehse ahtao torëtyke toehse ynororo. Naeroro tuaro exiketõ tykohmapose eya, Ejitu põkomo, oximõme toto oehtohme. Tõsenehtopõpyry tokarose eya xine repe. Yrome zuaro pyra toh kynexine emero. Oty moro? Zuaro pyra ynanase ipunaka. ⁹Mame tuisa okuru rinanõ tuisary tutuarõtase ropa Joze poko. Ynara tykase ynororo tuisa konõto a:

— Seromaroro zae pyra jehtopõpyry ekarõko ase oya. ¹⁰Pake yzehno toehse mexiase, wyi rinanõ tuisary roropa zehno mexiase. Yna maropoase äpuruhpyry taka, soutatu tõ tuisary tapyi tao. ¹¹Moro tao jahtao tõsenehse yna koko. Yrome yna osenehtopõpyry oxisã pyra nexiase. ¹²Moroto äpuruhpyry tao yna maro nuasemã epereu nexiase, äpuruhpyry esë namotome. Yna osenehtopõpyry poko turuse yna eya. Mame yna osenehtopõpyry tonetupuhse eya. ¹³Zae toehse aomiry: toytose ropa ywy jerohtoh pona ropa aomihpyry ae ro. Mokyro wyi rinanõ tuisary taorihmapose aomihpyry ae ro, ouhkapõko ma oesemy, katopõpyry ae ro eya.

¹⁴Mame Joze tykohmapose tuisa a. Toytose toto taryporyke enehse äpuruhpyry tae. Tõsetypokase ynororo, upo kurã tamuruse eya. Toehse ynororo tuisa ëpataka. ¹⁵Ynara tykase tuisa eya:

— Tösenehse ywy. Yrome josenehtopöpyry waro pyra mokaro kynako emero. Mokyro osenehtopöpo waro mana, äko mã toto opoko.

¹⁶— Ywy kara, tykase Joze. — Ritonöpo tuaro ehtoh ekaröko mana, kure rokẽ oritohme, tykase Joze.

¹⁷Mame ynara tykase tuisa eya:

— Tösenehse ywy: Xikihme sã exiase tuna Niro ehpio. ¹⁸7me pui nohpo kuräkõ enease josenety, tupune exiketomo. Tokuõse toto nakuae. Onahpoty tonahpitose eya xine tuna ehpiuroko. ¹⁹Moromeïpo imehnõ 7me pui tõ xihpyrymākomo tokuõse, tupune pyra exiketomo. Mokaro panõ onenepitopyra ywy Ejitu po. Imehnõ motye emero xihpyrymehxo toh nexiase. ²⁰Mame mokaro pui 7mākõ kuräkõ tõse sã mokaro pui xihpyrymākomo a. ²¹Yrome etyorõmara nexiase toto xihpyrymākomo. Tupune pyra xihpyryme ro toh nexiase, apitorymã saaro nexiase toto. Mame typakase ropa ywy. ²²Moromeïpo tösenehse ropa ywy. 7me oxinase enease toper tyeer kurã samo, toiro zoko poko. ²³Imeïpo nutütase oxinase, moro saaro 7me. Yrome tysapakãse nexiase epery ehmataono. ²⁴Moro oxinase 7me toforemy tonahse moro 7mākõ xihpyrymākomo a. Josenehtopöpyry ekaroase tuaro exiketomo a, yrome onenetupuhpyra nexiase toto.

²⁵Mame ynara tykase Joze tuisa a:

— Ösenehtopöpyry asakoro oxisã mã kehko. Tuaro oehtohme tynyryry tonepose oya Ritonöpo a. ²⁶Mokaro 7me pui nohpo kurã, tupune exiketõ mã 7me jeimamyry enetupuhtohme mã toto. Moro 7me oxinase kurākomo morararo mana. Ösenehtopöpyry asakoro oxisã mã kehko. ²⁷Mokaro pui tõ tupune pyra, xihpyryme exiketõ tokuõse nakuae mokaro 7mākõ kuräkõ mykapo te, moro oxinase roropa isapakamyhpyry 7mākomo 7me jeimamyry enetupuhtoh moro, tonahsã pyra exiko mana. ²⁸Morara ykã oya: Ritonöpo a tynyryry tonepose oya, tuisa, tuaro oehtohme. ²⁹7me jeimamyry exiko mana: itamurume tonahsã nae exiko mana Ejitu po. ³⁰Moromeïpo 7me jeimamyry ehtopo tonahsã pyra exiko mana konopo pyra exiryke. Morara toehse ahtao apotükehnõko mã toto sero pōkomo tomirykōke. ³¹Mame wenikehnõko mã toto tonahsã itamurume nae toehotopöpyrykõ poko Ejitu po. ³²Taosenehkazomopose omoro ynara katohme: moro sã tyriko Ritonöpo mana, katohme oya tuaro oehtohme.

³³Töturuse ro Joze:

— Morara exiryke kure orutua menekary oya, tuisa, äkorehmaneme tuaro exikety. ³⁴Kure roropa imehnõ menekary ytotohme sero nono poro tonahsẽ apoitohme, 5me saku ahtao toiro apoitohme ikurākatohme, sero 7me jeimamyry tonahsẽ nae ro ahtao. ³⁵Sero 7me jeimamyry kurã po tonahsã kurākako mokaro mana, tiriiku te, oxinase tõkehko, itamurumehxo nae ahtao, osa kurã taka pata tõ poro; emero õmiry omi poe tyriko mã toto. ³⁶Morara ahtao tonahsẽ nae exiko mana tokamosẽme ise exiketomo a. Mame orihpyra exiko sytatose.

Kowenatume Joze Ejitu po

³⁷Tuisa zamaro Joze omiry kynexine ipoetory tõ maro. ³⁸Mame ynara tykase tuisa konõto eya xine:

— Imepỹ pyra mana Joze panõ pyra kowenatume ehtohme ymaro. Imaro Ritonöpo Zuzenu mana.

³⁹Mame ynara tykase tuisa Joze a:

— Senohne tonepose oya Ritonôpo a, naeroro ynara enetupuhnôko ase, imehnô motye emese kure mase, imehnô motye tuarohxo mase. ⁴⁰Tuisame exîko mase ytapÿi konôto tao. Mame ômiry omipona exîko ypoetory tō mana emero. Ywy rokē omotye ase tuisame jexiryke. ⁴¹Seromaroro orîko ase Ejitu kowenatume.

⁴²Tomary poe omahtao touse tuisa a, Joze emary aka tōmase omahtao eya. Moromeïpo upo kurā tamurupose eya, mauru panono risemy. Ketî uuru risē tyrise eya ipymyry ae. ⁴³Mame Joze tyrise tuisa konôto a tykanary aka. Typoetory tō tonyohse eya osemazuhme, opore oturutohme: “Osema apuruhmakatoko, osema apuruhmakatoko tuisa esemaryme,” tykase toto. Moro sâ Joze toehse kowenatume, Ejitu tuisaryme. ⁴⁴Ynara tykase tuisa Joze a:

— Ywy tuisame ase Ejitu esemy. Taroino ômiry omipona tarōkō exîko mana emero, Ejitu nonory po.

⁴⁵⁻⁴⁶Joze tosehpase tuisa a Zapenate Paneiame. Potipera ēxiry Asenate tokarose eya ipytyme. Oturuketyme Potipera kynexine pata Herioporî po.

30me jeimamyry nae Joze ahtao Ejitu tuisary akorehmaneme toehse ynororo. Mame toytose ynororo tuisa tapÿi tae Ejitu poro emero. ⁴⁷Moraramē 7me jeimamyry itamurume tonahsâ toehse. ⁴⁸Morohne tapoise Joze a ikurâkatohme esary kurā taka pata tō punero. Emero pata tō po tapÿi konôto tyripose eya tonahsâ kurâkatopo tapoise ahtao tupito tō po. ⁴⁹Itamurume tonahsâ tapoise ahtao Joze a, onukuhpyra toehse. Itamurume toehse, isawā tuhke ehtoh samo.

⁵⁰Mame moro jeimamyry tō etuarimatox exipyra ro ahtao toemûkuase Joze asakoro typyty Asenate maro. ⁵¹Osemazupu tosehpase eya Manaseme, ynara karyke: “Ritonôpo poe tuenikehse ywy jetuarimatopōpyry poko, papa tapÿi taōkō poko roropa.” ⁵²Zakorō tosehpase eya Eparaïme, ynara tykase: “Umûkuru tō ekaroase Ritonôpo ya sero pata po, jetuarimatox po.”

⁵³Moraramē tonahse moro 7me jeimamyry itamurume tonahsâ nae toehse Ejitu po. ⁵⁴Mame Joze omihpyry ae ro omise ehtoh toehse, 7me jeimamyry pune. Imehnô nonory po tomitapâpitose toto tonahsâ pyra exiryke. Yrome Ejitu po tonahsē nae kynexine. ⁵⁵Moraramē mokaro Ejitu pōkō omise toehse ahtao toytose toto tuisa a tonahsē ekaropose. Ynara tykase ynororo eya xine: — Ytotoko oturuse Joze maro. Inyriphopyry tyritoko.

⁵⁶Moraramē tomitapâse toto ahtao yronymyryme, tonahsâ tapÿi totapuruhmakase Joze a, tonahsâ ekamotohme Ejitu pōkomo a. ⁵⁷Imehnô nonory poe toehse ahno Ejitu pona, tonahsâ epekahtohme Joze a, tonahsâ pyra toehse exiryke emero nonory po.

Joze rui tō ytotopōpyry Ejitu pona

42 ¹Moraramē zuaro toehse Jako ahtao tonahsâ nae exiry poko Ejitu po, ynara tykase ynororo tumûkuru tomo a:

— Oty katox otupîko matou? ²Tonahsâ nae Ejitu po, âko toto. Ytotoko morotona, kynapyrykō epekahtatoko orihpyra kuehtohkōme kuemirykōke.

³Naeroro toytose Joze rui tomo Ejitu pona tonahsē epekahse. ⁴Yrome Joze akorō, Pējamî, anaropopyra Jako kynexine irui tō maro. Tumûkuru

akomihpyry ryhmary zuno kynexine irui tō maro. ⁵Mame tonahsē epekahse toytose Jako mūkuru tomo, imehnō ahno maro. Konopo oehpyra exiryke Kanaā nonory po, tomitapāse toto.

⁶Kowenatume Joze exiryke Ejitu po, tonahsā ekamoneme kynexine ynororo imeimehnomo a, tooehse toto ahtao imehnō nonory poe. Toeporehkase Joze rui tō ahtao tosekumurukō po typorohse toto Joze ēpataka, tōmytykō nono pokoxi tyrise roropa eya xine. ⁷Turui tō eneryhtao tyya, tonetupuhse toto Joze a, yrome toto waro pyra exikety sā toehse ynororo. Tōturupose ynororo eya xine zehnoto samo:

— Oty nonory poe moehtou? tykase.

— Kanaā nonory poe, tykase toto. — Tonahsā epekahse ynanoehno.

⁸Turui tō tonetupuhse Joze a, yrome takorōkō onenetupuhpyra toh kynexine. ⁹Wenikehpyra kynexine Joze tōsenehtopōpyry poko toto poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Yna epekara matose. Yna enese moehtou, jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkōme.

¹⁰— Arypyra tuisa, tykase toto. — Opoetoryme ynanase. Tonahsē epekahse rokē ynanoehno. ¹¹Atakorōme ynanase. Yna zummy toiro mana. Imehnō etapary se pyra ynanase, tuisa! Zae exiketyme ynanase.

¹²— Ajohpe matose, tykase Joze. — Yna enese moehtou jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkōme.

¹³— Kanaā pōkōme ynanase, tykase toto. — 12me ynanase, papa mūkuru tomo. Yrome toiro yna akorō toorihse, mokyro akomihpyry papa maro mana.

¹⁴— Morara yka, tykase Joze. — Yna enese moehtou, jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkōme. ¹⁵Okuhtoryko ase ajohpe pyra oehtohkō waro jehtohme: ākorōkō akomihpyry onenehpyra awahtao xine xiaro, ytopyra ropa matose taroino. Ajohpe pyra ase, morara āko ase isene ro Ejitu tuisary ahtao. ¹⁶Toiro ytōko amarokomo mokyro enehse xiaro. Yrome amarokomo āpuruhpyry taka ytōko, mokyro oehtoh pona ro, ajohpe pyra oexirykō waro jehtohme. Zae pyra awahtao xine yna enese moehtou jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkōme.

¹⁷Mame tōmapose toto eya āpuruhpyry taka oseruao ēmepyyry pune.

¹⁸Mame oseruao tōmehse ahtao ynara tykase Joze turui tomo a:

— Ritonōpo enetupuhneme ase. Opynanohtorōko ase orihpyra oehtohkōme ynara ahtao: ¹⁹Ajohpe pyra awahtao xine, toiro amarokō āpuruhpyry tao exiko. Imehnomo mā ytōko ropa atapyikō taka ropa, tonahsē arose oekyry tomo a. ²⁰Imeipo ākorōkō akomihpyry enehtoko xiaro. Ahtao zuaro exiko ase zae ōmirykō ehtoh poko. Ajohpe pyra ōmirykō ahtao orihpyra matose.

— Ū, zae mase, tykase toto. ²¹Oseya rokē ynara tykase toto:

— Ajohpe pyra. Etuarimāko sytatose seromaroro, kynyrihpyrykō poko kuakorōkō poko. Aetuarimary tonese kyya xine, taosanumase kyya xine, aomiry onetap̄ sā toehse kymarokomo. Morara exiryke etuarimāko sytatose seromaroro.

²²Ynara tykase Rupē:

— Kuurutone: “Aimo onyryhmara ehtoko,” ake oya xine repe. Yrome jomiry onetap̄ sā mexiatose. Morara exiryke seromaroro aorihpōpyry epehmāko sytatose.

²³Tuaro pyra toh kynexine, tōmirykō onetara Joze ekarōko toh kynexine, ynara exiryke, imep̄y epereu omiry waro exikety ae rokē tōturuse Joze toto maro. ²⁴Mokaro maro ehxīpo tutūtase Joze xitase. Mame tyxitakehse tahtao toeramase ropa ynororo toto a. Mame Ximeão tymenekase eya imyhtohme toto neneryme.

Iruī tō ytotoṗōpyry ropa Kanaā pona

²⁵Mame typoetory tomo a turui tō sakū typehkapose tonahsā ke te, itinerūkō tokarose ropa eya. Saku tō aka toto tinerū tyripose eya. Tonahsē tokarose roropa eya xine osema ae toto napyryme toto ytory ropa ahtao. Morara tyrise eya xine. ²⁶Mame tātakimase Joze rui tomo. Tynepekathyṗyrykō tyrise toky tō jumētū tō pona. Mame toytose toto. ²⁷Toeporehkase tahtao xine, etypohtoh pona, nyhtoh pona toiro mokaro a tykyryry tymyhpokase saku tonahsē outhome toky nahpatohme. Moroto tysaku ao tytinerū tonese eya. ²⁸Ynara tykase ynororo imehnomo a:

— Enetoko ke! Ytinerū taro mana saku ao tonahsē maro! Tokarose ropa eya xine!

Mame tōserehse toto. Tykytyky tykase toto enarom̄yke toehse toexirykōke. Tōturuse toto oseya rokene:

— Otara āko Ritonōpo nae kyya xine?

²⁹Toeporehkase ropa tahtao xine Kanaā pona, tumykō turuse emero toehṗōpyrykō poko. Ynara tykase toto:

³⁰— Mokyro Ejitu kowenatu zehno exikety sā tōturuse yna maro. Ynara tykase ynororo yna a: “Yna epekara matose. Yna enese moehtou jamihme pyra yna ehtoh waro oehthōkōme,” nase yna a. ³¹“Arypyra,” tykase yna. “Zae exiketōme ynanase. Imehnō ryhmary se pyra ynanase. ³²12me ynanase papa mūkuru tomo. Yrome toiro arypyra toehse. Yna akorō akomihpyry seromaroro papa maro Kanaā po,” tykase yna. ³³Ynara tykase mokyro kowenatu: “Okuhtor̄yko ase zae nymyry oehthōkō waro jehtohme. Toiro amarokō oxinomōko mana, taro ymaro. Amarokō rokē ytōko ropa matose anapyrykō arose oekyry tomo a omise toto exiryke. ³⁴Yrome ākorōkō akomihpyry enehtoko ya. Morara ahtao tuaro exīko ase, yna etapary se pyra oexirykō poko, zae exiketōme oexirykōke. Moraramē ākorōkō ekarōko ropa ase oya xine. Osepekahnōko roropa matose.”

³⁵Mame tonahsā touse eya xine ahtao tykyryry tō saku tō ae tytinerūkō tonese eya xine emero porehme. Moro tineru eneryhtao tyya xine, jūkō roropa, enarom̄yke toehse. ³⁶Mame ynara tykase Jako:

— Ypoenō enahkāko matose emero? Joze arypyra. Ximeão roropa arypyra toehse. Āko ropa mya roropa amarokomo. Seromaroro Pējamī arory se amarokomo. Onoky sam ākohxo? Ywy!

³⁷— Pējamī ewomāko ase, tykase Rupē tūmy a. — Ywy mose enehnōko ropa oya. Oneneṗyry ropa jahtao, umūkuru tō asakoro etapako, tykase ynororo tūmy a.

³⁸Ynara tykase Jako:

— Yṗyry mā umūkuru amaro xine ipunaka. Iruī, Joze toorihse. Pējamī rokē tōxinamase. Otara tyko toehse ynororo ahtao, oytorykohtao, otara āko matou? Morara awahtao xine jorihmapōko matose jatasamaryke, tamuhpōme jexiryke, tykase ynororo eya xine.

Joze rui tō ytotoöpöpyry ropa Ejitu pona

43 ¹Morarama omise ehtoh mynyhpäpyra ro kynexine Kanaã po. ²Mame toto napyry tonahkase Jako ekyry tomo a Ejitu po inepakatyhpöpyrykomo. Mame ynara tykase Jako tumükuru tomo a:

— Ytotoko ropa Ejitu pona ropa tonahsã pitiko epekahtatoko ropa kynapyrykomo.

³Yrome wenikehpyra Juta. Ynara tykase ynororo:

— Mokyro Ejitu kowenatu töturuse topohme yna a: “Yna akorõ anaropyra yna maro ahtao yna onëmapopyra mana töpataka.” ⁴Naeroro mokyro aroporyhtao oya, yna maro ytotohme, ytoko ynanase kynapyrykõ epekahse.

⁵Mokyro anaropopyra awahtao, ytopyra ynanase. Mokyro kowenatu ynara tykase: “Omönöko matose jëpataka äkorökõ akomihpyry enepöpyryhtao amaro xine.”

⁶— Oty katoh sē sã matou yyryhmäko? Oty katohme mokyro turuse oya xine imepý äkorökõ poko? tykase Jako.

⁷Ynara tykase toto:

— Mokyro töturupose itamurume yna ehtoh poko te, yna ekyry tō poko te, opoko. Ynara tykase ynororo: “Omykõ isene ro nae? Nae ro matou imepý äkorökomo?” Tozuhse rokē yna a. Tuaro pyra ynanexiase: “Äkorökõ enehtoko xiaro,” katoh poko eya.

⁸Ynara tykase Juta tummy a:

— Aimo aropoko ymaro. Axī ytoko ynanase seromaroro. Mame orihpyra sytatose; yna, omoro, yna poenomo, enara. ⁹⁻¹⁰Ywy tomeseke ase Pëjamī poko, ewomäko ase. Kure onenehpyra ropa jahtao, jyhxirokõ mase iirypyryme jexiryke. Kyryh kara oexiryke taro ro yna, mäpyra kywyh tykase awahtao, pake toytose ynanexiry, tooehse ropa ynanexiry roropa, tykase Juta tummy a.

¹¹Mame ynara tykase jükomo:

— Imenekatoth pyra exiryke ynara tyritoko. Kynekarorykõ arotoko saku ao ekarotohme eya. Kykyryrykõ kurā aroko taroino: pausamu pitiko te, ano zeni pitiko te, ixtaratu kehko te, noze tökehko te, amëtoa, enara. ¹²Tineru roropa arotoko asakoro, otinerükõ apitorymä ekarotohme ropa, onenepöpyrykõ saku ao, tonahsē maro. Otarama tōsenekunohse rokē ynororo. ¹³Äkorökõ arotoko amaro xine. Axī ytototh mokyro a. ¹⁴Ritonöpo Jamihme Exikety amaro xine mana, äkorehmatorýko mokyro opyno xine ehtohme, oruikõ enehpotohme ropa Pëjamī maro tapyi taka ropa. Otara äko ywy? Ypoenö tonahse ahtao? Toto onewomasaromepyra ase.

¹⁵Morara exiryke tynekarorykõ tapoise Jako mükuru tomo a, tineru maro asakoro, toytotohkõme ropa Ejitu pona, takorökõ Pëjamī maro. Toeporehkase tahtao xine toytose toto oturuse Joze maro. ¹⁶Takorõ Pëjamī tonese ahtao Joze a irui tō maro ynara tykase ynororo typoetory a tytapyĩ erase a:

— Moxiã aroko ytapýi taka. Okyno etapako otuhtoh ritohme. Otuhnöko mã toto ymaro täxiahtao, tykase ynororo typoetory a.

¹⁷Moro sã tyrise itapyĩ erase a. Mame irui tō tarose eya Joze tapyĩ taka.

¹⁸Morotona tarose tahtao xine enaromýke toehse toto. Oseya ynara tykase toto:

— Tonehse kymarokō xiaro moro tineru pokoino, tonehse ropa kyya xine exiryke saku ao tonahsā maro kynarohpyrykomo. Kyporemākatoryko mā toto. Kuekykō apoiko mā toto. Tynamotome kyritoryko roropa mā toto.

¹⁹Naeroro toeporehkase tahtao xine tapyi omōtoḥ taka ynara tykase toto tapyi erase a:

²⁰— Ajohpāme sāl Pake pixo ynanoepuase xiaro tonahsē epekahse. ²¹Mame yna ytory ropa ahtao, totypohse yna ahtao nyhse, saku tō tymyhpokase ahtao yna a, yna tinerū ynanenease emero. Naeroro moro tineru ynanenepyase ropa. ²²Nae ynanase tineru tonahsē epekahtohme ropa. Onoky a yna tinerū tyrise ropa saku tō aka tonahsē maro? Zuario pyra ynanase.

²³Ynara tykase tapyi erase eya xine:

— Torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo Oesēkomo, omykō Esēme roropa mana, kure rokē oritoryko mana. Eya otarame otinerūkō tyrise saku tō aka tonahsā maro. Ya otinerūkō tapoise topehmase oya xine ahtao.

Mame Ximeāo tonehse tapyi erase a eya xine. ²⁴Tapyi taka tarose toto eya. Tuna tokarose eya xine ipupurukō kurikatoḥme. Tonahsē tokarose eya jumētu tomo a. ²⁵Mame tynekarorykō touse eya xine ekarotoḥme Joze a tooehse ropa ahtao tāxiahtao zuaro toehse toexirykōke tōtukurukō poko moroto. ²⁶Mame tooehse Joze ahtao tytapyi taka tynekarorykō tokarose eya. Tosekumurukō po typorohse toto Joze ēpataka nono pokoxi tōmytykō tyrise roropa. ²⁷Tōturupose ynororo toto ehtoh poko. Mame ynara tykase:

— Otāto pāna omykō nae, tamuxi? Kuruatose ipoko. Isene ro hna?

²⁸— Ÿ, opoetory, yna zummy, papa isene ro mana. Kure ro mana.

²⁹Tōsenuhmase Joze. Takorō Pējamī tonese ahtao ynara tykase:

— Mose ākorō akomihpyry, moturuatose ipoko? Kure rokē orīko Ritonōpo mana, aimo!

³⁰Takorō eneryke tyya, omuhpe toexiryke, tosenakunuhse tyxitary se toehse. Turumekase toto eya tynyhtoh taka toytotoḥme xitase. ³¹Tyxitakehse tahtao tōmyty tukurikase eya. Tutūtase ropa ynororo. Ynara tykase:

— Otuhtoh enehtoko rahkene, tykase ynororo.

³²Mame imep̄y meza po Joze otuhtoh tyrise eya xine. Imep̄y po irui tō otuhtoh tyrise eya xine. Mame imep̄y meza po roropa Ejitu pōkō otuhtoh tyrise eya xine, epereu tō maro otuhyra Ejitu pōkō exiryke. ³³Irui tō typorohkapose toto Joze ēpataka. Atakenaka tyrise toto eya xine; Rupē apitoryme aenuruhpyry osemazupume tyrise eya xine. Pējamī etyhypryme okominotome. Morara tonese tyya xine ahtao tōsenuruhkase toto, osenēko rokē toḥ kynexine. “Te,” āko rokene. ³⁴Oxisā zohkō tyrise Joze zoh samo, yrome Pējamī zoty 5me paratu ao tyrise eya xine. Eukuru tōse roropa eya xine Joze maro. Tākye toehse toto.

Joze ētopo, parata risemy

44 ¹Mame ynara tykase Joze tytapyi erase a:

— Mokaro saku aka tonahsā tyriko. Itinerūkō tyriko roropa toto saku aka emero. ²Mame toto akorō akomihpyry saku aka ykryry, kopu, parata risē tyriko itinerū maro, inapry epehpyry maro.

Moro tyrise eya emero Joze omi poe. ³Mame tōmehse tahtao xine pakeimo toytose toto Joze rui tomo, Pējamī maro, jumētu tō maro. ⁴Mame mya ytopry ro toto ahtao, ynara tykase Joze tytapyi erase a:

— Ytoko axiny mokaro orutua kō ekahmata. Tōseporyse ropa toto ahtao oya ynara kaxiko eya xine: “Oty katoth kure ehtoh epehmāko matou popý ke? ⁵Oty katoth jesē kopu mematonanopyatose, parata risemy? Ikopū moro eukuru ētohme te, zae pyra ehtoh apiakatohme roropa eya. Zae pyra matoke ipunaka imaro,” kaxiko eya xine, tykase Joze tytapyī erase a.

⁶Mame toytose tapyi erase rahkene. Joze omihpyry tokarose eya xine ahtao, ⁷tozuhse ynororo eya xine. Ynara tykase toto:

— Oty katoth morara āko mah yna a? Oesē kyryry onematonanohsaromepyra ynanase. ⁸Moro tineru ynanenepyrase ropa ynanarohpyry ropa saku ao. Mororo tonehse ropa yna a saku ao. Naeroro oty katothmehxo parata te, uuru roropa ematonanohnōko ynanah oesē tapyī tao? tykase toto eya. ⁹Oesē kyryry eneryhtao oya yna maro, ah norihno mokyro enepyhpono. Yna emero opoetoryme exīko ynanase.

¹⁰— Ÿ, kure, tykase ynororo. — Mokyro rokē ypoetoryme exīko mana, jesē kopu apoihpono. Yrome amarokō ytōko ropa matose.

¹¹Naeroro axī saku tō typorohkase eya xine nono pona. Tykyryrykō tymyhpokase eya xine porehme. ¹²Toto saku ao tupise Joze poetory a. Tamuhpōmehxo exikety saku ao tupise eya osemazuhme. Mame atakenaka tupise eya, akomihpyry saku ao etyhpyryme. Moro kopu tonese eya Pējamī saku ao tonahsā maro. ¹³Moro eneryke tyya xine tupō tyxihkase irui tomo a tākye pyra toexirykōke. Saku tō tyrise ropa eya xine jumētu tō pona, toytotohkōme ropa mya roropa Joze tapyī taka ropa.

¹⁴Toeporehkase Juta tō ahtao Joze tapyī taka, moroto ro kynexine ynororo. Tosekumuru po typorohse toto Joze ēpataka, tōmytykō tyrise eya xine nono pokoxi. ¹⁵Mame tōturupose Joze. Ynara tykase eya xine:

— Oty katoth sē sā matou? Tuaro pyra hmatou? Tuisamehxo ywy. Otyro poko zuaro se jahtao zuaro exīko ase rahkene, tykase ynororo eya xine.

¹⁶Ynara tykase Juta:

— Tuisa, otara āko yna oya? Oty ekarōko ynanah oya zae rokē yna ehtoh waro oehtohme. Ritonōpo a yna rypyry tumakapose. Taro ynanase emero opoetoryme yna, mose roropa okopū imaro enehpyry.

¹⁷— Arypyra, tykase Joze. — Moro sā onyripyra ase! Mose rokē imaro ykyryry tonese exiryke ypoetoryme exīko mana. Amarokō ytōko ropa matose omýkō tapyī taka ropa.

Juta omiry Pējamī pynanohtohme

¹⁸Mame eponaro toytose Juta, Joze maro oturuse:

— Tuisa, ajohpāme sā oturuxi amaro. Yzehno pyra exiko. Sero nonory esēme mase. ¹⁹Mekaropoase yna a: “Omykō nae ro nah? Ākorōkō nae roropa hmatou?”

²⁰Tokarose emero yna a: “Papa nae ro mana, tamuhpōme exikety. Yna akorō akomihpyry tonuruse tamuhpōme nymyry papa ahtao. Mose rui toorihse. Seromaroro toiroro mose ro nase jē ekepyry mūkuhpyry. Ipynohxo mā jumy ipunaka.” ²¹Mokyro tonehpose oya xiaro aenery se oexiryke. ²²Mame ynara ynanase oya: “Jū mā enehpyry se pyra aeatamyryino.” ²³Yrome ynara mase yna a: “Oehpyra ākorōkō akomihpyry ahtao omōpyra ropa matose jēpataka,” mase yna a.

²⁴— Mame toeporehkase yna ahtao tapyi taka, papa turuse yna a, omihpyry tokarose yna a emero. ²⁵Imeīpo yna tonyohse ropa eya tonahsā

epekahtohme ropa. ²⁶Tozuhse ynororo yna a: “Ytosaromepyra ynanase mokyro ĕpataka yna akorō akomihpyry anaropyra yna ahtao. Ytōko ynanase mose ytoryhtao rokene yna maro.” ²⁷Mame ynara tykase papa: “Zuaro matose ypyty Rakeu toemūkuase asakoro. ²⁸Toiro ywinoino toytose. Mame onenepyra ropa tokurehse ywy. Otaramē toatāse ynororo, onokyro a tosekase otaramē. ²⁹Seromaroro mose aroryhtao oya xine, mame tyryrhymase ynororo ahtao, joorihmapōko matose, sam karyke tamuhpōme toehse jexiryke,” tykase papa yna a.

³⁰⁻³¹ — Seromaroro, tuisa, tōturuse ro Juta, — jytory ropa ahtao tapyi taka mose anaropyra ropa jahtao, oorihnōko papa mana. Mame isene aehtoh tōsexihse sā mana tumūkuru isene ehtoh maro. Tākye pyra oorihnōko mana ynanyrihpyry pokoino. ³²Ynara ase papa a, aimo enehnōko ropa ase oya. Ynara ase: “Mose omūkuru onenepyra ropa jahtao oya, tyryryhpyke exiko ase jūme, joorihtoh ponāmero.” ³³Morara exiryke ajohpāme sā opoetoryme ehxi mose myakāme. Ah mose nyto ropa turui tō maro. ³⁴Ytosaromepyra ase tapyi taka mose anaropyra ropa jahtao. Papa enery se pyra ase, mose anaropyra ropa jahtao, tykase Juta.

Joze osekarotopōpyry

45 ¹Mame Joze tosenakunuhse yronymyryme. Morara exiryke typoetory tō taropose eya, toiroro tyekyry tō maro toehtohme. Opoire ynara tykase:

— Otūtatoko emero porehme sero tae!

Naeroro Joze poetory tō pyra toehse moro tao. Tutūtase toto ahtao porehme tōsekarose Joze turui tomo a. ²Tyxitapitose ynororo opore. Ixitary totase Ejitu pōkomo a. Moro tokātose imehno mo a tuisa konōto tapyi tao.

³Mame ynara tykase Joze turui tomo a:

— Ywy ase Joze, ākorōkomo. Papa isene ro hnae?

Morara kary etaryke tyya xine tōserehse toto yronymyryme. Onezuhsaromepyra toehse toto. ⁴Ynara tykase Joze eya xine:

— Osehtoko xiaro ya, ajohpāme samo.

Ameke hkopyra toehse toto eya, mame tōturuse ro ynororo eya xine:

— Ywy ase Joze, ākorōkomo, onekarohpyrykomo, Ejitu pona onenepohpyrykō ase. ⁵Seromaroro emynyhmara ehtoko. Ehxiropyra roropa ehtoko jekarotopōpyry poko oya xine jenehtohme xiaro. Orihpyra oehtohkōme tonehpose ywy Ritonōpo a xiaro. ⁶Asakoro jeimamyry pune toehse, tonahsē ahtara sero nono po. Āko ro mana 5me jeimamyry pone tonahsē ahtara ehtopo. ⁷Ritonōpo a tonehpose ywy osemazuhme opynanohtohkōme, orihpyra oehtohkōme, opoenōkō maro. Emese kure Ritonōpo mana. ⁸Naeroro oya xine pyra tonehpose ywy xiaro. Ritonōpo a tonehse ywy. Eya tyripose ywy tuisamehxo, tuisa konōto akorehmaneme. Tuisamehxo tyrise ywy eya tytapyi tao te, tynonory kowenatume roropa, Ejitu nonory esēme porehme.

⁹ — Seromaroro ytotoke ropa axiny tapyi taka, papa zurutatoko: “Omūkuru, Joze a tōmiry tonehpose oya, ynara āko: ‘Ritonōpo a Ejitu kowenatume tyrise ywy porehme. Axī ke osehkō xiaro; ekurehpyra exiko.

¹⁰Oesary Kosē po exiko mana, moe pyra ytapyi poko, omoro te, omūkuru

tomo te, apakomo te, oeky tomo kaneru tomo te, poti tō maro te, pui tomo te, emero. ¹¹ Tonahsē pyra ro exiko mana 5me jeimamyry pona. Kosē po awahtao tonahsē ekarōko ase oya xine; atapyī taōkomo a te, oeky tomo a, enara. Morara ahtao etuarimara matose.’ ”

¹²— Jenēko matose, jakorō Pējamī roropa jenēko. Ywy ase Joze, amaro xine oturukety, tykase Joze. ¹³— Papa zurutoko tuisamehxo jehtoh poko taro Ejitu po. Zurutoko emero onenehpyrykō poko. Axī ke ytotoke papa tō enehse xiaro.

¹⁴ Takorō toahmase Joze a, tyxitapitose ynororo. Pējamī roropa tyxitase turui eahmaryhtao. ¹⁵ Mame ixitaryhtao ro turui tō toahmase Joze a, typohse roropa toto eya atakenaka. Moromeīpo tōturupitose toto imaro.

¹⁶ Mame Ejitu tuisary turuse imehnomo a itapyī konōto tao: “Joze rui tō tooehse,” tykase toto. Tuisa zamaro toehse, imarōkō maro, morara kary etaryke tyya. ¹⁷ Joze a ynara tykase ynororo:

— Kaziko orui tomo a: “Tonahsē tyritoko oeky tō pona, arotohme Kanaā pona. ¹⁸ Omykō enehatatoko xiaro, ipoenō maro, itapyī taōkō maro. Nono kurā ekarōko ase eya xine. Kure rokē otuhnōko mā toto taro Ejitu po. ¹⁹ Kahosa tō aropoko orui tomo a typyxiākō enehtohme te, typoenōkō maro te, tumykō maro, enara. ²⁰ Torētyke pyra ehtoko moero onynomohpyrykō poko. Taro Ejitu po kurā ke imyakamāko exino mana,” kaziko eya xine.

²¹ Morara tykase aexiryke, moro sã tyrise eya xine aomi poe. Kahosa tō tokarose eya xine Joze a tuisa omi poe, tonahsē maro toto napyryme osema ae. ²² Upo kasenato tokarose roropa eya xine. Yrome Pējamī a 300me parata tokarose eya, upo tytororo 5me roropa. ²³ Tūmy a tonahsā kurā Ejitu pōkō kyryry, 10me jumētu po taropose eya, imehnō 10me jumētu tō maro tiriiku ke pehme te, pāo te, imehnō tonahsā maro otuhtohme osema tao aytorykohtao. ²⁴ Tōsekazumase toto irui tomo. Mame toto ytotoh toehse ahtao ynara tykase Joze eya xine:

— Atatapoipyra ehtoko osema ae oytorykohtao.

²⁵ Toytose toto Ejitu poe. Mame toeporehkase toto ahtao Kanaā pona tumykō Jako tapyī taka toytose toto, ²⁶ Ynara tykase toto eya:

— Joze isene ro mana! Kowenatume mana Ejitu tō esēme porehme!

— Ajohpe! Atahmākara ehtoko, tōserehse ynororo. ²⁷ Mame turuse ynororo ahtao Joze omihpyry tokarose eya xine. Kahosa tō eneryke tyya roropa Joze nenehpohpyry aarotohme Ejitu pona, sekese toehse ropa ynororo. ²⁸ Ynara tykase ynororo:

— Epo hnae! Umūkuru Joze isene ro mana. Enery se ropa ase orihpyra ro jahtao.

Jako tō ytotohpyry Ejitu pona

46 ¹ Morarama Jako toytose tytapyī taōkō maro, tykyryry tō maro emero Peresepa pona. Moroto tynekarory tyahkase eya Ritonōpo eahmatohme, tūmy Izake Esē eahmatohme. ² Morarama moro koko tao tōsenepose Ritonōpo eya, tōturuse ynororo eya, ynara tykase:

— Jako, Jako!

— Taro ase, tykase ynororo.

³ Ynara tykase Ritonōpo:

— Ywy ase Ritonôpo, omy Esemy. Enaromyra exiko oytory poko Ejitu pona. Moroto opoenô emâkapôko ase tuhkehxo toto ehtohme. ⁴Amaro xine ytôko ase Ejitu pona. Imeîpo apakomotyâ enehnôko ropa ase xiaro sero nonory pona ropa. Mame oorikyryhtao omûkuru Joze amaro exîko mana.

⁵Mame Peresepa poe Jako toytose. Kahosa tō ae, Ejitu tuisary nenehpohpyry ae Jako tō tarose imûkuru tomo a te, typyxiâkō maro te, typoenôkō maro, enara. ⁶Jako tō toytose typoenô maro, toky tō maro emero, tymôkomory maro tynapoityâ Kanaâ po porehme Ejitu pona. ⁷Typoenô tarose Jako a, typakomotyâ maro emero, orutua komo, nohpo tomo, enara.

⁸Ynara Izyraeu tō toytose Ejitu pona: Jako tomo: Rupē, imûkuru osemazupu te ⁹Rupē mûkuru tomo: Enoke te, Paru te, Ezerō te, Karami, enara. ¹⁰Ximeão, imûkuru tō maro: Jemueu te, Jamī te, Oate te, Jakī te, Zoa te, Sauu, enara. Sauu eny Kanaâ pō kynexine.

¹¹Rewi, imûkuru tō maro: Jeresō te, Koate te, Merari, enara. ¹²Juta, imûkuru tō maro: Sera te, Pereze te, Zera, enara. (Imehnō imûkuru tō asakoro toorihse Kanaâ po: Ere te, Onā, enara.) Pereze mûkuru tō: Ezerō te, Hamuu, enara. ¹³Isakaa, imûkuru tō maro: Tora te, Pua te, Jasupe te, Xinorō, enara. ¹⁴Zepurō, imûkuru tō maro: Serete te, Erō te, Jareeu, enara. ¹⁵Mokaro kynexine Reia mûkuru tō Jako maro Mesopotamia po aenurutyamo. Mokaro maro êxirykō Tina kynexine. Atapona 33me toh kynexine Jako poenomo Reia maro.

¹⁶Kate, imûkuru tō maro: Zipiāo te, Haki te, Suni te, Exipom te, Eri te, Aroti te, Areri, enara. ¹⁷Asea, imûkuru tō maro: Imina te, Ixiwa te, Ixiwi te, Peria te, aoryxirykō Sera, enara. Peria mûkuru tō kynexine: Hepea te, Maukieu, enara. ¹⁸Mokaro 16mākō Jako poenō kynexine Ziupa maro, Rapāo nekarohpyry Reia poetoryme.

¹⁹Rakeu, Jako pyty toemûkuase asakoro: Joze te, Pējamī, enara. ²⁰Joze mûkuru tō Asenate maro ynara kynexine: Manase te, Eparaī, enara, tonuruse toto Ejitu po. Potipera êxiryne Asenate kynexine, oturukety Heriopori po. ²¹Pējamī mûkuru tō ynara kynexine: Pera te, Pekea te, Asapeu te, Jera te, Naamā te, Ei te, Roso te, Mupī te, Hupī te Arate, enara. ²²Mokaro 14mākō Jako poenō kynexine Rakeu maro.

²³Tā, imûkuru maro Huxī. ²⁴Napatari imûkuru tō maro: Jazeeu te, Kuni te, Jezea te, Xirē, enara. ²⁵Mokaro 7mākō Jako poenō kynexine Pira maro, Rapāo nekarohpyry Rakeu a, ipoetoryme.

²⁶Atapona 66mākō Jako poenomo te, ipakomotyâ maro, toytose Ejitu pona. (Imûkuru tō pyxiā onukuhpyra kynexine.) ²⁷Joze mûkuru tō asakoro tonuruse Ejitu po. Naeroro atapona 70mākō Jako tō toytose Ejitu pona.

Toto eprehkatopōpyry Ejitu pona

²⁸Mame tumûkuru Juta tonyohse Jako a osemazuhme ytotohme Joze enehpotohme oseporytohme Kosē po. Mame toeporehkase toto ahtao, ²⁹tykanary tukurâkapose Joze a toytotohme Kosē pona oseporyse tumy maro. Tōseporyse tahtao xine tumy tapoise Joze a okynano. Tyxitase ynororo tumy maro, tumy apoiryhtao tyya. ³⁰Mame ynara tykase Jako:

— Seromaroro tākye rokē oorihnôko ase, tonese ropa ya oexiryke. Isene ro oexiry waro ase rahkene!

³¹ Moromeïpo ynara tykase Joze turui tomo a, tumy tomo a roropa:

— Ytoko ase oturuse Ejitu tuisary maro. Zurūko ase oehstopōpyrykō poko Kanaā poe xiaro ymaro ehse. ³² Mokyro zurūko ase oerokurukō poko pui tō poko te, kaneru tō maro te, poti tō maro. Zurūko roropa ase, oeky tō enehstopōpyry poko oya xine porehme. ³³ Mame mokyro tuisa konōto ekaroporyhtao oya xine oerohtoh poko, ³⁴ ynara kahtoko eya: “Moino ro ynanerokuase kaneru tō poko yna tamuru tō saaro.” Morarama osesariko matose Kosē po, atameke imehnō Ejitu pōkō wino, ynara exiryke, okyno poko erohketō se pyra Ejitu pōkō mana ipunaka.

47 ¹ Morarama tuisa zuruse toytose Joze. Ynara tykase ynororo:

— Papa tō toeporehkase urui tō maro, Kanaā poe Kosē pona, toky tō maro, kaneru tomo te, poti tō maro te, pui tō maro te, tymōkomorykō maro, enara.

² Imeïpo turui tō 5me tarose eya enepotohme tuisa a.

³ — Oty poko erohketyme hmatou? tykase tuisa tōturupose eya xine.

Tozuhse ynororo eya xine:

— Kaneru poko erohketyme ynanase, yna tamuru tō saaro. ⁴ Tooehse ynanase tarona osesarise, Kanaā po onahpoty tonahse exiryke moroto omirohtoh rokene. Ajohpāme sā ynanehxi Kosē po.

⁵ Ynara tykase tuisa Joze a:

— Tooehse omy exiryke orui tō maro, amaro toto ehtohme, ⁶ Ejitu nonory emero toto esaryme nase. Osa ekaroko eya xine Kosē po kure exiryke, moroto toto ehtohme. Mame tuaro mase, orui tō maro emese kure exiketō nae ahtao, tyriko toto jeky tō pui poko erohketō tuisaryme.

⁷ Imeïpo tumy Jako tarose Joze a enepotohme tuisa a. Kure rokē tyripose ynororo eya.

⁸ — Ōtāto jeimamyry nae hma? tykase tōturupose tuisa Jako a.

⁹ — 130me jeimamyry nae ase xiaksiake jytoytohtoko pokō rokē tytāhpopāse ywy. Tupime roropa nexiase ya, ytamuru tō ehtopōpyry sā pyra exiase. Tuhke roropa jeimamyry taropose eya xine. Yrome tupime ro nexiase eya xine.

¹⁰ Kure rokē tuisa tyripose Jako a, mame toytose ropa ynororo. ¹¹ Mame tumy esaryme turui tō esaryme roropa, nono tokarose Joze a, osa kurā po Ejitu po, pata Ramese pūto, tuisa omi poe. Moro nono esēme toehse toto, moroto toehse toto. ¹² Tonahsē tokarose Joze a tumy a te, turui tomo a, tyekyry tomo a emero, ise toto ehtoh tokarose eya.

Joze nyrihpyry kowenatume

¹³ Mame tonahsē pyra toehse pata tō po porehme. Tātaosanumase toto tomirykōke, tapotūkehse toto yronymyryme. Ejitu pōkō tyjamihehse, Kanaā pōkō roropa, tonahsē pyra exiryke tapotūkehse toto. ¹⁴ Tytineru ke tonahsē topekahse ahno a. Moro tineru tapoise Joze a, tarose eya tuisa tapyi konōto taka. ¹⁵ Morarama tineru tonahse ahtao Ejitu po, Kanaā po roropa oturuse toytose Ejitu pōkō Joze a. Ynara tykase toto:

— Ajohpāme sā tonahsē ekaroko yna a. Tineru pyra ynanase toehse. Orihnōko ynanase yna emiryke, tykase toto Joze a.

¹⁶ Ynara tykase Joze eya xine:

— Tineru pyra awahtao xine oeky tō pui tōkehko enehtoko, ike anapyrykō epehmatohme.

¹⁷Naeroro toky tō tonehse Ejitu pōkomo a Joze a: kawaru tomo te, kaneru tomo te, poti tomo te, pui tomo te, jumētu tomo, enara, tynapyrykō epehpyryme moro jeimamyry ae porehme. ¹⁸Mame moro jeimamyry tonahse. Yro jeimamyry ae toytose ropa toto Joze a ynara kase:

¹⁹— Tuisa, oenekunohsaromepyra ynanase. Yna tineru tonahse, yna eky tō roropa oekyme toehse. Oty ke yna napyry epekahnōko ynanah? Yna zoko epekahko yna nonory roropa yna napyry epehpyryme. Tuisa poetoryme exīko ynanase. Yna nonory esēme exīko roropa mana. Tonahsē ekaroko yna a isene ro yna ehtohme, ipuhturu roropa tupito tō arykatohme ropa.

²⁰Ejitu pōkō nonory topekahse Joze a tuisa nonoryme ehtohme. Tutupikō tokarose eya emero porehme omise konōto exiryke. Morara exiryke tupito tō porehme tuisa nonoryme toehse. ²¹Tuisa poetoryme Ejitu pōkō tyripose Joze a porehme. ²²Ritonōpo a oturuketō tupi anapoipyra Joze kynexine. Tutupikō onekaropyra toh kynexine, tonahsē ekaroryke tuisa a toto napyryme.

²³Mame ynara tykase Joze ahno a:

— Seromaroro tuisa poetoryme matose, otupikō roropa inonoryme toehse, topekahse ya exiryke ikyryryme. Ipuhturu apoitoko arykatohme tupito tō po. ²⁴Morarama apoitoh toehse ahtao, 5me ahtao toiro ekarotoko tuisa a. 4me okyryryme exīko ipuhturu arykatohme ropa te, anapyrykōme, enara.

²⁵Ynara tykase toto eya:

— Tuisa, kure mexiasse yna a. Yna typynanohse oya orihpyra yna ehtohme. Tuisa poetoryme ynanase rahkene.

²⁶Naeroro tōmihpyry omipona toto tyripose Joze a. Seroae aomihpyry nae ro mana. Ynara tyripose ynororo: Ejitu po tonahsē apoiryhtao 5me ahtao, toiro tuisa napyryme exīko mana. Ritonōpo poko oturuketō nonory rokē tuisa nonoryme pyra mana.

Jako ekaropotopōpyry etyhparyme

²⁷Moroto Ejitu po Izryaeu tō ehse rahkene Kosē po. Moroto nono topekahse eya xine. Toemūkuase roropa toto tuhke. ²⁸17me jeimamyry taropose Jako a moroto Ejitu po. 147me jeimamyryme toehse ynororo. ²⁹Morarama toorikyry moe pyra toehse ahtao tumūkuru Joze tonehpose tyya. Ynara tykase ynororo eya:

— Ajohpāme sā oemary tyriko waxiry zopikoxi ōmiry etapotohme ya: Ynara tyriporo se ase oya, jekepyry ononēpyra exiko taro Ejitu po. ³⁰Toorihse jahtao, jekepyry aroko ropa taroino, Ejitu poe zonētohme kytamurukō zonētopōpyry pona.

Ynara tykase Joze:

— Ū, kure, tyriko ase omi poe.

³¹— Ahtao ōmiry etapoko ya: ynara kaxiko: “Ritonōpo netaryme tyriko ase ōmihpyry ae ro,” kaxiko tykase Jako.

— Ū, Ritonōpo netaryme, morara tyriko ase, tykase Joze.

Mame tōturuse Jako Ritonōpo a: “Kure mase, Ritonōpo,” tykase.

Kure rokē Joze tō tyripose Jako a

48 ¹Morarama Joze turuse jumy kure pyra ehtoh poko. Naeroro toytose Joze tumy enese, tumūkuru tō asakorōkō tarose eya, Manase te, Eparāi, enara. ²Mame Jako turuse imepyny a:

— Omükuru Joze noehno oenese.

Tyjamihtase ropa pitiko sêpe towöse ynororo tynyhtoh po. ³Ynara tykase ynororo Joze a:

— Ritonôpo Jamihmehxo Exikety a, tõsenepose ya pata Ruze po, Kanaã nonory po. Kure rokê tyripose ywy eya moroto. ⁴Ynara tykase ynororo ya: “Tuhke opoenõ riko ase; apakomotyã roropa. Sero nono ekarõko ase apakomotyamo a toto esaryme ehtohme jüme.”

⁵Mame ynara tykase roropa Jako Joze a:

— Seromaroro omükuru tõ Eparaĩ te, Manase maro, taro Ejitu po aenurutyamo oehpyra ro jahtao, umükurume mã toto. Eparaĩ te, Manase maro umükurume mã toto, umükuru Rupê ehtoh samo te, Ximeão sã roropa. ⁶Toemükuase ropa awahtao mokyro omükurume mana. Mame atakorõme toto exiryke Eparaĩ maro, Manase maro tumykõ mökomohpyry apiakãko mã toto tymõkomorykõme. ⁷Moro sã tyriko ase, asa Rakeu pokoino. Joepyrä ropa ahtao Mesopotamia poe sam tykase ywy, asa toorihse ahtao Kanaã po eporehkasasaka kuahtao xine Epyrata pona. Moroto ekepyry tonêse ya osema ehpio. (Seromaroro Epyrata Perême toehse.)

⁸Mame Joze mükuru tõ tonese ahtao Jako a, tõturupose ynororo:

— Onokãkõ moxiamo?

⁹— Moxiã umükuru tomo, Ritonôpo nekarotyã ya Ejitu po, tykase Joze.

— Enehko toto xiaro ya, tykase Jako, — kure rokê toto ripotohme Ritonôpo a.

¹⁰Tamuhpõme Jako toehse exiryke jamihme pyra enuru toehse kynexine. Popyrahme sã tõsenuhmase ynororo. Tumükuru tõ tarose Joze a eya. Toahmase toto Jako a. Typohse toto eya. ¹¹Ynara tykase Jako Joze a:

— Oenepyrä ropa ekaroase jüme repe, yrome seromaroro Ritonôpo poe opoenõ enêko ase roropa.

¹²Mame tumükuru tõ tapoise Joze a tumy enaino. Morotoino tosekumuru po typorohse ynororo tõmyty tyrise nono pokoxi. ¹³Mame tumükuru Eparaĩ tapoise tapotunuru wino exikety ke Jako pozery winakoxi tyritohme. Tumükuru Manase tapoise eya typozeri wino Jako emary apotunuru wino pütokoxi tyritohme. ¹⁴Mame Jako a tomary tapotunuru wino exikety tyrise Eparaĩ zupuhpyry pona, poetomehxo ynororo ahtao ro. Tomary typozeri wino tyrise eya Manase zupuhpyry pona, osemazupume ahtao ro. ¹⁵Morame kure rokê Joze tyripose eya Ritonôpo a. Ynara tykase ynororo:

“Ritonôpo, tam Aparão Esemy,

papa Izake Esê roropa,

kure rokê moxiã aimo tõ tyriko.

Jesemary eneponeme mase, Ritonôpo,

moe poetome jehtopõpyry poe

tarona tamuhpõme jehtoh pona ro.

¹⁶Kure rokê toto tyripoko onenyokhyhpyry a,

ypynanohtopõpyry samo,

moro sã moxiã ewomako.

Ypoko wenikehpyra tyripoko toto,

tam Aparão poko te,

papa Izake poko roropa

wenikehpyra toto ehtohme.
Tumükue tuhke tyriko toto,
typakōke roropa sero nono po,”

tykase ynororo.

¹⁷Joze zamaro pyra Jako nyrihpyry, tomary apotunuru wino riryhtao eya Eparaĩ zupuhpyry pona. Naeroro tumy emary tapoise eya toutohme Eparaĩ zupuhpyry poe tyritohme Manase zupuhpyry pona.

¹⁸— Arypyra, papa, tykase Joze. — Moro sã pyra exiko. Mose osemazupu seino, āpotunuru winō oemary tyriko zupuhpyry pona.

¹⁹Moro sã se pyra Jako kynexine. Ynara tykase ynororo:

— Zuaro ase, aimo. Zuaro ase. Manase pakomotyã tuhkākōme exīko roropa. Yrome zakorō tuisamehxo exīko mana, ipakomotyã tuhkehxo exīko, tuhke imoihmākōme exīko mana.

²⁰Kure rokē toto tyripose Jako a, ynara tykase:

— Oesetykō ae kure imehnō tyripōko Izyraeu tomo a. Ynara āko mǎ toto: “Kure rokē oripōko ase Ritonōpo a, inyrihpyry sã Eparaĩ poko, Manase poko roropa.”

Morara Eparaĩ tyrise Jako a osemazuhme, imeīpo Manase. ²¹Tumükuru Joze a ynara tykase ynororo:

— Jenēko mase tamuhpōme, orihnōko ase. Yrome Ritonōpo amaro xine exikehpyra mana. Aarotorŷko ropa mana atamuru tō nonory pona ropa.

²²Xikē nonory ekarōko ase oya, orui tomo a pyra. Xikē tō nonory tapoise ya amoreu tō wino, atatapoiiry ke ya ypyre ke, taky ke te, tapema ke, enara.

Jako omiry etyhyryme

49 ¹Mame tumükuru tō tykohmase tyya Jako a. Ynara tykase ynororo:
— Jomye ehtoko, imeīpo ehtoh ekarōko ase oya xine.

²“Oximōme ehtoko jomye

jomiry etatohme,

umükuru tomo, etatoko omykō, Izyraeu omiry.

³“Rupē, umükuru mase osemazupu.

Yjamtunuru mase, jeperyme mase,

omoro mase epery osemazupu,

jamihme ro jahtao.

Ākorō tō motye epyrypaketyme mase,

imehnō motye jamihme exikety mase.

⁴Orēpyra mase iporiry samo, zueme ahtao,

yrome imehxo exiketyme pyra mase,

ypyty poko toehse oexiryke.

Zae pyra mexiase omy pyty poko toehse oexiryke.

⁵“Atakorōme mǎ toto Ximeão te, Rewi maro,

typyrekō ke imehnō tyryryhmase eya xine.

⁶Toto maro oximōpyra ase,

atamoreparyhtao tynyrirykō poko.

Oseme toto otururuhtao toto maro pyra ase.

- Imehnō totapase eya xine exiryke,
toto zehno toehse toto ahtao.
Pui tō axiry tysahkase eya xine osemiokatoh samo.
- ⁷ Zehno toto ehtoh popyra tyriposēme exīko
yronymyrmehxo exiryke!
Tohne toto ehtoh popyra tyriposēme exīko iirypyryme exiryke.
Tātapiakasēme exīko mā toto Izyraeu nonory po,
sapararahme toto ripōko ase jekyry tō maro.
- ⁸ “Juta eahmāko zakorō tō mana, irui tō maro.
Tupue exīko mā toto oēpataka.
Oepetōkara pymyry apoīko mase.
- ⁹ Aimo Juta, reāo mūkurume sā mase,
tōsē tosekase ahtao,
mame tosaka ytōko ropa mana.
Tohrame exīko reāo samo,
reāo nohpory sā roropa.
Ipoko toexiry zuno imehnō mana emero.
- ¹⁰ Juta tuisame exīko mana.
Ipakomotyā tuisame exikehpyra mana.
Imehnō ahno tynekarory enehnōko eya.
Aomipona exīko imehnō nonory pōkō mana.
- ¹¹ Toky jumētu myhnōko mana,
uwa zoko pokona, uwa zoko kurā pokona.
Zupō kurikāko mā eukuru ke,
tupō jaraō kurikāko roropa mana
eukuru tahpiremā ke, munu panō ke.
- ¹² Enuru kamiraramē mana eukuru enyryke eya.
Jery karimutume mana pui suhsuru enyryke eya.
- ¹³ “Zepurō esary exīko mana tuna konōto ehpio.
Moroto wapu tō opyime exīko,
esary ehpio exīko Xitō po.
- ¹⁴ “Isakaa jumētu jamihme exikety sā mana,
typorohse tynarotyā asakoro rānao.
- ¹⁵ Nono kurā tonese ahtao eya,
tosaryme kurā oserematohme,
toraximase ynororo imehnomo a omoxinety ritohme ĩpatarānaka.
Onykerekeremara erohnōko mana imehnō namotome.
- ¹⁶ “Tā tyekyry tō tuisaryme exīko mana.
Imehnō oxiekery tō sā exīko mana,
Izyraeu tō ekyry samo.
- ¹⁷ Okoi sā exīko mana osema ehpio,
orihmatō samo osema ehpio exikety,
kawaruhtainy esekane samo;

Mokyro kawaru po ytokety emapotohme ikakoxi.

18 “Ritonōpo Jesemy,

ypynanopyry oya eraximāko ase!

19 “Kate tō maro atatapoiko omato kō mana.

Yrome imeipo toto ekahmāko mana.

20 “Asea nonory po tykrysā kurā exīko mana, tonahsēme.

Tuisa tō napyryme exīko mana.

21 “Napatari kapau sā exīko mana,

jarao tururume ytokety samo,

tumūkue nupunato exikety samo.

22 “Joze, wewe eperytakety sā mana

tuna enatry pūto.

Itamurume eperytāko mana.

Amoriry apuru motye exīko mana.

23 Epetōkara iiryhmāko mā toto zehnotokō samo.

Typyre ke ekahmāko mā toto,

taky tō pyrou tō maro.

24 Yrome poremāpyra mana.

Ipyre jamihme emary po mana.

Aporykō jamihme ro

tyjamihtanohse Ritonōpo a,

jamihme Exikety a, Jako Esemy a;

Esety Topuimo, Izyraeu Ewomane.

25 Ritonōpo, omy Esē, ākorehmāko mana,

jamihmehxo Exikety kure rokē orīko mana.

Kapu ae kurākō ekarōko mana.

Tuna kurohtae kurākō ekarōko mana.

Oeky tō tuhke ekarōko mana.

Opoenō roropa ekarōko mana tuhke.

26 Tonahsā itamurume ekarōko mana,

ekuru tōkehko roropa,

kurākō ypy tō poe moino ro exikety poe

kurākō ekarōko mana.

Otyro tōkehko, kurākō ypy tōkehko po exiketomo.

Emero kurākō exīko Joze zupuhpyry pona parimā sā zupuhpyry

po,

exīko mana tymenekase ynororo irui toh tae.

27 “Pējamī kaikuximome exīko mana,

kaikuxi sā exīko, zehno exikety samo.

Ēmepyryme toh apoiko mana.

Kokonie pukuro zoh nae ro mana ekamotohme.”

²⁸ Moxiä mā 12mākō oxiekyry tōme Izyraeu poenomo. Morara tykase jūkō tumükuru tomo a kure tyripose toto ahtao. Atatakomino typoenomo a tōturuse tōsekazumaryme.

Jako orihtopōpyry

²⁹ Moraramē ynara tykase Jako tumükuru tomo a:

— Orihnōko ase. Ytōko ase wekyry tomo a. Jekepyry zonētoko papa tō esaka oramāka, Eporō, heteu tupīpyry po, ³⁰ Makapera po, Māre poe xixi tūtatoh wino, Kanaā nonory po. Moro Aparão nepekatyhpyry Eporō wino, oramā topu, tupito maro tyekyry ekepyry zonētohme. ³¹ Moroto Aparão ekepyry tonēse, ipyty Sara maro; Izake roropa ipyty Repeka maro; moroto Reia ekepyry tonēse ya. ³² Moro tupito oramā maro topekahse heteu tomo a.

³³ Tōturukehse Jako ahtao tumükuru tō maro tohrame toehse ropa ynororo tynyhtoh po, mame toorihse rahkene. Zuzenu toytose oseporyse tyekyry tō maro, aorihtyā esaka.

50 ¹ Tūmy ekepyry pona tōtomase Joze, iħnamōko, xitāko, ėmyty pohnōko tyxityme.

² Mame tūmy ekepyry pona opi tyripose opi warōkomo a, motara ehtohme, okyna ehtohme. ³⁴ 0me ėmepýry taropose eya xine moro poko. Toipe toto moro samo tokepyry epinopyry poko. Mokaro tokepyrykō pona opi rise toto, motara ehtohme. Mame Ejitu pōkomo a 70me ėmepýry pona tyhnamose.

⁴ Moromeīpo tyhnamokehse toto ahtao tōturuse Joze imehnō tuisa akorehmananomo a. Ynara tykase ynororo.

— Ajohpāme sã jomihpyry arotatoko tuisa konōto a. Ynara kahtoko eya:

⁵ “Orihpyra ro tahtao, tyripose ywy papa a ekepyry zonētoħ pokoy tunukurākahpyry aka Kanaā po. Ajohpāme sã ytōko ase aporo papa ekepyry zonēse. Imeīpo oehnōko ropa ase,” kaxiko, tykase Joze.

⁶ Ynara tykase tuisa:

— Ytoko, omy ekepyry zonēta, aomihpyry ae ro zonēta morotona.

⁷ Moraramē toytose Joze tūmy ekepyry zonēse. Imaro toytose tuisa akorehmananomo te, tuisa tapyī tao eroħketomo te, Ejitu pōkō tuisary tomo, enara. ⁸ Toytose roropa Joze tapyī taōkomo, irui tapyī taōkō roropa Jako ekyry tomo, enara. Tynomose eya xine Kosē po poetohti tomo te, kaneru tomo te, poti tomo te, pui tomo, enara. ⁹ Toytose roropa orutua komo kawaru po te, kahu ao te, oximōmākō tuhke. ¹⁰ Toeporeħkase toto ahtao Atate pona, tuna Joatão poe xixi tūtatoħ wino tiriiku poko eroħtoħ pona, tyxitase toto, iħnamōko okynahxo. 7me ėmepýry taropose Joze a moroto tūmy hnamory poko. ¹¹ Mokaro ixitarykō eneryke tyya xine: “Tōsenuruhkase moro pōkomo mokaro Ejitu pōkō xitary etaryke tyya xine.” Naeroro moro tosehpase eya xine Apeu-Miziraīme.

¹² Moro sã toehse Jako poenomo, tūmykō ekepyry poko, aomihpyry ae ro.

¹³ Ekepyry tarose eya xine Kanaā pona. Tonēse ynororo eya xine oramāka, Makapera po, Māre poe xixi tūtatoħ wino, tupito po, Aparão nepekatyhpyry po. Topekahse eya Eporō, heteu a, tyekyry ekepyry zonētohme. ¹⁴ Moromeīpo ekepyry tonēkehse ahtao, toytose ropa toto Ejitu pona, Joze, irui tō maro, tymarōkō maro emero, enara.

Joze ehtopõpyry poko

¹⁵ Morarame jükõ toorihse ahtao, ynara tykase Joze rui tomo:

— Otarame Joze kyzehno xine, kuãnohtorÿko mana taosanutatopõpyry mÿpõko mana, tykase toto oseya rokene.

¹⁶ Naeroro tõmirykõ taropose Joze a. Ynara tykase toto:

— Orihpyra ro papa ahtao, ¹⁷ taropose yna ekaropose oya ynara: “Ajohpãme sã yna rypyry ikorokapoko, zae pyra yna ehtopõpyry amaro.” Naeroro ekaropõko ynanase oya, yna rypyry ikorokapoko, popyra yna ehtopõpyry amaro, ynara exiryke: Ritonõpo, omy Esë poetoryme ynanase.

Mokaro omiry totase ahtao Joze a tyxitase ynororo. ¹⁸ Moromeïpo irui tõ tooehse eya. Toepuisse toto Joze ëpataka. Ynara tykase:

— Taro ynanase, opoetoryme.

¹⁹ Yrome tozuhse toto Joze a. Ynara tykase ynororo:

— Enaromyra ehtoko. Oty kara ase opoko xine. ²⁰ Ajohpe pyra, mosenetuputyatose josanumatoh poko repe. Yrome moro popyra ehtoh tymyakãmase Ritonõpo a kure ehtoh ke. Moro enëko matose seromaroro. Tuhkãkõ typynanohse Ritonõpo a orihpyra toto ehtohme. ²¹ Enaromyra ehtoko. Opynanohtorÿko ase opoenõkõ maro.

Morara kary etaryke tyya xine, typyno xine Joze exiry eneryke tyya xine, mynyhme toehse toto tukurohtao xine.

²² Mame moroto ehse Joze Ejitu po, jumy ekyry tõ maro. 110me jeimamyry taropose eya, ²³ Eparaï mükuru tõ, ipakomotyã roropa tonese eya. Tonao tapoise toto eya typoenõme, typary Makia mükuru tõ roropa. Manase mükurume Makia kynexine.

²⁴ Morarame ynara tykase Joze takorõ tomo a, turui tomo a roropa:

— Orihsasaka ywy. Yrome Ritonõpo opynanohtorÿko mana. Aarotorÿko ropa ynororo taroino, imepÿ nonory pona, tynenepohpyry Aparão a, Izake a, Jako a, enara.

²⁵ Mame toto omiry tokaropose Joze a, tyekyry tomo a, ynara tykase:

— Ynara enetupuhnõko ase, Ritonõpo ãkorehmatorÿko mana, oytotohkõme taroino. Morara toehse ahtao jekepyry arotoko amaro xine.

²⁶ Mame toorihse Joze 110me jeimamyry taropose ahtao eya. Ekepyry topinohse opi ke motara ehtohme. Mame okepy ã aka ekepyry tyrise eya xine Ejitu po.

EXUTU

Izyraeu tō Esyryhmatopōpyry Ejitu poe

Éxodo

Ekarotopo

Sero *Exutu* kary tūtatopōpyry. Ynara ekarōko: 1) Izyraeu tō ytotopōpyry Ejitu poe, namotome toto ehtopōpyry poe; 2) Aytotopōpyry poko ypy Xinai pona; 3) Ritonōpo a tōmīry etapotopōpyry Izyraeu tomo a ypy Xinai po tōmipona toto ehtohme; 4) Tapyi Kurā ritopōpyry Izyraeu tomo a Ritonōpo eahmatohme, Ritonōpo omīry poko oturuketō erohtohme, eahmary poko roropa zae rokē toto ehtohme.

Sero ekarōko roropa Ritonōpo nyrihpyry poko Izyraeu tomo a, orēpyra toto ehtohme. Moeze poko ekarōko roropa, Ritonōpo nymenekahpyry typoetory aroneme. Tykohmase Moeze ahtao tosetyme ynara tykase Ritonōpo eya: Ywy Ase. Jesetyme Ywy Ase. 10me inyripohpyry tokarose eya roropa Aomipona toto ehtohme (*Exutu* 20).

Sero pape ao

Izyraeu tō pynanohtopōpyry Ejitu tō namotome ehxīpo 1.1—15.21

Tuna Tahpiremā poe ypy Xinai pona 15.22—18.27

Ritonōpo Nyripohpyry, Inetapohpyry, enara 19.1—24.18

Ritonōpo Tapyi Kurano, inamorepatoh eahmary poko 25.1—40.38

Izyraeu tō etuarimatopōpyry Ejitu po

1 ¹Mame Jako mūkuru tō toytose tumykō maro Ejitu pona tytapyi taōkō maro. Ynara toh kynexine: ²Rupē te, Ximeão te, Rewi te, Juta te, ³Isakaa te, Zepurō te, Pējamī te, ⁴Tā te, Napatari te, Kate te, Asea, enara. ⁵Jako poenō maro ipakomotyā maro atapona 70me kynexine. Imūkuru Joze toytose apitoryme Ejitu pona.

⁶Morame okynahtao toorihse Joze, irui tō roropa emero, zakorō roropa. Imehnō roropa toorihse emero mokaro zumakahpōkomo. ⁷Yrome Jako mūkuru tō, ipakomotyā roropa Izyraeu tō toemūkuase tuhke. Tomāse toto. Jamihme toehse roropa toto. Tātahpahse toto Ejitu nonory punero.

⁸Moromeīpo imepỹ tuisame toehse Ejitu esēme. Joze ehtopōpyry poko tuaro pyra kynexine ynororo ipunaka. ⁹Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Enetoko ke! Mokaro Izyraeu tomo jamihme mā toto. Kymarokō motye emānōko roropa mā toto. ¹⁰Imepỹ nonory pōkō maro kuosetaparykohtao otarame kuepetōkara maro osepe me exīko mā toto. Toto akorehmāko

kyporemākaporykō poko. Mame kurumekatoryōko otarame mā toto. Naeroro tuaro sehtone toto poko. Emāpyra syripotone toto.

¹¹Morara exiryke Izyraeu tō rohmanohponanō tyrise Ejitu pōkomo a tōmipona xine Izyraeu tō ritohme te, yronymyryme toto rohmanohpotohme, erohtoh tupimā ke. Morarame pata tō tyrise eya xine: Pitom te, Ramese roropa, tonahsā kurākatohme Ejitu tuisary a. ¹²Yrome itamurumehxo tyrohmanohpose toto ahtao Ejitu pōkomo a itamurumehxo Izyraeu tō tomāse. Toto zuno toehse Ejitu pōkomo, ¹³naeroro topehke pyra typoetoryme toto tyripose eya xine. Orēpyrahxo tyrohmanohpose toto eya xine. ¹⁴Toetuarimase toto toerokurukō poko; omoxinety puimary poko te, tijoro tō riry poko, tapyi tō riry poko te, tupito tō arykary poko, enara. Emero poko toerohse toto ahtao ro, toto zehno sā esēkō kynexine, popyrahme sā toto tyrise eya xine.

¹⁵Mame ynara tykase tuisa Xipara a, Pua maro Izyraeu nohpory tō onurumapotōkomo a:

¹⁶— Izyraeu nohpory akorehmaryhtao oya xine enururu poko ynara tyritoko: tonuruse orutuame ahtao etapako; yrome nohpome ahtao onetapara ehtoko. Ah isene nexino.

¹⁷Yrome Ritonōpo tonetupuhse eya xine. Naeroro tuisa omipona pyra toh kynexine. Orutua kō tonuruse ahtao typynanohse toto eya xine. ¹⁸Naeroro tuisa a onurumapotōkō tykohmapose tyya ekaropotohme eya xine. Ynara tykase ynororo:

— Oty katoh morara myritou? Oty katoh enurusenā orutua kō pynanohnōko matou?

¹⁹Ynara tykase toto:

— Mokaro Izyraeu tō nohpo tō Ejitu tō nohpory sā pyra mā toto. Tupime pyra enurūko mā toto. Eporehkara ro yna ahtao, poeto tō enurūko mā toto.

²⁰⁻²¹Ritonōpo omipona se onurumapotōkō exiryke, kure tyrise toto Ritonōpo a. Oximaro tyrise Ritonōpo a jekyry tō maro; tynioke, typoenōke, enara.

Mame Izyraeu tō tomāse itamurume. Jamihme toehse roropa toto. ²²Mame ynara tykase tuisa, typoetory tomo a emero:

— Izyraeu mūkuru tō enurusenā kō ematoko tuna Niro kuaka. Nohpo tō ipynanohtoko isene toto ehtohme.

Moeze enurutopōpyry poko

2¹Morarame orutua kynexine, Rewi parīpyryme exikety. Typytase ynororo nohpo, Rewi parīpyrymā maro. ²Mame poetoēme toehse mokyro nohpo. Toemūkuase ynororo, orutua kurā potume. Tumūkuru kurā eneryhtao tyya tonēse ynororo eya oseruao nuno ehtoh pona. ³Morarame tumūkuru zonētoḥ pune pyra toehse ahtao ruto tapoise eya arumaimo risemy, mame tapuhse eya azawa ke. Moro aka tumūkuru tyrise eya, inomotohme nakuaka tuna ehpioksi, sapisapirimoh taka. ⁴Aoryxiry tehme kynexine ameke rokē typiry eraseme.

⁵Mame Ejitu tuisary ēxiry toytose nakuataka epyse, ipoetory tō tytoytryhtao ehpiukuroko. Mame ruto tonese nohpo a sapisapirimoh tao. Typoetory a moro tonehpose tyya enetohme. ⁶Ruto totapuruhmakase tuisa

ëxiry a. Poeto pitiko tonese eya, xitāko. Nupunato tonese eya. Ipyno toehse ynororo, ynara tykase:

— Izyraeu tō mūkuru mose ro.

⁷Morarama poeto pitiko oryxiry tōturupose tuisa ëxiry a. Ynara tykase:

— Zuātanohe se hma? Nohpo Izyraeu mā enehpōko ha suhsu ëponeme, ākorehmatohme? tykase.

⁸— Ÿ, enehta, tykase tuisa ëxiry eya.

Naeroro aoryxiry toytose poeto ē enehse. Tonehse eya rahkene. ⁹Mame ynara tykase tuisa ëxiry eya:

— Mose, poeto pitiko, aroko zuātanohtohme umūkurume. Oepehmāko ase oerohtamitume.

Naeroro tumūkuru tarose eya zuātanohtohme. ¹⁰Imeīpo tuātase poeto ahtao, tarose eya tuisa ëxiry a. Tuisa ëxiry mūkuru toehse ynororo. Tosehpase ynororo Moezeme eya ynara karyke:

— Mose anymyase nakuae.

Moeze epatopōpyry Ejitu poe

¹¹Morarama tuātase Moeze ahtao tutūtase ynororo osenuhmase, tyekyry tō enese. Mame Izyraeu tō rohmanohpotoh tupimā poko tonese eya. Tyekyry pipokuru Ejitu pono a tonese roropa eya. Tyekītapāse ynororo. ¹²Tŷkakoxi tōsenuhmase Moeze. Imehnō pyra kynexine moroto. Mame mokyro Ejitu pō totapase eya. Ekepyry tonēse eya isawā htaka rokene. ¹³Yrokokoro toytose ropa ynororo osenuhmase ropa. Izyraeu tō tonese eya asakoro. Atatapoīko toh kynexine. Mame tōturupose Moeze zae pyra exikety a. Ynara tykase ynororo eya:

— Oty katohme oekyry pipohnōko mah? tykase Moeze.

¹⁴Tozuhse ynororo eya:

— Onoky omi poe yna zupokāko mahno? Yna tuisaryme awahtao sahmo? Jetapary se hmahno ahno etapatopōpyry sā oya?

Mame enaromyke toehse Moeze. Ynara tōsenetupuhse ynororo: “Tuaro toehse mā toto nyrihpyry poko.” ¹⁵⁻¹⁶Mame zuaro toehse Ejitu tō esē ahtao Moeze nyrihpyry poko, etapary se toehse ynororo, yrome toepase Moeze Ejitu poe Mitīa pona, moroto ehse.

Jetoro, Ritonōpo maro oturuketye kynexine Mitīa po. Tōxike kynexine ynororo 7me, nohpo tomo. Morarama Moeze typorohse kynexine tuna eutary pūto. Mokaro nohpo tō tooehse tuna anŷse toky tō ohpatoh pehkatohme, kaneru tō ohpatohme poti tō maro, tumykō eky tomo. ¹⁷Mame imehnō kaneru tō ekahmananō toeporehkase Jetoro ëxiry tō ererehse toto aropotohme morotoino. Yrome Moeze towōse. Towomase toto eya. Tuna tanŷse eya toto eky tō ohpatohme. ¹⁸Mame toytose ropa toto tumykomo a. Jūkō tōturupose eya xine:

— Oty katohme axī moehtou ropa, kohmāpyra ahtao ro seroae? tykase.

¹⁹— Orutua tooehse, Ejitu pono. Eya towomase yna imehnō toky tō nahpananō winoino. Tuna tanŷse eya yna okurume, yna eky tō okurume roropa, tykase toto.

²⁰— Otoko hnae ynororo? tykase Jetoro. — Oty katohme mokyro tynomose oya xine moroto? Ytotoko mokyro enehtohme autuhtohme kymaro xine.

²¹ Mame Moeze toahmase Jetoro a moroto aehtohme tymaro xine. Naeroro moroto tōsesarise Moeze kynexine. Mame tōxiry Zipora tokarose eya jumy a ipytyme. ²² Mame toemūkuase Moeze ahtao, tumūkuru tosehpase eya Jeresōme. Ynara tykase ynororo:

— Katonōme ase taro imehnō nonory po.

²³ Imeīpo Ejitu tuisary toorihse. Yrome Izyraeu tō etuarimāko ro, pusuh āko toh kynexine. Topehke pyra toerohse toto Ejitu tō tuisary poetoryme. Tyxitase toto, takorehmanekō ekaroporyme Ritonōpo a. ²⁴ Mokaro pusuhkatoh totase Ritonōpo a. Wenikehpyra kynexine tōmihpyry poko Aparão a te, Izake a te, Jako a, enara. ²⁵ Izyraeu tō rohmanohpotoh topehke pyra tonese Ritonōpo a. Toto pynanopyry se kynexine ynororo.

Ritonōpo oturutopōpyry Moeze a

3 ¹ Moroto toerohse Moeze, tymeretamuru eky tō poko. Imeretamuru, Jetoro, Ritonōpo maro oturuketyme kynexine Mitiā po. Eky tō tynahpase eya, kaneru tomo, poti tō maro. Mame toto tarose Moeze a mya ona poro, ypy Xinai myhtokoxi. Moro ypy tymenekase Ritonōpo a, tosaryme ehtohme kurāme. ² Moroto tōsenepose Ritonōpo nenyokypyry Moeze a, apoto samo. Pika zatyry tonese Moeze a tororo āko, yrome ezehpyra kynexine. ³ Moro eneryke tyya toemynyhmase ynororo. “Otāto puhkoke pika ezehpyra nae? Enetā aporo,” tykase ynororo tukurohtao rokene.

⁴ Morarama enese toytose Moeze. Ameke pyra toehse ynororo ahtao taomirose Ritonōpo a pika wino. Ynara tykase ynororo:

— Moeze! Moeze!

— Taro ase, tykase Moeze.

⁵ Ynara tykase Ritonōpo eya:

— Oetypohko moroto! Asātajā tō touko. Sero osa jesaryme kurā nase.

Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

⁶ — Ywy ase Ritonōpo atamuru tō Esemy, Aparão te, Izake te, Jako, enara. Toto esēkōme ase, tykase.

Morara kary etaryke tyya tonuru tapuruse Moeze a tomary ke. Osenuhmara toehse ynororo tōserepyryke, Ritonōpo enery zuno toexiryke.

⁷ Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Ypoetory tō tuarimapory tonese ya Ejitu pōkomo a. Toto omiry totase roropa ya typynanohnekō ekaropory, toto rohmanohponanō pokoino. Zuaro ase toto etuarimary poko. ⁸ Morara exiryke tyhtose ywy toto pynanohtohme Ejitu tō wino, toto arotohme Ejitu poe nono konōto pona, nono kurano. Moroto nono kure mana, otyro zamaro mana. Moroto kananeu tō nae te, heteu tomo te, amoreu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara. ⁹ Ypoetory tō xitary totase ya rahkene, typynanopyrykō ekaropotopōpyry ya. Toto ryhmary Ejitu tomo a tonese roropa ya. ¹⁰ Seromaroro aaropōko ase Ejitu tuisary a, ypoetory tō enehtohme oya Izyraeu tomo, Ejitu poe.

¹¹ Yrome ynara tykase Moeze Ritonōpo a:

— Tuisame pyra ase, jamihme pyra exiketyme roropa. Otāto ytōko ywy oturuse Ejitu tō tuisary a, morotoino Izyraeu tō enehtohme?

¹² Ynara tykase Ritonōpo:

— Amaro exīko ase. Ypoetory tō enepryhtao oya Ejitu poe, sero ypy pona oehnōko matose jeahmase. Morara toehse ahtao tuaro exīko matose ywy roro kuenyohno.

¹³Yrome ynara tykase Moeze:

— Jytoryhtao oturuse Izyraeu tomo a, ynara karyhtao eya xine: “Ritonōpo kytamuru tō Esemy a tonyohse ywy oya xine.” Ynara ekaropōko mā toto: “Onoky mokyro esety?” Otara āko ywy eya xine?

¹⁴Ynara tykase Ritonōpo:

— Ywy ase. Jesety Ywy Ase, tykase.

Mame ynara tykase roropa:

— Ynara āko mase eya xine: “Ywy Ase jenehpōase oya xine. ¹⁵Ritonōpo, atamuru tō Esemy: Aparāo Esemy te, Izake Esemy te, Jako Esemy roropa jenehpōase oya xine. Sero esety nase jūme. Taroino apakomotyā wenikehpyra mā toto sero esety ke Ritonōpo esēhtōko mā toto.”

¹⁶— Ytoko, Izyraeu tō tamuximākō oximōme enehpoko. Zuruko toto ypoko. Ynara kaxiko eya xine: “Ritonōpo, atamuru tō Esemy, Aparāo Esemy te, Izake Esemy te, Jako Esē roropa nosenepōase ya. Ynara nase ya ourutohkōme: ‘Oetuarimarykō tonese ya. Oryhmarykō poko Ejitu pōkomo a zuaro ase. ¹⁷Naeroro ynara tyrīko ase, aarotoryko ase Ejitu poe, oryhmatohkō poe nono kurā pona, otyro zamaro ehtoh pona, kananeu tō nonory pona; heteu tō, amoreu tō, perizeu tō, heweu tō, jepuseu tō nonory pona, enara.’ ”

¹⁸— Ōmiry etāko ypoetory tō mana. Imēipo Izyraeu tō tamuximākō maro ytōko mase Ejitu tuisary zuruse. Ynara kahtoko eya: “Ritonōpo epereu tō Esemy a tōsenepose yna a. Seromaroro ah ynanytoxi ona pona ahno esaka pyra, oseruao ĕmepyr yna ytory poko. Moroto okyno zahkāko ynanase ynanekaroyme Ritonōpo yna Esemy a.”

¹⁹— Yrome zuaro ase, mokyro Ejitu tō esē morara onyripopyra jahtao yjamitunuru ke aaroporykō se pyra exīko mana. ²⁰Morara exiryke yjamitunuru enepōko ase eya xine. Iiryhmatohkō enehpōko ase Ejitu tō wānohtohme. Moromeipo aaropotoryko ituisary mana Ejitu poe.

²¹— Ozehno xine pyra Ejitu pōkō riko ase. Mame oytorykohtao Ejitu poe tymōkomo ke kurā ke ytōko matose. ²²Izyraeu tō nohpo tō ekaropōko tykatonomory a, Ejitu pōkomo a, parata risemy te, uuru risemy te, upo roropa opoenōkomo a amurutohme. Morara Ejitu tō mōkomory arōko matose oytorykohtao.

Moeze tyjamihtanohse Ritonōpo a

4 ¹Moraramē ynara tykase Moeze Ritonōpo a:
— Yrome otaramē zae jehtoh onenetupuhpyra Izyraeu tō tamuximākō exīko mana. Otaramē jomiry etary se pyra exīko mā toto. Otaramē, “Ajohpe, Ritonōpo osenepopyra nase oya,” āko mā toto.

²Naeroro ynara tykase Ritonōpo:

— Oty moro oemahpo?

— Ymyxiry, tykase Moeze.

³— Emako nono pona, tykase Ritonōpo.

Tomase ahtao eya okoime tanyhtase imyxiry. Toepase Moeze okoi kurūke.

⁴Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Arokyry poko apoiko oemary ke.

Moraramo okoi tapoise Moeze a arokyry poko. Tanyhtase ropa imyxiryme ropa emahpo.

⁵Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Morara tyriko Izyraeu tō neneryme tuaro toto ehtohme Ritonōpo itamurukō Esēkō, Aparão Esemy te, Izake te, Jako enara Esēkō nosenepoase oya.

⁶Ynara tykase ropa Ritonōpo Moeze a:

— Seromaroro oemary tyriko opuroh pokoxi.

Aomi poe morara tyrise Moeze a. Mame tomary touse ropa ahtao eya orukoimo panō toehse emary poko. Ekurākapỹme sã toehse.

⁷— Oemary tyriko ropa opuroh pokoxi, tykase Ritonōpo.

Tyrise eya. Mame touse ropa ahtao eya, emary kure ropa toehse tupũ osemazuhme aexihpyry samo.

⁸Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

— Onyrihpyry yjमितunuru ke apitormã eneryhtao Izyraeu tomo a, oenetupuhpyra toto ahtao zakorō tyriko. Oenetupuhnōko mã toto. ⁹Yrome moro asakoro onyrytã yjमितunuru ke eneryhtao eya xine, onenetupuhpyra ro toto ahtao, òmiry etary se pyra roropa toto ahtao, tuna anyko Niro kuae aekuãtohme nono pokoxi. Munume anyhtãko moro tuna mana.

¹⁰Ynara tykase Moeze Ritonōpo a:

— Ritonōpo, moino ro tupime jotururu ya. Seromaroro oturũko mase ya. Yrome morararo ywy, tupime ro ya jotururu. Otupiko ywy jotururuhtao.

¹¹Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

— Onoky myta ekarōko ahno a? Onoky ahno tyripōko otato pyra te, sekere kara roropa? Onoky imehnō riko tonure te, tonurēkara roropa? Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. ¹²Naeroro ytoko. Ākorehmãko ase òtururu poko. Òturutuh ekarōko ase oya.

¹³Yrome Moeze a tozuhse. Ynara tykase:

— Arypyra, Ritonōpo. Ajohpãme sã imepỹ aropoko.

¹⁴Tohne toehse Ritonōpo Moeze poko. Ynara tykase eya:

— Otara āko mah orui Arão poko, Rewi parỹpyry? Otupipyra ynororo tōtururuhtao. Zuario ase. Oehnōko mana oenese seromaroro. Tãkye exiko mana oeneryhtao. ¹⁵Oturũko mase Arão maro. Zurũko mase aoturutohme. Ākorehmatorỹko ase òtururukō poko te, āmorepatorỹko ase onyryrykō poko. ¹⁶Mame òmiry ekarōko mã ynororo ahno netaryme. Ritonōpo sã exiko mase, òmiry ekarory poko eya, ahno zurutohme. ¹⁷Sero omyxiry aroko amaro. Ike yjमितunuru enepōko mase.

Ejitu pona Moeze ytory ropa

¹⁸Mame toytose Moeze tymeretamuru, Jetoro tapyĩ taka. Ynara tykase:

— Ytoxi Ejitu pona ropa wekyry tō enese. Toto enery se ase isene ro toto ahtao.

— Ỹ, kure rokē ytoko, tykase Jetoro.

¹⁹Mitiã nonory po Moeze ahtao ro, morara tykase Ritonōpo eya:

— Ytoko ropa Ejitu pona. Mokaro, oetapary se aehtyã toorihse mã toto.

²⁰Mame typyty tyrise Moeze a jumētu pona, tumũkuru tō roropa. Toytopytose ropa toto Ejitu pona. Tymyxiry tarose Moeze a tomahpo, Ritonōpo narophpyry.

²¹Töturuzomose ropa Ritonôpo Moeze a. Ynara tykase:

— Yjamtunuru ekaroase oya enepotohme te, enetupuhpotohme. Toeporehkase awahtao Ejitu pona yjamtunuru enepôko mase morotôkô tuisary êpataka. Yrome mokyro ripôko ase aosenetupuhtoh tûpore. Ypoetory tō Izyraeu anaropopyra exîko mā ynororo moro poe. ²²Mame mokyro zurûko mase, ynara âko ywy, Ritonôpo oya: “Izyraeu tō umûkurume mana, apitorymano. ²³Kuuruase, ah umûkuru nytono jeahmase. Yrome anaropopyra mexino. Morara exiryke omûkuru apitorymā etapâko ase.”

²⁴Mame aytoryhtao Ejitu pona, totypohse Moeze tytapyî taôkô maro moroto êmehtohme. Mame tōseporyse Ritonôpo Moeze etapatohme repe.

²⁵Mame topu taere exikety tapoise ipyty Zipora a. Tumûkuru aîpotapihpyry tysahkase eya. Moro tomase eya Moeze pupuru pona, ynara tykase ynororo: — Ynio mā munuhpe exikety me mase ya.

²⁶Morara tykase eya aîpotapihpyry sahkary pokoino. Naeroro Moeze typynanohse Ritonôpo a, iseneme ehtohme.

²⁷Morarama ynara tykase Ritonôpo Arão a:

— Ytoko osêpatakamase Moeze maro ona pona.

Toytose ynororo. Tôsêpatakamase toto ypy Xinai po. Typohse ynororo eya.

²⁸Mame Arão turuse Moeze a Ritonôpo omihpyry emero, taropose tahtao Ejitu pona toytotohme ropa. Turuse roropa eya Ritonôpo nyripohpyry poko tyjamtunuru ke. ²⁹Mame Arão maro toytose Moeze Ejitu pona. Tōximôse toto Izyraeu tō tamuximâkô maro emero. ³⁰Mame toto turuse Arão a, Ritonôpo omihpyry Moeze a. Mame Ritonôpo nyripohpyry tyrise Moeze a Ritonôpo jamitunuru enepotohme eya xine. ³¹Tonetupuhse eya xine. Mame tuaro toehse toto ahtao Ritonôpo oepiry poko tyya xine toetuarimarykô eneryke eya, toepuise toto Ritonôpo eahmaryme eya xine.

Ejitu tuisary zurutopôpyry Moeze tomo a

5 ¹Moromeîpo toytose Moeze tō Arão maro oturuse Ejitu tuisary maro. Ynara tykase toto eya:

— Ynara âko Ritonôpo Izyraeu tō Esê oya: “Ah ypoetory tō nytō toto ona pona, ahno esaka pyra otuhtoh konôto rithome, toto oseahmatohme jeahmaryme.”

²— Onoky mokyro, Ritonôpo? tykase tuisa. — Oty katohme aomiry etâko ha, Izyraeu tō aropory poko ona pona? Mokyro Ritonôpo waro pyra ase. Izyraeu tō anaropopyra ase taroino.

³Ynara tykase Moeze tō, Arão maro eya:

— Ritonôpo, epereu tō Esê nosenepoase yna a. Naeroro ah ynanytoxi oseruao êmepiry ae ona pona, yna eky tō zahkatohme ynanekaroryme Ritonôpo yna Esemý a. Ytopyra yna ahtao yna enahkâko mana tyrohsê ke, etonatohe ke, enara.

⁴Ynara tykase Ejitu tō tuisary Moeze tomo a, Arão maro:

— Oty katoh ypoetory tō akorekehkâko hmatou? Ypoetory tō topehke pyra erohketō aropoko ropa toerohtohkô pona ropa.

⁵Ynara tykase roropa ynororo:

— Enetoko ke, tuhkehxo matose toehse. Oty katoh aerohtohkô rumekapôko matou osereamatohme rokene?

⁶Moro ĕmepýry ae ro Izyraeu tō tyrohmanohpose itamurumehxo tuisa a. Ynara tykase ynororo irohmanohponanomo a, erohketō tuisary tomo a roropa:

⁷— Taroino onahpoty onekaropyra ehtoko erohketomo a tijoro tō ritohme. Ah nytō toto tamoreme xine, onahpoty zupiry poko, anŷtohme eya xine. ⁸Yrome tijoro tuhke tyripoko eya xine apitoryme toto nyrytŷa samo. Toiro tijoro onyripyra ahtao eya xine, toto wānohnōko matose. Akīme mā toto. Naeroro kohtāko mā toto: “Ehmaropa okyno zahkatohme kynekarorykōme Ritonōpo a,” āko mā toto. ⁹Naeroro yronymyrmehxo irohmanohpoko toto, erohkehpyra toto ehtohme, oseremara toto ehtohme, ajohpe ehtoh onetara toto ehtohme, tykase tuisa.

¹⁰Mame mokaro irohmanohponanomo, erohketō tuisary tō roropa tutūtase Izyraeu tō zuruse. Ynara tykase toto eya xine:

— Tuisa ynara nase: taroino onahpoty onekaropyra mana oya xine. ¹¹Aomi poe amarokō, amoreme xine, onahpoty zupīko, anŷtohme. Yrome tuhke tijoro rīko ro matose apitoryme tuhke onyrytŷkō samo.

¹²Morara exiryke sapararahme toytose toto Ejitu nonory poro onahpoty apoitohme tyya xine, tiriiku zoko roropa ipuhturu tapoise ahtao esēkomo a. ¹³Mame kokoro rokē Izyraeu tō tātarypose irohmaponanomo a tijoro riry poko, tuhke tyripotohme eya xine, apitoryme toto nyrytŷa samo onahpoty tokarose ahtao eya xine. ¹⁴Izyraeu tō tamuximākō typitypipohse irohmaponanomo a. Tōturupose toto eya xine. Ynara tykase toto:

— Oty katohme tuhke hkopyra tijoro tō rīko hmatou? apitorymā sā pyra?

¹⁵Mame Izyraeu tō tamuximākō toytose ekaropose tuisa a. Ynara tykase toto:

— Oty katohme yna ryhmāko mahno? Opoetoryme ynanase. ¹⁶Seromaroro onahpoty onekaropopyra mase yna a. Yrome tuhke tijoro tyripōko ro mā toto yna a. Moro motye yna pipohnōko mā toto. Mokaro, yna rohmanohponanō zae pyra mā toto.

¹⁷Yrome ynara tykase Ejitu tō esemy:

— Amarokō akīme rokē matose. Oerokurukō se pyra matose. Morara exiryke ekaropōko matose ya oytotohkō poko oeky tō zahkatohme onekarorykōme Ritonōpo a. ¹⁸Ytotoko ropa oerohtohkō pona. Onahpoty onekaropyra oya xine mā toto. Yrome tuhke tijoro rīko ro matose apitoryme onyrytŷkō samo.

¹⁹Morara kary etaryke tyya xine, Izyraeu tō tamuximākō mā tuaro toehse tupime toehtohkō poko. Kokoro rokē tuhke tijoro tyripose eya xine apitoryme toto nyrytŷa samo. ²⁰Moromeīpo tōturukehse toto ahtao tuisa maro tōseporyse Moeze tō maro Arāo maro. Toto eraximāko toh kynexine. ²¹Ynara tykase toto:

— Onyryrykō enēko Ritonōpo mana. Awānohtorŷko mana. Opokoino xine yna zehno tuisa mana, ipoetory tō roropa yna zehno mā toto. Opokoino xine yna orihmapōko mā toto.

Ritonōpo maro Moeze oturutopōpyry

²²Mame tōturuse ropa Moeze Ritonōpo maro. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, oty katohme opoetory tō ryhmāko mah? Oty katohme kuenehpoase xiaro? ²³Ynara exiryke: Ōmihpyry omi poe tōturupitose

jahtao Ejitu tō tuisary maro, opoetory tō tyryrhmasē eya. Yrome toto onypynanohpyra mekurehno roropa.

6¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Seromaroro ynyriry Ejitu tuisary a enēko mase. Ynara tyripōko ase eya: ypoetory tō akorehmāko mana aytorykō poko. Ȳ, tātaryporyke toto aropōko mana tynonory rumekatohme eya xine.

Moeze kohmatopōpyry Ritonōpo a

² Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. ³ Osenepoase Aparão a te, Izake a te, Jako a roropa Ritonōpo Jamihmehxo Exiketyme. Yrome jesety kurā Oesēkōme onekaropyra exine eya xine. ⁴ Jomihpyry ekarone eya xine. Ynara akene: Sero nono ekarōko ase, Kanaā ekarōko ase apakomotyamo a. Moro nono po katonōme sã rokē toh kynexine. ⁵ Seromaroro Izyraeu tō pusuh kary totase ya. Topehke pyra toto rohmanohpotoh Ejitu pōkomo a tonese ya. Wenikehpyra ase jomihpyry poko. ⁶ Naeroro ynara kahtoko Izyraeu tomo a: “Ywy ase Oesēkomo. Opynanohtorȳko ase otuarimatohkō wino Ejitu po. Yjamitunuru ke Ejitu pōkō wānohnōko ase yronomyryme. Opynanohtorȳko ase. ⁷ Oritorȳko ase ypoetory tōme. Ywy Oesēkōme exīko ase. Tuaro exīko matose Ritonōpome jexiry poko, Oesēkōme, opynanopyrykohtao ya otuarimatohkō wino Ejitu po. ⁸ Aarotorȳko ase, jomihpyry ae ro Aparão a te, Izake a te, Jako a roropa: ‘Sero nono emero ekarōko ase apakomotyamo a,’ katopōpyry ae ro. Mame moro nono ekarōko ase oya xine oesarykōme. Ywy ase Oesēkomo.”

⁹ Izyraeu tō turuse Moeze a, Ritonōpo omihpyry emero. Yrome onetara toh kynexine, typoremākapose toto exiryke ikurohtao xine, yronomyryme toto rohmanohporyke Ejitu pōkomo a.

¹⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹¹ — Ytoko, Parao, Ejitu tuisary zuruse: “Ah Izyraeu tō nytō toto ononory poe.”

¹² Yrome ynara tykase Moeze Ritonōpo a:

— Izyraeu tō jomiry etary se pyra toehse. Mokaro motye jomiry etary se pyra tuisa exīko mana. Tupime jotururu ya roropa.

¹³ Mame tōmipona Moeze tō tyripose Ritonōpo a Arão maro, ynara katohme Izyraeu tomo a, Ejitu tuisary a roropa:

— Yna tonyohse Ritonōpo a, Izyraeu tō arothme, Ejitu nonory poe.

Moeze tō tamuru tomo, Arão maro

¹⁴ Ynara mā oxiekyryme exiketomo, Moeze tō tamuru tomo, Arão maro:

Rupē, Jako mūkuru apitorymano toemūkuase asakoropane: Enoke te, Paru te, Ezerō te, Karami, enara. Mokaro mā Rupē ekryry tomo. ¹⁵ Ximeão toemūkuase 6me: Jemueu te, Jamī te, Oate te, Jakī te, Zoa te, Sauu, enara. Sauu eny Kanaā pōme kynexine. Mokaro mā Ximeão ekryry tomo. ¹⁶ Rewi toemūkuase oseruao: Jeresō te, Koate te, Merari, enara. ¹³⁷ me jeimamyry taropose Rewi a. ¹⁷ Jeresō toemūkuase asakoro: Ripani te, Ximei, enara. Tuhke tumūkue te, typakōke roropa toehse toh kynexine. ¹⁸ Koate toemūkuase asakoropane: Anarão te, Isara te, Eperō te, Uzieu, enara. ¹³³ me

jeimamyry taropose Koate a. ¹⁹Merari toemükuase asakoro: Mari te, Muxi, enara. Mokaro Rewi ekryr tō kynexine.

²⁰Anarão typytase tumy oryxiry maro. Toemükuase toto asakoro: Arão te, Moeze, enara. ¹³⁷me jeimamyry taropose Anarão a. ²¹Isara toemükuase oseruao: Kora te, Nepeke te, Zikiri, enara. ²²Uzieu roropa toemükuase oseruao: Misaeu te, Euzapã te, Xitiri, enara. ²³Arão typytase Erisepa maro, Aminatape êxiry, Nasō oryxiry. Toemükuase toto asakoropane: Natape te, Apiu te, Ereaza te, Itamaa, enara. ²⁴Kora toemükuase oseruao: Axia te, Eukana te, Apiasape, enara. Mokaro Kora ekryr tō kynexine. ²⁵Ereaza, Arão mükuru, typytase toiro Putieu êxiry maro. Toemükuase toto toiro: Pineiame. Mokaro oxiekryr tō tuisary kynexine Rewi ekryr tomo.

²⁶Arão tō taropose Ritonôpo a Moeze maro ynara karyke: Izyraeu tō arotoko Ejitu poe. ²⁷Toytose ynaroro oturuse Parao, Ejitu tuisary a, Ejitu poe Izyraeu tō arotohme.

Moeze turuse Ritonôpo a

²⁸Moeze maro tōturuse Ritonôpo ahtao Ejitu po, ²⁹ynara tykase ynororo: — Ywy ase Oesêkomo. Parao, Ejitu tuisary zuruko emero ynekarory oya.

³⁰Yrome Moeze a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

— Ritonôpo, tupime ya jotururu. Otãto jomiry etãko tuisa nae?

7 ¹Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Ynara tyrîko ase: ritôme sã orîko ase tuisa a; orui Arão oturuketyme tyrîko ase, ômiry ekaroneme. ²Arão zurûko mase emero ynekarory oya. Mame oturûko ynororo tuisa maro, Izyraeu tō aropotohme Ejitu nonory poe. ³Yrome tuisa aosenetupuhtoh tûpore sã tyrîpôko ase. Mame yjamitunuru ke toto enaroxitapākāko ase, Ejitu pōkomo. ⁴Ômirykō onetara exîko tuisa mana. Mame mokyro wānohnōko ase iiryhmatoh ke. Ypoetory tō arōko ase Ejitu poe, Izyraeu tomo. ⁵Mame tuānohse toto ahtao ya, ypoetory tō Izyraeu tō tarose ahtao ya Ejitu poe tuaro exîko mã toto: Ywy ase Ritonôpo emero Esemy.

⁶Mame Ritonôpo nyripohpyry tyrise Moeze a Arão maro, aomihpyry omipona. ⁷Tōturuse toto ahtao Ejitu tuisary a, ⁸⁰me jeimamyry Moeze nae kynexine, Arão ⁸³me jeimamyry nae kynexine.

Arão myxiry

⁸Ynara tykase Ritonôpo Moeze a, Arão maro:

⁹— Yjamitunuru enery se Ejitu tuisary ahtao, omoro Moeze, orui zuruko tymyxiry ematohme nono pona tuisa êpataka. Okoime anyhtãko mana.

¹⁰Mame morara tyrise Moeze a Arão maro. Toytose toto osêpatakamase tuisa maro. Tymyxiry tomase Arão a nono pona tuisa êpataka oximômākō neneryme. Mame okoime tanyhtase Arão myxiry. ¹¹Mame pyaxi tō tykohmase tuisa a, tuarohxo exiketomo. Isaaro tyrise eya xine. ¹²Tymyxiry tomase ahtao nono pona pyaxi tomo a okoime tanyhtase toto imyxirykō roropa. Yrome Arão myxiry a toto myxiry tō tonahse porehme. ¹³Morohne eneryhtao ro tuisa aosenetupuhtoh tûpore ro kynexine Ritonôpo nekarohpyry ae ro. Moeze tō omiry, Arão maro onymoipyra kynexine.

Iirymarykō apitorymano: tuna tanyhtase munume

¹⁴Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Ejitu tuisary aosenetupuhtoh tūpore mana. Ejitu poe ypoetory tō anaropopyra mana aporo. ¹⁵Kokoro pakeimo mokyro zupiko aytoryhtao Niro kuaka. Omyxiry aroko, okoime tanyhtase aexihpyry. Mame eraximatatoko tuna ehpioksi. ¹⁶Ynara kaxiko eya: “Ritonōpo epereu tō Esemy jenehpōase ourutohme: Ah ypoetory tō nytō toto ona pona jeahmatohme. Yrome Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra mexino. ¹⁷Seromaroro, āko Ritonōpo, inyiriy eneryke oya Ritonōpome aexiry waro exīko mase. Tuisa, seromaroro tuna etapāko ase nakuatao, sero ymyxiry ke. Mame sero tuna anyhtāko munume. ¹⁸Kana tō nakuāōkō orihnōko mā toto. Sero tuna su āko mana, tymo. Mame moro tuna xihpyry enyry se pyra exīko Ejitu pōkō mana.”

¹⁹Ynara tykase roropa Ritonōpo Moeze a:

— Kaxiko Arāo a, tymyxiry anŷtohme tuna tō poro, iporiry tō maro, ikuhpo tō maro, morohne tunary anyhtatohme munume. Ahtao munume exīko paxiha tō wewe risē ao, oripo tō topu risē ao roropa.

²⁰Ritonōpo nyripohpyry tyrise Moeze a Arāo maro. Tuisa ēpataka, ipoetory tō maro tymyxiry tanŷse Arāo a, tuna totapase eya nakuatao, munume moro tuna tanyhtase. ²¹Kana tō toorihse, tymo. toehse tuna, su āko xihpyryme. Tuna onēsaromepyra toehse Ejitu pōkomo. Emero esarykō po, Ejitu po munume toehse kynexine. ²²Yrome pyaxi tō a roropa tukuhse ahtao morara tyrise eya xine isaaro. Naeroro tuisa aosenetupuhtoh tūpore ro kynexine. Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze tō omiry Arāo maro onymoipyra kynexine. ²³Morarama toeramase tytapyi konōto taka ropa, torētyke pyra morohne pōko. ²⁴Eutary tō tahkase Ejitu pōkomo a emero, tuna ehpio tuna kurā zupitohme, moro tuna kuaō onēsaromepyra toexirykōke.

²⁵7me ėmepyyry taropose eya xine, tuna Niro totapase ahtao Ritonōpo a.

Pororu tomo

8 ¹Moromeipo ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Ytoko tuisa zuruse, kaxiko ynara āko Ritonōpo eya: “Ah ypoetory tō nytō toto sero nonory poe jeahmatohme. ²Toto anaropopyra awānohtorŷko ase pororu tō ke. ³Tuna Niro pehkāko pororu tō mana. Moro kuae tūtāko mā toto omōtohme tuisa tapyi konōto taka, tuisa nyhtoh taka te, etuety pona te, ipoetory tō tapyi taka te, imehnō tapyi taka te, wyi ritoh aka, ekeitoth aka, paxiha tō aka wyi riryhtao, enara. ⁴Pyhseky āko pororu tomo opona xine te, ahno pona te, utuisary tō pona, enara.”

⁵Ynara tykase roropa Ritonōpo Moeze a:

— Arāo zuruko tymyxiry anŷtohme tuna poro te, iporiry tō po te, pēkamā kō po te, pororu tō kohmatohme nakuae nono po pororu tuhke ehtohme Ejitu nonory po.

⁶Mame Ejitu tunary tō poro tymyxiry tanŷse Arāo a. Pororu tō tutūtase tuna kuae Ejitu nonory pehnōko sã porehme. ⁷Yrome pyaxi tō a roropa tukuhse ahtao pororu tō tonehpose Ejitu nonory pona.

⁸Mame Moeze tō tykohmapose tuisa a Arāo maro. Ynara tykase ynoro:

— Oturutoko Oesēkō Ritonōpo a pororu tō aropotohme ropa yna wino. Izyraeu tō aropōko ase amaro xine okyno tō zahkatohme onekarorykōme eya, tykase repe.

⁹Ynara tykase Moeze:

— Kure. Tākye ase jotururu poko Ritonōpo a opoko xine. Kaxiko ya otara ahtao jotururu se hma Ritonōpo a ākorehmatohme te, opoetory tō akorehmatohme te, ononory pōkō emero akorehmatohme, pororu tō aropotohme ropa atapyī konōto tae, imehnō tapyī tō tae roropa, tuna kuao rokē toto ehtohme.

¹⁰— Kokoro oturuko ypoko, tykase tuisa.

— Ū, morara tyrīko ase ōmihpyry ae ro, tykase Moeze. Mame zuaro exīko mase; imep̄y isā pyra mana, Ritonōpo rokene Kuesēkomo. ¹¹Owino xine pororu tō ytōko ropa, atapyī tō tae te, otuisary tō wino te, Ejitu pōkō wino porehme, enara. Tuna Niro kuao rokē pororu tō exīko mana.

¹²Mame tuisa tapyī tae tutūtase Moeze tomo, Arāo maro. Tōturuse Moeze Ritonōpo a pororu tō aropotohme ropa, inenehpotyā tuisa wānohtohme.

¹³Mame Moeze omiry totase Ritonōpo a: pororu tō toorihse tapyi tō tao te, tupito tō po te, ona po roropa, enara. ¹⁴Kaetoko tuhke tyrise Ejitu pōkomo a, pororu tomo. Su āko kynexine Ejitu nonory po porehme. ¹⁵Mame pororu tō toorihse exiry tonese ahtao tuisa a, aosenetupuhtoh tūpore toehse ropa, Ritonōpo nekarohpyry ae ro. Moeze tō onymoipyra toehse, Izyraeu tō anaropopyra tokurehse ynororo.

Azamo panono

¹⁶Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Kaxiko Arāo a: “Nono etapako omyxiry ke.” Mame Ejitu nonory po nono anyhtāko azamo panōme.

¹⁷Tymyxiry ke nono totapase Arāo a. Mame Ejitu nonory poro emero nono tanyhtase azamo panōme. Ahno poko toehse toto okyno tō poko roropa.

¹⁸Morara riry tukuhse pyaxi tomo a. Yrome azamo panō onyrisaromepyra toh kynexine. Ahno poko ro, okyno poko roropa azamo panō kynexine.

¹⁹Ynara tykase pyaxi tomo tuisa a:

— Azamo panō onyrisaromepyra ynanase Ritonōpo a rokē mokaro tyrise, tykase toto.

Yrome tūpore ro tuisa osenetupuhtoh kynexine. Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze omiry onenetupuhpyra kynexine, Arāo maro.

Moromoro

²⁰Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Kokoro pakeimo, tuisa ytoryhtao nakuataka ytoko eya oturuse. Kaxiko eya, ynara āko Ritonōpo oya: “Ah ypoetory tō nytō toto Ejitu nonory poe, jeahmase.

²¹Toto anaropopyra awahtao moromoro tō enehpōko ase awānohtohme te, opoetory tō maro te, ahno maro emero. Ejitu pōkō tapyī tō pehme exīko mā kehko moromoro ke. Nono pehme exīko moromoro ke. ²²Yrome ypoetory tō esary Kosē pynanohnōko ase, moroto moromoro pyra ehtohme. Morara ahtao zuaro exīko matose ywy, Ritonōpo taro ase sero nonory po. ²³Tyoro tyrīko ase ypoetory tomo a, opoetory tomo a ynyriry sā pyra. Kokoro morara tyrīko ase.”

²⁴Mame morara tyrise Ritonôpo a. Moromoro tuhke tomôse tuisa tapyĩ taka ipoetory tō tapyĩ taka roropa. Tyrohsē konōto kynexine Ejitu tō nonory po porehme.

²⁵Naeroro Moeze tō tykohmapose tuisa a, Arão maro. Ynara tykase ynororo:

— Ytotoko okyno tō zahkase onekarorykōme Oesēkō Ritonôpo a, yrome morara tyritoko taro Ejitu nonory po, tykase.

²⁶— Arypyra, tykase Moeze, morara zae pyra mana. Ynara exiryke: yna eky tō etapary yna a jahkatohme ynanekaroryme Ritonôpo a oenurukō zamaro pyra mana. Oryhpopākatorỹko mana. Mame yna zehno exĩko Ejitu pōkō nase. Yna etapāko topu ke mā toto. ²⁷Oseruao ěmehnōko ynanase yna ytory poko ahno esaka pyra. Moroto yna eky etapāko ynanase jahkatohme ynanekaroryme Ritonôpo yna Esemý a, aomihpyry omipona se yna exiryke.

²⁸Mame ynara tykase tuisa:

— Ÿ, ytotoko. Aaropotorỹko ase. Oekykō etapatatoko jahkatohme onekarorykōme Ritonôpo Oesēkomo a. Yrome mya nymyry pyra ytotoko. Oturutoko ypoko roropa, tykase Ejitu tuisary eya xine.

²⁹Ynara tykase Moeze:

— Jytoryhtao taroino oturũko ase Ritonôpo a moromoro tō aropotohme kokoro owino te, ipoetory tō wino te, ahno wino porehme, enara. Yrome yna onenekunohpyra ropa exiko. Ah Izyraeu tō nytō toto tynekarorykō zahkase, Ritonôpo tosēkō eahmaryme.

³⁰Mame tutūtase Moeze tuisa tapyĩ konōto tae. Tōturuse Ritonôpo a.

³¹Mame Moeze omĩry totase Ritonôpo a. Moromoro tō taropose ropa Ejitu tuisary poe te, ipoetory tō poe te, ahno poe emero, enara. Moromoro pyra toehse ipunaka. ³²Yrome tuisa osenetupuhtoh tũpore toehse ropa. Izyraeu tō anaropopyra tokurehse ropa ynororo.

Ejitu pōkō eky tō orihpōpyry

9 ¹Moraramé ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Ytoko tuisa zuruse ropa. Kaxiko eya Ritonôpo, epereu tō Esemý, ynara āko oya: “Ah ypoetory tō nytō toto sero nono poe jeahmase. ²Toto anaropopyra awahtao, ³tyrohsē konōto enehpōko ase oeky tō pona awānohtohme, kawaru tomo te, kameru tomo te, pui tomo te, kaneru tomo te poti tomo, enara. ⁴Ypoetory tō Izyraeu eky tō apiakāko ase toto ewomatohme. Ejitu pōkō eky tō rokē tyrohsē apoĩko mana, yrome Izyraeu tō eky tō orihpyra exĩko mana. ⁵Ywy Ritonôpo imenekano, kokoro morara tyritohme.”

⁶Yrokoko morara tyrise Ritonôpo a tōmihpyry ae ro. Tyrohsē tooehse Ejitu tō eky tō pona. Toorihse toto emero. Yrome Izyraeu tō eky tō orihpyra toh kynexine. ⁷Enenanō tonyohse tuisa a tuaro toehtohme. Turuse ynororo, Izyraeu eky tō orihpyra tokurehse toto porehme. Yrome aosenetupuhtoh tũpore ro kynexine. Izyraeu tō anaropopyra kynexine ynororo.

Zaozao toh enehpotopōpyry Ritonôpo a

⁸Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze tomo a Arão maro:

— Oemary ke oruno apoitoko apoto esary poe, ipahtohme kakoxi Ejitu tuisary ěpataka. ⁹Sapararahme oruno ytōko Ejitu nonory po porehme. Emero

esao zaozao toh exīko. Soporome exīko ahno pihpyry poko, okyno pihpyry poko, enara.

¹⁰Naeroro oruno tapoise Moeze a Arão maro. Tuisa ēpataka toytose toto. Mame Moeze a oruno tomase kakoxi. Zaozao toh toehse, soporome toehse roropa ahno pihpyry poko te, okyno pihpyry poko, enara. ¹¹Mame pyaxi tō oehsaromepyra toh kynexine Moeze ēpataka zaozao toh pokoino typihpyrykō poko, imehnō Ejitu pōkō pihpyry samo. ¹²Yrome Ritonōpo a tuisa osenetupuhthoh tyripose tūpore. Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze tō omiry onenetupuhpyra ro tuisa kynexine.

Konopoimo poko ekarōko

¹³Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Kokoro pakeimo ytoko osēpatakamase tuisa maro. Zuruko ynororo, ynara āko Ritonōpo epereu tō Esemy: “Ah ypoetory tō nytō toto sero nono poe jeahmase. ¹⁴Seromaroro oryhmatoth epukāko opona xine te, otuisary tō pona te, ahno pona, enara, zuaro oehtohkōme, sero nono po imep̄y ysā exikety pyra mana. ¹⁵Oryhmarykō se nymyry jahtao tyrohsē ke amarokō tonahse exiry porehme. ¹⁶Yrome isene ro onomōko ase, yjāmitunuru enepotohme oya xine juaro imehnō ehtohme sero nono pōkō porehme. ¹⁷Epyrypāko ro mase. Ypoetory tō Izyraeu anaropopyra roropa mase ononory poe. ¹⁸Naeroro kokoro konopoimo enehpōko ase, topu sā exikety maro, orēpyra exikety. Sero konopoimo onenepitopyra Ejitu pōkō mana. ¹⁹Morara exiryke oekykō enehtoko, jarao exiketō emero, tapyi tō taka. Omōpyra toto ahtao, konopoimo toehse ahtao, topuimo epukāko kaino. Mame orihnōko mā toto ahno tomo te, okyno roropa, enara.”

²⁰Toitoine enarom̄ye tuisa poetory tō toehse morara kary etaryke tyxa xine. Typoetory tō tarose eya xine tytapyikō taka, toky tō maro. ²¹Yrome imehnō tuisa poetory tō putupyra rokē kynexine. Typoetorykō tynomose eya xine jarao rokene, toky tō maro tutupikō po.

²²Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Oemary an̄yko kakoxi konopoimo oehtohme, topuimo maro. Ejitu nonory pona epukāko mana, emero ahno pona te, okyno tō pona te, otyro tōkehko pona tupito po.

²³Tymyxiry tan̄se Moeze a kakoxi. Konomeru tonehpose Ritonōpo a te, konopoimo maro te, nenenehkane nono poro porehme. Tonehpose eya ²⁴konopoimo, topu panō ke, nenenehkane maro, Ejitu nonory po porehme, okynano. Moro konopoimo, jamihme exiry panō exipitopyra kynexine Ejitu ehpitotopōpyry poe. ²⁵Ejitu poro porehme konopoimo a jarao exiketomo tonahkase, ahno tomo te, okyno tō roropa te, otyro tōkehko tupito tō po te, wewe roropa, enara. ²⁶Kosē nonory po rokē, Izyraeu tō esary po konopoimo oehpyra kynexine.

²⁷Moeze tykohmapose tuisa a, Arão maro. Ynara tykase ynororo:

— Toerypymase ywy seromaroro. Zae Ritonōpo Oesēkō mana. Ywy, ypoetory tō maro, azahkuru ynanase. ²⁸Oturuko Ritonōpo a. Epo mana konomeru, konopoimo topu tō maro! Aaropotoryko ropa ase. Taroino oneraximazomopyra ase oya xine, tykase tuisa.

²⁹Ynara tykase Moeze:

— Pata poe tutūtase jahtao jemary tō anŷnōko ase jotururume Ritonōpo Kuesēkomo a. Konomeru mynyhpānōko, konopoimo oehkehnōko. Moro eneryke oya zuaro exīko mase, sero nono Ritonōpo kyryryme mana. ³⁰Yrome zuaro ase, Oesēkōme Ritonōpo onenetupuhpyra ro matose opoetory tō maro.

³¹Mauru panō, otyro roropa anarykatyā tonahkase, tupuhtuke exiketomo te, tokure exiketō roropa. ³²Yrome tiriiku onenahkara exipyra ro exiryke.

³³Mame tuisa maro ehxīpo tutūtase Moeze pata poe. Tomary tō tanŷse eya tōtururume Ritonōpo Tosēkomo a. Mame konomeru tymynyhpāse, konopoimo roropa. ³⁴Yrome konopoimo te, konomeru roropa mynyhpātōpōpyry eneryke tuisa a, iirypyryme toehse ropa ynororo. Izyraeu tō anaropopyra toehse ropa ynororo ipoetory tō maro. ³⁵Mame Ritonōpo omihpyry ae ro, Moeze maro Izyraeu tō anaropopyra tuisa kynexine tynonory poe.

Taparara tō enehpotopōpyry Ritonōpo a

10 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Ytoko tuisa zuruse. Aosenetupuhtho tyripose ya tūpore, ituisary tō maro. Jomiry onetara ynaroro tyripose ya yjamtunuru enepotohme eya xine. ²Omūkurukō te, apakomotyākō zurutohme roropa oya xine imeīpo, Ejitu pōkō poremakatopōpyry poko ya te, yjamtunuru enepotopōpyry poko eya xine. Morarama tuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

³Moeze toytose Arāo maro tuisa zuruse. Ynara tykase toto eya:

— Ritonōpo epereu tō Esē ynara āko: “Otarahthao jomiry moīko mano? Jomiry omipona exīko mano? Ah ypoetory tō nytō toto sero nono poe jeahmase. ⁴Toto anaropopyra awahtao, kokoro taparara tō enehpōko ase xiaro. ⁵Nono onenesaromepyra exīko matose pehme exiryke taparara ke, Ejitu nonory po. Otyro enahnōko emero konopoimo nynomohpyry. Wewe roropa amoriry enahnōko mā toto. ⁶Atapyīkō pehkāko mā toto, otuisary tō tapyī tao roropa, ahno tapyī tao roropa. Sero oryhmatoth panō onenepitopyra omykomo, atamuru tō roropa moino ro.”

Morara tykase Moeze. Mame tutūtase ynororo tuisa tapyī tae. ⁷Mame ynara tykase tuisa poetory tō eya:

— Otara ahtao kuerekohmakehnōko mokaro nae? Ah mokaro orutua kō nytō toto tosēkō Ritonōpo eahmase. Tuaro pyra ro mahno Ejitu enahkatoh poko?

⁸Mame Moeze tō tarose ropa Arāo maro tuisa ēpataka ropa. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Jomi poe ytotoko Ritonōpo Oesēkō eahmase. Yrome zuaro se ase: onokākō ytōko nae?

⁹— Yna ytōko emero, tykase Moeze, yna poenō maro, tamuhpomākō maro. Yna mūkuru tō arōko ynanase, yna ēxiry tō maro te, yna eky tō maro: kaneru tomo te, poti tō maro te, pui tomo, enara. Otuhtoh konōto rīko ynanase Ritonōpo yna Esē eahmaryme.

¹⁰Ynara tykase tuisa:

— Otarama Ritonōpo amaro xine ytōko mana. Yrome opyxiākō anaropopyra ase opoenō maro. Tuaro ase oeparykō poko atamorepāko matose, yna rumekatohme. ¹¹Arypyra! Orutua kō rokē aropōko ase Ritonōpo eahmatohme, moro se awahtao xine.

Mame Moeze tō taropose Arão maro tuisa maro ehxīpo.

¹²Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Oemary anŷko Ejitu po taparara tō oehtohme. Oehnōko mā toto otyro enahkase emero, konopoimo nenahkahpyry akoīpyry enahkase.

¹³Tymyxiry tanŷse Moeze a Ejitu po. Tyryrykane tonehpose Ritonōpo a xixi tūtatoh wino. Tyryry tykase nono poro saereme, koko, enara. Mame tōmehse ahtao taparara tō tonehse tyryrykane a. ¹⁴Sapararahme toytose toto Ejitu poro porehme, taparara tuhke. Moro panono exipitopyra kynexine moino ro. Mokaro panō exipyra ropa exiry jumāme. ¹⁵Nono typehkase eya xine. Xinukutume toehse. Otyro akoīpyry tonahse eya xine, epery tōkehko wewe poko, konopoimo nenahkahpyry akoīpyry. Wewe ary te, onahpoty roropa, tonahkase eya xine Ejitu nonory po porehme.

¹⁶Taryporyke Moeze tykohmapose Arão maro tuisa a. Ynara tykase ynororo:

— Iirypyryme toehse ywy Ritonōpo Oesēkomo a, oya xine roropa.

¹⁷Seromaroro yyrypyry ikorokapoko Ritonōpo a. Oturuko roropa eya sero juānohtoh xihpyry aropotohme ropa ywinoino.

¹⁸Tuisa tapyī tae tutūtase ropa Moeze. Tōturuse ynororo Ritonōpo Tosemy a. ¹⁹Mame tyryrykane tonehpose Ritonōpo a xixi omōtoh wino jamihme exikety. Taparara tō tanŷse eya, tomase toto tuna konōto Tahpiremā kuaka emero porehme. Taparara pyra toehse ipunaka Ejitu nonory po. ²⁰Yrome Ritonōpo poe tuisa osenetupuhtoh tūpore exikehpyra toehse. Izyraeu tō anaropopyra kynexine ynororo.

Ikohmākatopōpyry

²¹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Oemary anŷko kakoxi, ikohmākapotohme Ejitu nonory poro porehme, xinukutume ehtohme ipunaka, moro xinukutumā apōko sã mā toto.

²²Tomary tanŷse Moeze a kakoxi. Tykohmāse Ejitu po. Oseruao ikohmamyry taropose ēmehpyra. ²³Imehnō onenesaromepyra Ejitu pōkō kynexine. Morara ahtao tytapyīkō tae tūtara toh kynexine. Yrome Izyraeu tō tapyī tao saereme kynexine.

²⁴Moeze tykohmapose tuisa a tyya. Ynara tykase ynororo eya:

— Ytotoko. Izyraeu tō aropōko ase Ritonōpo eahmase Oesēkomo. Opyxiākō arotoko opoenōkō maro. Yrome oeky tō: kaneru tomo te, poti tomo te, pui tō maro taro rokē exiko mā toto.

²⁵— Morara ahtao, tykase Moeze, — omoro ro okyno tō ekarōko mase yna a etapatohme, jahkatohme ynanekaroryme Ritonōpo yna Esē eahmaryme. ²⁶Morara se pyra ynanase. Yna eky tō arory se ynanase. Toiro okyno onynomopyra ynanase. Imenekary se ynanase toitoine ynanekaroryme Ritonōpo eahmatohme, yna Esēme. Morotona eporehkara ro yna ahtao, zuaro pyra ynanase onokākō etapāko ynanase ynanekaroryme Ritonōpo a.

²⁷Yrome Ritonōpo a tuisa osenetupuhtoh tūpore tyripose. Naeroro Izyraeu tō anaropopyra kynexine Ejitu poe.

²⁸Ynara tykase ynororo Moeze a:

— Epo hnae! Esyryhmako taroino! Jūme oehpyra ropa exiko tarona! Toehse ropa awahtao orihnōko mase!

²⁹ — Zae mase, jenepyra ropa mase jūme, tykase Moeze eya.

Iiryhmatopōpyry etyhpory, 10mano

11 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:
— Toiro Ejitu tuisary wānohtoh enehpōko ro ase Ejitu pōkō wānohtohme. Moromeīpo aaropotorŷko mana. Ajohpe pyra aaropotorŷko mā rahkene. ²Seromaroro Izyraeu tō zuruko, orutua komo, nohpo tō maro: uuru risē ekaropotohme parata risē roropa, Ejitu pōkomo a.

³Ritonōpo poe Izyraeu tō akorehmary se toh kynexine. Ajohpe pyra, Moeze tonetupuhse tuisa poetory tomo a, orutua imehxo exikety me.

⁴Mame tuisa turuse Moeze a, ynara tykase Ritonōpo: “Onoa ytōko ase Ejitu poro. ⁵Ononorykō poro porehme omūkuru kō osemazupu tō orihnōko mā toto: emero tapyi tao, tuisa mūkuru poe, jumy nymenekahpyry tuisame tymyakāme, erohkety mūkuru pona, tiriiku apory poko exikety. Orihnōko roropa okyno mūkuru tomo, apitoryme aenurutyamo. ⁶Ejitu poro kui āko mā toto, xitāko sam karyke. Sero panō exipitopyra kynexine moino ro. Ipanō exipyra ropa exīko jūme. ⁷Yrome Izyraeu tō esary po mynyhme rokē exīko. Kaikuxi tō roropa hoho kara exīko mā toto. Zuaro oehtohkōme, ywy, Ritonōpo Ejitu pōkō apiakāko ase Izyraeu tō wino.”

⁸Etyhporyme ynara tykase Moeze:

— Opoetory tō esā emero jupīko mā toto, tosekumuru po porohnōko mā toto jēpataka, “Ajohpāme sā ytotoke taroino. Izyraeu tō aroko porehme,” āko mā toto. Moromeīpo ytōko ase.

Tutūtase Moeze tohne tuisa oturutoh poe. ⁹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Ōmiry onetara tuisa mana, yjemitunuru ke ynyrityā ritohme osenuruhkatohme Ejitu po.

¹⁰Morohne tyrise Moeze tomo a Arāo maro, Ritonōpo jamitunuru enepotohme Ejitu tuisary ēpataka. Yrome Ritonōpo poe aosenetupuhtoh tūpore rokē kynexine. Izyraeu tō anaropopyra kynexine Ejitu nonory poe.

Epozakuroko Ritonōpo ytotohpory

12 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze tomo a Arāo maro Ejitu po:
²— Sero nuno apitorymāme exīko, jeimamyry ae oya xine. ³Ynara kaxiko Izyraeu tomo a emero: Ēmepyry 10mā po, sero nuno po emero jūkō kaneru menekāko, kaneru pyra ahtao poti menekāko tytapyi taōkō zotyme. ⁴Tuhke pyra itapyi taōkō ahtao, tokykō onōsaromepyra toto ahtao tytororo, imepŷ tapyi esē maro exīko mana oximaro toiro okyno apiakatohme eya xine. Tōsē apiakāko mā toto ahno pune ehtohme. ⁵Okyno menekāko kaneru mūkuru te, otarame poti orutuame atapuropyra exikety, toiro jeimamyry nae exikety. ⁶Mame kokonie pukuro Ēmepyry 14mā po, sero nuno po tokykō etapāko mā Izyraeu tō porehme. ⁷Imunuru pitiko ke omōtohehpory zonohnōko mā toto iratozome, kae roropa, enara. Mame moro tapyi tao moro tōsē ōnōko mā toto. ⁸Koko moro tōsē purūko mā toto ikarā po, tōtohme otyro itū exiketō maro, wyi iporutatohe maro pyra exikety maro. ⁹Moro tōsē onōpyra matose onupurupyra ahtao, tahnose ahtao tuna maro roropa onōpyra matose. Okyno tytororo purūko matose, zupuhpyry maro, jaxiry

tō maro te, erery te, eano tōkehko purūko matose ikarā po. ¹⁰Tōsē akoipyry onukurākara ehtoko yrokokoro. Akoipyry ahtao jahkatoko. ¹¹Otupohtotoko, asapatūkō amurutoko roropa, omyxirykō apoitoko. Taryporyke sã mokyro pū ōnōko matose. Sero mā Paxikoame, Otuhtoh Epozakuroko jeahmatohme Ritonōpo Oesēkomo.

¹²— Sero koko ytōko ase Ejitu nonory poro imūkurukō apitorymākō etapase emero, ahno mūkuru tomo te, okyno mūkuru tomo, enara. Ejitu pōkō ritō tō wānohnōko ase porehme. Ywy ase Ritonōpo. ¹³Munu, tapyi omōtoehpiiry poko eneryhtao ya enetupuhnōko ase Izyraeu tō tapyīme exiry poko. Ejitu pōkō wānopryhtao ya, moro munu eneryhtao ya, epozakuroko ytōko ase etypohpyra ase, oryhmarā xine exīko ase. ¹⁴Mame emero ikonopory punero oseahmāko matose sero ěmepyry ae. Jeahmāko roropa matose wenikehpyra oehtohkōme; ywy, Ritonōpo, ynyrihpyryme moro. Oseahmatoh Epozakuroko ytotoōpyry poko tyriko matose oseahmatohme. Apakomotyā roropa morara tyriko mā toto jūme.

Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra

¹⁵Mame 7me ěmepyry wyi enahnōko matose iporutatoh maro pyra exikety. Porutapỹ rokē enahnōko matose. Naeroro ěmepyry apitorymā po porutakety ipahtoko emero aypyra ehtohme atapyikō htao. Morarame ěmepyry apitorymā poe 7mā pona wyi iporutatoh maro enapryhtao imepyny a mokyro taroposēme exīko mana ypoetory tō Izyraeu tō winoino. ¹⁶Ěmepyry apitorymā po te, 7mā po roropa oximōme ehtoko Ritonōpo eahmatohme. Moro ěmepyry tō ae erohpyra exīko matose, yrome tonahsē riry poko erohnōko ro matose. ¹⁷Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, emero jeimamyry ae. Sero nuno po, sero ěmepyry po, ōseahmatohkō tyritoko, wenikehpyra oehtohkōme, seroae Ejitu nonory poe Izyraeu tō tarose ya. Naeroro sero oseahmatoh tyripōko ase oya xine jumāme onytyromara ehtohme. Jūkō tumūkuru tō amorepāko mā toto, moro ynyripohpyry poko. ¹⁸Kokonie pukuro ěmepyry 14mā poe, nuno apitorymā po, ěmepyry 21 pona kokonie pukuro nuno apitorymā poro, ourukō enahnōko matose porutapỹ rokene. ¹⁹7me ěmepyry pune iporutatoh pyra atapyi tao tyritoko. Ynara exiryke wyi enapryhtao iporutatoh maro, moro 7me ěmepyry ae, katonōme ahtao ro ehse ononory po te, Izyraeume exikety ahtao ro, taroposēme exīko Izyraeu tō winoino. ²⁰Naeroro moro 7me ěmepyry ae tonahsē iporutatoh maro onenahpyra ehtoko. Atapyikō tao wyi porutapỹ risē tonahsēme exīko mana.

Epozakuroko apitorymano

²¹Izyraeu tō tamuximākō tykohmapose Moeze a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Okyno imenekatoko kaneru te, kaneru pyra ahtao, poti etapatohme kuohkōme, Izyraeu tō emero oseahmatohme, Epozakuroko ytosē poko.

²²Otyro hissopo amoriry apoitoko ehxikatohme munu ke paxiha ao. Mame atapyikō omōtoehpiiry isymako, iratozo tomo te, epoe, enara. Mame tūtara matose tapyi tae ěmehtoh pona. ²³Ejitu pōkō etapase Ritonōpo ytyryhtao moro munu enēko mana omōtoehpiiry poko. Tynenyokyhpyry

anaropopyra mana atapyi tō taka oetapatohkōme. ²⁴Ynyriphopyry oya xine omipona ehtoko jūme; amarokomo te, opoenomo te, apakomotyā roropa, enara. ²⁵Oytorykohtao Ritonōpo nekarory pona, ononorykō pona, Ritonōpo omihpyry omipona jeimamyry ae oseahmatoko sero samo, eahmaryme. ²⁶Morame opoenōkomo a ekaroporyhtao: “Oty kary se sero oseahmatoh nae?” ²⁷Ynara āko matose: “Kuekykō etapāko sytatose Epozakuroko aytotopōpyry poko Ritonōpo eahmatohme, Ejitu po kytapyikō epozakuroko toytose Ritonōpo exiryke. Etypohpyra kynexine Izyraeu tapyikō tao. Ejitu tō totapase eya, yrome Izyraeu tō typynanohse eya.”

Morame tosekumuru po typorohse Izyraeu tomo, Ritonōpo eahmaryme Tosēkōme. ²⁸Mame toytose toto. Tyrise eya xine emero, Ritonōpo nyriphopyry Moeze tomo a Arāo maro.

Ejitu pōkō mūkuru tō orihtopōpyry

²⁹Onoa Ejitu pōkō mūkuru tō osemazuhme aenurutyā totapase Ritonōpo a emero tapyi tao; tuisa mūkuru osemazupu tumy myakāme exikety poe, āpuruhpyry tao exikety mūkuru pona, okyno poenō roropa totapase eya. ³⁰Moro koko ae ro tynyhtoh poe towōse tuisa te, ipoetory tomo te, Ejitu pōkō emero. Ejitu poro ahno kynexine xitāko, kui āko toiro imūkuru toorihse exiryke emero tapyi tao. ³¹Moro koko ae ro Moeze tykohmapose tuisa a, Arāo maro. Ynara tykase:

— Ytotoko taroino! Amarokomo, Izyraeu tō maro porehme! Ynonory irumekatoko. Ytotoko Ritonōpo Oesēkō eahmase onekaropohpyrykō ae ro ya. ³²Oeky tō arotoko, kaneru tomo te, poti tō maro te, pui tōkehko maro. Ytotoko taroino. Ekaropoko Ritonōpo a kure rokē jyritohme.

³³Taryporyke Izyraeu tō aropory se toehse Ejitu pōkomo. Ynara tykase toto:

— Ytopyry awahtao xine orihnōko ynanase porehme.

³⁴Naeroro wyi risē tapoise porutap̄y Izyraeu tomo a, emero tapyi taōkomo a, paxiha aka tyrise eya xine, tyōtose kamisa ke arotohme tymota po xine. ³⁵Mame Moeze omihpyry ae ro Ejitu pōkomo a uuru risē tokaropose Izyraeu tomo a te, parata risē maro te, upo roropa. ³⁶Ritonōpo poe mōkomo tokarose Ejitu pōkomo a, ekarory se toexirykōke Izyraeu tomo a, emero tokaropose ahtao eya xine. Morara Ejitu pōkō mōkomory kurā tarose Izyraeu tomo a.

Ejitu rumekatoṗpyry Izyraeu tomo a

³⁷Morame Izyraeu tō toytopitose pupu po Ramese poe Sukote pona. 600 miume orutua kō kynexine, nohpo tō onukuhpyra tuhke aehtohkomo te, poetohiti roropa te, tamuhpomākō roropa, enara. ³⁸Toto maro imehnō kynexine tuhke, toky tō maro tuhke kaneru tomo te, poti tomo te, pui tomo, enara. ³⁹Mame wyi tyrise Izyraeu tomo a iporutatoh maro pyra. Moro wyi risē tonehse tymaro eya xine Ejitu poe. Taryporyke Ejitu poe toto taropose Ejitu pōkomo a exiryke tonahsē onyrisaromepyra toh kynexine, wyi roropa onyrisaromepyra toh kynexine iporutatoh maro. ⁴⁰430me jeimamyry taropose Izyraeu tomo a Ejitu po. ⁴¹Morame moro 430mākō tōtyhkase ahtao moro ēmepyry ae ro tutūtase Ritonōpo poetory tō emero porehme. ⁴²Moro koko toto enēko Ritonōpo kynexine toto arotohme Ejitu poe. Moro

koko Ritonôpo eahmatohme toehse jüme. Moro koko tõseahmarykõme nyhpyra Izyraeu tõ porehme Ritonôpo omihpyry omi poe.

Epozakuroko poko ripotopõpyry Ritonôpo a

⁴³Ynara tykase Ritonôpo Moeze tomo a Arão maro:

— Ynara tyripõko ase oya xine Epozakuroko jytopotopõpyry poko. Moro Otuhtoh Epozakuroko poko otuhnõko Izyraeu tõ rokene. Imehnomo a moro onenahpopyra ase. ⁴⁴Yrome opoetory tõ, topehahse exiketõ oya xine, otuhnõko mã toto aĩkõpotapihpyry tysahkase ahtao. ⁴⁵Imehnõ Izyraeu tõ kara otuhpyra mã toto, axĩtao rokẽ tõsesarise toto ahtao te, okynahxo ehse exiketõ roropa amaro xine topehke erohketõme toto ahtao ro otuhpyra mã toto. ⁴⁶Moro otuhtoh tõnõko matose tapyi tao, moro tao tupuruse ahtao: moro tae anaropyra ehtoko imepỹ pona. Kaneru zehpyry onyтахkara ehtoko ipunaka. ⁴⁷Jomi poe Izyraeu tõ emero moro otuhtoh enahnõko mã toto jeahmaryme. ⁴⁸Imehnõ onenahpyra mã toto tyaĩkõpotapihpyry onysahkara exiketomo. Yrome imehnõ amaro xine ehse exiketõ moro otuhtoh poko tõtukuru se ahtao jeahmatohme, ah apitoryme aĩpotapihpyry tysahkase nexino imehnõ itapyĩ taõkõ maro, orutua komo te, poeto tõ maro. Moromeĩpo Otuhtoh Epozakuroko poko otuhnõko mana Izyraeume aenurutyã samo. ⁴⁹Sero jomihpyry omipona exiko Izyraeu tõ aenurutyã Izyraeu nonory po te, imehnõ nonory poe aehtyã roropa amaro xine ehtohme.

⁵⁰Mame Izyraeu tõ emero Ritonôpo nyripohpyry omipona toehse, inyripohpyry Moeze tomo a, Arão maro. ⁵¹Moro ėmepýry ae Ejitu poe Izyraeu tõ tarose Ritonôpo a, oxiekyrymãkõ porehme.

Osemazupu tõ Ritonôpo poenõme

13 ¹Ynara tykase Ritonôpo Moeze a:
²— Osemazuhme aenurutyã umũkurume mã toto. Okyno mũkuru osemazuhme aenurutyã roropa jekyme mã toto.

Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra

³Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Wenikehpyra ehtoko sero ėmepýry poko. Seroae Ejitu turumekase oya xine. Moroto imehnõ namotome mexiatose. Sero ėmepýry ae amarokõ tonehse Ritonôpo a tyjamitunuru ke. Wyi porutatoh maro onenahpyra ehtoko. ⁴Ejitu rumekãko matose seroae, nuno apitorymã po, nuno apipe po. ⁵Tõmihpyry tokarose Ritonôpo a atamuru tomo a kananeu tõ nonory ekarory poko oya xine te, heteu tõ nonory te, amoreu tõ nonory te, heweu tõ nonory te, jepuseu tõ nonory, enara. Moro nono kure mana otyro zamaro exikety. Tarose awahtao xine eya morotona otuhtoh konõto tyritoko oeahmatohkõme nuno apitorymã po, emero jeimamyry ae. ⁶7me ėmepýry ae wyi enahnõko matose iporutatoh maro pyra ipunaka. Mame ėmepýry 7mã po otuhtoh konõto rĩko matose Ritonôpo eahmatohme, Oesẽkomo. ⁷Sero 7mã ėmepýry ae wyi enahnõko matose iporutatoh maro pyra. Naeroro ononorykõ po porehme iporutatoh ipahtoko, iporutatoh pyra ehtohme ononorykõ po, wyi porutatoh risẽ pyra ehtohme roropa. ⁸Sero ėmepýry ae opoenõkõ zurutoko onyryrykõ poko: Serara rĩko sytatose Ritonôpo nyrihpyry pokoino Ejitu nonory poe toesyryhmase

kuahtao xine. ⁹Sero otuhtoh konōto enetupuhpotohme exīko oya xine imykyhpyry samo oemary poko te, opery poko roropa. Ākorehmatorŷko mana wenikehpyra oehtohkōme, Ritonōpo omihpyry otururu poko, atamorepary poko, enara. Tyjamtunuru ke Izyraeu tō tarose Ejitu poe. ¹⁰Naeroro oseahmatoko sero ėmepyyry ae, sero nuno po jeimamyry ae rokene.

Omūkuru tō apitorymākomo

¹¹Ritonōpo Oesēkō aarotorŷko mana kananeu tō nonory pona, tōmihpyry ae ro atamuru tomo a. Morarame sero nono ekaroryhtao oya xine, ¹²emero mūkuru apitoryme aenurutyā ekarōko matose Ritonōpo a, emero okyno mūkuru apitoryme aenurutyā roropa Ritonōpo ekyme mā toto. ¹³Yrome jumēta mūkuru apitorymā se awahtao xine oekyme, kaneru mūkuru ekaroko Ritonōpo a. Yrome oekyme ise pyra awahtao jumētu orihmanohpōko matose, ipymyry tohkāko rokene. Ahno mūkuru apitorymākō emero epekahtoko roropa. ¹⁴Imēipo opoenōkō oturuporyhtao oya xine: “Oty kary morohne?” toto ezuhnōko matose: “Tyjamtunuru ke Ritonōpo a tarose yna Ejitu poe. Moroto imehnō namotome ynanexiase. ¹⁵Yna aropory se pyra Ejitu tuisary ahtao Ritonōpo omipona pyra, Ejitu pōkō mūkuru tō apitorymākō totapase Ritonōpo a, ahno poenomo te, okyno poenomo, enara. Morara exiryke okyno mūkuru apitorymākō ekarōko ynanase ynanekaroryme Ritonōpo a. Epehpyry ke rokē yna mūkuru apitorymākō epekahnōko ynanase. ¹⁶Morara tyrīko ynanase wenikehpyra ehtohme, enetupuhpotoh mykyry sā yna emary poko te, yna pery poko roropa; wenikehpyra ynanase yna arotopōpyry poko Ritonōpo a Ejitu poe, tyjamtunuru ke.”

Akurū xikihme exikety, apoto roropa

¹⁷Morarame Izyraeu tō taropose ahtao tuisa a Ejitu nonory poe, tarose toto Ritonōpo a topohme pyra, pirixteu tō esemary ae pyra. Ynara tōsenetupuhse Ritonōpo: Izyraeu tō eramary ropa Ejitu pona se pyra ase. Otarama pirixteu tō maro osetapary kurūke toeramarykō se exiko mā toto. ¹⁸Morara exiryke tarose toto eya ona esemary ae tuna konōto Tahpiremā ehpixoxi. Ejitu poe Izyraeu tō toytose atakenaka, soutatu tō samo, osetapakētō samo. ¹⁹Joze ekepyry tarose Moeze a, ynara exiryke, Izyraeu tō omihpyry tokaropose Joze a orihpyra ro tahtao moro riry poko. Ynara tykase ynororo: “Aarorykohtao Ritonōpo a taroino jekepyry arotoko amaro xine.”

²⁰Sukote poe toytose Izyraeu tomo Etā pona osesarise. Moroto ahno esary pyra ona ehpio kynexine. ²¹Saereme ahtao toto esemazupurume toytose Ritonōpo akurū, xikihme exikety samo, toto esemary enepotohme eya xine. Koko toehse ahtao toto esemazupurume toytose ynororo apoto xikihme exikety samo, toto esemary zeipotohme, Izyraeu tō ytotohme saereme ahtao te, koko ahtao, enara. ²²Moro akurū xikihme exikety toto esemazupurume exikehpyra kynexine saereme ahtao. Koko moroto ro apoto xikihme exikety sā exikehpyra kynexine.

Tuna konōto Tahpiremā akuohtopōpyry

14 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²— Izyraeu tō zuruko toto eramatohme ropa, osesarise Pi-Hairote etonie, irānao, Mikitou poe tuna konōto Tahpiremā pona, Paau-Zepō

pütokoxi. ³Izyraeu tō tytahse, ekarōko Ejitu tuisary mana. Ytoytōko rokene, aza rokē ahno esao pyra. ⁴Mame tuisa aosenetupuhtoh ripōko ase tūpore oekahmatohkōme, mame iporemākapōko ase soutatu tō maro, yjamtunuru enepotohme. Ejitu pōkō juaro exīko mā toto, ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Mame aomipona toehse Izyraeu tomo.

⁵Mame Ejitu tuisary turuse ahtao ipoetory tomo a, Izyraeu tō toepase mā toto owinoino, tokarose ahtao, toetyorōmase ynororo ipoetory tō maro. Ynara tykase toto:

— Enetoko ke kynyrihpyrykomo! Kynamotokō Izyraeu tō taropose kyya xine. Epāko mā toto kywinoino xine!

⁶Mame tykanary tukurākapose tuisa a, soutatu tō maro. ⁷Toytose ynororo tykanary tō maro emero, etonatohme. 600me tykanary tō kurākō tarose eya, tošēke exiketomo, tuisa poetory tomo. ⁸Mame Ritonōpo poe Ejitu tuisary osenetupuhtoh tūpore ro kynexine. Izyraeu tō tokahmase eya. Ytōko Izyraeu toh kynexine orēpyra exiketō samo. ⁹Mame toytose Ejitu pōkomo, kawaru tō maro te, tykanary tō maro aronanō maro etonatohme. Izyraeu tō tokahmase eya xine. Toeporehkase toto Izyraeu tō osesaritoh pona, tuna konōto Tahpiremā ehpiokoxi, Pi-Hairote pütokoxi, Paau-Zepō pütokoxi roropa.

¹⁰Tuisa tō tonese ahtao Izyraeu tomo a soutatu tō maro enaromyke toehse toto. Kui tykase toto Ritonōpo a takorehmapotohkōme. ¹¹Ynara tykase toto Moeze a:

— Yna ekepyry zonētoh nae nexiase Ejitu po. Oty katohme yna menehno xiaro sero ona pona, ahno esaka pyra yna orihtohme? Eneko ke onyrihpyry, Ejitu poe yna enepyryke oya. ¹²Oty tykase yna oya Ejitu po kuahtao xine? Ah ynanexino tehme rokene, Ejitu pōkō namotome. Kurehxo yna a Ejitu tō namotome yna exiry. Popyrahxo yna orikyry taro ona po!

¹³Yrome toto tozuhse Moeze a. Ynara tykase ynororo:

— Oserehpyra ehtoko! Enaromyra ehtoko! Epara ehtoko! Orēpyra ehtoko. Opynanopyrykō Ritonōpo a enēko matose seroae! Mokaro Ejitu pōkō onenezomopyra ropa exīko matose. ¹⁴Tehme rokē ehtoko oepetōkara poremākapōko Ritonōpo mana.

¹⁵Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Oty katohme ākorehmapōko matou ya? Kaxiko eya xine mya toto ytotohme. ¹⁶Omyxiry anŷko tuna epoe. Atapiakāko tuna mana Izyraeu tō ytotohme nono tonore poro, tuna konōto Tahpiremā rānakuroko. ¹⁷Ejitu pōkō osenetupuhtoh ripōko ase tūpore. Izyraeu tō ekahmāko mā toto tuna kuaka. Mame Imehxo jekarōko imehnō mana, Ejitu tuisary te, soutatu tō maro te, ikanary tō aronanō maro toto poremākaporyhtao ya. ¹⁸Ejitu pōkō poremākaporyhtao ya tuaro exīko mā toto, ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

¹⁹Mame toesyryhmase Ritonōpo nenyokyhpyry Izyraeu tō esemazupuru poe, toto mykakoxi. Akuru xikihme exikety roropa toesyryhmase ²⁰irānakuroko Ejitu tō maro Izyraeu tō maro. Moro akurū kynexine ikohmamyhpyry sā Ejitu tomo a. Yrome saereme toehse Izyraeu tomo a. Naeroro Ejitu tō soutatu tō oseporypyra toh kynexine Izyraeu tō maro koko.

²¹Tomary tanŷe Moeze a tuna epozakoxi. Tyryrykane jamihme tonehpose Ritonōpo a xixi tūtatoh wino tuna aropotohme. Tyryry kary poko tōmehse moro tuna konōto esahpyry nono tonore toehse. Moro tuna tapiakase,

²²Izyraeu tō toytose tuna konōto kuroko nono tonorē poro. Apuru sā kaetokohxo tuna toehse toto esemary ehpikuroko, apotunuru wino, ipozery wino, enara. ²³Toto tokahmase Ejitu pōkomo a toto apoitohme repe, osema ae tuna rānakuroko, kawaru tō maro te, ikanary tō maro kawaru aroponanō maro. ²⁴Ēmehsasaka ahtao Ejitu pōkō tonese Ritonōpo a akurū xikihme exikety poe apoto xikihme exikety maro. Enaromŷke tyripose toto eya. Tōserehse toto. ²⁵Kahu tō ytory tupime toehse. Ritonōpo poe ipupuru tō tomōse nono aka. Ytopŷme toehse toto. Ynara tykase Ejitu pōkomo:

— Ehmaropa! Sepatone Izyraeu tō wino! Toto akorehmāko Ritonōpo mana. Kuakorekehkatorŷko nase.

²⁶Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Oemary anŷko tuna epozakoxi tuna oehtohme ropa Ejitu pōkō nerymapotohme kahu tō maro te, kawaru tō aroponanō maro.

²⁷Tomary tanŷe Moeze a tuna epozakoxi. Mame tōmehse ahtao tuna konōto toehse ropa apitoryme toehtopōpyry samo. Ejitu pōkō tutūtarykō tukuhse tuna konōto kuae repe. Yrome Ritonōpo a tynerymapose toto tuna kuaka. ²⁸Tuna konōto toeramase, ikanary tō tyneryse te, kawaru tō maro, Ejitu tō soutatu tō maro porehme, Izyraeu tō ekahmahpōkomo tuna konōto kuaka. Osepynanohpyra toh kynexine porehme. ²⁹Yrome Izyraeu tomo a tuna konōto takuohse nono tonore poro kaetokohxo tuna toehse ahtao apuru samo apotunuru wino, ipozery wino, enara.

³⁰Moro ěmepyry ae Izyraeu tō typynanohse Ritonōpo a, toto anapoipyra Ejitu pōkō ehtohme. Mokaro Ejitu pōkō ekepyry tonese isawā po tuna ehpikuroko Izyraeu tomo a. ³¹Ritonōpo jamitunuru tonese ahtao Izyraeu tomo a Ejitu pōkō poremākapory poko, Ritonōpo tonetupuhse eya xine. Aomipona se toehse toh kynexine. Moeze omipona se roropa toehse toto.

Moeze eremiatopo

15 ¹Mame toremiasse Moeze tomo Izyraeu tō maro Ritonōpo Tosēkō eahmaryme. Ynara tykase toto:

— Eremiāko ase Ritonōpo eahmaryme

typoremākapose toto eya exiryke,

orēpyrahxo toexiryke,

kawaru tō tomase eya,

kawaru aronanō maro tuna konōto kuaka.

²Jewomane jamihme Ritonōpo mana.

Eya typynanohse ywy;

Ritonōpo Jesēme mana, eahmāko ase.

Papa Esēme mana, eremiāko ase,

Imehxo Aexiry poko.

³Ritonōpo etonaketyme mana.

Esety mā Ritonōpo.

⁴Tuna konōto kuaka Ejitu soutatu tō tomase ikanarykō maro.

Soutatu tō esā, imehxo exiketō tynerymapose tuna konōto Tahpiremā kuaka.

⁵Tynerymase toto tuna konōto zueme exikety a.

Topu sã tyneryse toto zue aka.

- ⁶ Ritonõpo, jamihmehxo oemary apotunuru wino mana,
osenuruhkãko ynanase oepetõkara etohtohkary eneryke yna a.
- ⁷ Emero motye orëpyra mexino.
Oepetõkara poremãkapory poko,
toto zehno oexiryke jahkãko mase
onahpoty samo tonore ahtao.
- ⁸ Typũmase oya, tuna kaetokohxo toehse.
Pohkane tũ tũnuhse xikihme, apuru samo pata zomye.
Tũpore toehse tuna konõto zue ao, jeru samo.
- ⁹ Kuepetõkara ynara tykase:
“Mokaro ekahmãko sytatose, toto apoiko sytatose,
Imõkomory emero apoiko sytatose, kymõkomorykõme.
Kypyrekõ ke toto poremãkapõko sytatose.”
- ¹⁰ Yrome Omoro, Ritonõpo,
typũmase oya ahtao Ejitu põkõ tyneryse,
zue aka tomõse toto xũpu samo, pohkane xihpyry kuaka.
- ¹¹ Imepỹ ritõ apanõ pyra mana, Ritonõpo!
Onoky nae kurano, Imehxo Exiketyme apanono?
Onokãkõ tyjमितunuru ke tyrĩko nae,
typoetory tũ ewomãko roropa nae?
- ¹² Oemary tanỹse ahtao oya āpotunuru wino,
mokaro tonahkase nono a, yna ekahmahpõkomo.
- ¹³ Yna pyno oexiryke, opoetory tũ arõko mase typynanohse toto
oya,
ajamitunuru ke tarose toto oya ononory kurã pona, Ritonõpo.
- ¹⁴ Onyrihpyry poko totase imehnõ nonory põkomo a,
tykytyky ãko mã toto enaromỹke toexirykõke.
Pirixteu tũ oserehnõko mã toto.
- ¹⁵ Etõ põkõ tamuximãkõ roropa tonaroxitapãse mã toto.
Moape põkõ jamihmãkõ typoremãse mã toto.
Kanaã põkõ emero tykytyky ãko mã toto.
- ¹⁶ Enaromỹke toehse toto,
ouno mã toto ipunaka.
Ajamitunuru eneryke tyya xine
totypohse mã toto, topume anyhtahpyry sã toexirykõke,
opoetory tũ ytoytory eneryke tyya xine,
opoetory tũ typynanohse oya Ejitu põkõ namotome toto ahtao.
- ¹⁷ Toto enehnõko mase, ypy pona,
oesary pona onymenekahpyry oesaryme,
Atapyĩ esaryme, onyrihpyry esaryme.
- ¹⁸ Ritonõpo, yna Esemý,
yna Tuisary Imehxo mase,
jũme exikehpyra mase.

Miriā eremiatopo

¹⁹Tuna konōto takuohse Izyraeu tomo a nono tonore poro. Yrome tykanarykō tarose ahtao Ejitu pōkomo a, kawaru tō maro Izyraeu tō ekahmaryme, tuna tonehpose ropa Ritonōpo a toto nerymapotohme.

²⁰Urutōme Miriā kynexine Arāo oryxiry. Pāteru tapoise eya imehnō nohpo tō emero imaro toehse, pāteru tō etōko, wāko toto. ²¹Mame toremiase Miriā, toto netaryme. Ynara tykase:

— Eremiatoko Ritonōpo eahmaryme,
typoremākapose toto eya,
Imehxo toehse ynororo ipunaka;
kawaru tō tomase eya,
kawaru aronanō maro tuna konōto kuaka.

Tuna itunety

²²Mame Izyraeu tō tarose Moeze a tuna konōto Tahpiremā poe ona Sua pona. Oseruao tōmehse toytorykō poko toto ona poro, tuna zupiry poko repe. ²³Toeporehkase toto Mara pona. Yrome moro tuna onēsaromepyra toh kynexine, itū exiryke. Morara exiryke moro esety Mara kynexine. ²⁴Tykerekeremase toto Moeze netaryme; tōturupose toto:

— Oty ēnōko ynanae? tykase toto.

²⁵Jarao tōturuse Moeze yronomyryme Ritonōpo a takorehmatohme. Mame wewe zokonaka tonepose Ritonōpo a eya. Moro wewe tōmase eya ahtao tuna kuaka, tuna kure toehse toto okurume.

Moroto tōmihpyry tokarose Ritonōpo a eya xine, Aomipona toto ehtohme. Moroto tukuhse roropa toto Ritonōpo a. ²⁶Ynara tykase ynororo eya xine:

— Tomeseke awahtao xine jomihpyry poko, zae ehtoh riryhtao oya xine roropa, jomihpyry omipona awahtao xine awānohpyra xine exīko ase tyrohsē ke Ejitu pōkō wānohtopōpyry ke. Ywy ase Ritonōpo okurākanekomo.

²⁷Moromeīpo toeporehkase Izyraeu tomo Erī pona. Moroto 12me tuna eutary nae kynexine te, 70me airiki panō roropa. Moroto tōsesarise toh kynexine tuna eutary tō pūto.

Manā, aramixi tomo

16 ¹Morotoino Erī poe toytose Izyraeu tomo ona Xī pona, irānaka Erī poe ypy Xinai pona. Toeporehkase toto morotona ēmepyy 15mā po, nuno 2mā po, Ejitu rumekatopōpyry poe. ²Moroto, ona tonorē po Moeze tō netaryme Arāo maro tykerekerepaitose ropa toto. ³Ynara tykase toto eya xine:

— Kurehxo yna a exiry toorihse yna ahtao Ejitu po! Moroto tōsē nae ynanexiase. Typorohse yna ahtao otuhtohme tuesapare toehse yna. Yrome kuenepyatose ahno esaka pyra ynaemitapamyryke orihtohme, emero porehme.

⁴Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Seromaroro wyi enehpōko ase kapu ae konopo samo. Ahno tūtāko mā toto tytapyīkō tae kokoro rokene tynapyrykō anŷtohme ipune xine ehtohme. Morarama toto kuhnōko ase, jomiry omipona toto ehtoh waro jehtohme.

⁵Ēmepyry 6mā po asakoro ěmepyry pune ehtoh tynapyrykō anŷnōko mā toto ikurākatohme.

⁶Mame ynara tykase Moeze tō Arāo maro imoihmākomo a:

— Seroae mōtahtao zuaro exīko matose, Ritonōpo Oesēkomo a tonehse matose Ejitu poe. ⁷Kokoro pakeimo Ritonōpo ezuru imehxo exikety enēko matose, tykerekematopōpyry oya xine totase eya exiryke. Yna kerekeremaryhtao oya xine, yna poko pyra, Ritonōpo kerekere māko matose aomipona exikety me rokē yna exiryke.

⁸Tōturuse ro Moeze eya xine:

— Ritonōpo Oesēkō Mokyro tōsē ekaroneme kokonie pukuro te, wyi ekaroneme roropa pakeimo, ōmihpyrykō totase eya exiryke ikerekere maryhtao oya xine. Yna kerekere maryhtao oya xine Ritonōpo kerekere māko matose.

⁹Mame ynara tykase Moeze Arāo a:

— Kaxiko imoihmākomo a, toto oehtohme xiaro Ritonōpo Kuesēkō ěpataka, tykerekematopōpyry totase eya exiryke.

¹⁰Toto zururuhtao Arāo a, tōsenuhmase toto ona pona. Ritonōpo ezuru imehxo exikety tone se eya xine akuruhtao. ¹¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹²— Ykerekere matopōpyry Izyraeu tomo a totase ya. Kaxiko eya xine. Seroae ro kokonie pukuro tōsē ōnōko mā toto. Mame kokoro pakeimo wyi ohnōko mā toto. Tuesapare exīko mā toto. Tuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo, toto Esemy.

¹³Mame kokonie pukuro aramixi panō tooehse tuhke. Nono typehkase Izyraeu tō esary po. Mame yrokokoro pakeimo onahpoty tahxikure kynexine toto tapyī tō zomye. ¹⁴Morame moro axitaku tonore toehse ahtao isawā po ona po ohpetu tōxinamase, tonahsē kāseme exikety mauru panono. ¹⁵Moro eneryhtao Izyraeu tomo a zuaro pyra toh kynexine. Tōturupose toto oseya xine:

— Otyhkoh seny? tykase toto.

— Sero Ritonōpo nenehpohpyry anapyrykōme, tykase Moeze. ¹⁶Ynara tykase Ritonōpo tyripotohme oya xine: “Emero matose anapyrykō anŷnōko matose atapyī taōkō pune ehtohme. Toiro ahno napyryme asakoro riturumā ipune exīko mana.”

¹⁷Morara tyrise Izyraeu tomo a, toitoine itamurumehxo tanŷse, imehno mo a tuhke hkopyra. ¹⁸Mame tukuhse ahtao eya xine ipune kynexine. Tuhkehxo apoihpōkomo a tuhke nymyry pyra kynexine. Tuhke hkopyra apoihpōkomo a ipune ro inany myhpyrykomo. Emero pune inapyrykō kynexine.

¹⁹Mame ynara tykase Moeze eya xine:

— Moro onukurākara ehtoko enahtohme kokoro, tykase.

²⁰Yrome toitoine aomihpyry omipona pyra toehse. Moro tonahsē akoīpyry tukurākase eya xine. Yrokokoro ikurākahpyry tone se eya xine. Moromoro hpe toehse, tymo ke roropa. Tohne toehse Moeze moro eneryke eya. ²¹Kokoro rokē tonahsē tanŷse eya xine tytapyī taōkō napyryme moro ěmepyry ae. Mame xixi jamihme toehse ahtao inynomohpyry nono po tuname toehse.

²²Mame 6me aehtoh po tonahsē tanŷse eya xine asakoro ěmepyry pune ehtohme 4 riturumano tapoise toiro ahno napyryme. Izyraeu tō tamuximākō toytose Moeze zuruse imoihmākō nyriry poko. ²³Ynara tykase Moeze eya xine:

— Kokoro oserematohme mana, ěmepýry tapiakase Ritonôpo eahmatohme, oserematoh kurano. Morara exiryke ynara tyripose toto Ritonôpo a: “Seroae ekeiry se exiketô ekeiko mã toto. Ahnory se exiketô ahnôko ikurâkatohme akoĩpyry enahtohme yrokokoro.”

²⁴Moeze omihpyry omipona moro tonahsě akoĩpyry tukurâkase eya xine. Motara, tymoke pyra, moromoro hpe exipyra, enara. ²⁵Ynara tykase Moeze:

— Sero enahtoko seroae, oserematohme exiryke, oserematoh ěmepýry tapiakase Ritonôpo Oesěkô eahmatohme. Seroae tonahsě onenepýra exiko matose ona po. ²⁶Sero tonahsě apoiko matose 6me aěmehtoh pona. Yrome 7mã ěmepýry ae, oserematohme exiryke, tonahsě exipyra mana nono po.

²⁷Mame ěmepýry 7me aehtoh po toitoine tutûtase tonahsě apoitohme repe. Yrome onenepýra tokurehse toto. ²⁸Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Oty katohme jomiry onetara hmatou? Oty katoh ynyripohpyry onyripyra hmatou? ²⁹Wenikehpyra ehtoko, Ywy, Ritonôpo toiro ěmepýry ekaroase oya xine ôserematohkôme. Morara exiryke ěmepýry 6mã po tonahsě ekarôko ase oya xine asakoro ěmepýry pune ehtohme. Naeroro 7me aehtoh po tehme ehtoko oesarykô po. Tûtara rokě ehtoko.

³⁰Morarama erohpyra toh kynexine ěmepýry 7me aehtoh po.

³¹Mame moro tonahsě tosehpase Izýraeu tomo a manăme. Ipuhturu pisarara sã kynexine, karimutume. Tonahse ahtao kăsēmã sã kynexine ano zeni risě samo. ³²Ynara tykase Moeze:

— Manã tukurâkapose Ritonôpo a, asakoro riturumã ao pehme, imeĩpo enepotohme kypakomotyākomo a, zuaro toto ehtohme sero tonahsě poko, Ritonôpo nekarohpyry kyya xine ona po, tarose eya kuahtao xine Ejitu poe.

³³Mame ynara tykase Moeze Arão a:

— Oripo apoiko. Manã tyriko asakoro riturumã tomo moro oripo aka tyritohme Ritonôpo ěpataka, ikurâkatohme kypakomotyākô neneryme.

³⁴Ritonôpo nyripohpyry tyrise Arão a. Moro oripo tyrise Moeze a Ritonôpo omihpyry ě ěpataka ikurâkatohme moroto. ³⁵40me jeimamyry manã nae Izýraeu tō kynexine tonahsěme, toeporehkatoh pona nono tytaôke exikety pona, Kanaã ehpioksi toeporehkatohkô pona.

³⁶Toiro ahno napyry toiro ěmepýry ae asakoro riturume tukupse kynexine, toiro ikuhtopo. 10me moro tonahsě kuhtoh 20 riturume kynexine.

Topu wino tuna tûtatopôpyry

(Numeru 20.1-13)

17 ¹Ona Xĩ poe toytose Izýraeu tomo imeimehnô osa pona Ritonôpo omi poe. Mame Repitĩ pona toytose toto. Yrome tuna pyra kynexine moroto, eukuru pyra. ²Tykerekeremase ropa Moeze eya xine:

— Tuna ekaroko yna a, yna okurume, tykase toto.

— Oty katohme ykerekere māko matou? tykase Moeze. — Oty katohme Ritonôpo kuhnôko matou?

³Yrome tutunazehnase imoihmākô kynexine. Onykerekere makehpyra toh kynexine. Kui tykase toto Moeze netaryme. Ynara tykase toto:

— Oty katohme yna menepýase Ejitu poe? Yna orihmapotohme tuna peneryke? Yna te, yna poenomo te, yna eky tō maro kaneru tomo poti tō maro?

⁴Mame Moeze tōturuse yronymyyme Ritonōpo a takorehmatohme. Ynara tykase ynororo:

— Oty riko ywy moxiā poko? Jetapary se exisasaka mā toto topu ke.

⁵Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Toitoine Izyraeu tō tamuximākō imenekako amaro toto ytotohme osemazuhme. Omyxiry aroko amaro, ike tuna Niro etapatopōpyry oya.

⁶Oēpataka exiko ase topu po ypy Xinai po. Moro topu etapako, mame ewino tuna tūtāko mana imoihmākō okurume.

Morara tyrise Moeze a Izyraeu tō tamuximākō neneryme.

⁷Mame moroto tosehpase eya xine Masame te, Meripame roropa, moroto Moeze tykerekemase Izyraeu tomo a exiryke. Ritonōpo tykerekemase roropa eya xine. Ynara karyke Ritonōpo tukuhse eya xine:

— Ritonōpo kymaro xine nae? Otarama kymaro xine pyra mana, karyke eya xine.

Amarekita tomo

⁸Mame amarekita tō tooehse osetapase Izyraeu tō maro Repitī po. ⁹Ynara tykase Moeze Jozue a:

— Orutua kō imenekako toto arotohme, kokoro pakeimo, etonatohme amarekita tō maro. Ypy emory pona ytōko ase Ritonōpo myxiry apoiry poko.

¹⁰Morarama toytose Jozue, Moeze omi poe osetapase amarekita tō maro. Moeze tō tōnuhse ypy emory pona turui maro Huru maro. ¹¹Mame tapory tō tanŷse ahtao kakoxi Moeze a, orēpyrahxo Izyraeu tō toehse. Yrome tukuromoxinase Moeze apory ahtao amarekita tō orēpyra toehse. ¹²Mame Moeze apory tukuromoxinase ahtao, topu tonehse Arāo tomo a Huru maro epona Moeze porohtohme. Mame apory tō tapoise eya xine. Morarama apory tō tanŷse eya xine xixi omōtoho pona. ¹³Morarama amarekita tō typoremākaposse Jozue tomo a.

¹⁴Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Onyrihpyrykō poko imeroko wenikehpyra oehtohkōme, oepetōkara poremākatopōpyry poko oya xine. Kaxiko Jozue a: “Amarekita tō enahkapōko ase porehme.”

¹⁵Moroto apoto apō tyrise Moeze a. Moro tosehpase eya: “Ritonōpo Kuesēkō Jewomaneme mana.” ¹⁶Mame ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo esety kamisa poko anŷtoko kakoxi. Kuepetōkara amarekita tō poremākapōko Ritonōpo mana, jumāme.

Jetoro ytotoptōpyry Moeze enese

18 ¹Morarama Moeze enese toytose imeretamuru, Jetoro, Ritonōpo maro oturukety Mitiā po. Tuarō toehse ynororo Ritonōpo nyrihpyry poko Moeze maro, Izyraeu tō maro. Izyraeu tō arotopōpyry Ejitu poe Ritonōpo a, waro roropa ynororo kynexine. ²Mame toytose ynororo Moeze esaka. Tymaro Zipora, Moeze pyty tarose eya, Jetoro tapyī tao Zipora tynomose Moeze a tumūkuru asakoro ro toytose tahtao Ejitu pona. ³Toiro imūkuru esety Jeresō kynexine, ynara tykase Moeze exiryke: “Katonōme toehse ywy imehnō nonory po.” ⁴Zakorō esety Erieze kynexine ynara karyke Moeze a: “Ritonōpo, Papa Esemy a takorehmase ywy jetapara Ejitu tō tuisary ehtohme,” katopo.

⁵Toytose Jetoro, Moeze meretamuru, ipyty maro te, imūkuru tō maro Moeze esaka, ypy kurā pona, Ritonōpo esary pona. ⁶Apitoryme tōmihpyry taropose eya Moeze a, ynara katopo: “Oehnōko ase, opyty maro, omūkuru tō maro.” ⁷Mame tutūtase Moeze oseporyste Jetoro maro. Toepuise ynororo tymeretamuru ēpataka. Typohse eya. Tātaomikase toto, tōturupose kure toto ehtoh poko. Mame tomōse toto Moeze tapyī taka. ⁸Tymeretamuru turuse eya emero Ritonōpo nyrihpyry poko, typoetory tō Izyraeu pyno exiry poko te, Ejitu tuisary wānohtopōpyry poko Ejitu pōkō maro. Turuse roropa tupime Izyraeu tō ytotoopōpyry poko te, toto pynanohtopōpyry poko roropa Ritonōpo a. ⁹Tākye toehse Jetoro morara kary etaryke tyya, Ritonōpo nyrihpyry poko, Izyraeu tō arotopōpyry poko eya Ejitu poe. ¹⁰Ynara tykase ynororo:

— Kure Ritonōpo Kuesēkō mana typynanohse oexirykōke eya Ejitu tō tuisary winoino, Ejitu pōkō winoino, enara. ¹¹Seromaroro zuaro toehse ywy. Imehnō ritō kō motye jamihmehxo Ritonōpo mana, Izyraeu tō typynanohse exiryke eya Ejitu jamitunuru wino, tyryhmasse toto ahtao Ejitu pōkomo a.

¹²Mame toky tō tonehse Jetoro a etapatohme jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a. Arāo tō Izyraeu tō tamuximākō maro toytose toto imaro otuhse Ritonōpo eahmaryme.

Takorehmananō menekatoopōpyry Moeze a

(Teuteronomiu 1.9-18)

¹³Yrokokoro typorohse Moeze, ahno nekaropotoh etatohme, apiakatohme zae ehtoh enetupuhpotohme. Moro poko tykohmāse Moeze. ¹⁴Mame Moeze nyriy eneryke Jetoro a tōturupose ynororo eya:

— Oty katohme morara tyriko mahno toiroro, imoihmākō nekaropory tō apiakāko, zae ehtoh waro toto ehtohme? Moxiā roropa xikihme oeraximary poko kohmānōko toh nae?

¹⁵— Morara tyriko ase moxiā oepiryke ya zae ehtoh waro toehtohkōme Ritonōpo poe. ¹⁶Asakoro ahno atae pyra toto ahtao ya oehnōko mā toto. Mame toto ezuhnōko ase, zae ehtoh waro toto ehtohme. Toto amorepāko ase Ritonōpo omihpyry poko te, Inyriphpyry poko, enara, tykase Moeze.

¹⁷— Ū, onyriy zae nymyry pyra mana, tykase Jetoro. ¹⁸Serara awahtao etaehnōko mase. Penekehnōko roropa mā imoihmākō mana. Sero oerohtoh itamurume tyriyke oya toiroro. ¹⁹Jomiry etako, ākorehmākō Ritonōpo mana. Zae ro nase Izyraeu tō arory Ritonōpo ēpataka inekaroporykō pona. ²⁰Zae roropa toto amorepary Ritonōpo omihpyry poko inyriphpyry omipona toto ehtohme. ²¹Yrome kurehxo orutua kō menekary oya, tuaro exiketomo tuisame toto ehtohme: miumākō tuisaryme te, 100mākō tuisaryme te, 50mākō te, 10mākō tuisaryme, enara. Ritonōpo omipona se exiketomo, zae rokē exiketomo, ajoajohpe pyra exiketomo, enara. ²²Mokaro tyriko ahno apiakananōme arohtohkōme kokoro rokene. Mame tupimākō enehnōko ro mā toto oya. Yrome tupimākara enetupuhnōko mā toto zae ehtoh poko. Morara ahtao ākorehmākō mā toto omoxī hkopyra oerohtoh ehtohme. ²³Serara tyrise ahtao oya, tyripose ahtao Ritonōpo a etaehpyra mase exiko. Moxiā roropa ytōko mā toto tytapyiō taka tākye rokene.

²⁴Kure Jetoro omiry totase Moeze a. ²⁵Orutua kō emese kure exiketō, Izyraeu tō tymenekase Moeze a miumākō tuisaryme te, 100mākō tuisaryme

te, 50mākō tuisaryme te, 10mākō tuisaryme, enara. ²⁶Toerohse toto imehnō akorehmary poko atae pyra toto ahtao tupimākōkara topohmāko. Yrome tupimākō tarose Moeze a.

²⁷Mame tōsekazumase Moeze Jetoro maro. Toytose ropa ynororo tytapyi taka ropa.

Xinai myhtokoxi Izyraeu tō ytotoṗōpyry

(Exutu 24.1-8)

19 ¹⁻²Repitī poe toytose Izyraeu tomo, ēmepyr̄y apitorymā po, 3me nuno aehtoh po toto ytotoṗōpyry poe Ejitu poe. Ona Xinai pona toeporehkase toto. Tōsesarise toto moroto pyy Xinai myhto. ³Mame pyy pona tōnuhse Moeze osepyryse Ritonōpo maro.

Ypy emory poe tykohmase ynororo Ritonōpo Izyraeu tō Esemy a. Ynara tykase ynororo:

— Oturuko Jako pakomotyamo a, Izyraeu tomo a. Ynara kaxiko: ⁴“Ynyrihpyry Ejitu pōkomo a meneatose oenurukō ke, oenehtōṗōpyrykō roropa ya meneatose, ymaro oehtohkōme, piano a tumūkuru puimary samo, taporykō po. Ywy ase Ritonōpo. ⁵Seromaroro jomiry omipona awahtao xine, ynyriphopyry rirytao oya xine, ypoetoryme exīko matose. Sero nono emero ykyryryme mana. Yrome amarokō ypoetoryme exīko matose, tymenekase ya oexirykōke. ⁶Amarokō tapiakase ya, imehnō wino jomipona oehtohkōme, ymaro oturuketōme sã oehtohkōme.” Morara kaxiko Izyraeu tomo a, tykase Ritonōpo Moeze a.

⁷Naeroro Moeze toytose Izyraeu tō tamuximākō kohmase. Mame turuse toto eya emero Ritonōpo nekarophpyry. ⁸Mame ynara tykase toto oximōme:

— Ritonōpo nyriphopyry rīko ynanase emero porehme.

Mame toto omihpyry tarose Moeze a Ritonōpo a.

⁹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Amaro oturūko ase akurū xinukutumah tae jomiry etatohme imoihmākomo a, taroino ōmiry zae ehtoh waro toto ehtohme.

Imoihmākō ōmiry tokarose Moeze a Ritonōpo a. ¹⁰Ynara tykase ropa Ritonōpo:

— Ytoko imoihmākō zuruse: Seroae nuriame ehtoh irumekatoko. Morararo kokoro oorypyrykō irumekatoko jeahmatohme oya xine. Oupōkō roropa ikurikatoko ¹¹jeraximatohme yrokokoro. Moro ēmepyr̄y ae yhtōko ase pyy Xinai emory pona. Moroto jenēko matose. ¹²Ypy zomye enetupuhtoh tyriko ahno ytopyra ehtohme, pyy pona onuhpyra toto ehtohme te, pyy pūtokoxi ytopyra toto ehtohme. Imepyny a tupupuru tyrise ahtao pyy pona, taorihmaposēme exīko mana. ¹³Mokyro anapopyra ehtoko. Topu ke totapasēme exīko mana, pyrou ke tuosēme roropa exīko mana. Ahno ahtao, okyno ahtao roropa morara tyriko matose. Yrome rue totose ahtao ah imoihmākō nytō toto pyy myhtokoxi.

¹⁴Mame tyhtose Moeze pyy poe. Imoihmākō tukurākaposē toto eya nuriame pyra toto ehtohme, Ritonōpo eahmatohme. Naeroro tupōkō tukurikase eya xine emero porehme. ¹⁵Mame ynara tykase Moeze eya xine:

— Epytatoko. Oupōkō ikurikatoko Ritonōpo eahmatohme mokokoro. Opyxiākō poko pyra ehtoko roropa Ritonōpo eraximaryme.

¹⁶Mame oseruao ĕmepyrýmā po konomeru totase eya xine. Nenenehkane tonese roropa eya xine. Akuru xinukutumehme sā exikety tyhtose ypy pona. Rueimo tōsetose opore samo imoihmākō netaryme. Moro etaryke tyya xine enaromŷke morotōkō kynexine emero porehme. ¹⁷Mame imoihmākō tarose Moeze a tosarykō poe jarānaka oseporyse Ritonōpo maro. Totypohse toto ypy myhtokoxi. ¹⁸Ypy Xinai orexītohpā sā kynexine, epona typorohse Ritonōpo exiryke apoto maro. Moro orexīto tōnuhse apoto konōto erexītory samo apotoimo poe samo. Tykytyky tykase toto morohne kurūke. ¹⁹Oporehxo toehse moro rueimo osetory. Moeze tōturuse. Mame tozuhse ynororo Ritonōpo a konomeru ae. ²⁰Mame tyhtose Ritonōpo ypy emory pona. Moeze tykohmase eya aunuhtohme morotona. Naeroro Moeze tōnuhse. ²¹Ynara tykase Ritonōpo eya:

— Oyhtoko ropa mokaro zuruse oehpyra toto ehtohme ypy pona jenese. Ypy pona tooehse toto ahtao orihnōko mā toto tuhkākomo. ²²Ymaro oturuketō zuruko roropa tyrypyrykō korokapotohme nuriame pyra toto ehtohme, toto oehtohme ya. Toto rypyrykō onykorokapopyra toto ahtao etapāko ase.

²³Ynara tykase Moeze Ritonōpo a:

— Mokaro onuhsaromepyra mā toto onenehpopyra oya exiryke. Onutūmapopyra ypy po mexiasē. Enetupuhtoh tyripose roropa oya ypy zomye onuhpyra toto ehtohme, tykase.

²⁴— Oyhtoko eya xine, tykase Ritonōpo Moeze a. — Moromeīpo Arāo enehta amaro xiaro. Yrome mokaro ymaro oturuketō, imoihmākō roropa oehsaromepyra mā toto sero pona, jesaka. Tooehse toto ahtao toto etapāko ase.

²⁵Naeroro tyhtose ropa Moeze imoihmākomo a. Turuse toto emero Ritonōpo omihpyry.

Ritonōpo nyriputyā 10mākomo

(*Teuteronomiu 5.1-21*)

20 ¹Ritonōpo tōturuse. Ynara tykase ynororo:

²— Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Kuenepyatose Ejitu poe, imehnō namotome awahtao xine.

³— Imepŷ ke myyakāmara ehtoko. Ywy rokē kueahmatoko.

⁴— Ahno panō anaxikara ehtoko oneahmarykōme: torō tomo te, onokyro tō roropa te, tunakuaōkō roropa, enara. ⁵Anaxikahpyrykō ĕpataka porohpyra ehtoko oesekumurukō po mokaro eahmaryme. Ywy ro rokē Ritonōpome ase Oesēkomo. Imepŷ myyakā se pyra ase ipunaka zumoxike jexiryke. Yzehno exiketō wānohnōko ase: ipakō roropa te, ipakō poenomotyamo te, ipary pakomotyā roropa, enara. ⁶Yrome ypyno exiketō pynanohnōko ase, jomipona exiketomo te, ynyriphopyry rinanō roropa. Toto poenō te, ipakomotyā roropa pynanohnōko ase miume zumakahpōkomo a, jomiry se toto exiryke.

⁷— Jesety zuno exiketōme ehtoko. Atahmākara ehtoko jesety poko, onyenāpara ehtoko. Ywy Ritonōpo imehnō wānohnōko ase zae pyra toehse toto ahtao jesety poko.

⁸— Ĕmepyrŷ 7me aehtoh poko wenikehpyra ehtoko ypoko oehtohkōme, jeahmaryme. ⁹Oerohtohkō poko ehtoko 6me ĕmepyrŷ ae. ¹⁰Yrome 7mā

po ěmepýry ōserematohkōme mana, ypoko eahmatohme mana. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Oerohtoh poko pyra ehtoko seroae: amarokomo te, omūkukurukomo, oēxirykō maro te, anamotokomo orutuame toto ahtao te, nohpo tō roropa, oeky tō roropa te, imehnō nonory pōkō roropa tōsesarise toto ahtao ononorykō po, enara. ¹¹6me ěmepýry taropose ya, Ritonōpo, kapu riry poko, nono roropa, tuna konōto te, kana tōkehko maro. Yrome 7me aehtoh po tōseremase ywy. Morara exiryke ěmepýry 7me aehtoh tyrise ya kurāme. Sero tapiakase ya ěmepýry kurāme ehtohme.

¹²— Kure omykō tyritoko. Asakō roropa kure tyritoko. Kure toto riryhtao oya xine okynā sā orihpopýra matose ynekarohpyry po ononorykōme.

¹³— Ahno onetapara ehtoko.

¹⁴— Imepý nohpo poko pyra ehtoko. Morararo imepý orutua poko pyra ehtoko.

¹⁵— Imepý mōkomory onematonanohpyra ehtoko. Imepý nykyryry onematonanohpyra ehtoko.

¹⁶— Imehnō poko ajohpe pyra ehtoko.

¹⁷— Imepý tapyī poko penetara ehtoko. Ipyty poko penetara ehtoko. Ipoetory tō poko penetara ehtoko. Eky tō poko penetara ehtoko, pui tomo te, jumētu tomo te, imōkomory tōkehko poko roropa, enara.

Enaromýke Izýraeu tō ehtopōpyry

(Teuteronomiu 5.23-33)

¹⁸Moro konomeru totase imoihmākomo a rueimo osetory maro. Nenenehkane tonese roropa eya xine orexīto maro ypy po. Enaromýke toehse toto. Tyktyky tykase toto. Ameke rokē toehse toh kynexine. ¹⁹Ynara tykase toto Moeze a:

— Yna zururuhtao oya etāko ynanase. Yrome yna zururuhtao Ritonōpo a orihnōko ynanase, tykase toto.

²⁰— Enaromyra ehtoko, tykase Moeze eya xine. — Okuhtorýko rokē Ritonōpo mana. Zuno exikehpyra awahtao xine, aomihpyry omipona exikehpyra matose, oorypyrykō poko pyra roropa matose.

²¹Yrome ameke rokē imoihmākō kynexine xikihme. Moeze rokē toytose akurū xinukutumā pūtokoxi, Ritonōpo pūtokoxi.

Apoto apō poko

²²Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ynara katohme Izýraeu tomo a:

— Joturutopōpyry oya xine kapu ae tonese oya xine: ²³Imehnō oneponāmarykō onyripyra ehtoko parata risemy te, uuru risemy eahmatohme jeahmaryhtao oya xine. ²⁴Apoto apō tyritoko nono risemy epona oeky tō zahkatohme tytororo: kaneru tomo te, pui tomo, osepeme ehtohme. Osa tō menekāko ase moroto jeahmatohme. Moroto oseporykō ase amaro xine. Kure rokē oritorýko ase roropa. ²⁵Apoto apō riryhtao oya xine topu ke, topu onyhkohpyra ehtoko kurimene ke. Ynara exiryke apoto apō tyrise ahtao jeahmatohme topu se pyra ase tyhkohse aexityā kurimene ke. ²⁶Apoto apō ykyryryme onyripyra ehtoko opyi maro onuhtohme epona. Morara āko ase osenepopyra oehtohkōme apoto apō poko oerokurukohtao oeky tō jahkary poko jeahmaryme.

Ritonôpo nekarohpyry namoto tō poko

(*Teuteronomiu 15.12-18*)

21 ¹Mame ynara Izyraeu tō zuruko, tykase Ritonôpo Moeze a:
²— Epereumā epekatoryhtao namotome oya xine, 6me jeimamyry erohnōko opoetoryme mana. Mame 7mā po tymyhpokase sã exīko roropa mana. Onepehmapopyra eya aytotohme ropa. ³Typee pyra ynororo namotome toehse ahtao morararo typee pyra ytōko ropa mana. Yrome typee ynororo ahtao namotome toehse ahtao tpyty arōko mana tymaro. ⁴Namoto esemy a nohpo tokarose ahtao eya ipytyme, toemūkuase roropa nohpo ahtao, esē poetoryme ro mā toto. Mokyro namoto ytōko ropa toiroro. ⁵Yrome ynara tykase namoto ahtao, “Ypyty pyno ase, ypoenō maro te, jesemy roropa, moxiā rumekary se pyra ase, toiroro jytotohme,” ⁶Ritonôpo eahmatoh taka typootory arōko esē mana. Moroto omōtohy pūtokoxi ipanary posohkāko mana iposohkatoh ke. Mame ipoetoryme exikehpyra exīko mana toorikyry ponāmero.

⁷— Tōxiry ekamoryhtao orutua a imep̄y poetoryme ehtohme, orutua sã pyra tymyhpokase ropa sã exipyra mana. ⁸Topekahse ynororo ahtao orutua a, pytary se toexiryke imaro, yrome imeīpo ise pyra toehse ahtao, nohpo epekahpoko ropa jumy a. Onekamopopyra exiko imehnō nonory pōkomo a, zae pyra toehse esē exiryke imaro. ⁹Nohpo epekatoryhtao imepyny a tumūkuru pytyme aehtohme, ipynanohnōko mana tōxiry pynanopyry saaro. ¹⁰Orutua tpyptase ropa ahtao imep̄y nohpo ke, kure rokē ipyty osemazupu rīko ro mana. Tonahsē ekarōko ro eya mana te, upo ekarōko ro eya mana apitoryme inekarohpyry saaro, ipyno toehtoh enepōko eya mana imaro aehpitotopōpyry saaro. ¹¹Morohne onyripyra ahtao eya, tymyhpokase ropa sã nohpo exiko mana, ehepyry anapoipyra roropa inio mana.

Imehnō iiryhmary poko

¹²— Imehnō etaparyhtao aorihthohme, taorihmaposēme exīko etapahpō mana. ¹³Yrome tuamekaro rokē imep̄y taorihmapose eya ahtao, etapary se pyra ahtao, kure mokyro etapahpō epary osewomatoh pona, ynmenekahpyry pona ehse. ¹⁴Yrome imep̄y zehno orutua toehse ahtao, etaparyhtao eya, mokyro etapahpō totapasēme exīko, aeparyhtao ro ymaro oturutoh taka osewomatohme totapasēme exīko mana.

¹⁵— Tummy etaetaparyhtao ahno a mokyro taorihmaposēme exīko. Tyse etaetaparyhtao eya morararo mokyro taorihmaposēme exīko mana.

¹⁶— Imep̄y tapoise ahtao ekamotohme tineru poko te, tynamotome tryttohme mokyro taorihmaposēme exīko.

¹⁷— Tummy osanumane taorihmaposēme exīko. Tyse osanumane taorihmaposēme exīko roropa.

¹⁸— Atatapoiryhtao imep̄y etaparyhtao topu ke te, tomary ke roropa orihpyra ynororo ahtao, mokyro onuwānohpyra matose. Yrome mokyro owōsaromepyra toehse ahtao, ¹⁹yrome imeīpo toekurākase ropa ahtao, jarānaka tytoytōko tymyxiry maro, mokyro etapahpō epehmāko mana aérotopōpyry poko erohsaromepyra aexihpyry te, opi tōkehko aekurākatoh ropa ehepyryme, enara, tokurehnanohpose eya exiryke.

²⁰⁻²¹ — Typoetory pipokuruhtao orutua a. Mame toorihse ynororo typipohse ahtao, mokyro etapahpō wānohnōko matose. Yrome okynā orihpyra ynororo ahtao toiro te, asakoro ĕmepyry ahtao, esē onuwānohpyra matose. Tynamoto orihtopōpyry ke tuānohse sã exiko mana. Morararo nohpo tō namotome toto ahtao.

²² — Orutua kō atatapoiryhtao nohpo poetoĕme exikety ryhmaryhtao, mame moro pokoino poeto toepukase ahtao yrome nohpo kure ro, mokyro iiryhmapohpō eephmāko mana mokyro nio eephmapory, juize nekaropohpyry ae ro. ²³ Yrome nohpo tyyryhmase ahtao yronymyryme iiryhmahpō wānohnōko matose, taorihmaposēme exiko mana, toorihse mokyro ahtao. ²⁴ Enuru eephmāko enuru ke, jery eephmāko jery ke, oma eephmāko oma ke te, pupu eephmāko pupu ke. ²⁵ Jahkatoh eephmāko jahkatoh ke, isahkatoh eephmāko isahkatoh ke, iiryhmatoh eephmāko iiryhmatoh ke.

²⁶⁻²⁷ — Imepyny a tynamoto enukaryhtao, tynamoto myhpokāko mana enuru eephyryme tyyryhmasēme exiryke esemy a. Imepyny a tynamoto zery tahkaryhtao, tynamoto myhpokāko mana jery eephyryme. Serara tyripōsēme exiko nohpome inamoto ahtao roropa.

Okyno esēme ahtao

²⁸ — Mame ahno totapase ahtao pui a, mame toorihse ahtao, mokyro pui totapasēme exiko topu tō ematoh ke. Ipū onōpyra matose. Yrome esemy onuwānohpyra matose. ²⁹ Yrome mokyro pui torēnase ahtao ahno ekahmary poko, toto wotohme tyretyry ke, zuaro roropa esemy ahtao mokyro ehtoh poko, yrome anapurupyra tokurehse ahtao, mame ahno totapase eya ahtao nohpo te orutua, enara, mokyro pui etapāko matose topu ke. Esē roropa taorihmaposēme exiko. ³⁰ Māpyra tineru ke eephmary se esē ahtao orihpyra toehtohme, eephmāko mā ynororo emero eephmapotopōpyry menekatōkomo a. ³¹ Poeto totapase ahtao pui orutua a nohpome ahtao te, poetome ahtao esemy eephmapōko matose moro jomihpyry ae ro. ³² Imepỹ namoto totapase ahtao pui orutua a, inamoto orutuame ahtao te, nohpome ahtao roropa, namoto esē 30me parata tō apoiko eephyryme. Mame mokyro pui orutua totapasēme exiko topu tō ke mana.

³³ — Imepyny a tuna eutary totapuruhmakase ahtao te, eutary tahkase ahtao roropa eya, yrome apuru onyripyra ahtao pui toepukase zaka te, jumĕtu toepukase ahtao zaka, ³⁴ okyno esē eephmāko mokyro mana tineru ke. Mame mokyro eky ekepyry zotyme exiko mana. ³⁵ Imepỹ eky pui orutua osetaparyhtao pui orutua maro. Mame mokyro pui totapase ahtao toorihse, mokyro pui orihpyra aexihpyry tokamosēme exiko tineru poko apiakatohme mokaro asakoro esēkō tinerūme. Pui ekepyry roropa tapiakasēme exiko mokaro asakoro zotyme. ³⁶ Yrome mokyro pui orutua orihpyra exikety moino ro etapahpōme ahtao, moro waro roropa toto ahtao, yrome mokyro anapurupyra tokurehse esē ahtao mokyro esemy imepỹ pui orutua ekarōko mana isene exikety mokyro orutua a. Yrome mokyro pui ekepyry zotyme exiko.

Omato a eephmapory ropa

22 ¹ — Imepỹ eky tomatonanohse ahtao ahno a, pui te, kaneru tōkehko, mame totapase eya ahtao te, tokamose eya ahtao, 5me pui tō ke

epehmāko ropa mana. Kaneru ahtao 4me kaneru tō ekarōko ropa mana toiro tapoise ahtao eya. ²⁻⁴Omato a tomatonanohtopōpyry epehmapoko. Epehmatoh pyra ynororo ahtao, tokamosēme exīko mā ynororo namotome, inapoihpōpyry epehmatohme. Okyno tomatonanohtose ahtao, pui te, jumētu te, kaneru tōkehko, tonese ropa ahtao isene ro omato emahpo, epehmapoko asakoro, toiro tapoise eya ahtao.

— Omato tapoise ahtao koko, aematonaryhtao, totapase ynororo ahtao, etapahpō zae ro ekarōko matose, omato etapatopōpyry poko. Yrome saereme ahtao etapahpō ekarōko matose ikarimotahpyryme.

⁵— Okyno esemy a toky tō tynomose ahtao, tykyrysā enahse imepỹ tupi po te, imepỹ uwa esary po te, imehnō napyry tonahse ahtao eya xine, tỹkyryry kurā ke mokaro epehmāko mana, tutupi poe, tynarykahpyry poe uwa esary poe.

⁶— Imepyny a apoto tukase ahtao tutupi po, mame ātaryka htaka toytose apoto ahtao imepỹ tupi pona tiriiku zahkase te, inarykahpyry zahkase, mokyro apoto zukahpō mokaro epehmāko mana jahkatopōpyry epehpyryme.

⁷— Imepỹ tineru te, imōkomory tokarose ahtao oya ikurākatohme, mame atapyī tae tomatonanohtose ahtao, omato tonese ahtao epehmāko mā ynororo asakoro ro. ⁸Yrome omato onenepyra ahtao tapyi esē arotoko oximōtohtaka, Ritonōpo eahmatoh taka, moroto tōmīry etapotohme Ritonōpo neneryme, onematonanohtopyra toexiry poko, morohne riryhtao eya zae aehtoh enetupuhnōko matose.

⁹— Pui esēme toehse ahtao te, jumētu te, kaneru te, upo te mōkomo tōkehko, mame imepỹ tooehse ahtao, “Sero esēme ase,” karyhtao. Mokaro arotoko Ritonōpo eahmatoh taka. Mokyro zae pyra tykase Ritonōpo ahtao, epehmāko mana asakoro, esemy a.

¹⁰— Okyno esemy a toky tynomose ahtao imepỹ maro eneneme ehtohme, jumētu te, pui te, kaneru te, emero, mame toorihse eky ahtao te, ytopỹme toehse eky ahtao te, tomatonanohtose eky ahtao omato onenepyra ahtao, ¹¹mokyro okyno enene tōmīry etapōko Ritonōpo a onematonanohtopyra toexiry poko. Onematonanohtopyra ahtao aomīry etāko esē mana. “Otara kara,” āko mana. Enene a onepehmapopyra matose. ¹²Yrome eya tomatonanohtose mokyro eky ahtao epehmāko mana esemy a eky epehpyryme. ¹³Eky tosekase ahtao onokyro tomo a, akoīpyry enehnōko enene tuaro esē ehtohme. Onepehmara enene mana mokyro eky esekatopōpyry poko.

¹⁴— Imepỹ eky tapoise ahtao axītao rokene, mame takuruhtase te, toorihse esemy esahpokoxi, mokyro eky apoihpō axītao rokene epehmāko mana eky epehpyryme. ¹⁵Yrome morara toehse esemy moroto ahtao, onepehmara mokyro mana. Topehke mokyro eky tapoise ahtao eya axītao rokene, moro axītao rokē zurupohpyry epehmāko rokē mana.

Zae ehtoh ripotopo

¹⁶— Tynioke pyra exikety poko toehse orutua ahtao, jū epehmāko mana ipyty epehpyryme. Iniome exīko mana. ¹⁷Yrome ise pyra jū ahtao tōxiry niome, epehmāko ro mana tineru ke tynioke pyra exikety epehpyryme.

¹⁸— Joroko poko exikety me nohpo ahtao, aorihmapoko.

¹⁹— Okyno maro osehnōko ahno ahtao taorihmaposēme exīko mana.

²⁰ — Imehnomo a toky tō etaparyhtao jahkatohme imep̄y neponāmary eahmaryme ywy kara, mokyro aorihmapoko. Ywy rokē ase Ritonōpo.

²¹ — Imehnō nonory pōkō onyryhmara ehtoko, tōsesarise toto ahtao ononorykō po. Zae rokē ehtoko toto maro. Wenikehpyra katonōme oehstopopyrykō poko Ejitu po. ²²Pyt̄ypo tō onyryhmara ehtoko, poetōpo tō roropa. ²³Toto ryhmaryhtao oya xine, ywy Ritonōpo toto akorehmāko ase aotururukohtao ya. ²⁴Ozehno xine exiko ase. Oetapatoryko ase atatapoiry poko awahtao xine. Mame pyt̄ypome opyxiākō exiko, tumyke pyra opoenō exiko mā toto.

²⁵ — Tineru ekaroryhtao oya xine ypoetory tomo a, tymōkomokākara a, tineru ekarone sā pyra ehtoko. Imoty eonepemapopyra ehtoko. ²⁶Imep̄y zupō tapoise ahtao oya, axītao rokene tineru axītao rokē ekaroryke eya, zupō ekaroko ropa eya kohmāpyra ahtao ro. ²⁷Otarame moro zupō ke rokē oxiōtōko nyhtohme, kōxikene pyra ehtohme. Otaramē tāt̄yke pyra ynororo, tupoke pyra toexiryke. Mame ykohmaryhtao takorehmapotohme aomiry etāko ase, zae jexiryke.

²⁸ — Omi xihpyry ke Ritonōpo onykerekeremara ehtoko. Popyra otuisary tō onyripopyra ehtoko.

²⁹ — Ya onekarory tō enehtoko toehse tiriiku tōkehko ahtao, uwa eukuru, oriu ahtao roropa.

— Omūkuru tō apitorymākō ekarotoko ya. ³⁰Oeky tō mūkuru tō apitorymākō ekarotoko ya: pui tomo te, kaneru tomo. Ah tyse maro nexī toto 7me ĕmep̄yry pona. Mame 8me ĕmep̄yry ahtao etapako jahkatohme onekaroryme ya.

³¹ — Ypoetoryme matose. Naeroro tōsē onōpyra ehtoko onokyro tō nesekahpyryme aexihpyry, tokarosēme mana kaikuxi tō zohme.

Zae ehtoh poko

23 ¹ — Ajohpe ehtoh poko oturupyra ehtoko imehnomo a te. Zae pyra exikety anakorehmara ehtoko zae pyra imenekane zururuke oya. ²Imoihmākō maro pyra ehtoko azahkuru toto ahtao. Omihpo ajohpe onekaropyra ehtoko imoihmākō akorehmatohme zae pyra toto ehtoh poko. ³Zae pyra ehtoh poko pyra ehtoko, tymōkomokākara akorehmary se awahtao ro.

⁴ — Oepekara eky eneryhtao oya aytoytoryhtao, tytahse ahtao: pui ahtao te, jumēt̄u ahtao, aroko ropa eya. ⁵Oepekara eky jumēt̄u toepukase ahtao omoxynty puimary poko, moroto onurumekara exiko. Yrome esē akorehmako toky anymyry poko tupupuru pona ropa ehtohme.

⁶ — Tymōkomokākara tooehse ahtao apiakane ĕpataka zae ehtoko imaro. ⁷Imehnō onyhxiropyra exiko ajohpe ehtoh ke. Zae exiketō anaorihmapopyra exiko roropa. Moro rihpono hxirōko ase popyra exiryke, aorihmapōko ase roropa. ⁸Tineru anapoipyra ehtoko ekarory se imehnō ahtao zae pyra ehtohme. Moro tineru tonurēkara sā ahno rīko mana zae ehtoh onenepyra ehtohme. Moraramē kurākō akorehehkāko mā rahkene.

⁹ — Imehnō nonory pōkō onyryhmara ehtoko ononorykō po tōsesarise toto ahtao. Katonōme ehtoh waro matose, katonōme mexiatose roropa Ejitu po.

Jeimamyry 7mano

¹⁰ — 6me jeimamyry otupikō arykāko matose, anapyrykō apoīko matose toehse ahtao. ¹¹Yrome jeimamyry 7mā po otupikō anarykara ehtoko.

Tykyrysä anapoipyra ehtoko roropa otupikō poe. Yrome ah tymōkomokākara notuhno toto t̄ykyryry toehse ahtao. Onokyro tō roropa enahnōko mā toto akoipyry nae ahtao. Morara tyritoko roropa uwa tō ke anarykatyā poko te, azeitona ke anarykatyā poko roropa.

¹²— Erohtoko 6me ĕmepyry ae, yrome 7mā po erohpyra ehtoko, anamotokō oserematohme te, oekykō roropa te, katonō roropa imehnō nonory pōkō opoetoryme erohketō oserematohme roropa.

¹³— Tomeseke ehtoko jomihpyry omipona oehtohkōme, Ritonōpome ase. Imehnō neponāmary tomo a oturupyra ehtoko. Esetykō onesehtopyra roropa ehtoko.

Oseruao otuhtoh konōto

(Exutu 34.18-26; Teuteronomiu 16.1-17)

¹⁴— Otuhtoh konōto riko matose oseruao, oseahmatohme, jeahmatohme, enara. ¹⁵Nuno apipe po, moro ae tutūtase oexirykōke Ejitu poe, oseahmatoko ōtuhtohkō ke, Wyi Porutap̄y maro, jomihpyry ae ro. 7me ĕmepyry ae wyi ohnōko matose iporutatos risē pyra. Jeahmāko matose onekarorykō enepyry ke ya.

¹⁶— Oseahmatoko Tykyrysä Apoitoh poko anarykahpyrykō toehse ahtao, apoipitoryhtao oya xine.

— Oseahmatoko roropa Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko eina enatyryhtao, uwa tō apoiryhtao te, wewe epery roropa. ¹⁷Moro oseahmatoh oseruao pona ro, jeimamyry ae ro, orutua kō emero oximōnōko mā toto jeahmase. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

¹⁸— Oeky tō etaparyhtao oya xine jahkatohme onekarorykōme ya, wyi porutatos maro onenehpyra ehtoko ya. Onetapatyā kasery zahkāko matose jeahmaryme. Moro ĕmepyry ae ro jahkāko matose.

¹⁹— Jeimamyry ae rokē anarykahpyrykō toehse ahtao anapoihpyrykō apitorymā enehtoko ytap̄y taka. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

— Okyno mūkuru poti te, kaneru mūkuru roropa anahnoypyra ehtoko jē suhsuru maro.

Ritonōpo omihpyry

²⁰— Ynenyokypyry aropōko ase oesemazupurukōme oewomatohkōme osema ae oyoytorykohtao aarotohkōme oesaka xine, ynukurākahpyry oesarykōme. ²¹Tomeseke ehtoko aomiry omipona oehtohkōme. Ozehno xine onyripopyra ehtoko, tonyohse ya aexiryke. Ozehno xine toehse ynororo ahtao azahkuru oehtohkō onykorokara mana. ²²Yrome aomipona yronomyryme awahtao xine, inyripohpyry riryhtao oya xine, oepetōkara poremākapōko ase. ²³Ynenyokypyry ytōko osemazuhme. Aarotor̄yko mā ynororo amoreu tō nonory pona te, heteu tō te, perizeu tō te, kananeu tō te, heweu tō te, jepuseu tō maro. Mokaro enahkāko ase. ²⁴Mokaro neponāmarykō ĕpataka epuipyra ehtoko. Oneahmara ehtoko. Toto namorepatoh poko pyra ehtoko ipunaka. Toto neponāmarykō enahkatoko, xikihme exiketō Paau kyryryme ikararahatoko. ²⁵Jeahmaryhtao oya xine Ritonōpome, Oesēkōme, kure rokē oritor̄yko ase. Tonahsē ekarōko ase oya xine tuna roropa. Owino xine tyrohsē arōko ase mya. ²⁶Ononory po opyxiākō emūkuāko mā toto. Epukara poeto tō exīko mā toto. Ypoe isene matose exīko okynahxo.

²⁷ — Oepetōkara rīko ase enaromŷke, juno toto ehtohme. Tuaro pyra toto rīko ase, otupīko mā toto imaro xine ōsetaparykohtao. Owino xine oepetōkara enepanohpōko ase. ²⁸ Ouno xine oepetōkara ripōko ase. Mame oyoytorykohtao ononorykō apoitohme heweu tō aropōko ase te, kananeu tomo te, heteu tō maro owinoino xine. ²⁹ Mokaro anaropopyra ase toiro jeimamyry ae. Morara tyrise ahtao ya tytaōke pyra moro nono exiry repe, onokyro tō esaryme exiry roropa repe, popyra exiry oya xine. ³⁰ Māpyra toitoine mokaro aropōko ase tuhkehxo oemātohkōme te amarokō osesaritohme sero nono po. ³¹ Ononorykō ehpiry rīko ase Akapa tunary poe tuna Eupyrati pona te, tuna Metiteraneu poe ona tonorē pona. Ajamihtanohtorŷko ase imeimehnō poremākapotohme oya xine, toto nonory apoitohme oya xine oesarykōme, toto aroporyhtao oya xine. ³² Osepeme pyra ehtoko toto maro te, toto neponāmarykō maro osepeme pyra ehtoko ipunaka. ³³ Oesarykō onekaropyra ehtoko mokaro a ononorykō po. Oesarykō ekaroryhtao eya xine iirypyryme oritorŷko mā toto yneneryme. Jomipona pyra oritorŷko mā toto. Mokaro neponāmary tō eahmaryhtao oya xine toatākaosēme exīko matose.

Ritonōpo omiry etatopōpyry

24 ¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:
— Onuhtoko ypy pona jēpataka: omoro, Arão te, Natape, Apiu maro te, 70me Izyraeu tō tamuximākō maro. Mame ameke ro awahtao xine oesekumurukō po oporohtoko jeahmatohme. ² Omoro rokē, Moeze, upūtokoxi oehnōko mase. Mokaro aryryra. Ahno tō imoihmākō onuhpyra tyripoko toto ypy pona.

³ Imoihmākō zurse toytose Moeze, Ritonōpo omihpyry emero, inyripohpyry roropa. Mame ynara tykase Izyraeu tō oximōme:

— Ritonōpo omihpyry emero omipona exīko ynanase.

⁴ Ritonōpo, Izyraeu tō Esē nyripohpyry emero tymerose Moeze a. Yrokokoro pakeimo apoto apō tyrise eya ypy myhto. 12me xikihme exiketō, topu tō tyrise eya, 12me Izyraeu oxiekyrymākō pune ehtohme. ⁵ Mame nuasemākomo a okyno tō zahkary poko tyripose Moeze a Ritonōpo eahmaryme, pui orutua kō totapapose roropa eya tynekaroryme osepeme ehtohme. ⁶ Munu tapiakase Moeze a, zokonaka tyrise eya paxiha tō aka te, zokonaka tukuāse apoto apō pona. ⁷ Mame Ritonōpo papē tapoise eya, moro poko tymerose Ritonōpo omihpyry te, inyripohpyry, enara. Moro pape tysekeremase eya imoihmākō netaryme. Ynara tykase toto:

— Ritonōpo Kuesēkō omiry omipona exīko ynanase, inyripohpyry rīko ynanase porehme.

⁸ Mame moro munu paxiha ao tapoise Moeze a, sapararahme tomase eya imoihmākō pona. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Sero munu enetupuhtohme mana, kure oritorŷko Ritonōpo mana, tōmihpyry ae ro senohne inyripohpyry tokarose ahtao oya xine.

⁹ Tōnuhse toto ypy pona, Moeze, Arão maro te, Natape te, Apiu maro, 70mākō Izyraeu tō tamuximākō maro. ¹⁰ Ritonōpo, Izyraeu tō Esē tonese eya xine. Iupuru zopino zara sã tonese sapira tō risemy, ezuezume kapu samo.

¹¹ Mokaro Izyraeu tō tamuximākō onetapara Ritonōpo kynexine; tonese ynororo eya xine, moromeīpo tōtuhse toto eukuru tōse eya xine oximōme.

Moeze ypy Xinai po

¹²Ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Onuhko ypy pona ya, tehme ehse tarona. Ynymerohpyry topu tō poko ekarōko ase, nyrypohpyry, Izyraeu tō amorepatohme.

¹³Mame tātakimase Moeze tomo takorehmane Jozue maro. Tonuhpitose ynaroro ypy kurā pona. ¹⁴Ynara tykase Moeze Izyraeu tō tamuximākomo a:

— Yna eraximatoko taro, yna oepyyropa pona. Amaro xine Arāo te Huru maro. Ekaropotoh nae awahtao xine oturutoko eya xine.

¹⁵Mame tōnuhse Moeze ypy Xinai pona, ypy tyōtose akurū a. ¹⁶⁻¹⁷Mame Ritonôpo ezuru tyhtose ypy pona. Apoto sã ezuru tonese Izyraeu tomo a ypy emory po. 6me ěmepyyry taropose moroto akurū ypy po. Mame 7mã po Moeze tykohmase Ritonôpo a akurū poe. ¹⁸Tomōse Moeze moro akurū htaka. Moroto tehme toehse ynororo 40me ěmepyyry, 40me kohmamyyry, enara.

Ahno nekarotyã Ritonôpo Tapyi ritohme

(Exutu 35.4-9)

25 ¹Ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

²— Izyraeu tō zuruko tynekarory tō enehtohme ya. Toto nekarotyã apoiko emero ekarory se aehtohkomo. ³Kure ynara ekaroryhtao: uuru te, parata te, metau te; ⁴kaneru hpoty earyme tyrise ahtao ezuezume te, puupura te, tahpiremano te; mauru panono te; kamisa poti hpoty risemy te; ⁵kaneru pihpyry tonohse tahpire ahtao te, okyno pihpyry kurano te; wewe akaxiame te; ⁶oriu, azeite nãparina eukurume, jahkatohme te; typoxine exiketomo azeite maro zoximatohme ahno popatohme te, jahkatohme roropa ixtaratu zahkatoh po typoxine exiketyme; ⁷topu tō kurano, onixi te, imehnō typyne exiketō tyrithme Ritonôpo maro oturukety zupō pokona. ⁸Tapyi Kurā tyripoko Izyraeu tomo a jesaryme ehtohme toto rãnao.

⁹— Omoro Moeze, moro tapyi tyripōko ase, itaōkō maro, ynenepory sã oya.

Ritonôpo omihpyry eny

(Exutu 37.1-9)

¹⁰— Kaxo tyripoko wewe akaxia risemy, 1,10 meturume mosa exiry te, 66 sētimeturume ipuroroje exiry te, 66 sētimeturume kae exiry, enara. ¹¹Uuru kurā ke moro kaxo apuhko zao te, jarao, enara. Ehpikuroko uuru risē tyriko roropa. ¹²4me parihmã tyriko uuru risemy ipupuru 4mākō pokona, tyritohme asakoro seino, asakoro moino arotohme. ¹³Asakoro mara tyriko epurume, wewe akaxiame tapuhse uuru ke. ¹⁴Moro mara tō tyriko moro parihmã aka kaxo ratozo ae asakoro. ¹⁵Moroto parihmã ao mara tō inomoko, morohne onoupopyra exiko esary tō poe. ¹⁶Topu risē asakoro ekarōko ase oya, ipoko nyrypohpyry tymerose mana. Morohne tyriko kaxo aka, jomihpyry ě aka.

¹⁷— Kaxo apuru tyriko roropa, uuru kurā risemy, 1,10 meturume mosa exiry te, 66 sētimeturume ipuroroje exiry, enara. ¹⁸Asakoro taporihke exiketō tyriko, uuru tapitapise risemy, kaxo apuru etyhyry tō po. ¹⁹Toiro tyriko seino, toiro moino apuru etyhyry tō po kaxo apuru maro toiro kyryryme ehtohme. ²⁰Tyriko toto osēpataka aporiry tō totapuruhmakase kaxo apuru

epoe. ²¹ Kaxo aka moro topu risê asakoro tyriko. Epona kaxo apuru tyriko. ²² Moroto amaro oseporýko ase, oturúko ase kaxo apuru epoe, taporihke exiketô asakoro rānao. Ynyripohpyry emero ekarôko ase oya Izyraeu tomo a ekarotohme.

Wyi apô Ritonôpo êpataka

(Exutu 37.10-16)

²³ — Meza tyriko wewe akaxia risemy, ynara samo: 88 sêtimeturume mosa exiry te, 44 sêtimeturume ipuroroje exiry te, 66 sêtimeturume kae exiry, enara. ²⁴ Uuru kurâ ke meza apuhko. Ehpikuroko uuru risê tyriko roropa. ²⁵ Meza zomye ehpiry tyriko 7 sêtimeturume, uuru risê roropa tyriko ehpiry zomye. ²⁶ 4me parihmâ tyriko uuru risemy tyrithome meza poko ipupuru 4mâkô pûtokoxi. ²⁷ Moro parihmâ tyriko meza ehpio pûtokoxi mara tō apoitohme, meza epurume, arotohme. ²⁸ Moro epuru tō tyriko wewe akaxia ke, uuru kurâ ke apuhko kehko. Meza arôko matose moro mara tō poko. ²⁹ Uuru kurâ ke paratu tō tyriko te, kopu tomo te, paxiha tomo te, jaha tomo uwa eukuru eny, onekarorykô kyryryme. ³⁰ Moro meza tyriko jomihpyry ê êpataka. Meza po wyi tō tyriko kokoro rokene. Ynyripohpyry onekarorykôme ya.

Ezuru apony

(Exutu 37.17-24)

³¹ — Ezuru apô tyriko uuru risemy. Apô tyriko uuru tapitapîse exikety ke, zoko roropa. Ekuru tō tyriko emeporyme te, potão tō maro petara tō maro toiro kyryryme ehtohme. ³² 6me amoriry tyriko zoko poko, oseruao toiro eriety poko, oseruao zakorô eriety poko. ³³ Toiro amoriry poko oseruao ekuru tyriko, amêtoeira ekuru panono potão tō maro, petara tō maro. Oxisã amoriry tō tyriko.

³⁴ — Ezuru apô zoko poko 4me ekuru tō tyriko amêtoeira ekuru samo potão tō maro, petara tō maro. ³⁵ Asakoro amoriry zopino toiro potão tyriko amêtoeira kyryry, oseruao potão tomo. ³⁶ Moro potão tomo te, amoriry tomo te, ezuru apô zoko maro toiro kyryryme tyriko uuru risême, tapitapîse exikety. ³⁷ 7me nâparina tyriko ezuru apô po, saereme ehtohme ezuru êpataka. ³⁸ Jahpi tō ezuru tō aryry kyrytohme te, oruno kyryry roropa tyriko uuru kurâ ke. ³⁹ 34 kirume uuru kurâ ke moro ezuru apô tyriko ikyryry tō maro emero.

⁴⁰ — Tomeseke roropa tyrithome emero ynenepohpyry sã oya ypy po.

Ritonôpo maro oturutopo

(Exutu 36.8-38)

26 ¹ Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze a: — 10me kamisa tō tyriko tapyi, ymaro oturutoh apurume, zao: kamisa mauru panô risemy te, kaneru hpoty risê eary maro, ezuezume te, puupura te, tahpire, enara. Sero kamisa tō tyriko enekure taporihkâ panô maro. ² Toiro kamisa tyriko 12,5 meturume mosa exiry te, 1,80 meturume ipuroroje. ³ 5me kamisa tō ixixînôko mase toiro kamisa konôto ehtohme. Morara tyriko roropa zakorô 5me kamisa tō ke. ⁴ Imyhtoh tyriko kamisa

ezuezumā ke kamisa ehpiō poko jarao exikety etyhyppy poko. Morara tyriko roropa zakorō kamisa konōto poko. ⁵50me imyhtoh tyriko kamisa apitorymā ehpiō poko te, 50me roropa kamisa etyhyppy ehpiō zakorō kamisa konōto poko, imyhtoh tonō osēpataka ehtohme. ⁶50me apoitoh tyriko roropa uuru risemy kamisa tō asakoro osexihtohme toiro sã moro kamisa tō ehtohme.

⁷— Amotoh tyriko tapyi amotohme. 11me kamisa tō apoiko poti hpoty risemy. ⁸Oxisã zumo kehko tyriko 13,30 meturu mosa exiry te 1,80 meturume ipuroroje exiry, enara. ⁹5me moro kamisa tō ixixĩnōko mase toiro kamisa konōto ehtohme. Moro imehnō 6mākō ixixĩnōko mase osepokona toiro kamisame ehtohme. Moro kamisa 6mano osētaƿona exĩko tapyi potataō po. ¹⁰50me imyhtoh tyriko kamisa etyhyppy ehpiō kamisa apitorymā po te, 50me imyhtoh roropa zakorō kamisa ehpiō. ¹¹50me apoitoh tyriko roropa metau risemy. Imyhtoh 50mākō pokona moro apoitoh tonō tyriko kamisa tō asakoro osexihtohme, toiro tapyi amotohme ehtohme. ¹²Moro kamisa zokonaka akoĩpyry tyhwyme exĩko tapyi mykae. ¹³45 sētimeturume kamisa akoĩpyry tapyi panakotuh pokoxi moroto exĩko tapyi amotohme.

¹⁴— Imepỹ amotoh asakoro tyriko: toiro tyriko kaneru pihpyry ke, zonopyhpyry tahpireme. Moro pona imepỹ amotoh tyriko onokyro pihpyry kurã ke.

¹⁵— Wewe risē tyriko akaxia risēme xikihme exiketomo tapyi kyryryme. ¹⁶4,45 meturume mosa aehtoh tyriko te, ipuroroje 67 sētimeturume. ¹⁷Asakoro tyrãmatoh ke moro wewe risē tyriko aosexihtohme imepỹ maro. Morara tyriko emero wewe risē poko, tapyi kyryry kehko. ¹⁸20me wewe risē tyriko tapyi apurume ikurenaka exikety a. ¹⁹Moro 20mākō wewe risē apōme 40me parata risē tyriko asakoro apō tyritohme toiro wewe risē apōme, tūpore moro aosexihtohme. ²⁰20me wewe risē tyriko tapyi apurume inikahpozakoxi exikety a. ²¹40me parata risē tyriko wewe risē apōme, toiro wewe ahtaō asakoro apony. ²²Tapyi mykae, xixi omōtoh wino, 6me wewe risē tyriko. ²³Asakoro wewe risē tyriko roropa tapyi eriety tō kyryryme. ²⁴Moro wewe risē eriety tō kyryryme osexihnōko mã kehko apō poe zupuhpyry pokona toiro kyryryme sã ehtohme. Moro asakoro wewe risē, moro eriety tō ritohme morara tyrihyryme exĩko mã kehko. ²⁵Morara exiryke 8me wewe risē exĩko, 16me parata risē apō maro. Asakoro apō exĩko toiro wewe risē apōme.

²⁶— 15me wewe tyriko akaxia risemy moro wewe risē kuroko ehtohme 5me ehtohme wewe kuroko ikurenaka exikety a. ²⁷5me wewe kuroko ehtohme inikahpozakoxi exikety a te, 5me wewe kuroko ehtohme tapyi mykae, xixi omōtoh wino. ²⁸Toiro wewe irãnaono tyriko; irãnakuroko wewe risē apitorymā poe tapyi etyhyppy pona. ²⁹Moro wewe risē tō atapuhnoko uuru ke. Parihmã tyriko uuru risēme moro wewe risē pokona epuru ritohme. Moro epuru roropa atapuhnoko uuru ke. ³⁰Tapyi anỹtoko xikihme ynenepohpyry saaro oya ypy po.

³¹— Kamisa tyriko apurume samo mauru panō kurã risēme kaneru hpoty eary maro ezuezume te, puupura te, tahpiremã maro, enara. Taporihkã panō ke emeporyme tyriko. ³²4me wewe xikihmākō pona tyhwyme moro kamisa tyriko. Akaxiame wewe pona tapuhse uuru ke, apoitoh ke uuru risemy, tapō ke 4mākō ke parata tōme. ³³Tyhwyme moro kamisa tyriko apoitoh uuru risē zopino. Mame moro apurume moino akoxi kaxo, jomihpyry ē tyriko,

topu risē asakorōkō eny. Moro kamisa Osa Kurā apiakāko mana Osa Kurā Kuhse wino. ³⁴Mame kaxo apuru tyriko jomihpyry ē pona, Osa Kurā Kuhse tao. ³⁵Jarao Osa Kurā Kuhse ēpataka meza tyriko inikahpozakoxi tapyi tao. Ikurenaka tapyi tao ro ezuru apō tyriko.

³⁶— Tapyi omōtoho tao kamisa tyriko, mauru panō kurā risemy kaneru hpoty eary maro ezuezumano te, puupura te, tahpire te, emepory maro. ³⁷Moro kamisa apoitohme, wewe akaxia risē xikihme exiketō tyriko 5me, tapuhse uuru ke, kamisa apoitoh ke roropa uuru risemy. Moro 5me wewe apō tyriko metau risē ke.

Apoto apō okyno zahkatohme

(Exutu 38.1-7)

27 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a: — Wewe akaxia ke apoto apō tyriko, tahramehme sā ehtohme, 2,20 meturume mosa exiry te, ipuroroje exiry morararo 2,20 meturume te, 1,30 meturume kae exiry, enara. ²Ipotyry tō po, 4me iretyry tō tyriko, aosexihtohme apō maro, toiro kyryryme sā ehtohme. Apoto apō tytororo tapuhse tyriko metau ke. ³Otyro ē tō tyriko oruno ēme ehtohme ikasery ēme roropa, anŷtoho tonō maro te, paxiha tomo te, okaimo tomo te, ikarā eny tō maro. Morohne emero tyrihpyryme exiko metau risēme. ⁴Metau risē tyriko apoto ēme, 4me parihmā maro metau risēme, ipotyry 4mākō poko, epuru ritohme, arotohme. ⁵Moro apoto ē tyriko apoto apō ao, irānao ehtohme. ⁶Epuu tō tyriko wewe akaxia risēme, tapuhse metau ke. ⁷Tyriko kehko parihmā aka apoto apō eriety poko asakoro, arotohme. ⁸Moro apoto apō wewe risemy tytaōke pyra exiko mana, ynenepohpyry saaro oya ypy po.

Ritonōpo Tapyi zarany

(Exutu 38.9-20)

⁹— Zara tyriko tapyi ymaro oturutoh zomye, tapuruse kamisa ke, mauru panō risē ke. Apuru ikurenāe exikety kamisa mosa ehtoh 44 meturume exiko. ¹⁰20me xikihme exiketō tyriko tapōkōke 20me metau risēme. Apoitoh xikihmākō poko tyriko mase parata ke, epuru roropa parata risēme kamisa ryhkatohme. ¹¹Morararo tyriko zara ehpikuroko inikahpoe aehtopo a. ¹²⁻¹³Moro zara ipuroroje 22 meturume exiko. Naeroro apuru riko mase kamisa risē ke 22 meturume mosa exiry xixi omōtoho wino te, xixi tūtatoho wino, enara. Moro kamisa apoitoh tonō 10me xikihmākō tyriko 10me apō tō maro. ¹⁴⁻¹⁵Omōtoho erietyme kamisa exiko 6,60 meturume mosa exiry te, 3me xikihme exiketomo, 3me apō maro, apotunuru wino te, ipozery wino, enara. ¹⁶Omōtoho tao zara pona kamisa riko mase 8,80 meturume mosa exiry. Moro kamisa tyriko mauru panō kurā ke, kaneru hpoty maro: ezuezume exikety te, puupura te, tahpiremano, enara, emeporyme ehpiō poko. Moro kamisa apoitohme 4me xikihmākō tyriko, 4me apō tō maro. ¹⁷Moro xikihmākō zara zomye oximaro tymyhsēme exiko parata risē ke. Kamisa apoitoh, iryhkatoh tonō mā parata risēme exiko te, tapō tō metau risēme exiko. ¹⁸Moro zara mosa exiry 44 meturume exiko. Ipuroroje 22 meturume exiko. Apuru kamisa risē kae exiry 2,20 meturume exiko. Moro kamisa mauru panō risē kurāme exiko te, apō tō metau risēme exiko. ¹⁹Tapyi mōkomory kehko emero

metaume exīko te, epuru tō roropa tapyi myhtohme te, zara apuru myhtohme roropa metau risēme rokē kehko.

Oriu, ezuru eukurume

(Rewitiku 24.1-4)

²⁰— Oriu, azeite kurā enehpoko Izyraeu tomo a, ezuru eukurume, kokoro rokene, kokonie pukuro, ezuru zukatohme. ²¹Moro ezuru apō arōko Arāo tomo a imūkuru tō maro, tapyi taka, ymaro oturutoh taka, jarao kamisa myhtokoxi, kaxo, jomiry ē ēpataka. Moroto oriu zahkāko saerehkatohme jēpataka kokonie pukuro poe ēmehtoh pona. Sero omipona exīko Izyraeu tomo ipoenōkomo, ipakomotyākomo jūme, kakehpyra ehtoko.

Ritonōpo maro oturuketō zupōme

(Exutu 39.1-7)

28 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:
— Orui Arāo enehpoko imūkuru tō maro, Natape, Apiu, Ereaza, Itamaa, enara. Toto imenekako Izyraeu tō wino ypoko toto erohtohme, ymaro oturuketōme. ²Upo tyriko, ymaro oturukety zupōme, ekarotohme orui a imehxo exikety me aehtohme imehnō neneryme te, kure potu aehtohme roropa. ³Ypoe emese kure exiketō ikohmako emero, Arāo zupōme tyritohme eya xine, ynymenekahpyryme Arāo ehtohme ymaro oturukety me aehtohme. ⁴Ynara tyripoko eya xine: ipuopuru apuru, upo oturukety mose ro katopo, oturukety zupō mosano jaraōme exikety, kamisa emepory xixisemy enekure exikety, zupuhpyry zōty, zamareary, enara. Morohne upo tyripoko eya xine ymaro oturuketō zupōme, orui Arāo zupōme ehtohme, imūkuru tō maro jomiry omipona toto erohtohme ymaro oturuketōme. ⁵Mokaro emese kure exiketō moro upo rīko mā toto kaneru hpoty eary ezuezumā ke te, puupuramā ke te, tahpiremā ke te, mauru panō eary kurā ke te, uuru eary ke, enara.

Ritonōpo maro oturukety mose ro katopo

(Exutu 39.2-7)

⁶— Mame oturukety zupō tyripoko emese kure exiketomo a, mauru panō kurā ke te, kaneru hpoty eary ezuezumā ke te, puupura ke te, tahpiremā ke te, uuru eary me te, ixiximhpyry ke emepory ke, enara. ⁷Moro upo aretyry pokona asakoro kamisa tō tyriko eary panō imotary kyryryme, tyxixise moro upo ratozo asakoro pokona. ⁸Zamareary kahnōko matose mauru panō kurā ke, moro upo risē samo, moro upo pokona ixixitohme toiro exikety sā ehtohme moro upo maro. ⁹Topu tō kurā apoiko asakoro akata ipokona Jako mūkuhpyry tō esetykō imerotohme. ¹⁰6me esetykō toiro akata pona, 6me esetykō zakorō pokona atakenaka aenurutopōpyry poe ro. ¹¹Emese kure exikety imenekako moro topu tō asakoro pokona Jako mūkuhpyry tō esetykō merotohme te, uuru pokona moro topu tō tyritohme. ¹²Moro topu tō tyriko eary tō pokona, moro upo kyryry pona Izyraeu tō esetykō arotohme Arāo a Ritonōpo ēpataka, aerokurukohtao tapyi kurā tao. Morara ahtao ywy, Ritonōpo, wenikehpyra ase ypoetory tō poko. ¹³Uuru risē asakoro, apoihty tō tyriko, topu tō kurā apoihty me, ¹⁴Keti tō asakoro roropa uuru risēme eary samo aosexihtohme apoihty tō pokona.

Puopu apuru*(Exutu 39.8-21)*

¹⁵ — Puopu apuru tyriko moro upo samo, mauru panō kurā ke te, kaneru hpoty eary ezuezumā maro te, puupura maro te, tahpiremā maro te, ipanō tō ke ixiximyhpyry roropa, Ritonōpo maro oturuketō imehxo exikety Ritonōpo nyriporo waro ehtohme, ¹⁶ Puopu apuru tahramehme sā tyriko mase asakoro iramahpyry sā exikety ehtohme, ²² sētimeturume mosa exiry te, ²² sētimeturume ipuroroje exiry, enara. ¹⁷ Ipokona 4me atakenaka topu tō kurā tyriko; atakenaka apitorymā ao rupi, topazio, karanata; ¹⁸ atakenaka zakorō ao ezemerauta, sapira, tiamāte; ¹⁹ atakenaka oseruaō ao turukeza, akata, ametixta; ²⁰ atakenaka 4mano ao peri, onixi, jasape, enara. Morohne tyriko uuru pokona. ²¹ Toiro topu ahtao Jako mūkuhpyry esety toiro imeroko ipokona 12me topu tō kurā pokona 12mākō Jako mūkuhpyry tō esetykō tymerose ehtohme, 12mākō oxiekyrymākō enetupuhtohme Ritonōpo ēpataka. ²² Ketī tō asakoro tyriko uuru eary ke. Earyme tyriko moro uuru ipuropuru apoihtyme ehtohme. ²³ Parihmā asakoro tyriko uuru risēme puopu apuru potyry pokona kae aosexihtohme. ²⁴ Moro eary tō asakoro uuru risē tyriko parihmā tō asakorōkō kuroko. ²⁵ Eary tō etyhpyry tō tyriko uuru risē pokona puopu apuru osexihtohme apoihty pokona, moro upo pokona. ²⁶ Imehnō parihmā tyriko uuru risē asakoro puopu apuru potyry pokona zopino, ehpio poko zao moro upo ao. ²⁷ Parihmā asakoro tyriko uuru risēme aosexihtohme apoihty tō etyhpyry pokona moro upo pokona osexihtoh pūto zamareary epozakoxi. ²⁸ Eary ezuezumā ke puopu apuru imyhko parihmā poko moro upo parihmā poko aosexikyhyry sā ehtohme epukara ehtohme, zamareary epozakoxi.

²⁹ — Mame Osa Kurā taka Arāo omomyryhtao Ritonōpo Esary Kurā taka puopu apuru amurūko mana tymerose Izyraeu tō esetykō ke, wenikehpyrya jehtohme ypoetory tō poko. Ywy ase Ritonōpo. ³⁰ Puopu apuru pokona Urim tyriko Tumī maro Arāo eano po sā Izyraeu tō ehtohme jēpataka tooehse ynororo ahtao. Morara ahtao puopu apuru enēko mana ise jehtoh waro ehtohme tyripotohme Izyraeu tomo a.

Imehnō oturuketō zupony*(Exutu 39.22-31)*

³¹ — Upo tyriko kamisa ezuezumā ke Arāo tō a amurutohme moro upo kurā zopino. ³² Eutary tyriko zupuhpyry omōtohme. Moro eutary zomye kamisa xixinōko matose exihkara ehtohme. ³³⁻³⁴ Moro upo ehpiuroko zopino emepory tyritoko romā epery panono, kaneru hpoty eary risemy ezuezumā ke te, puupura ke te, tahpiremā ke, enara. Epery asakoro rānaka imarakā pitiko tyriko uuru risēme. ³⁵ Moro kamisa ezuezumā ke Arāo a amurupoko toerokuru poko tahtao, ymaro oturutohme. Aomomyryhtao jēpataka Jesary Kurā taka te, itūtary ropa ahtao moro marakany osetāko, mokyro onetaparaino.

³⁶ — Uuru risē pipahmā tyriko, ipokona tymerose: Imenekahpyryme Ritonōpo Poetoryme. ³⁷ Moro uuru risē pipahmā imyhko Arāo zuhzōty pokona eary ezuezumā ke. ³⁸ Arāo a amurupoko moro uuru pipahmā ke ipery pokona,

ywy Ritonōpo yzamaro Izyraeu tō nekarotyā ehtohme, toto onyhxiropyra jehtohme azahkuru toehse toto ahtao tynekarorykō enepyrhtaō ya.

³⁹— Kamisa tō tykahtoko oturukety Arão zupōme mauru panō kurā karimutumā ke te, zuhzōty roropa mauru panō kurā ke te, zamareary panō emepory ke ixiximhyppy ke.

⁴⁰— Arão mūkuru tō zupō tō ixixītoko, kamisa, zamareary, zuhzōty tō roropa, tuisamehxo toto enetupuhpotohme te, toto enetohme kure. ⁴¹Moro upo kurā ke orui Arão a amurupoko imūkuru tō maro. Mame toto ekaroko ya ypoetoryme toto ehtohme. Azeite pitiko ke ahpako toto, ymaro oturuketōme toto ehtohme. ⁴²Axiakā tyriko toto zupōme mauru panō karimutumā ke zamareary poe ipety tō pona. ⁴³Moro upo amurupoko Arão a imūkuru tō maro aomomyryhtaō Tapyi Kurā taka, ymaro oturutōh taka te, apoto apō pūtokoxti toto ytoryhtaō roropa erohse Jesary Kurā taka, toto etaparyino. Tomeseke toto ahtao orihpyra exiko mā toto, emurukō osenepyra exiryke. Moro omipona Arão tyripoko imūkuru tō maro, ipakomotyākō maro jūme.

Oturuketō menekatoḥ pokō

(Rewitiku 8.1-36)

29 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Ynara tyriko Arão tō menekaryme imūkuru tō maro, erohtohme ymaro oturuketōme. Pui mūkuru apoiko wātara ro exikety kaneru tō asakoro ahmitatyā kara rokene. ²Tiriiku risē wyi tō tyriko toitoine oriu maro te, toitoine oriu maro pyra, emero iporutatoḥ maro pyra exiketōme, enara. Wyi pipahme exiketō tyriko roropa epona azeite ritohme. ³Morohne tyriko ruto aka onekarorykōme ya, pui mūkuru wātara ro exikety etaparyhtaō, kaneru tō asakoro maro onekarorykōme ya.

⁴— Arão tō enehko imūkuru tō maro Tapyi omōtoḥ taka, ymaro oturutōh taka, aekurikatohkōme. ⁵Mame Arão a upo amurupoko, oturukety zupō ke: kamisa te, oturukety zupō zopinono te, zupō jaraono te, purupu apuru te, zamareary imetȳ earyme, enara. ⁶Zupuhpyry pona zuhzōty tyriko. Uuru risē pipahmā imyhko ipokona, imerohpyry: “Imenekahpyry Ritonōpo poetoryme,” katopo. ⁷Mame zupuhpyry oriu ke ahpako.

⁸— Arão mūkuru tomo a roropa upo amurupoko toto kamisa ke. ⁹Kamisa tyriko zamarearyme imetȳkō earyme. Zuhzōty tō imyhko zupuhpyrykō pona. Morara Arão tō ekarōko mase imūkuru tō maro ya ymaro toto erohtohme. Jūme ypoetoryme Arão tō erohnōko mā toto imūkuru tō maro te, ipakomotyā maro, ymaro oturuketōme.

¹⁰— Pui mūkuru enehta Tapyi ēpataka. Arão tō, imūkuru tō maro, tomarykō rīko mā toto zupuhpyry pona. ¹¹Mame pui mūkuru etapako jēpataka Tapyi omōtoḥ myhtokoxti. ¹²Imunuru apoiko oemary ke tyritohme apoto apō retyry pokona. Munu akoipyry ikuāko apoto apō myhtokoxti. ¹³Mame apoto apō po ynara okyno jahkako onekaroryme ya: ikasery emero zuahxiririny poko exikety te, erery zokonaka kurano te, epyasyhny asakoro ikasery maro. ¹⁴Yrome mokyro zoko jahkako ameke, jarao Izyraeu tō esary poe: ipihpyry maro te, zuahxiririny maro. Moro mā oturuketō nekaroryme ya, tyrypyrykō korokapotohme.

¹⁵— Mame kaneru apoiko toiro, zupuhpyry pona Arão tō imūkuru tō maro tomarykō ritohme. ¹⁶Mokyro kaneru etapako. Imunuru emako apoto apō

ehpiry 4mākō pokona. ¹⁷Kaneru zoko isahkako. Zuahxiririny ikurikako tuna ke, jaxiry tō maro ātykyry wino. Zupuhpyry pona senohne tyriko. ¹⁸Mame kaneru iahkako emero apoto apō po onekaroryme, tōsēme. Moro typoxine exīko ya mana, yzamaro mana.

¹⁹— Mame kaneru zakorō apoiko. Zupuhpyry pona Arāo tō emary tyripoko imūkuru tō emary maro. ²⁰Mokyro kaneru etapako imunuru zokonaka tyritohme Arāo panary etyhpary pona apotunuru wino, imūkuru tō panary pokona roropa apotunuru wino. Imunuru tyriko roropa emarykō omazūpona apotunuru wino, ipupurukō pupuzū pokona apotunuru wino, enara. Munu akoīpyry isapararahmako apoto apō ehpiry 4mākō pokona. ²¹Munu apoiko zokonaka apoto apō poe, oriu ahpatoh maro, Arāo pona isapararahmatohme, zupō pona te, imūkuru tō pona, zupōkō pona, enara. Morara ahtao Arāo tō imūkuru tō maro zupōkō maro tokarosēme exīko mā toto ya, ypoetoryme te, ykiryryme roropa ehtohme, enara. ²²Sero kaneru onekaroryme mana oturuketō tymenekase ahtao ymaro oturuketōme toto ehtohme. Kaneru kasery apoiko: arokyry kasery te, zuahxirirī poko exikety te, erery zokonaka kurano te, epyasyhny asakoro ikasery maro te, ipety maro apotunuru wino.

²³— Mame ruto wyi ē ae iporutatoh pyra exikety risemy, onekarohpyry ya, wyi apoiko osehta: toiro wyi oriu maro exikety te, imepŷ oriu maro pyra te, toiro wyi pipahmano, enara. ²⁴Morohne tyriko Arāo emahpokoxi, imūkuru tō emahpokoxi roropa. Mame morohne anŷpoko eya xine jēpataka, tynekarorykōme ya. ²⁵Mame moro wyi apoiko toto emary poe jahkatohme apoto apō po onekarorykōme ya, tonahsēme. Typoxine moro ehtoh yzamaro mana. ²⁶Kaneru puropuru apoiko apiakatohme onekaroryme kurā ya. Moro okyno pū ōtykōme exīko mana.

²⁷— Ymaro oturuketō menekaryhtao ypoetoryme, kaneru puropuru, ipety roropa apiakako onekarory kurāme ya, ekarotohme oturuketō zohme. ²⁸Izyraeu tō tynekarory tō ekaroryhtao osepepe ehtohme morara tyriko mā toto jumāme. Okyno puropuru ipety maro oturuketō zohme exīko. Sero nase ahno nekarohpyry ya. Ywy ase Ritonōpo.

²⁹— Toorihse oturukety Arāo ahtao zuponŷpyry tokarosēme exīko imūkuhpyry tomo a. Moro upo amurūko mā toto tymenekase toto ahtao ymaro oturuketyme. ³⁰Arāo mūkuru tumy myakāme toehse ahtao ymaro oturuketyme omōnōko mana Tapyi taka, ymaro oturutoh taka erohtohme Jesary Kurā tao. Moro upo amurūko 7me ēmepyyry pona.

³¹— Moro kaneru pū totapase exikety, Arāo tō menekary poko ymaro oturuketōme, moro tōsē ahnoko osa kurā tao. ³²Mame Tapyi ymaro oturutoh omōtoh tao moro tōsē ōnōko mā toto wyi maro, ruto ao aexihpyry. ³³Oturuketōme tymenekase toto ahtao, tynekarorykō ōnōko mā toto, tyyrypyrykō korokapotohme moro tokarose exiryke. Oturuketō rokē tōnōko mā toto tokarose Ritonōpo a exiryke. ³⁴Morara exiryke morohne akoīpyry enahpyra aexihpyry moro ēmepyyry ae ro, tyahkasēme exīko mana. Yrokokoro onenahpyra ehtoko tokarose Ritonōpo a exiryke.

³⁵— Jomihpyry ae ro 7me ēmepyyry aropoko oseahmary poko Arāo menekary poko imūkuru tō maro ymaro oturuketōme toto ehtohme. ³⁶Kokoro rokē pui orutua wātara ro exikety etapako onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. Onekarorykō apitorymā ke apoto apō kurākāko

roropa matose. Oriu pitiko ikuāko ipona ykyryry kurāme ehtohme. ³⁷Morara tyritoko kokoro rokene 7me ėmepyny ae. Mame moro apoto apō tokarosēme exīko ykyryryme ipunaka. Mame imepyny a tytorohmase ahtao, tyryryhmasēme exīko mana yjamyitunuru a ykyryryme exiryke.

Kokoro rokē onekarorykomo

(Numeru 28.1-8)

³⁸ — Kokoro rokē jūme ynara tyriko matose: kaneru asakoro zahkāko matose apoto apō po, toiro jeimamyry nae exiketomo. ³⁹Toiro kaneru pakeimo jahkāko matose te, toiro kokonie pukuro. ⁴⁰Kaneru apitorymā maro tiriiku tapose exikety enehko toiro kirume, otokie oriu maro toiro riturume te, epona uwa eukuru jehnahpyry tyriko toiro riturume onekaroryme ya. ⁴¹Kokonie pukuro zakorō kaneru ijahkako tiriiku maro, oriu maro uwa eukuru jehnahpyry maro pakeimo onekarohpyry saaro. Moro onekarohpyry tonahsēme sã ya. Ritonōpome ase. Moro typoxine ehtoh yzamaro mana. ⁴²Moro onekarorykō zahkāko matose jūme jēpataka Tapyi omōtoh tao, ymaro Oturutoh tao. Moroto oseporỹko ase ypoetory tō maro, amaro xine oturūko ase. ⁴³Moroto Izyraeu tō maro oseporỹko ase. Jezuru ke sero jesary riko ase osa kurāme. ⁴⁴Sero Tapyi riko ase Jesaryme Kurano, apoto apō roropa ykyryry kurāme. Arão tō menekāko ase imūkuru tō maro ypoetoryme toto ehtohme erohtohme ymaro oturuketōme. ⁴⁵Osesariko ase ypoetory tō Izyraeu tō rānao. Toto Ritonōpome exīko ase. ⁴⁶Tuaro exīko mã toto: Ywy, Ritonōpo, toto Esēme ase. Ya toto tonehse Ejitu poe toto maro jehtohme. Ywy ase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy.

Apoto apō ixtaratu zahkatopo

(Exutu 37.25-28)

30 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a: — Apoto apō tyriko roropa, wewe akaxia risēme epona ixtaratu jahkatohme. ²Tahramehme sã tyriko, 45 sētimeturume mosa exiry te, 45 sētimeturume ipuroroje exiry te, 90 sētimeturume kae exiry. Ipotyry tō 4mākō pokona iretyry tyriko aosexihtohme apoto apō pokona, toiro kyryryme toto ehtohme apoto apō maro. ³Apurutoh apuhnōko matose uuru kurā ke te, iratozo 4mākō maro te, iretyry tō maro, enara. Apoto apō zomye uuru risē tyriko ehpiryme. ⁴Parihmā asakoro tyriko uuru risēme, ehpiry zopino, toiro seino, toiro moino. Mara tō tyriko parihmā tō aka, epurume ehtohme arotohme. ⁵Moro epuru tō tyriko wewe akaxia ke tapuhse uuru ke. ⁶Moro apoto apō tyriko kamisa ėpataka, Osa Kurā Kuhse ėpataka, kaxo Ritonōpo omihpyry ė etonie. Moroto oseporỹko ywy amaro. ⁷Pakeimo, nāparina tō poko Arão ahtao, ixtaratu typoxine exikety jahkapoko eya. ⁸Mame kokonie pukuro, nāparina tō tukase ropa ahtao eya, morararo tyripoko ropa eya. Moro onekarory jahkary poko exikehpyra ehtoko jūme, apakō pakomotyā pona ro. ⁹Sero apoto apō po, imepỹ ixtaratu onyahkara ehtoko te, okyno tōkehko te, tiriiku tōkehko te, eukuru jehnahpyry roropa. ¹⁰Jeimamyry ae sero apoto apō kurākāko Arão mana, tynekarory ke. Okyno munuru tyriko ynororo apoto apō retyry 4mākō pokona, totapase ahtao ahno rypyry korokapotohme. Morara kakehpyra ehtoko jeimamyry ae rokene. Sero

apoto apõ nuriame onyripyra ehtoko, tymenekase exiryke ykyryry kurāme. Ywy ase Ritonõpo.

Ritonõpo Tapyi tinerume

¹¹ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

¹² — Izyraeu tō kukuruhtao tuhke toto ehtoh waro ehtohme, tineru pitiko epehmapōko mase eya xine, emero porehme, isene toexirykōke, etuarimara toto ehtohme toto kukuruhtao. ¹³ Oxisā epehmāko matose emero porehme, tukuhse awahtao xine, onekarorykōme ya, Oesēkomo a. ¹⁴ 20me jeimamyry exiketō tukuhse ahtao epehmāko mā toto. ¹⁵ Isene oehtohkō epehpyry epehmaryhtao oya xine, tytineruke exiketō onymotyēkara mā toto te, tymōkomokēkara roropa zae epehmāko mā toto. ¹⁶ Moro tineru apoiko mase Izyraeu tō nekarory tō, akorehmatohme Ytapyi, Ymaro oturutoh kurākary poko. Moro epehpyry Izyraeu tomo a isene toehtohkō epehpyryme ya. Wenikehpyra ase toto ewomatohkōme.

Osemahtoh metau risemy

(Exutu 38.8)

¹⁷ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

¹⁸ — Metau risē osemahtoh tyriko, tuna ěme, apõ po metau risē po. Tapyi maro apoto apõ maro irānaka moro osemahtoh tyriko. Tuna tyriko zaka. ¹⁹ Moro tuna ke Arāo tō osemahnōko mā toto, imūkuru tō maro te, tupupurukō kurikāko roropa mā toto, ²⁰ omōtohto Tapyi taka te, apoto apõ pona toto ytoryhtao roropa tonahsē jahkatohme tynekarorykōme. Morara ahtao orihpyra mā toto. ²¹ Osemahnōko mā toto te, tupupurukō kurikāko roropa mā toto aorikyrykōino. Sero ynyriphpyry eya xine omipona tyripoko jūme eya xine, ipakomotyamo a, enara.

Oriu ahpatohme

²² Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

²³⁻²⁵ — Ixtaratu tō imenekako typoxine exikety tomo, oriu kurā ritohme ahpatohme, ixtaratu rinanō nyriy samo: 3,5 riturume azeite maro ynara tyriko: mira eukuru 6 kirume te, kanera 3 kirume te, axikaru typoxinemy 3 kirume te, kasia 6 kirume, enara. (Emero tukuhse tuisa ikuhtoh ke.) ²⁶ Sero ahpatoh ke Tapyi Kurā, ymaro Oturutoh ahpako te, kaxo jomihpyry eny roropa te, ²⁷ meza imōkomory emero te, ezuru apõ imōkomory maro te, apoto apony ixtaratu zahkatopo te, ²⁸ apoto apõ, okyno zahkatopo, imōkomory maro emero te, osemahtopo apõ maro. ²⁹ Morara morohne apiakāko matose ykyryryme kurano. Mame ipoko toehse imepỹ ahtao tyryryhmasēme exīko mana yjamitunuru ke morohne kurāme exiryke. ³⁰ Mame Arāo ahpako imūkuru tō maro. Toto imenekako jomipona toto ehtohme ymaro oturuketōme. ³¹ Ynara kaxiko Izyraeu tomo a:

— Sero ahpatoh, azeite risē tyriko matose jūme, ykyryry tō rokē ahpatohme, ymaro oturutoh poko, imōkomory tōkehko, enara. ³² Ike imehnō anahpara ehtoko, zoko pona onyripyra ehtoko ymaro oturuketyme pyra ahtao. Sero ahpatoh panō onyripyra ehtoko. Ykyryry kurā sero. Naeroro tomeseke ehtoko ipoko. ³³ Imehnomo a sero ahpatoh panō riryhtao te, imehnō

ahparyhtao ipanō ke ymaro oturuketyme pyra ahtao, taroposēme exīko mana ypoetory tō tae.

Ixtaratu zahkatoh jeahmatohme

³⁴⁻³⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Ixtaratu zahkatoh tyriko ykyryryme kurano tyrirý waro exiketō nyrirý samo. Ynara zoximako oxisamo: pējoī te, onika te, azawa opime exikety te, ixtaratu kurano. Sautu tyriko roropa imaro kure rokē ehtohme.

³⁶ — Ako aka tyriko zokonaka, pisarara ehtohme. Moromeīpo moro arota Tapyi taka, ymaro Oturutoh taka. Moro tao oseporýko ywy amaro. Moroto moro ixtaratu tyriko kaxo, jomihpyry ē ēpataka. Tomeseke ehtoko moro ixtaratu poko ykyryry kurāme exiryke. ³⁷ Ixtaratu riryhtao oya xine okyryrykōme, ykyryry panō onyripyra ehtoko. Sero ixtaratu ykyryry kurāme mana, jeahmatohme rokē mana. ³⁸ Ykyryry panō riryhtao imehnomo a tykyryryme ehtohme, mokyro taroposēme exīko ypoetory tō htae.

Emese kure exiketomo

(Exutu 35.30—36.1)

31 ¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

² — Pezareu tymenekase ya, Uri mükuru, Huru pary Juta tō ekyry. ³ Eya Juzenu ekaroase akorehmaneme. Tuaro tyripose ya, emese kure aehtohme, nyripytā riry waro aehtohme tompore ehtohme, ⁴ emepory riry waro ehtohme te, uuru poko te, parata te, metau riry waro ehtohme ⁵ joia tō kotyry poko te, tyrirý poko roropa te, wewe riry poko te, emero aatesenatu riry poko roropa zuaro ehtohme. ⁶ Aoriape tymenekase ya roropa, Aisamake mükuru Tā tō ekyryme mokyro akorehmaneme ehtohme. Imehnō roropa tuaro tyripose ya emese kure toto ehtohme nyripytā riry waro toto ehtohme: ⁷ Tapyi, ymaro oturutohme te, kaxo jomihpyry eny te, kaxo apuru maro, tapyi mōkomory porehme; ⁸ meza, imōkomory maro te, ezuru apony, imōkomory maro te, ixtaratu zahkatoh apony te, ⁹ apoto apō roropa, okyno zahkatopo, imōkomory maro te, paxiha konōto tuna ēme, apō maro te, ¹⁰ upo kurano, ymaro oturuketō zupōme, Arāo tō zupony imükuru tō maro amurutohme aomomyryhtao ymaro oturutoh taka erohtohme te, ¹¹ oriu, ipopatohme te, ixtaratu typoxine exikety, Jesary Kurā kyryry. Morohne emero tyripoko eya xine nyripyhpyry ae ro oya.

Oserematopo

¹² Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a, ¹³ Izylaeu tō zurutohme:

— Kure rokē ēmepýry 7mā tyritoko, nyymenekahpyry oserematohme. Moro enetupuhtohme exīko mana jūme, ywy Ritonōpo opynanohnekōme ase ypoetoryme oehtohkōme. ¹⁴ Naeroro kure rokē oserematoh tyritoko, ypoko oehtohkōme moro ēmepýry ae. Kure rokē oserematoh onyripyra ahno ahtao, aerokuruhtao, taorihmaposēme exīko mana. ¹⁵ 6me ēmepýry erohnōko matose, yrome 7mā po oserematohme nase, ypoko oehtohkōme. Morara exiryke toerohtoh poko exikety moro ae taorihmaposēme exīko. ¹⁶ Izylaeu tomo a oserematoh ikurākapoko enetupuhtohme ypoetoryme toto ehtoh poko, jūme. ¹⁷ Jūme enetupuhtohme moro exīko ya, ypoetory tō Izylaeu tomo

a, enara. Ynara exiryke senohne emero yrine 6me êmepyr y ae, kapu, nono roropa. Mame 7mã po toerohkehse exine oserematohme. Ywy ase Ritonôpo.

¹⁸ Morarame töturukehse Ritonôpo ahtao Moeze maro ypy Xinai po, topu tō asakoro tokarose eya, tynmerohpyry inyripotyamo.

Pui mükuru panono

(Teuteronomiu 9.7-29)

32 ¹ Mame okynã Moeze ahtao ypy po, typenekehse imoihmäkō kynexine eraximary poko. Tōximōse toto Arão maro, oturutohme. Ynara tykase toto eya:

— Otoko keh Moeze nae? Otarahxo tã nexiase? Eatäpyrahxo pãna nexiase. Eya tonehse kymarokō Ejitu poe. Naeroro ritō tyriko kuesemazupurukōme ytotohme.

² Ynara tykase Arão eya xine:

— Panasere tō uuru risē toutoko opyxiã kyryry te, opoenō kyryry roropa enehtohme ya.

³ Naeroro typanarykō poe panasere tō uuru risē touse eya xine, ekarotohme Arão a. ⁴ Mame morohne panasere tō tyrise Arão a apoto pona. Tutunatanohpose ahtao, pui mükuru sã tyrise eya. Mame ynara tykase toto:

— Izraeu tomo, mose ro kuesēkō myakāme, eya tonehse kymarokō Ejitu poe.

⁵ Mame apoto apō tyrise Arão a tynyrihpyry êpataka, pui mükuru uuru risē êpataka. Ynara tykase ynororo imoihmākomo a:

— Kokoro otuhtoh konōto riko sytatose Ritonôpo Kuesēkō eahmatohme.

⁶ Yrokokoro pakeimo okyno tō tonehse eya xine jahkatohme tynekarorykōme te, tōsēme roropa tōtuhtohkōme osepeme toehtohkōme. Imeïpo typorohse toto otuhtohme, eukuru êtohme roropa. Mame towōse ropa toto tuatuatohkōme.

⁷ Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Oyhtoko axiny, opoetory tō, onenehtyã Ejitu poe nerypyhtō toto, jurumekã toto. ⁸ Toeramase ropa mã toto jesemary poe, ynyripohpyry omipona pyra toehse mã toto. Pui mükuru panō tyrise eya xine, uuru risemy, eahmatohme, êpataka tynekarorykō zahkatohme. Tyrihpōkōme pui panō uuru risē ekarōko mã toto, typynanohnekōme, Ejitu poe tonepyhpōkōme.

⁹ Moxiã waro ase. Putupyra rokē mã toto ipunaka. ¹⁰ Seromaroro ukuremary onukuhpyra exiko. Toto zehno jexiryke toto wānohnōko ase, toto enahkako ase. Imeïpo oemākāpōko ase imoihme omükuru tō maro, apakomotyã maro.

¹¹ Yrome töturuse Moeze Ritonôpo a. Ynara tykase ynororo:

— Ritonôpo, yna Esem y, oty katohme opoetory tō zehno mexino ajamitunuru ke toto enehxīpo Ejitu poe? ¹² Oty katoh ynara kamexipōko mase Ejitu pōkomo a: “Typoetory tō tarose Ritonôpo a yna wino, Ejitu poe, toto etapatohme ypy tō po, toto enahkatohme ipunaka?” Moro sã pyra exiko, toto zehno pyra exiko. Opoetory tō onenahkara exiko. ¹³ Wenikehpyra exiko opoetory tō poko, Aparão, Izake, Jako, enara. Wenikehpyra exiko omihpyry poko eya xine: “Apakomotyã emānōko mã toto tuhke toto ehtohme xirikuato samo kapu poko.” Wenikehpyra roropa exiko omihpyry poko: “Sero nono ekarōko ase apakomotyamo a jūme toto esaryme ehtohme.”

¹⁴Naeroro, “Teh,” tykase rokē Ritonōpo. Izyraeu tō onenahkapopyra tokurehse ynororo.

¹⁵Mame ypy poe tyhtose Moeze topu tō asakoro emahpo, Ritonōpo nymerohipyry ipokona. Inyripotyā tymerose topu tō pokona. ¹⁶Ritonōpo nyrytā moro topu tō kynexine. Tynyripotyā tymerose eya roropa ipokona.

¹⁷Mame imoihmākō kohtary etaryke tyya ynara tykase Jozue Moeze a:

— Otara panaikatō etāko ah? Otaramē osetapāko mā toto Izyraeu tō esao.

¹⁸Ynara tykase Moeze:

— Moro panaikatō imehnō poremākatopōpyry sã pyra mana te, tytoremāse exiketō kui kary sã pyra roropa mana. Eremiatoh sã etāko ase.

¹⁹Mame ameke pyra toehse Moeze tō ahtao Izyraeu tō esaka pui mūkuru panō, uuru risē, tonese eya, ahno roropa wāko. Tyekītapāse ynororo. Moroto ypy myhto topu tō pipahmā asakoro ipuimatyā tomase eya nono pona. Tātakuhmose kehko. ²⁰Mame moro pui mūkuru panō, uuru risē tapoise eya, toto nyrihpyry. Tyahkase eya apoto ke. Mame tyhmose eya akumurume pisarara ehtohme. Mame tuna kuaka tomase eya. Moromeīpo moro tuna ke Izyraeu tō tauhpase eya. ²¹Mame ynara tykase Moeze Arão a:

— Otara tykase toto oya, toto arotohme oya tyrypyrykō xihpyry poko toto ehtohme?

²²Ynara tykase Arão:

— Yzehno pyra exiko. Tuaro mase. Tupime pyra moxiamo a tyrypyrykō poko toto exiry. ²³Ynara tykase toto ya: “Otara toehse mokyro Moeze, kuenepyhōkomo Ejitu poe? Zuaro pyra sytatose. Naeroro ritō tyriko kutuisarykōme.” ²⁴Mame ikyryrykō uuru risē tonehpose ya ekarotohme ya. Moro uuru tomase ya apoto htaka. Mame tutūtase mokyro pui mūkuru panōme.

²⁵Eraseme Arão ahtao imoihmākō tynomose eya ajoajohpe toehtohkō poko toto ehtohme, epetōkara a toto eunohpotohme. Morara tonese Moeze a. ²⁶Morara exiryke toytose ynororo Izyraeu tō esary omōtohtaka. Ynara tykase ynororo opore:

— Onokākō Ritonōpo Kuesēkō maro nae? Osehtoko xiaro imaro se awahtao xine.

Naeroro Rewi tō ekyry tō emero tōximōse toh kynexine Moeze ēpataka.

²⁷Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Izyraeu tō Esē ynara tyripōko oya xine: Atapemākō apoitoko. Ytotoko Izyraeu tō rānakuroko ehpyry poe etyhpary pona, oekyry tō etapase, oepe tō maro, katonō maro.

²⁸Naeroro Rewi tō toytose Moeze omi poe ahno etapase. 3 miumākō totapase eya xine, orutua komo. ²⁹Ynara tykase Moeze Rewi tomo a:

— Seroae omūkuru tō totapase oya xine, ākorō tō maro. Morara tyrise oya xine exiryke, tapiakase matose Ritonōpo Kuesēkō maro oerohtohkōme. Aomipona oexirykōke kure rokē oritoryō Ritonōpo mana, seroae ro.

³⁰Yrokokoro ynara tykase Moeze imoihmākomo a:

— Oorypyrykō xihpyry poko mexiatose Ritonōpo neneryme. Māpyra seromaroro onuhnōko ropa ase ypy pona oturuse Ritonōpo maro. Otaramē jomiry etaryhtao eya oorypyrykō korokāko mana.

³¹Mame toytose ropa Moeze Ritonōpo ēpataka ropa, ynara tykase ynororo:

— Moxiä tyrypyhpyke toehse ipunaka. Okyno panō uuru risē tyrise eya xine, tyneahmarykōme. ³²Ajohpāme sā iirypyrykō ikorokako ropa! Māpyra ikorokary se pyra awahtao, jesety imikako ropa apapē poe. Moroto opoetory tō esetykō tymerose oya.

³³Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Mokaro esetykō mikāko ropa ase, tyrypyrykō poko aexityamo, jomipona pyra toehse aexirykōke. ³⁴Seromaroro mokaro arota ynarpohpyry pona. Wenikehpyra exiko ynenyokypyry oesemarykō enepōko oya xine mana. Yrome okynā pyra mokaro wānohnōko ase toto rypyry epehpyryme.

³⁵Morara exiryke tyrohsē ke Izyraeu tō tuānohse Ritonōpo a, pui mūkuru panō, uuru risē tyripose Arāo a eya xine exiryke.

Xinai poe Izyraeu tō aropotopōpyry

33 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Ytotoko taroino, omoro, opoetory tō maro, onenepyhpyry tō Ejitu poe. Ytotoko ononorykō pona. Moro nono poko jomihpyry ekarone Aparāo a te, Izake a, Jako a, imūkuru tō maro, ipakomotyā maro. “Sero nono ekarōko ase oya xine,” akene. ²Ynenyokypyry aropōko ase amaro xine oesemarykō enepotohme oya xine te, kananeu tō aropotohme owinoino xine te, amoreu tomo te, heteu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara. ³Ytōko matose nono kurā pona, otyro zamaro exikety pona. Yrome amaro xine ywy ytopyry ase awaro xine jexiryke, putupyry sā rokē oexirykōke, oenahkarykō ino ya osema tao oytorykohtao.

⁴Mame Izyraeu tō turuse ahtao a Ritonōpo omiry poko tyxitapitose toto. Tynamururukō anamurupyry toehse toto emero porehme. ⁵Ynara tykase Ritonōpo exiryke Moeze a, toto zurutohme:

— Putupyry exiketōme matose. Amaro xine jahtao, axītao rokē jahtao ro oenahkarykomo ipunaka. Naeroro okyryry tō anamururukō toutoko; osenetupuhxi otara oritorŷko ha?

⁶Naeroro moromeīpo Xinai poe toytose Izyraeu tō ahtao tynamururukō anamurupyry toehse toto.

Ritonōpo maro oturutopo

⁷Moraramē Izyraeu tō totypohse ahtao tōsesaritohekōme, Tapyi Kurā, Ritonōpo maro oturutoh tyrise Moeze a ameke pīxo imoihmākō wino. Moro Tapyi esety Ritonōpo maro Oturutohme kynexine. Mame ekaropory se toto ahtao Ritonōpo a moro Tapyi taka toytose toto. ⁸Moraramē toytose Moeze ahtao Tapyi Kurā taka, Ritonōpo maro Oturutoh taka, ahno emero toraximase tosarykō omōtoħ tao. Moeze enēko toħ kynexine, aomomyryhtao. ⁹Tomōse Moeze ahtao akurū tyhtose xikihme exikety samo. Totypohse akurū Tapyi omōtoħ taka. Mame akurū poe tōturuse Ritonōpo Moeze maro. ¹⁰Moro akurū eneryke Izyraeu tomo a Tapyi omōtoħ tao tosekumuru po typorohse toto emero porehme. ¹¹Moroto osēpataka tōturuse Ritonōpo Moeze maro ahno otururu sā tope maro. Moromeīpo toytose ropa Moeze imoihmākō esaka ropa. Yrome Jozue, Num mūkuru, Moeze akorehmane nuasemā, tehme rokē kynexine moro Tapyi tao.

Ritonôpo omiry typoetory tō maro toetoh pokō

¹²Ynara tykase Moeze Ritonôpo a:

— Zae turuse ywy oya moxiā imoihmākō arotohme onekarohpyry pona. Yrome onoky ymaro ytōko nae? Mokyro onekaropyra ro mase ya. Juarohxo oehtoh mekarōase. Azamaro jehtoh roropa ekarōko mase. ¹³Morara awahtao ōsenetupuhtoh pokō kuruko zuaro jehtohme ōmipona jehtohme, azamaro ro jehtohme. Wenikehpyra exiko, moxiā tymenekase oya opoetoryme toto ehtohme.

¹⁴Ynara tykase Ritonôpo eya:

— Amaro ytōko ase. Orēpyra orīko ase oepetōkara poremākapotohme oya.

¹⁵Mame ynara tykase Moeze:

— Moxiā, opoetory tō maro ytopyra awahtao yna anaropopyra exiko taroino. ¹⁶Otāto yna pyno oehtoh pokō, azamaro yna ehtoh pokō roropa waro exiko imehnō nae yna maro pyra awahtao? Yna maro oexiry eneryke tyya xine imehnō ahno sā pyra yna ehtoh enetupuhnōko mā toto.

¹⁷Ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Onyripohpyry ya tyrīko ase awaro jexiryke, yzamaro roropa oexiryke.

¹⁸Mame tokaropose ropa Moeze a:

— Ajohpāme sā oēmyty ezuru imehxo exikety enexi, tykase.

¹⁹Ynara tykase Ritonôpo eya:

— Ynara tyrīko ase. Ytōko ase oēpataka jezuru imehxo exikety maro. Jesety kurā ekarōko roropa ase onetaryme. Ywy ase Ritonôpo. Imehnō pyno ase ise jahtao. Imehnō onuānohpyra ase ipynanopyrykō se jahtao.

²⁰Ynara tykase roropa:

— Jēmyty onenepopyra ase oya, ynara exiryke, jēmyty eneryhtao imepyny a isene ehsaromepyra exiko mana. ²¹Yrome taro osa nae upūto. Moroto exiko topu konōto po. ²²Jezuru ytoryhtao oēpataka oramāka oripōko ase topu ao. Jemary rīko ase opona jenepyra oehtohme jytoryhtao opūtokoxti. ²³Moromeīpo jemary anŷnōko ropa ase ŷpary enetohme oya. Yrome jēmyty onenepyra ekurehnōko mase.

Topu tō tyrise ropa

(Teuteronomiu 10.1-5)

34 ¹Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Topu tō asakoro pipahmākō axikako, onyhmpotyā samo. Mame omi merōko ase ipokona, ynymerohipyry saaro apitoryme. ²Kokoro pakeimo atakimako onuhtohme ypy Xinai pona oseporyse ymaro moroto ypy emory po. ³Imehnō anaropyra exiko amaro. Imehnō emero moro ypy poe aropoko. Kaneru tomo, poti tomo, pui tō roropa ameke rokē aropoko toto ypy poe.

⁴Mame topu tō pipahmā taxikase Moeze a apitorymākō samo. Yrokokoro Ritonôpo omihpyry ae ro towōse ynororo pakeimo. Tōnuhse ypy Xinai pona. Moro topu tō pipahmākō tarose tymaro.

⁵Akuru ao tyhtose Ritonôpo Moeze maro toetohme. Tosety tokarose eya. Ywy ase Ritonôpo. ⁶Mame toytose Ritonôpo Moeze ēpataka. Opre ynara tykase ynororo:

— Ywy ase Ritonôpo, jūme Exikety. Opyno xine exikety ase. Etuarimaketō pynanohtōko ase. Axī pyra awānohtorŷko ase. Kure rokē ehtoh

enehpōko ase oya xine, anamonohpyra ase opyno xine jexiryke ipunaka. ⁷Jomihpyry omipona ase miu motye zumakahpōkomo a, azahkuru oehthōkō, oorypyrykō korokāko roropa ase. Yrome ajoajohpe exiketō wānohnōko ase, ipoenō roropa, ipakō roropa te, ipoenō pakō roropa jūkō rypyry emetakame.

⁸Tosekumuru po typorohse Moeze, tōmyty po nono pokoxi Ritonōpo eahmatohme. ⁹Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, ajohpe pyra azamaro jahtao, ajohpāme sã yna maro ytoko. Moxiã mã putupyra exiketōme mã toto. Yrome yna rypyry ikorokako, popyra yna ehtopo. Opoetoryme yna tyriko rahkene.

Tōmiry ekarotopōpyry ropa Ritonōpo a
(*Exutu 23.14-19; Teuteronomiu 7.1-11; 16.1-17*)

¹⁰Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Seromaroro jomiry ekarōko ase oya xine oekyry tō maro. Toto ĕpataka yjamtunuru enepōko ase. Ynyriry panō onenepitopyra sero nono pōkō porehme imehnō nonory po. Ahno morotōkō emero yjamtunuru enēko mã toto. Ywy, Ritonōpo ākorehmatohkō eneryke tyya xine osenuruhkāko mã toto. ¹¹Jomihpyry omipona ehtoko, ynyripohpyry oya xine seroae. Sero nono pona oytorykohtao, owino xine imehnō aropōko ase: amoreu tomo te, kananeu tomo te, heteu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara. ¹²Osepeme pyra ehtoko morotōkō maro. Ataomihpykara ehtoko eya xine osewomatohme, apoitoh sã exīko oya xine morara riryhtao oya xine, oorihmapotohkōme. ¹³Māpyra toto nyrihpyry tō, apoto apō tō ikararahtoko, xikihme exiketō Paau kyryry te, wewe axikatyã tyneponāmarykō Asera roropa, enara.

¹⁴— Imehnō neponāmarykō oneahmara ehtoko. Ywy Ritonōpo osesehpāko ase Zumoxikatome. Jeahmapory se rokē ase oya xine. ¹⁵Ōmirykō onekaropyra ehtoko morotōkomo a atakorehmatohme ononorykō pona oytorykohtao. Tyneponāmarykō eahmaryhtao eya xine tynekarorykō zahkāko mã toto. Mame oeahmatorykō mã toto oximōtohme tymaro xine. Mame tukuhsēme exīko matose tōsē ōtohme, toto nekarohpyry tyneponāmarykomo a. ¹⁶Mame omūkuru tō pytāko mã toto otarame katonō nohpory tō maro. Toto pokoino jomihpyry omipona pyra exīko matose, jurumekāko imehnō neponāmary tō eahmatohme oya xine imaro xine.

¹⁷— Metau risē oneponāmarykō onyripyra ehtoko, oneahmara ehtoko roropa.

¹⁸— Atākyematoko Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra. Jomihpyry ae ro wyi ohnōko matose iporutatoh maro pyra exikety 7me ĕmehtoh pona, nuno apipe po, moro nuno po toesyryhmase oexirykōke Ejitu poe.

¹⁹— Omūkurukō apitorymākō umūkurume mã toto, oeky tō mūkuru apitoryme aenurutyã roropa jekyme mã toto. ²⁰Yrome jumēta mūkuru apitorymã epekahnōko matose kaneru mūkuru ke onekaroryme imyakāme. Jumētu mūkuru onepekahpyra awahtao xine aorihmapōko matose ipỹ tohkatoth ke. Omūkuru tō emero apitoryme aenurutyã epekahtoko.

— Jēpataka oehpyra ehtoko tokarosē maro pyra, onekaroryme ya.

²¹— 6me ĕmepyyry ae erohtoko emero poko. Yrome 7mã po erohpyra ehtoko, arykatoh toehse ahtao ro te, otyro apoitoh toehse ahtao roropa.

²² — Oseahmatoko Otyro Apoitoah poko tiriiku apoipitoryhtao oya xine. Mame Oseahmatoko Tapyi Pisarara poko wewe epery apoiryhtao oya xine.

²³ — Jeimamyry ae oseruao otuhtoh konōto riko matose, Izyraeu tō porehme, jeahmatohme, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemý. ²⁴ Apatarykō poe imehnō ahno aropōko ase ouno xine toto ehtohme. Morara ahtao oesarykō zumohxo exīko. Mame imehnō okuhyrya xine mā toto oporemākapyry poko ononorykō apoitoahme, ooepyrykohtao jeahmase moro oseahmatoh oseruao poko awahtao xine.

²⁵ — Okyno etaparyhtao oya xine jahkatohme onekarorykōme ya, wyi iporutah risē maro onenehyrya ehtoko. Mokyro punu akoīpyry onukurākara ehtoko otuhtohme yrokokoro Oseahmatoh Epozakuroko ytotoöpopyry poko ahtao.

²⁶ — Jeimamyry ae rokē tiriiku tō apoipitoryhtao oya xine apitorymā enehtoko ymaro oturutoh taka, Ritonōpo Oesēkōme jexiryke. Kaneru mükuru, poti roropa anahnopyra ehtoko jē suhsuru maro.

²⁷ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Senohne jomihpyry imeroko, wenikehyrya oehtohkōme omipona oehtohkōme. Morara awahtao xine kure oritorýko ase jomihpyry ae ro.

²⁸ Moroto 40me ěmepyry taropose Moeze a Ritonōpo maro, Izyraeu tō Esemý, otuhyrya, tuna onēpyra. Omi tymerose eya topu tō pipahmā asakoro pokona. Tynyriphopyry 10me tymerose eya.

Ypy Xinai poe Moeze yhtotoöpopyry

²⁹ Mame tyhtose Moeze ahtao topu pipahmā asakoro tarose eya, Ritonōpo omihpyry. Ěmyty saereh āko kynexine Ritonōpo maro tōturuse exiryke, yrome zuaro pyra kynexine ynororo. ³⁰ Mame ěmyty saerekary eneryke tyya xine enaromýke toehse Arāo tomo, imoihmākō maro, ameke se rokē toehse toh kynexine. ³¹ Yrome toto tykohmase tyya Moeze a. Arāo tō toeporehkase ahtao Izyraeu tō tamuximākō maro, tōturuse ynororo toto maro. ³² Moromeīpo Izyraeu tō porehme tōximōse Moeze zomye. Turuse toto emero Ritonōpo nyriphopyry, inekarohpyry eya ypy Xinai po. ³³ Mame toto maro tōturukehse Moeze ahtao kamisa ke tōmyty tapuruse eya. ³⁴ Mame toytose ropa Moeze ahtao Tapyi Kurā taka oturuse Ritonōpo maro moro kamisa touse ropa eya. Tutūtase ropa ynororo ahtao Izyraeu tō turuse eya Ritonōpo nekarohpyry emero. ³⁵ Ěmyty tonese imoihmākomo a, saereh āko. Mame kamisa ke tōmyty tapuruse ropa eya toytotohto ropa Tapyi taka oturuse ropa Ritonōpo maro.

Oserematopo

35 ¹ Mame Izyraeu tō tykohmase Moeze a oximōtohme toto zurutohme. Ynara tykase ynororo:

— Ynara tyripose Ritonōpo oya xine: ² 6me ěmepyry nae matose erohtohme. Yrome ěmepyry 7mā kure nase, emero rokē poko pyra ehtohme, Ritonōpo poko ehtohme. Ahno toerohse ahtao moro ěmepyry ae tuānohsēme exīko mana, totapasēme exīko mana. ³ Ěmepyry 7mā po, oseremato po, apoto onyripyra ehtoko atapyikō htao.

Tynekarorykō Tapyi Kurā ritohme

(Exutu 25.1-9)

⁴ Ynara tykase Moeze Izyraeu tō imoihmākomo a:

— Ynara tyripose Ritonōpo oya xine: ⁵Onekarorykō enehtatoko Ritonōpo a. Uuru ekarory se awahtao xine te, parata te, metau te, ⁶kaneru hpoty ezuezumano te, puupura te, tahpiremano te, mauru panō topuru te, kamisa, poti hpoty risemy te, ⁷kaneru pihpyry tonohse tahpire ke, okyno pihpyry kurano te, wewe akaxia te, ⁸oriu nāparina eukuru te, typoxine exiketō tyritohme azeite maro ahpatohme te, jahkatohme typoxine ehtohme. ⁹Topu kurā onixi te, imehnō topu kurā roropa tyritohme Ritonōpo maro oturuketō zupō poko te, oturuketō tuisary puropuru poko exikety, enara.

Tapyi Kurā kyryry

(Exutu 39.32-43)

¹⁰Orutua kō emero, emese kure exiketō enehpōko ase, erohtohme Ritonōpo nyriphopyry poko: ¹¹Tapyi Kurā, amotoh tonō maro (zao exikety te, jarao exikety, enara) te, apoitoh tonomo te, wewe risē xikihme exiketomo te, apō tomo te, wewe kuroko exiketomo te, xikihme exiketō tapōke exiketō maro, ¹²kaxo, Ritonōpo omihpyry eny, epuru tō maro wewe risā te, apuru maro te, kamisa risemy Osa Kurā Kuhse apiakatohme, Osa Kurā apurume, ¹³meza, epuru tō maro, imōkomory maro te, wyi kehko ahno nekarohpyry Ritonōpo a, ¹⁴ezuru apony imōkomory maro te, nāparina tomo oriu maro te, ¹⁵apoto apony, ixtaratu zahkatopo, epuru tō maro te, oriu oturuketō ahpatohme te, ixtaratu typoxine exikety te, kamisa Tapyi omōtohme te, ¹⁶apoto apō okyno tō zahkatopo, apoto ē maro metau risemy te, epuru tō maro, imōkomory maro te, tuna eny osemahtohme, apō maro te, ¹⁷kamisa, zara zomye apurume exikety te, xikihme exiketō apō tō maro te, kamisa roropa zara pona omōtohme te, ¹⁸inepuru tomo nono aka tyritohme tapyi eary myhtohme te, zara eary myhtohme roropa te, eary tō roropa te, ¹⁹upo roropa, Ritonōpo maro oturuketō zupony, Arāo zupō kurano te, imūkuru tō zupō kurano, amurutohme omōtohme Ritonōpo Esary Kurā taka.

Tynekarorykō enehtopōpyry ahno a

²⁰Mame Izyraeu tō toytose ropa tytapyi taka ropa, ²¹tynekarorykō enepyyry se exiketō toeramase ropa tynekarorykō enehse Ritonōpo a, Tapyi Kurā Ritonōpo maro oturutuh ripotohme. Tonehse eya xine emero, Ritonōpo eahmatohme, upo kurā ritohme Ritonōpo maro oturuketō zupōme. ²²Tooehse orutua komo, nohpo tō maro, pino tō enehse te, panasere tomo te, omahtao tomo te, omekumy tomo, uuru risē tōkehko. Morohne tokarose eya xine Ritonōpo a. ²³Mauru panō kurā tonehse eya xine, kaneru hpoty ezuezumano te, puupura te, tahpiremano te, kamisa poti hpoty risemy te, kaneru pihpyry tonohse tahpirē ke, onokyro pihpyry kurano, enara. ²⁴Parata tonehse ekarory se exiketomo a, imehnō a metau tonehse tynekarorykōme Ritonōpo a te, imehnomo a wewe akaxia tonehse emero rokē tyritohme. ²⁵Tynyrytyā tonehse nohpo tomo a, emese kure exiketomo a: mauru panō kurano te, kaneru hpoty ezuezumano te, puupura te, tahpiremā, enara. ²⁶Kamisa tyrise roropa eya xine poti hpoty risemy. ²⁷Topu tō kurā tonehse tamuximākomo a: onixi te, imehnō topu tō kurā roropa, Ritonōpo maro oturuketō tuisary zupō ritohme. ²⁸Typoxine exiketō tonehse eya xine te, oriu roropa nāparina eukurume te, ahpatohme te, jahkatohme typoxine ehtohme. ²⁹Tynekarory

tō tonehse Izyraeu tomo a porehme, ekarory se toexirykōke Ritonōpo a, Inyripohpyry Moeze a tyritohme.

Ritonōpo maro oturutoh riry poko

(Exutu 31.1-11)

³⁰Mame ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Pezareu, Uri mūkuru, Huru pary, Juta tō ekry tymenekase Ritonōpo a. ³¹Tuzenu tokarose Ritonōpo a eya tuaro ehtohme, emese kure ehtohme roropa tyriry poko, zuaro ehtohme emero poko, ³²enekure ehtoh riry waro ehtohme te, uuru poko tyriry waro te, parata poko te, metau poko, enara. ³³Topu tō kurākary waro, tyriry waro roropa apō pona te, wewe roropa te, emero rokē tyriry waro ehtohme. ³⁴Pezareu akorehmane Aoriape kynexine, Aisamake mūkuru, Tā ekryrime. Mokaro asakoro takorehmase Ritonōpo a imehnō amorepaneme toto ehtohme. ³⁵Emese kure tyrise toto Ritonōpo a enekure ehtoh riry poko te, uuru tōkehko poko erohtohme parata poko te, metau poko te, kamisa riry poko roropa mauru panō kurā ke te, kaneru hpoty ke ezuezumano te, puupura te, tahpiremā te, imep̄y kamisa roropa, enara. Emese kure toh kynexine toerohtohkō poko te, tonesā riry poko roropa, enara.

36 ¹Pezareu tomo, Aoriape maro, imehnō orutua kō roropa emese kure tyrise Ritonōpo a. Tuaro tyrise roropa Ritonōpo a Tapyi Kurā ritohme eya xine. Mokaro emero tyripose Ritonōpo a zae tōmipona toto ehtohme tynrypohpyry ritohme eya xine.

Ahno nekarotyamo

²Mame Pezareu tō tykohmase Moeze a, Aoriape maro, imehnō orutua kō maro, Ritonōpo nymenekatyā, emese kure exiketomo, toerokuru se exiketomo. Tyrohmanohpopitose toto Moeze a. ³Izyraeu tō nekarotyā tokarose Moeze a eya xine Tapyi Kurā ritohme. Kokoro rokē ěmep̄yry ae tynekarorykō tonehse Izyraeu tomo a Moeze a. ⁴⁻⁵Mame mokaro Tapyi Kurā poko erohketō toytose toto oturuse Moeze maro. Ynara tykase toto eya:

— Tynekarorykō itamurume enehnōko mā toto. Imotyĕkākō roropa mā toto, Ritonōpo nyripohpyry motye.

⁶Naeroro toto nekarotyā Tapyi Kurā kyryrime onenehpopyra ropa toehse Moeze. Morara exiryke tonehkehse eya xine. ⁷Toto nekarotyā ipune kynexine, Ritonōpo nyripohpyry pune, imotye roropa kynexine.

Tapyi Kurā ritopōpyry

(Exutu 26.1-37)

⁸Ritonōpo maro oturutoh Tapyi Kurā tyrise emese kurehxo exiketomo a. Apurume kamisa tyrise 10me mauru panō kurā ke te, kaneru hpoty, ezuezumano te, puupura te, tahpiremā, enara. Morohne kamisa poko taporihkā tyxixīse kynexine emeporyme. ⁹Moro kamisa tō oxisā kynexine, zumo exiry 12,5 meturume mosa toto exiry te, 1,80 meturume ipuroroje exiry. ¹⁰5me moro kamisa tō tyxixīse osepokona toiro kamisame ehtohme. Morarama tyrise eya xine imep̄y 5mākō maro. ¹¹Imyhtoh tyrise eya xine kamisa ezuezumā ke, kamisa etyhp̄yry ehpiukuroko moro kamisa konōto

asakorō pokona. ¹²50me imyhtoh tyrise eya xine kamisa apitorymā ehpiukuroko te, 50me imyhtoh tyrise roropa eya xine zakorō kamisa konōto etyhpary ehpiukuroko osēpataka moro imyhtoh tonōme ehtohme. ¹³Mame 50me apoitoh tyrise eya xine uuru risēme kamisa konōto asakoro osexihtohme oximaro toiro konōtome ehtohme.

¹⁴Tapyi amotoh tyrise eya xine kamisa 11mākō ke, poti hpoty risē ke.

¹⁵Oxisā kehko morohne kynexine, zumo exiry 13,30 meturume mosa exiry, 1,80 meturume ipuroroje exiry. ¹⁶5me moro kamisa tyxixīse eya xine oximaro toiro kamisa konōto ehtohme. Zakorō 6mākō tyxixīse eya xine zakorō kamisa konōtome ehtohme. ¹⁷50me imyhtoh tyrise apitorymā etyhpary ehpiukuroko te, 50me imyhtoh tyrise roropa zakorō ehpiukuroko. ¹⁸Moromeipo 50me apoitoh tyrise eya xine, metau risēme moro kamisa konōto asakorō osexihtohme oximaro, toiro amotohme ehtohme. ¹⁹Imepyny amotoh tyrise roropa eya xine, kaneru pihpyry ke tonohse tahpire. Moro po imepyny amotoh tyrise eya xine okyno pihpyry kurano, jarao exikety.

²⁰Wewe risē tyrise eya xine, akaxia risēme, xikihme exiketomo, Tapyi apurume ehtohme. ²¹Toiro wewe risē 4,45 meturume kynexine kae exiry te, ipuroroje 67 sētimeturume. ²²Asakoro tyetyere tyrise kehko eya xine osexihtohme. Morara tyrise emero wewe risē eya xine. ²³20me wewe risē tyrise eya xine apurume ikurenae. ²⁴Moro wewe risē zopino 40me apō tyrise eya xine parata risēme, toiro wewe risē ahtao asakoro apō tyrise jamihmehxo aosexihtohme. ²⁵20me wewe risē tyrise eya xine Tapyi apurume inikahpozakoxi. ²⁶40me apō tyrise eya xine parata risēme, toiro wewe risē ahtao, asakoro apō kynexine. ²⁷Tapyi apuru mykae, xixi omōtoh wino 6me wewe risē tyrise eya xine. ²⁸Asakoro wewe risē tyrise roropa eya xine eriety tō kyryryme. ²⁹Moro wewe risē eriety tō kyryryme toxixihmase kehko kynexine apō poe zuhpokoxi toiro kyryryme ehtohme. Moro wewe risē asakoro morara tyrise eya xine eriety tō ritohme. ³⁰Naeroro 8me wewe risē kynexine 16me apō tō maro. Toiro wewe risē ahtao asakoro apō nae kynexine.

³¹⁻³²15me wewe risē kuroko exiketō tyrise eya xine, akaxia risēme, 5me tyritohme wewe risē kuroko ikurenae te, 5me inikahpozakoxi te, 5me xixi omōtoh wino Tapyi mykae. ³³Moro wewe irānaono tyrise eya xine irānakuroko, wewe risē apitorymā poe Tapyi etyhparymā pona. ³⁴Moro wewe risē tapuhse eya xine uuru ke. Parihmā tyrise eya xine uuru risemy wewe risē pokona epuru ritohme. Moro epuru roropa tapuhse uuru ke eya xine.

³⁵Kamisa tyrise eya xine apurume mauru panō kurā risēme, kaneru hpoty maro ezuezumā te, puupura te, tahpiremā maro, enara. Taporihkā panō ke emeporyme tyrise eya xine. ³⁶4me wewe xikihmākō tyrise eya xine ipokona kamisa ritohme tyhwyme. Moro xikihmākō tyrise eya xine wewe akaxia ke tapuhse uuru ke. Kamisa apoitoh tyrise eya xine uuru ke te, apō tō 4mākō tyrise eya xine parata ke. ³⁷Tapyi omōtoh tao kamisa tyrise eya xine mauru panō kurā ke, kaneru hpoty maro: ezuezumā te, puupura te, tahpiremā maro te, emepory maro tyxixīse. ³⁸Moro kamisa apoitohme wewe akaxia risē xikihme exiketō tyrise eya xine 5me, kamisa apoitoh maro, zupuhpyry tō tapuhse uuru ke. Moro wewe apō 5me tyrise eya xine metau risēme.

Kaxo, Ritonôpo omihpyry eny

(Exutu 25.10-22)

37 ¹Mame wewe akaxia ke kaxo tyrise Pezareu a, Ritonôpo omihpyry ěme, 1,10 meturume mosa exiry kynexine te, 66 sĕtimeturume ipuroroje exiry te, 66 sĕtimeturume kae exiry, enara. ²Uuru kurā ke moro kaxo tapuhse eya zao te, jarao, enara. Ehpikuroko kaxo zomye uuru risĕ tyrise eya. ³4me parihmā tyrise eya uuru risemy, ipupuru 4mākō pokona, asakoro osetatoro apotunuru wino te, asakoro ipozery wino, enara. ⁴Mame mara asakoro tyrise eya epurume, wewe akaxia risemy, tapuhse uuru ke. ⁵Moro parihmā aka kaxo ratozome mara tō tyrise eya epurume, arotohme.

⁶Kaxo apuru tyrise Pezareu a, uuru kurā risĕ ke, 1,10 meturume mosa exikety te, 66 sĕtimeturume ipuroroje, enara. ⁷Asakoro taporihke exiketō tyrise eya uuru apimyhpyry ke kaxo apuru etyhpyry tō po. ⁸Toiro tyrise eya seino, toiro moino, apuru etyhpyry tō po toiro kyryryme toto ehtohme kaxo apuru maro. ⁹Osĕpataka mokaro taporihke exiketō tyrise eya. Aporiry tō tyrise eya totapuruhmakase kaxo apuru epoe.

Meza wyi esary Ritonôpo ĕpataka

(Exutu 25.23-30)

¹⁰Meza tyrise Pezareu a, wewe akaxia risemy, 88 sĕtimeturume mosa exiry te, 44 sĕtimeturume ipuroroje exiry te, 66 sĕtimeturume kae exiry, enara. ¹¹Uuru kurā ke meza tapuhse eya. Ehpikuroko meza zomye uuru risĕ tyrise roropa eya. ¹²Meza zomye ehpiry tyrise eya 7 sĕtimeturume uuru risemy. Moro ehpiry maro uuru risĕ tyrise roropa eya. ¹³4me parihmā tyrise eya uuru risemy. Meza pokona morohne tyrise eya ipupuru 4mākō pokona. ¹⁴Meza ehpiry pokona parihmākō tyrise eya mara tō esaryme, epurume, arotohme. ¹⁵Mara tō asakoro tyrise eya wewe akaxia ke tapuhse uuru ke. ¹⁶Uuru kurā ke eukuru ě tyrise eya te, paratu tomo te, kopu tomo te tijera tomo te, jaha tomo, uwa eukuru puimatohme, enara.

Ezuru apō ritopōpyry

(Exutu 25.31-40)

¹⁷Mame ezuru apō tyrise eya uuru kurā ke. Apony te, zoko roropa tyrise eya uuru tapĕshme exikety ke. Ekuru tō enekure tyrise eya, potāo tō maro te, petara tō maro toiro kyryryme tyrise zoko pokona. ¹⁸6me amoriry tō tyrise eya zoko poko, oseruao seino te, oseruao moino, enara. ¹⁹Toiro amoriry oseruao ekuru nae kynexine emeporyme, amĕtoeira ekuru panono potāo tō maro te, petara tō maro, enara.

²⁰Ezuru apō zoko 4me ekuru tō tyrise eya, amĕtoeira ekuru samo, potāo tō maro, petara tō maro. ²¹Asakoro amoriry ahtao toiro potāo tyrise eya amĕtoeira potāome samo, oseruao potāome ehtohme atapona. ²²Morohne potāo tomo te, amoriry tō maro, ezuru apō maro zoko maro toiro kyryryme tyrise eya, uuru kurā tapĕshme exikety ke. ²³7me nāparina tō tyrise Pezareu a, ezuru apō po, jahpi tō roropa ezuru tō aryry kyrytohme te, oruno ě roropa. Uuru kurā ke morohne tyrise eya. ²⁴34 kirume uuru kurā ke moro ezuru apō tyrise eya, ikyryry tō maro.

Apoto apō ixtaratu zahkatopo*(Exutu 30.1-10)*

²⁵Apoto apō tyrise Pezareu a, wewe akaxia risēme, ixtaratu zahkatohme. Moro apoto apō tahramehme sā kynexine; 45 sētimeturume mosa exiry te, 45 sētimeturume ipuroroje exiry te 90 sētimeturume kae exiry, enara. Iretyry tō 4mākō toiro kyryryme kynexine apoto apō maro. ²⁶Moro apurutoh tapuhse Pezareu a uuru kurā ke te, iratozo tō 4mākō maro te, iretyry tō maro, enara. Apoto apō zomye uuru risē tyrise eya ehpiryme. ²⁷Parihmā asakoro tyrise eya uuru risemy ehpiry zopino, toiro seino te, toiro moino. Mara tō tyrise eya moro parihmā tō aka, epurume, arotohme. ²⁸Moro mara tō tyrise wewe akaxia ke tapuhse uuru ke.

Oriu ahpatohme, ixtaratu zahkatohme*(Exutu 30.22-38)*

²⁹Oriu kurā, Ritonōpo nyripohpyry tyrise Pezareu a ahpatohme, ixtaratu roropa kurā, typoxine exikety, ixtaratu panono.

Apoto apō okyno zahkatopo*(Exutu 27.1-8)*

38 ¹Mame apoto apō tyrise Pezareu a okyno tō zahkatohme Izyraeu tō nekaroryme Ritonōpo a. Moro apoto apō tyrise wewe akaxia ke tahramehme samo, 2,20 meturume mosa exiry te, 2,20 meturume ipuroroje exiry te, 1,30 meturume kae exiry, enara. ²Iretyry tyrise eya 4me, apoto apō potyry pokona, toiro kyryryme ehtohme apoto apō maro. Moro apoto apō tapuhse metau ke eya, tytororo. ³Apoto apō kyryry, ipoko erohtoh tōkehko tyrise roropa eya, oripo tomo te, pa tomo te, paxiha tomo te, kaafu tomo te, apoto ē tomo, enara. Senohne emero metau ke tyrise eya. ⁴Apoto ē tyrise eya otuato samo, metau risē ke, irānao, apoto apō ao, ehpio zopino tyritohme. Kae exiry zokonaka kynexine apoto apō ao. ⁵4me parihmākō tyrise eya metau risēme apoto ē, otuato panō eriety tō pokona tyritohme, mara tō ritohme epurume, arotohme. ⁶Moro epuru tō tyrise eya wewe akaxia ke, tapuhse metau ke. ⁷Mame morohne tyrise eya parihmā tō aka seino te, moino, enara, apoto apō epurume, arotohme. Wewe akaxia risēme moro apoto apō kynexine kaxo samo, apuruhmakahpyry sā ehtohme.

Osemahtoh ē metau risemy*(Exutu 30.17-21)*

⁸Mame osemahtoh paxiha tyrise eya metau risemy, apō maro. Moro metau tapoise eya xine, nohpo tō nekarotyamo, osene tomo. Erohketōme toh kynexine Tapyi Kurā omōtoho tao.

Zara apurutopo Tapyi Kurā esaryme*(Exutu 27.9-19)*

⁹Tapyi Kurā zomye osa tapuruse Pezareu a, zaramē. Moro zara tapuruse eya xine kamisa ke, mauru panō kurā risē ke. Apuru ikurenāe kamisa mosa exiry tyrise eya 44 meturume. ¹⁰Xikihme exiketō tyrise eya 20me, metau

risemy, apō tō maro metau risemy. Kamisa apoitoh tyrise, mara tō roropa parata risemy. ¹¹Zara apurume inikahpozakoxi morararo tyrise Pezareu a. ¹²⁻¹³Moro zara ipuroroje exiry 22 meturume kynexine. Naeroro apurume xixi omōtoho wino te, xixi tūtatoho wino roropa kamisa tyrise eya 22 meturume mosa exiry. Xikihme exiketō 10me kynexine 10me apō tō maro. Apoitoh tonō tyrise eya mara tō maro parata ke. Omōtoho kynexine xixi tūtatoho wino. ¹⁴⁻¹⁵Omōtoho erietyme kamisa tō tyrise eya xine 6,60 meturume mosa exiry. Oseruao xikihme exiketō tyrise eya xine tapō maro oseruao seino apotunuru wino te, moino roropa ipozery wino, enara. ¹⁶Moro kamisa tō, zara apurume, emero mauru panō kurā risē kynexine, karimutume. ¹⁷Xikihme exiketō apō tō metau risēme kynexine. Kamisa apoitoh tonomo te, mara tō maro te, xikihme exiketō zupuhpyry tō roropa parata risēme kynexine. Moro xikihme exiketō emero tymyhse sā oximaro kynexine mara tō parata risē ke. ¹⁸Omōtoho tao zara pona kamisa tyrise mauru panō kurā karimutumā ke. Enekure tyrise kynexine, kaneru hpoty ke ezuezumā ke te, puupura ke te, tahpiremā ke, enara. 8,80 meturume moro kamisa mosa exiry kynexine te, kae exiry 2,20 meturume, imehnō kamisa tō samo zara apurume. ¹⁹Inepuru xikihme exiketō 4me tyrise eya xine tapō ke metau risē ke. Kamisa apoitoh te, nepuru zupuhpyry tō te, mara tō roropa parata risā kehko kynexine. ²⁰Inepuru tō Tapyi eary myhtohme nono pokona te, zara apuru eary myhtohme roropa emero metau risāme kehko kynexine.

Metau tōkehko Tapyi Kurā risēme

²¹Mame Tapyi Kurā risē omoxiny ehtoh tymerose kynexine, uuru te, parata te, metau, enara. Moroto Ritonōpo Tapyi tao aomihpyry ē kynexine, topu tō pipahmā tymerose Ritonōpo a, inyriphpyry 10mākomo. Moeze a morohne omoxiny ehtoh tymeropose Rewi tomo a. Toto tuisary Itamaa kynexine, Arāo pary.

²²Ritonōpo nyriphpyry Moeze a, emero tyrise Pezareu a, Uri mūkuru, Huru pary, Juta tō ekyry. ²³Akorehmane kynexine Aoriape, Aisamake mūkuru Tā tō ekyry. Emese kure Aoriape kynexine tutuaronyry ke, kamisa kurā mauru panō karimutumā riry waro kynexine. Tyxixise eya otyro panō tō kaneru hpoty ke: ezuezumā ke te, puupuramākō ke, tahpiremā ke, enara.

²⁴Uuru emero ahno nekarotyā Ritonōpo a Tapyi Kurā ritohme atapona miu kirume kynexine, ikuhtoh zae exikety ae tukuhse ahtao, tuisa kyryry ke. ²⁵Parata tapoise ahno tukuhse ahtao, 3.430 kirume tukuhse tuisa kyryry ke. ²⁶Orutua kō emero tukuhse kynexine 20me jeimamyry nae ahtao. Orutua a emero topehmase ephmapotopōpyry, tuisa ikuhtoh ae ro. Orutua kō esetykō 603.550 kynexine. ²⁷Parata 3.400 kirume tapoise 100me apō tō ritohme, Tapyi kyryryme kamisa apoitohme. Toiro apō 34 kirume parata nae kynexine. ²⁸Morarama akoipyry 30 kirume parata ke apoitoh tonō tyrise Pezareu a te, mara tomo te, xikihme exiketō zupuhpyry tomo, enara. ²⁹Metau, imoihmākō nekarohpyry Ritonōpo a atapona 2.425 kirume kynexine. ³⁰Moro metau ke omōtoho apō tō tyrise Pezareu a, Tapyi taka aomōtohme Ritonōpo maro oturutoho taka te, apoto apony metau risēme, kereuja maro apoto eny, otuato samo, imōkomory maro ipoko erohtohme te, ³¹xikihme exiketō apō tomo zara zomye exiketomo te, omōtoho apō roropa te,

inepuru tō Tapyi myhtohme nono pokona te, zara apuru roropa myhtohme Tapyi zomye exikety myhtohme nono pokona, enara.

Ritonōpo maro oturuketō zupony

(Exutu 28.1-5)

39 ¹Mame upo kurā tyrise Pezareu tomo a, Aoriape maro, Arāo tō zupōme, aotupohtohkōme erohtohme Ritonōpo Esary Kurā tao. Moro upo tyrise kaneru hpoty ke, ezuezumā ke, puupura ke, tahpiremā ke, enara Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

Ritonōpo maro oturukety zupō kurano

(Exutu 28.6-14)

²Ritonōpo maro oturukety zupō kurā tyrise eya xine mauru panō kurā ke; kaneru hpoty ezuezumā maro te, puupura maro, tahpiremā maro; uuru topuru maro, enara. ³Uuru tapīse eya xine kāseme sã ehtohme, mauru topuru sã ehtohme kamisame tyrithohme mauru panō kurā maro te, kaneru hpoty maro, ezuezumano, puupura, tahpiremā maro, enara. ⁴Kamisa eary asakoro tyrise eya xine, upo pokona, imotary kyryry. ⁵Zamareary tykahse Ritonōpo maro oturukety zupony, mauru panō kurā risēme. Moro tyxixise Ritonōpo maro oturukety zupō pokona. Tyrise kynexine Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a. ⁶Topu kurā akata asakoro tyhkohse eya xine. Tyrise uuru pokona eya xine. Jako mūkuhpyry tō esetykō 12mākō tymerose moro topu pokona emese kure exikety a. ⁷Mame moro topu tō asakoro tyrise eya xine eary tō pokona, oturukety zupō pokona, Jako mūkuhpyry tō, oxiekyry tō maro esetykō arothohme Ritonōpo ēpataka, Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze a.

Puopu apuru

(Exutu 28.15-30)

⁸Puopu apuru kurā tyrise eya xine upo apitorymā ehtoh saaro. Mauru panō kurā tykahse eya xine kaneru hpoty maro, ezuezumā te, puupura te, tahpiremā te, tyxixise roropa otyro panō ke, enara. ⁹Tahramehme sã kynexine, turetureme, 22 sētmeturume mosa exiry te, 22 sētmeturume ipuroroje exiry, enara. ¹⁰Ipokona topu tō kurā tyrise eya xine atakenaka exikety asakoropane exikety. Atakenaka exikety apitorymā ao: rupi tyrise te, topazio te, karanata, enara. ¹¹Atakenaka exikety zakorō ao ezemerauta te, sapira te, tiamāte, enara. ¹²Atakenaka exikety oseruaono ao turukeza te, akata te, ametixta, enara. ¹³Atakenaka exikety 4mano ao periō te, onixi te, jasape, enara. Morohne tyrise uuru pokona. ¹⁴Toiro topu ahtao, Jako mūkuhpyry esety toiro tymerose ipokona. 12me topu tō kurā pona 12mākō Jako mūkuhpyry tō esetykō tymerose, 12mākō oxiekyry tō enetupuhtohme Ritonōpo ēpataka. ¹⁵Keti tō asakoro tyrise eya xine uuru kurā ke. Oximaro tyrise kehko earyme ehtohme ipuropuru apururu kyryryme ehtohme, imyhtohme Ritonōpo maro oturukety zupō kurā pokona. ¹⁶Parihmā asakoro tyrise eya xine uuru risemy puopu apuru potyry pokona, kae aosexihtohme. ¹⁷Moro eary tō asakoro uuru risē tyrise moro parihmā kuroko. ¹⁸Eary tō etyhpory tō tyrise uuru pokona puopu apuru pokō. Mame puopu apuru tymyhse eya xine eary pokona, oturuketō zupō kurā pokō. ¹⁹Parihmā imehnō

asakoro tyrise eya xine uuru risē ke puropu apuru potyry pokona zopino, ehpio poko zao oturukety zupō pūto. ²⁰Parihmā asakoro tyrise ropa uuru risē aosexihthome eary tō etyhyry pokona oturukety zupō pokona aosexihtho pūto zamareary epozakoxi. ²¹Puropu apuru parihmā tō tymyhse oturukety zupō kurā parihmā pokona eary ezuezumā ke, zamareary epozakoxi ehtohme, oturukety zupō kurā poe epukara ehtohme roropa. Morohne tyrise eya xine Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

Imep̄y upo Arão tō zupōme.

(Exutu 28.31-43)

²²Upo tyrise eya xine kamisa ezuezumā ke Arão tomo a amurutohme oturukety zupō kurā zopino. ²³Eutary tyrise eya xine zupuhpyry omōtohme. Moro eutary zomye kamisa tyxixise exihkara ehtohme. ²⁴Moro upo ehpiy zopino ehpiukuroko emeporyme tyrise eya xine romā tō panono, kamisa ke tyrise: mauru panō kurā ke, kaneru hpoty maro ezuezumā te, puupura te, tahpiremano, enara. ²⁵Tītī katoh pitiko tyrise roropa eya xine, uuru kurā risemy, romā tō asakoro rānao, upo ehpiy poko, Arão tō a amurutohme toerohtohkō poko toto ahtao. ²⁶Morara Arão tō zupō ehpiy zopino enekure kynexine tītī katoh pitiko ke atakenaka romā tō maro: toiro tītī katopo, toiro romā te, imep̄y tītī katoh, imep̄y romā, enara, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

²⁷Kamisa tō tyrise eya xine mauru panō kurā ke Arão zupōme imūkuru tō zupōme, enara. ²⁸Zuhzōty roropa mauru panō kurā risē ke Arão zupuhpyry pona amurutohme te, xapeu tō roropa, imet̄y tō roropa mauru panō risēme imūkuru tō zupōme. ²⁹Zamareary Arão zupōme tyrise eya xine mauru panō kurā ke tyxixise enekure ehtohme kaneru hpoty ke, ezuezumano, puupura, tahpiremano, enara, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a. ³⁰Uuru pipahmā pixo tyrise eya xine, tymerose “Tymenekase Ritonōpo maro ehtohme.” ³¹Moro tyrise Arão zuhzōty pokona, tymyhse eary ke ezuezumā ke Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

Aerohtopōpyry tōtyhkase ahtao

(Exutu 35.10-19)

³²Mame tōtyhkase toto toerohtohkō poko Ritonōpo maro oturutoh, Tapyi Kurā poko. Izyraeu tomo a emero tyrise, Ritonōpo nyripohpyry Moeze a. ³³Tynyrihyrykō tarose eya xine Moeze a, Tapyi Kurā, mōkomoryme, emero erohtoh kyryry maro, apoitoh tonomo te, wewe risē xikihme exiketomo te, wewe kuroko exiketomo te, xikihme exiketomo apō tō maro. ³⁴Tapyi amotoh tarose eya xine kaneru pihpyry risemy tonohse tahpire te, imep̄y amotoh roropa okyno pihpyry risē kurano te, kamisa konōto, Ritonōpo Esary Kurā apurume Esary Kurā Kuhse apuru maro. ³⁵Kaxo, Ritonōpo omihpyry eny, topu pipahmā maro tymerose Ritonōpo nymeropohpyry 10mākō tymoisemy te, epuru tō maro, apurutoh maro. ³⁶Meza tarose eya xine imōkomory maro te, wyi tomo tynekaroryme Ritonōpo a. ³⁷Ezuru apony uuru kurā risemy te, imōkomory maro nāparina tomo te, oriu te, nāparina eukurume, enara. ³⁸Apoto apony uuru risemy te, oriu alpatohme te, ixtaratu zahkatohme te, kamisa Tapyi omōto po te, ³⁹Apoto apō metau risemy okyno zahkatohme

te, apoto ẽ otuato panõ te, epuru tomo te, imõkomory maro te, osemahtoh ẽ apõ maro. ⁴⁰Kamisa tõ tarose eya xine, Tapyi zomye osa apurutohme xikihme exiketõ maro te, apõ tõ maro te, kamisa zara pona omõtohs kamisa te, eary tomo te, inepuru tõ, Tapyi kyryry tõkehko te, Tapyi mõkomory emero, erohtohme Tapyi Kurã tao. ⁴¹Upo kurã Arão tõ zupony imükuru tõ zupony roropa amurutohme erohse toytose toto ahtao Osa Kurã taka, toerohtohkõ poko toto ahtao, Ritonõpo maro oturuketõme, okyno etapary poko, zahkary poko tynekarorykõme, enara.

⁴²Toerohtohkõ tyrise Izyraeu tomo a zae, Ritonõpo nyripohpyry ae ro Moeze a. ⁴³Mame toto nyrihpyry tonese Moeze a. Emero tyrise eya xine zae ipunaka, Ritonõpo nyripohpyry ae ro. Mame tõturuse Moeze Ritonõpo a kure rokẽ Izyraeu tõ ritohme.

Ritonõpo Tapyi Kurã amory poko

40 ¹Morame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:
²— Ëmepyny apitorymã po, nuno apitorymã po Tapyi Kurã amotoko, ymaro õturutohkõme. ³Kaxo jomihpyry ẽ tyriko Tapyi taka. Moro kaxo ao topu pipahmã tukurãkase nyriropyã omame porehme; kamisa anõko tyhwyme jomihpyry ẽ ẽpataka. ⁴Meza aroko Tapyi taka. Ykyryry tõ tyriko epona. Ezuru apõ aroko Tapyi taka nãparina tõ tyriko esaka xine. ⁵Apoto apõ uuru risẽ ixtaratu zahkatoh tyriko kaxo, jomihpyry ẽ, ẽpataka. Kamisa tyriko Tapyi omõtohs tao. ⁶Apoto apõ okyno tõ zahkatoh tyriko Tapyi ẽpataka. ⁷Osemahtoh ẽ tyriko irãnaka, apoto apõ poe Tapyi pona. Tuna tyriko osemahtoh ẽ aka. ⁸Kamisa tõ tyriko zara zomye, Tapyi zomye, apurume te, kamisa tyriko roropa zara omõtohs taka.

⁹— Mame oriu apoiko, ahpatohme. Ikuãko pitiko Tapyi pona te, imõkomory pona roropa, apiakatohme ykyryry tõ kurãme ehtohme. ¹⁰Apoto apõ pona oriu ikuãko pitiko okyno zahkatoh po imõkomory maro apiakatohme ykyryryme ehtohme. ¹¹Osemahtoh ẽ pona oriu ikuãko pitiko apõ maro apiakatohme ykyryryme kurãme ehtohme.

¹²— Mame Arão tõ imükuru tõ maro enehko Tapyi omõtohs taka toto ekurikatohme tuna ke. ¹³Mame upo kurã amurupoko Arão a, oriu ke ahpako apiakatohme erohtohme, ymaro oturuketye ehtohme. ¹⁴Imükuru tõ a roropa amurupoko, oturukety zupõ kurã ke. ¹⁵Oriu ke toto ahpako jükõ saaro ymaro toto erohtohme, ymaro oturuketõme toto ehtohme. Tahpase toto oya exiryke oriu ke, jũme ymaro oturuketõme exiko mã toto.

¹⁶Mame morara tyrise Moeze a emero Ritonõpo nyripohpyry ae ro. ¹⁷Ëmepyny apitorymã po, nuno apitorymã po, jeimamyry asakorõ po, Ejitu rumekatapõpyry poe, Tapyi Kurã tamose eya xine. ¹⁸Moeze omihpyry omi poe Tapyi apõ tõ tyrise eya xine, wewe risẽ xikihme exiketõ tanõse eya xine, wewe kuroko exiketõ tyrise esaka, xikihme exiketõ kamisa apõ tanõse eya xine. ¹⁹Mame amotohs tyrise eya xine Tapyi pona, Ritonõpo nyripohpyry ae ro. ²⁰Topu pipahmã asakoro tyrise eya xine kaxo aka, Ritonõpo omihpyry ẽ aka. Mara tõ tyrise parihmã aka kaxo pokona, epurume. Apurutohs tyrise kaxo pona. ²¹Mame kaxo, Ritonõpo omihpyry ẽ tarose eya, Osa Kurã taka, Tapyi Kurã taka. Kamisa tyrise eya xine Osa Kurã Apurume, jaraõkõ osenuhmara ehtohme, kaxo kurã onenepyra toto ehtohme. Morara tyrise eya Ritonõpo nyripohpyry ae ro.

²² Meza tyrise Moeze a Tapyi Kurā taka inikahpozakoxi kamisa ēpataka. ²³ Moro meza po wyi tyrise eya tynekaroryme Ritonōpo a, Ritonōpo nyripohpyry ae ro. ²⁴ Mame ezuru apō tyrise eya Tapyi Kurā tao, ikurenaka meza etonie. ²⁵ Nāparina tō tyrise eya ezuru apō po, Ritonōpo ēpataka. Tukase Ritonōpo nyripohpyry ae ro. ²⁶ Apoto apō uuru risē, ixtaratu zahkatoh tyrise eya Tapyi taka kamisa ēpataka, Osa Kurā Kuhse ēpataka. ²⁷ Ixtaratu tyahkase epona, Ritonōpo nyripohpyry ae ro. ²⁸ Kamisa tyrise eya Tapyi Kurā omōtoho tao. ²⁹ Apoto apō okyno zahkatoh tyrise eya omōtoho ēpataka. Moro apoto apō po tynekaroryme okyno tō tyrise eya. Tyahkase toto tiriiku tōkehko maro, Ritonōpo omihpyry ae ro. ³⁰ Osemahtoh ē tyrise eya irānaka Tapyi poe apoto apō pona. Tuna tyrise zao. ³¹ Moro osemahtoh ē ao tōsemahse, tupupurukō tukurikase Arāo tomo a, imūkuru tō maro ³² aomomyrykohtao Tapyi taka te, apoto apō pona toytose toto ahtao, Ritonōpo omihpyry ae ro. ³³ Moeze omihpyry omi poe kamisa tō tyrise zara zomye, apurume Tapyi Kurā zomye, apoto apō maro. Kamisa tyrise omōtoho taka zara pona omōtohme. Mame tōtyhkase rahkene.

Akurū tooehse Tapyi Kurā pona

(Numeru 9.15-23)

³⁴ Mame akurū tooehse Tapyi Kurā pona. Ritonōpo Ezuru tomōse Tapyi taka. ³⁵ Moro pokoino omōsaromepyra Moeze kynexine Tapyi taka.

³⁶ Mame akurū tōnuhse ahtao rokē Tapyi poe toesyryhmase Izyraeu tomo tosarykō poe imepē pona. ³⁷ Yrome onuhpyra akurū ahtao tehme rokē Izyraeu tō kynexine akurū onukuru ropa eraximāko. ³⁸ Mame aytorykohtao akurū tonese eya xine, saereme ahtao tymaro xine Ritonōpo exiry, akurūme, Tapyi epoe. Koko apoto tonese eya xine, saereh āko, Tapyi epoe.

REWITIKU

Amorepatopõpyry Emero Tymoisã poko

Levítico

Ekarotopo

Sero *Rewitiku* ao Ritonõpo nyripohpyry nae inekarohpyry Moeze a ekarotohme Izyraeu tomo a zae toto ehtohme oximõme toto ahtao Ritonõpo eahmatohme, zae toto ehtohme roropa tynekarory tõ ekarory poko te, zae oturuketõ ehtoh poko toto erohtoh poko. Rewi tõ rokẽ tyripose Ritonõpo a erohketõme Tapyi Kurã tao, oturuketõ akorehmananõme. Moro enetupuhpotohme mana kure rokẽ Ritonõpo ehtoh poko. Naeroro typoetory tõ tymenekase eya zae toto ehtohme Tosẽkõ omipona. Sero ao ynara mana: “Imehnõ pyno ehtoko osepyno oehtohkõ samo” (*Rewitiku* 19.18).

Sero pape ao

Ritonõpo nyripohpyry juteu tõ nekarory tõ poko 1.1—7.38

Arão tõ menekatópõpyry oturuketyme 8.1—10.20

Ritonõpo nyripohpyry zae ehtoh poko te, nuriame pyra ehtoh poko 11.1—15.32

Êmepýry Ahno Rýpyry Korokatopo 16.1-34

Ritonõpo nyripohpyry zae ehtohme isene ahtao, zae Ritonõpo eahmary poko roropa 17.1—27.34

1 ¹Moraramẽ Moeze tykohmase Ritonõpo a tymaro Oximõtõh Kurã tae, ynara tyripotohme ²Izyraeu tomo a tynekarorykõ zahkaryhtao eya xine:

Okyno zahkary poko apoto apõ po

Tokykõ zahkaryhtao ahno a tynekaroryme Ritonõpo a tokykõ menekãko mã toto pui te, kaneru te, poti, enara. ³Pui ekaroryhtao eya jahkatohme apoto apõ po, pui orutua menekãko mana kurãkõ rokene. Mokyro arõko mana Tapyi Kurã omõtõh taka zae ehtohme Ritonõpo a. ⁴Moroto tomary riko mana okyno zupuhpyry pona zae ehtohme Ritonõpo a iirypyry tykorokase ehtohme. ⁵Toky etapãko mokyro mana moroto Tapyi Kurã êpataka. Mame oturuketõ, Arão pakomotyã imunuru ekarõko mã toto Ritonõpo a. Mame imunuru kuãnõko mã toto apoto apõ ehpyry 4mãkõ pokona Tapyi êpataka. ⁶Moromeĩpo okyno ekepyry pikãko mokyro mana, mame zoko sahsahkãko mana. ⁷Apoto zukãko oturuketõ mana apoto apõ po. Ikemehtõko mã toto apotopokõ ke. ⁸Mame apoto pona mokyro pui orutua isahsahkahpyry riko mã toto: zupuhpyry, ikasery zuahxiririny te, ⁹epyasyhny tõkehko kurikãko mokyro mana jaxyry tõ roropa. Mame apoto pona morohne riko oturukety

mana jahkatohme. Mokyro pui orutua ekepyry zahkâko oturukety mana, porehme tynekaroryme, typoxine potu Ritonôpo a.

¹⁰Kaneru menekaryhtao ahno a jahkatohme tynekaroryme Ritonôpo a te, poti roropa, orutua menekâko mana kurâkô rokene. ¹¹Mame mokyro etapâko mana Ritonôpo êpataka apoto apô poe inikahpozakoxi. Imunuru kuânôko oturuketomo apoto apô ehpiry poro 4mâkô pona. ¹²Moromeîpo okyno sahsahkâko mokyro mana. Mame oturukety mokyro pû zupuhpyry maro, ikasery maro zuahxirirî roropa apoto pona tyrîko mana apoto apô pona. ¹³Mame okyno esê toky epyasyhny tôkehko kurikâko mana jaxiry tō maro, mame morohne zahkâko oturukety mana tynekaroryme Ritonôpo a. Okyno tytororo jahkâko mana, tynekaroryme Ritonôpo a. Moro typoxine mana eya.

¹⁴Torô menekaryhtao ahno a jahkatohme tynekaroryme Ritonôpo a, utukuimo te, parutopuru menekâko mana enehtohme. ¹⁵Mokyro torô arôko oturukety mana apoto apô pona, zukâko mana jahkatohme apoto apô po, imunuru tûtâko apoto apô ehpiry poro. ¹⁶Mame torô napyry ê oûko mana ipahtohme oruno htaka apoto apô poe xixi tûtatoht winakoxi. ¹⁷Mame torô apoîko mana aporiry poko aporiramâko mana, yrome anapiakara mana asakorô ehtohme, mame mokyro zahkâko mana apoto apô po. Zahnôko mana tytororo inekaroryme, typoxine exikety Ritonôpo Oesêkomo a.

Tiriiku tôkehko ekaroryhtao Ritonôpo a

2 ¹Mame tiriiku tôkehko enepiryhtao ahno a tynekaroryme Ritonôpo a, moro otyro puhturu apôko mana aporo kurehxo exikety outhome tynekaroryme. Imeîpo azeite zoximâko mana ixtaratu maro, tiriiku apotopôpyry maro. ²Mame morohne ekarôko mana oturuketomo a, Arão pakomotyamo a. Mame moro tiriiku toiro tomary ao apoîko oturukety mana azeite maro, ixtaratu maro, jahkatohme apoto apô po enetupuhpotohme moro emero tokarose Ritonôpo a. Ahno nekaroryme mana, tonahsême, typoxine exikety Ritonôpo zamaro exikety. ³Moro akoîpyry oturuketô napyry mana, Arão mûkuru tomo, ipakomotyamo, enara; morohne Ritonôpo zamaro mana, touse exiryke ahno nekarohpyry poe, tokarose ahtao Ritonôpo Oesêkomo a.

⁴Mame tynekaroryme tiriiku risê enepiryhtao ahno a ekeihpyry orinato po, tiriiku kurâ apohpyry kure yrome iporutatoh maro pyra mana. Inûme tyrise ahtao azeite maro kure mana, pipahmâ pizarara tyrise ahtao typopase azeite ke kure roropa mana.

⁵Tiriiku risê tupuruse ahtao oripo ao ekarotohme onekaroryme tiriiku apohpyry tyrîko otoxie azeite maro, yrome iporutatoh maro pyra. ⁶Moro enepiryhtao oya onekaroryme moro pão itohkako azeite ritohme epona.

⁷Onekaroryme pão tō tupuruse ahtao ekeitoh ao tiriiku apohpyry tyrîko azeite maro.

⁸Onekaroryme morohne ekaroko Ritonôpo Oesemy a; morohne ekaroko oturukety a, mame moro arôko mana apoto apô pona. ⁹Onekarohpyry zokonaka apoîko mana pitiko rokene jahkatohme apoto apô po enetupuhpotohme moro tytororo tokarose Ritonôpo a. Onekaroryme mana tonahsême, typoxine exikety Ritonôpo zamaro exikety mana. ¹⁰Mame akoîpyry oturuketô napyry exîko mana, Arão mûkuru tomo te, ipakomotyâ

roropa. Ritonôpo kyryry kurāme mana touse exiryke onekarohpyry poe Ritonôpo Jumāme Exikety a.

¹¹Onekarorykō tiriiku risē emero tyritoko iporutatoh maro pyra, iporutatoh maro pyra te, ano zenī maro pyra roropa tyritoko onekarorykōme Ritonôpo Jumāme Exikety a. ¹²Tiriiku tōkehko osemazuhme anapoihippyrkykomo oya xine ekarotoko onekarorykōme Ritonôpo a. Yrome morohne onyahkara ehtoko apoto apō po. ¹³Sautu tyritoko onekarorykō maro, tiriiku tōkehko risē tompore ehtohme. Sautu enetupuhthohme mana Ritonôpo omihpyry poko, inetapohpyry poko typootory tomo a. Onekarorykō emero tiriiku risē ahtao sautu tyritoko epona, tompore ehtohme. ¹⁴Mame otyro epery apoipitoryhtao oya xine, osemazuhme anapoityā ekaryhtao Ritonôpo a, ipuhturu exipyra ro exiketō aroko, apohpyryme aexihpyry apoto pona. ¹⁵Azeite tyriko ixtaratu roropa moro onekarory pona. ¹⁶Morohne tiriiku tōkehko zokonaka zahkāko oturukety mana, apoto apō po, azeite maro te, ixtaratu maro enetupuhthohme moro onekarohpyry emero Ritonôpo Oesēkō kyryryme mana.

Onekarorykō Ritonôpo a osepeme ehtohme

3 ¹Okyno enepyyrhtao ahno a tynekaroryme Ritonôpo a osepeme ehtohme, pui menekaryhtao eya orutua kure, nohpome ahtao kure roropa, yrome kure rokē exikety menekāko mana. ²Ritonôpo Tapyī ēpataka tomary rīko mokyro mana pui zupuhpyry pona, mame etapāko mana. Imunuru kuānōko oturuketō, Arāo pakomotyā mana apoto apō ehpyry tō pona, asakoropane exiketō pona. ³Mame tonahsēme ynara ekarōko oturukety mana Ritonôpo a: ikasery zuahxiririny poko te, ⁴epyasyhny asakoro, ikasery maro ipoko te, erery zokonaka kurehxo aexihpyry touse ahtao epyasyhny tō maro. ⁵Morohne emero jahkāko oturuketō mana apoto apō po, moro zahkatoh maro tyrityā apotopokō pona, apoto apō po. Morohne ahno nekarohpyry tonahsēme exīko, typoxine kure Ritonôpo zamaro exikety.

⁶Okyno enepyyrhtao ahno a tynekaroryme Ritonôpo a osepeme ehtohme, toky menekaryhtao eya orutuame kure, nohpome ahtao kure roropa, yrome kure rokē exikety menekāko mana. ⁷Kaneru mūkuru menekaryhtao eya tynekaroryme Ritonôpo a, ⁸tomary rīko mokyro mana toky zupuhpyry pona; mame etapāko mana Ritonôpo Tapyī ēpataka. Imunuru apoīko oturuketomo, Arāo pakomotyamo, ikuātōhme apoto apō ehpyry asakoropanē pona. ⁹Mokyro kasery apoīko toiro oturukety mana ekarotohme tonahsēme Ritonôpo a: arokyry maro tytororo tuhkohse ātykyry pūto, ikasery maro zuahxirirī maro te, ¹⁰epyasyhny asakoro maro ikasery tūpokōke exikety maro, erery zokonaka kurehxo exikety, touse epyasyhny tō maro. ¹¹Morohne emero zahkāko oturukety mana apoto apō po, tonahsēme samo, tynekaroryme Ritonôpo a.

¹²Poti menekaryhtao ahno a tynekaroryme Ritonôpo a, ¹³tomary rīko mana toky zupuhpyry pona, mame etapāko mana Ritonôpo Tapyī ēpataka. Imunuru kuānōko oturuketō, Arāo pakomotyā, apoto apō ehpyry asakoropanē exikety pona. ¹⁴Mame ikasery zahkāko toiro oturukety mana, tynekaroryme Ritonôpo a tonahsēme samo: ikasery zuahxirirī poko, ¹⁵epyasyhny asakoro maro, ikasery maro ipoko, erery zokonaka kurehxo exikety touse epyasyhny tō maro. ¹⁶Morohne emero zahkāko oturukety mana apoto apō

po tynekaroryme tonahsême samo, typoxine Ritonôpo a. Ikasery emero Ritonôpo kyryryme mana. ¹⁷Morara exiryke Izyraeu tō emero osa po toto ahtao ikasery onenahpyra mā toto, munu roropa onenahpyra mā toto. Jūme moro Ritonôpo nyripohpyry omipona ehtoko, apakomotyā roropa.

Onekarorykō oorypyrykō korokapotohme

4 ¹Mame Moeze turuse Ritonôpo a ²Izyraeu tō zurutohme ynara tyritohme iirypyryme se pyra tahtao xine ro Ritonôpo nyripohpyry tamonohse eya xine, aomipona pyra toehse.

Oturukety imehxo exikety nekarory

³Mokyro Oturukety imehxo exikety iirypyryme toehse ahtao, tyrypyry korokapotohme Ritonôpo a pui mūkuru kure exikety enehnōko mana. ⁴Mokyro arōko mana Ritonôpo Tapyi omōtohtaka, tomary rīko mana zupuhpyry pona, mame mokyro etapāko mana moroto Ritonôpo ēpataka. ⁵Mame imunuru zokonaka apoiko mana arotohme Tapyi taka. ⁶Moro tao tomahxikyry rīko mana munu aka, mame Ritonôpo ēpataka munu pīxo sapararahmāko mana 7me kamisa Osa Kurā apuru ēpataka. ⁷Mame, Ritonôpo ēpataka ro, munu pitiko rīko mana apoto apō potyry pona moro Tapyi tao, ixtaratu zahkatoh po. Munu akoipyry kuānōko mana apoto apō okyno zahkatoh myhtokoxi Tapyi ēpataka. ⁸Mame okyno kasery apoiko oturukety mana zuahxirirī poko exikety emero te, ⁹epyasyhny asakoro ikasery maro ipoko exikety te, erery zokonaka kurehxo exikety touse ahtao epyasyhny tō maro, ¹⁰morohne apoiry samo okyno zahkaryhtao onekaroryme osepeme ehtohme. Mame morohne emero zahkāko oturukety mana apoto apō po, okyno tō zahkatoh po. ¹¹Yrome ipihpyry apoiko mana, ipū maro emero, zupuhpyry te, jaxiry tomo te, zuahxirirī maro, zuehtoto maro. ¹²Morohne arōko mana jarānaka apatarykō poe, osa nuriame pyra exikety pona, oruno pahtoh pona. Moroto mokyro okyno zahkāko mana tytororo, apotopokohtao.

Onekarorykō imoihmākō ryryry korokapotohme

(Numeru 15.22-26)

¹³Tyrypyrykō se pyra ro imoihmākō ahtao Ritonôpo omiry omipona pyra toehse toto ahtao, inyripohpyry tamonohse eya xine. Moro toehse ahtao iirypyryme mā toto tuaro pyra toto ahtao ro. Mame ¹⁴tuaro toehse toto ahtao tyrypyrykō poko pui mūkuru arōko mā toto jahkatohme tynekarorykōme tyrypyrykō korokapotohme. Mokyro arōko mā toto Tapyi Kurā ēpataka. ¹⁵Moroto, Ritonôpo ēpataka, tomarykō rīko tuisa tō mana okyno zupuhpyry pona, mame mokyro etapāko mā toto. ¹⁶Okyno munuru zokonaka arōko Oturukety imehxo exikety mana Tapyi taka. ¹⁷Tomahxiky ehxikāko mana munu ke, mame Ritonôpo ēpataka munu pīxo sapararahmāko mana 7me kamisa ēpataka Osa Kurā tao. ¹⁸Morarama Ritonôpo ēpataka ro munu pitiko rīko mana apoto apō potyry pokona moro Tapyi tao; munu akoipyry kuānōko mana apoto apō, okyno zahkatoh myhtokoxi Tapyi ēpataka. ¹⁹Mame okyno kasery apoiko oturukety mana emero jahkatohme apoto apō po, ²⁰sero okyno rīko mana tynryihpyry saaro zakorō poko tyrypyry korokapotohme. Morara tyriko oturukety

mana ahno tō rypypyry korokapotohme, mame tykorokasēme exīko mana. ²¹Mame okyno apitorymā ritopōpyry saaro sero pui mūkuru arōko oturukety mana jarānaka, pata poe jahkatohme. Mokyro onekarorykōme mana imoihmākō rypypyry korokapotohme.

Onekarykō tuisa rypyry korokapotohme

²²Iirypyryme se pyra ro tuisame exikety ahtao, Ritonōpo omiry omipona pyra toehse ynororo ahtao, popyra ehtoh tyrise ahtao eya, morohne poko pyra ehtoko, tykase Ritonōpo ahtao, ²³mame tuaro tyripose ynororo ahtao iirypyryme aehtoh poko, poti enehnōko mana kure rokē exikety enehnōko mana tynekaroryme Ritonōpo a. ²⁴Tomary rīko mokyro mana toky zupuhpyry pona, mame Ritonōpo ēpataka etapāko mana apoto apō myhto inikahpozakoxi. Moroto okyno tō etapāko mā toto jahkatohme. Inekaroryme mokyro mana tyrypyry korokapotohme. ²⁵Mame tomahxikyry ehxikāko oturukety mana okyno munuru ke, munu rīko mana apoto apō okyno zahkatoh potyry pona, munu akoīpyry kuānōko mana moro apoto apō myhtokoxi. ²⁶Ahno nekarory sā osepeme ehtohme, mokyro poti kasery emero tyahkasēme exīko mana apoto apō po. Moro saaro mokyro nekarohpyry zahkāko oturukety mana mokyro rypyry korokapotohme. Mame iirypyrykō tykorokasēme ropa exīko mana.

Toiro ahno rypyry korokapotohme

²⁷Mame ahno iirypyryme se pyra ahtao ro, Ritonōpo omiry omipona pyra toehse ahtao, popyra ehtoh tyrise ahtao eya ipoko pyra tyripose ahtao Ritonōpo a, ²⁸tuaro tyripose ynororo ahtao iirypyryme toehtoh poko, okyno poti enehnōko mana kure exikety tynekaroryme Ritonōpo a tyrypyry korokapotohme. ²⁹Tomary rīko mokyro mana okyno zupuhpyry pona, mame etapāko mana apoto apō poe inikahpozakoxi. Moroto okyno tō etapāko mā toto tyahkasēme. ³⁰Mame tomahxikyry ehxikāko oturukety mana okyno munuru ke, munu ritohme apoto apō potyry pokona, okyno tō zahkatoh pona. Mame munu akoīpyry kuānōko mana moro apoto apō myhtokoxi. ³¹Moromeīpo okyno kasery apoīko mana emero jahkatohme apoto apō po, ahno nekarory osepeme ehtoh riry samo. Typoxine moro ehtoh Ritonōpo Oesēkō zamaro mana. Moro sā ahno rypyry korokapōko oturukety mana, mame iirypyry tykorokasēme exīko mana.

³²Kaneru enepyryhtao ahno a tynekaroryme tyrypyry korokapotohme kure rokē exikety enehnōko mana. ³³Tomary rīko mokyro mana kaneru zupuhpyry pona, mame apoto apō poe inikahpozakoxi, okyno tō etapato po, toky etapāko mana jahkatohme tynekaroryme tyrypyry korokapotohme. ³⁴Oturukety tomahxikyry ehxikāko mana kaneru munuru ke munu ritohme apoto apō potyry pokona okyno tō zahkatoh pona, munu akoīpyry kuānōko mana apoto apō myhtokoxi. ³⁵Ahno nekarory osepeme ehtoh riry sā, kaneru kasery emero apoīko oturukety mana jahkatohme apoto apō po, imehnō jahtyā maro ahno nekaroryme Ritonōpo a. Moro sā inekarory zahkāko oturukety mana ahno rypyry korokapotohme, mame iirypypyry tykorokasēme exīko mana.

Ahno nekarory tyrypyry korokapotohme

5 ¹Ahno nekarory se jahkatohme ynara toehse ahtao:

Tymenekase ahno ahtao eneneme, yrome tynenehpyry onekaropyra ynororo ahtao, inetahpyry onekaropyra roropa ynororo ahtao iirypyryme mana, tuānohsēme.

²Imepyny a nuriame exikety tapose ahtao; onokyro ekepyry te, okyno ekepyry te, okoi tōkehko ekepyry, nuriame exīko mokyro mana, tuānohsēme.

³Imepyny a ahno kyryry nuriame exikety, emero rokē tapose ahtao eya, nuriame exīko mana, mame tuaro toehse ahtao inyrihpyry pokoino tuānohsēme exīko mana.

⁴Imep̄y ahno a osenetupuhpyra tōmiry totapose ahtao otyro ritohme, mame tuenikehse moro poko, tuaro toehse ynororo ahtao, tuānohsēme exīko mana.

⁵Azhkuru toehtoh waro toehse ahtao iirypyryme osekarōko mana, ⁶tynekaroryme okyno enehnōko mana Ritonōpo a tyrypyry korokapotohme, toiro kaneru, kaneru pyra ahtao poti etapatohme. Mame oturukety mokyro zahkāko mana iirypyry korokapotohme.

⁷Kaneru te, poti roropa onepekahsaromepyra tahtao asakoro utukuimo enehnōko mana, utukuimo pyra ahtao utuku tō asakoro enehnōko mana tynekaroryme, toiro torō inekaroryme tyrypyry korokapotohme, zakorō inekaroryme jahkatohme tytororo. ⁸Mokaro torō tō asakoro enehnōko mokyro mana oturukety a, toiro etapatohme tyrypyry korokapotohme. Ipymyry tohkāko oturukety mana, yrome zupuhpyry onyhkohpyra mana. ⁹Munu zokonaka emāko mana apoto apō zomye, akoipyry yhtōko apoto apō myhtokoxi. Ahno rypyry korokapotohme, enara. ¹⁰Moromeīpo zakorō torō etapāko oturukety mana jahkatohme, Ritonōpo nyriophpyry omi poe. Moro s̄a tynekarory zahkāko oturukety mana ahno rypyry korokapotohme, mame mokyro rypyry tykorokasēme exīko mana.

¹¹Tytineruke pyra toexiryke asakoro utuku te, utukuimo tō onepekahsaromepyra ahtao, toiro kirume tiriiku apohpyry kurā enehnōko mana tynekaroryme tyrypyry korokapotohme. Azeite onyripyra mana otoxie moro tiriiku tapose aexihpyry maro, ixtaratu roropa onyripyra mana, inekaroryme exiryke tyrypyry korokapotohme. ¹²Moro tiriiku apoīko oturukety mana, mame tomahpo zokonaka apoīko mana jahkatohme apoto apō po, imehnō nekarotyā maro, tokarose aexihpyry Ritonōpo a. Moro enetupuhpotohme mana emero tokarose Ritonōpo a. Inekaroryme mana iirypyry korokapotohme. ¹³Moro s̄a morohne ekarōko oturukety mana Ritonōpo a ahno rypyry korokapotohme, mame iirypyry tykorokasēme exīko mana. Inekarohpyry akoipyry oturukety napyryme exīko mana, tiriiku tōkehko ekarory samo ahno nekaroryme Ritonōpo a.

Ahno nekarory tyrypyry korokapotohme

¹⁴Ynara tyripose roropa Ritonōpo a Moeze a:

¹⁵Iirypyryme toehtoh se pyra ahno ahtao ro, iirypyryme toehse: tynekarory onenehpyra tokurehse ahtao, Ritonōpo kyryryme, mame moro epehmatohme, kaneru enehnōko mana, kure rokē exikety tynekaroryme Ritonōpo a. Mokyro

ehepyry zae ehtoh kuhnôko mā toto pape eneryke Ritonôpo Tapyī tao. Moro poko okyno tō ehepyry tymerose. Mokyro okyno totapasēme exīko ahno nekaroryme tyrypyry korokapotohme. ¹⁶Moro motye oturukety a ehepyry enehnôko mokyro mana ipune ehtohme, imotye roropa 20%me. Mame kaneru apoīko oturukety mana, etapāko mana, jahkāko roropa mana ahno rypyry korokapotohme; moro ke mokyro rypyry tykorokasēme exīko mana.

¹⁷Imep̄y ahno, iirypyryme se pyra ahtao ro, iirypyryme toehse, Ritonôpo nyripohpyry omipona pyra, popyra ehtoh poko toehse ipoko pyra tyripose ahtao Ritonôpo a, moro tyrise eya exiryke iirypyryme mana, tuānohsēme. ¹⁸Naeroro tyrypyry korokapotohme kaneru enehnôko mana kure rokē exikety oturukety a. Mokyro kaneru ehepyry zae ehtoh kuhnôko mā toto pape eneryke Ritonôpo Tapyī tao. Moro poko okyno tō ehepyry tymerose mana. Mame mokyro okyno etapāko oturukety mana jahkatohme tynekaroryme Ritonôpo a ahno rypyry korokapotohme, iirypyryme toehse exiryke tyrypyry poko se pyra ahtao ro. Mame mokyro rypyry tykorokasēme exīko mana. ¹⁹Iirypyryme toehse ynororo Ritonôpo omiry omipona pyra, mame moro inekarory iirypyry korokapotohme mana.

6 ¹Mame tōturuse Ritonôpo Moeze a, ynara tyripotohme Izryaeu tomo a: ²Tyrypyry korokapotohme okyno enehnôko ahno mana jahkatohme tynekaroryme Ritonôpo a ynara toehse ahtao: imep̄y mōkomory onekaropyra ropa toehse ahtao esemy a tynomose ahtao eya ikurākatohme rokene. Mame imep̄y mōkomory onekaropyra ropa tokurehse ahtao tynomose ahtao axītao rokene, tineru epehmatohme imeīpo te; imep̄y mōkomory apoiryhtao omatome. Mame imep̄y mōkomory apoiryhtao tonekunohse ahtao; ³ajohpe ahtao imep̄y mōkomory poko, tonese ropa ahtao: “Onenepyra exiase,” āko ajohpe; morohne panō riryhtao imep̄y a, enara. ⁴⁻⁵Tyrypyry korokapotohme ropa mokyro tyrypyhpyke exikety mokyro mōkomory ekarōko ropa mana esemy a, imep̄y kyryry ekarōko ropa mana tapoise tyra enekunopyry ke te, imep̄y kyryry ekarōko ropa mana tonese ropa aexihpyry, emero zae pyra toehstopōpyry kurākāko ropa mana. Mame tynekarory ekaroryhtao tyrypyry korokapotohme morohne tynematonohtyā epehmāko ropa mana toiro kītu maro. ⁶Mame kaneru mūkuru enehnôko mana oturukety a, kure rokē exikety tynekaroryme Ritonôpo a tyrypyry korokapotohme. Mokyro ehepyry kuhnôko ropa mana pape eneryke Ritonôpo Tapyī tao. ⁷Mame inekarory etapāko oturukety mana jahkatohme iirypyry korokapotohme, mame iirypyry korokāko Ritonôpo mana.

Okyno zahkatoh tytororo

⁸Mame Ritonôpo tōturuse Moeze a ⁹ynara tyripotohme Arāo tomo a imūkuru tō maro okyno tō zahkary poko tytororo:

Onekarory zahkatoh tytororo apoto apō po ēmehnôko mana, morara ahtao apoto onezehkara tyripōko mase apoto apō po. ¹⁰Imeīpo mokyro tyahkase ahtao porehme oturukety tupoke mauru panono risē ke oruno oūko mana apoto apō poe tyritohme apoto apō myhtokoxi. ¹¹Moraramē tupō myakamāko mana oruno arotahme mya osa kurā pona jarānaka pata poe.

¹²Moro apoto jūme onezehkara matose apoto apō po; kokoro rokē moro apoto ezeypyra ehtohme. Kokoro rokē apotopokō rīko oturukety mana apoto

pona, tynekarory rīko epona jahkatohme tytororo, ahno nekarory kasery zahkāko roropa mana osepeme ehtohme. ¹³Jūme apoto ezehpyra ehtohme apoto apō po; zemime rokē aehtohme.

Tonahsē ekarory poko Ritonōpo a

¹⁴Ynara Ritonōpo nyripohpyry mana tiriiku tōkehko ekarory poko.

Tiriiku tōkehko enehnōko oturuketō mana tynekaroryme Ritonōpo a apoto apō ēpataka. ¹⁵Toiro tomahpo apoīko oturukety mana ahno nekarohpyry wino tiriiku apohpyry, azeite maro, ixtaratu maro, otoxie jahkatohme apoto apō po enetupuhpotohme emero tokarose Ritonōpo a. Moro zatyry typoxine mana, Ritonōpo zamaro mana. ¹⁶Moro tiriiku tōkehko akoīpyry oturuketō napyryme exīko mana, Arāo pakomotyā napyryme. Moro ke pāo rīko mā toto iporutah maro pyra, otuhtohme osa kurā po, Tapyi Kurā zara po. ¹⁷Moro pāo rīko mā toto iporutah maro pyra. Moro zokonaka ahno nekarohpyry, tiriiku tōkehko oturuketō napyryme, Ritonōpo kyryryme ro mana. Naeroro tomeseke ehtoko ipoko nuriame onyripyra ehtohme. Moro sā roropa ahno nekarohpyry tyrypyry korokapotohme te, ahno nekarohpyry zae pyra toehtopōpyry kurākapotohme roropa. ¹⁸Arāo mūkuru tō, ipakomotyā roropa emero Ritonōpo omi poe moro pāo ohnōko mā toto. Moro ahno nekarohpyry Ritonōpo a, zokonaka tokarose eya xine zohkōme. Yrome popyra ehtoh exīko mana imepyny a morohne tapose ahtao eya, tapiakase exiryke Ritonōpo kyryryme kurano.

Oturuketō nekarohpyry typopase ahtao

¹⁹Tōturuse Ritonōpo Moeze a ²⁰ynara tyripotohme Arāo pakomotyamo a tapiakase toto ahtao aerohthōkō poko, oturuketōme:

Oturukety typopase ahtao toiro kirume tiriiku enehnōko mana tynekaroryme Ritonōpo a, tiriiku zahkatoh samo kokoro rokene. Moro tiriiku zokonaka jahkāko mana pakeimo, akoīpyry jahkāko kokonie pukuro. ²¹Moro tiriiku, apohpyry otoxie exīko azeite maro, mame tokeisēme exīko mana pāome orinato po. Mame oturukety mā moro pāo tohtohkāko pisarara jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a. Moro typoxine exīko Ritonōpo a mana. ²²Sero ynyripohpyry jūme mana: Arāo pakomotyā emero Oturukety imehxo toehse ahtao, moro rīko mā toto. Moro inekarory tyahkasēme exīko emero inekaroryme Ritonōpo Jūme Exikety a. ²³Moro tiriiku, oturukety nekarohpyry Ritonōpo a, tonahsēme pyra mana, tyahkasēme exīko mana porehme.

Ahno rypyry korokapotopo

²⁴Mame Ritonōpo tōturuse Moeze a, ²⁵sero ripotoh ekarotohme Arāo tomo a, imūkuru tō maro ahno nekarory poko tyrypyry korokapotohme:

Okyno tonehse ahtao ahno a tyrypyry korokapotohme etapāko mana Ritonōpo ēpataka, apoto apō myhto inikahpozakoxi. Moroto okyno tō etapāko mā toto okyno tō etapato po. Morohne ahno nekarory Ritonōpo kyryryme kure mana. ²⁶Mokyro oturukety, okyno etapahpono ipū ōnōko mana osa kurā po, Tapyi Kurā zara po. ²⁷Yrome imepyny a mokyro pū tapose ahtao, popyra ehtoh oehnōko eya, moro ahno nekarohpyry Ritonōpo

kyryryme kurā exiryke. Munu mokyro wino toepukase ahtao ahno zupō pona, moro upo tukurikasēme exiko mana osa kurā po. ²⁸Oripo ao, orino risē ao mokyro okyno pū tahnose ahtao, moro oripo tytohkasēme exiko mana. Metau risē ao mokyro pū tahnose ahtao, moro oripo akurihnōko, ikurikahpyryme exiko mana tuna ke. ²⁹Mokyro tōsē ōnōko mā oturuketō ekryy emero. Ritonōpo kyryryme kurā mana. ³⁰Yrome okyno totapase ahtao ahno rypyry korokapotohme, mame imunuru tarose ahtao Tapyi Kurā taka ahno rypyry korokapotohme, mokyro pū onōpyra matose, tyahkasēme exiko mana porehme.

Zae pyra ehtoh korokapotopo

7 ¹Ynara tyripōko ase ahno nekarory poko zae pyra ehtoh korokapotohme. Sero onekarorykō kure kuhse mana. ²Oekaroryme okyno totapasēme exiko apoto apō myhto, okyno tō etapatoh po, jahkatohme. Imunuru tukuāse apoto apō ehpiry pokona. ³Ikasery emero tyahkasēme exiko onekaroryme Ritonōpo a; arokyry te, ikasery roropa, zuahxiriri roropa tyahkasēme exiko mana, ⁴epyasyhny asakoro ikasery maro ipoko exikety, erery zokonaka kurehxo exikety maro. ⁵Morohne zahkāko oturukety mana apoto apō po tynekaroryme, tōsē samo Ritonōpo a. Ahno nekaroryme mana zae pyra toehtoh korokapory. ⁶Orutua kō emero oturukety ekryryme ahtao otuhnōko mā toto moro poko. Osa kurā po rokē moro ōnōko mā toto, kure kuhse moro ahno nekarohpyryme exiryke Ritonōpo a.

⁷Ritonōpo nyripohpyry ahno nekarohpyry poko tyrypyry korokapotohme yro ro mana ahno nekarohpyry zae pyra toehtoh korokapotohme: okyno pū mokyro oturukety zohme exiko mana, toerohse exiryke ahno rypyry korokapotohme. ⁸Okyno pihpyry mokyro oturukety kyryryme exiko roropa mana typikase exiryke eya ipū zahkatohme. ⁹Tiriiku risē roropa taise ahtao apoto po te, oripo ao te, orinato po roropa oturukety napyryme exiko mana inekarohpyryme exiryke Ritonōpo a. ¹⁰Yrome tiriiku tōkehko ahno nekarory tō emero ahnopyra ahtao, azeite maro otoxie ahtao, azeite maro pyra ahtao, emero oturuketō napyryme exiko, tapiakase mana zokonaka ekarotohme emero oturuketomo a.

Ahno nekarory osepeme ehtohme

¹¹Ynara tyripōko ase oya xine onekarorykō poko osepeme ehtohme ekaryhtao Ritonōpo Oesēkomo a.

¹²Okyno enepyyhtao onekaroryme “Kure mase” katohme Ritonōpo a, mokyro okyno maro pāo tō enhnōko mase tiriiku risē azeite maro, yrome iporutatah maro pyra; pāo pipahmā enepyyhtao kure iporutatah maro pyra, tahpase azeite pitiko ke; pāo inunō enepyyhtao kure tiriiku risēme azeite maro otoxie. ¹³Morohne onekarory maro “Kure mase” katohme Ritonōpo a, pāo enhnōko mase, tyrise iporutatah maro. ¹⁴Morohne poe toiro anŷnōko mase emero pāo tō poe osehta onekaroryme Ritonōpo Oesēkomo a; oturukety napyryme moro exiko mana, okyno munuru tukuāse eya exiryke apoto apō pona. ¹⁵Okyno pū emero tōsēme exiko mana moro ėmepyyry ae ro totapase ahtao jahkatohme apoto apō po; akoipyry onukurākara exiko yrokokoro pona.

¹⁶Okyno tonehse ahtao ahno a tynekaroryme osepeme ehtohme: tōmihpyry omipona toehtohme te, typoe rokē ahtao roropa, mokyro pū ōnōko matose asakoro ĕmepyyry ae; totapase ahtao te, yrokokoro akoīpyry ōnōko matose, enara. ¹⁷Yrome ĕmepyyry oseruaono akoīpyry nae ahtao tyahkasēme exīko mana. ¹⁸Mokyro pū tōse ahtao ahno a ĕmepyyry oseruaō po, popyra exīko mana Ritonōpo a, inekarohpyry toiparo rokē exīko roropa mana. Moro tōsemy akoīpyry nuriame mana, mame tōse ahtao ahno a tuānohsēme exīko mana. ¹⁹Tōsemy tapose ahtao nuriame exikety a, tyahkasēme exīko mana; tōsēme pyra mana.

Ahno nuriame pyra exiketō emero tōnōko mā toto onekarorykō osepeme ehtoh poko. ²⁰Yrome moro tōse ahtao ahno a nuriame ahtao taroposēme exīko mana ypoetory tō poe. ²¹Mame nuriame exikety tapose ahtao ahno a, ahno kyryry nuriame exikety te, onokyro kyryry nuriame exikety, moromeīpo tōsē onyryhtao eya, ahno nekarohpyry Ritonōpo a osepeme ehtohme, mokyro aropōko ropa toh mana Ritonōpo poetory tō poe.

Ikasery, munu roropa

²²Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ²³ahno zurutohme. Ynara tykase ynororo:

Pui tō kasery onōpyra ehtoko te, kaneru tō kasery roropa, poti tō kasery roropa. ²⁴Okyno kasery tamoreme toorihse ahtao te, tosekase ahtao roropa onokyro tomo a, mokyro kasery ke emero rokē tyrīko matose, yrome onōpyra rokē matose. ²⁵Okyno totapase ahtao jahkatohme onekaroryme ya, Ritonōpo Oesēkomo a, mame ikasery tōse ahtao ahno a taroposēme ropa exīko mokyro mana ypoetory tō poe ikasery tōse eya exiryke. ²⁶Emero Izyraeu tō esary po, okyno munuru torō tō munuru roropa onenahpyra ehtoko. ²⁷Munu tonahse ahtao ahno a taroposēme exīko mokyro mana ypoetory tō poe.

Oturuketō zoty

²⁸Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ²⁹ahno zurutohme, ynara tyripotohme eya xine:

Okyno enepyyryhtao jahkatohme onekaroryme Ritonōpo a osepeme ehtohme zokonaka apiakako tyoro sã ehtohme onekaroryme kurano. ³⁰Oemary ke moro tōsē apoīko mase tyritohme apoto pona onekaroryme Ritonōpo a; ipuopuru, ikasery maro ipuopuru poko onekaroryme kurā kuhse tokarosēme Ritonōpo a. ³¹Ikasery zahkako oturukety mana apoto apō po, yrome ipuopuru oturuketō zohme exīko mana. ³²Okyno pety apotunuru wino ahno nekarohpyryme osepeme ehtohme, oturukety zohme exīko mana, ³³okyno munuru ekarohpono Ritonōpo a, ikasery maro. ³⁴Okyno puopuru, ipety maro ahno nekaroryme kurā Ritonōpo a, moro apoīko Ritonōpo mana Izyraeu tō wino ekarotohme oturuketomo a, Arão pakomotyamo. Jūme moro tōsē apoīko mā toto ahno nekarohpyry osepeme ehtoh wino, Ritonōpo omi poe.

³⁵Morohne okyno zokonaka, totapase ahtao jahkatohme ahno nekaroryme Ritonōpo a, Arão zohme mana, ipoenō maro, ipakomotyã maro moro ĕmepyyry poe tymenekase toto ahtao erohtohme oturuketōme. ³⁶Moro ĕmepyyry ae tymenekase toto ahtao Ritonōpo a erohtohme oturuketōme,

Izyraeu tō tyripose eya tynekarorykō zokonaka ekarotohme eya xine. Moro Ritonōpo nyriphopyry jūme mana, aomipona Izyraeu tō ehtohme ipakomotyā maro.

³⁷Morohne Ritonōpo nyriphopyry ahno nekarory tō poko jahkatohme tytororo te, inekarory tō tiriiku tōkehko te, inekarory tō tyrypyry korokapotohme te, inekarory tō zae pyra toehpōpyry korokapotohme te, inekarory tō oturuketō typopase ahtao te, inekarory tō osepehme ehtohme, enara. ³⁸Morohne Ritonōpo nyriptyā tokarose Moeze a ypy Xinaī po ona tonorē po, Izyraeu tō tyripose ahtao Moeze a okyno tō enehtohme jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a.

Arão tō popatopōpyry imūkuru tō maro

(Exutu 29.1-37)

8 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²— Arão tō aroko imūkurukō maro Ytapyī Kurā omōtoha taka. Oturukety zupō aroko, azeite maro ipopatohme, pui mūkuru maro onekaroryme iirypyry korokapotohme te, asakoro kaneru tomo te, ruto roropa pehme pāo tiriiku risē ke, iporutatoha maro pyra. ³Mame ahno emero oximōme enehpoko Tapyī Kurā ēpataka.

⁴Moro tyrise Moeze a, Ritonōpo nyriphopyry omi poe, mame imoihmākō tōximōse toto Tapyī Kurā ēpataka. ⁵Mame ynara tykase Moeze eya xine:

— Ritonōpo nyriphopyry rīko ase seromaroro.

⁶Moeze a Arão tō tonehpose tyya, mame aomi poe toekurikase toto. ⁷Moromeīpo oturukety zupō ke Arão tupohtose, kamisa ke, zamareary ke, upo mosahxo exikety ke, enara. Mame oturukety zupony tyrise eya, imetȳ eary roropa, enara. ⁸Ipuropuru apuru tyrise roropa eya Arão zupōme, ipoko Urim tyrise eya Tumī maro. ⁹Zupuhpyry pona zuhzōty tyrise eya, uuru risē pipahmā tymyhse eya ipokona enetupuhpotohme Arão menekatopōpyry poko oturukety. Morohne emero tyrise Moeze a Ritonōpo omi poe.

¹⁰Moromeīpo azeite tapoise Moeze a, Ritonōpo kyryry, Tapyī Kurā popatohme te, zao aexityā popatohme roropa emero porehme, Ritonōpo kyryryme rokē morohne ehtohme. ¹¹7me azeite pitiko ke apoto apō typopase eya, ikyryry tō roropa typopase, paxiha roropa osemah topo te, osemah toha apō roropa typopase Ritonōpo kyryryme morohne ehtohme.

¹²Mame Arão zuhpokoxi azeite kurā tukuāse Moeze a, typopase ynororo oturukety aeh tohme Ritonōpo a. ¹³Imeīpo Arão mūkuru tō tonehpose tyya. Toto tupohtose Moeze a oturukety zupō ke, kamisa, zamareary maro, zupuhpyry tō pona zuhzōty tyrise eya, Ritonōpo nyriphopyry omipona toto ehtohme.

¹⁴Mame pui mūkuru tapoise Moeze a iirypyrykō korokapotohme. Tomarykō tyrise Arão tomo a typoenō maro okyno zuhpokoxi. ¹⁵Mame mokyro pui mūkuru totapase Moeze a. Imunuru tapoise eya tyritohme tomahxiyry ke apoto apō potyry pokona, asakoropane. Moro ke apoto apō nuriame pyra tyripose eya Ritonōpo a. Imeīpo munu akoīpyry tukuāse eya apoto apō myhtokoxi Ritonōpo nyriphopyry poko rokē moro apoto apō ehtohme, nuriame pyra moro ehtohme roropa Ritonōpo a. ¹⁶Imeīpo okyno kasery tapoise Moeze a zuahxirirī te, erery kurehxo exikety te, epyasyhny

asakoro, ikasery maro jahkatohme apoto apō po. ¹⁷Akoīpyry tarose eya, ipihpyry maro, ipū maro, zuahxirirī maro, zuehtoto maro jarānaka, pata poe jahkatohme, Ritonōpo nyripohpyry omi poe.

¹⁸Mame kaneru tapoise Moeze a etapatohme tynekaroryme jahkatohme. Arão tomo a imūkuru tō maro tomary tō tyrise okyno zuhpokoxi. ¹⁹Mame kaneru totapase Moeze a, imunuru tukuāse eya apoto apō ehpiry poro asakoropane. ²⁰⁻²¹Mame okyno tysahsahkase Moeze a, zuahxirirī tukurikase eya, jaxiry tō maro. Mame zupuhpyry tōkehko tyahkase eya apoto apō po ikasery maro, akoīpyry maro emero, Ritonōpo nyripohpyry omi poe. Moro inekarory tyahkase tōsēme Ritonōpo a, typoxine nexiase eya, Ritonōpo zamaro.

²²Mame zakorō kaneru tonehse Moeze a Arão tō popatohme Ritonōpo poko toto erohtohme. Tomary tō tyrise Arão tomo a imūkuru tō maro kaneru zuhpokoxi. ²³Mame okyno totapase Moeze a, imunuru pitiko tapoise eya Arão panary pona apotunuru wino tyritohme, Arão emary zū pona apotunuru wino tyritohme te, ipupuru zū pona tyritohme apotunuru wino roropa. ²⁴Mame Arão mūkuru tō tonehpose tyya Moeze a, munu ritohme ipanarykō pona apotunuru wino te, emary zū pona apotunuru wino tyritohme, ipupuru zū pona apotunuru wino roropa, enara. Mame munu akoīpyry tukuāse eya apoto apō ehpiry tō asakoropane pokona. ²⁵Ikasery tapoise eya te, arokyry te, ikasery roropa zuahxirirī poko exikety te, erery zokonaka kurehxo exikety te, epyasyhny asakoro ikasery maro te, ipety maro apotunuru wino. ²⁶Mame toiro pāo tapoise eya ruto wino, pāo pehme exikety iporutatoh maro pyra, inekarotyā Ritonōpo a, toiro pāo tapoise roropa eya tiriiku risē otxioze azeite maro te, toiro pāo pipahmā tapoise roropa eya. Moro pāo tō oseruao tyrise eya okyno kasery pona, ipety pona roropa apotunuru wino exikety. ²⁷Morohne tyrise Moeze a Arão tō emary aka imūkuru tō maro morohne ekarotohme tynekarorykōme kurā Ritonōpo a. ²⁸Mame morohne tapoise ropa Moeze a Arão tō emary wino jahkatohme apoto apō po, tynekarory zahkatopōpyry po. Moro inekarohpyry oturuketō popatohme nexiase Ritonōpo nyripohpyry poko toto erohtohme. Morohne tyahkase eya tynekaroryme tōsēme, typoxine exikety, Ritonōpo zamaro exikety. ²⁹Mame kaneru puropuru tapoise Moeze a ekarotohme Ritonōpo a tynekaroryme kurano. Moro okyno pū Moeze zohme toehse Ritonōpo nyripohpyry ae ro.

³⁰Mame azeite kurā tapoise Moeze a apoto apō poe munu zokonaka maro Arão pona ematohme zupō pona roropa, Arão mūkuru tō pona te, toto zupō pona roropa. Moro ke Arão tō imūkuru tō maro zupōkō maro typopase toh nexiase Ritonōpo poko erohtohme, inyripohpyry omipona toehtohkōme.

³¹Ynara tykase Moeze Arão tomo a imūkuru tō maro:

— Tōsē arotoko Tapyi Kurā omōtoh taka, moroto ahnotohme, tōtohme oya xine pāo maro, ruto ao exikety maro, onekaroryme mana sero poko ehtohme, Ritonōpo nyripohpyry ae ro. ³²Mame tōsē akoīpyry pāo akoīpyry roropa jahkatoko. ³³Tapyi Kurā omōtoh onurumekara matose 7me ēmepyyry ae sero oseahmatoh poko. 7me ēmepyyry aropōko matose otyhkatohme. ³⁴Senohne tyrise kyya xine seroae, Ritonōpo nyripohpyry ae ro, oorypyrykō korokapotohme eya. ³⁵Tehme ehtoko taro Tapyi Kurā

omōtoħ tao 7me ěmepyry ae 7me ikohmamyry maro Ritonōpo nyriphopyry omipona oehtohkōme ipunaka oorikyrykōino. Moro tokarose Ritonōpo a ya ourutohkōme.

³⁶ Morohne emero tyrise Arão tomo a, Ritonōpo omiry omi poe, inekarohpyry Moeze a.

Arão erohpitotopōpyry

9 ¹7me ěmepyry taropose eya xine oseahmary poko Arão tō popatopōpyry poko, mame yrokokoro Arão tō tykohmase Moeze a, imūkuru tō maro Izyraeu tō tamuximākō maro. ²Ynara tykase ynororo Arão a:

— Okyno tō asakoro apoiko kure rokē exiketomo, toiro pui mūkuru etapatohme ahno rypyry korokapotohme te, toiro kaneru etapatohme jahkatohme tytororo, onekaroryme Ritonōpo Kuesēkomo a. ³Moromeipo ahno tomo a okyno tō enehpoko: toiro poti etapatohme jahkatohme ahno rypyry korokapotohme; toiro pui mūkuru te, toiro kaneru maro, kure exiketomo, toiro jeimamyry exiketomo etapatohme, jahkatohme tytororo; ⁴toiro pui mūkuru roropa, toiro kaneru maro etapatohme jahkatohme ahno nekaroryme osepeme ehtohme. Mokaro jahkako onekarorykōme Ritonōpo a tiriiku tōkehko maro otoxie azeite maro. Morohne tyripoko eya xine, seroae osenepōko Ritonōpo exiryke eya xine.

⁵Moeze nenehpohpyry emero tonehse ahno a Ritonōpo Tapyĩ omōtoħ taka. Mame tōximōse toto moroto Ritonōpo Tosēkō ěpataka. ⁶Ynara tykase Moeze: — Moro tyripose Ritonōpo a oya xine tysaerehkatoh enepotohme oya xine.

⁷Mame ynara tykase Moeze Arão a:

— Ytoko apoto apō pona onekarory zahkatohme oorypyrykō korokapotohme, onekarory zakorō roropa jahkako tytororo oorypyrykō korokapotohme Ritonōpo a, oekyry tō rypyry tō maro, moro Ritonōpo nyriphopyryme exiryke.

⁸Mame Arão toytose apoto apō pona, pui mūkuru totapase eya tynekaroryme Ritonōpo a, tyrypyry korokapotohme. ⁹Okyno munuru tonehse Arão mūkuru tomo a eya. Tomahxikyry tohxikase eya munu ke pitiko tyritohme apoto apō potyry asakoropane pokona, mame munu akoipyry tukuāse eya apoto apō myhtokoxi. ¹⁰Mame apoto apō po ikasery tyahkase eya, epyasyhny tō maro, erery zokonaka kurehxo exikety maro Ritonōpo nyriphopyry ae ro Moeze a. ¹¹Mame osa mya tapyi tō poe okyno pū tyahkase Arão a ipihpyry maro.

¹²Imeipo kaneru totapase Arão a tynekaroryme jahkatohme tytororo. Okyno munuru tonehse imūkuru tomo a eya ematohme apoto apō ehpyry asakoropane pokona. ¹³Mame okyno zupuhpyry tonehse eya xine Arão a okyno sahsahkasamo akoipyry maro jahkatohme apoto apō po. ¹⁴Mame zuahxirirĩ tukurikase eya kaneru axiry tō maro; morohne tyahkase roropa eya tynekarory akoipyry po, apoto apō po.

¹⁵Moromeipo ahno nekarory tonehse Arão a. Poti tapoise eya osemazuhme ahno rypyry korokapotohme. Mokyro totapase eya, tyahkase roropa eya ahno nekaroryme Ritonōpo a, tynekarohpyry zahkatopōpyry samo tyrypyry korokapotohme. ¹⁶Mame okyno tapoise eya etapasemy jahkatohme tytororo, totapase eya tynekaroryme Ritonōpo a, inyriphopyry omi poe. ¹⁷Mame tiriiku

tōkehko tonehse eya tynekaroryme Ritonōpo a, tomary ao moro tapoise eya apoto apō pona tyritohme, jahkatohme (moro nexiase imep̄ jahkatoh maro, kokoro rokē pakeimo tyahkase eya xine). ¹⁸Pui mūkuru totapase Arão a, kaneru roropa ahno nekaroryme osepeme ehtohme. Munu tonehse ipoenomo a, mame moro munu tukuāse eya apoto apō pona. ¹⁹Mokaro okyno tō asakoro kasery tonehse Arão mūkuru tomo a, arokyry maro, ikasery zuahxirirī poko te, epyasyhny tomo, erery zokonaka kurehxo exikety, ²⁰morohne tyrise Arão a okyno tō purupuru pona arotohme apoto apō pona. Ikasery tyahkase eya apoto apō po, ²¹yrome ipuropuru, ipety tō roropa apotunuru wino tokarose Arão a Ritonōpo a tynekaroryme kurano. Moro onyahkara nexiase, tukurākase eya oturuketō zohme, Moeze nyripohpyry omi poe.

²²Moromeīpo tōtyhkase Arão ahtao morohne ekarory poko Ritonōpo a, tomary tan̄se eya ahno tō ēpataka kure toto ripotohme Ritonōpo a. Mame tyhtose ynororo, apoto apō poe. ²³Moeze maro tomōse ynororo Ritonōpo Tapyī taka; tutūtase ropa tahtao xine kure ahno ripotohme, saerehkatoh tonepose Ritonōpo a imoihmākomo a porehme. ²⁴Mōtoino rokē apoto tōtumakase Ritonōpo ēpataka, mokaro nekarohpyry tonahkase emero, ikasery tōkehko apoto apō po. Moro eneryke tyya xine kui tykase Izyraeu tomo tākye toehtohkōke, tosekumuru po typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi Ritonōpo eahmatohme.

Natape tō orihtopōpyry Apiu maro

10 ¹Mame ixtaratu zahkatoh tapoise Natape tomo a Apiu maro, Arão mūkuru tomo; ixtaratu tyrise eya xine zaka, apoto tyrise roropa eya xine enehtohme Ritonōpo Tosēkō ēpataka, tynekarorykōme. Yrome moro tyrise eya xine Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra. Morara exiryke mokaro nekarohpyry Ritonōpo zamaro pyra kynexine. ²Mōtoino rokē apoto tutūtase Ritonōpo ēpatae. Mokaro tyahkase; toorihse toto moroto Ritonōpo ēpatao. ³Mame ynara tykase Moeze Arão a:

— Sero poko oturūko Ritonōpo nexiase kyya xine ynara tykase ahtao: “Oehketō upūtokoxi tomeseke toexirykō se mā toto zae toehtohkōme ipunaka, orihpyra toehtohkōme. Imoihmākō ēpataka imehxo jyripory se ase ypoetory tomo a.”

Yrome mynyhme rokē Arão kynexine.

⁴Mame Misaeu tō tykohmase Moeze a, Euzapā maro, Uzieu mūkuru tomo, Arão ekry. Ynara tykase eya xine:

— Oekyry tō ekepyry apoitoko Tapyi Kurā ēpatae arotohme mya jarānaka pata poe.

⁵Toytose toto, mokaro ekepyry tō tapoise eya xine zupō poko, toto arotohme jarānaka pata poe, Moeze omi poe.

⁶Mame ynara tykase Moeze Arão tomo a ipoenō maro Ereaa, Itamaa maro:

— Imehnō Izyraeu tō omūkuru tō hnamōko mā toto taorihmapose toto exiryke Ritonōpo a apoto ke. Yrome amarokō ousetykō ekurināko ro matose, oupōkō onyxihkara ehtoko oemynyhmarykohtao, oorikyrykōino, typoetory tō zehno Ritonōpo exiryino roropa. ⁷Ritonōpo Tapyī Kurā omōtoh onurumekara ehtoko oorikyrykōino, typopase oexirykōke azeite kurā ke, Ritonōpo kyryry ke, Oesēkomo.

Mame Moeze omipona toehse toto, oseruaōkomo.

Ritonōpo nyripotyā oturuketō ritohme

⁸Ynara tykase Ritonōpo Arão a:

⁹— Ytapyi Kurā taka omōpyra ehtoko, omoro te, opoenō roropa eukuru jehnahpyry tōse ahtao oya xine; moro riryhtao oya xine orihnōko matose. Opoenomo a, apakomotyamo a roropa moro jomiry omipona tyripotoko jūme. ¹⁰Tuaro oehtohō se ase: zae ehtoh ya oxisā pyra mana popyra ehtoh maro te; nuriame pyra ehtoh tyoro, nuriame ehtoh sã pyra mana. ¹¹Mame Izyraeu tō amorepāko matose emero ynekarohpyry poko eya xine. Ywy, Ritonōpo, morohne ekaroase Moeze a.

¹²Mame ynara tykase Moeze Arão tomo a, Ereaza maro, Itamaa maro, Arão mükuru tō isene ro exiketomo:

— Tiriiku akoipyry apoitoko, ahno nekarohpyry Ritonōpo a, pão ritohme iporutatos maro pyra. Mame moro pão enahtoko apoto apō pũto awahtao xine Ritonōpo kyryry kurāme exiryke. ¹³Ritonōpo esary kurā po moro pão ohnōko matose, tokarose exiryke Ritonōpo a ourukōme ehtohme opoenōkō maro. Moro tyripose Ritonōpo a ya. ¹⁴Okyno puropuru, ipety maro ōtykōme exīko mana, tanýse aexihpyry Ritonōpo ēpataka. Ōtyme mana omükuru tō maro oekyry tō maro. Tōnōko matose osa kurā po; Izyraeu tō nekaroryme kurā mana osepeme ehtohme. ¹⁵Moro okyno pety enehnōko Izyraeu tō mana, ipuropuru maro, ikasery tyahkase ahtao anýtohme Ritonōpo ēpataka. Moro okyno pũ tanýse aexihpyry ōtykōme mana jūme, apakomotyā roropa Ritonōpo nyripohpyry ae ro.

¹⁶Mame poti tupise Moeze a ahno rypyry korokapotohme. Zuario toehse tahtao mokyro jahkahpyry poko porehme, tohne toehse Moeze Ereaza tō poko Itamaa maro, tōturupose ynororo eya xine:

¹⁷— Oty katohme mokyro onōpyra matokene osa kurā po, tokarose exiryke ahno rypyry korokapotohme? Ahno nekarohpyry kurāme mana, tokarose Ritonōpo a oya xine, otuhtohme Ritonōpo ēpataka ahno rypyry korokatohme eya. ¹⁸Mokyro munuru anaropyra exiryke Tapyi Kurā taka; ipũ tōsēme nexiase oya xine moroto, nyripohpyry ae ro.

¹⁹Ynara tykase Arão eya:

— Seroae okyno tō tonehse ahno a jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo Kuesēkomo a, tyrypyrykō korokapotohme, imehnomo a roropa tynekarorykō roropa tonehse jahkatohme tytororo, yrome morohne tyrise ahtao ro popyra ehtoh toehse ya. Naeroro ahno nekarohpyry pũ tōse ahtao ya seroae, iirypyrykō korokapotohme, moro Ritonōpo zamaro exiry? Naary rokene.

²⁰Mame “To” tykase rokē Moeze, tãkye toehse ropa ynororo kure tozuhse exiryke Arão a.

Nuriame pyra tōsē poko

(Teuteronomiu 14.3-20)

11 ¹Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, tōturuse Moeze tomo a Arão maro ²ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

Okyno tō onokyro tō roropa kure mā toto ōtykōme, ³ipepexipuhturu tātapiakase ahtao, kayhkayhkame roropa toto ahtao. ⁴⁻⁶Yrome kameru

tō onōpyra matose, koeriu tō roropa, repere tō maro, ynara exiryke, kayhkayhāko mā toh repe yrome ipepexipuhturu atapiakara exiketōme mā toto. Oya xine mokaro nuriame mā toto. ⁷Poinokoimo pū onōpyra matose. Oya xine poinoko tō nuriame mā toto, ipepexipuhturu tātapiakase repe, yrome kayhkayhkara mā toto. ⁸Mokaro pū onōpyra ehtoko, toto ekepyry anapopyra ehtoko toorihse ahtao. Mokaro emero nuriame mā toto oya xine.

⁹Emero rokē kana tō ōnōko matose tozakoke ahtao, ipuhturu nae ahtao roropa. ¹⁰Yrome onokyro tō nakuaōkō tozakoke pyra ahtao, tupuhtuke pyra, mokaro onōpyra ehtoko; ¹¹mokarohne nuriame mā toto oya xine. Naeroro toto onōpyra ehtoko, ekepyry anapopyra ehtoko toorihse ahtao. ¹²Nakuaōkō emero onōpyra ehtoko tozakoke pyra toto ahtao, ipuhturu maro.

¹³Ynara torō tō onōpyra ehtoko, nuriame mā toto oya xine: piano tomo, kurumu tomo, pianoimo tomo, ¹⁴asore tomo, parakāo tomo te, ¹⁵kurou tomo te, ¹⁶awexituruze tomo, suhsuku tomo, kumarako panō komo muramura tomo, ¹⁷moxo tomo, kurou marījo tomo, ipi tomo, ¹⁸kararia tomo, perikano tomo te, imotatyā enahnanomo, ¹⁹sekonio tomo, akarara tomo te, poupa tomo; rere tō roropa.

²⁰Nuriame oya xine onokyro tō emero nono po ytoketomo te, taporihke exiketō roropa. ²¹Yrome onokyro tō tyaxike exiketomo pyhseky kananomo, mokaro ōnōko matose. ²²Taparara tō emero tōnōko matose, kiriru tō roropa. ²³Yrome imehnō onokyro tō ytoketomo nono po, taporihke ytoketō roropa nuriame mā toto.

²⁴⁻²⁸Okyno tō ekepyry tapose ahtao oya nuriame exīko mase xixi omōtoho pona: onokyro tomo te, okyno tō roropa typepexipuhturu atapiakara exiketomo te, kayhkayhkara roropa exiketomo te, emero tupupuke asakoropane te, tomahtopuke exiketomo. Mokaro ekepyry tapoise ahtao oya xine oupōkō ikurikatoko, mame nuriame exīko ro mase xixi omōtoho pona. Mokaro nuriame oya xine mā toto.

²⁹⁻³⁰Onokyro tō esyryhmetō nono poro ynara nuriame mā toto oya xine: oruko tomo te, rakaatixa tomo, mūpo tomo, toupeira tomo te, zuana tomo, enara. ³¹Mokaro tapose ahtao oya xine toorihse ahtao nuriame exīko matose xixi omōtoho pona. ³²Mokaro ekepyry toepukase ahtao mōkomo pona, nuriame exīko mana: wewe risēme ahtao te, kamisa te, ipihpyry risemy te, kamisa topuxiximano te, emero rokene. Mame ikurākatohme ropa morohne tyritoko tuna kuaka, yrome nuriame exīko ro mana xixi omōtoho pona. ³³Mokaro ekepyry toepukase ahtao oripo orino risē aka, emero moro ao exikety nuriame exīko mana. Mame moro oripo itohtohkatoko. ³⁴Tuna moro oripo ao exikety epukaryhtao tonahsē pona, moro tonahsē nuriame exīko mana. Emero eukuru moro oripo ao exikety nuriame mana. ³⁵Nuriame exikety ekepyry toepukase ahtao mōkomo pona nuriame exīko mana. Orino risēme ahtao, orinato tōkehko nuriame exīko mana, typahsēme exīko mana; ³⁶tuna enatyryme ahtao, tuna ē konōto ahtao roropa kure ro mā tuna moro aono, yrome nuriame aexihpyry apohpono nuriame exīko mana. ³⁷Nuriame exikety ekepyry toepukase ahtao ipuhturu pona, tarykasē pona kure ro mana, nuriame pyra; ³⁸yrome moro ipuhturu tō ehxikaryhtao tuna ke mame nuriame exikety ekepyry toepukase ahtao epona, nuriame exīko mā morohne.

³⁹Okyno tōsēme exikety tamoreme toorihse ahtao, mokyro ekepyry apohpono nuriame exīko mana xixi omōtoh pona. ⁴⁰Mame mokyro pū tōse ahtao ahno a tupō kurikāko mana, mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona; mokyro okyno ekepyry tupuimase ahtao ahno a tupō kurikāko ropa mana, mame nuriame exīko roropa mana xixi omōtoh pona.

⁴¹Onokyro tō nono poro ytoketō onōpyra ehtoko; nuriame mā toto oya xine. ⁴²Sarahme ytoketō onōpyra ehtoko te, ytoytoketō asakoropane pupu po te, tuhke tupupurukō po roropa. ⁴³Nuriame pyra ehtoko, mokarohne onōpyra ehtoko ipunaka. ⁴⁴Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo; anamonohpyra ehtoko jomiry omipona, zae rokē jexiryke nuriame pyra. Naeroro nuriame pyra ehtoko ysamo, mokarohne nuriame exiketō poko pyra ehtoko. ⁴⁵Ywy ase Ritonōpo, kuenepyatose Ejitu poe Oesēkōme jehtohme. Naeroro nuriame ehtoh poko pyra ehtoko kure rokē ehtoh poko jehtoh samo.

⁴⁶Morohne ynyripohpyry oya xine onokyro tō poko, torō tō poko, isene exiketō poko nakuaōkō poko, nono poro ytoketō poko, enara. ⁴⁷Morohne āmorepatohkomo nuriame pyra ehtoh poko te, nuriame ehtoh poko roropa, onokyro tō pū tōsēme ehtoh poko, tyorō pū onōpyra oehtohkōme, enara.

Nohpo kurākary ropa poeto enururuhtao

12 ¹Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ynara tyripotohme ²Izyraeu tomo a:

Nohpo enururuhtao orutuame, 7me ěmepyyry aropōko mana nuriame toehtoh poko, munume exikety samo nuno po. ³Mame ěmepyyry 8mā po enurusenā aipotapihpyry sahkāko mana. ⁴Moromeīpo munu topuru toepukase exiryke tehme exīko mana 33me ěmepyyry pona. Morara ahtao Ritonōpo kyyryy anapopyra mana. Ytosaromepyra roropa mana Tapyi Kurā pona.

⁵Ěiry tonuruse ahtao 14me ěmepyyry aropōko mana tehme toehtoh poko, munume exikety samo nuno po. Moromeīpo munu topuru toepukase exiryke asakoro nuno aropōko mana nuriame exikety samo.

⁶Moromeīpo moro ěmepyyry tō taropose ahtao ekurākatohme, orutuame tonuruse ahtao, nohpo tonuruse ahtao, ytōko mokyro nohpo mana Tapyi Kurā omōtoh taka kaneru ekarotohme oturukety a toiro jeimamyry nae exikety tynekaroryme jahkatohme tytororo te, toiro utuku maro, utuku pyra ahtao utukuimo tynekaroryme tyrypyry korokapotohme. ⁷Mokaro ekarōko oturukety mana Ritonōpo a nohpo rypyry korokapotohme. Mame ikurākahpyryme exīko mokyro nohpo mana, nuriame pyra. Moro Ritonōpo nyripohpyry nohpo poko tonuruse ahtao.

⁸Tytineruke pyra nohpo ahtao kaneru epekahtohme, asakoro utukuimo enehnōko mana ekarotohme oturukety a, utukuimo pyra ahtao utuku tō enehnōko mana; toiro tynekaroryme jahkatohme tytororo, zakorō tynekaroryme tyrypyry korokapotohme. Morohne ekaroryke oturukety a nohpo rypyry korokāko Ritonōpo mana, ikurākāko ropa mana, nuriame pyra aehtohme.

Pihpo poko tyrohsē ehtoh poko

13 ¹Mame tōturuse Ritonōpo Moeze tomo a Arāo maro ynara tyripotohme:

²Tyrophsē hpe toehse ahno ahtao ipihpyrykō poko, tyaoase ahtao, zuzu nae ahtao, apurotoho nae ahtao, otarame imehnō apoipōko mana. Mokyro aroko Arão a, Arão pyra ahtao imūkuru a, oturuketye ahtao. ³Mokyro pihpyry enēko oturukety mana, mame moro ātahporohpyry po ihpoty karimutume toehse ahtao, moro tyrophsē ikurohtaka ahtao roropa, otarame atahpahnōko mana imehnō pokona. Naeroro, “Nuriame mana,” āko oturukety mana. ⁴Yrome moro ātahporohpyry karimutume ahtao, zumo pyra roropa ahtao ihpoty moro karimutume pyra roropa ahtao, mokyro apiakāko oturukety mana, ahno maro pyra ehtohme 7me ěmepryry pona. ⁵Mame 7me ěmepryry taropose ahtao mokyro pihpyry enēko ropa oturukety mana; ātahporohpyryhtao, etyorōmara roropa ahtao, toiroro mokyro ripōko ropa mana 7me ěmepryry pona. ⁶Mame 7me ěmepryry taropose ahtao mokyro pihpyry enēko ropa oturukety mana; moro ātahporohpyry pohto toehse ahtao, atahpahpyra roropa ahtao ipihpyry pokono, ekurākāko ropa mana. Tupō kurikāko mokyro mana, nuriame pyra mokyro ekarōko oturukety mana. ⁷Yrome imeīpo moro ātahporohpyry tātahpahse ahtao mokyro pihpyry pokono, ytōko ropa mana oturuse oturukety a. ⁸Mokyro pihpyry enēko oturukety mana, tātahpahse ahtao ipihpyry poko ahtao, mokyro “Nuriame mana,” āko oturukety mana; moro tyrophsē popyra mana.

⁹Tyrophsēke popyra ahno ahtao ipihpyry poko, mokyro arotoko oturukety a. ¹⁰Mokyro pihpyry enēko mana, ipihpyry tyaoase ahtao karimutume roropa, ihpoty moro poko karimutume ahtao roropa, muretano hpe roropa ahtao kunu ke pehme, ¹¹tyrophsē popyra mana, moino ro. Mokyro “Nuriame mana,” āko oturukety mana. Yrome mokyro toiroro anapiakara mana, tuaro emero exiryke, nuriame mana.

¹²Tyrophsē popyra toehse ahtao ahno pihpyry poko, mame tātahpahse zoko poko porehme, zupuhpyry poe ipupuru pona, ¹³mokyro enēko oturukety mana. Ajohpe pyra, moro tyrophsē tātahpahse zoko poko porehme, mame ipihpyry karimutume toehse, morara ahtao mokyro nuriame pyra mana, kure rokene. Mokyro ekarōko nuriame pyra oturukety mana. ¹⁴Yrome tōsēxipuhutase ahtao ipihpyry poko nuriame exīko mana. ¹⁵Mokyro pihpyry enēko ropa oturukety mana. Moro ěxipuhutase eneryhtao tyya, “Nuriame mose,” āko mana. Tōsēxipuhutase ahtao, tyrophsē popyra enetupuhnōko mana. ¹⁶Yrome totyhse ropa ahtao, karimutume toehse ahtao osenepōko mokyro mana oturukety a, ¹⁷moro enepōko ropa mana. Mame moro karimutume toehse ahtao, mokyro kure rokē mana, nuriame pyra ekarōko oturukety mana.

¹⁸Ahno zuzu hpe ahtao, mame totyhse ropa, ¹⁹yrome moro esahpokoxi tyaoase ahtao karimutume roropa te, kamirame ahtao roropa, moro enepōko mana oturukety a. ²⁰Moro enēko oturukety mana, muretano hpe zumo ahtao te, ihpoty moroto karimutume ahtao, “Nuriame mase,” āko oturukety mana. Moro tyrophsē popyra mana, toehpitose moro zuzu hpe toehse ahtao. ²¹Yrome moro eneryhtao oturukety a ihpoty moro ao karimutume pyra te, muretano hpe zumo pyra, yrome ipihpyry moro karimutume ahtao mokyro toiroro tyripōko mana 7me ěmepryry pona. ²²Moro muretano tātahpahse ahtao, tyrophsē popyra enetupuhnōko oturukety mana, “Nuriame mase,” āko eya. ²³Yrome moro muretano atahpahpyra ahtao, etyorōmara roropa ahtao,

tosahpyry rokē tynomose muretano a ipihpyry poko; “Mokyro kure mana, nuriame pyra,” āko oturukety mana.

²⁴ Ahno pihpyry tyahse ahtao, mame moro jatypyry muretano sã toehse ahtao kamiraramē, kamiraramē pyra ahtao karimutume, ²⁵ moro ipihpyry enēko oturukety mana. Ihpoty moro poko karimutume ahtao te, moro muretano zumo ahtao, tyrohsē popyra mana toehpitosē jatypyry maro, “Mokyro nuriame,” āko oturukety mana. ²⁶ Yrome moro muretano eneryhtao oturukety a, ihpoty enēko mana karimutume pyra, moro muretano zumo pyra roropa te, moro kamiraramē hkopyra toehse roropa ahtao, mokyro apiakāko mana toiroro ehtohme 7me ėmēpyry pona. ²⁷ Mame 7me ėmēpyry taropose ahtao mokyro enēko ropa oturukety mana. Moro muretano tãtahpahse ahtao tyrohsē popyra mana. Naeroro, “Nuriame mase,” āko oturukety mana eya. ²⁸ Yrome moro muretano atahpahpyra ahtao, etyorōmara roropa ahtao, kamiraramē hkopyra ahtao, tyaose rokē mana jatypyry poe. Naeroro, “Mokyro kure, nuriame pyra,” āko oturukety mana esahpyry rokē exiryke jatypyry po.

²⁹ Ahno muretano hpe toehse ahtao, orutua te nohpo roropa zupuhpyry poko te, jematory poko ahtao roropa, ³⁰ moro ipihpyry enēko oturukety mana. Moro muretano zumo ahtao, ihpoty moro poko seweme ahtao, tuhke pyra roropa ahtao, tyrohsē popyra mana. “Mokyro nuriame,” ekarōko oturukety mana. ³¹ Yrome moro ipihpyry eneryhtao eya, muretano zumo pyra ahtao te, yrome ihpoty xinukutumã moro poko onenēpyra ahtao mokyro apiakāko mana toiroro ehtohme 7me ėmēpyry pona. ³² Mame 7me ėmēpyry taropose ahtao moro muretano enēko ropa oturukety mana. Atahpahpyra moro muretano ahtao, ihpoty sewemã pyra ahtao roropa ipoko te, zumo exipyra moro ahtao roropa ³³ zūsety sahkāko mokyro mana zupuhpyry poko, jematory poko ahtao, yrome muretano esary poko onysahkara mana. Mame toiroro mokyro ripōko ropa oturukety mana 7me ėmēpyry pona ropa. ³⁴ Moraramē 7me ėmēpyry taropose ahtao ipihpyry enēko oturukety mana. Atahpahpyra moro muretano ahtao, zumo exipyra roropa ahtao, “Kure mana, nuriame pyra,” āko oturukety mana. Tupō kurikāko mokyro mana, mame nuriame pyra exiko mana. ³⁵ Yrome, moromeipo moro muretano tãtahpahse ahtao, ³⁶ mokyro pihpyry enēko oturukety mana. Moro eneryhtao eya, ajohpe pyra moro muretano tãtahpahse ahtao, ūsehpo sewemã onupipyra mana; mokyro nuriame mana. ³⁷ Yrome moro muretano eneryhtao oturukety a, atahpahpyra eneryhtao, moroto ūsehpo kurã ahtāko ropa, moro muretano etyhnōko mana. Mokyro kure, “Nuriame pyra mana,” ekarōko oturukety mana.

³⁸ Ahno pihpyry tyrohsē hpe ahtao, orutua te, nohpo ahtao roropa, ipihpyry karimutume toehse ahtao, ³⁹ mokyro enēko oturukety mana. Moro tyrohsē karimutumã sã rokē ahtao kure ro mana. Nuriame pyra mokyro mana.

⁴⁰⁻⁴¹ Mame orutua zūsety toepukase ahtao, merehkusasame toehse ynororo ahtao, kure ro mana, nuriame pyra. ⁴² Yrome zūsety esahpokoxi zupuhpyry poko tyrohsē toehse ahtao tahpiremy, tyrohsē popyra mana. ⁴³ Mokyro enēko oturukety mana, moro tahpirē eneryhtao tyra zupuhpyry poko, ėmyty poko ahtao, tyrohsē ipihpyry poko samo, ⁴⁴ tyrohsē popyra mana. Mokyro orutua nuriame mana. “Nuriame mokyro mana,” āko oturukety mana moro tyrohsē exiryke tyra zupuhpyry poko.

⁴⁵Tyrohsemy a tapoise typihpyry pokona ahtao, upo ixihpyryme exikety amurūko mana, tūsety onekurinara mana, tōmyty zokonaka zopino apurūko mana. Mame kohtāko mana: “Nuriame! nuriame!” ⁴⁶Mame tyrohsē popyra nae ahtao nuriame exikehpyra mokyro mana, toiroro osesarīko mana mya, imehnō tapyī poe.

Inyripotoh mapiuhtatoh poko

⁴⁷Mame upo tymapiuhtase ahtao, kaneru hpoty risemy te, mauru panō ahtao te, ⁴⁸kamisa poko ahtao roropa mauru panono risēme ahtao te, kaneru hpoty risēme ahtao te, okyno pihpyry poko ahtao te, okyno pihpyry risēme ahtao roropa, ⁴⁹moro imapiuhtahpyry ezuezyme ahtao, kamirarama ahtao roropa, moro imapiuhtahpyry enepotoko oturukety a. ⁵⁰Moro mōkomo enēko oturukety mana, imapiuhtahpyry. Mame tyorō pona apiakāko mana 7me ėmepyyry pona amerehmā pona. ⁵¹Mame 7me ėmepyyry taropose ahtao imapiuhtahpyry enēko mana; mame tātahpahse ahtao moro imapiuhtahpyry tyrohsē popyra mana; moro upo te, moro kamisa, okyno pihpyry, mōkomo okyno pihpyry tyrihpyry ahtao, moro nuriame mana. ⁵²Mame moro tymapiuhtase exikety zahkāko oturukety mana. Moro imapiuhtahpyry tyrohsēme popyra mana, enahkatoko apoto ke.

⁵³Yrome moro upo tonese ahtao oturukety a, kamisa te, okyno pihpyry risēme roropa ahtao, mame moro imapiuhtahpyry atahpahpyra ahtao, ⁵⁴moro kyryry ikurikapōko mana, mame torō pona apiakāko mana 7me ėmepyyry pona. ⁵⁵Imeīpo moro kyryry enēko ropa mana. Mame moro imapiuhtahpyry etyorōmara ahtao, atahpahpyra ahtao ro, nuriame mana. Jahkatoko apoto ke. Moro imapiuhtahpyry tyrohsēme popyra mana zao ahtao te, jarao ahtao roropa. ⁵⁶Yrome moro kyryry tonese ahtao oturukety a, mame moro imapiuhtahpyry kamirarama hkopyra te, ezuezyme hkopyra toehse ahtao ikurikaxīpo moro imapiuhtahpyry rokē ixihkāko mana: okyno pihpyry poe, kamisa poe, enara. ⁵⁷Yrome moromeīpo moro kyryry poko imapiuhtahpyry toehse ropa ahtao moro imapiuhtahpyry tyrohsēme popyra mana. Naeroro moro kyryry jahkatoko apoto ke. ⁵⁸Moro kyryry tukurikase ahtao moro imapiuhtahpyry osenepyra toehse ahtao, ikurikatoko ropa toiro, kure ehtohme ropa, nuriame pyra ehtohme.

⁵⁹Ynara rokē inyripohpyry imapiuhtahpyry poko upo poko ahtao, kaneru hpoty risēme ahtao, mauru panō risēme ahtao te, kamisa poko ahtao te, mōkomo poko roropa okyno pihpyry risēme ahtao, enetupuhtohme kure ehtoh poko te, nuriame ehtoh poko roropa, enara.

Ahno pihpyry toekurākase ropa ahtao

14 ¹Ritonōpo tōturuse Moeze a ²ynara tyripotohme ahno a nuriame pyra ehtohme ropa ipū imotahpyry ekurākase ropa ahtao. Mokyro arotoko oturukety a enetohme. ³Imaro ytōko oturukety mana jarānaka tapyi tae ipihpyry enetohme. Toekurākase ropa mokyro ahtao, ⁴asakoro torō tō kurā enehpōko oturukety mana, wewe apupari maro, kaneru hpoty kamiraramano te, toiro amoriry hissopo, enara. ⁵Mame oturukety omi poe toiro torō tohkāko mā toto oripo epoe, pehme tuna ke enatyry wino. ⁶Imeīpo zakorō torō apoīko mana wewe apupari maro, kaneru hpoty kamiraramā maro,

hissopo maro ehxikatohme torō itohkahpyry munuru ke. ⁷Mame munu pixo kuānōko mā 7me mokyro ahno pona ikurākatohme. “Nuriame pyra mase,” āko oturukety mana eya. Moromeīpo torō aropōko oturukety mana ona pona isene ro exikety. ⁸Mame tupō kurikāko mokyro mana, tūsety sahkāko mana, osetypokāko te, epỹko; mame kure exīko mana, nuriame pyra. Pata pona ytōko ropa mana, yrome 7me ěmepyry aropōko mana omōpyra tytapyī taka. ⁹Mame 7me ěmepyry taropose ahtao tūsety sahkāko ropa mana, osetypokāko ropa, osepixihpokāko roropa, imepỹ tuhpoty tō maro toko pokō maro, tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana; mame kure exīko mana, nuriame pyra.

¹⁰Yrokokoro kaneru mūkuru asakoro enehnōko mokyro mana, toiro kaneru nohpo maro, toiro jeimamyry nae exiketomo, kurākō rokene. Tynekaroryme roropa 3 kirume tiriiku apohpyry enehnōko mana otoxie azeite maro te, $\frac{1}{4}$ rituru azeite maro. ¹¹Mokyro arōko oturukety mana inekarotyā maro Tapyi Kurā omōtoh taka. Moroto Ritonōpo ěpataka, ¹²toiro kaneru mūkuru apoīko mana azeite maro jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a nuriame ehtoh korokapotohme. Inekarory moro kurāme mana, tokarose Ritonōpo a, oturukety zohme ehtohme. ¹³Mokyro kaneru etapāko mana osa kurā po, okyno tō etapato po ahno rypyry korokapotohme, ahno nekarory zahkatohme tytororo roropa. Moro rīko oturukety mana, ahno nekarory zae pyra ehtoh korokapotohme oxisā exiryke inekarory maro tyrypyry korokapotohme: kure kuhse morohne mā kehko, oturukety zohme roropa mā kehko. ¹⁴Okyno munuru zokonaka apoīko oturukety mana, tomahxikyry ke munu rīko mana mokyro panary pona apotunuru wino te, emary zū pona apotunuru wino, ipupuru zū pona apotunuru wino roropa mokyro tukurākase. ¹⁵Mame azeite zokonaka kuānōko oturukety mana tomary aka ipozery wino, ¹⁶toiro tomahxikyry ke tapotunuru wino ehxikāko mana, azeite pitiko ke isapararahmāko 7me Ritonōpo ěpataka. ¹⁷Moromeīpo tomahxikyry ke azeite pitiko rīko mana mokyro ikurākahpyry pona okyno munuru ritopōpyry saaro, ipanary etyhpyry pona apotunuru wino te, emary zū pona apotunuru wino te, ipupuru zū pona apotunuru wino, enara. ¹⁸Azeite akoīpyry kuānōko mana zupuhpyry pona. Moro ke, Ritonōpo ěpataka mokyro rypyry korokapōko oturukety mana.

¹⁹Mame okyno zahkāko oturukety mana tynekaroryme, mokyro rypyry korokapotohme, mame mokyro tukurākasēme ropa exīko mana. Moromeīpo okyno etapāko mana ahno nekarohpyry, jahkatohme tytororo. ²⁰Mokyro zahkāko mana apoto apō po, tiriiku tōkehko maro. Moro ke mokyro ikurākahpyry rypyry tykorokasēme ropa exīko mana, kure rokē exīko mana, nuriame pyra.

²¹Yrome tytineruke pyra mokyro ahtao, morohne emero onepekahsaromepyra ahtao, toiro kaneru mūkuru arōko mana oturukety a, tynekaroryme zae pyra ehtoh korokapotohme. Inekarory kure mana, tokarose Ritonōpo a, oturukety zohme ehtohme. Tiriiku apohpyry toiro kirume rokē arōko mana otoxie azeite maro te, $\frac{1}{4}$ riturume azeite maro te, ²²asakoro utukuimo maro, utukuimo pyra ahtao asakoro utuku arōko mana ipune itinerū ahtao. Toiro torō totapasēme exīko iirypyry korokapotohme, zakorō totapasēme exīko inekaroryme jahkatohme tytororo. ²³Mame ěmepyry 8me taropose ahtao, emero arōko mokyro mana Tapyi Kurā omōtoh taka

ekarotohme oturukety a. Mame moroto Ritonôpo êpataka ²⁴kaneru mûkuru apoïko oturukety mana azeite maro ekarotohme Ritonôpo a tynekaroryme kurano, oturukety zohme ehtohme. ²⁵Mame kaneru mûkuru etapâko mana. Imunuru zokonaka apoïko mana, tomahxiyry ke munu rîko mana mokyro panary aretyry pokona apotunuru wino, emary zû pona apotunuru wino, ipupuru zû pona apotunuru wino, mokyro kurâkatohme ropa. ²⁶Mame azeite zokonaka kuânôko oturukety mana tomary ao ipozery wino, ²⁷tomahxiyry ke apotunuru wino azeite pitiko ke isapararahmâko mana 7me moroto Ritonôpo êpataka. ²⁸Mame tomahxiyry ke azeite pitiko rîko mana ikurâkahpyry ropa pona, okyno munuru ritopôpyry saaro, ipanary aretyry pona apotunuru wino te, emary zû pona apotunuru wino te, ipupuru zû pona apotunuru wino, enara. ²⁹Azeite akoïpyry kuânôko mana mokyro zuhpokoxi. Moro ke Ritonôpo êpataka mokyro rypyry korokapôko oturukety mana. Ikorokâko Ritonôpo mana. ³⁰Moromeïpo mokaro utukuimo asakoro apoïko oturukety mana, utukuimo pyra ahtao asakoro urutukue apoïko mana, ipune itinerû ahtao, ekarotohme Ritonôpo a. ³¹Toiro torô totapasême exîko inekaroryme iirypyry korokapotohme, zakorô totapasême exîko inekaroryme jahkatohme tytororo. Moro ke Ritonôpo êpataka mokyro rypyry korokapôko oturukety mana. Ikorokâko Ritonôpo mana. ³²Sero Ritonôpo nyriphopyry ahno a toekurâkase ropa ahtao tyrohsêke popyra ehxîpo ipihpyry poko, yrome tytineruke pyra exiryke emero onepekahsaromepyra mana.

Tapyi tymauhtase ahtao

³³Mame tôturuse Ritonôpo Moeze tomo a, Arão maro ³⁴ynara tyripotohme Izyraeu tomo a tapyi tymauhtase ahtao. Sero tyripotoh tokarose eya xine omipona toto ehtohme Kanaã pona toeporehkase toto ahtao, Ritonôpo nekarory eya xine, toto esaryme.

Mame imauhtahpyry tonehpose ahtao Ritonôpo a ahno tapyi taka ³⁵oturukety a ytôko tapyi esê mana oturuse: “Imauhtahpyry tonese ya ytapyi poko,” ekarôko mana. ³⁶Osemazuhme tapyi mômokory emero toupôko oturukety mana ytopyra ro tahtao moro tapyi enese; onoupyra ahtao emero tapyi tao exiketô nuriame ekarôko matose. Imeïpo ytôko oturukety mana tapyi taka ³⁷moro imauhtahpyry enese. Tapyi apuru tō poko imauhtahpyry ezuezumã sã te, kamiraramã sã ahtao roropa, tapyi apuru poko ahtao, ³⁸tûtâko oturukety tapyi tae, tapyi apurupôko mana 7me êmepyyry pona. ³⁹Mame 7me êmepyyry taropose ahtao ytôko ropa mana tapyi enese ropa. Tonese ahtao eya moro zumo tâtahpahse ahtao apuru poko, ⁴⁰topu tōkehko, ipoko imauhtahpyry ahtao, toupôko mana ematohme mya pata poe osa nuriame ehtoh pona. ⁴¹Tapyi apuru mikamikapôko mana. Mame moro imimikahpyry arotoko pata poe osa nuriame ehtoh pona. ⁴²Imeïpo topu tō kasenato rîko matose moro esahpyry pona. Mame tapyi apuru tō apuhnôko ropa matose.

⁴³Moromeïpo morohne emero tyrise ahtao oya xine imauhtahpyry enery ropa ahtao moro tapyi tao, ⁴⁴moro enêko oturukety mana. Moro imauhtahpyry tō zumohxo tâtahpahse ahtao apuru tō poko, imauhtahpyry popyra exiketye mana. Moro tapyi nuriame toehse mana. ⁴⁵Moro tapyi ikararahtoko topu te, wewe te, apuhtopôpyry emero arotohme ipahtohme

jarānaka pata poe osa nuriame ehtoh pona. ⁴⁶Moro tapyi taka, tomōse ahno ahtao, moro 7me ĕmepyry ae tapuruse ahtao, nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona. ⁴⁷Moro tao tātaxikase ahno ahtao, tōtuhse roropa moro tao ahtao, tupō kurikāko mokyro mana nuriame toehse exiryke.

⁴⁸Yrome tooehse ropa oturukety ahtao tapyi enese tapuhse ropa ahtao, mame imauhtahpyry onenepyry ahtao apuru tō poko: “Kure rokē mana, nuriame pyra,” āko mana, imauhtahpyry tonahse exiryke ipunaka. ⁴⁹Mame moro tapyi kurākatoḥme asakoro torō tō apoiko oturukety mana, wewe apupari maro te, kaneru hpoty kamiraramano te, hissopo amoriry maro. ⁵⁰Mame toiro torō etapāko mana oripo epoe tuna ke pehme tuna enatry ae anymyhpyry. ⁵¹Mame zakorō torō apoiko mana wewe apupari maro, kaneru hpoty kamiraramā maro, hissopo maro ehxikatoḥme torō osemazuhmā munuru ke, imeīpo moro tuna kurā ke, pitiko ke separarahmāko tapyi pona, 7me. ⁵²Moro riryke tapyi kurākāko mana torō munuru ke, tuna kurā maro, torō isene ro exikety maro, wewe apupari maro, hissopo maro, kaneru hpoty maro kamirarama exikety. ⁵³Mame pata poe torō arōko mana isene exikety aropotoḥme ona pona. Moro riryke tapyi kurākapoiko oturukety mana, kure rokē moro tapyi exīko mana.

⁵⁴⁻⁵⁶Morohne Ritonōpo nyripohpyryme mā kehko: tyrohsē popyra nae ahtao ipihpyry poko te, zupuhpyry poko roropa; tyaoṣe ahtao, zuzu tō nae ahtao, ĕxipuhuru nae ahtao ipihpyry poko; imapiuhthahpyry upo poko ahtao te, tapyi poko ahtao roropa. ⁵⁷Āmorepatohkōme mā morohne nuriame exikety ahtao te, kure rokē ahtao roropa nuriame pyra. Morohne Ritonōpo nyripohpyryme mana morohne toehse ahtao.

Inyripohpyry nuriame ahno ehtoh poko

15 ¹Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, tōturuse Moeze tomo a Arāo maro ynara tyripotoḥme ²Izyraeu tomo a:

Kunu tūtaryhtaḥ ahno aī ae, nuriame mana, ³moro kunu tūtakehpyry ahtao, totypohse ahtao roropa. Moro kunu pokoino mokyro nuriame mana. ⁴Emero nyhtoh pona tātaxikase ynororo ahtao, emero epehtoh pona typorohse mokyro ahtao moro nuriame exīko mana. ⁵Mame mokyro nyhtoh tapose ahtao ahno a te, ⁶typorohse ahtao roropa mokyro porohtopōpyry pona, tupō kurikāko mana te, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona. ⁷Mokyro kunu tūtakehpyry exikety tapose ahtao imepyny a, tupō kurikāko mana te, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona. ⁸Mokyro kunu tūtakehpyry exikety ituh tykase ahtao ahno nuriame pyra exikety pona, tupō kurikāko mokyro mana, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona. ⁹Mame mokyro tukunuke exikety tōtyrise ahtao sera pona, epehtoh pona roropa, moro nuriame exīko mana. ¹⁰Mame moro tapose ahtao ahno a epona typorohse moro pona ahtao, nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona. Moro tarose ahtao imepyny a, epona typorohse tukunuke exikety ahtao, tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona. ¹¹Mame ahno tapose ahtao mokyro a kunu tūtakehpyry exikety a tomary onukirikara ahtao, mokyro tapose aexihpyry tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona. ¹²Oripo tapose ahtao mokyro a, orino risemy, moro itohkatoko; wewe risēme ahtao ikurikako tuna ke.

¹³Mame mokyro toekurākase ropa ahtao, 7me ėmepyr̥y eraximāko mana tukurākapotohme ropa, nuriame pyra ehtohme. Mame 7me ėmepyr̥y taropose ahtao tupō kurikāko mana, ep̥yko roropa mana tuna anymyhpyr̥y ke tuna enatyr̥y ae; moraramē kure exīko ropa mana, nuriame pyra. ¹⁴Mame ėmepyr̥y 8mā po asakoro utukuimo apoīko mana, aryp̥yra ahtao asakoro urutukue arōko mana Tapyi Kurā omōtoh taka, mame moroto Ritonōpo ėpataka torō tō ekarōko mana oturukety a. ¹⁵Toiro torō etapāko oturukety mana inekaroryme iirypyr̥y korokapotohme, zakorō etapāko mana jahkatohme tytororo. Moro ke, Ritonōpo ėpataka, mokyro kurākapōko mana, kure rokē exīko mana nuriame pyra.

¹⁶Mame orutua wino jeipyr̥y tutūtase ahtao, ep̥yko mokyro mana, mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona. ¹⁷Upo ahtao, okyno pihpyr̥y risēme ahtao roropa, epona jeipyr̥y pitahtykase ahtao, moro tukurikasēme exīko mana, mame nuriame exīko ro mana xixi omōtoh pona. ¹⁸Orutua maro nohpo osenao toehse toto ahtao, ep̥yko mā toto, asakoro ro, mame nuriame exīko mā toto xixi omōtoh pona.

Nohpo nuriame ehtoh poko

¹⁹Munume nohpo ahtao nuno po, 7me ėmepyr̥y aropōko mana nuriame toehtoh poko. Mokyro tapose ahtao imepyny a moro sā ynororo ahtao nuriame exīko mana xixi omōtoh pona. ²⁰Emero nyhtoh pona tātaxikase mokyro munume exikety ahtao, emero epehtoh pona typorohse ynororo ahtao morohne nuriame exīko. ²¹⁻²³Moro nyhtoh tapose ahtao ahno a, moro epehtoh roropa tapose ahtao ahno a epona typorohse mokyro munume exikety ahtao, tupō kurikāko mana, ep̥yko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona. ²⁴Mame orutua nohpo poko toehse ahtao munume ynororo ahtao nuriame exīko mana 7me ėmepyr̥y pona; emero nyhtoh pona tātaxikase ynororo ahtao, moro nyhtoh nuriame exīko mana.

²⁵Nohpo munuru mynyhpāpyra ahtao, munuimohpe ynororo ahtao okynahxo, nuriame exīko mana munume toehtoh samo nuno po. ²⁶Emero nyhtoh pona tohrame toehse ynororo ahtao, emero epehtoh pona typorohse ynororo ahtao munume ahtao, morohne nuriame exīko mana. ²⁷Mame ahno a moro nyhtoh tapose ahtao, morohne epehtoh tonō tapose ahtao roropa eya epona typorohse nohpo munume exikety ahtao, nuriame exīko mana, tupō kurikāko mana, ep̥yko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona. ²⁸Tumūkehse ahtao, 7me ėmepyr̥y eraximāko mana, kure ehtohme ropa, nuriame pyra. ²⁹Mame 8me ėmepyr̥y taropose ahtao asakoro utukuimo apoīko mana, utukuimo pyra ahtao asakoro urutukue arōko mana Tapyi Kurā omōtoh taka ekarotohme oturukety a. ³⁰Toiro torō etapāko oturukety mana tynekaroryme iirypyr̥y korokapotohme, zakorō etapāko mana jahkatohme tytororo. Moro ke, Ritonōpo ėpataka mokyro kurākapōko mana, mame kure nohpo exīko ropa mana nuriame pyra.

³¹Morohne Ritonōpo nyripohpyr̥y tō Izyraeu tō akorehmatohme, toto kurākatohme nuriame toto ehtoh winoino, aorikyrykōino. Nuriame toehtohkō tarose ahtao eya xine Ritonōpo Tapyi taka Izyraeu tō rānao totapasēme toh exiry.

³²Morohne Ritonōpo nyripohpyr̥y tō orutua komo a nuriame toehse ahtao kunu tūtakehpyra ahtao jaikō ae te, jeipyr̥y tutūtase ahtao te, ³³nohpo tō

roropa munume ahtao nuno po; orutua kō roropa nohpo poko toehse ahtao munume ahtao.

Ėmepyry Ahno Rypyry Korokatopo

16 ¹Moromeīpo, Arão mūkuru tō asakoro toorihse ahtao, ixtaratu zahkaryhtao eya xine tynekaroryme Ritonōpo a repe, yrome Ritonōpo nyriophypyry omipona pyra, tōturuse ropa Ritonōpo Moeze a. ²Ynara tykase:

— Orui Arão zuruko omōpyra ehtohme emero rokē xixi ahtao, Osa Kurā Kuhse taka, kamisa moinakoxi Tapyi Kurā tao. Moro taka aomomyryhtao orihnōko mana, moroto joseneponyryke akuru ao Jomiry ē apuru epoe. Moroto mā ahno rypyry tykorokase mā kehko. ³Ynara ahtao rokē Osa Kurā Kuhse taka omōnōko Arão mana, pui mūkuru totapase ahtao eya tynekaroryme tyrypyry korokapotohme te, kaneru roropa totapase ahtao eya tynekaroryme jahkatohme tytororo. ⁴Omōtohme Osa Kurā Kuhse taka Arão ep̄ko mana, mame oturukety zupō amurūko mana, mauru panono risemy exiketomo emero, upo zopinono, upo jaraono, zamareary, zupuhypyry pona kamisa mauru panono risemy.

⁵Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ynara tyripotohme Ėmepyry Ahno Rypyry Korokatoh poko: asakoro poti tō enehnōko Izyraeu tō mana Arão a tynekarorykōme tyrypyrykō korokapotohme, toiro kaneru maro jahkatohme tytororo. ⁶Pui mūkuru apoīko Arão mana jahkatohme tynekaroryme tyrypyry korokapotohme. Moro ke iirypyry tō tykorokasēme exīko, jekyry tō rypyry tō roropa. ⁷Mame poti tō asakoro arōko mana Tapyi Kurā omōtoht taka. Moroto, Ritonōpo Tosēkō ēpataka, ⁸imenekatoht emāko mana poti menekatohme, toiro etapatohme tynekaroryme Ritonōpo a, zakorō aropotohme ona pona, Azazeume tosehkemy. ⁹Mokyro poti, Ritonōpo eky etapāko Arão mana ahno nekaroryme iirypyry tō korokapotohme. ¹⁰Zakorō poti tosehke Azazeume ekarōko mase isene ro Ritonōpo a. Imeīpo taroposēme exīko mana ona pona ahno rypyry korokapotohme Ritonōpo a.

¹¹Mame pui mūkuru apoīko Arão mana tynekaroryme tyrypyry korokapotohme, moro ke iirypyry tykorokasēme exīko mana, jekyry tō rypyry tō roropa tykorokasēme exīko mana. Mame mokyro pui totapase ahtao eya ¹²ikarā eny apoīko Arão mana, ikarā ke pehme tan̄se apoto apō poe, mame ixtaratu typoxine exikety maro, asakoro tomary ao pehme, omōnōko mana Osa Kurā Kuhsē taka. ¹³Moroto, Ritonōpo ēpataka, moro ixtaratu rīko mana apoto pona, orexīto akurū s̄a Ritonōpo Omiry ē apuru apurutohme, moro apuru osenepyra ehtohme. Moro ke orihpyra Arão exīko mana. ¹⁴Pui mūkuru munuru zokonaka apoīko mana, mame tomahxikyry ke munu pitiko ke isapararahmāko mana Ritonōpo Omiry ē apuru pokona xixi tūtatoht wino; mame munu pitiko ke isapararahmāko mana 7me Ritonōpo Omiry ē ēpataka.

¹⁵Moromeīpo poti etapāko Arão mana ahno tō rypyry korokapotohme Ritonōpo a. Munu arōko mana Osa Kurā taka. Munu pitiko ke isapararahmāko mana Ritonōpo Omiry ē apuru pokona te, moro kaxo ēpataka roropa tynyrihpyry saaro pui mūkuru munuru ke. ¹⁶Moro ke Osa Kurā Kuhse kurākāko Arão mana. Ahno rypyry tō, popyra toto ehtoh te, zae pyra Izyraeu tō ehtopōpyry emero korokapōko mana. Mame moro rīko roropa mana Tapyi

Kurā kurākatohme roropa, ahno rānao exikety, nuriame exiketō rānao. ¹⁷Osa Kurā Kuhse tao Arāo ahtao moro kurākary poko, imehnō omōpyra exiko mā toto Tapyi taka. Mame tyrypyry tykorokapose Arāo a ahtao jekyry tō rypyry roropa te, ahno rypyry roropa emero, ¹⁸tūtāko mana Tapyi Kurā tae. Apoto apō pona ytōko mana Tapyi ēpataka. Moroto apoto apō kurākāko roropa mana. Pui mūkuru munuru zokonaka apoiko mana, poti munuru zokonaka maro tyritohme apoto apō potyry pokona, asakoropane. ¹⁹Tomahxikyry ke munu pitiko ke isapararahmāko mana 7me apoto apō pona. Moro ke ikurākāko mana. Izyraeu tō nuriame ehtoh emero korokapōko mana. Mame tapiakase moro apoto apō exiko mana Ritonōpo nyripohpyry poko rokē ehtohme.

²⁰Mame tōtyhkase Arāo ahtao Osa Kurā Kuhse kurākary poko te, Tapyi Kurā kurākary poko te, apoto apō kurākary poko roropa, poti isene ro exikety apoiko mana aropotohme Azazeume ona pona, ²¹tomary riko mana okyno zupuhpyry pona, Izyraeu tō rypyry esehtōko mana, emero Izyraeu tō zae pyra ehtopōpyry roropa. Moro ke tyrypyrykō riko mana poti zupuhpyry pona. Mame mokyro poti aropōko mana ona pona. Toiro ahno menekāko mana mokyro arotohme, ²²mame imyhpokāko mokyro mana ona tonorē po. Morarama poti ytōko mana ahno esaka pyra, tymaro ahno rypyry arōko mana.

²³Mame Tapyi Kurā taka omōnōko ropa Arāo mana tupō outohme ropa oturukety zupony. Moro upo tamuruse eya ytotohme Osa Kurā Kuhse taka. Moroto moro upo nomōko mana. ²⁴Moroto, Tapyi Kurā tao, ep̄yko mana. Mame tupō amuruxipo tūtāko ropa mana okyno enehtohme tynekaroryme Ritonōpo a jahkatohme tytororo, ahno nekarory roropa zahkatohme tytororo. Moro ke iirypyry tykorokasēme exiko mana, ahno rypyry roropa emero. ²⁵Apoto apō po okyno kasery zahkāko mana ahno nekarohpyry tyrypyrykō korokapotohme.

²⁶Mame mokyro poti arohpono ona pona tupō kurikāko mana, ep̄yko roropa mana toehtohme ropa pata pona.

²⁷Mame tōtyhkase ahtao okyno tō zahkary poko ahno rypyry korokapotohme te, Osa Kurā Kuhse kurākary poko roropa, pui mūkuru munuru ke poti munuru maro, mokaro okyno tō ekepyry asakoro tarosēme exiko mya oesarykō poe jarānaka. Moroto ipihpyry te, ip̄u te, zuahxiririny, zuhtoto maro tyahkasēme exiko. ²⁸Mame mokyro morohne zahkahpono tupō kurikāko mana, ep̄yko roropa mana toehtohmo ropa pata pona.

Ēmepyy Ahno Rypyry Korokatoh poko

(Rewitiku 23.26-32)

²⁹Sero Ritonōpo nyripohpyry omipona ehtoko jūme:

— Ēmepyy 10me ehtoh po, nuno 7me ehtoh po, Izyraeu tō emero, imehnō maro emero aoesarityā Izyraeu tō maro otuhpyra kohmānōko mā toto, erohpyra roropa kohmānōko mā toto ipunaka, ³⁰ynara exiryke: sero Ēmepyy ae okyno tō totapasēme exiko, tyahkasēme exiko ahno rypyry korokapotohme Ritonōpo a. Moro ke kure exiko matose, nuriame pyra Ritonōpo Oesēkō ēpataka. ³¹Sero Ēmepyy atākyematohme exikehpyra exiko mana jūme, morara exiryke amarokō emero otuhpyra matose, erohpyra roropa kohmānōko

matose moro ae. ³²Oturukety imehxo exikety typopase exikety tumy myakāme upo amurūko mana oturukety zupō ke mauru panō risemy; ³³mame morohne emero tyrīko mana Osa Kurā Kuhse kurākatohme, Tapyi Kurā maro, apoto apony te, oturuketō maro, ahno maro porehme. ³⁴Sero Ritonōpo nyripohpyry omipona exīko matose, jūme. Emero jeimamyry ae atākyematoth rīko matose; mame morohne rīko matose ahno emero rypyry korokapotohme.

Mame moro emero tyrise eya xine Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

Ritonōpo nyripohpyry okyno tō etapary poko

17 ¹Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a, ²ynara tyripotohme Arāo a, imūkuru tō maro, Izyraeu tō maro emero:

³Okyno etaparyhtao oya xine, pui te, kaneru te, poti roropa, pata po, moe jarānaka pata poe roropa ⁴mokyro onenehpyra awahtao xine Tapyi Kurā omōtoth taka imunuru ekarotohme Ritonōpo Oesēkomo a, taroposēme exīko mase Izyraeu tō poe iirypyryme oexiryke, ahno etapatothpyry sā oya.

⁵Naeroro Izyraeu tomo, oekykō onetapara ehtoko moe ona po. Enehtoko toto oturukety a Tapyi Kurā ēpataka. Moroto rokē oekykō etapāko matose onekaroryme Ritonōpo a, osepeme ehtohme. ⁶Munu kuānōko oturukety mana apoto apō pona Tapyi Kurā ēpataka. Moroto roropa okyno kasery zahkāko mana. Onekarorykō zahkaryhtao typoxine exīko Ritonōpo a mana. ⁷Taroino jūme Izyraeu tō morohne rīko mā toto. Tynekarorykō onekaropyra ropa mā toto joroko tomo a ona po; ynara exiryke moro riryhtao eya xine Ritonōpo omiry omipona pyra exīko mā toto.

⁸Tynekarorykō enehnōko Izyraeu tō mana emero porehme Tapyi Kurā omōtoth taka rokene. Morararo imehnō roropa Izyraeu tō maro exiketomo, tokykō enehnōko mā toto Ritonōpo a tynekarorykōme jahkatohme tytororo, emero tynekarorykō roropa ⁹Tapyi Kurā omōtoth taka rokene, imep̄y esaka pyra. Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra exikety taroposēme exīko mana ipoetory tō poe.

Munu onenahpyra ehtoko

¹⁰Munu enapyryhtao Izyraeume exikety a te, imepyny a roropa Izyraeu tō maro exikety a, mokyro wānohnōko Ritonōpo mana, typoetory tō poe mokyro aropōko mana. ¹¹Isene exiketō emero isene ehtoh munu ao mana. Morara exiryke moro tyripose Ritonōpo a: okyno tō, ahno nekaroryme ahtao imunuru tukuāsēme exīko apoto apō pona, ahno rypyry korokapotohme. Ynara exiryke: munu, isene ehtoh, ahno rypyry korokāko mana. ¹²Morara exiryke moro poko turuse Ritonōpo a: Izyraeu tō emero imehnō roropa Izyraeu tō maro exiketō roropa, munu onenahpyra aehtohkōme.

¹³Urakanase oytorykohtao, Izyraeu tomo, imehnō roropa, okyno tuose ahtao oya torō roropa, tōsēme, imunuru kuānōko matose nono pona, imeīpo nono ke moro munu ēputohmatoko. ¹⁴Isene ehtoh mā munu ao mana. Morara exiryke Izyraeu tō tyripose Ritonōpo a: onokyro tō emero munu onenahpyra tyripose eya, imunuru isene exiryke. Munu tonahse ahtao ahno a taroposēme exīko mana Izyraeu tō poe.

¹⁵Tōsē onyryhtao Izyraeume exikety a, imehnomo a roropa Izyraeu tō maro exikety ahtao, mokyro tamoreme toorihse ahtao te, tosekase ahtao

roropa onokyro tomo a, tupō kurikāko mokyro mana, ep̄ko roropa mana. Mame nuriame exīko ro mana xixi omōtoḥ pona. Imeipo kure rokē exīko ropa mana, nuriame pyra. ¹⁶Yrome tupō onukurikara mokyro ahtao, epypyra roropa mokyro ahtao, tuānohsēme exīko mana.

Ritonōpo nyripohpyry erēnatoḥ poko

18 ¹Tōturuse Ritonōpo Moeze a ²ynara tyripotoḥme Izyraeu tomo a: — Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. ³Ejitu pōkō nyriry sã onyripyra ehtoko, mokaro maro mexiatose. Kanaã nonory pona aarotor̄yko ase, yrome Kanaã pōkō nyriry sã onyripyra ehtoko. Mokaro nyripohpyry tō omipona pyra ehtoko. ⁴Morara exiryke jomihpyry omipona ehtoko. Ynyripohpyry oya xine omipona ehtoko. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. ⁵Jomihpyry omipona awahtao xine, ynyripohpyry oya xine omipona roropa awahtao xine, isene exīko matose. Ywy ase Ritonōpo.

⁶Ynara tyripōko ase oya xine: Nohpo poko pyra ehtoko oekyryme ynororo ahtao. ⁷Asa maro osenao pyra ehtoko; omy hxirōko mana moro sã tyriryhtaḥ oya, asa hxirōko roropa mase. ⁸Imep̄y ke typye omy ahtao, mokyro maro pyra exiko, ipoko pyra exiko. ⁹Ooryxiry poko pyra exiko: omy ěxiryḥ ahtao asa maro te, omy ěxiryḥ rokē ahtao; tuātase ynororo ahtao atapyī tao, imep̄y tapyī tao roropa. ¹⁰Apary poko pyra exiko oehxiroryino. ¹¹Ooryxiryḥ roropa omy pyty ěxiry mana omy maro. Mokyro poko pyra ehtoko. ¹²Omy oryxiry poko pyra ehtoko omy ekyryḥ exiryke. ¹³Asa akorō poko pyra ehtoko, ipaxiry poko pyra ehtoko roropa asa ekyryḥ exiryke. ¹⁴Omy akorō pyty poko pyra ehtoko, omy rui pyty poko pyra roropa ehtoko, eohpyryḥ exiryke oya. ¹⁵Omūkuru pyty poko pyra ehtoko apary ěme exiryke. ¹⁶Ākorō pyty poko pyra ehtoko, orui pyty poko pyra ehtoko roropa, ākorō ehxiroryino, orui ehxiroryino roropa. ¹⁷Nohpo maro toehse awahtao, ěxiry poko pyra ehtoko, ipary poko pyra ehtoko roropa. Otaramē oekyryḥ mā toto. Toto poko pyra ehtoko, popyra oexiryino. ¹⁸Opyty akorō anapoipyra ehtoko opytyme, ipaxiry anapoipyra ehtoko opytyme, orihpyra ro opyty ahtao, toto oxiehno exiryino.

¹⁹Nohpo maro osenao pyra ehtoko munume ahtao. ²⁰Imep̄y pyty poko pyra ehtoko, iirypyryḥ oexiryino, nuriame. ²¹Opoenō onekaropyra ehtoko tyahkasēme onekaroryḥ imehnō neponāmary tomo a Moroke eahmaryḥ. Moro poko toehse awahtao xine Ritonōpo Oesēkō Esety kurā, nuriame tyriko matose. ²²Imep̄y orutua maro osenao pyra ehtoko; moro se pyra Ritonōpo mana ipunaka. ²³Ahno osehpyra ehtoko onokyro maro, okyno maro roropa; popyra moro exiryke ipunaka, nuriame oexirykōino.

²⁴Ynara tykase Ritonōpo Izyraeu tomo a:

— Morohne poko pyra ehtoko ipunaka. Moro popyra ehtoh riryhtaḥ oya xine nuriame exīko matose, mokaro nuriame aexihpyry samo, mokaro taroposēme ya moro nono poe, ynekaroryḥ oya xine. ²⁵Mokaro ahno tō rypyry pokoino moro nono nuriame toehse. Morara exiryke moro nono wānohtoh enehpōko ase, ep̄kō taroposēme exīko mā toto. ²⁶Yrome amarokō emero, Izyraeu tomo, imehnō roropa amaro xine exiketomo, jomihpyry omipona ehtoko. Ynyripohpyry roropa oya xine omipona ehtoko. Mokaro popyra ehtoh poko pyra ehtoko ipunaka. ²⁷Morohne popyra ehtoh poko

toehse moro nono pōkomo, morara exiryke moro nono nuriame toehse. ²⁸ Zae awahtao xine, jomihpyry omipona, ononorykō poe amarokō anaropopyra exīko, mokaro nuriame aexityā aropotopōpyry samo, osemazuhme sero nono po aexityamo. ²⁹ Morohne iirypyrykō tyrise ahtao oya xine, mokyro tyrypyry poko exikety tuānohsēme exīko, taroposēme exīko mana Izyraeu tō wino. ³⁰ Morara exiryke jomihpyry omipona ehtoko, popyra ehtoh poko pyra oehtohkōme, mokaro osemazuhme sero nono po aexityā sā pyra. Nuriame pyra ehtoko. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Ritonōpo nyripohpyry tō Izyraeu tomo a

19 ¹ Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ² ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

— Zae rokē ehtoko, ywy, Ritonōpo Oesēkō, zae rokē jexiryke. ³ Kure rokē asakō tyritoko, omykō roropa kure rokē tyritoko. Kure oserematoht tyritoko jeahmatohme. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

⁴ — Ritō panō oneahmara ehtoko, oneponāmarykō onyripyra ehtoko metau risēme. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

⁵ — Okyno tō etaparyhtao oya xine onekaroryme, osepeme ehtohme, ynyripohpyry oya xine omipona ehtoko, zae oehtohkōme yneneryme. ⁶ Mokyro pū ōnōko matose moro ēmepyyry ae ro, mokyro etapatopōpyry ae ro te, yrokokoro roropa mokyro pū ōnōko matose nae ro ahtao. Yrome akoīpyry nae ro ahtao oseruao ēmepyyry po, jahkatoko rokene, ⁷ nuriame toehse exiryke. Tōse oya ahtao ēmepyyry oseruao ae popyra mana, onekaroryme ya ahtao roropa popyra mana. ⁸ Moro tōsē ahtao onyhpono tuānohsēme exiko mana. Ynyripohpyry kurā tymyakāmase exiryke eya nuriame ehtohme. Naeroro mokyro taroposēme exiko mana Izyraeu tō poe.

⁹ — Tykrysā toehse ahtao, tiriiku tōkehko tapoise ahtao oya xine otupikō po moro onysahkara ehtoko tupito ehpikuroko. Ytopyry ropa ehtoko otyro akoīpyry apoise. ¹⁰ Ytopyry ropa ehtoko uwa zoko esary pona uwa epery akoīpyry anŷse tynomose ahtao apitoryme, ytopyry ropa ehtoko uwa epery apoise toepukase ahtao roropa nono pona. Morohne inomotoko tymōkomokākara napyryme ehtohme, imehnō nonory pōkō napyryme roropa. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

¹¹ — Ematonara ehtoko, ajohpe pyra ehtoko, imehnō onenekunohpyra ehtoko. ¹² Ōmirykō onetapopyra ehtoko jesety maro ajohpe awahtao xine, moro ke jesety riko matose nuriame. Ywy ase Ritonōpo.

¹³ — Imehnomo a oepehmarykohtao onymotyēkara ehtoko, onematonanohpyra ehtoko. Erohkety toerohse ahtao opoetoryme, aerohtamitu ekaroko eya jūme rokene. “Kokoro oepehmāko ase,” kara ehtoko epehpyry nae awahtao. ¹⁴ Popyra ehtoh onenehpopyra ehtoko otato pyra exikety pona, osetapapotoht onyripyra ehtoko tonurākara esema tao. Jomiry omipona ehtoko. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

¹⁵ — Zae rokē ehtoko imehnō apiakaryhtao oya xine; tymōkomokākara akorehmary se rokē pyra ehtoko, tamuximehxo exiketō zuno pyra ehtoko. Zae rokē imehnō apiakatoko, emero porehme. ¹⁶ Ajohpe ehtoh anahpahpyra ehtoko ahno rānao. Imehnō onyhxiropyra ehtoko ajohpe ehtoh ke, aorihmaporyino. Ywy ase Ritonōpo.

¹⁷— Okurohtao imep̄y Izyraeume exikety zehno pyra exiko, yrome axī ke ekurākako ropa. Ajohpe pyra oturuko imaro iirypyryme oexiryino mokyro pokoino. ¹⁸Em̄ypopyra ehtoko, imep̄y zehno pyra ehtoko, yrome imehnō pyno ehtoko osepyno oehtoh samo. Ywy ase Ritonōpo.

¹⁹— Ynyripohpyry tō oya xine omipona ehtoko. Okyno tō onumūkuapopyra ehtoko tyorono a. Otyro puhturu otowie anarykara ehtoko otupikō po. Kamisa tyorō risē otowie upo anamurupyra ehtoko.

²⁰— Nohpo poko toehse orutua ahtao imep̄y namotome mokyro nohpo ahtao, tymenekase ynororo imep̄y pytyme repe, yrome onepekahpyra ro mana, onymyhpokara roropa ynororo, morara ahtao tuānohsēme exīko mā toto asakoro ro, yrome toto onetapara exīko imykyhpyry s̄a mokyro nohpo exiryke, imep̄y namotome. ²¹Moro toehse ahtao tyrypyry korokapotohme, okyno enehnōko orutua mana tynekaroryme Ritonōpo a, kaneru enehnōko mana Tapyi Kurā omōtohtaka. ²²Moroto, Ritonōpo ēpataka kaneru etapāko oturukety mana inekaroryme Ritonōpo a, iirypyhpyry korokapotohme. Mame mokyro rypyry korokāko ropa Ritonōpo mana.

²³— Tomōse awahtao xine Kanaā pona, moroto ehse, epery zoko tō arykaryhtao oya xine, moro epery onenahpyra ehtoko oseruao jeimamyry pona; nuriame oya xine mana. ²⁴Mame jeimamyry asakoropane toehse ahtao moro epery emero kure ya mana; enehtoko ya, Oesēkomo a, onekarorykōme jahmatohme. ²⁵Jeimamyry omame ahtao moro epery enahnōko matose. Moraramē itamurumehxo eperytāko moro wewe tomo. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

²⁶— Tōsē onōpyra ehtoko munu maro ahtao. Pyaxime ehtoh onukuhpyra ehtoko, joroko tō poko pyra ehtoko imeīpo ehtoh waro oehtohkōme. ²⁷Oūsetykō onysahkara ehtoko apanarykō myhtokoxi exikety, oetypotyko onysahkara ehtoko roropa. ²⁸Ahno hnamoryhtao opihpyry onysahkara ehtoko, ōkokō onyryhmara ehtoko, imerohpyry roropa onyripyra ehtoko ōkokō poko. Ywy ase Ritonōpo.

²⁹— Oēxirykō onekaropyra ehtoko imehnomo a tineru apoitohme. Morohne riry popyra mana ipunaka, moro riryhtao oya xine imehnō neponāmary poko exīko matose, iirypyrymehxo exīko roropa matose. ³⁰Kure rokē oserematoht tyritoko, Ritonōpo eahmatohme oya xine moro ae, tomeseke ehtoko kure rokē jahmatohme oya xine. Ywy ase Ritonōpo.

³¹— Ytopyra ehtoko aorihtyā zuzenu maro oturuketomo a ākorehmapotohme, joroko tō poe imeīpo ehtoh waro exiketomo a roropa. Moro iirypyryme mana, ipokoino nuriame exīko matose. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

³²— Owōtoko xikihme tamuhpomākō ēpataka, kure rokē tyritoko toto roropa; kure rokē kyritoko roropa, Oesēkomo. Ywy ase Ritonōpo.

³³— Imehnō nonory poe aehtyā onyryhmara ehtoko, ononorykō pona toehse ahtao amaro xine ehtohme. ³⁴Kure rokē tyritoko toto Izyraeu tō ritohme s̄a oya xine; imehnō nonory poe aehtyā pyno ehtoko, katonōme oehtopōpyrykō s̄a mā toto Ejitu po. Naeroro katonō pyno ehtoko osepyno oehtohkō samo. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

³⁵— Imehnō onenekunohpyra ehtoko. Ematonara ehtoko ajohpe ehtoh kuhtoh ke, mosa kuhtoh ke, omoxinety kuhtoh ke, rituru kuhtoh ke, enara.

³⁶ Omoxinety kuhtoh zae exikety rokē poko ehtoko, zae rokē mōkomo kuhtohme ekamoryhtao, epekatyryhtao, enara. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Kuenepyatose Ejitu poe.

³⁷ — Jomihpyry omipona ehtoko, ynyripohpyry tō oya xine. Ywy ase Ritonōpo.

Iirypyrymākō wānohtoh poko

20 ¹ Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ² ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

— Tumūkuru ekaroryhtao Izyraeu a, imehnomo a roropa, ritō panō Moroke poetoryme ehtohme, mokyro totapasēme exīko mana topu ke ahno tomo a. ³ Mokyro zehno exīko ase, aorihmapōko ase tumūkuru tokarose eya exiryke Moroke eahmatohme. Moro ke Ytapyī Kurā nuriame tyripose eya, moroto jesaryme, jesety kurā nuriame tyrise roropa eya. ⁴ Mame mokyro onyxiropyra ahno ahtao typoenō ekaroryhtao Moroke a, mokyro onetapara roropa toto ahtao ⁵ ywy roro mokyro wānohnōko ase, itapyī taōkō maro. Mokaro aropōko ase ypoetory tō winoino, imaro emero isā tyneponāmarykō Moroke eahmananomo.

⁶ — Ahno ytoryhtao aorihtyā zuzenu kohmananomo a takorehmapotohme, mokaro a roropa joroko poko exiketomo a imeīpo ehtoh waro ehtohme, mokyro wānohnōko ase iirypyry pokoino, aropōko ase ypoetory tō tae. ⁷ Osekarotoko ya zae ehtoh poko rokē oehtohkōme, ywy, Ritonōpo Oesēkōme jexiryke. ⁸ Jomiry omipona ehtoko, ynyripohpyry oya xine. Ywy ase Ritonōpo, āpiakanekōme imehnō wino, ymaro rokē oehtohkōme.

⁹ — Tummy pona popyra ehtoh enehporyhtao, tyse pona moro riryhtao roropa ahno a, mokyro totapasēme exīko iirypyry epehpyryme iirypyryme toehse exiryke, tumykō pona popyra ehtoh enehporyke eya mokyro wānohnōko ase.

¹⁰ — Imepy pyty poko toehse orutua ahtao totapasēme exīko mana, nohpo roropa totapasēme exīko mana. ¹¹ Tummy pyty poko toehse orutua ahtao, popyra tummy rīko mā ynororo. Naeroro totapasēme exīko mana, nohpo roropa totapasēme exīko, zae pyra toehse toto exiryke. ¹² Tumūkuru pyty poko toehse orutua ahtao, mokaro asakoro ro totapasēme exīko iirypyrykō epehpyryme, zae pyra toehse toto exiryke. ¹³ Orutua imepy orutua poko toehse ahtao, mokaro asakoro ro totapasēme exīko mana, nuriame ehtoh poko toehse toto exiryke. Tyrypyrykō epehmāko mā toto, toorikyrykō ke. ¹⁴ Orutua typytase ahtao nohpo maro, jeny maro roropa, moro popyra mana ipunaka. Mokaro oseruao tyahkasēme exīko mā toto, isene ro toto ahtao; moro popyra ehtoh enahnōko mana ypoetory tō rānao. ¹⁵ Okyno maro orutua tōsehse ahtao, mokaro asakoro ro totapasēme exīko mana. ¹⁶ Nohpo tohse ahtao okyno a, mokaro asakoro ro totapasēme exīko mana, morohne epehpyryme.

¹⁷ — Orutua typytase ahtao toryxiry maro, tummy ēxiryryme ahtao te, tyse ēxiryryme ahtao, mokaro asakoro ro taroposēme exīko mā toto ypoetory tō winoino. Ehxirototo moro toryxiry tapoise exiryke orutua a, moro poko tuānohsēme exīko mā toto. ¹⁸ Orutua nohpo poko toehse ahtao munume ahtao, mokaro asakoro ro taroposēme exīko mana ypoetory toh tae. Nuriame

toehse toto exiryke nyriphopyry omipona pyra toehse toexirykōke. ¹⁹Orutua nohpo poko toehse ahtao, aohpyryme ahtao, mokaro asakoro ro tuānohsēme exīko mā toto oxiekyryme toto exiryke. ²⁰Orutua tohpyry poko toehse ahtao, inio hxiroko mana. Mokaro asakoro ro tuānohsēme exīko mā toto; typoenoke pyra exīko mā toto. ²¹Ahno a takorō pyty apoiryhtao typytyme, turui pyty apoiryhtao eya typytyme, inio hxiroko mana. Zae pyra mana, tumūkue pyra orihnōko mā toto.

²²— Jomihpyry omipona ehtoko, nyriphopyry oya xine roropa omipona ehtoko, moro nono ynekarohpyry oya xine aaropopyra xine ehtohme. ²³Imehnō ahno ehtoh onypoenohpyra ehtoko. Mokaro aropōko ase moro nono poe ōmomyrykohtao osesaritohme. Typenekehse ywy mokaro poko, popyra ehtoh poko toto exiryke. ²⁴Yrome jomiry etapoase: moro nono ekarōko ase oya xine oesarykōme kurano, otyro zamaro exikety. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo; imehnō ahno tō wino kuapiakatose. ²⁵Morara exiryke okyno tō apiakatoko, torō tō roropa kure exiketō wino nuriame exiketomo. Ywy ro rokē okyno tō menekāko ase, torō tō roropa, nono poro ytoketō maro, nuriame exiketomo te, nuriame pyra exiketō roropa. Ynara tyripōko ase oya xine: nuriame exiketō onōpyra ehtoko, nuriame pyra oehthōkōme. ²⁶Zae ehtoh poko rokē ehtoko zae rokē jexiryke, Oesēkōme. Kuapiakatose imehnō ahno tō winoino ypoetoryme rokē oehthōkōme.

²⁷— Aorihtyā zuzenu maro oturuketyme ahno ahtao, orutuame ahtao, nohpome ahtao roropa, joroko tō poko tahtao roropa imeīpo ehtoh waro toehthōme, totapasēme exīko mā toto topu ke. Zae pyra toehse toto exiryke tuānohsēme exīko mana, aorikyry ke topehmasēme exīko mana.

Ritonōpo nyriphopyry oturuketomo a

21 ¹Mame Ritonōpo tōturuse Moeze a ynara tyripotohme oturuketomo a, Arāo mūkuru tomo a, ipakomotyamo a roropa:

— Nuriame pyra ehtoko oekyry toorihse ahtao. Ekepyry anapopyra ehtoko zonemyry poko oekyryme ahtao ro. ²Yrome ameke pyra oekyryme ahtao, asame ahtao, omyme ahtao, omūkurume, oēxiryryme ahtao te, ākorōme, oruime ahtao te, ³ooryxiryryme tynioke pyra, atapyī tao exiketyryme ahtao, apoīko mase. ⁴Yrome tynioke ooryxiryry toorihse ahtao ekepyry anapopyra exiko, nuriame pyra ehtoko ipoko.

⁵— Tūsety onysahkara oturuketō mana, osetypokara te, tyrihpyry onysahkara roropa tyekyry hnamoryhtao. ⁶Zae ehtoh poko anamonohpyra mā toto, nuriame pyra toehthōkōme, Ritonōpo nyriphopyry omipona. Okyno tō enehnōko mā toto etapatohme jahkatohme, tynekaroryme Ritonōpo a. Moro mā tonahsēme sã Ritonōpo a mana. Naeroro nuriame pyra tahtao xine rokē, ytōko mā toto Ritonōpo ēpataka. ⁷Tapiakase mā toto imehnō wino Ritonōpo ēpataka ytotohme erohse. Morara exiryke pytara mā toto imeimehnō poko aexihpyry maro te, turumekase ropa aexihpyry maro te, orutua poko exipitopyra exikety maro rokē pytāko mana. ⁸Tonahsē enehnōko oturukety mana tynekaroryme Ritonōpo a. Naeroro zae rokē exiketyryme, nuriame pyra oturukety ekarōko ahno mana. Ywy ase Ritonōpo. Zae rokē ase nuriame pyra, ypoetory tō Izryaeu tō tymenekase ya zae rokē toto ehtohme roropa, nuriame pyra.

⁹ — Imeimehnō poko toehse oturukety ēxiry ahtao, tumy hxiroko mana; tuānohsēme exiko mana, tyahkasēme exiko aorihtohme apoto ke.

¹⁰ — Oturukety imehxo exikety tymenekase, zupuhpyry typopase ahtao azeite kurā ke, Ritonōpo kyryry ke, oturukety zupō tamuruse roropa ahtao eya; morara exiryke tūsety onekurinakehpyra mā ynororo, tupō onyxihkara roropa mana aorihtyā hnamoryhtao. ¹¹ Aorihtyā ekepyry anapopyra mana, tumyme ahtao ro, tyseme ahtao roropa, nuriame toexiryino. Nuriame toehse ynororo ahtao ¹² aomomyryhtao Ritonōpo Tapyī Kurā taka, nuriame moro riko mana. Wwy ase Ritonōpo. ¹³ Oturukety imehxo exikety pytāko mana imehnō maro exipitopī maro rokene; ¹⁴ pytīpo maro pytara mana, imepī nurumekahpyry maro pytara roropa te, imeimehnō poko exikety maro pytara mana, mokarohne anapoipyra mana typytyme. Orutua poko exipitopyra exikety maro rokē pytāko mana, Izyraeume exikety mokyro ahtao, ¹⁵ kure rokē ipoenō, ipakomotyā roropa ehtohme nuriame pyra. Wwy ase Ritonōpo, ya mokyro tapiakase oturukety ehtohme.

¹⁶ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹⁷ — Oturuko Arāo a, apakomotyā kurākō ahtao rokē tonahsē enehnōko mā toto tynekaroryme ya. Jūme moro ynyriphopyry omipona ehtoko. ¹⁸ Orutua kō kure rokē exiketō omōnōko mā toto tynekarory maro jēpataka: tonurākara omōpyra mana, ahmitahpyryme exikety te, ēmyhpoppyra exikety te, zoko poko tynyrohke exikety te, ¹⁹ emahpoppyra exikety te, jaxiry aehtahkahpyry ahmitahpyry te, ²⁰ tupue exikety te, kae pyra zuātahpyry exikety te, tyrohsē hpe exikety enuru ao te, tyrohsē hpe exikety ipihpyry poko te, emukahpyry, enara. ²¹ Orutua kō emero oturukety Arāo pakōme ahtao, jaxiry miramirame exikety ahtao tonahsē onenehpyra mana tynekaroryme ya; emero nuriame exiketō ahtao tynekarory onekaropyra mā toto ya, jotyme. ²² Moro tonahsē enahnōko mokyro mana, ahno nekarohpyry ya, inekarohpyry kurāme ahtao te, inekarohpyry kure kuhse ahtao roropa. ²³ Yrome oehpyra mana Osa Kurā Kuhse kamisā pūtokoxi te, oehpyra roropa mana apoto apō pūtokoxi, kure pyra exikety exiryke, morohne ykyryry asakoro nuriame kamexiporyino. Wwy ase Ritonōpo. Morohne tapiakase ya nuriame pyra ehtohme.

²⁴ Moro emero tokarose Moeze a, Arāo tomo a, imūkuru tō maro, Izyraeu tō maro emero.

Ahno nekarotyā tapiakase kurāme ehtohme

22 ¹ Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ² ynara tyripotohme Arāo tomo a imūkuru tō maro:

— Tomeseke ehtoko kure rokē ahno nekarotyā ritohme oya xine, ya tokarose exiryke, jesety nuriame onyripyra oehtohkōme. Wwy ase Ritonōpo.

³ Apakomotyā nuriame ahtao ahno nekarory kurā etaparyhtao tynekaroryme ya, jūme oturukety pyra exiko mokyro mana. Sero ynyriphopyry oya xine jūme aomipona exikehpyra exiko matose. Wwy ase Ritonōpo.

⁴ — Arāo pakomotyā tyrohsē hpe popyra ahtao ipihpyry poko te, kunu tūtaryhtao jāi ae otuhpyra mana ahno nekarotyā poko ya. Toekurākase ropa ahtao rokē, nuriame pyra toehse ahtao moroto otuhnōko ropa mana. Nuriame exiko oturukety mana nuriame exikety tapose ahtao eya, ahno ekepyry aporyke eya. Nuriame exiko mana jeipyry tutūtase ahtao jāi ae te,

⁵onokyro nuriame exikety tapose ahtao eya, ahno nuriame exikety tapose ahtao eya, enara. ⁶Nuriame exiko mana xixi omōtoḥ pona, mame toepyse ahtao rokē ahno nekarotyā kurā po otuhnōko mana. ⁷Mame xixi tomōse ahtao nuriame pyra exiko mana, otuhnōko mana ahno nekarotyā kurā po, morohne mokyro zohme exiryke. ⁸Tamoreme toorihse okyno ahtao ipū onōpyra mana, tosekase ahtao onokyro tomo a ipū onōpyra mana. Mokyro pū tōse ahtao eya nuriame exiko mana. Ywy ase Ritonōpo Jumāme Exikety.

⁹— Oturuketō emero ynyripohpyry omipona exiko mā toto; moro omipona pyra toehse toto ahtao iirypyryme exiko mā toto, aorikyry ke tuānohsēme exiko mā toto. Ywy ase Ritonōpo, tapiakase toto ya nuriame pyra toto ehtohme.

¹⁰— Oturuketō rokē jekyry tō maro otuhnōko mā toto ahno nekarotyā kurā po. Katonomo te, itapyī tao nyhketomo, oturuketō poetory tō roropa otuhpyra mā toto, ahno nekarotyā kurā po. ¹¹Yrome inamotokō topekahse ahtao eya te, tonuruse exiketō roropa itapyī tao otuhnōko mā toto ahno nekarotyā kurā po. ¹²Oturukety ēxiry niotaryhtao orutua maro, oturukety kara, otuhpyra exiko mana ahno nekarotyā kurā po. ¹³Pytȳpome toehse ahtao, turumekase ynororo ahtao inio a, tumūkue pyra ynororo ahtao, tooehse ropa ahtao tūmy tapyī taka ropa moroto ehse poetome toehtopōpyry samo, otuhnōko mana ahno nekarotyā kurā po. Oturuketō rokē jekyry tō maro otuhnōko mā toto ahno nekarotyā kurā po.

¹⁴— Imepȳ oturukety ekyryme pyra ahtao, tuaro pyra ahtao, ahno nekarotyā kurā tōse ahtao eya, moro epehmāko mana oturukety a tōsē epehpyry maro ½me exikety maro. ¹⁵Oturuketō tomeseke sā exiko mā toto ahno nekarotyā kurā poko, tokarose exiryke Ritonōpo a, nuriame exipyra ehtohme. ¹⁶Ahno nekarotyā Ritonōpo a onōpopyra mā toto imehno mo a, oturuketō ekyryme pyra exiketomo a. Tōse ahtao mokaro a zae pyra exiko mā toto, tuānohsēme exiko mā toto. Ywy ase Ritonōpo, ahno nekarotyā rīko ase kurāme.

Inyripohpyry okyno tō poko tokarosēme

¹⁷Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a, ¹⁸ynara tyripotohme Arāo a, imūkuru tō maro, Izyraeu tō maro emero:

Okyno enepyrhytao Izyraeu tomo a, imehno mo a roropa tynekaroryme Ritonōpo a jahkatohme tytororo te, tōmihpyry zae ehtohme te, tamoreme tynekarory ekarory se tahtao, ¹⁹okyno orutua kure exikety rokē kure mana. Pui ahtao te, kaneru te, poti roropa kure mā toto ²⁰tynyrohke pyra exiketyme ahtao. Okyno kure rokē exikety tonehse ahtao Ritonōpo zamaro mana. ²¹Okyno tonehse ahtao tynekaroryme osepeme ehtohme te, tōmihpyry omipona ehtohme te, tamoreme ekarory se tahtao, okyno atapuropyra exiketyme ahtao rokē kure mana. Pui mūkurume ahtao te, kaneru te, poti roropa, atapuropyra exiketyme ahtao rokē kure mana. ²²Okyno tonurēkara onenehpyra ehtoko onekarorykōme Ritonōpo a te, ātakamatyā onenehpyra ehtoko, tynyrohke exikety, zuzu hpe te, oxi hpe ahtao, imepȳ tyrohsē ipihpyry poko ahtao roropa, mokarohne onenehpyra ehtoko onekaroryme Ritonōpo zohme. ²³Amoreme xine okyno ekarory se awahtao xine onekarorykōme, pui mūkuru te, kaneru tynyrohke ro exikety kure ro mā repe. Yrome ōmihpyry zae ehtoh epehpyryme

mokyro onekaropyra ehtoko. ²⁴Okyno onenehpyra ehtoko onekarorykōme Ritonōpo a emuru nuriame ahtao, tapurose ahtao, touse ahtao, tysahkase ahtao. Morohne zae pyra onekarorykōme mana Ritonōpo a Izyraeu tō nonory po. ²⁵Mokaro sã exiketō ekarory se imehnō nonory pōkō ahtao tynekarorykōme Ritonōpo a, anapoipyra ehtoko. Nuriamākō se pyra Ritonōpo mana.

²⁶Ynara tykase roropa Ritonōpo Moeze a:

²⁷— Okyno tonuruse ahtao, pui te, kaneru te, poti roropa, ah tyse maro nexī toto 7me ěmepyrý pona. Moromeĭpo mokyro enepyrý se awahtao enehnōko mase onekaroryme Ritonōpo zohme. ²⁸Toiro ěmepyrý ae pui onetapara ehtoko ipoenō maro onekaroryme Ritonōpo a te, kaneru ipoenō maro te, poti ipoenō maro, enara. ²⁹Okyno etaparyhtao oya xine onekarorykōme “Kure mase” katohme ya, Ritonōpo Oesēkomo a, ynyripohpyry omipona ehtoko moro poko zae oehtohkōme, yzamaro onekarorykōme ehtohme. ³⁰Onekarohpyry pū ōnōko matose toiro ěmepyrý ae, emero, akoĭpyry pyra ehtohme yrokororo. Ywy ase Ritonōpo.

³¹— Ynyripohpyry tō omipona ehtoko. Ywy ase Ritonōpo. ³²Popyra ehtoh poko pyra ehtoko nuriame jesety kurā onyripyra ehtohme, Izyraeu tō emero kure jehtoh ekarotohme! Ywy ase Ritonōpo. Tapiakase matose ya ypoetoryme oehtohkōme. ³³Kuenepytatose Ejitu poe Oesēkōme jehtohme. Ywy ase Ritonōpo.

Atākyematoĥ tonō Ritonōpo eahmatoĥme

23 ¹Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ²ynara tyripotohme Izyraeu tomo a atākyematoĥ tonō ritoh poko Ritonōpo eahmatoĥme:

Oserematoĥ poko

³Erohnōko matose 6me ěmepyrý ae, yrome ěmepyrý 7mã po oserematoĥme mana Ritonōpo omi poe. Moro ae erohpyra ehtoko. Oserematoĥme mana Ritonōpo poko oehtohkōme emero oesarykō po.

Oseahmatoĥ Paxikoa, Wyi Iporutatoĥ maro pyra

(Exutu 12.1-20; Numeru 28.16-25; Teuteronomiu 16.1-8)

⁴Ynara atākyematoĥ rĭko matose Ritonōpo eahmatoĥme, oseahmatoĥ ěmepyrý toehse ahtao.

⁵Oseahmatoĥ tapyi tō Epozakuroko Ritonōpo nenyokyhpyry ytotoĥpyry poko, Ritonōpo Oesēkō eahmapitōko matose ikohmamyry ae ro ěmepyrý 14mã po, nuno apitorymã po.

⁶Yrokokoro ěmepyrý 15mã po moro nuno poro Oseahmatoĥ Wyi poko Iporutatoĥ maro pyra tyripitōko matose, Ritonōpo Oesēkō eahmaryme. 7me ěmepyrý ae moro oseahmatoĥ poko pão ohnōko matose iporutatoĥ maro pyra exikety. ⁷Moro ěmepyrý apitorymã po moro oseahmatoĥ poko erohpyra exĭko matose emero porehme, oximōnōko matose emero porehme Ritonōpo eahmatoĥme. ⁸7me ěmepyrý ae anapyrykō enehtoko onekarorykōme Ritonōpo a. Mame ěmepyrý 7mã po oximōtoko ropa Ritonōpo eahmatoĥme. Moro ěmepyrý ae erohpyra exĭko matose emero porehme.

Oseahmatoĥ Tŷkyryry Apoitoĥ poko

⁹Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a, ¹⁰Izyraeu tō zurutohme:

— Tomōse awahtao xine moro nono pona, ynekarory pona oya xine, tiriiku apoipitoryhtao oya xine, anapoihpyry osemazuhme toiro tymōse aroko oturukety a. ¹¹Oserematoḥ mykapo moro tymōse tiriiku enehnōko oturukety mana Ritonōpo ēpataka Ritonōpo zamaro oehtohkōme. ¹²Moro ēmepyyry ae ro okyno enehnōko matose onekarorykōme Ritonōpo a jahkatohme tytororo, toiro kaneru mūkuru maro toiro jeimamyry exikety, kurā rokene. ¹³Mokyro maro tiriiku apohpyry enehnōko matose 2 kirume otoxie azeite maro. Moro tyahkase ahtao typoxine exīko Ritonōpo a mana. Enehtoko roropa eukuru onekarorykōme toiro rituru uwa eukuru jehnahpyry. ¹⁴Tiriiku onenahpyra ehtoko, exipyra ro ahtao te, tupuruse ahtao te, pāome tyrise ahtao, onekaropyra ro awahtao xine onekarorykōme Ritonōpo a. Sero ynyripohpyry oya xine omipona ehtoko emero oesarykō po, amarokomo opoenōkomo, apakomotyā roropa, jūme.

Oseahmatoḥ Tapyi Pisarara poko 50me ēmehtoh po

(Numeru 28.26-31; Teuteronomiū 16.9-12)

¹⁵— Mame moro tiriiku apitorymā tonehse oya xine ahtao onekarorykōme Ritonōpo a, 7me semana aropotoko. ¹⁶Moromeīpo yrokokoro, 50me ēmepyyry taropose ahtao tiriiku apitorymā tokarose ahtao Ritonōpo a, imep̄y tykyrysā enehtoko onekarorykōme Ritonōpo a, anapoihpyrykō poe. ¹⁷Emero tapyi esē asakoro pāo tō enehnōko, tiriiku kurā risemy iporutatoḥ maro tyrihpyry. Toiro pāo 2 kirume exiketyme exīko mana. Moro pāo tō onekarorykōme exīko mana Ritonōpo Oesēkomo a. ¹⁸Moro pāo tō maro 7me kaneru mūkuru tō enehnōko matose, toiro jeimamyry nae exiketomo, kure rokē exiketomo, toiro pui mūkuru maro te, asakoro kaneru tō maro. Mokarohne etapāko matose, jahkatohme tytororo onekarorykōme Ritonōpo a, moro tiriiku maro te, uwa eukuru jehnahpyry maro. Moro tonahsē zatyry typoxine exīko Ritonōpo a mana. ¹⁹Toiro poti etapako roropa jahkatohme, oorypyrykō korokapotohme te, asakoro kaneru tō maro, toiro jeimamyry nae exiketomo onekarorykōme osepeme ehtohme. ²⁰Mokaro kaneru asakoro etapāko oturukety mana jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a pāo tō maro tynekarory kurāme Ritonōpo a. Morohne ahno nekarohpyry kurā oturuketō zohme exīko mana. ²¹Moro ēmepyyry ae erohpyra exīko matose emero porehme, oximōnōko roropa matose Ritonōpo eahmatoḥme. Moro ynyripohpyry oya xine omipona ehtoko emero oesarykō po, amarokomo, opoenomo te, apakomotyā roropa, jūme.

²²— Tiriiku tōkehko tapoise ahtao oya xine otupikō po moro onysahkara ehtoko tupito ehpikuroko, ytopyra ropa ehtoko otyro akoīpyry apoise. Moro inomoko tymōkomokākara napyryme, imehnō nono poe aehtyā napyryme, enara. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Oseahmatoḥ Jeimamyry Kasenato poko

(Numeru 29.1-6)

²³Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ²⁴ynara Izyraeu tō zurutoḥme:

— Ēmepyyry apitorymā po, nuno 7mā po oserematoḥme mana atākyematoḥme jeahmatoḥ poko, rue tō etory poko; oximōtoko emero porehme Ritonōpo eahmatoḥme. ²⁵Moro ēmepyyry ae erohpyra ehtoko, tonahsē enehtoko onekarorykōme Ritonōpo Oesēkomo a.

Ēmepýry Ahno Rýpyry Korokatoh poko*(Rewitiku 16.29-34)*

²⁶Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a:

²⁷— Ēmepýry 10me aehtoh ae, nuno 7mā po, ahno rýpyry korokatohme exīko mana. Moro ěmepýry ae otuhpyra ehtoko emero porehme te, tonahsē enehtoko jahkatohme onekarorykōme Ritonōpo Oesēkomo a. ²⁸Moro ěmepýry ae erohpyra ehtoko, moro ae okyno totapasēme exīko jahkatohme onekarorykōme Ritonōpo Oesēkomo a, oorypyrykō korokapotohme. ²⁹Moro Ēmepýry Ahno Rýpyry Korokatoh ae tonahsē enapyryhtao ahno a, mokyro taroposēme exīko mana Izyraeu tō htae. ³⁰Moro ěmepýry ae erohtoh poko toehse ahno ahtao, ywy roro mokyro enahkapōko ase. ³¹Moro ěmepýry ae erohpyra ehtoko; emero oesarykō po, amarokomo, openomo te, apakomotyamo, jūme moro ynyripohpyry omipona exikehpyra ehtoko. ³²Xixi omōtoho poe ěmepýry 9me aehtoh po xixi omōtoho pona ěmepýry 10me aehtoh pona, oserematohme exīko mana Ritonōpo omi poe, moro ěmepýry ae otuhpyra matose emero porehme.

Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko*(Numeru 29.12—30.1)*

³³Tōturuse Ritonōpo Moeze a ³⁴ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

Ēmepýry 15me aehtoh po, nuno 7mā po Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko exīko mana. Moro oseahmatoh ae Ritonōpo Imehxo Exikety eahmāko matose, 7me ěmepýry aropōko matose moro poko. ³⁵Ēmepýry osemazupu po oximōnōko matose Ritonōpo eahmatohme, erohpyra exīko matose emero porehme. ³⁶Kokoro rokē tonahsē enehnōko matose jahkatohme onekarorykōme Ritonōpo Oesēkomo a, 7me ěmepýry ae moro rīko matose. Mame ěmepýry 8me aehtoh po oximōnōko matose emero porehme Ritonōpo eahmatohme, tonahsē zahkatohme roropa onekarorykōme eya. Moro ěmepýry ae Ritonōpo eahmary poko rokē exīko matose oximōme, erohpyra matose emero porehme.

³⁷(Morohne oseahmatoh tonō mā imoihmākō oximōtohme, Ritonōpo Tosēkō eahmatohme. Moro poko ōseahmarykohtao tonahsē enehnōko matose jahkatohme onekarorykōme Ritonōpo a, okyno tō zahkatohme tytororo, tiriiku tōkehko, okyno tomo, uwa eukuru jehnahpyry onekarorykōme. Emoro oseahmatoh tonō tyrise eya xine ěmepýry po, nuno po, Ritonōpo nyripohpyry omi poe. ³⁸Morohne maro oserematoh tonō tapiakase Ritonōpo eahmatohme Tosēkōme, Oseahmatoh tonō tyritoko te, onekarorykō enehtoko Ritonōpo a imehnō nekarory tō maro te, onekarorykō ōmihpyrykō anamonohpyra oehtohkōme te, onekarorykō amoreme xine ekarory se oehtohkō roropa Ritonōpo a.)

³⁹Ōkyryrykō tapoikehse ahtao oseahmatoh rīko matose Ritonōpo eahmatohme Oesēkomo. Moro oseahmatoh exipitōko ěmepýry 15me aehtoh poe, nuno 7mā po. Mame oseahmāko ěmepýry 22me aehtoh pona. Ēmepýry osemazuhmā po etyhpymā po roropa erohpyra exīko matose. ⁴⁰Ēmepýry osemazuhmā po epyry apoīko matose, wewe kurā epyry, marariary tōkehko sahkāko roropa matose, wewe amoriry roropa tarýke exiketomo. Mame 7me

ẽmepýry ae oseahmāko matose, kure Ritonõpo riry poko, Oesẽkomo. ⁴¹Jũme, emero jeimamyry ae, nuno 7mā po moro oseahmatoḥ riko matose 7me ẽmepýry ae. ⁴²Mame moro 7me ẽmepýry ae Izyraeu tō emero exĩko tapyi tō pisarara tao, moro wewe amoriry risẽ tao, ⁴³wenikeḥpyra toto ehtoḥme, ipoenomo te, ipakomotyā roropa jũme typoetory tō tyripose Ritonõpo a tapyi tō pisarara taka, Ejitu poe tarose toto aḥtao eya. Ritonõpome mana, Oesẽkomo.

⁴⁴Moro sã Ritonõpo nyriphopyry tokarose Moeze a Izyraeu tomo a, oseahmatoḥ tonõ riry poko eya xine, Ritonõpo Imehxo eahmatoḥme, Tosẽkõme.

Ezuru apony

(Exutu 25.31-40; 27.20-21)

24 ¹Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a ynara tyripotoḥme ²Izyraeu tomo a: Azeite kurã enehtoko ezuru ezeḥpyra ehtoḥme Tapyi Kurã tao. ³Kokoro rokẽ kokonie pukuro nãparina tō zukāko Arão mana ezuru apō po, saereḥ kakeḥpyra ẽmehtoḥme moroto Ritonõpo, Izyraeu tō Esẽ ẽpataka, kamisa poe jarānaka, Ritonõpo omiry ẽ etonie. Sero nyriphopyry omipona ehtoko, amarokomo, opoenomo te, apakomotyā roropa jũme jomiry omipona exikeḥpyra oehtohkõme. ⁴Moro nãparina tō zuru kurākāko Arão mana ezuru apō uuru risẽ po, ezeḥpyra ehtoḥme Ritonõpo ẽpataka.

Pão ritopõpyry Ritonõpo ẽpataka

⁵12me pã tō tyriko, toiro aḥtao asakoro kĩrume ehtoḥme, tiriiku kure apohpyry risemy, ⁶tyritohme meza uuru risẽ pona Ritonõpo Oesẽkõ ẽpataka. Moro pã tō tyriko asakoro atakenaka ehtoḥme, 6me toiro atakenaka ehtoḥme, 6me zakorõ atakenaka ehtoḥme. ⁷Moro atakenaka exiketõ pona ixtaratu kurã tyriko enetupuhpotohme moro pã tō emero tokarose Ritonõpo a tonahsẽme. ⁸Emero oserematoḥ ae, jũme, pã tō riko Oturukety imehxo exikety mana atakenaka, meza pona Ritonõpo ẽpataka. Moro pã tō enetupuhpotohme mã kehko jũme osepeme Izyraeu tō ehtoḥ poko Ritonõpo maro. ⁹Naeroro jũme Arão tō napyryme exĩko mana ipakomotyā maro. Moro pã kure kuhse mana tokarose exiryke Ritonõpo a tonahsẽme; morara exiryke moro pã ohnõko oturuketõ mana osa kurã tao.

Ahno rypyry tuānoḥse

¹⁰Mame orutua nexiase Ejitu pō mūkuru Izyraeu nohpory maro. Mokyro noḥpo esety Seromiteme nexiase, Tipiri ẽxiry, Tã tō ekyryme nexiase. Mame tupito po aḥtao tātatapoipitose ynororo Izyraeume exikety maro. ¹¹Atatapoiryḥtao tomiase ynororo xihpyryme, Ritonõpo tosehtose eya popyra ehtoḥ enehpotohme. Mokyro tarose eya xine Moeze a, ¹²āpuruḥpyry tao tynomose eya xine, Ritonõpo omiry etatoḥme otara tyko mokyro ritohme. ¹³Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

¹⁴— Mokyro arotoko pata poe jarānaka. Mame mokaro, aomiry etahpõkomo tomary rĩko mã toto mokyro zuhpokoxi, mame mokyro etapāko mã toto imoihmākomo topu tō ke. ¹⁵Ynara kaxiko ahno a: “Popyra Ritonõpo Oesẽkõ tyripose mokyro a. Naeroro tyrypyry epehmāko mana.

¹⁶Taorihmaposēme exīko mana imoihmākomo a topu tō ke. Izyraeume exiketyme ahtao te, imep̄y nono pōme ynororo ahtao otara kara; popyra Ritonōpo esety tyripose ahtao taorihmaposēme exīko mana.

¹⁷— “Imep̄y etapahpono taorihmaposēme exīko mana. ¹⁸Imep̄y eky totapase ahtao ahno a, esemy a imep̄y okyno ekarōko mokyro mana isā exiketyme ipunaka, mokyro eky myakāme. ¹⁹Imep̄y tyryrhmasē ahtao ahno a, isaaro mokyro ryhmāko roropa toh mana inyrihpyry sā ipunaka: ²⁰zehpo tytahkase eya ahtao, isaaro jehpyry tahkāko toh mana; enuru typosohkase ahtao, isaaro enukāko roropa mā toto; imep̄y zery tytahkase ahtao, isaaro jery tahkāko roropa toh mana; tapurose ahtao, apurōko roropa mā toto isaaro. ²¹Okyno etaparyhtao imep̄y eky, mokyro esē epehmāko roropa toh mana ipanō ke. Ahno etaparyhtao, totapasēme exīko mokyro mana. ²²Moro nyriphopyry oxisā mā oya xine Izyraeume exiketomo a, imehnomo a roropa. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.”

²³Mame moro emero tokarose Moeze a Izyraeu tomo a. Mame mokyro popyra Ritonōpo esety popyra rihpono tarose mya pata poe. Moroto totapase ynororo eya xine topu tō ke. Moro ke emero tyrise eya xine Ritonōpo nyriphopyry ae ro Moeze a.

Jeimamyry 7mano

(Teuteronomiu 15.1-11)

25 ¹Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ypy Xinai po ²ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

Toeporehkase awahtao xine ynekarory pona ononorykōme, 7me, 7me jeimamyry taropose ahtao, jomi poe otupikō anarykara ehtoko. ³6me jeimamyry ae otupikō arykāko matose, uwa zoko amoriry tō sahkāko matose te, anarykahpyrykō epery apoīko matose. ⁴Yrome jeimamyry 7mā po ononorykō oserematohme exīko mana, Ritonōpo imehxo Ehtoh enetupuhtohme. Moro jeimamyry ae otupikō anarykara exīko matose, uwa amoriry onysahkara exīko matose, enara. ⁵Tamoreme tiriiku toperytase ahtao, moro epery anapoipyra ehtoko, uwa amoriry tō onysahkara ehtoko, uwa epery anapoipyra roropa ehtoko. Jeimamyry oserematohme exīko mana ipunaka, nono oserematohme. ⁶Otupikō anarykara ahtao ro moro jeimamyry ae, tonahsēme exīko mana anapyrykōme, anamotokō napyryme, topehke erohekētō napyryme imehnō nonory poe aehtyā napyryme te, ⁷okyno tō napyryme te, onokyro tōkehko napyryme ona po, enara. Tykyrysā emero ahtatyā tonahsēme exīko mana.

Jeimamyry Emyhpokatoh ropa poko

⁸7me 7mākō jeimamyry kuhnōko matose, atapona 49me jeimamyry ehtohme. ⁹Mame ėmep̄yry 10me ehtoh po, nuno 7mā po, Ėmep̄yry Ahno Ryp̄yry Korokatohme mana, ahno aropoko rue etotohme ononory poro porehme. ¹⁰Moro jeimamyry 49me jeimamyry mykapo, jeimamyry aosanumatyā myhpokatohme exīko ropa mana Ritonōpo omi poe. Moro ae imoihmākō zurūko matose: emero porehme sero nono pōkō tymyhpokasēme ropa exīko mā toto. Moro jeimamyry ae emero ahno, ekamotyā imehnō namotome aehtyā oehnōko ropa mā toto imyhpokatyā ropa tyekyry tomo

a ropa; nono roropa ekarohpyry ahtao, esē apitorymā apoiko ropa mana. ¹¹Moro jeimamyry ae otupikō anarykara matose, tiriiku anapoipyra matose tamoreme tahtase ahtao, uwa amoriry onysahkara exīko matose, uwa epery anapoipyra roropa matose. ¹²Moro Jeimamyry Emyhpokatoh ropa mana, tapiakase jeimamyry kurāme Ritonōpo nyripohpyry ae, moro ae otuhnōko matose moroto, tamoreme ahtatyā enahnōko matose.

¹³Moro Jeimamyry Emyhpokatoh ae tupito tō ekamotyā apoiko ropa esē osemazuhme aexihpyry ropa mana. ¹⁴Nono epekatyryhtao oya, ekamoryhtao roropa oya, imehnō onymotyēkara ehtoko typynehxo epehmapory poko. ¹⁵⁻¹⁶Epehpyry menekāko matose jeimamyry kukuruhtao Jeimamyry Emyhpokatoh ropa poe; ynara exiryke nono nymyry onepekahpyra matose, jeimamyry ae tykrysā apoiko rokē matose. Naeroro epekahne a epehpyry enyhtōko matose jeimamyry tō kuhnōko Jeimamyry Emyhpokatoh ropa poe; ekamone roropa jeimamyry kuhnōko mana otāto ise ro Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. Tuhkehxo jeimamyry ise ro ahtao epehpyry typynehxo exīko mana, tuhke pyra ise ro ahtao typynehxo hkopyra nono epehpyry exīko mana. ¹⁷Imehnō onymotyēkara ehtoko typynehxo epehmapory poko; Ritonōpo Oesēkō omipona ehtoko. Ywy ase Ritonōpo.

Jeimamyry 7mano

¹⁸Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko, inyripohpyry tō roropa oya xine omipona ehtoko towomase oehtohkōme moro nono po. ¹⁹Tykrysā ahtāko mana, anapyrykō apoiko matose, opune xine exīko mana, mame towomaneke exīko matose, emero porehme. ²⁰Yrome otarame ahno ynara ekaropōko: Otāto tonahsē exīko nae jeimamyry 7mā po otyro anarykara emero ahtao, apoitoh po pyra ahtao roropa? ²¹Ezuhtoh ynara mana: jeimamyry 6mā po kure rokē nono rīko Ritonōpo mana, itamurumehxo ahtāko mana, mame ōkyryrykō apoiko matose oseruao jeimamyry pune ehtohme. ²²Mame otupikō tarykase ahtao oya xine jeimamyry 8mā po tonahsē enahnōko ro matose anapoihpyrykō jeimamyry 6mā po, anapyrykō ipune exīko mana apoitoh jeimamyry 9mā pona.

Ritonōpo nyripohpyry nono esēme ehtoh poko

²³Nono esēme Ritonōpo mana; naeroro nono topekahse ahtao ahno a jūme pyra moro nono esēme exīko mokyro mana. Esēme nymyry Ritonōpo mana, katonōme rokē sytatose eya, axītao rokē osesarīko sytatose inonory po. ²⁴Nono tokamose ahtao, esemýpyry apitorymā osemazuhme epekahtōko mana, epekatyry se tahtao rokene.

²⁵Izyraeume exikety tytineruke pyra toehse ahtao, tynonory zokonaka ekamory se toehse tahtao, jekyry ameke pyra exikety moro nono epekatyry se tahtao, epekahtōko mana. ²⁶Yrome tyekye pyra ahno ahtao inonory epekahtōhme, otarame imeīpo tytineruke exīko ropa mā ynororo, mame moro nono tynekarohpyry epekatyry se exīko ropa mana. ²⁷Moro nono epehmāko mana, jeimamyry tō kuhnōko: otāto tykrysā apoitoh exīko nah imepý Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona? Mame moro epehmaryke tynonorýpyry esēme exīko ropa mana. ²⁸Yrome itinerū ipune pyra ahtao moro nono epekahtōhme, moro nono exīko ro epekatyhpō maro imepý

Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. Mame moro Jeimamyry Emyhpokatoh ropa ae moro nono apoiko ropa esemÿpyry apitorymā mana.

²⁹Tapyi tokamose ahtao ahno a pata apuruhpyryme exikety po, tytapyinÿpyry epekatyry se ropa tahtao toiro jeimamyry anaropopyra ro ahtao epekahnōko ropa esemÿpyry mana. ³⁰Yrome toiro jeimamyry taropose ahtao, tytapyinÿpyry onepekahpyra ropa ahtao, jūme moro tapyi epekatyhpō tapyīme exiko mana ipoenō maro, ipakomotyā maro. Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao moro tapyi anapoipyra ropa esemÿpyry apitoryme aexihpyry mana. ³¹Yrome tapyi pata po ahtao, apuru pyra pata ahtao, nono sã rokē exiko mana. Esemÿpyry apitorymā tytapyinÿpyry epekatyry se ropa ahtao epekahnōko ropa mana. Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao esemÿpyry apitorymā moro tapyi esēme exiko ropa mana.

³²Jūme tytapyinÿpyrykō epekahnōko rewita tō mana typatarykō po ise tahtao xine. ³³Yrome tytapyi tokamose ahtao rewita a, typatary po, mame moro tapyi onepekahpyra ropa ahtao eya, Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao moro tapyi ikyryryme exiko ropa mana; ynara exiryke, tapyi tō rewita tō patary tō po jūme rewita tō kyryryme exiko mana Izyraeu tō nonory po. ³⁴Yrome ona te, tupito tō roropa rewita tō patary zomye onekamosaromepyra matose; rewita tō kyryryme morohne exikehpyra mā kehko, jūme.

Inyripohpyry tymōkomokākara poko

³⁵Izyraeume exikety tymōkomoke pyra toehse ahtao, aetuarimaryhtao mokyro akorehmatoko. Ipyno ehtoko imehnō nono poe aeypypyry samo, isene ro aehtohme amaro xine. ³⁶Axītao rokē tineru ekaroryhtao eya, moro motye onepehmapopyra ehtoko eya. Ritonōpo nyripohpyry omipona ehtoko, isene ro mokyro ehtohme amaro xine. ³⁷Axītao rokē tineru tokarose oya xine ahtao eya moro motye onepehmapopyra ehtoko eya, tonahsē ekamoryhtao eya, epehpyry onymotyēkara ehtoko tuhke tineru apoitohme. ³⁸Moro Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyryme mana kyya xine. Ejitu poe kuenepyatose sero nono ekarotohme kyya xine Kanaā po, Kuesēkōme aehtohme roropa.

Ritonōpo nyripohpyry namoto tō poko

³⁹Izyraeume exikety tymōkomoke pyra toehse ahtao ipunaka, mame tōsekarory se toehse ahtao oya anamotome tineru apoitohme, mokyro onyrohmanohpopyra ehtoko namotome. ⁴⁰Topehke erohketyme rokē mokyro tyritoko, katonōme sã mokyro tyritoko. Erohnōko amaro xine mana Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. ⁴¹Mame moro jeimamyry toehse ahtao typoenō maro ytōko ropa mana tyekyry tomo a, tytamurukō nonory pona ropa. ⁴²Tosēkō Ritonōpo namotome rokē Izyraeu tō mana, tonehse toto eya Ejitu poe; imehnō namotome toto onekamopyra ehtoko. ⁴³Naeroro toto onyrohmanohpopyra ehtoko, Ritonōpo nyripohpyry omipona ehtoko.

⁴⁴Namoto tō epekatyry se awahtao xine imehnō nonory pōkō epekahtoko. ⁴⁵Imehnō nonory pōkō poenō, amaro xine aexityā epekatyry se awahtao xine, mokaro epekahtoko anamotokōme toto ehtohme. ⁴⁶Mokaro esēkō ise tahtao toto nomōko mana tumūkuru tō namotome, jūme mokaro maro toto

ehtohme toorikyrykō ponāmero. Yrome Izyraeume exikety imep̄y Izyraeume exikety anamotome onyripyra ehtoko, onyryhmara roropa ehtoko.

⁴⁷Otarame imep̄y nonory poe aepyhpyry itamurume tytineruke exīko mana. Mame otarame Izyraeume exikety tymōkomoke pyra toehse ahtao tōsekarory se exīko mana mokyro namotome, jekyry namotome roropa.

⁴⁸Moro toehse ahtao tōsekarose Izyraeume exikety ahtao tymyhpokary se ropa ynororo ahtao osepekahnōko ropa mana. Irui te, otarame zakorony, ⁴⁹jū akorony te, irui roropa, jekyryme ahtao mokyro epekahnōko mana. Tineru tapoise ahtao eya ro, ipune ahtao tymyhpokatoh epehmāko mana tosēke pyra toytotohme ropa. ⁵⁰Oturūko mana tosē maro atae toto ehtohme epehpyry poko. Ikuhnōko mā toto otāto jeimamyry nae tōsekarotopōpyry poe Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. Mame ikuhnōko mā toto erohkety epehpyry poko aerohtamitume. ⁵¹Tuhke jeimamyry ise ro ahtao Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona isā zokonaka ekarōko ropa mana moro tineru apoihpyry poe. ⁵²Yrome tuhke pyra jeimamyry ise ro ahtao pitikohxo epehmāko mana. ⁵³Mokyro esemy mokyro rīko mana erohkety samo jeimamyry ae topehmase ahtao typoetoryme aerohtohme. Mokyro onyryhmara esē monehtane kamexipotoko eya.

⁵⁴Moro sā onymyhpokara mokyro toehse ahtao, Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao tymyhpokasēme exīko mokyro mana ipoenō maro. ⁵⁵Ynara exiryke Izyraeu tō Ritonōpo namotome mā toto tonehse exiryke eya Ejitu poe. Ynororo rokē Ritonōpome mana, toto Esēme mana.

Kure ehtoh poko Aomiry omipona ahtao

(Teuteronomiu 7.12-24; 28.1-14)

26 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Izyraeu tomo a: — Ritō panō, oneponāmarykō onyripyra ehtoko ipunaka, ahno panono te, xikihme exikety eahmatohme te, topu risē imehnō panō axikahpyry eahmatohme. Mokaro oneahmara ehtoko; ywy Ritonōpo Oesēkōme ase. ²Kure rokē oserematoht tyritoko jeahmatohme, jesary roropa kure tyritoko moroto toahmase jexiryke oya xine. Ywy ase Ritonōpo.

³— Jomihpyry omipona awahtao xine, ynyriophpyry tō roropa, emero riryhtao oya xine jomipona, ⁴konopo enehpōko ase konopo oehtoh po toehse ahtao. Anarykarykō kure ahtāko mana, itamurume tykyrysā exīko mana, wewe tō roropa eperytāko mā kehko. ⁵Tonahsā apoiryhtao oya xine itamurume exīko mana, tiriiku tōkehko apoīko ro matose uwa epery apoitoh po toehse ahtao, mame uwa apoīko ro matose tupito po arykatoh toehse ahtao. Anapyrykō opune xine exīko mana tuesapare emero oehtohkōme, towomasēme exīko roropa matose ononorykō po.

⁶— Osepeme ehtoh ekarōko ase oya xine torētyke pyra oehtohkōme ononorykō po. Enaromyra nyhnōko matose emero porehme, onokyro tō, osekatō kō pyra tyripōko ase, etonatoht enahkapōko ase roropa. ⁷Oepēkōkara poremākāko matose, toto enahkāko matose; ⁸amarokō omame ahtao 100me oepetōkara poremākāko matose, 100me awahtao xine 10 miumākō poremākāko matose. Toto etapāko matose emero porehme. ⁹Kure ehtoh enehpōko ase oya xine, opoenōkō tuhke ekarōko ase oya xine. Jomiry etapotopōpyry oya xine tyrīko ase oya xine. ¹⁰Ōkyryrykō apoiryhtao oya

xine itamurumehxo apoïko matose, tiriiku pakato pahnōko matose osa nae ehtohme apoisenā kurākatohme. ¹¹Oesarīko ase arānao xine, Ytapyī Kurā tao, jūme orumekara xine exīko ase. ¹²Amaro xine exikehpyra exīko ase; ypoetoryme exīko matose, Oesēkōme exīko ase. ¹³Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Kuenepyatose Ejitu poe, Ejitu tō namotome pyra oehtohkōme. Amarokō tymhyphokase ya imehnō namotome pyra oehtohkōme, xikihme oytotohkōme, oupuhpyrykō kae rokē ehtohme.

Omipona pyra exiketō wānohtopo

(*Teuteronomiu 28.15-68*)

¹⁴— Yrome ynyriputyā oya xine omipona pyra awahtao xine, ¹⁵jomihpyry rumekaryhtao oya xine, ynyriophpyry se pyra awahtao xine, ynetapohpyry oya xine omipona pyra awahtao xine, ¹⁶awānohtorōko ase. Popyra ehtoh enehpōko ase oya xine, tyrohsēmy, oxirohtopo, tonure pyra ehtopo, jāmihme pyra zoko ehtoh roropa. Toiparo rokē tupito tō arykāko matose, anapyrykō enahnōko oepekōkara mana. ¹⁷Ākorekehkatorōko ase, oporemākapotorōko ase oepekōkara a. Typoetoryme oritorōko mā toto, epāko matose oekahmara xine imehnō ahtao ro.

¹⁸— Moraramē morohne toehse ahtao jomiry omipona pyra ro awahtao xine, yrome oorypyrykō poko ro awahtao xine, awānohtopōpyrykō motye 7me enehpōko ase awānohtohkōme. ¹⁹Ajmitunurukō enahkapōko ase, ipoko epyrypāko mexiatose; konopo onenehpopyra exīko ase, mame nono tūpore exīko mana kurimene samo. ²⁰Toiparo rokē erohnōko matose otupikō poko etaehnōko; anarykahpyrykō eperytara exīko mā kehko, wewe tō roropa eperytara ekurehnōko mā kehko.

²¹— Mame morohne toehse ahtao oorypyrykō poko ro awahtao xine, jurumekaryhtao ro, ynyriophpyry tō omipona pyra roropa awahtao xine awānohtohkō popyrahxo 7me enehpōko ase. ²²Onokyro tōkehko enehpōko ase arānaka xine, zehno exiketomo opoenō esekatohme, oeky tō enahkāko mā toto, ahno esekāko roropa tuhke, ytoytoketō pyra exīko mana osema ae.

²³— Mame moro sā toehse ahtao, oehpyra ropa awahtao xine ya, yrome jomiry omipona pyra ro awahtao xine, ²⁴oepeme pyra exīko ase, mame awānohtorōko ase 7me jetuhxo exikety ke. ²⁵Osetapatoh enehpōko ase opona xine awānohtohkōme ynetapohpyry oya xine omipona pyra toehse oexirykōke. Mame ōximomyrykohtao pata tō po ōsewomatohkōme, tyrohsē popyra exikety enehpōko ase oya xine, moraramē rokē exīko matose osekarotohme oepetōkara a. ²⁶Awānopyrykōke ya anapyrykō pitikohxo exīko mana, 10me nohpo tō pune toiro orinato exīko mana wyi ekeitohme. Mame wyi zokonaka pitiko rokē apoïko toiro ahno mana, omise ro exīko mana, tuesapare pyra toexiryke.

²⁷— Moro sā toehse ahtao jomiry omipona pyra ro awahtao xine, yrome oorypyrykō poko ro awahtao xine, ²⁸tohne jexiryke awānohtorōko ase oorypyrykō pokoino 7me popyrahxo exikety ke. ²⁹Tonahsē pyra exīko mana yronymyrmehxo, opoenōkō ōnōko matose omise oexirykōke. ³⁰Tohne exīko ase ipunaka opoko xine: toponāmasā eahmatoh esary pahnōko ase, ixtaratu zahkatoh tonō roropa, oekepyrykō emāko ase oneponāmarykō aepukatyā pona. ³¹Pata tō enahkāko ase, patāpome inomōko ase kehko. Tapyi tō Kurā

jeahmatoh pahnōko ase, oeky tō zahkaryhtao onekarorykōme ya ise pyra exīko ase. ³²Oesarykō pahnōko ase nono pona ipunaka, oepetōkara moro eneryke tyya xine osenuruhkāko mā toto, oserehnōko mā toto. ³³Osetapatoh enehpōko ase oya xine. Saparahame aropotorōko ase imeimehnō nonory pona; ononorykō po ahno pyra exīko mana, patāpome exīko mā kehko. ³⁴Moro sã moro nono oseremāko sã mana jeimamyry tō ae. Tytaōke pyra toehse nono ahtao, saparahame awahtao xine imehnō nonory po, moro nono jeimamyry tō ae oseremāko sã mana; ³⁵oseremara exiryke jeimamyry tō ae, moroto awahtao xine.

³⁶— Amarokō isene ro exiketō imeimehnō nonory po oserehnōko matose, ituary epukary etaryhtao oya xine epāko matose; epāko matose oekahmanekō sã oepetōkara a, epukāko matose ozehnotokō pyra ahtao opūto xine. ³⁷Osetapāko matose osepona, osetapakētō samo, ozehno exiketō pyra ahtao. Mame oepetōkara toehse ahtao apotūkepyhpyry sã exīko matose, osetapasaromepyra exīko matose. ³⁸Orihnōko matose imeimehnō nonory po, moroto tonēsēme exīko matose. ³⁹Ākoīpyrykō isene ro exiketō oepetōkara nonory po, osenahkāko matose oorypyrykō pokoino, atamurukō rypyhpyry pokoino roropa.

⁴⁰— Yrome apakomotyā osekarōko mā toto iirypyryme toexirykō poko te, tytamurukō rypyhpyry tō ekarōko roropa mā toto; ynyripohpyry omipona pyra aexityamo, otato pyra toexirykōke ⁴¹tymaro xine pyra tyripōse ywy eya xine. Naeroro taropose toto ya epekōkara nonory pona. Moromeīpo tyrypyrykō rumekary se ropa toehse toto ahtao, imehnō neponāmary tō poko se pyra toehse toto ahtao, tuānohse toto ahtao tyrypyrykō epehpyryme, ⁴²ywy wenikehpyra exīko ase ynetapohpyry poko Jako a, Izake a, Aparāo a, enara. Wenikehpyra exīko ase roropa nono, ynekarory poko.

⁴³— Yrome apakomotyā saparahame ahtao imehnō nonory po, moro nono ynekarohpyry oya xine patāpome exīko mana, oseremāko sã rokē mana jeimamyry tō ae. Apakomotyā ynyripohpyry omipona pyra toehse toexirykōke tyrypyrykō epehmāko mā toto. ⁴⁴Yrome topekōkara nonory poro toto ahtao toto onurumekara exīko ase, toto onenahkara exīko roropa ase. Ynetapohpyry eya xine anamonohpyra ase. Ywy ase Ritonōpo, toto Esemy. ⁴⁵Māpyra jomihpyry poko wenikehpyra ase, ynetapohpyry itamurukomo a yjamtunuru tonepose ya ahtao imehnō nonory pōkomo a, emero, Ejitu poe ypoetory tō tonehse ahtao ya, toto Esēme Jehtohme. Ywy ase Ritonōpo.

⁴⁶Morohne Ritonōpo omiry, inyripohpyry tō roropa, ekarotohme Izyraeu tomo a. Morohne tokarose eya Moeze a, ypy Xinai po.

Ahno nekarohpyry Ritonōpo a

27 ¹Tōturuse Ritonōpo Moeze a ²ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:
Ahno tapiakase ahtao Ritonōpo namotome ehtohme, mame tymyhpokary se ropa toehse ynororo ahtao, zae epehpyry epehmāko mana. ³Ynara imerōko mase zae epehmatoh waro emero ehtohme:

Orutua 20me jeimamyry nae exikety 60me exikety pona 50me parata ke epehmāko mana. ⁴Nohpo tō moro sã ahtao 30me parata ke epehmāko mana.

⁵Aimo tō 5me jeimamyry poe 20me ehtoh pona 20me parata ke epehmāko

mana. Oryxi tō 5me jeimamyry nae exikety 20me exikety pona 10me parata ke epehmāko mana. ⁶Poetohti orutuame toiro nuno nae exikety 5me exikety pona 5me parata ke epehmāko mana. Nohpome poeto tō oseruao rokē parata ke epehmāko mana. ⁷Orutua kō 60me jeimamyry motye nae ahtao 15me parata ke epehmāko, nohpo tomo 60me jeimamyry nae ahtao 10me parata ke epehmāko. ⁸Yrome tytineruke pyra ahno ahtao, moro ehepyry onepehmasaromepyra ynororo ahtao, ytōko mā ynororo oturuse oturukety maro. Mame zokonaka rokē mokyro epehmapōko mana nae ynororo ahtao.

⁹Mame okyno tapiakase ahtao, totapasēme ahno nekaroryme Ritonōpo a, Ritonōpo ekyme kurā exīko mana, ¹⁰mokyro onymyakāmara matose imepŷ ke, kurehxo exikety ke, kure hkopyra exikety ke roropa. Yrome tymyakāmase ahtao imepŷ ke, mokaro asakoro Ritonōpo ekyme exīko mā toto.

¹¹Okyno nuriame exikety ahtao, Ritonōpo ise pyra ehtoh ahtao, mokyro arōko esē mana oturukety a, ¹²mokyro ehepyry waro ehtohme. Mokyro eneryke tyia ehepyry poko zurūko oturukety mana. ¹³Toky epekatyry se esē ahtao mokyro ehepyry ekarōko mana, imotye ½ zokonaka.

¹⁴Tytypyī ekaroryhtao ahno a tynekaroryme kurā Ritonōpo a, moro tapyi enēko oturukety mana, kure ehtoh waro ehtohme, mame jūme ehepyry menekāko mana. ¹⁵Mame moro tapyi epekatyry se ropa esē ahtao epeahnōko mana, imotye ½ zokonaka epehmāko mana.

¹⁶Tynonory zokonaka tokarose ahtao ahno a Ritonōpo kyryryme ehtohme tumy nekarohpyry, moro nono enēko oturukety mana, ehepyry enetupuhnōko mana otāto kirume ipuhturu se moro nono arykatohme, 50me parata tinerume ehepyryme 100 kirume sewata ahtao. ¹⁷Tynonory ekaroryhtao Ritonōpo a Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao, ehepyry tytororo inonory ehepyry exīko mana. ¹⁸Yrome moro riryhtao Jeimamyry Emyhpokatoh ropa mykapo ahtao moro nono ehepyry enetupuhnōko oturukety mana, jeimamyry tō kuhñōko mana otāto ise ro imepŷ Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona, moro sā typyne hkopyra exīko mana. ¹⁹Mame moro nono epekatyry se ropa esē ahtao moro ehepyry epehmāko mana imotye ½ zokonaka. ²⁰Yrome moro nono epekatyry se pyra esē ahtao, imepyny a moro nono topekahse ahtao, moromeīpo onepekahpyra ropa esē exīko mana. ²¹Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao moro nono tokarosēme exīko Ritonōpo a, inonoryme ehtohme; oturuketō nonoryme kurāme exīko mana.

²²Tynonory ekaroryhtao ahno a Ritonōpo a tynepekatyhyry tineru ke, anapoipyra aexihpyry tumy wino, ²³moro ehepyry enetupuhnōko oturukety mana, jeimamyry tō kuhñōko mana otāto ise ro Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. Moro ěmepyry ae ro moro nono ehepyry ekarōko esē mana, tytororo tynekaroryme Ritonōpo a. ²⁴Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao moro nono apoīko ropa esē mana, jū nynomohpyry esē maro, ipoenō maro.

²⁵Nono ehepyry emero tukuhsēme exīko moro onymerohpyry eneryke oturukety a.

²⁶Okyno apitorymāme aenurutyā Ritonōpo ekyme mā toto pui, kaneru, poti. Mokaro anapiakara exīko matose onekarorykōme Ritonōpo a ekyme toto exiryke. ²⁷Yrome nuriame exikety aenuruhpyry osemazuhmā

epekahnōko ropa mase ise awahtao. Mokyro epehpyry epehmāko mase, imotye $\frac{1}{5}$ zokonaka. Onepekahpyra ropa mokyro ahtao esemy a, imehnomo a tokamosēme exīko mana epehpyry poko rokene.

²⁸Ritonōpo kyryryme kurā tapiakase ahtao aomipona rokē ehtohme: ahno ahtao te, mōkomo ahtao, okyno ahtao, nono ahtao, tokarose ahtao Ritonōpo a, mokarohne onepekahsaromepyra ropa matose, onekamopyra roropa matose. Ritonōpo kyryryme kurāme mokarohne mana. ²⁹Ahno tapiakase ahtao Ritonōpo maro ehtohme, mokyro onepekahsaromepyra ropa exīko mana. Taorihmaposēme exīko mana.

³⁰Anapoityākō 1/10me zokonaka Ritonōpo kyryryme mana: tiriiku tōkehko, wewe epery tōkehko, naeroro morohne ekarotoko eya. ³¹Moro 1/10me zokonaka exikety wino, zokonaka epekatyry se esē ahtao moro epehpyry epehmāko mana, imotye $\frac{1}{5}$ me zokonaka maro.

³²Mame 10me okyno tō toehse ahtao toiro Ritonōpo ekyme mana. Toky tō rīko mana atakenaka tuhke exiry waro toehtohme. Pui tomo, kaneru tomo, poti tomo roropa 10me ahtao, toiro Ritonōpo ekyme mana, ³³kure mokyro ahtao, popyra mokyro ahtao roropa. Mokyro onymyakāmara esē mana imepý ke. Yrome imyakāmaryhtao mokaro asakoro Ritonōpo ekyme exīko mā toto. Mokaro onepekahpyra ropa esē mana.

³⁴Morohne Ritonōpo nyripohpyry tō nexiase, tokarose Moeze a, ypy Xinai po, ekarotohme Izyraeu tomo a.

NUMERU

Izyraeu tō Tuhke Ehtoh Kuhtopōpyry

Números

Ekarotopo

Sero *Numeru* ao Izyraeu tō tukuhse tuhke toto ehtoh waro ehtohme toesyryhmase toto ahtao Ejitu nonory poe (Numeru 1). Imeīpo tukuhse ropa toh kynexine 40me jeimamyry taropose ahtao, eporehkasasaka toto ahtao Kanaā pona (Numeru 26). Ekarōko mana Izyraeu tō ytotoopōpyry poko Kate-Panea pona repe, yrome omōsaromepyra toh kynexine Kanaā pona. Tuhke jeimamyry taropose eya xine toytorykō poko. Mame toeporehkase toto tuna Joatão pūtokoxi, xixi tūtatoh wino. Moroto tōsesarise Izyraeu tō zokonaka, imehnō zokonaka tuna Joatão akuotyry se toh kynexine Ritonōpo nekarory pona tosarykōme.

Ekarōko Izyraeu tō enaromŷke ehtoh poko tupime toehse ahtao toytorykō poko. Tahxime toeramase toto Ritonōpo wino; Aomiry omipona pyra toehse toto, Moeze ekahmary se pyra toehse. Yrome Ritonōpo nymenekahpyryme Moeze kynexine Izyraeu tō aroneme. Ekarōko roropa anamonohpyra Ritonōpo ehtopōpyry poko, typoetory tō pyno toehtopōpyry poko roropa ajoajohpe toto ahtao ro.

Sero pape ao

Ypy Xinai rumekapitory 1.1—9.23
Xinai poe Moape pona 10.1—21.35
Moape po Izyraeu tomo 22.1—32.42
Ejitu poe Moape pona 33.1-49
Joatão akuohtoh 33.50—36.13

Ahno tuhke ehtoh kuhtopōpyry apitorymano

1 ¹Mame jeimamyry asakoro taropose ahtao, Izyraeu tō esyryhmatopōpyry poe Ejitu poe, nuno asakoro aehtoh po, ěmepyyry apitorymano, Ritonōpo tōturuse Moeze a ona Xinai po, tapyi pitiko Tymaro oturutoh tao. Ynara tykase ynororo:

²— Arão maro Izyraeu tō ikuhtoko, oxiekyrymākomo, itapyi taōkomo, enara. ³Orutua kō esety imerotoko 20me jeimamyry nae exiketomo, emero tuātase exiketomo, soutatume exiketomo. ⁴Tamuxime exiketō imenekako, toiro tuisame exikety toiro oxiekyrymākō wino ākorehmatohkōme. ⁵⁻¹⁶Ynara mā toto orutua komo, tyekyrykō tuisaryme exiketomo, ākorehmatohkōme:

Rupē tō tuisary Erisua, Seteua mūkuru.

Ximeão tō tuisary Serumieu, Zurisatai mūkuru.

Juta tō tuisary Nasō, Aminatape mūkuru.
 Isakaa tō tuisary Netaneu, Zuaa mūkuru.
 Zepurō tō tuisary Eriape, Herō mūkuru.
 Eparaī tō tuisary Erisama, Amiute mūkuru.
 Manase tō tuisary Kamarieu, Petasua mūkuru.
 Pējamī tō tuisary Apitā, Kiteoni mūkuru.
 Tā tō tuisary Aiezea, Amisatai mūkuru.
 Asea tō tuisary Pajieu, Okarā mūkuru.
 Kate tō tuisary Eriasape, Teueu mūkuru.
 Napatari tō tuisary Aira, Enā mūkuru.

Mokaro tymenekase tuisame toto ehtohme tyekyry tō akorehmaneme toto ehtohme Izyraeu tō rānao.

¹⁷⁻¹⁸Naeroro nuno asakoromā po, ěmepyr̃y apitorymā po Moeze a Arāo maro mokaro 12mākō maro, ahno imoihmākō taoximōnohpose toto, toto kuhtohme, oxiekyrymākō oximōme, tapyi taōkō oximōme, orutua kō, 20me jeimamyry nae exiketō esetykō merotohme. ¹⁹Moro sā tukuhse toh nexiase ona Xinai po, Ritonōpo omi poe Moeze a. ²⁰⁻⁴³Orutua kō 20me jeimamyry nae exiketō, soutatume exiketō esetykō tymerose oximaro tyekyry tō maro.

Osemazuhme Rupē tō, Jako mūkuru apitorymā tymerose. Atapona toto ehtoh tymerose:

Rupē tomo, 46.500.
 Ximeāo tomo, 59.300.
 Kate tomo, 45.650.
 Juta tomo, 74.600.
 Isakaa tomo, 54.400.
 Zepurō tomo, 57.400.
 Eparaī tomo, 40.500.
 Manase tomo, 32.200.
 Pējamī tomo, 35.400.
 Tā tomo, 62.700.
 Asea tomo, 41.500.
 Napatari tomo, 53.400.

⁴⁴⁻⁴⁶Orutua kō 20me jeimamyry nae exiketō, soutatume exiketō 603.550me nexiase.

Rewita tomo

⁴⁷Yrome rewita tō esetykō onymeropyra toh nexiase imehnō oxiekyry tō maro. ⁴⁸Ynara tykase Ritonōpo exiryke Moeze a:

⁴⁹— Orutua kō tuātase exiketō, soutatume exiketō kukuruhtao oya, rewita tō onukuhpyra exiko. ⁵⁰Yrome rewita tō tyripoko Ytapyī Kurā kurākananōme, imōkomory maro. Morohne aronanōme toto tyripoko, ipoko toto erohtohme Tapyi zomye toto osesaritohme. ⁵¹Ytotoh toehse ahtao rewita tō ymaro oturutoh kararahnōko mā toto. Toeporehkase awahtao xine osesaritoh pona Ytapyī amōko ropa rewita tō mana imehnō oehpyra ehtohme Ytapyī Kurā pūtokoxi aorikyrykōino. ⁵²Imehnō Izyraeu tō tehme exīko mā toto tosarykō po, kamisā risē pāteira pūto tyekyry tō maro. ⁵³Yrome rewita tō osesarīko mā toto ymaro oturutoh zomye eraseme,

imehnō rewita tō kara oehpyra ehtohme moro pūtokozi Izyraeu tō zehno jexiryino.

⁵⁴ Moro tyrise Izyraeu tomo a emero Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

Oxiekyrymākō esary poko osesariryhtao

2 ¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a Arão maro:

² — Osesariryhtao Izyraeu tomo a tykamisā, pāteira pūto exīko mā toto, oxiekyrymākō maro, tyekyry tō kamisā pāteira pūto. Osesarīko mā toto Ymaro Oturutoh Kurā zomye, atameke pohto ehtohme.

³⁻⁸ — Xixi tūtatoḥ wino mokaro Juta tō maro exiketō tosarykō rīko mā toto oximaro, tyekyry tō maro, Juta tō kamisā, pāteira pūto. Ynara mā toto tutuisarykō maro soutatu tō maro:

Juta tō soutatu tomo: 74.600 mākomo, tuisa Nasō maro, Aminatape mūkuru.

Isakaa tō soutatu tomo: 54.400 mākomo, tuisa Netaneu maro, Zuaa mūkuru.

Zepurō tō soutatu tomo: 57.400 mākomo, tuisa Eriape maro, Herō mūkuru.

⁹ — Juta tō maro ytoketō atapona 186.400me ytoytōko osemazuhme.

¹⁰⁻¹⁵ — Ikurenae ytoytoketō Rupē tō tykamisā, pāteira maro. Ynara mā toto tutuisarykō maro, soutatu tō maro:

Rupē tō soutatu tomo: 46.500 mākomo, tuisa Erisua maro, Seteua mūkuru.

Ximeão tō soutatu tomo: 59.300 mākomo, tuisa Serumieu maro, Zurisatai mūkuru.

Kate tō soutatu tomo: 45.650 mākomo, tuisa Eriasape maro, Teueu mūkuru.

¹⁶ — Rupē tō maro ytoketō atapona 151.450me ytoytōko okomino, Juta tō mykapo.

¹⁷ — Mame mokaro asakoro oximōmākō mykapo Ymaro Oturutoh arōko rewita tō mana. Oximaro ytōko mā toto atakenaka toehtopōpyrykō sā totypohse toto ahtao osesarise tykamisā, pāteira pūto.

¹⁸⁻²³ — Xixi omōtoḥ wino ytoytoketō Eparaī tō tykamisā, pāteira maro ynara mā toto tutuisarykō maro soutatu tō maro:

Eparaī tō soutatu tomo: 40.500 mākomo, tuisa Erisama maro, Amiute mūkuru.

Manase tō soutatu tomo: 32.200 mākomo, tuisa Kamarieu maro, Petasua mūkuru.

Pējamī tō soutatu tomo: 35.400 mākomo, tuisa Apitā maro, Kiteoni mūkuru.

²⁴ — Eparaī tō maro ytoketō atapona 108.100me ytoytōko oximōmākō oseruaome samo rewita tō mykapo.

²⁵⁻³⁰ — Inikahpoēkō ytoytoketō Tā tō tykamisā, pāteira maro ynara mā toto tutuisarykō maro soutatu tō maro:

Tā tō soutatu tomo: 62.700 mākomo, tuisa Aiezea maro, Amisatai mūkuru.

Asea tō soutatu tomo: 41.500 mākomo, tuisa Pajieu maro, Okarā mūkuru.

Napatari tō soutatu tomo: 53.400 mākomo, tuisa Aira maro, Enā mūkuru.

³¹ — Tā tō maro ytoketō atapona 157.600me toh nexiase. Etyhpyryme ytoytōko toh nexiase.

³² Atapona Izyraeu tō esetykō tymerose soutatu tōme: 603.550me nexiase.

³³ Ritonōpo omi poe Moeze a rewita tō onukuhpyra toh nexiase imehnō Izyraeu tō maro.

³⁴ Moro saaro Ritonōpo nyripohpyry Moeze a, moro tyrise Izyraeu tomo a emero. Tōsesarise toh nexiase tyekyry tō maro tykamisā, pāteira pūto. Mame toytoytose toto oximōme tyekyry tō maro.

Arāo mūkuru tomo

3 ¹Ynara Arāo poenō nexiase, Moeze poenō roropa tōturuse Ritonōpo ahtao Moeze maro ypy Xinai po. ²Arāo poenō esetykō ynara nexiase: Natape, apitorymano; ikapo Apiu te, Ereaza te, Itamaa, enara. ³Typopase toh nexiase, tymenekase roropa, oturuketye toto ehtohme Ritonōpo ēpataka. ⁴Yrome Natape tō Apiu maro toorihse ona Xinai po tynekarorykō ekaroryhtao Ritonōpo a apoto tyorō maro, Ritonōpo nyripohpyry apoto kurā maro pyra. Tumūkue pyra toh nexiase. Naeroro Ereaza tō, Itamaa roropa toerohse oturuketōme isene ro Arāo ahtao.

Rewita tō erohtopo

⁵Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō Moeze a:

⁶ — Rewita tō enehpoko ekarotohme oturukety Arāo a, ipoetoryme toto ehtohme akorehmatohme aerohtoh poko. ⁷Erohnōko mā toto ymaro Oturutoh poko te, oturuketō akorehmāko mā toto te, ahno emero akorehmāko roropa mā toto. ⁸Erohnōko mā toto Ytapyi mōkomory poko emero te, toerohtohkō poko roropa Izyraeu tō myakāme. ⁹Toiro rokē erohtoh ekarōko ase rewita tomo a: Arāo tō omipona toto ehtopo, ipoenō maro, ipakomotyā maro. ¹⁰Naeroro Arāo tō rokē ripōko mase ymaro oturuketōme, ipoenō maro ipakomotyā maro. Imepy orutua moro erohtoh poko tukuhse ahtao, mokyro tapiakasēme exīko aorihmapotohme.

¹¹Ynara tykase roropa Ritonōpo Moeze a:

¹²⁻¹³ — Rewita tō seromaroro ypoetoryme mā toto. Ejitu tō osemazuhme aenurutyā totapase ahtao ya, Izyraeu tō poenō, osemazuhme aenurutyā tapiakase ya ypoetoryme toto ehtohme, eky tō osemazuhme aenurutyā maro. Seromaroro Izyraeu tō osemazuhme aenurutyā myakāme rewita tō ypoetoryme mā toto. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Rewita tō tuhke ehtoh kuhtopōpyry

¹⁴Ona Xinai po Moeze a tōturuse Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, ynara tyripose eya: ¹⁵Rewita tō oxiekry tō esetykō imeroko, tapyi taōkōme, orutua kō emero, toiro nuno motye exiketomo. ¹⁶Naeroro toto tukuhse Moeze a Ritonōpo nyripohpyry omipona. ¹⁷Rewi tumūkue oseruao kynexine: Jeresō te, Koate te, Merari, enara. ¹⁸Jeresō mūkuru tō ynara kynexine: Ripani te, Ximei, enara. ¹⁹Koate mūkuru tō asakoropane kynexine: Anarāo te, Isara te, Eperō te, Uzieu, enara. ²⁰Merari tumūkue kynexine asakoro: Mari te, Muxi, enara. Mokaro rewita tō ekry tō tamurume toh kynexine.

²¹⁻²² Jeresō poe Ripani tō toehse, Ximei tō roropa. Mokaro ekyry tō orutua kō toiro nuno motye exiketō ynara nexiase: 7.500me. ²³ Mokaro esaryme nexiase Ritonōpo maro Oturutoh moino akoxi, xixi omōtoh wino. ²⁴ Eriasape, Raeu mūkuru mokaro tuisaryme nexiase. ²⁵ Mokaro Jeresō ekyry tō toerohse Ritonōpo Tapyi poko, moro Tapyi amotoh zao exikety te, Tapyi amotoh jarao exikety roropa te, kamisa tō poko omōtoh kyryry roropa, ²⁶ kamisa tō poko zara ehpikuroko exikety Tapyi Kurā zomye, apoto apō maro te, kamisa tō poko roropa omōtoh kyryry zara pona te, eary tō poko roropa.

²⁷ Koate ekyry tō ynara nexiase: Anarāo tomo te, Isara tō maro te, Eperō tō maro te, Uzieu tō maro, enara. ²⁸ Mokaro tuhke exiry, orutua kō rokene, toiro nuno motye exiketō ynara toh nexiase: 8.600me. Ritonōpo maro Oturutoh poko toerohse toh nexiase. ²⁹ Mokaro ekyry tō, koatita tō esary nexiase Tapyi Kurā poe ikurenae. ³⁰ Mokaro tuisary Erisapā, Uzieu mūkuru nexiase. ³¹ Mokaro toerohse Ritonōpo omihpyry ē poko, meza poko, wyi apony te, saerehkatoh apony te, apoto apō tomo, oturuketō kyryry erohtohme Osa Kurā tao te, kamisa poko Osa Kurā Kuhse omōtoh kyryry. Morohne emero poko toerohse toh nexiase.

³² Mokaro rewita tuisary tō tuisaryme nexiase Ereaza, Arāo mūkuru. Mokaro erohketō Ritonōpo maro Oturutoh tao, Osa Kurā tao, tuisaryme nexiase.

³³ Merari ekyry tō ynara nexiase: Mari tomo te, Muxi tomo, enara. ³⁴ Mokaro tuhke ehtoh, orutua kō rokene, toiro nuno motye exiketō ynara nexiase: 6.200me. ³⁵ Merari ekyry tō tuisary: Zurieu, Apiiau mūkuru nexiase. Mokaro esary nexiase Tapyi Kurā poe inikahpozakoxi. ³⁶ Toerohse toh nexiase Tapyi Kurā kyryry wewe risē poko: tapua tomo te, itarany tomo te, xikihme exiketomo te, apō tomo te, erohtoh kyryry emero poko. ³⁷ Toerohse roropa toto xikihme exiketō poko zara po, Tapyi zomye, apō tō poko, inepuru tomo te, eary tomo, enara.

³⁸ Moeze tō esary nexiase Tapyi Kurā ēpataka, Arāo tō maro, imūkuru tō maro, xixi tūtatoh wino. Toerohse toto Osa Kurā tao Izyraeu tō akorehmary poko. Yrome imep̄y mokaro erohtoh poko tukupse ahtao, mokyro tapiakasēme exīko totapasēme ehtohme.

³⁹ Ritonōpo nyripohpyry omipona Moeze nexiase Arāo maro. Rewita tō esetykō tymerose eya xine, orutua kō emero toiro nuno motye exiketomo; 22.000me toh nexiase.

Izyraeu tō tymyakāmase rewita tomo a

⁴⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Izyraeu tō osemazuhme aenurutyā esetykō imeroko, orutua komo, toiro nuno motye exiketomo, ypoetoryme toto exiryke emero. ⁴¹ Yrome mokaro myakamāko ase rewita tō ke, ypoetoryme toto ehtohme. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Rewita tō eky tō tyriko roropa imehnō Izyraeu tō eky tō osemazuhme aenurutyā myakāme.

⁴² Ritonōpo omi poe Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenurutyā tymerose Moeze a. ⁴³ Mokaro toiro nuno motye exiketō atapona: 22.273me nexiase.

⁴⁴ Moromeīpo ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁴⁵— Rewita tō tyriko mokaro Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenurutyā myakāme, rewita tō eky tō roropa tyriko imehnō Izyraeu tō eky tō myakāme. Moxiā rewita tō ypoetoryme mā toto. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. ⁴⁶Yrome Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenuruhpyryme exiketō rewita tō motye mā toto, 273me. Morara exiryke mokaro poko epehmāko mase. ⁴⁷⁻⁴⁸5me parata epehmāko mase toiro ahno poko. Moro tineru ekaroko Arāo tomo a imūkuru tō maro.

⁴⁹Naeroro moro tineru tapoise Moeze a. ⁵⁰15,5 kirume parata, ⁵¹moro tokarose eya Arāo tomo a imūkuru tō maro, Ritonōpo nyripohpyry ae ro eya.

Koatita tō erohtopo

4 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²— Rewita tō, koatita tō ikuhko, oxiekyryme exiketomo, jūkō tapyī taōkomo, enara. ³Orutua kō esety imeroko 30me jeimamyry nae exiketomo, 50me jeimamyry ehtoh pona erohtohme Ytapyī Kurā poko. ⁴Koatita tō erohtoh Ytapyī tao ynara mana: ykyryry tō kurā kuhse pyno exiko mā toto.

⁵— Atapyīkō tymyhpokase ahtao atakimatohme Arāo tō ytōko imūkuru tō maro Ytapyī taka, kamisa tyhwyme exikety apoīko mā toto jomihpyry ē ēpataka exikety. Moro kamisa ke Jomihpyry ē zōtōko mā toto. ⁶Mame moro pona āty rīko mā toto onokyro pihpyry risē kurano. Mame moro pona kamisa rīko mā toto ezuezumano. Moromeīpo mara tō rīko mā toto parihmā tō aka, kaxo epurume.

⁷— Kamisa ezuezumā rīko roropa mā toto meza pona, wyi apō pona tynekaroryme tokarosēme aexityā Ritonōpo a. Moro pona paratu tōkehko tyriko mā toto: tijera tō ixtaratu ē maro te, kopu tomo te, uwa eukuru jehnahpyry ē tomo, enara. Moro po pāo jūme exikehpyra exīko mana.

⁸Moromeīpo moro pona kamisa kamiraramā rīko mā toto. Moro kamisa po āty rīko mā toto onokyro pihpyry kurā risemy. Moromeīpo mara tō rīko mā toto epurume parihmā tō meza kyryry aka.

⁹— Mame kamisa ezuezumā apoīko mā toto, saerehkatoh apō zōtōko mā toto nāparina tō maro, jahpi te, mauru panō tō sahkatohme, nāparina aryry te, ezechkatoh tonomo te, azeite ē tomo, enara. ¹⁰Moromeīpo morohne emero jōtōko mā toto onokyro pihpyry kurā risē ke mara tō pona tyritohme arotohme. ¹¹Apoto apō uuru risē pona kamisa ezuezumā rīko mā toto. Mame moro pona āty rīko mā toto onokyro pihpyry kurā risemy. Moromeīpo mara tō rīko mā toto epurume parihmā tō aka, apoto apō kyryry aka. ¹²Mame Osa Kurā kyryry tō emero apoīko mā toto, jōtotohme kamisa ezuezumā ke. Mame morohne zōtōko onokyro pihpyry kurā risē ao tyritohme mara tō pona arotohme.

¹³— Mame oruno oūko mā toto apoto apō poe, epona kamisa kamiraramā ritohme. ¹⁴Moro pona apoto apō poko erohtoh kyryry kehko tyriko mā toto: apoto ē tomo te, kaafu tomo te, pa tomo, paxiha tomo, enara. Morohne pona āty rīko mā toto onokyro pihpyry kurā risemy. Mame mara tō rīko mā toto parihmā tō aka, apoto apō epurume. ¹⁵Atapyīkō tykararahse ahtao atakimatohme, Koate poenō oehnōko mā toto Ritonōpo mōkomory kurā arotohme tōtyhkase Arāo tō ahtao rokē Tapyi Kurā jōtory poko imōkomory maro emero. Koate ekyry tō morohne kurā anapopyra tyripoko toto aorikyrykōino.

— Morohne tyripoko Koate tomo a Tapyi Kurā esyryhmatoh toehse ahtao.

¹⁶— Ereaa, oturukety Arão mükuru, moro Tapyi Kurā poko erohketō esēme exīko mana, azeite esēme roropa nāparina eukuru te, ixtaratu esēme, tiriiku tōkehko esēme, ahno nekarotyā Ritonōpo a te, azeite esēme roropa ipopatohme, emero Tapyi Kurā tao exiketomo tokarose ahtao Ritonōpo a.

¹⁷Ynara tykase Ritonōpo Moeze a Arão maro:

¹⁸— Koate ekryy tō anaarihmapopyra ehtoko ¹⁹ameke pyra aepyrykōke ykryry tō kurā pona. Mokaro orikyrykōino Arão tō omōnōko mā toto imūkurukō maro Tapyi Kurā taka zurutohme eya xine oty ritohme te, oty arotohme, enara. ²⁰Yrome koatita tō omōsaromepyra mā toto osenuhmatohme morohne kurā jōtoryhtao Arão tomo a aorikyrykōino.

Jeresō tō erohtopo

²¹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²²— Jeresō ekryy tō ikuhko, oxiekyryme exiketomo te, tumykō tapyī taōkomo roropa. ²³Toto esetykō imeroko orutua kō 30me jeimamyry nae exiketōme ahtao 50me jeimamyry ehtoh pona erohtohme Tapyi Kurā tao Ritonōpo maro Oturutoh tao. ²⁴Jeresō ekryy tō erohnōko mā toto Ritonōpo Tapyī tao, imōkomory arory poko, enara. ²⁵Moro Tapyi arōko mā toto, Tapyi amotoh zao exikety te, jarao exikety roropa te, amotoh onokyro pihpyry kurā risemy te, tyhwyme exikety kamisa risē roropa omōtohy kyryry. ²⁶Tyhwyme exiketō kamisa risē roropa zara po te, tyhwyme exikety kamisa omōtohy kyryry zara pona Tapyi zomye, apoto apō maro te, eary tō roropa te, erohtoh kyryry emero roropa. ²⁷Jeresō ekryy tō erohtoh emero, mōkomo arory poko te, toerokurukō poko roropa emero riko mā toto Arão tō omipona imūkuru tō maro. Tyripōko mā toto morohne arory poko eya xine. ²⁸Morohne mā Jeresō ekryy tō erohtoh moro Tapyi Kurā tao. Moro erohtoh esēme exīko Itamaa, oturukety Arão mükuru.

Merari ekryy tō erohtopo

²⁹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Merari ekryy tō ikuhko, jūkō tapyī taōkomo te, oxiekyryme exiketomo, ³⁰orutua kō esety imeroko emero 30me jeimamyry nae exiketō 50me jeimamyry ehtoh pona, toto erohtohme Ritonōpo Tapyī Kurā tao. ³¹Ynara arōko mā toto toerohtoh poko Tapyi Kurā poko: wewe risē kehko, tapua tomo te, xikihme exiketō inepurume exiketomo, Tapyi apō tō roropa; ³²xikihme exiketō zara po, Tapyi zomye exiketō te, apō tomo te, xikihme exiketomo te, eary tomo te, mōkomo roropa emero erohtoh kyryry. Pape imeroko ekarotohme emero erohketomo a ikryry tō emero anaropotyā eya. ³³Morohne mā Merari ekryy tō erohtohme mana Tapyi Kurā poko. Moro erohtoh esēme Itamaa exīko mana, oturukety Arão mükuru.

Rewita tō kuhtopōpyry Moeze a

³⁴⁻⁴⁸Morame Ritonōpo nyripohpyry omi poe rewita tō tukuhse Moeze a Arão maro, Izyraeu tō tuisaryme toexirykōke. Oseruao oxiekyry tō tukuhse eya xine: Koate tomo te, Jeresō tomo te, Merari tomo, enara. Jūkō tapyī taōkō tukuhse eya xine. Orutua kō esety tymerose eya xine 30me jeimamyry nae

exiketō 50me jeimamyry ehtoh pona, erohtohme Tapyi Kurā poko. Ynara tuhke toto ehtoh nexiase:

Koatita tomo: 2.750 mākomo.

Jeresonita tomo: 2.630 mākomo.

Merarita tomo: 3.200 mākomo.

Atapona: 8.580 mākomo.

⁴⁹Mokaro orutua kō esety tymerose pape pokona Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a. Mame erohtoh tokarose Moeze a mokaro a emero imōkomory waro toto ehtohme, arothohme. Morohne tyrise Moeze a Ritonōpo nyripohpyry omipona.

Ahno nuriame exiketomo

5 ¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²— Oturuko Izyraeu tomo a tyrohsē hpe exiketō ipihpyry poko aropotohme tosarykō poe te, kunu hpe exiketomo, munu hpe exiketō roropa te, nuriame exiketō roropa ekepyry tapose exiryke eya. ³Mokaro aropoko oesarykō poe moino akoxi oesarykō nuriame onyripyra toto ehtohme, moroto jesaryme exiryke ypoetory tō maro.

⁴Morohne tyrise Izyraeu tomo a, Ritonōpo omipona; mokaro taropose eya xine tosarykō poe.

Azahkuru toehetopōpyry epehmary ropa

⁵Ynara tykase ropa Ritonōpo Moeze a:

⁶— Oturuko Izyraeu tomo a, ynara kaxiko eya xine: azahkuru toehse awahtao xine imep̄y poko, Ritonōpo zamaro pyra mase, iirypyryme mase. ⁷Naeroro oorypyry ekaroko Ritonōpo a. Mame moro epehmāko ropa mase imotye roropa 20%me mokyro a. ⁸Yrome mokyro toorihse ahtao itapyī taōkō pyra ahtao roropa moro tineru ekaroko Ritonōpo a, oturukety kyryryme ehtohme. Moro epehpyry maro okyno ekarōko mana etapatohme tynekaroryme Ritonōpo a tyrypyry korokapotohme. ⁹Morarama ahno nekarotyā Ritonōpo a oturuketō kyryryme exīko mokyro a tokarose ahtao. ¹⁰Oturuketō emero ahno nekarohpyry apoiko mā toto tykyryryme tokarose ahtao eya xine.

Typyty zumoxike inio ahtao

¹¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹²— Oturuko Izyraeu tomo a, ynara kaxiko eya xine: Typye orutua ahtao, mame ipyty imep̄y poko toehse ahtao, ¹³imep̄y orutua maro iirypyryme toehse ynororo. Yrome inio zuaro pyra onenepyra imehnō exiryke; ¹⁴otarama typyty poko zumoxike toehse inio. Imep̄y maro pyra ipyty ahtao ro ¹⁵ipyty enehpoko inio a oturukety ēpataka inekarory maro, toiro kirume sewata tapose aexihpyry maro. Azeite onyrippyra exiko oturukety a moro sewata pona ixtaratu onyrippyra exiko roropa, zae ehtoh enetupuhpotohme moro ekaroryke eya.

¹⁶— Mokyro nohpo arōko oturukety apoto apō ēpataka, Ritonōpo ēpataka.

¹⁷Tuna kurā arykāko mana ē aka, orino risē aka, nono pixo rīko roropa mana Tapyi Kurā poe moro tuna kuaka. ¹⁸Mame mokyro nohpo xikihme ro apoto

apõ ĕpataka, zūsety myhpokāko mana, moro sewata ekarōko mana emary aka, moro tuna itunety nono maro apoīko oturukety mana, popyra ehtoh enehpotopo.

¹⁹— Mame ynara āko oturukety nohpo a: “Ajojhe pyra imehnō poko pyra awahtao towomasēme exīko mase, sero tuna oryhmara mana. ²⁰Yrome imepỹ poko toehse awahtao iirypyryme mase ²¹ah Ritonōpo awānohno oekyry tō rānao. Ah omone nakyhno. Ah awakuru tyaose nexino. ²²Sero tuna tōse ahtao oya awakuru tyaosēme exīko, omone akyhnōko mana.” Mame nohpo ynara āko: “Aō, ah Ritonōpo morohne sã nyripono!”

²³— Mame okyno pihpyry pona moro popyra tyriptomoh imerōko oturukety mana. Moro omi kurikāko mana moro tuna kuaka. ²⁴Imeīpo moro tuna itunety ĕnōko nohpo mana. Sam āko nohpo mana zuakuru ao. ²⁵Yrome moro tuna onēpopyra ro ahtao moro sewata apoīko ropa oturukety mana nohpo emary poe, anỹtohme Ritonōpo ĕpataka, apoto apō pona tyritohme. ²⁶Tomary ao sewata apoīko mana jahkatohme apoto apō po. Mame etyhporyme moro tuna ĕpōko mana nohpo a. ²⁷Imepỹ poko toehse ynororo ahtao sam kamexipōko moro tuna mana. Zuakuru tyaosēme exīko mana. Imone akyhnōko mana. “Popyra mokyro mana,” āko mā jekyry tō ipoko. ²⁸Yrome imehnō poko exipitopyra ynororo ahtao jetū pyra exīko mana. Poetoēme exīko ro mana.

²⁹— Moro Ritonōpo nyripohpyry zumoxike ehtoh poko, orutua pyty tynio kuroko imepỹ poko toehse ahtao te, ³⁰zumoxike toehse orutua ahtao. Mame typyty arōko mana Ritonōpo ĕpataka oturukety a morohne ritohme eya. ³¹Mame mokyro inio ehxiropyra exīko mana. Yrome ipyty imepỹ poko toehse ahtao tuānohsēme exīko mana.

Ritonōpo nyripohpyry nazireume ehtoh poko

6 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²— Oturuko Izyraeu tomo a. Ynara kaxiko eya xine: orutua komo, nohpo tō roropa, osekarory se awahtao xine Ritonōpo a nazireume ehtohme, tapiakase oehtohme, Ritonōpo omipona ehtoh poko rokē oehtohme yronymyryme, ³uwa eukuru jehnahpyry onēpyra ehtoko. Uwa eukuru onēpyra, uwa epery onenahpyra, uwa asarananohpohpyry tō roropa onenahpyra ehtoko. ⁴Nazireume awahtao xine uwa epery tōkehko onenahpyra ehtoko, ipuhturu te, ipihpyry roropa onenahpyra exīko matose.

⁵— Tapiakase awahtao nazireume oūsety onysahkara exiko, osetypokara exiko roropa. Tōtyhkase awahtao rokē nazireume oehtoh poko morohne riko ropa mase, oūsety sahkāko. ⁶⁻⁷Oūsety onysahkara ehtoh enetupuhpotohme mana āpiakatopōpyry poko Ritonōpo omiry omipona rokē oehtohme. Morara exiryke tomeseke exiko nuriame pyra oehtohme Ritonōpo a, aorikyhpory ekepyry pūto pyra exiko: omy ekepyryme ahtao ro te, asa ekepyryme ahtao ro, ākorō ekepyryme ahtao, orui roropa te, ooryxiry ekepyryme ahtao roropa, enara. ⁸Nazireume awahtao tapiakase mase Ritonōpo Oesē omiry omipona rokē oehtohme.

⁹— Imepỹ orikyryhtao mōtoino rokē opūto, nuriame oūsety toehse ahtao moro pokoino nazireume oexiryke, ynara tyriko mase: 7me ĕmepyyry taropose ahtao oūsety sahkāko mase, osetypokāko roropa mase ekurikatohme ropa

nuriame pyra oehtohme ropa. ¹⁰Yrokokoro, ĕmepýry 8mā po parutopuru asakoro enehnōko mase moro pyra ahtao utuku poenō asakoro enehnōko mase oturukety a Ritonōpo Tapyĩ omōtoh taka. ¹¹Toiro zahkāko oturukety mana tynekaroryme iirypyry ehepyryme, zakorō zahkāko mana tytororo okurākatoh ehepyryme, nuriame toehse oexiryke, ekepyry pūto awahtao. Moro ĕmepýry ae ro oūsety ekarōko ropa mase Ritonōpo a. ¹²Osekarōko ropa mase Ritonōpo Oesemy a, nazireume, Ritonōpo omiry omipona rokē oehtohme. Moro ĕmepýry tō apitoryme nazireume oehtopōpyry onukuhpyra exīko matose oūsety nuriame toehse exiryke tokarose ahtao Ritonōpo a. Ikuhpitōko ropa mase. Mame oorypyry korokapotohme ropa, kaneru mūkuru enehnōko mase toiro jeimamyry exikety, onekaroryme Ritonōpo a.

¹³— Ynyripohpyry sero Nazireume ehtoh poko, tōtyhkase ahtao ynara tyrīko: ytōko mase Ymaro Oturutoh omōtoh taka ¹⁴okyno tō oseruao ahmitara exiketō ekarōko mase Ritonōpo Oesēkomo a: toiro kaneru mūkuru toiro jeimamyry exikety zahkatohme tytororo te, toiro kaneru toiro jeimamyry exikety zahkatohme oorypyry korokapotohme te, toiro kaneru onekaroryme osepeme ehtohme. ¹⁵Pāo tō enehnōko roropa mase ruto pehme, tyrise pāo porutatoh maro pyra: pāo tō topuxixime exiketō tiriiku risē azeite maro te, pāo tō pitiko pipahme exiketomo azeite pitiko epona te, tiriiku tōkehko maro, uwa eukuru jehnahpyry maro, enara.

¹⁶— Morohne emero arōko oturukety Ritonōpo ĕpataka. Moroto okyno zahkāko mana tynekaroryme iirypyry korokatohme, zakorō roropa zahkatohme tytororo. ¹⁷Kaneru zahkāko roropa mana tynekaroryme Ritonōpo a osepeme ehtohme, tynekarory ekarōko roropa mana, pāo tō ruto pehme, tyrise pāo porutatoh maro pyra. Tiriiku tōkehko ekarōko roropa mana tynekaroryme, uwa eukuru jehnahpyry maro. ¹⁸Ritonōpo Tapyĩ omōtoh tao mokyro nazireume exikety tūsety sahkāko mana. Tūsety apoīko mana tyritohme apoto htaka tynekarory zahkatoh taka osepeme ehtohme.

¹⁹— Mame kaneru zokonaka tupuruse ahtao moro tōsē apoīko, zokonaka, oturukety mana nazireume exikety emary aka tyritohme, pāo asakoro maro ruto poe, toiro zumono, toiro zumōkara, enara. (Moro tyrise mokyro nazireume exikety zūsety tysahkase ahtao.) ²⁰Moromeīpo mokyro oturukety morohne ekarōko mana tynekaroryme kurā Ritonōpo a. Mokarohne kurā tokarosēme exīko oturukety zohme kaneru puropuru maro, ipety maro oturukety zohme, Ritonōpo nyripohpyry ae ro. Moromeīpo mokyro nazireume exikety uwa eukuru jehnahpyry ĕnōko mana ise tahtao.

²¹— Moro Ritonōpo nyripohpyryme mana nazireume toexiry se exikety poko Ritonōpo Tosē omiry omipona rokē toehtohme. Yrome tōmiry totapose ahtao nazireu a imepỹ kyryry ekarory poko morohne maro, ah mokyro tōmihpyry omipona nexino.

Kure ahno tyripory oturukety a

²²Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²³— Oturuko Arāo tomo a, imūkuru tō maro kure rokē Izyraeu tō ripotohme ynara samo:

²⁴“Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a, oewomarykō se ase roropa eya.

²⁵Kure ehtoh oya ekaropōko ase Ritonōpo a, awānohpopyra xine roropa ase eya.

²⁶ Nupunato oeneporykō se ase Ritonōpo a, opyno xine aehtohme, osepeme oehtohkōme imehnō maro, emero.”

²⁷ Ynara tykase Ritonōpo:

— Moro sã Arão tō, imūkuru tō maro kure rokē Izyraeu tō ripōko mǎ toto ya. Mame kure rokē toto rīko ase.

Oxiekyry tō tuisary tō nekarotyamo

7 ¹ Morarame tōtyhkase Moeze ahtao Ritonōpo Tapyī riry poko, Ritonōpo Tapyīme Kurā typopase eya, Tapyi mōkomory maro, apoto apō mōkomory maro. Morohne tapiakase eya Ritonōpo poko rokē ehtohme. ² Mame oxiekyrymākō tuisary tomo a, tamuximehxō toexirykōke, Moeze akorehmaneme roropa toh nexiase tyekyry tō kuhtopōpyry poko, ³ tynekarorykō tonehse Ritonōpo Tosēkomo a: 6me kahosa tomo, pui tō maro 12me. Asakoro tuisa tō a toiro kahosa tokarose, toiro tuisa a toiro pui tokarose roropa. Morohne emero tyrise eya xine Tapyi ēpataka. ⁴ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁵ — Kahosa tō apoiko pui tō maro erohtohme Tapyi poko. Morohne ekaroko rewita tomo a toto akorehmatohme toerohtohkō poko.

⁶ Naeroro rewita tomo a moro kahosa tō tokarose Moeze a, pui tō maro. ⁷ Jeresō pakomotyamo a asakoro kahosa tō tokarose eya 4me pui tō maro mokaro erohtoh pokoino. ⁸ Merari pakomotyamo a, toto erohtoh pokoino, 4me kahosa tō tokarose Moeze a 8me pui tō maro. Mokaro erohtoh esēme Itamaa nexiase, oturukety Arão mūkuru. ⁹ Yrome Koate pakomotyamo a morohne onekaropyra Moeze nexiase, Ritonōpo mōkomory kurā toto motary tō po rokē tupuimaposē exiryke Ritonōpo omi poe.

¹⁰ Tuisa tomo a tynekarorykō tonehse oseahmatohme, apoto apō ekarory poko Ritonōpo a ikyryryme kurano. Morohne enepyry se toehse toto ahtao apoto apō pona, ¹¹ ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Kaxiko eya xine 12me toto exiryke 12me ěmepyry ae tynekarory tō enehnōko mǎ toto. Atakenaka toiro ěmepyry ae toiro tuisa tynekarory enehnōko mana moro apoto apō apiakaryme ykyryryme kurano.

¹²⁻⁸³ Ynara tynekarory tonehse eya xine atakenaka:

Ěmepyry apitorymǎ po Juta tō tuisary Nasō, Aminatape mūkuru.

2mǎ po Isakaa tō tuisary Netaneu, Zuaa mūkuru.

3mǎ po Zepurō tō tuisary Eriape, Herō mūkuru.

4mǎ po Rupē tō tuisary Erisua, Seteua mūkuru.

5mǎ po Ximeão tō tuisary Serumieu, Zurisatai mūkuru.

6mǎ po Kate tō tuisary Eriasape, Teueu mūkuru.

7mǎ po Eparaī tō tuisary Erisama, Amiute mūkuru.

8mǎ po Manase tō tuisary Kamarieu, Petasua mūkuru.

9mǎ po Pējamī tō tuisary Apitā, Kiteoni mūkuru.

10mǎ po Tā tō tuisary Aiezea, Amisatai mūkuru.

11mǎ po Asea tō tuisary Pajieu, Okarā mūkuru.

12mǎ po Napatari tō tuisary Aira, Enā mūkuru.

Mokaro nekarotyā oxisā kehko nexiase: toiro paratu parata risemy 1,5 kirume; toiro paxiha parata risemy 800 karamame; tuisa konōto kuhtoh ae ro. (Moro paratu, paxiha roropa tonehse eya xine pehme tiriiku ke azeite

maro, tynekaroryme) te, paratu uuru risemy 115 karamame ixtaratu ke pehme te, toiro pui mükuru te, toiro kaneru te, toiro kaneru mükuru 1 anome exikety zahkatohme apoto apō po te, toiro poti zahkatohme iirypyry korokapotohme te; osepeme, 2me pui tomo, 5me kaneru tomo, 5me poti tomo te, 5me kaneru mükuru tomo toiro jeimamyry nae exiketomo.

⁸⁴⁻⁸⁵ Atapona Izyraeu tō tuisary tō nekarohpyry moro apoto apō apiakary poko Ritonōpo nyriophpyry poko ynara nexiase: 12me paratu tomo parata risemy te, 12me paxiha tō parata risemy te, atapona omoxinety 27,5 kirume nexiase; ⁸⁶ 12me paratu tō uuru risemy, omoxinety 1 kiru 380 karamame (Moro paratu tō pehme kehko nexiase ixtaratu ke); ⁸⁷ tynekarorykō zahkatohme tytororo: 12me kaneru tomo te, 12me kaneru mükuru tō 1 anome exiketomo te, tiriiku tōkehko maro moro tynekarorykō maro ehtohme; iirypyry korokapotohme, 12me poti tomo te, ⁸⁸ tynekarorykō osepeme ehtohme, 24me pui tomo te, 60me kaneru tomo, 60me poti tomo te, 60me kaneru mükuru tō toiro jeimamyry nae exiketomo, enara.

⁸⁹ Mame tomōse Moeze ahtao Ritonōpo maro Oturutoh taka, oturuse Ritonōpo maro, Ritonōpo omiry totase eya. Oturūko nexiase, aomihpyry ē apuru poe, mokaro kerupī tō rānae. (Moro sã tōturuse Ritonōpo Moeze maro.)

Nāparina tō riry poko

8 ¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

² — Arão zuruko moro 7me nāparina tō riryhtao saerehkatoh apō pona, tyripoko saerehkatohme moro apō wapokoxi.

³ Moro tyrise Arão a, aomiry omipona, nāparina tō tyrise eya saerehkatohme moro zuapokoxi. ⁴ Moro nāparina apō tyrise nexiase emero uurume tapitapise Ritonōpo nenepohpyry sã Moeze a.

Rewita tō apiakatopōpyry toerohtoh poko toehtohkōme

⁵ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁶ — Rewita tō apiakako imehnō Izyraeu tō winoino toto kurākatohme. ⁷ Toto kurākatohme tuna pitiko emako toto pona, zūsety emero isahkako toto zoko poko te, zupōkō ikurikapoko roropa. Moro ke tukurākasēme exīko mā toto, nuriame pyra. ⁸ Mame pui mükuru apoīko mā toto, tiriiku kurā maro, azeite maro. Imepy pui mükuru apoīko mase onekaroryme oorypyrykō korokapotohme. ⁹ Mame Izyraeu tō emero oximōme enehpōko mase, rewita tō ripōko mase Tapyi Kurā ēpataka. ¹⁰ Mame Izyraeu tō tomarykō rīko mā toto rewita tō zupuhpyry pona. ¹¹ Mokaro rewita tō apiakāko Arão mana toto ekarotohme ya, Izyraeu tō nekaroryme kurano. Ahtao rewita tō exīko mā toto ypoetoryme. ¹² Tomarykō rīko rewita tō mana mokaro pui asakoro zupuhpyry pona. Toiro tokarosēme exīko iirypyry korokapotohme, zakorony tyahkasēme exīko tytororo rewita tō kurākatohme.

¹³ Rewita tō apiakako onekarorykōme kurā ya. Mame Arão tomo imükuru tō maro toto tuisaryme exīko mā toto. ¹⁴ Rewita tō apiakako imehnō Izyraeu tō winoino, ypoetoryme toto ehtohme. ¹⁵ Moromeīpo rewita tō tukurākase ahtao te, tapiakase roropa toto ahtao ypoetoryme kurā omōnōko mā toto erohtohme ymaro oturutoh taka. ¹⁶ Tapiakase toh nexiase imehnō Izyraeu

tō winoino ypoetoryme toto ehtohme Izyraeu tō mükuru tō osemazuhme aenurutyā myakāme. Ypoetoryme mā toto. ¹⁷Ejitu tō mükuru tō osemazuhme aenurutyā totapase ahtao ya, Izyraeu tō mükuru tō osemazuhme aenurutyā emero tapyi tao tapiakase ya ypoetoryme toto ehtohme, eky tō osemazuhme aenurutyā maro. ¹⁸Rewita tō tapoise ya Izyraeu tō mükuru tō osemazuhme aenurutyā myakāme. ¹⁹Seromaroro rewita tō ekarōko ase Arão tomo a imükuru tō maro Izyraeu tō nekaroryme aerohtohme Ytapyi tao Izyraeu tō akorehmatohme iirypyrykō korokapotohme te, toto ewomatohme roropa popyra ehtoh oehpyra ehtohme toto wānohtohme Osa Kurā pütokoxi aeypyrykohtao.

²⁰Naeroro Ritonōpo nyripohpyry Moeze a rewita tō poko, emero tyrise Moeze a te, Arão a te, Izyraeu tō maro rewita tomo a. ²¹Toekurākase toh nexiase rewita tomo, tupōkō tukurikase roropa eya xine. Mame toto tapiakase Arão a tynekaroryme kurā Ritonōpo a, okyno tō tyahkase Arão a iirypyrykō korokapotohme. ²²Ritonōpo nyripohpyry Moeze a rewita tō poko, emero tyrise eya xine Ritonōpo omihpyry omipona. Moro sã tymenekase rewita tomo aerohtohme Tapyi Kurā tao, Arão tō poetoryme imükuru tō maro.

²³Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²⁴— Ynara tyripōko ase rewita tomo a: 25me jeimamyry nae toto ahtao erohpitōko mā toto Ytapyi Kurā tao, ²⁵50me jeimamyry nae ahtao toerohtoh rumekāko mā toto. ²⁶Moromeīpo 50me jeimamyry motye toto ahtao tope tō akorehmāko ro mā toto toerohtoh poko Tapyi Kurā tao. Yrome tuisame pyra exīko mā toto moro erohtoh poko. Moro sã rewita tō erohtoh apiakāko mase toto erohtohme.

Oseahmatoh Paxikoa 2mano

9 ¹Morarama jeimamyry 2mā po Izyraeu tō ytotoöpopyry poe Ejitu nonory poe, nuno apitorymā po Ritonōpo tōturuse Moeze maro ona Xinai po. Ynara tykase:

²⁻³— Ėmepyyry 14mā po sero nuno po, kohmāsasaka ahtao, otuhtoh konōto “Epozakuroko” tyripoko Izyraeu tomo a ynyripohpyry ae ro moro poko.

⁴Naeroro Epozakuroko Paxikoa otuhtoh tyripōse Moeze a Izyraeu tomo a. ⁵Ėmepyyry 14mā po, nuno apitorymā po oseahmatoh tyrise Izyraeu tomo a kohmāsasaka ahtao, ona Xinai po. Emoro tyrise Izyraeu tomo a Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

⁶Yrome orutua kō nexiase nuriame, aorikyhyppy ekepyry tapose eya xine exiryke. Naeroro Paxikoa poko ehsaromepyra toh nexiase moro ae. Toytose toto oturuse Moeze a, Arão maro. ⁷Ynara tykase toh:

— Nuriame ynanase aorikyhyppy ekepyry tapose exiryke yna a. Ajohpe pyra, ynanekarory onekarosaromepyra ynanae Ritonōpo a imehnō Izyraeu tō maro moro Ėmepyyry po, onymenakahpyry po?

⁸Mame tozuhse toto Moeze a. Ynara tykase:

— Apoaporo, oturūko ase Ritonōpo a zuaro jehtohme, oty ripōko ynororo oya xine.

⁹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹⁰— Ynara kaxiko Izyraeu tomo a: nuriame toehse awahtao xine opoenomo te, apakomotyā roropa nuriame toehse ahtao ahno ekepyry tapose exiryke

eya te, moe ynororo ahtao roropa te, mya ayatoryhtao roropa, moro toehse ahtao otuhnōko ro mā toto Paxikoa poko, Ritonōpo eahmaryme. ¹¹Toiro nuno eraximako. Moromeīpo Paxikoa oseahmāko matose, ĕmepýry 14mā po, nuno 2mā po, kohmāsasaka ahtao. Mame moro poko awahtao xine okyno ōnōko matose wyi maro, iporutato maro pyra exikety ke, otyro ary itunety maro. ¹²Tōsē akoīpyry onukurākara ehtoko yrokokoro pona, okyno zehpyry onyhtakara ehtoko roropa. Moro Paxikoa tyritoko ynyriphpyry ae ro. ¹³Yrome ynara toehse ahtao, ahno nuriame pyra ahtao, mya ytoytopyra ynororo ahtao, Paxikoa otuhtoh onyripyra ahtao, mokyro aropōko matose owinoino xine, tynekarory onenehpyra exiryke ya zae ekarotoh po toehse ahtao. Tuānohsēme exīko mokyro mana iirypyry emetakame.

¹⁴— Imepý nonory poe exikety, tosa ke toehse exikety amaro xine, tōtukuru se ynororo ahtao Paxikoa poko amaro xine, ynyriphpyry omipona exīko mana moro poko. Moro saaro matose imepý nonory poe aehtyā samo, ynyriphpyry omipona ehtoko.

Akurū Tapyi Kurā epoe

(Exutu 40.34-38)

¹⁵Mame Ritonōpo Tapyī tyrikehse ahtao akurū toehse epozakoxi. Tykohmāse ahtao moro akurū apoto sā nexiase ĕmepýry pona. ¹⁶Moraramē kokoro rokē moro sā nexiase tōmehse ahtao akurume nexiase Tapyi epoe, koko apoto sā nexiase. ¹⁷Tōnuhse moro akurū ahtao Tapyi poe Izýraeu tō toytopytose. Mame totypohse akurū ahtao moroto tōsesarise toh nexiase. ¹⁸Toytopytose toto, totypohse roropa toto Ritonōpo nyriphpyry omipona. Mame tehme toh nexiase moroto, moro akurū tehme ahtao Tapyi epoe. ¹⁹Okynahxo Tapyi epoe akurū ahtao, Ritonōpo omipona Izýraeu tō nexiase. Ytopyra toh nexiase moro poe. ²⁰Toitoine moro akurū okynā nexiase Tapyi epoe tuhke pyra ĕmepýry pona. Moraramē tehme toh nexiase te, toytose ropa toh nexiase Ritonōpo omiry omipona. ²¹Toitoine moro akurū okynā pyra nexiase Tapyi epoe, kokonie pukuro poe ĕmepýry pona yrokokoro. Tōnuhse ahtao ĕmepýryme ahtao toytopytose toto. Tahxime tōnuhse akurū ahtao, saereme ahtao te, tykohmāse ahtao roropa toytopytose toto. ²²Yrome totypohse akurū ahtao Tapyi epoe asakoro ĕmepýry te, nuno tytororo te, jeimamyry porehme, totypohse pixo moro akurū ahtao, Izýraeu tō roropa tehme toh nexiase. Ytoytopyra toh nexiase. Yrome tōnuhse yroro ahtao ytōko toh nexiase. ²³Ritonōpo nyriphpyry ae ro totypohse toh nexiase, toytose roropa toh nexiase. Ritonōpo nyriphpyry Moeze a moro omipona Izýraeu tō nexiase toto.

Rue tō asakoro parata risemy

10 ¹Ritonōpo Izýraeu tō Esē ynara tykase Moeze a:
²— Rue asakoro tyriko parata apimyhpyry risemy. Moro rue tō ke ahno kohmāko mase oximōtohme te, toto kohmāko ropa mase esyryhmatohme. ³Asakoro rue totose ahtao ahno emero oximōnōko mā toto amaro Tapyi Kurā omōtoh taka. ⁴Yrome toiro rokē rue totose ahtao, oxiekyrymākō tuisary tō rokē oximōnōko mā toto amaro. ⁵Rue tō totose ahtao mytyhse samo, jamihme sā roropa oxiekyrymākō, tosa ke exiketō xixi

tütatoh wino ytopitōko mā toto. ⁶Mame rue tō totose ropa ahtao mytyhse samo jamihme sã roropa oxiekyrymākō, tosake ikurenae exiketō ytopitōko mā toto. Enetupuhtohme toytorykō poko moro rue etory mytyhse sã exīko, jamihme sã roropa; ⁷yrome ahno emero kohmatohme oximōme rue tō etōko okynahme samo. ⁸Oturuketō moro rue etoneme exīko mā toto, Arão poenomo, ipakomotyã roropa.

— Ynara tyripōko ase oya xine, Izyraeu tomo, jūme omipona oehtohkōme. ⁹Amarokō ōsetaparykohtao ononorykō po, Ōsewomarykō poko oepetōkara winoino sero rue tō etotoko etonatoh poko. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo ākorehmatoryko ase, oepetōkara poremākatohme. ¹⁰Ātākyemarykohtao roropa, Nuno Kasenato poko ōseahmarykohtao, tyorō otuhtoh roropa riryhtao oya xine, rue tō etotoko onekarorykō zahkaryhtao tytororo apoto apō po te, osepeme ehtoh zahkaryhtao roropa oya xine. Mame ākorehmatoryko ase, ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Izyraeu tō ytotoṗyry ona Xinai poe

¹¹Mame jeimamyry 2me aehtoh po Ejitu rumekatoṗyry poe, ěmepyry 2me aehtoh po, nuno 2me aehtoh po, akurū tōnuhse Tapyi Kurā poe. ¹²Moro ae Izyraeu tō toytotitose ona Xinai poe. Mame moro akurū totypohse ona Parā po.

¹³Moro saaro, toytotitose toto apitoryme samo, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a. ¹⁴Osemazuhme toytose Juta kamisã pãteira maro ytoytoketomo oxikone, oxiekyrymākomo. Ituisarykō nexiase Nasō, Aminatape mūkuru. ¹⁵Netaneu, Zuaa mūkuru, Isakaa ekery tō tuisaryme nexiase; ¹⁶Eriape, Herō mūkuru, Zepurō ekery tō tuisaryme nexiase.

¹⁷Mame Tapyi Kurā tymyhpokase. Rewita tomo, Jeresō ekery tomo, Merari ekery tō maro toytotitose toto Tapyi arory poko.

¹⁸Mokaro mykapo Rupē tō kamisã pãteira maro ytoytoketō toytose, oxiekyry tō oxikone. Ituisarykō Erisua nexiase, Seteua mūkuru. ¹⁹Serumieu, Zurisatai mūkuru, Ximeão ekery tō tuisaryme nexiase. ²⁰Eriasape, Teueu mūkuru, Kate ekery tō tuisaryme nexiase.

²¹Moromeīpo rewita tō, Koate ekery tō toytose, Tapyi Kurā mōkomory kurā arōko toh nexiase. Mame toeporehkase toto ahtao osa kasenato pona, moro Tapyi Kurā tamose nexiase.

²²Mame Eparāi tō kamisã pãteira maro exiketō toytose oxiekyrymākō oximōme tutuisarykō maro, Erisama, Amiute mūkuru. ²³Kamarieu, Petasua mūkuru, Manase ekery tō tuisaryme nexiase. ²⁴Apitā, Kiteoni mūkuru, Pējami ekery tō tuisaryme nexiase.

²⁵Moromeīpo etyhypryme Tā tō kamisã pãteira maro exiketō toytose oxiekyrymākō oxikone tutuisarykō maro Aiezea, Amisatai mūkuru. ²⁶Pajieu, Okarā mūkuru, Asea ekery tō tuisaryme nexiase. ²⁷Aira, Enā mūkuru, Napatari ekery tō tuisaryme nexiase. ²⁸Moro sã Izyraeu tō atakenaka toytotitose toto, oxiekyrymākō oxikone.

Hopape, Moeze akono

²⁹Mame ynara tykase Moeze tokono a, Hopape a, Jetoro mūkuru, Mitīā pono:

— Ytōko ynanase Ritonōpo nekarory pona. Inetapohpyry ae kure rokē Izyraeu tō rīko mana tymōkomoke itamurume toto ehtohme. Naeroro yna maro eropa, Ritonōpo a yna riryhtao kure, kure orīko roropa ynanase.

³⁰Ynara tykase Hopape:

— Arypyra. Ytōko ropa ase jesaka ropa, wekyry tomo a.

³¹— Ajohpāme sā morara kara exiko, tykase Moeze. — Sero ona emero waro mase. Osa tō kurā waro roropa mase yna osesaritohme; yna aroneme exiko. ³²Yna maro oytoryhtao Ritonōpo nekarory yna a apiakāko ynanase zokonaka okyryryme ehtohme.

Typoetory arōko Ritonōpo mana

³³Morarama toytose Izyraeu tō ahtao Xinai poe, Ritonōpo ypy poe, toytose toto oseruao ėmepyyr ae. Ritonōpo omihpyry ė aronanō toytose osemazuhme osa menekatohme osesaritohme. ³⁴Toytose toto ahtao Ritonōpo akurū mokaro epoe nexiase saereme ahtao.

³⁵Tahxime Ritonōpo omihpyry ė taropitose ahtao ynara tykase Moeze: “Ritonōpo, yna Esemy owōko! Sapararahme oepetōkara aropoko! Ah ozehno exiketō nepā toto oĕpatae oytoryhtao.” ³⁶Mame totypohse Ritonōpo omihpyry ė ahtao, ynara tykase Moeze: “Osehko ropa, Ritonōpo yna Esemy, tuhke miumākō Izyraeu tomo a.”

Tykerekeremase toto Tapera po

11 ¹Mame toetuarimarykō poko tykerekeremase Ritonōpo eya xine. Aomirykō etaryke tyya, tohne toehse Ritonōpo nexiase. Apoto tomapose eya toto pona. Moro apoto a tyahkase mokaro rānao, toitoine tyahkase toh nexiase tosarykō etyhyry po. ²Kui tykase toto, tykohtase Moeze a takorehmapotohkōme; tōturuse Moeze ahtao Ritonōpo a, apoto tozehse. ³Moroto tosehapse eya xine Taperame, moroto apoto tonehpose Ritonōpo a exiryke toto rānaka.

Moeze akorehmananomo, 70mākomo

⁴Izyraeu tō maro imehnō nonory pōkō nexiase, ytōko imaro xine. Tōsē poko typhenetase toh nexiase. Izyraeu tō maro tykerekeremapitose, ynara tykase toto tyxitarykōme:

— Tōsē sehxo ynanano! ⁵Ejitu po kana nae sexiataose tuhke, tuesapare sexiataose kana ke, topehke pyra roropa nexiase. Omuhpe sytatose pepino poko te, merāo roropa te, otyro ary te, sepora tomo te, ariu roropa! ⁶Yrome seromaroro tapotūkehse sytatose. Tonahsē pyra toehse sytatose, manā rokē nae kokoro rokene!

⁷(Manā ipuhturu pitiko sā nexiase karimutume, sewemehme sā pitiko. ⁸⁻⁹Toepukase koko ahtao konopo samo. Yrokokoro pakeimo ahno toytose moro wyi panō apoise tytapyikō zomye. Moro manā tapose eya xine ako aka te, moiĵo aka roropa. Mame tahnose eya xine oripo ao te, wyi panō pipahme exikety tyrise roropa eya xine, kure nexiase pāo samo tupuruse ahtao azeite maro.)

¹⁰Mame mokaro xitary totase Moeze a. Emero tapyī taōkō tyxitase tytapyī omōtoħ tao. Tohne toehse Ritonōpo, Moeze roropa torekohmase. ¹¹Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

— Oty katohme popyra jyriko mah sero samo? Oty katoh torekozmase mahno ypoko? Oty katohme sero erohtoh tupimā mekarose ya mokaro emero arory poko? ¹²Mokaro onyripyra exiase, toto enurumaponeme pyra roropa exiase. Oty katoh suhsu ekaroneme jyripoko mah, syhryme mokaro arotohme poeto pisarara samo mya moro nono pona, onekarory eya xine omihpyry ae ro itamuru tomo a? ¹³Otokoino tōsē apoiko hano ekarotohme mokaro zohme? Ya oehnoko mā toto tyxitarykōme, tōsē ekaropoko mā toto. ¹⁴Ywy toiroro mokaro emero onypnanohsaromepyra ase, omoxihxo mā toto ya! ¹⁵Sero sā jyriyhtao oya ypyno exiko kuetapako jūme rokene! Azamaro jahtao ypyno exiko sam kakehtohme ya!

¹⁶Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— 70me orutua kō imenekako, zae exiketomo, tuisame exiketomo ahno neneryme, enehtohme ya, Tapyi Kurā taka. Amaro xikihme toto tyripoko. ¹⁷Mame yhtōko ase oturuse amaro moroto. Juzenu, ynekarohpyry oya apoiko ase zokonaka ekarotohme eya xine. Mame ākorehmāko mā toto oerohtoh poko ahno pyno oexiry poko, toiroro pyra oehtohme mokaro arory poko oya. ¹⁸Seromaroro ynara kaxiko ahno a: “Atapiakatoko oorypyrykō winoino nuriame pyra oehtohkōme kokoro. Tōsē ōnōko matose. Oxitarykō totase Ritonōpo a ynara kary maro: ‘Tōsē poko penetāko ynanase, Ejitu po kure nexiase.’ Naeroro tōsē ekarōko oya xine mana. Otuhnōko matose. ¹⁹Tōsē ōnōko matose toiro ėmepyyry ae rokē pyra, 2me rokē pyra, 5me pyra, 10me pyra te, 20me pyra. ²⁰Yrome toiro nuno pune tōsē ōnōko matose, tūtatoh pona oeunarykō ae, ise pyra oehtohkō pona. Moro sā exiko Ritonōpo se pyra toehse oexirykōke, arānao xine jahtao. Tykerekeremase roropa oya xine: ‘Oty katohme Ejitu turumekase kyia xine? Kurehxo exiry moroto ro kuahtao xine,’ āko.”

²¹Ynara tykase Moeze:

— 600 miume orutua kō arōko ase. Mokaro zoh ekarōko mah, tōsē ōtohme eya xine nuno pune? ²²Kaneru tō tuhke, pui tō tuhkākō maro totapasēme exiko nae toto pune ehtohme? Kana tō emero tuna konōto kuao tanysēme exiko nae mokaro zohme?

²³Moeze tozuhse Ritonōpo a. Ynara tykase:

— Yjamitunuru ipune pyra toehse nahe? Seromaroro ynyriy enēko mase jomihpyry ae ro, “Naary!” kara oehtohme.

²⁴Mame Moeze tutūtase Ritonōpo omihpyry ekarotohme ahno a. 70me orutua kō, tuisamehxo exiketō tonehpose eya Tapyi Kurā zomye. ²⁵Mame Ritonōpo tyhtose akurū ao oturuse eya. Tuzenu tapoise eya tynekarohpyry Moeze a zokonaka ekarotohme mokaro 70mākomo a. Tuzenu tokarose ahtao Ritonōpo a eya xine, tōturupitose toto opore urutō kō samo, Ritonōpo omiry ekaroryme axītao rokene.

²⁶Yrome asakoro orutua kō mokaro maro pyra toh nexiase. Tytapyikō pūto nexiase toto. Toiro esety Eutate nexiase, zakorō Metate nexiase. Ritonōpo Zuzenu toehse ahtao toto pona opore tōturupitose toto urutō kō samo. ²⁷Moro eneryke tururume toytose nuasemano ekarotohme Eutate tō poko Metate maro, toto otururu poko urutō kō samo tytapyikō pūto.

²⁸Mame Jozue, Num mūkuru, moino ro Moeze akorehmaneme exikety, ynara tykase:

— Moeze, jesemy, moro sã kamexipoppyra exiko mokaro a!

²⁹Ynara tykase Moeze:

— Oty katohme torëtyke mahno? Tuisame jehtoh poko jewomary se hma? Kurehxo ya exiry Ritonôpo poetory tõ emero urutõme toto ahtao, Ritonôpo Zuzenu tokarose roropa ahtao eya xine! ³⁰Mame toytose ropa Moeze tomo mokaro 70mākō maro, Izyraeu tõ tuisary tõ maro tosaka xine ropa.

Aramixi tõ enehpotopōpyry Ritonôpo a

³¹Mame tyryrykane tonehpose Ritonôpo a tuna konõto wino. Moro tyryrykane a aramixi tõ tonehse tuhke mokaro tapyi tõ zomye. Mokaro ke nono pehme toehse. Tõnuhse toto ahtao toiro meturume toytose toto nono epozakuroko. ³²Naeroro tykohmāse toto aramixi apoiry poko, tõmehse roropa toto, tykohmāse ropa toto mokaro apoiry poko eya xine; tuhke tapoise eya xine, toiro ahno ahtao miu kirume sã tapoise eya. Mame xixi aka mokaro pū tyrise eya xine anorytohme. ³³Itamurume tõsē nae ro ahtao mokaro zehno toehse Ritonôpo. Tyrohsē ke tuānohse toto eya, tuhkākō toorihse. ³⁴Morara exiryke moroto tosehpase eya xine Kiporote-Ataawa, ynara katohme “Penetaketō Zonētopōpyry”; moroto tõsē poko ipenetatyā ekepyry tonēse exiryke.

³⁵Moromei̯po Izyraeu tõ toytose Hazerote pona osesarise.

Miriā wānohtopōpyry

12 ¹Mame Moeze tykerekereemase Miriā tomo a Arão maro, tyyptase Moeze exiryke nohpo, Etiopia pō maro. ²Ynara tykase toto:

— Ritonôpo tõturuse Moeze ae rokē pyra. Tõturuse roropa ynororo kymoro ae.

Mame mokaro otururu totase Ritonôpo a. ³(Moeze epyrypara ipunaka, imehñō motye imehxo toexiry poko epyrypara nexiase.)

⁴Ynara tykase Ritonôpo Moeze tomo a, Arão maro, Miriā maro:

— Osehtoko, amarokō oseruao, ymaro oturutoh taka! Naeroro toytose toto.

⁵Tyhtose Ritonôpo akurū ao Tapyi omōtoht taka. Mame Arão tykohmase eya Miriā maro. Toeporehkase toto ahtao, ⁶ynara tykase Ritonôpo:

— Seromaroro, etatoko ke jotururu oya xine. Urutõ tõ nae ahtao arānao xine osenepōko ase eya xine enepotoh ae te, oturūko ase roropa toto maro aosenetykō ae. ⁷Yrome ypoetory Moeze maro moro sã pyra mana, tymenekase ya ynororo ypoetory tõ emero esēme ehtohme. ⁸Naeroro imaro oturūko ase osēpataka, tophome, tupimākō ke pyra, enetupuhpotoh ke pyra; tonese roropa ywy eya! Oty katohme zuno pyra hmatokene ypoetory Moeze kerekeremary poko oya xine?

⁹Mame toytose Ritonôpo tohne mokaro poko. ¹⁰Moro akurū toytose ahtao Tapyi epoe axī Miriā pihpyry tyrohsē hpe toehse, karimutume akurū samo. Arão a tonese Miriā, tyrohsemyimo hpe rahkene. ¹¹Ynara tykase Arão Moeze a:

— Ajohpame sã tuisa, yna onuānohpoppyra exiko azahkuru yna ehtoh poko, ajoajohpe toehse yna exiryke. ¹²Ajohpame sã poeto aepukahpyry sã Miriā onyripopyra exiko, zokonaka tonahkase aexihpyry sã aenururuhtao.

¹³Naeroro ynara tõturuse Moeze Ritonôpo a:

— Ritonōpo ajohpāme sã ikurākako ropa!

¹⁴Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Jumy ituh tykase ahtao ēmyty pona, toehxirose ynororo exiry 7me ēmepyry. Naeroro ah ynororo taroposēme nexino owinoino xine 7me ēmepyry. Imeīpo enehko ropa.

¹⁵Mame 7me ēmepyry taropose Miriā a ameke tapyi tō wino. Tehme rokē toh nexiase mokyro enehtoh ropa pona itapyī taka ropa.

¹⁶Moromeīpo toytose toto Hazerote poe ona Parā pona osesarise.

Nono enenanō 12mākomo

(Teuteronomiu 1.19-33)

13 ¹Ritonōpo Izyraeu tō Esē ynara tykase Moeze a:

²— Orutua kō aropoko Kanaā nonory enetohme, moro nono ekarōko ase Izyraeu tomo a. Toiro orutua imenekako tuisame exikety Jako poenomotyā punero.

³Ona Parā poe mokaro tonyohse Moeze a nono enetohme Ritonōpo Tosēkō nyriphopyry ae ro. Tuisame toh nexiase Izyraeu tō oxiekyrymākō tuisaryme

⁴⁻¹⁵Ynara toh nexiase:

Rupē tō tuisary Samua, Zakua mūkuru.

Ximeāo tō tuisary Sapate, Hori mūkuru.

Juta tō tuisary Karepe, Jepone mūkuru.

Isakaa tō tuisary Ikau, Joze mūkuru.

Eparaī tō tuisary Ozeja, Num mūkuru.

Pējamī tō tuisary Pauti, Rapu mūkuru.

Zepurō tō tuisary Katieu, Soti mūkuru.

Manase tō tuisary Kati, Suxi mūkuru.

Tā tō tuisary Amieu, Kemari mūkuru.

Asea tō tuisary Setua, Mikaeu mūkuru.

Napatari tō tuisary Napi, Wopixi mūkuru.

Kate tō tuisary Keueu, Maki mūkuru.

¹⁶Moro sã mokaro orutua kō esety nexiase. Mokaro tonyohse Moeze a nono enetohme. Ozeja, Num mūkuru esety tymyakāmase eya Jozueme.

¹⁷Mokaro tonyohse ahtao Moeze a nono enetohme ynara tykase eya xine:

— Ytotoko inikahpozakoxi nono ikurenāe poro, onuhtohme ypy tō poro.

¹⁸Enetoko kure moro nono ehtoh poko. Ahno, moro nono pōkō enetoko: jamihme toh nae? jamihme pyra? tuhke nae? tuhke pyra? ¹⁹Enetoko roropa moro nono: otyro zamaro nae? Otyro zamaro pyra nae? pata tō enetoko: apuru tō nae? aryppya nae? ²⁰Nono enetoko ropa, oty sã nae? Kure arykatohme? Popyra? Wewe tō roropa enetoko. Orēpyra ehtoko otyro epery enehtatoko roropa moro poe (Uwa epery tō toehse ehtoh exipitōko nexiase).

²¹Naeroro mokaro orutua kō toytose toh nexiase nono enese ona Zim poe inikahpozakoxi Reope pona, onuhtoh Hamate pūtokoxi. ²²Toytose toto nono ikurenāe poro Eperō pona. Moroto anakī tō nexiase ahno konōto pakomotyamo: Aimā te, Sesai te, Taumai, enara. (Eperō pata tyrise kynexine osemazuhme, okomino 7me jeimamyry taropose ahtao pata Zoā tyrise Ejitu po.) ²³Moromeīpo toeporehkase toto jakanahmā Exikou pona. Moroto uwa amoriry tysahkase eya xine uwa epery tō maro zumo, omoxihxo, asakoro

orutua kō se nexiase ipuimatohme tyhwyme mara poko. Imehnō epery tō tarose roropa eya xine: romā tomo, fiku tomo, enara. ²⁴(Moroto tosehapse eya xine Jakanahmā Exikoume, uwa amoriry konōto tysahkase moroto exiryke eya xine.)

²⁵Morarama moro nono tonese ahtao eya xine 40me ěmepyr̃y ae, ²⁶toytose ropa toto. Tooehse ropa toto Kate pona, ona tonorē Parā pona. Moroto Moeze nexiase, Arāo maro, Izyraeu tō maro emero. Tōturuse toto imaro xine tynenehpyrykō poko. Moro epery tōkehko tonepose eya xine, tynenehpyrykō moro nono poe. ²⁷Ynara tykase toto Moeze a:

— Ynanytoase moro nono pona yna aropotopōpyry ae ro oya. Ajohpe pyra, otyro zamaro moro nono mana, kure kuhse mana. Seny otyro epery kehko. ²⁸Yrome moro pōkō jamihme mā toto, ipatarykō zumo mana, tapuruse roropa. Moro motye roropa ahno konōto pakomotyā ynanenease moroto. ²⁹Amarekita tō moroto nono ikurenae po. Heteu tō ypy tō po mā toto, jepuseu tō maro te, amoreu tō maro. Kanaā pōkō tuna konōto Metiteraneu pūto mā toto, tuna Joatāo ehpiō po roropa.

³⁰Mame Moeze tykerekerehase toto a yrome toto tymynyhpākapose Karepe a ynara karyke:

— Ehmaropa etonatohme seromaroro moro nono pōkō poremākatohme. Jamihme sytatose, orēpyra exīko sytatose!

³¹Yrome imehnō mokaro imaro aytotyā ynara tykase:

— Arypyra. Osetapasaromepyra sytatose mokaro maro, jamihmehxo mā toto, kymotye xine.

³²Moro ke ajohpe omi tokarose eya xine Izyraeu tomo a moro nono poko tynenehpyrykō poko. Ynara tykase toto:

— Moro nono pōkō osenahkako mā toto. Mosahxo roropa moro pōkō tonese yna a. ³³Moroto ahno konōto ynanenease roropa, Anake pakomotyamo. Mokaro pūto taparara sã ynanexiase yna a. Eya xine roropa taparara sã rokē ynanexiase.

Ajoajohpe Izyraeu tō ehtopōpyry poko

14 ¹Mame tyxitarykō poko kui kary poko roropa tōmehse toh nexiase. ²Moeze tō tykerekerehase nexiase Arāo maro. Ynara tykase toto:

— Kurehxo exiry toorihse kuahtao xine Ejitu po, sero ona tonorē po roropa!

³Oty katohme kymarokō tonehse xiaro Ritonōpo Kuesēkomo a sero nono pona? Orihnōko sytatose osetapary poko, kypyxiākō kypoeno roropa apoīko imehnō mana typoetory tōme. Kurehxo exiry Ejitu pona kytorykō ropa.

⁴Ynara tykase toto oseya xine:

— Imep̃y tuisa symenekatone Ejitu pona kytotohkōme ropa!

⁵Mame tosekumuru po typorohse Moeze tomo, Arāo maro tōmytykō nono pokoxi imoihmākō ěpataka. ⁶Jozue a, Num mūkuru, Karepe a roropa, Jepone mūkuru tupōkō tyxihkase toemynyhmarykō enetupuhpotohme. Tuisa tō nexiase asakoro, nono enese aytotyamo. ⁷Tōturuse toto imoihmākomo a. Ynara tykase toto:

— Moro nono, ynanenehpyry kure kuhse mana. ⁸Ritonōpo Kuesēkō kuakorehmarykohtao, kuarotor̃yko mana moro nono pona. Moro ekarōko kyya xine mana kuesarykōme, nono kurano, otyro zamaro exikety. ⁹Yrome

Ritonôpo onurumekara ehtoko, moro nono pōkō zuno pyra ehtoko. Toto poreməkăpōko sytatose. Tupime pyra exīko mana Ritonôpo kymaro xine exiryke. Mokaro neponāmarykō pake typoreməkase eya. Towomaneke pyra toehse mokaro mana; naeroro enaromyra ehtoko, tykase Karepe, Jozue maro.

¹⁰Imoihmākō emero toto etapary se toh nexiase topu ke. Yrome ezuru jamihmā tonese eya xine emero, Ritonôpo Tapyī epoe.

Moeze otururu Ritonôpo a ahno pynanohtohme

¹¹Ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Otara ahtao jurumekakehnōko moxiā nae? Otara ahtao jenetupuhpitōko toh nae, tuhke yjमितunuru enepoase eya xine? ¹²Tyrohsē enehpōko ase mokaro enahkapotohme. Yrome opoenō, apakomotyā roropa riko ase imoihme, mokaro motye; jamihme roropa, mokaro motye.

¹³Yrome Ritonôpo tozuhse Moeze a, ynara tykase ynororo:

— Ajमितunuru ke moxiā menehpoase Ejitu poe. Ejitu pōkō zuaro toehse ahtao onyryry poko moxiamo a, ¹⁴moro ekarōko mā toto sero nono pōkomo a. Tuaro toehse mā toto omoro, Ritonôpo, opoetory tō rānao oexiry poko, osenepōko mase eya xine akurū ao tyhtose awahtao yna epoe. Zuaro roropa mā toto oytory poko osemazuhme akurū ao saereme ahtao, apoto ao, xikihme exikety ao tykohmāse ahtao. ¹⁵Opoetory tō etaparyhtao oya, moro ekarory etāko imehnō nonory pōkomo. Mame ynara āko mā toto: ¹⁶Typoetory tō totapase eya ona po, toto anarosaromepyra toexiryke moro nono pona, sero nono ekarōko ase oya xine oesarykōme, kaxīpo. ¹⁷Seromaroro, Ritonôpo, ajohpāme sã ajमितunuru enepoko onetapohpyry ae ro ynara karyhtao: ¹⁸“Ywy, Ritonôpo, penekhepyra ase, imehnō pynanohnōko ase; popyra toto ehtoh korokāko ase, iirypyry roropa. Yrome iirypyrymākō onyripyra ase zae ehtoh poko exiketō samo. Popyra exiketō rypyry epehmapōko ase imūkuru tomo a, ipakomotyamo a, imūkuru tō pakomotyamo a roropa, asakoropane zumakahpōkomo a.” ¹⁹Naeroro seromaroro, Ritonôpo, sero ahno rypyry ikorokako imehnō pyno exikehpyra oexiryke, onyrihpyry sã Ejitu poe tarona.

²⁰Ynara tykase Ritonôpo:

— Onekarophpyry ae ro iirypyrykō korokāko ase. ²¹Yrome isene jexiryke, taro jexiryke roropa amaro, imehxo jehtoh sero nono pehkaryke, jomiry etapōko ase: ²²mokaro orutua kō emero eporehkara mā toto moro nono pona. Ysaerehkatoh tonese eya xine, yjमितunuru roropa Ejitu po ona po roropa repe. Yrome jukukuase toto 10me, penekhepyra jexiry tukuhse eya xine, jomiry omipona se pyra toexirykōke. ²³Jūme mokaro omōpyra exīko mā toto moro nono pona, moro ekarōko ase, katopōpyry atamurukomo a. Mokaro emero jurumekahpōkō moro nono onenepyra ekurehnōko mā toto. ²⁴Yrome ypoetory Karepe tyoro sã tuzenuke mana emero rokē sã pyra. Anamonohpyra jomiry omipona toehse mā ynororo. Naeroro moro pata pona tyripōko ase, inenehpyry pona. Ipakomotyā roropa ripōko ase moro nono esēme. ²⁵Seromaroro amarekita tō moroto mā toto, kananeu tō maro jakanahmā tō po; Naeroro kokoro ytotoko ropa ona tonorē pona ropa, tuna Akapa etonie ropa.

Typoetory tō wānohtopōpyry Ritonôpo a

²⁶Ritonôpo, toto Esē ynara tykase Moeze tomo a Arāo maro:

²⁷— Ykerekematopöpyry Izyraeu tomo a totase ya. Penekehnôko ase mokaro, popyra exiketô ykerekeremary poko. ²⁸Ynara kaxiko eya xine: “Jomiry etapôko ase oya xine, onekaropohpyrykô ya ekarôko ase oya xine. Ywy, Ritonôpo, oturuno. ²⁹Orihnôko matose, oekepyry tō sapararahme exîko mǎ toto ona po. Tykerekerebase ywy oya xine. Naeroro amarokô emero 20me jeimamyry motye exiketô omöpyra matose moro nono pona. ³⁰Jomihpyry totapose ya moro nono ekarory poko oya xine oesarykôme. Yrome amarokô emero omöpyra matose moro nono pona. Karepe rokê Jepone mükuru, Jozue maro, Num mükuru ytôko mǎ toto moro nono pona. ³¹Omükuru tō tapoisême exîko imehnô poetoryme mekarootase. Yrome mokaro omükuru tō arôko ase moro nono pona, ise pyra oehtopöpyrykô pona, moroto toto esaryme exîko mana. ³²Yrome amarokô orihnôko matose, oekepyrykô taro exîko sero ona po. ³³Taro omükuru tō ytoytôko mǎ toto 40me jeimamyry. Tamonohse oya xine, naeroro sam âko matose, amarokô emero oorihthokô ponâmero taro. ³⁴40me jeimamyry aröpoko matose oetuarimarykô poko oorypyrykô pokoino. 40me êmepyy maropootase moro nono enery poko oya xine. Naeroro toiro êmepyy ahtao toiro jeimamyry etuarimâko matose. Zuario exîko matose ymaro osepeme pyra oehtohkô poko. ³⁵Jomiry etapôko ase oya xine, popyra exiketomo, oximôme jurumekary se exiketomo: amarokô emero orihnôko matose, tonahkasême exîko matose sero ona tonorê po. Ywy, Ritonôpo oturuno.”

³⁶⁻³⁷Mokaro orutua kô, Moeze naropotyâ moro nono enese, ajohpe töturuse moro poko imoihmâkomo a. Morara exiryke tykerekerebase toto Ritonôpo netaryme Moeze poko. Naeroro tyrohsê tonehpose Ritonôpo a kure pyra toto ehtohme, toorihse roropa toto. ³⁸Mokaro 12mâkô, nono enese aytotyâ wino, Jozue rokê Karepe maro tōxinamase isene ro.

Izyraeu tō typoremākase

(Teuteroniu 1.41-46)

³⁹Mame Ritonôpo omiry tokarose ahtao Moeze a Izyraeu tō netaryme tǎkye pyra toehse toh nexiase ipunaka. ⁴⁰Yrokokoro pakeimo toytopytose toto somokyhmǎ pona, ynara karyke:

— Seromaroro ehmaropa Ritonôpo nekarohpyry pona. Ajohpe pyra iirypyryme sexiataose.

⁴¹Yrome ynara tykase Moeze:

— Naeroro oty katohme aomiry omipona se pyra hmatou? Orênôko matose. ⁴²Ytopyra ehtoko moro somokyhmǎ pona. Ritonôpo amaro xine pyra mana. Oepetôkara oporemâkapôko mǎ toto. ⁴³Amarekita tō moroto mǎ toto, kananeu tō maro etonatohme amaro xine, oetapatohkôme. Ritonôpo amaro xine pyra mana, turumekase ynororo oya xine exiryke.

⁴⁴Yrome putupyrahme sǎ toytose toto ypy tō pona; Ritonôpo omihpyry ê ytopyra nexiase. Moeze roropa ytopyra nexiase. ⁴⁵Mame Amarekita tō kananeu tō roropa moro ypy tō pōkô osetapano poko toh nexiase. Izyraeu tō typoremākase eya xine. Tokahmase toto eya xine Horoma pona.

Ritonôpo nyripohpyry ahno nekarory tō poko

15 ¹Mame Ritonôpo töturuse Moeze a:

²— Ynara tyripôko mase, sero omipona Izyraeu tō ehtohme toeporehkase awahtao xine moro nono pona, ynekarory pona oesarykôme.

³Okyno enepiryhtao oya xine onekaroryme Ritonôpo a: pui orutua te, kaneru te, poti ahtao, mokyro ekarôko mase: jahkatohme tytororo apoto apô po te, otarame ômihippy omipona oehtohme te, otarame mokyro ekarory se rokê oexiryke te, otarame oseahmatoh po onekaroryme mana. Typoxine mokaro exiko mâ toto Ritonôpo a. ⁴⁻⁵Mame kaneru enepiryhtao oya jahkatohme onekaroryme Ritonôpo a, poti enepiryhtao roropa, mokyro maro tiriiku enehko toiro kirume, azeite maro 1 riturume, uwa eukuru jehnahpyry maro 1 riturume. ⁶Toiro kaneru maro onekaroryme tiriiku enehko 2 kirume otoxie azeite maro $1\frac{1}{4}$ rituru te, ⁷uwa eukuru jehnahpyry $1\frac{1}{4}$ riturume roropa. Morohne typoxine exiko mana Ritonôpo a. ⁸Pui mûkuru ekaroryhtao jahkatohme onekaroryme Ritonôpo a te, ômihippy omipona oehtohme te, osepeme ehtohme, ⁹imaro tiriiku enehtoko 3 kirume tapose aexihpyry kurano otoxie azeite maro $1\frac{3}{4}$ riturume ¹⁰moro maro roropa uwa eukuru jehnahpyry $1\frac{3}{4}$ riturume. Moro tyahkase ahtao typoxine exiko mana Ritonôpo a, Oesêkomo.

¹¹Moro sâ tyrîko matose pui orutua maro te, kaneru orutua maro te, kaneru mûkuru maro te, poti mûkuru maro, enara. ¹²Toiro okyno motye ekaroryhtao oya xine onekarorykôme, imaro xine itamurumehxo tiriiku tôkehko enehnôko matose tuhke mokaro ehtoh samo. ¹³Izyraeu tō emero moro sâ tyrîko mâ toto tynekarorykô enepiryhtao jahkatohme, typoxine ehtohme Ritonôpo a. ¹⁴Moro saaro imehnô nonory pôkô amaro xine exiketô asâ xine tyrîko mâ toto tynekarorykô enepiryhtao, tiriiku tôkehko maro, typoxine exikety Ritonôpo a. ¹⁵Ynyriphopyry omipona tyrîko mâ mokaro, asâ xine, imepÿ nono poe aehtyamo, amaro xine exiketomo. Toiro jomihpyry mana eya xine, oya xine roropa jûme etyorômara mana, opoenô poenomo a roropa. Ritonôpo a oxisâ matose mokaro maro; ¹⁶moro ynyriphopyry omipona oehtohkôme mana, mokaro roropa, asâ xine.

¹⁷Ritonôpo, Izyraeu tō Esê tōturuse ropa Moeze a: ¹⁸Tynyriphopyry tokarose eya aomipona Izyraeu tō ehtohme toeporehkase toto ahtao moro nono pona, inekarory eya xine esarykôme. ¹⁹Morarama tonahsê enapiryhtao oya xine, moroto toehse aexihpyry, zokonaka apiakâko matose ekarotohme onekarorykôme kurâ Ritonôpo a. ²⁰Wyi riryhtao oya xine, moro wyi osemazuhme tyrise ahtao tiriiku ekeisenâ ke, moro ekarôko matose onekarorykôme kurâ Ritonôpo a. ²¹Amarokomo, opoenomo te, apakomotyâ roropa moro pao ekarôko matose Ritonôpo a onekarorykôme kurâ eya.

²²Mame tyrypyhyke toehse awahtao xine, tuamekaro rokê oexirykôke: ynyriphopyry Moeze a omipona pyra toehse awahtao xine, ²³emero Ritonôpo nyriphopyry oya xine, Moeze a, apitorymâ poe moro tyriptomah turuse ahtao Ritonôpo a tarona, opoenô poenomo a, ynara tyrîko matose: ²⁴awamekaro xine rokê iirypyryme toehse awahtao xine, zuaro pyra imoihmâkô ahtao, toiro pui mûkuru ekarôko mâ toto jahkatohme, typoxine ehtohme Ritonôpo a, tiriiku maro, uwa eukuru jehnahpyry maro, Ritonôpo nyriphopyry ae ro te, toiro poti mûkuru maro tyrypyrykô korokapotohme. ²⁵Naeroro mokaro nekarory zahkâko oturukety mana, imoihmâkô nekaroryme, iirypyrykô korokapotohme. Tykorokasême exiko mâ toto. Iirypyryme toexirykô se pyra tahtao xine iirypyryme toehse, naeroro tynekarorykô tyahkapos eya xine tyrypyrykô korokapotohme Ritonôpo a, tonahsême sâ roropa eya. ²⁶Izyraeu tō

emero, imehnō roropa imep̃y nono poe amaro xine exiketō tykorokasēme exīko, iirypyryme toehse oexirykōke emero awamekaro xine rokē awahtao xine.

²⁷Toiro ahno iirypyryme toehse ahtao tuenikaroro rokene, poti enehnōko mana toiro jeimamyry exikety jahkatohme tyrypyry korokapotohme. ²⁸Okyno zahkāko oturukety mana apoto apō po mokyro rypyry korokapotohme tuenikaroro rokē iirypyryme aexihpyry, mame tykorokasēme exīko mana. ²⁹Ritonōpo nyripohpyry toiro mana tuenikaroro iirypyryme toehse exiketō poko Izyraeume exikety ahtao imep̃y nono poe exikety me roropa amaro xine ahtao.

³⁰Yrome tyrypyry poko toehse ahno ahtao, tuaro ahtao Izyraeume exikety ahtao, imep̃y nono poe exikety ahtao amaro xine, tuānohsēme exīko Ritonōpo omiry omipona pyra toehse exiryke. Taorihmaposēme exīko mana, ³¹Ritonōpo nyripohpyry turumekase exiryke eya. Aomihpyry omipona pyra toehse toexiryke tuānohsēme exīko mana tynyrihpyry emetakame.

Toerokuru poko exikety oseremato h ae

³²Mame ona po Izyraeu tō ahtao orutua tonese eya xine apotopokō apoīko oseremato h ae. ³³Mokyro tarose enenanomo a Moeze a Arāo maro imoihmākō maro. ³⁴Orutua kō tyrise eya xine mokyro eraseme ekaropotohto Ritonōpo a oty ritohme eya, zuaro pyra ro toexirykōke. ³⁵Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Mokyro totapasēme mana; ah imoihmākō mokyro etapā toto topu tō ke ameke tapyi tō poe!

³⁶Naeroro Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a, mokyro tarose eya xine tapyi tō poe, totapase ynororo eya xine topu tō ke aorihtoh pona.

Aretyry

³⁷Ynara tykase ropa Ritonōpo Moeze a:

³⁸— Oturuko Izyraeu tomo a, ipakomotyamo a roropa aretyry tō ritohme tupō ehp̃y tō pokona. Emero aretyry tō pokona eary ezuezume tyripotoko. ³⁹Mame moro aretyry tō eneryhtao oya xine, osenetupuhnōko matose emero Oesēkō nyripohpyry poko oya xine omipona oehtohkōme. Anamonohpyra ehtoko jomiry omipona oehtohkō poko, openetatohkō poko pyra ehtoko, oenurukō penetatoh poko pyra roropa ehtoko. ⁴⁰Moro aretyry tō ākorehmator̃yko jomihpyry tō poko wenikehpyra oehtohkōme, jomipona oehtohkōme. Ahtao, ahno apiakasē s̃a exīko matose ypoetoryme rokē rahkene. ⁴¹Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Kuenepyatose Ejitu poe ypoetoryme oehtohkōme, Oesēkōme roropa jehtohme. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Ritonōpo rumekatopōpyry Kora tomo a

16 ¹⁻²Kora, Isara mūkuru, Koate ekry, Rewi pakomotyā ekry ajoajohpe toehse. Typenekehse ynororo Moeze tutuisarykōme ehtoh poko. Tōximōse ynororo oseruao orutua kō maro, Rupē pakomotyamo. Asakoro toh nexiase Eriape mūkuru tomo, Tatā te, Apirāo maro; imep̃y nexiase Om, Perete mūkuru. Imehnō orutua kō 250mākō toahmase roropa Kora a, tamuximākomo, orēpyra exiketomo, tuisamākomo. ³Oximōme toytose toto oturuse Moeze tō maro Arāo maro. Ynara tykase toto:

— Epo hnae tuisamehxo oehtohkomo! Moxiā emero Ritonōpo Kuesēkō poetoryme mā toto. Typoetory tō rānao Ritonōpo mana. Naeroro oty katohme tuisamehxo osekarōko matou, Ritonōpo poetory tō esāme?

⁴Morara kary etaryke Moeze a tosekumuru po typorohse ynororo tōmyty po nono pokoxi oturutohme Ritonōpo a. ⁵Ynara tykase ynororo Kora tomo a, imaro exiketō maro:

— Kokoro pakeimo typoetory tō enepōko Ritonōpo mana, tapiakase exiketō tymaro arohtohme. Tynymenekahpyry enehpōko Ritonōpo mana apoto apō pūtokoxti toto ehtohme. ⁶⁻⁷Kokoro pakeimo ixtaratu zahkatoh apoitoko, omoro Kora amaro exiketō maro, ikarany tyritoko zaka ixtaratu maro arotohme apoto apō pūtokoxti. Mame enēko sytatose onoky kywino xine Ritonōpo nymenekahpyryme nae. Seromaroro epo hnae, amarokō tymotyēkase mexiatose, rewita tomo!

⁸Ynara tykase roropa Moeze Kora a:

— Etatoko ke seromaroro rewita tomo! ⁹Amarokō tapiakase Ritonōpo Kuesēkomo a, imehnō Izyraeu tō winoino tupūtokoxti oehtohkōme, erohtohme Tytapyī Kurā tao, typoetory tō akorehmary poko. Morohne oya xine ipune pyra nae? ¹⁰Moro oerokurukō kurā tokarose Ritonōpo a oya xine, rewita tomo. Seromaroro oturuketōme oexirykō se roropa hmatou? ¹¹Arāo kerekeremaryhtao oya xine, Ritonōpo Kuesēkō kerekeremāko matose, amaro exiketō maro. Inyriophpyry omipona pyra exīko matose.

¹²Mame Tatā tō tonehpose Moeze a, Apirāo maro, Eriape mūkuru tomo. Yrome omi arone tozuhse eya xine:

— Ytopyra ynanase! ¹³Epo mana. Nono kurā poe, otyro zamaro exikety poe kuenepytase yna orihmapotohme sero ona tonorē po. Moro motye yna aropōko mase tuisamehxo awahtao samo. ¹⁴Ajohpe pyra, yna onenehpyra mekuretyase nono kurā pona, otyro zamaro exikety pona, tupito tō onekaropyra mexiase yna a ona kurā maro yna esaryme ehtohme. Moro motye yna enekunopyry se mahno. Ytopyra ynanase!

¹⁵Mame Moeze tyekītapāse, ynara tykase ynororo Ritonōpo Tosemy a:

— Mokaro omiry onetara exiko tynekarorykō enepyryhtao oya. Mokaro onenekunohpitopyra exiase, ekykō jumētu anapoipitopyra roropa exiase!

¹⁶Mame Kora a ynara tykase Moeze:

— Kokoro osehko amaro 250mākō maro Ritonōpo Tapyī Kurā taka. Arāo roropa moroto exiko mana. ¹⁷Amarokō emero ixtaratu zahkatoh apoitoko, ixtaratu tyritoko zaka arotohme apoto apō pūtokoxti.

¹⁸Naeroro tykyryrykō, ixtaratu zahkatoh tapoise eya xine, ikarany tyrise eya xine zaka ixtaratu maro, xikihme toh nexiase emero Tapyī omōtoho tao Moeze tō maro Arāo maro. ¹⁹Mame mokaro emero taoximōnohpose Kora a, Moeze tō maro osēpataka toehse toto Arāo maro Ritonōpo Tapyī omōtoho tao. Mame Ritonōpo saerehkatoh konōto tonese eya xine emero. ²⁰Ynara tykase Ritonōpo Moeze tomo a Arāo maro:

²¹— Ameke ehtoko moxiā winoino, toto enahkatohme ya axiny.

²²Yrome tosekumuru po typorohse Moeze tomo Arāo maro tōmytykō po nono pokoxi, ynara tykase toto:

— Ritonōpo isene ehtoh ekaroneme mase ahno a emero. Toiro rokē ahno iirypyryme ehtoh pokoino opoetory tō emero zehno exiko mah?

²³Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²⁴— Oturuko imoihmākomo a ameke toto ehtohme Kora tō tapyī winoino, Tatā tapyī winoino, Apirāo tapyī winoino roropa, enara.

²⁵Mame Moeze toytose imehnō tamuximākō maro Tatā tō esaka Apirāo maro. ²⁶Ynara tykase Moeze imoihmākomo a:

— Ameke ehtoko mokaro, popyra exiketō tapyī winoino, ikyryrykō anapopyra ehtoko ipunaka; tomeseke pyra awahtao xine amarokō roropa tonahkasēme exiko matose mokaro popyra ehtoh pokoino.

²⁷Naeroro ameke toytose imoihmākomo Kora tō tapyī winoino, Tatā maro, Apirāo maro.

Tatā tō tutūtase Apirāo maro, tehme toh nexiase tytapyī omōtoho tao, typyxiākō maro typoenō maro. ²⁸Mame ynara tykase Moeze imoihmākomo a:

— Ourutorỹko ase zuaro exiko matose ywy poe pyra senohne emero toehse. Ritonōpo nyripohpyry omipona senohne tyrise ya. ²⁹Mokaro orutua kō orikyry emero rokē orikyry sā ahtao, toto onuānohpyra Ritonōpo ahtao, jenyohpyra Ritonōpo nexiase. ³⁰Yrome tyoro sā tyrise ahtao eya enetupuhpotohme, sero nono ētakaryhtao mokaro enahtohme itapyī taōkō maro, imōkomory maro, tomōse toto ahtao isene ro aorihtyā esaka, zuaro exiko matose Ritonōpo turumekase moxiāmo a.

³¹Moraramē tōturukehse Moeze ahtao nono totapuruhmakase mokaro zopino, ³²tonahse toto itapyī taōkō maro, Kora ekahmananō maro emero, imōkomory maro. ³³Moro sā tyhtose toto isene ro nono aka aorihtyā esaka imōkomory maro emero porehme. Mame nono tapuruse ropa, osenepyra toehse toh nexiase. ³⁴Mokaro kui kui kary etaryke tyya xine tururume toytose Izyraeu tomo, moroto aexityamo. Kui āko roropa toh nexiase, ynara tykase toto:

— Epatoko! Kuenahkatorỹko nono mana!

³⁵Mame apoto tonehpose Ritonōpo a mokaro 250mākō orihmapotohme, ixtaratu zahkahpōkomo.

Ixtaratu zahkatoh tonomo

³⁶Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

³⁷— Oturuko Ereaza a, oturukety Arāo mūkuru a, moro metau risē ixtaratu zahkatoh kehko apoitohme eya apoto zahkatopōpyry poe, oruno akoīpyry pahtohme eya, Ritonōpo kyryryme kurā, moro ixtaratu zahkatoh tonō exiryke. ³⁸Ritonōpo kyryry kurāme toehse toh nexiase tokarose toto ahtao Ritonōpo a apoto apō po. Naeroro moro ixtaratu zahkatoh tonō apoiko mokaro tyahkase aexityā ekepyry winoino, tyryrypyrykō emetakame tyahkase toto. Mame moro ixtaratu zahkatoh tonō etapako metau risemy, paratu kāsēme ehtohme apoto apō apurume tyrithome. Izyraeu tō enetupuhpotohme exiko mana, enaroximatohme.

³⁹Naeroro moro ixtaratu zahkatoh tonō tapoise Ereaza a. Tapīpose kehko eya paratu kāsēmā apoto apō apuru ritohme. ⁴⁰Ritonōpo oturutopōpyry ae ro Moeze a, Izyraeu tō enaroximatohme toehse moro, imehnō pyra, Arāo poenō rokē ipakomotyā roropa oehtohme ixtaratu zahkatohme Ritonōpo ēpataka. Imehnō tuānohse exiry Kora tō wānohtopōpyry samo, imarōkō maro.

Ahno pynanohtopōpyry Arão a

⁴¹Yrome yrokokoro Izyraeu tō emero tykerekere mapitose toto Moeze tō poko Arão maro. Ynara tykase toto:

— Ritonōpo Kuesēkō poetory tō totapase oya xine!

⁴²Morarama tōximōse imoihmākō ahtao Moeze tō kerekere mase Arão maro toeramase toto Ritonōpo Tapyī winakoxi. Akurū tonese eya xine Tapyi epoe. Ritonōpo sarehkatoh konōto tōsenepose eya xine. ⁴³Moeze tō toytose Arão maro Tapyi omōtoh ēpataka xikihme. ⁴⁴Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁴⁵— Ytotoko mokaro winoino. Toto enahkāko ase seromaroro rahkene!

Yrome tosekumuru po typorohse Moeze tomo Arão maro tōmytykō po nono pokoxi. ⁴⁶Ynara tykase Moeze Arão a:

— Okyryry ixtaratu zahkatoh apoiko, ikarā tyriko zaka apoto apō poe, ixtaratu roropa tyriko ikarā pona. Axī ke ytoko ahno tō pona onekarory zahkatohme mokaro rypyry korokapotohme. Axiny! Toto zehno Ritonōpo ehtoh osenepopitōko mana. Tyrohsē toehpitose mana!

⁴⁷Naeroro tykyryry, ixtaratu zahkatoh tapoise Arão a Moeze omihpyry omipona. Tururume toytose ynororo ahno rānaka. Tyrohsē oehpitory tonese ahtao Arão a, ixtaratu tyrise eya ikarā pona, tynekarory tokarose eya Ritonōpo a mokaro ahno rypyry korokapotohme. ⁴⁸Moro ke tyrohsē tymynyhpāse, moroto Arão nexiase xikihme ahno rānao, xia isene exiketomo, mya aorihtyā ekepyry tomo, enara. ⁴⁹Mokaro toorihse aexityā tuhke exiry 14.700me nexiase, Kora tō toorihse aexityā maro pyra. ⁵⁰Mame tyrohsē tonahse ahtao, Arão toytose ropa Ritonōpo Tapyī omōtoh taka, moroto Moeze exiryke.

Arão myxiry

17 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²— Oturuko Izyraeu tomo a, 12me oxiekyrymākō tuisary tomo a imyxiry enehtohme, 12me imyxiry tō ehtohme atapona. Mame tuisa esety imeroko imyxiry pokona. ³Moromeīpo Arão esety imeroko Rewi tō myxiry pokona. Toiro myxiry exīko toiro oxiekyrymākō tuisary esety ke. ⁴Mame moro imyxiry tō tyriko Tapyi Kurā tao, jomihpyry ē ēpataka kuoseporyto po. ⁵Morarama ynmenekahpyry myxiry arýtāko mana. Moro eneryke tyya xine okerekere makehnōko Izyraeu tō mana, typenekehse ywy okerekere mary etaryke ya.

⁶Naeroro Moeze tōturuse Izyraeu tomo a. Ituisary tomo a tymyxiry tō tokarose eya, oxiekyrymākō tuisary 12me toh nexiase, imyxiry tō 12me roropa nexiase. Arão myxiry mokaro myxiry tō maro nexiase. ⁷Moro imyxiry tō tyrise Moeze a Ritonōpo Tapyī taka, aomihpyry ē ēpataka.

⁸Yrokokoro Moeze tomōse Tapyi Kurā taka. Imyxiry tonese eya Arão esety ke ipoko, Rewi ekryry tō tuisary kyryryme tarýtase. Tokutase roropa, toper toehse roropa, amētoa tō toehsehxo exiketomo. ⁹Mame moro imyxiry tō tarose emero Moeze a Ritonōpo ēpatae Izyraeu tomo a. Tonese eya xine. Mame tymyxiry tō tapoise ropa eya xine.

¹⁰Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Tyriko ropa moro imyxiry Arão esety ke tymerose exikety jomihpyry ē ėpataka. Moroto exiko mana Izyraeu tō ajoajohpe exiketō enaroximatohme; ykerekere makehnōko mā toto aorikyrykōino.

¹¹ Mame moro tyrise Moeze a Ritonōpo nyripohpyry omipona.

¹² Ynara tykase imoihmākō Moeze a:

— Orihnōko ynanase! Orihketōme ynanase! Kymarokō emero orihnōko sytatose. ¹³ Ritonōpo Tapyi pūtokoxi ytokety orihnōko mana. Morara ahtao kymarokō emero orihketōme sytatose!

Ritonōpo nyripohpyry oturuketomo a rewita tō maro

18 ¹ Ynara tykase Ritonōpo Arão a:
— Amarokō tymenekase ya Ytapyi poko oerohtohkōme: omoro, omūkuru tomo, imehnō rewita tō maro. Tomeseke ehtoko zae rokē oehtohkōme Ytapyi poko oerohtohkō poko. Azahkuru awahtao xine amarokō rokē tuānohsēme exiko. Yrome omoro Arão, omūkuru tō maro rokē tymenekase ya oturuketōme. Azahkuru toehse awahtao xine oturuketō erohtoh poko amarokō rokē tuānohsēme exiko matose. ² Imehnō rewita tō enehko, oekyry tomo ākorehmatohkōme omūkuru tō maro Ytapyi tao oerohtohkō poko. ³ Mokaro rewita tō erohnōko mā toto onyripohpyry poko, erohnōko roropa mā toto Ytapyi poko. Yrome ykyryry tō kurā pūtokoxi toto onenehpopyra exiko Osa Kurā tao, apoto apō po roropa. Morohne pūtokoxi toehse toto ahtao orihnōko matose, mokaro roropa orihnōko mā toto. ⁴ Mokaro rewita tō erohnōko mā toto amaro Ytapyi erohtoh poko emero poko, yrome imehnō onyrohmanohpopyra exiko amaro xine. ⁵ Omoro rokē omūkuru tō maro erohnōko matose Osa Kurā tao, apoto apō poko roropa Izyraeu tō zehno ropa jexiryino. ⁶ Izyraeu tō poe oekyry tō tymenekase ya, rewita tomo ynekaroryme oya xine, oturuketomo. Mokaro rewita tō tapiakase ya mā toto erohtohme Tapyi Kurā poko. ⁷ Yrome omoro omūkuru tō maro erohnōko oturuketō erohtoh poko apoto apō poko, ykyryry tō poko roropa Osa Kurā Kuhse tao. Morohne poko erohnōko matose tapiakase oexirykōke ya oturuketōme oehtohkōme. Yrome imehnō orihnōko mā toto tooehse toto ahtao ykyryry kurā pūtokoxi.

Oturuketō eheppyry Ritonōpo poe

⁸ Ynara tykase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Arão a:

— Seromaroro ahno nekarohpyry tō tonehse ahtao ya, jahkara ahtao, morohne ekarōko ase oya, emero, omūkuru tomo a roropa, apakomotyamo a, enara, ōtykōme ehtohme jūme. ⁹ Ykyryry tō kurā poe, jahkara ahtao ynara apoiko matose: ahno nekarory tō tiriiku tōkehko te, inekarory tō tyrypyry korokapotohme te, inekarory tō onyhxiropyra ehtohme, emero tonehse ahtao ahno a tynekaroryme ya ekarōko ase oya, omūkuru tomo a roropa. ¹⁰ Morohne ōnōko matose Osa Kurā tao. Orutua kō rokē otuhnōko mā toto moro poko. Tonahsē kurāme exiko oya xine mana ypoe.

¹¹ Morohne maro imehnō nekarohpyry tonehse ahtao Izyraeu tomo a ōtykōme exiko. Morohne ekarōko ase oya, omūkuru tomo a, oēxiry tomo a roropa jūme samo. Oekyry tō emero toekurākase exiketō otuhnōko mā toto. ¹² Emero kurehxo exiketō ekarōko ase oya, osemazuhme toperytase

aexityā tonehse ahtao ya Izyraeu tomo a: azeite kurehxo exikety, uwa eukuru jehnahpyry kurehxo exikety, tiriiku kurehxo exikety, enara. ¹³Osemazuhme toehse tykryysā ahtao, tokarose ahtao ya, moro anapyrykōme exīko. Mame atapyī taōkō emero toekurākase exiketō morohne enahnōko mā toto.

¹⁴Izyraeu tō nonory po emero, tapiakase ahtao ahno nekaroryme Ritonōpo Oesēkō kyryryme, ekarōko ase oya.

¹⁵Emero osemazuhme aenuruhpyry ahno mūkurume, okyno mūkurume roropa Izyraeu tō nekaroryme ya exīko. Yrome ahno epehmāko mā toto typoenō pynanohtohme, okyno nuriame exiketō pynanohtohme roropa epehmāko esē mana. ¹⁶Moro epehpyry ahno mūkuru pynanohtohme topehmasēme exīko oya toiro nuno toehse poeto ahtao. 5me parata epehmāko mā toto, (55 karamame parata tukuhse ahtao Ritonōpo Tapyī tao). ¹⁷Yrome pui mūkuru osemazuhme aenuruhpyry te, kaneru tō roropa, poti tō roropa tokarose ahtao ya, mokaro poko onepehmara esē mana ipynanohtohme. Jekyme mā toto, totapasēme exīko jahkatohme. Imunuru tomasēme exīko apoto apō pokona, ikasery tyahkasēme exīko onekaroryme, tonahsēme sã ya, typoxine exīko mana ya. ¹⁸Mokyro pū ōtyme exīko mana imehnō ahno nekarotyā kurā samo: ipuropuru te, ipety apotunuru wino maro ōtyme ehtoh samo.

¹⁹Izyraeu tō nekarory tō tonehse ahtao ya, morohne ekarōko ase oya, omūkuru tomo a, oēxiry tomo a roropa, jūme. Moro jomiry etapōko ase jūme etyorōmara ehtohme. Naeroro sautume esehpāko ase jūme etyorōmara exiryke.

²⁰Mame ynara tykase Ritonōpo Arão a:

— Nono esēme exipyra exīko mase Izyraeu tō nonory po, tupito pyra, ona pyra, imehnō Izyraeu tō sã pyra. Izyraeu tō rānao ywy ase oesarykōme samo, atapyīkōme sã roropa, otupikōme sã roropa, enara.

Rewita tō epehpyry

²¹Ynara tykase Ritonōpo Arão a:

— Omame porehme exiketō ousemy toiro exikety ekarōko ase rewita tomo a. Moro tineru tokarose ahtao Izyraeu tomo a ya, moro tokarosēme exīko rewita tomo a Tapyī Kurā poko toto erohtamitume. ²²Taroino imehnō Izyraeu tō onenehpopyra exīko Tapyī Kurā pūtokoxi aorikyrykōino, moro iirypyryme exiryke eya xine. ²³Yrome rewita tō rokē erohnōko mā toto Ytapyī Kurā poko. Tomeseke exīko mā toto zae rokē toerohtohkō poko toto ehtohme, toto wānopryryno. Sero nyrypohpyry jūme mana, ipakomotyā pona. Rewita tō nono esēme exipyra exīko mā toto jūme Izyraeu tō nonory po. ²⁴Ynara exiryke: Izyraeu tō omame porehme exiketō ousemy toiro exikety ekarōko mā toto ya tynekarorykōme, moro ekaroase rewita tomo a nono myakāme samo toto kyryryme ehtohme. Morara exiryke moro tykase ywy, nono esēme pyra rewita tō exīko mā toto.

Omame porehme exiketō ousemy toiro exikety

²⁵Ritonōpo, Izyraeu tō Esē turupose Moeze a ²⁶rewita tō zurutohme ynara:

— Izyraeu tō nekarohpyry tō tapoise ahtao oya xine, omame porehme exiketō ousemy toiro exikety, Ritonōpo nekarohpyryme oya xine, omame

porehme exiketō ousemy toiro exikety apiakāko matose ekarotohme onekarorykōme kurā Ritonōpo a. ²⁷Moro onekarohpyrykō tupito poko erohkety nekarory sā mana tykrysā apoipitoryhtao, uwa eukuru jehnahpyry tyripitoryhtao roropa eya. ²⁸Naeroro emero omame porehme exiketō ousemy toiro exikety apoiryhtao oya xine Izyraeu tō nekarohpyry tō poe, amarokō roropa onekarorykō ekarōko matose Ritonōpo a, Oesēkomo a. Moro ekarōko matose oturukety Arāo a. ²⁹Imehnō nekarohpyry tō tapoise ahtao oya xine, zokonaka, kurehxo exikety ekarotoko ya. ³⁰Imeipo kurehxo exikety tokarose oya xine ahtao ya, akoipyry emero okyryryme exīko, tupito poko erohkety samo, zokonaka tokarose ahtao eya tynekaroryme, akoipyry emero imaro exīko mana. ³¹Moro akoipyry enahnōko matose oekyry tō maro emero rokē po oepehpyrykōme exiryke. ³²Morohne enapyryhtao oya xine iirypyryme pyra matose, kurehxo exikety tapiakase oya xine ahtao onekarorykōme Ritonōpo a. Zae pyra exīko matose Izyraeu tō nekarohpyry tō enapyryhtao oya xine kurehxo exikety onekaropyra ro awahtao xine ya. Ynyriphopyry omipona pyra awahtao xine orihnōko matose.

Pui ēxiry zahkary poko

19 ¹Ritonōpo, Izyraeu tō Esē tōturuse Moeze tomo a Arāo maro, ²ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

— Pui ēxiry wātasenā enehtoko kamiraramano, ātakamahpyryme pyra exikety, erohpito pyra exikety tupito po. ³Mame mokyro ekarotoko oturukety Ereaza a, arotohme ahno esary poe jarānaka, moroto pui totapasēme exīko ineneryme. ⁴Mame munu apoīko Ereaza mana, tomary ke, omahxiky ke emāko mana 7me, Tapyi Kurā omōto winakoxi. ⁵Moromeipo mokyro pui zoko tytororo tyahkasēme exīko: ipihpyry te, ipunu te, munu te, zuahxiririny, zuehtoto maro tyahkasēme exīko oturukety ēpataka. ⁶Apupari zokonaka apoīko oturukety mana ematohme apoto htaka, otyro hissopo amoriry maro te, kaneru hpoty zonopyhpyryme aexihpyry tahpiremy. Morohne emāko mana apoto pona pui zahkaryhtao. ⁷Mame tupō kurikāko oturukety mana, ep̄yko roropa mana. Moromeipo omōnōko ropa mana ahno esaka ropa, yrome iirypyry onykorokara ro exīko ikohmāto hpona. ⁸Mokyro roropa pui zahkahpono roropa tupō kurikāko mana, ep̄yko roropa mana. Yrome nuriame exikehpyra exīko mana xixi omōto hpona. ⁹Mame orutua nuriame pyra exikety moro oruno, pui zahkasē apoīko mana arotohme jarānaka ahno esary poe Osa Kurā pona. Moroto tukurākasēme exīko Izyraeu tō imoihmākō kyryryme, moro oruno ke tuna rīko nuriame ehtoh kurikapotohme, iirypyryme ehtoh korokapotohme. ¹⁰Mame mokyro oruno apoihpono, pui erunory, tupō kurikāko mana, yrome nuriame aehtoh tykorokasēme exīko mana xixi omōto hpona rokene. Morohne tymerosēme exīko jūme moro ynyriphopyry omipona Izyraeu tō ehtohme te, moro omipona imehnō nonory pōkō ehtohme roropa, Izyraeu tō maro exiketomo.

Aorihtyā ekepyry tapose ahtao

¹¹— Aorihtyā ekepyry tapose ahtao ahno a nuriame exīko mana 7me ēmepyyry pona. ¹²Ēmepyyry oseruao taropose ahtao te, 7me ēmepyyry taropose ahtao roropa ekurikāko mana moro tuna ekurikatoh ke nuriame pyra ehtohme. Yrome

ekurikara mokyro ahtao ėmepyrų oseruao taropose ahtao te, 7mā pona roropa nuriame exikehpyra mana. ¹³Aorihtyā ekepyry tapose ahtao ahno a, mame ekurikara mokyro ahtao nuriame exikehpyra mana, epona tuna ekurikatoh onemara exiryke. Nuriame Ritonōpo Tapyī Kurā rīko mokyro mana. Mokyro anaorihmapopyra ahtao taroposēme exīko mana Izyraeu tō maro pyra ehtohme.

¹⁴— Toorihse ahno ahtao tapyi tao, moro taka ōmomyrykohtao nuriame exīko matose 7me ėmepyrų pona. ¹⁵Oripo ahtao, tuna eny roropa totapuruhmakase ahtao nuriame exīko mana. ¹⁶Ona po aorihtyā ekepyry tapose ahtao, totapase ahtao, tamoreme toorihse ahtao roropa ahno zehpyry tapose ahtao, zonētoh tapose ahtao, nuriame exīko mokyro mana 7me ėmepyrų pona.

¹⁷— Ekurikatohme nuriame pyra ehtohme ropa, oruno apoiko mokyro pui ėxiry kamiraramā zahkatopōpyry erunory. Mokyro tyahkase ahno rypyry korokapotohme. Moro oruno tyriko oripo aka. Mame tuna kurā emako epona.

¹⁸Aorihtyā ekepyry tapose ahtao ahno a, imepỹ orutua, nuriame pyra exikety hissopo amoriry apoīko, zumyhkatohme moro tuna ekurikatoh kuaka. Mame moro hissopo ke tuna emāko moro tapyi pona, imōkomory pona te, ahno pona, emero moro tapyi tao exiketō pona. Ahno zehpyry tapose ahtao te, zonētopōpyry tapose ahtao moro tuna ekurikatoh tomasēme exīko epona imepyny a, nuriame pyra exikety a. ¹⁹Ėmepyrų 3mā po te, ėmepyrų 7mā po roropa, nuriame pyra exikety moro tuna emāko nuriame exikety pona. Mame 7me ėmepyrų pona mokyro nuriame pyra exīko mana, tupō kurikāko mana, epỹko mana, mame xixi tomōse ahtao tykorokasēme exīko mana.

²⁰— Yrome nuriame toehse ahno ahtao, mame ekurikara mokyro ahtao nuriame exikehpyra mana epona tuna ekurikatoh onemara exiryke. Mokyro Ritonōpo Tapyī Kurā nuriame tyriko mana. Naeroro mokyro taroposēme exīko mana Izyraeu tō winoino. ²¹Sero ynyriphopyry oya xine omipona ehtoko jūme. Mame mokyro moro tuna emane nuriame pyra ehtohme, tupō kurikāko mana. Moro tuna apohpono nuriame exīko ro mana xixi omōtoh pona. ²²Emero tapose aexihpyry nuriame exikety a, nuriame exīko; mokyro nuriame exikety apohpono nuriame exīko roropa mana xixi omōtoh pona.

Tuna se Meripa po

(Exutu 17.1-7)

20 ¹Mame nuno apitorymā po Izyraeu tō emero toytose ona tonorē Zim pona. Tōsesarise toh nexiase Kate po. Moroto Miriā toorihse; ekepyry tonēse nexiase.

²Moroto tuna pyra nexiase; naeroro tōximōse toto, Moeze tō tykerekermase Arāo maro. ³Ynara tykase toto:

— Kurehxo exiry toorihse yna ahtao Ritonōpo Kuesēkō ėpataka imehnō kuekyrykō maro. ⁴Oty katohme Ritonōpo poetory tō menepyase sero ona tonorē pona? Kuenepyatose xiaro orihtohme yna eky tō mahro? ⁵Oty katohme yna menepyase Ejitu poe xiaro, osa xihpyry pona, tykrysā pyra taro, wikeira tō pyra, uwa zoko tō pyra, romā tō pyra? Morohne motye tuna pyra mana taro kuokurukōme!

⁶Naeroro Moeze tō toytose Arāo maro imoihmākō poe Tapyi Kurā omōtoh taka. Tosekumuru po typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi. Mame Ritonōpo saerekatoh tōsenepose eya xine. ⁷Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁸— Omyxiry apoiko moro jomihpyry ē ēpataka, Arão maro ahno enehpoko oximōme. Mame imoihmākō neneryme oturuko topuimo a, tuna tūtatohme topuimo poe. Moro sã tuna apoiko matose topuimo poe ekarotohme ahno a aukurukōme te, okyno tō okurume, enara.

⁹Naeroro Ritonōpo nyripohpyry omi poe tymyxiry tapoise Moeze a Ritonōpo ēpataka aexihpyry. ¹⁰Ahno imoihmākō tanonohpose eya Arão maro topuimo ēpataka, mame ynara tykase Moeze:

— Etatoko ke, Ritonōpo omiry omipona pyra exiketomo! Tuna tūtanohpōko matou yna a sero topuimo poe?

¹¹Mame tomary tanỹse Moeze a. Topuimo totatotapase eya asakoro, tymyxiry ke, tuna tutūtase itamurume. Mame tōse ahno a, okyno tomo a, enara.

¹²Yrome ynara tykase Ritonōpo Moeze a, Arão maro:

— Jenetupuhpyrahme sã mexitou. Yjमितunuru kurā onenetupuhpopyra mexitou Izyraeu tomo a. Morara exiryke Izyraeu tō anaropyra exiko matose moro nono pona ynekarory pona esarykōme.

¹³Moro toehse Meripa po, moroto Izyraeu tō tykerekereemase Ritonōpo Tosēkō poko. Moroto tyjमितunuru kurā tonepose Ritonōpo a eya xine.

Etō tuisary ŷme pyra ehtopōpyry

¹⁴Morarama pata Kate poe, tōmiry aronanō tonyohse Moeze a Etō tuisary a ynara katohme:

— Sero omi oekyry tō poe mana, Izyraeu tō poe. Zuaro mase yna etuarimatopōpyry poko emero. ¹⁵Zuaro mase yna tamuru tō ytotoopōpyry poko Ejitu pona, moroto toehse yna, tuhke jeimamyry. Yna tamuru tō, yna roropa tyrohmanohpose Ejitu pōkomo a, tyryhmase yna eya xine. ¹⁶Naeroro Ritonōpo a yna akorehmary ynekaropoase. Yna a ekaropotopōpyry totase eya. Tynenyokyhpyry tonyohse eya yna syryhmatohme Ejitu poe. Seromaroro pata Kate po ynanase, ononory ehpiō po. ¹⁷Ajohpame samo, ah ynanytoxi ononory kuroko. Yna, yna eky tō roropa osema ae rokē ytōko ynanase. Tūpito tō pona ytopyra exiko ynanase, uwa tō anarykahpyry tō pona ytopyra. Tuna eutary tō poe onēpyra exiko ynanase. Oesarykō po yna ahtao osema konōto ae rokē ytōko ynanase.

¹⁸Yrome tozuhse Etō tuisary a, ynara tykase:

— Yna nonory rānakuroko ytopyra matose. Irānakuroko toytose awahtao xine etonāko sytatose.

¹⁹Mame ynara tykase Izyraeu tō eya:

— Osema konōto ae rokē toytōko ynanase. Tuna enyryhtao yna a yna eky tomo a roropa, otunary eehmāko ynanase. Pupu po rokē yna ytory se ynanase oesarykō rānakuroko.

²⁰Yrome Etō tuisary ynara tykase:

— Arypyra. Ytopyra matose!

Mame Etō tō toehse soutatu tō jamihme exiketō maro etonase Izyraeu tō maro. ²¹Moro sã Izyraeu tō anaropopyra etomita tō nexiase tosarykō rānakuroko. Naeroro Izyraeu tō toytose imepỹ osema ae.

Arão orihtopōpyry

²²Mame Izyraeu tō emero toytose pata Kate poe ypy Hoa pona, ²³Etō tō nonory ehpiō po. Moroto ynara tykase Ritonōpo Moeze tomo a Arão maro:

²⁴— Arão omōpyra mana moro nono pona, ynekarory pona Izyraeu tomo a. Orihnōko mana ynara exiryke: tuna poko Meripa po jomiry omipona pyra mexiatose. ²⁵Arão enehko, imūkuru Ereaza maro, toto onuhmapotohme ypy Hoa pona. ²⁶Mame Arão zupō apoiko, moro amurutohme Ereaza zupōme. Moroto Arão orihnōko mana.

²⁷Moeze a moro tyrise Ritonōpo nyripohpyry ae ro. Tōnuhse toto ypy Hoa pona ahno imoihmākō neneryme. ²⁸Oturukety Arão zupō tapoise Moeze a, moro upo amurutohme Ereaza a. Moroto Arão toorihse ypy emory po. Moromeīpo Moeze tyhtose ropa Ereaza maro. ²⁹Mame zuaro toehse imoihmākō ahtao Arão orihthopōpyry poko tyhnamose ynororo eya xine emero, 30me ēmepyy ae.

Tuisa Arate poremākatopōpyry

21 ¹Mame Kanaā tuisary, Arate ešē zuaro toehse ahtao Izyraeu tō oepyyr poko Atarī esemary ae, toytose ynororo osetapase Izyraeu tō maro. Tuhke pyra Izyraeu tō tarose eya typoetoryme. ²Naeroro Izyraeu tō ynara tykase Ritonōpo a:

— Yna akorehmaryhtao oya mokaro poremākatohme ipatary tō enahkāko ynanase ipunaka.

³Aomirykō totase Ritonōpo a, Izyraeu tō takorehmase eya kananeu tō poremākatohme. Naeroro toto tonahkase Izyraeu tomo a ipatary tō maro. Moroto tosehapse eya xine Horomame.

Okoime, metau risemy

⁴Mame ypy Hoa poe Izyraeu tō toytose osema ae, tuna Akapa winakoxi Etō nonory ehpikuroko toytotohkōme. Yrome osema ae toytorykohtao typenekehse toh nexiase. ⁵Ritonōpo tykerekerehemase toto a, Moeze tykerekerehemase roropa eya xine, ynara tykase toto:

— Oty katohme Ejitu poe tonehse yna Ritonōpo a, Moeze a roropa? Kuorihthōkōme sero ona tonorē po, wyi pyra ehtoh po, tuna pyra roropa ehtoh po? Typenekehse sytatose sero tonahsē xihpyry poko!

⁶Naeroro okoi tō orihmatō kō tonehpose Ritonōpo a ahno rānaka; tosekase toto eya xine, tuhke Izyraeu tō toorihse toh nexiase. ⁷Naeroro toytose toto Moeze a oturuse imaro, ynara tykase toto:

— Iirypyryme toehse ynanase, Ritonōpo kerekerehemaryke yna a, okerekerehemaryke roropa yna a. Oturuko Ritonōpo a okoi tō arothme ropa yna winoino.

Tōturuse Moeze Ritonōpo a ahno pyno ehtohme. ⁸Ynara tykase Ritonōpo eya:

— Okoi panō tyriko metau risemy, wewe ixikihmahpyry pokona exixihmapoko. Mame esekatyamo a moro enepoko toto ekurākatohme ropa.

⁹Naeroro okoi panō tyrise Moeze a metau risemy. Toxixihmase eya wewe pokona. Mame mokaro okoi neseekatyamo a Moeze nyrihpyry okoi panō tonese ahtao toekurākase ropa ynaroro.

Ypy Hoa poe jakanahmā Moape tō esary pona

¹⁰Mame moro poe Izyraeu tō toytose Opote pona nyhse. ¹¹Morotoino Opote poe toytose toto patāpo Aparī pona, ona tonorē pona Moape tō nonory

poe xixi tütatoh wino. ¹² Morotoino toytose toto jakanahmā Zerete pona. ¹³ Morotoino toytose toto osesarise tuna Aranō ehpiokoxi inikahpozakoxi ona tonorē po amoreu tō esary pūto (Tuna Aranō Moape tō nonory apiakāko mana amoreu tō esary winoino). ¹⁴ Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo Nymeropohpyry pokona etonatoh poko: “Pata Waepe, Supa nonory po, jakanahmā tō roropa; tuna Aranō ¹⁵ yhtotoh roropa jakanahmā tō pata Ara pona, Moape nonory ehpiō winakoxi.” ¹⁶ Morotoino toytose toto osa pona, esety Peea, moroto ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Oximōme mokaro enehpoko, tuna ekarōko ase eya xine.

¹⁷ Naeroro Izyraeu tō toremiase moro poko:

“Eutary tomo, tuna ekaroko,
soesoekaneme ehtoko,
aomikāko sytatose eremiatoh ke.

¹⁸ Eutary tahkase tuisa poenomo a,
tuisa tomo a tymara ke,
tymyxiry ke rahkene.”

Morotoino ona tonorē poe toytose toto Matana pona. ¹⁹ Morotoino Matana poe toytose toto Naarieu pona, morotoino Naarieu poe Pamote pona. ²⁰ Morotoino Pamote poe toytose toto jakanahmā pona, Moape nonory pona, pyy Pixika emory myhtokoxi, moro emory poe ona tonorē osenēko mana.

Seō poremakatopōpyry Oke maro

(*Teuteronomiu 2.26—3.11*)

²¹ Mame omi aronanō taropose Izyraeu tomo a Seō zuruse. Ynara tykase toto eya:

²² — Ajohpame sā ah ynanytoxi ononory rānakuroko. Tupito tō poro ytopyra exīko ynanase, uwa zoko tō anarykatyākō poro ytopyra roropa ynanase. Tuna onēpyra ynanase eutary tō poe; osema konōto ae rokē ytōko ynanase oesarykō rānakuroko.

²³ Yrome tynonory rānakuroko Izyraeu tō anaropopyra Seō nexiase. Typoetory tō emero oximōme tyripose eya etonatohme Izyraeu tō maro ona tonorē po. Toytose ynororo Jasa pona etonatohme Izyraeu tō maro. ²⁴ Yrome tōsetaparykohtao tuhke amoreu tō totapase Izyraeu tomo a. Toto esary tapoise eya xine tuna Aranō poe tuna Japoke pona, Amō nonory ehpiō pona. Moroto apuru tō nexiase, Amō tō nonory ehpiōme. ²⁵ Morara exiryke amoreu tō patary tō tapoise Izyraeu tomo a emero. Moro pata tō tyrise eya xine typatarykōme, Hexipō te, pata pisarara roropa Hexipō zomye exiketomo. ²⁶ Hexipō nexiase Seō patary, amoreu tō tuisary patary. Osemazuhme tōsetapase ynororo nexiase moapita tuisary maro. Moape tō nonory tapoise eya tosaryme ehtohme tuna Aranō pona. ²⁷ Morara exiryke tuaro exiketō moro poko ynara āko mā toto:

“Osehtoko Hexipō pona,
tuisa Seō patary pona!
Moro pata rīko ropa mana,
kure rokē Seō patary exīko ropa mana.

²⁸ Apoto tutūtase exiryke Hexipō poe,
apoto tuisa Seō patary poe,

isoutatu tō apoto sã nexiase,
pata Ara tonahkase eya xine, Moape po.
Ypy tō tonahkase, tuna Aranō inikahpozakoxi.

- ²⁹ Myhē matose, Moape pōkomo!
Oneponāmarykō, Kemo eahmananomo,
typoremākase matose!
Oneponāmarykō omi poe osoutatukō toepase mā toto,
oēxiry tō tokarose Seō,
amoreu tō tuisary namotome.

- ³⁰ Yrome seromaroro Hexipō jamitunuru tonahse;
Hexipō poe Tipō pona, emero tonahkase.
Nopa tonahse, apoto toehse Metepa pona.”

³¹ Naeroro Izyraeu tō tōsesarise amoreu tō nonory po. ³² Moromeīpo ahno tonyohse Moeze a pata pona, Jazea enetohme. Mame ipatarykō tapoise eya xine, amoreu tō tonyohse moro poe eya xine.

³³ Morarame toeramase ropa toto tonuhtohkōme Pasã esemary ae. Mame Oke, Pasã tuisary tutūtase osetapase Izyraeu tō maro pata Etereī po. ³⁴ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Mokyro zuno pyra exiko. Toto tuisary ekarōko ase oya xine ipoetory tō maro, inonory maro. Mame mokyro tyriko onyrihpyry sã Seō, amoreu tō tuisary a Hexipō po.

³⁵ Naeroro Oke typoremākase Izyraeu tomo a. Totapase ynororo eya xine, imūkuru tō maro, ipoetory tō maro porehme; epasaromepyra toh nexiase. Mame toto nonory tapoise eya xine tosarykōme.

Tuisa Parake oturutopōpyry Paraão a

22 ¹ Mame Izyraeu tō toytose osesarise ona pona, Moape nonory po, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino, pata Jeriko etonie, tuna moino Jeriko nexiase.

² Morarame Moape tō tuisary, Parake, Zipoa mūkuru, zuaro toehse tahtao Izyraeu tō nyrihpyry amoreu tō poko, ³ tonaroxitapāse ynororo Izyraeu tō poko, tuhke toto exiryke. Enaromýke Moape tō toehse rahkene Izyraeu tō zuno. ⁴ Tōturuse Moape tō mitianita tō tamuximākomo a, ynara tykase toto:

— Senohne emero kuomye xine enahkāko mokaro imoihmākomo, onahpoty enahkary samo pui orutua a.

Mame moapita tō tuisary, Parake a ⁵ omi aronanō tonyohse Paraão, Peoa mūkuru a, enehtohme tyya. Pata Petoa po nexiase ynororo tuna Eupyrati pūto, Amawe nonory po. Ynara tykase omi aronanō Paraão a: “Ahno imoihme tutūtase Ejitu poe, sero nono pehkāko mā toto. Seromaroro xiaro toehse mā toto osesarise yna pūtokoxi. ⁶ Ajohpame sã, osehko xiaro axiny mokaro ripotohme popyra. Ymotye jamihme mā toto. Popyra ehtoh tonehpose mokaro pona awahtao otarama mokaro poremākapōko ase, toto aropotohme taroino. Zuaro ase: imehnō kure tyripose ahtao oya, kure toto exiko. Yrome popyra toto ehtoh tonehpose ahtao oya popyra ehtoh oehnōko toto pona.”

⁷ Naeroro Moape tō tamuximākō toytose mitianita tamuximākō maro. Tineru tarose eya xine popyra Izyraeu tō ripotohtamitume. Toeporehkase

toto ahtao Paraão esaka, Parake omiry tokarose eya xine Paraão a. ⁸Mame ynara tykase Paraão eya xine:

— Taro oëmehtoko, kokoro Ritonôpo a ezuhtoh ekarôko ase oya xine.

Naeroro mokaro Moape tō tamuximākō moroto tōmehse Paraão maro.

⁹Mame Ritonôpo tooehse Paraão a. Ynara tykase:

— Onokākō mokaro amaro?

¹⁰Paraão a tozuhse, ynara tykase:

— Parake a, moapita tō tuisary, tōmiry tonehpose ya ynara kase: ¹¹Ahno tutūtase Ejitu poe, sero nono pehkāko mā toto. Jaropory se mana, popyra mokaro ripotohme. Moro tyrise ahtao otarame toto poremākāko mana, toto aropotohme taroino.

¹²Ynara tykase Ritonôpo Paraão a:

— Mokaro maro ytopyra exiko, popyra Izyraeu tō onyripopyra exiko roropa, ahno kurāme tyripose toto exiryke ya.

¹³Yrokokoro pakeimo Paraão towōse, ynara tykase tamuximākomo a, Parake nenyohityamo a:

— Ytotoko ropa oesaka xine. Amaro xine jaropopyra Ritonôpo mana.

¹⁴Naeroro toytose ropa toto, tōturuse toto Parake maro. Ynara tykase:

— Paraão toepyry se pyra nexino yna maro.

¹⁵Imehnō tuisame exiketō tonyohse ropa Parake a, tuhkehxo, tuisamehxo exiketō roropa. ¹⁶Toytose toto oturuse Paraão maro, ynara tykase toto:

— Ywy Parake, Zipoa mūkuru ynara āko oya: Axī ke osehko xiaro!

¹⁷Ehepyry ekarôko ase oya itamurume, emero ise oehtoh ekarôko ase oya. Ajohpame sā osehko, mokaro ahno popyra ripotohme.

¹⁸Ynara tykase Paraão:

— Uuru emero ekaroryhtao Parake a ya, parata maro emero tytapyī konōto tao aexityamo, Ritonôpo omiry onytyoromasaromepyra ase. Aomiry onymotyēkara ase, Ritonôpo nyripohpyry omipona pyra jexiryino. ¹⁹Yrome seromaroro taro oëmehtoko zuaro jehtohme. Otarame Ritonôpo oturutoh nae ro mana tōturutohme ya.

²⁰Mame koko tooehse Ritonôpo Paraão a, ynara tykase:

— Mokaro toehse exiryke okohmase tymaro xine oytotohme, atakimako toto maro oytotohme. Yrome nyriropy rokē tyriko.

²¹Naeroro tōmehse ahtao Paraão towōse, tātakimase, tykyryry tō tyrise jumētu nohpo pona, toytose moape tamuximākō maro.

Jumētu te, Ritonôpo nenyokyhpyry

²²Tohne toehse Ritonôpo, toytose Paraão exiryke. Jumētu po typorohse Paraão nexiasse toytoryme; imaro ipoetory tō asakoro toytose roropa. Mōtoino rokē Ritonôpo nenyokyhpyry tyhtose osema taka, ytopyra aehtohme.

²³Mokyro, Ritonôpo nenyokyhpyry tomahpōke, tapema ke nexiasse. Mokyro eneryhtao jumētu a osema turumekase eya, tātapiakase ona pona toytotohme. Naeroro toky typipohse Paraão a aeramatohme ropa tosemataka. ²⁴Mame mya ropa Ritonôpo nenyokyhpyry toytose, toexikihmase osema tao. Moroto nexiasse tupito uwa arykasē nexiasse osetatoro. Moro rānakuroko osema pitiko nexiasse, osetatoro apuru tomo topu tō risemy. ²⁵Moroto Ritonôpo nenyokyhpyry tonese ahtao jumētu a torōme toehse ynororo apuru pokona,

Paraão axiry tysokorohmapose eya. Naeroro toky jumētu typipohse ropa eya. ²⁶Moromeipo Ritonōpo nenyokyhpyry toytose mya pitiko eraximase osemi pitiko ehtoh pona. Moroto osemi onurumekasaromepyra nexiase apotunuru wino, ipozery wino, enara. ²⁷Ritonōpo nenyokyhpyry tonese ahtao jumētu a, pōme toehse ynororo nono po. Paraão tyekitapāse yronymyryme, toky typitypipohse eya myxi ke. ²⁸Mame Ritonōpo poe jumētu tomitapitose, ynara tykase Paraão a:

— Oty yrino yzehno oehtohme? Oty katohme kypipohno oseruao?

²⁹Tozuhse ynororo eya, ynara tykase:

— Ajoajohpe toehse oexiryke, jomiry omipona pyra mase. Tytapemake jahtao, kueatākary seromaroro!, tykase Paraão.

³⁰Naeroro ynara tykase jumētu Paraão a:

— Oekyme ase. Moino ro ōmiry omipona ase topekahse jehtopōpyry poe. Kuenease ōmiry omipona pyra, sero samo?

— Arypyra, tykase ynororo.

³¹Mame Ritonōpo poe, Paraão a Ritonōpo nenyokyhpyry tonese moroto osemi tao tapema ke tomahpōke. Paraão typorohse tosekumuru po nono pona, tōmyty po nono pokoxi. ³²Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya:

— Oty katohme oeky jumētu mypipohno oseruao? Oehno oya oepekara samo aaropotohme ropa, onyriry zae pyra exiryke ya. ³³Yrome oeky, jumētu jeneno; toeramase ynororo ywinoino oseruao. Eramara tokurehse ynororo ahtao, pake kueatākary, ynororo rokē typynanohse exiry isene ro aehtohme.

³⁴Mame ynara tykase Paraão Ritonōpo nenyokyhpyry a:

— Iirypyryme toehse ywy. Zuaro pyra exiase moroto osemi tao oehtopōpyry poko jetyphokapotohme. Yrome seromaroro jytory se pyra awahtao morotona, eramāko ropa ase tapyi taka ropa.

³⁵Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry:

— Ytoko moxiā maro; yrome oturuko ynekarory ae rokene.

Naeroro Paraão toytose mokaro tamuximākō, Parake nenyohityā maro.

Parake, Paraão maro

³⁶Mame Parake zuaro toehse ahtao Paraão oepyyry poko toytose ynororo oseporryse imaro pata Ara pona, tuna Aranō ehpikoxi, Moape nonory ehpio po. ³⁷Ynara tōturupose Parake:

— Oty katohme oepyyry se pyra mexiase okohmaryhtao ya apitoryryme? Kure oepehmasaromepyra jexiry menetuputyase otarame?

³⁸Ynara tykase Paraão eya:

— Yrome taro ase seromaroro amaro rahkene. Yrome oturusaromepyra ase jamoreme; Ritonōpo nekarory ke rokē ourūko ase, onymotyēkara ase.

³⁹Naeroro toytose Paraão, Parake maro pata Huzote pona, ⁴⁰moroto Parake a tynekarory tō tyahkase pui orutua tomo te, kaneru tomo roropa. Mame tōsē zokonaka tokarose eya Paraão a, tymaro tamuximākomo a roropa.

Paraão oturutoh apitorymano

⁴¹Yrokokoro tōmehse ahtao Paraão tarose Parake a Pamote-Paau pona. Moroto toto ahtao Izryaeu tō zokonaka tonese eya xine.

23 ¹Mame ynara tykase Paraão Parake a:
— Apoto apō 7me tyriko taro, pui mūkuru tō enehko 7me, 7me kaneru tō maro.

²Moro tyrise Parake a, Paraão omiry omipona. Mame toiro pui mūkuru tyahkase eya xine toiro kaneru maro apoto apō po emero. ³Ynara tykase Paraão, Parake a:

— Taro exiko onyahkahpyry pūto, morotona ytōko ase. Otaramē Ritonōpo oehnōko ya oturuse. Mame inyriphopyry emero ekarōko ase oya.

Naeroro Paraão tōnuhse toiroro somokyhmā emory pona. ⁴Moroto Ritonōpo tōseporyste imaro. Ynara tykase Paraão:

— Apoto apō 7me yrino. Pui mūkuru tō 7me tyahkase ya 7me kaneru tō maro moro apoto apō tō po.

⁵Mame omi tokarose Ritonōpo a Paraão a ekarotohme Parake a. Mame tonyohse ropa ynororo eya Parake zurutohme. ⁶Naeroro toytose ynororo Parake a. Tynyahkatopōpyry pūto ro nexiase Moape tamuximākō maro.

⁷Mame ynara tykase Paraão Ritonōpo poe:

“Parake, Moape tō tuisary,
jenepyase xiaro, Xiria poe,
ypy tō poe xixi tūtatoh wino.

‘Osehko, — tykase ynororo ya,
— ajohpāme sā popyra Izyraeu tō tyripoko!
Popyra ehtoh enehpoko Izyraeu tō pona!’

⁸Mokaro popyra onyriposaromepyra ase,
popyra toto onyripyra Ritonōpo ahtao.
Toto onuānohposaromepyra ase,
toto wānopyry se pyra Ritonōpo ahtao.

⁹Topuimo emory poe,
ypy emory poe Izyraeu tō enēko ase.
Oxiekyryme mā toto toiroro samo.
Imehnō ahno motye kure ehtoh tokarose Ritonōpo a, eya xine.
Moro waro mā toto.

¹⁰Jako pakomotyā putoh katoh sā mā toto;
tuhke mā toto, ikuhpyme.
Jorikyry se ase mokaro Ritonōpo poetory tō samo.
Jorikyry se ase torētyke pyra,
ajohpe pyra exiketō samo.”

¹¹Mame ynara tykase Parake Paraão a:

— Otara kyrino? Kuenehpōase xiaro popyra jepetōkara tyripotohme repe.
Yrome kure rokē toto ripōko mase.

¹²Ynara tykase Paraão:

— Ritonōpo nurutopōpyry rokē poko oturūko ase.

Paraão oturutoh asakoro ehtopo

¹³Mame ynara tykase Parake Paraão a:

— Eropa imepỹ pona, moro poe Izyraeu tō enēko mase zokonaka rokene,
emero pyra. Ajohpame sā popyra mokaro tyripoko moro poe.

¹⁴ Tarose ynororo Parake a ona Zofim pona, ypy Pixika emory pona. Moroto apoto apō tō tyrise eya 7me. Epona xine tynekarory tyahkase eya toiro pui mūkuru toiro kaneru maro emero apoto apō po.

¹⁵ Mame ynara tykase Paraão Parake a:

— Taro exiko onekarohpyry pūto. Morotona ytōko ase oseporise Ritonōpo, Jesē maro.

¹⁶ Mame Ritonōpo tōseporyse Paraão maro. Omi tokarose eya Parake zurutohme. Mame tonyohse ropa ynororo Parake a omi ekarotohme eya.

¹⁷ Naeroro tooehse ropa Paraão, tōseporyse Parake maro tynyahkahpyry pūto, Moape tō tamuximākō maro. Parake a tōturupose eya Ritonōpo nekarohpyry poko. ¹⁸ Sero omi tokarose Paraão a Parake netaryme:

“Osehko Parake, Zipoa mūkuru,
etako ke ynekarory oya.

¹⁹ Ahno sã pyra Ritonōpo mana,
ajohpe exiketō sã pyra;
tōsenetupuhtoh onytyromara mana.

Tōmiry totapose ahtao Ritonōpo a,
moro rīko mana;

‘Tyriko ase,’ tykase ahtao Ritonōpo a tyriko mā rahkene.

²⁰ Tyripose ywy eya kure rokē tyripotohme;
kure rokē tyripose ahtao eya,
moro onytyromasaromepyra ase.

²¹ Enēko ase imeīpo Izyraeu tō ehtopo,
toto onyporemākara exīko imehnō mana,
toto onutuarimapopyra exīko roropa mā toto.
Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, toto maro mana,
kohtāko mā toto Ritonōpo,

Tutuisarykōme exiry poko.

²² Tonehse toh nexiase Ritonōpo a Ejitu poe.
Jamihmehxo mā ynororo pui orutua itu htaō samo.

²³ Pyaxi tomo a, popyra toto ripory kukuruhtao
toiparo rokē moro kuhnōko mā toto,
Izyraeu tō onyryhmara mā toto.
Seromaroro ynara āko mā toto emero Izyraeu tō poko:
‘Enetoko ke Ritonōpo nyrihpyry!’

²⁴ Izyraeu owōnōko mana reāo nohpory samo,
reāo sã roropa oseremara mana
tykarimory onōpyra ro tahtao,
imunuru onēpyra ahtao roropa.”

²⁵ Mame ynara tykase Parake Paraão a:

— Mokaro Izyraeu tō popyra onyriposaromepyra awahtao, kure toto onyrippyra exiko roropa.

²⁶ Ynara tykase Paraão eya:

— Morara exiryke moro sã tykase ywy oya, Ritonōpo nekarory rokē ekarōko ase oya, tykase ywy.

Omi oseruaō aehtopo

²⁷Mame ynara tykase Parake Paraão a:

— Ajohpame sã ymaro eropa imepỹ pona. Otarameme moro poe Ritonōpo zamaro exīko mana popyra mokaro tyripory oya.

²⁸Naeroro Paraão tarose Parake a ypy Peoa emory pona ona enetohme mya. ²⁹Ynara tykase Paraão eya:

— Apoto apō 7me tyriko, 7me pui mūkuru tō zahkatohme 7me kaneru tō maro.

³⁰Moro tyrise Parake a Paraão omipona. 7me pui mūkuru tō tyahkase eya 7me kaneru tō maro moro apoto apō tō po.

24 ¹Morarameme kure rokē Izyraeu tō riry se Ritonōpo ehtoh tonetupuhse Paraão a. Naeroro mya ytopyra nexiase enetupuhpotoh eraximase Ritonōpo poe. Toeramase rokē ynororo ona amerehmā wino rokene, ²Izyraeu tō enese. Tōsesarise, oxiekyrymākō oximōme, tosarykō po. Mame Ritonōpo Zuzenu poe tōturupitose Paraão: ³Ynara tykase ynororo Ritonōpo poe:

“Sero nase Paraão nekarory, Peoa mūkuru,
ynekarory sero jenuru kure rokē osenuhmaryhtaō,

⁴kure rokē Ritonōpo omiry etāko roropa.

Jesekumuru po typorohse ywy,

jenuru tō onetō sã,

Ritonōpo a tyripose,

Jamihmehxo Exikety enepotohme.

⁵Enekure potu oesarykomo, Izyraeu tomo!

Enekure atapyikomo!

⁶Airiki panō tō sã mā toto,

tarykase exiketō samo atakenaka,

tupito po sã tuna ehpio, tykyrysã samo

tarykase ahtao Ritonōpo Kuesēkomo a,

apupari tō samo ahtāko tuna tō ehpio.

⁷Konopo itamurume nae Izyraeu tō exīko aukurukōme mana te,
otyro puhturu ehxikatohme tarykase ahtao eya xine.

Ituisarykō jamihmehxo exīko mana,

Akake motye, tuisamehxo exīko roropa mana tuisa tō rānao.

⁸Izyraeu tō tonehse Ritonōpo a Ejitu poe

epetōkara poremākapōko mana pui orutua itu htaō

samo. Topetōkara enahkāko mā toto,

Toto zehpyry akuakuhmōko mā toto,

ipyrekō tahtahkāko mā toto.

⁹Reão jamihmā sã Izyraeu mana:

tynyhse ynororo ahtao

ipakary zuno mā toto.

Kure rokē Izyraeu tō ripory se exiketō,

kure rokē exīko mā toto.

Popyra Izyraeu tō riponanō,

popyra tyriposēmē exīko mā toto.”

¹⁰Mame Parake tyekītapāse Paraão poko. Tomary totapase eya zakorō ke zehno toexiryke, ynara tykase ynororo:

— Kykohmase ooehtohme popyra jepetōkara ripotohme. Yrome kure rokē toto tyripose oya oseruao. ¹¹Seromaroro ytoko ropa atapyī taka. Oepehmary se exiase repe. Yrome Ritonōpo, Oesē oepehmapopyra mana.

¹²Ynara tykase Paraão:

— Ōmiry aronanomo a oturuase, ynara ase eya xine, ¹³parata ke topehmase jahtao oya, uuru maro emero atapyī tao exikety, Ritonōpo, Jesē nyripohpyry omipona pyra ehsaromepyra ase. Mokaro zuruase: jamoreme emero rokē onyrisaromepyra ase, Ritonōpo omi poe rokē oturūko ase.

Paraão omiry etyhpymano

¹⁴Ynara tykase Paraão Parake a:

— Seromaroro ytōko ropa ase wekury tomo a; yrome osemazuhme ekarory se hano Izyraeu tō nyripyr pōko opoetry tomo a imeīpo.

¹⁵Mame ynara tykase ynororo imeīpo ehtoh pōko:

“Sero nase Paraão otururu, Peoa mūkuru,
ynekarohpyry sero jenuru kure osenuhmaryhta,

¹⁶kure rokē Ritonōpo omiry etaryhta,
tuaro ehtoh apoitohme Imehxo Exikety wino.

Jesekumuru po typorohse ywy,
jenuru tō onetō sã Ritonōpo a tonepose ya, Jamihmehxo Exikety.

¹⁷Imeīpo ehtoh enēko ase,

Izyraeu tō enēko.

Tuisa konōto, xirikuato saeremehxo
exikety sã exīko mana mokaro wino.

Tonesã samo oehnōko mana Izyraeu tō poe.

Moape tō tuisamākō poremkāpōko mana.

Mokaro ahno epyrypaketō enahkapōko mana.

¹⁸Izyraeu tō epetōkara poremkākōko mana, etomita tomo.

Mokaro nonory apoīko mana Izyraeu tō nonoryme ehtohme.

Tyjamitunuru enepōko Izyraeu tō mana.

¹⁹Jako pakomotyã wino,

orēpyra exikety exīko mana;

pata pōkō enahkapōko mana.”

²⁰Mame moro enepotoh ae amarekita tō toneise Paraão a, naeroro ynara tykase:

“Amareke tō imehnō motye orēpyra toh nexiase repe.

Yrome etyhpymy tonahkasēme exīko mã toto jūme.”

²¹Mame enepotoh ae keneu tō toneise Paraão a, ynara tykase ynororo:

“Oesarykō jamihme mana, omyny ewomahpyry sã topu konōto ao.

²²Yrome tonahkasēme exīko matose tarose awahtao xine axirio tomo a typotory tōme.”

²³Ynara tykase roropa Paraão:

“Onokākō mokaro ahno oximōnōko inikahpozakoxi?

²⁴Xipere poe epetōkara oehnōko mã toto tywapukō ae.

Axirio tō poremkāpōko mã toto,

Hepea tō maro.

Yrome imeīpo tonahkasēme exīko mã toto, jumāme.”

²⁵ Moromeïpo tātakimase ropa Paraão toytotohme tytapyī taka ropa. Parake roropa toytose ropa.

Paau-Peoa eahmatopōpyry Izyraeu tomo a

25 ¹Mame Izyraeu tō tehme ahtao jakanahmā Akaxia tō po, moapita nohpory tō poko toehpitose Izyraeu tō orutua kō nexiase. ²Oseahmatoh tonō pona toahmase toto mokaro nohpo tomo a, tynekarory tō tyahkase eya xine tyneponāmarykō eahmatohme. Izyraeu tō tōtuhse toto maro, toto neponāmarykō toahmase roropa eya xine. ³Moro saaro Izyraeu tō tōximōse mokaro maro tyneponāmarykō Paau-Peoa eahmary poko, morara exiryke tohne toehse Ritonōpo toto poko. ⁴Ynara tykase ynororo Moeze a:

— Oximōme Izyraeu tō tuisary tō enehpoko, jomi poe toto etapatohme jēpataka saereme ahtao. Moro tyrise ahtao oya xine, mokaro zehno jehtoh mynyhpānōko ropa mana.

⁵Ynara tykase Moeze tuisa tomo a:

— Amarokō ytotoko emero, oekyry tō etapatohme, tyneponāmarykō Paau-Peoa eahmase aytotyamo.

⁶Imoihmākō maro Moeze xitāko nexiase Ritonōpo Tapyī omōtoħ ēpataka. Mame nohpo mitianita tonehse Izyraeume exikety a tytapyī taka Moeze tō neneryme. ⁷Moro eneryhtao Pineia a, Ereaza mūkuru, Arāo pary, towōse ynororo, tutūtase oximōtoħ poe. Warata tapoise eya, ⁸mokyro orutua tokahmase eya, tomōse itapyī taka, mokaro tuose eya warata ke zuakuru tō pona, orutua, nohpo maro. Moro ke tyrohsē tymynyhpākapose Izyraeu tō rānao. ⁹Moro tyrohsē ke 24 miume ahno toorihse nexiase.

¹⁰Mame ynara tykase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Moeze a:

¹¹— Pineia nyrihpyry ke Izyraeu tō zehno jehtoh tymynyhpāse. Ysamo Pineia mana: imehnō neponāmary eahmary poko se pyra mana ipunaka. Jeahmary se rokē mana. Pineia nyrihpyry pokoino Izyraeu tō onenahkara exiase toto zehno jehtoh ke. ¹²Naeroro kaxiko eya, jomiry etapōko ase eya, imaro osepepe ase. ¹³Ynoro, ipoenō maro, ipakomotyā maro, jūme oturuketōme exīko mā toto, imehnō neponāmarykō oneahmapopyra aexiryke Izyraeu tomo a, ywy ro rokē eahmatohme eya xine. Moro ke mokaro rypyry tykorokapose eya.

¹⁴Mokyro esety, totapase aexihpyry mitianita maro Ziniri nexiase, Saru mūkuru, tamuxime exikety Ximeāo ekyryme. ¹⁵Mokyro nohpo mitianita, tuose aexihpyry esety Koxipi nexiase, Zua ēxiry. Tuisame Zua nexiase mitianita tō maro.

¹⁶Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹⁷— Oetonatatoko mitianita tō maro toto etapatohme. ¹⁸Popyra ehtoh tonehse eya xine opona xine, oenekunopyrykōke aarorykohtao tyneponāmarykō eahmatohme Peoa po. Tonekunohse roropa mexiatose Koxipi poko, mitianita tuisary ēxiry. Tuose ynororo nexiase tyrohsē toehse ahtao, moroto pyy Peoa po.

Izyraeu tō kuhtopōpyry ropa

26 ¹Moromeïpo, tyrohsē tymynyhpāse ahtao, ynara tykase Ritonōpo Moeze tomo a, Ereaza maro, oturukety Arāo mūkuhpyry:

² — Izyraeu tō orutua kō ikuhtoko emero 20me jeimamyry nae exiketomo, emero tapyi taōkomo, emero tōsetapary waro exiketomo.

³⁻⁴ Naeroro Ritonōpo omiry omipona toehse Moeze tomo Ereaza maro, oximōme orutua kō tonehpose eya xine soutatume exiketomo. Tōximōse toto ona Moape po, tuna Joatāo ehpiō po, pata Jeriko etonie, tuna Joatāo moino Jeriko nexiase. Ynara toh nexiase Izyraeu tomo, Ejitu poe aepyhpyamo:

⁵ Rupē tō oxiekyrymākomo (Rupē osemazuhme aenuruhpyryme nexiase Jako mūkurume): Ipoenō nexiase Enoke te, Paru te, ⁶ Ezerō te, Karami, enara. ⁷ Mokaro 43.730me orutua kō nexiase. ⁸ Paru poe tonuruse Eriape, ⁹ imūkuru tō maro: Nemueu te, Tatā te, Apirāo (Tatā, Apirāo maro tymenekase ahno a tuisame toto ehtohme. Yrome toeramase toto Moeze tō omipona pyra Arāo maro. Osepeme toh nexiase Kora maro, Ritonōpo omipona pyra. ¹⁰ Mame nono toētakase toto enahkatohme. Toorihse nexiase Kora tō maro. Mame apoto a 250mākō tyahkase nexiase. Moro toehse imehnō enaroximatohme. ¹¹ Yrome Kora mūkuru tō orihpyra toh nexiase.)

¹² Ximeão ekyry tomo: Nemueu tomo te, Jamī tomo te, Jakī tomo te, ¹³ Zera tomo te, Sauu tomo, enara. ¹⁴ Mokaro 22.200me orutua kō nexiase.

¹⁵ Kate ekyry tomo: Zepō tomo te, Haki tomo te, Suni tomo te, ¹⁶ Ozini tomo te, Eri tomo te, ¹⁷ Arote tomo te, Areri tomo, enara. ¹⁸ Mokaro 40.500me orutua kō nexiase.

¹⁹⁻²¹ Juta ekyry tomo: Sera tomo te, Pereze tomo te, Zera tomo te, Ezerō tomo te, Hamuu tomo, enara. (Juta mūkuru tō asakoro toorihse toh nexiase Kanaā po, Ere te, Onā, enara.) ²² Juta tō poe 76.500me orutua kō nexiase.

²³ Isakaa ekyry tomo: Tora tomo te, Puwa tomo te, ²⁴ Jasupe tomo te, Xinorō tomo, enara. ²⁵ Mokaro poe 64.300me orutua kō nexiase.

²⁶ Zepurō ekyry tomo: Serete tomo te, Erō tomo te, Jareeu tomo, enara. ²⁷ Mokaro poe 60.500me orutua kō nexiase.

²⁸ Manase ekyry tomo, Eparaī ekyry tō maro, Joze mūkurume mokaro toh nexiase.

²⁹ Manase ekyry tomo: Makia, Manase mūkuru, Kireate zumy nexiase. Kireate poe: ³⁰ Iezea tomo te, Hereke tomo te, ³¹ Axirieu tomo te, Xikē tomo te, ³² Semita tomo te, Hepea tomo, enara. ³³ Zeropeate, Hepea mūkuru tōxike rokē nexiase tumūkue pyra. Zeropeate ēxiry tō nexiase: Makara, Noa, Hokara, Miuka, Tiriza, enara. ³⁴ Mokaro poe 52.700me orutua kō nexiase.

³⁵ Eparaī ekyry tomo: Sutura tomo te, Pekea tomo te, Taā tomo te, ³⁶ Erā tomo; Sutura mūkurume Erā nexiase. ³⁷ Mokaro poe 32.500me orutua kō nexiase. Mokaro Joze pakomotyāme toh nexiase.

³⁸ Pējamī ekyry tomo: Pera tomo te, Asapeu tomo te, Airāo tomo te, ³⁹ Supā tomo te, Hupā tomo te, ⁴⁰ Arate tomo te, Naamā tomo, enara. Arate, Naamā roropa Pera pakomotyāme nexiase. ⁴¹ Mokaro poe 45.600me orutua kō nexiase.

⁴² Tā ekyry tomo: Suāo tō nexiase. ⁴³ Mokaro wino 64.400me orutua kō nexiase.

⁴⁴ Asea ekyry tomo: Imina tomo te, Ixiwi tomo te, Peria tomo te, ⁴⁵ Hepea tomo te, Maukieu tomo, enara. Hepea, Maukieu roropa Peria mūkurume toh nexiase. ⁴⁶ Asea ēxiry esety Sera nexiase. ⁴⁷ Mokaro poe 53.400me orutua kō nexiase.

⁴⁸Napatari ekyry tomo: Jazeeu tomo te, Kuni tomo te, ⁴⁹Jezea tomo te, Xirē tomo, enara. ⁵⁰Mokaro poe 45.400me orutua kō nexiase.

⁵¹Atapona Izyraeu tomo 601.730me orutua kō nexiase.

⁵²Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁵³— Nono apiakako Izyraeu tō esaryme ehtohme. Tuhkehxo Izyraeu tō ahtao oxiekyryme, nono zumohxo ekaroko eya xine. ⁵⁴⁻⁵⁶Nono tapiakase ahtao imenekatoh ke nono ekamoko oxiekyry mākō nonoryme ehtohme; tuhkehxo oxiekyryme exiketomo a nono zumohxo ekaroko; tuhke hkopyra oxiekyryme exiketomo a nono zumo hkopyra ekaroko.

Rewita tomo

⁵⁷Rewi ekyry tō ynara kynexine: Jeresō tomo te, Koate tomo te, Merari tomo te, ⁵⁸Ripani tomo te, Eperō tomo te, Mari tomo te, Muxi tomo te, Kora tomo, enara. Koate toemūkuase Anarāome. ⁵⁹Anarāo pytyme Jokepete nexiase, Rewi ēxiry; tonuruse ynororo Ejitu po. Anarāo maro Jokepete toemūkuase asakoro: Arāo, Moeze maro. Tonuruse toiro ēxiry roropa, esety Miriā. ⁶⁰Arāo toemūkuase asakoropane: Natape te, Apiu te, Ereaza te, Itamaa, enara. ⁶¹Yrome Natape, Apiu maro toorihse toh nexiase azahkuru toehse toto ahtao, apoto tyorō tokarose ahtao eya xine tynekaroryme Ritonōpo a. ⁶²Rewita tō tukupse nexiase 23.000me orutua kō rokene, toiro nuno motye exiketomo. Imehnō Izyraeu tō maro pyra tukupse toh nexiase nono anapoipyra rewita tō exiryke tynonorykōme, Izyraeu po.

⁶³Mokaro oxiekyry tō emero tukupse toh nexiase Moeze tomo a, oturukety Ereaza maro, Izyraeu tō tukupse ahtao ona Moape po tuna Joatāo ehpiō, pata Jeriko etonie. Tuna Joatāo moino Jeriko nexiase. ⁶⁴Mokaro maro pake tukupse aexityā pyra nexiase, Moeze tomo a Arāo maro, apitoryme ona tonorē Xinai po. ⁶⁵Ritonōpo omihpyry ae ro: Orihnōko mā toto emero porehme ona tonorē po, katopōpyry ae, toorihse toh nexiase. Karepe, Jepone mūkuru te, Jozue, Num mūkuru maro rokē orihpyra toh nexiase.

Zeropeate ēxiry tomo

27 ¹Manase ekyry tō maro nohpo tō atakorōmākō omame nae nexiase: Makara, Noa, Hokara, Miuka, Tiriza, enara. Jūkō Zeropeate nexiase, Hepea mūkuru, Kireate pary, Makia pary mūkuru, Manase pary, Joze mūkurume Manase kynexine. ²Toytose mokaro nohpo tō oturuse Moeze maro, Ereaza maro tamuximākō maro Ritonōpo Tapyī omōtoho tao. Ynara tykase toto:

³— Yna zummy toorihse ona tonorē po tumūkue pyra orutuame. Kora maro pyra nexiase, Ritonōpo omipona pyra exikety maro pyra, yrome tamoreme toorihse ynororo tyrypyry emetakame. ⁴Yna zummy tuenikehse ahtao Izyraeu tō rānao, tumūkue pyra exiryke orutuame zae pyra exiry. Nono ekaroko yna a papa ekyry tō maro, yna esaryme.

⁵Mokaro omiry tarose Moeze a Ritonōpo a. ⁶Mame ynara tykase Ritonōpo:

⁷— Zeropeate ēxiry tō nekaropohpyry zae mana. Nono ekaroko eya xine esarykōme jūkō ekyry tō pūto. Mame jūkō nonory tokarosēme exiko mokaro nohpo tō esaryme. ⁸Izyraeu tō zuruko: orutua toorihse ahtao tumūkue pyra orutuame, inonory tokarosēme exiko ēxihpyry a. ⁹Tōxike pyra ynororo ahtao

inonory tokarosême exîko zakorô tomo a. ¹⁰Takorôke pyra ahtao inonory tokarosême exîko jumy akorô tomo a. ¹¹Mame jumy takorôke pyra ahtao inonory tokarosême exîko jekyry ameke pyra exikety a inonoryme ehtohme. Izyraeu tomo a morara tyripoko zae ehtohme, ywy, Ritonôpo nyripohpyry ae ro oya, Moeze.

Jozue menekatoþpyry

(*Teuteronomiu 31.1-8*)

¹²Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Onuhko sero ypy Aparî pona moro nono enetohme, ynekarory Izyraeu tomo a. ¹³Moromeïpo, moro nono tonese ahtao oya, orihnôko mase orui, Arão orihtopþpyry saaro, ¹⁴jomiry omipona pyra toehse oexirykôke asakoro ro moroto ona Zim po. Ykerekeremaryhtao imoihmâkomo a Meripa po yjमितunuru kurâ enetuputyry se pyra mexiatose mokaro êpataka. (Meripa tuna enatyryme mana Kate po, ona tonore Zim po.)

¹⁵Mame ynara tykase Moeze:

¹⁶— Ritonôpo yna Esemy, opoe isene ynanase emero, onoky ymyakâme exîko nae, mokaro, opoetory tō aroneme ¹⁷toto tuisaryme atatapoiry poko, kaneru sâ pyra toto ehtohme tosêke pyra toto ahtao?

¹⁸Ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Jozue ikohmako, Num mûkuru, orutua emese kure exiketyme mǎ ynororo, oemary tō tyriko epona. ¹⁹Mokyro xikihme tyriko oturukety Ereaza êpataka, imoihmākō êpataka roropa; omyakâme mokyro ekaroko toto neneryme. ²⁰Tuisame oehtoh zokonaka ekaroko eya, aomiry omipona Izyraeu tō ehtohme. ²¹Oturukety Ereaza omiry etâko mana ise jehtoh waro ehtohme. Ereaza ise jehtoh waro exîko mana Urim eneryke eya Tumim maro. Moro ke Jozue amorepâko mana Izyraeu tō maro ise jehtoh ritohme eya xine emero.

²²Mame Ritonôpo nyripohpyry tyrise Moeze a. Jozue tonehse eya imoihmākō êpataka, Ereaza êpataka roropa. ²³Mame Ritonôpo omi poe tomary tō tyrise eya Jozue zupuhpyry pona. Moro ke Moeze myakâme Jozue toehse.

Izyraeu tō nekarotyâ kokoro rokene

(*Exutu 29.38-46*)

28 ¹Ynara tykase Ritonôpo, Izyraeu tō Esê Moeze a:

²— Ynara tyripoko Izyraeu tomo a: kokoro rokê inekarory tō enehtohme ya, tōsemy, tonahsê maro zahkatohme typoxine exiketomo, yzamaro exiketomo.

³— Ynara enehpôko mase eya xine tōsême, toto nekaroryme kokoro rokene, jûme: kaneru mûkuru tō asakoro, toiro jeimamyry exiketomo, atapuropyra exiketomo. ⁴Toiro mokyro tyahkasême exîko pakeimo te, zakorô tyahkasême exîko kokonie pukuro. ⁵Kaneru mûkuru maro tiriiku kurâ toiro kirume ekarôko matose otoxie azeite toiro riturumâ maro. ⁶Moro onekarory zahkâko matose tytororo, kokoro rokene. Moro tokarose apitoryme ypy Xinai po. Tonahsême moro onekarory mana, typoxine mana Ritonôpo Oesêkomo a. ⁷Kaneru mûkuru maro uwa eukuru jehnahpyry, toiro riturume ekarôko

matose. Moro eukuru ikuānōko matose Osa Kurā pona onekarorykōme Ritonōpo a. ⁸Kokonie pukuro zakorō kaneru mūkuru tyahkasēme exīko tiriiku maro toiro kirume, azeite maro, uwa eukuru jehnahpyry maro, pakeimo onekarohpyry samo. Moro onekarohpyry tonahsēme mana ya, typoxine ya mana, yzamaro mana, tykase Ritonōpo.

Onekarotyā oserematoḥ ae

⁹— Mame oserematoḥ ae kaneru mūkuru asakoro enehnōko matose ya, toiro jeimamyry exiketomo, tynyrohke pyra exiketomo. Mokaro maro tiriiku kurā enehtoko asakoro kirume otocie azeite maro, uwa eukuru jehnahpyry maro. ¹⁰Moro onekarory zahkāko matose tytororo emero oserematoḥ ae, onekarorykō maro kokoro rokē tyahkasēme exiketō maro, uwa eukuru jehnahpyry maro onekaroryme.

Onekarotyā Oseahmatoḥ Nuno Kasenato ae

¹¹— Emero nuno po, ěmepyyry apitorymā po ynara enehtoko onekaroryme ya, Oesēkomo a, oekykō zahkatohme tytororo: pui mūkuru tō asakoro te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, tynyrohke pyra exiketomo, enara. ¹²Toiro pui mūkuru maro oseruao kirume tiriiku kurā enehtoko otocie azeite maro. Toiro kaneru orutua maro asakoro kirume tiriiku enehtoko otocie azeite maro, ¹³toiro kaneru mūkuru maro toiro kirume tiriiku enehtoko. Moro onekarory tō tyahkasēme exīko mā kehko tytororo, onekarorykōme ya, typoxine exīko mā kehko ya, Ritonōpo a. ¹⁴Uwa eukuru jehnahpyry onekarorykōme ya ynara mana: toiro pui mūkuru maro asakoro ritorume uwa eukuru jehnahpyry enehnōko matose, kaneru orutua maro 1½ ritorume uwa eukuru jehnahpyry enehnōko matose, kaneru mūkuru maro toiro ritorume uwa eukuru jehnahpyry enehnōko matose. Morohne enehnōko matose onekarorykō zahkatohme tytororo ěmepyyry apitorymā po emero nuno po emero jeimamyry ae. ¹⁵Moro onekarorykō tyahkase aexihpyry tytororo maro, tonehse oya xine kokoro rokene, uwa eukuru jehnahpyry maro, toiro poti enehtoko roropa jahkatohme onekarorykōme Ritonōpo a, ahno rypyry korokapotohme eya.

Onekarotyā Oseahmatoḥ Paxikoa poko

(Exutu 12.1-13; Rewitiku 23.5-8; Teuteronomiu 16.1-2)

¹⁶Ěmepyyry 14mā po, nuno apitorymā po Oseahmatoḥ Paxikoa, Ritonōpo nenyokyhpyry ytotopōpyry poko oseahmāko matose Ritonōpo Oesēkō eahmaryme. ¹⁷Yrokokoro, ěmepyyry 15me aehtoh po otuhtoh konōto rīko matose; 7me ěmepyyry ae pāo ohnōko matose iporutatoḥ maro pyra. ¹⁸Sero otuhtoh konōto ěmepyyry apitorymā po erohpyra exīko matose emero porehme; oximōnōko matose Ritonōpo eahmatoḥme. ¹⁹Mame onekarorykō enehtoko jahkatohme porehme onekarorykōme Ritonōpo a: pui mūkuru tō asakoro te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru tō, toiro jeimamyry exiketomo, tynyrohke pyra exiketomo. ²⁰Toiro pui mūkuru maro 3 kirume tiriiku kurā zahkāko matose otocie azeite maro. Kaneru orutua maro 2 kirume tiriiku zahkāko matose otocie azeite maro, ²¹toiro kaneru maro toiro kirume tiriiku zahkāko matose. ²²Onekaroryme roropa Ritonōpo a poti enehko jahkatohme, ahno

rypyry korokapotohme. ²³ Morohne enehnōko matose onekarorykōme ya, kokoro rokē onekarorykō maro jahkatohme porehme. ²⁴ Mokarohne ke, kokoro rokē 7me ĕmepyyry ae onekarorykō Ritonōpo a jahkāko matose tonahsēme, typoxine exiketyme eya. Morohne enehnōko matose onekarorykōme, kokoro rokē onekarotyā maro, jahkatohme porehme te, uwa eukuru jehnahpyry maro, onekarorykōme. ²⁵ Mame ĕmepyyry 7mā po oximōnōko matose Ritonōpo eahmatohme, moro ĕmepyyry ae erohpyra exiko matose emero porehme.

Onekarotyā Oseahmatoh Tykyrysā Apoitoh poko

(Rewitiku 23.15-22)

²⁶ Ėmepyyry apitorymā po Oseahmatoh Tykyrysā Apoitoh poko, Otuhtoh Konōto Semana tō poko roropa, onekarorykō enepyyryhtao oya xine Ritonōpo Oesēkomo a, anapoityākō apitorymā tiriiku tōkehko, oximōnōko matose jeahmatohme. Erohpyra exiko matose, emero porehme. ²⁷ Onekarory tō enehnōko matose jahkatohme onekarorykōme ya, Ritonōpo a. Moro typoxine exiko ya mana. Ynara enehnōko matose ya: pui orutua mūkuru tō asakoro te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru mūkuru tomo, toiro jeimamyry exiketomo, tynyrohke pyra exiketomo. ²⁸ Toiro pui mūkuru maro oseruao kirume tiriiku kurā zahkāko matose otoxie azeite maro. Kaneru orutua maro asakoro kirume tiriiku zahkāko matose otoxie azeite maro, ²⁹ toiro kaneru maro toiro kirume tiriiku zahkāko matose. ³⁰ Toiro poti enehtoko roropa jahkatohme ahno rypyry korokapotohme. ³¹ Morohne enehtoko uwa eukuru jehnahpyry maro onekarorykōme jahkatohme kokoro rokē onekarohpyrykō maro, tiriiku tōkehko onekarotyākō maro.

Onekarotyā Jeimamyry Kasenato poko

(Rewitiku 23.23-25)

29 ¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a Izyraeu tō ripotohme: — Ėmepyyry apitorymā po nuno 7mā po oximōtoko Ritonōpo eahmatohme, moro ae erohpyra ehtoko. Moro ĕmepyyry ae rueimo etotoko. ² Okyno tō zahkāko matose tytororo onekarorykōme Ritonōpo a typoxine ehtohme: toiro pui mūkuru te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ³ Pui mūkuru maro 3 kirume tiriiku kurā enehtoko otoxie azeite maro. Kaneru orutua maro 2 kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro, ⁴ toiro kaneru mūkuru maro toiro kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro. ⁵ Toiro poti roropa jahkatoko onekaroryme Ritonōpo a ahno rypyry korokapotohme. ⁶ Morohne enehtoko, onekarorykō maro jahkatohme tytororo ĕmepyyry apitorymā po nuno po, onekarorykō tiriiku tōkehko maro, onekarorykō maro roropa jahkatohme kokoro rokene tiriiku tōkehko maro, uwa eukuru jehnahpyry maro. Morohne tonahsē zahkaryhtao onekarorykōme typoxine mana Ritonōpo a.

Onekarotyā Ėmepyyry Ahno Rypyry Korokatoh poko

(Rewitiku 23.26-32)

⁷ — Ėmepyyry 10mā po nuno 7mā po oximōtoko Ritonōpo eahmatohme. Moro ĕmepyyry ae otuhyra ehtoko ipunaka erohpyra ehtoko, enara.

⁸Okyno tō enehtoko Ritonōpo a jahkatohme porehme onekarorykōme typoxine exiketye eya. Ynara enehnōko matose: toiro pui mūkuru te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ⁹Pui mūkuru maro 3 kirume tiriiku kurā enehtoko otoxie azeite maro. Kaneru orutua maro asakoro kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro, ¹⁰toiro kaneru mūkuru maro toiro kirume tiriiku enehtoko. ¹¹Poti mūkuru zahkatoko roropa onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme; morohne maro onekarotyā zahkatohme ahno kurākatohme te, kokoro rokē onekarory maro zahkatohme tiriiku maro, uwa eukuru jehnahpyry maro.

Oseahmatoh Tapyi Pisarara

(Rewitiku 23.33-44)

¹²— Ēmepyyry 15mā po, nuno 7mā po oximōtoko Ritonōpo eahmatohme. Sero otuhtoh konōtome exiko 7me Ēmepyyry ae Ritonōpo eahmary poko. ¹³Ēmepyyry apitorymā po sero oseahmatoh poko tonahsē enehtoko jahkatohme onekarorykōme Ritonōpo a, typoxine exikety jamaro ehtohme. Ynara enehtoko 13me pui mūkuru tomo te, asakoro kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tomo, toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ¹⁴Toiro pui mūkuru maro 3 kirume tiriiku kurā enehtoko otoxie azeite maro. Toiro kaneru orutua maro asakoro kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro, ¹⁵toiro kaneru mūkuru maro toiro kirume tiriiku enehtoko, uwa eukuru jehnahpyry maro onekarorykōme. ¹⁶Poti roropa jahkatoko onekarorykōme ahno rypyry korokapotohme. Mekarohne jahkatoko onekarorykōme, moro kokoro rokē kaneru tō zahkatoh maro, tiriiku maro, uwa eukuru jehnahpyry maro.

¹⁷— Yrokokoro, Ēmepyyry asakoromā po 12me pui mūkuru tō enehtoko jahkatohme onekarorykōme, kaneru orutua kō asakoro te, 14me kaneru mūkuru tō maro, toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ¹⁸⁻¹⁹Mokaro maro morohne enehtoko onekaroryme emero Ritonōpo nenehpohpyry Ēmepyyry apitorymā po.

²⁰— Ēmepyyry 3mā po 11me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tō maro toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ²¹⁻²²Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry Ēmepyyry apitoryme aexihpyry samo.

²³— Ēmepyyry 4mā po 10me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ²⁴⁻²⁵Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry Ēmepyyry apitoryme aexihpyry samo.

²⁶— Ēmepyyry 5mā po 9me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ²⁷⁻²⁸Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry apitoryme aexihpyry samo.

²⁹— Ēmepyyry 6mā po 8me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ³⁰⁻³¹Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry Ēmepyyry apitoryme aexihpyry samo.

³²— Ĕmepýry 7mā po 7me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo, 14me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ³³⁻³⁴Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry Ĕmepýry apitorymā po jahkatohme.

³⁵— Ĕmepýry 8mā po oximōtoko Ritonōpo eahmatohme, erohpyra ehtoko. ³⁶Okyno enehtoko jahkatohme tytororo onekarorykōme Ritonōpo a typoxine exiketye eya. Ynara enehtoko: toiro pui mūkuru te, kaneru orutua toiro te, 7me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo. ³⁷⁻³⁸Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry Ĕmepýry apitoryme aehtoh ae.

³⁹— Morohne tyripōko ase oya xine okyno tō enehtohme jahkatohme tytororo tiriiku tōkehko maro, uwa eukuru jehnahpyry maro onekarorykōme Ritonōpo a osepeme ehtohme oseahmatoh poko awahtao xine, Ĕmepýry inymenekahpyry toehse ahtao. Mokarohne enehpōko ase oya xine enehtohme onekarorykōme Ritonōpo a te, onekarorykō maro omihpyry ae ro totapose ahtao oya xine te, imep̄y ropa onekarorykō ekarory se rokē awahtao xine amoreme xine, enara.

⁴⁰Naeroro Izyraeu tō turuse Moeze a morohne emero Ritonōpo nyriphopyry eya xine.

Ahno a tōmiry totapose ahtao

30 ¹Mame Moeze tōturuse Izyraeu tō oxiekyry tō tuisary tomo a. Ynara tykase:

— Sero nase Ritonōpo nyriphopyry oya xine: ²Ōmirykō totapose ahtao oya xine onekarorykō enepýry poko Ritonōpo a te, ōmirykō totapose ahtao oya xine otytyko riry poko oya te, otytyko onyripyra oehtohkō poko roropa, ōmihpyrykō omipona ehtoko emero porehme.

³— Mame nohpo oryximā tummy tapyi tao ro tahtao tōmiry etaporyhtao otytyko ekarory poko Ritonōpo a te, otytyko riry poko eya te, otytyko onyripyra toehtho poko roropa, ⁴jummy moro waro ahtao, oturupyra ynororo ahtao, zae mokyro nohpo mana moro riryhtao eya emero tynetaophpyry ae ro. ⁵Yrome moro waro toehse jummy ahtao, moro onyripopýra ahtao, mokyro nohpo zae ro mana onyripyra tahtao. Iirypyry korokāko Ritonōpo mana, aomiry onyripopýra jummy exiryke.

⁶— Nohpo, tynioke pyra exikety, tōmiry totapose ahtao Ritonōpo a, osenetupuhpyra ahtao te, tuaro ynororo ahtao roropa, otytyko ritohme te, onyripyra toehthohme roropa, mame notāko mana, ⁷inio moro waro tahtao oturupyra ynororo ahtao, zae mokyro nohpo mana morohne riryhtao tōmihpyry ae ro. ⁸Yrome, inio moro waro toehse ahtao, moro onyripopýra ahtao eya, mokyro nohpo zae ro mana tōmihpyry onyripyra tahtao. Iirypyry korokāko Ritonōpo mana.

⁹— Pyt̄ypo tomo te, tynio a turumekase aexityā roropa tōmiry totapose ahtao tynekarory poko Ritonōpo a te, otytyko riry poko te, otytyko onyripyra toehtho poko roropa, zae mā ynororo tōmihpyry ae emero riryhtao eya.

¹⁰— Nohpo tynioke exikety tōmiry totapose ahtao eya tynekarory poko Ritonōpo a te, tōmiry totapose ahtao eya otytyko riry poko te, otytyko onyripyra toehtho poko, ¹¹inio moro waro toehse ahtao, oturupyra ynororo

ahtao, zae mokyro nohpo mana morohne riryhtao eya tōmihpyry ae ro. ¹²Yrome inio moro waro toehse ahtao, moro onyrippyra ynororo ahtao eya, mokyro nohpo zae ro mana tōmihpyry onyrippyra tahtao. Iirypyry korokāko Ritonōpo mana inio aomihpyry onyrippyra exiryke eya. ¹³Inio ŷme se ahtao typyty omihpyry poko zae mana. Tyripyry se pyra inio ahtao zae ro mana onyrippyra ahtao. ¹⁴Yrome moro waro inio toehse ahtao, mame yrokokoro oturupyra ro mana, zae nohpo mana moro riryhtao eya emero, tynetapohpyry ae ro. Inio ŷme toehse mana typyty omihpyry maro oturupyra exiryke tuaro toehse ahtao moro poko. ¹⁵Yrome imeīpo inio moro onyrippyra toehse ahtao, tōmihpyry totapose nohpo ahtao, tuānohsēme exīko inio mana, nohpo onuānohpyra exīko mana.

¹⁶Morohne Ritonōpo nyriphopyry Moeze a tōmihpyry totapose ahtao nohpo a tynioke pyra exiketye ahtao te, tynioke exikety roropa, enara.

Etonatoh mitianita tō maro

31 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²— Izyraeu tō enyohko etonatohme mitianita tō maro, emŷpotohme popyra toto nyrytā poko Izyraeu tomo a. Moromeīpo orihnōko mase.

³Naeroro ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Opyrekō tyritoko oytotohkōme emero pyra etonatohme mitianita tō maro, emŷpotohme zae pyra toehse toto exiryke Ritonōpo Kuesēkomo a. ⁴Emero oxiekery tō toiro miume soutatu tō imenekatoko, aropotohme etonatohme.

⁵Naeroro Izyraeu tō oxiekery tō poe 12 miumākō tymenekase ytotohme etonatohme; emero oxiekery tō poe toiro miumākō tymenekase. ⁶Mokaro 12 miumākō taropose Moeze a etonatohme, Pineia poetoryme, oturukety Ereaa mūkuru. Ritonōpo kyryry tō kurā tarose roropa eya, rueimo tō maro tuaro ehtoh enetupuhpotohme. ⁷Mame Ritonōpo nyriphopyry Moeze a omipona tōsetapase toto mitianita tō maro; orutua kō totapase eya xine emero porehme. ⁸Aorihtyā ekepyry tō maro Ewi nexiase te, Rekē te, Zua te, Huru te, Repa, enara; 5me mitianita tuisary tomo. Paraão roropa totapase eya xine Peoa mūkuru.

⁹Mitianita nohpory tō tarose Izyraeu tomo a typoetory tōme, poeto tō maro. Kaneru tō roropa tapoise eya xine, poti tō maro, pui tōkehko maro, imōkomohpyry maro. ¹⁰Apoto tukase eya xine mitianita tō patary tō zahkatohme, soutatu tō tapyinŷpyry tō tyahkapose roropa eya xine emero porehme. ¹¹Mame imōkomohpyry tapoise eya xine, ahno maro, okyno tō maro. ¹²Morohne emero tarose eya xine Moeze a, oturukety Ereaa a roropa, imoihmākō Izyraeu tomo a roropa, tosarykō po toto ahtao, ona Moape po, tuna Joatāo ehpiō pūto, pata Jeriko etonie. Tuna moino Jeriko nexiase.

Izyraeu tō soutatu tō oehtopōpyry ropa

¹³Mame Moeze tomo, oturukety Ereaa maro, Izyraeu tō tamuximākō maro tutūtase toto tosarykō poe osepyryse soutatu tō maro. ¹⁴Tohne toehse Moeze, soutatu tō tuisary tō zehno, miumākō tuisary tomo te, 100mākō tuisary tō maro. ¹⁵Ynara tykase Moeze:

— Oty katohme mokaro nohpo tō emero typynanohse oya xine isene ro? ¹⁶Wenikehpyra ehtoko, nohpo tō nexiase Paraão omi poe Izyraeu

tō ewokananōme toehse, Ritonōpo Omihpyry omipona pyra Izyraeu tō ehtohme, tyneponāmarykō Paau-Peoa eahmatohme eya xine. Morara exiryke tyrohsē toehse Ritonōpo poetory tō pona. ¹⁷Seromaroro mokaro mūkuru tō emero etapatokō, nohpo tō maro emero orutua maro toehse aexityamo. ¹⁸Yrome mokaro ēxiry tō ipynanohko nohpo tō maro, emero orutua maro exipitopyra exiketomo; opoetoryme mā toto. ¹⁹Seromaroro amarokō emero, ahno etapahpōkomo te, ekepyry apoīhpōkō roropa omōpyra matose atapyikō taka, 7me ēmepyyry aropotoko jarānaka. Ēmepyyry oseruaō po, 7mā po roropa, amarokō opoetory tō maro ekurikatoko. ²⁰Oupōkō roropa ikurikatoko, okyno pihpyry risē roropa te, poti hpoty risemy te, wewe risē roropa emero.

²¹Mame ynara tykase oturukety Ereaza, mokaro orutua komo a toehse ropa aexityamo a etonatoh poe:

— Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry Moeze a ynara mana: ²²⁻²³Mōkomo emero zahpyra exiketō apoto ke, uuru te, parata te, metau te, kurimene te, exitanio te, xūpu, enara tyriposēme exīko apoto htaka ikurākatohme nuriame pyra ehtohme. Yrome mōkomo emero apoto ke zahketomo, morohne ikurikāko matose tuna ke. ²⁴Mame ēmepyyry 7mā po, ekurākatohme oupōkō ikurikatoko emero. Moromeīpo omōnōko ropa matose oesaka xine.

Mitianita tō mōkomohpyry apiakary poko

²⁵Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²⁶— Pape pona imerotoko, emero mokaro nenehtyā mitianita tō poe, oturukety Ereaza ākorehmāko mana te, tamuximākō ākorehmāko roropa mā toto. Ahno tō imeroko, okyno tō roropa. ²⁷Mame morohne apiakako irānakuroko, asakoro zokonaka ehtohme, oxisamo. Toiro zokonaka soutatu tō kyryryme exīko; toiro zokonaka imehnō ahno kyryryme exīko. ²⁸Mame soutatu tō kyryry poe zokonaka pitiko apoīko matose ekarotohme Ritonōpo a: 500me ahno ahtao toiro ahno ekarōko matose Ritonōpo a. Morararo pui tomo te, jumētu tomo te, kaneru tomo te, poti tomo, enara. ²⁹Moro Ritonōpo kyryry tō apoiko ekarotohme oturukety Ereaza a. ³⁰Mame moro ahno kyryry poe apiakako: 50me ahno ahtao toiro touko te, pui tomo te, jumētu tomo te, kaneru tomo te, poti tomo te, imehnō okyno tō roropa ekarotohme rewita tomo a, Ritonōpo Tapyī Kurā poko erohketomo a.

³¹Mame Ritonōpo nyripohpyry tyrise Moeze tomo a Ereaza maro.

³²Ynara tymerose eya xine soutatu tō napoityamo, (onymeropyra nexiase mōkomo tapoise ahtao soutatu tomo a tykyryrykōme rokene) 675 miume kaneru tomo poti tō maro te, ³³72 miume pui tomo te, ³⁴61 miume jumētu tomo te, ³⁵32 miume ahno tomo, enara. ³⁶Moro zokonaka soutatu tō eky tōme 337.500me kaneru tō nexiase poti tō maro. ³⁷Moro poe 675me tapiakase Ritonōpo eky tōme. ³⁸Pui tomo 36 miume nexiase soutatu tō ekyme. Mokaro wino 72me tapiakase Ritonōpo eky tōme. ³⁹Jumētu tō 30.500me soutatu tō ekyme nexiase. Mokaro wino Ritonōpo ekyme 61me nexiase. ⁴⁰Nohpo tomo 16 miume nexiase soutatu tō poetoryme nexiase. Mokaro wino 32me tokarose Ritonōpo a. ⁴¹Moro zokonaka pitiko tokarose Moeze a Ereaza a tynekaroryme kurā Ritonōpo a Izyraeu tō Esemey, Ritonōpo nyripohpyry omipona.

⁴²Moro zokonaka ahno kyryryme oxisā nexiase soutatu tō kyryry maro.

⁴³337.500me kaneru tō nae nexiase poti tō maro te, ⁴⁴36 miume pui tomo

te, ⁴⁵30.500me jumētu tomo te, ⁴⁶16 miume ahno maro, enara. ⁴⁷Mame Ritonōpo nyripohpyry ae ro moro zokonaka ahno tō kyryry poe 50me ahtao toiro tapoise Moeze a Ritonōpo kyryryme ahno, okyno tomo, enara. Mame Ritonōpo kyryry tō tokarose eya xine rewita tomo a, Ritonōpo Tapyī Kurā poko erohketōme toto exiryke.

Soutatu tō tuisary tō nekarohpyry

⁴⁸Mame soutatu tō tuisary tomo, miumākō tuisary tomo, 100mākō tuisary tō maro toytose toto oturuse Moeze a. ⁴⁹Ynara tykase toto eya:

— Soutatu tō tukuhse yna a, yna poetory tomo emero isene ro mā toto.

⁵⁰Naeroro ynanekaroryme uuru risē ynanenehno keti tomo te, omekumy tomo te, omahtao tomo te, panasere tōkehko, Ritonōpo eheppyryme “Kure mase” katohme yna ewomaryke eya.

⁵¹Morohne tapoise Moeze tomo a Ereaza maro. ⁵²Moro uuru tukuhse ahtao atapona 191 kirume nexiase soutatu tō tuisary tō nekarohpyry Ritonōpo a.

⁵³Soutatu tō tuisame pyra exiketomo a tynapoityā tukurākase tykyryrykōme rokene. ⁵⁴Mame moro uuru, soutatu tō tuisary tō nekarohpyry tarose Moeze a Ereaza maro Ritonōpo Tapyī taka wenikehpyra ehtohme Izyraeu tō ewomaneme Ritonōpo ehtoh poko.

Tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino

(*Teuteronomiu 3.12-22*)

32 ¹Mame Rupē ekryry tō Kate ekryry tō roropa tokyke tuhke nae toh nexiase, pui tōkehko. Moro nono, Jazea nonory te, Kireate nonory roropa tonese ahtao eya xine, nono kure pui tō nahpatohme, ²toytose toto oturuse Moeze tomo a, oturukety Ereaza maro, Izyraeu tō tuisary tō maro. Ynara tykase toto:

³⁻⁴— Sero nono typoremākase Ritonōpo Kuesēkomo a, Izyraeu tō esaryme, pata Atarote te, Tipō te, Jazea te, Ninira te, Hexipō te, Ereau te, Sepā te, Nepo te, Peō, enara; sero nono kure mana pui tō nahpatohme. Tokyke ynanase tuhke pui tōkehko. ⁵Naeroro azamaro yna ahtao sero nono ekaroko yna a, yna esaryme ehtohme, tuna Joatão mōpozakoxi yna anaropopyra oehtohme.

⁶Yrome ynara tykase Moeze Kate tomo a Rupē tō maro:

— Tehme oehtohkō se hmatou taro imehnō Izyraeu tō ytoryhtao etonatohme? ⁷Oty katohme oekyrykō, Izyraeu tō omipohtomāko matou, ytopyra toto ehtohme moro nono pona, Ritonōpo nekarory pona? ⁸Moro sã tyrise omy tomo a taropose toto ahtao ya Kate-Panea poe sero nono enetohme. ⁹Toeporehkase toto ahtao jakanahmā Exikou pona, nono tonese eya xine; yrome tooehse ropa toto ahtao, ahno taomipohtomase eya xine, omōpyra tokurehse toto nono, Ritonōpo nekarory pona.

¹⁰— Morarame moro ėmepyyry ae tohne toehse Ritonōpo nexiase. Ynara tykase ynoro: ¹¹“Mokaro orutua kō, Ejitu poe aehtyā 20me jeimamyry motye exiketō jomihpyry omipona pyra toehse. Naeroro jomiry etapōko ase: moro nono onenepyra ekurehnōko mā toto, sero ekarōko ase oya, katopōpyry ya Aparão a, Izake a, Jako a, enara.” ¹²Karepe rokē, Jepone mūkuru, kenezeume exikety, Jozue roropa, Num mūkuru, Ritonōpo omiry omipona exikehpyra toh nexiase. ¹³Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo exiryke toto

taropose eya toytorykō poko ona tonorē poro 40me jeimamyry ae; mokaro emero Ritonōpo zamaro pyra aexityā orihtoh pona. ¹⁴Seromaroro enetoko ke, amarokō omykō myakāme matose, iirypyryme matose roropa, Ritonōpo Izyraeu tō zehnohxō ripōko matose. ¹⁵Ritonōpo omiry omipona se pyra awahtao xine Izyraeu tō rumekāko ropa mana ona tonorē po, tonahkasēme exīko mā toto opokoino xine.

¹⁶Mame Moeze ēpataka toehse toh nexiase. Ynara tykase toto:

— Topu ke kaneru tō esary rīko ynanase taro, pui tō esary roropa, pata tō rīko roropa ynanase yna poenō esaryme yna pyxiā maro. ¹⁷Moromeīpo typyreke ytōko ynanase imehnō Izyraeu tō maro osetapase toto akorehmaryme nono apoitohme toto esaryme. Yrome yna poenomo yna pyxiā maro tehme exīko mā toto taro pata tō tapuruse aexityā ao, towomase imehnō sero nono pōkō wino. ¹⁸Oehpyra ropa ynanase exīko otyhkara ro kuahtao xine Izyraeu tō nonory apoiry poko, ekamory poko roropa eya xine toto esarykōme. ¹⁹Nono anapoipyra exīko ynanase moroto Izyraeu tō rānao tuna Joatāo moinakoxi, nono tapoise yna exiryke taro Joatāo poe xixi tūtatoh wino.

²⁰Mame ynara tykase Moeze:

— Ajohpe pyra awahtao xine tyritoko ōmihpyrykō ae ro Ritonōpo neneryme, opyrekō tyritoko oytotohkōme etonase. ²¹Mame amarokō, orutua kō typyreke exiketō emero tuna Joatāo akuohnōko matose Ritonōpo Kuesēkō omipona, kuepetōkara emero aropotohme Ritonōpo ēpataka, ²²moro nono poremakatohme. Imeīpo oehnōko ropa matose xiaro, Ritonōpo Oesēkō nyripohpyry tyrise oya xine exiryke, Izyraeu tō takorehmase oya xine exiryke. Mame sero nono oesarykōme exīko mana Ritonōpo poe tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino. ²³Yrome, ōmihpyrykō omipona pyra awahtao xine iirypyryme exīko matose Ritonōpo a; tuaro ehtoko tuānohsēme exīko matose oorypyrykō pokoino. ²⁴Pata tō tyritoko opyxiākō esaryme opoenō maro, oeky tō esary tō tyritoko roropa: kaneru tō esary tomo, pui tō esaryme roropa. Tyritoko emero ōmihpyrykō ae ro.

²⁵Ynara tykase Kate tomo, Rupē tō maro Moeze a:

— Onyripohpyry omipona exīko ynanase. ²⁶Yna poenomo, yna pyxiamo, yna eky tomo: kaneru tomo te, poti tō maro, pui tō maro emero taro rokē exīko mā toto pata tō po Kireate po. ²⁷Yrome yna orutua kō emero ytōko ynanase etonatohme. Ōmiry omipona ytōko ynanase tuna Joatāo mōpozakoxi etonatohme Ritonōpo omiry omipona.

²⁸Naeroro tōmiry tokarose Moeze a Rupē tō poko, Kate tō poko roropa oturukety Ereaza a te, Jozue, Num mūkuru a te, Izyraeu tō tuisary tomo a roropa. ²⁹Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo omiry omipona, Kate tō, Rupē tō maro ytōko mā toto tuna Joatāo mōpozakoxi typyrekō maro etonatohme. Moro nono typoremakase oya xine ahtao Joatāo poe xixi omōtoh wino, sero nono Kireate ekarotoko eya xine esarykōme. ³⁰Yrome tuna Joatāo anakuohpyra toto ahtao typyrekō maro, amaro xine, nono apoīko rokē mā toto Kanaā po asā xine.

³¹Ynara tykase Kate tomo Rupē tō maro:

— Ÿ, Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omipona tyrīko ynanase. ³²Aomiry omi poe ytōko ynanase tuna Joatāo mōpozakoxi yna pyre tō maro

etonatohme Kanaã nonory po. Yrome sero nono tuna Joatão poe xiaro yna esaryme exiko mana.

³³Morara exiryke ynara tokarose Moeze a, Kate tomo a te, Rupē tomo a te, Joze mūkuru, Manase zokonaka a: Seō nonory amoreu tō tuisary te, Oke nonory, Pasā tuisary te, pata tō maro, nono maro moro pata tō zomye. ³⁴Mame pata tō tyrise ropa Kate tomo a: Tipō te, Atarote te, Aroea te, ³⁵Atarote-Sofā te, Jazea te, Jokopea te, ³⁶Pete-Ninira te, Pete-Harā. Apuru tō tyrise eya xine moro pata tō apurume, okyno tō apurutoh roropa. ³⁷Mame pata tō tyrise ropa Rupē tomo a: Hexipō te, Ereau te, Kiriatai te, ³⁸Nepo te, Paau-Meō, (moro pata tō esety tytyorōmase nexiase) te, Xipima, enara. Imehnō esety ke pata tō tosehpase eya xine tyrise ahtao eya xine.

³⁹Oxiekyry tō Makia ekryrmākō, Manase mūkuru, toytose toto Kireate pona. Moro pōkō typoremākase eya xine, amoreu tomo. Taropose toto moro poe eya xine. ⁴⁰Naeroto Kireate tokarose Moeze a Makia tomo a, moroto toto esaryme ehtohme. ⁴¹Imehnō amoreu tō patary tō typoremākase Jaia a, Manase pary. Moro pata tō tosehpase eya “Jaia patary” me. ⁴²Mame pata Kenate typoremākase Nopa a pata pisarara maro moro pata zomye. Moro pata tosehpase eya Nopame, tosety ae ro.

Ejitu poe Moape pona

33 ¹Sero nase Izyraeu tō ytotopōpyry poko toesyryhmase toto ahtao Ejitu poe oxiekyrymākō maro, tarose toto ahtao Moeze tomo a, Arāo maro. ²Ritonōpo nyripohpyry omipona, osa tō esety tymerose Moeze a ytotopitoryhtao. Ynara tymerose Moeze a toytorykō poko:

³Ejitu poe Izyraeu tō toytose ěmepyyry 15mā po, nuno apitorymā po. Yrokokonie Otuhtoh Paxikoa apitorymā tonahse eya xine. Mame pata Ramese poe toytose toto orēpyra samo, Ejitu pōkō neneryme, ⁴tumūkuru tō zonemyryke eya xine, osemazuhme aenurutyā totapase Ritonōpo a exiryke. Moro ke Ejitu pōkō neponāmarykō motye tyjamitunuru tonepose Ritonōpo a, Ejitu pōkomo a. ⁵Morotoino Ramese poe Izyraeu tō toytose osesarise Sukote pona. ⁶Morotoino Sukote poe toytose toto Etā pona osesarise ona tonorē ehpiō pona. ⁷Morotoino Etā poe toeramase toto Pi-Hairote pona, Paau-Zepō poe xixi tūtatoh wino, osesarise Mikitou pūtokoxti. ⁸Morotoino Pi-Hairote poe toytose toto tuna konōto Tahpiremā rānakuroko ona tonorē Sua pona. Toytose toto oseruao ěmepyyry ae ona tonorē poro osesarise Mara pona. ⁹Morotoino toytose toto Erī pona osesarise. Moroto Erī po 12me tuna enatyry nae nexiase, 70me airiki panō tō roropa. ¹⁰Morotoino toytose toto Erī poe osesarise tuna Suez pūtokoxti. ¹¹Morotoino toytose toto osesarise ona tonorē Xī pona. ¹²Morotoino toytose toto osesarise Topika pona. ¹³Morotoino toytose toto Topika poe Aru pona osesarise. ¹⁴Morotoino toytose toto Aru poe osesarise Repitī pona. Yrome moroto tuna pyra nexiase ahno okurume.

¹⁵⁻³⁷Morotoino toytorykōme Repitī poe mya ypy Hoa pona tōsesarise toh nexiase ynara pona: ona tonorē Xinai pona te, Kiporote-Ataawa te, Hazerote te, Ritima te, Rimō-Pereze te, Ripina te, Risa te, Keerata te, ypy Sepea te, Harata te, Makerote te, Taate te, Tera te, Mitika te, Hasamona te, Moserote te, Pene-Jaakā te, Hoa-Hajitikate te, Jotopata te, Aparona te, Eziō-Kepea te, ona tonorē Zim te, (esety akorō Kate mana), ypy Hoa roropa Etō tō nonory ehpiō po kynexine.

³⁸ Moroto Ritonôpo nyripohpyry omipona oturukety Arão tönuhse ypy Hoa pona. Toorihse ynororo moroto, êmepýry apitorymã po, nuno 5mã po, 40me jeimamyry taropose ahtao Izyraeu tomo a, tutütatopöpyrykô poe Ejitu poe. ³⁹ 123me jeimamyry Arão nae nexiase. Mame toorihse ynororo.

⁴⁰ Mame kananeu tō tuisary Arate tosake nexiase ikurenae Kanaã nonory po. Izyraeu tō oepýry poko zuaro toehse ynororo.

⁴¹⁻⁴⁹ Morotoino ypy Hoa poe toytorykôme Moape tō nonory pona; ynara pata tō pona toytose toto osesarise: Saumona te, Punō te, Opote te, patãpo Aparĩ, Moape ehpio po te, Tipō-Kate po te, Aramō-Tipirataĩ te, ypy tō Aparĩ te, ypy Nepo pūto, nono topohmã po Moape po, irãnao Pete-Jeximote poe jakanahmã Akaxia tō po, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino, pata Jeriko etonie. Jeriko kynexine tuna moinakoxi.

Kanaã pōkō aropotopöpyry Ritonôpo a

⁵⁰ Mame nono topohmã po Moape po, tuna Joatão ehpiō, pata Jeriko etonie, tōturuse Ritonôpo Moeze a, ⁵¹ ynara katohme Izyraeu tomo a:

— Tuna Joatão takuohse ahtao oya xine, omōtohme Kanaã pona, ⁵² moro pōkō aropotoko emero porehme moro nono poe. Mokaro neponāmary tō enahkatoko: metau risemy te, topu risē maro te, mokaro eahmatoh roropa, emero. ⁵³ Moro nono apoitoko oesarykôme, ekarōko ase oya xine. ⁵⁴ Moro nono apiakatoko ekamotohme imenekatoh ke, oxiekyry tō esaryme. Oxiekyry tō tuhkehxo ahtao, nono zokonaka zumohxo ekarotoko eya xine; oxiekyry tō tuhke hkopyra ahtao, nono zokonaka zumo hkopyra ekarotoko eya xine. ⁵⁵ Yrome moro pōkō anaropopyra awahtao xine moro nono poe, moroto ro aexityã omoxino tō sã exīko mã toto oenurukō ao, purutō sã roropa ôparykō poko. Atatapoiko mã toto amaro xine moro oesarykō po. ⁵⁶ Morarame oritorýko ase mokaro riry se jehtopöpyry samo.

Izyraeu tō nonory ehpio

34 ¹ Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

² — Ynara tyripoko Izyraeu tomo a: Oeporehkarykohtao Kanaã pona, nono ynekarory oya xine, ynara sã ehpiōme exīko mana:

³ — Ehpio ikurenae exīko ona tonorē Zim poe Etō nonory ehpiuroko. Ehpio xixi tūtatoh wino exīko tuna konōto Aorikyhpýry potyry ikurenae poe. ⁴ Moro poe ytōko ikurenaka onuhtoh Akarapĩ pokoxi, Zim rānakuroko Kate-Panea pona. Morotoino ytōko Hazaa-Ataa poro Azamō pona. ⁵ Morotoino Azamō poe ytōko iporiry ehpiokoxi, Ejitu ehpiome exikety tuna konōto Metiteraneu pona.

⁶ — Moro tuna konōto Metiteraneu ononorykō ehpiōme exīko xixi omōtoh wino.

⁷ — Ononorykō ehpio inikahpozakoxi exīko tuna konōto Metiteraneu poe ypy Hoa pona. ⁸ Morotoino ytōko onuhtoh Hamate pona, moromeĩpo Zetate pona. ⁹ Zetate poe ononorykō ehpio inikahpozakoxi ytōko Zipirō pona, mame Hazaa-Enã pona, etyhpýryme.

¹⁰ — Ononorykō ehpio xixi tūtatoh wino exīko Hazaa-Enã poe Sepã pona. ¹¹ Mame Sepã poe ytōko Ripira pona, Aim poe xixi tūtatoh wino. Morotoino ononorykō ehpio yhtōko ikuhpo Karirea ehpiuroko xixi tūtatoh

wino. ¹²Tuna Joatão rānakuroko ytōko ikurenaka tuna konōto Aorikyhypry ehpiokoxi.

— Morohne ononorykō ehpiō asakoropane.

¹³Mame ynara tyripose Moeze a Izyraeu tomo a:

— Sero nono apiakāko matose imenekatoh ke ononorykōme. Sero nono Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyryme mana ekamotohme ^{9½}me oxiekyryme exiketomo a. ¹⁴⁻¹⁵Ynara exiryke: nono tapoise tosarykōme tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino, pata Jeriko etonie ^{2½}me oxiekyryme exiketomo a, Kate tomo te, Rupē tomo te, zokonaka Manase tomo a, enara. Tuna Joatão moino Jeriko nexiase.

Ritonōpo nymenekatyā nono apiakananōme

¹⁶Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹⁷— Oturukety Ereaa, Jozue maro, Num mūkuru, nono ekamōko mā toto ahno esaryme. ¹⁸Imehnō tamuximākō imenekatoko roropa, toiro orutua toiro oxiekyrymākō wino ākorehmatohme nono apiakary poko.

¹⁹⁻²⁸Ynara ikohmatoko ākorehmatohkōme:

Juta tō tuisary Karepe, Jepone mūkuru.

Ximeāo tō tuisary Samueu, Amiute mūkuru.

Pējamī tō tuisary Eritate, Kixirō mūkuru.

Tā tō tuisary Puki, Jokiri mūkuru.

Joze (Manase) tō tuisary Hanieu, Epote mūkuru.

Eparaī tō tuisary Kemueu, Xipitā mūkuru.

Zepurō tō tuisary Erisapā, Paranake mūkuru.

Isakaa tō tuisary Pautieu, Azā mūkuru.

Asea tō tuisary Aiute, Seromi mūkuru.

Napatari tō tuisary Petaeu, Amiute mūkuru.

²⁹Mokaro tymenekase Ritonōpo a nono apiakatohme Kanaā po ekamotohme Izyraeu tomo a tosarykōme.

Rewita tō patary tomo

35 ¹Mame nono pipahmā Moape po, tuna Joatão ehpio pūto pata Jeriko etonie tōturuse Ritonōpo Moeze a. Tuna mōpoe pata Jeriko nexiase. Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²— Ynara tyripoko Izyraeu tomo a: nono tapoise oya xine ahtao pata tō ekarotoko rewita tomo a, toto esaryme ehtohme ona maro pata tō zomye.

³Moro pata tō rewita tō esaryme exīko mana, moro tao tytapyike toto ehtohme, moro pata tō zomye ona pui tō esaryme exīko, kaneru tō esaryme, poti tō maro, imehnō okyno tō maro. ⁴Moro okyno tō esary pata tō zomye exīko 450 meturume pata apuru poe. ⁵Moro ehpio 900 meturume exīko tahramehme samo, xixi tūtatoh wino xixi omōtoh pona, inikahpoe roropa ikurenaka. Moro pata exīko irānao, onahpoty exīko pata zomye.

⁶— Pata tō 6me ekarotoko rewita tomo a moro taka epaketō ytotohme. Imepy etapary se pyra orutua ahtao te, osenekunopyryhtao ahno etaparyhtao, moro pata pona epāko mā ynororo. Morohne maro imehnō 42 pata tō ekarotoko rewita tomo a. ⁷Naeroro atapona 48me pata tō ekarōko matose rewita tomo a ona maro toto zomye. ⁸Moro pata tō imehnō oxiekyrymākō

rānao tuhkehxo exīko moro oxiekyrymākō nonory zumohxo ahtao. Tuhke hkopyra exīko moro nono zumo hkopyra ahtao.

Pata tō epaketō esaryme

(*Teuteronomiu 19.1-13; Jozue 20.1-9*)

⁹Tōturuse Ritonōpo Moeze a, ¹⁰ynara Izyraeu tō zurutohme:

— Tuna Joatāo takuohse ahtao oya xine Kanaā nonory pona oytotohkōme, ¹¹pata tō imenekatoko, moro taka epaketō ytotohme, imepỹ etapary se pyra exikety te, osenekunopyryhtao imepỹ totapase ahtao eya. ¹²Moro tao exīko mana towomase aorikyhyry ekery tō wino, emỹpory se toto ahtao. Mame orihpyra exīko mana anapiakara ro ahtao ahno ēpataka. ¹³6me pata tō imenekatoko moro taka epaketō ytotohme. ¹⁴Oseruao pata tō tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, oseruao roropa Kanaā nonory po. ¹⁵Moro 6me pata tō epaketō ewomatohme exīko mana: Izyraeu tō ewomatohme te, imehnō nonory pōkō ewomatohme roropa amaro xine toehse aexityamo axītao rokē amaro xine toehse toto ahtao, jūme toehse toto ahtao roropa.

¹⁶⁻¹⁸ — Imepỹ tapurose ahtao orutua a kurimene risē ke te, topu ke te, wewe ke, mokyro orihmaporyke, tyrypyhyke mā ynororo, aorikyry ke tuānohsēme exīko mana. ¹⁹Mame mokyro aorikyhyry ekery toehse ahtao, tyekyry etapahpō etapāko mana.

²⁰ — Imepỹ tupurohmase ahtao orutua a zehno toexiryke te, otyro emaryhtao epona iiryhmatohme, mame taorihmapose ynororo ahtao, ²¹topekara typipohse ahtao orutua a, mame taorihmapose ahtao roropa ynororo, mokyro etapahpono tuānohsēme exīko aorikyry ke ahno totapase eya exiryke. Aorihtyā ekery, toeporehkase ahtao, tyekyry etapahpō etapāko mana.

²² — Yrome otarame ahno tupurohmase orutua a iiryhmary se pyra ahtao, osepepe toto ahtao; otarame iiryhmary se pyra ahtao otyro emāko mana epona. ²³Otarame onenepyra ahtao topu emāko mana, mame moro topu epukāko ahno pona, aorihtohme. Yrome mokaro asakoro osepepe toh nexiase. Tope etapary se pyra nexiase repe. ²⁴Moro toehse ahtao ynara apiakāko ahno tō mana: mokyro onuānohpyra matose, ahno totapase eya etapary se pyra ahtao. Naeroro mokyro onekaropyra ehtoko aorikyhyry mỹpone a. ²⁵Mokyro ewomāko imoihmākō mana etapary se pyra ynororo exiryke, mokyro onetapara aorikyhyry ekery ehtohme. Mokyro arōko ropa mā toto pata epatoh taka, moroto aehtohme Oturukety imehxo exikety orihthoh pona, typopase exikety azeite kurā ke, Ritonōpo kyryry ke. ²⁶Yrome mokyro, imepỹ etapahpono tūtaryhtao pata poe, epatoh poe, ²⁷mame aorihtyā mỹpone a tōseporyse ahtao mokyro totapasēme exīko mana. Mokyro etaparyhtao eya zae ro mana. Onuānohpyra matose. ²⁸Mokyro, imepỹ etapahpono tehme exīko mana moro pata epatoh po, Oturukety imehxo exikety orihthoh pona. Moromeīpo ytōko mana tytapyī taka ropa. ²⁹Sero ynyriphopyry omipona ehtoko, opoenō maro, apakomotyā roropa emero nono pona oytorykohtao.

³⁰ — Imepỹ etapahpono tuānohsēme exīko mana, totapasēme exīko mana, tonese ahtao asakoro enenanomo a te, tuhkehxo enenanō ahtao; yrome toiro rokē enene ahtao, mokyro onetapara ehtoko. ³¹Ahno totapase ahtao orutua a

aorihmapotoh ke tuānohsēme exīko mana. Tineru ke onepehmasaromepyra mana orihpyra toehtohme. Mokyro etapatoko. ³²Tineru anapoipyra ehtoko roropa toepase exikety wino epatoh taka. Otaramē toytory se ropa mā ynororo tytapyī taka orihpyra ro Oturukety imehxo exikety ahtao. ³³Ononorykō onyripyra ehtoko nuriame. Ahno etaparyhtao nuriame nono exīko mana. Moro toehse ahtao ahno etapahpōkō totapasēme exīko mana nono kurākatohme ropa. ³⁴Omōnōko matose ononorykō pona osesaritohme. Moro ononorykō nuriame onyripyra ehtoko, ynara exiryke: Ywy roropa moroto ase. Ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē amaro xine ase.

Tynioke exiketō nono esēme ahtao

36 ¹Moraramē tamuximākō, Kireate ekyry tō, Makia ekyry, Manase mūkuru, Joze mūkuru, toytose oturuse Moeze tomo a tuisa tō maro. Ynara tykase toto eya:

²— Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omi poe sero nono tapiakase imenekatoh ke. Aomi poe ro nono tokarose zokonaka yna ekyry Zeropeate a, ēxiry tō maro. ³Yrome mokaro nohpo tō tyniotase ahtao orutua kō maro, imehnō oxiekyrymākō maro, inonorykō yna oxiekyrymākō kyryryme pyra exīko mana, moro oxiekyrymākō kyryryme exīko imaro tyniotase ahtao. Moraramē moro toehse ahtao yna oxiekyrymākō nonory zumo hkopyra exīko mana. ⁴Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao, inonorykō imehnō oxiekyrymākō kyryryme exīko imaro tyniotase exiryke, yna oxiekyrymākō kyryryme pyra.

⁵Mame ynara tykase Moeze, Ritonōpo nyripohpyry omi poe ro:

— Moxiā Joze ekyry tō zae mā toto. Ritonōpo nyripohpyry Zeropeate ēxiry tomo a ynara mana: ⁶Inymenekatyā maro niotāko mā toto tumykō ekyryme ynororo ahtao. ⁷Moro sã Izyraeu tō nonory onytyromara exīko mana, toiro oxiekyrymākō poe imepỹ pona. Mame Izyraeu tō tynonory esēme exīko mā toto jūme samo, tumy nonory esēme exīko mā toto. ⁸Mame ēxiry tō emero, nono esēme toehse ahtao, niotāko mā toto orutua maro, jumy ekyryme ynororo ahtao. ⁹Mame Izyraeu tō mūkuru tō nono esēme exīko tumykō myakāme jumy ekyry tō maro. Nono esē onytyromara mana toiro oxiekyrymākō wino imepỹ pona. Emero oxiekyry tō jūme tynonory esēme exīko mana.

¹⁰⁻¹¹Naeroro Makara, Tiriza, Hokara, Miuka, Noa maro, Zeropeate ēxiry tomo Ritonōpo nyripohpyry omipona toehse toh nexiase. Tyniotase toh nexiase tumykō ekyry mūkuru tō maro. ¹²Tyniotase toto Manase ekyry tō maro, Joze mūkuru, inonorykō moroto rokē nexiase Joze ekyry tō nonory maro.

¹³Enara nexiase Ritonōpo nyripohpyry tō Moeze a ekarotohme Izyraeu tomo a moroto nono pipahmā Moape po tuna Joatāo ehpiō po, pata Jeriko etonie. Tuna Joatāo mōpoe pata Jeriko nexiase.

TEUTERONOMIU

Izyraeu tō Amorepatopōpyry ropa

Deuteronômio

Ekarotopo

Sero *Teuteronomiu* tymerose Moeze a, Moape nonory po Izyraeu tō ahtao, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino. Moroto Izyraeu tō totypohse, 40me jeimamyry taropokehse toto ahtao toytorykō poko ona tonorē poro. Eporehkasasaka toh kynexine Kanaā pona Ritonōpo nekarory apoitohme tosarykōme.

Wenikehpyra tyripose toto Moeze a Ritonōpo nyrihpyry poko moro 40me jeimamyry ae: tarose toto eya Ejitu poe namotome toto ehtopōpyry poe nono kurā pona toto esaryme. Ritonōpo omipona tyripose toto Moeze a inetapohpyry omipona toto ehtohme. Ritonōpo nyripohpyry 10mākō tokarose ropa Moeze a eya xine: Ritonōpo rokē eahmatohme tytamurukō Esemy.

Morarama Jozue tymenekase Moeze a tymyakāme. Mame tōnuhse ynororo ypy Pixika pona moro nono, Ritonōpo nekarory, enetohme moe tuna Joatão moinakoxi. Mame moroto toorihse ynororo.

Kuamorepatoryko typoetory tō pyno Ritonōpo ehtoh poko. Izyraeu tō tymenekase eya orēpyra toto ehtohme tōmiry omipona, kure rokē toto ritohme. Ynara tymerose 6.4-6: Ritonōpo pyno ehtoko yronymyryme okurohtao xine, ōsenetupuhtohkō ke te, ajamihtatohkō ke, enara.

Sero pape ao

Moeze omiry apitorymano 1.1—4.43

Aomiry asakoromano 4.44—28.68

Aomiry oseruaono 29.1—30.20

Aomiry etyhporymano 31.1—32.52

Kure toto ripotopōpyry eya 33.1-29

Moeze orihtopōpyry 34.1-12

Moeze oturutopōpyry osemazupu

1.1—4.43

1 ¹Sero pape ao Moeze oturutopōpyry tō mana, inekarohpyry Izyraeu tō netaryme ona po, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino. Moroto Izyraeu tō nexiase Joatão jakanahmā po, pata Supe pūto. Xia pata Parā nexiase, mya ynara pata tō nexiase: Topeu te, Rapā te, Hazerote te, Ti-Zaape, enara. ²(Ypy Xinai poe pata Kate-Panea pona, 11me ěmepyyry aropōko tytoytokety mana, osema poro ypy tō rānakuroko Etō nonory po.)

³Morarama 40me jeimamyry taropose Izyraeu tomo a toesyryhmatopöpyry poe Ejitu poe. Mame ëmepyy apitorymä po, nuno 11mä po ahno turuse Moeze a emero Ritonöpo nekaropohpyry eya, toto zurutohme. ⁴Morara kynexine Seö tō poremäkaxīpo Moeze a, amoreu tō tuisary, pata Hexipō pono, Oke maro, Pasā tuisary, pata Axitarote pono, Eterei pōme roropa. ⁵Moape tō nonory po Izyraeu tō ahtao, tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, Izyraeu tō tamorepapitose Moeze a, Ritonöpo nyriophpyry tō poko, inamorepatoh tonō poko roropa. Ynara tykase ynoro:

⁶— Ypy Xinai myhto kuahtao xine, Ritonöpo Kuesēkō tōturuse kyaa xine, ynara tykase: “Epo mana, tehme oehtohkō taro. ⁷Seromaroro ytotoko taroino ypy tō winakoxi amoreu tō nonory pona, imehnō nonory pona roropa emero tuna Joatāo jakanahmä po, ypy tō myhto kuroko Juta tō nonory topohmä poro, ikurenae te, tuna konōto Metiteraneu ehpikoxi roropa. Kanaā nonory apoitoko oesarykōme emero, ypy tō Ripano poe inikahpozakoxi, mya tuna Eupyrati pona xixi tūtatoh wino. ⁸Sero nono emero ekarōko ase oya xine. Ywy ase Ritonöpo. Jomihpyry etapoase Aparāo a, Izake a, Jako a roropa, atamuru tomo, sero nono ekarory poko oya xine, opoenomo a, apakomotyamo a roropa. Naeroro ytotoko moro nono apoise oesarykōme.”

Takorehmananō menekatopöpyry Moeze a

(Exutu 18.13-26)

⁹Mame ynara tykase Moeze ahno a:

— Ypy Xinai myhto ro kuahtao xine oturuase oya xine: “Toiroro opyno xine ehsaromepyra ase. ¹⁰Tomākapose matose Ritonöpo Kuesēkomo a, tuhke oehtohkōme xirikuato samo kapu poko. ¹¹Ritonöpo a, atamurukō Esemy a, oemākapory se ro ase tuhkehxo, miume motye oehtohkōme, tymōkomoke roropa oehtohkōme, aomihpyry ae ro! ¹²Yrome toiroro āpiakasaromepyra xine ase atae pyra oehtohkō poko. ¹³Naeroro orutua kō tuaro exiketō imenekatoko oekyry tomo zuarohxo exiketomo, emese kure exiketō roropa, otuisarykōme toto ritohme ya.”

¹⁴— Mame moro kure nexiase oya xine. “Ÿ, moro tyriry ōmihpyry ae ro,” tykase amarokō ya. ¹⁵Naeroro tuisa tō tapoise ya oekyry tō wino, tuaro exiketomo, emese kure roropa exiketomo tyritohme otuisarykōme. Toitoina miumākō tuisaryme toehse; imehnō 100me exiketō tuisaryme toehse; imehnō 50mākomo; imehnō 10mākō tuisaryme toehse. Mokaro maro imehnō tuisa tō tymenekase ya oxiekyry tō tuisaryme toto ehtohme. ¹⁶Morarama moro poko jahtao ynara tykase ywy akorehmane tomo a: “Atae pyra ahno ahtao, zae rokē toto apiakatoko, asakoro Izyraeume exiketō ahtao te, toiro Izyraeume exikety maro imep̄y nono poe exiketyme ahtao tōsesarise amaro xine. ¹⁷Ajohpe pyra ehtoko, zae rokē imehnō tyritoko. Oxisā toto tyriko tuisame pyra exiketō ahtao, tuisame exiketō maro. Imehnō zuno pyra ehtoko, Ritonöpo ākorehmator̄yko mana zae tyripotohme. Mame tupime exiketō toehse ahtao, zae ehtoh waro pyra awahtao, moro enehko ya apiakatohme.”

¹⁸Mame tyripotoh tonō ekaroase oya xine emero rokē poko, morohne ritohme oya xine.

Enenanō tonyohse Kanaā pona*(Numeru 13.1-33)*

¹⁹Töturuse ro Moeze ahno a, ynara tykase:

— Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omipona sexiataose, ypy Xinai poe sytoatose. Ona tonorē konōto meneatose, tupimehxo exikety, ikuroko toytose kuahtao xine, ypy tō pona kytrykohtao amoreu tō nonory pona. Mame seporehkatone pata Kate-Panea pona. ²⁰Moroto ynara tykase ywy oya xine: “Seromaroro ypy tō pona tooehse sytatose amoreu tō nonory pona. Sero nono ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana. ²¹Enetoko ke, moroto mana. Ytotoko sero nono apoitohme oesarykōme, Ritonōpo, kytamurukō Esē nyripohpyry omipona. Enaromyra ehtoko, oserehpyra roropa ehtoko.” ²²Mame moepyatose ya ynara kase: “Kure exiry orutua kō aropory osemazuhme, nono enetohme, tuaro ehtoh enehtohme ropa kyaa xine kuesemarykō poko te, pata tō poko roropa, moroto aexityamo.” ²³Ÿme exiase, 12me orutua kō tymenekase ya, 12me oxiekyrymākō poe. ²⁴Toytose toto ypy tō nonory pona, toeporehkase toto jakanahmā Exikou pona. Moromeīpo jakanahmā tonese ahtao eya xine, ²⁵tooehse ropa toh nexiase, epery tonehse eya xine tymaro xine tynenehpyrykō moroto. Töturuse toto kyaa xine moro nono poko Ritonōpo nekarory poko, kure kuhse nexiase.

²⁶— Yrome Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra mexiatose, moro nono apoiry se pyra mexiatose ononorykōme. ²⁷Atapyīkō tao ahtao Ritonōpo tykerekerehse oya xine, ynara matose: “Kyse xine pyra Ritonōpo mana, kyzehno xine mana. Ejitu poe kuenepyatose ekarotohme amoreu tomo a, kyporemākatohkōme kuetapatohkōme. ²⁸Oty katohme ytōko sytatou morotona? Enaromŷke toehse sexiataose mokaro omiry etaryke kyaa xine; mokaro, moro nono pōkō tuhkehxo mā toto, jamihmehxo roropa mā toto kymotye xine, toto patary tō zumohxo mā kehko, towomase apuru tō konōto ke, kae exiketō ke kapu aka samo! Moroto ahno konōto tonese roropa eya xine, tokarose toto.”

²⁹— Mame ynara ase: “Oserehpyra ehtoko, mokaro zuno pyra ehtoko. ³⁰Ritonōpo Kuesēkō osemazuhme ytōko mana, etonatoh poko kuakorehmatorŷko mana. Tyrīko mana tynyrihpyry sã Ejitu pōkomo a onenehpyrykō samo ³¹tynyrihpyry sã roropa ona tonorē po. Kueneprykohtao xiaro ona tonorē po meneatose, tomeseke samo, oewomarykōme, poeto zū tumūkuru arory samo.”

³²— Morara kary etaryhtao ro oya xine Ritonōpo onenetupuhpyra mexiatose, aomiry omipona pyra mexiatose. ³³Kokoro rokē toytose ynororo osemazuhme, apoto xikihme exiketyme koko ahtao, akurū xikihme exiketyme saereme ahtao. Moro tyrise eya oesarykō enepotohme oya xine osesaritohme ropa totypohse awahtao xine te, oesemarykō enepotohme roropa oya xine oytotoh toehse ahtao.

Izyraeu tō wānohtopōpyry Ritonōpo a*(Numeru 14.26-45)*

³⁴Töturuse ro Moeze, ynara tykase:

— Tykerekerehatopōpyry oya xine totase Ritonōpo a, naeroro ozehno xine toehse ynororo, ynara tykase: ³⁵“Amarokō, Izyraeu tomo, popyra matose.

Morara exiryke amarokō, emero tuātase exiketō ynekarory onenepyra ekurehnōko matose, moro nono kurano, ‘Moro ekarōko ase oya xine,’ katopōpyry ya atamuru tomo a. ³⁶Karepe rokē, Jepone mūkuru moro nono kurā enēko mana. Jomihpyry omipona anamonohpyra nexiase ynororo. Naeroro nono ekarōko ase eya, ipakomotyamo a roropa, epona aytotopōpyry.”

³⁷— Amarokō pokoino tohne toehse ypoko Ritonōpo nexiase. Ynara tykase ynororo ya: “Omorororopa omōpyra exīko mase moro nono kurā ynekarory pona. ³⁸Ākorehmane Jozue, Num mūkuru omōnōko mana. Mokyro ijamihtanohko. Izyraeu tō arōko mana moro nono poremākatohme.”

³⁹— Mame ynara tykase Ritonōpo kyaa xine: “Opoenō poetome ro mā toto, zae ehtoh apiakary waro pyra ro mā toto zae pyra ehtoh winoino, omōnōko mā toto. Tapoisēme exīko epetōkara a mekarootose repe. Yrome ynaroro, omūkuru tomo omōnōko mā toto ynekarory pona. Eya xine sero nono ekarōko ase, esēme toto ehtohme. ⁴⁰Seromaroro eramatoko ropa oytotohkōme ona tonorē poro tuna konōto Tahpiremā winakoxi.”

⁴¹— Mame tozuhse oya xine: “Moeze, iirypyryme toehse ynanase Ritonōpo omipona pyra. Yrome seromaroro osetapase ytōko ynanase Ritonōpo omipona, yna epetōkara poremākapose.” Opyrekō tapoise oya xine ōsetapatohkōme. Tupime pyra mokaro ppy tō pōkō poremākary mekarootose repe. ⁴²Yrome tonyohse ywy Ritonōpo a ourutohkōme: “Ytopyra ehtoko morotona, osetapara ehtoko. Amaro xine ytopyra exīko ase, oepetōkara oporemākāko mā toto.”

⁴³Yrome otato pyra mexiatose. Oepyrparykōke Ritonōpo Oesēkō omiry omipona pyra mexiatose. Mytoatose morotona ppy tō nonory pona. ⁴⁴Mokaro amoreu tō, moro pōkō tutūtase toto ano zū tō samo, zehno exiketō samo. Amarokō toepase, tokahmase amoreu tomo a Etō nonory pona, pata Horoma pona. Moroto tytoremākase mexiatose eya xine. ⁴⁵Mame moeipyatose ropa oxitarykō ke Ritonōpo a ākorehmapotohkōme. Yrome onetara Ritonōpo nexiase. Otato pyra nexiase. ⁴⁶Moromeīpo moroto sexiataose Kate po, okynahxo.

Izyraeu tomo ona tonorē po

2 ¹Moeze tōturuse Izyraeu tomo a, ynara tykase ynororo:

— Mame sytoatose ona poro tuna konōto Tahpiremā winakoxi, Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omipona. Okynahxo sytoatose ppy tō myhto kuroko Etō nonory po, xiaksiake ytōytōko rokene. ²Mame ynara tykase Ritonōpo: ³“Epo mana oytorykō poko xiaksiake rokene. Seromaroro ytotoke inikahpozakoxi.” ⁴Mame ynara tykase Ritonōpo ya, Izyraeu tō zurutohme: “Etō tō nonory kuroko ytōko matose. Oekyrykōme mā toto, Ezau pakomotyamo. Ouno xine exīko mā toto. Yrome tomeseke ehtoko ⁵osetapara oehtohkōme toto maro. Mokaro nonory onekaropyra exīko ase oya xine, ipunaka, Ezau pakomotyamo a Etō nonory tokarose ya exiryke. ⁶Tonahsē epekahnōko matose ewino xine, tuna roropa ise oehtohkomo.”

⁷— Wenikehpyra ehtoko, kure rokē amarokō tyrise Ritonōpo a, Kuesēkomo, oytorykohtao sero ona tonorē konōto poro, 40me jeimamyry. Opoko xine wenikehpyra toehse ynororo, opyno xine nexiase, ise oehtohkō tokarose eya oya xine.

⁸— Morarama Etō nonory ehpiukuroko toytose kuahtao xine sytoatose osema poe, Erate esemary Eziō-Kepea maro tuna konōto Aorikyhyry pona,

imep̄y osema ae ona tonorē Moape pona. ⁹Ynara tykase ropa Ritonōpo ya: “Osetapara ehtoko Moape tō maro, Ro pakomotyamo, mokaro poko pyra ehtoko. Pata Ara ekaroase eya xine, inonorykō onekaropyra ase oya xine ipunaka.”

¹⁰(Pake ahtao ahno konōto nexiase moroto, tuhke jamihmākomo, esetykō emī tōme, moro pata Ara po. Mosa toh nexiase anakī tō samo, imehnō ahno konōto. ¹¹Mokaro anakī tomo, emī tō roropa repaime toh nexiase. Yrome emime rokē toto tosehtose moapita tomo a. ¹²Apitoryme horeu tō Etō po toh nexiase, yrome mokaro taropose moro poe Ezau pakomotyamo a. Mokaro enahkaxīpo toto esary tapoise eya xine tosarykōme. Ezau nyrihpyry sã tyrise roropa Izyraeu tomo a imeīpo, Ritonōpo nekarory tapoise ahtao eya xine.)

¹³— Imeīpo iporiry Zerete takuohse kyaa xine, Ritonōpo nyriphpyry omipona. ¹⁴Moro toehse 38me jeimamyry taropose ahtao kyaa xine Kate-Panea poe toytose kuahtao xine. Moro jeimamyry tō ae emero toehse Ritonōpo omihpyry ae ro: Orutua kō norikyase jūpātyamo, soutatume exiketō roropa. ¹⁵Mokaro epeme pyra Ritonōpo nexiase, toto etapāko nexiase toto enahkatohme, aypyry toto ehtoh pona.

¹⁶— Morarame mokaro emero tonahse ahtao, ¹⁷ynara tykase Ritonōpo ya: ¹⁸“Ytotoko seroae pata Ara rānakuroko Moape tō nonory ehpiō pona. ¹⁹Amonita tō nonory pona toeporehkase awahtao xine, Ro pakomotyamo, ananapoipyra ehtoko toto maro. Eya xine moro nono ekaroase. Naeroro moro nono onekaropyra exīko ase oya xine ipunaka.”

²⁰(Moro nono esety roropa “repaī tō nonoryme”. Pake ahtao ahno konōto esaryme nexiase, mokaro tosehtose amonita tomo a “zanzumī tōme”. ²¹Tuhke toh nexiase pake, mosa exiketomo, jamihme roropa, anakī tō samo. Yrome zanzumī tō tonahkase Ritonōpo a. Mame inonorykō amonita tō nonoryme toehse, morotona toytose toto exiryke. ²²Moro sã tyrise Ritonōpo a osa ekaroryhtao etomita tomo a, Ezau pakomotyamo: horeu tō tonahkase eya, etomita tō esaryme ehtohme. Moroto mā toto, seroae ro. ²³Moro sã tyrise roropa keretēse tomo a: ahmōta Kereta poe toytose toto tuna Metiteraneu ehpio pona, awim tō nonory pona. Toytose toto ikurenaka pata Kaza pona, mame awim tō tonahkase keretēse tomo a, mokaro patarūpyry tō po toehtohkōme rahkene.)

²⁴— Mame Moape tō nonory takuohse ahtao kyaa xine, ynara tykase Ritonōpo: “Tuna Aranō akuhtoko. Seō, amoreu tō tuisary, poremākāko matose, pata Hexipō pono. Osetapatoko imaro inonory apoitohme oesarykōme.” ²⁵Ynara tykase roropa Ritonōpo ya: “Taroino ahno tō emero oino xine tyripōko ase, sero nono po. Enaromyke exīko mā toto, tykytyky āko mā toto ahno otururu etaryke opoko xine.”

Tuisa Seō poremākary poko Izyraeu tomo a

(Numeru 21.21-30)

²⁶Mame tōturuse ro Moeze:

— Ona tonorē, Ketemote poro kuahtao xine, omi aronanō tonyohse ya tuisa Seō zuruse, pata Hexipō po, osepe me kuehtohkōme imaro: ²⁷“Ajohpāme samo yna ytory se ynanase ononory rānakuroko. Osema ae rokē ytōko ynanase, topohme rokene. Atapiakara; ²⁸tonahsē epehmāko ynanase, eukuru roropa

enyryhtao epehmäko ynanase. Yna ytory se rokē ynanase ononory rānakuroko, ²⁹tuna Joatāo ehpikoxi. Mame tuna akuohnōko ynanase moro nono pona, Ritonōpo yna Esē nekarory pona, yna esaryme. Tynonory Etō rānakuroko yna taropose Ezau pakomotyamo a te, moapita tomo a roropa Ara po, yna taropose tynonory rānakuroko.” ³⁰Yrome tuisa Seō kuaropopyra xine nexiase tynonory rānakuroko, putupyra sã tyripose ynororo exiryke Ritonōpo a, Kuesēkomo. Moro tyrise Ritonōpo a tuisa Seō poremäkatohme, inonory poremäkatohme kyaa xine inonory apoitohme kyaa xine kuesarykōme, seroae ehtoh samo.

³¹— Mame ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō ya: “Eneko ke! Tuisa Seō tyrise ya jamihme pyra. Axī ke osetapatoko imaro xine inonory apoitohme oya xine ononorykōme.” ³²Seō toytose tysoutatu tō maro emero, tōsetapatohkōme kymaro xine pata Jasa po. ³³Orēpyra kymarokō tyripose Ritonōpo a, Kuesēkomo a. Seō tō typoremākase kyaa xine, ipoenō tō maro isoutatu tō maro porehme. ³⁴Moro motye ipatary tō emero typoremākase kyaa xine, ahno emero totapase kyaa xine, orutua komo te, nohpo tomo, poetohti roropa. Epasaromepyra toh nexiase. ³⁵Pui tōkehko tapoise kyaa xine. Mōkomo kurā roropa tapoise kyaa xine tonese ahtao pata tō po. ³⁶Ritonōpo a takorehmase sexiataose pata tō poremäkatohme, Aroea poe, jakanahmā Aranō pūto, pata poe roropa moroto jakanahmā po Kireate nonory pona. Pata tō emero typoremākase kyaa xine, pata tō roropa tapuruke exiketomo, kae exiketomo, jamihmākō roropa. ³⁷Amonita tō nonory pona omōpyra sexiataose, pata tō roropa tuna Japoke ehpikuroko te, pata tō roropa ypy tō nonory po, imehnō pata tō roropa omōpyra sexiataose, morohne taka kuēmapopyra xine Ritonōpo exiryke.

Tuisa Oke poremäkatopōpyry

(Numeru 21.33-35)

3 ¹Tōturuse ro Moeze, ynara tykase:

— Imeīpo sytoatose inikahpozakoxi Pasā nonory pona. Tuisa Oke tutūtase, Pasā esemy, tysoutatu tō maro emero, tōsetapatohkōme kymaro xine, pata Etere po. ²Yrome ynara tykase Ritonōpo ya: “Enaromyra exiko. Ākorehmatorŷko ase Oke tō poremäkatohme isoutatu tō maro inonory apoitohme oya xine. Orēpyra exīko matose, mokaro poremäkākō matose Seō, amoreu tō tuisary poremäkatopōpyry sã oya xine Hexipō po.”

³— Mame Ritonōpo Kuesēkomo a, kymarokō takorehmase Oke tō poremäkapotohme isoutatu tō maro. Totapase toto kyaa xine, toto enahkatohme. ⁴Imehnō pata tō typoremākase kyaa xine Arakope po, Pasā nonory po, Oke nonory porehme. Atapona 60me pata tō tapoise kyaa xine, ⁵tapuruse exiketomo apuru tō konōto ke, kae exiketomo, omōtoh roropa jamihme exiketō ke. Pata tō tuhke sapoiatose roropa tapuru pyra exiketomo. ⁶Moro pata tō tonahkase kyaa xine ipunaka. Ahno totapase emero orutua komo te, nohpo tomo te, poetohti roropa, kynyrihpyrykō samo kuosetaparykohtao tuisa Seō maro, Hexipō pono. ⁷Yrome pui tōkehko sapoiatose kuekykōme, mōkomo kurā roropa sapoiatose tonese ahtao kyaa xine pata tō po.

⁸— Moro sã moro nono sapoiatose mokaro tuisa tō asakoro, amoreu tō winoino, tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, tuna Aranō poe ypy Heremō pona.

⁹(Ypy Heremō esehtōko xitonio tō mana “Xiriōme”. Moro ypy esehtōko amoreu tō mana “Seniame”). ¹⁰Pata tō emero sapoiatose, ona topohmā Kireate po, Pasā po roropa, pata tō Sauka po te, Eterei po roropa, Pasā poe xixi tūtatoh wino.

¹¹(Tuisa Oke, Pasā esemy, ahno konōto, repāi tō etyhypryme exikety nexiase. Inyhtoh nexiase kurimene risemy. 4 meturume nexiase mosa exiry, ipuroroje 1,80 meturume, tukuhse ahtao ikuhtoh ke. Inyhtoh moroto ro, Rapa po, Amō nonory po.)

Izyraeu ekyry tō tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino

(Numeru 32.1-42)

¹²Tōturuse ro Moeze, ynara tykase:

— Moromeīpo moro nono tapoise ahtao kyya xine tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, moro nono ekaroase Rupē tomo a, Kate tomo a roropa, nono Aroea poe inikahpozakoxi, tuna Aranō jakanahmā ehpiukuroko, ypy tō nonory Kireate zokonaka roropa, pata tō maro moroto. ¹³Mame Manase ekyry tomo a zokonaka, Kireate akoīpyry ekaroase Pasā nonory maro. Moroto tuisa Oke esahpyry nexiase, Arakope nonory emero.

(Tuaro emero toh nexiase Pasā nonory poko repāi tō esahpyryme. ¹⁴Jaia Manase parīpyryme nexiase. Arakope nonory emero typoremākase eya, Pasā maro Kesua ehpio pona Maaka maro. Tosety tyripose eya pata tō esetye moroto, seroae ro moro pata tō waro imehnō toehse Jaia patary tōme.)

¹⁵— Moro nono, Kireate nonoryme ekaroase Makia ekyry tomo a. ¹⁶Rupē tomo a, Kate tomo a roropa nono ekaroase Kireate poe ikurenāe, jakanahmā tuna Aranō pona; ehpiome toehse moro tuna rānakuroko. Inikahpozakoxi inonorykō tuna Japoke ehpiokoxi, amonita tō nonory ehpiome. ¹⁷Xixi omōtoh wino inonorykō ytōko tuna Joatāo pona, ikuhpo Karirea poe inikahpozakoxi, tuna konōto Aorikyhypry poe ikurenaka, ypy Pixika myhtokoxi xixi tūtatoh wino.

¹⁸— Morara ahtao Ritonōpo nyriphopyry ekaroase Rupē tomo a, Kate tomo a, zokonaka Manase tomo a xixi tūtatoh wino roropa. Ynara ase: “Ritonōpo a sero nono tokarose oya xine tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino oesarykōme. Seromaroro opyrekō apoitoko tuna Joatāo akuhtohme oekyry tō maro toto akorehmatohme tynonorykō apoiry poko. ¹⁹Yrome nohpo tomo, poetohti maro okyno tō maro, pui tō tuhke nae matose zuaro ase, taro rokē exīko mā toto pata tō po ynekarohpyry po oya xine. ²⁰Oekyry tō akorehmatoko tynonorykō apoitohme eya xine, Ritonōpo nekarory, tuna Joatāo poe xixi omōtoh winakoxi. Mame tōsesarise toto ahtao, tātatapoikehse toto ahtao tosarykō po asā xine, eramāko ropa matose oesarykō pona ehse, ynekarohpyry pona Joatāo poe xixi tūtatoh wino.”

²¹— Oturuase roropa Jozue a. Ynara ase: “Ritonōpo nyrihpyry menease mokaro tuisa tō asakorō poko, Seō poko Oke maro. Moro sā tyriko roropa mana mokaro tuisa tomo a emero, inonorykō pona oytorykohtao. ²²Enaromyra ehtoko, mokaro zuno pyra, Ritonōpo Oesēkō osetapāko mana, ākorehmarykōme.”

Moeze anaropopyra Kanaā pona

²³— Moro toehse ahtao oturuase Ritonōpo Kuesēkomo a. Ynara ase:

²⁴“Ritonōpo Jesemy, zuaro ase, imehxo oehtoh enepopitōko mase ya

opoetoryme. Imep̄y ritō pyra mana kapu ao te, sero nono po roropa asā exikety pyra mana. Senohne onyrytā kurā riry waro exikety pyra mana. Omoro rokē senohne osenuruhkatoh rineme mase. ²⁵Ekaropoxi, ajohpāme samo, kuaropoko tuna Joatāo akuohthome moro nono kurā enetohme, tuna mōpozakoxi, ypy tō nonory Ripano pona.”

²⁶— Yrome amarokō pokoino tohne toehse Ritonōpo ymaro. Ynekaropohpyry onekaropyra ynororo nexiase ya. Yrome ynara tykase: “Epo mana! Kara exiko moro poko! ²⁷Ypy Pixika pona onuhko emory pona osenuhmatohme inikahpozakoxi, ikurenaka roropa te, xixi tūtatoh wino, xixi omōtoh wino roropa. Kure rokē osenuhmako tuna Joatāo anakuohpyra oexiryke. ²⁸Oturuko Jozue a orēpyra ehtohme. Mokyro ijamihtanohko, Izyraeu tō arotohme moro nono poremākatohme eya xine. Moro enēko mase.”

²⁹— Mame totypohse moroto sexiatose jakanahmā po ameke pyra pata Pete-Peoa poe.

Ritonōpo omipona ehtoko

4 ¹Mame ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:
 — Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko, inyriphopyry tō roropa emero. Morohne ekarōko ase oya xine seromaroro isene oehtohkōme, Ritonōpo, kytamurukō Esē nekarory, apoitohme roropa oya xine oesarykōme. ²Nyriphopyry oya xine onymotyēkara ehtoko, moro wino toiro omi onoupyra roropa ehtoko. Ritonōpo Kuesēkō omiry emero omipona ehtoko. ³Amarokō meneatose emero Ritonōpo nyriphopyry ypy Peoa pūto. Moroto ahno totapase eya emero kymaro xine exiketō tyneponāmarykō Paau eahmanano. ⁴Yrome Ritonōpo Kuesēkō omipona exiketō isene ro matose.
⁵— Ritonōpo, Jesē nyriphopyry ae ro ya, kuamorepatose Aomihpyry poko te, inyriphopyry tō poko roropa, morohne omipona oehtohkōme toeporehkase awahtao xine moro nono pona, nono apoitohme oesarykōme. ⁶Naeroro tomeseke ehtoko yronymyryme nyriphopyry tō omipona oehtohkōme. Mame imehnō oenetyrōko mā toto, tuaro exiketōme oekarotyōko mā toto zae ehtoh waro exiketōme roropa. Mame Ritonōpo Omihpyry etaryhtao eya xine ynara āko mā toto opoko xine: “Tuaro mokaro mā toto. Itamurume zuaro mā toto. Ahno imehxo mā toto.”

⁷— Imehnō ahno imehxo exiketō pyra mana. Ineponāmarykō ameke pyra, tyra xine, Ritonōpo Kuesēkō ameke pyra ehtoh samo, kymaro xine. Kuomirykō etāko mana ikohmaryhtao kyra xine kuakorehmatohkōme. ⁸Imehnō ahno imehxo exiketō nae, zae tyripotoh ke, zae amorepatoh ke roropa, Ritonōpo omiry samo, ynekarohpyry sā oya xine seroae? Arypyra. ⁹Naeroro tomeseke ehtoko anamonohpyra oehtohkōme, wenikehpyra oehtohkōme onenehpyrykō poko. Morohne poko opoenōkō zurutoko apakomotyā roropa ¹⁰onenehpyrykō poko ypy Xinai myhto, moro ēmepyy ae Ritonōpo Kuesēkō ēpataka, ynara kary htao: “Imoihmākō oximōme enehpoko jēpataka jomiry etatohme eya xine, jūme jomiry omipona toto ehtohme, typoenō amorepatohme roropa eya xine.”

¹¹— Mame toytose amarokomo ypy Xinai myhtokoxi eraximase. Moroto ypy emory po xinukutume nexiase toxiōtose akurū xinukutumā ke. Apoto nexiase ypy emory po onuhnōko kapu pokona. ¹²Mame apoto htae tōturuse

Ritonôpo oya xine. Aomiry totase oya xine. Yrome ynororo onenepyra mexiatose; totase rokê oya xine. ¹³Tômiry totapose Ritonôpo a oya xine, tynyripohpyry oya xine 10mâkomo omipona oehtohkôme. Mame morohne tymerose eya asakoro topu pipahmâ pokona. ¹⁴Moraramame amarokô tamorepapose Ritonôpo a ya, tômihippyrê poko, tynyripohpyry tō poko roropa oya xine, morohne omipona oehtohkôme, moro nono pona toeporehkase awahtao xine osa apoitohme oesarykôme.

Oneponâmarykô oneahmara ehtoko

¹⁵Mame tōturuse ro Moeze, ynara tykase:

— Apoto htae ypy Xinai po tōturuse Ritonôpo ahtao oya xine ahno panō onenepyra mexiatose. Morara exiryke tomeseke ehtoko ¹⁶azahkuru pyra oehtohkôme, tyorō neponâmary onyripyra oehtohkôme eahmatohme. Oneponâmarykô onyripyra ehtoko ipunaka eahmatohme, ahno panono, orutua te, nohpo roropa te, ¹⁷onokyro panono te, okyno roropa, torō panono te, ¹⁸nono poro ytokety panono, kana panō roropa. ¹⁹Mame kakoxi ôsenuhmarykohtao kapu aka, xixi oneahmara ehtoko, nuno maro, xirikuato tō maro. Mekarohne tokarose Ritonôpo a emero ahno a sero nono po, ikyryrykôme ehtohme; ah neahmâ toto. ²⁰Yrome amarokô typynanohse matose Ritonôpo a, Ejitu poe tonehse eya apoto ê tae samo, typoetoryme oritohkôme. Moro sâ matose seromaroro. ²¹Amarokô pokoino tohne toehse Ritonôpo ymaro. Tômiry totapose ya jūme ytoppyra jehtohme tuna Joatão mōpozakoxi, ytoppyra jehtohme moro nono kurâ pona, Ritonôpo Kuesêkô nekarory pona oya xine. ²²Ywy tuna Joatão anakuohpyra exîko ase; taro oriñnôko ase rahkene. Yrome amarokô akuohnôko matose moro nono kurâ apoitohme oesarykôme. ²³Tomeseke ehtoko wenikehpyra oehtohkôme Ritonôpo Kuesêkô nekarohpyry poko oya xine, jūme osepeme oehtohkôme imaro. Aomihpyry omipona ehtoko. Oneponâmarykô onyripyra ehtoko eahmatohme. ²⁴Ynara exiryke, Ritonôpo Kuesêkô apotome mana imehnō enahkaneme. Imehnō neponâmarykô se pyra mana ipunaka.

²⁵— Moraramame tuhke jeimamyry taropose oya xine ahtao Kanaã nonory po, tamuhpōme toehse awahtao xine, typoenōke awahtao xine, typakomotyâke roropa, azahkuru pyra ehtoko, oneponâmarykô onyripyra ehtoko. Moro poko iirypyryme exiry, popyra ipunaka, ozehno xine Ritonôpo exiry opoko xine. ²⁶Kapuaôkô kohmâko ase, nono pōkô roropa eneneme toto ehtohme: tyorō neponâmarykô eahmaryhtao oya xine osenahkâko matose moro nono po, oesarykô po tuna Joatão mōpozakoxi. Axîtao rokê moro nono po exîko matose. Okynâ pyra tonahkasême exîko matose ipunaka. ²⁷Sapararahme amarokô pahnôko Ritonôpo Oesêkô mana imeimehnō nonory pona, moroto tuhke pyra isene exîko matose. ²⁸Mokaro nonory po tyorō neponâmarykô eahmâko matose wewe risemy, topu risê roropa, osenuhmara exiketomo te, otato pyra, otuhpyra mâ toto onypohpyra roropa. ²⁹Moroto Ritonôpo Oesêkô zupîko matose. Mame imaro oseporykô matose, yronymyryme mokyro zupiryhtao oya xine aomiry omipona oehtohkôme. ³⁰Mame imeîpo oetuarimarykohtao, morohne emero toehse ahtao oya xine, toeramase ropa awahtao xine, oehtohkôme ropa Ritonôpo Kuesêkomo a, aomiry omipona toehse ropa awahtao xine, ³¹orumekara xine exîko mana.

Ritonôpo opynanohnekomo, oenahkara xine exîko mana. Wenikehpyra mana tõmihpyry poko, inetapohpyry kytamuru tomo a, jûme osepeme toehtohme toto maro, jûme tõmîry omipona exikehpyra toehtohme.

³² — Atamorepatoko pake ehtopõpyry poko, ahno ritopõpyry poe sero nono po. Imeimehnõ nonory po porehme ekaropotoko imehnomo a sero panõ tonese ahtao eya xine, sero panõ kurā poko otururu totase ahtao roropa eya xine. ³³ Ahno nae isene ro exiketomo, ritõ etaryhtao eya xine aotururuhtao apoto poe? Morara toehse oya xine? ³⁴ Imepÿ ritõ nae na tõsenetupuhse ynara tyritohme, ahno enepýry eya imehnõ nonory pōkō wino, typoetoryme rokē toto ehtohme, Ritonôpo Kuesēkō nyrihpyry sā opoko xine Ejitu po? Meneatose: eya tyjamtunuru tonepose orēpyra toehtoh roropa. Meneatose: popýra ehtoh ke te, tynyrihpyry kurā ke roropa, etonato ke, tynyriy ke osenuruhkatoh ke roropa tonehse mexiatose eya Ejitu poe. ³⁵ Morohne emero tonepose Ritonôpo a oya xine Ritonôpome toexiry waro oehtohkōme; imepÿ ritõ pyra mana, ynororo rokene. ³⁶ Āmorepatohkōme tōturuse Ritonôpo kapu poe, sero nono po apoto konõto tonepose oya xine. Mame apoto htae tōturuse amaro xine. ³⁷ Kytamuru tō pyno Ritonôpo nexiase, morara exiryke amarokō tymenekase eya; tyjamtunuru ke tysyryhmapose mexiatose eya Ejitu poe. ³⁸ Moromeîpo osemazuhme toytose ynororo, imeimehnõ ahno tuhkākō taropose eya, omotye xine exiketomo, jamihmehxo exiketō roropa. Mame moro sā mokaro nonory tokarose Ritonôpo a oya xine oesarykōme.

³⁹ — Zuaro ehtoko seromaroro, jûme wenikehpyra ehtoko roropa: Ritonôpo rokē Kuesēkōme mana moroto kapu ao te, taro roropa sero nono po. Imepÿ ritõ pyra mana. ⁴⁰ Morara exiryke aomihpyry omipona ehtoko, inyripohpyry tō oya xine emero porehme, ynekarohpyry oya xine seroae. Mame amarakomo opoenomo, apakomotyā roropa tākýe exîko matose. Tuhke jeimamyry aropōko matose sero nono po, Ritonôpo Kuesēkō nekarory po jûme oesarykōme.

Epaketō patary tomo

(Jozue 20.1-9)

⁴¹ Mame oseruao pata tō tymenekase Moeze a tuna Joatāo poe xixi tūtatoth wino ⁴² moro pata tō pona ahno epatothme imepÿ totapase ahtao eya, zehno pyra ahtao, etapary se pyra roropa ahtao. Mame toiro moro pata pona toehse ynororo ahtao towomasēme toehse mana. Mokyro onetapara imehnõ toehse moroto ahtao. ⁴³ Rupē oxiekyrymākō pataryme Pezea tymenekase eya ona po nono tophmā po. Kate oxiekyrymākō pataryme Ramote tymenekase eya, Kireate nonory po. Manase oxiekyrymākō xixi tūtatoth wino pata Korā tymenekase eya Pasā nonory po.

Moeze oturutoh asakoromano

4.44—28.68

Ekarotopo

⁴⁴ Mame Ritonôpo omihpyry tokarose Moeze a Izyraeu tomo a, ⁴⁵ aomihpyry te, inyripohpyry tomo te, inamorepatopõpyry tō maro. Moro nexiase toesyryhmase Izyraeu tō ahtao Ejitu poe ⁴⁶ toeporehkase toto ahtao

jakanahmā pona, pata Pete-Peoa pūto, tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino. Moro nono Seō nonohpyryme nexiase, amoreu tō tuisary, pata Hexipō pono. Mokyro typoremākase Moeze tomo a Izyraeu tō maro ⁴⁷Inonory apoitohme tyxa xine tosarykōme. Moro sã tyrise roropa eya xine tuisa Oke a, Pasã esemy. Moro sã amoreu tō tuisary asakoro typoremākase Izyraeu tomo a inonorykō apoitohme tosarykōme tuna Joatāo poe xixi tūtatoh winakoxi. ⁴⁸Inonorykō nexiase pata Aroea poe, jakanahmā Aranō pūto ikurenae, ypy Xiriō pona (ypy Heremō) inikahpozakoxi. ⁴⁹Inonorykō zokonaka nexiase tuna Joatāo poe xixi tūtatoh winakoxi tuna konōto Aorikyhpory kuaka ikurenaka mya ypy Pixika myhtokoxi xixi tūtatoh winakoxi.

Ritonōpo nymoipotoh tonō 10mākomo

(Exutu 20.1-17)

5 ¹Mame Izyraeu tō tykohmase Moeze a toto zurutohme, ynara tykase: — Izyraeu tomo, otato ehtoko Ritonōpo Omihpyry poko, Inyripohpyry tō poko, ynekarory poko oya xine, seroae. Atamorepatoko sero Aomiry poko, yronymyryme aomipona oehtohkōme. ²Tōmiry totapose kyxa xine, Ritonōpo Kuesēkomo a jūme osepepe kuehtohkōme ypy Xinai po. ³Kytamurukomo a morohne poko oturupyra nexiase, kyxa xine tōturuse ynororo, kymaro xine emero, isene ro exiketō taro, seroae. ⁴Apoto htae Ritonōpo Kuesēkō tōturuse kymaro xine osēpataka ypy po. ⁵Enaromŷke mexiatose, moro apoto zuno, onuhpyra mexiatose ypy pona. Morara exiryke tōtyrise ywy arānaka xine Ritonōpo maro. Ynara nase ynororo: ⁶“Ywy, Ritonōpo Oesēkōme ase. Kuenepyatose Ejitu poe, moroto imehnō namotome awahtao xine.

⁷— “Tyorō neponāmary oneahmara ehtoko; kueahmatoko rokene.

⁸— “Oneponāmarykō onyripyra ehtoko ipunaka: kapu ao exikety panono te, sero nono po exikety te, tuna kuao exikety panono roropa zue ao, enara. ⁹Oesekumurukō po porohpyra ehtoko oneponāmarykō ēpataka, eahmaryme. Ywy, Ritonōpo Oesēkōme jexiryke tyorō neponāmarykō poko oneanahtopyra ase. Yzehno exiketō wānohnōko ase, ipoenomo roropa te, ipakomotyamo, ipoenō pakomotyā roropa, enara. ¹⁰Yrome ypyno exiketomo a kure ase, jomiry omipona exiketomo a, kure rokē mokaro poenō rīko ase, ipakomotyā roropa miu motye zumakahpōkomo a.

¹¹— “Nuriame jesety onyripyra ehtoko, Imehxo Exikety me jexiryke, Ritonōpome jexiryke, Oesēkomo. Nuriame jesety rinanō wānohnōko ase, tomeseke pyra exiketō roropa jesety poko.

¹²— “Kure rokē oserematoh tyritoko, ypoko oehtohkōme, jeahmaryme. Ywy, Ritonōpo Oesēkōme ase, Jomipona ehtoko. ¹³6me ēmepyyr ae oerohtohkō tyritoko, semana ae ro. ¹⁴Yrome ēmepyyr 7mā po oserematohme mana, tapiakase ypoko oehtohkōme, Oesēkōme jexiryke. Moro ae erohpyra ehtoko, omoro, omūkuru tomo, oēxiry tomo, anamoto tomo: orutua komo, nohpo tō roropa, okyno tomo te, imehnō nonory poe aehtyamo amaro xine ehse. Oseremarykō sã, ah opoetory tō noseremā toto roropa. ¹⁵Wenikehpyra ehtoko imehnō namotome oehtopōpyrykō poko Ejitu po. Mame ywy Ritonōpo Oesēkō kuenepyatose moro poe yjमितunuru ke, orēpyra jehtoh ke. Morara exiryke morohne ripōko ase oya xine: oserematoko oserematoh po jeahmaryme oya xine.

¹⁶ — “Kure rokē omykō tyritoko, asakō roropa kure rokē tyritoko, Ritonōpo Oesēkō nyripohpyry omipona. Moro sã awahtao xine okynã sã orihpyra exiko matose, kure rokē exiko roropa matose ynekarory po ononorykōme.

¹⁷ — “Ahno onetapara ehtoko.

¹⁸ — “Imep̄y nohpo poko pyra ehtoko; imep̄y orutua poko pyra ehtoko.

¹⁹ — “Omatome pyra ehtoko.

²⁰ — “Imep̄y poko ajohpe kara ehtoko, onenekunohpyra ehtoko.

²¹ — “Imep̄y pyty poko penetara ehtoko. Imep̄y kyryry poko penetara ehtoko: itapyiny te, inonory, ipoetory tomo, eky tomo, imōkomory poko, emero rokē poko penetara ehtoko.”

²² — Morohne Ritonōpo nekarohpyry Izyraeu tomo a ypy Xinai myhto toto ahtao. Apoto htae, akurū xinukutumã htae tōturuse ynororo opore. Morohne inyripohpyry tō rokene, imep̄y onyripopyra nexiase. Mame morohne tymerose eya topu pipahmã pokona ekarotohme ya, tykase Moeze.

Enarom̄yke ahno toehse

(Exutu 20.18-21)

²³ — Morarame moro apoto zemime ahtao ro ypy emory po, aomiry totase oya xine akurū xinukutumã htae. Mame otuisary tō imehnō tamuximākō maro toehse toto ya. ²⁴Ynara tykase toto ya: “Ritonōpo a, Kuesēkomo a, saereme toehtoh tonepose kyaa xine, aomiry totase kyaa xine apoto htae. Seroae enēko sytatose: ahno isene ro m̄ã toto tōturuse ahtao Ritonōpo maro. ²⁵Yrome enarom̄yke ynanase. Moro apoto konōto yna enahkāko mana. Ritonōpo otururu etary ropa ahtao yna a orihnōko ynanase rahkene. ²⁶Ahno isene ro exipitopyra nexiase Ritonōpo omiry etaxīpo, aomiry etatopōpyry sã kyaa xine, Ritonōpo Isene Exikety otururu apoto rãnao. ²⁷Moeze, ytoko ropa ypy pona Ritonōpo omiry etase. Imeīpo osehkō ropa yna zuruse inekarohpyry poko emero. Etāko ynanase, aomiry omipona exiko ynanase.”

²⁸ — Ōmirykō totase Ritonōpo a ōtururukohtao ya. Ynara tykase ynororo: “Mokaro omiry etano aotururuhtao oya, aomirykō zae mana. ²⁹Kure exiry jūme aosenetupuhtohkō moro sã ahtao, juno toto ahtao, ynyripohpyry tō omipona exikehpyra toto ahtao! Kure rokē exiry eya xine, ipakomotyamo a roropa jūme rahkene. ³⁰Ytoko, Moeze, mokaro aropoko ropa tytapyīkō taka. ³¹Yrome taro ymaro exiko, ynyripohpyry tō ekarōko ase oya tyripotohme eya xine. Jomiry poko toto amorepako jomihpyry omipona toto ehtohme ynekarory pona eya xine esarykōme.”

³² — Izyraeu tomo, yronymyryme Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry tō omipona ehtoko. Tomeseke ehtoko aomihpyry omipona oehtohkōme ipunaka.

³³ Jūme zae oehtohkō onurumekara ehtoko, zae ehtoh tonepose ahtao eya oritohkōme. Moro sã awahtao xine, kure rokē exiko oya xine mana, okynahxo orihpyra exiko matose moro nono oesarykō po.

Ritonōpo pyno ehtoko

6 ¹Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a. Ynara tykase:

— Senohne Ritonōpo Kuesēkō omihpyry, inyripohpyry tō ya amorepatohme oya xine. Morara exiryke aomihpyry omipona ehtoko moro nono pona toeporehkase awahtao xine, apoitohme oesarykōme. ²Ritonōpo,

Imehxo Exikety enetupuhtoko Oesëköme, amarokomo, opoenomo, apakomotyã roropa, inyriphypyry omipona exikehpyra oehtohköme, okynahxo orihpyra oehtohköme moro nono po. ³Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko Ritonôpo omihpyry omipona oehtohköme. Mame kure rokë exïko oya xine mana, emănôko roropa matose, Ritonôpo omihpyry ae ro kytamurukomo a, moro nono kurã po, otyro zamaro exikety oesarykö po.

⁴— Etatoko pahne Izyraeu tomo! Ritonôpo rokë mã Kuesëköme mana. ⁵Morara exiryke Ritonôpo pyno ehtoko yronymyryme, okurohtao xine, ôsenetupuhtohkö ke te, ajamitunurukö ke, enara. ⁶Ritonôpo omiry ekaröko ase oya xine seroae ikurãkatohme oya xine okurohtao xine. ⁷Nyriphypyry tõ poko opoenö anamorepakehpyra ehtoko. Zurutoko toto nyriphypyry tõ poko tapyi tao, jarãnao roropa, âtaxikarykohtao te, owomyrykohtao roropa. ⁸Nyriphypyry tõ imyhtoko oemarykö pokona, operykö pokona roropa morohne poko wenikehpyra oehtohköme. ⁹Nyriphypyry tõ imerotoko atapyi omôtoeh ehpio pokona, omôtoeh pokona roropa oesao xine.

Wenikehpyra ehtoko

¹⁰Töturuse ro Moeze Izyraeu tomo a ynara tykase ynororo:

— Tõmihpyry totapose Ritonôpo a Aparão a, Izake a, Jako a roropa sero nono ekarory poko oya xine. Sero nono po pata konôto tõ nae, tymökomoke kurã ke itamurume, pata tõ onyripyra mexiatose. ¹¹Tapyi tõ nae roropa, mõkomo kurã ke pehme onepekahpyra mexiatose. Tuna eutary tõ anahkara mexiatose; tupito tõ tarykase exiketö uwa zoko ke, azeitona tõ ke roropa anarykara mexiatose. Tarose awahtao xine Ritonôpo a moro nono pona, tuesapare toehse awahtao xine, ¹²toimeseke ehtoko wenikehpyra oehtohköme Ritonôpo poko, eya tonehse oexiryköke Ejitu poe, imehnö namotome oehtopöpyrykö poe. ¹³Ritonôpo Oesëkö imehxo ehtoh enetupuhtoko, Aomiry rokë omipona ehtoko. Ritonôpo netaryme rokë ömirykö etapoko imehnomo a zae ehtoh poko rokë oehtohköme. ¹⁴Tyorö neponämarykö oneahmara ehtoko, imehnö katonö neponämarykö oneahmara ehtoko. ¹⁵Ynara exiryke Ritonôpo Kuesëkö amaro xine mana, tyorö neponämarykö se pyra mã ipunaka. Oneponämarykö eahmaryhtao oya xine, tohne Ritonôpo exïko mana opoko xine. Mame oenahkapotorÿko mana ipunaka.

¹⁶— Ritonôpo Oesëkö onukuhpyra ehtoko, ikuhtopöpyry sã oya xine Masa po. ¹⁷Tomeseke ehtoko inyriphypyry tõ omipona oehtohköme, inekarohpyry oya xine omipona oehtohköme roropa. ¹⁸Zae ehtoh poko ehtoko Ritonôpo neneryme. Morara awahtao xine kure rokë exïko oya xine mana. Omônôko matose moro nono kurã pona, moro apoitohme oesaryköme, Ritonôpo nekarory moro tõmihpyry ae ro kytamuru tomo a. ¹⁹Tõmihpyry ae ro oepetökara aropöko ropa mana owinoino xine, toto eneryhtao oya xine.

²⁰— Imeïpo opoenökö ekaropöko mã toto oya xine: “Oty katohme tynyriphypyry tokarose kyya xine Ritonôpo a omipona kuehtohköme?”

²¹Mame toto ezuhnôko matose: “Ejitu tuisary namoto tõme ynanexiase. Yrome Ritonôpo a typynanohse yna tyjamitunuru ke. ²²Ritonôpo nyrihpyry Ejitu pökomo a ynanenease. Tösenuruhkase ynanexiase inyrihpyry eneryke yna a Ejitu pökomo a, ituisarykomo a, tamuximākomo a roropa emero.

²³Mame yna typynanohse Ritonôpo a, Ejitu poe yna enehtohme xiaro sero

nono ekarotohme kyya xine tōmihpyry ae ro kytamuru tomo a. ²⁴Tōmihpyry omipona yna a tyripose eya, imehxo aehtoh enetupuhtohme roropa yna a Kuesēkōme. Moro riryhtao kyya xine kuewomatorŷko mana popyra ehtoh kypoko xine pyra ehtohme, inyrihpyry saaro seroae, kure rokē kuehtohkōme roropa. ²⁵Mame tomeseke kuahtao xine aomihpyry omipona kuehtohkōme, inyripohpyry tō roropa omipona kuehtohkōme Ritonōpo Kuesēkō zamaro exīko sytatose.”

Ritonōpo nymenekatyā typoetoryme

(Exutu 34.10-16)

7 ¹Moeze tōturuse ahno tomo a. Ynara tykase:

— Ritonōpo Oesēkō aarotorŷko mana moro nono pona; mame ononorykōme moro nono exīko mana. Imehnō ahno arōpōko mana toto eneryhtao oya xine. Oytorykohtao ahno tō 7mākō poremākapōko Ritonōpo mana, omotye xine tuhke exiketomo te, omotye xine jamihme exiketō roropa: heteu tomo, kirikaseu tomo, amoreu tomo, kananeu tomo, perizeu tomo, heweu tomo, jepuseu tomo, enara. ²Mokaro ekarōko Ritonōpo oya xine mana toto poremākatohme, toto enahkatohme porehme. Ōmirykō onetapopyra ehtoko eya xine, osepeme oehtohkōme toto maro. Toto pyno pyra ehtoko ipunaka. ³Pytara ehtoko mokaro maro, amarokomo te, opoenomo te, oēxiry komo, ⁴Ritonōpo rumekapōko toto exiryke, opoenōkomo a, tyneponāmarykō eahmatohme eya xine. Mame tohne exīko Ritonōpo mana opoko xine, oenahkapotorŷko mana jūme rokene. ⁵Naeroro mokaro apoto apō tō itahkatoko ipahtohme; toto neponāmarykō Paaux xikihme exiketō itahkatoko, toto neponāmarykō Asera xikihme exiketō akohtoko jahkatohme, toto neponāmarykō emero jahkatoko. ⁶Ynara exiryke, tymenekase matose Ritonōpo a, Kuesēkomo a ahno tō rānao sero nono po typoetoryme rokē oehtohkōme.

⁷— Opyno xine toehse Ritonōpo nexiase, omenekatose imehnō ahno motye oexirykōke pyra; tuhke hkopyra oexirykōke, imehnō emero omotye xine mā toto. ⁸Yrome opyno xine Ritonōpo nexiase, tyjamitunuru ke amarokō typynanohse eya Ejitu tuisary Parao winoino, inamotokōme awahtao xine. Moro tyrise eya tōmihpyry omipona toehtohme, tōmihpyry totapose exiryke eya kytamuru tomo a. ⁹Wenikehpyra ehtoko, Ritonōpo Kuesēkō rokē Ritonōpome mana. Anamonohpyra roropa mana. Tōmihpyry omipona exikehpyra mana. Typoetory tō pyno exikehpyra roropa mana mume zumakahpōkō pona, tosekōme ipyno exiketomo a, aomiry omipona exiketomo a. ¹⁰Yrome tōmiry omipona pyra exiketō wānohnōko mana, okynā pyra toto wānohnōko mana, toto enahkapōko mana. ¹¹Naeroro aomihpyry omipona ehtoko, inyripohpyry tō roropa ynekarohpyry tō oya xine seroae. Ynyripohpyry tō oya xine omipona ehtoko, emero porehme.

Kure rokē aomiry omipona ahtao

(Rewitiku 26.3-13; Teuteronomiu 28.1-14)

¹²— Tomeseke awahtao xine Ritonōpo nyripohpyry omipona oehtohkōme, anamonohpyra roropa awahtao xine tōmihpyry omipona exīko Ritonōpo Kuesēkō roropa mana. Opyno xine exikehpyra exīko mana tōmihpyry ae

ro kytamuru tomo a. ¹³Opyno xine exiko mana, kure ehtoh enehpoko oya xine mana, tuhkehxo amarako emakapoko roropa mana. Opoenoko tuhke ekaroko roropa mana oya xine, tiriiku tokehko itamurume ekaroko oya xine mana, uwa tomo te, azeitona tomo, pui mukuru to tuhke, kaneru poeno tuhke. Morohne ekaroko Ritonopo oya xine mana moro nono po, inekarory po, tomihipyry etapotopyry ae ro kytamuru tomo a. ¹⁴Imehnō sero nono pokō motye kure oritorōko Ritonopo mana. Amarako emero tumukue exiko matose, oeky to roropa emero tumukue exiko mā toto. ¹⁵Oewomatorōko Ritonopo mana tyrohsē anapoipyra oehtohkōme, jūme awānohyra xine exiko mana Ejitu pokō wānohtopyry sā eya, zuaro matose. Yrome morohne tyrohsē ke ose xine pyra exiketō wānohnoko mana. ¹⁶Mokaro ahno emero enahkatoko, Ritonopo Kuesēkō nekarory to oya xine. Toto pyno pyra ehtoko, ineponāmarykō oneahmara ehtoko, oorikyrykōino.

¹⁷— Ynara osenetupuhpyra ehtoko: “Kymarokō motye tuhke mokaro mā toto. Otāto toto poremakapoko sytatou?” ¹⁸Mokaro zuno pyra ehtoko. Wenikehpyra ehtoko Ritonopo Kuesēkō nyrihpyry poko Ejitu tuisary maro, ipoetory to maro. ¹⁹Wenikehpyra ehtoko morohne popyra ehtopyry poko, Ritonopo jamitunuru ke inyrytā osenuruhkatoh tonō tonese oya xine. Wenikehpyra ehtoko typynanohse oehtopyry poko Ritonopo a tyjamitunuru ke Ejitu poe. Moro sā tyriko ropa Ritonopo Kuesēkō mana mokaro a, zuno oehtohkō riko mana, Ejitu pokō ritopyry sā eya. ²⁰Mokaro enepanohpoko Ritonopo mana owinoino xine, ouno xine toexirykōke. Toto enahkapoko mana aeparykohtao, tōtonēse toto ahtao owinoino xine.

²¹— Naeroro mokaro zuno pyra ehtoko amaro xine Ritonopo exiryke, Kuesēkomo. Jamihmehxo Exiketyme mana, zuno ehtoh kamexiponeme roropa mana. ²²Axi pyra mokaro aropoko mana oēpataka xine. Axi toto onenahkara exiko matose. Axi mokaro tonahkase ahtao onokyro to emamyry, ahno esekary eya xine. ²³Oepetokara ekaroko Ritonopo oya xine mana, enaromyke toto ripoko mana, tonahkasēme exiko mā toto. ²⁴Mokaro tuisary to ekaroko roropa Ritonopo mana oya xine. Toto etapako matose, toto esety poko wenikehnoko imehnō mana. Oepetokara emero poremakapoko matose; oporemakasaromepyra exiko mā toto. ²⁵Ineponāmarykō emero jahkatoko, mokaro kyryry tomo. Parata ke tyrihpyry te, uuru ke tyrihpyry roropa poko penetara ehtoko, anapoipyra ehtoko roropa okyryrykōme, oorikyrykōino. Tyorō neponāmarykō eahmary nuriame Ritonopo a mana ipunaka. ²⁶Ahno neponāmary anaropyra ehtoko atapyikō taka, popyra ehtoh imaro exikety opoko xine exiryino. Ahno neponāmarykō se pyra ehtoko ipunaka, toto zehno ehtoko okurohtao xine, toto pona popyra ehtoh tonehpose Ritonopo a exiryke.

Nono kurā apoitohme

8 ¹Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:
— Tomeseke ehtoko Ritonopo nyrihpyry to, ynekarohpyry oya xine omipona oehtohkōme, isene oehtohkōme, oemātohkōme, Ritonopo nekarory apoitohme oya xine, inetapohpyry ae ro kytamuru tomo a. ²Wenikehpyra ehtoko aarotopyrykō poko Ritonopo a ona tonorē poro 40me jeimamyry ae. Oytorykohtao epyrypara tyripose mexiatose eya. Tukahse roropa mexiatose eya

awaro xine toehtohme tömiry omipona oexirykō waro toehtohme, inyripohpyry tō roropa oya xine omipona oexirykō waro toehtohme. ³ Omise amarakō tyripose eya, moromeïpo anapyrykōme manā tokarose oya xine. Moro tonahsē waro pyra mexiatose. Morararo moro waro pyra atamurukō nexiase. Moro tyrise Ritonōpo a zuaro oehtohkōme: wyi kure repe, yrome wyi poko rokē ahno ahtao orihnōko mana, māpyra Ritonōpo omiry omipona awahtao xine ipunaka orihpyme exīko matose. ⁴ Moro 40me jeimamyry ae oupōkō onenahkapopyra nexiase. Oupurukō zao pyra nexiase roropa. ⁵ Naeroro zuaro ehtoko okurohtao xine: tumūkuru amorepari sã jumy a, moro sã kuānohtorỹko Ritonōpo mana zae pyra kuahtao xine. ⁶ Naeroro inyripohpyry tō oya xine omipona ehtoko. Inamorepatopōpyry tō omipona roropa ehtoko. Imehxo Aehtoh enetupuhtoko Oesēkōme. ⁷ Nono kurā pona aarotorỹko mana, tuna pehme mana, iporiry tōkehko, tuna enatyry tomo te, sororokane tomo ypy tō po, jakanahmā po roropa. ⁸ Otyro zamaro exiketyme moro nono mana: tiriiku te, sewata roropa, uwa tomo te, fiku tomo, romā tomo roropa, azeite te, ano zeni roropa. ⁹ Moro nono po tonahsē enahpyme exīko mana, emero kyryry kurā enahpyme roropa exīko mana. Moroto kurimene nae topu tō ao. Ypy tō ao kopyre ahkāko matose (metaume). ¹⁰ Tuhke tonahsā nae exīko matose. Mame tōtuhse awahtao xine tuesapare toehse awahtao xine, Ritonōpo Oesēkō eahmāko matose moro nono kurā pokoino, inekarohpyry oya xine.

Epyrypara ehtoko

¹¹ — Tomeseke ehtoko, Ritonōpo Oesēkō poko wenikehpyra oehtohkōme. Inyripohpyry tō, ynekarohpyry seromaroro oya xine omipona ehtoko emero porehme. ¹² Moro nono po tuhke tonahsā nae exīko matose opune xine ro. Tapyi tō amōko matose, atapyiō kurano, oesarykō po. ¹³ Oekykō emānōko mā toto, pui tomo te, kaneru tō roropa. Parata apoiko matose, uuru roropa emero, omōkomorykō roropa. ¹⁴ Moro toehse ahtao tomeseke ehtoko epyrypara oehtohkōme, wenikehpyra roropa oehtohkōme Ritonōpo Oesēkō poko, eya tonehse mexiatose Ejitu poe, moroto mexiatose imehnō namoto tōme. ¹⁵ Amarokō tarose eya ona tonorē konōto kuroko, okoi tomo hpe, mynoto tomo hpe, tuna pyra ehtoh pona. Yrome moroto ona tonorē po tuna tutūtanohpose Ritonōpo a topu konōto ae ōkurukōme. ¹⁶ Anapyrykōme manā tokarose eya, oya xine, moro waro pyra atamurukō nexiase. Morohne tyrise eya epyrypara oehtohkōme, tukuhse mexiatose eya, kure rokē oritohkōme imeïpo.

¹⁷ — Ynara kara ehtoko: “Ÿ, kuamoreme xine, kyjamtunurukō ke kuerohthkō ke kymōkomorykō sapoiatose.” ¹⁸ Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo Oesēkō poko. Eya ajamtunurukō tokarose oya xine omōkomorykō apoitohme oya xine. Ritonōpo nyryry enēko matose tōmihpyry ae ro, inetapohpyry ae ro kytamurukomo a. ¹⁹ Yrome Oesēkō poko tuenikehse awahtao xine, imehnō neponāmarykō eahmaryhtao oya xine, oenaroximatorỹko ase seroae, tonahkasēme exīko matose rahkene. ²⁰ Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona pyra awahtao xine orihnōko matose mokaro samo, mokaro enahkāko Ritonōpo mana onenerykōme.

Ritonōpo omiry omipona pyra

9 ¹ Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Etatoko pahne, Izyraeu tomo! Seroae tuna Joatāo akuohnōko matose imehnō nonory apoitohme oesarykōme, omoty xine tuhkehxo

mokaro mā toto, jamihmeho roropa mā toto. Ipatarykō inūme roropa mā kehko, tapuruse mā kehko kaetokohxo exiketō ke. ²Mokaro ahno mosahxo mā toto, jamihme roropa; ahno konōto mā toto. Mokaro poko ynara āko imehnō mana: “Mokaro anakī tō onyporemākasaromepyra imehnō mana.”

³Yrome seromaroro tuaro ehtoko, Ritonōpo Oesēkō ytōko osemazuhme oesemarykō ae apoto samo, emero enahkatohme. Ahno tō poremkāko mana, toto enahkāko roropa mana. Mame aomihpyry ae ro oya xine, ytōko matose oepetōkara aropose, toto etapase roropa axiny.

⁴— Yrome mokaro ahno taropose ahtao Ritonōpo Kuesēkomo a owinoino xine, ynara kara ehtoko okurohtao xine: “Kymarokō tonehse xiaro Ritonōpo a sero nono ekarotohme kyra xine kure kuexirykōke.” Morara oexirykōke pyra tonehpose matose, yrome mokaro aropōko Ritonōpo mana owinoino xine popyra toto exiryke. ⁵Moro nono anapoipyra matose kure oehtohkō pokoino, zae oexirykōke pyra roropa. Yrome mokaro ahno popyra exiryke toto aropōko Ritonōpo mana owinoino xine, tōmihpyry totapose roropa exiryke kytamurukomo a: Aparāo te, Izake te, Jako roropa. ⁶Naeroro tuaro ehtoko, moro nono kurā onekaropyra Ritonōpo oya xine mana kure oexirykōke. Arypyra, tuamekaro rokē matose.

⁷— Jūme wenikehpyra ehtoko, ona tonorē po awahtao xine Ritonōpo tykerekerehse oya xine pitiko rokē pyra. Tohne Oesēkō tyripose oya xine. Ejitu poe oehtopōpyrykō poe oehtohkō pona xiaro Ritonōpo omiry omipona pyra mexiatose. ⁸Ypy Xinai po tykerekerehse ynororo oya xine. Ozehno xine toehse ynororo, oenahkarykō se toehse nexiase. ⁹Tōnuhse exiase moro ypy pona Ritonōpo nymerohpyry apoise topu pipahmā apoise asakoro. Moro pokona tōmihpyry tymerose eya inetapohpyry oya xine. Moroto tehme exiase ypy po 40me ēmepyy ae, 40me ikohmamyy ae roropa. Moroto jahtao otuhpyra exiase, tuna onēpyra, enara. ¹⁰Mame moro topu tō asakoro tokarose Ritonōpo a ya. Ipokona tōmihpyry tymerose, emero inekarohpyry oya xine apoto htae tōximōse awahtao xine ypy myhto.

¹¹— Moro 40me ēmepyy etyhyryme ahtao moro topu tō asakoro tynmerohpyry tokarose Ritonōpo a ya. ¹²Ynara tykase ynororo ya: “Axī ke yhtoko taroino ahno a ropa onenehtyā Ejitu poe. Tyrypyrykō xihpyry poko toehse toh mana. Axiny ynyripohpyry omipona pyra toehse mā toto. Ritō panō tyrise eya xine metau risemy eahmatohme. ¹³Zuaro ase, tykase Ritonōpo, mokaro otato pyra sā mā toto. ¹⁴Jakorekehkara exiko. Mokaro enahkāko ase toto poko imehnō wenikehtohme, emero porehme. Mame opoenō riko ase toto myakāme jamihme exiketomo, mokaro motye.”

¹⁵— Mame yhtoase ropa moro ypy poe. Moro poe apoto tūtāko nexiase. Moro topu tō pipahmā aroase ymaro, Ritonōpo nymerohpyry tomo. ¹⁶Ameke pyra toehse jahtao iirypyryme oehtopōpyrykō enease, Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omipona pyra oehtopōpyrykomo. Pui panō onyrihpyrykō enease, metau risemy, oneahmarykōme. ¹⁷Mame onenerykōme moro topu pipahmā emase nono pona. Toehmose. ¹⁸Morotoino jeseukumuru po yporotyase Ritonōpo ēpataka. 40me ēmepyy ae, 40me ikohmamyy ae roropa, jēmyty nono pokoxi. Apitorymā sā otuhpyra exiase tuna onēpyra roropa exiase moro 40me ēmepyy ae. Moro sā exiase tyrypyhpyke toehse oexirykōke Ritonōpo neneryme, inyripohpyry oya xine omipona pyra, ozehno xine

mokyro tyripose oya xine. ¹⁹Enaromýke exiase, ozehno xine Ritonôpo ehtoh zuno. Tohne toexiryke oenahkarykô se toehse ynororo. Yrome jomiry totase ropa Ritonôpo a opynanohtohkôme. ²⁰Arão zehno toehse roropa ynororo, etapary se nexiase. Morara exiryke oturuase Ritonôpo a, Arão pynanohtohme ropa. ²¹Mame moro pui panô, metau risê apoiase, onyrihpyrykomo nuriame exikety, emase apoto htaka. Imeïpo tytahkase ya, tapose roropa ya pisarara ehtohme, ematohme iporiry kuaka moro ypy myhto.

²²— Ritonôpo tykerekereemase ropa oya xine ozehno xine aehtohme Tapera po te, Masa po te, Kiporote-Ataawa po roropa. ²³Tykerekereemase roropa ynororo oya xine Kate-Panea po taropose awahtao xine eya omôtohme moro nono pona, inekarory apoitohme oya xine oesarykôme. Oesêkôme Ritonôpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomiry omipona pyra mexiatose, inyriphopyry oya xine omipona pyra. ²⁴Awaro xine toehpitose jahtao, Ritonôpo Kuesêkô omiry omipona pyra mexiatose. Morara sâ exikehpyra matose!

Moeze oturutopôpyry Ritonôpo a

²⁵Tôturuse ropa Moeze eya xine. Ynara tykase:

— 40me êmepyyr ae, 40me ikohmamyry maro tehme exiase jesekumuru po jëmyty po nono pokoxi, Ritonôpo Kuesêkô êpataka, oenahkarykô se toexiry poko tokarose ya exiryke. ²⁶Ynara oturuase Ritonôpo a: “Ritonôpo yna Esemý! Opoetory tō onenahkara exiko, onymenekatyamo. Ajamitunuru ke orëpyra oexiryke toto typynanohse oya, Ejitu poe tonehse oya, imehnô namotome toto ahtao. ²⁷Wenikehpyra exiko opoetory tō poko: Aparão, Izake te, Jako roropa. Yrome moxiã putupyra ehtoh onenepyyra exiko, popyyra toto ehtoh roropa, iirypyrykô roropa. ²⁸Opoetory tō enahkaryhtao oya, ynara äko Ejitu pôkomo: opoetory tō anarosaromepyra mexiase moro nono pona, ômihpyry onetapohpyry ae. Moxiã se pyra mexiase ipunaka, äko mã toto. Morara exiryke toto tarose oya ona tonorë pona toto etapatohme. ²⁹Yrome opoetoryme mã toto, onymenekatyamo opoetoryme toto ehtohme, typynanohse toh nexiase oya Ejitu poe ajamitunuru ke orëpyra oexiryke.”

Ritonôpo nyriphopyry tō tymerose ropa

(Exutu 34.1-9)

10 ¹Tôturuse Moeze ahno tomo a, ynara tykase:

— Moromeïpo ynara tykase Ritonôpo ya: “Asakoro topu pipahmã isahmakô ropa, osemazuhme aexihpyry samo. Kaxo roropa tyriko wewe risemy, jomihpyry ême ehtohme. Mame osehko ya ypy pona. ²Ynyriphopyry tō merôko ropa ase topu pipahmã pokona ynymerohpyry saaro moro onyhmoypyry saaro. Imeïpo moro topu ikurâkako moro kaxo aka.”

³— Kaxo yriase wewe risemy, akaxia risemy, topu asakoro pipahmã tysahmase ya, moro osemazuhme aexihpyry saaro. Mame onukuase ypy pona, topu maro. ⁴Mame tynyriphopyry tō omame porehme tymerose ropa Ritonôpo Kuesêkomo a moro topu pipahmã pokona, tynyrihpyry saaro osemazuhme. Yroro inymerohpyry nexiase, inekarohpyry sâ oya xine, apoto htae tôturuse ynororo ahtao ypy po oximôme awahtao xine êpataka. Moro topu tō tokarose Ritonôpo a ya, ⁵mame tyhtose ywy ypy poe. Aomihpyry omi poe moro topu yriase kaxo aka, ynyrihpyry aka, moroto mã yro.

⁶(Moromeïpo Izyraeu tō toytose tuna eutary tō Pene-Jakā poe Mosera pona. Moroto Arāo toorihse, ekepyry tonēse moroto, imūkuru Ereaza imyakāme toehse oturuketyme. ⁷Morotoino toytose Izyraeu tomo Kutukota pona, morotoino toytose toto Jotopata pona, moroto iporiry tō tuhke nexiase. ⁸Morarama Rewi tō tymenekase Ritonōpo Kuesēkomo a, mokaro orutua kō erohtohme aomihpyry ē arory poko te, oturuketōme toto ehtohme te, kure rokē Izyraeu tō ripotohme Ritonōpo a, toto akorehmatohme Ritonōpo eahmary poko, enara. Morohne poko ro mā toto seroae ro. ⁹Morara exiryke nono anapoipyra Rewi tō nexiase Kanaā po imehnō oxiekyrymākō maro. Ritonōpo omihpyry ae ro, erohtoh tokarose Ritonōpo a Rewi tomo a, oturuketōme toto ehtohme Tosēkō ēpataka.)

¹⁰Tōturuse ro Moeze, ynara tykase:

— Tehme exiase ypy po 40me ěmepyry ae 40me ikohmamary ae roropa, apitorymā samo. Jotururu totase Ritonōpo Kuesēkomo a, opyno xine toehse, oenahkara xine toehse ynororo. ¹¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya: “Owōko ty! Izyraeu tō aroko moro nono apoitohme tosarykōme ynekarory jomihpyry ae ro atamuru tomo a.”

Oty se Ritonōpo nae?

¹²— Izyraeu tomo, etatoko pahne Ritonōpo Kuesēkō nyripori oya xine: Ritonōpo eahmatoko Oesēkōme, aomihpyry omipona ehtoko. Ipyno ehtoko. Aomiry omipona ehtoko yronymyryme, ajamitunuru ke porehme. ¹³Inyriphopyry tō oya xine omipona ehtoko, ynekarory oya xine seroae, kure rokē ehtohme oya xine. ¹⁴Kapu tōkehko kaehxo exiketō emero Ritonōpo Kuesēkō kyryryme mana. Ikyryryme roropa sero nono tōkehko mana, emero epo exiketō maro. ¹⁵Yrome atamurukō pyno nexiase ipunaka. Amarokō tymenekase eya typoetoryme oehthokōme emero ahno tō poe, sero nono pōkō poe. Seroae ro inymenekahpyryme matose. ¹⁶Naeroro Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko, putupyra exiketō sā pyra ehtoko. ¹⁷Emero tuisa tō Esēme Ritonōpo mana, Kuesēkomo, kowenu tō Esēme, ritō tō Esēme. Imehxo mana, Jamihmehxo Exiketyme, zuno ehtoh kamexiponeme roropa mana. Tōmipona imehnō ripōko mana. Oxisā imehnō ripōko mana. Zae rokē mana. Imehnō nekarory anapoipyra mana zae pyra ehtoh tyritohme. ¹⁸Poetōpo tō ewomāko mana, pytōpo tō roropa. Imehnō nono pōkō pyno mana tōsesarise exiketō kymaro xine. Tonahsē ekarōko eya xine mana, upo roropa. ¹⁹Mokaro pyno ehtoko, imepō nono poe aehtyā sā mexiatose Ejitu po awahtao xine. ²⁰Ritonōpo zuno ehtoko, Kuesēkōme mana, ynor rokē eahmatoko; anamonohpyra ehtoko, imaro exikehpyra ehtoko. Ineneryme rokē ōmiry etapoko. ²¹Ritonōpo eahmatoko; kuesēkōme mana. Inyrihpyry jamitunuru tonese oya xine oenurukō ke, ōsenurukhatohkō roropa tonese oya xine kure rokē orirykō poko. ²²Kytamurukō toytose ahtao Ejitu pona 70me rokē ahno nexiase. Yrome seromaroro kure rokē toto riryke Ritonōpo Kuesēkomo a tuhkehxo matose xirikuato tō samo kapu poko.

Ritonōpo imehxo ehtopo

11 ¹Ynara tykase Moeze ahno a:
— Ritonōpo Oesēkō pyno ehtoko, Aomiry omipona exikehpyra ehtoko. ²Osenetupuhtoko seroae imehxo Ritonōpo ehtoh poko, zuaro

toehse oehtohkō poko roropa ijamitunuru poko. Inyrihpyry meneatose, amarokomo, omūkurukō kara, morohne emero meneatose. ³Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo nyrihpyry poko emero tyjamitunuru ke Ejitu po, Parao, Ejitu tuisary poremākatohme Ejitu pōkō maro porehme. ⁴Ejitu tō soutatu tomo, kawaru tō maro, kahu tō maro poremākatopōpyry Ritonōpo a meneatose, oekahmarykohtao. Tuna tonehpose Ritonōpo a, tuna konōto Tahpiremā mokaro pona, toto nerymapotohme, toto enahkatohme jūme. ⁵Ritonōpo nyrihpyry meneatose ona tonorē po oepirykohtao xiaro. ⁶Inyrihpyry roropa Tatā a, Apirāo maro, Eriape mūkuru tomo, Rupē ekyry tomo. Imoihmākō neneryme nono totapuruhmakase, mokaro asakorōkō toepukase itapyī taōkō maro, tapyi tō maro, ipoetory tō maro, eky tō maro. ⁷Morohne Ritonōpo nyrihpyry tyjamitunuru ke meneatose rahkene.

Kure rokē ehtoh nono kurā po

⁸— Morara exiryke Ritonōpo nyripohpyry omipona ehtoko, emero ynekarohpyry oya xine seroae, jamihme oehtohkōme, orēpyra roropa oeporehkarykohtao moro nono pona, moro nono apoitohme oesarykōme. ⁹Mame okynahxo isene exīko matose moro nono po, otyro zamaro exikety, nono kurano, Ritonōpo nekarory tōmihpyry ae ro, aomiry totapose ahtao kytamurukomo a, ipakomotyamo a roropa toto esaryme. ¹⁰Moro nono, ynekarory oya xine Ejitu nonory sā pyra mana oesahpyrykomo. Moroto otyro puhturu tarykase ahtao, oerokurukō se mexiatose itamurume tuna ematohme nono ehxikatohme, otyro ahtatohme. ¹¹Yrome sero nono ynekarory oya xine ypy tō nae jakanahmā roropa; moroto konopo oehkehpyra mana. ¹²Moro nono pyno Ritonōpo Kuesēkō mana, ipoko wenikehpyra mana jeimamyry exipitory poe enatry pona. ¹³Morara exiryke Ritonōpo nyripohpyry tō omipona awahtao xine, ynekarohpyry oya xine seroae, Ritonōpo Kuesēkō pyno nymyry awahtao xine, aomiry omipona awahtao xine yronymyryme okurohtao xine, ¹⁴konopo ekarōko oya xine mana, konopo oehtoh toehse ahtao, eina etyhpyry po te, eina exipyra ro ahtao roropa. Mame itamurume tiriiku tōkehko apoīko matose, uwa epery tō roropa te, azeitona tomo te, ¹⁵onahpoty nae exīko pui tō napyryme. Tonahsē emero ise oehtohkō nae exīko matose. ¹⁶Tomeseke ehtoko osenekunohpyra oehtohkōme okurohtao xine. Ritonōpo onurumekara ehtoko imehnō ritō panō poko ehtohme, toto eahmatohme roropa. ¹⁷Moro riryhtao oya xine tohne exīko Ritonōpo mana opoko xine. Mame konopo onenehpoppyra exīko mana. Ahtao anarykahpyrykō ahtara exīko mana, eperytara roropa exīko mana. Okynā pyra aryryra matose exīko moro nono po, Ritonōpo nekarory po oya xine.

¹⁸— Moro inyripohpyry tō poko wenikehpyra ehtoko. Ikurākatoko okurohtao xine. Morohne imyhtoko oemarykō pokona te, operykō pokona te, ipoko wenikehpyra oehtohkōme. ¹⁹Ipoko opoenō amorepatoko, oturutoko imaro xine typorohse awahtao xine atapyīkō tao, osema ae oytorykohtao te, ātaxikarykohtao te, owomyrykohtao roropa. ²⁰Morohne imerotoko roropa atapyī omōtoh ehpiry pokona te, oesary omōtoh pona roropa, ²¹okynahxo isene oehtohkōme, opoenōkō roropa moro nono po Ritonōpo nekarory, tynetapohpyry ae atamurukomo a esarykōme. Sero nono nae ro ahtao oesarykōme exikehpyra exīko mana.

²² — Naeroro Ritonōpo nyripohpyry tō omipona ehtoko emero, ynekarohpyry oya xine. Ritonōpo Kuesēkō pyno ehtoko, inyripohpyry tō omipona ehtoko, imaro exikehpyra ehtoko. ²³ Moro riryhtao oya xine, mokaro ahno tō aropōko Ritonōpo mana emero owinoino xine. Moro nono apoīko matose oesarykōme, ahno tuhkehxo exiketō, jamihmehxo exiketō nonohpyry. ²⁴ Oesarykōme exīko moro nono, emero epona oytorykohtao, ona tonorē poe, ikurenae, ypy tō Ripano pona, inikahpozakoxi; Eupyrati tunary poe, xixi tūtatoh wino, tuna konōto Metiteraneu pona, xixi omōtoh wino. ²⁵ Emero rokē pona oytorykohtao, ouno xine mokaro tyripōko Ritonōpo mana tōmihpyry ae ro; oporemākasaromepyra exīko ropa mā toto.

Kure ehtopo, popyra ehtoh roropa

²⁶ Ynara tykase Moeze ahno tomo a:

— Seroae imenekatoh ekarōko ase oya xine, kure ehtopo te, popyra ehtopo, enara. ²⁷ Kure ehtoh apoīko matose Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry tō omipona awahtao xine, ynekarohpyry oya xine seroae. ²⁸ Popyra ehtoh apoīko matose inyripohpyry tō omipona pyra awahtao xine, ynekarohpyry oya xine rumekaryhtao oya xine, imehnō neponāmarykō eahmatohme, zuaro exipitopyra oehtopōpyrykomo. ²⁹ Mame aarorykohtao Ritonōpo a moro nono pona, oesarykō apoitohme oya xine, kure ehtoh tyritoko ypy Kerizi emory pona, kure ehtoh poko zurutohme moro poe, yrome popyra ehtoh tyripotoko ypy Epau pona. ³⁰ (Moro ypy tō asakoro tuna Joatāo poe xixi omōtoh wino, kananeu tō nonory po, jakanahmā Joatāo po. Moe pyra mā toto pata Kiukau poe, ameke pyra roropa wewe kurā More poe.)

³¹ — Seromaroro ytōko matose tuna Joatāo akuohse, Ritonōpo Kuesēkō nekarory apoitohme oesarykōme. Morarame moro nono typoremākase ahtao oya xine, torēnase awahtao xine moroto, ³² tomeseke ehtoko Ritonōpo nyripohpyry tō omipona oehtohkōme emero, ynekarohpyry oya xine seroae.

Ritonōpo eahmatoh esary

12 ¹ Ynara tykase Moeze Izraeu tomo a:
— Ynara Ritonōpo nyripohpyry tō oya xine mana aomipona exikehpyra oehtohkōme moro nono po, Ritonōpo, atamurukō Esē nekarory oya xine. ² Mokaro ahno tō taropose ahtao oya xine moro nono poe, mokaro neponāmarykō eahmatoh tonō ematoko nono pona emero porehme, ypy tō po ahtao, somohmā emory po roropa ahtao te, wewe tō jerutunuru zopino ahtao roropa. ³ Mokaro nyiriry apoto apō tomo ikarahtoko, ineponāmarykō Paauxikiyhme exiketomo te, nohpo panō Asera xikiyhme exiketō akohtoko, ineponāmarykō emero jahkatoko, mokaro poko wenikehtohme, emero porehme.

⁴ — Ritonōpo Kuesēkō oneahmara ehtoko tyneponāmarykō eahmary samo mokaro ahno a. ⁵ Toiro oxiekyrymākō esary po osa menekāko Ritonōpo Oesēkō mana tosaryme, moroto ehse, moroto mokyro eahmāko matose. Morotona ytōko matose, ⁶ okyno tō arōko matose jahkatohme apoto apō po onekarorykōme. Imepỹ roropa enehnōko matose onekarorykōme. Morotona oekykō omame porehme ahtao toiro enehnōko matose, anapyrykō poe roropa tapoise ahtao oya xine te, onekarorykomo te, omiry totapose ahtao

te, amoreme xine ekarory se awahtao xine te, oeky tō poenomo, osemazuhme aenuruhpyry tomo: pui tomo, kaneru tō roropa. ⁷Moroto Ritonōpo Kuesēkō ēpataka onekarory tō pū ōnōko matose atapyī taōkō maro. Atākyemāko matose kure rokē oerohtoh tyripose Ritonōpo a exiryke.

⁸— Seromaroro tyriko matose emero zae ehtoh oya xine ahtao. Yrome moro sā pyra exiko mana toeporehkase awahtao xine moro nono pona. ⁹Eprehkara ro matose moro nono pona, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine. Moroto osetapakehnōko matose, mame oseremāko matose. ¹⁰Tuna Joatāo takuohse oya xine ahtao moro nono pona ehtohme, Ritonōpo nekarory oya xine, oewomatoryko mana oepetōkara wino emero, oseremāko matose. ¹¹Mame tosary menekāko Ritonōpo mana, moroto toahmatohme. Morotona onekarorykō emero arōko matose eya: okyno tomo zahkatohme apoto apō po, imehnō onekarorykō roropa, oeky tō poe, anapyry tōkehko poe 10me ahtao, toiro arōko matose eya, okyryrykō ekarory se awahtao xine Ritonōpo a te, onekarorykō ōmihpyrykō ae totapose ahtao oya xine ekarotohme Ritonōpo a. ¹²Ritonōpo Kuesēkō ēpataka atākyematoko emero: amarokomo, omūkuru tomo, oēxiry tō maro, anamoto tomo te, rewita tomo apatarykō po exiketomo. Nono anapoipyra exiko mā toto Kanaā po imehnō samo, nono apoiryhtao tosarykōme.

¹³— Naeroro otato ehtoko, oekykō onyahkara ehtoko emero rokē po, ¹⁴Ritonōpo nymenekahpyry po rokene. Moroto rokē onekarorykō zahkāko matose, moroto ynyripohpyry tō riko roropa matose. ¹⁵Yrome tōsē onyry se awahtao xine, oekykō etapatoko ōtykōme oesarykō po. Tuhkehxo oekykō onyry se awahtao xine tōnōko matose tokarose exiryke Ritonōpo a oya xine. Amarokō, emero tōnōko matose, nuriame exiketomo, nuriame pyra exiketomo onokyro pū onyry sā oya xine, kapau tōkehko. ¹⁶Yrome mokaro munuru onenahpyra ehtoko; mokaro munuru ikuātoko nono pona, tuna kuamyry samo.

¹⁷— Onekarorykō, tokarose ahtao Ritonōpo a, onōpyra ehtoko oesarykō po. Anapyrykō 10me ahtao toiro Ritonōpo kyryryme mana, tiriiku tōkehko, uwa eukuru jehnahpyry, azeite roropa; pui poenō osemazupu te, kaneru tomo roropa; oekykō ekarory poko totapose ahtao oya xine; amoreme xine oeky ekarory se awahtao xine, imehnō onekarorykō roropa, emero rokene. ¹⁸Morohne onekarorykō emero tōnōko matose Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyry po rokene. Moroto Ritonōpo ēpataka onekarory pū ōnōko matose: amarokomo, omūkuru tomo, oēxiry tomo te, anamoto tomo, rewita tomo apatary po exiketomo. Atākyemāko matose, emero kure rokē oerohtoh tyripose Ritonōpo a exiryke. ¹⁹Wenikehpyra ehtoko rewita tō pyno exikehpyra oehtohkōme moro nono po awahtao xine.

²⁰— Mame tōmihpyry ae oesarykō zumohxo tyripōko Ritonōpo Kuesēkō mana. Mame tōsē ōnōko matose, emero rokē ise awahtao xine. ²¹Ritonōpo nymenekahpyry, toahmatoh esaryme ameke ahtao, ise awahtao xine oeky tō etapāko matose, Ritonōpo nekarory tō oya xine otuhtohme atapyī tao, jomihpyry ae ro. ²²Moro tōsē ōnōko matose nuriame awahtao xine, nuriame pyra awahtao xine roropa, onokyro tō pū onyry sā oya xine, kapau tōkehko onyry samo. ²³Yrome imunuru onenahpyra ehtoko: isene ehtoh imunuru ao mana, tōsē onōpyra ehtoko imunuru maro. ²⁴Munu onenahpyra

ehtoko; ikuâtoko nono pona, tuna kuamyry samo. ²⁵Sero Ritonôpo Oesêkô nyripohpyry omipona ehtoko, zae oehtohkôme eya. Moro sâ awahtao xine tâkye exîko matose, apakomotyâ roropa tâkye exîko mǎ toto. ²⁶Onekarorykô tokarose oya xine ahtao Ritonôpo a, ômirykô totapose ahtao roropa oya xine onekarory poko Ritonôpo a, morohne arotoko Ritonôpo nymenekahpyry pona tosaryme. ²⁷Mame moroto apoto apô po, Ritonôpo kyryry po oeky tō zahkâko matose tytororo. Imehnō oeky tō ekarōko roropa matose eya; imunuru ikuâtoko moro apoto apô pona te, mame ipū ônōko matose. ²⁸Anamonohpyra ehtoko, Ritonôpo nyripohpyry tō, ynekarohpyry omipona ehtoko, zae oehtohkôme Ritonôpo Kuesêkomo a. Mame tâkye exîko matose, apakomotyâ roropa tâkye exîko mǎ toto jûme samo.

Ritō panō oneahmara ehtoko

²⁹Moeze tōturuse eya xine, ynara tykase:

— Mokaro ahno enahkapōko Ritonôpo Kuesêkō mana moro nono pona toeporehkase awahtao xine moro nono apoitohme oesarykôme. ³⁰Mame tōsesarise awahtao xine moroto, moro pōkō onypoehpyry ehtoko. Ineponāmarykō poko pyra ehtoko, toto oneahmara ehtoko. Moro iirypyryme exiry oya xine, orihtohme mana. ³¹Ritonôpo Kuesêkō oneahmara ehtoko mokaro a tyneponāmarykō eahmary samo. Mokaro nyrihpyry se pyra Ritonôpo mana ipunaka tōximōse toto ahtao oseahmase. Typoenō zahkâko mǎ toto apoto apô po tyneponāmarykō eahmaryme.

³²— Senohne Ritonôpo nyripohpyry omipona ehtoko, ynekarohpyry oya xine onymotyêkara ehtoko, onoupyra roropa ehtoko aomihpyry ae.

13 ¹— Urutō kō nae ahtao arānao xine, tōsenehtopōpyry poko āmorepanānō roropa osenuruhkatoh eneporyhtao oya xine te, ynara karyhtao: ²“Imeipo ynara exîko mana,” karyhtao eya, mame moro toehse ahtao ro aomihpyry ae, aarorykō se ynororo ahtao imehnō neponāmarykō eahmatohme ³mokyro urutō omiry onetara ehtoko. Tōsenehsē poko amorepane omiry roropa onetara ehtoko. Moro ke Ritonôpo Oesêkō okuhtorýko mana typyno yronymyryme oehtohkō waro ehtohme. ⁴Ritonôpo Kuesêkō nyripohpyry tō omipona ehtoko; zuno ehtoko, aomihpyry omipona ehtoko. Aomiry emero poko otato ehtoko. Ritonôpo pyno rokē ehtoko, imaro exikehpyra ehtoko. ⁵Yrome mokyro urutono, tōsenety poko amorepane roropa, aarorykō se exikety Ritonôpo rumekatohme oya xine, totapasēme exîko mana, tōturuse ynororo oya xine aramapotohkôme Ritonôpo Oesêkō winoino. Ritonôpo a typynanohse mexiatose Ejitu po awahtao xine Ejitu tuisary namoto tōme awahtao xine. Mokyro urutō ajohpe exikety etapatoko popyra ehtoh outhome owinoino xine.

⁶— Otarama atapyī taono: ākorony, omūkuru, oēxiry te, opyty te, oepe roropa ynara karyhtao oya: “Eropa imehnō neponāmary eahmatohme,” oneahmapitopyra aexityamo, ⁷imehnō neponāmary poko omye exiketō kyryry ameke pyra toto ahtao, ameke toto ahtao roropa, sero nono etyhpyry poe etyhpyry pona, ⁸mokyro omiry onetara ehtoko, otato pyra ehtoko, ipyno pyra roropa ehtoko, onewomara roropa ehtoko. ⁹Mokyro etapatoko topu tō ke, omoro ro topu emako osemazuhme, mame imehnō emero topu emāko mǎ toto epona. ¹⁰Moro sâ mokyro etapāko matose aarorykō se toexiryke

Ritonôpo Oesêkô rumekatohme oya xine. Typynanohse mexiatose eya Ejitu po awahtao xine, imehnô namotome. ¹¹ Morarame moro poko ekarory etâko Izyraeu tō mana emero; enaromÿke exîko mǎ toto. Moro sǎ popyra ehtoh riry se pyra exîko mǎ toto emero Izyraeu tō rǎnao.

¹² — Tōsesarise awahtao xine pata tō po moro nono po, Ritonôpo Kuesêkô nekarory po, otarame ynara kary etâko matose: ¹³ “Imepÿ pata po, popyra exiketō moro pōkō arōko mǎ toto tyneponāmarykō eahmatohme.” Moro panō oneahmapitopyra matose. ¹⁴ Mame moro enetoko tomeseke samo zuaro oehtohkōme. Zuaro nymyry awahtao xine, ajohpe pyra iirypyryme toh toehse Izyraeu tō rǎnao, ¹⁵ amarokō emero ytotoke moro pōkō etapase emero porehme. Ekykō etapatoko roropa, ipatarykō enahkatoko emero porehme. ¹⁶ Imeïpo imōkomorykō kurǎ apoitoko pata rǎnaka tyrithome kaetokohxo, jahkatohme pata maro onekarorykōme Ritonôpo Kuesêkomo a. Jūme typahsême rokē oxinomōko mana, moro pata onyripyra ropa exîko mana. ¹⁷ Ritonôpo omi poe enahkapohpyry onukurākara ehtoko okyryrykōme. Moro sǎ awahtao xine tohne exikehnōko Ritonôpo mana, opyno xine exîko mana. Tōmihpyry ae ro tōturutopōpyry ae ro kytamurukomo a amarokō oemākapotorÿko mana tuhke oehtohkōme. ¹⁸ Moro rîko Ritonôpo mana, Kuesêkomo, aomihpyry omipona awahtao xine te, inyriphopyry tō oya xine emero omipona awahtao xine, inekarohpyry oya xine seroae te, zae ehtoh riryhtao roropa oya xine ineneryme.

Aorihtyǎ hnamory poko

14 ¹ Ynara tykase Moeze ahno a: — Ritonôpo Oesêkô poenōme matose. Naeroro aorihtyǎ hnamoryhtao oya xine, opihpyrykō onysahkara ehtoko, oūsetykō onysahkara ehtoko roropa, imehnô nyriry samo, ² Ritonôpo poetoryme tymenekase oexirykōke. Ahno tō emero wino tymenekase mexiatose Ritonôpo Oesêkomo a typoetoryme rokē oehtohkōme.

Tōsē nuriame exikety

(Rewitiku 11.1-47)

³ — Tōsē onōpyra ehtoko nuriame tokarose ahtao Ritonôpo a. ⁴ Ynara tōnōko matose: pui tomo te, kaneru tomo, poti tomo, ⁵ kapau tomo te, kazera tomo, koaso tomo, poti itu htaō komo, ātirope tomo, kaneru itu htaō komo, kamo tomo, ⁶ onokyro tō okyno tō roropa ipepexipuhturu tapiakase asakoro exiketōme, kayhkayhkame roropa toto ahtao, mokaro ōnōko matose. ⁷ Yrome mokaro onōpyra matose ipepexipuhturu anapiakara ahtao, kayhkayhkame pyra roropa ahtao. Naeroro kameru tō onōpyra ehtoko, repere tomo te, koeriu tomo itu htaō komo, kayhkayhkame toh mǎ repe; yrome ipepexipuhturu anapiakara mǎ toto. Oya xine mokaro nuriame mǎ toto. ⁸ Poinokoimo onōpyra ehtoko. Oya xine nuriame mǎ toto, ipepexipuhturu tapiakase toh mǎ repe, yrome kayhkayhkame pyra mǎ toto. Mokaro onōpyra ehtoko ipunaka, ekepyry anapopyra ehtoko roropa toorihse ahtao.

⁹ — Kana tō ōnōko matose ezakory nae ahtao, ipuhturu roropa. ¹⁰ Yrome kana onōpyra ehtoko ezakory pyra ahtao, ipuhturu pyra roropa ahtao. Oya xine mokaro nuriame mǎ toto.

¹¹— Torō tō ōnōko matose nuriame pyra exiketomo. ¹²Yrome ynara onōpyra ehtoko: piano tomo te, kurumu tomo, pianoimo tuna ehpiōkomo, ¹³asore tomo te, pianoimo tyorō roropa, ¹⁴kurou tomo, ¹⁵awexituruze tomo te, suhsuku tomo, kumarako panō komo, piano tomo, ¹⁶moxo tomo te, ipi tomo, kararia tomo, ¹⁷perikano tomo te, imotatyā enahnanomo, kurou marījo tomo, ¹⁸sekonio tomo te, akarara tomo, poupa tō roropa; rere tō roropa, enara.

¹⁹— Tupuhke 6me exiketomo, taporihke roropa nuriame mā toto oya xine; mokaro onōpyra ehtoko. ²⁰Yrome 6me tupuhke exiketō nuriame pyra ahtao tōnōko matose.

²¹— Okyno pū onōpyra ehtoko tamoreme toorihse ahtao. Mokyro pū ekarotoko imehnō nonory poe aehtyamo a, oesao xine exiketomo a, mokyro pū ekamoko tineru poko imehnō nonory poe aehtyamo a. Yrome amarakō mokyro pū onōpyra ehtoko, ahno toh tae tymenekase oexirykōke Ritonōpo Kuesēkomo a.

— Poti anahnopyra ehtoko jē suhsuru maro, kaneru mūkuru roropa jē suhsuru maro anahnopyra ehtoko.

10me ahtao toiro Ritonōpo kyryryme

²²— Emero jeimamyry ae tonahsē apoiryhtao oya xine 10me ahtao toiro apiakatoko, ²³arotohme Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyry pona toahmatohme. Moroto Ritonōpo Kuesēkō ēpataka onekarorykō eya enahnōko matose, tiriiku tōkehko, uwa eukuru jehnahpyry, azeite roropa, pui mūkuru osemazuhme aenuruhpyry, kaneru tō roropa. Morara tyritoko Ritonōpo zuno ehtoh waro oehtohkōme jumāme. ²⁴Māpyra Ritonōpo nymenekahpyry toahmatohme amekehxo ahtao, onekarory tō tapiakase ahtao oya arotohme, yrome emero anarosaromepyra awahtao xine, ²⁵ynara tyritoko: moro anapyrykō ekamotoko tineru apoitohme. Moro tineru arotoko morotona, Ritonōpo nymenekahpyry toahmatoh pona. ²⁶Mame moroto ise oehtohkō epekahko, pui punu te, kaneru te, uwa eukuru jehnahpyry, emero rokē ise oehtopo. Moroto Ritonōpo Kuesēkō ēpataka morohne enahnōko matose atapyī taōkō maro, oseahmāko roropa matose.

²⁷— Wenikehpyra ehtoko rewita tō poko apatarykō po tōsesarise toto ahtao; tynonoke pyra mā toto Kanaā po imehnō oxiekyry tō samo. ²⁸Oseruao, oseruao jeimamyry ae, etyhyry po, anarykahpyry apoiryhtao oya xine omame porehme ahtao toiro apiakatoko enehtohme pata tō pona ikurākatohme. ²⁹Moro tonahsē ekarotoko Rewita tomo a, tynonoke pyra toto exiryke te, imehnō nonory poe aehtyamo a te, poetōpo tomo a te, pytōpo tomo a roropa apatarykō po. Mokaro oehnōko mā toto ise toehtohkō apoise. Moro riryhtao oya xine kure rokē oritorỹko Ritonōpo Kuesēkō mana onyryrykō poko emero porehme.

Jeimamyry 7mā po

(Rewitiku 25.1-7)

15 ¹— Emero 7me jeimamyry etyhyry po, imehnō tynepehmake oya ahtao, “Oty kara, onepehmary tykorokase mana,” kahtoko eya. ²Ynara tyriko matose: otinerū tokarose oya ahtao imepỹ Izryaeume exikety

a, inepehmary poko wenikehnōko matose. Moro tineru onepehmapopyra ehtoko. “Moro inepehmary tykorokase sã mana,” åko Ritonōpo mana. ³Imehnō nono pōkomo a tineru epehmapōko ro matose tynepehmaryke oya ahtao. Yrome imehnō Izyraeume exiketō tynepehmaryke oya xine ahtao, inepehmary tonahse mana.

⁴— Kure rokē oritorýko Ritonōpo Kuesēkō mana moro nono po, inekarory po oya xine. Tymōkomokākara pyra exīko amaro xine mana Izyraeu nonory po, ⁵tomeseke awahtao xine, emero Ritonōpo nyripohpyry poko, aomiry omipona oehtohkōme, ynekarohpyry oya xine seroae. ⁶Tōmihpyry ae ro kure rokē oritorýko Ritonōpo Oesēkō mana: imehnō nono pōkomo a tineru ekarōko matose axītao rokene. Yrome imehnō wino tineru anapoipyra exīko matose axītao rokene; imehnō ahno tuhkākō esēme exīko matose, yrome imehnō oesēkōme exipyra exīko mã toto.

⁷— Imepý Izyraeume exikety nae ahtao tymōkomoke pyra apatarykō po Ritonōpo nekarory po oya xine, mokyro pyno ehtoko akorehmatoko. ⁸Oyamene se pyra ehtoko. Tineru ekaroko eya axītao rokene ise ynororo ahtao etuarimara ynororo ehtohme. ⁹Moro toehse ahtao ameke pyra jeimamyry 7mã ahtao, tineru poko tynepehmake ehtoh otyhkatoth zano ehtoh po ahtao, otarame mokyro akorehmary se pyra okurohtao xine. Moro sã ōsenetuputyrykō popyra exiry mana, moro ōsenetuputyrykō ekarotoko Ritonōpo a ikorokatohme. Izyraeume exikety akorehmatoko rahkene. Anakorehmara awahtao, Ritonōpo a kohtāko mokyro mana ohxirotohme, iirypyryme oexiryke tuānohsēme exīko mase. ¹⁰Emynyhmara ehtoko, tåkye ehtoko otinerū ekaroryhtao, oyamene se pyra ehtoko, pitiko rokē pyra ekarotoko. Moraram kure rokē oritorýko Ritonōpo mana, åkorehmāko roropa mana tyriry se oehtohkō poko.

¹¹— Tymōkomokākara te, etuarimaketō roropa amaro xine exikehpyra mã toto. Morara exiryke moro tyripōko ase oya xine: oyamene se pyra ehtoko, pitiko rokē pyra okyryrykō ekarotoko eya xine.

Namoto tomo

(Exutu 21.1-11)

¹²— Izyraeume exikety tokamose ahtao oya anamotome, nohpome ahtao orutuame ahtao roropa, 6me jeimamyry ae rokē anamotome exīko mana; 7mã po mokaro myhpokāko matose aytotohme ropa. ¹³Mame mokaro ytory ropa ahtao, anaropopyra ehtoko mōkomo maro pyra. ¹⁴Oyamene se pyra ehtoko. Pitiko rokē pyra mōkomo ekarotoko eya xine, kure rokē tyrise oexirykōke Ritonōpo a: anamoto a kaneru tō ekaroko, tiriiku tōkehko, uwa eukuru jehnahpyry roropa. ¹⁵Wenikehpyra exiko namotome oehtopōpyry poko Ejitu po, moro poe oenehtopōpyry poko roropa Ritonōpo Kuesēkomo a. Morara exiryke moro ripōko ase oya xine seroae.

¹⁶— Yrome otarame anamoto ose toehse mana atapyī taōkō maro, torēnase roropa ynororo atapyī tao imepý pona toytory se pyra mana. ¹⁷Morara ahtao mokyro aroko atapyī omōtoth taka ipanary iposohkako iposohkatoth ke. Mame jūme anamotome exīko mana toorikyry ponāmero. Moro tyriko roropa nohpo a anamotome ahtao. ¹⁸Oserekohmara ehtoko anamoto myhpokaryhtao oya tamoreme aytotohme ropa. Toerohse ynororo amaro 6me jeimamyry ae,

tineru zokonaka rokē mepehmase eya, imehnō erohketō epehpyry sā pyra. Ynyripohpyry oya omipona exiko. Kure rokē orīko Ritonōpo Oesēkō mana onyrīry poko emero porehme.

Oeky tō enururu osemazupu

¹⁹— Pui te, kaneru roropa tonuruse ahtao osemazuhme orutuame Ritonōpo ekyme mana. Naeroro onyrohmanohpopyra ehtoko pui mūkurume ahtao, ihpoty onysahkara ehtoko kaneru mūkurume ahtao. ²⁰Emero jeimamyry ae mokaro arotoko Ritonōpo nymenekahpyry pona toahmatohme. Moroto Ritonōpo ēpataka mokaro pū ōnōko matose atapyī taōkō maro. ²¹Yrome oeky tapurose ahtao, tonurēkara ahtao te, ahmitahpyryme ahtao te, imep̄y popyra ehtoh nae ahtao mokyro onekarosaromepyra mase onekaroryme Ritonōpo a. ²²Mokyro pū ōnōko matose atapyīkō tao; amarakō emero, nuriame pyra exiketomo te, nuriame exiketō maro mokyro tapurose exikety pū ōnōko matose, kazera pū onyry sā oya xine kapau sā roropa. ²³Yrome munu maro tōsē onōpyra ehtoko. Munu ikuāko nono pona tuna samo.

Oseahmatoh Paxikoa

(Exutu 12.1-20; Rewitiku 23.5-8; Numeru 28.16-25)

16 ¹Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a: — Otuhtoh konōto tyritoko Epozakuroko Ritonōpo nenyokypyry ytotopōpyry poko, Ritonōpo eahmaryme, nuno apipe po; toiro ikohmamyry ae moro nuno po amarakō typynanohse exiryke Ritonōpo Kuesēkomo a Ejitu poe. ²Ytotoko Ritonōpo nymenekahpyry pona toahmatohme, moroto oeky tō etapatoko, toiro kaneru oeky tō wino, toiro pui roropa Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmaryme. ³Mame 7me ēmep̄yry ae pāo, iporutatoh maro tyrihpyry onenahpyra ehtoko. Wyi iporutatoh maro pyra exikety rokē enahtoko, moro sā rokē wyi tonahse oya xine exiryke axī tutūtase awahtao xine Ejitu poe. Moro wyi rokē, “etuarimaketō zuru,” enahtoko kokoro rokene oseahmatoh poko jūme wenikehpyra oehtohkōme otūtatopōpyrykō poko Ejitu poe. ⁴Moro 7me ēmep̄yry ae oseahmatoh poko iporutatoh onyripyra ehtoko atapyīkō htaka emero porehme moro nono po. Mokyro oeky totapase exikety ēmep̄yry apitorymā po, oseahmatoh poko, tōtoko moro ikohmamyry ae ro, akoīpyry pyra ehtohme yrokokoro.

⁵⁻⁶— Okyno tō Otuhtoh Paxikoa poko etapatoko toiro osa po, Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyry po toahmatohme. Imep̄y osa po, Ritonōpo nekarory po oesarykōme oeky tō onetapara ehtoko. Kokonie pukuro oeky tō etapatoko xixi ezehsasaka ahtao, moro sā tyrise oya xine otūtarykohtao Ejitu poe. ⁷Moroto, Ritonōpo nymenekahpyry po toahmatohme oekykō pū ipurutoko, tōtoko roropa. Mame ēmep̄yryme ytotoko ropa atapyīkō taka. ⁸Moromeīpo 6me ēmep̄yry ae wyi iporutatoh maro pyra exikety rokē enahnōko matose. Moro ēmep̄yry ae erohpyra matose exīko.

Oseahmatoh Tykyrysā Apoitoh poko

(Exutu 34.22; Rewitiku 23.15-21; Numeru 28.26-31)

⁹— Mame 7me semana tō taropose ahtao anapyrykō apoipitory poe oya xine, ¹⁰otuhtoh konōto rīko matose Oseahmatoh Tykyrysā Apoitoh poko,

Ritonôpo Kuesêkô eahmatohme. Ise oehtohkô enehnôko matose onekarorykôme eya kure rokê tyrise oexirykôke, kurâkô tokarose Ritonôpo a exiryke oya xine. ¹¹Ritonôpo êpataka atâkyematoko inymenekahpyry po toahmatohme, oseahmatoko emero porehme omûkurukô maro, oëxiry tō maro, anamoto tō maro, rewita tō maro, imehnō nono poe aehtyamo, poetōpo tō maro, pyt̄ȳpo tō maro, emero oesao xine exiketomo. ¹²Wenikehpyra ehtoko imehnō namotome oehtopōpyrykō poko Ejitu po. Ynyriphopyry tō omipona anamonohpyra ehtoko.

Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko

(Rewitiku 23.33-43; Numeru 29.12-38)

¹³— Tōtyhkase awahtao xine tiriiku tōkehko pikary poko, uwa epery euhkary poko roropa oseahmatoko Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko 7me êmepyry ae. ¹⁴Oseahmatoko emero porehme âtâkyemarykôme, omûkurukomo, oëxiry tō roropa, anamoto tomo orutua komo, nohpo tō roropa, rewita tomo, imehnō nono poe aehtyamo, poetōpo tomo, pyt̄ȳpo tō roropa oesao xine aehtyamo. ¹⁵Oseahmatoko 7me êmepyry ae Ritonôpo Kuesêkô eahmaryme, inymenekahpyry po toahmatohme. Tâkye ehtoko, atâkyematoko kurâkô ekaroryke Ritonôpo a oya xine, kure rokê onyriyrykō riko roropa Ritonôpo exiryke.

¹⁶— Morohne oseruao oximōtohme mana Izyraeu tō emero ytotohme Ritonôpo êpataka, inymenekahpyry pona toahmatohme: Oseahmatoh Paxioa te, Oseahmatoh Tykrysā Apoitoh poko te, Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko, enara. Mame oytorykohtao tokarosē arotoko onekarorykôme Ritonôpo a. ¹⁷Onekarorykō nae awahtao xine, morohne ekarotoko Ritonôpo a, inekarory sā oya xine, kure rokê tyrise oexirykôke Ritonôpo Oesêkomo a.

Ritonôpo nyripotoh juize tomo a

(Exutu 23.1-9)

¹⁸— Pata tō po, Ritonôpo Kuesêkô nekarory po oya xine juize tō imenekatoko, tuisa tō roropa emero oxiekyrymākō tuisaryme. Atae pyra exiketō apiakāko mā toto zae rokê ehtoh ke, ajohpe pyra toehtohkôke roropa. ¹⁹Imehnō wānopyryhtao onymotyēkara ehtoko; oxisā emero tyritoko. Tineru anapoipyra ehtoko zae pyra exikety wino. Tineru apoiryhtao zae pyra exikety nekarohpyry zae pyra exiko mase tuaro ehxīpo, ajohpe pyra ehxīpo roropa, mame zae pyra apiakāko mase. ²⁰Ajohpe pyra ehtoko. Zae rokê exikehpyra ehtoko, isene oehtohkôme moro nono apoitohme roropa oya xine, Ritonôpo Kuesêkô nekarory oya xine.

Ritō panō poko pyra ehtoko

²¹Ynara tykase Moeze roropa eya xine:

— Apoto apō riryhtao oya xine Ritonôpo Oesêkô eahmatohme, wewe xikihme exikety onyripyra ehtoko moro pūto imehnō neponāmarykō Asera samo. ²²Ritō panō Paau kyryry xikihme exikety onyripyra roropa ehtoko. Morohne Ritonôpo waro pyra exiketō neponāmarykō se pyra Ritonôpo Kuesêkô mana ipunaka.

17 ¹— Okyno tō onenehpyra ehtoko onekarorykôme Ritonôpo Kuesêkomo a tapurose exikety me ahtao, pui te, kaneru ahtao; moro se pyra Ritonôpo mana ipunaka.

² — Otaramē apatarykō po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory po orutua iirypyryme mana; otaramē nohpo iirypyryme exīko mana, Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra: ³imep̄y ritō panō eahmāko mana, otaramē xixi eahmāko, otaramē nuno, otaramē xirikuato tomo, Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra. ⁴Mame moro poko zuaro toehse awahtao xine moro enetoko tomesēke samo zuaro nymyry oehtohkōme. Mame ajohpe pyra iirypyryme toehse mokyro ahtao Izyraeu tō rānao, ⁵mokyro arotoko, orutuame ahtao, nohpome ahtao pata poe jarānaka etapatohme topu tō ke. ⁶Yrome asakoro enenanō nae ahtao rokē mokyro hxirotahme, mokyro popyra exikety etapāko matose. Onetapara ehtoko toiro rokē enene ahtao ihxironeme. ⁷Mame ihxironanō topu emāko mā toto osemazuhme aorihmapotohme, imeīpo imehnō emero topu emāko mā toto. Mokyro etapatoko popyra ehtoh enahkatohme Izyraeu tō rānao.

Atae pyra ehtoh tupime ahtao

⁸ — Otaramē imep̄y pata po atae pyra ehtoh tupimā exīko mana, moro apiakary waro pyra juize exīko mana. Otaramē totapase ahno ahtao, otaramē nono apiakary poko, otaramē atatapoīko mā toto, otaramē emero rokene. Moro toehse ahtao ytotoko Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyry pona toahmatohme. ⁹Mame moro atae pyra ehtoh ekarotoko oturuketomo a, rewita tomo a, juize a roropa moro enetupuhthohme eya xine. Moro apiakāko mā toto. ¹⁰Mame mokaro nyripohpyry riko matose emero, aomirykō omipona. ¹¹Otato ehtoko aomirykō poko, toto nyripohpyry tō omipona ehtoko emero porehme. ¹²Yrome epyrypakety nae ahtao juize tō omiry etary se pyra exikety, oturukety omiry roropa, aomirykō omipona pyra mokyro ahtao totapasēme exīko mokyro mana popyra ehtoh enahkatohme Izyraeu tō rānao. ¹³Imehnō zuaro toehse ahtao moro poko enarom̄y exīko mā toto, moro s̄a tyriry se pyra exīko mā toto.

Tuisa konōto zae ehtoh poko

¹⁴ — Imeīpo toeporehkase awahtao xine moro nono pona, Ritonōpo Kuesēkō nekarory pona, moro nono tapoise oya xine ahtao oesarykōme, torēnase moroto awahtao xine tuisa konōto se exīko matose oesēkōme imehnō nono pōkō ōmye xine exiketō samo. ¹⁵Orutua menekaryhtao oya xine otuisarykōme, Ritonōpo Oesēkō nymenekahpyry rokē tyritoko otuisarykōme. Imep̄y nono pō onymenekara ehtoko; Izyraeume exikety, oekyrykō rokē imenekatoko tuisame. ¹⁶Tuhke kawaru tō esēme pyra ynororo tyripōko Ritonōpo mana, soutatu tō eky tomo, orutua kō aropory se pyra roropa Ritonōpo mana Ejitu pona kawaru tō epekahse, ynara tykase Ritonōpo exiryke: “Ypoetory tō jūme ytopyra ropa exīko mā toto Ejitu pona.” ¹⁷Otuisarykō typyxiāke tuhke pyra tyripōko Ritonōpo mana, mokyro aroryino Ritonōpo rumekatohme. Parata apoiry te, uuru roropa itamurume pyra tyripōko mana eya.

¹⁸ — Tuisame toehpitose ynororo ahtao Ritonōpo omiry imeropōko mana, inyripohpyry tō tukurākase oturuketomo a Rewita tomo a roropa imerosē nae ynororo ehtohme. ¹⁹Moro imerosē apoīko mana, kokoro rokē isekerematohme otato ehtohme, Ritonōpo Kuesēkō omiry omipona ehtohme anamonohpyra

ehtohme. ²⁰Moro riryhtao eya epyrypara exīko mana; imehnō motye kure osekaropyra exīko mana. Ritonōpo nyriphopyry omipona exīko mana emero porehme. Morarama tuhke jeimamyry aropōko mana tuisame toehto pokō, ipoenō roropa okynahxo tuisame exīko mā toto Izyraeu tō tuisaryme.

Rewita tō kyryry, oturuketō roropa

18 ¹Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:
— Rewita tō, oturuketō oxiekyrymākō nono anapoipyra exīko mā toto Kanaā po imehnō oxiekyrymākō samo. Yrome ahno tō nenehpyry apoīko mā toto tonehse ahtao tynekaroryme Ritonōpo a. ²Nono anapoipyra exīko mā toto Ritonōpo omihpyry ae ro, inekarohpyryme erohnōko mā toto oturuketōme Ritonōpo ēpataka.

³— Pui orutua totapase ahtao ahno a tynekaroryme Ritonōpo a, poti tō roropa, apopakuriny tokarosēme exīko oturuketomo a, jematory maro te, zuakuru roropa. ⁴Anapoihpyry tō osemazuhme otupi tō poe, tiriiku tōkehko, eukuru jehnahpyry, azeite te, kaneru hpoty onekarorykōme Ritonōpo a apoīko mā toto. ⁵Tymenekase toto exiryke Ritonōpo Kuesēkomo a Izyraeu tō poe oturuketōme toto ehtohme ipoenō maro, ipakomotyā maro jūme rahkene.

⁶— Mame toiro rewita, imep̄y pata pono Izyraeu nonory po, toytory se ahtao erohse Ritonōpo nymenekahpyry pona toahmatohme, ytōko mana. ⁷Moroto erohnōko mana oturuketyme, Ritonōpo Kuesēkō poetoryme imehnō rewita tō maro. ⁸Mame tonahsē apoīko mana imehnō oturuketō samo; moro motye jekyry tō nenehphopyry eya kurākāko mana tykyryryme.

Moro pōkō onypoehopyra

⁹— Ritonōpo Kuesēkō nekarory apoiryhtao oya xine oesarykōme moro nono pōkō nyriy onypoehopyra ehtoko. ¹⁰Opoenō onetapara ehtoko onekaroryme jahkatohme apoto apō po. Joroko poe oturuketō enahkapotoko ononorykō po, imeīpo ehtoh ekaronanō roropa, aorihtyā zuzenu a oturuketomo te, pyaxime exiketō roropa, ¹¹joroko jamitunuru ke imehnō orihmaponanomo te, popyra ehtoh riponanomo te, aorihtyā zuzenu kohmananomo. ¹²Morohne pokō exiketō se pyra Ritonōpo mana ipunaka, morohne nuriame mana eya. Morara exiryke morohne pokō exiketō aropōko mana moro nono poe, morotona oomōtohkōme. ¹³Zae ehtoh pokō rokē ehtoko Ritonōpo neneryme anamonohpyra oehtohkōme aomiry omipona.

Imep̄y urutono enehpōko Ritonōpo mana

¹⁴Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Mokaro ahno tō aropōko matose moro nono poe inonorykō apoitohme oesarykōme. Joroko pokō exiketō omipona mokaro mā toto, pyaxime exiketō omiry omipona roropa. Yrome amarokomo a morohne onyrippyra Ritonōpo mana. ¹⁵Oekyry tō wino urutō menekāko Ritonōpo mana ysā exikety. Mokyro omiry omipona exiko matose. ¹⁶Wenikehpyra hmatou, moro ēmep̄yry ae tōximōse mexiatose ypy Xinai ākatao? Moturuase Ritonōpo a, ynara matose: “Ritonōpo omiry onetapopyra ropa exiko yna a. Apoto konōto onenepopyra ropa exiko yna a yna orikyryino.” ¹⁷Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

“Mokaro omiry zae mana. ¹⁸ Jekyry tō wino urutō menekāko ase asā exikety. Jomiry ekarōko ase eya ahno zurutohme, ynyripohpyry emero porehme. ¹⁹ Jomiry omi poe oturūko mā ynororo. Mame aomiry omipona pyra exiketō wānohnōko ase.”

Ajohpe exiketō urutōme

²⁰ — Yrome urutō otururuhtao jomiry ekaroryme samo mokyro anaropopyra jahtao, orihnōko mana. Morararo urutō otururuhtao ritō panō omiry ekaroryme taorihmaposēme exīko mokyro mana. ²¹ Yrome ynara osenetupuhnōko matose: “Otāto zuaro exīko ynanae Ritonōpo omiryne pyra urutō otururuhtao?” ²² Zuario ehtoko: Urutō otururuhtao Ritonōpo nekarohpyryne, yrome inekarohpyry exipyra tokurehse ahtao, zuaro exīko matose Ritonōpo omiry pyra nexiase. Typoe rokē mokyro tōturuse. Mokyro zuno pyra ehtoko.

Pata tō menekary ipona epatohme

(Numeru 35.9-29; Jozue 20.1-9)

19 ¹ Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase: — Moro nono pōkō enahkapōko Ritonōpo Kuesēkō mana, inonorykō ekarōko mana oya xine. Mokaro aropōko matose, mame omōnōko matose ipatarykō pona, itapyīkō taka ōsesaritohkōme. ²⁻³ Mame moro nono apiakatoko oseruao osa konōtome ehtohme. Moro osa konōto tō ao pata imenekatoko, moro pona tupime pyra ahno epatohme. Mame imep̄y ahno totapase ahtao orutua a, ytōko mana moro pata pona tōsewomatohme. Moroto mokyro onuosaromepyra imehnō mana.

⁴ — Mame imep̄y ahno totapase ahtao orutua a, mokyro etapary se pyra ynororo ahtao, tōsenekunohse ahtao, osepeme ro toto ahtao, epāko mana toiro moro pata pona, moroto onetapasaromepyra imehnō ehtohme. ⁵ Ynara samo: otarame wewe akohnanō asakoro ytōko mā toto itu htaka apotopokō akohse. Mame wewe akotyryhtao orutua a wywy epuru tūtāko mana kurimene winoino, ahno etapāko kurimene mana, orihnōko mana. Mame mokyro orutua ytōko mana toiro moro pata pona, moroto ahtao onetapasaromepyra imehnō mana. ⁶ Toiro rokē pata nae ahtao morotona epatohme otarame moe exīko mana, mame ahno etapahpono eparyhtao ro osewomatoh pona otarame tapoisēme exīko mana im̄ypone a, aorikyhp̄yry ek̄yry a. Mame mokyro zehno im̄ypone exiryke etapāko mana, totapasēme pyra ynororo ahtao, tope totapase eya exiryke etapary se pyra tahtao. ⁷ Morara exiryke ynara tyripōko ase oya xine: Oseruao pata tō apiakatoko osewomatoh pataryme ehtohme, morotona epaketō ytotohme.

⁸ — Itamurumehxo nono ekaroryhtao Ritonōpo Kuesēkomo a oya xine, tōmihpyry ae ro kytamurukomo a, ⁹ imep̄y pata tō oseruao imenekatoko, epaketō osewomatohme. (Nono itamurumehxo ekarōko Ritonōpo oya xine mana, inyripohpyry tō omipona awahtao xine, ynekarohpyry oya xine seroae: Ritonōpo Kuesēkō pyno awahtao xine yronymryne, aomiry omipona anamonohpyra roropa awahtao xine.) ¹⁰ Morohne tyritoko zae ehtoh poko exiketō orihpyra ehtohme Ritonōpo nekarory po oesarykōme; mame ohxiropyra xine Ritonōpo exīko mana zae ehtoh poko exiketō etapary poko oya xine.

¹¹ — Yrome otarame orutua imep̄y zehno toehse. Eraximāko mana mokyro etapatohme, aorihmapōko mana. Mame epāko mana toiro moro pata pona osewomatohme repe. ¹² Moro sã toehse ahtao, mokyro enehpōko tamuximākō, ipatary tuisary tō m̄ã toto moro poe, ekarotohme im̄ypone a, aorihmapotohme. ¹³ Mokyro pyno pyra ehtoko, zae ehtoh poko exiketō etapahpō aorihmapotoko popyra ehtoh enahkatohme Izyraeu po, kure rokē ehtohme amaro xine.

Oesarykō ehpiry poko

¹⁴ — Imehnō esary ehpiry onysyryhmara ehtoko, morohne tyrise exiryke pake ahtao moro nono po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine.

Enenanomo

¹⁵ — Ahno hxiroyhtao popyra ehtoh ritopōpyry poko, emero rokē ahtao, toiro rokē enehpono ipune pyra mana; asakoro enehpōkō se, ihxiroyry zae ehtoh waro ehtohme. ¹⁶ Imep̄y hxirone ajohpe ahtao popyra ehtoh ritopōpyry poko, ¹⁷ mokaro asakoro, ihxirohpō maro ytōko m̄ã toto Ritonōpo nymenekahpyry pona toahmatohme, tapiakase toto ehtohme oturuketomo a, juize tomo a, erohketomo a moro poko. ¹⁸ Morohne enēko m̄ã toto tomeseke samo. Mame zuaro nymyry toehse toto ahtao, mokyro orutua ajohpe imep̄y Izyraeume exikety hxirory poko, ¹⁹ mokyro iirypyryme ekarōko m̄ã toto. Mokyro wānohpōko m̄ã toto inyryry se ehtoh ke imepyny a. Moro ke popyra ehtoh enahkapōko matose Izyraeu tō rānao. ²⁰ Moro poko zuaro exīko Izyraeu tō mana emero; enarom̄yke exīko m̄ã toto, mame moro saaro popyra ehtoh kukuru se pyra exīko m̄ã toto Izyraeu tō rānao. ²¹ Popyra exiketō pyno pyra ehtoko; zae rokē toto wānohtoko popyra toto ehtohtamitume: imep̄y etaparyhtao mokyro totapasēme exīko mana, ahno tonukase ahtao eya tonukasēme exīko mana isaaro, jery tytahkase ahtao jery tahkāko isaaro, oma tykhokse ahtao emahkāko isaaro, tupuhkase eya ahtao ipuhkāko, enara.

Etonatoh poko

20 ¹ Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a: — Oytorykohtao etonatohme oepetōkara maro, mame mokaro soutatu tō tuhkehxo eneryhtao oya xine amarokō motye, tuhkehxo kawaru tō roropa kahu tō etonatoh roropa, mokaro zuno pyra ehtoko. Ritonōpo Kuesēkō opynanohpōkō Ejitu poe amaro xine mana. ² Osetapapitopyra ahtao oturukety ytōko soutatu tō ēpataka toto zuruse. Ynara āko mana: ³ “Izyraeu tomo, etatoko ke jomiry! Taro matose etonatohme oepetōkara maro. Oserehpyra ehtoko enaromyra ehtoko mokaro zuno pyra ehtoko. ⁴ Ritonōpo Kuesēkō amaro xine mana ākorehmatohkōme osetapary poko, opynanohtohkōme roropa oepetōkara winoino.” ⁵ Moromeīpo soutatu tō tuisary tō oturūko ahno tomo a. Ynara āko m̄ã toto: “Orutua nae ahtao tytapyī tamokehse eya, yrome moro taka omōpyra ro, ah nyto ropa tytapyī taka. Arypyra ahtao, otarame oriñnōko mana osetaparyhtao mame imep̄y itapyī esēme exīko mana. ⁶ Orutua nae roropa ahtao tutupi tarykase eya uwa zoko tō ke, yrome uwa epery anapoipyra ro, ah nyto ropa tytapyī taka. Arypyra ahtao, otarame oriñnōko mana osetaparyhtao mame imep̄y inarykahpyry epery

apoïko mana. ⁷Orutua nae ahtao taro tōmiry totapose exikety nohpo zumy a ipytatohme exiry maro, yrome typytyme nohpo anapoipyra ro, ah nyto ropa tytapyi taka. Arypyra ahtao, otarame orihnōko mana osetaparyhtao mame imep̄y orutua pytāko mokyro nohpo maro.”

⁸— Mame soutatu tō tuisary tō ynara āko roropa: “Orutua nae ahtao taro enarom̄yke exikety toorikyry zuno, ah nyto ropa tytapyi taka. Arypyra ahtao, otarame imehnō soutatu tō enarom̄yke exiko roropa.” ⁹Mame tōturukehse tuisa tō ahtao, soutatu tō tuisary tō menekāko mā toto soutatu tō esēme, typoetory tō maro toytotohme.

¹⁰— Mame pata pona tooehse awahtao xine osetapara ro ahtao osekarotoko osepeme ehtohme. ¹¹Moro pata pōkō osepeme se toto ahtao, osekaroryhtao oya xine, opoetoryme exiko mā toto anamotokōme aerohtohkōme ōmirykō omipona. ¹²Yrome osekaropyra toto ahtao osetapapitoryhtao, ipatarykō apurutoko. ¹³Mokaro ekarōko Ritonōpo mana oya xine. Orutua kō etapatoko emero porehme, ¹⁴yrome nohpo tō apoitoko, poeto tō maro, okyno tō maro, mōkomo kurā maro emero onenehpyrykō moro pata po. Oepetōkara kyryry emero ekarōko Ritonōpo oya xine mana, morohne apoitoko okyryrykōme. ¹⁵Moro sā tyritoko pata tō poko ameke toto ahtao ononorykō po pyra.

¹⁶— Yrome pata tō typoremākase oya xine ahtao moro nono po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory po oya xine, moro pata pōkō etapatoko emero porehme. ¹⁷Ritonōpo omihpyry omi poe mokaro ahno enahkapotoko emero: heteu tomo, amoreu tomo, kananeu tomo, perizeu tomo, heweu tomo, jepuseu tomo, enara. ¹⁸Mokaro etapatoko āmorepara xine toto ehtohme, toto onypoehpyra oehtohkōme oseahmarykō nuriame ehtoh poko, tyneponāmarykō eahmaryme. Morohne poko ehtoh iirypyryme mana Ritonōpo Kuesēkomo a.

¹⁹— Otarame pata tapuruse oya xine ahtao, okynahxo matose moro pata poremkary poko. Moro sā toehse ahtao wewe epery zoko anakohpyra ehtoko, moroto exiketomo. Epery enahtoko yrome eperytakety zoko anakohpyra ehtoko. Oepeme moro wewe mā kehko. Ipynanohtoko kehko. ²⁰Yrome imehnō wewe akohnōko matose ise awahtao xine, eperytakety kara, morohne ke moro pata apurutohme iporemākato pona.

Totapase ahno ahtao

21 ¹Moeze tōturuse Izryaeu tomo a, ynara tykase:
— Ahno ekepyry tonese ahtao oya xine moro nono po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine oesarykōme, totapase aexihpyry, yrome etapahpō waro pyra matose. ²Moro sā toehse ahtao tamuximākō juize tō roropa ytōko mā toto moe ehtoh kuhtohme pata tō poe ekepyry pona. ³Mame pata tuisary tō ameke hkopyra ipatary ahtao morotona ekepyry pona pui apoïko mā toto nohpome exikety erohpitopyra exikety. ⁴Mokyro okyno arōko mā toto jakanahmā pona, iporiry anorypyra exikety pona, nono anarykapitopyra exikety pona. Moroto okyno pymyry tahkāko matose. ⁵Oturuketō, rewita tō roropa ytōko mā toto morotona tymenekase toexirykōke Ritonōpo Kuesēkomo a erohtohme typoetoryme, kure ehtoh enehpotohme Ritonōpo a, ahno apiakatohme roropa oxiehno toehse toto ahtao, totapase ahno ahtao roropa. ⁶Mame pata tuisary tō ameke pyra exikety ekepyry pona osemahnōko mā

toto okyno ekepyry epoe. ⁷Ynara āko mā toto: “Mokyro orutua onetapara ynanexiase, zuaro pyra roropa ynanase mokyro etapahpono. ⁸Naeroro, Ritonōpo yna Esemy, Izyraeu tō rypyry ikorokako, opoetory tō Ejitu poe onypynanohtyamo. Yna onyhxiropyra exiko mokyro etapatopōpyry poko.” Morarame ahno onyhxiropyra Ritonōpo exīko mana, Izyraeu tō onuānohpyra mana mokyro orutua etapatopōpyry emetakame. ⁹Naeroro, morohne riryhtao oya xine Ritonōpo nyrirophpyry omipona zae exiko matose Ritonōpo a, ahno rypyry korokapōko roropa matose awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme ahno kurā etapatopōpyry emetakame.

Ahno apoiry poko osetaparyhtao

¹⁰ — Mame Ritonōpo a takorehmase awahtao xine oepetōkara typoremākase ahtao oya xine ahno aroryhtao oya xine opoetorykōme, ¹¹otarame mokaro rānao nohpo kurā potu enēko mase. Mokyro se awahtao, imaro oerēnary se awahtao, ¹²aroko atapyī taka. Moroto tūsety sahkāko mana, tomaxipuhturu sahkāko roropa tyekyry hnamoryme, ¹³tupō myakamāko roropa mana. Mame tehme exīko mana atapyī tao tumykō hnamoryme toiro nuno. Imeīpo erēnāko mase imaro. ¹⁴Yrome imeīpo mokyro nohpo se pyra awahtao, ah nytono tamoreme tymyhpokase samo. Mokyro onekamosaromepyra mase tineru poko, mokyro onyryhmasaromepyra roropa mase, ipoko toehse oexiryke, tapoise oya exiryke opytyme aehtohme.

Omūkuru osemazuhme aenuruhpyry

¹⁵ — Otarame Izyraeume exikety asakoro typye toehse. Mame toiro typyty sehxo mana zakorō motye. Mame mokaro asakoro emūkuāko mā toto. Yrome imūkuru enurūko osemazuhme nohpo ise hkopyra exikety mūkurume. ¹⁶Morarame tymōkomory apiakaryhtao ekarotohme tumūkuru tomo a itamurumehxo mōkomo onekarosaromepyra mana nohpo isehxo exikety mūkuru a, osemazuhme aenuruhpyryme ahtao samo. ¹⁷Tymōkomory itamurumehxo ekarōko mana tumūkuru osemazuhme aenuruhpyryme exikety a, nohpo ise hkopyra exikety mūkurume ahtao ro. Osemazuhme aenuruhpyryme exikety mōkomo apoīko mana asakoro imehnō apoiry samo.

Tumykō omipona pyra imūkuru ahtao

¹⁸ — Otarame Izyraeume exikety mūkuru otato pyra mana onymoipyra, tumykō omipona pyra mana tupokase ahtao ro. ¹⁹Morarame tumūkuru arōko jūkō mana pata tuisary tō ēpataka juize ēpataka apiakatohtaka. ²⁰Ynara āko mā toto: “Yna mūkuru putupyra mana jomiry onymoipyra; yna omiry omipona pyra mana, tineru ahnikāko mana, etŷketyr roropa mana.” ²¹Mame orutua kō emero moro pata po mokyro etapāko mā toto topu tō ke, moro ke popyry ehtoh enahkapōko matose Izyraeu tō rānao. Morohne waro exīko mā toto emero porehme, enaromŷke exīko mā toto.

Ritonōpo nyripotoh tonomo

²²Tōturuse Moeze ahno tomo a, ynara tykase:

— Ahno totapase ahtao popyra toehtamitume, mame ekepyry toxixihmase ahtao wewe xikihme exikety pokona, ²³mokyro ekepyry onynomopyra

ehtoko tykohmāse ahtao. Ekepyry zonētoko omōpyra ro xixi ahtao. Ahno ekepyry tyhwyme wewe pokona popyra ehtoh enehpōko Ritonōpo a sero nono pona. Naeroro ekepyry zonētoko nuriame pyra moro nono ehtohme, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine oesarykōme.

22 ¹— Imep̄y eky eneryhtao oya, pui, kaneru, epāko tosē wino, otonēpyra exiko; mokyro apoiko arothome ropa esemy a. ²Yrome esē esary moe ahtao, esē waro pyra roropa awahtao, okyno aroko atapyī taka amaro ehtohme, esē oehtohito toky apoise; mame mokyro ekaroko eya. ³Moro sã tyriko jumētu poko te, upo poko roropa te, emero rokē kyryryme ahtao, imep̄y Izyraeume exikety kyryry tonese oya ahtao, “Kū, zuaro pyra ase moro poko,” kara exiko.

⁴— Imep̄y Izyraeume exikety eky toepukase ahtao osema tao, pui te, jumētu ahtao, moro tonese ahtao oya otonēpyra exiko anakorehmara oehtohme onenepyra exikety samo. Mokyro esē akorehmako eky anȳtohme ropa xikihme.

⁵— Nohpo tomo, upo anamurupyra ehtoko orutua zupōme ahtao. Orutua kō roropa, nohpo zupō anamurupyra ehtoko; moro se pyra Ritonōpo Kuesēkō mana ipunaka.

⁶— Torō myny eneryhtao wewe poko, toepukase ahtao roropa nono pona jeny moroto typoenō maro, otarame ihmo maro, jeny anapoipyra ehtoko. ⁷Ipoenō aroko, yrome ah jē nytono tamoreme kure ehtoh oehtohme oya xine, tuhke jeimamyry isene oehtohme roropa.

⁸— Tapyi riryhtao oya kae exikety, ewomato tyriko wewe risemy zara ehpiuroko apururume. Mame ohxiropyra imehnō exīko toepukase ahno ahtao moro poe, toorihse.

⁹— Uwa zoko tō tarykase ahtao imep̄y otyro anarykara exiko uwa tō esary po; imep̄y otyro tarykase ahtao oya moro epery, uwa epery roropa onenahpyra exiko. Morohne ekaroko emero oturuketomo a.

¹⁰— Oximaro pui onymyhyra exiko jumētu maro nono ahkatohme.

¹¹— Upo anamurupyra exiko kaneru hpoty risē maro otoxie mauru panō maro.

¹²— Surusurukumano tyriko asakoropane aretyry pokona, upo riryhtao oya oupōme.

Nuriame pyra ehtoh Ritonōpo a

¹³— Otarame orutua typytase nohpo maro. Mame ipoko ehxīpo ise pyra toehse ynororo. ¹⁴Mame ihxiropitōko ynororo, ajohpe oturūko ipoko, imep̄y poko aexihpyryme typyty ekarōko mana, imehnō maro exipitopyra ahtao ro. ¹⁵Moro toehse ahtao nohpo zū tō ytōko mã toto oturuse pata tuisary tō maro. Mame juize ēpataka apiakato tao kamisa enepōko mã toto munume aexihpyry, nohpo nyhtopo tyniotase ahtao, imep̄y maro exipitopyra nohpo ehtopōpyry enetupuhtohme tokarose ahtao inio a. ¹⁶Mame nohpo zū ynara āko tamuximākomo a: “Jēxiry ekaroase mose a ipytyme ehtohme, yrome ise pyra mana. ¹⁷Seromaroro jēxiry hxirōko mana azahkuru ehtoh poko. Ynara āko mana: ‘Oēxiry imehnō maro aexihpyryme mana. Orutua poko exipitopȳ karama ynororo mana,’ āko repe. Seny imep̄y maro exipitopyra aexiry enetupuhtohme nase,” kamisa enepōko mana eya xine. ¹⁸Mame nohpo nio

apoïko pata tuisary tomo, ipipohnōko mā toto, ¹⁹tineru epehmapōko roropa mā toto eya, 100me parata ekarotohme nohpo zummy a, nohpo tykerekereemase eya exiryke zae exiketye nohpo ahtao Izyraeu tō ēxiryne. Moromeïpo jūme ipytye nohpo exīko mana. Typyty onurumekasaromepyra mana toorikyry ponāmero.

²⁰— Yrome ajohpe pyra inio omiry ahtao, imehnō poko toehse nohpo ahtao, ²¹mokyro arōko tamuximākomo, jū tapyī omōtoħ pūtokoxi. Mame orutua kō moro pata pōkō topu tō emāko nohpo pona aorihmapotohme. Popyra toehse mokyro nohpo Izyraeu tō rānao: niotara ro tahtao, jū tapyī tao ro tahtao orutua poko toehse ynororo. Moro ke popyra ehtoh enahkapōko matose Izyraeu po.

²²— Orutua typye exikety tonese ahtao osenao imep̄y pyty maro mokaro asakoro totapasēme exīko, orutua nohpo maro. Moro ke popyra ehtoh enahkapōko matose Izyraeu po.

²³— Pata po nohpo poko toehse orutua ahtao tapiakase nohpo ahtao imep̄y pytye ehtohme, ²⁴mokaro asakoro arotoko pata omōtoħ taka etapatohme topu tō ke. Nohpo totapasēme exīko kui kui kara exiryke takorehmapotohme imehno a. Orutua totapasēme exīko imep̄y pyty poko toehse exiryke. Moro ke popyra ehtoh enahkapōko matose Izyraeu tō rānao. ²⁵Yrome ameke pata poe tupito po ahtao nohpo poko toehse orutua ahtao mokyro orutua rokē totapasēme exīko. ²⁶Mokyro nohpo onuānohpyra ehtoko popyra ehtoh onyripyra exiryke. Morara ehtoh ahno etapatopōpyry s̄a imepyny a: tyryhmase exikety iirypyryme pyra mana. ²⁷Mokyro poko toehse orutua tupito po, tapiakase ynororo ahtao imep̄y pytye. Kui kui tykase ynororo takorehmapotohme repe, yrome akorehmane pyra nexiase.

²⁸— Nohpo, tynioke pyra exikety poko toehse orutua ahtao, moro waro toehse ahtao, ²⁹mokyro a 50me parata epehmapōko matose ekarotohme nohpo zummy a, imep̄y orutua poko exipitopyra exikety ehepyryme. Ipoko toehse exiryke, ipytye exīko mana. Jūme mokyro anaropopyra ropa exīko mana.

³⁰— Orutua komo, omy pyxiā poko pyra ehtoko ipunaka, omy ehxiroryino.

Ritonōpo poetory tomo

23 ¹Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

— Orutua komo tomukase exiketō omōsaromepyra mā toto Ritonōpo tapyī taka ipoetory tō maro, jainy tysahkase ahtao roropa omōpyra mana.

²— Anoryme tonuruse exikety omōsaromepyra mana Ritonōpo tapyī taka, ipoetory tō maro. Ynororo, imūkuru, ipary tomo 10me zumakahpōkō pona omōsaromepyra mā toto Ritonōpo tapyī taka.

³— Orutua kō amonitame ahtao, moapitame ahtao roropa 10me zumakahpōkō pona omōpyra mā toto Ritonōpo Tapyī taka ipoetory tō maro. Jarānao rokē exīko mā toto ⁴tonahsē onekaropyra exiryke, tuna roropa onekaropyra exiryke oya xine tutūtase awahtao xine Ejitu poe. Paraão, Peoa mūkuru topehmase roropa exiryke eya xine, Petoa pono, Mesopotamia po, popyra ehtoh enehpotohme opona xine. ⁵Yrome Paraão omiry onetara Ritonōpo Kuesēkō nexiase; popyra ehtoh inenehpohpyry tymyakāmase

Ritonôpo a kure ehtohme opyno xine Ritonôpo exiryke. ⁶Jüme mokaro anakorehmara ehtoko orëpyrahxo toto ehtohme.

⁷— Popyra etomita tō onyripyra ehtoko oekyrykōme toto exiryke; popyra Ejitu pōkō onyripyra ehtoko inonorykō po katonōme mexiatose exiryke.

⁸Etomita tō pakomotyā, Ejitu pōkō pakomotyā roropa amaro xine exiketō ononory kurā po omōnōko mā toto Ritonôpo Tapyī taka ipoetory tō maro.

Oesarykō kurākary nuriame pyra ehtohme

⁹— Oytorykohtao etonatohme oepetōkara maro, popyra ehtoh poko pyra ehtoko nuriame pyra oehtohkōme. ¹⁰Koko ahtao, nuriame toehse awahtao, jeipyry tūtaryke, ĕmepyry toehse ahtao tūtāko mase atapyī esary poe. ¹¹Kokonie pukuro epŷko mase, mame xixi tomōse ahtao oehnōko ropa mase tapyi tō esary pona ropa.

¹²— Osa imenekatoko roropa ameke pixo tapyi tō poe wekatoh esaryme.

¹³Opyre tōkehko maro nono ahkatoh arotoko roropa eutary ahkatohme, mame tuekase awahtao, ato pona nono emako, zonētohme.

¹⁴— Ritonôpo Kuesēkō amaro xine mana atapyīkō esary po oewomatohkōme, ākorehmatohkōme roropa oepetōkara poremākatohme. Naeroro oesarykō kure rokē ikurākatoko, nuriame ehtoh onenepyra Ritonôpo ehtohme, orumekara xine aehtohme.

Imehnō nyripotoh tonomo

¹⁵— Ahno namoto onekaropyra ropa ehtoko esemy a, toepase ynororo ahtao tošë winoino, amaro ehtohme osewomatohme. ¹⁶Oesarīko mana Izyraeu tō patary po, inymenakahpyry po, mokyro onyryhmara ehtoko.

¹⁷— Izyraeume exiketomo, nohpo tomo, orutua kō roropa, omōpyra ehtoko ritō panō eahmatoh taka, imeimehnō poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁸Tineru tapoise ahtao nohpo poko eephyryme moro tineru anaropyra ehtoko Ritonôpo Tapyī taka, onetapohpyry eepmatohme Ritonôpo Kuesēkomo a. Moro tineru se pyra Ritonôpo mana ipunaka.

¹⁹— Eephyry motyēkatoh onepehmapopyra ehtoko Izyraeume exikety a, tineru ekaroryhtao eya axītao rokene, tonahsē ekaroryhtao eya, emero rokē ekaroryhtao eya. ²⁰Eephyry motyēkatoh eepmapōko matose imehnō nonory pōkomo a. Yrome Izyraeume exiketomo a eephyry motyēkatoh onepehmapopyra ehtoko, kure rokē Ritonôpo Kuesēkō oritohkōme emero poko oerokurukohtao, moro nono po oesarykōme toehse ahtao.

²¹— Onekarory poko ōmiry etaporyhtao oya Ritonôpo Kuesēkō netaryme, ekurehpyra exiko. Axī ke eepmako ōmihpyry ae ro, zae oehtohme Ritonôpo a. Ōmihpyry omipona oehtoh ripōko Ritonôpo mana. Iirypyryme exīko mase ōmihpyry omipona pyra tokurehse awahtao. ²²Iirypyryme pyra mase ōmiry onetapopyra awahtao Ritonôpo a, ²³yrome amoreme ōmiry etaporyhtao Ritonôpo a onekarory ekarotohme onekaroryme eya, moro tyriko ōmihpyry ae ro, ekurehpyra exiko.

²⁴— Oytoryhtao osema ae uwa tō esary kuroko, imepŷ Izyraeume exikety narykahpyry, uwa epery enahnōko mase ise oehtoh pona, yrome uwa epery anaropyra exiko ruto ao. ²⁵Imepŷ Izyraeume exikety nonory rānakuroko oytoryhtao, tiriiku tarykase ahtao, sewata tarykase ahtao, morohne enahnōko

mase emero tapoise ahtao oemary ke. Yrome atapemā ke moro onysahkara exiko apoitohme anapyryme.

Nohpo rumekary poko inio a

24 ¹Mame tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase: — Nohpo tapoise ahtao orutua a tyyptyme, mame imeīpo ise pyra toehse ynororo, ise pyra rokē toexiryke. Moro toehse ahtao pape merōko inio mana irumekatoḥ poko, moro pape ekarōko mana tyypty a, mame tosaē nohpo aropōko mana. ²Ytōko mokyro nohpo mana, niotāko ropa mana imep̄y orutua maro. ³Mame otarame inio ise pyra toehse ahtao irumekāko ropa mana; otarame orihnōko inio mana. ⁴Moraramē moro toehse ahtao inio apitorymā pytasaromepyra ropa mana mokyro nohpo maro; nuriame toehse ynororo eya. Tyyptary ropa imaro popyra exiry Ritonōpo Kuesēkomo a. Moro popyra ehtoh onyripyra ehtoko moro nono po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine oesarykōme.

Imehnō tyripotoḥ tonomo

⁵ — Pytasenāme orutua ahtao mokyro anaropopyra ehtoko etonatoḥ pona, kowenu poko erohtoh pokona roropa. Ah tehme nexino toiro jeimamyry tytapyī tao, tākye tyypty ritohme.

⁶ — Axītao rokē okyryry ekaroryhtaο oya imepyny a, ikyryry topu tō, tiriiku apotoḥ anapoipyra ehtoko, otinerū ekarotohto ropa oya. Topu epoe exikety anapoipyra exiko. Tapoise ahtao oya tiriiku anaposaromepyra exīko mana. Mame tomitapāse orihnōko mana.

⁷ — Ahno a imep̄y Izyraeume exikety tapoise ahtao namotome ehtohme, ekamotohme tineru poko, mokyro popyra exikety totapasēme exīko mana. Moro ke popyra ehtoh enahkapōko matose Izyraeu tō rānao.

⁸ — Tyrohsē konōto toehse ahtao, opihpyry motaryke, tomeseke ehtoko oturuketō Rewita tō omiry omipona oehtohkōme. Ynyripohpyry tō eya omipona ehtoko, emero porehme. ⁹Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo Kuesēkō nyrihpyry Miriā a Ejitu poe tutūtase kuahtaο xine.

¹⁰ — Axītao rokē okyryry ekaroryhtaο oya imep̄y Izyraeume exikety a, mame moro ekarotohto ropa tykyryry ekarōko mana oya, zupō ahtaο, āty ahtaο, omōpyra exiko itapyī taka ikyryry apoitohme. ¹¹Jaraο rokē eraximako moro enepyyryhtaο eya ekarotohme oya. ¹²Tymōkomoke pyra ynororo ahtaο zupō onukurākara exiko owino koko, ikyryry maro ēmehpyra exiko. ¹³Kokonie pukuro ikyryry ekaroko ropa esemy a xixi ezeḥpyra ro ahtaο, otarame moro ātyme mana eya. Mame moro sā awahtaο, kure oekarōko mana, kure ehtoh rīko roropa mase Ritonōpo Kuesēkō neneryme.

¹⁴ — Erohkety tymōkomoke pyra exikety ihtomara ehtoko, ime pyra exikety. Kokoro rokē eḥpyry apoineme exikety Izyraeume exikety ahtaο, imehnō nono poe aeyp̄hpyryme ahtaο apatary pona, ¹⁵mokyro eḥmako moro ēmep̄yry ae ro aerohtamitume xixi ezeḥpyra ro ahtaο, tymōkomoke pyra exiryke, torētyke roropa exiryke toḥpyry eraximaryme. Oneḥmara awahtaο ohxirōko mana Ritonōpo Oesē netaryme iirpyryme oexiryke.

¹⁶ — Jūkō onetapara ehtoko popyra ipoenō nyrihpyry pokoino. Ipoenō onetapara ehtoko jūkō nyrihpyry pokoino. Ahno tuānohsēme ro exīko mana inyrihpyry pokoino rokene.

¹⁷— Poetōpo tō ewomatoko, imep̄y nono poe aehtyā roropa zae rokē oehthokōme toto poko. Pyt̄ypo tō zupō anapoipyra exiko axītao rokē tineru tokarose ahtao eya moro epehmatohto ropa. ¹⁸Wenikehpyra ehtoko namotome mexiatose Ejitu po, mame typynanohse mexiatose Ritonōpo Kuesēkomo a. Morara exiryke moro tyripōko ase oya xine, ynyriphopyry omipona ehtoko.

¹⁹— Otaramē tiriiku apoiryhtao oya, sewata roropa toiro tykhohse aexihpyry poko tuenikehse awahtao, ytopyra ropa exiko otupi pona moro apoise; inomoko moroto otupi po imep̄y nono poe aehtyā napyryme, poetōpo tō napyryme, pyt̄ypo tō napyryme, enara. Moro s̄a awahtao xine kure rokē oritor̄yko Ritonōpo Kuesēkō mana emero onyrirykō poko. ²⁰Azeitona epery apoiryhtao oya zoko poe tanukase oya ahtao, ytopyra ropa exiko azeitona tō akoīpyry apoitohme amoriry poko ro exiketomo; epery akoīpyry inomoko imep̄y nono poe aehtyā napyryme, poetōpo tō napyryme, pyt̄ypo tō napyryme, enara. ²¹Toiro rokē uwa tō apoitoh tyritoko otupi tō po; uwa epery akoīpyry zoko poko ro inomoko imep̄y nono poe aehtyā napyryme, poetōpo tō napyryme, pyt̄ypo tō napyryme, enara. ²²Wenikehpyra ehtoko namotome mexiatose Ejitu po; mame typynanohse mexiatose Ritonōpo Kuesēkomo a. Morara exiryke morara āko ase, ynyriphopyry omipona ehtoko.

25 ¹— Asakoro Izyraeume exiketō atae pyra ahtao moro atae pyra ehtoh arotoko juize ēpataka apiakatohme. Toiro ekaroryhtao zae exiketye zakorō zae pyra ekarōko mana. ²Mame mokyro zae pyra exikety tuānohse ahtao ipipohtoh ke, imihme mokyro tyripōko juize mana nono pona ipipohtohme mokyro juize neneryme. Mame typipohsēme exiko mana zae pyra toehtamitu pune rokene. ³40me ipipohtoh onymotyēkara ehtoko popyra ehtamitume. Moro motye onypipohpyra ehtoko Izyraeume exikety ehxiroryino imehnō neneryme.

⁴— Pui mytary onymyhypra ehtoko tiriiku ipikary poko itūtūmaryhtao.

Ahno pytary turui pyt̄ypyry maro

⁵Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

— Orutua takorō tō maro oximōme ahtao, mame toiro orihnōko mana ipyt̄ypyry tumūkue pyra ahtao, mokyro nohpo niotāko ropa mana tynio ekyry maro. Aorihtyā akorony zae mana pytaryhtao turui pyt̄ypyry maro inio akorōme exiryke. ⁶Mame toemūkuase ynororo ahtao imūkuru apitorymā aorihtyā mūkurume s̄a exiko mana, aorihtyā esety enahpyra ehtohme Izyraeu tō rānao. ⁷Yrome mokyro orutua pytary se pyra ahtao turui pyt̄ypyry maro nohpo ytōko mana juize ēpataka oturuse pata tuisary tō maro. Ynara āko mana: “Ynio akorō torēnary se pyra mana ymaro. Toemūkuary se pyra mana turui mūkurume, Izyraeu tō nonory po.” ⁸Mame mokyro kohmāko pata tuisary tō mana oturutohme imaro. Yrome orēpyra ynororo ahtao, pytary se pyra tahtao ipunaka turui pyt̄ypyry maro, ⁹irui pyt̄ypyry oehnōko eya tuisa tō neneryme, isātājā toiro oūko mana ipupuru wino, ituh āko mana ēmyty pona. Mame ynara āko mana: “Ynara tyrisēme exiko orutua a turui pyt̄ypyry maro emūkuara ahtao turui mūkurume Izyraeu nonory po.” ¹⁰Moromeīpo jekyry tō ynara esehtōko mā toto: “Mokyro ekyryme mā toto isātājā touse aexihpyry,” āko.

Imehnō tyripotoh tonomo

¹¹— Asakoro orutua kō atatapoiryhtao, mame toiro orutua pyty toehse ahtao tynio pynanohse, epekara emuru anapoisaromepyra mana tomary ke. ¹²Omu tapoise ahtao eya tomary ke, emary ihkohtoko moro tyrise eya exiryke.

¹³— Omoxinety kuhtoh asakoro anaropyra ehtoko, toiro omoxihxo exikety enekunohtohme. ¹⁴Atapyī tao roropa asakoro ikuhtoh onukurākara ehtoko oxisā pyra ikuhtohme, toiro zumohxo exikety. ¹⁵Ikuhtoh zae exiketō poko rokē ehtoko okynahxo isene oehtohkōme moro nono po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine. ¹⁶Morohne zae pyra rinanō imehnō enekunohtoh se pyra Ritonōpo mana ipunaka.

Amarekita tō enahkapory poko

(Exutu 17.8-14; Numeru 24.20; 1 Samueu 15.2-9)

¹⁷— Wenikehpyra ehtoko amarekita tō nyrihpyry oya xine otūtarykohtao Ejitu poe. ¹⁸Otato pyra toh nexiase Ritonōpo omiry poko. Totaehse awahtao xine tapotūkehse samo, tōsetapase toh nexiase tokare pyra. Jamihme pyra exiketō totapase eya xine, okomino ytoketomo. ¹⁹Naeroro moro nono tokarose ahtao Ritonōpo Kuesēkomo a, oesarykōme oepetōkara typoremākase ahtao oya xine, emero porehme omye xine, amarekita tō enahkatoko. Toto etapatoko emero porehme imehnō wenikehtohme toto poko. Sero ynyripohpyry poko oya xine, wenikehpyra ehtoko!

Onekarorykō Ritonōpo a anapyrykō apoiryhtao

26 ¹Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase: — Ritonōpo Kuesēkō nekarory apoīko matose oesarykōme. Imeīpo tōsesarise awahtao xine moroto ²anapyrykō apiakāko matose, toehpitose exikety ononorykō po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory po oya xine, tyritohme ruto aka arotohme Ritonōpo nymenakahpyry pona toahmatohme. ³Ytoko oturuse oturukety maro, erohkety moro ĕmepyry ae, mame ynara kaxiko eya: “Ynara jotururu se ase seroae: tōsesarise ywy sero nono po, ipoko tōmiry totapose Ritonōpo Kuesēkomo a kytamurukomo a: ‘Sero nono ekarōko ase oya xine.’ ” ⁴Mame ruto apoīko mokyro oturukety mana. Tyrīko mana apoto apō ĕpataka, Ritonōpo Kuesēkō kyryry ĕpataka. ⁵Mame Ritonōpo ĕpataka ynara āko mase: “Ytamuru arameume kynexine, tynonoke pyra exikety. Ejitu pona toytose ynororo tytapyī taōkō maro, moroto ehse katonōme sā rokene, imepý nono pōme exiketyme. Morotona toytose toto ahtao tuhke pyra toh kynexine, yrome tomāse toh kynexine, tuhke toehse, ahno orēpyra, jamihme roropa. ⁶Yrome Ejitu pōkomo a tyryryhmase sexiataose, tyrohmanohpose sexiataose eya xine yronomyryme. ⁷Mame tōturuse kymarokō Ritonōpo kytamurukō Esemy a kypynanohtohkōme. Kuomirykō totase eya, kuetuarimarykō tonese, kyyryhmarykomo te, kyrohmanohpotopōpyrykomo. ⁸Tyjamitunuru ke typynanohse sexiataose, osenuruhkatoh ke kymarokō tarose eya Ejitu poe, ⁹sero nono kurā pona; otyro zamaro exikety inekarohpyry kuesarykōme. ¹⁰Naeroro seromaroro ynapoihpyry zokonaka ekarōko ase Ritonōpo a ynapoipitory sero nono po, inekarohpyry ya.”

— Mame moro onekarory tyriko Ritonôpo Kuesêkô êpataka. Oesekumuru po oporohko moroto Ritonôpo êpataka. ¹¹ Atâkyemako Ritonôpo nekarohpyry kurâ poko oya atapyĩ taôkô maro. Otuhtoh konôto tyriko rewita tō maro imepỹ nono poe aehtyã maro moroto ehse amaro xine.

10me ahtao toiro Ritonôpo kyryryme mana

¹² — Oseoseruao jeimamyry taropose ahtao anapoihpyry tō apiakako 10me ahtao toiro ekarotohme rewita tomo a, imepỹ nono poe aehtyamo a, poetôpo tomo a pytỹpo tomo a roropa apatary po, tonahsẽ nae toto ehtohme. ¹³ Mame moro tyrikehse awahtao Ritonôpo Kuesêkô êpataka ynara kaxiko: “Ynapoihpyry zokonaka okyryryme exikety ekarono rewita tomo a, imepỹ nono poe aehtyamo a, poetôpo tomo a, pytỹpo tomo a roropa. Onyripohpyry omipona exiase; wenikehpyra exiase ômihpyry poko emero, ynapoihpyry zokonaka okyryryme exikety ekarory poko. ¹⁴ Moro anapyry onenahpyra exiase jemynyhmaryhtao imepỹ hnamoryme, moro anapyry anaropyra exiase jarânaka pata poe nuriame jahtao, anapyry onekaropyra exiase ynekaroryme aorihtyamo a. Ômihpyry omipona exiase, Ritonôpo Jesemy, onyripohpyry yriase emero. ¹⁵ Yna eneko oesary poe kapu ao, kure rokẽ opoetory tō Izyraeu tyriko. Kure rokẽ sero nono tyriko, otyro zamaro exikety, onekarohpyry ômihpyry ae ro yna tamuru tomo a.”

Izyraeu Ritonôpo poetory

¹⁶ Tôturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

— Seroae tōmihpyry omipona oexirykô se Ritonôpo Kuesêkô mana. Naeroro inyripohpyry tō oya xine omipona ehtoko yronymyryme, ajamitunuru ke porehme. ¹⁷ Seroae Ritonôpo mekarootose Oesêkôme, ômirykô etapôko roropa matose imaro ytokehpyra oehtohkôme, aomiry omipona exikehpyra oehtohkôme, jûme inyripohpyry tō oya xine ritohme, emero porehme. ¹⁸ Mame seroae tōmihpyry ae ro ynara âko Ritonôpo Kuesêkomo: amarokô ypoetoryme rokẽ matose, naeroro ynyripohpyry oya xine omipona ehtoko emero porehme. ¹⁹ Moro sã awahtao xine kure rokẽ oritorỹko mana, awaro xine imehnô tuhkâkô ehtohme, imehnô ahno motye imehxo oehtohkôme. Mame aomihpyry ae ro ipoetory kurâme exîko matose, Oesêkô poetoryme rokene.

Ritonôpo Omiry tymerose topu pokona

27 ¹ Morarama ynara tykase Moeze, Izyraeu tō tuisary maro, Izyraeu tomo a:

— Ynyripohpyry tō oya xine seroae omipona ehtoko. ² Tuna Joatão takuohse ahtao oya xine, tomõse awahtao xine moro nono pona, Ritonôpo Kuesêkô nekarory pona, topu tō konôto anỹtoko, kau ke zonohtoko kehko. Mame ³ senohne ynyripohpyry tō oya xine imerotoko ipokona. Nono kurâ pona ytôko matose, otyro zamaro exikety pona, Ritonôpo, kytamurukô Esẽ nekarory oya xine tōmihpyry ae ro. ⁴ Morarama toeporehkase awahtao xine tuna Joatão mōpozakoxi, moro topu tō arotoko ypy Epau pona, ynyripohpyry seroae omipona, zonohtoko kau ke. ⁵ Moroto apoto apô tyritoko Ritonôpo Kuesêkô eahmatohme, topu risemy, isahmahpyry tō kara kurimene ke.

⁶Topu tō imenekatoko tytororo exiketomo moro apoto apō ritohme. Mame epona onekarorykō zahkatoko tytororo te, ⁷osepeme ehtoh roropa. Morohne onekarorykō pū ōnōko matose, atākyemāko matose moroto, Ritonōpo Oesēkō ēpataka. ⁸Moro topu tō tonohse aexityā pokona Ritonōpo nyriphopyry imerotoko tomeseke sā emero porehme.

⁹Mame ynara tykase Moeze, oturuketō maro, rewita tō maro Izyraeu tō netaryme:

— Izyraeu tomo, otato ehtoko jomiry etatohme oya xine. Seroae amarokō Ritonōpo Kuesēkō poetoryme toehse matose. ¹⁰Morara exiryke aomiry omipona ehtoko, inyriphopyry tō emero ynekarory oya xine seroae.

Popyra ehtoh enehpotopo

¹¹Moro ėmepiry ae ro ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

¹²— Tuna Joatāo takuohse ahtao oya xine, kure rokē tyriposēme exīko matose ypy Kerizī emory po. Moro ypy po ynara oxiekyrymākō exīko mā toto: Ximeāo, Rewi, Juta, Isakaa, Joze, Pējamī, enara. ¹³Popyra ehtoh enehpotoh poko zuruhyryme exīko toh mana ypy Epau poe. Moroto ynara oxiekyrymākō exīko mā toto: Rupē, Kate, Asea, Zepurō, Tā, Napatari, enara. ¹⁴Rewita tō oturūko mā toto opore imoihmākō netaryme. Ynara āko mā toto:

¹⁵— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme, tyneponāmarykō rihpono topu ke, wewe ke, metau ke, eahmatohme tokare pyra. Oneponāmarykō eahmary se pyra Ritonōpo mana ipunaka!” Mame toto ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

¹⁶— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme otato pyra exiketyme ahtao tumykō omiry poko, tyse maro, aomirykō omipona pyra!” Mame toto ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

¹⁷— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme tosary etyhyry motyēkaryhtao imepỹ nonory ematonanohtohme!” Imoihmākō ynara āko: “Aō! Amem!”

¹⁸— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme tonurākara aroryhtao azahkuru!” Mame imoihmākō ynara ezuhnōko mā toto: “Aō! Amem!”

¹⁹— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme imepỹ nono poe aehtyā pyno pyra ahtao, poetōpo tō te, pytỹpo tō roropa pyno pyra mokyro ahtao!” Mame mokaro ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

²⁰— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme tumy pyty poko toehse aexihpyry, moro ehxirotah konōto jumy a!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

²¹— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme okyno poko toehse aexihpyry!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

²²— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme toryxiry poko toehse aexihpyry, jē ėxiryne ahtao, jū ėxiryne ahtao!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

²³— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme typyty ē poko toehse aexihpyry!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

²⁴— “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme imepỹ Izyraeume exikety etapahpono tokare pyra!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

²⁵ — “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme tineru tapoise ahtao eya imep̄y zae exikety etapatohme!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

²⁶ — “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme senohne, Ritonōpo nyripohpyry tō omipona pyra toehse aexihpyry!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

Ritonōpo omiry omipona ahtao, kure rokē exīko

(Rewitiku 26.3-13; Teuteroniuu 7.12-24)

28 ¹Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:
— Tomeseke awahtao xine Ritonōpo Kuesēkō omiry omipona oehtohkōme, inyripohpyry tō ynekarohpyry oya xine seroae anamonohpyra awahtao xine moro omipona oexirykō poko, imehnō ahno motye jamihme oritor̄yko Ritonōpo mana, orēpyrahxo oehtohkōme sero nono po. ²Ritonōpo Oesēkō omiry omipona ehtoko, mame kure rokē oritor̄yko mana:

³ — Kure oritor̄yko Ritonōpo mana oesarykō po, otupikō po roropa.

⁴ — Kure oritor̄yko mana tuhke opoenōkō ekarōko oya xine mana, itamurume tonahsamo, tuhke okyno tomo, pui tomo, kaneru tō roropa.

⁵ — Kure oritor̄yko mana, itamurume tonahsē apoīko matose, tiriiku, sewata, imep̄y tonahsā roropa, itamurume.

⁶ — Kure oritor̄yko mana emero poko oerokuruhtao.

⁷ — Oepetōkara toehse ahtao etonase amaro xine, toto enahkapōko Ritonōpo Kuesēkō mana onenerykōme. Oximōme osetapase oehnōko mā toto atakenaka samo. Yrome saparahame epāko mā toto, otupiko rokē rahkene.

⁸ — Kure oritor̄yko Ritonōpo Kuesēkō mana emero poko oerokurukohtao, tiriiku itamurume ekarōko oya xine mana, pehme anapyrykō ke atapyikō ehtohme. Kure oritor̄yko mana moro nono po, inekarory oya xine.

⁹ — Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona awahtao xine, inyripohpyry tō omipona awahtao xine, typoetory tōme, tynymenakahpyryme oritor̄yko mana tōmihpyry ae ro, tynetapohpyry ae ro oya xine. ¹⁰Ritonōpo poetoryme oehtohkō waro exīko imehnō ahno tō emero sero nono po ouno xine exīko roropa mā toto. ¹¹Tuhke opoenōkō ekarōko oya xine mana, tuhke okyno tō roropa, itamurume anapyrykō roropa moro nono po inekarory po oya xine tōmihpyry ae ro tynetapohpyry ae ro kytamurukomo a. ¹²Konopo enehpōko Ritonōpo mana kapu ae konopo oehtoh toehse ahtao, kure oerohtoh rīko mana emero poko oerokurukohtao. Tuhkākomo a tineru ekarōko matose axītao rokene. Yrome imehnō wino axītao rokē tineru anapoipyra exīko matose. ¹³Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omipona anamonohpyra awahtao xine ynekarohpyry oya xine seroae tuisamehxo oritor̄yko Ritonōpo mana ahno tō rānao poetome pyra; orēpyra exīko roropa matose namotome pyra. ¹⁴Ritonōpo nyripohpyry tō ynekarohpyry oya xine seroae omipona exikehpyra ehtoko, mokarohne onurumekara ehtoko, jūme imehnō neponāmarykō oneahmara ehtoko toto poko pyra ehtoko ipunaka.

Ritonōpo omiry omipona pyra exiketō wānohtopo

(Rewitiku 26.14-46)

¹⁵ — Yrome tomeske pyra awahtao xine Ritonōpo Kuesēkō omipona oehtohkō poko, inyripohpyry tō omipona pyra awahtao xine ynekarohpyry oya xine seroae, awānohtor̄yko mana ynara popyra ehtoh ke:

¹⁶ — Popyra ehtoh enehpōko oya xine mana apatarykō po otupi tō po roropa.

¹⁷ — Popyra ehtoh enehporyke pitiko rokē anapyrykō apoīko matose, tiriiku, sewata, tyorō anapyrykō roropa.

¹⁸ — Popyra ehtoh enehporyke oya xine tuhke pyra emūkuāko matose, pitiko anapyrykō apoīko matose, tuhke pyra pui tomo kaneru tō roropa enurūko mā toto oeky tomo.

¹⁹ — Popyra ehtoh enehpōko oya xine mana emero poko oerokurukohtao.

²⁰ — Oorypyrykō poko awahtao xine Ritonōpo rumekaryhtao roropa popyra ehtoh enehpōko oya xine mana, otupīko matose, etuarimāko roropa emero poko awahtao xine oenahkatoh pona. ²¹ Awānohtorŷko Ritonōpo mana tyrohsē ke, imepŷ tyrohsē ke ropā amarokō enahkatoh pona moro nono po, seromaroro morotona ytōko matose moro nono apoise oesarykōme. ²² Awānohtorŷko mana tyrohsē konōto ke, tyrohsē ātahporohpyry ke, oxirohtoh ke; tonorē konōto ke, tyryrykane axitunety ke otyro tō enahkatohme. Morohne exikehpyra exīko mana oorihthokō ponāmero. ²³ Konopo oehpyra exīko mana, nono tūpore exīko kurimene samo. ²⁴ Konopo esahpokoxi putoputoh katoh enehpōko Ritonōpo Kuesēkō mana, isawany roropa moro nono pona, oenahkatohkō pona. ²⁵ Oporemākapōko Ritonōpo mana oepetōkara a. Ytōko matose oximōme etonathme atakenaka samo. Yrome sapararahme epāko matose. Imehnō nono pōkō emero oserehnōko mā toto Ritonōpo nyirŷ opoko xine eneryke tyya xine. ²⁶ Orihnōko matose, oekepyrykō enahnōko torō tō mana onokyro tō roropa, mokaro onerehpyra exīko imehnō mana. ²⁷ Awānohtorŷko Ritonōpo mana zaozao toh ke Ejitu pōkō ritopōpyry samo eya: orekyimo te, muretaimo te, kirikirikaneimo ekurākara exiketō ke. ²⁸ Awānohtorŷko roropa Ritonōpo mana, rowo ke, enukehtoh ke, watawataimo ke. ²⁹ Tāxiahtao xiaxiake ytoyōto matose tonurākara samo, oemary ke oesemary zupīko matose. Orēnōko matose emero poko oerokurukohtao, oryhmatōryko imehnō mana, omōkomory kurā arōko imehnō mana, typynanohneke pyra exīko matose.

³⁰ — Nohpo oryximā menekāko mase ipytatohme imaro, yrome imepŷ ipoko exīko; tapyi amōko mase, yrome omōpyra atapyi taka ekurehnōko mase; uwa zoko tō arykāko mase repe, yrome uwa epery anapoipyra ekurehnōko mase. ³¹ Oeky tō etapary enēko mase repe, yrome ipū onōpyra ekurehnōko mase. Oeky tō jumētū tō arory imehnomo a enēko mase, jūme toto onenehpyra ropā exīko mā toto. Oeky tō kaneru tō tarosēme exīko mā toto oepetōkara a, yrome ākorehmane pyra exīko mana.

³² — Onenerykōme omūkuru tō oēxiry tō maro tokarosēme exīko imehnō nono pōkomo a toto namotome. Kokoro rokē mokaro oepry ropā eraximāko matose repe omuhpe, yrome toto onenehposaromepyra ropā exīko matose.

³³ Anarykahpyrykō poko toiparo rokē sā aerokuhpyryme exīko matose, imepŷ nono pōkō napoiryne exīko mana emero porehme, oxinamara exīko mana. Kokoro rokē oryhמāko mā toto, orohmanohpōko roropa mā toto, ³⁴ rowohpe exīko matose oryhmarykōke. ³⁵ Awānohtorŷko Ritonōpo mana zaozao toh tonō ke, ekurākapŷme exīko mana āxiry tō poko, opuhpyry poe opupuru tō pona orukoimo hpe exīko matose.

³⁶ — Aarotorŷko Ritonōpo mana otuisarykō maro, onymenekahpyrykomo imepŷ nono pona, zuaro pyra oehtohkō pona, moro waro pyra atamurukō

roropa kynexine. Moroto oneponāmarykō eahmāko matose, wewe risamo, topu risamo, enara. ³⁷Morotona tarose awahtao xine, moro nono pōkō oserehnōko mā toto zuaro toehse toto ahtao Ritonōpo nyrihpyry poko oya xine. Okerekerematorŷko mā toto oeunohtorŷko roropa mā toto.

³⁸— Otyro puhturu arykāko matose itamurume repe. Pitiko rokē apoiko matose enahkaryke emero taparara tomo a. ³⁹Uwa zoko tō arykāko matose, toto kurākary poko erohnōko matose, yrome uwa epery anapoipyra ekurehnōko matose, eukuru jehnahpyry onēpyra ekurehnōko roropa matose otyro enahkaryke oruko tomo a. ⁴⁰Ononory po porehme oriwera tō tuhke nae exīko yrome azeite pyra exīko matose atahpatohme, epery epukaryke exipyra ro ahtao. ⁴¹Emūkuāko matose omūkuru tomo oēxiry tō maro, yrome toto arōko imehnō nono pōkō mana typoetorykōme. ⁴²Ononorykō po otyro tō emero, wewe tōkehko maro, taparara tō nenahkaryme exīko mana.

⁴³— Imepŷ nono poe aehtŷā osesaritohme ononorykō po orēpyrahxo exīko mā toto, amarokō jamihme hkopyra exīko matose. ⁴⁴Axītao rokē tytinerūkō ekarōko mā toto oya xine, yrome otinerūkō axītao rokē anapoipyra exīko mā toto; tuisamehxo exīko mā toto, imehnō poetryme exīko matose.

Moeze oturutopōpyry asakoromā etyhypry

⁴⁵Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

— Morohne popyra ehtoh emero oehnōko oya xine mana, orumekara exīko roropa mā kehko oenahkatohkō pona ipunaka, Ritonōpo Kuesēkō omihpyry poko otato pyra oexirykōke, inyripohpyry tō omipona pyra toehse oexirykōke roropa. ⁴⁶Morohne popyra ehtoh eneryke imehnomo a enetupuhnōko mā toto awānohtopōpyrykō Ritonōpo a, opoenō maro, apakomotŷā maro. ⁴⁷Kurākō emero ekarōko oya xine Ritonōpo mana; yrome aomiry omipona pyra awahtao xine, oneahmara roropa awahtao xine atākyemaryme, “Kure mase,” karyke roropa, ⁴⁸oepetōkara namotome exīko matose, Ritonōpo nenehporŷ oya xine oporemākatohme. Omise exīko matose, tuna se zehnāko matose, tupoke pyra exīko matose, emero se exīko matose. Yronymryme orohmanohpōko Ritonōpo mana oenahkarykō pona.

⁴⁹— Moino, sero nono etyhypry poe ahno enehpōko Ritonōpo mana etonatohme amaro xine, imepŷ nono pōkomo, imepŷ omiry ae oturuketomo, moro omi waro pyra matose ipunaka. Axī oporemākapose oehnōko mā toto, pianoimo samo. ⁵⁰Ahno ryhmaneme mā toto, kure tamuhpomākō onyripyra mā toto, poetome exiketō roropa pyno pyra mā toto. ⁵¹Oeky tō, pui tōkehko ōnōko mā toto emero porehme, anapyrykō roropa enahnōko mā toto, omise oehthōkōke orihnōko matose. Tiriiku tōkehko onynomopyra exīko mā toto, eukuru jehnahpyry, azeite roropa, pui poenomo kaneru poenō roropa onynomopyra exīko mā toto. ⁵²Apatarykō emero Ritonōpo nekarory oya xine apurūko mā toto, apuru tō, topu tō risē, kaehxo exiketō, jamihme exiketō roropa, epukāko mā kehko, oewomatohkōme tonetupuhse oya xine repe. ⁵³Apatarykō apururu popyra exīko mana ipunaka. Moro pata pōkō typynanohneke pyra exīko mā toto, omise toexirykōke typoenōkō ōnōko mā toto, Ritonōpo nekarotyā eya xine. ⁵⁴⁻⁵⁵Mame popyrahxo exīko mana, tonahsē pyra exīko ipunaka. Orutua tamorepase exikety, tuisa ekyryme roropa omise toehse ahtao typoenō pū ōnōko mana, mame popyra toexiryke

tumūkuru pū anapiakara roropa mana takorō tō zohme, typyty zohme, tumūkuru tō zohme, enara. ⁵⁶⁻⁵⁷Nohpo tamorepase exikety, tuisa ekryrme, tytineruke exikety, pupu po ytopitopyra exikety tytapyī tae tutūtase ahtao, omisehxo toehse ahtao tumūkuru enurusenā ōnōko mana tokare pyra zuramihpyry roropa. Popyra toexiryke ipunaka tumūkuru pū anapiakara mana zokonaka pitiko ekarotohme tynio zohme, typoenō zohme roropa.

⁵⁸ — Ritonōpo omihpyry emero omipona pyra awahtao xine, inymeropohpyry sero pape pokona, kure rokē Ritonōpo Kuesēkō esety onyripyra awahtao xine, mokyro esety pokoino enaromŷke exīko sero nono pōkō mana, ⁵⁹awānohtorŷko mana, apakomotyā maro popyra ehtoh ke, tyrohsē ke xihpyry, okynahxo kure pyra ehtoh ke, enara. ⁶⁰Awānohtorŷko mana kure pyra ehtoh ke, Ejitu pōkō wānohtopōpyry samo, tyrohsē onukurākasaromepyra exiketomo, morohne poko enaromŷke matose. ⁶¹Imehnō tyrohsē enehpōko roropa Ritonōpo mana, popyra ehtoh roropa, onymeropyra exiketomo sero Ritonōpo nyripohpyry pape ao oenahkapotohme. ⁶²Amarokomo, tuhkākōme mexiatose xirikuato tō samo kapu poko, tuhke pyra exīko matose Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry tō omipona pyra toehse oexirykōke. ⁶³Moraramē tākye Ritonōpo ehtopōpyry sā kure orirykō poko, tuhke oemākaporykō poko roropa, moro saaro atākyemāko mana awānopyrykō poko, oenahkarykō poko roropa. Tousēme exīko ropa matose, moro nono poe, epona ytōko matose apoitohme oesarykōme.

⁶⁴ — Imeimehnō nono pona sapararahme aaropōko Ritonōpo mana nono etyhyry poe imepŷ etyhyry pona. Moroto oneponāmarykō eahmāko matose wewe risemy, topu risē roropa, mokarohne waro exipitopyra mexiatose, toto waro pyra atamurukō nexiase roropa. ⁶⁵Mame moro nono tō po awahtao xine osepeme nymyry pyra exīko matose, torētyke exikehpyra exīko matose, etuarimāko matose, typynanohneke pyra exīko matose, enaromŷke exīko roropa matose. ⁶⁶Oenahkary se imehnō exikehpyra exīko; mokaro zuno exikehpyra exīko matose saereme ahtao, koko roropa, osewomasaromepyra exīko matose. ⁶⁷Enaromŷke exikehpyra oexirykōke, popyra ehtoh xihpyry tonese exiryke oya xine. Ēmepryhtao ikohmamyry sehxo exīko matose; mame kohmāsasaka ahtao ěmepryry sehxo exīko matose. ⁶⁸Wapu tō ae Ejitu pona aaropotorŷko Ritonōpo mana, ynara tykase ahtao ro opoko xine: “Jūme ytopyry ropa mā toto morotona.” Moroto ōsekarorykō se exīko matose tineru poko, orutua komo, nohpo tō roropa imehnō namotome, oepetōkara Ejitu pōkō namotome. Yrome oepekatyry se pyra exīko mā toto emero.

Moeze nekarohpyry oseruaono

29.1—30.20

Tōmiry etapory Ritonōpo a Izyraeu tomo a

29 ¹Moraramē tōturuse Ritonōpo Moeze a, tōmiry etapotohme Izyraeu tomo a, Moape nonory po toto ahtao, wenikehpyra toto ehtohme aomihpyry poko, inetapohpyry poko ypy Xinai po.

²Izyraeu tō emero tanonohpose oximōme Moeze a. Mame ynara tykase ynororo eya xine:

— Ejitu po awahtao xine, Ritonōpo nyrihpyry meneatose tuisa poko, tuisa akorehmananō maro, Ejitu pōkō poko roropa emero. ³Popyra ehtoh tonō meneatose, Ritonōpo nyrihpyry tyjamtunuru ke, inyrihpyry tō roropa osenuruhkatohme. ⁴Yrome seroae ro Ritonōpo poe onenetupuhpyra ro matose emero inyrihpyry onenerykōme. ⁵40me jeimamyry pune aaroatose ona tonorē poro. Moro 40me jeimamyry ae oupōkō osenahkara nexiase, asātajā tō enahpyra roropa nexiase. ⁶Wyi pyra mexiatose enahtohme, eukuru jehnahpyry pyra mexiatose ōkurukōme. Yrome emero ise oehtohkō tokarose Ritonōpo a oya xine zuaro oehtohkōme, Ritonōpome mā ynororo, Kuesēkomo. ⁷Toeporehkase kuahtao xine tarona Moape nonory pona, Seō, Hexipō tuisary tutūtase tysoutatu tō maro, Oke, Pasā tuisary roropa tutūtase tysoutatu tō maro etonatohme kymaro xine. Mokaro typoremākase kyya xine. ⁸Inonorykō tapoise kyya xine ekarotohme Rupē tomo a, Kate tomo a, zokonaka Manase tomo a, enara. ⁹Naeroro Ritonōpo omiry, inetapohpyry oya xine omipona ehtoko emero, kure rokē oripotohkōme Ritonōpo a, emero onyrirykō poko.

¹⁰— Seroae taro matose emero, Ritonōpo Kuesēkō ēpataka: otuisary tomo, tamuximākomo, kowenume erohketomo, orutua komo emero, ¹¹poeto tomo, nohpo tomo, imep̄y nono poe aehtyamo tarona ehse, apotopokō akohnanō maro tuna puimananō maro. ¹²Taro matose ōmirykō etapotohme Ritonōpo omihpyry etatohme oya xine, aomiry omipona oehtohkōme, ¹³ipoetoryme oehtohkōme inymenekatyamo, Oesēkōme Ritonōpo ehtohme tōmihpyry ae ro oya xine, tōmihpyry ae ro Aparāo a, Izake a, Jako a roropa. ¹⁴Amarokomo a rokē pyra tōmiry etapōko Ritonōpo mana ipoetoryme oehtohkōme, aomihpyry omipona roropa oehtohkōme, ¹⁵tōmiry etapōko Ritonōpo Kuesēkō mana oopenomo a, apakomotyamo a roropa enurupyra ro exiketomo a.

¹⁶— Wenikehpyra matose Ejitu po kuehtopōpyrykō poko, imehnō nono tō poko roropa, takuohse ahtao kyya xine. ¹⁷Mokaro neponāmarykō xihpyry meneatose toahmase aexityā moro nono pōkomo a: wewe risemy, topu risē roropa, parata te, uuru risē roropa. ¹⁸Tomeseke ehtoko amarokō poko, Ritonōpo onurumekara oehtohkōme emero, orutua komo, nohpo tomo, atapyī tao exiketomo, oekyry tō roropa emero Ritonōpo Kuesēkō onurumekara oehtohkōme imehnō neponāmarykō eahmatohme. Tomeseke ehtoko Ritonōpo rumekapone pyra amaro xine Kuesēkō oneahmara oehtohkōme. ¹⁹Tomeseke ehtoko sero omi etaryhtao oya xine ynara kara oehtohkōme okurohtao xine: “Kure rokē exiko ywy, ypenetatoh poko jahtao, Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra.” Moro sã awahtao xine popyra ehtoh enehpōko mokyro mana, kurākō enahkatohme popyra exiketō maro. ²⁰Mokyro rypyry onykorokara Ritonōpo Kuesēkō exiko mana moro riryhtao eya. Mokyro wānohnōko yronymyryme moro popyra ehtoh ke, tymerose aexityā sero pape poko, mame mokyro poko wenikehnōko imehnō mana porehme. ²¹Mokyro apiakāko Ritonōpo mana Izyraeu tō oxiekyrymākō winoino, mame mokyro wānohnōko mana tōmihpyry etapotopōpyry ae ro, tymerose exikety Ritonōpo Nyripohpyry papē pokona.

²²— Imeīpo moro popyra ehtoh, emero tyrohsē enehtopōpyry Ritonōpo a opona xine enēko apakomotyā mana, imehnō nono poe aehtyā roropa tarona. ²³Ononory ona tonorē sã exiko mana tyōtose ēxofere ke sautu maro. Tupito tō anarykara, otyro anapoipyra exiko matose, ātaryka ahtara roropa

moroto. Ononory pata tō Sotoma sã exiko mana Komora maro, Atama roropa Zepoi maro, tonahkase aexityamo Ritonōpo a toto zehno toehse ahtao. ²⁴Mame imeipo imehnō nono pōkō ekaropōko mā toto. Ynara āko: “Oty katohme morohne tyrise Ritonōpo a moro nono pōkomo a? Oty katohme toto zehno toehse ynororo yronymyryme?” ²⁵Mame mokaro ezuhnōko mā toto: “Moro tyrise Ritonōpo a tōmihpyry tamonohse eya xine exiryke, inetapohpyry eya xine, tonehse toto ahtao eya Ejitu poe. ²⁶Tosekumuru po typorohse toh nexiase imepỹ tyneponāmarykō ēpataka, toto eahmaryme, toto onypynanohpyra aexityamo, oneponāmarykō onekaropyra aexityā typoetory tomo a eahmatohme. ²⁷Tohne toehse Ritonōpo yronymyryme typoetory tō zehno. Morara exiryke toto wānohtohme inonory pona popyra ehtoh tonehpose eya, emero tynmeropohpyry ae ro sero pape pokona. ²⁸Tohne toehse ynororo yronymyryme. Naeroro toto zehno toexiryke toto touse eya tynonorykō poe, toto aropotohme saparahme, imepỹ nono pona. Moroto mā toto seromaroro.”

²⁹— Imepỹ tuaro ehtoh waro pyra sytatose, tokare pyra aexityā Ritonōpo Kuesēkomo a. Yrome sero inekarohpyryme mana kyya xine, aomihpyry inyripohpyry kyya xine, kypoenōkomo a, kypakomotyākomo a roropa, jūme mana aomiry omipona exikehpyra kuehtohkōme.

Imeipo kure ehtoh enehpory

30 ¹Tōturuse Moeze Izysraeu tomo a, ynara tykase: — Imenekatoh ekaroase oya xine: kure ehtoh enehpory poko Ritonōpo a, popyra ehtoh enehpory poko eya. Mame morohne emero toehse ahtao oya xine, saparahme taropose awahtao xine Ritonōpo Kuesēkomo a imeimehnō nonory pona, wenikehpyra exiko matose moro imenekatoh ynekarohpyry poko. ²Oeramarykō ropa ahtao Ritonōpo Oesēkomo a, aomiry omipona oehtohkōme, ynyripohpyry tō oya xine seroae, amarokomo opoenō maro, yronymyryme ajamitunuru ke, ³opynanohtorỹko ropa Ritonōpo Oesēkō mana. Oximōme oenehtorỹko mana moro nono tō poe, saparahme taropose morotona eya oexirykōke. ⁴Mya taropose awahtao xine sero nono etyhpyry pona, oximōme oritorỹko Ritonōpo Kuesēkō mana oenehtohkōme ropa ⁵atamurukō nonohpyry pona ropa. Oesarykōme exiko ropa mana, kure rokē oritorỹko Ritonōpo mana kure atamurukō nyrihpyry motye eya. ⁶Aomiry omipona se oehtohkō ekarōko Ritonōpo mana oya xine opoenomo a roropa, ipyno oehtohkōme yronymyryme, ajamitunuru ke, ononorykō po exikehpyra oehtohkōme. ⁷Moro popyra ehtoh ke oepetōkara wāohnōko Ritonōpo Oesēkō mana, ose pyra xine exiketō emero orohmanohpōko, ⁸mame aomiry omipona exiko ropa matose, inyripohpyry tō roropa, ynekarohpyry oya xine seroae. ⁹Mame kure rokē oritorỹko Ritonōpo mana emero poko oerokurukohtao, opoenō tuhke ekarōko oya xine mana, tuhke okyno tō ekarōko roropa mana, anapyrykō itamurume apoiko roropa matose. Tākye exiko mana kure orirykō poko, kure atamurukō ritopōpyry samo eya. ¹⁰Moro tyrīko mana Ritonōpo Kuesēkō omiry omipona awahtao xine, inyripohpyry tō omipona roropa awahtao xine, tymerose aexihpyry sero pape pokona, Ritonōpo nyripohpyry pokona, oepyrykō se ropa awahtao xine eya ipyno oehtohkōke yronymyryme, ajamitunurukō ke, enara.

¹¹— Ynyripohpyry tō oya xine seroae tupime pyra mā kehko enetupuhtohme, tupime pyra roropa mā kehko tyritohme. ¹²Kakoxi pyra mana kapu ao, naeroro ekaropory se pyra matose: “Onoky onuhnōko nae kapu aka inyripohpyry tō enehtohme, etatohme kyaa xine, aomipona kuehtohkōme?” ¹³Tuna konōto mōpoe pyra roropa mā kehko, ekaropotohme imehnomo a: “Onoky tuna konōto akuohnōko nae aomiry enehtohme kyaa xine etatohme, aomipona kuehtohkōme?” ¹⁴Arypyra, taro inyripohpyry mana amaro xine; okurohtao xine mā kehko, ekarory waro roropa matose. Morara exiryke aomipona se rokē matose.

Isene ehtopo, orihtopo

¹⁵— Seroae imenekatoh ekarōko ase oya xine: kure ehtopo, popyra ehtopo te, isene ehtopo, aorihtoh roropa. ¹⁶Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry tō omipona awahtao xine, ynekarohpyry oya xine seroae, ipyno awahtao xine, aomiry omipona roropa awahtao xine, inyripohpyry tō omipona awahtao xine isene exiko matose okynahxo moro nono, inekarory po, oesarykōme. Mame kure rokē oritorŷko Ritonōpo mana, tuhke opoenōkō ekarōko oya xine mana. ¹⁷⁻¹⁸Yrome ynara āko ase oya xine seroae: Ritonōpo rumekaryhtao oya xine, aomiry omipona se pyra awahtao xine, imehnō oneponāmarykō eahmaryhtao oya xine, moro toehse ahtao tonahkasēme exiko matose. Okynā pyra exiko matose moro nono po, Ritonōpo nekarory oya xine oesarykōme tuna Joatāo mōpozakoxi. ¹⁹Seroae kapu kohmāko ase onenerykōme, nono roropa. Imenekatoh ekarōko ase oya xine: isene ehtopo, orihtopo te, kure ehtopo, popyra ehtopo. Isene oehtohkō imenekatoko okynahxo isene oehtohkōme, opoenō maro, apakomotyā maro. ²⁰Ritonōpo Kuesēkō pyno ehtoko, inyripohpyry omipona ehtoko, oximaro ehtoko Ritonōpo maro. Moro sã awahtao xine isene exikehpyra exiko matose, tuhke jeimamyry aropōko matose moro nono po, moro nono ekarory poko tōmiry totapose Ritonōpo a kytamurukomo a: Aparāo a, Izake a, Jako a, enara.

Moeze myakāme Jozue ehtopōpyry

31 ¹Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase: ²— 120me jeimamyry nae ase, otuisarykōme erohsaromepyra ase toehse. Ynara tykase roropa Ritonōpo ya: “Ytopyra mase Izyraeu tō maro tuna Joatāo akuohse.” ³Osemazuhme ytōko Ritonōpo Kuesēkō mana moro nono pōkō enahkase inonorykō apoitohme oya xine oesarykōme. Mame Ritonōpo omiry omi poe Jozue aarotorŷko mana otuisarykōme. ⁴Mokaro ahno enahkapōko Ritonōpo mana Seō tō enahkatopōpyry samo, Oke tō maro, amoreu tō tuisary tomo, inonorykō maro. ⁵Mokaro ahno tō ekarōko Ritonōpo mana oya xine, mame toto rīko matose ynyripohpyry oya xine omipona ipunaka. ⁶Orēpyra ehtoko; oserehpyra ehtoko, mokaro zuno pyra roropa ehtoko Ritonōpo Kuesēkō amaro xine exiryke. Ytopyra exiko mana owinoino xine, orumekara xine exiko roropa mana.

⁷Morarama Jozue tykohmase Moeze a, imoihmākō neneryme ynara tykase ynororo eya:

— Orēpyra exiko; Izyraeu tō arōko mase moro nono poremakase, ekarory poko tōmiry totapose Ritonōpo a kytamurukomo a. ⁸Ritonōpo osemazuhme

ytôko mana; amaro exîko ynororo mana. Ytopyra mana owinoino, orumekara exîko mana. Naeroro oserehpyra exiko, enaromyra exiko.

Ritonôpo nyriphopyry sekeremary poko

⁹Ritonôpo nyriphopyry tymerose Moeze a, mame tynmerohpyry tokarose eya ahno tuisary tomo a, oturuketomo a roropa, rewita tomo a, Ritonôpo omihpyry ě aronanomo a. ¹⁰Mame ynara tyripose Moeze a eya xine:

— Emero 7me, 7me jeimamyry taropose ahtao, jeimamyry tymenekase exikety tynepehmake exiketô korokatohme, sero Ritonôpo nyriphopyry isekerematoko, Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko ahtao. ¹¹Isekerematoko Izyraeu tō netaryme oximōme toto oepyyhtao Ritonôpo eahmatohme inymenekahpyry po. ¹²Oximōme ahno enehpoko emero — orutua komo, nohpo tomo, poetohti, imehnō nono poe aehtyamo apatarykō pona ehse — isekeremary etatohme eya xine, Ritonôpo omiry waro toto ehtohme, Ritonôpo Kuesēkō enetupuhtohme, inyriphopyry omipona toto ehtohme, anamonohpyra toto ehtohme. ¹³Morarama apakomotyākō Ritonôpo nyriphopyry waro pyra ro exiketô isekeremary etāko roropa mā toto, Ritonôpo Kuesēkō zuno ehtoh waro exîko mā toto jūme moro nono po toto ahtao, tuna Joatāo mōpozakoxi, oesarykōme moro nono toehse ahtao.

Ritonôpo nyriphopyry Moeze a Jozue maro

¹⁴Mame ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Okynā pyra orihnōko mase. Jozue ikohmako oximaro oytotohme Ytapyi Kurā taka. Moroto nyriphopyry ekarōko ase Jozue a.

Mame toytose Moeze Jozue maro ¹⁵Ritonôpo Tapyi Kurā taka. Moro tao tōsenepose Ritonôpo akuru xikihme exikety htao Tapyi omōtoht pūto. ¹⁶Ynara tykase Ritonôpo Moeze a:

— Okynā pyra orihnōko mase, moromeīpo moxiā eramāko ropa mā toto; imehnō neponāmarykō eahmāko mā toto moro nono pōkō kyryry. ¹⁷Moro toehse ahtao tohne exîko ase toto poko, toto rumekāko ase; mame toto anakorehmara jexiryke tonahkasēme exîko mā toto. Popyra ehtoh tuhke oehnōko eya xine, itamurume etuarimāko mā toto, naeroro ynara āko mā toto: “Etuarimāko sytatose sero samo kymaro xine pyra Ritonôpo exiryke.” ¹⁸Morarama moro toehse ahtao mokaro rumekāko ase rahkene, zae pyra ehtoh tuhke tyrise eya xine exiryke, imehnō neponāmarykō toahmase roropa eya xine.

¹⁹— Seromaroro sero eremiatoh imeroko, Izyraeu tō amorepatohme. Moro eremiary waro toto tyripoko, zae ehtoh waro toto ehtohme zae pyra toehse toto ahtao. ²⁰Ypoetory tō arōko ase moro nono kurā pona, otyro zamaro exikety pona jomihpyry etapotopōpyry ae ro itamurukomo a. Moroto ise toto ehtoh emero nae exîko mā toto, tymōkomoke exîko roropa mā toto. Mame jurumekāko mā toto, imehnō neponāmarykō eahmāko mā toto, tōmihpyrykō amonohnōko mā toto, jomihpyry omipona pyra. ²¹Morara exiryke tuānohsēme exîko mā toto ya, popyra ehtoh toehse ahtao toto pona, mame sero eremiatoh ke eremiāko ro mā toto, enetupuhpotohme, zae pyra toto ehtopōpyry poko. Seromaroro toto anaropyra ro jahtao moro nono ynekarory pona ynetapohpyry ae ro, toto osenetupuhpotoh ritohme moro nono po zuaro ase.

²² Mame moro ĕmepyry ae ro moro eremiatoh tymerose Moeze a. Mame Izyraeu tomo a moro eremiatoh ke tamorepase eya.

²³ Mame tōturuse Ritonōpo Jozue a, Num mūkuru a, ynara tykase:

— Orēpyra exiko, imehnō zuno pyra. Ypoetory, Izyraeu tō arōko mase moro nono pona, ynekarory oya xine poremākapose, mame amaro xine exiko ase.

Ritonōpo nyripohpyry tymerose

²⁴ Mame tomeseke sã Ritonōpo omiry tymerose Moeze a pape pokona esety Ritonōpo Nyripohpyry. ²⁵ Tōtyhkase ahtao moro pape tokarose eya rewita tomo a, Ritonōpo omihpyry ĕ aronanomo a. Ynara tykase Moeze eya xine:

²⁶ — Sero pape, Ritonōpo Nyripohpyry tyritoko Ritonōpo Kuesēkō omihpyry ĕ maro enetupuhpotohme zae pyra oehtohkō poko. ²⁷ Mokaro waro ase, tuamekaro exiketō sã mã toto, aomipona pyra. Ritonōpo omipona pyra toehse toh nexiase isene ro jahtao, moro motye aomipona pyra exiko mã toto toorihse jahtao! ²⁸ Tuisa tō enehpoko xiaro ya tamuximākō maro jomiry etatohme senohne poko emero. Kapu kohmāko ase nono maro enetupuhpotohme zae pyra toto ehtoh poko. ²⁹ Zuario ase, toorihse jahtao iirypyryme exiko mã toto, ynyripohpyry tō omipona pyra exiko mã toto. Mame imeipo tuānohsēme exiko mã toto. Iirypyrykō pokoino tohne exiko Ritonōpo mana toto poko.

Moeze eremiatopo

³⁰ Moraramame imoihmākō neneryme tynymerohippyry eremiatoh tokarose Moeze a, opore, Izyraeu tō netaryme, apitory poe etyhpyry pona.

32 ¹ Etatoko ke, kapu, nono roropa;
otato ehtoko jotururu poko.

² Āmoreparykō ya omipona ehtoko;
konopo oepyyr sã exiko mana otyro pona,
axitaku sã exiko mana onahpoty poko.

³ Ritonōpo eahmāko ase,
esety imehxo mana.
Ipoetory tō oturūko mã toto
imehxo Ritonōpo ehtoh poko.

⁴ Oewomanekōme Ritonōpo mana;
kure kuhse inyrihpyry mana,
zae rokē rahkene.
Anamonohpyra mana,
azahkuru pyra roropa mana ipunaka.

⁵ Yrome ipoetory tō tyrypyrykō poko toehse toh nexiase.
Aerypymahpyryme toehse toh nexiase,
aomiry omipona pyra.
Naeroro ipoenō sã pyra mã toto,
ahno popyra tyrypyhyke exiketomo.

⁶ Ahno putupyra exiketomo,

tuaro pyra roropa exiketomo,
 moro sã Ritonôpo Oesêkô riry se hmatou?
 Omykôme mana, Orihpôkôme mana
 ahnome imoihme oehtohkôme.

⁷ Osenetupuhtoko pake ehtopôpyry poko,
 tuhke jeimamyry pake ahtao.

Omykomo a ekaropotoko:

“Otara toehse pake ahtao?”

Ekaropotoko tamuhpomâkomo a pake ehtopôpyry poko.

⁸ Ahno tapiakase ahtao Ritonôpo Imehxo Exikety a,
 nono tokarose eya xine esarykôme,
 tynenyoytã tymenekase eya toto esême ehtohme.

⁹ Yrome Jako poenô, ipakomotyã roropa
 tymenekase eya typoetoryme toto ehtohme.

¹⁰ Tonese toto eya tytahse toto ahtao ona tonorê po,
 onokyro tō osekatō kō esao.

Towomase toto eya, ipyno toehse;

typynanhse toto eya tonuru ewomary samo.

¹¹ Typoenô amorepary sã piano a toto ytoryhtao pohpohme,
 mame taporiry ke totapuruhmakase,
 typoenô apoïko aepukaryhtao.

Moro sã typoetory tō pynanohnôko Ritonôpo Kuesêkô mana.

¹² Toto tarose eya toiroro,
 takorehmane maro pyra,
 imepỹ ritō maro pyra.

¹³ Ypy tō esême typoetory tō tyrise Ritonôpo a,
 otyro epery tupito tō po tonahse eya xine.

Ano zeni tokarose eya xine topu tō rãnao.

Oriwera tō urome toperytase nono po,
 topu tohpe exikety po.

¹⁴ Tauhpase toto pui tō suhsuru ke,
 poti tō suhsuru ke roropa.

Okyno pũ kurã tokarose eya xine,

kanneru tomo, poti tomo,

pui tō roropa, tiriiku kurã roropa,

uwa eukuru jehnahpyry kurã roropa.

¹⁵ Tymôkomoke toehse Ritonôpo poetory tomo,
 tytineruke toehse, tomãse toto,

tupune toehse, tuesapare roropa.

Mame Ritonôpo turumekase eya xine;

Towomanekô omipona se pyra toehse toh nexiase, typynanohnekomo.

¹⁶ Imehnô neponãmarykô ke Ritonôpo tyhtomapose eya xine.

Tynyrytã xihpyry eahmaryke eya xine

- tohne Ritonôpo tyripose eya xine.
- 17 Okyno tō totapase eya xine jahkatohme tynekarorykōme joroko tomo a,
Ritonôpo a pyra, imehnō neponāmarykomo a.
Mokaro waro exipitopyra toh kynexine,
zuaro pyra itamurukō roropa toh kynexine.
- 18 Tuenikehse toto Towomanekō poko,
Tumykō poko, isene toto Tyrihpō poko.
- 19 Moro eneryke tyya tohne toehse Ritonôpo.
Typoenō turumekase eya,
imūkuru tomo, ĕxiry tō maro.
- 20 Ynara tykase ynororo:
“Mokaro rumekāko ase,
moromeīpo enēko ase otara exīko toh nae?
Ajoajohpe toto exiryke,
jomiry omipona pyra mā toto ipunaka.
- 21 Tynyrihpyrykō ke tyhtomapose ywy eya xine,
zumoxike toehse ywy toto neponāmarykō eahmaryke eya xine.
Morara exiryke zumoxike toto ripōko ase roropa ahno poko
imoihmākōme exiketō kara,
tohne toto ripōko ase,
imehnō tuaro hkopyra exiketō ke.
- 22 Tohne jehtoh apoto zukāko sā mana,
senohne emero enahkapōko mana sero nono po;
ypy tō apō zahkāko roropa mana,
ijahkapōko mana aorihtyā esary pona.
- 23 “Toto pona popyra ehtoh enehpōko ase, enahpȳme,
toto tuarimapōko ase etuarimatoh ke itamurume.
- 24 Omise konōto emitapānōko mā toto,
oxirohnōko mā toto,
tyrohsē konōto ekurākapy ke toto enahkapōko mana.
Onokyro tō enehpōko ase toto esekatohme,
okoi tō roropa orihmato exiketomo, toto esekatohme.
- 25 Jarao orihnōko mā toto osetapary poko,
tapyi tao orihnōko mā toto enaromȳke.
Aimo tō orihnōko, orymo tō roropa,
poetome exiketomo, tamuhpomākō roropa.
- 26 Sapararahme toto aropōko ase sero nono poe,
tykase repe, toto poko imehnō wenikehtohme,
- 27 yrome toto eunopyry se pyra exiase epetōkara a,
ynara kary etary se pyra exiase ajohpe:
‘Ritonôpo poetory tō typoremākase kyya xine,
Ritonôpo a pyra tonahkase toto.’ ”
- 28 Putupyra exiketō sā Izyraeu tō mana,

- tuaro pyra exiketō sā ipunaka.
- ²⁹ Tuaro toto ahtao, enetuputyry oty katohme tonahkase toto, zuaro roropa toto exiry oty katohme tuānohse toto ya.
- ³⁰ Oty katohme miumākō toepase toh nexiase toiro rokē topetōkara winoino?
Oty katohme 10 miumākō toepase, tokahmase ahtao asakoro ahno a?
Towomanekomo a turumekase toto exiryke;
tokamose toto Ritonōpo a epetōkara a.
- ³¹ Kuepetōkara neponāmarykō jamihme hkopyra mā toto, Kuewomanekō sā pyra;
morara āko roropa mā kuepetōkara.
- ³² Popyra mā toto, Sotoma pōkō ehtopōpyry samo, Komora pōkō maro;
uwa zoko sā mā toto, toperē popyra exikety samo, itunety, orihmatō sā roropa.
- ³³ Okoi zekaxiri eukuru risē sā mā toto, okoi kyryry orihmatō risē samo.
- ³⁴ Topetōkara nyrihpyry poko wenikehpyra Ritonōpo mana, toto wānohtoh eraximāko mana toto wānohtohme.
- ³⁵ Imȳpōko Ritonōpo mā rahkene; toto wānohnōko rahkene.
Okynā pyra osetapāko epetōkara mā toto oximōme.
Okynā pyra typoremāsēme exīko mā toto.
- ³⁶ Typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana, tyjamihkehse toto ehtoh eneryhtao eya.
Typoetory tō pyno exīko mana typoremākase toto exiryke.
- ³⁷ Mame typoetory tomo a ekaropōko mana:
“Otoko na oneponāmarykomo?
Otoko oewomanekōme onenetuputyhpyrykomo?”
- ³⁸ Okyno tō totapase oya xine jahkatohme onekarorykōme eya xine, uwa eukuru jehnahpyry maro.
Ah noehno toto seromaroro ākorehmatohkōme.
Ah tururume noehno toto opynanohtohkōme!
- ³⁹ “Tuaro ehtoko:
Ywy rokē ase, Ritonōpo;
imepȳ ritō pyra mana ysamo.
Etapāko ase, aorihtyā ēsemākāpōko roropa ase;
apurōko ase, ikurākāko ropa ase.
Tyriry se jehtoh onytyromasaromepyra imehnō mana.

⁴⁰ Seromaroro jemary anŷnōko ase kakoxi, kapu aeino,
jomiry etapōko ase, isene exikehpyra exiketyme jahtao ynara tyrīko
ase:

⁴¹ Ytapemā zemime exikety aehtōko ase,
zae apiakapitōko ase.
Jepetōkara epehmāko ase,
yse pyra exiketō wānohnōko ase yzehno toto exiryke.

⁴² Tuhkākō wōko ase,
ypyre tō ekurihpāko mana munu ke,
jepetōkara etapāko ytapemā mana.
Epasaromepyra exīko mā toto,
osetapaketomo ymaro;
tapoise exiketō totapasēme exīko mā toto.”

⁴³ Atākyematoko imeimehnō nono pōkomo,
Ritonōpo poetory tō maro!
Imŷpōko Ritonōpo mana,
typoetory tō etapahpōkō wānohnōko mana.
Imŷpōko mana,
topetōkara wānohnōko mana.
Yrome typoetory tō rypyry korokāko mana.

⁴⁴ Moro eremiatoh ke turuse Moeze a Jozue maro, Num mūkuru,
imoihmākō netaryme.

Moeze nyriphopyry tō etyhporyme

⁴⁵ Mame tōtyhkase Moeze Izyraeu tō amoreparry poko, Ritonōpo omiry
poko, ⁴⁶ ynara tykase ynororo:

— Osenetupuhtoko senohne emero poko, āmorepatopōpyrykō poko ya
seroae. Emery tymerose Ritonōpo nyriphopyryme omipona opoenōkō
ripotohme oya xine. ⁴⁷ Senohne ynamorepatopōpyry tō omime rokē pyra
mana, isene oehtohkōme mana. Aomiry omipona awahtao xine okynahxo
isene exīko matose moro nono po, tuna Joatāo takuohse ahtao oya xine,
moro apoitohme.

⁴⁸ Moro ēmepyyry ae ro ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁴⁹ — Ytoko ypy tō Aparī pona, taro Moape tō nonory po, ypy Nepo pona
onuhko, pata Jeriko etonie. Moro emory poe Kanaā nonory enēko mase,
ynekarory Izyraeu tomo a. ⁵⁰ Moroto ypy po orihtōko mase, orui, Arāo
orihtopōpyry samo ypy Hoa po. ⁵¹ Amarokomo, asakoro ro a, tamonohse
yneneryme oya xine, Izyraeu tō ēpataka. Meripa tunary enatyry pūto
awahtao xine, moe pyra pata Kate poe, ona tonorē Zim po, imehxo jyripyra
mexiatose. ⁵² Morara exiryke amekeino rokē moro nono enēko mase,
ynekarory Izyraeu tomo a. Yrome morotona ytopyry ekurehnōko mase.

Kure oxiekyrymākō ripotopōpyry

33 ¹ Orihpyra ro tahtao kure rokē Izyraeu tō oxiekyrymākō tyripose
Moeze a, Ritonōpo poetory. Ynara tykase ynororo Izyraeu tō
netaryme:

- ² Ritonōpo noepyase ypy Xinai poe;
Etō epozakoxi tōnuhse ynororo xixi samo.
Saereh tykase ynororo typoetory tō pona, ypy Parā poe.
Inenyohtyā 10 miumākō imaro tooehse.
Emary pūto apotunuru wino apoto zemime exikety nexiase.
- ³ Typoetory tō pyno Ritonōpo mana,
toto ewomāko mana.
Porohnōko mā toto Ritonōpo ēpataka atamorepatohme inyriphopyry tō
poko.
- ⁴ Ritonōpo nyriphopyry omipona sytatose,
Moeze nekarohpyry kyya xine,
Izyraeu tō mōkomory kurā sā mana.
- ⁵ Tuisa konōtome toehse Ritonōpo, tynymenekatyā esēme,
oximōme toehse oxiekyrymākō ahtao tutuisary tō maro.
- ⁶ Rupē tō poko ynara tykase Moeze:
“Ah, Rupē tō isene exikehpyra nexī toto!
Ah mokaro tuhkehxo nexī toto.”
- ⁷ Juta tō poko ynara tykase Moeze:
“Ritonōpo, Juta tō otururu oya etako.
Oximaro toto tyriko ropa imehnō Izyraeu tō oxiekyrymākō maro,
toto akorehmako etonaryhtao topetōkara maro.”
- ⁸ Rewi tō poko ynara tykase ynororo:
“Ritonōpo, tyriky se oehtoh enetupuhpōko mase Urim ke, Tumī
maro opoetory tomo a, anamonohpyra exiketomo a, Rewi tomo
a.
Tukuhse toh nexiase oya Masa po.
Mame tuna enatyry tō pūto Meripa po zae toto ehtoh menepoase.
- ⁹ Anamonohpyra toh nexiase onetapohpyry omipona,
tumyko pyno toehtohkō motye opyno toh nexiase, takorō tō pyno
ehtoh motye,
tumūkuru tō pyno ehtoh motye roropa opyno nexiase toto.
Onyriphopyry tō omipona toh nexiase.
- ¹⁰ Onyriphopyry tō poko opoetory tō amorepāko mā toto,
ixtaratu zahkāko mā toto oēpataka,
okyryry apoto apō po tynekarory tō zahkāko mā toto.
- ¹¹ Ritonōpo, kure rokē Rewi tō tyriko,
orēpyrahxo toto tyriko.
Toto akorehmako emero poko toto ahtao azamaro toto ehtohme.
Toto epetōkara enahkapoko jūme owōpyra ropa toto ehtohme.”
- ¹² Pējamī tō poko ynara tykase Moeze:
“Pējamī tō pyno Ritonōpo mana, toto ewomāko roropa mana.
Toto pynanopyry poko kohmānōko mana.
Toto rānaome Ritonōpo mana toto ewomaneme.”
- ¹³ Joze tō poko ynara tykase ynororo:
“Kure rokē Joze nonory tyriko, Ritonōpo,
konopo itamurume enehpoko,
tuna enatyry tō ekaroko roropa eya xine nono ao!

- ¹⁴ Ritonôpo, otyro epery ekaroko eya xine tahpirāse exiketomo xixi ao
toto tupi tō po,
itamurume tonahsē kurā ekaroko eya xine apoitohme!
- ¹⁵ Ypy tō po roropa, moino ro exiketomo, tonahsē kurā emākapoko
apoitohme eya xine.
- ¹⁶ Inonorykō kure rokē tyriko, Ritonôpo, emero epo exiketō roropa,
kure rokē ehtoh ekaroko, emero, eya xine!
Mame Ritonôpo, aosenepohpyry omoxino zahkety panō htae, kure rokē
toto tyriko!
Ah morohne kurākō emero kure oehtoh nexī Joze ekyry tomo a,
imehxo Joze toehse exiryke turui tō motye!
- ¹⁷ Kure potu mana pui orutua wātasenāme exikety samo, tyretyke exikety
samo.
Iretyry mā miu motye Manase pakomotyamo, tuhke miumākō roropa
Eparaī pakomotyamo.
Mokaro maro Joze tō osetapāko topetōkara maro,
toto purohmāko mana sero nono poro porehme.”
- ¹⁸ Zepurō tō poko, Isakaa tō poko roropa ynara tykase Moeze:
“Tymōkomoke Zepurō tō tyripoko tōsepekatyry poko imehnō nono
pōkō maro.
Isakaa tō tymōkomoke tyripoko tōsepekatyry poko toto ahtao Izyraeu
tō nonory po.
- ¹⁹ Imeimehnō ahno eahmāko mā toto ypy pona aehtohme tosarykō pona.
Moroto tynekarory tō zahkāko mā toto,
Ritonôpo zamaro exiketomo.
Tytinerū itamurume apoīko mā toto tuna konōto wino te, isawā po
roropa tuna konōto ehpio.”
- ²⁰ Kate tō poko ynara tykase ynororo:
“Kure rokē Ritonôpo mana, zumohxo Kate tō nonory tyrise eya exiryke!
Kate tō reāo sã eraximāko topetōkara winoino apory apoitohme te,
otaramē zupuhpyry.
- ²¹ Nono kurehxo exikety tapoise eya xine, Ritonôpo nekarory po;
tuisa esary tokarose eya xine.
Ritonôpo omihpyry, inyripohpyry tō roropa omipona toh nexiase,
tōximōse ahno tō tuisary tō ahtao.”
- ²² Tā tō poko ynara tykase ynororo:
“Reāo mūkurume sã Tā tō mana,
pyhseky āko Pasā nonory po.”
- ²³ Napatari tō poko ynara tykase ynororo:
“Kure rokē Napatari tō tyrise Ritonôpo a.
Inonoryme exīko ikuhpo Karirea poe, ikurenaka.”
- ²⁴ Asea tō poko ynara tykase ynororo:
“Izyraeu tō rānao, Asea tō imehnō motye kure rokē tyrise Ritonôpo a.
Asea tō pyno exīko imehnō oxiekyrymākō mana.
Inonory po oriwera tō tuhke exīko mana.
- ²⁵ Ah ipatarykō towomanেকে nexī kehko omōtoḥ jamihmā ke, kurimene
risē ke, metau risē ke roropa.

Apatarykō pōkō ewomahpyryme exīko mā toto.”

- ²⁶ Izyraeu tomo, imepỹ ritō pyra mana, Ritonōpo rokẽ mana!
Jamihme, Tuisamehxo, kapu akuohnōko mana akuru tō po,
ākorehmatohkōme.
- ²⁷ Ritonōpo, Jūme Exikehpyra Exikety, Kuewomanekomo,
kuewomatorỹko mana tomary tō ke.
Kuepetōkara aropōko mana kynenerykōme,
toto enahkapōko mana kyya xine.
- ²⁸ Mame Izyraeu tō towomasẽme exīko mā toto tosarykō po.
Osepeme exīko mā toto tynonorykō po.
Moroto tiriiku ahtāko,
uwa eukuru exīko,
axitaku nono ehxikāko mana.
- ²⁹ Izyraeu tomo, atākyemāko matose!
Imehnō asā xine pyra mana,
ahno typynanohse Ritonōpo Oesēkomo a.
Oewomatohkōme Ritonōpo mana,
atapemākōme roropa mana Oewomanekōme, orēpyra oritohkōme
roropa.
Tosekumurukō po porohnōko oepetōkara mana,
osepynanohpōko oya xine.
Mame inonorykō apoīko matose ononorykōme.

Moeze orihtopōpyry

34 ¹Mame toytose Moeze ona topohmā poe, Moape nonory po, ypy Nepo pona. Tōnuhse ynororo ypy Pixika emory pona, pata Jeriko etonie, tuna mōpozakoxi. Moro poe Kanaā nonory tonepose Ritonōpo a eya, Kireate nonory moro pata Tā pona, inikahpozakoxi; ²Napatari tō nonory, Eparaī nonory, Manase roropa xixi omōtoḥ wino; Juta tō nonory tuna konōto Metiteraneu pona, xixi omōtoḥ wino; ³nono ikurenaka, ona topohmā maro Zoa poe Jeriko pona, airiki panō tō patary. ⁴Mame ynara tykase Ritonōpo eya:
— Jomiry etapoase Aparāo a, Izake a, Jako a roropa sero nono ekarory poko ya ipakomotyamo a. Moro enepōko ase oya enetohme oya oenuru ke, yrome moro pona eporehkara exīko mase.

⁵Morame Ritonōpo poetory Moeze toorihse moroto Moape nonory po, Ritonōpo omihpyry ae ro. ⁶Moroto ekepyry tonēse Ritonōpo a jakanahmā po, pata Pete-Peoa ēpataka. Seroae ro zuaro pyra imehnō mana otoko ekepyry zonētopōpyry esary mana. ⁷120me jeimamyry nae Moeze ahtao toorihse ynororo, enuru kure ro nexiase, jamihme ro nexiase roropa. ⁸Mame 30me ēmepyry pune tyxitase Izyraeu tomo moroto Moape nonory po, ona pipahmā po, Moeze hnamoryme.

⁹Jozue, Num mūkuru tymenekase Moeze a tymyakāme ehtohme. Tomary tyrise eya Jozue zupuhpyry pona, naeroro Ritonōpo Zuzenu imaro kynexine, tuaro tyripōko mana. Aomiry omipona toehse Izyraeu tomo, Ritonōpo nyripohpyry tō omipona roropa Moeze nekarohpyry eya xine.

¹⁰ Jūme exipyra ropa Izyraeu tō rānao urutono Moeze samo. Imaro tōturuse Ritonōpo osēpataka. ¹¹ Jūme exipyra ropa Ritonōpo jamitunuru enepory waro exikety Moeze nyrytā samo Ritonōpo omiry omi poe Ejitu po, Ejitu pōkō tuisary poko, akorehmananō poko, ipoetory tō poko, enara. ¹² Jūme exipyra ropa imepŷ urutono osenuruhkatoh riry waro exikety Ritonōpo jamitunuru ke, Moeze nyrihpyry samo Izyraeu tō neneryme.

JOZUE

Josué

Ekarotopo

Sero pape *Jozue*, ekarōko Izyraeu tō oehtopōpyry poko Kanaā pona, moro nono apoitohme tosarykōme. Moro nono pōkō typoremākase Izyraeu tomo a tuisame Jozue ahtao, Moeze myakāme. Ekarōko Joatāo akuohtopōpyry poko eya xine, pata Jeriko apuru epukatoōpyry poko roropa, pata Ae poremākatopōpyry poko, Izyraeu tō osekarotopōpyry ropa poko Ritonōpo a inetapohpyry omipona toehtohkōme. Jozue 24.15 ynara āko: Imenekatoko seroae, onoky omipona exiko matou? Yrome ywy ytapyī taōkō maro, Ritonōpo omipona exiko.

Sero pape ao

Kanaā poremākatopōpyry 1.1—12.24

Nono apiakatopōpyry 13.1—21.45

Ytotoh ropa xixi tūtatoh pona 22.1-34

Jozue osekazumatopōpyry 23.1—24.33

Moeze myakāme Jozue ehtopōpyry

1 ¹Moromeīpo Moeze toorihse ahtao, ynara tykase Ritonōpo imyakāme exikety a, Jozue a, Num mūkuru:

²— Ypoetory Moeze toorihse. Seromaroro atakimatoko, omoro, Izyraeu tō maro emero, tuna Joatāo akuohtohme oya xine, oytotohkōme ynekarory pona oesarykōme. ³Jomihpyry ae ro ynara ase Moeze a, sero nono ekarōko ase oesarykōme, epona oytorykohtao. ⁴Oesarykō ehpio ynara exiko: ikurenae, oname tonorē poe; inikahpozakoxi ypy tō Ripano tomo; xixi tūtatoh wino tuna zumo Eupyrati te, heteu tō nonory maro emero; xixi omōtoh pona tuna konōto Metiteraneu, enara. ⁵Oporemākasaromepyra xine imehnō exiko mana jūme. Amaro exiko ase Moeze maro jehtopōpyry saaro. Jūme orumekara ase. ⁶Orēpyra exiko, enaromyra roropa exiko, mokaro aroryke oya toto tuisaryme sero nono apoiryhtao eya xine tosarykōme, “Moro nono ekarōko ase apakomotyamo a,” katopōpyry ya atamurukomo a. ⁷Naeroro orēpyra exiko, enaromyra roropa exiko. Tomeseke exiko Jomihpyry omipona oehtohme porehme, ynekarohpyry ypoetory Moeze a ekarotohme oya. Moro onurumekara exiko ipunaka, ekurehpyra mase exiko, orēpyra exiko mase, emero pona oytoryhtao. ⁸Oturukehpyra exiko Jomihpyry sekeremaryme; atamorepako ipoko saereme, koko roropa, tomeseke sã ynimeropohpyry omipona oehtohme. Morara awahtao kure ehtoh oehnōko oya mana. ⁹Nyripohpyry poko wenikehpyra exiko: “Jamihme exiko orēpyra roropa

exiko! Poremāpyra exiko, enaromyra roropa. Ynara exiryke Ywy, Ritonōpo Oesēkomo amaro exikehpyra exīko ase emero pata tō pona oytoryhtao.”

Jozue nyripohpyry Izyraeu tomo a

¹⁰Naeroro ynara tykase Jozue Izyraeu tō tamuximākomo a tōmipona toto ehtohme:

¹¹— Ytotoko Izyraeu tō zurutatoko, ynara kahtoko eya xine: “Tonahsē tyritoko, taroino oseruao tōmehse ahtao tuna Joatāo akuohnōko matose ōsesaritohekōme Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyry po.”

¹²Ynara tykase Jozue Rupē tomo a, Kate tomo a roropa Manase tomo a roropa, xixi tūtatoh wino exiketomo a:

¹³— Ritonōpo poetory Moeze omihpyry poko wenikehpyra ehtoko: “Ritonōpo Kuesēkō sero nono ekarōko oya xine mana ōsesaritohekōme, taro Joatāo poe xixi tūtatoh wino, oesarykō po, towomase oehtohkōme.

¹⁴Opyxiākomo te, opoenōkō roropa, oekykō maro, pui tōkehko taro exīko mā toto Moeze nekarohpyry po oesarykōme. Yrome orutua kō typyreke exiketō ytōko mana osemazuhme tuna Joatāo akuohse takorōkō, Izyraeu tō akorehmatohme etonatoh poko. ¹⁵Tosarykō rīko mā toto tynonorykō po, Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyry po. Moroto mā exīko toto. Mame morara toehse ahtao oehnōko ropa matose tarona, Moeze Ritonōpo poetory, nekarohpyry pona oya xine, taro Joatāo poe xixi tūtatoh wino.”

¹⁶Mame ynara tykase toto Jozue a:

— Onyripohpyry rīko ynanase emero. Yna aroporyhtao oya ytōko ynanase ōmīry omipona. ¹⁷Moeze omipona yna ehtopōpyry saaro, ōmīry omipona exīko ynanase. Ritonōpo amaro ehtoh se ynanase Moeze maro aehtopōpyry samo. ¹⁸Tutuisaryme ose pyra exikety ahtao, ōmīry omipona pyra ynororo ahtao, totapasēme exīko mokyro mana. Orēpyra exiko, jamihme roropa exiko!

Enenanō aropotopōpyry Jozue a Jeriko pona

2 ¹Mame tosarykō poe, Akaxia po, enenanō asakoro taropose Jozue a tokare pyra. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Mokaro nonory enetatoko, ipatarykō Jeriko roropa ipoko tuaro oehtohkōme.

Mame toytose toto. Moroto nohpo kynexine, esety Raape, orutua kō poko exikety. Mokyro tapyī taka tomōse toto nyhse. ²Mame Jeriko tuisary turuse imehno a kynexine. Ynara tykase toto:

— Izyraeu tō toehse xiaro kynonorykō enese, koko.

³Mame tōmīry taropose tuisa a Raape a. Ynara tykase ynororo eya:

— Mokaro orutua kō atapyī tao exiketō tooehse mā toto kynonorykō enese, imeīpo oehnōko mā toto xiaro kuetapase xine! Enehko toto xiaro jarānaka! tykase toto, tuisa naropotyā eya.

⁴Yrome nohpo a tonēse toto, ynara tykase ynororo tuisa poetory tomo a:

— Ajohpe pyra orutua kō tooehse ytapyī taka, yrome ozeino noehno toto, zuaro pyra akene. ⁵Tykohmāse ahtao, pata omōtoh apurusasaka ahtao, tutūtase toto. Aza nytō toto, zuaro pyra ase. Yrome axī oytorykohtao toto eporỹko ropa matose.

⁶Yrome mokaro, asakoro exiketō taunuhmase toh kynexine tapyi mypatarānaka, zara pona. Moroto tonēse toto eya mauru panō mitaka, tynyrihpyry moroto. ⁷Tuisa poetory tō toytose, pata poe tutūtase toto ahtao, omōtohtapurse. Enenanō tupise eya xine repe, osema ae toytose toto tuna Joatāo akuohtoh pona. ⁸Nyhpyra ro enenanō ahtao, tōnuhse Raape tapyi mypatarānaka oturuse eya xine, zara po. Ynara tykase ynoro:

⁹— Zuaro ase, sero nono tokarose Ritonōpo a Izyraeu tomo a. Oserehnōko ynanase porehme, ouno xine. ¹⁰Zuaro toehse yna tuna konōto Tahpiremā tapiakase ahtao Ritonōpo a, oesemarykōme, Ejitu poe tutūtase awahtao xine. Tuarō toehse yna roropa tuna Joatāo moinōkō etapatopōpyry poko oya xine, amoreu tō tuisary tō, etapatopōpyry poko oya xine, soutatu tō imoihmākomo. ¹¹Morohne waro toehse yna ahtao, typoremāse ynanase, enaromŷke toehse yna opoko xine. Ritonōpo Oesēkō kapu esēme mana. Sero nono esēme roropa mana. ¹²Morara exiryke seromaroro ōmirykō etapoko ya Ritonōpo netaryme wekyry tō pynanohtohme oya xine, tooehse ropa awahtao xine, typynanohse oexirykōke ya. Naeroro enetupuhtoh ekarotoko ya zae oehtohkō waro jehtohme. ¹³Wekyry tō ipynanohtoko, Papa tō aja maro, ypiramo, jakorō tomo te, itapyi taōkō maro. Yna onetapapopyra ehtoko.

¹⁴Ynara tykase orutua kō eya:

— Ajohpe pyra, yna omiry anamonohpyra ynanase opoko xine, opynanohtorŷko ynanase, oetapara xine ynanase. Yrome yna omiry omipona pyra toehse yna ahtao ah orihketyme ynanexino, omoro kara! Sero poko onekaropyra awahtao imehnomo a yna omihpyry omipona exiko ynanase. Sero nono ekaroryhtao Ritonōpo a yna a kure rokē oriko ynanase.

¹⁵Pata apuru po Raape tapyi kynexine. Morara exiryke tapyi osenuhmatoh ae mokaro tyhtose eary poko. ¹⁶Ynara tykase nohpo eya xine:

— Ytotoko ppy tō pona, oenepyra xine tuisa poetory tō ehtohme. Otonētoko moroto oseruao ēmepyrpy pona oupinanōkō oehtāne ropa rokene. Moromeīpo ytotoko ropa.

¹⁷Mame ynara tykase enenanō eya:

— Yna omihpyry omipona exiko ynanase; onekaropohpyry ae ro yna a. Yrome ynara tyripōko ynanase oya: ¹⁸yna omomyryhtao ononorykō pona, sero eary tahpiremā imyhko atapyi eutary ae yna yhtotopōpyry osenuhmatoh pokona. Morararo omy tō enehpoko atapyi taka, asa maro, opirākō maro, ākorō tō roropa, omy ekyry tō maro porehme. ¹⁹Atapyi tae tutūtase toto ahtao, typoe xine rokē orihnōko mā toto, yna poe pyra. Yrome amaro exiketō tyryrhmasa ahtao tapyi tao, ehxirōko ynanase, zae pyra toehse yna exiryke. ²⁰Imehnō turuse oya ahtao yna nyryry poko yna omihpyry amonohnōko ynanase yna towokase oya exiryke.

²¹Ynara tykase Raape:

— Ÿ, moro sã zae ya mana.

Mame taropose ropa toto eya. Moro eary tahpirē tymyhse eya osenuhmatoh pokona.

²²Mame mokaro, nono enenanō asakorōkō toytose toto ppy pona otonēse oseruao ēmepyrpy pune, tupise toto ahtao tuisa poetory tomo a. Tupise, tupise nono poro porehme. Onenepyra tokurehse ahtao toeramase ropa toto Jeriko pona ropa.

²³Mame tyhtose ropa toto, nono enenanomo, ypy poe, tuna Joatão takuohse ropa eya xine. Mame tõseporyse toto Jozue maro. Turuse ynororo eya xine toytotyhtopõpyrykõ poko emero porehme. ²⁴Mame etyhypryme ynara tykase toto:

— Tuaro toehse ynanase. Sero nono emero ekarõko Ritonõpo kyya xine mana. Moro põkõ emero enaromõke mã toto, kunoxine mã toto.

Tuna Joatão akuohtopõpyry

3 ¹Morarama Izyraeu tõ towõse Jozue maro pakeimo. Tosarykõ poe, jakanahmã Akaxia tõ poe, toytose toto tuna Joatão ehpikoxi. Anakuohpyra ro toto ahtao axĩtao rokẽ tõsesarise toh nexiase moroto. ²Morararo oseruao ãmepýry taropose ahtao Izyraeu tõ tamuximãkõ toytose ahno rãnakuroko, toto tuarõmase. ³Ynara tykase toto Izyraeu tomo a:

— Ritonõpo omiry ã aroryhtaot rewita tomo a, oturuketõ eneryhtaot oya xine atakimatoko mokaro ekahmatohme. ⁴Morara ahtao oesemarykõ waro exĩko matose, sero osema ae ytopitopyra mexiatose. Yrome Ritonõpo omiry ã pütokoxi oehpyra ehtoko; ameke rokẽ ehtoko ewino toiro kirometuru pune.

⁵Ynara tykase Jozue imoihmãkomo a:

— Ekurikatoko, oorypyrykõ irumekatoko. Kokoro tyjamtunuru enepõko Ritonõpo mana oya xine.

⁶Mame ynara tykase ynororo Ritonõpo maro oturuketomo a:

— Ritonõpo omiry ã apoitoko oytotohkõme Izyraeu tõ esemazupurume.

Mame moro sã tyrise eya xine Jozue omi poe.

⁷Mame ynara tykase Ritonõpo Jozue a:

— Yjamtunuru eneryke tyya xine seroae, tuisame imehxo oexiry poko tuaro exĩko Izyraeu tõ mana emero. Moeze maro jehtopõpyry sã amaro jexiry waro exĩko mã toto tykase Ritonõpo Jozue a. ⁸Oturuketõ jomiry ã aronanõ zuruko, ynara kaxiko eya xine: “Joatão ehpikoxi toeporehkase awahtao xine oetypohtoko nakuaka.”

⁹Mame ynara tykase Jozue Izyraeu tomo a:

— Osehtoko xiaro! Ritonõpo Kuesẽkõ omiry etatohme oya xine. ¹⁰Ritonõpo nyryry enẽko matose, tuaro exĩko matose Ritonõpo isene exikety amaro xine mana, ekurehpyra mana kananeu tõ aropory poko owinoino xine, heteu tomo te, heweu tomo, perizeu tomo te, kirikaseu tomo, amoreu tomo te, jepuseu tomo, enara. ¹¹Ritonõpo omiry ã, sero nono esẽ kyryry osemazuhme ytõko mana tuna Joatão akuohtohme. ¹²Seromaroro orutua kõ imenekatoko, 12me, Jako mükuru tõ punero. ¹³Kuesẽkõ Ritonõpo Imehxo Exikety õmiry ã aronanõ aropõko mana, Joatão kuaka toehse ahtao tuna etypohnõko mana. Inikahpozakoxi ikurenaka, enara, tuna osepona exĩko kaetokohxo. ¹⁴⁻¹⁵Tiriiku epery tyhkatoht zano kynexine. Morararo zueme tuna Joatão kynexine. Morara ahtao Izyraeu tõ tutõtase tosarykõ poe tuna Joatão akuohse. Ritonõpo maro oturuketõ toytose osemazuhme aomiry ã arõko toto. Toeporehkase toto ahtao Joatão kuaka, tupupurukõ tyrise ahtao eya xine nakuaka, ¹⁶tuna totypohse rahkene. Kaetokohxo toehse inikahpozakoxi, pata Atã pona, Saratã pütokoxi. Tuna tãpaise mõtohxõ kara, ikurenaka tuna konõto Aorikyhyry pona. Mame takuohse eya xine. Jeriko myhtokoxi toeporehkase toto. ¹⁷Mame nono tonorẽ poro, tãtakuohse Izyraeu tomo,

tehme rokē oturuketō kynexine tuna rānao. Moroto toraximase eya xine emero Izyraeu tō atakuotyry tuna mōpozakoxi.

12me topu tō wenikehpyra ehtohme

4 ¹Mame tōtyhkase Izyraeu tō ahtao Joatāo akuotyry poko ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

²— Orutua kō imenekako Izyraeu tomo, oxiekyry tō 12mākō wino. ³Ynara tyripoko eya xine: “12me topu tō anŷpoko tuna Joatāo rānao exiketomo, oturuketō etypohtopōpyry pono. Moro topu tō arotoko amaro xine oesarykō pona seroae, morotona tyritohme.”

⁴Mame mokaro orutua kō 12mākō tynymenekatyā tykohmase Jozue a.

⁵Ynara tykase Jozue eya xine:

— Ytotoko, Ritonōpo Oesēkō omiry ē kuroko ytotoko moinakoxi Joatāo rānaka. Toiro orutua topu anŷnōko toiro tymotary pona, Jako poenomotyā tō ekyrŷpyry pune. ⁶Moro topu tō eneryke Izyraeu tomo a wenikehpyra exīko mā toto Ritonōpo nyrihpyry poko. Imeīpo opoenōkō oturuporyhtao oya xine sero topu tō poko, ⁷toto zurūko matose, sero Joatāo tunary etypohtopōpyry poko, takuohse Ritonōpo omiry ē ahtao. Sero topu tō eneryke tyya xine wenikehpyra Izyraeu tō exiko mā toto sero poko.

⁸Jozue nyripohpyry tyrise eya xine. Ritonōpo nyripohpyry ae ro Jozue a, topu tō tanŷse eya xine, Joatāo rānaono, 12me topu tomo; toitoine topu Jako poenō pune ehtohme, 12me ehtohme. Tarose eya xine tōsesaritohekō pona. ⁹Moro topu tō 12mākō tyrise Jozue a otuotuhpokoxi, Ritonōpo omiry ē aronanō etypohtopōpyry poe tanŷse aexityamo. Moroto ro mā kehko topu tomo seromaroro ponāmero. ¹⁰Mokaro Ritonōpo omiry ē aronanō tehme rokē toehse toh kynexine Joatāo rānao, mokaro imoihmākō atakuohtāne rokene, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a ekarotohme Jozue a Izyraeu tō zurutohme.

Morotoino axī toytose toto, tuna takuohse eya xine. ¹¹Takuohse ahtao eya xine emero porehme, Ritonōpo omiry ē aronanō toytose toto esemazupurume oturuketō maro. ¹²Orutua kō Rupē tō tyekyrykō poe toytose toto, Kate tomo, Manase tō (xixi tūtatoh wino exiketomo) toytose toto Joatāo akuohse osemazuhme. Typyreke toh kynexine etonatohme Moeze omihpyry ae ro. ¹³Ritonōpo neneryme tātakuohse toto, 40 miumākomo, orutua komo typyreke exiketomo nono jakuramā pona Jeriko pūtokoxi. ¹⁴Moro ėmepyyry ae tuisamehxō Jozue tyripose Ritonōpo a Izyraeu tō neneryme. Mame isene ro ynororo ahtao tuisame tyrise eya xine, tuisame Moeze ritopōpyry saaro eya xine, aorikyry ponāmero.

¹⁵Mame ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

¹⁶— Joatāo kuae ymaro oturuketō itūtanohpoko, jomiry ē aronanomo.

¹⁷Moro sā tyrise Jozue a. ¹⁸Mame towōse ropa oturuketō ahtao Joatāo kuae, nono tonorē pona toeporehkase toto ahtao, tuna osepokona toehse ropa, tukumase ropa, mororo saaro toehse ropa.

¹⁹Joatāo takuohse imoihmākomo a, ėmepyyry omame porehme aĕmehtoh ae, nuno apitorymā po. Tōsesarise ynaroro Kiukau po, Jeriko poe xixi tūtatoh wino. ²⁰Moroto xikihmā tyrise Jozue a, topu risemy, moro topu tō 12mākō ke, tynanymyhpŷrykō tuna Joatāo kuae. ²¹Ynara tykase ynororo Izyraeu tomo a:

— Imeïpo opoenôkomo a ekaroporyhtao oya xine: “Oty kary moro topu tō xikihme exikety?” ²²Toto zurūko matose: “Moro Joatão akuohtopōpyry poko tyrise mana Izyraeu tō wenikehpyra ehtohme. ²³Ritonōpo Oesēkomo a Joatão tunary tãpaikapose, mokaro atakuhtohme, tuna konōto Tahpiremā akuohtopōpyry saaro mokaro a. ²⁴Morara exiryke emero nonory pōkō Ritonōpo Oesēkō jamitunuru waro exiko mā toto. Amarokō roropa imehxo Aexiry enetupuhnōko matose, jūme.”

5 ¹Morarama Joatão tunary tãpaikapose Ritonōpo a Izyraeu tō atakuhtohme, kary totase ahtao amoreu tuisary tomo a, Joatão poe xixi omōtohwino exiketomo, kananeu tuisary tomo a roropa tosarykō po tahtao xine tuna konōto ehpio, enaromŷke toehse toto. Izyraeu oepyyry zuno toehse roropa toto, typoremāse toto.

Aipotapihpyry sahkary poko Kiukau po

²Ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

— Rato tō tyritoko, topu risamo ratome Izyraeu tō poenō aipotapihpyry sahkatohme.

³Mame rato tō tyrise Jozue a. Izyraeu tō orutua kō aipotapihpyry tysahkase eya ypy Aipotapihpyry Sahkatoh po. ⁴Moro sã tyrise eya ynara exiryke: orutua kō emero zuātatyamo tutūtase ahtao Ejitu poe toorihse rokē toto toytorykohtao ona poro ahno esary poro pyra toytorykohtao. ⁵Izyraeu tō orutua kō itūtatyā Ejitu poe emero jaikōpotapihpyry tysahkase kynexine. Yrome imehnō osema tao aenurutyā aipotapihpyry onysahkara ro kynexine. ⁶Izyraeu tō toytose 40me jeimamyry ona poro. Morara ahtao orutua kō emero zuātatyā (20me jeimamyry motye exiketō Ejitu poe tutūtase ahtao) Ritonōpo a taorihmapose toto, Tosēkō omipona pyra toehse toexirykōke. Ynara tykase Ritonōpo eya xine: “Omōsaromepyra matose nono kurā pona, otyro zamaro exikety pona: ‘Ononoryme ekarōko ase apakomotyamo a,’ ake atamurukomo a.” ⁷Yrome ipoenomotyā, tumykō myakāme yrome tyaikōpotapihpyry onysahkara ro tohw kynexine toytorykōke ona poro. Mokaro aipotapihpyry tysahkapose Jozue a.

⁸Mame Izyraeu tō emero tehme tohw kynexine moroto ekrākatohme ropa, jaikōpotapihpyry isahkatyamo. ⁹Ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

— Seroae ohxirotopōpyrykō ykorokano, ōsanomatopōpyrykō Ejitu pōkō namotome oehotopōpyrykomo.

Morara exiryke moroto tosehpase Kiukaume eya xine. Moro esety mā jumāme toehse.

¹⁰Moroto tōsesarise toto Izyraeu tomo Kiukau po nono jakuraramā po Jeriko zomye. Moroto tãkye ehtoh tyrise eya xine otuhtoh poko Paxikoa ae, 14 me aēmehtoh ae, tykohmāse ahtao, nuno apitorymā po.

¹¹Yrokokoro tonahsā, Kanaā po ahtatyā, tonahpitose eya xine tiriiku tōkehko tokeise eya xine, wyi porutatoh maro pyra tyrisamo, enara.

¹²Moromeïpo manā onenahpyra ropa Izyraeu tō toehse kapu aeino ohpahpyra toehse exiryke. Moroto ahtahpyry rokē tonahpitose eya xine Kanaā nonory po.

Ritonôpo poetory, soutatu tō Esēme

¹³Jeriko pūto Jozue kynexine. Mōtoino rokē orutua tonese eya xikihme tōpataka, tapema ke tomahpōke. Eya toytose Jozue, tōturupose eya, ynara tykase:

— Yna maro mahno? yna epetōkara maro?

¹⁴— Arypyra, amaro xine pyra, oepetōkara maro pyra roropa ase, tykase ynororo. — Ywy ase Ritonôpo poetory tō Esem, Oesēkomo.

Tosekumuru po typorohse Jozue tōmyty po nono pokoxi eahmatohme. Ynara tykase ynororo:

— Taro ase, Tuisa, ōmipona jehtohme. Oty ripory se hma ya?

¹⁵Ynara tykase Ritonôpo poetory tō Esē eya:

— Asātajā touko. Sero nono kurano, ynonoryme mana.

Mame moro sā toehse Jozue aomi poe.

Jeriko poremākatopōpyry

6 ¹Mame pata Jeriko omōtohtōnō tapuruse kynexine, Izyraeu tō omōpyra ehtohme. Omōsaromepyra toh kynexine, tūtasaromepyra roropa toh kynexine.

²Ynara tykase Ritonôpo Jozue a:

— Etako ke! Pata Jeriko ekarōko ase oya, ituisary maro te, soutatu tō jamihme exiketō maro. ³Seromaroro amaro Izyraeu tō soutatu tō maro ytoytōko mase pata zomyehmase porehme, kokoro rokene 6me ěmepyrpune. ⁴Osemazuhme, kaxo, Ritonôpo omiry ě esemazupurume ytōko mana. Mame 7me oturuketō rue arōko mā toto, kaneru retyry risemy. Morararo 7me aēmehtoh ae ytōko matose, soutatu tō maro pata zomyehmase 7 pune. Mame rue etōko oturuketō mana. ⁵Morararo rue etoryhtao eya xine toiro etotoh okynahxo, kui kamexipoko imoihmākomo a opore. Morarame pata apuru epukāko mana. Moro toepukase ahtao omōnōko matose pata pona rahkene.

⁶Oturuketō tykohmase Jozue a, ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonôpo omiry ě arotoko. Esemazupurume 7me oturuketō ytōko turuēkō maro.

⁷Mame ynara tykase ynororo Izyraeu tomo a:

— Ytotoko atakenaka pata zomye. Amarokomo typyreke exiketomo ytotoko osemazuhme, Ritonôpo Kuesēkō omiry ě esemazupurume.

⁸Naeroro Jozue omi poe oturuketō 7mākō toytose kaxo moino akoxi, rue totopitose eya xine. ⁹Esemazupurume soutatu tō toytose, mokaro mykapo oturuketō 7mākō toytose rue maro. Mame kaxo mykapo imehnō erase tomo a roropa tokahmase. Morara ahtao rue tō etōko toh kynexine. ¹⁰Yrome Jozue omi poe kui kara toh kynexine aporo, mynyhme rokē tyripose toto eya tomitary eraximatohme. ¹¹Mame oturuketō taropose Jozue a pata zomye toto ytotohme Ritonôpo omiry ě maro. Imeīpo toytose ropa toto tosarykō pona ropa ěmehse moroto.

¹²Yrokokoro towōse Jozue ěmepyrpyme, Ritonôpo omiry ě kaxo, tarose oturuketomo a. ¹³Osemazuhme typyreke exiketō ytōko toh kynexine. Mokaro mykapo oturuketō 7mākō rue etoryme ytōko toh kynexine kaxo maro. Kaxo mykapo imehnō soutatu tō toytose erase tomo, rue onetokehpyra

toh kynexine. ¹⁴Ēmepyrý asakoro aehtoh po toytose toto pata zomye ropa toiro. Mame toytose ropa toto tosaka xine ropa. Morara tyrise eya xine 6me ěmehtoh pona.

¹⁵Mame 7me aěmehtoh ae towōse toto pakeimo. Pata tomyehmase toto a 7me pune toiro ěmepyrý ae. Moro ae rokě pata tomyehmase 7me eya xine.

¹⁶Mame 7me pata zomye toytorykō poko tōtyhkase tahtao xine, rue etory tōtyhkase roropa ahtao, ynara tykase Jozue imoihmākomo a:

— Kui kahtoko seromaroro! Jeriko ekarōko Ritonōpo oya xine mana!

¹⁷Pata enahkatoko epōkō maro emero porehme onekarorykōme Ritonōpo a. Nohpo Raape, orutua kō poko exikety rokě ipynanohtoko itapyī taōkō maro, sero enese aehtyā typynanohse eya exiryke. ¹⁸Yrome mōkomo anapoipyra ehtoko, emero porehme enahkatoko. Tapoise oya xine ahtao, popyra exiko oya xine mana Izyraeu tomo a roropa, morohne emero enahkatoko tykase jexiryke oya xine. ¹⁹Yrome parata risě kehko, uuru te, metau te, kurimene roropa tapiakasěme exiko, ikurākatohme Ritonōpo kyryry kurākatoh taka.

²⁰Naeroro rue totose oturuketomo a. Moro totase ahtao imoihmākomo a, kui tykase toto opore, mame pata apuru toepukase. Moro eneryke tyya xine tōnuhse toto, tomōse toto pata pona, pata typoremākase eya xine.

²¹Tytapemākō ke pata pōkō totapase eya xine; orutua komo, nohpo tō maro, poetohti maro, tamuhpomākō maro roropa. Pui tō totapase roropa eya xine, kaneru tomo te, jumĕtu tomo, enara.

²²Mame ynara tykase Jozue nono enehpōkō asakorōkomo a:

— Ytotoko Raape, orutua kō poko exikety tapyī taka, mokyro ekyry tō enehtohme jarānaka, ōmihpyrykō ae ro eya.

²³Toytose toto mokyro enehse jū maro, jĕ maro, ipiry tō maro, imehnō jekyry tō maro emero. Itapyī tae tarose toto emero jarānaka, toto ewomatoht taka, Izyraeu tō esary myhtokoxi. ²⁴Mame pata tyahkase eya xine emero enahkatohme. Uuru risě rokě te, parata risemy te, metau roropa, kurimene maro typynanohse eya xine Ritonōpo tapyī kyryryme ehtohme. ²⁵Raape rokě, orutua kō poko aexihpyry, jekyry tō maro, typynanohse Jozue a, enenanō asakoro tynenyohstyā Jeriko pona tonĕse eya exiryke. Jūme ipakomotyā Izyraeu tō rānao toehse toh kynexine.

²⁶Moraramē popyra Jeriko tyripose Jozue a Ritonōpo omi poe. Ynara tykase ynororo Jeriko poko:

— Pata Jeriko riryhtao ropa

tyriry poko exikety akorekehkāko Ritonōpo mana.

Moro pata apō tō riryhtao,

tyrine mūkuru osemazupu orihnōko mana.

Omōtoht apuru tō riryhtao,

tyrine mūkuru etyhpyrymā orihnōko mana.

²⁷Naeroro Jozue maro Ritonōpo kynexine. Tuisame aexiry poko tokātose toto pata tō poro, moro nonory po.

Akā erypymatopōpyry

7 ¹Ritonōpo nyripohpyry Izyraeu tomo a ynara kynexine: Mōkomo anapoipyra ehtoko, onukurākara ehtoko, “Enahkatoko” tykase exiryke oya xine. Yrome moro omipona pyra toehse ahno. Mōkomo tonĕse Akā

a. Naeroro tyekītapāse Ritonōpo Izyraeu tō poko. Akā kynexine Karami mūkuru, Zapiti paryme, Zera mūkuru paryme, Juta parŷpyryme, roropa.

²Orutua kō tonyohse Jozue a pata Jeriko poe Ae pona, Peteu poe xixi tūtatah wino, Pete-Awē pūto. Taropose toto eya osenuhmatohme, nono enetohme eya xine. Toytose toto pata Ae enese rahkene. ³Mame tooehse ropa tahtao xine Jozue turuse eya xine. Ynara tykase toto eya:

— Soutatu tō emero anaropopyra exiko Ae pōkō poremākapose; 2 miu, otarame 3 miu orutua kō ipune, tuhke hkopyra morotōkō exiryke, tykase toto Jozue a repe.

⁴Naeroro 3 miumākō toytose Ae pōkō poremākapose repe. Yrome Ae pōkomo a Izyraeu tō tonepanohpose. ⁵Tokahmase eya xine pata omōtoh poe topu ahkahpyry pona, 36mākō totapase eya xine toto yhtoryhtao. Izyraeu tō typoremāse, enaromŷke toehse.

⁶Tupō tyxihxihkase Jozue a, tātasamaryke. Tosekumuru po typorohse ynororo, tōmyty po nono pokoxi, Ritonōpo Imehxo Exikety omiry ē ēpataka. Izyraeu tamuxiry tō maro moro sã toehse roropa. Moroto nono po tykohmāse toto, nono tyrise tuhpokoxi xine, tãkye pyra toexirykō enepotohme Ritonōpo a. ⁷Ynara tykase Jozue Ritonōpo a:

— Ritonōpo, Jesemy! Oty katohme Izyraeu tō menepyase, Joatāo akuohthohme? Yna ekarothme amoreu tomo a, yna etapatohme? Oty katohme Joatāo mōpoe rokē yna onyripopyra mexiase? ⁸Ritonōpo, ynahxiropyra exiko, Izyraeu tō toepase topetōkara kurūke. Naeroro otara āko ywy? ⁹Sero poko mā kananeu tō tuaro exīko, emero sero nonory pōkō maro. Yna zomyehmāko mā toto yna etapatohme. Moro sã toehse ahtao otara āko mah oesety imehxo ritothme yna a, okerekeremara imehnō ehtohme?

¹⁰Jozue tozuhse Ritonōpo a, ynara tykase ynororo eya:

— Owōko ropa ty! Oty katoh oēmyty nono po nahe? ¹¹Tyrypyrykō poko toehse Izyraeu tomo. Jomiry omipona pyra toehse toto. Ynara tykase ywy oya xine repe: “Ynyriphopyry omipona ehtoko,” ykā repe. Jeriko pōkō mōkomohpyry tapoise oya xine, “Enahkatoko emero,” tykase jahtao. Tomatonanohse mōkomo eya xine, ajohpe toehse ipoko toto, morohne tonēse tymōkomory maro. ¹²Morara exiryke Izyraeu tō enaromŷke toehse, topetōkara onyporemākasaromepyra mā toto. Epāko mā toto, iirypyryme toehse toexirykōke osenahkapōko mā toto. Morohne anapoityākō onenahkara awahtao xine, amaro xine exikehnōko ase. ¹³Owōko ropa. Moxiā rypyry irumekapoko Izyraeu tō rypyry, toto osenepotohme ya kokoro, nuriame pyra toto ehtohme ya. Ywy Ritonōpo Oesēkō ynara āko: “Izyraeu tomo, mōkomo kurākāko matose. ‘Enahkatoko,’ ase oya xine. Morohne onenahkara awahtao xine oepekōkara onyporemākasaromepyra matose. ¹⁴Kokoro osenepotoko Jako pakomotyamo oxiekyrymākomo. Atakenaka exīko matose imenekatoh apoitohme. Oxiekyrymākō enepōko ase te, imoihmākō ēpataka oehtohme. Moromeīpo tapyi taōkō enepōko ase aehtohme jēpataka. Etyhpyryme tapyi taōkō tonepose ahtao orutua kō atakenaka oehnōko jēpataka. ¹⁵Mame mokyro omato tonepose ahtao imenekatoh ke, mokyro zahkāko matose, mōkomo inapoityā maro, itapyi taōkō maro, ikyryry tō maro emero. Mokyro nyrihpyry popyra nexiase ipunaka. Ynyriphopyry ypoetory tomo a omipona pyra toehse.”

¹⁶Naeroro pakeimo towōse Jozue. Izyraeu tō oxiekyry tō tōsenepose atakenaka. Juta tō tymenekase imenekatoh ke. ¹⁷Moromeīpo oxiekyry tō tošēkō maro tōsenepose Jozue a, Juta tō rokene. Zera tō tymenekase imenekatoh ke. Mame Zera tō tyekyry tō maro tōsenepose atakenaka. Zapiti tō tymenekase imenekatoh ke. ¹⁸Etyhpyryme Zapiti tō orutua kō tōsenepose Jozue a atakenaka. Akā tymenekase imenekatoh ke. Karami mūkuru Akā kynexine, Zapiti paryme, Zera mūkuru paryme, Juta parŷpyry.

¹⁹Ynara tykase Jozue Akā a:

— Zae osekaroko, aimo, seromaroro, Ritonōpo Izyraeu tō Esē netaryme. Kuruko emero onyrihpyry poko. Ajohpe pyra exiko.

²⁰Ynara tykase Akā:

— Ajohpe pyra yrypyry poko toehse ywy, Ritonōpo Izyraeu tō Esē omipona pyra. Ynyrihpyry ekarōko ase. ²¹Mōkomo tapoise kyya xine ahtao, upo kurā enease Papironia pō zuponŷpyry te, parata roropa 2 kirume otarame, uuru roropa meio kirume, enara. Morohne eneryhtao ya typenetase ywy ipoko ykyryryme ehtohme. Morohne tukurākase ya jesao, tonēse nono ao ytapŷi tao, moro parata yriase zopino.

²²Imehnō taropose Jozue a axiny toto ytotohme Akā tapŷi taka. Ajohpe pyra morohne toneŷe eya xine tonēse nono ao, parata kynexine zopino.

²³Morohne tapoise eya xine esary poe, tarose Jozue a, Izyraeu tomo a roropa, tyrise eya xine emero Ritonōpo Izyraeu Esē ēpataka. ²⁴Mame Akā tō tapoise Jozue a, Izyraeu tomo a roropa: Akā maro, parata te, upo, uuru, imūkuru tō maro, ēxiry tō maro, eky tō roropa, pui te, jumētu tomo, kaneru tō maro, itapyiny, ikyryry tō emero tarose eya xine jakanahmā Ehxirotah pona.

²⁵Ynara tykase Jozue:

— Oty katohme kyyryhmase? Seromaroro oryhmāko Ritonōpo mana.

Mame Akā totapase eya xine topu tō ke. Akā tapŷi taōkō emero totapase eya xine. Tyahkase toto eya xine imōkomory maro. ²⁶Mame epona xine topu tō tyrise eya xine, kaetoko tyrise. Moroto ro mana seroae ro. Morara exiryke moroto tosehapse jakanahmā Ehxirotahme.

Mame typoetory tō zehno pyra toehse ropa Ritonōpo.

Pata Ae poremākatopōpyry

8 ¹Ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

— Enaromyra exiko! Orēpyra exiko! Ytoko opoetory tō, soutatu tō maro emero pata Ae pōkō poremākase. Ituisarykō poremākapōko ase oya xine. Ae pōkō ekarōko ase oya xine ipatarykō maro, inonorykō maro, enara.

²Sero pata pōkō enahkāko matose Jeriko pōkō enahkatopōpyry sā oya xine. Yrome seromaroro imōkomohpyrykomo, ekŷpyrykomo pui tōkehko oekykōme exīko mana. Opyrekō tyritoko oytotohkōme toto etapase, tokare pyra. Moino oehnōko matose etonase pata mykae.

³Naeroro towōse Jozue tomo soutatu tō maro toytotohkōme Ae pōkō poremākatohme. 30 miumākō orutua kō tymenekase eya orēpyra exiketomo. Tonyohse toto eya koko, ⁴ynara tyripose toto eya:

— Otonētoko pata moino. Ameke pyra ehtoko, eraximatoko pata pōkō maro etonatohme. ⁵Ywy ypoetory tō maro taroino ytōko ase pata pona. Mame pata Ae pōkō oepyyhtao yna ekahmase, epāko sā ynanase pake ehtopōpyry samo.

⁶Mame yna ekahmāko mā toto typatarykō rumekāko myahme samo. Typoe xine yna epato ekarōko mā toto, yna epatopōpyry sā apitoryme. ⁷Mame tūtāko matose ōtonētohkō poe, pata poremākapose. Ritonōpo Kuesēkō moro pata ekarōko kyya xine mana. ⁸Moromeīpo pata tapoise oya xine ahtao, jahkatoko, Ritonōpo nyripohpyry ae ro. Moro sā tyripōko ase oya xine.

⁹Moraramē soutatu tō taropose Jozue a. Toytose toto otonēse Ae poe xixi omōtohwino, atameke pyra Peteu maro Ae kynexine. Yrome moroto rokē tōmehse Jozue tysoutatu tō maro. ¹⁰Pakeimo towōse ynororo, soutatu tō tanonohpose eya. Mame toytose ynororo Izyraeu tō tamuximāko maro soutatu tō maro Ae etonie. ¹¹Soutatu tō Jozue maro ytoketō toytose pata omōtohwino winakoxi, osesarise inikahpoe. Moro Jakanahmā, mōpoe Ae kynexine. ¹²5 miume soutatu tō taropose Jozue a otonētohwino taka xixi omōtohwino winakoxi, irānaka Ae poe Peteu pona. ¹³Moro sā soutatu tō tyrise eya. Tuhkehxo tohwino kynexine tosarikō po inikahpoe. Imehnō maro toytose Jozue xixi omōtohwino winakoxi jakanahmā pona. Moroto tōmehse Jozue jakanahmā po.

¹⁴Mame Izyraeu tō eneryhtao Ae tuisary a, axi toytose ynororo typoetory tō maro, soutatu tō maro, pakeimo, etonase Izyraeu tō maro. Morotona toytose toto tōsetapatopōpyrykō pona jakanahmā pona ropa Joatāo etonie akoxi. Tuaro pyra tohwino kynexine Izyraeu tō, tŷkae xine exiketō oepyyry pokozuaro pyra tohwino kynexine. ¹⁵Tonekunohse toto Jozue tomo a, toepase sā toto ona pona enaromŷke exiketō samo. ¹⁶Ae pōkō orutua kō emero tātānonohse toto Izyraeu tō ekahmatohme. Jozue tō ekahmaryhtao eya xine amehkehxo toehse toto typatarykomo a. ¹⁷Orutua kō emero Ae pōkō toytose Izyraeu tō ekahmase. Pata tapuruhmakase kynexine, soutatu pyra ipunaka kynexine ewomane pyra.

¹⁸Mame ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

— Warata potyry tyriko pata Ae wino, moro pata ekarōko ase oya.

Moro tyrise Jozue a aomi poe. ¹⁹Tomary tanŷse ahtao Jozue a, orutua kō aotonētyā towōse axiny, tururume toytose toto pata poremākase, mame pata tyahkase eya xine. ²⁰Tŷkakoxi xine tōsenuhmase Ae pōkō soutatu tō ahtao, orexito tonese eya xine putoāko kakoxi. Yrome epasaromepyra tohwino kynexine, tapuruse toexirykōke Izyraeu tomo a. ²¹Pata jahkatopōpyry Izyraeu tomo a eneryke Jozue tomo a, toeramase toto Ae pōkō etapase. ²²Imehnō roropa pata poe aehtyā ropa tōsetapase toto Ae pōkō maro. Tapuruse toto eya xine, mame totapase toto emero porehme Izyraeu tomo a. ²³Ae tuisary rokē tōxinamase arotahme tymyhse Jozue a.

²⁴Topetōkara totapase Izyraeu tomo a ona po, tokahmase toto ahtao eya xine. Mame toeramase ropa toto Ae pona ropa imehnō etapase. ²⁵Moro ae Ae pōkō totapase atapona 12 miume ahno. ²⁶Tywaratā onurumekara Jozue kynexine tātaporamase Ae etonie, morotōkō emero enahkatoh pona. ²⁷Mame Ae pōkō mōkomohpyry tapoise Izyraeu tomo a tykyyrykōme Ritonōpo nyripohpyry ae ro Jozue a. ²⁸Ae tyahkapose Jozue a, ypyme toehse typahsēme rokene, jūme rokene. ²⁹Ae tuisary tymyhse Jozue a ipymyry ae wewe pokona ikohmamyyry pona. Tykohmāse ahtao ekepyry touse ropa ematohme pata omōtohwino taka. Moroto topu tō tomase epona kaetokohxo, moroto ro mā moro seroae ro pona.

Ritonôpo nyripohpyry sekerematopôpyry

³⁰Mame apoto apô tyrise Jozue a ypy Epau po Ritonôpo Izyraeu tō Esē eahmatohme. ³¹Moro sã tyrise eya Moeze nyripohpyry ae ro Izyraeu tomo a. Ynara tymerose: “Apoto apôme topu tyriko onyhkohpyra ehtoko kurimene ke ipunaka.” Moro po onekarorykô zahkâko matose tytororo, Ritonôpo eahmatohme, okyno zahkâko roropa matose osepeme ehtohme. ³²Moroto Izyraeu tō neneryme, Moeze nymerohpyry zae ehtoh poko, tymerose Jozue a topu tō pokona. ³³Morarama Izyraeu tō emero tōximōse toto tutuisarykô maro, tamuximâkô maro, juize tō maro, tyotyorôkô maro. Xikihme toh toehse Ritonôpo omiry ē etonie. Zokonaka seino, imehnō moino, enara toehse toto. Imehnō toehse oturuketō, rewita tō kaxo aronanō ēpataka. Imoihmâkô zokonaka toehse ypy Kerizî ēpataka, imepÿ zokonaka ypy Epau ēpataka toehse toto. Moeze, Ritonôpo poetory omihpyry omi poe morara toehse toto, kure toto ripotoh Ritonôpo a toehse ahtao. ³⁴Mame opore, imoihmâkô netaryme Moeze nymerohpyry tysekeremase Jozue a zae ehtoh poko, kure toto riry poko Ritonôpo a te, toto wānopyry poko roropa tymerose exiryke Ritonôpo nyripohpyry ao. ³⁵Moeze nymerohpyry emero, Ritonôpo nyripohpyry tysekeremase Jozue a Izyraeu tō imoihmâkô netaryme, nohpo tomo te, poetohiti te, katonomo, tōsesarise exiketomo Izyraeu tō maro, enara. Emero inymerohpyry tysekeremase Jozue a.

Jozue tonekunohse Kipeão tomo a

9 ¹Mame topekôkara poremâkatopôpyry poko Izyraeu tomo a, moro waro toehse toto imeimehnō tuisary tomo a, Joatão poe xixi omôtoho wino exiketomo ypy tō po exiketomo te, nono jakuraramã po exiketomo te, tuna konôto Metiteraneu ehpikuroko exiketō roropa, Ripano etonie exiketomo, enara. Mokaro kynexine heteu tō tuisary te, amoreu tō tuisary, kananeu tō tuisary, perizeu tō tuisary te, heweu tō tuisary, jepuseu tō tuisary, enara toh kynexine. ²Mame tōximōse toto emero etonatohme Jozue tō maro Izyraeu tō maro roropa.

³Heweu tō kynexine Pata Kipeão pôkomo. “Jozue tomo a Jeriko pôkô tonahkase te pata Ae pôkô roropa tonahkase,” moro kary totase ahtao eya xine, ⁴tōsenetupuhse toto Jozue tō enekunopyry poko. Tonahsē tapoise eya xine sakûpo xihpyry tō aka tyritohme, jumêtu tō pona tyritohme, eukuru ē xihpyry maro. ⁵Sâtaja pakatokô tamuruse eya xine, upo xihpyry roropa tamuruse eya xine. Wyi tarose eya xine tûpore exikety, imapiuhtahpyry. ⁶Mame toytose toto Izyraeu tō esary pona Kiukau pona, ynara tykase toto Jozue tomo a:

— Toeporehkase yna moino, yna nonory poe. Taroino moe yna esary ipunaka. Ômirykô etary se ynanase osepeme amaro xine yna ehtohme.

⁷Yrome ynara tykase Izyraeu tō orutua kô eya xine:

— Otarama oesarykô moe pyra mana taroino. Otâtôhxo osepeme exîko sytatou awaro xine pyra yna ahtao?

⁸— Opoetorykôme exîko ynanase ise awahtao xine, tykase toto.

— Onokyh matohu? Otokoino moehtou? tykase Jozue eya xine.

⁹Ynara tykase mokaro Kipeão pôkomo:

— Opoetoryme ynanase. Tooehse yna moino ipunaka, yna esary poe, totase yna exiryke Ritonôpo Oesêkô poko. Tokâtose emero inyrihpyry poko Ejitu po. ¹⁰Tuaro toehse roropa yna amoreu tō enahkapotopôpyry poko eya tuna Joatão poe xixi tûtatoh wino, Seô etapatopôpyry poko, Hexipô esemy, Oke etapatopôpyry poko roropa Pasã esemy, Axitarote pô aexihpyry. ¹¹Yna tonyohse yna esê tomo a yna patary pôkomo a roropa atakimatohme tonahsê maro yna oehtohme xiaro. Yna tonyohse eya xine ouruse xine, ynara katohme: “Opoetorykôme ynanase exîko, yna erohtohme, ômirykô omipona yna ehtohme! Morara exiryke ômirykô etapoko yna a osepeme kuehtohkôme.” ¹²Enetoko ke yna zuru! Ekeisene ro nexiase yna oepyrhtaao yna tapyĩ tae. Yrome enetoko ke! Seromaroro tonore rahkene, tymapiuhtase roropa. ¹³Senohne eukuru ê kure nexiase kasene kehko. Enetoko ke! Toexihkase kehko. Yna zupony, yna sâtajã tō tyryhtase kehko moino toehse yna exiryke.

¹⁴Morohne eneryke tyya xine mokaro omiry etaryke tyya xine, ajohpe pyra tokarose Izyraeu tomo. Ritonôpo a onekaropopyra toh toehse osemazuhme. ¹⁵“ÿ kure,” tykase Jozue Kipeão pôkomo a. Tômiry totapose eya osepeme ehtohme, jûme toto onetapara ehtohme. Morararo tamuximâkomo “Kure” tykase eya xine jûme toto onetapara ehtohme.

¹⁶Mame oseruao tōmehse ahtao tōmirykô etapoxîpo Kipeão pôkomo a, tuaro toehse toto mokaro Kipeão pôkô esary moe pyra ehtoh poko. ¹⁷Izyraeu tō toytopitose toto. Mame oseruao êmepiry taropose ahtao toeporehkase toto Kipeão pôkô pataka. Ynara Kipeão patary pôkô kynexine: Kipeão, Sepira, Peerote, Kiriäte-Jearĩ, enara. ¹⁸Yrome “Kure” tykase toexirykôke tōmihpyrykô anamonohpyra toehse toto. Kipeão pôkô onetapara toehse toto. Morara exiryke tutuisarykô tykerekemase Izyraeu tomo a. ¹⁹Yrome ynara tykase itamuxirykomo eya xine:

— “Ritonôpo netaryme yna omiry totapose yna a exiryke Kipeão pôkomo a jûme osepeme kuehtohkôme,” yna omihpyry anamonohpyra ynanase. Seromaroro Kipeão tō onetapara sehtone. ²⁰Ah isene nexĩ toto. Toto onetapara sytatose kuânopyrykôino Ritonôpo a. ²¹Ah isene nexĩ toto. Yrome kypoetorykôme mã exiko toto, apotopokô rakaneme, tuna puimaneme roropa mã toto, enara.

Morara tykase Izyraeu tō tamuximâkô imoihmâkomo netaryme.

²²Mame Kipeão pôkô tykohmase Jozue a, ekaropotohme, ynara tykase ynororo eya xine:

— Oty katohme kuenekunohtou? “Moino tooehse yna,” matose ya moe pyra oesarykô ahtao? ²³Morara exiryke, taroino awãnohtorýko Ritonôpo mana. Opoenôkomo, apakomotýkô roropa jûme yna namotome erohnôko matose wewe rakary poko te, tuna puimary poko Ritonôpo tapyĩ kyryryme.

²⁴Ynara tykase toto Jozue a:

— Moro sã tyrise yna a tuaro toehse yna exiryke Ritonôpo nyriphopyry poko Moeze a, sero nono ekarotoh poko porehme Izyraeu tomo a, sero nono pôkô etapatoh poko roropa emero. Moro sã toehse yna ouno xine exiryke, yna orikyry zuno. ²⁵Seromaroro opoetoryme ynanase. Yna tyriko ôsenetupuhtoh ae rokê azamaro ritohme yna a.

²⁶Naeroro towomase toto eya, toto onetapara Izyraeu tō ehtohme.

²⁷Yrome Izyraeu tō poetoryme tyrise toto eya wewe akohtohme eya xine,

tuna puimatohme roropa eya xine, apoto apō poko toto erohtohme roropa, Ritonōpo tapyī poko roropa, enara. Seromaroro pona ro moro riko mā toto, erohnōko mā toto, Ritonōpo nymenekahpyry po, toahmatohme.

Amoreu tō poremākatopōpyry

10 ¹Mame Ae pōkō enahkatopōpyry poko Jozue a, ituisary etapatopōpyry poko roropa eya totase Atoni-Zeteke, Jerusarē tuisary a. Jeriko pōkō enahkatopōpyry poko ituisary maro totase roropa eya. Kipeāo pōkō poko tuaro toehse roropa ynororo osepeme toto ehtoh poko Izyraeu tō maro.

²Enaromŷke toehse Jerusarē pōkomo, pata zumo Kipeāo exiryke, imehnō pata tutuisake exiketō samo. Ae motye, zumohxo Kipeāo exiryke orutua kō, soutatu tō orēpyra roropa exiryke. ³Naeroro tōmiry taropose Atoni-Zeteke a imehnō tuisa tomo a: Hoāo a, Eperō tuisary te, Pirā a, Jaramute tuisary te, Japia a, Rakixi tuisary te, Tepia a, Ekorō tuisary, enara. Ynara tykase ynororo:

⁴— Osehtoko, kuakorehmatokose Kipeāo pōkō poremākatohme osepeme toehse toto exiryke Jozue tō maro, Izyraeu tō maro.

⁵Mokaro amoreu tō tuisarykō 5mākō tōximōse toto etonatohme: Jerusarē tuisary te, Eperō tuisary te, Jaramute tuisary te, Rakixi tuisary te, Ekorō tuisary, enara. Typoetory tō, soutatu tō maro toytose toto pata Kipeāo zomyehmase. Etonāko toto Kipeāo tō maro.

⁶Mame omi aronanō tonyohse Kipeāo tomo a, Kiukau pona Jozue zuruse:

— Yna onurumekara ehtoko! Axī ke osehtoko, yna akorehmatokose, yna ewomatokose! Amoreu tō tuisary tō emero tōximōse toto yna poremākapotohme!

⁷Naeroro Jozue toytose tysoutatu tō maro, emero Kiukau poe. ⁸Ynara tykase Ritonōpo eya:

— Mokaro tuisa tō zuno pyra exiko. Toto poremākapōko ase oya xine. Jamihme pyra toto ripōko ase.

⁹Kiukau poe toytose Jozue tomo koko, tōmehse toto toytorykō poko tonukurukō poko. Mame tokare pyra totonase toto imaro xine tuaro pyra toto ahtao. ¹⁰Ritonōpo poe tōserehse toto Izyraeu tō soutatu tō eneryke tyya xine. Totapase toto Izyraeu tomo a moroto pata Kipeāo po, tokahmase roropa toto yhtoryhtao Pete-Horō esemary ae; totapase toto Azeka pona, Maketa pona roropa. ¹¹Mame toto eparyhtao, tokahmase toto ahtao Izyraeu tomo a, tururume toto yhtoryhtao ypy esemary ae, Pete-Horō poe Azeka pona, topu tō jerumā konōto tomase Ritonōpo a, kapu ae toto pona. Ahno tuhkehxo totapase konopoimo a jerumā maro, tuhke hkopyra totapase Izyraeu tomo a.

¹²Mame moro ěmepiry ae, Izyraeu tō epetōkara typoremākapose ahtao Ritonōpo a, amoreu tō maro osetaparyhtao, ynara tykase Jozue Ritonōpo a Izyraeu tō netaryme:

“Xixi, esyryhmara exiko pata Kipeāo epoe, kohmāpyra ehtohme!

Nuno, oetypohko jakanahmā Aijarō epoe!”

¹³Xixi totypohse, nuno roropa totypohkapose, topekōkara poremākatohme Izyraeu tomo a.

Moro sã tymerose pape pokona esety Zae Exikety Papeny.

Xixi totypohse kapu poko toiro ěmepiry porehme exisasaka. ¹⁴Sero panō exipitopyra taro, ipanō exipyra ropā mana, toiro ěmepiry ae ahno omipona

toehse Ritonōpo. Morara toehse Izyraeu tō akorehmatohme topekōkara enahkatohme.

¹⁵Moromeīpo Jozue tō toytose ropa tosarykō pona, Kiukau pona tysoutatu tō maro.

¹⁶Mokaro tuisa tō 5mākō toepase toh repe, tōtonēse toto oramāka Maketa po, ¹⁷yrome tonese toto imehnomo a. Moroto toto ehtoh waro toehse Jozue.

¹⁸Ynara tykase ynororo:

— Topu konōto tō tyritoko, apanaritoko moro eutary. Erase tyritoko roropa moroto. ¹⁹Yrome etypohpyra ehtoko moroto. Kuepetōkara ekahmatoko etapatoko okominoto kō poe. Toto anaropopyra ropa ehtoko ipataka xine. Ritonōpo Oesēkō mā toto poremākapōko mā oya xine etapatohme.

²⁰Totapase toto Jozue poetory tomo a emero exisasaka. Tuhke pyra toepase toto typataka xine tomōse toto, pata tapuruse exikety tao tōsewomatohkōme. ²¹Mame Izyraeu tō soutatu tō toehse ropa toto kure rokene, tosarykō Maketa pona, moroto Jozue kynexine. Mame imehnō toto onykerekereemasaromepyra toh toehse.

²²Morarame ynara tykase Jozue:

— Topu tō toutoko ropa oramae, tuisa tō 5mākō enehtatoko xiaro.

²³Mame toytose toto. Tuisa tō tonehse orame ae, Jerusarē tuisary, Eperō tuisary te, Jaramute tuisary te, Rakixi tuisary te, Ekorō tuisary roropa, enara. ²⁴Tarose toto eya xine Jozue a. Mame soutatu tō tuisary tō tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo:

— Osehtoko, opupurukō tyritoko moxiā tuisa tō pymyry pona.

Moro tyrise eya xine. ²⁵Mame ynara tykase Jozue:

— Enaromyra ehtoko; penekhepyra ehtoko. Jamihme ehtoko, orēpyra ehtoko, oepekōkara poremākapōko Ritonōpo oya xine mana emero porehme.

²⁶Mame tuisa tō totapase Jozue a. Ekepyry tō tanŷse eya wewe 5mākō pona. Moroto tykohmāse toto. ²⁷Kokonie pukuro toupōse ropa Jozue a ēmatohme moro oramāka, toto otonētopōpyry aka. Moro tapuruse eya xine topu konōto tō ke. Moroto ro mā toto seromaroro pona ro.

Imehnō typoremākapose Jozue a

²⁸Moro ēmepyyry ae ro Maketa pōkō tonahkase Jozue tomo a. Ituisarykō roropa totapase, moro pata pōkō maro porehme. Isene exiketō onynomopyra kynexine. Moro tyrise Jozue a, Jeriko tuisary ritopōpyry samo.

²⁹Moromeīpo Maketa poe Jozue tō toytose, soutatu tō maro, pata Ripina poremākase. ³⁰Orēpyra Izyraeu tō tyrise Ritonōpo a. Moro pata pōkō totapase eya xine, pata Ripina tuisary totapase eya xine Jeriko tuisary etapatopōpyry sā tyya xine.

³¹Mame Ripina poe Jozue tō toytose, soutatu tō maro pata Rakixi pona. Moro pata tomyehmase eya xine etonatohme moro pōkō maro. ³²Yrokokoro, asakoro ēmehtoh ae osetapary poko, orēpyra Izyraeu tō tyrise Ritonōpo a, pata Rakixi poremākatohme. Mame pata Ripina pōkō etapatopōpyry sā eya xine Rakixi pōkō totapase eya xine emero porehme. ³³Mame Horā, Kezea tuisary toytose Rakixi pōkō akorehmase repe. Yrome Kezea tuisary tō typoremākase Jozue tomo a Kezea pōkō maro; emero totapase toto eya xine. Ahno isene exikety onynamara kynexine.

³⁴Moromeïpo Rakixi poe Jozue tō toytose pata Ekorō pona soutatu tō maro. Pata tomyehmase eya xine, iporemākatohme. ³⁵Moro ěmepýry ae ro moro pata typoremākase eya xine. Ipōkō totapase eya xine emero, Rakixi pōkō etapatopōpyry sã eya xine.

³⁶Mame Ekorō poe Jozue tō toytose soutatu tō maro pata Eperō pona, tōsetapase toto. ³⁷Eperō typoremākase eya xine. Tuisa totapase eya xine moro pōkō maro emero, pata pisarara pōkō moro pata zomye exiketō maro. Moro pata tykararahse eya xine Jozue omi poe, Ekorō kararahtopōpyry samo. Ahno isene exiketō onynamara kynexine.

³⁸Mame Jozue tō toeramase ropa soutatu tō maro Tepia pona etonatohme. ³⁹Moro pata tapoise eya xine ituisary maro pata tō pisarara moro pata zomye exiketō maro. Totapase toto eya xine porehme. Tepia pōkō totapase Jozue tomo a ituisary maro Eperō etapatopōpyry sã tyya xine, Ripina etapatopōpyry sã roropa tyya xine ituisarykō maro.

⁴⁰Moro sã moro nonory pōkō typoremākase Jozue a. Tuisa tō ypy tō po exiketō totapase eya, ikurenaēkomo roropa te, nono jakuraramã po exiketō roropa, nono roropa ypy tō myhto exiketō maro. Ahno isene exiketō onynomopyra toehse ynororo. Emero porehme totapase toto eya. Moro sã tyripose Ritonōpo Izýraeu tō Esemy a. ⁴¹Moro pōkō typoremākase Jozue a, Kate-Panea poe Kaza pona, Kosē nonory maro porehme Kipeão pona. ⁴²Ritonōpo Izýraeu tō Esemy a, typoetory tō takorehmase imehnō etapary poko. Morara exiryke morotōkō tuisary tō typoremākase Jozue a inonory pōkō maro. Toiro rokē etonatoh konōto toehse. ⁴³Moromeïpo toeramase ropa toto, Jozue tō soutatu tō maro tosarykō pona, Kiukau pona.

Japī tō poremākatopōpyry Jozue a

11 ¹Mame mokaro etapatopōpyry poko totase ahtao Japī, Hazoa tuisary a, tōmiry aronanō tonyohse eya tuisa Jopape a, Matō tuisary te, Xinorō tuisary tomo a te, Akasape tuisary tomo a roropa toto tuarōtatohme. ²Ypy pōkō tuisary tomo a inikahpoe tōmiry aronanō tonyohse eya te, jakanahmã Joatão pōkō tuisary tomo a te, ikuhpo Karirea poe ikurenaka pata pōkō tuisary tomo a tuna konōto ehpio, Toa pūto. ³Tōmiry aronanō tonyohse roropa eya kananeu tomo a, Joatão moinōkomo xixi tūtatoh wino exiketomo a te, xixi omōtoh wino exiketomo a, amoreu tomo a, heteu tomo a, perizeu tomo a, jepuseu tomo a ypy pōkomo, heweu tomo a, ypy Heremō myhto, Mixipa nonory po, enara. ⁴Mame tooehse toto tysoutatu tō maro, ahno imoihme. Ikuhpýme toh kynexine isawã samo tuna konōto ehpio. Kawaru tuhke nae toh kynexine, kahu tōkehko roropa etonatohme. ⁵Mokaro tuisa tō tōximōse toto tysoutatu tō maro. Tōsesarise toto iporiry Merom po etonatohme Izýraeu tō maro.

⁶Ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

— Enaromyra exiko toto poko. Kokoro, xixi serara ahtao mokaro etapāko ase emero, Izýraeu tō akorehmāko ase. Mame toto eky tō, kawaru tō jaxiry sahkāko matose, ikanarykō zahkāko matose.

⁷Naeroro tokare pyra toytose Jozue, soutatu tō maro emero, osetapase toto maro, iporiry Merom pona. ⁸Orēpyra Izýraeu tō tyrise Ritonōpo a. Topekōkara typoremākase eya xine. Mame tokahmase toto pata konōto Xitō

pona, iporiry Mixirepote-Maī pona roropa, jakanahmā Mixipa pona xixi tūtatoh winakoxi. Osetapakehpyra toh kynexine, topetōkara enahkatoh pona ro. ⁹Ritonōpo nyripohpyry tyrise Jozue a: kawaru tō axiry tysahkase eya te, kahu tō tyahkase roropa eya xine.

¹⁰Mame toehse ropa Jozue, pata Hazoa typoremākase eya, ituisary totapase eya. Morarahtao imehnō pata tō emero motye zumohxo Hazoa kynexine. ¹¹Moro pata pōkō totapase Izyraeu tomo a emero porehme, pata tyahkase roropa eya xine. ¹²Pata tō typoremākase Jozue a emero, ituisarykō maro. Emero totapase eya, Moeze, Ritonōpo poetory nyripohpyry ae ro. ¹³Yrome pata tō onyahkara toehse toto patāpome aexihpyry po tyrihpyry tō morohne tynomose eya xine. Pata Hazoa rokē tyahkase Jozue a. ¹⁴Mōkomo tapoise Izyraeu tomo a, kurākō rokene, pui tōkehko tapoise roropa eya xine tokykōme. Yrome ahno, pata pōkō totapase eya xine, emero porehme. ¹⁵Moro sã tyripose Ritonōpo a typoetory Moeze a. Moro saaro tokarose Moeze a Jozue a. Mame aomipona Jozue kynexine. Emero Ritonōpo nyripohpyry Moeze a, moro omipona toehse Jozue.

Orēpyra Jozue ehtopōpyry

¹⁶Moro nono typoremākase Jozue a emero: ypy tō nonory Juta po te, nono emero ikurenaeino te, Kosē nonory emero te, nono jakuraramā Juta po te, jakanahmā Joatāo te, ypy tō nonory maro, nono jakuraramā maro Izyraeu patary ehpiukuroko, enara. ¹⁷Moro nono kynexine ypy Harake poe Seia pūto Paaui-Kate pona, jakanahmā Ripano po, ypy Heremō myhto. Morotōkō tuisary tō totapase Jozue a emero porehme. ¹⁸Okynahxo toehse ynororo totonarykō poko. ¹⁹Yrome mokaro oturupyra tokurehse toto osepeme toehtohkō poko Izyraeu tō maro. Kipeāo pōkō rokē, heweu tō maro tōturuse toto osepeme toehtohkō poko Izyraeu tō maro. ²⁰Ritonōpo poe morotōkō osepeme se pyra toehse toto etonatohme Izyraeu tō maro, toto enahkatohme porehme, toto onypynanohpyra ehtohme. Moro toehse Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze a.

²¹Morarama Jozue toytose ahno konōto etapase toto enahkatohme: anakijana ypy po exiketomo: Eperō po te, Tepia po te, Anape po te, ypy tō po exiketō Juta po te, Izyraeu po roropa, enara. Mokaro tonahkase Jozue a emero porehme. Toto patary tonahkase roropa eya. ²²Anakī tō pyra toehse Izyraeu nonory po, ipunaka. Toitoine nae ro toh kynexine Kaza po te, Kate po, Axitote po, enara. ²³Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a, nono tapoise Jozue a. Mame moro nono tokarose eya Izyraeu tō nonoryme, toto esaryme ehtohme. Moro nono tapiakase eya zokonaka ekarotohme Jako poenomotyamo a, 12mākō pakomotyamo a. Nono zokonaka tokarose eya xine tapiakase, 12mākomo a.

Morarama tōsetapakehse toto.

Tuisa tō typoremākase Moeze a

12 ¹Nono pōkō tuisary tō typoremākaposē Moeze a, Joatāo poe xixi tūtatoh wīno, typoremākase Izyraeu tomo a. Mame toto esahpyry pona tōsesarise toto. Moro nono kynexine jakanahmā Aranō poe, onuhnōko Joatāo jakanahmā poro inikahpozakoxi ypy Heremō pona. Mokaro tuisa tō, Izyraeu tō nyporemākatyā ynara kynexine toto:

²Apitoryme Seō kynexine, amoreu tō tuisary, Hexipō pono. Inonory kynexine Aroea poe, jakanahmā Aranō ehpikoxi, moro poe tuna Japoke pona, Amō esary ehpikoxi. Inonory kynexine Kireate zokonaka roropa.

³Jakanahmā Joatāo poe xixi tūtatoh wino, tuisa Seō nonory kynexine ikuhpo Karirea poe ikurenaka Pete-Jeximote wino. Tuna konōto Aorikyhypry poe xixi tūtatoh wino, ikurenaka ypy Pixika myhtokoxi.

⁴Tuisa Oke, Pasā esemy typoremākase Izyraeu tomo a. Repaī tō etyhypryme kynexine ynororo. Axitarote pōme kynexine, Etereī pōme roropa. ⁵Inonory kynexine ypy Heremō maro, Sauka te, Pasā nonory maro kesurita tō nonory ehpikoxi te, maakajana tō nonory ehpikoxi te, Kireate nonory zokonaka, Seō nonory ehpikoxi roropa, Hexipō tuisary.

⁶Mokaro tuisa tō asakoro natokō typoremākase Moeze a, Izyraeu tō maro. Mame moro nono tokarose Moeze, Ritonōpo poetory a, Rupē tomo a, Kate tomo a, Manase tomo a roropa, xixi tūtatoh wino exiketomo.

Tuisa tō typoremākase Jozue a

⁷Mame tuisa tō nonory, Joatāo poe xixi omōtoh wino exiketō nonory, tapoise Jozue tomo a. Moro nono esē tō typoremākase eya xine, Paau-Kate poe, jakanahmā Ripano po, ypy Harake pona Seia wino. Moro nono tapiakase Jozue a, Izyraeu tō esaryme jumāme. ⁸Moro nono kynexine ypy tō nonory te, nono jakuraramano te, Joatāo jakanahmano te, ypy tō pona onuhtopo te, ona tonore exikety te, nono ikurenaeino. Moroto kynexine: heteu tomo, amoreu tomo, kananeu tomo, perizeu tomo, heweu tomo, jepuseu tomo, enara. ⁹Tuisa tō typoremākase Jozue tomo a ynara pata tō po: Jeriko te, Ae (Peteu pūto), ¹⁰Jerusarē te, Eperō te, ¹¹Jaramute te, Rakixi te, ¹²Ekorō te, Kezea te, ¹³Tepia te, Ketea te, ¹⁴Horoma te, Arate te, ¹⁵Ripina te, Aturā te, ¹⁶Maketa te, Peteu te, ¹⁷Tapua te, Hepea te, ¹⁸Apeka te, Rasarō te, ¹⁹Matō te, Hazoa te, ²⁰Xinorō-Merō te, Akasape te, ²¹Taanake te, Mekito te, ²²Ketese te, Jokoneāo (Kameru nonory po) te, ²³Toa (tuna konōto ehpio) te, Koim (Karirea po) te, ²⁴Tiriza te, atapona tuhke exiry 31me. Moro pōkō tuisa tō typoremākase Jozue tomo a.

Nono tapoisēme ro ehtoh poko

13 ¹Mame tamuhpōme toehse Jozue ahtao ynara tykase Ritonōpo eya: — Tamuhpōme mase toehse, nono nae ro nase itamurume anapoipynomo. ²Pirixteu tō nonory anapoipyra ro mase, kesurita tō nonory roropa. ³(Moro nono mā iporiry Xioro poe, Ejitu poe, Ekorō ehpio pona inikahpozakoxi kananeu tō nonory kynexine; moro nono esē tō kynexine pirixteu tomo ipatarykō esety Kaza te, Axitote te, Axikerō te, Kate te, Ekorō, enara.) Nae ro tapoisemy Awī nonory ⁴ikurenaka te, kananeu tō nonory emero, Meara maro (xitonio tō nonoryme) Apeka pona, amoreu tō nonory ehpio po. ⁵Nae ro tapoisemy jepaujana tō nonory; Ripano nonory roropa emero xixi tūtatoh wino, Paau-Kate poe, ypy Heremō myhto, onuhtoh Hamate pona.

⁶Mame etyhypryme mā xitonio tō nonory roropa ypy tō po, ypy tō Ripano poe Mixirepote-Maī pona. Mokaro aropōko ase tosarykō poe morotona oytorykohtao. Nono apiakako seromaroro, nono esēme Izyraeu tō ehtohme,

jomihpyry ae ro. ⁷Naeroro moro nono apiakako ekarotohme imehnō Izyraeu tomo a 9me zokonaka oxiekyryme exiketomo a, Manase tō maro, xixi omōtoh wino exiketomo. Moro nono mokaro esaryme exīko mana.

Nono Joatāo poe xixi tūtatoh wino

⁸Moxiā oxiekyrymākō: Rupē tomo te, Kate tō maro, Manase tō zokonaka tynonorykō esēme toehse toto, moroto Joatāo poe xixi tūtatoh wino. Moro nono tokarose eya xine Moeze a. ⁹Mokaro nonory Aroea poe, jakanahmā Aranō ehpio, imep̄y pata poe moro jakanahmā rānao, Tipō pona te, nono jakuraramano Metepa maro. ¹⁰Inonorykōme toehse pata tō emero Seō patahpyry tomo, amoreu tō tuisary, Hexipō tuisahpyry, amonita tō nonory ehpiokoxi. ¹¹Inonorykōme toehse Kireate te, kesurita tō esahpyry te, maakajana tō esahpyry roropa te, ypy Heremō nonory emero te, Pasā nonory maro emero Sauka pona. ¹²Mame etyhp̄yryme inonorykōme toehse Oke, repaī tō etyhp̄yryme exikety esahpyry. Tuisame kynexine ynororo Axitarote po te, Eterei po roropa. Mokaro typoremākase Moeze a taropose roropa toto tosarykō poe eya. ¹³Yrome mokaro kesurita tō te, maakajana tō roropa onenahkara toh kynexine. Isene ro toehse toto Izyraeu tō rānao.

¹⁴Yrome Rewi tomo a nono onekaropyra Moeze kynexine. Tyorō tapoise eya xine, Ritonōpo a tokarosā tapoise eya xine tynap̄yrykōme, Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze a.

Rupē tō nonory

¹⁵Nono tapiakase Moeze a ekarotohme Rupē tō esaryme: ¹⁶Moro nono kynexine pata Aroea poe, jakanahmā Aranō ehpio te, imep̄y pata roropa moro jakanahmā rānao, pata Metepa pona, nono jakuramā maro, moro pata zomye. ¹⁷Morohne maro Hexipō kynexine, pata tō maro moro jakuramā po: Tipō te, Pamote-Paau te, Pete-Paau-Meō te, ¹⁸Jasa te, Ketemote te, Mepaate te, ¹⁹Kiriataī te, Xipima te, Zerete-Sahara roropa ypy po jakanahmā po. ²⁰Pete-Peoa roropa te, ypy onuhtoh Pixika te, Pete-Jeximote te, ²¹emero nono moro jakuramā po kynexine, pata tō maro emero Seō patahpyry tomo, amoreu tuisary, Hexipō tuisary maro. Morararo Moeze nyporemākatyamo Mitiā tuisary tō maro: Ewi te, Rekē te, Zua te, Huru te, Repa, enara. Emoro mokaro tuisaryme kynexine Seō. ²²Morararo Izyraeu tomo a totapase roropa Paraō, Peoa mūkuru, pyaxime exikety, joroko tō poko exikety imeīpo ehtoh waro ehtoh poko exikety. ²³Rupē tō esary ehpio xixi omōtoh wino tuna Joatāo kynexine. Moro pata tō tokarose Rupē tomo a toto esaryme ehtohme, esāme toto ehtohme.

Kate tō nonory

²⁴Nono tapiakase Moeze a ekarotohme Kate tō esaryme ehtohme. ²⁵Esarykōme ynara kynexine: Jazea te, Kireate patary tō emero te, amonita tō esary zokonaka maro pata Aroea pona, Rapa poe xixi tūtatoh wino. ²⁶Inonorykō kynexine Hexipō poe Rama-Mixipa pona, Petonī maro, Maanaī poe roropa Ro-Tepaa ehpiokoxi. ²⁷Jakanahmā Joatāo po esarykō ynara kynexine: pata Pete-Arā te, Pete-Ninira, Sukote te, Zapō te, imehnō pata tō maro, Seō patahpyry tomo Hexipō tuisahpyry. Kate tō esary ehpio xixi

omōtoh wino tuna Joatão kynexine, ikuhpo Karirea pona inikahpozakoxi.
²⁸Moro pata tō tokarose Kate pōkō nonoryme toto esaryme ehtohme.

Manase tō nonory

²⁹Nono tapiakase Moeze a ekarotohme Manase pakomotyā akoīpyry esaryme ehtohme. ³⁰Inonorykō kynexine pata Maanaī poe, emero Pasā nonory maro porehme, tuisa Oke esahpyry, pata tō maro 60me Jaia patahpyry tō Pasā po. ³¹Inonorykōme kynexine Kireate zokonaka, Axitarote te, Etereī maro, tuisa Oke patahpyry tō roropa Pasā po. Moro nono tokarose Makia pakomotyamo a zokonaka, Manase mūkurume Makia kynexine.

³²Moro sā nono tapiakase Moeze a, moroto Moape tō jakuraramā po tahtao, pata Jeriko poe xixi tūtatoh wino, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino roropa. ³³Yrome Rewi tomo a nono onekaropyra Moeze kynexine, nono esēme pyra toto ehtohme. Ynara tykase Moeze rewita tomo a: “Izyraeu tō Esē, Ritonōpo oesarykōme sā exīko mana.”

Kanaā nonory apiakatopōpyry

14 ¹Ynara kynexine, Izyraeu tō napoihpyry, tosarykōme Kanaā po. Moro nono tapiakase Jozue tomo a Ereaza maro, Izyraeu tō tamuximākō maro. Ereaza Ritonōpo maro oturuketyme kynexine. ²Ritonōpo nyriphopyry ae ro Moeze a nono tapiakase eya xine ekarotohme 9me zokonaka oxiekyrymākomo a imenekatoh ke. ³Nono zokonaka tokamose Moeze a 2me zokonaka oxiekyrymākomo a, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino. Yrome Rewi tomo nono anapoipyra kynexine tosarykōme. ⁴Joze pakomotyamo a tapiakase asakoro oxiekyrymākōme: Manase, Eparaī, enara. Rewita tomo a nono onekaropyra toehse. Yrome pata tō tokarose eya xine toto esarykōme ona maro, onahpoty ke toky tō nahpatohme, pui tōkehko kaneru tō roropa. ⁵Moro nono tapiakase Izyraeu tomo a Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze a.

Eperō apoitopōpyry Karepe a

⁶Morarama Karepe Juta parīpyryme kynexine. Toytose ynororo oturuse Jozue maro Kiukau pona. Karepe kynexine Jepone mūkurume, Kenezeu paryme kynexine ynororo. Ynara tykase ynororo Jozue a:

— Tuarō ro hma Ritonōpo omihpyry poko Moeze a Kate-Panea po kuahtao xine? ⁷Morome exine 40me jeimamyry nae tonyohse jahtao xiaro sero nono enese. Mame zae turuse ynororo ya sero nono poko. ⁸Imehnomo a ymaro aytotyamo a Izyraeu tō tonaroximase tōmiryko ke. Yrome ywy zae exine, Ritonōpo Jesē omipona exine. ⁹Morarama ynara tykase Moeze ya: “Karepe, zae mexiase Ritonōpo Jesē omipona. Morara exiryke tuaro exiko, nono esēme exīko mase, opoenō maro jūme. Emero tutūmase oya ahtao oesarykōme exīko mana.”

¹⁰Tōturuse ro Karepe:

— Seromaroro eneko ke! Moro turuse Ritonōpo a Moeze a pake. Morotoino 45me jeimamyry taropose. Izyraeu tō toytotytose ona poro ahno esary poro pyra. Ritonōpo a typynanohse ywy. Isene ase seroae ro. Kueneko! 85me jeimamyry nae ase. ¹¹Pake jehtopōpyry saaro ase jamihme ro sero nono enese

jenyohstopöpyry saaro. Orëpyra ase etonatoth poko jerohtoh poko roropa. ¹²Morara exiryke senohne ekaroko ynonoryme, ypy tō maro. Pake Moezē oturutopöpyry ae ro: “Ekarōko ase oya,” katopöpyry ya, yna omiry tokarose ahtao yna a. Mokaro tokarose ya zae ahno konōto anakī tomo moroto ehtoh poko, pata konōto po apurutyā po. Ritonōpo ymaro ahtao moro poe mya toto aropōko ase aomihpyry ae ro.

¹³Mame kure rokē Karepe, Jepone mükuru tyripose Jozue a Ritonōpo a. Pata Eperō tokarose eya esaryme ehtohme. ¹⁴Seroae ro Eperō esēme Karepe, Jepone mükuru pakomotyā mana, kenezeu pakomotyā roropa, Ritonōpo omipona toto exiryke. ¹⁵Apitoryme pata Eperō esety Kiriäte-Arapa kynexine. Arapa mokyro anakīme, zumohxo exiketyme kynexine.

Mame etonara toehse toto moro nono po.

Juta tō nonory poko sero

15 ¹Mame Juta tomo a, tyekye exiketomo a nono tapoise tosarykōme. Ynara esarykō kynexine: mya ikurenae Etō ehpio pona, ona tonorē Zim pona roropa. ²Toto nonory etyhpyry kynexine tuna konōto Aorikyhyppyry ikurenae, ³moro poe inonory kynexine ikurenaka onuhtoh Akarapī poe Zim pona. Moro poe inonory kynexine inikahpozakoxi Kate-Panea pona te, Ezerō poro Ataa pona, eramāko Karaka pokoxi. ⁴Morotoino inonory kynexine Azamō pona te, iporiry kuroko, Ejitu nonory ehpiukuroko tuna konōto Metiteraneu pona. Moroto Juta tō nonory etyhpyry kynexine, Juta tō nonory ehpio ikurenae.

⁵Xixi tūtatoth wino Juta nonory kynexine tuna konōto Aorikyhyppyry ehpio, mya tuna Joatāo eporehkary pona. Moroto Juta nonory kynexine inikahpoe, ⁶mya Pete-Hokara pona, morotoino Pete-Arapa pona. Morotoino onuhnōko topu Poā pona (Rupē mükurume Poā kynexine). ⁷Morotoino jakanahmā Ehxirotōh poe Tepia pona, inikahpozakoxi eramāko ropa Kiukau winakoxi ropa, moro onuhtōh Atumī etonie te, jakanahmā po ikurenaka, enara. Mya ropa tuna enatyry tō Seme pona, morotoino tuna enatyry Rojeu pona. ⁸Morotoino jakanahmā Pē-Hinō takuohse, ypy jepuseu tō nonory ikurenaka, pata Jerusarē pona. Morotoino Juta tō nonory kynexine ypy emory pona te, jakanahmā Hinō etonie, xixi omōtoth wino, jakanahmā Ahno konōto etyhpyry pona inikahpozakoxi. ⁹Morotoino Juta tō nonory kynexine ypy emory poe mya tuna enatyry tō Nepetōa pona, morotoino pata tō pona ypy Eporō pūtōkoxi. Morotoino toeramase ropa Paara pokoxi (Kiriäte-Jearī roropa). ¹⁰Mame Paara kuroko Juta tō nonory kynexine xixi omōtoth wino ypy Seia pona. Morotoino ypy Jearī kuroko inikahpoe (ypy esety akorō Kesarō), Juta tō nonory tyhtose Pete-Seme pokoxi te, mame Timina myakoxi. ¹¹Morotoino Juta tō nonory kynexine ypy tō onuhtōh ae Ekorō poe inikahpozakoxi, eramāko ropa Xikerō pona, ypy Paara ehpiukuroko, mya Jamania poe tuna konōto Metiteraneu pona.

¹²Juta tō nonory ehpiy xixi omōtoth wino kynexine tuna konōto Metiteraneu. Moro sã kynexine Juta tō nonory ehpiōkomo.

Eperō poremäkatopöpyry Karepe a

(Juize 1.11-15)

¹³Ritonōpo omihpyry ae ro Jozue toehse, Juta tō nonory zokonaka tokarose Karepe a, Jepone mükuru. Naeroro Eperō tokarose eya Jozue a,

Arapa patahpyry, Anake zū patahpyry. ¹⁴Moro poe Anake mūkuru tō oseruao taropose Karepe a: Sesai te, Aimā te, Taumai, enara. ¹⁵Morotoino toytose Karepe Tepia pōkō etapase. Apitoryme moro pata esety kynexine Kiriāte-Sepea. ¹⁶Ynara tykase Karepe:

— Jēxiry Akasa ekarōko ase orutua a ipytyme ehtohme pata Kiriāte-Sepea typtoremākase ahtao eya.

¹⁷Moro pata typtoremākase Otonieu a, Kenaza mūkuru, Karepe akorony. Naeroro tōxiry Akasa tokarose eya ipytyme ehtohme. ¹⁸Mame tyniotase Akasa ahtao Otonieu maro, “Nono ekaropoko omy a,” tykase ynororo eya. Akasa toytose Karepe a, mame tyhtose ynororo ahtao toky jumētu poe tōturupose jumy eya:

— Oty se hma, ohpo?

¹⁹Ynara tykase nohpo tumy a:

— Ohpetu sehxo hano onekaroryme ya. Nono mekarōase ya, tonore exikety. Nono se ropa ase tuna enatyry nae exikety, tykase. Naeroro tōxiry a tuna enatyry maro nono tokarose Karepe a, nono kae exikety te, nono kae pyra exikety roropa, enara.

Juta tō patary tomo

²⁰Nono maro pata tō tapoise Juta tomo a tosarykōme. ²¹Ikurenae, Etō nonory ehpio pūto ynara tapoise eya xine: pata Kapazeu te, Etea te, Jakuru te, ²²Kina, Timona, Atata, ²³Ketese te, Azoa te, Itinā te, ²⁴Zipe te, Terē te, Pearote te, ²⁵Hazoa-Hatata te, Keriote-Ezerō (Hazoa roropa), ²⁶Amā te, Sema te, Morata te, ²⁷Hazaa-Kata te, Hesemō te, Pete-Parete te, ²⁸Hazaa-Suau, Peresepa, Piziotia, ²⁹Paara te, Iimi te, Ezē te, ³⁰Eutorate, Kexiu te, Horoma te, ³¹Zikirake, Matamana, Sāsana te, ³²Repaote te, Xiri te, Aim te, Rimō, enara. Atapona 29me pata tō kynexine, morohne zomye roropa pata pisarara nae kynexine.

³³Mame pata tō nono amimomā po ynara kynexine: Exitau te, Zora te, Asanate te, ³⁴Zanoa te, Ene-Kanī te, Tapua te, Enā te, ³⁵Jaramute te, Aturā te, Soko te, Azeka te, ³⁶Saaraī te, Atitaī te, Ketea te, Keterotaī, enara. Atapona 14me pata tomo, morohne zomye roropa pata pisarara nae kynexine.

³⁷Ynara pata tō tapoise roropa eya xine: Zenā te, Hatasa te, Mikitau-Kate te, ³⁸Tireā te, Mixipa te, Jokoteu te, ³⁹Rakixi te, Posokate te, Ekorō te, ⁴⁰Kapō te, Raama te, Kitiri te, ⁴¹Keterote te, Pete-Takō te, Naama te, Maketa, enara. Atapona 16me pata tō kynexine morohne zomye roropa pata pisarara kynexine.

⁴²Imehnō pata tō tapoise Juta tomo a roropa: Ripina te, Etea te, Asā te, ⁴³Ipita te, Asanate te, Nezipte te, ⁴⁴Keira te, Akazipte te, Maresa, enara. Atapona 9me pata tō kynexine, morohne zomye roropa pata pisarara nae kynexine.

⁴⁵Ekorō tapoise roropa eya xine moro pata zomye roropa pata pisarara kynexine. ⁴⁶Pata Axitote myhto exiketō roropa tapoise eya xine Ekorō poe tuna konōto Metiteraneu pona.

⁴⁷Axitote patary tō tapoise roropa eya xine, Kaza patary tō maro pata tō pisarara maro iporiry ehpikoxi Ejitu ehpiō po, tuna konōto Metiteraneu ehpikoxi roropa.

⁴⁸Pata tō ypy tō po: Samia te, Jatia te, Soko te, ⁴⁹Tana te, Kiriata-Sana (esety akorō Tepia) te, ⁵⁰Anape te, Exitemoa te, Anī te, ⁵¹Kosē te, Horō te, Kiro, enara. Atapona 11me pata tō kynexine pata tō pisarara roropa morohne zomye.

⁵²Pata tō tapoise roropa Juta tomo a: Arape te, Tuma te, Esā te, ⁵³Janī te, Pete-Tapua te, Apeka te, ⁵⁴Hūta te, Kiriarte-Arapa (esety akorō Eperō) te, Zioa, enara. Atapona 9me pata tomo, pata tō pisarara roropa morohne zomye.

⁵⁵Pata tō tapoise roropa eya xine: Maō te, Karameru te, Zipe te, Juta te, ⁵⁶Jezereu te, Jokoteão te, Zanoa te, ⁵⁷Kaī te, Kipea te, Timina, enara. Atapona 10me pata tō kynexine pata tō pisarara roropa morohne zomye kynexine.

⁵⁸Pata tō tapoise roropa eya xine: Haruu te, Pete-Zua te, Ketoa te, ⁵⁹Maarate te, Pete-Anote te, Eutekō, enara. Atapona 6me pata tomo, pata tō pisarara roropa morohne zomye kynexine.

⁶⁰Pata Kiriarte-Paau (esety akorō Kiriarte-Jearī) tapoise roropa eya xine te, Rapa roropa. Asakoro pata tomo pata tō pisarara roropa morohne zomye kynexine.

⁶¹Pata tō ona tonorē po ynara kynexine: Pete-Arapa te, Mitī te, Sekaka te, ⁶²Nipisā te, “Pata Sautu esary” te, Tuna Enatyry Ketī, enara. Atapona 6me pata tō kynexine pata pisarara roropa morohne zomye ropa.

⁶³Yrome topekōkara, jepuseu tō Jerusarē po exiketō onenahkasaromepyra Juta tō kynexine. Naeroro moroto ro mā toto seroae ro Juta tō maro.

Eparaī nonory, Manase nonory xixi omōtoḥ wino

16 ¹Nono zokonaka tokarose Joze pakomotyamo a. Moroto inonory kynexine tuna Joatāo poe, pata Jeriko pūto ona tonorē pona, Jeriko poe roropa ypy tō nonory poro pata Peteu pona. ²Peteu poe mya inonory kynexine pata Ruze pona te, Atarote pona roropa, arakita tō esary pona. ³Moro poe inonory ehpio kynexine xixi omōtoḥ winakoxi japeretita tō esary pona te, Pete-Horō nonory imuae exikety pona. Mame moro poe inonory kynexine Kezea pona te, tuna konōto Metiteraneu pona, enara.

⁴Moro nono tapoise Manase oxiekyryme exiketomo a, Eparaī tō maro, Joze pakomotyamo a tosarykōme.

Eparaī tō nonory

⁵Mame nono zokonaka tapoise Eparaī tomo a. Moroto inonory kynexine: Atarote-Ataa poe xixi tūtatoḥ wino Pete-Horō-Epoe pona. ⁶Moro poe toytose mya tuna konōto Metiteraneu pona. Mikimeta kynexine inikahpozakoxi. Moroto inonory kynexine xixi tūtatoḥ winakoxi pata Taanate-Xiro pona, moino akoxi roropa xixi tūtatoḥ wino mya Janoa pona. ⁷Moro poe inonory toytose pata tō pona: Atarote te, Naarate, enara. Mame toeporehkase pata Jeriko pona, mame etyḥpyryme tuna Joatāo kuaka. ⁸Mame xixi omōtoḥ wino inonorykōme toehse pata Tapua poe, iporiry Kana pona, mya etyḥpyryme tuna konōto Metiteraneu pona. Moro nono tokarose kynexine Eparaī tomo a toto esaryme ehtohme. ⁹Pata tō tapoise roropa Eparaī tomo a, Manase nonory po exiketomo. ¹⁰Yrome kananeu tō Kezea pōkō anaropopyra Izyraeu tō kynexine. Isene ro mā toto seroae ro Eparaī tō rānao. Yrome topehke pyra tyrohmanohpose toto eya xine, tynamotokōme rokē tyrise toto.

Manase tō nonory xixi omōtoḥ wino

17 ¹Nono zokonaka tokarose Manase tomo a, Joze mūkuru esemazupurume exiryke. Makia, Kireate zummy, Manase mūkuru aemūkuapitory kynexine osemazupu; soutatume roropa kynexine ynororo. Kireate nonory tapoise eya Pasā roropa. ²Nono tapoise roropa imehnō oxiekyry tomo a, Manase pakomo a. Ynara toḥ kynexine: Apieze te, Hereke te, Axirieu te, Xikē te, Hepea te, Semita, enara. Mokaro Manase poenō kynexine Joze mūkuru poenomo ³Zeropeate, Hepea mūkuru kynexine, Kireate paryme, Makia mūkuru paryme, Manase pary paryme. Tumūkue pyra Zeropeate kynexine, ēxiry tō rokene. Ynara toḥ kynexine: Makara te, Noa te, Hokara te, Miuka te, Tiriza, enara. ⁴Toytose toto oturuse oturukety Ereaa maro, Jozue maro, tamuximākō maro. Ynara tykase toto eya xine:

— Ritonōpo a Moeze nono tokamopose orutua komo a rokē pyra. Yna a roropa nono zokonaka tokarose eya yna esaryme ehtohme.

Naeroro Ritonōpo nyriphopyry ae ro nono tapoise eya xine tosarykōme. ⁵Moro pokoino nono tapoise kehko Manase tomo a, Kireate te, Pasā maro Joatāo poe xixi tūtatoḥ wino. Imep̄y nono tapoise roropa eya xine 10me, Joatāo poe xixi omōtoḥ wino. ⁶Moro toehse nono tapoise ēxiry tomo a exiryke, imūkuru tomo a nono apoitopōpyry saaro. Mame Kireate nonory tokarose imehnō Manase pakomotyamo a.

⁷Manase nonory moroto kynexine Asea nonory poe pata Mikimeta pona, pata Xikē poe xixi tūtatoḥ wino. Manase nonory kynexine mya ikurenaka Ene-Tapua pōkō esaka. ⁸Tapua nonory Manase nonoryme kynexine. Yrome pata Tapua, ehpiō po, Eparaī pakomotyā pataryme kynexine. ⁹Ene-Tapua poe Manase nonory tyhtose iporiry Kana kuroko. Moro iporiry poe pata tō ikurenāe Eparaī pataryme toḥ kynexine Manase pakomotyā patary tō rānao toto ahtao ro. Manase tō nonory moroto kynexine iporiry poe inikahpozakoxi mya tuna konōto Metiteraneu pona. ¹⁰Eparaī tō oxiekyry esarykō imuae kynexine, Manase tō nonory kynexine inikahpozakoxi. Inonory tō kynexine mya tuna konōto Metiteraneu pona. Manase nonory ehpio kynexine Asea tō nonory pona inikahpozakoxi te, Isakaa tō nonory pona xixi tūtatoḥ wino. ¹¹Isakaa tō nonory po, Asea tō nonory po roropa, typatake Manase tō kynexine: Pete-Sā te, pata pīsarara maro oseponaro exiketomo, Ipyreāo pōkō roropa te, pata Toa roropa tuna ehpio te, Ētoa te, Taanake te, Mekito te, pata pīsarara maro oseponaro exiketomo. ¹²Yrome moro pata tō pōkō anaroposaromepyra Manase tō kynexine. Morara exiryke kananeu tō moroto ro mā toto typatarykō po. ¹³Mame jamihme toehse Izyraeu tō ahtao, kananeu tō anaropopyra tokurehse toto. Tyrohmanohpose rokē toto eya xine typotorykōme.

Nono ekaropotopōpyry ropa Eparaī tomo a

¹⁴Ynara tykase Joze pakomotyā, oxiekyry tō, Jozue a:

— Oty katoh zokonaka pitiko rokē mekarooase yna a yna esaryme? Tuhke ynanase, kure rokē yna tyrise Ritonōpo a exiryke.

¹⁵Ynara tykase Jozue eya xine:

— Tuhke awahtao xine te, Eparaī nonory ypy tō po opune xine pyra ahtao, perizeu tō nonory zokonaka apoitoko te, repaī tō nonory maro, itu tō maro, akohtohme ikurākatohme oesarykōme.

¹⁶Ynara tykase toto:

— Moro ypy tō nonory yna pune pyra mana. Yrome kananeu tō nono amimomā po tykahuke mā toto kurimene risē ke, mokaro Pete-Sā pōkomo te, pata tō pisarara pōkō roropa, jakanahmā Jezereu pōkomo, enara.

¹⁷Mame ynara tykase Jozue Eparaī pakomotyamo a Manase pakomotyā maro:

— Ajohpe pyra, tuhke matose, jamihme roropa. Zokonaka toiro rokē pyra esāme exīko matose. ¹⁸Moro ypy nonory oesarykōme exīko mana. Itume ahtao ro, akohnōko matose, akorokāko roropa matose oesarykōme ehtohme etyhyry poe etyhyry pona. Kanaā pōkō aropōko matose kurimene risē ke tykahuke toto ahtao ro, jamihme roropa toto ahtao ro toto aropōko matose.

Nono akoīpyry apiakatopōpyry

18 ¹Moraramē nono tytororo typoremākase ahtao Izyraeu tomo a tōximōse toto pata Xiro po, Tapyi Ritonōpo maro Oturutoh ritohme.

²7me, oxiekyry tō tosarykō anapoipyra ro toh kynexine. ³Morara ahtao ynara tykase Jozue Izyraeu tomo a:

— Otara ahtao, oesarykō apoiko matou, Ritonōpo, atamurukō Esē nekarohpyry oya xine? ⁴Orutua kō imenekatoko oseruao, emero oxiekyry tō punero. Toto aropōko ase sero nono poro, pape merotohme nono poko, ise toto ehtoh poko roropa tosarykōme. Mame oehnōko ropa mā toto oturuse ymaro. ⁵Nono apiakāko mā toto 7me zokonaka ehtohme. Juta tō tosarykō po exīko mā toto, ikurenāe te, Joze pakomotyā roropa tosarykō po exīko inikahpozakoxi. ⁶Mame onymerohpyrykō enehnōko matose, nono apiakatohme 7me zokonaka ehtohme. Mame imenekatoh ke Ritonōpo Kuesēkō neneryme nono ekamōko ase. ⁷Rewi tō rokē nono anapoipyra exīko mā toto imehnō sā pyra, Ritonōpo maro oturuketōme erohketōme toexirykōke. Mokaro Kate tomo te, Rupē tomo a te, Manase tomo a xixi tūtatah wino, tosarykō tapoise tuna Joatāo poe xixi tūtatah wino nono tokarose ahtao eya xine, Moeze Ritonōpo poetory a.

⁸Mame mokaro orutua kō toytose nono enese te, ipoko pape merose, ynara tykase Jozue ahtao eya xine:

— Ytoytoko sero nono poro porehme. Ipoko pape imerotoko, mame osehtoko ropa ya oturuse. Taro Xiro po Ritonōpo neneryme imenekatoh ke nono apiakāko ase oesarykōme.

⁹Naeroro toytose toto nono poro porehme, ipoko imerotohme pape pokona. 7me zokonaka nono tapiakase eya xine. Pata tō esety tymerose roropa eya xine. Mame tooehse ropa toto Izyraeu tō esaka Xiro pona Jozue a.

¹⁰Imenekatoh ke Jozue a nono tokamose Ritonōpo neneryme oxiekyry tomo a emero tosake toto ehtohme.

Pējamī tō nonory

¹¹Pējamī tomo a nono tapoise irānaono Juta tō esary maro Joze tō esary maro.

¹²Inonory moroto kynexine ehpio tuna Joatāo kuae tōnuhse pata Jeriko kuroko inikahpozakoxi mya xixi omōtoh wino roropa, mya ypy tō poro ona tonorē Pete-Awē pona. ¹³Moro poe mya ikurenaka pata Ruze winakoxi,

onuhtoh Ruze pona (esety akorō Peteu). Mya ropa tyhtose Atarote-Ataa pona ypy pona, Pete-Horō-Zopino poe ikurenae.

¹⁴Morotoino inonory ehpiry toeramase ropa ypy kuroko xixi omōtoh wino, Pete-Horō etonie, ikurenaka mya pata Kiriate-Paau pona (Kiriate-Jearī), Juta tō nonory po. Moro inonory ehpiry kynexine xixi omōtoh wino.

¹⁵Ikurenae Pējamī tō nonory kynexine Kiriate-Jearī poe mya xixi omōtoh winakoxi tuna enatyry tō Nepetoa pona. ¹⁶Moro poe tyhtose mya ypy etyhyppy pona jakanahmā Pē-Hinō etonie, jakanahmā Ahno konōto repai etyhyppy pona. Mame mya ropa ikurenaka jakanahmā Hinō poro, jepuseu tō onuhtoh poe ikurenae, tuna enatyry Rojeu pona. ¹⁷Moro poe toeramase mya inikahpozakoxi tuna enatyry Seme pona, morotoino Jerirote pona onuhtoh Atumī etonie. Mame tyhtose topu Poā pona (Rupē mūkuru Poā kynexine). ¹⁸Mya ropa onuhtoh poe inikahpozakoxi jakanahmā Joatāo etonie. Moromeīpo tyhtose ropa jakanahmā pona. ¹⁹Mya ropa onuhtoh Pete-Hokara poe inikahpozakoxi, eporehkāko tuna Joatāo etyhyppy pona ikurenae, moroto tuna konōto Aorikyhyppy kuaka tuna Joatāo omōtoh mana. Sero Pējamī nonory ehpiry ikurenae kynexine.

²⁰Tuna Joatāo inonory ehpiryme kynexine xixi tūtatoh wino. Moro sã kynexine Pējamī tō nonory ehpio, toto esaryme.

²¹Pata tō roropa Pējamī tō pataryme kynexine, Jeriko te, Pete-Hokara te, Emeke-Kexi te, ²²Pete-Arapa te, Zemaraīm te, Peteu te, ²³Awī te, Para te, Opara te, ²⁴Kepaa-Amonai te, Opini te, Kapa, enara. Atapona 12me pata tō kynexine, moroto roropa pata tō pisarara kynexine.

²⁵Imehnō pata tō roropa Pējamī pataryme kynexine, Kipeāo te, Rama te, Peerote te, ²⁶Mixipa te Sepira te, Mosa te, ²⁷Rekē te, Iripeu te, Tarara te, ²⁸Zera te, Erepe te, Jepuse (Jerusarē) te, Kipea te, Kiriate-Jearī, enara. Atapona 14me pata tō kynexine, moroto roropa pata pisarara tō kynexine. Moro sã kynexine nono apoitopōpyry Pējamī tomo a tosarykōme.

Ximeāo tō nonory

19 ¹Moromeīpo nono tokamose Ximeāo tō, oxiekyry tomo a tosake toto ehtohme. Moroto inonory kynexine, Juta tō nonory rānao. ²Ynara Ximeāo tō pataryme kynexine: Peresepa te, Sepa te, Morata te, ³Hazaa-Suau te, Para te, Ezē te, ⁴Eutorate te, Petuu te, Horoma te, ⁵Zikirake te, Pete-Marakapote te, Hazaa-Susa te, ⁶Pete-Repaote te, Saruē, enara. Atapona 13me pata tō kynexine; moroto roropa pata tō pisarara moro zomye.

⁷Ximeāo tō esaryme roropa imehnō pata tō kynexine: Aim te, Rimō te, Etea te, Asā, enara. Atapona 4me pata tomo, moroto roropa pata tō pisarara morohne zomye.

⁸Ximeāo tō esaryme roropa pata tō pisarara kynexine, moro pata tō konōto zomye exiketomo Paarate-Pea pona, (Rama imuae). Morohne kynexine Ximeāo tō nonory kehko esarykōme. ⁹Ximeāo tō nonory zokonaka touse Juta tō nonory wino, zumohxo Juta tō nonory exiryke, imotye roropa. Naeroro inonorykō zokonaka tapoise Ximeāo tomo a tosarykōme.

Zepurō tō nonory

¹⁰Mame nono tokamose ropa oseruao ehtopo, Zepurō tō oxiekyry tomo a. Inonory moroto kynexine mya Sarite etyhyppy pona. ¹¹Moro poe tōnuhse

mya xixi omōtoḥ winakoxi Marara pona, moro poe mya Tapasete kuroko, iporiry kuaka, Jokoneāo poe xixi tūtatoḥ winakoxi. ¹²Sarite mōpoe inonory kynexine mya xixi tūtatoḥ winakoxi Kixirote-Tapoa ehpikoxi, Taperate kuroko, onuhnōko mya Japia pona. ¹³Mya ropa xixi tūtatoḥ winakoxi Kate-Hepea pona, Ete-Kazī pona roropa, wazah Neia winakoxi, Rimō esemary ae. ¹⁴Mame inikahpoe inonory ehpiry wazah tykase Hanatō winakoxi etypohnōko jakanahmā Ipitaeu pona. ¹⁵Zepurō nonory maro pata tō kynexine, Katate te, Naarau te, Xinorō te, Itara te, Perē, enara. Atapona 12me pata tō kynexine, pata tō pisarara roropa morohne zomye. ¹⁶Morara toehse Zepurō tō nonoryme. Morohne tapoise eya xine tosarykōme.

Isakaa tō nonory

¹⁷Mame nono tokamose ropa 4me ehtopo, Isakaa tō nonoryme. ¹⁸Inonorykō maro pata tō kynexine: Jezereu te, Kesurote te, Sunē te, ¹⁹Haparaī te, Seō te, Anakarate te, ²⁰Rapite te, Kixiāo te, Epe te, ²¹Remete te, Ene-Kanī te, Ene-Hata te, Pete-Pase te, ²²Mame mokaro nonory ehpiry moroto kynexine Tapoa pūto te, mya Saazima pona, Pete-Seme pona, tuna Joatāo pona. Atapona 16me pata tō kynexine, pata tō pisarara roropa morohne zomye. ²³Moro pata tō konōto zomye exiketō maro Isakaa tō nonoryme kynexine. Morohne tapoise eya xine tosarykōme ehtohme.

Asea tō nonory

²⁴Mame nono tokamose ropa 5me ehtopo, Asea tō oxiekyry tō esaryme. ²⁵Inonory po pata tō kynexine: Heukate te, Hari te, Petē te, Akasape te, ²⁶Aramereke te, Amate te, Misau, enara. Moroto inonorykō kynexine, xixi omōtoḥ wino kynexine mya ypy Karameru pona te, Xio-Ripinate pona roropa. ²⁷Moro poe toeramase mya xixi tūtatoḥ winakoxi, Pete-Takō pona te, mya Zepurō kuroko te, jakanahmā Ipitaeu kuroko roropa, mya inikahpozakoxi Pete-Emeke pona, Nejeu pona roropa. Mya ropa inikahpozakoxi pata Kapuu pona te, ²⁸Eperō pona te, Reope te, Hamō te, Kana te, eporehkāko Xitō konōto pona. ²⁹Moroto inonorykō ehpiry kynexine mya Rama winakoxi Tiro pona, pata tapuruse apuru konōto ke. Moro poe toeramase Hosa winakoxi, mya tuna konōto Metiteraneu pona. Moroto Asea nonory po pata tō kynexine: Maarape te, Akazipe te, ³⁰Uma te, Apeka te, Reope, enara. Atapona pata tō kynexine 22me, pata tō pisarara roropa morohne zomye kynexine. ³¹Morohne tapoise Asea tō oxiekyry tomo a tosarykōme.

Napatari tō nonory

³²Mame nono tokamose ropa 6me ehtopo Napatari tō, oxiekyry tō esaryme. ³³Inonory moroto kynexine pata Herepe poe, wewe zaraimo Zaanani poe, mya Atami-Nekepe pona, Japaneeu maro, mya Rakū pona, mya ropa tuna Joatāo pona. ³⁴Moro poe eramāko xixi omōtoḥ winakoxi Azanote-Tapoa pona te, mya ropa Hukoke pona eporehkāko Zepurō pona ikurenaka, mya Asea nonory pona xixi omōtoḥ winakoxi te, Juta nonory pona roropa xixi tūtatoḥ winakoxi, tuna Joatāo kuaka. ³⁵Pata tō tapuruse exiketō apuru konōto ke ynara kynexine: Zitī te, Zea te, Hamate te, Rakate te, Kinerete te, ³⁶Atama te, Rama te, Hazoa te, ³⁷Ketese te, Etereī te, Ene-Hazoa te, ³⁸Irō te, Mikitareu

te, Horē te, Pete-Anate te, Pete-Seme, enara. Atapona 19me pata tō kynexine moro pata tō pisarara zomye exiketō maro. ³⁹Moro pata tō zomye exiketō maro Napatari tō esaryme kynexine. Morohne tapoise eya xine tosarykōme.

Tā tō nonory

⁴⁰Mame nono tokamose ropa 7me ehtopo Tā tō oxiekyry tō esaryme. ⁴¹Mame inonorykō po pata tō kynexine: Zora te, Exitau te, Ia-Seme te, ⁴²Saarapī te, Aijarō te, Itara te, ⁴³Erō te, Timina te, Ekorō te, ⁴⁴Euteke te, Kipetō te, Paarate te, ⁴⁵Jeute te, Pene-Perake te, Kate-Rimō te, ⁴⁶Me-Jarakō te, Rakō, enara. Moroto inonorykōme kynexine pata Joep zomye roropa. ⁴⁷Mame Tā tō nonory tupuxihkase ropa ahtao, toytose toto pata Raixi pona osetapase. Moro pata typoremākase eya xine. Moro pōkō totapase eya xine. Inonorykō tapoise eya xine tosarykōme. Pata Raixi esety tymyakāmase eya xine Tāme tytamurukō esety ae ro. ⁴⁸Moro pata tō morohne zomye exiketō maro Tā tō nonoryme kynexine. Morohne tapoise eya xine tosarykōme.

Jozue nonory

⁴⁹Mame nono tapiakakehse ahtao Izyraeu tomo a, nono tokarose eya xine Jozue a, Num mūkuhpyry, esaryme ehtohme. ⁵⁰Ritonōpo nyripohpyry ae ro, pata tokarose Jozue a, inekaropohpyry. Ypy tō nonory po moro pata kynexine Eparāi tō nonory po, esety Timinate-Sera. Moro pata tyrise ropa Jozue a; moroto ehse ynororo rahkene.

⁵¹Moro sā nono tapiakase oturukety Ereaza a, Jozue maro, Izyraeu tō tamuximākō maro, ekamotohme Izyraeu tō oxiekyry tō nonoryme. Moro apiakatohme tōturupose toto Ritonōpo a, imenekatoh tapoise eya xine Ritonōpo maro Oturutoh omōtoħ tao Xiro po.

Morame tōtyhkase toto nono apiakary poko, ekamory poko roropa, enara.

Pata tō aepatyā ewomatopo

(Numeru 35.6-28; Teuteronomiu 4.41-43; 19.1-13)

20 ¹Ynara tyripose Ritonōpo a Jozue a:

²— Oturuko Izyraeu tomo a, ynara kaxiko: “Pata tō imenekatoko moro pona epaketō osewomatohme. Moro pata tō poko oturuase Moeze a tyriptomheme oya xine. ³Ahno ikarimotatyā, epāko mana moro pata tō pona aosewomatohme etapahpyry ekery onymypopyra ehtohme. ⁴Mame epakety ytōko mana morotona omōtoħ taka, osekarōko mana tamuximākomo a. Mame ana ekarōko mā toto eya moroto aehtohme. ⁵Mokyro onekaropyra toħ mana aorikyhpory ekery a, emypory se exikety a. Aepahpyry ewomāko mā toto onetapara mokyro ehtohme tātamorōkase rokē aexiryke zehno pyra roropa toexiryke. ⁶Mame tehme rokē exīko mā aepahpyry moroto, morotōkō ēpataka apiakane otururu eraximāko mana, Ritonōpo maro Oturukety imehxo orihtoh eraximāko roropa mana. Moromeīpo tosary pona ytōko ropa mana, pata poe toepatopōpyry pona ropa.”

⁷Ynara tymenekase eya xine pata tōme: Ketese, Karirea nonory po, ypy tō nonory po Napatari po te, Xikē, ypy tō nonory po Eparāi po te, Kiriāte-Arapa, (Eperō) ypy tō nonory po Juta po. ⁸Tuna Joatāo poe xixi tūtatoħ

wino, nono amimomā po Jeriko poe xixi tūtatoh wino, ona tonorē po Pezea tymenekase, Rupē nonory po; Ramote, Kireate po, Kate nonory po; Korā, Pasā po, Manase nonory po. ⁹Morohne tymenekase, moro pona Izyraeu tō epatohme, katonō tō roropa epatohme morotona. Imehnō roropa amoreme pyra ahno etapahpōkomo osewomase roropa epāko mā toto morotona. Moro pata tō po ynororo ahtao emȳpopyra etapahpyry jekyrȳpyry exīko mana. Morotōkō ēpataka toytose exiryke zae aehtoh tonetupuhse exiryke eya xine.

Rewita tō patary tomo

(1 Koronika 6.54-81)

21 ¹⁻²Mame rewita tō tamuximākō toytose pata Xiro pona, Kanaā nonory pona. Tōturuse toto oturukety Ereaa tō maro, Jozue, Num mūkuru maro, Izyraeu tō tamuximākō maro. Ynara tykase toto:

— Ynara tyripose Ritonōpo a Moeze a, pata tō ekarotohme yna a, yna esaryme ehtohme, ona maro yna eky tō nahpatohme, pata tō zomye.

³Ritonōpo nyripohpyry omipona toehse Izyraeu tomo, rewita tomo a typatarykō tokarose eya xine ona maro, eky tō nahpatohme.

⁴Rewita tō oxiekyry, koatita tomo a pata tō tapoise osemazuhme. Arāo pakomotyamo a roropa 13me pata tō tapoise, Juta nonory po te, Ximeāo nonory po, Pējamī nonory po, enara. ⁵Imehnō koatita tomo a roropa 10me pata tō tapoise: Eparaī nonory po te, Tā nonory po, Manase tō zokonaka nonory po xixi omōtoh wino, enara.

⁶Jeresonita tomo a 13me pata tō tapoise, Isakaa nonory po te, Asea nonory po, Napatari nonory po, Manase tō zokonaka nonory po, Pasā po Joatāo poe xixi tūtatoh wino.

⁷Merarita tomo a 12me pata tō tapoise Rupē tō nonory po te, Kate tō nonory po, Zepurō tō nonory po, enara.

⁸Imenekatoh ke pata tō tymenekase Izyraeu tomo a ekarotohme rewita tō esaryme ona maro pata tō zomye, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

⁹Ynara pata tō tokarose Juta tomo a, Ximeāo tomo a roropa ¹⁰Arāo pakomotyā, Koate tō ekyry tomo a, Rewi mūkuru. Koatita tō esary tymenekase apitoryme. ¹¹Pata Kiriate-Arapa tokarose mokaro a (Arapa, Anake zū kynexine), moro Eperōme toehse, ypy tō nonory po, Juta po, ona maro pata zomye. ¹²Yrome moro pata tō pisarara pata zomye exiketō ona maro tokarose kynexine Karepe a Jepone mūkuru esaryme.

¹³Arāo pakomotyamo a Eperō tokarose ona maro pata zomye exikety maro. Moro pata tymenekase morotona epaketō ytotohme osewomatohme imepȳ tykarimotase ahtao eya. Pata Ripina tokarose roropa eya xine te, ¹⁴pata Jatia te, Exitemoa te, ¹⁵Horō te, Tepia te, ¹⁶Aim te, Juta te, Pete-Seme, ona morohne zomye exikety maro: atapona 9me pata tō Juta nonory po, Ximeāo nonory po roropa. ¹⁷Pējamī nonory po 4me pata tō tokarose eya xine: Kipeāo te, Kepa te, ¹⁸Anatote te, Aramō, enara. ¹⁹Atapona 13me pata tō tokarose eya xine, ona morohne zomye exikety maro, Ritonōpo maro oturuketomo a, Arāo pakomotyamo a.

²⁰Imehnō koatita ekyry tomo a, rewita tomo a, pata tō tokarose Eparaī nonory po. ²¹Ynara tapoise eya xine: Xikē, ona pata zomye exikety maro, ypy tō nonory po, Eparaī po. Xikē tymenekase epaketō morotona ytotohme

osewomatohme, imep̄ tykarimotase ahtao, Kezea roropa tapoise koatita tomo a te, ²²Kipizaĩ maro, Pete-Horō, enara, ona maro pata tō zomye exikety. Atapona 4me pata tomo. ²³Tā nonory poe asakoropane pata tō tapoise eya xine: Euteke te, Kipetō te, ²⁴Aijarō te, Kate-Rimō te, ona pata tō zomye exikety maro. ²⁵Pata tō asakoro tapoise eya xine Manase nonory po: Taanake te, Kate-Rimō ona maro pata tō zomye exikety maro. ²⁶Mokaro koatita tomo a pata tō tapoise 10me atapona ona maro, pata tō zomye exikety maro.

²⁷Jeresonita tomo a, imehnō rewita tomo, pata tō tapoise Manase tō, xixi tūtatoh wino exiketō poe: pata Korā, Pasā po ona maro, pata zomye exikety maro. Moro pata tymenekase epaketō morotona ytotohme osewomatohme ahno tykarimotase ahtao. Pata Peexitara roropa tapoise Jeresonita tomo a ona (ekykō napyry) maro, pata zomye exikety maro. ²⁸Isakaa nonory poe 4me pata tō tapoise eya xine: Kixiāo te, Taperate te, ²⁹Jaramute te, Ene-Kanī, ona pata tō zomye exikety maro. ³⁰Asea nonory poe asakoropane pata tō tapoise eya xine: Misau te, Apatō te, ³¹Heukate te, Reope, ona maro, pata tō zomye exikety maro. ³²Napatari nonory poe pata Ketese tapoise eya xine Karirea po, ona maro, pata zomye exikety maro. Ketese tymenekase epaketō morotona epatohme ahno tykarimotase ahtao. Hamote-Toa tapoise roropa jeresonita tomo a te, Karatā roropa, ona maro, pata tō zomye exikety maro. Atapona oseruao pata tomo. ³³Oxiekyry, jeresonita tomo a pata tō tapoise atapona 13me pata tomo, ona maro, pata tō zomye exikety maro.

³⁴Imehnō rewita tō, merarita tomo a asakoropane pata tō tapoise Zepurō nonory po: Jokoneāo te, Karata te, ³⁵Timina te, Naarau, enara, ona maro, pata tō zomye exikety maro. ³⁶Rupē nonory po asakoropane pata tō tapoise eya xine: Pezea te, Jasa te, ³⁷Ketemote te, Mepaate, enara, ona maro, pata tō zomye exikety maro. ³⁸Kate tō nonory po pata Ramote tapoise eya xine, Kireate po, ona pata zomye exikety maro. Ramote tymenekase, morotona epaketō epatohme imep̄ ahno tykarimotase ahtao. Maanaĩ tapoise roropa merarita tomo a te, ³⁹Hexipō te, Jazea, enara, ona pata tō zomye exikety maro. Atapona asakoropane pata tomo. ⁴⁰Mokaro rewita tomo, merarita tō oxiekyry tomo a 12me pata tō tapoise atapona.

⁴¹Izyraeu tō nonory poe 48me pata tō tokarose rewita tomo a, ona pata tō zomye exikety maro. ⁴²Moro pata tō emero ona nae kynexine pata tō zomye exikety.

Nono apoiry Izyraeu tomo a tosarykōme

⁴³Moro sã Izyraeu tomo a nono tokarose Ritonōpo a emero tōmihpyry etapopotōpyry ae ro itamurukomo a. Mame moro nono tapoise ahtao eya xine tōsesarise toh kynexine moroto. ⁴⁴Mame totonakehse toto, oxiehno pyra toehse imehnō katonō maro, Ritonōpo omihpyry ae ro itamurukomo a. Epetōkara emero typoremākase Izyraeu tomo a orēpyra toto tyripose Ritonōpo a exiryke. ⁴⁵Tōmihpyry ae ro kure rokē Izyraeu tō tyrise Ritonōpo a, emero.

Rupē tō Kate maro, Manase tō maro aropotopōpyry ropa

22 ¹Morarama Rupē tō tonehpose Jozue a, oximōme toto ehtohme Kate tō maro te, Manase tō xixi tūtatoh wino exiketomo. ²Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonôpo poetory, Moeze nyripohpyry tyrise oya xine, emero. Jomipona roropa mexiatose emero porehme. ³Äkorô tō, Izyraeu tō onurumekara mexiatose. Tomeseke sã Ritonôpo nyripohpyry omipona mexiatose. ⁴Seromaroro oxiehno pyra Izyraeu tō tyripose Ritonôpo a, Oesêkomo a imehnō maro, tōmihpyry ae ro. Naeroro ytotoko ropa ononorykō pona, anapoihpyrykō pona tuna Joatão mōpozakoxi, Moeze Ritonôpo poetory nekarohpyry oya xine. ⁵Moeze, Ritonôpo poetory, nyripohpyry oya xine Ritonôpo omiryne, moro omipona ehtoko, tomeseke samo. Ritonôpo Oesêkō pyno ehtoko, aomiry omipona ehtoko, inyripohpyry oya xine omipona roropa ehtoko. Oesêkō onurumekara ehtoko, imaro ŷme ehtoko yronymyryme ajamitunuru ke porehme.

⁶Mame kure rokē toto tyripose Jozue a Ritonôpo a. Tōsekazumase ynororo eya xine. Mame toytose ropa toto tosaka xine.

⁷Nono tokarose Moeze a Manase tomo a zokonaka tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino, Pasã nonory po. Yrome zakorō a zokonaka nono tokarose Jozue a Joatão poe xixi omōtoh wino, imehnō oxiekyrymākō maro. Tōsekazumase toto ahtao Jozue a kure rokē tyripose toto Ritonôpo a. ⁸Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ytōko ropa matose oesarykō pona, tymōkomoke matose pitiko rokē pyra te, tokyke matose pui tō tuhke te, parata te, uuru te, metau te, kurimene te, upo itamurume, enara. Morohne zokonaka ekarotoko imehnō Izyraeu tomo a anapoihpyrykomo oepekōkara wino.

⁹Morarama toytose toto: Rupē tomo, Kate tomo, Manase tomo xixi tūtatoh winakoxi ropa, tosaka xine ropa. Imehnō Izyraeu tō tynomose eya xine Xiro po, Kanaã nonory po, Kireate pona toytotohkōme tosarykō pona ropa. Moro nono typoremākase eya xine Ritonôpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

Apoto apō ritopōpyry poko Joatão ehpiō

¹⁰Mame toeporehkase tahtao xine Jerirote pona, tuna Joatão ehpiokoxi apoto apō konōto tyrise Rupē tomo a, Kate tō maro, Manase tō maro, moino aosenetohme.

¹¹Moro poko omi totase imehnō Izyraeu tomo a:

— Etatoko ke! Apoto apō tyrise Rupē tomo a, Kate tō maro, Manase tō maro xixi tūtatoh wino, Jerirote po, Joatão ehpiō po.

¹²Morara kary etaryke Izyraeu tō, tōximōse toto Xiro po etonatohme toto maro.

¹³Mame Pineia, oturukety Ereaza mūkuru, taropose Izyraeu tomo a Kireate nonory pona oturutohme Rupē tō maro, Kate tō maro, Manase tō maro xixi tūtatoh wino. ¹⁴Pineia maro Izyraeu tō 10mākō tamuximākō toytose.

¹⁵Toytose toto Kireate nonory pona oturuse Rupē tō maro, Kate tō maro te, Manase tō maro xixi tūtatoh wino. Ynara tykase toto eya xine:

¹⁶— Ritonôpo poetory tō tōximōse toto, ōmirykō etary se mā toto: “Oty katoh moro myriatose? Zae pyra matose Ritonôpo a! Ritonôpo omipona pyra toehse matose moro apoto apō ritopōpyry poko oya xine. Kuesêkō, Ritonôpo rumekāko matou? ¹⁷Wenikehnōko matou iirypyryme kuehtopōpyrykō poko Peoa po, kuānohtopōpyrykō poko roropa Ritonôpo a? Sam āko ro sytatose moro pokoino. Naeroro oty katohme oorypyrykō poko se ro matou?

¹⁸Ritonôpo Kuesêkô rumekary se hmatou? Seroae aomiry omipona pyra toehse awahtao xine, kokoro kyzehno xine toexiryke Izyraeu tō wānohnôko mana. ¹⁹Seromaroro ononorykô popyra oya xine ahtao, osehtoko ropa xiaro Ritonôpo nonory pona, Ritonôpo eahmatoh kurā pona, Ritonôpo maro Oturutoh esaka. Nono zokonaka ekaropotoko taro yna a. Yrome Ritonôpo onurumekara ehtoko; yna roropa onurumekara ehtoko, imep̄y apoto apō riry poko oya xine, Ritonôpo Kuesêkô eahmatoh myakāme. ²⁰Wenikehpyra ehtoko Akā poko Zera mūkuru. Ritonôpo nyripohpyry omipona pyra toehse ynororo, mōkomo tonahkapose ahtao Ritonôpo a. Mame Izyraeu tō tuānohse Ritonôpo a moro pokoino. Akā rokē kara imehnō taorihmapose eya iirypyry pokoino.”

²¹Mame mokaro Izyraeu tō tamuximākō tozuhse Rupē tomo a, Kate tō maro, Manase tō maro xixi tūtatoth wino exiketomo a. Ynara tykase toto:

²²— Ritonôpo Imehxo mana! Emero rihpōme mana! Jamihmehxo mana! Emero Esēme mana. Tuarō mā ynororo oty katoth moro tyrise yna a. Amarokō roropa tuaro ehtoko. Moro ynanyrihpyry Ritonôpo rumekatothme tyrise yna a ahtao, ah ynanorihxi. ²³Sero apoto apō onyripyra ynanexiase okyno zahkatohme te, tiriiku tōkehko zahkatohme osepeme ehtohme. Ritonôpo omihpyry omipona pyra yna ehtohme moro tyrise ahtao yna a, yna wānohnôko Ritonôpo mana. ²⁴Moro tyrise yna a, enaromyke yna exiryke: Imeīpo otarame apakomotyā ynara āko yna pakomotyamo a: “Onokā matou? Ritonôpo Izyraeu tō Esē amaro xine pyra mana. ²⁵Tuna Joatāo tyrise eya kuapiakatothkōme. Rupē tomo, Kate tō maro, Ritonôpo poetoryme nymyry pyra matose,” āko mā toto. Mame morara karyke eya xine yna pakomotyā arōpōko apakomotyā mana Ritonôpo winoino. Mame Ritonôpo eahmakehnōko mā toto. ²⁶Morara exiryke moro apoto apō tyrise yna a okyno tō zahkatohme pyra, ynanekarory tō roropa zahkatohme pyra. ²⁷Yrome moro tyrise yna a wenikehpyra yna ehtohme te, wenikehpyra oehtohkōme roropa, kypakomotyākō roropa imeīpo wenikehpyra ehtohme. Moro mā enetupuhthohme exīko mana Ritonôpo oneahmakehpyra kuehtohkōme, kynekarorykō ke Ritonôpo a osepeme ehtohme. Moro tyrise yna a imeīpo apakomotyā ynara kara ehtohme yna pakomotyamo a: “Ritonôpo poetoryme nymyry pyra matose.” ²⁸Ynara tōsenetupuhse yna: Imeīpo morara tykase ahtao yna pakomotyamo a, ynara āko ezuhnohko mā toto: “Enetoko ke yna tamuru tomo a apoto apō tyrise Ritonôpo nyripohpyry sā ipunaka. Yrome sero apoto apō tyrise okyno zahkatohme pyra. Wenikehpyra kuehtohkōme rokē moro tyrise yna a.” ²⁹Moino ro yna, Ritonôpo rumekary se pyra ynanexiase. Aomiry omipona yna exikepyry se pyra ynanase. Imep̄y apoto apō riry se pyra ynanexiase ynanekarory tō zahkatohme, okyno tomo te tiriiku tōkehko roropa Ritonôpo kyryry myakāmatohme, apoto apōme, Itapyī etonie. Morohne zahkatohme pyra tyrise yna a.

³⁰Mame morara kary etaryhtao tyya xine, oturukety Pineia tomo te, Izyraeu tō tamuximākō maro tākye toehse ropa toto. ³¹Ynara tykase oturukety Pineia, Ereaza mūkuru Rupē tomo a, Kate tō maro, Manase tō maro xixi tūtatoth wino exiketomo a:

— Seromaroro zuaro toehse yna, Ritonôpo kymaro xine mana, irumekary se pyra oexirykōke. Izyraeu tō typynanohse oya xine kuānohpyra xine Ritonôpo ehtohme.

³²Mame Rupē tō turumekase ropa Kate tō maro, Kireate nonory po Pineia tomo a, tamuximākō maro toytotohkōme ropa Kanaā nonory pona ropa Izyraeu tō zuruse emero. ³³Mame aomirykō Izyraeu tō zamaro kynexine. Naeroro Ritonōpo toahmase eya xine. Osenetupuhpyra toehse toh kynexine osetapary poko te, Rupē tō nonory enahkary poko te, Kate tō nonory maro. ³⁴Mame moro apoto apō tosehpase Rupē tomo a, Kate tō maro “enetupuhpotopo” ynara karyke: “Moro pokoino enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme Ritonōpo exiry poko.”

Jozue omihpyry

23 ¹Mame Ritonōpo poe etonara toehse Izyraeu tomo, imehnō topetōkara, tomye xine exikety maro. Tuhke jeimamyry taropose, tamuhpōme toehse Jozue. ²Morara toehse ahtao Izyraeu tō tykohmase tyya, tamuximākomo te, typatakē tomo te, juize tomo te, tuisa tō maro, ynara tykase ynororo eya xine:

— Tamuhpōme toehse ywy. ³Ritonōpo Kuesēkō nyrihpyry tonese oya xine, imehnō typoremākase eya emero opokoino xine. Toekuhse Ritonōpo ākorehmatohkōme. ⁴Etatoko pahne! Nono tokamose ya, oesarykōme, imeimehnō ahno nonory onyporemākara ro ahtao. Morararo ahno nonory tokamose ya iporemākatyā esahpyry tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, tuna konōto Metiteraneu pona xixi omōtoh wino. ⁵Ritonōpo Kuesēkō mā mokaro aropōko, tynonorykō poe. Morotoino epāko mā toto mya rahkene. Toto esahpyry pona osesarīko matose Ritonōpo Kuesēkō omihpyry ae ro. ⁶Naeroro tomeseke ehtoko Moeze nymerohpyry omipona oehtohkōme yronomyryme. Inyriophpyry oya xine toiro pitiko onurumekara ehtoko, aomipona ehtoko emero porehme ⁷mokaro maro osehtakamara oehtohkōme, amaro xine toto ahtao ro. Mokaro tyorō ritō poko mā toto, ineponāmarykō esehtopyra ehtoko: “Mokyro ritō neneryme tyrīko ase,” kara ehtoko ipunaka, toto oneahmara ehtoko te, toto epataka oesekumurukō po porohpyra ehtoko ipunaka, enara. ⁸Ritonōpo Oesēkō pyno rokē ehtoko, ŷme ehtoko aomiry omipona, aomipona oehtopōpyrykō saaro tarona. ⁹Ahno jamihmākō mya taropose Ritonōpo a sero nono poe, tuhkākō taropose eya, mya toto ytotohme. Oporemākaosarokōmepyra toh kynexine. ¹⁰Toiro Izyraeume exikety poe, miume epetōkara epāko mā toto, Ritonōpo Kuesēkō amaro xine exiryke. Ākorehmatorŷko mana orēpyra oehtohkōme, tōmihpyry ae ro. ¹¹Morara exiryke Ritonōpo Kuesēkō rokē pyno ehtoko. ¹²Yrome Ritonōpo omiry omipona pyra awahtao xine, osepeme awahtao xine ipoetory tō kara maro, toto nohpyry maro oerēnarykohtao, ¹³tuaro ehtoko, mokaro oepekōkara anaropopyra ropa exīko Ritonōpo mana owinoino xine. Moraramē ākorehehkatorŷko mā toto. Oryhmanekō sā exīko mā toto, jarakapyhpyry aō sā exīko matose, tŷpapipohsē sā exīko matose, omoxino ke tonuruaōkē sā exīko matose. Morara exikehpyra exīko matose oenatyrykō ponāmero sero nono kurā po, Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyry po oya xine.

¹⁴Seromaroro joorihloh moe pyra toehse nase. Tuaro matose okurohtao xine, Ritonōpo Kuesēkomo a kykyryrykō kurā emero tokarose kyya xine tōmihpyry ae ro. Tōmihpyry ae emero tyrise eya; ekurehpyra ipunaka. ¹⁵Kurākō tyrise eya emero tōmihpyry ae ro. Morararo tōmihpyry ae ro

popÿ rîko roropa mana. ¹⁶Imehnô ineponâmarykô eahmaryhtao oya xine, oporotyrykohtao toto êpataka, tohne exîko mana, awânohtorÿko mana. Ynara exiryke moro riryhtao oya xine, aomihpyry omipona pyra exîko matose. Mame enahnôko matose sero nono kurâ po, inekarohpyry po oya xine.

Jozue osekazumatopôpyry

24 ¹Moromeïpo Izyraeu tō oxiekyry tō emero tanonohpose Jozue a pata Xikê po.

Tamuximâkō toahmase eya te, pata tō esamo te, juize tomo te, Izyraeu tō tuisary tomo, enara. Tōximōse toto Jozue maro Ritonôpo êpataka. ²Mame ynara tykase Jozue imoihmâkomo a:

— Ynara âko Ritonôpo, Izyraeu tō Esê oya xine: “Pake atamurukô moroto kynexine tuna Eupyrati moinô po, imehnô ritô panô toahmase eya xine. Tera kynexine toiro mokyro, Aparão zummy, Naoa zummy roropa. ³Yrome moino Aparão tapoise ya, moro nonory poe, Eupyrati moinô poe ytoytotohme Kanaâ nonory poro porehme. Ipakomotÿâ tuhke ekaroase eya: Aparão a Izake ekaroase, ⁴Izake a Jako tō ekaroase Ezau maro. Ezau a osa ekaroase esaryme, ypy tō nonory Seia te, yrome Jako tō tyhtose Ejitu pona tumûkuru tō maro. ⁵Imeïpo Moeze tō tonyohse ya Arão maro Ejitu tō wânnohtohme. Morara ahtao amarokô touse ya moro poe. ⁶Atamuru tō tonehse ya Ejitu poe, toeporehkase toto tuna konôto Tahpiremâ ehpikoxi. Yrome Ejitu tomo a tokahmase toto tuna pona kawaru tō maro tykanarykô maro etonatohme. ⁷Mame ykohmase Izyraeu tomo takorehmatohkôme, mame xinukutume ehtoh yriase ikohmamyhpyry samo toto zonêtohme ejitujana tō wino. Tuna konôto enehpoase ejitujana tō pona, inerymapotohkôme. Meneatose ynyrihpyry Ejitu poko. Moromeïpo ona tonorê poro moehtone okynano.

⁸— “Mame kuaroatose amoreu tō nonory pona, tuna Joatão poe xixi tûtatoh winakoxi. Tōsetapase amaro xine amoreu tomo. Yrome orêpyra kyriatose, toto poremâkatohme. Inonorykô tapoise oya xine oesarykôme, tonahkase toto ahtao ya. ⁹Mame Moape tuisary Parake, Zipoa mûkuru tōsetapase Izyraeu tō maro. Paraão, Peoa mûkuru, tonehpose Parake a, popyra oripotohkôme ya repe. ¹⁰Yrome Paraão omiry etary se pyra exiase, naeroro kure rokê amarokô tyripose eya. Moro sâ kypynanopyatose oryhmara xine Parake ehtohme. ¹¹Tuna Joatão takuohse oya xine, mytoatose pata Jeriko pona. Moroto orutua kô, Jeriko pôkô tōsetapase amaro xine te, moromeïpo amoreu tomo te, perizeu tomo, kananeu tomo, heteu tomo, kirikaseu tomo, heweu tomo, jepuseu tomo, enara. Orêpyra kyriatose toto poremâkatohme oya xine porehme. ¹²Oehpyra ro awahtao xine, amoreu tō tuisary asakoro aropoase mya, ypoe toepase toto enaromÿke. Warata ke pyra, tapemaimo ke pyra roropa, pyrou ke pyra taky maro, opyrekô ke pyra tonahkase toto. ¹³Ononorykô ekaroase oya xine ipoko erohpitopyra awahtao xine te, pata tō ekaroase oya xine onyrihpyrykô kara. Moroto tōsesarise amarokomo, uwa epery enahnôko matose, azeitona roropa enahnôko matose uwa zoko poe, azeitona zoko poe roropa anarykahpyrykô kara.”

¹⁴Mame tōturukehse Jozue moro poko. Mame ynara tykase ropa ynororo:

— Morara exiryke, seromaroro Ritonōpo omipona ehtoko. Ipoetoryme ehtoko, ŷme ehtoko inyripohpyry omipona. Owenikehtoko imehnō ritō kō poko, atamurukō neponāmarykō oneahmara ehtoko; Mesopotamia po toahmase toto eya xine te, Ejitu po, enara. ¹⁵Yrome Ritonōpo poetoryme se pyra awahtao xine, imenekatoko seroae ro onoky omipona exīko matou? Jūme rokē imenekatoko: atamurukō neponāmarykō, ineahmatyā Mesopotamia nonory po te, amoreu tō neponāmarykō sero nono po, oesarykōme toehse seromaroro. Yrome ywy, ytapyi taōkō maro, Ritonōpo Kuesēkō omipona exīko ynanase.

¹⁶Ynara tykase imoihmākō eya:

— Jūme Ritonōpo onurumekara ynanase imehnō ritō panō eahmatohme yna a. ¹⁷Ritonōpo Kuesēkō kynexine, kypynanopyatose kytamuru tō maro Ejitu poe, Ejitu pōkō namotome yna ahtao. Inyrityā kurā tonese yna a, imehxo exiketomo. Towomase yna eya, osema ae yna oepyrhtao, imeimehnō nonory poro yna ytoryhtao. ¹⁸Axī pyra inekarohpyry tapoise yna a yna esaryme, imeimehnō nonory pōkō mya taropose ahtao eya, amoreu tō maro, sero nono pōkomo. Naeroro Ritonōpo omiry omipona exīko ynanase, yna Esēme aexiryke.

¹⁹Ynara tykase Jozue eya xine:

— Ritonōpo omipona ehsaromepyra matose, zae ehtoh se aexiryke. Imehnō ritō panō eahmananō se pyra mana ipunaka. Oorypyrykō onykorokara exīko mana, azahkuru oehtohkomo. ²⁰Ritonōpo Oesēkō rumekaryhtao oya xine, imeimehnō ritō panō eahmaryhtao oya xine, oehnōko ropa mana awānohse xine. Oenahkapotorŷko mana, apitoryme typynanohse awahtao xine ro eya.

²¹Jozue tozuhse imoihmākomo a, ynara tykase toto:

— Arypyra! Ritonōpo Kuesēkō omipona se rokē ynanase.

²²Ynara tykase Jozue eya xine:

— Amarokō enenanōme matose, etananōme roropa matose. Ritonōpo tymenekase oya xine Oesēkōme, aomipona oehtohkōme.

— Ŷ, enenanōme ynanase! tykase toto.

²³Mame tōturuse Jozue eya xine, ynara tykase ynororo:

— Morara ahtao imehnō neponāmarykō ipahtoko, nae ahtao amaro xine. Zae oehtohkō enepotoko Ritonōpo a, Izyraeu tō Esemy a ŷme oehtohkō poko aomipona oehtohkō poko.

²⁴Ynara tykase imoihmākō Jozue a:

— ŷme ynanase, Ritonōpo Kuesēkō poetoryme. Inyripohpyry omipona ynanase exīko ipunaka.

²⁵Moro sã imoihmākō maro tōmiry totapose Jozue a Ritonōpo netaryme. Mame moro ae ro Xikē po, Ritonōpo omihpyry tokarose eya xine, inyripohpyry roropa. ²⁶Mame pape pokona morohne tymerose eya Ritonōpo Nyripohpyry Pape Pokona. Imēpo topu konōto tapoise Jozue a tyritohme wewe kurā zopikoxi, xikihme, Ritonōpo maro oturutuh pūto. ²⁷Ynara tykase ynororo imoihmākomo a:

— Sero topu enetoko ke. Eneneme sã exīko mana. Ritonōpo nekarohpyry kyaa xine totase sã eya te, kuomirykō roropa totase sã eya, Kuesēkō onurumekara oehtohkōme.

²⁸Mame esaka xine imoihmākō tonyohse ropa Jozue a.

Jozue orihtopõpyry*(Juize 2.6-9)*

²⁹Moromeĩpo 110me jeimamyry toehse ahtao toorihse Jozue, Num mūkuru, Ritonõpo poetory. ³⁰Ekepyry tonēse esary po, Timinate-Sera po ypy tō nonory po, Eparaĩ nonory po ypy Kaaxi poe inikahpoe.

³¹Isene ro Jozue ahtao, Ritonõpo omipona Izyraeu tō kynexine. Mame toorihse Jozue ahtao, isene ro Izyraeu tō tamuximākō ahtao, tuaro exiketō Ritonõpo nyrytā poko, Izyraeu tō akorehmatohme, aomiry omipona toh kynexine.

³²Joze ekepyry, Izyraeu tō nenepyhpyrykō Ejitu poe, tonēse Xikē po, Jako nepekatyhpyry po, Hamoa mūkuru tō wino, 100me parata ke. Hamoa kynexine Xikē zумы. Moro nono Joze pakomotyā nonoryme toehse, esarykōme.

³³Toorihse roropa Ereaza, Arão mūkuru. Ekepyry tonēse Kipea po, ypy tō nonory po, Eparaĩ nonory po. Moro pata tokarose kynexine imūkuru Pineia a.

JUIZE

Apiakane tō Ehtopōpyry poko

Juízes

Ekarotopo

Sero pape *Juize* ekarōko Izyraeu tō ehtopōpyry poko Kanaã poremākatopōpyry poe tuisame Sauu ehtoh pona. Morara ahtao soutatu tō towōse, toto tuisaryme ehtohme, Izyraeu tō akorehmatohme epetōkara poremākatoh poko, zae ehtoh poko toto ehtohme roropa. Toiro apiakaneme Sāsão kynexine (*Juize* 13—16).

Ekarōko sero: Ritonōpo omipona Izyraeu tō ahtao kure ehtoh tokarose Ritonōpo a eya xine. Yrome toeramase toto ahtao Ritonōpo wīno typoremāse toh kynexine. Morara ahtao ro eraximāko Ritonōpo kynexine toto pynanohtohme ropa, tyrypyrykō rumekary se toehse toto ahtao, eramatohme ropa Ritonōpo a Tosēkōme.

Sero pape ao

Imeīpo toorihse Jozue ahtao 1.1—2.10
Izyraeu tō apiakananomo 2.11—16.31
Izyraeu tō ehtopōpyry 17.1—21.25

Tuisa Atoni-Pezeke poremākatopōpyry

1 ¹Morarama Jozue toorihse ahtao, Ritonōpo Imehxo Exikety a tōturupose Izyraeu tomo, ynara tykase toto:

— Onokākō aropory se hma osemazuhme Kanaã pōkō poremākapose?

²Ritonōpo a tozuhse toto, ynara tykase:

— Juta tō ytōko osemazuhme. Sero nono ekarōko ase eya xine.

³Mame ynara tykase Juta tō Ximeão tomo a:

— Ehmaropa oximaro Ritonōpo nekarohpyry yna a apoise, Kanaã pōkō poremākapose. Imeīpo ytōko sytatose oximaro Ritonōpo nekarohpyry pona oya xine ononorykōme.

Moro sã Ximeão tō toytose ⁴Juta tō maro topekōkara poremākapose oximaro. Mame orēpyra tyripose toto Ritonōpo a, kananeu tō typoremākapose eya xine, perizeu tō roropa. 10 mume orutua kō totapase eya xine Pezeke po. ⁵Moro po tōseporyse toto Atoni-Pezeke maro, tōsetapase toto imaro. Mame kananeu tō typoremākapose eya xine, perizeu tō maro.

⁶Atoni-Pezeke toepase, yrome tokahmase ynororo eya xine, tapoise eya xine. Mame emary zū asakoro tuhkohse eya xine, ipupuru zū tō maro. ⁷Mame ynara tykase Atoni-Pezeke:

— 70me tuisa tō tyripose ya moro samo, emarykō zū, ipupuru zū tō maro tuhkohpose ya. Joh akoipyry tonahse eya xine jotuhthoh zopino. Seromaroro moro sã tyripose ywy Ritonōpo a, ynyrihpyry emetakame.

Mame Atoni-Pezeke tarose eya xine Jerusarē pona, moroto toorihse.

Jerusarē typoremākase Eperō maro

⁸Mame Juta tō orutua kō toytose etonase Jerusarē pōkō maro. Jerusarē tonahkase eya xine. Pata pōkō totapase eya xine. Pata tyahkase roropa eya xine. ⁹Imeīpo toytose toto osetapase kananeu tō maro ypy tō pōkō maro te, ona tonorē pōkō maro ikurenae te, nono amimomā pōkō maro Juta nonory po, enara. ¹⁰Mame toytose toto etonase kananeu tō maro Eperō po, apitoryme esety Kiriante-Arapame kynexine. Sesai tō typoremākase eya xine, Aimā maro te, Taumai maro, enara. Anake mūkuru te tō kynexine.

Tepia poremākatopōpyry

(Jozue 15.13-19)

¹¹Morotoino toytose Juta tomo osetapase Tepia pōkō maro. Moro pata esety akorō Kiriante-Sepea kynexine. ¹²Mame ynara tykase Karepe:

— Jēxiry Akasa ekarōko ase orutua a ipytyme ehtohme pata Kiriante-Sepea poremākaryhtao eya.

¹³Moro pata typoremākase Otonieu a, Kenaza mūkuru, Karepe akorony. Naeroro tōxiry Akasa tokarose Karepe a ipytyme ehtohme. ¹⁴Mame tyniotase Akasa ahtao Otonieu maro: “Nono ekaropoko omy a,” tykase ynororo eya. Akasa toytose Karepe a, mame tyhtose ahtao toky, jumētu poe jumy ynara tykase eya:

— Oty se hma, orymo?

¹⁵Ynara tykase nohpo tumy a:

— Tuna eutary sehxo hano. Nono mekaraoase ya, nono tonorē exikety. Tuna eutary maro nono ekaroko ya, tykase.

Naeroro tōxiry a tuna enatyry tō tokarose Karepe a nono kae exikety maro te, nono kae pyra exikety maro, enara.

Orēpyra Juta tō ehtopōpyry Pējamī tō maro

¹⁶Moeze meretamuru pakomotyā, keneu tō, toytose Juta tō maro pata Jeriko, airiki panō esary poe, ona pona Juta tō nonory pona, pata Arate poe ikurenaka. Moroto kynexine toto amarekita tō maro.

¹⁷Mame Juta tō toytose Ximeão tō maro osetapase kananeu tō, Zepate pōkō maro. Moro pata tonahkase eya xine. Mame pata esety tymyakāmase eya xine Horomame.

¹⁸Yrome Kaza anapoipyra tokurehse toto, Axikerō te, Ekorō roropa, morohne zomye exikety roropa. ¹⁹Juta tō takorehmase Ritonōpo a ypy tō nonory pōkō poremākapory poko. Yrome tuna konōto ehpiōkō onyporemākasaromepyra toh kynexine tykahuke toh exiryke kurimene risē ke. ²⁰Moeze nyripohpyry ae ro pata Eperō tokarose Karepe a. Moro poe Anake mūkuru tō oseruao taropose eya. ²¹Yrome jepuseu tō anaropopyra Pējamī tō kynexine Jerusarē poe. Moroto Jerusarē po jepuseu tō ehse. Moroto ro mā toto seroae ro Pējamī pakomotyā tō maro.

Peteu typoremākase Joze tomo a

²²⁻²³Mame Eparaĩ tō toytose Manase tō maro osetapase Peteu pōkō maro. (Apitoryme pata esety kynexine Ruze.) Takorehmase toto Ritonōpo a. Mame pata pona enenanō taropose eya xine; ²⁴orutua tonese eya xine pata poe tūtāko. Ynara tykase toto eya:

— Otāto omōnōko ynanae pata pona? Yna zuruko oetapara yna ehtohme.

²⁵Naeroro omōtohtonepose eya. Tomōse toto moro aka, mame moro pōkō totapase eya xine. Mokyro orutua rokē typynanohse eya xine jekyry tō maro.

²⁶Moromeīpo toytose ynororo heteu tō nonory pona imep̄y pata ritohme. Moro pata tosehapse eya Ruzeme. Moro saaro mā esety seroe ro.

Ahno anaropopyra tokurehse Izyraeu tomo

²⁷Imeimehnō pata pōkō anaropopyra Manase tō tokurehse: Pete-Sā pōkomo te, Taanake pōkomo te, Toa pōkomo te, Ipyreāo pōkomo te, Mekito pōkomo te, morohne zomye exiketō maro, enara. Moro pata tō poro kananeu tō ehse. ²⁸Jamihmehxo toehse Izyraeu tō ahtao, kananeu tō tyrohmanohpose typoetorykōme eya xine. Yrome toto anaropopyra tokurehse toto.

²⁹Morararo kananeu tō, Kezea pōkō anaropopyra Eparaĩ tō kynexine. Morara exiryke kananeu tō toto maro ehse.

³⁰Kityrō pōkō Naarou pōkō roropa anaropopyra Zepurō tō kynexine. Mokaro maro kananeu tō toehse. Mame tyrohmanohpose toto eya xine, typoetorykōme tyrise eya xine.

³¹Imehnō pata tō pōkō anaropopyra Asea tō kynexine: Ako pōkomo te, Xitō pōkomo te, Arape pōkomo te, Akazipe pōkomo te, Heupa pōkomo te, Apeka pōkomo te, Reope pōkomo, enara. ³²Asea tō toehse, kananeu tō maro, mokaro anaropopyra toh tokurehse exiryke.

³³Pete-Seme pōkō te, Pete-Anate pōkō roropa anaropopyra Napatari tō toehse. Kanaā pōkō maro Napatari tō toehse. Yrome tyrohmanohpose toto eya xine.

³⁴Mame Tā tō taropose amoreu tomo a ypy tō pona toto ytotohme. Jakanahmā pona yhtosaromepyra Tā tō toehse. ³⁵Ypy tō Here po amoreu tō moroto ro toh kynexine te, Ajarō po te, Saarapī po, enara. Yrome typoetorykōme mokaro tyrise Joze tomo a. Tyrohmanohpose toto eya xine.

³⁶Amoreu tō nonory moroto kynexine, onuhtoh nono esety Mynoto poe, inikahpozakoxi Sera pona.

Ritonōpo nenyokyhpyry Pokī po

2 ¹Ritonōpo nenyokyhpyry toytose Kiukau poe Pokī pona Izyraeu tō zuruse, ynara tykase ynororo:

— Kuapoiatose Ejitu nonory po awahtao xine, kuenepyatose xiaro, sero nono pona, ynekarohpyry pona atamurukomo a. Ynara akene eya xine: “Jūme jomihpyry onytyromara ase. ²Naeroro ōmirykō onetapopyra ehtoko sero nono pōkomo a. Inyrihpyrykō apoto apōme ikararahtoko ipahtohme,” ase oya xine repe. Yrome jomipona pyra mexiatose. Enetoko ke onyrihpyrykomo!

³Naeroro seromaroro ourutor̄yko ase. Mokaro anaropopyra exīko ase oesemarykō wino oytorykohtao. Oepēkōkaramē exīko mā toto. Toto neponāmarykō azahkuru ehtoh poko oritor̄yko mā toto.

⁴Moro poko töturukehse Ritonôpo nenyokyhpyry ahtao, tyxitapitose Izyraeu tō emero. ⁵Morara exiryke moroto esety Pokîme toehse. Moroto tynekarorykō tyahkase eya xine, Ritonôpo, Tosêkō eahmatohme.

Jozue orihtopōpyry

⁶Izyraeu tō taropose Jozue a, toytose toto orutua kō emero tynonorykō poko erohtohme. ⁷Isene ro Jozue ahtao, Ritonôpo, Tosêkō omipona Izyraeu tō kynexine. Mame toorihse Jozue ahtao, Ritonôpo omihpyry omipona ro toh kynexine orihpyra ro Izyraeu tō tamuximākō ahtao, Izyraeu tō akorehmatopōpyry Ritonôpo a enehpōkomo.

⁸Jozue, Num mükuru, Ritonôpo poetory toorihse 110me jeimamyry taropose ahtao eya. ⁹Ekepyry tonêse inonory po, Timinate-Here po, ypy tō nonory Eparaî po, ypy Kaaxi poe inikahpozakoxi. ¹⁰Morame mokaro emero Jozue maro isene exiketō toorihse, mame ipoenomotyā tuenikehse Ritonôpo poko, Izyraeu tō akorehmatopōpyry poko roropa eya.

Ritonôpo rumekatopōpyry Izyraeu tomo a

¹¹Mame iirypyryme toehse Izyraeu tomo, Ritonôpo Tosêkō omipona pyra toehse toto, imehnō neponāmary toahmase eya xine, kananeu tō samo.

¹²Ritonôpo tytamurukō Esê eahmary turumekase eya xine, toto enepyhpono Ejitu poe. Imeimehnō ritō kō toahmase eya xine Ritonôpo myakāme. Imehnō neponāmarykō eahmaryke eya xine tyekītapāse Ritonôpo toto poko ipunaka. ¹³Ritonôpo turumekase eya xine, Paau toahmase, Axitarote maro. ¹⁴Morara exiryke Izyraeu tō zehno toehse Ritonôpo. Toto onewomara toehse imōkomorykō tapoise ahtao, tyryrhmasse roropa toto ahtao imehno a. Epetōkara a Izyraeu tō tokarose eya, toto zomye exiketomo a. Naeroro osewomasaromepyra toehse Izyraeu tomo. ¹⁵Osetapase toytose toto ahtao, takorekehkase toto Ritonôpo a tōmihpyry ae ro eya xine. Naeroro toetuarimase toto.

¹⁶Mame tuisa tō tokarose Ritonôpo a Izyraeu tomo a, orēpyra exiketomo, juize tomo, toto pynanohtohme iirymahpōkō wino, omato tō wino roropa.

¹⁷Yrome mokaro juize tō omiry onetara toh kynexine. Ritonôpo omihpyry omipona pyra toh kynexine. Imehnō neponāmary eahmary poko toh kynexine. Jūkō Ritonôpo omihpyry omipona kynexine toto. Yrome mokaro ipoenōkomo, Ritonôpo omipona pyra toehse toto. ¹⁸Ituisarykō tokarose Ritonôpo a eya xine, mokyro takorehmase eya. Mame mokyro tuisa isene ro ahtao typoetory tō typynanohse Ritonôpo a toto poko pyra epetōkara ehtohme. Izyraeu tō pyno kynexine toto etuarimaryke imehnō osanoryme toto exiry eneryke tyya. ¹⁹Yrome mokyro tuisa toorihse ahtao, toeramase ropa toto tyrypyrykō poko toehtohkōme ropa. Tytamurukō popyra ehtopōpyry motye toehse toto. Imehnō neponāmary poko toehse toto, eahmatohme Ritonôpo myakāme. Tuaro pyra exiketō sã toehse toto. Popyra toehtopōpyrykō onurumekara toehse toto. ²⁰Morara exiryke tyekītapāse Ritonôpo typoetory tō Izyraeu tō poko. Ynara tykase ynororo:

— Jomihpyry, ynekarohpyry itamurukomo a jomipona toto ehtohme, moro omipona pyra toehse toto. Naeroro jomiry omipona pyra toto exiryke, ²¹sero nono poe, imehnō anaropopyra ropa ase, Jozue nynomotyamo toorihse

tahtao. ²²Mokaro Izyraeu tō enēko ase, jomipona toto ehtoh waro jehtohme, itamurukomo a jomipona ehtopōpyry samo.

²³Naeroro imeimehnō morotōkō axī anaropopyra Ritonōpo kynexine, mokaro onekaropyra Jozue a, yrome tynomose toto eya moroto.

Ahno tō akoīpyry Kanaā po

3 ¹Mame imehnō ahno tynomose Ritonōpo a moro nono po Izyraeu tō kuhtohme, osetapara ro exiketō Kanaā pōkō maro. ²Moro sã tyrise Ritonōpo a toto amorepatohme rokē osetapary poko, osetapary waro pyra exiketomo, osetapapitopyra ro toexirykōke. ³Ynara toh tynomose moro nono po: pirixteu tō patary 5me exiketō pōkomo te, kananeu tomo te, xitonio tomo te, heweu tomo ypy tō Ripano pōkomo, ypy Paau-Heremō poe onuhtoh Hamate pona. ⁴Mokaro tōxinamase Izyraeu tō kuhtohme tōmīhpyry, tynyrīpohpyry Moeze ae omipona toto ehtoh enetohme Ritonōpo a. ⁵Morara exiryke tōsesarise Izyraeu tomo kananeu tō rānao te, heteu tō maro, amoreu tō maro, perizeu tō maro, heweu tō maro, jepuseu tō maro, enara. ⁶Moraramē tpyptase toto imaro xine; toto neponāmarykō toahmase roropa eya xine.

Otonieu

⁷Mame Ritonōpo Tosēkō poko tuenikehse Izyraeu tō kynexine. Tyrypyrykō poko toehse toto kananeu tō neponāmarykō eahmary poko toehse, Paau kuhtopo te, wewe risē Asera roropa. ⁸Morara exiryke Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo. Toto onewomara toehse ynororo tuisa Kuxā-Risataī, Mesopotamia esē tooehse ahtao Izyraeu poremakapose. Typoetoryme Izyraeu tō tyrise eya 8me jeimamyry. ⁹Moraramē tōturuse Izyraeu tō Ritonōpo a takorehmatohkōme, mame orutua tonehpose Ritonōpo a toto akorehmatohme. Mokyro esety kynexine Otonieu, Kenaza mūkuru, Karepe akorō mūkuru. ¹⁰Takorehmase Otonieu Ritonōpo Zuzenu a, Izyraeu tuisaryme toehse ynororo. Soutatu tō tarose eya etonatohme Mesopotamia tuisary maro, orēpyra tyrise ynororo Ritonōpo a, Mesopotamia tō typoremakase, Izyraeu tō typynanohse eya. ¹¹Moromeīpo isene ro Otonieu kynexine 40me jeimamyry. Morara ahtao Izyraeu tō epetōkara tehme toh kynexine, osetapara toh kynexine.

Eute

¹²Moraramē toorihse Otonieu ahtao tyrypyrykō poko toehse ropa Izyraeu tomo Ritonōpo omipona pyra. Morara exiryke orēpyra Ekorō, Moape tuisary tyripose Ritonōpo a, Izyraeu tō motye. ¹³Oximaro Ekorō toehse amonita tō maro te, amarekita tō maro etonatohme Izyraeu tō maro. Jeriko tapoise eya xine airiki panō tō esary. ¹⁴Typoetoryme Izyraeu tō tyrise Ekorō tomo a 18me jeimamyry ae. ¹⁵Mame tyxitase Izyraeu tō ahtao Ritonōpo netaryme, imepý orutua tonyohse Ritonōpo a toto pynanohtohme ropa. Mokyro kynexine Eute, Jera mūkuru, Pējamī ekyryme. Poze exiketyme kynexine ynororo. Eya tineru tokarose Izyraeu tamuximākomo a arotohme, kowenu ehehpyryme, Ekorō, Moape tuisary a. ¹⁶Mame puniāo tyrise Eute a, taere exikety asakoro, meio meturume mosa exiry. Moro rato pohsuimano tarose eya tupō zopino, tapotunuru wino. ¹⁷Mame toytose ynororo moro kowenu tinerū arose Ekorō

a, mokyro tupune exiketyne kynexine. ¹⁸Mame tineru tokarose ahtao eya, tymarōkō taropose ropa Eute a. ¹⁹Mame toeramase ropa ynororo, topu tō risē poe, Kiukau pūto, tuisa zuruse, ynara tykase ynororo:

— Tuisa, omi nae ase ourutohme tokare pyra exikety.

Mame moro tae imehnō tutūtanohpose tuisa a. Tutūtase toto porehme.

²⁰Sokohme tuisa kynexine, tosao, zara po. Ameke pyra toeporehkase Eute, ynara tykase:

— Omi nae ase Ritonōpo poe ourutohme.

Towōse tuisa. ²¹Mame tomary ke typozery wino, rato pohsuimano touse tapotunuru winoino Ekorō tuose zuakuru pokona. ²²Tomōse moro rato pohsuimano epuru maro etyhyry pona, ikasery a tapuruse ipuniāo anoupyra ropa Eute exiryke tuisa wakuru poe. Ipotyry tutūtase ātykyry ae jaxyry tō rānao. ²³Moromeīpo omōtoh tapuruse Eute a. Tutūtase ynororo osenuhmatoh ae ²⁴toytose ynororo. Mame tuisa poetory tō tooehse repe. Omōtoh tapuruse exiryke omōpyra toh kynexine. “Otarama wekāko mana,” tōsenetupuhse toh repe. ²⁵Toraximase eya xine repe okynano, yrome etapuruhmakara tokurehse ahtao, soroto tapoise eya xine, tapuruhmakase eya xine. Mame moroto tuisa kynexine toorihse, toepukase nono pokoxi.

²⁶Mokaro a eraximaryhtao, toepase Eute. Topu tō risē kuroko toytose ynororo Seira pona. ²⁷Morotona toeporehkase ynororo ahtao ypy tō Eparaī pona, rue totose eya kaneru retyry, Izyraeu tō orutua kō kohmatohme etonatohme. Tarose toto eya yhtōko ypy tō poe. ²⁸Ynara tykase ynororo:

— Kuekahmatoko. Kuepetōkara, moapita tō tokarose Ritonōpo a oya xine.

Naeroro Eute tokahmase Izyraeu tomo a, Moape tō esary, tuna Joatāo akuohtho tapoise eya xine. Mame ahno anaropopyra toh kynexine tuna akuohse. ²⁹Mame moro osetaparyhtao otarama 10 mīume soutatu moapita tō totapase eya xine jamihme exiketomo, orēpyra exiketomo. Epasaromepyra toh kynexine. ³⁰Moro sã Moape tō typoremākase Izyraeu tomo a moro ěmepyyr ae. Moromeīpo etonara Izyraeu tō toehse 80me jeimamyry.

Sākaa

³¹Moromeīpo tuisame toehse Sākaa, Anate mūkuru. Pirixteu tō 600mākō totapase eya pui poko erohtoh ke. Moro sã Izyraeu tō typynanohse eya roropa.

Tepora, Parake maro

4 ¹Imeīpo toorihse Eute ahtao tyyrypyrykō poko Izyraeu tō toehse ropa, Ritonōpo Tosēkō omipona pyra toehse toto. ²Morara exiryke toto onewomara toehse Ritonōpo, Japī, Kanaā tuisary tooehse ahtao toto poremākase. Tuisame Japī kynexine pata Hazoa po. Ipoetory tō soutatu tō tuisary kynexine Xisera, Harosete-Hakojī pono. ³900me ikanary tō kynexine, kurimene risemy. Izyraeu tō tyrohmanohpose eya 20me jeimamyry, tutuarimapose toto eya yronymyryme. Mame takorehmapose ropa Izyraeu tomo Ritonōpo a.

⁴Urutōme Ritonōpo poe Tepora kynexine, Rapitote pyty. Apiakaneme roropa kynexine ynororo, Izyraeu tō akorehmaneme zae ehtoh riry poko.

⁵Airiki panono nae kynexine irānao Rama poe Peteu pona ypy tō nonory

po, Eparaĩ po. Moro airiki panono myhto typorohse Tepora Izyraeu tō etatohme. Eya tooehse toto atae pyra toto ahtao apiakapotohme zae ehtoh waro toehtohkōme. ⁶Mokyro a Parake, Apinoão mūkuru tonehpose tyya, pata Ketese po ynororo ahtao, Napatari nonory po. Ynara tykase ynororo eya:

— Ritonōpo, Izyraeu tō Esē mā ynara tyripōko oya: “10 miume orutua kō imenekako Napatari tō wino Zepurō tō wino roropa, toto arotohme ypy Tapoa pona. ⁷Xisera, tuisa Japī soutatu tō esē enehpōko ase tuna Kisō pona etonatohme amaro xine. Tykanary maro oehnōko mana kurimene risemy soutatu tō maro. Yrome toto poremākapōko ase oya xine.”

⁸Mame ynara tykase Parake Tepora a:

— Ymaro oytoryhtao rokē ytōko ase. Ytopyra awahtao ywy roropa ytopyra ase.

⁹— Kure, tykase ynororo. — Amaro ytōko ase repe. Yrome orēpyra exiketye oeahmara mā toto, ynara exiryke, Xisera ekarōko Ritonōpo mana nohpo a etapatohme.

Mame Parake maro Tepora toytose Ketese pona. ¹⁰Moroto Zepurō tō orutua kō tonehpose Parake a, Napatari tō maro Ketese pona. 10 miumākō tōximōse toto imaro toytotohkōme. Tepora roropa toytose imaro.

¹¹Ameke hkopyra Ketese poe Hepea esary kynexine, keneume exikety. Imehnō keneu tō winoino tātapiakase Hepea kynexine. Hopape, Moeze akono pakomotyā keneu tō kynexine. Moroto tytapyī tamose Hepea a wewe konōto, Zaanānī pūto.

¹²Morarame Xisera turuse imehnomo a Parake, Apinoão mūkuru onuhtopōpyry poko ypy Tapoa pona. ¹³Naeroro tykanary tō 900me kurimene risē tonehpose eya tysoutatu tō maro porehme. Taropose toto eya Harosete-Hakojī poe tuna Kisō pona.

¹⁴Mame ynara tykase Tepora Parake a:

— Ytoko seromaroro. Seroae Xisera poremākapōko Ritonōpo oya xine mana. Amaro xine Ritonōpo mana.

Morara exiryke tyhtose Parake ypy Tapoa poe 10 miume soutatu tō maro. ¹⁵Tōsetapapitose Parake tō ahtao tysoutatu tō maro, putupyra Xisera tō tyripōse Ritonōpo a isoutatu tō maro. Otupīko toh kynexine Xisera kanary tō aronanō maro. Mame tykanary turumekase Xisera a, pupu po toepase ynororo. ¹⁶Yrome Xisera tō ikanary tō maro tokahmase Parake tomo a Harosete-Hakojī pona. Xisera tō tonahkase eya xine porehme.

¹⁷Xisera rokē toepase Jau tapyī taka, Hepea pyty, keneume exikety. Toytose ynororo morotona, tosē Japī, Hazoa esemy, Hepea epeme exiryke. ¹⁸Tytapyī tae tutūtase nohpo, Jau, mokyro Xisera maro ēpatakāmase. Ynara tykase ynororo eya:

— Omōko, tuisa, ytapyī taka. Enaromyra exiko.

Naeroro tomōse ynororo. Nohpo a tonēse ynororo tātzy zopikoxi.

¹⁹— Ajohpame sā tuna se hano jokuru; tuna se toehse ywy, tykase Xisera eya. Kutehi totapuruhmakase nohpo a pui suhsu ekarotohme eya. Tōse eya ahtao, tyōtose ropa ynororo nohpo a.

²⁰— Moroto rokē exiko omōtohtao, tykase ynororo nohpo a. — Ahno tooehse ahtao, ekaroporyhtao oya: “Ahno nae taro? ‘Arypyra,’ kaxiko,” tykase ynororo nohpo a.

²¹ Totaehse Xisera kynexine ipunaka. Tynyhse ynororo tyrōnaka. Moraramate tapoise Jaeu a wewe maro, suimano, omatome tomōse ynororo tapyi taka, zupuhpyry po tuose ipanamukuru poro porehme. Mya roropa nono aka toeporehkase wewe suimano. Toorihse ynororo.

²² Toeporehkase Parake ahtao, Xisera ekahmaryme, tutūtase Jaeu osēpatakāmase imaro. Ynara tykase ynororo eya:

— Osehko xiaro. Mokyro enepōko ase oya, onupiry.

Mame tomōse ynororo imaro tapyi taka. Xisera mokyro nono po toorihse wewe suimā zupuhpyry poko.

²³ Moro ae ro Izyraeu tō takorehmase Ritonōpo a, Japī poremākapory poko kananeu tō tuisary. ²⁴ Osetapakehpyra toh kynexine Japī maro, orēpyrahxo toehse roropa toto mokyro enatryry pona ro.

Tepora eremiatopōpyry Parake maro

5 ¹ Moro ĕmepyry ae Tepora toremiasse Parake maro, Apinoāo mūkuru maro. Ynara toremiasse toto:

² Ritonōpo eahmatoko,

Kuesēkō Imehxo Exikety!

Tōximōse Izyraeu tomo etonatohme,

tākye rokē tōximōse toto.

³ Etatoko, tuisa tomo!

Otato ehtoko kowenatu tomo!

Rue etōko ase, eremiāko roropa ase,

Ritonōpo, Izyraeu tō Esē eahmaryme.

⁴ Ritonōpo Imehxo Exikety ypy Seia poe tutūtase awahtao,

toehse awahtao roropa Etō nonory poe, nono tykytyky tykase.

Konopo itamurume toehse kapu ae.

⁵ Ypy tō tykytyky tykase Ritonōpo ēpataka,

tykytyky tykase ypy Xinai roropa,

Ritonōpo Izyraeu tō Esē ēpataka.

⁶ Isene ro Sākaa ahtao, Anate mūkuru,

isene ro Jaeu ahtao,

Ytoytoketō pyra kynexine osema tao,

imehnō esemary ae rokē toytose ahno.

⁷ Izyraeu patary tō po, ahno pyra kynexine;

Typōke pyra toehse, joehtopōpyry pona,

omoro roropa Tepora,

ahno ĕme Izyraeu tō nonory po.

⁸ Imehnō neponāmarykō tymenekase Izyraeu tomo a,

naeroro etonatoh toehse esarykō po.

40 miume orutua kō ahtao ro,

tywaratake pyra toh kynexine,

osewomatoh pyra ipunaka!

⁹ Soutatu tō tuisary tō eahmāko ase,

Izyraeu tō tuisary tomo,

- ahno maro, tākye osekaroketomo.
 Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo!
- ¹⁰ Moro poko ekātotoke,
 jumētu karimutumā po ytoketomo,
 typorohse exiketō, oeky tō mypary po,
 pupu po ytoytoketō roropa.
- ¹¹ Etatoko ke! Imoihmākō, panaikato exiketō,
 tuna pēkamā tō zomye exiketō,
 oturūko mā toto orēpyra Ritonōpo nyrytā poko,
 topetōkara poremākatopōpyry poko Izyraeu tomo a!
 Mame Ritonōpo poetory tō tyhtose typatarykō pona.
- ¹² Owōko, Tepora, owōko!
 Owōko! Eremiako! Owōko!
 Ytoytoko, Parake, Apinoāo mūkuru,
 oepekōkara aroko anamoto tōme, anapoihpyrykomo.
- ¹³ Mame toytose toto,
 enetuputyhpōkomo tutuisarykō esaka,
 Ritonōpo Kuesēkō poetory tomo,
 tōsetapatohkō eraximaryme,
 mame toytose toto osepyryse Parake maro.
- ¹⁴ Eparaī poe tutūtase toto, Amareke tō nonohpyry poe,
 toytose toto jakanahmā pona.
 Pējamī tō mykapo, imoihmākō maro.
 Makia poe tuisa tō tyhtose,
 Zepurō poe roropa soutatu tuisary tō tooehse.
- ¹⁵ Isakaa tō tamuximākō Tepora maro toytose.
 Aō, Isakaa tō toytose, Parake roropa.
 Tokahmase ynororo eya xine jakanahmā pona.
 Yrome Rupē tō atae pyra toh kynexine;
 tōsezusezuhse toto,
 mame ytopyra tokurehse toto.
- ¹⁶ Oty katohme tehme se rokē toehse toh nae moroto kaneru tō maro?
 Kaneru erase omiry etatohme, toky tō kohmary poko?
 Ÿ Rupē tō atae pyra toh kynexine;
 tōsezusezuhse toto,
 mame ytopyra tokurehse toto.
- ¹⁷ Kate tō tehme toehse toh kynexine
 tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino,
 Tā tō roropa ona po tokykō nahpatoh po.
 Asea tō totypohse roropa tuna konōto ehpio,
 isawā po, tuna ehpio tehme toehse toh kynexine.
- ¹⁸ Yrome Zepurō tō toorikyrykō zuno pyra toh kynexine, Napatari tō maro;
 toytose toto etonatoh pona.
- ¹⁹ Tuisa tō toehse, tōsetapase toto Taanake po, iporiry Mekito pūto.

- Kanaā tuisary tō roropa tōsetapase,
yrome parata anapoipyra tokurehse toto, topetōkara wino.
- ²⁰ Xirikuato tō roropa tōsetapase:
aytorykohtao kapu kuroko
Xisera takorekehkase eya xine.
- ²¹ Zue a epetōkara tarose, tuna Kisō, zueme exikety a.
Moino ro mase tuna Kisō.
Ytoytōko ase, orēpyra exiketyme ytoytōko ase.
- ²² Mame kawaru tō tooehse, tururume.
Tururume ytōko, nono tūtūmāko, tupupurukō ke.
- ²³ “Pata Meroze popyra tyripoko,” āko Ritonōpo nenyokyhpyry;
“Popyra tyripoko, moro pata pōkō popyra tyripoko,
oehpyra toto exiryke Ritonōpo akorehmase,
soutatume oehpyra tokurehse toto
osetapase Ritonōpo poetoryme.”
- ²⁴ Tākye kuhse mokyro nohpo, Jaeu,
Hepea pyty, keneume exikety.
Imehnō nohpo tō tytapyī taōkō motye,
tākyehxo mā ynororo.
- ²⁵ Tuna tokaropose Xisera a,
yrome pui suhsuru tokarose eya;
isuhsuru risē tonehse eya kasana kurā ao.
- ²⁶ Mame wewe suimano tapoise eya tomary ke,
morararo mate tapoise roropa tomary akorō ke.
Mame Jaeu a totapase Xisera zupuhpyry pokona,
takurihmose,
typosohkase roropa, zupuhpyry.
- ²⁷ Toepukase ynororo tosekumuru po, ipupuru myhtokoxi.
Imihme toepukase nohpo myhtokoxi.
Imyhtokoxi, tosekumuru po toepukase;
nono pona, toorihse.
- ²⁸ Xisera eny tōsenuhmase,
osenuhmatoh ae, tytapyī tae,
Okynahxo tōsenuhmase, kamisa moino,
osenuhmatoh ae, ynara tykase:
“Oty katoh okynahxo oehpyra hnae ikanary?”
“Oty katoh eky tō kawaru, axī pyra oehnōko nae?”
- ²⁹ Epe tō, tuaro exiketomo a tozuhse,
Tyra rokē morohne tozuhzomose ropa,
tyra rokē tōsezuhse ynororo.
- ³⁰ “Otaramē mōkomo apiakāko mā toto,
tynapoityā apiakāko:
Otaramē nohpo tō roropa tapoise,
toiro otaramē asakoro soutatu tō punero.

Upo kurā roropa tapoise Xisera a tupōme.
 Kamisa kure exikety tapoise eya tuisa pyty a ekarotohme.
 Ipymyry pokona tyrítőhme.”

³¹ Ritonōpo yna Esemy,
 morararo oepetōkara norihno toto, emero porehme,
 yrome ah oepe tō saereme exikety sā orēpyra sā nexī toto, xixi tūtary
 samo!

Mame etonara toehse toh kynexine 40me jeimamyry pune.

Kiteāo

6 ¹Moromeīpo iirypyryme Izyraeu tō toehse ropa Ritonōpo omipona
 pyra. Naeroro Mitiā pōkomo a typoremākapose toto Ritonōpo omi poe.
 Tyrohmanohpose toto eya xine 7me jeimamyry pona. ²Tōtonēse Izyraeu tomo
 mitianita tō zuno toexirykōke oramāka ypy tō zopikoxi, osewomatohme ypy
 tō rānao, jamihme mitianita tō exiryke. ³Emero rokē t̄kyryrykō tarykase
 ahtao Izyraeu tomo a, Mitiā pōkō tooehse, amarekita tō maro roropa, ona
 pōkō maro etonatohme. ⁴Tōsesarise moroto toto Izyraeu tō nonory po.
 Īkyryrykō tonahkase eya xine tupito tō poro exiketomo, Kaza pona. Tonahsē
 onynomopyra toehse toto Izyraeu tō napyryme okyno onynomopyra roropa
 toh kynexine kaneru te, pui te, jumētu, enara, tonahkase eya xine emero.
⁵Tooehse toh kynexine tokykō maro, pui tōkehko, tytapyīkō maro tuhke
 taparara tō samo. Toky tō kameru tō maro ikuhp̄yme toh kynexine. Tooehse
 ynaroro Izyraeu tō enahkase. ⁶Izyraeu tō osewomasaromepyra toh kynexine.
 Naeroro takorehmarykō tokaropose toto Ritonōpo a.

⁷Mame tōturuse toto ahtao Ritonōpo a mitianita tō poko, ⁸urutō tonehpose
 eya oturuse toto a ynara kase:

— Ynara āko Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy: “Kuenepyatose Ejitu poe Ejitu
 pōkō namotome awahtao xine. ⁹Kypynanopyatose Ejitu pōkō winoino,
 sero nono pōkō oepekōkara winoino roropa ōsetaparykohtao amaro xine.
 Oepekōkara aropone, inonorykō ekaroase oya xine. ¹⁰Kuruatose, ywy ase
 Ritonōpo Oesēkomo. Sero nono pōkō neponāmary oneahmara ehtoko, ase
 oya xine. Yrome jomiry onetara mexiatose.”

¹¹Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse, typorohse ynororo wewe
 konōto myhtokoxi pata Opara pūto. Moro wewe esē kynexine Joaxi, Apieze
 ekyry. Imūkuru Kiteāo erohnōko kynexine, tiriiku kyr̄ko uwa euhkatoh
 tao, tōtonēse moro ao, onenepya mitianita tō ehtohme. ¹²Mame Ritonōpo
 nenyokyhpyry tōsenepose eya. Ynara tykase eya:

— Orēpyra mase. Ritonōpo amaro mana, tykase!

¹³— Ritonōpo yna maro ahtao oty katohme etuarimāko ynanae? tykase
 Kiteāo eya. — Otara toehse Ritonōpo nyrytā pake ahtao? Morohne poko
 turuse yna, yna tamuru tomo a; tyjamitunuru ke Izyraeu tō tonehse Ritonōpo
 a Ejitu poe. Yrome eya turumekase yna, tokarose yna mitianita tomo a.

¹⁴Mame Kiteāo a tyripose Ritonōpo a ynara tyrítőhme:

— Ytoko, orēpyra exiko, Izyraeu tō ipynanohko mitianita tō winoino. Ywy
 roro aaropōko ase oytotohme.

¹⁵Ynara tykase Kiteāo:

— Ritonōpo, otāto Izyraeu tō pynanohnōko ha? Papa tō tymōkomoke pyrahxo mā toto, Manase tō ekryrme mā toto, ywy roropa tuisame pyra ase papa tapyĩ tao.

¹⁶Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

— Sero rīko mase amaro jexiryke, ākorehmāko ase mitianita tō poremākatohme oya orutua toirō samo.

¹⁷Ynara tykase Kiteāo:

— Azamaro jahtao, oenetupuhpotoh ekaroko ya, zuaro jehtohme omoro nymyry mase oturūko ya. ¹⁸Ajohpāme sã, ytopyra ropa exiko aporo taroino, ynekarory enehse ytōko ase aporo ekarotohme oya.

— Ÿ, oeraximāko ase taro ooeypyry ropa pona, tykase ynororo eya.

¹⁹Mame Kiteāo tomōse tytapyĩ taka, poti tahnose eya, pão roropa iporutatos maro pyra tiriiku risē 10 kirume tyrise eya. Morohne tyrise eya ruto aka, kaxiri punohpyry tarose roropa eya oripo ao. Tokarose emero Ritonōpo nenyokhyppyry a, wewe konōto (karawario) myhto. ²⁰Mame ynara tyripose Ritonōpo nenyokhyppyry:

— Tōsē tyriko wyi maro sero topu pona, kaxiri eukhyppyry ikuāko epona.

Moro tyrise eya aomi poe. ²¹Tymyxiry tanÿse Ritonōpo nenyokhyppyry a. Ipotyry ke moro tōsē tapose wyi maro. Apoto tutūtase topu ae, moro tōsē tyahkase wyi maro. Mame osenepyra toehse Ritonōpo nenyokhyppyry. ²²Moro eneryke tyya tonetupuhse Kiteāo a, Ritonōpo nenyokhyppyry nymyry tonese tyya exiryke. Enaromÿke toehse ynororo, ynara tykase:

— To! Ritonōpo Jesemy! Onenyokhyppyry eneno jēpataka!

²³Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

— Enaromyra exiko. Orihpyra mase. Osepeme sytase.

²⁴Mame apoto apō tyrise Kiteāo a Ritonōpo eahmatohme. Moro tosehapse eya “Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose.” Moroto ro moro apoto apō mana pata Opara po, Apieze ekryry tō esao.

²⁵Moraramē koko ynara tykase Ritonōpo Kiteāo a:

— Omy eký aroko, pui orutua, zakorō maro 7me jeimamyry mano, mame apoto apō ritō Paau eahmatoh ipahko, omy nyrihpyry, ritō panō Asera roropa wewe risē akohko roropa, moroto imaro. ²⁶Mame taro ypy emory po apoto apō kurā tyriko topu risemy, Ritonōpo Oesē eahmatohme. Mame pui orutua akorō apoiko, 7me jeimamyry mano apotopokō maro, ritō Asera wewe risē akotyhyppyry, morohne jahkako emero onekaroryme ya.

²⁷Mame typoetory tō 10mākō maro moro tyrise Kiteāo a Ritonōpo omi poe. Yrome tyekyry tō zuno toexiryke, pata pōkō zuno roropa toexiryke morara onyripyra saereme ahtao, moro tyrise eya koko rokenē.

²⁸Yrokokoro pakeimo pata pōkō towōse ahtao, Paau kyryrÿppyry tonese eya xine, ritō kuhtoh Asera akohsē roropa tonese eya xine pui orutua zahsē roropa tonese eya xine apoto apō po, imepÿ nyrihpyry po moroto. ²⁹Tōturuse toto oseya xine:

— Onoky a serara tyrise? Mame tōturupose ahtao eya xine zuaro toehse toto Kiteāo poko, mokyro Joaxi mükuru. Mame ynara tykase toto Joaxi a:

³⁰— Omükuru enehko xiaro orihtohme, Paau kyryry, apoto apō tykararahse exiryke eya, ritō Asera kyryry maro.

³¹Yrome ynara tykase Joaxi oximōmākomo a, tumükuru towomase:

— Paau ewomary se hmatou? Kurehxo Paau ewomananō orikyry ěmehpyra ro ahtao. Ritōme Paau ahtao ah ynororo nosewomano, ikyryry apoto apō tykararahse exiryke.

³² Moromeĩpo Kiteão tosehtose eya xine Jerupaaume, jū omihpyry pokoino. “Ah Paau roro nosewomano,” ikyryry apoto apō tykararahse exiryke. Jerupaau kary “Ah Paau roro nosewomano,” kary.

³³ Mame mitianita tō emero, amarekita tō maro, ona pōkō maro tōximōse toto, tuna Joatão takuohse eya xine, mame tōsesarise jakanahmā Jezereu po. ³⁴ Ritonōpo Zuzenu Kiteão maro kynexine. Rue totese eya kaneru retyry risemy, mame orutua kō Apieze ekyry tō toytose toto oximōme eya. ³⁵ Tōmiry aronanō tonyohse roropa Kiteão a orutua kō kohmatohme Manase tomo, Asea tomo, Zepurō tomo, Napatari tomo, enara. Mame toytose toto eya oximōme.

³⁶ Mame tōturuse Kiteão Ritonōpo a:

— Ya Izyraeu tō pynanohnōko, mase ya. ³⁷ Morara exiryke kaneru hpoty rīko ase tiriiku apotoh pona. Kokoro konopo ke tahxikure ihpoty rokē ahtao, nono porehme tonore ahtao tuaro exīko ase jakorehmatoh poko oya Izyraeu tō ewomatoh poko oya. Mame towōse Kiteão pakeimo. Tōmihpyry ae ro kaneru hpoty tonese kutime.

³⁸ Aomihpyry ae ro morara toehse ihpoty touhkase eya kasana aka, tijera pehme kynexine. ³⁹ Mame tōturupose ropa ynororo Ritonōpo a:

— Yzehno pyra exiko. Toiro ekaropoxi oya. Ajohpame sã zuaro nymyry jehtohme ihpoty poko. Seromaroro ihpoty tonore tyriko nono porehme tahxikure ahtao konopo ke.

⁴⁰ Moraramo moro sã tyripose Ritonōpo a koko. Kaneru hpoty tonore toehse, nono rokē moro zomye tahxikure toehse axitaku ke.

Mitianita tō poremākatopōpyry Kiteão a

7 ¹ Mame Jerupaau Kiteão towōse pakeimo emero tymaro exiketō maro, toytose toto osesarise tuna enatyry Harote pūtokoxi. Mitianita tō esary moroto kynexine jakanahmā po, inikahpozakoxi, ypy More pūto.

² Ynara tykase Ritonōpo Kiteão a:

— Tuhkehxo ahno nase amaro. Morara exiryke mitianita tō onyporemākaposaromepyra ase oya xine. Tuhke awahtao xine toto typoremākapose ya ahtao otaramo amoreme xine typoremākase toto, ekarōko matose, osenekunohnōko matose. ³ Ynara kaxiko ahno a: “Enaromýke awahtao xine ytotoko ropa ypy Kiupoa poe atapyĩkō taka ropa,” kaxiko eya xine.

Mame morara tykase Kiteão ahtao 2 miumākō toytose ropa. Yrome 10 miumākō ytopyra toehse toto.

⁴ Ynara tykase Ritonōpo Kiteão a:

— Tuhke ahno nae ro mā amaro xine. Moxiã aroko tuna kuaka. Moroto toto apiakāko ase tuhke pyra osetapakētō ytotohme amaro. “Mose amaro ytōko mana,” karyhtao ya ytōko mana. “Mose ytopyra,” karyhtao ytopyra mana.

⁵ Naeroro orutua kō tarose Kiteão a tuna ehpiokoxi. Ynara tykase Ritonōpo eya:

— Tuna enyryhtao orutua komo a tunuru ke kaikuxi a tuna enyry samo, mokaro apiakako tosekumuru po tuna ěnanō winoino.

⁶300me orutua komo a tuna tanÿse, tomarykō ae êtohme tunurukō ke. Imehnō emero tosekumuru po typorohse toto tuna êtohme. ⁷Ynara tykase Ritonōpo Kiteão a:

— Moxiã 300mākomo a, tomarykō ae tuna enyhpōkomo, moxiã maro Izyraeu tō pynanohnōko ase, mitianita tō poremākapōko ase. Mokaro imehnō aropoko ropa esaka xine ropa.

⁸Morara exiryke mokaro taropose ropa tytapykō taka ropa. 300mākō rokē imaro tōxinamase, mokaro napyrÿpyry emero tapoise eya xine, mokaro rue tō maro emero. Mitianita tō esary jakanahmā po kynexine ypy tō myhto.

⁹Koko tykohmāse ahtao, ynara tykase Ritonōpo Kiteão a:

— Owōko etonatohme mitianita tō maro. Tuaro ase toto poremākāko matose. ¹⁰Yrome toto zuno awahtao, osetapary poko, opoetory Pura aroko amaro ākorehmaneme mokaro esaka. ¹¹Mokaro otururu etāko mase. Toto omiry etaryhtao oya enaromyra exiko mase, mokaro maro osetapary zuno pyra exiko.

Mame toytose Kiteão, typoetory Pura maro ameke pyra topetōkara esary myhtokoxi. ¹²Mokaro mitianita tomo, amarekita tō maro, ona pōkō maro saparahme toh kynexine. Moro jakanahmā typehkase eya xine, taparara imoihmākō samo. Ikuhpÿme tuhke toto exiry kynexine, ekykō roropa kameru tō maro isawā sã toh kynexine, tuna konōto ehpio exikety samo. ¹³Toeporehkase Kiteão ahtao orutua omiry totase eya tōsenehtopÿpyry poko mokyro otururu totase eya. Ynara tykase ynororo:

— Tōsenehse ywy, pāo enease sewata risemy tyhtose moro ypy poe kuesaka xine. Tapyi pokona totapase sã eya, toepukase tapyi, tohpahse kehko emero, moroto tōxinamase nono po.

¹⁴Ynara tykase epe:

— Kiteão tapemā moro kynako, Izyraeume exikety, Joaxi mūkuru! Ynara kary se ōsenety: “Ritonōpo kuekarotorÿko mana eya, kymarokō soutatu tō emero porehme!”

¹⁵Mokaro otururu totase tyya ahtao Kiteão a, tãkye toehse ynororo, tosekumuru po typorohse ynororo Ritonōpo eahmatohme. Mame toytose ropa ynororo Izyraeu tō, 300mākomo a, ynara tykase ynororo eya xine:

— Owōtoko! Kuepetōkara tokarose Ritonōpo a kyya xine, mitianita tō soutatu tomo porehme.

¹⁶Mokaro 300mākō tapiakase Kiteão a oseruao oximōmākōme toto ehtohme. Emero orutua komo a rue tokarose, kaneru retyry te, mukuxi maro, nāparina panono apoto ke taōke saerehkatohme. ¹⁷Ynara tykase ynororo:

— Kuenetoko! Ameke pyra toehse jahtao kuepetōkara esaka toehse ahtao kypoenohtoko. Tyritoko ynyriry saaro. ¹⁸Rue etoryhtao ya ymaroro roropa etotoko, amarokō roropa kuepetōkara esary zomye exiketō rue tō etotoko, kui kahtoko roropa: “Ritonōpo tapemā sero, Kiteão omi poe!” kahtoko!

¹⁹Onoa exisasaka ahtao, erase tō myakāmatoh toehse ahtao, toeporehkase Kiteão 100mākō maro, ameke pyra mitianita tō esaka. Mame rue totese eya xine. Mukuxi tō tyhmose eya xine, tynarohpyrykomo. ²⁰Mokaro oseruao oximōmākomo a rue totese, mukuxi tō tyhmose eya xine. Nāparina panō kō tapoise eya xine tomahpokoxi xine ke typozerykō wino. Rue tapoise eya xine tomarykō ke tapotunurukō wino. Kui tykase toto: “Ritonōpo tapemā sero,

Kiteão tapemā roropa!” tykase toto. ²¹Tehme rokē toehse toto tosao xine topetōkara esary zomye. Epetōkara, soutatu tō emero toepase. Kui karyke toepase toto. ²²Mokaro 300mākō rue etōko rokē toh kynexine. Morara ahtao Ritonōpo poe, orutua kō tōsetapapitose toto. Tamoreme xine tōsenahkase toto. Toepase roropa toto pata Zerera esemary ae, Pete-Xita pona, Apeu-Meora pona roropa. Tapate pūtokozi.

²³Mame orutua kō Napatari tō tykohmase, Asea tō maro te, Manase tō maro mitianita tō ekahmatohme. ²⁴Tōmiry taropose Kiteão a ypy pōkomo a, Eparaī tomo a. Ynara tykase ynororo:

— Oyhtotoko mitianita tō etapase tuna Joatão pona te, iporiry tō pona Pete-Para pona. Tuna anakuohpopyra ehtoko mitianita tomo a.

Mame Eparaī tō toytose osetapase Joatão pona iporiry tō pona Pete-Para pona. ²⁵Orepe tapoise eya xine Zeepe maro, mitianita tō tuisary tomo. Orepe totapase eya xine topu Orepe po te, Zeepe totapase eya xine uwa euhkatoh Zeepe po. Mitianita tō tokahmase roropa eya xine. Orepe zupuhpyry tarose eya xine Zeepe zupuhpyry maro Kiteão a tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino ynororo ahtao.

Mitianita tō poremakatopōpyry

8 ¹Mame Eparaī tō orutua kō tōturupose Kiteão a, ynara tykase toto: — Oty katohme yna onykohmara mexiase mitianita tō maro etonatohme toytose awahtao? Oty katohme moro sã toehse omoro?

Opre tōsezusezuhse toto Kiteão maro. ²Yrome ynara tykase ynororo:

— Ynyrihpyry kuepekōkara maro pitiko rokē nexiase. Onyrihpyrykō itamurumehxo, ynyrihpyry motye kuhse. Onyrihpyrykō, Eparaī tomo, pitiko nase oya xine repe, yrome Apieze ekry tō nyrihpyry emero motye nase. ³Mitianita tō tuisary Orepe, Zeepe maro tokarose oemahpokoxi xine Ritonōpo a. Otar tyrise ya? Ynyrihpyry moro sã pyra mana, tykase.

Morara tykase Kiteão ahtao zehno hkopyra toehse Eparaī tomo.

⁴Morarama Kiteão tō toytose 300mākō maro tuna Joatão pona. Tātakuohse toto. Totaehse toh kynexine repe. Yrome topetōkara ekahmāko ro toh kynexine.

⁵Mame tonahsē tokaropose Kiteão a Sukote pōkomo a. Ynara tykase ynororo:

— Mitianita tō ekahmāko ro ynanase: Zepa, Saumuna, enara. Mokaro ymaro exiketō totaehse mā toto. Ajohpame sã tonahsā ekarotoko eya xine.

⁶Yrome tozuhse ynororo Sukote tamuximākomo a:

— Otyme kure tonahsē ekarory yna a opoetory soutatu tomo a? Zepa tō Saumuna maro anapoipyra ro matose!

⁷Ynara tykase Kiteão eya xine:

— Ÿ, kure, oty kara. Yrome Zepa tō, Saumuna maro tokarose ahtao Ritonōpo a ya opū ixihkāko ase omoxino ke, ona po exiketō ke.

⁸Mame Penueu pona toytose Kiteão, tonahsē tokaropose orutua komo a, morotōkomo a repe. Yrome onekaropyra, Sukote pōkō omihpyry saaro tozuhse ynororo eya xine. ⁹Naeroro ynara tykase Kiteão eya xine:

— Tooehse ropa jahtao, kure rokē jahtao sero tapyi kae exikety kararahnōko ase! tykase.

¹⁰Karakoa po Zepa tō kynexine Saumuna maro tysoutatu tō akoipyry maro. 15 miume rokē tōxinamase ona tonorē pōkō soutatu tomo. 120 miume

totapase. ¹¹Tokare pyra Kiteão tō toytose osema ae, ona ehpiukuroko, Nopa poe xixi tūtatoḥ wino, Jokopea poe roropa. Tuaro pyra topekōkara aḥtao totonase toto imaro xine. ¹²Zepa tō toepase repe, Saumuna maro, mitianita tō tuisary tomo. Yrome tokahmase toto eya xine, tapoise toto. Soutatu tō porehme typoremākase eya xine.

¹³Mame toytose ropa Kiteão, Joaxi mūkuru, osetapakehxpō onuhtoḥ Here esemary ae. ¹⁴Nuase tapoise eya Sukote pono, oturupotohme eya. ⁷⁷me esetykō tymerose eya Sukote tuisa tomo tuisamākō maro. ¹⁵Mame Sukote tō orutua kō zuruse toytose Kiteão. Ynara tykase ynororo:

— Tuaro ro hmatou jyhtomary se oehtopōpyry poko oya xine? Tonahsē onekaropyra mexiatose, ysoutatu tomo a totaehse toto aḥtao ro, Zepa tō Saumuna maro anapoipyra ro jexiryke. Ý, kure, taro moxiamo!

¹⁶Mame omoxino ke Sukote tuisary tō tuisamākō maro tuānohse eya. ¹⁷Tapyi kae exikety Penueu po tykararahse roropa eya. Orutua kō moro pata pōkō totapase roropa eya.

¹⁸Mame tōturupose Zepa tomo a Saumuna maro:

— Onoky sã nexiase toto, mokaro orutua komo, totapase oya xine Tapoa po?

Tozuhse eya xine:

— Asã toḥ nexiase ipunaka. Tuisa mūkuru tō sã toḥ nexiase.

¹⁹Ynara tykase Kiteão:

— Jakorō tō nexiase toto, aja mūkuru tomo. Ynara āko ase oya xine Ritonōpo netaryme, typynanohse toto oya xine aḥtao, ywy roropa oetapara xine exiry, opynanohtoryko ase.

²⁰Tumūkuru apitorymã Jetea a, ynara tykase ynororo:

— Aimo owōko, moxiã etapako. Yrome tytapemã anoupyra imūkuru kynexine, enaromýke toexiryke, wātara ro toexiryke. ²¹Mame Zepa tō Saumuna maro ynara tykase Kiteão a:

— Osehko ty, yna etapako omoro orēpyra oexiryke.

Naeroro Zepa tō Saumuna maro totapase Kiteão a. Ikyryrýpyry tō typyne exiketō tapoise eya, nuno panō kō kuhsamo, kameru tō esenao exiketō tapoise.

²²Mame ynara tykase Izyraeu tō Kiteão a:

— Yna tuisaryme exiko typynanohse yna exiryke oya mitianita tō winoino. Imēipo omūkuru omyakāme tuisame exīko, apary roropa tuisame exīko.

²³— Otuisarykōme exipyra ase, umūkuru roropa tuisame exipyra mana. Ritonōpo Kuesēkō otuisarykōme exīko mana, tykase Kiteão.

²⁴Tōturuse ro eya xine:

— Toiro se rokē ase oya xine, panasere tomo, uuru risē anapoityã enehtoko ya, tykase.

Mokaro mitianita tō typanarykō pokona panasere tyrise uuru risemy, ona tonorē pōkōme toto exiryke.

²⁵Ynara tykase Kiteão soutatu tomo a:

— Tākye ynanase morohne ekarory poko oya.

Kamisa tyrise eya xine nono pona, epona panasere tō ritohme, mame typanaserenýpyrykomo tonehse eya xine, tynapoityākomo mitianita tō winoino. ²⁶Atapona uuru omoxī exiry 20 kirume exisasaka kynexine.

Morohne maro: osenao tōkehko, uuru risē emeporyme, upo tō roropa, tuisa tō zuponŷpyry te, kameru tō pymyry kyryry emeporyme, tapoise roropa eya. ²⁷Moro uuru ke oturukety zupō panō tyrise Kiteão a. Moro tyrise eya typatary, Opara po. Mame Izyraeu tomo a Ritonōpo eahmary turumekase morotona toto ytotohme, Kiteão nyrihpyry eahmatohme tyya xine. Morara exiryke Izyraeu tō typoremāse Kiteão maro ro emero, inyrihpyry eahmaryke eya xine.

²⁸Mitianita tō typoremākase Izyraeu tomo a. Mame okynahxo oehpyra ropa toehse toto osetapase imaro xine. 40me jeimamyry, isene ro Kiteão ahtao, etonara Izyraeu tō toehse.

Kiteão orihtopōpyry

²⁹Mame toytose ropa Kiteão tytapyī taka ropa. ³⁰Tumükue ynororo 70me, typye tuhke toexiryke. ³¹Toiro pytyme exikety nae roropa kynexine Xikē po, toemükuase ynororo Apimerekeme.

³²Mame toorihse Kiteão, Joaxi mükuru, tamuhpōme toehse ahtao. Ekepyry tonēse Jumy Joaxi zonētopōpyry aka, Opara po, Apieze ekyry tō esary po.

³³Toorihse Kiteão ahtao Ritonōpo turumekase Izyraeu tomo a. Kanaā pōkō neponāmary toahmase eya xine. Paau-Perite tapoise eya xine eahmatohme Ritonōpo myakāme. ³⁴Axi tosēkō Ritonōpo omipona pyra toehse toto, topekōkara winoino typynanohtopōpyrykō poko tuenikehse ropa toto. ³⁵“Kure mase” kara roropa toh kynexine Kiteão tomo a. Tuenikehse toto emero Kiteão nyrihpyry poko kure Izyraeu tō ritopōpyry poko eya.

Apimereke

9 ¹Mame Apimereke, Kiteão mükuru toytose pata Xikē pona, moroto jē ekyry tō esary kynexine. Tōturuse ynororo eya xine:

²— Ekaropotoko Xikē pōkomo a: “Oty sehxo matou oesēkōme: 70me Kiteão mükuru tomo, toiro rokē orutua? Ynara exiryke oxiekyryme sytatose Apimereke maro,” kahtoko eya xine.

³Xikē pōkō maro tōturuse jē ekyry tomo moro poko, mame Apimereke se toehse toto tyekyrykōme aexiryke. ⁴800 karamame parata touse eya xine tyneponāmarykō Paau-Perite eahmatoh tae ekarotohme eya. Moro parata ke orutua kō, popyra exiketō topehmase eya tymaro toto ytotohme. ⁵Mame tumy tapyī taka toytose Apimereke, Opara pona. Mame moroto toiro topu po takorō tō totapase eya 70mākomo, tumy Kiteão mükuru tomo. Yrome imükuru akomihpyry, Jotão, tōtonēse, morara exiryke onetapara toehse. ⁶Mame tōximōse toto Xikē pōkomo, Pete-Miro pōkō maro wewe konōto myhtokoxi Xikē po. Moroto tutuisarykōme Apimereke tyrise eya xine.

⁷Moro poko zuaro toehse Jotão ahtao, tōnuhse ynororo ypy Kerizī emory pona. Moroto tykohtase ynororo:

— Orutua komo, Xikē pōkomo, jomiry etatoko aporo, mame ōmirykō etāko Ritonōpo mana!

⁸— Ynara toehse, tykase Jotão. — Wewe tō tōsenetupuhse tuisa menekary poko tosēkōme. Tōturuse toto oriwera a, ynara tykase toto: “Yna tuisaryme exiko,” tykase toto. ⁹“Repe,” tykase oriwera eya xine. “Azeite onekarosaromepyra jexiry mana otuisarykōme toehse jahtao. Moro azeite

tokarose ya ahtao atäkyemāko ritō tō mana ahno tō maro,” tykase oriwera eya xine.

¹⁰— Mame wewe tō toytose wikeira a ekaropose: “Yna tuisaryme exiko,” tykase toto wikeira a. ¹¹Mame tozuhse toto wikeira a. Ynara tykase: “Otuisarykōme toehse jahtao fiku tō anusasamākō onekarosaromepyra jexiry mana,” tykase ynororo.

¹²— Moromeïpo wewe tō toytose uwa zoko a ekaropose: “Yna tuisaryme exiko,” tykase. ¹³Yrome uwa zoko a tozuhse toto: “Otuisarykōme toehse jahtao, uwa eukuru onekarosaromepyra jexiry mana, ritō tō atäkyematohme te, ahno atäkyematohme roropa,” tykase eya xine uwa zoko.

¹⁴— Mame wewe tō töturuse omoxino a: “Osehko. Yna tuisaryme exiko,” tykase toto. ¹⁵Mame tozuhse toto omoxino a: “Yse nymyry awahtao xine otuisarykōme, osehtoko xiaro, yzerutū zopikoxi. Yrome oehpyra awahtao xine apoto tütäko mǎ ypoe, apupari tō Ripano pōkō, zahkatohme,” tykase omoxino eya xine.

¹⁶Töturuse ro Jotão:

— Zae nymyry mosekarotou otuisaryme Apimereke tyrise ahtao oya xine? Ajohpe pyra mosekarotou? Kure rokē Kiteão tō myriatose ipoenō maro? Zae topehmase ynororo oya xine, inyrihpyry ehepyryme. ¹⁷Wenikehpyra ehtoko opynanohtopōpyry poko papa a. Toorikyry zuno pyra kynexine opynanohtohkōme, oepetōkara mitianita tō winoino. ¹⁸Yrome seroae papa poenomotyā zehno toehse matose. Ipoenō 70mākō totapase oya xine toiro topu po. Moromeïpo imūkuhpyry Apimereke, inamoto mūkuru, Xikē tuisaryme tyrise oya xine. Morara tyrise oya xine oekyrykōme aexiryke. ¹⁹Seromaroro zae rokē awahtao xine, kure rokē Kiteão tyrise oya xine ahtao ipoenō maro, ajohpe pyra awahtao xine, tākye ehtoko Apimereke maro, ah tākye nexino roropa amaro xine. ²⁰Yrome zae pyra awahtao xine, ah apoto nutūtano Apimereke poe orutua kō pona, Xikē pōkō zahkatohme, Pete-Miro pōkō maro. Ah apoto nutūtano Xikē pōkō poe roropa, Pete-Miro pōkō maro Apimereke zahkatohme.

²¹Mame Jotão toepase moro poe, Peea pona, turui Apimereke zuno toexiryke.

Kaau

²²Morarama 3me jeimamyry taropose Apimereke a Izyraeu tō tuisaryme toexiry poko. ²³Mame Ritonōpo a Apimereke tyripose osepeme pyra Xikē tō maro. Ise pyra toehse toh kynexine tutuisarykōme. ²⁴Morara tyripose Ritonōpo a Apimereke wānohtohme Xikē tō maro, iirypyrykō emetakame, Kiteão mūkuru tō, 70mākō, totapase eya xine exiryke. ²⁵Orutua kō tyripose Xikē pōkomo a, tonēpose toto ypy tō po Apimereke etapatohme. Ytoketō emero tomatonanohse eya xine osema tao. Moro poko zuaro toehse Apimereke.

²⁶Mame Xikē pona toytose Kaau, Epete mūkuru, zakorō tō maro. Tōsenetupuhtho poko töturuse toto eya. ²⁷Mame toytose toto tutupikō pona uwa tō apoise eukuru ritohme. Tātäkyematohkō tyrise eya xine. Mame tyneponāmarykō eahmatoh taka tomōse toto, tōtuhse toto, eukuru tōse eya xine, Apimereke tykerekereemase eya xine.

²⁸ Mame ynara tykase Kaau orutua komo a:

— Apimereke kutuisarykō kara mokyro. Xikē pōkōme sytatose. Mokyro Kiteão mūkurume mana. Pata esē Zepuu aomipona toehse nase. Yrome ipoetory kara sytatose. Hamoa kytamurukōme mana, Xikē zummy, ipakomotyāme sehtone. ²⁹ Ajohpe pyra! Tuisame jahtao, ypoetoryme sero pōkō ahtao mokyro Apimereke aropory ywy taroino. Eya ynara ykary: “Opoetory tō, soutatu tō oximōme tyriko etonatohme!” ykary.

³⁰ Morara katopōpyry poko zuaro toehse Zepuu, pata esē ahtao, tyekitapāse ynororo Kaau poko. ³¹ Tōmiry taropose eya Apimereke a, Aruma po ahtao, ynara katohme eya:

— Kaau, Epete mūkuru toehse Xikē pona takorō tō maro. Okerekeremāko mā toto, ose pyra toto ehtohme. Omōpopyra ropa pata pona oehtohme. ³² Naeroro ynara tyriko: koko ytotoko soutatu tō maro, otonētatoke, ona pona. ³³ Kokoro tōmehse ahtao owōtoko etonatohme tokare pyra pata apoitohme. Mame Kaau tō tutūtase ahtao pata poe, osetapatoko imaro xine iporemākatohme jūme rokene.

³⁴ Morara exiryke Apimereke tō toytose orutua kō maro, koko, otonēse Xikē poe ameke ona pona. 4me tātapiakase toto oximōtohme. ³⁵ Towōse tahtao toytose Kaau pata omōtoht taka. Morara ahtao Apimereke tō tutūtase, tōtonētopōpyrykō poe. ³⁶ Mokaro eneryke Kaau a ynara tykase ynororo Zepuu a:

— Eneko ke! Ahno yhtōko ypy tō emory poe!

Yrome ynara tykase Zepuu eya:

— Ahno kara morohne. Ypy tō zuzenu rokē moro, ahno samo.

³⁷ — Eneko ke! tykase Kaau. — Ahno ro mokaro oehnōko xiaro. Yhtōko toto xiaro. Imehnō oehnōko mā toto osema ae, wewe karawario poe.

³⁸ Mame ynara tykase Zepuu:

— Ajamitunuru enepoko yna a. “Apimereke kutuisary kara mokyro,” mase. Moxiā poihtōko mexiase. Ytoko seromaroro osetapase imaro xine.

³⁹ Xikē tō orutua kō tarose Kaau a etonatohme Apimereke tō maro.

⁴⁰ Totonase Apimereke, yrome Kaau toepase. Orutua kō tuhke toepukase iiryhmatyamo pata omōtoht pūtokoxt roropa. ⁴¹ Mame toytose ropa Apimereke Aruma pona. Zepuu toytose Xikē pona, moro poe Kaau tō taropose eya zakorō tō maro.

⁴² Yrokokoro zuaro toehse Apimereke, Xikē tō ytory poko tupito tō pona.

⁴³ Naeroro typoetory tō tapiakase eya. Tōtonēse toto tupito tō po, toto eraximatohme. Pata poe ahno tūtary tonese ahtao Apimereke a towōse ynororo tōtonētoht poe, totapase toto eya. ⁴⁴ Tuaro pyra toto ahtao totapase toto Apimereke tomo a. Axī toytose toto pata omōtoht pona. Mokaro ātapiakatyamo a, tutupikō pona aytotyā totapase eya xine emero. ⁴⁵ Pata pōkō maro tōsetapase Apimereke ikohmamry pona. Totapase toto eya porehme. Pata tyryhmase eya, sautu tomase eya nono pona otyro ahtara ehtohme.

⁴⁶ Tapyi kaetokohxo exikety Xikē po tamuximākō morara kary totase ahtao tyya xine toytose toto jamihmehxo exikety taka, Paau-Perite eahmatoht taka osewomatohme repe. ⁴⁷ Yrome zuaro toehse Apimereke moroto toto ehtoh poko. ⁴⁸ Naeroro ypy Saumō pona tōnuhse ynororo typoetory tō maro. Wywy ke wewe amoriry takohse eya, tymotary pona moro tyrise eya. Moro

saaro typoetory tō tyripose roropa eya axiny. ⁴⁹Wewe amoriry takohse eya xine. Mame Apimereke tokahmase eya xine wewe amoriry ritohme tapyi jamihmehxo exikety pokona, kaetokohxo exiketyme. Mame apoto tukase eya xine, ahno moro tao. Moro taōkō toorihse emero porehme. Miume toh kynexine tuhke toto exiry orutua komo, nohpo tō maro.

⁵⁰Mame Tepe pona toytose Apimereke, pata tomyehmase, mame typoremākase eya. ⁵¹Tepe po tapyi kae exikety, jamihme exikety nae kynexine. Orutua kō, nohpo tō maro, pata tuisary tō maro emero tururume toytose moro tapyi taka osewomatohme. Tomōse toto, omōtoḥ tonō tapuruse eya xine, mame zara pona tōnuhse toto. ⁵²Apimereke tooehse tapyi jamihme exikety poremākase; toytose ynororo omōtoḥ taka apoto zukase tapyi zahkatohme. ⁵³Yrome nohpo a topu tomase kaino zupuhpyry pona. Zupuhpyry zehpyry toehmose. ⁵⁴Axī typoetory tykohmase tyya, typyre puimane. Ynara tykase ynororo eya:

— Opyre ke kuwoko. “Nohpo a totapase,” kary se pyra ase. Naeroro tuose ynororo nuasemano a. ⁵⁵Apimereke orihtopōpyry tonese ahtao Izyraeu tomo a toytose ropa toto tytapyīkō taka.

⁵⁶Enara Apimereke tuānohse Ritonōpo a iirypyry epehpyryme tumy mūkuru tō 70mākō etapatopōpyry pokoino, takorō tō etapatopōpyry pokoino eya. ⁵⁷Moro saaro Xikē pōkō tuānohse roropa Ritonōpo a toto rypyry epehpyryme. Morara toehse, Jotão, Kiteão mūkuru omihpyry ae ro, popyra ehtoh tonehpose ahtao eya.

Tora, Jaia roropa

10 ¹Imeīpo toorihse Apimereke ahtao, Tora, Pua mūkuru, Toto pary tooehse Izyraeu tō pynanohse. Isakaa ekyryme kynexine ynororo, pata Samia pono, ypy tō nonory po, Eparaī nonory po. ²Izyraeu tō tuisaryme toerohse ynororo 23me jeimamyry pona. Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse pata Samia po.

³Moromeīpo tuisame toehse Jaia, Kireate nonory pono. 22me jeimamyry taropose eya Izyraeu tō tuisaryme. ⁴Tumūkue toehse ynororo 30me, tokyke imūkuru tō kynexine 30me jumētu tomo, toky tō po toto ytotohme. 30me pata nae toh kynexine Kireate nonory po. Moro pata tō esety Jaia patary tōme kynexine. ⁵Mame toorihse Jaia, ekepyry tonēse Kamō po.

Izyraeu tō poremākatopōpyry amonita tomo a

⁶Morame iirypyryme toehse Izyraeu tomo, Ritonōpo omipona pyra. Imehnō neponāmary Paaḥ toahmase eya xine imeimehnō pata tō po, neponāmary Axitarote roropa nohpo, Xiria tō neponāmary roropa te, Xitō tō neponāmary te, Moape tō neponāmary te, Amō tō neponāmary te, pirixteu tō neponāmary roropa, enara. Ritonōpo turumekase eya xine, tosēkōme oneahmara toehse toto. ⁷Naeroro typenekehse Ritonōpo typoetory Izyraeu tō poko, toto zehno toexiryke: “Teh,” tykase rokē ynororo tyryryhmase toto ahtao pirixteu tomo a, amonita tomo a roropa. ⁸Moro jeimamyry ae ro Izyraeu tō typoremākase eya xine. Osanume toehse toto 18me jeimamyry pona, tynamotome Izyraeu tō tyrise eya xine emero porehme Kireate po exiketomo te, Joatão poe xixi tūtatoḥ wino exiketomo te, amoreu tō nonory po exiketomo, enara. ⁹Mame amonita tomo a

roropa tuna Joatão takuohse etonatohme Juta tō maro, Pējamī tō maro, Eparaī tō maro roropa. Morara ahtao toetuarimase Izyraeu tō itamurume.

¹⁰Mame tōturuse Izyraeu tomo Ritonōpo a takorehmatohkōme eya. Ynara tykase toto:

— Ritonōpo, yna Esemy, iirypyryme toehse ynanase ōmiry omipona pyra, kananeu tō neponāmary toahmase yna a roropa.

¹¹Ynara tykase Ritonōpo eya xine:

— Pake ahtao amarokō tyrohmanohpose Ejitu pōkomo a, amoreu tomo a, amonita tomo a, pirixteu tomo a, ¹²xitonio tomo a, amarekita tomo a te, maonita tomo a, enara. Tynamotome oritone toto, naeroro ākorehmatoh mekaropoatoase ya. Mame kuakorehmatose. ¹³Yrome typynanohse awahtao xine ya kurumekatose imehnō ritō tō eahmatohme oya xine. Naeroro opynanohpyra xine ropa ase. ¹⁴Seromaroro ytotoko onymenakahpyrykomo a, ritō kō kuhsamo a, ākorehmatohkōme eya xine. Otaramē ākorehmatorŷko mǎ toto oetuarimarykohtao.

¹⁵Yrome Izyraeu tomo a tozuhse ynororo:

— Ajohpe pyra, iirypyryme ynanase. Yna zuānohko ise awahtao. Yrome ajohpāme sǎ yna ipynanohko seroae ro, tykase toto.

¹⁶Mame tyneponāmarykō typahse eya xine. Moromeīpo Ritonōpo toahmase eya xine Tosēkōme. Morara exiryke toto pyno toehse ropa ynororo toto etuarimary eneryke tyya.

¹⁷Mame amonita tō soutatu tō tooehse, tōsesarise toto moroto Mixipa po. ¹⁸Mame Kireate pōkō tamuximākō tōsenetupuhse toto. “Onoky Izyraeu tō arory waro exikety etonatoh pona, mokyro tuisame exiko Kireate pōkō esēme,” tykase toto.

Jepete

11 ¹Moroto soutatumā kynexine, esety Jepete, orēpyra exikety. Kireate nonory po ynororo. Jummy esety Kireate kynexine, jeny kynexine imeimehnō orutua kō maro exikety. ²Imehnō nae nexiase Kireate poenō roropa typyty nymyry maro. Tuātase toto ahtao, Jepete taropose eya xine, ynara tykase toto:

— Oya papa mōkomohpyry anapiakara ynanase. Zokonaka imōkomohpyry anapoipyra mase imepŷ nohpo mūkurume oexiryke.

³Morotoino toepase Jepete, takorō tō maroino, toytose ynororo Tope nonory pona. Moroto imehnō orutua kō, popyra ehtoh poko exiketō imaro toytotopitose.

⁴Moromeīpo amonita tō toytose osetapase Izyraeu tō maro. ⁵Morara toehse ahtao Kireate tō tamuximākō toytose Jepete enehse Tope nono poe, ⁶ynara tykase toto eya:

— Yna maro eropa, yna tuisaryme exiko etonatohme amonita tō maro, tykase toto eya.

⁷Yrome ynara tykase Jepete eya xine:

— Yse pyra yronymyryme oexirykōke papa tapyī tae kuaropoatoase. Oty katohme ya oehnōko matou ākorehmatohkōme oetuarimarykōke?

⁸— Oturuse amaro ynanoehno, omenekary se yna exiryke yna tuisaryme oehtohme, Kireate tō emero porehme tuisaryme oehtohme, etonatohme amonita tō maro, tykase toto eya.

⁹Ynara tykase Jepete:

— Jaroryhtao ropa papa tapyĩ taka, etonatohme amonita tō maro, mame Ritonōpo poe typoremākase ahtao ya, otuisarykōme exīko ase. Kure?

¹⁰— Ỹ, tykase toto. — Ōmihpyry ae ro yna tuisaryme orīko ynanase. Ritonōpo yna etāko mana, tykase toto.

¹¹Naeroro toytose Jepete Kireate tamuximākō maro. Mame tutuisarykōme tyrise ynororo eya xine. Mixipa po, Ritonōpo eahmato po, toto omiry totapose Jepete a, emero tyritohme aomihpyrykō ae ro.

¹²Mame tōmiry aronanō taropose Jepete a amonita tō tuisary a. Ynara tykase toto eya:

— Oty katohme yna zehno mahno? Oty kase moehtou yna nonory pona?

¹³Ynara tykase amonita tō tuisary:

— Izyraeu tō tooehse ahtao Ejitu poe ynonory tapoise eya xine tuna Aranō poe tuna Japoke pona, tuna Joatāo pona roropa. Seromaroro etonary se pyra awahtao ynonory ekaroko ropa yna a, tykase.

¹⁴Imehnō omi aronanō tonyohse Jepete a amonita tō tuisary a, ¹⁵ynara tykase toto eya:

— Ononorykō, Moape tō nonory te, Amō nonory roropa anapoipyra Izyraeu tō kynexine. Ynara kynexine: ¹⁶toesryhmase Izyraeu tō ahtao Ejitu poe toytose toto ona tonorē poro tuna Akapa pona, morotoino Kate pona. ¹⁷Omi aronanō tonyohse eya xine etomita tō tuisary a: “Ajohpāme sã ynanytoxi ononory kuroko,” tykase toh repe. Yrome toto anaropopyra kynexine morotona. Mame tokaropose eya xine Moape tō tuisary a, morararo toto anaropopyra kynexine. Morara exiryke tehme toehse Izyraeu tō Kate po.

¹⁸— Zomye rokē toytose toto ona tonorē kuroko. Etomita tō nonory ehpiukuroko toytose toto, moapita tō nonory ehpiukuroko roropa, inonorykō poe xixi tūtato wino, tuna Aranō moinakoxi. Moroto tōsesarise toto, yrome tuna anakuohpyra toh kynexine Moape nonory ehpiryme exiryke. ¹⁹Mame omi aronanō tonyohse eya xine Seō a, amoreu tō tuisary a, Hexipō po. “Ajohpame sã ononory kuroko ynanytoxi yna nonory pona,” tykase toh repe. ²⁰Yrome toto anaropopyra Seō kynexine. Typoetory, soutatu tō emero tarose eya, tōsesarise Jasa po, mame totonase ynororo Izyraeu tō maro. ²¹Yrome Ritonōpo, Izyraeu tō Esemey a, Seō tō typoremākapose isoutatu tō maro emero. Amoreu tō typoremākapose Izyraeu tomo a, inonorykō tapoise eya xine tosarykōme. ²²Amoreu tō nonory tapoise Izyraeu tomo a: tuna Aranō poe ikurenaka, tuna Japoke pona, inikahpozakoxi; ona tonorē poe roropa, xixi tūtato wino, tuna Joatāo pona, xixi omōto wino. ²³Moro sã Ritonōpo Izyraeu tō Esemey a amoreu tō taropose, moroto typoetory tō Izyraeu tō esaryme ehtohme. Sero nono anapoisaromepyra matose. ²⁴Oneponāmarykō, Kemo nekarohpyry oya xine apoitoko oesarykōme.

— Yrome Ritonōpo, yna Esē nekarohpyry yna a, moro emero apoīko ynanase, yna esaryme. ²⁵Parake motye kurehxo osekarōko mahno, Zipoa mūkuru, Moape tuisary? Etonara kynexine ynororo Izyraeu tō maro. Yna nonory apoīry se pyra kynexine. ²⁶300me jeimamyry taropose Izyraeu tomo a Hexipō po, Aroea po roropa. Imehnō pata tō po tooehse roropa toh kynexine moro pata tō pūto, pata tō po roropa emero tuna Aranō ehpiukuroko. Oty katoh moro pata tō anapoipyra mexiatose pake? ²⁷Naeroro azahkuru

ehtoh onyripyra exiase oya xine. Zae pyra matose õsetaparykõ se awahtao xine yna maro. Ritonõpo zae apiakaneme mana. Zae exiketõ enepõko mana seroae: Izyraeu tomo, amonita tomo, enara.

²⁸Yrome Jepete omiry etary se pyra amonita tõ tuisary kynexine. ²⁹Mame Ritonõpo Zuzenu Jepete maro toehse. Kireate nonory kuroko toytose ynororo te, Manase nonory kuroko roropa, mame toeramase ropa Mixipa pona, Kireate nonory po. Morotoino toytose ynororo Amõ pona, ³⁰tõmiry totapose Ritonõpo a, ynara tykase:

— Amonita tõ poremākaporyhtao oya, orēpyra jyriryhtao, ³¹toehse ropa jahtao ytapyi taka ropa, osemazuhme aosenepohpyry ya ahtao, mokyro ekarõko ase oya. Jakhāko ase ynekaroryme oya, tykase Jepete Ritonõpo a.

³²Mame tuna takuohse Jepete a etonatohme amonita tõ maro, orēpyra tyrise ynororo Ritonõpo a. ³³Amonita tõ typoremakase eya Aroea poe Minite pütokoxi, 20me pata tõ atapona, toytose ro Apeu-Keramī pona. Tuhkākõ totapase eya xine, amonita tõ typoremakase Izyraeu tomo a.

Jepete ĕxiry

³⁴Mame toehse ropa Jepete ahtao ytapyi taka Mixipa pona, ĕxiry tutütase tumy enese, wāko, pāteru etõko. Ynoro rokē ĕxiryne kynexine toiro, imepý pyra. Mokyro rokē kynexine ĕxiryne. ³⁵Mokyro tonese tyya ahtao Jepete a, tupõ tyxihkase eya tātasaMaryke, ynara tykase:

— Jēxiry! jēxiry pitiko! Atasamāko ywy ipunaka opoko! Ynara tykase jexiryke Ritonõpo a: “Tooehse ropa jahtao ytapyi taka, osemazuhme aosenepohpyry ya ahtao, mokyro ekarõko ase oya,” tykase jexiryke eya etyorõmasaromepyra ase.

³⁶Ynara tykase ynororo tumy a:

— Morara tykase awahtao Ritonõpo a, õmihpyry anamonohpyra exiko. Tyriko ypoko, papa, õmihpyry ae ro, Ritonõpo a kuepetõkara typoremakapose oya exiryke, amonita tomo.

³⁷Yrome tumy a, ynara tykase:

— Toiro ekaropory se ase oya: ah ytoxi imehnõ oryximākõ maro, jepe tõ mokaro, ypy emory tõ poro. Asakoro nuno aropõko ase toto maro, poetoēme exipyra ekurehnõko ase exiryke, tykase ynororo tumy a.

³⁸Taropose ynororo morotona, asakoro nuno aropotohme eya. Toytose ynororo tope tõ maro ypy tõ poro, xitase, poetoēme exipyra toexiry poko. ³⁹Imeīpo asakoro nuno taropose ahtao tooehse ropa ynororo tumy a. Morarame moro sã tõxiry tyrise eya tõmihpyry ae ro. Mame toorihse ynororo orutua poko exipitopyra ahtao. Moro pokoino moro riry poko torēnase Izyraeu tõ nohpory tomo ⁴⁰ayatory poko 4me ĕmepýry pune, jeimamyry punero, tyxitarykõ poko Jepete ĕxiry ehtopõpyry poko, Kireate põ ĕxiry.

Eparaĩ tomo

12 ¹Mame orutua kō, Eparaĩ tõ tõximõse etonatohme. Tuna Joatão takuohse eya xine Zapõ pona, ynara tykase toto Jepete a:

— Oty katohme yna onykohmara mexiase oytoryhtao amonita tõ poremakase? Morara exiryke atapyi zahkākõ ynanase azahtohme, tykase toto.

²Yrome ynara tykase Jepete eya xine:

— Ywy, wekyry tō maro tōsezusezuhse yronymyryme amonita tō maro. Kykohmase xine repe, yrome yna onypynanohpyra mexiatose. ³Jakorehmara oexirykō eneryhtao ya, joorikyry zuno pyra toehse ywy, toytose ywy osetapase imaro xine. Mame Kuesēkomo a Ritonōpo a typoremākapose toto yna a. Naeroro oty katohme yna zehno moehtou yna maro osetapase seromaroro?

⁴Mame Kireate tō tanonohpose Jepete a etonatohme Eparaī tō maro. Eparaī tō typoremākase eya xine. Morara tyrise eya xine ynara tykase Eparaī tō exiryke: “Amarokō, kireatita tō, Eparaī nonory pōkōme matose, Manase nonory pōkōme roropa repe, yrome Eparaī rumekahpōkōme matose.”

⁵Mame Eparaī tō tuna anakuohpyra ehtohme, epara toto ehtohme, Joatāo akuohthoh tapuruse kireatita tomo a. Eparaimita tō tooehse ahtao tuna akuohthohme, epatohme, tōturupose Kireate soutatu tomo a:

— Eparaimitame mahno? tykase.

— Arypyra, tykase ynororo ahtao, ⁶aomirykō tukuhipose eya. “Xiporete” kaxiko, tykase eya xine. Yrome “Siporete” tykase rokē ahtao, moro omi kasaromepyra aexiryke, mokyro totapase eya xine, moroto Joatāo ehpio. Morara ahtao 42 miume eparaimita tō totapase mororome ro.

⁷Mame 6me jeimamyry taropose Jepete a, Kireate pono, Izyraeu tō tuisaryme toexiry poko. Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse aenurutopōpyry po, pata Kireate po.

Ipisā, Erō, Apatō, enara

⁸Moromeīpo Jepete esahpokoxi Ipisā, Perē pono, Izyraeu tō tuisaryme toehse. ⁹30me tumūkue kynexine ynororo, 30me tōxike roropa. Tōxiry tō tokarose eya imehnō pyxiāme toto ehtohme tyekyrymākō kara. Imehnō oryximākō tonehse roropa eya, oxiekyrymākō kara, niotatohme typoenō maro. 7me jeimamyry taropose Ipisā a Izyraeu tō tuisaryme toexiry poko.

¹⁰Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse Perē po.

¹¹Imeīpo Ipisā mykapo, Erō, Zepurō tō ekyry Izyraeu tuisaryme toehse. 10me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko. ¹²Mame toorihse ynororo ahtao ekepyry tonēse Aijarō po, Zepurō nonory po.

¹³Imeīpo Erō mykapo, Apatō, Hireu mūkuru Izyraeu tuisaryme toehse, Piratō pono. ¹⁴40me tumūkue Apatō kynexine 30me typakōke roropa, 70me jumētu tō po ytoytoke tōme toh kynexine. Tuisame kynexine 8me jeimamyry pune. ¹⁵Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse pata Piratō po, Eparaī nonory po, ypy tō nonory po, amarekita tō nonory po.

Sāsāo

13 ¹Mame Izyraeu tō tyrypyhpyke toehse ropa, Ritonōpo Tosēkō omipona pyra tooehse ropa toto. Naeroro tyrohmanohpose toto pirixteu tomo a 40me jeimamyry pune.

²Orutua kynexine esety Manoa, pata Zora pono, Tā nonory po. Ipyty emūkuasaromepyra kynexine. ³Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose nohpo a, ynara tykase ynororo eya:

— Emūkuasaromepyra mexiase, poetoēme exisaromepyra. Yrome seromaroro poetoēme exīko mase, enurūko mā orutuame. ⁴Uwa eukuru

jehnahpyry imep̄y eukuru jehnahpyry roropa onēpyra exiko. Mokarohne tonahsē onōpyra ehtoko, katopōpyry Moeze a, morohne onōpyra exiko ipunaka, ⁵ynara exiryke: emūkuāko mase orutuame. Zūsety onysahkara exiko mase jūme, typoetoryme tapiakase ynororo exiryke Ritonōpo a, nazireume aehtohme, aenurutopōpyry poe ro. Erohpitōko mana Izyraeu tō pynanopyry poko pirixteu tō winoino.

⁶Morararo tynio tupise nohpo a oturuse imaro, ynara tykase ynororo eya:

— Ritonōpo poe urutō tōturuse ya. Ritonōpo nenyokyhpyry sã kynako, jerehno pitiko rokē pyra. Otokoino toehse ynororo onekaropopyra akene. Tosety onekaropyra roropa kynako. ⁷Yrome tōturuse ynororo ymaro: Ynara nyka ynororo ya: poetoēme exiko mase, emūkuāko mase orutuame. Ynara nyka roropa ya: “Uwa eukuru jehnahpyry onēpyra exiko. Morararo mokarohne tonahsē onōpyra exiko, katopōpyry Moeze a nykã ya. Ynara exiryke mokyro poeto tymenekase exiryke Ritonōpo poetoryme jūme nazireume aehtohme.”

⁸Mame Manoa tōturuse Ritonōpo a, ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, ajohpāme sã mokyro, urutō onenehpohpyry enehpoko ropa xiaro, yna zurutohme, poeto wātanohtoh poko tonuruse ahtao.

⁹Mame morara tyrise Ritonōpo a Manoa omihpyry ae: Inenyokyhpyry tōsenepose ropa ipyty a typorohse ahtao tupito po. Inio ameke kynexine.

¹⁰Mame tururume toytose nohpo eya ynara kase:

— Mokyro ro toehse ropa ymaro mokokonie aoturuhpyry tōsenepose ropa ya.

¹¹Mame towōse ynororo typyty maro toytotohkōme mokyro enese, ynara tykase ynororo eya:

— Omoro hma, ypyty maro aoturuhpyry?

— Ÿ, tykase ynororo.

¹²Mame ynara tykase Manoa eya:

— Morara toehse ahtao ōmihpyry ae, otara poeto watanohnōko ynanah? Oty sã exiko roropa ynororo?

¹³Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya:

— Ah opyty tomeseke nexino ynyriphpyry emero ritohme. ¹⁴Uwa tō onenahpyra mana, uwa risē onēpyra roropa mana, uwa eukuru jehnahpyry, imep̄y eukuru jehnahpyry onēpyra roropa te, mokarohne onōpyra ehtoko, katopōpyry Moeze a onōpyra exiko mana. Ah opyty tomeseke nexino ynyriphpyry emero ritohme eya.

¹⁵⁻¹⁶Tuaro pyra Manoa kynexine Ritonōpo nenyokyhpyryme aexiry poko, ynara tykase ynororo eya:

— Ajohpāme sã ytopyra exiko aporo. Eraximako aporo, ōtyme poti ahnōko ase.

— Eraximaryhtao ro ya ōty onōpyra ase, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry. — Yrome tyriry se awahtao tyriko. Mame jahkako onekaroryme Ritonōpo a, tykase.

¹⁷Ynara tykase Manoa eya:

— Onoky mahno? Oesety waro se ynanase, kure oritohme yna a ōmiry zae toehse ahtao.

¹⁸— Oty katohme jesety waro se hmatou? tykase Ritonōpo nenyokyhpyry. — Jesety waro ehsaromepyra matose, osenetupuhpotohme mana.

¹⁹Nærero poti tapoise Manoa a, tiriiku tōkehko maro. Topu pona morohne tyrise kehko eya. Tyahkase eya tynekaroryme Ritonōpo a, Esety osenetupuhpotohme.

²⁰Apoto tōnuhse ahtao apoto apō poe, Ritonōpo nenyokhyppyry onukuru tonese eya xine typyty maro, kapu aka, apoto rānao. Tosekumurukō po typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi. ²¹Ritonōpo nenyokhyppyry onenepyra ropa Manoa tō toehse jūme. Tonetupuhse Manoa a, mokyro orutua Ritonōpo nenyokhyppyryme aexiry poko.

²²— Orihōnō sytase Ritonōpo eneryke kyya, tykase Manoa typyty a.

²³Yrome ynara tykase ipyty:

— Kuetapary se Ritonōpo ahtao, kynekarory anapoipyra exiry, senohne onenepopyra exiry kyya, tōmiry onekaropyra exiry roropa kyya, tykase.

²⁴Mame Manoa pyty toēmūkuase, orutuame, tosehase ynororo Sāsāome. Tuātase poeto, kure rokē tyrise ynororo Ritonōpo a. ²⁵Mame ona po Tā tō nonory po Sāsāo kynexine, irānao pata Zora poe Exitau pona, tuaro toehpitose ahtao Ritonōpo Zuzenu tymaro exiry poko.

Sāsāo pytatopōpyry

14 ¹Moraramē ypy poe tyhtose Sāsāo pata Timina pona. Moroto oryximā tonese eya pirixteu ēxiry. ²Toytose ropa ynororo tytapyī taka oturuse tumy tō maro, ynara tykase ynororo:

— Nohpo oryximā eneno Timina po. Mokyro ekaropoko ppytyme pytary se jexiryke imaro, tykase ynororo.

³Mame ynara tykase toto, jumy jē maro:

— Oty katohme pirixteu tō nohpory poko mah? Ritonōpo nyripohppyry omipona pyra mā mokaro, jāikōpotapihppyry onysahkara exiryke. Kuekyrykō oryxīā nae. Oty katoh mokaro onenepyra mahno? tykase toto.

Yrome ynara tykase Sāsāo eya:

— Mokyro oryxi se ase, jenuru zamaro exiryke.

⁴Zuaro pyra jūkō kynexine: Ritonōpo poe moro riry se Sāsāo ehtoh poko. Pirixteu tō poremakapory se Ritonōpo kynexine tynamotome Izyraeu tō tyrise eya xine exiryke.

⁵Tumy tō maro tyhtose Sāsāo pata Timina pona. Tupito tō kuroko toytose tahtao, uwa arykatyā kuroko, reāo wātasenā tutūtase esekase repe. ⁶Yrome Ritonōpo Zuzenu a takorehmase ynororo jamihme ehtohme. Tomary ke mokyro reāo totapase eya poti etapary samo. Totapase eya, yrome tumy tō onurupyra kynexine tynyrihppyry poko.

⁷Mame toytose oturuse oryxime aexihppyry maro, ise kynexine ynororo.

⁸Okynā pyra toehse ropa Sāsāo pytase imaro. Osema tae tutūtase ynororo reāo ekepyry enese, tynetapahppyry. Tōsenuruhkase ynororo ano zū eneryke tyya tuhke, reāo ekepyry ao. Ano zenī roropa tonese eya mokyro ekepyry ao. ⁹Nærero ano zenī tapoise eya tomary ke, tōse eya toytoryme osema ae. Tumy tomo a toytose ynororo, eya xine roropa ano zenī pixo tokarose ikuhtohme. Tōse eya xine. Yrome toto onurupyra Sāsāo kynexine moro ano zenī outopōpyry poko reāo ekepyry ae.

¹⁰Mame Sāsāo zū toytose oryxime aexihppyry tapyī taka, moroto otuhtoh konōto tyrise Sāsāo a, toipe moro sā tyrise nuasemākomo. ¹¹Tonese ynororo

ahtao pirixteu tomo a, 30me nuasemākō tonehpose eya xine atākyematohme imaro. ¹²⁻¹³Ynara tykase Sāsāo eya xine:

— Tupimā nae ase, tuaro oehtohkō kuhtohme. Mame zae ekarory waro toehse awahtao xine sero 7me oseahmatoh otyhkara ro ahtao upo kurā ekarōko ase oya xine, kamisa kurā mauru panō risē 30me. Yrome onekaropyra tokurehse awahtao xine upo kurā mauru panō risē ekarōko matose ya 30me, tykase ynororo eya xine.

— Kaxiko. Tupimā ekaroko yna a, tykase toto eya.

¹⁴Ynara tykase Sāsāo eya xine:

— Esekane wino tutūtase tonahsemy,

jamihmā wino tutūtase anusasame exikety.

Oseruao tōmehse ahtao ezuhtoh ekarory waro pyra ro toh kynexine.

¹⁵Tōmehse 4me ahtao ynara tykase toto Sāsāo pyty a:

— Onio a ezuhtoh ekaropoko zuaro yna ehtohme. Onekaropopyra awahtao omy tapyī zahkāko ynanase, zahnōko mase imaro. Oya xine toahmase yna enekunohtohme, yna tinerū ematonanohtohme, tuaro ynanase.

¹⁶Naeroro Sāsāo pyty toytose tyxitaryme eya, ynara tykase ynororo:

— Ypyno nymyry pyra mase! Yse pyra mase! Enetupuhtoh tupimā mekarooase jepe tomo a, yrome ezuhtoh onekaropyra mase ya!

— Ezuhtoh onekaropyra exino papa tomo a aja roropa, tykase ynororo. — Oty katohme ezuhtoh ekarōko ha oya?

¹⁷Tyxitase nohpo kokoro rokene. Mame ěmepyyry 7mā po xitakehpyra nohpo exiryke ezuhtoh tokarose eya. Morarame tope tomo a ezuhtoh tokarose roropa nohpo a. ¹⁸Morara exiryke ěmepyyry 7mā po kohmāsasaka ahtao, pata pōkō orutua kō ynara tykase Sāsāo a:

— Oty anusasamehxo nae, ano zeni.

Onoky jamihmehxo nae, reāo mokyro?

Ynara tykase Sāsāo eya xine:

— Ypyty onenaroximara awahtao xine, ezuhtoh waro pyra ro mehtory.

¹⁹Mame Ritonōpo Zuzenu poe jamihme toehse Sāsāo. Toytose ynororo Axikerō pona, moroto 30me orutua kō totapase eya, mokaro zuponŷpyry kurā touse eya ekarotohme mokaro 30mākomo a, moro tupimā aexihpyry tozuhse eya xine exiryke. Moromeīpo tumy tapyī taka toytose ropa ynororo. Tyekītāpāse ynororo moro tupimā aexihpyry waro mokaro toehse exiryke.

²⁰Mame ipyty tokarose imepyny a, Sāsāo akorehmahpono a ipytatoh poko.

15 ¹Mame okynahtao tiriiku apoitoh toehse ahtao, typyty enese toytose Sāsāo. Poti tarose eya ekarotohme nohpo a. Ynara tykase ynororo nohpo zumy a:

— Ypyty esaka omōxi, tykase.

Yrome onēmapopyra nohpo zū kynexine. ²Ynara tykase ynororo:

— Ise pyra kuekaroase. Naeroro ekaroase oepe a ipytyme. Yrome zakorō nae ase oryxime exikety. Ise awahtao mokyro maro pytāko mase.

³Ynara tykase Sāsāo:

— Seromaroro tyrowotase jahtao, opoe rowotāko ase. Morara exiryke pirixteu tomo a epehmapōko ase.

⁴Mame kaikuxi pitiko sā raposa tō 300mākō tapoise eya tupito tō rānakuroko asasakoro tymyhse toto eya arokyrykō osepokona apoto

zukatohme tupito tō poro. ⁵Mame apoto tukase ahtao ipokona xine tutūtanohpose eya pirixteu tō tupi rānakuroko tiriiku zahkatohme. Tiriiku isahkatyā tyahkase emero apoto a, otyro tupito tō po exikety roropa, wewe tō roropa, oriwera tō maro emero tyahse kehko. ⁶Tōturupose pirixteu tomo, ynara tykase toto:

— Onoky a tyahkapose moro?

Mame zuaro toehse toto, Sāsāo a moro tyahkapose imeretamuru a ipyty tapoise ropa exiryke ekarotohme epe a. Naeroro toytose pirixteu tomo, isene ro Sāsāo pyty tyahkase eya xine jū tapyī maro. ⁷Mame ynara tykase Sāsāo:

— Morara tyriko matou? Ahtao morararo ase: oseremara ase epehmapory poko oya xine, onyrihpyrykō epehmāko matose.

⁸Mame tōsetapase mokaro maro orēpyra samo, tuhkākō totapase eya. Morotoino toytose ynororo eutary aka topu konōto Etā po.

Pirixteu tō poremākatopōpyry

⁹Mame pirixteu tō toytose osesarise Juta tō nonory pona, tōsetapase toto pata Rei pōkō maro. ¹⁰Tōturupose Juta tō tamuximākō pirixteu tomo a, ynara tykase toto:

— Oty katohme etonāko matou yna maro?

Ynara tykase toto eya xine:

— Ynanoehno xiaro Sāsāo apoise inyrihpyry sã yna a tyritohme eya.

¹¹Naeroro Juta tō 3 miumākō toytose Sāsāo zuruse eutary aka topu konōto Etā po. Ynara tykase toto eya:

— Tuaro pyra hma, pirixteu tō kuesēkōme toto? Oty katohme morara myrino?

— Toto yrino toto nyrihpyry sã ymaro, tykase Sāsāo.

¹²— Ynanoehno xiaro omyhtohme, oekarotohme pirixteu tomo a, tykase toto eya.

— Ōmirykō etapoko ya, jetapara oexirykō poko, tykase Sāsāo eya xine.

¹³— Ÿ, yna omiry etapōko ynanase! Omyhnōko rokē ynanase oekarotohme pirixteu tomo a. Oetapara ynanase, tykase toto.

Mame tymyhse ynororo eya xine eary kasenato ke. Tonehse roropa ynororo topu konōto oramaino. ¹⁴Toeporehkase Sāsāo ahtao Rei pona, pirixteu tō toehpitose tururume kui āko, oseporyste imaro. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe jamihme toehse Sāsāo. Eary tō tamohmohse eya tapory wino, tomary wino roropa, mauru panō eary iatyhpyry samo. ¹⁵Moroto jumētu zemata zehpyry tonese eya, anorypyra ro exikety. Moro tapoise eya tykaparume, ike mokaro etapatohme. Ahno totapase eya moro jumētu zematahpyry ke, 1.000me orutua komo totapase eya. ¹⁶Mame moro poko toremiapitose ynororo, ynara tykase:

— Jumētu zemata zehpyry ke
miume orutua kō etapano.

Jumētu zemata zehpyry ke,

ahno totapase ya tanonohse kaetokohxo ya.

¹⁷Imeīpo moro zemata zehpyry typahse eya. Moroto tosehpase “ypy Zemata Zehpyryme”.

¹⁸Mame tutunazehnase Sāsāo ipunaka. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

— Orēpyra tyrise ywy oya Ritonōpo. Ajohpāme sã jorihmapopyra exiko tuna peneryke, jekaropyra exiko mokaro, pirixteu tomo a. Ōmiry omipona pyra mokaro mǎ toto, tyaĩkōpotapihpyry onysahkara roropa mǎ toto.

¹⁹Mame moroto, pata Rei po, tuna enatyry totapuruhmakase Ritonōpo a, moro ae tuna tutūtase. Tōse Sāsāo a, mame toekurākase ropa ynororo. Moro tuna eutary tosehpase En-Hakoreme. Moroto ro mana seroae ro.

²⁰Izyraeu tō tuisaryme Sāsāo kynexine 20me jeimamyry pona, Izyraeu tō tyrohmanohpose pirixteu tomo ahtao.

Kaza po

16 ¹Pirixteu tō patary, Kaza pona toytose Sāsāo. Moroto nohpo tonese eya orutua kō poko exikety, mame ipoko toehse ynororo. ²Aomomyry itapyĩ taka tonese morotōkomo a. Mame esary zomye tapurupose eya xine, toraximase eya xine, pata omōtohy myhto tōmehse toto Sāsāo tūtary eraximary poko. Mynyhme toh kynexine, ynara tōsenetupuhse toto:

— Seraximatone, ěmepyyrhtao etapāko sytatose.

³Yrome moroto nyhtoh po Sāsāo kynexine onoa pona rokene. Moromeĩpo towōse ynororo, pata omōtohy apuru touse eya, apō tōkehko maro. Tymota pona morohne tyrise eya, arotohme kakoxi ypy emory pona pata Eperō etonie.

Tarira maro Sāsāo

⁴Mame nohpo tonese tyamaro exikety Sāsāo a mokyro nohpo esety Tarira, esary kynexine jakanahmā Soreke po. ⁵Mame 5me pata esā, pirixteu tō toytose nohpo maro oturuse, ynara tykase toto:

— Ekaropoko Sāsāo a ijamitunuru poko, otāto imyhnōko ynanāe jamihme pyra ynororo ehtohme. Moro riryhtao oya oepehmāko ynanase, yna punero 1.100me parata ekarōko ynanase oya, tykase toto.

⁶Naeroro Sāsāo a tōturupose Tarira, ynara tykase ynororo eya:

— Ajohpāme sã, kuruko, oty pokoino imehnō motye jamihme mah? Omykyry se imehnō ahtao oporemākatohme, osewomara oehtohme, oty riry kure jamihme pyra oehtohme? tykase Tarira Sāsāo a.

⁷Ynara tykase Sāsāo eya:

— Tymyhse jahtao eya xine 7me taky eary panō ke, tyrisenā ke anorypyra ro exikety panō ke, jamihme pyra jexiry mana, imehnō samo, tykase ynororo Tarira a.

⁸Naeroro pirixteu tō, kowenatu tomo a taky eary panō 7me tokarose Tarira a, tyrisenā komo, Sāsāo myhtohme eya. ⁹Mame tymyhse ynororo eya. Orutua kō tonēse Tarira a imepỹ nyhtoh tao eraximatohme. Naeroro tykohmase toto eya:

— Sāsāo! Pirixteu tō oehnōko!

Moro taky eary panō tamohse eya, tūpore pyra exikety sã toehse eya eary jatypyry samo. Morara exiryke zuaro pyra ro toh kynexine: “Oty pokoino imehnō motye jamihme Sāsāo nae?” tykase toto. ¹⁰Mame ynara tykase Tarira eya:

— Etako ke, tuarō karamē jekarōko mase, ajohpe mase. Ajohpāme sã zae osekaroko ya, otāto omyhnōko ha?

¹¹ Ynara tykase Sāsāo eya:

— Tymyhse jahtao eary tyrisenā ke, ikenāpapiťopỹ ke jamihme pyra exiko ase imehnō samo.

¹² Naeroro eary tyrisenā tapoise Tarira a, apory tō tymyhse eya. Mame tykohmase eya:

— Sāsāo! Pirixteu tō oehnōko mana!

Orutua kō tonēse ropa kynexine, imepỹ nyhtoh tao eraximāko rokē toh kynexine. Yrome Sāsāo a eary tō tamohmohse, eary pisarara sā tyrise eya.

¹³ — Ajohpe rokē mase, tykase Tarira. — Jenekunohnōko rokē mase, kure kuuruko, jenekunohpyra exiko. Otāto imehnō omyhnōko nae jamihme pyra oehtohme?

Ynara tykase ynororo nohpo a:

— Jūsety emero tykahse oya ahtao ikahtoh ke, wewe suimā ke tapoise ahtao tūpore samo, morara ahtao jamihme pyra exiko ase imehnō samo.

¹⁴ Mame Sāsāo tynymapose Tarira a. Tynyhse ynororo ahtao zūsety tyrise eya ikahtoh aka, tykahse eya kamisa samo, mame moro tapoipose roropa eya, wewe suimā ke tūpore samo. Moromeīpo tykohmase ynororo eya:

— Sāsāo! Pirixteu tō mokaro oehnōko!

Yrome towōse ynororo, wewe suimā touse eya, axī zūsety tātakahpokase ropa. ¹⁵ Mame ynara tykase nohpo eya:

— Oty katohme: “Opyno ase,” āko mah ya, Jenekunohnōko rokē mase, yse nymyry pyra mase? Putuhtome kyriase oseruao pona. Yrome osekaropyra ro mase ya zae nymyry: oty pokoino imehnō motye jamihme mahno, zae kuuruko rahkene.

¹⁶ Onekaropokehpyra nohpo kynexine kokoro rokene. Sāsāo typenekehse moro etary poko tyta. ¹⁷ Etyhpyryme tōsekarose eya rahkene, ynara tykase ynororo:

— Jūsety onysahkapitopyra nase, tykase. — Tymenekase ywy Ritonōpo a typoetoryme, nazireume ase jenurutopōpyry poe ro. Jūsety tysahkase ahtao, jamihme pyra exiko ase, imehnō samo.

¹⁸ Mame zae Sāsāo osekarotopōpyry totase ahtao Tarira a, ajohpe pyra aomiry tonetupuhse ahtao eya, kowenatu pirixteu tō a omi arone tonyohse eya, ynara tykase ynororo eya xine:

— Osehtoko ropa. Seromaroro zae tōsekarose ynororo ya, tykase nohpo.

Naeroro tooehse ropa toto, tineru tonehse tymaro xine. ¹⁹ Sāsāo tynymapose nohpo a ironaka tapory po. Mame orutua tykohmase eya. Sāsāo zūsety tysahkase eya porehme. Mame tyryhmapitose ynororo Tarira a, ijamitunuru a turumekase ynororo exiryke:

²⁰ — Sāsāo! Pirixteu tō oehnōko mana! tykase tykohkohtase samo.

Towōse ynororo, tōsenetupuhse: “Ywy emyhpokāko ase kokoro rokē nyryry samo.” Zuario pyra kynexine turumekase Ritonōpo a toexiry poko.

²¹ Tapoise ynororo pirixteu tomo a, enuru typosohkase eya xine osetatoro. Mame tarose ynororo Kaza pona, moroto tymyhse keti ke kynexine metau risē ke. Mame tyrohmanohpose ynororo āpuruhpyry tao, tiriiku akuhmotoh emerehkary poko tapory ke. ²² Yrome zūsety tahtapitose ropa.

Sāsāo orihtopōpyry

²³ Morarama pirixteu tō kowenatu tō tōximōse tākye toehtohkōme. Otuhtho konōto tyrise eya xine, tynekarorykō zahkatohme, tyneponāmarykō

Takō eahmatohme. Toremiasse toto: “Kuepekōkara, Sāsāo typoremākase kyneponāmarykō Takō a.”

²⁴Imoihmākomo a, Sāsāo eneryke tyya xine toremiasse toto tosēkō Takō eahmaryme. Ynara tykase toto: “Kuepekōkara, Sāsāo typoremākase kyneponāmarykō Takō a, kynonorykō enahkaneme exikety, kynonorykō pōkō ryhmahpono, tuhkākō etapahpono.”

²⁵Mame oseahmaryhtao ro ynara tykase toto:

— Sāsāo enehpoko xiaro osemeikatohme imaro.

Tonehse ynororo jarānaka āpuruhpyry tae. Atahmākāko toh kynexine ipoko osemeikāko toh kynexine. Mame tyrise ynororo tapyi nepuru rātaka.

²⁶Ynara tykase Sāsāo nuasemano a, takorehmaneme exikety aytotohme:

— Tapyi nepuru apoxi topu risemy, morohne pūtokoxy jytyry se ase.

²⁷Moro tapyi Takō eahmatoh pehme kynexine ahno ke, orutua komo te, nohpo tomo, enara. 5me pirixteu tō Kowenatu tō moroto kynexine. Ahno tuhke exiry 3.000 motye kynexine zara po, Sāsāo enēko toh kynexine osemeikary poko.

²⁸Mame tōturuse Sāsāo Ritonōpo a, ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko ypoko. Ajohpāme sā jamihme kyriko ropa seroae rokene. Kuakorehmako seromaroro pirixteu tō etapatohme jemȳpotohme jenuru posohkatopōpyry emetakame.

²⁹Mame tapyi nepuru tō asakoro tapoise eya irānao tapyi nepuru tomo. Toiro tapotunuru wino toiro typozery wino ynara inepuru tō tapoise eya. Mame tupurohmase kehko eya tyjamtunuru ke. ³⁰Tykohtase ynororo, ynara tykase:

— Jorikyry se ase pirixteu tō maro!

Mame tyjamtunuru ke inepuru tō tupurohmase eya. Toepukase moro tapyi kowenatu 5mākō pona, ahno imoihmākō pona roropa. Moroto ahno totapapose eya tuhke, toorihse ynororo roropa. Tuhke hkopyra totapase eya isene ro tahtao.

³¹Mame ekepyry poko tooehse zakorō tomo jekyry tō maro porehme. Ekepyry tarose eya xine zonētohme irānaka Zora poe Exitau pona, jumy Manoa zonētopōpyry aka.

20me jeimamyry taropose Sāsāo a Izyraeu tō tuisaryme toehtoh poko.

Mika tyneponāmary maro

17 ¹Orutua kynexine esety Mika, ypy tō nonory pono, Eparaī nonory po.

²Ynara tykase ynororo tyse a:

— Otinerū 1.100 parata tomatonanohse ahtao, popyra omato tyripose oya aorihtohme. Ōmihpyry etase. Etako pahne, moro parata ymaro mana. Ya tapoise omatome.

Ynara tykase jeny eya:

— Kure oripōko ase Ritonōpo a, aimo!

³Naeroro moro 1.100 parata tokarose ropa eya tyse a. Mame ynara tykase nohpo tumūkuru a:

— Aimo, popyra oripotopōpyry ya korokapotohme, moro parata apiakāko ase ekarotohme ynekaroryme Ritonōpo a. Ritō panō ripōko ase wewe risemy, tapuhse parata ke. Morara exiryke moro parata ekarōko ropa ase oya.

⁴Mame moro parata tokarose ropa ahtao eya tyse a, 200me parata tapoise nohpo a ekarotohme metau poko erohkety a. Ritō panō tyrise eya wewe risemy tyōtose parata ke. Mame moro ineponāmary tyrise Mika tapyī taka.

⁵Osa nae Mika nexiase Ritonōpo poko ehtohme. Imehnō ritō panō tyrise roropa eya, upo roropa tyrise eya Ritonōpo maro oturukety zupōme. Tumūkuru toiro tymenekase eya Ritonōpo maro oturuketye ehtohme.

⁶Morara ahtao tuisa konōto, Izyraeu tō ešē pyra kynexine. Ise toehtohkō tyrise ahno a emero porehme.

⁷Nuasemā kynexine pata Perē po, Juta nonory po. Rewi parỹpyryme kynexine. ⁸Perē poe toytose ynororo imepỹ osa zupiryne, tosaryme ehtohme. Mame aytoryhtao ypy tō nonory poro Eparaī po, toeporehkase ynororo Mika tapyī taka.

⁹— Oty poe moehno? tykase Mika eya, tōturupose.

— Ywy ase rewita, Perē pono, Juta nonory pō pono. Osa zupīko ase jesaryme ehtohme, tykase ynororo.

¹⁰— Ymaro exiko, tykase Mika. — Jamorepaneme exiko, oturuketye Ritonōpo maro. Oepehmāko ase 10me parata ekarōko ase oya jeimamyry punero, upo maro te, tonahsē maro, enara, tykase eya ynororo.

¹¹Mame yme mokyro nuasemā kynexine, rewitame roropa ynororo. Mika maro toehse ynororo imūkurume sã eya. ¹²Tymenekase ynororo Mika a Ritonōpo maro oturuketye ehtohme. Moroto kynexine ynororo itapyī tao. ¹³Ynara tykase Mika:

— Zuario ase. Seromaroro Ritonōpo poe emero kure exīko ya, rewita nae jexiryke, oturuketye Ritonōpo a.

Mika maro Tã tomo

18 ¹Morara ahtao tuisa konōto, Izyraeu tō ešē pyra kynexine. Tã tomo tynonorykō zupīko toh kynexine tosarykōme. Morara toh kynexine tynonorykō anapoipyra ro toexirykōke: “Nono zokonaka apoīko matose,” katopōpyry anapoipyra ro toh kynexine. Imehnō Izyraeu oxiekyry tomo a tynonory tapoise. ²Naeroro Tã tomo a orutua kō tymenekase 5me tuaro exiketomo, tyekyry tō wino. Taropose toto pata Zora poe pata Exitau pona osenuhmatohme nono waro toehtohkōme. Toytose toto ypy tō nonory Eparaī pona, Mika tapyī taka nyhse. ³Moroto toto ahtao mokyro nuasemā rewita otururu totase eya xine. Aomiry etaryke tyya xine imepỹ pata pōme aexiry tonetupuhse eya xine. Eya toytose toto ekaropose, ynara tykase toto eya:

— Oty poko mah taro? Onoky a tonehse omoro tarona?

⁴Ynara tykase ynororo eya xine:

— Mika maro tōturuse ywy ipoetoryme jehtohme. Jepehmāko mana Ritonōpo poko oturuketye jehtohme imaro.

⁵Ynara tykase toto eya:

— Ajohpāme sã ekaropoko Ritonōpo a: “Orēpyra exīko ynanae yna erohtoh poko? Kure rokē oehnōko ropa ynanae?” tykase toto.

⁶Ynara tykase oturukety eya xine:

— Torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo amaro xine exīko mana seromaroro oytorykohtao.

⁷Mame mokaro 5mākō toytose moro poe, pata Raixi pona. Toeporehkase toto ahtao morotona, morotōkō tonese eya xine, imehnō zuno pyra, xitonio tō

samo. Osepeme toh kynexine, tehme rokene, oseosezuhpyra roropa toh kynexine imehnō maro. Tymōkomoke, ise toehtohkō emero nae toh kynexine. Atameke toh kynexine xitonio tomo a, imehno a roropa. Toiroro sã toh kynexine. ⁸Mame mokaro 5mākō toeporehkase ropa ahtao tosaka xine Zora pona, Exitau poe, tōturupose toto, tyekyry tomo a emero inenehpyrykō poko. ⁹Ynara tykase toto:

— Ehmaropa mokaro nonory sapoitatose! Nono kurā ynanenease! Ekurehpyra ehtoko, ehmaropa axiny inonorykō apoise kuesarykōme! ¹⁰Morotona toeporehkase awahtao xine morotōkō enēko matose imehnō zuno pyra exiketomo. Toto nonory zumo mana. Emero ise ehtoh nae mana. Moro nono ekarōko Ritonōpo kyia xine mana.

¹¹Naeroro 600me orutua kō, Tã tō oxiekyryme exiketō toytose Zora poe Exitau pona, typyrekō ke etonathme. ¹²Tōnuhse toto, tōsesarise toto Kiriäte-Jearī pūto, xixi omōtoho wino, Juta nonory po. Morara exiryke moroto tosehphase Tã osesaritopōpyryme. ¹³Morotoino toytose toto ypy tō nonory poro Eparaĩ nonory pona. Toeporehkase toto Mika tapyĩ taka.

¹⁴Ynara tykase mokaro 5mākō, tymarōkomo a:

— Zuario pyra hmatou, toiro sero tapyĩ tao ritō panō nae, wewe risemy jōtohyry parata ke? Imehnō ritō nae roropa te, oturukety zupō roropa. Otara enetupuhnōko matou? Oty riko sytatou?

¹⁵Naeroro tomōse toto Mika tapyĩ taka, nuasemā rewita esaka, taomikase toto. ¹⁶Morara ahtao mokaro 600mākō, soutatu tō, eraximāko toh kynexine omōtoho tao, typyreke etonathme. ¹⁷Mokaro 5me enenanō tomōse tapyi taka, ritō panō tapoise eya xine wewe risemy jōtohyry parata ke, imehnō ritō panō maro, oturukety zupō maro. Mokyro oturukety tehme kynexine omōtoho tao soutatu tō 600mākō typyreke exiketō maro. ¹⁸Mika tapyĩ taka tomōse orutua kō ahtao ritō panō apoitohme, mokyro rewita tōturupose eya xine:

— Oty poko matou? tykase.

¹⁹Ynara tykase toto eya:

— Mynyhme exiko. Oturupyra exiko. Yna maro eropa oturukety Ritonōpo a, yna amorepaneme roropa zae ehtoh poko. Yna ekery tō emero amorepaneme se pyra hma, oturukety roropa? Taro awahtao toiro tapyĩ taōkō rokē oturukety mase.

²⁰Tākye toehse mokyro rewita, ritō panō tōkehko tapoise eya. Toytose ynororo mokaro 5mākō enenanō maro, soutatu tō maro. ²¹Toeramase toto toytotohme ropa. Typoenōkō tyrise osemazuhme eya xine, pui tō maro tymōkomory maro. Mame toytose toto. ²²Amekehxo toytose toto ahtao, Mika tō toeporehkase, osetapase. Tykatonomory tō toahmase toh kynexine eya etonathme Tã tō maro. ²³Mame kui kui kary etaryke tyia xine, mokaro oepiry Tã tō mykapo, t̄kakoxi toeramase toto, tōturupose Mika a:

— Otara toehse amarokomo? Oty kase mokaro imoihmākō noehno? tykase.

²⁴— Arypyra. Ykyryry tō ritō panō tarose oya xine ynyrytyamo, jamorepane roropa, oturukety Ritonōpo maro, tarose oya xine. Oty tynomose oya xine ykyryryme? tykase ynororo eya xine.

²⁵Ynara tykase Tã tō eya:

— Kurehxo oya exiry mynyhme rokē oehopo. Ōmiry etaryhtao otaramame moxiā ozehno exiko, mame oryhmāko mā toto. Morara ahtao orihnōko mase emero atapyĩ taōkō maro.

²⁶Morara kaxīpo Tā tō orutua kō toytose rahkene. Jamihmehxo toto exiry tonese Mika a; naeroro toeramase ropa ynororo tytapyī taka.

²⁷Mika nyrytā tarose Tā tomo a, ipoetory roropa, oturukety tarose eya xine. Mame toytose toto osetapase Raixi pōkō maro, mokaro tehme exiketomo, osetapara exiketomo, imehnō zehno pyra exiketomo. Moro pata pōkō totapase eya xine, ipatarykō tyahkase eya xine. ²⁸Takorehmananōke pyra toh kynexine toto pynanohtohme, moe Raixi exiryke Xitō poe. Osepynanohpopyra roropa toh kynexine imehnomo a. Moro pata kynexine jakanahmā po, Pete-Reope pūto. Mame moro pata tyrise ropa Tā tomo a, moroto ehse toh rahkene. ²⁹Moro pata tosehpase Tāme eya xine tytamurukō esety ae ro, Jako mūkuru. ³⁰Moroto tyneponāmarykō tanŷse xikihme Tā tomo a eahmatohme. Jonata, Jeresō mūkuru, Manase pary oturuketye kynexine Tā tō amorepaneme. Mokyro oturuketye kynexine, imūkuru roropa, ipakomotyā roropa Izyraeu tō arotopōpyrykō pona tosarykō poe, imehnō poetoryme. ³¹Moroto Mika nyrihpyry kynexine okynahxo mokaro maro, Ritonōpo tapyī Xiro po ahtao.

Rewita, typyty maro

19 ¹Morarama tuisa konōto pyra Izyraeu tō ahtao ro, rewita toytose mya pyy tō nonory pona ehse, Eparaī tō nonory pona. Nohpo tapoise eya Perē pono, Juta nonory pono typytyme ehtohme. ²Yrome tōsezusezuhse ynororo tynio maro, mame toeramase ropa tumy tapyī taka ropa, Perē pona. Moroto tehme toehse ynororo, 4me nuno taropose eya. ³Mame toytose inio Perē pona nohpo enese, oturutohme imaro, otarama tymaro arotohme ropa, typytyme aehtohme ropa. Typoetory maro toytose ynororo, jumētū asakoro tarose roropa eya. Toeporehkase ynororo ahtao, nohpo a tarose ynororo tumy tapyī taka. Mokyro rewita eneryhtao nohpo zummy a, tākye toehse ynororo. ⁴Toahmase ynororo tytapyī taka moroto aehtohme. Moroto tōmehse ynororo oseruao, nohpo maro otuhnōko, oturūko, enara. ⁵Mame 4me ěmepyyry ae towōse ropa toto pakeimo, tātakimase toto ytotohme repe. Yrome ynara tykase ropa nohpo zummy rewita a:

— Ētaikako ropa aporo kure oytotohme ropa. Imeīpo oytory se awahtao ytōko mase.

⁶Mame totypohse ropa toto, orutua kō asakoro otuhse, eukuru ěse oximaro. Mame ynara tykase nohpo zummy:

— Ajohpāme sā taro onyhko ropa toiro ěmepyyry. ⁷Towōse orutua toytotohme ropa repe. Mame mya roropa totypohkase ropa nohpo zummy a. Naeroro moroto tōmehse ropa rewita. ⁸Sā 5me ěmepyyry toehse atapona. Mame towōse ynororo toytotohme ropa repe yrome nohpo zū ynara tykase:

— Ajohpāme sā otuhko pitiko. Mōtahtao ytoko, tykase eya.

Tōtuhse toto oximaro, orutua kō asakoro.

⁹Mame orutua toytopytose ahtao, typyty maro, typoetory maro, ynara tykase nohpo zū eya:

— Eneko ke! Seromaroro kohmāsasaka nase. Kurehxo taro onykyry. Okynā pyra kohmānōko mana. Taro rokē exiko aporo. Kokoro pakeimo owōnōko mase oytotohme ropa atapyī taka.

¹⁰⁻¹¹Yrome mokyro rewita tynyzomory se pyra toehse moroto. Toytopytose ynororo typyty maro, toky tō jumētū asakoro maro, imōkomory maro. Mame

kohmāsasaka kynexine, ameke pyra Jepu pona toehse tahtao xine, (Imeipo Jerusarē me tosehapse moro pata Jepu). Mame ynara tykase ipoetory tosemy a:

— Oty katoĥ etypohpyra sytatou sero pata po, jepuseu tō patary po?

¹²Ynara tykase esē eya:

— Etypohpyra sytatose Izyraeu tō kara patary po. Ehmaropa Kipea pona.

¹³Kurehxo myahxo kuytorykomo otarame Kipea pona, otarame Rama pona, tykase ynororo typoetory a.

¹⁴Naeroro pata Jepu kuroko toytose toto. Toytose. Toytose. Xixi osenepyra toehse ahtao toeporehkase toto pata Kipea pona, Pējamī tō patary pona.

¹⁵Osema poe toeramase toto pata pona nyhse. Pata rānaka toeporehkase toto. Moroto typorohse toto, yrome oneahmara morotōkō kynexine tytapyīkō taka nyhse.

¹⁶Moroto toto ahtao, orutua tamuhpomā tooehse tutupi poe, toerohtoh poe. Eparaī nonory pō kynexine, ypy tō wino exikety, yrome moroto ehse ynororo Kipea po. Morotōkō kynexine Pējamī tomo. ¹⁷Mokaro tonese tamuhpomano a pata rānao. Tōturupose ynororo eya xine:

— Oty pō matou? Aza ytōko matou? tykase.

¹⁸Ynara tykase rewita eya:

— Ytōko ase Perē poe Juta nonory poe mya ypy tō nonory pona, Eparaī tō nonory pona, jesaka. Ytoase Perē pona, seromaroro ytōko ropa ase ytapyī taka. Yrome jeahmara tarōkō mana tytapyīkō taka, jynyhtohme. ¹⁹Tonahsē nae ynanase, onahpoty roropa jumētu tō nyhtohme. Wyi nae yna napyryme, eukuru roropa yna okuru, enara. Emero ise yna ehtoh nae ynanase.

²⁰Ynara tykase mokyro tamuhpomā eya:

— Ehmaropa ymaro ytapyī taka. Moroto kure nyhnōko matose. Ajohpāme sā jarao, pata rānao nyhpyra ehtoko.

²¹Mame tarose toto eya tytapyī taka. Jumētu tō tynahpase eya. Mame tupupurukō tukurikase eya xine. Tōtuhse toto. Eukuru tōse eya xine.

²²Mame aotururuhtao, atākyemaryhtao, imehnō orutua kō, moro pata pōkō, popyra exiketō tooehse. Tapyi tapurupose eya xine. Omōtoĥ totatotapase eya xine. Ynara tykase toto tamuhpomano a:

— Mokyro orutua, atapyī tao exikety enehko jarānaka. Enery se ynanase, tykase toto.

²³Yrome tutūtase mokyro tamuhpomano. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Arypyra, jepe tomo! Ajohpāme sā mokyro poko pyra ehtoko. Morara ehtoh popyra mana! Taro mana ytapyī tao, ewomāko ase. ²⁴Enetoko ke! Jēxiry mose, oryxime exikety. Mose roropa mokyro pyty. Moxiā asakoro enehpōko ase jarānaka toto poko oehtohkōme ise awahtao xine. Yrome mokyro orutua poko pyra ehtoko.

²⁵Yrome mokyro tamuhpomā omiry onetara toĥ kynexine, aomipona pyra. Naeroro typyty tarose rewita a, jarānaka tyripose ynororo eya, tokarose ynororo eya xine. Ipoko toehse toto ėmepyrpy pona ro. Tōmehse ahtao rokē turumekase ynororo eya xine.

²⁶Mame tōmehse ahtao tooehse ynororo, toepukase tapyi pota taka, moroto inio tapyi tao. Tehme rokē noĥpo kynexine toepukatopōpyry po ėmepyrpy pona. ²⁷Tōmehse ahtao towōse inio toytotoĥme ropa. Yrome tapyi

omōtoḥ totapuruhmakase ahtaḥ eya, tpyty tonese eya, toepukase tapyi eutary pota tao, apuru apō apoine sā emary kynexine.

²⁸— Owōko ty! Eropa ropa, tykase inio repe.

Onezuhpyra kynexine. Naeroro ekepyry tyrise eya jumētu pona toytotohme tytapyi taka. ²⁹Toeporehkase ynororo ahtaḥ, tomōse ynororo. Rato tapoise eya. Tpyty ekepyry tysahkase eya 12me zokonaka ehtohme. Mame zokonaka taropose eya, Izyraeu tomo a, oxiekyry tomo a. ³⁰Moro eneryke tyya xine ynara tykase toto emero:

— Sero panō onenepitopyra sytatose, Ejitu poe Izyraeu tō oehtopōpyry poe tarona! Osenetupuhtoko! Oty rīko sytatou?

Kipea pōkō wānohtoh poko

20 ¹Morara exiryke Izyraeu tō emero tōximōse toto moemoēkomo, Tā nonory poe inikahpoēkomo te, Peresepa pōkomo ikurenaēkomo te, Kireate poe xixi tūtatoḥ wino exiketomo, enara. Tōximōse toto Mixipa pona, Ritonōpo ēpataka, toiro imoihmākō samo. ²Izyraeu tō tamuximākō moroto kynexine porehme Ritonōpo poetory tō oximōtoḥ tao. 400 miume orutua kō kynexine, ātamorepatyamo etonatoḥ poko. ³Pējamī tō tuaro toehse toto, imehnō Izyraeu tō emero oximōme ehtoh poko Mixipa po. Izyraeu tō ekaropory se toḥ kynexine:

— Oty katohme sero popyra ehtoh toehse?

⁴Mame turuse toto rewita a, noḥpo taorihmapose exikety niōpyry a. Ynara tykase ynororo:

— Toeporehkase ywy, ypyty maro Kipea pona, Pējamī tō nonory pona nyhse. ⁵Morotona orutua kō Kipea pōkō tooehse, tapyi tapurupose eya xine koko. Jetapary se toḥ nexiase, yrome ypyty poko tōmehse toto, mame norikyase ynororo. ⁶Morara exiryke ekepyry tapoise ya. Tyrakase ya apiakatohme zokonaka aropotohme Izyraeu tomo a, 12me oxiekyry tomo a. Mokaro a popyra ehtoh tyrise xihpyryme, Izyraeu tō rānao. ⁷Amarokō emero Izyraeu tōme matose. Osenetupuhtoko, otara āko sytatou?

⁸Mame imoihmākō, Izyraeu tō emero towōse oximōme, ynara tykase toto:

— Ytopyra ropa sehtone tapyi taka emero porehme. ⁹Orutua kō symenekatone etonatoḥme Kipea pōkō maro. ¹⁰10 miume ahtaḥ toiro miume eroḥnōko mā toto soutatu tō napyry riry poko. Imehnō emero ytōko mā toto Kipea pōkō wānohse toto nyrihpyry xihpyry emetakame.

¹¹Morara exiryke Izyraeu tō tōximōse toto Kipea pōkō maro etonatoḥme.

¹²Omi aronanō tonyohse Izyraeu tomo a Pējamī nonory poro ynara kase:

— Popyra ehtoh xihpyry tyrise oya xine. ¹³Morara exiryke mokaro popyra exiketō, Kipea pōkō enehpotoko xiaro, toto etapatohme kyya xine. Morara ahtaḥ sero popyra ehtoh enahkākō sytatose Izyraeu tō rānao.

Yrome Pējamī tō Izyraeu tō omiry onetara toehse toto. ¹⁴Tutūtase toto typatarykō poe emero, Kipea pona toytotohkōme etonatoḥme Izyraeu tō maro. ¹⁵Moro ēmepyyry ae 26 miume soutatu tō tonehpose eya xine. Moromeīpo Kipea pōkō soutatu tō tōximōse 700me roropa, inymenekatyamo, ¹⁶emese kure tomarykō ke typozerykō wino. Topu ematoḥ ke topu emary waro toḥ kynexine, onyetohpyra toḥ kynexine. ¹⁷Imehnō Izyraeu tō tōximōse 400 miume soutatu tomo, tamorepase aexityamo.

Etonatopōpo Pējamī tō maro

¹⁸Mame Izyraeu tō toytose Ritonōpo eahmatoh pona, Peteu pona. Moroto tōturuse toto Ritonōpo a:

— Onokākō ytōko nah osemazuhme etonase Pējamī tō maro? tykase toto.

— Juta tomo, tykase Ritonōpo eya xine.

¹⁹Yrokokoro Izyraeu tō tōnuhse, osesarise pata Kipea pūtokoxi. ²⁰Tutūtase toto etonatohme Pējamī tō maro. Tosarykō tymenekase toto a pata etonie tōsetapatohkō eraximatohme. ²¹Mame Pējamī tō soutatu tō tooehe toto pata poe. Izyraeu tō totapase eya xine ²²miume kohmāpyra ahtao ro. ²²⁻²³Mame Izyraeu tō toytose ropa Ritonōpo eahmatoh pona. Ritonōpo ēpataka tyxitase toto kohmamyry pona. Tōturupose toto Ritonōpo a:

— Yna ytory se ropa hma etonatohme yna ekery tō Pējamī tō maro? tykase.

— Ÿ, tykase Ritonōpo.

Morara exiryke tyjamihtase ropa Izyraeu tomo. Soutatu tō tyrise ropa eya xine tosarykō pona, yrokokonie aehtopōpyrykō saaro. ²⁴Mame Izyraeu tō soutatu tō toytose ropa osetapase Pējamī tō maro. ²⁵Tutūtase ropa Pējamī soutatu tō pata Kipea poe. Mame 18 miumākō totapase eya xine, Izyraeu tō soutatu tomo, ātamorepatyamo. ²⁶Naeroro Peteu pona tōnuhse ropa Izyraeu tō porehme xitase. Moroto tehme toh kynexine, Ritonōpo Tosēkō ēpataka. Otuhpyra toh kynexine kohmamyry pona. Okyno tō tyahkase eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a. Osepeme ehtoh tokarose roropa eya xine, tynekarorykōme Ritonōpo a. ²⁷Tōturupose ropa toto toiro Ritonōpo a. (Morara ahtao Ritonōpo omihpyry ē moroto kynexine Peteu po. ²⁸Ipoko Pineia kynexine, Ereaza mūkuru, Arão pary, oturuketye.) Ynara tōturupose toto Ritonōpo a:

— Yna aropory se ropa hma etonatohme yna ekery tō maro, Pējamī tō maro? tykase toto.

— Ÿ ytotoko, osetapatatoko. Kokoro toto poremākapōko ase oya xine, tykase, Ritonōpo a tozuhse ynaroro.

²⁹Mame Izyraeu tomo a soutatu tō tonēpose pata Kipea zomye. ³⁰Ēmepyry oseruā po toytose toto osetapase ropa Pējamī tō maro. Soutatu tō tosaka xine toytose toto tōsetapatohkō eraximase Kipea etonie apitoryme toehtopōpyrykō saaro. ³¹Pējamī soutatu tō tutūtase osetapase. Amekehxo toehse toh kynexine pata a. Apitoryme sā ahno totapapitose eya xine Peteu esema tao te, Kipea esemary ae te, ona po roropa. Izyraeu tō totapase eya xine, otarame 30me. ³²Ynara tykase toto:

— Mokaro poremākāko sytatose apitoryme kuehtopōpyrykō samo.

Yrome ynara tykase Izyraeu tomo:

— Sepatone aporo, kuekahmapotohkōme eya xine osema tō pona.

³³Naeroro Izyraeu soutatu tō, imoihmākō toesyryhmase moro poe oximōtohme ropa Paau-Tamara pona. Yrome mokaro aotonētyā pata zomye exiketō, tutūtase toto, axiny tōtonētopōpyrykō poe jakuraramā rānaka. ³⁴10 miume Izyraeu soutatu tō, orēpyra exiketō toytose osetapase Kipea pōkō maro. Yronomyryme tōsetapase toto. Tuarō pyra Pējamī toh kynexine typoremākaporykō poko eya xine. ³⁵Ritonōpo a Pējamī soutatu tō typoremākapose Izyraeu tomo a 25.100me soutatu tō totapase eya xine. ³⁶Mame tonetupuhse Pējamī tomo a typoremākatopōpyrykō poko.

Orēpyra Izyraeu tō ehtopōpyry

Izyraeu tō toepase sã Pējamī tō poe aporo, osetaparyhtao toto maro, orēpyra tope tō, Kipea zomye aotonētyã tokarose eya xine. ³⁷Mame tutūtase toto axiny, toytotohkōme Kipea pona. Saparahame toytose toto, pata pōkō totapase eya xine, emero porehme. ³⁸Osemazuhme tōturuse toto otonēpyra ro toto ahtao, ynara tykase toto:

— Zuario exiko matose, orexīto eneryhtao oya xine akurū sã konōto onuhnōko pata poe, ³⁹Izyraeu tō, jarao exiketō, ameke awahtao xine ro, eramatoko etonahome mokaro maro, tykase toto. Moro pona 30me Izyraeu tō totapase Pējamī tomo a, ynara tykase mokaro etapahpōkomo:

— Aō, typoremākase ropa toto, kokonie ehtopōpyry samo, mokokonie ehtopōpyry sã roropa, tykase toh repe. ⁴⁰Mame orexīto tonese akuru sã konōto onuhpitōko pata poe. Tŷkakoxi xine tōsenuhmase Pējamī tō ahtao, tōserehse toto, pata tytororo zatyry eneryke tyya xine. ⁴¹Naeroro Izyraeu orutua kō toeramase toto, mame tonaroxitapāse Pējamī tomo tonatrykō eneryke tyya xine. ⁴²Toepase toto ona pona, ahno esaka pyra repe. Yrome osewomasaromepyra toh kynexine. Tomyehmase toto Izyraeu soutatu tomo a. Imehnō roropa pata zahkaxipo tutūtase ropa mokaro ekahmase roropa, tonahkase toto emero. ⁴³Topetōkara tomyehmase Izyraeu tomo a, tapurupose toto. Toto ekahmaryme totapase toto Kipea poe xixi tūtatoh wino, totatotapase toto eya xine osema ae. ⁴⁴18 miume soutatu tō totapase eya xine, emese kure exiketomo, Pējamī tomo. ⁴⁵Imehnō toepase ona pona topu Rimō pona. Yrome 5 miumākō totapase osema takuroko. Imehnō tokahmase Izyraeu tomo a, Kitō pona. 2 miume orutua kō totapase eya xine moroto. ⁴⁶Atapona 25 miume Pējamī tō totapase moro ēmepyr ae, orēpyra exiketomo.

⁴⁷Yrome 600mākō toepase toto ona poro topu Rimō pona. Moroto 4me nuno taropose eya xine. ⁴⁸Imehnō Pējamī tō totapase Izyraeu tomo a toto patary tō po ahno totapase porehme okyno tō roropa tapyi tōkehko tonahkase eya xine. Ipatarykō tyahkase eya xine toto nonory po porehme.

Pējamī tō pyxiāme nohpo tō ehtoh poko

21 ¹Tōmiry kō totapose Izyraeu tomo a Ritonōpo netaryme Mixipa po: — Kuēxiry kō onekaropyra sehtone Pējamī tomo a emero porehme, toto pyxiāme, tykase toto.

²Toytose toto Peteu pona tehme ehtohme, Ritonōpo ēpataka toehtohkōme kohmātoh pona. Tyxitase toto yronymyryme Ritonōpo netaryme. ³Ynara tykase toto:

— Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, oty katohme serara toehse? Seromaroro toiro oxiekyryme ehtoh pyra toehse kuekyrykomo, oty katohme?

⁴Yrokokoro pakeimo towōse toto, apoto apō tyrise eya xine. Okyno tō tyahkase eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tytororo jahkatoh tonō kehko osepeme ehtoh roropa. ⁵Tōturupose toto:

— Izyraeu tō oxiekyryme exiketō poe emero, onokākō rokē onuhpyra tokurehse oximōtoh pona, Mixipa pona, Ritonōpo ēpataka?

Apitoryme tōmiry kō totapose Ritonōpo a: ytopyra exiketō oximōtoh taka, Ritonōpo ēpataka, Mixipa pona, mokaro mā totapasēme ytopyra toehse toto exiryke.

⁶Izyraeu tō toenupunase tyekyry tō poko, Pējamī tō poko, ynara tykase toto:

— Seroae toiro oxiekyryme exiketō tonahkase Izyraeu tomo a. ⁷Otara āko sytatou nohpo tō enehpotohme, mokaro akoīpyry pyxiāme ehtohme? Ynara exiryke, kuomirykō totapose kyya xine Ritonōpo a: “Kuēxirykō onekaropyra sehtone eya xine,” karyke kymarokomo a.

⁸Naeroro tōturupose toto:

— Izyraeu tō oxiekyryme exiketō poe, onokākō oehpyra tokurehse Ritonōpo ēpataka, Mixipa pona?

Mame tuaro toehse toto: Jape-Kireate pōkō emero oehpyra tokurehse toto oximōtoh taka. ⁹Imoihmākō tykohmase esetykō ae. Mame Jape-Kireate pōkō emero aryryra toh kynexine. ¹⁰Mame atae toh kynexine ynara tyripotohme: 12 mume soutatu tō aropotohme morotona orēpyra exiketomo. Ynara tyripote toto eya xine:

— Ytotoko Jape-Kireate pōkō etapase emero porehme, orutua komo te, nohpo tomo te, poetohti tomo, enara. ¹¹Ynara tyritoko Jape-Kireate pōkomo: oryximākō rokē ipynanohtoko orutua kō poko exipitopyra exiketomo.

¹²400me oryximākō tonese eya xine Jape-Kireate po. Tarose toto eya xine osesaritoh pona, Xiro pona, Kanaā nonory po.

¹³Mame atae toh kynexine omī aronanō aropotohme Pējamī tomo a, topu Rimō po etonakehtohme, ekurematohme ropa. ¹⁴Mame mokaro Pējamī tō toehse ropa, nohpo tō tapoise eya xine, 400mākomo, oryximākomo Jape-Kireate pōkomo. Yrome ise ro kynexine nohpo tomo Pējamī tō emero pune pyra exiryke. ¹⁵Mame Izyraeu tō toenupunase Pējamī tō poko. Ritonōpo poe toiro oxiekyry tō tonahkase exisasaka exiryke. ¹⁶Naeroro Izyraeu tō tamuximākō ynara tykase:

— Imehnō nohpo tō ise ro typyākara nae ro exiryke. Morara exiryke oty rīko sytatou nohpo tō enehtohme mokaro 200mākō pytyme? ¹⁷Izyraeu tōme, 12me oxiekyry tōme kuehtohkō se ropa sytatose. Satamorepatone Pējamī tō akorehmatohme, enahpyra toto ehtohme. ¹⁸Yrome kuēxirykō onekarosaromepyra sytatose ipyxiākōme.

Morara tykase toto, ynara tykase toexirykōke: “Popyra mokyro ripōko sytatose Ritonōpo a aorihthohme tōxiry ekaroryhtao Pējamī tomo a ipytyme.”

¹⁹Morara exiryke ynara tykase toto:

— Jeimamyry ae oseahmatoh Ritonōpo eahmatohme, pata Xiro po, moe pyra mana.

(Pata Xiro kynexine Peteu poe inikahpozakoxi, Repona poe ikurenaka, osema Peteu poe Xikē pona moro poe xixi tūtatah wino.)

²⁰Ynara tykase Izyraeu tō tamuximākō Pējamī tomo a:

— Ytotoko otonēse uwa zoko tō rānakuroko. ²¹Moro poe osenuhmatatoko. Mame oseahmatoh tao, tutūtase oryximākō ahtao watohme, amarokō roropa otūtatako ōtonētopōpyrykō poe, uwa zoko tō poe. Mame oryximākō apoitoko onymenekahpyrykomo. Arotoko oesarykō pona Pējamī tō nonory pona. ²²Morarama toto piry toehse ahtao oya xine te, jūkō oepiryhtao oya xine ozenonohse xine, ynara kahtoko jumy a: “Ajohpāme sā ah mose ppytyme nexino, kahtoko eya. Osetaparyhtao Jape-Kireate pōkō maro nohpo tō tapoise yna pytyme ekarotohme. Yrome yna pune pyra toh nexiase. Ohxiropyra xine

imehnō mana azahkuru pyra oexirykōke, oēxirykō onekaropyra mexiatose yna a. Tapoise toh nexiase yna a.”

²³Morara tyrise Pējamī tomo a. Typytyme toiro oryximā tymenekase eya xine oryximākō tuase ahtao. Mame tarose toto eya xine. Moromeīpo toytose ropa toto tosaka xine ropa. Typatarykō tyrise ropa eya xine. Moroto toehse toto. ²⁴Morara ahtao imehnō Izyraeu tō toytose ropa tosaka xine ropa, tyekyry tomo a ropa, tynonorykō pona ropa.

²⁵Morara ahtao tuisa konōto pyra kynexine, Izyraeu tō esēme. Emero rokē typenetatohkō tyrise eya xine rahkene.

RUTI

Rute

Ekarotopo

Sero ekarōko Ruti ehtopōpyry poko juize tō Izyraeu kowenume ahtao. Ruti oryximā kynexine Moape po. Tyniotase ynororo Izyraeu nuasemā maro. Mame inio toorihse ahtao tymerenotōpyry rumekary se pyra kynexine Ritonōpo Izyraeu tō Esē enetuputyryke tyya tosēme. Imeīpo tyniotase ropa ynororo Poaze, tyniōpyry ekyry maro. Toemūkuase ynororo, mame tuisa Tawi notyme toehse ynororo.

Juize ekarōko nase popyra ehtoh ke Izyraeu tō tuānohse toeramase toto ahtao Ritonōpo winoino tyrypyrykō poko. Yrome sero Ruti ekarōko kure ehtoh poko moapita nohpory a toeramase ahtao Ritonōpo a ipoetoryme ehtohme.

Sero pape ao

Noemi tō aepyry ropa Perē pona 1.1-22

Poaze waro Ruti ehtopōpyry 2.1—3.18

Poaze pytatopōpyry Ruti maro 4.1-22

Erimereke tomo Moape nonory po

1 ¹Morarama tuisa konōto pyra ro Izyraeu tō ahtao, juize tō rokē nae ahtao kowenatume, konopo oehpyra toehse okynahxo Izyraeu nonory po. Omise konōto toehse tonahsā pyra exiryke moro nono po. Naeroro tosary turumekase Erimereke a toytotohme typyty Noemi maro. Tumūkuru tō asakoro ro tarose eya, Moape nonory pona. ²Erimereke ekyry tō patary Epyrata kynexine, Perē pūto, Juta nonory po. Imūkuru tō kynexine Marō te, Kiriō, enara. Moape nonory pona toytose toto, moroto ehse, okynano. ³Imeīpo Erimereke toorihse ahtao, Noemi pytōpome toehse; tumūkuru tō asakoro exiketō maro rokē toehse ynororo. ⁴Typytase imūkuru tō moapita ēxiry tō ke. Toiro nohpo esety Orapa kynexine, zakorō esety Ruti kynexine. Mame 10me jeimamyry exisasaka taropose ahtao eya xine moroto toexirykō poko, ⁵toorihse Marō te, Kiriō roropa, enara. Noemi toiroro toehse, tynioke pyra, tumūkue pyra, enara.

Perē pona toto ytotoptōpyry

⁶Morararo ynara katoh totase Noemi a: Izyraeu tō typynanohse ropa Ritonōpo a, katoh totase. Tiriiku tōkehko itamurume toehse ropa. Naeroro moro etaryke tātakimapitose ynororo toytotohme ropa Moape tō nonory poe, typary enōpyry tō maro. ⁷Toytopotose toh repe Juta tō nonory pona ropa, yrome osema tao ⁸ynara tykase Noemi typary enōpyry tomo a:

— Ytotoko ropa asakō tapyī taka. Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a, kure oehtopōpyrykō sã ya te, kure oehtopōpyrykō sã aorihtyamo a, enara. ⁹Åkorehmaporykō se ase Ritonōpo a oniotatohkōme ropa, typoenōke oehtohkōme, tytapyike oehtohkōme roropa, enara.

Mame typohse toto Noemi a tōsekazumaryme. Yrome tyxitapitose toto orēpyra samo. ¹⁰Ynara tykase toto eya:

— Arypyra! Eramara ropa ynanase. Orumekary se pyra ynanase. Amaro ytōko ynanase oytotoh pona, oekyry tō esaka.

¹¹Yrome ynara tykase Noemi:

— Ytotoko ropa, orymo tomo. Otyme kure oytorykō ymaro? Emūkuasaromepyra ase oniopatohkōme ropa. ¹²Ytotoko ropa atapyīkō taka kunumuxime jexiryke. Niotasaromepyra ropa ase. Ritonōpo a ynio tokarose ropa ahtao, sero kohmamary ae ro, toemūkuase roropa jahtao. ¹³Umūkuru tō wātary eraximary oya xine nae? Nary rokene. Orymo tomo, Ritonōpo a popyra ehtoh tonehpose ya. Morara exiryke atasamāko ywy oetuarimarykō eneryke roropa ya.

¹⁴Mame tyxitase ropa toto yronomyrime. Morarame tōsekazumase Orapa tymerenotōpyry a. Typohse ynororo eya. Mame toytose ropa ynororo tyekyry tomo a ropa. Yrome Ruti ytopyra kynexine.

¹⁵Naeroro ynara tykase Noemi:

— Eneko ke! Orapa nyto ropa tyekyry tomo a, tyneponāmary a roropa. Ytoko atapyī taka ropa imaro.

¹⁶Yrome tozuhse ynororo Ruti a. Ynara tykase:

— Orumekapopyra exiko ya. Amaro ytoxi. Oytotoh pona ytōko ase. Onymenekahpyry oesaryme, moroto osesariko ase amaro. Oekyry tō wekyryme exiko mā toto, Ritonōpo Oesemy, Jesēme exiko roropa mana. ¹⁷Otokohne oorikyryhtao, moroto roropa orihnōko ase. Moroto jekepyry zonēnōko toh mana. Juānohpory se ase Ritonōpo a orumekaryhtao ya jorihtoh ponāmero.

¹⁸Otuhiparo Ruti ytory se ehtoh tymaro, eneryke tyya tymynyhpāse Noemi.

¹⁹Toytose ro toto Perē pona.

Toeporehkase toto ahtao morotona, sekese toehse pata pōkō porehme mokaro eneryke tyya xine. Tōturupose nohpo tomo, ynara tykase:

— Noemi nymyry mose ro? tykase toto.

²⁰Yrome ynara tykase Noemi eya xine:

— Jesehtopyra ehtoko Noemime, tākye exiketyme. Itunetye jesety ahtao zaehxo mana, tutuarimapose jexiryke Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a, tykase.

²¹Toytose jahtao taroino emero nae exine. Yrome tonehpose ropa ywy Ritonōpo a xiaro tomahpōke pyra, typoenōke pyra, enara. Naeroro otyme kure jesehtory Tākye exiketyme, tutuarimapose itamurume jahtao Ritonōpo Imehxo Exikety a?

²²Morara kynexine Noemi oehtopōpyry ropa Moape nonory poe, Ruti, Moape pō maro, ipary enōpyry maro. Toeporehkase toto Perē pona tonahsē zano, sewata apoitoh toehpitose ahtao.

Tynapyry anōtopōpyry Ruti a

2 ¹Tyekye kynexine Noemi, esety Poaze. Tymōkomoke kynexine ynororo, tupito tō esēme roropa. Oxiekyryme kynexine Erimerereke ekepyry maro, Noemi nio.

²Mame ynara tykase Ruti tymerenotÿpyry a:

— Ytoxi tupito tō pona otytyko anÿse, nono pona aohpahtyamo. Otaram e rohkety enēko ase omomÿke pyra exikety. Mokyro mykapo ytōko ase sewata puhturu anÿse nono poe.

— Ÿ, ytoko, tykase Noemi, imerenotÿpyry eya.

³Naeroro toytose Ruti tupito tō pona. Erohketo mykapo toytose ynororo, sewata puhturu anÿse nono pona aepukahpyry. Tuaro pyra repe tomōse ynororo Poaze tupi pona, Erimerেকে ekyrÿpyry tupi pona.

⁴Mame okynahtao Poaze tooehse Perē poe tutupi enese. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Amaro xine Ritonōpo exiry se ase, tykase.

— Ÿ, amaro Ritonōpo exiry se ynanase roropa, tykase, tozuhse toto eya.

⁵Mame ynara tykase Poaze erohketo erase a:

— Onokyh koh moky nohpo? tykase.

⁶— Mokyro Moape pono. Moape poe aepyhpyry Noemi maro, tykase eya.

⁷Tokaropose ynororo ya: “Ytoxi erohketo mykapo otytyko anÿse, ajohpāme sã aohpahtyã rokene,” nykã ya. Pakeimo nerohpito, erohnōko ro mana, pitiko rokē tōseremase tapyi pitiko zopino.

⁸Mame ynara tykase Poaze Ruti a:

— Etako ke, orymo. Imehnō tupi pona ytopyry exiko. Taro rokē otytyko ipohko utupi poko erohketo pūto. ⁹Tuaro exiko toto maro oytotohme imepÿ pona toto ytoryhtao otytyko sahkase. Turuse toto ya oerekohmara toto ehtohme. Tuna se awahtao ēko, ypoetory tō nanymyhyry, tykase tuna poko ynororo eya.

¹⁰Tosekumuru po typorohse Ruti tōmyty nono pokoxi, ynara tykase ynororo:

— Oty katohme ypyno mahno, kure rokē mase ya katonōme rokē jahtao? tykase.

¹¹Ynara tykase Poaze:

— Turuse ywy onyrihpyry poko omerenotÿpyry a, moino ro onio orihpōpyry poe. Zuaro ase oekyry tō tynomose oya, omy tomo, asa maro, ononorykō roropa xiaro oehthome osesarise yna maro, yna waro pyra awahtao ro. ¹²Kure rokē oripory se ase Ritonōpo a onyrihpyry emetakame. Osewomary se mexiase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, maro. Eya oripory se ase kure rokene.

¹³Ynara tykase Ruti Poaze a:

— Kure mase ya. Jākymāko mase ymaro otururuhtao opore pyra, opoetoryme sã pyra jahtao.

¹⁴Mame tāxiahtao ynara tykase Poaze Ruti a:

— Osehko xiaro, wyi apoiko eukuru maro, tykase.

Typorohse ynororo erohketo maro. Sewata puhturu ipuruhpyry tokarose Poaze a eya. Tōtuhse ynororo, epo toehse, akoïpyry nae ro toehse. ¹⁵Towōse Ruti ahtao toytotohme otytyko anÿse ropa, ynara tykase Poaze typoetory tomo a:

— Ah mose otyro apoino, imykyhpyry tō rānao ro, ise tahtao, onerekohmara ehtoko. ¹⁶Toitoino touko otyro imykyhpyry toh tae aohpahtohme nono pokoxi apoitohme eya. Oty kara ehtoko roropa.

¹⁷Tyko hmāse Ruti otyro anymyry poko. Typikase ahtao eya 25 kirume exisasaka nae kynexine. ¹⁸Moro sewata tapoise eya, toytose ropa pata pona, tynapoihppyry tonepose tymerenotŷpyry a. Tynapyry akoŷpyry tokarose roropa eya. ¹⁹Mame Noemi tōturupose:

— Aza mytono otyro anŷse seroae? Otoko merohno sero anymyry poko. Mokyro tupito ešē kure tyriporo se ase Ritonōpo a! tykase.

Naeroro toerohtopōpyry poko tōturuse Ruti tymerenotŷpyry a, Poaze poko tōturuse roropa ynororo eya emero.

²⁰— Kure rokē Poaze tyriko, Ritonōpo, tykase Noemi. — Moino ro kure nexiase yna a, aorihtyamo a roropa, enara.

— Mokyro kuekyryme nymyry mana, tykase roropa Noemi. Kypyno exiketyme roropa mana.

²¹Mame ynara tykase Ruti:

— Morohne motye turuse ywy eya, jerohzomotoh se mā ynororo typootory tō maro, otyro anŷtoht otyhkatoh ponāmero.

²²— Kure ya mā oytory ipoetory tō maro, tykase Noemi. — Ynara exiryke, toytose awahtao imepŷ tupi pona otyro anymyry poko otarame oerekohmāko imehnō mana, otarame opoko penetāko toh mana.

²³Morara exiryke toerohse Ruti Poaze poetory tō maro, otyro anymyry poko, aerohtohkō etyhpory pona, sewata te, tiriiku, enara. Tymerenotŷpyry maro ro kynexine ynororo.

Poaze kure ehtoh poko

3 ¹Moromeŷpo ynara tykase Noemi Ruti a:

— Orymo, orutua menekary se ase oniome, tytapyŷke oehtohme typoenōke, enara. ²Wenikehpyra hma mokyro Poaze poko; aomi poe ipoetory tō maro erohnōko mexiase, kuekyryme mana. Etako pahne! Seroae koko sewata apōko mana. ³Naeroro ekurākako: epyko, atahpako ixtaratu ke, upo kurā amuruko. Imeŷpo ytoko Poaze erohtoh pona, yrome osenepopyra exiko eya otuhkehpyra ro ahtao, eukuru onēpyra roropa ahtao. ⁴Mame nyhse toytose ynororo ahtao, eneko kure inyhtoh esary waro oehtohme. Mame tynyhse ahtao ytoko, āty anŷko ipupuru wino, moroto eraximako. Ourūko mana onyriry poko.

⁵Tozuhse Ruti a, ynara tykase:

— ŷ, ōmiry omipona emero tyriko ase.

⁶Mame toytose ynororo sewata apotoh pona, tymerenotŷpyry nyripohpyry tyrise eya emero. ⁷Tōtuhkehse Poaze ahtao, eukuru tōkehse ahtao roropa eya tākye pitiko toehse ynororo, toytose ynororo nyhse sewata imuxihmahpyry myhtokoxi. Mame Ruti tooehse mynyhme samo, āty tanŷse eya ipupuru poe, kohrame toehse ynororo moroto. ⁸Onoa typakase ynororo. Tōtorimase tahtao tōsenuruhkase ynororo nohpo moroto tupupuru pūto exiryke.

⁹— Onoky mahno? tykase ynororo.

— Ywy ase Ruti, opoetoryme! tykase. Omoro mase yna ekyryme, jewomaneme mase, naeroro ajohpame sā opytyry kyriko!

¹⁰Ynara tykase Poaze:

— Kure rokē oripory se ase Ritonōpo a, orymo! Zae mase ipunaka oekyry tomo a. Zae mexiase omerenotŷpyry a ipyno oexiryke, seromaroro

moro motye zae mase ya. Imepÿ orutua, nuasemano onupipyra mexiase, tymôkomoke exikety, tymôkomoke pyra exikety, enara mexiase onupipyra. ¹¹Seromaroro, orymo, enaromyra exiko. Sero pata pôkô zae oexiry waro mǎ toto emero. Ise oehtoh riko ase emero porehme. ¹²Ajohpe pyra, oekyryme jexiryke opynanohneme ase repe. Yrome nae roropa oekyry mana. Mokyro osemazuhmehxo mana. ¹³Taro exiko êmehtoh pona, tõmehse ahtao zuaro exiko sytase. Opynanopyry se ynororo ahtao typytyme otara kara; yrome, moro se pyra ynororo ahtao, ynara âko ase Ritonôpo netaryme, ywy roro opynanohnôko ase. Synyhne ropa.

¹⁴Naeroro tõmehse Ruti Poaze pupuru pûto. Xinukutume ro ahtao towõse ynororo osenepopyra toehtohme imehno a. Morotona nohpo ytotoöpopyry waro imehnô ehtoh se pyra Poaze exiryke.

¹⁵Mame ynara tykase Poaze eya:

— Awäty tyriko nono pokoxi. Mame nono pokoxi täty tyrise eya. Mame sewata tyrise Poaze a 20 kirume, Ruti naroryme. Mame takorehmase eya moro anymyry poko imotary pona. Toytose ropa Ruti pata pona.

¹⁶Toeporehkase ynororo ahtao, tõturupose imerenotÿpyry, ynara tykase:

— Orymo, otara toehse? tykase.

Tokarose Ruti a emero Poaze oturutopöpyry tymaro. Ynara tykase roropa:

¹⁷— Sero sewata tokarose roropa ya. Ynara nykǎ ynororo ya: “Sero sewata aroko omerenotÿpyry napyryme,” nykǎ ynororo ya.

¹⁸Mame ynara tykase Noemi:

— Seromaroro, orymo, eraximako rokene, zuaro exiko sytase. Poaze oseremara exiko mana zuaro toehtoh pona moro poko, seroae ro.

Poaze pytatopöpyry Ruti maro

4 ¹Mame pata pona toytose Poaze oximôtoht taka, pata omôtoht myhtokoxi, typorohse moroto ynororo. Morara ahtao Erimereke ekyrÿpyry tooehse morotona. Tõturuse Poaze eya, ynara tykase:

— Moehno jepe? Osehko xiaro, oporohko, tykase. Naeroro typorohse ynororo.

²Mame 10me ahno toahmase Poaze a, tamuximâkomo, ynara tykase ynororo eya xine:

— Oporohtoko taro, tykase.

Typorohse toto, ³mame ynara tykase Poaze tyekyry a:

— Tooehse ropa Noemi Moape tõ nonory poe. Tutupi tõ ekamory se mana, Erimereke, kuekyrÿpyry tupÿpyry tomo. ⁴Tuaro oehtohme oturûko ase moro poko oya. Seromaroro, ise awahtao, moro tupito tõ epekahko, tamuximâkõ neneryme, moxiâ orutua kô typorohse exiketõ neneryme roropa. Yrome ise pyra awahtao, kaxiko, osemazuhme epekahneme oexiryke ise awahtao, okomino ywy.

Ynara tykase mokyro orutua:

— Ÿ, epekahno ase, tykase.

⁵Ynara tykase Poaze:

— Moro nono epekatyryhtao oya, Noemi a, nohpo roropa apoïko mase opytyme, Ruti, pytÿpo moapita, aorihtyǎ pytÿpyry. Morara ahtao aorihtyǎ ekyrÿpyry tupime jûme exikehpyra exiko mana.

⁶Mame ynara tykase mokyro orutua:

— Morara ahtao moro tupito tō onepekahpyra ase, ypoenō akorekehkaryino. ⁷⁻⁸Omoro ro epekahko ise pyra jexiryke, tykase.

Morara tykase tahtao tysätajā touse eya ekarotohme Poaze a. (Pake ahtao Izyraeu tō nonory po tupito topekahse ahtao esēme ehtohme, ekamone a tysätajā touse ekarotohme epekahne a.)

⁹Mame ynara tykase Poaze tamuximākomo a, imehnomo a roropa:

— Seroae enenanōme matose: Noemi a Erimerেকে tupīpyry tō epekahno emero porehme, Kiriō nynomohpyry te, Marō nynomohpyry, enara. ¹⁰Ruti apoīko ase roropa ypytyme, moapitame exikety, Marō pytīpyry. Morara ahtao inynomohpyry tupito tō ekurehpyra mana jekyrīpyry tō nonoryme. Marō esety poko wenikehpyra exīko sero nono pōkō mana, ipatary pōkō roropa mana. Seroae enenanōme matose morohne poko.

¹¹— Ÿ, enenanōme ynanase, tykase toto emero. Ynara tykase tamuximākomo Poaze a:

— Mokyro nohpo ripory se ynanase Ritonōpo a tuhke aemūkuatohme, Rakeu ehtopōpyry samo, Reia ehtopōpyry sā roropa. Tuhke toemūkuase toto Jako poenōme. Morara ahtao imoihmākō notyme toehse roropa mā toto, Izyraeu tō notyme. Tymōkomoke exiketyme orēpyra roropa oripory se ynanase Ritonōpo a, Perē-Epyrata po! ¹²Omūkurukō tuhke ekaropory se Ritonōpo a ynanase, Pereze poenō ekarotopōpyry samo, Juta mūkuru Tamara maro!, tykase toto.

¹³Naeroro Ruti tarose Poaze a tytapyī taka, typytyme ehtohme. Kure tyrise toto Ritonōpo a, poetoēme toehse Ruti, toemūkuase orutuame. ¹⁴Mame ynara tykase nohpo tomo Noemi a:

— Kure Ritonōpo mana, apary ekaro oya opynanohtohme! Orēpyra mose tyripory se ynanase Izyraeu tō rānao. ¹⁵Mose pokoino atākyemāko mase Ritonōpo poe, kunumuxime toehse awahtao opynanohtōko mana. Apary eny opyno mana; 7me omūkuru tō motye kurehxo mā oya.

¹⁶Moky poeto pitiko tapoise Noemi a. Tonaka tyrise eya eahmatohme.

¹⁷Mokyro eneryke tyya xine ynara tykase nohpo tomo, katonomo:

— Tonuruse mose ro, Noemi paryme!

Tosehpase ynororo Opeteme.

Opete kynexine Jese zummy, Jese kynexine Tawi zummy.

¹⁸⁻²²Ynara kynexine Tawi tamuru tomo Pereze poe: Pereze kynexine Ezerō zummy, Ezerō kynexine Rāo zummy, Rāo kynexine Aminatape zummy, Aminatape kynexine Nasō zummy, Nasō kynexine Saumō zummy, Saumō kynexine Poaze zummy, Poaze kynexine Opete zummy, Opete kynexine Jese zummy, Jese kynexine Tawi zummy, enara.

1 SAMUEU

1 Samuel

Ekarotopo

Sero ekarōko apiakane tō ehtopōpyry poe tuisa konōto ehpitotoh pona. Ekarōko oseruaōkō poko: Samueu te, Sauu te, Tawi, enara. Samueu kynexine juize etyhpyrymāme. Tuisa konōto apitorymāme Sauu kynexine. Mokyro mykapo Tawi tuisame toehse.

Ekarōko nase Ritonōpo enetuputyryhtao Kuesēkōme kure ehtoh enehpōko kyaa xine mana. Yrome Ritonōpo winoino kueramarykohtao aomipona pyra roropa kuahtao xine, poremanōko sytatose. Ynara tykase Eri a: “Jomipona exiketō rīko ase kure. Yrome yse pyra exiketō se pyra roropa ase jomipona pyra toto exiryke” (1 Samueu 2.30).

Apitoryme tuaro hkopyra Izyraeu tō kynexine tuisa konōto ehtoh poko. Ritonōpo tonetupuhse Tutuisarykōme. Morarama ahno se toehse Izyraeu tō exiryke tutuisarykōme, Sauu tymenekase Ritonōpo a ituisarykōme. Tuisa tō Esēme Ritonōpo mana imehnō Esēme roropa mana emero porehme. Zae tymōkomokākara ripory se Ritonōpo mana, oxisamo tymōkomokā maro (1 Samueu 2.7-10).

Sero pape ao

Apiakaneme Samueu ehtopo *1.1—7.17*

Sauu menekatopōpyry tuisame *8.1—10.22*

Tuisame Sauu ehtoh poko *11.1—15.35*

Tawi, Sauu maro *16.1—30.31*

Sauu tō orihtopōpyry *31.1-13*

Samueu tamuru tomo

1 ¹Orutua kynexine Eparaī pō paryme, esety Eukana. Ipatary Rama kynexine, ypy tō rānao kynexine Eparaī. Jeroāo mūkurume kynexine, Eriu paryme roropa. Eriu Tou mūkurume kynexine, Zupe paryme roropa. ²Eukana asakoro type nexiase, Ana, Penina, enara. Penina tumūkue toehse, yrome Ana tumūkue pyra nexiase. ³Jeimamyry ae rokē typatary poe toytose Eukana Xiro pona Ritonōpo eahmase, tynekarory ekarose roropa, Ritonōpo Imehxo Exikety a. Eri mūkuru tō kynexine Hopini, Pineia, enara. Tynekarorykō etapananōme toh kynexine Ritonōpo maro Oturutoh tao, Xiro po. ⁴Morarama tynekarory etapatoh toehse ahtao tōsē tokarose Eukana a typyty Penina a, imūkuru tomo a, ēxiry tomo a roropa. ⁵Yrome itamurumehxo tokarose typyty Ana a, ipyno toexiryke, Ritonōpo poe emūkuara ynororo ahtao ro. ⁶Tounohse roropa Ana nexiase Penina a, emūkuara aexiryke Ritonōpo poe, ataikymatohme. ⁷Jeimamyry po rokē morara toehse. Toytose toto ahtao

Ritonōpo maro Oturutoh taka tounohse Ana Penina a. Naeroro tyxitase Ana. Morararo otuhyra toehse ynororo toemynyhmaryke. ⁸Mame inio tōturupose:

— Ana, oty katoḥ xitāko mah? Oty katoḥ otuhyra hma? Emynyhmāko mase oty katoḥme? Ywy ase poeto 10me ehtoḥ motye oya, tykase Eukana typyṭy a.

Poeto ekaropotopōpyry Ana a Ritonōpo a

⁹Morame Xiro po toto aḥtao, tōtuhkehxiṭo, Ana toytose Ritonōpo maro Oturutoh taka. Moroto Eri nexiase typorohse epehtoḥ po Tapyi pota tao. (Ritonōpo maro oturuketyme kynexine Eri.) ¹⁰Atasamāko yronymyryme Ana nexiase. Tyxitase itamurume tōtururume Ritonōpo a. ¹¹Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Imehxo Exikety, jotururu etako. Poeto pitiko ekaroryḥtao ya umūkurume, ekarōko ropa ase oya jūme amaro aerohtoḥme toorikyry ponāmero. Morararo zūsety onysahkara mana opoetoryme aexiry waro emero ehtoḥme, tykase Ana.

¹²Mame moro poko aotururuḥtao putiputime rokē oturūko nexiase Ritonōpo a. Mame ipotapiḥpyry tonese Eri a. ¹³Yrome aomiry onetara nexiase, tukuroḥtao rokē Ana otururuke. Naeroro toetȳse nase tokarose Eri a repe. ¹⁴Ynara tykase ynororo eya:

— Orymo, toetȳse mase. Serara kara exiko, eukuru irumekako, tykase Eri eya.

¹⁵— Arypyra, Pāna, tykase ynororo. — Atasamāko ase yronymyryme ukuroḥtao. Eukuru onēpyra akene. Oturūko rokē akene Ritonōpo netaryme jatasamaryke ukuroḥtao. ¹⁶Popyra exiketyme jekaropyra exiko, tykase. — Oturūko rokē ase Ritonōpo a jemynyhmaryme, jatasamaryke roropa, tykase Ana.

¹⁷Mame morara kary etaryke tyya, ynara tykase Eri:

— Ÿ, ytoko ropa. Torētyke pyra exiko. Onekaropohpyry ekarōko Ritonōpo mana Izyraeu Esē oya, tykase. ¹⁸Morara tykase Eri exiryke tākye toehse Ana:

— Kure mase, tykase ynororo. — Kure rokē kueneko zae ehtoḥ poko se rokē jexiryke, tykase. Mame toytose ropa ynororo. Tōtuhse ropa te, toemynyhmakehse roropa ynororo.

Samueu enurutopōpyry

¹⁹Mame yrokokoro towōse ropa Eukana tomo pakeimo, Ritonōpo Tosēkō toahmase ropa eya xine.

Mame toytose ropa toto tosaka xine, Rama pona. Moromeīpo typyṭy maro toehse Eukana. Kure tyrise Ritonōpo a, Ana nurupohpyry ae ro. ²⁰Poetoēme toehse ynororo. Mame enurutoh po toehse aḥtao tonuruse orutuame. Tumūkuru tosehpase eya Samueume, ynara karyke:

— Mose umūkuru ekaropoase Kuesēkō Ritonōpo a.

²¹Mame tyeimāse aḥtao totuehke toytose ropa Eukana typoenō maro, typyṭy Penina maro Xiro pona Ritonōpo maro Oturutoh taka tynekarory zahkapotoḥme Ritonōpo ēpataka, tōmihpyry ae ro. ²²Ana rokē ytopyra nexiase morome. Ynara tykase ynororo tynio a:

— Meta, ytopyra ase aporo amaro xine, umūkuru suhsu ēnōko ro exiryke. Tōkehse aḥtao rokē mose arōko ase ekarotoḥme Ritonōpo a, Kuesēkomo a, mame jūme moroto exiko mana, tykase jeny.

²³ — Ỹ, tykase inio Eukana. — Omoro rokē zuaro, tykase. — Taro rokē exiko tapyi tao kumūkuru suhsu ēkepyry ponāmero. Ritonōpo a ākorehmary se rokē hano onetapohpyry omipona oehtohme, tykase inio.

Naeroro tytapyi tao rokē tehme toehse nohpo tumūkuru maro suhsu ēkepyry ponāmero.

²⁴ Moromeīpo tuātase pitiko imūkuru ahtao, tarose ynororo Xiro pona. Tynekarorykō tarose eya xine, pui mūkuru, oseruao jeimamyry exikety te, tiriiku 10 kirume te, uwa eukuru jehnahpyry maro tarose tynekarorykōme Ritonōpo a. Xiro pona toytose toto Ritonōpo maro Oturutoh taka. ²⁵ Pui totapase ahtao tynekarorykōme Ritonōpo a, poeto tarose Eri a, jē tomo a. ²⁶ Ynara tykase Ana eya:

— Wenikehpyra ro hma ypoko? Ywy roro ase, oturūko ke exiase taro Ritonōpo a, oneneryme. ²⁷ Mose poeto ekaropoase Ritonōpo a. Mame jotururu totase eya. Ynekaropohpyry tokarose ya umūkurume. ²⁸ Morara exiryke seromaroro mose umūkuru ekarōko ase Kuesēkomo a, jūme ipoetoryme aehtohme toorikyry ponāmero, tykase Ana Eri a.

Mame Ritonōpo toahmase eya xine moroto.

Ana oturutopōpyry Ritonōpo a

2 ¹ Mame tōturuse Ana Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: Tākye kuhse ase Ritonōpo poko

typynanohse jexiryke eya;

inyrihpyry pokoino ehxiropyra ase.

Exianāko ase yse pyra exiketō poko.

Tākye rokē ase takorehmase jexiryke Jesemy a.

² Emero motye kurāme Kuesēkō mana.

Imepỹ pyra mana, ritō pyra, ewomane pyra.

Kuesēkō rokē Kuewomanekōme mana.

³ “Kurehxo ase, imehnō motye,”

kara ehtoko epyrypara ehtoko opoko xine.

Kuesēkō rokē tuaro mana,

Ritonōpo rokē kynyrihpyrykō apiakāko mana.

⁴ Soutatu tō pyre tahkāko mana.

Yrome imehnō aepukatyā jamihtanohnōko ropa mana.

⁵ Tuesapare exiketō mā omise exīko ropa, toerohtoh zupīko toh mana tonahsē epekahtohme ropa.

Yrome omise aexityā omise pyra ropa exīko.

Emūkuasaromepyra exikety toemūkuase setime,

yrome mokyro, tumūkue tuhke exikety

tumūkue pyra toehse ropa mana.

⁶ Ritonōpo Kuesēkō aorihmapōko mana,

isene imehnō riko mana.

Imehnō poremākapōko aorihtho pona,

yrome imehnō ēsemākapōko ropa mana.

⁷ Imehnomo a etuarimatoeh enehpōko Kuesēkō mana,

yrome imehnō tymōkomoke tyrīko mana.

Imehnō tuisame pyra tyrīko mana.

Imehnō tuisame tyrīko roropa mana.

⁸ Tymōkomokākara pynanohnōko Kuesēkō mana.

Etuarimaketō anŷnōko mana toto etuarimatohkō poe.

Toto porohkapōko mana tuisa tō maro.

Imehxo exiketō esary ekarōko eya xine mana.

Sero nono apō esēme Ritonōpo mana.

Sero apō po senohne tyrise eya emero porehme.

⁹ Tōmipona exiketō ewomāko mana.

Yrome iirypyryme exiketō osenahkāko mā toto.

Kuamoreme xine osepynanohsaromepyra sytatose.

¹⁰ Ritonōpo Kuesēkō zehno exiketō enahkapōko mana;

konomeru ke toto poremakapōko mana kapu aeino.

Sero nono pōkō apiakāko Kuesēkō mana emero porehme.

Tyjamitunuru ekarōko mana tuisa a.

Tuisamehxo, imehnō esēme tynymenekahpyry rīko mana.

¹¹ Morarame toytose ropa toto, Eukana tomo, tosaka xine Rama pona.

Yrome Samueu ytopyra ropa nexiase. Moroto tynomose jē tomo a, Eri akorehmaneme, Ritonōpo maro Oturutoh tao.

Eri mūkuru tomo

¹² Eri poenō asakoro natokomo popyra toh nexiase, Ritonōpo omiry onymoipyra toh kynexine. ¹³ Inyriphopyry omipona pyra toh nexiase, tōsē apoiry poko tyya xine ahno nekarory tomo. Ritonōpo a tynekarorykō ekaroryhtao ahno a tahnose oripo konōto ao. Mame tōsē apoitoh ke, oseruao tyere exikety ke tōsē touse Arão pakomotyamo a tohkōme repe. ¹⁴ Mame onymenekara tōsē apoiryhtao, moro rokē tōse eya xine, tynekarory etapary poko erohketomo a. Morara tyrise Izryaeu tō maro emero toytose toto ahtao Xiro pona tynekarorykō ekarose Ritonōpo a. ¹⁵ Yrome tuaro exiketōme Eri poenō kynexine. Tyamene se toehse toto. Mame tōsē kurā tonese ahtao eya xine, moro tapoise eya xine tohkōme ikasery zahpyra ahtao ro. Typoetory a ahnopŷ tonehpose ipurutohme tomporehxo exiryke. ¹⁶ Mame ynara tykase ahno ahtao:

— Ikasery ijahkako aporo Ritonōpo omipona, imeīpo onymenekahpyry apoiko, tykase ahtao:

— Arypyra, tykase Hopini tō poetory. — Jūme rokē ekaroko ya, onekaropyra awahtao apoiko ase, tykase.

¹⁷ Morara exiryke iirypyryme toehse toto Ritonōpo a, aomiry onymoipyra toto exiryke ahno nekarory tō poko, Ritonōpo maro Oturutoh tao.

Samueu Xiro po ehtopōpyry

¹⁸ Poetome ro Samueu ahtao toerohse ynororo Ritonōpo poetoryme, zumo pyra ro tahtao. Upo Eri zupō panō ao nexiase ynororo. ¹⁹ Mame jeimamyry punero tynyrihpyry enehse jeny, upo kurano, ekarotohme tumūkuru zupōme. Tynio maro toytose Ana tynekarory aroryhtao Ritonōpo maro Oturutoh taka. ²⁰ Mame moro tao toto ahtao kure tyripose toto Ritonōpo a Eri a. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

— Ritonōpo yna Esemy, mose pyty, imūkuapoko ropa imūkuru myakāme, tykase Eri Ritonōpo a.

Mame toeramase ropa toto tosaka xine.

²¹Mame Ana takorehmase ropa Ritonōpo a, toemūkuase ropa oseruao orutuame, asakoro nohpo tomo, enara. Mame Samueu tuātase. Ritonōpo maro Oturutoh tao erohketyme toehse.

Tumūkuru tō maro Eri

²²Mame Eri tamuhpōme nexiase ipunaka. Yrome tuaro ro nexiase. Totase ynororo tumūkuru tō iirypyryme ehtoh poko, nohpo tō poko toto ehtoh poko aerokuruhtao Tapyi oximōtoh pota tao. ²³Morara exiryke ynara tykase ynororo tumūkuru tomo a:

— Oty katohme zae pyra ehtoh poko matou? Emero āko mā toto onyryrykō poko. ²⁴Epo hnae, aimo tomo. Oorypyrykō xihpyry poko pyra ehtoko. Popyra oekarotorykō mā toto, Ritonōpo poetory tomo. ²⁵Imepy orutua ryhpopākaryhtao oya xine, mame oekurākary se ropa awahtao xine oxiehno pyra oehtohkōme, otarame ākorehmatorykō Ritonōpo mana. Yrome Kuesēkō ryhpopākaryhtao oya xine, oorypyrykō ehepyryme awānohtorykō Ritonōpo mana, tykase jūkō typoenomo a.

Yrome tummykō omipona pyra toehse toto. Typanare pyra exikety sā toh nexiase ynaroro. Naeroro toto orihmapory se Ritonōpo nexiase.

²⁶Mame Samueu tuātase rahkene. Emero ahno ise toehse nexiase, Ritonōpo roropa ise nexiase.

Ritonōpo omiry Eri tō wānohtoh poko

²⁷Morame imepy Ritonōpo poetory tooehse Eri a Ritonōpo omiry ekarose. Ynara tykase ynororo:

— Ynara āko Kuesēkō mana: “Yjamitunuru enepoase atamuru a Arāo a Ejitu po awahtao xine, Ejitu pōkō namotome awahtao xine. ²⁸Atamurukō Rewi tymenekase ya ypoetoryme aehtohme. Izyraeu tō oxiekyry toh tae tymenekase ynororo ya tynekarorykō zahkaneme aehtohme te, ixtaratu zahkaneme roropa aehtohme. Tupoke roropa kynexine kurā ke, oturukety zupō ke, ymaro toerohtohme. Ōtykōme tōsē ekarone oya xine, ypoetory tō nekarory tō zokonaka apoto apō po jahkatyamo. ²⁹Oty katohtomāko matou ynekaropohpyry poko Izyraeu tomo a? Ya tokarose oya xine ōtykōme Ytapyi tao repe. Yrome oyamene se rokē matose. Omoro Eri, opoenō omipona rokē mase. Opokoino tupune exīko mā toto, tōsē kurā rokē ōnōko toto exiryke, ahno nekarotyamo. Yrome jomipona pyra matose.” ³⁰Naeroro ynara āko Ritonōpo mana, Izyraeu tō Esemy: “Osemazuhme Jomihpyry poe jūme oturuketōme Rewi pakomotyā toehse.” Yrome seromaroro ynara āko mana: “Jomihpyry amonohnōko ase, jomipona pyra toehse oexirykōke. Jomipona exiketō rīko ase kure. Yrome yse pyra exiketō se pyra roropa ase jomipona pyra toto exiryke. ³¹Okynā pyra oekyry tō enahkāko ase nuaseme ro toto ahtao. Tamuhpōme exipyra mā toto, oekyry tomo. ³²Etuarimāko matose Ytapyi tao. Mame Izyraeu tō zumoxike exīko matose kure toto ehtoh eneryke oya xine. Yrome tamuhpōme exipyra matose. ³³Toitoino opoenō onenahkara jahtao tynekarory poko ya apoto apō po, ipoko xitāko matose, tonurēkara

sā atasamāko yronymyryme matose. Opoenō emero ikarimotatyā sā exīko mā toto nuaseme ro toto ahtao. ³⁴Mame jomihpyry waro oehtohme opoenō asakoro orihnōko mana, Hopini, Pineia, enara. Toiro ēmepyry ae orihnōko mā toto. ³⁵Mame ypoetory zae exikety menekāko ase, jomipona exikety. Ynyripori rīko roropa mana. Emero ipoenō rīko ase kure rokene, ipakomotyā roropa; ypoetory maro erohketōme exīko mā toto jūme, ynymenekahpyry maro tuisame. ³⁶Moraramē opoenō akoīpyry toto ēpataka tosekumurukō po porohnōko mā toto: ‘Tineru pitiko ekaroko, yna napyry pitiko roropa,’ āko mā toto. ‘Ajohpāme sā yna erohtoh ekaroko Ritonōpo Tapyī tao, yna napyry epekahtohme rokehxo,’ āko mā toto,” tykase urutono Eri a.

Samueu kohmatopōpyry Ritonōpo a

3 ¹Mame Samueu pitiko ahtao ro Eri akorehmaneme toehse. Takorehmase ynororo Ritonōpo eahmary poko. Morara ahtao oturupyahme sā Ritonōpo nexiase. Toitoine rokē ipoetory tō tōsenhse Ritonōpo poe roropa. ²Morararo tykohmāse ahtao Eri tohrame nexiase. Enukehsasaka nexiase, tamuhpōme exiryke. ³Ritonōpo maro Oturutoh tao Samueu nexiase tohrame, tynyhtoh po. Moroto Ritonōpo omihpyry ē nexiase, kaxo, uuru ke aputyhpyry. Ritonōpo ezuru onezehkara ro nexiase. ⁴Mame tykohmase Ritonōpo a:

— Samueu, Samueu, tykase.

— Tāse, tykase, Samueu a tozuhse. ⁵Mame toytose ynororo tururume Eri nyhtoh taka oturupose.

— Oty seh make ya? tykase ynororo Eri a. — Kykohmano.

— Arypyra, tykase Eri. — Okohmara akene. Ytoko ropa oetueh tapokoxi, tykase Eri.

Mame toytose ropa Samueu. ⁶Moraramē tykohmase ropa Ritonōpo a:

— Aimō, Samueu, tykase Ritonōpo. Mame towōse ropa Samueu. Toytose Eri nyhtoh taka ropa. Ynara tykase:

— Kykohmano. Taro ase. Oty se hma? tykase ynororo Eri a.

Yrome tozuhse ropa Eri a:

— Okohmara akene, tykase Eri. — Onyhta, tykase Samueu a.

⁷Yrome Ritonōpo omiry onenetupuhpyra Samueu nexiase imaro oturupitopyra Ritonōpo exiryke. Morara exiryke tuaro pyra nexiase Ritonōpo omiry poko.

⁸Mame oseruao ehtoh po tykohmase ropa Samueu Ritonōpo a:

— Aimō, Samueu, tykase ropa Ritonōpo.

Mame towōse ropa Samueu. Toytose ropa ynororo Eri nyhtoh taka.

— Kykohmā tokoh ro? tykase ynororo, tōturupose Eri a.

Mame tonetupuhse Eri Ritonōpo omiry poko, Samueu kohmāko Ritonōpo nexiase. ⁹Ynara tykase ynororo Samueu a:

— Ytoko ropa, onyhta ropa. Mame okohmazomoryhtao, ynara kaxiko: “Oturuko, Ritonōpo, Omiry etāko ase,” kaxiko, tykase Eri Samueu a.

Mame toytose ropa Samueu tynyhtoh taka.

¹⁰Mame tykohmazomose ropa Samueu Ritonōpo a:

— Aimō, Samueu, tykase.

— Ÿ, oturuko. Oetāko ase, tykase ynororo Ritonōpo a.

¹¹Mame tōturuse Ritonōpo Samueu maro. Ynara tykase:

— Taroīno Izýraeu tō wānohnōko ase yronymyryme. Moro poko etaryhtao imehno a oserehnōko mā toto. ¹² Morara ahtao Eri tō wānohnōko ase jomihpyry ae ro, emero, apitory poe etyhpýry pona.

¹³ — Jūme awānohtorýko ase oekýry tō maro, ase eya iirypyryme imūkuru tō toehse exiryke. Toto zehno jehtoh waro Eri nexiase repe. Yrome: “Epo hnae, oorypyrykō poko pyra ehtoko,” kara tokurehse Eri. ¹⁴ Morara exiryke, jomihpyry ae ro Eri a, toto rypyry onykorokara ekurehnōko ase. Tynekarorykō ekarōko toh mā repe tyrypyrykō korokatohme repe. Yrome toto rypyry onykorokara ase, ipunaka, tykase Ritonōpo Samueu a.

¹⁵ Mame moro totase tyya ahtao tohrame toehse ynororo ēmepýry pona ro. Mame tōmehse ahtao towōse ynororo Ritonōpo Tapyī apuruhmakase. Yrome Ritonōpo Omihpyry ekarory poko ihxipýke nexiase Eri a. ¹⁶ Yrome Eri a Samueu tykohmase tōturupotohme. Ynara tykase ynororo:

¹⁷ — Aimo, oty nykā Ritonōpo oya? Ekaroko emero. Awānohnōko Ritonōpo mana onekaropyra awahtao, tykase.

¹⁸ Morara exiryke Samueu a tokarose Ritonōpo Omihpyry Eri a. Emero tokarose eya Ritonōpo oturutopōpyry. Morara exiryke ynara tykase Eri:

— Kuesēkōme mana. Ah nyrino tyriry se toexiryke, tykase.

¹⁹ Mame Samueu tuātase rahkene. Ritonōpo imaro nexiase. Morara exiryke emero tyrise Ritonōpo a Samueu omihpyry ae ro. ²⁰ Morara exiryke Izýraeu tō emero, inikahpoe ikurenaka, Samueu waro toehse, Ritonōpo poe urutōme aexiry waro toehse toto. ²¹ Mame Ritonōpo oturukehpyra ehse Samueu maro Xiro po, aosenepotopōpyry po. Aomihpyry tokarose ahtao Samueu a otato Izýraeu tō toehse.

Ritonōpo omihpyry ē arotopōpyry pirixteu tomo a

4 ¹ Moromeīpo Izýraeu tō toytose osetapase pirixteu tō maro. Tōsesarise Izýraeu tō soutatu tomo Epeneze po. Morararo pirixteu soutatu tō tōsesarise Apeka po nexiase toto. ² Mame tōsetapase toto pirixteu soutatu tō Izýraeu tō maro. Mame Izýraeu tō typoremākase pirixteu tomo a. Izýraeu tō soutatu tō totapase pirixteu tomo a 4 miume. ³ Toytose ropa toto ahtao tynyhtohkō pona, ynara tykase Izýraeu tō esē tomo:

— Otara toehse kymarokomo seroae? Ritonōpo a typoremākapose kymarokomo pirixteu tomo a. Ritonōpo omihpyry ē senehtone Ritonōpo maro Oturutoh tae Xiro poe. Mame kymaro xine arōko sytatose, kypynanohtohkōme, kuetapara xine kyzehnotokō ehtohme, tykase toto.

⁴ Mame orutua kō taropose eya xine Xiro pona Ritonōpo omihpyry ē enehtohme, Ritonōpo maro Oturutoh tae. Moro kaxo po Ritonōpo Imehxo Exikety apō enetupuhtoh nexiase asakoro taporihke rānao. Mame Eri poenō Hopini, Pineia maro tooehse kaxo enehnanō maro.

⁵ Mame pore, toeporehkase Ritonōpo omihpyry ē ahtao kui tykase toto myatokohxo, nono tykytyky tykase samo. ⁶ Mame moro totase tyya xine ahtao, ynara tykase pirixteu tomo:

— Etatoko ke, kohkohtāko toto Izýraeu tō esao. Otara toehse otarame? tykase toto.

Mame zuaro toehse toto ahtao Ritonōpo omihpyry ē toeporehkase exiry poko, ⁷ tōserehse pirixteu tomo yronymyryme. Ynara tykase toto:

— Toiro ritō tooehse Izyraeu tō esaka, myhene. Sero panō onenepitopyra sytatose, tykase toto.

⁸— To! Onokyhxo nah kypynanohtorŷko mokaro neponāmarykō a kuenahkarykohtao? Mokarohne mokaro, tyrohsē konōto tokarose Ejitu pōkomo a, ona po, ahno esao pyra. ⁹Morara exiryke orēpyra sehtone pirixteu tomo! Jamihme sehtone kyporemākapopyra xine Izyraeu tō ehtohme, toto namotome kuexirykō ino, kynamotokōme mokaro ehtopōpyry samo. Orēpyra sehtone tuātase exiketōme kuexirykōke! tykase pirixteu tomo oseyā.

¹⁰Morara karyke orēpyra tōsetapase pirixteu tomo. Izyraeu tō typoremākase eya xine, toepase toto tururume tosaka xine. Tuhke totapase, 30 miume Izyraeu tō totapase pirixteu tomo a. ¹¹Ritonōpo omihpyry ē roropa tarose pirixteu tomo a. Eri poenō roropa totapase Hopini, Pineia, enara.

Eri orihtopōpyry

¹²Mame moro ėmepyyry ae ro orutua toytose, Pējamĩ parŷpyry. Tururume toytose myaro Xiro pona ekātose. Tupō tyxihxihkase eya te, nono ke roropa toeputohmase roropa toemynyhmaryke. ¹³Mame Eri nexiase typorohse epehtoh po osema pūto eraximāko. Torētyke nexiase, Ritonōpo omihpyry ē tarose exiryke ipoenomo a etonatoh pona. Mame mokyro tururume aepyhpyry omiry etaryke pata pōkomo a tōserehse toto nexiase, kui kui tykase toto, tyxitaryme. ¹⁴Moro kui kui kary etaryke tyya tōturupose Eri:

— Otara toehse? tykase.

Mame axĩ toytose omi arone Eri a. ¹⁵Tamuhpōme Eri nexiase 98 jeimamyryme, tonukehse roropa nexiase. ¹⁶Ynara tykase mokyro Eri a:

— Oehno seromaroro moino etonatoh poe. Seroae ro epano, tykase.

¹⁷— Ÿ, otara toehse, aimo? tykase Eri, tōturupose.

— Izyraeu tō typoremākase pirixteu tomo a. Tuhkākō toorihse. Omūkuru tō roropa Hopini, Pineia maro toorihse toto. Ritonōpo Omiry ē tarose pirixteu tomo a roropa.

¹⁸Mame: “Ritonōpo omihpyry ē tarose,” kary etaryke tyya, Eri toepukase epehtoh poe, moroto, pata omōtoh pūto. Mame ipymyry toetohkase omoxĩ aexiryke. Morara exiryke toorihse ynororo.

40me jeimamyry taropose eya Izyraeu akorehmaneme, zae ehtoh waro toto ehtohme.

Pineia pyty orihtopōpyry

¹⁹Moroto nexiase Eri pary eny, Pineia pytŷpyry. Poetoēme nexiase ynororo, enurusasaka roropa. Mame zuaro toehse tahtao Ritonōpo omihpyry ē arotopōpyry poko pirixteu tomo a te, tynio orihtopōpyry poko te, tymeretamuru orihtopōpyry poko roropa, jetū toehse, tonuruse roropa ynororo.

²⁰Orihnōko nexiase, yrome ynara tykase poeto enurumaponanomo eya:

— Poremāpyra exiko! Omūkuru nenuruno, tykase toto eya repe.

Yrome onezuhpyra, onetara roropa nexiase ynororo. ²¹Mame tumūkuru tosehapse Ikapome, ynara karyke: “Izyraeu tyjamihkehse, turumekase Ritonōpo a,” tykase, Ritonōpo omihpyry ē tarose exiryke te, imeretamuru toorihse exiryke roropa te, inio roropa toorihse exiryke, enara. ²²Ynara tykase rokē ynororo:

— Izyraeu turumekase Ritonōpo a. Aomihpyry ē tarose exiryke, tykase.

Ritonōpo omihpyry ē pirixteu tō nonory po

5 ¹Moraramē Ritonōpo omihpyry ē tapoise ahtao pirixteu tomo a, tarose eya xine Epenēze poe tosaka xine pata Axitote pona. ²Mame tyneponāmarykō tapyī taka tarose eya xine, Takō eahmatoḥ taka. Tyneponāmarykō Takō myhtokoxi moro kaxo tyrise eya xine, Ritonōpo omihpyry eny. ³Yrome yrokokoro typakase ropa Axitote pōkō ahtao tyneponāmarykō, Takō tonese eya xine, nono pona toepukase, Ritonōpo omihpyry ē ēpataka. Mame tyneponāmarykō tanjse ropa eya xine esaka tyritohme ropa. ⁴Yrome yrokokoro typakase ropa toto ahtao tonese ropa eya xine, tyneponāmarykō toepukase ropa Ritonōpo omihpyry ē ēpataka. Zupuhpyry toetohkase, apory tō asakoro ro toetohkase, nono pona toepukase tapyi taka omōtoḥ pō; zoko rokē tōxinamase. ⁵Morara exiryke seroae ro Takō poko oturuketō, eahmananō roropa moroto onutūmara mā toto.

⁶Mame mokaro Axitote pōkō tuānohse Ritonōpo a yronymyryme ipatary zomye exiketō roropa. Tyrohsē tonehpose eya itamurume jetū exikety. ⁷Mame morara eneryke tyya xine, ynara tykase Axitote pōkomo:

— Moro kaxo, Izyraeu tō Esē omihpyry ē taro ehsaromepyra mana, kymaro xine. Taro ahtao kuānohtorýko Ritonōpo mana. Kyneponāmary, Takō wānohnōko roropa mana, tykase toto.

⁸Mame omi aronanō tonyohse pirixteu tō kowenatu 5me oehtohme oximōme enetupuhtohme moro poko.

— Oty riko sytatou moro kaxo poko, Izyraeu Esē omihpyry ē poko? tykase. Mame imehnomo a tozuhse toto:

— Isyryhmako pata Kate pona, tykase toto.

Morara exiryke Ritonōpo omihpyry ē taropose eya xine Kate pona. ⁹Yrome moro pona tarose ahtao orēpyra morotōkō tuānohse roropa Ritonōpo a. Tōserehse toto ipunaka. Tyrohsē konōto tapoise morotōkomo a, poetohti a te, tamuhpomākomo a roropa, emero. ¹⁰Naeroro Ritonōpo omihpyry ē taropose eya xine pata Ekorō pona. Yrome Ritonōpo omihpyry ē oepyyry eneryke morotōkomo a, tykohtase toto:

— Kuorihmapotohkōme moro kaxo tonehse xiaro. Oriorihnōko sytatose kuekyrykō maro. ¹¹Mame pirixteu esēkō tykohmase tyya xine. Ynara tykase toto:

— Izyraeu Esēkō omihpyry ē aropotoko ropa mya, esaka ropa kuorihmaporykōino kuekyrykō maro, tykase toto.

Tuhke orihnōko toḥ nexiase, tyrohsē ke moro pata po, tuānohse toto yronymyryme exiryke Ritonōpo a. ¹²Mokaro orihpyra exiketō tynyrohke rokē toḥ nexiase. Toetuarimarykōke xitāko toḥ nexiase Ritonōpo netaryme moro pata punero.

Ritonōpo omihpyry ē oehtopōpyry ropa

6 ¹Moraramē 7me nuno taropose Ritonōpo omihpyry eny moroto, pirixteu tō nonory po. ²Tyneponāmarykō poko exiketō tykohmase moro pōkomo a, pyaxime exiketō maro. Ynara tykase toto eya xine:

— Oty riko sytatou Ritonōpo omihpyry ē poko? Oty maro aropōko sytatou esaka rohpa? tykase, tōturupose toto.

³Mame ynara tozuhse toto:

— Izyraeu tō Esē omihpyry ē aropory ropa ahtao, imaro onekarorykō aropoko, oorypyrykō ehepyryme. Mame tukurākasēme exīko matose. Tuarō exīko roropa matose, oty katoḥ tuānohse oeh̄topōpyrykō poko, tykase toto.

⁴— Ahtao, oty aropōko ynanah yna rypyry ehepmatoḥme? tykase pirixteu tomo.

— Tyrohsē kuhtoh tonō 5me uuru risemy, mūpo tō roropa 5me uuru risemy, 5me pirixteu tō esēme oexirykōke, tyrohsē tapoise oya xine exiryke oesēkō maro. ⁵Tyrohsē kuhtoh tyritoko uuru risemy, mūpo kuhtoh roropa, uuru risē tyritoko, sero pata enahkaryke mūpo tomo a. Morara ahtao Izyraeu tō Esē eahmāko matose. Otaramē awānohkehtorykō mana, oneponāmarykō maro oesarykō maro. ⁶Ritonōpo Omiry onetap̄y s̄a pyra ehtoko, Ejitu tuisary samo, Ejitu pōkō maro. Wenikehpyra ehtoko, mokaro tomīnose ahtao Ritonōpo a Izyraeu tō taropose eya xine Ejitu poe. ⁷Ynara tyritoko: asakoro pui noḥpo apoitoko, tumūkue exiketomo, eroḥpitopyn̄po tomo kahu poko. Mame kahu tyrisenā pokona imyhtoko. Mame myahme s̄a ipoenō tyritoko apuruhpyry ao. ⁸Mame kahu pona Ritonōpo omihpyry ē tyritoko. Imaro kahu po onyrihpyrykō, uuru risē tyritoko imep̄y kaxo ao onekarorykō eya, oorypyrykō ehepyryme. Mame pui tō aropotoko osema ae toto ytotoḥme. ⁹Yrome aytory enetoko. Aytoryhtaō Izyraeu tō esaka Pete-Seme pona enetupuhnōko matose, serara tyrohsē toehse Ritonōpo poe rahkene. Yrome morotona ytopyra toto ahtao enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo poe pyra sē tyrohsē toehse. Tamoreme rokē toehse nase, tykase toto.

¹⁰Morara exiryke morohne tyrise eya xine: pui asakoro tapoise, tymyhse toto kahu pokona, ipoenō tapuruse eya xine roropa. ¹¹Mame kahu pona Ritonōpo omihpyry ē tyrise eya xine. Imep̄y kaxo ao tynyrihpyrykō tyrise roropa eya xine, uuru risemy, mūpo tomo te, tyrohsē enetupuhtoh roropa. ¹²Mame pui tō toytose topohme Pete-Seme esemary ae. Typoenō kohmāko toḥ nexiase toytorykohtaō, yrome eramara toḥ nexiase. Mame toto tokahmase pirixteu esē tomo a, Pete-Seme atapiakatoḥ pona rokene.

¹³Moraramē morotōkō Pete-Seme pōkō erohnōko toḥ nexiase, tiriiku apoīko toḥ nexiase jakanahmā po. Mame tōsenuhmase toto, Ritonōpo omihpyry ē tonese ahtao eya xine tātākyemase toto. ¹⁴Mame moro kahu tarose pui tomo a, toeporehkase toto Jozue, Pete-Seme pō tupi pona. Moroto totypohse toto topu konōto myhtokoxi. Mame moro pōkomo a kahu takohse apotopokōme, pui totapase eya xine jahkatoḥme tynekarorykōme Ritonōpo Tosēkomo a. ¹⁵Mame Rewi pakomotyamo a Ritonōpo omihpyry ē tapoise, pirixteu tō nenehpohpyry maro, kaxo te, uuru risē maro. Morohne tyrise eya xine moro topu konōto pona. Mame mororo ae ro tynekarorykō totapase Pete-Seme pōkomo a, jahkatoḥme tynekarorykōme Ritonōpo a. ¹⁶Morohne emero tonese pirixteu tō esē 5mākomo a. Mame toytose ropa toto tosaka xine, Ekorō pona.

¹⁷Ynara nexiase: 5me tyrohsē enetupuhtoh tonō, uuru risē tonehpose pirixteu tomo a tynekarorykōme Ritonōpo a, tyrypyhpyrykō ehepyryme. Toiro pata Axitote wino te, toiro Kaza wino te, toiro Axikerō wino te, toiro Kate wino te, toiro Ekorō wino, enara. ¹⁸Mame 5me mūpo tō uuru risē tonehpose eya xine, 5me pirixteu patary konōto kowenatu tō wino. Moro

5me pata tō konōto tapuruse nexiase, toto zomye pata tō pisarara nexiase. Moroto Jozue, Pete-Seme pō tupi po, topu konōto po Ritonōpo omihpyry ē tyrisse eya xine. Moroto ro topu konōto mana seroae ro ajohpe pyra morara ehtopōpyry enetupuhpotohme.

¹⁹Yrome morotōkō totapase Ritonōpo a, Pete-Seme pōkomo 70me orutua komo Ritonōpo omihpyry ē totapuruhmakase exiryke eya xine enetohme. Mame tyxitase toto tuhkākō totapase exiryke Ritonōpo a.

Ritonōpo omihpyry ē pata Jearī po

²⁰Mame tōturupose Pete-Seme pōkomo:

— Onokyhxo owōnōko nae Ritonōpo ēpataka? Zaehxo exiketyme Ritonōpo mā ipunaka. Aza rokē aomihpyry ē aropōko sytatou myahxo taroino?

²¹Mame tōmirykō aronanō taropose eya xine pata Jearī pōkomo a. Ynara tykase toto eya xine:

— Ritonōpo omihpyry ē tonehse ropa pirixteu tomo a. Naeroro osehtoko xiaro moro arotohme oesaka xine, tykase.

7 ¹Morarama orutua kō, Jearī pōkō toytose morotona, Ritonōpo omihpyry ē tarose eya xine Apinatape tapyī taka, ypy pona. Mame imūkuru Ereaza tymenekase eya xine Ritonōpo omihpyry ē eraseme ehtohme.

Izyraeu tō tuisaryme Samueu

²Mame moroto rokē Jearī po Ritonōpo omihpyry ē nexiase, okynahxo, 20me jeimamyry taropose moroto. Morara ahtao tōturuse toto Izyraeu tomo, Ritonōpo a:

— Ritonōpo, yna akorehmako ajohpāme samo, tykase toto.

³Mame ynara tykase Samueu Izyraeu tomo a:

— Ritonōpo Kuesēkō omipona se nymyry awahtao xine, imehnō neponāmary ipahtoko, onyrihpyrykomo, Axitarote enetupuhtoh roropa, pirixteu tō neponāmary. Mame osekarotoko Kuesēkomo a. Ynoro rokē eahmatoko. Mame opynanohtorŷko mana oporemākapopyra xine pirixteu tō ehtohme, tykase Samueu.

⁴Naeroro tynyrihpyrykō typahse eya xine, Paau enetupuhtoh tōkehko, Axitarote panō roropa typahse eya xine. Ritonōpo rokē toahmase eya xine tosēkōme.

⁵Moromeīpo Izyraeu tō toahmase Samueu a, emero oximōtohme Mixipa po.

— Opoko xine oturūko ase Kuesēkō Ritonōpo a, tykase Samueu eya xine.

⁶Naeroro tōximōse toto emero porehme Mixipa po. Mame tuna tupuimase eya xine ikuātohme nono pona tynekarorykōme Ritonōpo a. Otuhpyra toehse toto tōtururukōke Ritonōpo a. Ynara tykase toto:

— Iirypyryme toehse ynanase oneneryme, Ritonōpo, yna Esemy, tykase toto.

Mame moroto, Mixipa po Izyraeu tō takorehmase Samueu a zae ehtoh poko toto ehtoh poko.

⁷Morarama pirixteu tō zuaro toehse ahtao, Izyraeu tō imoihme exiry poko Mixipa po, mokaro 5me kowenatu tō tooehse toh nexiase tysoutatu tō maro osetapase, Izyraeu tō porehmākapose. Mame tōserehse Izyraeu tomo, pirixteu

tō oepýry poko zuaro toehse exiryke enaromýke toehse. ⁸Ynara tykase toto Samueu a:

— Oturukehpyra exiko Ritonōpo Kuesēkomo a, kypynanohtohkōme, kyporemākapopyra xine pirixteu tō ehtohme, tykase.

⁹Mame kaneru mūkuru pitiko tapoise Samueu a. Totapase eya, tyahkase eya tytororo tynekaroryme Ritonōpo Imehxo Exikety a.

— Yna ipynanohko, yna ewomako, yna akorehmako, tykase Samueu Ritonōpo a. Mame aomíry totase Ritonōpo a, ynara tyrise eya: ¹⁰Tynekarory zahkaryhtao ro Samueu a pirixteu tō toehse Izýraeu tō esaka etonase repe. Yrome konomeru konōto tonehpose Ritonōpo a. Morara exiryke pirixteu tō otupíko rokē toh toehse, toepase toto. ¹¹Mame tokahmase toto Izýraeu tomo a, Mixipa poe Pete-Kaa pona. Tuhke totapase toto eya xine osema tao. ¹²Mame topu tapoise Samueu a tyritohme xikihme osema rānaka, Mixipa poe Sem pona. Ynara tykase ynororo:

— Moino tarona takorehmase kymarokō Ritonōpo a.

Morara exiryke Epenezeme moro topu tosehþase eya, Kuakorehmatose Ritonōpo, katohme. ¹³Mame pirixteu tō typoremākapose Ritonōpo a, naeroro oehpyra ropa tokurehse toto Izýraeu tō esaka isene ro Samueu ahtao. ¹⁴Pata tō roropa, pirixteu tō napoityā, tokarose ropa Izýraeu tomo a Ekorō poe Kate pona, tosarykō emero tapoise ropa Izýraeu tomo a. Etonara roropa Izýraeu tomo amoreu tō maro.

¹⁵Mame tuisame Samueu nexiase toorikyry ponāmero, Izýraeu tō akorehmane roropa zae ehtoh waro Izýraeu tō ehtohme. ¹⁶Mame jeimamyry ae rokē Peteu pona toytose ynororo te, Kiukau pona te, Mixipa pona roropa. Morotōkō takorehmase eya zae ehtoh poko tuaro toto ehtohme. ¹⁷Morame toytose ropa ynororo tytapyī taka Rama pona ropa. Moroto zae ehtoh apiakaneme nexiase roropa ynororo. Mame moroto Rama po apoto apō tyrise Samueu a tynekarory zahkatohme Ritonōpo Imehxo Exikety eahmatohme.

Imepý tuisa se Izýraeu tomo

8 ¹Mame tamuhþōme toehse Samueu ahtao, tumūkuru tō tyrise eya zae ehtoh apiakananōme. ²Imūkuru apitorymā esety Joeu nexiase, zakorō Apiame nexiase. Zae ehtoh apiakananōme toh nexiase Peresepa po. ³Yrome tumýkō sã pyra toh nexiase. Tineru apoíry se rokē toh nexiase, toerohtoh tamítume. Mame zae pyra exiketō wino tineru tapoise roropa eya xine zae pyra ehtoh poko toto ahtao ro.

⁴Morara exiryke Izýraeu tō tamuximākō tōximōse toto tōturutohkōme Samueu maro Rama po. ⁵Ynara tykase toto eya:

— Tamuhþōme mase. Omūkuru tō asã pyra toh mana. Naeroro yna tuisary imenekako, yna esēme aehtohme, imehnō ahno sã yna ehtohme, tykase toto.

⁶Yrome morara kary etaryke tyya tãkye pyra toehse Samueu. Naeroro tōturuse ynororo Ritonōpo a. ⁷Mame tozuhse ynororo Ritonōpo a, ynara tykase:

— Mokaro omíry etako, orumekāko rokē pyra mã toto. Jurumekāko roropa mã toto tutuisarykōme, tykase Ritonōpo. ⁸Moino ro morara toh nexiase, Ejítu poe toto enehtopýpyry poe ro ya, toipe toh mana. Jurumekakehpyra mã toto, imehnō tyneponāmarykō eahmāko rokē mã toto. Morararo seromaroro

orumekāko roropa mā toto. ⁹Morara exiryke toto omiry etako. Tuisa imenekako yrome zuruko toto zuaro toto ehtohme tutuisarykō toto riry poko.

¹⁰Mame Ritonōpo omiry tokarose Samueu a eya xine, tutuisarykō se exiketomo a. ¹¹Ynara tykase ynororo:

— Ynara otuisarykō tyriko mana: omūkurukō apoiko mana typoetoryme toto ehtohme, soutatume toto ehtohme. Tykanary tō poko etonatoḥ poko toto rohmanohpōko mana, kawaru tō poko roropa. Mame tururume tyripōko toto, tosemary ae osemazuhme toto ytotohme. ¹²Toitoinē tuisame opoenō rīko mana, mīume typoetoke exiketōme, imehnō 50me typoetoke. Tutupi tō poko irohmanohpōko toto, tynapyry apoiry poko roropa. Typyre tōkehko poko etonatoḥme, tykanary kyryry poko roropa. ¹³Mame typoetoryme oēxiry tō apoiko mana ixtaratu poko eroḥketyme te, kaxiri ahnoneme toto erohtohme te, wyi rineme roropa toto erohtohme, enara. ¹⁴Mame otupikō kurā menekāko mana apoitohme tutupime tyritohme, uwa tōkehko anarykahpyrykō roropa, wewe epery tōkehko anarykahpyrykō apoiko mana typoetory tomo a ekarotohme. ¹⁵10me okyryry ahtao toiro tapoisēme exiko mana ikyryryme ehtohme, anapyrykō te, uwa tōkehko, ekarotohme typoetory tomo a tytapyi tao. ¹⁶Typoetoryme opoetory tō menekāko mana te, oeky tō roropa pui tomo te, jumētu tomo te, toto erohtohme toerohtoh poko. ¹⁷Oeky tō kaneru roropa, 10me ahtao, toiro apoiko mana tokyme ehtohme. Mame amarokō topehke pyra inamotome exiko matose. ¹⁸Mame morara toehse ahtao xitāko matose yronymyryme, onymenekahpyrykō pokoino otuisarykōme. Yrome ōmirykō onetara exiko Ritonōpo Oesēkō mana, tykase Samueu.

¹⁹Yrome aomiry onetara toḥ nexiase.

— Arypyra! Tuisamā se ynanase ²⁰imehnō ahno samo, yna ešēme ehtohme, tōmipona yna ritohme, yna osetaparyhtao yna zehnotokō maro, tykase toto.

²¹Toto omiry totase Samueu a. Mame toytose ynororo emero ekarose Ritonōpo Izyraeu Esemy a. ²²Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

— Toto omiry omipona exiko. Tuisa ekaroko eya xine, tykase Ritonōpo.

Moraramē Izyraeu tō emero taropose ropa Samueu a, tytapyikō taka toto ytotohme ropa.

Sauu menekatopōpyry

9 ¹Mame orutua nexiase, esety Kixi, tymōkomoke exikety. Zae exiketyme roropa nexiase imehnō neneryme. Pējamī parīpyryme nexiase ynororo, Apieu mūkurume, Zeroa paryme, mya roropa Pekorate mūkuru paryme, mya roropa Apia pary paryme nexiase. ²Toiro tumūkue nexiase ynororo, esety Sauu. Nuaseme exiketyme nexiase, mosa roropa, emero Izyraeu tō motye. Imoihmākō maro tahtao mosahxo aexiry tonese moino, zupuhpyry, imotary, enara.

³Mame Kixi eky tō tōtuenikase nexiase, jumētu tomo. Morara exiryke ynara tykase ynororo tumūkuru Sauu a:

— Aimo, toiro ypoetory aroko amaro jumētu tō zupise, tykase.

⁴Mame toytose toḥ rahkene ypy poro Eparaī poro te, Sarisa nonory poro roropa, yrome onenepyra tokurehse toto. Mame Saarim poro toytose toto te, Pējamī nonory poro roropa tupise eya xine. Yrome onenepyra tokurehse

toto. ⁵Morotoino toytose toto Zupe nonory pona. Mame ynara tykase Sauu typootory a:

— Seramane ropa. Otarama jumëtu tō poko osenetupuhkehnōko ropa papa mana. Kypoko rokē torētyke exīko mana, tykase.

⁶Mame ynara tykase ipoetory:

— Apoaporo, sero pata po Ritonōpo poko urutō nae. “Zae exiketyme ynoro,” āko mā toto emero ipoko. Aomihpyry amonohkara mana. Morara exiryke soturune imaro. Otarama kunupiry enepōko ropa mana, tykase ynoro.

⁷Mame Sauu tōturupose eya:

— Kytoryhtao urutono a, oty ekarōko syta eya? Kynapyry tonahse ipunaka. Tineru pyra ase roropa. Oty nae syta ekarotohme eya? tykase.

⁸Ynara tykase ipoetory eya:

— Etako pahne. Tineru pitiko nae ase, parata. Otarama sē rokē ekarōko sytase eya, jumëtu esemary ekarotohme kyaa, toto enetohme ropa, tykase ynoro.

⁹⁻¹¹— Kure, tykase Sauu eya. — Eropa tuaro exikety a ekaropotohme, tykase. (Pake ahtao tuaro exiketyme urutō tosehtose eya xine.)

Mame urutō patary pona toytose toto. Ypy pitiko pona tonukurukohtao, pata etonie, oryximākō tonese eya xine, tuna puimase ytoketomo. Mame tōturupose eya xine:

— Taro tokoh urutō nae? tykase toto.

¹²— Ÿ, taro mana, tykase nohpo tomo. — Ytotoko sē osema ae. Mokyro moe ytōko mana osemazuhme. Axī ke ytotoko. Seromaroro eporehkāko mana, yna patary pona. Seroae ro tynekarorykō zahkāko sero pōkō mana apoto apō po ypy po, tykase toto. ¹³Morara exiryke morotona toytose awahtao xine mokyro enēko matose onuhpyra ro ynoro ahtao kaetokō pona, otuhtoh pona. Otuhpyra mā toto urutō pyra ahtao “Kure mase, Ritonōpo,” katohme, tykase toto. Moromeīpo otuhnōko mā toto morotona toahmase aexityamo. Seromaroro oytorykohtao oseporyko matose imaro, tykase toto eya xine.

¹⁴Mame toytose toh rahkene pata pona. Tomomyrykohtao Samueu tonese eya xine tūtāko toytotohme kakoxi eahmatoh pona.

¹⁵Kokonie oehpyra ro Sauu ahtao, tōturuse Ritonōpo Samueu a Sauu poko, ynara tykase ynoro:

¹⁶— Kokoro serara ahtao ynymenakahpyry, orutua enehpōko ase oya Pējamī parīpyry. Mokyro zuhsuhmako oriu ke. Izyraeu esēme exīko mā ynoro. Toto pynanoohnōko roropa mana toto onyporemākapopyra pirixteu tō ehtohme. Ypoetory tō etuarimary enēko ase. Toto xitary etāko roropa ase, tykase Ritonōpo Samueu a.

¹⁷Mame Sauu tonese ahtao Samueu a ynara tykase Ritonōpo eya:

— Mose ynoro, ynekarohpyry oya kokonie. Ypoetory tō esēme exīko mā ynoro, tykase Ritonōpo Samueu a.

¹⁸Mame Sauu toytose Samueu a pata omōtohtao. Tōturupose ynoro eya:

— Ajohpāme sā, otoko urutō tapyi nae? tykase Sauu.

¹⁹— Ywy ase urutōme, tykase Samueu eya. — Ytoko osemazuhme Ritonōpo eahmatoh pona. Ynara exiryke, seroae otuhnōko matose ymaro. Mame kokoro tōmehse ahtao tuaro se oehtohkō ekarōko ase oya xine, mame ytōko

ropa matose. ²⁰Torētyke pyra exiko jumētu tō poko, mōkokonie autuenikatyā poko. Ynara exiryke, tonese ropa mā ynaroro. Yrome seromaroro onoky sehxo Izyraeu toh nae? Omoro se mā toto, omy tapyī taōkō maro, tykase Samueu Sauu a.

²¹Sauu a tozuhse:

— Yrome ywy Pējamī parŷpyryme ase. Tuhke pyra ynanase ipunaka. Ime pyra roropa papa tō mana, wekyry tō maro. Naeroro otarame osenekunohnōko mase ypoko, tykase Sauu. ²²Mame Sauu tarose Samueu a, ipoetory maro, osa konōto taka, otuhtoh pona typorohkapose toto meza zupuhpyry pona, imehxo exiketō apō pona. Moro meza po 30mākō toahmase exiketō typorohse toh nexiase, Samueu eraximāko. ²³Mame Samueu ynara tykase tōsē purune a:

— Moro tōsē kurā enehta ynekarohpyry oya ikurākatohme, tykase Samueu.

²⁴Mame tonehse ahtao tōsē ahnone a, jaxiry kurā tyrise eya Sauu ēpataka.

Ynara tykase Samueu eya:

— Eneko ke! Sero tymenekase ya ōtyme. Otuhkose. Ōtyme tukurākase ya ātākyematohme moxiā toahmase exiketō maro, tykase Samueu.

Morara exiryke moro ae ro tōtuhse Sauu Samueu maro. ²⁵Mame tōtuhkehse tahtao xine toytose ropa toto Ritonōpo eahmato poe pata pona. Moroto kae tapyi tao nyhtoh tonepose eya zara po. ²⁶Mame Sauu tynyhse rahkene moroto.

Sauu typopase Samueu a

Mame tōmehse ahtao Sauu tykohmase Samueu a. Ynara tykase eya:

— Owōko, oytotoh po ropa nase seromaroro. Amaro ytōko ase pitiko rokene.

Mame Sauu towōse rahkene toytotohme ropa. Samueu maro toytose ynororo osema taka. ²⁷Mame pata tūtatoh pona toeporehkase tahtao xine, ynara tykase Samueu Sauu a:

— Opoetory aropoko osemazuhme aytotohme. Omoro rokē eraximako aporo, tykase.

Mame typoetory taropose eya. Mame ynara tykase Samueu Sauu a:

— Ritonōpo nurutopōpyry ekarory se ase oya, tykase Samueu.

10 ¹Mame oriu tarose Samueu a tymaro, Sauu zuhsuhmatohme. Tuhsuhmase eya ahtao typhose ynororo eya. Ynara tykase:

— Serara yrino tuaro oehtohme. Omoro tymenekase Ritonōpo a typoetory tō tuisaryme oehtohme, Izyraeu tō esēme, tykase. Tuisame erohnōko mase toto akorehmary poko. Toto pynanohnōko roropa mase toto epetōkara wino. Ynara tyrīko Ritonōpo mana enetupuhpotohme oya omoro tymenekase Ritonōpo a typoetory tō tuisaryme oehtohme: ²Seroae oytoryhtao orutua kō maro oseporŷko mase, asakorōkomo Rakeu zonētopōpyry pūto, Zeuza po, Pējamī nonory po. Ynara āko mā toto oya: “Jumētu tō itahtyā tonese ropa toto. Naeroro seromaroro toto poko torētyke pyra exiko. Opoko rokē torētyke omy mana. ‘Oty riko ywy umūkuru poko,’ āko mana,” āko toto.

³— Morotoino mya ytōko mase wewe kurā pona Tapoa po. Moroto oseporŷko mase orutua kō oseruaōkō maro, Peteu pona ytoketomo, tynekarorykō zahkatohme Ritonōpo eahmaryme. Toiro mokyro poti poenō

oseruao arōko mana; imepŷ mā wyi arōko oseruao roropa; imepyny uwa eukuru jehnahpyry arōko ē ao. ⁴Ōmikāko mā toto. Mame oya wyi asakoro ekarory se exīko mā toto. Inekarorykō apoiko. ⁵Moromeīpo ytōko mase Ritonōpo ypy pona Kipea nonory pona. Moroto pirixteu tō soutatu esary enēko mase. Mame pata omōtoh po oseporykō mase Ritonōpo omiry poko atamorepaketō maro. Atakenaka yhtōko mā toto Ritonōpo eahmatoh poe. Rue tōkehko etōko mā toto haapa tō maro, tāpoa tomo, rira tomo, enara. Wāko te, oturūko roropa mā toto Ritonōpo omiry poko. ⁶Mame Ritonōpo Zuzenu oesēme exīko mana, urutōme exīko mase, toto zurupitōko mase. Mame imepŷ ahno sã exīko mase. ⁷Moraramē morara toehse ahtao, oerohtoh tyriko emero, orēpyra samo, Ritonōpo amaro exiryke. ⁸Ytoko osemazuhme Kiukau pona. Moroto oseporykō ase amaro, kynekarorykō zahkāko ase apoto apō po okyno tō tytororo, osepeme ehtoh roropa. Yrome kueraximako 7me ēmepyyry, joepyyry ponāmero, onyriry ekarotohme oya, tykase Samueu Sauu a.

⁹Mame tōsekazumase Sauu ahtao Samueu maro tytyromase ikurohtao Ritonōpo a. Mame mororo ae ro emero toehse Samueu omihpyry ae ro. ¹⁰Kipea pona toeporehkase Sauu tō ahtao typoetory maro, urutō kō maro tōseporyste toto. Mame Ritonōpo Zuzenu Sauu esēme toehse. Mokaro urutō kō maro toytose ynororo. Toto sã toehse roropa ynororo, wāko, kohtāko, enara.

¹¹Mame morara mokyro tonese ahtao imehnō Sauu waro exiketomo a ynara tykase toto, tōturupose:

— Otara toehse Kixi mūkuru? Otaramē urutōme Sauu toehse, nary, tykase toto.

¹²Imepŷ moro pata pono a tōturupose:

— Onoky mokaro zū nae? Urutō kōme roropa jūkō toh nae? tykase. Naeroro moromeīpo morara tykase toto:

— Otaramē Sauu roropa urutōme toehse, nary, tykase toto.

¹³Mame tōtyhkase Sauu ahtao watoh poko, kohtary poko roropa urutō kō maro, toytose ynororo Ritonōpo eahmatoh pona, apoto apō pona ypy po.

¹⁴Mame Sauu aory tōturupose eya xine:

— Otoko mexiatose? tykase.

— Jumētū tō zupīko ynanexiase, tykase Sauu. — Mame toto onenepyyra yna ahtao ynanytoase Samueu a oturuse.

¹⁵— Otara tykase ynororo? tykase, tōturupose aory eya.

¹⁶— “Oeky tō tonese ropa mana,” nase yna a, tykase Sauu. Yrome aory a Samueu omihpyry onekaropyra nexiase tuisame toehstoh poko.

Tuisame Sauu Izyraeu tō esēme

¹⁷Mame Izyraeu tō toahmase Samueu a, Mixipa pona toto ytotohme oximōtohme Ritonōpo poko. ¹⁸Ynara tykase:

— Ynara āko mā Ritonōpo, Izyraeu tō Esemý: “Ejitu poe kuenepyyatose. Kypynanopyatose Ejitu pōkō namotome awahtao xine oporemākapopyra xine toto ehtohme, imehnō tuisa tō roropa oporemākapopyra ehtohme. ¹⁹Yrome Ritonōpo Oesēkō turumekase oya xine. Opynanohnekō turumekase. Ynara tykase amarokomo: ‘Arypyra. Tuisa se ynanase yna esēme ehtohme.’ Morara exiryke oximōme ehtoko Ritonōpo ēpataka. Jako poenō 12mākō oxiekyry tomo ipakomotyā maro.”

²⁰Mame tonehse toto ahtao Samueu a Pëjamī tymenekase. ²¹Mame Pëjamī pakomotyā tapiakase ahtao Matiri tymenekase. Mame Matiri tō tapiakase ahtao Sauu, Kixi mūkuru tymenekase. Yrome Sauu tupise ahtao eya xine onenepyra tokurehse toto. ²²Moraramē tōturupose Ritonōpo a toto.

— Mokyro tooehse nae? tykase.

— Ÿ tooehse repe, tōtonēse ynororo mōkomo tōkehko maro, tykase Ritonōpo eya xine.

²³Mame tururume toytose toto Sauu enehse. Mosahxo nexiase imoihmākō motye, emero. Xikihme ynororo ahtao imoihmākō rānao mosahxo aexiry tonese imehnomo a, zupuhpyry imotary, enara.

²⁴Mame ynara tykase Samueu eya xine:

— Mose Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyryme mana. Mose sā pyra imehnō mana, tykase.

Mame opore ynara tykase toto oximōme:

— Isene exiko okynahxo, tuisa imehxo! tykase toto.

²⁵Mame toto turuse Samueu a tuisa zae ehtoh poko inyriry poko, enara, tuaro toto ehtohme. Mame morohne tymerose eya pape pokona ikurākatohme Ritonōpo maro Oturutoh tao. Mame taropose toto tytapyīkō taka toto ytotohme. ²⁶Mame Sauu roropa toytose tytapyī taka Kipea pona. Mame tuhke pyra orēpyra exiketō imaro toytose, tymenekase exiketomo Ritonōpo a. ²⁷Yrome imehnō ajoajohpākomo ynara tykase:

— Otaramē mose kuewomatorŷko nase, nary rokene, tykase toto. Sauu typoihtose eya xine.

Tynekarorykō onekaropyra roropa eya toh nexiase.

Amonita tō poremākatopōpyry Sauu a

11 ¹Moraramē toiro nuno taropose ahtao, Naasa, amonita tō tuisary toytose soutatu tō maro pata Jape pōkō poremākapose, Kireate nonory po. Mame typatary zomye tooehse Naasa soutatu tō ahtao ynara tykase Jape pōkō eya:

— Osepeme sehtone, mame opoetoryme exīko ynanase, yna tuisaryme exīko mase, tykase toto.

²Yrome tozuhse toto Naasa a, ynara tykase:

— Ÿ, ypoetoryme matose exīko, yrome ynara se rokē ase oya xine: oenurukō posohkāko ase āpotunurukō wino Izyraeu tō hxirotohme emero porehme, tykase.

³Ynara tykase pata Jape pōkō tamuximākō eya:

— 7me ěmepyry ekaroko yna a, yna omiry aropotohme Izyraeu patary tō punero. Mame yna pynanohne oehpyra ahtao yna akorehmase, osekarōko ynanase oya, tykase toto.

⁴Mame mokaro omi aronanō toeporehkase Kipea pona, Sauu patary pona. Mame Naasa omihpyry totase tyya xine ahtao tyxitapitose toto yronymyryme. ⁵Morara ahtao Sauu oehnōko nexiase tutupi poe toky tō, pui orutua kō maro.

— Otara toehse? tykase Sauu. Oty katoh xitāko matou?

Mame Jape poe aehtyā omihpyry tokarose eya xine. ⁶Mame morara kary etaryhtao Sauu a, tyjamihtanohse ynororo Ritonōpo Zuzenu a, zehno toehse

ynororo. ⁷Pui tapoise eya asakoro. Mame tysahsahkase toto eya aropotohme Izyraeu patary tō punero tōmiry maro, ynara tykase:

— Sero sã oekykō tysahsahkasēme exīko mana oehpyra awahtao xine Sauu tō akorehmase Samueu maro etonatoh poko, tykase.

Mame Izyraeu tō emero Ritonōpo kurūke oximōme tooehse toto Sauu ekahmase. ⁸Mame oximōme tarose toto Sauu a Pezeke pona. Izyraeu tō soutatu tō 300 miume nexiase, Juta tō soutatu 30 miume nexiase. ⁹Mame ynara tykase toto Jape poe aehtyamo a:

— Ynara kahtoko apatary pōkomo a: “Kokoro tāxiahtao ākorehmatorỹko nyanase,” kahtoko eya xine.

Morara kary etaryke tyya xine tākye toehse toto, Jape pōkomo. ¹⁰Morarama ynara tykase toto amonita tomo a:

— Kokoro osekarōko nyanase oya xine. Mame tyrīko matose yna poko openetatohkomo, ise awahtao xine, tykase toto.

¹¹Mame yrokokoro Sauu a soutatu tō tapiakase oseruao imoihmākō ehtohme. Ēmehsasaka ahtao toytose toto amonita tō esaka, osetapase. Totapase toto eya xine, tonahkase toto tāxiahtao emero exisasaka. Mokaro orihpyra exiketō toepase toto saparahme rokē rahkene.

¹²Morarama ynara tykase toto Samueu a:

— Onokākō mokaro: “Sauu kutuisarykōme exipyra mana,” kaphōkomo? Enehtoko toto xiaro aorihmapotohme kyya xine.

¹³Yrome Sauu ynara tykase:

— Seroae imehnō anaorihmapopyra sytatose, Izyraeu tō typynanohse Ritonōpo a exiryke.

¹⁴Mame ynara tykase Samueu eya xine:

— Ehmaropa Kiukau pona Sauu ekarotohme ropa kuesēkōme Ritonōpo a Sauu se kuexirykōke.

¹⁵Naeroro toytose toto emero Kiukau pona. Moroto tōsekarose toto Ritonōpo a: “Mose Sauu kuesēkōme mana,” tykase toto. Mame tynekarorykō tyahkase kehko Ritonōpo ēpataka, osepeme toto ehtohme. Tātākyemase toto Sauu maro, Izyraeu tō maro oseahmaryme, enara.

Samueu osekazumatopōpyry

12 ¹Mame ynara tykase Samueu Izyraeu tomo a:

— Ōmirykō omipona toehse ywy: Otuisarykō ekaroase oya xine oesēkōme aehtohme. ²Seromaroro tosēke matose ākorehmanekōme zae ehtoh poko aarotohkōme. Ywy tamuhpōme toehse, jūsety karimutume toehse, ypoenō amaro xine mā toto. Moino ro poetome ro jahtao ākorehmanekōme exiase seromaroro pona ro. ³Taro ase. Zae pyra toehse jahtao kyhxirotoke Ritonōpo neneryme, ynmenekahpyry tuisame neneryme roropa. Otarama imepỹ eky tomatonanohse ya, pui te, jumētū? Otarama imepỹ tonekunohse ya te, otarama imepỹ tyrohmanohpose ya? Otarama tineru tapoise ya zae ehtoh tyorōmatohme repe? Morara toehse jahtao ynapoihipyry ekarōko ropa ase, tykase Samueu.

⁴Imoihmākomo a tozuhse ynororo:

— Yna onenekunohpyra mexiase, yna onyryhmara te, ematonara roropa mexiase ipunaka, tykase toto.

⁵Mame ynara tykase Samueu:

— Ritonôpo neneryme te, inymenekahpyry tuisame neneryme roropa zae rokê jehtoh ekarôko matose, jyhxiropyra roropa matose ipunaka, tykase.

— Ÿ, zae rokê mase yna a Ritonôpo neneryme, tykase toto.

⁶Mame töturuse ro Samueu:

— Ritonôpo kuenetorÿko mana. Eya Moeze tymenekase Arão maro, atamuru tō enehtohme ropa Ejitu poe. ⁷Morara exiryke tehme rokê ehtoko aporo, jomiry etatoko. Ritonôpo Kuesêkō nyrihpyry poko owenikehkapotorÿko ase ohxirotokhōme. Tyjamitunuru ke opynanopyatose, atamuru tō maro. ⁸Toytose Jako tō ahtao Ejitu pona tyekyry tō maro, typoremākase toto Ejitu pōkomo a tynamotome toto ehtohme. Mame atamuru tō tyxitase Ritonôpo neneryme. Naeroro typynanohnekō tokaropose ahtao eya xine, Moeze tō taropose Ritonôpo a Arão maro toto enehtohme xiaro, sero nono pona. ⁹Yrome Ritonôpo Kuesêkō turumekase atamuru tomo a, ipoko tuenikehse toto. Naeroro tokarose toto Xisera tomo a isoutatu tō maro, pata Hazoa po Xisera nexiase. Morararo pirixteu tomo a tokarose toto te, Moape tomo a roropa. Typoremākapose toto eya xine osetaparykohtao.

¹⁰Mame tyxitase toto Ritonôpo netaryme, takorehmatohkōme ropa: “Ritonôpo Kapuaono, iirypyryme toehse yna orumekary ke yna a te, imehnō neponāmary toahmase roropa yna a Paau te, Axitarote te, yrome seromaroro yna ipynanohko ropa porempāpyra yna ehtohme ropa. Mame oeahmāko ynanase,” tykase toto Ritonôpo a. ¹¹Morararo opynanohnekō tonehpose Ritonôpo a Kiteão te, Parake te, Jepete te, Samueu, enara ākorehmatohkōme, oporemākapopyra oepetōkara ehtohme. Towomaneke oexirykōke imehnō zuno pyra toehse matose. ¹²Mame Naasa amonita esē toehse ahtao oporemākapose xine moserepyatose. Ritonôpo Kuesêkō turumekase oya xine. Morararo ya ynara matose: “Tuisa se ynanase, yna esēme aehtohme,” matose.

¹³— Seromaroro, mose ynoro, onymenekahpyrykō otuisarykōme. Mekaropootose, mame otuisarykōme mose tokarose Ritonôpo a oya xine.

¹⁴Mame Ritonôpo Kuesêkō Imehxo Exiketyme enetuputyryhtao oya xine te, eahmaryhtao oya xine te, aomiry etaryhtao oya xine, aomiry omipona roropa awahtao xine, amarokomo, otuisarykō maro, kure exīko matose. ¹⁵Yrome Ritonôpo omiry onetara awahtao xine te, aomiry omipona pyra roropa awahtao xine, ākorehkatōrÿko mana atamurukō akorehkatopōpyry saaro. ¹⁶Naeroro moroto rokê ehtoko aporo Ritonôpo jamitunuru enetohme oya xine. ¹⁷Seromaroro konopome pyra mana. Iiriiku apoitohme nase seromaroro. Yrome oturūko ase Ritonôpo a konomeru enehpotohme konopo maro. Morara toehse ahtao onenerykōme enetupuhnōko matose oorypyrykō poko. Iirypyryme toehse matose Ritonôpo Kuesêkōmo a tuisa tokaropose ahtao oya xine oesêkōme, tykase Samueu.

¹⁸Mame töturuse Samueu Ritonôpo a, moro ae ro konomeru tonehpose Ritonôpo a konopo maro. Mame moro eneryke tyya xine Ritonôpo zuno toehse toto, Samueu zuno roropa toehse toto. ¹⁹Ynara tykase toto Samueu a:

— Oturuko Ritonôpo a yna poko ajohpāme samo, orihpyra yna ehtohme, tykase toto. — Tyrypyhyke ynanexiase, yrome seromaroro zae pyra toehse ropa ynanase tuisa ekaroporyke yna a yna esēme, tykase toto.

²⁰— Oserehpyra ehtoko, tykase Samueu. — Oorypyrykō xihpyry poko toehse matose repe, yrome Ritonôpo Kuesêkō oneahmakehpyra

ehtoko. Aomiry omipona ehtoko yronymyryme okurohtao xine. ²¹Imehnō neponāmary oneahmara ehtoko, ajohpe rokē toto exiryke. Ākorehmasaromepyra xine mā toto, opynanohsaromepyra xine roropa mā toto, ajohpe rokē toto exiryke. ²²Jūme typoetoryme orirykō se toexiryke tōmihpyry totapose oya xine: “Jūme orumekara xine ase,” tykase ynororo, imehxo Ritonōpo Kuesēkō Esety exiryke. ²³Mame ywy otara āko ha? Oturukehpyra ase Ritonōpo a opoko xine. Iirypyryme jexiry oturupyra jahtao opoko xine. Moro waro Ritonōpo mana. Naeroro āmorepatorýko ase oesemarykō kurā poko, zae ehtoh poko, enara. ²⁴Ritonōpo zuno ehtoko, aomihpyry omipona oehtohkōme yronymyryme. Ipyno ehtoko roropa okurohtao xine. Wenikehpyra ehtoko inyrihpyry kurā poko, ākorehmatohkōme. ²⁵Yrome oorypyrykō poko exikehpyra awahtao xine tonahkasēme exiko matose otuisarykō maro.

Pirixteu tō maro osetapatopōpyry

13 ¹Mame Sauu 30me jeimamyry motye nae nexiase tuisame toehse ahtao, asakoro ikonopory taropose eya tuisame toexiry poko. ²Mame orutua kō, 3 miumākō Izyraeu tō tymenekase eya soutatume toto ehtohme, imehnō taropose ropa tytapyikō taka. 2 miumākō imaro nexiase Mikima po, ppy tō po, Peteu po. Toiro miumākō imūkuru Jonata maro nexiase, Kípea po, Pējamī nonory po.

³Mame Jonata toytose pirixteu soutatu tō esaka, Kepa pona. Mokaro esē totapase eya, mame moro poko totase pirixteu tomo a emero. Morara exiryke rue totopose Sauu a Izyraeu patary tō punero Izyraeu tō soutatu tō kohmatohme tyya etonatohme pirixteu tō maro: “Jomiry etatoko, epereu tomo, ⁴Sauu a pirixteu tō soutatu esē totapase. Naeroro seromaroro Izyraeu tō zehno mā toto,” tykase. Mame imoihmākō toytose Sauu a Kiukau pona.

⁵Pirixteu tō roropa tōximōse tōsetapatohkōme Izyraeu tō maro. Kahu tō nae toh nexiase 3 miume, kahu aronanō 6 miume nexiase. Mame soutatu tō ikuhpýme nexiase isawā samo tuna konōto ehpio. Toytose toto Mikima pona, Pete-Awē etonie, xixi tūtatoh wino, moroto tosarykō tyrise eya xine. ⁶Mame “Orihketōme rokē sytatose,” tykase Izyraeu tomo. Tupime toehse eya xine, toto motye kuhse tuhke pirixteu tō exiryke. Naeroro tōtonēse toto eutary aka ppy tō myhtokoxi, imehnō tōtonēse oramā aka, topu rānaka, wewe zopikoxi, pēkamā aka roropa, tōtonēse toto. ⁷Imehnō roropa tuna Joatāo takuohse, ytotohme Kate nonory pona, Kireate nonory pona roropa.

Sauu tehme rokē nexiase Kiukau po. Imaro exiketō tonaroxitapāse nexiase toto. ⁸Samueu omihpyry ae ro Sauu a toraximase 7me ěmepýry, yrome oehpyra Samueu nexiase morotona. Morarama Sauu turumekapitose eya xine, moro poe toytose toto. ⁹Morara exiryke ynara tykase Sauu eya xine:

— Okyno tō enehtatoko etapatohme, jahkatohme, osepepe ehtoh zahkatohme roropa, tykase.

Mame tynekarory totapase eya, tyahkase roropa eya. ¹⁰Mame otyhkara ro ahtao toeporehkase Samueu. Eya toytose Sauu aomikase: “Moehno,” tykase repe; ¹¹yrome ynara tykase Samueu:

— Oty myrino? tykase.

Sauu a tozuhse. Ynara tykase:

— Mokaro jurumekary eneno. Taroino ytōko toh mana. Oehpyra roropa makene, ōmihpyry ae oehpyra mekurehno. Moroto Mikima po tōximōse roropa pirixteu tomo. ¹²Naeroro tōsenetupuhse ywy: “Pirixteu tō yhtōko xiaro Kiukau pona etonatohme ymaro, yna anakorehmapopyra ro Ritonōpo a, Kuesēkomo.” Morara exiryke kure ya ynanekaroryme pui tō etapary jahkatohme, tykase Sauu.

¹³— Onyrihpyry zae pyra kynako, rowohpā nyriry sā kynako! tykase Samueu. — Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona pyra mexino. Aomipona nymyry toehse awahtao jūme tuisame mexiry. Omūkuru roropa te, apakō roropa Izyraeu tō esēme exiry toto, jūme. ¹⁴Yrome seromaroro tuisame exikehnōko mase. Kuesēkō omipona pyra toehse oexiryke imep̄y zup̄iko mana tosē zamaro exikety, aomipona se exikety. Typoetory tō esēme mokyro riko mana, tykase Samueu.

¹⁵Moraram Samueu toytose Kiukau poe imep̄y pona. Sauu tō roropa toytose Kiukau poe, typoetory akōpyā maro, tysoutatu tō maro ehse ynororo Kipea po, Pējamī nonory po. Mame tuhke soutatu tō ehtoh tukuhse ahtao eya 600me rokē nexiase toto. ¹⁶Moroto toehse nexiase Sauu, imūkuru Jonata maro, orutua kō maro Kepa po, Pējamī nonory po. Pirixteu tō nexiase Mikima po. ¹⁷Mame mokaro pirixteu tō soutatu tō tātapiakase oseruao imoihmākō ehtohme, Izyraeu patary tō poro toytotohkōme Izyraeu tō poremākapose. Toiro imoihmākō toytose Opara ehpikoxi, Suau nonory pona. ¹⁸Imehnō toytose Pete-Horō ehpikoxi, imehnō roropa toytose ypy zopikoxi, jakanahmā Zepōi etonie, ona tonorē etonie roropa.

¹⁹Mame pirixteu tō omihpyry omi poe kurimene poko erohketō pyra nexiase Izyraeu tō esao. Typyrekō onyripyra epereu tō toehse. Warata te, puniāo te, tapema tōkehko onyripyra toehse toto. ²⁰Morara exiryke wywy tōkehko aehtory se Izyraeu tō ahtao koe te, tapema te, nono ahkatoh roropa tykyryry tō tarose eya xine pirixteu tomo a. ²¹Mame typyne topehmapose roropa eya xine Izyraeu tomo a, wywy tōkehko aehtotamitume. Typynehxō roropa nono ahkatoh aehtotamitume nexiase, koe aehtotamitume roropa typynehxō nexiase. ²²Morara exiryke etonatoh toehse ahtao typyreke pyra toh nexiase, Izyraeu tō soutatu tō emero. Sauu rokē, imūkuru Jonata roropa typyreke toh nexiase.

²³Mame pirixteu tō soutatu tō toytose Mikima esemary pynanohse kaetokohxo exikety, ypy tō rānaka.

Orēpyra Jonata ehtopōpyry

14 ¹Moraram ynara tykase Sauu mūkuru, Jonata, typyre puimane a: — Eropā pirixteu tō soutatu tō esaka, iporiry moino akoxi, tykase.

Yrome tumy onurupyra nexiase ynororo toytory poko. ²Sauu nexiase Mikirō po, Kipea nonory ehpio. Wewe romā zopino tōsesarise nexiase, imaro soutatu tō nexiase 600me. ³Mokaro maro Ritonōpo maro oturukety nexiase esety Aia. Ritonōpo maro oturukety zupō tamuruse eya. Aitupe mūkurume kynexine ynororo, Ikapo rui mūkuru. (Ikapo, Pineia mūkurume kynexine, Eri paryme roropa. Eri mokyro, Ritonōpo maro Oturutoh tao erohketyme Xiro po.) Mame tuaro pyra toh nexiase Jonata ytotoptōpyry poko.

⁴Esemary ao atakenaka asakoro topu konōto nexiase, moro ae toytory se Jonata nexiase pirixteu esaka toytotohme. Toiro topu konōto esety Pose

nexiase. Zakorō esety Sene nexiase. ⁵Toiro topu konōto apotunuru wino nexiase osema atakenaka ytotoh wino Mikima etonie. Zakorō ipozery wino nexiase Kepa etonie.

⁶Ynara tykase Jonata tymaro ytokety a:

— Eropa, mokaro Ritonōpo omipona pyra exiketō esaka, Ritonōpo a takorehmase kuahtao orēpyra exiko sytase tuhke pyra kuahtao ro.

⁷Mokyro a tozuhse:

— Kure oya ahtao tyriko kēty. Amaro ase, tykase.

⁸— Aō, eropa morotona. Mame sosenepona eya xine. ⁹“Apoaporo, oehpyra ehtoko,” karyhtao aepyrykohtao kyaa, aomipona xine exiko sytase.

¹⁰Yrome: “Osehtoko xiaro,” karyhtao, morotona ytōko sytase. Moro ke rokē enetupuhnōko sytase, Ritonōpo Kuesēkō mokaro poremākapōko mana, tykase ynororo.

¹¹Mame tōsenepose toto pirixteu tomo a. Toto eneryhtao tyaa xine ynara tykase toto:

— Enetoko ke! Epereu tō tūtāko eutary ae tōtonētohkō ae, tykase toto.

¹²Mame Jonata tō tykohmase tyaa xine pirixteu tō soutatu tomo a:

— Onuhtokoh xiaro! Enepotoh nae ynanase enepotohme oya xine.

Ynara tykase Jonata tymaro exikety a:

— Eropa ymaro. Ritonōpo Kuesēkō kuakorehmāko mana pirixteu tō poremākatohme.

¹³Morarama topu poko tōnuhse Jonata, tokahmase ynororo akorehmane a. Mame pirixteu tō maro tātatapoipitose toto. Tomase toto Jonata a nono pona, ikapo totapase roropa toto ipyre puimane a. ¹⁴Morarama moro etonatoh poko, otarame 20me orutua kō totapase eya xine moroto, tupito panō po.

¹⁵Mame moroto pirixteu tō soutatu tō esary po enaromŷke toehse. Tōserehse toto emero Ritonōpo poe. Nono tykytyky tykase roropa, otupīko rokē toh nexiase.

Pirixteu tō poremākatopōpyry

¹⁶Mame Sauu poetory tō, osenuhmaketō Kipea po toh nexiase, Pējamī nonory po, tuaro ehtoh ekarotohme Sauu a. Mame pirixteu tō tonese eya xine toetŷse exiketō samo, xiaksiake tururume ytōko toh nexiase. ¹⁷Mame ynara tykase Sauu typoetory tuisary tomo a:

— Soutatu tō ikuhtoko zuaro jehtohme. Onokākō taro pyra hnae? tykase Sauu.

Naeroro tukuhse toto ahtao zuaro toehse toto: “Jonata pyra rokē mana, ipyre arone maro,” tykase toto. ¹⁸Mame ynara tykase Sauu Aia a, Ritonōpo maro oturukety a:

— Ritonōpo omihpyry ē enehta xiaro, tykase Sauu.

Morara tykase ynororo, tymaro xine Ritonōpo omihpyry ē tarose exiryke eya xine Izyraeu tō esemazupurume.

¹⁹Yrome Sauu otururuhtao ro Aia maro itamurumehxo panaiakato toehse pirixteu tō soutatu tō esao.

Naeroro ynara tykase Sauu Ritonōpo maro oturukety a:

— Ah moroto rokē nexino, Ritonōpo a ekaropory se hkopyra exino, tykase Sauu.

²⁰Mame toytose ynororo Izyraeu tō soutatu tō maro, osetapase pirixteu tō poreməkase. Mokaro otupīko rokē toh nexiase, osetapāko. Tope tō etapāko roropa toh nexiase. ²¹Toitoine epereu tō, pirixteu akorehmananō esaka xine aytotyā, toeramase ropa Sauu maro toehtohkōme ropa, Jonata maro. ²²Imehnō Izyraeu tō tōtonēse aexityā ypy tō po Eparaī nonory po, tuaro toehse tahtao xine pirixteu tō epary poko, tōximōse toto pirixteu tō etapatohme roropa. ²³Tōsetapase toto osema ae toytorykohtao Pete-Awē moino akoxi. Moro ěmepiry ae typoetory, tō takorehmase Ritonōpo a topetōkara poreməkatohme.

Osetapakehxīpo

²⁴Moraramē Izyraeu tō emero tapotūkehse, jamihme pyra toehse tomirykōke, Sauu omihpyry pokoino: “Popyra exīko mā toto emero tonahsē enapyryhtao jepetōkara onyporemākara ro jahtao.” Morara exiryke otuhyra tykohmāse toto. ²⁵Mame itu htaka toytose tahtao xine ano zenī tonese eya xine nono po. ²⁶Tūtāko ano zenī nexiase wewe ae. Yrome onenahpyra toh nexiase Sauu omihpyry kurūke. ²⁷Yrome Jonata tuaro pyra nexiase, tūmy omihpyry onetara toexiryke. Naeroro tymyxiry ke ano zenī pitiko tapoise eya, tōse eya. Axī tyjamihtase ropa ynororo. ²⁸Yrome toiro soutatu tōturuse, ynara tykase eya:

— Jamihme pyra ynanase emero omise yna exiryke, tonaroximase omy a ynara karyke: “Popyra exīko mā emero tonahsē napyryhtao seroae,” tykase.

²⁹Ynara tykase Jonata:

— Papa omihpyry popyra kynako ipunaka ākorekehkarykōke eya. Enēko matose, jamihme exīko ropa ase pitiko ano zenī enapyryke ya. ³⁰Kurehxo exiry tōtuhse awahtao xine seroae, tonahsē tonahse oya xine ahtao, pirixteu tō typoremākase oya xine exiry. Otaramē tuhkehxo pirixteu tō totapase exiry tōtuhse kuahtao xine, tykase.

³¹Moro ae ro pirixteu tō typoremākase Izyraeu tomo a, osetapāko toh nexiase Mikima poe Aijarō pona. Moraramē jamihme pyra toehse Izyraeu tomo, tomitapāse toexirykōke. ³²Morara exiryke tynapoihpyrykō totapase eya xine tōtohme, kaneru tomo, pui tōkehko, pui poenomo, totapase moroto eya xine, tōnōko toh nexiase imunuru maro. ³³Moro eneryke tyya ynara tykase imepỹ Sauu a:

— Eneko ke! Iirypyryme mā toto Ritonōpo a, tōsē ōnōko mā toto tūtara ro imunuru ahtao, tykase.

Kui tykase Sauu:

— Azahkuru matose! Topu konōto enehtoko xiaro, tykase.

³⁴Mame ynara tyripose roropa ynororo eya xine:

— Okyno tō enehpotoko xiaro, pui tomo, kaneru tō roropa. Etapatoko toto taro ōtykōme, iirypyryme pyra oehtohkōme, tōsē onōpyra ehtoko imunuru maro.

Morara exiryke tykohmāse ahtao ro tokykō tonehse eya xine morotona, etapatohme tyya xine. ³⁵Mame Sauu a tynekarory zahkatoh tyrise Ritonōpo eahmatohme. Moro apoto apō apitoryme ro Sauu nyrihpyry nexiase.

Jonata pynanohtopōpyry

³⁶Mame Sauu ynara tykase tysoutatu tomo a:

— Ehmaropa, ěmehpyra ahtao ro, pirixteu tō etapase ropa. Toto enahkāko sytatose, imōkomohpyrykō apoiko sytatose emero, tykase Sauu.

— Omoro rokē zuaro, tykase toto.

Yrome ynara tykase oturukety:

— Apitoryme sekaropotone Ritonōpo a, tykase.

³⁷Naeroro Sauu tōturupose Ritonōpo a:

— Pirixteu tō etapase ytōko hano? Toto poreməkapōko mah yna a? tykase Sauu Ritonōpo a repe.

Yrome moro ae onezuhpyra Ritonōpo kynexine. ³⁸Morarama ynara tykase Sauu tysoutatu tō tuisary tomo a:

— Osehtoko xiaro, tuaro sehtone, onoky rypyry pokoino onezuhpyra toehse Ritonōpo seroae? ³⁹Ynara āko ase Ritonōpo Kuesēkō netaryme, Izyraeu tō Ewomane netaryme, tyrypyhpyke exikety etapāko ase umūkurume ahtao ro, tykase.

Yrome onezuhpyra toh nexiase emero. ⁴⁰Morarama Sauu a tapiakase toto:

— Moroto matose emero; taro ynanase, ywy, umūkuru Jonata maro, tykase.

— Omorohko. Omoro rokē zuaro mase, tykase toto.

⁴¹Mame tōturupose Ritonōpo, Izyraeu Esemy a:

— Ritonōpo, Imehxo Exikety, oty katohme yna onezuhpyra ma keh seroae? Ajohpāme sā yna ezuhko tuaro jehtohme. Ypokoino te, Jonata pokoino roropa tuaro yna tyriko imenekatoh Urim ke. Yrome Izyraeu tō iirypyryme toehse ahtao yna ituarōtanohko topu Tumī ke, tykase.

Mame Sauu tō tymenekase Jonata maro. Imehnō Izyraeu tō soutatu tō onyhxiropyra toehse. ⁴²Ynara tykase Sauu:

— Yna apiakako tuaro jehtohme; onoky rypyry pokoino, Jonata, ywy, kyzehno xine Ritonōpo toehse?

Mame Jonata tymenekase. ⁴³Morarama Sauu tōturupose eya:

— Oty myrino? tykase Sauu Jonata a.

— Arypyra, ano zenī pitiko rokē ěno ymyxiry potyry ke touse ya ahtao, tykase Jonata. — Taro ase, orihketyme ōmiry poe, tykase Jonata.

⁴⁴Mame ynara tykase Sauu:

— Kuetaapako, Ritonōpo, umūkuru onetapara jahtao, tykase.

⁴⁵Yrome soutatu tomo a tozuhse:

— Arypyra! Orihpyra mana. Jonata pokoino kypynanohtou Ritonōpo. Yna omiry etapōko ynanase Ritonōpo netaryme, mose ewomāko ynanase onyryhmara oehtohme. Inyrihpyry tyrise eya takorehmase Ritonōpo a exiryke, tykase toto.

Morara karyke Jonata typynanohse mokaro soutatu tomo a.

⁴⁶Moromeīpo pirixteu tō tokahmakehse Sauu a, toytose ropa toto tosaka xine.

Sauu tapyī taōkomo

⁴⁷Mame tuisame toehse Sauu ahtao Izyraeu tō esēme, tyehnotokō maro tōsetapase ynororo: Moape pōkomo te, Amō pōkomo te, Etō pōkomo te, Zopa tuisary tomo te, pirixteu tō maro roropa. Emero rokē po osetaparyhtao typoremākase toto eya. ⁴⁸Mame orēpyra Sauu tōsetapase amarekita tō maro

typoremākase toto eya. Izyraeu tō towomase roropa eya imehnō toehse ahtao toto ryhmase.

⁴⁹Mame tumūkue Sauu nexiase Jonata te, Ixiwi te, Maukisua, enara. Ēxiry apitorymā nexiase Merape, zakorony Mikau. ⁵⁰Ipyty esety nexiase Ainoā, Aimaā ēxiry. Sauu soutatu tō esē Apinea nexiase, Nea mūkuru. Nea Sauu zumy akorō nexiase. ⁵¹Kixi Sauu zumy, Nea Apinea zū maro atakorōme toh nexiase, Apieu mūkuru tomo.

⁵²Mame isene ro Sauu ahtao orēpyra nexiase osetapary poko pirixteu tō poremakary poko. Mame jamihme exiketō, orēpyra exiketō roropa eneryhtao tyya tysoutatume mokaro tyrise eya.

Amarekita tō maro etonatopōpyry

15 ¹Moraramē ynara tykase Samueu Sauu a:

— Ywy roro ase Ritonōpo naropohpyry oya tuisame oritohme typoetory tō Izyraeu tō esēme oehtohme. Seromaroro etako pahne Kuesēkō Imehxo Exikety omihpyry. ²Amarekita tō wānohnōko mana tōsetapase toexirykōke Izyraeu tō maro aepyrykohtao Ejitu poe. ³Ytotoko, amarekita tō poremakapose. Enahkatoko toto emero porehme imōkomorykō maro. Toto pyno pyra ehtoko. Etapako toto orutua komo te, nohpo tomo te, poetohti te, enurusenā komo te, pui tomo, kaneru tō maro, kameru tōkehko, jumētū tō roropa, enara, tykase.

⁴Morara exiryke oximōme soutatu tō tonehpose Sauu a Teraim po. Moroto tukuhse toto eya. 200 miume nexiase Izyraeu tomo, 10 miume Juta tō roropa. ⁵Mame Sauu toytose soutatu tō maro Amareke patary pona. Toraximase toto, tōtonēse tuna esemahpyry ao, tuna pyra exiryke. ⁶Apitoryme ynara tykase Sauu keneu tomo a:

— Ameke rokē ehtoko amarekita tō winoino, toto maro kuetaparykōino. Izyraeu tō pyno mexiatose aepyrykohtao Ejitu poe.

Naeroro ameke toytose mokaro keneu tomo.

⁷Moraramē amarekita tō totapase Sauu a Hawira poe Sua pona, Ejitu poe xixi tūtatoh wino. ⁸Mame Akake, amarekita esemy tapoise eya, yrome imehnō emero totapase eya xine. ⁹Akake rokē onetapara Sauu tō nexiase, kaneru kurākō roropa, pui tōkehko roropa, pui poenō roropa, kaneru poenō kurākomo, emero kurākō onetapara nexiase toto. Yrome kure hkopyra exiketō, jamihme pyra exiketō roropa, totapase eya xine.

Sauu rumekatopōpyry Ritonōpo a

¹⁰Mame tōturuse Ritonōpo Samueu a. Ynara tykase:

¹¹— Typenekehse ase ypoetory tō esēme Sauu ehtoh poko. Jurumekase ynororo, nyriphopyry eya omipona pyra toehse, tykase Ritonōpo.

Mame morara kary etaryke tyya toemynyhmasē Samueu yronymyryme. Sauu poko tōturuse ynororo Ritonōpo a, Izyraeu tō Esemu a opore, ēmepyy pona. ¹²Mame yrokokoro pakeimo toytose ynororo Sauu zupise. Pata Karameru pona Sauu ytotopōpyry poko zuaro nexiase. Moroto Sauu nyrihpyry nexiase, imehxo toehto pokō enetupuhpotopo. Morotoino Sauu toytose Kiukau pona. ¹³Imaro tōsēpatakāmase Samueu maro ahtao, taomikase Sauu a ynororo. Ynara tykase ynororo:

— Samueu, kure rokē oripory se ase Ritonōpo Kuesēkomo a. Ritonōpo nyripohpyry omipona exino rahkene, tykase Sauu.

¹⁴Tōturupose Samueu, ynara tykase:

— Ahtao oty moro etāko ywy? Kaneru tō etāko te, pui tōkehko etāko ywy? tykase.

¹⁵— Ț mokaro tapoise soutatu tomo a amarekita tō wino. Kurākō rokē tapoise eya xine, pui tomo, kaneru tō maro ekarotohme Ritonōpo Oesemy a. Imehnō tonahkase eya xine emero porehme, tykase Sauu.

¹⁶— Apoaporo, tykase Samueu Sauu a. — Ritonōpo Omihpyry ekaroxi oya. Koko noturū ya, tykase.

— Kaxiko, tykase Sauu.

¹⁷— Tuisame hkopyra osekārōko mase otarame, yrome Izyraeu tuisaryme mase. Ritonōpo Kuesēkomo a tymenekase oexiryke typoetory tō Izyraeu tō esēme oehtohme. ¹⁸Mame amarekita tō enahkapose aaropose, popyra toto exiryke. “Etapatoko toto aenahtohkōme,” tykase oya repe. ¹⁹Naeroro oty katoh aomipona pyra mexiase? Oty katoh oepetōkara mōkomohpyry poko openetase? Morara exiryke azahkuru mase Ritonōpo a, tykase Samueu.

²⁰— Yrome Ritonōpo omihpyry omipona exiase. Aomihpyry omi poe ytoase. Tuisa Akake enepyase. Imehnō amarekita tō emero etapase. ²¹Yrome pui kurākō onetapara rokē ypoetory tō nexiase. Kurākō rokē typynanohse eya xine, kaneru tomo, pui tōkehko, tonahkasēme toto ahtao ro. Yrome xiaro tonehse toto eya xine Kiukau pona jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo Oesemy a, tykase Sauu.

²²Ynara tykase Samueu eya:

— Oty kurehxo Kuesēkō Ritonōpo a?

Aomihpyry omipona kuexirykomo? okyno zahkary kynekarorykōme?

Kurehxo Ritonōpo omipona kuehtohkomo,

kure hkopyra kaneru kurā etapary jahkatohme kynekarorykōme eya.

²³Kuesēkō omihpyry omipona pyra awahtao, popyra mase ipunaka

Ritonōpo a, pyaxi omipona oehtoh samo.

Imehnō motye kure oexiry poko oepyrparyhta,

popyra mase Ritonōpo a, imehnō neponāmary eahmary sã oya.

Ritonōpo omiry turumekase oya exiryke turumekase mase Ritonōpo a Izyraeu tō tuisaryme oehtoh poko.

²⁴— Tyrypyhpyke ase, tykase Sauu, — Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona pyra toehse jexiryke. Ōmihpyry roropa omipona pyra toehse ywy. Ahno zuno jexiryke, ise toto ehtoh tyrise ya. ²⁵Yrome seromaroro, ajohpāme sã yrypyhpyry ikorokapoko Ritonōpo a. Ymaro eropa Kuesēkō eahmatohme, tykase Sauu.

²⁶— Amaro ytopyra ropa ase! tykase Samueu. — Ritonōpo Kuesēkō omihpyry turumekase oya exiryke, turumekase roropa mase eya, Izyraeu tō esēme pyra toehse ropa mase.

²⁷Mame toeramase ropa Samueu toytotohme ropa. Yrome zupō tapoise Sauu a ehpiry poko, tyxihkase roropa zupony. ²⁸Naeroro ynara tykase Samueu eya:

— Seroae Izyraeu tō esēme oehtoh tyxihkase Ritonōpo a owinoino imepyny a ekarotohme, omotye kurehxo exikety a, tykase. ²⁹Ritonōpo Imehxo

Exikety, Izyraeu tō Esē ajohpe pyra mana. Tōsenetupuhtoh onytyromara mana. Ahnome pyra toexiryke, tōmiry onytyromara mana.

³⁰— Tyrypyhpyke ase, tykase ropa Sauu. — Ajohpāme sã kure kuekaroko Izyraeu tō esē neneryme, imoihmākō neneryme roropa. Ymaro eropa Ritonōpo Oesē eahmase oximaro, tykase.

³¹Morara exiryke Sauu maro toytose Samueu. Mame Ritonōpo toahmase Sauu a.

³²Mame ynara tyripose toto Samueu a:

— Mokyro Akake enehtoko xiaro, amarekita tō esemy, tykase.

Mame tooehse ahtao, tykytyky tykase ynororo. Ynara tykase:

— Itunety sã myhe kuorikyrykō nase, tykase.

³³Ynara tykase Samueu:

— Opokoino nohpo tō tuhke tumūkue pyra toehse. Seromaroro asa roropa tumūkue pyra exiko mana, tykase Samueu.

Mame morara kaxīpo, Akake totapase Samueu a. Tysahsahkase ekepyry eya moroto Kiukau po, okyno zahkatoh etonie.

³⁴Morotoino Samueu toytose Rama pona. Sauu toytose ropa tytapyi taka Kipea pona. ³⁵Mame ytopyra ropa jūme Samueu nexiase Sauu enese. Yrome toemynyhmase ynororo ipoko. Ritonōpo roropa toemynyhmase Sauu poko, Izyraeu tō tuisaryme tynryhpyryme exiryke, enara.

Tawi menekatopōpyry

16 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo Samueu a:

— Emynyhmara exiko Sauu poko. Ypoetory tō esēme mokyro se pyra toehse ase. Morara exiryke oriu arykako pui retyry aka arotahme amaro Perē pona, Jese tapyi taka. Imūkuru toiro tymenekase ya tuisame ehtohme, tykase Ritonōpo.

²— Repe, tykase Samueu. — Otāto moro rīko ywy? Moro poko zuaro toehse Sauu ahtao jetapāko mana, tykase Samueu.

Yrome Ritonōpo a tozuhse, ynara tykase:

— Pui mūkuru aroko amaro, mame ynara kaxiko: “Oehno ynekarory zahkase ynekaroryme Ritonōpo a.” ³Mame Jese aroko onekarory zahkatoh pona. Mame onyriry poko tuaro orīko ase. Ynmenekahpyry zuhsuhmāko mase Izyraeu tō tuisaryme eneporyhtao oya, tykase Ritonōpo.

⁴Mame morara tyrise Samueu a, Ritonōpo omihpyry omi poe, Perē pona toytose ynororo. Pore, toeporehkase Samueu ahtao tonaroxitapāse typatakamo, tykytyky tykase toto, tōturupose eya:

— Osepeme moehno? tykase toto.

⁵— Ÿ, osepeme, tykase ynororo. — Jeky zahkase oehno ynekaroryme Ritonōpo a. Morara exiryke oorypyrykō irumekatoko Ritonōpo neneryme. Mame ymaro ehmaropa ynekarory zahkatoh pona, tykase.

Mame Jese tō roropa iirypyrykō tykorokapose nuriame pyra toto ehtohme ipoenō maro. Toahmase toto eya tynekarory zahkary enetohme eya xine.

⁶Mame toeporehkase toto ahtao Jese mūkuru osemazupu tonese Samueu a, Eriape. Mokyro eneryhtao tyya tōsenetupuhse ynororo: “Otarama mose ro Ritonōpo nymenekahpyry,” tykase repe.

⁷Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

— Arypyra, ynoro kara mose ro. Kure mose enēko mase, mosa roropa repe. Yrome ynymenakahpyry kara mose ro. Asā pyra ase imenekāko. Māpyra matose kure onenerykō rokē menekāko matose. Yrome ywy aosenetupuhthokō enēko ase ikurohtao xine, tykase Ritonōpo eya.

⁸Mame tumūkuru Apinatape tonehpose Jese a, tonepose ynoro Samueu a. Yrome ynara tykase ynoro:

— Arypyra, mose ro kara Ritonōpo nymenakahpyry, tykase.

⁹Morotoino tumūkuru Ximeia tonehpose Jese a. Yrome Samueu ynara tykase:

— Mose ro kara Ritonōpo nymenakahpyry, tykase.

¹⁰Morararo typoenō 7me tonehpose Jese a. Yrome Samueu ynara tykase:

— Arypyra, Ritonōpo nymenekatyā kara moxiā emero, tykase.

¹¹Mame tōturupose ynoro Jese a:

— Nenahno opoenō mōthxo kara nexino? tykase Samueu Jese a.

— Ÿ, moxiaro rokene. Nae ro toiro umūkuru mana akomihpyrykomo, poetomano. Yrome taro pyra mana. Ona po mā ynoro erohnōko kaneru tō poko, tykase Jese Samueu a.

— Morara ahtao enehpoko, tykase Samueu. — Otuhpyra sytatose oehpyra ynoro ahtao, tykase Samueu eya xine.

¹²Mame Jese a tonehpose ynoro. Aimo nupunato nexiase, enekurano. Enuru kure roropa nexiase ynoro.

— Mose ro ynoro, ynymenakahpyry rahkene. Oriu ke zuhshumako, tykase Ritonōpo Samueu a.

¹³Naeroro pui retyry tapoise Samueu a. Oriu tukuāse Tawi zupuhpyry pona irui tō neneryme. Mame Ritonōpo Zuzenu Tawi esēme toehse. Jūme imaro toehse Ritonōpo Zuzenu. Mame Samueu toytose ropa Rama pona.

¹⁴Morame Sauu turumekase Ritonōpo Zuzenu a. Joroko rokē tonyohse eya Sauu akorekehkatohme. ¹⁵Morara exiryke ynara tykase ipoetory tō eya:

— Tvaro ynanase, joroko mā, Ritonōpo poe toehse ākorekehkatohme.

¹⁶Naeroro rira etory waro exikety enehpoko oya oehthome. Morame joroko tooehse ahtao oerekohmase, rira etōko mokyro mana onetaryme, morara ahtao pohto exiko mase, tykase.

¹⁷— Ÿ, kure, tykase Sauu. — Ytotoko, rira etory waro exikety zupitatoko. Mokyro enehta toko xiaro, tykase.

¹⁸Mame ynara tykase toiro ipoetory:

— Ÿ, nuasemā waro ase, Jese mūkuru, Perē pono, mokyro mā rira etory waro. Orēpyra exiketye mana, soutatume roropa, kure oturuketye mana, ēmyty kure roropa mana, Ritonōpo imaro mana, tykase.

¹⁹Naeroro typoetory taropose Sauu a Jese zuruthome:

— Omūkuru Tawi enehpoko ya, mokyro kaneru poko erohkety.

²⁰Naeroro Tawi taropose Jese a Sauu a. Tynekarory tarose Tawi a, poti mūkuru te, wyi jumētu po te, uwa eukuru jehnahpyry ē ao, enara ekarotohme Sauu a. ²¹Tawi toytose Sauu a erohse ipoetoryme. Mame Tawi pyno toehse Sauu yronymyryme. Tyrise ynoro typyre aroneme. ²²Mame Sauu a Jese nenery tymerose:

— Omūkuru yzamaro nase. Ah ymaro nexino, ypoetory tō maro, tykase Sauu.

²³ Moromeīpo joroko tooehse ahtao, Ritonōpo nenyokyhpyry Sauu erekohmase, rira tapoise Tawi a etotohme. Mame moro etoryhtao eya joroko toesyryhmase ropa Sauu winoino, toekurākase ropa ynororo.

Izyraeu tō enaroximary Korīa a

17 ¹Mame pirixteu tō soutatu tō tōximōse pata Soko po, Juta tō nonory po Izyraeu tō maro etonatohme. Mame tōsesarise toh nexiase Nono Ehpīo Munuhpano po, pata tō rānao, Soko poe Azeka pona. ²Imep̄y po Izyraeu tō tōximōse Sauu maro, tōsesarise toh nexiase jakanahmā wewe konōto po, typyrekō kurākāko Izyraeu tō soutatu tō nexiase etonatohme topetōkara maro. ³Mame pirixteu tō ypy po toh nexiase topetōkara etonie. Morararo Izyraeu tō roropa toytose ypy pona pirixteu tō etonie. Irānao jakanahmā nexiase. ⁴Moraramē toiro orēpyra exikety nexiase pirixteu tō maro, esety Korīa. Mokyro Kate pō nexiase. Mosa nexiase ynororo, 3 meturume exisasaka. ⁵Zuho metau risē nexiase zupuhpyry ewomatohme. Ipuropuru ewomatohme metau risēme nexiase, omoxī exiry 60 kirume. ⁶Jaxiry ewomatoh nae nexiase, metau risemy te, imotary po puniāo tarose eya metau risē roropa. ⁷Iwaratā zumo nexiase, omoxī roropa, ipotyry kurimene risē nexiase. Moro warata potyry omoxī exiry 7 kirume exisasaka nexiase. Esemazupurume aosewomatoh arone nexiase. ⁸Korīa tooehse ahtao totypohse ynororo, mame tykohtase:

— Oty kase oehnōko matou atakenaka osetapase yna maro? Ywy ase pirixteu, amarokō Sauu namoto tomo. Naeroro toiro orutua imenekatoko ymaro etonatohme. ⁹Mame onymenekahpyrykomo a totapase jahtao opoetoryme exīko ynanase. Māpyra onymenekahpyrykō totapase ahtao ya, yna poetoryme exīko matose.

¹⁰— Orēpyra ehtoko Izyraeu tomo. Orutua toiro imenekatoko etonatohme ymaro, tykase Korīa, tounohse toto eya.

¹¹Mame mokyro pirixteu omiry etaryke tyya xine, tōserehse Sauu tomo ipoetory tō maro. Enarom̄yke toehse toto tonaroxitapāse.

Tawi ytotoṗōpyry Sauu esaka

¹²Moraramē Tawi nexiase Jese mūkuru, pata Epyrata pono, pata Perē pūto, Juta rānaō po. 8me tumūkue Jese nexiase. Tuisame Sauu ahtao tamuhpōme exikety Jese nexiase. ¹³Ipoenō osemazupu tō oseruao nexiase Eriape te, Apinatape te, Ximeia, enara. Soutatume toh nexiase Sauu poetoryme. ¹⁴Yrome Tawi nexiase akomihpyrykomo. Irui tō oseruao jūme Sauu maro toh nexiase, ¹⁵yrome Tawi toytose erohse Sauu maro, tahxime nymyry pyra. Mame toytose ropa ynororo Perē pona tumy eky kaneru tō poko erohse.

¹⁶Moraramē kokoro rokē ytosene Korīa, 40me ēmep̄yry punero, Izyraeu tō enaroximase pakeimo, kokonie pukuro, enara. ¹⁷Morarahtao moe, tosao ynara tykase Jese tumūkuru Tawi a:

— Axī ke ytoko kajama arose, 10 kirume, wyi maro 10me, orui tō esaka, toto napyryme. ¹⁸Keiju tō roropa aroko 10me toto esē napyryme. Orui tō eneta kure toto ehtoh waro jehtohme. Mame tooehse ropa awahtao toto ekary etary se ase, kure toto tonese oya exiry waro jehtohme. ¹⁹Moe Sauu maro orui tō mana, ipoetory tō maro, jakanahmā wewe konōto po, osetapāko pirixteu tō maro.

²⁰Yrokokoro towōse Tawi pakeimo, toky tō tynomose eya imep̄y maro, tonahsē tapoise, mame toytose tumy omi poe. Toeporehkase ynororo Izyraeu tō ytory zano etonatoḥ pona. Kohkohtāko toḥ nexiase orēpyra exiketō samo. ²¹Atakenaka ytōko Izyraeu tō nexiase etonatoḥ pona pirixteu tō etonie. ²²Tynarotyā tynomose Tawi a mōkomo erase maro. Mame tururume toytose ynororo etonatoḥ pona turui tō eporyse, ekaropose roropa kure toto ehtoḥ poko. ²³Mame turui tō maro aotururuḥtao ro, Korīa tōsenepose. Tykohtase ynororo myatoko Izyraeu tō netaryme, kokoro rokē tykohtatoḥ saaro. Yrome totase Tawi a. ²⁴Mokyro eneryke tyya xine Izyraeu tō toepase ropā tonaroxirykōke.

²⁵Ynara tykase toto:

— Mose enetoko! Etatoko, kuenaroximarykō eya! Sauu omihpyry metatou? Mokyro etaparyḥtao, kurākō ekarōko eya tuisa mana. Tōxiry ekarōko ipytyme ehtoḥme. Mame jekyry tō kowenu nepehmapory onepehmara exiko mana, jūme, tykase toto.

²⁶Mame imehnomo a tōturupose Tawi:

— Oty apoīko mokyro toḥtapase aḥtao Izyraeu tō eunohkehpotoḥme? tykase Tawi eya xine. — Ritonōpo omipona pyra exiketyme mokyro pirixteu. Imehxo Ritonōpo mana. Ipoetory tō onyporemākasaromepyra mokyro mana, tykase Tawi.

²⁷Mame mororo saaro Tawi tozuhse, tuisa omihpyry poko:

— Tynekarory kurā ekarōko tuisa mana pirixteuimo Korīa etapahpono a, tykase toto eya. ²⁸Mame takorō omiry etaryke tyya tyekītapāse irui Eriape: — Oty kasehxo koh moehno xiaro? Onoky maro oeky tō mynomono ona po? tykase. — Awaro ase. Epyrypāko rokē mase okuroḥtao, ajoajohpe rokene. Osetapatoḥ enese rokē moehno, tykase irui Tawi a.

²⁹— Oty ykahxo hko roropa? tykase Tawi eya. — Oturupō rokehxo puhko, tykase ynororo.

³⁰Mame ewinoīno toeramase Tawi imepyny a ekaropotohme ropā tōturupotopōpyry saaro. Mame mororo saaro tozuhse eya xine.

³¹Mame imepyny a Tawi omiry totase aḥtao, toytose ynororo Sauu zuruse. Mame Sauu a Tawi tykohmase tyya imaro tōturutoḥme. ³²Ynara tykase Tawi eya:

— Torētyke pyra exiko mokyro pirixteu poko. Etapary kuhnōko ase, tykase Tawi.

³³— Yrome mokyro onetapasaromepyra mase. Poetome ro mase. Moino ro mokyro tōsetapary poko torēnase poetome ro taḥtao ro, tykase Sauu.

³⁴Yrome ynara tykase Tawi eya:

— Ÿ, etako pahne, papa eky pynanoḥneme ase erohnōko. Mame kaikuxi tō tooehse aḥtao papa eky esekase, reāo te, uuso roropa, ³⁵mokyro ekahmāko ase etapatoḥme ymyxiry ke kaneru pynanoḥtoḥme. Mame jesekey se reāo aḥtao esenary poko apoīko ase. Etaetapāko ase ymyxiry ke aorikyry ponāmero, tykase. ³⁶— Morara tyrise ya reāo poko te, uuso poko roropa. Morararo mokyro pirixteu etapāko ase, Ritonōpo omipona pyra exikety, ipoetory tō poremākapory se exikety. ³⁷Ritonōpo a typynanoḥse ywy jesekeya reāo tō ehtoḥme uuso tō roropa. Moro saaro ypynanoḥnōko mana jetaḥpara mokyro pirixteu ehtoḥme, tykase ynororo Sauu a.

— Ỹ, omorohko. Ytoko. Ritonōpo amaro mana, tykase Sauu.

³⁸Mame tykyryry, osewomatoĥ tōkehko metau risē, tokarose Sauu a, Tawi ewome repe. Zupuhpyry ewome te, zoko ewome, enara. Moro ke Tawi tupohtose Sauu a repe.

³⁹Mame Sauu tapemā roropa tapoise eya repe. Yrome ytopyrya toehse ynororo, erēnara toexiryke. Ynara tykase Sauu a ynororo:

— Ytosaromepyrya ase senohne poko erēnara jexiryke, tykase Tawi.

Mame Sauu kyryry touse ropa eya. ⁴⁰Tymyxiry rokē tapoise ropa eya. Mame topu kurākō tymenekase 5me eya iporiry kuao. Moro topu tō tyrise eya typātorona aka. Mame parateira ke tomahpōke toytose ynororo Korīa ēpataka.

Korīa etapatopōpyry Tawi a

⁴¹Mokyro Korīa, pirixteu oehnōko nexiase. Akorehmane, aosewomatoĥ arone esemazupurume oehnōko nexiase. Ameke pyra tooehse ynororo ahtao Tawi a, ⁴²tōsenuhmase ynororo. Tawi tonese eya, poetome ro, nuasemā enekure exikety. Mame Tawi tounohse eya, ⁴³ynara tykase:

— Otyme kure moro wewe nae? Oekyme kaikuxi jekarōko ma? Ya oehnōko ma wewe ke ypihohtohme? Omi xihpyry ke tykerekere-mase Tawi eya. — Popyra oripōko ase pirixteu tō neponāmary a, tykase Korīa. ⁴⁴Tonaroximase ynororo repe:

— Osehko xiaro. Kurumu zohme oekepyry ekarōko ase, onokyro tō zohme roropa oekarōko ase, tykase Korīa.

⁴⁵Mame Tawi a roropa tozuhse myatoko:

— Omoro mase oehnōko ya tytapemake te, tywaratake te, typuniāoke, enara. Yrome ywy oya ytōko ase Ritonōpo Imehxo Exikety omi poe. Izyraeu tō Esēme Ritonōpo mana, onykerekere-matyā Esem-y. ⁴⁶Seroae ro oekarōko Ritonōpo mana ya. Oporemākapōko ase. Oupuhpyry kohnōko ase. Mame kurumu zohme exīko amaronōpo tō mana, pirixteu tō soutatu tō ekepyry. Onokyro tō zohme exīko roropa matose. Mame sero nono pōkō emero zuaro exīko Ritonōpo poko, Izyraeu tō Esē poko. ⁴⁷Mame Izyraeu tō roropa tuaro exīko mā toto Ritonōpo poko. Ahno pyre, warata tōkehko se pyra mana ipunaka typoetory tō pynanohtohme. Kuesēkō rokē oetapāko mana, ynororo rokē oporemākapōko mana yna a, tykase Tawi.

⁴⁸Mame mokyro pirixteu aepyryhtao ro tururume toytose Tawi eya, etonatoĥ pona. ⁴⁹Topu touse eya parateira aka tyritohme, ematoĥme Korīa pona, ēmyty totapase eya rahkene. Toepukase ynororo tōmyty po nono pokoxi. ⁵⁰⁻⁵¹Mame tytapemake pyra toexiryke toytose Tawi tururume Korīa pona. Itapemā tapoise eya ē ae, zupuhpyry tykhohse eya itapemanỹpyry ke ro. Moro ke Korīa typoremākase Tawi a, parateira ke topu maro.

Moro eneryke tyya xine, topekō pirixteu orēpyrahxo exikety etapatopōpyry eneryke tyya xine typoremāse toto. Toepase toto tururume. ⁵²Mame Izyraeu tō tyjamihtase, Juta tō maro. Towōse toto, tykohtase roropa toto opore. Mame pirixteu tō tokahmase eya xine pata Kate pona Ekorō omōtoĥ pona roropa. Aorihtyā ekepyry osema ehpi-kuroko typahse nexiase, Saaraĩ esemary ae pata Kate pona, Ekorō pona roropa, enara. ⁵³Mame pirixteu tō ekahmaxīpo toeramase ropa Izyraeu tomo topetōkara esahpyry pona. Mame

mōkomo itamurume pirixteu tō nynomohpyry tanÿse eya xine tykyryrykōme.
⁵⁴Mame Koria pyrēpyry tarose Tawi a tytapyī taka. Zupuhpyrēpyry tarose eya Jerusarē pona.

Tawi tokarose Sauu a

⁵⁵Mame Tawi enēko Sauu nexiase aytoryhtao pirixteu etapase. Tōturupose ynororo tysoutatu esemy Apinea a:

— Apinea, onoky mūkuru koh mose ro? tykase.

— Kū morararo zuaro pyra ase, tykase ynororo eya.

⁵⁶— Morara ahtao zurupoko zuaro jehtohme, tykase.

⁵⁷Naeroro tooehse ropa Tawi ahtao, Koria etapaxīpo, tarose ynororo Apinea a Sauu ēpataka. Mame Tawi a Koria zupuhpyry tarose tomahpo.

⁵⁸Toeporehkase ahtao Sauu ēpataka ynara tykase Sauu eya:

— Aimo, onoky mūkuru mano? tykase.

— Papa mokyro Jese, opoetoryme exikety, pata Perē pono, tykase ynororo Sauu a.

18 ¹Morarama Sauu tōturukehse Tawi maro. Mame imūkuru Jonata Tawi se toehse. Osepeme toehse toto ipunaka Jonata zamaro Tawi exiryke, osepyno toehtoh sā ipyno toehse ynororo. ²Morotoino Tawi tarose Sauu a tytapyī taka. Mame anaropopyra ropa toehse ynororo jū tapyī taka. ³Mame tōmihpyry totapose Jonata a Tawi a, jūme onytyromara toehtohme, ipyno toexiryke, osepyno toehtoh samo. ⁴Mame tupō touse eya ekarotohme Tawi a, tykyryry soutatu zupō maro te, typyre tapema te, taky roropa te, tymetÿ eary, enara. ⁵Mame Tawi tyrohmanohpose ahtao Sauu a, emero rokē poko ahtao, orēpyra toehse ynororo. Morara exiryke kapitāome tyrise ynororo Sauu a. Moro pokoino tākye toehse Izyraeu tō soutatu tō emero, toto esā roropa tākye toehse.

Zumoxike Sauu ehtopōpyry

⁶Mame mokaro soutatu tō oepyyry ropa ahtao, Koria etapaxīpo Tawi a, nohpo tō tooehse pata tō poe emero, Sauu tō eahmase. Eremiāko toh nexiase, wāko roropa pāteru tō etōko rira tō maro tōseahmarykōme. ⁷Mame tuase toto ahtao, ynara tykase toto toremiarykōme:

— Sauu a miumākō totapase; Tawi a 10 miumākō totapase, tykase.

⁸Naeroro mokaro omiry etaryke tyya tākye pyra toehse Sauu. Tyekītapāse ynororo. Ynara tykase:

— Ya miume rokē tokarose nohpo tomo a, yrome Tawi a 10 miume tokarose. Toiro se rokē ynororo tuisame toehtohme, tykase Sauu.

⁹Morotoino Tawi zumoxike toehpitose Sauu. Zae pyra Tawi ehtoh tupise eya.

¹⁰Mame yrokokoro joroko tonehpose Ritonōpo a Sauu erekohmase jamihme samo. Rowohpe exikety sā toehse ynororo tytapyī tao. Moro tao Tawi nexiase, rira etōko, kokoro rokē tynyryry samo Sauu netaryme, Sauu emahpo warata nexiase.

¹¹Mame ynara tōsenetupuhse Sauu:

— Mose wōko ase seromaroro ypyre ke, tykase repe.

Mame warata tomase eya, jamihme samo Tawi wotohme repe. Imēpo tywaratā tomase ropa eya Tawi wotohme repe; yrome tōsepynanohse Tawi asakoro ehtoh pona.

¹²Tawi maro Ritonōpo nexiase, Sauu maro pyra nexiase, turumekase eya. Morara exiryke enaromŷke Sauu nexiase, Tawi zuno. ¹³Morarama Tawi taropose Sauu a mya, atameke toto ehtohme, soutatu esēme Tawi tyrise eya, miume soutatu tō tuisaryme aehtohme. Mame toto tuisaryme Tawi ahtao osetaparyhtao, ¹⁴inyrihpyry emero kure rokē nexiase. Imaro Ritonōpo exiryke emese kure toehse ynororo. ¹⁵Mame emese kure Tawi ehtoh eneryke Sauu a, zuno toehse ynororo. ¹⁶Yrome Izyraeu tō emero Tawi se, Juta tō roropa ise nexiase orēpyra toto tarose exiryke, etonatoḥ pona.

Tawi pytatopōpyry Sauu ēxiry maro

¹⁷Morarama ynara tykase Sauu Tawi a:

— Mose, Merape, jēxiry apitorymano. Mose ekarōko ase oya opytyme. Oty se rokē hano oya? Ypoetoryme rokē oexiry se ase, soutatume, orēpyra exiketyme, Ritonōpo Kuesēkō omipona exiketyme osetaparyhtao, tykase Sauu.

Tōsenetupuhse Sauu tukurohtao rokene: “Kure ya pirixteu tomo a Tawi etapary. Morara ahtao onetapara ase, totapase eya xine exiryke.”

¹⁸Yrome tozuhse Tawi a. Ynara tykase:

— Oēxiry apoiry ypytyme kure ya repe. Yrome ime pyra ase. Papa tō roropa ime pyra mā toto. Tuisamehxo mase. Apaniryne jehtoh poko zuaro pyra ase ipunaka, tykase ynororo.

¹⁹Yrome Merape erēnatoḥ po toehse ahtao Tawi a noḥpo onekaropyra toḥ nexiase. Imepyny a rokē tokarose ynororo, Meora pono a, esety Atarieu.

²⁰Māpyra Mikau, Sauu ēxiry akorō Tawi se toehse yronymyryne. Moro poko zuaro toehse tahtao tākye toehse Sauu. ²¹Tōsenetupuhse ynororo:

— Jēxiry ekarōko ase Tawi pytyme aehtohme. Mame jakorehmāko mā ynororo mokyro etapapotohme pirixteu tomo a, tykase Sauu.

Morara exiryke ynara tykase ropa Sauu Tawi a:

— Ypaniryne exiko mase.

²²Mame typoetory esā taropose Tawi a oturutohme moro poko. Ynara kahtoko Tawi a:

— Tuisa Sauu opyno mana. Ipoetory esā roropa emero opyno mā toto. Naeroro kure ēxiry ke opytary, kahtoko, tykase Sauu.

²³Mame Tawi turuse toto a. Mame ynara tykase ynororo eya xine:

— Tuisa Sauu paniryne jehtoh kure mā repe. Yrome ywy tymōkomoḥe pyra ase. Ime pyra roropa ase, tykase Tawi.

²⁴Toytose ropa toto Sauu zuruse Tawi omihpyry poko. ²⁵Mame tozuhse toto Sauu a:

— Ynara kahtoko Tawi a: “Tuisa Sauu 100me pirixteu tō etapapory se mā oya tōxiry epehpyryne imaro oerēnatoḥme, topetōkara mŷpotohme,” kahtoko eya.

Yrome Tawi etapapory se Sauu nexiase pirixteu tomo a. ²⁶Mame Tawi turuse ahtao Sauu omihpyry poko, tākye toehse ynororo. Sauu paniryne se toehse. Mame aerēnatoḥ exisasaka toehse ahtao, ²⁷soutatu tō tarose Tawi a, 200me pirixteu tō totapase eya xine. Mame mokaro ekepyrykō aipotapihpyry tarose eya Sauu a, 200me tukuhse eya ineneryne, ipaniryne toehtohme. Mame tōxiry Mikau tokarose Sauu a, Tawi pytyme ehtohme. ²⁸Tawi maro

Ritonõpo ehtoh tonehe, tonetupuhse roropa Sauu a, Tawi pyno nymyry êxiry Mikau ehtoh poko roropa. ²⁹Naeroro Tawi zunohxo toehse ynororo. Epeme pyra toehse ynororo jûme toorikyry ponâmero.

³⁰Mame pirixteu tō toehse ahtao osetapase Izyraeu tō maro Tawi tō toytose toto poremäkapose. Mame imehnō Sauu poetory tō esā motye Tawi orëpyra toehse emese kure toexiryke; imehxo aexiry waro toehse toto emero.

Tawi ekahmatopöpyry Sauu a

19 ¹Morarama Tawi etapary se toehtoh tokarose Sauu a tumükuru Jonata a, imehnō takorehmananomo a roropa. Yrome Tawi epeme Jonata nexiase itamurume. ²Morara exiryke ynara tykase Jonata Tawi a:

— Papa oetapary se toehse. Morara exiryke kokoro pakeimo tomeseke exiko. Otonêko. Mame tehme moroto exiko. ³Papa oepyyry eraximâko ase moroto tupito po oesary etonie. Mame oturûko ase imaro opoko. Tuario toehse jahtao ourûko ase.

⁴Mame kure Tawi ehtoh poko töturuse Jonata tumy a, ynara tykase:

— Papa, opoetory Tawi onyryhmara exiko. Azahkuru pyra ynororo oya roropa. Inyrihpyry emero âkorehmâko. ⁵Orikyise nexiase pirixteu etaparyhtao eya. Moromeïpo Ritonõpo orëpyra kyriatose pirixteu tō poremäkatohme. Menease. Täkye mexiase. Naeroro oty katohme zae exikety etapary se mahno seromaroro? Azahkuru mase Tawi etaparyhtao oya, iirypyryme pyra aexiryke, tykase Jonata.

⁶Morarama Jonata omiry totase jumy a, aomipona toehse ynororo. Ynara tykase:

— Ajohpe pyra ase Ritonõpo neneryme, Tawi onetapara ase, tykase.

⁷Naeroro Tawi tykohmase Jonata a. Töturutopöpyry tokarose ropa eya emero. Morarama tarose ynororo eya tumy êpataka ropa. Mame Sauu maro nexiase, apitoryme toehtopöpyry saaro.

⁸Moromeïpo etonath toehse ropa. Tawi toytose pirixteu tō poremäkase ropa. Orëpyrahxo totapase toto ahtao eya toepase toto.

⁹Yrome moromeïpo joroko tonehpose Ritonõpo a Sauu erekohmase. Typorohse Sauu nexiase tytapyi tao, tywaratäke tomahpöke. Moroto Tawi roropa nexiase rira etöko. ¹⁰Mame tywaratä ke Tawi wory se toehse ynororo repe, yrome Tawi tõsewomase, tapyi apuru rokê tuose warata ke. Naeroro tururume toepase Tawi mya ropa.

¹¹Mame moro ae ro koko, orutua kō taropose Sauu a Tawi tapyi enetohme, yrokoro pakeimo etapathme repe. Yrome ipyty Mikau a typynanhse ynororo. Ynara tykase:

— Ytopyra awahtao seromaroro koko, kokoro toorihse mexiry, tykase Mikau.

¹²Mame Tawi tonyhtose eya osenuhmatoh ae. Toepase ynororo. Tõsewomase. ¹³Mame ahno panō wewe axikahpyry tyrise Mikau a Tawi nyhtoh po. Upo tyrise epona. Poti hpoty tyrise eya züsetyme.

¹⁴Mame orutua kō taropose ahtao Sauu a Tawi apoitohme, Mikau ynara tykase eya xine:

— Ÿ, kure pyra mana, oxirohnōko, tykase ipyty Mikau. ¹⁵Mame taropose ropa toto Sauu a Tawi enehtohme repe.

— Mokyro enehtatoko xiaro inyhtoh maro, etapatohme ya, tykase.

¹⁶Yrome tomōse toto ahtao ahno panō rokē tonese eya xine, inyhtoh po, zupuhpyry esao poti hpoty rokē nexiase.

¹⁷— Oty katohme kuenekunohno? Jepekara maropono, aepatohme? tykase, tōturupose tōxiry a.

— “Kuaropoko oetaparyino,” tykase ynio ya, tykase Mikau tumy a.

¹⁸Morotoino toepase Tawi ahtao Samueu enese toytose Rama pona. Turuse ynororo emero Sauu nyrihpyry poko typoko. Mame Samueu maro toytose ynororo Naiote pona, urutō kō tapyī taka.

¹⁹Mame Sauu tuaro toehse Tawi ehtoh poko urutō kō tapyī tao, Rama po.

²⁰Morara exiryke orutua kō taropose eya Tawi apoitohme. Yrome imoihme urutō kō tonese ahtao eya xine, Samueu maro, toto kurohtaka Ritonōpo Zuzenu tomōse. Mame tōturuse toto Ritonōpo omiry poko, Sauu poetory tomo. Urutō kō sã toehse toto. ²¹Mame moro poko tuaro toehse Sauu ahtao, imehnō orutua kō tonyohse ropa eya. Mokaro roropa Ritonōpo omiry poko tōturupitose. Urutō kō sã toehse roropa toto. Moromeīpo imehnō taropose ropa Sauu a, oseruao aehtopo. Mame morararo tōturuse toto urutō kō samo, apitoryme aehtyã saaro. ²²Morara exiryke Sauu roropa toytose Rama pona. Mame toeporehkase tahtao tuna pēkamã konōto pona, Seko pona, morotōkomo a tōturupose eya:

— Otokohkoh Samueu tō nae Tawi maro? tykase, tōturupose Sauu a.

— Moe pyra nah, urutō kō tapyī tao Rama po, tykase toto. ²³Morara exiryke Sauu toytose urutō kō tapyī taka, Rama pona. Yrome Ritonōpo Zuzenu tomōse ikurohtaka. Mame aytoryhtao, oturūko nexiase Ritonōpo omiry poko, urutō kō tapyī taka. ²⁴³⁶ Mame moroto tupō touse eya. Tōturuse Ritonōpo omiry poko Samueu ēpataka. Mame tohrame tykohmāse ynororo tupoke pyra samo, tōmehse roropa moro saaro. Morara exiryke ynara tykase ahno ipoko: “Sauu roropa urutō kō maro nexino, nary.”

Tawi akorehmatopōpyry Jonata a

20 ¹Morarama Tawi toepase urutō kō tapyī tae, Rama pō poe, Jonata esaka toytose ynororo oturupose. Ynara tykase:

— Oty yriahse? Zae rokē exiase repe, yrome omy jetapary se nase, tykase Tawi.

²— Arypyra, tykase Jonata. — Oorihmapopyra Ritonōpo mana. Etako pahne, Papa tynyriy poko jurūko mana emero porehme, zumohxo exikety ahtao, pitiko exikety ahtao, ipoko oturūko mã ymaro. Oetapary se tahtao, ononēpyra mana, ekarory ya. Oetapara mana, tykase ynororo eya.

³Yrome Tawi a tozuhse:

— Omy tuaro mana osepeme kuexiry poko. Naeroro ynara āko mã tyya rokene: “Umūkuru Jonata sero poko zuaro ehsaromepyra mana aemynyhmaryino,” āko mã ynororo. Naeroro ynara kary se ase oya, Ritonōpo isene exikety zuaro, ameke pyra jorikyry mana, tykase Tawi.

⁴Mame Jonata ynara tykase Tawi a:

— Oty se hma ya? Moro rīko ase omipona, tykase.

⁵Morara exiryke ynara tykase Tawi:

— Kokoro Oseahmatoh Nuno Kasenato ae exiryke, ywy amonopyry se pyra omy exiko mana, tymaro meza po. Yrome ytoxi tupito pona otonēse,

mokokoro ikohmamyry pona. ⁶Ypoko omy ekaroporyhtao, ynara kaxiko eya: “Tawi ynara tykase: ‘Ajohpāme sā ytoxi Perē pona, papa tō nekarory zahkatoh enese. Jeimamyry ae moro poko oximōnōko papa tō mana,’ nase ya.” ⁷Mame “Ÿ, oty kara,” karyhtao eya, kure rokē exiko mana. Yrome tyekītase omy ahtao tuaro exiko mase, popyra aosenetupuhtoh exiry poko, yyryhmary se mā rahkene. ⁸Oya ynara kary se hano: “Ajohpāme sā, ypyno exikehpyra exiko, ōmihpyry ae ro, onekarohpyry ya Ritonōpo netaryme. Māpyra tyrypyhyke jahtao kuetapako, omoro rokene. Yrome jekaropyra exiko omy a,” tykase Tawi Jonata a.

⁹— Arypyra ipunaka, tykase Jonata. — Ozehno papa exiry waro toehse jahtao axī moro ekarory oya, tykase ynororo.

¹⁰Mame tōturupose Tawī. Ynara tykase:

— Onoky jurūko nae opoko tyekītapāse omy ahtao? tykase.

¹¹— Eropa, tykase Jonata, — tupito pona.

Mame toytose toto oximaro. ¹²Ynara tykase Jonata:

— Ynara āko ase oya Ritonōpo neneryme. Kokoro oturupōko ase papa a opoko. Mame mokokoro kokonie pukuro ahtao, ozehno pyra papa ahtao, ourūko ase tuaro oehtohme. ¹³Yrome oryhmary se papa ahtao, ourūko ropa ase. Aaropōko ase mya ōsewomatohme. Morara āko ase oya Ritonōpo netaryme. Mame Ritonōpo amaro ehtoh se ase, papa maro aehtopōpyry saaro. ¹⁴Yrome ypyno exikehpyra exiko, kypyno xine Ritonōpo ehtoh samo, jorikyry ponāmero. Yrome toorihse jahtao ¹⁵ypoenō pyno exikehpyra exiko, ypakō roropa. Toto maro kure rokē exiko. Mame kuepetōkara tonahkase ahtao Ritonōpo a ¹⁶kuomihpyry omipona ro sehne. Ōmihpyry omipona pyra awahtao Ritonōpo awānohnōko mana, tykase Jonata.

¹⁷Morame Tawī omiry totapose ropa Jonata a ipyno toexiryke yronymyryme.

— Jūme osepepeme sytase, tykase ynororo, Tawī pyno toexiryke, osepyno toehtoh samo. ¹⁸Mame ynara tykase ynororo Tawī a:

— Kokoro Oseahmatoh Nuno Kasenato mana nuno tūtasenāme exiryke. Mame morotona oehpyra awahtao, arypyra oehtoh enēko mā toto. ¹⁹Mame mokokoro roropa arypyra oexiry enēko mā toto. Naeroro ytoko ōtonētopōpyry pona ropa, topu tō mōpozakoxi. ²⁰Mame pyrou ke tusarah āko ase oseruao, moro topu tō ehpikuroko, onokyro worry samo. ²¹Morame poeto aropōko ase pyrou zupitohme. Mame ynara karyhtao eya: “Eneko seroino. Taro mā kehko. Enehko xiaro,” karyhtao, enetupuhnōko mase. Kure rokē otūtary, typynanohse oexiryke. Ozehno pyra toehse mā toto. Morara āko ase oya Ritonōpo netaryme. ²²Yrome ywy ynara karyhtao eya: “Moino pyrou mā kehko, omainakoxi typahse,” karyhtao, epako rahkene. Ritonōpo aaropōko mana taroino. ²³Mame kuomihpyry poko, Ritonōpo Kuesēkō kuakorehmāko mana zae rokē kuehtohme, jūme, kuorihthoh ponāmero, tykase Jonata.

²⁴Mame tōtonēse Tawī tupito po. Morame tuisa Sauu toeporehkase Oseahmatoh Nuno Kasenato pona, typorohse ynororo meza pona. ²⁵Tosary pona typorohse ynororo tapī apuru pūto, Jonata etonie. Apinea typorohse Sauu pūtokoxi. Yrome Tawī esary po arypyra nexiase. ²⁶Moro ae oty kara Sauu nexiase. Tōsenetupuhse ynororo: “Otaramē tūpokōke toehse ynororo.

Otarame Ritonōpo nyriophpyry onyrisaromepyra ro nexiase ynororo toekurākatohme, morara exiryke oehpyra kynako.”

²⁷Yrome yrokokoro, Oseahmatoh Nuno Kasenato mykapo, meza pona oehpyra Tawi ahtao, ynara tykase Sauu tumūkuru a:

— Jonata, oty katohme Jese mūkuru oehpyra kynako otuhtoh pona kokonie, seroae roropa? tykase ynororo tōturupose.

²⁸— Tawi nytono Perē pona, tykase Jonata. ²⁹— Ynara nykā ya: “Ajohpāme sā ytōko ase aporo papa tapyī taka. Tynekarory zahkatoh rīko mā toto moero Perē po. Urui a tonehpose ywy morotona jytothme. Naeroro ytōko ase, urui tō enese,” nykā ya. Morara exiryke oehpyra kynako tarona otuhtoh taka, tykase Jonata.

³⁰Morara kary etaryke tyya tyekītapāse Sauu, tumūkuru zehno toehse.

— Asa ajoajohpā mūkurume mase, musurehpā mūkurume. Zuario ase jepetōkara maro osepeme oehtho poku, Jese mūkuru maro. Ehxirōko ase opoko, asa kahpyry poku roropa. ³¹Mokyro Jese mūkuru isene ro ahtao sero nono po, tuisame exipyra ekurehnōko mase. Naeroro mokyro enehko xiaro ya etapatohme, tykase Sauu.

³²— Oty katohme mokyro etapary se hma? Oty tyrise eya? tykase Jonata, tūmy a tōturupose.

³³Mame tywaratā tomase Sauu a tumūkuru wotohme repe. Morara exiryke tuaro Jonata toehse, Tawi etapary se tūmy ehtoh poku. ³⁴Mame towōse Jonata meza poe. Tyekītapāse ynororo yronymyryme. Moro ae otuhyra toehse ynororo, ēmepyyr asakoromano Oseahmatoh Nuno Kasenato ae. Toemynyhmase ynororo, tūmy ajoajohpe exiryke, Tawi etapary se exiryke. ³⁵Yrokokoro onuhpyra ro xixi ahtao Jonata toytose tupito pona Tawi enese ropa. Poeto tarose tymaro.

³⁶— Ytoko tururume, pyrou enehta ekomaryhtao ya, tykase ynororo poeto a.

Mame tururume poeto ytoryhtao, myaro tusarah tykase eya poeto moinakoxi. ³⁷Mame toeporehkase poeto ahtao pyrou aepukahpyry pona, Jonata tykohtase eya:

— Myahxo nepukano, moinakoxi, tykase. ³⁸Mame tykohtase ropa, ynara tykase:

— Axī ke ytoko! Etypohpyra exiko! tykase Jonata poeto a.

Mame pyrou tanjse poeto a. Tonehse ropa tosemy a. ³⁹Tuaro pyra nexiase morohne poku poeto. Jonata rokē zuaro, Tawi roropa zuaro. ⁴⁰Mame typyre tokarose Jonata a, poeto a, arothme ropa pata pona. ⁴¹Mame poeto toytose ahtao, Tawi tutūtase ropa tosae, topu tō ae. Mame tope eahmaryme tosekumuru po typorohse ynororo Jonata ēpataka. Mame typhose eya. Tyxitase roropa. Itamurumehxo tyxitase Tawi. ⁴²Mame ynara tykase Jonata Tawi a:

— Ritonōpo amaro se ase! Ytoko, osepeme exikehpyra sytase, kuomihpyry ae ro, Ritonōpo netaryme. Ynara āko sytase “Ritonōpo kuenēko mana omoro, ywy, enara. Kypoenōkō enēko roropa mana opoenō maro, ypoenomo, enara, jūme,” āko sytase.

Mame toytose ropa Tawi. Morarama pata pona Jonata toeramase ropa.

Tawi epatopōpyry

21 ¹Mame Tawi toytose Nope pona, Ritonōpo maro oturukety enese, Aimereke enese. Tōserehse ynororo Tawi eneryhtao tyya.

— Otara toehse? Oty katohme toiroro moehno, soutatu tō maro pyhra? tykase ynororo eya.

²— Ȳ tokare pyra tooehse ywy tuisa omi poe: “Ynyripohpyry oya onekaropyra exiko imehno a,” tykase ya, ypoetory tō maro oseporȳko ynanase imeīpo, imepȳ po, tykase. ³Naeroro oty nae hma ekarotohme ya, tonahsēme? 5me wyi ahtao kure, emero rokē ekaroko ya, tykase Tawi.

⁴Aimereke ynara tykase:

— Wyi, emero rokē nahpatoh pyra reh ase. Ritonōpo a tokarosē rokē nae ase. Ekarōko ase oya anapyrykōme, nohpo tō poko pyra toehse awahtao xine, tykase ynororo Tawi a.

⁵Ynara tykase Tawi:

— Toipe ynanase, nohpo tō poko pyra, kure rokē yna ehtohme yna ytoryhtao yna esē omi poe. Morararo seromaroro, kure rokē moxiā mā toto, tykase eya.

⁶Morara exiryke Ritonōpo a tynekarohpyry tokarose eya Tawi napyryme imepȳ wyi pyra exiryke. Moro rokē nexiase, tapoise ropa Ritonōpo ēpataka tyrihyry, moro ae ro tymyakāmase wyi kasenato ke.

⁷Moroto nexiase Sauu poetory, Ritonōpo maro Oturutoh tao, Toeke, Etō pono. Sauu eky tō poko erohketō esēme nexiase.

⁸Mame Aimereke a ynara tykase Tawi:

— Typyreke pyra hma taro ekarotohme ya aypyra jexiryke? Tuisa omi poe taryporyke tooehse jexiryke ypyre onenehpyra tokurehse ywy, tykase Tawi.

⁹— Arypyra, tykase Aimereke. — Koria tapemanȳpyry rokē nae ase taro, onetapahpyry pirixteu kyryrȳpyry. Tyōtose mana kamisa ke, jupō ke, Ritonōpo maro oturukety zupō mykae. Ise awahtao aroko, imepȳ pyra exiryke, tykase.

— Ipanō pyra roropa nase. Ya ekaroko, tykase Tawi.

¹⁰Mame moro ae ro Tawi toepase Sauu winoino tuisa Akixi a, Kate pōkō esemy a. ¹¹Yrome tuisa Akixi a ynara tykase ipoetory tomo:

— Mose reh Tawi, Izyraeu tō esemy. Ipoko toremiase nohpo tomo, waketomo: “ ‘Miumākō totapase Sauu a, yrome 10 miumākō totapase Tawi a,’ tykase toto.”

¹²Mame mokaro omiry etaryke tyya, tōserehse Tawi, tuisa Akixi tunōmase eya. ¹³Naeroro rowohpā typoenohse eya toto ēpataka. Apoiry se toto ahtao rowohpā nyryry sā tyryse eya, tomary ke tymerose sā eya pata omōtoh pokona. Totypoty etakurōko nexiase. ¹⁴Mame Akixi ynara tykase takorehmananomo a:

— Mose rowohpe nae! Oty kase menehtou ya? ¹⁵Rowohpe exiketō pyra nase taro jesao. Mame imepȳ rowohpā menehtou jerekohmase? Ytapyī taka mose onenehpyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

Oturuketō etapatopōpyry

22 ¹Mame Tawi toytose Kate poe. Toepase ynororo oramā aka, pata Aturā pūtokoxy. Mame moro poko tuaro toehse tahtao xine, irui tō toytose eya. Imehnō jekyry tō roropa toytose eya. ²Etuarimaketō roropa toytose eya, ipenekehtyamo te, imehnō nepehmary onepehmasaromepyra exiketomo tytineruke pyra toexirykōke, enara. Mokarohne tōximōse toto

Tawi maro. Mame toto tuisaryme toehse ynororo. 400me orutua kō imaro toehse nexiase.

³Morotoino Tawi toytose Mixipa pona Moape nonory pona, ituisary maro tōturuse ynororo, ynara tykase:

— Ajohpāme sā, ah papa tō noehno aja maro tarona amaro xine toehtohkōme, ypoko Ritonōpo nyriporo waro jehtohme, tykase eya.

⁴Naeroro moroto tumykō tynomose Tawi a Moape esē maro, moroto toh nexiase, tōtonēse Tawi ahtao, soutatu tō tapyī tao.

⁵Mame urutō Kate toytose Tawi enese. Ynara tykase ynororo eya:

— Taro okynā pyra exiko. Ytoko Juta nonory pona, tykase.

Naeroro moro tynomose Tawi a toytotohme itu htaka Herete pona.

⁶Moraramē Sauu nexiase Kipea po, ypy emory po. Typorohse nexiase wewe myhto, iwaratā nexiase emahpo. Ipoetory tō tamuximākō imaro nexiase xikihme. Mame turuse ynororo eya xine Tawi tonese tyya xine exiryke.

⁷Mame ynara tykase Sauu typoetory esamo a:

— Etatoko pahne wekyry tomo, Pējamī pakomotyamo! Oty ekarōko Jese mūkuru oya xihne nah, tupito tomo te, uwa tōkehko tynarykatyamo, tuisamehxo oritorōko nae, miumākō esēme te, 100mākō esēme? ⁸Morara exiryke yporemākapory se hmatou? Jurupyra mexiatose osepeme umūkuru ehtoh poko Jese mūkuru maro. Ypoko torētyke pyra matose. Jurupyra mexiatose Tawi poko, toirō ypoetorymā jewokāko seromaroro jorihmapotohme, umūkuru ro mā mokyro akorehmāko roropa!

⁹Mame moroto Sauu poetory esā maro Toeke, Etō pō nexiase, ynara tykase ynororo:

— Tawi enease, toytose ahtao oturuse Aimereke, Aitupe mūkuru maro, Nope po. ¹⁰Tōturuse Ritonōpo a Aimereke zae Tawi ritoh poko zuaro aehtohme. Tonahsē roropa tokarose eya, pirixteu Koria pyrēpyry tokarose roropa Tawi a, tapema.

¹¹Naeroro Aimereke tykohmapose Sauu a jekyry tō maro emero, Ritonōpo maro Oturutoh tao erohketō nexiase Nope po. Toytose toto morotona Sauu a.

¹²Ynara tykase Sauu Aimereke a:

— Etako pahne, Aimereke!

— Ÿ, Tuisa, taro ase onyriporo ritohme, tykase ynororo eya.

¹³— Oty katohme Tawi akorehmāko mexiase jewokary poko? tykase Sauu Aimereke a. — Jese mūkuru makorehmase, tonahsē mekaraoase eya, tapema roropa, moturuase Ritonōpo a akorehmatohme. Naeroro jakorekhekaneme toehse ynororo. Jetapary kuhno mā ynororo seroae ro, tykase Tawi poko.

¹⁴Aimereke a tozuhse, ynara tykase ynororo:

— Opoetory Tawi imehnō motye ōmipona mana. Apaniryne roropa mana. Ākorehmaneme mana, oewomananō tuisaryme. Zae exiketyme aexiry waro emero atapyī taōkō mana. ¹⁵Toipe ywy oturūko ase Ritonōpo maro imehnō poko zae ehtoh waro toto ehtohme. Jyhxiropyra exiko, ajohpāme samo, wekyry tō roropa onyhxiropyra exiko, sero poko zuaro pyra jexiryke ipunaka, tykase Aimereke.

¹⁶Yrome Sauu ynara tykase:

— Aimereke, orihoako matose, omoro, oekyry tō maro emero, tykase.

¹⁷Mame tysoutatu tō esamo a ynara tykase Sauu:

— Ritonôpo maro oturuketō etapatoko Tawi akorehmaneme toehse toto exiryke. Aepary waro toehse toh repe, yrome jurupyra toh nexiase, tykase Sauu.

Yrome toto etapary se pyra isoutatu esā nexiase, Ritonôpo maro erohketōme toto exiryke. ¹⁸Morara exiryke Toeke a toto taorihmapose eya:

— Etapako toto, omoro! tykase Sauu eya.

Naeroro mokaro emero totapase Toeke Etō pono a. Moro ae ro 85me Ritonôpo maro oturuketō totapase eya. ¹⁹Mame mokaro maro Nope pōkō totapase Sauu a, Ritonôpo maro oturuketō esaryme exiryke, orutua komo, nohpo tomo, poetohti te, enurusenā komo, pui tomo, jumētu tomo, kaneru tō roropa emero totapase eya.

²⁰Yrome Apiataa, Aimereke mūkuru, toepase, Tawi maro toehtohme.

²¹Tawi turuse eya Ritonôpo maro oturuketō etapatopōpyry poko Sauu a.

²²Ynara tykase Tawi eya:

— Moroto jahtao, Toeke tonese ahtao ya, tuaro exiase, eya Sauu zururu waro exiase. Naeroro ypokoino omy tō totapase oekyry tō maro emero.

²³Ymaro exiko, enaromyra exiko. Mokyro oetapary se exikety jetapary se roropa mana. Ymaro osewomāko mase, tykase Tawi eya.

Pata Keira pynanohtopōpyry

23 ¹Mame zuaro toehse Tawi pirixteu tō eryhmary poko Keira pōkō maro, toto napyry apoisenā ematonanopyry poko roropa eya xine.

²Naeroro tōturupose ynororo Ritonôpo a. Ynara tykase:

— Ytōko ha pirixteu tō poremakapose? tykase.

— Ytoko, tykase Ritonôpo eya, pirixteu tō maro atatapoita Keira pōkō ipynanohta, tykase Ritonôpo.

³Yrome ynara tykase Tawi marōkō eya:

— Taro Juta nonory po enaromŷke sytatose. Sero motye popyrahxo exiko Keira pona kytorykohtao pirixteu tō maro osetapase, tykase toto.

⁴Naeroro tōturupose ropa Tawi Ritonôpo a. Mame tozuhse ropa ynororo:

— Ytoko morotona, Keira pona. Ākorehmāko ase pirixteu tō poremakatohme oya, tykase Ritonôpo Tawi a.

⁵Morara exiryke Tawi tō toytose Keira pona. Mame pirixteu tō typoremākase eya xine. Toto eky tō tapoise eya xine. Soutatu tō tuhke totapase roropa eya xine. Keira pōkō typynanohse eya xine.

⁶Mokyro Apiataa, Aimereke mūkuru toepase ahtao Sauu winoino, Tawi a, Keira pona, Ritonôpo maro oturukety zupō tonehse tymaro.

⁷Mame imepyny a Sauu turuse ahtao Tawi ytotopōpyry poko Keira pona. Ynara tykase Sauu:

— Ohkato, Ritonôpo jakorehmāko mana Tawi apoiry poko. Tomōse ynororo ahtao tapure exikety aka, axī mokyro apurūko ase moro tao, tykase Sauu.

⁸Naeroro typoetory tō soutatu tō tykohmase Sauu a, toto ytotohme Keira pona, pata zomyehmatohme, Tawi tō apurutohme.

⁹Mame tuaro Tawi toehse ahtao, tapoiry se Sauu ehtoh poko, tōturuse Apiataa maro. Ynara tykase ynororo eya:

— Oupō enehta, Ritonôpo maro oturutohme, tykase.

¹⁰Tōturupose Ritonôpo a ynororo. Ynara tykase:

— Ritonôpo, Izyraeu tō Esemy, imehnō otururu etāko ywy Sauu poko. Oehnōko mana xiaro Keira pona, āko toto, sē pata enahkase ypokoino, taro jexiryke. Naeroro otara exīko ah? tykase Tawi. ¹¹Jekarōko Keira pōkō nae Sauu a? Ajohpe pyra Sauu oehnōko nae xiaro mokaro omihpyry ae? Ajohpāme sā kuruko, Ritonôpo, zuaro jehtohme, tykase Tawi.

— Sauu oehnōko mana, tykase Ritonôpo eya.

¹²Mame Tawi tōturupose ropa Ritonôpo a. Ynara tykase:

— Keira pōkō jekarōko toh nae Sauu a ypoetory tō maro? tykase.

— Ÿ, ekarōko mā toto, tykase Ritonôpo eya.

¹³Morara exiryke Tawi tō toytose ropa Keira poe imepŷ pona. Imaro 600me toh nexiase. Mame zuaro toehse Sauu ahtao Keira rumekatapōpyry poko Tawi tomo a, ytopyry toehse ynororo morotona.

Tawi ehtopōpyry ona po ypy htao

¹⁴Mame ona po tōtonēse Tawi nexiase ypy htao roropa otonētoh tao Zipe pūto. Sauu a tupise ynororo repe, yrome onekaropyra Ritonôpo nexiase eya. ¹⁵Enaromŷke Tawi nexiase zuaro toehse toexiryke Sauu oepiry poko toetapatoh poko.

Horesa pona toytose ynororo, moroto ehse ona po, pata Zipe pūto.

¹⁶Morotona Jonata toytose Tawi a akorehmatohme, jamihme ehtohme Ritonôpo enetuputyry poko eya, towomaneme.

¹⁷Ynara tykase Jonata:

— Enaromyra exiko, Papa Sauu oetapara ekurehnōko mana. Izyraeu esēme exīko mase. Mame ākorehmaneme ase exiko. Moro waro mā papa, tykase.

¹⁸Mame moroto Ritonôpo neneryme jūme osepeme toehtohkōme tōsekarose toto. Mame Tawi moroto rokē nexiase, Horesa po. Yrome Jonata toytose ropa tytapyī taka.

¹⁹Morarama Zipe pōkō toytose Kipea pona Sauu zuruse Tawi poko. Ynara tykase toto Sauu a:

— Tawi tō tōtonēse mā yna nonory po, Horesa po, ypy Hakira po, Jeximom etonie, ikurenae. ²⁰Mokyro apoiry se oehtoh waro ynanase. Naeroro ise awahtao ytoko yna maro, mokyro ekarōko ynanase oya, tykase toto Tawi poko.

²¹— Kure oritorŷko Ritonôpo mana ypyno oexirykōke! tykase Sauu eya xine. ²²— Ytotoko ropa oesaka xine, ātamorepatohkōme ropa Tawi ytoyory poko, onoky a mokyro tonese moroto, tuarohxo exiketyme mokyro ekaroryke. ²³Tawi otonētoh poko roropa atamorepatoko. Mame zuaro toehse awahtao xine eramatoko ropa xiaro, jurutohme ipoko, zuaro jehtohme. Morara ahtao amaro xine ytōko ase; moroto ynororo ahtao, apoīko ase Juta nonory poro porehme zupiry se jahtao ro, tykase Sauu.

²⁴Morara exiryke toytose toto Zipe pona osemazuhme, okomino Sauu ytotohme. Morara ahtao Tawi tō ona Maō po toh nexiase, Jeximom etonie, ikurenaka. ²⁵Mame morotona Sauu toytose Tawi tō zupise. Tawi turuse ahtao moro poko, toytose ynororo topuimo pona, moroto ro ona Maō po. Mame moro poko tutuarōtase Sauu ahtao ona Maō pona toytose ynororo, Tawi tokahmase. ²⁶Ypy mōpoe Sauu tō ytōko nexiase, imō poe Tawi ytōko nexiase axiny typoetory tō maro. Epāko toh nexiase Sauu kurūke. Mame

Tawi tō apurupōko Sauu tō nexiase repe. Tawi apoisasaka Sauu tō ahtao, ²⁷omi enehne tooehse Sauu zuruse. Ynara tykase ynororo.

— Axī ke eropa ropa, pirixteu tō kuesarykō ryhmāko mā toto, ematonanohnōko roropa mā toto, tykase.

²⁸Næroro Sauu toeramase ropa. Tawi tokahmakehse eya toytotohme pirixteu tō etapase. Morara exiryke tosehpase moroto Topu Atapiakatohme.

²⁹Morotoino Tawi toytose tōtonētoh pona tōsewomatoh pona, tuna enatyry Ketī nonory pona.

Sauu onetapara Tawi ehtopōpyry

24 ¹Morame tooehse ropa Sauu ahtao pirixteu tō etapakehxīpo, turuse ropa imehno mo a:

— Tawi mā ona Ketī po, tykase. ²Næroro 3 miume soutatu tō tymenekase Sauu a, Izyraeu tomo, tymaro toto ytotohme Tawi tō zupise ipoetory tō maro, Topu Kapiritu tō etonie xixi tūtatoh wino. ³Mame kaneru apurūpyry tō pona tooehse ynororo. Moroto oramā nae nexiase ypy ākatao. Moro aka tomōse Sauu tuekatohme, moro ao roropa Tawi tō nexiase moino ikurohtao. ⁴Ynara tykase ipoetory tō Tawi a:

— Sero poko turuse mexiase Ritonōpo a, ynara tykase ynororo: “Ozehnotokō ekarōko ase oya openetatopōpyry ae ro tyritohme.”

Mame Tawi toytose omatome Sauu a. Zupō ehpiry apopohse eya. ⁵Moromeīpo toehxirose ynororo Sauu zupō ehpiry apopohxīpo tyya. ⁶Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Azahkuru akene, moro riryhtao ya Ritonōpo nymenekahpyry a, kutuisarykōme tymenekase aexiryke Ritonōpo a, tykase ynororo.

⁷Morara karyke Sauu towomase Tawi a. Onetapapopyra toehse ynororo typoetory tomo a. Mame toesyryhmase ropa Sauu. Orame ae tutūtase ropa ynororo toytotohme osema ae. ⁸Morame okomino tutūtase roropa Tawi. Tykohtase Sauu netaryme:

— Sauu tuisa, tykase Tawi.

Mame toeramase Sauu ahtao tȳkakoxi tōsenuhmase, Tawi tonese eya. Nono pona tosekumuru po typorohse Tawi, “Imehxo mase,” katohme eya. ⁹Ynara tykase ynororo eya:

— Oty katoh imehnō omiry etāko mah? “Tawi oryhmāry se mana,” kananō etāko mah? ¹⁰Tonese oya seroae: Ritonōpo oekarō ya moroto oramao. Mame “Ozehnoto Sauu etapako,” tykase toto ya repe. Yrome ynara ykano: “Jesē onetapara ase Ritonōpo nymenekahpyryme aexiryke,” ykano.

¹¹Eneko ke, papa, oupō ehpirīpyry jemah po. Oupō etyhpyry apopohno. Yrome oetapara akene. Osenetupuhko, azahkuru pyra ase. Oryhmāry se pyra roropa ase. Jekahmāko mase jetapatohme, zuaro ase. Yrome oetapara akene. ¹²Ritonōpo kuapiakāko mana, zae pyra exikety wānohnōko mana. Ynoro rokē oepehmāko mana zae pyra onyrihpyry poko ya. Yrome ywy oetapara ase. ¹³Ynara katopōpyry ae: “Iiryrymākō zae pyra ehtoh rīko mā toto.” Yrome ywy kure rokē orīko ase, zae jexiryke. ¹⁴Eneko ke, Izyraeu tō tuisary, onoky etapary se hma? Onoky ekahmāko mah, ahno eky kaikuxi ekepyry otarame? otarame xiko rokene? ¹⁵Ritonōpo Izyraeu tō Esē kuapiakāko mana. Zae pyra exikety enetupuhnōko mana. Zae jehtoh

enêko mā ynororo. Jewomāko mana. Ypynanohnōko roropa mana jetapara oehtohme, tykase Tawi eya.

¹⁶Mame tōturukehse Tawi ahtao, ynara tykase Sauu:

— Omoro nymyry mahno, umūkuru Tawi?

Mame tyxitapitose ynororo. ¹⁷Mame ynara tykase ynororo Tawi a:

— Zae mase. Ywy ase zae pyra. Kure rokē kyriase yrome oryhmāy se rokē exiase. ¹⁸Seroae ro kure rokē jyritopōpyry poko oya kuruno. Tokarose ywy oya Ritonōpo a, yrome jetapara makene. ¹⁹Toipe soutatu tō mana, tyehnoto apoiryhtao tyya anaropopyra ropa, etapāko mana, toipe. Ritonōpo kure rokē oepehmāko mana typynanohse oya jexiryke seroae. ²⁰Ynara zuaro ase; tuisame exiko mase. Izyraeu tō roropa orēpyra exīko mā toto tosēke toexirykōke, toto esēme toehse awahtao, tykase Sauu. ²¹Naeroro seromaroro ōmīry ekaroko ya Ritonōpo netaryme, ypoenō onetapara oehtohme te, ypakō roropa onetapara oehtohme, tykase.

²²— Toto onetapara ase, āko ase oya Ritonōpo netaryme, tykase Tawi.

Mame Sauu toytose ropa tytapyī taka. Yrome Tawi tō toytose tōtonētohkō taka ropa.

Samueu orihtopōpyry

25 ¹Mame Samueu toorihse. Naeroro tōximōse Izyraeu tomo ihnamose. Mame ekepyry tonēse eya xine itapyī tao, Rama po.

Apikaiu maro Tawi ehtopōpyry

Morotoino Tawi toesyryhmase ona Parā pona. ²Moroto, orutua nexiase Karepe pary, pata Maō pono, esety Napau. Itamurume tymōkomoke nexiase, tupito konōto esēme: mīume poti tō nae nexiase te, 3 mīume kaneru tomo, enara. ³Ipyty esety Apikaiu nexiase, nohpo kurano, tuaro exiketyme roropa nexiase. Yrome mokyro inio ajoajohpe exiketyme nexiase.

Mame toky tō kaneru hpokāko nexiase moroto Karameru po.

⁴Mame ona po Tawi ahtao, tutuarōtase ynororo Napau poko, toky tō hpokary poko, typoetory tō maro. ⁵Naeroro typoetory tō taropose Tawi a, 10me, nuasemākomo. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ytotoko Napau a, Karameru pona, oturutatoko. ⁶Ynara kahtoko eya: “Kure pāna ma repe! Oepe Tawi omi poe ynanoehno oya, tātaomihpykase ynororo. Kure rokē oehtohkō se ynororo atapyī taōkō maro. Okynā oexiry se roropa mā ynororo sero nono po. ⁷Seromaroro kaneru tō hpokatoh toehse, āko mā toto ya. Oeky tō poko erohketō yna maro tahtao xine kure rokē ynanexiase toto maro. Ynanewomase toto, Karameru po toto ahtao. Toto mōkomory onematonanohpyra roropa ynanexiase. ⁸Oturupoko opoetory tomo a tuaro oehtohme. Naeroro yna akorehmako roropa tākye yna ehtohme tākye oehtohkō samo. Tonahsē nae awahtao ekaroko yna a, oepe Tawi a roropa opoetoryme yna exiryke, kahtoko,” tykase Tawi typoetory tomo a.

⁹Moraramē toeporehkase tahtao xine Tawi omihpyry tokarose eya xine Napau a. Mame toraximase toto a. ¹⁰Okynahtao Napau a tozuhse toto:

— Tawi? Jese mūkuru? Onoky mokyro? Mokyro waro pyra ase! Tuhke namoto tō tosēkō rumekāko mā toto kokoro rokene. ¹¹Otyme kure ypoetory

tō napyry ekarory oya xine, wyi te, tuna maro te, tōsē roropa, awaro xine pyra jahtao? tykase Napau toto a.

¹²Mame toytose ropa toto, Tawi poetory tomo. Mame tooehse ropa toto ahtao Napau omihpyry tokarose Tawi a emero porehme.

¹³Ynara tykase Tawi typoetory tomo a:

— Opyrekō apoitoko.

Naeroro typyrekō tapoise eya xine, Tawi a roropa typyre tapoise, 400me soutatu tō Tawi maro toytose. 200mākō ytopyra, tehme rokē toehse toh nexiase tymōkomorykō eneneme.

¹⁴Mame Napau poetory toiro toytose ipyty Apikiau zuruse:

— Tawi a typoetory tō tonehpose ona poe yna esē aomikase repe. Yrome ajoajohpe sã rokē eya tozuhse toto. ¹⁵Yrome mokaro kure toh nexiase yna a. Yna onyryhmara toh nexiase yna maro tahtao xine ona po. Yna mōkomory onematonanohpyra roropa toh nexiase. ¹⁶Tōmehse ahtao, koko roropa apurume sã toh nexiase kaneru tō poko yna erokuruhtao. ¹⁷Seromaroro osenetupuhko ikurākatohme ropa. Osenahkãko rokē sytatose emero Napau pokoino. Ajoajohpe exiryke imaro imehnō oturusaromepyra mã toto, tykase ipoetory.

¹⁸Apikiau a axī tonahsē tapoise; wyi tapoise 200me, uwa eukuru jehnahpyry roropa ē ao asakoro pehme, kaneru ipurutyamo 5me, kajama 17 kirume, uwa epery asarahtyã 100me kaxome te, tyoro epery roropa fiku asarahtyã 200me kaxomã tapoise eya, enara. Mame tatakimase ynororo emero jumētu tō pona tyritohme. ¹⁹Mame typoetory tō taropose eya osemazuhme toto ytotohme jumētu tō maro.

— Okomino ytōko ase, tykase ynororo.

Yrome tynio onurupyra nexiase morohne poko.

²⁰Mame aytoryhtao jumētu po ypy tō rānakuroko, Tawi tō tonese eya ipoetory tō maro. Oehnōko toh nexiase eya, mame tōsēpatakāmase toto.

²¹Apitoryme ynara tōsenetupuhse Tawi: “Toiparo rokē mokyro kahpyry towomase kyya xine, itupi tōkehko, ipoetory tomo, imōkomory roropa, onematonanohpyra imehnō ehtohme. Popyra sã jepehmãko mana kure rokē jahtao. ²²Seromaroro Napau tō etapãko sytatose ipoetory tō maro, orutua kō ahtao emero enahkãko sytatose sero koko ěmehpyra ahtao ro, tykase. ‘Kuãnohko, Ritonōpo, tokurehse jahtao,’ ” tykase.

²³Mame axī tyhtose Apikiau jumētu poe Tawi tonese ahtao tyya. Tosekumuru po typorohse ynororo nono pona, tōmyty tyrise nono pokoxi.

²⁴Tawi ěpataka imyhtokoxi toehse tahtao ynara tykase ynororo eya:

— Ajohpãme samo, oturuxi amaro. Ywy ro rokē tyryrypyhpyke ase.

²⁵Naeroro torētyke pyra exiko Napau poko ajoajohpe rokē aexiryke. Tosety sã ynororo mana. Putupyra exiketye esety Napau. Yrome onenepotyã, aimo tō onenepyra akene. ²⁶Seromaroro Ritonōpo a takorehmase omoro imehnō onetapara oehtohme, emỹpopyra amoreme oehtohme. Ynara se ase Ritonōpo a ozehnotokō emero tuãnohsēme, mokyro Napau ehtoh samo. ²⁷Ajohpãme sã senohne, ynenepyhpyry apoiko anapyrykōme. ²⁸Ajohpãme sã zae pyra jehtopōpyry ikorokapoko. Mame Ritonōpo orēpyra orīko mana, okynã sã tuisame oehtohme opoenomo te, apakomotyã roropa, enara. Ynara exiryke, Ritonōpo omipona rokē etonãko mase. Morara awahtao zae rokē mase exiko

oorikyryponāmero, tykase. ²⁹Imepyny a oekahmaryhtao oetapatohme, oewomāko Ritonōpo Oesē mana, isene oehtohme, tȳpynu pynanopyry sã esemy a. Yrome ozehnotokō pahnōko mana, topu emary sã ematohe ke, ameke toto ehtohme owinoino. ³⁰Mame tynyryry kurā poko tōtyhkase Ritonōpo ahtao, tōmihpyry ae ro te, Izyraeu tō esēme tyrise awahtao, ³¹ehxiropyra exiko mase, imehnō tuaro pyra exiketō onetapara tokurehse oexiryke emȳpopyra roropa oexiryke. Mame tuisame imehxo toehse awahtao Ritonōpo Omihpyry ae, wenikehpyra exiko ypoko, tykase Apikaiu.

³²Mame ynara tykase Tawi eya:

— Kure Ritonōpo mana, Izyraeu Esemy, tonehpose eya oexiryke oseporyse ymaro! ³³Tuaro exiketye oexiryke moehno xiaro, imehnō onetapara jehtohme iirypyryme, emȳpopyra jehtohme roropa. Naeroro kure mase, Ritonōpo, āko ase. ³⁴Māpyra oehpyra awahtao ya seroae ro, orutua kō Napau poetry tō emero totapase toh exiry, tykase Tawi.

³⁵Mame nohpo nekarohpyry tapoise Tawi a. Ynara tykase ynororo eya:

— Kure rokē ytoko ropa atapyī taka. Torētyke pyra exiko ōmiry totase ya exiryke, tykase Tawi.

³⁶Mame tooehse ropa Apikaiu ahtao Napau a, atākyemāko nexiase, otuhnōko, eukuru ēnōko tuisa imehxo exikety samo. Mame toetȳse exiryke, oturupyra nohpo nexiase eya. Yrokokoro, ³⁷toetȳpokase ropa ynororo ahtao, turuse ipyty a emero. Mame eano tyjamihkehse, pakaihkapȳme toehse ynororo. ³⁸Moromeīpo 10me ēmepyyry taropose ahtao Ritonōpo a taorihmapose ynororo.

³⁹Mame tutuarōtase Tawi ahtao Napau orihtopōpyry poko ynara tykase ynororo:

— Kure mase, Ritonōpo. Oya rokē tymȳpose ywy, Napau a tykerekeremase jahtao, etapary se exiase repe. Yrome kuakorehmase onetapara jehtohme. Oya topehmase ynororo zae pyra aehtopōpyry ehepyryme, tykase Tawi.

Mame tōmiry taropose Apikaiu a ikohmatohme typytyme aehtohme.

⁴⁰Tawi poetry tō toytose Karameru pona Apikaiu zuruse:

— Tawi yna enehpono oya aarotohme typytyme oehtohme, tykase toto.

⁴¹Mame morara kary etaryke tyya tosekumuru po typorohse Apikaiu, tōmyty nono pokoxi tyrise eya, ynara tykase ynororo:

— Ywy ase Tawi namotome, aomipona se rokē ase. Ise tahtao ipoetry pupuru kurikāko ase, tykase ynororo.

⁴²Mame axī tōtyrise Apikaiu jumētu pona, typoetry tō 5me nohpo tō maro toytose ynororo Tawi nenyohȳā maro, mame ipytyme toehse ynororo.

⁴³Osemazuhme Tawi typytase Ainoā, Jezereu pō maro. Seromaroro Apikaiu maro typytase ropa. ⁴⁴Yrome ipyty Mikau tokarose Sauu a, Pauti, Raixi mūkuru a, Karī pōme nexiase ynororo.

Sauu onetapara ropa Tawi

26 ¹Morarama Tawi poko, Sauu zuruse toytose Zipe pōkomo Kipea pona, moroto Sauu ahtao. Ynara tykase toto eya:

— Tawi tōtonēse ypy Hakira po, Jeximom etonie, tykase toto. ²Morara exiryke Sauu toytose ona Zipe pona, 3 miume soutatu tō maro, Tawi zupise.

³Tōsesarise toh nexiase osema ehpio ypy Hakira po, Jeximom etonie. Yrome

Tawi nexiase ona po. Mame tokahmary poko Sauu a tutuarõtase tahtao, ⁴typoetory taropose Tawi a aosenuhmatohme, zuaro toehtohme Sauu oepyny poko. ⁵Moromeïpo Tawi toytose Sauu esary enese. Sauu tõ tonese eya Apinea, Nea mükuru maro toto nykryhtao. Soutatu tõ esëme Apinea nexiase. Tosary rānao nyhnōko nexiase Sauu. Inyhtoh zomye ipoetory tõ nexiase soutatu tomo.

⁶Mame Tawi maro Aimereke, heteume exikety nexiase, Apisai maro. Apisai rui Joape nexiase, jēkō esety Zerua nexiase. Mame tõturupose Tawi eya xine:

— Onoky ymaro ytōko nah Sauu tõ enese? tykase Tawi.

— Ywy, tykase Apisai. — Amaro ytōko ase, tykase.

⁷Naeroro toytose toto, asakoro rokene, koko. Moroto Sauu tonese eya xine, nyhnōko soutatu tõ rānao, iwaratā potyry nono aka xikihme tyrise, zupuhpyry pūto. Apinea tõ, zuputatu tõ maro, nyhnōko rokē toh nexiase.

⁸Mame Apisai ynara tykase Tawi a:

— Seroae ozehtoto tokarose Ritonōpo a oya. Sauu uwoxi, iwaratā ke ro, nono po ahtao ro, toiro rokē tuōko ase. Onuozomopyra ropa ase, tykase Apisai.

⁹Yrome Apisai tozuhse Tawi a. Ynara tykase:

— Onuopyra exiko. Tuohpō wānohnōko Ritonōpo mana, tynymenakahpyryme aexiryke Izraeu esëme. ¹⁰Ritonōpo rokē mose etapāko, aorihtho po toehse ahtao. Otaramē etonatho poko tahtao orihnōko mana.

¹¹Yrome ywy, Ritonōpo nymenakahpyry onetapara ase. Ipyre rokē enehta itunary ē maro. Mame eropa ropa, tykase Tawi Apisai a.

¹²Mame Sauu waratā tapoise Tawi a itunary ē maro, Sauu zupuhpyry pūto nexiase kehko, morotoino toesyryhmase toto. Toto onenepyra toh nexiase, pakara roropa toh nexiase. Nyhnōko rokē toh nexiase, tynymapose toexirykōke Ritonōpo a.

¹³Mame toytose Tawi jakanahmā mōpozakoxi, imepỹ ypy emory pona. Toexikihmase ynororo ameke Sauu esary poe. ¹⁴Mame tykohtase ynororo opore Apinea, Nea mükuru netaryme, soutatu tõ netaryme roropa.

— Apinea, jomiry onetara hma? tykase ynororo.

— Onoky mah, tuisa kohmāko? tykase Apinea.

¹⁵Tawi a tozuhse:

— Orutua kara hma? Soutatu imehxo exikety pyra hma? Oty katoh oesē onewomara make, Izraeu tõ esemy? Imepỹ tooehse seromaroro oesēkō etapase. ¹⁶Onyrihpyry popyra ipunaka. Oesēkō, Ritonōpo nymenakahpyry, onewomara tokurehse oexiryke oorikyry zae exiry. Etako ke! Otoko otuisary waratā nah? Otoko itunary ē nah? Zupuhpyry pūto kynako, tykase Tawi Apinea a.

¹⁷Tawi omiry tonetupuhse Sauu a, ynara tykase ynororo:

— Aimo, omoro mah umükuru Tawi? tykase.

— Ÿ, ywy ase! tykase Tawi Sauu a.

¹⁸— Oty katohme jekahmāko mah? Oty tyrise ya zae pyra jehtohme, jyhxirotohme oya? ¹⁹Seromaroro jomiry etako. Yzehno oexiry Ritonōpo poe ahtao, jeky kaneru ekarōko ase jahkatohme yyrypyry korokapotohme eya. Māpyra ahno poe rokē ahtao, toto wānohpory se ase Ritonōpo a. Jesary poe taropose ywy eya xine, Ritonōpo nekarohpyry poe. “Ytoko taroino, katonō

tõ neponāmary eahmase,” āko sã toh mã ya. ²⁰Moe jahtao Ritonõpo wino jorihmapopyra exiko, katonõ esary po. Yrome Izyraeu tõ esẽ tooehse nase xiko zupise samo. Urakanakety sã mã pohno zupine sã ypy tõ poro. Moro sã jekahmāko mase, tykase Tawi Sauu a.

²¹Mame ynara tykase Sauu:

— Iirypyryme ase, azahkuru exino ipunaka. Osehko ropa Tawi umūkuru! Typynanohse oya jexiryke seroae, oryhmary onukuhpyra ropa ase. Ajoajohpe exiketyme toehse ase, rowohpe exikety samo, tykase Sauu.

²²— Seny opyre, tuisa, awaratany, tykase Tawi. — Ah toiro opoetory noehno xiaro opyre apoise. ²³Kuepehmāko Ritonõpo mana zae kuahtao xine, aomiry tymoise kyia xine ahtao. Seroae oekarõ Ritonõpo ya yrome oetapara akene, Ritonõpo nymenekahpyryme oexiryke. ²⁴Opynanopyase seroae isene oehtohme. Moro saaro ypynanopyry se ase Ritonõpo a isene jehtohme yppremākapopyra imehnõ ehtohme, tykase Tawi.

²⁵Mame ynara tykase Sauu Tawi a:

— Kure oriory se ase, aimo. Mame onyriry emero kure rokẽ mã exiko, orẽpyra exiko mase roropa, tykase Sauu Tawi a.

Mame Tawi toytose ropa; Sauu roropa toytose ropa tytapyi taka.

Pirixteu tõ rānao Tawi ehtopõpyry

27 ¹Morarama Tawi ynara tõsenetupuhse:

— Okynã pyra Sauu jetapāko mana. Naeroro kurehxo jepary pirixteu tõ esaka. Mame jupikehnõko mã Sauu Izyraeu tõ esao, morarama osewomāko ase, tykase ynororo.

²Naeroro axi toytose Tawi typoetory tõ 600mākõ maro Akixi, Maoke mūkuru esaka; tuisame nexiase ynororo Kate po. ³Moroto tõsesarise Tawi tomo typoetory tõ maro Kate po, Akixi esary po, tyekyry tõ maro toh nexiase. Tawi maro ipyxiã asakoro nexiase: Ainoã, Jezereu pono te, Apikaiu Karameru pono, Napau pytõpyry, enara. ⁴Mame tutuarõtase Sauu ahtao Tawi epatopõpyry poko Kate pona, tupikehse ynororo eya rahkene.

⁵Mame ynara tykase Tawi Akixi a:

— Jepeme awahtao pata pitiko ekaroko jesaryme. Otyme kure apatary konõto po yna exiry? tykase Tawi.

⁶Morara exiryke Zikirake tokarose Akixi a, Tawi tõ esaryme, jũme Juta tõ pataryme toehse Zikirake. ⁷Moroto tõsesarise Tawi tõ nexiase, toiro jeimamyry 4me nuno pirixteu tõ nonory po.

⁸Mame Tawi tõ toytose kesurita tõ maro etonase te, kirizita tõ maro roropa, amarekita tõ maro roropa, moino ro mokaro esary moroto kynexine. Mokaro maro tõsetapase Tawi tõ nexiase Sua poe Ejitu pona ro. ⁹Imehnõ poremākase toytose Tawi ahtao, morotõkõ totapase eya, orutua kō emero, nohpo tõ maro. Ekõpyrykõ tapoise eya xine, kaneru tomo te, pui tomo, jumõtu tomo, kameru tomo, enara. Zuponõpyrykõ roropa tarose eya xine. Mame tooehse ropa toto Kate pona ropa. ¹⁰Mame Akixi tõturupose Tawi a:

— Aza mytotou seroae etonase? tykase Akixi.

Mame Tawi a tozuhse:

— Ikurenaka Juta nonory pona te, ikurenaka Jerameeu nonory pona te, ikurenaka keneu tõ nonory pona, tykase rokẽ eya. ¹¹Yrome ahno onynamara

nexiase Tawi. Tynamase toto ahtao Kate pona toto ytoryino, pirixteu tō zururuino Tawi nyrihpyry poko. Morara Tawi tō nexiase pirixteu tō esary po. ¹²Mame “Zae rokē Tawi” tokarose Akixi a. Ynara tykase ynororo:

— Osepeme pyra toehse Tawi tyekyry tō maro, Izyraeu tō maro. Jūme ypoetoryme exiko mana, tykase Akixi.

28 ¹Moromeīpo pirixteu tomo a tysoutatu tō tonehpose, oximōme toto ehtohme etonathme Izyraeu tō maro. Mame Akixi ynara tykase Tawi a:

— Zuaro oehtohme ourūko ase, ymaro etonath pona ytōko matose jakorehmananōme, tykase.

²Tawi a tozuhse, ynara tykase:

— Ÿ, taro ynanase ākorehmatohme! Amaro yna ahtao orēpyra yna ehtoh enēko mase, tykase ynororo.

— Kure, tykase Akixi, jūme jewomaneme orīko ase, tykase ynororo Tawi a.

Nohpo pyaxime exikety Ētoa po

³Samueu toorihse nexiase, tyhnamose Izyraeu tomo a emero. Ekepyry tonēse eya xine ipatary Rama po, aenurutopōpyry po. Izyraeu nonory po pyaxi pyra nexiase, oremi pyra roropa, pake tonyohse toto Sauu a exiryke.

⁴Mame pirixteu tō tōximōse toto pata Sunē pūto, moroto tōsesarise toto. Sauu a Izyraeu tō tykohmase aosesaritothkōme ypy Kiupoa pona. ⁵Mame pirixteu tō soutatu tō tonease ahtao Sauu a tonaroxitapāse ynororo, enaromŷke toehse yronymyryme. ⁶Tōturupose ynororo Ritonōpo a oty ritohme repe. Yrome onezuhpyra Ritonōpo nexiase aosenety ae, urutō ae, “Urim ae, enara. ⁷Morara exiryke typoetory tomo a ynara tykase Sauu:

— Nohpo zupitatoko pyaxime exikety, eya ekaropotohme ya kynyrirykō poko, tykase.

— Toiro nae mana pata Ētoa po, tykase toto.

⁸Mame tyoro sā tōmyty tyrise Sauu a, tyorō upo tamuruse roropa eya. Mame toytose ynororo koko, orutua kō maro asakoro, mokyro pyaxime exikety enese. Tōturuse ynororo imaro, ynara tykase:

— Joroko tomo a ekaropoko tuaro jehtohme, oty exiko nae taroino? tykase Sauu. — Aorihtyā zuzenu enehpoko ymaro aoturutohme, esety menekāko ase.

⁹Yrome ynara tykase nohpo eya:

— Tuario hma tuisa Sauu nyrihpyry pohko: pyaxime exiketō tonyohse eya emero, oremime exiketō roropa. Tapoise jahtao jorihmapōko mā toto, tykase nohpo.

¹⁰Mame tōmihpyry totapose Sauu a nohpo a:

— Ritonōpo netaryme ynara āko ase oya: “Awānohpyra mā toto sero poko,” tykase.

¹¹Mame tōturupose nohpo a:

— Onoky kohmāko ha aunuhthohme, oturutohme amaro? tykase pyaxi.

— Samueu enehpoko, tykase Sauu.

¹²Yrome Samueu tonese ahtao nohpo a, kui tykase ynororo opore, ynara tykase ynororo Sauu a:

— Oty katoh kuenekunohno? Omoro mase tuisa Sauu, tykase.

¹³— Oserehpyra exiko, tykase Sauu eya. — Oty enēko mah?

— Ahno akuaryhpyry enēko ase tūtāko nono ae, tykase nohpo.

¹⁴— Onoky sã hnae ynororo, tykase, tōturupose.

— Tamuhpomano, tupoke mosã ke, tūtāko mana, tykase nohpo.

Mame Samueume aexiry tonetupuhse Sauu a. Tosekumuru po typorohse ynororo, tōmyty po nono pokoxi “Imehxo mase,” katohme Samueu a.

¹⁵Ynara tykase Samueu Sauu a:

— Oty katohme kuerekohmano? Oty katohme kuenehporopa xiaro? tykase.

Sauu a tozuhse, ynara tykase:

— Etuarimāko ase yronymyryme! Pirixteu tō etonāko toh mana, yporemākapōko mā toto, turumekase roropa ywy Ritonōpo a. Jezuhpyra toehse ynororo ekaroporyhtao ya, urutō ae te, aosenety ae kara roropa mana. Naeroro oya oehno jurutohme. Oty riko ahno? tykase Sauu.

¹⁶Ynara tykase Samueu:

— Oty katohme ya ekaropōko mah, turumekase awahtao Ritonōpo a, ozehnotome toehse ynororo ahtao? ¹⁷Ritonōpo a tyrise emero tōmihpyry, tynekarohpyry ae ro. Izyraeu tō esēme oehtoh tupuxihkase ropa eya, ekarotohme imepyny a, Tawī a. ¹⁸Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra mexiase, amarekita tō onenahkara mexiase, tonahkapose oya toto ahtao Ritonōpo a. Naeroro serara tyrise oya seroae, tykase ¹⁹Oekarōko Ritonōpo mana Izyraeu tō maro pirixteu tomo a. Kokoro ymaro exiko mase omūkuru tō maro. Mame Izyraeu tō soutatu tō ekarōko Ritonōpo mana pirixteu tomo a, tykase Samueu.

²⁰Morara kary etaryke tyya toepukase Sauu nono pona, tonaroxitapāse toexiryke. Tyjamihkehse ynororo, otuhpyra toexiryke saereme, koko, enara.

²¹Mame ipūtokoxi toehse nohpo ahtao, enaromŷke Sauu ehtoh tonese eya. Ynara tykase ynororo.

— Eneko ke ōmipona exino. Azahkuru jexiry se pyra ake repe jorikyryino. Yrome turupose oya jexiryke morara yrino. ²²Seromaroro ajohpāme sã jomiry etako, tonahsē pīxo enehxi oya, ōtuhtohme. Otuhko pitiko jamihme oehtohme, oytotohme ropa, tykase nohpo.

²³— Arypyra, tykase Sauu. — Otuhpyra ase, tykase. Yrome imaro typoetory tomo a turuse tahtao toto omiry totase Sauu a. Towōse ropa ynororo nono poe, typorohse nyhtoh pona. ²⁴Mame tokyke nohpo nexiase pui mūkuru. Inahpāko nexiase tupune aehtohme. Axī toky totapase eya, ipurutohme, wyi tyrise roropa eya. ²⁵Mame tynyrihpyry tyrise eya Sauu tō ēpataka. Tōtuhse toto, Sauu, ipoetory tō maro, mame moro ae ro koko toytose ropa toto.

Tymaro xine Tawī se pyra pirixteu tomo

29 ¹Mame pirixteu tō soutatu tō tōximōse Apeka po. Morararo Izyraeu tō tōsesarise tuna enatyry pūtokoxi, jakanahmā Jezereu po. ²Mame atakenaka pirixteu tō tuisary 5mākō toytose, oximōme tysoutatu tō maro: 100mākomo te, 1.000mākomo te, tosēkō maro toytose toto. Mame toto

etyhpyryme Tawi tō ytoytōko roropa nexiase Akixi tō maro. ³Mokaro eneryke tyya xine pirixteu tō soutatu tuisary tomo a tōturupose tosekomo a:

— Otara tyrīko moxiā nae epereu tomo? tykase toto.

— Mose Tawi, Izyraeu tō esē Sauu poetohpyry. Ymaro mā ynororo toiro jeimamyry motye. Azahkuru pyra nase ya, Sauu poe tutūtatopōpyry poe ro tarona, tykase Akixi repe.

⁴Yrome tyekītapāse pirixteu soutatu tō esamo.

— Mose aropoko ropa, pata onekarohpyry pona ropa esaryme. Toto anaropopyra exiko kymaro xine, etonatoh pona. Osetaparyhtao otarame kuetaapitōko mana. Morara ahtao osepeme exiko ropa mā ynororo Sauu maro, kymarokō etaparyke eya. ⁵Tawi mokyro, ipoko toremiase nohpo tomo, tuase toto ahtao: “Miumākō totapase Sauu a repe, yrome Tawi a 10 miumākō totapase.”

⁶Naeroro Tawi tykohmase Akixi a. Ynara tykase ynororo eya:

— Zae rokē mase ya. Yna maro oytory etonatoh pona yna akorehmase kure ya exiry repe. Azahkuru pyra mase ya oehtopōpyry poe ro tarona. Yrome imehnō tuisa tō ose pyra mā toto. ⁷Morara exiryke ytoko ropa atapyī taka, osepeme ro sytase. Naeroro tehme rokē ehtoko ozehno xine pyra pirixteu tō tuisary ehtohme, tykase Akixi.

⁸— Yrome oty tyrise ya? tykase Tawi. — Azahkuru ehtoh onyripitopyra ase, moino joehtopōpyry poe ro tarona. Oty katohme jaropopyra hma etonatoh pona, ākorehmatohme ozehnotokō poremākatohme? tykase.

⁹Mame ynara tykase Akixi:

— Moro waro ase. Zae rokē mexiase ya, Ritonōpo nenyokyhpyry samo. Māpyra pirixteu tō esamo ynara āko: “Ytopyra mā ynororo etonatoh pona, kymaro xine,” āko. ¹⁰Naeroro kokoro owōtoko pakeimo, omoro, imehnō Sauu poetohpyry tō maro, oytotohkōme ropa, ėmeparyhtao, tykase Akixi.

¹¹Morara exiryke Tawi towōse pakeimo typoetory tō maro toytotohkōme ropa pirixteu tō esaka. Yrome pirixteu tō tōnuhse Jezereu pona.

Amarekita tō maro etonatopōpyry

30 ¹Morarama asakoro tōmehse ahtao Tawi tō toeporehkase ropa typatarykō Zikirake pona repe. Yrome toto esahpyry po, amarekita tō tooehse nexiase, Zikirake tyryhmase eya xine, tyahkase roropa eya xine. ²Tynamotome nohpo tō tarose eya xine emero, poetohiti tō maro, tamuhpomākō maro. Toto onetapara toh nexiase, tarose rokē toto tymaro xine. ³Mame Zikirake pona toeporehkase ropa Tawi tō ahtao, jahkahpyry rokē tonese eya xine. Ipyxiākō tarose nexiase, imūkuru tō maro, ėxiry tō maro. ⁴Moro eneryke tyya xine tyxitase toto opore, Tawi tomo, ipoetory tō maro. Totaehse toh nexiase tyxitarykōke, tyjamihekhe roropa ynaroro. ⁵Tawi pyxiā asakoro ro tarose nexiase Ainoā, Jezereu pono te, Apikaiu, Napau Karameru pō pytōpyry, enara.

⁶Otuṗīko Tawi nexiase; ipoetory tō typoenōkō ihnamōko nexiase. Mame tosekō etapary se toehpitose toh nexiase topu ke. Yrome tyjamihtanohse ropa ynororo Ritonōpo a. ⁷Mame ynara tykase Tawi Apiataa, Aimereke mūkuru a:

— Oupō enehta ōturupotohme Ritonōpo a, tykase. Ritonōpo maro oturutoh poko erohketyme nexiase.

Mame tupō tonehse eya ahtao, ⁸tōturupose Tawi Ritonōpo a:

— Mokaro, yna ryhmananō ekahmāko ynanah? Toto apoīko ynanah? tykase Tawi Ritonōpo a.

— Ÿ, ekahmako toto. Toto apoīko mase, inarotyā pynanohnōko ropa mase, tykase Ritonōpo.

⁹Naeroro Tawi tō toytose typoetory tō 600mākō maro, toeporehkase tahtao xine iporiry Pesoa ehpikoxi, moroto rokē totypohse 200mākō nexiase, ¹⁰tyjami hkehse toexirykōke, tuna anakuohsaromepyra toh nexiase. Yrome Tawi maro 400mākō toytose ro, tyryhmahpōkō ekahmase toytose ro toto.

¹¹Mame nuasemā tonese Tawi poetory tomo a ona po, Ejitu pono, tomitapāse nexiase. Oseruao ėmepyry taropose eya otuhypra, tuna onēpyra. Tonehse mokyro eya xine Tawi a. Mame tuna tokarose eya aukurume, tonahsē roropa. ¹²Epery fiku tō asarahtyamo te, uwa epery roropa asarahtyamo tokarose eya. Mame tonahse eya rahkene. Tyjamihtase ropa ynororo. ¹³Mame tōturupose Tawi a:

— Onoky oesēme nae? Oty pōme mahno? tykase.

— Ejitu pōme ase, amarekita namotome repe. Yrome takuruhtase jahtao jurumekase toto. Mame 3me ėmepyry aropoase taro. ¹⁴Toytose ynanexiase keretita tō poremakase, Juta tō nonory kurenaka, Karepe ekry tō esaka roropa, mame pata Zikirake tyahkase yna a, tykase.

¹⁵Mame Tawi tōturupose eya. Ynara tykase:

— Jaroryh oya nah amarekita tomo a?

— Ÿ, tykase ynororo, — ōmiry ekaroryhtao ya Ritonōpo netaryme, jetapara oehtohme te, jekaropyra roropa oehtohme jesemy a, enara. Morara ahtao aarōko ase, tykase ynororo.

¹⁶Mame Tawi tō tarose eya. Moroto amarekita tō tonese eya xine, tātahpahse ropa, otuhnōko, eukuru ėnōko, atākyemāko, mōkomo itamurume tapoise tyya xine exiryke, pirixteu tō patary tō poe, Juta patary tō poe, enara. ¹⁷Yrokoro ėmepyryme Tawi tomo a totapase amarekita tomo ikohmamry pona ro. Totapase toto eya xine emero exisasaka. Orutua kō 400mākō nuasemākō rokē toepase toto kameru tō po. ¹⁸Typoenōkō emero typynanohse ropa Tawi a typyxiākō roropa emero amarekita tō narotyā tonehse ropa eya. ¹⁹Emero tapoise ropa eya xine, poetohti tomo, tamuhpomākomo, Tawi poetory tō poenomo, ėxiry tō roropa, imōkomorykō roropa, emero tapoise ropa Tawi a. ²⁰Kaneru tō emero pui tōkehko roropa tapoise Tawi a. Ipoetory tomo a okyno tō tarose Tawi a. Ynara tykase toto:

— Moxiā emero Tawi ekyme mā toto, tykase toto.

²¹Morame Tawi tō toytose Tawi iporiry Pesoa ehpikoxi ropa, 200mākō tymaro xine ytoppyra aehtyamo a, totaehse toexirykōke ytoppyra aehtyamo a. Toytose toto Tawi tō oepyry ropa enese. Tōpatakamase Tawi eya xine, taomikase ropa toto. ²²Yrome ajoajohpākō Tawi maro aytotyā ynara tykase:

— Kymaro xine ytoppyra toehse moxiā exiryke, mōkomo onekaropyra sytatose eya xine, kynapoihpyrykomo. Typyxiākō rokē apoīko ropa mā toto typoenōkō maro, tykase toto.

²³— Arypyra, wekry tomo, tykase Tawi. — Moro sā pyra ehtoko. Ritonōpo nekarohpyry senohne. Towomase kymarokō eya. Kyzehnotokō tokarose eya kyya xine. ²⁴Ōmirykō zae pyra mana. Zae mōkomo sapiakatone. Oxisā

mōkomo apoīko mā moxiāmo, mōkomo erase tomo, etonatoh pona aytotyā samo. Kynapoihipyrykō sapiakatone zokonaka ekarotohme eya xine emero porehme oxisāmo.

²⁵ Morara tykase Tawi jūme tōmihpyry onytyromara imehnō ehtohme, aomipona Izyraeu tō ehtohme.

²⁶ Mame Zikirake pona toehse ropa tahtao xine mōkomo taropose Tawi a tynekaroryme Juta pōkō tuisary tomo a, tope tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Sē nase ynekaroryme oya xine okyryrykōme Ritonōpo zehnotokō kyryrpyry.

²⁷ Mame mōkomo taropose eya Peteu pōkō tuisary tomo a te, Rama tuisary tomo a Juta nonory po ikurenae, Jatia pōkō tuisary tomo a, ²⁸ Aroea pōkomo a, Xipimote pōkomo a, Exitemoa pōkomo a, ²⁹ Rakau pōkomo a, jerameerita tō patary tō pōkomo a, keneu tomo a, ³⁰ Horoma pōkomo a, Porasā pōkomo a, Atake pōkomo a, ³¹ Eperō pōkomo a, imehnō pata tō pōkomo a roropa, emero Tawi epatopōpyry punero, moro pōkō kyryryme, enara.

Sauu orihtopōpyry imūkuru tō maro

(1 Koronika 10.1-12)

31 ¹ Moraramē pirixteu tō soutatu tō totonase Izyraeu tō maro. Tuhke Izyraeu tō totapase eya xine pyy Kiupoa po, imehnō toepase. ² Mame Sauu tō tomyehmase pirixteu tomo a imūkuru tō maro, Jonata totapase eya xine Apinatape maro, Maukisua maro. ³ Orēpyra totapase toto Sauu zomye, tuose ynororo pirixteu tō pyre a. Orihnōko nexiase. ⁴ Naeroro ynara tykase Sauu typyre arone a:

— Puniāo apoiko juotohme jūme rokene. Arypyra ahtao mokaro, Ritonōpo omipona pyra exiketō jeunohnōko mā toto jetaparyhtao, tykase Sauu.

Yrome ipyre arone enaromŷke nexiase. Tosē worry se pyra nexiase. Naeroro tamoreme toepukase Sauu tywaratā pona tōtuotohme. ⁵ Mame Sauu orikyry tonese ahtao ipyre arone a, toepukase roropa ynororo tytapemā pona toorihthome imaro. ⁶ Morara exiryke Sauu tō toorihse tumūkuru tō oseruaōkō maro typyre arone maro, ipoetory tō roropa emero toorihse oximōme, toiro ēmepyyry ae. ⁷ Moraramē Izyraeu tō soutatu tō poremākatopōpyry eneryke tyya xine, typatarykō turumekase Izyraeu tomo a jakanahmā Jezereu mōpozakoxi, tuna Joatāo mōpozakoxi xixi tūtatoh winakoxi roropa toepatohkōme. Mame pirixteu tō tōsesarise Izyraeu tō esahpyry pona.

⁸ Mame yrokokoro pirixteu tō toytose ropa ahtao aorihtyā mōkomohpyā kurākō apoitohme tyya xine, Sauu ekepyry tonese eya xine imūkuru tō ekepyry maro pyy Kiupoa po. ⁹ Mame Sauu zupuhpyry tykhohse eya xine. Aosewomatoh, metau risē tapoise roropa eya xine, zuponpyry roropa metau risemy. Mame omi aronanō taropose eya xine pirixteu tō patary tō poro toto zurutohme Sauu orihtopōpyry poko. Mame tyneponāmarykō eahmatoh tao, ahno rānao roropa turuse eya xine. ¹⁰ Sauu osewomatoh tyrise eya xine Axitarote eahmatoh taka. Yrome ekepyry toxixihmase pata Pete-Sā apuru pokona. ¹¹ Mame pirixteu tō nyrihpyry poko Sauu ekepyry poko tuaro toehse Jape-Kireate pōkō ahtao, ¹² Orutua kō emero orēpyra exiketō toytose koko Pete-Sā pona. Mame Sauu tō ekepyry touse ropa eya xine, imūkuru tō

ekepyry maro Pete-Sã apuru poe, arotohme ropa Jape pona, jahkatohme.

¹³Moromeïpo jehpyrykõ tarose eya xine zonêtohme wewe zopikoxi Jape pona, mame 7me tõmehse toto otuhpyra, enara.

2 SAMUEU

2 Samuel

Ekarotopo

Sero 2 *Samueu* ekarōko Izyraeu tō ehtopōpyry 1 *Samueu* ekarotopōpyry mykapo. Ekarōko Tawi ehtopōpyry poko tuisame toehse ahtao ikurenae Juta tō esēme osemazuhme aporo (2 *Samueu* 1—4). Imeīpo Izyraeu tō emero esēme toehse ynororo inikahpoēkō maro (2 *Samueu* 5—24). Ekarōko Tawi etonary poko topetōkara maro. Yronomyryme Ritonōpo tonetupuhse Tawi a Tosēme, toahmase ynororo eya tyjमितunuru ke. Yrome tyrypyry poko toehse roropa Tawi kynexine, ahno totapapose eya. Morohne otonēsaromepyra kynexine Ritonōpo wino. Mame urutō Natā a Tawi turuse ahtao tōsekarose ynororo iirypyryme toehtoh poko. Tyrypyry wānohtoh tapoise eya, tyrypyry rumekary se toehse, ikorokapotohme ropa.

Tawi pyno toehse Izyraeu tō kynexine. Imeīpo tamuhpōme toehse Tawi ahtao imūkuru se toh kynexine, Tawi sā exikety tosekōme ehtohme.

Sero pape ao

Tawi Juta tō esēme 1.1—4.12

Izyraeu tō esēme roropa 5.1—24.25

1. Jeimamyry apitorymā 5.1—10.19

2. Pate-Sepa maro 11.1—12.25

3. Tupime ehtopōpyry 12.26—20.26

4. Etyhpyrymāme 21.1—24.25

Zuaro toehse Tawi Sauu tō orihitopōpyry poko

1 ¹Sauu toorihse kynexine. Morarame amarekita tō etapakehxīpo Tawi tooehse ropa Zikirake pona. Moroto tehme nexiase asakoro ēmepyyry. ²Mame yrokokoro orutua tooehse Sauu tō esahpyry poe. Toemynyhmary enetupuhpotohme tupō tyxihkase eya, nono tyrise tupuhpyry pona roropa eya. Toytose ynororo Tawi a. Mame tosekumuru po typorohse ynororo Tawi ēpataka. Tōmyty nono pona tyrise eya “Imehxo mase” katohme Tawi a.

³— Ozeino moehno? tykase Tawi eya.

— Epāno Izyraeu tō soutatu tō esary poe, tykase.

⁴— Otara toehse? Kuruko emero, tykase Tawi eya.

— Typoremākase Izyraeu tō ahtao, toepase yna, etonatoh poe. Tuhkākō toorihse. Sauu tō, imūkuru Jonata roropa toorihse, tykase ynororo.

⁵Mame Tawi tōturupose eya:

— Otāto zuaro hma Sauu tō imūkuru Jonata maro toorihse ehtoh poko? tykase.

Ynara tykase ynororo eya:

⁶— Ypy Kiupoa pona toeporehkase jahtao, Sauu enease moroto toepukase tywaratā pona. Epetōkara kanary ameke pyra exīko nexiase, kawaru tō po ytoketō maro. ⁷Mame toeramase ynororo ahtao jenease, ykohmase tyya. Ezukuase roropa: “Taro ase, tuisa,” ase eya. ⁸“Onoky mahno?” nase ya. “Ywy ase amarekitame,” ase. ⁹Mame ynara nase ynororo ya: “Juō toto, orihnōko ase. Naeroro kuwoko jūme rokene,” nase ya. ¹⁰Naeroro ytoase eya, etapase orihsasaka aexiryke. Mame iparimanŷpyry uuru risē apoiase zupuhpyry poe enehtohme oya, apory emepory roropa enehno oya.

¹¹Mame Tawi a tupō tyxihkase toemynyhmaryke. Ipoetory tō roropa morararo toehse toto. Tupōkō tyxihkase eya xine. ¹²Tyxitase roropa toto Sauu tō poko Jonata maro, Izyraeu tō maro. Mame otuhpyra toehse toto ikohmamyry pona, toorihse Sauu tō exiryke.

¹³Mame Tawi tōturupose ropa nuasemano a:

— Oty pō hmahno?

— Amarekitame ase, yrome taro jesary amaro xine, tykase.

¹⁴— Oty katohme Ritonōpo nymenekahpyry tuisame etapary poko enaromyra makehne? tykase.

¹⁵Mame toiro typoetory a ynara tykase:

— Mose etapako, tykase.

Mame mokyro totapase eya, toorihse. ¹⁶Apitoryme ynara tykase Tawi amarekita a:

— Mehxirono, azahkuru oehtoh poko: “Sauu, Ritonōpo nymenekahpyry totapase ya,” karyke oya.

Sauu tō hnamotopōpyry Tawi a

¹⁷Mame eremiatoh tymerose Tawi a Sauu tō hnamotohme, imūkuru Jonata maro. ¹⁸Mame Juta tomo a tamorepapose eya. (Sero ihnamotoh tymerose, Zae exikety papē pokona.)

¹⁹Kutuisarykō imehxo mā toorihse,

ypy tō po, Izyraeu tō nonory po!

Orēpyra exiketō soutatu tō toorihse toto!

²⁰Kate pōkō onurupyra ehtoko,

Axikerō pōkomo onurupyra ehtoko,

tākye pirixteu ēxiry tō exiryino,

Ritonōpo waro pyra exiketō ēxiry tō atākyemaryino.

²¹Konopo oehpyra exiko ypy Kiupoa pona.

Otyro ahtara exiko tupito tō po!

Moroto soutatu tō osewomatoh typahse exiryke, nuriame nono po;

Sauu osewomatoh zemime pyra toehse

oriu maro onykorokara exiryke.

²²Typyreke orēpyra Jonata nexiase,

tytapemā ke Sauu roropa ekurehpyra nexiase

jamihmākō etapary poko,

topetōkara orihmapory poko.

²³Sauu maro Jonata, opyno xine toh nexiase.

Oximaro toh nexiase isene ahtao,

oximaro toorihse toto.
 Piano tō motye axī toh nexiase,
 reão tō motye jamihme roropa.

²⁴ Nohpo tomo Izyraeume exiketomo,
 oxiatoko Sauu ihnamotoko!
 Tuisame Sauu pokoino tymōkomokehxo Izyraeume exiketō toehse;
 upo kurā ke tupohtose mexiatose
 kaneru hpoty kamiraramā ke,
 kasuru kurā ke, uuru risē ke roropa.

²⁵ Soutatu tō orēpyra exiketō toepukase,
 toorihse toh nexiase etonato po.
 Jonata toorihse mana ypy tō po.

²⁶ Emynyhmāko ase opoko, Jonata urui;
 opyno ipunaka exiase!
 Ypyno oehtoh kure nexiase,
 ypyno nohpo tō ehtoh motye.

²⁷ Soutatu tō orēpyra exiketō toepukase,
 toto pyrēpyry turumekase,
 typhase rokē kehko.

Tuisame Tawī ritopōpyry Juta tō esēme

2 ¹Moromeīpo tōturupose Tawī Ritonōpo a:
 — Kure oya jytory pata pona, Juta nonory pona tuisame ehtohme?
 tykase.

— Ÿ ytoko, tykase Ritonōpo.
 — Oty pona ytōko ha? tykase, tōturupose Tawī.
 — Eperō pona, tykase.

²Nærero Eperō pona toytose Tawī typyxiākō maro asakoro: Ainoā, Jezereu pono te, Apikaiu, Napau Karameru pō pytypyry, enara. ³Tymarōkō roropa tarose Tawī a, toto tapyī taōkō maro. Mame tōsesarise toh nexiase pata tō po Eperō pūto. ⁴Mame orutua kō Juta pōkō toytose Eperō pona, Tawī tyrise eya xine tutuisarykōme, Juta tō tuisaryme.

Mame Sauu tō ekepyry tonēse Jape-Kireate pōkomo a. Moro poko turuse Tawī ahtao, ⁵typoetory tō taropose eya Jape-Kireate pōkomo a oturuse:

— Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a Sauu tō pyno oexirykōke, ekepyry tonēse oya xine exiryke! ⁶Nærero opyno xine Ritonōpo ehtoh se ase, oewomarykō se roropa! Wyw roropa isā opyno xine se ase onyrihpyrykō pokoino. ⁷Morara exiryke enaromyra ehtoko, ajamihtatoko! Sauu, otuisarykō toorihse, seromaroro Juta tomo a tymenekase ywy tutuisarykōme jehtohme.

⁸Sauu poetory, soutatu tō esē Apinea, Nea mūkuru, toepase kynexine Ixiposete, Sauu mūkuru maro pata Maanaī pona, tuna Joatāo mōpozakoxi. ⁹Moroto tuisame Ixiposete tyrise Apinea a, Kireate nonory esēme te, Asea maro te, Jezereu roropa te, Eparaī maro te, Pējami roropa te, Izyraeu tō emero esēme ehtohme. ¹⁰40me jeimamyry nae Ixiposete, Sauu mūkuru nexiase, Izyraeu esēme toehse ahtao. Mame asakoro jeimamyry taropose

eya tuisame toexiry poko. Yrome Juta tomo a Tawi tyrise tutuisarykōme,
¹¹ toerohse ynororo Eperō po 7me jeimamyry zokonaka, Juta tō esēme.

Izyraeu tō osetapatopōpyry Juta tō maro

¹² Mame Apinea, Nea mūkuru toytose, Ixiposete poetory tō esā maro, Maanaī poe pata Kipeāo pona. ¹³ Joape, Zeruia mūkuru toytose, Tawi poetory tō esā maro, oseporyse imaro xine Kipeāo tunary pūtokoxi. Apinea marōkō typorohse tuna pūtokoxi, Joape marōkō tuna moino akoxi typorohse toto, mokaro etonie. ¹⁴ Mame ynara tykase Apinea Joape a:

— Kure ya nuasemākō osetapary pixo kymarokō neneryme, tykase.

— Kure roropa ya. Ah nosetapā toto, tykase Joape.

¹⁵ Naeroro towōse toto xikihme etonatohme, 12me Pējamī pakomo, Ixiposete, Sauu mūkuru poetory, 12me roropa Tawi poetory. ¹⁶ Mame osetonie exikety zupuhpyry tapoise eya xine. Mame tuose eya xine aoropary zehpyry aka rato pohsuimā ke. Oximaro toepukase toorihse toto. Naeroro moroto tosehpase Rato Pohsuimā kō esaryme.

¹⁷ Moromeīpo tōsetapase toto yronymyryme, mame Apinea poetory tō typoremākase Tawi tomo a. ¹⁸ Mame Zeruia mūkuru tō oseruao moroto nexiase. Joape te, Apisai te, Asaeu, enara. Mokyro Asaeu axī tururume ytokety nexiase, kapauimo samo. ¹⁹ Apinea tokahmase eya, tururume etapatohme repe, eramara roropa nexiase. ²⁰ Mame t̄ykakoxi tōsenuhmase Apinea ahtao tōturupose eya:

— Omoro hma Asaeu? tykase.

— Ywy ase, tykase Asaeu.

²¹ — Jekahmara ke exiko, tykase Apinea. Imep̄y apoiko nuasemano imōkomory apoitohme oya, tykase.

Yrome Asaeu onurumekara nexiase. ²² Turuse ropa Apinea a:

— Epo hnae! Kurumekako! Oetapary se pyra reahse! Otara āko ha orui a oetaparyhtao ya? tykase.

²³ Yrome Asaeu irumekary se pyra nexiase. Naeroro Asaeu wakuru typosohkase warata ātykyry ke. Tutūtase warata ipary ae. Moroto toepukase ynororo, toorihse. Totypohse toto emero morotona toeporehkase toto ahtao, Asaeu ekepyry eneryke tyya xine.

²⁴ Yrome Apinea tokahmase irui tomo a, Joape a te, Apisai a, enara. Mame kohmāsasaka ahtao ypy Ama pona toeporehkase toto, pata Kia poe xixi tūtatoh wino, ona Kipeāo esemary po. ²⁵ Pējamī pōkō tōximōse toto Apinea akorehmatohme ypy emory po. ²⁶ Mame Joape tykohmase Apinea a. Ynara tykase ynororo eya:

— Epo hnae osetapary poko. Osetapakehpyra kuahtao xine osenahkāko mā toto emero. Otara ahtao opoetory tō etypohkapōko mah tyekyry tō ekahmary pohko? tykase Apinea.

²⁷ Ynara tykase Joape eya:

— Oturupyra awahtao tyekyry tō onetapakehpyra toh exiry kokoro ēmehtoh ponāmero, tykase.

²⁸ Naeroro rueimo totose Joape a. Mame totypohse toto emero. Izyraeu tō onekahmara toehse toto. Tōtuokehse toto.

²⁹ Mame Apinea tō tōmehse toytorykō poko jakanahmā Joatāo kuroko. Tuna Joatāo takuohse eya xine, mame toytose ro toto tosaka xine, Maanaī

pona. ³⁰Mame Joape tō toehse ropa, Apinea ekahmakehxiō. Typoetory tō tanonohpose eya, toto kuhtohme. Asaeu maro 20me toorihse, Tawī poetory tomo. ³¹Yrome Tawī tomo a 360me totapase Pējamī pōkomo, Apinea poetory tomo. ³²Mame Asaeu ekepyry tapoise eya xine zonētohme jumy ekepyry zonētoħ tao, Perē po. Mame toytorykō poko tōmehse toto Joape tomo, Eperō pona toeporehkase ropa toto ēmepyryme.

3 ¹Mame okynā sā osetapakehpyra Sauu ekyrỹpyamo, Tawī tō maro. Orēpyrahxo toehse Tawī tomo, Sauu ekyrỹpyry tō jamihme hkopyra toehse.

Tawī mūkuru tomo

²⁻³Mame Tawī mūkuru tō tonuruse Eperō po: apitoryme Amanō tonuruse, Ainoā, Jezereu pō mūkurume. Mokyro mykapo Kireape tonuruse, Apikaiu, Napau, Karameru pō pytỹpyry mūkurume. Oseruaōme Apisarāo, Maaka mūkurume tonuruse, Taumai, Kesua pōkō tuisary ēxiry nexiase ynororo. ⁴Mokyro mykapo Atonia, Hakite mūkurume tonuruse. Mokyro mykapo Sepatia tonuruse, Apitau mūkurume. ⁵Mame omazū mykaponatome Itireāo, Ekerā, Tawī pyty mūkurume tonuruse. Mokaro Tawī mūkuru tō tonuruse Eperō po.

Tōmirykō etatopōpyry Apinea a, Tawī maro

⁶Mame Sauu ekyrỹpyry tō osetaparyħtao Tawī tō maro, Apinea orēpyrahxo toehse Sauu ekyrỹpyry tomo a.

⁷Orihpyra ro Sauu aħtao typye nexiase Rixipa, Aia ēxiry maro. Moraramē ynara tykase Ixiposeite Apinea a:

— Oty katohme papa pytỹpyry poko mexino? tykase. ⁸Morara kary etaryke tyya tyekītāpāse Apinea. Tozuhse ynororo eya, ynara tykase:

— Onekunohtō jekarōko mah, oepetōkara akorehmaneme toko jekarōko mah? Moino ro omy Sauu ekyry tō ewomaneme ase, epe tō ewomaneme roropa ase oporemākapopyra Tawī eħtohme. Māpyra seromaroro jyhxiroko mase mokyro noħpo poko jexiry poko repe. ⁹⁻¹⁰Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō Tawī a: “Jomihpyry ae ro Sauu tō tuisame pyra tyriko ase, Izyraeu tō esēme oeħtohme, Tawī, Juta tō esēme roropa.” Naeroro kuetaapako Ritonōpo, moro onyripyra jaħtao Ōmihpyry ae ro, tykase Apinea.

¹¹Mame Apinea zuno Ixiposeite exiryke “Teh” tykase rokē ynororo.

¹²Morara aħtao Tawī nexiase Eperō po. Mame tōmiry taropose Apinea a Tawī a oturupotohme, ynara tykase ynororo:

— Onoky Izyraeu tō tuisaryme exīko nae? Osepeme kuaħtao ākorehmāko ase Izyraeu tō eneħtohme opoetoryme toto eħtohme emero porehme, tykase.

¹³— Ÿ, kure, tykase Tawī, — osepeme exīko sytase. Yrome apitoryme, toiro tyripyry se ase oya: ooepryħtao, Mikau, Sauu ēxiry enehko ya, tykase.

¹⁴Mame Ixiposeite, Sauu mūkuru a tōmiry taropose Tawī a ynara katohme:

— Ypyty Mikau ekaroko ya, topekahse ya exiryke, 100me pirixteu tō etapatopōpyryke ya, tykase.

¹⁵Naeroro Ixiposeite a noħpo tapoipose inio Pautieu, Raixi mūkuru wino.

¹⁶Inio toytose imaro xitāko osema ae, pata Paurī pona. Mame Apinea a taropose ropa ynororo, ynara tykase eya:

— Ytoko ropa atapyĩ taka, tykase Apinea.

Naeroro toytose ropa ynororo.

¹⁷Mame tóturuse Apinea Izyraeu tō tamuximākō maro. Ynara tykase ynororo:

— Moino ro Tawi riry se mexiatose otuisarykōme. ¹⁸Seromaroro tyritoko, ynara tykase Ritonōpo exiryke: “Ypoetory Tawi a Izyraeu tō pynanohpōko ase, ypoetory tomo a, pirixteu tō poremākapotohme, imehnō roropa, topetōkara, toto poremākapotohme,” tykase.

¹⁹Mame tóturuse roropa Apinea Pējamī pōkō maro. Toytose ynororo Eperō pona Tawi zuruse Izyraeu tō oturutopōpyry poko, Pējamī pōkō oturutopōpyry poko roropa.

²⁰Mame toeporehkase Apinea tō ahtao, 20me orutua kō maro Eperō pona, otuhtoh konōto tyrise Tawi a oximaro toto otuhtohme. ²¹Mame ynara tykase Apinea Tawi a:

— Ytoxi Izyraeu tō eahmase oenetupuhtohme tosēkōme opoetoryme roropa toto ehtohme, tykase.

Mame Apinea taropose ropa Tawi a, osepe me rokene.

Apinea etapatopōpyry

²²Imeīpo Tawi poetory tō tooehse ropa Joape maro pirixteu tō patary poremākapoxīpo. Mōkomo itamurume tonehse eya xine. Yrome Apinea onenepyra Tawi maro toh nexiase moroto Eperō po, taropose ropa exiryke Tawi a kure aytotohme ropa. ²³Mame toeporehkase Joape tō ahtao, turuse ynororo Apinea oehstopōpyry poko Tawi a oturuse, aropotopōpyry ropa poko roropa Tawi a. ²⁴Naeroro Joape toytose Tawi a. Ynara tykase eya:

— Otaru myka Apinea a? Tooehse ynororo oya repe, oty katohme maropō ropa? Seromaroro toytose ropa mana. ²⁵Mokyro Apinea, Nea mūkuru waro mase, onekunohto ynororo. Oenese rokē noehno atamorepase oytory poko, onyriry poko, enara.

²⁶Mame Tawi turumekase Joape ahtao, orutua kō taropose eya Apinea enehtohme ropa tuna pēkamā Xira poe. Yrome Tawi tuaro pyra nexiase. ²⁷Mame tooehse ropa Apinea ahtao Eperō pona tarose ynororo Joape a pata omōtoho pūtokoxy, toiroro imaro oturutohme samo, tokare pyra. Moroto takorō Asaeu etapatopōpyry emetakame, Apinea tuose zuakuru aka rato pohsuimā ke, toorihse. ²⁸Moromeīpo tuaro toehse Tawi ahtao ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo zuaro, ypoe pyra mokyro Apinea totapase. ²⁹Zae Ritonōpo exiryke Joape wānohnōko mana jekyry tō maro, Apinea etapatopōpyry epehpyryme. Ynara se ase: jekyry tō akuruhtanohpory se ase, ipūkō motaryke, jaxirykō ahmitary ke, nohpo erohtoh poko rokē waro exikety, totapasēme exikety etonatoho tao, emitapānohporykō ke, enara, tykase.

³⁰Apinea totapase Joape tomo a, zakorō Apisai maro, takorōkō Asaeu tuose eya exiryke, tōsetaparykohtao Kipeāno po.

³¹Mame ynara tykase Tawi Joape a imarōkomo a roropa.

— Oxitatoko Apinea orihtopōpyry poko. Oupōkō ixihkatoko roropa oemynyhmarykō enetupuhpotohme. Osemazuhme ytotoho zonētoho pona. Mame Apinea ekepyry ē mykapo toytose tuisa Tawi. ³²Mame Apinea tonēse

eya xine Eperō po. Tyxitase tuisa opore zonētoh po. Morararo imoihmākō tyxitase toto.

³³Ynara toremiase Tawi tyxitaryme Apinea poko:

“Oty katoh Apinea norikyase, putupyra exikety orihmapory samo?

³⁴Oemary onymyhypra nexiase Opupuru roropa anapoipyra nexiase. Ajoajohpākō netapahpyry sã, norikyase myhene.”

Naeroro tyxitase toto Apinea poko imoihmākomo.

³⁵Mame tonahsē ekarory se toh nexiase Tawi a, otuhtohme kohmāpyra ahtao ro repe. Yrome otuhpyra nexiase. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, kuetapako tonahsē enapyryhtao ya xixi omōpyra ro ahtao, tykase.

³⁶Moro etaryke tyya xine tãkye toh toehse. Emero Tawi nyrihypra poko tãkye toh nexiase. ³⁷Morara exiryke moro ae ro Izyraeu tō emero tuaro toehse, Tawi poe pyra Apinea toorihse nexiase. ³⁸Mame ynara tykase Tawi tymarōkomo a, Izyraeu tō esamo a:

— Tuaro ehtoko, seroae tuisamã, imehxo exikety toorihse Izyraeu tō nonory po. ³⁹Tuisame tymenekase ywy Izyraeu esēme Ritonōpo a, yrome ya jamihme pyra ase. Mokaro Zeruia mūkuru tō orēpyra toh mã repe, yrome jomipona pyra mã toto! Iirypyrymākō wānopyry se ase Ritonōpo a, iirypyrykō emetakame, tykase.

Ixiposete etapatopōpyry

4 ¹Mame Apinea orihtopōpyry poko Eperō po tuaro toehse tahtao, torētyke toehse Ixiposete, Sauu mūkuhypra. Izyraeu tō roropa emero enaromýke toehse. ²Morame asakoro soutatu tō esē nexiase, Ixiposete poetoryme. Ytoytoke tōme toh nexiase pirixteu tō patary poremakapory poko, typoetory tō maro. Toiro esety Paana nexiase, zakorō ReCAPE nexiase. Jūkō Rimō nexiase, Peerote pono, Pējamī nonory pō pono. (Pata Peerote Pējamī esaryme tokarose toto a. ³Toepase Peerote pōkō exiryke Kitaī pona ehse. Moroto ro mã toto seroae ro katonōme sã rokene.)

⁴Jonata, Sauu mūkuhypra tumūkue nexiase, esety Mepiposete. Ahmitahpyry nexiase ipupuru asakoro. 5me jeimamyry nae nexiase toorihse Sauu tō ahtao Jonata maro Jezereu po. Moro poko totase ahtao poeto pyno exikety a poeto tapoise eya axiny tururume toepatohme repe. Yrome poeto tomapose eya; ahmitahpyryme toehse ynororo.

⁵ReCAPE tō toytose Paana maro Ixiposete tapyi taka, toeporehkase toto xixi tōnuhsehxo ahtao, tapyi esē oseremaryhtao, otuhxipo. ⁶Tomōse toto tapyi taka omatome samo, tapyi omōtoh erase nohpo tynhse exiryke tiriiku poko erohekhe xipo. ⁷Toytose toto Ixiposete nyhtoh taka tynhse yronomyryme ynororo ahtao, mame tuose ynororo, zupuhpyry tyhkohse eya xine arotohme tymaro xine. Mame koko tōmehse toto toytorykō ropa poko, jakanahmã Joatão rānakuroko. ⁸Mame Ixiposete zupuhpyry tarose eya xine Tawi a Eperō pona. Ynara tykase toto tuisa a:

— Seny, Ixiposete, oepekara Sauu mūkuhypra zupuhpyry. Oetapary se aexihpyryme nexiase ynororo. Seroae Ritonōpo omýpono oepekara etapano Sauu ekyrpyamo, tykase.

⁹Mame ReCAPE tō tozuhse Tawi a, Paana maro, ynara tykase:

¹⁰ — Omi arone a turuse jahtao Sauu wotopöpyry poko tyya tãkye jehtohme repe, mokyro tapoise ya, etapapoase Zikirake po. Moro ke topehmase ynororo inyrihpyry ehepyryme. ¹¹ Seromaroro Ritonöpo neneryme awãnohtorÿko ase zae pyra onyrihpyrykô poko. Orutua tehme exikety totapase oya xine tynhse ahtao tytapyi tao. Seromaroro imÿpöko ase. Ixiposete etapatopöpyry ehepyryme orihnöko matose.

¹² Mame typoetory tomo a totapapose toto. Mame emarykô tyhkohse eya xine, ipupurukô roropa. Mame ekepyrykô tonëse eya xine, Eperö tunary pütokoxi. Mame Ixiposete zupuhpyry tarose eya xine zonëtohme Apinea zonëtopöpyry aka Eperö po.

Tawi ritopöpyry Izyraeu tō esēme Juta tō maro

(1 Koronika 11.1-9; 14.1-7)

5 ¹ Mame Izyraeu tō emero tōximōse toto Tawi maro Eperö po. Ynara tykase toto eya:

— Oekyry tōme ynanase Izyraeu pakōme kuexirykōke, tuisa. ² Pake kutuisarykōme Sauu ahtao, Izyraeu tō soutatu tō aroneme mexiase etonatoh pona. Mame ynara tykase Ritonöpo Kuesëkö oya: “Tuisame exiiko mase, Ritonöpo poetory tō esēme,” tykase toto.

³ Moro sã Izyraeu tō tamuximäkō tōximōse Tawi maro Eperö po, tōmiry totapose eya xine Tawi a Ritonöpo neneryme. Mame Tawi zuhpokoxi, oriu tukuãse eya xine tutuisarykōme tyritohme, Izyraeu tō esēme. ⁴ 30me jeimamyry nae Tawi ahtao tuisame toehse, 40me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko. ⁵ Eperö po Juta tō tuisaryme nexiase 7me jeimamyry zokonaka; Mame Jerusarë po 33me jeimamyry taropose eya Juta tō maro Izyraeu tō tuisaryme.

⁶ Morarama tuisa Tawi toytose soutatu tō maro pata Jerusarë poremakapose. Moro pata jepuseu tō esaryme kynexine. Tosaka xine Tawi tō omōsaromepyra tokarose toh repe. Naeroro ynara tykase toto eya:

— Xiaro jūme omöpyra mase. Tonurākara pata eraseme ahtao ro oëmapopyra xine mã toto, pakaihkhahnōme roropa toto ahtao oëmapopyra xine mã toto, tykase jepuseu tomo.

⁷ Yrome Xião jamihme exikety tapoise Tawi a tosaryme ehtohme. Moromeipo moro pata tosehpase Tawi pataryme. Ynara toehse nexiase:

⁸ Apitoryme Tawi ynara tykase typoetory tomo a:

— Jepuseu tō se pyra ase ipunaka. Mokaro tonurākara sã exiketō, ahmitahpyry sã exiketō roropa poremakapory se awahtao xine, tuna eutary ae nono kuroko onuhnōko matose toto maro etonatohme.

Morara exiryke morara tykase mã toto: Tonurākara, ahmitahpyry exiketō maro omōsaromepyra mã toto Ritonöpo Tapyi taka.

⁹ Morarama tōsesarise Tawi moroto, osewomatoh tao, Tawi Esaryme moro tosehpase roropa eya. Mame moro pata zomye ewomatoh tyrise eya, nono ritopöpyry pata poe xixi tütatoh wino tuisa tapyi konōto pona. ¹⁰ Kokoro rokë orëpyrahxo toehse ynororo Ritonöpo, Jamihmehxo Exikety imaro exiryke.

¹¹ Mame tuisa Hirão, pata Tiro esemy, Tawi akorehmary se toehse. Naeroro oturuketō taropose eya Tawi zuruse; apupari roropa taropose te, wewe poko erohketomo te, topu poko erohketomo, enara. Mame tapyi kurã tyrise eya

xine Tawi tapyīme. ¹²Mame tuisame nymyry toehtho poko tuaro toehse Tawi, Ritonōpo a tuisame tyrise ynororo, typoetory Izyraeu tō esēme ehtohme. Ritonōpo poe imehxo toehse Tawi Izyraeu tō akorehmatohme.

¹³Moromeīpo Eperō poe toytose Tawi ahtao, typytase ropa ynororo imehnō nohpo tō maro Jerusarē po. Tonuruse ropa imūkuru tomo, ēxiry tomo, enara.

¹⁴Tawi poenō tonuruse Jerusarē po, enara nexiase toto: Samua te, Sopape te, Natā te, Saromāo te, ¹⁵Ipa te, Erisua te, Nepeke te, Japia te, ¹⁶Erisama te, Eriata te, Eriperete, enara.

Pirixteu tō poremākatopōpyry Tawi a

(1 Koronika 14.8-17)

¹⁷Moraramē Izyraeu tō tuisaryme Tawi menekatopōpyry waro toehse pirixteu tō ahtao, tōximōse toto Tawi apoitohme tyya xine repe. Yrome moro poko tuaro Tawi, tyhtose ynororo āpuruhpyry jamihmā taka. ¹⁸Mame pirixteu tō tooehse. Tōsesarise toto jakanahmā Ahno konōto po. ¹⁹Naeroro tōturupose Tawi Ritonōpo a, ynara tykase:

— Ytōko ha osetapase pirixteu tō maro? Toto poremākapōko mah? tykase.

— Ytoko! tykase Ritonōpo. — Mokaro ekarōko ase oya, toto poremākapōko roropa matose, tykase.

²⁰Morara exiryke Paaup-Perazī pona toytose Tawi. Moroto pirixteu tō typoremākapose eya, ynara tykase ynororo:

— Zume tuna ahtao emero arōko. Moro sã mã kuepetōkara typoremākapose Ritonōpo a.

Naeroro moroto tosehapse Paaup-Perazīme. (Paaup-Perazī, kary “Kuesēkō mokyro, kuepetōkara poremākapone.”) ²¹Moroto tynaxikahpyrykō tyneponāmarykōme turumekase pirixteu tomo a, naeroro mokaro tarose kehko Tawi tomo a moro poe. ²²Imeīpo pirixteu tō tooehse ropa jakanahmā Ahno konōto pona ropa osesarise ropa.

²³Tōturupose ropa Tawi Ritonōpo a, mame ynara tozuhse ynororo Ritonōpo a:

— Osetapara ehtoko taroino. Mya ytotoko mokaro zomye, wewe amoreira tō htaka. Mame moino wewe etonie osetapatoko. ²⁴Mame imoihmākō ytoyotory sã etaryhtao oya wewe tō epozakuroko, ytotoko axiny. Toytose Ritonōpo osemazuhme mokaro pirixteu tō poremākapose.

²⁵Morara exiryke Ritonōpo omihpyry omipona toehse Tawi, pirixteu tō taropose eya mya Kepa poe Kezea pona.

Ritonōpo omihpyry ē arotopōpyry Jerusarē pona

(1 Koronika 13.1-14; 15.25—16.3,37)

6 ¹Moraramē soutatu tō kurehxo exiketō tonehpose ropa Tawi a, Izyraeu tomo, 30 miumākomo. ²Mame tarose toto eya Paara pona, Juta pō pona, Ritonōpo omihpyry ē enehtohme, tosehke Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, tapō po kerupī tō epozakoxi. ³Mame moro, Ritonōpo omihpyry ē tyrise eya xine pui tō kanary tyrisenā pona, enehtohme Apinatape tapyī tae ypy emory poe. Moro kanary aronanō Apinatape mūkuru tomo, Uza te, Aio, enara. ⁴Moro kanary po Ritonōpo omihpyry ē nexiase. Aio ytōko nexiase osemazuhme. ⁵Tawi tō atākyemāko nexiase Ritonōpo eahmāko imoihmākō

maro. Wāko toh nexiase, eremiāko opore samo. Osetoketō etōko toh nexiase haapa tomo te, rira tomo te, tāpoa tomo te, maraka tomo te, paratu tomo, enara.

⁶Mame toeporehkase toto ahtao Nakō erohtoh pona tiriiku pikary poko, pui tō tōsesekunahmase, mame Ritonōpo omihpyry ē tapoise Uza a. ⁷Morara ahtao Uza zehno toehse Ritonōpo, zuno pyra aexiryke, taorihmapose ynororo moroto ro Ritonōpo a. Toorihse ynororo Ritonōpo omihpyry ē myhto. ⁸Mame Tawi tyekitapāse Uza etapatopōpyryke Ritonōpo a. Naeroro moroto tosehpase eya xine Pereze-Uza. (Pereze-Uza kary: “Taorihmapose Uza.”)

⁹Mame Ritonōpo zuno Tawi nexiase. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo omihpyry ē arory waro pyra ase ipunaka, tykase.

¹⁰Moraramē tosaka Jerusarē pona Ritonōpo omihpyry ē anaropyra toehse ynororo. Imepy pona rokē tarose eya Opete-Etō, Kate pō tapyi taka. ¹¹Mame moroto tynomose Ritonōpo omihpyry eny, oseruao nuno. Morara ahtao kure rokē Opete-Etō tyrise Ritonōpo a, itapyi taōkō maro emero.

¹²Moraramē tuaro toehse Tawi ahtao kure rokē Opete-Etō tō riry poko Ritonōpo a, itapyi tao Ritonōpo omihpyry ē exiryke, tapoise ropa eya Opete-Etō tapyi tae. Mame tātākyemaryme Ritonōpo omihpyry ē tarose eya Jerusarē pona rahkene. ¹³Moraramē moro aronanō toytopytoryhtao, 6 meturume tū tykase toto ahtao, okyno tō tyahkase Tawi a tynekaroryme Ritonōpo a, pui orutua toiro te, pui mūkuru kurano, enara. ¹⁴Mame Tawi tamuruse Ritonōpo maro oturuketō zupō ke, mauru panō risemy. Tuase ynororo orēpyra samo Ritonōpo neneryme. ¹⁵Mame Ritonōpo omihpyry ē aroryhtao, Izyraeu tō imoihmākō maro, tākye toh nexiase kohkohtāko, rueimo etōko, enara.

¹⁶Moraramē aomomyryhtao Tawi pataka, Ritonōpo omihpyry ē maro, osenuhmāko Mikau nexiase, tapyi eutary ae. Mame tuisa Tawi tonese ahtao tyya pyhseky āko, wāko Ritonōpo eahmaryme, typoihtose tukurohtao eya.

¹⁷Mame Ritonōpo omihpyry ē tarose eya xine tapyi pitiko taka, Tawi nyrihpyry taka esaryme. Mame tynekaroryme Ritonōpo a okyno tō tyahkase eya, osepeme ehtoh tyahkase roropa eya. ¹⁸Moromeīpo okyno tō tyahkakehse ahtao osepeme ehtoh roropa tyahkakehse ahtao, kure imoihmākō tyripose eya Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a. ¹⁹Mame wyi tokarose eya tōsē maro orutua komo a, nohpo tomo a roropa, uwa epery asarahtyā tokarose Izyraeu tomo a. Moromeīpo tytapyikō taka toytose ropa toto.

²⁰Mame Tawi toytose ropa tytapyi taōkō kure tyripotohme Ritonōpo a. Mame Mikau Sauu ēxihpyry tutūtase oseporyse imaro, ynara tykase ynororo eya:

— Nuasemā sā mexi seroae, tuisa Izyraeu esemy. Putupyra exikety sā kueneno, ehxiropyra exikety samo, tupoke pyra sā osenepōko ākorehmananō poetory nohpo tomo a.

²¹Tawi a tozuhse ynororo, ynara tykase:

— Ritonōpo eahmaryme wāko akene. Eya tymenekase ywy omy myakāme ipoenō maro, tuisame jehtohme Izyraeu tō esēme. Naeroro Ritonōpo oneahmakehpyra exiko ase, wāko ro ase eahmaryme. ²²Ime pyrahxo exiko ase Ritonōpo neneryme. Otaramē putupyra exikety jekarōko mase repe. Yrome mokaro nohpo oryximākomo, toto poko moturuno, imehxo exikety jekarōko mā toto, tykase.

²³Mame Mikau, Sauu ĕxihpyry jūme tumūkue pyra toehse.

Natā nurutopōpyry Tawī netaryme

(1 Koronika 17.1-15)

7 ¹Moraramē torēnase Tawī tuisame toexiry poko, tytapyī konōto tao, epetōkara emero typoremākāpose roropa Ritonōpo a. ²Moraramē tōturuse Tawī urutō Natā a. Ynara tykase ynororo:

— Taro ase tapyī kurā tao, apupari risē tao. Yrome Ritonōpo omihpyry ĕ tapyī pitiko tao rokē mana, tykase.

³Ynara tykase Natā eya:

— Tyriry se awahtao ōsenetupuhtoh tyriko, amaro Ritonōpo exiryke, tykase.

⁴Moraramē koko tōturuse Ritonōpo Natā a. Ynara tykase:

⁵— Ytoko ypoetory Tawī a, ynara kaxita: “Ynara āko Ritonōpo oya: Oya pyra ymaro Oturutoh amopōko ase, Ytapyīme. ⁶Tapyī tao exipitopyra ase, moino ro Ejitu poe Izyraeu tō tonehse ya ahtao, tarona. Ytoytōko rokē exiase pata tō poro, kamisa risē ke rokē jesaryme. ⁷Jytojytoryhtao Izyraeu tō maro, ynara kapitopyra exiase toto tuisaryme ynymenekatyamo a: ‘Tapyī amotoko, apupari risemy, ytapyīme ehtohme,’ kara.” ⁸Naeroro seromaroro ypoetory Tawī zuruko: “Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety: ‘Kymenekase ona po awahtao, kaneru tō ekahmaryhtao oya, ypoetory tō esēme oehtohme, Izyraeu tō tuisaryme. ⁹Amaro exiase oyoytoryhtao, emero pata tō poro. Oepetōkara tonahkase ya oneneryme. Taroino imehxo orīko ase, imehnō imehxo exiketō samo, sero nono po. ¹⁰⁻¹¹Osa tymenekase ya ypoetory tō Izyraeu tō esaryme, tytapyīke toto ehtohme, moroto imehnō maro osetapara exīko mā toto. Moino ro, sero nono pona tooehse toto ahtao, zehnotokō oehkehpyra mā toto etonatohme ypoetory tō maro, toto poremākatohme. Yrome moro otyhkāko mana. Opynanohtorŷko ase oerekohmara ropa oepetōkara ehtohme. Morara ahtao opoenō emākāpōko ase, apakomotyā roropa. ¹²Mame toorihse awahtao, oekepyry tonēse ahtao atamuru tō ekepyry tō maro, omūkuru menekāko ase tuisame ehtohme omyakāme. Tuisamehxo mokyro rīko ase. ¹³Mokyro mā tapyī amōko jesety esaryme. Mame jūme tapō po tuisame exīko mā ynororo. ¹⁴Mokyro zūme exīko ase. Umūkurume exīko mana. Mame azahkuru toehse ynororo ahtao, mokyro wānohnōko ase, tumūkuru wānohtoh samo jūkomo a. ¹⁵Yrome ipyno exikehpyra ase, Sauu rumekatopōpyry sā pyra, imyakāme oehtohme. ¹⁶Yrome atapyī taōkō jūme exīko, tuisame oehtoh roropa enahpŷme exīko, jūme yneneryme.’ ”

¹⁷Mame Tawī turuse Natā a emero Ritonōpo nekarohpyry.

Kure Ritonōpo ritopōpyry Tawī a

(1 Koronika 17.16-27)

¹⁸Mame tuisa Tawī tomōse tapyī pitiko taka porohtohme Ritonōpo ĕpataka, ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

— Ritonōpo Imehxo Exikety, moino ro kure rokē kyriase kure jehtoh pokoino pyra, papa tō kure ehtopōpyry pokoino pyra roropa. ¹⁹Yrome kure jyritopōpyry motye, seromaroro ōmihpyry mekaro ya ypoenō poko, ypakō poko roropa tuaro yna ehtohme kure toto riry poko oya imeīpo,

Ritonôpo Imehxo Exikety. ²⁰Oururu waro pyra ase, juaro ipunaka oexiryke, opoetoryme jexiryke. ²¹Ōmihpyry ae ro morohne tyrise oya, tyriry se oexiryke. Mame morohne poko tuaro kyriase rahkene. ²²Tuisa imehxo mase, Ritonôpo, yna Esemý! Apanô pyra mana; ynanetase ynapanary ke, omoro rokê mase, Ritonôpo, imepý pyra mana. ²³Opoetory tō Izyraeu panô pyra roropa mana sero nono po, typynanohse toto oya opoetoryme toto ehtohme. Imehxo Exiketyme oehtoh waro imehnō ehtohme ajamitunuru ke takorehmase toto oya. Ejitu poe toto tymhpokase oya. Mame imehnō ahno taropose oya toto neponāmarykō maro, toto esahpyrykō pona opoetory tō ytotohme. ²⁴Izyraeu tō tyrise oya Ritonôpo, jumanatome opoetoryme toto ehtohme, toto Esēme roropa Oehtohme.

²⁵— Naeroro seromaroro, Ritonôpo, yna Esemý, ōmihpyry ae ro jūme kure rokê kyriko, ytapýi taōkō maro. ²⁶Oesety imehxo ehtoh ekātōko mā toto emero, jūme opoko ynara āko imehnō mana: “Ritonôpo, Jamihmehxō Exikety mā Izyraeu tō Esēme mana. Mame jūme tuisame exikehpyra exīko ypakō mana, enara. ²⁷Ritonôpo Jamihmehxō Exikety, Izyraeu tō Esemý! Sero poko kutuarōtanohpoase, ynara karyke ya: ‘Ywy roro apakō rīko ase tuisame jūme.’ Naeroro ehxiropyra ase sero poko jotururu oya.”

²⁸— Ritonôpo, ōmihpyry kurā mekarōase ya, ōmihpyry onytyromara mase, Ritonôpome oexiryke. ²⁹Naeroro ajohpame sā ytapýi taōkō kure tyriko, ypoenō maro, ypakomotýā roropa, jūme toto onewomakehpyra oehtohme. Ritonôpo Imehxo Exikety, moro poko juruase omoro. Morara exiryke kure ypakō riryhta oya, jūme kure exīko mā toto.

Orēpyra Tawi ehtopōpyry

(1 Koronika 18.1-17)

8 ¹Moromeīpo tōsetapase Tawi pirixteu tō maro, typoremākase toto eya. Jamihme pyra toto tyripose eya, osetapara toto ehtohme moro nono po.

²Mame moapita tō typoremākase Tawi a. Imihme tyripose eya nono pona toto ikuhtohme eary ke. Oseruao ahtao asakoro eary pune ehtoh totapase eya, toiro eary pune onetapara nexiase. Naeroro mokaro moapita tō Tawi namotome toehse. Epehpyry tonehse eya xine Tawi a ekarotohme.

³Moraramē tōsetapase Tawi Hatatezea, Reope mūkuru maro, Zopa tuisaryme nexiase ynororo, Eupyrati nonory apoiry se ropa ynororo toehse ahtao. ⁴Ikanary tōkehko tapoise Tawi a, kawaru po ytoketō miu 700me tapoise, soutatu tō 20 miume tapoise eya, enara. Kawaru tō jaxiry tysahsahkase eya emero exisasaka, 100me ikanary pune rokê kawaru tō typynanohse eya. ⁵Mame Xiria tō tooehse ahtao Tamaxiku poe Hatatezea, Zopa esē akorehmase, 22 miumākō totapase toto Tawi a. ⁶Mame āpuruhpyry tō soutatu tō esarymā tyripose Tawi a toto nonory po, typoetoryme toto ehtohme, epehpyry enehtohme tyya. Orēpyra Tawi tyrise Ritonôpo a emero pata tō po. ⁷Hatatezea poetory esā kyryry tapoise Tawi a osewomatoh tonō uuru risemy. Morohne tarose eya Jerusarē pona. ⁸Metau tapoise roropa eya itamurume Peta poe te, Perotai poe roropa, Hatatezea patary tō poe, enara.

⁹Moraramē Hatatezea poremākatopōpyry poko Tawi a totase ahtao Toi, Hamate esemy a, ¹⁰tumūkuru, Jorão taropose eya tuisa Tawi omikase, eahmase roropa Hatatezea poremākatopōpyry poko eya. Apitoryme Toi

tōsetapase tuhke rokē Hatatezea maro. Tynekaroryme uuru risē tonehse Jorāo a, parata risemy te, metau risemy, enara, ekarotohme Tawi a. ¹¹ Morohne tapiakase Tawi a Ritonōpo kyryryme rokē ehtohme, imep̄y parata samo, uuru roropa tapoise tyya ahtao, imeimehnō ahno wino, typoremākase toto ahtao, ¹² etomita tomo te, moapita tomo te, amonita tomo te, pirixteu tomo, amarekita tomo, enara. Moro saaro Hatatezea mōkomohpyry tapiakase Tawi a Ritonōpo kyryryme rokē ehtohme.

¹³ Moraramē tuisamehxo Tawi ehtoh tokātose eya xine aepyry ropa ahtao, 18 miume etomita tō totapase ahtao eya, jakanahmā Sautu po. ¹⁴ Mame āpuruhpyry tō jamihme exiketō tyripose Tawi a Etō po, typoetoryme etomita tō ehtohme. Orēpyra Tawi tyrise Ritonōpo a emero pata tō pona aytoryhtao.

¹⁵ Mame Izyraeu tō esēme Tawi nexiase emero porehme. Otyro kap̄y nexiase ynororo. Zae rokē tyrise roropa eya. ¹⁶ Joape, Zeruia mūkuru, soutatu tō tuisaryme nexiase. Josapa, Airute mūkuru tuaro ehtoh poko Tawi akorehmaneme nexiase. ¹⁷ Zatoke, Aitupe mūkuru te, Aimereke, Apiataa mūkuru roropa Ritonōpo maro oturutoh tao erohketō nexiase. Seraia omi meroneme nexiase. ¹⁸ Penaia, Joiata mūkuru keretita tō esēme te, peretita tō roropa esē nexiase. Tawi mūkuru tō oturuketōme toh nexiase, tumyko akorehmaneme toh nexiase.

Mepiposete maro Tawi

9 ¹ Mame tōturupose Tawi, ynara tykase ynororo:

— Sauu ekyr̄pyry nae ro, kure tyritohme, Jonata pokoino?

² Sauu tō poetohpyry nae ro nexiase, esety Zipa. Tykohmase ynororo, aehtohme Tawi a oturupotohme.

— Omoro hma Zipa? tykase Tawi.

— Ÿ, ywy ase, tykase ynororo, opoetoryme ase.

³ Mame tōturupose tuisa a eya, ynara tykase:

— Nae ro Sauu ekyr̄pyry, kure tyritohme, jomihpyry ae ro Ritonōpo netaryme? tykase ynororo.

— Ÿ, nae ro toiro, Jonata mūkuru. Yrome ahmitahpyryme ynororo, ātakamahpyry. Ytoytopyme ynororo, tykase Zipa.

⁴ — Otoko hnae ynororo? tykase tuisa.

— Makia, Amieu mūkuru tapyi tao mana, pata Ro-Tepaa po! tykase Zipa.

⁵ Naeroro tonehpose ynororo tuisa Tawi a.

⁶ Mame Mepiposete, Jonata mūkuhpyry, Sauu par̄pyry, tooehse tahtao typorohse ynororo tosekumuru po tōmyty nono pokoxi tyrise eya, Tawi ēpataka “Imehxo mase,” katohme eya.

— Mepiposete, tykase Tawi.

— Ÿ, opoetoryme ase, tykase ynororo.

⁷ — Enaromyra exiko, tykase Tawi. — Kure oriry se ase omy Jonata pokoino. Atamuru Sauu tupi tōkehko ekarōko ropa ase oya, emero. Mame jūme oesary ekarōko ase jotuhtho po, tykase.

⁸ Typorohse ropa Mepiposete tosekumuru po, ynara tykase:

— Otyme kure ywy? Typahsēme sã rokē ase, kaikuxi ekepyry sã rokene. Oty katohme kure jyriko mahno? tykase.

⁹ Mame Zipa tykohmase tuisa Tawi a, ynara tykase eya:

— Sauu tapyinŷpyry emero ekarōko ase iparŷpyry a. ¹⁰Omorō, omŷkuru tō maro, opoetory tō maro erohnōko itupī tō poko, tonahsē enehtohme, oesē parŷpyry napyryme. Yrome jūme otuhnōko mā ynororo ymezā po.

Zipa tumŷkue nexiase 15me, typoetoke roropa 20me, enara.

¹¹Mame tuisa Tawi tozuhse Zipa a:

— Ōmipona tyrīko ase emero, opoetoryme ase, tykase.

Tawi meza po tōtuhse Mepiposete, Tawi mŷkuru samo.

¹²Tumŷkue Mepiposete nexiase, esety Mika. Zipa ekyry tō emero Mepiposete poetoryme toehse. ¹³Mame moroto Jerusarē po ehse Mepiposete, kokoro rokē otuhse ynororo tuisa Tawi maro. Ahmitahpyryme nexiase ynororo, asakoro ipupuru.

Amonita tō typoremākase Tawi a, xirio tō roropa

(1 Koronika 19.1-19)

10 ¹Moromeīpo Amō pōkō tuisary Naasa toorihse. Imŷkuru Hanū tuisame toehse. ²Mame ynara tykase Tawi:

— Kure rokē Hanū rīko ase, kure yritopōpyry sā jumy Naasa a.

Naeroro typoetory tonyohse eya Hanū zurutohme osepeme se toexiry poko repe. Yrome toeporehkase Tawi nenyoytā ahtao Rapa pona, ³Amō pōkō tamuximākō ynara tykase tutuisarykomo a:

— Oty enetupuhnōko mah mokaro Tawi nenyoytā poko? Omy orihstopōpyry poko emynyhmāko nae, topeme oriry poko nae? Nary, tykase toto. Tonehpose sātā mā toto Tawi a kypatarykō enetohme, tuaro ehtohme, imeīpo kyporemākatohkōme, tykase toto.

⁴Naeroro Tawi nenyoytā tapoise Hanū a, totypokapose zokonaka eya xine te, zupō tysahkase ātykyry pona, mame taropose ropa toto eya xine. ⁵Moro poko zuaro toehse Tawi ahtao, imehnō omi aronanō taropose eya oseporyse toto maro, itamurume toehxirose toto exiryke. “Ah neraximā toto Jeriko po aporo toto etypoty ahtatohme ropa, toto oehtohme ropa xiaro,” tykase Tawi.

⁶Moraramē tonetupuhse Amō pōkō topeme pyra Tawi tō tyrise tyya xine exiry poko. Morara exiryke xirio tō soutatu tō 20 miume topehmase eya xine Pete-Reope pōkomo te, Zopa pōkō maro. Maaka pōkō esē roropa toahmase eya xine miume soutatu tō maro te, Tope pōkō roropa 12 miumākō maro. ⁷Moro poko tuaro Tawi toehse ahtao Joape tonyohse eya Izyraeu tō soutatu tō orēpyra exiketō maro etonatohme. ⁸Mokaro amonita tō tutūtase pata Rapa poe etonatohme typatary omōtoht etonie. Mokaro xirio tō Zopa pōkō te, Reope pōkō roropa tōximōse toto ameke pīxo ona po Tope pōkō maro, Maaka pōkō maro roropa.

⁹Mame mokaro asakoro oximōtoht tonese Joape a. Naeroro typoetory tō tapiakase eya, zokonaka tymaro xirio tō maro etonatohme. ¹⁰Typoetory tō akoīpyry taropose eya takorō Apisai maro toto ytotohme amonita tō maro etonatohme. ¹¹Ynara tykase Joape Apisai a:

— Mokaro xirio tō ymotye jamihme ahtao kuakorehmako. Morararo omotye xine amonita tō ahtao ākorehmāko ase, tykase. ¹²— Oserehpyra exiko! Orēpyra sehtone kuekyry tō ewomatohme, Ritonōpo patary tō ewomatohme roropa. Tyriry se toehtoh rīko Ritonōpo mana, tykase.

¹³Mame Joape tō toytose soutatu tō maro osetapase xirio tō maro. Toepase mā toto xirio tomo. ¹⁴Mame xirio tō epary tonese ahtao amonita tomo a

toepase roropa toh nexiase Apisai wino. Tomōse ropa toto typataka xine ropa. Morarame Joape osetapakehxi po toytose ropa Jerusarē pona.

¹⁵Morarame Izyraeu tomo a typoremākase toexirykō eneryke tyya xine, tōximōse ropa toto xirio tomo, emero porehme. ¹⁶Mame imehnō xirio tō tonehpose Hatatezea a moino Eupyrati poe, xixi tūtato wino. Mame toytose toto pata Herā pona. Toto esēme Sopake nexiase Hatatezea soutatu tō esēme. ¹⁷Mame moro poko tuaro Tawi toehse ahtao Izyraeu tō soutatu tō tonehse eya oximōme, tuna Joatāo takuohse eya xine. Mame toytose toto Herā pona. Moroto xirio tō tōximōse toto etonatohme Izyraeu tō maro. Tōsetapapitose toto, ¹⁸yrome Izyraeu tō wino xirio tō toepase toto. 700me kahu poko erohekētō totapase Tawi tomo a, soutatu tō roropa 40 miume totapase eya xine. Esēkō Sopake tuose roropa Tawi tomo a. Toorihse moroto ona po ynororo, etonato po ¹⁹Morarame Hatatezea patary tō tuisary tomo a tuaro toehse ahtao typoremākaporykō poko Izyraeu tomo a osepeme se toehse toh nexiase imaro xine. Tōsekarose toto eya xine Izyraeu tō poetoryme toehtohkōme. Morarame mokaro xirio tomo amonita tō akorehmary ropa zuno toehse toh nexiase rahkene.

Pate-Sepa maro Tawi

11 ¹Morarame otyro arykatoh toehse ahtao, tuisa tō toytory se ahtao topetōkara maro osetapase, Joape tonyohse Tawi a Izyraeu soutatu tō maro porehme. Mame amonita tō typoremākase eya xine te, pata Rapa tomyehmase roropa eya xine. Yrome Tawi tehme nexiase Jerusarē po.

²Kokonie pukuro, Tawi towōse ropa nyhxīpo pitiko toytotohme zara poro, tytapyī mypatarānakuroko. Moroto tahtao nohpo tonese eya, epŷko ahtao, nohpo oryximano. ³Mame typoetry taropose Tawi a ekaropotohme ipoko. Esety waro toehse ynororo, Pate-Sepa, Eriā ēxiry, Uria, heteume exikety pyty. ⁴Mame imehnō omi aronanō taropose Tawi a mokyro enehtohme tyya. Tooehse ahtao ipoko toehse Tawi. Toekurikase ynororo nuno po munume ehxi po, Moeze omihpyry ae ro. Mame tytapyī taka toytose ropa ynororo. ⁵Imeīpo poetoēme toehtoh waro toehse ynororo. Naeroro omi taropose Tawi a poetoēme toexiry poko ekarotohme.

⁶Morarame Tawi a tōmiry taropose Joape a:

— Uria, heteume exikety enehpoko ya oturutohme, tykase.

Naeroro moro ae ro moro tyrise Joape a. ⁷Uria tooehse ahtao tōturupose Tawi a eya Joape ehtoh poko, soutatu tō ehtoh poko, etonatohkō poko, enara.

⁸Mame ynara tykase Tawi eya:

— Atapyī taka ytoko oseremase pixo, tykase Tawi eya.

Mame tutūtase ynororo, itapyī taka tynekaroryme otyro taropose tuisa a repe. ⁹Yrome tytapyī taka ytopyra tokurehse ynororo. Tuisa tapyī omōto tao rokē tynhse Uria, imehnō tuisa poetory tō maro. ¹⁰Mame tuaro toehse Tawi ahtao, ytopyra tytapyī taka Uria ehtopōpyry poko, tōturupose ynororo eya:

— Oehsenāme mase, okynahxo ameke ehxi po. Oty katohme atapyī taka ytopyra make? tykase eya.

¹¹Ynara tykase Uria Tawi a:

— Ritonōpo omihpyry ē tapyi pitiko tao mana. Morararo Izyraeu tomo, Juta tō maro, jesē Joape roropa ipoetry tō esā maro, jarao rokē nyhnōko mā

toto. Ytosaromepyra ase ytapyi taka, otuhse, eukuru ēse, ypyty maro ehse. Ritonōpo netaryme morara āko ase, morohne onyripyra sātāse, tykase Uria.

¹²Mame ynara tykase Tawi eya:

— Taro exiko seroae. Mame kokoro aaropōko ropa ase, tykase.

Morara exiryke tehme toehse Uria Jerusarē po moro ae, yrokokoro, enara.

¹³Mame Tawi a toahmase ynororo otuhtohme tymaro, eukuru ētohme roropa. Mame tytūpose ynororo Tawi a. Yrome kokonie pukuro Uria toytose ropa nyhse tynyhtoh pona tapyi erase nyhtoh taka. Tytapyi taka ytopyra toehse ynororo.

¹⁴Yrokokoro Joape neneryme pape tymerose Tawi a, aropotohme Uria emahpo. ¹⁵Ynara tymerose eya: “Mose, Uria tyriko etonatoh esemazupurume ehtohme. Mame moroto irumekatoko aorihthohme,” katoh tymerose Tawi a Joape neneryme Uria poko.

¹⁶Naeroro pata zomye toytose toto ahtao Uria taropose Joape a esemazupurukōme aehtohme. Moroto topetōkara orēpyra exiry waro Joape nexiase. ¹⁷Mame pata poe soutatu tō tutūtase ahtao osetapase Joape tō maro, toitoine Tawi poetory tō totapase eya xine. Uria roropa totapase.

¹⁸Mame tōmiry taropose Joape a Tawi zurutohme etonatoh poko. ¹⁹Ynara tykase Joape tōmiry arone a:

— Tōturukehse awahtao tuisa a etonatoh poko, ²⁰Tohne toehse tuisa ahtao, otarame ekaropōko mana: “Oty katohme pata apuru pūtokoxy mytotou etonatohme? Tuaro pyra mexiahse pyrou ke oworykō poko kaino pata apuru poe? ²¹Apimereke, Jerupesete mūkuru etapatopōpyry poko tuenikehse matou? Topu tomase ahtao nohpo a kaino, apuru poe totapase ynororo pata Tepe po, toorihse. Oty katohme pata apuru pūtokoxy mytotou?” Morara karyhtao eya, ynara kaxiko eya: “Opoetory Uria roropa toorihse,” kaxiko eya.

²²Mame omi arone toytose. Toeporehkase ahtao Tawi turuse eya emero Joape nurupotopōpyry ae ro. ²³Ynara tykase ynororo Tawi a:

— Typoremākase yna jamihme aexirykōke, yna osetaparyhtao aryhnao. Yrome toto taropose ropa yna a pata omōtoh pona ropa. ²⁴Mame taky poko exiketō yna woase pyrou ke apuruhpyry poe. Toitoine opoetory tō toorihse. Opoetory Uria roropa toorihse, tykase ynororo eya.

²⁵Mame ynara tykase Tawi omi arohpono a:

— Ynara kaxita Joape a: “Emynyhmara exiko toitoine kysoutatu kō totapase exiry poko. Toipe osetaparyhtao toitoine orihnōko. Naeroro ajamihtatoko ropa moro pata poremākapotohme oya xine,” kaxita eya orēpyra aehtohme ropa, tykase Tawi.

²⁶Mame tynio orihthopōpyry poko totase ahtao Pate-Sepa, Uria pyty a, tyxitase ynororo ipoko. ²⁷Moromeīpo tyhnamokehse ahtao, tonehpose nohpo Tawi a tytapyi taka, ipytyme aehtohme. Mame toemūkuase orutuame ynororo. Yrome Tawi nyrihpyry Ritonōpo zamaro pyra nexiase.

Tawi zurutopōpyry Natā a

12 ¹Morarama Natā tonyohse Ritonōpo a oturuse Tawi a. Toytose tahtao ynara tykase ynororo eya:

— Asakoro orutua nexiase imepū pata po; toiro mokyro nexiase tymōkomoke exiketyme itamurume, zakorō tymōkomoke pyra nexiase

ipunaka. ²Mokyro tymōkomoke exikety kaneru esēme nexiase tuhke, pui tō tuhke roropa esēme nexiase. ³Yrome mokyro tymōkomokākara myhene toiro rokē kaneru nohpo nae nexiase, inepekatyhpyry rokene. Toky tuātanohpose eya tytapyī tao, typoenō maro. Tynapyryke toky tynahpase eya. Tauhpase ynororo tykasanary ke. Enao tynyhse, ēxiry sā toehse eky eya. ⁴Moraramē tymōkomoke exikety katonomory tooehse mokyro tapyī taka. Yrome toky toiro menekary se pyra toehse etapatohme, otuhtoh ritohme, tykatonō maro otuhtohme. Tymōkomokākara eky rokē tapoise eya, kaneru nohpo pitiko totapase eya, tahnose eya tykatonō maro otuhtohme.

⁵Mame Tawi tyekītapāse Natā omiry etaryke tyya. Mokyro tymōkomoke exikety zehno toehse ynororo. Ynara tykase ynororo Natā a:

— Ritonōpo netaryme ynara āko ase: “Mokyro moro rihpono kure aorikyry.

⁶Mokyro a kure epehmary 4me kaneru, morara tyrise eya exiryke,” tykase.

⁷Mame ynara tykase Natā Tawi a:

— Omoro mase mokyro. Ynara āko Ritonōpo, Izyraeu esemy: “Kymenekase Izyraeu tuisaryme oehthohme. Kuewomase oetapara Sauu ehtohme. ⁸Tuisame kyriase Sauu myakāme. Ipyt̄pyā ekaroase roropa oya. Izyraeu tō esēme kyriase, Juta esēme roropa. Morohne pitiko ro ahtao oya, itamurumehxo ekarory roropa oya. ⁹Oty katohme jomihpyry tyhtomase oya? Jomipona pyra toehse, oorypyry poko oexiryke. Uria heteu totapapose oya ipyty apoithohme, opytyme aehtohme. Totapapose ynororo oya amonita tomo a. ¹⁰Naeroro jomipona pyra toehse oexiryke, Uria pyt̄pyry tapoise oya exiryke opytyme, jūme opoenō, apakō roropa etapāko imehnō mana.” ¹¹Ynara āko roropa Ritonōpo mana: “Oekyry ke ro oryhmapōko ase, awānohnōko roropa ase. Oneneryme opyxiā apoīko ase toto ekarotohme imehnomo a. Jarao toto poko exīko toh mana. ¹²Tokare pyra oorypyry poko mexiase repe. Yrome emetakamāko ase jarao aehtohme, Izyraeu tō neneryme, emero porehme,” tykase.

¹³Mame ynara tykase Tawi Natā a:

— Yrypyry poko exiase, iiryryryme ase Ritonōpo neneryme.

— Ÿ, oorypyry korokāko Ritonōpo mana, tykase Natā, orihpyra mase.

¹⁴Yrome morohne ritopōpyryke oya Ritonōpo tyhtomase oya. Naeroro omūkuru orihnōko mana, tykase Natā.

¹⁵Mame toytose ropā Natā tytapyī taka.

Tawi mūkuru Pate-Sepa maro orihtopōpyry

Moromeīpo Ritonōpo poe Uria pyt̄pyry mūkuru, Tawi mūkurume, takuruhtase yronymyryme. ¹⁶Tōturuse Tawi Ritonōpo a ikurākapotohme ropā repe. Otuhpyra nexiase tōturutohme Ritonōpo a. Tytapyī taka tomōse ynororo, imihme nono po tōmehse ynororo tōpatapoe. ¹⁷Mame ipoetory tō tamuximākō Tawi owomyry se ropā toh toehse nexiase. Yrome towomyry se pyra nexiase. Tōtukuru se pyra roropa nexiase ynororo. ¹⁸Moraramē 7me tōmehse ahtao toorihse poeto. Morara ahtao ipoetory tō enarom̄yke toh toehse. Tawi zururu se pyra toh nexiase poeto orihtopōpyry poko. Ynara tōsenetupuhse toexirykōke: “Isene ro poeto ahtao kuotururukō onetara tuisa nexiase. Otara sytatou poeto orihtopōpyry poko zurūko? Otaramē rowohpā sā mā owōnōko ropā, tykase toto.”

¹⁹Mame mokaro puti puti kary osey a rokē tonese ahtao Tawi a, poeto orihtoh poko tonetupuhse eya. Tōturupose ynororo:

— Norihno poeto? tykase.

— Ÿ, toorihse, tykase toto.

²⁰Naeroro towōse ropa Tawi nono poe. Toeppyse ropa ynororo. Upo imepŷ tamuruse ropa eya. Moromeiŷpo Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo Ritonōpo eahmatohme. Mame tytapyi taka toytose ropa tahtao tonahsē tokaropose eya. Tonehse eya xine ahtao tōtuhse roropa ynororo.

²¹Ipoetory tomo tōturupose eya:

— Otara exiryke? Isene ro poeto ahtao otuhpyra mexiase, oxitaryke, oemynyhmaryke. Yrome seromaroro toorihse poeto ahtao, towōse ropa omoro, otuhnōko roropa mase, tykase toto.

²²Ynara tykase ynororo:

— Ÿ, isene poeto ahtao tyxitase ywy, otuhpyra roropa exiase, ynara enetuputyryke ya: Otaramē Ritonōpo kure exiryke nupunato poeto enēko mana. Mame anaorihmapopyra exiŷko mana, ase repe. ²³Yrome seromaroro toorihse poeto. Otyne kure otuhpyra jexiry? Onēsemākapopyra ropa ase repe. Ytōko ase eya, yrome oehpyra ropa ya mana, tykase ynororo.

Saromão enurutopōpyry

²⁴Mame typyty Pate-Sepa tomuhkehkase Tawi a. Oximaro toehse toto. Mame nohpo poetoēme toehse ropa, toemūkuase ynororo orutuame, mame mokyro tosehpase Tawi a Saromāome. Mokyro pyno Ritonōpo nexiase. ²⁵Naeroro Natā tonehpose eya esehpatohme Jetitia me, ipynohxo Ritonōpo exiryke.

Pata Rapa apoitopōpyry Tawi a

(1 Koronika 20.1-3)

²⁶Morara ahtao amonita tō maro tōsetapase Joape tomo, pata Rapa po, amonita tō tuisary esary po. Mame Rapa pōkō typoremākase eya. ²⁷Naeroro tōmiry aronanō tonyohse Joape a Tawi zuruse:

— Rapa pōkō tunary tapoise yna a. Toto patary apoisasaka roropa ynanase.

²⁸Morara exiryke imehnō soutatu tō enehko amaro sero pata poremākatohme oya. Māpyra oehpyra awahtao ywy roro iporemākāko ase. Mame jesety ke esehpāko ase, tykase.

²⁹Mame tysoutatu tō tonehpose Tawi a emero porehme. Rapa pona toytose toto osetapase, mame moro pata typoremākase eya xine.

³⁰Moroke, amonita tō neponāmary parimā nae nexiase uuru risemy, omoxiny 34 kirume. Moro tapoise Tawi a tykiryryme ehtohme, topu typyne exikety maro. Moro topu typyne exikety tyrise Tawi a typarimā pokona. Mōkomo itamurume tarose roropa eya xine, moro pata poe. ³¹Mame moro pōkō tyrise eya xine erohketōme, wewe rakatoh ke, serra ke te, nono ahkatoh ke te, wywy ke te, tijoro riry poko roropa, enara. Morara tyrise Tawi a emero Amō patary pōkomo. Mame toytose ropa toto soutatu tō maro, Jerusarē pona ropa.

Tamara maro Amanō

13 ¹Moraramē Apisarão, Tawi mūkuru tōxike nexiase, oryxime exikety, esety Tamara. Mokyro poko typenetase Amanō, imepŷ Tawi mūkuru.

²Takuruhtase sã nexiase toryxiry Tamara poko se toexiryke repe. Yrome imaro ehsaromepyra nexiase. Orutua poko exipitopyra roropa mokyro nohpo nexiase. ³Morarama Amanõ topeke nexiase, esety Jonatape Ximeia mükuru, Tawi rui Ximeia nexiase. Tuaro exiketyme sã Jonatape nexiase. ⁴Mame tõturupose ynororo Amanõ a:

— Omoro mase tuisa mükurume. Yrome emynymäkohxo mase kokoro rokene. Oty katohme? Kuruko këty, tykase ynororo. Ynara tykase Amanõ eya.

— Tamara poko emynymäko ase, jakorõ Apisarão oryxiry poko, ise jexiryke, tykase.

⁵Mame ynara tykase Jonatape:

— Imihme exiko onyhtoh po, kurākara samo, tykase. Mame omy tooehse ahtao oenese, ynara kaxiko eya: “Woryxiry Tamara oepiry se ase ynapyry ekarotohme ya. Ah tonahsẽ rino yneneryme, inyiriy enery se jexiryke. Mame ynahpāko mã ynororo rahkene,” kaxiko, tykase.

⁶Naeroro tohrame toehse Amanõ, kure pyra exikety samo.

Mame tooehse tuisa ahtao, morara tykase ynororo eya:

— Ajohpāme sã Tamara enehpoko xiaro wyi pixo ritohme yneneryme. Mame ynapyry ekarōko ya mana, tykase.

⁷Mame tõmiry tonyohse Tawi a Tamara zurutohme:

— Ytoko Amanõ tapyĩ taka tonahsẽ pixo ritohme inapyryme, tykase.

⁸Naeroro toytose ynororo typiry Amanõ tapyĩ taka, moroto ynororo tynyhtoh tao. Mame wyi risẽ tapoise nohpo a, tykyryse eya ineneryme. Tokeise roropa eya. ⁹Mame tynyrihpyry touse eya inahpatohme repe. Yrome ise pyra toehse ynororo.

— Emero aropoko taroino, tykase Amanõ.

Tutūtase toto emero. ¹⁰Mame ynara tykase Amanõ toryxiry a:

— Onyrihpyry enehko xiaro jynyhtoh taka enahtohme, tykase.

Mame tynyrihpyry tarose Tamara a typiry Amanõ nyhtoh taka ekarotohme eya. ¹¹Yrome tarose eya ahtao ekarotohme eya, tapoise ynororo eya. Ynara tykase:

— Ymaro exiko, worryxiry, tykase.

¹²— Arypyra pihpi, tykase nohpo. — Ypoko pyra exiko. Sero sã pyra Izyraeu tõ mana. Azahkuru ehtoh xihpyry poko pyra exiko. ¹³Otara exiko ywy? Aza ytōko ywy ehxiropyra jehtohme? Omoro roropa otara exiko? Ajoajohpā sã rokẽ exiko mase Izyraeu tõ rānao. Ajohpāme sã oturuko tuisa a. Zuarō ase, oya jekarōko mana opytyme, tykase ynororo eya repe.

¹⁴Yrome aomipona pyra toehse Amanõ. Jamihmehxo toexiryke ipoko toehse ynororo rahkene.

¹⁵Mame ise pyra toehse ynororo yronymryme. Ajohpe pyra, ipoko typenetatopōpyry motye ise pyra toehse ynororo.

— Ytoko taroino, tykase Amanõ eya.

¹⁶— Arypyra, tykase Tamara eya repe. — Sero saaro jaroporyhtao azahkuru oehtoh motyēkako mase, yryhmatopōpyry oya motye, tykase.

Yrome aomiry etary se pyra Amanõ nexiase. ¹⁷Typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase:

— Mose nohpo arota taroino, jarānaka emako, omōtoah apuruko omōpyra ropa aehtohme, tykase.

¹⁸Naeroro ipoetory a Tamara taropose ropa moro tae. Mame omōtoḥ tapuruse eya.

Upo kurā ke tupoke Tamara nexiase, mosa roropa zupō nexiase, tuisa ēxiry zupō ke tupoke nexiase, orutua poko exipitopyra ro ahtao. ¹⁹Oruno tyrise Tamara a tuhpokoxi, tupō kurā tyxihkase roropa eya toemynyhmaryme. Tomary tō tyrise eya tōmyty apurume. Tyxitase opore roropa ynororo toytoryme. ²⁰Ipiry Apisarāo ynara tykase eya:

— Mokyro Amanō opoko nexino? Ajohpāme sā xitara exiko, worryxiry. Opiryme mā ynororo. Torētyke pyra exiko, tykase.

Mame Apisarāo tapyī taka toytose ynororo toiroro ehse, tākye pyra toexiryke.

²¹Mame moro poko tuaro toehse tuisa Tawi ahtao tyekītapāse ynororo.

²²Yrome Amanō maro oturupyra rokē Apisarāo nexiase, tukurohtao turui zehno nexiase yronymyryme, toryxiry, Tamara tyryhpopākase eya exiryke.

²³Mame asakoro jeimamyry taropose ahtao, toky tō hpoty sahkāko Apisarāo nexiase, kaneru tomo. Paa-Hazoa po toḥ nexiase typoetory tō maro pata Eparaī pūto. Mame tuisa Tawi poenō toahmase eya morotona toto ytotohme. ²⁴Apisarāo tōturuse tuisa maro, ynara tykase ynororo:

— Oseahmatoḥ rīko ase kaneru tō hpoty sahkatoḥ poko. Naeroro okohmāko ase, tuisa, opoetory tō esā maro tākye oehtohme yna maro, tykase.

²⁵— Arypyra aimo, tykase Tawi. — Yna ytoryhtao emero oerohtoh itamurume exīko mana, tykase.

Tumy tykohmase ropa Apisarāo a repe. Yrome toytory se pyra Tawi nexiase. Mame tumūkuru taropose tywinoino kure rokē repe.

²⁶Yrome ynara tykase Apisarāo:

— Ytopyra awahtao, ajohpame sā, ah urui Amanō noehno yna maro, tykase.

— Oty katohme ynororo ytōko nae amaro? tykase Tawi.

²⁷Yrome otuhparo Apisarāo toehse. Naeroro etyhpymyrum tumūkuru Amanō taropose Tawi a, imaro aytotohme, imehnō ipoenō maro.

Mame otuhtoh konōto tyrise Apisarāo a. ²⁸Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Etatoko pahne, toetŷse urui Amanō ahtao, ourutorŷko ase: “Amanō etapako,” āko ase. Mame mokyro etapatoko. Enaromyra ehtoko. Ywy roro aorihmapōko ase oya xine. Orēpyra ehtoko, tykase ynororo.

²⁹Naeroro Amanō totapase eya xine Apisarāo omihpyry ae ro. Mame towōse tuisa poenō emero. Tokykō pona, jumētu pona tōtyrise toto toepatoḥkōme.

³⁰Mame toto ytory ropa ahtao tuisa tapyī taka, Tawi turuse imepyny a: “Omūkuru tō emero totapase Apisarāo a, tonahkase toto porehme,” tykase repe.

³¹Mame towōse Tawi, tupō tyxihkase eya tumūkuru tō hnamoryme, nono pona typorohse ynororo. Ipoetory tomo a emero roropa, tupōkō tyxihkase eya xine. ³²Yrome ynara tykase Jonatape, Ximeia mūkuru, Tawi rui mūkuru:

— Tuisa Tawi, omūkuru tō emero pyra totapase toto. Amanō rokē toorihse. Takorony a totapase ynororo, Apisarāo a, toryxiry Tamara tyryhmase exiryke eya. ³³Naeroro zae pyra: “Opoenō emero totapase,” katopōpyry. Amanō rokē totapase.

³⁴ Morarame Apisarão toepase.

Mame soutatu moroto nexiase eraseme. Tōsenuhmase ynororo. Ahno tonese eya, tuhkākō, osema tao, xixi omōtoho wino, yhtōko toh nexiase ypy emory poe. Toytose ynororo Tawi zuruse, ynara tykase:

— Orutua kō yhtōko ypy emory poe osema ae, Horonāi poe.

³⁵ Ynara tykase Jonatape tuisa Tawi a:

— Enēko mase. Omūkuru tō oehnōko ropa mā toto, ynekarohpyry ae ro, tykase.

³⁶ Morara tykase ahtao, Tawi mūkuru tō tomōse. Opore tyxitase toto, tuisa roropa tyxitase, ipoetory tō roropa tyxitase yronymyryme.

³⁷ Yrome Apisarão toepase, toytose ynororo Taumai, Amiute mūkuru a, pata Kesua ešē nexiase ynororo. Okynahxo tumūkuru Amanō tyhnamose Tawi a.

³⁸ Mame toytose Apisarão ahtao Kesua pona oseruao jeimamyry taropose moroto eya. ³⁹ Mame omuhpe toehse Tawi tumūkuru Apisarão poko, emynymara toehse ropa ynororo tumūkuru Amanō poko.

Apisarão oehtopōpyry ropa

14 ¹ Morarame Joape, Zeruia mūkuru zuaro nexiase Tawi omuhpe ehtoh poko tumūkuru Apisarão poko. ² Naeroro typoeory tonyohse Joape a Tekoa pona nohpo, tuaro exikety, enehtohme tyya. Ynara tykase eya:

— Emynyhmakety sã exiko. Upo amuruko xitakety zupō sã exikety, oūsety onekurinara exiko. Xitakehpyra exiketō ipoenohko. ³ Mame ytoko tuisa Tawi a oturuse, ynara jomiry ekaroko eya, tykase.

Mame tōmiry tokarose eya Tawi zurutohme.

⁴ Morarame mokyro nohpo toytose ahtao Tawi esaka tosekumuru po typorohse ynororo Tuisa ēpataka tōmyty nono pokoxi “Imehxo mase, tuisa,” katohme. Ynara tykase ynororo:

— Kuakorehmako, ajohpāme samo, tuisa, tykase.

⁵ — Oty se hma? tykase Tawi eya.

Ynara tykase ynororo:

— Pytȳpome myhene ase. Ynio toorihse. ⁶ Asakoro tumūkue exiase. Yrome tōsetapase toto oximaro tupito po. Mame zupokanekō pyra exiryke takorō totapase irui a. Toorihse ynororo. ⁷ Seromaroro ypatary pōkō emero yzehno toehse mā toto. Umūkuru apoiry se mā toto aorihmapotohme takorō totapase eya exiryke. Moro riryhtao eya xine tumūkue pyra exīko ase, kure ehtoh eraximary ya enahkapōko mā toto. Ynio myakā enahkapōko roropa mā toto. Tumūkue pyra typake pyra roropa jyripōko mā toto, tykase.

⁸ Mame ynara tykase Tawi nohpo a:

— Atapyī taka ytoko ropa. Tyripotoh rīko ase ākorehmatohme moro poko, tykase.

⁹ — Tuisa, tykase nohpo. — Emero rokē riryhtao oya yna akorehmatohme, ywy rokē hxiroty se hano wekyry tō maro: “Zae pyra morara,” kananō nae ahtao. Omoro, tuisa, ohxiroty se pyra ase ipunaka oekyry tō maro, tykase.

¹⁰ Ynara tykase tuisa eya:

— Imehnō oerekohmarytao enehko xiaro. Jūme oerekohmara ropa exīko mana, tykase.

¹¹ — Tuisa, tykase nohpo, — ajohpāme sā oturuko Ritonōpo Oesemy a wekyry tō poko, umūkuru mǃpory se exiketō poko, umūkuru etyhpyrymā onetapara toto ehtohme, tykase.

Mame ynara tykase Tawi eya:

— Ynara āko ase, Ritonōpo netaryme, omūkuru onyryhmara imehnō mā ipunaka, tykase.

¹² — Tuisa, tykase nohpo. — Oturuxi ropa toiro pitiko.

— Oturuko, tykase ynororo.

¹³ — Oty katohme azahkuru ehtoh tyrise oya Ritonōpo poetory poko? tykase nohpo, tōturupose. — Katonō tō esary poe omūkuru onenehpopyra ropa mase. Naeroro ōmihpyry poe ynetaryme, azahkuru osekarōko mase. ¹⁴Toipe sytatose orihnōko, emero porehme. Kymarokō tuna sā exīko tukuāse ahtao nono pona. Ananǃpyra ropa sytatose. Moro saaro toorihse kuahtao xine kuēsemākapopyra xine ropa Ritonōpo mana isene ropa kuehtohme. Yrome orutua enehpory ropa waro mase katonō nonory poe. ¹⁵Tuisa, oya oehno seromaroro, umūkuru etapary se imehnō exiryke. Ynara tōsenetupuhse ywy: “Tuisa maro jotururuhtao otarame jakorehmāko mana. ¹⁶Otarame ypynanohnōko mana umūkuru maro, yna onetapara emǃpokety ehtohme. Mokyro mā yna ouru se sero nono poe, Ritonōpo nekarohpyry poe typoetory tō esaryme. ¹⁷Seromaroro ōmihpyry ae ro oseremāko ase typynanohse oya jexiryke. Ritonōpo nenyokyhpyry sā mase, ipoe tuaro mase, amaro Kuesēkō Ritonōpo exikehpyra exiry se hano.”

¹⁸ Mame ynara tykase Tawi eya:

— Ekaropory se ase oya, zae rokē kuezuhko roropa.

— Ekaropoko, tuisa, tykase ynororo.

¹⁹ — Joape omi poe moehno ya, morara kase? tykase.

Ynara tykase nohpo:

— Ajohpe pyra tuaro rukukuh ma keh. ǃ, opoetory Joape omi poe morohne tyrise ya, morara tykase roropa ywy, tykase. ²⁰Tyrise eya ākorehmatohme zae tyritoh poko oya. Tuaro mase Ritonōpo nenyokyhpyry samo. Emero rokē toehse ahtao zuaro mase.

²¹ Imeīpo Joape turuse Tawi a, ynara tykase ynororo eya:

— Ise oehtoh rīko ase. Ytoko, umūkuru Apisarāo enehta ropa, tykase Tawi Joape a.

²² Morara kary etaryke tyya Joape typorohse nono pona Tawi ēpataka “Tuisa imehxo mase,” katohme.

— Kure rokē oripōko ase Ritonōpo a. Seromaroro azamaro jehtoh waro ase rahkene, ynekaropohpyry totase oya exiryke, tykase.

²³ Morarama Kesua pona toytose Joape Apisarāo enehse Jerusarē pona ropa. ²⁴Yrome ynara tykase Tawi:

— Ah nytono tytapyī taka, esary pyra mana ytapyī tao, mokyro enery se pyra jexiryke.

Naeroro tytapyī taka toytose Apisarāo. Tuisa enese ytopyry tokurehse ynororo.

Apisarāo maro toekurākase ropa Tawi

²⁵ Morarama Izyraeu po Apisarāo panō pyra nexiase. “Nuasemā kurano,” tykase toto ipoko. Ahmitahpyry pyra nexiase ynororo, kure ynororo

zupuhpyry poe ipupuru pona ro. ²⁶Tūsehke roropa mosa nexiase ynororo. Jeimamyry punero tūsety tysahkapose eya, mosa ahtao, omoxī ahtao. Mame isahkane a zūsety tukupose ahtao asakoro kirume nexiase, tukupose ahtao tuisa omoxinety kuhtoh ke. ²⁷Mame tumūkue nexiase oseruao, tōxike roropa toiro, esety Tamara, oryximā enekure exikety.

²⁸Mame asakoro jeimamyry taropose Apisarāo a Jerusarē po. Yrome tumy onenepyra nexiase. ²⁹Moraramē Joape tykohmapose tyia Apisarāo a repe Tawi zurutohme typoko. Yrome toytory se pyra Joape kynexine. Morara exiryke tōmiry taropose ropa eya Joape oehtohme repe. Yrome ytopyra tokurehse ropa ynororo. ³⁰Naeroro ynara tykase Apisarāo typoetory tomo a:

— Enetoko ke, tutupike Joape utupi pūto, inarykahpyry moro sewata. Apoto zukatatoko jahkatohme itupi po, tykase.

Mame toytose toto Joape tupi zahkase.

³¹Axī toytose Joape Apisarāo tapyī taka oturupose:

— Oty katohme utupi tyahkase opoetory tomo a?

³²Ynara tykase Apisarāo eya:

— Kykohmapose repe joturutohme oya. Seromaroro oytory se ase tuisa Tawi a oturupose, ynara kaxita eya: “Oty katoh kuenehpōase ropa Kesua poe? Kurehxo exiry moroto ro jahtao,” tykase Apisarāo. — Jotururu se ase tuisa maro. Popyra jahtao eya jetapapory se ase eya, tykase.

³³Naeroro toytose Joape oturuse Tawi maro. Moromeīpo Apisarāo tonehpōase tyia Tawi a. Tooehe ahtao tosekumuru po typorohse ynororo Tawi ēpataka “Tuisa imehxo mase,” katohme. Mame typohse ynororo jumy a.

Tuisame se Apisarāo tumy myakāme

15 ¹Moromeīpo, tykanary kawaru tō maro topekahse Apisarāo a toytotohme ropa. Orutua kō tymenekase roropa eya 50me tosemazupurume ytoketōme tururume. ²Mame towōse ynororo pakeimo toytotohme pata omōtoht taka osema ehpikoxi. Mame tooehe ahno ahtao oturutohme tuisa Tawi maro, tykohmase ynororo Apisarāo a:

— Oty poe moehno? tykase eya. Mame tozuhse eya typatary esety tokarose Izyraeu tō patary. ³Mame Apisarāo ynara tykase eya:

— Etako pahne! Tyriry se oehtoh zae mana. Yrome oetane pyra mana. Tuisa nyriophpyry pyra. ⁴Mame ynara tykase roropa:

— Tymenekase apiakaneme jahtao, tooehe awahtao ya zae ehtoh poko tuaro oehtohme, zae rokē ākorehmary ya, tykase.

⁵Morararo imehnō tooehe ahtao porohse tosekumuru po “Imehxo mase,” katohme, mokyro toahmase eya, emary tapoise eya mokyro eahmaryme.

⁶Morara tyrise Apisarāo a emero Izyraeu tomo, tooehe toto ahtao tuisa Tawi a, zae ehtoh poko apiakapotohme eya. Moromeīpo Izyraeu tō eano tomatonanohse sã eya jumy pyno toto ehxīpo.

⁷Moraramē 4me jeimamyry taropose ahtao ynara tykase Apisarāo tuisa Tawi a:

— Ytoxi Eperō pona ynekarory zahkatohme jomihpyry ae ro Ritonōpo a.

⁸Pata Kesua po, Xiria po jahtao ynara akene ya rokene: “Ritonōpo a tarose ropa jahtao Jerusarē pona eahmāko ase Eperō po.”

⁹— Kure rokē ytoko, tykase tuisa Tawi eya.

Mame toytose ynororo Eperō pona. ¹⁰Morara exiryke tokare pyra typoetory taropose Apisarão a Izyraeu tō patary poro ynara katohme: “Rueimo etaryhtao oya xine ynara kahtoko: ‘Apisarão tuisame toehse mana Eperō po.’ ”

¹¹200me orutua kō toytose toto Jerusarē poe Apisarão maro. Toahmase toexirykōke toytose toto imaro, yrome tuaro pyra toh nexiase inyirry poko.

¹²Mame tynekarory zahkaryhtao Apisarão a, Aitopeu tykohmapose eya pata Kiro poe aehtohme. Tawi akorehmaneme Aitopeu nexiase zae ehtoh poko tuaro aehtohme. Moro ke jamihmehxo Tawi myakāmary se exiketō tooehse Apisarão maro. Tuhkākō roropa imaro tooehse toh nexiase.

Jerusarē poe Tawi epatopōpyry

¹³Mame omi enehne tooehse Tawi zuruse: “Izyraeu tō emero omūkuru, Apisarão maro toehse,” tykase.

¹⁴Naeroro ynara tykase Tawi typoetory esamo a, tymaro exiketomo a Jerusarē po:

— Epara kuahtao xine kuetapatorŷko Apisarão mana. Ehmaropa axiny; axī pyra kuahtao xine kuapoitorŷko mā toto, kyporemākatorŷko mā toto. Sero pata pōkō etapāko roropa mā toto, tykase.

¹⁵— Aō, taro ynanase ōmipona yna ehtohme, tykase ipoetory tō esā eya.

¹⁶Toytopytose Tawi tytapyī taōkō maro, emero, atakenaka ekahmāko toh nexiase. Ipyxiā 10mākō rokē tynomose eya tytapyī kurākanaanōme.

¹⁷Pata poe tutūtase Tawi tō ahtao, imoihmākō maro tapyi etyhyry kuroko toytose toto ahtao totypohse toto. ¹⁸Ipoetory tō emero toexikihmase tuisa ēpataka, atakenaka toytose keretita tō ahtao, peretita tō maro. Mokaro soutatu tō 600mākō Kate poe imaro aehtyā, toytose roropa toto tuisa ēpataka. ¹⁹Mame ynara tykase Tawi mokaro esemy, Itai a:

— Oty katoh ymaro ytōko mah? Ytoko ropa tuisame exisenā, Apisarão maro oehtohme. Katonōme mase, apatary poe aepyhyryme oexiryke, moe mase apatary poe. ²⁰Okynā pyra ro mase taro, naeroro otyme kure oytory ymaro? Aza jytory zuaro pyra ase. Ytoko ropa, amarokō aroko ropa, opyno xine exikehpyra Ritonōpo mana, amaro xine exikehpyra roropa mana, tykase Tawi.

²¹Yrome Itai a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

— Tuisa Tawi, ynara āko ase oya Ritonōpo, isene Exikety netaryme: “Amaro ytōko ase, aza rokē oytoryhtao amaro ytokehpyra ase jorikyry ponāmero.”

²²— Kure! tykase Tawi. — Ahtao ytoko osemazuhme!

Naeroro toytose Itai tomo osemazuhme, orutua kō maro, typoenōkō maro.

²³Mame Tawi marōkō tūtaryhtao pata poe, xitāko toh nexiase opore. Iporiry Keterō takuohse eya xine ona pona toytotohkōme, ahno esaka pyra.

²⁴Mokaro maro oturukety Zatoke nexiase rewita tō maro, Ritonōpo omihpyry ē arōko toh nexiase. Moroto typorohkase eya xine nono pona pata poe imoihmākō tūtakepyry eraximatohme. Oturukety Apiataa moroto roropa nexiase. ²⁵Mame Zatoke a ynara tykase tuisa Tawi:

— Ritonōpo omiry ē arotoko ropa pata pona. Ypyno Ritonōpo ahtao jenehnōko ropa xiaro mana. Ahtao aomihpyry ē enēko ropa ase, esary

roropa. ²⁶Yrome, Ritonôpo zamaro pyra jahtao, ah nyrino tÿpenery ae rokene, tykase.

²⁷Mame ynara tykase roropa Tawi Zatoke a:

— Ritonôpo maro oturuketyme mase. Ytoko ropa pata pona, torëtyke pyra, omükuru Aimaa maro, Jonata, Apiataa mükuru maro. ²⁸Mame ômiry eraximâko ase, tuna Joatão akuohtoh po, ona pona ytotoh po, tuaro jehtohme, tykase.

²⁹Naeroro Ritonôpo omihpyry ã tarose ropa Apiataa tomo a Zatoke maro Jerusarë pona, moroto tehme toh nexiase.

³⁰Xitâko Tawi nexiase toytoryme ypy Oriwera pona; zupuhpyry tyôtose kamisa ke toemynyhmaryme, tysâtajake pyra roropa nexiase. Imarôkô roropa xitâko toh nexiase toytorykôme, tupuhpyrykô tyôtose kamisa ke eya xine.

³¹Mame Tawi zuaro toehse Aitopeu roropa Apisarão akorehmaneme ehtoh poko, naeroro ynara tykase ynororo:

— Ritonôpo Kapuaono, Aitopeu tuaro ehtoh tyriko tuaro pyra exikety omiry samo, Apisarão otupitohme rokë rahkene, tykase Tawi Ritonôpo a.

³²Mame ypy emory pona toeporehkase Tawi ahtao Ritonôpo eahmatopôpyry pona, tope Husai, arakitame exikety tonese. Moroto eraximâko nexiase, zupô toexihxihkase, nonohpe zupuhpyry po roropa toemynyhmatohke. ³³Ynara tykase Tawi eya:

— Ymaro ytopyra exiko jakorekehkaryino. ³⁴Yrome oytory ropa ahtao pata pona, ynara kaxiko Apisarão a: “Opoetoryme exîko ase, Tuisa, omy poetoryme jehtopôpyry samo.” Morarama jakorehmâko mase Aitopeu omiry Apisarão netaryme otururuhtao oya tuaro pyra exikety samo, toto otupitohme. ³⁵Mame moroto amaro Ritonôpo maro oturuketô Zatoke, Apiataa roropa, enara. Toto zuruko emero onetapohpyry tuisa tapyî tao. ³⁶Toto mükuru tō Aimaa, Jonata maro moroto exîko ma toto. Omi enehpoko eya xine emero rokë etaryhtao oya, zuaro jehtohme, tykase Tawi.

³⁷Naeroro Tawi epe Husai toeporehkase Jerusarë pona Apisarão omomyryhtao pata pona.

Zipa maro Tawi

16 ¹Mame ypy Oriwera emory moino akoxi pitiko toytose Tawi ahtao, tōseporyse ynororo Zipa maro, Mepiposete poetory. Jumêtu tō nae nexiase asakoro, wyi nae nexiase 200me te, uwa epery asarahtyã 100 kaxome te, imepÿ epery roropa oximôtoh 100 kaxome te, uwa eukuru jehnahpyry roropa toiro eukuru ã pehme nexiase.

²— Oty katoh senohne menehno? tykase Tawi Zipa a.

— Jumêtu tō mã epo oytotohme oekyry tō maro, tykase Zipa. Wyi moro epery tōkehko orutua kō napyryme mana, uwa eukuru jehnahpyry moro totaehse exiketô okurume pixo ona po, tykase.

³Mame ynara tykase Tawi:

— Otoko Mepiposete, oesë Sauu parÿpyry nae?

— Tehme mã ynororo Jerusarë po ynara exiryke: “Seroae Izyraeu tō jyrîko tuisame, ytamuru esahpokoxi,” âko osenetupuhnôko mana, tykase Zipa.

⁴Mame tuisa Tawi ynara tykase Zipa a:

— Mepiposete kyryrÿpyry emero esëme orîko ase, tykase.

Ynara tykase Zipa:

— Opoetoryme ase, tuisa imehxo mase, jesemy, zae ehtoh riry se rokẽ ase, jũme rokẽ azamaro jehtohme!

Ximei maro Tawi

⁵Mame tooehse tuisa Tawi ahtao pata Paurĩ pona Ximei, Jera mükuru, Sauu ekyrỹpyry, tutütase pata poe oseporise Tawi maro. Tuisa tykerekereapitose eya aepryhtao. ⁶Topu tõ tomapitose eya Tawi tõ pona, ipoetory tõ esã pona roropa, Tawi tomyehmase soutatu tomo a ahtao ro. ⁷Tawi kerekeremaryme ynara tykase Ximei:

— Taroino ytoko ahno etapahpono! imehnõ ryhpopākane! ⁸Oepehmāko Ritonõpo mana Sauu ekyrỹpyry etapatopõpyryke oya, tuisame oehtohme imyakāme. Naeroro seromaroro omyakamāko Ritonõpo mana omükuru ke, tyryhmase omoro, otapatono!

⁹Mame ynara tykase Apisai, Zeruia mükuru tuisa a:

— Oty me kure okerekeremary mokyro a, tuisa? Ahno xihpyry rokẽ mose ro, ahtao ytoxi mose zupuhpyry sahkase, tykase.

¹⁰Yrome ynara tykase Tawi, Apisai a, irui Joape a roropa:

— Torētyke pyra ehtoko mose poko. Ritonõpo omi poe mose ro ykerekeremaryhtao, aomiry mynyhpākapory se pyra ase, tykase.

¹¹Mame ynara tykase Tawi Apisai a typoetory esamo a roropa:

— Mākara umükuru ro nymyry, jetapary se toehse. Ahtao oty katoth osenuruhkāko hano mose ro Pējamĩ pary jetapary se ahtao isaaro? Naeroro mose ro onerekohmara ehtoko. Ah ykerekeremano Ritonõpo omi poe exiryke morara tyrĩko mana. ¹²Otarame jetuarimary enēko Ritonõpo mana. Mame kurākõ ekarõko ya mana, ykerekereamatopõpyry myakāme.

¹³Naeroro Tawi tõ toytose ro osema ae. Ximei roropa toytose ypy emory poro toto etonie, ikerekereamāko ro kynexine toytoryme, topu tõ emāko, nono tõkehko roropa emāko Tawi pona.

¹⁴Mame toeporehkase toto tuna Joatão pona, tuisa, tymarõkõ maro. Totaehse toh nexiase, moroto tõseremase toto.

Apisarão Jerusarē po

¹⁵Morarama Apisarão tõ toeporehkase toto Jerusarē pona Izyraeu tõ maro, Aitopeu imaro nexiase. ¹⁶Mame Husai, Tawi akorehmane tõsēpatakāmase Apisarão maro, tykohtase ynororo, ynara tykase:

— Okynahxo isene exiko tuisa! Okynahxo isene exiko tuisa!

¹⁷Ynara tykase Apisarão eya:

— Oepe pyno pyra mexihno? Oty katoth imaro ytopyra make? tykase.

¹⁸Ynara tykase Husai Apisarão a:

— Arypyra, Ritonõpo nymenekahpyry maro ase, moxiã maro, Izyraeu tõ emero nymenekahpyry maro. Amaro ase exiko. ¹⁹Morara exiryke onoky poetoryme erohnõko ha? Ywy jesē mükuru poetoryme erohnõko ase. Omy poetoryme jehtopõpyry sã, opoetoryme ase erohnõko, tykase.

²⁰Mame Aitopeu a ynara tykase Apisarão:

— Tarona toehse kuexirykõke kuamorepako seromaroro tuaro jehtohme, oty rĩko ha taroino? tykase.

²¹Ynara tykase Aitopeu:

— Omy pyxiä poko exiko, mokaro tynomose eya tytapyĩ konôto eraseme toto ehtohme. Morara ahtao Izyraeu tō emero zuaro exīko omy epeme pyra oexiry poko. Mame amaro exiketō atākyemāko mā toto, tykase.

²²Naeroro tapyi pitiko tyrise eya xine Apisarão kyryryme tuisa tapyĩ zara po. Mame moroto imoihmākō ēpataka nohpo tō poko toehse Apisarão, tummy pyxiä poko.

²³Tuisa amorepaneme Aitopeu ahtao aomiry omipona toehse etananomo, Ritonōpo omihpyry omipona ehtoh samo; morara Tawi nexiase, morara Apisarão nexiase roropa.

Aitopeu akorekehkatopōpyry Husai a

17 ¹Mame ynara tykase Aitopeu Apisarão a:

— Kuaropoko, 12 miume soutatu tō menekāko ase, toto ytotohme seroae ro, koko, Tawi zupitohme. ²Totaehse ynororo ahtao ro typoremāse sã ahtao imaro yna osetapāko. Oserehnōko mana, imarōkō epāko mā toto. Mame tuisa rokē etapāko ynanase, ³imarōkō enehnōko ropa ynanase oya, ahno pyty oepyyry ropa samo tynio a ropa. Toiro orutua rokē etapary se oexiryke, totapase ynororo ahtao imehnō towomasēme exiko, tykase Aitopeu.

⁴Mokyro omiry etaryke tyya xine, “Kure,” tykase Apisarão tomo, Izyraeu tō tamuxiry tō maro.

⁵Yrome ynara tykase Apisarão:

— Husai ikohmatoko aomiry etatohme kyya xine, tykase.

⁶Mame Husai tooehse ahtao, ynara tykase Apisarão:

— Aitopeu a ynara tyrith tokarose yna a. Zae oya nae aomihpyry omipona yna ehtohme? Arypyra ahtao oty enetupuhnōko ma? tykase.

⁷Mame ynara tykase Husai Apisarão a:

— Aitopeu omihpyry seromaroro kure nymyry pyra mana. ⁸Omy waro mase imarōkō roropa. Osetapaketōme mā toto. Orēpyra exiketōme mā toto, uusa itu htaō samo, ipoenō ewinoino tarose ahtao. Torēnase roropa omy mana etonato pok. Nyhpyra mā ynororo typoetory tō maro. ⁹Seromaroro tōtonēse mana oramao, otarame imepỹ otonēto tao. Naeroro opoetory tō etapapitoryhta omy a, moro poko etananō ynara āko: “Apisarão tō typoremākapose toto,” āko. ¹⁰Morara ahtao opoetory, soutatu tō, orēpyra toto ahtao ro, reāo tō samo, oserehnōko mā toto. Izyraeu tō emero omy orēpyra ehtoh waro, imarōkō roropa orēpyra ehtoh waro mā toto. ¹¹Naeroro ynara āko ase oya: “Izyraeu tō, emero pata tō poe enehpoko oya, ikuhpỹme isawā sã oehthōkōme. Mame omoro ro toto arōko etonatohme. ¹²Mame mokaro enēko sytatose, aza rokē tonēse toto ahtao, tuaro pyra ro ynororo ahtao. Epara mā ynororo, imarōkō roropa epara mā toto. ¹³Toepase ynoro ahtao imepỹ pataka, tyrise exikety ypy po, ytōko sytatose emero porehme, eary ke moro pata itywyhmase, topu onynomopyra sytatose moro ypy po.”

¹⁴Mame ynara tykase Apisarão tomo, Izyraeu tō maro:

— Husai omiry kurehxo. Aitopeu omihpyry kure hkopyra, tykase.

Aitopeu omiry kurā riry se Ritonōpo nexiase tuaro pyra exikety omiry samo, aomipona pyra toto ehtohme, Apisarão wānohtohme.

Turuse Tawi ahtao toepase ropa

¹⁵Mame Zatoke tō Apiataa maro turuse Husai a: Aitopeu omihpyry Apisarão tō a, Izyraeu tō tamuxiry a roropa, tokarose eya: “Ynara āko Aitopeu tyritohme repe. Yrome ywy tyoro osenetupuhnōko ase. Ynara tyriy ywy.” Mame tōmihpyry Apisarão a tokarose eya xine, mame ynara tykase Husai eya xine:

¹⁶— Seromaroro axī ke omi aropoko Tawi a, ynara kahtoko eya:

“Ēmehpyra exiko osema tao, ona po. Axī ke tuna Joatão akuohko, ekurehpyra exiko, orihpyra oehtohme amarōkō maro,” tykase.

¹⁷Jonata tō Aima maro tehme toh nexiase Rojeu tunary po, omihpo enehne eraximāko. Pata pōkomo a tōseneporykō se pyra nexiase toto. Imep̄y poetory nohpo rokē toytose toto zuruse, tynetahpyry poko te, tynenehpyry poko roropa, morohne poko toto ytotohme Tawi zuruse. ¹⁸Yrome tonese toto nuasemano a, mokyro a Apisarão turuse. Tonese toto ahtao axī toytose toto imep̄y tap̄y taka Paurī pona. Tuna eutary nae nexiase tap̄y pūto. Moro taka tomōse toto. ¹⁹Ahno pyty āty ke tapuruse moro, tiriiku puhturu epona tyrise eya tuaro pyra imehnō ehtohme. ²⁰Mame Apisarão nenyoytyā tooehse ahtao tōturupose eya xine nohpo a:

— Otoko hna Aima, Jonata maro? tykase toto.

— Tuna Joatão akuohno toto, tykase nohpo.

Mame tupise eya xine repe. Yrome toto onenepyra ahtao toytose ropa toto Jerusarē pona. ²¹Mame toytose ropa toto ahtao, Jonata tō tutūtase ropa tuna eutary ae, toytose toto Tawi zuruse. Aitopeu omihpyry tokarose eya xine Tawi a, ynara tykase roropa toto eya:

— Axī ke tuna Joatão akuohko!

²²Mame Tawi tō toytose imarōkō maro, tuna Joatão takuohpitose eya xine. Mame ěmep̄yryhtao, takuohse eya xine emero porehme.

²³Morarama tōmiry omipona pyra Apisarão tō ehtoh waro toehse Aitopeu ahtao, toky jumētu pona tōtyrise ynororo, toytose tytap̄y taka. Mame tykyryry tō tukurākase ahtao tōsesenāse ynororo. Tonēse ekepyry jumy zonētopōpyry aka.

²⁴Mame tuna Joatão takuohse Apisarão ahtao, Izyraeu tō maro, Tawi toeporehkase pata Maanaī pona. ²⁵(Soutatu tō esēme Amasa tyrise Apisarão a, Joape myakāme. Amasa, Itira mūkurume kynexine, iximaeume exikety; Jeny Apikaiu kynexine, Naasa ěxiry, Zeruia akorō roropa kynexine, Joape ě akorony.)

²⁶Mame Apisarão Izyraeu tō maro tōsesarise toh nexiase Kireate nonory po.

²⁷Mame Maanaī pona toeporehkase Tawi ahtao, tōseporyse Sopi maro Naasa mūkuru, pata Rapa pō Amō nonory po, Makia maro Amieu mūkuru, Ro-Tepaa pono, Paazirai Rojerī pō maro, Kireate pono. ²⁸Nyhtoh tonō tonehse eya xine, paxiha tōkehko, oripo maro, tonahsē roropa tonehse eya xine, tiriiku, sewata, kajama, kumataimo tōkehko, okonepy panō puhturu ipuruhpyry, erewija tomo te, ²⁹ano zenī, keiju, pui suhsuru akyhsemy, kaneru tō, enara. Tuaro toh nexiase Tawi tō omise ehtoh poko, etaehnōko, tutunazehnase toto ona poro toytorykohtao.

Apisarão orihtopōpyry

18 ¹Mame tysoutatu tō tanonohpose Tawi a, toto apiakatohme, miume oximōme exiketomo te, 100me oximōme exiketomo, enara. Tosēke

toto tyrise eya. ²Mame oseruao oximōmākō taropose eya, toiro Joape maro aytotohkōme te, toiro Apisai maro aytotohkōme te (Apisai Joape akorō nexiase, Zeruia mūkuru) imep̄y oximōmākō Itai Kate pō maro taropose eya. Ynara tykase Tawi eya xine:

— Ywy roropa amaro xine ytōko ase, tykase.

³Yrome ynara tykase toto eya:

— Kurehxo ytopyrya oexiry, tuisa. Typoremākapose yna ahtao, yna eparyhtao, zokonaka yna etaparyhtao kuepetōkara a, “Otara,” kara mā toto. Yrome omoro mase 10 miume yna ehtoh samo. Naeroro kurehxo tehme oexiry taro pata po, akorehmatoh enehpotohme yna a, tykase toto.

⁴— Ahtao, ise oehtohkō rīko ase, tykase tuisa Tawi eya xine. Pata tūtato po xikihme toehse ynororo, typootory soutatu tō tūtūtase ahtao, miumākō oximaro te, 100mākō oximaro, enara. ⁵Mame ynara tykase Tawi typootory esamo a, Joape a te, Apisai a te, Itai a roropa:

— Ypyno awahtao xine, umūkuru Apisarāo onetapara ehtoko, tykase ynororo. Moro Tawi nyriporo totase soutatu tomo a, esamo a, enara.

⁶Morarama toytose toto osetapase Izyraeu tō maro. Tōsetapase toto itu htao Eparai po. ⁷Moroto Izyraeu tō typoremākase Tawi poetory tomo a. Tuhke toorihse toto moro ae, 20 miume orutua kō toorihse. ⁸Sapararahme toehse toto tōsetaparykō pokō, moro nono poro porehme, itu htao toorihse tuhkākō roropa, tōsetapatohkō motye. ⁹Mame Apisarāo tōseporyse Tawi poetory tō maro. Mura po ytōko nexiase, wewe konōto zopikoko aytoryhtao, zūsety tyryhse wewe amoriry pokona. Mura toytose ro axiny, tyhwyme Apisarāo tymomose. ¹⁰Mame Apisarāo tonese ahtao Tawi poetory a, Joape turuse eya:

— Apisarāo eneno tyhwyme wewe amoriry pokō, tykase.

¹¹— Meneno? tykase Joape. — Oty katoh onetapara make? Totapase oya ahtao parata ekarory oya 10me, soutatu mety eary maro, tykase.

¹²Yrome tozuhse ynororo eya:

— Miume parata ekaroryhtao ya, Tawi mūkuru onetapara jexiry. Tuisa omihpyry etano, oururuhtao, Apisai maro, Itai maro: “Umūkuru ewomatoko, ypyno awahtao xine,” nykano, tykase. ¹³Aomipona pyra toehse jahtao, Apisarāo totapase ya ahtao tuisa Tawi zuaro exiry - emero zuaro mana - jewomara mexiry.

¹⁴— Oneraximara ase, tykase Joape.

Mame oseruao warata ke tuose eya. Apisarāo tuose eya eano pona, tyhwyme ro ynororo ahtao wewe pokō. ¹⁵Mame Joape poetory tomo a, 10mākomo a, Apisarāo tomyehmase, totapakehse ynororo eya xine rahkene.

¹⁶Mame rueimo totose Joape a, soutatu tō osetapakehpotohme. Mame Izyraeu tō tokahmakehse Tawi poetory tomo a. Tooehse ropa toto. ¹⁷Apisarāo ekepyry tomase eya xine oramāka itu htao. Epona topu tō tomase eya xine kaetokohxo. Izyraeu tō emero toepase ropa tytapyikō taka ropa.

¹⁸Orihpyra ro tahtao topu risē tyrise Apisarāo a Tuisamākō esary po jakanahmā po, typoko wenikehpyra imehnō ehtohme. Ynara tōsenetupuhse ynororo: “Tumūkue pyra jexiryke sero topu esehpāko ase jesety ke.” Seroae ro moro pokō: “Apisarāo nyrihpyry,” āko mā toto inyrihpyry pokō.

Tumūkuru hnamotopōpyry Tawi a

¹⁹Mame Aima Zatoke mūkuru ynara tykase:

— Ytoxi axiny, tuisa Tawi zuruse, Ritonôpo a typynanohse aexiry poko epetôkara wino, tykase.

²⁰ — Arypyra, tykase Joape. — Seroae omi kurã anaropyra mase. Imepÿ êmepÿry ae rokẽ omi arôko mase. Yrome seroae arypyra, toorihse tuisa mûkuru exiryke, tykase.

²¹ Mame typoetory Etiopia pono a ynara tykase:

— Ytoko omoro, tuisa zuruse onenehpyry poko, tykase.

Tosekumuru po typorohse ynororo Joape êpataka. Mame toytose axiny.

²² Mame Aimaã tôturuse ropa Joape a:

— Ajohpãme sã ytoxi, omi arose roropa, oty kara otara rokẽ toehse ahtao.

— Oty katoth oytory se hma aimo? tykase Joape. — Epehpyry anapoipyra mase oytotamitu epehpyryme, tykase.

²³ — Oty kara. Jytory se rokẽ ase, tykase ropa Aimaã.

— Ahtao ytoko, tykase Joape.

Mame toytose Aimaã tururume ona poro osema ae. Mokyro Etiopia pō tymotyêkase eya.

²⁴ Typorohse Tawi nexiase pata omôtoth pota tao, enene tōnuhse apuru pona, zara po kae. Tōsenuhmase ynororo ahtao orutua tonese eya toiroro, tururume oehnôko. ²⁵ Tuisa turuse eya, mame ynara tykase Tawi:

— Toiroro ynororo ahtao, omi kurã enehnôko mana, tykase.

Moe hkopyra toehse nexiase.

²⁶ Morarame imepÿ tonese enene a, tururume oehkety. Apuru erase tykohtase:

— Eneko ke! Imepÿ oehnôko axiny! tykase.

— Mokyro roropa omi kurã enehnôko mana, tykase tuisa Tawi.

²⁷ Mame ynara tykase enene:

— Mokyro apitormã tururume aytory Aimaã, Zatoke mûkuru ytory sã mana, tykase.

— Nuasemã kurã mose ro, tykase Tawi. Omi kurã enehnôko mana, tykase.

²⁸ Mame tooehse Aimaã ahtao tykohtase tuisa a:

— Emero kure! tykase, tosekumuru po typorohse ynororo tōmyty po nono pokoxi tyrise eya. Mame ynara tykase ynororo tuisa a:

— Kure Ritonôpo Oesẽ syritone, oepetôkara typoremâkapose eya exiryke, tykase Aimaã.

²⁹ — Nuasemã Apisarão kure hnae? tykase tuisa tōturupose.

Ynara tykase Aimaã:

— Itamurume panaikato totase ya, tuaro pyra aexityã tonese roropa ya repe, yrome tonehpose jahtao soutatu tō esẽ Joape a, otara toehse zuaro pyra akene.

³⁰ — Apoaporo, moroto eraximako! tykase tuisa.

Naeroro morotona toytose, xikihme toraximase eya.

³¹ Mame mokyro Etiopia pō tooehse ahtao, ynara tykase ynororo:

— Tuisa Tawi, omi kurã eneño oya! Seroae Ritonôpo a oepetôkara typoremâkapose emero porehme, tykase Etiopia pono.

³² — Umûkuru Apisarão kure hnae? tykase Tawi eya.

Ynara tykase Etiopia pō eya:

— Oepetôkara emero oryhmury se exiketô ripory se ase mokyro ehtoth saaro, tykase.

³³Moro etaryke tyya toemynyhmasẽ konõto tuisa. Tõnuhse osa taka pata omõto h epozakoxi xitase. Aytoryhtao xia, mya ropa, tumükuru hnamõko nexiase.

— Umükuru Apisarão! Umükuru! Umükuru Apisarão! Kurehxo joorikyry omyakãme. Aimo Apisarão! Umükuru! Umükuru!

Tawi emuhkehkatopõpyry Joape a

19 ¹Mame Joape turuse toto a:

— Tumükuru Apisarão ekepyry hnamõko mã tuisa, xitãko mana, tykase toto Joape a. ²Naeroro moro ae tãkye toehtohkõ tymyakãmase toemynyhmatohkõ ke. Tawi poetory tõ roropa toemynyhmasẽ toto, tumükuru hnamory poko Tawi a tuaro toehse toexirykõke. ³Toytose ropa toto tosaka xine mynyhme rokene, etonato h poe epaketõ samo aehxirohpyry tõ samo. ⁴Tõmyty tapuruse tuisa a, tyxitase opore:

— Aimo umükuru! Umükuru Apisarão! Apisarão umükuru!

⁵Moraramẽ Joape tomõse tapyi taka tuisa Tawi zuruse:

— Seroae opoetory tõ tyhxirose oya soutatu tomo typynanohse awahtao eya xine omükuru tõ maro õẽxiry tõ maro opyxiã maro. ⁶Opyno exiketõ zehno mase ozehno exiketõ pyno mase! Seromaroro mase yna tuarõtano h põko opoetory tõ soutatu tomo popỹ sã rokẽ mã toto oya. Ynara enetupuhnõko ase: tãkye mexiry seroae Apisarão isene ro ahtao yna emero toorihse ahtao roropa. ⁷Ytoko seromaroro kure opoetory tõ soutatu tõ zuruse orẽpyra toto ehtopõpyry poko. Kara awahtao ajohpe pyra topeke pyra exiko mase ipunaka seroae ro. Morara ahtao popyra kuhse exiko oya, tykase.

⁸Morara exiryke towõse Tawi, toytose ynororo porohse tapõ pona pata omõto h pũto. Moro waro soutatu tõ toehse ahtao tõximõse toto õpataka.

Jerusarẽ pona Tawi oehtopõpyry ropa

Izyraeu tõ emero toepase to h nexiase tytapyikõ taka ropa. ⁹Mame Izyraeu patary tõ po oseosezuhpitõko to h nexiase.

— Tuisa Tawi a typynanohse kymarokomo, kuepetõkara typoremãkase eya pirixteu tõ roropa. Yrome seromaroro toepase ynororo Apisarão wino kynonorykõ poe. ¹⁰Apisarão tymenekase kyya xine kutuisarykõme aehtohme repe. Yrome totapase ynororo etonatohtao. Naeroro oty kato h Tawi oneahmara sytatou xiaro aehtohme ropa? tykase toto.

¹¹Mame Izyraeu tõ omihpyry poko tuaro toehse Tawi. Naeroro Zatoke maro Apiataa taropose eya Juta tõ tamuximãkomo a oturupotohme:

— Oty katohme matou etyhpyryme sã tuisa akorehmãko enehtohme ropa tytapyi konõto taka? ¹²Wekyryme matose, upũme umunurume roropa matose; osehtoko jakorehmase oehtohme ropa.

¹³— Ynara kahtoko roropa Amasa a: “Wekyryme mase. Seromaroro oriko ase soutatu tõ tuisaryme Joape myakãme. Ritonõpo a jetapary se ase moro onyripyra jahtao!” tykase.

¹⁴Morara karyke Tawi a ise toehse ropa Juta põkõ emero. Mame toahmasẽ ynororo eya xine aehtohme ropa ipoetory tõ esã maro emero. ¹⁵Mame tooehse ropa Tawi ahtao tuna Joatão pona, Kiukau po tõximõse Juta tõ orutua komo. Toytory se to h nexiase osẽpatakãmase tuisa Tawi maro tuna

Joatão akuohtohme imaro. ¹⁶Morara ahtao Ximei, Jera mükuru, Pëjamī parýpyry, Paurī pono, axiny toytose tuna Joatão pona Juta tō orutua kō maro osēpatakāmase tuisa Tawī maro. ¹⁷Imaro Pëjamī pakō miume nexiase Zipa Sauu poetohpyry maro, imükuru tō 15mākō maro, ipoetory tō 20mākō maro. Taryporyke toytose toto tuna Joatão pona tuisa oehtane. ¹⁸Mame tuna Joatão takuohse eya xine Tawī tō maro akuohtohme ropa, akorehmatohme akuotyry poko, ipenatatoth ritohme roropa tyxa xine.

Morarame Joatão takuohse Ximei ahtao tosekumuru po typorohse ynororo Tawī ēpataka. ¹⁹Ynara tykase eya:

— Tuisa, azahkuru exiase popyra oriry poko tooehse awahtao Jerusarē poe. Yyrypyry ikorokako ajohpame samo. Owenikehko ynyrihpyry poko, moro poko osenetupuhpyra ropa oehtohme. ²⁰Zuaro ase, ynyrihpyry azahkuru nexiase ipunaka. Morara exiryke seroae oya oehno osemazuhme Izyraeu tō esary poe oseporyse amaro.

²¹Mame Apisai Zeruia mükuru ynara tykase:

— Ximei toorikyry se tyrypyry epehpyryme, Ritonōpo nymenekahpyry tuisame tykerekemase eya exiryke.

²²Yrome ynara tykase Tawī Apisai a irui Joape a roropa:

— Ōsenetuputyry onekaropopyra akene. Seroae jakorekehkāko matose. Seromaroro Izyraeu tuisaryme ase. Naeroro orihpyra Izyraeu tō mā exīko seroae.

²³Mame Ximei a ynara tykase:

— Ritonōpo netaryme ynara āko ase: “Orihpyra mase,” tykase.

²⁴Mame Sauu parýpyry Mepiposete tyhtose roropa Tawī eporyse. Tupupuru onukurikara, osetypokara, tupō onukurikara toehse toemynyhmaryke tuisa Tawī tūtatopōpyry poe ahtoth pona ropa orēpyra exiketyme. ²⁵Jerusarē poe tooehse ynororo ahtao tuisa eporyse, ynara tykase Tawī eya:

— Oty katohme ymaro ytopyra mekuretyase, Mepiposete?

²⁶— Tuisa, ytoytopyra jehtoh waro mase. Jeky enehpoase ypoetory a amaro jytothohme repe. Yrome ypoetory Zipa a towokase ywy. ²⁷Jyhxiroase ajohpe roropa oya, tuisa. Yrome Ritonōpo nenyokypyryme sã mase. Naeroro openetatoth tyriko rahkene. ²⁸Ytamuru parýpyā orihmapory oya zae exihpyry, yrome typynanohse ywy oya, jesary mekaraoase amaro otuhtoth po. Morohne motye se pyra reahse oya, tuisa.

²⁹Ynara tykase Tawī eya:

— Epo hnae sekere kary. Jomi poe omoro Zipa maro Sauu tupīpyry tō apiakatoko otupikōme.

³⁰— Ah Zipa emero esēme nexino, tykase Mepiposete. Tākye rokē ase kure rokē tooehse ropa oexiryke atapyī taka.

³¹Paazirai, pata Rojerī pono, Kireate poe tooehse roropa typatary poe Tawī maro ehse tuna Joatão akuotyry poko. ³²Tamuhpōme nexiase Paazirai, 80me jeimamyry nae nexiase. Tymōkomoke itamurume roropa nexiase, Maanaī po tuisa Tawī ahtao tonahsē tonehpose eya inapyryme.

³³Ynara tykase tuisa Tawī Paazirai a:

— Ymaro eropa Jerusarē pona ehse. Otuhnōko mase ymaro.

³⁴Yrome ynara tozuhse ynororo:

— Tuhke pyra jeimamyry isene ro ase sero nono po. Otyme kure jytyry Jerusarē pona amaro? ³⁵80me jeimamyry aropoase, naeroro otyro yzamaro

pyra myhene. Tõsē tompore hkopyra ya, eukuru roropa, eremiaketõ onetarahme sã ase roropa. Oerohtoh ripory se pyra ase. ³⁶Otyme kure epehpyryje ekarory ya? Amaro tuna Joatão akuohnõko ase moe pyra jytotohme. ³⁷Ytoxi ropa jesaka jorihtohme ypatary po, papa tõ zonētopõpyry pütokoxi. Mose umükuru, Kimã, aroko opoetoryme. Ah mose ro tuna Joatão akuohnõ amaro, mame ise oehtoh tyriko eya.

³⁸— Kimã arõko ase ymaro, tykase Tawi. — Mame ise oehtoh riko ase eya, ise oehtoh emero rokē tyriko ase oya roropa ekaroporyhtao, tykase.

³⁹Morarama tuna Joatão takuohse imoihmãkomo a, tuisa Tawi a roropa. Mame Paazirai typhose tuisa a: “Ritonõpo amaro exikehpyra,” tykase ynororo eya. Mame tytapyi taka toytose ropa Paazirai.

Izyraeu tõ osezuhtopõpyry Juta tõ maro

⁴⁰Tuna Joatão takuohse tuisa a, Juta tõ maro emero, Izyraeu tõ maro roropa zokonaka rokene. Morotoino toytose toto Kiukau pona. Kimã toytose roropa imaro. ⁴¹Mame Izyraeu tõ toytose Tawi a, ynara tykase toto:

— Tuisa, oty katohme yna akorõ tõ Juta tõ omatome sã toytose oenehse tuna Joatão akuohse, opoenõ maro opoetory tõ maro?

⁴²Yrome Izyraeu tõ tozuhse Juta tomo a. Ynara tykase toto:

— Tuisa Tawi yna ekryme exiryke. Yna zehno pyra ehtoko. Tuisa napyry onenahpyra ynanexiase. Imõkomory anapoipyra roropa ynanexiase.

⁴³Mame Izyraeu tõ ynara tykase:

— 10me tuisame Tawi ehtoh nae ynanase, amarokõ toiro, omotye xine ynanase yna esēme Tawi ehtoh poko. Oty katohme, katonõ xihpyryme yna ekarõko matou? Yna osemazuhme tõturuse kutuisarykõ enepry ropa poko, tykase toto.

Yrome tozuhse ropa toto orēpyrahxo Juta tomo a, Izyraeu tõ omiry motye.

Tuisame se Sēpa ehtopõpyry

20 ¹Mame moroto nexiase tuisame se exikety, esety Sēpa. Pikiri mükurume kynexine, Pējamī parõpyry. Rueimo totose eya, oximõme toto ehtohme, tykohtase roropa opore ynororo:

— Tuisame pyra mokyro Tawi mana, kuesēkõme pyra roropa! Morara exiryke atapyikõ taka ytotoke ropa Izyraeu tomo! tykase.

²Naeroro toytose Izyraeu tomo, Tawi turumekase eya xine Sēpa maro toytotohkõme. Yrome Juta tõ tosekõ onurumekara toh nexiase, Tawi maro toytose toto tuna Joatão poe pata Jerusarē pona ropa.

³Mame toytose ropa Tawi ahtao tytapyi konõto taka Jerusarē pona, typyxiã 10mãkõ tyrise eya imepõ tapyi taka, towomanekke tyrise toto soutatu tõ ke. Tawi tapyi eraseme toh nexiase esahpyo. Tynahpase toto eya, ise toto ehtoh tokarose roropa eya, yrome toto poko pyra ropa toehse ynororo. Moroto rokē toh nexiase toorihthõkõ ponãmero, pytõpo tõ samo.

⁴Mame ynara tykase Tawi Amasa a:

— Soutatu tõ enehpoko xiaro Juta tomo, toto oehtohme amaro mokokoro, tykase Tawi.

⁵Juta tõ kohmase toytose Amasa. Yrome okynahxo oehpoppyra nexiase Tawi a tykohmapose tahtao. ⁶Naeroro ynara tykase Tawi Apisai a:

— Seromaroro Sepa kyyryhmatoryko mana, Apisarão a kyyryhmatopöpyry motye. Naeroro ysoutatu tō aroko mokyro ekahmatohme. Anapoipyra kuahtao xine pata apuruhpyry taka omōnōko mana. Mame epāko rokē mana, tykase.

⁷Naeroro Joape poetory tō maro toytose keretita tomo te, peretita tō roropa, imehnō soutatu tō orēpyra exiketō maro toytose Apisai poetoryme. Jerusarē poe toytose toto Sepa apoise. ⁸Mame toeporehkase toto ahtao topu konōto pona pata Kipeão po, tōsēpatakāmase toto Amasa tō maro. Soutatu zupō ao Joape kynexine, typuniāoke ē ao tymyhse tymety eary poko. Mame aomikase toytose Joape ahtao ipuniāo toepukase. Tanjse ropa eya tomary ke.

⁹Ynara tykase ynororo Amasa a:

— Moehno jepe, kure pāna ma repe?

Mame Amasa etypoty poko tapoise Joape a tomary ke, tapotunuru wino, ipohtohme. ¹⁰Amasa zuaro pyra nexiase, puniāo onenepyra roropa Joape emahpo. Amasa tuasakase puniāo ke zuakuru htaka Joape a. Zuahxirirī tutūtase, nono pona sapararah tykase. Toorihse Amasa rahkene, onuozomopyra ropa Joape nexiase.

Mame Joape tō toytose Apisai maro Sepa ekahmase. ¹¹Moroto ro Joape poetory toiro xikihme Amasa pūto. Tykohtase ynororo:

— Joape se awahtao xine, Tawi se roropa awahtao xine Joape ekahmatoko! tykase.

¹²Amasa ekepyry imihme nexiase osema tao tumunuru ao. Totypohse soutatu tō emero mokyro eneryke tyya xine. Naeroro Joape poetory a Amasa ekepyry tytywyhmase osema ehpioksi, mame āty tyrise eya epona. ¹³Amasa ekepyry tytywyhmase ahtao osema tae, toytose toto emero Joape maro Sepa apoise.

¹⁴Mame Sepa toytose Izryaeu tō nonory rānakuroko pata Apeu-Pete-Maaka pona. Mame Pikiri ekyry tō emero tōximōse toto, Sepa akorehmatohme. Imaro tomōse toto pata pona. ¹⁵Mame Joape tō toeporehkase ahtao pata tomyehmase eya xine. Pata apuru pokona onuhtoh tyrise nono ke eya xine. Tahkapitose roropa eya xine, pata apuru zopino aepukatohme. ¹⁶Mame moro pata po nohpo nexiase, tuaro exiketyme. Apuru poe tykohtase ynororo:

— Etatoko ke! Etatoko ke! Kahtoko Joape a, aehtohme xiaro. Jotururu se ase imaro, tykase ynororo.

¹⁷Joape toytose eya. Mame tōturupose nohpo:

— Omoro hma Joape?

— Ÿ, Ywy ase, tykase ynororo.

— Jomiry etako, tykase nohpo eya.

— Etāko ase, tykase ynororo.

¹⁸Mame ynara tykase nohpo eya:

— Pake ahtao ynara tykase toto: “Ytoko Apeu pona ekaropotohme,” zae ehtoh waro ehtohme, enara. ¹⁹Yna patary zumo mana, imehnō maro etonara ynanase. Imehnō Izryaeu tō akorehmakehpyra ynanase. Yrome yna patary kurā enahkapōko matose. Oty katohme Ritonōpo kyyryy pahnōko matou? tykase.

²⁰— Arypyra, tykase Joape. Apatary onenahkapopyra ase. Onypahpyra ase roropa. ²¹Oty se rokē ynanah? Toiro orutua ypy tō Eparaī pono esety Sepa,

Pikiri mūkuru. Tuisa Tawi epekarama toehse mā ynororo typoetory tō maro. Mokyro ekaroko yna a. Mame ytōko ropa ynanase yna esaka ropa, tykase.

— Zupuhpyry emāko ynanase, pata apuru epozakuroko oya xine, tykase nohpo eya.

²²Mame toytose ynororo pata pōkō zuruse. Sepa zupuhpyry tuhkohse eya xine, mame zupuhpyry tomase pata apuru epozakuroko Joape a rahkene. Naeroro rueimo totose eya, pata poe toytose ropa toto, tosaka xine ropa. Joape roropa toytose ropa tuisa a Jerusarē pona.

Tawi akorehmananomo

²³Joape nexiase Izyraeu tō soutatu tō esēme emero. Penaia, Joiata mūkuru, keretita tō esēme nexiase peretita tō maro. ²⁴Atonirāo nexiase erohketō esēme, tyrohmanohpose ahtao tuisa Tawi a. Josapa, Airute mūkuru tuisa akorehmaneme nexiase tuaro ehtoh poko. ²⁵Sewa nexiase omi meroneme. Zatoke te, Apiataa maro Ritonōpo maro oturuketōme toh nexiase. ²⁶Ira, pata Jaia pō roropa Ritonōpo maro oturuketyme nexiase Tawi omi poe.

Sauu ekyrpyry wānohtopōpyry

21 ¹Morarama Izyraeu tō esēme Tawi ahtao konopo toehkehse, oseruao jeimamyry ponāmero konopo oehpyra nexiase, omise konōto toehse toto. Morara exiryke Tawi tōturupose Ritonōpo a, mame ynara tykase Ritonōpo eya:

— Sauu tō, jekyry maro zae pyra toehse, Kipeāo pōkō totapase eya xine.

²Naeroro Kipeāo tō tonehpose tuisa Tawi a, tōturutohme toto maro. Mokaro Kipeāo tō Izyraeu tō ekyry kara nexiase. Amoreu tō parpyryme toh nexiase. “Oewomatoryko ynanase,” tykase Izyraeu tō eya xine repe. Yrome Sauu toto enahkapory se toehse, imehnō motye Izyraeu tō riry se toexiryke, Juta tō maro.

³— Oty rīko hano, ākorehmatohkōme? tykase Tawi Kipeāo tomo a. — Oepehmarykō se ase, Sauu nyrihpyry xihpyry emetakame, kure Izyraeu tō ripotohme ropa oya xine Ritonōpo a.

⁴Ynara tykase toto eya:

— Sauu tō popyra ehtopōpyry onepehmasaromepyra mase uuru ke, parata ke roropa. Yrome Izyraeu tō etapapory se pyra roropa ynanase, tykase toto.

— Morara ahtao oty se hmatou ya ākorehmatohkōme? tykase Tawi.

⁵⁻⁶Ynara tykase toto Tawi a:

— Yna enahkary se Sauu nexiase, arypyra yna ehtohme, Izyraeu tō patary tō poro. Naeroro orutua kō 7me ekaroko yna a Sauu ekyrpyamo etapatohme, tyhwyme wewe pokona, Ritonōpo neneryme, pata Kipea po. Moro pata Sauu enurutopōpyryme, mokyro tuisame Ritonōpo nymenekahpyry, tykase toto.

— Ekarōko ase, tykase Tawi.

⁷Yrome tōmihpyry totapose exiryke Jonata a, imūkuru Mepiposete typynanohse Tawi a, Sauu parpyry. ⁸Māpyra, Aramoni, zakorō Mepiposete maro tapoise eya, Sauu mūkuru tomo. Jēkō Rixipa nexiase Aia ēxiry. Toto maro Merape mūkuru tō 5me tapoise. Sauu ēxiryne Merape nexiase, inio Atarieu, Paazirai mūkuru, pata Meora pono. ⁹Mokaro 7mākō tokarose eya Kipeāo tomo a. Tosenāse toto eya xine, ypy po, Ritonōpo neneryme. Oximōme

toorihse toto 7mākomo. Moro toehse eina exisasaka ahtao, tynarykary toehse ahtao, sewata apoipitoryhtao.

¹⁰Morarama Sauu pytŷpyry Rixipa toytose morotona. Kamisāpo ke tapyi pitiko tyrise eya topu po. Moroto tehme nexiase ynororo, tynarykary tō anŷpitotoh poe, konopo oehtoh pona ro, aorihtŷ tō ekepyry tō ehxikaryino. Ekepyry tō towomase eya ipoko pyra torō tō ehtohme saereme ahtao te, ipoko pyra roropa onokyro tō itu htaō kō ehtohme roropa koko ahtao.

¹¹Mame Tawi turuse ahtao Rixipa nyrihpyry poko, ¹²toytose ynororo Jape-Kireate pona Sauu tō zehpyry enehse, Jonata zehpyry maro. Tosaka xine Sauu tō zehpyry tarose Jape-Kireate pōkomo a tokare pyra Pete-Sā poe, toto ekepyry toxixihmase ahtao pirixteu tomo a toto etapaxīpo ypy Kiupoa po. ¹³Morotoino Tawi a Sauu tō zehpyry tonehse Jonata zehpyry maro, mokaro 7mākō esenāŷ tō zehpyry tanŷse roropa eya. ¹⁴Sauu zehpyry, Jonata zehpyry maro tonēse eya xine, Sauu zū Kixi zonētopōpyry aka pata Zera po, Pējamī tō nonory po. Tawi nyripohpyry tyrise eya xine emero porehme. Moromeīpo toto omiry totase Ritonōpo a toto esary kurākary poko.

Pirixteu tō maro ahno konōto kynexine

(1 Koronika 20.4-8)

¹⁵Moromeīpo pirixteu tō tōsetapase Izyraeu tō maro. Typoetory tō maro toytose Tawi etonase pirixteu tō maro. Mame osetapary poko tahtao tapotūkehse Tawi. ¹⁶Moroto orutua konōto nexiase pirixteu tō maro, esety Ixipi-Penope. Tywaratake nexiase ynororo, metau risemy, 5 kirume exikety, tytapema roropa nexiase kasenato ke. “Tawi etapāko ase,” tykase tōsenetupuhse ynororo repe. ¹⁷Yrome Apisai a, Zeruia mūkuru a takorehmase Tawi, pirixteu maro tōsetapase ynororo, totapase eya rahkene. Moromeīpo ynara tykase Tawi poetory tomo:

— Taroino yna maro ytopyra mase etonatoh pona, tykase toto. — Omoro mase Izyraeu tō esemy. Opokoino kurākō eraximāko sytatose. Oetapapory se pyra ynanase.

¹⁸Moromeīpo tōsetapase ropa Izyraeu tomo pirixteu tō maro pata Kope po. Moroto imepŷ orutua konōto, esety Sape totapase Xipekai a, pata Husa pono a.

¹⁹Moromeīpo tōsetapase ropa toto pirixteu tō maro Kope po. Moroto orutua konōto nexiase esety Koria, Kate pono. Iwaratā zumo nexiase, omoxī roropa. Totapase ynororo Eranā a, Jaia mūkuru, Perē pono.

²⁰Imepŷ etonatoh poko Kate po, orutua konōto nexiase, emary nexiase 6me omahxikyry ke, ipupuru nexiase 6me ipuhxikyry ke. Atapona 24me nexiase. Rapa paryme roropa nexiase ynororo. ²¹Mame Izyraeu tykerekeremase ahtao eya, totapase ynororo Jonata a, Ximeia mūkuru, Tawi rui.

²²Mokaro 4mākō, orutua konōto, Rapa pakō nexiase Kate po. Totapase toto Tawi tomo a ipoetory tō maro.

Tawi eremiatoh Ritonōpo eahmaryme

(Saumu 18)

22 ¹Tawi eremiatoh moro, Ritonōpo eahmatohme, typynanohse tahtao, Sauu tō winoino, imehnō etapary se exiketō winoino roropa. Mokaro winoino typynanohse tahtao toremiase ynororo, ynara tykase:

- ² Ritonōpo jewomaneme mana, Topu konōto, ytapyny jamihme exikety,
ypynanohneme roropa.
- ³ Ritonōpo jesemy, Topu konōto, imaro otonēnōko ase.
Jewomāko mana osewomatohe ke samo;
Ypynanohneme jamihmā mana;
jewomaneme yyryhmara imehnō ehtohme.
- ⁴ Ritonōpo kohmāko ase jakorehmatohme,
ypynanohnōko mana yporemakapopyra jepetōkara ehtohme.
Kuesēkō seahmatone!
- ⁵ Tomyehmase exiase pohkane konōto ke, joorihmatohme;
pohkane konōto jenahkapotoh a, typoremakapose ywy.
- ⁶ Oorihnōko ase tymyhse jexiryke sā eary ke.
Emynyhmāko ase yronymyryme joorikyry se pyra jexiryke.
- ⁷ Typore māse jahtao, tykohtase ywy Ritonōpo a:
— Kuakorehmako myhene! ase eya.
Tytapyī tae jomiry totase eya;
yxitary totase eya rahkene.
- ⁸ Moraramenono tykytyky tykase,
kywyh tykase roropa;
ypy ātykyry kywyh tykase,
tykytyky tykase roropa tātaekymase Ritonōpo exiryke.
- ⁹ Eunary ae orexīto tutūtase, itae apoto tutūtase wewe zahkatoh samo.
- ¹⁰ Kapu totapuruhmakase eya,
tyhtose ynororo.
Akuru xinukutumehme sā toehse, ipupuru zopikoxi.
- ¹¹ Taporihke exikety pona tōtyrise toytotohme.
Tōnuhse tyryrykane apory po.
- ¹² Tātose, koko tyrise eya;
akurū xinukutumākomo,
tuna ke pehme tomyehmase ynororo;
- ¹³ nenenehkane ke apoto tukase esemazupurume.
- ¹⁴ Moraramenon Ritonōpo omiryne konomeru konōto kapu ae toehse,
tōmiry totapose Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a.
- ¹⁵ Pyrou taropose eya, topetōkara sapararahme ripotohme;
nenenehkane ke tonepanohpose toto eya.
- ¹⁶ Mame topetōkara tupokase ahtao Ritonōpo a, tātaekymase,
konomeru konōto tonehpose toto pona,
tuna esemary tonese tuna konōto zopino,
sero nono apō tōsenepose.
- ¹⁷ Kaino tomary ke Ritonōpo a tapoise ywy.
Tanỹse ywy eya zue konōto kuae.
- ¹⁸ Ritonōpo a typynanohse ywy jepetōkara jamihme exiketō winoino,
yzehno exiketō winoino.

- Mokaro emero ymotye jamihme toh nexiase.
- ¹⁹ Jetuarimaryhtao tōsetapase ymaro toto;
yrome Ritonōpo, Jesemy a towomase exiase.
- ²⁰ Tanỹse ywy eya, osa towomase exikety pona.
Ypynanopyase jamaro jexiryke.
- ²¹ Kurākō ke jepehmāko Ritonōpo mana, zae ehtoh poko rokē jexiryke.
Kure rokē jyriko mana azahkuru ehtoh poko pyra jexiryke.
- ²² Ise Ritonōpo ehtoh tyrise ya,
yyrypyry poko pyra ase,
Kuesēkō onurumekara ase.
- ²³ Inyripohpyry omipona toehse ywy, emero porehme,
eramara ropa ase aomiry omipona pyra jehtoh poko.
- ²⁴ Jyhxiropyra imehnō mana zae rokē jexiryke, Ritonōpo neneryme
azahkuru ehtoh poko pyra roropa jexiryke.
- ²⁵ Naeroro kurā ke rokē topehmase ywy Ritonōpo a, ajohpe pyra jexiryke,
tyyrypyhpyke pyra roropa jexiryke ineneryme.
- ²⁶ Opoko amonohkara exiketomo a, anamonohpyra roropa mase,
Ritonōpo.
Zae rokē roropa mase, zae exiketomo a.
- ²⁷ Tyrypyhpyke pyra exiketomo a, iirypyryme pyra mase roropa,
yrome popyra exiketomo a, epekarama mase.
- ²⁸ Epyrypara exiketō pynanohnōko mase, Ritonōpo.
Yrome epyrypaketō riko mase tuisame pyra.
- ²⁹ Omoro, Ritonōpo, yzeiponeme mase;
koko ehtoh enahkapōko mase ya, Jesemy.
- ³⁰ Jakorehmāko mase jepetōkara maro etonatohme,
ajamitunuru ekarōko mase ya toto osewomatoh poremākatohme ya.
- ³¹ Mose Ritonōpo, kure rokē emero tyriko mana.
Tōmihpyry omipona anamonohpyra mana.
Ōsewomatohme mana, eya oytorykohtao oewomatohme.
- ³² Ritonōpo rokē Kuesēkōme mana, imepỹ pyra.
Ynoro rokē kuewomane kōme mana.
- ³³ Ritonōpo jamihme exiketyme exiryke imaro jahtao imehnō zuno pyra
ase,
emero rokē pona jytryhtao jewomāko mana.
- ³⁴ Upupuru riko mana kapauimo pupuru samo, osetapara sã jehtohme
ypy tō poro.
- ³⁵ Osetapatoh poko jamorepāko mana, taky tō jamihmākō poko ehtoh
zuaro jehtohme.
- ³⁶ Jewomāko mase Ritonōpo, osewomatoh mekarōase ya ypynanohtohme;
typynanohse oya jexiryke, orēpyra ase toehse.
- ³⁷ Jepetōkara a japoipopyra mexiase,
naeroro eputapitopyra ase.

- ³⁸ Jepetōkara ekahmaryhtao ya, toto apoiko ase.
Eramara ropa toehse ywy, toto enahkatoh pona ro.
- ³⁹ Toto poremākāko ase,
owōpyra ropa mā toto.
Nono pona epukāko mā toto, typoremākase ymyhtokoxi.
- ⁴⁰ Oya tyjamihtanohse jexiryke etonatohme,
jetapary se exiketō poremākapōko mase ya.
- ⁴¹ Ritonōpo, jepetōkara aropōko mase ywinoino,
yse pyra exiketō enahkapōko ase.
- ⁴² Takorehmanekō zupīko toh mā repe,
yrome aryppya, toto pynanohne pyra mana;
Ritonōpo a kohtāko roropa toh repe,
yrome onezuhpyra mana.
- ⁴³ Toto akurihmōko ase,
putoh katoh sā exīko mā toto;
toto tūtūmāko ase osema ae purapuramā samo.
- ⁴⁴ Typynanohse ywy oya, wekyry tō yporemākapory se toehse ahtao.
Imehnō ahno tō tuisaryme kyriase,
mokaro ahno tō waro pyra exiase repe,
yrome seromaroro ynamoto tōme toehse mā toto.
- ⁴⁵ Imehnō ahno tosekumuru po porohnōko mā toto jēpataka.
Jomiry etaryhtao eya xine,
omipona exīko mā toto.
- ⁴⁶ Osetapary se pyra exiko mā toto,
tonētopōpyrykō ae tūtāko mā toto, enaromŷke toexirykōke.
- ⁴⁷ Isene Ritonōpo Kuesēkō mana!
“Kure mase” sykatone jewomane a.
Imehxo Exiketyme Ritonōpo mana,
Jamihmehxo Exiketyme, sekarotone, ypynanohneme exiryke.
- ⁴⁸ Orēpyra jyrīko mana, jepetōkara poremākatohme,
toto rīko ypoetoryme mana,
- ⁴⁹ typynanohse ywy eya, yzehnotokō winoino.
- Omo, Ritonōpo orēpyra jyrīko mase, jepetōkara poremākatohme ya,
jewomāko mase yryhmary se exiketō winoino.
- ⁵⁰ Morara exiryke “Kure mase” āko ase,
oehmāko ase awaro pyra exiketō pata tō poro;
eremiāko ase oeahmary ke ya.
- ⁵¹ Tuisame imehxo jyrīko Ritonōpo mana,
tynymenekahpyry pyno exikehpyra mana;
Tawi hkotano, ipakomotyā jūme toto pyno exikehpyra
mana.

Tawi omihpyry etyhpary

23 ¹Ynara Tawi, Jese mūkuru omihpyry etyhparymano; Ritonōpo nymenekahpyryme nexiase tuisame aehtohme Izyraeu tō esēme. Eya eremiatoh tyrise kurā ke Izyraeu tō eremiatohme. Ynara tykase ynororo:

² Ritonōpo Zuzenu oturūko mana jomiry ae, inekarohpyry ŷtary ae.

³ Ritonōpo, Izyraeu tō esē tōturuse,

Izyraeu ewomane juruase:

Zae ehtoh ke typoetory tō akorehmaryhtao tuisa a,

ise Ritonōpo ehtoh riry poko typoetory tō akorehmaryhtao eya,

⁴ ĕmepary sã mana akurume pyra ahtao,

xixi saereme potu ehtoh samo

konopo oehkehxi po xirikozuru ehtoh samo.

⁵ Moro saaro kure rokē ypoenō, ypakō roropa rīko Ritonōpo mana, tōmihpyry totapose ya exiryke, jūme onytyrōmara ehtohme.

Moro poko rokē penetāko ase;

moro ke rokē orēpyra exīko ase,

moro rīko Ritonōpo mana, anamonohpyra, zuaro ase.

⁶ Yrome iiryparymākō, omoxino sã typhase mã toto:

oma ke anapoisaromepyra ahno mana;

⁷ Toto poko ahtao ipoko ehtoh se rokē mana, kurimene risemy te, wewe risē otaramē;

mokaro mã tyahsēme exīko ipunaka apoto ke.

Tawi soutatu tō orēpyra exiketomo

(1 Koronika 11.10-47)

⁸ Ynara mã soutatu tomo, Tawi maro orēpyra exiketomo: Josepe-Pasepete, Takemoni pono “Oseruaōkō” tuisary; tywaratā ke tōsetapase ynororo 800mākō maro, totapase toto eya emero porehme toiro etonatoth tao.

⁹ Zakorony Ereaza, Toto mūkuru, Aoi pary “Oseruaōkō” maro nexiase. Osetapatoth po Tawi maro nexiase pirixteu tō maro osetapāko. Izyraeu tō toepase, ¹⁰yrome ahno etapary poko penekhepyra nexiase ynororo. Mame pirixteu tō totapakehse ahtao tytapemā onurumekasaromepyra emary nexiase, tomahxinaitase toexiryke. Takorehmase ynororo Ritonōpo a pirixteu tō poremakapory poko. Moromeīpo, tōsetapakehse tahtao xine Izyraeu tō soutatu tō toytose ropa Ereaza a aorihyā ekepyry mōkomohpyry apoitohme.

¹¹ Mokyro mykapo Sama nexiase, Aje mūkuru, Harara pono. Pata Rei po pirixteu tō tōximōse tupito po, erewija tō esao. Moro poe Izyraeu tō toepase pirixteu tō kurūke. ¹² Yrome Sama epara toehse tupito po, tupito ewomatohme, morararo pirixteu tō totapase eya. Ritonōpo a takorehmase ynororo pirixteu tō poremakapory poko.

¹³ Mame eina toehse ahtao, tonahsē anŷtoth zano exisasaka ahtao oseruao soutatu tō “30mākō” wino, tyhtose toto Tawi enese, eutary Aturā pona. Moroto Tawi nexiase, pirixteu tō roropa tōsesarise jakanahmā Ahno konōto po. ¹⁴ Morara ahtao Tawi nexiase tynyrihpyry jamihme exikety tao, pirixteu

tō imoihmākō pata Perē po nexiase. ¹⁵Mame typenetase Tawi tuna poko tōkurume, ynara tykase ynororo:

— Tuna sehxo hano, jokurume pixo pēkamā poe, Perē omōtohy myhto. Yrome enehne pyra, myhene, tykase.

¹⁶Morara kary etaryke tyya xine, oseruao soutatu tō, orēpyra exiketō toytose pirixteu tō esary rānakuroko, tuna anyse pēkamae enehtohme Tawi a. Yrome moro tuna onēpyra Tawi nexiase, tukuāse rokē eya nono pona, tynekaroryme Ritonōpo a. ¹⁷Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Jesemy, sero tuna onēsaromepyra ase! Moxiā munuru enyry sã mana ya moro tuna tōse ya ahtao, otapatōkō kuroko toytose toto exiryke enehtohme ya, tykase.

Morara karyke moro tuna onēpyra tokurehse Tawi.

Morohne tyrise mokaro a “Oseruaōkō” orēpyra exiketomo a.

¹⁸Moraram Apisai, Joape akorony, Zeruia mūkuru, “30mākō” tuisaryme nexiase. 300me topetōkara totapase eya, warata ke, naeroro orēpyrahxo exiketyme tokātose ynororo “30mākō” maro. ¹⁹Mokaro “30mākō” orēpyrahxo exiketō maro Apisai nexiase, toto esēme, imehxo toexiryke. Yrome, mokaro “Oseruaōkō” mokyro motye tohy nexiase.

²⁰Penaia, Jeoiata mūkuru, Kapazeu pō roropa orēpyra exiketyme nexiase, soutatume. Moapita tō soutatu konōto tomo asakoro totapase eya. Mame kuenime konōto tōmehse ahtao, neweme ahtao tyhtose ynororo oramāka, moro tao reāo totapase eya. ²¹Ejitu pō konōto roropa totapase eya, tywaratake exikety. Tōsetapase Penaia mokyro Ejitu pō maro, tymyxiry ke. Mame warata tapoise eya mokyro emary poe, ike totapase ynororo eya. ²²Morohne tyrise Penaia a. Naeroro tuisame toehse “30mākō” orēpyra exiketō maro. ²³Imehnō tymarōkō motye orēpyra nexiase. Yrome mokaro “oseruaōkomo” imoty tohy nexiase. Morara exiryke mokyro tymenekase ynororo Tawi a towomananō tuisaryme ehtohme.

²⁴Mokaro “30mākō” orēpyra exiketō maro Asaeu, Joape akorō nexiase te; Eranā, Toto mūkuru, Perē pono te; ²⁵Sama te, Erika roropa pata Harote pōkomo te; ²⁶Here, Perete pono te; Ira, Ike mūkuru, Tekoa pono te; ²⁷Apieze, Anatote pono; Mepunai, Husa pono; ²⁸Saumō, Aoi pono; Maarai te, ²⁹Herepe, Paana mūkuru maro, Netopa pōkomo; Itai, Ripai mūkuru, Kipea pono, Pējamī nonory po; ³⁰Penaia, Piratō pono; Hitai, jakanahmā Kaaxi pono; ³¹Api-Arapō, Arapa pono; Azamawete, Paurī pono. ³²Eriapa, Saaupō pono; Jasē mūkuru tomo te; Jonata te; ³³hararita tomo: Sama te, Aiāo, Saraa mūkuru maro te; ³⁴Eriperete, Akasapai mūkuru, Maaka pono; Eriā, Aitopeu mūkuru, Kiro pono te; ³⁵Hezero, Karameru pono te; Paarai, Arape pono te; ³⁶Ikau, Natā mūkuru, Zopa pono; Pani, Kate nonory pono; ³⁷Zereke, Amō pono te; Naarai, Peerote pono, Joape pyre aroneme, Zeruia mūkuru te; ³⁸Ira te, Karepe roropa, Jatia pōkomo; ³⁹Uria, heteume exikety.

Mokaro 37me atapona, soutatu tō, orēpyra exiketomo.

Izyraeu tō tuhke ehtoh kuhtopōpyry Tawi a

(1 Koronika 21.1-8)

24 ¹Moraram Izyraeu tō poko tyekītapāse Ritonōpo nexiase. Naeroro osenetupuhtoh tokarose Tawi a, Izyraeu tō kuhpotohme, Juta tō maro.

²Morara exiryke Joape, soutatu tō esemy a ynara tykase Tawi:

— Ytoko, soutatu tō esā maro Izyraeu tō patary poro, inikahpoe, Tā poe ikurenaka, Peresepa pona, Izyraeu tō kuhtohme. Zuaro se ase otāto pixo tuhke exiry kymarokō nae.

³Yrome ynara tykase Joape tuisa a:

— Tuhkehxo Izyraeu tō riry se ase Ritonōpo a. Toiro ahtao 100me emākapory se ase eya. Moro enepory se ase oya isene ro awahtao. Yrome otyme kure Izyraeu tō kukuru? tykase Joape.

⁴Tōmipona tyripose toto Tawi a. Naeroro toytose toto, Joape tomo, typoetory tō esā maro, Tawi omi poe, Izyraeu tō kuhse.

⁵Mame tuna Joatāo takuohse eya xine osesarise Aroea pūtokoxi, jakanahmā pata pona, Kate nonory po. Morotoino toytose toto inikahpozakoxi pata Jazea pona. ⁶Mame toytose ro toto Kireate pona. Toeporehkase toto Kate pona, heteu tō nonory pona. Mame Tā nonory pona roropa toytose toto. Mame Tā poe toeramase toto xixi omōtoh pona Xitō pona. ⁷Morotoino toytose toto ikurenaka pata apuruhpyry konōto pona Tiro pona. Morotoino toytose toto heweu tō patary pona kananeu patary tō pona roropa. Mame etyhyryme Peresepa pona toytose toto, ikurenaka Juta pona. ⁸Moraramē 9me nuno taropose ahtao 20me ěmepory roropa tooehse ropa toto Jerusarē pona, pata tō poro toytokese toto ahtao. ⁹Moraramē Tuisa turuse eya xine:

— Atapona Izyraeu po orutua kō, soutatume exiketō 800 miume nexiase toto, Juta po orutua kō 500 miume toh nexiase.

¹⁰Moromeīpo Izyraeu tō tuhke ehtoh kuhxīpo Tawi a, toehxiropitose ynororo. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

— Iirypyryme toehse wy, Izyraeu tō kuhporyke ya. Ajohpāme sā yyrypyry ikorokako, ajoajohpe exikety sā yriase, tykase Tawi Ritonōpo a.

¹¹Naeroro Kate taropose Ritonōpo a Tawi zuruse. Urutōme Kate nexiase. Ynara tykase Ritonōpo:

¹²— Ytoko, Tawi a, ynara kaxiko eya: “Oseruao imenekatoh ekarōko Ritonōpo mana oya, toiro imenekako tyripotohme Ya. Mame onymenekahpyry riko ase,” āko Ritonōpo mana.

Yrokokoro towōse Tawi ahtao ¹³Kate toytose eya oturuse rahkene, ynara tykase:

— Oty menekāko mah Ritonōpo a tyripotohme? Oseruao jeimamyry omise konōto ehtopo konopo oehpyra exiryke te, oseruao nuno aropōko oporemākapory poko oepetōkara a te, oseruao ěmepory tyrohsē konōto oorihmatohkomo, enara? Osenetupuhko, toiro imenekako ekarotohme Ritonōpo a ezuhtohme, tykase.

¹⁴Ynara tykase Tawi urutono a:

— Emynyhāmāko ase yronymyryme, juānohpory se pyra jexiryke ahno a. Ritonōpo a osekarory se ase juānohtohme kypyno xine aexiryke, tykase.

¹⁵Naeroro tyrohsē tonehpose Ritonōpo a Izyraeu tō pona, moro ěmepory poe oseruao saerekatoh etyhyry pona. Pata tō poro toorihse toto, atapona 70 miume Izyraeu tō toorihse. ¹⁶Mame Ritonōpo nenyokyhyry orihmatō tooehse ahtao Jerusarē pona morotōkō etapase, typenekehse Ritonōpo Izyraeu tō wānopyry poko. Ynara tykase ynororo tynenyokyhyry a:

— Epo hnae! Toto onetapara exiko, tykase.

Moroto nexiase, Ritonõpo nenyokhyphyry, Arauna nonory po, tiriiku apotoh esary pûto, jepuseume exiketyme nexiase ynororo.

¹⁷Mame Ritonõpo nenyokhyphyry eneryke tyya ynara tykase Tawi Ritonõpo a:

— Ywy ro rokē tyrypyhpyke toehse, azahkuru ynyriry exiryke. Yrome mokaro kaneru tō samo. Oty tyrise eya xine popyra? Zae mase juānopyryhtao, wekyry tō maro, tykase.

¹⁸Moro ae ro Kate tooehse Tawi a, ynara tykase eya:

— Onuhko Arauna esary pona, tiriiku apotoh pona. Moroto apoto apō tyriko, okyno zahkatohme onekaroryme Ritonõpo a, tykase.

¹⁹Mame Tawi toytose. Ritonõpo omiry omipona toehse ynororo, Kate a katopōpyry ae rokene. ²⁰Mame tosae tōsenuhmase Arauna. Tawi tō oepyyr tonese eya ipoetory tō maro, oturuse imaro. Naeroro tosekumuru po typorohse ynororo tuisa ēpataka, tōmyty nono pokoxi tyrise eya, “Tuisa imehxo mase,” katohme eya. ²¹Tōturupose ynororo:

— Oty kase moehno ya, tuisa? tykase.

— Oesary, tiriiku apotoh esary epekatyry se ase. Okyno zahkatoh riry se ase, okyno zahkatohme, ynekaroryme Ritonõpo a, tyrohsē enahkatohme, Izyraeu tō kurākatohme ropa, tykase Tawi eya.

²²Ynara tykase Arauna Tawi a:

— Ykyryry apoiko emero ise oehtopo. Ekarōko ase emero oya jahkatohme onekaroryme Ritonõpo a. Eneko moxiā, pui tomo zahkatohme apoto apō po, senohne wewe risē, erohtoh kehko, apoiko apotopokōme.

²³Morohne emero tokarose Arauna a tuisa a, ynara tykase ynororo:

— Ah onekarory Ritonõpo a Kuesēkō zamaro nexino, tykase.

²⁴Yrome ynara tykase tuisa Tawi Arauna a:

— Arypyra, morohne emero epekahnōko ase oya, tineru ke oepehmāko ase. Okyno onyakhkara ase ynekaroryme Ritonõpo Jesemy a onepekahpyra jahtao, onepehmara jahtao roropa.

Naeroro tiriiku apotoh esary topekahse Tawi a pui tō maro, 50me parata ke topehmase eya. ²⁵Morarama tynekarory zahkatoh tyrise moroto Tawi a, okyno tō tyahkase eya tytororo tynekaroryme Ritonõpo a, osepeme ehtoh tyahkase roropa eya. Naeroro Tawi tō omiry totase Ritonõpo a, moro tyrohsē tonahkase Izyraeu tō po.

1 TUISA TOMO

1 Tuisa tō Ehtopōpyry

1 Reis

Ekarotopo

1 *Tuisa tomo* ekarōko Izyraeu tō tuisary tō poko, Samueu nekarohpyry mykapo. 1) Osemazuhme tuisame Saromão exipitory poko Izyraeu tō esēme Juta tō maro, Tawi orihpōpyry poko roropa. 2) Saromão nyrytā poko tuisame ynororo ahtao, Ritonōpo Tapyi ritopōpyry poko eya Jerusarē po. 3) Izyraeu tō nonory atapiakatopōpyry asakoro osetyoro ehtohme, inikahpoe te, ikurenae, enara.

Sero ao tuisa tō zae ehtopōpyry poko enetupuhpōko mana anamonohpyra toto ehtopōpyry Ritonōpo omipona: kure ahno tō toehse kure ituisarykō ahtao Ritonōpo omipona toehtoh poko. Moromeīpo typoremāse toto tutuisarykō toeramase ahtao Ritonōpo wino, tyneponāmary poko toehse toto. Mokaro inikahpoe tuisa tomo a emero tamonohse, Ritonōpo omipona pyra toehse. Tyneponāmary toahmase eya xine. Ikurenaēkō tuisary tomo a toitoine tamonohse, Ritonōpo omipona pyra toehse, toitoine aomipona ro toehse.

Sero ekarōko orēpyra Ritonōpo omiry tokarose urutō komo a ahno tō netaryme: ahno tō neponāmary poko pyra toto ehtohme, amonohkara toto ehtohme Ritonōpo omipona toexirykō poko. Eria orēpyra toehse tōtururu poko Paau eahmananomo a (1 Tuisa 18).

Sero pape ao

Tuisame Tawi etyhpory 1.1—2.12

Tuisame Saromão exipitory 2.13-46

Tuisa Saromão ehtopōpyry 3.1—11.43

Izyraeu atapiakatopōpyry 12.1—22.53

Tamuhpōme Tawi ehtopōpyry

1 ¹Morame tamuhpōme toehse tuisa Tawi ahtao tykōxitapāse kynexine ynororo. Morara exiryke kopeta tō tokarose ipoetory tomo a repe. Yrome kōxikene rokē kynexine. ²Naeroro ynara tykase akorehmananō eya:

— Tuisa Tawi, nohpo oryximā zupīko ynanase amaro ehtohme ākorehmaneme. Amaro nyhnōko mana onyhtoh po kōxikene pyra oehtohme, tykase toto. ³Mame Izyraeu tō pata tō poro oryximā tupise eya xine ahtao, Apisake tonese eya xine, Sunē pono. Tonehse ynororo tuisa a. ⁴Oryxime nymyry kynexine ynororo. Mame tuisa typynanohse eya yrome ipoko pyra kynexine Tawi.

Atonia tuisame se ehtopöpyry

⁵⁻⁶Morarama Apisarão toorihse kynexine. Naeroro Tawi mükuru tamuhpõmeხო exikety Atonia kynexine. Jeny Hakite kynexine. Orutua enekure kynexine ynororo. Mame emero rokē poko ynororo ahtao onupokara Tawi kynexine, tuisame toexiry se toehse ynororo. Kahu tō etonatoḥ topekahse eya, kawaru tō roropa. Orutua kō 50me tymenekase eya tymaro toto ytotohme. ⁷Mame tōturuse Atonia Joape maro, Zeruia mükuru. Tōturuse roropa ynororo Apiataa maro, Ritonōpo maro oturukety. Imoiko toḥ kynexine. ⁸Yrome Atonia maro pyra Zatoke kynexine, Ritonōpo maro oturukety te, Penaia, Joiata mükuru te, Natā, urutono te, Ximei te, Rei te, tuisa Tawi ewomananō soutatu tō roropa Atonia maro pyra toḥ kynexine.

⁹Morarama okyno totapase Atonia a, kaneru tomo, pui tomo, pui poenō tupune exiketomo. Tyahkase toto tynekaroryme Topu Okoimo po, tuna ē Rojeu pūto. Imehnō Tawi poenō toahmase eya, tuisa poetory tō maro, Juta pōkomo. ¹⁰Yrome takorō Saromão oneahmara kynexine te, urutō Natā oneahmara te, Penaia roropa, Tawi soutatu tō maro oneahmara kynexine.

Saromão ritopöpyry tuisame

¹¹Mame toytose Natā oturuse Pate-Sepa, Saromão ē maro. Ynara tykase ynororo:

— Zuario make? Atonia, Hakite mükuru toexiry se tuisame. Tuisa Tawi zuaro pyra mana. ¹²Ourūko ase tuaro oehotohme: Opynanopyry se awahtao, omükuru Saromão pynanopyry se roropa awahtao, ¹³ytoko seromaroro tuisa Tawi zuruse. Ynara kakiko eya: “Tuisa Tawi, òmihpyry mekarooase ya Ritonōpo netaryme: umükuru Saromão tuisame exiko omyakāme. Tuisa apō po porohnōko ynororo mana oesahpokoxi. Naeroro oty katohme tuisame osekarōko Atonia nae?”

¹⁴Natā tōturuse ro:

— Morarama òtururuhtao ro tuisa maro, oehnōko ase zae òmiry ehtoh ekarotohme.

¹⁵Mame Pate-Sepa toytose tuisa nyhtoh taka oturuse imaro. Tamuhpõme Tawi kynexine. Ipynanohnōko Apisake, Sunē pō kynexine. ¹⁶Mame tosekumurukō po typorohse Pate-Sepa tuisa ēpataka “Imehxo mase,” katohme eya. Tōturupose tuisa a eya.

— Oty se hma? tykase.

¹⁷— Tuisa Tawi, tykase, — Ritonōpo netaryme òmihpyry mekarooase ya. Umükuru Saromão tuisame exiko omyakāme. Porohnōko mana āpō pona Izyraeu tō esēme ehtohme. ¹⁸Yrome Atonia tuisame osekarōko mana. Moro poko zuaro pyra mase. ¹⁹Pui tō totapase eya tynekaroryme, kaneru tomo te, pui mükuru tupune exiketomo, enara. Totapase toto eya tynekaroryme Ritonōpo a. Takorō tō toahmase eya, Apiataa maro, Joape soutatu tō tuisary maro, otuhtoh konōto pona. Yrome omükuru Saromão oneahmara kynako. ²⁰Tuisa Tawi, Izyraeu tō emero oeraximāko, onymenekahpyry ekarotohme, tuisame aehtohme āpō po, omyakāme. ²¹Onekaropyra awahtao, toorihse awahtao, yna apoiko mā toto umükuru maro yna wānohtohme popyra exiketō samo.

²² Morarame Pate-Sepa otururuhtao ro tuisa maro, Natā tooehse tuisa tapyī taka. ²³ Tuisa turuse eya xine urutō Natā tooehse exiry poko. Mame tomōse tahtao tosekumurukō po typorohse ynororo tuisa ēpataka “Imehxo mase” katohme. ²⁴ Mame ynara tykase Natā:

— Tuisa Tawī, ekaropoxi, Atonia mymenekano tuisame ehtohme omyakāme? ²⁵ Seroae toytose ynororo tynekarory etapase pui tomo te, pui mükuru tupune exiketomo te, kaneru tomo, enara, jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a. Omükuru tō emero toahmase eya, Joape soutatu tō tuisary maro te, Apiataa, Ritonōpo omihpyry ē puimane maro, enara. Seromaroro otuhnōko mā toto, eukuru ēnōko imaro. Kohkohtāko toto “Imehxo mase tuisa Atonia,” āko toto. ²⁶ Yrome jeahmara Atonia kynako, Zatoke, Ritonōpo maro oturukety, Penaia te, Saromāo, enara oneahmara kynako. ²⁷ Serara tyripose oya tuisa? Yrome oturupyra mexiase yna maro onymenekahpyry poko, tuisame aehtohme, porohtohme tuisa apō pona, omyakāme.

²⁸ Mame tuisa Tawī ynara tykase:

— Pate-Sepa ikohmako.

Tooehse ropa ynororo tuisa ēpataka. Xikihme toehse ynororo moroto, tuisa ēpataka. ²⁹ Mame ynara tykase tuisa eya:

— Ritonōpo neneryme, ajohpe pyra. ³⁰ Seroae ro tyriko ase emero, jomihpyry ae ro. Ritonōpo neneryme omükuru Saromāo riko ase tuisame, japō pona porohtohme tuisame ymyakāme.

³¹ Mame tosekumuru po typorohse Pate-Sepa, tuisa ēpataka:

— Tuisa Tawī, jūme isene oexiry se ase, tykase.

³² Mame Zatoke Ritonōpo maro oturukety tonehpose Tawī a, urutō Natā roropa te, Penaia roropa Joiata mükuru, enara. Tooehse toto ahtao ynara tykase Tawī eya xine:

³³ — Ypoetory tō arotoko amaro xine. Umükuru Saromāo tyripotoko jeky jumētu pona. Mame aroko tuna pēkamā Kiom pona. ³⁴ Moroto Zatoke a, urutō Natā maro, oriu ke umükuru ipopako tuisame aehtohme Izyraeu tō esēme. Mame rue etotoko. Opore okohtatoko “Imehxo tuisa Saromāo,” kahtoko. ³⁵ Moromeipo ekahmatoko xiaro. Tuisa apō pona porohnōko mana. Izyraeu tō esēme exiko mana, ymyakāme. Ynoro tymenekase ya tuisame aehtohme Izyraeu tō esēme Juta tō esēme, enara.

³⁶ Mame Penaia, Joiata mükuru a tuisa tozuhse, ynara tykase:

— Aō, ah Ritonōpo Kuesēkō morara nyrino roropa. ³⁷ Amaro Ritonōpo ehtopōpyry sā, seromaroro Saromāo maro nexino roropa, moro se ase. Mame tuisa Tawī, tuisame ehtopōpyry motye Saromāo tuisame ehtoh ripory se ase Ritonōpo a, tykase.

³⁸ Morarame Zatoke tō toytose toto, urutō Natā maro te, Penaia maro te, keretita pōkō maro te, peretita pōkō maro, enara. Tawī eky pona, jumētu pona Saromāo tyrise eya xine. Mame imaro toytose toto tuna enatry Kiom pona. ³⁹ Mame oriu tarose Zatoke a, Ritonōpo maro oturutoh tae, pui retyry pehme oriu ke. Mame ike Saromāo typopase eya. Rue totose eya xine. Tykohtase eya xine roropa. Ynara tykase toto:

— Tuisamehxo tuisa Saromāo! tykase toto.

⁴⁰ Imaro toytose imoihmākomo, rue etōko, oseahmāko, kohtāko. Panaikatō ke nono tykytyky tykase samo.

⁴¹ Moro totase Atonia a ineahmatyamo a roropa, otuhkehxiþo kynexine toto. Mame rue etory totase ahtao Joape a töturupose:

— Otyh moro panaikatō pata po? tykase.

⁴² Mame aotururuhtao ro Jonata, Apiataa mükuru toeporehkase.

— Omōko, tykase Atonia eya, — tuaro exiketyme oexiryke. Omi kurā enehneme mase, tykase.

⁴³ — Omi kure hkopyra sero, tykase Jonata Atonia a. — Tuisa Tawi a tumükuru Saromão tyrise tuisame. ⁴⁴ Imaro Zatoke, Ritonōpo maro oturukety taropose te, urutō Natā maro te, Penaia, Joiata mükuru maro te, keretita pōkō maro te, peretita pōkō maro, enara. Tuisa eky jumētu pona tyrise ynororo eya xine. ⁴⁵ Mame oriu ke typopase ynororo Zatoke a urutō Natā maro tuisame aehtohme tuna enatyry Kiom po. Morotoino tōseahmarykōme toytose ropa toto pata pona. Morara exiryke kohkohtāko toto. Wāko toto. Oseahmāko mā toto. Moro panaikatō etāko matose. ⁴⁶ Mame tumy apō po porohnōko Saromão seromaroro tuisa porohtoh po Izyraeu tō esēme. ⁴⁷ Morarama tuisa Tawi eahmase toytose ipoetory tō emero. Ynara āko toto: “Ritonōpo a omükuru Saromão tuisamehxo tyripōko ynanase tuisame oehtoh motyehxo. Ahno tuhkehxo Saromão ime ehtoh waro ehtoh ripōko ynanase Ritonōpo a, ime oehtopōpyry waro exiketō motye.” Mame tuisa tupueh tykase tynyhtoh po. ⁴⁸ Mame ynara tykase ynororo tötururume Ritonōpo a: “Kure kuhse Ritonōpo Kuesēkomo, Izyraeu tō Esemy. Seroae tuisame umükuru toiro tyrise eya, Izyraeu tō esēme ymyakāme. Morara tyrise eya yneneryme, orihpyra ro jahtao,” tykase.

⁴⁹ Morara kary etaryke tyya xine, enaromŷke toehse Atonia maro exiketō emero, towōse toto, toytose toto sapararahme tosemarykō ae. ⁵⁰ Atonia tōserehse yronymyryme, Saromão zuno toehse. Naeroro toytose ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka, okyno zahkatoh apō apoitohme tyya osewomatohme samo.

⁵¹ Mame Saromão turuse enenanomo a:

— Atonia tuisa Saromão zuno toexiryke okyno zahkatoh apō tapoise eya. Ynara āko mana: “Tuisa Saromão omiry etary se ywy, Ritonōpo netaryme, jetapapopyra toexiry poko.”

⁵² Mame Saromão ynara tykase:

— Zae exiketyme ynororo ahtao, jomiry ekarōko ase, Ritonōpo netaryme onuānohpyra ase, yrome tyryrypyhpyke ahtao, zae ehtoh se pyra ahtao, oorihnōko mana.

⁵³ Mame turui Atonia tonehpose, okyno zahkatoh apō poe. Tooehse ahtao, tosekumuru po typorohse ynororo tuisa ēpataka “Imehxo mase” katohme. Mame ynara tykase Saromão eya:

— Ytoko atapyi taka.

Saromão zurutopōpyry Tawi a

2 ¹ Morarama Tawi orihsasaka ahtao tumükuru Saromão turuse eya. Ynara tykase:

² — Jorihtoh exisasaka mana. Naeroro orēpyra exiko zuātahpyryme toehse oexiryke. ³ Ritonōpo omiry omipona exiko. Inyripohpyry emero tyriko, inymeropohpyry Moeze a. Morara awahtao emero rokē pona oytoryhtao,

emero riryhtao roropa oya kure rokē orīko Ritonōpo mana. ⁴Ritonōpo Kuesēkō omipona awahtao, tōmihpyry omipona exīko roropa Ritonōpo mana. Ynara tykase ynororo ya: “Omūkuru apakō roropa Izyraeu tō esēme exīko mā toto, tomeseke toto ahtao, ynyriphpyry riryhtao eya xine yronymyryme, zae ehtoh poko rokē toto ahtao tukurohtao xine.”

⁵— Tyoro roropa, zuaro mase, Joape, nohpo Zeruia mūkuru nyrihpyry ya. Soutatu tō esā asakoro totapase eya; Apinea, Nea mūkuru te, Amasa, Jetea mūkuru roropa. Etonatoh pyra ahtao totapase toto eya imŷpotohme toto netapatyā poko etonatoh tao. Zae exiketō totapase Joape a. Seromaroro zae epehmapory se ase inyrihpyry epehpyryme. ⁶Tuaro mase, tyriry waro mase. Aorikyry ke inyrihpyry epehmapoko eya.

⁷— Yrome kure rokē Paazirai, Kireate pō mūkuru tō tyriko. Toto pyno exiko. Ypno toh nexiase toepase jahtao orui Apisarāo winoino.

⁸— Wenikehpyra exiko Ximei Jera mūkuru, Paurī pono Pējamī nonory pono. Tykerekemase ywy xihpyryme eya toytose jahtao Maanaī pona. Māpyra tōseporyse ropa yna ahtao Joatāo po, jomiry etapoase eya Ritonōpo netaryme onetapapopyra jehtohme. ⁹Yrome tuaro exiketyme mase. Zae exiry mokyro tuānohse oya ahtao. Tuaro mase, inyrihpyry ya epehmapoko eya aorikyry ke, tykase.

Tawi orihtopōpyry

¹⁰Mame Tawi toorihse. Tonēse ynororo jū tō zonētopōpyry tao Tawi patary po. ¹¹40me jeimamyry taropose eya Izyraeu tō esēme. 7me jeimamyry taropose eya Eperō po, 33me jeimamyry taropose eya Jerusarē po. ¹²Moraramē tūmy Tawi myakāme toehse Saromāo, Izyraeu tō esēme. Mame tyjamihtase ynororo Izyraeu tō tuisaryme toexiry poko.

Atonia orihtopōpyry

¹³Moraramē Atonia, Hakite mūkuru toytose oturuse Pate-Sepa maro, Saromāo ē maro. Mame tōturupose Saromāo eny eya, ynara tykase:

— Osepeme ehtohme moehno ya? tykase.

— Ū, osepeme ehtohme, tykase ynororo.

¹⁴Mame ynara tykase:

— Jotururu se ase amaro, tykase.

— Kaxiko! tykase nohpo.

¹⁵Mame ynara tykase Atonia:

— Zuaro mase, Papa myakāme tuisame jahtao zae exiry repe. Izyraeu tō emero tuisame jexiry exaximāko toh nexiase. Yrome tyoro toehse. Jakorony tuisame toehse, tyriry se Ritonōpo exiryke. ¹⁶Seromaroro toiro tyripori se ase oya. Ajohpāme sā ynekaropohpyry tyriko, tykase.

— Oty se hma? tykase Pate-Sepa.

¹⁷Ynara tykase ynororo:

— Ekaropoko Saromāo a Apisake, oryximā Sunē pono ypytyme ehtohme. Onekaropohpyry etāko Saromāo mana. “Arypyra,” kara ynororo oya. Moro waro ase, tykase.

¹⁸— Kure! tykase nohpo. — Oturūko ase tuisa maro onekaropohpyry poko.

¹⁹ Morarame Pate-Sepa toytose, oturuse tuisa maro, Atonia nekaropohpyry poko. Towōse Saromão tyse omikase tomōse ahtao. Tupue toehse ynororo tyse ēpataka “Opyno ase” katohme. Mame typorohse ynororo tapō pona. Imepỹ epehtoh tonehpose eya Pate-Sepa porohtohme tuisa apotunuru wino. Typorohse ynororo rahkene. ²⁰ Mame ynara tykase Pate-Sepa:

— Toiro ekaropotoh nae ase tyrithome oya. Ajohpāme sã “Arypyra,” kara exiko, tykase.

— Ekaropoko, aja, tykase Saromão. “Arypyra,” kara ase oya.

²¹ Mame Pate-Sepa ynara tykase:

— Apisake ekaroko orui Atonia pytyme, tykase.

²² — Oty katohme Apisake ekaropōko mah ekarotohme Atonia a? tykase Saromão. — Tuisame aehtoh ekaropoko roropa. Uruime ynororo, Apiataa, Ritonōpo maro oturukety te, Joape roropa imaro mǎ toto!

²³ Morarame tomiase Ritonōpo netaryme Saromão, ynara tykase:

— Atonia onetapara jahtao Ritonōpo a juānopyry se ase moro tokaropose exiryke eya. ²⁴ Tyjamitunuru ke Ritonōpo a tyrise ywy Izyraeu tō esēme, tuisa Tawi apō po typorohkapose ywy. Tōmihpyry ae ro morara tyrise eya tuisame jehtohme umūkuru roropa tuisame ehtohme ypakomotyā roropa, enara. Ajohpe pyra, Ritonōpo neneryme seroae ro Atonia orihnōko mana! tykase.

²⁵ Mame Penaia taropose tuisa Saromão a Atonia etapase. Mame totapase eya rahkene.

Joape orihtopōpyry

²⁶ Mame Apiataa, Ritonōpo maro oturukety a ynara tykase tuisa Saromão:

— Ytoko ropa ononory pona, Anatote pona. Onyrihpyry ehehpyryme oetapary zae exiry repe. Yrome oorihmapopyra ase aporo Ritonōpo omihpyry ē aroneme oehtopōpyryke. Papa maro awahtao metuarimase roropa imaro aetuarimaryhtao.

²⁷ Mame Saromão a Apiataa touse aerohtoh poe, Ritonōpo maro oturutoh tao. Morara tyrise eya ahtao Ritonōpo omihpyry zae toehse Eri tō poko Xiro po, ipoenō poko roropa.

²⁸ Mame Joape tuaro toehse morara ehtoh poko. (Atonia maro toehse ynororo tuisame toexiry se ahtao, yrome Apisarão maro pyra kynexine.) Naeroro toepase ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka. Moroto okyno zahkatoh apō apoīko kynexine. ²⁹ Morarame tuisa Saromão turuse toto a Joape epatopōpyry poko Ritonōpo maro oturutoh taka, okyno zahkatoh apō pūto aehtoh poko roropa. Mame omi arone taropose eya oturupose Joape a oty katohme toepase aexihpyry poko okyno zahkatoh pona. Tozuhse Joape a, toepase ywy Ritonōpo a Saromão kurūke. Naeroro Penaia taropose Saromão a Joape etapase. ³⁰ Mame Penaia toytose Ritonōpo maro oturutoh taka. Ynara tykase Joape a:

— Tuisa omi poe osehko xiaro moro tae, tykase.

— Tūtara ase, tykase Joape. — Taro orihnōko ase, tykase.

Naeroro Penaia toytose ropa Joape omihpyry ekarose tuisa a.

³¹ Mame taropose ropa ynororo Saromão a, ynara tykase:

— Aomihpyry ae ro etapako. Zonēko roropa. Morara ahtao jyhxiropyra exīko, Tawi pakomotyā roropa onyhxiropyra exīko imehnō mana Joape

nyrihpyry poko, zae exiketō totapase exiryke eya. ³²Joape wānohnōko Ritonōpo mana, mokaro etapatōpyry ehepyryme, totapase eya exiryke tuaro pyra papa Tawi ahtao. Orutua kō asakoro totapase eya, kurākomo. Imotye kure toh nexiase; Apinea, Izyraeu tō soutatu tō esemy te, Amasa roropa, Juta tō soutatu tō esemy. ³³Mokaro etapatōpyry ehepyryme Joape tō wānohnōko Ritonōpo mana, ipoenō maro, ipakomotyā maro, enara. Yrome kurākō ekarōko Ritonōpo mana Tawi mūkuru a, ipakomo a roropa Izyraeu tō esēme toehse toto ahtao Tawi myakāme.

³⁴Naeroro Ritonōpo maro oturutōh taka Penaia toytose. Joape totapase eya. Mame ekepyry tonēse esary po, itupi po. ³⁵Penaia tyrise tuisa a soutatu tō esēme, Joape myakāme. Zatoke Ritonōpo maro oturukety tyrise eya Apiataa myakāme.

Ximei orihtopōpyry

³⁶Moromeīpo Ximei tonehpose tyya tuisa Saromāo a. Ynara tykase ynororo eya:

— Tapyi amoko taro Jerusarē po, taro rokē oehtohme, sero pata poe ytopyra oehtohme. ³⁷Tuaro exiko. Pata poe oytoryhtao, iporiry Keterō takuohse oya ahtao orihtōko mase. Mame ehxirōko rokē mase oya roro zae pyra toehse oexiryke.

³⁸— Zae mase, Tuisa, tykase Ximei. — Omihpyry omipona exīko ase.

Mame moroto toehse Jerusarē po okynahxo kynexine.

³⁹Moromeīpo oseruao jeimamyry taropose ahtao, Ximei poetory tō asakoro tosēkō winoino toesyryhmase. Toytose toto Kate pona, otonēse, pata esē maro Akixi, Maaka mūkuru maro. ⁴⁰Toto poko zuaro Ximei toehse ahtao, toky pona tōtyrise Kate pona toytose ynororo oturuse Akixi maro, typoetry zupiry poko. Tonese toto eya. Mame tarose ropa toto eya, tytapyī taka ropa.

⁴¹Tuaro Saromāo toehse ahtao Ximei nyrihpyry poko, ⁴²tonehpose ynororo tyya. Ynara tykase eya:

— Ōmihpyry turupose ya, Ritonōpo netaryme, Jerusarē poe ytopyra oexiry poko. Kuruase, pata rumekaryhtao oya, oorikyry ke rahkene. Ýme mexiase morara katopōpyry poko: “Ōmipona exikehpyra ase,” mase ya repe. ⁴³Naeroro oty katohme ōmihpyry omipona pyra mexiahse? Jomihpyry omipona pyra roropa mexiahse? ⁴⁴Zuaro mase azahkuru oehtopōpyry poko papa Tawi a. Awānohnōko Ritonōpo mana onyrihpyry ehepyryme. ⁴⁵Yrome kure rokē jyriko mana. Jūme Izyraeu tō esēme papa Tawi pakō rīko roropa Ritonōpo mana.

⁴⁶Mame tuisa omi poe Penaia toytose Ximei etapase. Naeroro orēpyra toehse Saromāo Izyraeu tō esemy.

Tuaro ehtoh ekaropotopōpyry Ritonōpo a

(2 Koronika 1.2-13)

3 ¹Mame osepeme toehse Saromāo, Ejitu tuisary, Parao maro. Typytase ynororo Parao ēxiry maro. Mame tarose ynororo Tawi patary pona, tytapyī konōto otyhkatohto, Ritonōpo maro oturutōh otyhkatohto roropa, pata apuru Jerusarē zomye otyhkatohto roropa, enara. ²Ritonōpo maro oturutōh onyripyra ro kynexine Ritonōpo Tapyīme. Morara exiryke

imeimehnō ypy tō po tynekarory tō jahkāko toh kynexine, apoto apō po kehko. ³Ritonōpo pyno Saromāo kynexine. Tummy Tawi namorepatopōpyry omipona kynexine, yrome okyno totapase eya jahkatohme imeimehnō ypy tō po tynekaroryme Ritonōpo a.

⁴Moraramē toytose tuisa Saromāo Kipeāo pona tynekarory zahkase kaetokō po. Moro apoto apō warohxo imoihmākō kynexine. Moroto pake pixo miume okyno tō tyahkase eya tynekaroryme Ritonōpo a. ⁵Mame moro ikohmamyry ae tōsenepose sã Ritonōpo Saromāo a aosenety. Ynara tykase sã ynororo eya:

— Oty se hma ya ekarotohme oya? tykase.

⁶Mame tozuhse sã eya:

— Papa Tawi pyno mexiase zae ehtoh se aexiryke, ajohpe pyra aexiryke roropa oneneryme. Mame imūkuru tyrise oya tuisame imyakāme seroae ro. ⁷Ritonōpo yna Esemý, kyriase tuisame papa Tawi myakāme, poetome ro jahtao, tuisame ehtoh waro pyra jahtao. ⁸Taro ase onymenekatyã maro opoetory tōme, tuhke mã toto ikuhpýme. ⁹Naeroro tuaro kyriko zae rokē opoetory tō esēme jerohtohme. Kuakorehmako kure ehtoh enetupuhtohme, popyra ehtoh isã pyra exiry enetupuhtohme. Moro waro pyra jahtao opoetory tō akorehmary waro pyra jexiry.

¹⁰Saromāo nekaropohpyry Ritonōpo zamaro kynexine. ¹¹Ynara tykase ynororo eya:

— Tuaro oehtoh tokaropose oya exiryke zae ypoetory tō akorehmatohme oya toto tuisaryme; okynahxo isene oehtoh onekaropopyra oexiryke, mōkomo kurã tineru maro onekaropopyra te, oepetōkara orihmapory onekaropopyra roropa oexiryke, ¹²onekaropohpyry ekarōko ase oya. Tuaro oriko ase imehnō motye, pakatokō tuaro ehtopōpyry motye te, imeipo tuaro exiketō motye roropa, enara. ¹³Morohne roropa, onekaropopyra aehtyã ekarōko ase roropa oya. Isene awahtao mōkomo ekarōko ase oya tineru maro, imehnō tuisa tō motye tuisamehxo oriko ase. ¹⁴Mame jomihpyry omipona awahtao, tomeseke awahtao jomiry poko, omy Tawi jomipona ehtopōpyry samo, okynã sã isene oriko ase tamuhpōme oehtoh pona, tykase sã Ritonōpo eya aosenety.

¹⁵Mame typakase ropa Saromāo ahtao tōsenetupuhse ynororo. Ritonōpo tōturuse nymyry eya aosenety ae. Mame toytose ropa Jerusarē pona. Toexikihmase Ritonōpo omihpyry ē ēpataka. Mame okyno tyahkase tynekaroryme Ritonōpo a, osepeme ehtoh roropa tyahkase eya. Mame otuhtoh konōto tyrise eya typoetory tō esã otuhtohme.

Tupime ehtoh apiakatopōpyry Saromāo a

¹⁶Mame nohpo tō asakoro, orutua kō poko exiketō tooehse oturuse tuisa Saromāo a. ¹⁷Toiro nohpo ynara tykase:

— Tuisa Saromāo, mose nohpo tooehse morohno tapyi tao ymaro. Mame umūkuru tonuruse tapyi tao, moroto mose ahtao. ¹⁸Mame asakoro tōmehse ahtao mose roropa tonuruse orutua pitiko. Yna rokē asakoro moroto tapyi tao ynanexiase. Imepý pyra nexiase. ¹⁹Mame koko tynyhse yna ahtao tōtorimase mose ro tumūkuru pona. Toorihse imūkuru. ²⁰Mame towōse mose ro koko. Umūkuru tapoise eya jenaeno jynykyryhtao. Tarose eya tynyhtoh pona. Mame tumūkuru ekepyry tonehse eya jenaka, jynyhtoh

pona. ²¹Yrokokoro pakeimo, typakase jahtao suhsu ekarory se jahtao poeto enease, toorihse nexiase. Yrome poeto ekepyry eneryhtao ya, umükuru kara nexiase, tykase.

²²Yrome mokyro nohpo imarono ynara tykase:

— Arypyra! Mose poeto isene exikety umükurume mana! Mokyro aorikyhyry omükupyryme mana!

— Arypyra! tykase ropa nohpo apitorymano. — Omükupyryme mokyro aorikyhyry, orihpyny umükuru mose ro! tykase.

Morara tõsezusezuhse toto tuisa ëpataka.

²³Mame ynara tykase tuisa Saromão:

— Asakoro ro matose poeto orihpỹ ãme osekarõko. Amarõ mükupyryme aorikyhyry ekarõko matose, tykase.

²⁴Mame tapema tonehpose tyya. Tonehse ahtao, ²⁵mame ynara tykase typoetry a tuisa:

— Poeto orihpỹ isahkako irãnakuroko, imytyhpyry ekarotohme toirõ nohpo a, zakorony a imytyhpyry roropa, tykase.

²⁶Mame poeto ã nymyry kui tykase tumükuru pyno toexiryke.

— Arypyra tuisa! Ajohpãme sã umükuru onysahkara exiko. Ekaroko mose nohpo a, tykase.

Yrome imarono ynara tykase:

— Zae poeto sahkyry oxisã yna ehtohme, tumükue pyra, tykase repe.

²⁷Naeroro ynara tykase ropa tuisa eya xine:

— Mose poeto onetapara ehtoko. Ekaroko nohpo a apitorymano a. Jẽ nymyry mose ro, tykase.

²⁸Moro poko, zae Saromão ehtoh poko tupimã apiakary poko, zuaro toehse Izyraeu tõ emero.

— To! Emese kure kutuisarykõ mana, tykase toto. Tvaro aexiry Ritonõpo poe, zae Izyraeu tõ akorehmatohme toto esẽme, tonetupuhse eya xine.

Saromão poetory tõ tuisamãkomo

4 ¹Saromão tuisa imehxo kynexine Izyraeu tõ esẽme. ²Mame ipoetry tõ esãme ynara tymenekase eya:

Ritonõpo maro oturukety: Azaria, Zatoke mükuru.

³Pape merononomo: Eriorepe te, Aia maro, Xisa mükuru tomo.

Tvaro tuisa rine: Josapa, Airute mükuru.

⁴Soutatu tõ tuisary: Penaia, Joiata mükuru.

Ritonõpo maro oturuketomo: Zatoke te, Apiataa maro.

⁵Nono kowenatu tõ tuisary: Azaria, Natã mükuru.

Zae ehtoh poko tuaro tuisa rine: Ritonõpo maro oturukety Zapute, Natã mükuru.

⁶Tuisa tapyĩ konõto tao erohketõ tuisary: Aisaa.

Tyrohmanohpose exiketõ tuisary: Atonirão, Apata mükuru.

⁷Orutua kõ 12me tymenekase Saromão a kowenatume toto ehtohme Izyraeu tõ nonory po. Tonahsẽ tonehpose eya xine tuisa tapyĩ taõkõ napyryme. Toiro kowenatu a toiro nuno po tonehse, jeimamyry punero.

⁸Ynara kynexine kowenatu tõ esetykomo, toto nonory roropa:

Pẽ-Huru: ypy tõ nonory po Eparaĩ po.

⁹Pē-Tekea: pata tō Maaze te, Saarapī te, Pete-Seme te, Erō te, Pete-Hanā, enara.

¹⁰Pē-Hesete: pata tō Arupote te, Soko maro te, Hepea nonory maro emero.

¹¹Pē-Apinatape, typytase Saromāo ēxiry Tapate maro: Toa nonory emero.

¹²Paana, Airute mūkuru: patary tō Taanake te, Mekito te, Pete-Sā nonory maro te, pata Saratā pūto, ikurenae pata Jezereu poe, pata tō Apeu-Meora pona, Jokomeāo maro.

¹³Pē-Kepea: pata Ramote, Kireate nonory po, imehnō pata tō roropa Kireate po, Jaia ekyry tō patary tomo Manase pakomotyamo; Arakope nonory roropa Pasā po, moroto 60me pata tō kynexine, zumo exiketomo, tapuruse roropa exiketomo, omōtoḥ metau risē ke tyrise kehko kynexine.

¹⁴Ainatape, Ito mūkuru: Maanaī nonory po.

¹⁵Aimaa, typytase Pasemate maro, Saromāo ēxiry imepyny: Napatari nonory po.

¹⁶Paana, Husai mūkuru: Asea nonory po, pata Pearote maro.

¹⁷Imepỹ Josapa, Parua mūkuru: Isakaa nonory po.

¹⁸Imepỹ Ximei, Era mūkuru: Pējamī nonory po.

¹⁹Imepỹ Kepea, Uri mūkuru: Kireate nonory po. Apitoryme sero nono tuisary Seō kynexine, amoreu tō tuisary tuisa Oke maro, Pasā esemy.

Mokaro 12me kowenatu tō maro, imepỹ kowenatu tuisaryme kynexine, Juta nonory po.

Tymōkomokehxo Saromāo ehtopōpyry

²⁰Mame Juta pōkomo, Izyraeu pōkō maro tuhke toḥ kynexine, ikuhpỹme, isawā samo, tuna ehpio. Tōtuhse toto, eukuru tōse roropa eya xine. Tākye toehse toḥ kynexine. ²¹Mame Saromāo Izyraeu tō esēme rokē pyra kynexine. Imehnō ahno esēme kynexine ynororo, tuna Eupyrati poe pirixteu tō esary pona, Ejitu ehpiokxi roropa. Tymōkomorykō, tytinerū roropa tapiakase eya xine zokonaka epehmatohme eya ipoetoryme toehse toto exiryke, aorikyry ponāmero.

²²Kokoro rokē Saromāo tonahsē se kynexine: tiriiku 3 miu kirume, kajama tōkehko 6 miu kirume, ²³pui inunō tupune exiketō 10me, imehnō pui tomo ona po ytoytoketomo 20me, kaneru tō roropa 100me, kapau tō roropa kazera tomo, oropono tō roropa.

²⁴Nono esēme kynexine tuna Eupyrati poe, tuna Tipisa poe pata Kaza pona, tuna Metiteraneu ehpiōkō maro. Tuisa tō emero esēme roropa kynexine moro nono po. Mame oxiehno pyra toḥ kynexine emero katonō patary pōkomo.

²⁵Mame Saromāo isene ahtaō Juta pōkō, Izyraeu pōkō maro towomase toḥ kynexine inikahpoeno ikurenaka. Emoro tytapyīke exiketō inarykahpyry nae kynexine, uwa tomo te, fiku tōkehko, enara.

²⁶Kawaru esary nae Saromāo kynexine 4 miume, kahu aronanomo, kawaru poko eroḥketō 12 miume roropa nae kynexine. ²⁷Mame mokamo a kowenatu tomo a nuno po tonahsē tonehse tuisa Saromāo a, ipoetory tō nahpatohme, emero toahmase exiketomo, tuisa Saromāo maro otuhketomo. Enahpỹme inapryry kynexine. ²⁸Sewata tōkehko tonehse eya xine onahpoty roropa kawaru tō esaka, toto napyryme, etonaketō kahu poko kawaru tomo te, erohtoh poko okyno tō roropa, enara.

²⁹Ritonôpo nekarohpyryme, tuaro Saromão tyrise imehnō tuaro ehtoh motye. Tuarō aexiry onukuhpyra imehnō kynexine. ³⁰Tuarō exiketō motye kynexine xixi tūtatoḥ wino te, Ejitu pōkō tuarohxo exiketō roropa, toto motye, tuarohxo Saromão kynexine. ³¹Imehnō orutua kō emero motye tuarohxo Saromão kynexine: Etā motye, Ezera pono te, Hemā tō motye, Kaukou maro, Taata maro, Maou mūkuru tomo. Imehxo aexiry poko tokātose imehnoḥ a katonō patary tō poro. ³²Aomihpyry tuaro ehtoh tymerose eya 3 miume, eremiatoh tyrise roropa eya miu motye. ³³Tōturuse roropa ynororo wewe poko, apupari poko Ripano po te, otyro tōkehko poko ahtāko pata apuru tō po; tōturuse roropa onokyro tō poko te, torō tō poko, nono poro ytoketō poko te, kana roropa, enara. ³⁴Mame Saromão tuaro ehtoh poko aotururu totase tuisa tomo a. Naeroro orutua kō tonehpose eya xine aomiry etatohme tyya xine.

Ritonôpo maro oturutoh riry se Saromão toehse

(2 Koronika 2.1-18)

5 ¹Mame Hirão, Tiro tuisary, moino ro osepeḥme kynexine Tawi maro. Mame Tawi myakāme, Saromão tuisame ehtoh poko zuaro toehse tahtao orutua kō taropose eya oturutohme. ²Mame omi taropose Saromão a Hirão a. Ynara tykase:

³— Zuaro mase. Papa Tawi tōsetapase itamurume imehnō ahno maro, toḥme exiketō maro. Naeroro Ritonôpo Tapyī onyrisaromepyra kynexine, Ritonôpo maro oturutohme. Topetōkara poreḥmākapory se osemazuhme kynexine emero poreḥme. ⁴Seromaroro Ritonôpo poe etonara ynanase, osepeḥme ynanase imehnō maro. Osetapatoh se pyra mā toto emero. ⁵Mame tōmihpyry tokarose Ritonôpo a Tawi a. Ynara tykase ynororo papa a:

“Omūkuru rīko ase tuisame, omyakāme. Ytapyī amōko mana.” Naeroro tuaro toehse ywy, Ritonôpo eahmatoḥ amōko ase. ⁶Morara exiryke apupari Ripano po akohpoko enehpotohme ya. Ypoetory tō aropōko ase erohtohme opoetory tō maro. Mame opoetory tō erohtamitume, oepeḥmāko ase. Kaxiko omoro, otāto. Tuarō mase, imehnō pyra mana, Xitō pōkō wewe konōto akotyry warohxo mā toto.

⁷Naeroro Saromão omihpyry totase ahtao Hirão a tākye toehse ynororo. Ynara tykase ynororo:

— Kure kuhse Ritonôpo mana seroae. Eya Tawi mūkuru tuaro exikety tokarose, tumy myakāme tuisame ehtohme, mokaro, ahno imehxo exiketō ešeme ehtohme.

⁸Mame omi taropose Hirão a, Saromão neneryme:

— Ōmihpyry ya totase. Ise oehtoh rīko ase emero apupari tomo te, pinieiro tōkehko. ⁹Ypoetory tō wewe zoko enehnōko ypy tō poe Ripano poe tuna konōto ehpikoxi. Moroto imyhnōko mā toto, tuna poro arotohme ise oehtoh pona. Mame moro wewe zoko myhpokāko ropa mā toto, morotoino opoetory tō arotohme. Mame ise jehtoh ekarōko mase ya, tonahsē ekarōko ypoetory tō napyryme.

¹⁰Moraramē Hirão a wewe taropose Saromão a apupari te, pinieiro tō roropa, emero tonehpose aexihpyry eya. ¹¹Jeimamyry ae ro tonahsē taropose Saromão a, Hirão a 2 miu tonerata (1.000 kirume) tiriiku te, 400 miu riturume oriu (azeite) ipoetory tō nahpatohme.

¹²Mame tōmihpyry ae ro Ritonōpo a tuaro ehtoh tokarose Saromão a. Osepeme kynexine ynororo Hirão maro. Tōmirykō tokarose oseya xine atakorehmatohme.

¹³Mame tuisa Saromão a erohketō tymenekase Izyraeu patary tō po, 30 miime orutua komo. ¹⁴Mame toto tuisaryme Atonirão tyrise Saromão a. Mame toto tapiakase eya oseruao 10 miumākōme toto ehtohme. Toiro nuno po 10 miime orutua kō toytose Ripano pona erohse, asakoro nuno taropose eya xine tytapyikō tao. ¹⁵80 miime erohketō taropose Saromão a ypy tō pona topu tō kohtohme. 70 miime orutua kō tonyohse roropa eya topu tōkehko puimatohme eya xine. ¹⁶Mokaro erohketō tuisaryme 3.300me tymenekase eya erohketō esāme ehtohme. ¹⁷Saromão omihpyry omi poe toerohse toto topu esary ao, topu tō konōto akotyry poko, kurākomo, arotohme Ritonōpo Tapyī apōme ehtohme. ¹⁸Moro topu tōkehko poko, wewe poko roropa toerohse Saromão poetory tomo te, Hirão poetory tomo te, imehnō erohketō Pipyro pōkō maro, enara. Toerohse toto Ritonōpo eahmatoh risē riry poko.

Eahmatoh ritopōpyry poko Saromão a

6 ¹Moraramē 480me jeimamyry taropose ahtao Izyraeu tō esyryhmatopōpyry Ejitu poe, asakoropane jeimamyry taropose ahtao Saromão a tuisame toexiry poko Izyraeu tō esēme, nuno asakoro aehtoh po, ziwe po, Ritonōpo eahmatoh tyripitose eya.

²Moro Tapyi mosa exiry 27 meturume kynexine, ipuroroje 9 meturume, kae exiry 13 meturume zokonaka. ³Moro Tapyi omōto esary mosa exiry 4 meturume zokonaka kynexine, ipuroroje 9 meturume kynexine oxisā Tapyi ipuroroje ehtoh maro. ⁴Moro Tapyi apuru poko osenuhmatoh nae kynexine. Zumohxo kehko kynexine Tapyi tao, jarao zumo hkopyra kehko kynexine. ⁵Jarao Tapyi apuru poko iratozome, etyhpymē roropa oseruao zara tyrise eya, osa ke pehme. Zara kae exiry 2,20 meturume kynexine. ⁶Osa tōkehko zopino exiketō ipuroroje 2,20 meturume kynexine. Osa tōkehko irānaōkomo ipuroroje 2,70 meturume, osa kae exiketō ipuroroje 3,10 meturume kynexine. Kae zara ahtao Tapyi apuru kāsēmehxo kynexine. Zopino zara ahtao Tapyi apuru topuxiximehxo kynexine. Morara ahtao osa tōkehko tyrise Tapyi apuru pona. Naeroro zara apō wewe omōpyra Tapyi apuru aka.

⁷Moro Tapyi tyrise eya xine topu ke, tuhkohse exiketō ke topu hkohtoh tao. Morara exiryke Tapyi riryhtao panaikatō onetara toehse, tahtah kato mate tōkehko wywy roropa onetara.

⁸Omōto osa tō taka Tapyi panakotuh po ikurenaka nexiase. Onuhtoh nexiase zara asakoro aehtoh pona, zara oseruao aehtoh pona, enara. ⁹Moraramē tuisa Saromão tōtyhkase moro Tapyi riry poko. Tapyi tao tapuruse kae apupari ke. ¹⁰Oseruao zara tyrise Saromão a Tapyi apuru pokona tōsexihse wewe ke, apupari ke. Toiro zara kae exiry 2,20 meturume kynexine.

¹¹Ynara tykase Ritonōpo Saromão a:

¹²— Jomihpyry omipona awahtao, ynyriphpyry tō roropa omipona awahtao orīko ase ynekarohpyry ae ro omy Tawi a. ¹³Taro exīko ase ypoetory tō Izyraeu tō maro, sero Tapyi tao, onyrihpyry tao. Jūme toto onurumekara exīko ase.

Ritonôpo maro Oturutoh zao exikety

¹⁴Naeroro moro Tapyi, Ritonôpo maro Oturutoh, taotyhkanohse Saromão a.

¹⁵Moro Tapyi tao apuru tō apupari ke tyrise, nono poe amotoh pona. Moro zara tyrise pinijo ke. ¹⁶Tapyi tao osa tyrise eya, esety Osa Kurā Kuhse mosa exiry 9 meturume. Apuru tō tyrise apupari risē ke nono poe amotoh pona. ¹⁷Mame imepỹ Osa Kurā tyrise apitorymā êpataka, Osa Kurā Kuhse êpataka. Moro Osa Kurā mosa exiry 18 meturume kynexine. ¹⁸Moro apupari risē taxikase emeporyme ekuru panō ke, kasana panō ke roropa. Emero moro Tapyi tao tapuruse apupari ke topu tō osenepyra ehtohme.

¹⁹Naeroro moro Osa Kurā moinakoxi, Osa Kurā Kuhse tyrise, Ritonôpo omihpyry ē esary tyrise eya moro taka tyritohme. ²⁰Moro osa 9 meturume mosa exiry kynexine, 9 meturume ipuroroje exiry, 9 meturume kae exiry, enara. Mame moro osa tapuhse kynexine uuru kurā ke emero. Apoto apō tapuruse eya apupari ke. ²¹Moro Tapyi tao emero uuru ke tapuhse Saromão a. Omōtoh Osa Kurā Kuhse taka keti tyrise eya uuru risemy. Moro osa tapuhse uuru ke roropa. ²²Moro Tapyi tao emero tapuhse uuru ke. Apoto apō roropa Osa Kurā Kuhse êpataka uuru ke tapuhse.

²³Asakoro kerupī tō tyrise wewe oriwera risēme, Osa Kurā Kuhse taka tyritohme. Mosa xine exiry kehko 4 meturu 40 sētimeturume kae exiry. ²⁴⁻²⁶Oxisā kehko kynexine, oxisā zumo kehko exiry roropa. Asakoro taporihke kynexine toto, toiro aporiry 2 meturu 25 sētimeturume kynexine mosa exiry. Naeroro toiro aporiry etyhpyry poe zakorō aporiry etyhpyry pona 4,50 meturume kynexine. ²⁷Mokaro taporihkemy tyrise Osa Kurā Kuhse taka. Toto aporiry ynara kynexine. Toiro aporiry etyhpyry osa apuru pūto kynexine. Zakorō taporihkemy aporiry etyhpyry zakorō apuru pūto kynexine. Osa rānao asakoro aporiry etyhpyry osepūto toh kynexine. ²⁸Mokaro taporihkamo tapuhse uuru ke kynexine.

²⁹Osa Kurā apuru, Osa Kurā Kuhse apuru roropa emeporyme taxikase kerupī panō ke, airiki panō ke, ekuru tōkehko ke roropa. ³⁰Zara roropa moro tao uuru ke tapuhse.

³¹Omōtoh tao asakoro wewe oriwera risē tyrise Osa Kurā Kuhse taka omōtoh tao. Omōtoh epoehme, wewe oriwera risē tyrise typotyke exikety. ³²Moro omōtoh tonō emepory ke taxikase, kerupī panō ke, airiki panō tōkehko panō ke, ekuru tōkehko panō ke, enara. Moro omōtoh te, taporihke exiketō te, airiki panō roropa tapuhse uuru ke toh kynexine. ³³Osa Kurā taka omōtoh tyrise wewe oriwera ke. ³⁴Asakoro omōtoh kynexine asakoro wewe pipahmā ke tyrise pinijo ke, ³⁵emeporyme taxikase roropa kerupī ke te, airiki panō ke te, ekuru tō panō ke roropa, emero tapuhse uuru ke.

³⁶Mame zara tyrise eya tapuruse topu risē ke te, wewe ke roropa apupari ke moro Tapyi tao.

³⁷Mame moro Tapyi apō tyripitose nuno ziwe po, nuno asakoromā po, 4me jeimamyry taropose ahtao Saromão a tuisame toexiry poko. ³⁸Mame 11me jeimamyry taropose ahtao Saromão a tuisame, nuno 8mā po, puu po, moro Tapyi tōtyhkase rahkene. Emero tyrise eya tōsenetupuhtopōpyry ae ro. 7me jeimamyry taropose Saromão a moro Tapyi riry poko.

Tuisa Saromão tapyĩ konôto

7 ¹Mame tytapyĩ konôto tyrise Saromão a. 13me jeimamyry taropose eya tyriry poko otyhkatohme. ²⁻³Osa Wewe tō Ripano tyrise eya, 44 meturume mosa exiry te, 20 meturume ipuroroje exiry, kae exiry 13 meturume zokonaka. Atakenaka xikihme exiketō oseruao nae kynexine. Toiro atakenaka exikety 15me xikihme exiketō nae kynexine apupari risême. Apupari risê roropa amotoh apôme tyrise xikihme exiketō panono. Amotoh tapuruse roropa kynexine apupari ke. ⁴Tapyi apuru pokona, asakoro iratozo pokona, osenuhmatoh tyrise eya oseruao atakenaka seino te, moino osêpataka. ⁵Omôtoh tyrise tahramehme samo. Osenuhmatoh roropa tahramehme sã tyrise eya, oseruao atakenaka seino, morararo moino osêpataka.

⁶Imepỹ osa esety Xikihme Exiketō Esary kynexine. 22 meturume mosa exiry, 13 meturu zokonaka ipuroroje exiry kynexine. Omôtoh esary nae kynexine, tamose exikety. Moro amotoh xikihme exiketō po kynexine.

⁷Mame tuisa apō esary esety akorō Apiakatoh Esaryme. Moro tao Saromão toerohse zae ehtoh apiakary poko. Moro tapuruse apupari ke, nono poe amotoh pona.

⁸Tosake Saromão kynexine, imepỹ zara konôto tao, Apiakatoh Esary moino. Moro tapyi tyrise eya imehnō tynyrytã samo. Morararo ipanō tyrise eya tpyty tapyĩme, Parao êxiry tapyĩme.

⁹Morohne inyrytã emero zara konôto roropa tyrise topu kurã ke, apō poe amotoh pona. Moro topu tuhkohse topu ahkatoh po. Tukuhse, mame tuhkohse zae ehtohme serra ke. ¹⁰Tapyi apôme topu konôto tyrise eya xine. Tuhkohse topu ahkatoh po, topu tuhkohse 3 meturume zokonaka mosa exiry. Imehnō topu tuhkohse 4 meturume zokonaka mosa exiry. ¹¹Moro apō po topu tuhkohse exiketō tyrise. Moromeĩpo apupari tyrise roropa. ¹²Naeroro tuisa tapyĩ konôto nonory te, Ritonôpo Tapyĩ zarany, omôtoh esary roropa Ritonôpo Tapyĩ taka, oxisã tapuruse toh kynexine, topu tuhkohse aexityã ke, oseruao osepona topu ahtao, toiro apupari risê tyrise.

Hurã erohtopo

¹³Mame orutua tonehpose tuisa Saromão a, esety Hurã, Tiro pono. Emese kure exiketye kynexine metau riry poko. ¹⁴Jumỹpyry roropa, Tiro pō, emese kure kynexine metau riry poko. Jeny juteume kynexine Napatari paryme. Hurã tuaro exiketye kynexine. Toerokuru waro roropa kynexine. Toahmase ahtao tuisa Saromão a metau poko erohketō tuisaryme ehtohme, tymoise eya rahkene.

Asakoro xikihme exiketō metau risême

(2 Koronika 3.15-17)

¹⁵Mame asakoro xikihme exiketō tyrise Hurã a, metau risamo. Mosa exiry 8 meturume, zumo exiry 1,70 meturume kynexine. Asakoro ro oxisã tyrise eya. Ritonôpo Tapyĩ omôtoh po tyrise kehko eya. ¹⁶Mame asakoro emeporyme exiketō tyrise eya, metau risême, moro xikihme exiketō pokona ehtohme, 2,20 meturume kae toto exiry kynexine. ¹⁷Moro xikihme exiketō

zupuhpyry emeporyme kynexine keti tō tykahse exiketō samo, 7me, toiro xikihme exikety pokona. ¹⁸Asakoro atakenaka epery roropa, romā tomo metau risemy.

¹⁹Moro xikihmā zuhpokoxi emepory ekuru sã tyrise, ririo tō samo, kae exiry 1,80 meturume ²⁰tyrise kehko keti tō epoehme, parihmā ehtoh pokona. 200me epery romā panō kynexine asakoro atakenaka toiro xikihmā pokona.

²¹Moro xikihmā asakoro metau risē tyrise Hurā a Ritonōpo Tapyī omōtoh po. Toiro xikihme exikety, ikurenaeino exikety tosehapse Jakīme, zakorō tosehapse Poazeme. ²²Toto emepory, ekuru ririo panō, metau risē, moro xikihmā zuhpo kynexine.

Morame tōtyhkase toerohtoh poko, moro xikihmā metau risē riry poko.

Tuna eny metau risemy

(2 Koronika 4.2-5)

²³Mame tuna ē tyrise roropa Hurā a, metau ke, kaetoko exiry 2,20 meturume, zumo exiry 4,40 meturume, zomye ehtoh 13,20 meturume. ²⁴Ehpikuroko tuna ē zomye, emeporyme asakoro atakenaka kasana tō pitiko panō metau risemy. Tyrise kehko tuna ē maro, toiro kyryryme tytororo. ²⁵Moro tuna ē apōme 12me pui orutua kō kynexine metau risemy, jarānaka osenuhmaketō samo. Īpary tō po typorohkase tuna eny: oseruaoōkō osenuhmaketō sã inikahpozakoxi, oseruaoōkō osenuhmaketō sã xixi omōtoh winakoxi, oseruaoōkō osenuhmaketō sã ikurenaka te, oseruaoōkō osenuhmaketō sã xixi tūtatoh winakoxi. ²⁶Moro tuna ē topuxixime exiry 4me omahxiky sã kynexine. Ehipry tuna ētoh ehipry sã kynexine, axika ekuru samo. Tuna ēme 40 miu rituru pune kynexine.

Kahu metau risemy

²⁷Kahu tō tyrise roropa Hurā a 10me metau risēme. Toiro ahtao 1,80 meturume mosa exiry, 1,80 meturume ipuroroje exiry roropa, kae exiry 1,30 meturume kynexine. ²⁸Tyrise toto tahramehme exiketō ke, metau pipahmā risē ke. Moro pipahmāme exiketō ke ehpikuroko tyrise eya. ²⁹Moro pipahme exiketō emeporyme tyrise eya, reāo tō panono, pui orutua panono, taporihke exiketō panō roropa. Morohne ehpikuroko emeporyme reāo tō epoe, toto zopino roropa pui tō epoe, toto zopino roropa tyoro emepory nae kynexine. ³⁰Toiro kahu 4me tupupuke kynexine, 4me merehmākomo metau risē ke, iteny tō roropa metau risē kynexine. 4me tuna ē apō nae kynexine kahu eriety tō po. Emero apō roropa emepory nae kynexine. ³¹Mame parihme exikety nae kynexine tuna ē apoitohme. Kae exiry 45 sētimeturume kahu po. Orame kahu ao 18 sētimeturume kynexine. Emepory nae moro parihmā zomye. ³²Moro merehmākomo 67 sētimeturume kae exiry. Tahramehme exiketō zopino toh kynexine. Iteny tō kahu maro toiro kyryryme kehko kynexine. ³³Ipupuru tō kahu etonato pupuru sã kynexine. Iteny tomo te, parihmā ehipry tomo te, raio tomo te, kupo tomo roropa metau risē kehko kynexine emero. ³⁴Asakoropane apō nae kynexine kahu zopino. Kahu maro toiro kyryryme kehko kynexine. ³⁵Metau risē nae kynexine 22 sētimeturume ipuroroje exikety, kae kahu zomye. Moro apō tō, tahramehme exiketō maro te, kahu maro toiro kyryryme kehko kynexine. ³⁶Moro apō tō maro,

tahramehme exiketō maro emepory nae kehko kynexine, kerupī te, reāo panō te, airiki panō te, imehnō kyryry panō maro. ³⁷Morara moro kahu kehko tyrise eya xine. Oxisā kehko kynexine zumo exiry, kure exiry oxisā kehko kynexine.

³⁸Tuna ē tō tyrise Hurā a 10me metau risāme kahu tō pona tyritohme. Toiro tuna ē 1,80 meturume kynexine zumo exiry. Pehme ahtao 830 riturume nae kynexine. ³⁹Mame 5me kahu tō tyrise eya Ritonōpo Tapyī myhtokoxi ikurenāe samo. 5me kahu tō tyrise eya Tapyī poe inikahpozakoxi samo. Tuna ē konōto tyrise eya Tapyī poe ikurenaka samo xixi tūtatoh wino.

Ritonōpo Tapyī mōkomory

⁴⁰⁻⁴⁵Oripo tō tyrise roropa Hurā a, pa tō roropa, paxiha tō maro. Mame tōtyhkase ynororo toerohtoh poko, Saromāo nyripohpyry poko, Ritonōpo Tapyī poko. Ynara tyrise eya:

Asakoro xikihme exiketomo;

Asakoro emeporyme, kasana konōto samo xikihme exiketō pona ehtohme;

Keti panō, tykahse exiketō kasana konōto panō pokona.

400me romā tomo metau risemy; asakoro atakenaka 100me exiketomo kasana konōto panō emepory zomye exiketomo.

10me kahu tomo, 10me paxiha tomo tuna ēme exiketomo.

Toiro tuna ē konōto 12me pui orutua panō tuna ē apō kōme, oripo tomo te, pa tomo, paxiha tomo.

Emero morohne tyrise Hurā a metau tykorokase exikety ke Ritonōpo Tapyī kyryryme, tuisa Saromāo omi poe. ⁴⁶Mame tuisa omi poe morohne tyrise eya tyritoh tao irānao Sukote poe Saratā pona, jakanahmā Joatāo ehpio. ⁴⁷Mame tynripohpyry metau risē onukuhpopyra Saromāo kynexine omoxiny ehtoh waro ehtohme, itamurume exiryke. Naeroro omoxī ehtoh waro pyra kynexine.

⁴⁸Uuru risē tyripose roropa Saromāo a Ritonōpo Tapyī kyryryme. Ynara tyripose eya; apoto apony te, meza ipona wyi ritohme tynekaroryme Ritonōpo a. ⁴⁹10me ezuru apō tomo Ritonōpo Esary Kurā Kuhse ēpataka tyritohme, 5me ikurenaka samo, 5me inikahpozakoxi samo; ekuru tomo te, nāparina tomo te, tenaze tomo, enara. ⁵⁰Kasana tomo te, jahpi tomo nāparina kamisā sahkatohme, paxiha tomo, paratu tomo ikarany arotohme, toparatisa tomo omōtoh kyryryme, Osa Kurā Kuhse kyryry te, omōtoh kyryryme roropa Ritonōpo Tapyī tūtatoh kyryry. Morohne emero uuru risēme tyrise eya.

⁵¹Morame tōtyhkase Saromāo ahtao, toerohtoh poko, Ritonōpo Tapyī poko. Jummy Tawi nukurākatyā Ritonōpo kyryryme tukurākase eya osa ao, Ritonōpo Tapyī tao, parata te, uuru te, tyoro kyryry roropa.

Ritonōpo omihpyry ē arory Tapyī Kurā taka

(2 Koronika 5.2—6.2)

8 ¹Morame Izyraeu tō tamuximākō tonehpose tuisa Saromāo a, pata tō tuisary tō maro Jerusarē pona, Ritonōpo omihpyry ē arotohme Xiāo poe, Tawi patahpyry poe Ritonōpo Tapyī taka. ²Mame Izyraeu tō emero tōximōse toto Oseahmatoh Tapyī Pisarara poko, nuno 7mā po, etanī po. ³Mame

tamuximākō porehme toeporehkase ahtao, kaxo Ritonōpo omihpyry ē tanỹse Ritonōpo maro oturuketomo a, ⁴arotohme Ritonōpo Tapyĩ taka. Tapyi pitiko Ritonōpo maro oturutopo imōkomory maro tarose Rewi pakomotyamo a, Ritonōpo maro oturuketomo a roropa, Saromāo nyrihpyry taka, Ritonōpo Tapyĩ taka. ⁵Tuisa Saromāo imoihmākō maro tōximōse nexiase Ritonōpo omihpyry ē ēpataka, tynekaroryme kaneru tō tuhke totapase eya xine pui tō maro ikuhpyrme. ⁶Mame Ritonōpo omihpyry ē tarose Ritonōpo maro oturuketomo a, Ritonōpo Tapyĩ taka, Osa Kurā Kuhse taka, esaka taporihkā myhtokoxi. ⁷Aporiry tō kaxo epoehme sã kynexine, kaxo epuru tō maro. ⁸Moro kaxo epuru etyhpyry osenēko ahno a, Osa Kurā Kuhse ēpataka ahtao rokene. Imepỹ poe osenepyra toh kynexine. (Moroto ro moro kaxo epuru seroae ro.) ⁹Moro kaxo taōke pyra kynexine, Ritonōpo omihpyry rokē nae, tymerose asakoro topu pipahmā poko. Morohne tyrise Moeze a moro aka, ypy Xinai po, tōmihpyry tokarose ahtao Ritonōpo a, Izyraeu tomo a, toesyryhmase toto ahtao Ejitu poe.

¹⁰Mame Osa Kurā tae tutūtase oturuketō ahtao Ritonōpo Tapyĩ typehkase akurū ke, ¹¹saerehkatoh ke roropa Ritonōpo ehtoh moroto exiryke. Naeroro omōsaromepyra ropa toh kynexine toerohtohkō poko.

¹²Morarame tōturuse Saromāo Ritonōpo netaryme. Ynara tykase:

— Oya, Ritonōpo, xixi tyrise kapu ao.

Yrome akurū xinukutumākō mā onymenekahpyryme, oesaryme.

¹³Seromaroro Tapyi Kurā tyrise ya, jūme oesaryme ehtohme.

Saromāo oturutopōpyry imoihmākomo a

(2 Koronika 6.3-11)

¹⁴Mame toeramase Saromāo imoihmākō ēpataka, xikihme toto ahtao. Mame kure rokē tyripose toto Ritonōpo a.

¹⁵Ynara tykase ynororo:

— Kure rokē mase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy! Tyjमितunuru ke emero tyrise tunurutopōpyry ae ro papa Tawi a. Ynara tykase eya: ¹⁶“Ypoetory tō Izyraeu tō enehtopōpyry poe ro Ejitu poe pata onymenekara exiase, moroto tapyi amopotohme ytapyrme, jeahmatohme. Yrome omoro Tawi tymenekase ya ypoetory tō tuisaryme ehtohme.”

¹⁷Mame Saromāo tōturuse ro:

— Tapyi amory se papa Tawi kynexine, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, eahmatohme. ¹⁸Yrome ynara tykase Ritonōpo eya: “Zae mexiase tapyi amory se oexiryke ytapyrme repe. ¹⁹Yrome Ytapyĩ onyrippyra ase oya. Omūkuru tyriko mana.” ²⁰Seromaroro tōmihpyry ae ro morara tyrise Ritonōpo a. Papa myakāme toehse ywy, Izyraeu tō tuisaryme. Ritonōpo Tapyĩ tyrise ya roropa Kuesēkō Ritonōpo eahmatohme. ²¹Osa tyrise ya roropa Ritonōpo Tapyĩ tao, aomihpyry ē esaryme, topu tymerose aexityā ē esaryme. Moro omi Ritonōpo nekarohpyry kytamurukomo a, toto tonehse ahtao Ejitu poe.

Saromāo tōturuse Ritonōpo a

(2 Koronika 6.12-42)

²²Mame imoihmākō neneryme, tōximōse toto ahtao, Saromāo toytose tynekarory zahkatoh ēpataka. Tomary tanỹse eya kakoxi, ²³ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, imep̄y asā pyra mana kapu ao te, sero nono po roropa. Opoetory tō pynanoñnōko mase ōmihpyry ae ro, yronymyryme ōmiry omipona toto ahtao. ²⁴“Ynara tyriko ase,” katopōpyry oya papa Tawi a, tyrise oya seroae ro emero porehme. ²⁵Seromaroro Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, ajohpāme sā ōmihpyry akorō roropa tyriko. Ynara mekarone papa netaryme: “Jūme omūkuru, apakō roropa toiro, tuisame exikehpyra exīko mana Izyraeu tō esēme, tomeseke ōmiry omipona exikehpyra toto ahtao, Tawi saaro.” ²⁶Naeroro Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, emero tyriko onekarohpyry ae ro opoetory papa Tawi a.

²⁷— Yrome otāto exīko mah, Ritonōpo, yna maro sero nono po? Onyriyā maro? Kapu tytororo opune pyra mana. Otāto sero tapyi, ynyrihpyry opune exīko nae? ²⁸Ritonōpo, yna Esemy, opoetoryme ase. Jomiry etako. Ynekaropohpyry oya, seroae ro tyriko, ajohpāme samo. ²⁹Sero tapyi eneko saereme ahtao, koko roropa, tymenekase oya exiryke oesaryme, sero tao oeahmatohme. Jomiry etako jotururuhtao jēmyty toeramase ahtao sero tapyi wino. ³⁰Jomiry etako, opoetory tō otururu roropa, toto ēmyty toeramase ahtao Atapyi wino. Oesary poe, kapu ao, yna omiry etako. Yna rypyry ikorokako.

³¹— Mame imep̄y tyhxirose ahtao azahkuru ehtoh poko. Mame tonehse ynororo ahtao xiaro okyno zahkatoh myhtokoxi, sero Tapyi taka: “Morohne onyripyra exiase,” katohme, ³²etako, Ritonōpo, kapu poe. Zae opoetory tō apiakako. Zae pyra toto ahtao, zae pyra exikety zuānohko. Yrome zae exikety ekaroko iirypyryme pyra, kurā ke rokē epehmapoko.

³³— Tyrypyhpyke toehse opoetory tō ahtao, mame typoremākapose toto ahtao epetōkara a, toeramase ropa toto ahtao oya, sero Tapyi taka tooehse ropa toto ahtao oeahmase ropa, tyrypyrykō korokapotohme ropa, ³⁴toto omiry etako kapu ao. Opoetory tō rypyhpyry ikorokako. Enehko ropa toto tosaka xine ropa, onekarohpyry pona ropa itamuru tomo a.

³⁵— Mame konopo onenehpopyra awahtao, opoetory tō tyrypyhpyke toehse exiryke, mame tōsekarory se ropa toto ahtao oya tyrypyrykō rumekatohme ropa, eramaryhtao sero Tapyi a oeahmatohme, tuānohse toto ahtao, ³⁶toto omiry etako kapu ao. Toto rypyry ikorokako opoetory tōme Izyraeu exiryke. Amorepako toto zae ehtoh riry poko. Mame konopo enehpoko ropa ononory pona, onekarohpyry pona jūme opoetory tō esaryme.

³⁷— Mame tonahsē pyra toehse ahtao te, tyrohsē toehse roropa ahtao te, tupito tō tonahkase ahtao tyryrykane axitunety ke, taparara tuhkā ke, aoesetaparykō ke epetōkara maro te, takuruhtase toto ahtao, tyrohsē konōto toehse ahtao ³⁸toto otururu oya etako. Mame opoetory tō toemynyhmartyke tomary anymyryhtao oneneryme, sero Tapyi winakoxi, ³⁹toto otururu etako. Kapu ao opoetory tō omiry etako, iirypyrykō ikorokako, toto akorehmako. Omoro rokē ahno kurohtao aosenetupuhtoh waro mase. Zae epehmako toto, inyrihpyry epehpyryme, ⁴⁰kokoro rokē ōmiry omipona opoetory tō ehtohme, sero nonory po isene toto ahtao, onekarohpyry po, yna tamuru tomo a.

⁴¹⁻⁴²— Mame katonō roropa, imehnō nonory pōkō, imehxo oexiry poko ekarory etaryhtao tyya, onyrihpyry kurā poko opoetory tomo a etaryhtao tyya, aepyryhtao oeahmase te, oturuse roropa oya sero Tapyi tao, ⁴³aotururu oya etako. Kapu ao, oesao aomiry etako. Tyriko roropa inyriphpyry oya, sero nono

pökō emero awaro ehtohme, ōmiry omipona toto ehtohme, opoetory tō Izyraeu tō samo. Mame zuaro exīko mā toto sero Tapyi nyrihpyry oeahmatohme nymyry mana. ⁴⁴Mame opoetory tō aroporyhtao oya etonatohme topetōkara maro, aotururuhtao oya emero rokē pata po toto ahtao, toeramase toto ahtao sero pata winakoxi, onymenakahpyryme exiryke, sero Tapyi winakoxi roropa nyrihpyry oeahmatohme, ⁴⁵toto otururu oya etako. Kapu ao toto omiry etako. Orēpyra tyriko toto, topetōkara poremākatohme eya xine.

⁴⁶— Mame tyrypyrykō poko toehse toto ahtao, iirypyryme yna exīko emero porehme, toto wānohtohme typoremākase toto ahtao epetōkara a, toto aroryhtao roropa imep̄y nono pona, moe moro nono ahtao, ⁴⁷opoetory tō otururu oya etako. Moroto imep̄y po toto ahtao, tyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, aotururukohtao roropa oya, aosekarorykohtao oya, tyrypyrykō ekaroryhtao oya, zae pyra toehtopōpyrykō roropa, aomirykō etako, Ritonōpo. ⁴⁸Mame moero toto ahtao, osekaroryhtao oya, tyrypyrykō rumekary se nymyry toto ahtao, aotururuhtao oya, toeramase toto ahtao sero nono winakoxi, onekarohpyry yna tamuru tomo a, sero pata onymenakahpyry winakoxi, sero Tapyi winakoxi, nyrihpyry oeahmatohme, ⁴⁹toto omiry etako. Oesary poe kapu ao toto otururu etako. Toto ipynanohko. ⁵⁰Iirypyrykō ikorokako ropa, ōmiry omipona pyra toto ehtopōpyry roropa, onyryhmara toto tyripoko epetōkara a. ⁵¹Opoetory tō mā toto, onenepyhpyā Ejitu poe, apotoimo htao aexityā samo.

⁵²— Ritonōpo Imehxo Exikety, nupunato opoetory tō eneko, toto tuisary roropa. Toto omiry etako, okohmaryhtao eya xine takorehmarykō se toto ahtao oya. ⁵³Toto tymenekase oya, sero nono pökō wino, opoetoryme toto ehtohme. Moro poko turuse toto oya, Moeze omiry ae, Ejitu poe yna tamuru tō tonehse oya ahtao.

⁵⁴Mame Saromão tōturukehse ahtao Ritonōpo a, toexikihmase ynororo tynekarory zahkatoh ēpataka. Moroto tosekumuru po toehse apitoryme, tomary tan̄yse kakoxi. ⁵⁵Mame opore kure rokē imoihmākō tyripose eya Ritonōpo a. Ynara tykase:

⁵⁶— Kure rokē Ritonōpo Kuesēkō mana. Typoetory tō ewomāko mana tōmihpyry ae ro. Tōmihpyry ae ro Moeze a kure rokē typoetory tō riry poko, emero tyrise eya rahkene. ⁵⁷Yna maro exikehpyra exiko, Ritonōpo yna Esemy, yna tamuru tō maro oehtopōpyry samo. Jūme yna onurumekara exiko. ⁵⁸Ōmihpyry omipona yna tyriko, zae rokē yna ehtohme ise oehtoh samo. Onyriphopyry yna a omipona te, yna tamuru tō amorepatopōpyry omipona yna ehtohme. ⁵⁹Ritonōpo yna Esemy, sero ynekaropohpyry oya, wenikehpyra exiko jūme. Yna, opoetory tō, Izyraeu tō pyno exikehpyra exiko, ituisarykō maro, kokoro rokē yna pyno oexiry se yna exiryke. ⁶⁰Morarama emero ahno, sero nono pökō tuaro exīko, omoro rokē Ritonōpome mase, imep̄y pyra mana. ⁶¹Ynara se hano, amarakō jūme Ritonōpo onurumekara oexirykō se hano. Onymoikehpyra oexirykō se ase Kuesēkō maro, aomihpyry omipona inyriphopyry riry sā oya xine seroae ro.

Ritonōpo Tapyīme inekarohpyry

⁶²Mame tynekarory tō tyahkase tuisa Saromão a imoihmākō maro tynekarorykōme Ritonōpo a. ⁶³Pui totapase eya xine 22 miume, kaneru tō

120 miume, osepeme ehtohme. Moro ke moro Tapyi tokarose Ritonôpo a, tuisa a imoihmākō maro. ⁶⁴Moro ae ro osa tapiakase Saromão a nono rānao, Tapyi ĕpataka tynekarory tō zahkatohme, okyno tomo tytororo te, tiriiku tōkehko, okyno kasery osepeme ehtohme te. Morara tyrise eya ipune pyra toto exiryke, jahkatoh po metau risē po, zumo pyra exiryke.

⁶⁵Moroto Ritonôpo Tapyi pūto tōseahmase toto, Saromão imoihmākō maro. 7me ĕmepyr̃ taropose eya xine Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko. Imoihmākō tooehse toto pata tō poe inikahpoino, Hamate ypy poe te, Ejitu ehpiō poe roropa ikurenaeino. ⁶⁶Mame ĕmepyr̃ 8me ahtao taropose ropa toto Saromão a itapyiūkō taka ropa. Naeroro kure Saromão tyripose Ritonôpo a eya xine. Tōsekazumase toto. Tākye toytose ropa toto, Ritonôpo nekarohpyr̃ kurā poko Tawi a, Izyraeu tomo a, enara.

Tōsenepose ropa Ritonôpo Saromão a

(2 Koronika 7.11-22)

9 ¹Moraramē tōtyhkase Saromão ahtao Ritonôpo Tapyi riry poko te, tytapyi konōto riry poko te, emero tyriry se aehtyā riry poko, ²tōsenepose ropa Ritonôpo Izyraeu tō Esē eya, tōsenepotopōpyr̃ saaro Kipeão po. ³Ynara tykase Ritonôpo eya:

— Ōmihpyr̃ totase ya. Sero onyrihpyr̃ poko “Tapyi Kurano” āko ase, sero tao jeahmatohme jūme. Sero Tapyi enēko ase, ewomāko roropa ase, jūme. ⁴Zae rokē jomiry omipona awahtao, ajohpe pyra awahtao, omy Tawi jomihpyr̃ omipona ehtopōpyr̃ saaro te, emero ynyripohpyr̃ riryhtao oya, ⁵ywy roropa emero rīko ase, jomihpyr̃ ae ro omy Tawi a, ynara katopōpyr̃ ae ro: “Jūme apakō Izyraeu tō esēme exikehpyra exīko mase.” ⁶Yrome jomiry omipona exikepyr̃htao oya, apakomo a roropa, imehnō ritō poko toehse awahtao xine, ⁷ypoetory tō Izyraeu tō syryhmapōko ropa ase toto esary poe, eya xine ynekarohpyr̃ poe. Sero Tapyi rumekāko ropa ase, osa kurā ynmenekahpyr̃ jūme jeahmatohme. Mame Izyraeu tō eunohnōko imehnō mana, imeimehnō pata tō po. ⁸Sero Tapyi kaetokohxo exikety typahsēme rokē exīko mana. Mame ikuroko ytoketō oserehnōko mā toto moro eneryke tyya xine: “Oty katohme serara tyrise Ritonôpo a sero nono poko, sero Tapyi poko roropa?” āko mā toto. ⁹Mame toto ezuhnōko imehnō mana: “Ritonôpo turumekase Izyraeu tomo a exiryke, Tosēkōme. Eya itamuru tō tonehse Ejitu poe repe, yrome imehnō neponāmary toahmase eya xine. Morara exiryke toto tuānohse eya, tyryrhmasē toto eya sero saaro.”

Saromão Hirão maro

(2 Koronika 8.1-2)

¹⁰20me jeimamyry taropose Saromão a Ritonôpo Tapyi riry poko tytapyi konōto riry poko, enara. ¹¹Morohne ritohme eya wewe tokarose tuisa Hirão a, Tiro esemy a, apupari te, pinijo, enara. Uuru roropa tokarose eya ipoko erohtohme. Naeroro tōtyhkase Saromão ahtao toerohtoh poko, 20me pata tō tokarose eya Karirea po Hirão a. ¹²Yrome morohne enese toytose Hirão ahtao ise pyra kynexine. ¹³Naeroro ynara tykase ynororo Saromão a:

— Jakorony, moro rokē pata tō onekarohpyr̃ ya?

Morara exiryke moroto, pata tō Xihpyr̃yme tosehphase. ¹⁴Uuru, 4 miu kiru motye taropose Hirão a Saromão kyryryme.

Imehnō tapyi tōkehko Saromão nyrytyamo

(2 Koronika 8.3-18)

¹⁵Mame topehke pyra erohketō tyrohmanohpose tuisa Saromão a Ritonōpo Tapyi riry poko te, tytapyi konōto riry poko te, Jerusarē nonory kurākary poko xixi tūtatoh wino te, pata apuru riry poko, enara. Mame tyrohmanohpose toto eya imehnō pata tō riry poko roropa: Hazoa te, Mekito te, Kezea, enara. ¹⁶(Apitoryme Pata Kezea pona toytose Ejitu tuisary etonase. Pata pōkō, kananeu tō typoremākaposē eya. Totapase toto eya. Itapyi kō tyahkaposē eya. Mame moro pata tokarose eya tōxiry a, tynekaroryme erēnatoh poko Saromão pytyme toehse ahtao. ¹⁷Mame Saromão a moro pata tukurākase ropa.) Topehke pyra erohketō tyrohmanohpose Saromão a Pete-Horō-Zopino kurākatohme ropa te, ¹⁸Paarate te, Tatamoa roropa ona po Juta nonory po. ¹⁹Moro pata tō po tykyryry tōkehko tukurākase eya, tonahsemy te, kawaru tomo te, kahu tomo osetapaketomo te, wewe tōkehko, topu tōkehko emero tyriry se ehtoh kyryry Jerusarē po te, Ripano po te, imehnō pata tō po roropa Izyraeu nonory po. ²⁰⁻²¹Topehke pyra erohketō tapoise Saromão a Kanaā pōkō pakomotyamo. Mokaro tamuru tō onetapara tokurehse Izyraeu toh kynexine ipatarykō typoremākaposē ahtao eya xine. Mokaro topehke pyra erohketō ynara kynexine: amoreu tomo te, heteu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara. Mokaro pakomotyā imehnō namotome erohnōko ro seroae ro. ²²Yrome Izyraeu tō anapoipyra Saromão kynexine tynamotome erohtohme. Soutatume toerohse Izyraeu tomo te, soutatu tuisaryme te, kapitāome te, kahu arory poko etonatoh tao te, kawaru po ytoytokeytyme soutatume, enara.

²³550me erohketō esā nae kynexine, namoto tō maro Saromão nyripori tō poko.

²⁴Nono tupuimaposē Saromão a, topohme nono ritohme Jerusarē po, xixi tūtatoh wino, ipyty, Ejitu esē ēxiry toesyryhmase ahtao Tawi patary poe, Saromão namopohpyry taka, itapyīme.

²⁵Tynekarory tyahkaposē Saromão a, tahxime oseruao, jeimamyry punero, tynyrihpyry apoto apō po, Ritonōpo eahmatohme. Osepeme ehtoh tyahkaposē eya, okyno tytororo tyahkaposē roropa eya. Ixtaratu tyahkase eya. Ritonōpo Tapyi taotyhkanohse roropa eya.

²⁶Wapu tō roropa tyripose Saromão a Eziō-Kepea po Erate pūto, tuna Akapa ehpio, Etō nonory po. ²⁷Wapu poko tuaro exiketō taroposē tuisa Hirāo a, Saromão poetory akorehmatohme. ²⁸Tuna poro wapū ae toytose toto Opia pona. Uuru tonehse ropa Saromão a 14 miu kirume motye.

Sapa tuisary nohpo oehtopōpyry Saromão enese

(2 Koronika 9.1-12)

10 ¹Mame Saromão imehxo ehtoh ekary poko totase Sapa tuisary nohpo a. Naeroro toytose ynororo Jerusarē pona ikuhse, tupimā ke ekaropotohme eya. ²Tymaro typotory tō tuhke tonehse te, kameru tō roropa tynekehke tuhke emepory tōkehko, tonahsē tompore ritoh ke te, joia tomo te, uuru itamurume, enara. Mame tōseporyse tahtao Saromão maro tōturupose ynororo emero tōsenetupuhtoh poko. ³Tozuhse eya emero

porehme. Eya tupime nymyry pyra kynexine nohpo ezukuru. ⁴Saromão tuaro ehtoh totase Sapa tuisary a, itapyĩ konôto tonese roropa eya. ⁵Tonahsê tonese eya tyrise ahtao meza pona, erohketô esâ esary, emese kure erohketô rohmanohpory poko tuisa tapyĩ konôto tao, zupôkô roropa, otuhtoh konôto poko erohketomo te, tynekarory zahkatoh poko Ritonôpo maro Oturutoh tao. Morohne poko tôsenuruhkase ynororo. ⁶Ynara tykase ynororo Saromão a:

— Opoko ahno nekarohpyry totase ya ypatary po, tuaro oehtoh poko roropa. Ynetahpyry emero zae nexiase ajohpe pyra. ⁷Yrome onenetupusaromepyra exiase onenepyra ro jahtao. Moero emero pyra juruase toto. Tuaro oehtoh, tymôkomoke oehtoh roropa jurutopôpyry motye kuhse mana. ⁸Tâkye mã toto opyxiâkomo. Opoetory tō roropa tâkye mã toto amaro toexirykôke, ôtururu etaryke tyya xine, tuaro oehtoh etaryke roropa tyya xine. ⁹Kure kuhse Ritonôpo mana, Oesemy. Tâkye opoko toexiryke oriase Izyraeu tō esême. Jūme Izyraeu tō pyno aexiry exikehpyra mana. Morara exiryke Izyraeu tō tuisaryme oriase, toto akorehmatohme zae ehtoh poko toto ehtohme.

¹⁰Mame tuisa Saromão a tynenehpyry tō tokarose eya; uuru 4 miu kiru motye te, emepory tō itamurume te, joia tomo, enara. Moro panō, Sapa tuisary nekarohpyry Saromão a, moro panō onenezhomopyra ropa toehse.

¹¹Mame Hirão wapu tō ae uuru tonehse Opia nonory poe, wewe roropa tonehse sātaro, joia tō kurã roropa. ¹²Moro sātaro ke apoisê tō tyrise eya Ritonôpo Tapyĩ tao tytapyĩ konôto tao roropa. Harpa tō tyrise rira tō roropa eremiatoh etotohme. Moro wewe sātaro panō, onenepitopyra kynexine Izyraeu nonory po, seroae ro moro wewe panō onenepyra ropa toehse.

¹³Mame tuisa Saromão a tynekaroryme nohpo Sapa tuisary ise ehtoh emero tokarose eya te, inekaropohpyry roropa emero tokarose eya te, tyoro kurākō tokarose eya roropa. Mame toytose ropa ynororo, tymarōkō maro, tynonory Sapa pona ropa.

Saromão mōkomory

(2 Koronika 9.13-28)

¹⁴Jeimamyry ae uuru tapoise Saromão a 23 miu kirume. ¹⁵Moro maro tineru tapoise eya, mōkomo ekamonanomo a, toto erohtoh poko te, arape tuisary tomo a te, Izyraeu patary tō kowenatu tomo a, enara.

¹⁶Osewomatoh tyrise Saromão a, uuru risême, 200me inunomo. Toiro ahtao 3.5 kirume exisasaka uuru ke kynexine. ¹⁷Inunōkara 300me osewomatoh tyrise eya roropa, uuru risemy. Toiro ahtao 2 kirume exisasaka uuru nae kynexine. Morohne tyrise eya Wewe Ripano tapyĩ taka.

¹⁸Tuisa apō konôto tyripose Saromão a uuru kurã risemy maafim maro. ¹⁹⁻²⁰Moro tuisa apō 6me onuhtoh nae kynexine. Toiro onuhtoh asakoro reão panō nae kynexine etyppyry tō po. Atapona 12me reão tō panō kynexine. Īpary poko pui orutua zupuhpyry panō kynexine. Apory apō poko asakoro reão panō kynexine. Moro panō exipitopyra kynexine tuisa apōme imepỹ nonory po.

²¹Eukuru êtoh emero Saromão tapyĩ tao uuru risême kynexine. Ikyryry Wewe Ripano tapyĩ tao emero uuru risême kynexine. Parata poko pyra toh kynexine, Saromão tuisame ahtao, typyne pyra parata exiryke eya. ²²Wapu tō

nae Saromão kynexine, Hirão wapu tō maro ytoketomo. Oseruao jeimamyry taropose ahtao ikanary wapu tō tooehse ropa ahtao, uuru tonehse, parata, maafim, arimi tomo, meku tomo, enara.

²³Tuisa Saromão imehnō motye emero, tymōkomoke itamurumehxo kynexine, tuarohxo roropa kynexine. ²⁴Moino imehnō nonory pōkō toytory se kynexine tuaro aexiry etatohme tyya xine, Ritonōpo nekarohpyry eya. ²⁵Tooehse toto ahtao tynekarory tō tonehse eya xine parata risemy te, uuru roropa te, upo te, pyrou tōkehko te, emepory tō te, kawaru te, jumētū tō maro. Morara toehse jeimamyry punero rokene.

²⁶Kahu tō nae toehse Saromão miu 400me, 12 miume kawaru tō nae kynexine etonaketomo. Sapararahme toh kynexine imehnō pata tō poro Jerusarē po roropa. ²⁷Tuisame Saromão ahtao Jerusarē po parata nae toehse itamurume topu tō samo. Apupari itamurume nae kynexine wewe rokē samo ypy tō po Juta po. ²⁸Tuisa poetory tō toerohse toto kawaru tō enehpory poko Muxiri poe Xirixia poe te, ²⁹kahu tō enehpory poko roropa Ejitu poe. Kawaru tō tokamose eya xine kahu tō maro Heteu tō tuisary tomo a Xiria tō tuisary tomo a roropa, toiro kahu etonatoh ehepyry 600me parata kynexine te, toiro kawaru ehepyry 150me parata kynexine.

Toeramase Saromão Ritonōpo winoino

11 ¹Mame tuhke nohpo tō poko typenetase Saromão, imeimehnō nonory pōkomo. Apitoryme typytase ynororo Ejitu tuisary ēxiry maro. Moromeīpo typytase ynororo heteu nohpory tō maro te, Moape pōkō maro te, Amō pōkō maro, Etō pōkō maro te, Xitō pōkō maro, enara. ²Mokaro maro typytase ynororo Ritonōpo omipona pyra. Ynara tykase Ritonōpo Izyraeu tomo a: “Imeimehnō ahno maro pytara ehtoko. Toto maro opytarykohtao eramāko matose imehnō neponāmary poko roropa oya xine.” ³Saromão typytase 700me tuisa ēxiry tō maro te, imehnō 300me nohpo tō maro roropa. Mame toto pokoino toeramase ynororo Ritonōpo winoino. ⁴Mame tamuhpōme toehse ynororo ahtao imeimehnō neponāmary toahmase eya typyxiā pokoino. Ritonōpo omiry omipona pyra toehse ynororo, jumy Tawi ehtopōpyry sã pyra. ⁵Axitarote, Xitō pōkō neponāmary toahmase eya, Moroke roropa, Amō neponāmary xihpyry. ⁶Tyrypyry poko toehse ynororo. Ritonōpo zamaro ehtoh onymoipyra kynexine, jumy Tawi ehtopōpyry sã pyra. ⁷Ypy po Jerusarē poe xixi tūtatoh wino Kemo eahmatoh tyrise eya, Moape neponāmary xihpyry. Moroke eahmatoh tyrise roropa eya, Amō neponāmary xihpyry. ⁸Imehnō neponāmary eahmatoh tyrise roropa eya, typyxiā neponāmary, ixtartu zahkatohme inekarorykō zahkatohme roropa tyneponāmary eahmatohme.

⁹⁻¹⁰Ritonōpo, Izyraeu tō Esē tōsenepose Saromão a asakoro ahtao ro, tōmiry: “Imehnō neponāmary oneahmara exiko,” tokarose ahtao roropa eya, aomiry omipona pyra toehse Saromão. Toeramase ynororo ewinoino. Naeroro Saromão zehno toehse Ritonōpo. ¹¹Ynara tykase ynororo eya:

— Jomiry omipona pyra oexiryke, ynyripohpyry omipona pyra roropa oexiryke, tuisame oehtoh enahkapōko ase. Omyakamāko ase toiro opoetory ke. ¹²Māpyra omy Tawi pyno jehtopōpyryke morara onyripyra ase aporo orihpyra ro awahtao. Omūkuru tuisame ahtao morara tyrīko ase. ¹³Mame

emero pyra Izyraeu tō puxihkāko ase ewinoino. Toiro oxiekyrymākō nomōko ase imaro ypoetory Tawi pyno jehtopōpyryke, pata Jerusarē tymenekase ya exiryke roropa jesaryme.

Saromāo epetōkara

¹⁴Moraramē Ritonōpo poe Hatate, Etō tuisary ekyry Saromāo epekara toehse. ¹⁵⁻¹⁶Pake, apitoryme, Etō pōkō typoremākase ahtao Tawi a, Joape soutatu tō esē toytose morotona aorihtyā ekepyry zonētohme. 6me nuno taropose eya tysoutatu tō maro Etō po. Mame moroto toto ahtao Etō pōkō orutua kō totapase eya xine emero porehme. ¹⁷Hatate rokē, jū poetory tō maro, toepase Ejitu pona. Morara ahtao Hatate poetome ro kynexine. ¹⁸Mame toesyryhmase toto Mitiā poe, toytose toto Parā pona. Moroto imehnō tōximōse toto maro. Morotoino toytose toto Ejitu pona oturuse tuisa a. Mame Ejitu tuisary a nono tokarose Hatate a, tapyī roropa, tonahsē roropa. ¹⁹Mokyro maro Hatate osepepe toehse. Naeroro tuisa a typyty akorō tokarose eya, Tapane akorony, Hatate pytyme ehtohme. ²⁰Mame toemūkuase ynororo Jenupateme. Mokyro tuātanohpose tuisa pyty a, tuisa tapyī konōto tao tuisa mūkuru tō maro.

²¹Mame tuaro toehse Hatate ahtao Ejitu po Tawi toorihse ehtoh poko te, Joape, soutatu tō esē toorihse ehtoh poko roropa, ynara tykase ynororo tuisa a:

— Ytoxi ropa ynonory pona ropa.

²²Ynara tykase tuisa eya:

— Oty katohme oytory se ropa hma? Oty onekaropyra exiase oya? Oty pokoino oytory se ropa hma ononory pona?

— Arypyra, emero nae ase repe. Jytory se rokē ase, tykase Hatate. Naeroro toytose ropa Hatate tynonory pona ropa.

Mame Etō tuisaryme Izyraeu tō zehno kynexine Hatate. Popyra kynexine.

²³Mame Rezō roropa, Eriata mūkuru, Ritonōpo poe Saromāo epeme pyra toehse. Tosē Hatatezea, Zopa esē poe toepase ynororo, ²⁴mame tōximōse ynororo imehnō tuisa omipona pyra exiketō maro. Mame mokaro tuisaryme toehse ynororo. (Morara toehse Hatatezea typoremākase ahtao Tawi a te, Xiria tō roropa totapase ahtao eya.) Rezom toytose tymarōkō maro Tamaxiku pona. Moroto epe tomo a Xiria esēme tyrise ynororo. ²⁵Izyraeu tō epeme pyra kynexine Rezom, tuisame Saromāo ahtao.

Tōmiry etapotopōpyry Ritonōpo a Jeropoão a

²⁶Imepy roropa tuisa Saromāo epeme pyra toehse, esety Jeropoão, Nepate mūkuru, Zereta pono, Eparaī nonory po. Saromāo poetory tuisaryme kynexine ynororo. Jeny pytypo kynexine, esety Zerua. ²⁷Ynara Jeropoão ehtopōpyry nexiase:

Jerusarē nonory kurākāko Saromāo nexiase xixi tūtatoh wino. Pata apuru kurākāko roropa nexiase. ²⁸Jeropoão erohkety nymyry nexiase, nuaseme roropa. Mame aerokuru eneryke Saromāo a tuisame tyrise ynororo eya, topehke pyra erohketō esēme, emero Manase nonory poe aehtyā te, Eparaī nonory poe aehtyamo roropa, enara. ²⁹Moraramē Jerusarē poe Jeropoão ytoryhtao tōseporyse ynororo urutō Aia maro Xiro pono. Toiroro toh nexiase

osema tao, ona po. ³⁰Mame Aia a tupō jaraono kasenato touse eya, tyxihkase eya 12me zokonaka ehtohme, ³¹ynara tykase ynororo Jeropoão a:

— 10me zokonaka apoiko, ynara exiryke, Ritonōpo Izyraeu tō Esemy ynara āko oya: “Tuisame Saromão ehtoh puxihkāko ase. 10me oxiekyry tō ekarōko ase oya. ³²Toiro oxiekyry tō Saromão maro exīko ro ypoetory Tawi pokoino Jerusarē pokoino roropa, ypataryme tymenekase ya exiryke Izyraeu tō nonory po. ³³Morara tyrīko ase turumekase jexiryke Saromão a imeimehnō neponāmary eahmary poko exiryke: Axitarote, Xitō neponāmary te, Kemo, Moape tō neponāmary te, Moroke, Amō tō neponāmary, enara. Jomiry omipona pyra toehse Saromão; azahkuru toehse ynororo nyrypohpyry onymoipyra roropa, jomihpyry omipona pyra toehse jumy Tawi ehtopōpyry sã pyra. ³⁴Yrome tuisame aexiry onupuxihkara ase aporo Saromão winoino. Tuisame exikehpyra tyripōko ase orihpyra ro ynororo ahtao. Morara tyrīko ase ypoetohpyry Tawi, ynmenekahpyry pokoino. Jomiry omipona kynexine, nyrypohpyry omipona. ³⁵Tuisame aehtoh puxihkāko ase Saromão mūkuru winoino, 10me zokonaka ekarotohme oya, ³⁶yrome toiro zokonaka oxinomōko ase Saromão mūkuru maro jūme Tawi pary nae jehtohme tuisame pata Jerusarē ynmenekahpyry po jeahmatohme. ³⁷Jeropoão, Izyraeu tō tuisaryme orīko ase, ōpeneri tō emero oesaryme ehtohme. ³⁸Jomiry omipona awahtao yronymyryme, zae ehtoh poko awahtao, jomihpyry omipona awahtao ypoetory Tawi ehtopōpyry saaro, amaro jūme exikehpyra ase. Izyraeu tō esēme orīko ase. Mame Tawi ritopōpyry sã ya opoenō, apakō roropa rīko ase tuisame omyakāme. ³⁹Saromão rypory pokoino Tawi pakomotyā wānohnōko ase, yrome jūme pyra.”

⁴⁰Morara exiryke Jeropoão etapary se toehse Saromão. Yrome toepase ynororo tuisa Xisake a, Ejitu esemy a. Moroto kynexine ynororo Saromão orihtho pona.

Tuisa Saromão orihthopōpyry

(2 Koronika 9.29-31)

⁴¹Imehnō Saromão nyrihpyry poko te, tuaro aehtopōpyry poko, emero tymerose pape pokona esety Saromão Ehtopōpyry. ⁴²Tuisame toerohse ynororo 40me jeimamyry pona Jerusarē po, Izyraeu tō esēme. ⁴³Mame Saromão toorihse, ekepyry tonēse Tawi patary po. Mame imūkuru Ropoão tuisame toehse imyakāme.

Tutuisarykō rumekatapōpyry poko inikahpoēkomo a

(2 Koronika 10.1-19)

12 ¹Moraramē Ropoão toytose Xikē pona. Moroto tōximōse imoihmākomo, tutuisarykōme Ropoão ritohme. ²Mame moro poko zuaro toehse Jeropoão, Nepate mūkuru. Apitoryme toytose ynororo Ejitu pona Saromão kurūke. Naeroro tooehse ropa ynororo Ejitu poe. ³Jeropoão tonehpose inikahpoēkomo a, oximaro toytose toto Ropoão zuruse. Ynara tykase toto eya:

⁴— Omy Saromão a yna tyrohmanohpose itamurume tupimākō poko te, omoxinety puimary poko. Naeroro omoxī hkopyra yna erohtoh riryhtao oya tupime hkopyra opoetoryme yna ehtohme, ōmiry moīko ynanase opoetoryme exikehpyra exīko ynanase, tykase toto.

⁵ — Oseruao tōmehse ahtao osehtoko ropa. Oezuhtohkō ekarōko ase oya xine, tykase ynororo.

Naeroro toytose ropa toto.

⁶ Mame tamuhpomākō maro tōturuse tuisa Ropoão, tummy Saromão akorehmahpōkō mokaro.

— Otara āko ha, Izyraeu tō ezuhnōko? tykase ynororo.

⁷ Ynara tykase toto:

— Izyraeu tō akorehmary se nymyry awahtao kure rokē toto ezuhko, mame jūme ōmiry moiko mā toto.

⁸ Yrome tutuarōmatoh onenetupuhpyra sã kynexine. Tamuhpomākō omiry onymoipyra kynexine. Nuasemākomo a toytose ynororo ekaropose tymaro zuātatyamo a. Seromaroro tuisa akorehmananōme toh kynexine.

⁹ — Otara āko matou? tykase ynororo eya xine. — Otara āko ywy Izyraeu tomo a zohzohmehxo toerohtoh se exiketomo a?

¹⁰ — Ynara kaxiko eya xine: “Jemahxikyry papa zoko motye exīko mana.

¹¹ Papa nyrohmanohpotopōpyry oya xine omoxinety sã nexiase repe. Yrome moro motye orohmanohpotorỹko ase, omoxihxo kuhse. Eya tuānohse mexiatose ahno pipohtho ke, yrome ywy pui pipohtho ke awānohtorỹko ase.”

¹² Mame oseruao tōmehse ahtao Jeropoão toytose ropa tuisa Ropoão a imarōkō maro, aomihpyry omipona. ¹³ Mame tamuhpomākō omihpyry omipona pyra toehse tuisa inekarohpyry poko. Tōturuse ynororo toto maro toto zupokane samo, ¹⁴ nuasemākō oturutopōpyry ae ro. Ynara tykase:

— Papa nyrohmanohpotopōpyry oya xine omoxinety sã nexiase repe. Yrome moro motye orohmanohpōko ase, omoxihxo kuhse. Tuānohse mexiatose papa a ahno pipohtho ke. Yrome ywy pui pipohtho ke awānohtorỹko ase, tykase.

¹⁵ Izyraeu tō omiry onetara Ropoão kynexine. Morara tyripose Ritonōpo a tōmihpyry ae ro Jeropoão Nepate mūkuru a turuse ahtao urutō Aia a, Xiro pono a.

¹⁶ Morarametoneutupuhse Izyraeu tō ahtao tōmirykō onetara tuisa exiry poko, tykohtapitose toto:

— Tuisame pyra Tawi pakomotyā mana jekyrỹpyā maro! Oty kurā tyrise eya xine kypoko xine? Ehmaropa, Izyraeu tomo, tapyi taka ropa! Ah Ropoão nosepynanohno!

Morara exiryke toytose ropa toto tytapyīkō taka. ¹⁷ Ropoão tynomose eya xine Juta tō esēme rokene.

¹⁸ Morarametoneutupuhse, topehke pyra erohketō tuisary taropose Ropoão a oturutohme Izyraeu tō maro. Yrome totapase ynororo topu ke eya xine. Morara toehse ahtao, taryporyke sã tōtyrise Ropoão tykahu aka, toepase ynororo Jerusarē pona.

¹⁹ Morotoino Izyraeu tomo a, inikahpoēkomo a Tawi ekery tō turumekase tutuisarykōme.

²⁰ Mame Jeropoão aepyry ropa poko Ejitu poe, tuaro toehse Izyraeu tō ahtao, toahmase ynororo eya xine oximōtoha taka. Mame tutuisarykōme tyrise ynororo eya xine. Juta tō rokē Tawi parỹpyry maro toh kynexine, ipoetory tōme.

Semaia nekarohpyry Ritonôpo poe

(2 Koronika 11.1-4)

²¹Mame Jerusarē pona toeporehkase Ropoão ahtao, typoetory tō, soutatu tō, tonehpose tyya, 180 miumākō, Juta tō patary tō poe, Pējamī patary tō poe, enara. Tōsetapary se kynexine Izyraeu tō maro, typoetoryme toto ripotohme ropa. ²²Yrome urutō Semaia maro tōturuse Ritonôpo. Ynara tykase ynororo:

²³— Kaxiko Ropoão a, Juta tomo a, Pējamī tomo a roropa. ²⁴“Osetapara ehtoko, oekyry tō Izyraeu tō maro. Atapyikō taka ytotoko ropa emero porehme. Serara toehse tyripose ya exiryke.”

Mame Ritonôpo omiry omipona toehse toto. Toytose ropa toto tosaka xine.

Ritonôpo rumekatopōpyry Jeropoão a

²⁵Mame tuisa Jeropoão a, Izyraeu esemy a pata Xikē tapuruse, jamihme ehtohme. Ypy tō rānao kynexine Eparaī nonory po. Moroto tōsesarise ynororo okynā pyra. Moromeīpo toytose ynororo Penueu pona. Moro pata tapuruse roropa eya. ²⁶⁻²⁷Ynara tōsenetupuhse ynororo: “Taroino ypoetory tō ytoryhtao Jerusarē pona tynekarory tō zahkatohme, Ritonôpo eahmatohme, otarame osepeme exiko mā toto tuisa Ropoão Juta tō esē maro. Mame jetapāko mā toto.”

²⁸Naeroro asakoro pui mūkuru uuru risē tyrise eya. Mame ynara tykase ynororo Izyraeu tomo a:

— Epo hnae oytorykō Jerusarē pona Ritonôpo eahmase. Izyraeu tomo, moxiamo oritōkōme mā kehko. Moxiaro Ejitu poe oenepyatose, tykase Jeropoão.

²⁹Mame toiro pui mūkuru panō uuru risē tyrise eya Peteu po. Zakorō tyrise eya Tā po. ³⁰Naeroro moro poko iirypyryme toehse toh kynexine, toytorykō poko tyneponāmarykō eahmase Peteu po te, Tā po, enara. ³¹Imehnō ypy tō po tyneponāmarykō tyrise Jeropoão a. Eahmatoh poko oturuketō tymenekase eya Rewi pakomotyā kara.

“Oseahmatoh Peteu po popyra mana,” katopōpyry

³²Mame Jeropoão a oseahmatoh tyrise ěmepyyry 15me ehtoh po, nuno 8mā po, Ritonôpo eahmatoh samo Juta po. Mame apoto apō po Peteu po tynekarory tyahkase eya tynyrihpyry pui panō uuru risē ěpataka. Moroto Peteu po tynymenekatyā tyripose eya erohtohme tynyriyā eahmatoh poko. ³³Moraramo moro ae, ěmepyyry 15me ae, nuno 8mā po, tōmihpyry ae ro toytose ynororo Peteu pona tynekarory zahkatohme apoto apō po oseahmaryme Izyraeu tō amorepatopōpyry ae ro eya.

13 ¹Moraramo Ritonôpo omi poe urutō toytose Juta nonory poe Peteu pona. Toeporehkase ynororo morotona apoto apō ěpataka Jeropoão ahtao tynekarory zahkary poko. ²Mame Ritonôpo omiry omi poe sekere tykase mokyro urutono moro apoto apony netaryme samo, ynara tykase ynororo:

— Apoto apony, apoto apony, ynara āko Ritonôpo mana: “Poeto enurūko mana Tawi paryme, esety Joxia. Sero apoto apō po tyneponāmarykō poko

erohketō etapāko mana, tynekarory zahkananomo, sero apoto apō po ahno zehpyry tyahkasēme exīko mana.”

³Mame mokyro urutō tōturuse ropa, ynara tykase:

— Sero apoto apō typahsēme exīko, tykararahsēme exīko, oruno epo aexihpyry typahsēme exīko roropa mana. Moro eneryke oya Ritonōpo omiry enetupuhnōko matose, tōturuse jexiryke aomi poe.

⁴Mokyro omiry etaryke Jeropoāo a, tomary tōximahxinase ynororo mokyro urutō wino.

— Mose apoitoko! tykase ynororo repe.

Axī pakaihkapŷme toehse tuisa apory. Etywyhmasaromepyra ropa toehse.

⁵Mame moro apoto apō axī tykararahse, oruno roropa sapararah tykase nono pona, urutō omihpyry ae ro Ritonōpo omi poe. ⁶Mame tuisa Jeropoāo ynara tykase urutono a:

— Ajohpāme sã ypoko oturuko Ritonōpo Oesemy a, jemary kurākatohme ropa, tykase.

Naeroro aomi poe tōturuse ynororo Ritonōpo a, mame tuisa emary tukurākase ropa. ⁷Mame ynara tykase tuisa eya:

— Eropa ymaro ytapŷi taka ētaihkase. Oepehmāko ase onyrihpyry emetakame.

⁸— Omōkomory zokonaka ekaroryhtao ya ytopyra ase amaro; otuhpyra ase, eukuru onēpyra ase taro. ⁹Ynara tykase Ritonōpo ya: “Otuhpyra mase, eukuru onēpyra, imepŷ osema ae oytotoh ae pyra oehnōko ropa mase atapyi taka,” tykase.

¹⁰Naeroro aytotoh ae pyra, tyoro osema ae toytose ropa ynororo.

Urutō tamuhpōme exikety Peteu pono

¹¹Morara ahtao urutō tamuhpomā kynexine Peteu po. Turuse ynororo imūkuru tomo a mokyro urutō poko, Juta pō poko, inyrihpyry poko Peteu po, aomihpyry poko roropa tuisa Jeropoāo zururuhtao. ¹²Mame mokyro urutō tamuhpomā tōturupose eya xine:

— Oty osema ae toytose ynororo aytory ropa ahtao? Esemary tonepose tumy a eya xine. ¹³Toky jumētu pona tapō tyripose eya tumūkuru tomo a. Tyrise eya xine, mame toky po toytose ynororo ¹⁴urutō Juta pō ekahmase. Mokyro toneise eya kohrame nono po wewe kurā zopino. Tōturupose eya:

— Urutōme mahno Juta poe?

— Ŷ, ywy ase, tykase ynororo.

¹⁵— Eropa ytapŷi taka otuhse ymaro, tykase ynororo eya.

¹⁶Yrome mokyro urutō, Juta pō ynara tykase:

— Ytosaromepyra ase amaro atapyi taka ēmehse. Taro otuhpyra ase, eukuru onēpyra ase roropa amaro. ¹⁷Ynara tykase Ritonōpo exiryke ya: “Otuhpyra exiko. Onēpyra exiko roropa te, imepŷ osema ae, ooehtoh ae pyra ytoko ropa atapyi taka.”

¹⁸Mame ynara tykase urutō tamuhpomā, Peteu pō eya:

— Ywy roropa urutōme ase asaaro. Ritonōpo omi poe inenyokyhpyry tōturuse ya oeahmatohme ytapŷi taka aarotohme, kure oritohme, tykase.

Yrome ajohpe kynexine.

¹⁹Naeroro mokyro urutō, Juta pō toytose urutō tamuhpomā maro itapyi taka. Tōtuhse ynororo imaro. ²⁰Mame kohrame toto ahtao meza po, Ritonōpo

omiry toehse urutō a, tamuhpomano a. ²¹ Kui tykase ynororo urutō, Juta pō netaryme:

— Ynara āko Ritonōpo: “Jomiry omipona pyra mexino. Ynyripohpyry oya onyripyra makene. ²² Māpyra moehno ropa otuhse onenahpopyra ehtoh pona. Morara exiryke orihnōko mase. Mame oekepyry ononēpyra exīko mā toto omy tō ekepyry zonētoho tao.”

²³ Mame tōtuhkehse toto ahtao, mokyro urutō tamuhpomano a apō tyrise jumētu pona urutō Juta pō ytotohme. ²⁴ Mame toytose ynororo rahkene. Yrome osema tao tōseporise ynororo reāo maro. Tosekase ynororo ekepyry toepukase osema tao. Moroto jumētu kynexine xikihme ekepyry pūto, moroto reāo roropa kynexine tehme. ²⁵ Imehnō toytose ahtao ahno ekepyry tonese osema tao, reāo roropa ipūto. Toytose toto Peteu pona imehnō zuruse tynehenpyrykō poko.

²⁶ Mokaro omihpyry totase ahtao urutō tamuhpomano a, ynara tykase ynororo:

— Mokyro urutono, Ritonōpo omiry omipona pyra aexihpyry. Naeroro reāo tonehpose Ritonōpo a esekatohme, aorihthome, tōmihpyry ae ro.

²⁷ Mame tumūkuru tomo a ynara tykase ynororo:

— Jeky jumētu pona apō tyritoko jytothome, tykase.

Morara tyrise eya xine. ²⁸ Mame toytose ynororo, urutō ekepyry tonese eya osema tao. Moroto ro jumētu kynexine reāo roropa tehme rokene. Ekepyry onōpyra reāo kynexine, jumētu onesekeke roropa kynexine. ²⁹ Morarama ekepyry tanỹse urutō tamuhpomano a, jumētu pona tyrise eya enehtohme Peteu pona ropa, ihnamotohme, zonētohme. ³⁰ Tonēse mokyro ekepyry eya jekyry tō ekepyry zonētoho tao. Tyhnamose roropa ynororo eya imūkuru tō maro:

— Aimo jakorony! Jakorony! tykase ynororo.

³¹ Mame tonēkehse ahtao eya xine ynara tykase urutō tumūkuru tomo a:

— Toorihse jahtao, jekepyry zonētoko sero zonētoho tao mose ekepyry pūtokoxy. ³² Mose omihpyry Ritonōpo poe, okyno zahkatoh poko Peteu po, emero neponāmarykō eahmatoh poko roropa Samaria patary tō po, ajohpe pyra mose omihpyry ae ro emero exīko mā rahkene.

Jeropoāo tyrypyry poko ro

³³ Morara ahtao ro tuisa Jeropoāo tyrypyry onurumekara kynexine. Emero rokē, Rewi pakomotyā kara, tyrise eya tynekarory zahkatoh poko erohketōme, tynyrytyā poko, tyneponāmarykō eahmatoh poko. Ise exiketō tymenekase eya okyno zahkary poko erohtohme. ³⁴ Morara exiryke, iiryryryme aexiryke tuisame aehtoh tonahkapose Ritonōpo a, tuisame pyra ipoēnō ehtohme.

Jeropoāo mūkuru orihthopyry

14 ¹ Morarama Apia, tuisa Jeropoāo mūkuru, takuruhtase. ² Ynara tykase Jeropoāo typty a:

— Tyoro sã oēmyty tyriko, oupō roropa tyoro sã tyriko awaro pyra imehnō ehtohme. Mame Xiro pona ytoko. Moroto mā urutono, Aia. Aomihpyry ae Izyraeu tō tuisaryme toehse ywy. ³ Wyi aroko 10me onekaroryme eya, pāo tō

anusasamā maro te, ano zenī, enara. Mame ekaropoko eya, Otara exīko nae umūkuru? Mame ourūko mā ynororo rahkene.

⁴Naeroro toytose ynororo Aia tapyī taka, Xiro pona. Tamuhpōme Aia exiryke tonukehse kynexine. ⁵Yrome turuse ynororo Ritonōpo a Jeropoāo pyty oepypy poko, ekaropose tumūkuru ehtoh poko, kure pyra exiryke. Ezuhtoh tokarose roropa eya Ritonōpo a.

Mame toeporehkase Jeropoāo pyty ahtao imepỹ poenohnōko kynexine.

⁶Yrome aomomyry etaryhtao Aia a, ynara tykase ynororo eya:

— Omōko, Jeropoāo pyty! Oty katohme imepỹ poenohnōko mahno? Omi popỹ rokē nae ase ynekarory oya. ⁷Ytoko ropa Jeropoāo zuruse: “Ynara āko Ritonōpo Izyraeu tō Esē oya: ‘Omoro tymenekase ya, Izyraeu tō rānao awahtao, tuisame oehtohme Izyraeu tō esēme. ⁸Tuisame Tawi pakomotyā ehtoh tupuxihkase ropa ya, ekarotohme oya. Yrome Tawi ehtopōpyry sā pyra toehse mase. Jomiry tymoise eya, jomihpyry omipona toehse. Ise jehtoh tyrise eya yronymryme, ynyripohpyry tyrise eya rahkene. ⁹Yrome oorypyry poko toehse mase imehnō tuisame aexityā motye emero porehme. Kurumekase, ozehno jehtoh myripoase ya, imehnō neponāmary riryke oya ymyakāme, toto eahmatohme. ¹⁰Morara tyrise oya exiryke popyra ehtoh enehpōko ase oya xine. Opoenō te, apakomotyā roropa emero orutua kō etapāko ase, nuasemākomo, tamuhpomākō roropa. Oekyry tō enahkapōko ase, toto tumehnōko ase okyno ety samo. ¹¹Oekyry tō toorihse ahtao pata rānao, ekepyrykō mā kaikuxi nonyryme exīko. Ona po toorihse toto ahtao kurumu tō nonyryme exīko. Ywy, Ritonōpo morara āko ase,’ tykase.”

¹²Mame tōturuse ropa Aia Jeropoāo pyty a:

— Ytoko seromaroro atapyī taka. Toeporehkase awahtao omūkuru orihnōko mana. ¹³Izyraeu tō emero ihnamōko mā toto. Ekepyry zonēnōko mā toto. Ynoro rokē Jeropoāo ekyryme tonēsēme exīko zae zonētoht tao, ynara exiryke, ynoro rokē Ritonōpo Izyraeu tō Esē zamaro mana. ¹⁴Imepỹ rīko Ritonōpo mana Izyraeu tō tuisaryme. Ynororo Jeropoāo tuisame ehtoh enahkapōko mana. ¹⁵Izyraeu tō wānohnōko Ritonōpo mana. Tykytyky āko mā toto enaromyke, pyrou zoko tykytyky kary samo ahtaryhtao iporiry ehpio. Izyraeu tō oūko mana sero nono kurā poe, tynekarohpyry poe itamurukomo a. Sapararahme toto aropōko mana mya tuna Eupyrati moinakoxi. Tyzehno xine tyripose ynororo eya xine, imehnō neponāmary riryke, Asera panō riryke eya xine eahmatohme. ¹⁶Naeroro Izyraeu tō rumekāko Ritonōpo mana Jeropoāo rypypy pokoino, Izyraeu tō tarose eya exiryke tyrypyrykō poko toto ehtohme.

¹⁷Mame toytose ropa Jeropoāo pyty Tiriza pona. Toeporehkase ynororo ahtao tytapyī taka, imūkuru toorihse. ¹⁸Izyraeu tō emero tyxitase imūkuru poko. Mame ekepyry tonēse eya xine Ritonōpo omihpyry ae ro, urutō Aia omihpyry ae.

Jeropoāo orihtopōpyry

¹⁹Mame tuisa Jeropoāo nyrihpyry te, imehnō maro osetapatopōpyry te, toerohtopōpyry tuisame toexiry poko, emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu Tuisary tō Ehtopōpyry. ²⁰22me jeimamyry taropose Jeropoāo a tuisame toexiry poko. Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse kynexine. Mame imūkuru Natape imyakāme toehse Izyraeu tō tuisaryme.

Tuisa Ropoão Juta esême ehtopõpyry

(2 Koronika 11.5—12.16)

²¹Mame Saromão mükuru, Ropoão 41me jeimamyry nae kynexine Juta esême toehse ahtao. Mame 17me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Moro pata Ritonõpo nymenakahpyryme kynexine Izysraeu tō nonory po, moroto toahmasême toehtohme. Ropoão eny Naama kynexine, Amō pono.

²²Mame Juta tō tyrypyhpyke toehse Ritonõpo omipona pyra. Tyzehno xine Ritonõpo tyripose eya xine, tytamurukō ehtopõpyry motye. ²³Tynrytyā eahmatoh tyrise eya xine, Ritonõpo kara eahmatohme. Topu tō sokohme tyrise eya xine, Asera enetupuhtoh roropa, eahmatohme, ypy tō po te, wewe konōto zerutumā po, enara. ²⁴Popyra toh kynexine, orutua komo, nohpo tō roropa imeimehnō poko toehse toh kynexine, tyneponāmary eahmatoh tao. Juta tō tyrypyrykō xihpyry poko toehse roropa toh kynexine mokaro samo, Ritonõpo naropotyā samo, inonorykō tokarose ahtao typoetory Izysraeu tomo a.

²⁵Mame 5me jeimamyry taropose Ropoão ahtao tuisame ehtoh poko, tuisa Xisake, Ejitu esē tooehse osetapase Jerusarē pōkō maro. ²⁶Ritonõpo Tapyī tae mōkomo kurā uuru tōkehko tarose eya, tuisa tapyī konōto tae roropa, osewomatohtōnō roropa uuru risē, Saromão nyrytyā typyne exiketō tarose eya, emero. ²⁷Naeroro imehnō osewomatohtō, typyne pyra exiketō tyripose Ropoão a, metau risemy. Morohne tokarose eya soutatu tomo a, tytapyī konōto omōtohtō erasamo a. ²⁸Mame tuisa Ropoão toytose ahtao Ritonõpo Tapyī taka, moro osewomatohtō tarose ipoetory soutatu tomo a. Moromeipo tarose ropa toto eya xine ikurākatohtōme erase tō esaka.

²⁹Mame imehnō inryityā emero tymerose pape pokona esety Juta tō Tuisary tō Ehtopõpyry. ³⁰Mame Jeropoão Izysraeu tō esême ahtao, Ropoão Juta tō esême ahtao roropa osetapakehpyra toh kynexine osepeme pyra toexirykōke. ³¹Mame Ropoão toorihse. Ekepyry tonēse kynexine tuisa tō zonētohtō tao, Tawī patary po. Mame imükuru Apia tuisame toehse tumy myakāme. (Ropoão eny Naama kynexine, Amō pono.)

Tuisame Apia ehtopõpyry Juta tō esême

(2 Koronika 13.1—14.1)

15 ¹Moraramē 18me jeimamyry taropose tuisa Jeropoão Nepate mükuru ahtao Izysraeu tō tuisaryme, Apia Juta tō tuisaryme toehse. ²Oseruao jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny esety Maaka kynexine, Apisarão ēxiry. ³Mame tyrypyhpyke toehse Apia, tumy ehtopõpyry saaro. Ritonõpo Tosē omiry onymoipyra kynexine, tytamuru Tawī ehtopõpyry sā pyra. ⁴Yrome Tawī pokoino Ritonõpo poe Apia tumükue toehse tuisame aehtohme tumy myakāme Jerusarē po Jerusarē ewomatohtōme. ⁵Morara tyrise Ritonõpo a tyamaro Tawī nyrihpyry exiryke inryipohpyry omipona yronymyryme Tawī exiryke roropa, yrome Uriā, heteume exikety poko zae pyra Tawī kynexine. ⁶Mame etonakehpyra Jeropoão maro Ropoão, Izysraeu tomo Juta tō maro isene Apia ahtao. ⁷Mame imehnō Apia nyrytyā emero tymerose pape pokona esety Juta tō Tuisary tō Ehtopõpyry.

⁸Mame Apia toorihse, ekepyry tonēse Tawi patary po. Mame imūkuru Asa tuisame toehse tumy myakāme Juta tō esēme.

Tuisame Asa ehtopōpyry Juta esēme

(2 Koronika 14.1—16.14)

⁹Moraramē 20me jeimamyry taropose Jeropoāo ahtao Izyraeu tō tuisaryme, Asa tuisame toehse Juta tō esēme. ¹⁰41me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Inoty esety Maaka kynexine, Apisarāo ēxiry. ¹¹Mame Ritonōpo zamaro Asa nyrihpyry kynexine, Tawi nyrihpyry samo. ¹²Mya imehnō neponāmary eahmatoh poko exiketō tonyohse eya Juta tō nonory poe, orutua komo nohpo tō roropa, enara. Imehnō neponāmary touse roropa eya toto eahmatoh tae. ¹³Tynoty Maaka touse roropa eya tuisa ēme pyra ehtohme, tyneponāmary xihpyry tyripose eya exiryke Asera. Inyripohpyry takohse Asa a tyahkase roropa eya jakanahmā Keterō po. ¹⁴Imehnō neponāmary eahmatoh onykararahpyra Asa kynexine, yrome Ritonōpo omiry tymoise eya toorikyry ponāmero. ¹⁵Mame tumy nekarotyā Ritonōpo a emero tyrise eya Ritonōpo Tapyī taka, tynekarotyā maro, uuru risemy parata risē maro.

¹⁶Mame etonakehpyra Asa Juta tuisary kynexine tuisa Paasa, Izyraeu tō esē maro, tuisame toto ahtao. ¹⁷Moraramē Paasa tomōse Juta tō nonory pona. Pata Rama tapurupitose eya, osema apururu se toexiryke, ytotoh Jerusarē pona. ¹⁸Moro eneryke tyya uuru tapoise tuisa Asa a parata maro Ritonōpo Tapyī tao, tytapyī konōto tao roropa, mame morohne taropose eya tynekaroryme pata Tamaxiku pona, ekarotohme tuisa Pē-Hatate a. Xiria esemy Pē-Hatate kynexine Taparimō mūkuru, Heziō paryme. Ynara tykase Asa eya: ¹⁹“Osepeme sehne kumykō ehtopōpyry saaro. Sero parata, uuru maro ynekaroryme mana oya. Naeroro tuisa Paasa epeme pyra exiko, Izyraeu esemy. Mokyro anakorehmara awahtao, ytōko ropa mana ynonory poe tosaka ropa.”

²⁰Morara kure kynexine tuisa Pē-Hatate a. Morara exiryke typoetory esā taropose eya soutatu tō maro etonatohme Izyraeu patary pōkō maro. Ijō tapoise eya, Tā roropa, Apeu-Pete-Maaka te, nono ikuhpo Karirea pūto te, Napatari nonory roropa emero. ²¹Mame tuaro toehse Paasa ahtao moro poko pata Rama apuru riry turumekase eya. Toytose ropa ynororo Tiriza pona.

²²Mame Juta tō tonehpose tuisa Asa a, emero porehme aehtohme Rama pona, moro pata poe topu tō arotohme, wewe roropa Paasa kyryrpyry. Moro topu tō ke wewe maro Mixipa tapuruse Asa a, Kepa roropa Pējamī nonory po.

²³Mame imehnō tuisa Asa nyrytā poko, orēpyra aehtopōpyry poko te, pata tō apurutopōpyry poko eya, tymerose pape poko, esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry. Mame tamuhpōme toehse ynororo ahtao kure pyra toehse ipupuru tomo. ²⁴Mame toorihse Asa. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao Tawi patary po. Mame imūkuru Josapa tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Natape, Izyraeu tō esēme

²⁵Mame asakoro jeimamyry taropose Asa a ahtao Juta tō esēme, Natape, Jeropoāo mūkuru tuisame toehse Izyraeu esēme. Asakoro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko. ²⁶Yrome tumy sā tyrypyry poko Natape

toehse, Ritonōpo omipona pyra. Izyraeu tō takorehmase eya tyrypyrykō poko toto ehtohme roropa.

²⁷Mame Paasa, Aia mūkuru, Isakaa ekyryme, tātamorepase Natape etapary poko. Mame totapase eya rahkene, Natape osetaparyhtao Kipetō pōkō maro pirixteu tō nonory po. ²⁸Morara toehse oseruao jeimamyry tuisa Asa taropose ahtao, Juta tō esēme toexiry poko. Naeroro Natape myakāme Paasa toehse, Izyraeu tō tuisaryme. ²⁹Mame tuisame toehse Paasa ahtao Jeropoāo ekyry tō totapapitose eya. Ritonōpo omihpyry ae ro, urutō Aia, Xiro pō omihpyry ae ro Jeropoāo ekyry tō emero tonahkase eya. Arypyra toehse jekyry ipunaka. ³⁰Morara toehse Jeropoāo a tyzehno Ritonōpo, Izyraeu tō Esē tyripose exiryke eya tyrypyry poko toehse toexiryke, Izyraeu tō iirypyryme tyripose roropa eya exiryke.

³¹Imehnō Natape nyrytā emero tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry. ³²Tuisa Asa, Juta tō esemy, tuisa Paasa Izyraeu tō esē maro osetapakehpyra toh kynexine tuisame toto ahtao osepepe pyra toexirykōke.

Tuisame Paasa ehtopōpyry, Izyraeu tō esēme

³³Mame oseruao jeimamyry taropose Asa ahtao Juta tō esēme, Paasa, Aia mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. ²⁴me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Tiriza po. ³⁴Mame tuisa Jeropoāo ehtopōpyry sã Paasa roropa iirypyryme toehse, Ritonōpo omipona pyra, Izyraeu tō takorehmase roropa eya iirypyry poko toto ehtohme.

16 ¹Morame Ritonōpo tōturuse urutō Jeu, Hanani mūkuru a, ynara katohme tuisa Paasa a: ²“Ime pyra exiketye mexiase. Yrome Izyraeu tō tuisaryme kyriase. Mame seromaroro oorypyry poko mase, Jeropoāo samo. Ypoetory tō iirypyryme tyripose roropa oya. Toto rypyry eneryke ya ozehno ase. ³Naeroro oenahkāko ase, oekyry tō maro, Jeropoāo enahkatopōpyry samo. ⁴Oekyry tō toorihse ahtao pata po ekepyry ōnōko kaikuxi tomo. Toorihse toto ahtao ona po, ekepyry tō ōnōko kurumu tomo.”

⁵Imehnō Paasa nyrytā poko, orēpyra aehtopōpyry poko roropa, tymerose pape poko. Moro pape esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry. ⁶Mame Paasa toorihse. Ekepyry tonēse Tiriza po. Mame imūkuru Era tuisame toehse tumy myakāme.

⁷Moro omi Ritonōpo poe, Paasa tō poko, jekyry tō wānopyry poko roropa, tokarose urutō Jeu a, Paasa rypyhpyry pokoino. Tyzehno Ritonōpo tyripose Paasa a, tyrypyry poko toexiry poko rokē pyra tuisa Jeropoāo nyrihpyry saaro. Yrome tyzehno Ritonōpo tyripose eya Jeropoāo tō etapatopōpyryke roropa eya emero porehme.

Era tuisame, Izyraeu tō esēme

⁸Mame ²⁶me jeimamyry taropose Asa ahtao Juta tō esēme, Era, Paasa mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Mame asakoro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Tiriza po. ⁹Toiro ipoetory tō esē, Ziniri tātamorepase tose etapary poko. Era kyryry tō kahu tō zokonaka esēme Ziniri kynexine.

Morame Tiriza po Era kynexine Arasa tapyī tao eukuru ēnōko, etñnōko. Tuisa tapyī konōto eraseme Arasa kynexine. ¹⁰Mame Ziniri tomōse tapyi

taka, tošē totapase eya, mame tuisame toehse ynororo Era myakāme. Morara toehse 27me jeimamyry taropose Asa ahtao Juta tō esēme.

¹¹Mame tuisame toehse Ziniri ahtao, Paasa ekyry tō totapase eya emero, orutua komo te, epe tō roropa emero totapase eya. ¹²Morarama Paasa tō etapatopōpyry Ziniri a, toehse Ritonōpo omihpyry ae ro urutō Jeu a, Paasa enatyry poko. ¹³Tyneponāmary eahmatopōpyryke Paasa a, imūkuru Era a roropa, Izyraeu tō akorehmatopōpyryke roropa eya xine tyrypyry kō poko toto ehtohme, toto zehno toehse Ritonōpo Izyraeu tō Esemý. ¹⁴Emero Era nyrihpyry tymerose kynexine pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

Ziniri tuisame toehse Izyraeu tō esēme

¹⁵Morarama 27me jeimamyry taropose ahtao tuisa Asa a, Juta tō esēme, Ziniri tuisame toehse Izyraeu tō esēme Tiriza po. 7me ěmepýry taropose eya tuisame toexiry poko. Morara ahtao Izyraeu tō soutatu tō osetapāko toh kynexine pata Kipetō po, pirixteu tō nonory po. ¹⁶Mame Ziniri nyrihpyry poko zuaro toehse toto ahtao, tuisa Era etapatopōpyry poko eya, moro ae ro tošēkō, Oniri tymenekase soutatu tomo a Izyraeu tō tuisaryme ehtohme. ¹⁷Mame Kipetō poe toytose Oniri tomo, typoetory tō maro Tiriza tō poremākapose. ¹⁸Mame typatary poremākatopōpyry eneryke tyya, Ziniri tomōse tapyi konōto taka, osa jamihmā taka irānao, apoto tukase eya, tapyi tyahkase eya, toorihse ynororo apoto htao. ¹⁹Morara toehse eya tyrypyry poko toehse toexiryke, Ritonōpo omipona pyra. Jeropoāo ehtopōpyry saaro tyzehno Ritonōpo tyripose eya, tyrypyry poko toexiry poko te, Izyraeu tō akorehmary roropa tyrypyrykō poko toto ehtohme. ²⁰Emero Ziniri nyritýā poko, tošē etapatopōpyry poko roropa eya, tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

Oniri, Izyraeu tō esēme

²¹Morarama Izyraeu tō tātapiakase sã toehse, zokonaka Tipini, Jinate mūkuru se toh kynexine tutuisarykōme. Imehnō Oniri se toh kynexine. ²²Yrome Oniri se exiketō orēpyrahxo toehse; Tipini toorihse, mame Oniri tuisame toehse. ²³31me jeimamyry taropose Asa ahtao Juta tō esēme, Oniri Izyraeu tō tuisaryme toehse. 12me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko. Apitoryme 6me jeimamyry taropose eya Tiriza po. ²⁴Morarama ypy Samaria topekahse eya 70 kirume parata ke Semea wino. Morarama moro ypy tyjamihtase Oniri a soutatu tō esary ke. Moroto pata tyrise eya tosehke Samaria, esemýpyry esety Semea pokoino.

²⁵Imehnō Izyraeu tuisary tō emero motye tyrypyry poko Oniri kynexine. ²⁶Jeropoāo nyrihpyry saaro tyzehno Ritonōpo Izyraeu tō Esē tyripose eya, tyrypyry poko te, Izyraeu tō akorehmary tyrypyrykō poko toto ehtohme, tyneponāmary eahmary poko, enara. ²⁷Imehnō Oniri nyritýā poko emero tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry. ²⁸Mame Oniri toorihse. Ekepyry tonēse Samaria po. Mame imūkuru Akape tuisame toehse tumy myakāme.

Akape, Izyraeu tō esēme

²⁹Morarama 38me jeimamyry taropose Asa ahtao, Juta tō esēme, Akape, Oniri mūkuru tuisame toehse, Izyraeu tō esēme. 22me jeimamyry taropose

eya tuisame toexiry poko, Samaria po. ³⁰Mame tyrypyry poko toehse ynororo, Ritonôpo omipona pyra. Imehnô tuisa tō motye emero porehme iirypyryme kynexine. ³¹Tuisa Jeropoão nyrihpyry xihpyry sã tyrise eya. Moro motye typytase ynororo Jezapeu maro, tuisa Etepaau, Xitō pō ēxiry maro. Tyneponāmary Paaū toahmase eya. ³²Mame tapyi tamose eya Paaū eahmatoh poko ehtohme. Tynekarory zahkatoh tyrise roropa eya moro tapyi taka Samaria po. ³³Tyorō neponāmary roropa, Asera nohpo enetupuhtoh tyrise eya eahmapotohme. Tyzehno Ritonôpo Izyraeu tō Esē tyripose eya, imehnô tuisa tō, Izyraeu tō esã motye emero porehme. ³⁴Morarama Akape tuisame ahtao Hieu, Peteu pō toerohse pata Jeriko kurākary ropa poko. Morarama Ritonôpo omihpyry ae ro Jozue Num mūkuru omihpyry ae, Hieu mūkuru apitorymā Apirāo toorihse, pata Jeriko apō riryhtao. Moromeīpo imūkuru etyhyrymā, Sekupe toorihse pata omōtohy riryhtao eya.

Eria zoty enehtopōpyry torō tomo a

17 ¹Mame Eria urutō kynexine Ritonôpo poe, Tixipe pono Kireate nonory po. Ynara tykase ynororo tuisa Akape a:

— Ajohpe pyra Ritonôpo omi poe konopo oehpyra onahpoty onehxikara roropa axitaku exīko mana asakoro jeimamyry motye, tykase. Tonehpose ropa ahtao rokē ya konopo oehnōko ropa mana Ritonôpo enetupuhtohme oya xine, ipoetoryme jenetupuhtohme roropa oya xine, tykase Eria.

²⁻³Moromeīpo ynara tykase Ritonôpo Eria a:

— Ytoko taroino xixi tūtatohy winakoxi, iporiry pitiko pona Kerite pūtokoxi. Moroto otonēnōko mase tuna Joatāo poe xixi tūtatohy wino. ⁴Tuna ēnōko mase iporiry kuae. Otuhnōko roropa mase, torō tō narahpyry ōnōko. Jomi poe toh mana tonahsē arōko anapyryme, tykase Ritonôpo.

⁵Mame Ritonôpo omipona Eria kynexine. Iporiry pūtokoxi toytose ynororo Kerite pūtokoxi. Moroto kynexine ynororo okynahxo. ⁶Tuna iporiry enyase, kokoro rokē wyi panō tarose torō tomo a Eria zurume tōsē maro pakeimo, kokonie pukuro, enara. ⁷Morarama okyna ahtao iporiry tāpaise roropa konopo oehpyra exiryke ipunaka.

Pytȳpo, Sarepeta pono

⁸Morara exiryke Ritonôpo ynara tykase Eria a:

⁹— Ytoko pata Sarepeta pona Xitō pūtokoxi moroto ehse. Oturuase pytȳpo a, moro pono a tonahsē ekarotohme oya, tykase.

¹⁰Morara exiryke Eria toytose Sarepeta pona. Mame toeporehkase ahtao pata apuru pona, pytȳpo tonese eya apotopokō anȳnōko apoto zukatohme tyya, wyi ritohme tynapyrykōme tumūkuru maro.

Mame Eria ynara tykase eya:

— Ajohpāme sã jokuru pixo ekaroko, tuna. Utunazehnahro, tykase.

¹¹— Ÿ, tykase nohpo. Mame toytose ynororo tuna poko. Aytoryhtao ro tuna enehse ynara tykase ropa Eria:

— Ajohpāme sã juru pixo roropa enehko, wyi, tykase.

¹²Yrome ynara tykase ynororo Eria a:

— Arypyra reh ynanahse wyi pyra ipunaka. Pitiko reh tiriiku nae ynanahse te, oriu roropa morararo pitiko. Naeroro apotopokō poko akene wyi

ritohme umükuru napyryme ynapyryme roropa. Otarāme imeīpo tonahse ahtao orihnōko rokē ynanase, tykase pytōpo Eria a.

¹³Mame ynara tykase Eria eya:

— Torētyke pyra exiko ouru enatyry poko. Wyi akoīpyry ekeiko anapyrykōme, yrome osemazuhme wyi pitiko tyriko aporo enehtohme ya. Moromeīpo ourukō tyriko. Opune xine exīko mana ourume, omükuru zurume roropa. ¹⁴Ynara āko Ritonōpo mana: “Anapyry enahpyra exīko mana, ywy Ritonōpo konopo enehpory ropa ponāmero,” tykase.

¹⁵Mame Eria omīry omipona toehse nohpo. Inapyryme wyi tyrise aporo eya. Mame tōsenuhmase ropa ahtao ē aka, nae ro pīxo tonese eya.

— Tee! Nae ro pīxo tokoh kynako, tykase nohpo, nae ro akoīpyry pīxo eneryke tyya. Tātakoinohse kynexine toto napyry pune imükuru maro Eria maro. ¹⁶Mame ēmepyyry pune wyi risene pytōpo tynapyrykōme rahkene. Atakoinohsene tiriiku te, oriū roropa, enara. Toipe rokē Ritonōpo omihpyry ae ro Eria a, pytōpo takorehmase inapyrykō poko enahpyra ehtohme.

Poeto ēsemākapotopōpyry Eria a

¹⁷Moraramē Eria Sarepeta poro ahtao pytōpo mükuru takuruhtase yronymyryme, mame toorihse ynororo. ¹⁸Naeroro tyxityme ynara tykase nohpo Eria a:

— Ritonōpo poetoryme mase. Oty katohme moepyase ya, umükuru orihthohme taramē? Iirypyryme jehtopōpyry poko wenikehpyra Ritonōpo ehtohme moepyase, umükuru orihmapotohme? tykase.

¹⁹— Omükuru ekaroko ya, tykase.

Mame Eria a poeto tapoise jē emahpoe. Tarose ynororo kakoxi tynyhtoh taka, tynyhtoh pona tyrise eya. ²⁰Moraramē tōturuse ynororo Ritonōpo a. Ynara tykase:

— Jesemy Ritonōpo, oty katoh mose pytōpo mükuru taorihmapose oya? tykase.

²¹Mame poeto ekepyry pona Eria toehse. Moro riryhtao ro tōturuse ropa Ritonōpo a ynororo. Ynara tykase:

— Jesemy Ritonōpo, ynara āko ase oya, mose poeto ēsemākako ropa isene aehtohme ropa ajohpāme samo, tykase. Oseruao poeto pona toehse Eria, tōtururuhtao Ritonōpo maro.

²²Mame otato Ritonōpo kynexine Eria otururu etāko. Morara exiryke poeto tōseremapitose ropa, isene toehse ropa.

²³Mame Eria a poeto tapoise, yhtotohme ropa ekarotohme ropa jeny a.

— Eneko ke, orihpyra mana. Tōsemāse ropa, tykase Eria.

²⁴Mame tumükuru tonese ropa tyya ahtao, tākye toehse jeny. Ynara tykase ynororo:

— Seromaroro zuaro ase rahkene, Ritonōpo poetoryme oexiry enetupuhnōko ase. Ajohpe pyra mā ōtururu Ritonōpo poe, tykase ynororo Eria a.

Eria maro Paau poko urutō komo

18 ¹Moromeīpo oseruao jeimamyry taropose ahtao konopo oehpyra ro kynexine. Mame ynara tykase Ritonōpo Eria a:

— Ytoko osenepose tuisa Akape a. Konopo enehpōko ropa ase, tykase.

²Naeroro toytose ynororo.

Moroto Samaria po tonahsē pyra toehse ipunaka. Morotōkō etuarimāko toh kynexine yronymryme. ³Morara exiryke Opatia tonehpose Akape a tyya. Tuisa tapyī konōto tao erohketō tuisaryme kynexine ynororo. (Ritonōpo omiry omipona exikety Opatia kynexine, zae exikety roropa. ⁴Urutō kō etaetaparyhtao tuisa pyty Jezapeu a, Opatia a 100meurutō kō tonēse, toto ewomatohme, asakoro oramao ypy myhtokoxi, 50me toiro oramao, imep̄y oramao 50me roropa. Tonahsē tokarose eya xine tuna maro.) ⁵Ynara tykase Akape Opatia a:

— Eropa tuna enatyry zupise, iporiry esemary roropa. Otaramenahpoty pixoneryhtao kawaru tō orihpyra, jumētū tō roropa. Ahtao kuekykō onetapopyra exiko sytase.

⁶Mame oturukehxipo tātapiakase toto onahpoty zupitohme eya xine.

⁷Mame Opatia ytoytoryhtao mōtoino rokē tōseporise Eria maro. Tonetupuhse ynororo eya. Tosekumuru po typorohse Opatia Eria ēpataka, tōmyty po nono pokoxi. Mame tōturupose ynororo eya:

— Omoro mahno, tuisa? tykase.

⁸— Ÿ, ywy ase Eria, tykaseurutono. — Ytoko zuruse oesemy a, tuisa a, taro jexiry poko, tykase.

⁹— Repe, tykase Opatia. — Oty tyrise ya popyra oya, jetapapory se oehtohme tuisa Akape a? ¹⁰Ajohpe pyra ase, Ritonōpo Oesē netaryme, tuisa Akape oupipōko mana emero nono po, sero nono po. Mame imep̄y nonory esē aypyra oexiry ekaroryhtao, mokyro a turupose Ritonōpo netaryme: “Ajohpe pyra ase, taro Eria onenepyra ynanexiase.” ¹¹Mame seromaroro jaropory se hma eya, taro oehtoh ekarotohme eya? ¹²Otara āko ha aaroryhtao Ritonōpo Zuzenu imep̄y pona jytoryhtao? Mame taro oehtoh ekaroryhtao eya, yrome onenepyra tokurehse ynororo ahtao, jetapāko mana. Wenikehpyra exiko, moino ro poetome ro jahtao Ritonōpo Kuesēkō poetoryme ase. ¹³Tuaro pyra make, Ritonōpo poeurutō kō etaparyhtao Jezapeu a 100mākō tonēse ya toto ewomatohme oramāka, asakoro 50mākomo? Tonahsē ekaroase eya xine tuna roropa. ¹⁴Naeroro otyme kure jaroporyhtao, tuisa zurutohme, taro oexiry poko? Jetapāko mana.

¹⁵Ynara tykase Eria:

— Ritonōpo Imehxo Exikety poetoryme ase. Inetaryme ynara āko ase oya, Seroae osenepōko ase tuisa a, tykase.

¹⁶Naeroro toytose Opatia Akape zuruse. Mame Akape toytose oseporise Eria maro.

Apoto enehpotopōpyry kapu ae Ritonōpo a

¹⁷Mame Eria tonese ahtao ynara tykase Akape eya:

— Omoro mase Izryaeu tō erekohmane konōto! Opokoino Izryaeu tō nonory po konopo oehpyra toehse, tykase.

¹⁸Mame Eria a tozuhse:

— Arypyra, Izryaeu tō onerekohmara ase, tykase. — Omoro hkoty Akape, omy roropa, Ritonōpo omipona pyra oexirykōke, oekyry tō maro, konopo onenepopyra mana. Ynara exiryke, opoetory tō mā tyneponāmary rokē eahmāko, Paau eahmāko mā toto, tykase.

¹⁹ — Morara exiryke opoetory tō ikohmako emero Paau poko urutō komo, 450mākomo, tyneponāmarykō Asera poko urutō kō 400mākō maro. Mokaro nahpāko mā Jezapeu, opyty. Weporytatoko ypy Karameru pona, tykase Eria Akape a.

²⁰ Naeroro toytose toto ypy Karameru pona. Imoihmākō oximōme tyripose toto Akape a urutō kō maro. ²¹ Mame Izyraeu tō toporyse Eria a ypy po Karameru po. Ynara tykase ynororo:

— Otāto pixo matou Ritonōpo se nymyry exiketomo? Otupipyra ehtoko. Ritonōpo mokyro tuisa konōto, Kuesēkomo. Morara exiryke aomipona se awahtao xine aomipona ehtoko. Yrome Paau oesēkōme se awahtao xine aomipona ehtoko, tykase Eria eya xine.

Yrome onezuhpyra toto. ²² Mame ynara tykase ropa Eria:

— Ywy ro rokē urutōme ase Ritonōpo poetory. Yrome taro tuhke urutō mana Paau poetoryme, 450me. Onoky imehxo nah apoto enehpory waro kaino kapu ae? Sukuhtone pahne, tykase Eria Paau poko urutō komo a. ²³ Pui enehtoko asakoro orutua komo; toiro Paau a onekarorykomo, etapako, isahkako, apotopokō apō po tyritoko, Paau a onekarorykōme. Yrome apoto onukara ehtoko. Ywy roropa apoto apō riko ase. Pui akorō etapāko ase, isahkākō, apotopokō pona tyriko ase ynekaroryme Ritonōpo a. Apoto rokē onyripyra ase. ²⁴ Mame apoto enehpōko matose oesēkomo a, tykase. — Ywy roropa Ritonōpo a apoto enehpōko ase. Mame apoto enehporyhtao typoetory tō nekarory zahkatohme, mokyro rokē jamihme mana. Kuesēkōme nymyry enetupuhnōko sytatose, tykase Eria eya xine.

— Ÿ, tykase imoihmākomo, zae ōmiry nase, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Eria Paau poko urutō komo a:

— Tuhke oexirykōke pui orutua apoitoko osemazuhme; etapatoko, isahkatoko. Oesēkō Paau a oturutoko, yrome apoto onukara ehtoko.

²⁶ Pui tapoise Paau poetory tomo a, totapase eya xine, tysahkase, apotopokō pona mokyro tyrise roropa eya xine, mame tosēkomo a apoto tokaropose eya xine repe, pakeimo poe tāxiahtao pona.

— Yna omiry etako, Paau, tykase. Yrome ezuhtoh onetara toh kynexine, mōtohxō kara. Tuapitose toto tynyrihpyrykō apoto apō zomye repe. Yrome apoto otukara nexiase kaino.

²⁷ Morame tāxiahtao toehse ahtao tounohpitose toto Eria a. Ynara tykase ynororo:

— Oturutoko myatokohxo rahkene, ritōme aexiryke! Otaramē tȳpokōke roropa mana, otaramē toytose ynororo wekase, morara exiryke oetara xine mana. Otaramē toytose ynororo mōtohxme. Otaramē nyhnōko mana, naeroro typakary se mana, tykase Eria.

²⁸ Morara exiryke Paau urutō kō tōturuse myatokohxo, torētyke sā toexirykōke. Tōtokotokose toto tytapemākō ke tyratōkō ke roropa; tumūtase toto tōmirykō ezuhtohme tynyrihpyrykomo a. Morara tyrise eya xine repe.

²⁹ Tykohkohtase roropa repe mōtona xixi toehse ahtao. Morararo tozukurukō onetara tokurehse toto.

³⁰ Mame ynara tykase Eria imoihmākomo a:

— Ameke hkopyra ehtoko. Xiaro osehtoko ya. Ameke hkopyra toehse toto Eria zomye. Mame Ritonōpo nymyry a tynekarory zahkatoh apō tukurākase

eya, tykararahse exiryke. ³¹Mame 12me topu tō tapoise eya, toiro topu, toiro Jako mükuru kyryryme, 12me imükuru tō exiryke 12me oxiekyrymākōme toehse. Jūkō esety tymyakāmase Ritonōpo a Izyraeume. ³²Moro topu tō ke tynekarory apō tukurākase eya Ritonōpo eahmatohme. Mame nono tahkase eya tynekarory zahkatoh zomye, otarame 12me rituru pune exikety. ³³Mame apotopokō tyrise eya jahkatoh apō pona. Pui orutua tysahkase eya, mokyro tyrise eya apotopokō pona. Mame ynara tykase ynororo eya xine:

— Tuna ē aka tuna arykatoko, 12me rituru. Mame tuna ikuātoko ynekarory pona apotopokō pona roropa, tykase. Morara tyrise eya xine.

³⁴— Tyritoko ropa, tykase Eria eya xine.

Morara tyrise ropa eya xine.

— Toiro ise ro! Tyritoko ropa, tykase.

Morara tyrise ropa eya xine. ³⁵Mame pehme toehse ahkahpyry tuna ke. Ritonōpo a tynekarory zahkary enepory se Eria kynexine tuhkākomo a, kutime tuna ke ahtao.

³⁶Mame emero tōtyhkase tahtao, tōturuse ynororo Ritonōpo a:

— Ritonōpo, omoro mase Aparão Esemy, Izake Esemy te, Izyraeu tō Esemy, ajamitunuru enepoko, Ritonōpome nymyry oekarotohme eya xine, opoetoryme jexiry enetupuhtohme roropa eya xine. Ōmiry omipona senohne tyrise ya. ³⁷Jotururu etako, Ritonōpo. Apoto enehpoko inenerykōme, oenetupuhtohme toto a Tosēkōme, aeramatohkōme ropa oya, tykase Eria Ritonōpo a.

³⁸Mame Ritonōpo a apoto tonehpose kapu ae. Pui pū tyahkase wewe maro. Topu tō roropa apoto apō tyahkase emero. Nono tyahkase roropa. Tāpaise roropa tuna ahkahpyry aka; pehmā tāpaise. ³⁹Mame moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto, Izyraeu tomo. Tosekumurukō po typorohse toto tōmytykō nono pokoxi. Ynara tykase toto:

— Ritonōpo yna Esemy, Ritonōpo nymyry mase. Omoro rokē Imehxo Exikety me mase yna Esemy, tykase toh rahkene.

⁴⁰Mame ynara tykase Eria orēpyra samo:

— Mokaro Paaū poko urutō kō apoitoko; toto eparyino!

Mame tapoise toto eya xine emero porehme, tarose toto eya xine, tyhtose iporiry Kisō pona, totapase toto eya xine.

⁴¹Mame ynara tykase Eria tuisa Akape a:

— Seromaroro ytoko otuhse. Konopo oepyyry etāko ase, konopo itamurume panaikato samo.

⁴²Morame toytose Akape ahtao otuhse, Eria tōnuhse ypy Karameru emory pona. Moroto toepuise ynororo nono pokoxi zupuhpyry tosekumuru po. ⁴³Mame takorehmane a ynara tykase ynororo:

— Ytoko, osenuhmata tuna konōto wino, tykase.

Toytose ynororo. Mame tooehse ropa:

— Arypyra kynako. Onenepyyra akene, tykase.

Morararo takorehmane taropozomose ropa 7me osenuhmase. ⁴⁴Mame 7mā po tooehse ropa ahtao, ynara tykase ynororo:

— Akuru pitiko eneno onuhnōko tuna epoe, zumo pyra ahno emary sā rokene, tykase.

Ynara tykase Eria eya:

— Ytoko tuisa Akape a. Zuruta aotyritohme kahu aka aytotohme tytapyi taka, konopo a mokyro akorekehkaryino, tykase.

⁴⁵ Mame okynā pyra kapu xinukutumehme sã toehse akurū ke, tyryrykane toehpitose, konopo konōto toehpitose. Akape tōtyrise tykahu aka axī toytotohme ropa Jezereu pona. ⁴⁶ Mame Ritonōpo jamitunuru toehse Eria a, tymety eary tymyhse eya, tururume toytotohme osemazuhme Akape esemary ae, Jezereu pona, enara.

Eria ypy Xinai po

19 ¹ Morarame typyty Jezapeu turuse Akape a Eria nyrihpyry poko te, Paau poko urutō kō etapatopōpyry poko roropa eya. ² Mame omi taropose nohpo a Eria a. Ynara tykase ynororo:

— Jetapapory se hano ritō komo a, kokoro serara ahtao oetapara jahtao, urutō kō etapatopōpyry sã oya, tykase.

³ Morara kary etaryke tyya enaromŷke toehse Eria. Toepase ynororo tōsepynanohtohme. Typoetory maro toytose ynororo pata Peresepa pona, Juta nonory pona. Moroto typoetory tynomose eya. ⁴ Mame tykohmāse ynororo ytoytory poko ona poro. Totypohse ynororo, typorohse wewe myhtokoxi jerutume exiryke. Toorikyry se rokē kynexine.

— Epo hnae! Ritonōpo, kuorihmapoko seromaroro. Torēse rokē ywy, ytamuru tō ehtopōpyry saaro, tykase ynororo.

⁵ Mame imihme toehse ynororo nono po, wewe zopino, tynyhse rahkene. Mōtoino rokē tapose ynororo Ritonōpo nenyokyhpyry a. Ynara tykase ynororo:

— Owōko, otuhkose, tykase.

⁶ Mame tōsenuhmase ynororo. Wyi tonese eya topu tō po tuna maro ē ao, zupuhpyry pūto. Naeroro tōtuhse ynororo. Tuna tōse roropa eya. Mame tynyhse ropa ynororo. ⁷ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse ropa. Tapose ropa ynororo eya apitoryme apoitopōpyry saaro. Ynara tykase eya:

— Owōko, otuhkose. Otuhpyra awahtao poremanōko mase oytory poko, tykase.

⁸ Mame towōse Eria. Tōtuhse ynororo. Tuna tōse roropa eya. Mame moro enahsē poe tyjamihtase ynororo, toytotohme 40me ēmepyry. Toytose ynororo Xinai pona, ypy Kurā pona. Moroto tomōse ynororo oramāka ypy myhto, ēmehtohme. ⁹ Mōtoino rokē Ritonōpo omiry totase eya. Tōturupose ynororo eya:

— Eria, oty poko ma taro? tykase.

¹⁰ Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Imehxo Exikety, opoetoryme ase ypoeto ae ro. Omoro rokē Jesēme mase. Yrome opoetory tō Izyraeu tō ōmihpyry omipona pyra toehse mā toto. Tynekarorykō zahkatoh typahse eya xine. Opoetory tō urutō kō totapase eya xine. Ywy ro rokē tōxinamase, jetapary kuhnoōko roropa mā toto, tykase.

¹¹ — Moro ae otūtako. Ypy emory pona ytoko. Xikihme exiko jēpataka, tykase Ritonōpo eya.

Mame ipūtokoxi toeporehkase Ritonōpo. Tyryrykane konōto tonehpose eya, ypy tō tapiakase, topu tō toehmose, yrome tyryrykane ao pyra Ritonōpo

kynexine. Mame tymynyhpāse moro tyryrykane. Mame nono tykytyky tykase, yrome tykytyky katoh ao pyra Ritonōpo kynexine. ¹²Mame nono tykytyky tykakehse ahtao apoto toehse, yrome moro apoto ao pyra Ritonōpo kynexine. Mame apoto tonahse ahtao omi totase puti puti kane samo.

¹³Mame moro omi etaryke tyya tōmyty tapuruse Eria a tupō ke. Tutūtase ynororo orame ae xikihme ehtohme omōtoh tao. Moraramē moro omi ynara tykase eya:

— Oty poko mah taro, Eria? tykase.

¹⁴Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Imehxo Exikety, opoetoryme ase ypoeto ae ro. Omoro rokē Jesēme mase. Yrome opoetory tō Izyraeu tō ōmihpyry omipona pyra toehse mā toto. Tynekarory tō zahkatoh tykararahse eya xine. Opoetory tō urutō kō totapase eya xine. Ywy ro rokē tōxinamase, jetapary kuhñoko roropa mā toto, tykase.

¹⁵Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

— Ytoko ropa ona pona Tamaxiku pūtokoxti. Mame morotona toeporehkase awahtao pata aka omōko, Hazaeu ahpatohme azeite ke, tuisame aehtohme, Xiria esēme. ¹⁶Mame Jeu, Ninixi mūkuru, ahpako azeite ke, Izyraeu tuisaryme aehtohme. Eriseu, Sapate mūkuru, Apeu-Meora pō ahpako roropa azeite ke, omyakāme aehtohme, urutōme. ¹⁷Mame mokaro Paau poko exiketō anaorihmapopyra Hazaeu ahtao, totapasēme exīko mā toto Jeu a. Mame toto anaorihmapopyra Jeu ahtao, totapasēme exīko mā toto Eriseu a. ¹⁸Māpyra 7 miumākō pynanohnōko ase, Izyraeu tomo, jomiry tymoise exiketomo, Paau oneahmara exiketomo onypohpyra roropa exiketomo.

Eriseu kohmatopōpyry

¹⁹Moraramē Eria toytose oseporise Eriseu maro, tupito poko aerokuruhtao. Imaro 12me pui asasakoro eroñnōko kynexine. Asakoro pui etyhpymā ke eroñnōko kynexine ynororo. Mame Eriseu pūtokoxti toytose Eria ahtao tupō jaraono tomase eya Eriseu pona. ²⁰Mame axī toky tō turumekase Eriseu a, tururume toytotohme Eria a:

— Ytoxi aporo osekazumase papa tomo a, aja a roropa, toto pohse roropa, moromeīpo amaro jytotohme, tykase Eriseu.

— Kure, ytoko. Ytopyra exiko, kara ase oya, tykase.

²¹Moraramē toytose ropa Eriseu toky tomo a. Pui tō totapase eya. Ipū tahnose eya. Toerohtoh kyryry wewe tyhkohse eya apotopokōme ehtohme.

Mame tōsē tokarose eya morotōkomo a. Tōtuhse toto. Mame tosae toytose ynororo Eria maro. Imaro toerohtohse ynororo akorehmaneme.

Etonatoh Xiria maro

20 ¹Moraramē tuisa Pē-Hatate, Xiria esemy tōximōse typoetory tō maro soutatu tō maro. Takorehmase ynororo 32me tuisa tomo a, soutatu tō maro, kawaru tō maro, kahu tō maro. Mame toytose ynororo tymarōkō maro, pata Samaria zomyehmase moro pata pōkō poremakapose. ²Mame omi aronanō taropose eya pata pona tuisa Akape, Izyraeu esē zurutohme. Ynara tykase toto eya:

³— Tuisa Pē-Hatate ynara se oya mana: parata te, uuru te, nohpo tomo te, opoenomo, jamihme exiketomo, enara, tykase.

⁴Ynara tykase Akape eya xine:

— Kaxiko jesemy Pē-Hatate a: “Ÿme ase. Ywy, ymōkomory te, ypyxiā maro, emero yna esēme mase. Opoetoryme ynanase,” kaxiko, tykase.

⁵Moromeīpo Pē-Hatate poe omi aronanō tooehse ropa, Akape zuruse ropa. Ynara tykase:

— Apitoryme ynara ykano oya: “Omōkomory ekaroko ya parata te, uuru te, nohpo tō maro te, opoenō maro. ⁶Seromaroro ypoetory tō esā omōnōko mā toto, atapyī taka, opoetory tō esā tapyī taka roropa, ise toto ehtoh apoitohme tykyryrykōme, emero porehme. Kokoro serara ahtao ytōko mā toto morotona,” tykase.

⁷Mame tuisa Akape a takorehmananō tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo:

— Enēko matose. Kyyryhmarykō se rokē mokyro mana. Omi tonehpose ya, ypyxiā ekarotohme eya te, ypoenō maro te, ymōkomory parata, uuru maro. Ÿme ase, zae mase, ase eya repe, tykase ynororo.

⁸Ynara tykase toto, ipoetory tō maro:

— Aomiry onetara exiko. Omōkomory onekaropyra exiko eya, tykase toto.

⁹Naeroro ynara tykase Akape, Pē-Hatate omiry enehnanomo a:

— Ynara kahtoko jesemy a: “Tuisa, onekaropohpyry poko apitoryme Ÿme exiase. Yrome seromaroro onekaropohpyry poko, Ÿme ehsaromepyra ase,” tykase.

Mokaro, omi aronanō toytose ropa. Mame tooehse ropa toto ezuhtoh enehse ¹⁰Pē-Hatate poe omi taropose ropa:

— Soutatu tō enehnōko ase tuhke apatarykō enahkase. Tomary ke apatarykō nonory aroryhtao eya xine pata tonahsēme exīko mana. Jetapapory se ase ritō tomo a, morara onyripyra jahtao, tykase.

¹¹Mame tozuhse toto tuisa Akape a:

— Kaxiko tuisa Pē-Hatate a: “Soutatu nymyry tātatapoikehse ahtao rokē epyrypāko mana. Osetapara ahtao ro epyrypara mana,” tykase.

¹²Akape ezuhtoh tokarose Pē-Hatate a eukuru enyryhtao eya imehnō tuisa tō maro tosao xine. “Ehmaropa pata poremakase!” tykase ynororo soutatu tomo a. Mame toytopytose toto.

¹³Moraramē Ritonōpo poe urutō toytose tuisa Akape a. Ynara tykase:

— Ynara āko Ritonōpo mana: “Enaromyra exiko mokaro imoihmākō soutatu tō eneryke oya. Seroae ākorehmatoryko ase toto poremakapory poko oya xine. Mame zuaro exīko matose, Ywy ase Ritonōpo,” tykase.

¹⁴— Onoky soutatu tō arōko nae? tykase Akape.

Tozuhse ynororo urutono a, ynara tykase:

— Ritonōpo ynara āko: “Soutatu tō nuasemākō morara rīko, tosēkō kowenatu tō maro,” tykase.

— Onoky imoihmākō soutatu tō arōko nae? tykase, tōturupose tuisa.

— Omoro, tuisa, tykase urutono.

¹⁵Naeroro soutatu tō nuasemākō tykohmase tuisa a kowenatu tō maro; 232me toh kynexine. Mame Izyraeu tō soutatu tō tykohmase eya; 7 miumākō kynexine.

¹⁶Mame tāxiahtao toytose toto etonase Pē-Hatate tō maro, 32me tuisa tō maro etyñōko toto ahtao tosao xine. ¹⁷Nuasemākō toytose osemazuhme.

Tonese toto enenanomo a, Pē-Hatate poetory tomo a. Tosēkō turuse eya xine soutatu tō tūtary poko Samaria poe.

¹⁸— Isene toto apoitoko, etonary se toto ahtao te, osepeme se toto ahtao, toto onetapara ehtoko, tykase Pē-Hatate.

¹⁹Nuasemākō toytose osemazuhme etonase, okomino Izyraeu tō soutatu tomo. ²⁰Mame topetōkara totapase eya xine. Toiro soutatu ahtao, topekara toiro totapase eya. Mame toepase Xiria tō rahkene. Tokahmase toto Izyraeu tomo a. Yrome Pē-Hatate toepase kawaru po, imehnō kawaru po ytoketō maro. ²¹Mame tuisa Akape toytose kawaru tō apoise, kahu tō maro. Xiria tō soutatu tō typoremākapose eya ipunaka.

²²Mame ynara tykase urutono tuisa Akape a:

— Ytoko ropa. Ajamihtatoko ropa soutatu tō maro. Atamorepako tomeseke samo. Ynara exiryke, taroino toiro jeimamyry taropose ahtao Xiria tuisary oehnōko ropa mana etonase ropa kymaro xine.

Xiria tō etonatoh ropa

²³Mame Pē-Hatate akorehmananō ynara tykase eya:

— Izyraeu tō ritō kō mā ypy tō po exiketōme mā toto. Morara exiryke kymarokō motye jamihme toehse mokaro mā toto. Yrome toto maro osetaparyhtao ona po orēpyrahxo exīko sytatose. Izyraeu tō poremākapōko sytatose. ²⁴Naeroro ynara syritone: mokaro 32 tuisamākō touko. Toto myakāme kapitāo tō tyriko. ²⁵Mame soutatu tō enehpoko oximōme, tuhke, apitoryme amaro aexityā tuhke ehtopōpyry samo, kawaru tō maro, kahu tō maro, apitoryme tuhke toto exiry samo. Osetapāko sytatose Izyraeu tō maro ona po. Mame toto poremākapōko sytatose rahkene, tykase toto.

Mame tuisa Pē-Hatate ŷme toehse kynexine. Morara tyrise eya mokaro omihpyry ae ro. ²⁶Mame toiro jeimamyry taropose ahtao typotory tō soutatu tō tonehpose eya oximōme toto ytotohme Apeka pona, etonatohme Izyraeu tō maro. ²⁷Mame Izyraeu tō soutatu tō tykohmase, toto tonahsē tokarose eya xine; mame toytose toto. Tātapiakase toto asakoro oximōmākō toehtohkōme Xiria tō etonie. Mokaro Izyraeu tō eneryhtao, poti tō oximōmākō asakorōkō sã toh kynexine. Xiria tō tuhke kynexine, ona pēhme sã kynexine.

²⁸Mame urutō toytose tuisa Akape a oturuse. Ynara tykase ynororo:

— Ynara āko Ritonōpo mana: “Mokaro Xiria tō mā ypy tō esēme rokē jekarōko mā toto, jakanahmā esēme pyra. Naeroro ākorehmatorŷko ase toto poremākapory poko tuhke toto ahtao ro. Moraramē zuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.”

²⁹Moraramē 7me tōmehse toto, tehme rokē osēpataka, Xiria tō tosao xine, Izyraeu tō roropa tosao xine. Mame ēmepyy 7mā po tātatapoipitose toto. 100 miume Xiria tō totapase Izyraeu tomo a, moro ēmepyy ae. ³⁰Mame Xiria tō akoīpyry toepase toto Apeka pona. Moro tao pata apuru toepukase 27 miumākō pona.

Pē-Hatate roropa toepase pata pona. Tōtonēse ynororo osa ao tapyi tao.

³¹Mame mokyro akorehmananō toytose eya. Ynara tykase toto:

— Ynara totase yna Izyraeu tuisary tō poko. Kure mā toto. Topetōkara typoremākase ahtao, toto pynanohnōko mā toto. Yna aropoko Izyraeu tuisary a, tupoke kamisa topuxiximā risē ke, otuato eary roropa tymyhse yna pymyry

pokona “Anamotome ynanase” katohme. Mame otarame opynanohnōko mana isene oehtohme, tykase toto.

³²Naeroro kamisa topuxiximā risē ke tupohtose toto, otuato eary panō tyrise eya xine typymyrykō pokona. Mame toytose toto Akape a. Ynara tykase:

— Anamoto Pē-Hatate, ajohpāme sã ekaropōko oya, mokyro anaorihmapopyra oehtohme, tykase toto.

— Orihpyra ro hnae? Kure. Atakorōme ynanase, tykase Akape.

³³Pē-Hatate akorehmananō omi kurā eraximāko toh kynexine. Naeroro, “Atakorōme ynanase” kary etaryke tyxa xine, omi kurāme tonetupuhse eya xine. Tozuhse eya xine, ynara tykase toto:

— Aō, zae mase. Pē-Hatate ākorōme mana, tykase.

— Pē-Hatate enehtatoko xiaro ya, tykase Akape.

Pē-Hatate tooehse ahtao, taunuhmanohpose ynororo Akape a, kahu aka aotyritohme tymaro. ³⁴Mame ynara tykase Pē-Hatate eya:

— Pata tō, papa napoityā omy wino, ekarōko ropa ase oya. Mame osepekahtoh tyriko tyriry se awahtao Tamaxiku po, papa nyrihpyry sã Samaria po.

Mame ynara tykase Akape eya:

— Morara ahtao, osepeme kuexiryke, oēmara ase āpuruhpyry taka. Ytoko ropa oesaka.

Naeroro imaro Akape osepeme tōsekarose toh kynexine. Mame taropose ropa ynororo eya.

Urutono a Akape hxirotopōpyry

³⁵Morarama Ritonōpo omi poe urutō toytose imepỹurutono a. Ynara tykase ynororo:

— Kypipohko orēpyra samo, tykase.

Yrome ipipokuru se pyra kynexine. ³⁶Naeroro ynara tykase ynororo eya:

— Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra oexiryke reão oesekāko mana jurumekaryhtao, tykase.

Mame toytose ahtao, reão tooehse mokyro esekase. Toorihse.

³⁷Mame mokyro urutō toytose imepyny a, morara kase:

— Kypipohko, tykase ynororo.

Mame aomi poe mokyro typipohse eya, jamihme samo. Jetū toehse.

³⁸Mame mokyro urutō a tōmyty tymyhse kamisa ke zuaro pyra imehnō ehtohme. Toytose ynororo osema ehpikoxi Izyraeu tō tuisary oepyny eraximatohme. ³⁹Morarama tuisa Akape oepynyhtao, tykohmase ynororo urutono a. Ynara tykase ynororo:

— Tuisa imehxo! Osetapāko akene. Mame jepekara toiro tonehse ya soutatu a, inapoihpyry. “Mose eneko. Toepase ynororo ahtao oorikyry ke epehmāko mase. Oorikyry se pyra awahtao 3 miu parata ke epehmāko mase,” tykase ya.

⁴⁰Yrome tỹpokōke jahtao tyorō poko, toepase ynororo, tykase.

Ynara tykase tuisa eya:

— Omihpyry ae ro epehmāko mase. Zae nase, morara epehmary oya, tykase.

⁴¹Mame kamisa touse ropa urutō tōmyty poe. Mame tonetupuhse ynororo tuisa a urutōme aexiry. ⁴²Mame ynara tykase urutō tuisa a:

— Ynara āko Ritonōpo mana: “Oya orutua taropose ropa, taorihmapose ahtao ya. Opokoino Pē-Hatate toepase. Naeroro oorikyry ke epehmāko mase. Opoetory tō, soutatu tō tonahkasēme exīko, mokyro poetory tō taropose ropa oya exiryke.”

⁴³ Mame toytose ropa tuisa tytapyī taka, Samaria pona, torētyke, toemynyhmaryke roropa, enara.

Napote narykahpyry uwa zoko

21 ¹ Mame tapyi konōto nae tuisa Akape kynexine Jezereu po. Moe pyra moro tapyi poe imep̄y tupi kynexine, uwa zoko ke tarykase. Moro tupito esē Napote kynexine. ² Morarama ynara tykase Akape tupito esemy a:

— Otupi epekahxi ise jexiryke, ytapyī pūto mana, ŷkyryry arykary se ase ynapyryme. Tyoro tupito ekarōko ase oya, kurano. Ise awahtao parata ekarōko ase oya, tykase.

³ — Repe, tykase Napote eya. — Ytamuru tō nynomohpyry sero, utupime. Naeroro Ritonōpo neneryme onekaropyra ase oya, tykase.

⁴ Mame toytose ropa Akape tytapyī taka toemynyhmaryme. Tohne roropa kynexine, tupito ekarory se pyra Napote exiryke. Tohrame toehse ynororo tynyhtoh po, ēmyty osa apuru wino. Tōtukuru se pyra toehse ynororo.

⁵ Mame ipyty Jezapeu toytose oturuse imaro. Tōturupose ynororo, ynara tykase eya:

— Oty katohme emynyhmāko mah? Oty katohme ōtukuru se pyra roropa mahno? tykase.

⁶ — Mokyro Napote omihpyry pokoino, tykase Akape. — “Otupi epekatyry se ase, uwa anarykahpyry. Tineru se pyra awahtao imep̄y ke imyakamāko ase,” ase eya repe. Yrome Napote a tozuhse ywy: “Onekaropyra ase,” tykase.

⁷ Mame ynara tykase Jezapeu, tynio Akape a:

— Izyraeu tō esē kara mahno? Owōko hkoty! Tākye exiko! Otuhko. Ywy roro Napote tupi ekarōko ase oya, Jezereu pono.

⁸ Mame pape tō tymerose eya. Ipokona Akape esety tymerose eya. Tapuhse kehko tuisa kyryry ke: “Tuisa nymerohpyry nymyry sero,” katohme. Mame tynmerohpyry taropose nohpo a tuisa tomo a, Jezereu tamuximehxo exiketomo a roropa. ⁹ Ynara tymerose pape pokona: “Toiro ēmep̄yry imenekatoko otuhpyra oehtohkōme apatary po. Mame oximōtohy tyritoko. Napote tyritoko aporesemyryme. ¹⁰ Mame ajoajohpākō asakoro tyritoko mokyro ēpataka ihxirotohme: Popyra Ritonōpo esety tyripose mose a, popyra tuisa tyripose roropa eya, katohme. Mame mokyro arotoko pata poe, etapatohme topu ke.”

¹¹ Morarama Jezereu tuisary tomo a, tamuximākomo a roropa, morara tyrise Jezapeu omihpyry omipona. ¹² Toiro ēmep̄yry tyripose eya xine otuhpyra typatary pōkō ehtohme. Mame oximōme toto tonehpose eya xine. Aporesemyryme Napote tyrise eya xine. ¹³ Mame ajoajohpākō asakoro imoihmākō ēpataka tooehse. Napote tyhxirose eya xine. “Popyra Ritonōpo esety tyripose mose a, popyra tuisa tyripose roropa eya,” tykase toto ihxirotyryme. Mame tarose ynororo jarānaka pata poe. Topu ke totapase ynororo eya xine. ¹⁴ Mame omi taropose Jezapeu a: “Napote totapase topu ke,” katohme.

¹⁵ Mame moro omi tooehse ahtao eya, ynara tykase Jezapeu Akape a:

— Napote norihno. Naeroro itupi apoiko uwa arykahpyry, oya ekarory se pyra aexihpyry.

¹⁶ Mame tuaro toehse Akape ahtao Napote orihthopōpyry poko, toytose ynororo osesarise Napote narykahpyry pona.

¹⁷ Morarama ynara tykase Ritonōpo urutō Eria Tixipe pono a:

¹⁸ — Ytoko oturuse tuisa Akape a, Samaria pona. Mokyro enēko mase Napote narykahpyry po. Moroto osesariko mana. ¹⁹ Ynara kaxiko eya: “Ywy Ritonōpo ynara āko ase oya: Mokyro etapaxīpo, itupi apoiko mah otupime roropa?” Zuruko ropa, ynara āko Ritonōpo mana: “Moroto Napote munuru tomesa kaikuxi tomo a, moroto omunuru roropa emēko mā toto,” tykase.

²⁰ Mame Eria tonese ahtao Akape a, ynara tykase ynororo eya:

— Kueneropa, jepekara? tykase.

— Aō, kueneropahxo! Ōsekaroryke yronymyryme azahkuru ehtoh poko Ritonōpo neneryme, ²¹ ynara āko mā Ritonōpo oya: “Awānohnōko ase. Oenahkapōko ase. Oekyry tō orutua kō roropa enahkapōko ase, nuasemākō maro tamuhpomākō maro. ²² Amarokō, oekyry tō maro tuisa Jeropoāo sā exīko, Nepate mūkuru jekyry tō maro. Tuisa Paasa, Aia mūkuru sā roropa exīko mase jekyry tō maro, ozehno tyrise jexiryke oya, Izyraeu tō aroryke oya tyrypyrykō poko toto ehtoh poko,” tykase Eria. Mame tōturuse ro ynororo:

²³ — Jezapeu poko roropa, ynara āko Ritonōpo mana, “Jezapeu ekepyry ōnōko kaikuxi tomo Jezereu po. ²⁴ Jekyry tō roropa, toorihse toto ahtao pata po, ekepyry tō ōnōko kaikuxi tomo. Ona po toorihse toto ahtao, ekepyry tō ōnōko kurumu tomo,” tykase.

²⁵ (Imehnō motye Akape tōsekarose popyra ehtoh poko toehtohme, Ritonōpo zamaro pyra. Zae pyra ehtoh poko kynexine typyty Jezapeu omi poe roropa. ²⁶ Tyrypyry xihpyry poko toehse Akape, tyneponāmary eahmary poko eya amoreu tō ehtopōpyry saaro. Mokaro tuānohse Ritonōpo a, toto taropose eya tosarykō poe, tonahkase roropa toto eya esahpyrykō Izyraeu tō esaryme ehtohme.)

²⁷ Mame tōturukehse Eria ahtao, tupō tyxihkase Akape a. Tupō touse roropa eya, kamisa topuxiximā risē tamuruse “Irypyryme ase” katohme. Otuhpyra toehse ynororo. Saku risē po rokē tynyhse roropa ynororo. Toytotose toemynyhmaryme, tākye pyra ipunaka.

²⁸ Mame ynara tykase Ritonōpo Eria a:

²⁹ — Akape enēko mah? Emynyhmāko mana yneneryme. Morara exiryke mokyro onuānohpyra ase orihpyra ro ynororo ahtao. Imūkuru isene ahtao moro riko ase, Akape ekyry tō enahkapōko ase, tykase.

Akape enaroximary urutō Mikaia a

(2 Koronika 18.2-27)

22 ¹ Morarama asakoro jeimamyry taropose etonara Izyraeu toh kynexine Xiria tō maro. ² Yrome oseruao jeimamyry ae tuisa Josapa, Juta tō esē toytose Akape enese, Izyraeu tō esemy.

³ Mame tōturupose Akape takorehmananomo a:

— Oty katoh Ramote-Kireate anapoipyra ropa sytatou Xiria tuisary winoino? Kypatarykōme mana.

⁴Mame töturupose Akape Josapa a:

— Oytory se hma ymaro etonase Ramote pata pōkō maro?

— Oytotoh tōtyhkase awahtao etonatoh taka oytotohme, ywy roropa amaro ytōko ysoutatu tō maro, kawaru tō roropa. ⁵Yrome osemazuhme sekaropotone Ritonōpo Kuesēkomo a.

⁶Mame urutō kō tykohmase Akape a, 400mākomo ekaropotohme:

— Oty zae exiry? Yna ytory etonase Ramote pōkō maro? Ytopyra yna exiry?

— Ytoko etonase. Orēpyra orīko Ritonōpo mana, Ramote pōkō poremākapōko mase, tykase toto.

⁷Mame töturupose Josapa a. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo poe urutō pyra hnae ekaropotohme Ritonōpo a? tykase.

⁸— Nae, mokyro Mikaia, Inira mūkuru. Yrome mokyro se pyra ase ipunaka, kure jehtoh poko onekaropyra aexiryke popyra jehtoh rokē ekarōko mana, tykase Akape.

— Morara kara exiko, tykase Josapa.

⁹Mame typoetory tuisary tykohmase Akape a aropotohme Mikaia enehse.

¹⁰Mokaro tuisa tō asakoro tupō kurā tamuruse eya xine. Typorohse toh nexiase tuisa apō po, tiriiku pikary poko erohtoh po, Samaria omōtoh pūto; toto ēpataka urutō kō emero oturūko toh nexiase. ¹¹Toiro mokyro nexiase Zetekia, Kenaana mūkuru. Iretyry tyrise eya kurimene risemy. Ynara tykase ynororo Akape a:

— Ynara āko Ritonōpo mana: “Senohne ke Xiria tō poremākapōko mase ipunaka etonaryhtao toto maro,” tykase.

¹²Morara tykase toto, urutō kō emero. Ynara tykase toto:

— Ytotoke osetapase Ramote pōkō maro. Toto poremākapōko mase, tykase toto.

— Orēpyra orīko Ritonōpo mana, tykase.

¹³Morara ahtao ro Akape naropohpyry Mikaia enehtohme ynara tykase eya:

— Mokaro urutō kō emero orēpyra tuisa ekarōko mā toto. Morara kaxiko mokaro saaro kure rokē oehtohme, tykase.

¹⁴Yrome ynara tykase Mikaia eya:

— Ritonōpo rokē Imehxo Exiketyme mana. Inetaryme ynara āko ase oya; inekarory rokē zurūko ase! tykase.

¹⁵Mame toeporehkase Mikaia ahtao tuisa tō ēpataka, ynara tykase Akape eya:

— Mikaia, tuisa Josapa ymaro zuaro se ynanase. Zae yna ytory etonase Ramote pōkō maro? Zae pyra hnae? tykase.

— Ytoko etonase, mokaro poremākapōko mase. Orēpyra orīko Ritonōpo mana.

¹⁶Yrome tozuhse ynororo Akape a:

— Ajohpe pyra exiko Ritonōpo Kuesēkō omiry ekaroryhtao ya. Tuhke rokē morara tykase ywy oya.

¹⁷Mame ynara tykase Mikaia eya:

— Izyraeu tō soutatu tō enēko ase sapararahme ypy tō poro kaneru tō samo tosēke pyra. Mame ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo: “Moxiā tosēke pyra mā toto; ah nytō toto tosaka xine ropa, osetapara ehtohme,” tykase.

¹⁸— Ynara tykase Akape Josapa a:

— Morara yka, toipe ynororo. Omi kurā onekaropyra mana ypoko. Omi popyra rokē ypoko ekarōko mana! tykase.

¹⁹Tōturuse ro Mikaia, ynara tykase:

— Seromaroro Ritonōpo omiry etatoko kēty, Ritonōpo tonese ya typorohse tapō po kapu ao. Imaro ipoetory tō, inenyohtyā xikihme toh nexiase tapotunuru wino, typozery wino, enara. ²⁰Mame tōturupose Ritonōpo: “Onoky Akape enekunohnōko nae, aytotohme Ramote pona, totapasēme aehtohme?” tykase. Mame tozuhse ynororo tynenyohtyamo a toiro ikuhtoh poko, imehnomo a tyoro ikuhtoh poko. ²¹Etyhpyryme toiro mokyro tōsenepose, ynara tykase ynororo: “Ywy Akape enekunohnōko ase,” tykase. ²²Mame tōturupose Ritonōpo eya: “Otāto?” tykase. Mokyro a tozuhse: “Ytōko ase Akape poetory tomo a, urutō kō emero ajohpe tyripotohme, ajohpe rokē zurūko mā toto,” tykase. Naeroro taropose ynororo Ritonōpo a: “Ytoko, Akape enekunohse. Mokyro enekunohnōko mase rahkene,” tykase.

²³Mame tōturukehse Mikaia ynara karyke Akape a:

— Tuisa Akape, Ritonōpo nyrihpyry enēko mase seromaroro. Opoetory tō urutō kō ajohpe mā toto. Yrome tōmihpyry ae ro oorihmanohpōko Ritonōpo mana.

²⁴Morarama urutō Zetekia toytose Mikaia a, ēmyty etapase tomary ke:

— Otara ahtao jurumekase Ritonōpo Zuzenu ytotohme oturuse amaro? tykase.

²⁵— Zuaro exīko mase otonēse oytoryhtao tapyi taka, tykase Mikaia eya.

²⁶Mame takorehmane toiro tyripose tuisa Akape a:

— Mikaia apoiko arotohme pata esemy Amō a, umūkuru Joaxi a roropa.

²⁷Toto zuruta mose ēmatohme āpuruhpyry taka, wyi rokē ekarotohme eya tuna maro kure rokē joehtoh to ropa, tykase.

²⁸— Kure rokē ooeypyry ropa awahtao, jomiry ae oturupyra Ritonōpo exiry, tykase Mikaia.

Mame ynara tykase:

— Otato ehtoko jomihpyry poko! tykase.

Akape orihtopōpyry

(2 Koronika 18.28-34)

²⁹Morarama toytose toto tuisa Akape, Izyraeu tō esemy, tuisa Josapa, Juta tō esē maro etonase pata Ramote-Kireate poremākapose. ³⁰Ynara tykase Akape Josapa a:

— Etonatoh taka kytoryhtao, tyoro upo amurūko ase juaro pyra imehnō ehtohme. Yrome oupō kurā, tuisa zupō amurūko mase, tykase.

Naeroro Izyraeu tō esē toytose etonatoh taka tyoro upo ke tōtupomase.

³¹Morarama Xiria esē ynara tykase tysoutatu tō esamo a, ³²mākomo a, kahu aronanō tuisary tomo a: “Imehnō onetapara ehtoko, Izyraeu esē rokē etapatoko.” ³²Naeroro tuisa Josapa tonese ahtao eya xine, Izyraeu esēme tokarose ynororo eya xine repe. Tokahmase ynororo eya xine etapatohme. Yrome kui tykase ynororo ahtao, ³³tonetupuhse eya xine, Izyraeu tuisary kara. Naeroro onekahmara toehse toto. ³⁴Mame pyrrou tusarah tykase Xiria soutatu a, onenepyra ahtao ro tuisa Akape tuose eya ewomatoh kuroko. Naeroro kui tykase ynororo kahu arone a:

— Tuose ywy! Eramako ropa. Kuaroko taroino etonato poe.

³⁵Mame osetaparyhtao ro tuisa Akape takorehmase eya xine xikihme ehtohme tykahu ao ĕmyty Xiria tō wino. Imunuru tutūtase pyrou ke ipū wotopōpyry ae, nono pona kahu ao. Mame tykohmāse ahtao toorihse. ³⁶Xixi omōsasaka ahtao, ynara tyripose Izyraeu soutatu tomo a:

— Ononorykō pona, apatarykō pona ytotoko ropa emero porehme, tykase.

³⁷Moro sā tuisa Akape toorihse. Ekepyry tarose Samaria pona, moroto tonēse kynexine. ³⁸Ikahū tukurikase tuna pēkamā pūto Samaria po. Moroto imunuru tomesē kaikuxi tomo a. Moroto roropa nohpo tō imeimehnō poko exiketō toekurikase toh kynexine. Morara toehse Ritonōpo omihpyry ae ro.

³⁹Imehnō tuisa Akape nyrytā, itapyī konōto ehtoh poko, maafim ke enekure tyrise, pata tō roropa inyrytā poko tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry. ⁴⁰Mame toorihse Akape ahtao imūkuru Akazia tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Josapa ehtopōpyry Juta po

(2 Koronika 20.31—21.1)

⁴¹Mame 4me jeimamyry taropose ahtao Akape a Izyraeu tō tuisaryme, Josapa, Asa mūkuru tuisame toehse, Juta tō esēme. ⁴²35me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 25me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Azupa kynexine Xiri ĕxiry. ⁴³Zae rokē kynexine Josapa, Ritonōpo neneryme, jumy Asa ehtopōpyry saaro. ⁴⁴Yrome ahno neponāmary eahmato onypahpyra kynexine. Tynekarory tō zahkako ro toh kynexine, morotōkomo. Ixtaratu tyahkase roropa eya xine. ⁴⁵Josapa osepeme toehse tuisa Akape maro, Izyraeu tō esemy. ⁴⁶Imehnō Josapa nyrytā, orēpyra aexiry poko, etonato pokoropa, emero tymerose pape poko esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

⁴⁷Imeimehnō poko exiketō tonahkase eya, orutua komo te, nohpo tō roropa tyneponāmarykō eahmato tao. Tōxinamase toh kynexine jumy, Asa ehtopōpyry poe. ⁴⁸Mame Etō nonory pōkō tutuisaryke pyra toh kynexine. Juta tō tuisary nymenakahpyry rokē toto kowenatume kynexine.

⁴⁹Tuisa Josapa a wapu tō konōto tyripose Opia pona ytotohme uuru enehse. Yrome toetoromase toto Eziō-Kepea po. Ytopyra tokurehse toto.

⁵⁰Moromeīpo tuisa Akazia, Akape mūkuhpyry, typoetory tō aropory se kynexine Josapa poetory tō maro wapu tō ae. Yrome ise pyra Josapa kynexine. ⁵¹Mame Josapa toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonēto takā, Tawī patary po. Imūkuru Jeorāo tuisame toehse tumy myakāme.

Akazia, Izyraeu tō esēme

⁵²Mame 17me jeimamyry taropose Josapa ahtao Juta tō tuisaryme, Akazia, Akape mūkuhpyry tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Asakoro jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Samaria po. ⁵³Iirypyryme kynexine ynororo Ritonōpo Omihpyry omipona pyra, jumy Akape tō ehtopōpyry saaro, Akape te, Jezapeu te, tuisa Jeropoāo, enara. Izyraeu tō takorehmase mokaro a tyrypyrykō poko toto ehtoh poko. ⁵⁴Tyneponāmary Paau toahmase eya, ipoko toerohse roropa ynororo. Mame tumy ehtopōpyry saaro tyzehno Ritonōpo Izyraeu tō Esē tyripose eya.

2 TUISA TOMO

2 Tuisa tõi Ehtopõpyry

2 Reis

Ekarotopo

Sero 2 *Tuisa tomo* ekarõko Izyraeu tõi poko tätapiakase toto ahtao Juta tõi winoino. Ekarõko osemazuhme 1) Juta tõi poko jeimamyry 850mã oehpyra ro Jezu ahtao Samaria poremäkatopõpyry pona, 721 jeimamyry po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. 2) Moromeipo Juta tõi ehtopõpyry poko; toto poremäkatopõpyry pona. Jerusarē tonahkapose tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy a, 586 jeimamyry po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Etyhpyryme ekarõko Ketaria kowenatume ehtopõpyry poko Juta nonory po te, tuisa Joakī tütatopõpyry ropa poko āpuruhpyry tae, Papironia po.

Izyraeu te, Juta tõi roropa tonahkapose Ritonõpo a tamonohse toto exiryke; Ritonõpo netapohpyry omipona pyra toehse toto, ahno neponāmary poko toehse. Morara exiryke tuānohse toto Ritonõpo a. Jerusarē tonahkapose eya, Juta tõi taropose roropa Papironia pona Napukotonozo namotome toto ehtohme.

Sero pape ao

Izyraeu tõi atapiakatopõpyry 1.1—17.41

1. Urutõ Eriseu 1.1—8.15

2. Juta tuisary tõi Izyraeu tuisary tõi roropa 8.16—17.4

3. Samaria poremäkatopõpyry 17.5-41

Juta tõi tuisary tomo 18.1—24.20

1. Ezekia poe Joxia pona 18.1—21.26

2. Tuisame Joxia ahtao 22.1—23.30

3. Juta tõi tuisary etyhpyrymākomo 23.31—24.20

Jerusarē poremäkatopõpyry 25.1-30

Eria, tuisa Akazia maro

1 ¹Morarama tuisa Akape, Izyraeu esē toorihse ahtao Moape pōkō Izyraeu poetoryme toexirykō se pyra toehse.

²Mame tuisa Akazia toepukase kaino zara poe tytapyī konōto tao Samaria po. Jetū toehse kynexine pitiko rokē pyra. Naeroro typoetory taropose eya Paau-Zepupe, pirixteu tõi neponāmary a, pata Ekorō po, ekaropotohme toekurākary ropa poko. ³Yrome Eria tonyohse Ritonõpo nenyokyhpyry a oseporyse tuisa Akazia poetory tõi maro. Eria urutõ kynexine, Tixipe pono. Tonyohse ynororo ekaropotohme eya xine: “Oty katohme Paau-Zepupe a ytōko matou, Ekorō neponāmary a ekaropose? Ritonõpo pyra hnae Izyraeu

po? ⁴Ynara kahtoko tuisa Akazia a Ritonõpo omiryme: ‘Ekurākara mase; oorihnōko mase.’ ”

Morara tyrise Eria a Ritonõpo nyripohpyry omipona. ⁵Mame toytose ropa toto, tuisa poetory tō tutuisarykomo a ropa.

— Oty katohme moehtou ropa? tykase, tōturupose tuisa.

⁶Ynara tykase toto:

— Tōseporyste yna orutua maro. Tonehpose ropa yna eya ourutohme Ritonõpo omiry ae oya: “Oty katoh opoetory tō aropōko ma Paau-Zepupe, Ekorō neponāmary a ekaropose? Ritonõpo pyra taro Izyraeu po, ekarōko matou? Ekurākara mase. Oorihnōko mase,” tykase toto.

⁷— Oty sã nexi ynororo? tykase tuisa.

⁸— Zupō nexino okyno pihpyry risemy. Imety eary okyno pihpyry roropa, tykase toto.

— Eria mokyro kynako, urutō Tixipe pono, tykase tuisa.

⁹Mame kapitāo taropose eya 50me soutatu tō maro, Eria apoitohme. Mame tonese ynororo typorohse ypy emory po. Ynara tykase kapitāo eya:

— Urutono Ritonõpo poe. Ynara āko tuisa oya: “Osehko xiaro,” tykase.

¹⁰— Urutōme jahtao Ritonõpo poe, apoto epukāko mana kaino oenahkase xine opoetory tō maro, tykase Eria.

Axī sã apoto toepukase kaino. Mokyro kapitāo tyahkase isoutatu tō maro.

¹¹Moraramē imep̄y kapitāo taropose tuisa a 50me soutatu tō maro. Tōnuhse ynororo Eria a. Ynara tykase eya:

— Urutono Ritonõpo poe, tuisa oenehpōko mana. Axī ke oyhtoko xiaro, tykase.

¹²Eria a tozuhse:

— Urutōme jahtao Ritonõpo poe, apoto epukāko mana opona xine kapu ae, oenahkase xine opoetory tō maro.

Axiny apoto toepukase Ritonõpo poe. Mokyro kapitāo tyahkase ipoetory tō maro.

¹³Moraramē imep̄y kapitāo taropose ropa tuisa a, 50me orutua kō maro. Tōnuhse ynororo ypy pona. Mame tosekumuru po typorohse ynororo Eria ēpataka ynara tykase:

— Urutono Ritonõpo poe, Ajohpāme sã yna pyno exiko, ywy, ypoetory tō maro. Yna onenahkapopyra exiko. ¹⁴Asakoro kapitāo tō ipoetory tō maro, tyahkase apoto ke kapu ae ayhtohpyry. Yrome yna pyno exiko ajohpāme samo.

¹⁵— Mose maro ytoko. Enaromyra exiko, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry Eria a. Mame toytose Eria soutatu esē maro tuisa a. ¹⁶Mame ynara tykase ynororo eya:

— Ritonõpo ynara āko oya: “Paau-Zepupe a opoetory tō taropose oya exiryke Ekorō neponāmary a ekaropose, Ritonõpo pyra exiry sã Izyraeu po, ekurākara mase exiko. Oorihnōko mase.”

¹⁷Mame toorihse Akazia, Ritonõpo omihpyry ae ro, Eria ae. Tumūkue pyra Akazia. Naeroro zakorō Jorāo tuisame toehse turui myakāme. Morara toehse asakoro jeimamyry taropose Jeorāo, Josapa mūkuru ahtao, tuisame toexiry poko, Juta tō esēme.

¹⁸Imehnō tuisa Akazia nyurityā poko emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary tō ehtopōpyry poko.

Eria tarose kapu aka

2 ¹ Morarama Eria arotah toehse Ritonōpo a, wiriwirikane ae kapu aka. Mame toytose Eria Eriseu maro Kiukau poe. ² Mame osema tao ynara tykase Eria tymarono Eriseu a.

— Taro exiko; tonyohse ywy Ritonōpo a Peteu pona jytotohme, tykase.

Yrome ynara tykase Eriseu Eria a:

— Ritonōpo Kuesēkō netaryme onetaryme roropa: orumekara sātā ase, tykase. Naeroro toytose toto Peteu pona.

³ Mame urutō kō, morotōkō oximōmākō toytose toto Eriseu a oturupose:

— Tuaro mahno? Oesē arōko Ritonōpo mana owinoio, seroae ro? tykase.

— Ÿ, zuaro ase, yrome moro poko oturupyra sehtone, tykase Eriseu.

⁴ Mame ynara tykase Eria Eriseu a:

— Taro exiko, tonyohse jexiryke Ritonōpo a, Jeriko pona jytotohme, tykase.

Yrome ynara tykase Eriseu:

— Ritonōpo Kuesēkō netaryme onetaryme roropa, ynara āko ase oya: Orumekara ase rahkene, tykase.

Naeroro toytose toto Jeriko pona.

⁵ Mame urutō kō oximōmākō, morotōkō toytose toto Eriseu a oturupose:

— Zuaro mahno? Seroae oesē arōko Ritonōpo owinoio mana, tykase toto.

— Ÿ, zuaro ase, tykase Eriseu, — yrome moro poko oturupyra sehtone, tykase.

⁶ Mame ynara tykase Eria Eriseu a:

— Taro rokē exiko. Tonyohse ywy, tuna Joatāo pona jytotohme, tykase.

Yrome tozuhse ynororo Eriseu a:

— Ritonōpo Kuesēkō netaryme, onetaryme roropa orumekara ase rahkene, tykase.

Naeroro toytose ro toto. ⁷ Morarama 50me urutō kō toto ekahmāko kynexine tuna Joatāo ehpikoxi. Totypohse Eria maro Eriseu tuna ehpio. Mokaro urutō kō 50mākō xikihme toh nexiase ameke pyra. ⁸ Mame tupō jaraō tupokase Eria a, tamēse eya, mame moro ke tuna totapase eya. Typipohse tuna ahtao tātapiakase, mame Eriseu maro takuohse toto nono tonorē poro. ⁹ Moroto ynara tykase Eria Eriseu a:

— Kaxiko ya, oty se hma ya ekarotohme oya jaropyra ro Ritonōpo ahtao, tykase.

— Ritonōpo Zuzenu se rokē ase orēpyra jehtohme aomipona, omyakāme jehtohme, tykase Eriseu.

¹⁰ Ynara tykase Eria:

— Moro, onekaropohpyry tupime ekarotohme oya. Yrome moro apoīko mase jeneryhtao, tarose jahtao owinoio, jenepyra awahtao anapoipyra mase, tykase.

¹¹ Oturūko ro toh nexiase toytorykohtao; mame mōtoino rokē tapiakase toto kahu a apoto ao tutuyhmase kawaru tomo a, toto rānakuroko. Mame wiriwirikane a Eria tarose kakoxi kapu aka. ¹² Moro eneryke Eriseu a tykohtase ynororo:

— Papa! Papa! Izyraeu tō ewomane! Arypyra mase!

Mame Eria onenepyra ropa toehse ynororo.

Mame tātasaMaryke tupō tyxihkase Eriseu a irānakuroko. ¹³Eria zuponŷpyry tanŷse eya, nono pona aepukahpyry. Toeramase ropa ynororo tuna Joatāo ehpihoxi ropa. ¹⁴Eria zuponŷpyry ke tuna typipohse eya. Ynara tykase:

— Otoko Ritonōpo nae, Eria esemy?

Mame tuna totapase ropa eya, tātapiakase moro irānakuroko, mame tātakuohse ynororo tuna Joatāo mōpozakoxi.

¹⁵Mame mokaro urutō kō 50mākō Jeriko pōkō moro eneryke tyya xine ynara tykase:

— Eria jamitunuru Eriseu maro mana! tykase toto. Toytose toto tōseporytohkōme imaro. Tosekumuru po typorohse toto Eriseu ēpataka, “Imehxo mase,” katohme, ¹⁶mame ynara tykase toto:

— Taro ynanase 50me orutua komo, jamihme exiketomo. Yna enyohko oesē zupise. Otarama Ritonōpo Zuzenu a tarose ynororo ypy emory pona, otarama jakanahmā pona tarose, tykase toto.

— Arypyra, oenyohpyra xine ase. Ytopyra ehtoko, tykase Eriseu.

¹⁷Yrome kakehpyra toto exiryke, kuremŷme taropose toto eya. Oseruao ēmepry taropose toto Eria zupiry poko repe. Yrome onenepyra tokurehse toto. ¹⁸Mame toeramase ropa toto Jeriko pona ropa. Moroto Eriseu kynexine toto eraximāko. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ytopyra ehtoko, ase oya xine.

Tuna kurākatopōpyry Eriseu a

¹⁹Mame orutua kō, Jeriko pōkō toytose oturuse Eriseu maro:

— Tuaro mase, sero pata kure repe, yrome tuna rokē popyra nase, ipokoino poeto tō exipyra ro ahtao epukāko.

²⁰Naeroro ynara tykase Eriseu:

— Sautu tyriko kasana kasenato aka, mame enehko ya, tykase. Tonehse eya xine, ²¹mame toytose Eriseu tuna enatyry pona, tuna kuaka moro sautu tomase eya, ynara tykase ynororo:

— Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana: “Sero tuna kurākāko ase, taroino anaorihmapopyra ropa mana, poeto tō epukara roropa exīko mana sero tuna pokoino.”

²²Mame moro tuna tukurākase rahkene. Kure mana seroae ro, Eriseu omihpyry ae ro.

Urutō erekohmananomo

²³Morarama Eriseu toytose Jeriko poe Peteu pona. Osema ae aytoryhtao ahno, nuasemākō tutūtase pata poe, ipoihtōko toh kynexine, eunohnōko, ynara tykohtase eya xine:

— Ytoko taroino, merehkusasame exikety! Onuhko ty! tykase toto.

²⁴Toeramase Eriseu toto enese:

— Awānohtorŷko Ritonōpo mana, tykase. Mame uusa tō asakoro tutūtase itu htae toto esekase. Tosekase toto 42mākomo.

²⁵Morotoino toytose Eriseu ypy Karameru pona. Imēpo Samaria pona toytose ynororo.

Izyraeu tō etonatopōpyry Moape tō maro

3 ¹Mame 18me jeimamyry taropose ahtao Josapa a tuisame toexiry poko, Juta tō esēme, Jorão, Akape mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. 12me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po. ²Tyrypyhpyke toehse ynororo, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē omipona pyra. Yrome tumy, Akape sã pyra kynexine, tyse, Jezapeu sã pyra roropa kynexine. Paau neponāmary, jū nyripohpyry typahse Jorão a. ³Māpyra tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru nyrihpyry sã, Izyraeu tō takorehmase eya tyrypyrykō poko toto ehtoh poko. Morara exikehpyra kynexine.

⁴Mame tuisa Meza, Moape esemy kaneru esē kynexine. Jeimamyry ae rokē 100 miume kaneru poenō tokarose eya Izyraeu tuisary a kaneru hpoty maro 100 miume kaneru wino. ⁵Yrome tuisa Akape, Izyraeu esē toorihse ahtao, morohne tokarokehse Meza a. ⁶Naeroro axī tuisa Jorão toytose Samaria poe typotory tō soutatu tō anonohpose. ⁷Mame omi tonyohse eya tuisa Josapa, Juta tō esemy a. Ynara tykase ynororo:

— Moape tō tuisary mā jomihpyry rumekāko. Jakorehmary se pyra hma etonary poko?

— Ÿ, tykase tuisa Josapa, — amaro ase. Amaro ytōko ynanase ypoetory tō maro, jeky tō, kawaru tō maro. ⁸Oty osema ae ytōko sytatou etonatoh taka? tykase.

— Ehmaropa moe, ona rānakuroko, Etō nonory poro, tykase Jorão.

⁹Naeroro toytose toto, tuisa Jorão maro, Juta esemy te, Etō esemy, enara. Mame 7me ēmepyyry taropose ahtao toytorykō poko, tonahse tuna. Ahno okuru pyra toehse, eky tō okuru pyra roropa toehse.

¹⁰— Xe! tykase tuisa Jorão. — Orihnōko rokē sytatose myhene! Ritonōpo a tonehse kymarokō, osekarotohme Moape tō tuisary a.

¹¹Mame tuisa Josapa tōturupose. Ynara tykase ynororo:

— Urutō Ritonōpo poe pyra hnae taro? Eya ekaropotohme Ritonōpo a? tykase.

Toiro kapitão, Jorão poetory ynara tykase:

— Eriseu, Sapate mūkuru taro mana. Eria akorehmaneme kynexine, tykase.

¹²— Urutō nymyry mokyro. Ritonōpo poe oturūko mana, tykase Josapa. Naeroro Eriseu a toytose toto, tuisa tō oseruao.

¹³— Oty katoħ ākorehmarykō se moehtou ya? tykase Eriseu Izyraeu tō esemy a. — Ytoko omykō poetory tomo a, asakō maro, ekaropose eya xine.

— Arypyra, Ritonōpo a rokē yna tonehpose xiaro, oseruao tuisa, osekarotohme Moape esemy a, tykase Jorão.

¹⁴Ynara tykase Eriseu eya:

— Ritonōpo Isene Exikety netaryme ynara āko ase, mose tuisa Josapa, Juta tō esē zae ehtoh enetupuhnōko ase. Tuisa Josapa hnao ōmiry onetara jexiry ipunaka. ¹⁵Seromaroro eremi kurā enehta.

Mame haapa totese ahtao Eriseu tyjamihtase Ritonōpo Zuzenu poe, ¹⁶ynara tykase ynororo:

— Ynara āko Ritonōpo mana: “Nono ahkatoko iporiry esemary ae tuhke, tonore ahtao ro. ¹⁷Konopo onenepyyra awahtao xine, tyryrykane pyra roropa

ahtao, sero iporiry pehme exīko tuna ke. Mame amarokō, oeky tō roropa kawaru tō emero tuna ēnōko, itamurume tuna nae exiryke,” tykase.

¹⁸Tōturuse ro Eriseu, ynara tykase:

— Sero tupime pyra Ritonōpo a, Ākorehmatorŷko roropa mā ynororo, Moape tō poremākapotohme oya xine. ¹⁹Ipatarykō kurā poremākapōko roropa matose, tapuruse ipatarykō ahtao ro. Toto narykatyā eperytaketō akohnōko matose. Tuna eutary tō apurūko roropa matose. Itupikō ryhmāko roropa matose, topu tō emaryke sapararahme nono poro.

²⁰Mame yrokokoro, tynekarorykō zahkatoh toehse ahtao, tuna tooehse Etō winoino nono poro. Nono zueme sã toehse tuna ke.

²¹Morarama Moape tō tuaro toehse oseruao tuisa tō oepyr̄y poko etonase tymaro xine. Naeroro oximōme tykohmase toto emero, tamuhpomākō maro nuasemākō maro, etonary waro exiketomo. Tynonorykō ehpiukuroko toh nexiase. ²²Yrokokoro towōse toto ahtao xixi tonese eya xine saereh āko tuna poro. Tahpire tuna tonese eya xine munu samo.

²³— Munuhxo moro! Mokaro oseruao oximōmākō tōsetapase toto oximaro. Tōsenahkase toto. Ehmaropa toto mōkomohpyry apoise, tykase toto.

²⁴Yrome toeporehkase toto ahtao Izyraeu tō tōsetapapitose toto maro, taropose ropa toto eya xine. Mame tokahmase toto Izyraeu tomo a, totapase toto. ²⁵Ipatarykō typahse eya xine. Toto tupi tō poro toytose Izyraeu tō ahtao topu tomase eya xine epona. Morara exiryke toto tupi pehme toehse topu ke; tuna eutary tō tapuruse roropa eya xine, eperytaketō takohse eya xine. Mame etyhypryme toiro pata rokē tōxinamase, tuisa patary Kia-Here. Mame moro pata tomyehmase topu emananomo a, iporemākatohme.

²⁶Mame typorehmākase toexirykō poko tuaro Moape esē toehse ahtao 700me soutatu tō maro toepary tukuhse repe. Xiria tuisary a toepary se toh toehse repe, yrome epara tokurehse toto. ²⁷Naeroro tumūkuru apitorymā, tymyakāme tynyriry tuisame tyahkase eya pata apuru po tynekaroryme Moape tō neponāmary a. Moro eneryke tyya xine tōserehse toto, Izyraeu tomo. Naeroro toesyryhmase ropa toto tosaka xine ropa.

Pytŷpo akorehmatopōpyry Eriseu a

4 ¹Mame nohpo kynexine urutō ekepyry pytŷpyry. Etuarimāko ynororo, inio ekepyry atamorepaketyme kynexine atamorepaketō maro. Eriseu a toytose ynororo toetuarimary ekarose:

— Amorepatono, ynio toorihse, Ritonōpo omipona exiketyme nexiase, zuaro mase. Tōsepekahse ynororo, mame onepehmara ro tahtao norikyase. Seromaroro mokyro noehno inepekatyhpyry esemŷpyry umūkuru tō asakoro apoise myhene tynamotome toto ritohme moro epehmatohme. Kuakorehmako, nupunato kueneko ajohpāme samo, tykase.

²— Oty rīko ha ākorehmatohme? Kaxiko ya, oty nae hma atapyī tao? tykase Eriseu eya.

— Arypyra reh ahse, tymōkomoke pyra reh ahse, tytineruke pyra roropa ase. Toiro rokē nae ase oriu azeite ē pitiko ao, tykase pytŷpo.

³Mame ynara tykase Eriseu eya:

— Ŷ, kure roropa moro. Ekaropota oepe tomo a oripo tōkehko, taōke pyra exiketomo. Tuhke ke ekaropota. ⁴Moromeīpo atapyī taka ytoko opoenō maro.

Mame tapyi apuruxipo oriu arykako ē tō aka emero porehme. Pehme toehse ahtao ikurākako, tykase.

⁵— Ÿ, tykase ynororo. Mame morara tyrise eya rahkene, Eriseu omipona. Tytapyi taka tomōse typoenō maro, tapyi tapuruse eya, mame oripo tō tonehse ahtao ipoenomo a, oriu azeite ke taryhtose kehko oripo tomo eya.

⁶Emero typehkase ahtao:

— Toiro ise ro nase, enehtoko ropa oriu eny, tykase repe.

— Nenahno, tykase imūkuru toirō eya.

Mame tarykakehse eya, tonahse ē exiryke. ⁷Mame toytose ropa nohpo urutō zuruse:

— Ōmipona akene. Tuhke oripo ypehkano, tykase.

— Ÿ, kure. Moro oriu ekamota tineru poko, onio ekepyry nepekahtyā epehmatohme. Akoipyry oxinamāko mana otinerūkōme, opoenō maro, tykase Eriseu eya. Mame morara tyrise eya rahkene.

Nohpo Sunē pō ehtopōpyry

⁸Morame toytose Eriseu Sunē pona. Moroto nohpo kynexine tymōkomoke exikety. Toahmase ynororo eya otuhtohme. Mame morotoino toytose ropa Eriseu ahtao Sunē pona ytosene itapyi taka otuhse. ⁹Mame ynara tykase mokyro nohpo tynio a:

— Tuarō ase mokyro oehsene exikety, Ritonōpo poetoryme nymyry nase.

¹⁰Osa pitiko syrine, kae tapyi tao. Moro tao inyhtoh syrine, meza te, epehtopo te, nāparina, enara. Tyriko sytase, mokyro esaryme ehtohme tooehse ynororo ahtao. Morara tyrise eya xine, osa tyrise Eriseu esaryme.

¹¹Mame tooehse Eriseu ahtao Sunē pona, tōnuhse ynororo tosaka oseremase. ¹²Mame typoetory Keazi tonyohse eya mokyro nohpo kohmase. Tooehse ynororo ahtao, ¹³ynara tykase ynororo typoetory Keazi a:

— Ekaropoko eya, oty se ynororo nae aerohtopōpyry emetakame, kypyno aehtamitume. Otaramē jotururu se ynororo Izyraeu tō tuisary a, otaramē soutatu tō esemy a typoko, akorehmapotohme.

— Emero ise jehtoh nae ase taro wekury tō maro, tykase.

¹⁴— Morara ahtao, oty riko ywy eya, inyrihpyry epehpyryme? tykase Eriseu Keazi a.

— Etako pahne, tumūkue pyra mokyro mana, inio tamuhpōme roropa nase.

¹⁵— Mokyro enehpoko xiaro, tykase Eriseu.

Tonehpose ahtao, tooehse ynororo omōtoh taka, xikihme.

¹⁶— Taroino toiro jeimamyry taropose ahtao, omūkuru aroarōko mase, tykase Eriseu nohpo a.

— To! Ajohpāme sā jenekunohpyra exiko! Urutōme mase Ritonōpo poetoryme! tykase ynororo.

¹⁷Yrome, Eriseu omihpyry ae ro, toiro jeimamyry taropose ahtao, toemūkuase ynororo.

¹⁸Mame tuhke pyra jeimamyry taropose ahtao, tŷkyryry apoitoh toehse ahtao, mokyro aimo toytose tupito pona osepyryse tūmy maro, xixi tōnuhse pohito ahtao. Jū kynexine imehnō erohketō maro tupito po. ¹⁹Mōtōino rokē tyxitapitose poeto tūmy netaryme.

— Jupuhpyry jetuhxo! Jupuhpyry jetuhxo! tykase poeto.

— Mose aroko jeny a, tykase typoetory a, poeto zumy.

²⁰Mame tarose ynororo, erohkety a, jeny a. Mame tonaka tumükuru tyrise repe. Yrome täxiahta toorihse. ²¹Mame tarose poeto jeny a kakoxi, Eriseu nyhtoh taka, inyhtoh pona tyritohme. Moroto tynomose eya. Mame osa tapuruse eya. ²²Mame tynio tykohmase eya. Ynara tykase ynororo:

— Opoetory enehpoko xiaro jumëtu maro. Jytory se ase urutõ Eriseu enese. Okynä pyra oehnõko ropa ase, tykase.

²³— Oty katoht oytory se hma seroae? tykase inio. — Oserematoht kara seroae. Oseahmatoht Nuno Kasenato kara roropa nase, tykase.

— Torëtyke pyra exiko, tykase.

²⁴Mame apõ tyripose ahtao jumëta pona, ynara tykase ynororo typoetory a:

— Axĩ ke mose jeky aropoko. Etypohpopyra exiko, kara jahtao, tykase.

²⁵Mame toytose ynororo ypy Karameru pona, moroto Eriseu exiryke.

Mame aepyry tonese Eriseu a, moero ynororo ahtao ro. Ynara tykase ynororo typoetory Keazi a:

— Eneko ke mokyro, nohpo, Sunë pono oehnõko mana. ²⁶Axĩ ke ytoko eya ekaropotohme kure aexiry poko te, inio te, imükuru, enara.

Mame Keazi a emero kure tokarose eya repe. ²⁷Yrome toeporehkase tahtao Eriseu a, tosekumuru po typorohse ynororo, Eriseu myhtokoxi. Ipuuru tapoise eya. Morara eneryke tyya ipurohmary se Keazi toehse repe. Yrome ynara tykase Eriseu eya:

— Ah nexino. Onenepyra hma? Atasamäko mana yronymyryme. Kara roropa Ritonõpo ya mana sero poko.

²⁸Mame ynara tykase nohpo Eriseu a:

— Päna, umükuru onekaropopyra exiase oya. Toiro rokë ekaropoase oya, jenekunohpyra oehtohme, tykase.

²⁹Toeramase Eriseu Keazi a. Ynara tykase:

— Ymyxiry apoiko oytotohme. Mame ytoko. Imehnõ maro oturupyra exiko toto eneryhtao oya osema tao. Imehnõ otururuhtao oya onezuhpyra exiko. Topohme rokë ytoko. Mame ymyxiry tyriko mose mükuru pona.

³⁰Yrome ynara tykase mokyro nohpo Eriseu a:

— Ritonõpo Kuesëkö netaryme, onetaryme roropa, orumekara ase taro, tykase.

Naeroro toytopotose ropa toto, asakoro ro. ³¹Keazi toytose osemazuhme. Mame toeporehkase tahtao Eriseu myxiry tyrise eya poeto pona repe. Yrome oseremara poeto kynexine. Isene exikety sä pyra kynexine ynororo. Naeroro toytose ropa ynororo Eriseu a. Ynara tykase:

— Pakara poeto kynako, tykase.

³²Mame toeporehkase Eriseu ahtao, toytose ynororo toiroro tynyhtoh taka poeto tonese eya toorihse tynyhtoh po. ³³Moro omõtoht tapuruse eya, töturuse ynororo Ritonõpo a. ³⁴Mame imihme toehse ynororo poeto ekepyry po. Týtary te, tonuru te, tomary roropa tyrise eya poeto itary pona, enuru pona, emary pona, enara. Mame poeto po imihme ynororo ahtao, axitü toehpitose ropa poeto ekepyry. ³⁵Mame towõse Eriseu, toytotose ynororo nyhtoh tao. Mame toytose ropa imihme ehtohme ropa poeto pona. Mame

atiu tykase poeto, atiu tykazomose 7me, mame tonuru totapuruhmakase, tōsenuhmase ynororo. ³⁶Keazi tykohmase tyya, poeto ē kohmatohme. Tooehse ynororo ahtao, ynara tykase eya:

— Mose omūkuru, tykase.

³⁷Mame tosekumuru po typorohse ynororo Eriseu myhtokoxi, kure Ritonōpo mana, katohme. Mame tumūkuru tapoise eya, toytose ropa.

Tonahsē orihmatōme sã exikety

³⁸Moromeĩpo tonahsē pyra toehse ahtao Izyraeu tō nonory po Eriseu toytose ropa Kiukau pona. Moroto urutō kō amoreparyhao eya, typoetory a oripo konōto tyripose eya apoto pona tonahsē ahnotohme. ³⁹Mame toiro atamorepakety toytose tŷkyryry apoise repe. Otyroimo tonese eya topere kurā panono. Mame moro epery typhose eya tuhke. Tarose eya tapyi taka. Mame tynenehpyry tysahsahkase eya tyrithome oripo aka. Tuaro pyra kynexine ynororo moro epery poko. ⁴⁰Mame tahnose tynapyrykō ahtao tokamose eya xine enahtohme repe. Yrome tukuhse tyya xine ahtao kui tykase toto Eriseu a:

— Orihmato sero! Popyra nase ipunaka, tykase toto.

Enapyry se pyra toehse toto.

⁴¹— Kajama nae hmatou? tykase Eriseu. Mame kajama tyrise eya oripo aka. Ynara tykase ynororo:

— Seromaroro ahnohpyry ekamoko ropa pixo toto otuhtohme, tykase.

Mame moro tonahsē tukuhse ropa eya xine ahtao kure rokē kynexine rahkene.

20me wyi 100me orutua komo

⁴²Morarama imepŷ ěmepyryme ahtao, orutua tooehse Paau-Sarisa poe. 20me wyi pixo tonehse eya ekarotohme Eriseu a sewata risemy, apoisenano moro jeimamyry ae, ipuhturu roropa exipyra ro exiketomo. Mame typoetory a mokaro atamorepaketō tynahpahpose eya. ⁴³Yrome tozuhse ynororo ipoetory a:

— Ipune pyra hnae otuhtohme, 100me orutua kō exiryke, tykase.

Ynara tykase Eriseu:

— Inahpako toto, ynara āko Ritonōpo exiryke: Otuhnōko mã toto, mame wyi atakoinohnōko mana.

⁴⁴Naeroro ipoetory a tonahsē tyrise meza pona toto otuhtohme, Ritonōpo omihpyry ae ro tōtuhse toto emero, akoĩpyry tōxinamase roropa, enara.

Naamã kurākatopōpyry

5 ¹Mame Naamã, soutatu tō ešē kynexine Xiria po. Orēpyra kynexine ynororo, osepeme roropa Xiria tuisary maro takorehmase exiryke Ritonōpo a orēpyra Xiria tō ritopōpyry poko. Soutatume kure kynexine repe, yrome ipihpyry motaryke tyrohsēke kynexine.

²Mame Naamã pyty akorehmane nexiase Izyraeu tō ěihpyry. Tapoise ynororo tosao ahtao Xiria soutatu tomo a arotohme tosaka xine tynamotome aehtohme. ³Ynara tykase ynororo tosemy Naamã pyty a:

— Kure Samaria pona onio ytory urutono a. Ahtao ikurākary ropa, ipihpyry motary kurākary ropa, tykase.

⁴Mame morara kary totase ahtao tyya, toytose Naamã tosẽ zuruse, ynara tykase ynororo eya:

— Ynara ekarõko Izyraeu põ ãihpyry: Kurãkõkara kurãkane nae Izyraeu tõ nonory po, tykase Naamã.

⁵— Kure. Ytoko ke Izyraeu tõ esemy a. Pape merõko ase ineneryme, tykase Xiria esemy.

Naeroro toytose Naamã, 350 kirume parata tarose eya, 70 kirume uuru maro, 10me upo kurã maro tukurãkatamitume. Mame toeporehkase ynororo Izyraeu tõ esaka. ⁶Xiria põkõ tuisary nymerohpyry ynara tykase: “Sero nymerohpyry oneneryme. Kure pãna mã repe? Ypoetory Naamã aropoase oya, ikurãkapotohme oya. Ipihpyry motaryke tynyrohke mã ynororo,” tykase.

⁷Mame moro pape tysekeremase ahtao Izyraeu tõ tuisary a tõserehse kynexine. Tupõ tyxihkase eya. Ynara tykase ynororo:

— Onokyme jekarõko Xiria põkõ tuisary nae? Ritonõpo kara ase. Aorihtyã ãsemãkapory waro pyra ase. Ipũ imotatyã kurãkary waro pyra roropa ase ipunaka. Otaramẽ etonary se toexiryke morara ãko mana, tykase.

⁸Yrome moro poko tutuarõtase Eriseu ahtao, Izyraeu tõ tuisary otupiry poko, tõmiry taropose eya, ynara tykase:

— Oty katohme oserehnõko mah? Mokyro enehpoko ya. Urutõme jexiry poko zuaro exiko mana, tykase.

⁹Naeroro Naamã taropose eya Eriseu tapyĩ taka. Toytose ynororo kawaru po kahu tõkehko maro. Pore, toeporehkase ynororo Eriseu tapyĩ omõtõh taka. ¹⁰Yrome tũtara Eriseu, typoetory taropose eya Naamã zuruse, ynara tykase ynororo:

— Ytoko Joatãõ kuaka, epyse. 7me tõpurihse awahtao ekurãkãko ropa mase kure rokẽ rahkene, tykase Eriseu poetory. ¹¹Yrome morara kary etaryke tyya tyenonohse Naamã ipunaka. Toeramase ynororo toytotohme ropa tosaka. Ynara tykase ynororo typoetory tõ netaryme:

— Jenese oehpyra kynako. Oturupyra ynororo tosemy Ritonõpo a ukurãkatoh poko, tomary ke upũ anapopyra kynako jukurãkatohme. ¹²Tuna kurã nae roropa jesao Tamaxiku po, nae Apana te, Paapaa roropa, Izyraeu tunary kurã motye kuhse. Oty katohme morohne kuaka epysaromepyra hano, jekurãkatohme, tykase ynororo tumoxitapãse toexiryke.

Mame toytose ropa ynororo tohne toexiryke.

¹³Mame Naamã poetory tõ toytose eya. Ynara tykase toto eya:

— Tupimã tyripose oya ahtao mokyro a onyripyra mexiry? Myriry ro. Naeroro kurehxo exiry oytory tuna Joatãõ kuaka, mokyro omihpyry ae, oekurãkatohme ropa, tykase toto eya.

¹⁴Naeroro Joatãõ kuaka toytose ynororo. Tõpurihse 7me Eriseu omihpyry omipona. Mame toekurãkase ropa rahkene. Ipũ totyhse ropa kure, poeto pũ sã toehse ropa. ¹⁵Moraramẽ toeramase ropa ynororo Eriseu esaka typoetory tõ maro emero. Ynara tykase ynororo eya:

— Seromaroro zuaro ase, sero nono po porehme imepỹ Ritonõpo panõ pyra mana ipunaka. Toiro rokẽ mã Izyraeu tõ Esemy; naeroro ajohpãme sã ynekarory apoiko, mõkomo, “Kure mase,” kary se jexiryke oya, tykase ynororo Eriseu a.

¹⁶Yrome Eriseu a tozuhse:

— Arypyra, Ritonōpo neneryme onekarory anapoipyra ase ipunaka, tykase.

— Ajohpāme sā ynekarory apoiko omōkomoryme, tykase ropa Naamā eya repe. Yrome anapoipyra tokurehse Eriseu.

¹⁷Mame ynara tykase Naamā eya:

— Ynekarory apoiry se pyra oexiryke, ajohpāme sā nono aroxi taroino asakoro jumētu tō po. Ynara exiryke, taroino imehnō neponāmary a ynekarory onekaropyra ase, jeky tō roropa onyahkara ase ynekaroryme eya xine, Ritonōpo a rokē ynekarory ekarōko ase.

¹⁸Yrome toiro yyrypyry korokapory se ase Ritonōpo a, jytoryhtao jesē maro, Rimō, Xiria tō neponāmary eahmatoh taka, moro taka tomōse jesē ahtao Rimō eahmatohme, jemary apoiryhtao eya, jeseukumuru po typorohse jahtao, Rimō ēpataka, moro poko ykorokapory se ase Ritonōpo a, tykase.

¹⁹— Torētyke pyra exiko. Kure rokē ytoko, tykase Eriseu eya.

Keazi wānohtopōpyry

Mame Naamā toytose. Ameke pyra toytose ynororo ahtao ²⁰Keazi, Eriseu akorehmane, tōsenetupuhse: Naamā taropose ropa jesemy a, eheppyry anapoipyra ahtao ipunaka. Kurehxo exiry Xiria pō nekarory apoiry eya. Naeroro Ritonōpo Isene Exikety neneryme tururume ytōko ase mokyro ekahmase, mōkomo pitiko apoitohme, tykase.

²¹Mame toytose Keazi tururume. Mokyro oepiry tururume eneryhtao tyya Naamā tyhtose tykahu poe, ekaropose eya:

— Otara toehse? tykase.

²²— Arypyra, tykase Keazi. — Yrome tonehpose ywy jesemy a ouruse. Seromaroro toehse mā toto, urutō kō asakoro, ypy tō poe Eparaī nonory po. Naeroro kure eya exiry parata ekarory eya xine 30 kirume te, upo kurā roropa asakoro, tykase.

²³— Ajohpāme sā 60 kirume parata apoiko, tykase Naamā.

Orēpyra sā moro ekarory se toehse eya, mame parata tyrise eya saku tō aka asakoro. Moro tokarose eya, parata te, upo kurā asakoro typoetory a asakoro, morohne arotohme Keazi esemazupurume.

²⁴Mame toeporehkase toto ahtao ypy pona, Eriseu esaka, saku asakoro tarose Keazi a tapyi taka. Mame Naamā poetory tō taropose ropa eya. ²⁵Tapyi taka tomōse ropa oturutohme Eriseu maro. Mame tōturupose Eriseu:

— Aza mytono? tykase.

— Arypyra, ytopyra akene! tykase Keazi.

²⁶Yrome ynara tykase Eriseu eya:

— Juzenu amaro kynako mokyro tyhtose ahtao tykahu poe tōturutohme amaro. Seromaroro eheppyry apoitoh kara mana, tineru te, upo kurano te, tupito tōkehko tarykase oriwera ke te, uwa ke roropa te, kaneru tomo te, pui tomo te, erohketomo roropa. ²⁷Seromaroro Naamā nyrokuru amaro exīko, opoenō maro, apakō maro jūme, tykase.

Mame tutūtase Keazi ahtao ipū Naamā nyrokuru nae toehse, ipihpyry karimutume toehse, mauru samo.

Wywy anymyry ropa tuna kuae

6 ¹Morarama urutō kō Eriseu poetory tō tykerekere-mase tamorepanekomomo a:

— Sē tapyi pitiko nase, kupune xine pyra nase, tykase toto.

²— Yna enyohko tuna Joatāo ehpikoxi, wewe akohse. Moro wewe ke tapyi amōko ynanase yna esaryme, tykase toto.

— Ytotoko, tykase Eriseu.

³— Yna maro awahtao kurehxo mana, tykase toiro orutua eya.

— Aō, amaro xine ase ytōko, tykase. ⁴Naeroro oximōme toytose toto. Tuna Joatāo ehpikoxi toeporehkase toto ahtao toerohpito-se toto. ⁵Mame toerohse toiro orutua ahtao wewe akotyry poko, mōtoino rokē wywy epuru tōtouse, wywy toepukase nakuaka.

— Oty riko ywy? tykase ynororo, tykohtase Eriseu a. — Axītao rokē moro wywy tapoise ya.

⁶— Otoko toepukase? tykase Eriseu.

Mame aepukatopōpyry tonepose eya ahtao, mara tysahkase Eriseu a. Moro wewe tomase eya nakuaka. Mame toekuōse wywy kurimene nakuae.

⁷— Apoiko, tykase ynororo.

Mame wywy tapoise eya. Tanỹse ropa eya rahkene.

Xiria tō soutatu tō typoremāse

⁸Mame Izyraeu tō pore-mākapory se toehse Xiria tuisary. Naeroro tōturuse ynororo tysoutatu tō esā maro: “Ehmaropa myaro Izyraeu tō esaka, ohpetu pona, osesarise, toto pore-mākapose,” tykase repe. ⁹Mame Izyraeu tuisary tutuarōmase urutō a Ritonōpo poe. Ynara tykase ynororo Izyraeu tō tuisary a:

— Tomeseke ehtoko oytorykohtao ohpetu pona. Morotona ytōko Xiria tuisary tysoutatu tō maro oetapase xine, tykase. ¹⁰Morara exiryke enene rokē taropose Izyraeu tuisary a tuaro morotōkō ehtohme. Tuhke pixo Izyraeu tuisary tutuarōtanohpose urutono a tōsepynanohtohme, osekaropyra toehtohme topetōkara a. ¹¹Mame Xiria tuisary tyekītapāse. Tysoutatu tō esā tykohmase tyya tōturupotohme eya xine:

— Onoky taro nae kymaro xine, kuewokanekōme, Izyraeu tō tuisary akorehmaneme? tykase.

¹²— Arypyra, yna emero ākorehmananōme ynanase. Yrome moe Izyraeu po urutō nae. Mokyro rokē mā tutuisary tuarōtanohnōko ōmīry poko toiroro atapyi tao awahtao ro. Mokyro Eriseu, tykase toirono.

¹³Mame ynara tykase Xiria tuisary:

— Ahtao ytotoko mokyro zupise. Tonese oya xine ahtao soutatu tō aropōko ase mokyro apoitohme, tykase typoetory tomo a. Mame toytose toto, tonese ynororo eya xine. Mame toeramase ropa toto, ynara tykase:

— Mō pata po Eriseu mana, Totā po, tykase toto. ¹⁴Mame soutatu tō taropose tuisa a, kawaru po. Tuhke kawaru taropose eya Totā pona, Eriseu enehse. Koko toytose toto, pata tomyehmase eya xine. ¹⁵Mame yrokokoro Eriseu poetory tutūtase tapyi tae. Tōsenuhmase ynororo imoihmākō tonese eya soutatu tomo, kawaru tō maro. Pata tapuruse eya xine. Naeroro tomōse ropa ynororo tapyi taka ropa, ynara tykase:

— Tee! Eriseu, otara āko syta? Kuenahkatohkō toehse, tykase.

¹⁶— Oserehpyra exiko, kuakorehmananō tuhkehxo mana, moxiā motye kuhse kymaro exiketō mana, tykase Eriseu eya.

¹⁷Mame tōturuse ynororo Ritonōpo a, ynara tykase:

— Ritonōpo yna Esemy, mose akorehmako kurehxo enuru osenuhmatohme, tykase.

Mame morara tyrise Ritonōpo a rahkene. Morarama kurehxo tōsenuhmase urutō poetory. Kawaru tō tonese eya te, kahu tō maro apoto ao samo, ypy tō poro Eriseu tō zomye, toto pynanohtohme.

¹⁸Morarama tōsetapapitose Xiria tō ahtao tōturuse Ritonōpo a Eriseu:

— Ritonōpo Kapuaono, mokaro tonure pyra tyriko, tykase Eriseu.

Mame aomihpyry omipona tonure pyra toto tyripose Ritonōpo a. ¹⁹Mame toytose Eriseu eya xine, ynara tykase ynororo:

— Sero osema kara. Sero pata yro kara roropa. Kuekahmatoko. Aarotorŷko ase mokyro a onupirykomo a, tykase.

Mame tarose toto eya Samaria pona.

²⁰Morarama tomōse toto ahtao Samaria pona, tōturuse ropa Eriseu Ritonōpo a, ynara tykase:

— Enurukō ikurākako ropa Ritonōpo, kure toto osenuhmatohme ropa, tykase.

Mame aomiry totase Ritonōpo a. Aomihpyry ae ro toto enuru tukurākase ropa eya. Tōsenetupuhse toto Samaria po toexirykō poko.

²¹Mame toto eneryke tyya, ynara tykase Izyraeu tō esemy Eriseu a:

— Moxiā etapāko ha? Toto enahkatohme? tykase.

²²— Arypyra. Soutatu tō apoiryhtao etonary poko awahtao, onetapara mexiry. Tonahsē ekaroko eya xine, eukuru roropa. Mame toto aropoko ropa esēkomo a.

²³Naeroro otuhtoh konōto tyrise Izyraeu tō esemy a, toto otuhtohme. Mame tōtuhkehse toto ahtao, eukuru tōse roropa ahtao eya xine, taropose ropa toto Xiria esemy a. Moromeīpo Xiria tō oehpyra ropa toehse Izyraeu patary tō pahse.

Omise konōto pata Samaria po

²⁴Mame okynahtao tuisa Pē-Hatate, Xiria tō esē, toytose tysoutatu tō maro etonase Izyraeu tō maro. Mame Samaria tapuruse eya xine. ²⁵Morara exiryke tonahsē pyra toehse moro pata po. Tonahsē pyra exiryke jumētu tō tōse eya xine, utuku ety tonahse roropa eya xine. Jumētu zupuhpyry topekahse ahtao typynehxo kynexine, 80me parata ehepyry toehse; utuku ety roropa topekahse ehepyry typyne kahpyry kynexine, 200 karamame ahtao ehepyry 5me parata kynexine.

²⁶Mame Izyraeu tō tuisary ytoytoryhtao pata apuru poro nohpo tykohtase, ynara tykase ynororo eya:

— Kuakorehmako, tuisa! tykase.

²⁷— Ritonōpo Kuesēkō ākorehmara ahtao oty rīko ha ākorehmatohme? Tiriiku esēme jekarōko mah? Eukuru esēme roropa jekarōko mah? ²⁸Yrome kaxiko! Oty popyra hnae oya? tykase.

Ynara tykase ynororo:

— Mōkokonie mokyro nohpo ynara tykase ya: “Eropa omūkuru sōne seroae. Mame kokoro umūkuru ōnōko sytase,” tykase. ²⁹Naeroro umūkuru tahnose, tōse yna a. Yrokokoro: “Seromaroro omūkuru sōne,” ase eya repe. Yrome tumūkuru tonēse eya! tykase.

³⁰Morara kary etaryke tyya tupō tyxihkase tuisa a toemynyhmaryke, mokaro pata apuru pūto exiketomo a tuisa zupō zopinono tone,se, kamisa topuxiximā risē nexiase.

³¹— Kuetapako, Ritonōpo, Eriseu zupuhpyry onykohpopyra jahtao seroae ro, tykase tuisa tykohtase.

³²Mame typoetory tonyohse eya Eriseu enehse.

Tytypyī tao Eriseu nexiase, Izyraeu tō tamuximākō maro, oturūko. Mame oehpyra ro tuisa nenyokyhpyry ahtao ynara tykase Eriseu tamuximākomo a:

— Mokyro ahno etapahpono a jetapapōko mana seromaroro typoetory a. Tooehe ynororo ahtao sē etapuru apurutoko omōpyra aehtohme. Mokyro mykapo tuisa roropa oehnōko mana, tykase.

³³Mame Eriseu otururuhtao ro tuisa tooehse, ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo poe etuarimāko sytatose. Otyme kure kypynanopyrykō ekaropory eya? Kuakorehmara xine mā ynororo, tykase.

7 ¹Mame tozuhse ynororo Eriseu a, ynara tykase:

— Etako pahne! Ynara āko Ritonōpo mana: “Kokoro, serara xixi ahtao tonahsē epekahnōko typy pyra kuhse Samaria po; tiriiku 3 kirume zokonaka epehpyry toiro parata exīko, sewata 7 kirume ahtao epehpyry toiro parata exīko,” tykase Eriseu.

²Yrome ynara tykase tuisa akorehmane Eriseu a:

— Osenuhmato h riryhtao Ritonōpo a kapu ao tiriiku epukatohme sewata maro morara ehsaromepyra mana, tykase.

Ynara tykase Eriseu eya:

— Oenuru ke morohne enēko mase repe, yrome onenahpyra ekurehnōko mase, tykase.

Xiria soutatu tō epatopōpyry

³Mame 4me orutua kō ipihpyry tyrohsē hpe jarao nexiase pata Samaria omōto h myhto. Oximaro oturūko to h nexiase ynara tykase toto oseyā:

— Oty kato h typorohse rokē sytatou kuorikyrykō eraximāko? ⁴Pata pona omomyry anakorehmara mana. Moro tao emitapānōko mā toto. Tehme rokē kuahtao xine taro morararo orihnōko sytatose. Naeroro ehmaropa Xiria soutatu tō esaka; otarame kuetapatoryko mā toto, yrome otarame kypynanohtoryko mā toto, tykase.

⁵Naeroro kohmāsasaka ahtao toytose toto Xiria soutatu tō esaka. Yrome toeporehkase toto ahtao ahno pyra nexiase ipunaka. ⁶Panaikatō totapose Ritonōpo a Xiria soutatu tomo a imoihmākō oepyyr samo; soutatu tomo te, kawaru tomo te, kahu tomo oepyyr samo. Naeroro ynara tōsenetupuhse to h nexiase; heteu tō tuisary, Ejitu tō tuisary maro topehmase Izyraeu tō tuisary a soutatu tō enehtohme etonato hme kymaro xine, tykase toto. ⁷Naeroro tykohmāse ahtao ro toepase toto, Xiria soutatu tomo, tōsepynanohtohkōme. Tytypyīkō kamisa risē tynomose eya xine te, kawaru tomo te, jumētu tomo te, tosarykō roropa tynomose eya xine morara ehtopōpyr samo.

⁸Mame mokaro asakoropane exiketō toeporehkase ahtao tomōse toto tapyi tō kamisa risē taka, tōtuhse toto eukuru tōse roropa eya xine, parata tapoise eya xine uuru maro upo roropa. Toytose toto tynapoityā zonēse; mame tooehse ropa toto, imep̄y taka omōtohme, mōkomo apoitohme zonētohme apitorymā saaro. ⁹Yrome ynara tykase toto oseya rokene:

— Zae nymyry pyra sytatose! Kure ehtoh enēko sytatose, Moro poko onekaropyra imehnomo a kuahtao xine popyra exiry. Ēmepyry eraximaryhtao kyya xine ekarotohme, tuānohsēme exīko sytatose. Ehmaropa seromaroro tuisa akorehmananō zuruse tuisa tapyi konōto taka.

¹⁰Naeroro toytose toto Xiria soutatu tō esary poe Samaria pona ropa. Tykohtase toto pata apuru erase tomo a:

— Toytose yna Xiria tō soutatu tō esaka. Ahno onenepyra ynanakene ipunaka, toto onetara roropa ynanakene, tykase toto. Mokaro eky tō, kawaru tō tymyhse ro, jumētu tō roropa tymyhse ro toh kynako. Itapyikō moroto ro, Xiria soutatu tō nynomohpyry saaro.

¹¹Mame toto omiry taropose pata omōtoherasamo a, tuisa akorehmananomo a tuisa tapyi konōto tao. ¹²Koko nexiase repe, yrome towōse tuisa tynyhtoh poe. Ynara tykase ynororo takorehmananomo a:

— Ourutorȳko ase Xiria soutatu tō atamorepatopōpyry poko. Tuarō mā toto tonahsē pyra kuexirykō poko. Morara exiryke tosarykō turumekase eya xine otōnētohme ona po. Pata poe kutūtarykō eraximāko mā toto, tonahsē zupise kytorykohtao. Morara ahtao kuapoitortȳko mā toto, kypatarykō poremakāko roropa mā toto.

¹³Toiro akorehmane ynara tykase:

— Taro, pata po exiketō orihnōko rokē mā toto, imehnō aorihtyā samo. Naeroro orutua kō saropotone 5me kawaru tō tōxinamase exiketō maro, tuaro kuehtohkōme. Otara toehse rahkene?

¹⁴Naeroro orutua kō tymenekase eya xine. Taropose toto tuisa a kahu tō asakoro maro: “Ytotoko osenuhmase tuaro ehtohme Xiria soutatu tō poko. Otara toehse toh rahkene?” ¹⁵Mame toytose toto tuna Joatāo pona. Osema tao upo tonese eya xine mōkomo roropa, ipyrekō tōkehko typahse Xiria soutatu tomo a aeparykohtao. Mame tooehse ropa toto tuisa zuruse. ¹⁶Moraramē tutūtase Samaria pōkō axī samo Xiria soutatu tō nynomohpyry apoitohme tyya xine tykoryrykōme. Mame Ritonōpo omihpyry ae ro 3½ kiru tiriiku kurā eheppyryme, 7 kiru sewata eheppyryme saaro, toiro parata rokē nexiase.

¹⁷Moraramē mokyro tuisa akorehmane tyripose tuisa a pata omōtoherasame. Mame imoihmākomo a tytūtūmase ynororo toorihse. Eriseu omihpyry ae ro toytose tuisa ahtao oturuse imaro. ¹⁸Morara ahtao tuisa turuse Eriseu a: “Sero sā xixi ahtao kokoro 3½ kiru tiriiku eheppyryme, 7me kiru sewata eheppyryme sā toiro parata rokē exīko,” tykase. ¹⁹Morara kary etaryke tuisa akorehmane a morara tykase eya:

— Morara ehsaromepyra mana, Ritonōpo a tonahsē tonehpose ahtao ro kapu poe, tykase. Mame Eriseu a tozuhse:

— Oenuru ke morohne enēko mase repe, yrome onenahpyra mase ekurehnōko. ²⁰Mame morara toehse eya, toorihse ynororo tytūtūmase ahtao imoihmākomo a pata omōtoherasamo.

Nohpo, Sunē pō oehstopōpyry ropa Izyraeu pona

8 ¹Moraramē mokyro nohpo Sunē pō turuse Eriseu a. Mokyro mūkuru tōsemākase ropa Eriseu a. “7me jeimamyry enehpōko Ritonōpo mana konopo oehpyrahme samo. Tonahsē pyra exiryke omise konōto exīko mana. Tarōkō etuarimāko mā toto. Naeroro kurehxo oytory oekyry tō maro imepỹ pona,” tykase eya. ²Morara exiryke urutō omi poe toesyryhmase ynororo tytapyĩ taōkō maro pirixteu tō nonory pona, 7me jeimamyry taropose.

³Mame 7me jeimamyry taropose ahtao toeramase ropa ynororo Izyraeu tō nonory pona ropa. Toytose ynororo tuisa a tytapyĩ tōkehko tutupi roropa ekaropotohme ropa tyya. ⁴Teoporehkase ynororo ahtao, tuisa oturūko nexiase Keazi maro Eriseu akorehmane maro. Tuarō se tuisa nexiase Eriseu nyrytā poko, Ritonōpo jamitunuru ke. ⁵Poeto ēsemākapotopōpyry ropa poko Eriseu a, ekarōko Keazi nexiase tuisa a. Morara ekaroryhtao ro, nohpo tooehse tykyryry ekaropose ropa tuisa a. Mokyro eneryke tyya, Keazi ynara tykase:

— Tuisa! Mose nohpo ynororo. Mose imūkuru, Eriseu nēsemākapohpyry ropa.

⁶Tōturupose ahtao zae Keazi nurutopōpyry tokarose nohpo a tuisa a. Naeroro takorehmane tonehpose tuisa a nohpo kyryry ekarotohme ropa eya, tapyi te, tupito te, ikyryry roropa ehepyry; emero toto narykatyā epery tapoise ahtao esē esahpyo 7me jeimamyry taropose ahtao, ekarotohme ropa eya.

Tuisa Pē-Hatate Eriseu maro

⁷Moraramē Tamaxiku pona toytose Eriseu kure pyra Pē-Hatate Xiria esē ahtao. Mame moroto Eriseu ehtoh tokarose ahtao tuisa a, ⁸ynara tykase ynororo takorehmane Hazaeu a:

— Kynekarory arota urutono a. Oturuko eya, oturutohme Ritonōpo Kuesēkomo a zuaro ehtohme ekurākāko ropa hano?

⁹Naeroro 40me kameru tō pona mōkomo kurā Tamaxiku pōkō mōkomory tyripose Hazaeu a arotohme tynekaroryme Eriseu a. Mame toytose ynororo oturuse Eriseu maro. Ynara tykase:

— Tuisa Pē-Hatate, omūkurume sã mana. Ekaropory se ynororo oya toekurākary ropa poko kure pyra toexiryke, tykase.

¹⁰Ynara tykase Eriseu eya:

— Ritonōpo a turuse ywy tuisa orihnōko mana. Yrome kaxiko eya: “Ekurākāko ropa mase,” tykase.

¹¹Mame okynahxo mokyro eneryke Eriseu a, toehxirose sã Hazaeu nexiase. Mame tyxitapitose Eriseu rahkene. ¹²Hazaeu tōturupose eya:

— Oty katohme mah xitāko? tykase.

— Tuarō jexiryke onyryry tō xihpyry poko Izyraeu tō ryhmaryke, tykase Eriseu. Izyraeu tō soutatu tō tapyĩ jamihme exiketō zahkāko mase. Toto poenō etapāko mase, ipoenō pitiko roropa, nohpo tō ryhmāko mase poetoēme exiketomo, tykase.

¹³— Otāto morohne xihpyry rīko ywy? tykase, tōturupose Hazaeu. — Ime pyra ase ipunaka, tykase.

— Ritonõpo poe zuaro ase; Xiria tuisaryme exiko mase, tykase Eriseu.

¹⁴Mame toytose ropa Hazaeu tuisa Pë-Hatate esaka. Tõturupose tuisa a eya:

— Otara nykã Eriseu? tykase.

— Ekurãkãko ropa mase rahkene nykã ynororo, tykase Hazaeu.

¹⁵Yrome yrokokoro kamisa topuxixime exikety tapoise Hazaeu a. Moro kamisa tyrise eya tuna kuaka tahxikure ehtohme. Mame ike tuisa ãmyty tyõtose oseremara ehtohme. Toorihse ynororo.

Mame Pë-Hatate myakãme toehse Hazaeu, Xiria põkõ tuisaryme.

Tuisa Jeorão Juta tõ esemy

(2 Koronika 21.2-20)

¹⁶Mame 5me jeimamyry taropose Jorão, Akape mükuru a ahtao Izyraeu tõ tuisaryme toexiry poko, Jeorão, Josapa mükuru tuisame toehse Juta tõ esême. ¹⁷32 anome nexiase. Mame 8me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarẽ po. ¹⁸Ipyty Akape õxiry kynexine. Mame Akape tõ ehtopõpyry sõ popyra nexiase, imehnõ Izyraeu tõ tuisary tõ ehtopõpyry sõ roropa. Ritonõpo omihpyry omipona pyra nexiase. ¹⁹Yrome Juta tõ enahkapory se pyra Ritonõpo nexiase, tõmihpyry pokoino, typoetory Tawi a. Omükuru, apakõ roropa tuisame exikehpyra exiko mã toto, katopõpyry pokoino.

²⁰Mame Jeorão tuisame ahtao Etõ tõ typenekehse Juta tõ poetoryme toexirykõ poko. “Yna esẽ kara mase,” tykase toto Jeorão a. ²¹Naeroro Jeorão toytose soutatu tõ maro kahu tõ ae pata Zaia pona. Moroto tomyehmase ynaroro Etõ soutatu tomo a. Mame koko tukuhse ynororo kahu aronanõ maro tutütarykõ poko. Tutütase toto ahtao toepase toto, Jeorão poetory tõ emero tytapykõ taka ropa.

²²Morotoino Etõ tõ, Juta poetory tõme exipyra ropa toehse toh nexiase. Mame morara ahtao pata Ripina põkõ roropa Juta turumekase tosẽkõme.

²³Imehnõ Jeorão nyrytã emero tymerose pape pokona esety Juta tõ Tuisary tõ Ehtopõpyry. ²⁴Mame Jeorão toorihse. Ekepyry tonẽse tuisa tõ ekepyry tõ maro Tawi patary po. Imükuru Akazia tuisame toehse tumy esahpyõme.

Tuisa Akazia Juta tõ esême

(2 Koronika 22.1-6)

²⁵Mame 12me jeimamyry taropose Jorão, Akape mükuru ahtao tuisame toexiry poko Izyraeu tõ esême, Akazia, Jeorão mükuru tuisame toehse, Juta tõ esême. ²⁶22 jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame toiro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarẽ po. Jeny Ataria kynexine, Akape õxiry, tuisa Oniri pary, Izyraeu tõ esemy.

²⁷Oxiekryme Akazia exiryke tuisa Akape maro, typytase jũ exiryke Akape õxiry maro, tyrypyry poko toehse ynororo Akape tõ ehtopõpyry samo.

²⁸Mame Akazia toytose tuisa Jorão, Izyraeu tõ esẽ akorehmase etonase tuisa Hazaeu Xiria tõ esẽ, poremakapory poko. Mame tõsetapase toto Ramote-Kireate po. Moroto Jorão tyryryhmase. ²⁹Naeroro toytose ropa ynororo pata Jezereu pona aekurãkatohme ropa. Mame Akazia toytose roropa morotona mokyro enese.

Jeu tahpase Izyraeu tō esēme ehtohme

9 ¹Moraramē urutō nuasemā tykohmase tyya, urutō Eriseu a. Ynara tykase ynororo eya:

— Atakimako oytotohme Ramote-Kireate pona. Sero oriu aroko kutehi ao amaro. ²Mame morotona toeporehkase awahtao Jeu zupiko, Josapa mūkuru, Ninixi paryme. Mokyro arota imep̄y osa taka ameke pixo epe tō winoino. ³Mame sero oriu ikuāko zupuhpyry pona. Ynara kaxiko eya: “Ritonōpo Kuesēkō omi poe kuahpano tymenekase oexiryke Izyraeu tō esēme.” Moromeīpo otūtako ropa, axī ke oytotohme ropa.

⁴Naeroro mokyro urutō nuasemā toytose Ramote-Kireate pona. ⁵Moroto soutatu tō esēkō tonese eya oximōme. Ynara tykase ynororo:

— Omi enehno ekarotohme oya, tykase.

— Onoky a morara āko mah? tykase Jeu.

— Oya, pāna! tykase ynororo.

⁶Naeroro toytose mokaro asakoro ro imep̄y osa taka. Mame moro tao oriu tukuāse eya Jeu zupuhpyry pona. Ynara tykase ynororo eya:

— Ritonōpo, Izyraeu tō Esem̄y ynara āko: “Omorō tymenekase ya ypoetory tō, Izyraeu tō esēme oehtohme. ⁷Oesemy tuisa Jorāo, Akape mūkuru, etapapōko ase oya Jezapeu wānohtohme urutō kō totapase eya exiryke imehnō ypoetory tō maro. ⁸Akape ekyry tō emero etapapōko ase, orutua kō emero aorihmapōko ase, nuasemākomo, tamuhpomākō maro. ⁹Akape tō rīko ase tuisa Jeropoāo Nepate mūkuru ritopōpyry sā ya, tuisa Paasa Aia mūkuru ritopōpyry sā roropa ya. ¹⁰Jezapeu ekepyry ononēpyra exīko mana; ipū onōko kaikuxi tō mana pata Jezereu pūto,” tykase.

Morara kaxīpo mokyro urutō nuasemā tutūtase moro tae. Mame morotoino toepase ynororo rahkene.

¹¹Mokaro soutatu tō esamo a tooehe se ropa Jeu ahtao, tōturupose toto a:

— Emero kure repe? Oty se kynako oya mokyro rowohpano? tykase toto.

— Zuaro matose ise aexiry, tykase Jeu.

¹²— Arypyra pāna! Kaxiko, otara nyka? tykase toto.

— Ynara tykase ynororo ya: “Ritonōpo ynara tykase: Ywy omenekāko ase, Jeu, tuisame ehtohme, Izyraeu tō esēme,” nykā ya.

¹³Morara kary etaryke tyya xine Jeu marōkomo, soutatu tō esamo a, tupōkō tomase onuhtoh pona, epona xikihme Jeu ehtohme. Rue totose eya xine. Tykohtase toto:

— Jeu tuisame mana! tykase toto.

Tuisa Jorāo etapapōpyry

¹⁴⁻¹⁵Moraramē Jeu tātamorepase tuisa Jorāo etapatoh poko. Jezereu po tuisa Jorāo nexiase, ekurākāko. Morotona toytose ynororo tyryhmase ahtao, osetaparyhtao tuisa Hazaeu, Xiria esē maro, Ramote-Kireate po. Naeroro ynara tykase Jeu tymarōkō soutatu tō esamo a:

— Ymaro awahtao xine tomeseke ehtoko tarōkō ytoppyra ehtohme tokare pyra, Ramote-Kireate poe Jezereu pōkō zuruse ypoko.

¹⁶Mame tōtyrise ynororo tykahu aka toytotohme Jezereu pona. Tuisa Jorão etyhnōko ro nexiase. Tuisa Akazia Juta tō esē moroto roropa nexiase imaro, Jezereu po.

¹⁷Morarama soutatu nexiase, kae tapyi tao, pata omōtoh eraseme, Jezereu po. Jeu oepiry typoetory tō maro tonese eya. Tykohtase:

— Ahno oehnōko kawaru tō maro! tykase.

Ynara tykase Jorão:

— Soutatu enyohko kawaru po, ekaropotohme epeme toto exiry poko, epetōkarama toto exiry poko, enara.

¹⁸Mokyro omi arone toytose oseporise Jeu maro. Ynara tykase:

— Tuisa zuaro toexiry se epeme moehno?

— Oty poko torētyke mahno? Juaro pyra hma? Kuekahmako ty, tykase Jeu.

Mame mokyro soutatu kae ehtoh tao ynara tykase: “Omi arone tōseporise toto maro yrome oehpyra ropa mana.” ¹⁹Imepy omi arone tonyohse ekaropose Jeu a, apitorymā saaro. Mokyro tozuhse roropa eya:

— Torētyke pyra exiko! Juaro pyra hma? Kuekahmako ty, tykase.

²⁰Mokyro erase kae ehtoh tao tōturuse:

— Omi arone tōseporise toto maro yrome oehpyra ropa mana. Ynara tykase roropa ynororo:

— Mokaro tuisary tykahu arōko rowohpā samo, Jeu kahu arory sã hkotano!

²¹— Ykahu enehta, tykase tuisa Jorão. Tonehse eya xine. Mame tōtyrise tuisa Jorão tykahu aka. Tuisa Akazia toytose roropa tykahu ao. Toytose toto asakoro ro oseporise Jeu maro. Mame tōseporise toto tupito po, Napote esahpyry po. Mame Jorão tōturupose:

²²— Osepeme moehno? tykase.

— Otāto osepeme exiko syta joroko poko ro tarōkō ahtao, tyneponāmarykō eahmary poko toto ahtao, asa, Jezapeu nyripohpyry ae ro? tykase.

²³Naeroro tykahu ae toeramase Jorão epatohme, kohtāko nexiase Akazia a:

— Kuewokāko mana! Yrypo mokyro, Akazia!

²⁴Mame typyre ke tuose Jeu a jamihme samo. Jorão tuose ipary pokona eano pona. Toorihse, toepukase tykahu ao. ²⁵Mame ynara tykase Jeu takorehmane Pitikaa a:

— Mokyro ekepyry emako tupito pona, Napote esahpyry pona. Wenikehpyra hma kawaru po kytoryhtao Akape, Jorão zū maro? Morara tykase Ritonōpo Akape poko: ²⁶“Kokonie Napote etapatopōpyry enease imūkuru tō maro. Naeroro jomiry etapōko ase oya, awānohnōko ase taro, sero tupito po.”

— Morara exiryke Jorão ekepyry emako Napote tupīpyry pona, Ritonōpo omihpyry ae ro, tykase Jeu takorehmane a.

Akazia orihtopōpyry

²⁷Morara tonese tuisa Akazia a. Naeroro tykahu ae toepase ynororo Pete-Hakā esemary ae. Yrome tokahmase Jeu a ynororo. Ynara tykase Jeu typoetory tomo a:

— Akazia etapako roropa! tykase.

Tuose ynororo eya xine tykahu ae aytoryhtao osema ae Kua pona, pata Ipyreão pūto. Yrome toytose ro ynororo, jetū ahtao ro Mekito pona. Moroto

toorihse. ²⁸Mame Akazia ekepyry tarose ipoetory tō esamo a Jerusarē pona ropa kahu ae. Moroto tuisa tō zonētoħ tao tonēse ynororo Tawī patary po.

²⁹Akazia tuisame toehse Juta tō esēme 11me jeimamyry taropose Jorão, Akape mūkuru aħtao tuisame toexiry poko Izyraeu tō esēme.

Jezapeu etapatopōpyry

³⁰Moraramē Jeu toeporehkase Jezereu pona. Inyrihpyry poko totase Jezapeu a. Tōmyty tonohse eya, tonuru tōkehko, tūsety tokurinase eya. Toexikihmase ynororo tuisa tapyī konōto tao kaino osema enēko osenuhmatoħ ae. ³¹Mame Jeu tooehse aħtao pata omōtoħ ae, tykohtase Jezapeu eya:

— Moehno, Ziniri, oesē etapahpono?

³²Tōsenuhmase kakoxi Jeu, tykohtase ynororo:

— Onoky jakorehmāko nae?

Tōsenuhmase osenuhmatoħ ae orutua komo tapyi poko erohketomo asakoro otaramē oseruao.

³³— Mose emako moro tae! tykase Jeu eya xine.

Tomase ynororo eya xine. Imunuru sapararah tykase tapyi apuru pokona, kawaru pokona roropa. Ekepyry pona kawaru tō tarose Jeu a, kahu maro.

³⁴Mame tuisa tapyī konōto taka tomōse ynororo. Tōtuhse, eukuru tōse eya. Mame otuhkehxpō ynara tykase ynororo:

— Mokyro popyra aexihpyry ekepyry aroko zonētohme; ynara exiryke: tuisa ēxihpyryme mana, tykase.

³⁵Yrome mokaro nohpo ekepyry zonēse aytotyā toytose aħtao onenepyra toħ nexiase. Zupuhpyry zehpyry rokē tonese, ipupuru zehpyry, emary zehpyry roropa, enara rokene. ³⁶Mame Jeu turuse aħtao moro poko eya xine, ynara tykase ynororo:

— Morara exiko, tykase Ritonōpo, Eria Tixipe pō omiry ae: “Kaikuxi tō Jezapeu ekepyry ōnōko mana pata Jezereu po. ³⁷Akoīpyry sapararahme exiko okyno ety samo. Moromeīpo ipoko ynara kasaromepyra exiko imehnō mana: ‘Mose Jezapeu ekepyry taro nexiase.’ ”

Akape mūkuru tō etapatopōpyry

10 ¹Moraramē Samaria po Akape poenō kynexine ipakō roropa, 70mākō kynexine. Mame pape tymerose Jeu a pata esā neneryme, tamuximākō neneryme roropa, Akape ekry tō pyno exiketō neneryme roropa. Ynara tykase ynororo:

²— Tuisa mūkuru tō eraseme matose. Kahu tō nae matose te, kawaru tomo, typyreke roropa matose. Pata tō tapuruse exiketō nae roropa matose. Naeroro sero pape, ynymerohpyry tapoise oya xine aħtao, ³tuisa ekyrpyry toiro imenekatoko, imehxo exikety, otuisarykōme eħtohme. Mame etonāko matose mokyro ewomatohme.

⁴Yrome mokaro Samaria pōkō esā tōserehse. Ynara tykase toto:

— Otāto osetapāko sytatou? Jeu onyporemākaposaromepyra sytatose. Tuisa Jorão typoremākase eya, tuisa Akazia roropa, tykase toto.

⁵Naeroro tōximōse toto; tuisa tapyī konōto erase te, pata tuisary maro te, tamuximākō maro, Akape ekry pyno exiketō maro. Oximaro omī taropose

eya xine Jeu a ynara katohme: “Opoetoryme ynanase. Õmiry omipona se rokē ynanase. Yrome tuisa ekry onymenekara ynanase tuisame tyrítőhme. Naeroro zae ehtoh oya tyriko,” tykase toto.

⁶Morara exiryke imep̄y pape tymerose Jeu a toto neneryme. Ynara tykase:

— Ymaro awahtao xine, jomiry omipona se nymyry awahtao xine, tuisa Akape mükuru tō etapatoko emero, zupuhpyrykō enehtohme ya, Jezereu pona kokoro serara ahtao, tykase.

Mokaro 70mākō, tuisa Akape mükuru tō ewomāko Samaria pōkō tamuxiry nexiase, toto wātanohpōko toh nexiase. ⁷Mame Jeu nymerohpyry tone se tyya xine ahtao, mokaro Akape mükuru tō 70mākō totapase Samaria pōkō tuisary tomo a. Zupuhpyrykō tyrise ruto aka eya xine. Taropose toto Jezereu pona, Jeu a.

⁸Mame Jeu turuse ahtao Akape mükuru tō zupuhpyry enehtopōpyry poko, asakoro oximōtohy tyripose eya, zupuhpyrykomo, pata omōtohy po. Moroto tynomose toto eya xine ēmehtoh pona.

⁹Tōmehse ahtao Jeu toytose pata omōtohy pona. Ynara tykase ynororo moroto ytoytoketomo a:

— Ywy roro tātamorepase tuisa Jorāo etapary poko. Oya xine pyra, ya mokyro totapase. Yrome moxiamo, onoky a totapase toto? ¹⁰Morara exiryke tuaro ehtoko, Ritonōpo omihpyry Akape tō poko, emero exiko mana Ritonōpo omihpyry ae ro. Emero tyrise Ritonōpo a, Eria omihpyry ae ro.

¹¹Mame imehnō Akape ekry tō totapase Jeu a, Jezereu po exiketomo, tuisa Akape akorehmananō roropa, epēpyry tō maro, ineponāmarykō eahmatoh poko erohketō maro. Tonahkase toto eya emero porehme.

Tuisa Akazia ekry tō etapatopōpyry

¹²Morarama toytose Jeu Jezereu poe Samaria pona. Osema tao patāpo kynexine, esety Kaneru Esā Esaryme. ¹³Moroto tōseporyse ynororo Akazia ekrypyry tō maro, Juta tō esem̄pyry. Tōturupose ynororo:

— Onokākō matou? tykase.

— Akazia ekryrime ynanase, tykase toto. — Jezereu pona ytōko ynanase Jezapeu poenō maro oseahmase, imehnō tuisa ekry tō eahmase roropa, tykase toto.

¹⁴— Moxiā apoitoko! Isene ro toto se ase! tykase Jeu typoetory tomo a.

Tapoise toto eya xine, mame toto totapase moroto, tuna eutary pūto. 42me toh kynexine atapona, emero totapase eya xine.

Akape ekry tō etapatopōpyry

¹⁵Morotoino toytose Jeu ahtao, tōseporyse ynororo Jonatape, Reape mükuru maro, aepyryhtao oturuse tymaro. Taomikase Jeu ahtao, ynara tykase:

— Oxisā osenetupuhnōko sytah? Jakorehmāko mah? tykase.

— Ÿ, ākorehmāko ase, tykase Jonatape.

— Ahtao, oemary ekaroko ya! tykase Jeu.

Tomary tokarose eya. Mame Jonatape takorehmase Jeu a onuhtohme tykahu aka.

¹⁶— Eropa ymaro, tykase Jeu. — Orēpyra Ritonōpo omipona jehtoh enēko mase.

Tarose ynororo tykahu ae Jeu a, Samaria pona. ¹⁷Mame toeporehkase toto ahtao, Akape ekyry tō totapase Jeu a, emero porehme. Morara toehse Ritonōpo omihpyry ae ro Eria a.

Paau toponāmasē eahmananō etapatōpōpyry

¹⁸Moraramē Samaria pōkō taoximōnohpose Jeu a. Ynara tykase ynororo:

— Paau toahmase Akape a pitiko rokene. Yrome ywy pitiko rokē pyra, itamurumehxo eahmāko ase. ¹⁹Paau poko urutō kō enehpoko oximōme, eahmananō maro, Paau poko erohketō roropa. Ekurehpyra ehtoko. Ynekarory konōto zahkāko ase Paau eahmatohme. Oehpyra exiketō orihmanohpōko ase, tykase.

Yrome morara tykase Jeu, Paau poko exiketō enehtohme oximōme, toto etapatohme.

²⁰Mame ynara tykase Jeu:

— Toiro ēmepyry imenekatoko Paau eahmatohme. Tymenekase eya xine.

²¹Mame omi taropose Jeu a, emero pata tō pona, Izyraeu nonory po. Paau eahmananō tōximōse toto, emero porehme. Mame Paau eahmatoh taka tomōse toto. Tapyi typehkase eya xine. ²²Mame Jeu omi poe Paau poko erohketō tuisary a upo tonehse Paau poko erohketō zupony ekarotohme Paau eahmananomo a. ²³Moromeīpo Jeu tomōse Paau tapyi taka Jonatape ReCAPE mūkuru maro. Ynara tykase ynororo moro taōkomo a:

— Tomeseke ehtoko Paau eahmananō rokē taro ehtohme Ritonōpo eahmananō omōpyra ehtohme xiaro, tykase.

²⁴Mame tomōse ynororo Jonatape maro tynekarory zahkatohme Paau eahmaryme. Yrome 80me soutatu tō tyrise eya jarānao. Ynara tykase eya xine:

— Moxiā etapāko matose emero porehme. Toiro tynamase oya xine ahtao aepatohme epehmāko matose oorihthokō ke, tykase.

²⁵Moraramē tynekarory tyahkakehse ahtao Jeu a, ynara tykase ynororo soutatu tō esamo a:

— Omōtoko toto etapatohme emero porehme epara toto ehtohme, tykase.

Naeroro tomōse toto typyrekō maro, toto etapatohme. Ekepyrykō tarose jarānaka eya xine. Mame tomōse toto osa taka Paau tapyi taō taka.

²⁶Moro tae Paau neponāmary tarose eya xine jahkatohme. ²⁷Naeroro Paau neponāmary tonahkase eya xine tapyi roropa. Mame moro tapyi Paau eahmatoh ahno suhtatohme toehse. Moroto ro mana seroae ro.

²⁸Moro ke Paau eahmary tonahkapose Jeu a Izyraeu tō nonory po.

²⁹Yrome tuisa Jeropoão Nepate mūkuru nyrihpyry iirypyryme onurumekara kynexine. Mokyro Jeropoão a Izyraeu tō takorehmase tyrypyrykō poko toto ehtohme. Pui mūkuru panō uuru risē tyrise eya Peteu po te, Tā po roropa mokaro eahmatohme, enara. ³⁰Ynara tykase Ritonōpo Jeu a:

— Akape ekyry tonahkase oya jomihpyry omipona. Morara exiryke ynara āko ase oya: “Omūkuru tuisame exīko, apakō roropa Izyraeu tō esēme exīko mā toto 4me aemāsamo.”

³¹Yrome Ritonōpo Izyraeu tō Esē omihpyry omipona hkopyra Jeu toehse. Jeropoão ehtopōpyry typoenohse eya Izyraeu tō akorehmary poko toto rypyry poko toto ehtoh poko roropa.

Jeu orihtopöpyry

³²Morarama Izyraeu tō nonory zumo hkopyra tyripitose Ritonōpo a. Tuisa Hazaeu Xiria esemy a Izyraeu tō nonory typoremākaposē ³³Joatāo poe xixi tūtatoḥ wino ikurenaka pata Aroea pona tuna Aranō pona. Tapoise eya Kireate nonory roropa Pasā nonory roropa. Moroto Kate pakomotyā kynexine te, Rupē pakomotyamo te, Manase pakomotyā xixi tūtatoḥ wino.

³⁴Imehnō Jeu nyriyā, orēpyra aexihpyry tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopöpyry. ³⁵Toorihse ynororo. Ekepyry tonēse Samaria po. Imūkuru Jeokaze tuisame toehse tumy myakāme. ³⁶28me jeimamyry taropose Jeu a Samaria po Izyraeu tō esēme toexiry poko, enara.

Tuisa nohpo Ataria Juta tō esēme

(2 Koronika 22.10—23.15)

11 ¹Morarama tuisa Akazia eny, Ataria tuaro toehse ahtao tumūkuru etapatopöpyry poko, tyekyry tō tonahkapose eya toiroro toehtohme tuisa myakāme. ²Yrome toiro Akazia ekepyry mūkuhpyry onetapara kynexine, esety Joaxi. Typynanohse ynororo jumÿpyry oryxiry Jeosepa a onetapara mokyro kunumuxi ehtohme. Tuisa Jeorāo ãxihpyryme kynexine ynororo. Omatome tarose ynororo ipynanohne maro nyhtoh taka, Ritonōpo Tapyī taka. Moro tao tonēse ynororo onenepyra Ataria ehtohme. ³6 me jeimamyry taropose Jeosepa a poeto pynanopyry poko, tonēse Ritonōpo Tapyī tao, tuisame Ataria ahtao tumūkuru myakāme.

⁴Moromeīpo jeimamyry 7mā po soutatu tō esā tykohmase oturukety, Joiata a Ritonōpo Tapyī taka toto ytotohme. Moro tao tōturuse toto Ritonōpo neneryme, zae rokē toehtohkōme oximōme. Mame tuisa ekepyry mūkuhpyry Joaxi tonepose eya xine. ⁵Ynara tykase Joiata eya xine:

— Ynara tyriko sytatose: Oturuketō tooehse ahtao rewita tō maro erohse oserematoḥ ae, oseruao oximōmākōme atapiakāko sytatose, toiro oximōmākō tuisa tapyī konōto enetohme eraseme. ⁶Imepÿ oximōmākō tehme exiko Omōtoḥ Sua tao eraseme. Imepÿ oximōmākō exiko omōtoḥ eraseme roropa, mokaro erasā mykapo. ⁷Mokaro asakoro oximōmākō toerohtoh rumekaryhtao tehme exiko ro Ritonōpo Tapyī eraseme tuisa ewomatohme.

⁸Mame rewita tō imoihmākō maro Joiata omihpyry omipona toehse. Mame toerohkehse toto ahtao oserematoḥ po toerohtohkō onurumekara toḥ toehse. Naeroro tuhke toehse oehsenākō maro, aotyhykatyā maro. Morarama tamorepase toto eya Joaxi riry poko tuisame. Tomeseke toto ehtohme tamorepase toto eya Joaxi ewomatohme, ipoko pyra imehnō ehtohme.

⁹⁻¹¹Mame Joiata omipona soutatu tō esā nexiase. Typoetory tō tonehse eya xine Joiata a, toerohkehse aehtyamo oserematoḥ po te, erohse aepyhyamo roropa, enara. Warata tō tokarose eya xine Joiata a osewomatoḥ tonō maro, Tawi kyryrÿpyry tukurākase exiryke Ritonōpo Tapyī tao. Mame typyrekō tapoise eya xine tuisa mūkuhpyry ewomatohme Joiata omi poe. ¹²Mame Joaxi tonehse Joiata a jarānaka, zupuhpyry pona parimā tyrise eya, uuru risemy. Mame pape tokarose eya, tymerose Ritonōpo omiryne, zae tuisame ehtoh poko. Mame tuhsuhmase eya xine oriu ke. “Tuisame mase,” katohme. Tātākyemase toto, tahtah tykase. Ynara tykase roropa toto:

— Orēpyra tuisame exiko! tykase toto.

¹³Mame panaikatō totase tuisa nohpo Ataria a. Soutatu tō, imehnō roropa oseahmāko toh nexiase. Mame taryporyke toytose ynororo Ritonōpo Tapyī taka, imoihmākomo a. ¹⁴Moroto tuisa exisenā tonese eya xikihme Saromāo nyrihpyry xikihme exikety myhtokoxi, Ritonōpo maro Oturutoh omōtoho tao. Morara tyrise toipe eya xine, tuisame toehse ahtao. Tomyehmase ynororo soutatu tō esamo a te, rue etonanomo a, imehnomo a roropa. Oseahmāko toh nexiase, kohtāko, rue etōko. Typoremākase exikety sã tupō tyxihkase nohpo a toemynyhmaryme. Kui tykase ynororo:

— Zae pyra matose, jewokāko! Popyra matose! tykase.

¹⁵Mame Ataria etapapory se pyra Joiata nexiase, Ritonōpo Tapyī tao. Naeroro ynara tykase ynororo soutatu tō esemy a:

— Mose arotoko jarānaka, soutatu tō atakenaka exiketō rānakuroko. Ipynanopyry se exiketyme ahtao etapatoko, tykase.

¹⁶Mame mokyro tapoise, tarose eya xine tuisa tapyī konōto taka. Mame moroto, kawaru tō omōtoho po mokyro totapase eya xine.

Joiata nyrityamo

(2 Koronika 23.16-21)

¹⁷Moraramē tuisa Joaxi imoihmākō maro takorehmase oturukety Joiata a osekarotohme Ritonōpo a, ipoetoryme toto ehtohme. Ynara tykase toto Ritonōpo netaryme: “Ritonōpo, ōmihpyry omipona se ynanase yronymyryme,” tykase. Mame tuisa takorehmase roropa eya imoihmākō maro tōmirykō etapotohme osepeme toehtohkōme. ¹⁸Moraramē toytose imoihmākō Paau eahmatoh taka. Moro tapyī typahse eya xine. Okyno zahkatoh typahse roropa eya xine, Paau neponāmary maro. Mame Paau poko pyaxime exikety Matā totapase eya xine, tynekarory zahkatoh ēpataka mokyro ahtao.

Soutatu tō tyrise Joiata a eraseme toto ehtohme Ritonōpo Tapyī omōtoho tao. ¹⁹Mame tuisa Joaxi tarose eya, tuisa ewomananō maro, tuisa tapyī konōto erase tō maro Ritonōpo Tapyī tae tuisa tapyī konōto taka. Imoihmākomo a tokahmase toto. Mame Joaxi tomōse Soutatu Omōtoho ae. Typorohse ynororo tuisa konōto porohtoh pona. ²⁰Imoihmākō tākye toh kynexine. Mame mynytyme pata Jerusarē toehse, totapase Ataria exiryke tuisa tapyī konōto tao.

²¹7me jeimamyry nae Joaxi ahtao tuisame toehse ynororo Juta tō esēme.

Tuisame Joaxi ehtopōpyry

(2 Koronika 24.1-16)

12 ¹Moraramē 7me jeimamyry taropose Jeu ahtao Izyraeu tō esēme ehtoh poko, Joaxi tuisame toehse Juta tō esēme. 40me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jē kynexine Zipia, Peresepa pono. ²Ritonōpo omipona kynexine ynororo toorikyry ponāmero. Takorehmase ynororo Joiata a. ³Yrome imehnō neponāmary eahmatoh tonō onypahpyra toh kynexine. Tynekarorykō te, ixtaratu roropa tyahkase ro ahno a moroto.

⁴Mame Ritonōpo maro oturuketō tonehpose Joaxi a tyya tōturutohme toto a. Ynara tykase ynororo eya exine:

— Tineru oximōme tyritoko, tapoise oya xine ahtao Ritonōpo Tapyi tao; tineru topehmase ahtao ahno a tynekarory tō epekahtohme te, tineru tokarose ahtao roropa Tapyi Kurā kurākatohme te, tineru tonehse ahtao ahno a roropa tynekarorykōme rokene. ⁵Oturuketō emero tomeseke tyripori se tuisa kynexine, tineru tokarose ahtao eya xine ikurākatohme Ritonōpo Tapyi kurākatohme, kure pyra Tapyi toehse ahtao.

⁶Yrome 23me jeimamyry taropose ahtao Joaxi a tuisame toexiry poko, Ritonōpo Tapyi onukurākara ro toh kynexine. ⁷Naeroro Joiata tykohmase tyia imehnō oturuketō maro. Tokaropose eya xine:

— Oty katohme Ritonōpo tapyi onukurākara ro hmatou? Taroino tineru tapoise oya xine ahtao onukurākara ehtoko. Ekarotoko rokē rahkene Ritonōpo Tapyi kurākapotohme, tykase.

⁸Ÿme oturuketō kynexine moro poko. Yrome Ÿme roropa toh kynexine Ritonōpo Tapyi onukurākara toexirykō poko.

⁹Naeroro kaxo tapoise Joiata a tapuruse exikety. Mame eutary tyrise eya apuru poko. Moro kaxo tyrise eya okyno zahkatoh pūtokoxi, apotunuru wino tomōse ahtao Ritonōpo Tapyi taka. Mame moro kaxo aka tineru tyrise, Ritonōpo maro oturuketomo a, Ritonōpo eahmananō nekarohpyry emero. Mame moro kaxo aka tineru tyrise oturuketomo a, Ritonōpo eahmananō nekarohpyry emero. ¹⁰Mame moro kaxo ao tineru itamurume toehse ahtao, tuisa akorehmane tooehse, Ritonōpo maro oturuketō tuisary maro, kaxo etapuruhmakase. Moro tineru tuhke ehtoh tukuhse eya xine otāto moro ehtoh waro ehtohme. Mame saku aka moro tyrise eya xine. ¹¹Mame pape pokona itamurume ehtoh tymerose zae eya xine. Mame moro tineru tokarose eya xine erohketō esamo a, Ritonōpo Tapyi kurākananomo a. Mame mokaro a wewe poko erohketō topehmase, tapyi amonanō roropa, ¹²topu poko erohketomo te, topu hkohnanomo roropa. Wewe tōkehko topekahse eya xine, topu tō roropa, tapyi kurākatohme. Mame ise ehtoh emero topehmase eya xine Ritonōpo Tapyi kurākatohme. ¹³Moro tineru anapoipyra toh kynexine parata risē, kopu tōkehko epehmatohme te, paxiha tō, rue tō, erohtoh kyryry nāparina poko ehtopo, imep̄y kyryry uuru risē parata risē roropa, enara. ¹⁴Erohketō epehmatohme te, wewe tōkehko epekahtohme roropa Tapyi kurākatohme rokē moro tineru tapoise eya xine. ¹⁵Mokaro Ritonōpo tapyi kurākananō zae rokē toh kynexine. Naeroro pape merory se hkopyra toh nexiase, enene a enepotohme. ¹⁶Mame tineru tokarose ahtao tynekaroryme tyrypyry korokapotohme te, tynekaroryme ehxiropyra ehtohme roropa, moro tineru onyripyra nexiase kaxo aka. Moro tineru tokarose oturuketomo a.

¹⁷Morarama tuisa Hazaeu, Xiria tō esē tōsetapase Kate pōkō maro. Toto patary typoremākase eya. Mame Jerusarē poremākapory se roropa tooehse ynororo repe. ¹⁸Yrome tuisa Joaxi a uuru tōkehko tapoise, tuisāpo tō nekarotyā Ritonōpo a, Josapa nekarohpyry te, Jeorāo nekarohpyry te, Akazia nekarohpyry maro te, tynekarohpyry maro. Morohne maro imep̄y uuru tapoise eya Ritonōpo Tapyi tao, tuisa tapyi tao roropa, emero taropose eya tynekaroryme tuisa Hazaeu a. Naeroro tysoutatu tō maro Jerusarē turumekase eya.

¹⁹Imehnō tuisa Joaxi nyriyā emero tymerose pape pokona, esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

²⁰⁻²¹ Morarame tuisa Joaxi akorehmananō esā tātamorepase tosekō etapary poko tyya xine. Mame totapase ynororo asakorōkomo a; Jozakaa, Ximeate mūkuru te, Jozapate, Somea mūkuru, enara. Totapase ynororo tapyi tao nono topohmā po, Jerusarē po xixi tūtatoḥ wino, pata Xira esema tao. Mame Joaxi ekepyry tonēse tuisa tō zonētoḥ tao, Tawi patao. Mame imūkuru Amazia tuisame toehse, Juta tō esēme, tumy myakāme.

Joakaze Izyraeu tō esēme

13 ¹Mame 23me jeimamyry taropose Joaxi, Akazia mūkuru ahtao, Juta tō esēme, Jeoakaze, Jeu mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Mame 17me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po. ²Tuisa Jeropoāo, Nepate mūkuru ehtopōpyry sā tyrypyry poko toehse ynororo Ritonōpo omipona pyra. Izyraeu tō takorehmase roropa eya tyrypyrykō poko toto ehtohme. Tyrypyrykō xihpyry onurumekara toḥ kynexine. ³Naeroro Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo. Tuhke rokē toto typoreḿākaposē Hazaeu Xiria tuisary a, imūkuru Pē-Hatate a roropa. ⁴Mame Jeoakaze tōturuse Ritonōpo Izyraeu tō esemy a, mame typoetory Izyraeu tō ryhmatopōpyry Xiria tō tuisary a eneryke tyya, aomiry totase eya. ⁵Orēpyra exikety tonehpose Ritonōpo a Izyraeu tō pynanohtohme, toto onyryhmara ropa Xiria tō ehtohme. Mame torētyke pyra toehse ropa Izyraeu tomo osemazuhme toehstopōpyrykō samo. ⁶Yrome tyrypyrykō poko Izyraeu akorehmatopōpyry Jeropoāo a onurumekara toḥ kynexine, morohne poko ro toḥ kynexine. Mokaro neponāmary Asera noḥpo moroto ro kynexine Samaria po.

⁷Morarame Jeoakaze soutatu tō tonahkase sā Xiria tomo a. 50me rokē kawaru po ytoketō tōxinamase te, kahu tō 10me rokene te, pupu po ytoketō soutatu tō 10 miume rokē tōxinamase. Imehnō tonahkase Xiria tuisary a putoh katoh sā tupuhtūmase toto eya.

⁸Imehnō Jeoakaze nyrytyā emero, orēpyra aehtopōpyry roropa tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry. ⁹Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse Samaria po. Imūkuru Jeoa tuisame toehse Izyraeu tō esēme tumy myakāme.

Tuisame Jeoa ehtopōpyry

¹⁰Morarame 37me jeimamyry taropose tuisa Joaxi a ahtao Juta tō esēme, Jeoa, Jeoakaze mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po. ¹¹Tyrypyry poko toehse roropa ynororo Ritonōpo omipona pyra tuisa Jeropoāo, Nepate mūkuru ehtopōpyry samo, Izyraeu tō takorehmase eya tyrypyrykō poko toto ehtohme. ¹²Imehnō Jeoa nyrytyā emero, orēpyra aexihpyry poko roropa etonaryhta tuisa Amazia, Juta tō esē maro, tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry. ¹³Mame Jeoa toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoḥ tao Samaria po. Imūkuru Jeropoāo 2mano, imep̄y tuisa Jeropoāo esety ae ro, tuisame toehse tumy myakāme.

Eriseu orihtopōpyry

¹⁴Morarame urutō Eriseu takuruhtase, ekurākara ehtoḥ ke. Mame orihsasaka toehse ynororo ahtao tuisa Jeoa, Izyraeu tō esē toytose mokyro enese.

— Papa! Papa! tykase ynororo, tyxitaryme. — Omoro mase Izyraeu tō ewomane. Orēpyra mexiase, tykase.

¹⁵ — Opyre enehta, tykase Eriseu, — taky, pyrou tō maro.

Morohne tonehse Jeoa a.

¹⁶ — Pyrou apoiko taky maro tuotohme samo, tykase. Morara tyrise Jeoa a. Mame tomary tyrise Eriseu a tuisa emary pona.

¹⁷ — Osenuhmatoḥ apuruhmakako Xiria nonory wino, tykase.

Tapuruhmakase ahtao tuisa a, ynara tykase Eriseu eya:

— Pyrou ke tusarah kaxiko! tykase.

Mame tusarah tykase ahtao eya, ynara tykase Eriseu eya:

— Omoro mase Ritonōpo pyreme. Pyrou sā aaropōko Ritonōpo mana Xiria tō poremākapose. Osetapāko mase Xiria tō maro pata Apeka po, toto poremākatoh pona.

¹⁸ Moraramē Eriseu a imehnō pyrou tapoipose Jeoa a ike nono etapatohme eya. Oseruao rokē nono totapase eya. Mame totapakehse eya. ¹⁹ Moro eneryke tyya, tyekītapāse Eriseu. Ynara tykase ynororo:

— Oty katohme nono onetapara make tuhkehxo, otarame 5me, 6me roropa? Morara ahtao Xiria tō typoremākaposēme exiry oya tuhkehxo. Seromaroro oseruao rokē toto poremākapōko mase, tykase.

²⁰ Mame toorihse Eriseu, ekepyry tonēse.

Jeimamyry ae rokē moape tō oximōmākō tomōse Izyraeu tō nonory pona ematonanohse. ²¹ Moraramē toiro aorihtyā zonemyryhtao Izyraeu tomo a, moape tō oximōmākō tonese eya xine. Taryporyke sā aorihtyā ekepyry tomase eya xine Eriseu zonētopōpyry aka epatohme. Mame Eriseu zehpyry tapose ahtao mokyro ekepyry a tōsemāse ropa ynororo towōse ropa.

Etonatopōpo Xiria tō maro

²² Moraramē Izyraeu tō tyryhmase tuisa Hazaeu Xiria esemy a, tuisame Jeokaze ahtao Izyraeu tō esēme. ²³ Yrome typoetory tō typynanohse Ritonōpo a. Towomase roropa eya, Izyraeu tō onenahkapopyra nexiase. Takorehmase toto osepeme osekaryryke Aparāo a te, Izake a te, Jako a, enara. Naeroro jūme wenikehpyra kynexine typoetory tō poko.

²⁴ Moraramē tuisa Hazaeu toorihse ahtao, imūkuru Pē-Hatate tuisame toehse Xiria tō esēme. ²⁵ Mame Pē-Hatate typoremākase tuisa Jeoa Izyraeu tō esemy a. Typoremākase ropa eya. Mame typoremākazomose ropa oseruao. Pata tō tapoise ropa eya, Pē-Hatate napoityamo tuisame Jeokaze ahtao, Jeoa zumy.

Tuisa Amazia Juta tō esemy

(2 Koronika 25.1-24)

14 ¹ Moraramē asakoro jeimamyry taropose Jeoa Joakaze mūkuru ahtao Izyraeu tō esēme aexiry poko, Amazia, Joaxi mūkuru tuisame toehse Juta tō esēme. ² 25me jeimamyry nae Amazia kynexine tuisame toehse tahtao. Mame 29me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny esety Jeoa tō kynexine, Jerusarē pono. ³ Ritonōpo zamaro Amazia nyrihpyry kynexine, aomihpyry omipona aexiryke. Yrome tuisa Tawi ehtopōpyry sā pyra kynexine. Jumy Joaxi nyrihpyry sā rokē tyrise

eya. ⁴Imehnō neponāmary eahmatoh tonō onypahpyra nexiase. Naeroro ytokehpura ahno nexiase mokaro eahmatoh taka tynekarorykō zahkatohme ixtaratu zahkatohme roropa moro tao.

⁵Moraramē tyjamihtase Amazia ahtao tuisame, tummy, tuisa Joaxi etapahpōkō taorihmapose eya. ⁶Yrome toto poenō onetapara nexiase, Ritonōpo omihpyry omipona nexiase ynororo, Moeze nymerohpyry: “Jūkō onetapara ehtoko zae pyra ipoenō ehtopōpyry pokoino, ipoenō onetapara ehtoko zae pyra jūkō ehtopōpyry pokoino; zae pyra exikety tuānohsēme exīko tynyrihpury pokoino rokene,” enara.

⁷Moromeīpo etonaryhtao Etō tō maro 10 miume soutatu tō totapase eya Jakanahmā Sautu po; pata Sera typoremākase eya, mame moro pata toshpase eya Jokoteeume, morara esety mana seroae ro.

⁸Mame omi tonyohse Amazia a Izyraeu tō esē Jeoa a etonatohme imaro.

⁹Yrome tuisa Jeoa a tozuhse ynororo, ynara tykase:

— Omoxino nexiase ypy tō Ripano po. Mame moro omoxino a omi tonyohse Apupari a, ynara āko: “Oēxiry ekaroko umūkuru a ipytyme.” Yrome onokyro toytose moro kuroko, moro omoxino tytūtūmase eya. ¹⁰Ajohpe pyra, Etō tō typoremākase oya. Naeroro epyrypakety mase seromaroro. Tākye exiko orēpyra oexiry poko, moro poko zuaro imehnō exiryke. Mame tehme rokē exiko atapyī tao. Oty mē kure etonaryhtao imehnō maro etonary se pyra toto ahtao? Ehxirōko rokē mase, opoetory tō ryhmāko roropa mase, tykase.

¹¹Yrome aomiry onetarahme sā Amazia nexiase. Naeroro tuisa Jeoa toytose soutatu tō maro etonase imaro Pete-Seme pona, Juta nonory po. ¹²Mame Amazia tō typoremākase. Ipoetory, soutatu tō toepase toh nexiase tytapyīkō taka ropa. ¹³Amazia tapoise Jeoa a Pete-Seme po, mame toytose Jerusarē pona. Moroto pata apuru tykararahse eya, 200 meturume Omōtoh Eparaī poe Omōtoh Wazahmatoh pona. ¹⁴Mame parata tapoise eya emero, uuru maro Ritonōpo Tapyī tae, tuisa tapyī konōto tae roropa, arotohme ropa Samaria pona. Ahno roropa tarose eya tymaro Samaria pona.

¹⁵Imehnō Jeoa nyrytā emero, orēpyra aexihpyry poko roropa etonaryhtao tuisa Amazia, Juta tō esē maro, tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry. ¹⁶Mame Jeoa toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao, Samaria po. Mame imūkuru Jeropoāo asakoromano tuisame toehse, tummy myakāme.

Amazia orihtopōpyry

(2 Koronika 25.25-28)

¹⁷Mame Izyraeu tō esē Jeoa, Jeokaze mūkuru, toorihse ahtao, 15me jeimamyry taropose Amazia a, Juta tō esēme. ¹⁸Inyrytā emero tymerose pape pokona, esety Juta tō Tuisary Ehtopōpyry.

¹⁹Mame imehnō atamorepāko toh nexiase, Jerusarē po, Amazia etapatohme. Naeroro toepase ynororo pata Rakixi pona. Yrome tokahmase ynororo epetōkara a morotona. Mame totapase ynororo eya xine. ²⁰Ekepyry tarose ropa kawaru po Jerusarē pona. Mame tonēse kynexine tuisa tō zonētoh tao Tawi patary po. ²¹Moraramē imūkuru, Uzia tyrise Juta tomo a, tutuisarykōme, 16me jeimamyry nae ynororo ahtao. ²²Mame jummy toorihse ahtao, pata Erate tapoise ropa Uzia a, ikurākatohme ropa eya.

Tuisa Jeropoão Asakoromano Izyraeu tō esēme

²³Moraramē 15me jeimamyry taropose Amazia, Joaxi mūkuru ahtao Juta tō esēme, Jeropoão, Jea mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Mame 41me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po. ²⁴Tyrypyry poko toehse ynororo, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē omipona pyra. Tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru nyrytā xihpyry onurumekara kynexine. Izyraeu tō takorehmase eya, tyrypyrykō poko toto ehtohme. ²⁵Mame Izyraeu patahpyry tapoise ropa Jeropoão Asakoromano a ypy Hamate poe, inikahpoe tuna konōto Aorikyhyry pona, ikurenaka. Ritonōpo omihpyry ae morara toehse, urutō Jona, Amitai mūkuru omihpyry ae, Kate-Hepea pono.

²⁶Mame typoetory tō, Izyraeu tō etuarimary tonese Ritonōpo a. Toto akorehmane pyra kynexine ipunaka. ²⁷Yrome jūme toto enahkapory se pyra Ritonōpo kynexine. Naeroro typynanohse ropa toto eya, tuisa Jeropoão Asakoromano ke.

²⁸Imehnō Jeropoão Asakoromano nyrytā, orēpyra aexihpyry poko etonaryhtao te, pata Tamaxiku apoitopōpyry ropa poko eya, pata Hamate maro Izyraeu tō pataryme, emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry. ²⁹Mame Jeropoão Asakoromano toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoħ tao. Mame imūkuru Zakaria tuisame toehse tūmy myakāme.

Tuisa Uzia Juta tō esemy

(2 Koronika 26.1-23)

15 ¹Moraramē 27me jeimamyry taropose tuisa Jeropoão Asakoromano ahtao, Izyraeu tō esēme, Uzia, Amazia mūkuru tuisame toehse, Juta tō esēme. ²16me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ynororo ahtao. Mame 52me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Jekoria kynexine Jerusarē pono. ³Jūmy zae ehtopōpyry sā, zae Uzia nyryhyry nexiase, Ritonōpo Tosē zamaro nexiase. ⁴Yrome imehnō neponāmary tō eahmatoh esary onykararahpyra tokurehse ynororo. Naeroro ahno ytokehpyra toħ nexiase oseahmatoh taka, tynekarorykō zahkatohme, ixtaratu zahkatohme roropa. ⁵Mame tyrohsē tonehpose Ritonōpo a Uzia a, ipū motaryke toehse toorikyry ponāmero. Tytapyī tao toiroro kynexine ynororo, tuisame ehtoh poko erohyra toehse. Imūkuru Jotāo toerohse tuisame ehtoh poko Juta tō esēme.

⁶Mame imehnō Uzia nyrytā emero tymerose pape pokona, esety Juta tō Tuisary Ehtopōpyry. ⁷Mame Uzia toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoħ tao Tawi patary po. Mame imūkuru tuisame toehse tūmy myakāme.

Tuisa Zakaria Izyraeu tō esēme

⁸Moraramē 38me jeimamyry taropose tuisa Uzia a ahtao Juta tō esēme, Zakaria, Jeropoão Asakoromā mūkuru tuisame toehse, Izyraeu tō esēme. 6me nuno taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po. ⁹Izyraeu tō tuisāpo tō nyryry sā tyrypyry poko toehse Zakaria, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē omipona pyra. Tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru nyrytā xihpyry onurumekara kynexine; Izyraeu tō takorehmase eya tyrypyrykō poko toto ehtohme.

¹⁰Mame Sarū, Jape mūkuru tātamorepase tuisa Zakaria etapary poko. Totapase ynororo eya Ipireão po, mame imyakāme toehse ynororo tuisame.

¹¹Imehnō Zakaria nyrityā emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

¹²Morara toehse Ritonōpo omihpyry ae ro tuisa Jeu turuse ahtao eya: “Omūkuru, apakō roropa tuisame exiko asakoropane zumakahpōkō pona.”

Tuisa Sarū ehtopōpyry Izyraeu tō esēme

¹³Moraramē 39me jeimamyry taropose Uzia a ahtao tuisame toexiry poko Juta tō esēme, Sarū, Jape mūkuru tuisame toehse, Izyraeu tō esēme; toiro nuno taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

¹⁴Moraramē Menaem, Kati mūkuru toytose pata Tiriza poe Samaria pona Sarū etapase. Mame totapase Sarū ahtao, imyakāme toehse ynororo tuisame.

¹⁵Imehnō Sarū nyrityā emero, Izyraeu tuisary etapatopōpyry poko roropa eya, tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry. ¹⁶Tiriza poe Menaem ytoryhtao, pata Tapua tykararahse eya, pata pōkō totapase roropa eya, pata zomye aexityā maro, osekaropyra toexirykōke eya. Nohpo tō poetoēme aexityā emero wakuru tyxihkase roropa eya.

Tuisa Menaem Izyraeu tō esēme

¹⁷Moraramē 39me jeimamyry taropose ahtao Uzia a tuisame toexiry poko Juta tō esēme, Menaem Kati mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme, 10me jeimamyry taropose eya tuisame Samaria po. ¹⁸Tyrypyry poko kynexine Ritonōpo Izyraeu tō Esē omipona pyra. Toorikyry ponāmero tuisa Jeropoão Nepate mūkuru nyrityā xihpyry onurumekara kynexine. Izyraeu tō takorehmase eya tyrypyrykō poko toto ehtohme. ¹⁹Mame Tikirate-Piresea, axirio tō esē toehse Izyraeu tō poremākapose. Naeroro parata tokarose eya Menaem a. 34 miu kirume parata tokarose eya, takorehmapotohme tuisame toexiry poko Izyraeu tō esēme. ²⁰Moro parata nae ehtohme, 50me parata tonehpose eya, emero Izyraeu tomo a, tineru nae exiketomo a. Mame moro parata tokarose ahtao Tikirate-Piresea a toytose ropa ynororo tosaka ropa.

²¹Imehnō Menaem nyrityā emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry. ²²Mame toorihse ynororo. Ekepyry tonēse. Mame imūkuru Pekaia tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Pekaia ehtopōpyry Izyraeu tō esēme

²³Mame 50me jeimamyry taropose ahtao Uzia a tuisame toexiry poko Juta tō esēme, Pekaia, Menaem mūkuru tuisame toehse, Izyraeu tō esēme. Mame asakoro jeimamyry taropose eya tuisame Samaria po. ²⁴Tyrypyry poko kynexine ynororo, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē omipona pyra. Tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru nyrityā xihpyry onurumekara kynexine; Izyraeu tō takorehmase eya tyrypyrykō poko toto ehtohme. ²⁵Moraramē Peka, Remaria mūkuru, Pekaia soutatu tō esemy tātamorepase 50me Kireate pōkō maro, tosēkō etapary poko. Mame Pekaia totapase eya xine osa jamihme exikety tao, tuisa tapyi konōto tao Samaria po, mame tosē myakāme tuisame toehse ynororo.

²⁶Imehnō Pekaia nyrihpyry emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

Tuisame Peka ehtopõpyry Izyraeu tõ esême

²⁷Morarama 52 jeimamyry taropose Uzia ahtao Juta tõ esême, Peka, Remaria mükuru tuisame toehse Izyraeu tõ esême. Mame 20me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po. ²⁸Tyrypyry poko toehse ynororo, Ritonõpo Tosêkõ omipona pyra. Tuisa Jeropoão, Nepate mükuru, nyrytã xihpyry onurumekara kynexine. Izyraeu tõ takorehmase eya tyrypyrykõ poko toto ehtohme.

²⁹Morarama tuisame Peka ahtao Izyraeu tõ esême, tuisa Tikirate-Piresea, Axiria esê, tooehse pata tõ poremäkapose; Ijõ te, Apeu-Pete-Maaka te, Janoa te, Ketese te, Hazoa te, Kireate nonory te, Karirea maro, Napatari, enara. Mame morotõkõ tarose eya typoetoryme Axiria pona.

³⁰Mame 20me jeimamyry taropose ahtao Jotão a, Uzia mükuru, tuisame ehtoh poko Juta tõ esême, Ozeja, Era mükuru, tãtamorepase tosê Peka etapary poko, mame totapase ynororo eya, tuisame toehse tosê myakãme.

³¹Imehnõ Peka nyrytã emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu Tuisary tõ Ehtopõpyry.

Tuisame Jotão ehtopõpyry Juta tõ esême

(2 Koronika 27.1-9)

³²Mame asakoro jeimamyry taropose ahtao Peka Remaria mükuru a, tuisame ehtoh poko Izyraeu tõ esême, Jotão, Uzia mükuru, tuisame toehse Juta tõ esême. ³³25me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame Jerusarê po. Jê esety Jerusa kynexine, Zatoke êxiry. ³⁴Tumy Uzia ehtopõpyry sã zae rokê Jotão kynexine, Ritonõpo Tosê omiry omipona. ³⁵Yrome imehnõ neponãmary tõ onykararahpyra tokurehse ynororo. Naeroro ytokehpyra ahno kynexine moro taka tynekarorykõ zahkatohme, ixtaratu zahkatohme roropa.

Morarama omõtohy tyrise Jotão a Ritonõpo Tapyĩ poe inikahpozakoxi.

³⁶Imehnõ Jotão nyrytã emero tymerose pape pokona, esety Juta tõ Tuisary Ehtopõpyry. ³⁷Tuisame Jotão ahtao Juta tõ esême, Rezĩ, Xiria esê tonehpopitose Ritonõpo a, Peka, Izyraeu tõ esê maro Juta tõ erekohmase. ³⁸Mame Jotão toorihse. Ekepyry tonêse tuisa tõ zonêtohy tao, Tawi patary po. Mame imükuru Akaze tuisame toehse tumy myakãme.

Tuisa Akaze ehtopõpyry Juta tõ esême

(2 Koronika 28.1-27)

16 ¹Morarama 17me jeimamyry taropose ahtao Peka, Remaria mükuru a, tuisame ehtoh poko Izyraeu tõ esême, Akaze, Jotão mükuru tuisame toehse Juta tõ esême. ²20me jeimamyry nae Akaze kynexine tuisame toehse tahtao. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarê po. Yrome zae tuisa Tawi ehtopõpyry sã pyra nexiase. Inyrihpyry Ritonõpo zamaro pyra nexiase. ³Izyraeu tõ tuisary tõ ehtopõpyry sã toehse ynororo. Tumükuru tyahkapose roropa eya tynekaroryme tyneponãmary eahmatohme, Ritonõpo waro pyra exiketõ nyrihpyry xihpyry poenohnõko kynexine. Mokaro tonahkapose Ritonõpo a, inonorykõ poe taropose toto, Izyraeu tõ esaryme ehtohme. ⁴Tyneponãmary tõ eahmatoh tao, ypy tõ

emory po te, wewe jerutumā zopino roropa tynekarory tō tyahkase Akaze a, ixtaratu roropa tyahkase eya.

⁵Mame Rezī, Xiria esē tooehse Jerusarē pona, Izyraeu esē, Peka maro. Totonase toh nexiase. Yrome Akaze onyporemākasaromepyra toh nexiase.

⁶Morara ahtao pata Erate tapoise ropa Etō tuisary a. Moro poe juteu tō taropose eya, tosarykō poe. Mame toto esahpyry pona Etō tō tooehse osesarise. Moroto ro mā toto seroae ro.

⁷Mame tōmiry taropose Akaze a, Tikirate-Piresea, Axiria tuisary a, ynara tykase: “Opoetoryme ase, omūkurume hkotano. Osehko ypynanohse Xiria tuisary winoino, Izyraeu tuisary maro, yporemākaporyino,” tykase ynororo.

⁸Morarama parata tapoise Akaze a, uuru roropa, Ritonōpo Tapyī tae, tytapyī konōto tae roropa, aropotohme tynekaroryme Axiria tuisary a.

⁹Mame Akaze omi poe, Tikirate-Piresea toytose soutatu tō maro Tamaxiku pona. Xiria tō typoremākapose eya, esēkō Rezī totapase eya. Mame moro pōkō tarose eya typoetoryme, Kia pona.

¹⁰Tuisa Akaze toytose Tamaxiku pona oseporyste tuisa Tikirate-Piresea maro. Moroto okyno zahkatoh tonese eya. Mame omi taropose Akaze a, Ritonōpo maro oturukety, Uria a ipanō ritohme Jerusarē po. ¹¹Naeroro ipanō apoto apō tyrise Uria a, tuisa omihpyry omi poe. Taotyhkanohse eya oehpyra ro Akaze ahtao. ¹²Mame tooehse ropa Akaze ahtao Tamaxiku poe, tynripohpyry tonese eya, tōtyhkase. ¹³Naeroro epona okyno tō tyahkase eya tynekaroryme te, tiriiku tōkehko roropa te, uwa eukuru te, okyno munuru roropa tynekaroryme, osepepe ehtohme. ¹⁴Moro okyno zahkatoh, metau risē, Saromāo nekarohpyry Ritonōpo a, irānao nexiase moro apoto apō tyrisenā poe Ritonōpo tapyī omōtoha taka. Naeroro Akaze a moro metau risē tsysryhmase moro apoto apō tyrisenā wino inikahpozakoxi. ¹⁵Mame ynara tykase ynororo Uria a:

— Ykyryry apoto apō zumō po, okyno zahkāko mase tytororo pakeimo, kokonie pukuro roropa tiriiku tōkehko zahkāko mase, moro po kynekarorykō tytororo zahkāko mase, tiriiku tōkehko roropa tuisa nekaroryme, ahno nekaroryme te, eukuru jehnahpyry roropa ahno nekaroryme. Epona okyno munuru emero ikuāko. Yrome moro metau risē ikurākako ya ekaropotohme Ritonōpo a, tykase.

¹⁶Mame tuisa Akaze nyripohpyry tyrise Uria a.

¹⁷Mame kahu tō paxiha maro exiketō, metau risē tykararahse Akaze a, moro paxiha tō tanŷse roropa eya Ritonōpo Tapyī tao exiketomo. Paxiha konōto tanŷse roropa eya 12me pui orutua panō, metau risē, ipary poe, topu risē apō pona tyrithme. ¹⁸Mame tākye axirio tō esē ehtohme, zara touse Akaze a, Ritonōpo Tapyī tae, tuisa apō maro. Moro Tapyi taka tuisa rokē omōtoha tapuruse roropa eya.

¹⁹Imehnō tuisa Akaze nyrityā emero tymerose pape pokona, esety Juta tō Tuisary Ehtopōpyry. ²⁰Mame Akaze toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoha tao, Tawi patary po. Imūkuru Ezekia tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Ozeja ehtopōpyry Izyraeu tō esēme

17 ¹Morarama 12me jeimamyry taropose tuisa Akaze a ahtao tuisame ehtoh poko, Juta tō esēme, Ozeja, Era mūkuru tuisame toehse Izyraeu

tō esēme. 9me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po. ²Tyrypyry poko nexiase ynororo, Ritonōpo Izyraeu tō Esē omihpyry onymoipyra. Popyra nexiase yrome Izyraeu tō tuisāpo tō popyra ehtopōpyry sā pyra. ³Mame tuisa Saumanesea, Axiria esē totonase imaro; typoremākase Ozeja Saumanesea a, ipoetoryme toehse ynororo. Naeroro jeimamyry ae rokē tineru topehmase eya aomi poe, osepeme ehtohme. ⁴Yrome typenekehse Ozeja Saumanesea poetoryme toexiry poko. Typoetory tonyohse eya So, Ejitu esē zuruse. “Kuakorehmako, ajohpāme samo,” tykase ynororo. Mame tineru taropokehse eya Axiria tuisary a. Mame moro poko tuaro Saumanesea ahtao towokaneme Ozeja tokarose eya. Āpuruhyry taka tōmase ynororo eya.

Samaria poremākatopōpyry

⁵Mame Saumanesea toytose, soutatu tō maro, Izyraeu nonory pona. Pata Samaria tapuruse eya. Asakoro jeimamyry taropose eya xine moro pata apururu poko. ⁶Mame Samaria typoremākase eya xine, 9me jeimamyry taropose ahtao Ozeja a tuisame ehtoh poko. Mame morotōkō tarose Axiria tuisary a typoetoryme, Axiria pona. Toto zokonaka taropose eya pata Hara pona te, imehnō tyripose eya tuna Hapoa pūtokoxi, Kozā nonory po, imehnō roropa taropose eya pata Metia pona, enara.

⁷Pata Samaria typoremākapose, tyrypyrykō poko toehse Izyraeu tō exiryke, Ritonōpo omihpyry omipona pyra. Eya typynanohse toto Ejitu tuisary namotome toto ahtao pake, Ejitu poe toto tarose eya. Yrome imeimehnō neponāmary toahmase eya xine. ⁸Toto nyrihpyry xihpyry typoenohse eya xine. Mokaro tonahkapose Ritonōpo a toto wānopryme esary ekarotohme typoetory tomo a. Izyraeu tō tuisāpo tō namorepatopōpyry typoenohse roropa eya xine. ⁹Onyrippyra Ritonōpo ehtopōpyry tyrise eya xine. Tyneponāmary tō eahmatoh tyrise eya xine typatarykō po emero, pitiko rokē pata ahtao, inunō pata ahtao roropa. ¹⁰Ypy tō emory po te, wewe jerutumā zopino, topu tō sokohme tyrise eya xine, tyneponāmary tō Paau enetupuhtohme, tyneponāmary tō Asera enetupuhtohme roropa. ¹¹Ixtaratu tyahkase eya xine tynekarotyā zahkatoh po, tyneponāmary tō eahmatohme, Ritonōpo nenahkapotyā nyrihpyry typoenohse eya xine. Toto nyrihpyry xihpyry eneryke tyya tyekītapāse Ritonōpo. ¹²Aomihpyry omipona pyra toh kynexine: “Imehnō neponāmary oneahmara ehtoko,” katopōpyry.

¹³Morame typoetory tō, urutō kō, tonehpose Ritonōpo a Izyraeu tō zurutohme Juta tō roropa: “Oorypyrykō irumekatoko jomihpyry omipona oehtohkōme. Jomihpyry ekaroase atamurukomo a, oya xine roropa, ypoetory tō, urutō kō ae.” ¹⁴Yrome mokaro, Izyraeu tō, inikahpoēkō tytamurukō ehtopōpyry sā kynexine; Otato pyra toh kynexine roropa. Ritonōpo Tosēkō omipona pyra toh kynexine. ¹⁵Morararo mokaro, Ritonōpo omiry omipona se pyra toh kynexine. Aomihpyry tytamurukomo a turumekase eya xine. Otato pyra toehse toto. Imehnō neponāmary tō toahmase eya xine, Ritonōpo kara. Mame tyneponāmarykō poetoryme toehse toto, imehnō Ritonōpo waro pyra exiketō samo. Ritonōpo omipona pyra toehse toto: “Mokaro onypoenohpyra ehtoko,” katopōpyry omipona pyra. ¹⁶Ritonōpo Omihpyry emero omipona pyra toehse toh kynexine, asakoro pui mūkuru panō metau risē tyrise eya xine eahmatohme. Nohpo Asera enetupuhtoh tyrise roropa eya xine.

Xirikuato tō toahmase eya xine, Paau roropa: “Kyneponāmarykō mose ro,” karyke eya xine. ¹⁷Typoenōkō tyahkase eya xine, tynekarorykō zahkato po, tynekarorykōme, tyneponāmarykō ēpataka. Pyaxi tomo a toytose toto ekaropose, Ritonōpo poetory kara, urutō kō a roropa ekaropose, azahkuru ehtoh poko rokē tyrise eya xine Ritonōpo neneryme. Naeroro tyekītapāse ynororo toto poko. ¹⁸Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo. Naeroro taropose toto tywinoino. Juta tō rokē tynomopose eya moroto inonorykō po.

¹⁹Yrome Juta tō roropa, Ritonōpo Tosēkō Omihpyry omipona pyra toehse toh kynexine. Izyraeu tō nyrihpyry xihpyry typoenohse eya xine. ²⁰Morara exiryke Izyraeu tō emero turumekase Ritonōpo a. Tuānohse toto eya. Epekōkara a tokarose toto eya, zehno exiketomo a toto ryhmatohme. Mame etyhypryme taropose toto eya tywinoino.

²¹Izyraeu tō tapiakase ahtao Ritonōpo a, Juta tō wino, Jeropoāo, Nepate mūkuru tymenekase eya xine tutuisarykōme. Takorehmase toh kynexine Jeropoāo a Ritonōpo rumekatohme, tyrypyrykō xihpyry poko toto ehtohme.

²²Jeropoāo namorepatopōpyry onurumekara toh kynexine. Typoenohse ynororo eya xine tyrypyrykō poko toexirykō poko. ²³Mame etyhypryme taropose toto Ritonōpo a tywinoino, tōmihpyry ae ro typoetory tō, urutō kō omihpyry ae. Naeroro Izyraeu tō taropose axirio tō nonory pona. Moroto ro toh mana seroae ro.

Axirio tō tōsesarise Izyraeu tō nonory po

²⁴Morarama Axiria tuisary a ahno tonehse Papironia patary tō poe; Kuta poe te, Iwa poe te, Hamate poe te, Separawaī poe roropa Samaria patary tō pona, Izyraeu tō esahpyry pona. Mokaro axirio tō tōsesarise toh kynexine Izyraeu tō patary tō po. ²⁵Mame mokaro axirio tō oehsenāme toto ahtao, Ritonōpo oneahmara toh kynexine. Naeroro reāo tō tonehpose eya. Toitoine axirio tō tosekase reāo tomo a. ²⁶Mame Axiria tuisary turuse mokaro poko, inaropotyā Samaria patary tō pona tuaro pyra Izyraeu nonory pōkō neponāmary poko. Naeroro reāo tō tonehpose eya toto esekase. ²⁷Naeroro ynara tykase Axiria tuisary: “Oturuketō wino kuenepyhōkō kypoetorykōme aropoko ropa toiro morotona mokaro amorepatohme ineponāmarykō omiry poko.”

²⁸Naeroro toiro Ritonōpo maro oturukety Izyraeume exikety Samaria poe axirio tō narohpyry toytose ropa Peteu pona, morotōkō amorepase Ritonōpo eahmato po poko Tosēkōme.

²⁹Yrome mokaro Samaria pona aehtyamo a toponāmasē tō tyrise ro, oseahmato takā tynyrityākō tyrise eya xine Izyraeu tō namohpyry takā. Imeimehnō oximaro exiketomo a toponāmasē tyrise typatarykō po: ³⁰Papironia poe aehtyamo a toponāmasē Sukote-Penote panō tyrise; mokaro Kuta poe aehtyamo a toponāmasē Nerekau panō tyrise; mokaro Hamate poe aehtyamo a toponāmasē tyrise Axima panono; ³¹mokaro Iwa poe aehtyamo a toponāmasē tyrise Nipaze panono, Taratake panono roropa; mokaro Separawaī poe aehtyamo a typoenō tyahkase tynekarorykōme tyneponāmarykō Ataramereke a te, Anamereke a roropa. ³²Ritonōpo toahmase roropa eya xine repe, yrome emero rokē ahno tymenekase eya xine oturukety me tyneponāmarykō eahmato tao, tynekarorykō

zahkatohme roropa moro tao. ³³Naeroro Ritonôpo toahmase eya xine repe. Yrome tyneponâmarykô toahmase roropa eya xine imeimehnô nonory pôkô namorepatopôpyry ae ro.

³⁴Morararo mā toto seroae ro. Ritonôpo oneahmara mā toto, aomihpyry omipona pyra roropa mā toto. Tômihpyry tokarose eya Jako pakomotyamo a, tosehpase ropa eya Izyraeume.

³⁵Tômihpyry tokarose Ritonôpo a eya xine. Ynara toto tyripose roropa eya: “Imeimehnô neponâmary tō oneahmara ehtoko. Oesekumurukô po porohpyra ehtoko toto êpataka. Toto poetoryme pyra ehtoko. Okyryrykô onekaropyra ehtoko onekarorykôme eya xine. ³⁶Jomipona rokê ehtoko. Ywy ase Ritonôpo, yjamtunuru ke kuenepyatose Ejitu poe. Ya rokê ‘Imehxo mase,’ âko matose; oesekumurukô po porohnôko matose jêpataka rokene. Ya rokê okyno zahkâko matose onekarorykôme. ³⁷Jûme jomihpyry omipona ehtoko, ynmeropohpyry onenerykôme. Imehnô neponâmary tō omipona pyra ehtoko. ³⁸Wenikehpyra ehtoko jomihpyry poko. ³⁹Jomipona ehtoko. Ywy ase Ritonôpo Oesêkomo. Ywy opynanohtorÿko ase ozehno xine exiketô winoino,” tykase.

⁴⁰Yrome aomihpyry onetara toh kynexine. Tynyrihpyrykô xihpyry onurumekara toh kynexine, torênase morohne poko toexirykôke. ⁴¹Naeroro Ritonôpo toahmase eya xine repe. Yrome tyneponâmarykô toahmase roropa eya xine. Morararo ipakomotyâ seroae ro mana, morara tyriko mā toto.

Ezekia tuisame ehtopôpyry Juta po

(2 Koronika 29.1-2; 31.1)

18 ¹Morarama oseruao jeimamyry taropose ahtao Ozeja a, Era mükuru, tuisame ehtoh poko Izyraeu tō esême, Ezekia, Akaze mükuru tuisame toehse Juta tō esême. ²25me jeimamyry nae Ezekia kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 29me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarê po. Jeny esety Apia kynexine, Zakaria êxiry. ³Tuisa Tawi ehtopôpyry typoenohse Ezekia a exiryke Ritonôpo zamaro inyrihpyry kynexine. ⁴Imeimehnô neponâmary tō eahmatoh tykararahse eya. Topu risê xikihme exiketô Paau kyryryme typahse eya. Nohpo panô, toponâmasê Asera enetupuhth takohse roropa eya. Okoi panô, metau risê Moeze nyrihpyry tyhmose eya, tosehpase Neuxitâme, ixtaratu tyahkase Izyraeu tomo a exiryke mokyro okoi panô eahmaryme. ⁵Ritonôpo tonetupuhse Ezekia a yronymyryme Izyraeu tō esême. Imepÿ tuisa Ezekia panô exipitopyra kynexine Juta tō esême. Moromeïpo ipanô pyra kynexine roropa. ⁶Ritonôpo omiry tymoise eya. Aomihpyry omipona tomeseke kynexine Ritonôpo nymeropohpyry Moeze a. ⁷Naeroro Ezekia maro Ritonôpo kynexine. Takorehmase ynororo eya orêpyra ehtohme emero inyrytÿa poko. Axiria tuisary turumekase Ezekia a ipoetoryme toexiry poko typenekehse toexiryke. ⁸Pirixteu tō typoremâkapose eya, imôkomory tapoise eya toto patary tō po, pitiko pata ahtao, pata tō inunô maro, Kaza maro, zomye exiketô maro.

⁹Morarama 4me jeimamyry taropose Ezekia a ahtao tuisame toexiry poko Juta tō esême, 7me jeimamyry taropose tuisa Ozeja ahtao Izyraeu tō esême, tuisa Saumanesea, Axiria esê tomôse soutatu tō maro, Izyraeu tō nonory pona. Pata Samaria tomyehmase eya xine iporemâkapotohme. ¹⁰Mame

asakoro jeimamyry taropose eya xine ahtao pata poremäkapory poko Samaria typoremäkase eya xine. Morara toehse 6me jeimamyry taropose ahtao Ezekia a tuisame ehtoh poko, 9me jeimamyry taropose ahtao roropa Ozeja a Izyraeu tō tuisaryme ehtoh poko. ¹¹ Morarama Izyraeu tō tarose Axiria esemy a, typotoryme tynonory pona. Tarose toto zokonaka pata Hara pona, imehnō tarose eya tuna Hapoa pūtokoxi, Kozā nonory pona, imehnō tarose roropa eya pata tō Metia nonory pona.

¹² Samaria typoremäkase Ritonōpo omihpyry omipona pyra Izyraeu tō toehse exiryke. Ritonōpo Tosēkō omiry onymoipyra toh kynexine. Inyriophpyry Moeze a, onyripyra toh kynexine. Aomiry etary se pyra toh kynexine, aomipona pyra roropa toh kynexine.

Jerusarē poremäkapory se axirio tomo

(2 Koronika 32.1-19; Izaja 36.1-22)

¹³ Morarama 14me jeimamyry taropose tuisa Ezekia a ahtao Juta tō esēme ehtoh poko, Senakeripe, Axiria tuisary tooehse Juta tō nonory pona. Juta patary tō tapuruse aexityā maro totonase ynororo. Typoremäkase toto eya. ¹⁴ Mame Ezekia a omi taropose Senakeripe neneryme, Rakixi po ynororo ahtao, ynara tykase ynororo eya: “Azahkuru toehse ywy. Ajohpāme sā ynonory irumekako. Oepehmāko ase ise oehtoh ke,” tykase.

Mame tozuhse ynororo eya: “Parata enehpoko ya 10 miu kirume uuru maro miu kirume.” ¹⁵ Naeroro parata taropose eya, Ezekia a, Ritonōpo tapyī tae emero, tytapyī tae roropa parata taropose eya emero. ¹⁶ Uuru tapoise roropa eya Ritonōpo Tapyī omōto poe, tynyrihpyry roropa, uuru, tapyi omōto apō poko exikety tapoise ropa eya aropotohme, emero taropose eya Senakeripe a repe. ¹⁷ Yrome soutatu tō tonehpose Axiria tuisary a tuhke, Rakixi poe Jerusarē pona, etonase Ezekia maro. Mokaro soutatu tō tuisary tō oseruao nexiase, imehxo exiketomo. Mame toeporehkase toto ahtao Jerusarē pona osema tao toh nexiase, kamisa rinanō erohtoh pūto, nono ahkahpyry tuna esemary pūto, tuna enehtohme kaino pēkamā poe. ¹⁸ Mame tuisa Ezekia tykohmapose tyya xine oturuse tymaro xine repe. Oseruao Ezekia poetory esā toytose oseporyse toto maro: Eriakī, Hiukia mūkuru, tuisa tapyī konōto eraseme ynororo; Sepena, omi merone te, Joa, Asape mūkuru, tuisa akorehmane zae ehtoh poko zuaro ehtohme, enara. ¹⁹ Mame Axiria soutatu tō esē toiro ynara tykase eya xine:

— Sero omi aroko Ezekia a, tuisa konōto Axiria esē omiryne: “Onoky enetupuhnōko mah ākorehmaneme, enaromyra oehtohme? ²⁰ Onoky omiry yna jamitunuru motye nae? Torēnase yna imehnō poremäkapory poko. Yna soutatu tō orēpyra mā toto. Onoky ākorehmatorŷko nae Axiria tuisary rumekary poko oya xine, yna poetoryme pyra oehtohkōme? ²¹ Otarama Ejitu tuisary eraximāko matose ākorehmatohkōme. Morara ahtao aruma apoiry sā exiry omyxiryne. Etohkāko mana, oemary posohkāko. Moro sā Ejitu esē mana, ākorehmaneme tyrise ynororo ahtao.” ²² Tōturuse ro mokyro Axiria soutatu tō tuisary: “Otarama Ritonōpo Oesēkō enetupuhnōko matou ākorehmanekōme? Yrome ikyryry tykararahse Ezekia a; okyno zahkatoh tōkehko, oseahmatoh roropa, Jerusarē po rokē Ritonōpo eahmatoh tyripose ahtao eya. ²³ Ynara āko ase oya xine ytuisary omi poe: ‘Asakoro miu kawaru

ekarōko ase oya xine epona orutua kō riry waro awahtao xine! ²⁴Yna poetory esemy, putupyra exiketyme ahtao ro, omotye xine kuhse mana. Morara ahtao ro Ejitu tō eraximāko matose kawaru tō enehtohme kahu tō maro! ²⁵Ritonōpo maro pyra, yna a rokē apatary tō typoremākase, ekarōko matou? Arypyra. Ritonōpo a tonehpose yna oporemākapose xine, oenahkapose xine.’ ”

²⁶Mame ynara tykase Eriakī tomo, Sepena maro, Joa maro mokyro a:

— Oturuko aramaiku omiry ae; enetupuhnōko ynanase. Epereu omiry ae, yna omiry ae, oturupyra exiko; mokaro, pata apuru po exiketō oetāko mā toto.

²⁷Ynara tykase ynororo:

— Tuisa konōto a tonyohse ywy senohne poko oturuse, oya xine rokē pyra, tuisa Ezekia maro. Arypyra! Mokaro, pata apuru po typorohse aexityā netaryme oturūko ase, aetuarimarykō poko zuaro toto ehtohme, tyetykō enahnōko mā toto, tusukurukō ēnōko roropa mā toto. Amarokō roropa morara exīko matose, tykase.

²⁸Mame towōse ynororo xikihme, tykohtase, Epereu omiry ae:

— Etatoko pahne, tuisa konōto, Axiria esē omiry oya xine!

²⁹Osenekunohpoppyra ehtoko Ezekia a, opynanohsaromepyra xine aexiryke. ³⁰Aomiry onetara ehtoko: “Ritonōpo Kuesēkō kypynanohtoryko mana,” karyhtao. Tuaro ehtoko, opynanohpyra xine exīko Ritonōpo mana. Oewomara xine mana, apatarykō onyporemākapopyra axirio tō soutatu tō ehtohme. ³¹Ezekia omiry onetara ehtoko. Axiria tuisary omi poe osehtoko xiaro apatarykō poe ōsekarotohkōme yna a. Morara awahtao xine tuisa omi poe uwa epery enahnōko matose anarykahpyrykō wino, fiku epery enahnōko matose otupikō po. Tuna ēnōko matose otunary eutary ao, ³²aarorykō ponāmero, tuisa konōto a, imep̄y pona sero ononorykō panō pona. Moroto uwa tōkehko nae mana, eukuru ritohme te, tiriiku nae pāo ritohme. Moroto oriwera nae, azeite roropa, ano zeni roropa. Tuisa konōto omipona awahtao xine orihpyra matose, isene matose exīko. Naeroro osenekunohpoppyra ehtoko Ezekia a: “Ritonōpo opynanohtoryko mana,” karyhtao oya xine.

³³Imehnō neponāmary a ahno typynanohse, Axiria esemy a toto anapoipyra ehtohme? ³⁴Otoko na toponāmasē Hamate, Arapate roropa seromaroro? Otoko na Separawaī te, Hena te, Iwa roropa? Samaria pōkō towomase toh nae tyneponāmarykomo a, yna winoino? ³⁵Otara ahtao sero pata pōkō typynanohse toponāmasē tomo a toto onyporemākapopyra Axiria esē ehtohme? Morara exiryke oty pokoino: “Jerusarē pynanohtōko Ritonōpo,” ekarōko matou?

³⁶Mame mynyhme rokē toh kynexine tuisa Ezekia omi poe. Omikara toh kynexine. ³⁷Mame Eriakī a te, Sepena a te, Joa a roropa tupō tyxihkase, toemynyhmaryme. Mame toytose toto tuisa zuruse mokyro Axiria soutatu tō tuisary oturutopōpyry poko.

Tuisa oturutopōpyry Ritonōpo a takorehmapotohme

(Izaja 37.1-7)

19 ¹Morarama mokaro omiry etaryke tyya, tātasamaryme tupō tyxihxihkase Ezekia a. Tupō kamisa topuxiximā risē tamuruse eya, tokozeremy, toemynyhmaryke. Mame Ritonōpo Tapyī taka toytose ynororo.

²Typoetory Eriakī tō, tuisa tapyī konōto erase, Sepena maro, omi merone taropose eya oturuse urutō Izaja maro. Upo kamisa topuxiximā risē tamuruse eya xine toemynyhmarykōke. ³Ynara tykase toto Izaja a:

— Ynara āko Ezekia: “Seroae etuarimatoḥ mana; tuānohsēme exīko sytatose, ehxirōko sytatose. Nohpo enurukety samo, tonurutoḥ po toehse ahtaḥo jamihkehnōko mana. Moro sā sytatose. ⁴Mokyro, Axiria esemy a typoetory soutatu tō esē tonehpose Ritonōpo Imehxo Exikety eunohtohme. Kure exiry mokyro omiry etaryke tyya mokyro wānopyry Ritonōpo Kuesēkomo a. Naeroro oturuko Ritonōpo a kypoko xine, tonepanohse exiketō pokō.”

⁵Mame Ezekia naropotyā omiry totase ahtaḥo Izaja a, ⁶Ynara tykase ynororo:

— Ynara kahtoko oesēkomo a, Ezekia a: “Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana: ‘Oserehpyra exiko onetapohpyry pokō, Axiria tuisary poetory omihpyry pokō, ynara karyke jeunohtopōpyry ke, opynanohsaromepyra xine Ritonōpo mana. ⁷Etako pahne, Ritonōpo poe imehnō omihpyry etāko mana; eramāko ropa mā ynororo tosaka ropa. Oetapara ekurehnōko mana. Mame moroto esao mokyro etapāko imehnō mana,’ āko Ritonōpo mana,” tykase Izaja.

Axirio tō naropotopōpyry ropa

(Izaja 37.8-20)

⁸Moraramē mokyro Axiria soutatu tō tuisary zuaro toehse, Rakixi turumekase, tuisa, Axiria esemy a, etonatoḥme pata Ripina pōkō maro, ameke hkopyra exikety po. Naeroro toytose ynororo morotona oturuse imaro. ⁹Omi totase axirio tomo a Ejitu tō soutatu tō pokō, tuisa Tiraka maro, Etiopia pono. Aepyry pokō totase eya xine, etonase tymaro xine. Mame moro pokō tuaro toehse Axiria tuisary ahtaḥo pape tymerose eya Ezekia, Juta esē, neneryme. ¹⁰Ynara tykase: “Oneponāmarykō oewomanekōme enetupuhnōko matose repe. ‘Oewomatoryko ase oporemākapopyra xine axirio tō ehtohme,’ āko ynororo oya xine, repe. Yrome osenekunohpopyra ehtoko. ¹¹Orēpyra Axiria tuisary ehtoh pokō tuaro matose. Imehnō nonory poremākapory se ahtaḥo, iporemākapōko mana. Osepynanohsaromepyra matose. ¹²Pake ahtaḥo pata tō typoremākapose ytamuru tomo a, Kozā te, Harā te, Rezepe te, Etē pōkō totapase eya xine, Terasaa patary pōkomo. Toto neponāmary onewomasaromepyra toḥ kynexine. ¹³Otoko na mokaro pata tō esē seromaroro? Hamate esemy te, Arapate esemy te, Separawaī esemy te, Hena esemy te, Iwa esemy, enara? Tonahse mā toto.”

¹⁴Moro pape enexīpo toytose Ezekia Ritonōpo maro Oturutoḥ taka. Moro tao moro pape tonepose Ritonōpo a. ¹⁵Mame tōturuse Ezekia Ritonōpo a. Ynara tykase:

— Yna Esemy, Ritonōpome mase, Izyraeu tō Esemy. Āpō moroto taporihke exiketō epoe. Omoro rokē mase tuisa tō esēme. Kapu Rihpō mase, nono Rihpō roropa. ¹⁶Eneko ke Ritonōpo, yna poremākapōko mokaro mā toto. Mokyro Senakeripe omiry etako, oeunohnōko mana, Ritonōpo, Isene Exikety. ¹⁷Ajohpe pyra tuhke pata pōkō typoremākase Axiria tuisary tomo a. Toto esary tyryymase roropa eya xine. ¹⁸Ineponāmarykō wewe risē tomase eya

xine apoto htaka toto enahkatohme, asā pyra toto exiryke. Tyrityāme rokē exiryke, wewe risā rokene, topu risamo, enara. ¹⁹Seromaroro yna esēme mase, Ritonōpo. Naeroro yna ipynanohko yna onyporemākapopyra Axiria pōkō ehtohme. Mame imehnō nonory pōkō emero awaro exīko mā toto. Omoro rokē Ritonōpome mase yna esēme, tykase tōturuse Ezekia Ritonōpo a.

Omi aropotopōpyry Izaja a Ezekia neneryme

(Izaja 37.21-38)

²⁰Mame tōmihpyry taropose Izaja a Ezekia neneryme. Ynara tykase ynororo:

²¹— Ōmiry etaryke tyya ynara āko Ritonōpo, Izyraeu tō Esē oya mana: “Senakeripe, Jerusarē pōkō exianāko mā toto opoko, oeunohnōko mā toto.

²²Onokyme jekarōko mā ykerekemaryhtao oya? ypoihtoryhtao oya? Yrome Ritonōpome, Orēpyrahxo exiketyme jekaropyra makene! Izyraeu Esē Kurā ase. ²³Opoetory tō tonehpose oya oepyrpatohme orēpyra oexiry poko; okyryry tuhke kahu tō ke ypy tō kaehxo exiketō Ripano po typoremākase oya. Moroto wewe konōto takohse oya, apupari tōkehko kaetokohxo exiketomo, xipirexite tō kurā roropa, mya wewe htao awahtao, moro poko toepyrpase mexiase. ²⁴Toepyrpase roropa mexiase tuna pēkamā ahkatopōpyry poko oya tuna ētohme imehnō nonory po. Toepyrpase opoetory tō soutatu tō tuhke exiry poko, ipupurukō ke tuna Niro tonore tyripose oya.

²⁵“Tuaro pyra toko hma moino ro tōsenetupuhse ywy senohne ritoh poko. Seromaroro emero tyripose ya rahkene. Ajamitunuru ekaroase oya pata tō apuru kararatohme oya, ypyme sā ipapyhpyry anonohsē ehtohme. ²⁶Naeroro moro pata pōkō tyjamihkehse toh nexiase. Enaromŷke toh nexiase. Toehxirose toto. Onahpoty sā toehse toh nexiase ona po. Ātarykahmā sā roropa tapyi po, tyryrykane axitū toehse ahtao xixi tūtatoh wino.

²⁷“Yrome awaro ase ipunaka, onyriry poko, aza rokē oytory poko roropa. Yzehno oexiry waro ase. ²⁸Zuaro exiase yzehno oexiry poko te, imehnō motye imehxo oehtoh poko oepyrpary poko, enara. Naeroro seromaroro oeunary aka oka riko ase, ōtaka kurimene riko ase, kawaru mytaka kurimene riry sā esemy a tōmipona kawaru ehtohme. Mame aarōko ropa ase oesemary ae, ooehtopōpyry ae ropa.”

²⁹Mame ynara tykase Izaja tuisa Ezekia a:

— Ynara zae tōmiry ehtoh enetupuhpotoh riko Ritonōpo mana. Sero jeimamyry ae, moae roropa, tamoreme tahtase exiketō enahnōko matose. Yrome moromeipo otyro arykāko matose, tiriiku tōkehko, ipuhturu apoiko roropa matose. Uwa zoko arykāko matose, epery enahnōko roropa matose. ³⁰Morarama mokaro Juta tō, tonepanohse exiketō ekurākāko mā toto, otyro samo, tymise exikety samo, mya imity nono aka tomōse ahtao, eperytāko mana. ³¹Jerusarē po ahno tuhke exīko ropa toh mana, ypy Xiāo po roropa. Morara se Ritonōpo exiryke tyripōko mā ynororo.

³²— Mame ynara āko Ritonōpo mokyro Axiria esē poko: “Sero pata pona omōpyra mana. Pyrou onuopyra roropa mana sero pata po. Soutatu tō, tōsewomatohke exiketō oehpyra mā toto pata pūtokoxi. Nono anānonohpyra mā toto kaetoko ehtohme, pata apuru pokona, pata poremākapotohme.

³³Tosemahpyry ae ro ytōko ropa mana, tosaka ropa, omōpyra toehse

toexiryke sero pata pona. Ywy, Ritonōpo morara āko ase. ³⁴Ywy sero pata pynanohnōko ase. Ewomāko ase imehxo jehtoh waro imehnō ehtohme, jomihpyry tokarose ya exiryke roropa ypoetory Tawi a.”

³⁵Mame moro kohmamry ae ro Ritonōpo nenyokyhpyry toytose Axiria esē poetory tō poko. Soutatu tō taorihmapose eya 185 miumākomo. Mame imehnō typakase ahtao aorihtyā ekepyry rokē tonese eya xine. ³⁶Mame Senakeripe, Axiria esē tōtouse ropa. Tosaka toytose ropa ynororo Niniwe pona ropa, moroto ehse. ³⁷Moromeīpo tyneponāmary eahmarytao eya, Nixiroke eahmatoh tao, takohse ynororo imūkuru tomo a, Ataramereke a, Sarezēa maro, enara. Tytapemākō ke tumykō takohse eya xine. Mame toepase toto Ararate nonory pona. Moromeīpo imep̄y imūkuhpyry Esaa-Hatō tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisa Ezekia kurākatopōpyry

(2 Koronika 32.24-26; Izaja 38.1-8, 21-22)

20 ¹Moraramē tuisa Ezekia takuruhtase yronymyryme. Orikyīse nexiasē. Mame urutō Izaja, Amoxi mūkuru toytose oturuse eya. Ynara tykase ynororo eya:

— Ynara āko Ritonōpo oya: “Okryry tō ikurākako emero, ekurākara ropa oexiryke, orihnōko mase,” tykase.

²Naeroro tōmyty tyramase Ezekia a tapyi apuru pona. Tōturuse ynororo Ritonōpo a, ynara tykase:

³— Ritonōpo, yna Esemy, wenikehpyra exiko opoetoryme jehtoh poko. Ōmihpyry omipona ase yronymyryme. Onyripohpyry ya tymoise ya ipunaka kokoro rokene.

Mame tyxitase tātasamaryke yronymyryme.

⁴Moromeīpo tutūtase Izaja tuisa nyhtoh tae, yrome zara mōpozakoxi ytopyry ro ahtao tuisa tapyi konōto rānao, turuse ynororo Ritonōpo a.

⁵— Ytoko ropa Ezekia zuruse, ypoetory tō tuisary. Ynara kaxiko eya: “Ywy, Ritonōpo, atamuru Tawi Esemy, ōmiry etano, oenuru xity eneno. Okurākāko ropa ase. Mame taroino oseruao tynyhse ahtao ymaro Oturutoh taka ytōko mase. ⁶15me jeimamry ekarōko ropa ase oya isene ro oehtohme. Opynanohtor̄yko ase sero apatary Jerusarē maro Axiria tuisary winoino. Sero pata ewomāko ase imehxo jehtoh waro imehnō ehtohme te, jomihpyry etapotopōpyryke roropa ypoetory Tawi a.”

⁷Mame ynara tykase Izaja tuisa akorehmananomo a:

— Peteme exikety opime tyriko, fiku tō epery risemy, jetū exikety esary pona, tuisa erukoimory pona, aekurākatohme ropa.

⁸Mame tōturupose Ezekia eya:

— Oty rīko Ritonōpo nae, jukurākary ropa waro jehtohme? Oseruao tynyhse jahtao jytotohme Ritonōpo Tapyi taka?

⁹Ynara tykase Izaja eya:

— Zae toehtoh enetupuhtoh ekarōko Ritonōpo oya mana. Naeroro imenekako, oty se hma? Jerutumā opyi pona oytory se hma ikurenaka 10me onuhtoh pona? Jerutumā opyi pona onukuru se hma kakoxi ropa 10me onuhtoh opyi pona? tykase Izaja.

¹⁰Mame ynara tykase Ezekia eya:

— Jerutumã aropory myaro 10me onuhtoh pona kakoxi tupime hkopyra mana ya. Naeroro opyi pona jerutumã enehpoko ropa 10me onuhtoh zopikoxi ropa, tykase ynororo eya.

¹¹ Mame tõturuse Izaja Ritonõpo a. Mame jerutumã tonehpose ropa Ritonõpo a 10me onuhtoh pona tuisa Akaze nyrihpyry pona opyime.

Papironia pōkō oehtopōpyry

(Izaja 39.1-8)

¹² Mame morara ahtao Papironia tuisary, Merotake-Paratã, Paratã mūkuru tuaro toehse Ezekia kure pyra ehtopōpyry poko. Naeroro tynmerohpyry tonehpose eya Ezekia neneryme, tynekarory maro. ¹³ Eehnanõ toahmase Ezekia a tytapyi konõto taka toto omõtohme. Mame tymōkomory kurã tonepose eya: parata, uuru maro, otytyko tonahsã emeporyme, ixtaratu te, typyre tõkehko, emero tonepose eya xine. ¹⁴ Morarama urutõ, Izaja toytose tuisa Ezekia a ekaropose:

— Otokoino toehse mokaro nae? Otara tykase toto oya? tykase ynororo.

— Moino nono imepỹ poe toehse mã toto, Papironia poe, tykase Ezekia eya.

¹⁵ — Oty tonese eya xine atapyi tao? tykase, tõturupose Izaja.

— Tonese eya xine emero porehme, tykase Ezekia. — Emero enepoase eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase Izaja tuisa a:

— Ynara äko Ritonõpo oya mana: ¹⁷ “Imeĩpo ynara exiõko mana. Omōkomory emero atapyi tao exiketõ, atamuru tõ nukurākahpyry, emero tarosẽme exiõko mana Papironia pona. Arypyra exiõko mana. ¹⁸ Toitoine poenõkõ, apakõ roropa tarosẽme exiõko mã toto. Mame tomukase toto ahtao, erohnõko mã toto Papironia tuisary tapyi konõto tao,” tykase.

¹⁹ Morara kary etaryke tyya, ynara tõsenetupuhse tuisa Ezekia; etonara exiõko sytatose isene ro jahtao, joorikyry ponãmero. Naeroro ynara tykase ynororo:

— Ritonõpo nekarohpyry oya jurutohme kure mana, tykase ynororo.

Tuisame Ezekia ehtoh etyhpory

(2 Koronika 32.32-33)

²⁰ Imehnõ tuisa Ezekia nyriytã emero, orẽpyra aehtopōpyry poko te, nono ahkatopōpyry eya tuna kurākatohme, tuna enehtopōpyry eya eutary ae, nono zopino pata pona, emero tymerose pape pokona esety Juta tõ Tuisary tõ Ehtopōpyry. ²¹ Mame Ezekia toorihse, imūkuru Manase tuisame toehse tummyakãme.

Tuisame Manase ehtoh poko Juta tõ esẽme

(2 Koronika 33.1-20)

21 ¹ Morarama 12me jeimamyry nae Manase ahtao, tuisame toehse ynororo Juta tõ esẽme. 55me jeimamyry taropose eya Jerusarẽ po, tuisame ehtoh poko. Jeny esety Hepezipa kynexine. ² Tyrypyry poko toehse Manase kynexine, Ritonõpo omipona pyra. Imeimehnõ ahno tõ, Ritonõpo naropotyã tynonory poe, toeporehkase ipoetory tõ ahtao morotona, mokaro nyriytã xihpyry typoenohse

eya. ³Imehnō neponāmary tō eahmatoh typahse jumy a, Ezekia a repe. Yrome morohne tyrise ropa eya. Okyno zahkatoh tyrise eya Paa eahmatohme. Toponāmasē nohpo Asera enetupuhtoh taxikase eya, tuisa Akape, Izyraeu tō esē, nyrihpyry saaro. Xirikuato tō toahmase roropa Manase a. ⁴Imehnō neponāmary tō eahmatohme, okyno zahkatoh tyrise eya Ritonōpo Tapyī tao. Moro Tapyi poko: “Ywy ro rokē Ritonōpo Oesēkō eahmatoh sero,” tykase Ritonōpo tytapyī poko. ⁵Yrome asakoro zara po, Ritonōpo Tapyī tao, okyno zahkatoh tyrise eya xirikuato tō eahmatohme. ⁶Tumūkuru tyahkase eya okyno zahkatoh po. Pyaxiamo a toytose ynororo, ekaropotohme joroko tomo a, tynyriry tō poko te, zuaro toehtohme imeīpo ehtoh poko te, imehnō ryhmary poko, enara. Tyrypyry poko toehse ynororo yronymyryme, Ritonōpo omipona pyra. Tyzehno Ritonōpo tyripose eya. ⁷Tynaxikahpyry, toponāmasē nohpo Asera enetupuhtoh tyrise eya Ritonōpo Tapyī tao. Moro poko ynara tykase Ritonōpo Tawī a, imūkuru Saromāo a roropa: “Taro Jerusarē po, sero Tapyī tao, ynymenekahpyryme mana, jesaryme Izyraeu tō nonory po, jeahmatohme jūme. ⁸Mame jomihpyry moiryhtao Izyraeu tomo a, Moeze nyripohpyry riryhtao eya xine emero porehme, toto anaropopyra ase esarykō poe, ynekarohpyry itamurukomo a.” ⁹Yrome Juta tō Ritonōpo omiry omipona pyra toh nexiase. Takorehmase toto Manase a orēpyrahxo toto ehtohme tyrypyrykō poko. Mokaro rypyry motye iirypyryme toehse toto, Ritonōpo naropotyā tynonory poe motye, epona tooehse ipoetory tō ahtao.

¹⁰Typoetory urutō komo a ynara tykase Ritonōpo:

¹¹— Tuisa Manase, Juta tō esē nyrihpyry xihpyry amoreu tō nyrytā motye kuhse mana. Tyneponāmary tō ke Ritonōpo myakamāko mana, Juta tō takorehmase eya tyrypyrykō poko toto ehtohme. ¹²Naeroro ywy Ritonōpo, Izyraeu tō Esey, Jerusarē ryhmapōko ase Juta tō roropa. Mame toto wānopyry poko etananomo mā: “To!” āko, oserehnōko mā toto. ¹³Jerusarē pōkō wānohnōko ase, Samaria pōkō wānohtopōpyry sā ya te, tuisa Akape, Izyraeu tō esē, wānohtopōpyry sā roropa ipakomotyā maro. Paratu korokary sā pata Jerusarē korokāko ase, tytaōke pyra ehtohme, tōtorimase paratu ehtoh samo zuhkurenaka. ¹⁴Moraramē akoīpyry tonepanohse exiketō rumekāko ase. Epekōkara a toto ekarōko ase, toto poremakatohme, imōkomorykō kurā apoitohme eya xine arotohme tymaro xine. ¹⁵Morara tyriko ase ypoetory tomo a tyrypyrykō poko toehse toto exiryke, jomihpyry omipona pyra. Tyzehno xine tyripose ywy eya xine moino ro itamuru tō Ejitu rumekatopōpyry poe tarona.

¹⁶Kurākō tuhke totapase Manase a exiryke Jerusarē esemary tō tyneryse munu ke; morara tyrise eya Juta tō akorehmaryhtao tyrypyrykō poko toto ehtoh poko, tyneponāmarykō eahmary poko eya xine, Ritonōpo myakāme repe.

¹⁷Imehnō Manase nyrytā emero, iirypyry tō poko roropa tymerose pape pokona esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry. ¹⁸Mame Manase toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tapyī konōto myhtokoxi, Uza narykahpyry po. Mame imūkuru Amō tuisame toehse tumy myakāme.

Amō Juta tō esēme

(2 Koronika 33.21-25)

¹⁹22me jeimamyry nae Amō kynexine tuisame toehse ahtao, Juta tō esēme. Mame asakoro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Mesuremete kynexine, Haruze ēxiry, Jotopata pono.

²⁰Mame tumy Manase sã, azahkuru Amõ nyrihpyry nexiase, Ritonõpo zamaro pyra nexiase. ²¹Tumy nyrihpyry typoenohse eya. Ahno neponãmary tõ toahmase eya, tumy a toto eahmatopõpyry saaro. ²²Ritonõpo, itamurukõ Esẽ, turumekase eya. Aomihpyry omipona pyra toehse ynororo.

²³Mame Amõ poetory tõ tuisaryme exiketõ tãtãmorepase tosẽkõ etapary poko tyya xine. Mame tuisa Amõ totapase eya xine tuisa tapyĩ konõto tao.

²⁴Mame Amõ etapahpõkõ totapase Juta tomo a, imũkuru Joxia tyrise tuisame eya xine.

²⁵Imehnõ Amõ nyrytã emero tymerose pape pokona esety Juta tõ Tuisary tõ Ehtopõpyry. ²⁶Amõ ekepyry tonẽse zonẽtoho tao Uza narykahpyry po. Mame imũkuhpyry tuisame toehse tumy myakãme.

Tuisame Joxia ehtopõpyry Juta tõ esẽme

(2 Koronika 34.1-2)

22 ¹8me jeimamyry nae Joxia kynexine tuisame toehse ahtao Juta tõ esẽme. Mame 31me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarẽ po. Jeny esety Jetita kynexine, Ataia õxiry, Posokate pono. ²Mame Joxia nyrihpyry Ritonõpo zamaro nexiase. Tytamuru tuisa Tawi ehtopõpyry typoenohse eya, zae ehtoh riry poko onurumekara nexiase.

Moeze nymerohpyry enetopõpyry ropa

(2 Koronika 34.8-28)

³Moraramẽ 18me jeimamyry taropose Joxia ahtao tuisame ehtoh poko, typoetory Sapã, omi meroneme exikety, Azaria mũkuru, Mesurã pary, taropose eya Ritonõpo Tapyĩ taka. Ynara tykase ynororo:

⁴— Ytoko Ritonõpo maro Oturukety imehxo exikety, Hiukia a oturupose: “Otãto tineru tapoise Ritonõpo tapyĩ tao erohketomo a, ahno nekarohpyry?”

⁵Kaxiko eya: “Moro tineru ekaroko ikurãkaponanomo a, Ritonõpo Tapyĩ kurãkapotohme eya xine. Erohketõ epehmãko mã toto, ⁶wewe poko erohketomo te, tapyĩ amory waro exiketomo, topu poko erohketõ roropa, wewe epekahnõko roropa mã toto, topu tõ roropa ikurãkatohme. ⁷Mokaro ikurãkaponanõ zae rokẽ mã toto, onenekunohpyra mã toto. Naeroro tineru ekaroko eya xine, emero. Inyrihpyrykõ poko moro tineru ke ekaropory se hkopyra roropa matose.”

⁸Mame Sapã a tuisa omihpyry tokarose Hiukia a. Mame Hiukia ynara tykase Sapã a: “Ritonõpo Omihpyry eneropa imaro Oturutoh tao, seny,” tykase. Ritonõpo papẽ tokarose eya. Mame tysekeremase Sapã a. ⁹Mame toytose ropa ynororo tuisa a. Ynara tykase ynororo eya:

— Opoetory tomo a tineru tapoise, Ritonõpo Tapyĩ tao aexihpyry, tokarose roropa eya xine ikurãkaponanomo a, tykase.

¹⁰Mame ynara tykase Sapã:

— Sero pape jemah po Hiukia nekarohpyry ya.

Mame jarao moro tysekeremase eya tuisa netaryme. ¹¹Moraramẽ Ritonõpo omiry sekeremary etaryke tuisa a, tupõ tyxihkase eya tãtasamaryme.

¹²Mame tyripose eya typoetory tomo a; Hiukia a, Ritonõpo maro oturukety te, Aikã a, Sapã mũkuru te, Akapoa a, Mikaia mũkuru te, Sapã a, omi merone te, Asaia a, tuisa akorehmane, enara. Ynara tykase ynororo eya xine:

¹³ — Ytotoko ekaropose Ritonōpo Kuesēkomo a ypoko te, Juta tō poko roropa, kuamorepatohkō poko sero pape ao. Kyzehno xine Ritonōpo mana inyripohpyry omipona pyra kytamurukō toehse exiryke, tykase tuisa.

¹⁴ Toytose Hiukia tomo, Aikā te, Akapoa te, Sapā te, Asaia maro ekaropose nohpo urutono a, esety Huuta. Esary Jerusarē po kynexine, pata zokonaka tyrisenā po. Inio esety Sarū, Tikiwa mūkuru, Hara pary, upo eraseme kynexine ynororo Ritonōpo Tapyī tao. Huuta turuse toto Ritonōpo papē sekerematopōpyry poko tuisa a kehko. ¹⁵ Mame ynara tykase nohpo urutō eya xine:

— Ytotoko ropa tuisa a Ritonōpo nekarohpyry ekarose eya. ¹⁶ Ynara kahtoko eya:

“Ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy pata Jerusarē wānohnōko ase, pata pōkō roropa emero porehme, jomihpyry, ynymeropohpyry ae ro moro pape ao, tuisa nysekeremahpyry ae ro. ¹⁷ Turumekase ywy eya xine. Tynekarorykō tyahkase eya xine tyneponāmarykō eahmatohme, ywy kara. Toto zehno tyripose ywy tynyrihpyry xihpyry ke. Jerusarē zetū tanÿse ya, apaipyra ropa mana. ¹⁸ Ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy ynara āko ase mokyro tuisa poko. Jomiry, ynymeropohpyry pape pokona totase oya. ¹⁹ Tonetupuhse ywy oya. Iirypyryme oehtoh poko mosekarono. Oupō myxihkase oemynyhmaryke. Oxitase roropa tuaro toehse awahtao: ‘Jerusarē pōkō emero wānohnōko ase,’ kary etaryke oya. Moro pata enahkatoh eneryke tyya xine oserehnōko yronymyryme enenanō mana. Sero pata esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpory se toto ahtao imepÿ pata pona. Yrome ōtururu ya etano. ²⁰ Imeïpo, toorihse awahtao rokē, Jerusarē pōkō wānohnōko ase. Naeroro kure rokē oriñnōko mase, torētyke pyra.”

Mame toytose ropa toto tuisa Joxia a, mokyro omihpyry ekarose eya.

Tuisa Joxia nyrihpyry zae ehtoh poko

(2 Koronika 34.3-7,29-33)

23 ¹ Morarame Juta tō tamuximākō tonehpose tuisa Joxia a, Jerusarē tamuxiry tō maro, oximōtohme tymaro. ² Mame oximōme toytose toto Ritonōpo Tapyī taka, oturuketō maro, urutō kō maro, imehnō emero rokē maro tuisame exiketomo, tuisame pyra exiketō maro, enara. Toto netaryme jarao Ritonōpo omiry tysekeremase tuisa Joxia a tytororo, Ritonōpo netapohpyry tonese ropa aexihpyry Ritonōpo Tapyī tao. ³ Xikihme toehse ynororo Saromāo nyrihpyry xikihme exikety myhtokoxi. Mame Ritonōpo netaryme tōmiry totapose eya. Aomihpyry omipona toehtohkōme te, inyripohpyry ritohme tyya xine te, aomipona yronymyryme toehtohkōme, zae rokē toehtohkōme, Ritonōpo nymeropohpyry omipona ipunaka. Mame imoihmākomo a tōmirykō totapose Ritonōpo netaryme, aomipona toehtohkōme.

⁴ Mame Hiukia tō tyrohmanohpose Joxia a Ritonōpo Tapyī kurākatohme eya xine. Hiukia oturukety tuisamehxo exiketyme kynexine. Imaro Ritonōpo maro oturuketō kynexine te, soutatu tō roropa, tapyi omōtoh erasamo. Eya xine Paau eahmatoh kyryry tonehpose tapyi tae jarānaka, nohpo neponāmary Asera kyryry maro, xirikuato tō eahmatoh kyryry maro. Morohne tyahkase tuisa a emero, pata poe jarānaka, jakanahmā Keterō pūto. Mame moro

oruno taropose eya Peteu pona. ⁵Oturuketō touse ropa eya Ritonōpo waro pyra exiketomo. Toto tyripose Juta tō tuisary tomo a tynekarory tō zahkatohme, toponāmasā eahmatoh tao, Juta patary tō po, Jerusarē pūto roropa. Oturuketō touse roropa eya Paau eahmaryme tynekarory tyahkase aexityamo emero, xixi eahmaryme te, nuno eahmaryme te, xirikuatoimo eahmaryme te, xirikuato tō eahmaryme, enara. ⁶Ritonōpo Tapyī tae, nohpo neponāmary Asera touse eya. Jarānaka pata poe tarose eya jakanahmā Keterō pona. Moroto morohne tyahkase eya orunome ehtohme, mame moro typahse eya aorihtyā ekepyry tō zonētoh po. ⁷Nyhtoh typahse eya, Ritonōpo Tapyī tao, imeimehnō poko exiketō esary. Moro tao upo tyrise nohpo tomo a, Asera eahmary poko aexityamo. ⁸Mame Juta patary tō poe oturuketō tarose eya Jerusarē pona, Izyraeu tō nonory poe roropa, Kepa poe Peresepa pona. Toto nekarotyā zahkatoh tonō typahse roropa eya. Apoto apō tō joroko tō, ona po aexityā eahmatopōpyry typahse eya. Morohne kynexine pata omōtoh pūto, Jozue, pata kowenatu nyrihpyry pūto, omōtoh konōto ipozery wino, omonohtao pata pona. ⁹Mokaro oturuketō omōpyra tyripose toh nexiase Ritonōpo Tapyī taka erohse. Yrome wyi porutatoh maro pyra tonahse eya xine imehnō oturuketō maro.

¹⁰Topete neponāmary eahmatoh typahse roropa tuisa Joxia a, jakanahmā Hinō po, typoenōkō onyahkara imehnō ehtohme, tumūkurukomo te, tōxirykō roropa, tynekarorykōme, toponāmasē Moroke a. ¹¹Kawaru tō touse ropa eya, Ritonōpo tapyī esary poe. Juta tō tuisary a tyrise toto moro taka, xixi eahmatohme tyra xine. Moro kahu tō tyahkase eya ineahmahpyrykomo. Moroto Ritonōpo Tapyī zarā po toh nexiase, omōtoh pūto, tuisame exikety, Natā-Mereke esary pūto. ¹²Okyno zahkatoh, Juta tō tuisary tō nyriyā zarā po, tuisa tapyī konōto tao, Akaze esary epoe, typahse tuisa Joxia a. Imehnō okyno zahkatoh roropa, Manase nyriyā asakoro, Ritonōpo Tapyī zarā po typahse eya kehko. Mame moro akumuru typahse eya jakanahmā Keterō po. ¹³Mame apoto apō tō, Saromāo nyriyā, Jerusarē poe xixi tūtatoh wino, ypy Oriwera tō poe ikurenaka, typahse Joxia a. Morohne neponāmary xihpyry eahmatohme: Axitarote nohpo Xitō pōkō neponāmary te, Kemo xihpyry moape tō neponāmary te, Moroke xihpyry amonita tō neponāmary, enara. Morohne typahse Joxia a. ¹⁴Topu risē, xikihme aexityā Paau kyryry typahse tuisa Joxia a, nohpo toponāmasē, Asera kyryry takohse eya. Esahpyry pona ahno zehpyry tō typahse eya nuriame ehtohme, tyneponāmarykō oneahmara ropa ahno ehtohme.

¹⁵Peteu po ahno neponāmary tō eahmatoh typahse roropa Joxia a, tuisa Jeropoāo, Nepate mūkuru nyrihpyry, Izyraeu tō takorehmase ahtao eya tyrypyrykō poko toto ehtohme. Okyno zahkatoh typahse Joxia a, ikyryry topu tō tyhmose eya, takutakuhmose kehko eya putohme aehtoh pona. Ahno naxikahpyry Asera kyryryme tyahkase roropa eya. ¹⁶Mame Joxia tōsenuhmase, aorihtyā ekepyry zonētopōpyry tō tonese eya ypy emory po. Moro zehpo tō tahkapose eya, toutohme, jahkatohme okyno zahkatoh po. Morara tyripose eya nuriame moro zahkatoh ehtohme. Morara tyrise eya urutō omihpyry ae ro, pake ahtao, tuisa Jeropoāo xikihme ahtao moro apoto apō pūto, otuhtoh konōto zano. Mame tōsenuhmase ropa tuisa Joxia. Urutō ekepyry zonētopōpyry tonese eya: “Morara exiko mana,” kahpono.

¹⁷— Onoky zonētopōpyry seny? tykase ynororo, tōturupose.

Mokaro Peteu pōkomo a tozuhse. Ynara tykase toto:

— Urutō ekepyry zonētopōpyry moro. Pake Juta nonory poe tooehse ynororo amorepase emero onyrihpyry poko seromaroro, sero okyno zahkatoh poko, tykase.

¹⁸— Ah moroto rokē nexino, tykase Joxia. — Jehpyry poko pyra ehtoko.

Naeroro mokyro zehpyry anahkara toh nexiase. Mokyro urutō Samaria pō zehpyry roropa anahkara tokurehse toh nexiase.

¹⁹Morarama Izyraeu tō patary tō po emero, toponāmasē tō eahmatoh typahse tuisa Joxia a. Mokarohne tyrise Izyraeu tō tuisary tomo a, tyzehno xine Ritonōpo tyripose eya xine. Mame okyno zahkatoh typahse Joxia a emero porehme, Peteu po okyno zahkatoh pahtopōpyry saaro tyya. ²⁰Mame toponāmasē poko oturuketō totapase eya, emero porehme. Mame ekepyrykō tyahkase apoto apō po, inyrihpyrykō poro. Ahno zehpyry tyahkase roropa eya toto nekarory zahkatoh po, emero. Mame toytose ropa ynororo Jerusarē pona.

Oseahmatoh Paxikoa tyrise Joxia a

(2 Koronika 35.1-19)

²¹Morarama oseahmatoh tyripose tuisa Joxia a: Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmatohme. Moro otuhtoh konōto tyrise eya xine, inymeropohpyry ae ro, Inetapohpyry Pape ao. ²²Moro Oseahmatoh Paxikoa panō onyripitopyra Izyraeu tō tuisary toh kynexine. Juta tō tuisary tō roropa moro otuhtoh konōto panō onyripyra toh kynexine moino ro juize tō ehtopōpyry poe ro. ²³Morarama etyhpyryme 18me jeimamyry taropose Joxia ahtao tuisame toexiry poko, Oseahmatoh Paxikoa tyrise eya xine Ritonōpo eahmatohme Jerusarē po.

Joxia nyrityamo zae ehtoh poko

²⁴Mame Juta tō akorehmatohme Ritonōpo omipona toto ehtohme, Inyriphopyry pape ao, Hiukia nenehpyry ropa Ritonōpo Tapyī tao, ynara taropose tuisa Joxia a Jerusarē poe, Juta nonory poe roropa: pyaxi tomo te, joroko poe urutō komo te, toponāmasā tō te, ahno naxikahpyry tomo te, tyneponāmarykō eahmatoh kyryry emero porehme. ²⁵Imep̄y tuisa, ipanō exipitopyra kynexine; Ritonōpo omipona nexiase ipunaka, ise toehtoh ke te, osetnetupuhtoh ke te, tyjamtunuru ke, enara. Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona nexiase. Imēpo tuisa ipanō exipyra roropa nexiase.

²⁶Yrome Juta tō zehno toehse Ritonōpo, tuisa Manase nyrihpyry pokoino, toto zehno exiry enahpyra ro kynexine. ²⁷Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Juta tō wānohnōko ase, Izyraeu tō wānohtopōpyry sā ya. Mya Juta tō aropōko ase ywinoino. Pata Jerusarē ynmenekahpyry jesaryme irumekāko ase. Ytapyī roropa, moro tao jeahmatohme mana, katopōpyry ya irumekāko ase.

Joxia tuisame ehtoh etyhpyry

(2 Koronika 35.20—36.1)

²⁸Imehnō tuisa Joxia nyrityā emero tymerose pape pokona esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry. ²⁹Mame tuisame Joxia ahtao, Parao Neko, Ejitu tō esē toytose

soutatu tō maro tuna Eupyrati pona, Axiria tuisary akorehmase. Tuisa Joxia toytose Mekito pona etonase tuisa Neko maro, mame totapase ynororo. ³⁰Ekepyry tarose ropa kahu ae Jerusarē pona. Moroto tonēse ynororo tuisa tō zonētoh tao.

Mame imūkuru Joakaze tymenekase Juta tomo a tuisame ehtohme Joxia myakāme.

Tuisa Joakaze, Juta tō esēme

(2 Koronika 36.2-4)

³¹Mame 23me jeimamyry nae Joakaze ahtao tuisame toehse ynororo Juta tō esēme. Oseruao nuno taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Jeny esety Hamutau, Jeremia ēxiry, Ripina pono. ³²Tytamurukō nyrihpyry typoenohse Joakaze a azahkuru toehtoh poko, Ritonōpo Tosē omipona pyra. ³³Tuisame aehtoh tonahse tapoise ynororo ahtao tuisa Neko a, Ejitu esemy a pata Ripira po, Hamate nonory po. Mame tuisa Neko a Juta tomo a parata ke topehmapose eya: 3.400 kirume te, 34 kirume uuru maro. ³⁴Mame Eriakī, Joxia mūkuru tyrise tuisame, tuisa Neko a, Joxia myakāme. Mame mokyro esety tymyakāmase Jekoakīme. Joakaze tarose tuisa Neko a Ejitu pona. Moroto toorihse ynororo.

Tuisame Jekoakī Juta tō esemy

(2 Koronika 36.5-8)

³⁵Morame tuisa Jekoakī a tineru zokonaka tapoise Juta tō winoino, toto mōkomory zokonaka tapoise eya, tineru nae ehtohme Ejitu tuisary epehmatohme.

³⁶25me jeimamyry nae Jekoakī kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 11me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Jeny esety Zepita, Petaia ēxiry, pata Ruma pono. ³⁷Mame tytamurukō nyrihpyry typoenohse eya. Tyrypyry poko toehse ynororo, Ritonōpo omipona pyra.

24 ¹Morame Jekoakī tuisame ahtao, tuisa Napukotonozo, Papironia esē toehse Juta tō poremākapose. Typoetoryme Jekoakī tyripose eya. Morame oseruao jeimamyry taropose Jekoakī a Napukotonozo poetoryme. Mame typenekehse ynororo, aomipona pyra toehse.

²Mame imeimehnō oximōmākō tonehpose Ritonōpo a. Jekoakī erekohmase, Juta tō wānohtohme, papironio tomo te, Xiria tomo te, Moape tomo te, Amō tomo, enara. Ritonōpo poe urutō kō omihpyry ae ro, Juta tō enahkatohme mokaro tonehpose Ritonōpo a. ³Morara toehse Ritonōpo omi poe, Juta tō aropotohme tywinoino, tuisa Manase nyrihpyry xihpyry pokoino; iirypyryme ⁴ahno kurā etapatopōpyry pokoino eya hkotano. Naeroro Manase rypyry onykorokasaromepyra Ritonōpo kynexine.

⁵Jekoakī nyrihpyry emero tymerose pape pokona esety Juta tō Tuisary tōme Ehtopōpyry. ⁶Jekoakī toorihse, mame imūkuru Joakī tuisame toehse tumy myakāme.

⁷Mame Ejitu tuisary oehpyra ropa toehse Ejitu poe soutatu tō maro, inonory tapoise Papironia esemy a exiryke, tuna Eupyrati poe Ejitu ehpiō pona.

Tuisa Joakī, Juta tō esē arotopōpyry

(2 Koronika 36.9-10; Jeremia 27.19-20)

⁸Mame 18me jeimamyry nae Joakī kynexine tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. Oseruao nuno taropose eya tuisame ehtoh poko, Jerusarē po. Jeny

esety Neuxita kynexine, Eunatā ěxiry, Jerusarē pono. ⁹Tumy nyrihpyry typoenohse Joakī a, tyrypyry poko. Ritonōpo Tosē zamaro pyra kynexine.

¹⁰Moraramē Joakī tuisame ahtao, Papironia soutatu tō tooehse tuisa Napukotonozo poetory tō esā maro, Jerusarē zomyehmase. ¹¹Mame pata Jerusarē tapuruse ahtao soutatu tomo a Napukotonozo roropa tooehse morotona, Jerusarē pona. ¹²Mame tuisa Joakī, tyse maro, tumūkuru tō maro, ipoetory tō esā maro, tytapyī erase maro, tōsekarose toto papironio tomo a. 8me jeimamyry taropose ahtao Napukotonozo a tuisame toehtoh poko Joakī tarose eya typoetoryme. ¹³Mame Ritonōpo Tapyī mōkomory, tuisa tapyī konōto mōkomory roropa tarose eya Papironia pona. Ritonōpo omihpyry ae ro, Saromāo nyrytā, uuru risē, Ritonōpo Tapyī kyryry tōkehko tyhmose Napukotonozo a. ¹⁴Jerusarē pōkō tarose Napukotonozo a typoetoryme toto ehtohme; tuisa poenomo te, tamuximehxo exiketomo te, 10 miume atapona. Emese kure erohketō roropa, kurimene poko erohketō maro taropose eya Papironia pona. Tytineruke pyra exiketō rokē, tymōkomokākara tynomose eya Juta nonory po.

¹⁵Joakī tō tarose Napukotonozo a Papironia pona typoetoryme: ynororo te, jeny te, ipyxiā te, ipoetory tō esamo te, Juta tō tamuximākō maro. ¹⁶Mokaro tamuximehxo exiketō emero taropose Napukotonozo a Papironia pona, 7 miumākomo, miume emese kure erohketō roropa, kurimene poko erohketō maro. Emero jamihme exiketōme kynexine, etonato waro exiketomo.

¹⁷Mame Joakī zū akorony, Matania tyrise tuisame Napukotonozo a, Juta tō esēme. Mame Matania esety tymyakāmase eya Zetekiamē.

Tuisa Zetekia Juta tō esemy

(2 Koronika 36.11-12; Jeremia 52.1-3)

¹⁸21me jeimamyry nae Zetekia kynexine tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. 11me jeimamyry taropose ynororo a tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Jeny esety Hamutau kynexine, Jeremia ěxiry, Ripina pono. ¹⁹Tuisa Zetekia nyrihpyry iirypyryme kynexine Ritonōpo omipona pyra, tuisa Joakī nyrihpyry samo. ²⁰Mame tyekitapāse Ritonōpo exiryke Jerusarē pōkō poko, Juta tō poko roropa toto taropose eya tywinoino.

Jerusarē poremākatopōpyry

(2 Koronika 36.13-21; Jeremia 39.1-10; 52.4-11)

25 ¹Moraramē Napukotonozo omipona pyra toehse Zetekia. Naeroro Napukotonozo tooehse tysoutatu tō maro Jerusarē poremākapose. Morara toehse jeimamyry 9mā po, nuno 10mā po, ěmepyry 10me ehtoh po Zetekia tuisame ehtoh poko. Mame tosarykō tyrise Papironia soutatu tomo a jarānao, pata pūto. Opyī tō, pata apuru pona onuhtoh tyrise roropa eya xine Jerusarē poremākatohme. ²Mame moroto onurumekara toh kynexine jeimamyry 11mā po Zetekia tuisame ehtoh pona. ³Mame moro poro, nuno 4mā po, ěmepyry 9mā po, tynahke pyra toehse moro taōkō ahtao, ⁴pata apuru typosohkase soutatu tomo a omōtohme pata pona. Papironia soutatu tomo a tomyehmase pata ahtao ro, Juta tō soutatu tō toepase, koko, pata poe. Tutūtase toto tuisa tupi esemary ae, omōtoh ae, asakoro apuru rānakuroko. Toepase toto Joatāo jakanahmā mōpozakoxi repe. ⁵Yrome tuisa Zetekia tokahmase Papironia soutatu tomo a.

Tapoise ynororo eya xine ona po, Jeriko pūto. Turumekase ynororo ipoetory tomo a emero. ⁶Mame Zetekia tarose eya xine Papironia tuisary ēpataka, Ripira po ynororo ahtao. Moroto Zetekia wānohtoh tokarose Napukotonozo a; ⁷ineneryme imūkuru tō totapase, mame Zetekia enuru tō typosohkapose Napukotonozo a, keti ke metau risē ke tymyhse ynororo, mame Papironia pona tarose ynororo.

Ritonōpo Tapyī pahtopōpyry

(2 Koronika 36.17-21; Jeremia 52.12-23)

⁸Morame jeimamyry 19mā po, nuno 5mā po, ēmepyry 7mā po tuisame Napukotonozo ehtoh poko, Papironia pōkō esēme, akorehmane Nepuzaratā, soutatu tō tuisary, tomōse Jerusarē pata pona. ⁹Ritonōpo Tapyī tyahkase eya te, tuisa tapyī konōto roropa te, emero tamuximehxo exiketō tapyī tō roropa Jerusarē po. ¹⁰Pata apuru roropa tytohtohkase isoutatu tomo a. ¹¹Morame ahno akoīpyry tarose Nepuzaratā a, Papironia pona, emese kure erohekto akoīpyry maro te, mokaro maro tōsekarose aexityamo Papironia pōkomo a. ¹²Yrome tymōkomokākara tynomose eya Juta nonory po; tyrohmanohpose toto eya tupito tō poko te, uwa esary tō poko, enara.

¹³Mame metau risē asakoro, xikihme exiketō tyhmose Papironia pōkomo a, kahu tō roropa Ritonōpo Tapyī tao, tuna ē konōto roropa, Papironia pona moro metau arotohme, emero. ¹⁴Ritonōpo Tapyī mōkomory tarose roropa eya xine: pa tomo te, oruno eny tōkehko, oruno arotohme apoto apō poe, jahpi tomo, nāparina aryry kyrytohme te, paxiha tōkehko munu apoitohme, ixtaratu zahkatoh tonomo te, tyoro metau risē roropa Ritonōpo Tapyī kyryry kehko. ¹⁵Uuru risē emero, parata risē roropa tarose eya, paxiha tō pitiko, paratu tō roropa ikarā puimatohme. ¹⁶Moro metau, tuisa Saromāo nyrytyamo Ritonōpo kyryryme; moro xikihme exiketō asakoro te, kahu tomo te, tuna ē konōto maro omoxihxo toh kynexine. Naeroro omoxī toto ehtoh onukuhpyra tokurehse toto. ¹⁷Moro asakoro xikihme exiketō oxisā kehko kynexine, 8 meturume kae ehtoh kynexine. Zupuhpyryme emepory kynexine toiro meturume 30 sētimeturume. Moro zupuhpyry zomye emepory kurā, metau risē kynexine romā tō panono.

Juta pōkō tarose Papironia pona

(Jeremia 52.24-30)

¹⁸Morame Seraia, Ritonōpo maro Oturukety imehxo exikety tarose typoetoryme soutatu tō tuisary, Nepuzaratā a; Sowonia, oturukety ime hkopyra exikety tarose roropa eya, imehnō oturuketō maro oseruao. ¹⁹Mame pata poe soutatu tō tuisary tarose eya, 5me tuisa akorehmananō maro, Jerusarē poro exiketomo te, soutatu tuisary akorehmane maro, soutatu tō esety merone te, 60me tamuximākō maro. ²⁰Mokaro tarose Nepuzaratā a Papironia esemy a, pata Ripira po ynororo ahtao, ²¹Hamate nonory po. Moroto typipohpose toto tuisa a, moromeīpo totapapose toto eya.

Naeroro Juta pōkō tarose tynonorykō poe Papironia pōkō poetoryme.

Ketaria kowenatume Juta po

(Jeremia 40.7-10,13—41.18)

²²Mame Ketaria, Aikā mūkuru, Sapā pary kowenatume tyrise tuisa Napukotonozo, Papironia esemy a. Juta pōkō esēme tyrise ynororo, Papironia

pona anaropyra aexityā ešēme. ²³Moraramē Jutā tō soutatu tō esā, soutatu tō maro, osekaropyra aexityā tuaro toehse ahtao kowenatume Ketaria ritopōpyry poko Papironia tuisary a, tōseporyse toto Ketaria maro Mixipa po. Mokaro, soutatu tō tuisary ynara kynexine: Iximaeu, Netania mūkuru; Joanā, Kareā mūkuru; Seraia, Tanumete mūkuru, Netopa pono; Jazania, Maaka pono, enara. ²⁴Mame ynara tykase Ketaria eya xine:

— Jomiry etapōko ase oya xine: “Enaromyra ehtoko, Papironia tuisary tō oryhmara xine exīko mā toto. Taro rokē ehtoko. Papironia tuisary omīpona ehtoko. Mame kure rokē exīko oya xine mana,” tykase Ketaria.

²⁵Yrome nuno 7mā po moro jeimamyry poro Iximaeu, Netania mūkuru, Erisama pary, Jutā tō tuisary ekyry, toytose Mixipa pona 10mākō maro. Totonase Ketaria maro, totapase ynororo eya. Imarōkō totapase roropa eya Izyraeu tomo te, Papironia pōkomo, enara. ²⁶Mame Izyraeu tō emero, tamuximehxo exiketomo te, tymōkomoke pyra exiketō maro, soutatu tō esā maro toytose toto Ejitu pona, Papironia pōkō zuno toehse toexirykōke.

Joakī tūtary ropa āpuruhpyry tae

(Jeremia 52.31-34)

²⁷Moraramē Ewīu-Merotate tuisame toehse ahtao Papironia pōkō ešēme, tuisa Joakī, Jutā tō esē typynanohse eya, tutūtanohpose ynororo eya āpuruhpyry tae. Morara toehse jeimamyry 37mā po, nuno 12mā po, ēmepyry 27mā po Joakī arotopōpyry poe papironio tō poetoryme. ²⁸Mame Ewīu-Merotate kure kynexine eya, imehnō tuisa tō motye tamuximehxo tyrise ynororo eya moroto Papironia po. ²⁹Naeroro Joakī a āpuruhpyry taō zupō turumekapose eya, tupō kurā amurutohme autuhtohme tuisa otuhtoh po, toorikyry ponāmero. ³⁰Mame toorikyry ponāmero tuisa nekarohpyry tapoise eya; tonahsē pīxo, tineru pīxo ise toehtoh epekahtohme tyya.

1 KORONIKA

1 Tymerosã Kurãkatopõpyry

1 Crônicas

Ekarotopo

Sero 1 *Koronika* ekarôko Izyraeu tō ehtopõpyry poko Juta tō ehtopõpyry poko roropa 1 *Samueu* poe 2 *Samueu* etyhpyry pona. Ekarôko Izyraeu tuisary tō poko Juta tō tuisary tō poko roropa, ynara enetupuhpotohme: 1) Popyra ehtoh poko toehse Izyraeu tō ahtao ro Juta tō roropa, tōmihpyry ae ro erohnôko Ritonôpo kynexine. Typoetory tō akoĩpyry pyno ro kynexine Juta tō nonory po. Ekarôko orẽpyra Tawi ehtopõpyry poko. 2) Ekarôko roropa Ritonôpo eahmapitotopõpyry poko Itapyĩ Kurã tao Jerusarẽ po. Ekarôko roropa oturuketō rohmanohpotopõpyry poko Tawi a, rewita tō maro. Morohne tyripose Tawi a, Ritonôpo eahmatohme.

Sero pape ao

Izyraeu tō ekyrõpyamo 1.1—9.44

Sauu orihtopõpyry 10.1-14

Tuisame Tawi ehtopõpyry 11.1—29.30

1. Tupimã, orẽpyra ehtopo 11.1—22.1

2. Ritonôpo Tapyĩ risamo 22.2—29.30

Atão pakomotyã esetykō Aparão pona

(*Jenexi 5.1-32*)

1 ¹Atão kynexine Sete zummy. Sete kynexine Eno zummy. Eno kynexine Kainã zummy. ²Kainã kynexine Maarareu zummy. Maarareu kynexine Jarete zummy. ³Jarete kynexine Enoke zummy. Enoke kynexine Matuzarẽ zummy. Matuzarẽ kynexine Rameke zummy. ⁴Rameke kynexine Noe zummy. Noe kynexine oseruao tumükue: Sem te, Kam te, Jape, enara.

Noe pakomotyamo

(*Jenexi 10.1-32*)

⁵Jape poenõ kynexine: Komea, Makoke, Matai, Jawã, Tupau, Meseke, Tira, enara. Ahno zũ tō kynexine tosety ae ro exiketomo. ⁶Komea pakomotyã Axikenaze tō toehse te, Ripate tomo te, Tokarama tomo, enara. ⁷Jawã pakomotyã Erisa tō toehse te, Expania tō te, Xipere tō te, Rote tō, enara.

⁸Kam poenõ kynexine: Kuxe te, Ejitu te, Rìpia te, Kanaã, enara. ⁹Kuxe poenõ kynexine Sepa, Hawira, Sapata, Raama, Sapateka, enara. Raama poenõ

kynexine Sapa te, Tetā, enara. ¹⁰ (Kuxe kynexine Ninirote zumy. Ninirote orēpyra kynexine apitorymā imehnō poremākapory poko exikety.) ¹¹ Ejitu pakomotyā kynexine Ritia te, Anā, Reape, Napatu, enara. ¹² Pataru, Kasaru, Kereta (pirixteu tō tamuru). ¹³ Kanaā kynexine Xitō zumy apitoryme te, Hete zumy roropa. Ahno zū toh kynexine tosety ae ro exiketomo. ¹⁴ Imehnō zūme roropa Kanaā kynexine: jepuseu tomo te, amoreu tomo te, kirikaseu tomo te, ¹⁵ heweu tomo te, arakita tomo te, xineu tomo te, ¹⁶ arawatita tomo te, zemareu tomo te, hamateu tomo, enara.

¹⁷ Sem poenō ynara kynexine: Erāo te, Asua te, Arapaxate te, Rute te, Arā te, Uze te, Huru te, Ketea te, Meseke, enara. Ahno zū toh kynexine tosety ae ro exiketomo. ¹⁸ Arapaxate kynexine Sera zumy. Sera kynexine Epea zumy. ¹⁹ Epea tumūkue asakoro kynexine: Perekeme tosehapse apitorymā sero nono pōkō tātapiakase exiryke tonuruse ynororo ahtao. Zakorō esety kynexine Jokotā. ²⁰ Jokotā poenō ynara kynexine: Aramota tomo te, Serepe tomo te, Hazaa-Mawe tomo te, Jera tomo te, ²¹ Atonirāo tomo te, Uzau tomo te, Tikira tomo te, ²² Opau tomo te, Apimaeu tomo te, Sapa tomo te, ²³ Opia tomo te, Hawira tomo te, Jopape tomo, enara.

Sem pakomotyamo

(Jenexi 11.10-26)

²⁴ Mame Sem poe emūkuary Aparāo pona ynara kynexine: Sem te, Arapaxate te, Sera te, ²⁵ Epea te, Pereke te, Reu te, ²⁶ Serule te, Naoa te, Tera te, ²⁷ Aparā, enara. Esety roropa Aparāo kynexine.

Iximaeu pakomotyamo

(Jenexi 25.12-18)

²⁸ Aparāo asakoro tumūkue kynexine: Izake te Iximaeu, enara. ²⁹ Mame Iximaeu mūkuru tō 12me ahno tamuxiryme toehse: Nepaiote, imūkuru apitorymano te, Ketaa te, Atapeeu te, Mipisāo te, ³⁰ Mixima te, Tuma te, Masa te, Hatate te, Tema te, ³¹ Jetua te, Napi te, Ketema, enara. ³² Imepy pyty nae Aparāo kynexine esety Ketura. Toemūkuase ynororo 6me. Ynara toh kynexine: Zinirā te, Jokosā te, Metā te, Mitiā te, Ixipake te, Sua, enara. Jokosā tumūkue asakoro kynexine: Sepa te Tetā, enara. ³³ Mitiā tumūkue 5me kynexine. Ynara toh kynexine: Epa te, Epea te, Enoke te, Apita te, Ereta, enara.

Ezau pakomotyamo

(Jenexi 36.1-19)

³⁴ Izake, Aparāo mūkuru asakoro tumūkue kynexine: Ezau te, Jako, enara. ³⁵ Ezau mūkuru tō ynara kynexine: Eripaze te, Reueu te, Jeu te, Jarā te Kora, enara. ³⁶ Eripaze ahno tō tamuxiry kynexine: Temā te, Omara te, Zepo te, Kaetā te, Kenaza te, Timina te, Amareke, enara. ³⁷ Reueu ahno tō tamuxiry kynexine. Ynara toh kynexine: Naate te, Zera te, Sama te, Miza, enara.

Etō pōkō apitorymākomo

(Jenexi 36.20-30)

³⁸ Mame Etō pōkō apitorymākō Seia mūkuru tō pakomotyā kynexine. Ynara toh kynexine Seia mūkuru tomo:

³⁹Rotā te, Sopau te, Zipeão te, Ana te, Tisō te, Eser te, Tisā, enara. Rotā ahno tō tamuxiry kynexine: Hori tomo te, Homā tomo, enara. (Rotā oryxiry Timina kynexine.)

⁴⁰Sopau ahno tō tamuxiry kynexine: Arawā te, Manaate te, Epau te, Sopo te, Onā, enara.

Zipeão mūkuru tō asakoro ynara kynexine: Aia te, Ana, enara. ⁴¹Ana tumūkue kynexine: Tisō. Tisō tumūkue kynexine: Hanarāo te, Exipā te, Itirā te, Kerā, enara.

⁴²Esea tumūkue kynexine: Pirā te, Zaawā te, Jaakā, enara.

Tisā tumūkue kynexine: Uze te Arā, enara.

Etō tuisary tomo

(Jenexi 36.31-43)

⁴³Ynara tuisa tō kynexine Etō nonory pōkō esamo. Atakenaka tuisame toh kynexine tuisa pyra Izyraeu ahtao ro:

Pera, Peoa mūkuru. Ipatary Tinapa kynexine.

⁴⁴Pera toorihse ahtao imyakāme Jopape, Zera mūkuru, Posora pono tuisame toehse.

⁴⁵Jopape myakāme Husā, Temā pono tuisame toehse.

⁴⁶Husā mykapo Hatate, Petate mūkuru, Awite pono tuisame toehse Mitiā tō typoremākase eya Moape nonory po.

⁴⁷Hatate mykapo Samara, Masareka pono tuisame toehse.

⁴⁸Samara mykapo Sauu, pata Reopote-Tuna-Eupyrati pono tuisame toehse.

⁴⁹Sauu mykapo Paa-Hanā, Akapoa mūkuru tuisame toehse.

⁵⁰Paa-Hanā mykapo Hatate, Pau pono tuisame toehse. Ipyty Meetapeu kynexine Matarete ēxiry, Me-Zaape paryme.

⁵¹Hatate mykapo Etō tō tātapiakase ynara ahno tōme: Timina tomo te, Arawa tomo te, Jetete tomo te, ⁵²Ooripama tomo te, Era tomo te, Pinō tomo, enara. ⁵³Kenaza tomo te, Temā tomo te, Mipisara tomo te, ⁵⁴Makatieu tomo te, Irāo tomo, enara.

Juta pakomotyā esetykō Tawi pona

2 ¹Jako tumūkue kynexine 12me: Rupē te, Ximeão te, Rewi te, Juta te, Isakaa te, Zepurō te, ²Tā te, Joze te, Pējamī te, Napatari te, Kate te, Asea, enara.

³Juta tumūkue kynexine 5me. Ipyty Kanaā pōme exikety, Pate-Sua, 3mākō ēme kynexine: Ere te, Onā te, Sera, enara. Yrome Ere, apitorymā, popyra rokē exiryke totapase Ritonōpo a. ⁴Tamara, Juta mūkuru pytypyry toemūkuase asakoro Juta mūkuru tomo: Pereze te, Zera, enara.

⁵Pereze toemūkuase asakoro: Ezerō te, Hamuu, enara. ⁶Zera toemūkuase 5me: Ziniri te, Etā te, Hemā te, Kaukou te, Tara, enara. ⁷Akara, Karami mūkuru, Zera pary kynexine azahkuru, mōkomo tapoise ahtao eya tykyryryme, osetapakehxiapo tapiakase ahtao Ritonōpo kyryryme.

⁸Etā toemūkuase toiro, Azariame esety kynexine.

Tawi tamuru tomo

⁹Ezerō toemūkuase oseruao: Jerameeu te, Rāo te, Karepe, enara.

¹⁰ Rão toemūkuase Aminatapeme. Aminatape toemūkuase Nasōme, Juta tō tuisary. ¹¹ Nasō toemūkuase Saumame. Sauma toemūkuase Poazeme. ¹² Poaze toemūkuase Opeteme. Opete toemūkuase Jeseme. ¹³ Jese toemūkuase 7me: Apitorymāme Eriape te, Apinatape te, Ximeia te, ¹⁴ Netaneu te, Ratai te, ¹⁵ Ozem te, Tawi, enara. ¹⁶ Jese asakoro ēxiry nae kynexine: Zeruia te, Apikaiu, enara. Zeruia tumūkue kynexine oseruao: Apisai te, Joape te, Asaeu, enara. ¹⁷ Apikaiu tyniotase Jetea maro, Iximaeu pary. Toemūkuase ynaroro Amasame.

Ezerō pakomotyamo

¹⁸ Karepe, Ezerō mūkuru typytase Azupa maro. Toiro ēxiry tonuruse esety Jeriote. Jeriote toemūkuase oseruao: Jesea te, Sopape te, Aratō, enara. ¹⁹ Mame toorihse Azupa ahtao Karepe typytase ropa Epyrata maro. Toemūkuase toto: Huru. ²⁰ Huru toemūkuase Urime. Huru pary kynexine Pezareu.

²¹ 60me jeimamyry Ezerō nae ahtao typytase Makia ēxiry maro, Kireate oryxiry. Toemūkuase toto toiro: esety Sekupe. ²² Sekupe toemūkuase toiro: esety Jaia. Tuisame toehse Jaia 23me pata tō esēme Kireate nonory po. ²³ Yrome tuisame Kesua ahtao Arā maro, 60me pata tō typoremākase eya xine Jaia patary tō maro, pata Kenate maro pata tō pisarara izomye exiketō maro. Moro pōkō emero Makia pakomotyāme toh kynexine Kireate zumy. ²⁴ Mame Ezerō toorihse ahtao, imūkuru Karepe typytase Epyrata maro tumy pytūpyry. Toemūkuase toto toiro: esety Azua. Pata Tekoa rihpōme kynexine ynororo.

Jerameeu pakomotyamo

²⁵ Jerameeu, Ezerō mūkuru apitorymano toemūkuase 5me: Rão apitorymano te, Puna te, Orem te, Ozem te, Aia, enara. ²⁶⁻²⁷ Rão toemūkuase oseruao: Maaze te, Jamī te, Ekea, enara. Jerameeu typytase ropa Atara maro. Toemūkuase toto toiro: esety Onā. ²⁸ Onā toemūkuase asakoro: Samai te, Jata, enara. Samai roropa toemūkuase asakoro: Natape te, Apisua, enara. ²⁹ Apisua typytase Apaiiu maro. Toemūkuase toto asakoro: Apā te, Morite, enara. ³⁰ Natape toemūkuase asakoro: Serete te, Apaī, enara. Serete toorihse tumūkue pyra ahtao. ³¹ Apaī toemūkuase Ixime. Ixi toemūkuase Sesāme. Sesā toemūkuase Araime.

³² Jata, Samai akorony toemūkuase asakoro: Jetea te, Jonata, enara. Jetea toorihse tumūkue pyra. ³³ Jonata toemūkuase asakoro: Perete te, Zaza, enara. Jerameeu pakomotyā toh kynexine mokaro.

³⁴ Sesā tumūkue pyra kynexine, ēxiry rokene. Ipoetory Ejitu pō kynexine esety Jara. ³⁵ Tōxiry toiro tokarose eya Jara pytyme. Toemūkuase toto toiro: esety Atai. ³⁶ Atai toemūkuase toiro; esety Natā. Natā toemūkuase toiro: esety Zapate. ³⁷ Zapate toemūkuase toiro: esety Eperau. Eperau toemūkuase toiro: esety Opete. ³⁸ Opete toemūkuase toiro: esety Jeu. Jeu toemūkuase toiro: esety Azaria. ³⁹ Azaria toemūkuase toiro: esety Here. Here toemūkuase toiro: esety Ereasa. ⁴⁰ Ereasa toemūkuase Xisamaime. Xisamai toemūkuase Sarūme. ⁴¹ Sarū toemūkuase Jekamiamē. Jekamia toemūkuase Erisamame.

Imehnō Karepe pakomotyamo, Jerameeu akorony

⁴² Karepe mūkuru apitorymā esety Mesa kynexine. Mesa toemūkuase Zipeme. Zipe toemūkuase Maresame. Maresa toemūkuase Eperōme.

⁴³Eperõ toemũkuase 4me: Kora te, Tapua te, Rekẽ te, Sema, enara. ⁴⁴Sema toemũkuase Raãome. Raão toemũkuase Jorokeãome. Rekẽ toemũkuase Samaime. ⁴⁵Samai toemũkuase Maõme. Maõ toemũkuase Pete-Zuame.

⁴⁶Karepe a imepỹ nohpo tapoise, esety Epa. Toemũkuase oseruao: Harã te, Mosa te, Kazeze, enara. Harã toemũkuase Kazezeme roropa.

⁴⁷(Orutua kynexine esety Jatai. Toemũkuase ynororo 6me: Rekẽ te, Jotão te, Kesã te, Perete te, Epa te, Saape, enara.)

⁴⁸Imepỹ nohpo tapoise Karepe a, esety Maaka. Toemũkuase toto asakoro: Sepea te, Tirana, enara. ⁴⁹Imeĩpo toemũkuase ropa nohpo asakoro: Saape te, Sewa, enara. Saape a pata tyrise Matamana. Pata tõ tyrise Sewa a: Makapena, Kipea, enara.

Tõxike toehse Karepe roropa esety Akasa.

⁵⁰Ynara Karepe pakomotyã kynexine: Huru kynexine imũkuru apitormã ipyty Epyrata maro. Sopau, Huru mũkuru pata Kiriante-Jearĩ rihpõ kynexine.

⁵¹Sauma a, Huru akorõ, pata Perẽ tyrise. Harepe a, Sauma akorõ pata Pete-Katea tyrise.

⁵²Sopau, pata Kiriante-Jearĩ rihpõ Haroe põkõ tamurume kynexine te, zokonaka Menuote põkõ tamurume roropa. ⁵³Imehnõ tamurume kynexine roropa ynororo: itirita tomo te, puita tomo te, sumateu tomo te, mixiraeu tomo, enara. Zora põkõ te, Exitau põkõ te, Kiriante-Jearĩ põkõ maro oxiekyryme toh kynexine Sopau pakomotyãme.

⁵⁴Sauma, Perẽ rihpono ahno tamurume kynexine: Netopa põkomo te, Atarote-Pete-Joape põkomo te, zoreu tomo te, oxiekyry toh kynexine zokonaka Manaate põkomo.

⁵⁵(Jape patary po oxiekyry tõ kynexine, emese kure exiketõ pape merory poko, pape tõ poenopyry poko, enara. Ynara toh kynexine: tiratita tomo te, ximeatita tomo te, sukatita tomo. Keneu tõ kynexine toto, typytase toh kynexine rekapita tõ maro, enara.)

Tuisa Tawi poenomo

(2 Samueu 3.2-5)

3 ¹Tawi toemũkuase 6me Eperõ po tahtao:

Apitormã Amanõ tonuruse Ainoã, Jezereu põ mũkurume; mame Tanieu tonuruse, Apikaiu, Karameru põ mũkurume; ²mame Apisarão, Maaka mũkurume. Maaka, Taumai ãxiry kynexine Kesua tuisary ãxiry; mame Atonia, Hakite mũkurume; ³mame Sepatia Apitau mũkurume te; mame Itireão, Ekerã mũkurume, enara. ⁴Mokaro 6mãkõ tonuruse Eperõ po 7me zokonaka jeimamyry taropose Tawi ahtao tuisame moroto.

Mame 33me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarẽ po.

⁵Tuhke toemũkuase ynororo moroto. Ipyty Pate-Sepa, Amieu ãxiry maro toemũkuase 4me: Samua te, Sopape te, Natã te, Saromão, enara.

⁶Tawi toemũkuase ropa imehnõ 9me: Ipaa te, Erisua te, Ereperete te,

⁷Noka te, Nepeke te, Japia te, ⁸Erisama te, Eriata te, Eriperete, enara.

⁹Mokaro maro toemũkuase ropa ynororo imehnõ nohpo tõ maro. Tonuruse roropa ãxiry esety Tamara.

Tuisa Saromão pakomotyamo

¹⁰Saromão toemūkuase Ropoão. Ropoão toemūkuase Apiame. Apia toemūkuase Asame. Asa toemūkuase Josapame. ¹¹Josapa toemūkuase Jeorão. Jeorão toemūkuase Akaziame. Akazia toemūkuase Joaxime. ¹²Joaxi toemūkuase Amaziame. Amazia toemūkuase Uziam. Uzia toemūkuase Jotão. ¹³Jotão toemūkuase Akazeme. Akaze toemūkuase Ezekiam. Ezekia toemūkuase Manaseme. ¹⁴Manase toemūkuase Amō me. Amō toemūkuase Joxiam.

¹⁵Joxia toemūkuase 4me: Joanā te, Jeokā te, Zetekia te, Joakaze, enara. ¹⁶Jeokā toemūkuase asakoro: Joakā te, Zetekia, enara.

Tuisa Joakī pakomotyamo

¹⁷Ynara kynexine Joakī pakomotyamo. Papironia pona tarose ynororo tuisa poetoryme. Joakī toemūkuase 7me: Saratieu te, ¹⁸Maukirão te, Petaia te, Senazaa te, Jekamia te, Hosama te, Netapia, enara. ¹⁹Petaia toemūkuase asakoro: Zoropapeu te, Ximei, enara. Zoropapeu toemūkuase asakoro: Mesurā te, Hanania, enara. Tōxike toehse roropa ynororo toiro: esety Seromite. ²⁰Zoropapeu toemūkuase 5me: Hasupa te, Oeu te, Perekia te, Hasatia te, Jusape-Hesete, enara.

²¹Hanania toemūkuase asakoro: Peratia te, Jesaia, enara. Jesaia toemūkuase Repaiame. Repaiā toemūkuase Aranāme. Aranā toemūkuase Opatiam. Opatia toemūkuase Sekaniam. ²²Sekania toemūkuase Semaia. Ipakō 5me: Hatu te, Ikau te, Paria te, Nearia te, Sapate, enara. ²³Nearia toemūkuase oseruao: Erioenai te, Ezekia te, Azarikā, enara. ²⁴Erioenai toemūkuase 7me: Hotawia te, Eriaxipe te, Peraia te, Akupe te, Joanā te, Teraia te, Anani, enara.

Juta pakomotyamo

4 ¹Mame Juta pakomotyā ynara kynexine: Pereze te, Ezerō te, Karami te, Huru te, Sopau, enara. ²Sopau toemūkuase Reaiame. Reaia toemūkuase Jaateme. Jaate toemūkuase asakoro: Aumai te, Raate, enara. Mokaro asakoro Zora pōkō tamurume toh kynexine.

³⁻⁴Huru, Karepe mūkuru apitorymā kynexine ipyty Epyrata maro. Pata Perē tyrise ipakomotyamo a. Huru toemūkuase oseruao: Etā te Penueu te, Ezea, enara. Etā toemūkuase oseruao: Jezereu te, Ixima te, Itipa, enara. Ēxiry kynexine toiro: esety Hazereuponi. Penueu a pata Keta tyrise. Ezea a pata Husa tyrise.

⁵Azua a pata Tekoa tyrise. Asakoro type kynexine: Hera te, Naara, enara. ⁶Naara maro toemūkuase ynororo 4me: Auzā te, Hepea te, Temeni te, Haasatari, enara. ⁷Hera maro Asua toemūkuase oseruao: Zerete te, Isara te, Etenā, enara.

⁸Koze toemūkuase asakoro: Anupe te, Zopepa, enara. Imehnō tamurume kynexine Akareu, Harū mūkuru, pakomotyā tamurume.

⁹Orutua kynexine esety Jape. Zae exiketye ynororo tokarose imehno a jekyry tō motye imehxo. Japezeme tosehapse ynororo jeny a jetuhxo exiryke aenururuhtao. ¹⁰Ynara tykase ynororo Ritonōpo Izyraeu Esem y a:

— Ritonôpo, kure rokê kyriko. Nono konôto ekaroko ya. Ymaro exikehpyra exiko. Kypynanohko jetû kamexipory se exiketô winoino emero. Mame totase ynororo Ritonôpo a, ipenetatoh tokarose eya.

Imehnô oxiekyry tomo

¹¹ Kerupe, Sua akorony toemûkuase Meiaame. Meia toemûkuase Exitôme.

¹² Exitô toemûkuase oseruao: Pete-Rapa te, Paseia te, Teina, enara. Teina a pata Naasa tyrise. Ipakomotyâ esary kynexine pata Reka po.

¹³ Kenaza toemûkuase asakoro: Otonieu te, Seraia, enara. Otonieu roropa toemûkuase asakoro: Hatate te, Meonotai, enara. ¹⁴ Meonotai toemûkuase Oparame.

Seraia toemûkuase Joapeme. Jakanahmâ Tyritoh Esary rihpôme Joape kynexine. Morotôkô emero emese kure toh kynexine tynyrirykô poko.

¹⁵ Karepe, Jepone mûkuru toemûkuase oseruao: Iru te, Era te, Naâ, enara. Era toemûkuase Kenazame.

¹⁶ Jearereu toemûkuase 4me: Zipe te, Zipa te, Tiria te, Asareeu, enara.

¹⁷ Extara toemûkuase 4me: Jetea te, Merete te, Epea te, Jarô, enara. Merete typytase Pitia maro, Ejitu tuisary êxiry. Toemûkuase toto toiro êxiry, esety Miriâ, asakoro imûkuru tomo: Samai te, Ixipa, enara. Ixipa pata Exitemoa rihpôme toehse. ¹⁸ Merete typytase Juta tô nohpory maro roropa. Toemûkuase toto oseruao: Jerete, pata Ketoa rihpono te, Hepea, pata Soko rihpono te, Jekutieu, pata Zanoa rihpono, enara.

¹⁹ Hotia typytase Naâ oryxiry maro. Toto pakomotyâ oxiekyryme Karami tô toehse pata Keira po te, oxiekyry tô Maaka roropa Exitemoa po.

²⁰ Ximão toemûkuase 4me: Amanô te, Rina te, Pê-Hanâ te, Tirô, enara.

Ixi toemûkuase asakoro: Zoete te, Pê-Zoete, enara.

Sera pakomotyamo

²¹ Sera, Juta mûkuru toemûkuase Ereme, pata Reka rihpono te; Ratame roropa, pata Maresa rihpono te; oxiekyry tamuru roropa Sera kynexine, mauru panono rinanomo pata Pete-Asapeia pôkomo. ²² Jokî tamurume roropa Sera kynexine te; Kozepa pôkô tamurume roropa te; Joaxi roropa te; Sarape roropa, Moape nohpory tô maro typytase toto. Mame Perê po tôsesarise toh kynexine. (Morohne esetykô moino ro tymerose kehko.) ²³ Mokaro toerohse orino apuhnanôme tuisa poetoryme orino riry poko pata Netai po te, Ketera po roropa, enara.

Ximeão pakomotyamo

²⁴ Ximeão toemûkuase 5me: Nemueu te, Jamî te, Jaripe te, Zera te, Sauu, enara. ²⁵ Sauu toemûkuase Sarumme. Sarû toemûkuase Mipisâome. Mipisâo toemûkuase Miximame. ²⁶ Mixima toemûkuase Hamueume. Hamueu toemûkuase Zakuame. Zakua toemûkuase Ximeime. ²⁷ Ximei toemûkuase 16me orutua komo te, 6me êxiry tô maro. Yrome jekyry tô tuhke hkopyra toemûkuase. Naeroro Juta tô sâ pyra tuhke hkopyra tomâse Ximeão tomo.

²⁸ Tuisa Tawi ehtoh pona Ximeão pakomotyâ esary kynexine sero pata tô po: Peresepa te, Morata te, Hazaa-Suau te, ²⁹ Pira te, Ezê te, Torate te, ³⁰ Petueu te, Horoma te, Zikirake, ³¹ Pete-Marakapote te, Hazaa-Suxi te,

Pete-Piri te, Saaraĩ, enara. ³²Mokaro esary roropa kynexine imepỹ 5me pata tō po: Etā te, Aim te, Rimō te, Tokē te, Asā te, ³³moro pata tō zomye exiketō pona roropa mya pata Paau pona. Mokarohne Ximeão pakomotyā oxiekyry tō kynexine ipatary tō roropa.

³⁴Ynara oxiekyry tō tuisary toh kynexine: Mesopape te, Janareke te, Josa, Amazia mūkuru te, ³⁵Joeu te, Jeu (Joxipia mūkuru, Seraia pary, Axieu mūkuru pary ro) ³⁶Erioenai te, Jaakopa te, Jesoia te, Asaia te, Atieu te, Jeximieu te, Penaia te, ³⁷Ziza (Xipi mūkuru, Arō pary, Jetaia mūkuru pary, Xiniri pary, Samaia mūkuru pary).

³⁸Mokaro ekyry tō tomāse ro toto. Naeroro ³⁹tātapiakase toto xixi omōtoh wino, Jeraa pona exisasaka. Toto eky tō, kaneru tō tarose ona poro jakanahmā ehpikuroko xixi tūtatoh wino moro pata pūto. ⁴⁰Moroto ona kurā tonese eya xine, nono zumo roropa mynytyme samo. Apitoryme Kam pakomotyā moroto toehse toh kynexine.

⁴¹Morarama tuisa Ezekia Juta tō esēme ahtao mokaro orutua kō, esetykō tymerose, aexityā toytose toto Jera pona moro pōkō tapyĩ tō enahkase. Ahno taropose eya xine moro poe. Mame tōsesarise toh kynexine mokaro esahpyry po ona peneryke tyya xine toky tō nahpatohme. ⁴²500me orutua kō, Ximeão pakomotyā toytose xixi tūtatoh wino Etō pona. Toto esēkō Ixi mūkuru tō kynexine: Peratia te, Nearia te, Repaia te, Uzieu, enara. ⁴³Amarekita tō akoĩpyry isene ro aexityā totapase eya xine. Mame moroto toehse toto seromaroro pona ro.

Rupē pakomotyamo

5 ¹Ynara mā Rupē pakomotyamo, Jako mūkuru apitorymano. (Tumy pyty toiro poko toehse toexiryke ime toehpōpyry tomapose eya. Imehxo ehtoh tokarose Joze a turui myakāme. ²Imeĩpo Juta tō jamihmehxo toehse. Mame Juta tō poe tuisa toehse Izyraeu tō esēme porehme.) ³Rupē, Jako mūkuru apitorymā, toemūkuase 4me: Enoke te, Paru te, Ezerō te, Karami, enara.

⁴Joeu toemūkuase Semaiaime. Semaia toemūkuase Kokeme. Koke toemūkuase Ximeime. ⁵Ximeĩ toemūkuase Mikame. Mika toemūkuase Reaiaime. Reaia toemūkuase Paaume. ⁶Paau toemūkuase Peerame. Peera tuisame kynexine tapoise ahtao. Mame tarose ynororo tuisa Tikirate-Piresea a, typoetoryme, Axiria pona.

⁷Ynara tymerose oxiekyry tō tuisary tō esetykomo, Rupē tomo: Jeieu te, Zakaria, ⁸Pera, Azaze mūkuru, Sema pary, oxiekyryme Joeu maro. Pata Aroea po toehse toh kynexine, moro poe inikahpozakoxi Nepo pona Paau-Meō roropa. ⁹Tokyke tuhke toh kynexine Kireate nonory po. Naeroro tosarykōme moro nono tyrise eya xine xixi tūtatoh wino ahno esaka pyra, tuna Eupyrati pona.

¹⁰Tuisame Sauu ahtao, Rupē pakomotyamo a hakarita tō typoremākase esarykō ritohme tosarykōme, Kireate poe xixi tūtatoh wino.

Kate pakomotyamo

¹¹Kate tō esary kynexine Rupē esary poe inikahpozakoxi Pasā nonory po, xixi tūtatoh wino Sauka pona. ¹²Joeu kynexine oxiekyry tō tuhkehxo exiketō

tamurume. Sapā kynexine oxiekyry tō tuhke hkopyra exiketō tamurume. Imehnō oxiekyry tō tamuru tō kynexine: Janai te, Sapate, enara, Pasā nonory po. ¹³Imehnō Kate tō tātapiakase 7me oxiekyry tomo: Mikaeu te, Mesurā te, Sepa te, Jorai te, Jakā te, Zia te, Hepea, enara. ¹⁴Apiaiu, Huri mūkuru, pakomotyāme toh kynexine. Toto tamuru tō ynara kynexine: Apiaiu, Huri mūkuru, Jaroa mūkuru, Kireate mūkuru, Mikaeu mūkuru, Jexisai mūkuru, Jato mūkuru, Puze mūkuru. ¹⁵Ae, Apatieu mūkuru, Kuni pary tuisame kynexine mokaro oxiekyry tō esēme. ¹⁶Pasā nonory po te, Kireate nonory po roropa toehse toh kynexine moro pata tō po te, ona po roropa Sarō nonory po. ¹⁷Mokaro esetykō tymerose pape pokona Jotāo tuisame ahtao Juta po te, Jeropoāo tuisame ahtao roropa Izyraeu po.

Soutatu tō Izyraeu pakomotyā Joatāo xixi tūtatoh wino

¹⁸Rupē tō maro te, Kate tō maro te, Manase tō maro xixi tūtatoh wino soutatu tō kynexine 44.760me, amorepatyamo osewomatoh poko, warata poko te, taky poko roropa pyrou maro, enara. ¹⁹Karimotase toytose toto hakarita tō maro Jetua po te, Napi po te, Notape po, enara. ²⁰Tōturuse toto Ritonōpo a takorehmatohkōme. Tonetupuhse tosēkōme eya xine. Naeroro orēpyra toehse toto Ritonōpo poe, hakarita tō typoremākase eya xine epe tō maro. ²¹Toto eky tō tapoise eya xine: kameru tō 50.000me te, 250 miu kaneru tomo te, 2.000 jumētu tomo te, ahno roropa 100 miume typoetoryme, enara. ²²Topetōkara totapase tuhke roropa eya xine Ritonōpo omi poe. Mame moroto tōsesarise toh kynexine toto arotoh pona imehnō poetoryme imepŷ pona.

Manase tō xixi tūtatoh wino

²³Moroto ehse Manase xixi tūtatoh wino toh kynexine Pasā nonory po te, pata tō po Paau-Heremō po te, Senia po te, ypy Heremō po inikahpoē po, enara. Tuhke tomāse roropa toh kynexine. ²⁴Ynara toto esēkō kynexine: Epea te, Ixi te, Erieu te, Azarieu te, Jeremia te, Hotawia te, Jatieu, enara. Orēpyra toh kynexine soutatu tōme emero. Oxiekyry tō esēme roropa toh kynexine.

Izyraeu tō xixi tūtatoh wino tarose

²⁵Yrome Ritonōpo tytamuru tō esē omipona pyra toehse toh kynexine. Turumekase ynororo eya xine imeimehnō eahmatohme. Ritonōpo naropotyā toto nonory poe typoetory tō esaryme ehtohme, mokaro neponāmary eahmary se toehse toto. ²⁶Morara exiryke Ritonōpo poe Puu, axirio tō tuisary toehse toto nonory pona toto poremākapose. Mokyro esety akorō Tikirate-Piresea kynexine. Eya Rupē tō tarose Kate tō maro te, Manase tō xixi tūtatoh wino maro tosaka. Tonyohse toto eya pata tō: Hara pona te, Hapoa te, Hara pona roropa tuna Kozā ehpikoxi. Moroto ro mā toto seroae ro.

Rewi pakomotyamo

6 ¹Rewi toemūkuase oseruao: Jeresō te, Koate te, Merari, enara.

²Koate toemūkuase 4me: Anarāo te, Isara te, Eperō te, Uzieu, enara.

³Anarāo toemūkuase asakoro: Arāo te, Moeze, enara. Ēxiry toiro kynexine, esety Miriā.

Arão toemūkuase 4me: Natape te, Apiu te, Ereaza te, Itamaa, enara.

⁴Ereaza toemūkuase Pineiame. Pineia toemūkuase Apisua. ⁵Apisua toemūkuase Pukime. Puki toemūkuase Uzime. ⁶Uzi toemūkuase Zeraia. Zeraia toemūkuase Meraioteme. ⁷Meraiote toemūkuase Amariame. Amaria toemūkuase Aitupeme. ⁸Aitupe toemūkuase Zatokeme. Zatoke toemūkuase Aimaame. ⁹Aimaa toemūkuase Azariame. Azaria toemūkuase Joanāme. ¹⁰Joanā toemūkuase Azariame. Azaria toerohse Ritonōpo maro oturuketyme, Saromāo nyrihpyry Tapyi Kurā tao Jerusarē po. ¹¹Azaria toemūkuase Amariame. Amaria toemūkuase Aitupeme. ¹²Aitupe toemūkuase Zatokeme. Zatoke toemūkuase Sarūme. ¹³Sarū toemūkuase Hiukiamē. Hiukia toemūkuase Azariame. ¹⁴Azaria toemūkuase Seraia. Seraia toemūkuase Jeozatakeme. ¹⁵Jeozatake tarose kynexine Juta tō maro Jerusarē pōkō maro, Ritonōpo a taropose toto ahtao Papironia pona, tuisa Napukotonozo a.

Imehnō Rewi pakomotyamo

¹⁶Rewi toemūkuase oseruao: Jeresō te, Koate te, Merari, enara. ¹⁷Jeresō toemūkuase asakoro: Ripani te, Ximei, enara. ¹⁸Koate toemūkuase 4me: Anarāo te, Isara te, Eperō te, Uzieu, enara. ¹⁹Merari toemūkuase asakoro: Mari te, Muxi, enara.

²⁰Jeresō toemūkuase Ripanime. Ripani toemūkuase Jaateme. Jaate toemūkuase Zimame. ²¹Zima toemūkuase Joame. Joaxi toemūkuase Itome. Ito toemūkuase Zerame. Zera toemūkuase Jeateraime.

²²Koate toemūkuase Aminatapeme. Aminatape toemūkuase Korame. Kora toemūkuase Axiame. ²³Axia toemūkuase Eukaname. Eukana toemūkuase Epiasapeme. Epiasape toemūkuase Axiame. ²⁴Axia toemūkuase Taateme. Taate toemūkuase Urieume. Urieu toemūkuase Uziamē. Uzia toemūkuase Sauume.

²⁵Eukana toemūkuase asakoro: Amasai te, Aimote, enara. ²⁶Aimote toemūkuase Eukaname. Eukana toemūkuase Zopaimē. Zopai toemūkuase Naateme. ²⁷Naate toemūkuase Eriapeme. Eriape toemūkuase Jeroāome. Jeroāo toemūkuase Eukaname.

²⁸Samueu toemūkuase asakoro: Joeu apitoryme te, Apia, enara.

²⁹Merari toemūkuase Marime. Mari toemūkuase Ripanime. Ripani toemūkuase Ximeime. Ximei toemūkuase Uzame. ³⁰Uza toemūkuase Ximeiamē. Ximeia toemūkuase Hajiamē. Hajia toemūkuase Asaiame.

Rewi tō eremiaketomo rue tōkehko etonanomo

³¹Rewi tō orutua kō tyrohmanohpose tuisa Tawi a eremiatohme, rue tōkehko etotohme roropa, Ritonōpo eahmaryme Jerusarē po, Ritonōpo omihpyry ē tyrise ahtao esaka. ³²Toerohtohkō poko toh kynexine Ritonōpo Tapyi tao, Imaro Oturutoh tao, Itapyiny onyripyra ro Saromāo ahtao. ³³Moro tao erohketō ynara toh kynexine:

Koate tō ekyry tō ynara kynexine: Hemā, eremiakety apitorymano, Joeu mūkurume. Joeu kynexine Samueu mūkurume. ³⁴Samueu kynexine Eukana mūkurume. Eukana Jeroāo mūkurume kynexine. Jeroāo Erieu mūkurume kynexine. Erieu Toa mūkurume kynexine. ³⁵Toa Zupe mūkurume kynexine. Zupe Eukana mūkurume kynexine. Eukana Maate mūkurume kynexine.

Maate Amasai mŭkurume kynexine. ³⁶ Amasai Eukana mŭkurume kynexine. Eukana Joeu mŭkurume kynexine. Joeu Azaria mŭkurume kynexine. Azaria Sowonia mŭkurume kynexine. ³⁷ Sowonia Taate mŭkurume kynexine. Taate Axia mŭkurume kynexine. Axia Epiasape mŭkurume kynexine. Epiasape Kora mŭkurume kynexine. ³⁸ Kora Isara mŭkurume kynexine. Isara Koate mŭkurume kynexine. Koate Rewi mŭkurume kynexine. Rewi Jako mŭkurume kynexine.

³⁹ Asape, eremiaketō 2mākō tuisary, Perekia mŭkurume kynexine. Perekia Ximeia mŭkurume kynexine. ⁴⁰ Ximeia Mīkaeu mŭkurume kynexine. Mīkaeu Paaseia mŭkurume kynexine. Paaseia Maukia mŭkurume kynexine. ⁴¹ Maukia Etini mŭkurume kynexine. Etini Zera mŭkurume kynexine. Zera Ataia mŭkurume kynexine. ⁴² Ataia Etā mŭkurume kynexine. Etā Zima mŭkurume kynexine. Zima Ximei mŭkurume kynexine. ⁴³ Ximei Jaate mŭkurume kynexine. Jaate Jeresō mŭkurume kynexine. Jeresō Rewi mŭkurume kynexine.

⁴⁴ Etā, Merari tō ekyry, eremiaketō oximōmākō 3mā tuisaryme kynexine. Etā Kixi mŭkurume kynexine. Kixi Apati mŭkurume kynexine. Apati Maruke mŭkurume kynexine. ⁴⁵ Maruke Hasapia mŭkurume kynexine. Hasapia Amazia mŭkurume kynexine. Amazia Hiukia mŭkurume kynexine. ⁴⁶ Hiukia Anazi mŭkurume kynexine. Anazi Pani mŭkurume kynexine. Pani Semea mŭkurume kynexine. ⁴⁷ Semea Mari mŭkurume kynexine. Mari Muxi mŭkurume kynexine. Muxi Merari mŭkurume kynexine. Merari Rewi mŭkurume kynexine.

⁴⁸ Mokaro ekyry rewita tō tymenekase imoihmākō akorehmatohme Ritonōpo eahmary poko Ritonōpo Tapyī tao Jerusarē po.

Arão pakomotyamo

⁴⁹ Arão tomo a imŭkuru tō maro tynekarory tō tyahkase apoto apō po tynekarorykōme Ritonōpo a te, ixtaratu tyahkase roropa eya xine jahkatoh po. Tyrohmanohpose toto Ritonōpo eahmatohme Esary Kurā Kuhse tao, okyno etapary poko roropa jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a, Izyraeu tō rypyry korokapotohme eya. Morara tyrise eya xine Moeze, Ritonōpo poetory omihpyry omipona.

⁵⁰ Arão toemŭkuase Ereazame. Ereaza toemŭkuase Pineiame. Pineia toemŭkuase Apisuame. ⁵¹ Apisua toemŭkuase Pukime. Puki toemŭkuase Uzime. Uzi toemŭkuase Zeraiaame. ⁵² Zeraia toemŭkuase Meraioteme. Meraiote toemŭkuase Amariaame. Amaria toemŭkuase Aitupeme. ⁵³ Aitupe toemŭkuase Zatokeme. Zatoke toemŭkuase Aimaame.

Rewi tō patary tomo

⁵⁴ Sero nono tokarose Koate ekyry tomo a, Arão pakomotyamo a. Tosarykōme nono tapoise apitoryme eya xine, nono tokarose rewita tomo a.

⁵⁵ Ynara kynexine: pata Eperō, Juta tō nonory po, pata zomye ona maro toto eky tō nahpatohme. ⁵⁶ Yrome moro ona pata zomye, pata tō pisarara maro tokarose kynexine Karepe a, Jepone mŭkuru a. ⁵⁷⁻⁵⁹ Ynara pata tō tokarose Arão pakomotyamo a: Eperō, moro pona epatohme osewomatohme te, pata Jatia maro te, Ripina te, Exitemoa te, Hirē te, Tepia te, Asā te, Pete-Seme maro,

ona maro pata tō zomye okyno tō nahpatohme. ⁶⁰Pėjāmī nonory po ynara pata tō tapoise eya xine ona maro pata zomye exikety: Kepa te, Aremete te, Anatote, enara. Morohne atapona 13me pata tō kynexine Arão pakomotyā esaryme. ⁶¹10me pata tō Manase xixi tūtatoḥ nonory po tokarose kynexine Koate tō ekry tomo a. Imenekatoḥ ke moro pata tō tymenekase eya xine toto esaryme.

⁶²Jeresō ekry tomo a pata tō tokarose 13me Isakaa nonory po te, Asea nonory po te, Napatari nonory po, Manase xixi tūtatoḥ wino nonory po, Pasā nonory po. ⁶³Morararo 12me pata tō tokarose Merari tō ekry tomo a. Rupē nonory po te, Kate nonory po te, Zepurō nonory po, enara oxiekry tō esaryme ehtohme. ⁶⁴Morara pata tō tokarose Izryaeu tomo a Rewi pakomotyamo a, toto esaryme ehtohme, nono maro pata tō zomye toto eky tō nahpatohme. ⁶⁵Moro pata tō Juta nonory po te, Ximeão nonory po te, Pėjāmī nonory po roropa tapiakase kehko imenekatoḥ ke ekarotohme eya xine.

⁶⁶Koate ekry tomo a toitoine tosarykō tapoise Eparaī nonory po: pata tomo, ona maro, ⁶⁷Xikē, epona epatohme, ypy tō po exikety te, Kezea te, ⁶⁸Jokomeão te, Pete-Horō te, ⁶⁹Ajarō te, Kate-Rimō, enara. ⁷⁰Manase po xixi omōtoḥ wino, pata tō tokarose eya xine: Anea te, Pireão maro, ona maro pata tō zomye exikety okyno tō nahpatohme.

⁷¹Jeresō ekry tomo a pata tō tokarose ona maro pata zomye exikety okyno tō nahpatohme.

Manase xixi tūtatoḥ wino, Korā, Pasā nonory po te, Axitarote, enara.

⁷²Isakaa nonory po: Ketese te, Taperate te, ⁷³Ramote te, Anē, enara.

⁷⁴Asea nonory po: Masau te, Apatō te, ⁷⁵Hukoke te, Reope, enara.

⁷⁶Napatari nonory po: Ketese, Karirea nonory po te, Hamō te, Kiriataī, enara.

⁷⁷Merari tomo a oxiekry tomo a pata tō tokarose ona maro toto zomye okyno tō nahpatohme:

Zepurō nonory po: Rimō te, Tapoa, enara.

⁷⁸Rupē nonory po, Joatão poe xixi tūtatoḥ wino, Jeriko etonie: Pezea nono tophmā po te, Jasa te, ⁷⁹Ketemote te, Mepaate, enara.

⁸⁰Kate nonory po: Ramote, Kireate po te, Maanaī te, ⁸¹Hexipō te, Jazea, enara.

Isakaa pakomotyamo

7 ¹Isakaa toemūkuase 4me: Tora te, Pua te, Jasupe te, Xinorō, enara.

²Tora toemūkuase 6me: Uzi te, Repaia te, Jerieu te, Jamaī te, Ipišão te, Samueu, enara. Oxiekry tō tuisaryme toḥ kynexine, Tora ekry tomo, soutatu tō orēpyra exiketōme roropa toḥ kynexine. Tuisame Tawi ahtao toto pakomotyā tuhke ehtoh 22.600me toehse.

³Uzi toemūkuase Izryaiame. Izryaia toemūkuase 4me: Mikaeu te, Opatia te, Joeu te, Ixia, enara. Oxiekry tuisaryme toḥ kynexine jumy, imūkuru tomo, enara. ⁴Ipyxiā tuhke exiryke ipoenō tuhke exiryke roropa tomāse toto 36.000me soutatu tō nae toḥ kynexine.

⁵Isakaa tō oxiekry tō esetykō tymerose kynexine: 87.000me soutatu tō nae toḥ kynexine.

Pėjāmī pakomotyā Tā tō maro

⁶Pėjāmī toemūkuase oseruao: Pera te, Pekea te, Jetiaeu, enara.

⁷Pera toemūkuase 5me: Exipom te, Uzi te, Uzieu te, Jerimote te, Iri, enara. Tuisa tō kynexine oxiekyry tō tuisaryme. Soutatu tō imehxo exiketyme toh kynexine. Toto pakomotyā 22.034me soutatu tō kynexine.

⁸Pekea toemūkuase 9me: Zemira te, Joaxi te, Erieze te, Erioenai te, Onori te, Jerimote te, Apia te, Anatote te, Aremete, enara. ⁹Ipakomotyā esetykō tymerose oxiekyry tō maro, 20.200me orutua kō kynexine, soutatu tōme.

¹⁰Jetiaeu toemūkuase Pirāme. Pirā toemūkuase 7me: Jeu te, Pējamī te, Eute te, Kenaana te, Zetā te, Taraxi te, Aisaa, enara. ¹¹Tuisame toh kynexine oxiekyry tō tuisaryme, soutatume roropa toh kynexine orēpyra exiketomo. Ipakomotyamo 17.200me orutua kō kynexine, soutatu tomo. ¹²Supī te, Hupī roropa ipakomotyāme toh kynexine.

Tā toemūkuase Huxīme.

Napatarī pakomotyamo

¹³Napatarī toemūkuase 4me: Jazieu te, Kuni te, Jezea te, Sarū, enara. (Pira pakomotyāme toh kynexine.)

Manase pakomotyamo

¹⁴Typyty xiriajana maro Manase toemūkuase asakoro: Axirieu te, Makia, enara. Makia toemūkuase Kireate me. ¹⁵Makia a nohpo tymenekase Hupī pytyme imepē nohpo tymenekase eya Supī pytyme, mame Supī oryxiry tapoise Makia a typytyme, esety Maaka. Toemūkuase ropa Makia Zeropeateme. Zeropeate toemūkuase nohpo tō rokene.

¹⁶Maaka, Makia pyty toemūkuase asakoro: esetykō Pereze te, Sere, enara. Pereze toemūkuase asakoro: Urāo te, Rakē, enara. ¹⁷Urāo toemūkuase Petāme. Mokaro Kireate pakomotyāme toh kynexine. Kireate, Makia mūkurume kynexine, Manase paryme.

¹⁸Hamorekete, Kireate oryxiry, toemūkuase oseruao: Isote te, Apieze te, Makara, enara. ¹⁹(Semita toemūkuase 4me: Aiā te, Xikē te, Riki te, Aniāo, enara.)

²⁰Eparaī toemūkuase Suterame. Sutura toemūkuase Pereteme. Perete toemūkuase Taateme. Taate toemūkuase Ereatame. Ereata toemūkuase Taateme. ²¹Taate toemūkuase Zapateme. Zapate toemūkuase Suterame. Eparaī toemūkuase ropa asakoro Sutura meīpo: Ezea te, Ereate, enara. Totapase toto pui tō ematonanopyry tukuhse toto ahtao Kate pōkō eky tomo. ²²Jūkō, Eparaī tyxitase tuhke ěmepyy, tumūkuru tō hnamoryme. Irui tō toytose eya emuhkehkase zakorō tō maro. ²³Imeīpo typyty maro toehse ropa. Poetoēme toehse nohpo, toemūkuase ropa. Perīame tosehapse eya xine toetuarimarykō pokoino.

²⁴Eparaī tōxike toehse: Seera. Pata tō tyrise eya: Pete-Horō-Zopino te, Pete-Horō-Epoe te, Uzem-Seera, enara.

²⁵Eparaī toemūkuase ropa Repame. Repa toemūkuase Resepeme. Resepe toemūkuase Terame. Tera toemūkuase Taāme. ²⁶Taā toemūkuase Ratāme. Ratā toemūkuase Amiuteme. Amiute toemūkuase Erisamame. ²⁷Erisama toemūkuase Numme. Num toemūkuase Jozueme.

²⁸Toto esaryme nono tapoise eya xine pata Peteu maro, pata tō maro zomye exiketomo, xixi tūtatoh wino Naarā pona te, xixi omōtoh wino Kezea

pona, pata tō roropa Kezea zomye exiketomo, Xikē maro te, Aia maro toto zomye exiketō pata tō maro.

²⁹Manase pakomotyā pata tō esāme toh kynexine: Pete-Sā te, Taanake te, Mekito te, Toa, enara, morohne zomye exiketō roropa.

Morohne Joze, Jako mūkuru, pakomotyā esary kehko.

Asea pakomotyamo

³⁰Ynara kynexine Asea pakomotyamo. Asea toemūkuase 4me: Imina te, Ixiwa te, Ixiwi te, Peria, enara. Ēxiry toiro kynexine, esety Sera.

³¹Peria toemūkuase asakoro: Hepea te, Maukieu, enara. Maukieu a pata tyrise: Pirizawite.

³²Hepea toemūkuase oseruao: Japarete te, Somea te, Hotāo, enara. Ēxiry toiro kynexine, esety Sua.

³³Japarete roropa toemūkuase oseruao: Pasake te, Pimau te, Asuate, enara.

³⁴Somea, zakorony, toemūkuase oseruao: Roka te, Jeupa te, Arā, enara.

³⁵Hotāo, zakorony, toemūkuase 4me: Zopa te, Imina te, Sere te, Amau, enara.

³⁶Zopa mūkuru tō ynara kynexine: Sua te, Haranepea te, Suau te, Peri te, Inira te, ³⁷Pezea te, Hote te, Sama te, Xiusa te, Itirā te, Peera, enara.

³⁸Jetea mūkuru tō ynara kynexine: Jepone te, Pixipa te, Ara, enara.

³⁹Ura mūkuru tō ynara kynexine: Ara te, Hanieu te, Rizia, enara.

⁴⁰Mokaro emero Asea pakomotyāme toh kynexine. Oxiekyry tō tuisaryme toh kynexine; soutatu tōme, orēpyra exiketomo, tamuxime exiketomo. Asea pakomotyā 26.000me soutatu tō kynexine, emese kure exiketomo.

Pējamī pakomotyamo

8 ¹Pējamī toemūkuase 5me: apitorymā esety Perame kynexine te, mame Asapeu te, Aara te, ²Noa te, Rapa, enara.

³Pera toemūkuase 9me: Ataa te, Jera te, Apiute te, ⁴Apisua te, Naamā te, Aoa te, ⁵Jera te, Sepupā te, Hurā, enara.

⁶⁻⁷Eute mūkuru tō ynara kynexine: Naamā te, Aia te, Jera, enara. Oxiekyry tō tuisaryme toh kynexine Kepa po. Yrome moro poe tysyryhmase toto, tonyohse toto ahtao Manaate pona. Jera, Uza tō zumy, Aiute maro, toto tuisaryme kynexine tysyryhmase toto ahtao.

⁸⁻⁹Saaraī a typyxiā asakoro turumekase: Huxī te, Paara, enara. Imēipo Moape nonory po tōsesarise ynororo ahtao typytase ropa Hote maro. Toemūkuase toto 7me: Jopape te, Zipia te, Mesa te, Maukā te, ¹⁰Jeu te, Sakia te, Mirima, enara. Imūkuru tō emero oxiekyry tuisaryme toh toehse.

¹¹Saaraī tumūkue kynexine roropa Huxī maro: Apitupe te, Eupaa, enara.

¹²Eupaa toemūkuase oseruao: Hepea te, Misā te, Semete, enara. Semete a pata tō tyrise: Ono te, Rote te, toto zomye exiketō maro, enara.

Pējamī pakomotyā Kate po, Aijarō po roropa

¹³Peria te, Sema maro oxiekyry tō tuisaryme toh kynexine pata Aijarō po. Kate pōkō typoremākase eya xine. Taropose toto eya xine tosarykō poe.

¹⁴Peria mūkuru tō maro kynexine: Ajo te, Sasake te, Jeremote te, ¹⁵Zepatia te, Arate te, Etea te, ¹⁶Mikaeu te, Ixipa te, Joa, enara.

Pëjamī pakomotyā Jerusarē po

¹⁷Eupaau pakomotyā maro ynara toh kynexine: Zepatia te, Mesurā te, Hizeki te, Hepea te, ¹⁸Iximerai te, Izyria te, Jopape, enara.

¹⁹Ximei pakomotyā maro kynexine: Jakī te, Zikiri te, Zapiti te, ²⁰Erienai te, Ziretai te, Erieu te, ²¹Ataia te, Peraia te, Xinirate, enara.

²²Sasake pakomotyā maro kynexine: Ixipā te, Epea te, Erieu te, ²³Apatō te, Zikiri te, Hanā te, ²⁴Hanania te, Erāo te, Ātotia te, ²⁵Ipiteia te, Penueu, enara.

²⁶Jeroāo pakomotyā maro kynexine: Sāserai te, Searia te, Ataria te, ²⁷Jaarexia te, Eria te, Zikiri, enara.

²⁸Mokaro kynexine Jerusarē pōkō tamuru tō apitorymākomo, ipakō imehxo exiketō maro.

Pëjamī pakomotyā Kipeāo po Jerusarē po

²⁹Jeiera tōsesarise pata Kipeāo po, moroto ehse. Ipyty kynexine Maaka.

³⁰Imūkuru apitorymā kynexine Apatō. Imehnō imūkuru tō kynexine: Zua te, Xixi te, Paau te, Nea te, Natape te, ³¹Ketoa te, Ajo te, Zekea te, ³²Mikirote, Ximeia zumy, enara. Ipakomotyā tosake toehse toh kynexine Jerusarē po oximaro, oxiekyry tō maro.

Tuisa Sauu ekyry tomo

³³Nea toemūkuase Kixime. Kixi toemūkuase Sauume. Sauu toemūkuase 4me: Jonata te, Maukisua te, Apinatape te, Exipaau, enara. ³⁴Jonata toemūkuase Meripe-Paaume. Meripe-Paau toemūkuase Mikame.

³⁵Mika toemūkuase 4me: Pitō te, Mereke te, Tareia te, Akaze, enara. ³⁶Akaze toemūkuase Jeoatame. Jeoata toemūkuase oseruao: Aremete te, Azamawete te, Ziniri, enara. Ziniri toemūkuase Mosame. ³⁷Mosa toemūkuase Pineame. Pinea toemūkuase Rapame. Rapa toemūkuase Ereasame. Ereasa toemūkuase Azeume.

³⁸Azeu toemūkuase 6me: Azarikā te, Pokoru te, Iximaeu te, Searia te, Opatia te, Hanā, enara. ³⁹Eseke, Azeu akorony toemūkuase oseruao: Urāo te, Jeu te, Eriperete, enara.

⁴⁰Urāo mūkuru tō orēpyra soutatu tōme toh kynexine, pyrou emāko kure. 150me imūkuru tomo, ipakomotyā maro Urāo nae kynexine. Emero Pëjamī pakomotyāme toh kynexine.

Aepyry ropa exiketomo Papironia poe

9 ¹Izyraeu tō esetykō tymerose, oxiekyry tō maro, pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

Juta tō tarose toh kynexine Papironia pona Papironia pōkō namotome toto wānohtohme iirypyryme toexirykōke. ²Morarama apitoryme aepyry ropa exiketō tosaka xine ropa ynara kynexine: ahno te, oturuketomo te, Rewi tomo te, Ritonōpo Tapyī poko erohketomo, enara. ³Juta tomo te, Pëjamī tomo te, Eparāi tomo te, Manase tō maro toytose toto osesarise Jerusarē pona.

⁴⁻⁶690me jūkomo tytapyī taōkō maro, Juta ekyry tomo, Jerusarē po toh kynexine.

Juta mūkuru Pereze pakomotyā tuisary kynexine Utai, Amiute mūkuru, Onori pary. Itamuru tō kynexine: Iniri te, Pani, enara.

Juta mūkuru Sera pakomotyā tosēke toh kynexine Asaia, tyekyry tō tuisary.

Juta mūkuru Zera pakomotyā tuisary Jeueu kynexine.

⁷⁻⁸ Jerusarē po ynara Pējamī tō toehse toh kynexine:

Saru, Mesurā mūkuru, Hotawia pary, Hasenua mūkuru pary te;

Ipineia, Jeroão mūkuru;

Era, Uzi mūkuru, Mikiri pary te;

Mesurā, Sepatia mūkuru, Reueu pary, Ipinija mūkuru pary.

⁹ 956me jūkomo tytapyī taōkō maro Pējamī ekry tō moroto toh kynexine Jerusarē po. Mokaro emero esetykō tymerose exiketō oxiekyry tuisaryme toh kynexine.

Ritonōpo maro oturuketō Jerusarē po

¹⁰⁻¹² Jerusarē po oturuketō tosake toh kynexine:

Jetaia te, Jeoiaripe te, Jakī, enara. Moroto roropa tosake toehse Azaria Ritonōpo Tapyī tuisary. Hiukia mūkurume kynexine, Mesurā paryme, Zatoke mūkuru paryme, Meraiote paryme roropa, Aitupe paryme roropa.

Ataia, Jeroão mūkuru, Pasua paryme, Maukia mūkuru paryme.

Masai, Atieu mūkuru, Jazera paryme, Mesurā mūkuru paryme, Mexiremite paryme roropa, Imea paryme roropa.

¹³ 1.760me oturuketō kynexine, tyekyry tō tuisaryme exiketomo. Emese kure toh kynexine toerohtohkō poko Ritonōpo maro Oturutoh tao.

Rewi tō Jerusarē po

¹⁴⁻¹⁶ Jerusarē po ynara rewita tō tosake toehse toh kynexine:

Semaia, Hasupe mūkuru, Azarikā pary, Hasapia mūkuru pary. Merari ekry tō maro kynexine.

Pakepakaa te, Here te, Karau maro.

Matania, Mika mūkuru, Zikiri paryme, Asape mūkuru paryme.

Opatia, Semaia mūkuru, Karau paryme, Jetutū mūkuru paryme.

Perekia, Asa mūkuru, Eukana paryme, pata Netopa nonory po tosake toehse kynexine.

Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tō Jerusarē po

¹⁷ Jerusarē po Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tō tosake toehse toh kynexine:

Sarū te, Akupe te, Taumō te, Aimā, enara. Sarū tuisame kynexine. ¹⁸ Moro ehtopōpyry poe tarona mokaro ekry tuisa konōto omōtoh eraseme toh toehse, Tapyi omōtoh xixi tūtatoh wino. Apitoryme omōtoh eraseme toh kynexine rewita tō esary tō pona.

¹⁹ Sarū, Kore mūkuru, Epiasape paryme, jekyry tō maro, Kora ekry tō maro, tyrohmanohpose toto, Ritonōpo maro Oturutoh omōtoh eraseme ehtohme. Tytamuru tō ehtopōpyry sā toh kynexine, toerohtoh poko toto ahtao Ritonōpo, Izysaeu tō Esē ekahmaryhtao ona tonorē po. ²⁰ Morara ahtao Pineia, Ereaa mūkuru - ah Ritonōpo Pineia maro nexino - toto tuisaryme kynexine.

²¹ Zakaria, Meseremia mūkuru roropa, Ritonōpo maro Oturutoh omōtoh eraseme kynexine.

²² Atapona 212me orutua kō tymenekase omōtoh eraseme ehtohme. Esetykō tymerose pape pokona tyekyry tō esetykō maro toto esary maro. Tuisa Tawi a urutō Samueu maro, toto tamuru tō tymenekase omōtoh eraseme ehtohme, amonohkara exiketō se exiryke. ²³ Naeroro ynaroro te, ipakomotyā roropa Ritonōpo Tapyī omōtoh eraseme toerohse toh kynexine. ²⁴ Omōtoh nae kynexine 4me ēmyty tō poko: inikahpozakoxi te, ikurenaka te, xixi tūtatoh wino te, xixi omōtoh wino, enara. Toiro omōtoh, toiro erase tō tuisary nae kynexine. ²⁵ Mokaro erase tō takorehmase jekyry tomo a. Typatary tō poe tooehse toh kynexine erohse 7me ēmepyry ae. ²⁶ Mokaro 4me erase tō tuisary tō rewitame toh kynexine. Toerohtoh poko toehse toh kynexine te, osa tō eneneme roropa toh kynexine Ritonōpo Tapyī tao, mōkomo kurā eneneme roropa tukurākase aexihpyry moro tao. ²⁷ Tytapyike toh kynexine Ritonōpo Tapyī pūto tyrohmanohpose toto exiryke Tapyī eraseme ehtoh poko te, omōtoh etapuruhmakaneme roropa ēmepyry ae rokene.

Imehnō rewita tomo

²⁸ Imehnō rewita tō tyrohmanohpose Ritonōpo eahmatoh kyryry kurākatohme. Morohne poko exiketomo a morohne tapoise ahtao tuhke ehtoh tukuhse eya xine, te tonehse ropa morohne ahtao tuhke ehtoh tukuhse ropa eya xine. ²⁹ Imehnō rewita tō tyrohmanohpose Ritonōpo Tapyī kyryry poko, tiriiku tapose aexihpyry te, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite te, ixtaratu te, kanera tōkehko, enara. ³⁰ Yrome oturuketō rokē ixtaratu kehko zoximaneme toh kynexine.

³¹ Toiro rewita esety Matitia, Sarū mūkuru apitorymano, Kora tō ekyryme exikety, tyrohmanohpose pāo kehko riry poko tynekarory tōme. ³² Imehnō rewita tō, Koate ekyry tō tyrohmanohpose pāo ritohme oserematoh ae rokē arotahme Ritonōpo Tapyī taka meza kurā pona tyritohme.

³³ Imehnō rewita tō tyrohmanohpose eremiatoh poko Ritonōpo Tapyī tao. Mokaro tamuximākō tosake toehse Ritonōpo Tapyī tao. Moro poko rokē toh kynexine saereme koko, enara.

³⁴ Mokaro kynexine rewita tomo, oxiekyry tō tuisaryme, tytamurukō esety ae ro. Tamuximākōme toh kynexine Jerusarē po.

Sauu tamuru tō, ipakomotyā, enara

(1 Koronika 8.29-38)

³⁵ Jeieu a pata Kipeão tyrise, mame moroto esary kynexine. Ipyty kynexine Maaka. ³⁶ Imūkuru apitorymā kynexine Apatō, imehnō imūkuru tō kynexine: Zua te, Kixi te, Paau te, Nea te, Natape te, ³⁷ Ketao te, Ajo te, Zakaria te, Mikirote, enara. ³⁸ Mikirote, Ximeia zū kynexine. Ipakomotyā tosake toehse toh kynexine Jerusarē po oximaro, oxiekyry tō maro.

Tuisa Sauu ekyry tomo

³⁹ Nea toemūkuase Kixime. Kixi toemūkuase Sauume. Sauu toemūkuase 4me: Jonata te, Maukisua te, Apinatape te, Exipaau, enara. ⁴⁰ Jonata

toemükuase Meripe-Paaume. Meripe-Paau toemükuase Mikame. ⁴¹Mika toemükuase 4me: Pitō te, Mereke te, Tareia te, Akaze, enara. ⁴²Akaze toemükuase Jaerame. Jaera toemükuase oseruao: Aremete te, Azamawete te, Ziniri, enara. Ziniri toemükuase Mosame. ⁴³Mosa toemükuase Pineame. Pinea toemükuase Repaiame. Repaia toemükuase Ereasame. Ereasa toemükuase Azeume.

⁴⁴Azeu toemükuase 6me: Azarikā te, Pokoru te, Iximaeu te, Searia te, Opatia te, Hanā, enara.

Tuisa Sauu orihtopōpyry

(1 Samueu 31.1-13)

10 ¹Morarama pirixteu tō soutatu tō tōsetapase Izyraeu tō maro. Tuhke Izyraeu tō totapase eya xine ypy Kiupoa po. Imehnō toepase toto. Sauu tō roropa toepase imūkuru tō maro. ²Yrome Sauu tō tomyehmase, Jonata, Apinatape, Maukisua maro totapase pirixteu tomo a. ³Orēpyra tōsetapase toto Sauu maro. Mame pirixteu tō pyre a Sauu tuose. Orihnōko kynexine. ⁴Naeroro ynara tykase ynororo typyre arone a:

— Puniāo apoiko juotohme jūme rokene. Arypyra ahtao mokaro Ritonōpo omipona pyra exiketō jyryryhmāko mā toto jetaparyhtao, tykase.

Yrome mokyro nuasemā iwaratā arone enaromŷke kynexine. Tosē etapary se pyra kynexine. Naeroro tamoreme toepukase Sauu tytapemā pona tōtuotohme. ⁵Mame Sauu orihtopōpyry tonese ahtao tyya, mokyro nuasemā roropa toepukase tytapemā pona orihtohme imaro. ⁶Morara exiryke Sauu tō toorihse imūkuru tō oseruaōkō maro, tumūkue pyra toehse ynororo tuisame ehtohme imyakāme. ⁷Morarama Izyraeu tō soutatu tō typoremākatopōpyrykō tonese ahtao tyya xine, tuaro toehse toto ahtao roropa Sauu tō orihtopōpyry poko imūkuru tō maro, typatarykō turumekase eya xine epatohme. Mame pirixteu tō tomōse toto Izyraeu tō patary tō pona.

⁸Mame yrokokoro pirixteu tō toytose ropa toto ahtao aorihtyā mōkomohpyry apoitohme tykyryrykōme, Sauu ekepyry tonese eya xine imūkuru tō ekepyry maro ypy Kiupoa po. ⁹Mame Sauu zupuhpyry tyhkohse eya xine. Aosewomatoh metau risē tapoise roropa eya xine, zuponŷpyry roropa metau risemy. Mame omi aronanō taropose eya xine pirixteu tō patary tō poro zurutohme Sauu orihtopōpyry poko. Tyneponāmarykō eahmatoh tao te, ahno rānao roropa turuse eya xine. ¹⁰Mame aosewomatoh tarose eya xine tyneponāmarykō eahmatoh taka, zupuhpyry tymyhse eya xine kakoxi tyneponāmarykō Takō eahmatoh tao. ¹¹Mame pirixteu tō nyrihpyry poko Sauu ekepyry poko tuaro toehse Jape-Kireate pōkomo ahtao, ¹²orutua kō orēpyra exiketō toytose Sauu tō ekepyry enehse imūkuru tō ekepyry maro. Tarose eya xine Jape pona zonētohme wewe karawario zopikoxi. Mame 7me tōmhse otuhpyra toh nexiase, enara.

¹³Morara toorihse Sauu Ritonōpo omiry onymoipyra exiryke. Ritonōpo omipona pyra kynexine; mame tuaro toehthohme toytose ynororo ekaropose aorihtyā zuzenu a, ¹⁴Ritonōpo a onekaropopyra nexiase. Morara exiryke taorihmapose ynororo Ritonōpo a, Tawi, Jese mūkuru tuisame ehtohme imyakāme.

Tuisa Tawi Izyraeu tō esēme

(2 Samueu 5.1-10)

11 ¹Mame emero Izyraeu tō patary tō poe tōximōse toto Tawi maro Eperō po. Ynara tykase toto eya:

— Tuisa, oekyry tōme ynanase Izyraeu pakōme kuexirykōke. ²Pake kutuisarykōme Sauu ahtao, yna esēme mexiase, soutatu tō aroneme etonatoH pona. Mame ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō opoko: “Omoro mase tuisame exīko, Ritonōpo poetory tō esēme,” tykase toto.

³Mame Izyraeu tō tamuximākō toytose ahtao Tawi a Eperō pona tōmiryko totapose eya xine Ritonōpo netaryme. Mame Tawi zuhpokoxi, oriu tyrise eya xine tutuisarykōme Tawi ritohme, Izyraeu tō esēme, Ritonōpo omihpyry ae ro urutō Samueu a.

⁴Morarama tuisa Tawi toytose Izyraeu tō soutatu tō maro emero Jerusarē pona etonase jepuseu tō maro. Morara ahtao moro pata esety Jepume kynexine, moroto jepuseu tō esaryme exiryke. ⁵Tosaka xine ahno omōsaromepyra tokarose eya xine repe. Naeroro ynara tykase toto Tawi a:

— Xiaro omōsaromepyra mase, tykase. Yrome Xiāo tapoise Tawi a tosaryme ehtohme “Tawi pataryme”.

⁶Ynara tykase Tawi:

— Jepuseu etapahpō apitorymā soutatu tō tuisaryme exīko mana.

Joape, Zeruia mūkuru, toytose takorehmananō maro jepuseu tō poremakapose. Mame soutatu tō tuisaryme toehse ynororo. ⁷Morarama tōsesarise Tawi moroto jamiHme ehtoh tao. Morara exiryke “Tawi Pataryme” tosepase moro eya xine. ⁸Moro pata tyrise ropa eya tomye, nono ematopōpyry poe xixi tūtatoH wino, mame moro tyrikheHse Joape a. ⁹Orēpyrahxo toehse Tawi imaro Ritonōpo exiryke.

Soutatu tō orēpyra exiketomo

(2 Samueu 23.8-39)

¹⁰Ynara mā Tawi akorehmananomo, soutatu tō orēpyra exiketomo. ImoiHmākō maro, Izyraeu tō maro, Tawi takorehmase eya xine tuisame ehtohme Ritonōpo omihpyry ae ro. Tawi maro oximaro orēpyra toH kynexine.

¹¹Apitoryme Jasopeão, Hakamoni pō kynexine, “Oseruaōkō” tuisaryme kynexine ynororo. Tywaratā ke tōsetapase ynororo 300mākō maro. Totapase toto eya emero porehme toiro etonatoH po. ¹²Mokyro mykapo “Oseruaōkō” maro Ereaza, Toto mūkuru kynexine. Aoi ekyryme kynexine. ¹³Tawi maro Ereaza kynexine pirixteu tō maro osetapāko. Moro etonatoH esety Pase-Tamī kynexine. Tupito rānao kynexine, sewata ke arykahpyry. Mame Izyraeu tō toepapitose. ¹⁴Yrome osetapakehpyra kynexine ynororo typoetory tō maro, tupito rānao. Pirixteu tō totapase eya xine. Ritonōpo a takorehmase toto pirixteu tō poremakapory poko.

¹⁵Mame oseruao “30mākō” soutatu tō toytose toto topu konōto pona Tawi enese, Aturā eutary pūto. Moroto pirixteu tō tōsesarise jakanahmā Ahno konōto po. ¹⁶Morara ahtao Tawi kynexine, tynyrihpyry jamiHmā tao. Pirixteu tō imoiHmākō Perē po toH kynexine.

¹⁷Mame tōkurume tuna poko typenetase Tawi. Ynara tykase ynororo:

— Tuna pitiko sehxo hano pēkamā poe, Perē omōtohy myhto. Yrome enehne pyra myhene, tykase.

¹⁸Morara kary etaryke tyya xine, mokaro “Oseruaōkō” soutatu tō toytose pirixteu tō esary rānakuroko, tuna anŷse pēkamae. Moro tuna tonehse eya xine Tawi a. Yrome mokaro nenepypyry onēpyra Tawi kynexine. Tukuāse rokē eya nono pona, tynekaroryme Ritonōpo a. ¹⁹Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, sero tuna onēsaromepyra ase! Moxiā munuru enyry sā exiry ya moro tuna tōse ya ahtao, etapananō rānakuroko toytose toto exiryke enehtohme ya, tykase.

Morara karyke eya moro tuna onēpyra tokurehse ynororo.

Morohne tyrise mokaro a, “Oseruaōkō” orēpyra exiketomo a.

²⁰Morarama Apisai, Joape akorony, “30mākō” tuisaryme kynexine. 300me topetōkara totapase eya, warata ke. Naeroro orēpyrahxo exiketye toehse ynororo “30mākō” maro. ²¹Mokaro “30mākō” orēpyrahxo exiketō maro Apisai kynexine. Toto tuisaryme toehse ynororo, toto motye toexiryke. Yrome mokaro “Oseruaōkō” imotye toh kynexine.

²²Penaia, Jeoiata mūkuru, Kapazeu pō roropa orēpyra exiketye kynexine soutatume. Moape pōkō soutatu konōto asakoro totapase eya. Mame kuenime konōto tōmehse ahtao, neweme ahtao tyhtose ynororo oramāka reāo etapase. Moro tao totapase eya rahkene. ²³Ejitu pō konōto roropa, 2,25 meturume exikety, totapase eya, emary po waratā konōto nexiase omoxī roropa. Tōsetapase Penaia mokyro Ejitu pō maro, tykaparuke. Mame iwaratā tapoise eya emary poe, ike etapatohme. Totapase eya rahkene. ²⁴Morohne tyrise Penaia a. Naeroro tuisame toehse, “30mākō” orēpyra exiketō maro. ²⁵Imehnō “30mākō” maro orēpyrahxo kynexine. Yrome mokaro “Oseruaōkō” imotye toh kynexine. Tymenekase ynororo Tawi a towomananō tuisaryme ehtohme.

²⁶Ynara roropa soutatu tō orēpyra exiketō kynexine:

Asaeu, Joape akorony; Eranā, Toto mūkuru, Perē pono; ²⁷Samote Harote pono; Here, Perete pono te, ²⁸Ira, Ike mūkuru, Tekoa pono; Apieze, Anatote pono; ²⁹Xipekai, Husa pono; Irai, Aoi pono; ³⁰Maarai te, Herete, Paana mūkuru, Netopa pōkomo; ³¹Itai, Ripai mūkuru, Kipea pono Pējamī po; Penaia, Piratō pono; ³²Hurai, Kaaxi jakanahmā pono; Apieu Arapa pono; ³³Azamawete, Paarū pono; Eriapa, Saaupō pono; ³⁴Hasē mūkuru tomo Kizō pono; Jonata, Sake mūkuru, Harara pono; ³⁵Aiāo, Sakaa mūkuru, Harara pono; Eripau, Ua mūkuru; ³⁶Hepea, Mekera pono; Aia, Perō pono; ³⁷Hezero, Karameru pono; Naarai, Ezepai mūkuru; ³⁸Joeu, Natā akorony; Mipaa, Hakari mūkuru; ³⁹Zereke, Amō pono; Naarai, Peerote pono, mokyro Joape pyre aroneme kynexine; ⁴⁰Ira, Karepe maro, Jatia pōkomo; ⁴¹Uria, heteume exikety, Zapate, Arai mūkuru; ⁴²Atina, Xiza mūkuru, tamuxime exikety Rupē ekyryme, tysoutatu tō 30mākō maro; ⁴³Hanā, Maaka mūkuru; Josapa Mitā pono; ⁴⁴Uzia Asatera pono; Sama, Jeieu maro, Hotāo mūkuru tomo Aroea pōkomo; ⁴⁵Jetiaeu, Joa maro, Xiniri mūkuru tomo, Tize pōkomo; ⁴⁶Erieu, Maawa pono; Jeripai, Josawia maro, Eranā mūkuru tomo; Itima Moape pō exikety; ⁴⁷Erieu, Opete, Jaazieu maro, Zopa pōkomo.

Pējamī tō Tawi akorehmapitory

12 ¹Tawi moroto kynexine pata Zikirake po, ameke ehtohme Sauu wino. Morotona toytose toto eya, soutatu tō tuhke, tuaro exiketomo, zae

exiketomo. ²Pējamī tō kynexine Sauu tamuru tō ekyrŷpyry. Emese kure toh kynexine pyrou emary poko, topu emary poko, oma ke apotunuru wino te, oma ke opozery wino, enara.

³Toto ešā kynexine Aiezea te, Joaxi, enara, Semaa mūkuru tomo, Kipea pōkomo.

Mokaro soutatu tō ynara kynexine:

Jezieu te, Perete maro, Azamawete mūkuru tomo; Peraka te, Jeu maro, Anatote pōkomo; ⁴Iximaia, Kipeão pono, soutatu orēpyra exiketyme, “30mākō” ešēme roropa; Jeremia te, Jaazieu te, Joanā te, Jozapate, Keteria pōkomo; ⁵Eruzai te, Jerimote te, Pearia te, Semaria te, Sepatia, enara Haripe pōkomo; ⁶Eukana te, Ixia te, Azareu te, Joezea te, Jasopeão, enara, Kora tō ekyry tomo; ⁷Joera te, Zepatia, Jeroão mūkuru tomo, Ketao pōkomo.

Kate tō Tawi maro exiketomo

⁸Ynara soutatu tō kynexine, orēpyra exiketomo, tamorepase roropa exiketomo, Kate tomo. Tawi a toytose toto, inyrihpyry jamihmā taka, ona po Tawi ahtao. Osetapary waro toh kynexine osewomatoh maro warata maro. Orēpyra toh kynexine reāo tō samo, axī roropa kapauimo samo.

⁹Esetykō ynara kynexine:

Ezea te, Opatia te, Eriape te, ¹⁰Miximana te, Jeremia te, ¹¹Atai te, Eriue te, ¹²Joanā te, Euzapate te, ¹³Jeremia te, Makapanai, enara.

¹⁴Mokaro Kate pakomotyā soutatu tō tuisaryme kynexine, toitoine miume soutatu tō tuisaryme, imehnō 100me soutatu tō tuisaryme kynexine. ¹⁵Mokaro a Joatāo takuohse, nuno apitorymā po, zuemehxo tuna ahtao, morotōkō aropotohme tosarỹkō poe, jakanahmā pōkomo, tuna poe xixi tūtatoh wino te, xixi omōtoh wino, enara.

Pējamī tō maro Juta tō oehtopōpyry Tawi a

¹⁶Morarama oximōmākō toytose Pējamī tomo te, Juta tō maro Tawi a, jamihme exikety tao ynororo ahtao. ¹⁷Tōsepyryse toto maro Tawi toytose. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Jakorehmase oeepyrykohtaō ya kure, osepe me sehtone. Yrome jewokary se awahtaō xine oryhmarā xine jahtaō, Ritonōpo kytamurukō Esemỹ tuaro exīko mana, awānohtorỹko mana.

¹⁸Morarama toiro orutua maro toehse Ritonōpo Zuzenu yronomyryme. Esety Amasai kynexine, imeīpo “30mākō” tuisaryme toehse ynororo. Ynara tykohtase ynororo:

— Tawi, Jese mūkuru, opoetoryme ynanase! Kure rokē oriry se ynanase. Kure exīko roropa ākorehmananō mana! Amaro Ritonōpo mana.

Mame osepe me toto tapoise Tawi a, typoetory tō tuisaryme toto tyrise eya.

Manase tō Tawi maro

¹⁹Toitoine soutatu tō Manase tō toytose Tawi a imaro toytotohme, pirixteu tō akorehmase toytose Tawi ahtao osetapase Sauu epeme pyra. Māpyra pirixteu tō anakorehmara Tawi tokurehse kynexine, towokary zuno toehse pirixteu tō ešē tō exiryke. “Otarama kuekarotorỹko mā ynororo tosemỹpyry tuisa Sauu a,” tykase toto. Mame taropose ropa ynororo eya xine Zikirake

pona. ²⁰Ynara mā toto Manase tomo Tawi a aytotyamo aytory ropa ahtao: Atina te, Jozapate te, Jetiaeu te, Mikaeu te, Jozapate te, Eriu te, Ziretai, enara. Manase po mokaro ahtao emero miumākō tuisaryme toh kynexine. ²¹Tawi takorehmase eya xine, ipoetory tō tuisaryme, orēpyra soutatu tōme toexirykōke. Imēpo Izyraeu tō soutatu tō tuisaryme toehse toh kynexine. ²²Kokoro rokē exisasaka imehnō toehse Tawi maro ehse. Naeroro okynā pyra tuhke toehse Tawi poetory tō kynexine.

Tawi maro soutatu tō esetykomo

²³Moraramē Eperō po Tawi ahtao, tuhke soutatu tō tamorepase exiketō, imaro toehse toh kynexine. Tawi akorehmary se toh kynexine, tuisame aehtohme, Sauu myakāme, Ritonōpo omihpyry ae ro. ²⁴Ynara tuhke toto ehtoh kynexine:

Juta tomo: 6.800me orutua komo, typyreke kurā ke exiketomo, osewomatohe ke te, warata ke, enara.

²⁵Ximeāo tomo: 7.100me orēpyra exiketomo, tamorepase etonatohe poko exiketomo.

²⁶Rewi tomo: 4.600me orutua komo. ²⁷Jeoiaata maro exiketō, Arāo pakomotyā 3.700me orutua komo. ²⁸Zatoke, orēpyra exiketyme kynexine. Imaro jekyry tō: 22me tamuximākomo, kapitāo tomo.

²⁹Pējamī tomo, Sauu ekyrēpyry: 3.000me rokē orutua komo. Mokaro emero exisasaka Sauu ekyrēpyry tō kynexine.

³⁰Eparaī tomo: 20.800me orēpyra exiketomo, mokaro warohxo jekyry tō kynexine, toto esao.

³¹Manase tomo xixi omōtohe wino: 18.000me orutua komo tymenekase exiketō Tawi ritohme tuisame.

³²Isakaa: 200me tuisa tomo, typotory tō maro. Mokaro tamuximākō tuaro exiketōme toh kynexine zae Izyraeu tō ritoh poko te, otara ahtao kurehxo moro ritohme roropa.

³³Zepurō: 50.000me orutua komo, tymoise exiketomo, zae exiketōme tamorepase exiketō typyrekohe poko, tōsetapary poko, enara.

³⁴Napatari: 1.000me tuisa tomo, 37 miume soutatu tō maro, typyreke exiketomo tōsewomatohke, tywaratake, enara.

³⁵Tā: 28.600me orutua komo, tamorepase exiketomo.

³⁶Asea: 40 miumākomo, tōsetapary waro exiketomo.

³⁷Rupē tomo te, Kate tomo te, Manase zokonaka Joatāo mōpoe, xixi tūtatohe wino: 120 miumākomo tamorepase exiketomo typyrekohe poko.

³⁸Mokaro emero, tōsetapary poko zuaro exiketomo Eperō pona toytose toto, oximōme, Tawi ritohme tutuisarykōme, Izyraeu tō esēme. Imoihmākō roropa oximaro toh kynexine Tawi riry se toh kynexine tutuisarykōme.

³⁹Mame oseruao tōmehse toh kynexine moroto, Tawi maro, otuhnōko te, eukuru ēnōko, jekyry tō nyrihpyry toto napyryme. ⁴⁰Moraramē moino inikahpoe tonahsē enehnōko toh kynexine, Isakaa nonory poe te, Zepurō nonory poe te, Napatari nonory poe jumētū tō po te, kameru tō po te, mura tō po te, pui tō po, enara. Tonahsē tonehse, tiriiku te, fiku tō te, uwa epery asarahtyā tō te, uwa eukuru jehnahpyry te, oriū te, pui tomo te, kaneru tomo tuhke, tākye toehse toexirykōke Izyraeu tō nonory po porehme.

Ritonôpo omihpyry ě arotopôpyry*(2 Samueu 6.1-11)*

13 ¹Mame tuisa Tawi töturuse soutatu tō tuisary tō maro, miumākō tuisary tomo te, 100mākō tuisary tō maro, enara. ²Moraramame imoihmākomo a ynara tykase ynororo:

— Kure oya xine ahtao, ise Ritonôpo Kuesêkō ahtao omi aronanō saropotone pata tō poro, Ritonôpo maro oturuketomo a, rewita tomo a xiaro toto oehtohme kymaro xine oximōtohme. ³Moraramame Ritonôpo omihpyry ě enešnōko ropa sytatose, tuenikehse ipoko tuisame Sauu ahtao.

⁴Imoihmākō zamaro morara katopôpyry, ŷme toehse toto emero.

⁵Naeroro imoihmākō oximōme toto ehtohme tonehpose toto Tawi a Izyraeu patary tō poe, Ejitu ehpyry poe ikurenae, ypy Hamate pona inikahpozakoxi. Ritonôpo omihpyry ě enehtohme Kiriäte-Jearī poe Jerusarē pona. ⁶Mame toytose Tawi imoihmākō maro Paara pona, pata esety akorō Kiriäte-Jearī, Juta tō nonory po Ritonôpo omihpyry ě enehtohme. Moro kaxo tosehke, Ritonôpo Imehxo Exikety tymerose ipoko, typorohse ynororo tapō po kerupī tō epoe. ⁷Mame Apinatape tapyī tae Ritonôpo omihpyry ě tonehse eya xine, kahu tyrisenā pona tyrithme. Moro kahu aroponanō Apinatape mükuru tō kynexine, Uza te, Aio, enara. ⁸Tawi tō oseahmāko kynexine Ritonôpo eahmāko imoihmākō maro. Wāko toh kynexine, eremiāko opore samo. Osetoketō etōko toh kynexine haapa tomo te, rira tomo te, tāpoa tomo te, pratu tomo te, rueimo tomo, enara.

⁹Mame toeporehkase toto ahtao Kitō erohtoh pona, tiriiku pikatoh pona, pui tō tōsesekunahmase. Mame tomary ke kaxo tapoise Uza a, Ritonôpo omihpyry eny. ¹⁰Morara ahtao Uza zehno toehse Ritonôpo, tōmihpyry ě tapose exiryke eya. Taorihmapose ynororo moroto Ritonôpo a. Toorihse ynororo Ritonôpo ěpataka. ¹¹Mame Tawi tyekītapāse, Uza zehno toehse Ritonôpo exiryke tuānohse eya. Naeroro moroto tosehapse eya xine Pereze-Uza.

¹²Mame Ritonôpo zuno Tawi kynexine. Ynara tykase ynororo:

— Ritonôpo omihpyry ě arory waro pyra ase ipunaka, tykase.

¹³Moraramame tosaka Tawi patary pona Ritonôpo omihpyry ě anaropyra toehse ynororo. Imepŷ pona rokē tarose eya Opete-Etō tapyī taka, Kate pō tapyī taka. ¹⁴Mame moroto toehse Ritonôpo omihpyry eny, oseruao nuno. Morara ahtao kure rokē Opete-Etō tyrise Ritonôpo a, emero itapyī taōkō maro.

Tawi ehtopôpyry Jerusarē po*(2 Samueu 5.11-12)*

14 ¹Moraramame tuisa Hirāo Tiro esē, Tawi akorehmary se toehse. Naeroro takorehmananō taropose eya Tawi zuruse. Apupari zoko roropa taropose eya te, wewe poko erohketomo te, topu poko erohketomo, enara. Mame tapyi kurā tyrise eya xine Tawi tapyīme. ²Mame tuisame nymyry toehtoh poko tuaro toehse Tawi. Ritonôpo a tuisame tyrise typoetory Izyraeu tō pyno toexiryke. Ritonôpo poe imehxo toehse Tawi Izyraeu tō akorehmatohme.

Tawi poenõ tonuruse Jerusarē po

(2 Samueu 5.13-16; 1 Koronika 3.5-9)

³Mame typytase ropa Tawi Jerusarē po. Mame tonuruse ropa imūkuru tomo, ėxiry tomo, enara. ⁴Ipoenõ esetykõ, enara:

Samua, Sopape, Natã, Saromão, ⁵Ipa, Erisua, Ereperete, ⁶Noka, Nepeke, Japia, ⁷Erisama, Peeriata, Eriperete, enara toh kynexine.

Pirixteu tō poremākatopōpyry

(2 Samueu 5.17-25)

⁸Morame Izyraeu tō tuisary imehxo toehse Tawi ahtao, tuaro toehse pirixteu tomo. Morara exiryke tōximõse toto Tawi zupitohme, apoitohme repe. Yrome toto poko tuaro Tawi. Tyhtose ynororo oseporyse toto maro. ⁹Mame pirixteu tō toeporehkase jakanahmã Ahno konõto repaĩ pona morotõkõ erekohmapitose. ¹⁰Naeroro tōturupose Tawi Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo:

— Ytõko ha osetapase pirixteu tō maro? Toto poremākapõko mah? tykase.

— Ytoko, tykase Ritonõpo. — Pirixteu tō ekarõko ase oya, toto poremākāko matose, tykase.

¹¹Morara exiryke Paau-Perazĩ pona toytose Tawi. Moroto pirixteu tō typoremākase eya. Ynara tykase ynororo:

— Zueme tuna ahtao emero arõko mana. Moro sã ymaro kuepetõkara typoremākase Ritonõpo a.

Naeroro moroto tosehpase Paau-Perazimme.

¹²Moroto tynaxikahpyrykõ tyneponāmarykõ turumekase pirixteu tomo a. Mame tyahkapose toto Tawi a.

¹³Mame pirixteu tō toehse ropa jakanahmã pona ropa osetapase.

¹⁴Naeroro tōturupose ropa Tawi Ritonõpo a. Yrome ynara tykase ynororo eya:

— Osetapara ehtoko taroino. Mya ytotoko mokaro zomye wewe amoreira htaka. Mame moino wewe etonie osetapatoko. ¹⁵Mame imoihmākõ ytoyory sã etaryhtao oya wewe tō zupuhpyry poko, ytotoko axiny. Toytose Ritonõpo osemazuhme mokaro pirixteu tō poremākapose.

¹⁶Morara exiryke Ritonõpo omihpyry omipona toehse Tawi. Pirixteu tō totapase eya Kipeão poe Kezea pona. ¹⁷Morame orēpyra Tawi exiry poko totase pata pōkomo a emero. Ritonõpo poe Tawi zuno toehse imehnõ nonory pōkõ emero.

Ritonõpo omihpyry ė enepyyry Jerusarē pona

15 ¹Tytypyĩ tō tyrise Tawi a typatary po. Osa tyrise roropa eya Ritonõpo omihpyry ė esaryme, tapyi tamose roropa eya moro tao ehtohme.

²Mame ynara tykase ynororo:

— Rewi pakomotyã rokẽ Ritonõpo omihpyry ė arõko mã toto, Ritonõpo a tymenekase toto exiryke, tōmihpyry ė aronanõme toto ehtohme, jũme.

³Naeroro Izyraeu tō emero toahmase Tawi a, Jerusarē pona toto ytotohme Ritonõpo omihpyry ė enehtohme tunukurākahpyry pona, esaryme.

⁴Moromeĩpo Arão pakomotyã tonehpose eya rewita tō maro. ⁵Morame

Koate tō poe, rewita tō poe, Urieu tooehse 120mākō jekyry tō maro. ⁶Merari tō poe Asaia tooehse 220me tyekyry tō maro. ⁷Jeresō tō poe, Joeu tooehse 130mākō maro. ⁸Erisapā tō poe, Semaia tooehse 200mākō maro. ⁹Eperō tō poe, Erieu tooehse 80mākō maro. ¹⁰Uzieu tō poe, Aminatape tooehse 112mākō maro.

¹¹Mame Tawi a Ritonōpo maro oturuketō tykohmase tyya: Zatoke te, Apiataa maro te, rewita tō 6mā maro: Urieu te, Asaia te, Joeu te, Semaia te, Erieu te, Aminatape, enara. ¹²Ynara tykase ynororo eya xine:

— Rewita tō tuisaryme matose. Naeroro osekaroetoko Ritonōpo a oekyrykō maro, oorypyrykō korokapotohme, nuriame pyra oehtohkōme Ritonōpo a. Mame aomihpyry ē enehnōko matose kure rokene, unukurākahpyry pona esaryme. ¹³Yna maro pyra oehtopōpyrykōke apitoryme arotohme yna tuānhse Ritonōpo a, zae oneahmara yna ehtopōpyryke.

¹⁴Naeroro toekurikase toto, tyrypyrykō tykorokapose ropa Ritonōpo maro oturuketomo a te, rewita tomo, enara, Ritonōpo omihpyry ē arotohme tyya xine. ¹⁵Mara ke moro kaxo tupuimase rewita tomo a, tymotary tō po, Ritonōpo nyripohpyry omipona, Moeze omihpyry ae.

¹⁶Morarama Tawi omi poe, rewita tō tuisary tomo a, imehnō rewita tō tyripose eremiaketōme. Imehnō tyripose eya eremiatoh tākye etotohme rue tōkehko poko te, haapa tō ke, rira tō ke, paratu tō metau risē ke, enara. ¹⁷Mame mokaro eremiaketō, oximōmākō poe, paratu etonanō tymenekase rewita tomo a: Hemā, Joeu mūkuru te, jekyry Asape, Perekia mūkuru te, Etā, Kukaia mūkuru, enara, Merari tō wino. ¹⁸⁻²¹Toto akorehmatohme rewita tō tymenekase haapa tō etotohme: Zakaria te, Jaazieu te, Semiramote te, Jeieu te, Uni te, Eriape te, Maaseia te, Penaia, enara; totose eya xine zumōkara pona.

Imehnomo a totose zumō pona roropa. Moro poko, rewita tō tymenekase eya xine: Matitia te, Eripereu te, Mikinea te, Azazia te, Ritonōpo Tapyī erase tō maro: Opete-Etō te, Jeieu, enara.

²²Emese kure Kenania exiryke eremiatoh poko, tymenekase ynororo rewita tō eremiaketō tuisaryme ehtohme. ²³⁻²⁴Perekia tō tymenekase Eukana maro te, Opete-Etō maro te, Jeia maro, enara, Ritonōpo omihpyry ē eraseme toto ehtohme. Rueimo etonanōme ynara Ritonōpo maro oturuketō tymenekase Sepania te, Josapa te, Netaneu te, Amasai te, Zakaria te, Penaia te, Erieze, enara.

Ritonōpo omihpyry ē arotopōpyry Jerusarē pona

(2 Samueu 6.12-19)

²⁵Morarama Opete-Etō tapyī taka toytose toto, tuisa Tawi te, Izyraeu tō tamuximākomo te, soutatu tō tuisary tō maro, enara, Ritonōpo omihpyry ē enehse. Atākyemāko toh kynexine itamurume. ²⁶Tynekarorykōme 7me pui orutua tyahkase eya xine, 7me kaneru tō maro, Ritonōpo a rewita tō akorehmapotohme aomihpyry ē aroryhtao eya xine. ²⁷Mame Tawi a tamuruse upo, mauru panono risē kurā ke. Morararo eremiary poko exiketomo, Kenania, toto tuisary, rewita tō roropa Ritonōpo omihpyry ē puimananomo. Ritonōpo maro oturuketō zupō mauru panono risē kurā nae roropa Tawi kynexine. ²⁸Morarama Izyraeu tō imoihmākō tōnuhse Jerusarē

pona, Ritonōpo omihpyry ē maro, ytōko, oseahmāko, kohkohtāko, rue etōko te, kaneru retyry etōko te, paratu tō metau risē etōko te, haapa tō maro te, rira tō roropa, enara.

²⁹Morarama aomomyryhtao Tawi pata aka, Ritonōpo omihpyry ē maro, osenuhmāko Mikau kynexine, Sauu ēxiry, tapyi osenuhmatoh ae. Mame tynio tonese tyya ahtao tuisa Tawi pyhsekyhsekyh āko, wāko Ritonōpo eahmaryme, tyhtomase ynororo tukurohtao: mokyro ahno sā kahpyry mana, tykase ynororo.

16 ¹Mame esaka Ritonōpo omihpyry ē tyrise eya xine tapyi taka, Tawi nyrihpyry taka. Mame tynekarorykō Ritonōpo a okyno tō tyahkase tytororo eya xine, osepeme ehtoh tyahkase roropa eya xine. ²Moromeīpo okyno tō tyahkakehse Tawi ahtao, kure imoihmākō tyripose eya Ritonōpo Imehxo Exikety a. ³Mame wyi tokarose eya imoihmākomo a, uwa tōkehko tasarahse exikety, tōsē tupuruse exikety maro, orutua komo a te, nohpo tomo a emero Izyraeu pōkomo a tonahsē tokarose eya.

⁴Mame toitoine rewita tō tyrise Tawi a imoihmākō akorehmananōme, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, eahmary poko, aomihpyry ē esemary ae osemazuhme toto ytotohme, eremiatohme, Ritonōpo eahmaryme. ⁵Asape tymenekase, toto tuisaryme te, Zakaria tyrise eya mokyro akorehmaneme. Rira etonanōme ynara tymenekase: Jeieu te, Semiramote te, Jeieu te, Matitia te, Eriape te, Penaia te, Opete-Etō te, Jeieu, enara. Paratu etoneme Asape tymenekase. ⁶Rueimo etotohme kokoro rokene Ritonōpo omihpyry ē ēpataka, Ritonōpo maro oturuketō tymenekase: Penaia te, Jaazieu, enara. ⁷Moro ėmepyyry ae Asape tō tyripitose Tawi a, rewita tō maro eremiatetōme, Ritonōpo, Izyraeu Esē, eahmatohme.

Ritonōpo eahmatoh sero

(Saumu 105.1-15; 96.1-13; 106.1,47-48)

- ⁸ “Kure mase” kahtoko Ritonōpo a,
imehxo aexiry ekarotoko;
imehnō nonory pōkō zuruko inyrihpyrykō poko.
- ⁹ Oerematoko Kuesēkō eahmaryme,
inyrityā kurā ekarotoko.
- ¹⁰ Tākye ehtoko ipoetoryme kuexirykō poko.
Kuesēkō poko oseahmaketomo emero,
atākyematoko!
- ¹¹ Ritonōpo zupitoko, ākorehmatohkōme;
oneahmakehpyra ehtoko, kokoro rokene.
- ¹²⁻¹³ Ritonōpo poetory,
Jako pakomotyāme matose,
inymenekahpyry, Izyraeu, pakōme.
Wenikehpyra ehtoko inyrytyā poko tyjamitunuru ke,
kuepekōkara wānohtopōpyry poko eya.
- ¹⁴ Kuesēkōme Ritonōpo mana,
inyripohpyry sero nono pōkō akorehmatohme mana, emero
porehme.
- ¹⁵ Jūme wenikehpyra mā ynororo tōmihpyry poko,

- miu motye zumakahpōkomo a aomiry enahpyra mana.
- 16 Tōmihpyry totapose Aparão a:
“Morara tyrīko ase,” tykase Izake a.
- 17 Tōmihpyry totapose Jako a,
jūme enahpyra ehtopo.
- 18 Morara ahtao ynara tykase Ritonōpo:
“Kanaā nonory ekarōko ase oya xine,
jūme oesarykōme ehtohme.”
- 19 Tuhke pyra toh kynexine Ritonōpo poetory tomo,
katonōme sã rokē moro nono po,
“Oesarykōme sero nono exīko mana,” katopōpyry po.
- 20 Imeimehnō nonory poro toytose toto,
toiro tuisa konōto nonory poe imep̃y pona.
- 21 Yrome typoetory tō onyporemākāpopyra Ritonōpo kynexine.
Typoetory tō ewomatohme ynara tykase ynororo tuisa tomo a:
- 22 “Ynymenekatyā ypoetory tōme onerekohmara ehtoko;
urutō kō onyryhmara ehtoko.”
- 23 Eremiatoko Ritonōpo netaryme,
sero nono pōkō emero!
Kokoro rokē imehnō zurutoko,
typynanohse eya kuexirykō poko.
- 24 “Ritonōpo imehxo ehtoh poko,”
ekarotoko imehnō nonory pōkomo a;
inyrihpyry poko tyjamitunuru ke zurutoko emero pata tō pōkomo a.
- 25 Tuisame Ritonōpo mana eahmatohme kyya xine;
imehnō motye emero, tuisamehxo mana.
- 26 Imehnō nonory pōkō tyneponāmarykō poko rokē m̃a toto,
yrome kapu rihpōme Ritonōpo mana.
- 27 Ritonōpo zomye saereh āko mana,
tuisamehxo aexiry osenēko;
ijamitunuru ke tākye ehtoh ke roropa Itapyī pehme mana.
- 28 Kure Ritonōpo mana, eahmatoko, sero nono pōkō emero.
Tynyrihpyry motye aexiry poko eahmatoko, ijamitunuru poko roropa.
- 29 Kuesēkō esety kurā eahmatoko;
onekarory enehtoko omōtohme Itapyī taka.
Kuosekumurukō po syporohtone Kure Exikety ēpataka oseneporyhtao.
- 30 Tykytyky kahtoko ēpataka, nono pōkō emero!
Sero nono esyryhmasaromepyra mana, esaka tyrise mana.
- 31 Tākye ehtoko nono, kapu roropa!
Imehnō nonory pōkō zurutoko:
“Ritonōpo tuisame mana!”
- 32 Panaikato mase, tuna konōto, onokyro tō emero tuna kuao.
Atākyematoko, ona tomo, ona pōkō roropa, Ritonōpo nyrytā emero.
- 33 Wewe tomo itu tō kohtāko m̃a kehko tōseahmaryme, Ritonōpo Kuesēkō
ēpataka,
oehnōko ropa mana emero Esēme ehtohme.
- 34 “Kure mase” kahtoko Ritonōpo a kure aexiryke,

kypyno xine exikehpyra mana.

³⁵ Ynara kahtoko eya: “Yna ipynanohko, Ritonôpo, yna Esemy!

Yna enehko oximôme,

y na anÿko imehnô awaro pyra exiketô nonory poe.

Morara ahtao ‘Kure mase,’ âko ynanase,

tâkye oeahmâko, Ritonôpo Kurano.”

³⁶ Ritonôpo, kurâ mase, Izysraeu tō Esemy.

Eahmatoko seromaroro, jūme kakehpyra roropa.

Imoihmâkō “Yje,” tykase;

Ritonôpo toahmase eya xine.

Ritonôpo eahmary Jerusarē po, Kipeão po roropa

³⁷ Morarame Asape tyripose Tawi a, Ritonôpo eahmatoh esēme rewita tō maro, Ritonôpo omihpyry ē esao. Moroto Ritonôpo eahmary poko toerohse toto kokoro rokene. ³⁸ Takorehmase toto Opete-Etō, Jetutū mūkuru a, jekyry tō 68mākō maro. Mame mokyro Opete-Etō te, Hosa maro omōtoth eraseme toh kynexine.

³⁹ Yrome Ritonôpo eahmatoh tao Kipeão po, Zatoke, Ritonôpo maro oturukety, tuisame kynexine takorehmananō maro, Ritonôpo eahmary poko. ⁴⁰ Kokoro rokene pakeimo te, kokonie pukuro, tynekarorykō tyahkase eya xine, okyno tytororo, zahkatoh po, Ritonôpo nyripohpyry ae ro, inymeropohpyry ae ro Moeze a, ekarotohme Izysraeu tomo a. ⁴¹ Mokaro maro Hemā kynexine Jetutū maro, imehnô maro tymenekase exiketō eremiatohme Ritonôpo eahmatohme, kypyno xine exikehpyra exiryke. ⁴² Rueimo tō te, paratu tō, metau risē tōkehko, eraseme roropa Hemā tō kynexine Jetutū maro. Morohne totose eremiaketō eremiaryhtao Ritonôpo eahmaryme. Jetutū ekyry tō omōtoth eraseme roropa toh kynexine.

⁴³ Mame toytose ropa toto tytapyīkō taka ropa. Tawi roropa toytose tytapyī taka, tytapyī taōkō maro ehtohme.

Natā oturutopōpyry Tawi a

(2 Samueu 7.1-17)

17 ¹ Morarame torēnase Tawi tuisame toexiry poko tytapyī kurā tao. Mame urutō Natā tonehpose tyya, ynara tykase ynororo eya:

— Taro ase tapyi konōto apupari risē tao, yrome Ritonôpo omihpyry ē tapyi pitiko tao rokē mana, tykase.

² Ynara tykase Natā eya:

— Tyriry se awahtao ōsenetupuhtoh tyriko, amaro Ritonôpo exiryke, tykase.

³ Yrome koko tōturuse Ritonôpo Natā a. Ynara tykase:

⁴ — Ytoko ypoetory Tawi a ynara kase: “Oya pyra, ymaro Oturutoh amopōko ase, ytapyīme. ⁵ Tapyi kurā tao exipitopyra ase, moino ro Ejitu poe Izysraeu tō tonehse ya ahtao tarona, tapyi kamisa risē rokē jesaryme nexiase, esyryhmâko rokē exiase pata tō poro. ⁶ Jytojytryhtao Izysraeu tō maro, ynara kapitopyra exiase toto tuisaryme ynymenekatyamo a: “Tapyi amoko, apupari risemy, ytapyīme ehtohme” kara exiase.” ⁷ Naeroro seromaroro ypoetory Tawi zuruko: “Ynara âko Ritonôpo Imehxo Exikety Oesemy, kymenekase ona

po awahtao, kaneru tō ekahmaryhtao oya, ypoetory tō esēme oehtohme, Izyraeu tō tuisaryme. ⁸ Amaro exiase oyoytoryhtao, emero pata tō poro. Oepetōkara tonahkase ya oneneryme. Taroino imehxo orīko ase, imehnō imehxo exiketō samo, sero nono po. ⁹⁻¹⁰ Mame osa tymenekase ya ypoetory tō Izyraeu tō esaryme tytapyike toto ehtohme. Moroto imehnō maro osetapara exīko mā toto. Moino ro zehnotokō oehkehpyra mā toto etonatohme ypoetory tō maro, toto poremākapotohme. Yrome moro otyhkāko mana. Opynanohtorŷko ase oerekohmara ropa oepetōkara ehtohme. Mame ywy roro oepetōkara poremākapōko ase, poeto tō ekarōko ase oya, opoenōme, apakōme, enara. ¹¹ Mame toorihse awahtao omūkuru menekāko ase tuisame ehtohme omyakāme. Tuisa imehxo mokyro rīko ase. ¹² Mokyro mā tapyi amōko jesety esaryme. Mame jūme ipakomotyā tuisame tyripōko ase. ¹³ Mokyro zūme exiko ase, umūkurume roropa exīko mana. Mame jūme ipyno exikehpyra exīko ase, Sauu rumekatopōpyry sā pyra ya, touse ynororo ahtao ya imyakāme oehtohme. ¹⁴ Mokyro rīko ase ypoetory tō tuisaryme, jūme ypoetory tō esēme. Tuisame aehtoh enahpŷme exīko mana, jūme.”

¹⁵ Mame Tawi turuse Natā a emero Ritonōpo nekarohpyry tomo.

Ritonōpo eahmatopōpyry Tawi a

(2 Samueu 7.18-29)

¹⁶ Mame tuisa Tawi tomōse moro tapyi taka, typorohse Ritonōpo ēpataka, tōturuse eya, ynara tykase:

— Ritonōpo Imehxo Exikety, moino ro kure rokē kyriase kure jehtoh pokoino pyra, kure papa tō ehtopōpyry pokoino pyra roropa. ¹⁷ Yrome kure jyritypōpyry motye, Ritonōpo Imehxo Exikety, seromaroro ōmŷry mekarō ya ypoenō poko, ypakō poko roropa tuaro yna ehtohme kure toto riry poko oya imeīpo. Morara oexiryke imehxo exikety me jekarōko mase. ¹⁸ Oururu waro pyra ase. Juaro ipunaka awahtao ro tuisame jekarōko mase. ¹⁹ Ōmihpyry ae ro morohne tyrise oya, tyriry se oexiryke. Mame imeīpo tuisame jehtoh poko tuaro kyriase rahkene. ²⁰ Tuisa imehxo mase Ritonōpo, apanō pyra mana. Moino ro zuaro ynanexiase, omoro rokē Ritonōpome mase. ²¹ Opoetory Izyraeu tō panō pyra roropa mana sero nono po. Typynanohse toto oya opoetoryme toto ehtohme. Imehxo Exiketyme oehtoh poko zuaro imehnō sero nono pōkō ehtohme porehme. Ajamitunuru ke takorehmase toto oya. Ejitu poe tarose toto oya. Mame imehnō ahno taropose oya, ononory poe morotona opoetory tō ytotohme osesaritohme. ²² Morarama opoetoryme Izyraeu tō tyrise oya jūme opoetoryme toto ehtohme, omoro, Ritonōpo, toto Esēme roropa toehse mase.

²³ — Naeroro Ritonōpo Imehxo Exikety, ōmihpyry ae ro jūme kure rokē kyriko, ytapyi taōkō maro. ²⁴ Jūme oesety imehxo exīko mana. Morarama opoko ynara āko imehnō mana: “Ritonōpo Orēpyra Exikety mā Izyraeu tō Esēme mana. Mame tuisame yna rīko mase jūme, ywy, umūkuru ypakomotyamo, enara. ²⁵ Ritonōpo Jesemy, ehxiropyra ase jotururu poko oya, sero poko kutuarōtanohpoase exiryke, ynara karyke: ‘Ywy roro apakō rīko ase tuisame jūme.’ ²⁶ Omoro Ritonōpome mase, ōmihpyry onytyorōmara mase, kure rokē yna tyriko ōmihpyry ae ro ya. ²⁷ Naeroro ajohpame sā ytapyi taōkō ewomako, ypoenō maro, ypakomotyā roropa, jūme exikehpyra yna

ehtohme oneneryme. Ritonôpo Imehxo Exikety, kure ypakō riryhtao oya, jūme kure exiko ynanase.”

Orēpyra Tawi ehtopōpyry

(2 Samueu 8.1-18)

18 ¹Moromeīpo pirixteu tō typoremākase tuisa Tawi a. Toto patary Kate tapoise eya, pata tō pisarara moro zomye exiketō maro. ²Mame moapita tō typoremākase roropa eya. Ipoetoryme toehse toto. Tineru tonehse eya xine Tawi a kowenu tinerūme.

³Moraramē tōsetapase Tawi tuisa Hatatezea, Zopa tuisary, maro, Eupyrati kuaōkō poremākapory se toehse mokyro ahtao. Zopa, Xiria nonory po mana, Hamate pūto. ⁴Mame kahu tapoise Tawi a miume te, kawaru po ytoketō 7 miume tapoise eya te, soutatu tō 20 miume tapoise eya, enara. Mame kawaru tō jaxiry tysahkase eya emero exisasaka. 100me rokē kahu pune ehtohme kawaru typynanohse eya tokyme toto ehtohme.

⁵Mame Xiria tō tooehse ahtao Tamaxiku poe tuisa Hatatezea akorehmase, Tawi a totapase toto 22 miumākomo. ⁶Mame āpuruhpyry tō jamihme exiketō, tysoutatu esarymā tyripose Tawi a toto esao, typoetoryme toto ehtohme, epehpyry enehtohme tyya. Mame orēpyra Tawi tyrise Ritonôpo a emero pata tō po. ⁷Hatatezea poetory esā kyryry tapoise Tawi a uuru risemy osewomatoh tonomo. Tonehse eya Jerusarē pona. ⁸Metau tapoise roropa eya itamurume pata Tipate poe te, pata Kum poe roropa, Hatatezea patary tō poe. (Imeīpo, tuisame Saromāo toehse ahtao, moro metau tyrise tuna ėme te, xikihme exiketō roropa, Ritonôpo Tapyī kyryryme tōkehko.)

⁹Moraramē Hatatezea poremākatopōpyry poko totase ahtao tuisa Toi a, Hamate esemy a, ¹⁰tumūkuru Jorāo taropose eya tuisa Tawi aomikase, eahmase roropa Hatatezea poremākatopōpyry poko. Apitoryme Toi tōsetapase tuhke Hatatezea maro. Tynekaroryme uuru risē tonehse Jorāo a, parata risemy te, metau risemy maro ekarotohme Tawi a. ¹¹Morohne tukurākase Tawi a Ritonôpo eahmary poko rokē ehtohme, imep̄y parata maro te, uuru roropa kurākatoopōpyry saaro tapoise tyya ahtao, imeimehnō ahno wino, typoremākase toto ahtao: etomita tomo te, moapita tomo te, amonita tomo te, pirixteu tomo, amarekita tomo, enara.

¹²Moraramē etomita tō typoremākase Apisai Zeruia mūkuru a. 18 miumākō totapase eya Sautu jakanahmā po. ¹³Mame āpuruhpyry tō jamihme exiketō soutatu esarymā tyrise eya Etō tō nonory po porehme tuisa Tawi poetoryme toto ehtohme. Mame orēpyra Tawi tyrise Ritonôpo a emero pata tō po.

¹⁴Mame Izyraeu tō esēme Tawi kynexine emero porehme. Otyro kap̄y kynexine ynororo. Zae rokē tyrise roropa eya. ¹⁵Joape, Apisai rui, soutatu tō tuisaryme kynexine. Josapa, Airute mūkuru, tuaro ehtoh poko Tawi akorehmaneme kynexine. ¹⁶Zatoke, Aitupe mūkuru te, Aimereke, Apiataa mūkuru roropa Ritonôpo Tapyī tao erohketō kynexine. Seraia pape merone kynexine. ¹⁷Penaia, Joiata mūkuru keretita tō esēme te, peretita tō esēme roropa kynexine. Tuisa Tawi mūkuru tō tumykō akorehmananōme toh kynexine.

Amonita tō poremākatopōpyry Tawi a

(2 Samueu 10.1-19)

19¹Moromeīpo Amō tuisary Naasa toorihse, imūkuru Hanū tuisame toehse. ²Mame ynara tykase Tawi:

— Kure rokē Hanū riko ase, kure jyritopōpyry sã jumy Naasa a.

Naeroro typoetory tō tonyohse eya Hanū zurutohme osepeme se toexiry poko repe. Yrome toeporehkase Tawi nenyohyā ahtao Amō pona tuisa Hanū zuruse; ³amonita tō tamuximākō ynara tykase tutuisarykomo a:

— Osenetupuhnōko mah mokaro Tawi nenyohyā omy orikyry poko emynyhāmāko? Osepeme oeahmāko toh nae? Nary, tykase toto. Tonehpose sātā mā toto Tawi a kypatarykō enetohme, atamorepatohme, kyporemākapotohkōme, tykase toto.

⁴Naeroro Tawi nenyohyā tapoise Hanū a. Toto etypoty tysahkase zokonaka eya xine te, zupō tysahkase ātykyry pona, enara. Mame taropose ropa toto eya xine. ⁵Itamurume toehxirose toto exiryke tytapyīkō taka toytorykō se pyra toehse toh nexiase. Mame moro poko zuaro toehse Tawi ahtao, tōmiry taropose eya xine eraximatohme Jeriko po aporo toto etypoty ahtatohme ropa, moromeīpo toto oehtohme ropa.

⁶Moraramē tuisa Hanū, amonita tō maro tuaro toehse topekōme pyra Tawi tyrise tyya xine exiry poko. Naeroro imehnō toahmase eya xine topehke takorehmapotohkōme: Mesopotamia pōkomo te, Maaka pōkomo te, Zopa pōkō maro, Xiria nonory po, kahu tomo etonaketomo te, soutatu tomo te, kawaru tomo, enara. Moro poko 34 miu kirume parata topehmase eya xine. ⁷Mame 32 miu kahu etonaketō, Maaka tuisary kyryry tō toytose soutatu tō maro Metepa pona. Mokaro amonita tō soutatu tō toytose tosarykō poe etonatohme.

⁸Mame moro poko tuaro Tawi toehse ahtao, Joape tonyohse eya Izyraeu tō soutatu tō maro emero, etonatohme. ⁹Mame mokaro amonita tō toytose tosaka xine tutuisarykō patary Rapa omōtoh etonie. Mokaro akorehmananō tuisary tō tōximōse toto ona poro.

¹⁰Mame mokaro asakoro oximōtoh tonese Joape a. Naeroro typoetory tō tapiakase eya, imehxo exiketō tymaro Xiria tō maro etonatohme. ¹¹Typoetory tō akoīpyry taropose eya takorō Apisai maro toto ytotohme amonita tō maro etonatohme. ¹²Ynara tykase Joape Apisai a:

— Mokaro Xiria tō ymotye jamihme ahtao kuakorehmako. Morararo omotye xine amonita tō ahtao ākorehmāko ase, tykase. ¹³Oserehpyra exiko! Orēpyra sehtone kuekyry tō ewomatohme, Ritonōpo patary tō ewomatohme roropa. Mame tyriry se toehtoh rīko Ritonōpo mana, tykase.

¹⁴Mame Joape tō toytose soutatu tō maro osetapase, mame mokaro xirio tō toepase. ¹⁵Mokaro Xirio tō epary tonese ahtao amonita tomo a toepase roropa toto Apisai wino. Tomōse ropa toto typataka xine ropa. Mame Joape toytose ropa Jerusarē pona.

¹⁶Moraramē Izyraeu tomo a typoremākase toexirykō eneryke tyya xine, imehnō xirio tō tonehpose eya xine moino tuna Eupyrati poe, xixi tūtatoh wino, Sopake akorehmatohme Hatatezea, Zopa pō soutatu tō esemy. ¹⁷Mame moro poko tuaro Tawi toehse ahtao Izyraeu tō soutatu tō tonehse eya

oximōme. Tuna Joatão takuohse eya xine, tysoutatu tō tyrise esaka xine xirio tō ēpataka. Moroto xirio tō tōximōse toto etonatohme Izyraeu tō maro. Mame tōsetapapitose toto. ¹⁸Yrome xirio tō toepase Izyraeu tō kurūke. Tawi tomo a totapase toto, 7 miume kawaru poko erohketō totapase, soutatu tō roropa 40 miume totapase. Esēkō Sopake totapase roropa Tawi a. ¹⁹Moraramē Hatatezea patary tō esamo a tuaro toehse typoremākatoṗpyry poko Izyraeu tomo a osepe me toehse toto imaro xine. Tōsekarose toto eya xine Izyraeu tō poetoryme toehtohkōme. Moraramē mokaro, xirio tomo, amonita tō akorehmary se pyra ropa toehse toh rahkene.

Rapa poremākatoṗpyry Tawi a

(2 Samueu 12.26-31)

20 ¹Moraramē otyro arykatoh toehse ahtao, tuisa tō toytory se ahtao osetapase topetōkara maro, soutatu tō tarose Joape a Amō tō nonory poremākapose. Yrome tuisa Tawi tehme nexiase Jerusarē po. Mame pata Rapa tomyehmase Joape tomo a, tōsetapase toto, mame moro pata tonahkase eya xine. ²Mokaro amonita tō neponāmarykō Moroke kynexine. Zupuhpyry po parimā nexiase uuru risemy, 34 kirume omoxī exikety. Moro parimā poko topu typyne exikety nae roropa nexiase. Moro topu tapoise Tawi a tykyryry parimā pokona tyritohme. Mōkomo itamurume tarose roropa eya xine moro pata poe. ³Mame moro pata pōkō tyrise eya erohketōme, seroroti ke te, kurimene risē koe ke, wywy ke, enara. Morara tyrise eya emero Amō tō patary pōkomo a. Mame toytose ropa ynororo soutatu tō maro emero Jerusarē pona ropa.

Etonatoh ahno konōto maro

(2 Samueu 21.15-22)

⁴Moromeīpo tōsetapase ropa Izyraeu tō pirixteu tō maro Kezea po. Morara ahtao ahno konōto, esety Xipai, totapase Xipekai, Husa pono a. Mame pirixteu tō typoremākapose eya xine.

⁵Mame tōsetapase ropa toto pirixteu tō maro. Morara ahtao Rami, Korā akoronṗpyry, Kate pono totapase Eranā, Jaia mūkuru a. Mokyro konōto waratany zumohxo kynexine, omoxī roropa.

⁶Imepṗ etonatoh kynexine Kate po. Moroto kynexine pakatokō ahno konōto pary. Emary 6me omahxikyry nae kynexine. Ipuuru 6me ipuhxikyry tō nae kynexine, atapona 24me kynexine. ⁷Mame Izyraeu tykerekere mase ahtao eya, totapase ynororo Jonata, Ximeia mūkuru a, Tawi rui mūkuru a.

⁸Mokaro oseruaōkō totapase Tawi a, ipoetory soutatu tō maro. Pakatokō ahno konōto pakōme toh kynexine, Kate pōkomo.

Tuhke ahno ehtoh kuhtopōpyry Tawi a

(2 Samueu 24.1-25)

21 ¹Moraramē Izyraeu tō erekohmary se joroko tamuru toehse. Naeroro osenetupuhtoh tokarose eya, Tawi a Izyraeu tō kuhpotohme Juta tō maro tuhke toto ehtoh waro ehtohme. ²Morara exiryke Joape a, imehnō soutatu tō tuisary tomo a roropa ynara tykase Tawi:

— Ytoko Izyraeu tō patary tō poro, inikahpoe ikurenaka, Izyraeu tō kuhtohme, tuhke toto ehtoh waro se ase.

³Yrome ynara tykase Joape tuisa a:

— Tuhkehxo Izyraeu tō tyripori se ase Ritonōpo a, toiro ahtao 100me tyripori se ase eya. Tuisa Tawī, opoetoryme mā toto, emero. Oty katohme Izyraeu tō kuhñoko mah, iirypyryme kyritohkōme Ritonōpo neneryme? tykase.

⁴Yrome tōmipona Joape tyripose Tawī a. Naeroro toytose Joape, Tawī omi poe, Izyraeu tō kuhse, Izyraeu tō patary tō poro porehme, imeīpo tooehse ropa Jerusarē pona. ⁵Tuisa Tawī turuse eya: atapona Izyraeu tō orutua kō soutatume exiketō 1.100.000me te, Juta tō orutua kō 470.000me, enara.

⁶Yrome tukurohtaō yme nymyry pyra Joape exiryke tuisa nyripohpyry poko, Rewi tō, Pējami tō roropa onukuhpyra kynexine.

⁷Mame Tawī tō nyrihpyry Ritonōpo zamaro pyra kynexine. Naeroro Izyraeu tō tuānohse eya.

⁸Ynara tykase Tawī Ritonōpo a:

— Iirypyryme toehse ywy Izyraeu tō kuhporyke ya. Ajohpāme sā yyrypyry ikorokako. Ajoajohpe exikety sā yriase, tykase.

⁹Naeroro Kate tonyohse Ritonōpo a Tawī zuruse. Urutōme Kate kynexine. Ynara tykase Ritonōpo eya:

¹⁰— Ytoko Tawī a, ynara kaxiko eya: “Ynara āko Ritonōpo oya: ‘Oseruao imenekatoh nae mase. Toiro imenekako tyripotohme ya. Mame onymenekahpyry rīko ase,’ āko Ritonōpo,” tykase.

¹¹Morara exiryke urutō Kate toytose Tawī a, Ritonōpo omihpyry ekarose eya. Ynara tykase ynororo eya:

— Oty menekāko mah tyripotohme Ritonōpo a? ¹²Oseruao jeimamyry ae Izyraeu tō emitapākapōko konopo oehpyra ehtoh ke te, moro pyra ahtao oseruao nuno ae oporemākapōko oepetōkara mana te, moro pyra ahtao oseruao ēmepyyry ae oporemākapōko Ritonōpo mana typyre ke, tyrohsē konōto enehpōko mana Izyraeu tō nonory pona, tynenyokyhpyry a oorihmanohpōko mana Izyraeu patary tō poro? Otara āko ywy Kuesēkō ezuhñoko? tykase Kate.

¹³Ynara tykase Tawī urutono a:

— Emynyhmāko ase yronymyryme; yrome juānohpory se pyra ase ahno a. Ritonōpo a josekarory se ase juānohtohme kypyno xine aexiryke, tykase.

¹⁴Naeroro tyrohsē tonehpose Ritonōpo a Izyraeu tō pona. Mame 70 miumākō toorihse. ¹⁵Mame tynenyokyhpyry tonyohse eya Jerusarē enahkase repe. Yrome typanekehse ynororo Izyraeu tō wānopryry poko. Ynara tykase ynororo eya:

— Epo hnae! tykase.

Moroto nexiase Ritonōpo nenyokyhpyry Arauna esary po, tiriiku apotoh pūto, jepuseume exikety kynexine Arauna.

¹⁶Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tonese Tawī a xikihme, nono epoehme, emahpo tapema nexiase Jerusarē pōkō etapatohme. Mame Tawī, ipoetory tō tamuximākō maro, upo, kamisa topuxiximā risē ke tamuruse toto a, tupueh toehse toto. Tosekumurukō po typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi.

¹⁷Mame Ritonōpo a Tawī tōturuse, ynara tykase:

— Ritonōpo Imehxo, ywy ro rokē tyrypyhpyke toehse, azahkuru ehtoh tyrise ya exiryke. Yrome mokaro kaneru tō samo. Oty tyrise eya xine popyra?

tykase. Zae mase juānopyryhtao, wekyry tō maro, yrome mokaro, opoetory tō pyno exiko, tykase.

¹⁸Moraramē Ritonōpo nenyokyhpyry omi poe Kate toytose Tawī zuruse:

— Oeky zahkatoh tyriko, onekarory zahkatohme, onekaroryme Ritonōpo a Arauna nonory po, tiriiku apotoh po, tykase. ¹⁹Mame Ritonōpo omihpyry omipona toehse Tawī, Kate nekarohpyry ae. ²⁰Moroto toerohtoh po Arauna nexiase erohnōko tiriiku poko tumūkuru tō asakoropane maro. Ritonōpo nenyokyhpyry eneryke tyya xine imūkuru tō toepase otonētohme. ²¹Tuisa Tawī oepyyry eneryke tyya toerohtoh poe toytose Arauna, tosekumuru po typorohse ynororo, tōmyty po nono pokoxi.

²²— Oesary, tiriiku apotoh esary epekatyry se ase apoto apō ritohme, okyno zahkatohme ynekaroryme Ritonōpo a, tyrohsē enahkapotohme, Izyraeu tō kurākatohme ropa. Zae oepehmāko ase tineru ke, tykase Tawī eya.

²³Ynara tykase Arauna:

— Morohne apoiko, jahkatohme onekaroryme Ritonōpo a. Eneko moxiamo pui tō zahkatohme, senohne wewe risē apoiko roropa apotopokōme, tiriiku roropa ekarotohme onekaroryme. Morohne emero ekarōko ase oya.

²⁴Yrome ynara tykase tuisa Tawī Arauna a:

— Arypyra! Zae tineru ke oepehmāko ase, okyno onyakhkara ase ynekaroryme Ritonōpo a onepekahpyra ya ahtao, onepehmara jahtao.

²⁵Naeroro tiriiku apotoh esary topekahse eya. 600me uuru ke topehmase eya. ²⁶Moraramē tynekarory zahkatoh apō tyrise moroto Tawī a. Pui tō tyahkase eya tynekaroryme Ritonōpo a, osepeme ehtoh roropa. Tōturuse ynororo Ritonōpo a, mame tozuhse Ritonōpo a apoto enehporyke kapu poe inekarory zahkatohme okyno zahkatoh po.

²⁷Mame tynenyokyhpyry a ipyre tukurākapose ropa ē aka. Aomipona toehse ynororo. ²⁸Moro eneryke tyya, aomiry totase Ritonōpo a tonetupuhse Tawī a. Naeroro tynekarory tyahkase eya, okyno zahkatoh po, Arauna erohtopōpyry po. ²⁹Morara ahtao, Moeze nyrihpyry tapyime, Ritonōpo maro oturutohme ona poro toto ahtao, okyno zahkatoh apō roropa, Kipeão poro nexiase Ritonōpo eahmatoh po. ³⁰Yrome morotona Tawī ytosaromepyra kynexine Ritonōpo eahmase, inenyokyhpyry pyre zuno toexiryke.

22 ¹Mame ynara tykase Tawī:

— Taro, Ritonōpo Tapyī exīko. Sero okyno zahkatoh po, tynekarory tō zahkāko Izyraeu tō mana.

Ritonōpo Tapyī risē epekatyry poko

²Moraramē imehnō nonory poe aehtyā tonehpose tuisa Tawī a oximōtohme, Izyraeu tō nonory po tōsesarise aexityamo. Mame toto tyrohmanohpose eya topu tō kurākary poko Ritonōpo Tapyī ritohme.

³Kurimene tonehpose eya perēku tōkehko ritohme, omōtoh kyryry roropa te, metau roropa itamurume, omoxī ehtoh onukuhsaromepyra toh kynexine.

⁴Apupari zoko tuhke tonehpose eya Xitō tomo a te, Tiro pōkomo a roropa

⁵Ynara tōsenetupuhse Tawī: “Ritonōpo Tapyiny, umūkuru Saromāo nyriy, tapyi kurāme ehtohme mana, ipoko tuaro imehnō nonory pōkō ehtohme emero. Yrome umūkuru poetome ro mana, tuaro nymyry pyra ro mana. Naeroro akorehmary se ase topu tōkehko te, wewe tōkehko roropa, moro

tapyi risē enepyry poko.” Naeroro toerohse Tawi morohne kurākary poko itamurume orihpyra ro tahtao.

⁶Mame tumūkuru Saromão tonehpose tyya, tapyi kurā ripotohme, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē tapyīme ehtohme. ⁷Ynara tykase Tawi eya:

— Aimo, tapyi kurā riry se exiase repe, imehxo Ritonōpo Jesemy ehtoh enetupuhpotohme. ⁸Yrome Ritonōpo a turuse ywy: “Ahno tuhke totapase oya, etonato pok pok tuhke mexiase,” tykase. Naeroro, itamurume munu tukuāpose ya exiryke, tapyi onyripopyra ynororo ya tytapyīme. ⁹Yrome tōmiry tokarose eya. Ynara tykase ynororo ya: “Omūkuru exīko tuisame etonato pok pok pyra exiketyme. Tehme epetōkara tyripōko ase emero. Esety Saromāome exīko. Tuisame ynororo ahtao Izyraeu tō ewomāko ase osetapara toto ehtohme imehnō maro. ¹⁰Ytapyī amōko ynororo. Umūkurume exīko mana. Ywy roropa jūme exīko ase. Imūkuru te, ipakomotyā jūme tuisame exīko Izyraeu tō esēme.”

¹¹Tōturuse ro Tawi:

— Seromaroro aimo, Ritonōpo Oesē, amaro se ase. Aomihpyry ae ro ākorehmary se ase orēpyra oehtohme tapyi kurā riry pok pok itapyīme. ¹²Mame tuaro oripory se ase Ritonōpo Oesemy a, emese kure oehtohme Izyraeu tō tuisaryme oexiry pok pok, Ritonōpo omipona toto ehtohme. ¹³Ritonōpo omihpyry omipona awahtao emero porehme, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, ekarotohme Izyraeu tomo a, orēpyra exīko mase. Orēpyra exiko; tuaro exiko, enaromyra exiko. ¹⁴Toerohse ywy Ritonōpo Tapyī ritoh tonō enehtohme, ikurākatohme, uuru 3.400 toneratame te, parata 34 miu toneratame te, metau itamurume, kurimene roropa omoxī ehtoh ikuhpyme te, wewe roropa te, topu kurā, enara. Yrome ise ro nase. ¹⁵Erohketō nae mase tuhke: topu kurākananomo te, wewe pok pok erohketomo te, topu tō pok pok erohketomo te, emese kure exiketō roropa, emero rokē pok pok ¹⁶uuru pok pok te, parata pok pok te, metau te, kurimene roropa te, erohketō ikuhpyme. Naeroro tyriko kēty. Mame Ritonōpo ākorehmāko mana.

¹⁷Mame Tawi a Saromão takorehmapose Izyraeu tō tamuximākomō a emero. ¹⁸Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Oesēkō amaro xine toehse mana. Oewomatoryko mana. Tehme oepetōkara tyripose eya. Takorehmase ywy eya sero nono pōkō poremākapory pok pok. Seromaroro opoetoryme toehse mā toto, Ritonōpo poetoryme roropa. ¹⁹Seromaroro Ritonōpo Oesēkō nyriphopyry omipona exiko yronomyrime. Itapyī kurā tyripitoko, aomihpyry ē, kaxo, esaryme ehtohme, imōkomory maro, moroto Ritonōpo eahmatohme oya xine.

23 ¹Mame tamuhpōme toehse Tawi ahtao tumūkuru Saromão tyrise tuisame eya, Izyraeu tō esēme.

Rewita tō erohtopo

²Moraramē Izyraeu tō tamuximākō tonehpose tuisa Tawi a oximōme toto ehtohme Ritonōpo maro oturuketō maro, rewita tō maro. ³Mame rewita tō, tuātase exiketō, orutua kō tukuhse eya, 30me jeimamyry motye exiketomo. Atapona 38 miume toh kynexine. ⁴Mame 24 miumākō tyripose eya erohketōme Ritonōpo maro Oturutoh riry pok pok; 6 miumākō pape meronanōme toto ehtohme te, zae ehtoh pok pok imehnō akorehmatohme

roropa. ⁵⁴ miumākō tyripose eya soutatume toto ehtohme omōtoḥ tonō eraseme toto ehtohme. 4 miumākō roropa tyripose eya Ritonōpo eahmananōme, rue tōkehko etonanōme oseahmatohme.

⁶ Mame mokaro rewita tō tapiakase Tawi a, oseruao oximōmākōme ehtohme; Jeresō pakomotyamo te, Koate pakomotyamo, Merari pakomotyamo, enara.

⁷ Jeresō tumūkue asakoro kynexine Ratā, Ximei, enara. ⁸ Ratā oseruao tumūkue kynexine: Jeieu, Zetā, Joeu, enara, ⁹ tamuximehxo exiketōme toḥ kynexine, Ratā pakomotyā tuisaryme. (Ximei tumūkue kynexine oseruao: Seromite, Hazieu, Harā, enara.)

¹⁰⁻¹¹ Ximei asakoropane tumūkue kynexine: Jaate, Ziza, Jeu, Peria, enara, atakenaka toto enurutopōpyry pokoino. Jeu, Peria roropa tuḥke hkopyra typakōke toḥ kynexine. Naeroro oximaro tukuhse toḥ kynexine.

¹² Koate asakoropane tumūkue kynexine: Anarāo, Isara, Eperō, Uzieu, enara. ¹³ Anarāo, imūkuru apitorymā, asakoro tumūkue kynexine: Arāo, Moeze, enara. (Arāo, ipakomotyā maro tymenekase Ritonōpo a, eahmatoh kyryry kurā, kurākary poko te, ixtaratu zahkary poko, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, eahmaryme; aomipona toexirykō poko te, kure ipoetory tō ripory poko, enara. ¹⁴ Yrome Ritonōpo poetory, Moeze, mūkuru tō rewita tō maro toḥ kynexine.) ¹⁵ Moeze asakoro tumūkue kynexine: Jeresō, Erieze, enara. ¹⁶ Jeresō pakomotyā tuisaryme kynexine Sepueu. ¹⁷ Erieze toiro rokē tumūkue kynexine, esety Reapia, yrome Reapia tuḥke tumūkue kynexine, typakōke roropa kynexine.

¹⁸ Isara, Koate mūkuru asakoromā tumūkue toehse esety Seromite. Tuisamehxo toehse ynororo tyekyry tō esēme. ¹⁹ Eperō, Koate mūkuru oseruao, asakoropane tumūkue toehse: Jeria, Amaria, Jaazieu, Jakameāo, enara. ²⁰ Uzieu, Koate mūkuru asakoropanemā, asakoro tumūkue kynexine Mika, Ixia, enara.

²¹ Merari, asakoro tumūkue kynexine: Mari, Muxi, enara. Mari roropa tumūkue asakoro kynexine: Ereaza, Kixi, enara. ²² Yrome tumūkue pyra ro ahtaο Ereaza toorihse. Tōxike rokē kynexine. Ēxiry tō tyniotase Kixi mūkuru tō maro. ²³ Muxi, Mari mykapo Merari mūkurume, oseruao tumūkue kynexine: Mari, Etea, Jerimote, enara.

²⁴ Mokaro kynexine Rewi pakomotyamo, oxiekyry tomo; esetykō tymerose emero pape pokona. Ipakomotyā emero 20me jeimamyry nae toehse ahtaο toeroḥpitose toto Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Tapyī poko.

²⁵ Ynara tykase Tawi:

— Izyraeu tō epetōkara tehme tyripose Ritonōpo a, mame jūme osesarīko mā ynororo Jerusarē po. ²⁶ Morara exiryke Ritonōpo maro Oturutoḥ Tapyi anaropyra toehse Rewi pakomotyamo, eahmatoh kyryry anaropyra toehse roropa toto.

²⁷ Morara exiryke Tawi nyripohpyry ae ro rewita tō pakomotyā 20me jeimamyry nae ahtaο esetykō tymerose aerohtohme. ²⁸ Naeroro Ritonōpo maro oturuketō Arāo pakomotyā akorehmananōme toehse Ritonōpo eahmary poko, Itapyī tao zara tō kurākary poko te, osa tō kurākary poko te, Ritonōpo eahmatoh kyryry kurā kurākary poko, nuriame pyra Ritonōpo kyryry kurā ehtohme; ²⁹ wyi kurākary poko tynekarorykōme Ritonōpo a te,

tiriiku kurākary poko roropa tynekarorykōme te, pāo pipahmā iporutatoh maro pyra tyrise exikety tynekaroryme tupuruse exikety orinato po, kajama roropa azeite maro otoxie. Tyripose roropa toto ahno tō nekarory tō omoxinety kuhtohme tonehse ahtao eya xine Ritonōpo Tapyī taka; ³⁰kokoro rokē Ritonōpo eahmary poko te, kure Ritonōpo esety riry poko pakeimo, kokonie pukuro roropa te, ³¹tynekarory tō Ritonōpo a tyahkase ahtao roropa Oseremato po, Oseahmato Nuno Kasenato ae te, imehnō Otuhtoh Konōto ahtao roropa. Tyripotoh tymerose zuaro toto ehtohme: otāto pixo rewita tō menekatohme morohne riry poko. Jūme tyripose toto Ritonōpo eahmary poko. ³²Tyripose toto tomeseke toto ehtohme Ritonōpo maro Oturutoh poko, Ritonōpo Tapyī kurā poko roropa, tyekyry tō Ritonōpo maro oturuketō Arāo pakomotyā akorehmary poko, Ritonōpo eahmary poko roropa Itapyī tao.

Ritonōpo maro oturuketō erohtopo

24 ¹Arāo pakomotyamo ynara oximaro exiketōme toh kynexine. Arāo asakoropane tumūkue kynexine: Natape, Apiu, Ereaza, Itamaa, enara. ²Natape toorihse Apiu maro orihpyra ro jūkō ahtao. Tumūkue pyra toorihse toto. Mame zakorō tō Ereaza te, Itamaa roropa Ritonōpo maro oturuketōme toehse. ³Morarama Arāo pakomotyā tapiakase tuisa Tawī a. Oximōme tyripose toto eya toto erohtoh poko. Takorehmase ynororo moro poko Ereaza pary a, Zatoke a te, Itamaa pary a roropa, Aimereke a.

⁴Mokaro Ereaza pakomotyā tapiakase toto, 16me oximōmākōme toto ehtohme. Itamaa pakomotyā tapiakase toto 8me oximōmākōme toto ehtohme. Moro sā tyrise eya xine tuhkehxo jūkō exiryke Ereaza pakōme. ⁵Ritonōpo Tapyī tao erohketō tuisaryme exiketō te, imehnō amorepananō roropa Ritonōpo omiry poko kynexine: Ereaza pakōme, Itamaa pakōme roropa. Naeroro tymenekase toto, imenekato ke, toerohtoh poko toto ehtohme. ⁶Ereaza pakomotyamo, Itamaa pakomotyā roropa tymenekase imenekato ke toiro mose, toiro mokyro, enara. Mame esetykō tymerose pape pokona, imerone a, Netaneu mūkuru a, Semaia a. Enenanōme ynara toh kynexine: tuisamākomo te, ipoetory tō esamo te, Ritonōpo maro oturukety Zatoke te, Apiataa mūkuru Aimereke te, oturuketō ekryry tō tuisary te, rewita tō ekryry tō tuisary, enara.

⁷⁻¹⁸Mame imenekato tapoise tyya xine ahtao, 24me oxiekyryme exiketomo a, atakenaka toerohtoh tapoise eya xine. Ynara mokaro oximōmākō kynexine: 1) Jeoiaripe; 2) Jetaia; 3) Harī; 4) Seorim; 5) Maukia; 6) Miami; 7) Hakoze; 8) Apia; 9) Jesua; 10) Sekania; 11) Eriaxipe; 12) Jakī; 13) Hupa; 14) Jesepeape; 15) Piuka; 16) Imea; 17) Hezia; 18) Hapise; 19) Petaia; 20) Jeezekeu; 21) Jakī; 22) Kamuu; 23) Teraia; 24) Maazia, enara.

¹⁹Mokaro esety tymerose pape pokona, toto rohmanohpotoh maro; Ritonōpo Tapyī taka toto ytotohme erohse emero poko, tytamurukō Arāo namorepatopōpyry ae ro, Ritonōpo Izyraeu tō Esē omihpyry omipona toto ehtohme.

Rewita tomo

²⁰Ynara roropa oxiekyrymākō zū tomo, Rewi pakomotyamo: Jetia, Anarāo parỹpyry, Sepueu paryme roropa.

²¹ Ixia, Reapia parÿpyry;

²² Jaate, Isara parÿpyry, Seromite parÿpyry roropa.

²³ Jeria te, Amaria te, Jaazieu te, Jekameão, enara, Eperō mūkuru tō atakenaka, toto enurutopōpyry ae ro.

²⁴ Samia, Uzieu parÿpyry, Mika parÿpyry roropa.

²⁵ Zakaria, Uzieu parÿpyry, Ixia parÿpyry roropa, Mika akorony.

²⁶ Mari te, Muxi te, Jaazia, enara, Merari pakomotyamo.

²⁷ Jaazia tumūkue kynexine, oseruao: Soão te, Zakua te, Ipiri, enara.

²⁸⁻²⁹ Mari asakoro tumūkue kynexine: Ereaza te, Kixi, enara. Ereaza tumūkue pyra kynexine, yrome Kixi tumūkue toehse, esety Jerameeu. ³⁰ Muxi oseruao tumūkue kynexine: Mari te, Etea te, Jerimote, enara.

Mokaro oxiekyry tō, rewita tō kynexine.

³¹ Imenekatoh tapoise roropa eya xine tyekyry tō Arão pakomotyā samo. Morara tyrise eya xine tuisa Tawi neneryme te, Zatoke tō neneryme Aimereke maro te, jūkō neneryme oturuketō ekery te, rewita tō ekery, enara. Tamuximākō ekery tō tyrise eya xine zakorō tō ekery tō riry samo. Oxisā toto tyrise eya xine.

Eremiakētō Ritonōpo Tapyī tao

25 ¹ Morarama rewita tō tymenekase tuisa Tawi a rewita tō tuisary tō maro, Ritonōpo eahmary poko imoihmākō akorehmatohme: Asape, Hemā, Jetutū, enara. Ritonōpo omiry ekarory poko tyrohmanohpose toto, rue tōkehko etory poko roropa, haapa tomo te, rira tomo te, paratu tomo, enara. Ynara orutua kō tymenekase imoihmākō akorehmatohme Ritonōpo eahmary poko:

² Asape mūkuru tomo asakoropane: Zakua, Joze, Netania, Asarera, enara. Toto tuisary Asape kynexine. Ritonōpo omiry ekaroneme roropa kynexine ynororo, tokaropose ahtao tuisa a.

³ Jetutū mūkuru tō 6me kynexine: Ketaria, Zeri, Jesaia, Ximei, Hasapia, Matitia, enara. Toto tuisaryme jūkō kynexine. Ritonōpo omiry totapose roropa eya xine, rira totese eya xine toremiase roropa toto Ritonōpo eahmaryme, “Kure mase,” āko toto Ritonōpo a.

⁴ Hemā mūkuru tō 14me kynexine: Pukia, Matania, Uzieu, Sepueu, Jerimote, Hanania, Hanani Eriata, Kitauti, Romanti-Ezea, Josepekasa, Maroti, Hotia, Maaziote, enara. ⁵ Hemā urutōme kynexine, Tawi akorehmaneme. Imūkuru tō 14me, ěxiry tō oseruao roropa tokarose Ritonōpo a, eya, tōmihpyry ae ro, orēpyra aehtohme.

⁶ Imūkuru tō emero toremiase, Ritonōpo eahmaryme, Ritonōpo maro Oturutoh tao, rue tōkehko totese roropa eya xine, paratu poko, rira poko, haapa poko, enara. Toto tuisaryme jūkō kynexine. Mame Asape te, Jetutū te, Hemā roropa tuisa omiry omipona toh kynexine.

⁷ Mokaro tamorepase exiketō rue tōkehko etory poko, eremiatoh poko roropa 288me toh kynexine.

⁸ Atakenaka toto erohtohme Ritonōpo Tapyī tao, imenekatoh tapoise eya xine; nuasemākomo te, tamuhpomākomo roropa, amorepananomo te, atamorepaketomo, enara.

⁹⁻³¹ Mokaro 288 mākō tapiakase oxiekyry tōme, 24me oximōmākōme ehtohme. Toiro oximōmākō 12me kynexine oximōme tutuisarykō maro.

Mame atakenaka mokaro oximōme toerohse toto: 1) Joze, Asape tō poe; 2) Ketaria; 3) Zakua; 4) Zeri; 5) Netania; 6) Pukia; 7) Jesarera; 8) Jesaia; 9) Matania; 10) Ximei; 11) Uzieu; 12) Hasapia; 13) Sepueu; 14) Matitia; 15) Jerimote; 16) Hanania; 17) Josepekasa; 18) Hanani; 19) Maroti; 20) Eriata; 21) Hotia; 22) Kitauti; 23) Maaziote; 24) Romanti-Ezea.

Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tomo

26 ¹Morarama mokaro rewita tō tymenekase erohtohme Ritonōpo Tapyī omōtoh eraseme. Toiro kynexine Meseremia, Kore mūkuru, oxiekyryme Asape tō maro, Kora pakomotyamo. ²Tumūkue 7me kynexine ynororo, imūkuru tō atakenaka toto enurutopōpyry ae ro Zakaria, Jetiaeu, Zepatia, Jatanieu, ³Erão, Joanã, Erioenai, enara.

⁴⁻⁵Imep̄y kynexine Opete-Etō. Eya 8me mūkuru tō tokarose Ritonōpo a. Ynara toh kynexine toto enurutopōpyry ae ro: Semaia, Jezapate, Joa, Sakaa, Netaneu, Amieu, Isakaa, Peuretai, enara.

⁶⁻⁷Semaia, Opete-Etō mūkuru apitorymā tumūkue kynexine 6me: Otoni, Rapaeu, Opete, Euzapate, Eriu, Semakia, enara. Emese kure toto exiryke imehxo toh kynexine tyekyrykō maro. Mokaro asakoro etyhpyrymākō ime kuhse toh kynexine.

⁸Opete-Etō ekryry tō wino 62me orutua kō, orēpyra exiketō toehse erohse Ritonōpo Tapyī omōtoh eraseme.

⁹Meseremia ekryry tō wino 18me orutua kō toehse, orēpyra exiketomo.

¹⁰Merari ekryry tō wino Hosa toehse tumūkue exikety 4me: Xiniri tuisame tymenekase jumy a, apitoryme pyra tonuruse ahtao ro te, ¹¹Hiukia, Teparia, Zakaria, enara. Atapona 13me Hosa ekryry tō tymenekase erohtohme Ritonōpo Tapyī omōtoh eraseme.

¹²Mame mokaro Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tō tapiakase, tuhke oximōmākōme toto ehtohme, oxiekyry tōme roropa. Mame toto erohtoh tokarose Ritonōpo Tapyī tao, imehnō rewita tō menekatapōpyry samo.

¹³Mokaro oxiekyry tomo a imenekatoh tapoise, tuhke toto ahtao, tuhke pyra roropa toto ahtao, omōtoh poko eraseme toto erohtohme. ¹⁴Seremia tymenekase erohtohme omōtoh poko, xixi tūtatoh wino te, imūkuru Zakaria, imehnō akorehmaneme exikety zae ehtoh waro toto ehtohme, tymenekase ynororo erohtohme omōtoh poko inikahpozakoxi. ¹⁵Opete-Etō tymenekase erohtohme omōtoh poko ikurenaka, imūkuru tō tymenekase erohtohme mōkomo esary eraseme. ¹⁶Sup̄i te Hosa maro tymenekase erohtohme omōtoh poko xixi omōtoh wino te, omōtoh Sarekete, osema ae inikahpozakoxi. Mokaro erase tō erohtoh tapiakase ynara: ¹⁷kokoro rokē 6me erase tō kynexine omōtoh xixi tūtatoh wino; 4me inikahpozakoxi, 4me ikurenaka. 4me toytose mōkomo esaka: asakoro toirō tao, asakoro zakorō tao, enara.

¹⁸Mame zara konōto po xixi omōtoh wino 4me erase tō kynexine osema pūto, asakoro roropa zara po nymyry. ¹⁹Morara tapiakase erase tō erohtoh kynexine, Kora ekryry tō erohtohme te, Merari ekryry tō erohtohme, enara.

Tyoro erohtoh Ritonōpo Tapyī tao

²⁰Mame imehnō rewita tō tyrohmanohpose Ritonōpo Tapyī mōkomory kurā poko te, ahno nekarotyā tynekarorykōme Ritonōpo a, morohne kurākary

poko roropa esao. ²¹Ratā, Jeresō mūkuru, tuhkākō tamurume kynexine: Jeieri te, ²²Zetā te, Joeu, enara. Tymenekase toto mōkomo kurākaneme, esary kurākaneme roropa Ritonōpo Tapyī tao, enara.

²³Anarāo pakomotyamo, Isara pakomotyamo, Eperō pakomotyamo, Uzieu pakomotyā roropa toerohtoh tapoise.

²⁴Sepueu, Jeresō ekyryme, Moeze mūkuru tymenekase tuisame Ritonōpo Tapyī mōkomory kurākananō esēme. ²⁵Oxiekyryme kynexine ynororo Seromite maro, Erieze, Jeresō maro atakorōme exiketōme. Erieze, Reapia zū kynexine. Reapia, Jesaia zū kynexine. Jesaia, Jorāo zū kynexine. Jorāo, Zikiri zū kynexine. Zikiri, Seromite zū kynexine, enara. ²⁶Seromite jekyry tō maro tymenekase ahno nekarohpyry kurākatohme emero, tokarose ahtao Ritonōpo a: tuisa Tawi nekarohpyry te, tamuxi tō nekarohpyry te, oxiekyrymākō tuisary nekarohpyry te, soutatu tō tuisary nekarohpyry, enara. ²⁷Mōkomo tapoise epetōkara wino osetaparyhtao. Morohne tapiakase eya xine Ritonōpo Tapyī kyryryme ehtohme.

²⁸Seromite jekyrykō maro tyrohmanohpose Tawi a mōkomo kurākary poko, emero, tokarose ahtao Ritonōpo Tapyī kyryryme. Morohne rānao urutō Samueu nekarohpyry kynexine te, tuisa Sauu nekarohpyry te, Apinea, Nea mūkuru nekarohpyry te, Joape, Zeruia mūkuru nekarohpyry, enara.

Imehnō Rewita tō erohtopo

²⁹Kenania, ipoenōkō maro, Isara pakomotyamo, tymenekase pape merotohme emero poko te, Izyraeu tō akorehmatohme roropa zae ehtoh poko zuaro toto ehtohme.

³⁰Hasapia, ekyry tō 1.700mākō maro, orēpyra exiketō emero, Eperō pakomotyāme toh kynexine. Tyrohmanohpose toto Joatāo poe xixi omōtoh wino, Izyraeu tō akorehmatohme, emero rokē poko, zae ehtoh waro toto ehtohme, osepeme toto ehtohme. ³¹Jeria tuisame kynexine Eperō pakomotyā tuisaryme. 40me jeimamyry taropose Tawi ahtao tuisame toehtoh poko tātamorepase ynororo Eperō pakomotyā poko, esetykō tymerose exiryke pape poko. Mame soutatu tō orēpyra exiketō tonese Jazea po, Kireate nonory po, Eperō ekyry tomo. ³²Jeria ekyry tō wino 2.700mākō tymenekase Tawi a emese kure exiketō emero poko. Mame mokaro tyrohmanohpose eya imehnō akorehmatohme zae ehtoh poko zuaro toto ehtohme. Mame Joatāo poe xixi tūtatoh wino tuisame toto tyrise eya Rupē nonory po te, Kate nonory po te, Manase nonory po, enara.

Soutatu tō rohmanohpory Tuisa Tawi a

27 ¹Ynara Izyraeu tō tamuximākō kynexine, oxiekyry tō tuisary tomo, Tawi akorehmananō roropa soutatu tō rohmanohpory poko. Nuno ae ro imehnō oximōmākō, 24 miumākō tooehse erohse tutuisarykō poetoryme, moro nuno punero.

²⁻³Ynara typoetory tō rohmanohpōkō kynexine tynunory ae:

Nuno apitorymā po: Jasopeão, Zapitieu mūkuru. Pereze ekyryme kynexine ynororo Juta tō ekyryme.

⁴Nuno 2mā po: Totai, Aoi parỹpyry. Mikirote kynexine mokyro akorehmaneme tuisame aexiry poko.

⁵Nuno 3mā po: Penaia, Ritonōpo maro oturukety Joiata mūkuru. ⁶Penaia kynexine “30mākō imehxo exiketō” tuisaryme, mame imūkuru Amizapate imyakāme toehse mokaro tuisaryme.

⁷Nuno 4mā po: Asaeu, Joape akorony. Imēpo imūkuru Zepatia imyakāme toehse.

⁸Nuno 5mā po: Samute, Isara parȳpyryme, kynexine.

⁹Nuno 6mā po: Ira, Ike mūkuru, Tekoa pono kynexine.

¹⁰Nuno 7mā po: Here, Eparaī tō poe, Perō pono kynexine.

¹¹Nuno 8mā po: Xipekai, Husa pono kynexine, Zera ekyryme, Juta tō poe.

¹²Nuno 9mā po: Apieze, Anatote pono, Pējamī nonory po kynexine.

¹³Nuno 10mā po: Maarai, Netopa patary pono, Zera ekyryme kynexine.

¹⁴Nuno 11mā po: Penaia, Piratō pono, Eparaī nonory po kynexine.

¹⁵Nuno 12mā po: Heutai, Netopa pono, Otonieu parȳpyryme kynexine.

Izyraeu tō tuisary oxiekyry tomo

¹⁶⁻²²Moraramē Izyraeu tō oxiekyry tō tuisary tō ynara kynexine:

Rupē tō tuisary Erieze, Zikiri mūkuru.

Ximeāo tō tuisary Sepatia, Maaka mūkuru.

Rewi tō tuisary Hasapia, Kemueu mūkuru.

Arāo tō tuisary Zatoke.

Juta tō tuisary Eriu, tuisa Tawi rui.

Isakaa tō tuisary Oniri, Mikaeu mūkuru.

Zepurō tō tuisary Iximaia, Opatia mūkuru.

Napatari tō tuisary Jerimote, Azarieu mūkuru.

Eparaī tō tuisary Ozeja, Azazia mūkuru.

Manase xixi omōtoh wino tō tuisary Joeu, Petaia mūkuru.

Manase xixi tūtatoh wino tō tuisary Ito, Zakaria mūkuru.

Pējamī tō tuisary Ito, Zakaria mūkuru.

Tā tō tuisary Azareu, Jeroāo mūkuru.

²³Orutua kō onukuhpyra tuisa Tawi kynexine 20me jeimamyry pyra ro toto ahtao, ynara tykase Ritonōpo exiryke: “Izyraeu tō emākapōko ase tuhke toto ehtohme, ikuhpȳme, xirikuato samo kapu poko.” ²⁴Tukuhpitose toto Joape, Zeruia mūkuru a. Yrome otyhkara tokurehse ynororo. Izyraeu tō tuānohse Ritonōpo a exiryke toto kukuru se aexirykōke. Naeroro ikuhtopȳpyry atapona onymeropyra tokurehse tuisa Tawi papē pokona.

Tuisa Tawi kyryry tō poko erohketō tuisary tomo

²⁵Mokaro tuisa Tawi kyryry poko erohketō tuisary tō ynara kynexine:

Imōkomory kurākaneme tapyi jamihmā tao: Azamawete, Atieu mūkuru.

Imōkomory kurākaneme tupito tō po te, pata tō po te, ahno esao te, jamihme ehtoh tao, enara: Jonata, Uzia mūkuru.

²⁶Erohketō tupito tō poko: Ezeri, Kerupe mūkuru.

²⁷Tupito tō po uwa tōkehko arykary poko: Ximeī, Rama pono.

Uwa eukuru riry poko, ikurākary poko roropa: Zapiti, Sepā pono.

²⁸Oriwera tōkehko poko te, wikeira tōkehko roropa Juta tō nonory po: Paau-Hanā, Ketera pono.

Azeite poko: Joaxi.

²⁹Pui tō poko ona Sarō po: Xitarai, Sarō pono.

Pui tō poko jakanahmā po: Sapate, Atarai mūkuru.

³⁰Kameru tō poko: Opiu, iximaeume exikety.

Jumētu tō poko: Jetia, Meronote pono.

³¹Kaneru tō poko te, kaneru tō maro, poti tō maro: Jazize, hakaritame exikety.

Tuisa Tawi akorehmananomo zae ehtoh waro ehtohme

³²Jonata, tuisa Tawi ory emese kure kynexine, tātamorepary poko te, imehnō amorepary poko, enara. Tuisa Tawi poenō amorepaneme kynexine ynororo, Jeieu, Hakamoni mūkuru maro. ³³Aitopeu tuisa akorehmaneme kynexine zae ehtoh waro ehtohme. Husai, arakitame roropa tuisa epeme kynexine, akorehmaneme roropa zae ehtoh waro ehtohme. ³⁴Mame Aitopeu toorihse ahtao, Apiataa te, Jeoiata roropa Penaia mūkuru, tuisa akorehmananōme toehse zae ehtoh waro ehtohme. Joape kynexine soutatu tō tuisary imehxo exikety.

Tawi nyrohmanohpotoh Ritonōpo Tapyī riry poko

28 ¹Moraramē Izryaeu tō tamuximākō tonehpose tuisa Tawi a, Jerusarē pona toto ytotohme, oximōtohme. Naeroro tōximōse toto, oxiekyry tō tuisary tomo te, tuisa poetory tō esamo te, tuisa kyryry poko erohketō tuisary tomo: pui tōkehko poko, tuisa eky tō poko, ipoenō eky tō poko, tuisa tapyī poko erohketō esamo te, soutatu tō tuisary tomo te, tamuximākomo, enara.

²Mame mokaro ēpataka toexikihmase Tawi, toto zurutohme. Ynara tykase ynororo:

— Jepe tomo, etatoko pahne: tapyī riry se exiase, Ritonōpo omihpyry ē esaryme, Ritonōpo pupuru apō esaryme. Uuru kurākāko ase parata maro, topu tomo, apupari roropa, tapyī ritohme: “Imehxo mase, Izryaeu tō Esemý,” katohme. ³Yrome ya tytapyī onyrippyry nexiase, soutatume jexiryke, tuhkākō totapase roropa ya exiryke. ⁴Tymenekase ywy Ritonōpo a, Izryaeu tō Esemý a, umūkuru tō maro, ypakō maro tuisame yna ehtohme jūme. Juta tō tymenekase eya, toto poe typoetory tō esēme ehtohme. Papa tō tymenekase eya. Mame papa poenō poe tymenekase ywy tuisame jehtohme, Izryaeu tō esēme. ⁵Tuhke tumūkue toehse ywy. Umūkuru tō poe Saromāo tymenekase eya tuisame ehtohme, Izryaeu tō, Ritonōpo poetory esēme aehtohme.

⁶Tōturuse ro Tawi:

— Ynara tykase Ritonōpo ya: “Omūkuru, Saromāo, ytapyī amoneme exīko mana. Mokyro tymenekase ya umūkurume aehtohme, ywy jūme exīko. ⁷Jūme tuisame tyrīko ase, jomihpyry omipona exikehpyry ynororo ahtao, ynyrippyry riryhtao eya, seromaroro aehtoh saaro.”

⁸— Naeroro, seromaroro, wekyry tomo, Ritonōpo neneryme ipoetory tō Izryaeu tō oximōmākō neneryme roropa, ourutorŷko ase: tomeseke ehtoko Ritonōpo omiry omipona oehtohkōme emero porehme, sero nono kurā oesarykōme exikehpyry ehtohme imeīpo ekarotohme opoenomo a apakomotyamo a roropa jūme toto esaryme ehtohme.

⁹Mame tumūkuru Saromāo a ynara tykase ynororo:

— Aimo, oya ynara āko ase, Ritonōpo omy esē enetupuhko, aomiry omipona exiko, ynoro rokē pyno exiko, ŷme exiko aomihpyry omipona. Kuosenetupuhtohkō waro mā ynoro te, kypenetatohkō roropa. Eya oytoryhtao opynanohnōko mana; yrome irumekaryhtao oya, orumekāko roropa mana jūme. ¹⁰Tuaro exiko tymenekase omoro Ritonōpo a, tymaro Oturutoh ritohme Tytapyī kurāme. Naeroro orēpyra exiko. Tyriko kēty!

¹¹Mame tumūkuru Saromāo a tyritoh enetupuhtoh tokarose Tawi a, Tapyi esary tō amotohme, mōkomo esary tomo te, imehnō osa tomo te, Osa Kurā Kuhse roropa. Moroto iirypyrymākō rypyry korokapotohme. ¹²Tyriry enetupuhtoh tokarose roropa eya zara tō ritohme, osa tō ritohme zara tō zomye, osa tō roropa Tapyi mōkomory esaryme te, ahno nekarotyā tynekarorykōme Ritonōpo a, morohne esaryme, enara. ¹³Tonetupuhtoh tokarose roropa Tawi a Ritonōpo maro oturuketō riry poko, rewita tō maro, toto rohmanohpotohme Ritonōpo maro Oturutoh tao te, moro Tapyi mōkomory kurākary poko, enara. ¹⁴Tawi osenetupuhtoh nexiase Ritonōpo Tapyī mōkomory riry poko roropa uuru risē omoxī exiry poko te, parata risē omoxī exiry poko, ¹⁵nāparina tō ritohme te, ezuru apō tō roropa te, ¹⁶meza tō parata risē ritohme te, imehnō meza tō, uuru risē roropa wyi apōme, tynekaroryme Ritonōpo a. ¹⁷Tōsenetupuhtoh tokarose eya roropa uuru omoxī exiry poko: kaafu tō ritohme te, paxiha tomo te, jaha tomo, enara, parata omoxī exiry poko, uuru roropa paratu tō ritohme, ¹⁸uuru omoxī exiry poko ixtaratu zahkatoh ritohme te, kahu ritohme roropa kerupī tō taporihke exiketō riry poko, uuru risemy, Ritonōpo omihpyry ē epozakoxi.

¹⁹Ynara tykase tuisa Tawi:

— Morohne emero Ritonōpo nekarohpyryme ya, imerotohme, tyripotohme.

²⁰Ynara tykase roropa tumūkuru Saromāo a:

— Tuaro exiko. Orēpyra exiko. Erohko! Poremāpyra exiko. Ritonōpo amaro mana. Ākorehmāko mana. Orumekara mā ynoro. Ākorehmakehpyra mana tytapyī otyhkatoh pona. ²¹Mokaro Ritonōpo maro oturuketomo, rewita tō maro tyrohmanohpose toto Ritonōpo Tapyī tao. Erohketō, emese kure exiketō oeraximāko mā toto ākorehmatohme. Mokaro roropa imoihmākō tosēkō maro oeraximāko mā toto ōmiry omipona toto ehtohme.

Ahno nekarotyā Ritonōpo Tapyī ritohme

29 ¹Morarama ynara tykase Tawi imoihmākomo a:

— Umūkuru Saromāo tymenekase Ritonōpo a. Yrome poetome ro nase. Toerokuru waro hkopyra mana. Sero erohtoh tupimehxo nase ahno rokē tapyīme pyra exiryke. Ritonōpo Kapuaō tapyīme exiryke imaro oturutohme.

²Toerohse ywy Ritonōpo maro Oturutoh risē apoitohme, uuru te, parata te, metau te, kurimene te, wewe apupari te, topu tō kurano (onixi) te, joia tomo te, topu tyotyoro tonohse sã aexityamo te, maamore itamurume, enara.

³Yrome morohne ynapoityā motye Ritonōpo Tapyī risēme, uuru ekaroase, parata roropa ykyryry wino, itapyī pyno jexiryke. ⁴Ekarooase 100 miu kiru motye uuru kurano, 240 tonerata parata moro tapyi apuru emeporyme te, ⁵moro tapyi mōkomory ritohme, tyriryhtao emese kure exiketomo a. Seromaroro onoky roropa tynekaroryme tineru ekarory se Ritonōpo a?

⁶Morarama oxiekyry tō tuisary tomo te, Izyraeu mūkuru tō pakomotyā esamo te, soutatu tō tuisary tomo te, tuisa kyryry poko erohketō esamo

roropa tynekarorykō ekarory se toehse toto. ⁷Ynara atapona tokarose eya xine Ritonōpo Tapyī ritohme: uuru 170 miu kirume te, 10 miume uuru risē roropa, 340 miu kirume parata te, 615 miu kirume metau te, kurimene 3.420 miu kirume, enara. ⁸Mame joia tō nae exiketō tykyryrykō, joia tō tokarose, Ritonōpo Tapyī kyryryme ehtohme. Morohne eraseme Jeieu nexiase, Jeresō ekyry, rewita tō poe exikety. ⁹Tykyryrykō tokarose eya xine, tynekarorykōme Ritonōpo a, ekarory se toexirykōke. Tākye toehse toh kynexine, itamurume tynekarotyā atapona eneryke tyya xine. Tuisa Tawi roropa tākye nexiase.

Ritonōpo eahmatopōpyry Tawi a

¹⁰Naeroro imoihmākō ēpataka Ritonōpo toahmase tuisa Tawi a. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, yna tamuru Jako Esemy, “Kure mase,” kakehpyra ynanase.

¹¹Imehxo mase, orēpyra Exikety, xixi motye saerehkaneme mase, ēmepyyry motye, ypy tō konōto sā osenuruhkapyme mase toto rihpōme oexiryke. Emero kapu ao exiketō, nono pōkō roropa okyryryme mā kehko. Tuisamehxo mase emero Esēme. ¹²Tineru te, uuru te, mōkomo emero owino exiko. Senohne emero ōmiry omipona tyripōko mase ajamitunuru ke te, orēpyra oexiryke. Imepy riry se awahtao tuisame te, jamihme roropa, tyriko mase rahkene. ¹³Seromaroro Ritonōpo yna Esemy “Kure mase,” āko ynanase oya. Oeahmāko ynanase, oesety kurāme exiryke yna a.

¹⁴— Māpyra oya yna kyryry onekarosaromepyra ynanase, yna mōkomory emero onekarohpyryme exiryke yna a. Ynanekarohpyry oya okyryryme ro nexiase. ¹⁵Yna waro mase, Ritonōpo, enurūko ynanase, wātāko, tamuhpōme exiko, imehnō nonory po ytoketō samo, tosaake pyra exiketō samo, yna tamuru tō ehtopōpyry samo. Ēmehnōko ynanase, kohmānōko roropa ynanase zuzenu ytory samo. Mame yna orihtoh toehse ahtao, epasaromepyra ynanase.

¹⁶Ritonōpo Kapuaono, senohne ynanekarotyā tonehse yna a, tapyi ritohme oeahmatohme, imehxo oehtoh enepotohme imehnomo a. Yrome owino senohne toehse emero te, okyryryme ro mana. ¹⁷Imehnō osenetupuhtoh waro mase, ikurohtao xine enēko mase, tākye mase zae exiketō eneryke oya. Ajohpe pyra ase, zae rokē ynara āko ase, senohne ekarōko ase oya, emero, ekarory se jexiryke, tākye ase roropa moxiamo opoetory tō oximōmākō eneryke ya tynekarorykō enepyyryhtao oya. ¹⁸Ritonōpo, yna tamuru tō Esemy, Aparāo, Izake, Jako, enara, opoetory tō akorehmako jūme opyno exikehpyra toto ehtohme, tukurohtao xine te, omihpyry omipona exikehpyra toto ehtohme. ¹⁹Umūkuru Saromāo akorehmako ōmiry omipona se rokē aehtohme, onyriphopyry ritohme eya, Atapyī kurā ritohme. Moro poko senohne emero tonehpose ya xiaro.

²⁰Mame ynara tykase Tawi imoihmākomo a:

— “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko; eahmatoko, Kuesēkomo!

Mame tōseahmase imoihmākomo Ritonōpo poko, tytamuru tō Esē poko. Tupue toehse toto, tosekumuru po typorohse toto Ritonōpo eahmaryme, tuisa Tawi eahmaryme roropa.

²¹Mame yrokokoro toky tō totapase eya xine jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a. Mame tōsē tokamose imoihmākō zohme, otuhtohme. Moro motye miume pui mūkuru tō totapase eya xine, kaneru orutua kō miume, kaneru tō

miume totapase eya xine jahkatohme tytororo, jahkatoh apō po. Uwa eukuru jehnahpyry tonehse roropa eya xine tynekarorykōme. ²²Naeroro moro ae ro tātākyemase toto, tōtukurukohtao te, eukuru enryryhtao roropa eya xine Ritonōpo neneryme.

Moraramē apitoryme sã, Saromão tyrise ropa tutuisarykōme eya xine, Ritonōpo neneryme, oriu ke typopase ynororo tosēkōme, Zatoke roropa Ritonōpo maro oturuketyme, typopase eya xine. ²³Naeroro tūmy Tawī myakāme Saromão toehse Izyraeu tō tuisaryme. Orēpyra toehse ynororo tuisame. Aomiry omipona toehse Izyraeu tō emero. ²⁴Imehnō tuisa tō emero, soutatu tō maro, Tawī mūkuru tō emero tōmirykō totapose Saromão a: “Yna esemy imehxo mase, orumekara ynanase,” tykase. ²⁵Moraramē Ritonōpo poe orēpyra Saromão toehse Izyraeu tō neneryme. Imehnō tuisa tō motye tuisamehxo Saromão tyrise eya.

Tuisame Tawī ehtopōpyry poko

²⁶Mame Tawī, Jese mūkuru tuisame kynexine Izyraeu tō esēme ²⁷40me jeimamyry: Eperō po tuisame kynexine 7me jeimamyry. Mame Jerusarē po tuisame kynexine 33me jeimamyry. ²⁸Mame tamuhpōme toehse ahtao toorihse ynororo, tymōkomoke exiketyme, topeke exiketyme roropa. Mame imūkuru Saromão imyakāme toehse tuisame. ²⁹Moraramē tuisame Tawī ehtopōpyry poko, apitory poe etyhpyry pona tymerose urutō kō oseruao papē pokona: Samueu te, Natā te, Kate, enara. ³⁰Mokaro nymerohpyry ekarōko arohtopōpyry poko te, orēpyra aehtopōpyry poko te, emero ehtopōpyry ipoko te, Izyraeu tō nonory poko te, imehnō nonory poko roropa Izyraeu tō nonory zomye, enara.

2 KORONIKA

2 Tymerosã Kurãkatopõpyry

2 Crônicas

Ekarotopo

Sero 2 *Koronika* ekarôko Izyraeu ehtopõpyry poko 1 *Koronika* mykapo. Ekarôko tuisame Saromão ehtopõpyry poko, Izyraeu tō esême Juta tō maro. Imeïpo toorihse Saromão ahtao Izyraeu tō nonory tātapiakase asakoro tutuisake ehtohme, Jeropoão te, Ropoão, enara. Juta tō ehtopõpyry poko ekarôko Jerusarê poremãkatopõpyry pona, jeimamyry 586 po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Morara ahtao juteu tō tarose Papironia pona, morotôkō namotome. Etyhpyryme tuisa Xiro, Perexia esê nyripohpyry poko ekarôko sero nase. Juteu tō taropose ropa eya Jerusarê pona ropa Ritonôpo Tapyi ritohme ropa eya xine.

Sero pape ao

Tuisame Saromão ehtopõpyry 1.1—9.31
Tosêkō rumekary Inikahpôkomo a 10.1-19
Juta tō tuisary tomo 11.1—36.12
Jerusarê poremãkatopõpyry 36.13-23

Tuisa Saromão tuaro se Ritonôpo a

(1 Tuisa 3.4-15)

1 ¹Mame tuisa Saromão, Tawi mükuru tyjamihtase tuisame toexiry poko, Izyraeu tō esême. Kure tyrise ynororo Ritonôpo a, orëpyrahxo tyrise roropa ynororo eya.

²Mame töturuse tuisa Saromão soutatu tō miumākō esamo a te, 100mākō tuisary tomo a te, kowenume erohketomo a te, oxiekyry tō tamuximākomo a te, emero Izyraeu tomo a roropa, ³toto ytotohme tymaro Kipeão pona, Ritonôpo eahmatoḥ taka. Morotona toytose toto, Ritonôpo maro Oturutoḥ moroto exiryke, Moeze nyrihpyry ona po. ⁴(Ritonôpo omihpyry ã Jerusarê po nexiase tosao, tapyi tuisa Tawi nyrihpyry tao, morotona tarose ahtao eya Kiriate-Jearĩ poe.) ⁵Moroto Kipeão po, okyno zahkatoh apō kynexine, metau risemy, Pezareu, Uri mükuru, Huru pary, nyrihpyry, Tapyi Kurã myhtokoxi. Morotona Saromão toytose Izyraeu tō maro emero Ritonôpo eahmase. ⁶Moroto okyno zahkatoh po, metau risē po miume okyno tyahkase Saromão a tynekaroryme Ritonôpo a, tyahkase toto tytororo.

⁷Mame koko Ritonôpo tōsenepose Saromão a. Ynara tykase ynororo eya:

— Oty se hma ya ekarotohme oya? tykase.

⁸Tozuhse eya:

— Papa Tawi pyno exikehpyra mexiase. Mame ywy, imūkuru tuisame tyrise oya imyakāme. ⁹Ritonōpo Kapuaono, tyriko emero ōmihpyry ae ro papa a. Opoe tuisame ase imoihmākō esēme. Tuhke mā toto, ikuhpŷme.

¹⁰Naeroro tuaro kyriko, zae ehtoh waro jehtohme zae rokē toto tuisaryme jerohtohme, jamoreme opoetory tō tuhkākō akorehmary waro pyra jexiryke.

¹¹Ynara tykase Ritonōpo Saromāo a:

— Tuaro oehtoh tokaropose oya exiryke zae ypoetory tō akorehmatohme oya, toto tuisaryme, openetatoh onekaropopyra oexiryke roropa; mōkomo te, tineru te, oepetōkara orihmapory te, tuisamehxo oexiry te, okynahxo isene oehtoh roropa, ¹²tuaro oehtoh ekarōko ase oya zae ehtoh waro oehtohme. Mōkomo roropa ekarōko ase oya te, tineru te, tuisamehxo oehtoh ekarōko ase oya imehnō tuisa tō motye oehtohme roropa.

Tuisa Saromāo jamitunuru, imōkomory, enara

(1 Tuisa 10.26-29)

¹³Naeroro tuisa Saromāo toytose ropa Ritonōpo eahmatoh myhtoino, Kipeāo po. Moroto Tapyi Kurā kynexine, Ritonōpo maro Oturutopo. Mame Jerusarē pona toytose ropa ynororo erohse Izyraeu tō tuisaryme ehtoh poko.

¹⁴Mame jamihmehxo toehtohme kahu tō tyripose eya 1.400me te, kawaru tō 12 miume, enara. Zokonaka tyrise eya Jerusarē po. Imehnō tyrise eya imehnō pata tō po. ¹⁵Moraramame tuisame Saromāo ahtao parata itamurume toehse, uuru roropa Jerusarē po, topu tō samo. Apupari itamurume nae kynexine, wewe tō sā rokē ypy tō po, Juta nonory po. ¹⁶Tuisa Saromāo poetory tō toerohse kawaru tō enepyyr poku Muxiri poe te, Xirixia poe roropa toto esē samo, ¹⁷kahu tō etonatot enepyyr poku roropa Ejitu poe. Morohne kahu tō kawaru tō maro tokamose eya xine hetu tō tuisary a te, xirio tō tuisary a, enara. Toiro kahu epehpyry 600me parata kynexine, toiro kawaru epehpyry 150me parata, enara.

Saromāo oturutopōpyry Hirāo maro

(1 Tuisa 5.1-11; 7.13-14)

2 ¹Mame tuisa Saromāo tōsenetupuhse Ritonōpo Tapyi riry poku, tapyi kurano, Ritonōpo eahmatohme. Tytapyi konōto riry se roropa toehse ynororo. ²70.000mākō tyrohmanohpose eya tapyi ritoh puimary poku. 80.000mākō tyrohmanohpose eya topu kotyry poku ypy tō po. Imepŷ 3.600mākō tyripose eya erohketō enenanōme. ³Mame tynymerohppry taropose Saromāo a tuisa Hirāo neneryme, Tiro esemy. Ynara tykase ynororo eya:

— Apupari mekarōase papa, tuisa Tawi a, tytapyi konōto ritohme. Seromaroro morara ekaroko roropa ya. ⁴Ritonōpo maro Oturutoh riko ase, itapyīme, Ritonōpo eahmatohme. Moro tao, osa kurā tao ynanekaroryme ixtaratu zahkāko ynanase, ywy, Izyraeu tō maro Ritonōpo eahmaryme, wyi kurā onekarokehpyra exīko ynanase eya, okyno zahkāko roropa kokoro rokene pakeimo te, kokonie pukuro te, oserematoh po te, otuhtoh konōto po te, nuno kasenato po te, imehnō oseahmatoh po roropa, imehxo Ritonōpo

yna Esē ehtoh enepotohme. Aomihpyry ae ro morohne onyrikehpyra ynanase jūme. ⁵Tapyi kurā rīko ase zumo roropa, Ritonōpo yna Esē imehxo exiryke, imehnō motye kuhse mā ynororo. ⁶Yrome kapu tytororo Ritonōpo pune pyra ahtao itapyi nymyry onyrisaromepyra ahno mana. Tapyi kurā nymyry itapyīme onyrisaromepyra ase. Naeroro osa rīko ase ixtaratu zahkatohme rokene ynanekaroryme eya. ⁷Morara exiryke orutua enehpoko ya, emese kure exikety toerokuru poko uuru poko te, parata te, metau te, kurimene roropa; kamisa riry poko roropa, puupura te, kamirarama te, ezuezume te, wewe poko toerokuru waro roropa exikety. Erohketō tarōkō maro erohnōko mana, Juta po Jerusarē po roropa, papa nymenekatyā maro. ⁸Opoetory tō emese kure ehtoh wewe akotyry poko waro ase. Naeroro Ripano poe apupari enehpoko ya, pinijo maro, sātaro roropa. Ypoetory tō aropōko ase opoetory tō akorehmatohme, ⁹wewe tuhke akohtohme, ynyriry zumo exiryke, kure roropa. ¹⁰Mokaro erohketō napyryme tiriiku aropōko ase 2.000 toneratame te, sewata 2.000 toneratame te, oriu 400 miu riturume te, uwa eukuru 400 miu riturume, enara.

¹¹Mame tuisa Hirāo a pape tonehpose Saromāo neneryme. Ynara tykase:

— Ritonōpo Kapuaono typoetory tō pyno exiryke oriase toto esēme.

¹²Kure kuhse Ritonōpo, Izyraeu tō Esē mana. Kapu Rihpōme mana sero nono roropa. Kure kuhse Ritonōpo mana, tuisa Tawi a imūkuru tuaro exiketyme tokarose eya, zae enetupuhnōko mase, emese kure roropa mase. Seromaroro Ritonōpo tapyi kurā rīko mase, atapyi konōto roropa! ¹³Seromaroro emese kure exikety, Hurā, aropōko ase oya, tuaro exiketyme ynororo metau tōkehko riry poko. ¹⁴Jeny Tā tō ekyryme nexiase, jumy Tiro pono. Toerokuru poko emese kure mā ynororo uuru poko te, parata te, metau te, kurimene te, topu te, wewe roropa; kamisa riry poko roropa puupura te, ezuezumano te, tahpiremano, enara. Tuaro roropa ynororo imerory poko emero te, tyripose ahtao tyriry waro ynororo. Ah nerohno opoetory tō maro, omy tuisa Tawi akorehmahponanō maro. ¹⁵Naeroro tiriiku enehpoko te, sewata te, uwa eukuru te, azeite omihpyry ae ro. ¹⁶Wewe akohnōko ynanase ypy tō Ripano po emero ise oehtopo. Zoko tō arōko ynanase tuna ehpioksi. Imyhnōko ynanase arotohme tuna poro Joep pona. Moro poe morohne arōko matose Jerusarē pona.

Otyro kurākatoh poko Tapyi Kurā ritohme

(1 Tuisa 5.13-16)

¹⁷Tuisa Saromāo a ahno tukuhse imehnō nonory poe exiketomo Izyraeu tō nonory po, Izyraeu kuhtopōpyry sā jumy Tawi a. Mokaro 153.600me kynexine. ¹⁸70.000mākō tyrohmanohpose eya tapyi ritoh puimary poko. 80.000mākō tyrohmanohpose eya topu kotyry poko ypy tō po. Imepý 3.600mākō tyripose eya erohketō enenanōme toto ehtohme.

Ritonōpo Tapyi Kurā riry poko

(1 Tuisa 6.1-30)

3 ¹Ritonōpo Tapyi esary tymenekase tuisa Tawi a, Saromāo zumy a Jerusarē po, ypy Moria po. Moroto Ritonōpo osenepotopōpyry kynexine Tawi a, Arauna, jepuseu erohtopōpyry po tiriiku apory poko. ²Moro tapyi

tyripitose tuisa Saromão a, asakoropane jeimamyry taropose ahtao eya tuisame toexiry poko, nuno asakorõ po. ³Tuisa Saromão nyrihpyry Ritonõpo Tapyĩme, 27 meturume kynexine mosa exiry, ipuroroje 9 meturume. ⁴Omõtõh esary mosa ehtõh 4 meturume zokonaka kynexine, ipuroroje 9 meturume kynexine, oxisã tapyi ipuroroje exiry, kae exiry 9 meturume kynexine. Moro tao wewe emero tapuhse uuru kurã ke eya. ⁵Osa Kurã tapuruse eya wewe ke, apupari ke. Moro wewe tapuhse uuru kurã ke eya, emeporyme airiki panõ ke, keti tõ roropa. ⁶Moro Tapyi Kurã emeporyme topu kurã tyrise tuisa a, joia tomo uuru kurã maro tonehse Parawaĩ nonory poe. ⁷Moro uuru kurã ke wewe tapuhse apuru tõ poko te, itararany poko te (ipuroteny poko) tapyi omõtõh poko te, omõtõh apuru tõ poko, enara. Tapyi apuru tõ poko taporihke exiketõ tyrise erohketomo a jamaromatohme. ⁸Moro Tapyi tao Osa Kurã Kuhse kynexine; 9 meturume kynexine mosa exiry te, 9 meturume roropa ipuroroje exiry, oxisamo Tapyi ipuroroje ehtopo. Moro Osa Kurã Kuhse apuru tõ tapuhse uuru kurã ke 20 miu kirume motye. ⁹Uuru tyrise eya perẽku poko meio kiru motye. Osa tõ kae exiketõ apuru tõ roropa tapuhse uuru ke kynexine.

¹⁰Asakoro taporihke exiketõ (kerupim) tyripose Saromão a, wewe risẽme, tapuhpose uuru ke, tyritõhme Osa Kurã Kuhse taka. ¹¹⁻¹³Moro tao xikihme toehse toto omõtõh êpataka. Asakoro taporihke exiketõ kynexine. Toiro aporiry 2,25 meturume kynexine mosa exiry. Toiro aporiry etyhpyry osa apuru pũto kynexine. Zakorõ taporihkemy aporiry etyhpyry zakorõ apuru pũto kynexine. Osa rãnao asakoro aporiry etyhpyry atapõko toh kynexine. Atapona tãtaporamase aporirykõ 9 meturume, toiro apuru poe zakorõ pona, etozo pona. ¹⁴Mame kamisa tyripose Saromão a Osa Kurã Kuhse apurutohme. Moro mauru panono risẽ kynexine, imepỹ eary maro, kaneru hpoty ezuezumano, puupura, tahpiremano, enara. Taporihkã panõ tyrise roropa moro kamisa poko.

Xikihme exiketõ asakoro

(1 Tuisa 7.15-22)

¹⁵Mame asakoro xikihme exiketõ tyripose Saromão a metau risẽ moro Tapyi omõtõh pũto. Mokaro mosa exiry 8 meturume toh kynexine. Asakoro jamaromatoh tyripose moroto xikihme exiketõ pona ehtõhme 2,20 meturume kae toto exiry. ¹⁶Moro xikihme exiketõ zupuhpyry emeporyme kynexine keti tõ panõ ke tykahse exiketõ samo, romã tõ panõ metau risẽ maro, 100me. ¹⁷Moro xikihme exiketõ tyrise Tapyi êpataka omõtõh pũto. Toiro ikurenaka exikety tosehke Jakĩme kynexine. Zakorõ esety Poazeme kynexine.

Ritonõpo Tapyĩ mõkomory

(1 Tuisa 7.23-51)

4 ¹Moraramẽ okyno zahkatõh apõ tyripose Saromão a, metau risemy. Moro zumo ehtõh 9 meturume kynexine, tahramehme exikety (9 meturume mosa exiry te, 9 meturume ipuroroje exiry). Kae ehtõh 4,5 meturume kynexine. ²Mame tuna ã tyripose eya metau risemy, zueme ehtõh 2,25 meturume, zumo exiry 4,5 meturume, zomye ehtõh 13,5 meturume. ³Ehpikuroko tuna ã zomye jamaromatoh tonõ asakoro kynexine pui orutua

panono. Tyrise toto tuna ē maro toiro kyryryme. ⁴Moro tuna ē apōme 12me pui orutua kō panō kynexine metau risemy. Jarānaka osenuhmaketō sā toh kynexine, iparykō po tuna eny; oseruaōkō osenuhmāko sā inikahpozakoxi te, oseruaōkō osenuhmāko sā xixi omōtoh winakoxi, oseruaōkō osenuhmāko sā ikurenaka, oseruaōkō osenuhmāko sā xixi tūtatoh winakoxi, enara. ⁵Moro tuna ē topuxixime exiry 4me omahxiky sā kynexine. Ehpiry tuna ētoh ehpiry sā kynexine, axika ekuru samo. Tuna ēme otarame 60 miu rituru pune kynexine.

⁶10me paxiha tō tyrise roropa eya xine, 5me tyritohme Tapyi wino ikurenaka, 5me tyritohme inikahpozakoxi. Moro tuna ē kynexine otyro kurikatohme, ekyno zahkatohto tynekarorykōme. Moro tuna ē konōto tunary oturuketō ekurikatohme kynexine.

⁷⁻⁸Nāparina apō 10me tyrise eya xine uuru risēme pakato exiketō samo te, 10me meza tō tyrise roropa eya xine, tyritohme osa konōto taka, Ritonōpo Tapyi tao: 5me nāparina apō maro 5me meza tomo apotunuru wino te, 5me nāparina apō maro 5me meza tomo ipozery wino. 100me kasana tō tyrise roropa eya xine uuru risemy.

⁹Zara tyrise moro tao oturuketō esaryme te, tyorō zara konōto tyrise roropa eya xine. Omōtoh zara tō pona, apuru tyrise eya xine wewe risemy tapuhse metau ke. ¹⁰Moro tuna ē konōto tyrise Tapyi myhtokoxi ikurenaka, xixi tūtatoh winakoxi.

¹¹⁻¹⁶Oripo tō tyrise roropa Hurā a, pa tō roropa, paxiha tō maro. Mame tōtyhkase ynororo toerohtoh poko, Saromāo nyripohpyry poko, Ritonōpo Tapyi poko. Ynara tyrise eya:

Asakoro xikihme exiketomo;

Asakoro jamaromatoh kasana konōto samo, moro xikihme exiketō pona ehtohme;

keti panō tykahse exiketō kasana konōto panō pokona;

400me romā tomo metau risemy, tyrise asakoro atakenaka kasana konōto panō zomye imenurume exiketōme;

10me kahu tomo;

10me paxiha tomo tuna ēme exiketomo;

Toiro tuna ē konōto;

12me pui orutua panō tuna ē apō kōme;

oripo tomo te, pa tomo, kaafu tomo.

Emero morohne tyrise Hurā a metau ke tyserehmase exikety Ritonōpo Tapyi kyryryme, tuisa Saromāo omi poe. ¹⁷Mame tuisa omi poe morohne tyrise eya tyritoh tao irānao Sukote poe Zereta pona, jakanahmā Joatāo ehpio. ¹⁸Mame tynyripohpyry metau risē onukuhpopyra Saromāo kynexine omoxiny ehtoh waro ehtohme, tuhke exiryke. Naeroro omoxi ehtoh waro pyra ynoro nexiase.

¹⁹Uuru risē tyripose roropa Saromāo a Ritonōpo Tapyi kyryryme. Ynara tyripose eya: jahkatoh apony te, meza tomo epona wyi ritohme Ritonōpo a tynekaroryme te, ²⁰nāparina apō tō nāparina tō maro uuru risemy, ezehporya exiketomo Osa Kurā Kuhse myhto, Ritonōpo nyripohpyry ae ro; ²¹ekuru tomo te, nāparina tomo te, tenaze tomo, enara, ²²jahpi tomo nāparina aryry mauru kohtohme te, kasana tomo te, typoxine exiketō ē tomo te, ikarā ē

tomo. Emero tyrise uuru kurā ke. Omōtoḥ Osa Kurā taka te, omōtoḥ roropa Osa Kurā Kuhse taka moro apuru tō tapuhse uuru ke kynexine.

5 ¹Mame tōtyhkase tuisa Saromāo ahtao toerohtoh poko Ritonōpo maro Oturutoḥ riry poko, tūmy Tawi nekarohpyry Ritonōpo kyryryme tukurākase eya mōkomo esary ao, Ritonōpo Tapyī tao: parata te, uuru te, imehnō nekarotyā roropa, enara.

Ritonōpo omiry ē enehtopōpyry itapyī taka

(1 Tuisa 8.1-11)

²Moraramē Izyraeu tō tamuximākō tonehpose tuisa Saromāo a pata tō tuisary tō maro Jerusarē pona toto ytotohme, Ritonōpo omiry ē arotohme Xiāo poe, Tawi patahpyry poe, Ritonōpo maro Oturutoḥ taka. ³Mame Izyraeu tō emero tōximōse toto nuno 7mā po, Oseahmatoḥ Tapyī Pisarara poko. ⁴Mame tamuximākō emero porehme toeporehkase ahtao, Ritonōpo omiry ē tapoise rewita tomo a, ⁵mame moro tarose eya xine Ritonōpo Tapyī taka. Tapyī roropa Ritonōpo maro Oturutoḥ, imōkomory maro tarose rewita tomo a, Ritonōpo maro oturuketomo a roropa, Ritonōpo Tapyī taka. ⁶Mame tuisa Saromāo maro, imoihmākō kynexine, tōximōse toto Ritonōpo omiry ē myhtokoxi. Toky tō tuhke totapase eya xine tynekarorykōme, kaneru tō tuhke, pui tō maro, ikuhpyme. ⁷Mame Ritonōpo omiry ē tarose Ritonōpo maro oturuketomo a Ritonōpo Tapyī taka, Osa Kurā Kuhse taka. Moro tyrise eya xine esaka, taporihkā myhtokoxi. ⁸Mokaro aporiry tō kaxo epoehme sã nexiase, kaxo epuru tō maro. ⁹Moro kaxo epuru tō etyhporyy osenēko oturuketomo a, Osa Kurā Kuhse myhto ahtao rokene. Imepỹ esary poe onenepyra kynexine (Moroto ro kaxo epuru tō mana seromaroro pona ro). ¹⁰Moro kaxo tytaōke kynexine, Ritonōpo omiry rokene, tymerose asakoro topu pipahmā poko. Morohne tyrise Moeze a moro taka, ypy Xinai po, tōmiry totapose Ritonōpo a ahtao, Izyraeu tomo a, toesyryhmase toto ahtao Ejitu poe.

Ezurume Ritonōpo osenepotopōpyry

¹¹Mame oturuketō emero moroto exiketō tōsekarose toto Ritonōpo a, tyyrypyrykō tykorokapose nuriame pyra toto ehtohme Ritonōpo a. Torētyke pyra toḥ kynexine tapiakatopōpyrykō poko atakenaka toerohtohkō poko toto ehtohme Ritonōpo Tapyī tao. ¹²Mame mokaro rewita tō eremiaketō: Asape te, Hemā te, Jetutū te, toto ekyry tō maro, xikihme toḥ kynexine eky tō zahkatoh wino xixi tūtatoḥ wino, tupoke karimutumā ke mauru panono risē ke, tykyryrykō eremiatoh maro, paratu tomo te, haapa tomo te, rira tō maro emahpo xine. Mokaro maro 120me oturuketō kynexine rue etory waro exiketomo. ¹³Mame oximōme rueimo totopitose eya xine. Toremiase opore roropa toto kure Ritonōpo Kuesēkō ehtoh poko, Ritonōpo eahmaryme. Rueimo tō maro paratu tōkehko maro Ritonōpo toahmase eya xine. Ynara toremiase toto:

“Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo.

Kure mā ynororo.

Kypyno xine aexiry enahpyme mana, jūme.”

Mame Osa Kurā tae tutūtase oturuketō ahtao, mōtoino rokē Ritonōpo Tapyī typehkase akurū a, ¹⁴saerehkatoḥ a roropa Ritonōpo moroto exiryke.

Naeroro omōsaromepyra toh kynexine toerohtohkō taka Ritonōpo maro oturutohme ropa.

Saromāo oturutopōpyry

(1 Tuisa 8.12-21)

6 ¹Moraramē tōturuse Saromāo Ritonōpo netaryme. Ynara tykase: “Ritonōpo, akurū xinukutumākō mā onymenekahpyry oesaryme.

²Seromaroro tapyi kurā tyrise ya, jūme oesaryme ehtohme.”

³Mame toeramase Saromāo imoihmākō enetohme, xikihme toto ahtao. Mame kure rokē tyripose toto Ritonōpo a. ⁴Ynara tykase ynororo:

— Kure mase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy! Ajamitunuru ke tyrise emero oturutopōpyry ae ro papa Tawi a, ynara tykase awahtao: ⁵“Ypoetory tō Izyraeu tō enehtopōpyry poe ro Ejitu poe tarona pata onymenekara exiase, tapyi amotohme ytapyīme, jeahmatohme. Orutua onymenekara roropa exiase ypoetory tō Izyraeu tō tuisaryme ehtohme. ⁶Yrome seromaroro Jerusarē tymenekase ya jesaryme jeahmatohme, omoro, Tawi, tymenekase roropa ya ypoetory tō tuisaryme ehtohme.”

⁷Mame Saromāo tōturuse ro:

— Tapyi amory se papa Tawi kynexine, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē eahmatohme. ⁸Yrome ynara tykase Ritonōpo eya: “Zae mexiase tapyi amory se oexiryke ytapyīme repe. ⁹Yrome ytapyī onyrippyra ase oya. Omūkuru exīko mana Ytapyī rineme.” ¹⁰Seromaroro tōmihpyry ae ro morara tyrise Ritonōpo a. Papa myakāme toehse ywy Izyraeu tō tuisaryme. Ritonōpo Tapyī tyrise ya roropa Ritonōpo Izyraeu tō Esemy eahmatohme. ¹¹Moro taka aomiry ē tyrise ya roropa Ritonōpo Tapyī taka, topu imerohpyry eny. Moro omi Ritonōpo nymoipory kytamurukomo a.

Ritonōpo a Saromāo oturutopōpyry

(1 Tuisa 8.22-53)

¹²Mame imoihmākō neneryme, tōximōse toto ahtao, Saromāo toytose tynekarory zahkatoh ēpataka. Tomary tanŷse eya kakoxi. ¹³Zara pitiko tyrise Saromāo a metau risemy zara konōto rānao tahramehme exikety, 2,20 meturume, mosa exiry, kae exiry 1,30 meturume kynexine. Mame tōnuhse ynororo moro apō pona imoihmākō neneryme, tosekumuru po typorohse ynororo, tomary tanŷse kakoxi Ritonōpo a tōturutohme. ¹⁴Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy! Imepŷ asā exikety pyra mana kapu ao te, sero nono po roropa. Opoetory tō pynanohnōko mase ōmihpyry ae ro, yronymyryme ōmihpyry omipona toto ahtao. ¹⁵“Ynara tyrīko ase,” katopōpyry oya papa Tawi a, morohne tyrise oya seroae emero porehme. ¹⁶Seromaroro, Ritonōpo Izyraeu tō Esemy, ajohpāme sā ōmihpyry akorō roropa tyriko, ynara mekarone Papa netaryme mekarone: “Jūme omūkuru tō poe, apakomotyā poe roropa, toiro tuisame exīko Izyraeu tō esēme,” tomeseke ōmihpyry omipona exikehpyra ynororo ahtao, Tawi saaro. ¹⁷Naeroro, Ritonōpo Izyraeu tō Esemy, tyriko emero onekarohpyry ae ro, opoetory Tawi a, tykase.

¹⁸— Ritonōpo, otara exīko ma omoro, ahno maro sero nono po? Kapu tytororo opune pyra mana. Otāto sero Tapyi, ynyrihpyry opune exīko nah?

¹⁹Ritonôpo, yna Esemy, opoetoryme ase. Jomiry etako. Ynekaropohpyry oya seroae ro tyriko, ajohpâme samo. ²⁰Sero Tapyi eneko saereme ahtao, koko roropa, tymenekase oya exiryke oesaryme, sero tao oeahmatohme. Jomiry etako oya jotururuhtao jëmyty tyramase ahtao sero Tapyi wino. ²¹Opoetory tō otururu oya roropa etako, toto ëmytykō toeramase ahtao Atapyi winakoxi. Oesary poe, kapu aeino yna omiry etako. Yna rypyry ikorokako.

²²— Mame imep̃y tyhxirose ahtao azahkuru ehtoh poko. Mame tonehse ynororo ahtao xiaro okyno zahkatoh myhtokoxi, sero Tapyi taka, “Morohne onyripyra exiase” katohme. ²³Omoro, Ritonôpo, etako kapu poe. Zae opoetory tō apiakako. Zae pyra ahtao, zae pyra exikety zuānohko. Yrome zae exikety ekaroko iirypyryme pyra.

²⁴— Tyryrypyhpyke toehse opoetory tō ahtao, mame typoremākaposē toto ahtao epetōkara a, toeramase ropa toto ahtao oya, sero Tapyi taka tooehse ropa toto ahtao, oeahmase ropa, tyryrypyrykō korokapotohme ropa, ²⁵toto omiry etako kapu aeino. Opoetory tō rypyhpyry ikorokako. Toto enehko ropa esaka xine ropa, onekarohpyry pona ropa itamuru tomo a.

²⁶— Mame konopo onenehpopyra awahtao, opoetory tō tyryrypyhpyke toehse exiryke, mame aosekarorykō ropa ahtao oya tyryrypyrykō rumekatohme ropa, eramaryhtao sero Tapyi winakoxi, oeahmatohme, oturutohme ropa oya, ²⁷toto omiry etako kapu aeino. Toto rypyry ituisary rypyry roropa ikorokako. Toto amorepako zae ehtoh riry poko. Mame konopo enehpoko ropa ononory pona, onekarohpyry pona, jūme opoetory tō esaryme.

²⁸— Mame tonahsē pyra toehse ahtao te, otarame tyrohsē toehse ahtao te, otarame tupito tō tonahkase tyryrykane axtunety ke, taparara tuhkā ke osetapary ke epetōkara maro te, takuruhtase toto ahtao, tyrohsē konōto toehse ahtao, ²⁹toto otururu oya etako. Mame opoetory tō toemynyhmaryke tomary anymyryhtao, sero Tapyi wino, ³⁰toto otururu etako. Opoetory tō omiry etako oesary poe kapu aeino, iirypyrykō ikorokako, toto akorehmako. Omoro rokē ahno osenetupuhtoh waro mase. Zae toto epehmako inyirihpyrykō epehpyryme, ³¹ōmiry omipona opoetory tō ehtohme, sero nono po tosa ke toto ahtao, onekarohpyry yna tamuru tomo a.

³²— Mame katonō roropa, imehnō nonory pōkō, imehxo oexiry poko etaryhtao tyya xine te, onyrihpyry kurā poko opoetory tomo a etaryhtao tyya xine, aepyrykohtao oeahmase te, oturuse roropa oya sero Tapyi taka ³³aotururu oya etako. Oesary poe kapu aeino aomiry etako. Tyriko roropa inyiripohpyry oya, sero nono pōkō emero awaro ehtohme, ōmipona toto ehtohme opoetory tō Izyraeu tō samo. Mame zuaro exiko mā toto, sero Tapyi ynyirihpyry onymenekahpyryme mana, oeahmatohme.

³⁴— Mame opoetory tō aroporyhtao oya etonatohme topetōkara maro, mame aotururuhtao oya emero rokē pata po toto ahtao, toeramase toto ahtao sero pata winakoxi, onymenekahpyryme exiryke, sero Tapyi wino roropa ynyirihpyry oeahmatohme, ³⁵toto otururu oya etako, kapu aeino toto omiry etako. Orēpyra tyriko toto, epetōkara poremākapotohme eya xine.

³⁶— Mame tyryrypyrykō poko toehse toto ahtao, iirypyryme exīko nyanase emero porehme, mame toto wānohtohme toto poremākaporyhtao epetōkara a toto aroryhtao roropa imep̃y nono pona, moe moro nono ahtao ro, ³⁷opoetory

tõ otururu etako. Moroto moe imepõ nono po toto ahtao, tyrypyrykõ rumekaryhtao eya xine, aotururuhtao roropa oya te, osekaryhtao oya, tyrypyrykõ ekaryhtao oya, zae pyra toehpõpyrykõ roropa, aomirykõ etako, Ritonõpo. ³⁸Mame moero toto ahtao ro, osekaryhtao oya, tyrypyrykõ rumekary se nymyry toto ahtao, aotururuhtao oya, toeramase toto ahtao sero nono wino, onekaryhpyry yna tamuru tomo a, sero pata wino, onymenekahpyry, sero Tapyi wino ynyryhpyry oeahmatohme, ³⁹toto omiry etako. Oesary poe kapu aeino toto otururu etako, orõpyra toto tyriko ropa. Iirypyrykõ ikorokako ropa, emero porehme.

⁴⁰— Seromaroro, Ritonõpo yna Esemý, yna eneko. Yna omiry etako yna otururuhtao oya sero tao. ⁴¹Owõko, Ritonõpo, osehko Atapyi oserematohtaka, õmíry ē maro, ajamitunuru enetupuhtho moro. Kure rokē amaro oturuketõ tyriko inyryry tõ poko. Tãkye opoetory tõ tyriko kure rokē oexiryke eya xine. ⁴²Ritonõpo yna Esemý onymenekahpyry tuisame onurumekara exiko. Wenikehpyra exiko opoetory Tawi pyno oehtpõpyry poko.

Ritonõpo Tapyime inekaryhpyry

(1 Tuia 8.62-66)

7 ¹Morame tõtyhkase tuisa Saromão ahtao tõtururu poko Ritonõpo a apoto tyhtose kapu aeino. Inekary tyahkase eky tõ zahkatoh po. Mame ezuru xixi sã tomõse moro Tapyi taka, typehkase samo Ritonõpo ehtoh ke. ²Moro ezuru pokoino omõsaromepyra oturuketõ kynexine Tapyi taka. ³Moro apoto epukary kapu ae eneryke tyya xine, Ritonõpo ezuru roropa Tapyi tyeipose exiryke, tosekumuru po typorohse toto tõmytykõ po nono pokoxi. Ritonõpo toahmase eya xine ynara tykase toto:

“Ritonõpo eahmatoko, Kuesékomo,
kure rokē aexiryke,
kypyno xine aexiry
jũme enahpyra roropa mana.”

⁴Mame okyno tõ tuhke tyahkase Saromão a imoihmākõ maro tynekarorykõme Ritonõpo a. ⁵Pui totapase eya xine 22 miume, kaneru tõ 120 miume. Osepeme ehtoh tyahkase eya xine. Moro ke moro Tapyi tokarose eya xine Ritonõpo a, tuisa a imoihmākõ maro. ⁶Oturuketõ tosao xine toh kynexine, rewita tõ roropa, tykyryrykõ kurã maro eremiatohme tuisa Tawi nyrytã etotohme eremiaketõ maro ynara eremiako: “Yna pyno oehtoh jũme exikehpyra mana,” Tawi omihpyry ae ro. Oximõmākõ xikihme rokē toehse toh kynexine rueimo tõ etoryhtao oturuketomo a, rewita tõ ēpataka. ⁷Moro ae ro osa tapiakase nono rãnao Saromão a, tapyi myhto tynekarory tõ zahkatohme tytororo, okyno kasery roropa ahno nekarotyã osepeme ehtohme. Morara tyrise eya ipune pyra exiryke, jahkatoh metau risē po, zumo pyra exiryke, tynekarory tõ zahkatohme tytororo, tiriiku tõkehko te, okyno kasery roropa ahno nekarotyã osepeme ehtohme.

⁸Moroto tõseahmase toto, Saromão imoihmākõ maro. 7me ĕmepýry taropose toto moro zahkatoh apõ ekary poko Ritonõpo a. Imoihmākõ tooehse toto pata tõ poe inikahpoe, ypy Hamate poe te, Ejitu ehpyry poe roropa ikurenae. ⁹Moromeĩpo 7me ĕmepýry ropa taropose eya xine Ritonõpo eahmary poko Oseahmatohtapyi Pisarara poko. Mame oseahmatoht

etyhpyryme otuhtoh konôto tyrise eya xine. ¹⁰Yrokokoro ahno taropose ropa Saromão a itapyîkô taka ropa. Tâkye toh kynexine kure Tawi tyrise Ritonôpo a exiryke te, kure Saromão tyrise roropa eya te, Izyraeu tō roropa.

Tōsenepose ropa Ritonôpo Saromão a

(1 Tuisa 9.1-9)

¹¹Morarame tōtyhkase Saromão Ritonôpo Tapyî riry poko te, tytapyî konôto riry poko, enara. Emero tyriry se aehtoh tonō kure tōtyhkase. ¹²Mame tōsenepose Ritonôpo eya koko. Ynara tykase ynororo eya:

— Ōmihpyry totase ya. Sero Tapyi, onyrihpyry tymenekase ya, sero tao onekarory tō zahkatohme jeahmatohme oya. ¹³Kapu tapuruse ahtao ya, konopo onenehpopyra jahtao, taparara tuhke enehporyhtao ya anarykahpyrykō enahkatohme te, tyrohsē enehporyhtao ya ypoetory tō pona, ¹⁴mame ypoetory tō otururuhtao ya, tyrypyrykō poko emynyhmaryhtao, zae pyra toto ehtoh rumekaryhtao roropa eya xine, toto otururu etāko ase kapu aeino, iirypyrykō korokāko ase, esarykō kurākāko ropa ase. ¹⁵Kure rokē ōmirykō etāko ase, ya ōtururukohtao sero Tapyi tao. ¹⁶Sero Tapyi tymenekase ya, tapiakase jesaryme ehtohme, sero tao jeahmatohme jūme. Sero enēko ase, ewomāko roropa ase jūme.

¹⁷— Zae rokē jomiry omipona awahtao, Saromão, amonohpyra awahtao, omy Tawi jomipona ehtopōpyry saaro te, emero ynyripohpyry riryhtao oya, ¹⁸orēpyra orīko ase tuisame, jomihpyry ae ro omy Tawi a, ynara katopōpyry ae ro: “Jūme apakō Izyraeu tō esēme exikehpyra mana.” ¹⁹Yrome jomiry omipona pyra awahtao xine, apakomo a roropa, imehnō neponāmarykō poko toehse awahtao xine, ²⁰ypoetory tō Izyraeu tō oūko ropa ase toto esary poe, ynekarohpyry eya xine. Sero Tapyi rumekāko roropa ase: “Osa kurā sero, jūme jeahmatohme,” karyhtao ro ya. Mame sero Tapyi eunohnōko imehnō ahno tō mana, imeimehnō nonory pōkomo. ²¹Seromaroro enekurāme mana, typahsēme rokē exīko mana. Mame ikuroko ytoketō oserehnōko mā toto moro eneryke tyya xine. “Oty katohme serara tyrise Ritonôpo a sero nono poko, sero Tapyi poko roropa?” āko mā toto. ²²Mame toto ezuhnōko imehnō mana: “Ritonôpo turumekase Izyraeu tomo a exiryke, Tosēkōme. Eya itamurukō tonehse Ejitu poe. Imehnō neponāmarykō tokahmase eya xine, toahmase toto eya xine. Morara exiryke toto tuānohse eya, typoremākase toto eya sero saaro,” āko mā toto.

Saromão nyrityamo

(1 Tuisa 9.10-28)

8 ¹20me jeimamyry taropose Saromão a Ritonôpo Tapyî riry poko tytapyî konôto riry poko roropa. ²Pata tō, Hirão, Tiro esē nekarotyā eya, tyrise ropa eya. Mame Izyraeu tō tonyohse eya moro pata tō pona oehtohkōme ropa.

³Mame tōsetapase Saromão Hamate-Zopa pōkō maro. Typoremākase toto eya. ⁴Pata Tatamoa tyrise ropa eya ona tonorē po, imehnō pata tō roropa Hamate nonory po, tymōkomory esaryme ehtohme. ⁵Imehnō pata tō tyrisenāme tyrise ropa Saromão a: Pete-Horō-Epoe te, Pete-Horō-Zopino, pata tō tōsewomase apuru tō ke, omōtohamihmā ke roropa kurimene risē

ke epetōkara omōpyra ehtohme, ⁶pata Paarate te, emero pata tō tynapyry tōkehko esaryme te, toky tō esaryme roropa kahu etonatoḥ tonō maro. Tātamorepatopōpyry emero tyrise Saromāo a Jerusarē po te, Ripano po te, pata tō po emero tynonory po. ⁷⁻⁸Topehke pyra erohketō tapoise Saromāo a Kanaā pōkō pakomotyamo. Mokaro tamuru tō onetapara tokurehse Izryaeu tō kynexine toto patary tō typoremākase ahtao eya xine. Mokaro, topehke pyra erohketō ynara kynexine: amoreu tomo te, heteu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara. Mokaro pakomotyā topehke pyra eroḥnōko ro seroae ro. ⁹Yrome Izryaeu tō anapoipyra Saromāo kynexine topehke pyra erohtohme. Soutatume toerohse Izryaeu tomo te, soutatu tuisaryme te, kahu aroneme etonatoḥ pona te, kawaru po ytoketō soutatume, enara. ¹⁰250me erohketō tuisaryme kynexine, erohketō maro Saromāo nyrohmanohpotopōpyry tō poko.

¹¹Mame typyty, Ejitu tuisary ēxiry tarose Saromāo a Tawi Patary poe tytapyī konōto, tynryihpyry taka. Ynara tykase ynororo:

— Mokyro exisaromepyra mana Tawi tapyī konōto tao, Izryaeu tō esemy. Ritonōpo omiry ē esahpyry emero kurāme mana, Ritonōpo esaryme.

¹²Tynekarory tō tyahkapose Saromāo a okyno zahkatoḥ po tynryihpyry po Ritonōpo Tapyī myhto. ¹³Okyno tō tyahkapose eya Moeze nymerohpyry omipona, Ritonōpo eahmatoḥme Oserematoḥ po te, Nuno Kasenato ahtao te, oseruao oseahmatoḥ po roropa jeimamyry punero: Oseahmatoḥ Wyi poko Iporutatoḥ maro pyra te, Oseahmatoḥ Tykrysā Apoitoḥ poko te, Oseahmatoḥ Tapyī Pisarara poko, enara. ¹⁴Tumy Tawi nyriphopyry omipona, oturuketō tyrohmanohpose Saromāo a, rewita tō maro, oturuketō akorehmary poko aeremiarykō poko te, toto erohtoḥ poko, enara. Ritonōpo Tapyī omōtoḥ erase tō tyrohmanohpose eya, toto tapiakase kokoro rokē toto erohtohme omōtoḥ tonō poko Tawi, Ritonōpo poetory nyriphopyry ae ro. ¹⁵Tawi nyriphopyry oturuketomo a, rewita tomo a roropa Ritonōpo mōkomory esary tō poko, tyrise eya xine porehme.

¹⁶Morarame tōtyhkase Saromāo emero, tyriry se aehtopōpyry tomo, Ritonōpo Tapyī apō ritopōpyry poe, aotyhkatoḥ pona, emero tyrise eya kure rokene.

¹⁷Mame Saromāo toytose nakuataka Eziō-Kepea pona te, Erate pona roropa tuna Akapa ehpiḱoxi, Etō nonory pona. ¹⁸Wapu tō tonehpose tuisa Hirāo a typoetory tō maro wapū poko tuaro exiketomo. Toytose toto Saromāo poetory tō maro Opia nonory pona. Moro poe uuru tonehse Saromāo a 15 miu kiru motye.

Sapa tuisary noḥpo oehtopōpyry Saromāo enese

(1 Tuisa 10.1-13)

9 ¹Mame Saromāo imehxo ehtoḥ poko omi totase Sapa tuisary noḥpo a. Naeroro toytose ynororo Jerusarē pona ihuhse, tupimā ke ekaropotohme eya. Tymaro typoetory tō tuhke toeporehkase, kameru tō maro tymōkomoḱe pehme, tonahsē toḱepore ritoḥ ke te, joia tomo te, uuru itamurume, enara. Mame tōseporise tahtao Saromāo maro tōturupose ynororo emero tōsenetupuhḱtoḥ poko. ²Tozuhse ynororo eya emero porehme; tupime nymyry pyra kynexine eya noḥpo ezukuru. ³Mame Saromāo tuaro ehtoḥ totase Sapa

tuisary a, itapyĩ konôto inyrihpyry tonese roropa eya. ⁴Tonahsẽ tonese eya tyrise ahtao imezã pona, tapyĩ tõ tonese eya, erohketõ tuisary tõ esaryme, emese kure erohketõ irohmanohpory poko tuisa tapyĩ tao, zupõkõ roropa, otuhtoh konôto poko erohketomo te, tynekarory zahkatoh poko Ritonõpo maro Oturutoh tao. Morohne poko tõsenuruhkase ynororo. ⁵Ynara tykase ynororo tuisa Saromão a:

— Opoko omi totase ya ypatary po jahtao, tuaro oehtoh poko roropa. Emero ynetahpyry zae nexiase ajohpe pyra. ⁶Yrome zae aexiry onenetupusaromepyra exiase onenepyra ro jahtao. Moero zokonaka jurupyra toh nexiase tuaro oexiry poko, tuaro oehtoh jurutopõpyry motye kuhse nase õmiry. ⁷Tãkye mã opoetory tomo amaro toexirykõke, õmiry etaryke roropa tyya xine, tuaro oehtoh poko õtururu etaryke tyya xine. ⁸Kure rokẽ Ritonõpo mana, Oesemy, tãkye opoko toehse toexiryke oriase Izyraeu tõ tuisaryme. Jũme Izyraeu tõ pyno exikehpyra mana. Morara exiryke Izyraeu tõ tuisaryme oriase, toto akorehmatohme zae ehtoh poko toto ehtohme.

⁹Mame tuisa Saromão a tynenepyhpyry tõ tokarose eya: uuru, 4 miu kiru motye te, tonahsẽ emepory itamurume te, topu tõ typyne exiketõ joia tomo, enara. Moro panõ tonahsẽ emepory tõ, Sapa tuisary nohpo nekarohpyry kurã Saromão a, moro panõ onenezomopyra ropa toehse kynexine.

¹⁰(Mame tuisa Hirão poetory tomo a tuisa Saromão poetory tomo a roropa uuru tonehse Opia nonory poe, wewe sãtaro tonehse roropa eya xine, joia tõ kurã roropa. ¹¹Moro wewe ke opyi onuhtohme tyrise eya Ritonõpo Tapyĩ tao, tytapyĩ konôto tao roropa, haapa tõ tyrise roropa, rira tõ roropa eremiatoh etotohme. Morohne panõ, onenepitopyra kynexine Izyraeu po, seroae ro moro panõ onenepyra ropa toehse.)

¹²Mame tuisa Saromão a tynekaroryme emero Sapa tuisary ise ehtoh tokarose eya te, emero inekaropohpyry roropa tokarose eya te, tyoro kurãkõ tokarose eya roropa. Mame toytose ropa ynororo, tymarõkõ maro, tynonory Sapa pona ropa.

Tuisa Saromão mōkomory

(1 Tuisa 10.14-29)

¹³Emero jeimamyry ae uuru tapoise Saromão a 23 miu kirume. ¹⁴Moro maro tineru topehmapose eya kowenu tinerũme, mōkomo ekamonanomo a, toto erohtoh poko te, arape tuisary tomo a te, Izyraeu patary tõ kowenatu tomo a, enara. Uuru tonehse parata roropa eya.

¹⁵Osewomatoth tyrise Saromão a, uuru risemy, 200me inunomo. Toiro ahtao 7 kirume exisasaka uuru ke kynexine. ¹⁶Inunõkara 300me osewomatoth tyrise eya roropa, uuru risemy. Toiro ahtao 3½ kirume uuru nae kynexine. Morohne tyrise eya osa Itu Ripano taka.

¹⁷Tuisa apõ konôto tyripose Saromão a uuru risemy maafim maro. ¹⁸Moro tuisa apõ opyi nae kynexine, 6me onuhtoh maro. Moro apõ konôto poko pupu apõ kynexine tapuhse uuru ke. Moro panõ exipitopyra kynexine tuisa apõme imepỹ nonory po. ¹⁹Toiro onuhtoh po asakoro reão kynexine etyhyry po. Atapona 12me reão panõ nae kynexine onuhtoh po. Moro panõ exipitopyra kynexine tuisa apõme imepỹ nonory po.

²⁰Eukuru êtoħ Saromão tapyĩ tao uuru risê kynexine. Ikyryry osa Itu Ripano tao emero uuru risême kynexine. Parata poko pyra toħ nexiase, Saromão tuisame aħtao, typyne pyra parata exiryke eya. ²¹Wapu tō nae nexiase Saromão, Hirão wapu tō maro mya ytoketomo Expania pona roropa. Oseruao jeimamyry taropose aħtao toipe wapu tō tooehse ropa aħtao, uuru tonehse, parata, maafim, arimi tomo, meku tomo, enara.

²²Tuisa Saromão imehnō motye emero tymōkomokehxo kynexine, tuarohxo roropa kynexine. ²³Moino imehnō nonory pōkō tuisa tō toytory se nexiase tuaro aexiry etatohme tyya xine, Ritonōpo nekarohpyry eya. ²⁴Tooeħse toto aħtao tynekarory tō tonehse eya xine parata risemy te, uuru risê roropa te, upo te, typyre te, tonahsê emepory tomo, kawaru tomo, mura tō maro. Morara toehse jeimamyry ae rokene.

²⁵Tuisa Saromão 4 miu osa nae kynexine kawaru tō esaryme kahu tō maro. 12 mieme kawaru tō nae kynexine osetapaketomo. Zokonaka rokē mokaro tyrise eya Jerusarē po, imehnō sapararahme toħ kynexine imehnō pata tō po, osa tō tyrise eya exiryke moro pata tō po toto esaryme. ²⁶Tuisamehxo kynexine ynororo imehnō tuisa tō tuisaryme emero tuna Eupyrati poe pirixteu tō esary pona Ejitu nonory ehpiō pona roropa. ²⁷Tuisame Saromão aħtao parata nae toehse itamurume, topu tō samo. Apupari itamurume nae kynexine, wewe tō sã rokene ypy tō po Juta nonory po. ²⁸Kawaru tō tonehpose Saromão a Muxiri poe imehnō nonory poe roropa emero.

Tuisa Saromão orihtopōpyry

(1 Tuisa 11.41-43)

²⁹Saromão nyrytyã emero apitory poe etyhpyry pona tymerose pape pokona Urutono Natã a te, Urutono Nymerohpyry Aia Xiro pono a te, Enepotopōpyry Urutono Ito a; sero pape etyhpyrymã ekarōko roropa Jeropoão, Nepate mūkuru poko. ³⁰⁻³¹Tuisa Saromão toerohse tuisame 40me jeimamyry Jerusarē po, Izyraeu tō esême. Mame Saromão toorihse. Tonêse ekepyry Tawi patary po. Mame imūkuru Ropoão tuisame toehse kynexine imyakãme.

Izyraeu tō atapiakatopōpyry

(1 Tuisa 12.1-20)

10 ¹Moraramo Ropoão toytose Xikē pona. Moroto tōximōse Izyraeu tomo, imoihme, tutuisarykōme Ropoão ritohme. ²Mame moro poko zuaro toehse Jeropoão, Nepate mūkuru. Toytose apitoryme ynororo Ejitu pona Saromão kurūke. Mame tooehse ropa ynororo Ejitu poe tytapyĩ taka. ³Jeropoão tonehpose mokaro a, inikahpoêkomo a oximaro toto ytotohme Ropoão zuruse. Ynara tykase toto eya:

⁴— Omy Saromão a yna tyrohmanohpose itamurume, tupimã poko te, omoxinety puimary poko. Naeroro omoxĩ hkopyra yna erohtoh riryħtao oya, tupime hkopyra, òmiry moĩko ynanase, opoetoryme exikehpyra exĩko ynanase, tykase toto.

⁵— Oseruao tōmehse aħtao osehtoko ropa. Oezuhtoh ekarōko ase oya xine, tykase Ropoão eya xine.

Naeroro toytose ropa toto.

⁶Mame tamuhpomākō maro tōturuse tuisa Ropoão, tummy Saromão akorehmahpōkomo.

— Otara āko ha, Izyraeu tō ezuhnōko? tykase ynororo.

⁷Ynara tykase toto:

— Izyraeu tō akorehmary se nymyry awahtao, kure rokē toto ezuhko. Mame jūme ōmīry moīko mā toto.

⁸Yrome tamuhpomākō omīry onetara kynexine. Nuasemākomo a toytose ynororo ekaropose tymaro tuātase toh exiryke. Seromaroro takorehmananōme tyrise toto eya.

⁹— Otara āko matou? tykase ynororo eya xine. Otara āko ywy Izyraeu tomo a, zohzohmehxo toerohtoh se exiketomo a? tykase.

¹⁰— Ynara kaxiko eya xine, tykase toto: “Jemahxiky papa wakuru motye, zumohxo exīko. ¹¹Papa nyrohmanohpotopōpyry oya xine omoxinety sã nexiase repe. Yrome ywy moro motye orohmanohpotorỹko ase, omoxihxo kuhse. Ynoro opipokuase ahno pipohthoh ke. Ywy pui pipohthoh ke opipohtorỹko ase,” tykase toto Ropoão a.

¹²Mame oseruao tōmehse ahtao Jeropoão, imarōkō maro, toytose ropa tuisa Ropoão a aomihpyry omipona. ¹³Mame tuisa Ropoão a tamuhpomākō nekarohpyry onezuhpyra toehse. Tōturuse ynororo toto maro toto zupokary samo, ¹⁴nuasemākō omīry samo. Ynara tykase ynororo:

— Papa nyrohmanohpotopōpyry oya xine omoxinety sã nexiase repe. Yrome moro motye orohmanohpōko ase, omoxihxo kuhse. Opipokuase ynororo ahno pipohthoh ke. Ywy pui pipohthoh ke opipohtorỹko ase, tykase.

¹⁵Izyraeu tō omīry onetara Ropoão nexiase. Morara tyripose Ritonōpo a tōmihpyry ae ro Jeropoão a, turuse ahtao urutono Aia a, Xiro pono.

¹⁶Morarame tonetupuhse Izyraeu tō ahtao, tōmīrykō onetara tuisa exiry poko, tykohtase toto:

— Tuisame pyra Tawi nase, jekyry tō maro. Otyme kure tyrise eya xine kypoko xine? Ehmaropa, Izyraeu tomo, tapyi taka ropa! Ah Ropoão nosepynanohno!

Morara exiryke toytose ropa toto tytapyīkō taka. ¹⁷Ropoão tynomose eya xine, Juta tō nonory pōkō esēme rokene.

¹⁸Naeroro typoetory Atonirāo taropose Ropoão a oturutohme Izyraeu tō maro, topehke pyra erohketō tuisaryme Atonirāo kynexine. Yrome totapase ynororo, topu ke, Izyraeu tomo a. Morara toehse ahtao, taryporyke sã tōtyrise ropa Ropoão tykahu aka epatohme Jerusarē pona. ¹⁹Morotoino Izyraeu tomo a inikahpoēkomo a Tawi ekyry tō turumekase tutuisarykōme eya xine.

Ritonōpo poe Semaia omihpyry

(1 Tuisa 12.21-24)

11 ¹Mame Jerusarē pona toeporehkase Ropoão ahtao, typoetory tō, soutatu tō, tonehpose tyya, 180 miumākomo, Juta patary tō poe, Pējami patary tō poe, enara. Tōsetapary se kynexine Izyraeu tō inikahpoēkō maro typoetoryme toto ritohme ropa. ²Yrome urutō Semaia turuse Ritonōpo a. Taropose ynororo Ropoão zuruse, ³ynara katohme Ropoão a, Juta tomo a, Pējami tomo a roropa: ⁴“Osetapara ehtoko, oekyry tō Izyraeu tō maro. Atapyīkō taka ytotoko ropa emero porehme. Serara toehse, tyripose Ritonōpo a exiryke.”

Mame Ritonōpo omiry omipona toehse toto. Ytopyra toehse toto osetapase Jeropoão maro.

Pata tō tyjamihtanohpose Ropoão a

⁵Naeroro tehme toehse Ropoão Jerusarē po. Tynonory ewomatohme pata apuru tō tyrise eya, tapyi jamihmākō roropa Juta patary tō po Pējamī patary tō po roropa: ⁶Perē po te, Etā po, Tekoa po, ⁷Pete-Zua po te, Soko po, Aturā po, ⁸Kate po te, Maresa po, Zipe po, ⁹Atoraī po te, Rakixi po, Azeka po, ¹⁰Zora po te, Ajarō po, Eperō po, enara. ¹¹Typoetory tō tuisary tō tyrise Ropoão a moro pata tō jamihmākō po. Tonahsē roropa tyrise eya ikurākatohme moro pata tō po, tiriiku tōkehko te, azeite te, uwa eukuru jehnahpyry, enara. ¹²Osewomatoh tonō roropa, warata tō roropa tyrise eya moro pata tō jamihmākō po emero. Morara exiryke jamihmehxo moro pata tō toehse. Morara riryke eya Juta tō esēme Pējamī tō esēme roropa exikehpyra Ropoão kynexine.

Oturuketō rewita tō maro ytory Jerusarē pona

¹³Mame Izyraeu patary tō poe emero inikahpoe oturuketō toytose rewita tō maro ikurenaka Juta nonory pona. ¹⁴Tosarykō ona po turumekase eya xine, tutupikō roropa Juta nonory pona toytotohkōme Jerusarē pona roropa, Ritonōpo maro oturuketōme erohsaromepyra toexirykōke, toto onyrohmanohpopyra Izyraeu tō tuisary Jeropoão exiryke imūkuru tō maro. ¹⁵Tynymenekatyā tyrise Jeropoão a oturuketōme erohtohme tynyrityā eahmatoh tao, joroko tō eahmatohme, pui orutua panō roropa inyriphopyry eahmatohme. ¹⁶Mame Izyraeu oxiekyrykō poe, emero pata tō poe Ritonōpo, Izyraeu tō Esē nymyry eahmary se exiketō toytose toto rewita tō maro Jerusarē pona tynekarorykō zahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a, tytamurukō Esemy a. ¹⁷Morara exiryke Juta tō tyjamihtase tutuisarykō maro. Oseruao jeimamyry Ropoão, Saromāo mūkuru takorehmase eya xine, tuisa Tawi ehtopōpyry Saromāo ehtopōpyry roropa typoenohse ahtao eya.

Ropoão tapyi taōkomo

¹⁸Ropoão typytase Maarate maro, Jerimote, Tawi mūkuru ěiry. Jē kynexine Apiaiu, Eriape ěiry, Jese pary. ¹⁹Oseruao tumūkue Maarate kynexine: Jeu te, Semaria te, Zaão, enara. ²⁰Imeipo Ropoão typytase ropa Maaka, Apisarāo ěiry maro. 4me tumūkue toehse ynororo: Apia te, Atai te, Ziza te, Seromite, enara. ²¹Atapona 18me nohpo tō tapoise Ropoão a typyxiāme, imehnō 60mākō tapoise roropa eya typyxiāme. Toemūkuase toto 28me orutua komo te, 60me nohpo tomo. Maaka pynohxo kynexine ynororo imehnō nohpo tō emero motye. ²²Morara exiryke imūkuru Apia tymenekase eya tuisame ehtohme tymyakāme Juta tō esēme. ²³Kure tōsenetupuhse Ropoão tumūkuru tō poko: tyrohmanohpose toto sapararahme pata tō jamihmā po Juta tō nonory po Pējamī nonory po roropa. Tonahsē tokarose roropa eya xine itamurume, toto takorehmase roropa eya ipytatohkōme.

Ejitu tuisary oehtopōpyry Juta poreməkaposē

(1 Tuisa 14.25-28)

12 ¹Moraramē torēnase Ropoão ahtao tuisame toexiry poko Juta tō esēme, Ritonōpo omiry turumekase eya typoetory tō maro emero. ²Mame 5me jeimamyry taropose Ropoão ahtao tuisame ehtoh poko, Ritonōpo omiry onymoipyrya toto exiryke, tuānohse toto Ritonōpo a. Tuisa Xisake, Ejitu esē tooehse osetapase Jerusarē pōkō maro. ³Tymaro 1.200me kahu tō kynexine te, 60 miume kawaru po ytoketō te, soutatu tō ikuhpyme roropa: ripio tomo te, sukita tomo te, etiope tomo, enara. ⁴Pata tō jamihme exiketō Juta tō nonory po typahse eya. Mame toytose ynororo tysoutatu tō maro Jerusarē pona.

⁵Mame urutō Semaia toytose Ropoão a imehnō Juta tō tamuximākō maro, Jerusarē po tōximōse toh kynexine Xisake kurūke. Ynara tykase ynororo eya xine.

— Ynara āko Ritonōpo mana oya xine: “Turumekase ywy oya xine. Naeroro orumekatorŷko ase Xisake poetoryme oehtohkōme,” tykase.

⁶Mame tuisa Ropoão tō, tamuximākō maro tōsekarose toto tyrypyrykō poko. Ynara tykase toto:

— Ajohpe pyra iirypyryme toehse sytatose. Zae Ritonōpo nase kuānopyrykohtao, tykase toto.

⁷Mokaro emynyhmary eneryke tyya, ynara tykase Ritonōpo urutō Semaia a:

— Iirypyryme tōsekarose toto exiryke, toto onenahkapopyra ase: tooehse Xisake ahtao osetapase toto maro, toto pynanohnōko ase. Zehno ro ase repe, yrome Jerusarē pōkō onenahkapopyra ase Xisake a. ⁸Toto poreməkāko ro Xisake mana, mame zuaro exīko mā toto ypoetoryme ehtoh sā pyra ahno tuisary poetoryme ehtoh mana.

⁹Mame Jerusarē pona tooehse Xisake, moro pata typoreməkase eya. Uuru tōkehko tarose eya Ritonōpo maro Oturutoh tae te, tuisa tapyī konōto tae, enara. Emero tarose eya: osewomatoh tonō uuru risē roropa, Saromāo nyriptyamo. ¹⁰Mame imyakāme osewomatoh tonō tyrise Ropoão a, metau risemy. Morohne tokarose eya omōtoh erase tomo a. ¹¹Mame tuisa Ropoão toytose ahtao Ritonōpo Tapyī taka, moro osewomatoh tonō tapoise mokaro soutatu tomo a arotohme. Moromeīpo tarose ropa toto eya xine ikurākatohme ropa erase tō esaka. ¹²Tōsekarose ynororo Ritonōpo a exiryke onenahkara Ritonōpo kynexine zehno toehtoh ke. Naeroro kure pohto toehse Juta tō nonory po.

Ropoão tuisame ehtoh poko

¹³Mame Ropoão tuisame kynexine Jerusarē po. Orēpyrahxo toehse ynororo Juta tō esēme. 41me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 17me jeimamyry taropose ynororo tuisame ehtoh poko Jerusarē po, Ritonōpo nymenekahpyry tosaryme, lzyraeu tō nonory po, pata kurano, zae Ritonōpo eahmatopo. Ropoão eny Naama kynexine, Amō pono. ¹⁴Zae pyra toehse Ropoão, azahkuru, Ritonōpo omihpyry omipona se hkopyra toehse exiryke.

¹⁵Mame imehnō Ropoão nyrityā apitory poe etyhypry pona, emero tymerose pape pokona Urutō Semaia Nymerohpyry ao te, Urutō Ito Nymerohpyry ao roropa, enara. Ropoão, Jeropoão maro osetapakehpyra toh kynexine. ¹⁶Mame Ropoão toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoho tao, Tawi patary po. Mame imūkuru Apia tuisame toehse tumy myakāme.

Juta tō esēme Apia ehtoh poko

(1 Tuisa 15.1-7)

13 ¹Morame 18me jeimamyry taropose tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru a ahtao, Izyraeu tō tuisaryme, Apia Juta tō tuisaryme toehse.

²Oseruao jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jency esety Mikaia kynexine, Urieu ēxiry Kipea pono.

Mame tōsetapase toto Apia, Jeropoão maro. ³Apia toytose 400 miu soutatu tō maro, orēpyra exiketomo. 800 miu soutatu tō tarose Jeropoão a etonatohme, orēpyra exiketomo. ⁴Mame tōnuhse Apia ypy Zemaram pona, ypy tō rānao Eparaī nonory po. Tykohtase ynororo ypy emory poe Jeropoão netaryme, soutatu tō maro. Ynara tykase ynororo:

— Etatoko pahne. ⁵Tuaro pyra hmatou? Ritonōpo Izyraeu tō Esemy a tōmiry totapose Tawi a, jumāme aomiry onytyromara mana. Ynara tykase eya: “Omūkuru, apakō roropa jūme Izyraeu tō esēme exīko.” ⁶Yrome Jeropoão, Nepate mūkuru, Saromāo poetory, Tawi mūkuru poetory, tosē zehno toehse, turumekase eya. ⁷Imehnō ajoajohpākō Jeropoão maro toehse akorehmatohme etonatohme Ropoão, Saromāo mūkuru maro. Nuaseme ro Ropoão kynexine, zuaro hkopyra roropa. Topetōkara onyporemākasaromepyra kynexine. ⁸Amarokō tuhke matose. Amaro xine pui orutua panono, uuru risē Jeropoão nyrityā oneponāmarykōme, Ritonōpo myakāme. Osenetupuhnōko matou mokaro maro, Ritonōpo jamitunuru inekarohpyry tuisa Tawi pakomotyamo a, moro poremakapōko matou? ⁹Ritonōpo maro oturuketō, Arāo pakomotyā taropose oya xine owinoino xine. Toto myakāme emero rokē tyrise oya xine, Ritonōpo waro pyra exiketō nyryry samo. Emero rokē oturuketyme se tahtao xine, pui orutua enepyrhatao eya, pui pyra ahtao 7me kaneru tō enepyrhatao eya, oturuketyme exīko oneponāmarykō poko exikety.

¹⁰— Yrome asā xine pyra ynanase. Yna Esēme Ritonōpo mana. Aomiry onurumekara ynanase. Yna oturuketō Arāo pakomotyāme mā toto. Ritonōpo poetoryme mā toto. Toto akorehmananōme rewita tō mana. ¹¹Kokoro rokē tynekarory tō zahkāko mā toto pakeimo te, kokonie pukuro okyno zahkāko tytororo te, ixtaratu tyloxine exikety te, Ritonōpo neneryme meza kurā pona wyi riko mā toto. Kokonie pukuro apoto rīko nāparina uuru risē pona. Moro rīko ynanase Ritonōpo omihpyry omipona, yna Esemy. Yrome turumekase mā ynororo oya xine. ¹²Ritonōpo yna maro mana yna akorehmāko, yna esemazupurume ytōko mana. Ipoetorykō oturuketō rue etosasaka mā toto, yna osetapapitotohme. Izyraeu tomo, osetapara ehtoko Ritonōpo, atamurukō Esē maro. Onyporemākasaromepyra matose!

¹³Yrome soutatu tō emero pyra taropose Jeropoão a Juta tō zomye, etonatohme toto mykapo. Imoihmākō osēpataka toh kynexine toto maro.

¹⁴Mame t̄kakoxi tōsenuhmase Apia soutatu tō ahtao, tomyehmase toexirykō Jeropoão soutatu tomo a tonese eya xine, tykohtase toto Ritonōpo a

takorehmatohkōme. Rue tō totose roropa oturuketomo a. ¹⁵Opoire tykohtase Juta tō soutatu tomo. Mame Jeropoão typoremākapose Ritonōpo a Izyraeu tō maro osetaparyhtao Apia tō maro Juta tō soutatu tō maro. ¹⁶Mame Izyraeu tō soutatu tō toepase Juta tō wino, Ritonōpo a takorehmase toto exiryke. ¹⁷Tuhkākō totapase eya xine, 500 miume Izyraeu tō totapose Apia a ipoetory tō maro. ¹⁸Morara kynexine, Izyraeu tō soutatu tō typoremākase. Orēpyra Juta tō soutatu tō toehse Ritonōpo enetuputyryke eya xine, tytamurukō Esemy.

¹⁹Mame Jeropoão tō tokahmase ipoetory akoīpyry maro, Apia tomo a. Pata tō typoremākase eya xine: Peteu te, Jesana te, Eporō, enara, pata tō pisarara moro zomye exiketō maro. ²⁰Moromeīpo tuisame Apia ahtao, Jeropoão jamihme exipyra ropa tokurehse. Mame etyhpymy Jeropoão zehno Ritonōpo exiryke totapase ynororo eya, toorihse.

²¹Apia jamihmeho toehse. Typytase 14me nohpo tō maro. Imūkuru tō 22me tonuruse, ēxiry tō 16me. ²²Mame emero Apia ehtopōpyry poko imehnō inyrytā poko, aomihpyry roropa tymerose pape pokona Urutō Ito Nymerohpyry ao.

Tuisa Asa Juta tō esemy

(1 Tuisa 15.8-24)

14 ¹Mame tuisa Apia toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao Tawi patary po. Imūkuru Asa tuisame toehse tummy myakāme. 10me jeimamyry taropose Juta tomo a osetapara, tuisame Asa ahtao. ²Asa nyrihpyry zae kynexine Ritonōpo Tosemy a. Ritonōpo zamaro kynexine. ³Imehnō okyno zahkatoh apō typahse eya, imehnō neponāmary eahmatoh roropa. Xikihme exiketō topu risē Paau eahmatoh typahse roropa eya, ahno neponāmary nohpo Asera enetupuhtoh roropa takohse eya. ⁴Mame Ritonōpo omipona Juta tō tyripose ropa eya, itamurukō Esē namorepatopōpyry te, inyripohpyry roropa omipona toto ehtohme. ⁵Imehnō neponāmary eahmatoh typahse eya, ixtaratu zahkatoh apō tō roropa emero pata tō po Juta tō nonory po. Naeroro osetapara toehse toto, Juta tō tuisaryme Asa ahtao.

⁶Pata apuru tō te, soutatu tō esary jamihmākō tyrise eya Juta tō patary tō po. Morara ahtao Ritonōpo poe osetapara toh kynexine tuhke pitiko jeimamyry ae. ⁷Ynara tykase ynororo Juta tomo a:

— Kyzehno xine exiketō pyra ahtao kypatarykō sapurutone. Tapyi tō jamihmākō kaetokohxo exiketō syritone roropa soutatu tō esaryme. Pata omōtoh apurutoh syritone roropa kurimene ke. Ritonōpo Kuesēkō toahmase kyya xine. Inyripohpyry omipona tukuhsē kyya xine roropa. Morara exiryke Ritonōpo poe kyzehno xine exiketō pyra toehse.

Naeroro morohne tyrise eya xine. Kure tyrise toto Ritonōpo a. ⁸Mame Juta tō soutatu tō nae Asa kynexine 300 miumākomo tōsewomatohke warata tō ke te, 280mākō Pējamī tō maro tōsewomatohke taky tō maro. Orēpyra toh kynexine, tamorepase roropa toh kynexine.

⁹Moraramē Etiopia pō tooehse, esety Zera, osetapase Juta tō poremākapose. Ipoetory tō soutatu tō miujāome kynexine te, 300me kahu tō nae roropa kynexine. Maresa pona toeporehkase toh kynexine. ¹⁰Mame Asa toytose soutatu tō maro osetapase jakanahmā po Zepata po Maresa pūto.

Asakoro imoihmākō kynexine osēpataka. ¹¹Mame Asa tōturuse Ritonōpo Tosemy a takorehmapotohme eya. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, yna akorehmary waro mase, jamihme yna ahtao te, jamihme pyra yna ahtao roropa. Yna akorehmako seromaroro, Ritonōpo, yna Esēme oenetuputyryke yna a. Ritonōpome mase, opoetoryme ynanase. Ytōko ynanase osetapase mokaro imoihmākō maro. Ritonōpo, yna Esēme mase. Oporemākaposaromepyra imehnō mana porehme.

¹²Mame Asa tō, typoetory tō maro tōsetapapitose ahtao, etiope tō typoremākase Ritonōpo a. Toepase toto. ¹³Tokahmase toto Asa tomo a tysoutatu tō maro Jeraa pona. Etiope tō totapase emero. Arypyra toehse toto ipunaka, Ritonōpo a typoremākase toto. Mame Asa poetory tomo a mōkomo tarose tymaro xine arory se toto ahtao. ¹⁴Moromeīpo imehnō pata tō Jeraa pūto exiketō typoremākase Juta tomo a, morotōkō Ritonōpo zuno toehse exiryke. Mame Asa poetory tomo a toto mōkomory tarose emero porehme mokaro patary tō poe. ¹⁵Tokyke exiketō roropa typoremākase eya xine. Kaneru tō tuhke tapoise eya xine, kameru tō roropa. Mame toytose ropa toto Jerusarē pona.

Zae ehtoh poko Asa nyrytamo

(1 Tuisa 15.13-15)

15 ¹Morarama Ritonōpo Zuzenu tooehse Azaria Otete mūkuru pona. ²Toytose ynororo tuisa Asa zuruse. Ynara tykase ynororo eya:

— Tuisa Asa, Juta tō maro emero, etatoko pahne! Ritonōpo Izyraeu tō Esemy amaro xine mana, imaro awahtao xine. Zupiryhtao oya xine osenepōko oya xine mana. Yrome irumekaryhtao oya xine orumekatoryko roropa mana. ³Okynahxo samo tuhke jeimamyry Izyraeu tō Ritonōpo nymyry oneahmara mā toto, imaro oturukety pyra mā toto, tamorepaneke pyra, Aomiry pyra roropa toehse mā toto. ⁴Yrome aetuarimarykohtao toeramase ropa toto Ritonōpo Izyraeu tō Esemy a. Tupise ynororo eya xine, mame tonese ropa ynororo. ⁵Aetuarimarykohtao osetapakehpyra toh kynexine, ajoajohpākō nae exiryke emero nono po. ⁶Imehnō ahno imepỹ nonory pōkō maro osetapakehpyra toh kynexine. Pata pōkō imehnō pata pōkō onyporemākapokehpyra toh kynexine. Ritonōpo poe etuarimāko toh kynexine. ⁷Yrome orēpyra ehtoko! Penekehpyra ehtoko. Ākorehmatorỹko Ritonōpo mana oerohtohkō poko, kure rokē otyhkatohme.

⁸Mame Azaria, Otete mūkuru omiry etaryke Asa a, tyjamihtase ynororo. Imehnō neponāmary xihpyry typahse eya Juta nonory po te, Pējamī nonory po roropa, pata tō po roropa tynapoityā ypy tō po Eparaī po. Okyno zahkatoh apō tukurākase eya Ritonōpo eahmatopo, Ritonōpo maro Oturutoh ēpataka. ⁹Tuhke Izyraeu tō tooehse Asa maro ehtohme imehnō nonory poe, Eparaī nonory poe te, Manase nonory poe te, Ximeāo nonory poe roropa, Asa maro Ritonōpo ehtoh tonese eya xine exiryke. Mame mokaro tonehpose Asa a Juta tō maro Pējamī tō maro Jerusarē pona toto ytotohme oximōme. ¹⁰Naeroro tōximōse toto Jerusarē po nuno 3mā po, 15me jeimamyry taropose Asa ahtao tuisame ehtoh poko. ¹¹Mame moro ėmepyyr ae okyno tō totapase eya xine 700me pui orutua komo te, 7 miume kaneru tō maro tynekarorykōme Ritonōpo a. ¹²Mame tōmirykō totapose eya xine Ritonōpo a, tytamuru tō

Esemy a, ynororo rokē eahmatohme yronymyryme. ¹³Tōmirykō totapose roropa eya xine: Ritonōpo eahmary se pyra exikety ahtao, nohpo tomo te, orutua komo, poetohti tomo te, tuātasehxo exikety ahtao, Ritonōpo eahmary se pyra ynororo ahtao totapasēme exiry. ¹⁴Mame opore tōsekarose toto Ritonōpo Tosēkō netaryme, tōmihpyrykō omipona toexirykō poko, jūme. Moromeīpo tykohtase toto, tākye toexirykōke, rueimo totose roropa eya xine. ¹⁵Mokaro Juta tomo atākyemāko toh kynexine tōmihpyrykō ekaroryke Ritonōpo a. Tōsekarose toto eya zae ehtoh poko se toexirykōke. Ritonōpo tupise eya xine aomiry omipona toehtohkōme, tōsenepose ynororo eya xine, osepeme tyrise roropa toto eya tykatonomory tō imeimehnō ahno tō maro.

¹⁶Tynoty Maaka touse roropa tuisa Asa a, tuisa ēme pyra ehtohme, tyneponāmary hihpyry tyripose eya exiryke, Asera nohpomo, eahmatohme. Inyriphopyry takohse Asa a, tysahsahkase eya, mame moro tyahkase eya jakanahmā Keterō po. ¹⁷Emero neponāmary eahmatoh onenahkara ahtao ro Asa a, Ritonōpo omiry tymoise eya toorikyry ponāmero. ¹⁸Mame Ritonōpo Tapyī taka tumy nekarohpyry Ritonōpo a emero tonehse eya, uuru risemy roropa, parata risē maro tynekarotyā Ritonōpo a. ¹⁹Mame osetapara ropa toh kynexine okynahxo, 35me jeimamyry tuisame Asa ehtoh pona.

Etonatopōpyry Izyraeu tō maro

(1 Tuisa 15.16-22)

16 ¹Moraramē 36me jeimamyry taropose tuisa Asa a ahtao Juta tō esēme, Paasa, Izyraeu tō esē tomōse tysoutatu tō maro Juta tō nonory pona. Pata Rama tapurupitose eya, osema apururu se toexiryke, ytoto po Jerusarē pona. ²Morara exiryke tuisa Asa a uuru tapoise Ritonōpo Tapyī tao parata maro tytapyī tao roropa, morohne taropose eya tynekaroryme typoetory a Tamaxiku pona tuisa Pē-Hatate a ekarotohme, Xiria esemy a. Ynara tonyohse Asa a eya, tōmiryryme: ³“Osepeme sehne kumy tō saaro. Sero parata, uuru maro ynekaroryme mana oya. Naeroro tuisa Paasa epeme pyra exiko Izyraeu esemy. Anakorehmara awahtao, ytōko ropa mana ynonory poe.”

⁴Morara kure kynexine tuisa Pē-Hatate a. Morara exiryke typoetory tuisary tō taropose eya soutatu tō maro etonatohme Izyraeu patary tō maro. Ijō tapoise eya te, Tā roropa te, Apeu-Māi te, Napatari nonory po roropa emero pata tō tonahsē esaryme exiketomo. ⁵Mame tuaro toehse Paasa ahtao moro poko Rama apuru tō riry poko turumekase eya. ⁶Mame Juta tō tonehpose tuisa Asa a, emero porehme aehtohme Rama pona topu tō puimase wewe roropa Paasa kyryrypyry, Rama apururu risē kehko. Moro topu tō ke wewe maro Mixipa tapuruse Asa a te, Kepa roropa.

Urutō Hanani

⁷Moraramē moro toehse ahtao urutō Hanani toytose oturuse tuisa Asa a, Juta tō esemy a. Ynara tykase ynororo eya:

— Ākorehmaneme Xiria tuisary tyrise oya. Yrome Ritonōpo jamitunuru onenetupuhpyra mexiase. Morara exiryke Izyraeu tō soutatu tō toepase rokē owinoino. ⁸Etiopia soutatu tō Ripia tō maro tuhke toh nexiase, ikyryrykō kahu tō tuhke roropa nexiase kehko, kawaru po soutatu tō tuhke roropa toh nexiase. Yrome Ritonōpo tonetupuhse oya exiryke toto typoremākase

oya. ⁹Kokoro rokē sero nono pōkō enēko Ritonōpo mana emero porehme. Tyjamtunuru ekarōko mana yronymyryme aomiry omipona exiketomo a. Putupyra exikety sã myriase, naeroro taroino osetapakehpyra mase.

¹⁰Morara kary etaryke tyya urutō zehno toehse Asa. Tymyhpōse ynororo eya keti ke ēmatohme āpuruhyry taka. Morara ahtao roropa imehnō Juta tō tyryhmapitose Asa a.

Tuisame Asa etyhyry

(1 Tuisa 15.23-24)

¹¹Mame tuisa Asa nyrytā emero tuisame toehpitotopōpyry poe etyhyry pona, emero tymerose pape pokona esety Juta tō Izyraeu tō roropa Tuisary Ehtopōpyry. ¹²Mame 39me jeimamyry taropose ahtao eya tuisame ehtoh poko, tyrohsē popyra tapoise eya ipupuru poko. Ahmitahpyryme toehse, yrome morara ahtao ro Ritonōpo a eramara ropa tokurehse ynororo tukurākatoh ekaropose. Opi warōkomo a rokē tātakorehmapose eya. ¹³Mame asakoro jeimamyry taropose ahtao toorihse ynororo. ¹⁴Ekepyry tonēse kynexine zonētoho tao topu oramao, inaxikapohpyry ao tykyryryme Tawi patary po. Ixtaratu te kanera kehko roropa tyrise eya xine ekepyry maro zonētoho taka. Mame apoto konōto tyrise eya xine tuisamehxo aehtopōpyry enetuphpotohme tyya xine.

Tuisa Josapa ehtopōpyry Juta tō esēme

17 ¹Moraramē Josapa tuisame toehse tumy Asa myakāme. Tyjamihtase ynororo osewomatohme, Juta tō onyporemākara Izyraeu tō ehtohme. ²Soutatu tō tyrise eya typatary jamihmākō tao, Juta tō nonory po te, pata tō po roropa tumy Asa napoityā Eparaī nonory po. ³Mame kure rokē Josapa tyrise Ritonōpo a jū ehtopōpyry sã exiryke tuisa exisenāme ahtao. Paau oneahmara kynexine, ⁴tumy Esē Ritonōpo toahmase, aomihpyry omipona kynexine. Izyraeu tō tuisary nyrytā onypoehpyra kynexine. ⁵Ritonōpo a jamihme Josapa tyripose tuisame, Juta tō esēme. Tynekarorykō tonehse Juta tomo a emero, ekarotohme eya. Naeroro tymōkomokehxo toehse ynororo, tuisamehxo roropa. ⁶Tākye toehse ynororo Ritonōpo omipona toexiry poko. Imehnō neponāmary eahmatoh typahse eya, xikihme exiketō nohpo toponāmasē Asera enetuphpotoh Juta po typahse roropa eya.

⁷Mame oseruao jeimamyry taropose ahtao eya tuisame ehtoh poko Ritonōpo omiry amorepananō tonyohse eya pata tō pona Juta pona. Ynara tonyohse eya: Pē-Haiu te, Opatia te, Zakaria te, Netaneu te, Mikaia, enara. ⁸Mokaro maro rewita tō tonyohse roropa eya: Semaia te, Netania te, Zepatia te, Asaeu te, Semiramote te, Jonata te, Atonia te, Topia te, Tope-Atonia, enara. Ritonōpo maro oturuketō toytose roropa: Erisama te, Jeorāo, enara. ⁹Ritonōpo Omiry tymerose pape pokona tarose tymaro xine. Mame Juta patary tō pona toytose toto, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko.

¹⁰Ritonōpo poe imehnō nonory pōkō Juta nonory zomye Josapa zunō toehse toto. Naeroro osetapara toh kynexine imaro. ¹¹Tynekarory tō tonehse pirixteu tomo a parata roropa ekarotohme Josapa a kowenu epehpyryme. Imehnō arape tomo a kaneru tō tonehse 7.700me te, poti tō roropa 7.700me roropa. ¹²Tyjamihtase ro Josapa, tapyi jamihmā tyrise eya soutatu tō

esaryme. Mōkomo esary tō roropa tyrise eya, ¹³tonahsē itamurume esaryme. Mame tuaro exiketō tyrise eya Jerusarē po, orēpyra exiketomo, tuisame toto erohtohme. ¹⁴Ynara toh kynexine tyekyry tō maro: Atina, Juta tō soutatu tō tuisaryme kynexine, 300 miume soutatu tō imaro kynexine. ¹⁵Mokyro mykapo Joanā kynexine 280 miume orutua kō maro. ¹⁶Imeīpo Amaxia kynexine, Zikiri mūkurume. 200 miume orutua kō imaro kynexine. Tamoreme tōsekarose Amaxia erohtohme Ritonōpo omipona. ¹⁷Soutatu tō Pējami tō poe tosēke toh kynexine Eriata, tuisame orēpyra exiketyme. Imaro 200 miume orutua kō kynexine typyreke tōsewomatohke, taky tō maro, pyrou tō maro, enara. ¹⁸Etyhpyryme Jozapate kynexine. Tuisame kynexine 180 miume soutatu tō typyreke exiketō esēme. ¹⁹Mokaro emero erohnōko toh kynexine Josapa poetoryme Jerusarē po. Imehnō soutatu tō roropa tyrise eya emero pata tō poro tapuruke exiketō po Juta nonory po.

Akape enaroximatopōpyry urutō Mikaia a

(1 Tuisa 22.1-28)

18 ¹Moraramē tuisa Josapa tymōkomoke toehse ahtao, topeke tuhke roropa toehse ahtao, tyekyry takorehmase eya pytatohme tuisa Akape Izyraeu tō esē ekyry maro. ²Moromeīpo tuhke pixo jeimamyry taropose ahtao Samaria pona toytose Josapa, Akape enese. Tuhke kaneru tō totapase Akape a pui tō roropa otuhtoh konōto ritohme Josapa tō eahmatohme imehxo aexiry enepotohme. Moraramē Josapa toahmase Akape a tymaro ytotohme etonase pata Ramote-Kireate poremākatohme. ³Tōturupose ynororo Josapa a:

— Oytory se pyra hma ymaro etonase pata Ramote maro?

Josapa a tozuhse, ynara tykase ynororo:

— Oytory se awahtao etonase ywy roropa amaro jytory se ase ypoetory soutatu tō maro ākorehmatohme, tykase. ⁴Yrome osemazuhme sekaropone Ritonōpo Kuesēkomo a.

⁵Mame urutō kō tykohmase Akape a, 400mākomo ekaropotohme.

— Oty zae exīko nae: jytory etonase Ramote maro, ytopyra exiry?

— Ytoko, tykase toto. — Orēpyra orīko Ritonōpo mana Ramote poremākapory poko.

⁶Mame tōturupose Josapa, ynara tykase:

— Ritonōpo poe urutō pyra hnae ekaropotohme Ritonōpo a? tykase.

⁷— Nae, mokyro esety Mikaia, Inira mūkuru. Yrome mokyro se pyra ase ipunaka, kure jehtoh poko onekaropyra aexiryke. Popyra rokē jehtoh ekarōko mana, tykase Akape.

— Morara kara exiko! tykase Josapa.

⁸Mame typoetory tamuxime exikety tykohmase Akape a aropotohme Mikaia enehse.

⁹Mokaro, tuisa tō asakoro, tuisa zupō kurā ke typorohse toh kynexine tuisa apō po, osa amerehmā po, Samaria omōto pūto. Mame toto ēpataka urutō kō oturūko toh kynexine. ¹⁰Toiro mokyro kynexine Zetekia, Kenaana mūkuru. Iretyry tō tyrise eya kurimene risemy, ynara tykase ynororo Akape a:

— Ynara āko Ritonōpo mana: “Senohne iretyry ke xirio tō poremākāko mase ipunaka ōsetaparyhtao toto maro,” tykase.

¹¹ Morara tykase imehnō urutō kō emero:

— Ytotoko etonase Ramote pōkō maro. Toto poremākāko mase. Orēpyra orīko Ritonōpo mana, tykase.

¹² Morara ahtao mokyro, Akape naropohpyry Mikaia enehse ynara tykase eya:

— Mokaro urutō kō emero, orēpyra tuisa exīko mana, ekarōko mā toto. Moro saaro kaxiko omoro kure rokē oehtohme, tykase.

¹³ Yrome ynara tykase Mikaia eya:

— Ritonōpo rokē Imehxo Exiketyme mana. Inetaryme ynara āko ase oya, inekarory rokē ekarōko ase! tykase.

¹⁴ Mame toeporehkase Mikaia ahtao tuisa tō ēpataka, ynara tykase Akape eya:

— Mikaia, tuaro se ynanase tuisa Josapa maro, kure Ritonōpo a yna ytory etonase Ramote pōkō maro? Ytopyra ynanae? tykase.

Ynara tykase Mikaia:

— Oetonatoko. Orēpyra exīko matose Ritonōpo poe. Toto poremākāko matose.

¹⁵ Yrome tozuhse ynororo Akape a:

— Ajohpe pyra exiko Ritonōpo omiry ekaroryhtao ya. Tuhke rokē morara tykase ywy oya.

¹⁶ Mame ynara tykase Mikaia eya:

— Izyraeu tō soutatu tō enēko ase sapararahme ypy tō poro kaneru tō samo tošēke pyra. Ynara tykase roropa Ritonōpo ya: “Mokaro orutua kō tošēke pyra mā toto. Ah nytō ropa toto tosaka xine, torētyke pyra,” tykase.

¹⁷ — Morara yka, tykase Akape Josapa a, — toipe mā ynororo. Omi kurā onekaropyra mana ypoko. Omi popyra rokē ypoko ekarōko mana.

¹⁸ Tōturuse ro Mikaia, ynara tykase:

— Seromaroro Ritonōpo omiry etatoko kēty! Ritonōpo eneno typorohse tuisa apō po kapu ao. Imaro ipoetory tō, inenyohtyā xikihme toh nexino.

¹⁹ Mame tōturupose Ritonōpo: “Onoky Akape enekunohnōko nae, aytotohme Ramote pona, totapasēme aehtohme moroto?” tykase. Mame tozuhse ynororo inenyohtyamo a tōsenetupuhtoh komo. Imehnomo a tyoro turuse.

²⁰ Etyhpyryme toiro mokyro tōsenepose. Ynara tykase ynororo: “Ywy Akape enekunohnōko ase,” tykase. Mame tōturupose Ritonōpo a: “Otāto?” tykase. ²¹ Mokyro a tozuhse: “Ywy ytōko ase Akape poetory urutō komo a, toto ritohme ajohpe. Mame ajohpe rokē oturūko mā toto,” tykase. Naeroro tonyohse ynororo Ritonōpo a: “Ytoko, Akape enekunohse. Enekunohnōko mase rahkene.”

²² Mame tōtyhkase Mikaia ynara karyke Akape a:

— Tuisa Akape, Ritonōpo nyrihpyry enēko mase seromaroro. Opoetory tō urutō kō emero enekunohnōko mā toto. Yrome tōmihpyry ae ro oya oorihmanohpōko Ritonōpo mana.

²³ Morarame urutō Zetekia toytose Mikaia a, ēpāmase tomary ke, mame tōturupose:

— Otara ahtao toytose Ritonōpo Zuzenu ywinoino, oturuse amaro? tykase.

²⁴ — Zuaro exīko mase, otonēse oytoryhtao tapyi taka, mya osa tapyi taō taka, tykase Mikaia.

²⁵ Mame takorehmane taropose tuisa Akape a Mikaia apoise:

— Mose apoiko arotohme Amō a, pata kowenatu a, tuisa mūkuru Joaxi a roropa. ²⁶ Toto zuruta: mose ēmatoko āpuruhpyry taka. Wyi rokē ekarotoko eya tuna maro kure rokē joehtoh pona ropa, tykase.

²⁷ Ynara tykase Mikaia:

— Kure rokē oopepyry ropa ahtao, jomiry ae oturupyra Ritonōpo exiry!

Mame ynara tykase ropa ynororo:

— Otato ehtoko jomihpyry poko! tykase.

Akape orihtopōpyry

(1 Tuisa 22.29-35)

²⁸ Morarame toytose tuisa Akape tuisa Josapa maro etonase pata Ramote-Kireate pōkō maro. ²⁹ Ynara tykase Akape Josapa a:

— Osetapatoh taka kytoryhtao, tyoro upo amurūko ase juaro pyra imehnō ehtohme. Yrome oupō kurā, tuisa zupō amurūko ro mase, tykase.

Naeroro Izyraeu tō esē toytose etonatoh taka tyoro upo ke tamuruse.

³⁰ Mame mokyro Xiria esē ynara tykase takorehmananomo a, kahu aronanō tuisary tomo a: “Imehnō onetapara ehtoko, Izyraeu esē rokē etapatoko,” tykase.

³¹ Naeroro tuisa Josapa tonese ahtao eya xine, Izyraeu tō esemy ynororo tokarose eya xine repe. Tokahmase ynororo eya xine etapatohme. Yrome kui tykase ahtao typynanohse ynororo Ritonōpo a. Osetapaketō toeramase ropa ewinoino, ³² tonetupuhse eya xine, Izyraeu tuisary kara. Naeroro onekahmara toehse toh kynexine. ³³ Yrome pyrou tusarah tykase soutatu xirio a tuisa Akape onenepyra ahtao ro. Akape tuose aosewomatoh kuroko. Kui tykase tykahu arone a:

— Tuose ywy! Eramako, kuaroko taroino etonatoh poe, tykase.

³⁴ Mame tōsetaparyhtao ro tuisa Akape takorehmase eya xine xikihme aehtohme tykahu ao ēmyty xirio tō wino, ikohmā pona. Mame tykohmāse ahtao toorihse ynororo.

Josapa zupokatopōpyry urutono a

19 ¹ Moromeīpo tuisa Josapa Juta tō esemy toytose ropa kure rokene tytapyi konōto taka Jerusarē pona. ² Mame urutō Jeu Hanani mūkuru toytose osepyryse tuisa maro, ynara tykase ynororo eya:

— Zae oya nae popyra exiketō akorehmary oya, osepepe oexiry Ritonōpo epetōkara maro? Onyrihpyry pokoino awānohnōko Ritonōpo mana.

³ Yrome morara ahtao ro toitoine onyrityā kure ro nase, ahno naxikatyā tyneponāmarykōme Asera nohpo eahmatoh tonō tonahkapose oya te, Ritonōpo omiry omipona tukuhse roropa oya. Morara kure nase.

Josapa zae ehtoh kukuru

⁴ Jerusarē po tosake tuisa Josapa ahtao ro toytotose ynororo Juta tō enese pata tō po ikurenāe Peresepa poe inikahpozakoxi ypy tō pona, Eparaī po. Toerohse ynororo Izyraeu tō akorehmary poko eramatohme ropa Ritonōpo tytamura tō Esey omipona ropa. ⁵ Zae exiketō juize tō tyrise eya Juta patary tō po, pata tō tapuruke exiketō po. ⁶ Ynara tykase ynororo eya xine:

— Tomeseke ehtoko ahno apiakaryhtao oya xine, Ritonōpo poe zae ehtoh menekāko matose, ahno poe rokē pyra. Ritonōpo amaro xine mana zae

ehtoh zupiryhtao oya xine. ⁷Ritonôpo Imehxo Exikety enetupuhtoko. Mame tomeseke ehtoko ahno nyrytã apiakary poko. Ynara se pyra Ritonôpo mana: zae pyra ehtoh poko exiketomo te, asakoro omoxinety kuhtopo te, asakoro zumo ehtoh kuhtoh ke roropa imehnô apiakaryhtao.

⁸Jerusarê po rewita tō tymenekase Josapa a, oturuketō maro te, tamuximākō roropa ahno apiakaneme toto erohtohme: Ritonôpo omihpyry omipona ehtoh poko te, atae pyra toehse ahno ahtao pata tō po, enara. ⁹Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonôpo enetupuhtoko Oesêkō Imehxo Exikety. Mame erohtoko ipoetoryme samo, yronymyryme aomiry omipona, emero poko oerokurukohtao. ¹⁰Morame imehnô Izraeu tō tooehse ahtao oya xine imehnô pata tō poe ahno etapatopōpyry ekarose te, imep̃y azahkuru ehtopōpyry ekarose roropa, Ritonôpo omiry omipona pyra ahno aexihpyry, toto amorepatoko tomeseke samo, tuaro toto ehtohme zae ehtoh poko toto apiakaryhtao, awānohpyra xine Ritonôpo ehtohme. Mame zae Ritonôpo nyripohpyry riryhtao oya xine kure rokē oritorỹko Ritonôpo mana. ¹¹Oturuketō tuisamehxo exikety Amaria zae ehtoh waro exikety mana Ritonôpo nyripohpyry poko. Kowenatu Zepatia, Iximaeu mūkuru, Juta tō esemy imehnô ezuhtoh waro exikety imehxo mana. Rewita tō akorehmāko m̃a toto juize tō omihpyry omipona toto ehtoh poko. Orēpyra ehtoko. Jomiry omipona ehtoko. Mame ākorehmatorỹko Ritonôpo mana zae ehtoh poko oehtohkōme.

Etonatopōpo Etō tō maro

20 ¹Moromeïpo moapita tō toytose amonita tō maro, meunita tō maro Juta tō nonory pona osetapase. ²Mame orutua kō tooehse tuisa Josapa zuruse. Ynara tykase toto eya:

— Soutatu tō tuhke tooehse Etō nonory poe tuna konōto Aorikyhyppry moinō poe amaro osetapase. Pata Hazazão-Tamara typoremākase eya xine. Moro pata esety akorō kynexine Êketi.

³Enaromỹke toehse Josapa. Tōturuse ynororo Ritonôpo maro, tuaro ehtoh ekaropotohme. Moromeïpo otuhpyra Juta tō tyripose eya tōtururukōke Ritonôpo a. ⁴Tōximōse toto takorehmapotohkōme Ritonôpo a; Juta tō patary tō poe emero tooehse toh kynexine Jerusarê pona.

⁵Mame zara tyrisenã po Ritonôpo Tapyĩ ēpataka tōximōse Juta tomo te, Jerusarê pōkō maro. Mame toto rānao xikihme toehse Josapa, ⁶tōturuse ynororo Ritonôpo a, ynara tykase:

— Ritonôpo yna tamuru tō Esey! Ritonōpome mase, kapu Esey, sero nono roropa emero nonory pōkō Esēme mase. Jamihme mase, orēpyra mase, imehnô emero poremakāko mase. ⁷Yna Esēme mase Ritonôpo. Sero nono pōkō mya taropose oya, opoetory tō, Izraeu tō esaryme sero nono ehtohme, jūme oepe Aparão pakomotyã esaryme ehtohme. ⁸Tōsesarise toto taro. Mame Tapyi Kurā tyrise yna a oeahmatohme, imehxo oehtoh enepotohme. Ynara tykase yna: ⁹popyra ehtoh toehse ahtao yna wānohtohme, osetapatopo te, tyrohsemy te, omise ehtoh roropa, morohne toehse ahtao yna a, xiaro oximōme oehnōko ynanase sero Tapyi ēpataka, oeahmatoh esaryme exiryke. Mame oturūko ynanase oya yna etuarimaryhtao ro yna akorehmatohme oya. Mame etāko mase, yna pynanohnōko mase.

¹⁰ — Seromaroro yna nonory pōkō maro osetapāko amonita tomo te, moapita tō maro, etomita tō maro. Ejitu poe yna tamuru tō tarose ahtao oya, mokaro nonory pona toto anaropopyra mexine. Naeroro mokaro nonory ehpikuroko rokē yna tamuru tō toytose. Mokaro onenahkara toh kynexine. ¹¹ Seromaroro yna epehmāko mā toto: yna maro osetapāko mā toto yna aropotohme sero nono poe, jūme onekarohpyry yna esaryme. ¹² Yna Esēme mase Ritonōpo! Mokaro zuānohko, jamihme pyra yna exiryke, osewomary waro pyra ynanase, imoihme mokaro soutatu tō exiryke. Yna poremākāko mā toto. Yna atakorehmary waro pyra ynanase. Yrome oya osekarōko ynanase. Ajohpāme sã yna akorehmako!

¹³ Mame orutua kō Juta tō emero moroto kynexine typyxiākō maro, typoenō maro Ritonōpo Tapyī ēpataka. ¹⁴ Mōtoino rokē Ritonōpo Zuzenu tyhtose rewita pona moroto oximōmākō rānao. Mokyro esety Jaazieu, Asape ekury, Zakaria mūkuru, Penaia paryme, Jeieu pary mūkuru, Matania pary. ¹⁵ Ynara tykase Jaazieu:

— Juta pōkomo, Jerusarē pōkō maro, tuisa Josapa roropa, etatoko pahne! Ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo: “Oserehpyra ehtoko! Mokaro soutatu tō imoihmākō zuno pyra ehtoko. Poremāpyra roropa ehtoko. Amaro xine pyra, osetapāko mā toto ymaro. ¹⁶ Kokoro ytotoko osetapase mokaro maro aepyrykohtao onuhtoh Zize pona. Oseporýko matose toto maro jakanahmā etyhpary po ona tonorē Jerueu etonie. ¹⁷ Mame tōseporýse toto ahtao osetapara exīko matose. Tehme rokē ehtoko moroto. Ritonōpo Oesēkomo a opynanopyrykō enēko matose. Juta tomo, Jerusarē pōkomo, oserehpyra ehtoko. Enaromyra ehtoko; kokoro ytotoko oepetōkara poremākapose, ywy, Ritonōpo, amaro xine exīko ase,” tykase.

¹⁸ Mame tosekumuru po typorohse tuisa Josapa ēmyty nono pokoxi; imaro Juta tō emero Jerusarē pōkō maro tosekumuru po typorohse toto Ritonōpo Tosēkō ēpataka, Ritonōpo eahmatohme. ¹⁹ Mame rewita tō, Koate pakomotyā te, Kora pakomotyā roropa toexikihmase, opore Ritonōpo Izýraeu tō Esē toahmapitose eya xine.

²⁰ Yrokokoro pakeimo toytose toto ona tonorē pona Tekoa pūtokoxi. Aytorykohtao tōturuse Josapa toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

— Juta tomo, Jerusarē pōkō roropa, etatoko pahne! Zae Ritonōpo ehtoh enetupuhtoko, Oesēkomo. Mame oewomatorýko mana. Urutō kō, ipoetory tō zae ehtoh enetupuhtoko. Mame orēpyra exīko matose.

²¹ Mame ekaropoxīpo ahno a, eremiaketō tymenekase Josapa a, tupōkō kurā tamurupose eya xine toytotohme soutatu tō esemazupurume, Ritonōpo eahmaryme. Ynara eremiāko toh kynexine:

“Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo,

Kypyno xine exiry jūme exikehpyra mana.”

²² Mame mokaro eremiapitoryhtao Ritonōpo eahmaryhtao Ritonōpo poe tōsetapase toto oxime rokene moapita tomo, amonita tō maro te, etomita tō maro roropa. Typoremākase toto Ritonōpo a. ²³ Mokaro amonita tomo te, moapita tō maro tōsetapase toto etomita tō maro. Tonahkase toto eya xine. Moromeīpo amonita tō tōsetapase moapita tō maro. Tōsenahkase toto. ²⁴ Mame Juta tō soutatu tō toeporehkase ahtao kaetokō pona, ona tonorē po, tōsenuhmase toto topetōkara ekepyā tonese eya xine sapararahme nono po; toorihse toto emero.

²⁵Mame toytose Josapa, ipoetory tõ maro toto mõkomohpyry apoise, topekõkara mõkomohpyry. Pui tõkehko tonese eya xine te, soutatu tõ pyre te, upo te, joia tomo, enara. Oseruao ãmepýry taropose eya xine mõkomo arory poko, yrome itamurume exiryke emero toto mõkomohpyry anarosaromepyra toh kynexine. ²⁶Mame asakoropane ãmepýry ae tõximõse toto jakanahmã Peraka po Ritonõpo eahmatohme. Morara exiryke moro jakanahmã tosehþase Perakame; Peraka kary: Ritonõpo eahmatohme mana.

²⁷Moromeipo toeramase ropa soutatu tomo, Juta tomo, Jerusarẽ põkõ maro, tuisa Josapa toto esemazupurume kynexine. Tãkye rokẽ toytose ropa toto Jerusarẽ pona ropa. Tãtãkyemase toto topekõkara typoremãkapose Ritonõpo a exiryke. Morara exiryke orẽpyra toehse toto. ²⁸Toeporehkase toto ahtao pata Jerusarẽ pona toytose toto Ritonõpo Tapyĩ taka eremiatoh tonõ maro, haapa tõ tohose te, rira tomo, rue tomo, enara. ²⁹Moraramẽ imehnõ ahno tuaro toehse ahtao Izýraeu tõ epetõkara poremãkatopõpyry poko Ritonõpo a enaromýke toehse toto. ³⁰Naeroro osetapara ropa Juta tõ toehse tuisame Josapa ahtao ro oseþeme toto tyrise Ritonõpo a, emero katonõ nonory põkõ maro.

Tuisa Josapa etýþpyry

(1 Tuisa 22.41-50)

³¹35me jeimamyry nae Josapa ahtao tuisame toehse Juta tõ esẽme. Mame 25me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarẽ po. Jeny Azupa kynexine Xiri ãxiry. ³²Zae rokẽ kynexine Josapa Ritonõpo neneryme, jumy Asa ehtopõpyry saaro. ³³Yrome imehnõ neponãmary eahmatoh onenahkara tokurehse ynororo. Mokaro Juta tõ yronymyryme eramara ropa toh kynexine Ritonõpo eahmatohme rokene, tytamurukõ Esemy.

³⁴Imehnõ Josapa nyrytã, tuisame aexipitory poe etýþpyry pona, tymerose pape pokona esety Jeu, Hanani mükuru Ehtopõpyry, imeþý pape ao esety Izýraeu tõ Tuisary tõ Ehtopõpyry.

³⁵Tuisa Josapa, Juta tõ esemy, oseþeme toehse tuisa Akazia, Izýraeu tõ esẽ maro. Yrome itamurume Akazia nyrytã popyry kynexine. ³⁶Tãtakorehmase toto wapu tõ riry poko Expania pona ytotohme. Moro wapu tõ tyrise Eziõ-Keþea po. ³⁷Yrome Ritonõpo poe urutõ Erieze, Totawa mükuru, tõturuse Josapa a, ynara tykase:

— Onyrytã enahkapõko Ritonõpo mana oseþeme toehse oexiryke Akazia maro, tykase.

Mame morohne wapu tõ toehmose kehko. Expania pona ytopyry tokurehse toto.

21 ¹Mame Josapa toorihse. Ekepyry tonẽse tuisa tõ zonõtoht taka, Tawi patary po. Imükuru Jeorão tuisame toehse tumy myakãme.

Tuisa Jeorão Juta tõ esemy

(2 Tuisa 8.16-24)

²Jeorão, tuisa Josapa mükuru, Juta tõ esemy, takorõke kynexine 6me: Azaria, Jeieu, Zakaria, Azariau, Mikaeu, Sepatia, enara. ³Uuru tõkehko mõkomo roropa tokarose jükomo a tumükuru tomo a. Pata tapuruke jamihme exiketõ tokarose eya xine, toiro imükuru toiro pata tuisaryme ehtohme Juta po. Mame Jeorão osemazupu tumükuru tyrise tymyakãme Juta tõ esẽme.

⁴Mame jamihme toehse Jeorão ahtao Juta tō tuisaryme takorō tō totapapose eya emero, imehnō Izyraeu tō tamuximākō maro. ⁵32me jeimamyry Jeorão nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 8me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. ⁶Ipyty tuisa Akape ēxiryne kynexine. Naeroro Akape tō ehtopōpyry sā imehnō Izyraeu tō tuisary tō ehtopōpyry sā roropa popyra ehtoh poko kynexine ynororo, Ritonōpo omiry omipona pyra. ⁷Yrome tuisa Tawi pakomotyā enahkapory se pyra Ritonōpo kynexine tōmihpyry etapotopōpyry pokoino typootory Tawi a, “Omükuru tō apakō roropa tuisame exikehpyra mā toto,” katopōpyry ae ro.

⁸Mame Jeorão tuisame ahtao etomita tō typenekehse Juta tō poetoryme toexirykō poko. “Yna esē karamexino,” tykase toto Jeorão a. ⁹Naeroro Jeorão toytose soutatu tō maro tykahu tō maro emero osetapase Etō nonory pōkō maro repe. Mame moroto tomyehmase ynaroro etomita tō soutatu tomo a. Yrome koko tutūtarykō tukuhse eya xine kahu aronanō maro. Tutūtase tahtao xine toepase toto. Sapararahme toepase ipoetory tō tytapyīkō taka ropa. ¹⁰Morotoino etomita tō Juta poetory tōme exipyra ropa toehse toh kynexine. Mame morara ahtao pata Ripina pōkō roropa Juta tō tuisary turumekase eya xine. Moro sā toehse Ritonōpo turumekase Jeorão a exiryke, tytamuru tō Esemý. ¹¹Imehnō neponāmary eahmatoh tyrise eya Ritonōpo myakāme ypy tō po Juta po. Mame Juta tō takorehmase eya Jerusarē pōkō maro tyrypyrykō poko toto ehtohme, Ritonōpo omipona pyra toehse toto.

¹²Mame urutō Eria a pape tymerose Jeorão neneryme, ynara tykase ynororo:

— Ynara āko Ritonōpo atamurukō Tawi Esē oya: “Onyriry omy tuisa Josapa nyrityā sā pyra mana te, atamuru tuisa Asa nyrityā sā pyra roropa mana.

¹³Yrome Izyraeu tō tuisary tō nyrityā popyra typoenohse oya. Juta tomo Jerusarē pōkō roropa takorehmase oya imehnō neponāmary eahmatohme eya xine Izyraeu tō tuisary tō samo. Ākorō tō roropa metapase, orutua kō kure aexityamo, omotype kuhse. ¹⁴Naeroro awānohtoryko xihpyryme Ritonōpo mana, Juta tomo te, opoenō roropa te, opyxiā roropa, omōkomory enahkako roropa mana. ¹⁵Omoro roropa etuarimāko mase tyrohsē zetunuru ke. Awahxirirī jetuhxo exiko mana itūtatoh pona awakuru ae.”

¹⁶Mame pirixteu tomo arape tō maro moroto toh kynexine etiope tō esary pūto tuna konōto ehpio. Ritonōpo poe Jeorão zehno toehse toh kynexine. ¹⁷Juta tō nonory pona toytose toto osetapase. Tuisa Jeorão typoremākase eya xine, itapyī tae imōkomory emero tarose eya xine. Tynamotokōme Jeorão poenō tarose eya xine ipyxiā roropa. Imükuru akomihpyry, Akazia rokē tynomose eya xine.

¹⁸Moromeīpo tyrohsē ke Jeorão tuānohse Ritonōpo a, zuahxirirī kure pyra toehse, opi pona pyra exikety. ¹⁹Kokoro rokē jetuhxo toehse eya, mame asakoro jeimamyry exisasaka taropose ahtao jetū itamurume toehse rahkene, zuahxirirī tutūtase zuakuru ae, toorihse ynororo. Ipoetory tō apoto onyripyra, xitara roropa toh kynexine toorihse ynororo ahtao.

²⁰32me jeimamyry nae Jeorão kynexine tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. Mame 8me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Toorihse ynororo ahtao emynymara toh kynexine. Ekepyry tonēse eya xine Tawi Patary po. Yrome tuisa tō zonētoh tao pyra tonēse ynororo.

Tuisa Akazia Juta tō esemy

(2 Tuisa 8.25-29; 9.27-29)

22 ¹Tuisa Jeorão mūkuru tō totapase arape tomo a toytose toto ahtao Jerusarē poremākapose. Akazia rokē, Jeorão mūkuru akomihpyry tōxinamase kynexine. Naeroro tutuisarykōme Akazia tyrise Jerusarē pōkomo a jū myakāme. ²22me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame toiro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. ³Jeny Ataria kynexine, tuisa Akape ēxiry, tuisa Oniri pary, Izraeu tuisaryme exiketomo. Zae pyra tamorepase Akazia jeny a, naeroro azahkuru inyryry kynexine Akape tō nyrytā samo. ⁴Akape tō nyrytā samo iirypyryme kynexine Akazia, Ritonōpo omipona pyra. Ynara exiryke, jummy toorihse ahtao, imehnō Akape ekery tō toehse eya akorehmatohme, amorepaneme roropa toto ehtohme. Mokaro pokoino tonahkasēme toehse ynororo.

⁵Morame takorehmananō omihpyry ae toytose ynororo Jorão, Akape mūkuru akorehmase soutatu tō maro Ramote-Kireate pona etonatohme, tuisa Hazaeu, Xiria esē poremākapose. Mame Jorão tuose repe etonato po tahtao, yrome orihpyra kynexine. ⁶Naeroro toytose ropa typataka Jezereu pona osepinothpose ropa. Mame eya toytose Akazia, enese.

⁷Yrome Ritonōpo poe Akazia orihtho exiry Jorão maro ahtao. Toeporehkase tahtao Akazia toytose Jorão maro oseporyse Jeu, Ninixi mūkuru maro. Ritonōpo nymenekahpyryme Jeu kynexine Akape tō enahkatohme. ⁸Mame Akape ekery tō etaparyhtao Jeu a, Ritonōpo nyripohpyry ae ro, Juta tō tamuxi tō tonese eya, Akazia patū tō maro. Akazia maro toehse toh kynexine osenuhmase. Mame totapase toto Jeu a emero. ⁹Mame Akazia zupiryhtao tonese eya xine Samaria po tōtonēse. Tonehse ynororo Jeu a, mame totapase eya xine. Ekepyry tonēse eya xine Josapa parỹpyryme exiryke, yronymyryme Ritonōpo omiry omipona Josapa kynexine. Morame Akazia ekeryỹpyā pyra kynexine tuisame ehtohme Juta tō esēme.

Tuisame Ataria Juta tō esemy

(2 Tuisa 11.1-3)

¹⁰Morame tuisa Akazia eny, Ataria, tuaro toehse ahtao tumūkuru etapatopōpyry poko, tyekyry tō tonahkapose eya toiroro toehtohme tuisa myakāme. ¹¹Toiro Akazia ekepyry mūkuhpyry rokē onetapara kynexine, poeto pitiko, esety Joaxi. Typynanohse ynororo Jeosepa a, aorihtyā tuisa Jeorão ēxiry, Akazia oryxiry, onetapara mokyro kunumuxi ehtohme. Jeosepa oturukety Joiata pytyme kynexine. Omatome tarose ynororo nytho taka, Ritonōpo Tapyī taka. Morame moro tao tonēse ynororo autuhmane maro, onenepyra Ataria ehtohme. Morara exiryke mokyro onetapara kynexine. ¹²6me jeimamyry taropose Joaxi a tonēse Ritonōpo maro Oturutoh tao, towomananō maro. Morara ahtao Ataria tuisame toerohse tumūkuru myakāme.

Ataria tuisame ehtoh enahkatopōpyry

(2 Tuisa 11.4-16)

23 ¹Morame 6me jeimamyry taropose ahtao Joiata a, Ritonōpo maro oturukety, tōsenetupuhse ynororo Joaxi riry poko tuisame. Soutatu

esē 5mākō tykohmase tyya tōsenetupuhtoh ekarotohme eya xine atae toto ehtohme atakorehmatohme: Azaria, Jeorāo mūkuru; Iximaeu, Jeoanā mūkuru; Azaria, Opete mūkuru; Maaseia, Ataia mūkuru; Erisapate, Zikiri mūkuru, enara. ̃yme toh kynexine. ²Naeroro Juta patary tō poro toytose toto rewita tō enehse, oxiekyrymākō maro, tamuximākō maro Jerusarē pona. ³Tōximōse toto Ritonōpo maro Oturutoh tao. Moroto Ritonōpo neneryme tōsekarose toto zae rokē toehtohkōme Joaxi maro, tuisa mūkuru, akorehmatohme. Ynara tykase Joiata oturuketō esemy eya xine:

— Mose Joaxi, tuisa mūkuru, tykase. Tonepose ynororo eya xine. Tuisame mose ro Ritonōpo omihpyry ae ro tuisa Tawi parȳpyry poko. ⁴Ynara tyrīko sytatose. Oturuketō tooehse ahtao rewita tō maro erohse oserematoh ae, oseruao oximōmākōme atapiakāko sytatose, toiro zokonaka omōtoh enēko Ritonōpo Tapyī omōtoh eraseme. ⁵Imepȳ zokonaka tuisa tapyī konōto enēko, eraseme. Akoȳpyry tehme exīko Apō Omōtoh tao eraseme. Imoihmākō oximōnōko Ritonōpo Tapyī ēpataka, zara konōto po. ⁶Ahno emero omōpyra mā toto Ritonōpo Tapyī taka, Osa Kurā taka. Oturuketō rokē rewita tō maro toerokurukō poko toto ahtao, omōnōko mā toto tapiakase toto nuriame pyra Ritonōpo a exiryke. Yrome imehnō emero Ritonōpo omihpyry ae ro omōsaromepyra mā toto. ⁷Mame rewita tō tuisa ewomananōme exīko, tuisa zomye, tytapemake tomahpōke. Tuisa maro rokē exīko mā toto otokohne aytoryhtao. Mame Ritonōpo Tapyī taka toatomyry kukuruhtao ahno a totapasēme exīko mā toto.

⁸Mame rewita tomo imoihmākō maro Joiata omihpyry omipona toehse. Mame toerohkehse tohto ahtao oserematoh po toerohtohkō onurumekara toh toehse. Naeroro typoetoke exiketō tuhke typoetoke toehse oehsenākō maro, aotyhkatyā maro. ⁹Warata tō te, osewomatoh roropa tokarose Joiata a soutatu tuisary tomo a. Tuisa Tawi kyryrȳpyry tō kynexine, tukurākase rokē Ritonōpo Tapyī tao. ¹⁰Mame typyreke exiketō tyrise eya Ritonōpo Tapyī ēpataka tuisa ewomatohme. ¹¹Mame Joaxi tonehse Joiata a jarānaka, parimā tyrise eya zupuhpyry pona. Mame pape tokarose eya tymerose zae tuisame ehtoh exiry poko. Moro sā tuisame tyrise ynororo eya xine. Mame azeite ke typopase Joaxi, Ritonōpo maro oturukety, Joiata a, imūkurukō maro. Mame tykohtase toto emero: “Tuisamehxo kurā mase! Okynahxo tuisame exiko!” tykase toto.

¹²Mame ahno kohtary totase tuisa noty Ataria a, soutatu tō imehnō roropa oseahmāko toh kynexine. Toytose ynororo Ritonōpo maro Oturutoh taka, moroto imoihmākō kynexine. ¹³Moroto tuisa exisenā toneise eya xikihme Saromāo nyrihpyry xikihmā myhtokoxi, Ritonōpo maro Oturutoh omōtoh tao. Tomyehmase ynororo soutatu tō esē tomo a, rueimo etonanomo a roropa, imehnō emero oseahmāko toh kynexine, kohtāko, rue etōko roropa. Rewita tō, Ritonōpo Tapyī tao eremiaketō rue tōkehko etōko toh kynexine, imoihmākō akorehmāko Ritonōpo eahmary poko. Mame typoremāse exikety sā tupō tyxihkase Ataria a, tykohtase roropa ynororo:

— Zae pyra matose! Popyra matose! Sero popyra onyrytyā epehmāko matose! tykase.

¹⁴Ataria etapapory se pyra Ritonōpo maro oturuketō tuisary Joiata kynexine Ritonōpo maro Oturutoh zarā po. Naeroro ynara tykase ynororo soutatu tō erase tomo a:

— Mose arotoko jarānaka, soutatu tō atakenaka exiketō rānakuroko. Ipynanopyry se exikety nae ahtao mokyro etapatoko, tykase.

¹⁵Mame mokyro nohpo tapoise eya xine, tarose eya xine tuisa tapyī taka. Mame moroto kawaru tō omōtoh po totapase ynororo.

Zae ehtoh poko toto ripotopōpyry Joiata a

(2 Tuisa 11.17-20)

¹⁶Moraramē tuisa Joaxi maro, imoihmākō maro takorehmase Joiata a osekarotohme Ritonōpo a, ipoetoryme ehtohme. Ynara tykase toto: “Ritonōpo yna Esemy, opoetoryme rokē ynanase ōmipona yna ehtohme,” tykase. ¹⁷Moraramē toytose imoihmākō Paau eahmatoh taka, moro tapyi tomase eya xine. Okyno zahkatoh tomase roropa eya xine, ahno neponāmary maro. Mame Paau poko pyaxime exikety Matā totapase eya xine, tynekarory zahkatoh ēpataka. ¹⁸Mame Ritonōpo maro oturuketō rewita tō roropa tymenekase Joiata a erohtohme Ritonōpo Tapyī poko. Tuisa Tawi nyrohmanohpotopōpyry ae ro tyripose toto Joiata a okyno tō zahkary poko tynekarorykōme Ritonōpo a, Moeze nyripohpyry ae ro eremiatoh poko eahmatoh poko roropa. ¹⁹Soutatu tō tyrise Joiata a eraseme toto ehtohme, Ritonōpo maro Oturutoh omōtoh tao, moro taka nuriame exiketō onēmapopyra ehtohme.

²⁰Mame soutatu tō tuisary tō maro, tuisa ewomananō maro, tuisa tapyī erase tō maro, tuisa tarose Joiata tomo a, Ritonōpo maro Oturutoh tae, tuisa tapyī taka. Imoihmākomo a tokahmase toto. Mame tomōse toto omōtoh konōto ae, tuisa porohtoh pona typorohse tuisa kynexine. ²¹Imoihmākō tākye toh kynexine. Moro pata mynytyme toehse, Ataria totapase exiryke.

Tuisame Joaxi ehtopōpyry Juta tō esēme

(2 Tuisa 12.1-16)

24 ¹Moraramē 7me jeimamyry Joaxi nae ahtao, tuisame toehse Juta tō esēme. 40me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. ²Jē kynexine Zipia, Peresepa pono. Ritonōpo omipona Joaxi kynexine isene ro oturukety Joiata ahtao. ³Asakoro nohpo tō tymenekase Joiata a tuisa Joaxi pyxiāme. Toemūkuase Joaxi imūkuru tomo ēxiry tomo, enara.

⁴Moraramē okynahxo tuisame Joaxi ahtao Ritonōpo Tapyī kurākary se toehse ynororo. ⁵Ritonōpo maro oturuketō tonyohse eya rewita tō maro Juta patary tō pona toto ytotohme tineru apoitohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ytotoko ahno nekarohpyry apoitohme jeimamyry ae Ritonōpo Tapyī kurākatoth epehmatohme. Axī ke tyritoko moro, tykase repe.

Yrome axī pyra toh kynexine, taryporyke pyra. ⁶Naeroro oturuketō tuisary Joiata tykohmase tyya ekaropotohme:

— Oty katohme tineru anapoipyra rewita tō nexiase, ahno nekarohpyry Moeze omihpyry ae, Ritonōpo Tapyī kurākatothme?

⁷(Mokyro Ataria a, popyra aexihpyry, imehnō imaro aexityamo a roropa Ritonōpo Tapyī tyryhmase. Ritonōpo kyryry kurā tapoise roropa eya xine tyneponāmarykō Paau eahmatohme.)

⁸Mame kaxo tyripose tuisa a tineru ēme, Ritonōpo Tapyī omōtoh tao tyritohme, jarao. ⁹Mame omi arone tonyohse Jerusarē pona, Juta tō

patary tō poro roropa morotōkō emero tynekarorykō tineru, enehpotohme Ritonōpo a, Moeze, Ritonōpo poetory, nyripohpyry ae ro ona po. ¹⁰Tākye toehse toto morara kary etaryke tyya xine, tuisa tomo, ahno tō maro emero. Inekarohpyry kō tonehse eya xine kaxo aka tyritohme, typehkase eya xine. ¹¹Kokoro rokē rewita tomo a moro kaxo tarose erase a. Mame pehme toehse ahtao tuisa akorehmane a oturuketō tuisary nymenekahpyry maro tineru touse kaxo ae. Mame kaxo tyrise ropa eya xine esaka Ritonōpo Tapyī tao. Morarama tineru itamurume tapoise eya xine.

¹²Mame moro tineru tarose tuisa a, Joiata maro ekarotohme erohketō esē tomo a, Ritonōpo Tapyī kurākananomo a. Mame mokaro a topu poko erohketō topehmase te, wewe poko erohketomo te, metau poko erohketō maro, kurimene roropa, Ritonōpo Tapyī kurākatohme. ¹³Mokaro emero yronymyryme toerohse toto. Tyrisenā sā Ritonōpo Tapyī tyrise ropa eya xine, jamihme kuhse. ¹⁴Mame tōtyhkase toto ahtao uuru akoīpyry, parata maro tokarose ropa tuisa Joaxi a Joiata maro. Moro tineru akoīpyry ke paratu tōkehko tyrise eya xine Ritonōpo Tapyī mōkomoryme, akorehmatohme Ritonōpo eahmatoh tao.

Joiata nyripohpyry tymyakāmase

Mame isene ro Joiata ahtao toky tō onyahkakehpyra toh kynexine tynekarorykōme Ritonōpo a Oturutoh tao. ¹⁵Mame tamuhpōme toehse Joiata ahtao 130me jeimamyry taropose ahtao eya toorihse. ¹⁶Ekepyry tonēse eya xine tuisa tō zonētoh taka Tawi patary po, inyrihpyry kurā enetuputyryke eya xine Izyraeu tō akorehmary poko te, Ritonōpo omipona toexiry poko, Ritonōpo Tapyī kurākary poko, enara.

Joaxi iirypyryme ehtoh poko

¹⁷Yrome toorihse Joiata ahtao Juta tō tamuximākō toytose oturuse tuisa maro. Tosekumuru po typorohse toto tuisa ēpataka “Imehxo mase,” katohme eya. Mame ŷme toehse tuisa toto omiry etaryke tyya. ¹⁸Mame ahno ytopyrya toehse Ritonōpo Tapyī taka, toahmakehse eya xine Imaro Oturutoh tao. Tytamuru tō Esemu turumekase eya xine, imehnō neponāmary eahmatohme, nohpo Asera eahmatohme roropa Ritonōpo myakāme. Iirypyryme toto exiryke Juta tō zehno toehse Ritonōpo, Jerusarē pōkō zehno roropa. ¹⁹Urutō kō tonyohse Ritonōpo a toto zurutohme eramatohme ropa repe. Yrome onetara toh nexiase.

²⁰Mame Ritonōpo Zuzenu tyhtose Zakaria pona, oturukety Joiata mūkuru. Xikihme toehse ynororo kaetokō po imoihmākō zurutohme. Ynara tykase ynororo:

— Ekaropōko Ritonōpo oya xine mana: “Oty katohme jomihpyry omipona pyra hmatou, awānopryrykō se hmatou eya? Ritonōpo turumekase oya xine, naeroro orumekatorŷko roropa Ritonōpo mana.”

²¹Mame ahno tō tōsenetupuhse oximōme Zakaria etapatoh poko; mame tuisa omi poe Zakaria totapase topu ke eya xine Ritonōpo Tapyī zarā po. ²²Osenetupuhpyra tuisa nexiase Zakaria zumy, Joiata nyrihpyry kurā poko takorehmaryke; imūkuru totapapose eya xine. Toorikyryhtao ynara tykase Zakaria:

— Oenetory̆ko Ritonōpo mana, awānohtory̆ko mana!

Tuisa Joaxi etyhp̄pyry

²³Moraramē jeimamyry exisasaka ahtao xirio tō soutatu tō tooehse etonase Juta tō maro. Jerusarē typoremākase eya xine. Tuisa tō totapase eya xine. Imōkomory emero tarose eya xine Xiria tuisary a Tamaxiku pona. ²⁴Tuhke hkopyra xirio tō soutatu tō kynexine repe. Yrome Ritonōpo poe tuhkākō typoremākase eya xine, Juta tō soutatu tomo, turumekase ynororo eya xine exiryke, tytamurukō Esemy. Moro sã tuisa Joaxi tuānohse kynexine inyrihp̄pyry emetakame.

²⁵Osetapatoh tao tapurose nexiase pitiko rokē pyra. Mame toytose ropa xirio tō ahtao ipoetory tō esē asakoro tōsenetupuhse tutuisarykō etapatoh poko. Mame totapase ynororo eya xine inyhtoh po, oturukety Joiata, mūkuropa etapatohp̄pyry m̄ypotohme. Ekepyry tonēse Tawi patary po yrome tuisa zonētoh tao pyra. ²⁶Mokyro etapahpōkō ynara toh kynexine: Zapate, Ximeate mūkuropa; jeny Amō nonory pono kynexine te, Jeozapate, Xinirite mūkuropa; jeny Moape nonory pono kynexine. ²⁷Pape pokona, Tuisa tō Ehtopōpyry poko, Joaxi poenō ehtopōpyry poko tymerose kehko, tymerose roropa Ritonōpo omiryne tuisa wānohtoh poko te, Ritonōpo Tapyī ritopōpyry ropa poko, enara. Mame Amazia, Joaxi mūkuropa tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisa Amazia Juta tō esemy

(2 Tuisa 14.1-6)

25 ¹Moraramē 25me jeimamyry nae Amazia ahtao tuisame toehse Juta tō esēme. 29me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jē esety Jeotā kynexine, Jerusarē pono. ²Inyrihp̄pyry Ritonōpo zamaro kynexine aomiry omipona aexiryke repe, yrome yronymyryne pyra. ³Jamihme toehse tahtao Juta tō tuisaryne tumy etapahpōkō, soutatu tō tuisary taorihmapose eya. ⁴Yrome mokaro poenō onetapara kynexine Ritonōpo nyripohpyry omipona, Moeze nymerohpyry ae ro: “Jūkō onetapara ehtoko, zae pyra ipoenō ehtopōpyry ephpyryne. Imehnō poenō onetapara ehtoko, zae pyra jūkō ehtopōpyry ephpyryne. Zae pyra exiketō tuānohsēme exīko, zae pyra toehstopōpyry pokoino rokene.”

Etonatopōpyry Etō tō maro

(2 Tuisa 14.7)

⁵Mame tuisa Amazia a orutua kō 20me jeimamyry nae ahtao tonehpose tyya Juta tō oxiekyrymākomo, Pējamī tō oxiekyrymākō roropa. Mame oximōmākō tyrise eya tutuisarykō maro, miumākō tutuisarykō maro te, 100mākō tutuisarykō maro. Atapona 300 miume toh kynexine, soutatu tō imenekatyamo, orēpyra exiketomo, tuaro roropa exiketomo. Typyreke toh kynexine warata ke te, osewomatoh ke roropa, enara. ⁶Mokaro maro imehnō soutatu tō topekahse eya 100 miumākomo, Izyraeu tomo takorehmatohkōme; 3.400 kuru parata ke topehmase eya.

⁷Yrome urutō toytose mokyro tuisa a zuruse. Ynara tykase ynororo eya:

— Tuisa, mokaro Izyraeu tō anaropyra exiko amaro. Mokaro inikahpoēkō maro pyra Ritonōpo mana. ⁸Otarame mokaro maro jamihmehxo osekarōko

mase repe. Yrome Ritonôpo poe oporemâkapôko oepetôkara mana. Ritonôpo jamitunuru ke orêpyra kyritorÿko mana ise tahtao te, kyporemâkapotoryko mana ise tahtao.

⁹Tôturupose Amazia a:

— Yrome otara exîko moro parata, ynekarohpyry, soutatu tō ehehpyryme jakorehmatohme eya xine repe?

Tozuhse ynororo urutono a:

— Moro motye oya ekarôko ropa Ritonôpo mana ekarory se tahtao.

¹⁰Naeroro Izyraeu tō soutatu tō taropose ropa Amazia a. Toytose ropa toto, yrome aytorykohtao Juta tō zehno toh kynexine yronymyryme.

¹¹Mame Amazia tyjamihtase toytotohme tysoutatu tō maro Jakanahmā Sautu pona etonatohme Etō tō maro. Moroto tōsetapase toto. 10 miume Etō tō soutatu tō totapase eya xine. ¹²Imehnō 10 miumākō tapoise Amazia soutatu tomo a. Tarose toto eya xine ypy emory pona, topu kaetokō pona; moro poe tomase toto aorihtohkōme topu pona.

¹³Moro poko toto ahtao, Amazia naropotyā, Izyraeu tō soutatu tō toytorykōme ropa tosaka xine Juta patary tō tyryhmase eya xine irānakuroko, Samaria poe Pete-Horō pona. 3 miumākō totapase eya xine te, mōkomo itamurume tarose roropa eya xine.

¹⁴Mame Amazia tooehse ropa ahtao Etō tō etapaxīpo, toto neponāmary tonehse eya tymaro. Morohne tyrise eya tyneponāmaryme, eahmatohtaka; tosekumuru po typorohse ynororo, ixtaratu tyahkase roropa eya morohne eahmatohme tyya. ¹⁵Tyenonohse Ritonôpo Amazia nyrihpyry eneryke tyya. Mame urutō tonyohse eya tuisa zuruse. Ynara tykase ynororo eya:

— Oty katohme imehnō neponāmary eahmāko mah? Tosē onewomasaromepyra nexiase morohne onetapara imehnō ehtohme.

¹⁶Yrome urutō tymynyhpākapose tuisa a, ynara karyke:

— Otara ahtao tuisa amorepaneme kyriase? Mynyhme exiko oorihmaporyino ya, tykase.

Naeroro mynyhme toehse urutō ynara kaxīpo:

— Oenahkapôko Ritonôpo mana, zuaro ase morohne tyrise oya exiryke, jomiry onetara roropa oexiryke, tykase ynororo.

Etonatoht Izyraeu tō maro

(2 Tuisa 14.8-14)

¹⁷Mame tuisa Amazia Juta tō esē tātamorepase takorehmananō maro Izyraeu tō poremakatoht poko. Omi taropose eya tuisa Jeoa a, Izyraeu tō esemy a. Jeokaze mükurume Jeoa kynexine, Jeu paryme roropa kynexine. Ynara tykase Amazia eya: “Karimotase eropa,” tykase. ¹⁸Yrome tuisa Jeoa a tozuhse, ynara tykase:

— Otyro pika nexiase ypy tō Ripano po. Omi taropose eya apupari a, ynara kase: “Oëxiry ekaroko umükuru pytyme.” Mame onokyro toytose moro pika tytütümase eya. ¹⁹Ajohpe pyra etomita tō tyvoremakase oya, Amazia. Epyrypāko mase seromaroro. Täkye exiko orêpyra oexiry poko tuaro imehnō exiryke. Mame tehme exiko atapyī tao. Otyme kure osetaparyhtao imehnō maro tōsetaparykō se pyra toto ahtao? Eryhmāko rokē mase opoetory tō maro, tykase.

²⁰Yrome aomiry onetarahme sã Amazia nexiase. Ritonõpo poe morara nexiase, Amazia poremäkapory se Ritonõpo toehse, Etõ tõ neponämary toahmase eya exiryke. ²¹Naeroro tuisa Jeoa, Izyraeu tõ esë, toytose soutatu tõ maro osetapase imaro Pete-Seme pona, Juta nonory po. ²²Mame Amazia tõ typoremäkase, ipoetory tõ toepase toto emero tytapykõ taka ropa. ²³Amazia tapoise Jeoa a. Mame Jerusarë pona tarose ynororo eya. Pata apuru topu risë typahse eya, 200 meturume Omõtoh Eparaï poe Omõtoh Wazahmatoh pona. ²⁴Mame parata tapoise eya uuru maro, Ritonõpo maro Oturutoh tae, Ritonõpo Tapyi mõkomory, Opete-Etõ ekyry tõ nukurākahpyry. Tuisa tapyi tae mõkomo tapoise roropa eya, arotohme Samaria pona. Ahno roropa tarose eya tynamotokõme. Mame Samaria pona toytose ropa toto.

Tuisa Amazia orihtopõpyry poko

(2 Tuisa 14.17-20)

²⁵Mame tuisa Amazia isene ro kynexine 15me jeimamyry, toorihse mokyro Izyraeu tõ esë Jeoa, Jeokaze mükuru, ahtao. ²⁶Imehnõ Amazia nyrytyä emero, tuisame toehpitotopõpyry poe etyhyry pona tymerose pape pokona esety Juta tõ tuisary, Izyraeu tõ tuisary roropa ehtopõpyry poko. ²⁷Ritonõpo omipona pyra Amazia toehse ahtao imehnõ tätamorepase Jerusarë po Amazia etapatohme. Naeroro toepase ynororo pata Rakixi pona. Yrome tokahmase ynororo epetõkara a morotona. Mame totapase ynororo eya xine. ²⁸Ekepyry tarose ropa Jerusarë pona kawaru po. Mame tonëse kynexine tuisa tõ zonëtoh taka Tawi patary po.

Tuisame Uzia Juta tõ esemy

(2 Tuisa 14.21-22; 15.1-7)

26 ¹Morarama Uzia, Amazia mükuru tymenekase Juta tomo a emero, tuisame ehtohme tummy myakāme. 16me rokë jeimamyry nae kynexine. ²Mame Amazia toorihse ahtao pata Erate tapoise ropa Uzia a, tukurākase ropa eya tyrisenä sã ehtohme ropa.

³Uzia tuisame toehse 16me jeimamyry nae ahtao. Mame 52me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarë po. Jeny Jekoria kynexine Jerusarë pono. ⁴Zae, jū ehtopõpyry sã Uzia nyrihyry Ritonõpo zamaro nexiase. ⁵Mame isene ro Zakaria ahtao Ritonõpo omipona Uzia nexiase yronymyryme, zae tamorepase ynororo exiryke eya, Ritonõpo zuno ehtoh poko. Kure tyrise ynororo Ritonõpo a roropa.

⁶Mame pirixteu tõ maro tõsetapase Uzia. Toto patary tõ apuru typahse eya Kate te, Jamania te, Axitote, enara. Imeipo pata tõ tyrise eya, tapure exiketomo, Axitote pūto te, imehnõ pata tõ po roropa pirixteu tõ nonory po. ⁷Takorehmase ynororo Ritonõpo a pirixteu tõ poremäkapory poko te, arape tõ roropa Kua-Paau pōkomo te, meunita tõ roropa, enara. ⁸Jamihmehxo toehse Uzia, orēpyra aexiry poko tokātose Ejitu pōkomo a roropa; mame amonita tomo a tineru tokarose Uzia a kowenu tinerūme.

⁹Jamihmehxo Jerusarë apuru tõkehko tyrise Uzia a, tapyi tõ kaetokohxo exiketõ tyrise roropa eya soutatu tõ esaryme, Omõtoh Wazahmatoh po te, Omõtoh Jakanahmā po te, wazahme apuru ehtoh po, enara. ¹⁰Kaetoko exiketõ osenuhmatohme tyrise roropa eya ona po. Tuna pēkamā kehko tyrise eya,

tuhke pui tōkehko nae exiryke, ypy tō myhto, jakanahmā po roropa. Tupito poko erohketō tuhke nae roropa nexiase, uwa arykary poko te, tŷkyryry poko ypy tō po te, tupito tō po, otyro zamaro nono exiryke, tutupi sehxo toexirykōke.

¹¹ Soutatu tō tuhke nae nexiase tōsetaparykō waro exiketomo. Tuhke oximōtoh ae toytose toto atakenaka etonatoh pona. Mame esetykō tymerose pape pokona pape meronanomo a: Jeieu a te, Maaseia a, enara. Mokaro tuisary Hanania nexiase, tuisa akorehmane, soutatu tō tuisary. ¹² Soutatu tō tuisary tō 2.600me toh nexiase, typoenōke exiketomo, emero orēpyra exiketomo. ¹³ Toto poetory soutatu tō 307.500me emese kure exiketomo, osetapary waro exiketomo tuisa epetōkara poremākapory poko. ¹⁴ Osewomatoh tokarose Uzia a tysoutatu tomo a te, warata tōkehko te, zupuhpyrykō ewomatoh tonō te, zokokō ewomatoh tonō, taky, pyrou tō maro te, topu tō emapotoh kehko, enara. ¹⁵ Jerusarē po tykyryrykō rinanomo a ipyre tōkehko tyrise, pyrou ematohme te, topu konōto ematohme roropa tapyi kaetokō poe, pata apuru poe, osenuhmatoh poe. Naeroro emese kure aexiry waro toehse imeimehnō nonory pōkomo, emero pata tō po. Jamihme kuhse toehse ynororo takorehmase Ritonōpo a exiryke.

¹⁶ Yrome tuisa Uzia jamihme toehse ahtao, epyrypaketye toehse ynororo. Moro pokoino typoremāsehme sã ynororo. Mame tuānohse Ritonōpo a azahkuru toehse aexiryke, Ritonōpo omipona pyra. Tomōse ynororo Ritonōpo maro Oturutoh taka ixtaratu zahkase jahkatoh apō pona. ¹⁷ Ritonōpo maro oturukety Azaria a, 80me orēpyra oturuketō maro tokahmase ynororo ¹⁸ apoitohme, arotohme moro tae. Ynara tykase toto eya:

— Uzia! Zae pyra mase, Ritonōpo omipona pyra, ixtaratu zahkaryhtao oya onekarorye Ritonōpo a. Ritonōpo maro oturuketō Arão pakomotyã rokē, tymenekase Ritonōpo a, moro poko ehtohme. Ytoko taroino Ritonōpo Esary Kurã tae, iirypyryme toehse mase Ritonōpo a. Naeroro kure oripyra exiko mana, oewomara mana, tykase.

¹⁹ Mokaro omiry etaryke tyya, tyekītapāse Uzia oturuketō zehno. Ritonōpo Tapyi tao nexiase, ixtaratu zahkatoh apō pūto, jahkatoh apoiko tomary ke. Mame tyekītapāse ynororo ahtao tyrohsē popyra tutūtase ipery pokona. ²⁰ Moro eneryke Azaria a oturuketō maro onenekehpyra toh nexiase tyrohsēke ipery poko exiryke, taryporyke tarose ynororo eya xine Ritonōpo Tapyi tae. Taryporyke tutūtase ynororo, tuānohse Ritonōpo a exiryke.

²¹ Moromeīpo tuisa Uzia nuriame exikehpyra nexiase moro tyrohsē pokoino. Tytapyi tao tehme toehse nexiase tapiakase imehnō winoino. Omōsaromepyra nexiase Ritonōpo Tapyi taka. Imūkuru Jotão toerohse tuisame tuisa tapyi konōto tao, Juta tō esēme ehtoh poko roropa.

²² Morame emero tuisa Uzia nyrytamo apitorymā poe etyhpyry pona tymerose pape pokona urutō Izaja a, Amoxi mūkuru. ²³ Mame Uzia toorihse, ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh po Jerusarē po, yrome mokyro tyrohsē pokoino tuisa tō zonētoh taka ekepyry onyripyra toh nexiase. Imūkuru Jotão tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisa Jotão Juta tō esemy

(2 Tuisa 15.32-38)

27 ¹ Moraramē tuisame toehse Jotão 25me jeimamyry nae tahtao. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame Jerusarē po. Jē esety Jerusa

kynexine, Zatoke ēxiry. ²Jumy Uzia ehtopōpyry sā zae rokē Jotāo nexiase, Ritonōpo omipona, Ritonōpo zamaro ehtohme. Yrome tumy nyrihpyry panō onyripyra nexiase, ixtaratu tyahkase jumy a Ritonōpo Tapyī tao. Moro onyripyra Jotāo nexiase. Yrome tyrypyrykō poko ro ahno nexiase.

³Jotāo a Omōtoh tyrise Ritonōpo maro Oturutoh tao Inikahpozakoxi. Toerohse itamurume roropa ynororo Jerusarē apuru riry poko, moroto pata esary po esety Opeume. ⁴Ypy tō po Juta tō nonory po pata tō tyrise eya. Itu htao tapyi jamihmā exiketō tyrise eya, kaetoko exiketō roropa osenuhmatohme soutatu tō esaryme. ⁵Tōsetapase toto Amō tuisary maro soutatu tō maro. Typoremākase toto eya xine. Mame amonita tomo a ehepyry tapoise eya jeimamyry ae oseruao jeimamyry pona: 3.400 kirume parata te, miu toneratame tiriiku te, miu toneratame sewata roropa. ⁶Jamihme toehse Jotāo, Tosē Ritonōpo omipona yronymyryme exiryke.

⁷Imehnō tuisa Jotāo nyriyā, tykarimotatopōpyrykō poko te, inyripohpyry poko emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tuisary tō Juta tuisary tō roropa ehtopōpyry poko. ⁸25me jeimamyry Jotāo nae kynexine tuisame toehse tahtao, mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. ⁹Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao, Tawi Patary po. Mame imūkuru Akaze tuisame toehse, tumy myakāme.

Tuisa Akaze Juta tō esemy

(2 Tuisa 16.1-4)

28 ¹20me jeimamyry nae Akaze kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Yrome tuisa Tawi ehtopōpyry sā pyra kynexine. Inyrihpyry Ritonōpo zamaro pyra kynexine. ²Izyraeu tō tuisary tō ehtopōpyry sā toehse ynororo. Tyneponāmary Paau poko enetupuhtoh tyripose eya metau risemy. ³Ixtaratu tyahkase eya Jakanahmā Pē-Hinō po. Tumūkuru tō roropa tyahkase eya tynekaroryme, tyneponāmary eahmatohme, tynonory poe Ritonōpo naropotyā nyrihpyry xihpyry typoenohse eya. Tynonory poe taropose toto Ritonōpo a, Izyraeu tō esaryme ehtohme. ⁴Tyneponāmarykō eahmatoh tao, ypy tō emory po te, wewe jerutumā zopino roropa tynekarory tyahkase Akaze a, ixtaratu roropa tyahkase eya.

Etonatoh xirio tō maro, Izyraeu tō maro

⁵Morara exiryke iirypyryme Akaze exiryke, Ritonōpo a, Akaze Esemy a xirio tō tonehpose Juta tō poremākapose. Tuhkākō Juta tō tarose eya xine tynamotokōme Tamaxiku pona. Izyraeu tō esē, Peka, Remaria mūkuru tonehpose roropa Ritonōpo a Akaze tō poremākapose. ⁶120 miu Juta tō soutatu tō orēpyra exiketō totapase eya xine toiro ēmepyyry ae ikohmamyry pona. Morara tyripose Ritonōpo a, Tosēkō, tytamurukō Esē turumekase Juta tomo a exiryke. ⁷Morarama Maaseia, Akaze mūkuru totapase Zikiri a. Izyraeu tō soutatu orēpyra exikety kynexine ynororo. Azarikā, tuisa tapyī poko erohketō tuisary totapase roropa eya te, Eukana roropa, tuisa Akaze akorehmane imehxo exikety, totapase eya, enara. ⁸Mame Juta tō nonory poe tuhkākō tarose Izyraeu tō soutatu tomo a tynamotokōme. Tyekyry tō 200 miume nohpo tomo poetohti maro tarose eya xine. Mōkomo roropa tarose tymaro xine Samaria pona.

Urutono Otete

⁹Mame Ritonōpo poe urutono Samaria po kynexine, esety Otete. Toytose ynororo oseporyse Izyraeu tō soutatu tō maro aepyry ropa ahtao Juta nonory poe. Ynara tykase Otete eya xine:

— Ritonōpo atamurukō Esē tyekītapāse Juta tō poko. Naeroro toto typoremākaposē eya oya xine. Yrome toto zehno toehse oexirykōke totapase toto oya xine. Moro tonese Ritonōpo a. ¹⁰Seromaroro anamotokōme Juta tō, Jerusarē pōkō roropa riry se matose. Tuaro pyra hmatou iirypyryme oexirykō poko Ritonōpo Oesēkō neneryme? ¹¹Naeroro jomiry etatoko! Moxiā oekyry tō arotoko ropa, onenepyhpyrykō opoetorykōme, ozehno xine Ritonōpo exiryino yronymyryme.

¹²Moraramē asakoropane Izyraeu tō tamuximākō ynara kynexine: Azaria, Joanā mūkuru te, Perekia, Mexiremote mūkuru te, Jeizikia, Sarū mūkuru te, Amasa, Hatarai mūkuru, enara. Zae pyra Izyraeu tō soutatu tō nyrihpyry tonetupuhse eya xine. ¹³Ynara tykase toto eya xine:

— Moxiā anapoityā onenehpyra ehtoko xiaro! Iirypyryme toehse sytatose itamurume Ritonōpo neneryme. Seromaroro onyrirykō moxiā poko popyrahxo Ritonōpo a. Kyzehno xine toehse ynororo ipunaka.

¹⁴Naeroro tynapoityā tokarose ropa Izyraeu tō soutatu tomo a mōkomo maro, Juta pōkō maro, ahno tomo a, itamuxirykō maro. ¹⁵Mokaro asakoropanemākō tymenekase eya xine soutatu tō napoityā pyno ehtohme. Mōkomo poe upo tapoise eya xine sātaja tō roropa ekarotohme aryryra exiketomo a. Mame tonahsē te, eukuru roropa tokarose eya xine. Toto topinohse roropa eya xine. Mame tarose ropa toto emero porehme Juta nonory pona ropa. Tynomose toto Jeriko po, airikih pā po. Jamihme pyra exiketō tyrise eya xine jumētu tō po.

Mame toeramase ropa toto Izyraeu tomo Samaria pona ropa.

Axirio tomo a tātakorehmapose Akaze a

(2 Tuisa 16.7-9)

¹⁶Moraramē omi taropose tuisa Akaze a Axiria tuisary a takorehmatohme ¹⁷Juta tō nonory pona tomōpitose ropa Etō tō exiryke te, Akaze soutatu tō typoremākase eya xine te, soutatu tō tarose roropa eya xine typoetorykōme. ¹⁸Mororome ro pirixteu tō totonase toto Juta patary pōkō maro, Juta nonory jakuraramā po ikurenāe. Pata tō tapoise eya xine: Pete-Seme te, Ajarō, Keterote maro te, Soko te, Timina te, Kinizo te, toto zomye pata tō pisarara exiketō maro. Moro pata tō apoixīpo tōsesarise pirixteu tō nexiase toto moro pata tō po. ¹⁹Morara tyripose Ritonōpo a tuisa Akaze, Juta tō esē pokoino. Juta tō takorehmase eya iirypyryme toto ehtohme. Ritonōpo omipona pyra nexiase.

²⁰Moraramē tuisa Tikirate-Piresea, Axiria esē toytose soutatu tō maro Akaze a, yrome anakorehmara nexiase. Tyripose ynororo etuarimatohme. ²¹Mokyro epehmatohme, Ritonōpo kyryry kurā tapoise Itapyī tae te, tuisa tapyī tae te, tamuximākō tapyī tō tae roropa ekarotohme Axiria tuisary a; yrome anakorehmara nexiase.

Tyrypyhpyke Akaze toorihse

(2 Tuisa 16.19-20)

²²Morarama toetuarimasehxo Akaze ahtao, tyrypyry poko itamurumehxo nexiase Ritonōpo omipona pyra. ²³Okyno tyahkase eya tynekaroryme xirio tō neponāmary eahmatohme, yrome mokaro pokoino typoremākase ynororo. Ynara tykase:

— Xirio tō tuisary tō takorehmase ineponāmarykomo a; naeroro ynekarory zahkāko ase ynekaroryme eya xine, mame jakorehmāko roropa mā toto, tykase.

Yrome moro pokoino mokyro tuisa toetuarimase itamurume, ipoetory tō roropa porehme toetuarimase toto. ²⁴Ritonōpo Tapyī kyryry typahse eya. Omōto tapuruse eya Ritonōpo maro Oturutoh zara konōto taka. Okyno zahkatoh tyripose eya emero rokē esary po Jerusarē po. ²⁵Imehnō neponāmary eahmatoh tyripose eya Juta tō patary tō po ixtaratu zahkatohme, mokaro neponāmary ēpataka, toto eahmatohme. Morohne riry poko tyzehno Ritonōpo, itamuru tō Esē tyripose eya ipunaka.

²⁶Imehnō tuisa Akaze nyrytā, tuisame exipitory poe etyhpyry pona, tymerose pape pokona esety Juta tuisary tō Izraeu tuisary tō roropa ehtopōpyry poko. ²⁷Akaze toorihse, ekepyry tonēse pata Jerusarē po. Yrome tuisa tō zonētoh taka ekepyry anaropyra toh kynexine; mame imūkuru Ezekia tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Ezekia Juta tō esēme

(2 Tuisa 18.1-3)

29 ¹25me jeimamyry nae Ezekia kynexine tuisame toehse ahtao. 29me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Jē esety Apia kynexine, Zakaria ēxiry. ²Mame tytamuru tuisa Tawi ehtopōpyry typoenohse eya. Naeroro Ritonōpo zamaro Ezekia nyrihpyry nexiase.

Ritonōpo Tapyī kurākatopōpyry

³Morarama nuno apitorymā po tuisame Ezekia toehse ahtao, Ritonōpo Tapyī omōto totapuruhmakase ropa eya zara pona, tukurākase roropa kehko eya. ⁴Mame Ritonōpo maro oturuketō oximōme tonehpose eya rewita tō maro, Ritonōpo Tapyī zara po, xixi tūtatoh wino. ⁵Moroto toto turuse eya, ynara tykase:

— Rewita tomo, osekaro toko Ritonōpo a oorypyrykō korokapotohme nuriame pyra oehtohkōme Ritonōpo a. Mame Ritonōpo Tapyī ikurikatoko nuriame pyra ehtohme kytamurukō Esemu a. Nuriame aexityā nae ahtao toutoko Ritonōpo Tapyī tae ipahtohme. ⁶Kytamurukō Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona pyra toh kynexine. Tyrypyrykō poko toehse toh kynexine. Tosēkō turumekase eya xine, Imaro Oturutoh wino toeramase roropa toh kynexine. ⁷Itapyī omōto tapuruse eya xine, ezuru tō tozehkase, ixtaratu onyahkara toehse toto Ritonōpo ēpataka. Okyno tō onyahkara toehse roropa toto tytororo tynekarorykōme apoto apō po Ritonōpo, Izraeu tō Esē, Tapyī ēpataka. ⁸Morara exiryke tyekītase Ritonōpo Juta tō poko, Jerusarē pōkō poko roropa. Inyrihpyry poko eya xine tōsenuruhkase toto

emero porehme, töserehse roropa toto. Morarame kymarokō tomīnopitose imehnomo a, zuaro matose. ⁹Kumykō totapase etonatoḥ po kypyxiākō, kypoenōkō roropa tarose imehnomo a tynamotokōme.

¹⁰Seromaroro osenetupuhxīpo tuaro toehse ywy; jomiry etapōko ase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy a, kyzehno xine exikehtohme. ¹¹Aimo tomo, ŷme ehtoko. Amarokō tymenekase Ritonōpo a erohtohme Itapyī tao, imoihmākō akorehmatohme Ritonōpo eahmary poko, ixtaratu zahkatohme roropa onekaroryme eya.

¹²Ynara rokē rewita tō moroto kynexine:

Koate tō poe: Maate, Amasai mūkuru te, Joeu, Azaria mūkuru, enara.

Merari tō poe: Kixi, Apati mūkuru te, Azaria, Jearereu mūkuru, enara.

Jeresō tō poe: Joa, Zima mūkuru te, Etē, Joa mūkuru, enara.

¹³Erisapā tō poe: Xiniri te, Jeueu, enara.

Asape tō poe: Zakaria te, Matania, enara.

¹⁴Hemā tō poe: Jeueu te, Ximei, enara.

Jetutū: Semaia te, Uzieu, enara.

¹⁵Imehnō Rewi tō tonehpose mokaro a oximōme toto ehtohme. Mame tōsekarose toto Ritonōpo a tyrypyrykō korokapotohme nuriame pyra toto ehtohme Ritonōpo a. Mame tuisa omihpyry omipona Ritonōpo maro Oturutoḥ tukurākapitose eya xine nuriame pyra ehtohme Moeze nymerohpyry ae ro. ¹⁶Mame Ritonōpo maro oturuketō tomōse Ritonōpo Tapyī taka ikurākatohme, moro tae typahsē tupuimase eya xine jarānaka, zara konōto pona, emero nuriame aexityamo, kure nymyry pyra aexityamo. Moro tae morohne tarose rewita tomo a pata poe jarānaka jakanahmā Keterō pona.

¹⁷Tukurākapitose eya xine ěmepyyry apitorymā po, nuno apitorymā po. Mame 8me tōmehse ahtao toeporehkase toto omōtoḥ esaka Ritonōpo Tapyī taka. Toerohse toto 8me ěmepyyry pona ropa. Mame 16me ěmepyyry ae tōtyhkase toto Ritonōpo Tapyī kurākary poko.

¹⁸Naeroro toytose toto tuisa tapyī taka tuisa Ezekia zuruse. Ynara tykase toto eya:

— Ritonōpo maro Oturutoḥ ynanukurikano porehme, okyno zahkatoh apō te, ikyryry tō roropa, wyi apō roropa, meza, pāo ritohme Ritonōpo ěpataka, ikyryry tō maro. ¹⁹Toytose roropa yna imōkomory anŷse ropa. Morohne typahse Akaze a Ritonōpo omipona pyra toexiryke, tuisame tahtao ro. Morohne tapoise ropa yna a tukurikase, tukurākase yna a, tyritohme ropa jahkatoh apō ěpataka, Ritonōpo kyryryme.

Ritonōpo a Itapyī ekarory ropa

²⁰Yrokokoro towōse Ezekia pakeimo, Jerusarē tamuximākō tonehpose eya toto ytotohme tymaro Ritonōpo maro Oturutoḥ taka. ²¹Okyno tō tonehpose Ezekia a: 7me pui mūkuru tomo te, 7me kaneru mūkuru tomo, 7me kaneru nohpory tomo, 7me poti tō roropa jahkatohme apoto apō po tynekarorykōme Ritonōpo a. Morara tyrise eya xine tyrypyrykō korokapotohme Ritonōpo a, tuisa ekry tō rypyry te, Juta tō rypyry te, Ritonōpo Tapyī kurākary poko roropa, enara. Mame Ritonōpo maro oturuketō, Arāo pakomotyā tyripōse tuisa a okyno zahkananōme apoto apō po. ²²Pui mūkuru tō totapase oturuketomo a osemazuhme. Imunuru pitiko

tomase eya xine apoto apō pokona. Mame morara tyrise eya xine kaneru mūkuru tō ke, morararo kaneru nohpory tō ke roropa. ²³Mame etyhporyme poti tō tapoise eya xine, tynekarorykō tyrypyrykō korokapotohme, mokaro tarose eya xine tuisa a, imehnō Ritonōpo eahmananomo a roropa tomary ritohme zupuhpyrykō pona. ²⁴Moromeīpo mokaro poti tō totapase oturuketomo a. Imunuru tukuāse apoto apō pona, tynekarorykōme Ritonōpo a, ahno tō emero rypyry korokapotohme; mokaro okyno tō totapapose tuisa a, jahkatohme tytororo apoto apō po tynekarorykōme Ritonōpo a, Izyraeu tō emero rypyry korokapotohme.

²⁵Ritonōpo nyripohpyry tuisa Tawī a, urutō Kate omiry ae, Natā omiry ae roropa, moro omipona toehse Ezekia: rewita tō tyripōse eya Ritonōpo Tapyī tao otyro etotoh ke; paratu tomo te, haapa tomo te, rira tomo, enara. ²⁶Moroto xikihme toh nexiase Tawī nyripohpyry ae ro, oturuketō roropa rueimo nae toh nexiase. ²⁷Ezekia omi poe okyno tō tyahkapitose eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a. Mame tynekarorykō zahkaryhtao toremiase toto Ritonōpo eahmaryme. Rueimo tō totopitose paratu tōkehko maro. ²⁸Mame morotōkō emero tōximōse eremiaketō maro Ritonōpo eahmananō maro eremiāko toh nexiase. Eremiakehpyra toh nexiase tynekarorykō zahkatoh otyhkatoh pona ro. ²⁹Mame tosekumurukō po typorohse tuisa Ezekia imoihmākō maro Ritonōpo eahmaryme. ³⁰Mame rewita tō turuse tuisa a tamuximākō maro:

— Oeremiatoko Ritonōpo eahmaryme, Tawī nymerohpyry ae ro, urutō Asape nymerohpyry ae ro roropa. Toremiase toto tākye rokē rahkene. Moromeīpo tosekumurukō po typorohse toto Ritonōpo eahmatohme.

³¹Mame ynara tykase Ezekia imoihmākomo a:

— Seromaroro tōsekarose oexirykōke Ritonōpo a aomipona oehtohkōme, onekarorykō enehtoko eya eahmatohme, “Kure mase,” katohme eya.

Aomiry omipona toehse toto. Toitoine okyno tonehse eya xine jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a. ³²Pui orutua tonehse eya xine 70me te, 100me kaneru mūkuru tomo te, 200me kaneru nohpory tomo jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a.

³³600me pui orutua kō tonehse eya xine te, 3.000me kaneru tō roropa tynekaroryme imoihmākō otuhtohme.

³⁴Tuhke pyra Ritonōpo maro oturuketō exiryke okyno tō ipikary pune pyra toh nexiase. Naeroro rewita tomo a takorehmase toto aerohtoh otyhkatohme. Morarama imehnō oturuketō roropa tōsekarose tyrypyrykō korokapotohme nuriame pyra toehthokōme. (Ritonōpo nyripohpyry poko tymoishexo rewita tomo a nexiase nuriame pyra toehthokō poko. Mokaro oturuketō tomeseke hkopyra toh nexiase.) ³⁵Okyno tō totapase oturuketomo a jahkatohme tytororo te, okyno kasery tyahkase roropa eya xine ahno nekarohpyry osepeme ehtohme. Uwa eukuru jehnahpyry ahno nekarohpyry nae roropa nexiase okyno maro tokarose ahtao tynekaroryme Ritonōpo a.

Moro sā Ritonōpo toahmapitose ropa Ritonōpo Tapyī tao. ³⁶Tuisa Ezekia imoihmākō roropa atākyemāko toh nexiase, takorehmase toexirykōke Ritonōpo a; morohne emero toehse axiny.

Oseahmatoh Paxikoa

30 ¹⁻³Mame Oseahmatoh Paxikoa, Ritonōpo eahmatohme onyrisaromepyra toh nexiase nuno apitorymā po Ritonōpo maro

oturuketō pyra exiryke. Nae repe, yrome tuhke hkopyra tykorokase toh nexiase nuriame pyra toehtohkōme Ritonōpo a. Tuhke pyra ahno nexiase roropa oximōme Jerusarē po. Naeroro tātamorepase tuisa Ezekia Juta tō tamuximākō maro Jerusarē pōkō maro moro poko. Atae toh nexiase moro Oseahmatoh Paxikoa riry poko nuno asakoromā po. Morara exiryke tōmiry taropose tuisa a Izyraeu patary pōkomo a, emero Juta tomo a roropa, Eparaī tomo a Manase tomo a roropa toto eahmatohme aehtohkōme Ritonōpo Tapyī taka Jerusarē pona Oseahmatoh Paxikoa poko. ⁴Tākye tuisa nexiase takorehmananō maro tōsenetupuhtohkō poko. ⁵Naeroro Izyraeu tō toahmase eya xine emero, pata Peresepa poe ikurenae inikahpozakoxi Tā patary tō pona. Toahmase toto aehtohkōme Jerusarē pona Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmatohme. Moino ro sero Otuhtoh Konōto onyripyra imoihmākō kynexine Ritonōpo nyriphopyry ae ro Jerusarē po.

⁶Omi aronanō toytose tuisa omihpyry ae ro akorehmananō maro Juta patary tō poro Izyraeu patary tō poro roropa. Ynara tykase toto:

— Izyraeu tomo, eramatoko Ritonōpo a ropa, Aparāo Esemy, Izake Esemy, Jako Esē roropa. Mame eramāko ropa mā ynororo oya xine. Typoremākase mexiatose Axiria tuisary tomo a, yrome orihpyra mexiatose, typynanohse oexirykōke. ⁷Atamurukō sā pyra ehtoko, oekyrykō sā pyra roropa, Ritonōpo omipona pyra aexityamo. Ritonōpo omiry onymoipyra exiryke, tuānohse toto itamurume eya. ⁸Onetara toh nexiase, putupyra exiketō samo. Naeroro mokaro sā pyra ehtoko, naeroro Ritonōpo omipona ehtoko. Osehtoko Itapyī taka, Jerusarē pona. Inymenekahpyry moro jūme tosaryme ehtohme, moro tao eahmatohme. Ritonōpo eahmatoko ozehno xine exikehtohme. ⁹Mame oepyyrykō ropa ahtao Ritonōpo a, oepekōkara opoenōkō aronanō tynamotokōme nupunato toto enēko, mame toto enehpōko ropa mā toto tapyi taka ropa. Ynara exiryke Ritonōpo Kuesēkō kure mana, etuarimaketō pyno mana. Oepyyrykō ropa ahtao nupunato oeneterŷko mana, opynanohtorŷko ropa mana.

¹⁰Mokaro omi aronanō toytose emero pata tō pona Eparaī nonory pona te, Manase nonory pona, enara. Toeporehkase toto Zepurō nonory pona inikahpozakoxi. Yrome tounohse rokē toto, typoihtose mokaro omiry etaryke tyya xine. ¹¹Yrome toitoine mokaro Asea tomo te, Manase tomo te, Zepurō tomo roropa tyrypyrykō rumekary se toehse toto. Jerusarē pona toytose toto. ¹²Mame Juta tō Ritonōpo poe emero atae toh nexiase, Ritonōpo nyriphopyry omipona se toehse, tuisa nyriphopyry ae ro, takorehmananō maro.

¹³Mame nuno asakoromā po tuhke ahno tōximōse toh nexiase Jerusarē po atākyematohme Oseahmatoh Wyi poko Iporutatos maro pyra. ¹⁴Mame apoto apō tō Jerusarē po, ahno nyriyā okyno tō zahkatohme te, ixtaratu zahkatoh roropa typahse eya xine jakanahmā Keterō pona. ¹⁵Mame ēmepyyry 14 ae, nuno 2mā po kaneru tō totapase eya xine, Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmatohme. Ritonōpo maro oturuketomo, rewita tō maro toehxirose toto tyrypyrykō onekaropyra ro toexirykōke Ritonōpo a ikorokapotohme nuriame pyra toehtohkōme. Naeroro tōsekarose toto Ritonōpo a. Mame okyno tō zahkary poko toerohse toto Ritonōpo Tapyī tao. ¹⁶Tosarykō pona toytose toto Ritonōpo Tapyī taka, Moeze, Ritonōpo

poetory, nymerohpyry omipona. Tynekarorykō munuru tokarose rewita tomo a Ritonōpo maro oturuketomo a, tyritohme apoto apō pona. ¹⁷Tuhkākō nuriame ro toh nexiase, Ritonōpo nyripohpyry onyripyra ro toh nexiase nuriame pyra toehtohkōme. Naeroro tokykō onetapasaromepyra toh nexiase. Morara exiryke rewita tomo a toto eky totapase toto nekaroryme Ritonōpo a. ¹⁸Moraramē tuhke mokaro aehtyā Eparaī poe te, Manase poe te, Isakaa poe te, Zepurō poe roropa tōtuhse toto Paxikoa po osekaropyra ro toto ahtao, tyrypyrykō onekaropyra ro toh nexiase ikorokapotohme Ritonōpo a, Ritonōpo omihpyry ae ro. Yrome Ezekia tōturuse Ritonōpo a toto rypyry korokapotohme. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, yna tamuru tō Esemy, yna pyno oexiryke yna rypyry ikorokako. ¹⁹Oeahmary se mā mokaro yronymyryme. Yrome tyrypyrykō onykorokapopyra ro toh mana. Kure rokē toto tyriko, ajohpāme samo. ²⁰Mame Ezekia omiry totase Ritonōpo a. Mokaro rypyry tykorokase eya. Toto onuānohpyra nexiase.

²¹7me ēmepyyry taropose eya xine, Ritonōpo eahmary poko, Izyraeu tomo Jerusarē po exiketomo. Atākyemāko toh nexiase Oseahmatoh Wyi poko Iporutato maro pyra. Kokoro rokē toremiase toto Ritonōpo maro oturuketomo rewita tō maro, kure Ritonōpo riry poko, rue tō totose eya xine opore rahkene.

²²— Emese kure matose imoihmākō takorehmase oya xine Ritonōpo eahmary poko, tykase Ezekia rewita tomo a. 7me ēmepyyry ae imoihmākō takorehmase oya xine Otuhtho poko, tynekarorykō tyahkase eya xine osepeme ehtohme, Ritonōpo, tytamurukō Esē toahmase eya xine.

²³Mame oximōme tōsenetupuhse toto atākyematohme ropā 7me ēmehtoh pona ropā Ritonōpo eahmatohme ropā. Naeroro tākye rokē tōseahmase toto. ²⁴Mame toky tō tokarose tuisa Ezekia a imoihmākō zohme, 1.000me pui orutua komo te, 7.000 kaneru tomo. Mame ipoetory tō tuisary tomo a imep̄y 1.000me pui orutua kō tokarose, 10.000me kaneru tō maro. Ritonōpo maro oturuketō tuhke tōsekarose Ritonōpo a nuriame pyra toehtohkōme. ²⁵Naeroro tākye toh nexiase emero: Juta tomo te, Ritonōpo maro oturuketomo te, rewita tomo te, inikahpoe aehtyamo te, katonomo roropa imeimehnō nonory poe aehtyamo Izyraeu tō esaka, Juta tō nonory po aosesarityā roropa. ²⁶Atākyemāko Jerusarē po toh nexiase moro oseahmatoh panō onenepitopyra toh nexiase moino ro tuisa Saromāo, Izyraeu tō tuisary, Tawī mūkuru ehtopōpyry poe.

²⁷Ritonōpo maro oturuketō xikihme toh nexiase rewita tō maro, kure rokē imoihmākō ripōko Ritonōpo a. Toto omiry totase Ritonōpo a tosary kurā poe, kapu ae, toto omihpyry ae ro kure rokē tyrise toto eya.

Ezekia nyrihpyry Juta tō akorehmatohme

31 ¹Moraramē tōtyhkase toto ahtao oseahmatoh poko Izyraeu tō toytose Juta tō patary tō pona. Topu risē xikihme exiketō tytohtohkase eya xine, imehnō neponāmary Paau enetupuhtoh wewe risē takohse roropa Asera nohpo neponāmary, apoto apō tytohtohkase eya xine, imehnō neponāmary eahmatoh roropa tytohtohkase eya xine. Morara tyrise eya xine imehnō pata tō po Juta nonory po te, Pējamī po te, Eparaī po te, Manase nonory po, enara. Mame toytose ropā toto tosaka xine.

²Mame Ritonôpo maro oturuketō tapiakase Ezekia a rewita tō maro oximaro toto ehtohme toerohtohkō poko, okyno zahkary poko tytororo, tynekarorykōme Ritonôpo a, okyno zahkary osepepe ehtohme roropa; rewita tō eremiāko toh nexiase, kure Ritonôpo riry poko te, omōtoheraseme ehtoh poko roropa Ritonôpo Tapyī tao. ³Toky tō wino pui tō tokarose Ezekia a kaneru tō roropa etapatohme, jahkatohme tynekaroryme Ritonôpo a pakeimo, kokonie pukuro, enara. Okyno tokarose roropa eya jahkatohme tynekaroryme Oserematoherae te, Nuno Kasenato oseahmatoherae, imehnō oseahmatoherae roropa Ritonôpo nyripohpyry ae ro.

⁴Moromeīpo Jerusarē pōkō turuse tuisa a inekarorykō enehtohme Ritonôpo maro oturuketomo a, rewita tomo a roropa, toto epehpyryme, yronymyryme toto erohtohme Ritonôpo Omiry poko. ⁵Mame tuisa omihpyry totase tyya xine ahtao tonahsē tonehpitose Izyraeu tomo a: tiriiku kurano te, uwa eukuru jehnahpyry, azeite te, ano zenī te, tykyrysā tōkehko tutupikō poe; mōkomo itamurume tonehse eya xine tynekarorykōme, tymōkomorykō 10me ahtao toiro tapiakase eya xine tynekarorykōme. ⁶Juta tō patary pōkomo a tokykō 10me ahtao toiro tapiakase eya xine tynekarorykōme, pui tomo te, kaneru tomo te, tymōkomorykō emero, morohne tonehse tynekarorykōme Ritonôpo Tosēkomo a. Ypyrme kaetokohxo toehse oxikone. ⁷Mokaro nekarotyā toehpitose nuno oseruā po. Mame 4me nuno taropose mōkomo oehkehpyra kynexine. ⁸Ahno nekarohpyry itamurume ehtoh tonehe ahtao tuisa Ezekia a takorehmananō maro, “Kure Ritonôpo mana,” tykase toto. “Kure matose,” tykase roropa toto Izyraeu tomo a. ⁹Mame oturuketō maro rewita tō maro tōturuse tuisa Ezekia ahno nekarohpyry poko. ¹⁰Ynara tykase Azaria, Ritonôpo maro oturuketō tuisary, Zatoke pary, tuisa a:

— Tynekarorykō enehpitoryhtaohno a Ritonôpo Tapyī taka, tonahsē yna napyryme epo toehse nase, imotye roropa. Kure typoetory tō tyrise Ritonôpo a, morara exiryke senohne nae ynanase.

¹¹Mame tuisa omi poe mōkomo esary tō tyrise eya xine Ritonôpo maro Oturutoh tao. ¹²Zae toto exiryke moro taka ahno nekarotyā tyrise eya xine emero, imōkomory zokonaka 10me ahtao toiro ekarōko, mame mōkomo eraseme, rewita tyrise eya xine esety Konania, mokyro akorehmaneme zakorō nexiase esety Ximei. ¹³Mame imehnō rewita tō tymenekase tuisa Ezekia a, oturuketō tuisaryme exikety Azaria a roropa erohketōme toto ehtohme, Konania tō poetoryme Ximei maro: Jeieu te, Azaria te, Naate te, Asaeu te, Jerimote te, Jozapate te, Erieu te, Iximakia te, Maate te, Penaia, enara. ¹⁴Mame Ritonôpo Tapyī omōtoherase xixi tūtatoher wino, Kore, Imina mūkuru tymenekase ahno nekarotyā apoineme, tonehse ahtao Ritonôpo Tapyī taka, toto nekarotyā apiakaneme roropa. ¹⁵Imehnō pata tō po oturuketō nae ahtao takorehmase ynaroro imehnō rewita tomo a Kore poetoryme: Etē te, Miniamī te, Jesua te, Semaia te, Amaria te, Sekania, enara. Ahno nekarotyā tapiakase eya xine ekamotohme imehnō rewita tomo a tonahsē nae toto ehtohme erohtoh epehpyryme samo. ¹⁶Tonahsē tokarose eya xine orutua komo a 30me jeimamyry nae aexityamo a, erohketōme toto ahtao kokoro rokene Ritonôpo Tapyī tao, tymarōkō maro, tyrohmanohpotopōpyrykō ae ro. ¹⁷Ritonôpo maro oturuketō esetykō tymerose oxiekyryme exiketō maro. Mokaro rewita tomo 20me jeimamyry nae aexityamo, esetykō tymerose oximaro erohketō maro.

¹⁸Nohpo tō esetykō tymerose roropa toto poenō maro, imūkuru tomo, ěxiry tō roropa, tapyi taōkō porehme. Oturuketomo rewita tō maro tōsekarose toto Ritonōpo a nuriame pyra toehtohkōme. Kokoro rokē toerohtohkō Ritonōpo omiry poko toh nexiase. ¹⁹Tonahsē ekamonanō tymenekase toh nexiase, oturuketō napyry ekamotohme Arāo pakomotyamo a, oturuketō patary tō po aexityamo a, ona po roropa moro pata tō zomye. Tonahsē tapiakase eya xine rewita tomo a roropa emero, esetykō tymerose ahtao rewita tō esetykō maro.

²⁰Juta tō patary tō po emero, zae ehtoh tyrise tuisa Ezekia a. Inyrihpyry Ritonōpo zamaro nexiase. ²¹Orēpyra nexiase ynororo ŷme toexiryke Ritonōpo omipona Ritonōpo Tapyī poko toerokuru poko te, Ritonōpo nyriphopyry omipona toexiry poko roropa, enara.

Jerusarē enaroximatopōpyry Senakeripe a

(2 Tuisa 18.13-37; 19.35-37; Izaja 36.1-22; 37.36-38)

32 ¹Moromeīpo Ritonōpo omipona yronymyryme Ezekia toerohse ahtao ro, Senakeripe, Axiria tuisary, tooehse Juta tō nonory pona soutatu tō maro. Juta tō patary, tomyehmase eya xine toto poremākatohme eya xine. ²Mame tuaro toehse Ezekia ahtao, Jerusarē poremākapory se Senakeripe ehtoh poko, ³tōsenetupuhse ynororo tysoutatu tō esā maro, imehnō tamuximākō maro tuna ě, pēkamā tō roropa apururu poko jarao typatarykō pūto. Atae toh nexiase. ⁴Naeroro tuhkākō tōximōse toto tuna ě tō apurutohme, nono ahkahpyry tuna esemaryme roropa apurutohme, tuna pyra ehtohme axirio tō toeporehkase ahtao pata Jerusarē pona.

⁵Mame jamihmehxo typatary tyrise tuisa Ezekia a: pata apuru tukurākase eya te, tapyi tō kaetokohxo exiketō tyrise eya apuru po osenuhmatohme. Imepý apuru tyrise roropa eya jaraohxo typatary zomye. Mame soutatu esary tō tyrise eya pata ewomatohme nono tophmā po xixi tūtatoh wino, Tawi Patary pakato po. Warata tō tuhke tyripose eya, osewomatoh roropa tuhke. ⁶Mame moro pata pōkō orutua kō emero soutatume tyrise eya tošēke, soutatu tuisary. Oximōme tonehpose toto eya osa konōto pona pata omōtoh pūto toto zurutohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁷— Orēpyra ehtoko, jamihme roropa. Enaromyra ehtoko, Axiria tuisary zuno pyra ehtoko, isoutatu tō maro. Kymaro xine exikety mokaro motye kuhse jamihme mana. ⁸Mokaro mā ahno tuhke repe, yrome kymaro xine Ritonōpo Kuesēkō mana. Kuakorehmatorýko mana, etonāko kymaro xine mana, tykase ynororo.

Mame tutisarykō omiry etaryke tyya xine tyjamihtase toto.

⁹Imeīpo pata Rakixi apurūko Senakeripe, Axiria tuisary ahtao tysoutatu tō maro, tōmiry taropose eya Ezekia a Juta tomo a roropa Jerusarē pona. Ynara tykase ynororo eya xine:

¹⁰— Ywy, Senakeripe, Axiria tuisary, ynara ekaropory se ase oya xine: Oty katohme oserehpyra hmatou oesarykō zomye soutatu tō oepetōkara tooehse ahtao? ¹¹Ezekia ynara āko: “Ritonōpo Oesēkō, opynanohtorýko mana opoko xine pyra axirio tō ehtohme,” āko ynororo repe. Ezekia oenekunohtorýko mana. Orihnōko matose tuna peneryke, omise oexirykōke, enara. ¹²Mokyro a Ritonōpo kyryry tytohtohkase oseahmatopo te, apoto apō tō roropa. Mame Juta tomo, Jerusarē pōkō roropa tyripose eya Ritonōpo

eahmatohme toiro apoto apō ēpataka rokene, moro po rokē ixtaratu zahkase roropa. ¹³Tuaro pyra hmatou imeimehnō ahno poremākatopōpyry poko ya, ytamuru tomo a roropa? Toto neponāmary toto onewomara tokurehse Axiria tuisary tō winoino. ¹⁴Ahno onypynanohpyra ineponāmary kynexine yna winoino? Naeroro oty katohme Ritonōpo oewomanekōme ekarōko matou? ¹⁵Osenekunohpopyra ehtoko Ezekia a. Ajohpe ynororo. Aomiry onetara ehtoko. Ritō exipitopyra mana ahno ewomaneme exikety onyryhmara axirio tō esē ehtohme. Naeroro ya oewomasaromepyra Ritonōpo roropa mana.

¹⁶Omi xihpyrymehxo tōturuse Axiria soutatu tuisary tomo, Ritonōpo tykerekereemase, Ezekia, Ritonōpo poetory tykerekereemase roropa eya xine. ¹⁷Pape tymerose Axiria tuisary a Ezekia neneryme, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, jamihme pyra tokarose eya repe pape pokona. Ynara tymerose eya: “Imehnō neponāmary typoetory tō onewomasaromepyra toh kynexine. Typoremakapose toto ya. Moro saaro Ezekia esemy, Ritonōpo, typoetory tō onypynanohpyra ekurehnōko mana,” tykase. ¹⁸Mokaro soutatu tō tuisary tō morara tykohtase epereu omiry ae Jerusarē pōkō erehtohme, apuru po typorohse aexityamo, enaromŷke toto ehtohme tupime hkopyra pata poremakapotohme tyya xine. ¹⁹Mokaro soutatu tō tuisary tō tōturuse toto Ritonōpo, Jerusarē Esē poko, imehnō neponāmary samo, ahno nyrytamo tomary ke.

²⁰Mame tuisa Ezekia urutō Izaja maro, Amoxi mūkuru, tōturuse Ritonōpo a takorehmatohkōme. ²¹Mame tynenyokyhpyry tonyohse Ritonōpo a, soutatu tō emero totapase eya, axirio tō tuisary tō maro. Naeroro tuisa Senakeripe toeramase ropa toehxirose toexiryke, tynonory pona ropa. Moromeīpo tyneponāmary eahmatoh tao ahtao, imūkuru tomo a totapase ynororo tapema ke.

²²Moro sã tuisa Ezekia typynanohse Ritonōpo a, Jerusarē pōkō maro toto onyporemakapopyra Senakeripe, Axiria tuisary ehtohme te, imehnō epetōkara roropa emero. Mame osepeme tyripose toto Ritonōpo a imeimehnō nonory pōkō maro emero. ²³Mame ahno tuhke tooehse Jerusarē pona tynekarorykō enehtohme Ritonōpo a te, mōkomo ekarotohme Ezekia a roropa. Tuisamehxo Ezekia ehtoh tonetupuhse imehnō nonory pōkomo a exiryke.

Takuruhtase Ezekia

(2 Tuisa 20.1-11; Izaja 38.1-8)

²⁴Morarama takuruhtase Ezekia, orikyīse nexiase. Mame tōturuse ynororo Ritonōpo a. Aomiry totase Ritonōpo a, ikurākary ropa enetupuhtoh tokarose eya. ²⁵Kure nexiase ynororo Ezekia a; tukurākase ropa eya. Yrome “Kure mase” kary se pyra nexiase. Toepyrypyry se rokē nexiase. Morara exiryke typenekehse Ritonōpo ipoko, Juta tō poko roropa, Jerusarē pōkō poko, enara. ²⁶Imeīpo tyrypyry turumekase ropa Ezekia a, Jerusarē pōkomo a roropa. Epyrypara toehse ropa toto. Kure Ritonōpo ehtoh tonetupuhse eya xine. Naeroro toto onuānohpyra toehse Ritonōpo orihpyra ro Ezekia ahtao.

Ezekia tymōkomokehxo ehtopōpyry

²⁷Mame tymōkomoke toehse Ezekia itamurume. Tuisamehxo tokarose ynororo eya xine emero. Osa tō tyripose eya tymōkomory kurākatohme:

uuru te, parata maro, joia tomo te, tonahsē emepory kanera tōkehko te, osewomatoh tonomo, imepŷ mōkomo kurā esaryme, enara. ²⁸Imehnō tapyi tō tyripose roropa eya tiriiku tōkehko kurākatohme te, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite roropa, pui tō tapyi tomo te, kaneru tō tuhkākō esary, enara. ²⁹Pata tō roropa tyrise eya. Pui tō tuhke esēme toehse ynororo, kaneru tō tuhke roropa Ritonōpo nekarohpyryme eya, mōkomo maro itamurume.

³⁰Tuna enatryry tūtatoh kaehxo exikety Kiom po tapurupose tuisa Ezekia a. Nono tahkapose eya Jerusarē poe xixi omōtoh wino tuna esemaryme tuna ytotohme pata pona. Emese kure nexiase morohne riry poko emero. ³¹Mame orutua kō tonehpose Papironia esamo a ekaropotohme Ezekia a Ritonōpo nyrihpyry poko, Juta pynanohtopōpyry poko. Yrome anakorehmara toehse ynororo Ritonōpo a, ikuhtohme, aosenetupuhtoh ikurohtao waro ehtohme.

Ezekia orihtopōpyry

(2 Tuisa 20.20-21)

³²Imehnō tuisa Ezekia nyriřyā emero, Ritonōpo pyno aexiry poko roropa tymerose pape pokona, esety Ritonōpo Enepotopōpyry Izaja a, Amoxi mūkuru te, Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry Izyraeu tō Tuisary tō roropa, enara.

³³Ezekia toorihse, ekepyry tonēse kynexine kae ehtoh tao, tuisa tō ekepyry Tawi parŷpyry tō zonētoh tao. Omi kurā ke turuse toto Juta tomo te, Jerusarē pōkō maro tuisamehxo aexiry enetuputyryke eya xine, ipyno roropa toto exiryke. Mame imūkuru Manase tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Manase ehtopōpyry poko Juta tō esēme

(2 Tuisa 21.1-9)

33 ¹Moraramē 12me jeimamyry nae Manase ahtao, tuisame toehse ynororo Juta tō esēme. 55me jeimamyry taropose eya Jerusarē po, tuisame toehstoh poko. ²Tyrypyry poko toehse Manase Ritonōpo omipona pyra. Imehnō, Ritonōpo naropotyā tynonory poe, epona tooehse ipoetory tō ahtao, mokaro nyriřyā xihpyry typoenohse eya. ³Imehnō neponāmary eahmatoh tyrise ropa eya, tumy nypahtyā tyrise ropa eya. Okyno zahkatoh tyrise eya Paau eahmatohme. Nohpo toponāmasē Asera enetupuhtoh taxikase eya, xirikuato tō toahmase roropa eya. ⁴Imehnō neponāmary eahmatohme okyno zahkatoh tyrise eya Ritonōpo Tapyi tao. Moro Tapyi poko: “Ywy ro rokē eahmatohme sero, jūme,” tykase Ritonōpo. ⁵Mame asakoro zara po Ritonōpo Tapyi myhto, okyno zahkatoh tyrise eya xirikuato tō eahmatohme. ⁶Tumūkuru tyahkase eya okyno zahkatoh po jakanahmā Pē-Hinō po. Pyaxiamo a toytose ynororo ekaropotohme joroko tomo a tynyriry poko te, zuaro toehstohme imeiřo ehtoh poko te, imehnō ryhmary poko, enara. Tyrypyry poko toehse ynororo yronomyryme, Ritonōpo omipona pyra, tyzehno Ritonōpo tyripose eya. ⁷Tynaxikahpyry, nohpo toponāmasē Asera enetupuhtoh tyrise eya Ritonōpo Tapyi tao. Moro Tapyi poko ynara tykase Ritonōpo Tawi a, imūkuru Saromāo a roropa: “Sero Tapyi, taro Jerusarē po, ynymenekahpyryme mana Izyraeu tō nonory po, jūme jeahmatohme. ⁸Mame jomiry moiryhtao Izyraeu tomo a, Moeze nyripohpyry riryhtao eya xine, emero porehme, toto anaropopyra ase esarykō poe, ynekarohpyry itamurukomo a.” ⁹Yrome Juta tomo Jerusarē pōkō maro takorehmase Manase

a orëpyrahxo toto ehtohme tyrypyrykō poko, mokaro motye, Ritonōpo naropotyā tynonory poe, epona tooehse ipoetory tō ahtao.

Tyrypyry rumekatopōpyry Manase a

¹⁰Morame Manase turuse Ritonōpo a ahno maro, toto wānopyry poko. Yrome onetara toh nexiase. ¹¹Naeroro Ritonōpo poe Axiria soutatu tō tooehse tutuisarykō maro Juta tō nonory pona. Manase tapoise eya xine oka konōto panō ke, keti ke tymyhse ynororo eya xine, mame Papironia pona tarose ynororo. ¹²Mame toetuarimaryhtao tōsenetupuhse ropa ynororo, tyrypyry rumekary se toehse eramatohme ropa Ritonōpo a. Tyxitase takorehmary se toexiryke Ritonōpo a. ¹³Mame Manase omiry totase Ritonōpo a, tozuhse ynororo eya, taropose ropa ynororo Jerusarē pona ropa tuisame ehtohme ropa. Morara toehse ahtao Ritonōpo tonetupuhse eya Tosēme.

¹⁴Moromeīpo kaehxo pata apuru tyripose Manase a jarao exikety, Tawi Patary zomye. Moro apuru tyripitose jakanahmā po, Kiom tunary poe xixi omōtoho wino, mame toytose inikahpozakoxi Kana Omōtoho pona, pata rānakuroko, moro esety Opeume. Soutatu tō tyrise roropa eya toto tuisary maro pata tō po, tapure toh nexiase tōsewomatohkōke Juta nonory po. ¹⁵Ahno nyrytā tyneponāmary touse ropa eya Ritonōpo Tapyī tae, tynyrihpyry roropa morotona, apoto apō tō roropa typahse ropa eya. Morohne touse eya Ritonōpo Tapyī esary poe, ypy poe te, imehnō esary tō poe roropa Jerusarē po. Pata poe morohne tarose eya ipahtohme. ¹⁶Mame apoto apō tukurākase ropa eya Ritonōpo eahmatohme. Tynekarory tyahkase eya osepehme ehtohme te, “Kure mase Ritonōpo,” katohme roropa. Juta tō tonehpose eya Ritonōpo eahmatohme Izyraeu tomo a. ¹⁷Imehnō po tynekarorykō tyahkase roropa eya xine, yrome Ritonōpo a rokē tynekarorykō tokarose eya xine, Ritonōpo eahmaryme.

Tuisame Manase etyhyry

(2 Tuisa 21.17-18)

¹⁸Imehnō Manase nyrytā emero, aoturutopōpyry Ritonōpo a te, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry, tōturuse toto ahtao eya Ritonōpo omiryne, Izyraeu tō Esemy. Emero tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry poko. ¹⁹Tuisa Manase oturutopōpyry Ritonōpo a te, ezuhtopōpyry Ritonōpo a te, inyrytā iirypyryme tyrypyry onurumekara ro ahtao te, ahno nyrytā eahmatopōpyry eya Ritonōpo myakāme te, imehnō neponāmary eahmatoh ritopōpyry eya te, ahno naxikahpyry roropa eahmatohme, morohne emero tymerose pape pokona esety Urutō kō Ehtopōpyry. ²⁰Toorihse Manase, ekepyry tonēse tuisa tapyī myhtokoxi. Mame imūkuru Amō tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Amō ehtopōpyry Juta tō esēme

(2 Tuisa 21.19-26)

²¹22me jeimamyry nae Amō kynexine tuisame toehse ahtao, Juta tō esēme. Asakoro jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. ²²Tumy Manase sã, azahkuru inyryry nexiase, Ritonōpo zamaro pyra nexiase. Toky tō tyahkase eya tynekaroryme tumy nyrytā ēpataka emero eahmatohme.

²³Yrome tumy sã pyra tyrypyry onurumekara nexiase Ritonôpo omipona toehtohme ropa. Irypyryme tumy ehtopôpyry motye tyrypyry poko nexiase.

²⁴Mame Amô poetory tō tosêkō etapary se toehse toh nexiase. Totapase ynororo eya xine tuisa tapyĩ tao. ²⁵Mame Amô etapahpôkō totapase Juta tomo a. Imūkuru Joxia tyrise tuisame eya xine, jumy myakāme.

Tuisa Joxia Juta tō esême ehtopôpyry

(2 Tuisa 22.1-2)

34 ¹8me jeimamyry nae Joxia kynexine tuisame toehse ahtao Juta tō esême. Mame 31me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. ²Joxia nyrihpyry Ritonôpo zamaro nexiase; tytamuru tuisa Tawi ehtopôpyry typonohse eya, zae ehtoh riry poko onurumekara nexiase.

Imehnō neahmary enahkatopôpyry poko Joxia a

(2 Tuisa 23.4-20)

³Moraramē 8me jeimamyry taropose Joxia ahtao tuisame ehtoh poko, nuaseme ro tahtao, Ritonôpo toahmapitose eya tytamuru tuisa Tawi Esemy. Mame 4me jeimamyry taropose ahtao Juta tō nonory, pata Jerusarē roropa tukurākapitose ropa eya, imeimehnō neponāmary eahmatoh tytohtohkapitose eya, nohpo toponāmasē Asera enetupuhtoh wewe risē roropa te, topu risē maro, metau risemy, enara. ⁴Ineneryme apoto apō Paau eahmatoh tytohtohkase eya xine. Ixtaratu zahkatoh apō tytohtohkase roropa eya ro. Morohne akumurume tyrise eya xine, Asera nohpo toponāmasē enetupuhtoh te, imehnō ahno naxikatyamo, enara. Moro akumuru typahse eya xine aorihtyā zonētopôpyry poro, tyneponāmary eahmahpôkomo ekepyry zonētopôpyry poro. ⁵Moromeīpo mokaro zehpyry, tyneponāmary eahmahpôkō poko oturuketō zehpyry tyahkapose eya apoto apō po. Moro riryke Juta tō nonory tukurākase ropa Joxia a Jerusarē maro.

⁶Moro sã tyrise eya pata tō po roropa Manase nonory po te, Eparaĩ nonory po, Ximeão nonory po, inikahpozakoxi Napatari nonory po te, patāpo tō po roropa moro pata tō zomye. ⁷Izyraeu tō nonory poro porehme toytose ynororo ahno neponāmary eahmatoh apoto apō tytohtohkase, Asera nohpo typonāmasē enetupuhtoh tomase, akumuru typahse, ixtaratu zahkatoh tomase roropa. Mame toytose ropa ynororo Jerusarē pona ropa.

Moeze nymerohpyry enery ropa poko

(2 Tuisa 22.3-20)

⁸Moraramē 18me jeimamyry taropose ahtao Joxia a tuisame ehtoh poko, tōtyhkase ahtao tynonory kurākary poko te, Ritonôpo Tapyĩ kurākary poko roropa nuriame pyra ehtohme, oseruao orutua kō tonyohse eya Ritonôpo maro Oturutoh kurākatohme: Sapā, Azaria mūkuru te, Maaseia, kowenatu Jerusarē po te, tuisa akorehmane Joa, Joakaze mūkuhpyry, enara. ⁹Oturuketō tuisary imehxo Hiukia kynexine. Eya toytose mokaro oseruaōkō oturuse, tineru ekarose roropa eya, rewita tō napoihpyry Ritonôpo Tapyĩ tao. Moro tineru ahno nekarohpyryme nexiase Manase tō nekarohpyry te, Eparaĩ tō nekarohpyry te, imehnō Izyraeu tō nekarohpyry roropa te, Juta tō

nekarohpyry te, Pėjami nekarohpyry te, Jerusarē pōkō nekarohpyry maro, enara. ¹⁰Mame moro tineru tokarose mokaro oseruaōkomo a Ritonōpo Tapyi kurākananomo a. Moro tineru tokarose eya xine ¹¹wewe poko erohketomo a, tapyi amonanō maro topu tōkehko epekahtohme, wewe roropa tapyi tō kurākatohme, aepukatyamo onukurākapopyra Juta tō tuisary exiryke. ¹²Mame mokaro erohketō zae ipunaka toh nexiase. Toto enenanō 4me rewita tō nexiase: Jaate te, Opatia maro, Merari ekyry tomo te, Zakaria te, Mesurā maro, Koate ekyry tomo. Mokaro rewita tō Tapyi omōtoħ erase tō tuisaryme toh nexiase, imehnō erohketō maro emero Ritonōpo Tapyi tao. Emero rewita tō emese kure toh nexiase eremiatoh etory poko, ¹³toitoine rewita tō pape meronanōme nexiase, imehnō erohketō eneneme toh nexiase te, omōtoħ eraseme, enara. ¹⁴Moraramē tineru apoiryhtao Hiukia a ahno nekarohpyry Ritonōpo Tapyi tinerūme, pape tonese eya Ritonōpo Nyriphopyry, inekarohpyry Moeze a. ¹⁵Ynara tykase ynororo Sapā a, pape merone a:

— Pape eneropa, Ritonōpo nymerophpyry Moeze a, taro Tapyi tao.

Mame Sapā a moro pape tokarose eya. ¹⁶Sapā a moro pape tarose tuisa a. Ynara tykase ynororo:

— Tōtyhkase ynanase onyriphopyry emero. ¹⁷Tineru tapoise yna a Ritonōpo Tapyi tae, ynanekaroase erohketomo a te, ituisary tomo a roropa.

¹⁸Mame ynara tykase Sapā:

— Sero pape jemah po Hiukia nekarohpyry ya.

Mame moro pape tysekeremase eya tuisa netaryme. ¹⁹Ritonōpo omiry sekeremary etaryhtao tuisa a tupō tyxihkase eya tātasamaryke. ²⁰Ynara tykase ynororo Hiukia tomo a, Ritonōpo maro oturukety te, Aikā maro, Sapā mūkuru te, Apatō maro, Mikaia mūkuru te, Sapā maro, pape merone te, Asaia maro, tuisa akorehmane:

²¹— Ytotoko ekaropose Ritonōpo a, kypoko xine, ypoko te, Juta tō poko emero, kuamopatohkō poko sero pape ao. Kyzehno xine Ritonōpo mana inyriphopyry omipona pyra kytamurukō toehse exiryke, inymerohpyry omipona pyra roropa.

²²Mame toytose toto, Hiukia te, orutua kō maro, tuisa naropotyamo, ekaropose noħpo a esety Huuta. Urutōme kynexine ynororo. Esary Jerusarē po kynexine pata kasenato po. Inio, Sarū, Tikiwa mūkuru, Hara pary, upo eraseme nexiase Ritonōpo maro Oturutoħ tao. Huuta a turuse toto emero Ritonōpo papē sekerematopōpyry poko tuisa netaryme. ²³Mame ynara tykase noħpo eya xine:

— Ytotoko ropa tuisa a oturuse eya Ritonōpo nekarohpyry poko. ²⁴Ynara kahtoko eya: “Ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, Jerusarē pōkō wānohnōko ase, emero porehme, jomihpyry ae ro, moro pape poko tymerose, tuisa nysekeremahpyry ae ro. ²⁵Turumekase ywy eya xine. Tynekarorykō tyahkase eya xine imehnō eahmatohme, ywy kara. Toto zehno toehse ywy inyriphorykō xihpyry pokoino. Jerusarē zetū tanŷse ya. Apaipyra ropa mana. ²⁶Ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, ynara āko ase mokyro tuisa a: Jomiry, nymerophpyry pape pokona totase oya, ²⁷oorypyry rumekary se mexino, iirypyryme oehtoh mekarono, oupō myxihkano oemynyhmaryke. Oxitano roropa tuaro toehse awahtao: ‘Jerusarē pōkō emero wānohnōko ase,’ kary

etaryke oya. Õtururu ya etano. ²⁸Naeroro imeïpo, toorihse awahtao rokē, Jerusarē pōkō wānohnōko ase. Morara exiryke torētyke pyra exiko. Kure rokē orihnōko mase.”

Mame toytose ropa toto tuisa Joxia a, mokyro omihpyry ekarose eya.

Tuisa Joxia tōmiry etapotopōpyry Ritonōpo a

(2 Tuisa 23.1-3)

²⁹Morarama Juta tō tamuximākō tonehpose tuisa Joxia a, Jerusarē tamuxiry tō maro, oximōtohme tymaro. ³⁰Mame oximōme toytose toto Ritonōpo maro Oturutoh taka, Ritonōpo maro oturuketō maro, rewita tō maro, emero Jerusarē pōkō maro, Juta tō maro, tuisamehxo exiketomo, ahnome rokē exiketomo, enara. Mame toto netaryme Ritonōpo omiry tysekeremase tuisa Joxia a tytororo, Ritonōpo papeny Inetapohpyry, tonese ropa Ritonōpo maro Oturutoh tao. ³¹Saromāo nyrihpyry myhtokoxi toexikihmase ynororo. Ritonōpo netaryme tōmiry tokarose eya, aomihpyry omipona toehtohme te, inyriphopyry ritohme, aomipona yronymyryme toehtohme, zae rokē toehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry omipona ipunaka. ³²Mame tuisa omi poe Pējamī tomo a emero imoihmākō maro Jerusarē po, tōmirykō totapose eya xine Ritonōpo netaryme, aomipona toehtohkōme. Morarama tōmihpyrykō ae ro Jerusarē pōkō Ritonōpo omihpyry omipona toehse toh nexiase, tytamurukō Esē omihpyry omipona. ³³Mame tuisa Joxia a, ahno nyriyā xihpyry tyneponāmarykō tytohtohkase Izyraeu tō nonory po porehme. Ritonōpo rokē eahmatoh poko Izyraeu tō tyripose eya. Mame toorikyry ponāmero ahno tyripose eya Ritonōpo omipona, tytamurukō Esē omipona.

Oseahmatoh Paxikoa tyrise Joxia a

(2 Tuisa 23.21-23)

35 ¹Morarama Oseahmatoh Paxikoa tyripose Joxia a Jerusarē po Ritonōpo eahmatohme Tosēkōme. Ēmepiry 14me ehtoh po, nuno apitorymā po kaneru tō totapase eya xine. ²Oturuketō tyrohmanohpose eya toerohtohkō poko toto ehtohme Ritonōpo Tapyī tao. Turuse toto eya atākyematohme tynyrirykō poko. ³Rewita tō roropa turuse eya, Izyraeu tō amorepananō Ritonōpo nyriphopyry poko, tymenekase toto exiryke Ritonōpo nyriropy tō poko erohketōme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonōpo omihpyry ē tyritoko tuisa Saromāo, Tawi mūkuru, namohpyry taka, Ritonōpo Tapyīme. Taroino pata tō pona anaropyra ehtoko. Naeroro osekarotoko Ritonōpo Oesēkomo a, aomiry omipona oehtohkōme, ipoetry tō Izyraeu tō akorehmatohme, aomipona toto ehtohme. ⁴Oesaka xine Ritonōpo Tapyī taka ytotoko oekyrykō maro, tuisa Tawi nyrohmanohpotopōpyry ae ro oya xine te, imūkuru tuisa Saromāo maro. ⁵Mame atapiakatoko, oximaro oxiekyry tō ehtohme, akorehmananō nae ehtohme rewita tomo, Izyraeu tō emero akorehmatohme. ⁶Kaneru tō etapāko matose poti tō maro Atākyematoh Paxikoa poko. Mame osekarotoko Ritonōpo a nuriamē pyra oehtohkōme, onekarorykō kyrŷko matose Izyraeu tō emero neneryme, Ritonōpo nyriphopyry omipona toto ehtohme, inyeropohpyry ae ro Moeze a.

⁷Mame Oseahmatoh Paxikoa poko, tuisa Joxia a tokykō 30.000me kaneru tō tokarose, kaneru poenō maro, poti poenō maro te, 3.000me pui orutua kō maro, enara. ⁸Ipoetory tō esē tomo a tokykō tokarose roropa ahno a te, oturuketomo a te, rewita tomo a roropa. Mame imehno a tokykō tokarose roropa Hiukia a, oturuketō tuisary te, Zakaria a te, Jeieu a, Ritonōpo Tapyī erase tō mokaro. Eya xine oturuketomo a kaneru tō tokarose 2.600me poti poenō maro, 300me pui orutua kō maro etapatohme tynekarorykōme, Paxikoa poko atākyematohme. ⁹Mame rewita tō tamuxiry tomo a Konania te, zakorō tō maro Semaia te, Netaneu maro te, Hasapia tō maro te, Jeieu te, Jozapate maro 5.000me kaneru tō tokarose poti poenō maro te, 500me pui orutua kō maro rewita tomo a etapatohme tynekarorykōme Paxikoa po. ¹⁰Moraramer emero esaka tyrikehse ahtao eya xine Paxikoa ritohme, tosaka xine toytose oturuketomo te, rewita tō roropa oxikone tuisa omihpyry ae ro. ¹¹Mame kaneru tō totapase ahtao poti tō maro, rewita tomo a typikase toto, imunuru tokarose oturuketomo a, mame mokaro a munu tukuāse apoto apō pona. ¹²Mame okyno pū tapiakase eya xine ekarotohme ahno a, oximōmākō oxiekyry tomo a, toky tō kasery zahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a, Izyraeu tō Esemy, Moeze nymerohpyry omipona. Moro sā tyrise roropa eya xine pui tō poko. ¹³Mame rewita tomo a okyno tō pū tupuruse apoto po Ritonōpo omihpyry ae ro; imepē tynekarorykō tahnose oripo tōkehko ao, tōsē ekamotohme axiny ahno a. ¹⁴Moro poko tōtyhkase ahtao tōsē tyrise rewita tomo a ynaroro otuhtohme, oturuketomo roropa, Arāo pakomotyamo. Morohne tyrise rewita tomo a erohkehpyra oturuketō exiryke ikohmamyry pona, okyno zahnōko tytororo tynekaroryme Ritonōpo a, ikasery maro.

¹⁵Eremiakētō rewita tomo Asape ekyry tomo tosao xine toh kynexine, tuisa Tawī nyriophpyry ae ro, Asape maro, Hemā maro, Jetutū maro, urutono tuisa akorehmaneme. Ritonōpo Tapyī omōtoherase tō tosarykō onurumekara toh nexiase, imehnō rewita tō toerohse exiryke toto myakāme toto eky tō poko.

¹⁶Naeroro tuisa Joxia omihpyry ae ro emero tyrise moro ae Ritonōpo eahmatohme; Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmaryme, tynekarorykō zahkary poko tytororo apoto apō po. ¹⁷7me ēmepyry taropose Izyraeu tomo a Jerusarē po atākyemary poko Oseahmatoh Paxikoa poko te, Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, enara. ¹⁸Urutō Samueu ehtopōpyry poe sero Oseahmatoh Paxikoa panō onyripyra Izyraeu toh kynexine. Imehnō tuisa tō Izyraeu esēkō sero Oseahmatoh Paxikoa panō onyripyra toh kynexine Joxia nyrihpyry panono, oturuketō maro, rewita tō maro, Juta tō maro, Izyraeu tō maro moroto aexityamo te, Jerusarē pōkō maro. ¹⁹Moro tyrise eya xine 18me jeimamyry taropose Joxia ahtao tuisame ehtoh poko.

Tuisa Joxia orihtopōpyry

(2 Tuisa 23.28-30)

²⁰Moromeīpo tōtyhkase Joxia ahtao Ritonōpo Tapyī kurākary poko te, Ritonōpo eahmary poko roropa, tuisa Neko, Ejitu tō esē toytose tysoutatu tō maro etonatohme Karakemi pona, tuna Eupyrati ehpiō pona. Joxia toytose soutatu tō maro etonatohme imaro xine, ²¹yrome omi taropose Neko a, Joxia neneryme, ynara tykase ynororo eya:

— Juta tō tuisary, amaro pyra etonase toehse ywy. Jepetōkara maro osetapāko ase. “Axī ke ytoko etonase,” tykase Ritonōpo ya. Ritonōpo

jakorehmäko mana; naeroro yzehno exiketye ösekaroryhtao oenahkăko Ritonôpo mana.

²²Yrome eramara ropa Joxia nexiase; Ritonôpo omiry onenetupuhpyra nexiase. Onetapÿ sã toehse ynororo. Mame toytose soutatu tō maro osetapase Neko maro jakanahmă Mekito po. ²³Pyrou tō tusarah tykase Ejitu tō soutatu tomo a Joxia wotohme. Kui tykase ynororo typoetory tō esē tomo a:

— Ykyy, juohxo toto! Kuarotoko ropa taroino!

²⁴Tarose ynororo eya xine ikahū ae etonatoeh poe, imepÿ kahu aka tyritohme. Mame Jerusarē pona tarose ynororo eya xine. Yrome toorihse ynororo, ekepyry tonēse tuisa tō zonētoeh aka. Mame tyhnamose ynororo Juta tomo a Jerusarē pōkomo a roropa emero.

²⁵Mame ihnamotopōpyry tymerose Jeremia a Joxia imehxo ehtopōpyry poko, ekepyry zonemyryhtao. Moro ihnamotopōpyry poko toremiase toto eremiaketomo a Izyraeu patary tō po, nohpo tomo, orutua kō roropa, Joxia hnamoryhtao eya xine. Moro eremiatoeh nae ro imehnō hnamotoeh maro.

²⁶Mame Joxia nyrytÿ emero, Ritonôpo eahmatopōpyry eya te, aomihpyry omipona ehtopōpyry te, ²⁷emero inyrytÿ apitory poe etyhyry pona, tymerose pape pokona esety: Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry, Juta tō Tuisary tō maro.

Tuisame Joakaze Juta tō esēme

(2 Tuisa 23.30-34)

36 ¹Mame Joakaze, Joxia mūkuhpyry tymenekase Juta tomo a tutuisarykōme aehtohme Jerusarē po, jū myakāme. ²Mame 23me jeimamyry nae Joakaze ahtao tuisame toehse ynororo Juta tō esēme. Oseruao nuno taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. ³Mame tapoise ynororo tuisa Neko a, Ejitu esemy a, typoetoryme tyrise ynororo eya. Mame 3.400 kirume parata te, 34 kirume uuru maro topehmapose Juta tomo a eya. ⁴Mame Eriakī, Joakaze rui tyrise tuisa Neko a tuisame Juta po, Jerusarē po roropa, Joakaze myakāme. Mame esety tymyakāmase Jeokāme. Joakaze tarose tuisa Neko a Ejitu pona.

Tuisame Jeokī Juta tō esēme

(2 Tuisa 23.35—24.6)

⁵25me jeimamyry nae Jeokī nexiase tuisame toehse ahtao. Mame 11me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Mame tyrypyry poko toehse ynororo, Ritonôpo zamaro pyra. ⁶Mame Juta nonory typoremākase tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy. Jeokī tapoise eya, tynamotome tarose ynororo eya tymyhse keti ke, Papironia pona. ⁷Ritonôpo Tapyī tae mōkomo kurā zokonaka tarose Napukotonozo a tyritohme tytapÿ konōto taka, Papironia po.

⁸Jeokī nyrytÿ emero, iirypyry xihpyry roropa, Ritonôpo omipona pyra aehtopōpyry tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry Juta tō Tuisary tō maro. Mame imūkuru Joakī tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Joakī Juta tō esēme

(2 Tuisa 24.8-17)

⁹Mame 18me jeimamyry nae Joakī nexiase tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. Oseruao nuno rokē taropose eya tuisame toehstoh poko Jerusarē po.

Tyyrpyry poko toehse ynororo, Ritonõpo zamaro pyra nexiase. ¹⁰Mame jeimäsasaka ahtao tynamotome Joakī tarose Napukotonozo a Papironia pona, Ritonõpo maro Oturutoh mõkomory kurā tarose roropa eya. Mame Joakī zū akorō Zetekia tyrise tuisame Napukotonozo a Juta tō esēme Jerusarē po.

Tuisame Zetekia Juta tō esēme ehtopõpyry

(2 Tuisa 24.18-20; Jeremia 52.1-3a)

¹¹21me jeimamyry nae Zetekia nexiase tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. 11me jeimamyry taropose eya tuisame toehtoh poko Jerusarē po. ¹²Inyrihpyry iirypyryme nexiase, Ritonõpo zamaro pyra. Urutō Jeremia omiry onetara nexiase, Ritonõpo omiry ekaroryhtao eya. Aomiry omipona pyra nexiase.

Jerusarē poremākatopõpyry

(2 Tuisa 25.1-21; Jeremia 52.3b-3o)

¹³Morarama Napukotonozo omipona pyra toehse Zetekia. Apitoryme ŷme nexiase, tōmipona tyripose ynororo ahtao Napukotonozo a Ritonõpo netaryme repe. Turuse ynororo ahtao eramara ropa Ritonõpo a, tyyrpyry onurumekara ropa. Ritonõpo Izyraeu tō Esē omipona pyra nexiase ipunaka. ¹⁴Mame imeimehnō Ritonõpo waro pyra exiketō typoehse Juta tō tuisary tomo a, oturuketō maro te, ahno maro. Tynyrytā tyneponāmarykōme toahmase eya xine. Naeroro morohne ke Ritonõpo Tapyī nuriame tyrise eya xine, Ritonõpo nymenekahpyry tosary kurāme ehtohme repe, moro tao Tosēkō eahmatohme ipoetory tomo a repe. ¹⁵Urutō kō tonehpose Ritonõpo a, mokaro tamuru Esemy, toto enaroximatohme toto wānopyry poko, toto pynanopyry se toexiryke, Tytapyī maro repe. ¹⁶Yrome inenyohtyā urutō kō typiohtose eya xine. Aomirykō onetara toh nexiase. Urutō kō tounohse eya xine. Mame etyhyryme typoetory tō zehno toehse Ritonõpo, yronymyryme. Toto kurākatoh pyra toehse; toto wānohtoh toehse rahkene.

¹⁷Naeroro Papironia tuisary tonehpose eya toto poremākatohme. Juta tō nuasemākō totapase eya Ritonõpo Tapyī tao ro. Toto onypynanohpyra nexiase poetohti tomo te, nuasemākomo, orutua komo te, nohpo tomo, kure pyra exiketomo te, kurākomo, enara. Tokarose toto emero Ritonõpo a. ¹⁸Mōkomo kurā tapoise Papironia tuisary a Ritonõpo Tapyī tae, uuru tōkehko Ritonõpo Tapyī taono te, tuisa tapyī taōkomo tamuximākō kyryry kurā roropa, emero tarose eya Papironia pona. ¹⁹Ritonõpo Tapyiny tyahkase soutatu tomo a, pata apuru tō tytohtohkase eya xine, tapyi konōto tō tyahkase eya xine, emero typyne exiketō tonahkase eya xine. ²⁰Mame ahno akoipyry orihpyra aexityā tarose emero Papironia pona tynamotokōme. Topehke pyra toerohse toto inamotome, ipakomotyā namotome roropa, imehxo Perexia ehtoh pona. ²¹Morara toehse rahkene Ritonõpo omihpyry ae ro Jeremia nekarohpyry ae: “Sero nono typahsēme sā exīko. Mame 70me jeimamyry mynyhme sero nono mā exiko, oserematoh poko rokene.”

Tuisa Xiro omihpyry

(Extara 1.1-4)

²²Mame jeimamyry apitorymā po Xiro tuisame toehse ahtao Perexia esēme, Ritonõpo omihpyry ae ro urutō Jeremia nekarohpyry ae ynara

tyrise eya, omi tyripose eya Xiro kurohtaka, enyohtohme pata tō pona isekerematohme emero netaryme: ²³“Ywy ase Xiro, Perexia tō esemy. Ritonōpo Kapu Esē omi poe tuisamehxo ase sero nono emero esēme. Eya tymenekase ywy Tytapyĩ ripotohme tosaryme Jerusarē po, Juta nonory po. Naeroro ynara tyripōko ase: amarokomo Ritonōpo poetory tomo, ytotoko morotona Jerusarē pona, Ritonōpo Oesēkō amaro xine exiko mana.”

EXTARA

Esdras

Ekarotopo

Sero *Extara* ekarōko juteu tō oeipyry ropa poko 2 *Koronika* mykapo, Papironia poe namotome toto ehxīpo. Tōsesarise toh kynexine Jerusarē po. Ritonōpo toahmase eya xine Itapyī tao. Ekarōko: 1) Izyraeu tō apitorymākō oeipyry ropa Papironia poe Xiro, Perexia tuisary omi poe. 2) Ritonōpo Tapyī tyrise ropa Jerusarē po, typopase Tapyī Kurāme. Mame moro tao Ritonōpo toahmase ropa Jerusarē pōkomo a. 3) Imeīpo, imehnō juteu tō toehse ropa Jerusarē pona *Extara* maro. Atamorepaketyme Ritonōpo Omiry poko *Extara* kynexine. Ahno takorehmase eya Ritonōpo omipona toto ehtoh poko te, imehnō maro zae toto ehtoh poko roropa.

Sero pape ao

Aehpitory ropa Papironia poe 1.1—2.70

Ritonōpo Tapyī Kurā tyrise ropa 3.1—6.22

Extara tō oeipyry ropa 7.1—10.44

Tuisa Xiro nyriophyry

(2 *Koronika* 36.22-23)

1 ¹Jeimamyry apitorymā po, tuisame toehse Xiro ahtao, Perexia esemy, moro tyrise Ritonōpo a tōmihpyry ae ro Jeremia a. Osenetupuhtoh tyrise eya Xiro kurohtaka sero ripotoh aropotohme pata tō pona porehme, emero ahno neneryme. Ynara tykase ynororo:

²— Ywy, Xiro, Perexia esemy ynara āko ase: “Ritonōpo, Kapu Esē omi poe, sero nono pōkō kowenatume ase, emero porehme. Tōmihpyry tokarose ya Tytapyī ritohme Jerusarē po, Juta nonory po. ³Kure Ritonōpo exiry se ase amaro xine emero, ipoetoryme awahtao xine! Ytotoko Jerusarē pona Ritonōpo maro Oturutoh ritohme ropa. Izyraeu tō Esēme mana. Moroto Jerusarē po Ritonōpo eahmatohme mana. ⁴Amarokō roropa, tehme exiketō oesarykō po, mokaro ytoketō akorehmatoko parata ke te, uuru ke te, tonahsē ke te, okyno tōkehko ke te, onekarorykō ke roropa aropotohme Ritonōpo Tapyī taka, Jerusarē pona.”

Izyraeu tō ytory ropa Jerusarē pona

⁵Mame oxiekyry tō tamuximākō Juta tomo te, Pējamī tō maro te, oturuketō maro, Rewi tō maro te, imehnō maro, emero toahmase exiketō Ritonōpo a ikurohtao xine, tātakimapitose toto, toytotohkōme Jerusarē pona, Ritonōpo Tapyī ritohme ropa. ⁶Tykatonomorykomo a takorehmase

toto emero. Mōkomo tokarose eya xine, parata risemy te, uuru roropa te, tonahsemy te, pui tomo te, tineru te, tynekarorykō roropa tarose eya xine Ritonōpo Tapyī taka.

⁷Tijera tō te, eukuru ētoh tonō maro, Napukotonozo narotyā Ritonōpo Tapyī tae Jerusarē poe tyneponāmarykō eahmatoh taka, tokarose ropa tuisa Xiro a. ⁸Morohne tokarose tuisa Xiro a, Mitiretate, mōkomo erase a. Morohne tymerose emero eya pape pokona. Mame tokarose emero Sesepazaa a kowenatu, Juta esemy a. ⁹⁻¹⁰Ynara tymerose eya: tijera uuru risemy 30me, tijera parata risemy 1.000me, tijera imehno 29me, tasa uuru risemy 30me, tasa parata risemy 410me, imehnō oripo tōkehko 1.000me tokarose, enara.

¹¹Atapona uuru risē, parata risē maro 5.400me kynexine. Morohne emero tarose Sesepazaa a Jerusarē pona, toytory ropa tahtao Papironia poe Izyraeu tō maro, Papironia pona arotyamo moro pōkō poetoryme.

Papironia poe aehtyā ropa

(*Neemia 7.4-73*)

2 ¹Izyraeu tō tarose ahtao Napukotonozo a typoetoryme Papironia pona, Juta pōkō tuhke tarose eya. Mokaro tooehse ropa Jerusarē pona Juta patary tō pona roropa, tosaka xine ropa. ²Toto tuisary tō ynara kynexine: Zoropapeu te, Jozue te, Neemia te, Seraia te, Reeraia te, Moatekai te, Piusā te, Mixipaa te, Pikiwai te, Reū te, Paana, enara.

Sero nase tymerose atakenaka, oxiekyry Izyraeu tomo, Papironia poe aehtyamo. Tuisa tō esety tymerose imaro exiketō roropa:

Oxiekyry tomo

³Paro tomo: 2.172me,

⁴Sepatia tomo: 372me,

⁵Ara tomo: 775me,

⁶Paate-Moape, Jesua pakomotyamo, Joape roropa: 2.812me,

⁷Erāo tomo: 1.254me,

⁸Zatu tomo: 945me,

⁹Zakai tomo: 760me,

¹⁰Pani tomo: 642me,

¹¹Pepai tomo: 623me,

¹²Azakate tomo: 1.222me,

¹³Atonikā tomo: 666me,

¹⁴Pikiwai tomo: 2.056me,

¹⁵Atim tomo: 454me,

¹⁶Atea tomo, esety akorō Ezekia: 98me,

¹⁷Pesai tomo: 323me,

¹⁸Jora tomo: 112me,

¹⁹Hasū tomo: 223me,

²⁰Jipaa tomo: 95me.

Pata tomo

²¹Tooehse ropa ahno, itamurukō ehtopōpyry ynara pata tō po kynexine: Perē po: 123me,

- ²² Netopa po: 56me,
²³ Anatote po: 128me,
²⁴ Azamawete po: 42me,
²⁵ Kiriāte-Arī po, Sepira po, Peerote po: 743me,
²⁶ Rama po, Kepa po: 621me,
²⁷ Mikima po: 122me,
²⁸ Peteu po Ae po: 223me,
²⁹ Nepo po: 52me,
³⁰ Makapi po: 156me,
³¹ Imep̄y Erāo po: 1.254me,
³² Harī po: 320me,
³³ Rote po, Hatite po Ono po: 725me,
³⁴ Jeriko po: 345me,
³⁵ Senaa po: 3.630me.

Oturuketomo

- ³⁶ Sero nase oturuketō ekyry tō aehtyamo Papironia poe, tuisa esety,
imarōkō tuhke exiry, enara: Jetaia, Jesua pakōme tomo: 973me,
³⁷ Imea tomo: 1.052me,
³⁸ Pasua tomo: 1.247me,
³⁹ Harī tomo: 1.017me.

Rewita tomo

⁴⁰ Sero nase rewita tō oxiekyry tō esetykomo, aehtyamo ropa Papironia poe:

Jesua pakomotyamo, Katamieu pakomotyā maro, Hotawia pakomotyā mokaro: 74me.

- ⁴¹ Rue tō etonanomo, eremiaketō roropa, Asape pakomotyā: 128me.
⁴² Ritonōpo Tapyī apuru erase tomo, Sarū pakomotyā te, Atea te, Taumō te, Akupe te, Hatita te, Sopai pakomotyā, enara, atapona 139me kynexine.

Erohketō Ritonōpo Tapyī poko

⁴³ Sero nase Ritonōpo Tapyī poko erohketō pakomotyā, aehtyā ropa Papironia poe. Toto tuisary esetykō tymerose: Zia te, Hasupa te, Tapaote te,

- ⁴⁴ Kero te, Xia te, Patō te,
⁴⁵ Repana te, Hakapa te, Akupe te,
⁴⁶ Hakape te, Saumai te, Hanā te,
⁴⁷ Jiteu te, Kaa te, Reaia te,
⁴⁸ Rezī te, Nekota te, Kazā te,
⁴⁹ Uza te, Paseia te, Pesai te,
⁵⁰ Asanate te, Meunim te, Nepixī te,
⁵¹ Pakepuke te, Hakupa te, Harua te,
⁵² Pasarute te, Meita te, Harasa te,
⁵³ Parako te, Xisera te, Tema te,
⁵⁴ Nexia te, Hatipa, enara.

Saromão poetry

⁵⁵Sero nase Saromão poetry pakomotyã poko, aehtyã ropa Papironia poe: Tuisa tō esety rokē tymerose: Sotai te, Soperete te, Peruta te,

⁵⁶Jaara te, Tarakō te, Jiteu te,

⁵⁷Sepatia te, Hatu te, Pokerete-Hazepā te, Ami, enara.

⁵⁸Atapona mokaro Ritonōpo Tapyi poko erohketō pakomotyã maro Saromão poetry pakomotyã 392me kynexine.

⁵⁹⁻⁶⁰Imehnō 652me ahno kynexine oxiekyryme repe Teraia ekyryme, Topia ekyryme, Nekota ekyryme, enara; aehtyamo pata tō poe: Teu-Mera poe te, Teu-Harasa poe te, Kerupe poe te, Atā poe te, Imea poe, enara. Yrome Izyraeu tōme toto ehtoh onenetupuhpyra toh nexiase. Naeroro Izyraeu pakōme nymyry toto exiry waro pyra toh nexiase.

⁶¹Oturuketō ekry tō Hapaia te, Koze te, Paazirai roropa esetykō onenepyra pape poko toh nexiase tytamurukō ehtoh waro toto ehtohme. (Paazirai epe, ipakomotyã tamuru typytase Paazirai ěxiry maro, Paazirai Kireate pono, mame tymeretamuru esety tapoise eya tosetyme.) ⁶²Oturuketōme ehsaromepyra toh kynexine tytamurukō waro nymyry pyra toexirykōke. ⁶³Oturuketō napyry kurā onenahpopyra kowenatu nexiase eya xine imepý Oturukety imehxo exikety oehtohto, Urim maro, Tumī maro. (Mokyro Oturukety imehxo exikety imenekary waro mana Ritonōpo poe Urim poko te, Tumī maro.)

⁶⁴⁻⁶⁷Mame atapona Izyraeu tō aehtyã ropa 42.360me nexiase.

Ipoetry tō atapona 7.337me nexiase.

Eremiakētō 200me nexiase.

Kawaru tō 736me nexiase.

Mura tomo 245me nexiase.

Kameru tomo 435me nexiase.

Jumētu tomo 6.720me nexiase, enara.

⁶⁸Toeporehkase toto ahtao Ritonōpo Tapyi taka Jerusarē pona, tynekarorykō tokarose tamuximākomo a Ritonōpo Tapyi ritohme ropa esahpyry po ropa. ⁶⁹Tytinerūkō tokarose eya xine Tapyi ritohme uuru 514 kirume te, parata 2.800 kirume te, oturuketō zupō 100me.

⁷⁰Oturuketomo te, rewita tō maro, imehnō ahno roropa tōsesarise Jerusarē po, moro pūto roropa. Imehnomo toytose toto tytamurukō patahpyry tō pona osesarise ropa. Moxiamo rue etonanomo te, eremiakētō roropa, erohketomo te, omōtoht erase tō roropa Ritonōpo Tapyi tao, imehnō Izyraeu tō roropa toytose toto tytamuru tō patahpyry tō pona osesarise.

Ritonōpo eahmapitory ropa

3 ¹Mame 7me nuno taropose ahtao, Izyraeu tō typatarykō po toh nexiase. Mame tōximōse toto Jerusarē po. ²Moroto Jozue nexiase, Jozatake mūkuru te, imarōkō maro, imehnō oturuketō maro, Zoropapeu, Saratieu mūkuru te, jekyry tō maro. Apoto apō tyrise eya xine Ritonōpo, Izyraeu tō Esē eahmatohme, okyno tō zahkatohme tynekarorykōme, Moeze, Ritonōpo poetry nyripohpyry ae ro. ³Moro pōkō zuno toto ahtao ro moro apoto apō tyrise eya xine esahpyry pona ropa. Mame moro apō po okyno tō tyahkapitose

eya xine kokoro rokene, pakeimo te, kokonie pukuro, enara. ⁴Oseahmatoh Tapyi Pissarara poko tōseahmase roropa toto Moeze nymerohpyry ae ro. Kokoro rokē okyno tyahkase eya xine inyripohpyry ae ro. ⁵Okyno tō tonehse eya xine jahkatohme tytororo kokoro rokene. Imehnō roropa tynekarorykō tonehse Oseahmatoh Nuno Kasenato ae te, imehnō oseahmatoh poko roropa Ritonōpo eahmatohme. Tynekarorykō tyahkase roropa eya xine, typoe xine rokē tynekarorykō tonehse ahtao eya xine. ⁶Tynekarorykō tyahkapitose eya xine Ritonōpo eahmatohme, osemazupu ĕmepyyry po, nuno 7me aehtoh po, Ritonōpo Tapyi onyripitopyra ro toto ahtao.

Ritonōpo Tapyi ripitory poko

⁷Tineru tokarose eya xine tapyi rinanō epehmatohme te, wewe poko erohketō epehmatohme roropa. Tonahsē tokarose roropa eya xine, eukuru te, azeite roropa aropotohme pata tō pona, Tiro pona Xitō maro apupari epekahtohme, enehtohme tuna ehpiukuroko Ripano poe, otyryhkatoh Jope pona. Morara tyrise eya xine emero Xiro, Perexia tuisary omi poe.

⁸Moraramē yro jeimamyry ae, nuno asakoro aehtoh po, toeporehkase toto ahtao Jerusarē pona, toerohpitose toto, Izysraeu tomo Ritonōpo Tapyi riry poko. Yronomyryme toerohse toto: Zoropapeu, Saratieu mūkuru te, Jozue, Jozatake mūkuru te, tyekyry tō maro, oturuketō maro, rewita tō maro, Izysraeu tō maro emero Jerusarē pona aehtyā roropa oximaro toerohpitose toto. Rewita tō 20me jeimamyry motye toehse ahtao, erohtoh aporesemyryme tyripose toto. ⁹Jozue imūkuru tō maro, zakorō tō maro toerohse toto oximaro, Katamieu tō maro, imūkuru tō maro, Hotawia pakomotyamo. Mokaro a imoihmākō tyrohmanohpose Tapyi riry poko. Takorehmase roropa toto Rewita tomo a Henatate ekyyry tomo a.

¹⁰Moraramē Ritonōpo Tapyi apō tyrikehse ahtao tyrinanomo a, xikihme toehse oturuketomo. Tupōkō kurā tamuruse eya xine, rue ke tomahpōke toh nexiase. Rewita tō, Asape pakomotyamo a paratu tō tarose eremiatoh ritohme, Ritonōpo eahmatohme Tawi, Izysraeu tō tuisary nyripohpyry ae ro. ¹¹Ritonōpo eahmatohme toremiase toto. Imehnomo a tozuhse. Ynara tykase toto:

“Kure Ritonōpo mana,
Kypyno xine aexiry,
Izysraeu tō pyro aexiry
enahp̄yme mana!”

Tykohtase toto opore Ritonōpo eahmatohme, Ritonōpo Tapyi tyripitose exiryke. ¹²Tuhkākō mokaro tamuhpōmehxo kynexine: oturuketomo te, rewita tomo te, typakōke exiketomo. Ritonōpo Tapyi apitorymā tonese eya xine exiryke, tyxitase toto yronomyryme Ritonōpo Tapyi apō ritopōpyry eneryke tyya xine. Pakatokō Ritonōpo Tapyi poko tōsenetuputyrykōke, tyxitase toto. Osemazupu Ritonōpo Tapyi kurehxo toehse eya xine. Yrome imehnō tykohtase, tākye toexirykōke. ¹³Moro kui kui katoh totase imehnomo a moēkomo a. Moro waro pyra toh nexiase kui kary etaryke tyya xine, otaramē tākye toto exiry te, otaramē tākye pyra toto exiry roropa, opore tykohtase toto exiryke.

Akorekehkatopōpyry epetōkara a

4 ¹Moraramē Juta tō oehtopōpyry ropa poko, Papironia poe, Pējamī tō maro zuaro toehse epetōkara. Ritonōpo, Izysraeu tō Esē Tapyi riry ropa

poko ekary totase roropa eya xine. ²Naeroro toytose toto Zoropapeu tō a oturuse. Ynara tykase toto:

— Ākorehmarykō se ynanase Ritonōpo Tapyī amory poko. Ritonōpo Oesēkō eahmāko roropa ynanase. Okyno tō onyahkakehpyra ynanase ynanekaroryme eya moino ro yna enehpotopōpyry poe ro Esaa-Hatō a, axirio tō esemy a.

³Yrome tozuhse toto Zoropapeu tomo a, Jozue maro, imehnō typoenōke exiketō maro. Ynara tykase toto:

— Ritonōpo, yna Esē Tapyī riry poko yna akorehmary se pyra ynanase. Sero rīko ynanase toiroro, tuisa Xīro, Perexia esē nyripohpyry ae ro.

⁴Mame moro nono pōkomo a emero tukuhse Izyraeu tō poremakapotohme, enaromŷke toto ehtohme, aerohtohkō poko pyra toto ehtohme. ⁵Tineru tokarose eya xine kowenu poetory tomo a Izyraeu tō akorekehkatohme. Morara onyrikehpyra epetōkara nexiase tuisa Xīro Perexia esēme ahtao, mya Tariu tuisame ehtoh ponāmero, Perexia esemy.

Pape merotopōpyry tuisa neneryme

⁶Tuisame toehse Xerexe ahtao, ineneryme pape tymerose Juta pōkō epetōkara a, Jerusarē pōkō epetōkara a roropa toto hxirotohme.

⁷Moro pape tymerose Pixirā tomo a, Mitiretate maro, Tapeeu maro, toto maro exiketō maro, aropotohme tuisa Arataxerexe, Perexia esemy a. Moro pape tymerose aramaiku omiry ae, mame tyripose Perexia omiry aka.

⁸Imepŷ pape tymerose roropa kowenatu Reū a, pape merone Xīsai maro, tuisa Arataxerexe neneryme, Jerusarē pōkō hxirotohme. Ynara tykase ynoro:

⁹“Sero ynmerohpyry oneneryme tuisa Arataxerexe. Ywy ase Reū, kowenatu. Ymaro mā Xīsai, omi merone, yna marōkō maro, juize tomo te, imehnō kowenu poetory tō emero: Ereke poe aehtyamo te, Papironia poe aehtyamo te, Susā poe aehtyamo Erāo nonory po, ¹⁰imehnō roropa, tuisa konōto Asurupanipau nenehpotyā inonorykō poe pata Samaria pona, sero nono Eupyrati-Oeste pona roropa.”

¹¹Ynara tymerose moro pape pokona:

“Tuisa Arataxerexe, opoetory tō taro Eupyrati-Oeste po, ynara kary se ynanase:

¹²“Tuisa, tuaro oehtohme, juteu tomo, onenehpotyā xiaro toeporehkase toto Jerusarē pona. Moro pata rīko ropa mā toto, pata zae ehtoh poko pyra exikety, ōmiry omipona pyra exiketōme roropa exiko mā toto. Pata apuru tyripitose eya xine. Okynā pyra otyhkāko mā toto. ¹³Tuaro oehtohme, sero pata tyrise ropa ahtao, apuru tō tōtyhkase ahtao, kowenu tinerū epehmary se pyra exīko mokaro mana, tuisame oehtoh akorekehkāko mā toto.

¹⁴Opoetoryme yna exiryke, tuisame oexiry akorehmary se yna exiryke, ynara āko ynanase oya: ¹⁵Atamorepaketomo a pape poko zupipoko atamuru tō nymeropohpyry. Morara tyrise ahtao oya enēko mase pata Jerusarē toiŷe imehnō tuisa tō omipona pyra exiketōme mana. Moino ro tutuisarykō tyrohmanohpose eya xine: Tuisa konōto tomo te, kowenatu tomo, tynonorykō esamo. Pake ahtao tōsetapase toto tutuisarykō maro, naeroro tonahkase toto.

¹⁶Morara exiryke, tuisa konōto, ynara enetupuhnōko ynanase: Sero pata

tyrise ropa ahtao, apuru tō tōtyhkase ahtao roropa, ōmiry omipona pyra exīko Eupyrati-Oeste pōkō mana.”

Toto ezuhtopōpyry Arataxerexe a

¹⁷Mame ynara tozuhse toto tuisa Arataxerexe a:

“Sero ynymerohpyry onenerykōme kowenatu Reū, Xīsai roropa omi merone, amaro xine exiketō roropa, Samaria pōkomo te, imehnō Eupyrati-Oeste pōkō roropa: Kure pāna matou?

¹⁸“Onymerohpyrykō tyripose ya persa omiry aka, tysekeremase roropa ynetaryme. ¹⁹Mame tupipose ya zuaro jehtohme, ynara enease: Moino ro Jerusarē pōkō tuisa konōto omipona pyra toh kynexine. Osetapatoh poko exiketō mokaro, popyra ehtoh poko exiketō mokaro, toipe rokene Jerusarē po. ²⁰Tuisa tō orēpyra exiketō tuisame toehse moroto, Eupyrati-Oeste tytororo tyrise eya xine tosarykōme. Moroto tineru topehmapose eya xine imehnomo a. ²¹Morara exiryke aerohtohkō poko pyra tyripoko. Moro pata onyripopyra ehtoko aporo, ya tyriporyhtao rokē tyritohme eya xine. ²²Axī ke sero nyrirophpyry omipona ehtoko tomeseke samo, jakorekehkara imehnō ehtohme.”

²³Mame tuisa Arataxerexe nymerohpyry tysekeremase Reū tomo a, Xīsai maro te, toto marōkō maro. Mame toytose toto axiny Jerusarē pona, typyre ke Izyraeu tō tonaroximase, aerohtohkō roropa turumekapose eya xine.

Ritonōpo Tapyī ritopōpyry ropa

²⁴Mame toto erohtoh Ritonōpo Tapyī riry poko totypohkapose. Ipoko erohpyra ropa toehse toto asakoro jeimamyry pona tuisame Tariu toehse ahtao, Perexia tuisaryme.

5 ¹Ritonōpo omiry tokaropitose urutō Ajeu a te, urutō Zakaria, Ito mūkuru a roropa Izyraeu tō netaryme, Juta nonory po, Jerusarē po roropa. ²Mokaro nekarohpyry Ritonōpo poe totase Zoropapeu, Saratieu mūkuru a te, Jozue, Jozatake mūkuru a roropa. Naeroro toerohpitose toto Ritonōpo Tapyī riry poko ropa Jerusarē po. Mokaro a takorehmase roropa toto, urutō komo a, asakorōkomo a.

³Morara ahtao Jerusarē pona toytose Tatenai kowenatu Eupyrati-Oeste esemy te, Setaa-Pozenai maro te, toto maro exiketō maro. Tōturupose eya xine, ynara tykase toto:

— Onoky omi poe sero Tapyī rīko ropa matou? Senohne apuru tō kurākāko roropa matou? tykase toto.

⁴Erohketō esety turupose roropa eya xine Ritonōpo Tapyī rinanō akorehmananō esety. ⁵Yrome typoetory tō esā ewomāko Ritonōpo kynexine. Morara exiryke kowenu persa poetory tō Izyraeu tō onerekohmara toehse pape meroryhtao eya xine tuisa Tariu neneryme, ezuhtoh eraximaryhtao roropa eya xine. ⁶Ynara tymerose Tatenai tomo a aropotohme tuisa Tariu neneryme:

⁷“Ynanymerohpyry moro oneneryme, tuisa Tariu. Opoetory tō kure rokē ehtoh se ynanase, osepeme toto ehtohme emero porehme ononory po. ⁸Tuaro oehtohme: toytose yna Juta tō nonory pona. Moroto ynara ynanenease: Ritonōpo Imehxo Exikety Tapyī rīko ropa mā toto. Topu konōto tō rīko mā

toto tapyi apōme. Apuru rīko roropa mā toto wewe ke. Tomeseke moro rīko mā toto. Axī sā tyriko roropa mā toto.

⁹“Tōturupose ahtao mokaro esamo a, onoky omi poe sero tapyi rīko matou? sero pata apuru kurākāko roropa matou? ¹⁰Esetykō ynanekaropoase eya xine, ekarotohme oya toto tuisary waro oehtohme. ¹¹Ynara tykase rokē toto: ‘Ritonōpo kapu esē poetoryme ynanase nono esēme roropa mana. Itapyī rīko ropa ynanase. Itapyiny apitorymā tyrise Izyraeu tō tuisary a. Taotyhkanohse pake eya. ¹²Yrome yna tamuru tomo a tyzehno xine Ritonōpo tyripose. Morara exiryke typoetory tō onewomara toehse ynororo. Napukotonozo, Papironia tuisary, tonehpose eya Izyraeu tō poremākapotohme. Kautea nonory pō kynexine ynororo. Ritonōpo Tapyī kurā tykararahse eya xine. Ahno tarose Papironia pona. ¹³Yrome tuisa Xiro Papironia esēme toehse ahtao, jeimamyry osemazupu po Ritonōpo Tapyī tyripose ropa eya. ¹⁴Paratu tō, tijera tōkehko tokarose ropa eya, uuru risemy te, parata risē roropa, tuisa Napukotonozo narotyā Ritonōpo Tapyī tae, Jerusarē poe tyritohme tyneponāmary eahmatoh taka, Papironia po. Tuisa Xiro a morohne tokarose ropa orutua a, esety Sese pazaa, inymenakahpyry Juta tō kowenatume. ¹⁵Morohne taropose tuisa konōto a Sese pazaa maro Ritonōpo Tapyī taka tyritohme ropa Jerusarē pona. Ritonōpo Tapyī tyripose ropa eya apitorymā esahpyry pona ropa. ¹⁶Naeroro Sese pazaa toehse ropa, Ritonōpo Tapyī apō ritohme. Tyrīko ro mā toto moino ro tarona. Otyhkara ro mā toto.’

¹⁷“Seromaroro ise awahtao, Tuisa, zupiko Papironia tuisary papē ao zuaro oehtohme tuisa Xiro nyriphopyry poko: otarame Ritonōpo Tapyī tyripose eya Jerusarē po. Otaramē aryryra. Imēipo ōmīry enehpoko yna a, zuaro yna ehtohme, oty ripory se mah yna a moro poko,” tykase pape meropōkomo.

Xiro nyriphopyry tonese ropa

6 ¹Naeroro tupipose tuisa Tariu a, Papironia tuisary tō papē ē ao. Moroto tuisa tō nyriphopyry tō tukurākase kynexine. ²Mame pata Ekepatana po, Metia nonory po moro pape tonese ropa. Ynara tymerose ipoko:

³“Jeimamyry osemazupu po tuisame toehse Xiro ahtao Tapyi tyripose eya Ritonōpo Tapyīme Jerusarē po, moro tao okyno tō zahkatohme tytororo tynekarorykōme Ritonōpo a. Moro Tapyi kae exiry 27 meturume, ipuroroje 27 meturume. ⁴Apuru tō tyritoko toiro wewe risemy, oseruao topu akenahthopyry po. Tyritoh ehephpyryme kowenu nepehmaryme.

⁵“Moro motye ikyryry tō uuru risemy te, parata risē roropa Napukotonozo narotyā Ritonōpo Tapyī tae Jerusarē poe Papironia pona, tokarose ropa tyritohme esaka ropa Ritonōpo Tapyī taka Jerusarē po.”

Tuisa Tariu nyriphopyry

⁶Mame pape tymerose tuisa Tariu a kowenatu neneryme. Ynara tykase:

“Ynara tyripōko ase oya Tatenai, kowenatu Eupyrati-Oeste tuisaryme, Setaa-Pozenai roropa, amaro xine exiketō maro kowenu poetory tomo, kowenu nyripori riponanomo, erohketomo Eupyrati-Oeste pōkomo:

“Ameke ehtoko Ritonōpo Tapyī poe. ⁷‘Sero Tapyi onyripyra ehtoko,’ kara ehtoko. Ah kowenatu Juta tō tuisary nyripono, Izyraeu tamuximākō maro, Ritonōpo Tapyī rī toto, apitorymā esahpyry po. ⁸Sero pape ae ynara tyripōko

ase oya xine: toto akorehmako inyrirykō poko. Ise toto ehtoh ekarotoko eya xine seromaroro, etypohpyra aerohtohkō ehtohme. Morohne epehmatohme touko kowenu tinerū ao, tapoise oya xine ahtao Eupyrati-Oeste pōkomo a. ⁹Kokoro rokē oturuketomo a Jerusarē po, ise toto ehtoh ekarotoko, amonohkara: pui tomo te, kaneru tomo te, kaneru mūkuru tomo jahkatohme tytororo tynekarorykōme Ritonōpo Kapu Esemy a. Tonahsē roropa tiriiku te, sautu te, eukuru jehnahpyry te, azeite ekaroko eya xine. ¹⁰Morara tyripōko ase tynekarorykō ekarotohme eya xine Ritonōpo Kapu Esē eahmaryme te, oturukehpyra toto ehtohme ypoko ypoenō poko roropa kure rokē yna ripotohme eya. ¹¹Sero nyrypohpyry omipona pyra exikety ahtao, ynara tyripōko ase: wewe touko itapyī wino ipokona exixihmapotohme. Mame moro wewe xikihme tyritoko nono aka. Moromeīpo itapyiny ikarahahtoko ypy sã typahsēme ehtohme. ¹²Jerusarē tymenekase Ritonōpo a toahmatohme moroto. Naeroro sero jomihpyry omipona pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana, Itapyī Jerusarē po kararapyry se exiketō ahtao, tuisame ahtao ro te, imoihmākō ahtao roropa. Ywy Tariu, morara tyripōko ase moro jomihpyry omipona emero ehtoko.”

Ritonōpo Tapyī tōtyhkase

¹³Mame kowenatu Tatenai tō a emero tyrise tuisa nyripohpyry ae ro, Setaa-Pozenai maro te, imarōkō maro. ¹⁴Ritonōpo Tapyī riry poko toerohse Izysaeu tō tamuximākomo. Tākye toh kynexine Ajeu tō omiry etaryke tyya xine te, Zakaria, Ito mūkuru omiry etaryke roropa tyya xine. Mame tōtyhkase toto Ritonōpo Tapyī riry poko, Ritonōpo omiry omipona te, tuisa Xiro tō omihpyry omipona roropa te, tuisa Tariu maro, Arataxerexe maro, enara. Perexia tuisary tō mokaro. ¹⁵Tōtyhkase toto Ritonōpo Tapyī riry poko ēmepyyry oseruao ehtoh po, nuno ataa po 6me jeimamyry taropose ahtao Tariu a tuisame.

¹⁶Mame Ritonōpo eahmaryme Tapyi tapiakase eya xine Itapyī Kurāme ehtohme: Izysaeu tomo te, oturuketomo te, rewita tō maro te, imehnō maro emero aepyhpyamo Papironia poe. Tātākyemase toto Ritonōpo eahmaryme. ¹⁷Tātākyematohkōme 100me pui orutua kō totapase eya xine tynekarorykōme te, 200me kaneru tō maro, 400me kaneru poenō maro, 12me poti tō roropa tynekaroryme tyrypyrykō korokapotohme; toiro poti toiro oxiekyry tō nekaroryme ehtohme, 12me Izysaeu mūkuru tō ekyry tō nekaroryme. ¹⁸Morararo toto erohtoh tapiakase eya xine, tuaro oturuketō ehtohme, rewita tō roropa toerohtohkō poko, Ritonōpo Tapyī poko Jerusarē po, Moeze nymerohpyry ae ro.

Oseahmatoh Paxikoa

¹⁹Mame Oseahmatoh Paxikoa poko, tātākyemase toto emero aehtyamo Papironia poe, ēmepyyry 14me aehtoh ae nuno osemazupu po. ²⁰Oturuketō a emero tyrypyrykō tykorokapose, rewita tō roropa nuriame pyra toto ehtohme Ritonōpo neneryme. Naeroro okyno tō totapase eya xine imoihmākō nekaroryme Oseahmatoh Paxikoa poko. Okyno tō totapase eya xine Papironia poe aehtyā akorehmatohme te, imehnō oturuketō akorehmatohme te, takorehmatohkōme roropa. ²¹Izysaeu tō, Papironia poe

aehťyā emero tōtuhse toto, tynekarorykō tōse eya xine. Imehnō roropa Kanaā pōkomo a, iirypyryme toehtohkō turumekase ahtao eya xine Ritonōpo rokē eahmatohme Izyraeu tō Esemy, tōtuhse toto. ²²7me ěmepyry taropose eya xine Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra. Atākyemāko toh kynexine, Axiria tuisary tyripose Ritonōpo a toto akorehmaneme, Ritonōpo Tapyī riry ropa poko.

Jerusarē pona Extara ytotoṗpyry poko

7 ¹Moromeīpo jeimamyry tuhke pixo taropose ahtao Arataxerexe a tuisame, Perexia esēme ahtao, orutua toytose Papironia poe Jerusarē pona, esety Extara. Arāo parīpyryme kynexine ynororo. Arāo kynexine Oturukety imehxo exikety. Extara kynexine Seraia mūkurume, Azaria paryme roropa, Azaria Hiukia mūkurume kynexine. ²Ynara roropa kynexine itamuru tomo: Sarū te, Zatoke te, Aitupe te, ³Amaria te, Azaria te, Meraiote te, ⁴Zeraia te, Uzi te, Puki te, ⁵Apisua te, Pineia te, Ereaza, enara. Ereaza kynexine Arāo, Oturukety imehxo, mūkuḥpyryme, enara. ⁶⁻⁷Amorepaneme Extara kynexine zae ehtoh poko. Moeze nymerohpyry waro kynexine ynororo, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē nekarohpyry. Extara toytose oturuse tuisa Arataxerexe maro. Mame Extara nekarohpyry tokarose eya, emero porehme, takorehmase ynororo Ritonōpo a. Naeroro jeimamyry 7mā po tuisame Arataxerexe ahtao, toytose Extara Papironia poe Jerusarē pona imehnō Izyraeu tō maro: oturuketomo te, rewita tomo te, eremiaketomo te, Ritonōpo Tapyī apuru erase tomo, erohketō roropa Ritonōpo Tapyī poko, enara. ⁸⁻⁹Toytōpitose toto Papironia poe ěmepyry apitorymā po, nuno apitorymā po. Mame takorehmase toexirykōke Ritonōpo a toeporehkase toto Jerusarē pona ěmepyry apitorymā po, nuno 5me aehtoh po. ¹⁰Extara tōsekarose Ritonōpo a, aomiry poko atamorepatohme, Ritonōpo nyriṗohpyry omipona toehtohme te, imehnō Izyraeu tō amorepatohme roropa inyriṗohpyry poko porehme.

Arataxerexe nymerohpyry

¹¹Sero nase tuisa Arataxerexe nymerohpyry pape pokona, oturukety Extara neneryme, Ritonōpo omiḥpyry poko atamorepakety, tuarohxo exiketyme roropa kynexine emero inyriṗohpyry poko Izyraeu tomo a.

¹²“Sero nymerohpyry; ywy ase Arataxerexe, tuisa tō tuisary, oneneryme sero aropōko ase, omoro Extara, oturukety, amorepatono Ritonōpo Kapu Esē omiḥpyry poko: Kure pāna mano? ¹³Ynara tyriṗōko ase: ynonory poe emero toytory se exiketō Jerusarē pona amaro, ytotoke, Izyraeu tomo te, oturuketomo te, rewita tomo, enara. ¹⁴Ywy, tuisa, jakorehmananō 7mākō maro aaropotorīko ase Jerusarē pona, Juta tō nonory pona, osenuhmatohme, Ritonōpo Oesēkō omiḥpyry, inekarohpyry oya xine, omipona morotōkō exiry waro oehtohkōme. ¹⁵Uuru tōkehko parata roropa, ynanekarory, ywy, jakorehmananō maro, arota ekarotohme Ritonōpo a, Izyraeu tō Esemy a, Tytapyīke Exikety Jerusarē po. ¹⁶Uuru arota roropa parata maro anapoiḥpyrykō Papironia nonory po: Izyraeu tō nekarory te, oturuketō nekarory Ritonōpo Tapyī kyryryme Jerusarē po.

¹⁷“Tomeseke sā osepekahko moro tineru ke: pui orutua kō epekahko te, kaneru tomo te, kaneru poenomo te, tiriiku tōkehko te, apoto apō pona

tyritohme jahkatohme, uwa eukuru jehnahpyry kuätohme roropa moro pona Ritonôpo Tapyi tao, Jerusarê po. ¹⁸Tineru akoipyry ke ise oehtoh epekahko, amarakô ise ehtoh roropa ise roropa Ritonôpo Oesêkô ahtao. ¹⁹Erohtoh kyryry, ahno nekarotyâ erohtohme Ritonôpo Tapyi poko, arota ekarotohme Ritonôpo a, Jerusarê pona. ²⁰Imepÿ kyryry se ro awahtao Ritonôpo Tapyi kyryryme epekahko tineru ke, tuisa tinerü ke.

²¹“Ywy ase tuisa Arataxerexe, ynara tyripôko ase oya xine kowenu tinerü erase tomo a, Eupyrati-Oeste po, ekarotoko seromaroro oturukety Extara a, amorepane Ritonôpo Kapu Esê omihpyry poko, emero ise aehtoh ekaroporyhtao, ²²parata ahtao 3.400 kiru pona te, tiriiku ahtao 12.500 kiru pona te, uwa eukuru jehnahpyry ahtao 2 miu rituru pona te, azeite ahtao 2 miu rituru pona te, sautu ahtao ise ehtoh pona, ekaroko rokene. ²³Tomeseke ehtoko Ritonôpo Kapu Esê nyripohpyry omipona oehtohkôme Itapyi poko zuaro jehtohme jüme yzehno pyra exîko Ritonôpo mana, ypoenô zehno pyra roropa exîko mana tuisame toehse toto ahtao ymyakâme. ²⁴Ynara tyripôko ase oya xine: kowenu tinerüme onepehmapopyra ehtoko oturuketomo a te, rewita tomo a te, eremiaketomo a te, tapyi omôtoht erase tomo a te, erohketomo a Ritonôpo Tapyi poko te, imehnomo a roropa sero Tapyi poko exiketomo.

²⁵“Omoro Extara, tuaro oexiryke Ritonôpo poe, âkorehmananô imenekako, juize tō roropa Eupyrati-Oeste pōkō tuisaryme toto ehtohme, Ritonôpo Oesêkô omiry waro exiketomo, emero. Imehnô amorepako Aomiry waro pyra exiketomo, zuaro toto ehtohme. ²⁶Ritonôpo Oesêkô omipona pyra exiketomo te, Perexia kowenu omipona pyra ahtao roropa tuânohsême exîko axiny: totapasême exîko roropa te, taroposême exîko inonory poe te, âpuruhpyry taka tōmaposême exîko te, imōkomory tōkehko tapoisême exîko mana, enara.”

Ritonôpo eahmatopōpyry Extara a

²⁷Mame ynara tykase Extara:

— Kure mase, Ritonôpo, yna tamuru tō Esemy. Oya tyrise tuisa kurohtaka, oeahmary se ehtopo te, kure rokê Atapyi riry se ehtoh roropa, sero saaro Jerusarê po. ²⁸Ymaro oehtoh waro jexiryke tyjamihtase ywy oturutohme tuisa konôto a, tuisa akorehmananô maro te, ipoetory tō tamuximehxo exiketō roropa kowenu maro erohketomo. Tyjamihtanohse oya jexiryke, Ritonôpo, Izyraeu tō tamuximākō tuhke toahmase ya toto ytotohme ropo ymaro tyekyrykō maro, yna nonory pona ropo.

Extara ytotopōpyry Papironia poe

8 ¹Ynara tymerose oxiekyry tō tamuximākō esetykō nexiase, Papironia pōkomo, Extara maro aytotyâ ropo Arataxerexe tuisame ahtao:

²Jeresō, Pineia tō ekyryme exikety; Tanieu, Itamaa tō ekyryme exikety; Hatu, Sekania mūkuru, Tawi tō ekyryme exikety,

³Zakaria, Paro tō ekyryme exikety, 150me orutua kō maro (itamuru tō esetykō tymerose tyekyry tō waro toto ehtohme);

⁴Erioenai, Zeraia mūkuru, Paate-Moape tō ekyry, 200mākō maro;

⁵Sekania, Jazieu mūkuru, Zatu tō ekyry, 300mākō maro;

- ⁶Epete, Jonata mükuru, Atim tō ekyry, 50mākō maro;
⁷Jesaia, Ataria mükuru, Erāo tō ekyry, 70mākō maro;
⁸Zepatia, Mikaeu mükuru, Sepatia tō ekyry, 80mākō maro;
⁹Opatia, Jeieu mükuru, Joape tō ekyry, 218mākō maro;
¹⁰Seromite, Joxipia mükuru, Pani tō ekyry, 160mākō maro;
¹¹Zakaria, Pepai mükuru, Pepai tō ekyry, 28mākō maro;
¹²Joanā, Hakatā mükuru, Azakate tō ekyry, 110mākō maro;
¹³Eriperete te, Jeieu te, Semaia, enara, Atonikā tō ekyry, 60mākō maro.
 Etyhpyryme toeporehkase toh nexiase.
¹⁴Utai te, Zapute maro, Pikiwai tō ekyry, 70mākō maro.

Rewita tō enehpotopōpyry

¹⁵Ywy, Extara, mokaro emero oximōmākōme enehpoase, tuna ehpikoxi pata Aawa kuroko ytokety ae. Moroto tōsesarise yna 3me ěmepyyry aehtoh ae. Mame tomesekexho mokaro imoihmākō tonese ahtao ya, oturuketō enease toto maro, yrome rewita tō onenepyyra exiase. ¹⁶Naeroro tamuximākō 9me enehpoase: Erieze te, Arieu te, Semaia te, Eunatā te, Jaripe te, Eunatā te, Natā te, Zakaria te, Mesurā, enara. Asakoro amorepatōkō enehpoase roropa: Joiaripe te, Eunatā, enara. ¹⁷Pata Kaxipia tuisary, Ito tupipose ya oturutohme imarōkō maro, erohekētō Ritonōpo Tapyī tao, ahno enehpotohme Ritonōpo Tapyī tao aerohtohkōme. ¹⁸Mame kure rokē yna riryke Ritonōpo a, orutua tonehpose eya xine yna a, tuaro exikety, emese kure roropa exikety, Serepia, rewita, Mari tō ekyryme exikety. 18mākō tooehse imaro, ipoenomo, zakorō tō roropa, enara. ¹⁹Hasapia te, Jesaia roropa Merari tō ekyry tonehpose roropa eya xine 20mākō maro, imükuru tomo, zakorō tō maro, enara. ²⁰220me Ritonōpo Tapyī tao erohekētō tooehse roropa, tuisa Tawi tō nymenekatyā pakomotyā rewita tō akorehmananōme. Mame mokaro esety tymerose eya xine emero, pape pokona.

Otuhpyra oturutoh poko Ritonōpo a

²¹Mame moroto tuna Aawa ehpio tyripose toto ya otuhpyra toto ehtohme toiro ěmepyyry ae, emero yna esekumuru po typorohse Ritonōpo ěpataka yna oturutohme eya kure yna arotohme te, yna ewomatohme, yna poenō ewomatohme roropa yna mōkomory maro porehme. ²²Tuisa turuse ya exiryke Ritonōpo yna Esē typoetory ewomary poko: “Emero tosēme Ritonōpo enetupuhnanō ewomāko mana, yrome irumekary se exiketō zehno, tyjamitunuru ke toto wānohnōko mana.” Naeroro ywy ehxiory soutatu tō kawaru maro tokaropose ahtao eya, yna maro toto ytotohme yna ewomatohme osema tao yna epetōkara wino. ²³Naeroro otuhpyra toehse yna Ritonōpo a yna otururume, yna ewomatohme, mame yna omiry totase Ritonōpo a.

Ahno nekarory Ritonōpo Tapyī mōkomoryme

²⁴Oturuketō tuisary tō wino, Serepia tymenekase ya te, Hasapia te, imehnō 10mākō roropa. ²⁵Mame parata tukupse ya omoxī exiry waro jehtohme, uuru roropa, mōkomo roropa, tuisa konōto nekarohpyry, akorehmananō nekarotyā roropa te, kowenu poetory tō nekarotyā maro te, Izryaeu tō nekarotyā maro

tyritohme Ritonôpo Tapyĩ taka. Morohne emero tokarose ya oturuketomo a.
²⁶⁻²⁷Ynara kynexine ynekarohpyry eya xine: parata 22 miu kirume te, 100me
 parata risẽ roropa omoxĩ ehtoh 70 kirume te, uuru 3.500 kirume, 20me uuru
 risẽ eukuru êtoh tonomo 8,5 kirume, metau risẽ kurã asakoro typyne exiketõ
 uuru samo.

²⁸Ynara tykase ywy eya xine:

— Tapiakase matose Ritonôpo atamurukõ Esẽ poetoryme oerohtohkõme.
 Senohne roropa tapiakase mana ikyryryme ehtohme parata te, uuru te,
 ahno a tonehse typoe xine rokẽ tynekarorykõme Ritonôpo a. ²⁹Tomeseke sã
 senohne arotatoko mya Ritonôpo Tapyĩ taka. Moroto osa ao, Ritonôpo Tapyĩ
 tao emero ikuhnõko ropa matose. Moro ekarõko matose oturuketõ tuisary
 tomo a, rewita tõ tuisary tomo a roropa, Izyraeu tõ tamuxiry tomo a Jerusarẽ
 po.

³⁰Mame oturuketomo a, rewita tomo a roropa moro parata tõkehko, uuru
 roropa, mõkomo roropa tapoise arotohme Ritonôpo Tapyĩ taka Jerusarẽ pona.

Ytotoh ropa Jerusarẽ pona

³¹Mame ãmepyyry 12mã po, nuno apitorymã po toytose yna tuna Aawa
 poe yna ytotohme Jerusarẽ pona. Ritonôpo yna Esẽ yna maro nexiase yna
 ytoryhtao, yna towomase eya, yna onetapara yna zehnotokõ ehtohme yna
 poko pyra omato kõ ehtohme roropa. ³²Toeporehkase yna ahtao Jerusarẽ
 pona tõseremase yna 3me ãmepyyry aehtoh pona. ³³Mame 4me ãmepyyry
 aehtoh ae toytose yna Ritonôpo Tapyĩ taka parata kuhse, uuru roropa,
 mõkomo roropa uuru risemy. Morohne tokarose yna a oturukety Meremote
 a, Uria mükuru a. Imaro Ereaza, Pineia mükuru kynexine rewita tõ maro
 asakoro: Jozapate, Jesua mükuru te, Noatia, Pinui mükuru, enara. ³⁴Moro
 parata tõkehko te, uuru roropa te, mõkomo roropa tukuhse nexiase tuhke
 morohne ehtoh merotohme te, omoxĩ moro otyro ehtoh merotohme roropa.

³⁵Moromeĩpo okyno tõ tokarose Papironia poe aehtyamo a jahkatohme
 tynekarorykõme Ritonôpo Izyraeu tõ Esemy a. Pui orutua 12me totapase
 eya xine Izyraeu tõ nekaroryme te, kaneru 96me te, kaneru mükuru tõ
 77me, morararo iirypyrykõ korokapotohme poti tõ 12me totapase eya xine.
 Morohne tyahkase eya xine tytororo tynekarorykõme Ritonôpo Tosẽkomo a.

³⁶Mame tuisa konõto nymerohpyry tymoisẽ tokarose tuisa tomo a,
 Eupyrati-Oeste nonory kowenatu tõ maro. Takorehmase imoihmãkõ eya xine
 Ritonôpo eahmary poko Itapyĩ tao.

Extara oturutopõpyry Ritonôpo a

9 ¹Moromeĩpo morohne emero tyrise ahtao eya xine, oturuse tooehse
 Izyraeu tõ tamuximãkõ ya. Ynara turuse ywy eya xine: “Ahno sero põkõ
 Ritonôpo omipona pyra toehse toh monexiano, oturuketõ roropa, rewita tõ
 roropa. Atapiakara toh nexiase kananeu tõ winoino te, heteu tõ winoino te,
 perizeu tõ winoino te, jepuseu tõ winoino te, amonita tõ winoino te, moape
 tõ winoino te, Ejitu põkõ winoino te, amoreu tõ winoino te, enara. Mokaro
 nyryry xihpyry poko toehse toto.” ²Typytase toto juteutõkara ãxiry tõ maro.
 Naeroro Ritonôpo nymenekatyã typoetoryme otoxie toehse imehnõ maro,
 Ritonôpo poetory tõ kara maro. Morara tyrise Izyraeu tõ tamuximãkomo a,

tuisa tomo a roropa. Imehnō motye toh nexiase tyrypyrykō poko toexirykō poko. ³Moro poko zuaro toehse jahtao, jupō tyxihkase ya, jemynyhmaryke, jūsety tumukase ya, jetyputy roropa mame typorohse ywy, sam āko yronymyryme jexiryke. ⁴Moroto tehme exiase typorohse, jemynyhmaryke, okyno zahkatoh kokonie pukuro pona. Mame ahno toehpitose, tōximōse toto jomye; enaromŷke toh nexiase Ritonōpo Izyraeu Esē omihpyry Izyraeu tō Papironia poe aehtyā rypyhpyrykō poko.

⁵Mame okyno tō zahkatoh toehse tynekaroryme Ritonōpo a kokonie pukuro. Mame towōse ywy jemynyhmatoh poe jupō tyxihkase ro ahtao, typorohse ywy jesekumuru po joturutohme Ritonōpo a, jemary tanŷse ya Ritonōpo Jesemy a. ⁶Ynara tykase ywy:

— Ritonōpo, ehxirōko ase yronymyryme. Enaromŷke ywy jupuhpyry anymyry poko oēpataka. Yna rypyry itamurume nae nase, zuemā sā nase yna a. Tyneryse sā ynanase yna rypyry aka. Kaetokohxo yna rypyry toehse, kapu pona samo. ⁷Moino ro yna tamuru tō ehtopōpyry poe tarona, opoetory tō, tyrypyrykō poko toehse itamurume, Ōmihpyry omipona pyra. Yna rypyry pokoino yna tuisary tō maro oturuketō maro yna tarose imehnō tuisary tomo a. Totapase yna, tomatonanohe roropa, tarose yna mya imehnō poetoryme ehtohme roropa. Seroae ro “Ahno kahpyry,” āko mā imehnō yna poko. ⁸Yrome seromaroro, Ritonōpo yna Esemy, axitao rokē kure rokē mexiase yna a. Toitoine yna typynanohse oya imehnō poetoryme yna ehxīpo. Tonehse ropa yna xiaro roropa ononory kurā pona. Towomase yna oya isene yna ehtohme, tōsemākase ropa samo. ⁹Imehnō poetoryme ynanexiase. Yrome moroto yna onynomopyra mexiase. Kure rokē yna tyripose oya, Perexia tuisary tomo a, Atapyī ritohme ropa yna a tytohtohkase ahtao. Taro osewomatoh tonese ropa yna a Juta nonory po, Jerusarē po roropa.

¹⁰— Yrome seromaroro, Ritonōpo, morara emero toehse ahtao, otara āko yna nae? Ōmihpyry yna a, omipona pyra toehse ynanase, ¹¹onekarotyā opoetory tō urutō komo ae. Tuarō yna tyripose eya xine sero nono poko omōsasaka yna ahtao yna esaryme tyritohme. Nuriame nexiase moro pōkō emero tyrypyrykō xihpyry poko exikehpyra toto exiryke. ¹²Turuse yna eya xine: mokaro maro pytara ehtoko jūme. Osepeme pyra toto maro ehtoko te, toto anakorehmara ehtoko roropa orēpyrahxo toto ehtohme, tykrysā enapyry se awahtao xine moro nono po te, moro nono nomory se roropa awahtao xine opoenomo a, apakomotyamo a roropa jūme. ¹³Yrome emero toehse ahtao yna wānopyryme yna rypyry epehpyryme azahkuru yna ehtopōpyry emetakame, zuaro ynanase; oya, Ritonōpo, tuānohe yna zokonaka rokene emero pyra yna rypyry epehpyryme. Opoe isene ro ynanase. ¹⁴Naeroro yna akorehmako, Ritonōpo, ōmiry omipona yna ehtohme, pytara yna ehtohme tyrypyry xihpyry poko exiketō maro. Morara tyrise yna ahtao yna zehno exīko mase. Yna enahkāko mase ipunaka, akoīpyry oxinomopyra mana. ¹⁵Ritonōpo Izyraeu tō Esemy, zae mase ipunaka. Yrome yna typynanohse oya. Opoe isene ro ynanase. Osekarōko ynanase oya, iirypyryme ynanase, oēpataka omōsaromepyra ynanase.

Typyxiākō aropotopōpyry ropa poko

10 ¹Mame tosekumuru po typorohse Extara, Ritonōpo Tapyī ēpataka. Oturūko nexiase Ritonōpo a. Xitāko roropa nexiase, tyrypyry

ekarory poko Ritonôpo a. Morara ahtao Izyraeu tō tuhke tōximōse zomye, orutua komo, nohpo tō roropa, poetohti maro. Xitāko roropa toh nexiase.

²Mame ynara tykase Sekania, Jeieu mūkuru, Erāo tō ekyry, Extara a:

— Iirypyryme toehse ynanase Kuesēkō omihpyry omipona pyra, yna pytaryhtao imehnō Izyraeu tō kara ēxiry tō maro. Yrome seromaroro, morara ahtao ro, Ritonôpo enetuputyryke kyya xine kure ehtoh eraximāko ro Izyraeu tō mana. ³Naeroro seromaroro kuomirykō sekarotone Ritonôpo a: “Mokaro nohpo tō aropōko ropa sytatose ipoenōkō maro.” Morara tyrīko ynanase ōmiry etaryke yna a te, imehnō Ritonôpo omihpyry omipona exiketō omiry etaryke roropa yna a. Morara yna ahtao Ritonôpo omiry omipona exīko sytatose. ⁴Owōko ty! Omoro mase sero ripōko. Ākorehmāko ynanase. Naeroro oseanahtoko oerohtoh ritohme.

⁵Naeroro towōse Extara. Oturuketō tuisary tō omiry totapose eya, rewita tō tuisary tō omiry roropa te, imoihmākō omiry roropa, Sekania omihpyry omipona toehtohkōme, aomirykō totapose eya. ⁶Mame Extara Ritonôpo Tapyī myhtoino toytose ropa Joanā Eriaxipe mūkuru nyhtoh taka, moroto tōmehse ynoro, otuhyra nexiase, tuna onēpyra roropa toemynyhmaryke zae pyra Papironia poe aehtyā ehtopōpyry poko.

⁷Moromeīpo tōmiry taropose eya Jerusarē pona Juta pona roropa Papironia poe aehtyā oximōtohme emero porehme Jerusarē pona. ⁸Turuse roropa toto kowenatu tō omi poe imehnō tamuximākō omi poe roropa: 3me ēmepyyr ae oehpyra exikety ahtao oximōtoh taka mokyro nonory te, itapyī tōkehko esēme pyra exīko mana, Izyraeume pyra exīko roropa mana. ⁹Morara exiryke 3me tōmehse ahtao, ēmepyyr 20mā po, nuno 9mā po orutua kō Juta nonory pōkō Pējamī tō nonory pōkō roropa toeporehkase toto Jerusarē pona oximōtohme Ritonôpo Tapyī myhtokoxi. Konopo oehnōko nexiase itamurume, jamihme roropa. Moro pokoino, tupimā poko toto osenetuputyryke roropa tykytyky āko toh nexiase. ¹⁰Mame towōse oturukety Extara imoihmākō zurutohme. Ynara tykase eya xine:

— Zae pyra mexiatose Ritonôpo omiry omipona pyra imehnō ahno ēxiry tō tapoise oya xine ahtao opyxiākōme. Opokoino xine Izyraeu tō iirypyryme mana.

¹¹Naeroro seromaroro osekartoko oorypyrykō poko Ritonôpo atamurukō Esemī a. Ritonôpo zamaro oehthokōme ropa inyripohpyry tyrītoko, atapiakatoko Izyraeu tō kara winoino. Kynonorykō po toto ahtao ro nohpo tō aropotoko ropa Izyraeu tō ēxiry yna toto ahtao toto maro typytase awahtao xine.

¹²Imoihmākomo a tozuhse opore samo. Ynara tykase toto:

— Ÿ, onyripohpyry yna a tyrīko ynanase porehme! ¹³Yrome tuhke ynanase, konopo itamurume oehnōko mana. Taro jarao tehme ehsaromepyra ynanase. Onyripohpyry yna a onyrisaromepyra ynanase axiny, toiro rokē, asakoro roropa ēmepyyr ipune pyra yna rypyry kurākary poko tuhke yna exiryke. ¹⁴Ah yna tuisary tō tehme nexī toto Jerusarē po zae ehtoh tyripotohme. Mame orutua kō yna patary pōkō type Izyraeu tō ēxiry kara maro oehnōko mā toto ēmepyyr tynymenakahpyryme ahtao, tutuisary maro juize tō maro typatary pono. Morara ahtao kyzehno xine Ritonôpo ehtoh kyyrypyrykō poko exikehnōko mana.

¹⁵“Morara se pyra ynanase,” kara imoihmākō nexiase. Jonata rokē Asaeu mūkuru moro se pyra nexiase te, Jazeia roropa, Tikiwa mūkuru. Mesurā roropa te, Sapetai maro, rewitame exikety, mokaro maro toh nexiase.

¹⁶Mokaro Papironia poe aehtyamo moro omi omipona se toehse. Naeroro oturukety Extara a tamuximākō tymenekase oxiekyrymākō tuisary tomo, toto esety tymerose eya. Toerohpitose toto moro poko ěmepyry apitorymā po nuno 10mā po. ¹⁷Moraramē 3me nuno taropose eya xine moro poko erohnōko atamorepāko orutua kō pytatopōpyry poko Izyraeu tō ěxiry me pyra exiketō maro.

Orutua kō typye juteutōkara ěxiry tō maro

¹⁸Sero nase esetykō typye exiketō juteutōkara maro: Oturuketomo, Jozue tō ekyry, zakorō tō maro, Jozatake mūkuru tomo: Maaseia te, Erieze te, Jaripe te, Ketaria, enara. ¹⁹Tōmirykō totapose eya xine typyxiā rumekatohme. Kaneru tokarose eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a tyrypyrykō korokapotohme.

²⁰Imea ekyry tō wino: Hanani te, Zepatia, enara.

²¹Harī ekyry tō wino: Maaseia te, Eria te, Semaia te, Jeieu te, Uzia, enara.

²²Pasua ekyry tō wino: Erioenai te, Maaseia te, Iximaeu te, Netaneu te, Jozapate te, Erasa, enara.

²³Rewita tomo: Jozapate te, Ximei te, Keraia te, (esety akorō Keritame) Petaia te, Juta te, Erieze, enara.

²⁴Eremiakety: Eriaxipe.

Ritonōpo Tapyī omōtoħ erase tomo: Sarū te, Terē te, Uri, enara.

²⁵Imehnomo: Paro ekyry tomo: Ramia te, Jezia te, Maukia te, Miamī te, Ereaza te, Maukia te, Penaia, enara.

²⁶Erāo ekyry tomo: Matania te, Zakaria te, Jeieu te, Apati te, Jerimote te, Eria, enara.

²⁷Zatu ekyry tomo: Erioenai te, Eriaxipe te, Matania te, Jerimote te, Zapate te, Aziza, enara.

²⁸Pepai ekyry tomo: Jeoanā te, Hanania te, Zapai te, Atarai, enara.

²⁹Pani ekyry tomo: Mesurā te, Maruke te, Ataia te, Jasupe te, Seau te, Jerimote, enara.

³⁰Paate-Moape ekyry tomo: Atina te, Kerau te, Penaia te, Maaseia te, Matania te, Pezareu te, Pinui te, Manase, enara.

³¹⁻³²Harī ekyry tomo: Erieze te, Joxia te, Maukia te, Semaia te, Ximeāo te, Pējamī te, Maruke te, Semaria, enara.

³³Hasū ekyry tomo: Matenai te, Matata te, Zapate te, Eriperete te, Jeremai te, Manase te, Ximei, enara.

³⁴⁻³⁷Pani ekyry tomo: Maatai te, Anarāo te, Ueu te, Penaia te, Petia te, Kerui te, Wania te, Meremote te Eriaxipe te, Matania te, Matenai te, Jaasau, enara.

³⁸⁻⁴²Pinui ekyry tō wino: Ximei te, Seremia te, Natā te, Ataia te, Makanatepai te, Sasai te, Sarai te, Azareu te, Seremia te, Semaria te, Sarū te, Amaria te, Joze, enara.

⁴³Nepo ekyry tō wino: Jeieu te, Matitia te, Zapate te, Zepina te, Jatai te, Joeu te, Penaia, enara.

⁴⁴Mokaro emero typytase toħ nexiase juteutōkara maro. Typyxiā turumekase ropa eya xine, taropose ropa toto ipoenōkō maro.

NEEMIA

Neemias

Ekaro topo

Sero pape *Neemia* atapiakāko nase oserua: 1) Jerusarē apuru ritopōpyry ropa poko *Neemia* tomo a, tyripose exiryke Perexia esemy a kowenatume tyrise ynororo ahtao Juta tō nonory po. 2) Ritonōpo Omiry sekerematopōpyry Extara a te, ahno imoihmākō osekaro topōpyry roropa iirypyryme toehtohkō korokapotohme. 3) *Neemia* nyrityā tōkehko poko kowenatume ynororo ahtao. Yronomyryme Ritonōpo tonetupuhse eya Tosēme, oturukehpyra ehse ynororo eya.

Sero pape ao

Neemia oepyyry ropa 1.1—2.20

Apuru ritopōpyry ropa 3.1—7.73

Aomiry sekeremary 8.1—10.39

Neemia nyrityā tōkehko 11.1—13.31

Jerusarē poko *Neemia* otururu Ritonōpo a

1 ¹Sero nase *Neemia*, Hakaria mūkuru ehtopōpyry poko.

Nuno kisereu po, jeimamyry 20mā po tuisame Arataxerexe ahtao, Perexia esēme, Susā po exiase, pata tamuru po, kowenu esary po. Ywy ase *Neemia*. ²Mame jakorō Hanani toeporehkase Juta nonory poe imehnō juteu tō maro. Naeroro tōturupose toto ya moero ehtoh poko te, Jerusarē poko, morotōkō poko roropa, Papironia poe aytotyā poko. ³Ynara tokarose toto ya: “Juteu tō akoīpyry etuarimāko mā toto. Toto htomāko roropa imeimehnō nonory poe morotona aytotyamo. Pata Jerusarē apuru tō tykararahse mā kehko, omōtohororopa onukurākara tyahse rokē mā kehko apoto ke.” ⁴Morara kary etaryke ya, typorohse rokē exiase tyxitase ywy.

Sā tyxitase, sā tyxitase ywy. Otuhpyra toehse ywy omise pyra jemynyhmaryke. Ynara tykase ywy Ritonōpo Kapu Esemy a:

⁵— Ritonōpo, Kapu Esemy! Tuisa Imehxo mase. Osenuruhkāko ynanase onyrityā eneryke yna a. Ōmihpyry omipona exikehpyra mase. Opoetory tō pynanohnōko mase, opyno exiketomo, Ōmihpyry omipona exiketō roropa. ⁶Kueneko, Ritonōpo, jotururu etako. Oturukehpyra ase oya saereme, koko roropa opoetory, Izyraeu tō poko. Osekarōko ase oya. Yna, Izyraeu tō, tyrypyhpyke toehse oneneryme. Ytamuru tō maro ywy iirypyryme toehse. ⁷Ynanyrityā iirypyryme oya mana. Ōmihpyry omipona pyra toehse yna. Onyripohpyry yna a, Moeze, opoetory nymerohpyry ae, omipona pyra toehse yna. ⁸Wenikehpyra exiko ōmihpyry poko eya: “Jurumekaryhtao

oya xine, Izyraeu tomo, amarakō pahnōko ase imehnō nonory poro.
⁹Yrome moromeīpo toeramase ropa awahtao xine jomipona oehtohme ropa ynyripohpyry ritohme oya xine, oenehtorŷko ropa ase osa ynmenekahpyry pona jeahmatohme, sapararahme toehse awahtao xine ro nono etyhpypy pona,” katopōpyry oya Moeze a. Moro onymoipyra toehse yna.

¹⁰— Ritonōpo, opoetoryme moxiā mā toto, onymenekatyamo. Typynanohse toto oya imehnō winoino ajamitunuru ke orēpyra oexiryke. ¹¹Seromaroro jotururu oya etako opoetory tō otururu roropa emero oeahmary se exiketomo. Kuakorehmako seroae ise jehtoh apoitohme ya kure rokē tuisa konōto ehtohme ya.

Morara ahtao erokuase tuisa okuru poko.

Jerusarē pona Neemia ytotoṗpyry

2 ¹Morarama 4me nuno taropose ahtao, jeimamyry 20me tuisame Arataxerexe ahtao ynara toehse ya; Tuisa Arataxerexe otuhnōko nexiase kokonie pukuro. Uwa eukuru jehnahpyry tapoise ya ekarotohme tuisa a. Akye pyra jehtoh onenepitopyra tuisa nexiase. ²Naeroro tōturupose ynororo, ynara tykase ya:

— Oty katohme sekese pyra mahno? Akuruhtara mase; naeroro tākye pyra rokē mase.

Mame tōserehse ywy. ³Ynara tykase ywy eya:

— Tuisa, jūme isene oehtoh se ase! Tākye nymyry ehsaromepyra ase ytamuru tō zonētopōpyry, pata Jerusarē tyhtomase ahtao, omōtoḥ tonō tyahkase roropa ahtao apoto ke?

⁴— Oty se hma? tykase tuisa ya.

Oturuae Ritonōpo Kapuaono a. ⁵Mame ynara tykase ywy tuisa a:

— Azamaro jahtao, ynekaropory oya ekarory se awahtao, kuaropoko Juta nonory pona, ytamuru tō zonētopōpyry pona, tykase ywy.

⁶Mame tuisa konōto, ipyty typorohse imaro, ŷme nexiase. Tōturupose ya ynororo: “Otāto nuno, otāto jeimamyry roropa aropory oya oehtohme ropa?”

Moro ekaroase eya. ⁷Mame ynara ekaropoase eya:

— Ajohpame sā pape ekaroko ya arotohme kowenatu tō neneryme Eupyrati-Oeste nonory po, zurutohme kure jytotohme Juta nonory pona.

⁸Pape ekaropoase roropa Asape neneryme, itu erasemy, wewe ekaropotohme eya tapyi jamiḥmā omōtoḥ ritohme Ritonōpo Tapyī ewomatohme te, pata apuru ritohme roropa, ytapyi roropa ritohme jesaryme. Morohne emero tokarose tuisa a ya ynekaropohpyry eya, ymaro Ritonōpo exiryke.

⁹Soutatu tō tamuximākō taropose tuisa konōto a ymaro toto ytotohme te, soutatu tō roropa kawaru po ytaketomo. Naeroro ynanytoase Eupyrati-Oeste nonory pona. Moroto pape tō ekaroase kowenatu tō neneryme tuisa konōto nymerohpyry. ¹⁰Yrome Sāparate, Pete-Horō pono te, Topia maro, Amō nonory esē tohne toehse zuaro toehse ahtao ahno oepyyr pokō Izyraeu tō akorehmase.

¹¹Toeporehkase ywy Jerusarē pona. Mame oseruao ēmepyyr ae ¹²josenetupuhtoh onekaropyra exiase imehnomō a, Ritonōpo nyrihpypy ukurohtaka pata kurākary ropa pokō. Towōse ywy koko jytotohme onoa, imehnō ymaro exiketō maro. Toiro rokē okyno aroase, jumētū rokene, epo

jytotohme. ¹³Tutūtase ywy koko Omōtoh Jakanahmā ae xixi omōtoh wino, ytoase ikurenaka Tuna eutary Zakareimo kuroko Omōtoh Typahsē pona. Ytoytoryhtao pata apuru enēko exiase tytohkase aexityā te, omōtoh tonō roropa jahkatyā apoto ke. ¹⁴Morotoino toeramase ywy inikahpozakoxi Omōtoh Tuna Enatry pona te, Tuisa Tunary Pēkamā pona roropa. Moroto jeky, jumētu tosemary onenepyra tokurehse typahsā rānakuroko, ¹⁵morara exiryke tyhtose ywy jakanahmā Keterō pona. Moro irānakuroko ytoase pata apuru enēko rokē exiase. Mame eramase ropa jesemahpyry ae ropa. Pata pona tomōse ropa ywy Omōtoh Jakanahmā ae.

¹⁶Pata tuisary tō zuaro pyra toh nexiase jytotopōpyry poko te, nyrihpyry poko, enara. Morara ahtao juteu tō onurupyra ro exiase: oturuketomo te, tuisa tomo te, kowenu poetory tomo te, imehnō roropa imeīpo pata kurākary poko akorehmary se exiketomo. ¹⁷Yrome ynara tykase ywy eya xine:

— Enetoko ke! Etuarimāko sytatose! Kypatarykō Jerusarē tytohtohkase mana. Omōtoh tonō tyahkase kehko. Ehmaropa apuru tō ritohme ropa ehxiropyra kuehtohkōme.

¹⁸Mame toto zuruase kure jyritopōpyry poko Ritonōpo a te, jakorehmatopōpyry poko roropa eya. Ekaroase roropa tuisa konōto omihpyry poko ya.

— Ehmaropa erohpitose apuru tō riry ropa poko, tykase toto.

Tātakimase toto erohpitotohme.

¹⁹Yrome zuaro toehse Sāparate ahtao, Topia maro, arape Jesē roropa yna erohtoh poko, toexianase toto. Yna tounohse roropa eya xine. Ynara tykase toto:

— Oty riry se hmatou? Tuisa konōto epetōkaramē exīko matou? tykase toto.

²⁰Ynara tykase ywy eya xine:

— Ritonōpo Kapuaō yna akorehmāko mana yna erohtoh poko otyhkatohme kure. Ipoetoryme ynanase. Erohpitōko ynanase pata apuru riry poko. Yrome tosaake pyra matose Jerusarē po, moro tao tapyi esēme ehsaromepyra matose. Izyraeu tō ekyryme pyra roropa matose. Ritonōpo tapyi poko te, okyno zahkary poko ynanekaroryme Ritonōpo eahmaryme, morohne poko ehsaromepyra matose ipunaka.

Apuru tō riry ropa

3 ¹Pata apuru tō tyrise ropa kehko nexiase ynara samo: Omōtoh Kaneru tyrise ropa Eriaxipe tomo a. Oturukety imehxo exiketyme kynexine ynororo, imaro oturuketō nexiase. Moromeīpo moro omōtoh tokarose eya xine Ritonōpo a, Omōtoh apuru tyrise eya xine tosaka xine. Mame pata apuru tyrise ropa eya xine, tapyi Kaetokohxo Exikety 100mā pona, tapyi Kaetokohxo Exikety Hananeu pona roropa.

²Mokaro mykapo Jeriko pōkō toerohse pata apuru riry ropa poko. Mokaro mykapo toerohse Zakua, Iniri mūkuru pata apuru riry poko.

³Mame Omōtoh Kana tō tyrise Hasenaa tomo a, oxiekyry tō maro. Omōtoh apō tyrise eya xine xikihme exiketō te, omōtoh apuru tō roropa, kurimene risē maro apurutohme.

⁴Moromeīpo pata apuru zokonaka oseruao tyrise orutua komo a:

Apitorymā tyrise Meremote a, Uria mūkuru, Hakoze pary. Mokyro mykapo Mesurā toerohse, Perekia mūkuru, Mesezapeu pary. Mokyro mykapo Zatoke toerohse, Paana mūkuru.

⁵Mokyro mykapo orutua kō, Tekoa pōkō toerohse nexiase. Yrome mokaro tamuximākō toerokurukō se pyra toh nexiase tomarykō ke tyrohmanohpose toto ahtao erohtoh erasamo a.

⁶Mokaro mykapo toerohse Joiata, Paseia mūkuru, Mesurā maro, Pesotia mūkuru, Omōtoh Pakato riry poko. Wewe konōto tō tyrise eya xine esaka xine, omōtoh apuru tō roropa, kurimene risē maro, enara.

⁷Mokaro mykapo toerohse Meratia, Kipeāo pono te, Jatō, Meronote pono te, Kipeāo pata pōkō maro te, Mixipa pōkō maro mya kowenatu Eupyrati-Oeste tapyī pona.

⁸Mokaro mykapo toerohse Uzieu, Haraia mūkuru, uuru poko erohkety. Mokyro mykapo toerohse Hanania, ixtaratu poko erohkety, mya Apuru Topuxiximā pona.

⁹Moro mykapo toerohse Repaia, Huru mūkuru, kowenatume, Jerusarē nonory zokonaka tuisaryme.

¹⁰Moro mykapo toerohse Jetaia, Harumape mūkuru, tytapyī pūto. Moro mykapo toerohse Hatu, Hasapaneia mūkuru.

¹¹Moro mykapo toerohse Maukia, Harī mūkuru te, Hasupe roropa Paate-Moape mūkuru. Pata apuru poko toerohse toto te, Kaetokohxo exikety Ekeitoh tonō poko roropa.

¹²Moro mykapo toerohse Sarū, Haroe mūkuru, kowenatume Jerusarē nonory zokonaka zakorō tuisaryme. Takorehmase ynororo tōxiry tomo a toerohtoh poko.

¹³Omōtoh Jakanahmā tyrise Hanū tomo a, Zanoa pōkō maro. Omōtoh apō tō tyrise eya xine te, apurutoh tonō roropa tosaka xine tyrise eya xine, kurimene risē maro. Mame pata apuru tyrise roropa eya xine 500 meturume, Omōtoh Typahsē pona.

¹⁴Moro Omōtoh Typahsē tyrise ropa Maukia a, Rekape mūkuru, kowenatume, Pete-Hakerē nonory tuisaryme. Omōtoh apō tyrise eya, apurutoh tonō roropa tosaka xine kurimene risē maro.

¹⁵Omōtoh Tuna Enatyry tyrise Sarū a, Kou-Hoze mūkuru, kowenatume Mixipa nonory tuisary. Amotoh tyrise eya omōtoh pona. Apurutoh tonō tyrise tosaka xine kurimene risē maro. Sera tunary po pata apuru tyrise roropa Sarū a, tuisa tupi ehpiukuroko, opyi pona, Tawi Patary myhtokoxi yhtotoh pona.

¹⁶Moro mykapo toerohse Neemia, Azepuke mūkuru, kowenatume Pete-Zua nonory zokonaka tuisaryme. Pata apuru tyrise eya mya Tawi ekepyry zonētopōpyry pona te, tuna pēkamā pona te, soutatu tō tapyī pona, enara.

Rewita tō erohtopōpyry

¹⁷Moro mykapo Rewita tō roropa toerohse: Reū, Pani mūkuru toerohse pata apuru riry poko; Mokyro mykapo toerohse Hasapia, kowenatume, Keira nonory zokonaka tuisaryme.

¹⁸Mokyro mykapo toerohse Pawai, Henatate mūkuru, kowenatume, Keira nonory zokonaka akorō tuisaryme.

¹⁹ Moro mykapo toerohse Ezea, Jesua mükuru, kowenatume Mixipa tuisaryme, onuhtoh etonie soutatu tō pyre esaka, moro poe mya apuru eramatoth pona.

²⁰ Moro eriety poe toerohse Paruke, Zapai mükuru apuru riry poko mya Eriaxipe, Oturukety imehxo exikety tapyī omōtoth pona;

²¹ Moro mykapo toerohse Meremote, Uria mükuru, Hakoze pary apuru riry poko Eriaxipe tapyī omōtoth poe tapyi etyhpary pona.

Oturuketō erohtopōpyry

²² Oturuketō roropa toerohse pata apuru riry ropa poko. Jerusarē zomye tosake exiketō moro mykapo toerohse toh nexiase.

²³ Moro mykapo toerohse Pējamī tomo, Hasupe maro tytapyīkō ēpataka. Moro mykapo toerohse Azaria, Maaseia mükuru, Anania pary tytapyī ēpataka.

²⁴ Moro mykapo toerohse Pinui, Henatate mükuru mya Azaria tapyī poe pata apuru eriety pona.

²⁵⁻²⁶ Moro mykapo toerohse Parau, Uzai mükuru pata apuru eriety poe, tuisa tapyī kaetokohxo exikety poe, nono kae ehtoh poe, soutatu tō zarā pūto.

Moro mykapo toerohse Petaia, Paro mükuru mya, xixi tūtatoth wino Omōtoth Tuna tō pūto, tapyi kaetokohxo exikety pūto roropa, Ritonōpo Tapyī ewomatopo. Moroto kynexine pata zokonaka Opeu pūto, Ritonōpo Tapyī poko erohketō esarykomo.

Imehnō roropa

²⁷ Moro mykapo toerohse ropa Tekoa pōkomo, pata apuru riry poko ropa tapyi kaetokohxo exikety, Ritonōpo Tapyī ewomatoh poe, moroto apuru, Opeu pūtokoxi.

²⁸ Moro mykapo oturuketō toerohse Kawaru tō Omōtoth poe inikahpozakoxi. Toerohse toto tytapyīkō ēpataka.

²⁹ Moro mykapo toerohse Zatoke, Imea mükuru tytapyī ēpataka. Moro mykapo toerohse Semaia, Sekania mükuru, Omōtoth Xixi tūtatoth wino ewomaneme exikety.

³⁰ Moro mykapo toerohse Hanania, Seremia mükuru, Hanū maro Zarape mükuru omazūpona. Moroto nexiase toto erohtoh asakoro aehtopo.

Moro mykapo toerohse Mesurā, Perekia mükuru tytapyī etonie.

³¹ Moro mykapo toerohse Maukia, uuru poko erohkety. Toerohse ynororo pata apuru riry poko Ritonōpo Tapyī poko erohketō tapyī pona. Moro tapyi osepekahketō esaryme roropa kynexine. Erase Omōtoth pūto kynexine osa kae exikety pūto roropa, pata apuru eriety po inikahpozakoxi, xixi tūtatoth winakoxi.

³² Moro mykapo toerohse uuru poko erohketō te, osepekahketō maro. Apuru tyrise eya xine etyhpary pona, osa apuru eriety poe Omōtoth Kaneru pona.

Neemia Epetōkara

4 ¹ Morarama pata apuru riry poko juteu tomo a, zuaro toehse Sāparate ahtaō, tyenonohse ynororo, yna typoihtopitose eya. ² Tope tō netaryme, Samaria pōkō soutatu tō netaryme roropa, ynara tykase ynororo:

— Oty rīko hna mokaro juteu tō kahpyry? Otaramē pata rīko ropa toh mana, nary! Otaramē okyno tō zahkary ke eya xine tynekarorykōme, axī toerohtohkō otyhkatomā toto, osenetupuhnōko mā toto. Otaramē ypy tō typahsā wino topu tō rīko mā toto tapyi tō ritohme ropa, nary rokene! tykase Sāparate a, tounohse toto.

³Imaro Topia nexiase Amō pono. Ynara tykase ynoro:

— Oty rīko toh nae pata apurume? Onokyro pitiko, raposa itohtohkāko mana! tykase Topia.

⁴Mame ynara tykase ywy Ritonōpo a: “Ritonōpo, mokaro omiry etako yna poihtory eya xine! Yna eunohtoh eya xine iramapoko ropa epona xine. Ah īkyryry tō tomatonanohe nexī kehko. Ah imehnō toto arō toto, typoetorykōme imep̄ nonory pona. ⁵Mokaro zae pyra ehtoh onykorokara exiko! Iirypyryme toto ehtoh poko wenikehpyra exiko, yna zuroryke eya xine, yna nyryry tō eunopyryke roropa eya xine.”

⁶Mame erohkehpyra ynanexiase pata apuru tō riry poko. Okynā pyra apuru zokonaka tōtyhkase, kae exiry. Yronomyryme toerohse toto, tākye toto exiryke.

⁷Jerusarē apuru riry poko erohkehpyra yna ehtoh waro toehse Sāparate tō ahtao, Topia maro, Arapia pōkō maro, Amō pōkō maro, Axitote pōkō maro tyekītapāse toh nexiase, orame exiketō tapuruse yna a exiryke.

⁸Tōximōse toto tōturutohkōme, tōsetapatohkōme Jerusarē pōkō maro, yna otupitohme. ⁹Yrome tōturuse yna Ritonōpo a. Orutua kō tyrise yna a enenanōme, yna epetōkara enetohme saereme ahtao, koko, enara.

¹⁰Juta tō toremiase toh nexiase. Ynara tykase toto:

“Topu tō puimananō pake totaehse mā toto,
yrome typahsē moro nae ro,
enahp̄me sā mana,
apuru poko erohnōko;
otara ahtao otyhkāko?
Otaramē otyhkara ekurehnōko.”

¹¹Osenepyra yna a tōsekarose yna epetōkara. Tuario pyra yna tokarose roropa eya xine, omatome aepyrykohtao yna poremakapose, yna etapase roropa, yna erohtoh etypohkapotohme repe. ¹²Tuhke pīxo juteu tō tooehse yna a, yna epetōkara rānao exiketomo, yna zuruse yna epetōkara omiry poko yna ryhmary se toto ehtoh poko. ¹³Naeroro erohketō typyrehtose ya: tapema ke te, warata ke te, taky ke pyrou tō maro. Mame oximōme oxiekyry tō tyrise ya pata apuru mykakoxi, ikurākary poko otyhkara ro ahtao.

¹⁴Torētyke toto ehtoh eneryke ya ynara tykase ywy eya xine, tamuximākomo a te, toto tuisary tomo a roropa:

— Enaromyra ehtoko. Toto zuno pyra ehtoko. Ritonōpo Kuesēkō Imehxo nase, orēpyra mana. Osetapatoko oekyry tō pynanohtohme: opoenomo te, opyxiā tomo te, oesarykomo, enara.

¹⁵Mame yna epetōkara zuaro toehse toh nexiase yna ryhmary se toto ehtoh poko tuaro yna ehtoh poko. Tonetupuhse eya xine tōsenetupuhtohkō yna poko tykararahse Ritonōpo a. Naeroro toeramase ropa ynanase porehme yna erohtoh poko, pata apuru kurākary ropa poko.

¹⁶Moromeīpo zokonaka yna orutua kō toerohse pata apuru kurākary ropa poko, imehnō enenanōme toehse. Mame yna epetōkara toehse ahtao

erohketō towomase eya xine tywarata ke te, osewomatoḥ ke te, tytakȳkō ke pyrou tō maro, tupō osewomatoḥ ke roropa, enara. Mame tuisa tō roropa erohketō akorehmary se toehse toḥ nexiase ¹⁷pata apuru riry poko toerohse toto ahtao. Toiro oma ke topu tōkehko tupuimase erohketomo a; zakorō tomary ke typyrekō arōko toḥ nexiase. ¹⁸Mokaro erohketō emero tytapemake toḥ nexiase imetȳkō mythtoḥ eary poko. Mokyro, enene, rue etone epetōkara aepyry eneryhtao tyya, upūto nexiase. ¹⁹Ynara tykase ywy erohketomo a, tamuximākomo a, tuisa tomo a roropa:

— Atameke sytatose kuerohthokō poko apuru tō po kuahtao xine. ²⁰Naeroro rue etaryhtao oya xine oximōme ehtoko jomye. Kuesēkō Ritonōpo etonāko mana kuepekōkara maro, kypynanohnekōme aexiryke.

²¹Morara exiryke kokoro rokē, ĕmepyry poe ikohmamyry pona, xirikuato tō enepitoryhtao, erohketō zokonaka toerohse apuru tō poko, imehnō zokonaka eneneme toehse ahtao, typyreke warata ke.

²²Morara ahtao ynara tykase ywy erohtoh erasamo a: amarakō emero ākorehmananō maro oĕmehtoko Jerusarē po. Moraramē erohnōko sytatose saereme ahtao. Koko eneneme exīko sytatose. ²³Yna zupō onoupyra ynanexiase, ywy te, ymaro exiketomo te, ypoetory tomo te, soutatu tomo jewomananomo, emero tupoke rokē tynyhse yna. Typyreke exikehpyra ynanexiase yna emahpo.

Tymōkomokākara rohmanohpory poko

5 ¹Moromeīpo juteu tō tykerekere-mapitose tuhkākomo a, orutua komo a, nohpo tomo a, enara. ²Ynara tykase toitoine exiketomo:

— Yna tapȳi taōkō tuhke nase. Tonahsā se ynanase, tiriiku tōkehko, isene ro yna ehtohme, tykase toto.

³Imehnō ynara tykase:

— Yna emitapāpyra ehtohme yna tupi tō tokamose yna a, yna narykahpyry uwa zoko tōkehko, yna tapȳi tō roropa tonahsē epekahtohme, tykase toto.

⁴Imehnō roropa ynara tykase:

— Tineru tokaropose yna a axītao rokē tuisa konōto epehmatohme kowenu tinerume tupito tō poko yna narykahpyry uwa tō poko roropa. ⁵Oxisā ynanase imehnō juteu tō maro repe. Yna poenō kure roropa mā toto, mokaro poenō sā repe. Yrome yna poenō irohmanohpōko ynanase topehke pyra. Toitoine yna ĕxiry tō tokamose yna a tineru poko, imehnō namotome. Otupīko ynanase yna tupi tō tupuxihkase exiryke yna wino yna narykahpyry uwa tō roropa.

⁶Morara kary etaryke ya tyekītapāse ywy. ⁷Orēpyra sā toto tuisary tō tupokase ya, ynara tykase ywy eya xine:

— Oekyry tō htomāko matose. Epehpyry motye epehmaporyhtao oekyry tomo a tonahsē poko, eukuru poko roropa aosanumāko matose. Morara popyra mana.

Mame taoximōnohpose toto ya morara zae pyra ehtoh kurākatoḥme.

⁸Ynara tykase ywy:

— Tineru nae kuahtao xine kuekyrykō topekahse kyya xine imehnō ahno wino, toto namotome toehse toto ahtao. Yrome seromaroro oekyry tō tyripōko matose osekarotoḥme anamotome toto ehtohme, tykase ywy.

Yrome jezuhpyra tamuximākomo, mynyhme rokē toh nexiase.

⁹Mame ynara tykase ywy:

— Onyrihpyrykō zae pyra nase ipunaka! Ritonōpo omipona ehtoko zae oehtočkōme. Morara awahtao xine kuepetōkara, juteutōkara kykerekemasaromepyra exiko mā toto. ¹⁰Ahno a tineru ekaroase, tiriiku roropa axītao rokē repe. Morara tyrise ymaro exiketomo a te, ypoetory tō a roropa, morohne tokarose ahno a axītao rokene. Seromaroro morohne onepehmapopyra ropa sehtone eya xine. ¹¹Amarokō roropa onepehmapopyra ropa ehtoko eya xine, tineru te, uwa eukuru te, azeite, enara. Itupi tō roropa ekarotoko ropa eya xine seromaroro, uwa ke inarykatyamo te, oriwera tō inarykatyamo te, itapyīkō roropa.

¹²Ynara tykase tamuximākomo:

— Kure. Morara tyriko ynanase onyripohpyry ae ro. Esarykō ekarōko ropa ynanase eya xine. Ynanekarohpyry roropa onepehmapopyra ropa ynanase, tykase toto.

Morara exiryke oturuketō tonehpose ya tuisa tō omiry etatohme eya xine, ekurehpyra toto ehtohme, tōmihpyrykō omipona toto ehtohme. ¹³Mame jupō zamareary touse ya, moro tytohtohmase ya. Ynara tykase ywy:

— Ynara amarokō tytohtohmasēme exiko Ritonōpo a ōmihpyrykō omipona pyra exiketye awahtao xine zae ehtoh ritohme. Mokyro tapyī puxihkāko Ritonōpo mana. Tymōkomoke pyra inomōko mana.

Mame morotōkomo a tozuhse:

— Kure. Morara zae mā yna a!

Mame Ritonōpo toahmase eya xine. Tōmihpyrykō omipona toehse roropa toh nexiase.

Zae Neemia ehtopōpyry

¹⁴12me jeimamyry ae kowenatume jahtao Juta nonory po, jeimamyry 20mā poe Arataxerexe tuisa konōtome ahtao jeimamyry 32mā pona, kowenatu tonahsē anapoipyra exiase wekyry tō maro, moro apoipory se kowenu ahtao ro yna a. ¹⁵Osemazuhme, kowenatume pyra ro jahtao, imehnō kowenatu tomo a ahno tyrohmanohpose tupimā ke. 40me parata tonehpose tyya xine ahno a kokoro rokē tynapyrykō epekahtohme tōkurukō maro. Ipoetory tomo a roropa ahno tyrohmanohpose. Yrome tyoro exiase Ritonōpo omipona jexiryke. ¹⁶Erokuase yronomyryme pata apuru riry ropa poko. Jesaryme imehnō esary anapoipyra exiase. Ypoetory tō emero toerohse toto akorehmatohme pata apuru riry poko. ¹⁷Morararo kokoro rokē tōtuhse juteu tō ytapyī tao 150me tuisa tō maro imehnō oehketō maro jenese imeimehnō nonory poe. ¹⁸Kokoro rokē toiro pui totapapose ya te, 6me kaneru kurano te, kuratiri tuhke roropa. 10me ėmepyyry taropose ahtao eukuru kurā tyripose ya. Yrome tupime ahno erohtoh waro jexiryke osepehmapopyra exiase eya xine kowenatu epehpyryme.

¹⁹Oya, Ritonōpo, ynara āko ase: “Wenikehpyra exiko ynyrihpyry kurā poko moxiā akorehmatohme.”

Neemia kuhtopōpyry Epetōkara a

6 ¹Mame pata apuru taotyhkanohse yna a. Orame pyra toehse, yrome omōtoh apuru etapuru tō onyripyra ro toh nexiase esaka. Moro waro

toehse Sāparate tō Topia maro, Jesē maro, imehnō yna epetōkara maro.
²Naeroro tōmiry tonehpose ya Sāparate a, Jesē maro. Toahmase ywy eya xine jytotohme oximōtohme toto maro imep̄y pata pona, jakanahmā Ono pona. Yrome popyra jyriry se toh nexiase. ³Jomiry aronanō aropoase eya xine ynara katohme:

— Ritonōpo nyriophpyry poko erohnōko ase. Onurumekasaromepyra ase jytotohme myaro. Jerohtoh onurumekara ase oturutohme rokē amaro xine.

⁴4me aehtoh pona morara tōmirykō tonehpose ropa ya, eya xine. Moro saaro tozuhse ropa ya oxisamo.

⁵Mame tōmiry tonehpose ropa Sāparate a ya 5 pona ropa. Sero tymerose pape pokona, tonehse ya Sāparate poetory a, toiro. ⁶Moro pape totapuruhmakase nexiase. Ynara tymerose:

“Ynara juruno Jesē: Ahno emero oturūko mā toto opoko xine. Tuisa konōto omipona pyra exīko juteu tō mana. Morara exiryke pata apuru rīko mā toto. Ynara nase roropa ynororo opoko: Toto tuisary konōtome oexiry se mase, ⁷urutō tymenekase roropa oya Jerusarē po, morotōkō zurutohme tuisa konōtome oehtoh poko Juta nonory po. Tuisa Arataxerexe moro waro exīko sātā mana. Morara exiryke oeahmary se ase kymoro rokē oximōtohme oturutohme moro poko.”

⁸Ezuhtoh aropoase eya. Ynara tykase ywy:

— Ōmihpyry emero zae pyra mana. Ajohpe mase. Ōsenetupuhthoh rokē moro.

⁹Enarom̄yke yna riry se toh nexiase yna erohtoh poko pyra yna ehtohme.

“Seromaroro, Ritonōpo, jamihmehxo yna tyriko!”

¹⁰Morara ahtao, Semaia, Teraia mūkuru, Meetapeu pary tūtasaromepyra nexiase tytapyī tae. Naeroro mokyro enese ytoase. Ynara tykase ynororo ya:

— Eropa otōnēse Ritonōpo Tapyī taka, Osa Kurā taka. Moro tao omōtoht tonō apurūko sytase osewomatohme, mokaro a oetaparyino. Ynara exiryke: koko oehnōko mā toto oetapase rahkene, tykase ynororo.

¹¹Ynara ase eya:

— Ywy moro s̄a pyra ase, epaketyme pyra ase, otōnētohme. Epaketyme jekarōko mah? osepynanohtohme otōnēketyme Ritonōpo Tapyī tao? Morara onyripyra ase ipunaka.

¹²Moro poko tōsenetupuhse jahtao, tuaro toehse ywy. Ritonōpo poe pyra Semaia omiry nexiase. Topehmase rokē ynororo Topia a Sāparate a roropa moro omi ekarotohme ya. ¹³Tineru tokarose eya xine jerehmapotohme, yrypyry poko jehtohme. Mame morara toehse jahtao, ykerekeremary ynaroro, zae pyra toehse jahtao.

¹⁴“Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko Topia tō nyrihpyry poko Sāparate maro toto wānohtohme. Wenikehpyra exiko nohpo Noatia poko imehnō urutō kō poko roropa enarom̄yke jyriry se toto ehtoh poko.”

Apu ru riry poko aotyhtakatopōpyry

¹⁵Pata apuru tō poko tōtyhkase ēmep̄yry 25mā po, nuno eruu po, 52me ēmep̄yry taropose ahtao tyriry poko. ¹⁶Moro waro toehse yna epetōkara ahtao, typoremāse s̄a toh nexiase. Tonetupuhse eya xine, Ritonōpo a takorehmase yna exiryke moro erohtoh taotyhkanohse yna a rahkene.

¹⁷Morara ahtao pape tō tuhke tymerose juteu tō tuisary tomo a Topia neneryme. Inymerohpyry tō roropa tapoise eya xine. ¹⁸Juteu tō tuhke Topia epeme toh kynexine, juteu paniryne exiryke esety Sekania, Ara mūkuru. Moro motye roropa imūkuru Joanā typytase Mesurā ěxiry maro, Perekia mūkuru. ¹⁹Jēpataka tōturuse toto Topia nyrytā kurā poko. Eya tokarose roropa jomiry emero eya xine. Pape tonehzmose ropa Topia a yneneryme, enaromŷke jyrithme repe.

7 ¹Moraramē pata apuru tyrise ahtao te, omōtoḥ tonō apuru tō tyrise roropa ahtao esaka te, soutatu tō tymenekase ahtao omōtoḥ erase tō te, eremiaketō, rewita tō roropa toerohtohkō poko tyrohmanohpose toto ahtao, ²orutua kō asakoro tymenekase ya pata Jerusarē tuisaryme toto ehtohme: jakorō Hanani te, Hanania, soutatu tō tuisary, tapyi jamiḥmā tao. Ritonōpo omipona exiketye kynexine, zae exiketye roropa, imehnō motye. ³Mokaro asakoro turuse ya, pata Jerusarē omōtoḥ etapuruhmakatohme xixi tōnuhse ahtao rokene, axitū toehpitose ahtao. Mame toto a apurutohme ropa kokonie pukuro, tisorotohtose ehtohme, moroto ro erase tō ahtao. Imehnō erase tō tymenekapose eya xine ahno Jerusarē pōkō rānao, eraseme toto ehtohme osa tō tao te, imehnō roropa eraseme ehtohme tytapyīkō etonie.

Aehtyamo Papironia poe

(Extara 2.1-70)

⁴Mame pata Jerusarē zumo nexiase, yrome pata pōkō tuhke pyra nexiase. Tuhke pyra roropa tapyi tō nexiase tukurākase ropa exiketomo. ⁵Ritonōpo a osenetupuhtoh tyrise ukurohtaka ahno enehpotohme oximōme, tuisa tō maro, tamuximākō maro, toto ekyry tō esetykō enetohme. Pape enease ropa tymerose, apitoryme aehytā ropa Papironia poe esetykomo. Ynara tymerose moro pape pokona:

⁶Izyraeu tō tarose ahtao Napukotonozo a typoetoryme Papironia pona, Juta pōkō tuhke tarose eya. Mokaro tooehse ropa Jerusarē pona Juta patary tō pona roropa, tosaka xine. ⁷Iutisary tō ynara nexiase: Zoropapeu te, Jozue te, Neemia te, Azaria te, Raamia te, Naamani te, Moatekai te, Piusā te, Mixiperete te, Pikiwai te, Neum te, Paana, enara.

⁸Sero nase tymerose atakenaka, Izyraeu tō oxiekyry tō, Papironia poe aehytamo, tuisa tō esety tymerose, atapona tuhke imaro xine exiketō roropa:

Oxiekyry tomo:

Paro tomo 2.172me, ⁹Sepatia tomo 372me, ¹⁰Ara tomo 652me, ¹¹Paate-Moape (Jesua pakomotyā Moape roropa) 2.818me, ¹²Erāo tomo 1.254me, ¹³Zatu tomo 845me, ¹⁴Zakai tomo 760me, ¹⁵Pinui tomo 648me, ¹⁶Pepai tomo 628me, ¹⁷Azakate tomo 2.322me, ¹⁸Atonikā tomo 667me, ¹⁹Pikiwai tomo 2.067me, ²⁰Atim tomo 655me, ²¹Atea tomo (esety akorō Ezekia) 98me, ²²Hasū tomo 328me, ²³Pesai tomo 324me, ²⁴Haripe tomo 112me, ²⁵Kipeāo tomo 95me.

Pata tomo

²⁶Tooehse ropa ahno, itamuru tō ynara pata tō po nexiase: Perē po, Netopa po roropa 188me. ²⁷Anatote po 128me, ²⁸Pete-Azamawete po 42me,

²⁹Kiriate-Jearī po, Sepira po, Peerote po roropa 743me, ³⁰Rama po, Kepa po roropa 621me, ³¹Mikima po 122me, ³²Peteu po Ae maro 123me, ³³Nepo po 52me, ³⁴Imep̄y Erāo po 1.254me, ³⁵Harī po 320me, ³⁶Jeriko po 345me, ³⁷Rote po, Hatite po Ono maro 721me, ³⁸Senaa po 3.930me.

Oturuketomo

³⁹Sero nase oturuketō ekyry tō aehtyamo Papironia poe: tuisa esety, imaro xine exiketō tuhke exiry, enara: Jetaia tomo (Jesua pakomotyamo) 973me, ⁴⁰Imea tomo 1.052me, ⁴¹Pasua tomo 1.247me, ⁴²Harī tomo 1.017me.

Rewita tomo.

⁴³Sero nase rewita tō oxiekyry tō aehtyamo Papironia poe Jesua tomo, Katamieu tō maro (Hotawia pakomotyamo) 74me, ⁴⁴Rue etonanomo, eremiaketō roropa, (Asape pakomotyamo) 148me, ⁴⁵Ritonōpo Tapyī omōtoḥ erase tomo, (Sarū tō pakomotyamo, Atea maro, Taumō maro, Akupe maro, Hatita maro, Sopai maro, enara) atapona 138me toḥ nexiase.

Erohketō Ritonōpo Tapyī poko

⁴⁶Sero nase Ritonōpo Tapyī poko erohketō ekyry tō, aehtyamo Papironia poe. Tuisa tō esety tō tymerose: Zia te, Hasupa te, Tapaote, ⁴⁷Kero te, Xia te, Patō te, ⁴⁸Repana te, Hakapa te, Saumai te, ⁴⁹Hanā te, Jiteu te, Kaa te, ⁵⁰Reaia te, Rezī te, Nekota te, ⁵¹Kazā te, Uza te, Paseia te, ⁵²Pesai te, Meunim te, Nepixī te, ⁵³Pakepuke te, Hakupa te, Harua te, ⁵⁴Pasarite te, Meita te, Harasa te, ⁵⁵Parako te, Xisera te, Tema te, ⁵⁶Nexia te, Hatipa, enara.

Saromāo poetory

⁵⁷Sero nase Saromāo poetory tō ekyry tō aehtyamo Papironia poe: Tuisa tō esety rokē tymerose: Sotai te, Soperete te, Perita te, ⁵⁸Jaara te, Tarakō te, Jiteu te, ⁵⁹Sepatia te, Hatiu te, Pokerete-Hazepai te, Amō, enara.

⁶⁰Atapona mokaro Ritonōpo Tapyī poko erohketō ekyry tō, Saromāo poetory ekyry tō maro 392me nexiase.

⁶¹⁻⁶²Imehnō aehtyamo, oxiekyry tō Teraia tomo, Topia tō maro te, Nekota tō maro 642me ahno nexiase, pata tō Teu-Mera poe, Teu-Harasa poe, Kerupe poe, Atō poe, Imea poe, enara. Yrome Izyraeu tōme toto ehtoḥ enetupuhpotoh pyra toḥ nexiase, Izyraeu pakōme nymyry toto exiry waro ehtoḥme.

⁶³Oturuketō ekyry tō Hopaia tomo, Hakoze tō maro, Paazirai tō roropa pape tō onenepyra toḥ nexiase tytamurukō ehtoḥ waro toto ehtoḥme. (Mokaro Paazirai tō tamuru typytase kynexine Paazirai pata Kireate pō ēxiry maro. Tymeretamuru esety tapoise eya tosetyme.) ⁶⁴Oturuketōme erohsaromepyra toḥ nexiase tytamurukō waro nymyry pyra toexirykōke. ⁶⁵Oturuketō napyry kurā, ahno nekarotyā Ritonōpo a onenahpopyra kowenatu nexiase eya xine imep̄y oturukety, imehxo exikety oehtoḥto, imenekary waro exikety Urim poko, Tumī maro.

⁶⁶Atapona Izyraeu tō aehtyā 42.360me nexiase. ⁶⁷Ipoetory tō atapona 7.337me nexiase. Eremiaketō 245me nexiase. ⁶⁸Kawaru tō 736me nexiase. Mura tomo 245me nexiase. ⁶⁹Kameru tomo 435me nexiase. Jumētū tomo 6.720me nexiase.

⁷⁰Tuhkākomo a tytinerū tokarose akorehmatohme Ritonōpo Tapyī ritohme ropa. Uuru tokarose kowenatu a 8,4 kirume te, 50me paxiha tōkehko Ritonōpo eahmary poko ehtohme, oturuketō zupō 530me. ⁷¹Oxiekyry tō tamuximākomo a uuru tokarose Ritonōpo a 168 kirume te, parata roropa 1.257 kirume tokarose eya xine. ⁷²Imehnō ahno a uuru tokarose 168 kirume te, parata roropa 1.142 kirume te, upo roropa 67me, oturuketō zupōme.

⁷³Moraramē mokaro juteu tō emero tōsesarise toh nexiase Juta patary tō po, pata pitiko po roropa. Oturuketōme toh nexiase te, rewita tomo te, Ritonōpo Tapyī erase tomo te, eremiaketomo te, ahno rokē roropa te, Ritonōpo Tapyī poko erohketomo, enara.

Ritonōpo Omihpyry sekerematopōpyry Extara a

8 ¹Moraramē nuno 7mā toehse ahtao juteu tō emero toh nexiase typatarykō po. Ēmepyy apitorymā po nuno 7mā po tōximōse toto emero Jerusarē po, Omōtoḥ Tuna tō ēpataka. Ritonōpo Omihpyry tonehpose eya xine oturukety Extara a, amorepaneme aexiryke, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ekarotohme Izyraeu tomo a. ²Moro pape tonehse Extara a oximōmākomo a: orutua komo, noḥpo tomo, poetohti tō maro, enetuputyry waro exiketomo. ³Mame moroto, jarao, omōtoḥ ēpataka Ritonōpo nymeropohpyry tysekeremase Extara a imoihmākō netaryme, ēmehtopōpyry poe tāxiahtao pona. Kure rokē totase eya xine.

⁴Xikihme Extara nexiase zara pitiko po, wewe risē po. Moro zara pitiko tyrise eya xine moro poko ehtohme. Extara apotunuru wino xikihme nexiase Matitia te, Sema te, Anaia te, Uria te, Hiukia te, Maaseia, enara.

Xikihme roropa opozery wino nexiase: Petaia te, Misaeu te, Maukia te, Hasū te, Hasapatana te, Zakaria te, Mesurā, enara.

⁵Moroto Extara nexiase zara pitiko po, kaehxo, imoihmākō epoe. Mokyro enēko toh nexiase emero. Pape totapuruhmakase ahtao eya, xikihme toehse toto emero. ⁶Ynara tykase Extara:

— Kure mase Ritonōpo, sykatone. Imehxo mase, yna Esemy!

Tomarykō tanýse imoihmākomo a. Ynara tykase toto:

— Ije! Aō! (Amem! Amem!)

Tosekumurukō po typorohse toh nexiase, tōmytykō po nono pokoxi Ritonōpo eahmaryke Tosēkōme.

⁷Imēpo towōse ropa toto xikihme tosao xine. Tamorepase toto rewita tomo a Ritonōpo Nyripohpyry poko, Aomihpyry poko: Jesua a, Pani a, Serepia a, Jamī a, Akupe a, Sapetai a, Hotia a, Maaseia a, Kerita a, Azaria a, Jozapate a, Hanā a, Peraia a, enara. ⁸Ritonōpo Omiry, Moeze nymeropohpyry sekeremāko toh nexiase, Aomiry apiakāko toh nexiase. Toto amorepāko roropa toh nexiase zae isekeremahpyry enetupuhtohme eya xine.

⁹Ritonōpo omiry sekeremary etaryke tyya xine, toemynyhmase toto tukurohtaḥ xine. Tyxitapitose toto. Naeroro turuse toto kowenatu Neemia a, oturukety Extara a roropa, Ritonōpo omiry poko amorepane, rewita tomo a roropa, amorepane akorehmananomo. Ynara tykase toto:

— Sero ēmepyy Ritonōpo Kuesēkō eahmatohme nase. Morara exiryke xitara sehtone, emynyhmara roropa sehtone. ¹⁰Ytotoko atapyikō taka. Otutōh konōto tyritoko. Anapyrykō apiakatoko eukuru roropa ekarotohme

imehnomo a, tynahke pyra exiketomo a. Seroae Ritonōpo kurā eahmatohme mana; naeroro emynymara ehtoko. Atākyematoko Ritonōpo poko, morara awahtao xine jamihme matose exīko.

¹¹ Ahno rānakuroko toytose Rewita tomo xitaketō mynyhpākapose.

— Emynymara ehtoko. Kure Ritonōpo ehtoh poko tākye rokē ehtoko.

¹² Naeroro toytose toto, emero tytapyīkō taka, otuhse te, eukuru ēse, atākyematohme. Tynahke exiketō a tynapyrykō tapiakase ekarotohme imehnomo a, Ritonōpo omiry sekerematopōpyry tonetupuhse eya xine exiryke.

Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko

¹³ Yrokokoro toytose toto, oxiekyry tō tamuximākomo, oturuketō maro, rewita tō maro, Extara a, atamorepase imaro, Ritonōpo nyripohpyry poko.

¹⁴ Ritonōpo nyripohpyry Moeze a tonese eya xine, ynara tymerose: tapyi tō pitiko ao Izyraeu tō nyhnōko mā toto, Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko ahtao.

¹⁵ Naeroro omi taropose eya xine Jerusarē poro porehme, imehnō pata tō pona roropa porehme. Ynara tykase toto:

— Ytotoko ypy tō pona wewe amoriry tō enehse, pinieiro tomo, oriwera tomo, murta tomo, airiki panō tōkehko, imehnō roropa tapyi tō pitiko tyritohme, Moeze nyripohpyry ae ro.

¹⁶ Naeroro toytose toto amoriry tō enehse. Tapyi pitiko tyrise eya xine tytapyīkō zarā po, tytapyīkō myhtokoxi te, Ritonōpo Tapyī zarā po, nono pipahmā po Omōtoḥ Tuna tō ēpataka te, Omōtoḥ Eparaī ēpataka, enara.

¹⁷ Papironia poe aehtyamo a emero tapyi tō pitiko tyrise. Morohne taka tomōse toto Otuhtoh enahtoh pona ro. Moino ro, Jozue, Num mūkuru ehtopōpyry poe, moro panō onyripyra Izyraeu toḥ nexiase. Tākye toḥ nexiase emero porehme. ¹⁸ Kokoro rokē ēmepyyry apitorymā poe etyhpyyry pona Ritonōpo Omiry zokonaka tysekeremase eya xine. Tōseahmase toto 7me ēmepyyry ae. Mame ēmepyyry 8mā po tōximōse toto, Ritonōpo eahmaryme otuhtoh konōto etyhpyyryme Moeze nymerohpyry ae ro.

Ahno osekarory tyrypyrykō poko

9 ¹⁻² Mame ēmepyyry 24mā po, nuno 7mā po, tōximōse Izyraeu tomo, otuhpyra ehtohme, toemynyhmatohkōme tyrypyrykō poko. Osemazuhme tātapiakase toto juteutōkara wino. Toemynyhmarykō enetupuhpotohme upo tamuruse eya xine, kamisa topuxiximā risemy. Tupuhpyrykō pona nono tyrise roropa eya xine. Mame towōse toto xikihme, tyrypyrykō tokaropitose eya xine, tytamurukō rypypyyry tō roropa. ³ Okynahxo, 3 orame exisasaka Ritonōpo Omiry tysekeremase toto a, imoihmākō netaryme. Moromeīpo 3 orame ropa tōsekarose toto, tyrypyrykō tokarose eya xine, kure Ritonōpo tokarose roropa eya xine eahmaryme.

⁴ Rewita tō xikihme toḥ nexiase tyzarā pitiko po, kae. Tōturuse toto opore samo Ritonōpo a, Tosēkomo a. Ynara toḥ nexiase zara po: Jesua te, Pani te, Katamieu te, Sepania te, Puni te, Serepia te, Pani te, Kenani, enara.

⁵ Mame ahno tykohmase rewita tomo a Ritonōpo eahmatohme. Ynara toḥ nexiase rewita tomo: Jesua te, Katamieu te, Pani te, Hasapaneia te, Serepia te, Hotia te, Sepania te, Petaia, enara. Ynara tykase toto:

“Owōtoko! Ritonōpo Oesēkō eahmatoko!
 ‘Kure mase, Ritonōpo,’
 kakehpyra ehtoko jūme.
 Ah emero sero nono pōkō, ‘Kure mase,’ nykā toto eya,
 Imehxo aexiryke, eahmary kyia xine ipune pyra ahtao ro.”

Aoturutopōpyry kō Ritonōpo a

- ⁶ Ynara tykase Izyraeu tō Ritonōpo eahmaryme:
 “Ritonōpo, omoro rokē yna Esēme mase.
 Kapu tyrise oya, xirikuato tō roropa.
 Sero nono tyrise oya, tuna konōto roropa, emero zae exiketō roropa.
 Isene toto tyrise oya, emero porehme.
 Tosekumurukō po kapuaōkō porohnōko mā toto oeahmaryme.
- ⁷ “Oya, Ritonōpo, Aparā tymenekase,
 touse ynororo oya Ua wino, Papironia poe;
 Esety tymyakāmase oya Aparāome.
- ⁸ Ūme aexiry oya, tonese oya.
 Ōmihpyry metapoase eya.
 Sero nono ekarōko ase Aparāo a, makene:
 Kanaā pōkō nonory, heteu tō nonory, amoreu tō nonory,
 perizeu tō nonory, jepuseu tō nonory, kirikaseu tō nonory,
 ipakomotyā esaryme ehtohme.
 Morara tyrise oya, omihpyry ae ro, ekurehpyra oexiryke.
- ⁹ “Yna tamuru tō etuarimatopōpyry tonese oya Ejitu po.
 ‘Yna ipynanohko!’
 katopōpyry okohmaryme eya xine totase oya tuna konōto Tahpiremā
 ehpiō po.
- ¹⁰ Tōsenuruhkase toto ajamitunuru eneryke tyia xine Ejitu tuisary
 wānopyryme,
 Kowenu tuisary akorehmananō wānopyryme roropa, Ejitu pōkō maro,
 zuaro oexiryke opoetory tō rohmanohpotopōpyry eya xine.
 Morara exiryke imehxo oexiry waro toehse sero nono pōkō mā emero,
 seroae ro imehxo oexiry waro mā toto emero porehme.
- ¹¹ Tuna konōto tapiakase oya yna tamuru tō ēpataka,
 Tarose toto oya tuna kuroko, osema ae akuohtohme, nono tonorē poro.
 Mokaro ekahmananō tynerymapose oya zue ao.
 Tyneryse toto topu neryry samo pohkane konōto kuao.
- ¹² Akurū ke toto tarose oya saereme ahtao,
 koko apoto xikihmā ke, tykohmāse ahtao.
 Osema saerehkatohme, zae osema ae toto ytotohme.
- ¹³ Ypy Xinai pona tyhtose omoro, kapu ae Opoetory tō zurutohme.
 Ōmihpyry kurā mekarose eya xine
 zae ehtoh poko tamorepase toto oya.
- ¹⁴ Tamorepase toto oya ēmepry 7mā apiakary poko,
 opoko ehtohme, oeahmatohme eya xine.

- Opoetory, Moeze ae, onyriphopyry mekaroase eya xine.
- ¹⁵ Omise toehse toto ahtao,
kapu ae tonahsē menehpoase inapyrykomo,
topu poe tuna tutūtanohpose oya tutunazehnase toto ahtao.
Tynonorykō tapoipose oya tosarykōme, ōmihpyry ae ro, itamuru tomo a.
- ¹⁶ Yrome yna tamuru tō epyrypaketōme toh nexiase
putupyra exiketō sā toehse toto
ōmihpyry omipona se pyra toh kynexine, Onyriphopyry tomo.
- ¹⁷ ‘Arypyra, Ōmiry omipona pyra ynanase,’ tykase toto.
Tuenikehse toto onyrihpyry poko emero;
tuenikehse toh kynexine ajamitunuru enepotopōpyry poko.
Toepyryparykōme, imep̄y tymenekase eya xine tutuisarykōme,
Ejitu pona toto arotohme ropa,
topehke pyra imehnō namotome toehtohkōme ropa.
Yrome omoro, Ritonōpo, yna rypyry korokaneme mase.
Kurāme mase, yna pyno exiketyme.
Okynā sā yna zehno pyra mase,
opoetory tō pynanopyry enahpyra mana.
Morara exiryke toto onurumekara mexiase.
- ¹⁸ Pui mūkuru panō tyrise eya xine, uuru risemy.
‘Ritō mose ro’ tykase toto,
‘Kuenepyh̄pōkomo Ejitu nonory poe.’
Ritonōpo, tyhtomase mexiase eya xine.
- ¹⁹ Yrome toto onurumekara mexiase ona tonorē po,
ahno pyno itamurume oexiryke.
Akuru onupuxihkara mexiase apoto roropa
osema enepotohme eya xine saereme ahtao, koko, enara.
- ²⁰ Ouzenu kurā mekaroase eya xine
toto amorepaneme zae ehtoh poko toto ehtohme;
Tonahsē manā mekaroase eya xine
tuna roropa tutunazehnase toto ahtao.
- ²¹ 40me jeimamyry taropose eya xine ona tonorē po,
tynahpase toto oya, omise pyra toto ehtohme.
Toto zupō onenahkara roropa kynexine,
ipupurukō zaozao pyra toh kynexine.
- ²² “Oya ahno typoremākapose eya xine, tuisa konōto tomo,
katonō nonory, tosarykō ehpiō po,
Hexipō nonory typoremākase Izyraeu tomo a,
tuisa Seō nonory roropa,
Pasā nonory roropa, moroto Oke tuisame ahtao.
- ²³ Oya ipoenō tomākapose, tuhke ikuhp̄yme, xirikuato sā kapu ao.
Mame tonehse toto oya sero nono pona,
ōmihpyry ae ro, itamuru tomo a.
- ²⁴ Kanaā nonory typoremākase eya xine;
oya morotōkō typoremākapose.

- Opoetory tomo a, ajamitunuru mekarone,
 typenetatohkō ritohme Kanaā pōkomo a, ituisary tomo a roropa.
- ²⁵ Pata tō jamihmākō tapoise eya xine
 tapuruse toto ahtao ro, tupito tō kurā roropa,
 tapyi tō maro tymōkomoke pehme,
 tuna pēkamā tō tahkase toto ahtao, oriwera tomo, wewe
 eperytaketomo,
 uwa zoko ke tarykase exiketomo.
 Typenetatohkō tonahsēme tonahse eya xine,
 tupunase toto, tōseahmase toto
 onekarohpyry kurā ke porehme.
- ²⁶ “Yrome opoetory tō orumekary se toehse,
 owino toeramase toto;
 ōmiry omipona pyra toehse toh kynexine.
 Toeramase toto ōmihpyry omipona toehxīpo xine.
 Ōmiry poko urutō kō totapase eya xine,
 zae ehtoh poko tutuarōtase toto ahtao,
 ‘Ehmaropa Ritonōpo a ropa,’ tykase toto ahtao.
 Tyzehno xine orine toto, tynyrihpyrykō ke, tōmihpyrykō ke roropa.
- ²⁷ Morara exiryke tokarose toto oya toto epetōkara a, toto
 poremākatohme, irohmanohpotohme.
 Yrome toetuarimarykohtao, okohmane toto takorehmapotohkōme,
 tozuhse toto oya, kapu ae.
 Toto pyno exikehpyra oexiryke,
 toto akorehmananō tonyohse oya, toto pynanohtohme epetōkara wino.
- ²⁸ Mame osepeme toehse ropa toto ahtao tykatonomorykō maro,
 tyrypyrykō poko toehse ropa toto, ōmiry omipona pyra.
 Morarame toto typoremākapose ropa oya, topetōkara a.
 Mame toeramase ropa toto ahtao,
 tyrypyrykō rumekatohme ropa,
 toto pynanohtohme ropa oya,
 Aomirykō totase oya, kapu ao,
 toto typynanohzomose ropa oya,
 toto pyno exikehpyra oexiryke.
- ²⁹ Turuse toto oya: ‘Kurehxo exiry Jomiry omipona awahtao xine,’
 yrome aepyryparykōke Ōmihpyry turumekase eya xine.
 Ōmihpyry omipona ahtao isene exīko ynanase.
 Orumekary se toh kynexine, putupyra exiketō samo,
 Ōmihpyry omipona pyra toehse toto.
- ³⁰ Tuhke jeimamyry ae turuse toto oya,
 penekehpyra mexiase.
 Urutō kō ae tōturuse Ouzenu toto netaryme repe,
 yrome onetara toh kynexine.
 Naeroro toto mekarone imehnō nono pōkomo a toto poremākatohme
 eya xine.
- ³¹ Māpyra, toto pyno exikehpyra oexiryke,

toto onurumekara mexiase
 toto onenahkara roropa mexiase.
 Omoro mase Ritonōpo,
 opoetory tō pyno exikehpyra, kurāme oexiryke!

- ³² “Ritonōpo, yna Esemy, Imehxo Exiketyme mase!
 Osenuruhkāko ynanase, ajamitunuru eneryke yna a!
 Ōmihpyry yna tamuru tomo a anamonohpyra mase.
 Moino typoremākase yna ahtao, axirio tomo a tarona, toetuarimase
 yna!
 Yna tuisary tomo, yna tamuximākomo, oturuketomo te, urutō kō
 roropa,
 yna tamuru tomo te, yna ekyry tomo emero toetuarimase yna!
 Wenikehpyra exiko yna etuarimatoḥ poko!
- ³³ Zae mase ipunaka yna wānopyry poko;
 zae ro mexiase, iirypyryme toehse yna ahtao ro.
- ³⁴ Onyriphopyry omipona pyra yna tamuru tō kynexine,
 yna tuisary tomo te, tamuximākomo, oturuketō roropa.
 Ōmiry onetara toḥ kynexine, turuse toto ahtao oya.
- ³⁵ Kure oexiryke opoetory tomo a, tuisa tō tyrise oya toto ešēme.
 Moroto toḥ kynexine nono konōto po, nono kurā po, onekarohpyry;
 yrome oeahmara toḥ kynexine, tyrypyrykō onurumekara, popyra toto
 ehtopōpyry poko.
- ³⁶ Seromaroro imehnō namotome ynanase,
 sero nono onekarohpyry po, nono kurā, tŷkyryry zamaro exikety,
 ipoe otuhnōko ynanase.
- ³⁷ Tykryrsā tōkehko arōko tuisa tomo,
 onekarotyā yna a
 ynaroḥmanohpotohme yna rypyry pokoino.
 Typenetatohkō riko mā toto yna a te, yna eky tō poko, pui tōkehko
 poko, enara.
 Naeroro yna ryhmatopōpyryke otupīko ynanase.”

Tosetykō merotopōpyry tōmirykō etaporyme

³⁸ Morara exiryke, morohne toehse exiryke, kymarokō Izyraeu tō,
 kuomirykō merōko sytatose Ritonōpo omihpyry omipona kuehtohkōme.
 Mame moro pokona tosetykō merōko kutuisarykō mana, rewita tō maro,
 oturuketō roropa, enara.

10 ¹Mame tosety merohpō osemazupu, kowenatu Neemia, Hakaria
 mūkuru nexiase. Mokyro mykapo Zetekia nexiase. Mokaro mykapo
 imehnomo a tosetykō tymerose. Ynara toḥ nexiase:

²Oturuketomo: Seraia te, Azaria te, Jeremia te, ³Pasua te, Amaria te,
 Maukia te, ⁴Hatu te, Sepania te, Maruke te, ⁵Harī te, Meremote te, Opatia
 te, ⁶Tanieu te, Kinetō te, Paruke te, ⁷Mesurā te, Apia te, Miamī te, ⁸Maazia
 te, Piukai te, Semaia, enara.

⁹Rewita tomo: Jesua, Azania mūkuru te, Pinui, Henatate ekyry tō wino te,
 Katamieu te, ¹⁰Sepania te, Hotia te, Kerita te, Peraia te, Hanā te, ¹¹Mika te,

Reope te, Hasapia te, ¹²Zakua te, Serepia te, Sepania te, ¹³Hotia te, Pani te, Peninu, enara.

¹⁴Tamuximākomo: Paro te, Paate-Moape te, Erão te, Zatu te, Pani te, ¹⁵Puni te, Azakate te, Pepai te, ¹⁶Atonia te, Pikiwai te, Atim te, ¹⁷Atea te, Ezekia te, Azua te, ¹⁸Hotia te, Hasū te, Pezai te, ¹⁹Haripe te, Anatote te, Nopai te, ²⁰Makapia te, Mesurā te, Hezia te, ²¹Mesezapeu te, Zatoke te, Jatua te, ²²Peratia te, Hanā te, Anaia te, ²³Ozeja te, Hanania te, Hasupe te, ²⁴Haroe te, Pirea te, Sopeke te, ²⁵Reū te, Hasapana te, Maaseia te, ²⁶Aia te, Hanā te, Anā te, ²⁷Maruke te, Harī te, Paana, enara.

Toto netapohpyry

²⁸Kymarokomo, Izyraeu tomo te, oturuketomo te, rewita tomo te, Ritonōpo Tapyī erase tomo te, Itapyī poko erohketō maro te, eremiaketomo te, imehnō maro, emero Ritonōpo Omihpyry omi poe tātapiakase exiketomo juteutōkara wino, yna nonory po toto ahtao ro: kypyxiākō maro, kypoenōkō maro, tuātase toto ahtao, enetuputyry waro toto ahtao, ²⁹oximōnōko sytatose kutuisarykō maro kuomirykō etapotohme Ritonōpo netaryme: aomihpyry omipona kuehtohkōme, inekarohpyry Moeze a. Ritonōpo Kuesēkō Nyriphopyry omipona exiko sytatose emero porehme. Aomipona pyra toehse kuahtao xine kuānohtorŷko Ritonōpo mana popyra ehtoh enehporyke eya.

³⁰Kuēxirykō onekaropyra exiko sytatose juteutōkara pyxiāme te, mokaro ēxiry tō onymenekara roropa exiko sytatose kumūkukurū pyxiāme.

³¹Ēmepyyry 7mā oserematoħ po osepekahpyra exiko sytatose. Tiriiku tōkehko enepyyryhtao juteutōkara a, ekamotoħme 7mā po onepekahpyra exiko sytatose. Imepŷ ēmepyyry tapiakase ahtao Ritonōpo eahmatoħme ipoetory tomo a, moro po osepekahpyra exiko sytatose.

Jeimamyry 7mā po kutupikō poko erohpyra exiko sytatose. Mame imehnō nepehmary ro ahtao, moro onepehmapopyra exiko sytatose.

³²Jeimamyry ae rokē 4 karamame parata ekarōko sytatose emero Ritonōpo Tapyī tinerūme.

³³Ynara ekarōko sytatose Ritonōpo eahmatoħme Itapyī tao: pāo tomo kynekarorykōme Ritonōpo a te, kokoro rokē tiriiku te, sewata maro, okyno tomo zahkatohme tytororo kynekarorykōme kokoro rokene te, imehnō okyno tō kynekarorykōme ēmepyyry 7mā po te, oseahmatoħ Nuno Kasenato po, imehnō oseahmatoħ po roropa te, imehnō kynekarorykō roropa Ritonōpo a te, kynekarorykō roropa Izyraeu tō rypyry korokapotoħme te, emero rokē Ritonōpo Tapyī kyryryme roropa ise ahtao.

³⁴Emero jeimamyry ae kymarokomo, Izyraeu tomo te, oturuketomo te, rewita tō maro, imenekatoħ emāko apotopokō poko erohketō menekatoħme okyno tō zahkatohme Ritonōpo Tapyī tao, kynekarorykōme Ritonōpo Kuesēkomo a, Inyriphopyry ae ro.

³⁵Emero jeimamyry ae tiriiku, apitoryme toehse exikety enehnōko sytatose Ritonōpo Tapyī taka kynekarorykōme te, sewata roropa apitoryme toehse exikety te, wewe tō epery tōkehko roropa apitoryme toehse exiketomo.

³⁶Kumūkukurūkō osemazupu tonuruse exiketō enehnōko sytatose Ritonōpo Tapyī taka, oturuketō a mokaro ekarotoħme Ritonōpo a, Inyriphopyry ae ro. Kuekykō mūkuru tō osemazupu tonuruse exiketō roropa ekarōko sytatose Ritonōpo a, pui

mūkuru osemazupu tonuruse exiketomo te, kaneru mūkuru osemazupu tonuruse exiketomo te, poti mūkuru osemazupu tonuruse exiketomo, enara.

³⁷Pāo enehnōko sytatose oturuketomo a Ritonōpo Tapyī taka, tyrise tiriiku apitorymā toehse exikety ke, emero jeimamyry ae te, uwa eukuru jehnahpyry ekarōko roropa sytatose, tyrisenano, kynekarorykōme te, azeite te, wewe epery tō roropa.

10me ahtao toiro ekarōko sytatose rewita tomo a tŷkyryry tapoise ahtao kyya xine, Ritonōpo Omihpyry ae ro. ³⁸Oturukety toiro Arāo paryme, rewita tō maro exīko moro zokonaka apoiryhtao eya xine. Mame morohne tapoise ahtao 10me ahtao toiro tarosēme exīko rewita tomo a ikurākatohme Ritonōpo Tapyī taka, Ritonōpo Tapyī tao enahtohme. ³⁹Morohne ahno nekarotyā arōko toto, Izyraeu tomo te, rewita tomo ikurākatohe taka: tiriiku tōkehko te, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite, enara. Moro tao Ritonōpo Tapyī mōkomory mana. Moroto oturuketō esary toerohtoh poko toto ahtao te, omōtoherasamo te, eremiaketō roropa, enara.

Ritonōpo Kuesēkō Tapyī onurumekara sytatose.

Jerusarē po exiketomo

11 ¹Izyraeu tō tuisary tō moroto rokē kynexine toto Jerusarē po. Imehnomo a imenekatohe tomase, 10me tapyi tō ahtao toiro tapyi taōkō menekatohme ytotohme Jerusarē pona osesaritohme, Ritonōpo nymenekahpyry tosaryme. Imehnō nexiase imehnō pata tō po, pata tō pitiko po roropa. ²Jerusarē po toytory se exiketō ahtao, kure rokē tyripose toto morotona imoihmākomo a.

³Izyraeu tō nexiase imehnō pata tō po, oturuketō roropa te, rewita tomo te, Ritonōpo Tapyī poko erohketō te, Saromāo poetory tō pakomotyamo, enara. Tosarykō po toh nexiase.

Juta tō tuisary tō, Jerusarē po exiketō ynara nexiase:

⁴Juta pakomotyamo:

Ataia, Uzia mūkuru, Zakaria pary. Itamuru tō kynexine: Amaria te, Sepatia te, Maarareu, enara, Pereze, Juta mūkuru pakomotyamo;

⁵Maaseia, Paruke mūkuru, Kou-Hoze pary. Itamuru tō kynexine: Hazaia te, Ataia te, Joiaripe te, Zakaria, enara, Sera, Juta mūkuru pakomotyamo.

⁶Pereze pakomotyā 468me orutua kō nexiase, soutatume exiketomo.

⁷Pējamī pakomotyamo: Saru, Mesurā mūkuru, Joete pary. Itamuru tō kynexine Petaia te, Koraia te, Maaseia te, Itieu te, Jesaia, enara;

⁸Kapai roropa Sarai maro, Saru ekyry tomo, enara.

Atapona 928me orutua komo, Pējamī tomo toh nexiase Jerusarē po; ⁹Joeru, Zikiri mūkuru toto tuisaryme nexiase. Juta, Senua mūkuru tuisa akorehmaneme nexiase.

¹⁰Oturuketomo:

Jetaia, Joiaripe mūkuru, Jakī maro;

¹¹Seraia, Hiukia mūkuru, Mesurā pary. Itamuru tō kynexine: Zatoke te, Meraiote te, Aitupe, oturuketō tuisary Ritonōpo Tapyī tao. ¹²Atapona 822me orutua komo, erohketōme toh nexiase Ritonōpo Tapyī tao;

Ataia, Jeroão mūkuru, Peraria pary. Itamuru tō kynexine Anazi te, Zakaria te, Pasua te, Maukia, enara. ¹³Atapona 242 orutua kō nexiase, typoenoke exiketomo;

Amasai, Azareu mūkuru, Azai pary. Itamurukō kynexine Mexiremote te, Imea, enara. ¹⁴128me orutua kō nexiase, oxiekyry tomo, soutatu tō orēpyra exiketomo. Toto tuisary nexiase Zapitieu, orēpyra exiketō ekyry. ¹⁵Rewita tomo:

Semaia, Hasupe mūkuru, Azarikā pary. Itamuru tō kynexine Hasapia te, Puni, enara;

¹⁶Sapetai te, Jozapate roropa rewita tō emese kure exiketomo. Erohketō tuisaryme toh nexiase Ritonōpo Tapyī poko jarao.

¹⁷Matania, Mika mūkuru, Zapiti pary, Asape ekyryme nexiase. Ritonōpo Tapyī tao eremiaketō tuisaryme nexiase, toto eremiary poko, “Kure mase, Ritonōpo,” kary poko eya xine Ritonōpo eahmaryme;

Pakepukia, Matania akorehmaneme nexiase.

Apata, Samua mūkuru, Karau pary. Jetutū ekyryme nexiase ynororo.

¹⁸Atapona 284 rewita tō nexiase pata kurā Jerusarē po.

¹⁹Ritonōpo Tapyī omōtoho erase tomo: Akupe te, Taumō maro, jekyry tō maro: 172 orutua kō atapona.

²⁰Imehnō Izyraeu tō nexiase tosarykō po, imehnō pata tō po, pata pitiko po roropa Juta nonory po, imehnō oturuketomo te, imehnō rewita tomo, enara. ²¹Ritonōpo Tapyī poko erohketō toh nexiase Opeu po, Jerusarē po. Toerohthokō tuisary tō nexiase Zia te, Kixipa, enara.

²²Mokaro rewita tō Jerusarē po exiketō tuisary nexiase Uzi, Pani mūkuru, Hasapia pary. Itamurukō kynexine Matania te, Mika, enara. Asape ekyryme nexiase ynororo. Mokaro nexiase eremiaketomo, eremiatoh rinanomo, Ritonōpo eahmary poko Itapyī tao. ²³Tuisa konōto nyripohpyry nexiase, imoihmākō akorehmananō atakenaka etyorōmāko mā toto kokoro rokē eremiatoh poko, Ritonōpo eahmary poko Itapyī tao.

²⁴Petaia, Mesezapeu mūkuru, Zera ekyryme, Juta parŷpyryme roropa toerohse Izyraeu tō akorehmaneme, Perexia tuisary konōto ēpataka.

Imehnō pata tō pōkomo

²⁵Izyraeu tō tuhke toh nexiase pata tō po tutupikō pūto. Juta tō nexiase Kiriāte-Arapa po te, Tipō po te, Jekapazeu te, pata tō pitiko po roropa, moro pata tō pūto. ²⁶Tōsesarise toto: Jesua po te, Morata po te, Pete-Parete po te, ²⁷Hazaa-Suau po te, Peresepa po te, pata pitiko tō po roropa moro pata tō zomye. ²⁸Zikirake po toh nexiase te, Mekona po te, pata pitiko tō po roropa moro pata tō pūto te, ²⁹Ene-Rimō po te, Zora po te, Jaramute po te, ³⁰Zanoa po te, Aturā po te, pata pitiko tō po roropa moro pata tō pūto. Pata Rakixi po toh nexiase te, tutupī tō po roropa ameke pyra; pata Azeka po te, pata pitiko tō po roropa moro pata pūto. Ynara nexiase, Juta tō moroto ehse toh nexiase Peresepa poe ikurenaka, jakanahmā Hinō pona inikahpozakoxi.

³¹Pējamī tō nexiase moroto Kepa poe inikahpozakoxi te, Mikima pona te, Aia pona te, Peteu pona te, pata tō pitiko po roropa moro pata tō pūto te, ³²Anatote po te, Nope po te, Anania po te, ³³Hazoa po te, Rama po te, Kitai po te, ³⁴Hatite po te, Zepoi po te, Neparate po te, ³⁵Rote po te, Ono maro, jakanahmā Emese kure Erohketō esary po. ³⁶Toitoine rewita tō roropa, Juta tō nonory po aepyhyā taropose toh nexiase Pējamī tō nonory pona.

Oturuketō esetykō rewita tō maro

12 ¹Papironia poe oturuketō toehse toh nexiase rewita tō maro, Zoropapeu, Saratieu mūkuru maro, Jozue, Oturukety Tuisamehxo exikety maro.

²Ynara toh nexiase oturuketomo: Seraia te, Jeremia te, Extara te, Amaria te, Maruke te, Hatu te, ³Sekania te, Reū te, Meremote te, ⁴Ito te, Kinetoi te, Apia te, ⁵Miamī te, Maatia te, Piuka te, ⁶Semaia te, Joiaripe te, Jetaia te, ⁷Saru te, Amoke te, Hiukia te, Jetaia, enara.

Mokaro tuisamehxo toh nexiase, oturuketō rānao isene Jozue ahtao.

⁸Rewita tomo:

Ynara tymenekase toh nexiase erohtohme eremiatoh poko Ritonōpo eahmary poko: Jesua te, Pinui te, Katamieu te, Serepia te, Juta te, Matania, enara.

⁹Ynara tymenekase toh nexiase eremiatohme oximōme mokaro ezuhname: Pakepukia te, Unī te, imehnō imarōkō maro, rewita tomo.

Jozue, Oturukety imehxo exikety pakomotyamo

¹⁰Jozue toemūkuase Joiakīme, Joiakī toemūkuase Eriaxipeme, Eriaxipe toemūkuase Joiatame. ¹¹Joiata toemūkuase Jonatame. Jonata toemūkuase Jatuaame.

Oturuketō oxiekyry tō tuisary tomo

¹²⁻²¹Oturuketō tuisarymehxo exikety tyme Joiakī ahtao, ynara toh nexiase oturuketō ekry tō tuisaryme:

Meraia: Seraia tō oturukety.

Hanania: Jeremia tō oturukety.

Mesurā: Extara tō oturukety.

Joanā: Amaria tō oturukety.

Jonata: Maruki tō oturukety.

Joze: Sepania tō oturukety.

Atina: Harī tō oturukety.

Heukai: Meraiote tō oturukety.

Zakaria: Ito tō oturukety.

Mesurā: Kinetō tō oturukety.

Zikiri: Apia tō oturukety.

Piutai: Miniamī tō oturukety Moatia tō maro.

Samua: Piuka tō oturukety.

Jonata: Semaia tō oturukety.

Matenai: Joiaripe tō oturukety.

Uzi: Jetaia tō oturukety.

Karai: Sarai tō oturukety.

Hepea: Amoke tō oturukety.

Hasapia: Hiukia tō oturukety.

Netaneu: Jetaia tō oturukety.

Typoenōke exiketomo, rewita tomo oturuketō roropa

²²Typoenōke exiketō rewita tomo, oturuketō roropa, isene Oturuketō Imehxo Exiketō ahtao: Eriaxipe te, Joiata te, Joanā te, Jatua, enara. Mokaro

esetykō tymerose, tuisa papē ao tuisa konōtome Tariu ahtao Perexia po. ²³Rewita tō typoenōke exiketō esetykō tymerose tuisa papē ao, Joanā, Eriaxipe mūkuru ehtoh pona rokene.

Ritonōpo Tapyī poko erohtoh apiakary poko

²⁴Mame Rewita tō tapiakase tuhke pixo oximōmākō ehtohme. Tyrohmanohpose toto Hasapia a te, Serepia a te, Jesua a te, Pinui a te, Katamieu a, enara. Mame eremiaketō tapiakase asakoro oximōmākō ehtohme; toiro oximōmākō a toremiase, zakorō a tozuhse. Eremiaryhtao, “Kure mase Ritonōpo,” tykase toto, tuisa Tawi, Ritonōpo poetory nyripohpyry ae ro.

²⁵Ynara toh nexiase, mōkomo esary erase tō Ritonōpo Tapyī omōtoth pūto: Matania te, Pakepukia te, Opatia te, Mesurā te, Taumō te, Akupe, enara.

²⁶Mokaro isene toh nexiase isene Joiakī, Jozue mūkuru, Jozatake pary ahtao, kowenatume Neemia ahtao te, isene roropa Extara, oturuketyme ahtao, Ritonōpo omihpyry poko amorepaneme roropa.

Pata apuru tō ekarotopōpyry Ritonōpo a

²⁷Pata Jerusarē apuru ekarotohme Ritonōpo a, rewita tō tonehpose tosae xine oseahmatohme, oximōmākō maro. Toremiasse toto, kure Ritonōpo ehtoh poko, “Kure mase Ritonōpo,” kary poko, toremiarykōme, paratu tō maro, haapa tō maro, rira tō maro. ²⁸Rewita tō eremiaketō, oxiekyry tō tōximōse toh nexiase. Tosae xine tooehse toh nexiase, Jerusarē zomye tōsesarise toexirykōke. Tooehse roropa toto pata tō pitiko poe, pata Netopa zomye te, ²⁹Pete-Kiukau poe te, Kepa poe te, Azamawete poe, enara. ³⁰Mame toekurikase toh nexiase oturuketomo, rewita tomo, enara, nuriame pyra toehtohkōme Ritonōpo a. Morarama imoihmākō kure tyripose eya xine te, pata omōtoth tonō kure tyripose te, pata apuru roropa kure tyripose eya xine.

³¹Juta tō tamuximākō taunuhmapose ya, Neemia, oximōtohme pata apuru po, eremiaketō maro. Toto tapiakase ya asakoro oximōmākōme ehtohme toto ytotohme pata zomye, pata apuru pūtokuroko, “Kure mase Ritonōpo,” katohme, eremiaryme Ritonōpo eahmaryme.

Toiro oximōmākō toytose apotunuru wino Omōtoth Typahsē pokoxi. ³²Eremiaketō mykapo toytoytose Hosaia. Mokyro mykapo toytoytose Juta tō tamuximākō zokonaka te, ³³oturuketō roropa ytoytōko, rue tō etōko: Azaria te, Extara te, Mesurā te, ³⁴Juta te, Pējamī te, Semaia te, Jeremia, enara. ³⁵Mokaro mykapo tooehse Zakaria, Jonata mūkuru, Semaia pary. (Itamurukō kynexine: Matania te, Mikaia te, Zakua te, Asape ekery tomo, enara.) ³⁶Zakaria mykapo toytose imehnō jekyry tomo: Semaia te, Azareu te, Mirarai te, Kirarai te, Maa te, Netaneu te, Juta te, Hanani, enara. Harpa tō tarose eya xine, emero, rira tō maro, eremiatoh etotohme, Ritonōpo poetory Tawi etotopōpyry samo. Extara Ritonōpo omiry poko atamorepakety toytose osemazuhme, toto aroneme. ³⁷Omōtoth Tuna Enatyry po tōnuhse toto opyi poro, Tawi patary pona ytotoh ae. Toytose toto Tawi tapyī konōto kuroko, apuru pona ropa Omōtoth Tuna tō pona, pata ehpio xixi tūtatoh wino.

³⁸Zakorō oximōmākō, Ritonōpo eahmananō toytose opozery wino pata apuru poro. Toto tokahmase yna a imoihmākō zokonakākō maro. Toytose

yna Tapyi Kaetokohxo exikety Ekeitoh tonō poe Apuru Topuxiximā pona.
³⁹Morotoino toytose yna Omōtoħ Eparaī epozakuroko te, Omōtoħ Jesana epozakuroko te, Omōtoħ Kana tō epozakuroko te, Tapyi Kaetokohxo exikety Hananeu kuroko te, Tapyi Kaetokohxo exikety 100mā kuroko te, Omōtoħ Kaneru pona. Mame toytokehse yna Omōtoħ pūto, Ritonōpo Tapyī taka ytotohme.

⁴⁰Naeroro oximōmākō asakoro, eremiaketō Ritonōpo eahmaryme toeporehkase toto Ritonōpo Tapyī esaka. Oximōme yna maro, tamuximākō maro, ⁴¹oturuketō nexiase, rue tō etonanamo: Eriakī te, Maaseia te, Miniamī te, Mikaia te, Erioenai te, Zakaria te, Hanania, enara. ⁴²Maaseia roropa te, Semaia te, Ereaza te, Uzi te, Joanā te, Maukia te, Erāo te, Ezea, enara. Eremiaketō, tutuisarykō Jezeraia maro, toremiase toto myatokohxo.

⁴³Moro ěmepýry ae okyno tuhke tyahkase eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a. Oseahmāko toħ nexiase, tākýe toexirykōke. Ritonōpo poe atākýemāko toħ nexiase. Nohpo tō roropa poetohti tō maro oseahmāko toħ nexiase, toto panaikatō totase imehno mo a moe exiketomo a.

Ritonōpo Tapyī poko erohketō napyry kehko

⁴⁴Moro ěmepýry ae orutua kō tymenekase mōkomo esary eraseme toto ehtohme Ritonōpo Tapyī tao. Moro tao ahno nekarotyā tukurākase: Ritonōpo Tapyī kyryryme te, 10me ahtao toiro tokarosēme te, tŷkyryry apitorymā tanŷse aexityā jeimamyry ae, enara. Mokaro a ahno nekarory apoise toytose toto, tupito tō pona, pata tō zomye, Moeze nyriphopyry ae ro, oturuketō napyryme te, rewita tō napyryme, enara. Juta tō tākýe toħ nexiase oturuketō nyrihpyry poko, rewita tō nyrihpyry poko roropa, ⁴⁵Ritonōpo nyriphopyry tyrise exiryke eya xine imoihmākō kurākary poko te, iirypyry korokapory poko Ritonōpo a, enara. Eremiaketō roropa Ritonōpo Tapyī tao, erase tō roropa, toerohtohkō tyrise eya xine tyrohmanohpotopōpyry ae ro tuisa Tawi a, imūkuru Saromāo a roropa. ⁴⁶Tuisa Tawi ehtopōpyry poe, eremiakety Asape poe roropa pake, ahno takorehmase eremiaketomo a, eremiatoħ poko Ritonōpo eahmaryme te, “Kure mase Ritonōpo,” kary poko, eremiaryme, enara. ⁴⁷Isene Zoropapeu ahtao te, Neemia isene ahtao roropa, tynekarorykō tokarose ahno a kokoro rokene, eremiaketō napyryme te, Ritonōpo Tapyī erase tō napyryme roropa. Tynekarorykō kurā tokarose eya xine rewita tomo a, mame morohne tapiakase rewita tomo a zokonaka ekarotohme oturuketomo a.

Atapiakatopōpyry juteutōkara wino

13 ¹Morarama Moeze nyriphopyry sekeremāko toħ nexiase imoihmākō netaryme. Ynara tysekeremase eya xine: “Jūme moapita tō oximōpopýra ehtoko Ritonōpo poetory tō maro te, amonita tō roropa jūme oximōpopýra ehtoko imaro xine.” ²Morara tykase Moeze tonahsā onekaropyra, tuna maro Amō tō exiryke, Moape tō roropa Izyraeu tomo a tutūtase toto ahtao Ejitu poe. Māpyra Paraāo a tineru topehmase eya xine popýra Izyraeu tō ripotohme eya. Yrome popýra toto ripotopōpyry tymyakāmase Ritonōpo a kure rokē toto riryke. ³Morara isekeremary etaryke tyya xine, juteutōkara taropose eya xine tywinoino xine.

Zae ehtoh tyripotopōpyry Neemia a

⁴Morara exipyra ahtao ro, Oturukety Eriaxipe, mōkomo esary tō erasemy Ritonōpo Tapyī tao, osepeme toehse kynexine Topia maro oxiekyryme toehtoḥkō samo. ⁵Morara exiryke osa konōto tokarose eya Topia esaryme Ritonōpo Tapyī tao. Apitoryme moro osa ao ahno nekarotyā tukurākase: tiriiku tōkehko te, ixtaratu tōkehko te, Ritonōpo mōkomory Ipoko ehtohme Itapyī tao te, ahno nekarohpyry oturuketō otuhtohme te, tykyrysā 10me ahtao toiro tonehse eya xine, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite roropa tokarosēme rewita tomo a, eremiaketomo a, Ritonōpo Tapyī erase tomo a, enara. ⁶Morara toehse Jerusarē po pyra jahtao, jeimamyry 32me tuisa konōtome Arataxerexe ahtao Papironia po, toytose ropa ywy morotona, ynyrihpyry poko Jerusarē po ekarotohme eya. Yrome imeīpo okynahtao, aomi poe ytoase ropa Jerusarē pona ropa. ⁷Mame tooehse ropa jahtao Jerusarē pona zuaro toehse ywy Eriaxipe nyrihpyry poko popyra, osa ekarory eya Topia a, esaryme Ritonōpo Tapyī tao. ⁸Tyekītapāse ywy moro eneryke ya, Topia mōkomory emero tomase ya jarānaka. ⁹Imeīpo moro osa tukurikapose ya nuriame pyra ehtohme, Ritonōpo Tapyī mōkomory enehtohme ropa moro taka, tiriiku tōkehko ahno nekarotyamo te, ixtaratu tōkehko roropa.

¹⁰Zuaro toehse roropa ywy eremiaketō Ritonōpo Tapyī tae toytose ropa toto imehnō rewita tō maro Jerusarē poe tutupikō pona ropa, ahno nekarohpyry toto napyryme ipune pyra exiryke. ¹¹Tamuximākō tupokase ya Ritonōpo Tapyī turumekapose eya xine exiryke. Mame rewita tō tonehpose ropa ya eremiaketō maro Ritonōpo Tapyī taka ropa toto erohtohme ropa moro tao. ¹²Mame tykyrysā 10me ahtao toiro tonehpitose ropa Izyraeu tomo a Ritonōpo Tapyī taka tiriiku tōkehko te, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite, enara. ¹³Orutua kō tymenekase ya mōkomo esary eraseme toto ehtohme: oturukety Seremia te, Zatoke omi merone te, toiro rewita roropa esety Petaia, enara. Mokaro akorehmaneme tymenekase ya Hanā, Zakua mūkuru, Matania pary. Mokaro zae ehtoh waro exiase. Anamonohpyra toh nexiase. Zae rokē tonahsē apiakary waro toh nexiase tymaro xine erohketō maro oturuketomo te, rewita tomo, enara.

¹⁴“Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko ynyrityā poko Atapyī kurākary ropa poko te, oeahmary ropa poko Atapyī tao.”

Ēmepyyry 7mā kurākary ropa poko

¹⁵Morarama ahno tonese ya Jerusarē po, uwa epery euhkary poko erohnōko ēmepyyry 7mā po. Imehnō toky tō jumētu tō po tykyrysā puimāko toh nexiase: tiriiku tōkehko te, uwa eukuru te, uwa epery te, fiku tomo te, otyro tōkehko arotohme pata Jerusarē pona. Naeroro tyripose toto ya, tykyrysā onekamopyra toto ehtohme ēmepyyry 7mā po.

¹⁶Orutua kō nexiase pata Tiro poe aehtyā Jerusarē pona. Kana tōkehko tonehse eya xine Jerusarē pona ekamotohme juteu tomo a ēmepyyry 7mā po. ¹⁷Mame juteu tō tamuximākō tupokase ya. Ynara tykase ywy eya xine:

— Enetoko ke! Azahkuru matose sero poko. Ēmepyyry 7mā riko matose nuriame Ritonōpo a! ¹⁸Morara exiryke atamurukō tuānohse Ritonōpo a,

sero pata typoremākapose roropa. Seromaroro ěmepýry 7mā rīko matose nuriame, Izýraeu tō zehnohxō Ritonōpo ehtohme.

¹⁹Morara exiryke pata omōtohxō tonō tapurupose ya kohmāsasaka ahtao 7mā exipitoryhtao, etapuruhmakatohme ropa 7mā tonahse ahtao rokene. Ypoetory tō emero pyra tyripose ya omōtohxō tonō po, mōkomo onenehpopyra toto ehtohme pata pona ěmepýry 7mā po. ²⁰Mame osepekahketō tōmhese toiro tohx nexiase jarao, omōtohxō tonō ěpataka, mōkomo ekamonanomo. Toitoine tōmhēzomose ropa toto jarao sexta-feira tykohmāse ahtao. ²¹Yrome turuse toto ya. Ynara tykase ywy:

— Oty katohme jarao ěmehnōko matou? Ekurehnōko matose. Zomory āpoipōko ase soutatu tomo a.

Moromeīpo oehzomopyra tohx nexiase ěmepýry 7mā po. ²²Mame rewita tō toekurikapose ya nuriame pyra toto ehtohme Ritonōpo a. Tyripose toto ya pata omōtohxō eraseme toto ehtohme, zuaro yna ehtohme ěmepýry 7mā kurākary poko Izýraeu tomo a.

“Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko ypoko, ynyrihpyry poko roropa. Ypyno exiko roropa, opoetory tō pyno Exiketyme oexiryke.”

Ipytatopōpyry kō kurākary ropa poko

²³Morame juteu tō tonese ya, typytase exiketō juteutōkara maro: nohpo tō Axitote pōkō maro te, Amō pōkō maro te, Moape pōkō maro, enara. ²⁴Ipoenō zokonaka Axitote omiry waro rokē nexiase, imepý omiry roropa, juteu tō omiry waro pyra tohx nexiase. ²⁵Mokaro orutua kō tupokase ya, popyra ehtoh tonehpose ya toto pona roropa, toitoine typipohse toto ya, zūsetykō tumukase roropa ya. Toto omiry totapose ya Ritonōpo netaryme jūme juteutōkara ěxiry anapoipyra toto ehtohme tumūkurukō pyxiāme, typyxiākōme, enara. ²⁶Ynara tykase ywy eya xine:

— Nohpo tō juteutōkara apoiryke tuisa Saromāo a typyxiāme iirypyryme toehse ynororo. Imehnō motye tuisamehxō kynexine ynororo repe. Ipyno Ritonōpo exiryke tyrise ynororo Izýraeu tō tuisaryme porehme. Morara ahtao ro tyrypyhyke toehse ynororo nohpo tō juteutōkara apoiryke eya typyxiāme. ²⁷Naeroro Saromāo iirypyryme ehtopōpyry sā pyra sehtone; Ritonōpo omipona sehtone, pytara sehtone juteutōkara maro.

²⁸Joiata, Eriaxipe mūkurume nexiase, Oturukety imehxō exikety. Yrome Joiata mūkuru toiro typytase Sāparate ěxiry maro, Pete-Horō pono. Morara exiryke Joiata aropoase Jerusarē poe.

²⁹“Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko: nuriame oturuketye ehtoh tyripose mokaro a te, Ōmihpyry etapotopōpyry nuriame tyrise eya xine, Ōmihpyry rewita tomo a te, oturuketomo a, enara.”

³⁰Mokaro ahno tukurākapose ya juteutōkara maro pyra toto ehtohme. Oturuketō tyrohmanohpose ya, rewita tō roropa, toerohtohkō waro toto ehtohme porehme. ³¹Apotopokō rakananō tyrohmanohpose roropa ya, apotopokō enehtohme eya xine, tynekarorykō zahkatohme, amonohkara toto ehtohme. Tamorepase toto ya tynekarorykō enepýry poko, tiriiku tōkehko aeperytapitoryme, wewe epery aeperytapitoryme roropa.

“Wenikehpyra exiko senohne poko, Ritonōpo Jesemy. Kure rokē kyriko!” tykase ywy Ritonōpo a.

EXITE

Ester

Ekarotopo

Sero ekarōko Exite poko, juteu ĕxiry. Tuisa Xerexe pytyme toehse ynororo Perexia esemy. Mame tuisa akorehmane, Hamā, juteu tō se pyra kynexine. Juteu tō enahkary se emero porehme, yrome Exite tuaro toehse moro poko. Hamā typoremākase Exite a, tyekyry Moatekai maro. Hamā taorihmapose inyripohpyry wewe kaetokohxo exikety pona. Mame typynanohse toexirykōke, epetōkara typoremākase exiryke roropa atākyematoḥ tyrise juteu tomo a jeimamyry punero.

Sero pape ao

Tuisa pytyme Exite toehse 1.1—2.23
Hamā juteu tō enahkary se 3.1—5.14
Hamā orihtopōpyry 6.1—7.10
Juteu tō osepynanopyry 8.1—9.19
Oseahmatoḥ Purimme 9.20—10.3

Tuisa konōto omiry onetara Waxti ehtopōpyry

1 ¹⁻²Pake ahtao Xerexe kynexine tuisa konōto Perexia tuisaryme. Tuisa tapyī konōto kynexine Susā po. Inonoryme 127me pata nonory tō kynexine Ītia poe Etiopia pona.

³Mame oseruao jeimamyry tuisame ahtao atākyematoḥ konōto tyrise eya. Typoetory tō tuisary tō toahmase eya, takorehmananō maro. Soutatu tō tuisary tō tooehse roropa, Perexia pōkomo te, Metia pōkomo roropa, kowenatu tomo te, tamuximākomo roropa inonorykō poe, enara. ⁴6me nuno taropose tuisa Xerexe a tymōkomory kurā enepory poko, uuru tōkehko tykyryry typynehxo exiketō tytapyī taōkomo.

⁵Moromeipo, otuhtoh konōto tyrise tuisa a tytapyī konōto myhto Susā pōkō emero atākyematoḥme; tymōkomoke exiketomo te, tymōkomokākara roropa. Mame moro atākyematoḥ taropose toiro semaname. ⁶Moro atākyematoḥ esary emeporyme tyrise eya xine kamisa karimutumā ke te, ezuezumā ke roropa, tymyhse eary ke mauru panō risē tahpiremā ke parihmā parata risē pokona, xikihmākō maamore risē pokona. Epehtoh kurā moroto nexiase kehko uuru risemy te, parata risē roropa zara kurā po maamore karimutumā ke te, topu tō kurā ke, ezuezumā ke te, matareperora topu tō typyne exiketō tahpiremā kehko. ⁷Eukuru tokarose eya xine oseahmaketomo a kopu tō, uuru risē ao, osehta, oxisā pyra kopu tō exiryke. Eukuru enahpỹme sã nexiase. ⁸Ise toto ahtao, eukuru tōse eya xine. Tuisa omi poe ipoetory tomo a eukuru tokamose ise exiketomo a.

⁹Tuisa pyty a roropa otuhtoh tyrise tuisa tapyī tao toahmase exiketō pyxiā atākyematohme roropa.

¹⁰7me ěmepyrpy taropose ahtao atākyematoh poko, tākye tuisa nexiase eukuru tōse eya exiryke pitiko rokē pyra. Typoetory tō 7mākō tykohmase tyya, emukatyamo, Meumā te, Pizita te, Harapona te, Pikita te, Apakata te, Zetaa te, Karaka, enara. ¹¹Taropose toto tuisa a, tuisa pyty Waxti enehtohme tyya typarimāke, uuru risē ke zupuhpyry po. Oryxime kynexine ynororo. Naeroro atākyemaketomo a tpyty kurā enepory se nexiase repe. ¹²Yrome tuisa pyty aomipona pyra nexiase. Ytopyra tokurehse ynororo. Morara exiryke tyekītapāse inio.

¹³Toipe kynexine ynororo, takorehmananō tuaro exiketomo a tōturupose ynororo zuaro se tahtao tynyryry poko. Naeroro toto tykohmase tyya ¹⁴zae ehtoh waro toto exiry enetupuhpyry se exiryke eya xine: Kasena te, Setaa te, Atamata te, Taraxi te, Mere te, Masena te, Memukā, enara. Mokaro 7mākō tuisa akorehmananōme nexiase Perexia kowenu poko te, Metia maro. Tamuximehxo toh nexiase, tuisa amorepananōme roropa toh nexiase.

¹⁵Tōturupose ynororo eya xine:

— Ywy, tuisa Xerexe, ypyty Waxti enehpono ya aehtohme ypoetory tō maro repe, yrome jomipona pyra toehse ynororo. Naeroro otara āko ywy eya? Otara āko tuisa Xerexe omipona pyra exikety wānohtohme?

¹⁶Mame ynara tykase Memukā tuisa a imarōkō maro:

— Oya rokē pyra, tuisa pyty Waxti azahkuru toehse ākorehmananō maro, yna roropa orutua kō emero ononory pōkomo a azahkuru toehse ynororo. ¹⁷Ynara exiryke, tuisa pyty nyrihpyry waro toehse nohpo tō ahtao emero ononory pōkomo, tyniokō omiry onetara exīko mā toto. Ynara āko mā toto: “Tuisa Xerexe a taropose tpyty Waxti enehtohme tyya repe, yrome ytopyra ynororo tokurehse.” ¹⁸Seroae ro nohpo tō, tamuximākō pyxiā Perexia po, Metia po roropa tyniokō zurūko mā toto tuisa pyty nyrihpyry poko. Tyniokō omipona se pyra exīko nohpo tō mana. Mame typyxiākō zehno exīko iniokō mana. ¹⁹Morara exiryke azamaro jomiry ahtao, omiry imeroko jūme opyty Waxti oehpyra ropa ehtohme oēpataka. Mame moro omihpyry tyripoko Perexia tuisary tō, Metia tuisary tō nyripohpyry maro kowenu omiryme, jūme onytyoromara ehtohme. Imēipo nohpo imenekako kurano opytyme, Waxti myakāme ehtohme. ²⁰Mame omiry tarose ahtao sero ononory poro porehme, nohpo tō emero omiry etāko mā toto. Kure rokē tyniokō rīko mā toto, toto omipona exīko, tymōkomoke exiketomo te, tymōkomokākara, enara.

²¹Mokyro Memukā omiry tuisa tō zamaro nexiase akorehmananō maro. Morara tyrise ynororo Memukā omihpyry ae ro. ²²Pape tō tymeropose eya, tōmiry aropotohme pata tomo a tynonory po. Imeimehnō omiry ae morara tymerose eya xine, emero neneryme tōmiryko ae. Tuisa konōto omi poe emero nohpo nio tuisamehxo sā exīko tytapyī tao, aomipona itapyī taōkō ehtohme.

Tuisa pytyme Exite toehse

2 ¹Imēipo tpyty zehno pyra toehse tuisa ahtao, toemynyhmase ynororo tpyty Waxti nyrihpyry poko te, tynmerohpyry poko roropa Waxti

poko, oehpyra ropa aehtohme tyya. ²Mame ynara tykase ipoetory tō, osepemehxo exiketō eya:

— Tuisa, oryximehxo exiketō enehpoko oya ononory poe. ³Opoetory tō imenekako nohpo tō oryximākō zupitohme emero pata nonory tō poe enehtohme xiaro nohpo tō tapyī taka apatary Susā pona. Opoetory Hekai emukahpyry toto pynanohtōko mana, toto amorepāko oryximehxo ehtoh poko emese kure toto ehtohme typoko xine. ⁴Mame oryximehxo exikety menekāko mase opytyme ehtohme Waxti myakāme.

Morara kary kure nexiase tuisa a, morara tyrise eya rahkene.

⁵Moraramē pata Susā po juteu nexiase, esety Moatekai, Jaia mūkuhpyry, Ximei parīpyryme, Kixi mūkuru paryme, Pējamī ekyryme roropa. ⁶Jerusarē pōkō tarose ahtao Napukotonozo a, Papironia tuisary a, tuisa Joakī, Jutā pō tarose eya tynamotome. Imaro Moatekai tō tarose roropa eya imehnō maro. ⁷Moraramē tōxiryne Hatasa tarose Moatekai a, esety akorō Exite, poeto nupunato, oryximehxo exikety roropa. Jūkō toorihse kynexine, morara exiryke tōxiryne mokyro tyrise eya zuātanohtohme tytapyī tao.

⁸Mame tōmiry taropose ahtao tuisa a oryximākō tuhke tarose tuisa patary Susā pona ekarotohme Hekai a ipynanohtohme, nohpo tō tapyī erase a, tuisa tapyī konōto tao. Exite roropa tarose tuisa tapyī taka. Tokarose ynororo Hekai a. ⁹Mame Exite sehxo Hekai kynexine, enuru zamaro kynexine ynororo. Naeroro okynā pyra ise aehtoh tokarose eya aekurākatohtonomo, tonahsē kurā roropa. 7me nohpo tō kurehxo exiketō tokarose eya tuisa tapyī tae aomiry omipona toto ehtohme. Exite tsysryhmase Hekai a ipoetory 7mākō maro osa kurā taka nohpo tō esao.

¹⁰Yrome juteu ēxiryne toexiry onekaropyra Exite nexiase: “Morara kara exiko,” tykase Moatekai exiryke eya. ¹¹Kokoro rokē toytotose Moatekai moro tapyi myhtokoxi Exite kure ehtoh waro toehtohme, otara tyko aexiry waro roropa toehtohme.

¹²Tātamorepase toto oryximākomo 12me nuno pune porehme. 6me nuno taropose toto a atamorepary poko oriu mira maro te, 6me nuno roropa taropose eya xine imehnō ixtaratu tō maro oryximehxo toehtohkōme. Tōtyhkase toto ahtao tarose toto toitoiro tuisa Xerexe neneryme. ¹³Mame toytotoh toehse ahtao, nohpo tō tapyī tae tuisa tapyī konōto taka, tupōme tynymenekatoht tarose tymaro, emero rokene. ¹⁴Kokonie pukuro toytose ynororo tuisa tapyī taka. Tōmehse ahtao toytose ynororo imepī nohpo tō tapyī taka. Moroto erase kynexine Saaxkaze, emukahpyry tuisa pyxiāpyā ewomaneme erohkety. Morotoino eramara ropa toh toehse tuisa maro ehtohme ropa. Māpyra ise tuisa ahtao rokē esety ae ikohmapōko ropa mana aehtohme ropa.

¹⁵Moraramē tuisa tapyī konōto taka Exite ytotoh toehse, Apiaiu ēxihpyry Moatekai ēxirymane, tytapyī tao inuātanopyhpyry oryxime exikety imehnō emero zamaro exikety. Toytotohme tuisa tapyī taka tuisa maro ehtohme, Hekai nenepyhphopyry rokē tarose tymaro, tuisa poetoryme ynororo, emukahpyry, nohpo tō tapyī erase. ¹⁶Exite tarose nexiase tuisa tapyī konōto taka osenepose tuisa Xerexe a. Nuno tepete nexiase, nuno 10mano, jeimamyry 7mano tuisame Xerexe ehtoh poko. ¹⁷Mame imehnō motye tuisa zamaro Exite nexiase. Ise nexiase ynororo, imehnō oryximākō motye. Mokaro motye Exite

pyno toehse ynororo. Naeroro uuru risē parimā tyrise eya zupuhpyry pona. Typytyme tyrise eya Waxti myakāme. ¹⁸ Moromeīpo otuhtoh konōto tyrise eya Exite eahmatohme imehxo exiketyme aehtohme, tamuximākō maro kowenu poetoryme erohketō maro roropa toahmase toto. Moro ėmepyyry ae erohpyra tyripose eya, tynonory po porehme. Tynekarory tō kurā tokarose eya imehnomo a tākye toto ehtohme, tuisa nekarory kurā samo.

Tuisa typynanohse Moatekai a

¹⁹ Morarame nohpo tō oryximākō tarose ropa ahtao tyorō tapyī taka, Moatekai tymenekase tuisa a aerohtohme tymaro kowenu erohtoh poko. ²⁰ Moatekai omihpyry ae ro osekaropyra ro Exite nexiase juteu ėxiryme toexiry poko. Moatekai omipona ro nexiase, poetome toehtopōpyry saaro, zuātanohiporyhtao Moatekai a. ²¹ Mame morara ahtao, toerokuru poko Moatekai ahtao, tuisa tapyī konōto tao, zuaro toehse ynororo Pikitā tō poko Terexi maro asakoro emukatyamo. Omōtoħ eraseme toħ nexiase. Morararo Tuisa konōto zehno toehse toto. Naeroro atamorepāko toħ nexiase tuisa etapary poko, etapary se toexirykōke. ²² Morara exiryke tynetaħpyry tokarose Moatekai a tuisa pyty Exite a. Mame Exite tōturuse tuisa maro Moatekai netahpyry poko. ²³ Naeroro tupipose tuisa a ajohpe pyra katohme tyya moro poko zuaro toehtohme. Tuaro toehse ynororo, ajohpe pyra nexiase. Naeroro mokaro emukatyā tosenāpose eya wewe pokona aorihtohme. Mame morohne tymeropose tuisa a typapē pokona tuisame toehtoh poko.

Juteu tō enahkapory se Hamā ehtopōpyry

3 ¹ Moromeīpo orutua tymenekase tuisa konōto Xerexe a, takorehmane imehxo exiketyme ehtohme. Mokyro esety kynexine Hamā, Hametata mūkuru, Akake ekyrpyryme. ² Mame typoetory tō emero, erohketō tytapyī konōto tao tyripose tuisa konōto a, tosekumuru po porohtohme, tupueħ katohme roropa Hamā ėpataka, “Imehxo mase” katohme. Naeroro erohketō emero morara tyriplitose toto. Toiro rokē, Moatekai tupueħ kara, tosekumuru po porohpyra roropa nexiase. ³ Mame tōturupose mokaro erohketomo Moatekai a: “Oty katohme tuisa konōto omipona pyra hma?” tykase toto. ⁴ Naeroro kokoro rokē turuse ynororo eya xine repe: “Tuisa omipona exiko,” tykase toħ repe. Yrome onetapỹ sã nexiase. Mame turuse toto eya: “Juteume jexiryke aomipona pyra ase,” tykase ynororo. Mame moro tokarose eya xine Hamā a, enery se toexirykōke: otarame tuisa omihpyry omipona exīko mana, otarame aryryra. ⁵ Mame porohpyra tosekumuru po Moatekai eneryke tyya tyekitapāse Hamā. ⁶ Mame juteume Moatekai ehtoh waro toehse tahtao, Moatekai rokē kara etapary se toehse Hamā; tātamorepase ynororo juteu tō emero etapapotohme roropa tuisa Xerexe nonory pōkō emero porehme.

⁷ Morarame jeimamyry 12me aehtoh po Xerexe tuisame exiry poko, nuno apitorymā po, nuno nisā po, imenekatoh “purim” tomapose Hamā a ėmepyyry menekatoħme, nuno roropa, juteu tō etapatoħme. Ėmepyyry 13mā tymenekase, nuno ataa po, 12mā po. (Moro imenekatoh esety “purim” me mana.) ⁸ Mame toytose Hamā oturuse tuisa maro. Ynara tykase ynororo:

— Sapararahme ahno ononory po nae tyorōkomo. Imepỹ omihpyry omipona mā toto. Popyrahxo mana, tuisa, onyriphopyry omipona pyra mā

toto. Naeroro kurehxo exiry toto enahkapory. ⁹Ise awahtao òmiry aropoko mokaro orihmapotohme. Morara ahtao akorehmāko ase, 342 miu kirume parata ekarōko ase oya moro epehmary akorehmatohme.

¹⁰Mame tomary ae omahtao touse tuisa a, moro ke tosety tyrise eya tòmihpyry merosē pokona tynyriphopyry ripotohme, moro omahtao tokarose tuisa a Hamā emahpokoxi, Hametata mūkuhpyry, Akake ekyrpyry, juteu tō epekara. ¹¹Ynara tykase tuisa eya:

— Otinerū ikurākako, mokaro ahno ekarōko ase oya. Ise oehtoh tyriko ipoko xine.

¹²Ēmepyy 13mā po, nuno apitorymā po, pape meronanō tykohmase Hamā a tuisa tapyī taka, tynyriphopyry ekarotohme eya xine. Tòmiry tyripose eya emero omiry ae roropa tuisa nonory poro exiketomo a ekarotohme. Tynyriphopyry taropose eya emero tuisa tō neneryme, kowenu akorehmananomo a, kowenatu tomo a roropa, ahno tamuximākomo a, enara. Moro tymerose eya tuisa Xerexe omiry, tuisa esety tyrise roropa ipokona. Mame moro tapuhse tuisa omahtaō ke. ¹³Moro otyhkaxīpo pape tarose aronanomo a ekarotohme emero tuisa tō punero tuisa tō neneryme. Inyriphopyry nexiase juteu tō etapatohme toiro ēmepyy ae, ēmepyy 13mā po nuno 12mā ataa po. Emero juteu tō enahkatohme, enupunara toto poko ehtohme, emero toto etapatohme, nohpo tomo, poetohti tomo, tamuhpomākomo nuasemākomo, imōkomohpyrykō roropa emero. Moro imōkomohpyrykō tapoisēme exiry kowenu kyryryme. ¹⁴Emero pata po punero sero tuisa omihpyry tysekeremasēme exīko mana, imoihmākō netaryme tuaro emero ahno ehtohme, etapatoh toehse ahtao, typyreke toto ehtohme.

¹⁵Tòmiry tokarose tuisa a ahtao aomihpyry aronanō toytose axiny pata tō pona pata nonory tō pona roropa. Pata Susā po tuisa esary po moro tysekeremase jarao, imoihmākō netaryme. Mame typorohse tuisa konōto Hamā maro eukuru ētohme. Yrome imehnō pata pōkō emero tonaroxitapāse toto.

Moatekai nyripotopōpyry Exite a

4 ¹Mame zuaro toehse Moatekai ahtao morohne poko emero, tupō tyxihkase eya toemynyhmaryme, tyorō upo, kamisa topuxiximā risē rokē tamuruse eya, tupuhpyry pona oruno tyrise eya, toytotose ynororo pata esemary ae tyxitaryme, kui kui āko roropa, enara. ²Mame toeporehkase tahtao, tuisa tapyī konōto omōtoha taka omōpyra nexiase, moro sā kamisa topuxiximā risē ke tōtupohtose ahtao omōsaromepyra nexiase moro taka. ³Mame pata tō po pata nonory tō po emero, tuisa konōto nyriphopyry tysekeremase ahtao, tyxitapitose toto opore juteu tō rānaka. Tyhnamose toto, tyxitase toto, otuhpyra toehse toh nexiase toemynyhmarykōke. Tuhkākomo a upo saku risē tamuruse eya xine. Imihme toehse toto oruno po tyxitarykōme.

⁴Mame typoetory tō omiry etaryke tyaa torētyke toehse Exite, emukahpyry tō nekarohpyry poko tynenehpyrykō poko. Upo taropose eya Moatekai a amurutohme repe yrome ise pyra nexiase. ⁵Mame typoetory Hatake tykohmase tyaa. Hatake emukahpyry kynexine, tuisa tapyī tao exikety, tymenekase aexihpyry tuisa pyty omipona ehtohme. Taropose ynororo Exite a oturutohme

Moatekai maro zuaro ehtohme: “Otarā toehse? Oty pokoino morohne toehse?”
⁶Mame Moatekai zupise toytose Hatake osa pona tuisa tapyī konōto ēpataka.
⁷Turuse ynororo Moatekai a morohne poko, emero typoko ehtopōpyry poko te. Turuse roropa eya otāto pixo tineru ekarory se Hamā ehtopōpyry poko juteu tō etapananō epehmatohme tuisa akorehmatohme, enara. ⁸Mame tuisa nymeropohpyry isekeremahpyry moro tokarose Hatake emahpokoxi Moatekai a, imoihmākō netaryme isekeremahpyry pata Susā po, juteu tō emero etapatohme. Tokarose Hatake emahpokoxi Moatekai a moro imerohpyry ekarotohme Exite neneryme, tuaro aehtohme morohne poko. Mame Exite tonyohse eya aoturutohme tuisa a, kure aoturutohme tyekyry tō pynanohpotohme eya. ⁹Morara tyrise Hatake a. ¹⁰Mame Hatake tonyohse ropa Exite a Moatekai zurutohme ropa: ¹¹“Emero zuaro mā toto tuisa tapyī konōto tao erohketomo te, pata nonory tō po exiketō emero, omōsaromepyra sytatose, tuisa esaka oturuse onykohmara ynororo ahtao, orutuame ahtao te, nohpo ahtao roropa. Tonehpose ahtao rokē tuisa a omōnōko mana, tamoreme tomōse ahtao taorihmaposēme exīko mana, māpyra tuisa a mara pitiko uuru risē tanŷse ahtao ahno eahmatohme orihpyra mana. Seromaroro toiro nuno ykohmara toehse tuisa mana.”

¹²Mame Exite omihpyry totase ahtao Moatekai a, ¹³ynara tozuhse eya:

— Orymo, ynara osenetupuhpyra exiko, tuisa tapyī tao oexiry poko. Osewomāko ase, imehnō wekyry tō tonahkase ahtao. ¹⁴Mynyhme rokē awahtao serara ahtao, juteu tō akorehmatoh enehpōko Ritonōpo mana kapu ae toto pynanohtohme; yrome orihnōko mase, omy tapyī taōkō tonahkasēme exīko mana. Māpyra otarame sero pokoino tuisa pytyme toehse mase oekyry tō pynanohtohme, tykase Moatekai.

¹⁵Naeroro tōmiry taropose Exite a, Moatekai neneryme. Ynara tykase ynororo: ¹⁶“Juteu tō emero oximōme tyripoko pata Susā pōkomo, otuhpyra ehtoko ōtururukōme ypoko. Oseruao ēmepyyry ae otuhpyra ehtoko otytyko onēpyra ehtoko ōtururukōme, saereme, koko, enara. Ywy roropa otuhpyra ase ypoetory tō nohpo tō maro. Moromeīpo ytōko ase tuisa a oturuse, aomiry onymoipyra exikety samo. Mame moro pokoino taorihmapose jahtao, ‘Otarā’ kara, orihnōko ase,” tykase Exite.

¹⁷Morara exiryke, Exite omiry omi poe toytose Moatekai, moro sã tyrise eya emero Exite nyripohpyry ae.

Tuisa maro Hamā eahmatopōpyry Exite a

5 ¹Moraramē 3me ēmepyyry toehse ahtao, otuhpyra toto ehtoh poko tōtururume, upo kurā tamuruse Exite a, tuisa pyty zupony. Mame toytose ynororo zara pona eraximase tuisa esary ēpataka, itapyī konōto tao. Moro tao tuisa nexiase typorohse, tapō konōto po, tosary omōtoh etonie. ²Typyty Exite tonese ahtao eya, jarao zara po eraximāko. Ise toexiryke, mara pitiko uuru risē tanŷse eya eahmatohme omōtohme. Tomōse Exite. Tuisa marā tapose eya ameke pyra tooehse ahtao. ³Tōturupose tuisa eya, ynara tykase:

— Otara exīko hnae, meta Exite? Oty se hma, ekaropoko ya? Ise oehtoh ekarōko ase oya, tuisame jehtoh zokonaka se awahtao ro, tykase.

⁴Tozuhse Exite a, ynara tykase:

— Kure oya ahtao okohmary se ase Hamā maro oytotohme otuhtoh kurā pona, seroae. Tyriko ase seroae ātākyematohkomo.

⁵Mame typoetory tonyohse tuisa a:

— Kaxitatoko Hamā a aehtohme xiaro axiny. Ytōko ynanase Exite tapyī taka otuhse imaro. Naeroro toytose toto, tuisa tō Hamā maro Exite nyrihpyry otuhtoh taka. ⁶Mame eukuru enyryhtao ro eya xine tōturupose ropa tuisa Exite a:

— Oty se nymyry mahno? Kaxiko ya. Ise oehtoh ekarōko ase oya ynonory zokonaka se awahtao, tykase tuisa.

⁷Ynara tykase Exite eya:

— Ynara se hano ⁸azamaro jahtao, ypenetatoth ekarory se nymyry awahtao, okohmary se ropa ase kokoro ooehtohme ropa Hamā maro otuhtoh kurā pona ropa. Ynara tyriko ase kokoro ōtykō kurā riko ase, amaro xine jotuhtohme. Morara ahtao ise jehtoh ekaropōko ase oya, tykase Exite tynio a.

Moatekai orihmapory se Hamā ehtopōpyry

⁹Mame tākye tutūtase Hamā otuhkehxiō. Yrome toeporehkase ynororo ahtao tuisa tapyī konōto omōtoth taka, Moatekai tonese eya moroto. Mokyro eneryke tyya tyekitapāse ynororo, tupueh kara Moatekai exiryke tōpataka, tosekumuru po porohpyra roropa exiryke “Imehxo mase,” kara ynororo ipunaka. ¹⁰Yrome “Syk,” tykase rokē Hamā. Tytapyī taka toytose ynororo, tope tō tykohmase, typyty Zere roropa tykohmase tyya. ¹¹Mame toepypypapitose ynororo imehxo toexiry poko: tytineruke toexiry poko te, typoenō tuhke exiry poko te, imehnō tuisa tō motye imehxo toehtoh poko, tuisa konōto akorehmananō tuisaryme toehtoh poko.

¹²Tōturuse ro ynororo:

— Morara emero motye, toahmase ywy toiroro tuisa maro otuhtoh kurā pona, tuisa pyty Exite nyrihpyry, tynio eahmatohme. Toahmase ywy roropa eya jytotohme ropa kokoro imaro otuhtohme ropa! ¹³Yrome morohne emero jākyemara mana Moatekai eneryhtao ya, juteume exikety, typorohse tuisa tapyī omōtoth tao.

¹⁴Mame ynara tykase ipyty, epe tō roropa, imaro exiketomo:

— Wewe risē tyripoko xikihme exikety, 20 meturume exikety. Kokoro pakeimo ekaropoko tuisa a Moatekai anŷpotohme ipymyry ae tyhwyme moro wewe pokona. Moromeīpo ytoko tākye tuisa maro otuhtoh kurā pona.

Morara kary kure nexiase Hamā a, wewe risē tyripose eya rahkene.

Orēpyra Moatekai ehtopōpyry

6 ¹Moro kohmamyry ae nyhsaromepyra tuisa nexiase, naeroro typapē tonehpose tyya. Moro tao pape pokona tymerose emero toehtopōpyry poko. Morararo tysekeremapose typoetory tomo a tynetaryme. ²Tysekeremase eya xine Moatekai nyrihpyry poko, zuaro toehse ahtao, Pikitā tō poko Terexi maro, emukatyamo, soutatu tomo, tuisa tapyī omōtoth erase tomo. Tātamorepase toto tutuisarykō etapary poko repe. Yrome mokaro poko tokarose Moatekai a tuisa a. ³Tōturupose tuisa a eya xine:

— Oty tyrise yna a Moatekai nyrihpyry kurā epehmatohme? tykase tuisa tope tomo a.

— Arypyra. Kure ehtoh onekaropyra ro moro epehpyryme, tykase ipoetory tomo.

⁴Morara tykase ahtao osa zara taka toeporehkase Hamā, tuisa nythoh pūtokoxi, ekaropotohme Moatekai anŷpotohme tyhwyme tynyrihpyry pokona. Tōturupose tuisa:

— Onoky noehno zara taka?

⁵— Hamā mose ro! tykase ipoetory tomo.

— Enehpoko xiaro! tykase tuisa eya xine.

⁶Tomōse Hamā, mame ynara tykase tuisa eya:

— Kurā ke orutua epehmary se jahtao, oty rīko ha eya? tykase.

Tōsenetupuhse Hamā: “Onoky epehmary se tuisa kurā ke? Ywy tarame,” tykase tōsenetupuhse. ⁷Naeroro ynara tykase ynororo tuisa a:

⁸— Upo enehpoko, tuisa zupō nymyry te, oeky kawaru roropa eporo oytotopo, parimā uuru risē tyripoko kawaru zupuhpyry pona. ⁹Mame oupō ekaroko kawaru maro opoetory imehxo exikety a. Eya amurupoko mokyro onymenekahpyry kurā ke epehmatohme. Moromeīpo mokyro arōko ynororo kawaru po pata rānakuroko, ynara āko opore: “Serara rīko tuisa konōto orutua a kurā ke epehmary se tahtao!”

¹⁰Mame ynara tykase tuisa Hamā a:

— Axī ke jupō apoiko kawaru roropa. Morara tyriko juteu Moatekai a morohne emero ōmihpyry ae ro. Mokyro enēko mase typorohse tapyi omōtohy myhto. Wenikehpyra exiko tyrithohme emero onekarohpyry ae ro.

¹¹Naeroro upo tapoise Hamā a kawaru roropa, Moatekai a tamuruse tuisa zupony. Moromeīpo Moatekai tarose eya kawaru po pata rānakuroko, opore tōturuse ynororo: “Ynara tyrīko tuisa konōto orutua a kurā ke epehmary se tahtao!” tykase Hamā.

¹²Moromeīpo toytose ropa Moatekai tuisa tapyi omōtohy myhtokoxi, yrome Hamā toehxirose toytose ropa tururume tytapyi taka tōmyty tytōse, sekese pyra toexiryke. ¹³Typyty a tokarose emero, tope tomo a roropa morara ehtopōpyry poko tyya. Mame ynara tykase ipyty, epe tō maro, tuaro exiketomo:

— Poremāpitōko mase ōsetaparykō poko Moatekai maro. Juteume mā ynororo, onyporemākapyry mase rahkene. Poremānōko rokē mase rahkene.

¹⁴Oturūko ro toto ahtao, tuisa poetory tō, emukatyā, tooehse. Hamā tarose eya xine topohme Exite nyrihpyry otuhtoh kurā pona.

Hamā orihmapotopōpyry

7 ¹Morara exiryke toytose tuisa, Hamā maro otuhse tuisa pyty Exite maro.

²Mame uwa eukuru jehnahpyry enyryhtao, tuisa a tōturupose ropa Exite a apitoryme ōturutopōpyry saaro, ynara tykase ynororo:

— Oty ekaropory se hma ya? Ise oehtoh zurupoko ya. Ise oehtoh ekarōko ase oya ynonory zokonaka ise awahtao, tykase tuisa.

³Ynara tykase Exite eya:

— Azamaro jahtao, tuisa, ise jehtoh ekarory se awahtao, ynara se rokē hano oya, ypynanopyry se ase oya orihpyra yna ehtohme, wekyry tō maro.

⁴Ynara exiryke: ywy, wekyry tō maro tokarose ynanase, yna enahkatohme emero porehme, totapasēme yna ehtohme. Tokarose rokē yna ahtao imehnō poetoryme yna ehtohme, topehke pyra yna erohtohme roropa, otara, kara

ase, oerekohmara ynanexiry, yna hxirotopöpyry pokoino rokene. Mäpyra oepekara jüme onepehmasaromepyra mana owino tomatonanohtopöpyry emetakame.

⁵Ynara töturupose tuisa Xerexe typyty Exite a:

— Onoky mokyro moro riry se exikety? Otoko hnae ynororo?

⁶— Yna epekara, yna enahkary se exikety, mose Hamā popyra exikety! tykase Exite.

Tonaroxitapāse Hamā tuisa enēko rokene, tuisa pyty enēko roropa ynororo. ⁷Tutūtase tuisa, zehno ipunaka otuhtoh tae, aryhnaka. Tonetupuhse Hamā a tuānoppyry tuisa a oehsasaka exiry poko. Naeroro tehme moro tao nexiase typynanopyry ekaropōko tuisa pyty a. ⁸Tyxitaryme toepukase ynororo Exite porohtoh pona: “Ajohpāme sā kypynanohko, jetapapopyra exiko!” kary poko. Morara ahtao tomōse ropa tuisa aryhnae. Hamā eneryke eya, opore ynara tykase ynororo:

— Tee! Ypyty poko roropa tokoh nae ytapyī tao, jēpataka? tykase tuisa.

Morara tykase tuisa ahtao Hamā zupuhpyry tyōtose tuisa poetory tomo a.

⁹Toiro mokyro, esety Harapona, ynara tykase ynororo tuisa a:

— Hamā tapyī pūto wewe risē xikihme exikety nae mana, 20 meturume kae exikety, tyrise eya Moatekai tyhwyme tyripotohme ipokona repe. Yrome Moatekai a typynanohse mexiase.

— Tyhwyme Hamā tyritoko moro pokona, tykase tuisa.

¹⁰Naeroro Hamā tanŷse tyhwyme eya xine inyriphopyry pokona, Moatekai orihmapotopöpyry pokona.

Morara exiryke tyekītapākehse tuisa roropa.

Tuisa nyriphopyry juteu tō akorehmatohme

8 ¹Mame moro ĕmepyyry ae ro Hamā tapyī tokarose tuisa a typyty Exite a imōkomory maro, mokyro juteu tō epekara. Mame Moatekai tonepose tuisa a, tyekyryme Moatekai ehtoh tonepose eya. ²Naeroro omahtao touse tuisa a tomary ae, tapoise ropa exiryke Hamā winoino, moro tokarose eya Moatekai a. Mame Moatekai tyrise Exite a Hamā kyryrŷpyry eraseme.

³Moromeīpo tosekumuru po typorohse Exite tuisa ĕpataka. Tyxitase ynororo, tokaropose tuisa a Hamā, Akake ekryrŷpyry nyriphopyry xihpyry tyorōmatohme juteu tō enahkapotoh exipyra ehtohme. ⁴Tymarā pixo tanŷse tuisa a typyty Exite eahmatohme; towōse ynororo xikihme tuisa ĕpataka.

⁵Ynara tykase ynororo tuisa a:

— Azamaro jahtao, zae jomiry ahtao roropa oya, tuisa, ōmiry aropoko Hamā nyriphopyry puxihkatohme ropa, Hametata mükuru, Akake ekryrŷpyry. Inymerohpyry juteu tō enahkapotoh nase pata tō po porehme ononory po.

⁶Wekyry tō enahkary oneanahtosaromepyra ase, wekyry tō etapary poko roropa.

⁷Ynara tykase tuisa Xerexe typyty Exite a, juteu Moatekai a roropa:

— Hamā taorihmapose ya wewe pokona juteu tō etapary se exiryke. Imōkomohpyry porehme ekaroase Exite a. ⁸Yrome inyriphopyry tymerose ahtao jomiry, tapuhse roropa ahtao jesety ke onytyromasaromepyra mana. Mäpyra ise oehtohkō imerotoko juteu tō neneryme. Jesety tyritoko ipokona, mame moro apuhtoko jemahtao ke.

⁹Morara toehse 23me ěmehtoh po nuno oseruaō po, nuno xiwā po. Pape meronanō tonehpose Moatekai a tynriphopyry merotohme juteu tō neneryme te, tuisa omi poe erohketō neneryme te, kowenatu tō neneryme te, tamuximākō neneryme emero 127me pata nonory tō po Ītia nonory poe Etiopia nonory pona. Inyriphopyry tyripose eya emero omiry ae tōtururu waro exiketō nae ahtao. Imeimehnō omiry ae imerohpyry roropa pape tymeropose eya pata nonory tō pōkō ipoko torēnase toto moro imerohpyry poko. Tōmiry tymeropose roropa eya juteu tō omiry ae. ¹⁰Tynmeropohpyry tymerose tuisa omiry, tapuhse tuisa esety ke, tuisa emahtaō ke. Mame moro pape tō tarose kawaru po ytoketomo a, tuisa eky tō po. ¹¹Moro pape tō ao juteu tō osewomatoh tyripose tuisa a emero pata tō po, tynonory po, oximōme tyripose toto eya osewomatohme imehnō toehse ahtao toto ryhmase. Imehnō typyreke exiketō toehse ahtao osetapase juteu tō maro, tuisa omi poe osewomāko mā toto poremāpyra toto ehtohme. Tuisa omi poe oepetōkara emero enahkapoko ipyxiā maro te, ipoenō maro, imōkomohpyry apoitoko roropa omōkomorykōme. ¹²Pata nonory tō po emero juteu tō morara tyripose toto toiro ěmepyry ae juteu tō etapatoh po, 13me aehtoh po, nuno 12mā, ataa po. ¹³Moro tuisa nymerohpyry, inyriphopyry tokamopose isekerematohme emero netaryme, pata nonory tō po emero, moro ěmepyry toehse ahtao tymenekase juteu tō etapatohme, typyreke juteu tō ehtohme emȳpotohme topetōkara maro. ¹⁴Tuisa omi poe kawaru tō po, aomiry aronanō toytose, axī tururume ytoketō po, tuisa eky tō po. Inyriphopyry tysekeremase roropa Susā po, tuisa konōto patary po, jarao emero netaryme. ¹⁵Tūtūtese Moatekai tuisa tapyī konōto tae, upo kurā tamuruse ezuezumā karimutumā maro te, parimā panō nexiase zupuhpyry po uuru risemy te, upo jaraono, kapa tahpirē maro mauru panō risemy. Osema tao tākye toh nexiase, tykohtase toto tākye exiketomo. ¹⁶Juteu tō atākyematoh konōto toehse, enaromyra toh toehse, emero oseahmāko toto, orēpyra exiketō samo. ¹⁷Emero pata tō po tuisa nyriphopyry tysekeremase ahtao, tākye toehse juteu tomo, erohpyra toehse toto, oseahmatohme, otuhtoh konōto ritohme tātākyematohkōme. Morararo ajohpe pyra imeimehnō tuhkākō juteume toehse toh nexiase juteu tō kurūke.

Topetōkara etapatopōpyry juteu tomo a

9 ¹Moraramē ěmepyry 13me aehtoh toehse, nuno 12mā, ataa po, tuisa konōto nyriphopyry ritohme. Moro ěmepyry ae juteu tō epetōkara juteu tō poremākapyry se toh nexiase repe; māpyra juteu tō orēpyra toehse toh nexiase topetōkara poremākapyry poko. ²Pata tō po emero Xerexe nonory po moroto toehse juteu tō ahtao, tōximōse toh nexiase, toto etapary se exiketō poremākatohme. Juteu tō etapary se exiketō typoremāse toh nexiase, juteu tō zuno toehse toto exiryke. ³Mame kowenu maro erohketomo a emero pata nonory tō po: tamuximākomo te, tuisa konōto poetory tomo te, kowenatu tō maro, juteu tō takorehmase eya xine Moatekai zuno toehse toexirykōke. ⁴Mya Moatekai ehtoh waro toehse toh nexiase, tuisamehxo aexiry waro toehse, tuisa konōto akorehmaneme. Kokoro rokē tuisamehxo toehse ynororo.

⁵Morara exiryke topetōkara typoremākase juteu tomo a emero porehme. Totapase toto eya xine typyrekō ke; tyzehno xine exiketō tonahkase eya xine

rahkene. ⁶Pata Susā po, tuisa konōto esary po 500me orutua kō totapase eya xine. ⁷⁻¹⁰Hamā mūkuhpyry tō roropa 10mākō totapase eya xine. Hametata mūkuhpyryme Hamā kynexine, juteu tō zehno exikety. Mokaro esetykō ynara kynexine: Parasātata te, Taupāo te, Axipata te, Porata te, Ataria te, Aritata te, Pamaxita te, Arisai te, Aritai te, Waizata, enara. Yrome mokaro mōkomohpyry anapoipyra juteu tō nexiase. ¹¹Moro ěmepyyry ae ro tuisa turuse tuhke totapase ahno exiry poko Susā po. ¹²Naeroro ynara tykase ynororo Exite a:

— Taro Susā po 500me orutua kō totapase juteu tomo a. Hamā mūkuhpyry tō roropa 10mākō totapase. Tuhke otarame totapase eya xine pata nonory tō po. Oty se hma seromaroro? Ekaropoko rokē ya. Ise oehtoh ekarōko ase oya, tykase.

¹³Ynara tykase Exite:

— Kure oya ahtao, juteu tō tyripoko ropa kokoro, taro Susā po, onyripohpyry saaro eya xine seroae. Ekaropory se ase roropa Hamā mūkuhpyry tō 10mākō ekepyry tō poko, tanỹse toto tyhwyme tyrise wewe pokona.

¹⁴“Y,” tykase tuisa, tōmiry tysekeremapose eya jarao imoihmākō netaryme pata Susā po. Mame Hamā mūkuhpyry tō 10mākō ekepyry tō tanỹse kae tyhwyme wewe pokona. ¹⁵Yrokokoro, ěmepyyry 14me aehtoh ae, tōximōse juteu tō kynexine Susā po tyzehno exiketō totapase ropa. 300mākō totapase eya xine. Yrome imōkomohpyrykō anapoipyra toh nexiase.

¹⁶⁻¹⁷Ěmepyyry 13me aehtoh ae, nuno ataa po, juteu tō tōximōse toto, pata nonory tō po osewomatohme. ⁷⁵miumākō totapase eya xine, tyzehno xine exiketomo. Morara exiryke tōsepynanohse toh nexiase tyzehno xine exiketō wino. Yrome imōkomohpyry anapoipyra toh nexiase. Yrokokoro, 14me aehtoh ae tōseremase toto, tōseahmase roropa otuhtoh poko te, atākyematoth poko, enara. ¹⁸Yrome juteu tō Susā po tōseahmase toto ěmepyyry 15me aehtoh ae. Ěmepyyry 13me aehtoh ae te, 14me aehtoh ae roropa tyzehno exiketō totapase eya xine. Mame ěmepyyry 15me aehtoh ae rokē tōseremase toto. ¹⁹Morara exiryke juteu tomo, pata pizarara pōkomo te, pata zomye exiketō roropa oseahmāko mā toto ěmepyyry 14me aehtoh ae, nuno ataa po. Oseahmāko mā toto otuhtoh kurā ke te, watoh ke te, tonahsē ekaroryke imehnomo a roropa.

Atākyematoth esety Purim

²⁰Mame pape tymerose Moatekai a morara ehtopōpyry poko emero, aropotohme juteu tō neneryme moe pyra exiketomo a te, moehxo exiketomo a roropa, Perexia nonory po exiketomo a porehme. ²¹Tyripose toto moro pape pokona atākyematohme, emero jeimamyry ae, ěmepyyry 14me aehtoh ae, 15me aehtoh ae roropa nuno ataa po, ²²moro ěmepyyry tō ae tōsepynanohse juteu tō exiryke tyzehno xine exiketō wino. Moro nuno po toemynyhmatopōpyrykō te, tyxitarykō roropa tymyakāmase tākye ehtoh ke, atākyematoth ke roropa. Naeroro otuhtoh kurā tyritoko, watoh roropa, tonahsā aropoko imehnomo a, mōkomo ekarotoko onekarorykōme tymōkomokākara a. ²³Morara kynexine Moatekai nymerohpyry ae ro, juteu tō tōseahmapitose toto moro ěmepyyry tō poko.

²⁴Topu tō pitiko, imenekatoth (purim) tomase Hamā a, Hametata mūkuhpyry, Akake ekyrỹpyry, juteu tō zehno aexihpyry, ěmepyyry

menekatohme juteu tō etapatohme, toto enahkatohme. ²⁵Yrome Exite toytose oturuse tuisa konōto maro, inyripohpyry tymeropose eya, juteu tō ryhmary se Hamā ehtopōpyry iramapotohme ropa Hamā tō ryhmatohme. Morarame Hamā tanÿse tyhwyme imūkuhpyry tō maro wewe pokona. ²⁶Morara exiryke moro ĕmepyry tō oseahmatoh tosehpase eya xine “Purimme”, imenekatoh katohme.

Morara toehse Moatekai nymerohpyry pokoino te, tynenehpyrykō pokoino te, morohne ehtopōpyry pokoino roropa juteu tomo a, ²⁷ynara tyripose toto tyya xine te, typoenō a te, typakomotyā a roropa, imehnomo a roropa, juteume toeramase exiketomo a: emero jeimamyry ae oseahmatohme moro ĕmepyry asakorō poko, Moatekai nymerohpyry ae ro. ²⁸Naeroro morara tyripose eya xine, moromeīpo emero juteu tapyī taōkō, emero pata tō po, tuisa konōto nonory po, oseahmakehpyra Otuhtoh Purim poko, wenikehpyra juteu tō ehtohme jūme, toehtopōpyrykō poko. Jūme moro Otuhtoh konōto poko oseahmatoh onurumekara toto ehtohme.

²⁹Mame tuisa pyty Exite roropa, Apiaiu ĕxihpyry pape merone juteu Moatekai maro, inymerohpyry saaro, ŷme toexiryke Moatekai nyripohpyry poko, juteu tō oseahmatoh poko, Otuhtoh Purim tō poko. ³⁰Ipapē taropose nexiase juteu tomo a emero, 127me pata nonory tō po, tuisa konōto nonory po. Ynara se ase oya xine: torētyke pyra oexirykō se hano, ozehno xine pyra imehnō ehtoh se roropa ase. ³¹Morara tyripōko ase roropa, Moatekai omihpyry ae ro, Oseahmatoh Purim poko. Moro poko oseahmatoko ĕmepyry tō po, inymenekatoh po, amarokomo te, opoenomo te, apakomotyā roropa, imehnō otuhtoh konōto saaro, otuhpyra ehtoh saaro roropa, yna omihpyry omipona toto ehtohme Moatekai omihpyry te, tuisa pyty omihpyry, enara. ³²Exite nyripohpyry, Moatekai omihpyry ae ro, Atākyematoh Purim poko, tymerose pape pokona.

Tuisamehxo Moatekai ehtopōpyry

10 ¹Mame tynonory pōkō tyrohmanohpose tuisa Xerexe a, emero ehpio exiketomo te, nono rānao exiketō roropa. Typoetory tōme tyrohmanohpose toto eya. ²Tuisa Xerexe nyrytyā kurā emero tymerose pape pokona esety Tuisa tō Ehtopōpyry Metia po Perexia po, enara. Moro ao tymerose roropa Moatekai menekatoōpyry eya takorehmaneme, erohtohme kowenu erohtoh poko. ³Tuisamehxo toehse Moatekai tuisa Xerexe akorehmaneme. Imehnō emero motye toehse ynororo. Tuisa Xerexe rokē imotye kynexine. Juteu tō emero ise toh nexiase, ipyno toh nexiase, toerohse yronmyryme Moatekai exiryke toto ewomatohme, kure rokē toto ehtohme, enara.

JO

Jó

Ekarotopo

Sero ekarōko *Jo* ehtopōpyry poko. Zae ehtoh poko *Jo* kynexine, Ritonōpo eahmaneme. Tymōkomoke exiketyme roropa kynexine, tākye exiketyme roropa. Tomeseke nexiase iirypyryme ehtoh poko pyra toehtohme, typoenō pyno roropa nexiase. Yrome *Jo* onewomara Ritonōpo nexiase ikukuru toehse joroko tamuru ahtao. *Jo* mūkuru tō totapase, eky tō tonahkase epetōkara a, takuruhtase roropa ynororo yronymyryme. Mame epe tō tooehse *Jo* enese.

Ynara osenetupuhnōko *Jo* epe toh nexiase: kurā ke rokē zae exiketō epehmāko Ritonōpo mana, yrome popyra exiketō wānohnōko mana. Yrome zae rokē toehtopōpyry waro *Jo* nexiase. Naeroro: “Oty katohme etuarimāko hano,” tōturupose ynororo Ritonōpo a. Onenetupuhkehpyra *Jo* nexiase, yrome ezuhtoh se rokē nexiase Ritonōpo poe.

Jo nurupohpyry onezuhpyra Ritonōpo nexiase aporo. Tōturuse ynororo tyjāmitunuru poko, tuaro toehtoh poko roropa. Morara exiryke *Jo* tōsenetupuhse pitiko rokē toexiry poko, jamihme pyra toexiry poko tōsekarose ynororo Ritonōpo ēpataka: “Zae pyra exiase orēpyra sā jotururuke Oya, Ritonōpo,” tykase *Jo*.

Etyhpyryme *Jo* tokarose zae exiketyme Ritonōpo a; yrome epe tō zae pyra tokarose. Mame *Jo* tukurākase ropa, ipyty toemūkuase ropa 7me imūkuru tomo, oseruao ēxiry tomo, enara. Mame *Jo* epe tō tupokase Ritonōpo a zae pyra tōsenetupuhse toto exiryke *Jo* etuarimary poko, zae pyra tōsenetupuhse Ritonōpo poko roropa aexirykōke.

Sero pape ao

Jo ehtopōpyry ekaropitory 1.1—2.13

Jo tope tō maro 3.1—31.40

Eriu otururu 32.1—37.24

Ezuhtopōpyry Ritonōpo a 38.1—42.6

Jo ehtopōpyry etyhpyryme 42.7-17

Jo ehtopōpyry apitoryme

Jo 1—2

Jo ehtopōpyry itapyī taōkō maro

1 ¹Uze nonory po orutua kynexine, esety *Jo*. Zae exikety kynexine ynororo, ajohpe pyra exiketyme ipunaka. Ritonōpo eahmaneme kynexine ynororo. Tomeseke nexiase zae pyra ehtoh poko pyra ehtohme. ²Tumūkue *Jo* nexiase 7me, tōxike roropa oseruao. ³Tokyke nexiase: kaneru tomo 7 miume te, kameru tomo 3 miume te, pui tomo toiro miume te, jumētu tomo 500me, enara. Tuhke roropa typoetoke nexiase.

Imehnō motye tymōkomoke nexiase ynororo moro nono po, xixi tūtatoth wino.

⁴Mame toytose Jo poenomo tytapyīkō taka atakenaka otuhtoth ritohme, oximōme atākyematohme. Toryxiry tō oseruaōkō toahmase roropa eya xine otuhtohme, eukuru ētohme, enara. ⁵Mame tōtyhkase toto ahtao otuhtoth riry poko jūkō Jo towōse pakeimo okyno zahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a typoenō emero kurākapotohme Ritonōpo a. Morara tyrise eya ynara karyke tukurohtao: “Otaramē umūkuru toiro iirypyryme toehse tukurohtao Ritonōpo neneryme.” Moro sã toto rypyry tykorokapose Jo a.

Jo hxirotopōpyry joroko tamuru a

⁶Moraramē ēmepyry toehse ahtao Ritonōpo nenyohityā tōsenepose Ritonōpo ēpataka. Toto maro joroko tamuru roropa tooehse. ⁷Tōturupose Ritonōpo eya:

— Ozeino moehno? tykase.

— Arypyra. Ytoytōko rokē exiase nono poro xiaxiake ytoytōko rokene, tykase joroko tamuru.

⁸— Ypoetory Jo menease? Moroto nono po imehnō isā exiketō pyra mana. Kure mā ynororo, ajohpe pyra exiketyme. Jeahmaneme mana, zae rokē exiketyme, tykase Ritonōpo.

⁹Ynara tykase joroko tamuru Ritonōpo a:

— Topehke pyra oeahmāko nae? Nary rokene. ¹⁰Ewomāko mase, itapyī taōkō maro, emero, eky tō roropa. Kure rokē inyriry rīko mase. Imōkomory emānōko mana opokoino. ¹¹Morohne tonahkase oya ahtao: “Popyra mase,” āko oya mana, tykase joroko tamuru Ritonōpo a.

¹²Nærero ynara tykase Ritonōpo joroko tamuru a:

— Morara ahtao ikyryry emero onewomara exīko ase, ipoko oehtohme. Yrome ynororo nymyry poko pyra exiko, tykase Ritonōpo joroko tamuru a.

Mame toytose ropa joroko tamuru Ritonōpo winoino.

Jo poenō enahkatopōpyry

¹³Moraramē oseahmāko Jo mūkuru toh nexiase, ēxiry tō maro, otuhtoth konōto poko, imūkuru osemazupu tapyī tao. ¹⁴Morara ahtao Jo tapyī taka toeporehkase ipoetory tururume. Ynara tykase:

— Nono poko erohnōko ynanakene pui tōkehko maro. Jumētu tō moroto onahpoty enahnōko toh kynako. ¹⁵Axī sapeu tō tooehse osetapase, mame emero tarose eya xine. Opoetory tō totapase roropa eya xine. Ywy rokē epano moro ekarotohme oya.

¹⁶Mame mokyro aotururuhtao ro, ipoetory imepỹ tooehse tururume. Ynara tykase ynororo:

— Neneneh tykase kaneru tō pona, erase tō pona roropa. Totapase toto porehme. Ywy rokē epano moro ekarotohme oya.

¹⁷Mame moro poko aotururuhtao ro ipoetory oseruao ehtoth toeporehkase. Ynara tykase ynororo:

— Kauteu tō oximōmākō oseruao tooehse omatonanohtōkomo. Opoetory tō totapase eya xine. Kameru tō tarose emero porehme. Ywy rokē epano moro ekarotohme oya.

¹⁸Mame moro poko aotururuhtao ro ipoetory imepÿ tooehse. Ynara tykase Jo a:
— Opoenō atākyemāko toh kynako, otuhtoh konōto po, oëxiry tō maro omūkuru osemazupu tapyī tao. ¹⁹Morotoino tyryrykane konōto noehno ona tonorē poe. Wirikane a tapyi tomase. Toepukase opoenō pona. Emero toorihse toto. Ywy rokē epano moro ekarotohme oya.

²⁰Mame towōse Jo morara kary etaryke tyya. Toemynyhmaryme tupō tyxihkase eya, tōximerehkase roropa ynororo. Moromeīpo tosekumuru po typorohse ynororo tōmyty po nono pokoxi, Ritonōpo toahmase eya. ²¹Mame ynara tykase ynororo:

— Tupoke pyra tonuruse ywy, tymōkomoke pyra roropa. Morararo tymōkomoke pyra orihnōko ase. Ritonōpo a morohne tokarose ya. Eya tapoise ropa ahtao, kure rokē Ritonōpo mana, tykase Jo.

²²Mame morara toehse ahtao ro, tyrypyry poko pyra Jo nexiase. Ritonōpo onykerekeremara nexiase. Onyhxiropyra nexiase ynororo ipunaka.

Jo kuhtopōpyry ropa joroko tamuru a

2 ¹Moromeīpo kapuaōkō oximōtoh toehse ropa, osenepotohme Ritonōpo ēpataka. Toto maro joroko tamuru tooehse roropa. ²Ynara tykase Ritonōpo eya:

— Ozeino moehno? tykase.

— Sero, nono poro ytoytōko rokene, tykase joroko tamuru, xiaxiake ytōko, nono pōkō enēko rokene.

³Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Ypoetory Jo meneno? Moro nono po imepÿ pyra mana Jo panono. Zae exiketye mana. Ajohpe pyra exiketye, jeahmaneme roropa mana. Zae pyra ehtoh poko pyra mā ynororo ipunaka. Ōmiry omi poe onewomara toehse ywy, iiryhmatohme oya, zae aexiry kuhtohme oya repe. Oerekohmara ynororo ahtao ro tyryrhmasse ynororo oya. Morara ahtao ro zae ro exiketye mana, ajohpe pyra ipunaka, tykase Ritonōpo joroko tamuru a.

⁴Ikuhxi ropa toiro, tykase joroko tamuru:

— Takuruhtanohpose Jo ahtao tyoro exiko mana. Ahno otara kara ikyryry tō tonahkase ahtao, ipoenō roropa, emero, tonahkase ahtao. ⁵Yrome ipū tyryrhmasse oya ahtao tyrohsē ke popyra oripōko mana okerekeremāko, tykase joroko tamuru Ritonōpo a.

⁶Ynara tykase Ritonōpo joroko tamuru a:

— Kure, inomōko ase amaro. Mame openetatoh tyriko. Yrome anaorihmapopyra exiko, tykase.

⁷Mame tutūtase ropa joroko tamuru Ritonōpo ēpatae. Tyrohsē tyripose eya Jo pū poko. Itamurume muretanoimo hpe toehse ynororo kunu maro. Iupuru poe zupuhpyry pona tymoke toehse ynororo. ⁸Mame typorohse Jo oruno htaka. Oripōpo tuhmose akoīpyry tapoise eya typihpyry zurikatohme.

⁹Morara ahtao ynara tykase ipyty eya:

— Zae ehtoh poko roh mah? Popyra Ritonōpo tyriko oorihthohme, tykase ipyty.

¹⁰Yrome Jo ynara tykase eya:

— Ōtururu ajoajohpā otururu sã mana. Ritonōpo nekarotyã kurã apoīko sytase. Morararo etuarimatoh apoīko roropa sytase Ritonōpo winoino, tykase Jo typyty a.

Morara ahtao ro Ritonōpo onykerekeremara Jo nexiase. Tyrypyry poko pyra roropa nexiase ipunaka.

Epe tō oehtopōpyry Jo enese

¹¹ Morarama topeke Jo nexiase, oseruao, Eripaze, Temā pono te, Piutate, Sua pono te, Zopaa, Naama pono, enara. Zuaro toehse toto ahtao Jo etuarimatoh poko tōturuse toto oseyā, oximōme, toto ytotohme Jo enese, akorehmatohme emuhkehkatohme. ¹² Ameke ro toto ahtao Jo onenetupuhpyra toh nexiase, yrome imeīpo, tonetupuhse ynororo ahtao eya xine tyhnamopitose eya xine, tyxitase toto yronymyryme. Jo eneryke tupōkō tyxihkase eya xine toemynyhmarykōke. Nono tomase eya xine tupuhpyrykō pona, sam karyke yronymyryme. ¹³ Morarama typorohse toto nono pona topekō maro. Moroto tōmehse toto 7me, tykohmāse roropa mynyhme rokene. Tōtururukō waro pyra toh nexiase, itamurume Jo etuarimary eneryke tyya xine.

Aoturutopōpyry osemazupu

Jo 3—14

Jo nykerekerematopōpyry

(Jo 3)

3 ¹⁻² Morarama okynahtao Jo tōturupitose. Popyra rokē tonurutopōpyry tyripose eya. Ynara tykase ynororo:

³ “Popyra kahpyry moro ěmepýry tyripoko, jenurutopōpyry!

Popyra kahpyry moro kohmamýry tyripoko, morara tykase ahtao:

‘Tonuruse! Orutuame mana!’ tykase ahno tomo.

⁴ Moro ěmepýry tyripory se ase ikohmamýryme konōto!

Moro ěmepýry wenikehkapory se ase Ritonōpo a Kapu ao, jūme ěmehpyra ehtohme, saerehkara roropa ehtohme!

⁵ Moro ěmepýry kohmanohpory se ase, xinukutume rokē ehtohme, moro ěmepýry oxiōtory se ase akurū tō ke, xixi ezechkatohme.

⁶ Moro koko jūme ěmehpyra exiry se ase, tykorokase ehtohme karētariu poe.

⁷ Moro kohmamýry toiroro exiketyme se ase, emynyhmatohme atākyemaketō kohtary onetara moro ae ehtohme.

⁸ Moro koko popyra tyripory se ase pyaxi tomo a, mokaro tyjamitunuru ke onokyroimo Rewiatā, zakareimo kuremary waro exiketomo a!

⁹ Moro ěmepýry ae maparukawa tozehse aexiry se ase ěmehpyra ehtohme.

¹⁰ Popyra moro ěmepýry tyripoko, moro ae tonuruse jexiryke.

Aja a jenurumara jahtao sero jetuarimary exipyra exiry.

Oty katohme toorihse enurupyra exiahse?

¹¹ “Oty katohme toorihse enurupyra exiahse?

Oty katoh tonuruse jahtao orihpyra exiahse?

¹² Oty katoh tonao tapoise ywy aja a?

Oty katoĥ tauhpase ywy aja a tysuhsuru ke?

- ¹³ Toorihse jahtao jenururuhtao,
seromaroro oseremakety sã exiry torëtyke pyra.
¹⁴ Tuisa tō sã exiry, imehxo exiketō samo tytapyĩ konōto rinanō samo.
¹⁵ Otaramē kowenatu sã exiry tytapyĩkō pehkananō uuru ke, parata maro.
¹⁶ Otaramē poeto aepukahpyry ropa sã exiry,
tonuruse exikety toorihse;
tonëse, ãmepyry saerehkatoh onenepitopyra exikety samo.
¹⁷ Aorihtyã esao popyra exiketō tyrypyrykō poko pyra exiko mana,
moroto totaehse exiketō oseremãko.
¹⁸ Moroto ãpuruhpyry tao exiketō oseremãko oximōme,
tyrohmanohponanō kohtary onetara mã toto.
¹⁹ Moroto emero rokë mã toto, tuisamehxo exiketomo te, tuisame pyra
exiketomo.
Moroto ahno poetory tō namotome pyra mã toto.

Oty katoĥ isene ro etuarimaketō nae?

- ²⁰ “Oty katoĥ isene ro etuarimaketō nae?
Oty katoĥme emynyhmaketō ãmehnōko nae?
²¹ Toorikyrykō eraximãko toĥ mã repe,
yrome oehpyra, mōkomo kurã motye isehxo toto ahtao ro.
²² Atãkyemãko mã toto, tãkye exiko mã toto.
Etyhpyryme toorihthkō po toehse ahtao.
²³ Ritonōpo poe zuaro pyra mã toto imeipo toto ehtoh poko,
ipoe tapuruse sã mã toto zomye.

²⁴ “Tyoro tynahke ase, yxitaryke.
Pusuh kakehpyra ase, tuna kuamyry sã ya.
²⁵ Popyra ehtoh zuno jehtopōpyry toehse ya.
Enaromỹke jehtopōpyry a tapoise ywy.
²⁶ Oserekohmãko ase, oseremasaromepyra ase;
jerekohmakehpyra mana.”

Eripaze oturutopōpyry

(Jo 4—5)

Oetuarimatoĥ toehse mana

- 4** ¹ Mame Eripaze a tozuhse, Temã pono. Ynara tykase ynororo:
² “Oturuxi oya, Jo, ajohpame samo.
Mynyhme exisaromepyra toehse ywy.
³ Tuhkãkō tamorepase oya.
Ahno tō tuhke takorehmase roropa oya tapotũkehse toto ahtao.
⁴ Tōsetapase ahno ahtao, totaehse toto ahtao,
jamihme pyra toehse toto ahtao, ãmiry ke takorehmase,
toto tanỹse ropa xikihme.
⁵ Yrome seromaroro oetuarimatoĥ toehse mana,

- oty katoḥ penekehnōko mah?
 Oty katoḥ torēse mahno?
⁶ Ritonōpo omipona oexiryke onenetupuhkehpyra exiko!
 Zae ehtoḥ pokō rokē oexiryke kure ehtoḥ eraximako!
⁷ Osenetupuhko imehnō ahno kurā pokō.
 Zae exiketō osenahkara mā toto.
 Otara ahtaḥ ajohpe pyra exiketō tyryhmase toḥ nexiahse?
⁸ Ynara rokē tonese ya:
 tupito riry pokō erohketō sā mana,
 popyra ehtoḥ arykaryhtaḥ ahno a popyra ehtoḥ apoiko mana.
⁹ Tyryrykane sā konōto toto enahkāko Ritonōpo mana zehno toehtoḥ ke.
¹⁰ Popyra exiketō reāo jamiḥmā sā kohtāko toḥ mā repe,
 yrome toto mynyhpākapōko Ritonōpo mana,
 mokaro zery tahkāko roropa mana.
¹¹ Tyere pyra reāo ahtaḥ urakanara mana,
 orihnōko mana omise exiryke.
 Imūkuru tō sapararahme ytōko mā toto.

Zae ehsaromepyra ahno mana Ritonōpo ēpataka

- ¹² “Omi toehse ya, opore pyra,
 totase ya ypanary ao puti puti katoḥ samo.
¹³ Koko, tynyhse imehnō ahtaḥ yronymyryme,
 taosenekase ywy, tōserehse exiase.
¹⁴ Enaromŷke toehse ywy,
 tykytyky tykase joko porehme.
¹⁵ Tyryrykane toehse jēmyty poro,
 jūsety towōse sā,
 ypihpyry tupupiarŷse roropa enaromŷke.
¹⁶ Ahno panō nexiase moroto; osenuhmase,
 yrome ahno onenepyra exiase.
 Mynyhme rokē nexiase.
 Mame omi etase, ynara tykase:
¹⁷ ‘Zae exiko ahno nae Ritonōpo ēpataka?
 Kure nymyry ahno ehsaromepyra mana Ritonōpo neneryme?
¹⁸ Typoetory kapuaōkomo a tamonohse ahtaḥ, moro enēko mana.
 Tynenyohŷtŷā azahkuru toehse ahtaḥ toto hxirōko mana.
¹⁹ Morararo kymarokomo, nono risēme exiketomo, amonohnōko sytatose.
 Takurihmosēme exiko sytatose, nuko samo.
 Morohne enetupuhnōko Ritonōpo mana.
²⁰ Isene sytatose tōmehse ahtaḥ,
 yrome mōtahtaḥ orihnōko sytatose jūme rokene.
 Otara kara imehnō mana.
²¹ Orihnōko sytatose, tapyi epukary samo,
 orihnōko sytatose tuaro exipyra ro kuahtaḥ xine.’

Kypokoino xine kuetuarimatohkō mana

- 5 ¹“Okohtako, Jo! Otaramē oezuñnōko imepỹ mana.
 Onoky Ritonōpo nenyokyhpyry kohmāko mah?
² Otyme kure imehnō zehno oexiry?
 Oorihmapōko rokē mana.
 Toiparo rokē torētyke tuaro pyra exikety mana imehnō poko.
 Orihnōko mana, imehnō zumoxike toexiryke.
³ Tuaro pyra exikety enease ekurākāko samo, otyro ahtary samo.
 Yrome axĩ popyra ehtoh toehse itapyĩ taōkō pona.
⁴ Imūkuru tō osewomasaromepyra mǎ toto;
 apiakane tō ēpataka tuānohsēme mǎ toto,
 zae ehtoh poko toto ahtao ro,
 toto onewomara roropa imehnō mana.
⁵ Omise exiketō mokyro narykahpyry enahnōko mǎ toto,
 omoxino rānao otyro ahtao ro.
 Imōkomory poko penetāko roropa mǎ toto.
⁶ Tupito nonory poe etuarimatoh exipyra mana,
 popyra ehtoh tamoreme exipyra roropa mana.
⁷ Kypokoino xine popyra ehtoh oehnōko kyya xine mana.
 Ajohpe pyra ikarany poko samo,
 apoto poko ahtao ikarany pisarara onuhnōko kakoxi mana.

Kure ehtoh eraximatoh ekarōko Ritonōpo mana

- ⁸ “Jo, omorome jahtao eramary ropa Ritonōpo a popyra jehtoh
 ekarotohme eya.
⁹ Inyiriry tō osenuruhkatoh enetupusaromepyra sytatose.
 Inyrihpyry tō tyjamitunuru ke enahpỹme mǎ kehko.
¹⁰ Konopo enehpōko Ritonōpo mana nono pona,
 tuna kuānōko mana tupito tō pona, ona pona roropa.
¹¹ Osenetaonohpyra exiketō anỹnōko mana tuisamehxo toto ehtohme.
 Xitaketō anỹnōko mana osa towomase exikety pona.
¹² Tuaro exiketō osenetupuhtoh enahkapōko Ritonōpo mana.
 Jamihme pyra toto ripōko mana tyriry se toehtočkō onyrisaromepyra
 aehtohkōme.
¹³ Zuarohxo exiketō tapoisēme exīko zuaro
 toehtopōpyrykōke; ekurehnōko mǎ toto tynyrirykō poko.
¹⁴ Tǎxiahtao tykohmāse eya xine mana,
 tonurākara sǎ tomarykō ke osema zupīko mǎ toto.
¹⁵ Tymōkomokākara pynanohnōko Ritonōpo mana orihpyra toto ehtohme;
 etuarimaketō pynanohnōko mana orēpyra exiketō winoino.
¹⁶ Naeroro kure ehtoh eraximatoh ekarōko Ritonōpo mana jamihme pyra
 exiketomo a.
 Popyra exiketō mynyhme tyripōko mana.

Ritonōpo emary kukurākatorỹko mana

- ¹⁷ “Tǎkye mokyro mana, tukurākase exikety Ritonōpo a!

Naeroro tohne pyra exiko tuānohse awahtao Ritonōpo Jamihmehxo
Exikety a.

- ¹⁸ Apurōko Ritonōpo mana,
yrome epinohnōko roropa mana.
Iiryhmāko mana,
yrome tomary ke ro ikurākāko ropa mana.
- ¹⁹ Tuhke ěmepyry ae opynanohnōko Ritonōpo mana popyra ehtoh wino,
oryhmapopyra roropa mana popyra ehtoh oryhmmaryino.
- ²⁰ Omise ehtoh konōto toehse ahtao opynanohnōko mana oorikyryino,
etonatoh toehse ahtao opynanohnōko mana oetaparyino.
- ²¹ Oewomāko mana omi xihpyry a oryhmmaryino,
enaromyra exiko mase enahkatoh toehse ahtao.
- ²² Etonatoh toehse ahtao exianāko mase,
omise ehtoh konōto toehse ahtao roropa,
onokyro tō itu htaō kō zuno pyra exiko roropa mase.
- ²³ Otupi tō po topu tō ākorekehkara exiko mana,
onokyro tō oesekara roropa mā toto.
- ²⁴ Atapyi tao torētyke pyra exiko mase,
okyryry tō eneryhtao emero moroto exiko mana.
- ²⁵ Emūkuāko mase tuhke,
apakomotyā emānōko mā toto onahpoty ary samo ona po.
- ²⁶ Tamuhpōme orihnōko mase, jamihme ro,
otyro epery toehsehxo ahtao samo.
Moro samo tamuhpōme orihnōko mase, jamihme ro.
- ²⁷ Etako pahne, Jo, morohne enease zae ehtoh waro jehtohme.
Ajohpe pyra mana.
Moro poko osenetupuhko tuaro oehtohme.”

Tozuhse Jo a

(Jo 6—7)

Kure ehtoh oneraximara jahtao, otyme kure isene jexiry?

- 6** ¹ Mame tozuhse Jo a. Ynara tykase:
- ² “Jetuarimary kuhpory se ase sam kary roropa ikuhtoh po.
- ³ Isawā motye omoxihxo exiry tuna konōto ehpio po.
Morara exiryke oturuno zehno exikety samo.
- ⁴ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety pyre ke tuose ywy,
opi orihmatō ke topinohse toto.
Juzenu aka moro opi omōnōko mana.
Tōsetaparyke ymaro tonaroximase ywy Ritonōpo a.
- ⁵ Tuesapare jumētu exiko mana onahpoty nae ahtao.
Pui roropa tehme exiko mana tonahsē ipune ahtao.
- ⁶ Yrome sautu pyra ahtao tompore pyra tōsē exiko mana.
Oty sā kuratirihmo tunary nae enapryhtao?
Anusasame pyra mana.
- ⁷ Morohne enapry se pyra ase ipunaka,
emero enapryhtao ya juakuru jetū exiko mana.

- ⁸ “Oty katohme ise jehtoh onekaropyra Ritonōpo nae ya?
Oty katoh jotururu onezuhpyra Ritonōpo nae?
⁹ Jetapary se ase eya,
jorihmapotohme jūme rokene.
¹⁰ Moro riry eya waro jahtao, pyhseky ykary tākye jehtoh ke jetuhxo
toehse jahtao ro.
Kure rokē Ritonōpo mana.
Aomiry onykerekeremapitopyra exiase.
¹¹ Tapotūkehse ywy,
kure ehtoh oneraximasaromepyra toehse ywy.
Otye kure isene ro jexiry,
kure ehtoh oneraximara jahtao?
¹² Topu risē sā jamihme hano?
Joko metau risēme nae?
¹³ Atakorehmasaromepyra ase,
topeke pyra roropa ase jakorehmatohme.

Jeahmara jepe tō tokurehse myhene

- ¹⁴ “Popyra ehtoh toehse ahtao ahno a typynanopyry sehxo mana tope
tomo a,
Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omipona toehtoh turumekase ahtao ro
eya.
¹⁵ Yrome tonekunohse ywy oya xine,
jepe tomo, iporiry sā matose eina toehse ahtao, tonore ipunaka.
¹⁶ Osemazuhme pehme mana jerumā ke, nowe maro.
¹⁷ Yrome imeīpo tuname exiko,
mame axitū pohto toehse ahtao anorỹko mana.
Axitū nymyry toehse ahtao,
tonore exiko mana tūpore roropa.
¹⁸ Ahno tō ytoketō tahnōko mā toto tuna zupiry poko repe,
onenepyra toto ahtao orihnōko mā toto ona tonorē poro toytorykohtao.
¹⁹ Mokaro oehketomo Tema poe, Sapa poe roropa,
moro iporiry tō zupīko tōkurukōme repe.
²⁰ Yrome pore, toeporehkase toto ahtao
akye pyra mā toto iporiry tonoryse exiryke.
²¹ Moro iporiry tonorē sā matose;
jetuarimary enēko matose,
mame oserehnōko matose.
²² Omōkomory onekaropopyra exiase oya xine.
‘Onekaroryme uuru ekaroko ya!’
kapitopyra ase oya xine.
²³ ‘Kypynanohko jepetōkara winoino,’ te,
‘Kuewomatoko omato tō winoino,’ kara exiase.

Popyra jekaropyra ehtoko

- ²⁴ “Kuamorepatoko,
mame oezuhpyra exiko ase;

- azahkuru jehtopöpyry enepotoko ya.
- ²⁵ Ajohpe pyra exikety zae ehtoh ekarōko mana.
‘Ajohpe pyra,’ kamexipōko mana etananomo a.
Yrome jyhxiroy oya xine zae pyra rokē mana.
- ²⁶ Jotururu hxiroy se hmatou?
Tyryrykane sā rokē jomiry ekarōko matou,
orutua tyhtomase exiketyme jahtao?
- ²⁷ Zae pyra matose:
otarama tumyke pyra exikety ekarory oya xine tineru apoitohme;
otarama oepe ekarory oya xine tineru pokol
- ²⁸ Kuenetoko jenuru aka, ajohpe jekarotohme;
ajohpe pyra ase ipunaka.
- ²⁹ Epo hnae ötururukomo.
Ajohpe pyra ehtoko.
‘Popyra mase,’ kara ehtoko ya;
zae jexiryke.
- ³⁰ Okurohtao xine, ajohpe jekarōko matou?
Zae ehtoh onenetupuhsaromepyra jekarōko matou, zae pyra ehtoh
wino?

Tösenekunohse rokē exiase

- 7** ¹ “Isene ehtoh sero nono po tupime mana,
soutatu tō erohtoh samo;
erohnōko mā toto emero porehme yronymyryme,
² namoto samo penetāko jerutume exikety pokol wewe myhto,
erohkety sā roropa toerohtamitu eraximary samo.
³ Tuhke nuno rokē tösenekunohse exiase,
tykohmāse ahtao jetuarimary pokol ėmehnōko ase.
⁴ Jataxikaryhtao nyhtohme okynahxo nyhpyra ase.
Eraeramakehpyra ase ėmehtoh pona.
Ekaropōko rokē ase: jowōtoht pune hna?
⁵ Upū tyryryhmase ahtao moromoro tomo a,
wewe pihpyry sā jerukoimory tō mana;
ypihpyry tyrakase mana, kunu tütāko mana.
⁶ Isene jehtoh axī enahnōko mana.
Kure ehtoh eraximakehnōko ase.
⁷ Ritonōpo, wenikehpyra exiko, isene jehtoh puu katoht sā rokē mana.
Jenuru ke jūme tākye ehtoh onenepyra ropal exīko ase.
⁸ Jenēko mase seromaroro,
yrome zomory jenekehnōko mase.
Jupīko mase repe, yrome ywy tonahse.

Kurumekako ty!

- ⁹ “Akurū samo osenepyra toehse ahtao,
moro sā ahno orihnōko mana,
ytōko aorihtyā tō esaka oehpyra ropal ehtohme jūme.
¹⁰ Oehpyra ropal exīko mana tytapyī taka;

- ipoko wenikehnōko mokyro waro aexityamo.
¹¹ Morara exiryke, mynyhme ehsaromepyra ase.
 Etuarimāko ase, sekere kary se ase.
 Ikerekeremary se ase,
 sam karyke yronymyryme ukurohtao.
¹² Oty katoḥ jenēko mah tuna konōtome jahtao samo?
 Ihporyme jekaroryke tuna konōto kuaō, otarame?
¹³ Ataxikāko ase jynyhtoh po, oserematoḥme,
 nyhtohme pitiko, jetuhkopyra jehtohme,
¹⁴ jerehnōko mase josenehtoh ke,
 josenehkary ke jenaroximāko mase.
¹⁵ Kurehxo ya josesenamyry;
 joorikyry kurehxo, isene jehtoh sero joko ao popyra mana.
¹⁶ Isene jehtoh se pyra ase ipunaka;
 jorikyry se ase. Kurumekako, toiparo rokē isene ase.

Oty katoḥ yna enēko mah?

- ¹⁷ “Oty katoḥme imehxo exikety sā yna enēko mah?
 Oty katoḥ ahno poko osenetupuhnōko mah?
¹⁸ Kokoro rokē yna enēko mase,
 yna onukuhkehpyra roropa mase.
¹⁹ Otara ahtao jenekehnōko mah,
 axītao rokē toiroro jehtohme?
²⁰ Ahno Eneneme, iirypyryme jahtao, oty tyrise ya oryhmatoḥme?
 Oty katoḥ opyre ke juōko mah?
 Otarame omoxihxo toehse hano oya?
²¹ Oty katoḥme yyrypyry onykorokara mah,
 popyra jehtopōpyry onukurikara mah?
 Okynā pyra tonēsēme exīko ase nono aka;
 jupiryhtaō jenepyra exīko mase, aryryra jexiryke.”

Piutate oturupitotopōpyry

(Jo 8)

Eramako ropa Ritonōpo a

- 8** ¹ Mame Piutate, Sua pono tōturupitose. Ynara tykase ynororo:
² “Jo, otara ahtao moro sā sekere kakehnōko mah?
 Ōmiry tyryrykane konōto sā mana, otara ahtao mynyhme exīko mah?
³ Ritonōpo zae ehtoh onytyorōmara mana.
 Ritonōpo Jamihmehxo Exikety popyra ehtoh onyripyra mana.
⁴ Ajohpe pyra omūkuru tō iirypyryme toehse Ritonōpo neneryme,
 naeroro tuānohse toto eya, popyra toto ehtoh tamitume.
⁵ Seromaroro eramako ropa Ritonōpo a, oturuko Jamihmehxo Exikety a.
⁶ Iirypyryme pyra awahtao, ajohpe pyra roropa,
 axī oehnōko Ritonōpo mana ākorehmase ropa,
 atapyī ekarōko ropa oya mana zae rokē oexiryke.
⁷ Pitiko sā rokē okyryry tonahkase mana:

morohne motye kuhse ekarōko Ritonōpo oya imeīpo.

Toiparo rokē kure ehtoh eraximāko popyra exiketō mana

- ⁸ “Ekaropoko kytamuru tomo a.
Atamorepako mokaro ehtopōpyry poko.
⁹ Pake hkopyra tonuruse kymarokomo,
tuaro pyrahme sā sytatose.
Isene sytatose sero nono po axītao rokene jerutumā samo.
¹⁰ Ah kytamuru tō noturū toto oya, āmorepatohme.
Tuaro toehtohkō poe ynara āko mā toto:
¹¹ ‘Wezamo ahtara mana tuna esaryme pyra ahtao,
tamutamuiro roropa tuna kuao rokē ahtāko mana.
¹² Tuna tonore toehse ahtao ahtaryhtao ro,
onysahkara ahtao,
anorŷko mā kehko axiny,
imehnō otyro sā pyra.
¹³ Moro sā exīko mokaro a,
tuenikehse exiketō Ritonōpo poko.
Toiparo rokē kure ehtoh eraximāko popyra exiketō mana.
¹⁴ Eary pisarara jamitunuru enetupuhnōko mā toto.
Ipune, āko toh mā repe.
Yrome arakaku etuety sā rokē mana.
¹⁵ Epona omoxinety riryhtao atamohnōko mana.
Eary apoiryhtao anakorehmara mana xikihme aowōtohme.’

¹⁶ “Popyra exiketō ahtāko ātarykahme sā xixime ahtao.
Ātarykahme sā tupito po emānōko mā toto.
¹⁷ Imity tō osexihnōko topu tō pona,
topu konōto pokona roropa.
¹⁸ Yrome touse ahtao, mokaro a tuaro pyra exīko imehnō mana.
‘Oty nexiase moroto?’
kara mā toto ipoko.
¹⁹ Moro rokē tākye ehtoh nae popyra exiketō mana.
Mokaro mykapo imehnō oehnōko mana,
morotona osesarise, toto esahpyry pona.

²⁰ “Zuaro sytatose, zae ehtoh poko exiketō onurumekara Ritonōpo mana.
Popyra exiketō anakorehmara roropa mana.
²¹ Ritonōpo poe exianāko ropa mase,
kui āko roropa mase ātākyemaryke.
²² Yrome ozehno exiketō otupīko mā toto.
Popyra exiketō tapyī tō osenahkāko mana.”

Tozuhse Jo a

(Jo 9—10)

Ritonōpo onezuhsaromepyra ahno mana

- 9 ¹Mame tozuhse Jo a; ynara tykase ynororo:
² “Moro waro ase, yrome otāto zae jehtoh enetupuhpōko ha Ritonōpo a?
³ Ritonōpo onezuhsaromepyra ahno mana.
 Ekaropotoh miu motye ekaropōko mana, onezuhsaromepyra kymarokomo.
⁴ Tuarohxo Exiketyme mā ynororo, Jamihmehxo Exiketyme roropa.
 Atatapoiry se ahno ahtao imaro, onyporemākasaromepyra mana.
⁵ Tokare pyra ypy tō syryhmāko mana esarykō poe,
 zehno tahtao toto enahkapōko mana.
⁶ Nono tykytyky kamexipōko mana,
 tykytyky āko nono mana.
 Sero nono apō kywyh kywyh kamexipōko mana.
⁷ ‘Xixi tūtara exiko,’ āko mana.
 Mame saerehkara mana.
 Xirikuato tō ezechkāko roropa mana zemime pyra aehtohme koko.
⁸ Takorehmane maro pyra kapu tyrise Ritonōpo a.
 Toiroro pohkane poro ytoytōko mana tuna konōto kuao.
⁹ Xirikuato tō tyrise eya kapu ao oximōme:
 Uua Zumohxo, Oseruao Maria tomo, 7me xirikuato tō
 puripurikaneme, xirikuato tō roropa ikurenaka.
¹⁰ Onenetupusaromepyra sytatose emero Ritonōpo nyurityā kurano.
 Inyurityā poko osenuruhkāko sytatose.
 Inyurityā tyjamtunuru ke enahpyme mana,
 ikuhpyme roropa mana.
¹¹ Upūtokoxi Ritonōpo ytoryhtao onenepyra ase.
 Ytoytōko mana yrome inyiriy osenepyra mana ya.
¹² Okyryry arory se Ritonōpo ahtao, anaropopyra ehsaromepyra mase.
 Onoky ekaropōko eya: ‘Oty poko mah?’
¹³ Zehno toehse Ritonōpo ahtao eramara ropa mana;
 epetōkara, ihpory Raape^a akorehmananō epukāko mā toto ipupuru
 myhtokoxi.

Zae ase, ajohpe pyra

- ¹⁴ “Naeroro ime pyra ase ipunaka,
 otāto Ritonōpo ezuhnōko ha?
 Otoko omi enēko hano osezuhtohme imaro?
¹⁵ Zae rokē jahtao ro onezuhpyra jexiry.
 Japiakaneme mana;
 ‘Ajohpāme samo, ypyno exiko,’

a 9.13 Raape kary: Ritonōpo epetōkara, Ejitu roropa.

āko rokē ase.

- ¹⁶ Otarame Ritonōpo kohmaryhtao ya apiakatoḥ taka ytotohme,
mame toytose ynororo ahtao, ynara enetupuhnōko ase:
jomiry onetara Ritonōpo exiry mana.
- ¹⁷ Tyryrykane konōto ke jetapāko Ritonōpo mana,
popyra ehtoḥ poko pyra jahtao ro
jutuarimāko mana itamurumehxo.
- ¹⁸ Joseremanohpopyra mana.
Sam kakehpyra ase isene ro jahtao.
- ¹⁹ Jamihme ehtoḥ kuhnōko ha?
Jamihme Exiketyme mana.
Ikohmaryhtao apiakane ēpataka,
onoky Ritonōpo enehpōko nae apiakane ēpataka?
- ²⁰ Zae ase ajohpe pyra,
yrome jomiry jyhxirōko mana,
popyra jekarōko mana.
- ²¹ Zae ase, yrome moro poko oty kara ase;
typenekehse ywy isene jehtoḥ poko.
- ²² Ya, emero rokē oxisā mana;
morara exiryke ynara āko ywy:
kurākō enahkāko Ritonōpo mana popyra exiketō samo.
- ²³ Popyra ehtoḥ toehse ahtao axiny,
ahno kurā orihmapose,
Ritonōpo exianāko mana.
- ²⁴ Sero nono tokarose Ritonōpo a popyra exiketomo a,
apiakane tō enuru tapuruse eya
zae ehtoḥ onenetupuhpyra toto ehtoḥme.
Moro onyripyra Ritonōpo ahtao onoky a morohne tyrise?

Zae jekaropyra Ritonōpo mana

- ²⁵ “Ēmepry tō ytōko mana axihxo,
tururume ytokety motye epāko mā kehko
tākye ehtoḥ onenepyra ro ahtao.
- ²⁶ Isene jehtoḥ enahnōko mana,
kanawa axihxo exikety ytory samo,
piano yhtory samo onokyro apoise.
- ²⁷ Ikuhnōko ase.
Wenikehnōko ase mokyro kerekeremary ya.
Tākye pyra jehtoḥ rumekāko ase, tākye jehtoḥme ropa.
- ²⁸ Yrome jetuarimatoḥ tonō jenēko mana,
ynara zuaro jexiryke:
zae pyra jekarōko Ritonōpo mana.
- ²⁹ Iiryryryme Ritonōpo jekaroryhtao toiparo rokē erohnōko ase
ekurākatohme.
- ³⁰ Sahpau jakorehmara yyrypyry kurikary poko.
Sahpau jamihmehxo exikety ynyrihpyry xihpyry onukurikasaromepyra
mana.

- ³¹ Ritonōpo jēmāko mana eutary aka, ikurepato htaka.
Jupō yse pyra sã mana, nuriame jexiryke.
- ³² Ysã pyra Ritonōpo mana, ahnome pyra.
Morara exiryke eya onezuhsaromepyra ase,
ytosaromepyra ynanase apiakane ēpataka atae pyra yna ehtoh
zurupotohme.
- ³³ Yna a asakoro, apiakane pyra mana,
yna atae pyra ehtoh apiakatohme:
ywy, Ritonōpo maro, atae yna ripotohme.
- ³⁴ Ritonōpo, juānohpyra exiko!
Ouno pyra kyriko, enaromyra jehtohme.
- ³⁵ Morarame oturūko ase oya,
enaromyra ase zae jehtoh ukurohtao waro ase.

Emero tyrīko ase aryhnaka

- 10** ¹“Typenekese ywy isene jehtoh poko.
Emero tyrīko ase aryhnaka,
sam ykary poko, ukurohtao,
sekere āko ase.
- ² Ritonōpo, popyra exiketyme jekaropyra exiko!
Kuruko oty poko jyhxiōko mah?
- ³ Omoro ro kyriase.
Kure oya nae yyryhmary?
Jyhtomary roropa?
Kure roropa oya jyhtomary popyra exiketomo a?
- ⁴ Oenuru ahno enuru sã nae?
Ahno sã rokē osenuhmāko mah?
- ⁵ Ahno sã orihnōko mah okynā pyra ahtao?
Arypyra.
- ⁶ Naeroro oty katoh yyrypyry tō emero enēko mah?
Oty katohme ynyrityā xihpyry zupīko mahno?
- ⁷ Zae rokē jehtoh waro mase,
ypynanohne pyra jexiry waro roropa mase jewomatohme owinoino.

Nonome jyriko ropa mahno?

- ⁸ “Oya tyrise ywy,
mame seromaroro jenahkāko mase.
- ⁹ Wenikehpyra exiko orino risēme kyriase;
ikurepatome jyriko ropa mahno?
- ¹⁰ Papa tyrise oya aja maro emūkuatohme, isene jehtohme.
- ¹¹ Joko tapuhse oya zehpo maro, imity tō maro.
Tyōtose ywy oya upū ke ypihpyry maro.
- ¹² Isene kyriase,
ypyno roropa mexiase.
Ypyno oexiryke, isene ro ase.
- ¹³ Yrome seromaroro zuaro ase,
osenetupuhnōko mexiase okurohtao ynara tyritohme tokare pyra:

- ¹⁴ Jenery se mexiase iirypyryme toehse jahtao,
moromeïpo popyra jehtoh onykorokara oehtohme.
¹⁵ Iirypyryme jahtao juānopyry eraximāko rokē ase oya;
zae jahtao, jupuhpyry anymyry zuno ase,
ehxirōko roropa ase jetuarimatoeh eneryke ya.
¹⁶ Jupuhpyry anymyryhtao ya, epyrypany zae rokē jehtoh poko, omoro,
reāo samo, jekahmāko mase;
ajamitunuru enepōko mase yyryhmatohme.
¹⁷ Enenanō onenehkehpyra mase jyhxirotohme.
Yzehno oehtoh emānōko mana.
Osetapekehpyra mase ymaro soutatu tō imoihmākō samo.

Ritonōpo, kurumekako ty!

- ¹⁸ “Ritonōpo, oty katohme jenurutopōpyry tyripose oya?
Kurehxo exiry toorihse jahtao jenepyra ro imehnō ahtao.
¹⁹ Topohme jytotopōpyry aja wakuru poe zonētoeh pona, jenuru toh pyra
exiry.
²⁰ Orihsasaka ywy.
Naeroro kurumekako ty!
Tākye pixo ehxi,
²¹ ytopyra ro jahtao, oehpyra ropa jehtoh pona,
ytopyra ro jahtao kohmātoeh pona, xinukutume ehtoh pona,
²² jerutume ehtoh nonory pona, otupitoh pona.
Moroto saereme ehtoh ikohmamry sā mana, xinukutume rokene.”

Zopaa otururu

(Jo 11)

Zokonaka rokē awānohnōko Ritonōpo mana onyrihpyry emetakame

- 11** ¹ Mame Zopaa, Naama pono tōturuse, ynara tykase ynororo:
² “Mose Jo sekere kary onezuhsaromepyra sytatou?
Itamurume sekere karyke zae aexiry ekarōko sytatou?
³ Jo, onezuhsaromepyra yna ekarōko mah?
Yna poihtory oya yna mynyhpātoeh ekarōko mah?
⁴ Ōsenetupuhtoh zae rokē ekarōko mase.
Ritonōpo a iirypyryme pyra oehtoh ekarōko roropa mase.
⁵ Ritonōpo otururu etary se ase,
oezukuru eya etary se,
⁶ Āmorepany roropa tuaro ehtoh poko, tokare pyra ro ahtao ro,
itamurume zuaro ehtoh nae ro mana.
Yrome zuaro ehsaromepyra sytatose.
Tamorepase awahtao eya ynara enetupuhnōko mase:
zokonaka rokē awānohnōko Ritonōpo mana onyrihpyry emetakame.

Tuaro Ritonōpo ehtoh tonēse exiketō enery se mahno?

- ⁷ “Imehxo Ritonōpo ehtoh tonēse mana.
Moro enery se mahno?

Emero Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ehtoh poko zuaro ehsaromepyra mase.

⁸ Kapu atapurupyra mana Ritonōpo omōpyra ehtohme.

Yrome morotona ytosaromepyra mase.

Aorihtyā esary waro Ritonōpo mana.

Yrome moro waro pyra mase.

⁹ Sero nono zumo ehtoh motye mana,
tuna konōto zumo ehtoh motye roropa.

¹⁰ Toytory se Ritonōpo ahtao ahno apoise arotohme apiakatoḥ taka,
'Moro poko pyra exiko, Ritonōpo,'
kasaromepyra sytatose.

¹¹ Ahno tō popyra exiketō waro Ritonōpo mana;
inyirirykō popyra ehtoh onenekeḥpyra mana.

¹² Jumēta ona pono emūkuasaromepyra mana ikuremahpyryme exikety.
Moro saaro putupyra exiketō tuaro ehsaromepyra mā toto.

Oorypyry irumekako

¹³ "Jo, okurohtao eramako ropa Ritonōpo a.

Oemary tō anŷko ōtururume eya.

¹⁴ Onyriry xihpyry irumekako.

Oorypyry, nuriame exikety, onyripyra exiko atapyī tao.

¹⁵ Morararo ehxiropyra exīko mase,
kure rokē ytoytōko mase,
imehnō zuno pyra.

¹⁶ Wenikehnōko mase oetuarimatopōpyry poko, zueme tuna ehtopōpyry samo.

Tāpaise ropa ahtao axī tuenikehse ropa mana.

¹⁷ Mame isene oehtoh saereḥ āko mana xixime ehtoh samo tāxiahtao.
Oemynyhmatoḥ tonō ikohmamyry sā tymyakāmase ēmehtoh samo.

¹⁸ Towomaneke exiko mase, torētyke pyra,
kure ehtoh eraximāko rokē mase.

Oewomāko Ritonōpo mana, kure rokē nyhnōko roropa mase koko.

¹⁹ Enaromyra exīko mase imehnō poko, ōseremaryhtaḥ.

Tuhkākō oehnnōko mā toto takorehmapotohkōme oya.

²⁰ Yrome popyra exiketō tŷkakoxi osenuhmāko mā toto, enaromŷke,
otonētoḥ zupiko mā toto epatoḥme repe.

Yrome onenepyra mā toto;

toorikyrykō rokē eraximāko mā toto."

Jo a tozuhse

(Jo 12—14)

Ywy roropa zuaro ase

12 ¹Mame Jo a tozuhse, ynara tykase ynororo:

² "Tuaro exiketō sā oturūko matose.

Otarame toorihse awahtao xine

tuaro ehtoh enahnōko mana amaro xine.

- ³ Yrome ywy roropa zuaro ase,
asā xine ase.
Onoky senohne waro pyra hnae?
- ⁴ Jeunohnōko jepe tō mana, ywy, ajohpe pyra exikety, zae exikety.
Oturuae Ritonōpo a,
mame tozuhse ywy eya.
- ⁵ Etuarimaketō poihtōko towomaneke exiketō mā toto,
epukakasaka exiketō purohmāko mā toto.
- ⁶ Omato kō torētyke pyra mā toto tytapyīkō tao,
Ritonōpo kerekeremanañō roropa. Ritonōpo oneahmara mā toto;
tyjamitunuru rokē moīko mā toto.

Onokyro tō āmorepāko mā toto

- ⁷ “Zopaa, ekaropoko torō tomo a, onokyro tomo a roropa,
āmorepāko mā toto.
- ⁸ Ekaropoko onokyro a, nono poro ytoketomo a, tuna konōto kuaōkomo a,
enetupuhpotoh ekarōko mā toto oya.
- ⁹ Mokaro emero zuaro mā toto,
tyrihpōkō Ritonōpo waro mā toto.
- ¹⁰ Onokyro isene emero Ritonōpo poe mā toto.
Ipoe rokē ahno tō emero isene exikehpyra mana.
- ¹¹ Jepe tomo, omi etary sā kypanarykomo a, omi kurā apiakary samo,
omi xihpyry winoino.
Morararo kynapyrykō kuhnōko roropa kunurukō mana.
Moro sā ōmirykō etāko ase,
zae ehtoh rokē menekāko ase.

Akohnōko Ritonōpo mana; ipahnōko, enahkāko, enara

- ¹²⁻¹³ “Tamuhpōme exiketō tuaro exīko mana.
Ritonōpo zuaro mana, yrome jamihme roropa mana.
Tamuhpōme exiketō enetupuhnōko mana.
Ritonōpo enetupuhnōko mana, yrome
jamihme roropa mana zae ehtoh ritohme.
- ¹⁴ Itahkaryhtao Ritonōpo a, onyrisaromepyra ropa ahno mana.
Tymyhse ahtao Ritonōpo a, onymyhpokasaromepyra ropa ahno mana.
- ¹⁵ Konopo onenehpopyra Ritonōpo ahtao tonore exīko mana.
Konopo enehporyhtao eya zueme tuna tō exīko mana.
- ¹⁶ “Ritonōpo jamihme mana,
orēpyra roropa mana.
Tonekunohse exikety Esēme mana, onekunohto Esēme roropa.
- ¹⁷ Tuisa tō tuaro ehtoh puxihkāko ropa Ritonōpo mana.
Tamuximākō putupyra exiketō sā tyripōko mana.
- ¹⁸ Tuisa tō tuisame pyra tyripōko Ritonōpo mana,
imehnō poetoryme toto rīko mana.
- ¹⁹ Oturuketomo, orēpyra exiketō roropa imehnō poetoryme toto rīko
mana.

- ²⁰ Zae ehtoh poko imehnō amorepananō rīko mynyhme Ritonōpo mana
osepeme toto ahtao ro.
Tamuhpōme exiketō tuaro ehtoh enahkapōko mana.
- ²¹ Tuisamehxo exiketō hxirōko mana.
Orēpyra exiketō jamitunuru enahkapōko mana.
- ²² Saerehkatoh aropōko mana, tonēse exiketō xinukutumao enepotohme.
Saereh kamexipōko mana tykohmāse itamurume ahtao.
- ²³ Ahno tō imehxo tyripōko mana jamihme roropa.
Yrome imeīpo toto poremākapōko mana,
toto enahkapōko roropa.
- ²⁴ Ahno tuisary tō putupyra exiketō sā tyripōko mana.
Toto arōko mana ona tonorē poro, tytahse exiketō samo.
Otupīko mā toto, osema ae pyra ytoketō samo.
- ²⁵ Ixinukuturu htoko toytorykō kuhnōko mā toto,
tonurākara, osetapāko mā toto, toetȳse exiketō samo.

Jotururu se ase Ritonōpo maro

- 13** ¹“Morohne emero enease jenuru ke;
etase roropa emero ypanary ke,
morohne emero zuaro ase.
- ² Jepe tomo, asā xine ase, ime hkopyra jekarōko matose repe.
Yrome ymotye pyra matose:
emero zuaro oehtohkō waro roropa ase.
- ³ Yrome jotururu se ase Ritonōpo maro, Jamihmehxo Exikety,
jezuhtohme zae jehtoh poko.
- ⁴ Tuaro pyra oehtohkō zonēnōko matose ajohpe ehtoh ke;
Opi warōkō sā matose kurākōkara kurākary warōkara samo.
- ⁵ Mynyhme rokē toehse awahtao xine, kurehxo exiry, tuaro oekarōko
imehnō mana!

Ritonōpo enekunopyry waro oekarōko matou?

- ⁶ “Etatoko ke jotururu,
zae jehtoh poko josenetuputyry ekarōko ase oya xine.
- ⁷ Oty katohme ajohpe oturūko matou?
Ritonōpo akorehmatohme?
Ritonōpo ewomāko matou omi zae pyra ehtoh ke?
- ⁸ Ritonōpo akorehmaneme oekarōko matou?
Mokyro ewomāko matou juize ēpataka oturutoh tao?
- ⁹ Oenerykohtao kure ehtoh enēko Ritonōpo nae?
Ritonōpo enekunopyry kuhnōko matou, ahno enekunopyry sā oya
xine?
- ¹⁰ Zae pyra awahtao xine,
tokare pyra ro awahtao xine,
iirypyryme oekarotorȳko mana, oupokatorȳko roropa.
- ¹¹ Imehxo aexiry enaromȳke oritorȳko mana.
Zunohxo yronymyryme exīko matose.
- ¹² Imehnō amorepatoh tonō oya xine oruno sā toiparo rokē mana;

toto ezuhtoh oya xine jamihme pyra mana ipunaka, orino risē sā rokene.

Zae jehtoh poko oturūko ase Ritonōpo ēpataka

- 13 “Mynyhme ehtoko,
oturuxi aporo,
otara exīko nae ya? ah nexino.
- 14 Osewomara toehse ywy,
jytory zuno pyra ase Ritonōpo ēpataka,
joorikyry zuno pyra roropa ase.
- 15 Typenekehse ywy kure ehtoh eraximary poko,
naeroro Ritonōpo jetaparyhtao,
enetupuhnōko ro ase Jesēme,
zae jehtoh ekarōko ase ēpataka.
- 16 Otaramē zuno pyra jexiryke typynanohsēme exīko ase, ynara exiryke:
popyra exiketō mā ytopyra Ritonōpo ēpataka.
- 17 Etatoko pahne jotururu oya xine,
otato ehtoko āmoreparykohtao josenetuputyry poko.
- 18 Ezuhtoh tonō tymenekase ya zae jehtoh poko oturutohme.
Zae jehtoh poko zuaro ase rahkene.

Ritonōpo, oty katohme yyryhmāko mah?

- 19 “Yrome Ritonōpo ynara karyhtao:
‘Onoky mose ro tōsezusezukuru zuno pyra hnae ymaro, apiakane
ēpataka?’
Morara ahtao mynyhme rokē exīko ase,
orihnōko ase.
- 20 Ritonōpo, asakoro rokē se ase oya.
Moraramē otonēpyra ase owinoino.
- 21 Juānohpyra ke exiko te,
ouno pyra kyriko enaromyra jehtohme.
- 22 “Ritonōpo, kykohmako apiakatohtaka
jytotohme, mame oezuhnōko ase; aypyra ahtao
oturuxi osemazuhme, mame kuezuhko.
- 23 Oty popyra jehtopōpyry nae?
Otāto yyrypyry tō nae?
Oty pokoino tyhxirose ywy?
- 24 “Oty katohme otonēnōko mah ywinoino?
Oty katohme oepekara sā jyhxiroko mah?
- 25 Ywy ase wewe ary sā rokene, tarose ahtao tyryrykane a:
oty katohme jerehnōko mah?
Onahpoty tonorē sā ase:
Oty katoh jekahmāko mah?
- 26 “Jyhxirotoht itunety sā imerōko mase.

Mame popyra jehtopöpyry poetome ro jahtao epehmapory se roropa mase ya.

²⁷ Ketä ke upupuru tō myhnōko mase,
jesemary tō emero enēko mase. Yputahpyry tō enēko mase
ynutumahpyry osema tao.

²⁸ Naeroro osenahkāko ase wewe samo tymotase ahtao,
upo sã roropa ase nuko tomo a tonahse ahtao.

Tuhke pyra jeimamyry isene sytatose

14 ¹“Jamihme pyra sytatose, emero, kuenurutopöpyry poe ro.
Tuhke pyra jeimamyry isene sytatose,

yrōme popyra ehtoh enēko sytatose pitiko rokē pyra.

² Ekuru sã sytatose ekutāko,
mame aremānōko sã sytatose.
Jerutumã sã exikehnōko sytatose
osenepyra exīko.

³ Ritonōpo, arypyra sã ynanase;
naeroro oty katoḥ yna enēko mah?
Oty katoḥ jarōko mah apiakatoḥ taka?

⁴ Ahno mǎ, nuriame exiketyme mana,
kure nymyry ehtoh onyrisaromepyra mana.

⁵ Isene yna ehtoh tuhke jeimamyry waro Ritonōpo mana.
Otāto nuno isene exīko ynanae?
Omoro, Ritonōpo, zuaro mase.
Moro tyrise oya,
onytyoromasaromepyra ynanase.

⁶ Yna enēko mase, osenuhmakehko yna pona.
Yna irumekako toiroro yna ehtohme, ĕmepyry etyḥpyry pona,
erohkety samo toerohtoh tōtyhkase ahtao kokonie pukuro.

⁷ “Wewe kure ehtoh eraximāko mana;
takohse ahtao arýtāko ropa mana.
Ahtāko ropa mana.

⁸ Imity tō xihpyryme toehse ahtao,
ātykry toorihse ahtao roropa nono ao,

⁹ ehxikaryhtaō arýtāko ropa mana,
amoriry tō ropa mǎ kehko otyro arykasenā samo.

¹⁰ Yrome ahno toorihse ahtao, arypyra exīko mana;
orihnōko exino mana,
mame otara exīko nae?

¹¹ “Ikuḥpo tō samo tonore toehse ahtao, tuna sã roropa tǎpaise ahtao,

¹² moro sã orihnōko sytatose, emero, kapu nae ro ahtao.

Nyhnōko sytatose kuorikyrykōme, jūme pakara ropa ehtohme.

Kurehxo ehtoh eraximāko ase

¹³ “Ynara se hano oya:

kyriko aorihtyā tō esaka, moroto tonēse jehtohme, zehno pyra oehtoh to
ropa.

Morararo okynahtao ypoko wenikehpyra ehtoh tyripoko!

¹⁴ Toorihse ahno ahtao ēsemānōko ropa nae?

Yrome kurehxo ehtoh eraximāko ase, jetuarimatoh tonahse ahtao.

¹⁵ Morararo yokhmāko mase,

ywy roropa oezuhnōko ase;

tākye exīko mase ypoko, onyrihpyrime jexiryke.

¹⁶ Ypynanohnōko mase azahkuru pyra jehtohme,

jenepyra mase popyra ynyriry tō ehtoh kuhtohme.

¹⁷ Yyrypyry poko wenikehnōko mase.

Ynyrihpyry xihpyry korokāko mase.

Kure ehtoh eraximary ahno a enahkapōko mase

¹⁸ “Morararo ypy tō osenahkary sā,

topu tō esyryhmary sā roropa.

¹⁹ Topu tō ahkary sā tuna a, nono arory sā roropa opotunety a,

moro saaro kure ehtoh eraximary ahno a enahkapōko mase.

²⁰ Yna poremākapōko mase, orihnōko ynanase.

Yna ēmyty tyoro sā tyrīko mase sero nono poe yna osekazumatohme.

²¹ Imūkuru tō eahmaryhtao ahno a imehxo toto ehtoh poko,

moro waro pyra mā ynororo.

Tyhxirose toto ahtao azahkuru toehse toto exiryke,

eya onekaropyra imehnō mana moro poko.

²² Jetū tupū ehtoh waro rokē mana,

tukurohtao sam katoh roropa, tuzenu ao.”

Aoturutopōpyry asakoromano

Jo 15—21

Eripaze a tozuhse ropa

(Jo 15)

Tyyrypyhpyke oexiryke sekere āko mase moro samo

15 ¹ Mame Jo tozuhse Eripaze Temā pono a. Ynara tykase ynororo:

² “Jo, tuaro exikety mā moro sā pyra ezuhnōko.

Sekere āko rokē mase;

tyryrykane sā rokē ōmiry mana.

³ Tuaro exikety toiparo rokē sekere kara mana.

Onezuhpyra roropa mana zuaro pyra exikety omiry ke.

⁴ Etako pahne, Ritonōpo zuno ahno ehtoh enahkapory se hma?

Ōtururu etaryhtao imehnomo a, oturupyra exīko mā toto Ritonōpo

a.

⁵ Tyyrypyhpyke oexiryke sekere āko mase moro samo.

Imehnō enekunopyry se mase ōtururu ke rokene.

⁶ Ohxirory se pyra ase repe;

yrome ōmiry ro ohxirōko mana iirypyryme oehtoh poko.

- ⁷ “Osemazuhme aenuruhpyryme osekarōko mah?
Otarame tonuruse mexiase ypy tō exipyra ro ahtao.
- ⁸ Ritonōpo osenetupuhtoh tonō waro hma
tokare pyra toto ahtao ro?
Omorō rokē tuaro exikety me mahno?
- ⁹ Zuaro pyra yna ehtoh waro mahno?
Yna motye senohne enetupuhnōko mah?
Zuaro oehthoh waro ynanase roropa emero.
- ¹⁰ Tamorepase ynanase tamuhpōme exiketomo a,
osemazuhme aenurutyamo a, enurupyra omy ahtao ro.
- ¹¹ “Oemuhkehkary se Ritonōpo mana,
yrome moro se pyra mase, oty katohme?
Ipoe tōturuse yna amaro tomeseke samo.
- ¹² Oty katohme openetatoth ekahmāko rokē mah?
Oty katoh yna zehno exikety sā yna enēko mah, yna se pyra exikety samo?
- ¹³ Oty katohme Ritonōpo zehno mexino okurohtao?
Oty katohme ikerekeremāko mah?
- ¹⁴ “Otara āko mah: iirypyryme pyra ahno exīko nae Ritonōpo a?
Ahnome aenuruhpyry kure nymyry exīko nae?
Arypyra.
- ¹⁵ Ritonōpo a inenyohtyā kure nymyry pyra mā toto,
kapu roropa eya kure nymyry pyra mana ineneryme.
- ¹⁶ Moro motye ahno popyra ehtoh nuriame,
tuna ēnōko sā tyrypyrykō poko mā toto.
- Popyra exiketō etuarimāko mana*
- ¹⁷ “Etako pahne, Jo, josenetupuhtoh ekarōko ase oya;
ynenehpyry ekarōko ase oya.
- ¹⁸ Tuaro exiketō imehnō amorepāko ajohpe pyra ehtoh poko, tummykō
namorepatoh tonō poko,
- ¹⁹ tynonorykō po, imehnō nonory poe aepyhpyā pyra nexiase:
ahno pyra nexiase morotōkō arothme Ritonōpo winoino.
- ²⁰ “Popyra exikety me ahno ahtao, imehnō ryhmaneme ynororo ahtao
etuarimāko mana toorikyry ponāmero.
- ²¹ Panaikatō etaryhtao oserehnōko mana;
tōsewomase osekarōko mana,
moro ae ro omato tō oehnōko osetapase imaro.
- ²² Popyra ehtoh toehse ahtao typynanopyry oneraximara mana, totapary
zuno mā ynororo imehnomo a.
- ²³ Aorikyry eraximāko kurumu tō mana, ekepyry pū ōtohme.
Toorikyry a rokē zuaro mana,
okynā pyra xinukutume mā exīko eya.
- ²⁴ Popyra ehtoh oepyy, aosanumatoh tonō roropa, enaromŷke tyrīko
mana.

Iporemākapōko mā toto tuisa konōto samo, tysoutatu tō maro.

²⁵ Moro sã exīko emero osepeme se pyra ahtao Ritonōpo maro.

Tātatapoiry se mā ynororo, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety
poremākatohme repe.

²⁶⁻²⁷ Epyrypaketye mā ynororo, Ritonōpo omipona pyra,
osewomāko mana osewomatoh konōto ke,
mame tururume ytōko Ritonōpo poremākapose.

²⁸ “Pata tō typoremākase mokyro popyra exikety a, tapyi tō, irumekatyã,
apoitohme tytapyīme.

Yrome moro pata tō tapyi tō maro patāpome exīko, otyro xihpyry
ipapyhpyry kaetoko ehtoh samo.

²⁹ Tymōkomoke exikety axītao rokē mana,
imōkomory enahnōko mana, emero porehme.
Jerutu roropa osenepyra exīko sero nono po.

³⁰ Mokyro popyra exikety, xinukutume ehtoh wino epara mana, orihnōko.
Wewe amoriry sã exīko mana tyahse ahtao apoto ke,
ekuru tomo tyryrykane a tarosēme exīko.

³¹ Tuarō pyra exiketye mana, ajohpe ehtoh ke tuisame toehse ahtao,
ajohpe ehtoh apoīko mana tynyrihpyry ehehpyryme.

³² Anorỹko mana tamuhpōme nymyry pyra ahtao, wewe amoriry
aremamyry samo, arỹtara ropa ekurehnōko mana.

³³ Uwa zoko sã exīko mana epery ohpapyry sã exipyra ro ahtao, oriwera
zoko sã roropa ekuru tō ohpahtoh samo.

³⁴ Popyra exiketō typoenōke pyra exīko mā toto,
tapyi tō tyrise ahtao imehnō enekunohtoh ke, moro zahnōko mā kehko
apoto ke.

³⁵ Osenetupuhnōko mā toto popyra ehtoh ritohme,
zae pyra ehtoh rīko mā toto.
Osenetupuhkepyra mā toto imehnō enekunopyry poko.”

Mokaro ezuhtoh Jo a

(Jo 16—17)

Openekhekatorỹko jomiry ke

16 ¹ Mame mokaro ezuhtohme ynara tykase Jo:
² “Morohne panō emero etase pake.

Jemuhkehkara matose,
jerekohmāko rokē matose.

³ Sekere kakehpyra hmatou, jūme?
Oty katoh jyhtomary se hmatou?

⁴ Jesao awahtao xine, oesarykō po jahtao roropa,
ywy sekere kary oya xine asã xine.
Jupuhpyry kywyh kywyh ykamexipory asã xine tuaro exikety samo.
Morararo openekhekatorỹko ase jomiry ke, asã xine.

⁵ Māpyra omi kurã ekaroryhtao emuhkehkananomo a, emynyhmara
oehtohkōme, jetuhkopyra oetuarimarykō exiry.

- ⁶ Yrome jotururuhtao jetū jehtoh onymynyhpākara mana,
 morararo mynyhme jahtao jetuarimary onymynyhpākara roropa mana.

Jakurihmoase Ritonōpo

- ⁷ “Ritonōpo, opoe tapotūkehse ywy,
 ytapyī taōkō tonahkase oya.
- ⁸ Typoremākase ywy oya, yzehno exiketyme mase.
 Tupune pyra toehse ywy, ipihpyry rokene zehpo maro,
 morara exiryke jyhxirōko mā toto, iirypyryme jekarōko.
- ⁹ “Zehno toexiryke tyxihkase ywy Ritonōpo a;
 jenēko mana yse pyra toehtoh ke.
 Onokyro samo jekahmāko mana, jenaroximāko.
- ¹⁰ Imehnō emero jenaroximāko mā toto,
 ētakāko mā toto ykerekereematohme,
 ypipohnōko mā toto jēmyty pokona.
- ¹¹ Ritonōpo jekaroase ajoajohpākomo a, popyra exiketō emahpokoxi
 tokarose ywy.
- ¹² Torētyke pyra exiase, osepeme imehnō maro,
 yrome jakurihmoase Ritonōpo;
 jesenary ae japoiasse ynororo,
 tytahkase ywy eya.
 Tuotohme exikety sã tyrise ywy eya.
- ¹³ Emero rokē poe tuose ywy eya typyre ke;
 jepyasyhny tuose eya, typosohkase,
 ypyno pyra nexiase, juahxiriri wino jeresukuru toekuāse nono pona.
- ¹⁴ Soutatu oehtoh sã tooehse ynororo ya. Jyyryhmāko roropa nexiase,
 ywy tytahtahkase porehme eya.
- ¹⁵ “Jemynyhmaryke upo, topuxiximā risē, amuruase. Mame typorohse
 ywy nono pona, typoremākase jexiryke.
- ¹⁶ Tyxitase ywy itamurume.
 Jēmyty tōpire toehse,
 jenuru tō tyaoase roropa, ikohmamyry samo, xinukutume.
- ¹⁷ Yrome imehnō onyryhmara exiase,
 oturūko exiase Ritonōpo a zae rokē ehtoh poko.

Jewomane nae ase kapu ao

- ¹⁸ “Nono, zae pyra yryrhympōpyry imehnomo a ononēpyra exiko!
 ‘Zae kuapiakako!’ ikohmaryhtao ya, jomiry onymynyhpākapyra
 exiko!
- ¹⁹ Jewomane nae ase kapu ao, moro waro ase.
 Mokyro oturukety, jakorehmane moroto mana.
- ²⁰ Jepe tō ykerekereamāko mā toto; eramāko ropa ase Ritonōpo a
 yxitaryme.
- ²¹ Tope ewomary sã imepyry a,
 moro sã jewomane se hano zae jehtoh ekarotohme Ritonōpo a.

²² Jeimamyry tō, tuhke pyra toehse,
tōtyhkase ahtao ytōko ase moro osema ae oehpyra ropa
jehtohme.

17 ¹ Apotūkehnōko ase.
Isene jehtoh enahsasaka mana;
jekepyry zonētoḥ jeraximāko mana seromaroro.

² Jeunohnanō japurūko mā toto,
aomirykō eanahtōko ase.

Ahno oehnōko ituh kase jēmyty pona

³ “Ritonōpo, omoro rokē jakorehmāko mase;
imep̄y pyra ase zae jehtoh enetupuhponeme.

⁴ Osenetupusaromepyra mokaro tyrise oya, ypoihtonanomo,
onenetupuhpyra toto ehtohme senohne poko;
yporemākapopyra exiko eya xine.

⁵ Tuario aexihpyry omihpyry samo:
‘Mokyro mūkuru tō omise exīko mā toto, tineru poko tope tō towokase
exiketyme ahtao.’

⁶ Moro omihpyry ekarōko mā ahno tomo ya,
mame ituh āko mā toto jēmyty pona.

⁷ Tonurēkara s̄a exīko ase jemynyhmaryke,
waxiry tomo japory tō roropa jerutumā s̄a rokē mā kehko.

⁸ Jeneryke zae ehtoh poko exiketō osenuruhkāko mā toto.
‘Ritonōpo turumekase eya,’ āko mā toto ypoko.

⁹ Zae exiketyme osekaroketō mokaro, tamuximehxo exiketomo,
orēpyrahxo zae ehtoh poko exikehpyra mā toto.
Nuriame ehtoh poko pyra exiketōme, orēpyrahxo zae exiketōme
osekarōko mā toto.

¹⁰ Yrome aepyry ropa toto ahtao xiaro, toiro tuaro exikety onenepyra
jexiry toto maro.

Otoko hna moro kure ehtoh eraximatopo?

¹¹ “Isene jehtoh enahnōko mana;
josenetupuhpōpyry tō torēse mā kehko,
kure ehtoh eraximary se jehtopōpyry tonahse mana.

¹² Yrome jepe tō mā koko ekarōko ēmepyryme;
moe hkopyra ēmepyr̄y ekarōko mā toto,
yrome zuaro ase xinukutumao ro ase.

¹³ Aorihtyā esary riryhtao ya ytapyīme,
moroto ataxikāko ase jynyhtohme xinukutumao.

¹⁴ Jekepyry zonētoḥ papame ekarōko ase,
moromoro ajame ekarōko ase, woryxiry tōme roropa, morara
ahtao

¹⁵ otoko kure ehtoh eraximary ya?
Onoky kure ehtoh eraximatoh enēko nae?

¹⁶ Kure ehtoh eraximary ya yhtopyra mana ymaro nono zopikoxi aorihtyā
esaka?”

Piutate omiry ropa

(Jo 18)

Mynyhme exiko, Jo, otatōme oehtohme

18 ¹ Mame Piutate Sua pono a tozuhse. Ynara tykase ynororo:
² “Jo, oty katoḥ sekere kakehpyra mahno?

Mynyhme exiko, otatōme oehtohme,
 mame oturūko sytatose oximaro.

³ Oty katoḥme tuaro pyra exiketōme yna ekarōko mah,
 okyno sā yna ekarōko?

⁴ Onyetū ke atapurōko rokē mase.

Tohne oexiryke sero nono patāpome exīko nae?

Opokoino ypy tō syryhmapōko Ritonōpo nae? Nary.

Popyra exiketō etyḥpyry

⁵ “Popyra exiketō orihnōko mā toto, saerehkatoḥ ezeḥkary samo, apoto
 sā roropa tozehse aḥtao.

⁶ Ezuru itapyī tao tozehsēme exīko, saerehkara roropa mana.
 Saerehkane esahpokoxi, xinukutume exīko mana.

⁷ Jamihme exikety sā ytoytōko nexiase,
 yrome seromaroro osetapāko mana.

Tōsenetupuḥtoḥ riry poko epukāko mana.

⁸ Tarāpa pona toytoryḥtao, ipupuru tō apoīko mana.

⁹ Iḥtainy tapoise apoitopo a, tūtara ropa aehtohme.

¹⁰ Apoitoh tonēse nexiase nono po, osema tao, mokyro esemary ao.

¹¹ Popyra ehtoḥ toto zomye toto enaroximāko,
 toto ekahmāko roropa aytorykoḥtao.

¹² Tytineruke nexiase,

yrome seromaroro omise mā toto;

mokaro enahkary eraximāko popyra ehtoḥ mana mokaro apoitohme.

¹³ Tyrohsē popyra orihmatō emānōko mana zoko tō poko,
 naeroro jaxiry tomo, apory tō roropa motāko.

¹⁴ Tousēme exīko mā toto tytapyīkō ḥtae, moro
 tao torēnase toḥ nexiase towomase sā roropa,
 mame tysyryḥmasēme exīko mā toto Tuisa Oriḥtoḥ ēpataka.

¹⁵ Itapyin̄pyry tukurikasēme exīko ēxofere ke nuriame pyra ehtohme,
 mame imeīpo imep̄y moro taka omōnōko mana, moroto ehse.

¹⁶ Wewe sā toorihse aexihpyry sā exīko mana, tonore imity tō poe
 amoriry tō pona.

¹⁷ Mokyro poko wenikehnōko imehnō mana.

Esety poko roropa wenikehnōko mā toto inonory pōkomo.

¹⁸ Mokyro taroposēme exīko mana isene exiketō esary winoino.

Saereme ehtoḥ winoino roropa taroposēme exīko mana xinukutumā
 aka.

¹⁹ Tumūkue pyra exīko mana,

typakōke pyra roropa exīko itapyin̄pyry toseke pyra ehtohme.

- ²⁰ Mokyro orihtoh poko zuaro exiketō, xixi tūtatoh winoino xixi omōtoḥ pona,
tykytyky āko mā toto, enaromȳke toexirykōke.
²¹ Moro sã popyra exiketō orihnōko mā toto, Ritonōpo se pyra
exiketomo.”

Ezuhtopōpyry ropa Jo a

(Jo 19)

Typoihtose ywy oya xine

- 19** ¹Mame Jo a tozuhse. Ynara tykase ynororo:
² “Oty katohme jyhtomāko matou?
Otara ahtao japurokehnōko matou ōmirykō ke?
³ Tuhke rokē typoihtose ywy oya xine.
Ehxiropyra hmatou azahkuru oehtopōpyrykō poko ypoko?
⁴ Azahkuru jahtao ro, otāto oryhmatōrykō hano?
⁵ Ymotye kure osekarōko matose.
Popyra ehtoh toehse ya exiryke iirypyryme jekarōko matose.

Tysoutatu tō tonehpose Ritonōpo a etonatohme ymaro

- ⁶ “Tuaro ehtoko zae pyra Ritonōpo toehse ypoko.
Ahno apoitoh tyrise eya japoitohme.
⁷ Kohtāko ase, yyryhmara Ritonōpo ehtohme.
Yrome onetara imehnō mana.
Kohtāko ase opore repe,
yrome zae ehtoh onyripyra mā toto.
⁸ Jesemary tapuruse eya, ytopyra jehtohme.
Jesemary tō tonēse eya ikohmamry a.
⁹ Ymōkomory emero tupuxihkase eya,
ime jehtopōpyry tonahkase roropa eya.
¹⁰ Ypipohnōko mana emero rokē poe jenahkatohme.
Kure ehtoh eraximary ya touse roropa eya, otyro mity ousy samo.
¹¹ Yzehno toehse ynororo, tyahse sã ywy;
topekarama jekaroase.
¹² Tysoutatu tō tonehpose eya etonatohme ymaro.
Nono ahkāko mā toto;
tōsesarise mā toto ytapyĩ zomye.

Turumekase ywy wekry tomo a, jepe tomo a roropa

- ¹³ “Turumekapose ywy Ritonōpo a wekry tomo a.
Imepȳ nono pōme exiketye jyrīko jepe tō mana.
¹⁴ Wekry tomo a turumekase ywy,
jepe tō tuenikehse mā toto ypoko.
¹⁵ Ytapyĩ tao tynyhse aexityā juaro pyra sã mā toto;
ypoetory tō roropa ytapyĩ tao imepȳ nono poe aepyhpyryme jekarōko
mā toto.
¹⁶ Ypoetory kohmāko ase repe onetara mana,

- 'Ajohpāme sā kuakorehmako,' karyhtao ro eya.
¹⁷ Ȳtary tymoke mana ypyty a, typoxine pyra;
 nuriame ase jakorō tomo a.
¹⁸ Poetohti tō yse pyra mā toto;
 jeunohnōko mā toto jowomyryhtao.
¹⁹ Jepe tō mā yse pyra ipunaka,
 imehnō pyno exiase repe,
 yrome jepeme pyra toehse mā toto.
²⁰ Ipihpyryme rokē toehse ywy tupunatāse.
 Orihsasaka toehse ywy.
²¹ Oenupunako ypoko, jepe tomo, Ritonōpo a tapurose jexiryke.
²² Oty katohme yryhmāko matou, yryhmary sā Ritonōpo a?
 Penekehpyra hmatou sam kamexipory poko ya?

Jewomane isene mana

- ²³ "Kure ya exiry jomiry poko wenikehpyra ahno ahtao,
 pape pokona tymerose ahtao roropa!
²⁴ Kure roropa exiry jomiry tymerose ahtao kurimene ke xūpu pokona te,
 topu pokona roropa, jūme ehtohme!
²⁵ Ynara zuaro ase: Jewomane isene mana;
 etyhpymy oehnōko mana jewomase sero nono pona.
²⁶ Ypihpyry tonahkase ahtao ro tyrohsē ke,
 ynara zuaro ase: sero joko ao Ritonōpo enēko ase.
²⁷ Ywy roro jenuru ke nymyry mokyro enēko ase,
 mokyro waro exiko ase rahkene.
 Moro sehxo ywy yronymyryme!
²⁸ Typoremāse exiase ynara karyke oya xine:
 'Otāto mokyro sam kamexipōko sytatou?
 Ipokoino rokē moro popyra ehtoh toehse eya.'
²⁹ Yrome Ritonōpo tapemā zuno ehtoko.
 Moro ke popyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana.
 Tuaro ehtoko, Apiakane nae mana,
 kymarokō apiakāko mana."

Zopaa tōturuse ropa

(Jo 20)

- 20** ¹ Morarame Zopaa, Naama pono tōturuse. Ynara tykase ynororo:
² "Jo, jerehnōko mase;
 torētyke jexiryke axī oezuhnōko ase.
³ Jupokaryke oya jyhxrōko mase,
 yrome oezukuru waro ase zae ehtoh ke.

Popyra exiketō tākye ehtoh axītao rokē mana

- ⁴ "Ynara zuaro mase, moino ro nexiase,
 ahno exipitotopōpyry poe sero nono po etyorōmara mana:
⁵ Popyra exiketō axītao rokē tākye exiko mā toto.
 Okynā pyra tākye toto ehtoh enahnōko ropa mana.

- ⁶ Tõnuhse ynororo ahtao kakoxi, kapu aka samo, zupuhpyry akurū aka,
⁷ jūme tonahkasēme exīko mana oruno samo.
 Mokyro waro exiketō ipoko zuaro pyra exīko mā toto.
 ‘Otara toehse mokyro?’ āko.
⁸ Osenehto sā osenepyra exīko ropa mana, koko osenehtopōpo sā, jūme
 onenepyra ehtohme.
⁹ Popyra exikety onenepyra exīko imehnō mana,
 esary po exīko.
¹⁰ Imōkomohpyry ekarōko ropa imūkuru tō mana
 tymōkomokākara a, inematonanopyhpyry,
 inapoihpyry imehnō enekunohtopōpyry ke.
¹¹ Zokokō nuaseme aexihpyry, jamihme roropa,
 okynā pyra nonome exīko mana.

Popyra ehtoh opi orihmatō itunety sā exīko

- ¹² “Popyra exikety a, popyra ehtoh anusasame mana.
 Tunuru zopino moro zonēnōko mana.
¹³ Týtary ao ikurākāko mana, tompore mana, emepory jamaro exiryke.
¹⁴ Yrome imeīpo zuakuru ao zehnāko mana.
 Itū exīko, opi orihmatō itunety samo.
¹⁵ Mokyro popyra exikety enarutāko mana, mōkomo kurā tomatonanohse
 ahtao eya;
 morohne oūko Ritonōpo mana zuakuru ae.
¹⁶ Okoi epity ētoh samo;
 moro opi mokyro orihmāko mana.
¹⁷ Iporiry tō azeite ke pehme onenepyra
 ekurehnōko popyra exikety mana, suhsu onēpyra,
 ano zeni onenahpyra roropa mana.
¹⁸ Emero tymōkomory rumekāko mana.
 Toerohtamitu nomōko mana.
 Tytinerū poko ehsaromepyra exīko mana, enara.
¹⁹ Tymōkomokākara tyrohmanohpose eya,
 mame tuenikehse ynororo toto poko,
 imep̄y tapyī tapoise eya esē winoino tytapyīme,
 yrome tytapyī onyripyra tokurehse ynororo.
²⁰ Tākye nymyry pyra mana tymōkomory poko;
 itamurumehxo ise ro exikehpyra mana.
²¹ Emero rokē apoiry kuhnōko mana,
 yrome imōkomory enahnōko mana.
²² Imehxo toehse ynororo ahtao popyra ehtoh epona epukāko mana;
 totapase sā exīko mana toetuarimaryke.

Zehno Ritonōpo ehtoh tukuāse popyra exiketō pona

- ²³ “Ah notuhno tuesapare ehtohme!
 Mokyro zehno toehth ke mokyro wānohnōko Ritonōpo mana;
 konopo sā mokyro zehno Ritonōpo ehtoh oehnōko mana epona.
²⁴ Epanohtao tapema kurimene risē wino

osepynanohtohme, pyrou ke tuosēme exīko mana ipotyry metau risē ke.

- ²⁵ Moro pyrou oūko mā toto ĭpary wino, tūtāko mana zemime imunuru ke. Mame enaroxitapānōko mana.
- ²⁶ Imōkomory emero inapoityā tonahkasēme exīko mana. Apoto ke, ahno onyripyra aexihpyry ke, tyahkasēme exīko mana itapyī taōkō maro.
- ²⁷ “Popyra exiketō rypyry enepōko kapu mana, sero nono owōnōko mana toto hxirotohme.
- ²⁸ Moro ěmepyry ae zehno Ritonōpo ehtoh tukuāse ahtao epona xine, itinerū imōkomory roropa tonahkasēme exīko mana, emero porehme.
- ²⁹ Senohne rīko Ritonōpo mana popyra exiketō pona; moro kurākāko mana, eephyryme popyra exiketō epehmatohme.”

Tozuhse ropa toto Jo a

(Jo 21)

Ahno maro oseosezuhpyra ase

- 21** ¹ Mame tozuhse ropa Jo a, ynara tykase:
- ² “Jemuhkehkary se awahtao xine, jotururu etatoko rokene.
- ³ Penekehpyra ehtoko jotururuhtao oya xine; imeĭpo tōtyhkase jahtao jurōko matose ise awahtao xine.
- ⁴ Ahno maro oseosezuhpyra ase, morara exiryke typenekehse ywy.
- ⁵ Kuenetoko osenuruhkatohme, oemary tyritoko ōtarykō pona.
- ⁶ Josenetuputyryhtao senohne jehtopōpyry poko oserekohmāko ase tykytyky āko joko porehme.

Popyra exiketō eremiāko, oseahmāko roropa

- ⁷ “Oty katohme popyra exiketō isene exikehpyra nae toto? Oty katohme tymōkomoke exīko toh nae? Tamuhpōme exīko roropa toh nae?
- ⁸ Tumūkue exīko mā toto, typakōke roropa, isene ro mā toto, mokaro wātary enetohme tymaro xine.
- ⁹ Itapyī tao imehnō zuno pyra mā toto, onuānohpyra roropa Ritonōpo mana.
- ¹⁰ Eky tō, pui tōkehko amonohkara emūkuāko mā toto, enurūko mā toto mynyhkara.
- ¹¹ Imūkuru tō tururume ytōko mā toto kaneru poenō samo, pyhseky āko mā toto tātākyemarykōme.
- ¹² Eremiāko mā toto, oseahmāko roropa mā toto eremiatoh ke, pāteru tō ke, rira tō ke, rue tōkehko maro.
- ¹³ Popyra exiketō kure ehtoh apoīko mā toto, kurehxo ehtoh ke roropa, orihnōko mā toto torētyke pyra,

etuarimara roropa mā toto.

- 14 “Moro sã toto ahtao ro Ritonōpo a ynara āko mā toto:
 ‘Yna inomoko torētyke pyra;
 zuaro se pyra ynanase onyripohpyry tō poko.
 15 Onoky mokyro, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, eahmapotohme yna a?
 Otyme kure yna otururu eya?’
 16 Popyra exiketō ynara āko mā toto:
 ‘Toerohse jexiryke yronymyryme tytineruke toehse ywy, tymōkomoke
 roropa, emero.’
 Yrome moro omi zae pyra mana ya.

Ah mokyro iirypyryme exikety tuānohsēme nexino

- 17 “Otara ahtao popyra exiketō ezuru tozehse nexiase?
 Otara ahtao toiro popyra exikety tonahkase, tuānohse Ritonōpo a,
 zehno toexiryke?
 18 Otara ahtao popyra exiketō typahse Ritonōpo a tiriiku akumuru samo,
 tiriiku pihpyry sã roropa tarose ahtao tyryrykane a?
 19 “Ynara āko matose: ‘Ahno mūkuru wānohnōko Ritonōpo mana jū
 rypyry emetakame.’
 Yrome zae exiry jumy tuānohse ahtao iirypyry emetakame zomory
 zuaro ehtohme.
 20 Ah mokyro iirypyryme exikety tuānohsēme nexino, sam katohme,
 popyra ehtoh zehno Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ehtoh waro
 ehtohme!
 21 Yrome, toorihse ynororo ahtao, aorihtyā esao ynororo ahtao, oty kara
 mana tyekyry atasamary poko.
 22 Ahno Ritonōpo Jamihmehxo Exikety amorepāko nae, kapuaōkō
 apiakaryhtao eya?
 23 “Ahno nae tākye exiketomo, jamihme, torētyke pyra toorihthōkō poko,
 tymōkomoke tahtao xine ro orihnōko mā toto,
 24 tyrohsēke pyra, kure rokene.
 25 Māpyra imehnō tyoro sã mā toto, tākye ehtoh onukuhpitopyra,
 orihnōko mā toto sam karyke tukurohtao xine.
 26 Yrome oxisā etyhyryme orihnōko mā toto.
 Tonēse toto ahtao oxisā tyōtosēme exiko mā toto moromoro tō maro.

Jepe tomo, jemuhkehkara matose

- 27 “Ōsenetupuhtōhkō waro ase.
 Popyra jekarōko matose, zuaro ase.
 28 Ekaropōko matose:
 ‘Otoko mokyro imehxo exikety tapyiny seromaroro, tyryryphyke
 exikety tapyiny?’
 29 “Ytoketō maro oturupyra ro mexiatose?

Aomirykō imeimehnō poko onetara ro mexiatose?

³⁰ Ynara ekarōko mā toto:

‘Tohne toehse Ritonōpo ahtao, mame ahno tuānohse ahtao eya, popyra
exikety epāko mana;
typynanohsēme exīko mana.

³¹ Mokyro onyhxiropyra imehnō mana inyrihpyry xihpyry poko.
Mokyro onepehmara imehnō mana zae pyra inyrihpyry
emetakame.

³² Mokyro ekepyry tarose ahtao zonētoḥ pona, erase tō moroto eraximāko
mā toto.

³³ Ahno tuhkākō miu motye mokyro ekepyry ekahmāko mā toto,
tomeseke sā ekepyry enyhtōko eutary aka,
mame zohzohme sā nono ēmāko mā toto etapurutohme.’

³⁴ “Jepe tomo, jemuhkehkasaromepyra matose,
ōmirykō emero ajohpe rokē mana.”

Aoturutopōpyry oseruaono

Jo 22—27

Eripaze oturutopōpyry ropa oseruao aehtopo

(Jo 22)

Tyrypyhpyke mase pitiko rokē pyra

22 ¹ Mame Eripaze, Temā pono tōturuse ropa, ynara tykase:

² “Ahno tuarohxo ahtao ro ipunaka, Ritonōpo
akorehmaneme ehsaromepyra mana.

³ Tākye exīko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety nae ajohpe pyra ehtoh
poko awahtao?

Zae rokē awahtao emero onyriry poko, Ritonōpo akorehmāko nae?

⁴ Awānopyryhtao Ritonōpo a, okohmaryhtao apiakatoh taka, Ritonōpo
eahmaryke oya awānohnōko nae? aomiry omipona oexiryke
roropa?

⁵ Arypyra. Tyrypyhpyke oexiryke pitiko rokē pyra, onyrihpyry tō
popyra ikuhpyme roropa exiryke, awānohnōko Ritonōpo mana.

⁶ Axītao rokē otinerū mekaraoase imehnō ononory pōkomo a repe,
yrome zupō tapoise oya,

tupoke pyra toto tynomose oya, oepehmapotohme ropa eya xine.

⁷ Tuna onekaropyra mexiase tapotūkehse exiketomo a,
tonahsē onekaropyra mexiase omise exiketomo a roropa.

⁸ Ajamitunuru ke, imehxo oexiryke roropa nono esēme toehse mase.

⁹ Poetōpo tō winoino ijamitunuru tomatonanoḥse oya,
pytōpo tō anakorehmara mexiase ipunaka.

¹⁰ Morara exiryke seromaroro popyra ehtoh tuhke āpurūko mana,
mōtoino rokē enaroxitapānōko mase.

¹¹ Tykohmāse opona, osenuhmasaromepyra mexino,
tuna zueme toehse opona.

Popyra exiketō esemary ae oytory se hma?

- 12 “Ritonōpo kaehxo mana kapu ao;
zopikoxi osenuhmāko mana xirikuato tō pona, kae kuhse kehko ahtao
ro kyia xine.
- 13 Yrome ekaropōko mase:
‘Oty waro Ritonōpo nae?
Akurū tō xinukutumākō moroto mana, irānao.
Otāto kuapiakatorŷko nae?’
- 14 Jo, kuenesaromepyra xine Ritonōpo ekarōko mah akurū xinukutumākō
pokoino, kapu kuroko aytoryhtao?
- 15 “Popyra exiketō esemary ae oytory se hma?
Moino ro tynyrirykō popyra onyrikehpyra toh nexiase.
- 16 Mōtoino rokē toorihse toh nexiase, tarose samo tuna zueme exikety a.
- 17 Ynara tykase toto Ritonōpo a:
‘Yna inomoko torētyke pyra!’
Ynara tykase roropa:
‘Oty rīko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety nae kypoko xine?’
- 18 Yrome Ritonōpo a, popyra exiketō tapyī tō pehme tyrise mōkomo kurā
ke,
naeroro mokaro omiry zae pyra mana ya.
- 19 Popyra exiketō enahkary eneryke zae exiketomo a
exianāko mā toto tākye toexirykōke, toto eunohnōko mā toto,
- 20 popyra exiketō mōkomory enahkary eneryke tyia xine.
‘To! Myhene! Kuepetōkara tonahkase mā toto!’
āko mā toto.

Osepeme exiko Ritonōpo maro

- 21 “Jo, osepeme exiko Ritonōpo maro,
oepekara sã mokyro onyripyra exiko,
morarame kure rokē orīko ropa mana.
- 22 Otatōme exiko āmoreparyhtao Ritonōpo a,
aomiry ikurākako okurohtao.
- 23 Oeramary ropa ahtao Jamihmehxo Exikety a oesekumuru po, popyra
ehtoh enahkaryhtao oia atapyī tao emero porehme,
- 24 otinerū uuru tōkehko pyno nymyry pyra awahtao, morohne tomase
ahtao oia nakuaka,
- 25 Ritonōpo Jamihmehxo Exikety uurume sã exīko mā oia, parata
kurāme sã roropa itamurume oia exīko mana.
- 26 Morarame atākyemāko mase Ritonōpo poko,
enaromyra exīko mase ajoajohpākarama oexiryke.
- 27 Ōtururu oia etāko mana,
ōmihpyry ae ro onekarory tō enehnōko mase ekarotohme oia.
- 28 Onyriry tō emero kure rokē exīko mana.
Saereme exikehpyra exīko mana oesemary ae.
- 29 Epyrypaketō ime pyra tyrīko Ritonōpo mana.

Yrome epyrypara exiketō pynanoohnōko mana.

- ³⁰ Opynanoohnōko Ritonōpo mana popyra ehtoh poko pyra awahtao, zae ehtoh poko rokē exikehpyra awahtao.”

Tozuhse ropa Jo a

(Jo 23—24)

Zuaro jexiry se ase otoko oseporŷko ha Ritonōpo maro

- 23** ¹Yrome tozuhse Jo a, ynara tykase ynororo:
² “Seroae ro Ritonōpo kerekere māko ase;
 pusuh kakehsaromepyra ase.
³ Zuaro jexiry se ase otoko oseporŷko ha imaro;
 jytory se ase esaka,
⁴ oturuse jehtoh poko, ekarotohme zae jehtopōpyry poko emero
 porehme.
⁵ Zuaro jexiry se ase Ritonōpo omiry poko,
 jezuhtoh se roropa ase eya.
⁶ Otaramē tyjāmitunuru ke ypore mākāko mana.
 Otaramē arypāra!
 Ynara enetupuhnōko ase:
 jotururuhtao jomiry etāko mana.
⁷ Ajohpe pyra exikety me ase.
 Otaramē osekarōko ase emero porehme inetary me.
 Mame jūme rokē iirypyry me pyra jekarōko mana.

Ritonōpo zupīko ase

- ⁸ “Ritonōpo zupiryhtao ya xixi tūtatoḥ wino, moroto pyra mana;
 jytoryhtao xixi omōtoḥ wino, onenepyra ase.
⁹ Toerokuru poko ynororo ahtao inikahpozakoxi, ikurenaka roropa,
 moroto onenepyra ekurehnōko ase.
¹⁰ Yrome jytojytory waro mana ipunaka;
 tukuhse jahtao eya, uuru kurā sā exīko ase inenery me.
¹¹ Esemāry ae ytōko ase,
 inenepohpyry ya ekahmāko ase aomiry omipona,
 zae ehtoh esemāry onurumekara ase.
¹² Anamonohpyra ase Ritonōpo nyripohpyry omipona jehtoh poko;
 ise Ritonōpo ehtoh sehxo hano, ypenetatoḥ se jehtoh motye.

Jyriko Ritonōpo mana tōsenetupūhtopōpyry ae ro

- ¹³ “Tyri ry se Ritonōpo ehtoh rīko mana,
 tōsenetupuhse ynororo ahtao tyritohme, onytyoromara imehnō mana.
¹⁴ Tōsenetupūhtoh ritohme ymaro tyriko mana etyḥpyry pona.
 Imehnō riry se aehtoh tuhke rīko roropa mana.
¹⁵ Morara exiryke orēnōko ase ēpataka.
 Moro poko osenetuputyryhtao enaromŷke exīko ase.
¹⁶⁻¹⁷ Ikohmamary a tonurēkara sā tyri se ywy;
 yrome Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mā jerehpōko mana,

ikohmamyry a jerehpopyra mana.

Ematonanohnōko popyra exiketō mana

24 ¹“Oty katohme ĕmepyny onymenekara Ritonōpo Jamihmehxo
Exikety nae ahno apiakatohme, zae ehtoh ekarotohme typoetory
tomo a?

² Ahno nae tosary ehpio menuru syryhmāko zumohxo tynonory ritohme.
Kaneru tō ematonanohnōko toky tō maro toto ritohme.

³ Jumētu tō arōko mā toto poetōpo tō eky tomo,
pui mūkuru apoīko mā toto pytȳpo eky, tineru, inapoihpyny axītao
rokē epehmapotohme ropa.

⁴ Tymōkomokākara onewomara mā toto,
toto anakorehmara mā toto zae ehtoh apoitohme eya xine.
Tytineruke pyra exiketō erehnōko mā toto, tururume toto ytotohme,
otonētohme.

Tymōkomokākara enekunohnōko popyra exiketō mana

⁵ “Tytineruke pyra exiketō, jumētu tō tosēke pyra exiketō sā,
ytoytōko mā toto ona poro tonahsē zupiry poko typoenō napyryme.

⁶ Tytineruke pyra exiketō toerokurukō se mā toto popyra exiketō
poetoryme, uwa tō epery apoiry poko.

⁷ Tātyke pyra mā toto oxiōtotohme koko,
tupoke pyra roropa mā toto osewomatohme kuenime toehse ahtao.

⁸ Ypy tō po tohxikasēme exīko mā toto, konopome ahtao,
eutary zupiko mā toto moro taka omōtohme osesaritohme.

⁹ Poetōpo tō pitiko apoīko popyra exiketō mana, tynamotome toto
ritohme.

Tymōkomokākara poenō apoīko roropa mā toto jūkō nepehmary
epehpyryme.

¹⁰ Tupoke pyra exisasaka ytoytōko mā toto tupoke pyra toexirykōke,
omise exīko mā toto aerokurukohtao tiriiku anymyry poko.

¹¹ Azeitona tō akurihmōko mā toto azeite ritohme,
uwa tō purihmāko roropa mā toto uwa eukuru ritohme, popyra exiketō
poetoryme.

Yrome orihnōko mā toto tutuna zehnarykōke aerokurukohtao.

¹² Tapurose aexityā, orihsasaka exiketō roropa kohtāko mā toto
tātakorehmapotohkōme repe.

Yrome onetara Ritonōpo mana.

Iirypyrymākomo, etapananomo, omato komo

¹³ “Popyra exiketō saereme ehtoh se pyra mā toto.

Toto esemary ao emero, inyriry poko emero rokē poko ahtao saereme
ehtoh se pyra mā toto.

¹⁴ Ahno etapane owōnōko mana tōmehse ahtao tytineruke pyra exiketō
etapatohme.

Mame tykohmāse ahtao omatome exīko mana.

¹⁵ Imeimehnō nohpo poko exikety kokonie pukuro eraximāko

tömyty zötöko mana onenepyra imehnö ehtohme.

¹⁶ Koko, imehnö tapyi taka omönöko omato kö mana.

Ytoytopyra mä toto saereme ahtao, saereme ehtoh se pyra toexiryköke.

¹⁷ Saereme ehtoh zuno mä toto.

Yrome ikohmamyrhtaot enaromyra mä toto.”

Zopaa otururu ropa

(24.18-25)

Popyra exiketö enahkäko Ritonöpo mana

¹⁸ “Popyra exiketö tarosême exiko mana tuna zueme exikety a.

Popyra inonorykö ripöko Ritonöpo mana,

oehpyra ropa mä toto tutupikö pona erohse uwa tö poko.

¹⁹ Newe tuname exiry sä xixime ahtao, axitü toehse ahtao, moro sä iirypyryme exiketö tonahkasême exiko isene exiketö nonory po.

²⁰ Mokaro poko wenikehnöko jêkö roropa mana.

Tyhmokasême exiko toto moromoro tomo a,
tonahkasême exiko mä toto wewe aepukahpyry samo.

²¹ Morohne exiko mana pytÿpo tö anakorehmara toto exiryke, nohpo tö emükuahno pyno pyra roropa aexiryköke.

²² Tyjamtunuru ke popyra exiketö enahkapöko Ritonöpo mana;
tyripöko mana,
mame tyryrypyhpyke exiketö orihnöko mana.

²³ Imehnö ewomäko Ritonöpo mana isene ro,
yrome toto onenekehpyra mana.

²⁴ Axitao rokê orëpyra exiko popyra exiketö mana.

Mame axi sä aremänöko mä toto onahpoty samo, tiriiku sä roropa
tysahkase ahtao.

²⁵ Onoky sero jomiry zae pyra ekaröko nae?

Onoky ajohpe jekaröko nae?

Moro joturutopöpyry zae mä ipunaka.”

Piutate oturutopöpyry oseruao

(25.1-6)

Zae rokê ehsaromepyra sytatose Ritonöpo neneryme

25 ¹ Mame Piutate, Sua pono a tozuhse, ynara tykase:

² “Ritonöpo jamihme mana.

Imehxo aexiry senetupuhtone;

Ritonöpo poe osepeme emero kapuaökomo.

³ Inenyohtyã tukuhse imepyny a tuhke toto ehtoh waro ehtohme?

Ahno nae epona Ritonöpo ezuru saerehkara ro nae?

⁴ Zae rokê ehsaromepyra sytatose Ritonöpo neneryme.

Ahno nae, sero nono po tyryrypyhpyke pyra exiketyme?

⁵ Ritonöpo a nuno roropa saerehkarahme sä mana.

Xirikuato tö roropa saerehkarahme sä mana.

⁶ Naeroro otara äko nae ahno poko, maikuato sä exiketyme?

Otyme kure sytatau mukuku sã exiketõ Ritonõpo a?”

Jo oturutopõpyry Piutate netaryme

(26.1-4)

- 26** ¹Mame Jo a tozuhse, ynara tykase ynororo:
² “Piutate, jamihme pyra ase,
 tapotũkehse ywy.
 Ohkato toehse mase jakorehmase!
³ Emese kure mase imepỹ akorehmary poko zae ehtoh waro ehtohme.
 Tuarohxo oehtoh ke putupyra exikety ysã exikety amorepãko mase!
⁴ Onoky a takorehmase mano õtururu poko, moro samo?
 Onoky zuzenu poe morohne poko ekarory waro mexino?”

Piutate oturũko ropa oseruaono

(26.5-14)

Ritonõpo jamitunuru imehxo ehtopo

- ⁵ “Aorihtyã zuzenu tõ tykytyky ãko mã toto enaromỹke toexirykõke,
 tunakuaõkomo nono zopino.
⁶ Ritonõpo a aorihtyã esary totapuruhmakase mana;
 apuru pyra mana, morohne enẽko mana.
⁷ Kapu tyrise Ritonõpo a amerehmã epoe, inikahpozakoxi.
 Sero nono tyhwyme sã tyrise eya amerehmã po.
⁸ Tuna rĩko mana akurũ aka, xinukutume ehtoh taka.
 Yrome moro akurũ tõ ohpahpyra mã kehko omoxĩ tuna ahtao ro.
⁹ Nuno ẽmyty oxiotõko mana akurũ ke zumome ahtao.
¹⁰ Saerehkatoh apiakãko mana ikohmamyry wino,
 parihmã ke tymerose tuna konõto pokona.
¹¹ Xikihme exiketõ, kapu apõ tõ enaroximaryhtao eya oserehnõko mã
 kehko,
 tykytyky ãko mã kehko enaromỹke toehtohkõke.
¹² Tyjamitunuru ke tuna konõto kuremãko mana.
 Tuaro toehtoh ke ihpory Raape tonahkapose eya.
¹³ Pũ katoh ke kapu tukurãkase Ritonõpo a,
 tomary ke Okoimo epakety totapase eya.
¹⁴ Yrome moro enetupuhpotoh pitiko rokẽ mã kehko, puti puti katoh sã
 rokẽ inyriry waro kuehtohkõme.
 Ijamitunuru nymyry imehxo ehtoh waro ehsaromepyra ahno mana.”

Jo oturutopõpyry tope tomo a

(27.1-12)

Zae jehtoh poko oturukehpyra ase

- 27** ¹Mame Jo tõturuse ropa, ynara tykase:
² “Jomiry etapõko ase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety
 netaryme,
 zae jyriry se pyra mã ynororo,

itunety rokē ekarōko ya mana, ukurohtaka.

³ Ritonōpo poe oseremāko ro jahtao,

⁴ zae pyra ehtoh oturupyra exīko ase,
ajohpe exipyra roropa ase.

⁵ ‘Zae mexiatose jyhxioryhtao,’
kara ase jūme.

Isene ro jahtao, zae rokē jehtoh poko kakehpyra ase.

⁶ Etyorōmara ase,

zae rokē jehtoh poko oturukehpyra ase, ehxiropyra jexiryke ukurohtao.

Jepetōkara wānopyry se ase Ritonōpo a

⁷ “Ah jepetōkara emero popyra jyriry se exiketomo tuānohse nexī toto
popyra exiketō samo, iirypyrymākō samo.

⁸ Oty kure ehtoh eraximāko Ritonōpo waro pyra exiketō nae aorihtoh
toehse ahtao?

⁹ Popyra ehtoh toehse ahtao eya xine,
kui karyhtao takorehmapotohkōme
aomirykō onetara exīko Ritonōpo mana.

¹⁰ Atākyemara mā toto Ritonōpo poko,
oturupyra roropa mā toto Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a.

¹¹ “Āmorepatorŷko ase Ritonōpo Imehxo Exikety jamitunuru poko,
mokyro Jamihmehxo Exikety osenetupuhtoh ritoh ekarōko ase oya xine.

¹² Yrome āmoreparykō se pyra matose ya, morohne tonese oya xine
exiryke.

Morara exiryke oty katoh putupyra exiketō sā sekere āko matou?

Zopaa oturutopōpyry asakoropanemano

(27.13-23)

Popyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana

¹³ “Popyra exiketō, imehnō ryhmananō wānopyry poko Ritonōpo
Jamihmehxo Exikety a ekarōko ase oya.

¹⁴ Ipoenō emitapānōko mā toto,
imūkurukō tuhke toto ahtao ro orihnōko mā toto etonatohtoko;

¹⁵ akoīpyry isene ro exiketō tyrohsē ke orihnōko mā toto.

Mame ipytŷpyrykō xitara exīko mā toto tyniokō hnamotohme.

¹⁶ “Parata itamurume apoiryhtao eya, nono samo, upo roropa apoiryhtao
eya kaetoko exikety samo,

¹⁷ imepŷ zae ehtoh poko exikety moro upo amurūko mana,
mame ajohpe pyra exikety moro parata esēme exīko mana.

¹⁸ Popyra exikety wewe xihpyrymā ke tapyi amōko mana.

Okynā pyra exīko mana, arakaku nyrihpyry samo, tupito erase
nyrihpyry sā roropa tupito po.

¹⁹ Etyhpyryme ataxikāko mokyro mana itamurume tineru esēme mā
repe,

yrome typakase ropa ynororo ahtao pake itinerū tötuenikase.

²⁰ Popyra ehtoh mokyro pona oehnōko mana tuna zueme exikety samo.
Koko tarosēme exīko mana tyryrykane konōto a.

²¹ Itapyī tae tarosēme exīko mana tyryrykane jamihme exikety a xixi
tūtatoh wino.

²² Tyryrykane konōto ahno ryhmāko yronymyryme toeparykō se ahtao
ro.

²³ Tururume ytōko mana torehse toexiryke,
jamihme exiryke emero enahkāko mana.”

Tuaro ehtoh kure kuhse mana

(Jo 28)

Otyro kurā emero enēko sytatose

28 ¹ Nono ahkatoh nae parata outhme,
osa tō nae roropa uuru zahkatoh tonō ikurākatohme.

² Kurimene tōkehko touse mana nono ae,
topu tō poe metau osenēko, tuname tyrise ahtao apoto ke.

³ Tymaro xine ezuru arōko ahno mana nono zopikoxi;
moroto xinukutumao uuru tōkehko zupīko mā toto.

⁴ Moe pata tō poe eutary ahkāko mana, ahno esahpokoxi,
morotona ahno ytopyra ipunaka.
Toiroro erohnōko mana tyhwyme,
kywyh āko mana.

⁵ Epoe tiriiku ahtāko tupito tō po nono po,
yrome zopino emero tyxihkase sā mana, tykararahse.

⁶ Topu tō ao sapira tō nae mana,
nono ao uuru nae roropa mana.

⁷ Osema eutary aka nono aka onenepyra piano tomo,
morohne onenepyra kurumu tomo roropa.

⁸ Moro osema ae ytopyra kaikuxi tamuru tomo, imehnō onokyro tō
orēpyra exiketō roropa, osekatō komo.

⁹ Topu tō tūpore exiketō ahkāko ahno mana.
Ypy tō akohnōko mā toto aryhnaka imity tō ritohme.

¹⁰ Eutary tō ahkāko mā toto topu tō aka,
otyro kurā emero enēko mā toto.

¹¹ Ahkāko mā toto tuna enatyry tō pona,
morohne osenepyra aexityā enehnōko mā toto saereme ehtoh aka.

Tuaro ehtoh typyne exikety sā mana

¹² Yrome otoko tuaro ehtoh enēko sytatou?
Otoko zuaro ehtoh tukurākase nae?

¹³ Tuaro ehtoh typyne exiry waro pyra ahno mana,
moro onenepyra roropa mā toto sero nono po.

¹⁴ Tuna konōto zueme ehtoh ynara āko sā roropa:
“Tuaro ehtoh yna maro pyra mana,” āko.

¹⁵ Tuaro ehtoh osepekahsaromepyra mana uuru ke te, parata ke roropa.

- ¹⁶ Uuru kurā motye mana,
topu kurā motye roropa typyne tuaro ehtoh mana, akata te, sapira
tomo, enara.
- ¹⁷ Uuru motye tuaro ehtoh kure mana, kutehi kurā motye roropa.
Uuru risē kurano ipune pyra mana tuaro ehtoh epehmatohme.
- ¹⁸ Korau motye, kyrixtau motye, morohne motye tuaro ehtoh kure mana
rupi tō motye, perora tō motye roropa.
- ¹⁹ Topazio motye Etiopia poe, uuru kurā roropa;
moro motye kuhse tuaro ehtoh mana.

Otoko tuaro ehtoh nae? Ritonōpo rokē zuaro

- ²⁰ Oty poe tuaro ehtoh oehnōko nae?
Otoko na zuaro ehtoh seromarorō?
- ²¹ Tuaro ehtoh onenesaromepyra isene exiketō mā emero porehme.
Torō tō roropa, pohpohme ytoytoryhtao tuaro ehtoh onenesaromepyra
mā toto.
- ²² Aorihth roropa enahkatoh maro ynara āko sā mā toto:
“Tuaro ehtoh poko imehnō otururu totase rokē yna a,” āko.
- ²³ Ritonōpo rokē zuaro mana tuaro ehtoh esemary poko.
Ynororo rokē tuaro ehtoh esary waro mana.
- ²⁴ Sero nono etyhyry tō eneryke eya,
emero osa tō enēko mana,
sero nono pōkō nyriry roropa emero enēko mana.
- ²⁵ Tyryrykane jamitunuru tokarose ahtao eya,
tuna konōto zumo ehtoh tymerose roropa ahtao eya,
- ²⁶ tōmiry omipona konopo tyripose ahtao eya,
tyryrykane esemary tyripose roropa ahtao eya,
- ²⁷ morohne toehse ahtao tuaro ehtoh tonese eya,
tukuhse roropa eya, “Kure mana,” tykase ynororo ipoko.
- ²⁸ Ynara tykase ynororo ahno a:
“Tuaro oexirykō se awahtao xine,
Imehxo Ritonōpo Ehtoh enetupuhtoko aomiry omipona oehthokōme;
zuaro ehtoh enetuputyry se awahtao xine popyra ehtoh irumekatoko.”

Etyhyryme Jo oturutopōpyry

Jo 29—31

Jo esemary pona Ritonōpo saereh katopōpyry

- 29** ¹Mame Jo tōturuse ropa, ynara tykase:
² “Pake ehtopōpyry poko penetāko ase, towomase
jehtopōpyry Ritonōpo a!
- ³ Morarahtao jesemary pona saereh tykase Ritonōpo,
ezuru ae ytoase ixinukuturu htoko.
- ⁴ Moro ėmepiry tō ae kure rokē exiase,
osepeme jehtopōpyryke Ritonōpo maro ytapyi towomase nexiase.
- ⁵ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ymaro nexiase,
ypoenō roropa tytapyike toh nexiase ytapyi pūto.

- ⁶ Ytapyī tao suhsu nae nexiase pitiko rokē pyra, azeite roropa, azeitona zoko tō roropa tahtase topu tō rānao.
- ⁷ Toytose jahtao oximōtoḥ taka apiakatoh tao, typorohse jahtao juize tō maro,
- ⁸ nuasemākō tātapiakase toḥ nexiase jesemary etapuruhmakatohme jytotohme, tamuhpomākō roropa towōse toḥ nexiase.
- ⁹ Ahno tuisary tō tymynyhpāse toḥ nexiase, sekere kara toehse;
- ¹⁰ tamuximehxo exiketō mynyhme toehse tuisamehxo jekaroryke eya xine.

Papame exiase tymōkomokākara a

- ¹¹ “Jotururu etaryhtao imehnoḥ a kure rokē tyripose ywy eya xine, jenenanō tōturuse kure ypoko.
- ¹² Tymōkomokākara takorehmase ya takorehmarykō se exiketomo, poetōpo tō pyno exiase, towomaneke pyra exiketomo.
- ¹³ Kure rokē tyripose ywy etuarimaketomo a, pytȳpo tō tātākyemase takorehmarykō poko ya.
- ¹⁴ Zae rokē exiase imehnō poko, ajohpe pyra roropa exiase. Upo amururu sā torēnase exiase zae rokē imehnō riry poko.
- ¹⁵ Tonurākara enurume sā exiase, pupume exiase ahmitahpyryme exiketomo a.
- ¹⁶ Jūme exiase tymōkomokākara a; ewomaneme exiase imehnō nonory poe aepyhpyamo a.
- ¹⁷ Imehnō ryhmananō jamitunuru tonahkapose ya, iiryhmatyā typynanohse ya.

Jomiry etaryke eya xine otato nexiase toto

- ¹⁸ “Ynara osenetuputyase:
‘Okynahxo isene ro exiko ase.
Imeīpo orihnōko ase ytapyī tao jetū pyra, tākye rokene.
- ¹⁹ Wewe sā exiase tymise exikety,
imity tō ytōko tuna pona,
amoriry tō tohxikase mā kehko konopo ke.
- ²⁰ Kure rokē jekātōko imehnō mana,
ywy jamihme exikehpyra exiko ase, orēpyra exiketyme roropa.’
- ²¹ Imehnō turuse ya ahtao, otatōme toḥ nexiase mynyhme rokene.
Tomeseke sā jomiry totase eya xine.
- ²² Tōturukehse jahtao jezuhpyra toḥ nexiase.
Osenetupuhnōko rokē toḥ nexiase jomihpyry poko.
Konopo sā jomiry nexiase etananomo a.
- ²³ Toto zamaro jomiry nexiase,
konopo oepiry sā tupito ešē zamaro eina pyra ro ahtao.
- ²⁴ Tōseahmase ywy mokaro maro, typenekehse aexityā kurākō eraximary poko.

Otarame jēmyty eneryke tyya xine tōseanahtose nexiase toto.

- ²⁵ Mokaro tuisaryme sã exiase,
 toto esemary menekāko,
 toto nyriy menekāko roropa.
 Toto maro tuisa sã exiase tysoutatu tō maro,
 toto arōko etonatohtaka;
 toto emuhkehkāko roropa exiase ihnamoryhtao.

Mokaro ahno jeunohnōko mā toto

30 ¹“Yrome seromaroro ahno poetomehxo exiketō jeunohnōko mā toto.

Jūkō toerokurukō waro pyra toht nexiase.

Akīme exiketyme toht nexiase.

Toto anarōpopyra jexihpyryme kaikuxi tō maro jeky tō kaneru tō
 pynanohtohme.

- ² Tupunātāse exiketomo,
 jamihme pyra mā toto, erohsaromepyra exiketomo.

- ³ Torēse aehtyamo,
 tomitapāse tuhke toexirykōke, toetuarimase toto.
 Tykohmāse ahtao ahno esaka pyra ytōko mā toto otyro mity enahse,
 takyhse exiketomo.

- ⁴ Otyro ary apoīko mā toto, wewe pihpyry roropa,
 imity tō enahnōko repe, tonahsēme pyra aexityamo.

- ⁵ Taropose toht nexiase ahno a, ikohtary ke omato tō aropory samo.

- ⁶ Eutary ao tōsesarise toht nexiase, eutary tahkase ahtao eya xine ypy tō
 pokona.

- ⁷ Itu htao kui tykase toto onokyro tō samo,
 itu zopikoxi toytose toto oximōme.

- ⁸ Popyra exiketomo, tosehke pyra, tynonory poe taropose toto.

- ⁹ “Yrome seromaroro jeunohnōko ipoenō mā toto toremiarykō ke.
 Inypoihtorykōme rokē ase.

- ¹⁰ Nuriame rokē ase eya xine.

Ameke rokē exīko mā toto ywino.

Oehnōko mā toto ituh kase jēmyty pona.

- ¹¹ Tyjamihkehse jexiryke Ritonōpo a,
 takorehmaneke pyra tyripose roropa jexiryke eya
 itamurumehxo yzehnotokō yryhmāko toto.

- ¹² Mokaro, popyra exiketō, osetapase oehnōko mā toto,
 tururume jaropōko mā toto.
 Jenahkary kuhnōko mā toto.

- ¹³ Epasaromepyra ase mokaro poeino,
 jenahkary kuhnōko mā toto.

Takorehmaneke pyra ase ipunaka mokaro poremākatohme.

- ¹⁴ Japurū tō tahkatopōpyry ae omōnōko mā toto.

Patāpo rānao pohkane konōto sã osemāko mā toto ypona.

- ¹⁵ Tonaroxitapāse ywy.

Ime jehtopöpyry tonahse, tarose sã tyryrykane a. Tymökomoke
jehtopöpyry tonahse akuru ehtopöpyry samo.

Zehno exikety sã yyryhmäko mase

- ¹⁶ “Seromaroro typenekehse ywy isene ro jehtoh poko;
sam katoa a typoremäkase ywy.
¹⁷ Koko ahtao yzehpyry jetü mã ipunaka.
Jetü jehtoh enahpýme mana.
¹⁸ Jesenary tapoise Ritonöpo a jamihme samo,
jupö anãnonohpopyra nexiase.
¹⁹ Ikurepato htaka tomase ywy eya.
Typahsême sã rokê ase, nono sã rokene, oruno sã roropa.

²⁰ “Ritonöpo, kohtäko ase oya, jakorehmatohme,
yrome jezuhpyra mase.
Oturüko ase oya, yrome onetara mase.
²¹ Yyryhmaneme toehse mase, ajamitunuru ke
yrohmanohpöko mase.
²² Tyryrykane konöto ke jaröpöko mase,
tyryrykane jamihme exikety ke jemajemäko mase mya, xiaro ropa.
²³ Jaröko mase aorihtyã esaka, zuaro ase.
Morotona isene exiketö ytöko mã toto emero porehme.
²⁴ Oty katohme orutuame aexihpyry maro osetapäko mah?
Atakorehmasaromepyra mana ipunaka.
‘Ypyno exiko,’ äko rokê mana.
²⁵ Otaramexitara exiase imehnö etuarimaketö maro?
Otaramexitineruke pyra exiketö pyno nymyry pyra exiahse?
²⁶ Täkye jehtoh eraximäko exiase,
yrome popyra ehtoh toehse;
saerehkatoa eraximäko roropa exiase,
yrome xinukutume sã toehse.

Kuakorehmako ajohpāme samo

- ²⁷ “Torētyke ase jetuhxo jexiryke,
oseremasaromepyra ase;
kokoro rokê etuarimäko ase.
²⁸ Jytoryhtao emynyhmäko ase,
ēmeppry xinukutume sã toehse,
xixi saerehkaryke pyra;
ahno rānao owōnōko ase ajohpāme sã jakorehmapotohme.
²⁹ Jomiry pusuhkatoa emynyhmakety sã mana,
toiroro exikety samo, kaikuximo omiry samo, awexituruze omiry sã
roropa.
³⁰ Ypihpyry xinukutume exīko mana,
joko axitū exīko mana oxirohnōko.
³¹ Torēnase exiase eremiatoh täkye etary poko, rue tō maro, rira tō
roropa.

Yrome seromaroro ihnamory rokē etāko ywy,
ahno xitāko rokē rahkene.

Jukukuru se ase Ritonōpo a zae ikuhtoh ke

31 ¹“Jomihpyry etapoase ya ro imep̄y nohpo onenepyra jehtohme ipoko ipenetaryino.

² Moro jomihpyry omipona pyra toehse jahtao, oty rīko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety nae juānohtohme?

Oty ke kuepehmator̄yko nae kynyrirykō emetakame.

³ Popyra ehtoh enehpōko mana, iiryhmatoh roropa popyra exiketō wānohtohme.

⁴ Ynyriry emero waro Ritonōpo mana.
Jytojytory enēko roropa mana.

⁵ “Popyra ehtoh poko exipitopyra exiase,
imehnō onenekunohpitopyra roropa exiase.

⁶ Jukukuru se ase Ritonōpo a ikuhtoh ajohpe pyra exikety ke.
Zae rokē jehtoh enēko mana.

Imehnō kyryry poko penetapitopyra exiase

⁷ “Zae ehtoh poko turumekase ahtao ya, iirypyryme jehtoh poko typenetase jahtao imep̄y kyryry tapoise ahtao ya,

⁸ ah imehnō notuhno toto ynarykahpyry epery poko.
Ah ynarykahpyry enahno toto.

⁹ Typenetase jahtao imep̄y pyty poko,
tōtonēse jahtao itapyī omōtohy enery poko,

¹⁰ moro sã jahtao ah ypyty imep̄y namotome nexino.
Ah imehnō ipoko nexī toto.

¹¹ Moro popyra ehtoh tyrise ahtao ya,
zae exiry tapiakase jahtao,
joorikyry ke tuānohse roropa jahtao,

¹² moro rypyry apoto konōto sã exiry, tapyī zatyry samo, popyra ipunaka,
ỹkyryry tō kurā emero enahkatohme.

Jūme sã zae exiase

¹³ “Tykerekereemase jahtao ypoetory a zae oturuase imaro moro kurākatohme atae yna ehtohme.

¹⁴ Moro sã pyra jahtao otara ykary Ritonōpo a tapiakase jahtao eya?
Otara ezuhnōko ha tōturupose jahtao Ritonōpo a ynyrihpyry poko?

¹⁵ Ritonōpo ro, Yrihpono ypoetory tō Rihpōme roropa mana.

¹⁶ “Tymōkomokākara anakorehmakehpyra exiase, pytȳpo tō roropa ixitarykohtao aetuarimarykohtao.

¹⁷ Toiroro otuhpyra exiase,
tonahsē ekaroase poetōpome aexityamo a.

¹⁸ Toto pyno exiase ypoenō pyno jehtoh samo,
pytȳpo tō towomase roropa ya nexiase.

- ¹⁹ Ahno eneryhtao ya orihnōko, kuenime toehse exiryke, tupoke pyra
axitunety ke exiryke,
imep̄y tytineruke pyra exikety tonese ahtao ya tāt̄yke pyra,
²⁰ upo axitunety ekaroase eya kaneru hpoty risemy, jeky tō poe.
Tākye toehse ynororo toahmase ywy eya yronymyryme.
²¹ Poetōpo tyryhmase ahtao ya takorehmase jahtao juize tomo a,
²² ah japory tō tytahkase nexino,
ah japory tō touse nexī kehko ymotary tō poe.
²³ Morohne onyripitopyra exiase juānopyry Ritonōpo a zuno jexiryke,
ytsaromepyra exiase mokyro Imehxo Exikety ēpataka.

Moino ro anamonohpyra exiase Ritonōpo omipona

- ²⁴ “Uuru onyripitopyra exiase Ritonōpo myakāme, ipoko penetatohme
orēpyrahxo jehtohme.
²⁵ Epyrypapitopyra exiase itamurume tineru esēme jehtoh poko,
itamurume tineru apoiry poko roropa ya.
²⁶ Xixi enease saereme ahtao, nuno roropa enekure kapu kuroko aytoryhtao,
²⁷ yrome toto oneahmapitopyra exiase ukurohtao ro, tokare pyra roropa.
Jemary onypohpyra exiase toto eahmaryme.
²⁸ Morohne tyrise ahtao ya iirypyryme jexiry Ritonōpo Imehxo
Exikety pyra ekaroryke ya,
mame tuānohsēme jexiry rahkene.

Em̄ypoppyra exiase

- ²⁹ “Atākyemapitopyra exiase jepetōkara etuarimary poko, mokaro
ryhmatopōpyry poko roropa.
³⁰ Oturupitopyra exiase Ritonōpo a mokaro etapapotohme.

³¹ “Ypoetory tō zuaro mā toto imehnō toahmase
ya, kure tōtuhse toto tōsē kurano ynekarohpyry eya xine.
³² Imep̄y nono poe aepyhpyā jarao onynomopyra exiase osema tao
ēmehtohme,
osa ekaroase eya xine nyhtohme ytap̄yī tao.
³³ Azahkuru jehtopōpyry ononēpitopyra exiase, imehnō sā pyra.
³⁴ Imehnō omiry zuno pyra exiase;
Otonēpyra exiase ytap̄yī tao,
mynyhme pyra exiase ykerekeremary kurūke eya xine.

Jomiry etyhp̄yry

- ³⁵ “Jomiry etary sehxo hano imehno mo a!
Oturukehnōko ase zae jehtopōpyry poko;
jezukuru sehxo hano Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a!
Jyhxirotōh tymerose ahtao moro enery se exiry.
³⁶ Morohne yriry ymotary po epyrypakety samo,
jupuhpyry pona morohne yriry roropa parimā samo.
³⁷ Ritonōpo a ynyrihp̄yry emero ekarory, ēpataka xikihme jexiry,
ihximyra, tupuehme kara.

³⁸ “Ynonory onematonanohpyra exiase esē wino.

Tomatonanohse ahtao ya,

³⁹ otyro epery tonahse ahtao ya topehke pyra,

ipoko aerohtyā onepehmara jahtao,

tomitapākapose toto ahtao ya,

⁴⁰ ah omoxino tō nahtano tiriiku myakāme, ātarykahme roropa sewata myakāme.”

Ynara rokē sero Jo oturutopōpyry.

Eriu oturutopōpyry

Jo 32—37

32 ¹Zae rokē toehtoh poko oturukehpyra Jo nexiase. Morara exiryke epe tō oseruaōkō tōturukehse toto, onezuhpyra toehse toh nexiase.

²Yrome moroto imep̄y orutua nexiase, esety Eriu, Parakeu mūkuru, Puze ekryry, Rāo ekryrme roropa. Tohne toehse Eriu nexiase Jo poko, zae rokē tōsekarose ynororo exiryke, zaēkara sã Ritonōpo ekaroryke roropa eya. ³Mokaro roropa, Jo epe tō oseruaōkō zehno roropa nexiase, Jo onezuhsaromepyra toto exiryke. Morara exiryke zae pyra Ritonōpo tokarose sã eya xine. ⁴Toraximase Eriu a aporo, etyhypryme rokē tōturutohme, tamuhpōmehxo mokaro exiryke. ⁵Yrome Jo ezukuru waro pyra mokaro ehtoh eneryke tyya, tohne toehse Eriu rahkene.

Eriu oturupitory

(Jo 32—33)

Jamihmehxo Exikety Zuzenu tuaro kamexipōko

⁶Mame Eriu, Parakeu mūkuru, Puze pary ynara tykase:

“Poetome ro ase, amarokō tamuhpōmehxo matose.

Morara exiryke enarom̄yke exiase,

josenetupuhtoh ekarory oya xine zuno exiase.

⁷Ynara osenetuputyase:

Ah mokaro tamuhpomākō noturū toto,

tuarohxo m̄ã toto, ase.

⁸Yrome tuzenuke ahno mana,

Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Zuzenu tuaro kamexipōko mana.

⁹Tuarohxo exipyra sytatose tamuhpōme toehse rokē kuahtao xine,

ahno nae, zae ehtoh waro pyra ro tytamuhpopāse toto ahtao.

¹⁰Naeroro etatoko pahne jomiry.

Josenetupuhtoh ekarōko roropa ase.

Ritonōpo rokē Jo ezuhnōko mana

¹¹“Ōtururukō eraximase, mokyro ezuhtoh oya xine etatohme repe.

Omi kurā tymenekase ahtao oya xine,

¹²ōmirykō etāko rokē exiase.

Yrome Jo osenetupuhtoh onytyromara mexiatose,

aomiry onezuhpyra tokurehse mexiatose.

¹³‘Tuaro toehse ynanase,’ kasaromepyra matose.

Ritonōpo rokē, ahno kara, Jo ezukuru waro mana.

¹⁴ Mokyro onezuhpyra jexiry asā xine.

Yrome amaro xine oturūko Jo nexiase ymaro pyra.

Josenetupuhtoh ekarory se ase

¹⁵ “Jo, moxiā oseruaōkō tōturukehse toto,

mynyhme toehse toh mana.

¹⁶ Tymynyhpāse mā toto, sekere kara toehse.

Eraximāko ro hano oturupyra toto ahtao?

¹⁷ Arypyra! Ezuhtoh ekarōko ase seromaroro.

Oturūko ase josenetupuhtoh moro poko.

¹⁸ Itamurume nae ase oturutohme,

mynyhme ehsaromepyra toehse ywy.

¹⁹ Oturupyra jahtao otarame ehmōko ase eukuru ē samo, eukuru

jehnahpyry ke pehme exikety samo.

²⁰ Oneanahtopyra toehse ywy,

jotururu se hano jetuhkopyra ehtohme.

Josenetupuhtoh ekarory se ase.

²¹ Zae rokē oturūko ase, ajohpe pyra ipunaka,

opyrypara xine ase ipunaka.

²² Jepyrypara waro pyra ase,

moro riryhtao ya, axī juānohnōko Ritonōpo mana.

Josenetupuhtoh ekarōko ase

33 ¹ “Naeroro, Jo, etako pahne jomiry,

otato exiko jotururu poko.

² Tōsenetupuhse ywy,

josenetupuhtoh ekarory se ase oya.

³ Topohme josenetupuhtoh ekarōko ase oya,

ajohpe pyra ase.

⁴ Ritonōpo Zuzenu a tyrise ywy,

Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oseremaryke isene ase.

⁵ “Kuezuhko jezikuru waro awahtao.

Ezuhtoh anonohko osezuhtohme.

⁶ Ritonōpo a oxisā sytase;

ywy roropa ase orino risemy.

⁷ Morara exiryke junō pyra exiko;

ākurihmory se pyra ase.

Zae rokē oehtoh ekarōko mase

⁸ “Ōmiry etase ynara karyhtao oya:

⁹ ‘Iirypyryme pyra ase, popyra ehtoh poko pyra jexiryke ipunaka.

Zae rokē ase; azahkuru pyra ipunaka

¹⁰ Ritonōpo ikonehmāko rokē mana etonatohme ymaro.

Topekaramē jekarōko mana.

¹¹ Upupuru tō tymyhse eya keti tō ke.

Jenekehpyra roropa mana ynyriry emero enetohme.’

Ritonōpo otururu osehta mana

- 12 “Yrome ynara āko ase oya:
Azahkuru mase, tynyrihpyry ahnomākō motye Ritonōpo mana.
13 Oty katohme Ritonōpo hxirōko mah, ynara karyke:
‘Tykerekeremary kyya xine onetara mana?’
14 Osehta oturūko Ritonōpo mana,
yrome otato pyra sytatose.
15 Koko, nyhtoh po, tynyhse kuahtao xine yronymyryme, osenehtoh ae,
aosenepotoh ae roropa,
16 oturūko Ritonōpo mana ahno a ipanary aka,
enaroximāko mana.
17 Oturūko mana ahno a iirypyrykō rumekatohme, epyrypara toto
ehtohme roropa.
18 Morararo ahno pynanohnōko mana orihpyra ehtohme, kuetapara xine
imehnō ehtohme.

Kukurākatoryko Ritonōpo mana

- 19 “Toitoina ahno wānohnōko Ritonōpo mana kure pyra ehtoh ke, jetū
itamurume ehtoh ke, okynahxo roropa.
20 Mokyro kurākara omise pyra exīko mana,
tonahsē tompore exikety enery se pyra exīko mana.
21 Punatānōko mana, osenahkāko mana,
ipihpyryme rokē exīko mana,
jehpyry tō osenēko mā kehko;
22 orihsasaka mana,
okynā pyra ekepyry arōko mā toto zonētohme.
23 “Otarame ipynanohnōko Ritonōpo nenyokyhpyry mana.
Tuhke miumākō nae inenyohtyamo.
Ahno amorepāko mā toto zae ehtoh riry poko.
24 Ipyno tahtao oturūko mana Ritonōpo a:
‘Imyhpokako ropa, orihpyra aehtohme!
Sero mana ipynanohtoh ehepyryme.’
25 Mame ekurākāko ropa mana,
jamihme zoko exīko ropa, nuaseme exiketye samo, poetome
toehtopōpyry samo.
26 Aotururuhtao Ritonōpo a, etāko mana.
Tākye toehtoh ke Ritonōpo eahmāko mana.
Ritonōpo zamaro exīko roropa mana, zae exikety ehtoh samo.
27 Ynara āko mana imehnomo a emero:
‘Iirypyryme exiase, zae pyra ehtoh poko exiase.
Yrome juānohpyra Ritonōpo nexiase.
28 Typynanohse exiase eya orihpyra jehtohme.
Saereme ehtoh enēko ro ase.’

- ²⁹ “Morohne emero riko Ritonōpo mana kyia xine.
Mame tyrizomōko ropa mana.
³⁰ Kuorihmapopyra xine mana.
Naeroro isene ro sytatose saerehkatoḥ enetohme kyia xine,
saerehkatoḥ ao isene kuehtohkōme.

³¹ “Seromaroro, Jo, otato exiko;
oturupyra exiko jotururuḥtao ro.
³² Ezuhtoḥ nae awaḥtao, kaxiko ya, tākye jexiry zae oehtoḥ
enetuputyryḥtao ya.
³³ Yrome arypyra aḥtao mynyhme rokē exiko jomiry etatohme.
Āmorepāko ase tuaro oehtoḥme.”

Eriu oturutopōpyry ropa

(Jo 34)

- 34** ¹Eriu tōturuse ropa, ynara tykase:
² “Tuarō exiketomo, tamorepase exiketō roropa, etatoko ke
jotururu.
³ Tōsē kurā waro sytatose tompore aḥtao kyia xine, ahno omiry
etaryḥtao kyia xine zae aomiry ehtoḥ kuhōko sytatose.
⁴ Naeroro seromaroro Jo ehtoḥ poko satamorepatone zae ehtoḥ waro
kuehtohkōme.

Azahkuru pyra Ritonōpo mana ahno poko

- ⁵ “‘Zae rokē ase,’ āko Jo mana;
‘Ya zae ehtoḥ onyripyra Ritonōpo mana,’
ekarōko roropa mana.
⁶ Ekaropōko mana:
‘Otyme kure ajohpe jotururuḥtao, azahkuru jekaroryḥtao?
Kure pyra ase, ekurākapȳme, iirypyryme pyra jaḥtao ro.’

⁷ “Sero nono po imepȳ pyra mana Jo sā exikety.
Eya Ritonōpo kerekeremary tupime pyra mana, tuna enyry samo.
⁸ Popyra exiketō maro ytoytōko mana,
zae pyra exiketō maro oximōnōko roropa mana.
⁹ Ynara āko roropa mana:
‘Toiparo rokē mana Ritonōpo zamaro ehtoḥ kukuruḥtao kyia xine.’

¹⁰ “Seromaroro, tuaro exiketomo, jomiry etatoko.
Azahkuru ehtoḥ riko Ritonōpo nae?
Ritonōpo Jamihmehxo Exikety zae pyra ehtoḥ onyripyra mana.
¹¹ Zae kuepehmatorȳko mana kynyrihpyrykō epehpyryme, kure
kuehtopōpyrykō emetakame.
¹² Ritonōpo Jamihmehxo Exikety popyra ehtoḥ onyripyra mana.
Zae ehtoḥ poko rokē mana imehnomo a emero porehme.
¹³ Onoky a tyjamihtanohse Ritonōpo nae?
Onoky omi poe kapuāōkō Esēme emero toehse roropa nae?

- ¹⁴ Ise Ritonōpo toehse ahtao, kuoserematohkō puxihkāko ropa mana;
¹⁵ moro toehse ahtao ahno emero orihnōko oximōme,
 nonome exīko ropa mā toto.

Zae Ritonōpo mana jamihme roropa

- ¹⁶ “Seromaroro, Jo, tuaro awahtao jomiry etako,
 otato exiko.
¹⁷ Zae ehtoh se pyra Ritonōpo ahtao otāto senohne emero tōmiry omipona
 tyrīko nae?
 Iirypyryme mokyro riry se hma,
 zae Exiketye ynororo ahtao ipunaka, Jamihme Exiketye roropa
 mana?
¹⁸ Tuisa tō wānohnōko Ritonōpo mana, kowenume erohketō roropa zae
 pyra toto ahtao,
 toto wānohnōko mana popyra toto exiryke.
¹⁹ Kurehxo tuisame exiketō onyripyra Ritonōpo mana, tamuximākō
 roropa,
 popyrahxo tymōkomokākara onyripyra roropa mana, emero ahno
 tyrise exiryke eya.
²⁰ Ahno orikyry otarame oehnōko mōtoino rokene, otarame onoa.
 Eano mynyhpānōko mana,
 mame orihnōko mokyro mana.
 Takorehmane se pyra Ritonōpo mana tuisame exiketō etapatohme.
²¹ Ynara exiryke kynyrirykō emero enēko mana.
 Kuenetoryko roropa mana ytoytōko kuahtao xine.
²² Osa pyra mana, otonētohme xinukutumehxo exikety, iirypyryme
 exikety otonētohme onenepyra Ritonōpo ehtohme.
²³ Ēemepyry menekary se pyra Ritonōpo mana zae ahno apiakatohme,
 iirypyrykō emero zuaro mana.
²⁴ Tamoreparay se pyra roropa mana tuisamehxo exiketō kuhtohme, toto
 enahkatohme, esarykō ekarotohme imehnomo a.
²⁵ Ynara exiryke, mokaro nyriry waro Ritonōpo mana; koko toto
 akohnōko mana, toto akurihmōko roropa mana.
²⁶ Jarao, emero rokē neneryme, toto wānohnōko Ritonōpo mana popyra
 exiketō wānopyry samo.
²⁷ Irumekary se toehse toto exiryke, inyriphopyry tō omipona pyra toehse
 roropa toto exiryke.
²⁸ Tymōkomokākara kui tykamexipose eya xine Ritonōpo netaryme,
 aomirykō totase eya, tykohmary takorehmatohkōme.
²⁹ “Yrome Ritonōpo mynyhme toehse ahtao, ‘Popyra mana,’ kasaromepyra
 exīko imehnō mana.
 Tōmyty tonēse ahtao eya takorehmaneke pyra kymarokō exiry,
 towomanেকে pyra roropa.
³⁰ Moro toehse ahtao osewomara exīko sytatose popyra tuisa tō
 winoino,
 kowenume toto exīko, kynonorykō ryhmatohme.

Popyra ehtoh rumekāko mah?

31 “Jo, oorypyry epehpyryme oetuarimary ehtoh menetupuhno Ritonōpo ēpataka.

Ōmiry etapōko mah eya oorypyry poko pyra ropa oehtohme?

32 Mekaropoase Ritonōpo a azahkuru oehtoh enepotohme oya?

Oorypyry tō rumekary se mexino morohne poko pyra ropa oehtohme?

33 Ritonōpo nyryry se pyra awahtao, oty katohme ise oehtoh eraximāko mah inyryryme?

Omoro rokē ezuhnōko mase, ywy kara.

Kaxiko seromaroro, ōsenetupuhtoh tonō ekaroko yna a.

34 “Tuaro exiketō atae mā toto emero,

zuario se exiketō roropa jomiry etaryke eya xine ynara āko mā toto:

35 ‘Jo zuaro pyra exikety sā oturūko mana;

sekere āko rokē mana.

36 Aomiry etaryhtao kyra xine enetupuhnōko sytatose:

ajoajohpe exikety sā rokē ezuhnōko mana.

37 Jo tyrypyhpyke mana, tyrypyry rumekary se pyra roropa mana.

Kynetarykōme Ritonōpo kerekerehāko mana.

Sekere kakehpyra mana Ritonōpo hxyryryme, zae pyra Ritonōpo ekaroryme.’ ”

Oseruao Eriu oturutoh ropa

(Jo 35)

35 ¹Mame ynara tykase Eriu:

² “Jo, zae pyra mase, zae rokē exiketyme osekaroryhtao Ritonōpo a.

³ Ynara kary Ritonōpo a zae pyra roropa mana:

‘Ritonōpo, jetū exīko mah yrypyry poko jahtao?

Oty me kure ya yrypyry poko pyra jexiry?’ āko mase.

⁴ Oezuhnōko ase,

oepe tō ezuhnōko roropa.

Popyra oehtoh Ritonōpo onyryhmara mana

⁵ “Kakoxi osenuhmako kapu enetohme akurū tō roropa.

Kaehxo mā kehko omotye.

⁶ Oorypyry poko awahtao Ritonōpo Kapuaō onyryhmara mase.

Itamurume popyra awahtao ro, ‘Oty’ kara mana,

sam kamexipopyra mase eya.

⁷ Kure ehtoh riryhtao oya, moro ke Ritonōpo anakorehmara mase.

Okyryry se pyra Ritonōpo mana ipunaka.

⁸ Oorypyry poko awahtao imehnō ahno rokē etuarimāko.

Ahno rokē akorehmāko roropa mase kure ehtoh poko awahtao.

⁹ “Tyryryhmase ahtao itamurume kohtāko etuarimaketō mana.

Takorehmane kohmāko mā toto, typynanohtohkōme jamihme exiketō winoino.

¹⁰ Yrome eramara ropa mā toto Ritonōpo a, tyrihpōkomo a.

Ijमितunuru ekarōko mokyro mana, koko ahtao.

¹¹ Yrome eramara ropa mā toto Ritonōpo a, tamorepase tahtao xine ro eya, torō tō motye, onokyro tō motye roropa.

¹² Takorehmane kohmāko toh mā repe.

Yrome toto epyryparyke onezuhpyra Ritonōpo mana, popyra roropa toto exiryke.

¹³ Yrome zae pyra mana ynara kary Ritonōpo poko:

‘Onetara mana, onenepyra roropa Ritonōpo mana, Jamihmehxo Exikety.’

Tuaro pyra exikety sã sekere āko mase

¹⁴ “Jo, Ritonōpo onenepyra oexiry ekarōko mase.

Yrome penekehpyra exiko eraximary poko; oehtoh poko zuaro mana.

¹⁵ Popyra ehtoh poko exiketō onuānohpyra Ritonōpo, ekarōko mase.

Iirypyrykō poko oty kara roropa, ekarōko roropa mase.

¹⁶ Oturukehpyra oexiry toiparo rokē mana.

Oturūko mase itamurume repe, yrome tuaro pyra exikety sã sekere āko mase.”

Eriu oturutopōpyry asakoropane

(Jo 36—37)

36 ¹Mame tōturuse ropa Eriu. Ynara tykase:

² “Jo, penekehpyra exiko, ajohpame samo.

Oturutoh nae ro ase ekarotohme oya zae Ritonōpo ehtoh poko.

³ Tuaro jehtoh pitiko rokē pyra mana.

Moro ke enetupuhpōko ase oya zae Ritonōpo ehtoh poko, Jyrihpono.

⁴ Ynekarory emero ajohpe pyra mana;

ywy, oturukety amaro, tuaro exiketyme ase.

Ewomāko Ritonōpo mana, ahno wānohnōko roropa

⁵ “Jamihmehxo Ritonōpo mana!

Imehnō onyhtomara mana.

Emero ehtoh waro mana.

⁶ Okynahxo isene ro iirypyrymākō onyrippyra mana, zae rokē tymōkomokākara riko roropa mana.

⁷ Zae ehtoh poko exiketō ewomāko Ritonōpo mana, tuisame toto ripōko mana,

jūme tuisamehxo toto ripōko mana.

⁸ Yrome āpuruhpyry taka tōmase ahno ahtao,

tymyhse toto ahtao keti ke, eary panō ke roropa etuarimatohme,

⁹ moro toehse ahtao mokaro enetupuhpōko Ritonōpo mana,

- inyrihpyrykō pokoino tuānohsēme exīko mā toto, iirypyrykō
emetakame, toto epyrypanyke roropa.
- ¹⁰ Otatōme ahno ripōko Ritonōpo mana, enaroximatoh ekaroryhtao eya
xine,
iirypyrykō rumekapōko roropa mā eya xine.
- ¹¹ Ritonōpo omipona toto ahtao, eahmaryhtao roropa eya xine,
ewomanekō nae exīko mā toto,
kure rokē exīko roropa mā toto toorihthōkō ponāmero.
- ¹² Yrome aomiry omipona pyra toto ahtao, orihnōko rokē mā toto tuaro
pyra exiketō samo,
tuna akuohnōko mā toto aorihyā esaka.
- ¹³ “Ritonōpo waro pyra exiketō mā zehno exikehpyra tukurohtao xine,
tuānohse toto ahtao ro, takorehmanekō onykohmara mā toto.
- ¹⁴ Zae pyra mā toto,
Ritonōpo omiry omipona pyra, imeimehnō poko mā toto.
Naeroro orihnōko mā toto poetome ro toto ahtao.
- ¹⁵ Yrome etuarimatoh ke ahno amorepāko Ritonōpo mana.
Popyra ehtoh eneryke enurukō etapuruhmakāko mana enetupuhthōme
Ritonōpo poko.

Etuarimāko mase popyra toehse oexiryke

- ¹⁶ “Jo, typynanohse mexiase Ritonōpo a popyra ehtoh wino,
towomase mexiase eya torētyke pyra oehtohme.
Okyryry otuhtoh kurā po rokē motukuase,
tonahsē kurā menapyase.
- ¹⁷ Yrome seromaroro tapiakase mase,
iirypyryme mase.
Naeroro tuānohse mase onyrihpyry emetakame.
- ¹⁸ Tomeseke exiko imehnō nekarory anapoipyra oehtohme zae ehtoh
tyoromatohme;
osenekunohpopyra exiko tineru ke.
- ¹⁹ Ākorehmane kohmary oya anakorehmara mana.
Ajamitunuru anakorehmara roropa mana seromaroro.
- ²⁰ Ikohmamary poko penetara exiko, ahno tō enahtoh poko.
- ²¹ Etuarimāko mase popyra oehtoh pokoino.
Tomeseke exiko eramara ropa oehtohme moro poko ropa.

Jamihme kuhse Ritonōpo mana

- ²² “Jamihme kuhse Ritonōpo mana!
Onoky imehnō amorepary waro nae isamo?
- ²³ Ritonōpo onynamotomasaromepyra sytatose.
Onyhxirosaromepyra roropa sytatose zae pyra ehtoh riry poko eya.
- ²⁴ Sero nono pōkō emero Ritonōpo eahmāko mā toto inyriy poko.
Omoro roropa wenikehpyra exiko mokyro eahmatohme.
- ²⁵ Amekeino inyriy enēko sytatose, emero porehme.
Osenuruhkāko sytatose inyriy kurā eneryke kyia xine.

- 26 Ritonōpo imehxo kuhse mana.
 Zumo aexiry waro ehsaromepyra sytatose.
 Otāto jeimamyry nae ynororo?
 Moro onukuhsaromepyra sytatose.

Ritonōpo jamitunuru, imehxo aexiry roropa

- 27 “Tuna onuhmapōko mana nono poe esaka.
 Mame konopome moro ripōko mana.
 28 Akurū poe konopo oehnōko mana, nono ehxikatohme, ahno maro,
 enara.
 29 Akurū tō ytory waro pyra sytatose.
 Otāto konomeru panaikato exīko roropa kapu ao, Ritonōpo esao?
 30 Sapararahme nenenehkane aropōko Ritonōpo mana tomye.
 Yrome zue ao tuna konōto kua, xinukutume rokē mana.
 31 Moro sā tonahsē ekarōko Ritonōpo mana ahno a otuhtohme tuesapare
 ehtohme.
 32 Nenenehkane apoīko mana tomary ke topohme aropotohme tuotoh
 pona.
 33 Konomeru mā enaroximāko tyryrykane jamihmā oepiry poko,
 pui tō zuaro mā toto tyryrykane oehsasaka exiry poko.
37 1 Tyryrykane konōto oepiryhta, jeano tuhāko itamurume,
 pyhseky kary se sā mā upuropuru winoino.
 2 Etatoko ke Ritonōpo omiry poko,
 aomiry konomeru sā tūtāko mā itae.
 3 Nenenehkane aropōko mana nono etyhyry poe imep̄y etyhyry pona,
 emero rokē pona roropa kapu zopikoko.
 4 Moromeīpo omi konōto osetāko mana, panaikato konōto, konomeru
 exiry samo;
 moro toehse ahta onenenehāko ro mana.
 5 Ritonōpo omiry takararahāko mana;
 tyjamitunuru ke imehxo exiketō riko mana,
 morohne onenetupusaromepyra sytatose.
 6 Aomiry omi poe newe epukāko konopo oepiry samo nono pona,
 konopo itamurume jamihme roropa enehpōko mana.
 7 Moro ke tehme ahno ripōko mana itapyīko tao.
 Erohsaromepyra mā toto, zuaro toto ehtohme,
 moro tyrise eya.
 8 Onokyro tō omōnōko mā toto tosaka xine,
 moroto rokē tōtonēse mā toto.
 9 Tyryrykane konōto oehnōko mana ikurenaeino,
 kuenime ehtoh oehnōko inikahpoe ino.
 10 Pu katohe ke Ritonōpo a tuna akyhnōko mana jerume.
 Tuna zumō tūpore exīko mana jerume.
 11 Akurū tō atanonohnōko mana konopo maro,
 nenenehkane emāko mana kapu zopikoko.
 12 Ritonōpo omi poe, sapararahme ytōko akurū tō mana emero rokē
 ehtoh tonō pona.

Ritonōpo nyripohpyry ae ro exīko mana, emero porehme, sero nono pona.

- ¹³ Konopo enehpōko Ritonōpo mana nono pona, toitoine ahno wānohtohme,
kypyno xine toehtoh waro kuehtohkōme roropa.

Tuaro Ritonōpo ehtopo

- ¹⁴ “Etako pahne, Jo,
osenetupuhko aporo Ritonōpo nyiriry kurā poko.
¹⁵ Zuaro hma otāto nenenehkane tyripōko Ritonōpo nae akurū tō saerehkatohme?
¹⁶ Zuaro hma otāto akurū tō tyhwyme exīko nae kae?
Morohne mā enetupuhthome tuarohxo Ritonōpo ehtoh poko.
¹⁷ Omoro axitū exīko mase oupō ao tyryrykane oehpyra ro ahtao isawā maro ikurenae,
¹⁸ Ritonōpo akorehmary waro mah kapu riry poko esaka, tūpore tyritohme metau samo?
¹⁹ Yna amorepako kure oturutohme eya, moro poko onenetupuhpyra yna exiryke.
²⁰ Ywy oseosezuhpyra ase Ritonōpo maro jenahkaporyino eya.

²¹ “Xixi osenepyra mana tonēse ahtao akurū tomo a.
Yrome saereme exīko ropa mana akurū tō tarose ropa ahtao tyryrykane a.
²² Inikahpozakoxi saereh āko mana uuru zemime exikety samo.
Ritonōpo saerehkatoh imehxo ehtoh eneryke eahmary se sytatose.
²³ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety jamihme kuhse mana, naeroro oehsaromepyra sytatose ipūtokoxi,
zae rokē mana, ahno onyryhmara mana.
²⁴ Morara exiryke zuno mā toto emero,
yrome oty kara mana tuaro osekaroketō poko.”

Ritonōpo oturutopōpyry

Jo maro

38.1—42.6

Ritonōpo otururu Jo a apitorymano

(38.1—40.2)

38 ¹Moromeīpo tyryrykane konōto wino tōturuse Ritonōpo, ynara tykase ynororo Jo a:

- ² “Ōtururu mā tuaro pyra oehtoh enetupuhpōko;
onoky mahno, tuaro jehtoh onenetupuhpyra tyripōko mah?
³ Owōko ty xikihme orutuame awahtao.
Ekaropōko ase oya jezuhtohme oya.

Sero nono ynyrihpyryme mana

- ⁴ “Otoko mexiahse sero nono tyrise ahtao ya?

Tuaro nymyry awahtao moro poko oturuko ya.

⁵ Onoky a sero nono zumo ehtoh tymenekase?

Onoky a morohne tukuhse, zuaro hma?

⁶ Oty po xikihmākō tyrise nā kehko sero nono apōme?

Onoky a topu konōto tyrise esaka epoehme sero nono ehtohme?

⁷ Moro ěmepýry ae senohne emero tyrise ahtao xirikuato tō toremiase toto oximōme.

Ynenyohtyā tykohtase toto tākýe toehtohkōke.

⁸ “Onoky a tuna konōto tapuruse myahxo ytopýra ehtohme tonuruse ahtao sero nono wakuru ae?

⁹ Ya moro tuna konōto tyōtose akurū ke,
ya ro moro tuna tyōtose ikohmamyryke.

¹⁰ Ehpíry tō tyrise ya,
apuru tō ke tapuruse ya.

¹¹ Ynara tykase ywy eya:

‘Oehnōko mase tarona rokene,
mya ytopýra mase.

Pohkane tō kaetokohxo exiketō mā etypohnōko kehko taro.’

Ozeino saerehkatoh oehnōko nae, ikohmamyry roropa?

¹² “Jo, isene awahtao sero nono po ěmepýry tonehpose oya saereh kapitotohme?

¹³ Xixi tōmehkapose oya nae sero nono po popyra exiketō erehtohme toto ahpahpotohme aotonētohkō tae?

¹⁴ Saereme ypy tō ehtoh tonō enepōko mana jakanahmā kō roropa upo mirihmā samo aryhnao, imenuru sã roropa orino pokona.

¹⁵ Saereme ahtao zae pyra exiketomo a saeremehxo mana, toto akorekehkãko mana popyra ehtoh poko toexirykō se toto ahtao.

¹⁶ “Jo, ytopitopyra mexiase tuna konōto enatýry tō enese?

Zue aka tuna konōto kuaka ytopitopyra roropa mexiase?

¹⁷ Omōtoht tonō aorihtyā esaka tonepose oya imepyny a?

Moroto mā xinukutume konōto
ikohmamyry enahpýme mana.

¹⁸ Sero nono zumo ehtoh waro hma?

Kuezuhko morohne waro awahtao.

¹⁹ “Otokoino saerehkatoh oehnōko nae?

Ozeino roropa ikohmamyry oehnōko nae?

²⁰ Ohpetu pona morohne ytory enepory waro hma, imeïpo aropotohme ropa toto esyryhmapitotopýpy pona ropa?

²¹ Otaramé morohne waro mase tamuhpōme oexiryke,
pake tonuruse oexiryke sero nono onyripyra ro ahtao.

Onoky newe rineme exikety nae?

- 22 “Mytoase ykyryry newe kurākatoḥ enese, konopoimo topu xikirimā
kurākatoḥ roropa?
23 Morohne kurākāko ase etuarimatoḥ ehtoḥ pona, etonatoḥ pona roropa.
24 Mytoase xixi tūtatoḥ pona, tyryrykane exipitotoḥ pona roropa xixi
tūtatoḥ wino?

Onoky konopo te, jeru tōkehko rineme nae?

- 25 “Onoky a konopo esemary tyrise konopo itamurume oehtoḥme,
onoky a tyryrykane esemary tyripose roropa tyryrykane konōto
ytotoḥme?
26 Onoky omi poe konopo oehnōko nae ona tonorē pona ahno esaka pyra?
27 Onoky omi poe nono tonorē ehxikāko nae onahpoty ahtatoḥme?
28 Tummyke konopo nae?
Otokoino tuna oehnōko nae otyro ehxikatoḥme?
29 Onoky kuenimā jeru ēme nae, newe roropa?
30 Onoky mokyro tuna tūpore rineme topu samo, ikuḥpo eworīko jerume
aehtoḥme?

Kapu poko exiketō ytory poko zuaro hma?

- 31 “7me xirikuato tō mykyry waro mah eary ke, puripurikaneme,
Oseruao Maria tō myhpokary waro roropa hma?
32 Xirikuato ēmepyrime maparukawa osenepory waro hma,
Uusa Zumohxo arory waro mahno, Uusa Zumōkara roropa?
33 Xixi tōkehko Rihpō waro hma,
nuno roropa xirikuato tō roropa Rihpō waro mahno?
Morohne Rihpō waro hma sero nono po?

Onoky tuna emary waro nae konopome aehtoḥme?

- 34 “Ōmiry etapory waro hma kakoxi akurū tō a, konopo itamurume
enehpotoḥme zueme tuna ehtoḥme opona?
35 Nenenehkane enepory waro hma aropotoḥme,
ynara kaxīpo oya:
‘Taro ynanase ōmiry omipona ehtoḥme?’
36 Onoky a torō tō tuaro tyripose, ipi tomo a, poroporo roropa, zueme
tuna kumary ehtoḥ ekarotoḥme?
Morararo onoky kuratiri orutua zurūko konopo oepyrory poko?
37-38 Onoky akurū tō kukuru waro nae?
Onoky konopo enepory waro roropa nae nono ehxikatoḥme tūpore
toehse ahtao?

Onoky okyno tō nahpāko nae torō tō roropa?

- 39 “Omoro hma kaikuxi tamuru tō nahpāko mah tuesapare ipoenō
ehtoḥme,
40 tōtonēse toto ahtao tosao xine, eutary ao tykarimory eraximaryhtaō
eya xine?

- ⁴¹ Onoky torō tō nahpāko nae ipoenō xitaryhtao ynetaryme, toto ytoytoryhtao roropa tonahsē zupiry poko?

Onoky a onokyro tō tyrise tyotyoro?

- 39** ¹“Otara ahtao poti tō ypy tō po exiketō enurūko nae? Zuaro hma? Kapau tō enururu meneahse?
- ² Toto nunory tō kukuru waro hma aroporyhtao eya xine enurutohme? Zuaro roropa hma otara ahtao enurūko toh nae?
- ³ Ātykiry kuehme exīko tumūkuru enururuhtao; poa, sam kakehnōko mana.
- ⁴ Imūkuru tō wātāko, jamihme exīko ona po; imeīpo mya ytōko mā toto oehpyra ropa ehtohme.
- ⁵ “Onoky a jumētu tō ona pōkō tymyhpokase tamoreme xine toto ytotohme, tosēke pyra exiketomo?
- ⁶ Ona tonorē ekaroase eya xine esarykōme ehtohme. Nono sāme aexityā ekaroase roropa eya xine, esarykōme.
- ⁷ Panaikato kō etary se pyra mā toto pata tō myhto; toto onukuremasaromepyra mā toto, omoxinety puimatohme.
- ⁸ Otuhnōko mā toto ypy tō po, emero rokē otyro ahtaryhtao enahnōko mā toto.
- ⁹ “Pui orutua itu htaō toerokuru se exīko nae oekyme? Oehnōko mokyro nae oeky tō esaka nyhse?
- ¹⁰ Mokyro myhnōko mah eary tō ke nono ahkatoth pokona, raxiteru pokona roropa nono poro itywyhmatohme?
- ¹¹ Jamihme mana ajohpe pyra. Yrome onyriyry tupime exikety onyripyra mana, aerohtohme tyripose ahtao oya.
- ¹² Tiriiku tōkehko anapoihipyry enehpōko mah eya atapyī taka? Ōmiry omipona mokyro ehtoh enetupuhnōko mah? Naary!
- ¹³ “Awexituruze aporiry tō pohpoh āko mā toto axī sā repe. Yrome onuhсарomepyra mā awexituruze tomo, sekonia sā pyra mana.
- ¹⁴ Mokyro awexituruze ehmokāko mana nono pona rokene, iħmo axihnanohnōko isawā mana toto atahtohme.
- ¹⁵ Wenikehnōko mana pupu a akuriħmory poko, onokyro tomo a itūtūmary roropa.
- ¹⁶ Ehmokāko mana yrome tuhmo a wenikehnōko mana. Oty kara mana tyhmose ahtao.
- ¹⁷ Ya ro mokyro tyrise tuaro pyra exikety, tuaro ehtoh onekaropyra jexiryke eya.
- ¹⁸ Yrome tururume toytoryhtao axī ytōko mana. Kawaru eunohnōko sā mana, epo ytokety maro.
- ¹⁹ “Jo, omoro hma kawaru rihpōme jamihme?

Ipymyry pokona irehkxyī tyripose oya?

²⁰ Mokyro pyhseky kamexipōko mahno taparara samo, ahno erehtohme aryrykatoh ke?

²¹ Typenekehse ahtao nono ahkāko mā toto tupupurukō ke toytorykō se toexirykōke tururume etonatoḥ pona tyjamitunurukōke.

²² Enaromyra mā toto.

Oserehpyra roropa mā toto.

Tapema tō eneryhtao eramara ropa mā toto toorikyry zuno pyra toexirykōke.

²³ Epozakuroko xine etakinakety sã pyrou ytōko mā kehko, warata tōkehko zemime mā kehko xixi ao.

²⁴ Tywyh tywyh āko toytorykō se toexirykōke, tururume ytōko mā toto, axiny.

Rue etoryhtao etypohsaromepyra mā toto.

²⁵ Opre rueimo totose ahtao, aryrykatoh ke ezuhnōko mā toto; moino etonatoḥ pohnōko mā toto, soutatu tō tuisary kohtary etāko roropa mā toto.

²⁶ “Piano ytōko nae,

pohpoh āko nae tamorepase oya exiryke,

aporiry tō pohpoh āko mana aytoryhtao ikurenaka?

²⁷ Ōmiry eraximāko pianoimo nae tymỹ ritohme kaetokō po?

²⁸ Esary topu tō po, kaetokō po.

Moroto topu kae ehtoḥ po tymỹ rīko mana jamihme samo.

²⁹ Moro poe tykarimory enēko mana, enurukō moino enēko.

³⁰ Onokyro toorihse ahtao, moroto oximōnōko piano tomo, munu ēnōko ipoenō mā toto.”

40 ¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Jo a:

² “Jo, ymaro oseosezukuru se mexiase azahkuru jehtoh kurākatohme.

Yrome Jamihmehxo Exiketyme ase;

seromaroro typoremāse osekarōko mah te, jezuhnōko ro mah?”

Ritonōpo ezuhtopōpyry Jo a

(40.3-5)

³ Mame Ritonōpo tozuhse Jo a. Ynara tykase ynororo:

⁴ “Otara āko ywy?

Oezuhsaromepyra ase.

Kurehxo mynyhme rokē jexiry.

⁵ Tymotyēkase ywy jotururu sero poko.

Seromaroro ezuhtoḥ pyra ase ipunaka.”

Ritonōpo tōturuse ropa Jo a

(40.6—41.34)

⁶ Moraramē tyryrykane konōto htae Ritonōpo tōturuse Jo a. Ynara tykase ynororo:

- 7 “Owōko ty xikihme seromaroro ynekaropory ezuhtohme oya.
 8 Jyhxiroy se hma zae pyra jexiry poko, iirypyryme jehtoh poko, zae rokē ōsekarotohme?
 9 Ajamitunuru ekarōko mah yjamitunuru samo?
 Ōmiry ke konomeru riry waro mahno panaikato konōto, jomiry samo?
 10 Morohne riry waro awahtao tuisamehxo oexiry enepoko, saeremehxo oexiry enepoko roropa, upo kurā amurutoh sā oya.
 11 Epyrypaketō eneko;
 toto zehno oehtoh zumakako epona xine toto tuarimatohme.
 12 Ajohpe pyra, epyrypaketō eneko toto poremākatohme, popyra exiketō enahkatohme esarykō po.
 13 Zonēko toto nono aka.
 Imyhko roropa toto aorihyā tō esary ao.
 14 Morohne riryhtao oya ywy roropa oeahmāko ase:
 ‘Āmoreme orēpyra mexino,’ āko ase oya.

Ihpory Peemote kuremary waro hma?

- 15 “Onokyro Peemote eneko.
 Ya tyrise ynororo oritopōpyry samo.
 Onahpoty enahnōko mana pui samo.
 16 Morararo ijamitunuru eneko, jaxiry pū jamihme mā kehko, zuakuru pū roropa!
 17 Arokry tanÿse ahtao tūpore mana, wewe amoriry samo, jaxiry tō pū roropa jamihme mā kehko.
 18 Mokyro zehpyry tūporemā kehko metau samo, jaxiry kurimene sā roropa.
 19 Mokyro eneryhtao oya osenuruhkāko mase, nyrihpyryme mā mokyro, jamihme roropa emero motye!
 Ywy ro rokē, mokyro Rihpōme ase.
 Morararo iporemākapory waro ase.
 20 Onahpoty inapyry ahtāko mana ypy tō po,
 moroto imehnō onokyro tō osemiākāko mā toto.
 21 Ataxikāko mana omoxino zopikoxi,
 otōnēnōko mana sapisapiriimo htaka tuna ehpiuroko.
 22 Omoxino tō sā zerukumānōko mā kehko, saukeyru tō roropa.
 23 Enaromyra mana tuna kumaryhtao;
 oserehpyra roropa mana tuna Joatāo zuemehxo ahtao eunary pona.
 24 Onenukehkasaromepyra matose apoitohme;
 onoky apoitoh riry waro nae mokyro apoitohme erēnanohtohme?

Ihpory Rewiatā apoiry waro mahno?

- 41** ¹ “Onokyroimo Rewiatā apoiry waro mahno oka ke?
 Inuru mykry waro mahno eary ke?
² Eutary aka eunary ae eary riry waro hma,
 jematory posohkary waro mahno oka konōto ke?
³ Emyhpokapōko ropa nae oya?
 ‘Ajohpāme samo ypyno exiko,’ āko nae oya?

- ⁴ Tömiry etapōko nae oya toerohtohme opoetoryme, toorikyry
ponāmero?
- ⁵ Imaro osemiēkāko mano torō pitiko maro osemiēkary samo?
Oekyme imyhnōko mano opoetory tō osemiēkatohme imaro?
- ⁶ Mokyro ekamōko mah kana anŷnanomo a?
Ipū sahkatohme?
- ⁷ Warata tō emary waro mahno ipihpyry wotohme?
Zupuhpyry pokona tuotoh waro mahno pyrou potyry tō ke kana wotoh
samo?
- ⁸ Ikuhko oemary ke mokyro apory, itemuhmako toiro, moro
onyrizomopyra mase,
jūme wenikehpyra exīko mase moro oesekatopōpyry poko eya.
- ⁹ “Mokyro ihpory Rewiatā eneryhtao rokē oserehnōko ahno mana,
enaroxitapānōko mana,
epukāko nono pona aorikyhpory samo.
- ¹⁰ Ihtomaryhtao zehno exīko mana.
Onoky ytōko nae mokyro ēpataka ikuhtohme?
- ¹¹ Onoky imaro osetapāko nae, osesekapyra roropa?
Arypyra, osewomara sero nono pōkō mā emero porehme.
- ¹² “Seromaroro oturuxi oya onokyroimo Rewiatā axiry tō poko, zumo
aexiry poko te, jamihme aexiry poko, enara.
- ¹³ Ipihpory onousaromepyra ahno mana; ipū eworine.
Mokyro osewomatoh onyposohkasaromepyra roropa mā toto.
- ¹⁴ Onoky mokyro mytary mytakapōko nae, mokyro zery taere exikety?
- ¹⁵ Īpary tupuhtuke tūpore topu samo tyōtose aosewomatohme, tuhke
osepokona, zakare puhturu samo.
- ¹⁶ Morararo osepokona tōsexihse mā kehko kure samo, tyryrykane
omōpyra ehtohme zaka, enara.
- ¹⁷ Tōsexihse mā kehko osepokona;
morararo anapiakasaromepyra ahno mana.
- ¹⁸ Mokyro ihpory Rewiatā ahtiuh karyhtao ikarany pisarara sā osenēko
mana,
enuru tō zemime sā exīko mā kehko xixi tūtary samo.
- ¹⁹ Ītary ae apoto tūtāko mana ikarany pisarara samo roropa.
- ²⁰ Eunary ae orexito tūtāko mana, oripo zopino amoriry tō zatyry samo.
- ²¹ Mokyro puu karyhtao apoto zukāko mana,
ītary ae apoto tūtāko roropa.
- ²² Īpymyry ao ijamitunuru mana,
ēmyty eneryhtao enaromŷke exīko emero porehme mā toto.
- ²³ Ipihpory jamihme, tūpore roropa kurimene samo.
- ²⁴ Īpuropuru topu samo, imehnō zuno pyra;
tūpore mana topuimo samo.
- ²⁵ Towōse ynoro ahtao jamihme exiketō oserehnōko mana;
epasaromepyra mā toto.
- ²⁶ Tapema mokyro anakohpyra mana.

- Warata, pyrou roropa mokyro onuopyra mā kehko.
- ²⁷ Eya kurimene jamihme pyra mana, tiriiku zoko samo, metau eya wewe motasē samo.
- ²⁸ Pyrou tō mokyro onerehpyra mana.
Topu tō tomase ahtao epona otyro akumuru sā rokene eya.
- ²⁹ Etaetaparyhtao kaparu ke tiriiku zoko ke etapatoh sā rokē mana eya.
Eunohnōko mana ahno a warata tō emaryhtao epona.
- ³⁰ Zuakuru mā toxiōtose ipuhturu tō ke, oripo ehmosē sā, suisuime mā kehko.
Morohne ke ikurepato ahkāko mana
kurimene risē ke samo.
- ³¹ Tuna zueme exikety kurokuro kamexipōko mana oripo ao samo, oriu samo kurokuro karyhtao oripo konōto ao.
- ³² Aytoryhtao tuna kua, esemary saerehkaneme sā exīko mana, tuna konōto akurome tyrīko mana.
- ³³ Onoky sā nā ynororo?
Imep̄y ipanō pyra mana, tyrise ynororo imehnō zuno pyra aehtohme.
- ³⁴ Imehnō enēko mā mokyro emero popyra exiketō samo.
Onokyro tō rānao epyrypaketō maro ynorokē tuisamehxo osekārōko mana.”

Ritonōpo ezuhtopōpyry Jo a

(42.1-6)

- 42** ¹Moraramē Ritonōpo tozuhse Jo a. Ynara tykase ynororo:
² “Enetupuhnōko ase, Ritonōpo, jamihme hxo mase.
Tyriry se oehtoh emero tyrīko mase.
Oetypohkaposaromepyra imehnō mana.
- ³ Mekaropono ya:
‘Onoky mose ro, aotururu enetupuhpōko nae tuaro hkopyra jekarōko nae?’
Ywy tuaro pyra exiketyme rokē ase.
Sekere āko exiase tuaro pyra jehtoh poko, josenuruhkatohtōnō poko roropa, morohne onenetupuhsaromepyra jahtao.
- ⁴ Ōmiry etatohme tyripose ywy oya, oezuhtohme ya.
- ⁵ Apitoryme awaro exiase imehnō omiry etaryke rokē ya, yrome seromaroro oenēko ase jenuru ke nymyry.
- ⁶ Morara exiryke ehxirōko ase joturutopōpyry poko emero.
Yyrypyry tō ekarōko ase oya, taro typorohse jahtao nono pona, oruno htao.”

Jo ehtopōpyry etyhporyme

42.7-16

Jo epe tō oseruao

- ⁷Mame tōturukehse Ritonōpo ahtao Jo maro tōturuse ynororo Eripaze maro, Temā pono. Ynara tykase eya:
— Tohne ase opoko oepe tō asakoro natokō maro, zae pyra tōturuse oexirykōke ypoko, ypoetory Jo sā pyra. ⁸Seromaroro 7me pui orutua kō

apoitoko, 7me kaneru tō maro ekarotohme Jo a. Mame onekarorykōme etapako toto jahkatohme opynanohtohkōme. Ypoetory Jo oturūko mana ya opoko xine. Aomiry etāko ase. Awānohpyra xine exīko ase oorypyrykō emetakame, zae pyra oturutopōpyry ke ypoko, Jo nekarohpyry sā pyra.

⁹Naeroro Eripaze, Temā pono te, Piutate, Sua pono te, Zopaa, Naama pono maro toytose toto tyrithome emero Ritonōpo nyripohpyry ae rokene. Mame Jo otururu totase Ritonōpo a.

Jo pyty toemūkuase ropa Jo poenōme

¹⁰Moromeīpo tōturuse Jo ahtao tope tō oseruaōkō poko, kure rokē Jo tyrise ropa Ritonōpo a, imōkomory itamurumehxo tokarose roropa Ritonōpo a. ¹¹Jo akorō tō maro, aoryxiry tō maro, epe tō roropa tooehse toh nexiase Jo tapyī taka, oseahmatoh taka, otuhtoh konōto pona. Tōturuse roropa toto tākye pyra toexirykō poko kure pyra Jo ehtopōpyry poko, enara. Mame Jo tomuhkehkase eya xine emero popyra ehtoh poko, Ritonōpo nenehpohpyry poko eya. Mame tineru tokarose eya xine Jo a omahtao roropa uuru risemy tynekaroryme eya.

¹²Mame kure rokē Jo tyrise ropa Ritonōpo a apitoryme kure aehtopōpyry motye. Eky tō tomākase: kaneru tō 14 miume toehse, kameru tō 6 miume toehse, pui tō asakoro miume, jumēta tō miume. ¹³Toemūkuase roropa 10me ipoenomo, 7me orutua komo, oseruao ēxiry tomo. ¹⁴Osemazupu esety Jemima nexiase, zakorony Kaxia, imepỹ roropa Kerē-Hapuke. ¹⁵Emero nono pōkō motye oryximehxo Jo ēxiry tō nexiase. Mame toto tyrise eya mōkomo esāme Ipirykō maro.

¹⁶Moromeīpo Jo isene ro nexiase 140me jeimamyry typakomotyā enetohme, typakomotyā poenō enetohme roropa eya. ¹⁷Mame toorihse ynororo tamuhpōme toehse ahtao rahkene.

SAUMU

Izyraeu tō Eremiatopōpyry

Salmos

Ekarotopo

Saumu pehme mana eremiatoh ke, oturutoh ke roropa Ritonōpo a. Saumu tō tymerose imeronanomo a 700me jeimamyry ae (miume jeimamyry ehtoh poe 333me jeimamyry ehtoh pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao). Senohne Saumu tō tysekeremase juteu tomo a tōximōse toto ahtao Ritonōpo eahmatohme.

Nae Saumu tomo osehta: eremiatoh tonomo, Ritonōpo eahmatoh tonō, oturutoh tonō Ritonōpo a akorehmapotohme, osewomapotohme, ipynanohtohme; iirypyry korokapotohme te, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a inyrihpyry pokoino; kure tuisa ripotohme Ritonōpo a; ahno amorepatohme zae ehtoh poko; epetōkara wānohpotohme; oturutohme Ritonōpo a typoko te, oturutohme roropa Ritonōpo poetory tō poko porehme.

Sero pape ao

Saumu tomo atapiakāko 5me imerohpyry tōme:

Saumu 1—41

Saumu 42—72

Saumu 73—89

Saumu 90—106

Saumu 107—150

Saumu 1

Tākye ehtoh poko

- ¹ Tākye exīko matose popynō omihpyry
omipona pyra awahtao xine,
iirypyrymākō onypoenohpyra roropa awahtao xine,
Ritonōpo kerekereamananō maro oximōpyra
roropa awahtao xine.
- ² Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona
oexirykō poko atākyemāko matose,
inymeropohpyry poko osenetupuhnōko matose
saereme, koko, enara.
- ³ Moro sã awahtao xine wewe tō sã exīko
matose tarykase ahtao tuna ehpio;

ahtāko mana, eperytāko roropa
 toperytatoh po toehse ahtao,
 zary mā aremāpyra roropa mana.
 Moro sā orēpyra exīko matose,
 onyryrkō kure exīko roropa mana emero.

- ⁴ Yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō
 moro sā pyra mana;
 otupīko mā toto, tyryrykane a arexi pihpyry
 arory sā exīko mā toto.
- ⁵ Naeroro tōmipona pyra exiketō
 apiakāko Ritonōpo mana,
 ameke exīko mā toto
 Ritonōpo omipona exiketō winoino.
- ⁶ Ynara exiryke, tōmipona exiketō
 pynanohnōko Ritonōpo mana,
 yrome popyra exiketō wānohnōko mana.

Saumu 2

Ritonōpo nymenekahpyry tuisame

- ¹ Oty katohme atamorepāko sero nono pōkō nae
 Ritonōpo poremakapory poko?
 Toiparo rokē moro poko osenetupuhnōko mā toto.
- ² Sero nono pōkō tuisary tō typyrekō rīko mā toto,
 kowenu poko erohketō maro atamorepāko mā toto
 Ritonōpo epeme pyra toehtohkōme, tuisame
 inymenekahpyry epeme pyra toehtohkōme roropa.
- ³ Ynara āko mā toto:
 “Tuisame mokaro ehtoh surumekatone;
 mame inyripohpyry kyaa xine senahkatone.”
- ⁴ Tapō po Exikety kapu ao exianāko mana;
 mokaro eunohnōko Kuesēkō mana.
- ⁵ Mame tohne toexiryke mokaro zurūko mana,
 toto enaroximāko mana tyjāmitunuru ke,
 toto zehno toexiryke.
- ⁶ Ynara āko mana:
 “Ynymenekahpyry yriase tuisame japō po,
 moroto Jerusarē po, ypy Xiāo kurā po.”
- ⁷ “Jarao omi ekarōko ase,” āko tuisa mana.
 “Ritonōpo omiry ekarōko ase.
 Ynara nase ya:
 ‘Umūkurume mase; seroae omyme toehse ywy.
- ⁸ Ekaropoko ya,

imeimehnō nonory pōkō ekarōko ase oya
 opoetoryme toto ehtohme;
 sero nono emero ononoryme exīko mana.

⁹ Toto esēme exīko mase
 omyxiry mā kurimene risēme exīko;
 zae pyra exiketō wānohnōko mase
 oripo ehmory sā topu pona.’ ”

¹⁰ Naeroro etatoko, tuisa tomo;
 otato ehtoko, kowenu poko erohketomo!

¹¹ Kuesēkō eahmatoko tomeseke samo.
 Tykytyky kaxitoko,
 oesekumurukō po oporohtoko ēpataka;

¹² ozehno xine aexiryino te,
 oenahkaryino oesemary ae oytoryhtao.
 Tākye matose exīko
 oewomaneme Ritonōpo riryhtao oya xine!

Saumu 3

Atakorehmapotoh Ritonōpo a

Tawi nymerohpyry sero toepase ynororo ahtao tumūkuru Apisarāo kurūke.

¹ Ritonōpo, jepetōkara tuhke mā toto!
 Tuhkākō yzehno toehse mā toto!

² Oturūiko mā toto ypoko, ynara āko mā toto:
 “Mokyro anakorehmara Ritonōpo exīko mana!”

³ Yrome omoro, Ritonōpo,
 jewomāko mase osewomatoh samo.
 Orēpyra jyrīko mase,
 imehnō zuno pyra jyrīko ropa mase.

⁴ Ritonōpo kohmāko ase jakorehmaneme,
 tosary ypy kurā poe jezuhnōko mana.

⁵ Ataxikāko ase, torētyke pyra nyhnōko ase,
 imeīpo pakāko ropa ase Kuesēkō jewomaryke.

⁶ Enaromyra ase, jepetōkara miu motye toto ahtao,
 jomye toehse toto ahtao, toto zuno pyra ase.

⁷ Osehko, Ritonōpo! Kypynanohko Jesemy!
 Etonāko mase jepetōkara maro;
 mokaro popyra exiketō poremākāko mase,
 toto jamitunuru enahkapōko mase.

⁸ Orēpyra kyritorýko Ritonōpo Kuesēkō mana.
 Kure rokē opoetory tō tyriko, Ritonōpo.

Saumu 4

Atakorehmapotoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ritonōpo, Jewomane, kuezuhko jotururuhtao oya!
Etuarimāko exiase, yrome kuakorehmase.
Ypyno exiko seromaroro, jotururu oya etako!
- ² Orutua komo, oty katohme orēpyra jehtopōpyry
tyoromāko matou jyhxirotoh ke?
Oty katoh popyra ehtoh se rokē matou?
Oty katoh ajohpe ehtoh etāko roropa matou?
- ³ Wenikehpyra ehtoko:
zae ehtoh poko exiketō tymenekase
Ritonōpo a typoetoryme toto ehtohme;
jotururu etāko mana ikohmaryhtao ya.
- ⁴ Enaromŷke ehtoko, oorypyrykō poko exikehtoko;
mynyhme ehtoko onyhtohkō po
ōsenetupuhtohkō waro oehtohkōme.
- ⁵ Zae onekarorykō ekarotoko Ritonōpo a,
Oesēkōme enetupuhtoko.
- ⁶ Imehnō ynara āko oya:
Kure ehtoh ekaroko yna a itamurumehxo,
Ritonōpo, nupunato yna eneko, yna pyno exiko!
- ⁷ Yrome opoko tākye jehtoh, onekarohpyry
ya mokaro tākye ehtoh motye mana
tykyrysā apoiry poko eya xine.
- ⁸ Ataxikāko ase torētyke pyra,
kure rokē nyhnōko ase, omoro rokē Ritonōpo,
jewomāko mase.

Saumu 5

Osewomapotoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ritonōpo, jotururu etako josenetupuhtoh roropa!
- ² Tuisa konōto Jesemy, Ritonōpo, otato exiko,
kuakorehmako, āko ase;
oya oturūko ase, yna Esemy!
- ³ Pakeimo ėmepiryhtao jomiry etāko mase;
xixi tūtapitoryhtao, oturūko ase oya,
mame jezuhtoh eraximāko ase oya.

- ⁴ Omoro mase Ritonōpo, popyra ehtoh
azamaro pyra mana;
Popyra ehtoh poko exiketō onenehpopyra mase oēpataka.
- ⁵ Epyrypaketō se pyra mase ipunaka.
Popyra exiketō zehno mase emero porehme.
- ⁶ Ajohpe exiketō enahkapōko mase,
imehnō ryhmananō se pyra mase ipunaka,
imehnō enekunohnanō roropa.
- ⁷ Yrome yna pyno oexiryke yronymyryme
omōnōko ase azarā pona Atapyī taka,
jesekumuru po porohnōko ase oēpataka
oeahmāko ase Atapyī Kurā tao.
- ⁸ Ritonōpo, jepetōkara tuhke mā toto!
Kuakorehmako zae jehtohme,
ōmiry omipona jehtohme.
Jesemary zae ehtoh poko enepoko ya
epona jytotohme.
- ⁹ Jepetōkara omiry zae pyra mana ipunaka.
Imehnō enahkary poko rokē
osenetupuhnōko mā toto.
Aomirykō kure sã mā repe, imepỹ pyrypāko.
Yrome enekunohnōko mā toto aorihmapotohme.
- ¹⁰ Ajohpāme sã mokaro apiakako,
toto wānohtohme, Ritonōpo!
Osenetupuhnōko mā toto imehnō ryhmary poko,
naeroro tyripoko toto osenahkapotohme!
Aropoko toto owinoino, tahxime ōmiry omipona
pyra toexirykōke, orumekary se roropa toexirykōke.
- ¹¹ Yrome amaro tōsewomary se exiketō
tākye exīko mā toto, tātākyemarykōme eremiāko mā
toto, toto ewomāko oexiryke.
Opyno exiketō tākye exīko mā toto opokoino.
- ¹² Ritonōpo, yna Esemy, kure rokē mokaro rīko mase,
ōmiry omipona exiketomo,
kure oehtoh toto ewomāko mana osewomatoh samo.

Saumu 6

Kurākara atakorehmapotoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, jupokara exiko yzehno
awahtao! Juānohpyra exiko zehno awahtao!
- ² Ypyno exiko tapotūkehse jexiryke.
Kukurākako ropa takuruhtase jexiryke.

- ³ Torētyke ase ipunaka ukurohtao.
Ritonōpo, otara ahtao oehnōko ma jukurākase?
Ekurehpyra exiko.
- ⁴ Kypynanohko, Ritonōpo Jesemy!
Yna pyno oexiryke kuanỹko orihpyra jehtohme.
- ⁵ Aorihityā ekepyry esao tuenikehse mase,
moroto oeahmasaromepyra mā toto.
- ⁶ Penekehnōko ase yxitary poko.
Kokoro rokē jynyhtoh tahxikure exīko nase
yxitatoh ke;
jupuhpyry apō tahxikure exīko yxity ke.
- ⁷ Jepetōkara pokoino jenuru tyaose nase
xitakehpyra jexiryke.
Pitiko osenuhmasaromepyra ase.
- ⁸ Ameke ehtoko ywinoino,
popyra ehtoh poko exiketomo!
Ritonōpo Jesemy, jotururu etāko yxitaryhtao;
- ⁹ jotururu etāko mana jakorehmapory
ekaroporyhtao ya,
otato mana jotururuhtao eya.
- ¹⁰ Jepetōkara ehxirōko mā toto; oserehnōko mā
toto, epāko axiny tuaro pyra exiketō sā ipunaka.

Saumu 7

Zae ehtoh ekaropōko Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, oya oehnōko ase jewomatohme;
kuanỹko, kypynanohko jekahmananō winoino
emero porehme.
- ² Reāo sā jarory se mā toto ypynanohsaromepyra
imehnō ehtoh pona, moroto yxihxihkatohme.
- ³ Ritonōpo, Jesemy, zae pyra ehtoh poko
toehse jahtao, imepỹ popyra tyrise ya ahtao,
- ⁴ jepeme exikety towokase ahtao ya te,
imepỹ jepekara popyra tyrise ya ahtao
- ⁵ moro sā toehse jahtao ah jepetōkara jekahmā
toto, ah japoī toto. Ah jemā toto nono pona
totapase, tynomose ekepyryme nono po.
- ⁶ Ritonōpo, owōko ty zehno oehtoh ke,
jepetōkara yzehno ipunaka, iporemākapoko toto!
Xikihme exiko, kuakorehmako, zae ehtoh se oexiryke.

- ⁷ Oximōme imeimehnō nonory pōkō enehpoko
ōmye toto ehtohme, toto tuisaryme exiko kaino kapu poe.
- ⁸ Ritonōpo yna Esemy, yna apiakaneme mase,
ahno apiakane emero.
Kuapiakako zae exiketyme, Ritonōpo, zae ehtoh
poko rokē jexiryke, ajohpe pyra jexiryke.
- ⁹ Ajohpāme sā popyra exiketō nyrihpyry xihpyry
enahkapoko, kurā ke zae ehtoh poko exiketō
epehmako. Zae Ritonōpome oexiryke ipunaka, yna
osenetuputoh apiakāko mase, yna penetatoh roropa.
- ¹⁰ Ritonōpo, kuewomako osewomatoh samo;
ajohpe pyra nymyry exiketō ipynanohko.
- ¹¹ Zae rokē apiakaneme Ritonōpo mana;
kokoro rokē popyra exiketō wānohpōko mana.
- ¹² Tyrypyrykō rumekary se pyra toto ahtao,
tytapemā aehtōko Ritonōpo mana.
Tytakȳ toaryhtose eya pyrou tō ekomatohme.
- ¹³ Typyre tō apoīko mana toto wotohme,
pyrou ke tuōko mana apoto zukatoh tonō samo.
- ¹⁴ Enetoko ke popyra exiketō popyra ehtoh poko
osenetupuhnōko mā toto.
Atamorepāko mā toto popyra ehtoh riry poko,
ajohpe exikehpyra mā toto.
- ¹⁵ Ahno apoitoh rīko mā toto,
yrome ynaroro omōnōko mā toto moro aka.
- ¹⁶ Moro sā tuānohsēme exīko mā toto
popyra toehtohkomo a.
Tyryhmasēme exīko mā toto,
imehnō ryhmary se toexirykōke.
- ¹⁷ Yrome ywy: “Kure mase, Ritonōpo,”
āko ase zae rokē oexiryke imehnō apiakary poko.
Eremiāko ase oeahmaryme, Jesemy
Ritonōpo Imehxo Exikety.

Saumu 8

Ritonōpo saerehkatoh poko

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, imehxo oehtoh
tōsenepose sero nono poro porehme!
Oeahmāko mā toto kapu etyhyry pona,
- ² oeahmāko poeto tō pisarara, eremiāko
enurusenā komo, mireremā kō roropa oeahmāko

mā toto, oepetōkara poremākatohme ozehno
exiketō mynyhpākapotohme emero porehme.

³ Kapu eneryhtao ya, onyrihpyry, nuno te,
xirikuato tō roropa, esao xine tyrise kehko oya,

⁴ onokyme kure yna, ahnome rokē ynanase?
Yrome yna poko osenetupuhnōko mase.
Orihketōme ynanase, yrome yna pyno ro mase.

⁵ Tyrise ynanase oya, Ritonōpo,
opoetoryme yna ehtohme,
yna Esē imehxo oehtohme.
Yrome tuisame kyriase roropa imehnō esēme yna ehtohme.

⁶ Ajamitunuru mekarose yna a,
onyrityā esēme yna ehtohme.
Onokyro tōkehko, okyno tō roropa,
yna ekyme toto ehtohme:

⁷ Kaneru tomo te, pui tōkehko, onokyro tomo emero.

⁸ Torō tomo te, kana roropa tuna konōto kuaōkō,
isene exiketō porehme.

⁹ Ritonōpo, yna Esemy, imehxo oehtoh
tonepose mana sero nono po porehme.

Saumu 9

“Kure mase,” kary Ritonōpo a zae aexiryke

Sero saumu tymerose Tawī a.

¹ Ritonōpo Jesemy, oeahmāko ase yronymyryme.

Onyrytyā poko osenuruhkāko ase,
ipoko xine imehnō zurūko ase.

² Opokoino atākyemāko ase,
eremiāko ase yzamaro oexiryke.
Oeahmaryme eremiāko ase onetaryme,
Ritonōpo, Imehxo Exikety.

³ Ooepiryhtao jepetōkara epāko mā toto;
epukāko, orihnōko roropa mā toto.

⁴ Ahno apiakaneme mase, zae exiketyme,
typorohse awahtao tuisa konōto apō po zae
ehtoh riko mase, zae ypynanoohnōko mase.

⁵ Imeimehnō nonory pōkō, awaro pyra exiketō
tuānohse oya.

Popyra exiketō tonahkase oya;
tuenikehsēme toto ehtohme jūme.

⁶ Kuepetōkara patary tō takuhkumose oya;

tonahkase toto oya jūme
tuenikehse ipunaka mā toto.

⁷ Yrome Kuesēkō Ritonōpo jūme tuisa imehxo mana.
Typorohse tapō po, tuisa konōto apō po,
imehnō apiakāko mana.

⁸ Kure rokē erohnōko Ritonōpo mana
sero nono pōkō tuisaryme;
zae toehto ke ahno apiakāko mana,
zae ehto waro toexiryke.

⁹ Tapyi jamihmā sā Kuesēkō mana
tyryhmase exiketō osewomatohme;
aetuarimarykohtao toto ewomāko mana.

¹⁰ Ritonōpo yna Esemy, awaro exiketō
oenetupuhnōko mā toto Tosēkōme,
oya ytoketō atakorehmapotohme,
jūme mokaro onurumekara mase.

¹¹ Oeremiatoko Ritonōpo eahmaryme,
tuisa imehxo mana Jerusarē po.
Imeimehnō nonory pōkō zurutoko inyrytā poko.

¹² Wenikehpyra Ritonōpo mana
taosanumase exiketō poko;
pusuhkatoh poko eya xine wenikehpyra mana,
imehnō osanumary se exiketō wānohnōko mana.

¹³ Ritonōpo Jesemy, kuewomako, kypynanohko!
Josanumary eneko jepetōkara a, yzehno exiketomo a.
Kypynanohko orihpyra jehtohme.

¹⁴ Mame owōnōko ase xikihme opoetory tō
ēpataka Jerusarē po oturutohme tākye
jehtoh poko: “Tākye ase oeahmaryhtao
typynanohse jexiryke orihpyra jehtohme,” āko ase.

¹⁵ Ozehnotokomo a eutary ahkahpyry aka
toepukase toto.
Ahno apoitoh aka tomōse toh nexiase,
tynyrihpyrykō aka.

¹⁶ Ritonōpo, awaro exīko imehnō mana,
zae rokē imehnō apiakaryke oya.
Mokaro popyra exiketō, tynyrytā aka
omōnōko mā toto, ahno apoitoh aka.

¹⁷ Etyhpyryme orihnōko mā toto,
Ritonōpo rumekananō maro emero.

¹⁸ Wenikehpyra mā tymōkomokākara poko.
Mokaro etuarimaketō kure Ritonōpo ehto

oneraximakehpyra mǎ toto.

¹⁹ Osehko Ritonōpo!

Sero nono pōkō oenetuputyry se pyra mǎ toto

Tosēkōme; orēpyra exiko toto neneryme.

Awaro pyra exiketō enehpoko

oēpataka toto apiakatohme.

²⁰ Toto tyripoko ouno toto ehtohme, Ritonōpo!

tuaro toto tyripoko orihketyme toehtohkō

waro toto ehtohme!

Saumu 10

Zae ehtoh tyripōko Ritonōpo a

¹ Ritonōpo yna Esemy,

oty katoħ ameke mahno ya?

Oty katohme otonēnōko mah jetuarimaryhtao?

² Popyra exiketō epyrypāko mǎ toto,

tymōkomokākara tuarimapōko mǎ toto.

Apoiko toto, Ritonōpo, ahno apoitoħ aka,

inyrihpyrykō aka.

³ Popyra ehtoh poko exiketō

epyrypāko mǎ toto typenetatohkō poko.

Tyamene se exiketō imehnō ryhmāko mǎ toto,

popyra ehtoh tyripōko mǎ toto Ritonōpo a,

tosēkōme Ritonōpo onenetupuhpyra mǎ toto.

⁴ Popyra exiketō Ritonōpo onupipyra mǎ toto;

toepyrypatohkōke oty kara mǎ toto Ritonōpo poko.

⁵ Emero rokē poko mokyro ahtao typenetatoh apoiko mana.

Onenetupuhsaromepyra mana Ritonōpo napiakary

poko, topetōkara poihtōko roropa mana.

⁶ Ynara osenetupuhnōko mokyro mana:

Orēpyra exikehpyra ase; jūme etuarimara exiko ase.

⁷ Oturukehpyra mana popyra ehtoh

enehpory poko te, omi ajohpanory ke,

imehnō enaroximary poko.

Imehnō hxirōko roropa mana,

popyra toto ehtoh poko oturukehpyra mana.

⁸ Otonēnōko mokyro mana pata tō rānao;

ahno kurā eraximāko moroto mana etapatohme,

towomaneke pyra exiketō zupiko mana

toto apoitoħme.

⁹ Eraximāko mana tōtonētoħ tao, reāo samo,

imehnō enēko mana,

osewomasaromepyra exiketomo.

- Tāto tao eraximāko mana urakanakety samo,
tykarimory apoīko mana apoitoh tao,
tymōkomoke pyra exikety, iiryhmatohme.
- ¹⁰ Totapase toto, epukāko toto;
typoremākase jamihme exikety a.
- ¹¹ Mokyro popyra exikety ynara āko mana
tyya rokene:
“Ritonōpo ‘Oty’ kara mana.
Pimỹme rokē mana, osenuhmara mana!”
- ¹² Osehko, Ritonōpo yna Esemy,
mokaro popyra exiketō zuānohko!
Wenikehpyra exiko aosanumatyā poko!
- ¹³ Ritonōpo onypoihtosaromepyra popyra
exiketō mana, eunopyryhtao eya xine:
“Juānohpyra Ritonōpo mana,”
āko osenetupuhnōko mā toh repe.
- ¹⁴ Yrome omoro, Ritonōpo, osenuhmāko mase,
imehnō osanumary enēko mase, emynyhmaketō
akorehmary se mase toto atasamaryhtao ro.
Osewomasaromepyra exiketō oeraximāko mā toto.
Etuarimaketō anakorehmakehpyra mase.
- ¹⁵ Ritonōpo, popyra exiketō jamitunuru
enahkapoko, zae pyra exiketomo.
Toto zuānohko inyrytyākō popỹ ehehpyryme,
zae pyra toehtohkō poko pyra ropa
toto ehtohme.
- ¹⁶ Ritonōpo tuisame mase jūme;
imehnō tyneponāmarykō eahmananō
osenahkāko mā toto ononory po.
- ¹⁷ Ritonōpo yna Esemy, taosanumase exiketō
otururu oya etāko mase, orēpyra toto rīko mase.
- ¹⁸ Iiryhmatyā kohtary etāko mase,
tummyke pyra exiketō roropa;
zae apiakāko mase toto akorehmaryme,
toto onyryhmara ropa ahno tō ehtohme.

Saumu 11

Ritonōpo Kuewomane komo

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō maro towomase ywy.
Tuaro pyra exikety sā mase ynara karyhtao ya:

- “Epako torō samo ypy tō pona,
² popyra exiketomo a taky tō tapoise exiryke
 tōtonētohkō tao, typyrekō tanŷse eya xine
 zae ehtoh poko exiketō worry eraximāko mā toto.
³ Ajohpe pyra exikety kure ehtoh
 onyrisaromepyra mana Ritonōpo nyripohpyry,
 zae ehtoh roropa turumekase ahtao ahno a.”

- ⁴ Ritonōpo Kuesēkō Tytapyī Kurā tao mana;
 tuisa imehxo mana, tapō po kapu ao.
 Sero nono pōkō emero enēko mana,
 toto nyriy waro mana.

- ⁵ Tōmīry omipona exiketō enēko mana,
 popyra ehtoh poko exiketō roropa; imehnō
 osanumananō se pyra Ritonōpo mana ipunaka.

- ⁶ Apoto emāko mana ēxofere maro
 popyra exiketō pona; toto wānohnōko mana
 tyryrykane axitunety ke apoto samo.

- ⁷ Zae ehtoh rīko Ritonōpo mana,
 ajohpe pyra ehtoh jamaro mana;
 aomīry omipona exiketō jūme
 isene exīko mā toto Ritonōpo ēpataka.

Saumu 12

Yna ipynanohko Ritonōpo

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Yna ipynanohko, Ritonōpo yna Esemy,
 zae ehtoh poko exiketō tonahse mā toto,
 ōmīry omipona exiketō osenepyra toehse.
² Ajohpe oturūko mā toto oseya; imehnō
 enekunohnōko mā toto ipyrypary ke eya xine.
- ³ Ritonōpo, mokaro imynyhpākapoko
 imehnō pyrypaketomo!
 Ītarykō apuruko mokaro epyrypaketomo.
 Ynara āko mā toto:
- ⁴ “Yna omīry ke yna penetatoh emero apoīko ynanase.
 Mynyhme yna onyrisaromepyra imehnō mana,
 tōmipona yna onyrisaromepyra mā toto.”
- ⁵ Yrome ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:
 “Seromaroro oehnōko ase, tymōkomokākara
 tuarimaporyke imehnomo a,
 pusuh āko mā toto sam katoh ke.

Toto ewomāko ase towomarykō se toexirykōke.”

⁶ Ritonōpo omiry zae ehtoh enetupuhnōko ase.

Parata kurā sā aomiry mana tukurikase ahtao
apoto ao 7me ootomosē pona.

⁷ Ritonōpo yna Esemy, yna onewomakehpyra
exiko, yna ipynanohko yna onyryhmara popyra
exiketō ehtohme,

⁸ ynara exiryke, emero rokē po ytōko mā toto popyra ehtoh poko; moro
poko “Kure nase,” āko mā toto emero.

Saumu 13

Atakorehmapotoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo Jesemy, jūme ypoko
tuenikehse mahno?

Otara ahtao otonēkehnōko mah,
oēmyty enetohme ropa ya?

² Otāto ise ro jetuarimatoh eanahtotohme ya?
Otāto ise ro jemynyhmary ukurohtao saereme,
koko, enara?
Otāto ise ro yporemākary jepetōkara a?

³ Ritonōpo Jesemy, kueneko, kuezuhko!
Kyjamihtanohko ropa, orihpyra jehtohme.

⁴ Morarama jepetōkara atākyemasaromepyra
exīko mā toto yporemākapory poko;
ynara kasaromepyra exiko mā toto:
“Mokyro typoremākase kyia xine!”

⁵ Ypyno oehtoh enetupuhnōko ase.

Atākyemāko ase ukurohtao ypynanopyryke oya.

⁶ Naeroro eremiāko ase oeahmaryme, Ritonōpo, kure tyrise jexiryke
oya.

Saumu 14

Popyra ahno ehtopo

(Saumu 53)

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Putupyra exiketō mā mokaro,
ynara kananō tukurohtao xine:

“Ritonōpo pyra mana,” kananomo.

Popyra rokē mā mokaro, inyrytā nuriame;

zae ehtoh poko exikety pyra mana ipunaka.

- ² Kapu poe sero nono pōkō enēko Ritonōpo mana,
zae ehtoh waro exikety zupīko mana,
toiro Ritonōpo pyno exikety zupīko mana.

- ³ Mame tamonohse toto a emero,
zae ehtoh esemary.

Oxisā mā toto popyra ipunaka, tymotase samo.
Zae ehtoh poko exiketō pyra mana,
toiro zae exikety pyra mana ipunaka.

- ⁴ Ritonōpo, ynara āko ekaropōko:

“Zae ehtoh waro pyra toh nae,
mokaro popyra exiketomo?

Torēnase toto ypoetory tō kyryry kurā
ematonanopyry poko.

Oturupyra roropa mā toto ya.”

- ⁵ Yrome imeīpo enaromýke exīko mā toto,
tykytyky āko, tōmiry omipona exiketō maro
Ritonōpo exiryke.

- ⁶ Tymōkomoke pyra exiketō ise ehtoh
kararahnōko popyra exiketō mana.

Yrome mokaro ewomāko Ritonōpo mana.

- ⁷ Ritonōpo, Izyraeu tō pynanohne enehpoko,
Jerusarē poe!

Opoetory tō enepyyry ropa ahtao
imeimehnō nonory poe,
tākye exīko mā toto Jako pakomotyamo.

Saumu 15

Ritonōpo Tapyī taka ytokety

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ritonōpo, onoky Atapyī taka ihximyry
omōnōko nae?

Onoky enaromyry oesary kurā taka
ytōko nae oeahmase ypy kurā po?

- ² Mokyro mā Ritonōpo omipona rokē exikety,
zae rokē exikety imehnō poko,
aomiry ajohpe pyra roropa mana.

- ³ Imehnō onykerekeremara exikety me mana,
tope tō onyryhmara roropa exikety,
imeimehnō anaomihtopyra roropa mana.

- ⁴ Kure rokē Ritonōpo omipona exiketō rīko mana,
tōmihpyry anamonohpyra exikety me mana

tyriry tupime toehse ahtao ro,
 yrome popyra exiketō se pyra mā ynororo ipunaka.
⁵ Tytinerū ke imehnō akorehmāko mana,
 imotye onepehmapopyra ropa mana,
 ajohpākō nekarory anapoipyra mana
 zae pyra ehtoh ehepyryme.
 Morara awahtao jūme orēpyra exīko mase, enara.

Saumu 16

Ymaro Ritonōpo exikehpyra mana

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Kuewomako, Ritonōpo, oenetuputyryke ya,
 towomase ywy oya!
- ² Ritonōpo a ynara ase:
 “Omorō mase Jesemy; ymōkomory kurā
 emero onekarohpyryme mana.”
- ³ Kure rokē mā mokaro,
 Ritonōpo omipona exiketomo!
 Atākyemāko ase toto maro jahtao.
- ⁴ Etuarimāko mā mokaro imehnō
 neponāmary ekahmananomo.
 Toto maro ytopyra ase, tynekarorykō
 etaparyhtao eya xine;
 ineponāmarykō oneahmara ase.
- ⁵ Omorō rokē mase ymōkomoryme,
 Ritonōpo Jesemy, omise jahtao ise jehtoh ya ekarōko mase, jesemary
 ae jarōko mase.
- ⁶ Kure rokē jyriko mase!
 Onekarory kurā poko tākye rokē ase,
 osenuruhkāko ase!
- ⁷ Ritonōpo, oeahmāko ase Jesēme oexiryke.
 Jamorepaneme mase zae jehtoh poko,
 koko josenetupuhtoh ekarōko mase ya.
- ⁸ Ynara zuaro ase: Ritonōpo ymaro
 exikehpyra ehtoh waro ase.
 Ameke pyra mana, emero rokē toehse ahtao,
 enaromyra ase.
- ⁹ Morara exiryke tākye ase osenetupuhnōko opoko.
 Orihketyme ro jahtao, torētyke pyra ase,
 oenetuputyryke ya.
- ¹⁰ Oya, Ritonōpo, towomase jexiryke
 jurumekara mase aorihtyā esao jahtao.

Onymenekahpyry kurā onymotanohipopyra mase.

- ¹¹ Oya, isene exiketō esemary poko
tutuarōtanohpose ywy.
Ymaro oexiry jākyemāko mana,
yzamaro exikehpyra mana jūme.

Saumu 17

Tawi oturutopōpyry Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, jomiry etako,
zae ehtoh ekaropōko rokē hano!
Jotururu etako, kuakorehmako, josekarory etako oya,
ajohpe pyra jexiryke.
- ² “Zae mase,” kary etary se ase, ōmiry ya,
zae ehtoh waro oexiryke.
- ³ Josenetupuhtoh waro mase, jenēko mase ukurohtao,
koko ahtao, tukuhse jahtao oya yyrypyry poko
ypenetatoh onenepyra mase.
Azamaro pyra exikety poko oturupyra ase oya,
- ⁴ imehnō orutua kō sā pyra ase.
Ōmihpyry omipona toehse ywy,
imehnō ryhmananō ehtoh sā pyra ase.
- ⁵ Osema kurā ae ytokety sā, ōmiry omipona ase,
azahkuru ehtoh poko pyra exiase.
- ⁶ Ritonōpo, oya oturūko ase, jezikuruke oya.
Naeroro jomiry etako, jotururu oya.
- ⁷ Ypyno oehtoh, enepoko ya, kurano.
Yna pynanohneme mase. Amaro yna ahtao
osewomāko ynanase yna poko pyra
yna zehnotokō ehtohme.
- ⁸ Kuewomako, oenuru ewomary sā oya;
taporihke exikety typoenō ewomary sā,
taporiry zopikoxi,
- ⁹ otonēxi amaro, ypoko pyra popyra exiketō ehtohme.
Yzehnotokō jomye mā toto.
- ¹⁰ Imehnō enupunara mā toto,
zurūko mā toto epyrypaketō samo.
- ¹¹ Ameke pyra jekahmāko mā toto.
Seromaroro jomye toehse mā toto
jematoh eraximāko mā toto, nono pona.
- ¹² Reão tō sā mā toto,
tōtonēse jeraximāko toto yyryhmatohme.

- ¹³ Osehko, Ritonōpo, Jesemy, atatapoiko
jepetōkara maro, toto enahkatohme.
Atapemā ke kypynanohko popyra exiketō wino.
- ¹⁴ Ritonōpo, kypynanohko mokaro orutua kō wino;
sero nono po ipenetatohkō nae mā toto emero porehme!
Zuānohko toto etuarimatoḥ ke
onukurākahpyry toto eepḥpyryme.
Moro etuarimatoḥ ipune tyriko roropa
toto poenomo wānohtohme,
ipakomotyā etuarimatoḥme roropa.
- ¹⁵ Yrome oenēko ase, azahkuru pyra jexiryke;
mame typakase ropa jahtao,
oēpataka atākyemāko ase oeneryke ya.

Saumu 18

Tawi, tuisamehxo ehtoḥ poko

(2 Samueu 22.2-51)

Sero saumu tymerose Tawi a Ritonōpo eahmatoḥme typynanohse ahtaḥ Sauu tō wino.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, opyno ase ipunaka!
Omoḥ mase jewomaneme.
- ² Ritonōpo ytopūme konōto nase, jeraseme nase, ytapyī jamihmano.
Ypynanohneme roropa nase, imaro jexiryke
yporemākasaromepyra jepetōkara mana.
Ritonōpo Jesemy jewomāko nase
tōsewomatoḥke jehtohme;
ytapyīme nase, imaro enaromyra ase.
- ³ Ritonōpo kohmāko ywy jakorehmatohme;
ypynanohnōko mana yporemākara
jepetōkara ehtoḥme.
Kuesēkō seahmatone!
- ⁴ Tapurupose exiase, joorihmatoḥ ke;
zue sā konōto, yyryhmatoh nexiase,
typoremākapose ywy.
- ⁵ Orihnōko ase tarāpa ke apoiḥpyry samo.
Emynyhmāko ase yronymyryme
jorikyry se pyra jexiryke.
- ⁶ Typoremāse jahtao, tykohtase ywy Ritonōpo a:
“Kuakorehmako myhene!” ase eya.
Tytapyī tae kapu ao jomiry totase eya,
yxitary etase rahkene.
- ⁷ Morarame nono tykytyky tykase,
kywyh tykase roropa, ypy tō apō kywyh tykase.
Tykytyky tykase roropa, tātaekymase Ritonōpo exiryke.
- ⁸ Eunary ae orexīto tutūtase,

- ītae roropa apoto tutūtase oahmame pyra.
- ⁹ Kapu totapuruhmakase eya, tyhtose ynororo,
akurū xinukutumā maro, ipupuru zopikoxi.
- ¹⁰ Taporihke exikety pona tōtyrise toytotohme,
tōnuhse axiny tyryrykane aporiry tō maro.
- ¹¹ Toxiōtose ynororo akurū konōto ke,
akurū xinukutumā ke; konopo itamurume zomye.
- ¹² Ikarany konopoimo maro topuxikiri panono,
tūtāko nenenehkane poe mokyro ēpataka,
akurū xinukutumākō kuroko roropa.
- ¹³ Morarama konomeru konōto tyrise Ritonōpo a;
tōmiry totapose Ritonōpo Imehxo Exikety a.
- ¹⁴ Pyrou tokomase eya, saparahme topetōkara taropose toto eya;
nenenehkane ke tonepanohpose toto.
- ¹⁵ Oepetōkara tupokase ahtao oya, Ritonōpo,
zehno oexiryke konomeru tonehpose oya;
morara ahtao tuna kurohtaonōpo tōsenese tāpaise,
sero nono apaisē tōsenepose.
- ¹⁶ Kaino Ritonōpo a tomary ke tapoise ywy;
tanŷe ywy eya zue konōto kuae.
- ¹⁷ Ritonōpo a typynanohse ywy jepetōkara
jamihme exiketō poe, yzehno exiketō poe.
Mokaro emero ymotye jamihme toh nexiase.
- ¹⁸ Jetuarimaryhtao tōsetapase ymaro toto;
yrome Ritonōpo a towomase ywy.
- ¹⁹ Tonehse ywy eya, osa konōto pona,
mame ypynanopyase ypyno toexiryke.
- ²⁰ Kurākō ke jepehmāko Ritonōpo mana
zae ehtoh poko rokē jexiryke;
kure rokē jyrīko mana,
azahkuru ehtoh poko pyra jexiryke.
- ²¹ Ise Ritonōpo ehtoh tyrise ya, ynara onyripyra exiase:
Kuesēkō onurumekara exiase.
- ²² Inyriophyry omipona toehse ywy, emero porehme.
Eramara ropa exiase aomipona pyra jehtoh poko.
- ²³ Jyhxiropyra imehnō mana zae rokē jexiryke,
Ritonōpo neneryme yrypyry poko pyra roropa jexiryke.
- ²⁴ Naeroro kurā ke rokē topehmase ywy Ritonōpo a,
ajohpe pyra jexiryke, tyryryphyke pyra
roropa jexiryke ineneryme.
- ²⁵ Opoko amonohkara exiketomo a,
anamonohpyra mase, Ritonōpo,
zae roropa mase, zae exiketomo a.

- ²⁶ Tyrypyry poko pyra exiketomo a kure rokē mase,
yrome popyra exiketō zehno mase.
- ²⁷ Tyamene se pyra exiketō pynanohnōko mase,
Ritonōpo, yrome tyamene se exiketō rīko mase
tuisame pyra.
- ²⁸ Omoro, Ritonōpo, saerehkaneme mase ya;
koko enahkapōko mase ya, Jesemy.
- ²⁹ Yjamitunuru mekaraoase ya jepetōkara etypohkapotohme.
Ymaro oexiryke toto patary apuru kuroko
pyhseky āko ase.
- ³⁰ Onyriry, Ritonōpo, kure rokē mana.
Ōmihpyry omipona mase, anamonohpyra mase.
Ewomaneme mase, towomaneme ose exiketō ewomaneme mase.
- ³¹ Ritonōpo rokē Kuesēkōme mana, imep̄ pyra.
Ynoro rokē kuewomanekōme mana, topuimome.
- ³² Ritonōpo mana yjamihtanohneme,
emero rokē poro jytoryhtao jewomāko mana.
- ³³ Osetapara upupuru riko mana
kapau pupuru samo, ypy tō po jewomāko mana.
- ³⁴ Osetapary poko jamorepāko mana taky tūporeumā,
jamihmehxo exikety kyryry, kenāpatohme ya.
- ³⁵ Jewomāko mase, Ritonōpo,
osewomatoh mekaraoase ya;
typynanohse oya jexiryke, orēpyra ase toehse.
- ³⁶ Japoipopyra mexiase jepetōkara a,
epukara roropa exiase ipunaka.
- ³⁷ Jepetōkara ekahmāko ase, toto amorōkāko ywy;
eramara ropa ase toto enahkatoh pona.
- ³⁸ Typoreumākase toto ya, owōsaromepyra ropa toehse toto.
Nono pona toepukase toto ymyhtokoxi.
- ³⁹ Yjamitunuru ekarōko mase ya etonatohme,
mokaro jetapary se exiketō poreumākapōko
roropa mase ya.
- ⁴⁰ Ritonōpo, opoe jepetōkara epāko mā toto,
naeroro yzehno exiketō enahkāko ase.
- ⁴¹ Takorehmanekō zupiko toh mā repe.
Yrome toto pynanohne pyra mana.
Ritonōpo a kohtāko toh repe.
Yrome toto onezuhpyra mana.
- ⁴² Toto enahkāko ase, putoh katoh sā
exīko mā toto, tyryrykane a putoh kane
arory samo.
Toto tūtūmāko ase ikurepato samo osema tao.
- ⁴³ Typynanohse exiase oya, ahno tō rānaino, osetaparyhtao.

- Ahno tō tuisaryme kyriase.
 Toto waro pyra exiase repe,
 yrome ypoetoryme toehse mā toto.
- ⁴⁴ Tyotyorōkō omiry ae exiketō oehnōko ya mā toto
 jomipona se toexirykōke;
 jomiry etaryhtao eya xine, omipona mā toto.
- ⁴⁵ Tōsetapary se pyra mā toto,
 enaromŷke tūtāko mā toto jamihme tosarykō htae.
- ⁴⁶ Isene Ritonōpo mana! “Kure mase,”
 sykatone eya, Jewomaneme mana.
 Imehxo Ritonōpo mana, Ypynanohne.
- ⁴⁷ Jepetōkara poremākāko mana,
 imehnō ahno tō rīko ypoetoryme,
- ⁴⁸ ypynanohnōko mana yzehno exiketō poe.

- Omoro, Ritonōpo, orēpyra jyrīko mase,
 yzehnotokō poremākaneme,
 jewomāko mase yyryhmary se imehnō ahtao.
- ⁴⁹ Morara exiryke “Kure mase,” āko ase.
 Oeahmāko ase imeimehnō pata tō po.
 Eremiāko ase oeahmaryme.
- ⁵⁰ Tuisame orēpyrahxo jyrīko Ritonōpo mana.
 Tynymenekahpyry pyno exikehpyra mana;
 ywy Tawi pyno mana, ypoenomo,
 ypakomotyā roropa,
 jūme yna pyno exikehpyra mana.

Saumu 19

Imehxo Ritonōpo ehtoh poko

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Kapu eneryke imehxo Ritonōpo ehtoh
 enetupuhnōko ase!
 Senohne emero inyrihpyryme mana.
- ² Imehxo aehtoh enepōko ěmepry mana,
 kokoro rokene,
 koko roropa tuaro aehtoh enetupuhpōko mana.
- ³ Sekere kara inyrityā mā repe omikara roropa mana,
 omi osetara ipunaka repe.
- ⁴ Yrome kapu omiry enetupuhnōko sytatose
 sero nono po porehme.
 Aomiry enetupuhnōko mā toto,
 imehnō pata tō po sero nono etyhyry po.

- Kapu poko xixi esary tyrise Ritonōpo a.
- ⁵ Pytakety sā tosae tūtāko xixi mana,
tururume ytokety sā mana,
tururume toytory se ahtao.
- ⁶ Tūtāko mana kapu etyhpyry poe,
mya ytōko imepỹ etyhpyry pona;
piukah āko mana emero pona.
- ⁷ Kure kuhse Kuesēkō omiry mana,
kyjamihtanohtorỹko kukurohtao xine mana.
Aomiry zae mana, naeroro enetupuhnōko sytatose,
tuaro pyra exiketō tuarōtanohnōko mana.
- ⁸ Zae Ritonōpo nyripotyā mana,
aomipona exiketō atākyemāko mā toto.
Inyripotyā kure mana, kutuarōtanohtorỹko mana.
- ⁹ Tuisamehxo Kuesēkō enetuputyryhtao kyya xine,
zae exīko sytatose jūme rahkene.
Zae kuapiakatorỹko Kuesēkō mana,
zae ehtoh waro toexiryke.
- ¹⁰ Uuru kurā motye kure Ritonōpo
namorepatoh mana, uuru itamurume
kure kuhse Ritonōpo omiry mana.
Morararo ano zeni anusasame ehtoh motye
anasasame Ritonōpo omiry mana.
- ¹¹ Ritonōpo, ōmiry etaryke ya zae ehtoh waro ase, opoetoryme;
kurākō apoīko ase ōmiry omipona jahtao.
- ¹² Tupime kyya xine azahkuru kuehtohkō
enery kyya xine.
Naeroro azahkuru jahtao yyrypyry ikorokako,
zuarō pyra jehtopo.
- ¹³ Yyrypyry poko jahtao, ikorokako
ukurohtao ipoko pyra jehtohme;
yyrypyry xihpyry namotome pyra kyriko.
Morara jahtao zae ehtoh poko rokē exīko ase.
Yyrypyry poko pyra exīko roropa ase.
- ¹⁴ Kuakorehmako kure rokē jomiry ehtohme oya,
josenetupuhtoh roropa kure ehtohme oya,
Ritonōpo, Jesemy.
Jewomaneme roropa mase, Ypynanohneme! Enara.

Saumu 20

Oturutopōpyry orēpyra toehtohme

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Tuisa, oxitaryhtao Ritonōpo netaryme,
ōmiry etary se ynanase eya,
oezukuru se ynanase eya!
Oewomary se ynanase Ritonōpo a, Jako Esemy!
- ² Opynanohtoh enehpory se ynanase Ritonōpo a,
Tytapyī tae, ākorehmary se ynanase eya,
ypy Xiāo poe!
- ³ Onekarotyā eya emero apoiry se ynanase eya,
onyahkatyā apoto apō po emero
Ritonōpo zamaro se ynanase!
- ⁴ Ise oehtoh, tuisa, ekaropory se ynanase Ritonōpo a,
tyriry se oehtoh tyripory se ynanase eya.
- ⁵ Mame kohtāko ynanase atākyemaryme,
oepetōkara typoremākase oya exiryke,
Ritonōpo eahmaryme atākyemāko ynanase
orēpyra toehse oexiryke.
Tuisa, onekaropory tō Ritonōpo a,
ekaropory se ynanase eya emero porehme!
- ⁶ Tuisa: Seromaroro zuaro ase:
tuisame tynymenekahpyry riko
orēpyra Ritonōpo mana.
Tosary poe kapu kurā poe ezuhnōko mana,
tyjamitunuru ke orēpyra mokyro riko mana.
- ⁷ Toitoine ahno ynara āko: “Orēpyra ase
tykahuke jexiryke etonatohme,” āko.
Imehnō ynara āko: “Tykawaruke jexiryke
orēpyra ase,” āko roropa.
Yrome kymarokō Ritonōpo Kuesēkō
jamitunuru enetupuhnōko sytatose.
- ⁸ Mokaro osetapāko mā toto,
epukāko roropa mā toto,
yrome kymarokō owōnōko sytatose xikihme,
orēpyra exiko sytatose.
- ⁹ Ritonōpo, yna Esemy, orēpyra tuisa tyriko!
Yna ezuhko yna akorehmatoh ekaroporyhtao oya.

Saumu 21

Ritonōpo eahmaryme

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Ritonōpo, tākye mā tuisa,
eya ajamitunuru mekaroase exiryke;
atākyemāko mā ynororo,
opoe topetōkara typoremākase exiryke eya.
- ² Ipenetatoh mekaroase eya
inekaropohpyry oya mekaroase eya.
- ³ Toehse omoro eya, kure rokē tyrise ynororo oya,
zupuhpyry pona parimā myriase, uuru risemy.
- ⁴ Isene toehto tokaropose tuisa a,
isene ehtoh mekaroase eya, okynā exikehpyra mana.
- ⁵ Imehxo nase opokoino, takorehmase oya exiryke.
Tanŷpose ynororo oya epe tō motary pona:
“Imehxo mase,” āko imoihmākō eya,
opoetoryme aexiryke.
- ⁶ Kure rokē tyrīko mase, jūme kakehpyra,
amaro toexiryke atākyemāko mana.
- ⁷ Ritonōpo Jamihmehxo Exiketyme
enetupuhnōko tuisa mana, ipyno Ritonōpo exiryke,
tuisame exikehpyra mana.
- ⁸ Topetōkara apoīko tuisa mana;
tyjamitunuru ke tyzehnotokō apoīko mana, emero.
- ⁹ Toto enahkāko mana apoto zemime
exikety samo toeporehkase ahtao.
- Toto zehno Ritonōpo exiryke, toto enahkāko mana,
apoto ke toto zahkāko mana.
- ¹⁰ Ipakomotyā isene pyra exīko mā toto;
emero etapāko tuisa mana.
- ¹¹ Atamorepāko epetōkara mana
tuisa poremākatohme tyya xine repe,
yrome ekurehnōko mā toto.
- ¹² Pyrou tō ekomāko mana toto pona,
toto erehtohme eramatohme epatohme.
- ¹³ Ritonōpo, oeahmāko ynanase jamihme
kuhse oexiryke; eremiāko ynanase,
oeahmaryme ajamitunuru poko.

Saumu 22

Etuarimatoh poko, eahmary poko

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, oty katohme kurumekase?
Oty katoh ameke toehse mahno?
Kykohmase repe jakorehmatohme
yrome jomiry onetara mexiase.
- ² Ritonōpo, saereme ahtao okohmāko ase,
yrome jezuhpyra mase.
Koko okohmāko ase, yrome oseremasaromepyra ase.
- ³ Tuisa apō po typorohse mase, Ritonōpo kurano.
Omo mase Izyraeu tō neahmahpyry.
- ⁴ Typynanohnekōme, tonetupuhse
omoro yna tamuru tomo a;
omoro tonetupuhse eya xine, oya typynanohse toto.
- ⁵ Tōtūrise toto oya, takorehmatohkō poko oya,
tōsepynanohse toto, tyzehnotokō wino;
amonohkara oehtoh tonetupuhse eya xine,
moromeīpo tākye rokē toh nexiase.
- ⁶ Yrome ywy orukome rokē ase; ahnome pyra.
Jeunohnōko mā toto emero,
ypoihtōko roropa mā toto.
- ⁷ Jeneryhtao emero eunohnōko mā toto,
tunurukō enepōko mā toto,
tupuhpyrykō wykywykyhmāko mā toto.
- ⁸ Ynara āko mā toto: “Ritonōpo enetupuhnōko
mase Oesēme; oty katohme opynanohpyra hnae?
Ose ynororo ahtao oty katohme ākorehmara nae?”
āko mā toto ya.
- ⁹ Omo, Ritonōpo, kuenehne sero nono pona
tonuruse jahtao,
mame poetome jahtao kuewomane.
- ¹⁰ Jenurutopōpyry poe tōsekarose ywy oya;
jūme Jesēme mexiase, Ritonōpo.
- ¹¹ Ameke pyra exiko ya, jetuarimatoh oehsasaka
mana, mame takorehmaneke pyra ase.
- ¹² Pui orutua kō zomyehmary sā jomyehmāko
jepetōkara mana,
Pasā nonory poe pui aehtyā samo.
- ¹³ Reāo tō samo ētakāko mā toto,
pyhseky kary se mā toto ypona.
- ¹⁴ Yjamtunuru tonahse; ywy ase tuna tukuāse
aexihpyry samo nono pona.

- Yzehpyry tō toesyryhmase tosaē xine;
 jeano moronapu sã nase toetunamase ahtaō.
- ¹⁵ Jesenary tonore nase, putokane samo.
 Unuru tōsexihse sã nase ȳtary pokona.
 Kynomoase aorikyhyry samo, nono po.
- ¹⁶ Popyra exiketō jomyehmāko mǎ toto;
 kaikuxi tō sã ya oehnōko mǎ toto,
 jemah xihxihkāko mǎ toto upupuru roropa
 xihxihkāko mǎ toto.
- ¹⁷ Yzehpyry tō jarao exīko mana.
 Yzehpyry tuhke exiry kuhnōko mǎ toto.
 Jenēko jepetōkara, okynano jenekehpyra mǎ toto.
- ¹⁸ Jupō apiakāko mǎ toto tupōkōme.
 Tuarō ehtoh emāko mǎ toto
 juponȳpyry esē menekatohme.
- ¹⁹ Ritonōpo, ya ameke pyra exiko!
 Axī ke kypynanohko.
- ²⁰ Kuewomako jetapara toto ehtohme,
 isene jehtohme, kaikuxi tomo a jesekeyino.
- ²¹ Kypynanohko mokaro reāo tō poe;
 osewomasaromepyra ase, mokaro pui, zehnotokohtaē.
- ²² Mame wekyry tō zurūko ase onyrityā poko; oeahmāko ase toto rānao,
 oximōme toto ahtaō:
- ²³ “Ritonōpo a eremiatoko, emero ipoetory tomo.
 Inyrityā kurā ekarotoko, Jako pakomotyamo!
 Oesēkōme eahmatoko Izyraeu tomo!
- ²⁴ Tymōkomokākara onurumekara mana,
 wenikehpyra roropa mana toto
 etuarimatopōpyry poko.
 Otonēpyra ynororo toto wino,
 yrome ezuhnōko mana tykohmase ahtaō eya xine.”
- ²⁵ Ritonōpo, imoihmākō rānao oeahmāko ase
 onyrityā poko.
 Ōmihpyry omipona exiketō neneryme
 ynekarory tō ekarōko ase oya, jomihpyry ae ro.
- ²⁶ Tymōkomokākara otuhnōko mǎ toto,
 tuesapare exīko; Ritonōpo a oehketō eremiāko
 mǎ toto, eahmaryme.
 Kure rokē toto ripory se ase eya, jūme, exikehpyra.
- ²⁷ Imeimehnō nonory pōkō emero osenetupuhnōko
 mǎ toto Ritonōpo poko.
 Sero nono etyhyry po eramāko mǎ toto eya,
 Tosēkōme aenetupuhnōko mǎ toto,

- eahmāko mā toto, emero.
²⁸ Tuisame Ritonōpo mana,
 emero nono pōkō Esēme mana.
²⁹ Tymōkomoke exiketō tosekumuru po
 porohnōko mā toto oēpataka.
 Sero nono pōkō emero tosekumuru po
 porohnōko mā toto oēpataka.
 Orihketōme mā toto.
³⁰ Ahno imeīpo exiketō aomipona exīko;
 Ritonōpo Kuesēkō poko typoenō zurūko mā toto,
 imep̄y zumakahpōkomo a roropa.
³¹ Enurupyra ro exiketō etāko mā toto,
 turuse toto ahtao Ritonōpo nyrytā poko:
 “Eya typoetory tō typynanohse!” āko mā toto.

Saumu 23

Kaneru pynoto sã Jesē mana

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Jesē ypyno mana kaneru pynoto samo;
 emero nae exikety sã ase ukurohtao.
² Osa kurā po toky tō eremapōko esē mana,
 tuna kurā pona toto arōko roropa mana.
³ Moro saaro yjamihtanohnōko Jesē mana,
 ya oserematoḥ ekarōko roropa mana ukurohtao.
 Zae ehtoḥ poko jakorehmāko mana
 tōmihpyra ae ro.
⁴ Jemynyhmaryhtaḥ yronymyryme enaromyra ase
 ymaro oexiryke, Ritonōpo Jesemy;
 jewomāko mase, zae tyritoh enepōko mase
 ya azamaro jehtohme.
⁵ Otuhtoḥ konōto rīko sã mase jotuhthohme
 tomyehmase jahtaḥ jepetōkara a.
 Oty kara ase toahmase jexiryke oya, tākye ase
 oepeme jekaroryke oya, pehme sã ase
 ukurohtao ypyno oexiryke.
⁶ Ypyno exikehpyra mase,
 kure rokē jyrikehpyra roropa mase jorikyry ponāmero.
 Mame atapyī taka ytōko ase osesarise,
 jūme oesary mā jesaryme exīko mana.

Saumu 24

Ritonōpo tapyī kurā taka ytory

Tawī nymerohpyry.

- ¹ Sero nono esēme Ritonōpo Kuesēkō mana,
emero esēme roropa mana;
sero nono epōkō maro, ahno te, onokyro tomo,
otyro tōkehko emero esēme mana.
- ² Tuna konōto epoe nono tyrise eya,
apō tō tyrise eya tuna konōto zue ao.
- ³ Onokākō ytōko nae Kuesēkō ypy pona?
Onoky Itapyī kurā taka ytōko nae?
- ⁴ Zae exiketō rokē omōnōko mā toto,
zae roropa aosenetupuhtho exiketomo,
imepỹ neponāmary oneahmara exiketō
Ritonōpo myakāme.
Tōmiry anamonohpyra roropa exiketomo.
- ⁵ Kure rokē mokaro rīko Ritonōpo Kuesēkō mana,
ipynanohnōko mana, ewomāko roropa mana.
“Zae mose mana,” āko Ritonōpo mana apiakatoh tao.
- ⁶ Moro sã mā mokaro Ritonōpo pyno exiketomo,
Jako Esē eahmananomo.
- ⁷ Omōtohtōnō etapuruhmakatoko,
omōtohtōnō pakato tō etapuruhmakatoko.
Mame mokyro omōnōko mana, Tuisa Imehxo Exikety.
- ⁸ Onoky mokyro Tuisa Imehxo Exikety?
Ritonōpo Kuesēkō, jamihme exikety,
tuarohxo exiketye roropa mana.
Kuesēkō orēpyrahxo, jamihme mana,
topetōkara poremākapōko mana.
- ⁹ Kure rokē omōtohtōnō etapuruhmakatoko,
etapuruhmakatoko omōtohtōnō pakatokomo,
mame Tuisa konōto Imehxo Exikety omōnōko mana.
- ¹⁰ Onoky mokyro Tuisa konōto Imehxo Exikety?
Ritonōpo mokyro Kuesēkō Jamihmehxo Exikety.
Ynororo rokē Tuisa konōtome mana,
Imehxo Exikety.

Saumu 25

Kuakorehmako, kuewomako, katoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, oya jotururu se hano.
- ² Jesemy, oenetupuhneme ase.

- Kypynanohko eporemākapopyra jehtohme,
ehxiropyra jehtohme;
jepetōkara anākyemapopyra exiko,
yporemākapory se exiketomo.
- ³ Oenetupuhnanō ehxiropyra exīko mā toto,
toto onyporemākapopyra oexiryke.
Yrome mokaro orumekary se exiketō
poremāketōme exīko mā toto.
- ⁴ Ritonōpo, kuamorepako zae onyriry tō poko!
Oesemary tō kurā enepoko ya.
- ⁵ Kuamorepako zae ehtoh poko jehtohme,
zae rokē oexiryke,
Jesēme mase, Ritonōpo, Ypynanohne.
Jūme oenetupuhnōko ase.
- ⁶ Ritonōpo, wenikehpyra exiko kure
oehtopōpyry poko yna a,
yna pyno oehtopōpyry, moino ro
moro menepoase yna a.
- ⁷ Moino ro iirypyryme toehse ywy,
poetome ro jahtao azahkuru
jehtopōpyry poko owenikehko.
Yna pyno oexiryke, kure roropa oexiryke
wenikehpyra exiko ypoko, Ritonōpo, Jesemy!
- ⁸ Zae Ritonōpo mana, kure roropa,
naeroro iirypyryme exiketō amorepāko mana
zae ehtoh poko toto ehtohme.
- ⁹ Imehnō motye kure osekaropyra exiketō arōko
Ritonōpo mana zae ehtoh esemary ae.
Toto amorepāko mana ise toehtoh poko.
- ¹⁰ Tōmihpyry anamonohpyra mana,
kypyno xine toexiryke aomihpyry onurumekara
exiketō amorepāko mana,
Ritonōpo omiry omipona se exiketomo.
- ¹¹ Ritonōpo Jesemy, ōmihpyry omipona exiko,
yyrypyry tō ikorokako, tuhke toehse exiryke!
- ¹² Ritonōpo enetupuhnanō tosēkōme
ipoe tuaro exīko mā toto
tosemarykō poko zae toehtohkōme.
- ¹³ Kure rokē osesariko mā toto osa kurā po,
ipoenōkō roropa moro nono kurā esēme exīko mā toto.
- ¹⁴ Ritonōpo Kuesēkō, osepeme mana
Tosēkōme enetupuhnanō maro.
Toto amorepāko mana tōmihpyry poko,

tynyripohpyry poko eya xine.

- ¹⁵ Ritonōpo wino tahxime enēko ase,
ypynanohnōko mana popyra ehtoh winoino.
- ¹⁶ Ritonōpo, kueneko; ypyno exiko,
toiroro jexiryke towomaneke pyra roropa jexiryke!
- ¹⁷ Torētyke jehtoh ikorokako ukurohtao,
kypynanohko popyra ehtoh winoino emero porehme.
- ¹⁸ Jetuarimatoeh eneko, sam katoeh ya roropa,
yyrypyry tō ikorokako emero porehme.
- ¹⁹ Jepetōkara eneko tuhke toto exiry waro oehtohme;
yzehto toto ehtoh eneko roropa.
- ²⁰ Kuewomako, kypynanohko roropa;
yporemākapopyra exiko jyhxioryino.
Oya oehnōko ase josewomapotohme.
- ²¹ Emese kure oehtoh enetuputyryke ya
kuewomako ajohpe pyra jexiryke,
zae ehtoh se jexiryke.
- ²² Ritonōpo, opoetory tō Izyraeu tō ipynanohko
popyra ehtoh wino emero porehme.

Saumu 26

Zae ehtoh poko exikety otururu Ritonōpo a

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, zae exiketye kuekaroko
zae ehtoh poko jexiryke,
oenetuputyryke ya roropa yronomyryme.
- ² Kueneko ukurohtao, ikuhko roropa, Ritonōpo;
ypenetatoeh apiakako josenetupuhtoh roropa.
- ³ Ypyno exikehpyra oexiryke
zae osema ae jarōko mase;
anamonohpyra oexiryke jarokehpyra mase.
- ⁴ Ajohpākō maro ytoytopyra ase,
kurākō panō ajohpe exiketō maro osepepe pyra ase.
- ⁵ Popyra exiketō maro oximomyry
se pyra ase ipunaka,
zae pyra exiketō maro ytoytopyra ase.
- ⁶ Ritonōpo, osemahnōko ase
zae jehtoh waro imehnō ehtohme.
Okyryry apoto apō zomye ytoytōko ase
imehnō oeahmananō maro,

- ⁷ eremiäko opoko, “Kure mase,” äko oya,
onyrityä kurä ekarōko.
- ⁸ Ritonōpo Jesemy, atapyi sehxo hano, oesary;
saereme oehtoh moroto mana.
- ⁹ Iirypyrymäkö enahkaporyhtao oya jenahkara exiko;
kypynanohko imehnō etapananō wānopyryhtao oya,
- ¹⁰ popyra ehtoh poko exikehpyra
mokaro mā toto; tineru apoiry sehxo
mā toto zae pyra toehtamitume.
- ¹¹ Yrome ywy, zae ehtoh poko rokē ase,
kypynanohko, juānohpyra exiko roropa.
- ¹² Towomase ywy popyra ehtoh ypoko pyra ehtohme;
Ritonōpo poetory tō oximomyryhtao
Ritonōpo eahmāko ase, Kuesēkomo.

Saumu 27

Towomase Ritonōpo a

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo Jesemy jezurume mana,
ypynanohneme roropa;
enaromyra exiko ase.
Jewomāko Ritonōpo mana popyra ehtoh
ypoko pyra ehtohme;
imehnō zuno pyra jyrīko mana ipunaka.
- ² Popyra exiketō etonary se ahtao ymaro,
jetapary kukuruhtao roropa eya xine
osetapāko mā toto, epukāko.
- ³ Tapuruse jahtao soutatu tomo a,
zuno pyra jyrīko mase;
ymaro jepetōkara etonaryhtao,
Ritonōpo onenetupuhkehpyra exiko ase.
- ⁴ Toiro ekaropoase Ritonōpo a,
moro se rokē ase eya: Itapyi tao jexiry se ase jūme,
isene ro jahtao, atākyematohme kure aexiry poko,
zae ehtoh poko ekaropotohme eya.
- ⁵ Mame popyra ehtoh toehse ahtao
jewomāko mana tytapyi tao.
Jukurākāko mana Tytapyi kurā tao,
jewomāko mana kaetoko exikety ao, topu konōto po.
- ⁶ Moro sā jepetōkara poremākapōko ase,
japuruhpōkomo. Kohtāko ase atākyemaryme,

okyno tō zahkāko ase ynekaroryme Itapyĩ tao;
 eremiāko ase Ritonōpo Kuesēkō eahmaryme.

⁷ Ritonōpo, jomiry etako okohmaryhtao ya!
 Ypyno exiko, kuezuhko roropa.

⁸ Ynara mase ya: “Osehko jeahmase.”
 Kuezukuase: “Oehnōko ase oeahmase,
 Jesemy Ritonōpo.”

⁹ Otonēpyra exiko ywinoino.

Yzehno pyra exiko; owinoino jaropopyra exiko.
 Jakorehmahpono, jurumekara exiko, toiroro
 ynomopyra exiko, Ritonōpo Ypynanohne.

¹⁰ Jurumekaryhtao papa tomo a, aja maro,
 ypyno ro mase exiko, Ritonōpo.

¹¹ Ritonōpo Jesemy, kuamorepako zae ehtoh poko ōmiry omipona
 jehtohme.

Kuaroko zae ehtoh poko jehtohme,
 kuewomako jepetōkara tuhke exiryke.

¹² Jekaropyra exiko jepetōkara a,
 ajohpe jyhxiroko mā toto jenaroximāko mā toto.

¹³ Zuaro ase isene ro jahtao Ritonōpo Jesē
 nyiriry kurā enēko ase orihpyra ro jahtao.

¹⁴ Ritonōpo enetupuhko. Wenikehpyra exiko
 inyrihpyry poko, enaromyra roropa exiko.
 Ritonōpo Kuesēkō enetupuhko.

Saumu 28

Takorehmapotoh Ritonōpo a

Tawī nymerohpyry.

¹ Ritonōpo Jewomane, okohmāko ase;
 kuakorehmako! Otato exiko.

Jezuhpyra awahtao, mokaro orihketō maro
 exiko ase, yhtōko mā toto aorihityā esaka.

² Jomiry etako okohmaryhtao ya
 jakorehmatohme oya, jemary tō anymyryhtao
 ya Atapyĩ kurā ēpataka.

³ Juānohpyra exiko iirypyryme exiketō maro,
 popyra ehtoh poko exikehpyra exiketō maro.
 Osepeme sā oturūko mā toto,
 yrome ikurohtao xine popyra mā toto.

⁴ Mokaro zuānohko inyrityā epehpyryme,

popyra toto nyurityā emetakame.

Popyra exiketō zuānohko tyryrypyhpyke toexirykōke.

⁵ Tuarō toexirykō se pyra mā toto

Ritonōpo nyrihpyry poko.

Inyurityā tyjamtunuru ke,
morohne poko osenetupuhpyra mā toto;
naeroro toto wānohnōko mana,
jūme toto enahkapōko mana.

⁶ “Kure mase,” sykatone Ritonōpo Kuesēkomo a,
jomiry totase eya exiryke

tykohmase ahtao ya jakorehmatohme.

⁷ Jewomāko Ritonōpo mana,

yjamtunurume roropa mana;
Jesēme enetupuhnōko ase. Jakorehmāko mana;
morara exiryke atākyemāko ase, eremiatoh kurā
eremiāko ase Ritonōpo eahmaryme.

⁸ Typoetory tō ewomāko Kuesēkō mana.

Inymenekahpyry tuisame ewomāko mana.

⁹ Opoetory tō ipynano hko, Ritonōpo,

kure rokē toto tyriko opoetoryme aexirykōke!
Kaneru pyno exikety sā opoetory tō pyno exiko,
jūme toto pyno exiko.

Saumu 29

Ritonōpo jamitunuru tyryrykane konōto ao

Tawi nymerohpyry.

¹ Kuesēkō eahmatoko, Ritonōpo nenyohityamo;
imehxo aehtoh eahmatoko,
jamihmehxo aexiryke eahmatoko roropa.

² Ritonōpo saerehkatoh ekarotoko imehno mo a;
oesekumurukō po oporohtoko Kuesēkō Kurā
ēpataka tōsenepose ynororo ahtao.

³ Ritonōpo omiry osetāko mana tuna tō epoe;
Ritonōpo Imehxo Exikety takararahāko mana,
tuna konōto epoe aomiry osetāko mana.

⁴ Ritonōpo omiry tyjamtunuru ke pehme mana;
tuisamehxo toehtoh ke pehme roropa mana.

⁵ Wewe konōto apupari tahkāko aomiry mana.
Apupari tahkāko mana ypy tō Ripano po.

⁶ Ypy tō Ripano pyhseky kamexipōko mana
pui poenō samo;
Ypy Heremō pyhseky kamexipōko mana

- pui mükuru wātasene exikety samo.
- ⁷ Neneneh kamexipōko Ritonōpo omiry mana.
- ⁸ Ona tonorē tykytyky kamexipōko aomiry mana.
Ona tonorē Kate tykytyky kamexipōko
Ritonōpo omiry mana.
- ⁹ Wewe karawario tykytyky kamexipōko
Ritonōpo omiry mana.
Ituary emapōko mana wewe tō poe.
Moro sā toehse ahtao Ritonōpo Tapyī Kurā tao
ynara kohtāko mā toto:
“Saeremehxo Ritonōpo mana, imehxo mana,” āko toto.
- ¹⁰ Tuisame Ritonōpo Kuesēkō mana,
tuna tō zueme exiketō epoe;
Tuisame, jūme exikehpyra mana.
- ¹¹ Typoetory tomo a tyjamtunuru
ekarōko Ritonōpo mana,
kure rokē toto rīko roropa mana;
eya xine kurākō emero ekarōko roropa mana.

Saumu 30

“Kure mase,” katopōpyry typynanohse exiryke

Tawī nymerohpyry.

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase eremiāko,
tanŷse jexiryke oya jorihtoh poe; jepetōkara
epyrypasaromepyra mā toto jenatyry poko.
- ² Ritonōpo Jesemy, kykohmase jakorehmatohme,
mame tukurākase ywy oya.
- ³ Kypynanopyase orihpyra jehtohme.
Mokaro orihketō maro exiase, yhtōko mā toto
aorihtyā esaka, yrome isene ropa kyriase.
- ⁴ Eremiatoko Ritonōpo Kuesēkō eahmaryme,
emero aomiry omipona exiketomo!
Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo Kurā nyrityā poko,
“Kure mase,” kahtoko eya.
- ⁵ Zehno Ritonōpo ehtoh axītao rokē mana,
yrome kure aexiry exikehpyra mana
isene ro kuahtao xine.
Kyxitarykō poko ěmehnōko sytatose repe,
yrome tōmehse ahtao atākyemāko ropa sytatose.
- ⁶ Torētyke pyra exiase, towomase oya jexiryke.
Ynara osenetuputyase: “Sero sā exikehpyra mana,
jūme etuarimara exīko ase.”
- ⁷ Ritonōpo Jesemy, kure rokē mexiase ya,

- kuewomase tapyi jamihmā samo ypy po.
 Yrome moromeipo tōtonēse mexiase ywinoino,
 mame enaromŷke toehse ywy.
- ⁸ Ritonōpo Jesemy, kykohmase jakorehmatohme.
⁹ Otye kure jorikyry oya nae?
 Ahno ekepyry oeahmasaromepyra mana.
 “Emese kure Ritonōpo mana,
 anamonohpyra mana,” kasaromepyra mā toto.
- ¹⁰ Ritonōpo, etako pahne ypyno exiko!
 Kuakorehmako, Ritonōpo Jesemy!
- ¹¹ Jemynyhmary tymyakāmase oya watoh ke,
 jatākyemary ke.
 Yxitatōpyry tymyakāmase oya tākye ehtoh ke.
 Jomye tākye jehtoh tyrise oya.
- ¹² Naeroro mynyhme pyra exiko ase,
 eremiāko ase oeahmaryme.
 Ritonōpo, omoro mase Jesemy;
 jūme “Kure mase,” kakehpyra exiko ase.

Saumu 31

Ritonōpo enetupuhnōko

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, oya ytōko ase jewomapose;
 yporemākapopyra exiko jepetōkara a.
 Zae mase; kuakorehmako ajohpāme samo.
- ² Jomiry etako! Kypynanohko seromaroro!
 Ajohpāme sā topu konōtome exiko ytapyīme,
 jewomatohme, ypynanohneme.
- ³ Ytapyīme mase, topu konōtome,
 josewomatoj jamihmāme mase;
 kuaroko, kuamorepako ōmihpyry ae ro ya.
- ⁴ Kuanŷko ahno apoitoh tae,
 imehnō nyrihpyry tokare pyra japoitohme,
 omoro mase josewomatohme.
- ⁵ Oya isene jehtoh ekarōko ase.
 Ypynanohnōko mase, Ritonōpo,
 jūme amonohpyra exiketye oexiryke, Jesemy.
- ⁶ Imehnō neponāmary eahmananō se pyra mase
 ipunaka; ajohpe rokē mā toto.
 Yrome ywy oenetupuhnōko ase.
- ⁷ Tākye exiko ase,
 atākyemāko roropa ase ypyno oexiryke.

- Jetuarimatoh enēko mase,
tyrohsē hpe jehtoh waro mase.
- ⁸ Japoipopyra mexiase jepetōkara a.
Osa konōto mekarooase ya,
jytotohme jytory se jehtoh pona torētyke pyra.
- ⁹ Ritonōpo, Jesemy, ypyno exiko,
etuarimāko jexiryke!
Jenuru typenekehse nase, itamurume yxitary
poko; tapotūkehse upū mana, juzenu roropa.
- ¹⁰ Yjamitunuru tonahse jemynyhmaryke;
okyna hkopyra orihnōko ase yxitaryke.
Jamihme pyra ase tyrohsē ke;
yzehpyry roropa osenahkāko nase.
- ¹¹ Ypoihtōko jepetōkara mana,
ykerekeremāko ypānary tomo.
Juaro exiketō juno mā toto,
epāko mā toto jeneryhtao osema tao.
- ¹² Tuenikehse ywy jepe tomo a emero,
toorihse jehtoh samo;
typahse aexihpyry sã ase.
- ¹³ Jepetōkara tuhke etāko ase puti puti āko;
jenaroximāko imehnō mana emero rokē po.
Atamorepāko mā toto yyryhmary poko,
jetapatohme tyra xine.
- ¹⁴ Yrome jewomaneme oenetupuhnōko ase, Ritonōpo;
omoro mase Jesemy.
- ¹⁵ Ypyno exikehpyra mase.
Kypynanohko jepetōkara winoino,
yyryhmary se exikehpyra exiketō winoino.
- ¹⁶ Nupunato kueneko, opoetoryme ase;
kypynanohko ypyno oexiryke.
- ¹⁷ Ritonōpo Jesemy, okohmāko ase.
Yporemākapopyra exiko jepetōkara a.
Mokaro popyra exiketō iporemākapoko,
mynyhme toto ytotohme aorihyā esaka!
- ¹⁸ Ah ajohpe exiketō mynyhme nexī toto,
mokaro epyrypaketomo,
imehnō motye kure osekaroketomo,
imehnō ajohpe pyra exiketō poihtonanomo!
- ¹⁹ Kure kuhse okyryry tō onukurākahpyry
ekarotohme ōmiry omipona exiketomo a!
Kure oehtoh enēko imehnō mana emero,
oenetupuhnānō ewomary oya enēko mā toto.

- ²⁰ Imaro xine oehtoh ke toto ewomāko mase,
toto ryhmary kuhtoh wino popyra exiketomo a.
Otonētoh jamihmā tao toto zonēnōko mase
toto hxirory tō wino topetōkara a.
- ²¹ Kure kuhse Ritonōpo Kuesēkō mana!
Japururuhtao jepetōkara a, etonatohme ymaro,
ypyno toexiry tonepose eya. Osenuruhkāko ase.
- ²² Enaromŷke toehse ywy, taropose ywy eya
ēpatary winoino, ekaroase repe.
Yrome ykohtary totase eya jakorehmatohme
tykohmase ynororo ahtao ya.
- ²³ Ritonōpo pyno ehtoko,
aomiry omipona exiketō emero!
Aomiry omipona exiketō ewomāko mana,
yrome epyrypaketō wānohnōko mana
inyrityā emetakame.
- ²⁴ Ajamihtatoko orēpyra roropa ehtoko,
amarokō emero Oesēkōme Ritonōpo enetupuhnanomo!

Saumu 32

Osekarōko, akorokāko

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Tākye mā mokyro, popyra aexihpyry
topehmase ahtao Ritonōpo a,
iirypyry tykorokase ahtao eya.
- ² Tākye mā mokyro onyhxiropyra Ritonōpo ahtao
popyra ehtoh poko, ajohpe pyra roropa
ynororo ahtao imehnō onenekunohpyra exiryke!
- ³ Yyrypyry onekaropyra jahtao totaehse exiase,
yxitary poko rokē kohmānōko exiase.
- ⁴ Saereme ahtao koko roropa tuānohse exiase oya,
Ritonōpo; yjमितunuru tonahse axitaku samo
axitū toehse ahtao eina ahtao.
- ⁵ Mame osekarōase oya, yyrypyry ekaroase,
popyra jehtoh ononēpyra exiase,
zae pyra jehtopōpyry emero ekaroase oya,
mame yyrypyry tō emero mykorokase.
- ⁶ Morara exiryke, popyra ehtoh toehse ahtao,
kure opoetory tō otururu exiry emero oya;
pohkane konōto sā popyra ehtoh toehse ahtao
taryporyke, toto pona eporehkara exīko mana.

- ⁷ Omoro mase jotonētohme;
jewomāko mase etuarimara jehtohme.
Eremiāko ase imehnō netaryme ypynanohtopōpyry
poko oya, towomase jexiryke oya.
- ⁸ Ynara tykase Ritonōpo Jesemy ya:
“Āmorepāko ase oesemary ae zae oytotohme;
ākorehmāko ase oesemary menekary poko,
zae ehtoh enepōko ase oya tuaro oehtohme.
- ⁹ Tuaro pyra exiketō sā pyra exiko, kawaru samo
te, mura sā roropa, kurimene se mā toto itao,
eary se roropa zae toto ytotohme tosēkō omipona.”
- ¹⁰ Popyra exiketō etuarimāko mā toto
pitiko rokē pyra. Yrome Ritonōpo enetupuhnanō
Tosēme, towomase mā toto ipyno xine aexiryke.
- ¹¹ Tākye ehtoko emero zae ehtoh poko exiketomo,
Ritonōpo nyrihpyry poko atākyematoko!
Eremiatoko tākye rahkene,
amarokō emero aomiry omipona exiketomo!

Saumu 33

Eremiatoh Ritonōpo eahmaryme

- ¹ Eremiatoko Ritonōpo Kuesēkō eahmaryme,
amarokō emero aomiry omipona exiketomo.
Atākyematoko inyrytā poko,
eahmatoko emero zae ehtoh poko exiketomo.
- ² “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo a rira tō maro,
eremiatoko eahmaryme haapa tō etory maro,
10me eary nae exiketomo.
- ³ Eremiatoko Ritonōpo netaryme,
eremiatoh ke kasenato,
haapa tō etotoko, okohtatoko roropa opore samo.
- ⁴ Ritonōpo omiry ajohpe pyra mana;
inyrytā emero zae mana ipunaka.
- ⁵ Zae ehtoh sehxo Ritonōpo Kuesēkō mana,
ajohpe pyra exiketō jamaro mana; sero nono
pehme mana kypyno xine Ritonōpo ehtoh ke.
- ⁶ Tōmiry ke kapu tōkehko tyrise Kuesēkomo a.
“Exiko,” karyke xixi tyrise eya te,
nuno te, xirikuato tō roropa.
- ⁷ Oximōme tuna konōto tō tyrise Ritonōpo a

- esaka toiro; tukurākase kehko eya ikurākatoh tonō ao.
- ⁸ Ah sero nono pōkō emero Ritonōpo Kuesēkō
omiry omipona nexī toto!
Imehxo aexiry enetupuhtoko,
ahno emero, sero nono po.
- ⁹ Aotururuhtao sero nono tyrise kehko.
“Exiko,” tykase ynororo ahtao, emero toehse rahkene.
- ¹⁰ Ahno tō osenetupuhtoh tyritohme,
morohne enahkapōko Ritonōpo mana,
mokaro penetatoh onyrippyra mana.
- ¹¹ Yrome tyriry se Ritonōpo ehtoh
jūme exikehpyra mana.
Inymenekahpyry nyritoh enahpyme mana jūme.
- ¹² Tākye mā mokaro tosēke exiketomo,
Ritonōpo ke! Tākye kuhse mā toto
tymenekase exiketomo Ritonōpo a typoetoryme!
- ¹³ Ritonōpo Kuesēkō kapu poe osenuhmāko
mana, ahno tō enēko mana, kymarokō porehme.
- ¹⁴ Tosae enēko mana,
isene exiketō emero sero nono po.
- ¹⁵ Aosenetupuhtohkō rīko Ritonōpo mana,
inyriry tō waro mana emero porehme.
- ¹⁶ Tuisa tō osepynanohpyra mā toto
soutatu tō ke, tuhke nae toexirykōke.
Soutatu tō roropa imehnō onyporemākara
mā toto jamihme toexirykōke.
- ¹⁷ Kawaru tō osetapaketō topetōkara
onyporemākapopyra mā toto osetapary poko,
tyjamitunuru ke osepynanohsaromepyra mā toto.
- ¹⁸ Ritonōpo Kuesēkō rokē mā
tōmiry omipona exiketō ewomāko mana.
Ynoro rokē mā typyno xine aehtoh
enetupuhnanō kurākāko mana.
- ¹⁹ Toto pynanohnōko mana orihpyra toto ehtohme.
Mame omise konōto toehse ahtao
isene ro toto kurākāko mana.
- ²⁰ Ritonōpo enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme;
kuakorehmanekōme mana, kuewomanekōme roropa.
- ²¹ Atākyemāko sytatose Kuesēkō nyrihpyry pokoino;
enetupuhnōko sytatose kure rokē aexiryke.
- ²² Ritonōpo yna Esemy, yna pyyno exikehpyra exiko, oenetupuhnōko
ynanase!

Saumu 34

Kure Ritonōpo ehtoh poko

Tuisa Apimereke ēpataka Tawi ahtao rowohpā samo

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo Jesemy,” kakehpyra ase;
Oeahmary poko kohmānōko ase.
- ² Eahmāko ase inyrityā kurā pokoino.
Ah taosanumasā moro poko netā toto, atākyematohme!
- ³ Oximaro imehxo Ritonōpo ehtoh sekarotone
imehnomo a; oximōme Kuesēkō seahmatone!
- ⁴ Tōturuse ywy Kuesēkomo a jakorehmatohme,
mame tozuhse ywy eya;
typynanohse ywy joserehtopōpyry tō poe.
- ⁵ Typynanohnekomo a eramaketō atākyemāko mā
toto; jūme atasamara exīko mā toto.
- ⁶ Takorehmaneke pyra jahtao tykohtase ywy;
totase Ritonōpo a, mame typynanohse ywy eya
yyryhmatoh tonō poe emero.
- ⁷ Ritonōpo nenyokyhpyry osesarīko mana
aomipona exiketō zomye, toto ewomāko mā
ynororo toto onyryhmara imehnō ehtohme.
- ⁸ Anusasame Ritonōpo Kuesēkō ehtoh
ikuhko tuaro oehtohme kure aexiry poko.
Tākye mā mokaro, imaro osewomaketomo.
- ⁹ Imehxo Kuesēkō enetupuhnanō,
aomiry omipona ehtoko, emitapāpyra mā toto,
aomiry omipona exiketomo!
- ¹⁰ Reāo tō omise exīko, emitapānōko mā toto,
yrome Kuesēkō omiry omipona
exiketō mā emitapāpyra mana.
- ¹¹ Osehtoko, jepe tō poetohti, kuetatoko ke,
āmorepatorīko ase kure Ritonōpo Kuesēkō ritoh poko oya xine.
- ¹² Oseahmary se hmatou isene ehtoh poko?
Okynahxo isene oehtohkō se hmatou,
tākye roropa oehtohkōme?
- ¹³ Ahtao omi xihpyry ke oturupyra ehtoko,
ajohpe pyra ehtoko roropa.
- ¹⁴ Popyra ehtoh irumekatoko,
zae ehtoh poko oehtohkōme;
osepeme ehtoko kure rokē oehtohkōme oximaro.
- ¹⁵ Zae ehtoh poko exiketō pyno Kuesēkō mana,
aomirykō etāko mana ekaroporyhtao eya xine.
- ¹⁶ Yrome popyra ehtoh poko exiketō

- akorekehkako mana; naeroro toorihse toto ahtao axi toto poko
wenikehnoko ma toto.
- 17 “Kuakorehmako, Jesemy!” tykohmase ahtao
zae ehtoh poko exiketomo a, etako Ritonopo mana,
toto pynanohnoko mana aetuarimatohekō wino.
- 18 Sekese pyra exiketō wino moe pyra Kuesēkō mana, atasamaketō
pynanohnoko mana.
- 19 Zae ehtoh poko exiketō etuarimāko roropa mana, yrome morara toehse
ahtao toto
pynanohnoko Kuesēkō mana.
- 20 Toto ewomāko mana, ipunaka;
jehpyry onyhmpyry exiko mana emero porehme.
- 21 Popyra ehtoh poko exiketō orihnoko mā toto
tynyrytā xihpyry pokoino.
Kurākō zehno exiketō mā tuānohsēme exiko mā toto.
- 22 Typoetory tō pynanohnoko Kuesēkō mana;
Eya ytoketō osewomapose,
mokaro pynanohnoko mana.

Saumu 35

Kuakorehmako Ritonopo, katopopyry Tawi a

Tawi nymerohpyry.

- 1 Ritonopo Jesemy, atatapoiko yryhmary se
exiketō maro, yporemakary se exiketō iporemakapoko!
- 2 Okyryry osewomatoh apoiko, oupō kurimene
risē maro, mame osehko jakorehmase.
- 3 Awaratā apoiko, kaparu roropa yryhmananō
poremakatohme.
Ōmiry etapoko ya ypynanopyry poko oya rahkene.
- 4 Ah mokaro jetapary se exiketō typoremakase
nexi toto! Ah toehxirose nexi toto!
Ah nepā toto otupiko rokē rahkene,
yryhmary se aexityamo!
- 5 Ah tiriiku pihpyry sā nexi toto
tarose tyryrykane a, tokahmase toto ahtao
Ritonopo nenyokyhpyry a!
- 6 Ah toto esemary xinukutumehme sā nexino,
tykohmase samo, piserehkatoh sā roropa toto
ekahmaryhtao Ritonopo nenyokyhpyry a!
- 7 Ahno apoitoh tyrise exiryke eya xine japoitohme
zae rokē jahtao eya xine;
eutary tahkase eya xine japoitohme.
- 8 Yrome, zuaro pyra toto ahtao,

tonahkasēme exīko mā toto.

Tynyrihpyrykō ao tapoisēme exīko mā toto;
epukāko mā toto zaka, osenahkāko mā toto.

- ⁹ Mame atākyemāko ase Ritonōpo
Jesē nyrihpyry poko; tākye exīko ase
typynanohse jexiryke eya, joorihtoh winoino.
- ¹⁰ Yronymyryme ynara āko ase: “Omorō rokē mase,
Ritonōpo, imep̄ pyra mana asā exikety!
Jamihme pyra exiketō ewomāko mase,
toto poko pyra jamihmākō ehtohme,
tymōkomokākara ewomāko mase
omise exiketō roropa iiryhmananō winoino.”
- ¹¹ Popyra exiketō ykerekere māko mā toto;
jyhxiroko mā toto popyra ehtoh poko
ipoko pyra jahtao.
- ¹² Kurākō riryhtao ya jepehmāko mā toto
popyra ehtoh ke, morara exiryke ihtomāko ase.
- ¹³ Yrome kure pyra toehse mokaro ahtao
upo tamuruse ya jemynyhmatoh ke,
otuhpyra roropa exiase. Tupue jupuhpyry yriase,
oturuase Ritonōpo a toto poko.
- ¹⁴ Oturuase Ritonōpo a jepe poko jotururu samo,
jakorō poko s̄a roropa.
Toytotose ywy tupuehme samo, jemynyhmaryke,
xitakety s̄a tyse poko.
- ¹⁵ Yrome tyhtomase jahtao,
mokaro tākye toehse mā toto,
oximōme tooehse toh nexiase jomye, jeunohtohme.
Typipohse exiase imehnomō a, zuaro pyra exiketomō a,
tapurose ywy eya xine toiro rokē pyra.
- ¹⁶ Pakaihkapȳ poihtory ahno a, moro s̄a jeunohnōko
mokaro nexiase. Xihpyryme jenēko toh nexiase,
yse pyra s̄a ipunaka.
- ¹⁷ Otāto ise ro hma, Ritonōpo, enēko rokē mahno?
Kuewomako mokaro winoino
atatapoiryhtao yporehmakatohme.
Kypynanohko mokaro reāo tomo a jesekeyino.
- ¹⁸ Mame “Kure mase,” āko ase jarao, ahno netaryme;
oehmāko ase imoihmākō rānao.
- ¹⁹ Tākye jepetōkara onyrippyra exiko
yporehmakary poko; ajohpākō mokaro.
Yzehno mā toto, popyra toto onyrippyra jahtao.

- Täkye mokaro onyripopyra exiko,
 aexianaryköino typoremäkapose jahtao oya.
- ²⁰ Aotururuhtao osepemäkō sā pyra mā toto;
 yrome ajohpe rokē mā toto, imehnō zae ehtoh
 se exiketō kerekeremāko mā toto.
- ²¹ Jyhxrōko mā toto, kohtāko mā toto:
 “Onyrihpyry ynanenease!”
- ²² Yrome, Ritonōpo Jesemy, emero tonese oya.
 Naeroro mynyhme pyra exiko, Ritonōpo,
 ameke pyra exiko ywino!
- ²³ Apakako, Ritonōpo, jewomatohme!
 Owōko, Jesemy, zuruko toto zae ynyriry poko!
- ²⁴ Ritonōpo Jesemy, zae rokē mase.
 Naeroro mokaro zuruko zae jehtoh poko.
 Täkye jepetōkara onyripopyra exiko
 yporemäkapory poko!
- ²⁵ Ynara kamexipopyra exiko oseya xine:
 “Mokyro tonahkase kyya xine. Moro se rokē sexiataose.”
- ²⁶ Mokaro, atäkyemaketō jetuarimary poko,
 iporemäkapory se ase oya, toto ehxirotōhme ipunaka!
 Mokaro ehxiroxy se ase,
 ymotye kure tōsekarose ynaroro exiryke.
- ²⁷ Yrome atäkyemāko kohtāko roropa mokaro
 mana zae jehtoh ekary etary se exiketomo!
 Ynara kakehpyra ase eya xine:
 “Imehxo kuhse Ritonōpo mana!
 Jamaro mana kure rokē emero toehse ahtao
 ipoetory maro.”
- ²⁸ Mame anamonohpyra oehtoh poko
 imehnō zurūko ase, oeahmāko ase,
 kure rokē oriry poko kohmānōko ase.

Saumu 36

Popyra ahno ehtopo

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ynara enetupuhnōko ase ukurohtao
 popyra exiketō iirypyryme ehtoh poko:
 Ritonōpo zuno pyra mā toto,
 turumekase ynororo eya xine.
- ² Orēpyrahxo osekarōko mana.
 Tyrypyry onenepyra Ritonōpo mana ekarōko,
 tuānohpyra roropa ekarōko mana.
- ³ Mokyro otururu popyra mana,

ajohpe itamurume mana; tuaro nymyry pyra mana,
zae ehtoh riry se pyra roropa mana.

- ⁴ Tātaxikase tahtao tynyhtoh po,
osenetupuhnōko mana popyra ehtoh riry poko.
Zae pyra ehtoh esemary ae ytoytōko mana.
Popyra ehtoh poko: “Moro se pyra ase,”
kapitopyra mana.

Kure Ritonōpo ehtopo

- ⁵ Ritonōpo Jesemy, yna pyno oehtoh kaetoko
exikety sā mana kapu pona exikety samo.
Anamonohpyra oehtoh yna ewomary poko
itamurume mana, akurū pona exikety samo.
⁶ Zae ehtoh poko oehtoh onytyromara mana,
ypy tō konōto samo, yna apiakary oya zae mana,
zueme tuna konōto ehtoh samo.
Ritonōpo yna Esemy, ahno pyno mase,
onokyro tō roropa.
⁷ Kure kuhse yna pyno oehtoh mana!
Āporiry tō zopino jerutumā po osewomāko ynanase.
⁸ Tuesapare ynanase onekarohpyry ke yna napyryme,
itamurume mekarooase yna a exiryke;
kure oehtoh tuna enahpyme exikety sā mana,
moro ēpōko mase yna a.
⁹ Tuna enatryry sā mase, opoe isene ynanase.
Saerehkaneme oehtoh poe, saerehkatoh enēko ynanase.

¹⁰ Ritonōpo awaro exiketō pyno exikehpyra exiko.
Kure rokē mokaro tyriko
ajohpe pyra exiketō tukurohtao xine!
¹¹ Epyrypaketomo a, popyra exiketomo a roropa
onutūtūmapopyra exiko.
Jepary se pyra ase mokaro winoino.
¹² Moroto mā toto, toepukase; typoremākase toh
nexiase, owōsaromepyra ropa mā toto.

Saumu 37

Iirypyrymākō etyhpary, kurākō etyhpary roropa

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Torētyke pyra exiko popyra exiketō poko.
Zae pyra ehtoh poko exiketō poko zumoxike pyra exiko.
² Onahpoty anoryry sā,
okynā pyra osenepyra exiko mā toto;
orihnōko mā toto otyro orikyry sā xixi ao.

- ³ Ritonōpo enetupuhko Oesēme,
kure ehtoh poko exiko roropa;
morara awahtao kure exīko mase,
imehnō zuno pyra Ritonōpo nekarohpyry po.
- ⁴ Atākyemako Kuesēkō poko!
Mame openetatoh ekarōko oya mana.
- ⁵ Osekaroko Kuesēkomo a. Oesēme nymyry
enetupuhko. Mame ākorehmāko mana.
- ⁶ Ajohpe pyra oehtoh ēmepyyry sā tyripōko mana.
Zae oehtoh ripōko mana saerehkatoh samo
tāxiahtao exikety samo.
- ⁷ Imehnō zumoxike pyra exiko,
tineru itamurume apoiryhtao eya xine,
oserētykyro pyra exiko imehnō poko,
typenetatohkō xihpyry riryhtao roropa eya xine.
Mynyhme rokē exiko Ritonōpo nyryry eraximaryme.
- ⁸ Zehno pyra exiko, zenonohpyra roropa.
Imehnō poko atakirimara roropa exiko,
torētyke pyra exiko popyra oexiryino.
- ⁹ Ritonōpo Kuesēkō enetupuhnanō mā kure rokē
exīko inekarohpyry po kuesarykōme. Yrome
popyra exiketō mā taroposēme exīko mā toto.
- ¹⁰ Okynā pyra popyra exiketō mā
osenepyra exīko mana; toto zupiry se awahtao,
toto zupīko mase repe,
yrome toto onenepyra exīko mase.
- ¹¹ Tyamene se pyra exiketō towomasēme exīko mā toto
Ritonōpo nekarohpyry po, tākye exīko mā toto,
kure rokē exīko torētyke pyra roropa.
- ¹² Popyra exiketō mā atamorepāko mā toto
kurākō poremakatohme tyya xine.
Zehno sā toto enēko mā toto.
- ¹³ Yrome pohnō eneryke tyya, exianāko
Kuesēkō mana, okynā pyra enahnōko mā toto.
Moro waro Kuesēkō mana.
- ¹⁴ Popyra exiketō typyrekō apoīko mā toto:
tapema tomo, taky tō maro, tymōkomokākara
etapatohme, etuarimaketō maro, zae ehtoh poko
exiketō roropa etapatohme.
- ¹⁵ Yrome mokaro popyra exiketō totapasēme
exīko mā toto tytapemākō ke,

- itakykō tytahkasēme exīko roropa mā kehko.
- ¹⁶ Kurehxo mōkomo pitiko,
 zae ehtoh poko exiketō mōkomoryme ahtao;
 popyrahxo mōkomo itamurume,
 zae pyra exiketō mōkomoryme ahtao.
- ¹⁷ Ynara exiryke mokaro zae pyra exiketō jamitunuru
 enahnōko mana, yrome zae ehtoh poko exiketō
 ewomāko Kuesēkō mana.
- ¹⁸ Tōmihpyry omipona exiketō pynanohnōko
 Kuesēkō mana;
 jūme inekarohpyry esēme exīko mā toto.
- ¹⁹ Popyra ehtoh toehse ahtao,
 etuarimara exīko mā toto.
 Inapyrykō ipune mana emitapātoh konōto toehse ahtao.
- ²⁰ Yrome popyra exiketō orihnōko mā toto;
 Kuesēkō zehnotokō osenepyra exīko mā toto
 onahpoty ekuru sā jakanahmā po.
 Orexīto sā osenepyra exīko mā toto.
- ²¹ Popyra exiketō tineru ekaropōko mā
 axītao rokē repe,
 yrome onepehmara ropa ekurehnōko mā toto.
 Māpyra zae ehtoh poko exiketō imehnō
 pynanohnōko mā toto,
 tykryrykō ekarōko mā toto pitiko rokē pyra.
- ²² Kure rokē Ritonōpo nyrytā moroto exīko mā toto
 inekarohpyry po toto esaryme.
 Yrome popyra tyripose aexityā enahkāko mana.
- ²³ Zae kuesemarykō ae kuarotorỹko Kuesēkō mana,
 tyamaro exiketō ewomāko mana.
- ²⁴ Aepukarykohtao jūme toto onemapopyra
 Esēkō mana,
 toto akorehmāko mana owōtohme ropa.
- ²⁵ Poetome exiase, seromaroro tamuhpōme toehse ywy,
 yrome yneneryme zae ehtoh poko
 exiketō onurumekapitopyra Kuesēkō mana.
 Ipoenō roropa: “Ise, ise,” kara toto tonahsē poko.
- ²⁶ Imehnō pynanohnōko mana, tytineru ke
 imehnō akorehmāko mana.
 Ipoenōkō roropa Ritonōpo nekarohpyryme mā toto.
- ²⁷ Zae pyra ehtoh poe eramako, zae ehtoh
 poko oehtohme;
 mame opoenō maro apakō maro exikehpyra

- matose Ritonōpo nekarohpyry po.
- ²⁸ Zae ehtoh poko exiketō Kuesēkō zamaro mā
toto, typoetory ŷme exiketō onurumekara mana,
toto ewomāko mana.
Yrome zae pyra ehtoh poko exiketō pakomotyā
enahketōme mā toto.
- ²⁹ Zae ehtoh poko exiketō mā nono esēme
exīko mā toto Ritonōpo nekarohpyry po.
Jūme moroto exīko mā toto.
- ³⁰ Tuario exiketōme mā oturūko mā toto,
zae ehtoh poko exikehpyra aomirykō mana.
- ³¹ Ritonōpo omiry ikurohtao xine mana
ikurākahpyry samo.
Aomiry omipona exikehpyra mana.
- ³² Zae ehtoh poko exiketō enēko
popyra exiketō mana. Toto etapary se mā toto.
- ³³ Yrome typoetory tō kurā onurumekara Kuesēkō
mana, zehno exiketō emahpo ahtao;
mame apiakane ēpataka tarose toto ahtao
toto anaorihmapopyra mana.
- ³⁴ Ritonōpo enetupuhko Oesēme,
aomiry omipona exiko.
Nono esēme orīko mana moroto tynekarohpyry po,
popyra aexityā enēko mase tonahkase toto ahtao.
- ³⁵ Popyra exikety enease tuisame toehse ahtao;
imehnō ryhmāko kynexine, imehnō motye tuisamehxo
tōsekarose ynororo repe,
apupari samo ypy Ripano tō po.
- ³⁶ Yrome imeīpo esary kuroko toytose jahtao
onenepyra exiase;
upiasse repe, yrome mokyro onenesaromepyra exiase.
- ³⁷ Zae ehtoh poko exiketō eneko,
ajohpe pyra exiketō roropa; atatapoipyra exiketō
typoenōke, typakōke roropa mā toto,
- ³⁸ yrome Ritonōpo omiry omipona pyra exiketō
osenahkāko mā toto,
ipakomotyā osenepyra exiko, tonahkase.
- ³⁹ Zae ehtoh poko exiketō pynanohnōko Kuesēkō
mana, toto ewomāko mana popyra ehtoh toehse ahtao.
- ⁴⁰ Toto akorehmāko mana,
toto pynanohnōko roropa mana;

tōsewomaporykōke roropa eya xine Ritonōpo a
toto ewomāko mana zehnotokō poe.

Saumu 38

Etuarimaryhtao otururu Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, juānohpyra exiko tohne awahtao!
Jupokara exiko yzehno awahtao!
- ² Tapurose ywy opyre a, jetuhxo ase;
oemary omoxī sā ya juānopryhtao oya.
- ³ Yzehno oexiryke takuruhtase ywy yronymyryme.
Joko porehme kure pyra mana popyra jehtopōpyryke.
- ⁴ Nerŷko ase zue aka samo, yyrypyry tō zue aka;
omoxī sā toehse mā kehko, anarosaromepyra ase.

- ⁵ Tuaro pyra exiketye toehse jexiryke,
japurotopōpyry sū āko mana, motāko.
- ⁶ Tapotūkehse ywy, tupuehme ase,
yxitary poko kohmānōko ase.
- ⁷ Takuruhtase ywy itamurume,
oxirohnōko ase yronymyryme.
- ⁸ Jamihme pyra ase ipunaka,
taomipohtomase ywy;
torētyke ase ukurohtao, pusuh āko ase sam karyke ya.

- ⁹ Ritonōpo, ise jehtoh waro mase,
pusuhkatoh ya etaryke oya emero.
- ¹⁰ Tuhtuhāko jeano axihxo, jamihme pyra ase,
jenuru zemime pyra toehse mana.
- ¹¹ Muretano hpe jexiryke jepe tō oehpyra mā toto
upūtokoxi;
wekyry tō roropa ameke rokē exīko mā toto ywinoino.
- ¹² Apoitoh rīko jetapary se exiketō mana japoitohme;
japurory se exiketō jenaroximāko mā toto,
yyryhmary poko osetupuhkehpyra mā toto.
- ¹³ Yrome otato pyra exikety poenohnōko ase
onetara sā jehtohme; tōtururu waro pyra exikety
poenohnōko ase oturupyra jehtohme.
- ¹⁴ Onezuhpyra exikety sā ase otato pyra exikety samo.

- ¹⁵ Yrome oenetupuhnōko ase, Ritonōpo;
omoro, Ritonōpo Jesemy, jezuhnōko mase.
- ¹⁶ Jepetōkara anākyemapopyra exiko
torēse jehtopōpyryke;
tākye toto onyripopyra exiko yporemākatopōpyry poko.

- ¹⁷ Epukasasaka ywy, jetuarimatoh enahpŷme samo.
¹⁸ Popyra jehtoh ekarōko ase, yyrypyhpyry
 roropa, morohne torētyke jyriko mā rahkene.
¹⁹ Jepetōkara jamihme mā toto akuruhtara mā toto,
 tuhke ahno yzehno mā toto katoth ke pyra.
²⁰ Mokaro imehnō epehmāko mā toto popyra
 ehtoh ke; yse pyra mā toto kure ehtoh riryke ya.
²¹ Ritonōpo Jesemy, jurumekara exiko!
 Ameke pyra exiko ywinoino, Jesemy!
²² Kuakorehmako seromaroro, Jesemy,
 Ypynanohneme oexiryke!

Saumu 39

Etuarimakety omihpyry Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawī a.

- ¹ Ynara tykase ywy: “Tomeseke exiko ase
 ynyriry poko,
 jotururu poko roropa iirypyryme pyra jehtohme.
 Popyra exiketō upūto ahtao oturupyra exiko ase.”
² Mynyhme toehse ywy, oturupyra exiase ipunaka.
 Otyro kurā poko oturupyra roropa exiase!
 Yrome jetuarimatoh popyrahxo toehse,
³ torētyke toehse ywy ukurohtao.
 Itamurumehxo jemynymaryhtao
 itamurumehxo ataosanumāko exiase.
 Mame tōturupopitose ywy:
⁴ “Ritonōpo Jesemy, otāto ēmepyry nae ro hano
 joorihtho pona?
 Otara ahtao orihnōko hano?
 Kuuruko isene jehtoh enatyry poko.”
⁵ Axītao rokē isene jehtoh onekarohpyry ya!
 Oneneryme isene jehtoh okynā pyra ipunaka.
 Ajohpe pyra, ahnome ehtoh puu katoth sā rokē mana.
⁶ Ytoyōko mana jerutu sā rokene.
 Otyme kure yronymyryme aerokuru?
 Tineru apoitohme repe,
 yrome imeīpo onoky tinerūme exiko nae?
⁷ Seromaroro, Ritonōpo, oty eraximāko ha?
 Oeraximāko rokē ase.
⁸ Kypynanohko yyrypyry tō winoino;
 ykerekerepopyra exiko ajoajohpākomo a.
⁹ Mynyhme ase, oturupyra ase,

- oia sam tykamexipose jexiryke sero samo.
- ¹⁰ Ritonōpo, kuānohkehko,
orihsasaka ywy ypihohtoh tonō ke oia!
- ¹¹ Yna zupokāko mase, yna rypyry poko
yna wānohnōko mase.
Nuko tō sā yna kyryry tō kurā enahkāko mase.
Ajohpe pyra ahno mā puu katoḥ sā rokē mana.
- ¹² Ritonōpo Jesemy, jotururu oia etako!
Otatōme exiko ynekaropory oia.
Kuakorehmako yxitaryhtao.
Ytamuru tō ehtopōpyry sā emero
axītao rokē apānaryme ase.
- ¹³ Ajohpame sā jenepyra exiko aporo
jatākyematohme ya ytopyry ro jahtao taroino
jenahkatoh pona.

Saumu 40

Eremiatoh Ritonōpo eahmaryme

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Eraximase, atarypopyry exiase Kuesēkō
eraximary poko, jakorehmatoh eya eraximase.
Mame ya toeramase ynororo yxitary etatohme,
jomiry totase eya.
- ² Janymyase oramā xihpyry ae,
ikurepato tahxikurē poe, purapuramā orihmatō poe.
Topu jamiḥmā pona jaroase, jewomatohme.
- ³ Jamorepase eremiatoh tyrisenā poko,
eremiatohme Kuesēkō kurā eahmatoh poko.
Moro eneryke tyya xine tuhkākō enetupuhnōko mana,
Kuesēkō enetupuhnōko mā toto tosēkōme.
- ⁴ Tākye exiketō mokaro Kuesēkō enetupuhnanomo,
eramara roropa mā toto
imehnō neponāmarykō pokona.
Oximōpyry roropa mā toto mokaro maro
imehnō neponāmarykō poko exiketō maro.
- ⁵ Ritonōpo, yna Esemy, tuhke kurākō tyrise
oia yna akorehmatohme.
Apanō pyra mana! Ōsenetupuhtoh mā tuhke,
kure yna ritohme.
Emero ōsenetupuhtoh kukuruhtao ya
tuhke exiry waro jehtohme ekuhp̄yme mana.
- ⁶ Okyno tō etapary ynanekaroryme ise pyra mase,

- tiriiku tōkehko maro.
 Okyno tō zatyry apoto apō po onekaropopyra mase
 yna a yna rypyry korokatohme.
 Yrome ypanary totapuruhmakase oya,
 ōmiry etatohme ya.
- ⁷ Naeroro kuezukuase: “Taro ase;
 Ōmiry ya tymerose nase pape pokona, onyriptyamo.
⁸ Ōmihpyry omipona sehxo ase, Ritonōpo Jesemy!
 Jamorepatopōpyry oya ukurohtao mana.”
⁹ Ritonōpo, opoetory tō oximōmākō ēpataka
 ōmiry kurā ekaroase yna pynanopyry poko oya.
 Moro omi kurā onekarokehpyra ase, zuaro mase.
¹⁰ Ōmiry kurā yna pynanopyry poko
 ononēpyra exiase.
 Zae oehtoh poko yna akorehmatopōpyry
 poko roropa oturuase.
 Imoihmākō rānao mynyhme pyra exiase amonohkara
 oehtoh poko opoetory tō poko,
 toto pyno oehtoh poko, enara.
- ¹¹ Ritonōpo, zuaro ase ypyno exikehpyra mase.
 Ypyno oexiryke amonohkara roropa
 oexiryke jūme jewomāko mase.

Oturutoh Ritonōpo a takorehmapotohme

(Saumu 70)

- ¹² Tomyehmase ywy yyryhmatoh ke tuhke.
 Ikuhpýme mā toto.
 Yyrypyry tō pokoino otupīko ywy tonurēkara samo.
 Jūsety motye jupuhpyry po yyrypyry tō toehse tuhke, naeroro
 typoremāse ywy.
- ¹³ Ritonōpo Jesemy, kypynanohko!
 Kuakorehmako seromaroro!
- ¹⁴ Jetapary se exiketō iporemākapoko,
 tuaro pyra tyripoko toto.
 Tākye exiketō jetuarimary poko iramapoko
 ropa toto epatohme ropa aehxirotokōme.
- ¹⁵ Ah ypoihtonānō notupī toto;
 Xē! Xē! kananomo typoremākase toexirykōke.
- ¹⁶ Ah tākye nexī toto emero oehketō oya,
 ah noseahmā toto.
 “Ritonōpo rokē mā imehxo Kuesēkomo,” nykā toto
 mokaro tākye exiketō typynanopyrykō poko.
- ¹⁷ Ywy ase jamihme pyra te, tytineruke pyra;
 Ritonōpo axī ke oseho ya! Ypynanohneme mase,
 Jesēme mase. Axī ke kuakorehmako, Jesemy!

Saumu 41

Oturutoh Ritonôpo a kure pyra ahtao

Sero saumu tymerose Tawi a.

- ¹ Tăkye mă mokaro
tymôkomokākara pyno exiketomo.
Mokaro akorehmāko Ritonôpo mana
popyra ehtoh toehse ahtao eya xine.
- ² Mokaro ewomāko Kuesēkō mana
okynahxo isene toto ripōko mana.
Tăkye toto ripōko mana
tynekarohpyry po toto nonoryme.
Toto onyryhmapopyra mana epetōkara a.
- ³ Toto jamihtanohpōko ropa Kuesēkō mana
inyhtohkō po kure pyra toto ahtao
toto akorehmāko mana kure toto ehtohme ropa.
- ⁴ Ynara ase: “Ritonôpo Jesemy,
iiryppyryme toehse ywy oneneryme.
Juānohpyra exiko kukurākako ropa.”
- ⁵ Jepetōkara omiāko xihpyryme ypoko mă toto.
Joorikyry se mă toto wenikehtohme ypoko.
- ⁶ Jenese oehketō ajohpe rokē mă toto;
oturupōko mă toto kure pyra jehtoh poko,
mame tōmirykō ahpahnōko mă toto.
- ⁷ Yse pyra exiketō putiputime oturūko mă toto
oseya rokē ypoko: “Popyra exīko mana itamurume,”
āko mă toto, osenetupuhnōko.
- ⁸ “Tyrohsē popŷ tapoise eya
tynyhtoh poe owōpyra ropa mana,
orihnōko mana,” āko mă toto.
- ⁹ Jepe kurā roropa, zae exiketyme ekaroase,
ymaro otuhkety, mokyro jewokaneme toehse.
- ¹⁰ Ritonôpo Jesemy, juānohpyra exiko, kukurākako ropa, mame
yzehnotokō emetakamāko ase!
- ¹¹ Yporemākara exiko mă toto,
mame azamaro jehtoh waro exīko ase.
- ¹² Jakorehmāko mase zae ehtoh poko jexiryke.
Amaro jyrīko mase jūme.
- ¹³ Ritonôpo eahmatoko, Izyraeu tō Esemy!
Eahmatoko seromaroro, jūme roropa! Enara rokene!

Saumu 42

Ritonôpo poko penetäko

Sero saumu tymerose Kora tomo a.

- ¹ Ritonôpo, kapau tuna se zehnase ahtao
 iporiry poko penetäko mana,
 mokyro sä opoko penetäko ase, amaro jehtohme!
- ² Tuna enyry se exikety sä opoko penetäko ase,
 Ritonôpo, ose ase, isene exikehpyra Exikety!
 Omōxi oēpataka oeahmase, Ritonôpo.
- ³ Saereme ahtao yxitary poko kohmānōko ase,
 koko ahtao moro poko ėmehnōko ase,
 yxitary rokē ynapyryme mana.
 Jepetōkara ynara ekaropōko: Otoko hnae Ritonôpo Oesemy? kakehpyra
 mā toto.
- ⁴ Ukurohtao sam āko ase josenetuputyryhtao
 pake ehtopōpyry poko, toytose jahtao
 imoihmākō maro Ritonôpo maro oturutoh taka.
 Esemazupurume ytoase imaro xine, oximōme
 atākyemāko, eremiāko kohtäko Ritonôpo eahmāko.
- ⁵ Oty katohme emynyhmāko ha yronymyryme?
 Oty katoh torekohmase ywy?
 Ritonôpo nyiriry kurā eraximāko ase,
 okynā pixo eahmāko ropa ase,
 Ypynanohneme, Ritonôpo Jesemy.
- ⁶⁻⁷ Taro ase imehnō nonory po
 emynyhmāko yronymyryme,
 naeroro osenetupuhnōko ase Ritonôpo poko.
 Pohkane konōto sä tuna konōto kuao
 jemynyhmatoh tonehpose eya ypona
 ukurohtao; otupīko ywy, sōkane tō sä panaikato
 ke yhtōko ypy Heremō poe, ypy Mizar poe
 roropa orēpyra tuna Joatāo kuaka, moro sä
 jemynyhmatoh tonehpose eya ukurohtaka.
- ⁸ Ah ypyno toexiry enepono ya saereme ahtao,
 morarame koko eremiāko ase ipoko,
 jotururume Ritonôpo a isene jyriponeme exikety.
- ⁹ Ekaropōko ase Ritonôpo jewomane a:
 “Oty katoh tuenikehse ywy oya?
 Oty katohme etuarimāko hano, tyryryhmase ywy jepetōkara popyra
 ehtoh pokoino?”
- ¹⁰ Yzehpyry jetunu, yryryhmatopo yzehnotokomo a. Onekaropokehpyra
 mā toto:

“Otoko hnae Ritonōpo, oesemy?” āko mā toto ya.

- ¹¹ Oty katohme emynymāko ha yronymyryme?
 Oty katoh torekohmase ywy?
 Ritonōpo nyryry kurā eraximāko ase,
 okynā pixo eahmāko ropa ase,
 Ypynanohneme mana Ritonōpo Jesemy.

Saumu 43

Oturutoh Ritonōpo a imehnō nonory po

- ¹ Ritonōpo, zae jehtoh ekaroko,
 kuewomako ōmihpyry omipona pyra exiketō winoino.
 Kypynanohko ajohpe exiketō winoino,
 enekunohnanō winoino.
- ² Ritonōpo, jewomaneme mase;
 oty katoh kurumekase?
 Oty katoh etuarimāko hano tyryhmase
 yzehnotokomo a?
- ³ Saerehkatoh enehpoko ya
 jamorepaneme zae jesemary poko.
 Kuaroko ropa ypy Xiāo pona, oesary kurā pona,
 atapyī kurā pona.
- ⁴ Mame apoto apō pona ytōko ase
 oēpataka, Ritonōpo. Omoro rokē jākyemāko mase.
 Ykyryry haapa etōko ase,
 eremiāko ase oeahmatohme, Ritonōpo, Jesemy.
- ⁵ Oty katohme emynymāko ha yronymyryme?
 Oty katoh torekohmase ywy?
 Ritonōpo nyryry kurā eraximāko ase,
 okynā pixo eahmāko ropa ase,
 Ypynanohneme Ritonōpo Jesemy.

Saumu 44

Oturutoh Ritonōpo a osewomapotohme

Kora tō nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo, moro poko totase yna a ynapanary
 ke, turuse yna, yna tamuru tomo a, onyrihpyry
 poko ajamitunuru ke pake ahtao, isene ro toto ahtao.
- ² Ajamitunuru ke imehnō ahno maropoase
 opoetory tō esaryme moroto ehtohme.
 Turuse yna imehnō ahno wānohtopōpyry poko
 oya. Moro tyryse oya kure rokē opoetory tō ritohme, toto emātohme.

- ³ Typyrekō ke pyra moro nono
typoremākase opoetory tomo a; tyjamtunurukōke
pyra topetōkara typoremākase eya xine.
Yrome ajamtunuru ke orēpyra oexiryke
typoremākase toto eya xine,
imaro xine oehtoh poko tutuarōtanohpose toto
oya exiryke roropa.
Moro eneryke tyya xine typyno xine oehtoh
waro toh kynexine.
- ⁴ Ritonōpo, utuisaryme mase, Jesēme roropa;
orēpyra opoetory tō rineme mase.
- ⁵ Ajamtunuru ke yna zehnotokō
poremākāko ynanase, yna maro oexiryke
yna etapary se exiketō enahkāko ynanase.
- ⁶ Ypyre pokoino pyra orēpyra exīko ase,
taky maro, ytapemā maro;
morohne pokoino pyra jepetōkara poremakāko ywy.
- ⁷ Yrome omoro mase yna pynanohneme
yna epetōkara wino,
oya yna zehno exiketō typoremākase.
- ⁸ Oeahmary poko kohmānōko ynanase;
“Kure mase,” kakehpyra ynanase.
- ⁹ Yrome seromaroro turumekase ynanase oya,
typoremākapose yna zehnotokomo a,
yna maro ytopyra mase yna ytoryhtao etonato takā.
- ¹⁰ Morara exiryke ynanepase yna epetōkara wino
taropose yna exiryke oya,
yna mōkomory tapoise eya xine tymōkomorykōme.
- ¹¹ Yna maro pyra oexiryke,
yna etaetapase toto kaneru tō samo,
sapararahme yna taropose oya imehnō nonory pona.
- ¹² Opoetory tō tokamose oya, ehehpyry pitiko poko,
mōkomo typyne pyra aexihpyry samo.
- ¹³ Moro onyrihpyry yna poko enēko mā
ynakatonomory, yna eunohnōko mā toto,
exianāko roropa mā toto yna poko.
- ¹⁴ Opoe yna poihtōko imeimehnō nonory pōkō mana;
imehnō ahno ynahtomāko mā toto.
- ¹⁵ Yna onutuarimanohpokehpyra mā toto,
ehxirōko ase yronymyryme,
- ¹⁶ ykerekeremary yzehnotokomo a etaryke ya,
yyryhmary se exiketō omiry etaryke roropa ya.
- ¹⁷ Moro sā toehse yna a emero,
wenikehpyra yna ahtao ro opoko;

- anamonohpyra roropa yna ahtao, òmihpyry poko,
onetapohpyry opoetory tomo a.
- ¹⁸ Eramara ynanexiase opoe,
òmihpyry omipona ynanexiase,
onyripohpyry omipona.
- ¹⁹ Yrome oya tomase yna,
akurihmohpyry sã onokyro tō rãnao,
turumekase yna oya xinukuturu htao.
- ²⁰ Omoro, Ritonōpo, toahmakehse awahtao yna a,
imep̃y neponāmary eahmatohme yna a,
- ²¹ moro poko yna ahtao zuaro oexiry,
emero ahno osenetupuhtoh waro oexiryke,
tokare pyra ahtao ro zuaro mase.
- ²² Yrome opokoino kokoro rokē yna etapāko mǎ toto.
Yna rīko mǎ toto kaneru samo
etapatoh taka tarose ahtao osewomara.
- ²³ Ritonōpo, apakako! Oty katoḥ nyhnōko mah?
Owōko! Yna onurumekara exiko, jūme.
- ²⁴ Oty katoḥ yna poe otonēnōko mahno
yna zunoto samo?
Oty katoḥ yna rumekāko mah yna etuarimary htaho?
- ²⁵ Toepukase ynanase nono pona;
typoremāse ynanase, tohpahse nono pona.
- ²⁶ Owōko yna akorehmatohme!
Yna ipynanohko kure oehtoh pokoino,
yna pyno oehtoh enahp̃yme exiryke.

Saumu 45

Tuisa pytatoh eremiatopo

Kora tō nymerohpyry.

- ¹ Omi kurā oehkeḥpyra mana ukurohtaka sero
eremiatoh riryhtao ya tuisa eahmatohme.
Unuru pape merotoḥ sã nase,
emese kure pape merone emary ao.
- ² Tuisa, nuaseme potu mase, imehnō motye emero,
imehnō zururu poko emese kure mase.
Moino ro kure rokē orīko Ritonōpo mana.
- ³ Omet̃y eary pokona atapemā tyriko,
tuisa jamihmehxo exikety, orēpyrahxo, tuisamehxo!
- ⁴ Kawaru po orēpyra mase ytōko,
okyryry tō mǎ zemizemiāko xixi ke,
ajohpe pyra ehtoh ewomāko mase,

- zae rokē imehnō apiakāko mase.
Ajamitunuru ke imoihmākō poremakāko mase.
- ⁵ Opyre, pyrou tō pohsuime mā kehko,
ozehnotokō eano posohkāko mā kehko;
imehnō nonory pōkō epukāko mā toto omyhtokoxi.
- ⁶ Tuisame oehtoh, Ritonōpo nekarohpyryme oya,
jūme exikehpyra mana.
Zae rokē erohnōko mase tuisame oehtoh poko.
- ⁷ Zae ehtoh pyno mase,
popyra ehtoh se pyra mase ipunaka.
Morara exiryke Ritonōpo Oesemy a
tymenekase mexiase, oya tākye ehtoh
ekaroase imehnō tuisa tomo a inekarohpyry motye.
- ⁸ Ixtaratu kurā nae nase oupō poko,
mira te, aroe tomo, enara.
Eremiatoh etōko mā toto onetaryme
tuisa tapyī tō konōto tao,
maafim ke emeporyme.
- ⁹ Nohpo tō maro atapyī konōto tao,
tuisa tō ěxiry tō mana.
Āpotunuru wino tuisa pyty mana,
uuru kurā risē ke tynamuruke.
- ¹⁰ Tuisa pytyme exikety, jomiry etako:
“Oekyry tō poko owenikehko,
omy tapyī taōkomo.
- ¹¹ Oryxime potu mase,
morara exiryke opyno exīko tuisa mana;
kure rokē aomiry omipona exiko oniome exiryke.
- ¹² Tuisa pytyme exikety, pata Tiro pōkō tynekarory kurā enehnōko oya
mana;
tuhke tymōkomokāmo kure oriry se exīko.”
- ¹³ Tuisa tapyī konōto tao tuisa pytyme exikety mana, oryxime potu mana!
Zupō mā uuru kurā risēme mana.
- ¹⁴ Upo kurā tamuruse, sŷsŷkamā potu
toytotohme tuisa ěpataka,
tymaro oryximākō arōko mana.
- ¹⁵ Oseahmaryme atākyemaryme roropa
oehnōko mā toto, omōnōko tuisa tapyī konōto taka.
- ¹⁶ Omoro, tuisa, tuhke tumūkue exīko mase,
tuisame exīko mā toto, atamuru tō myakāme;
sero nono pōkō tuisaryme toto rīko mase,
sero nono pōkō porehme.
- ¹⁷ Sero jeremiatoh ke jūme wenikehpyra

exīko mā toto imehxo oehtoh poko, jūme
 oeahmāko mā toto myarotokoromero.

Saumu 46

Ritonōpo kymaro xine mana

Kora tō nymerohpyry.

- ¹ Kuewomanekōme Ritonōpo mana,
 kyjamtunurukōme roropa mana.
 Ameke pyra exiryke kuakorehmatorŷko mana
 popyra ehtoh toehse ahtao.
- ² Morara exiryke enaromyra exīko sytatose,
 sero nono tykytyky karyhtao ro, ypy tō
 epukaryhtao roropa zue aka, tuna konōto kuaka;
- ³ Oserehpyra sytatose pohkane konōto
 etaryhtao tuna konōto kuao, ypy tō
 kywyh kywyh karyhtao roropa.
- ⁴ Tuna nae mana, ipokoino tākye exīko
 Ritonōpo patary pōkō mana,
 Ritonōpo Imehxo Exikety tapyī kurā taōkomo.
- ⁵ Moro pata po Ritonōpo mana,
 naeroro jūme enahpyra exīko mana;
 ěmepryhtao typatary akorehmāko Ritonōpo mana.
- ⁶ Imehnō nonory pōkō oserehnōko mā toto,
 mokaro kowenu tō tyjamihkehkāsēme mā toto.
 Oturūko mā Ritonōpo konomeru samo,
 tuname sero nono exīko mana.
- ⁷ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety kymaro xine mana;
 Jako Esemy kuewomanekōme mana.
- ⁸ Osehtoko osenuhmatokose Kuesēkō nyrihpyry!
 Enetokose osenuruhkatohtonō tyrise eya sero nono po.
- ⁹ Osetapatohtonōto mynyhpākāko mana
 sero nono po porehme;
 taky tō tahkāko mana, warata tō roropa,
 osewomatohtonō zahkāko mana.
- ¹⁰ “Osetapakehtoko,” āko ynororo.
 “Zuaro ehtoko ypoko, ywy ase Ritonōpo.
 Sero nono pōkō tuisaryme ase.
 Sero nono esēme ase, porehme.”
- ¹¹ Kuesēkō Jamihmehxo Exikety kymaro xine mana;
 Ritonōpo Jako Esemy kuewomanekōme mana.

Saumu 47

Ritonôpo, nono Esême porehme

Kora tō eremiatopo.

- ¹ Tahtah kaxitoko atâkyemaryme, ahno tō emero!
Opore eremiatoko Ritonôpo eahmaryme!
- ² Kuesêkō imehxo mana, kure ehtoh
se rokê mana kyya xine;
Tuisa imehxo mana, sero nono Esême porehme.
- ³ Ritonôpo a imehnō ahno typoremākapose yna a;
imeimehnō nonory pōkō tuisaryme yna tyrise eya.
- ⁴ Sero nono tymenekase eya kuesarykōme ehtohme,
sero nono poko tākye toehse ipoetory tomo,
mokaro pyno mā ynororo.
- ⁵ Onuhnōko Ritonôpo mana tapō pona,
tuisa konōto apō pona.
Morara ahtao tākye exiketō kohtāko,
rue tō etōko mā toto.
- ⁶ Eremiatoko, Ritonôpo eahmaryme;
eremiatoko Kutuisarykō eahmaryme!
- ⁷ Eremiatoh ke Ritonôpo eahmatoko!
Tuisame mana sero nono Esême porehme.
- ⁸ Tapō po typorohse Ritonôpo mana,
tuisa konōto apō kurā po;
sero nono pōkō Esême mana porehme.
- ⁹ Sero nono pōkō tuisary tō oximōnōko mā toto
Ritonôpo poetory tō maro,
Aparāo Esê poetory tō maro.
Sero nono pōkō jamitunuru emero motye tuisamehxo mana;
imehnō emero Esême Ritonôpo mana.

Saumu 48

Jerusarē, Ritonôpo patary

Kora tō nymerohpyry.

- ¹ Tuisamehxo Ritonôpo mana, eahmaryme
seremiatone ipatary Xiāo po, esary ypy kurā po.
- ² Ritonôpo esary ypy kae mana, kure potu roropa;
Tuisa konōto patary poko atâkyemāko
sero nono pōkō mā toto porehme.
- ³ Tonepose Ritonôpo a tymaro exiketō
ewomāko mana, tapyi jamihmākō tao pata po.
- ⁴ Imehnō tuisa tō tōximōse tōsetapatohkōme,

- ypy Xiāo kararahthohme repe.
- ⁵ Yrome toeporehkase toto ahtao pata pona
tōserehse toto; toepase toto enaromŷke toexirykōke.
- ⁶ Tonaroxitapāse toh nexiase, taosanumase toto,
nohpo jetū ehtoh samo enururuhtao,
- ⁷ wapu ao ytoketō samo, wapu konōto ao
tomase ahtao pohkane konōto a,
tyryrykane jamihme exikety maro.
- ⁸ Ritonōpo nyrytā poko totase yna a,
seromaroro ynanenease Kuesēkō nyrihpyry typatary ao,
Ritonōpo Jamihmehxo Exikety.
Jūme typatary ewomāko mana.
- ⁹ Ritonōpo, Atapyī tao osenetupuhkehpyra ynanase yna pyno oehtoh
poko.
- ¹⁰ Ritonōpo, oeahmāko ahno tō mana emero
nono po, oesety waro onyrytā roropa
imeimehnō nonory po porehme.
Zae rokē tuisame mase;
- ¹¹ atākyematoko Jerusarē pōkomo!
Ritonōpo, zae rokē apiakāko mase!
Naeroro atākyematoko Juta patary tō pōkomo!
- ¹² Ritonōpo poetory tomo, ytoytotoko Jerusarē poro,
tapyī tō kaetokohxo exiketō ikuhtoko
tuhke exiry waro ehtohme!
- ¹³ Pata apuru tō enetoko kure;
soutatu tō esary jamihmākō enetoko kure roropa.
Morarame ynara āko matose
opoenomo a apakomotyamo a roropa:
- ¹⁴ Mose Ritonōpo jūme Kuesēkōme mana.
Zae kuarotorŷko mana jūme rahkene.

Saumu 49

Ekurehpyra orihketōme sytatose porehme

Kora tō nymerohpyry.

- ¹ Ahno tomo, etatoko pahne!
Otato ehtoko, sero nono pōkomo porehme,
- ² tuisamehxo exiketomo te, imehnō poetory tomo,
tymōkomo ke exiketomo te, tymōkomokākara roropa,
- ³ Josenetupuhtoh enetupuhpōko mana;
tuaro ehtoh ekarōko ase.
- ⁴ Atamorepāko ase omi tuaro ehtoh poko,
ipoko amorepāko ase, ykyryry rue ynetoryke.

- ⁵ Enaromyra ase popyra ehtoh toehse ahtao,
tomyehmase jahtao yzehnotokomo a.
- ⁶ Popyra exiketō orēpyra osekarōko mā toto
tytinerūkō pokoino, itamurume tytineruke
toexirykō poko epyrypāko mā toto.
- ⁷ Yrome onepehmasaromepyra sytatose
orihpyra kuehtohkōme;
Ritonōpo onepehmasaromepyra sytatose jūme
isene kuehtohkōme,
- ⁸ isene ahno ehtoh typyne kuhse exiry mana.
Tineru itamurume nae ahno ahtao ro
ipune pyra exiry mana,
- ⁹ orihpyra mokyro ehtohme,
jūme isene mokyro ehtohme.
- ¹⁰ Ynara enēko sytatose: tuaro exiketō ro
orihnōko mā toto, tuaro pyra exiketō morararo,
putupyra exiketō morararo.
Tymōkomorykō nomōko mā toto emero imehnō mōkomoryme.
- ¹¹ Ekepyrykō zonētoḥ tonō itapyikōme exiko
mana jūme; moroto exikehpyra exiko mā toto
nono itamurume esemypyryme toto ahtao ro.
- ¹² Kymarokō ahnome kuexirykōke,
imehxo kuahtao xine ro, ekurehpyra orihnōko sytatose;
onokyro tō orikyry sã orihnōko sytatose.
- ¹³ Mokaro etyḥpyry enetoko ke typoe xine rokē
orēpyra osekaroketomo; enetoko ke tymōkomorykō poko epyrypaketomo,
- ¹⁴ kaneru sã orihnōko mā toto,
aorihtohkō toto esē sã toto arōko.
Ēmepiryhtao mokaro poremākapōko zae exiketō mā
toto; ekepyrykō motāko mana zonētopōpyry ao
ameke toto tapyinypyrykō winoino.
- ¹⁵ Yrome juzenu pynanoḥnōko Ritonōpo mana
joorihstopōpyry wino, jarōko mana tymaro jehtohme.
- ¹⁶ Torētyke pyra ehtoko imehnō tymōkomoke toehse ahtao,
itamurumehxo imōkomory
tomāse ahtao.
- ¹⁷ Tymōkomory anarosaromepyra mana
toorihse ahtao;
imōkomory ytopyra mana imaro zonētoḥ aka.
- ¹⁸ Tākye exiketyme ahno ahtao ro isene toehtoh poko,
kure turuse ahtao roropa inyrytã poko,
- ¹⁹ toorihse ahtao tytamura tō maro oximōnōko mana,
moroto xinukutume ehtoh exikehpyra mana.

- ²⁰ Kymarokō ahnome kuexirykōke, imehxo kuahtao xine ro, ekurehpyra
sytatose;
onokyro tō orikyry sã orihnōko sytatose.

Saumu 50

Ritonōpo eahmary poko isene exiryke

Asape nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Kuesēkomo,
oturūko mana; sero nono pōkō kohmāko
xixi tūtatoh wino aomōtoh pona.
- ² Saereh āko moroto Ritonōpo mana Jerusarē po,
pata kurā potu ipunaka.
- ³ Kuesēkō oehnōko mana, mynyhme pyra
eporehkāko mana;
apoto nyahkary sã esemazupurume oehnōko.
Zomye tyryrykane itamurume exīko.
- ⁴ Kapuaōkō kohmāko mana nono pōkō roropa
eneneme toto ehtohme,
typoetory tō apiakary tyra enetohme.
- ⁵ Ynara āko mana: “Jomiry omipona exiketō
enehpoko ya, tōmihpyrykō etahpōkomo ya,
mame moro enetupuhtohme tokykō
tyahkase eya xine tynekaroryme ya.”
- ⁶ Kapuaōkō emero zae Ritonōpo ehtoh
ekarōko mā toto, ynororo apiakaneme exīko mana.
- ⁷ Ritonōpo ynara āko: “Etatoko pahne ypoetory tomo,
ourutorykō ase; ohxirotorykō ase, Izyraeu tomo.
Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.
- ⁸ Ohxiropyra xine ase onekarotyākō poko,
okyno tomo, apoto apō po onyahkatyākomo,
mokarohne onenehkehpyra matose ya.
- ⁹ Yrome otyme kure ya, pui orutua kō oeky tō wino?
Mokaro apoiry se pyra ase,
poti tō se pyra ase roropa oeky tō wino.
- ¹⁰ Onokyro tō emero itu htaō komo jekyme mā toto,
pui tō roropa miu motye
ypy tō po exiketō jekyme mā toto.
- ¹¹ Torō tō jekyme mā toto, emero ypy tō po
exiketomo, onokyro tō roropa ona po exiketō
jekyme mā toto.
- ¹² Omise jahtao tonahsē onekaropopyra jexiry
oya xine, sero nono ykyryryme exiryke
emero zao aexityā maro.
- ¹³ Johme pui orutua kō pū ōnōko ha?

- Poti tō munuru ēnōko ha?
- ¹⁴ Ah, ‘Kure mase,’ katoḥ, onekarorykōme nexī ya.
 Ōmihpyrykō omipona oehtohkō roropa:
 ‘Ynara ekarōko ase oya,’ karyhtao ya,
 moro ekaroko onekarorykō kurāme
 Ritonōpo Imehxo Exikety a.
- ¹⁵ Kykohmako popyra ehtoh toehse ahtao,
 opynanohnōko ase, mame jeahmāko mase.”
- ¹⁶ Yrome popyra ehtoh poko exiketomo a
 ynara āko Ritonōpo mana:
 “Oty katoḥ ynyriphopyry ekarōko matou?
 Oty katoḥ ynetaphopyry poko oturūko roropa matou?
- ¹⁷ Zae pyra oehtohkō kurākapory se pyra matose ya,
 ynyriphopyry oya xine rumekāko roropa matose.
- ¹⁸ Emero rokē omato tō eneryhtao oya xine
 osepepe exīko matose toto maro,
 imehnō nohpo poko exiketō maro
 imehnō orutua poko exiketō maro
 osepepe exīko matose.
- ¹⁹ Ihximyra matose popyra ōmiarykō poko,
 tupime pyra oya ajohpe ōtururu mana.
- ²⁰ Oekyrykō hxirokehpyra matose, ajohpe ehtoh ke
 toto onykerekeremakehpyra matose.
- ²¹ Morohne tyrise oya xine,
 mame mynyhme rokē exiase;
 naeroro asā xine kuekaroase repe.
 Yrome seromaroro oupokatorỹko ase;
 zae pyra oehtohkō enepōko ase oya xine.
- ²² Etatoko pahne, jenetupuhpyra exiketomo,
 jomiry onetara awahtao xine oenahkatorỹko ase.
 Mame opynanohnekō pyra exīko mana.
- ²³ ‘Kure mase,’ kary ya, onekaroryme mana,
 jeahmāko mase, mame opynanohtorỹko ase,
 jomipona awahtao xine emero porehme.”

Saumu 51

Tyyrypyry korokapotopōpyry

Tawi nymerohpyry sero.

- ¹ Ritonōpo, yna pyno exikehpyra oexiryke
 ajohpāme sā juānohpyra exiko.
 Yna pyno oexiryke, iirypyryme jehtopōpyry
 ikorokako emero.
- ² Kukurikako popyra jexiryke,
 iirypyryme jehtoh ikurikako kure jehtohme ropa.

- ³ Zae pyra jehtopöpyry enetupuhnōko ase,
yyrypyry mā kokoro rokē jēpataka mana.
- ⁴ Yyrypyry mā oryhma neme rokē mana,
popyra ehtoh yriase oneneryme,
ise pyra oehtoh ipunaka moro tyrise ya.
Zae mase japiakaryhtao oya, juānopyryhtao oya zae rokē mase
morohne riko.
- ⁵ Ajohpe pyra, popyra ywy jenurutopöpyry poe ro; jenurutopöpyry poe
ro iirypyryme exiketyme ase.
- ⁶ Zae jehtoh se mase ukurohtao
ajohpe pyra jehtohme. Tvaro kyriko ukurohtao.
- ⁷ Yyrypyry touko ukurohtae se jehtohme;
kukurikako upo ikurikasenā sā jehtohme,
mauru karimutumā motye jehtohme.
- ⁸ Sekese kyriko ropa tākye exiketō omiry
etatohme ropa, oseahmaketō omiry etatohme
roropa, tytütümase jahtao ro oya tytohtohkase jahtao roropa, tākye
exiko ropa ase.
- ⁹ Yyrypyry onenepyra exiko,
popyra jehtopöpyry ikorokako ropa, emero porehme.
- ¹⁰ Ritonōpo, kure rokē josenetupuhtoh
tyriko ukurohtao,
Ouzenu ekaroko ya tyrisenā sā jehtohme ropa.
- ¹¹ Jenyohpyra exiko owinoino,
Ouzenu kurā onupuxihkara exiko roropa ywinoino.
- ¹² Tākye kyriko ropa typynanohse jexiryke oya,
ōmiry omipona se jehtoh tyriko ropa ukurohtao.
- ¹³ Moromeipo ōmiry omipona pyra exiketō
amorepāko ase onyripohpyry poko,
mame eramāko ropa mā toto oya.
- ¹⁴ Ritonōpo, ypynanohneme mase, kuewomako orihpyra jehtohme, mame
tākye rokē
yna pynanohneme oehtoh ekātōko ase!
- ¹⁵ Ritonōpo, wakorehmako ōmiry poko jotururu poko, mame oeahmāko
ase!
- ¹⁶ Okyno tō etapary ya se pyra mase
ynekaroryme oya; okyno zahkary se pyra roropa mase ynekaroryme
oya.
- ¹⁷ Ritonōpo, ynekaroryme juzenu ekarōko ase oya osanume jahtao ro;
“Ose pyra ase,” kara mase ya ime pyra jahtao
ukurohtao, yyrypyry rumekary se roropa jahtao.
- ¹⁸ Ritonōpo, kure oexiryke Jerusarē pōkō
akorehmako, ipatarykō apururu tō tyriko ropa!
- ¹⁹ Morarama opoetory tō nekarory azamaro

exīko, zae okyno tō zahkasē tytororo
 azamaro exīko mana.
 Pui mūkuru tō roropa zahkāko mā toto
 okyryry apoto apō po.

Saumu 52

Zae Ritonōpo mana, kypyno xine roropa

*Tawi nymerohpyry toytose Toeke etomita ahtao tuisa Sauu
 a ekarose Tawi ytotoopōpyry poko Apimereke a.*

- ¹ Oty katoḥ epyrypāko mah popyra oehtoh poko,
 orēpyra exikety?
 Kypyno xine Ritonōpo ehtoh
 anamonohpyra mana jūme.
- ² Atamorepāko mase imehnō ryhmary poko;
 taerē exikety sā onuru mana.
 Ike imehnō enekunohnōko mase, ajohpe ōmīry exiryke.
- ³ Popyra ehtoh sehxo mase kurākō se hkopyra,
 ajohpe ehtoh sehxo roropa mase,
 zae omi se hkopyra mase.
- ⁴ Ajohpe exikety, imehnō ryhmary
 sehxo mase ōmīry ke!
- ⁵ Morara exiryke jūme oenahkāko Ritonōpo mana;
 āpoīko mana, jarānaka oemāko mana atapyī tae;
 sero nono isene exiketō esary po
 oenahkāko Ritonōpo mana.
- ⁶ Moro enēko zae Ritonōpo omipona exiketō mana,
 enaromŷke exīko mā toto;
 opoihtōko mā toto, ynara āko:
- ⁷ “Enetoko ke mokyro mā Ritonōpo onyripyra
 towomaneme; yrome orēpyra tōsekarose ynororo
 itamurume tymōkomoke toexiryke, tōsewomary tukuhse ynororo zae
 pyra toehtoh poko.”
- ⁸ Yrome oriwera zoko sā ase ahtāko
 Ritonōpo tapyī myhto;
 ypyno aexiry enetupuhnōko ase,
 jūme ypyno exikehpyra mana.
- ⁹ Ritonōpo, oeahmakehpyra ase onyrityā pokoino;
 opoetory tō ēpataka kure oehtoh ekarōko ase.

Saumu 53

Popyra ahno ehtopo

(Saumu 14)

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Tuaro pyra exiketō ynara osenetupuhnōko
tukurohtao mana:
“Ya Ritonōpo jesēme pyra mana.”
Yrome popyra mā mokaro, inyityā nuriame mana;
zae ehtoh onyripyra mā toto emero porehme.
- ² Kapu poe sero nono pōkō enēko Ritonōpo mana,
zae ehtoh waro exiketō zupīko,
toiro Tosēme Ritonōpo eahmane zupīko mana.
- ³ Yrome toeramase mā toto
emero zae ehtoh esemary poe,
oxisā mā toto imotahpyry samo.
Zae ehtoh poko exiketō pyra mā ipunaka,
toiro zae exikety pyra mana.
- ⁴ Ritonōpo ynara ekaropōko: “Mokaro popyra
exiketō zae ehtoh waro pyra toh nae?
Torēnase toto, ypoetory tō kyryry
kurā ematonanopyry poko,
mame moro motye, oturupyra mā toto ya.”
- ⁵ Yrome imeīpo enaromŷke exīko mā toto,
tykytyky āko, moro oserehtoh panō
onukuhpitopyra toh nexiase,
typoetory tō epetōkara zehpyry
pahnōko Ritonōpo exiryke.
Turumekase mā toto, Ritonōpo a,
naeroro toto poremakāko Izyraeu tō mana porehme.
- ⁶ Ritonōpo, Izyraeu tō pynanohne
enehpoko Jerusarē poe!
Opoetory tō enepyyry ropa ahtao Ritonōpo a
imeimehnō nonory poe tākye exīko mā toto,
Jako pakomotyamo.

Saumu 54

Kuewomako Ritonōpo

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, kypynanohko ajamitunuru ke!
Kuanŷko jamihmehxo oexiryke.
- ² Jotururu oya etako ke, Ritonōpo!

Otatōme exiko jomiry poko.

- ³ Ahno oehnōko, epyrypaketomo, etonatohme ymaro.
Orutua kō zehnotokō jetapary se mā toto.
Ritonōpo omipona pyra exiketōme mā toto.

- ⁴ Yrome Ritonōpo Jesē mā jakorehmaneme mana,
Jewomaneme roropa mana, zuaro ase.

- ⁵ Jepetōkara nyrihpyry popy ke
toto wānohpory se ase Ritonōpo a.
Zae Ritonōpo mana, morara exiryke
toto enahkapōko mana.

- ⁶ Tākye jexiryke ynekarory ekarōko ase
oya, Ritonōpo. “Kure mase,” āko ase,
oeahmaryme, kure oexiryke.

- ⁷ Kypynanopyase popyra ehtoh wino emero,
jepetōkara poremākatopōpyry tonese ya.

Saumu 55

Towokase ahtao tope a

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, jotururu etako!
Ajohpāme sā ekaropotoh wino eramara exiko.
- ² Jomiry etako, kuezuhko;
tapotūkehse ywy torētyke jehtoh ke.
- ³ Jerehnōko jepetōkara jenaroximaryhtao eya xine;
yyryhmaryhtao popyra exiketomo a
jakurihmōko mā toto.
Popyra ehtoh enehpōko mā toto ypona;
yzehno mā toto, yse pyra mā toto ipunaka.
- ⁴ Ukurohtao enaromŷke ase ipunaka,
joorikyry zuno jehtoh jakurihmōko mana.
- ⁵ Enaromŷke ywy itamurume,
tykytyky āko ase; tonaroxitapāse ywy.
- ⁶ Aporiry tō se sā hano utuku samo,
mya jytotohme oserematoh taka!
- ⁷ Ywy epary myahxo ahno esaka pyra,
moroto jehtohme rokē rahkene.
- ⁸ Axī sā osa jamihmā zupiry ywy otonētohme
tyrirykane winoino, konopoimo winoino roropa.
- ⁹ Ritonōpo, jepetōkara omiry akorekehkako,
toto otupitohme.
Imehnō etapary eya xine,

- osetapary roropa enease pata tō po!
- ¹⁰ Saereme ahtao, koko roropa ytoytōko mā toto
pata zomye, apuru tō poro imehnō ryhmāko;
popyra ehtoh poko mā toto.
- ¹¹ Emero rokē po osema tao roropa imehnō
ryhmāko mā toto; ematonanohnōko mā toto,
imehnō enekunohnōko mā toto.
- ¹² Jepekarama ahtao jeunohnōko, ywy
eanahtory; yzehno exikety ykerekeremaryhtao
otonēkety sā rokē jexiry roropa repe.
- ¹³ Yrome omoro mase, ymaro ytoytokety,
ymaro atamorepakety jepemehxo repe!
- ¹⁴ Soturuase oximaro emero poko, sytoase
oximaro oseahmase ahno maro Ritonōpo Tapyī tao.
- ¹⁵ Ah jepetōkara norihno
toto aorihtoh exipyra ahtao ro;
ah nyhtō toto isene ro toto ahtao aorihtyā esaka.
Popyra ehtoh itapyīkō tao mana, ikurohtao xine roropa!
- ¹⁶ Yrome Ritonōpo Jesē kohmāko ase
jakorehmatohme, ypynanohnōko mana.
- ¹⁷ Pakeimo, tāxiahtao, koko roropa xitāko ase
jotururume eya, mame jomiry etāko mana.
- ¹⁸ Jenehnōko ropa mana kure rokene etonatoh poe osetapary poko jahtao
jepetōkara tuhkākō maro.
- ¹⁹ Ritonōpo, tuisamehxo Exikety moino
apitorymā poe, jomiry etāko mana
mokaro poremākāko mana;
toetyorōmarykō se pyra toexirykōke,
Ritonōpo imehxo enetuputyry se pyra
roropa toexirykōke.
- ²⁰ Jepēpo tōsetapase tope tō maro,
toto poremākapotohme; tōmihpyry tamonohse eya.
- ²¹ Aomiry kure sā nexiase māteka samo
enekunohtohme, yrome ikurohtao imehnō se pyra
ipunaka exiketyme nexiase.
Aomiry kure sā nexiase azeite samo,
yrome tapema taere exikety sā nysahkatoh sā nexiase.
- ²² Torētyke oehtohkō ekaroko Ritonōpo a,
mame ākorehmāko mana.
Tōmihpyry omipona exiketō
onyporemākapopyra mana.
- ²³ Yrome mokaro imehnō etapananomo te,
imehnō ewokananomo, ajohpe exiketō roropa

emāko mase, Ritonōpo, aorihtyā esaka;
isene toto ehtoh zokonaka exipyra ahtao ro.
Yrome ywy, oenetupuhnōko ase.

Saumu 56

Ritonōpo ymaro mana

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, ypyno exiko, osetapāko mā toto ymaro;
yyryhmakehpyra jepetōkara mana.
- ² Japoiijapoiry poko kohmānōko mā toto,
tuhke mā mokaro osetapaketō ymaro.
- ³ Enaromŷke jahtao oenetupuhnōko ase,
Ritonōpo Jamihmehxo Exikety.
- ⁴ Ritonōpo enetupuhnōko ase,
eahmāko roropa ase aomihpyry pokoino,
kymaro xine toexiry poko.
Enetuputyryke ya enaromyra exīko ase.
Yyryhmasaromepyra ahno mana.
- ⁵ Jepetōkara jakorekehkary poko kohmānōko mā toto,
josepekatyry se jahtao osenetupuhnōko mā toto
popyra jyriry poko.
- ⁶ Oximōnōko mā toto,
otonēnōko ynyriry enetohme tyya xine,
jetapatoh eraximāko mā toto.
- ⁷ Ritonōpo, mokaro zuānohko popyra
toto ehtamitume; zehno oehtoh enepoko, toto iporemākapoko!
- ⁸ Yronymyryme torētyke jehtoh waro mase,
yxity tukurākase oya okyryry kutehi ao.
Onymeropyra mā kehko apapē pokona?
- ⁹ Okohmaryhtao ya jakorehmatohme,
jepetōkara epāko mā toto.
Ynara zuaro ase: Ritonōpo ymaro mana.
- ¹⁰ Ritonōpo omihpyry eahmāko ase;
Kuesēkō omihpyry.
- ¹¹ Ritonōpo enetuputyryke ya enaromyra exīko ase.
Yyryhmasaromepyra ahno mana.
- ¹² Ritonōpo, jomihpyry ae ro ynekarory
ekarōko ase oya; “kure mase,” āko ase ynekaroryme,
- ¹³ ynara exiryke: kypynanopyase orihsasaka jahtao, yporemākapopyra
mexiase.

Naeroro, Ritonōpo, oēpataka ytoytōko ase,
saeremae ytōko ase isene jexiryke.

Saumu 57

Towomase Ritonōpo a

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ypyno exiko, Ritonōpo, ypyno exiko!
Oya oehnōko ase osewomatohme.
Āporiry tō jerutumā zopino otonēnōko ase
tyryrykane konōto mynyhme ehtoh pona.
- ² Ritonōpo Imehxo Exikety kohmāko ase;
Ritonōpo netaryme, tōsenetupuhpōpyry ae ro
jakorehmāko mana emero poko.
- ³ Kapu poe jezuhnōko mana, ypynanohnōko mana;
yyryhmary se exiketō poremākapōko mana.
Ypyno toexiry enepōko Ritonōpo mana,
tōmihpyry anamonohpyra mana.
- ⁴ Tapuruse ywy jepetōkara a;
reāo tō sā mā toto, jesekey se mā toto.
Jery warata sā mā kehko, pyrou sā roropa,
inurukō tapema sā mana, taere exikety sā ipunaka.
- ⁵ Ritonōpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao,
saereme oehtoh enepoko sero nono poro porehme!
- ⁶ Ahno apoitoh tyrise jepetōkara a japoitohme,
torētyke toehse ywy ipunaka.
Orame tahkase eya xine jesemary ao,
yrome ynaroro toepukase zaka.
- ⁷ Oenetupuhkehpyra ase, Ritonōpo,
oenetupuhkehpyra ase;
eremiāko ase opoko oeahmaryme.
- ⁸ Apakako, ukurohtao! Ykyryry tō haapa,
rue roropa apakatoko! “Xixi apakako,” ase ėmepyryme.
- ⁹ “Ritonōpo, kure mase,” āko ase ahno tō rānao.
Oeahmāko ase imoihmākō rānao.
- ¹⁰ Yna pyno oehtoh kaetokohxo sā mana kapu pokona.
Zae oehtoh anamonohpyra mana, akurū pona samo.
- ¹¹ Ritonōpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao.
Saeremehxo oehtoh enepoko sero nono poro porehme!

Saumu 58

Popyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Tuisa tomo, kowenu poko erohketomo,
zae imehnō apiakāko matou inyrihpyry emetakame?
Zae nymyry ahno apiakāko matou?
- ² Arypyra. Popyra ehtoh riry poko rokē
osenetupuhnōko matose,
imehnō ryhmāko roropa matose sero nono po.
- ³ Tonurutopōpyry poe ro popyra exiketō
zae pyra ehtoh poko mā toto;
ajohpe omiāko mā toto tonurutopōpyry poe ro.
- ⁴ Opi orihmato ke pehme mā toto,
okoi orihmatō samo.
Typanarykō apurūko mā toto, okoi saaro,
otato pyra toehtohme,
- ⁵ mokyro okoi emepane omiry etary se pyra
toexiryke, emese kure etoryhtao ro.
- ⁶ Ritonōpo, popyra exiketō zery itahkako!
Ritonōpo yna Esemy, mokaro zery touko,
reāo tō mokaro, imehnō esekananomo!
- ⁷ Ah mokaro popyra exiketō tonahkasēme
nexī toto, tuna samo tukuāse ahtao nono pona!
Ah takurihmose nexī toto otyro sā,
ahtaryhtao osema tao!
- ⁸ Mokaro kue sā tyripoko toto,
tuname samo ikurepato htao.
Poeto sā tyripoko toto tonuruse ahtao toorihse,
saereme ehtoh onenepitopyra aexihpyry!
- ⁹ Tuaro pyra ro toto ahtao, mokaro popyra
exiketō ātarykahmā sā tysahkasēme exīko mā toto;
isene ro toto ahtao, mokaro zehno toexiryke,
toto aropōko Ritonōpo mana tyryrykane ke.
- ¹⁰ Tākye exīko zae ehtoh poko exiketō mana
popyra exiketō wānopyry eneryhtao tyya xine;
tupupurukō kurikāko zae exiketō mana imunurukō ke.
- ¹¹ Imehnō ynara āko: “Ajohpe pyra, zae ehtoh
poko exiketō kurā ke topehmase mā toto.
Ritonōpo nae rahkene sero nono pōkō apiakane.”

Saumu 59

Osewomatoḥ Ritonōpo a

*Tawī nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a, soutatu tō
tonyohse ahtao Sauu a Tawī tapyī taka Tawī etapatohme.*

- ¹ Ritonōpo Jesemy kypynanohko jepetōkara winoino!
Kuewomako japoiry se exiketō winoino.
- ² Kypynanohko orutua kō popyra exiketō winoino;
kuewomako jetapary se exiketō winoino.
- ³ Ritonōpo Jesemy, eneko ke!
Jeraximāko mā toto jetapatohme.
Orutua komo, imehnō ryhmary se exiketomo,
osenetupuhnōko mā toto japoiry poko.
Yrome yryrypyry pokoino pyra,
popyra jehtopōpyry pokoino pyra roropa,
- ⁴ zae pyra jehtoh pokoino pyra,
atarypōko mā toto japoitohme.
- ⁵ Ritonōpo Jesemy, Jamihmehxo Exikety,
owōko ty jakorehmatohme! Eneko, Ritonōpo,
Izyraeu tō Esemy!
Apakako opoetory tō kara wānohtohme,
enupunara exiko mokaro, ewokananō poko te,
popyra exiketō poko, enara.
- ⁶ Tykohmāse ahtao oehnōko ropa mā toto
kaikuxi tō samo, pata poro ytoytōko mā toto.
- ⁷ Tōmirykō ke imehnō enaroximāko mā toto,
tytapemakē samo; imehnō eunohnōko:
“Yna omiry onetara imehnō mana,” ekarōko toh mā repe.
- ⁸ Yrome omoro, Ritonōpo, mokaro poko
exianāko mase;
mokaro emero opoetory tō kara poihtōko mase.
- ⁹ Ritonōpo, torētyke pyra ase ajamitunuru
enetuputyryke ya; jesaryme jamihmā roropa mase.
- ¹⁰ Ypyno oexiryke, Ritonōpo, oehnōko mase
oseporyse ymaro;
jepetōkara poremākapory enepōko ya mase.
- ¹¹ Ritonōpo, jepetōkara onenahkara exiko,
ypoetory tō wenikehpyra ehtohme
popyra mokaro ehtoh poko! Ritonōpo yna Ewomane,
mya toto aropoko ajamitunuru ke, iporemākako toto.
- ¹² Tahxime jepetōkara otururuhtao,
iiryryryme mā toto.
Ah tapoisēme nexī toto aepyryparykohtao!

- Popyra ehtoh enehpōko mā toto imehnō pona,
 ajohpe oturūko roropa mā toto;
- ¹³ naeroro mokaro enahkapory se ase oya
 zehno awahtao, tonahkase toto ehtohme.
 Mame tuaro exīko mā toto:
 Ritonōpo Izyraeu tō Esēme mana,
 sero nono pōkō porehme esēme roropa mana.
- ¹⁴ Tykohmāse ahtao jepetōkara oehnōko ropa mā toto,
 pata poro ytoytōko mā toto kaikuxi tō samo.
- ¹⁵ Kaikuxi tō sā ytoytōko mā toto pata tō poro,
 tonahsē zupīko, xitāko tonahsē ipune pyra ahtao.
- ¹⁶ Yrome eremiāko ase ajamitunuru poko.
 Tōmehse ahtao eremiāko ase ypyno oehtoh poko.
 Jewomaneme toehse mase, jesaryme jamihmā mase
 popyra ehtoh toehse ahtao.
- ¹⁷ Oya, Ritonōpo, eremiāko ase oeahmaryme!
 Omoro mase jesary jamihmāme,
 omoro mase Ritonōpo, ypyno Exikety.

Saumu 60

Ritonōpo a typynanohse

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, turumekase yna oya,
 typoremākase roropa ynanase oya.
 Yna zehno mexiase,
 yrome seromaroro eramako ropa yna a!
- ² Nono tykytyky tykamexipose oya;
 iiryhmatopōpyry tō ikurākako ropa,
 kywyh kywyh karyke ro.
- ³ Opoetory tō tyrohmanohpose oya itamurume;
 eukuru jehnahpyry mekarose yna a,
 toetýse exiketō sā ytoytōko ynanase.
- ⁴ Ōmīry omipona exiketō enaroximatohme
 pāteira tanýse oya, toto epatohme,
 osenahkara toto ehtohme.
- ⁵ Yna ipynanohko ajamitunuru ke;
 yna otururu oya etako opoetory tō pynanohtohme,
 toto pyno oexiryke.
- ⁶ Tytapyĩ tao ynara tykase Ritonōpo: “Typoremākase
 toto ahtao Xikē patary apiakāko ase,
 jakanahmā Sukote roropa apiakāko ase
 ypoetory tō esaryme ehtohme.

- ⁷ Kireate ynonoryme mana, Manase roropa;
Eparaī ykyryryme mana, kapasete samo.
Juta roropa ypoetory tuisaryme mana.
- ⁸ Yrome Moape exīko ypaxihāme ekurikatohme;
ysātajā tō emāko ase Etō pona,
esēme jehtoh enetupuhpotohme.
Pirixteu tō roropa ynporemākahpyryme
exīko mā toto.”
- ⁹ Ritonōpo, onoky jarōko nae pata jamihmā taka,
towomase ahtao apuru konōto ke?
Onoky jarōko nae Etō pona?
- ¹⁰ Ekaropoxi: kurumekase nymyry?
Ytopyra ropa mahno yna soutatu tō maro?
- ¹¹ Yna akorehmako yna zehnotokō poremākatohme;
ahno a takorehmase ahtao toiparo rokē mana.
- ¹² Ritonōpo kymaro xine ahtao
orēpyra exīko sytatose,
kyzehnotokō poremākapōko sytatose.

Saumu 61

Towomase ywy Ritonōpo a

Tawī nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, okohmary ya etako, etuarimāko ase.
Jotururu oya etako.
- ² Tapotūkehse ywy;
ameke roropa ytapyī tae okohmāko ase!
- Kuaroko topuimo pona, jewomatohtaka,
ymotye kuhse mase jamihme.
- ³ Omoro mase jewomaneme exiryke, jamitu mase,
jewomane, ypoko pyra yzehnotokō ehtohme.
- ⁴ Amaro ehxi atapyī tao jūme joorikyry ponāmero.
Osewomaxi āporiry zopikoxi.
- ⁵ Ritonōpo jomihpyry metase: tymōkomoke
exiketō tymōkomory nomōko mā toto typoenō
mōkomoryme. Moro sã mā Ōmiry omipona exiketō ehtoh kurã
mekaroase ya.
- ⁶ Tuhke jeimamyry ekaroko ya
okynahxo isene jehtohme.
- ⁷ Ritonōpo, mokyro akorehmako
zae tuisame aexiry poko oneneryme jūme.
Ewomako ipyno oehtoh ke,
anamonoahpyra roropa oehtoh ke.

- ⁸ Morarame eremiāko ase oeahmaryme,
 zae oehtoh poko jūme.
 Kokoro rokē ynekarory ekarōko ase oya
 jomihpyry ae ro.

Saumu 62

Ritonōpo rokene

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo eraximaryme torētyke pyra exīko ase;
 ynoro rokē ypynanohnōko mana.
- ² Ynoro rokē jewomāko mana, ypynanohnōko mana;
 jewomaneme mana, jūme yporemākapopyra mā toto.
- ³ Otāto ise ro matou ōsetaparykō poko ymaro,
 jamihme pyra exikety, apuru pakato samo,
 epukakasaka exikety samo?
- ⁴ Tuisame pyra jyripyry se rokē matose;
 ajohpe oexirykō se matose.
 Kurā sā jekarōko matose ōmirykō ke,
 yrome okurohtao xine popyra jyripōko matose.
- ⁵ Torētyke pyra jehtoh oehnōko Ritonōpo poe,
 naeroro ynoro rokē eraximāko ase kure jyritohme.
- ⁶ Ynoro rokē jewomāko mana, ypynanohnōko mana;
 jewomaneme roropa mana,
 jūme yporemākara exīko mā toto.
- ⁷ Ritonōpo a typynanohse ywy,
 ipoe tuisame toehse ywy;
 ynoro rokē jewomaneme jamihme mana,
 jesary kurāme mana.
- ⁸ Wekyry tomo, Kuesēkō onenetupuhkehpyra ehtoko!
 Osekarotoko eya, Kuewomanekōme ynororo exiryke,
 kuesarykō kurano.
- ⁹ Ahno tomo, tymōkomokēkara roropa,
 imehxo exiketō roropa, otyme kure sytatou?
 Puu katoh sā rokē sytatose.
 Omoxinety kuhtoh po kuahtao xine
 zohzohme sā kuexirykomo, puu katoh sā rokene.
- ¹⁰ Imehnō onyryhmara ehtoko,
 imōkomorykō onematonanohpyra ehtoko.
 Omōkomory itamurume toehse ahtao,
 oyamene se xine pyra ehtoko.
- ¹¹ Ynara tykase Ritonōpo ynetaryme:
 “Ywy ro rokē jamihme ase,

¹² ywy ro rokē opyno xine ase roropa.”

Naeroro omoro, Ritonōpo, yna epehmāko mase
ynanyrihpyry emetakame.

Saumu 63

Ritonōpo poko penetāko

Tawi nymerohpyry ona tonorē po tahtao Juta po.

¹ Ritonōpo, Jesēme mase; oēpataka jytory sehxo hano.

Opoko penetāko ase amaro jehtohme;
tutunazehnase exikety samo,
nono tonore exikety samo tuna pyra ahtao.

² Oenery se ase Atapyī tao;
jamihmehxo oehtoh enery se ase,
saeremehxo oehtoh roropa enery se ase.

³ Isene yna ehtoh motye kure yna pyno oehtoh mana.
Naeroro oeahmāko ase. “Kure mase,” āko ase.

⁴ Isene ro jahtao kure oehtoh ekarōko ase;
jemary anŷnōko ase oeahmaryme.

⁵ Kure jyriry oya tonahsē tompore sã ya mana;
tuesapare sã ase ukurohtao,
morara exiryke tãkye eremiāko ase oeahmaryme.

⁶ Tohrame jahtao, wenikehpyra ase opoko.
Osenetupuhnōko ase opoko koko ahtao, ėmepyyry pona

⁷ jakorehmakehpyra oexiryke.
Aporiry jerutumã ao eremiāko ase jatãkyemaryme.

⁸ Orumekara ase, janŷnōko mase xikihme
osetapara jehtohme.

⁹ Jetapary se exiketō osenahkãko mã toto,
ytōko mã toto aorihtyã esaka.

¹⁰ Totapasēme exiko mã toto etonato po,
ekepyry tō ōnōko mã onokyro tomo.

¹¹ Morararo tuisa atãkyemãko mana Ritonōpo poko,
orēpyra tyrise exiryke eya.
Ynara kananomo: “Takorehmase jahtao Ritonōpo a
ynekarory ekarōko ase eya,”
kananō tãkye exiko mana.
Yrome ajohpe exiketō mynyhme rokē exiko mã toto.

Saumu 64

Ekaropotoh osewomapotohme

Tawi nymerohpyry ekarotohme eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, jotururu etako.
Popyra ehtoh toehse ya ahtao!
Kypynanohko yzehno exiketō zuno jexiryke.
- ² Kuewomako popyra exiketō osenetupuhtoh winoino;
kypynanohko mokaro ajoajohpākō winoino.
- ³ Tunurukō aehtōko sã mã toto
rato pohsuimã aehtory samo,
aomirykō pyrou sã mana typohke urari ke
ahpahpyry samo.
- ⁴ Axĩ mã toto ajohpe ehtoh ekarory poko,
imehnō hxirory poko,
kurākō ryhmāko mã toto omi xihpyry ke.
- ⁵ Atakorehmāko mã toto popyra ehtoh ritohme;
oturūko mã toto imehnō apoitoh riry poko tyya xine,
zonēnōko mã toto osenepyra toto ehtohme.
- ⁶ Atamorepāko mã toto popyra ehtoh ritoh poko,
mame ynara āko: “Tuaro toehse yna imehnō
ryhmatoh poko, yna onenepyra tuisa tō ehtohme,”
āko mã toh repe.
Tupime enetuputyry mana ahno osenetuputyry
ikurohtao xine.
- ⁷ Yrome typyre ekomāko Ritonōpo mana toto pona, mōtoino rokē
tapurosēme exīko mã toto.
- ⁸ Toto enahkāko Ritonōpo mana aomirykō pokoino;
mokaro eneryhtao imehnomo a, osenuruhkāko mã toto.
- ⁹ Ahno emero enaromỹke exīko;
Ritonōpo nyrytã poko oturūko mã toto,
osenetupuhnōko mã toto
inyriry tō poko tyjamitunuru ke.
- ¹⁰ Zae ehtoh poko exiketō atākyemāko mã toto
Ritonōpo nyrytã poko; imaro osewomāko mã toto.
Emero aomiry omipona exiketō
Ritonōpo eahmāko mã toto.

Saumu 65

“Kure mase,” katopo tykyrysā apoiry poko

Tawī nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, zae nase oeahmary yna a ypy Xiāo po, yna omihpyry ae ro
ynanekarory
enepyyry roropa oya tokarosēme.
- ² Yna otururu etaneme oexiryke, oya ahno emero
nono pōkō oehnōko mana oeahmase
- ³ tyrypyhpyke yna exiryke.
Typoremākase ynanase popyra yna ehtoh ke,
yrome yna rypyry korokāko mase.
- ⁴ Tākye mā mokaro onymenekatyamo,
oya oehnōko mā toto atapyī taka ehse!
Tākye exīko ynanase, tuesapare exiketō samo,
okyryry kurā poko Atapyī tao,
amaro Oturutoh kurā tao.
- ⁵ Ritonōpo, yna ezuhnōko mase orēpyra
yna riryke oya, ajamitunuru enepōko mase yna a yna pynanohtohme
oya.
Sero nono etyhpory pōkomo te, tuna konōto moino exiketō roropa
tosēkōme oenetupuhnōko mā toto.
- ⁶ Ypy tō tosaka tyrise oya ajamitunuru ke,
moro ke jamihmehxo oehtoh tonepose oya.
- ⁷ Tuna konōto panaikato exikety mynyhme
tyripōko mase pohkane konōto roropa,
ahno imoihmākō kui katoh roropa
mynyhpākapōko mase.
- ⁸ Onyrytā eneryke tyya xine sero nono pōkō emero
osenuruhkāko mā toto.
Onyrytā eneryke tyya xine kohtāko mā toto tākye
toexirykōke nono etyhpory poe nono etyhpory pona.
- ⁹ Sero nono pyno oehtoh enepōko mase, konopo
enehpōko mase nono ehxikatohme kure ehtohme.
Konopo oepyryke iporiry kumanohnōko mana,
morararo otyro zamaro nono exīko, eperytāko kure,
morara tyripose oya exiryke.
- ¹⁰ Konopo enehpōko mase itamurume tupito tō pona,
nono ahkahpyry pona.
Moro nono tohxikase ahtao tūpore pyra exīko.
Otyro ahtanohpōko mase.
- ¹¹ Toehsehxo ahtao otytyko apoīko itamurume,
onekarohpyry, kure oexiryke.
Emero pata tō po tonahsē nae pitiko rokē pyra.

- ¹² Ona po onahpoty ahtäko,
 pehme mana kaneru tō ke;
 somohmā po atākyemāko roropa mā toto.
- ¹³ Ekykō tuhke jakanahmā ao exīko mā toto.
 Anarykatyākō eperytāko tiriiku tōkehko.
 Emero kohtāko, eremiāko, tākye toexirykōke.

Saumu 66

Ritonōpo eahmary, “Kure mase,” katoh ke

Saumu, eremiatoh tokarose eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo eahmatoko, okohtatohkō ke,
 ātākyemarykōme emero sero nono pōkomo!
- ² Oeremiatoko eya, eahmaryme:
 “Kure mase, Ritonōpo Imehxo,” kahtoko eya.
- ³ Ynara kahtoko eya:
 “Onyrytā pokoino osenuruhkāko ynanase!
 Ajamitunuru imehnō jamitunuru motye exiryke,
 emero ozehno exiketō tosekumuru po
 porohnōko mā toto oēpataka.
- ⁴ Sero nono pōkō emero oeahmāko mā toto,
 eremiāko mā toto, oeahmaryme,
 eremiāko mā toto imehxo oekaroryme.”
- ⁵ Osehtoko Ritonōpo nyrytā enese,
 orēpyra nase tynyrytā poko ahno pyanopyry poko.
- ⁶ Nonome tuna konōto tyripose eya.
 Tupupurukō po kytamuru tō toytose tuna akuohse.
 Moroto tākye sexiatoše inyrihpyry poko.
- ⁷ Tyjamitunuru ke tuisame exikehpyra mana jūme, imeimehnō nonory
 pōkō enēko mana. Ah Ritonōpo zehno exiketō typoremākasēme nexī
 toto!
- ⁸ Ah emero ahno tō Ritonōpo Kuesēkō eahmā toto! Oeremiatoko opore
 eahmatohme.
- ⁹ Towomase kymarokō eya, isene kuehtohkōme,
 takorehmase kymarokō eya epukara kuehtohkōme.
- ¹⁰ Ritonōpo, tukuhse ynanase oya; parata kuhtoh
 samo apoto ke, moro sā tukuhse ynanase oya.
- ¹¹ Tynomose yna oya apoitoh pona yna epukatohme,
 yna motary pona omoxinety tō tyrise roropa oya.
- ¹² Yna tytūtūmapose oya yna zehno exiketomo a.
 Apoto kuroko ynanytoase, tuna kuroko roropa,
 yrome seromaroro kuenepyatoše ropa
 osa towomanake exikety pona.

- ¹³ Atapyĩ taka ynekarory tō arōko ase
jahkatohme tytororo;
jomihpyry ae ro ynekarory ekarōko ase oya.
- ¹⁴ Moro ekarōko ase, tykase ywy oya
popyra ehtoh toehse ahtao ya.
- ¹⁵ Kaneru tō ekarōko ase oya jahkatohme
apoto apō pona;
pui orutua zahkāko ase, poti tō maro,
mame orexīto onuhnōko mana kakoxi kapu aka.
- ¹⁶ Osehtoko, amarokō emero Ritonōpo omipona
exiketomo, jomiry etatoko,
inyrihpyry ya ekarōko ase oya xine.
- ¹⁷ Tykohmase ynororo ya jakorehmatohme;
mame eahmase roropa eremiatoh ke.
- ¹⁸ Aryhnaka yyrypyry onekaropyra jahtao
jomiry onetara Kuesēkō exiry.
- ¹⁹ Yrome jomiry totase Ritonōpo a rahkene,
jotururu eya totase.
- ²⁰ “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase eya
typanary anapurupyra aexiryke, tōturuse
jahtao eya, ypyno exikehpyra roropa aexiryke.

Saumu 67

Kure mase, Ritonōpo

Saumu, eremiatoh tokarose eremiatetō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, yna onuānohpyra exiko,
kure rokē yna tyriko! Yna pyno exiko,
- ² tyriy se oehtoh waro
sero nono pōkō ehtohme, emero;
typynanopyrykō se oexiry waro imeimehnō
nono pōkō ehtohme porehme.
- ³ Ritonōpo, oeahmary se ase imehnō nonory pōkomo a!
Emero nono pōkomo a oeahmary se ase!
- ⁴ Imehnō ahno tākye exiry se ase, eremiatohme atākyemaryme zae ahno
apiakaryke oya,
zae sero nono pōkō aroneme roropa oexiryke.
- ⁵ Ritonōpo, oeahmary se ase imehnō nonory pōkomo a!
Emero nono pōkomo a oeahmary se ase!
- ⁶ Tykyrysā zamaro nono exiryke
tonahsā itamurume toehse.

Ritonōpo, Kuesēkomo a kure rokē tyrise sytatose.

- ⁷ Eya kure rokē tyrise sytatose;
ahno tō emero, sero nono pōkomo Ritonōpo
waro toto ehtohme aomipona ehtohme roropa!

Saumu 68

Izyraeu tō orēpyra ehtopōpyry poko

Tawī nymeroḥpyry. Eremiatopo. Inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Owōnōko Ritonōpo mana tyzehnotokō enyohtohme sapararahme
aytotohkōme.
Ise pyra exiketō epāko mā toto, typoremākapose toexirykōke.
- ² Orexīto aropory sā tyrirykane a,
moro sā toto aropōko mana.
Popyra exiketō osenahkāko mā toto Ritonōpo ēpataka,
mopuku epukuru tunatary samo apoto ke.
- ³ Yrome zae exiketō tākye rokē exīko mā toto,
atākyemāko mā toto Ritonōpo ēpataka.
Tākye toexirykōke eremiāko Ritonōpo poko mā toto.
- ⁴ Oeremiatoko Ritonōpo eahmaryme,
oeremiatoko kure aexiry poko.
Osema ikurākatoko esemaryme,
akurū po ytokety sā mana.
Esety Kuesēkōme mana;
atākyematoko ēpatao awahtao xine.
- ⁵ Poetōpo tō pynanoḥnōko Ritonōpo mana,
Tytapyī kurā tao isene exikety,
pytŷpo tō ewomāko roropa mana.
- ⁶ Turumekase exiketomo a tapyi ekarōko mana
moro tao toto ehtohme,
āpuruhpyry taōkō tūtanohpōko ropa mana,
tŷpokase sā toto ehtohme tākye rokē aehtohkōme,
yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō
nono tonorē po rokē exīko mā toto.
- ⁷ Ritonōpo, opoetory tō tarose ahtao oya
ahno esaka pyra,
nono tonorē kuroko toytose awahtao,
- ⁸ nono tykytyky tykase, kapu poe konopo toehse
itamurume Ritonōpo oepyrkye Xinai esemy,
Izyraeu tō Esē roropa.
- ⁹ Konopo itamurume menehpoase
ononory kurākatohme ropa,
patāpome sā toehse exiryke.
- ¹⁰ Opoetory tō tōsesarise moroto;

kure oexiryke tonahsē mekaroase tymōkomokākara a.

- ¹¹ Tynyripohpyry tokarose Ritonōpo a,
mame nohpo tō tuhkākomo a moro omi tarose:
- ¹² “Tuisa tō soutatu tō maro epāko mā toto,
typoremākase toexirykōke!”
Tytapyikō tao mōkomo tapiakase nohpo tomo a
tynapoihpyrykomo topetōkara mōkomohpyry.
- ¹³ Utukuimo panono parata ke tyōtose, taporihke
zemime uuru kurā ke.
(Oty katoh toitoine amarokō tehme toehse kaneru tō esao etonatoh
po?)
- ¹⁴ Tuisa tō typoremākapose ahtao Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a newe
tonehpose eya, moroto ypy Saumō po.
- ¹⁵ Kaetokohxo ypy Pasā mana, ypy tō tuhke, zumo roropa mana!
- ¹⁶ Oty katohme matou ypy tō kaehxo exiketō poe
Ritonōpo nymenekahpyry zumoxike sā enēko matou? Moroto jūme
Ritonōpo ehse exīko mana.
- ¹⁷ Tykahu tō tuhkākō jamihmākō maro Ritonōpo
Kuesēkō tooehse ypy Xinai poe tosary kurā pona.
- ¹⁸ Tōnuhse ynororo kakoxi, tynamoto tō tuhkākō tarose tymaro; ahno
nekarotyā tapoise eya, aomiry onymoipyra
exiketō nekarotyā roropa tapoise eya.
Moroto Ritonōpo Kuesēkō ehse exīko mana.
- ¹⁹ “Kure mase,” sykatone Kuesēkomo a.
Kokoro rokē kuakorehmatorỹko mana tupime hkopyra
kyrohmanohpotoh ehtohme kyya xine omoxī hkopyra aehtohme
roropa!
Kypynanohnekōme mā ynororo.
- ²⁰ Kuesēkō Kypynanohnekōme mana;
Ritonōpome mana Kuesēkomo,
kypynanohtorỹko mana oorihpyra kuehtohkōme.
- ²¹ Tyzehnotokō zupuhpyry hmōko mana,
tyyrypyrykō rumekary se pyra exiketomo.
- ²² Ritonōpo Kuesēkō ynara nase yna a:
“Ozehnotokō enehpōko ropa ase ypy Pasā poe.
Toto enehpōko ropa ase tuna konōto zue ae
- ²³ oepytohkōme toto munuru ke,
oekykō kaikuxi tunurukō ke toto munuru emēko mana.”
- ²⁴ Ritonōpo orēpyrahxo oytory enēko mā toto emero,
atakenaka ytoketō Ritonōpo ekahmāko, Jesē,
omōnōko mana Tytapyī kurā taka.
- ²⁵ Eremiaketō ytōko osemazuhme,
mokaro mykapo etyhpyryme rue etonanomo.

- Mokaro rānao oryximākō ytōko mana
tāpori tō etonanomo.
- ²⁶ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo eahmaryme,
oximōmākomo ipoetory tomo.
“Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a,
Izyraeu pakomotyamo.
- ²⁷ Pējamī tō oehnōko osemazuhme,
jekyll tuhke hkopyra exiryke;
mokaro mykapo Juta tamuximākō oehnōko
tyekyry tō maro; mokaro mykapo Zepurō tō
tamuximākomo te, Napatari tō tamuxiry tō maro.
- ²⁸ Ritonōpo, ajamitunuru enepoko yna a,
ajamitunuru ke takorehmase yna exiryke.
- ²⁹ Atapyī Jerusarē po, morotona tynekarorykō
arōko tuisa tō mana,
- ³⁰ Ejitu pōkō enaroximako, onokyroimo sā mokaro
mana sapisapiriimo htao exiryke samo;
Ritonōpo, imehnō nonory pōkō enaroximako;
pui orutua kō sā mā toto typoenōkō maro, oeahmatohto
eya xine tosekumurukō po, parata enepyrhtao
roropa eya xine tynekarorykōme oya.
Sapararahme tōsetapary se exiketō aropoko.
- ³¹ Kowenu nenehpotyā oehnōko Ejitu poe;
Etiopia tō roropa oehnōko, tomarykō tanŷse kakoxi
tōtururume oya, Ritonōpo.
- ³² Oeremiatoko Ritonōpo eahmatoko, emero nono
pōkomo, oeremiatoko Kuesēkō eahmatoko!
- ³³ “Kure mase,” kahtoko Mokyro a, kapu ae kawaru po
ytokety a, moino ro kapu ao mana,
pakato ro mokyro.
Aomiry etatoko, konomeru konōto sā mana.
- ³⁴ Oturutoko Ritonōpo jamitunuru pokō;
imehxo aexiry Izyraeu tō maro mana.
Ijamitunuru kapu ao mana.
- ³⁵ Ritonōpo imehxo mana Itapyī kurā tae aepyrhtao,
Izyraeu tō Esēme mana!
Tyjamitunuru ekarōko typoetory Izyraeu tomo a.
- “Kure mase, Ritonōpo!” kahtoko.

Saumu 69

Oturutoh Ritonōpo a tyryhmase ahtao

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo kypynanohko!

- Tuna zueme nexino ypymyry ae.
- ² Ikurepato htaka omōnōko ase zue aka,
tūporē pyra mana upupuru apōme.
Zue aka tomōse ywy, nerŷko ase tuna opotū exiryke.
- ³ Tapotūkehse ase: “Kuakorehmako!” kary poko.
Jesenary jetuhxo nase, jenuru piukah āko nase ooeypyry
eraximary poko, Ritonōpo Jesemy jakorehmase!
- ⁴ Yzehno exiketō tuhke mā toto, toto onyhtomapopyra
jahtao ro, ikuhpŷme toh mana jupuhpyry po
jūsety ehtoh motye.
Jamihme mā toto jenahkary se exiketomo,
ajohpe ehtoh ke jyhxiroko mā toto.
Imehnō mōkomory onematonanohpyra exiase repe,
yrome epehmapōko ropa mā toto ya.
- ⁵ Yrypyry ononēpyra ase owinoino, Ritonōpo;
tuaro mase putupyra jehtopōpyry poko.
- ⁶ Ritonōpo Jesemy, Jamihmehxo Exikety,
oenetupuhnanō ewomako ehxiropyra
toto ehtohme azahkuru jehtopōpyryke.
Ritonōpo Izyraeu tō Esemy, ah oeahmananō
ehxiropyra ypoko nexī toto.
- ⁷ Opyno jexiryke yronomyryme jyhxirotoh
toanahtose ya, toehxirose roropa repe ywy.
- ⁸ Imepŷ nonory pō sã toehse ywy jakorō tomo a,
katonōme sã ase ytapyī taōkomo a.
- ⁹ Atapyī pynohxo jehtoh apoto sã ukurohtao mana,
okerekerematopōpyry opoihtonanomo a
ypona toehse roropa mā kehko.
- ¹⁰ Yxitaryhtao te, otuhpyra roropa jahtao
jotururuke oya jeunohnōko mā toto.
- ¹¹ Upo topuxiximã amururuhtao ya aorihtyã
hnamonanō samo, moro eneryke tyya xine
jeunohnōko mā toto, ypoihtōko roropa mā toto.
- ¹² Ypoko oturūko mā toto osema ae ytoketomo,
aetŷtyã roropa ypoko eremiāko mā toto.
- ¹³ Yrome oya oturūko ase, Ritonōpo Jesemy.
Kuezuhko, Ritonōpo, ise oehtoh toehse ahtao
ypyno yronomyryme oexiryke.
Kypynanohko ōmihpyry ae ro.
- ¹⁴ Kuewomako omōpyra jehtohme ikurepato htaka;
kypynanohko yzehnotokō winoino,
nerypyra jehtohme tuna zue aka.
- ¹⁵ Ypona tuna onenehpopyra exiko tukumase ahtao;

zue ao ynerymapopyra exiko,
aorihtyā esaka ytopyra jehtohme.

- ¹⁶ Ritonōpo Jesemy, kure mase,
ypyno roropa mase ipunaka. Kuezuhko,
kuakorehmako, juānopyry se pyra oexiryke ipunaka.
- ¹⁷ Otonēpyra exiko ywinoino; kuezuhko seromaroro,
popyra ehtoh konōto toehse exiryke ya!
- ¹⁸ Osehko ya, kypynanohko;
kuewomako yzehnotokō winoino.
- ¹⁹ Yzehnotokō emero enēko mase,
ypoihtoh tonō eya xine waro mase, tuaro mase
jehxirotopōpyry poko tyhxirose jahtao eya xine.
- ²⁰ Jyhxirotoh pokoino sam āko ase ukurohtao,
tapotūkehse ywy jakorehmane oehpyra exiryke!
Ypyno exikety toraximase ya repe, yrome arypyra,
ypyno exikety pyra nexiase; jemuhkehkane oepyny
toraximase ya repe, yrome oehpyra tokurehse.
- ²¹ Omise toehse jahtao orihmato tyrise
ynapyry aka eya xine.
Tutunazehnase jahtao ikatainety tokarose ya jokurume.
- ²² Naeroro otuhtoh riryhtao eya xine,
ah nyporemāno, mokaro ryhmapotohme!
Otuhtoh konōto riryhtao eya xine,
ah tyryrymasēme nexī toto, toto wānohtohme.
- ²³ Ritonōpo, tonurākōkara sā toh tyripoko!
Jūme jamihme pyra tyripoko toto!
- ²⁴ Mokaro zuānohko, toto zehno oexiryke,
jetunety ke epehmako toto orēpyra oexiryke!
- ²⁵ Ah toto esary irumekahpyry sā nexino!
Ah isene exiketō pyra nexino itapyīkō tao.
- ²⁶ Onuānohtyā rohmanohpōko mā toto,
anapurotyā tuarimary eunohnōko mā toto.
- ²⁷ Mokaro rypyry imeroko apapē pokona emero;
toto onypynanohpyra exiko ipunaka.
- ²⁸ Mokaro esety ikyryko isene exiketō papē poe,
ōmiry omipona exiketō esety maro pyra toto ehtohme!
- ²⁹ Sam āko ase, tapotūkehse jakorehmane oehpyra
exiryke! Ritonōpo, kuanỹko, kypynanohko!
- ³⁰ “Kure mase,” āko ase, eremiāko Ritonōpo
eahmaryme; “Onyrytyā motye imehxo mase,”
āko ase, tākye jexiryke opoko.
- ³¹ Morara kary ya Kuesēkō zamaro mana
pui tō ynekarory motye, pui orutua zuātahpyry,

- totapasē motye apoto apō po.
- ³² Moro eneryhtao irohmanohpotyamo a,
tākye exīko mā toto.
Mokaro, Ritonōpo eahmananō sekese exīko mā toto.
- ³³ Tymōkomokākara omiry etāko Ritonōpo mana.
Wenikehpyra mana typotory tō poko
āpuruhyry tao toto ahtao ro.
- ³⁴ Ritonōpo eahmatoko kapuaōkomo, sero nono pōkō
roropa, tuna konōto maro, ikuaōkō roropa emero!
- ³⁵ Jerusarē pynanohnōko mana.
Juta patary tō rīko ropa mana.
Moroto ipoetory tō exīko mana.
Osesarīko mā toto moro nono po: “Sero nono
ekarōko ase oya xine,” katopōpyry ae ro.
- ³⁶ Mame moro nono esēme
exīko Ritonōpo poetory pakomotyamo.
Moroto ipyno exiketō exīko mana.

Saumu 70

Oturutoh Ritonōpo a akorehmatohme

(Saumu 40.13-17)

Tawī nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo, axī ke kypynanohko!
Jesēme mase; axī kuakorehmako, seromaroro!
- ² Jetapary se exiketō poremākapory se ase oya.
Tuarō pyra tyripoko toto.
Tākye exiketō jetuarimary poko
iramapoko ropa, aehxirotokōme.
- ³ Ah ypoihtone tō typoremāse nexī toto;
Ah neramā toto toehxirotopōpyryke.
- ⁴ Ah tākye nexī toto:
“Ritonōpo Imehxo Kuesēkōme mana,” kananomo!
Tākye exīko mā toto typynanohse toexirykōke,
ah ynara nykā toto: “Kure kuhse Mase, Ritonōpo,
Imehxo Exikety.”
- ⁵ Ywy ase jamihme pyra te,
tytineruke pyra roropa ase;
Ritonōpo axī ke osehko jakorehmase!
Ypynanohneme mase, Jesēme mase.
Axī ke kuakorehmako!

Saumu 71

Tamuhpōme exikety oturutoh Ritonōpo a

- ¹ Ritonōpo Jesemy, jewomaneme mase;
jūme yporemākapopyra exiko, jehxiroryino.
- ² Kuakorehmako, kuewomako zae oexiryke;
kuetako, kypynanohko roropa!
- ³ Ritonōpo, jesary jamihme exiko, topuimo samo,
tapyi topu risē samo, josewomatohme!
Jesary jamihme mase, topuimo; ytapyny topu risēme.
- ⁴ Ritonōpo Jesemy, kypynanohko
popyra exiketō winoino.
Kypynanohko azahkuru exiketō jamitunuru winoino,
jetapary se exiketō winoino roropa!
- ⁵ Ritonōpo Jesemy, oenetupuhnōko ase;
poetome ro jahtao omoro tonetupuhse ya Jesēme.
- ⁶ Moino ro oenetupuhkehpyra exiase;
jenurutopōpyry poe towomase ywy oya.
Jūme oeahmakehpyra ase.
- ⁷ Jenēko imehnō mana, tuhkākomo,
osenuruhkāko mā toto, jewomatoh oya
jamihme toehse exiryke.
- ⁸ Oeahmary poko kohmānōko ase;
saeremehxo oehtoh ekarōko ase imehnomo a.
- ⁹ Jurumekara exiko seromaroro,
tamuhpōme toehse jahtao.
Wenikehpyra exiko ypoko jamihme pyra toehse jahtao.
- ¹⁰ Jepetōkara jetapary se mā toto;
ykerekeremāko mā toto.
Atamorepāko mā toto joorihmapory poko tyya xine.
- ¹¹ Ynara āko mā toto: “Mokyro turumekase
Ritonōpo a; sekahmatone apoitohme kyaa xine,
ipynanohne pyra exiryke.”
- ¹² Ritonōpo, ameke pyra exiko ywino!
Kuakorehmako seromaroro, Jesemy!
- ¹³ Ynara se ase: typoremākase toto exiry se ase,
tonahkase roropa mokaro
ymaro osetapary se exiketomo!
Ah mokaro yyryhmary se exiketō aehxirohpyryme
nexī toto; ah ihxitapātyāme nexī toto!
- ¹⁴ Oenetupuhkehpyra ase,
oeahmāko ase itamurumehxo!
- ¹⁵ Zae oehtoh ekarōko ase;

- ypynanopyryke oya ekarory poko kohmānōko ase,
josenetupuhtoh motyehxo moro ahtao ro.
- ¹⁶ Ritonōpo Jesemy, ajamitunuru poko oturūko ase;
zae oehtoh poko roropa,
anamonohpyra mase zae rokē oehtoh poko.
- ¹⁷ Moino poetome ro jahtao tamorepase ywy oya,
oturukehpyra ase seroae ro onyrytā kurā poko.
- ¹⁸ Seromaroro tamuhpōme ase, jūsety karimutume
toehse, jurumekara exiko, Ritonōpo!
Ymaro exiko ajamitunuru poko otururuhtao ahno a,
imehxo oehtoh roropa ekaroryhtao moxiamo a,
ipoenōkomo a ipakomotyamo a roropa.
- ¹⁹ Ritonōpo, zae oehtoh anamonohpyra mana,
kae exikety sā mana kapu poko.
Onyrytā imehxo mā kehko,
imep̄y pyra mana asā exikety.
- ²⁰ Popyra ehtoh tonehpose oya ya,
jetuarimatoth roropa, yrome yjamitunuru
ekarōko ropa mase ya,
jan̄nōko mase orihpyra jehtohme.
- ²¹ Tuisamehxo jyrīko mase,
jemuhkehhapōko ropa mase.
- ²² Rue ke, haapa ke oeahmāko ase rahkene.
Zae oehtoh anamonohpyra exiryke
oeahmāko ase Ritonōpo, Jesemy!
Onetaryme eremiāko ase, haapa maro,
Kurāme exikety, Izyraeu tō Esemy.
- ²³ Eremiāko ase tākye jexiryke,
rue etoryhtao oeahmaryme, eremiāko ase,
kohtāko yjamitunuru ke emero,
typynanohse jexiryke oya.
- ²⁴ Zae oehtoh ekarory poko kohmānōko ase,
yyryhmary se exiketō typoremākase exiryke,
tonahkase roropa toto exiryke oya.

Saumu 72

Tuisa akorehmapory poko Ritonōpo a

Saromāo omihpyry.

- ¹ Ritonōpo, tuisamā amorepako zae ehtoh ke imehnō apiakatohme eya,
zae oehtoh samo! Zae oehtoh ekaroko eya
- ² ajohpe pyra aehtohme opoetory tō tuisaryme
aerokuruhtao, zae toto apiakatohme

- tymōkomokākara tonekunohse ahtao
 jamiħmehxo exiketomo a.
- ³ Tymōkomoke ononory pōkō tyripoko,
 opoetory tō akorehmako zae ehtoh poko toto ehtohme!
- ⁴ Tuisamā akorehmako zae tymōkomokākara
 apiakary poko; etuarimaketō akorehmatohme,
 imehnō enekunohnanō poremākatohme.
- ⁵ Ah opoetory tō oeahmā toto xixi nae ro ahtao,
 ezurume nuno ahtao roropa, jūme enahpŷme!
- ⁶ Ah mokyro tuisamā konopo sã nexino ona po,
 aepŷryhtao onahpoty ehxikase nono poro.
- ⁷ Ah zae ehtoh poko exiketō nemā toto
 isene ro mokyro ahtao.
 Ah osetapara nexī toto, kure rokē toto ehtohme
 ezurume nuno nae ro ahtao.
- ⁸ Tuisame exīko mana tuna konōto poe
 imepŷ tuna konōto pona te,
 tuna Eupyrati poe nono etyhpyry pona.
- ⁹ Ahno tō ona tonorē pōkō tosekumuru po
 porohnōko mǎ toto ēpataka, epetōkara roropa
 porohnōko mǎ toto tosekumurukō po
 tōmytykō nono pokoxi mokyro ēpataka.
- ¹⁰ Expania tuisary tō, ahmōta tō tuisary roropa
 tynekarorykō enehnōko mǎ toto eya, mokaro
 roropa Arapia tuisary te, Etiopia tuisary roropa tynekarorykō
 enehnōko mǎ toto eya.
- ¹¹ Tuisa tō emero tosekumurukō po porohnōko
 mǎ toto mokyro ēpataka, imeimehnō nonory
 pōkō emero aomiry omipona exīko.
- ¹² Tymōkomokākara pynanohnōko mana:
 “Kuakorehmako ajohpāme samo,” karyhtao eya xine; tytineruke pyra
 exiketō maro, turumekase exiketō roropa.
- ¹³ Jamiħme pyra exiketō pyno mana,
 etuarimaketō roropa, takorehmaneke pyra exiketō pynanohnōko
 mana.
- ¹⁴ Mokaro pynanohnōko mana irohmanohpotoh winoino te, etaetapatoħ
 winoino roropa;
 isene toto ehtoh sehxo mana ipunaka.
- ¹⁵ Ah mokyro tuisamā isene exikehpyra nexino!
 Ah uuru nenehpō toto eya Arapia poe!
 Ah noturū toto Ritonōpo a ipoko kokoro rokene,
 kure rokē tyripotoħme eya, jūme!
- ¹⁶ Ah tiriiku tōkehko itamurume nexino
 sero nono po!

- Ah ypy tō poro tŷkyryneke nexino itamurume,
 ypy tō Ripano pō samo!
 Ah pata tō pehme nexī toto ahno ke
 onahpoty samo ona po!
- ¹⁷ Ah tuisa esety poko jūme wenikehpyra ahno
 nexī toto; imehxo aehtoh waro imehnō ehtohme
 xixi nae ro ahtao!
 Ah imeimehnō ahno tō emero kure toehtohkō
 nekaropō toto Ritonōpo a,
 kure mokyro tuisa ritopōpyry saaro eya.
- ¹⁸ Ritonōpo eahmatoko, Izyraeu tō Esemy!
 Ynoro rokē morohne emero Rihpōme aexiryke.
- ¹⁹ Jūme Ritonōpo Imehxo Exikety eahmatoko!
 Ah sero nono pehme nexino Imehxo Aehtoh ke!
 Enara! Aō! Kure mana!
- ²⁰ Sero ke Ritonōpo maro Tawī, Jese mūkuru,
 oturutoh tonō nenahno.

Saumu 73

Ritonōpo zae ehtopo

Asape nymerohpory.

- ¹ Ajohpe pyra, kure Ritonōpo mana Izyraeu tomo a,
 kure mana kure ehtoh poko exiketomo a
 ikurohtao xine.
- ²⁻³ Yrome tymōkomokehxo popyra exiketō
 tonese ahtao ya, epyrypaketō roropa,
 amonopyise exiase Ritonōpo enetuputyry poko;
 axītao rokē tuenikehse ywy kure Ritonōpo ehtoh poko,
 mokaro zumoxike toehse jexiryke.
- ⁴ Popyra exiketō etuarimara mā toto;
 jamihme mā toto tyrohsēke pyra exiryke.
- ⁵ Sam kara mā toto imehnō etuarimaketō sā
 pyra, popyra ehtoh oehpyra eya xine mana.
- ⁶ Naeroro, epyrypāko mā toto
 osenao riry samo tomeponyme,
 imehnō ryhmāko mā toto upo amururu samo.
- ⁷ Tukurohtao xine popyra ehtoh poko rokē
 osenetupuhnōko mā toto, osenetupuhkehpyra
 mā toto imehnō ryhmary poko.
- ⁸ Imehnō eunohnōko mā toto, popyra ehtoh
 poko omiāko mā toto.

- Epyrypāko mā toto, osenetupuhnōko roropa
mā toto imehnō rohmanohpory poko tyya xine.
- 9 Ritonōpo kapu ao kerekeremāko mā toto,
tuisame exiketō sā imehnō rohmanohpōko
mā toto taro nono po.
- 10 Moraramē Ritonōpo poetory tō roropa
toto omipona exīko, zae toto ekarōko mā toto.
- 11 Ynara āko mā toto:
“Ritonōpo zuaro pyra exīko mana;
sero onenepyra mā Ritonōpo Imehxo Exikety.”
- 12 Popyra exiketō ynara sā mā toto:
tymōkomoke itamurume mā toto,
mame itamurumehxo tytineruke exīko mā toto.
- 13 Otaramē toiparo rokē zae ehtoh poko exiase, yyrypyry poko pyra
roropa exiase.
- 14 Ritonōpo, opoe sam kary poko
kohmānōko ase.
Kokoro rokē ěmepyry ae tuānohse ywy oya.
- 15 “Otaramē toiparo rokē zae ehtoh poko exiase,”
tykase jahtao, opoetory tō ehtoh sā pyra jexiry.
- 16 Naeroro morohne poko enetuputyry tukuhse ya
yronomyryme repe. Yrome tupimehxo nexiase ya.
- 17 Mame toytose jahtao Atapyī Kurā taka,
tonetupuhse ya popyra exiketō etyhpory poko.
- 18 Mokaro riko mase serehmā pona,
toto emapōko mase aorihtho pona.
- 19 Axī tonahkasēme exīko mā toto,
etyhporykō popyra mana ipunaka.
- 20 Yrome, Ritonōpo, mokaro popyra exiketō poko
wenikehnōko mase, tōsenehtopōpyry poko
tuenikehse ahno ehtoh sā typakase ropa ahtao.
- 21 Josenetupuhtoh itū ahtao, sam tykase roropa
jahtao ukurohtao,
- 22 tuaro pyra exikety sā exiase onokyro samo;
onenetupuhpyra exiase.
- 23 Moro sā jahtao ro amaro ro ase,
jemary apoīko mase.
- 24 Zae jarōko mase jamorepatoh ke oya.
Mame etyhporyme tākye rokē jarōko mase oesaka.
- 25 Kapu ao omoro rokē mase ymaro.
Amaro jexiryke oty se ro hano nono po?
Arypyra, tākye rokē ase opoko.
- 26 Upū jamihme pyra exīko josenetupuhtoh roropa,
yrome Ritonōpo yjamitunurume mana,
ynoro se rokē ase tākye jehtohme.

- ²⁷ Orumekananō orihnōko mā toto,
 mokaro enahkapōko mase ōmīry omipona pyra exiketomo.
²⁸ Yrome ywy, tākye rokē ase Ritonōpo maro jahtao!
 Ritonōpo Jesē rīko ase jesaryme jamihme;
 imehnō zurūko ase inyrytā kurā poko emero.

Saumu 74

Ritonōpo, opoetory tō poko wenikehpyra exiko!

Asape nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo, oty katohme turumekase yna oya
 jūme samo?
 Oty katohme yna zehno mahno?
 Yna esēme mase, kaneru sā ynanase oeky tō samo,
 opoetoryme ynanase.
² Wenikehpyra exiko opoetory tō poko,
 tymenekase toto oya pake opoetoryme toto ehtohme.
 Typynanohse toto oya imehnō namotome toto ahtao,
 amaro toto ehtohme.
 Wenikehpyra exiko ypy Xiāo poko, oesahpyry.
³ Ytoytoko senohne patāpo tō poro:
 Atapyī mōkomohpyry emero tonahkase yna
 epetōkara a.
⁴ Atapyī tao oepetōkara tykohtase orēpyra toehtohkō poko tākye
 toehtohkōke,
 moroto pāteira tyrise eya xine, orēpyra toehtohkō enetupuhpotohme.
⁵ Apotopokō akohnanō sā toh nexiase,
 wewe akohnōko tywryrkō ke.
⁶ Tywryrkō ke te, mate tōkehko ke
 atapyī emepory tō wewe risē tonahkase eya xine.
⁷ Atapyī Kurā tykararahse eya xine, nono pona
 tomase, tyahkase eya xine;
 Oesary nuriame tyripose eya xine, oeahmatoh esary.
⁸ Ynara tykase toto tukurohtao xine:
 “Senahkatose toto emero porehme.”
 Oesary kurā tyahkase toto a emero,
 sero Izyraeu nonory po.
⁹ Onyriry tō ajamitunuru ke onenepyra toehse yna,
 urutō pyra toehse roropa mana;
 otara ahtao serara sā exikehnōko ropa nae?
 Zuaro pyra ynanase.
¹⁰ Ritonōpo oty po ahtao yna eunohkehnōko
 yna epetōkara nae?
 Jūme oeunohkehpyra toh exīko nae?

- ¹¹ Oty katohme yna akorehmary se pyra hmahno?
Oemary anŷko mokaro wānohtohme.
- ¹² Yrome omoro, Ritonōpo, moino ro yna Esēme mase.
Tuhke rokē typynanohse ynanexiase oya.
- ¹³ Ajamitunuru ke tuna konōto tapiakase oya,
zakareimo zupuhpyry takurihmoose oya nakua.
- ¹⁴ Zakareimo Rewiatā zupuhpyry takurihmoose oya;
ipū typahse oya onokyro tō zohme ona po.
- ¹⁵ Tuna enatry tō tyrise oya iporiry tō roropa,
tuna inunō tonore tyripose oya.
- ¹⁶ Ēmepry tyrise oya ikohmamyry roropa,
xixi tyrise oya esaka, nuno roropa,
xirikuato tō roropa emero tosaka xine.
- ¹⁷ Sero nono ehpiry tō tyrise oya,
jeimamyry tyrise oya ikonopory roropa.
- ¹⁸ Ritonōpo yna Esemy, wenikehpyra exiko
oeunohkehpyra oepetōkara exiry poko.
Popyra ehtoh poko mā toto, opoihtōko mā toto.
- ¹⁹ Opoetry tō Izyraeu onekaropyra exiko
epetōkara a, takorehmaneke pyra toto ahtao.
Opoetry tō tyryhmase exiketō poko,
wenikehpyra exiko!
- ²⁰ Wenikehpyra exiko ōmihpyry poko,
totapose oya yna a.
Imehnō etapāko zehnotokō mana,
emero rokē po ikohmamyryhtao.
- ²¹ Tyryhmase exiketō onyhxiropopyra exiko,
yrome ah tymōkomokākara oeahmā toto
omise exiketō roropa.
- ²² Owōko, Ritonōpo, onyriry ewomako!
Wenikehpyra exiko, awaro pyra exiketō
oeunopyry poko kohmānōko mā toto.
- ²³ Wenikehpyra exiko oepetōkara kui kary poko
ozehno toehtohkōke, panaikato onyrikehpyra
roropa oepetōkara mana.

Saumu 75

Ritonōpo, zae apiakaneme

Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ “Kure mase,” āko ynanase oya, Ritonōpo.
“Kure mase,” āko ynanase ameke pyra oexiryke.
Imehxo oexiry poko oturūko ynanase,

onyrityā osenuruhkatoh kurā ekarōko ynanase.

² Ritonōpo ynara āko:

“Apiakatoh tymenekase ya, zae apiakāko ase.

³ Sero nono pōkō emero tykytyky karyhtao ro,
nono roropa tykytyky karyhtao,
apō tō kurākāko ase tūpore aehtohme.

⁴ Popyra exiketomo a ynara āko ase:

Imehnō motye kure osekaropyra ehtoko;

⁵ orēpyra oehtohkō poko epyrypara ehtoko, āko ase.”

⁶ Ahno wānohtoh oehpyra mana xixi tūtatoh

wino te, xixi omōtoh wino roropa, inikahpoino te, ikurenaeino roropa.

⁷ Ritonōpo kuapiakatorýko mana;

ynoro rokē zae pyra exiketō apiakāko mana,
imehnō iirypyryme pyra ekarōko mana.

⁸ Kasana nae Ritonōpo Kuesēkō emahpo eukuru

jehnahpyry ke pehme, zehno ehtoh ke.

Moro ekamōko mana, popyra exiketō okurume,

ēnōko mā toto emero porehme eukuru enahtoh pona.

⁹ Yrome ywy oturukehpyra ase Ritonōpo,

Jako Esē poko, eremiāko ase eahmaryme.

¹⁰ Popyra exiketō jamitunuru enahkāko mana;

yrome Ritonōpo omipona exiketō

jamihmehxo exīko mā toto.

Saumu 76

Ritonōpo orēpyra Exikety

Asape nymerohpyry. Eremiatopo. Inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo waro Juta pōkō mā toto;

imehxo aexiry waro mā Izyraeu tomo.

² Tapyike mā ynororo pata Jerusarē po;

tosao mana ypy Xiāo po.

³ Moroto tyzehno exiketō pyre tytahtahkase eya;

toto osewomatoh tonomo, tapema tōkehko,

ipyrekō emero tonahkase eya.

⁴ Xixi motye saereh āko mase, Ritonōpo!

Orēpyrahxo mexiase toehse ropa awahtao

ypy tō poe ozehnotokō poremakaxīpo!

⁵ Mokaro soutatu tō, jamihme exiketō pyre

tarose kehko emero;

seromaroro nyhnōko mā toto toorihse,

osewomasaromepyra toexirykōke.

- ⁶ Ritonōpo, Jako Esemy, mokaro
enaroximaryhtao oya, kawaru tō maro epo ytoketō roropa toepukase,
toorihse toto.
- ⁷ Ahno emero ouno mā toto. Oēpataka xikihme ehsaromepyra mā toto,
zehno awahtao.
- ⁸ Kapu aeino “Awānohtorŷko ase,” karyhtao mokaro a; zuno toehse sero
nono pōkomo,
tymynyhpāse ropa toto,
- ⁹ towōse awahtao zae apiakatohme oya,
mokaro emero tyrohmanohposā pynanohtohme oya sero nono po.
- ¹⁰ Oxiehno ahno ahtao ro toahmasēme exīko mase itamurumehxo;
tōsetapakehse toto ahtao, orihpyra exiketō oseahmāko mā toto
oeahmaryme.
- ¹¹ Onekarorykō enehtoko Ritonōpo Kuesēkomo a
ōmihpyry ae ro; osehtoko imehnō nonory pōkomo,
moe pyra exiketomo, onekarorykō enehtohme
Ritonōpo a. Tōmiry omipona imehnō ripōko mana emero porehme;
- ¹² kowenu poetory tō, epyrypaketō,
poremākāpōko Ritonōpo mana.
Zuno imehnō nonory pōkō tuisary tō ripōko mana.

Saumu 77

Emuhkehkatoh emynyhmaryhtao

Asape nymerohpyry, osekarotohme Ritonōpo a.

- ¹ Opo Ritonōpo kohmāko ase;
opore ikohmāko ase, mame jomiry etāko mana.
- ² Popyra ehtoh toehse ya ahtao oturūko ase
Kuesēkomo a koko, jemary anŷnōko ase
jotururume eya, yrome jemuhkehkara mana.
- ³ Osenetuputyryhtao Ritonōpo poko
pusuh kapitōko ase;
ipoko emynyhmaryhtao sekese pyra exīko ase.
- ⁴ Jynyhmapopyra Ritonōpo mana;
torētykehxo jexiryke oturusaromepyra ase.
- ⁵ Pake ehtopōpyry poko osenetupuhnōko ase,
poetome jehtopōpyry poko roropa.
- ⁶ Wenikehpyra ase jeremiatopōpyry poko koko ahtao.
Emynyhmāko ro ase ukurohtao,
ya rokē ynara ekaropōko ase:
- ⁷ “Jūme yna rumekāko Kuesēkō nae?
Jūme Ritonōpo zamaro ehsaromepyra ynanae?”
- ⁸ Yna pyno pyra toehse nae?

- Aomihpyry yna a tymyakāmase hnae?
⁹ Tuenikehse Ritonōpo nae yna pyno toexiry poko?
 Yna pyno toexiry tymyakāmase hnae
 yna zehno toehtoh ke?”
- ¹⁰ Mame ynara tykase ywy: “Popyrahxo nase
 kuakorehmarykō se pyra toehse Ritonōpo Imehxo
 Exikety mana, pake toehtopōpyry sā pyra.”
- ¹¹ Ritonōpo, wenikehpyra ase onyrytā kurā poko, ajamitunuru ke!
 Osenetupuhnōko ase onyrytā osenuruhkatoh
 poko pake ahtao.
- ¹² Osenetupuhnōko ase emero onyrytā poko,
 emynyhmāko ase onyrytā poko emero ajamitunuru ke.
- ¹³ Ritonōpo, onyrytā emero kure mana.
 Imepỹ ritō asā pyra mā ipunaka,
 Imehxo Exiketyme mase.
- ¹⁴ Ritonōpome mase, ajamitunuru ke
 kure ehtoh rokē rīko mase; imeimehnō nonory
 pōkomo a ajamitunuru tonepose oya.
- ¹⁵ Ajamitunuru ke opoetory tō typynanohse oya,
 Jako pakomotyamo te, Joze pakomotyamo, enara.
- ¹⁶ Ritonōpo, oeneryhtao tuna tomo a tōserehse sā mā kehko, zueme
 exikety tykytyky tykase.
- ¹⁷ Akurū tomo a konopo tukuāse,
 konomerume nexiase kapu ao,
 xiaxiake neneneh tykase kapu poko.
- ¹⁸ Konomeru konōto tururume toytose epozakuroko;
 nono saereh tykase nenenehkane ke,
 nono tykytyky tykase, kywyh kywyh tykase roropa.
- ¹⁹ Pohkane kuroko xikihxikihme mytoase,
 osema myriase zue kuroko,
 yrome oputahpyry onenepyra toh nexiase.
- ²⁰ Toky tō kaneru tō pyno exikety sā opoetory tō
 tarose oya, Moeze maro, Arāo maro.

Saumu 78

Ritonōpo typoetory tō maro

Asape nymerohpyry.

- ¹ Jepe tomo, etatoko zae omi Ritonōpo ehtoh poko,
 otato ehtoko oururukō poko ya!
- ² Zae omi ekarōko ase oya xine, tuaro ehtoh poko,
 tupimākō poko āmorepatorỹko ase,

- pake ehtopõpyry poko.
- ³ Morohne totase yna a,
tamorepase yna papa tõ nekarohpyry, aja tõ roropa,
tam tõ nekarohpyry roropa.
- ⁴ Morohne ononõpyra sytatose kypoenõkomo a,
yrome oturũko sytatose kypakomotyākomo a
Ritonõpo Kuesẽkõ jamitunuru poko,
inyrityā poko roropa tyjamitunuru ke,
osenuruhkatoh tonõ kehko inyrityamo.
- ⁵ Tõmihpyry tokarose eya Izyraeu tomo a,
tynyripohpyry Jako pakomotyamo a.
Tõmiry ke tumũkuru tõ tamorepapse eya
kytamurukomo a
- ⁶ inyripotyā waro ipakomotyā ehtohme,
imeĩpo toto poenõ tonuruse ahtao,
typoenõ amorepatohme roropa eya xine.
- ⁷ Morara ahtao ynaroro Ritonõpo enetupuhnõko
roropa mā toto;
wenikehpyra exĩko mā toto inyrityā poko,
mame inyripohpyry omipona
exikehpyra exĩko roropa mā toto.
- ⁸ Morarametamurukõ sã pyra exĩko mā toto,
ahno ryhmary se exiketomo, omipona pyra,
mõpãme rokẽ Tosẽkõ Ritonõpo enetupuhnanomo,
axĩtao rokẽ omipona toehse toh kynexine.
- ⁹ Eparaĩ tomo, orutua komo typyreke
toh kynexine repe,
yrome etonatohtohse ahtao toepase toto.
- ¹⁰ Ritonõpo a tõmiry totapose Izyraeu tomo a.
Yrome Ritonõpo omihpyry winoino toeramase toto,
inyripohpyry omipona se pyra toehse toh kynexine.
- ¹¹ Tuenikehse toh kynexine inyrityā kurā poko
tyjamitunuru ke toto neneryme.
- ¹² Toto tamuru tõ neneryme, tynyrytyā tyrise Ritonõpo
a tyjamitunuru ke ona Zoã po, Ejitu nonory po.
- ¹³ Tuna konõto tapiakase eya,
ikuroko Izyraeu tõ arotohme;
pata apuru tõ sã tuna tyripose eya, kaetokohxo.
- ¹⁴ Saereme ahtao, tarose toto eya akurũ ke,
tykohmãse ahtao tarose toto apoto ezuru ke eya.
- ¹⁵ Topu tõ konõto tyrakase eya ona tonorẽ po,
nono kurohtae roropa tuna ekarotohme eya xine
itamurume, imoihmãkõ okurume.
- ¹⁶ Iporiry tõ enatiry tonehpose eya topu wino,
tuna serere katohme, iporiryme.

- 17 Yrome popyra ehtoh poko ro kytamurukō
kynexine Ritonōpo neneryme;
moroto ona po Ritonōpo Imehxo Exikety
omipona pyra toehse toh kynexine.
- 18 Typoe xine Ritonōpo tukupose eya xine,
tōsē poko typenetatohkō tokaropose eya xine.
- 19 Tykerekereemase ynororo eya xine, ynara karyke:
“Otaramē tōsē ekarosaromepyra Ritonōpo mana
ona po, ahno esao pyra!
- 20 Ajohpe pyra topu konōto totapase eya,
mame tuna tutūtapitose iporiryme.
Yrome wyi ekarōkohxo ke hnae?
Tōsemy roropa ekarōkohxo ke hnae
typoetory tō zohme?”
- 21 Morara exiryke morara kary
etaryke tyra tyekītapāse ynororo.
Apoto tukase eya typoetory tō wānohtohme.
Typoetory tō zehnohxō toehse ynororo
- 22 Tōsēkōme onenetupuhpyra toto exiryke,
typynanopyrykō onenetupuhpyra roropa toexirykōke.
- 23 Māpyra tōturuse Ritonōpo akuru htae kapu a
kaino toto epoe, omōtohtō totapuruhmakase eya kapu aka.
- 24 Tiriiku risē panō tonehpose eya kapu aeino,
manā epukatohme, toto napyryme.
- 25 Naeroro kapuaōkō napyry tonahse ahno a,
Ritonōpo nenyohyā napyry.
Pitiko rokē pyra tonehpose eya, tuesapare toehse toto.
- 26 Moraramē xixi tūtatohtō wino tyryrykane
tonehpose eya, tyjamitunuru ke
ikurenaeino tyryrykane tyryry tykamexipose eya.
- 27 Ahno tō pona torō tō tuhke toepukase
putoh katohtō samo,
isawā tuhke ehtoh samo tuna konōto ehpio.
- 28 Torō tō toepukase ahno esary rānaka,
tapyi tō zomye.
- 29 Naeroro tōtuhse toto, tuesapare toehse tohtō
kynexine, ipenetatohkō tokarose Ritonōpo a
eya xine exiryke.
- 30 Yrome otuhnōko ro toto ahtao tuesapare pyra ro
toto ahtao,
- 31 toto zehno toehse Ritonōpo kynexine,
totapase toto eya, orutua komo jamihmehxo exiketomo,
nuasemākō kurano, Izyraeu tomo.
- 32 Moromeīpo tyryrypyrykō poko ro
ipoetory tō kynexine;

- tyjमितुनुरु tonepose ahtao eya xine
Ritonōpo onenetupuhpyra toh kynexine.
- ³³ Morara exiryke tonahkase toto eya,
tyryrykane tyryry katoḥ samo,
mōtoino rokē popyra ehtoḥ oehtopōpyry samo.
- ³⁴ Yrome toitoine totapase toto ahtao eya,
tupise ynororo orihpyra exiketomo a;
toeramase ropa toto tyrypyrykō rumekary se
toehse toto, yronymyryme tōturuse toto Ritonōpo a.
- ³⁵ Mame wenikehpyra toehse toto towomanekōme
Ritonōpo ehtoḥ poko, topu konōto samo;
Ritonōpo Imehxo Exikety poko wenikehpyra toehse
toto Typynanohnekōme.
- ³⁶ Toepyrypase rokē ynaroro repe tōmirykō ke,
yrome ajohpe rokē toh kynexine.
Onekunohto rokē aomirykō kynexine emero.
- ³⁷ Zae pyra toh kynexine ikurohtao xine
aotururukohtao Ritonōpo a, inetapohpyry omipona pyra roropa toh
kynexine.
- ³⁸ Yrome typoetory tō wānopyry
se pyra Ritonōpo kynexine.
Toto onenahkara kynexine, toto rypyry tykorokase eya.
Tuhke rokē typoetory tō zehno toehtoh
tymynyhpākapose eya totypohse ynororo toto zehno toexiry poko,
toto onuānohpyra toehtohme.
- ³⁹ Wenikehpyra toehse ynororo,
ahnome rokē toexirykō poko,
tyryrykane sā rokē toh nexiase,
toytose ahtao eramara ropa mana.
- ⁴⁰ Tuhke rokē Ritonōpo omipona se pyra toh
kynexine ona po!
Tuhke roropa tākye pyra tyripose ynororo eya xine!
- ⁴¹ Tuhke rokē tukuhse ynororo eya xine, tākye pyra Ritonōpo, Izyraeu tō
Esē Kurā, tyripose eya xine.
- ⁴² Tuenikehse toto ijamitunuru imehxo ehtoḥ poko, typynanohtopōpyrykō
poko roropa eya tyzehnotokō winoino,
- ⁴³ inyrytā poko roropa tyjमितुनुरु ke ona Zoā po Ejitu nonory po.
- ⁴⁴ Moroto tuna tō tyripose eya munume,
iporiry tō wino tuna onēsaromepyra
Ejitu pōkō kynexine.
- ⁴⁵ Moromoro tuhke akurū sā tonyohse eya,
toto erekohmatoḥme, pororu tō roropa
itupikō nuriame ehtoḥme.
- ⁴⁶ Taparara tō roropa tonyohse eya
tykyrysā enahtohme, Ejitu tō narykatyā
tonahkase eya xine.

- ⁴⁷ Konopoimo ke tūporē sā topuxikiri samo,
 uwa tō tonahkase eya,
 kuenimā ke konōto wikeira tō tonahkase eya.
- ⁴⁸ Toto eky tō pui tomo te, kaneru tō roropa
 totapase eya konopoimo ke, nenenehkane maro.
- ⁴⁹ Tutuarimanohpose toto eya zehno toexiryke,
 tyekītapāse toexiryke inenyohtyā tooehse,
 toto orihmapotohme.
- ⁵⁰ Toto zehno toehtoh onymynyhmākapyra
 kynexine, toto onypynanohpyra kynexine,
 yrome tyrohsē ke taorihmapose toto.
- ⁵¹ Emero tapyi tao apitoryme aenurutyā totapase
 eya Ejitu nonory po.
- ⁵² Moromeīpo toky tō kaneru pyno exikety sā,
 Izyraeu tō tarose Ritonōpo a Ejitu nonory poe ona poro.
- ⁵³ Tarose toto eya, toto ewomaryme
 enaromyra toto ehtohme;
 yrome epetōkara tynerymapose toto eya
 tuna konōto kuao.
- ⁵⁴ Izyraeu tō tarose Ritonōpo a tynonory kurā pona,
 pyy tō pona tynyporemākatopōpyry pona.
- ⁵⁵ Moro nono pōkō taropose eya moro nono poe,
 moro taka ipoetory tō omomyryhtao.
 Moro nono tapiakase eya ekamotohme
 typoetory tō esaryme, Izyraeu tō osesaritohme
 mokaro tapyinīpyry tao.
- ⁵⁶ Yrome Ritonōpo tukuhse eya xine,
 Tosēkō Imehxo Exikety turumekase Izyraeu tomo a.
 Inyripohpyry omipona pyra toehse toh kynexine,
- ⁵⁷ toeramase toh kynexine ewinoino,
 tyryhpopākase ynororo eya xine tumykō ehtopōpyry
 saaro, pyrou nyetokyry samo popyra taky ahtao.
- ⁵⁸ Tyryhpopākase sā ynororo eya xine apoto apō
 ritopōpyryke eya xine, imehnō ritō eahmaryme
 tyzehno xine Ritonōpo tyripose eya xine,
 tynyrytā ke tosēkō myakāme tumoxike xine
 tyripose ynororo eya xine.
- ⁵⁹ Morohne eneryke tyya, tyekītapāse Ritonōpo
 kynexine, typoetory tō Izyraeu turumekase eya.
- ⁶⁰ Tytapyī kurā turumekase eya Xiro po,
 tymaro oturutopo ahno rānao.
- ⁶¹ Tōmihpyry ē tapoipose eya Izyraeu tō
 zehnotokomo a, tyjamitunuru enetupuhpotopo,
 imehxo toehtoh enetupuhpotoh roropa.
- ⁶² Typoetory tō zehno toehse ynororo,

- taorihmapose toto eya toto epetōkara a.
- ⁶³ Nuasemākō totapase tōsetapary poko toto ahtao,
oryximākō roropa niotara tokurehse toto
nuasemākō pyra exiryke.
- ⁶⁴ Ritonōpo maro oturuketō roropa totapase kynexine,
toto onyhnamopopyra ipyxiamōpyrykō kynexine.
- ⁶⁵ Moraramē Ritonōpo typakase ropa, nyhxīpo samo,
orēpyra exikety sã tykohtase ynororo
aetymyhp̄pyry samo.
- ⁶⁶ Topetōkara typoremākāpose eya, toepase toto,
jūme ehxirokehpyra tyripose toto eya.
- ⁶⁷ Joze pakomotyã turumekase eya,
Eparã tō onymenekara tokurehse ynororo.
- ⁶⁸ Yrome Juta tō tymenekase eya,
ypy Xião roropa, ipyno exikety.
- ⁶⁹ Tytapyĩ Kurã tyrise eya, tytapyĩ samo kapu ao,
jamihme moro tyrise eya sero nono
jamihme ehtoh samo jūme jamihme ehtohme.
- ⁷⁰ Mame typoetory Tawi tymenekase Ritonōpo a,
tapoise ynororo eya kaneru tō esary wino
- ⁷¹ kaneru tō poko aerokuruhtao ro.
Izyraeu tō tuisaryme tyrise ynororo eya,
Ritonōpo poetory tō pyno exiketyme aehtohme.
- ⁷² Tomeseke sã Izyraeu tō pyno Tawi kynexine,
zae rokē exiketyme,
tuaro roropa kynexine toto tuisaryme toehtoh poko.

Saumu 79

Tynonorykō pynanohpotoh Ritonōpo a

Asape nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo, ononory pona tomōse opoetory tō kara.
Atapyĩ Kurã tyripose nuriamē eya xine,
Jerusarē takuhmopose eya xine, tonahkase mana.
- ² Opoetory tō ekepyry tynomose eya xine
kurumu tō zohme, onokyro tō zohme roropa.
- ³ Opoetory tō munuru tukuãse eya xine tuna samo;
Iporiry sã munu serere ãko Jerusarē esemary kuroko,
ahno pyra toehse mana aorihyã ekepyry zonētohme.
- ⁴ Imehnō nonory pōkō, ynakatonomory, yna poihtōko,
exianãko mã toto, yna eunohnōko mã toto.
- ⁵ Ritonōpo, otãto ahtao yna zehno
exikehnōko mahno?

- Jūme yna zehno exikehpyra hma? Otarama yna poko
tohne oehtoh ezehpýme sã mana, apoto samo?
- ⁶ Ritonõpo, mokaro zehno exiko opoetory tõ kara,
imehnõ nonory põkomo, oeahmara exiketomo,
õmíry omipona pyra exiketomo!
- ⁷ Yna, opoetory tõ etapãko mã toto,
ononory enahkapõko mã toto.
- ⁸ Yna onuãnohpyra exiko yna tamuru tõ
rypyhpyry emetakame, yna pyno exiko seromaroro taomipohtomase
yna exiryke.
- ⁹ Yna akorehmako, Ritonõpo, yna Pynanohneme mase; yna
ipynanohko, yna rypyry ikorokako yna Esẽme imehxo
oexiryke.
- ¹⁰ Otyrne kure imehnõ nonory põkõ ynara
ekaropory opoko: “Otoko hnae Oesẽkomo?”
Ritonõpo, ajohpame sã mokaro wãnoypyry enery se
ynanase opoetory tõ etapahpõkomo.
- ¹¹ Tõmase exiketõ äpuruhpyry taka pusuhkatoh
etako te, ajamitunuru ke mokaro ipynanohko,
tapiakase exiketomo aorihthme.
- ¹² Ritonõpo, mokaro imehnõ nonory põkõ zuãnohko
7me opoihtotopõpyry eya xine emetakame!
- ¹³ Mame yna opoetory tõ, oeky tõ kaneru sã ynanase, yna Esẽme
mase.
Jūme “Kure mase,” kakehpyra ynanase,
yna poenõ maro, yna pakomotyã roropa.
Eremiãko ynanase oeahmaryme, seroae te,
imeĩpo roropa jūme rahkene.

Saumu 80

Ritonõpo, yna pynanohko ropa

Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

- ¹ Yna omíry etako, kaneru esẽ sã Izyraeu tõ
Esemy! Yna otururu etako, oeky tõ aroneme sã
mase yna Aroneme! Omoro mase typorohse Tuisa
Imehxo Exikety apõ po, moroto kae kerupĩ tõ epoe,
- ² osenepoko Eparaĩ tomo a te, Pẽjamĩ tomo a,
Manase tomo a roropa! Ajamitunuru enepoko yna a; osehko, yna
ipynanohkose.
- ³ Yna enehko ropa, Ritonõpo!
Yna onuãnohpyra exiko,
mame typynanohsẽme exĩko ropa ynanase.

- ⁴ Ritonōpo yna Esemy, Jamihmehxo Exikety, otoko ahtao opoetory tō
otururu zehno exikehnōko mah?
- ⁵ Yna emynymatoh mekarose yna a, yna napyryme, kasana pehme
xity ke mekarose yna okurume.
- ⁶ Imeimehnō nonory pōkō yna zomye exiketō
osetapāko mā toto yna nonory poko.
Yna epetōkara yna eunohnōko mā toto.
- ⁷ Yna enehko ropa, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety!
Yna onuānohpyra exiko,
mame typynanohsēme exiko ropa ynanase.
- ⁸ Ejitu nonory poe uwa zoko menehpone;
imehnō ahno taropose oya moro uwa zoko
arykatohme mokaro esahpyry po.
- ⁹ Nono takorokase oya moro uwa zoko esaryme;
imity tō tomōse mya nono aka, tomāse roropa kehko,
moro nono typehkase eya.
- ¹⁰ Somohmā tō toxiōtose amoriry tō jerutumā ke;
apupari konōto motye amoriry tō tahtase.
- ¹¹ Amoriry tō myahxo tahtase tuna konōto
Metiteraneu pona, tuna Eupyrati pona roropa.
Moro uwa zoko opoetory tō Izylaeume mana.
- ¹² Oty katoh apuru tō tytahkase oya mokyro zomye?
Seromaroro osema ae ytoytoketō epery
ematonanohnōko mā toto.
- ¹³ Pakira tō poinoko roropa itūtümāko mā toto,
iiryhmāko mā toto,
imehnō onokyro tō roropa morohne enahnōko mā toto.
- ¹⁴ Osehko ropa yna a, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety!
Kapu poe yna eneko; osehko anarykahpyry pynanohse.
- ¹⁵ Osehko uwa zoko pynanohse, anarykahpyry,
sero amoriry ahtaseno, tyjamihtanohpose oya.
- ¹⁶ Takohse mana yna epetōkara a, tyahkase roropa eya xine. Zehno
mokaro eneko toto enahkatohme oya.
- ¹⁷ Opoetory tō, onymenekatyā ewomako,
ikurākako ropa toto, oxiekyry tōme
tomākapose toto oya jamihme toto ehtohme.
- ¹⁸ Orumekara ropa ynanase jūme;
yna ewomako isene yna ehtohme.
Morararo oeahmāko ynanase kure oehtoh poko.
- ¹⁹ Yna enehko ropa, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety!
Yna onuānohpyra exiko, yna pyno exiko.
Mame ipynanopyhpyryme ropa exiko ynanase.

Saumu 81

Oseahmatoko, Ritonōpo Omiry omipona ehtoko

Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- ¹ Oeremiatoko ātākyemarykōme Ritonōpo netaryme,
kuewomanekōme mana;
oeremiatoko Ritonōpo Jako Esē eahmaryme.
- ² Rue tōkehko etotoko tāpori tō roropa; tākye ehtoh etotoko rira tōkehko,
haapa tōkehko roropa.
- ³ Rueimo etotoko oseahmatoh ritohme nuno kasenato toehse ahtao
zumome nuno toehse ahtao roropa.
- ⁴ Morohne mā tyripose Izyraeu tomo a,
Ritonōpo Izyraeu Esē nyripohpyry.
- ⁵ Toytose Ritonōpo ahtao Ejitu pōkō poremākapose
tōmihpyry tokarose eya Izyraeu tomo a,
aomipona toto ehtohme.

- Omi totase ya onoky omiryme? Zuaro pyra exiase.
Ynara tykase:
- ⁶ “Ōparykō poe orohmanohpotohkō touse ya,
omoxinety ouru samo,
tymyhpokase ropa mexiatose ya,
ruto tō tijoro tō ke pehme onupuimara oehtohkōme.
- ⁷ Oetuarimarykohtao kykohmatose,
mame kypynanopyatose.
Moroto aotonemyhpyry sā jahtao
tyryrykane konōto ao, kuezukuatose.
Mame kukukuatose tuna enatry tō Meripa po.
- ⁸ Etatoko ke, ypoetory tomo, āmorepatohkō ya!
Izyraeu tomo otato oexirykō se ase ipunaka!
- ⁹ Jūme imehnō neponāmary oneahmara ehtoko,
imehnō ritō pyno pyra ehtoko ipunaka.
- ¹⁰ Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo,
ya touse amarokomo Ejitu nonory poe.
Ētakatoko, anahpatorŷko ase.

- ¹¹ “Yrome ypoetory tō jomiry etary se pyra
toh nexiase;
Izyraeu tō jomiry omipona pyra toh nexiase.
- ¹² Naeroro tyryrypyrykō se exiketō sā toto tyripose ya,
typenetatohkō poko toto ehtohme.
- ¹³ Otato ypoetory tō ehtoh se exiase ipunaka,
Izyraeu tō jomiry omipona ehtoh yzamaro exiry se!
- ¹⁴ Morara awahtao xine oepetōkara poremākapory ya,
ozejno xine exiketō wānopyry roropa.
- ¹⁵ Mokaro, yzehno exiketō tosekumuru po
porotyry jēpataka,

- toto wānohtoh jūme exikehpyra exiry.
 16 Yrome oya xine tiriiku kurā ekarory
 anapyrykōme, ano zeni roropa ekarory oya xine
 ōkurukōme tuesapare oehtohkō ponā.”

Saumu 82

Imehxo Ritonōpo mana Apiakaneme

Asape nymerohpyry.

- 1 Ritonōpo tosao mana kapu po,
 oximōmākō rānao; ritō tō rānao apiakāko mana:
 2 “Epo hnae zae pyra imehnō apiakary poko
 oya xine, popyra exiketō anakorehmara ehtoko.
 3 Zae ehtoko tymōkomokākara a, poetōpo tomo a
 roropa, ewomatoko toto;
 zae rokē ehtoko tyrohmanohposamo a,
 etuarimaketomo a roropa.
 4 Imehnō motye kure osekaropyra exiketō
 akorehmatoko, tytinerukākara roropa;
 ipynanohtoko toto popyra exiketō winoino.
 5 “Tuaro pyra matose, onenetupuhpyra;
 xinukutumao rokē ytoytōko matose.
 Zae ehtoh tonahkase sero nono po.
 6 Ynara ase: ‘Ritōme matose; Ritonōpo Imehxo
 Exikety poenōme matose emero porehme.’
 7 Yrome orihnōko matose, emero rokē orihketō samo.
 Isene oehtohkō enahnōko mana
 imehnō tuisa tō poenō samo.”
 8 Osehko, Ritonōpo, tuisame exiko sero nono Esēme.
 Imeimehnō nonory pōkō emero okyryryme mā toto,
 opoetoryme roropa.

Saumu 83

Izyraeu tō epetōkara poremākapōko Ritonōpo mana

Asape nymerohpyry. Eremiatopo.

- 1 Ritonōpo, mynyhme pyra exiko!
 Tehme pyra exiko, oturuko ynanetaryme!
 2 Eneko ke! Ōmipona pyra oepetōkara mā toto,
 ōmiry rumekāko ose pyra exiketomo.
 3 Osenetupuhnōko mā toto tokare pyra
 opoetory tō poremākapory poko tyya xine.
 Osenetupuhnōko mā toto

- mokaro ryhmary poko onewomatyā poko.
- ⁴ Ynara āko mā toto: “Ehmaropa! Izyraeu tō enahkase, wenikehtohme toto esety poko jūme.”
- ⁵ Oepetōkara atae mā toto tōsenetupuhthōkō poko; mokaro atae exiketō oporemākapory poko ynara mā toto:
- ⁶ Etō pōkomo te, iximaeu tō maro; Moape pōkomo te, hakarita tō maro;
- ⁷ Kepau pōkomo te, Amō tō maro, Amareke tō maro, pirixteu tomo te, Tiro pōkomo, enara.
- ⁸ Axirio tō roropa osepeme toehse mokaro maro, tyjamtunuru ke amonita tō akorehmāko, moapita tō roropa, Ro pakomotyamo.
- ⁹ Ritonōpo, mokaro tyriko onyrihpyry sā mitianita tomo a, onyrihpyry sā Xisera poko, Japī poko roropa tuna Kisō po;
- ¹⁰ Typoremākase toh oya Ētoa po, ekepyry tō tymotase nono po.
- ¹¹ Ituisary tō tyriko onyrihpyry sā Orepe tomo a Zeepe maro; toto esē tō iporemākapoko Zepa poremākatopōpyry sā oya, Saumuna roropa.
- ¹² Ynara tykase toto exiryke: “Izyraeu tō nonory sapoitone kuesarykōme ehtohme, Ritonōpo nonoryme ahtao ro.”
- ¹³ Ritonōpo Jesemy, sapararahme mokaro aropoko putoh katoh samo, tiriiku pihpyry samo mya tarose ahtao tyryrykane a!
- ¹⁴ Itu zahkary sā apoto a, emory mā po apoto zukary sā roropa,
- ¹⁵ mya mokaro aropoko tyryrykane konōto ke, enaromŷke tyriko toto tyryrykane jamitu ke, wiriwirikane ke.
- ¹⁶ Ritonōpo yna Esemy, mokaro tyripoko aehxirotyā samo, ajamitunuru enetupuhpotohme eya xine!
- ¹⁷ Typoremākase tyripoko toto, jūme aehxirohpymy toto ehtohme! Ah norihno toto, iporemākatyāme toto exiryke ipunaka!
- ¹⁸ Zuaro imehnō ehtohme: Omoro rokē Ritonōpome mase, yna Esemy, Tuisa Imehxo mase, sero nono pōkō emero Esēme mase!

Saumu 84

Omuhpe Ritonôpo Tapyĩ poko

Kora tō nymerohpyry, tokarose eremiaketō tuisary a.

- ¹ Kure potu Atapyiny, Ritonôpo Jamihmehxo Exikety,
yzamaro mana!
- ² Moroto amaro jexiry se ase!
Omuhpe ase, Ritonôpo,
amaro Atapyĩ tao jexiry se jexiryke.
Upũ ke porehme oeahmāko ase, eremiāko ase opoko,
Ritonôpo isene Exikety.
- ³ Ritonôpo, Jamihmehxo Exikety, Utuisary, Jesemy,
okyryry apoto apō pũto tymỹ riko torō tō mana,
moroto tosarykō riko parapĩ tō roropa mǎ toto,
typoenō pyno toehtohkōme.
- ⁴ Tǎkye mǎ mokaro atapyĩ taōkomo,
eremiakehpyra mǎ toto oeahmaryme.
- ⁵ Tǎkye mǎ mokaro onyjamihtanohtyamo,
osema ae toytorykō se exiketomo ypy Xiǎo pona.
- ⁶ Aytorykohtao Jakanahmǎ Xity tō rǎnakuroko,
tuna enatyryke pehme exiko mana,
konopo oehpitoryke pēkamǎ pehme exiko roropa mana.
- ⁷ Aytorykohtao jamihmehxo exiko mǎ toto;
Ritonôpo Imehxo Exikety imehnō ritō tō Esē
enēko mǎ toto, Xiǎo po.
- ⁸ Ritonôpo, Jamihmehxo Exikety,
etako ke jotururu oya!
Otato exiko, Ritonôpo, Jako Esemy!
- ⁹ Ritonôpo, kure rokē yna ewomane tyriko,
yna tuisary, onymenekahpyry!
- ¹⁰ Kurehxo ya toiro ěmepyyry aroporyhtao
Atapyĩ Kurǎ tao,
miume ěmepyyry motye taropose ahtao imepỹ po.
Kurehxo ya Ritonôpo Jesē tapyĩ omōtoħ tao
eraseme jahtao, popyrahxo ya tyrypyry poko
exiketō tapyĩ tao ehse.
- ¹¹ Ritonôpo Kuesēkō kuezurukōme mana,
kuewomanekōme roropa.
Zae ehtoh poko exiketō pyno mana.
Imehxo toto riko mana.
Kurǎkō ekarōko roropa eya xine mana.
- ¹² Ritonôpo Jamihmehxo Exikety, tǎkye mǎ mokaro
tosēkōme oenetupuhnanomo.

Saumu 85

Oturutoh Ritonōpo a kure rokē ehtoh poko

Kora tō nymerohpyry, tokarose eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, kure rokē mexiase
sero ononory poko;
Izyraeu tō tonehpose ropa oya,
tomākapose roropa toto oya.
- ² Opoetory tō rypyry emero tykorokase oya,
popyra toto ehtopōpyry onenepyra toehse mase.
- ³ Toto zehno pyra toehse ropa mase,
tohne oehtopōpyry wino toeramase ropa.

- ⁴ Yna enehko ropa, Ritonōpo yna Pynanohne,
penekehpyra exiko opoetory tō poko!
- ⁵ Jūme yna zehno exikehpyra hma?
Zehno oehtoh jūme exikehpyra hnae?
- ⁶ Yna jamihtanohpoko ropa, morarahtao
yna, opoetory tomo atākyemāko ropa ynanase.
- ⁷ Ritonōpo yna Esemy yna pyno oehtoh enepoko
yna a, yna ipynanohko roropa.

- ⁸ Ritonōpo omiry etāko ase;
kyya xine, typoetory tomo a tōmiry etapōko mana
kuewomarykō poko, torētyke pyra kuehtohkōme
eramara ropa kuahtao xine
ajoajohpe kuehtohkō pokona ropa.
- ⁹ Ajohpe pyra, tōmihpyry omipona se
exiketō pynanopyry se Ritonōpo mana,
kynonorykō po exikehpyra toehtohme,
Kypynanohnekōme.
- ¹⁰ Kypyno xine Ritonōpo ehtoh anamonohpyra
aehtoh maro oseporŷko mǎ toto;
zae aehtoh, osepepe se toehtoh maro
oseahmāko mǎ toto.
- ¹¹ Amonohpyra ahno ehtoh ahtāko mana
sero nono po porehme.
Zae Exiketyme, Ritonōpo kuenetoryŷko mana kapu poe.
- ¹² Kyya xine kure ehtoh ekarōko
Ritonōpo Kuesēkō mana.
Mame kynonorykō po tykrysā ahtāko,
itamurume exīko mana.
- ¹³ Zae ehtoh Ritonōpo esemazupurume ytōko
Kuesēkō esemaryme, aytotohme kukurohtaka xine.

Saumu 86

Oturutoh Ritonōpo a akorehmapotohme

Tawi oturutopōpyry.

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, jotururu etako,
kuezuhko roropa jamihme pyra jexiryke,
takorehmaneke pyra jexiryke roropa!
- ² Kypynanohko orihpyra jehtohme ōmipona jexiryke;
kypynanohko opoetoryme jexiryke,
oenetuputyryke roropa ya Jesēme.
- ³ Omoro mase Ritonōpo, Jesemy.
Naeroro juānohpyra exiko;
oya jotururu poko kohmānōko ase.
- ⁴ Ritonōpo, tākye kyriko ukurohtao,
oturukehpyra jexiryke oya!
- ⁵ Ritonōpo, kure mase, yna rypyry korokāko mase,
yna pyno mase, emero oturuketō oya pyno mase.
- ⁶ Jotururu oya etako, Ritonōpo,
otato exiko kui karyhtao ya jakorehmatohme!
- ⁷ Popyra ehtoh toehse ahtao ya okohmāko ase,
jezukuruke oya.

- ⁸ Imep̄y asā exikety pyra mana, Ritonōpo;
imep̄y pyra mana onyrytā riry waro exikety.
- ⁹ Emero ahno onyrytā oehnōko,
tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka;
imehxo oehtoh eahmāko mā toto
- ¹⁰ jamihme oexiryke,
emese kure roropa oexiryke kurākō riry poko.
Omoro rokē mase Ritonōpo.

- ¹¹ Ritonōpo Jesemy, kuamorepako ise oehtoh ritohme,
mame ōmiry ōmipona exīko ase yronymyryme!
Kuamorepako zae ōmiry ōmipona jehtohme
opyno jexiryke.
- ¹² Ritonōpo Jesemy, oeahmāko ase yronymyryme,
imehxo oehtoh onekarokehpyra ase imehnomo a.
- ¹³ Ypyno mase yronymyryme!
Kypynanopyase jorihmapopyra imehnō ehtohme.

- ¹⁴ Ritonōpo, epyrypaketō oehnōko ya osetapase.
Yzehno exiketō jetapary se mā toto,
ōmiry etary se pyra exiketomo.
- ¹⁵ Yrome omoro mase Ritonōpo yna Esemy,
yna pyno Exikety;
penekehpyra mase, kure rokē mase.
Ōmihpyry anamonohpyra mase.

- ¹⁶ Kueneko ropa, juānohpyra exiko;
 kyjamihtanohpoko, kypynanohko roropa
 ōmipona jexiryke, ōmipona aja ehtopōpyry samo.
- ¹⁷ Ritonōpo Jesemy, kure oehtoh
 enetupuhpotoh ekaroko ya!
 Mame ypyno oehtoh eneryke yse pyra exiketomo a
 ehxirōko mā toto,
 jakorehmatoh oya eneryke tyya xine,
 jemuhkehkatoh oya eneryke roropa tyya xine.

Saumu 87

Jerusarē, Ritonōpo patary

Kora tō nymerohpyry.

- ¹⁻² Ypy kurā po typatary tyrise Ritonōpo a;
 imehnō pata tō motye Izyraeu tō nonory po,
 pata Jerusarē sehxo mana.
- ³ Etako pahne, Ritonōpo patary,
 aotururu kurā Jerusarē poko:
- ⁴ “Ahno esehitoryhtao ya jomiry omipona
 exiketōme, Ejitu esehtōko ase, Papironia roropa;
 Pirixitea pōkomo, Tiro pōkō maro, Etiopia pōkō roropa: mokaro rīko
 ase Jerusarē po aenurutyā samo.”
- ⁵ Pata Jerusarē poko ynara āko mā toto:
 ahno tō emero rokē nonory poe moro pata po
 osesarīko mā toto, mame Ritonōpo Imehxo Exikety mā moro pata
 rīko jamihme.
- ⁶ Ahno tō esety merōko Ritonōpo mana;
 mokaro emero Jerusarē pōkōme exīko mā toto.
- ⁷ Wāko mā toto, eremiāko roropa, ynara āko mā
 toto: “Jerusarē pokoino kure rokē sytatose, atākyemāko sytatose.”

Saumu 88

Etuarimakety oturutoh Ritonōpo a

Kora tō nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, Ypynanohne, saereme ahtao
 yxitary poko kohmānōko ase,
 koko roropa oēpataka oehnōko ase.
- ² Jotururu oya etako;
 otato exiko kui karyhtao ya jakorehmapory poko.
- ³ Popyra ehtoh tuhke toehse ya exiryke,

- joorihtoh ameke pyra toehse.
- ⁴ Imehnō orihsasaka exiketō sã ase;
tapotũkehse exikety sã ase.
- ⁵ Turumekase ywy aorihtyã ekepyry tō rãnao;
soutatu tō ekepyry sã ase, tōmase zonētoh aka;
mokaro sã ase tuenikehse aexihpyry sã oya,
towomase okohmasaromepyra mã toto.
- ⁶ Tōmase ywy oya aorihtyã ekepyry esaka,
mya eutary aka, xinukutumã aka.
- ⁷ Yzehno oehtoh omoxinety sã ypoko nase,
opoe pohkane tō jakurihmōko mana.
- ⁸ Turumekapose ywy oya jepe tomo a,
nuriame exiketyme jenēko mã toto.
Āpuruhpyry tao exiketyme sã ase, epasaromepyra ase.
- ⁹ Jetuarimary ke jenuru tonukehse sã mana.
Ritonōpo Jesemy, kokoro rokē okohmāko ase,
jemary anŷnōko ase jotururume oya.
- ¹⁰ Ajamitunuru kurã enepōko mah aorihtyamo a?
Ēsemānōko ropa toh nae oeahmaryme eremiatohme?
- ¹¹ Otaramē aorihtyã ekepyry esao oturũko mã toto yna pyno oehtoh
poko, nary!
Moroto enahkahpyry po oturũko toh nae
anamonohpyra oexiry poko? Arypyra.
- ¹² Otaramē moroto xinukutumã ao ajamitunuru kurã osenēko? Otaramē
moroto tuenikehse ehtoh po anamonohpyra oehtoh enēko toh nae? Nary!
- ¹³ Ritonōpo Jesemy, okohmāko ase, kuakorehmako; kokoro rokē ėmepryry
ae oturũko ase oya.
- ¹⁴ Oty katoḥ jurumekāko mah, Ritonōpo? Oty katoḥ otonēnōko mah
ywinoino?
- ¹⁵ Poetome jehtopōpyry poe toetuarimase ywy,
jorikyry ameke pyra nexiase; tapotũkehse ywy, omoxĩ sã juānohtoh oya
mana.
- ¹⁶ Zehno oehtoh ypona toehse pohkane konōto samo; japoijapoiry ke
jenahkāko mase.
- ¹⁷ Jomyehmāko yzehno oehtoh mana zueme ehtoh samo; tapuruse ywy
eya xine, tyneryse sã ase zue ao.
- ¹⁸ Oya turumekapose ywy jepe tomo a, ypyno exiketomo a, seromaroro
ikohmamary rokē tynamase jepeme.

Saumu 89

Jamihmehxo Exikety eahmary poko

Tymerose Etã ezeraita a.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, tahxime eremiāko ase

- yna pyno oehtoh poko.
 Jūme anamonohpyra oexiry poko ekarōko ase
 yna pakomotyamo a emero.
- ² Yna pyno oehtoh enahp̄yme mana; moro waro ase,
 anamonohpyra oexiry enēko ase kapu ao,
 tyrise oya exiryke.
- ³ Ynara mase: “Ypoetory Tawi tymenekase ya,
 jomiry etapoase eya, ynara ase eya:
- ⁴ ‘Apary toiro tuisame exīko mana, jūme.
 Tuisame apakō ehtoh kurākāko ase omyakāme jūme.’ ”
- ⁵ Ritonōpo, kapu tō eremiāko mā toto
 onyrihpyry kurā poko,
 onenyoh̄tyā kurākō eremiāko mā toto
 anamonohpyra oehtoh poko.
- ⁶ Imep̄y apanō pyra mana kapu ao, Ritonōpo!
 Kapuaōkō emero asā pyra mā toto.
- ⁷ Ouno mā toto kurākō tōximōse ahtao;
 osenuruhkāko mā toto oeneryke tyya xine.
- ⁸ Ritonōpo Jamihmehxo Exiketyme mase, yna Esemy!
 Imep̄y pyra mana jamihme Exikety asamo!
 Emero poko awahtao anamonohpyra mase, Ritonōpo.
- ⁹ Tuna konōto jamihme exikety poremakāko mase;
 pohkane tō orēpyra exiketō mynyhpākāpōko mase.
- ¹⁰ Onokyroimo “Raape takurihmose oya, totapase oya;
 ajamitunuru ke oepetōkara typoremākāpose oya.
- ¹¹ Kapu Esēme mase, sero nono roropa;
 sero nono tyrise oya,
 epo exiketō roropa emero porehme.
- ¹² Inikahpoe ehtoh tyrise oya, ikurenae ehtoh roropa.
 Ypy tō Tapoa te, Heremō maro oeahmāko mā toto
 tākye toehtohkōke.
- ¹³ Orēpyrahxo mase!
 Ajamitunuru jamihme kuhse mana!
- ¹⁴ Tuisamehxo mase emero Esēme roropa;
 ajohpe pyra mase, zae ehtoh poko rokē roropa,
 yna pyno mase,
 anamonohpyra roropa mase emero poko awahtao.
- ¹⁵ Tākye mā mokaro toremiary ke oeahmananomo;
 ōmiry omipona exiketō roropa,
 saeremae ytoketō sā oēpataka.
- ¹⁶ Opoko atākyematoh poko kohmānōko mā toto,

a 89.10 Raape kynexine onokyroimo jamihmā esety; pakatokō nekarohpyryme aexihpyry,
 popyra aexihpyryme, emero ryhmaneme roropa kynexine: Ritonōpo epetōkara enetupuhtohme.

oeahmāko mā toto kure ehtoh poko oexiryke.

Ritonōpo a tōmiry etapotopōpyry Tawi a

- 17 Omoro, Ritonōpo, jamihme yna rīko mase;
kure rokē yna riryke oya, orēpyra toehse yna.
- 18 Yna ewomane tymenekase oya.
Omoro mexiase Ritonōpo Izyraeu tō Esē kurano
yna tuisary ekarohpō yna a.
- 19 Pake ahtao, enepotoh ae moturuase
ōmiry omipona exiketomo a: “Soutatu akorehmase,
orēpyra exikety;
tuisame mokyro yriase, ynymenekahpyry ahno wino.
- 20 Ypoetory Tawi tymenekase ya tuisame ehtohme
typopase ynororo azeite ke ykyryry kurā ke.
- 21 Yjamitunuru imaro exikehpyra mana,
yjamitunuru poe orēpyra exīko mana.
- 22 Jūme onyporemākaposaromepyra exīko epetōkara mana;
onyporemākara exiko popyra exiketō mana.
- 23 Epetōkara akurihmōko ase,
zehno exiketō etapāko ase, toto enahkapōko ase.
- 24 Jūme anamonohpyra ase Tawi akorehmary poko,
ipyno exikehpyra ase,
yjamitunuru ke orēpyra exīko mana.
- 25 Inonory zumohxo tyrīko ase
tuna konōto Metiteraneu poe tuna Eupyrati pona.
- 26 Mame ynara āko ya mana: ‘Omoro mase papame
ya, Ritonōpo Jesemy,
topuimome mase ypynanohneme.’
- 27 Aenuruhpyry osemazuhme exikety imehxo ehtoh
ekarōko ase eya, imehxo mokyro rīko ase,
imehnō tuisa tō emero motye, sero nono po.
- 28 Jūme ipyno exikehpyra exīko ase,
jomihpyry ynetapohpyry eya onytyorōmara exīko ase.
- 29 Imeīpo ipakomotyā tuisame exikehpyra exīko mā toto, jūme tuisame
exiko enahpyra ro kapu ahtao.
- 30 “Yrome jomiry omipona pyra toehse
ipakomotyā ahtao, toto amorepatopōpyry
poko pyra toehse toto ahtao,
- 31 ynyriphopyry eya xine se pyra toehse toto ahtao,
jomihpyry omipona pyra toehse roropa toto ahtao,
- 32 toto wānohnōko ase iirypyrykō pokoino,
toto tuarimapōko ase azahkuru toto ehtoh emetakame.
- 33 Yrome Tawi pyno exikehpyra exīko ase,
tyrīko ase emero ynekarohpyry ae ro eya.
- 34 Anamonohpyra ase ynetapohpyry Tawi a,
tyrīko ase emero jomihpyry ae ro eya.

- ³⁵ “Oturuase toiro, jūme onytyorōmara jehtohme;
jomiry etapoose Tawi a zae Exiketyme jexiryke,
ajohpe exipyra ase eya.
³⁶ Jūme typakōke exikehpyra exīko mana,
tuisame aehtoh ewomāko ase
xixi saereh karyhtao kapu poko.
³⁷ Jūme exīko mana nuno ehtoh samo,
eneneme sā mana anamonohpyra mana kapu ao.”

Tuisa poremākatopōpyry poko

- ³⁸ Yrome seromaroro, Ritonōpo, tohne mase
onymenakahpyry poko, tuisame;
turumekase ynororo oya, typahse mā ynororo oya.
³⁹ Ōmihpyry totapose oya opoetory a repe,
yrome moro tamonohse oya, tuisame aehtoh
nuriame tyripose oya,
iparimā typahse oya nono pona.
⁴⁰ Ipatary apuru tō tytahkase oya,
itapyī tō jamihmākō tonahkase oya.
⁴¹ Ytoytoketō ikuroko ematonanohnōko mā toto,
imōkomory enahkāko mā toto,
katonō eunohnōko mā toto.
⁴² Epetōkara orēpyra tyripose oya,
tākye tyripose toto oya.
⁴³ Tuisa pyre, tapema tōkehko taere pyra tyripose oya,
osetaparyhtao typoremākapose ynororo oya.
⁴⁴ Tuisame pyra mokyro tyripose oya,
tuisa apō tomase oya nono pona.
⁴⁵ Tamuhpōmehxo tyripose ynororo oya
tamuhpōme exipyra ro ahtao;
toehxirose ynororo yronymyryme,
tyripose exiryke oya.

Oturutoh typynanopyry ropa poko

- ⁴⁶ Otāto ise ro Ritonōpo?
Jūme otonēnōko mah?
Otāto ise ro yzehno oehtoh nae apoto zatyry samo?
⁴⁷ Wenikehpyra exiko okynā pyra isene jehtoh nase;
wenikehpyra exiko ahno emero onyrytyā orihnōko mana.
⁴⁸ Onoky isene rokē exīko nae, orihpyra ehtohme?
Arypyra, emero orihnōko mā toto.
Epasaromepyra mā toto toorikyrykō winoino.
⁴⁹ Ritonōpo, otoko hnae pake enetupuhpotoh
yna pyno oehtoh poko?
Otoko hnae ōmihpyry onetapohpyry Tawi a?
⁵⁰ Wenikehpyra exiko, Ritonōpo,

ywy opoetory eunohnōko mā toto,
 eanahtōko ase ypoihtory ahno a,
 awaro pyra exiketomo a.

- ⁵¹ Ritonōpo, tuisame onymenekahpyry
 kerekeremāko oepetōkara!
 Emero rokē pona aytoryhtao eunohnōko mā toto.

- ⁵² Ritonōpo Kuesēkō seahmatone kokoro rokene,
 jūme, enara rokene.

Saumu 90

Ritonōpo ahno maro

Moeze oturutopōpyry

- ¹ Ritonōpo, yna tapyime mase,
 moino ro apitorymā poe tarona.
- ² Ypy tō onyripyra ro awahtao,
 sero nono onyripyra roropa awahtao, xixi tōkehko,
 apitorymā poe Ritonōpome mase,
 jūme exikehpyra mase.
- ³ Ahno a ynara āko mase:
 “Eramatoko ropa, nonome ropa oehtohkōme,
 oehtopōpyry sā apitoryme,” āko mase.
 Opoe nonome exiko ropa mā toto.
- ⁴ Miume jeimamyry tyoro pyra mana
 toiro ěmepyyry maro oya,
 kokonie ehtopōpyry samo taropose ahtao;
 enetoh koko sā roropa axī sā taropose ahtao.
- ⁵ Yna arōko mase tuna zueme ehtoh samo,
 osenehtopōpo sā axītao rokē ynanase.
 Ātarykahmā sā ynanase, ěmepyyry exipitory samo,
- ⁶ ahtāko te, ekutāko, mame mōtahtao
 aremānōko mana, orihnōko ropa.
- ⁷ Tonahkasēme ynanase yna zehno awahtao,
 yna zetū poko oserehnōko ynanase.
- ⁸ Yna rypyry tō rīko mase oēpataka,
 tokare pyra popyra yna ehtopōpyry enetohme
 saeremā aka.
- ⁹ Mōtoino rokē yna ehtoh tonahkaposēme exiko
 tuhke pyra yna jeimamyry ahtao ro
 yna zehno oexiryke;
 orihnōko ynanase puti puti katoht enatyry samo.
- ¹⁰ 70me jeimamyry rokē aropōko ynanase
 isene exiketōme, jamihmehxo exiketō

- otaramē 80mē aropōko toorihtohme,
 yrome morara ahtao etahnōko ynanase,
 kure pyra exīko roropa.
 Okynā pyra orihnōko, osenepyra exīko ropa ynanase.
¹¹ Onoky tyehno oexiry jamitunuru waro nae?
 Onoky enaromŷke toehse tyehno oehtoh pokoino?
¹² Yna amorepako okynā pyra isene yna ehtoh
 poko taro, tuaro yna ehtohme yna kurohtao.
- ¹³ Ritonōpo, opoetory tō eneko ropa.
 Otara ahtao yna zehno oehtoh enahnōko nae?
 Yna poko oenupunako, opoenōme ynanase.
- ¹⁴ Yna autuhmako ĕmepry ae,
 yna poko oenupunaryke,
 tuesapare yna ehtoh pona, yna eremiatohme,
 atākyemakehpyra yna ehtohme isene ro yna ahtao.
- ¹⁵ Tākye yna tyripoko, itamurume tākye yna ehtohme,
 pake itamurume emynymatoh ekarotopōpyry sā yna a,
 moro jeimamyry tō ae toetuarimase yna ahtao.
- ¹⁶ Ajamitunuru enepoko yna a,
 opoetoryme yna exiryke!
 Onyrytā kurā enepoko yna poenomo a,
 yna pakomotyamo a, enara.
- ¹⁷ Ritonōpo yna Esemy, kure rokē yna tyriko!
 Yna akorehmako yna erohtoh poko,
 emero tyriry se yna ehtoh poko kure rokē ehtohme.

Saumu 91

Ritonōpo Kuewomane komo

- ¹ Ritonōpo a ytokety osewomatohme, tehme
 roropa ynororo ahtao Jamihmehxo exikety maro,
² zae ynara āko eya mana:
 “Omoro mase ypynanohne, jewomane roropa.
 Jesēme mase, Ritonōpo, oenetupuhnōko ase.”
- ³ Opynanohnōko Ritonōpo mana, apoitoh taka
 omōpyra oehtohme tonēse moro ahtao ro;
 oewomāko roropa mana tyrohsē tō wino
 akuruhtara oehtohme.
- ⁴ Taporihke exikety typoenō ewomary sā
 taporiry zopikoxi oewomāko mana.
 Amonohkara mana, kokoro rokē amaro
 exīko mana oewomatohme osewomatoh samo.
- ⁵ Oserehpyra exīko mase apoitoh poko koko,
 oryhmatoh poko roropa saereme ahtao.

- ⁶ Enaromyra mase exīko tyrohsē poko koko,
tykohmāse ahtao,
orihmatoh poko roropa saereme ahtao.
- ⁷ Miume ahno totapase ahtao opūto,
10 miumākō totapase ahtao ōmye,
oryhmara exīko mana.
- ⁸ Osenuhmāko mase,
popyra exiketō wānopyry enēko mase.
- ⁹ Ritonōpo tyrise oya opynanohneme,
mokyro Imehxo Exikety oewomaneme;
- ¹⁰ morara exiryke popyra ehtoh oetapara
ekurehnōko mana, osetapaketō oehpyra mā toto atapyī pūtokoxi.
- ¹¹ Tynenyohityā ripōko Ritonōpo mana
oewomatohme emero rokē pona oytoryhtao.
- ¹² Tomary ke āpoīko mā toto epuhtāmara opupuru ehtohme topu tō pona.
- ¹³ Opupuru ke reāo tō tūtūmāko mase, okoi tō roropa, reāo tō osekatō
komo te, okoi tō orihmatō komo.
- ¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana: “Ypyno exiketō
pynanohnōko ase,
Ritonōpome jenetupuhnanō tosēkōme ewomāko ase.
- ¹⁵ Ykohmaryhtao eya xine ezuhnōko ase,
aetuarimarykohtao imaro xine exīko ase.
Toto pynanohnōko ase, imehxo toto riko ase.
- ¹⁶ Isene toto ehtoh ke toto epehmāko ase;
toto Pynanohneme osenepōko ase.”

Saumu 92

“Kure mase,” katohme Ritonōpo a

Eremiatopo.

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, “Kure mase,” kary oya
kure nase! Kure roropa nase yna eremiary onetaryme Imehxo
Exikety,
- ² yna pyno oehtoh ekarory pakeimo,
anamonohpyra oehtoh roropa ekarotohme kokonie pukuro,
- ³ haapa maro eremiāko ynanase oya, 10me toare exiketymā pokona.
- ⁴ Ritonōpo, onyrytā ajamitunuru ke
jākyemāko mana!
Eremiāko ase, atākyemāko onyrytā poko.
- ⁵ Ritonōpo, inunō konōto onyrytā mana!
Ōsenetupuhtoh tonō tupime enetuputyry ya.
- ⁶ Tuaro pyra exikety zuaro pyra mana,
putuhtome exikety sero onenetupuhpyra roropa mana:
- ⁷ popyra exiketō emānōko ātarykahmā samo,

- azahkuru exiketō tymōkomoke exīko roropa, repe,
yrome tonahkasēme exīko mā toto.
- ⁸ Omoro Ritonōpo tuisa imehxo mase,
emero esēme mase, jumanatome.
- ⁹ Zuaro ynanase, oepetōkara emero orihihōko mā toto, popyra exiketō
emero typoremākasēme exīko mana.
- ¹⁰ Tyjamihtanohse ywy oya pui orutua itu htaō samo; kure kyriase tākye
jehtoh ke.
- ¹¹ Jepetōkara poremākatopōpyry tonese ya,
popyra exiketō kui kary totase roropa ya.
- ¹² Zae ehtoh poko exiketō kure exīko, airiki tō samo; orēpyra
exīko mā toto zae ehtoh poko, apupari ahtary samo ypy
Ripano po.
- ¹³ Wewe sã exīko mā toto,
arykatyã sã Ritonōpo tapyi tao,
ahtāko kure Ritonōpo maro oturutoh zarā po.
- ¹⁴ Tamuhpōme toehse ahtao kure ro exīko mā toto zae ehtoh poko,
eperytaketō samo, ahtāko ro, jamihme ro.
- ¹⁵ Moro imehnō enetupuhpōko mana zae Ritonōpo ehtoh poko, Jewomane
zae rokē mana, azahkuru pyra mā ipunaka.

Saumu 93

Tuisamehxo Ritonōpo mana, Kapu Esemy

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō tuisame mana.
Tuisamehxo ehtoh ke tupoke mana,
tymetyke ynororo tyjamtunuru ke.
Sero nono tyrise eya orēpyra sã esaka,
onysyryhmasaromepyra imehnō mana.
- ² Tuisame oehtoh onytyromasaromepyra
imehnō mana, jūme mase apitorymā poe.
- ³ Ritonōpo, tuna konōto zueme exikety opore tyryāko,
tuna konōto opore omiomitaketyme mā kehko,
pohkane konōto panaikato opore aryrykane samo.
- ⁴ Ritonōpo tuisamehxo mana kapu ao,
Jamihmehxo Exikety.
Tuna konōto jamitunuru motye jamihme mana,
pohkane konōto jamitunuru motye
tuna konōto kuao jamihmehxo mana.
- ⁵ Ritonōpo, jūme ōmihpyry zae mana,
Atapyiny jūme oesary kurāme mana,
jūme exikehpyra mana.

Saumu 94

Kuapiakanekō zae exiketyme Ritonōpo mana

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, zae pyra exiketō
wānohneme mase!
Mokaro zehno oehtoh enepoko yna a!
- ² Ahno apiakaneme mase emero porehme;
owōko, epyrypaketō epehmako
toto nyrihpyry emetakame.
- ³ Ritonōpo, otoko na pixo popyra exiketō
tākye rokē exīko toh nae?
Otoko ehtoh pona, Ritonōpo?
- ⁴ Otokonahxo imehnō motye kure osekarōko toh nae,
epyrypāko roropa popyra tynyrirykō poko?
- ⁵ Ritonōpo, opoetory tō osanumāko mā toto,
ononory pōkō rohmanohpōko mā toto,
īkyryrykō ematonanohnōko mā toto.
- ⁶ Pytȳpo tō etapāko mā toto, poetōpo tō roropa,
katonomo imehnō nonory poe aehtyā tarona
aorihmapōko mā toto.
- ⁷ Ynara āko mā toto: “Onenepyra Ritonōpo mana;
sero poko zuaro pyra Izyraeu tō Esē mana.”
- ⁸ Tamuxi tomo, putupyra exiketōme pyra ehtoko!
Otara ahtao tuaro exīko matou?
- ⁹ Ritonōpo kynexine kypanarykō rihpono;
oty katoh onetasaromepyra ynororo, ekarōko matohu?
Kuenurukō rihpōme mana;
oty katoh onenesaromepyra ekarōko matou?
- ¹⁰ Ahno tō zupokāko Ritonōpo mana;
toto onuānohpyra roropa hnae?
Sero nono pōkō emero amorepāko Ritonōpo mana;
oty katohme zuaro pyra ynororo, ekarōko matou?
- ¹¹ Ahno osenetupuhtoh waro Ritonōpo mana;
toiparo rokē kuosenetupuhtohkō ahtao moro waro mana.
- ¹² Ritonōpo yna Esemy, tākye mā mokaro tamorepase exiketō oya,
Ōmīry poko anamorepatyamo.
- ¹³ Torētyke pyra ehtoh ekarōko mase eya xine popyra ehtoh toehse
ahtao, yrome popyra exiketō esaryme eutary tahkasēme exīko
zonētohme.
- ¹⁴ Typoetory tō onurumekara exīko Ritonōpo mana; tosēkōme
tonetupuhnanō onynomopyra mana.
- ¹⁵ Zae ehtoh poko exīko ropa mā toto apiakatoh tao.
Mame kure ehtoh poko exiketō emero
moro zae ehtoh sehxo exīko mā toto.

- ¹⁶ Onoky towōse ymaro popyra exiketō poremakatohme?
Onoky ymaro nexiase popyra ehtoh poko exiketō akorekehkatohme?
- ¹⁷ Jakorehmara Ritonōpo ahtao axī toytose jexiry mynyhme ehtoh pona.
- ¹⁸ Ritonōpo Jesemy: “Orihnōko ase myhene,” ase ahtao, ypyno oehtoh ke tanŷse ropa ywy oya.
- ¹⁹ Torētyke jahtao, jetuarimaryhtao roropa
jemuhkehhapōko mase, tākye jyrīko ropa mase.
- ²⁰ Osepeme pyra mase apiakananō maro ajohpe exiketōme toto ahtao,
zae pyra ehtoh rīko mā toto zae ehtoh samo,
- ²¹ oximōnōko mā toto ajohpe pyra exiketō akorekehkatohme, zae ehtoh
poko exiketō
popyra ekarōko mā toto, aorihmapotohme.
- ²² Yrome Ritonōpo jewomāko mana;
topuimo sã mana, ytapyny jamihme exikety.
- ²³ Apiakananō zae pyra exiketō wānohnōko mana zae pyra toto nyrytã
pokoino; toto enahkapōko Ritonōpo Kuesēkō mana popyra inyrytãkō
emetakame.

Saumu 95

Eremiatoh sero Ritonōpo eahmatohme

- ¹ Osehtoko, Ritonōpo Kuesēkō eahmase!
Seremiatone kuatākyemarykōme Ritonōpo netaryme, kypynanohnekomo!
- ² Ehmaropa ēpataka, “Kure mase,” katohme eya,
tākye rokē seremiatone eahmaryme.
- ³ Kuesēkō Ritonōpo Jamihmehxo Exiketyme exiryke, tuisa imehxo
imehnō ritō kō motye emero porehme.
- ⁴ Sero nono tytororo esēme mana, eutary tō poe
nono kurohtao ypy tō kaehxo exiketō pona.
- ⁵ Tuna konōto esēme mana tyrise tyya exiryke,
sero nono roropa inyrihpyry tomary ke.
- ⁶ Ehmaropa, Ritonōpo seahmatatose
kuesekumurukō po; kiesekumurukō po
syporohtone ēpataka Kyrihpōkōme aexiryke.
- ⁷ Kuesēkōme mana; ipoetoryme sytatose,
eky tōme sã sytatose kaneru tomo onahpoty po,
inyrihpyry po, kypynanohnekōme mana.
- Seroae etatoko ke Ritonōpo omiry kyya xine:
- ⁸ “Putuhtome exiketō sã pyra ehtoko,
atamurukō ehtopōpyry sã pyra Meripa po,
Masa po ona tonorē po.
- ⁹ Moroto atamurukō jukuhne toto, tyehno xine jehtohme. Yjamitunuru
tonese tyya xine ahtao ro jukuhne toto. Onymoipyra toh kynexine.

- ¹⁰ Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro
 zehno toehse exine. Ynara akene: 'Azahkuru rokē mokaro
 osenetupuhnōko mana. Jomipona pyra ekurehnōko mā toto,' akene.
- ¹¹ Toto zehno exine, naeroro ynara akene:
 'Jesaka jūme omōpyra ekurehnōko matose
 ynonory pona, oserematoh taka.' "

Saumu 96

Ritonōpo eahmary, tuisame aexiryke

(1 Koronika 16.23-33)

- ¹ Oeremiatoko eremiatoh kasenato ke
 Ritonōpo eahmatohme.
 Oeremiatoko Ritonōpo netaryme,
 sero nono pōkomo emero!
- ² Oeremiatoko Ritonōpo netaryme, eahmatoko.
 Kokoro rokē imehnō zurutoko,
 typynanohse eya kuexirykō poko.
- ³ "Ritonōpo kurā poko," ekātotoko imehnō nonory
 pōkomo a,
 emero ahno zurutoko inyrihpyry poko tyjamitunuru ke.
- ⁴ Tuisamehxo Ritonōpo ehtoh eahmatohme kyia xine mana; imehnō ritō
 tō motye emero, tuisamehxo mana.
- ⁵ Imehnō nonory pōkō ritō kō,
 ineponāmarykōme rokē mā toto,
 yrome kapu rihpōme Ritonōpo mana.
- ⁶ Ritonōpo zomye saereh āko mana, xixi motye,
 tuisamehxo aehtoh osenēko mana;
 ijamitunuru ikuranory roropa Itapyī pehkāko mana.
- ⁷ Ritonōpo eahmatoko sero nono pōkō emero!
 Saeremehxo aexiry poko eahmatoko,
 ijamitunuru poko roropa.
- ⁸ Kuesēkō kure exiketyme aexiryke eahmatoko;
 onekarorykō enehtoko ōmōtohkōme Itapyī zarā taka.
- ⁹ Sepuitone, kuesekumurukō po syporohtone
 Ritonōpo kurā ēpataka, aoseneporyhtao;
 tykytyky kahtoko ēpataka, nono pōkō emero.
- ¹⁰ Imehnō nonory pōkō emero zurutoko Ritonōpo tuisame ehtoh poko!
 Sero nono esaka tyrise, esyryhmasaromepyra mana;
 zae rokē sero nono pōkō apiakāko mana.
- ¹¹ Tākye exiko, nono, kapu roropa!
 Panaikatome exiko, tuna konōto, onokyro tō roropa emero
 tunakuaōkomo.
- ¹² Atākyematoko, ona tōkehko moro pōkō roropa.

Wewe tomo itu htaō komo kohtāko mā toto
 tōseahmarykōme Ritonōpo ēpataka,
¹³ aepyry ropa ahtao emero Esēme ehtohme.
 Zae rokē sero nono pōkō rohmanohpōko mana.

Saumū 97

Ritonōpo sero nono Esēme mana

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō tuisa konōtome mana.
 Atākyematoko, sero nono pōkomo!
 Atākyematoko, ahmōta po exiketomo,
 tuna konōto ehpiōkomo!
- ² Mokyro zomye akurū tō mana,
 ikohmamyry xinukutume roropa.
 Tuisamehxo mana ajohpe pyra exiketyme ipunaka,
 zae rokē exiketyme roropa mana.
- ³ Esemazupurume apoto ytōko
 epetōkara zahkatohme zomye.
- ⁴ Neneneh katoh sero nono zeipōko mana.
 Moro eneryke sero nono pōkō tykytyky āko mā toto.
- ⁵ Ypy tō tunatāko mā kehko moronapu samo
 Kuesēkō ēpataka, sero nono emero esē ēpataka.
- ⁶ Kapu poko exiketō kuurutorŷko mā kehko
 zae Ritonōpo ehtoh poko.
 Saeremehxo aehtoh enēko sero nono pōkō emero.
- ⁷ Imehnō neponāmary eahmananō ehxirōko mā toto; epyrypaketō
 tyneponāmarykō poko ehxirōko mā toto.
 Ritonōpo Kuesēkō ēpataka emero ritō tō
 tosekumurukō po porohnōko mā toto.
- ⁸ Zae rokē imehnō apiakary poko oya, Ritonōpo,
 pata Jerusarē pōkō tākye mā toto,
 Juta patary pōkō roropa atākyemāko mā toto.
- ⁹ Ritonōpo Imehxo Exikety, erohnōko mase
 sero nono esēme ehtoh poko porehme,
 emero ritō tō motye tuisamehxo mase.
- ¹⁰ Opyno xine Ritonōpo Kuesēkō mana
 popyra ehtoh se pyra awahtao xine;
 oewomāko mana orihpyra oehtohme,
 opynanohnōko mana popyra exiketō winoino.
- ¹¹ Saerehkatoh saereh āko mana
 zae ehtoh poko exiketō pona,
 tākye ehtoh saereh āko sā mana
 Ritonōpo omiry omipona exiketō pona.
- ¹² Tākye ehtoko Ritonōpo poko,

amarokō emero aomiry omipona exiketomo!
 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo kurano a,
 eahmatohme inyrihpyry poko.

Saumu 98

Tuisamehxo Ritonōpo mana Zae Apiakaneme roropa

Eremiatopo.

- ¹ Eremiatoh kasenato ke oeremiatoko Ritonōpo
 Kuesēkō netaryme;
 inyrityā eneryke osenuruhkāko sytatose.
 Tyjमितunuru ke imehxo toehtoh ke roropa,
 orēpyra toehse mana.
- ² Orēpyra toehtoh tokarose Kuesēkomo a;
 imeimehnō nonory pōkō tuaro tyripose eya
 toto pynanopyry poko tyjमितunuru ke.
- ³ Izyraeu tō pyno toexiryke, anamonohpyra
 toexiryke roropa, typynanohse toto eya
 tōmihpyry ae ro.
 Imehnō nonory moe exiketō po orēpyra
 Ritonōpo Kuesēkō ehtoh tonese ahno a emero.
- ⁴ Oeremiatoko tākye Ritonōpo eahmaryme,
 sero nono pōkō porehme!
 Kuesēkō eahmatoko eremiatoh ke,
 kui katohe ke roropa tākye oehtohkōke.
- ⁵ Oeremiatoko Ritonōpo Kuesēkō eahmaryme,
 haapa tō etotoko, rira tō etotoko roropa.
- ⁶ Rue etotoko, koroneta tō maro oeremiatoko
 ātākyemarykōme Ritonōpo ēpataka,
 tuisa konōtome aexiryke.
- ⁷ Panaikato tyriko tuna konōto,
 isene exiketō emero tunakuaōkō maro.
 Oeremiatoko, nono, emero nono pōkō maro.
- ⁸ Tuna tomo, tahtah kahtoko!
 Ypy tomo, oeremiatoko tākye oehtohkōke
 Ritonōpo ēpataka.
- ⁹ Ynara exiryke, oehnōko mana tōmiry omipona
 sero nono pōkō ritohme!
 Ahno tō emero esēme exīko mana sero nono po,
 zae ehtoh ke toto rohmanohpōko mana,
 zae rokē ehtohme sero nono po.

Saumu 99

Ritonōpo, Tuisa Imehxo Exikety

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō tuisame mana:
ahno tō tykytyky āko mā toto.
Typorohse mā ynororo tapō po tuisamehxo kerupī tō epoe; sero nono
tykytyky āko mana.
- ² Kuesēkō jamihmehxo mana Jerusarē po;
ahno tō emero esēme mana.
- ³ Eahmatoko emero porehme, imehxo aexiryke,
tuisamehxo aexiryke aomiry etatoko.
Kure rokē mana.
- ⁴ Tuisa orēpyra Exikety, zae ehtoh sehxo mase;
Izyraeu tomo a zae ehtoh tonehpose oya,
ajohpe pyra ehtoh tyripose roropa oya,
jamihme pyra exiketō ewomatohme eya xine.
- ⁵ Ritonōpo Kuesēkō seahmatone kuosekumurukō po
syporohstone apō konōto ēpataka.
Ritonōpo Kuesēkō kure rokē mana.
- ⁶ Moeze tō Arão maro oturuketōme toh kynexine
Ritonōpo poetoryme, Samueu roropa tōturuse eya;
Ritonōpo Kuesēkō tykohmase eya xine,
tozuhse roropa toto eya.
- ⁷ Akurū xikihme exikety poe tōturuse ynororo
Izyraeu tomo a;
aomiry omipona toehse toh kynexine,
inyripohpyry roropa, inekarohpyry eya xine.
- ⁸ Ritonōpo yna Esemy, opoetry tō tozuhse oya;
toto rypyry korokaneme mosenepoase eya xine,
iirypyry tuānohse oya ahtao ro.
- ⁹ Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko.
“Kure mase,” kahtoko eya esary po, ypy kurā po.
Ynara exiryke, Ritonōpo Kuesēkō kure rokē mana.

Saumu 100

Eremiatoh sero eahmatohme

Eremiatopo.

- ¹ Ritonōpo eahmaryme oeremiatoko,
emero sero nono pōkomo!
- ² Atākyemarykōme Ritonōpo eahmatoko,
osehtoko oeremiarykōme Kuesēkō ēpataka.

- ³ Wenikehpyra ehtoko Kuesēkō Ritonōpo mana.
Inyrihpyryme sytatose, ipoenōme roropa;
ipoetoryme sytatose, ekyme roropa.
- ⁴ Omōtoko omōtoah ae Itapyī taka, “Kure mase,” kahtoko eya, eahmaryme
omōtoko tyarakē taka.
Ritonōpo eahmatoko. “Kure mase,” kahtoko eya.
- ⁵ Kure Ritonōpo exiryke,
kypyno xine aexiry jūme mana,
kypyno xine aehtoh amonohkara,
zae rokē exikehpyra roropa mana.

Saumu 101

Tawi omihpyry

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Eremiāko ase anamonohpyra oehtoh poko,
zae oehtoh poko roropa;
eremiāko ase oeahmaryme, Ritonōpo Jesemy.
- ² Zae ehtoh poko rokē exīko ase.
Otara ahtao oehnōko mah osēpatakāmase ymaro?
- Kure ehtoh poko rokē exīko ase ytapyī tao,
³ moro taka popyra ehtoh onēmapopyra ase ipunaka.
Ritonōpo rumekary se exiketō nyryry se pyra ase
yronomyryme, mokaro rypyry poko se pyra roropa ase.
- ⁴ Osenetupuhtoh ajohpe ehtoh ameke
aropōko ase ywinoino.
Popyra ehtoh poko pyra exīko ase ipunaka.
- ⁵ Tokare pyra tykatonomory kerekeremananō
enahkapōko ase, imehnō motye kure
osekaroketomo te, epyrypaketō se pyra ase ipunaka.
- ⁶ Anamonohpyra exiketō Ritonōpo omipona
toexiry poko se rokē ase.
Osa ekarōko ase eya xine ytapyī konōto tao.
Zae ehtoh poko exiketomo a, erohtoh ekarōko ase.
- ⁷ Imehnō enekunohne tosake pyra exīko mana ytapyī konōto tao.
Ajohpe exiketō se pyra ase upūto roropa.
- ⁸ Kokoro rokē popyra exiketō enahkapōko ase
kynonorykō po, zae pyra ehtoh poko
exiketō aropōko ase Ritonōpo patary poe.

Saumu 102

Etuarimakety otururu Ritonôpo a

Tapotûkehse ahtao.

- ¹ Ritonôpo, jotururu oya etako,
otato exiko okohmaryhtao ya jakorehmatohme!
- ² Otonêpyra exiko ywinoino,
popyra ehtoh toehse ahtao ya.
Jomiry etako okohmaryhtao ya, kuezuhko axiny.
- ³ Isene jehtoh osenepyra exîko mana, orexîto samo,
oxirohnôko ase, upû Zahnôko sâ mana apoto aô samo.
- ⁴ Tapotûkehse ywy onahpoty sâ ase tysahkase ahtao,
tytütûmase ahtao; omise pyra ase ipunaka.
- ⁵ Pusuh âko ase opore;
ipihpyryme rokê ase zehpo maro.
- ⁶ Torô sâ ase patâpo po, ahno esao pyra,
suhsuku samo tapyîpo tao.
- ⁷ Nyhsaromepyra ase;
torô toiroro sâ ase tapyi mypatarânao.
- ⁸ Jeunopyry poko kohmânôko jepetôkara mana;
jesety esehtôko ypoihtonano mā toto
imehnô pona popyra ehtoh enehporihtao eya xine.
- ⁹⁻¹⁰ Zehnohxo oexiryke oruno ynapyryme toehse
mana, yxity zoximâko roropa jokuru maro.
Kuapoiase, kuemase roropa jarâna.
- ¹¹ Isene jehtoh jerutume sâ mana kohmâsasaka ahtao; apotûkehnôko ase
onahpoty anoryry sâ rokene.
- ¹² Yrome omoro, Ritonôpo Jesemy, jûme tuisame mase; imeîpo yna
pakomotyâ tonuruse ahtao, opoko osenetupuhnôko mā toto.
- ¹³ Owônôko mase, Jerusarê pyno exîko mase;
Ipynanohtoh toehse mana,
seromaroro ipynanohtoh tômehe rahkene.
- ¹⁴ Ipyno opoetory tō mana, moro pata tonahkase ahtao ro; ipoko
aenupunaryke osenetupuhnôko mā toto typahse nono pona ahtao ro.
- ¹⁵ Kuesêkō zuno exîko emero nonory pôkō mā toto;
ijamitunuru zuno exîko ahno tuisary tō mana
emero porehme sero nono po.
- ¹⁶ Jerusarê ripitory ropa ahtao Ritonôpo a,
imehxo toexiry enepôko mana.
- ¹⁷ Typoetory tō irumekatyâ omiry etâko mana.
Otato exîko mana, toto otururu etâko.
- ¹⁸ Morohne imeroko kypakomotyâkō zuaro ehtohme

- Ritonōpo Kuesēkō nyrihpyry poko, mokaro enurupyra ro exiketomo
Ritonōpo eahmatohme!
- ¹⁹ Tosary kurā poe, kaino kapu poe Kuesēkō tōsenuhmase; kapu poe sero
nono tonese,
- ²⁰ tapuruse exiketō pusuhkatoth totase, tapiakase aexityā orihotohme
tymyhpokase ropa eya.
- ²¹ Morara exiryke Ritonōpo Kuesēkō
toahmasēme exīko mana Jerusarē po,
moroto imehxo aexiry ekarōko mā toto,
- ²² imeimehnō nonory pōkō oximomyryhtao
tuisa tō maro mokyro eahmatohme.
- ²³ Poetome ro ase, yrome tyjamihkehpokase ywy
Ritonōpo a isene jehtoh enahsasaka tyripose eya.
- ²⁴ Ritonōpo Jesemy jūme isene exikehpyra mase,
jaropyra exiko seromaroro,
tamuhpōme exipyra ro jahtao!
- ²⁵ Pake ahtao sero nono tyrise oya,
oemary ke kapu tyrise roropa oya.
- ²⁶ Sero nono kapu roropa enahnōko mā kehko,
yrome omoro jūme isene exikehpyra exīko mase.
Sero nono kapu roropa atahnikaketye sã mā kehko, upo samo.
Mokarohne myakamāko mase upo myakāmary samo, typahsēme exīko
mā kehko.
- ²⁷ Yrome omoro Ritonōpo jūme etyorōmara mase, isene oehtoh jumāme
mana.
- ²⁸ Yna poenō kure rokē exīko mā toto torētyke
pyra. Ipoenō roropa ipakomotyā roropa towomasēme exīko mā toto
oya, jūme rahkene.

Saumu 103

Kypyno xine Ritonōpo ehtoh poko

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, kure mase ipunaka!
Ukurohtao oeahmāko ase yjamitunuru ke porehme!
- ² Oeahmāko ase, Ritonōpo, yjamitunuru ke,
onyrityā kurā poko ya wenikehpyra ase!
- ³ Yyrypyry tō korokāko mana emero,
kure pyra jehtoh kurākāko roropa mana;
- ⁴ ypynanohtōko mana orihpyra jehtohme,
kure rokē jyrīko mana ypyno toexiryke,
juānohpyra roropa mana.
- ⁵ Inyriry ya yzamaro mana kure rokē exiryke,
jamihme jyrīko ropa mana nuasemā sã jehtohme,
piano sã jehtohme.

- ⁶ Zae rokē kuapiakatorŷko Ritonōpo mana,
irohmanohpotyā akorehmāko mana,
toto ewomāko mana.
- ⁷ Tyriry se toehtoh tonepose Moeze a,
tōsenetupuhtoh tonō roropa; tynyrityā tyjamitunuru ke tonepose
Izyraeu tomo a.
- ⁸ Ritonōpo kure mana, kuānopyrykō se pyra mana,
kure kyrirykō se mana, axī pyra zekītapanoōko mana
kypyno xine toexiryke.
- ⁹ Axītao rokē kupokatorŷko mana,
jūme pyra kyzežno xine exīko mana.
- ¹⁰ Kuānohpyra xine Ritonōpo mana
kynyrirykō emetakame,
kyryrypyrykō onepehmara mana popyra
kuehtohkō ke, eheppyryme.
- ¹¹ Kapu kae exiry sā sero nono epoe,
moro sā mā kypyno xine Ritonōpo ehtopo,
tōmiry omipona se exiketomo a.
- ¹² Moe xixi tūtatoḥ wino mana xixi omōtoḥ poe,
moro moe ehtoh sā kywinoino xine
kyryrypyrykō apiakāko Ritonōpo mana.
- ¹³ Poetohti tō zū typoenō pyno ehtoh sā
kypyno xine Kuesēkō mana, aomipona se exiketomo.
- ¹⁴ Ynara exiryke, kynyrihpyrykō waro mana;
nonome kuehtohkō poko wenikehpyra mā ynororo.
- ¹⁵ Isene kuehtohkō onahpoty sā mana;
ahtāko mana ekutāko roropa mana ona po.
- ¹⁶ Mame tyryrykane tyryry āko mana.
Moro ekuru tonahsēme exīko;
jūme osenepyra ropa exīko mana.
- ¹⁷ Yrome kypyno xine Ritonōpo Kuesēkō ehtoh
jūme mana, tosēkōme enetupuhnanoḥ a, kure
toehtoh enepōko mana kypoenōkō poenomo a,
- ¹⁸ tynetapohpyry poko ŷme exiketomo a,
inyripohpyry omipona anamonohpyra exiketomo a.
- ¹⁹ Ritonōpo Kuesēkomo a tuisamehxo
toehtoh apō tyrise tosao kapu ao; tuisa konōtome mana, emero
esēme rahkene.
- ²⁰ Ritonōpo eahmatoko, inenyohtyā jamihme
exiketomo, orēpyra exiketomo, aomiry
etananomo, inyripohpyry omipona exiketomo!
- ²¹ Kuesēkō eahmatoko
inenyohtyā emero kapuaōkomo,
ipoetory tō emero, tyriry se Ritonōpo ehtoh omipona exiketomo!
- ²² Ritonōpo eahmatoko inyrytyā emero,

emero osa po, tuisame ynororo ehtoh po.
 Oeahmäko ase, Ritonōpo Jesemy,
 yjamitunuru ke porehme!

Saumu 104

Eremiatoh Ritonōpo eahmaryme

- ¹ Ritonōpo Jesemy, imehxo mase! Enekure mase
 tuisamehxo, saerehkatoh amuruhpōme mase;
- ² upo amurūko mase, saerehkatoh ke.
 Kapu tytywyhmase oya
 kamisa tywyhmary samo tapyime,
- ³ atapyī tyrise oya tuna epoe, kae kapu ao.
 Akurū tō rīko mase akahōme, etonatoḥ kyryryme;
 tyryrykane aporiry tō po ytōko mase.
- ⁴ Tyryrykane tō rīko mase onenyohtyāme,
 nenenehkane tō ōmipona exiketōme tyrīko mase.
- ⁵ Sero nono tyrise oya apō tō po, tūpore samo,
 tosary winoino jūme esryryhmara exīko mana.
- ⁶ Sero nono tytōtose oya tuna konōto ke,
 zuemū ke zupōme samo,
 moro tuna tō zueme toehse, ypy tō emory epoe.
- ⁷ Yrome tuna tō tupokase ahtao oya,
 toepase toḥ nexiase; ōmiry etaryke tyya xine,
 tykohtase ahtao oya, tururume toytose toto.
- ⁸ Tuna toytose tururume ypy tō epozakuroko,
 mame tyhtose jakanahmā pona tosaka xine,
 onyriḥpyry tō aka, toto esaryme.
- ⁹ Tuna ehpio tyrise oya moro ehpio
 onymotyēkara tuna ehtohme,
 oehpyra ropa mā kehko sero nono poro,
 nono nerypyra ropa ehtohme.
- ¹⁰ Tuna enatyry rīko mase jakanahmā tō ao,
 iporiry tō roropa ypy tō rānakuroko.
- ¹¹ Otunary poko tuna ēnōko onokyro tō mana;
 otunary jumētu tō zamaro mana
 tutunazehnase toto ahtao.
- ¹² Tuna ehpio torō tō tymyḱō rīko mā toto,
 eremiāko mā toto wewe amoriry tō poe.
- ¹³ Kapu poe konopo enehpōko mase ypy tō pona,
 onyrityā kurā nono zamaro mana.
- ¹⁴ Onahpoty ahtanoḥpōko mase pui tō napyryme,
 tykyrysā roropa, tiriiku tōkehko ahtanoḥpōko mase

- ahno napyryme, morohne arykatohme
kyya xine tonahsäme.
- ¹⁵ Nono poe uwa eukuru ripōko mase ahno a sekese toto ehtohme; azeite
roropa tākye toto ehtohme, wyi roropa jamihme toto ehtohme.
- ¹⁶ Konopo itamurume oehnōko wewe tō pona,
Ritonōpo Kuesēkō kyryry apupari tō pona,
inarykatyā pona ypy tō Ripano po.
- ¹⁷ Moroto torō tō tymŷkō rīko mā toto,
sekonia tō tymŷkō rīko mā toto wewe pinieiro tō po.
- ¹⁸ Poti tō itu htaō tosarykō menekāko mā toto
kae ypy tō po,
onokyro tō otonēnōko mā toto topuimo tō rānao.
- ¹⁹ Nuno tyrise oya nuno tō kuhtohme;
xixi tuaro mana tyomōtoh toehse ahtao.
- ²⁰ Koko tyrise oya, imeimehnō onokyro tō
tūtāko mā toto tykohmāse ahtao.
- ²¹ Reāo tō wātara ro exiketō panaikato kuime
urakanāko mā toto,
Ritonōpo nekarory zupiryhtao tyya xine tohkōme.
- ²² Yrome xixi tūtaryhtao ytōko ropa mā toto
kohrame ehtohme tosaka xine.
- ²³ Mame ahno ytōko mā toto erohse,
toerokurukō poko kohmānōko mā toto.
- ²⁴ Ritonōpo, onyrytyā tuhke rokē rahkene,
tuaro oehtoh ke morohne tyrise oya.
Sero nono pehme mana onyrytyā ke.
- ²⁵ Moroto mā tuna konōto, zumohxo mana tukuaōke,
onokyro inunomo, pisarara exiketō roropa,
tuhke mā toto, ekuhpŷme.
- ²⁶ Tuna konōto poro wapu tō ytōko,
zue ao Rewiatā osemiikāko mana,
onokyroimo nakuaono onyrihpyryme toexiryke.
- ²⁷ Mokaro emero oeraximāko mā toto,
tonahsē eraximāko onekarory eya xine
inapyrykōme omise toehse toto ahtao.
- ²⁸ Toto napyry ekarōko mase, otuhnōko mā toto,
tuesapare exīko.
- ²⁹ Toto winoino oeramaryhtao oserehnōko mā toto;
toto oserematohtupuxihkase ropa oya ahtao
orihnōko mā toto,
nonome exīko ropa nono risēme toexirykōke.
- ³⁰ Yrome, oserematohtupuxihkase ropa oya ahtao
enurūko mā toto; moro saaro

isene exiketō ekarōko mase sero nono pōkomo a.

- ³¹ Ah Ritonōpo Kuesēkō saeremehxo ehtoh jūme
exikehpyra nexino! Ah tākye nexino tynryityā poko!
- ³² Sero nono eneryhtao Ritonōpo a tykytyky āko mana; ypy tō aporyhtao
eya orexīto tūtāko mana.
- ³³ Eremiāko ase Ritonōpo eahmaryme isene ro jahtao; eremiāko ase
Ritonōpo netaryme jorihtoh ponāmero.
- ³⁴ Ritonōpo zamaro se ase jeremiatoh tonō ke, ipoe tākye jexiryke.
- ³⁵ Ah enahketyme nexī toto mokaro Ritonōpo enetuputyry se pyra
exiketomo, ah popyra exiketō tonahkasēme nexī toto!

Yjamtunuru ke porehme oeahmary se ase,
Ritonōpo Jesemy! Kure mase, Ritonōpo!

Saumu 105

Ritonōpo, typoetory tō maro

(1 Koronika 16.8-22)

- ¹ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a,
imehxo aehtoh ekātotoko; imehnō nonory pōkō zurutoko inyryityā poko.
- ² Oeremiatoko Ritonōpo eahmaryme,
inyryityā kurā osenuruhkatoh ekarotoko.
- ³ Tākye ehtoko ipoetoryme kuexirykō poko.
Kuesēkō poko oseahmaketō emero, atākyematoko.
- ⁴ Ritonōpo zupitoko, ākorehmatohkōme;
oneahmakehpyra ehtoko kokoro rokene.
- ⁵⁻⁶ Amarokō, Ritonōpo poetory Aparão
pakomotyāme matose, inymenekahpyry Izyraeu pakōme matose,
wenikehpyra ehtoko Ritonōpo nyryityā poko tyjamtunuru ke,
kuepekōkara wānohtopōpyry poko eya.
- ⁷ Ritonōpo Kuesēkōme mana;
inyripohpyry sero nono pōkō akorehmatohme mana emero porehme.
- ⁸ Jūme wenikehpyra ynororo tōmiry etapotopōpyry poko, miu motye
zumakahpōkō pona, jūme tōmihpyry omipona anamonohpyra
mana.
- ⁹ Tōmiry totapose Aparão a, anamonohpyra mana: “Morara tyrīko ase,”
katopōpyry Izake a roropa.
- ¹⁰ Tōmihpyry totapose Jako a, jūme enahpyra ehtohme.
- ¹¹ Morara ahtao ynara tykase Ritonōpo eya:
“Kanaā nonory ekarōko ase oya, mame jūme ononoryme exīko mana,
oesarykōme.”
- ¹² Tuhke pyra toh kynexine, katonōme sā rokē Kanaā nonory po.

- ¹³ Imeimehnō nonory poro toytose toto, tuisa esary poe, imepỹ tuisa esary pona.
- ¹⁴ Yrome mokaro onyryhmapopyra Ritonōpo kynexine imehnomo a, mame toto ewomatohme ynara tykase ynororo tuisa tomo a:
- ¹⁵ “Ypoetoryme ynymenekatyā onerekohmara ehtoko; ypoe urutō kō onyryhmara ehtoko.”
- ¹⁶ Ritonōpo poe tomitapāse toto inonorykō po
toto napyry tonahkapose eya.
- ¹⁷ Yrome orutua tonyohse osemazuhme esety Joze, ekarohpyry imepỹ namotome.
- ¹⁸ Ipupuru tō keti ke tymyhse kynexine,
ipymyry pokona esenao kurimene risē tyrise.
- ¹⁹ Āpuruhpyry tao Joze kynexine morohne
katopōpyry eya ehtoh pona.
Ritonōpo omiry tonetupuhpose zae
Joze ehtopōpyry poko.
- ²⁰ Naeroro Ejitu tuisary a tutūtanohpose ropa ynororo; imoihmākō
tuisary a touse ropa ynororo āpuruhpyry tae.
- ²¹ Tuisamehxo tyrise ynororo eya,
tynonory pōkō esēme, typatary tō esēme emero.
- ²² Tuisamehxo toehse Joze imehnō tuisa akorehmananō
rohmanohpotohme, tuisa amorepananō roropa amorepatohme.
- ²³ Moromeīpo Jako toytose Ejitu pona moroto ehse.
- ²⁴ Tuhke ipoenō tokarose Ritonōpo a typoetory tomo a, topetōkara motye
tyjamihtanohse roropa toh eya.
- ²⁵ Typoetory tō zehno Ejitu pōkō tyrise eya,
ipoe Izyraeu tō tonekunohse Ejitu pōkomo a.
- ²⁶ Mame typoetory Moeze tonyohse eya Arāo maro,
tynymenekahpyryme.
- ²⁷ Ritonōpo jamitunuru tonepose eya xine Ejitu po,
inyripohpyry kurā tyrise eya xine
aosenuruhkatohkōme.
- ²⁸ Tykohmākapose Ritonōpo a Ejitu po,
yrome aomihpyry omipona pyra Ejitu pōkō kynexine.
- ²⁹ Munume Ejitu tunary tō tyripose eya,
kana tō itunary kuao taorihmapose eya emero.
- ³⁰ Pororu tyripose eya Ejitu pōkō tapyī takuroko,
tuisa tapyī typehkase pororu ke.
- ³¹ Moromoro tō tyripose Ritonōpo a, mapiri panō kō maro, moro nono
poro porehme.
- ³² Konopoimo tonehpose eya topu sā tūpore,
nenenehkane maro nono pona, konopo myakāme.
- ³³ Īkyryrykō tonahkase eya tupito po toto narykahpyry uwa tomo te, fiku
tō maro, wewe tōkehko typahpose eya.

- ³⁴ Taparara tō tonehpose roropa Ritonōpo a, mame taparara tō tooehse, tuhke miujāo motye, ikuhpŷme.
- ³⁵ Emero arykatyā tonahse eya xine, toto tupi po ikyryrykō tonahkase eya xine.
- ³⁶ Ejitu pōkō poenō taorihmapose eya, imūkurukō osemazuhme aenurutyamo, ipynohxo aexityā jekyry tomo a itapyī taōkomo a.
- ³⁷ Mame Izyraeu tō touse eya Ejitu poe; aytorykohtao parata te, uuru roropa tarose tymaro xine. Kure rokē toh kynexine jamihme roropa.
- ³⁸ Tākye toehse Ejitu pōkō kynexine Izyraeu tō toytose ahtao, toto zuno toehse toexirykōke.
- ³⁹ Akurū tyrise Ritonōpo a typoetory tō epozakoxi, apoto panō tyrise eya koko, toto ezurume.
- ⁴⁰ Tokaropose eya xine, mame aramixi panō tonehpose Ritonōpo a, kapu poe wyi panō tokarose eya xine, emitapāpyra toto ehtohme.
- ⁴¹ Topu tapiakase eya, mame tuna tutūtase serereme, iporiryme ona poro.
- ⁴² Wenikehpyra kynexine tōmihpyry kurā poko typoetory Aparāo a.
- ⁴³ Naeroro tynymenekatyā typoetoryme tarose Ritonōpo a Ejitu poe toremiarykōme, tutūtase toto, kohkohtāko oseahmāko, tākye rokene.
- ⁴⁴ Toto esaryme, imehnō nonory tokarose kynexine eya xine itupikōme, tŷkyryneke toto ehtohme,
- ⁴⁵ Tosēkō omihpyry omipona toto ehtohme, inyripohpyry onurumekara aehtohkōme.

Kure mase, Ritonōpo! kahtoko eya.

Saumu 106

Kure Ritonōpo ehtoh Izyraeu tomo a

- ¹ Kure Ritonōpo mana!
“Kure mase,” kahtoko Ritonōpo a kure aexiryke, kypyno xine exikehpyra mana.
- ² Inyrytā kurā tyjamatunuru ke ikuhpŷme nase.
Jūme eahmaryhtao kyaa xine kure aexiry onymotyēkara sytatose.
- ³ Tākye mā mokaro, Ritonōpo omipona exiketomo, zae ehtoh poko rokē exiketomo.
- ⁴ Wenikehpyra exiko ypoko, Ritonōpo, opoetory tō akorehmaryhtao oya; kypynanohko roropa toto pynanopyryhtao oya.

- ⁵ Opoetory tō kure rokē ehtoh enery se ase, atākyematohme ononory
pōkō maro,
oseahmatohme tosekōme oenetupuhnanō maro.
- ⁶ Popyra toehse kymarokomo, zae pyra ipunaka;
iirypyryme toehse sytatose, kytamurukō samo.
- ⁷ Ejitu po kytamurukō ahtao onenetupuhpyra toh kynexine Ritonōpo
nyrityā kurā poko.
Tuenikehse toh kynexine tahxime typyno xine Ritonōpo ehtopōpyry
poko, aomipona pyra toehse toh kynexine tuna konōto Tahpiremā
po.
- ⁸ Yrome tyjamtunuru enepotohme,
typynanohse toh eya, tōmihpyry ae ro.
- ⁹ Ritonōpo a tyripose ahtao tuna konōto Tahpiremā tāpaikapose;
typoetory tō tarose eya nono tonorē poro.
- ¹⁰ Toto zehno exiketō winoino typynanohse toto eya;
epetōkara winoino tanỹse toto.
- ¹¹ Yrome epetōkara tyneryse;
epara tokurehse toto emero.
- ¹² Moro eneryke tyya xine zae aomihpyry ehtoh
tonetupuhse eya xine,
toremiasse toto Ritonōpo eahmaryme.
- ¹³ Yrome axī tuenikehse ropa toto inyrihpyry poko,
tamoreme tyriry se toehtoh tyrise eya xine,
aomiry oneraximara toh kynexine.
- ¹⁴ Typenetatoh se toehse toto ona po, ahno esao pyra,
Ritonōpo tukuhse eya xine.
- ¹⁵ Naeroro ise toto ehtoh tokarose eya,
yrome tyrohsē konōto tonehpose roropa eya xine.
- ¹⁶ Moroto ona po Moeze zumoxike toehse toh
kynexine, Arāo roropa, Ritonōpo maro oturukety,
aomiry omipona exikety.
- ¹⁷ Naeroro nono totapuruhmakase, Tatā tonyohse,
kuih kary samo nono aka tomōse;
Apirāo roropa, itapyī taōkō maro, tonēse nono aka.
- ¹⁸ Toto marōkō pona apoto toepukase,
mokaro tyahkase, ajoajohpākomo.
- ¹⁹ Ypy Xinai po pui mūkuru panō tyrise
Izyraeu tomo a, uuru risemy,
tynyrihpyrykō toahmase eya xine Ritonōpo myakāme.
- ²⁰ Ritonōpo Imehxo Exikety tymyakāmase eya xine
okyno panō ke, onahpoty enahne ke.
- ²¹ Tuenikehse toh kynexine Ritonōpo
Typynanohnekō poko,
inyrityā kurā poko roropa tyjamtunuru ke Ejitu po.

- ²² Inyirityā osenuruhkatohme moroto!
Inyrihpyry aoserehtopōpyrykō poko
tuna konōto Tahpiremā po!
- ²³ Naeroro: “Toto enahkapōko ase,”
tykase Ritonōpo Izyraeu tō poko;
yrome Moeze, inymenekahpyry typetoryme
toexikihmase Ritonōpo ēpataka toto ewomatohme,
toto onenahkara aehtohme.
- ²⁴ Moromeīpo aomihpyry zae exiry
onenetupuhpyra toexirykōke
Kanaā pona tomomyry se pyra toehse toh kynexine,
nono kurā pona.
- ²⁵ Tytapyīkō tao, okyno pihpyry risē tao
tehme toexirykō se toh kynexine ikerekeremāko,
aomiry onetara, imoiry se pyra toh kynexine
Ritonōpo Tosēkō omiry poko.
- ²⁶ Naeroro ynara tykase ynororo eya xine:
“Ourutoryōko ase, ona po oorihmanohpotorōko ase,
- ²⁷ apakomotyā sapararahme exīko, juaro pyra
exiketō rānaka, imehnō nonory po orihnōko matose.”
- ²⁸ Moromeīpo tōximōse Ritonōpo poetory tō
ypy Peoa po, tyneponāmarykō Paau eahmatohme,
tōtuhse toto tynekarorykō poko
isene pyra exiketō eahmaryme.
- ²⁹ Tynyrityā ke tyehno xine
Ritonōpo tyripose eya xine,
naeroro tyrohsē xihpyrymā ke, tyryryhmase toto.
- ³⁰ Yrome mokyro zae pyra exikety tuānohse Pineia a,
mame moro tyrohsē tonahse.
- ³¹ Inyrihpyry kurā poko wenikehpyra mā toto,
zae Pineia ehtoh ekarōko jūkō mana, imepŷ
zumakahpōkomo a jūme wenikehpyra toto ehtohme.
- ³² Moromeīpo Meripa tuna enatyry po,
tyehno xine Ritonōpo tyripose eya xine,
morara ahtao sam tykase Moeze, mokaro pokoino.
- ³³ Tyekītapāse ynororo taomipohtomase ynororo
eya xine, azahkuru tōturuse ynororo,
ajoajohpā samo.
- ³⁴ Pohnō onetapara tokurehse toto,
Ritonōpo Tosēkō nyripohpyry omipona pyra.
- ³⁵ Yrome typytase toto mokaro maro,
torēnase toto imaro xine,
typoenohse toto eya xine inyrityākō eahmary poko.

- ³⁶ Imehnō neponāmary toahmase
Ritonōpo poetory tomo a,
morara exiryke tonahkase toto.
- ³⁷ Typoenōkomo tōxirykomo te, orutua kō roropa
totapase eya xine jahkatohme tynekarorykōme
Kanaā pōkō neponāmary eahmatohme.
- ³⁸ Poeto kurākō totapase eya xine,
mame moro nono nuriame toehse
mokaro etaparyke eya xine.
- ³⁹ Morohne riryke eya xine
popyra toehse toh kynexine ipunaka.
Nuriame toehse toto Ritonōpo a
imeimehnō poko exiketō samo,
aomiry onymoipyra toh kynexine.
- ⁴⁰ Naeroro typoetory tō zehno toehse Ritonōpo,
typenekehse ynororo toto poko.
- ⁴¹ Turumekase toh eya,
typoremākapose toto Ritonōpo waro pyra exiketomo a.
- ⁴² Izyraeu tō tyryrhmasē epetōkara a,
tyrohmanohpose toto eya xine.
- ⁴³ Tuhke rokē typynanohse toto Ritonōpo a,
yrome Tosēkō rumekary sehxo toh kynexine,
yronymyrmehxo tyrypyrykō poko se toh kynexine.
- ⁴⁴ Māpyra tyxitaryme Ritonōpo a takorehmarykō
tokaropose ahtao eya xine,
toto omiry totase Ritonōpo a.
Toytose ropa ynororo eya xine aetuarimarykohtao.
- ⁴⁵ Mokaro eneryke tyra wenikehpyra toehse tōmihpyry etapopotōpyry
poko, typoetory tō pynohxo toexiryke toto zehno pyra toehse ropa
ynororo.
- ⁴⁶ Typoetory tō pyno iporemākaponanō tyripose ropa eya.
- ⁴⁷ Ritonōpo yna Esemy, yna ipynanohko! Yna
enehko ropa awaro pyra exiketō nonory poe,
“Kure mase,” katohme yna a oya, atākyemāko roropa oesety kurā
eahmaryme.
- ⁴⁸ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Izyraeu tō Esemy a. “Kure mase,”
kahtoko eya seromaroro te, jūme roropa. Sero nono pōkō emero,
ynara kahtoko: “Zae mase!”

“Kure mase, Ritonōpo” kahtoko!

Saumu 107**Ritonōpo eahmatoko kure aexiryke**

- 1 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a,
kurāme aexiryke, kypyno xine aexiry
enahpŷme mana jūme!
- 2 Ah typynanohse aexityā moro nekarō toto Ritonōpo eahmaryme!
Typynanohse toh nexiase eya epetōkara wino,
- 3 tonehpose ropa toto eya imeimehnō nonory
poe, inikahpoino te, ikurenaino roropa, xixi
tūtatoh winoino te, xixi omōtoh winoino roropa.
- 4 Toitoino toytose toh nexiase tytahse ona tonorē poro, pata onenepyra
tokurehse toto tosarykōme.
- 5 Omise toh nexiase, tutunazehnase roropa,
tapotūkehse toto toorikyrykō eraximāko
rokē toh toehse.
- 6 Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame typynanohse ropa toh nexiase eya aetuarimatohkō winoino.
- 7 Tarose toto eya osema zae exikety ae pata pona,
moroto toto ehtohme.
- 8 Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra exiryke,
typynanohse roropa toexirykōke eya!
- 9 Tutunazehnase exiketomo a tuna ekarōko mana
aukurukōme, tonahsē kurā ekarōko mana
omise exiketomo a.
- 10 Toitoino ikohmamyry ao toh nexiase,
xinukutume ehtoh ao, tyrohmanohpose
āpuruhpyry tao, tymyhse keti kurimene risē ke,
- 11 Ritonōpo Imehxo Exikety omiry
omipona pyra toehse toexirykōke,
inyripohpyry omipona pyra toh nexiase
tamorepase tahtao xine ro.
- 12 Toerohtohkō tupime ehtoh ke tapotūkehse
toh nexiase; toepukase toto,
mame toto anakorehmara imehnō nexiase.
- 13 Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame aetuarimatohkō poe typynanohse toh nexiase
Ritonōpo Kuesēkomo a.
- 14 Touse toto eya moro kohmamyry poe,
tymyhpokase ropa eya, keti tō tamohse eya.
- 15 Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra exiryke,

- typynanohse roropa toexirykōke eya!
- ¹⁶ Omōtoḥ apuru tō tahkāko mana metau risemy,
ikyryry kurimene risē kararahnōko roropa mana.
- ¹⁷ Toitoine putupyra exiketōme sā toḥ nexiase,
toetuarimase toḥ nexiase tyrypyrykō pokoino,
Ritonōpo omiry omipona pyra toexirykōke;
¹⁸ tōtukurukō se pyra toehse, takuruhtase toḥ nexiase,
ameke pyra toehse toorikyrykō poko.
- ¹⁹ Mame toetuarimarykoḥtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame Ritonōpo Kuesēkomo a typynanohse ropa toto
aetuarimatohkō winoino.
- ²⁰ Tōmiry ke tukurākase toto eya,
typynanohse toto aorikyrykōino.
- ²¹ Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra aexiryke,
typynanohse roropa toexirykōke eya!
- ²² Ah tynekarorykō enehno toto, “Kure mase,”
katohme, eremiatoh maro tātākyemarykōme
Ritonōpo nyrytā emero ekaroryme!
- ²³ Toitoine toytose toto wapu tō ae tuna konōto poro,
toerohtamitukōme tineru apoitohme tuna konōto tō po;
- ²⁴ Ritonōpo Kuesēkō nyryry tonese eya xine,
inyrytā osenuruhkatoh tuna konōto tō poro.
- ²⁵ Aomiry omi poe tyryry tykapitose jamihme exikety,
pohkane tō poh tykapitose.
- ²⁶ Wapu tō tanŷse kaehxo mā kehko,
mame tyhtose ropa zue aka. Morara toehse aḥtao tōserehse toto,
tyneryrykō kurūke.
- ²⁷ Tōsetapase toto, aetŷtā sā toytose toto
wapu kywyh karyke; emese kure aehtopōpyrykō toto anakorehmara
nexiase.
- ²⁸ Mame toetuarimarykoḥtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame Ritonōpo Kuesēkomo a typynanohse toto
aetuarimatohkō winoino.
- ²⁹ Tyryrykane konōto tymynyhpākapose eya,
pohkane tō mynyhme toehse.
- ³⁰ Tākye toehse toḥ nexiase tuna konōto
tymynyhpāse exiryke; kure rokē toto tarose
Ritonōpo a otyryhkatoh pona, ise aehtohkō pona.
- ³¹ Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra exiryke,
typynanohse roropa toexirykōke eya!
- ³² Ah imehxo Ritonōpo ehtoh nekarō toto

oximōme aepyrykohtao;
 Ritonōpo eahmatoko tamuximākō ēpataka
 oximōme toehse toto ahtao.

- ³³ Tuna tō tyripose Ritonōpo a tonore rahkene,
 tuna enatyry tō tonore tyripose eya,
³⁴ nono kurā tyrise eya patāpome,
 sautu ke tyōtose moro pōkō popyra ehtoh pokoino.
³⁵ Ona tonorē tyripose eya ikuhpo tōme,
 nono tonore tymyakāmase eya tuna enatyry tōme.
³⁶ Omise exiketō tonehpose eya
 aoesaritohkōme moroto.
 Typatarykō tyrise eya xine, moroto toehtohkōme;
³⁷ tupito tō tarykase eya xine,
 uwa zoko tō tarykase roropa eya xine,
 tykrysā itamurume tapoise eya xine.
³⁸ Kure rokē typoetory tō tyrise Ritonōpo a;
 toemūkuase toh nexiase tuhke.
 Eky tō roropa tomākapose eya,
 tuhke hkopyra toto exiryino.
³⁹ Ritonōpo poetory tō typoremākase ahtao,
 toehxirose roropa toto ahtao, sam tykase toto ahtao tyrohmanohpose
 toto ahtao,
⁴⁰ tākye pyra toehtoh tonepose Ritonōpo a
 tuisa tō poko iiryhmaneme toto exiryke.
 Toytoyorykō poko taropose toto eya ona tonorē poro, osema pyra
 ehtoh poro.
⁴¹ Yrome tymōkomokākara typynanohse eya
 aetuarimatohkō winoino,
 ipoenō tomākapose eya, eky tō kaneru tō samo.
⁴² Moro eneryke tyra xine atākyemāko
 kure ehtoh poko exiketō mana,
 yrome popyra exiketō tymynyhpākāpose
 exīko mā toto.
⁴³ Ah tuaro exiketō nosenetupuhno toto
 morohne poko, kypyno xine Ritonōpo ehtoh poko
 roropa, Kuesēkomo.

Saumu 108

Oturutoh Ritonōpo a
 (Saumu 57.7-11; 60.5-12)

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Oenetupuhkehpyra ase, Ritonōpo,

oenetupuhnōko ase; eremiāko ase opoko oeahmaryme. Apakako,
ukurohtao!

² Ykyryry tō haapa, rira roropa apakatoko!

Xixi ēpakāko ase ēmepyryme.

³ Ritonōpo, “Kure mase,” āko ase ahno tō rānao.

Oeahmāko ase imoihmākō rānao.

⁴ Yna pyno oehtoh kaetokohxo sã mana kapu epoe.

Zae oehtoh anamonohpyra mana, akuru pona samo.

⁵ Ritonōpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao.

Saereme oehtoh enepoko sero nono poro porehme!

⁶ Yna ipynanohko ajamitunuru ke; yna otururu oya etako, opoetory tō
typynanohsēme toto ehtohme, ipyno xine oexiryke.

⁷ Tytapyī tao ynara tykase Ritonōpo:

“Ty poremakase toto ahtao ya Xikē patary apiakāko ase,
jakanahmā Sukote roropa apiakāko ase
ypoetory tō esaryme ehtohme.

⁸ Kireate ynonoryme mana, Manase roropa;

Eparāi ykyryryme mana, jupuhpyry ē kapasete samo.

Juta roropa ypoetory esēme mana,

ynyriphopyry ekaroneme.

⁹ Yrome Moape exīko ypaxihāme ekurikatohme;

ysātajā tō emāko ase Etō pona,

esēme jehtoh enetupuhpotohme.

Pirixteu tō roropa typoremākasēme exīko mā toto ya,
moro poko eremiāko ase, orēpyra jehtoh poko.”

¹⁰ Ritonōpo, onoky jarōko nae pata jamihmā taka,

towomase ahtao apuru konōto ke?

Onoky jarōko nae Etō pona?

¹¹ Ekaropoxi, yna turumekase nymyry oya?

Ytopyra ropa mahno yna soutatu tō maro?

¹² Yna akorehmako yna zehnotokō

poremākatohme; ahno a takorehmase ahtao

toiparo rokē mana.

¹³ Ritonōpo kymaro xine ahtao

orēpyra exīko sytatose;

kyzehnotokō enahkāko mana.

Saumu 109

Tyyryhmase exikety otururu Ritonōpo a

Tawī nymerohpyry.

¹ Oeahmāko ase, Ritonōpo; mynyhme rokē pyra exiko!

- ² Jyhxrōko popyra exiketō mā toto,
ajohpe exiketō roropa;
ajohpe oturūko mā toto ykerekere māko.
- ³ Popyra jehtoh ekarōko mā toto, ymaro osetapāko mā toto typoko xine
pyra jahtao ro.
- ⁴ Jyhxrōko mā toto, typyno xine ro jahtao,
tōturuse roropa jahtao Ritonōpo a ipoko xine.
- ⁵ Ynyriry kurā epehmāko mā toto popyra ehtoh ke, ipyno xine jehtoh
emetakamāko mā toto yse pyra toehtohkōke.
- ⁶ Ritonōpo, popyra exikety imenekako
jepekara apiakaneme,
ah epekara ihxironeme nexino roropa.
- ⁷ Mame tapiakase ynororo ahtao,
ah ynara nykano apiakane eya: “Popyra mase,
awānohpōko ase!”
Ah aomiry oya iirypyryme nexino!
- ⁸ Ah jepekara norihno nuaseme ro tahtao.
Ah imep̄y imyakāme nexino aerohtoh poko.
- ⁹ Ah ipoenō poetōpome nexī toto,
ah ipyty pyt̄ypome nexino!
- ¹⁰ Ah ipoenō tytapyīke pyra nexī toto,
tonahsē ekaroponeme toto ehtohme imehnomo a.
Ah taroposēme nexī toto patāpo tō tosarykō poe!
- ¹¹ Ah imōkomohpyry emero tupuxihkasēme nexino inepehmary
epehmatohme!
Ah imehnō imōkomohpyry esēme nexī toto
inapoihpyry toerohtamitume!
- ¹² Ah imehnō ipyno pyra nexī toto,
ah ipoenōpyry onypynanohpyra nexī toto
poetōpome aexityamo!
- ¹³ Ah ipoenō norihno toto, ipakomotyā roropa
axī wenikehtohme ipoko!
- ¹⁴ Ah Ritonōpo wenikehpyra nexino itamuru tō
popyra ehtopōpyry poko,
iirypyryme jeny ehtopōpyry poko roropa!
- ¹⁵ Ah Ritonōpo wenikehpyra nexino iirypyrykō
poko; yrome mokaro ehtoh poko ah wenikehtohme nexī toto.
- ¹⁶ Ynara exiryke: kure ehtoh onyripyra nexiase
imehnomo a, tymōkomokākara tyryhmase eya,
totapase roropa toto eya, omise exiketō roropa,
takorehmaneke pyra exiketō roropa.
- ¹⁷ Popyra ehtoh enehpory se nexiase imehnō
pona, ah popyra ehtoh noehno eya! Kure ehtoh
enehpory se pyra nexiase imehnō pona,
ah kurākō onenehpopyra nexī toto eya!

- ¹⁸ Torēnase ynororo popyra ehtoh enehpory
poko imehnō pona upo amururu sã eya.
Ah inyripohpyry nomōno ipū aka tuna samo
jehpyry aka roropa azeite samo!
- ¹⁹ Ah inyripohpyry enahpȳme nexino zupōme samo, imetȳ earyme sã
roropa.
- ²⁰ Ritonōpo, moro sã jepetōkara epehmako, xihpyryme ykerekereamanā
roropa.
- ²¹ Yrome, Ritonōpo Jesemy, kuakorehmako
onetapohpyry ae ro ya, kypynanohko kure oexiryke,
yna pyno oexiryke.
- ²² Ywy ase tymōkomo ke pyra, omise ase roropa;
tapurose ywy ukurohtao.
- ²³ Okynā pyra ase jerutume samo kohmāsasaka ahtao;
tyryrykane a tarose ywy taparara arory samo.
- ²⁴ Otuhyra jehtopōpyryke tuhke, jeseukumuru tō
tykytyky āko nase kehko,
joko ypihyry rokē toehse mana zehpo maro.
- ²⁵ Jeneryhtao imehnomo a ypoihtōko mā toto,
jeunohnōko roropa mā toto.
- ²⁶ Kuakorehmako Ritonōpo Jesemy!
Kypynanohko ypyno exikehpyra oexiryke.
- ²⁷ Jepetōkara a zuaroh kamexipoko:
ypynanohneme oexiry poko!
- ²⁸ Ypona popyra ehtoh enehpōkō mā toto,
yrome omoro kure rokē jyrīko mase.
Ah yyryhmananō typoremākase nexī toto,
mame ywy, opoetory, tākye ehxi!
- ²⁹ Ah jepetōkara typoremākasēme nexī toto,
aehxirotōhkōme, upo amururu sã imehnō emero
neneryme, ah nehxi rō toto.
- ³⁰ Opore, “Kure mase,” āko ase Ritonōpo
Kuesēkomo a; eahmāko ase oximōmākō netaryme
- ³¹ tymōkomokākara ewomaryke eya,
toto pynanohnōko roropa mana
etapapory se exiketō winoino.

Saumu 110

Ritonōpo nymenekahpyry Tuisame

Tawī nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase jesemy a:
“Oporohko japotunuru wino oepetōkara

- poremākatohto ya, anamotome toto ehtohme.”
- ² Tuisame oehtoh orēpyrahxo tyripōko
Ritonōpo mana Jerusarē poe.
“Oepetōkara Esēme exiko,” āko
Ritonōpo Kuesēkō mana.
- ³ Mokaro oepetōkara maro osetaparyhtao oya
opoetory tō oehnōko mā toto osekarotohme oya.
Konopo oepiry sā ėmepyryme mokaro
nuasemākō oehnōko mā toto oya ypy tō kurā po.
- ⁴ Ritonōpo Kuesēkomo a tōmiry totapose,
jūme onytyoromara ehtohme.
Ynara tykase: “Omoro mase oturuketyme ya jūme,
Meukizeteke oturuketyme ehtopōpyry samo.”
- ⁵ Tuisa, āpotunuru wino Ritonōpo mana,
tuisa tō poremākāko mana zehno toehse ahtao.
- ⁶ Sero nonory pōkō apiakāko mana,
osetaparyhtao ona tō pehkāko mana
aorihtyā ekepyry ke,
sero nono poro porehme tuisa tō poremākāko mana.
- ⁷ Osema tao tuna ėnōko tuisa mana iporiry wino,
tyjamihtase owōnōko ropa mana, orēpyra rahkene.

Saumu 111

Ritonōpo eahmatopo

- ¹ Kure Ritonōpo mana, kahtoko! Ipoetory tō
oximōmākō maro Ritonōpo Kuesēkō eahmāko ase
yjamitunuru ke porehme.
- ² Emese kure Ritonōpo mana inyrityā poko,
osenuruhkāko ase! Morohne poko tākye exiketō enetuputyry sehxo mā toto.
- ³ Inyrihpyry emero emese kure aexiry
enetupuhpōko mana, tuisamehxo aexiry roropa.
Zae aexiry jūme anamonohpyra mana.
- ⁴ Inyrityā kurā poko onuenikehkamexipopyra
Ritonōpo mana kyia xine;
kypyno xine mana, kuānohpyra xine roropa mana.
- ⁵ Tonahsē ekarōko mana tōmiry
omipona exiketomo a,
wenikehpyra roropa mana jūme
tynetapohpyry poko kyia xine.
- ⁶ Ritonōpo a tyjamitunuru tonepose typoetory Izyraeu
tomo a imehnō nonory tokarose ahtao eya xine.
- ⁷ Anamonohpyra mana, zae roropa mana tynyriry

- poko emero porehme;
 inyripohpyry emero onytyromara mana,
 naeroro torētyke pyra sehtone.
- ⁸ Jūme exikehpyra mana ajohpe pyra Ritonōpo
 exiryke, zae rokē ynororo exiryke.
- ⁹ Typoetory tō tymyhpokase Ritonōpo a,
 tōmiry totapose roropa eya xine
 jūme onytyromara ehtohme.
 Kure mana jamihme roropa!
- ¹⁰ Tuarō oexiry se awahtao,
 apitoryme Ritonōpo enetupuhko Oesēme.
 Aomiry omipona exiketō tuaro tyripōko mana.
 “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone jūme!

Saumu 112

Tākye mā mokyro Ritonōpo omipona exikety

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
 Tākye mā mokyro Ritonōpo omipona exikety.
 Mokyro zamaro mana,
 Ritonōpo nyripohpyry omipona toexiryke!
- ² Mokyro mūkuru tō orēpyra exīko mā toto
 Ritonōpo nekarohpyry po,
 ipakomotyā roropa kure rokē exīko mā toto.
- ³ Itapyī tao mōkomo kurā nae mana pitiko rokē pyra,
 tytineruke exikehpyra exīko mana jūme.
- ⁴ Ezuru saereh āko mana ikohmamry ao, zae ehtoh poko exiketomo a
 te, kure ehtoh poko exiketomo a, imehnō pyno exiketomo a, enara.
- ⁵ Tākye mā mokyro imehnō pyno exikety, tytineru ke toto akorehmāko
 mana aekurākatohkōme ropa, zae osepekahnōko zae ekamōko roropa
 mana!
- ⁶ Zae exikety mā poremāpyra exīko, ipoko jūme wenikehpyra exīko
 imehnō mana.
- ⁷ Popyra ehtoh oepyry poko omi zuno pyra mana; jamihme Ritonōpo
 enetuputyryke tyya.
- ⁸ Torētyke pyra mana, zuno pyra roropa mana;
 topetōkara poremākary eraximāko rokē mana.
- ⁹ Tymōkomokākara akorehmāko mana pitiko
 rokē pyra, kure exikehpyra mana jumāme.
 Orēpyra exīko mana,
 aomiry etary se exīko roropa imehnō mana.
- ¹⁰ Moro eneryke popyra exiketomo a tohne
 exīko mā toto; mokyro se pyra toh mā repe,

osenahkāko rokē mā toto.
 Popyra exiketō ise ehtoh enahnōko rokē mana,
 arypyra exīko ropa mana.

Saumu 113

Ritonōpo kure ehtoh eahmary poko

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!
 Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko, ipoetory tomo!
- ² “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra sehtone
 seromaroro, jūme roropa rahkene!
- ³ Ēmepyr pyra ikohmamyr pona
 ah Ritonōpo toahmasēme nexino!
- ⁴ Imeimehnō nonory pōkō emero esēme
 Ritonōpo mana;
 tuisamehxo aexiry kapu tō epoe mana.
- ⁵ Imep̄ pyra mana Ritonōpo Kuesēkō panono,
 esary kae mana kapu ao.
- ⁶ Yrome epuīko mana kapu enetohme, nono roropa.
- ⁷ Tymōkomokākara an̄nōko mana toto
 ehxirotopōpyry winoino,
 omise exiketō an̄nōko mana toto etuarimatoh poe;
- ⁸ tuisa poenō epeme toto rīko mana,
 typoetory tō tuisary epeme.
- ⁹ Nohpo, emūkuap̄ ākyemapōko mana
 imehxo tytapyī tao, tākye mokyro ripōko mana,
 imūkuru tō ekarōko eya mana.

“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

Saumu 114

Ejitu poe Izyraeu tō tūtatopōpyry

- ¹ Jako pakomotyā tutūtase ahtao Ejitu poe, Izyraeu
 tomo, imep̄ omiry ae oturuketō nonory poe,
- ² Ritonōpo nymenekahpyryme Juta tō toehse,
 ipoetoryme te, esaryme toehse Izyraeu tomo.
- ³ Tuna konōto Tahpiremā moro eneryke tyya
 toepase; tuna Joatāo totypohse, ytopyra toehse.
- ⁴ Ypy tō pyhseky tykase toh nexiase kaneru tō samo,
 somokyhmā kō pyhseky tykase toh nexiase
 kaneru poenō samo.

- ⁵ Otara toehse oya, tuna konōto, mepase oty katohme?
Omorororopa tuna Joatāo, oty katohme metypotyahse?
- ⁶ Ypy tomo, oty katohme kaneru tō sā
pyhseky mexiatose?
Somokymākomo, oty katohme kaneru poenō sā
pyhseky mexiatose?
- ⁷ Tykytyky kaxiko, nono, Kuesēkō oepiryhtaō,
Izyraeu tō Esē ēpataka,
- ⁸ topu konōto rīko mana tuna enatryme,
topuimo tō rīko mana tuna enatry tōme.

Saumu 115

Ritonōpo nymyry eahmatoko

- ¹ Oya rokene, Ritonōpo yna Esemy, oya rokene,
yna a pyra, “Kure mase,” āko ynanase eremiāko,
yna pyno oehtoh anamonohpyra oexiryke.
- ² Oty katohme imehnō nonory pōkō ynara ekaropōko
yna a: “Otoko hnae Ritonōpo Oesēkomo?”
- ³ Ynara ezuhnōko ynanase: “Ritonōpo kapu ao mana;
tyriry se toehtoh rīko mana.
- ⁴ Imehnō nonory pōkō ritō panō parata risēme mā
kehko, uuru risēme roropa,
ahno nyrytāme rokē mā kehko.
- ⁵ Ītary nae mā kehko repe,
yrome sekere kara toh mana.
Enuru nae roropa mā kehko repe,
yrome onetopyra mā toto.
- ⁶ Typanare mā kehko repe, yrome onetara mā toto.
Eunary nae roropa mā kehko repe,
yrome onypohpyra mā toto.
- ⁷ Tomahke mā kehko, yrome anapoipyra mā toto.
Ipupuru tō nae repe, yrome ytoytopyra mā toto.
Esenarykō ae omi tūtara mana ipunaka.
- ⁸ Ah mokaro tynrytā sā,
tyneponāmarykō sā nexī toto:
tyrihpōkomo te, tyneponāmarykō eahmananō roropa!”
- ⁹ Izyraeu tomo, Ritonōpo enetupuhtoko, Oesēkomo!
Ākorehmanekōme mā ynororo, oewomanekōme roropa.
- ¹⁰ Ritonōpo enetupuhtoko, imaro oturuketomo!
Ākorehmanekōme mā ynororo, oewomanekōme roropa.
- ¹¹ Ritonōpo enetupuhtoko, eahmananomo emero.
Ākorehmanekōme mā ynororo, oewomanekōme roropa.

- ¹² Wenikehpyra Ritonōpo mana kypoko xine,
kure rokē kyritorŷko mana;
kure rokē Izyraeu tō rīko mana,
Ritonōpo maro oturuketō roropa emero.
- ¹³ Imehxo Ritonōpo rinanō mā, kure mokaro rīko
roropa Ritonōpo mana, tuisamehxo exiketomo,
ime pyra exiketō roropa.
- ¹⁴ Typoenōke tuhke oriporykō se ase Ritonōpo
Kuesēkomo a, amarokomo, apakomotyā roropa.
- ¹⁵ Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a,
kapu rihpōme mana, sero nono rihpōme roropa!
- ¹⁶ Kapu tō Ritonōpo esaryme mana,
ynoro rokē Esēme mana,
yrome sero nono tokarose eya ahno a kuesarykōme.
- ¹⁷ Aorihtyā ekepyry tyhtose ahtao mynyhme ehtoh
pona Ritonōpo Kuesēkō oneahmara mana.
- ¹⁸ Yrome kymarokomo, isene ro exiketomo:
“Kure mase, Ritonōpo,” āko sytatose seromaroro,
jūme roropa rahkene.
- “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

Saumu 116

Typynanohse Ritonōpo a orihpyra ehtohme

- ¹ Ritonōpo Jesē pyno ase jomiry etaryke eya;
jotururu eya etāko mana.
- ² Jomiry etāko mana tykohmaryhtao ya
jakorehmatohme.
- ³ Jorihmapotoh jomye nexiase ameke pyra.
Tapuruse exiase jerehtoh ke jorikyry zuno jexiryke,
enaromŷke exiase torētyke roropa ipunaka.
- ⁴ Mame Ritonōpo tykohmase ya:
“Ajohpame sā kypynanohko, Ritonōpo,
orihpyra jehtohme!”
- ⁵ Kure Ritonōpo mana;
kypynanopyrykō eya anamonohpyra mana.
Kypynanohtorŷko Kuesēkō mana.
- ⁶ Osewomasaromepyra exiketō ewomāko mana.
Orihsasaka jahtao typynanohse exiase eya.
- ⁷ Torētyke pyra exiko ipunaka, āko ase ya ukurohtao,
Ritonōpo Jesemy onenetupuhkehpyra exiko,

kure rokē tyrise jexiryke eya!

- ⁸ Ritonōpo a typynanohse ywy jorikyryino,
yxity tō totypohkapose eya
yporemākapopyra roropa nexiase.
- ⁹ Morara exiryke ytoytōko ase Ritonōpo neneryme,
isene exiketō rānao.
- ¹⁰ Onenetupuhkehpyra exiase ynara tykase jahtao ro:
“Takurihmose ywy ipunaka.”
- ¹¹ Enaromȳke exiase ahtao
ynara tykase ywy:
“Ahno emero ajohpe rokē mā toto.”
- ¹² Oty ekarōko ha ynekaroryme Ritonōpo Jesemy a kure rokē tyrise
jexiryke eya?
- ¹³ Uwa eukuru jehnahpyry kurā enehnōko ase
ynekaroryme Jesemy a, “Kure mase,” katohme eya,
typynanohse jexiryke eya.
- ¹⁴ Ipoetory tō oximōmākō rānao ynekarory
ekarōko ase eya, jomihpyry ae ro.
- ¹⁵ Sam āko Ritonōpo mana typoetory poko
aorikyry eneryhtao eya!
- ¹⁶ Opoetoryme ase, Ritonōpo; ōmīry omipona ase,
ōmīry omipona aja ehtopōpyry saaro.
Typynanohse exiase oya orihpyra jehtohme.
- ¹⁷ “Kure mase,” āko ase ynekaroryme oya,
jotururu ekarōko ase roropa oya.
- ¹⁸⁻¹⁹ Oximōme opoetory tō ahtao emero, zara tō po,
Atapyī Kurā tao, Jerusarē po,
ynekarory ekarōko ase oya, jomihpyry ae ro.
- “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

Saumu 117

Ritonōpo eahmary poko

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko,
imeimehnō nonory pōkō emero!
Eahmatoko, ahno tomo emero porehme!
- ² Kypyno xine aexiry jamihme mana,
anamonohpyra roropa mana jūme.

“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

Saumu 118

Kure mase, Ritonōpo, orēpyra jyriryke oya

- ¹ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo a, kure aexiryke,
kypyno xine aexiry enahpŷme roropa exiryke.
- ² Ah Izyraeu tō ynara nykā toto:
“Kypyno xine aexiry jūme enahpŷme mana!”
- ³ Ah Ritonōpo maro oturuketō ynara nykā toto:
“Kypyno xine aexiry jūme enahpŷme mana!”
- ⁴ Ah aomipona exiketō emero ynara nykā toto:
“Kypyno xine aexiry jūme enahpŷme mana!”
- ⁵ Jetuarimaryhtao Ritonōpo tykohmase ya;
tozuhse ywy eya tanŷse ywy eya jetuarimatoh poe.
- ⁶ Ritonōpo ymaro mana, enaromyra exīko ase;
jyryhmasaromepyra imehnō mana.
- ⁷ Ritonōpo ymaro mana; jakorehmāko mana.
Morara exiryke yneneryme jepetōkara
poremākāpōko mana.
- ⁸ Kurehxo mana Ritonōpo enetuputyry kyya xine,
kure hkopyra mana ahno eraximary
kypynanohtohkōme.
- ⁹ Kurehxo mana Ritonōpo enetuputyry kyya xine,
kure hkopyra mana tuisa tō eraximary
kypynanohtohkōme.
- ¹⁰ Jepetōkara jomye exiketō tuhke toh nexiase,
yrome Ritonōpo Jesē jamitunuru ke tonahkase toto ya.
- ¹¹ Tapuruse exiase eya xine emero rokē poe,
yrome Ritonōpo jamitunuru ke tonahkase toto ya.
- ¹² Tōximōse toto ano zū samo, jomye,
yrome tyahkase toto apoto ke amoriry tō
tonore exiketō samo;
Ritonōpo jamitunuru ke tonahkase toto ya.
- ¹³ Tōsetapase toh nexiase ymaro tyjamitunuru ke
jetapatohme,
orikyīse exiase, yrome Ritonōpo jakorehmase.
- ¹⁴ Ritonōpo Jesemy yjamihtanohpōko mana,
orēpyra jehtohme; typynanohse ywy eya.
- ¹⁵ Etatoko ke, kui āko mā toto tākye toehtohkōke
Ritonōpo poetory tomo orēpyra toexirykōke:
“Ritonōpo jamitunuru ke orēpyra toehse sytatose!”
- ¹⁶ Ritonōpo jamitunuru orēpyra mana,
ijamitunuru ke kuepetōkara typoremākase kyya xine.”
- ¹⁷ Orihpyra exīko ase; māpyra isene exīko ase,

- imehnō zurūko ase Ritonōpo Kuesēkō nyrityā poko.
¹⁸ Tuānohse exiase yronymryme eya,
 yrome jorihmapopyra nexiase.
- ¹⁹ Ritonōpo Tapyī omōtoḥ tonō etapuruhmakatoko
 moro taka jytotoḥme;
 omōnōko ase Ritonōpo eahmatoḥme.
- ²⁰ Sero nase Ritonōpo omōtoḥme;
 aomiry omipona exiketō rokē omōnōko mā toto eya.
- ²¹ Oeahmāko ase, Ritonōpo, jomiry totase oya exiryke,
 orēpyra kyripoase roropa.
- ²² Moro topu, tapyi rinanō nurumekahpyry,
 moro topu se toehse toto, kurāme kuhse exiryke,
 tapyi kyryryme nymyry.
- ²³ Moro tyrise Ritonōpo a, osenuruhkatohme
 kyya xine!
- ²⁴ Sero ěmepyry Ritonōpo nyrihpyryme mana,
 orēpyra toehtoḥme;
 tākye sehtone, soseahmatone roropa sero ěmepyry ae!
- ²⁵ Yna ipynanohko, Ritonōpo, yna ipynanohko!
 Yna emākapoko, Ritonōpo!
- ²⁶ Kure rokē mokyro tyriko, Ritonōpo,
 opoe oehkety oesety ke!
 Ritonōpo Tapyī tae kure rokē oripōko ynanase.
- ²⁷ Ritonōpo Kuesēkōme mana;
 saerehkatoh ekaroneme mana kypona xine.
 Amoriry tō oemary ao, ōseahmarykōme
 ytoytotitoto apoto apō zomye.
- ²⁸ Omoro mase Jesemy, oeahmāko ase.
 Omoro mase Jesemy, imehnō zurūko ase
 imehxo oehtoḥ poko.
- ²⁹ “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko
 Kuesēkomo a kure aexiryke,
 kypyno xine aexiry jūme enahpŷme exiryke.

Saumu 119

Ritonōpo nyripohpyry

- ¹ Tākye matose ohxirosaromepyra imehnō ahtaḥ,
 zae ehtoḥ poko rokē awahtaḥ xine,

- Ritonōpo Oesēkō omiry omipona!
 2 Tākye exiko mā mokaro Ritonōpo nyripohpyry
 omipona exiketomo,
 aomiry omipona exiketōme mā toto yronymyryme!
 3 Tākye mā mokaro popyra ehtoh poko pyra
 exiketomo,
 tosēkō Ritonōpo zae ehtoh poenohnōko mā toto!
 4 Ōmihpyry mekarōase yna a, Ritonōpo,
 omipona yna ehtohme tomeseke roropa.
 5 Onyripohpyry omipona jexiry se ase ipunaka,
 anamonohpyra jehtohme!
 6 Tomeseke jahtao onymeropohpyry omipona jehtoh
 poko ehxiropyra exīko ase.
 7 Yna amorepatoh tonō kurā enetuputyryhtao ya
 oeahmāko ase ukurohtao tukurikase jexiryke.
 8 Onetapohpyry ya omipona exīko ase,
 ajohpame sā jūme jurumekara exiko.

Ritonōpo omiry ukurohtao

- 9 Otāto nuasemākō zae rokē ehtoh poko exīko nae?
 Ōmihpyry omipona exikehpyra ahtao rokē
 atapuropyra exīko mā toto!
 10 Azamaro jexiry se ase yjamtunuru ke porehme.
 Kuakorehmako ōmiry omipona
 exikehpyra jehtohme, jūme.
 11 Ōmihpyry tukurākase ya ukurohtao,
 iirypyryme pyra jehtohme oya.
 12 Kure mase, Ritonōpo, oeahmāko ase!
 Kuamorepako onyripohpyry tō poko.
 13 Jarao imehnō netaryme onymeropohpyry
 sekeremāko ase emero.
 14 Ōmihpyry omipona jehtoh yzamarohxo mana,
 itamurume tytineruke jexiry motye.
 15 Anamorepatoh tonō poko atamorepāko ase,
 zae ehtoh poko jamorepary oya enetupuhnōko ase.
 16 Onyripohpyry tō yzamaro mana;
 wenikehpyra ase ōmiry poko.

Ise oehtoh waro se ase

- 17 Kure rokē kyriko opoetoryme jexiryke,
 isene ro jehtohme,
 jamorepatoh oya omipona jehtohme roropa!
 18 Jenuru etapuruhmakako ōmiry zae ehtoh
 enetohme ya, josenuruhkatohme.
 19 Tuhke hkopyra jeimamyry aropōko ase
 taro nono po;
 onyripohpyry tō ononēpyra exiko ywino.

- ²⁰ Ukurohtao sam āko ase torētyke,
ise oehtoh waro se exikehpyra jexiryke.
- ²¹ Epyrypaketō zupokāko mase;
ōmiry omipona pyra exiketomo a
popyra ehtoh enehpōko mase.
- ²² Kuewomako jeunohnanō wino,
ypoihtonanō wino roropa,
anamorepatyā omipona toehse jexiryke.
- ²³ Kowenu poko erohketō oximomyryhtao ro
yporemākatohme, ywy,
opoetory atamorepakehpyra ase ōmiry poko.
- ²⁴ Josenetupuhtoh jamorepatopōpyry poko
oya sehxo ywy;
jakorehmāko mana zae ehtoh menekatohme ya.

Ōmihpyry omipona jexiry se ase

- ²⁵ Typoremākase ywy, toepukase nono pona;
ōmihpyry ae ro kyjamihtanohpoko ropa.
- ²⁶ Osekaroase oya ynyrihpyry poko emero,
mame kuezukuase; kuamorepako
onyripohpyry tō poko.
- ²⁷ Kuakorehmako ōmihpyry enetuputyry poko ya,
mame osenetupuhnōko ase,
osenuruhkāko roropa ase anamorepatoh tonō poko.
- ²⁸ Jemynyhmaryme tapotūkehse ywy;
kyjamihtanohpoko ropa ōmihpyry ae ro.
- ²⁹ Azahkuru ehtoh esemary apuruko
moro ae ytopyra jehtohme;
kure rokē oexiryke kuamorepako onyripohpyry poko.
- ³⁰ Zae ehtoh esemary tymenekase ya,
tomeseke sā ōmiry ymoiasse omipona jehtohme.
- ³¹ Ritonōpo Jesemy, jamorepatopōpyry oya
omipona toehse ywy;
yporemākapopyra exiko ehxiropyra jehtohme.
- ³² Axī onyripohpyry ya omipona exīko ase,
ynara exiryke:
otato jahtao itamurumehxo oenetupuhnōko ase.

Kuamorepako onyripohpyry tō poko

- ³³ Ritonōpo Jesemy, kuamorepako
onyripohpyry tō poko tuaro jehtohme,
jūme omipona exīko ase.
- ³⁴ Tuaro kyriko ōmihpyry omipona jehtohme,
yronymyryme omipona jehtohme.
- ³⁵ Kuaroko onyripohpyry tō esemary ae,
moro ae tākye jehtoh eporỹko ase.
- ³⁶ Yna amorepatopōpyry oya omipona se jehtoh

tyriko, mōkomo apoiry se jehtoh myakāme.

³⁷ Josenetupuh anakorekhekanopyra exiko popyra
ehtoh poko; kure rokē kyriko ōmihpyry ae ro.

³⁸ Opoetoryme ase; kyriko emero ōmihpyry ae ro,
onetapohpyry ae ro ōmipona exiketomo a.

³⁹ Kypynanohko ypoihtonānō omiry winoino, mokaro
zuno jexiryke; kure kuhse ahno apiakary oya!

⁴⁰ Onyripohpyry tō omipona jexiry se ase.

Isene kyriko ropa zae oexiryke.

Tākye ase ōmiry poko

⁴¹ Ritonōpo Jesemy, ypynohxo oehtoh enepoko ya,
kypynanohko jepetōkara winoino ōmihpyry ae ro!

⁴² Mame mokaro ezukuru waro exīko ase

jyhxioryhtao eya xine, zae ōmiry enetuputyryke ya.

⁴³ Kuakorehmako ajohpe pyra rokē jehtohme,

kure ehtoh eraximāko ase zae

onyripohpyry tō enetuputyryke ya.

⁴⁴ Kokoro rokē onyripohpyry omipona exīko ase;

jūme omipona exīko ase rahkene.

⁴⁵ Torētyke pyra ytoytōko ase

yna amorepatopōpyry tō oya omipona se jexiryke.

⁴⁶ Onyripohpyry tō poko oturūko ase tuisa tomo a, ehxiropyra exīko ase
roropa.

⁴⁷ Onyripohpyry tō yzamaro mana,

ipyno xine jexiryke.

⁴⁸ Otato ase onyripohpyry tō etaryke ya

ipyno xine jexiryke,

atamorepāko ase onymeropohpyry tō poko.

Ōmihpyry pokoino kure ehtoh eraximāko ase

⁴⁹ Wenikehpyra exiko onetapohpyry poko ya,

opoetoryme jexiryke,

moro pokoino kure ehtoh eraximāko ase.

⁵⁰ Jetuarimaryhtao tomuhkehkase exiase,

ōmiry poe isene toehse jexiryke.

⁵¹ Jeunohkehpyra epyrypaketō mā toto ypoko,

yrome ōmiry onurumekara ase.

⁵² Wenikehpyra ase pake anapiakatopōpyry tō poko,

Ritonōpo, jemuhkehpōko mana.

⁵³ Tohne exīko ase popyra exiketō eneryhtao ya

onyripohpyry omipona pyra aehtohkō poko.

⁵⁴ Isene ro jahtao sero nono po eremiatoh tonō rīko

ase onyripohpyry tō poko.

⁵⁵ Koko ahtao wenikehpyra ase opoko,

osenetupuhnōko roropa ase ōmiry poko.

⁵⁶ Ōmihpyry omipona jehtoh yzamaro mana:

moro pokoino tākye ase.

Ōmihpyry omipona exīko ase

- ⁵⁷ Ritonōpo Jesemy, ose rokē ase;
ajohpe pyra ase onyriphopyry omipona exīko ase.
- ⁵⁸ Yronymyryme ekaropōko ase oya:
juānohpyra exiko, ōmihpyry ae ro.
- ⁵⁹ Tōsenetupuhse ywy ynyriry poko,
ajohpe pyra onyriphopyry tō omipona exīko ase.
- ⁶⁰ Axiny, atarypokety sā ōmiry omipona exīko ase.
- ⁶¹ Ahno apoitoh tyrise jepetōkara a, japoitohme repe,
yrome wenikehpyra ase ōmihpyry poko.
- ⁶² Onoa owōnōko ase oeahmatohme yna
amorepatopōpyry kurā poko oya.
- ⁶³ Osepeme ase opoetory tō maro, porehme,
ōmihpyry omipona exiketō maro.
- ⁶⁴ Ritonōpo, sero nono pehme mana,
yna pyno oehtoh ke;
kuamorepako onyriphopyry tō poko.

Ōmihpyry zae ehtoh enetupuhnōko ase

- ⁶⁵ Ritonōpo Jesemy, ōmihpyry poko ya
anamonoypyra mexiase,
kure rokē kyriase, opoetoryme.
- ⁶⁶ Tuaro kyriko zae ehtoh poko zuaro jehtohme,
ōmihpyry zae ehtoh enetuputyryke ya.
- ⁶⁷ Juānohpyra ro awahtao azahkuru ehtoh poko
exiase, yrome seromaroro ōmiry omipona ase.
- ⁶⁸ Ritonōpo, kure mase; kure ehtoh rīko mase;
kuamorepako onyriphopyry tō poko.
- ⁶⁹ Epyrypaketō ajohpe ehtoh ke jyhxrōko mā toto,
yrome ywy, yronymyryme ōmihpyry omipona ase.
- ⁷⁰ Mokaro orutua kō tātamoreparykō se pyra mā toto
ōmiry poko, yrome yzamaro mana.
- ⁷¹ Juānohtopōpyry kure nexiase ya, ynara exiryke:
moro pokoino onyriphopyry warohxo toehse ywy.
- ⁷² Mōkomo kurā motye ōmiry kure mana ya,
tineruje motye roropa.

Josenetuputyry ōmiry poko yzamaro mana

- ⁷³ Ritonōpo, oemary ke kyriase, kuaputyase;
tuaro kyriko ōmihpyry enetupuhthohme ya.
- ⁷⁴ Oenetupuhnanō atākyemāko mā toto jeneryhtao
tyya xine zae ōmihpyry tonetupuhse ya exiryke.
- ⁷⁵ Ritonōpo, zuaro ase yna apiakary oya zae rokē mā
ipunaka, tuānohse roropa exiase oya,
ypyno exikehpyra oexiryke.

- ⁷⁶ Ajohpāme sã wemuhkehhapoko,
ypyno oehtoh anamonohpyra oexiryke
õmihpyry ae ro ya, opoetoryme!
⁷⁷ Juãnohpyra exiko isene ro jehtohme,
õmiry poko josenetuputyry se jexiryke.
⁷⁸ Ah mokaro epyrypaketõ ehxiroketõme nexĩ toto,
ajohpe tyhxirose jexiryke eya xine!
Yrome ywy osenetupuhnõko ase
anamorepatopõpyry tõ poko.
⁷⁹ Ah mokaro õmiry omipona exiketõ noehno toh ya,
õmihpyry waro exiketomo!
⁸⁰ Ah onymeropohpyry omipona ehxi yronymyryme,
ehxiropyra jehtohme jyporemākapory poko.

Kypynanohko, Ritonõpo

- ⁸¹ Tapotũkehse ase, ypyanopyry eraximary poko oya;
õmihpyry zae ehtoh enetupuhnõko ase.
⁸² Jenuru etaehnõko mã kehko josenuhmaryhtao,
onetapohpyry ya eraximary poko.
Ekaropoxi: "Otara ahtao oehnõko mah
jemuhkehhapose?"
⁸³ Uwa eukuru ẽtyppyry sã toehse ase
ipohkahpyry samo,
yrome onymeropohpyry tõ poko wenikehpyra ase.
⁸⁴ Otara ahtao ywy opoetory oeraximakehnõko hano?
Otara ahtao mokaro wãnohnõko mah,
jyryhmananomo?
⁸⁵ Eutary tõ tahkase epyrypaketomo a japoitohme;
õmihpyry omipona pyra mokaro mã toto.
⁸⁶ Onyriphopyry tõ zae mã kehko emero.
Kuakorehmako, tyryryhmase jexiryke
ajohpe exiketomo a.
⁸⁷ Jetapaĩse toh nexiase,
yrome anamorepatopõpyry tõ onurumekara ase.
⁸⁸ Ypyno oexiryke kypynanohko isene ro orẽpyra
jehtohme õmihpyry omipona.

Ritonõpo omiry jũme enahpyra mana

- ⁸⁹ Ritonõpo Jesemy, õmihpyry jũme exikehpyra mana;
enahpỹme mã kapu ao.
⁹⁰ Anamonohpyra mase jũme,
emero zumakahpõkomo a exikehpyra mase;
sero nono tyrise oya esaka,
moro poe esyryhmara mana.
⁹¹ Onyriphopyry ae ro senohne emero exikehpyra
mana seroae ro, õmiry omipona emero exiryke.
⁹² Õmihpyry yzamaro pyra ahtao,

- pake toorihse jexiry jetuarimary ke.
⁹³ Jūme wenikehpyra ase anamorepatopōpyry tō
 poko, moro ke isene ro kyriase.
⁹⁴ Kypynanohko jepetōkara winoino
 opoetoryme jexiryke, onyripohpyry tō omipona se
 toehse roropa jexiryke.
⁹⁵ Popyra exiketō jeraximāko mā toto jetapatohme,
 yrome osenetupuhnōko ase onekarohpyry poko.
⁹⁶ Ynara zuaro toehse ywy sero nono po
 kurākō emero enahnōko mana;
 yrome ōmihpyry jūme yna akorehmāko mana
 zae ehtoh poko yna ehtohme.

Ōmihpyry sehxo ase, Ritonōpo

- ⁹⁷ Ōmihpyry sehxo hano!
 Osenetupuhse kohmānōko ase ipoko.
⁹⁸ Onymeropohpyry ymaro exikehpyra mana,
 ipokoino tuarohxo ase, jepetōkara motye.
⁹⁹ Jamorepananō emero motye enetupuhnōko ase,
 jamorepatopōpyry poko oya josenetuputyryke.
¹⁰⁰ Tamuximākō motye enetupuhnōko ase,
 onyripohpyry tō omipona jexiryke.
¹⁰¹ Popyra ehtoh poko exiketō esemary ae ytopyra
 exiase, ōmihpyry omipona se jexiryke.
¹⁰² Onyripohpyry tō omipona exikehpyra ase,
 omoro ro jamorepaneme oexiryke.
¹⁰³ Anusasamā sā ya ōmiry mana!
 Ano zeni motye anusasame mā ya.
¹⁰⁴ Ōmihpyry enetuputyryke ya tuaro exīko ase,
 morara exiryke zae pyra ehtoh emero
 se pyra ase ipunaka.

Ōmihpyry saerehkaneme mana

- ¹⁰⁵ Ōmiry jezurume mana zae osema ae jytotohme,
 saerehkaneme mana saereme jesemary ehtohme.
¹⁰⁶ Jomihpyry etapoase, moro rīko ase, zae oya
 jamorepatopōpyry omipona exīko ase rahkene.
¹⁰⁷ Ritonōpo Jesemy, etuarimāko ase itamurume;
 kypynanohko isene ro, ōmihpyry ae ro.
¹⁰⁸ Ritonōpo, jomiry etako, “Kure mase,” karyhtao
 oya, kuamorepako onyripohpyry tō poko!
¹⁰⁹ Tahxime orihsasaka ywy ahtao ro
 wenikehpyra ase ōmihpyry poko.
¹¹⁰ Ahno apoitoh tyrise popyra exiketomo a
 japoitohme repe,
 yrome anamonohpyra exiase onyripohpyry tō omipona.
¹¹¹ Jamorepatopōpyry oya ymōkomory kurā sā mā

kehko jūme rahkene;
tākye jyriko mā toto ukurohtao.

- 112 Ynara tymenekase ywy, ōmihpyry omipona
exikehpyra ase isene jehtoh etyhpyry pona
jorikyry ponāmero.

Anamorepatopōpyry tō se ase

- 113 Ajohpe exiketō se pyra ase ipunaka,
yrome ōmihpyry sehxo ase.
114 Otonētohme mase ya, josewomatohme roropa
mase; kure ehtoh eraximāko ase ōmihpyry ae ro.
115 Ytotoko ywinoino popyra ehtoh poko exiketomo,
Ritonōpo Jesē nyripohpyry omipona exīko ase!
116 Jamihme kyriko ropa, ōmihpyry ae ro, isene ro
jehtohme; penekehpyra kamexipoko
kure ehtoh eraximary poko.
117 Kuakorehmako, towomase jehtohme oya,
jūme ōmihpyry omipona exikehpyra exīko ase.
118 Mokaro rumekāko mase emero ōmihpyry
omipona pyra exiketomo;
toiparo rokē osenetupuhnōko mā toto
imehnō enekunohtohme.
119 Popyra exiketō emero pahnōko mase
typahsē samo,
morara exiryke anamorepatopōpyry tō sehxo ase.
120 Tykytyky āko ase oēpataka,
enaromŷke ase yna apiakaryke oya.

Anamorepatopōpyry tō omipona ase

- 121 Zae ehtoh tyrise ya, kure ehtoh roropa;
jekaropyra exiko jepetōkara a.
122 Ōmiry etapoko ya jakorehmary poko oya,
ywy ase opoetoryme.
Jutuarimapopyra exiko epyrypaketomo a.
123 Jenuru tō totaehse nase josenuhmary poko,
oupīko ase ypynanohtohme oya ōmihpyry ae ro.
124 Juānohpyra exiko opoetoryme jexiryke,
yna pyno exikehpyra oexiryke,
kuamorepako onyripohpyry tō poko.
125 Opoetoryme ase; morara exiryke tuaro kyriko
anamorepatoh tonō waro jehtohme.
126 Ritonōpo yna Esemy, epo tyritoh oya toehse mana,
onyripohpyry omipona pyra rokē mā toto.
127 Ōmihpyry sehxo hano uuru se jehtoh motye,
uuru kurā motye.
128 Morara exiryke anamorepatoh tonō omipona ase;
zae pyra exiketō nyriy se pyra ase ipunaka.

Ritonōpo omihpyry omipona se hano

- ¹²⁹ Onyripohpyry tō kure kuhse mā kehko,
morara exiryke toto omipona ase yronymyryme.
¹³⁰ Ōmihpyry poko atamorepatopo
saerehkatoh sā mana,
tuaro pyra exiketō tuarōtanohnōko mana.
¹³¹ Ētakāko ase joserematohme, ōmihpyry poko
ypenetaryke, omipona se jexiryke.
¹³² Kueneko ropa, ypyno exiko roropa opyno exiketō
pyno exikehpyra oehtoh samo.
¹³³ Kuakorehmako epukara jehtohme ōmihpyry ae ro;
yporemākapopyra exiko roropa iirypyryme ehtoh ke.
¹³⁴ Kypynanohko yrohmanohponanō winoino,
onyripohpyry tō omipona jehtohme.
¹³⁵ Nupunato kueneko, opoetoryme jexiryke,
kuamorepako ōmihpyry poko.
¹³⁶ Iporiry sā yxity serere āko, ikurenaka jenuru tō
poe, ōmihpyry omipona pyra ahno tō exiryke.

Ōmihpyry etyorōmara mana!

- ¹³⁷ Zae rokē mase, Ritonōpo Jesemy;
onyripohpyry tō zae roropa mana.
¹³⁸ Anamorepatopōpyry tō kure rokē mana,
zae roropa mā kehko ipunaka.
¹³⁹ Apoto sā ase ukurohtao tohne jehtoh ke
ōmiry htomaryke jepetōkara a.
¹⁴⁰ Ōmihpyry ya etyorōmara mana!
Moro sehxo ase, opoetoryme exiketyme ase!
¹⁴¹ Epyrypara exiketyme ase kure jehtoh poko,
ime pyra exiketyme jekarōko roropa imehnō mana,
yrome wenikehpyra ase anamorepatopōpyry tō poko.
¹⁴² Zae oehtoh jūme exikehpyra mana,
ōmihpyry jūme zae roropa mana.
¹⁴³ Jetuarimatopo te, torētyke jehtoh roropa mā
jerekohmāko repe,
yrome onyripohpyry tō jākyemāko mana.
¹⁴⁴ Anamorepahpyry tō zae rokē mana jūme,
tuaro kyriko isene exikehpyra jehtohme.

Ōmihpyry zae ehtoh enetupuhnōko ase

- ¹⁴⁵ Yronymyryme okohmāko ase, Ritonōpo;
kuezuhko, mame onyripohpyry tō omipona exīko ase!
¹⁴⁶ Okohmāko ase, jakorehmatohme;
kypynanohko jepetōkara winoino te,
ōmiry omipona exīko ase.
¹⁴⁷ Ēmehpyra ro ahtao, okohmāko ase

jakorehmatohme, zae õmihpyry enetuputyryke ya
kure ehtoh eraximäko ase.

148 Nyhpyra ãmehnõko ase josenetupuhtohme
õmiry poko.

149 Ritonõpo Jesemy, yna pyno exikehpyra oexiryke
jomiry etako!

Kypynanohko isene ro jahtao,
zae ehtoh riry se oexiryke.

150 Jyryhmananõ popyra exiketõ ameke hkopyra
oehnõko mǎ toto;
jũme õmihpyry omipona pyra mǎ toto.

151 Yrome omoro, Ritonõpo, ameke pyra mase ya;
onyripohpyry tõ emero zae mǎ kehko.

152 Moino ro anamorepatopõpyry tõ waro toehse ywy;
jũme aehtohme morohne tyrise oya.

Õmihpyry zae mana ipunaka

153 Ritonõpo, jetuarimary eneko,
kypynanohko õmihpyry poko wenikehpyra jexiryke.

154 Kuewomako, sero āpuruhpyry tae kutūtānohpoko;
kypynanohko isene ro, õmihpyry ae ro.

155 Popyra exiketõ osepynanohpyra exīko mǎ toto
õmihpyry omipona pyra toexirykõke.

156 Yna pyno oehtoh kure kuhse mana, Ritonõpo!
Kypynanohko isene ro jahtao, zae õmihpyry ae ro.

157 Jepetõkara tuhke mǎ toto, jyryhmary se
exiketõ roropa,
yrome onyripohpyry tõ omipona exikehpyra ase.

158 Mokaro ewokananõ eneryhtao ya:
“Popyra mǎ toto,” āko ase, toto se pyra ase
õmihpyry omipona pyra toto exiryke.

159 Anamorepatyǎ sehxo jehtoh eneko, Ritonõpo!
Yna pyno oehtoh jũme etyorõmara mana,
naeroro isene ro kypynanohko!

160 Õmihpyry emero zae mana;
onyripohpyry tõ kurǎ jũme exikehpyra mǎ kehko.

Ritonõpo nyripohpyry tõ omipona se ase

161 Ahno jamihmākõ osetapāko mǎ toto
ymaro onyryhpopākara jahtao,
yrome õmiry poko otato ase ukurohtao.

162 Tǎkye kuhse ase õmihpyry poko,
imepỹ tǎkye ehtoh samo mōkomo kurǎ apoiryhtao eya!

163 Ajohpe ehtoh se pyra ase ipunaka,
zae pyra ehtoh roropa, yrome õmihpyry sehxo ase.

164 Oeahmazomõko ase 7me, toiro ãmepyyry ae,
anapiakatoh tonõ zae rokẽ exiryke.

- ¹⁶⁵ Õmihpyry sehxo exiketō torētyke pyra, towomase
mā toto, mokaro onemapopyra imehnō mana.
¹⁶⁶ Ritonōpo Jesemy, ypynanopyry oya eraximāko ase
jepetōkara winoino, onyripohpyry tō omipona ase.
¹⁶⁷ Anamorepatopōpyry tō omipona ase;
toto sehxo ase yronymyryme.
¹⁶⁸ Õmihpyry omipona ase, onyripohpyry tō roropa,
ynyriy enēko mase emero porehme.

Õmihpyry poko tākye ase

- ¹⁶⁹ Ritonōpo Jesemy, okohmary ya etako,
tuaro kyriko òmihpyry ae ro.
¹⁷⁰ Jotururu oya etako, kypynanohko òmihpyry ae ro!
¹⁷¹ Oeahmakehpyra ase,
jamoreparyke oya onymeropohpyry tō poko.
¹⁷² Õmihpyry poko eremiāko ase,
zae onyripohpyry tō exiryke.
¹⁷³ Ritonōpo, tahxime kuakorehmako,
onymeropohpyry omipona jexiryke.
¹⁷⁴ Ritonōpo Jesemy, ypynanopyry poko penetāko ase,
òmihpyry poko jahtao atākyemāko ase.
¹⁷⁵ Kuewomako isene ro jahtao, oeahmatohme ya.
Ah anamorepahpyry tō jakorehmāko mā toto!
¹⁷⁶ Kaneru itatyhpyry sā toytose ywy xiaxiake rokene.
Ritonōpo Jesemy, osehko jenese ropa,
wenikehpyra jexiryke onyripohpyry tō poko!

Saumu 120

Takorehmatoh ekaropory Ritonōpo a

Ytoytoketō eremiatoh sero.

- ¹ Popyra ehtoh toehse ahtao ya,
Ritonōpo Kuesēkō tykohmase ya, jomiry totase eya.
² Ritonōpo, ajohpe exiketō wino kypynanohko,
onekunohtōkō winoino.
³ Ajohpākomo, oty rīko Ritonōpo oya xine nae?
Oty ke awānohtorŷko nae?
⁴ Awānohtorŷko mana pyrou pohsuimā ke
soutatu poe te, ikarany zemimā ke roropa!
⁵ Taro jehtoh amaro xine popyra nase;
Meseke nonory po jehtoh samo,
Ketaa pōkō maro jehtoh sā roropa.
⁶ Moino okynahxo ywy ase taro
osepeme se pyra exiketō maro.

- ⁷ Osepeme ehtoh poko jotururuhtao,
oturūko mā toto etonary se toehtohkō poko.

Saumu 121

Ritonōpo kuewomane komo

Ytoy toketō eremiatoh sero.

- ¹ Mya osenuhmāko ase, ypy tō enēko.
“Ozeino jakorehmatoh oehnōko nae?” āko,
ekaropōko ase.
- ² Kuesēkō jakorehmāko mana,
kapu rihpōme mā ynororo, sero nono roropa.
- ³ Opupuru piserehkamexipopyra mana;
oewomanekō nyhpyra mana.
- ⁴ Izyraeu tō pyno exikety pimỹme exipyra mana,
nyhpyra roropa mana.
- ⁵ Oewomāko Kuesēkō mana;
āpotunuru wino exikehpyra mana, oewomatohme.
- ⁶ Saereme ahtao xixi oryhmara exīko mana;
koko ahtao nuno oryhmara mana.
- ⁷ Kuesēkō opynanohnōko mana popyra ehtoh
winoino; isene oehtoh ewomāko mana.
- ⁸ Oewomāko mana oytoryhtao te, oepry ropa ahtao,
seromaroro te, jūme exikehpyra, enara.

Saumu 122

Pata Jerusarē kure potu

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Tākye exiase ynara tykase toto ahtao ya:
“Ehmaropa Ritonōpo Tapyī taka.”
- ² Seromaroro taro sytatose, omōtohtao
xikihme Jerusarē po!
- ³ Jerusarē tyrise ropa mana, pata kurano,
moroto ahno oximōnōko mā toto.
- ⁴ Tarona ahno tō onuhnōko mana, oxiekyrymā komo,
Izyraeu pakomotyamo, “Kure mase,”
katohme Ritonōpo a, inyripohpyry ae ro.
- ⁵ Taro zae ehtoh apiakāko tuisa tō mana,
taro Izyraeu tō tuisary roropa
typoetory tō apiakāko mana.

- ⁶ Oturutoko Kuesēkomo a Jerusarē pōkō poko,
osepeme toto ehtohme.
“Kure rokē Jerusarē pyno exiketō tyripory se ase!
⁷ Osepeme tyripoko toto pata po,
apuru tō ao exiketomo!
Tuisa tapyī konōto tao exiketō towomasēme
toto ripory se ase roropa.”
⁸ Wekry tō pyno jexiryke jepe tō maro,
ynara āko ase Jerusarē pōkomo a:
“Osepeme oexirykō se ase, torētyke pyra oehtohkōme.”
⁹ Ritonōpo Kuesēkō Tapyī sehxo ase.
Morara exiryke oturūko ase Ritonōpo a opoko xine.
Kure rokē oriporykō se ase eya, Jerusarē pōkomo.

Saumu 123

Yna ipynanohko

Ytoytoketō eremiatoh sero.

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, kakoxi osenuhmāko ase oya.
Āpony, tuisa imehxo apō moroto mana kapu ao.
² Namoto mā tosē emary enēko mana,
nohpome namoto ahtao morararo tosē emary onenekehpyra mana,
moro saaro oya enēko ynanase, Ritonōpo yna Esemy,
yna pyno oehtoh eraximāko ynanase.
³ Yna pyno exiko, Ritonōpo! Yna pyno exiko,
ynahtomaryke imehnomo a.
⁴ Ynahtomāko mā mokaro tymōkomoke
exiketomo, kokoro rokē epyrypaketō roropa yna poihtōko mā toto.

Saumu 124

Typoetory tō pynanohneme Ritonōpo mana

Tawī nymerohpyry.

- ¹ “Otara sehtory kymaro xine pyra
Ritonōpo Kuesēkō ahtao?”
Kuezuhtoko Izyraeu tomo!
² Ezuhtoh sero: “Kymaro xine pyra Kuesēkō ahtao
kyzehno xine exiketō tooehse ahtao etonase,
³ typoremākase sehtory, kymarokō tonahse exiry eya xine isene ro;
kyzetūkō tanŷse ahtao eya xine.
⁴ Mame tuna konōto a kymarokō tarose exiry;
zue aka tarose sehtory,
⁵ zue konōto kuaka tynerymapose kymarokō exiry.”

- ⁶ “Kure mase,” sykatone Ritonōpo Kuesēkomo a,
kymarokō onekaropyra exiryke kuepetōkara a
poremākatohme eya xine.
- ⁷ Tonepanohse sytatose, torō enepanopyry sā
apoitoh winoino.
Apoitoh tyhmose, imyhpokatyā tō sā sytatose.
- ⁸ Kuakorehmatohkō oehnōko Ritonōpo poe,
kapu Rihpono, sero nono Rihpōme roropa.

Saumu 125

Typoetory tō ewomary Ritonōpo a

Ytoytoketō eremiatoh sero.

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō enetupuhnanō ypy Xiāo
ehtoh sā mā toto; esyryhmasaromepyra mana,
jūme tosarykō po exīko mā toto.
- ² Pata Jerusarē zomye ypy tō mana,
moro sā typoetory tō zomye Kuesēkō mana,
toto ewome seromaroro, jūme roropa exikehpyra.
- ³ Zae pyra exiketō jūme pyra tuisame exīko mā toto, zae exiketō nonory
esēme.
Okynahxo zae pyra exiketō tuisame ahtao, otarame mokaro zae exiketō
popyra ehtoh poko exipitōko mā toto.
- ⁴ Ritonōpo, kure rokē opoetory tō tyriko,
zae exiketomo, ōmiry omipona exiketomo!
- ⁵ Yrome popyra exiketō wānopyryhtao oya,
mokaro roropa zuānohko, onyripohpyry
rumekahpōkomo, ōmiry omipona pyra aexityamo.
- Izyraeu tō ewomako, osepeme tyriko ropa toto!

Saumu 126

Kure yna tyriko tākye yna ehtohme

Ytoytoketō eremiatoh sero.

- ¹ Kuenepyrykō ropa ahtao Kuesēkomo a
Jerusarē pona osenehketō sā sexiataose.
- ² Exianāko sexiataose, eremiāko roropa
tākye kuexirykōke.
Mame ynara tykase imehnō nonory pōkō kypoko xine:
“Kure rokē mokaro tyrise Ritonōpo a.”
- ³ Ajohpe pyra, kure rokē kymarokō tyrise eya;
tākye kuhse sytatose.

- ⁴ Ritonôpo, kure yna tyriko ropa, yna narykatyã ahtanohpoko, yna eky
tõ emâkapoko ropa, konopo oepyrý samo iporiry tõ pehkase ropa,
tonore aexityamo.
- ⁵ Ah mokaro ixitatyã tutupikõ arykaryhtao
tãkye nexĩ toto tykryysã apoiryhtao ropa tyya xine!
- ⁶ Mokaro ixitatyã toytorykohtao,
ipuhturu puimãko arykatohme,
oehnõko ropa mã toto toremiarykõme,
tãkye rahkene, tykryysã enepyrýhtao.

Saumu 127

Kure tapyi taõkõ tyrise ahtao Ritonôpo a

Ytoytoketõ eremiatoh sero. Saromão nymerohpyry.

- ¹ Tapii onyripyra Ritonôpo ahtao toiparo rokẽ
erohnõko tapii rinanõ mana tyriry poko.
Pata onewomara Kuesẽkõ ahtao
toiparo rokẽ eraximãko erase tõ mana.
- ² Toiparo rokẽ itamurumehxo toerokuru poko
epehpyry apoiry poko;
pakeimo owõnõko mase, ataxikãko tykohmãse ahtao.
Ynara exiryke, tonahsã ekarõko Ritonôpo mana
typyno aexityamo a inykrykohtao ro.
- ³ Omũkurukõ Kuesẽkõ nekaroryme mã toto;
inekarory kurãme mã oya xine toto.
- ⁴ Orutua mũkuru tõ tonuruse tamuhpõme pyra
ynororo ahtao, pyrou sã mã toto soutatu emahpo;
- ⁵ Tãkye mã mokyro tuhke typyreke exikety;
mokyro nyporemãkapopyra imehnõ mana,
tyehno exiketõ maro aotururuhtao juize tõ ãpataka,
apiakatohtao tao.

Saumu 128

Kure rokẽ exĩko, Ritonôpo omiry omipona ahtao

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

- ¹ Tãkye mã mokaro Ritonôpo omiry omipona
exiketomo, inyriphpyry omipona exiketomo.
- ² Morara awahtao otuhnõko mase oerohtamitume,
tãkye exĩko mase, kure ehtoh oehnõko oya mana.
- ³ Opyty eperytakety sã exĩko atapyi tao mana;
opoenõ oriwera zoko sã exĩko mã toto õtuhtoh zomye.
- ⁴ Ritonôpo omiry omipona exikety
moro sã kure rokẽ exĩko mana.

- ⁵ Tosae, ypy Xiāo poe, kure rokē oripory se ase
Ritonōpo a!
Kokoro rokē isene ro awahtao kure Jerusarē pōkō
riry se ase oneneryme!
⁶ Isene oexiry se ase, apakomotyā enetohme oya!

Osepeme Izyraeu tō kamexipory se ase!

Saumu 129

Tyyryhmase, yrome onyporemākara

Ytoytokeō eremiatoh sero.

- ¹ Izyraeu tomo, yna zuruko oryhmatoipopyrykō poko
oepetōkara a apitorymā poe
poetome ro awahtao xine.

² “Ÿ, poetome yna ehtopōpyry poe
tyyryhmase ynanexiase,
yrome yna onyporemākara ro
yna epetōkara toh nexiase.
³ Ÿpary tysahkase ikurohtaka sã ypipohnanomo a,
mosa roropa tupito nonory ahkary samo,
otyro puhturu arykatohme.
⁴ Yrome Kuesēkomo a, zae Exiketymā,
yna typynanohse mokaro popyra exiketō winoino.”

⁵ Ah Jerusarē se pyra exiketō emero
typoremākase nexī toto, epatohme.
⁶ Ah onahpoty sã nexī toto tapyi amotoh po,
axī oriñnōko mana ahtara ro ahtao;
⁷ moro onahpoty anapoipyra isahkane mana,
anaropyra roropa mana pitiko rokē exiryke.
⁸ Ah ytokeō mokaro kuroko ynara kara nexī toto:
“Kure rokē Ritonōpo Kuesēkomo a oriporykō se ase!
Kure oriporykō se ynanase Ritonōpo a.”

Saumu 130

Oturutoh Ritonōpo a akorehmatohme

Ytoytokeō eremiatoh sero.

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, kykohmase zue ae
typynanohneke pyra jahtao.
² Okohmary etako Ritonōpo! Jotururu etako
jakorehmary ekaroporyhtao oya.
³ Yna rypory tymerose ahtao oya yna wānopyry

- emero, tyyrypyhpyke yna exiryke porehme.
- ⁴ Yrome popyra yna ehtoh korokāko mase,
morara exiryke oeahmāko ynanase.
- ⁵ Jakorehmary poko Ritonōpo
Kuesēkomo a penetāko ase;
eraximāko ase, zae aomiry enetupuhnōko ase.
- ⁶ Kuesēkō eraximāko ase pata omōtoḥ erase tomo a
ēmepyr̥y eraximary motye, pata omōtoḥ erase
tomo a ēmepyr̥y eraximary motye.
- ⁷ Izyraeu tomo, Ritonōpo Oesēkō enetupuhtoko
opyno xine exikehpyra aexiryke,
opynanopyrykō se exikehpyra roropa aexiryke.
- ⁸ Typoetory tō Izyraeu pynanoḥnōko mana
iirypyrykō korokāko mana porehme.

Saumu 131

Zae Ritonōpo ehtoh enetuputyry

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo Jesemy, imehnō motye tuisame jehtoh poko
epyrypara ase; imehxo jehtopōpyry turumekase ya,
yamene se pyra jexiryke.
Tuaro pyra jehtoh tonō poko torētyke pyra ase,
morohne poko onenetupuhsaromepyra jahtao.
- ² Ukurohtao tymynyhpāse ywy,
atarypopyra ase syhryme poeto ehtoh samo,
tyse apory ao suhsu turumekase ahtao eya.
Moro saaro tākye ase, mynyhme sā roropa ase ukurohtao.
- ³ Izyraeu tomo, Ritonōpo enetupuhtoko
Oesēkōme seromaroro, jūme roropa, enara!

Saumu 132

Ritonōpo netapohpyry Tawi a

Ytoytoketō eremiatoh sero.

- ¹ Ritonōpo, wenikehpyra exiko Tawi poko,
aetuarimatopōpyry poko roropa.
- ² Wenikehpyra exiko aomihpyry poko oya, Ritonōpo Jamihmehxo
Exikety, Jako Esemy, ynara tykase ahtao:
- ³ “Ytapyī taka ytopyra ase jynyhtoh taka oseremase;
- ⁴ ataxikara ase jynyhtohme,
- ⁵ Ritonōpo esary onyripyra ro jahtao,
Jamihmehxo Exikety Jako Esē tapyīme.”

- ⁶ Perē po turuse ynanexiase Ritonōpo ōmihpyry ē poko, moro tonesse yna a ona Jearī po.
- ⁷ “Ehmaropa Ritonōpo tapyī taka, seahmatone apō ēpataka,” tykase yna.
- ⁸ Osehko Atapyī taka, Ritonōpo, ōmihpyry ē maro, ajamitunuru enetupuhpotopo, moroto ehtohme jūme!
- ⁹ Ah oturuketō zae ehtoh poko rokē nexī toto; ah opoetory tō nykohtā toto atākyemaryme!
- ¹⁰ Ritonōpo, ōmiry mekarōase opoetory Tawi a; onymenekahpyry tuisame onurumekara exiko.
- ¹¹ Onetapohpyry Tawi a onytyromara mana: “Opoenō wino toiro menekāko ase tuisame ehtohme omyakāme.
- ¹² Mame zae omūkuru tō ahtao, ynetapohpyry omipona, jomiry omipona roropa toto ahtao, imūkuru tō roropa, tuisame exikehpyra exīko mā toto, jūme.”
- ¹³ Ypy Xiāo tymenekase Ritonōpo a; tosaryme moroto se ynororo nexiase, ynara tykase:
- ¹⁴ “Taro jesaryme exīko mana jūme; taro ypoetory tō Esēme jexiry se ase.
- ¹⁵ Jerusarē pōkomo a ise toto ehtoh ekarōko ase pitiko rokē pyra; tymōkomokākara a tonahsā ekarōko ase tākye toto ehtohme.
- ¹⁶ Kure rokē oturuketō nyriry tō rīko ase, moro pata pōkō eremiāko, kohtāko roropa mā toto tātākyemarykōme.
- ¹⁷ Taro toiro Tawi pary rīko ase tuisa imehxo, taro roropa ynymenekahpyry poenō jūme tuisame tyripōko ase.
- ¹⁸ Mokyro zehno exiketō poremākapōko ase, ehxirōko mā toto. Yrome tuisame aehtoh imehxo exīko, emānōko roropa mā kehko.”

Saumu 133

Ritonōpo poetory tō osepeme ehtoh poko

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Kure potu moro, Ritonōpo poetory tō osepeme toto ahtao, oxiekyryme sã toto ahtao!
- ² Azeite kurā ipopatoh sã mana Arão zupuhpyry po, serere āko mana yhtōko etypoty pona, zupō ehpiry poro.
- ³ Konopo sã mana ypy Heremō po, konopo oepyry sã ypy tō Xiāo pona. Moroto Jerusarē po kure rokē typoetory tō rīko Kuesēkō mana, tōmihpyry ae ro, jūme isene exikehpyra ehtopo.

Saumu 134

Ritonōpo eahmary poko

Ytoytoketō eremiatoh sero.

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko, ipoetory tō emero
oturuketōme aexityā itapyī tao, koko!
- ² Kakoxi oemarykō anŷtoko itapyī tao
Kuesēkō eahmaryme!
- ³ Kapu rihpōme mā Ritonōpo, sero nono roropa,
eya kure rokē oriporykō se ase Jerusarē poe!

Saumu 135

Eremiatoh sero, Ritonōpo eahmary poko

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko!
“Kure mase,” kahtoko eya, ipoetory tomo,
- ² amarakō Itapyī tao exiketomo,
Kuesēkō maro Oturutoh tao!
- ³ Ritonōpo eahmatoko kure aexiryke;
oeremiatoko eahmaryme, pynotome aexiryke.
- ⁴ Jako tymenekase eya topeme aehtohme,
Izyraeu tō tymenekase eya tykyryry kurāme toto ehtohme.
- ⁵ Ritonōpo imehxo mana, zuaro ase;
imehnō ritō tō emero motye Kuesēkō mana.
- ⁶ Tyriry se toehtoh rīko Kuesēkō mana:
kapu ao te, sero nono po te, tuna konōto tō kuao te,
zue konōto tō ao, enara.
- ⁷ Sero nono etyhpyry poe akurū enehnōko mana,
nenenehkane rīko mana konopo maro,
tyryrykane enyohnōko mana tykyryry tō esary ae.
- ⁸ Ejitu tō poenō apitoryme aenurutyā totapase eya,
ahno tomo te, eky tomo, enara.
- ⁹ Tyjamitunuru tonepose Ejitu pōkomo a,
osenuruhkatoh tonō toto tuisarykō wānohtohme akorehmananō
maro.
- ¹⁰ Ahno tō tuhke typoremākase eya;
tuisa tō jamihmākō totapase eya.
- ¹¹ Seō totapase eya, amoreu tō tuisary,
Oke, Pasā tō tuisary roropa,
Kanaā pōkō tuisary tō roropa emero totapase eya.
- ¹² Typoetory tomo a mokaro nonohpyry tokarose eya; Izyraeu tomo a
esarykōme ehtohme.
- ¹³ Ritonōpo, sero nono pōkō emero awaro

- exikehpyra exīko mā toto;
 omoro mase yna Esemu, emero zumakahpōkomo wenikehpyra exīko
 mā toto opoko.
- ¹⁴ Izyraeu tō ewomāko Kuesēkō mana;
 typoetory tō pyno exīko mana.
- ¹⁵ Imehnō neponāmarykō parata risēme mā kehko,
 uuru risēme roropa, ahno nyrytamo.
- ¹⁶ Tȳtare mā kehko, yrome oturupyra;
 tonure roropa toh mā repe,
 yrome osenuhmara mā kehko.
- ¹⁷ Typanare toh mā repe, yrome otato pyra mā kehko;
 oseremara roropa mā kehko.
- ¹⁸ Tynyrytyākō sā mā mokaro tyrinanomo,
 tuamekaro xine rokene.
 Mokaro roropa, tyneponāmarykō enetupuhnanomo,
 tuaro pyra mā toto.
- ¹⁹ Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko, Izyraeu tomo;
 “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko, imaro oturuketomo!
- ²⁰ “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko, Rewita tomo;
 Kuesēkō eahmatoko, emero aomipona exiketomo!
- ²¹ Ritonōpo eahmatoko Xiāo po,
 Jerusarē po, Kuesēkō esary po.
 “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

Saumu 136

Eremiatoh kure Ritonōpo riry poko

- ¹ “Kure mase,” kahtoko Kuesēkomo a, kure aexiryke; kypyno xine
 exikehpyra mana.
- ² “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Imehxo Exikety a; kypyno xine
 exikehpyra mana.
- ³ “Kure mase,” kahtoko tuisamehxo Exikety a;
 kypyno xine exikehpyra mana.
- ⁴ Ritonōpo rokē osenuruhkatoh Rihpōme mana;
 kypyno xine exikehpyra mana.
- ⁵ Tuarō toehtoh ke kapu Rihpōme mana;
 kypyno xine exikehpyra mana.
- ⁶ Sero nono tyrise eya tuna zueme aexityā po;
 kypyno xine exikehpyra mana.
- ⁷ Xixi tyrise eya, nuno roropa;
 kypyno xine exikehpyra mana.
- ⁸ Saeremehxo xixi ehtohme saereme ahtao;
 kypyno xine exikehpyra mana.

- ⁹ Nuno te, xirikuato tō maro ezurume ehtohme koko; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹⁰ Ejitu poenō apitoryme aenurutyā totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹¹ Ejitu poe Izyraeu tō tarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹² Tarose toto tomary jamiḥmā ke, tapory jamitunuru ke roropa; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹³ Tuna konōto Tahpiremā tapiakase eya irānaka; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹⁴ Irānakuroko typoetory tō tarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹⁵ Yrome Ejitu tuisary tynerymapose eya isoutatu tō maro; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹⁶ Ona tonorē poro Izyraeu tō tarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹⁷ Imehnō nonory esēkō jamiḥmākō totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹⁸ Tuisa tō imehxo exiketō totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ¹⁹ Seō, amoreu tō tuisary totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ²⁰ Oke, Pasā tō tuisary roropa totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ²¹ Typoetory tomo a mokaro nonohpyry tokarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ²² Typoetory Izyraeu nonoryme ehtohme moro tokarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- ²³ Wenikehpyra kynexine ynororo kypoko xine typoremākase kuahtao xine; kypyno xine exikehpyra mana.
- ²⁴ Kymarokō tymyhpokase eya kyzehnotokō wino; kypyno xine exikehpyra mana.
- ²⁵ Isene exiketomo a tonahsē ekaroneme mana, porehme; kypyno xine exikehpyra mana.
- ²⁶ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo kapu Esemy a; kypyno xine exikehpyra mana.

Saumu 137

Omuhpe Izyraeu ehtopōpyry poko

- ¹ Typorohse ynanexiasē tuna tō ehpiō po
Papironia po; xitākone ynanexiasē wenikehpyra
yna ahtao Jerusarē poko.
- ² Rira tō tynomose yna a tyhwyme moroto wewe tō pokona.

- ³ Mokaro typoetoryme yna aronanõ yna eremiary etary se toh nexiase, tãkyemaporykõ se toh nexiase yna a: “Oeremiatoko eremiatoh tonõ Xião poko,” tykase toto.
- ⁴ Yrome imehnõ nonory po yna ahtao otãto eremiãko yna nae Kuesẽkõ eahmaryme?
- ⁵ Pata Jerusarẽ, opoko tuenikehse jahtao, jũme rira etory rumekary se ase.
- ⁶ Opoko tuenikehse jahtao, jũme jeremiary rumekary se ase jãkyemaneme Jerusarẽ osenetupuhkepyryhtao.
- ⁷ Ritonõpo, wenikehpyra exiko etomita tõ nyrihpyry poko Jerusarẽ poremãkatopõpyry poko! Wenikehpyra exiko aomihpyrykõ poko: “Pata Jerusarẽ ikararahtoko emapotohme nono pona,” tykase toto.
- ⁸ Pata Papironia, omoro tykararabsẽme exĩko! Tãkye exiko mokaro mana oryhmananomo, yna poko onyrihpyrykõ emetakame,
- ⁹ opoenõkõ pisarara apoiryhtao eya xine, toto apihpytanohpotohme topu pona!

Saumu 138

“Kure mase, Ritonõpo,” kary poko

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Kure mase, Ritonõpo, oeahmãko ase yronomyryme; imehnõ ritõ tõ neneryme eremiãko ase oeahmaryme.
- ² Yna pyno oexiryke te, anamonohpyra roropa oexiryke, jeseukumuru po porohnõko ase oeahmatohme Atapyĩ kurã myhtokoxi. Ynara menepoase ya, emero motye oesety mana, õmiry roropa emero motye mana.
- ³ Kuezukuase okohmaryhtao ya, ajamitunuru ke jamihme kyriase ropa ukurohtao.
- ⁴ Ritonõpo yna Esemy, tuisa tõ emero sero nono po oeahmãko mã toto õmiry etaryhtao tyya xine.
- ⁵ Eremiãko mã toto onyrytã poko, saerekatoh sã imehxo oehtoh exiryke.
- ⁶ Kaehxo awahtao ro sero nono epoe, osanume exiketõ pyno mase, epyrypaketõ roropa otonẽsaromepyra mã toto owinoino.
- ⁷ Tomyehmase jahtao popyra ehtoh ke, jewomãko mase. Yzehnotokõ poremãkãko mase; ypynanohnõko mase ajamitunuru ke.
- ⁸ Õmihpyry ae ro ya tyriko mase emero.

Ritonōpo Jesemy, jūme ypyno oehtoh exikehpyra mana. Oerohtoh onurumekara exiko, erohko ro onyriry otyhkatohme.

Saumu 139

Ritonōpo ēpataka

Tawi nymerohpyry

- ¹ Ritonōpo Jesemy, jenēko mase ukurohtao,
juaro roropa mase ipunaka.
- ² Ynyriry waro mase emero,
amekeino josenetupuhtoh waro roropa mase.
- ³ Jerokuruhtao jenēko mase, joseremaryhtao roropa;
ynyriy emero waro mase ipunaka.
- ⁴ Oturupyra ro jahtao, jotururu waro mase emero.
- ⁵ Jomye mase japurume samo,
jewomāko mase ajamitunuru ke.
- ⁶ Juaro oehtoh poko osenuruhkāko ase;
tuaro jehtoh motye kuhse mā ōsenetupuhtopo.

- ⁷ Mya jytoryhtao jenēko ro mā Ouzenu;
epasaromepyra ase owinoino.
- ⁸ Jonukuruhtao kapu aka, moroto mase;
aorihtyā esaka jytoryhtao moroto roropa mase.
- ⁹ Taporihke jytoryhtao xixi tūtatoḥ pona te,
xixi omōtoḥ pona roropa moe josesariryhtao,
- ¹⁰ moroto ro jesemary ae jemary poko jarōko mase,
moroto roropa jakorehmāko mase.
- ¹¹ Ynara karyhtao ya ixinukuturu a: “Kuapuruko,”
karyhtao, morararo saeremano a:
“Yzeipopyra exiko,” karyhtao,
- ¹² jenēko ro mase.
Koko ahtao saereme ro mā oya.
Ikohmamyyro maro saerehkatoh oxisā oya mana.

- ¹³ Jeretutumuru tyrise oya juahxirirī kehko,
upū roropa emero; kuapuhne aja wakuru ao.
- ¹⁴ “Kure mase,” āko ase oya orēpyra oexiryke.
Tomeseke sā tyrise ywy oya, kure kuhse onyriyā mana,
moro waro ase rahkene.
- ¹⁵ Yzehpyry tō menene tokare pyra jyriryhtao oya;
tomeseke sā tyrise ywy oya aja wakuru ao jahtao.
- ¹⁶ Kuenene enurupyra ro jahtao.
Apapē pokona emero isene jehtoh poko tymerose oya
ēmepyy punero, onyrihpyry exipyra ro ahtao.
- ¹⁷ Ritonōpo, kure kuhse ōsenetupuhtoh mā ya!
Ikuhpyme roropa mā kehko!

- ¹⁸ Tukuhse ahtao ya, isawā motye tuhke exiry mana.
Ypakaryhtao amaro ro ase.
- ¹⁹ Ritonōpo, popynō enahkapory se ase oya!
Ryhmatō kō ytory se ase ymyhtoino,
torētyke pyra jehtohme.
- ²⁰ Okerekeremāko omi xihpyry ke mā toto;
ajohpe oturūko mā toto opoko.
- ²¹ Jesemy Ritonōpo, ozehnotokō zehno roropa ase!
Amaro tātātapoiry se exiketō se pyra ase ipunaka!
- ²² Toto zehno ywy yronymryme;
jepeme pyra mā toto.
- ²³ Ritonōpo kueneko, ukurohtao juaro oehtohme!
Kukuhko roropa josenetupuhtoh waro oehtohme.
- ²⁴ Kueneko popyra ehtoh nae ahtao ukurohtao,
kuaroko jūme amaro exiketō esemary ae.

Saumu 140

Oturutoh Ritonōpo a osewomapotohme

Tawi nymerohpyry

- ¹ Ritonōpo Jesemy, kypynanohko popyra
exiketō winoino!
Kuewomako jetapary se exiketō winoino.
- ² Osenetupuhkehpyra mā toto popyra ehtoh riry poko imehnomo a,
tahxime etonatoh kuhnōko mā toto.
- ³ Inurukō okoi orihmatō sã mā toto,
aomirykō okoi epity sã mā orihmato.
- ⁴ Ritonōpo Jesemy, kuewomako popyra
exiketō jamitunuru winoino!
Kuewomako jetapary se exiketō winoino,
yporemākapory se exiketōme mā toto.
- ⁵ Mokaro epyrypaketomo a ahno apoitoh tyrise,
tarāpa tō tyrise eya xine jesemary ao;
japoitoh tyrise eya xine japoitohme.
- ⁶ Ritonōpo a oturūko ase: “Jesēme mase, Ritonōpo.”
Otatōme exiko, kuakorehmako, ekaroporyhtao oya.
- ⁷ Jesemy imehxo, Jewomane jamihme,
kuewomase etonatoh po.
- ⁸ Ritonōpo, popyra exiketomo a ise aehtohkō
onekaropyra exiko.
Popyra ehtoh poko se toto ahtao,
toto anakorehmara exiko ime pyra toto ehtohme.
- ⁹ Orēpyra jepetōkara onyripopyra exiko;
ah jenaroximatoh tonō eya xine

- nepukā toto epona xine.
¹⁰ Ah ikarā nepukā toto epona xine!
 Ah mokaro tōmasēme nexī toto oramā aka
 jūme tūtara ropa toto ehtohme!
¹¹ Ah imehnō hxironanō torēse nexī toto,
 ajohpe toto ahtao!
 Ah popyra ehtoh noehno imehnō etapananomo a,
 tapoisēme toto ehtohme,
 tonahkasēme roropa toto ehtohme!
- ¹² Ritonōpo yna Esemy, zuaro ase,
 tymōkomokākara ewomāko mase,
 omise exiketō roropa,
 zae toto ripotohme imehnomo a.
¹³ Ōmiry omipona exiketō oeahmāko mā toto.
 Zae ehtoh poko exiketō isene exīko mā toto oēpataka.

Saumu 141

Oturutoh Ritonōpo a kokonie pukuro

Tawī nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo, okohmāko ase;
 axī ke osehko jakorehmase!
 Jotururu etako okohmaryhtao jakorehmary ekaroporyhtao.
² Joturutoh apoiko ixtaratu samo ynekaroryme oya, jemary anymyry
 roropa ynekaroryme kokonie pukuro.
- ³ Ritonōpo, ŷtary erase tyriko,
 aomi popyra oturupyra jehtohme.
⁴ Kukurākako zae pyra ehtoh poko se pyra jehtohme,
 popyra exiketō maro oximaro pyra jehtohme
 iirypyrykō poko.
 Kuakorehmako ytopyra jehtohme jūme
 toto otuhtoh konōto pona!
- ⁵ Otaramē zae exiketō juānohnōko mā toto,
 otaramē jupokāko roropa mā toto
 ypynotome toto ahtao;
 yrome popyra exiketomo a jeahmary
 se pyra ase ipunaka.
 Oturukehpyra ase Ritonōpo a popyra ehtoh poko
 exiketō akorekehkatohme eya.
⁶ Mokaro tuisary tō tomase ahtao
 ypy topu poe, kaino;
 enetupuhnōko mā toto,
 zae jomihpyry ehtopōpyry poko.

- ⁷ Apotopokō takohse ahtao, tyrakase roropa ahtao,
moro saaro mokaro zehpyry tō typahse
exīko zonētopōpyrykō eutary pūto.
- ⁸ Yrome, Ritonōpo Jesemy, oenetupuhnōko ase,
amaro osewomāko ase. Jorihmapopyra exiko.
- ⁹ Kypynanohko tarāpa tō wino tyrise ahtao
popyra exiketomo a japoitohme.
Kypynanohko popyra ehtoh poko exiketō
jarakapyhpyry tō wino, inapurupotoh tae.
- ¹⁰ Ah popyra exiketō nepukā toto apoitoh taka,
tynyrihpyrykō aka, jeparyhtao josewomatoh taka.

Saumu 142

Takorehmapotoh Ritonōpo a

Tawi nymerohpyry

- ¹ Ritonōpo Kuesēkō kohmāko ase ypynanohtohme,
ajohpame sā jakorehmary ekaropōko ase.
- ² Ekerekeremary ekarōko ase eya emero,
zae pyra ehtoh poko emero oturūko ase jerekohmaryke.
- ³ Tapotūkehse ukurohtao jahtao,
zae ynyriry waro mana. Zae ehtoh poko torēnase ywy repe, yrome
jesemary ao ahno apoitoh tonēse jepetōkara a japoitohme.
- ⁴ Jomye josenuhmaryhtao japotunuru wino
jakorehmane enetohme, arypyra,
takorehmaneke pyra ase, towomanেকে pyra. Ypyno exiketety pyra ase.
- ⁵ Ritonōpo, okohmāko ase jakorehmatohme.
Omo mase jewomaneme,
ose rokē ase isene ro jahtao sero nono po.
- ⁶ Okohmatoh etako jakorehmatohme,
tapotūkehse jexiryke ukurohtao.
Kypynanohko yzehno exiketō wino,
ymotye jamihme toexirykōke.
- ⁷ Jetuarimatoh tae kuanỹko,
mame oeahmāko ase opoetory tō oximōtoh tao
kure ypoko toehse oexiryke.

Saumu 143

Ritonōpo enetuputyry poko

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonōpo, jomiry etako! Zae oexiryke kuetako; kuezuhko
anamonohpyra oexiryke!

- ² Opoetoryme jexiryke japiakara exiko,
zae nymyry pyra ynanase emero porehme oneneryme.
- ³ Yzehno exiketomo a tokahmase ywy japoitoh pona, typoremākase ywy
eya xine ipunaka. Āpuruhpyry xinukutumā taka tōmase ywy eya
xine, pake aorihtyā sā ase.
- ⁴ Naeroro apotūkehnōko ase, ehtomāko ase,
enahkety sā ase ukurohtao.
- ⁵ Pake ehtopōpyry poko wenikehpyra ase,
onyrityā poko osenetupuhnōko ase;
wenikehpyra ase onyrytyā poko emero.
- ⁶ Jemary tō anŷnōko ase oneneryme, Ritonōpo,
jotururume oya;
nono tonorē sā tuna zehnāko ase opoko.
- ⁷ Axī ke kuezuhko, Ritonōpo Jesemy
tapotūkehse jexiryke oeraximary poko.
Ywino otonēpyra exiko,
jorikyryino imehnō orihketō maro.
- ⁸ Ēmepyyry ae rokē kuruko ropa ypyno oehtoh poko,
oenetuputyryke ya ypynanohneme.
Oturūko ase oya; zae ehtoh riry poko
tuaroh kamexipoko.
- ⁹ Ritonōpo, kypynanohko yzehnotokō wino,
oya ytōko ase jewomatohme.
- ¹⁰ Omoro mase Ritonōpo Jesemy;
kuamorepako ōmiry omipona jehtohme.
Kure rokē kyriko, kuakorehmapoko Ouzenu a
zae jesemary ae jytotohme, towomaneke jehtohme.
- ¹¹ Kypynanohko, Ritonōpo, ōmihpyry ae ro ya!
Kure oexiryke kuanŷko jetuarimatoh wino.
- ¹² Ypyno oexiryke mokaro yzehno exiketō etapako;
yyryhmananō enahkapoko, opoetoryme jexiryke.

Saumu 144

Kure Ritonōpo ehtoh ekarory tuisa a

Tawī nymerohpyry.

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko Kuesēkomo a!
Jewomaneme mana; jamorepāko mana etonatohme,
tuar jehtohme yzehnotokō poremākapotohme.
- ² Jewomaneme mana, jakorehmaneme roropa.
Ytapyīme jamihmā mana, ypynanohne roropa.
Enetuputyryke ya imaro osewomāko ase.
Imehnō nonory pōkō poremākāko mā ynororo,

ypoetoryme toto ehtohme.

- ³ Ritonōpo, ahnome rokē ynanase;
oty katohme yna poko osenetupuhnōko mah?
Orihketōme rokē ynanase māpyra yna pyno mase.

- ⁴ Anonokane sā ynanase, pu katoh samo;
isene yna ehtoh jerutumā sā mana axītao rokene.

- ⁵ Ritonōpo, kapu etapuruhmakako oyhtotohme!
Ypy tō apoko, mame orexīto tūtāko mana.

- ⁶ Nenenehkane enehpoko ozehno
exiketō aropotohme saparahme;
pyrou tō ekomako toto epatohme tururume.

- ⁷ Oesae kapu ae kuanŷko oemary ke,
zue ae kypynanohko.
Kuewomako awaro pyra exiketō wino,

- ⁸ zae pyra rokē toto exiryke.
“Ajojpe pyra ase,” āko toh mā repe,
yrome ajohpe mā toto tōmiryko etaporyhtao ro.

- ⁹ Onetaryme, Ritonōpo, eremiatoh kasenato ke
eremiāko ase;
rira etōko ase 10me toare exikety ke,
eremiāko ase oeahmaryme.

- ¹⁰ Omoro mase tuisa tō pynanohneme,
Tawī ewomaneme mase onetapara imehnō ehtohme.

- ¹¹ Kypynanohko, kuewomako yzehno exiketō wino,
zae pyra rokē toexirykōke.
“Ajojpe pyra,” āko toh mā repe, yrome ajohpe mā toto.

- ¹² Ah yna mūkuru tō poetome toto ahtao,
otyro zoko sā nexī toto, jamihme,
ah yna ēxiry tō tuisa tapyī konōto ipuroxikihny sā
nexī toto, emeporyme!

- ¹³ Ah yna napyry tapyī tō pehme nexī kehko,
emero rokē tykrysā ke!
Ah yna eky tō kaneru tōkehko nemā toto
10 miumākōme toto ehtohme, yna nonory po!

- ¹⁴ Ah yna eky tō pui tōkehko nemā toto,
ipoenō epukara ehtohme, orihpyra ehtohme roropa!
Ah kui kara roropa osema tao nexī toto!

- ¹⁵ Tākye mā mokaro morohne nae exiketomo!
Tākye roropa mā toto
Tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanomo!

Saumu 145

Eremiatoh sero Ritonōpo eahmaryme

Tawi nymerohpyry

- ¹ Ritonōpo Jesemy, ytuisaryme mase;
imehxo oehtoh ekarōko ase, “Kure mase,”
kakehpyra ase jūme.
- ² Kokoro rokē, “Kure mase,” āko ase oya.
Jūme oeahmakehpyra ase.
- ³ Imehxo Kuesēkō mana,
eahmary kyya xine kure mana;
imehxo aexiry kuosenetupuhthkō motye mana.
- ⁴ Ritonōpo, onyrytā kurā ekarōko toiro emāsamo imepỹ emāsamo a,
mame oeahmāko mā toto onyrytā poko ajamitunuru ke.
- ⁵ Oturūko mā toto xixi motye saereme oehtoh poko,
imehxo oehtoh poko roropa.
Morohne poko osenetupuhnōko ase, onyrytā osenuruhkatoh tonō
poko.
- ⁶ Oturūko mā toto onyrytā poko ajamitunuru ke,
ywy roropa imehxo oehtoh ekarōko ase.
- ⁷ Kure oehtoh poko emero oturūko mā toto,
eremiāko roropa mā toto tātākyemarykōme
anamonoehpyra oehtoh poko.
- ⁸ Ritonōpo Kuesēkō kure mana, kypyno xine mana;
axī pyra zekītāko mana, kuānohyrykō se pyra mana,
kypynanohpyrykō sehxo mana.
- ⁹ Kure Kuesēkō mana ahno poko emero,
tynyrytā pyno mana emero porehme.
- ¹⁰ Ritonōpo yna Esemy, oeahmāko mā toto
onyrytā emero, “Kure mase,” āko oya mā toto,
ōmiry omipona exiketomo.
- ¹¹ Oturūko mā toto, xixi saerehkatoh motye,
tuisamehxo oehtoh poko, ajamitunuru poko oturūko roropa mā toto,
- ¹² onyrytā ajamitunuru ke zuaro
emero nono pōkō ehtohme, xixi saerehkatoh motye tuisamehxo
oehtoh poko roropa.
- ¹³ Tuisame oehtoh jūme mana,
emero esēme oehtoh exikehpyra mana.
-
- Ritonōpo Kuesēkō tōmihpyry ae ro emero rīko mana,
anamonoehpyra mana emero riryhtao eya.
- ¹⁴ Etuarimaketō akorehmāko mana,
aepukatyā anỹnōko roropa mana.
- ¹⁵ Isene exiketō emero enēko mā toto,

- ewino tynapyrykō eraximāko mā toto,
 inapyrykō ekarōko eya xine mana ise toto ahtao.
- ¹⁶ Tonahsē ekaroryhtao Kuesēkomo a epo exīko mana,
 isene exiketō pune, emero tuesapare exīko mā toto.
- ¹⁷ Kuesēkō zae mana emero riry poko,
 anamonohpyra mana emero riryhtao eya.
- ¹⁸ Ameke pyra Ritonōpo mana ahno a,
 ekaroporyhtao eya xine takorehmapotohkōme,
 ajohpe pyra ekaroporyhtao eya xine.
- ¹⁹ Aomiry omipona exiketō ise ehtoh ekarōko mana;
 toto kohtary etāko mana,
 ipynanohtorŷko mana aorikyrykōino.
- ²⁰ Typyno exiketō ewomāko Ritonōpo mana,
 yrome popyra exiketō enahkāko mana.
- ²¹ “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra ase,
 Kuesēkō eahmaryme.
 Ah isene exiketō emero Ritonōpo kurā eahmā toto,
 jūme rahkene.

Saumu 146

Ritonōpo eahmary, jūme Tuisame exikety

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
 “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase,
 opyno jexiryke yronymryme.
- ² Isene ro jahtao Ritonōpo oneahmakehpyra ase,
 eremiāko ase eahmaryme joorikyry ponāmero.
- ³ Ahno onyripyra ehtoko opynanohnekōme,
 tuisame toto ahtao ro;
 opynanohsaromepyra mā toto
 orihketōme rokē toexirykōke.
- ⁴ Toorihse toto ahtao, nonome exīko ropa mā toto,
 morara ahtao tyriry se aexihpyry tonahse
 exīko toh mana.
- ⁵ Tākye mā mokyro takorehmaneke Ritonōpo ke,
 Jako esemy;
 tosēme Ritonōpo enetupuhnōko mana typynanohneme.
- ⁶ Kapu Rihpōme mā ynororo te, sero nono te,
 tuna konōto maro, nakuaōkō maro emero porehme!
 Tōmihpyry omipona exikehpyra Kuesēkō mana;
- ⁷ tyrohmanohpose exiketō ewomāko mana,
 omise exiketomo a tonahsē ekarōko mana.
 Āpuruhpyry taōkō tūtanohpōko ropa

- Ritonōpo Kuesēkō mana,
⁸ tonurākara tonure tyriko ropa mana.
 Aepukatyā anŷnōko ropa mana,
 tōmiry omipona exiketō pyno mana.
⁹ Katonō imehnō nonory poe aehtyā
 kynonorykō pona ewomāko mana, pytŷpo tomo te,
 poetōpo tō roropa akorehmāko mana,
 yrome popyra ehtoh poko exiketō anakorehmara mana.
¹⁰ Tuisame exikehpyra Kuesēkō mana.
 Jerusarē pōkomo, jūme Oesēkō tuisame
 exikehpyra mana.
 Kure mase, Ritonōpo!

Saumu 147

Kure mase, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
 Kueremiarykō Ritonōpo eahmaryme kure mana;
 jamaro mana, zae roropa eahmary kyya xine mana.
² Pata Jerusarē kurākāko ropa Kuesēkō mana;
 Izyraeu tō enehnōko ropa mana imehnō nonory poe,
 arotyā imehnō poetoryme.
³ Emynyhmaketō kurākāko ropa mana,
 iiryhmatopōpyrykō epinoohnōko mana.
⁴ Xirikuato tō tuhke ehtoh tyripose eya,
 toine esety ae toto kohmāko mana.
⁵ Imehxo Kuesēkō mana, jamihme kuhse mana;
 tuarohxo ynororo, emero zuaro mana.
⁶ Imehnō motye osekaropyra exiketō
 anŷnōko Kuesēkō mana,
 yrome popyra exiketō akuhmōko mana nono pona.
⁷ Eremiatoko Kuesēkō eahmaryme;
 rira tō etotoko, “Kure mase, Ritonōpo,” karyme.
⁸ Akurū ke kapu apurūko mana,
 konopo enehpōko mana nono pona,
 onahpoty ahtano hpōko roropa mana ypy tō po.
⁹ Onokyro tomo a tonahsē ekarōko mana,
 atōko poenō nahpāko roropa mana
 ikohmaryhtao eya xine.
¹⁰ Oty Ritonōpo zamaro nae?
 Kawaru tō jamihmākomo? Arypyra.
 Soutatu tō orēpyra exiketomo? Arypyra roropa.
¹¹ Ritonōpo zamaro mokaro,

aomiry omipona exiketomo, penekehpyra exiketō
Ritonōpo eraximary poko typynanohtohkōme.

- ¹² Ritonōpo eahmatoko, Jerusarē pōkomo!
“Kure mase,” kahtoko Oesēkomo a, Xiāo pōkomo!
- ¹³ Jamihme apatary omōtohi rīko mana.
Kure rokē apatary pōkō rīko roropa mana.
- ¹⁴ Ononory ehpiry ewomāko mana,
ozehno xine pyra imehnō ehtohme,
tonahsē kurā ekarōko oya xine mana
tākye oehtohkōme.
- ¹⁵ Tōmiry ke tyripōko mana,
axī inyripohpyry exīko mana.
- ¹⁶ Kuenimā enehpōko mana sero nono pona
topuxixime, kaneru hpoty samo;
kuenimā topuru pahnōko mana putoh katohe samo.
- ¹⁷ Konopoimo enehpōko mana
topuxikiri samo, jeru kuenimano.
Kōxikene sytatose exīko kuenimā enehporyhtao eya.
- ¹⁸ Mame aomiry omi poe jeru kuenimā tuname
exīko ropa mana.
Tyryrykane enehpōko mana,
mame tuna serere āko mana.
- ¹⁹ Tōmihpyry ekarōko Ritonōpo mana
Jako pakomotyamo a,
tynyripohpyry tō Izryaeu tomo a.
- ²⁰ Morara onyripyra imep̄y nonory pōkomo a;
imehnō ahno aomiry waro pyra mā toto.
“Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

Saumu 148

Kuesēkō seahmatone emero porehme!

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
Kuesēkō eahmatoko, kapuaōkomo emero,
eahmatoko moroto kae kapu ao!
- ² Ritonōpo eahmatoko, emero inenyohtyamo,
ipoetory tō etonaketō emero kapu ao!
- ³ Eahmatoko, xixi te, nuno maro;
Eahmatoko xirikuato tomo, zemimākomo!
- ⁴ Eahmatoko, kapu tomo kaehxo exiketomo, tuna tō roropa kapu
epoehme aexityamo!
- ⁵ Ah Kuesēkō eahmā toto, eya tyripose toto,
mame tyrise toh rahkene!

- ⁶ Eya tyripose toto, jūme tosaο xine toto ehtohme;
aomihpyry omipona jūme exikehpyra toto ehtohme.
- ⁷ Kuesēkō eahmatoko, sero nono pōkomo emero:
onokyroimo tomo tuna konōto kuaōkomo,
zue tō emero tuna konōto kuaōkomo.
- ⁸ Kuesēkō eahmatoko, nenenehkane konopoimo topuxikiri sā exikety te,
kuenimā topuru akurū kehko, tyryrykane jamihmā tomo aomipona
exiketomo.
- ⁹ Eahmatoko, ypy tomo somohmākō roropa,
wewe eperytaketomo itu tōkehko roropa!
- ¹⁰ Eahmatoko, onokyro tōkehko okyno tō roropa!
Eahmatoko, torō tōkehko nono poro ytoketō roropa!
- ¹¹ Kuesēkō eahmatoko, tuisa tomo ahno tō maro
emero, kowenatu tomo kowenu poko erohketō maro!
- ¹² Kuesēkō eahmatoko, nuasemākomo oryximākō roropa,
tamuhpomākomo poetohti mākō roropa!
- ¹³ Ah Ritonōpo Kuesēkō eahmā toto emero porehme,
imehnō ritō tō motye imehxo aexiryke!
Tynryityā motye imehxo mana sero nono po
kapu ao roropa, morohne motye saeremehxo mana.
- ¹⁴ Typoetory Izyraeu tō tyripose eya kokoro rokē jamihmehxo toto
ehtohme.
Naeroro eahmatoko, ipoetory tō anamonohpyra exiketomo, Izyraeu
tomo, ipyno aehtyamo.
“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

Saumu 149

Eremiatoh sero Ritonōpo eahmaryme

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
Eremiatoh kasenato ke eremiatoko Kuesēkō eahmaryme. Eahmatoko
ipoetory tō anamonohpyra exiketō oximōtoħ tao.
- ² Atākyematoko, Izyraeu tomo, Ritonōpo Oesēkō poko. Oseahmatoko,
Jerusarē pōkomo, Otuisarykō poko.
- ³ Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo,
awatoko mokyro eahmaryme; pāteru tō etory ke rira tō etotoħ ke roropa.
- ⁴ Kuesēkō zamaro ipoetory tomo; imehnō motye osekaropyra exiketō
orēpyra tyripōko mana.
- ⁵ Ah Ritonōpo poeory tō tākye nexī toto
topetōkara typoremākase tyya xine exiryke, tātākyemarykōme
tōseahmarykoħtao.
- ⁶ Ah Ritonōpo eahmā toto opore toremiarykōme, tytapemākō taere
exiketō ke tomahpo xine

- ⁷ imehnō nonory pōkō poremākatohme, ahno tō wānohtohme;
⁸ ituisary tō myhtohme keti tō ke, kowenu poko
erohketō roropa kurimene risē keti tō ke;
⁹ ahno tō wānohtohme Ritonōpo nyripohpyry ae ro!
Moro sā orēpyrahxo ipoetory tō exīko mana,
anamonohpyra exiketomo.
“Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

Saumu 150

Kuesēkō Ritonōpo eahmatoko!

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
Ritonōpo eahmatoko Itapyī tao.
Ijamitunuru eahmatoko kapu ao.
² Eahmatoko inyrityā kurā poko tyjamitunuru ke.
Eahmatoko emero motye tuisamehxo aexiryke.
³ Eahmatoko rue tō etotoh ke.
Eahmatoko haapa etotoh ke rira tō maro.
⁴ Eahmatoko pāteru tō ke watoh ke roropa.
Eahmatoko haapa tō etory ke, rue tō maro.
⁵ Eahmatoko pratu tō etory ke.
Eahmatoko opore pratu tō panaikato ke.
⁶ Kuesēkō eahmatoko, isene exiketō emero!
“Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

POROWEPIO

Emese Kure Ehtoh poko

Provérbios

Ekarotopo

Sero *Porowepio* amorepatoh tonō nae tuaro se exiketō akorehmatohme tuaro ehtohme. Tuaro se awahtao xine wenikehpyra ehtoko Oesēkōme Ritonōpo enetupuhtohme, Aomiry omipona oehtohkōme. Izyraeu tō tamuximākō tuaro ehtopōpyry ekarōko mana zae ehtoh poko tyekyry tō maro, zae osepekahtoh poko, tuaro osepehme ehtoh poko, tomeseke sā onymotyēkara ehtohme atae pyra ahtao imehnō maro. Amorepāko epyrypara ehtoh poko, penekhepyra ehtoh poko, tymōkomokākara pyno ehtoh poko, topekō onewokara ehtoh poko, enara.

Sero pape ao

Tuaro ehtoh kure mana *1.1—9.18*

Amorepatoh tonō osehta *10.1—29.27*

Tuaro ehtoh tonō osehta *30.1-33*

Nohpo emese kure exikety *31.1-31*

Zae omi ehtoh poko

1 ¹ Zae omi ehtoh poko sero, Tawi mūkuru, Saromāo nekarohpyry, Izyraeu tō tuisaryme.

² Sero omi mā ākorehmāko zuarohxo se oehtohme zae ehtoh poko te, āmorepatoh kurā se oehtohme te, osenetupuhtoh tupimākō enetupuhtohme.

³ Āmorepatoryko mā toto tuaro ehtohme isene ehtoh poko te, zae ehtoh poko, kure ehtoh poko, ajohpe pyra ehtoh poko, enara. ⁴ Tuaro pyra exiketō amorepāko tuaro toto ehtohme tamuhpōme pyra ro toto ahtao. Poetohti tō amorepāko zae ehtoh menekatohme eya xine, zae ehtoh poko toto ehtohme.

⁵ Sero jomiry zae ehtoh poko tuaro exiketō zuarohxo tyripōko mana, amorepatyā amorepāko mana ⁶ omi zae ehtoh poko enetupuhtohme, tuaro ehtoh tonēse ahtao enetupuhtohme, tuaro exiketō omiry enetupuhtohme te, ekaropotoh tupimākō enetupuhtohme roropa.

⁷ Tuaro exikety me se awahtao osemazuhme Ritonōpo enetupuhko Oesēme. Tuaro pyra exiketō zae ehtoh poko etary se hkopyra mā toto.

Poetohti tō amorepatoh sero

⁸Aimo, otato exiko āmoreparyhtao omy a, asa omiry roropa onurumekara exiko. ⁹Inamorepatohkō oehtoh kurākāko mana, parimā kurā sā te, osenao kasuru kurā emeporyme ehtoh samo enekurehxo oehtohme.

¹⁰Aimo, zae pyra exiketomo a okukuruhtao ŷme pyra exiko. ¹¹Ynara karyhtao oya: “Eropa yna maro. Ahno setapatatose oseahmatohme rokenel! ¹²Isene toto ahtao toto orihmapōko sytatose. ¹³Imōkomorykō apoīko sytatose arotohme tapyi taka, pehme kytapyīkō ehtohme. ¹⁴Eropa yna maro. Mōkomo apiakāko sytatose tomatonanohse ahtao kyaa xine,” karyhtao, ŷme pyra exiko mokaro a.

¹⁵Aimo, mokaro maro ytoytopyra exiko. Ameke exiko toto winoino. ¹⁶Atarypoketō sā mā toto popyra toehtohkō ritohme, imehnō etapary se roropa mā toto. ¹⁷Oty katohmehxo torō apoitoh rīko nae torō neneryme? Omōpyra mana. ¹⁸Yrome mokaro rokē omōnōko mā toto tynryihpyrykō aka. Mame tapoise toto ahtao orihnōko mā toto. ¹⁹Moro sā exiko mā tyamene se exiketomo, omato kō roropa, etyhporyme orihnōko mokaro mana.

Tuaro ehtoh okohmāko samo

²⁰Etako pahnel! Tuaro ehtoh okohmāko sā mana osema tao te, osepekahtoh tao, ²¹pata tō omōtohtao te, oximōtohtao tuaro ehtoh kohtāko sā opore. Ynara āko sā mana:

²²— Tuaro pyra exiketomo! Otara ahtao rowohpe oehtohkō rumekāko matou? Otara ahtao ātahmākarykō tuaro ehtoh poko rumekāko matou? Jūme tuaro oexirykō se pyra hmatou? ²³Etatoko ke zae pyra oehtoh eneporyhtao oya xine. Ākorehmarykō se ase zae ehtoh poko oehtohkōme; tuaro jehtoh ekarōko ase oya xine. ²⁴Okohmatoryko exiase repe, yrome onetara mexiatose, otato pyra mexiatose. ²⁵Āmorepatopōpyrykō ya omipona pyra mexiatose. Azahkuru oehtohkō kurākapory se pyra mexiatose ya. ²⁶Naeroro popyra ehtoh toehse ahtao oya xine, exianāko rokē ase. Tyrohsē toehse opona ahtao, oeminōko ase. ²⁷Oeunohtoryko ase oetuarimatohtō toehse ahtao oya xine, konopo itamurumā samo, tyryrykane jamihme exikety maro. Exianāko rokē ase moro sā toehse ahtao, oetuarimary eneryhtao ya, oryhmary eneryhtao roropa ya. ²⁸Mame morara toehse ahtao ykohmāko matose repe, yrome ywy, tuaro ehtoh, oezuhpyra xine exiko ase. Jupiko matose repe. Yrome jenepyra ekurehnōko matose. ²⁹Tuaro ehtoh se pyra oexirykōke te, Ritonōpo omiry omipona se pyra roropa oexirykōke, ³⁰āmorepatopōpyrykō ya zae ehtoh poko onetara mexiatose, otato pyra roropa mexiatose: “Sē onyryrykō iiryporyme mana,” karyhtao ya oya xine. ³¹Morara exiryke onyryhpyrykō epehpyra apoīko matose, onyrytyākō emetakā apoīko matose. ³²Tuaro pyra exiketō orihnōko mā toto tuaro ehtoh se pyra toexirykōke. Zae ehtoh waro pyra exiketō osenahkāko mā toto, tuaro pyra toehtoh se rokē toexirykōke. ³³Yrome jomiry etaryhtao oya xine osewomāko matose. Towomaneke exiko matose, torētyke pyra exiko.

Tuaro ehtoh epehpyry

2 ¹Aimo, otato exiko āmorepatoh poko ya, wenikehpyra roropa exiko ynyriporo poko oya. ²Tuaro exiketō omiry etako, atamorepako toto

namorepatoh enetupuhtohme oya. ³Ÿ, tuaro ehtoh ekaropoko, ikohmako opore enetupuhtoh ekaropotohme oya. ⁴Morohne zupiko, parata zupiry sã oya, mõkomo kurã zonemyhpyry zupiry sã roropa oya. ⁵Morohne zupiryhtao oya Ritonõpo zuno ehtoh waro exiko mase. Ritonõpo waro ehtoh enetupuhpitõko roropa mase. ⁶Kuesẽkõ mokyro tuaro ehtoh ekaroneme kyya xine; Aomiry poe tuaro exiko sytatose, enetupuhnõko roropa sytatose. ⁷Zae ehtoh poko exiketõ akorehmãko mana, toto ewomãko roropa mana. ⁸Zae imehnõ poko exiketõ ewomãko Ritonõpo mana, Tõmipona exiketõ eraseme mana.

⁹Jomiry etaryhtao oya enetupuhnõko mase zae ehtoh poko, kure ehtoh poko, ajohpe pyra ehtoh poko, enara, mame zae ehtoh riry waro exiko mase. ¹⁰Tuaro exiketyme exiko mase, azamaro tuaro oehtoh exiko mana. ¹¹Zae ehtoh waro oehtoh oewomãko mana, tuaro oehtoh ke osewomãko mase ¹²popyra ehtoh poko pyra oehtohme. Moro pokoino ameke rokẽ exiko mase ajohpe exiketõ poe: ¹³mokaro a zae ehtoh turumekase tyrypyrykõ poko rokẽ toehtohkõme; ¹⁴tãkye exiko mã toto popyra ehtoh poko tahtao xine te, popyra imehnõ ehtoh toto zamaro mana; ¹⁵ajohpe mã toto, ajoajohpe roropa mã toto.

¹⁶Mame osenekunohpopyra exiko mase tukuhse awahtao nohpo a imeimehnõ poko exikety a, omi kurã ke sã oeahmaryhtao tymaro oehtohme. ¹⁷Mokyro nohpo tynio wenikehkãko mana, tõmihpyry Ritonõpo a moro poko wenikehnõko roropa mana. ¹⁸Itapyĩ taka oytoryhtao oriehtoh esemary ae ytõko mase; moro ae ytokety ameke pyra exiko mana aorihtyã esaka. ¹⁹Mokyro nohpo maro ytoketõ oehpyra ropa mã toto, isene exiketõ esemary pona ropa. ²⁰Naeroro zae ehtoh poko exiketõ ipoenoohko zae ehtoh poko oehtohme roropa. ²¹Zae exiketõ, azahkuru pyra exiketõ isene exiko mã toto sero nono po. ²²Yrome popyra exiketõ itumehnõko Ritonõpo mana. Ätaryka mukary sã iirypyrymãkõ oũko mana.

Zae poetohti amorepatoh sero

3 ¹Poetohti, wenikehpyra ehtoko amorepatopõpyrykõ poko ya; nyriropyã oya xine ikurãkatoko okurohtaka xine. ²Morara awahtao xine tuhke jeimamyry aropõko matose orihpyra taro, pehme exiko roropa matose, kure ehtoh ke. ³Osepeme oehtoh onurumekara exiko, anamonohpyra oehtoh roropa. Morara oehtoh ikurãkako okurohtao, imerohpyry sã ehtohme. ⁴Morara awahtao Ritonõpo zamaro exiko mase; ahno zamaro exiko roropa mase.

⁵Oesẽme Ritonõpo enetupuhko yronymyryme. “Zuaro ase jamoreme,” kara exiko. ⁶Emero poko awahtao wenikehpyra exiko Oesẽ poko, mame zae ehtoh enepõko oya mana tyrithme oya. ⁷Tuaro exiketyme osekarpopyra exiko; Ritonõpo omiry omipona exiko, zae pyra ehtoh poko pyra exiko. ⁸Zae oehtoh opi kurã sã mana, tyrohsẽ epity samo, jetuhkopyra oetuarimary ritohme. ⁹Ritonõpo sehxo exiko, eahmako okyryry kurã ekaroryke eya, tykyrysã kurã ekaroryke roropa eya anarykatyã toehse ahtao. ¹⁰Moro sã riryhtao oya anapyry ẽ pehnõko mana, itamurume toehse exiryke, õkuru ẽ roropa pehme exiko mana eukuru ke, imotye roropa exiko mana.

¹¹Aimo, etako kure tupokase awahtao Kuesẽkomo a zomory zuaro oehtohme, emynyhmara exiko zae pyra oehtoh pokoino jetũ oriryhtao.

¹² Opyno Ritonôpo exiryke okurākāko mana azahkuru toehse awahtao, poeto zū tumūkuru kurākary samo zae ehtoh poko aehtohme ipyno toexiryke.

Tuaro ehtoh kure exiry

¹³ Tākye exīko mase tuaro toehse awahtao, zae ehtoh enetuputyryhtao oya, ¹⁴ parata motye kure mana, uuru motye roropa kure mana. ¹⁵ Tuaro ehtoh topu tō typyne exiketō motye kure mana; emero ise oehtoh motye kure mana. ¹⁶ Tuaro ehtoh pokoino okynahxo orihpyra exīko mase, ipokoino tymōkomo ke exīko mase, tuisame exīko roropa mase. ¹⁷ Tuaro awahtao isene oehtoh azamaro exīko mana, tuaro oehtoh oewomāko roropa mana oytoryhtao. ¹⁸ Tuaro exiketō tākye exīko mā toto, isene roropa exīko mā toto.

¹⁹ Sero nono tyrise Ritonôpo a tuaro toehtoh ke;

tuaro toehtoh ke kapu tyrise eya esaka.

²⁰ Tuaro toexiryke tuna tyripose eya sarakaneme;

akuru tō poe konopo oehtohme nono pona tyrise roropa eya.

Kure rokē imehnō tyriko

²¹ Aimo, tuaro exikehpyra exiko, zae ehtoh imenekako ipoko rokē oehtohme, jūme toto onurumekara exiko. ²² Mokaro pokoino isene oehtoh azamaro exiko mana, tākye exiko roropa mase rahkene. ²³ Kure rokē ytoytōko mase oesemary ae, oseosetapara exīko roropa mase. ²⁴ Tohrame awahtao oserehpyra mase, ātaxikaryhtao kure nyhnōko mase. ²⁵ Torētyke pyra exīko mase popyra ehtoh poko, mōtoino rokē konopoimo oepyyryhtao samo tyryrykane konōto maro popyra exiketō pona. ²⁶ Ritonôpo Oesē oewomāko mana, ākorehmāko roropa mana apoitoh taka opupuru epukara ehtohme.

²⁷ Tymōkomokākara etuarimaryhtao mokaro akorehmako akorehmatoh pune oya ahtao. ²⁸ Ynara kara exiko imehnomo a: “Eraximako aporo, kokoro ākorehmāko ase,” kara exiko mokyro akorehmary waro awahtao seroae ro. ²⁹ Osenetupuhpyra exiko katonō riry poko popyra; omyhto osesarīko mā ynororo, zae oehtoh enetupuhnōko roropa mana. ³⁰ Oseosezuhpyra exiko imehnō maro zae ynororo ahtao, oryhmaro roropa ynororo ahtao. ³¹ Imehnō ryhmananō ehtoh sã penetara exiko, inyiriry sã onyripyra exiko roropa. ³² Popyra ehtoh poko exiketō se pyra Ritonôpo Kuesēkō mana, yrome zae ehtoh poko exiketō epeme mana. ³³ Zae pyra exiketō tapyī ripōko popyra Ritonôpo mana, yrome zae ehtoh poko exiketō tapyī kure rokē tyripōko mana. ³⁴ Tounohnanō eunohnōko Ritonôpo mana, yrome epyrypara exiketō akorehmāko mana. ³⁵ Tuaro exiketō tuisamehxo exiko mā toto, yrome tuaro pyra exiketō itamurumehxo ehxirōko mā toto.

Tuaro ehtoko kurehxo

4 ¹ Poetohti etatoko pahne, omykomo a āmorepatohkō poko. Otato ehtoko tuaro ehtoh waro oehtohkōme. ² Zae āmorepatoryko ase, zae āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. ³ Poetome ro jahtao papa tapyī tao toiroro aja tō mūkurume ⁴ tamorepase ywy papa a. Ynara tykase ynororo ya:

— Jomiry ikurākako okurohtaka; ynyriptyā oya omipona exiko, mame isene exīko mase. ⁵ Tuaro exiko! Zae ehtoh enetupuhko! Wenikehpyra exiko,

jomihpyry onurumekara exiko roropa. ⁶Tuaro ehtoh onurumekara exiko, oewomāko mana. Ipyno exiko, mame kure rokē okurākāko mana. ⁷Tuaro ehtoh kure kuhse mana. Naeroro tuaro ehtoh apoiko, typyne moro apoiry ahtao ro. Omōkomory ekamoko zae ehtoh waro oehtoh epekahtohme. ⁸Tuaro ehtoh pyno exiko, tuaro awahtao tamuximehxo exiko mase. Tuisamehxo tuaro ehtoh orīko mana isehxo awahtao. ⁹Tuaro oehtoh parimā kurā sā exiko, oupuhpyry emepory samo.

Ameke exiko zae pyra exiketō wino.

¹⁰Etako pahne aimo, jomiry poko otato exiko. Mame tuhke jeimamyry aropōko mase sero nono po isene. ¹¹Tuaro ehtoh poko āmorepāko ase zae ehtoh poko oehtohme. ¹²Tuaro ehtoh poko awahtao, osema kurā ae ytokety sā mase exiko. Kure rokē moro ae ytōko mase. Tururume oytoryhtao moro ae osetapara mase. ¹³Jūme wenikehpyra exiko āmorepatopōpyry poko ya. Āmorepatopōpyry isene oehtohme mana; tomeseke exiko ikurākatohme. ¹⁴Popyra exiketō ytoytotoh pona ytopyra exiko. Mokaro nyryry onypoehopyra exiko. ¹⁵Popyra exiketō nyryry onyripyra exiko. Zae pyra ehtopo a ameke exiko. Imyhtoino esyryhmako oytotohme zae oesemary ae. ¹⁶Mokaro nyhsaromepyra popyra ehtoh onyripyra tahtao xine. Tohrame toh repe, yrome nyhpyra mā toto imehnō onyryhmara ahtao ro. ¹⁷Ynara exiryke, popyra ehtoh eya xine tonahsē sā mana. Imehnō ryhmary eya xine eukuru sā roropa mana.

¹⁸Zae ehtoh poko exiketō esemary saerehkane sā mana, xixi tūtapitory sā mana. Saeremehxo exiko mana, xixime ehtoh pona. ¹⁹Yrome popyra ehtoh poko exiketō esemary xinukutumā sā mana koko exikety samo. Epukāko rokē mā toto tosemarykō onenepyra toexirykōke.

Tomeseke exiko

²⁰Aimo, jomiry etako kure. Otato exiko, jotururu etako. ²¹Jomihpyry poko wenikehpyra exiko, morohne ikurākako okurohtao. ²²Okynā isene ehtoh ekarōko mana kure ehtoh roropa morohne enetupuhnanomo a. ²³Tomeseke exiko ōsenetuputyry poko, ynara exiryke: osenetupuhxīpo moro sā exiko mase imeīpo. ²⁴Ajohpe pyra exiko. Zae rokē oturuko onekunohto pyra exiko. ²⁵Topohme osenuhmako, zae oehtoh waro oehtohme. Epuipyra exiko, ihxipŷke exikety sā pyra exiko ²⁶Tomeseke sā osenetupuhko onyryry se oehtoh poko, mame onyryry kure exiko mana. ²⁷Ameke exiko popyra ehtopo a, zae rokē exiko, osema topohmā ae ytokety samo; eramara exiko ipunaka zae pyra ehtoh pokona ropa.

Imepŷ poko penetara exiko

5 ¹Aimo umūkuru, otato exiko jomiry a tuaro jexiryke, josenetupuhtoh zae exiryke roropa. ²Moro sā awahtao zae ehtoh poko zuaro exiko mase, ōmiry roropa tyriko imehnomo a enetupuhtohme zuaro oehtoh poko. ³Imepŷ pyty potapihpyry, otarame anusasame mana oya, ano zenī samo, oeahmary eya otarame anusasame mana azeite samo; ⁴yrome imeīpo mā karapa sā itunu exiko oya, etuarimāko mase. ⁵Mokyro nohpo yhtōko mana aorihŷtā esaka; esemary etyhpyry oorihŷtohme mana. ⁶Mokyro nohpo isene ehtoh ae ytopyra mana; xiaksiake ytōko mana, yrome osema kurā waro pyra mana.

⁷Etako pahne, aimo, wenikehpyra exiko jomiry poko! ⁸Mokyro panō nohpo ahtao, ameke rokē exiko eya. Itapyī omōtoḥ pūtokoḥi ytopyra exiko! ⁹Oytoryhtaō mokyro tapyī taka imehnō omyakamāko mā toto, oesahpokoxi tamuximehxo exīko mā toto, yrome poetome ro awahtaō orihnōko mase, taorihmapose ozehnotokomo a exiryke. ¹⁰Moromeīpo omōkomory apoīko imehnō mana, awaro pyra exiketomo, anapoityā oerohtamitume imehnō mōkomoryme exīko mana. ¹¹Pusuh āko mase oorihtho po, opū tonahsēme exīko axī pyra. ¹²Mame ynara āko mase:

— Jamorepananō zehno exiase! Zae ehtoḥ poko jurunanō omipona pyra exiase! ¹³Jamorepananō onetara exiase, otato pyra rokē exiase. ¹⁴Mōtoino rokē tyryrhmasē ywy, ehxirōko ase jarao imoihmākō neneryme.

¹⁵Naeroro kure opyty maro exiko, ynoro se rokē exiko. ¹⁶Imehnō nohpo tumūkuase oya ahtaō mokaro opoenō ākorehmara mā toto. ¹⁷Kure opoenō wātanopyry oya ākorehmatohme, imehnō akorehmatohme pyra. ¹⁸Naeroro tākye exiko opyty maro, imaro rokē atākyemako opytyme toehse exiryke, ¹⁹oryxime exiryke kure rokē ytoytōko mana kapau samo. Inyryry kurā poko tākye rokē exiko, ah opyno aehtoḥ azamaro nexino! ²⁰Aimo, otyme kure imep̄y nohpo maro se oexiry? Otyme kure imehnō pyxiā poko openetary nae? ²¹Onyryry emero enēko Ritonōpo mana, oytotyry enēko roropa mana. ²²Zae pyra exiketō nyryry onokyro apoitoḥ sā mana. Atapoīko ynororo mana tarāpa ao samo, tyrypyry ke ro. ²³Zae ehtoḥ omipona pyra toexiryke orihnōko mana. Irypyry mokyro arōko mana aorihtho pona, rowohpe exikety samo.

Zurutoḥ Imep̄y sēro

6 ¹Kuku, imep̄y epeme se awahtaō tomesēke exiko; zae pyra exikety poko tomesēke exiko. “Oesety poko osepekahnōko ase,” karyhtaō imep̄y oya, “Ÿ,” kara exiko. Tomesēke exiko morarākō poko. ²“Ÿ,” tykase eya awahtaō tapoisēme exīko mase, ōmihpyry omi poe. ³Naeroro ynara tyriko aimo, moro winoino otūtatoḥme ropa: mokyro a ytoko axiny, oturuta axiny oemyhpokatohme ropa samo, oepe poetoryme tymyhse sā oexiryke. ⁴Nyhpyra exiko, oseremara roropa exiko; ⁵otūtako ropa torō samo tapoise ahtaō tarāpa poe, osewomako kapau sā roropa, urakanakety winoino.

Akīme pyra ehtoko

⁶Akinukety, atamorepako maikuato maro! Inyryry eneko tuaro oehtoḥme. ⁷Tutuisake pyra mā kehko, toseke pyra roropa mā kehko, tyrohmanohponeke pyra mā kehko. ⁸Yrome tonahsē poko erohnōko mā kehko jeimamyry punero, t̄kyryrykō an̄yñōko mā kehko. ⁹Akīmano, oty pona ro tohrame mahno? Otoko xixi ahtaō owōnōko mahno?

¹⁰Ynara āko akīme exikety mana: Pitiko rokē nyhnōko hano. Atapomēnōko pīxo ase joserematoḥme pīxo, āko mana.

¹¹Mame tynyhse ynororo ahtaō tymōkomokēkara sā exīko mana, omato typyreke exikety sā osetapāko akīme aehtoḥ mana imaro.

¹²Orutua kō zae pyra exiketō, ajohpe ehtoḥ poko rokē mā toto. ¹³Pimyhpyrhāko mā toto, tomary ke tupupuru ke roropa omiāko mā ynaroro imehnō enekunohtoḥme. ¹⁴Zae pyra toexirykōke osenetupuhkehpyra mā toto popyra ehtoḥ riry poko, imehnō akorekehkapōko mā toto. ¹⁵Morara

exiryke mōtoino rokē popyra ehtoh oehnōko eya xine, aosepynanohtohkō pune pyra exiko mana.

¹⁶⁻¹⁹Sero 7mākō Ritonōpo zamaro pyra ipunaka:

epyrpakety ēmyty te,
omi ajohpano te,
imehnō zae exiketō etapananomo te,
popyra ehtoh riry poko osenetupuhkety te,
tupupuru ke axī ytokety popyra ehtoh rise te,
ajohpe rokē imep̄y hxiroy se exikety te,
imehnō akorekehkapone osepepe pyra toto ehtohme.

Enaroximatoh imehnō pyty poko pyra ehtohme

²⁰Kuku, omy omihpyry omipona exiko, jūme wenikehpyra exiko roropa asa namorepatopōpyry poko. ²¹Okurohtao osenetupuhkepyra exiko toto omiry poko. ²²Mya oytoryhtao āpuineme aarōko mā toto, onkyryhtao oewomāko mā kehko, typakase ropa awahtao āmorepāko mā kehko zae ehtoh poko. ²³Inyripotyā oya saerehkatoh sā mā kehko, zae ehtoh pona tonehpose ropa awahtao āmorepāko isene oehtoh poko. ²⁴Opynanohnōko mā kehko nohpo popyra exikety winoino, epyrpakety omiry anusasamā winoino. ²⁵Oryxime aexiry poko penetara exiko okurohtao, apoitoh taka epukara exiko enuru oeahmary ke, ēpihpyry okohmaryke roropa. ²⁶Imeimehnō poko exikety nohpo epehmāko mā orutua tineru pitiko repe imaro ehtohme; yrome ipoko aexihpyry epehmapōko ro imōkomory emero porehme, isene aehtoh maro.

²⁷Tonao apoto puimaryhtao ahno a, tupō onyahkara hnae? Jakhāko sātā mana. ²⁸Apoto karany zemime aexityā po oytoryhtao opupuru tō onyahkara hmahno? ²⁹Moro saaro exiko imep̄y pyty poko exikety. Ipoko toehse exikety sam āko mana itamurume. ³⁰Omato zehno nymyry pyra ahno, tonahsē tapoise ahtao eya, omise toexiryke. ³¹Māpyra tapoise ynororo ahtao, mokyro epehmapōko ropa mā toto 7me inapoihpyry motye, imōkomory enahkaryhtao ro itapyī tao. ³²Yrome imep̄y nohpo poko exikety tuaro pyra exikety mane; osenahkāko mana. ³³Ehxirōko mana, typipohsēme exiko mana; jūme “Putupyra exikety mokyro,” ekarōko mā toto ipoko. ³⁴Zumoxike inio ahtao, zehno exiko mana, em̄pōko mana itamurume. ³⁵Eehpyry se pyra mā ynororo. Mōkomo anapoipyra roropa mana, itamurume ekarory se ahtao ro.

7 ¹Kuku, jomihpyry poko wenikehpyra exiko, jūme nyripohpyry oya wenikehpyra exiko. ²Jomiry oya omipona exiko, mame isene exikehpyra exiko mase. Tomeseke exiko nyripohpyry omipona oehtoh poko, oenuru ewomary sā oya. ³Āmorepatopōpyry ya ikurākako okurohtao. ⁴Tuaro ehtoh poko exiko, ooryxiry pyno oehtoh samo ipyno exiko. Ātamorepary poko exiko oepe kurā pyno oehtoh samo. ⁵Ākorehmāko mā kehko ameke oehtohme imehnō pyxiā winoino, tōmire ajohpe exikety poe roropa.

Imeimehnō poko exikety

⁶Pake hkopyra osenuhmāko exiase osenuhmatoh ae ytapyi tao, ⁷nuasemākō enease tuaro hkopyra exiketomo; mame toirō enease putupyra exikety.

⁸Mokyro tyoytōko nexiase osema ae, nohpo tapyī esemary pūtokuroko.

Ytoytōko nexiase itapyī kuroko, ⁹kohmānōko nexiase, xinukutumehme sā toehse. ¹⁰Moraramē tutūtase nohpo osēpatakāmase imaro, tupō tamuruse eya imeimehnō poko exikety samo, osenetupuhnōko nexiase tynyriry poko. ¹¹Musurehpe nexiase, ihximyra, toytory poko osema tō ae torēnase ynororo. ¹²Jarānao xikihme eraximāko nexiase, pata rānao te, osema ehpio roropa osenuhmāko. ¹³Mokyro nuasemano a toytose nohpo, toahmase ynororo, typohse roropa eya, mame ynara tykase eya eahmaryme:

¹⁴— Ynekarotyā arono seroae ynekaroryme Ritonōpo a, tōsē osepeme ehtoh nae ase ytapī tao tupuruse seroae. ¹⁵Naeroro utūtano oēpatakāmase. Oupīko akene, seromaroro kueneno! ¹⁶Jynyhtoh tyōtose ya kamisa kurā ke Ejitu pō ke. ¹⁷Ixtaratu ke jynyhtoh typoxine tyrise ya: mira ke, aroe ke, kanera ke, enara. ¹⁸Eropa, oximaro kuehtohme ěmepyry pona ro. Oseahmary poko ěmehnōko sytase oximaro. ¹⁹Ynio tapī tao pyra mana. Toytose ynororo mya rahkene. ²⁰Tineru tarose eya itamurume. Nuno zumome ahtao rokē oehnōko ropa mana.

²¹Tōmiry anusasamā ke mokyro tōmipona tyripose eya. Tonekunohse ynororo eya. ²²Axī toytose ynororo imaro, pui ytory samo tuamekaro totapatoh pona, onokyro omomyry sā roropa apoitoh taka, ²³moroto eano wōko pyrou mā rahkene. Torō sā nexiase ytōko apoitoh taka, tuamekaro toorikyry poko exiryke.

²⁴Seromaroro aimo, etako pahne! Otatōme exiko āmorepatoh poko ya. ²⁵Mokyro nohpo panō poko penetara exiko, eporemākapopyra exiko eya; onekahmara exiko. ²⁶Tuhkākō typoremākase eya, taorihmapose roropa orutua kō eya, tuhke ikuhpyme. ²⁷Mokyro nohpo tapī taka oytoryhtao aorihyā esaka ytōko mase, topohme ytōko mase oorihthoh pona.

Tuaro ehtoh Kure mana

8 ¹Etatoko ke! Tuaro ehtoh kohtāko mana:
zae enetupuhtoh opore omitāko mana.

²Tuaro ehtoh ypy emory po mana te, osema ehpio roropa,
osema atapiakary tō po roropa mana.

³Pata omōto po mana, omōto apuru tō pūto kohtāko mana:

⁴“Oya xine oturūko ase porehme,
toiro ekaropōko ase oya xine,
sero nono pōkomo a emero porehme.

⁵Poetome ro mase, zae ehtoh waro nymyry pyra ro mase.
Atamorepako zae ehtoh waro oehtohme.
Putupyra exikety sā pyra exiko.

Zae ehtoh poko atamorepako tuaro oehtohme.

⁶Etatoko pahne, jomiry zae mana;
ynekarory oya emero zae mana.

⁷Ynekarory oya ajohpe pyra mana;
ajohpe ehtoh se pyra jexiryke ipunaka.

⁸Jomiry oya emero zae mana;
oenekunohpyra mana, ajohpe pyra mana.

⁹Tuaro exiketomo a emero tupime pyra enetuputyry;

- tuaro exiketomo a emero jarao mana.
- ¹⁰ Otato exiko amorepatoh poko ya; parata se hkopyra exiko.
Zuaro ehtoh sehxo exiko; uuru kurā se hkopyra exiko.
- ¹¹ “Ywy ase Tuarō ehtopo;
kasuru motye typynehxo ase, uuru risē kehko motye roropa.
Openetatoh emero motye typynehxo ase.
- ¹² Ywy ase Tuarō ehtopo;
zae ehtoh enetupuhnōko ase;
atamorepatoh waro ase, zae imenekary waro roropa ase.
- ¹³ Ritonōpo omipona awahtao popyra ehtoh se pyra mase.
Oepyrpary se pyra ase ipunaka te, imehnō motye kure osekarory
roropa,
popyra ehtoh poko se pyra roropa ase te,
omī ajohpe ehtoh se pyra ase, enara.
- ¹⁴ Ynyriry poko osenetupuhnōko ase,
mame tyrīko ase rahkene;
zae ehtoh waro ase, jamihme ase roropa.
- ¹⁵ Tuisa tō akorehmāko ase tuisame aehtohkō poko, kowenu poko
erohketō akorehmāko ase inyriptyā kurā ritohme.
- ¹⁶ Kowenu tō erohnōko mā toto akorehmaryke ya, tamuximākō te, tuisa
tō porehme takorehmase ahtao ya erohnōko mā toto.
- ¹⁷ “Imehnō pyno ase ypyno toto ahtao; jupiryhtao ahno a jeporŷko mā
toto.
- ¹⁸ Tineru nae ase, imehxo ehtoh roropa, mōkomo kurano te, emese kure
ehtoh roropa zae apiakary poko, enara.
- ¹⁹ Ynekarory oya uuru kurā motye kure mana,
parata kurā motye roropa kure mana.
- ²⁰ Zae ehtoh poko exiketō esemary ae ytōko ase,
ajohpe pyra ase, zae ehtoh se exiketō maro ytoytōko ase,
- ²¹ mōkomo kurā ekarōko ase ypyno exiketomo a,
itapyīkō pehkāko ase mōkomo kurā ke.
- ²² “Ywy, tuaro ehtoh tyrise Ritonōpo a apitoryme,
inyrityā onyripyra ro pake ahtao.
- ²³ Ywy tyrise pakehxo, apitoryme,
sero nono onyriptyra ro ahtao.
- ²⁴ Tonuruse ywy tuna konōto tō exipyra ahtao ro,
tuna enatry pyra ahtao ro.
- ²⁵ Tonuruse ywy ypy tō exipyra ahtao ro,
somohtmā tō onyriptyra ro ahtao esaka te,
- ²⁶ sero nono onyriptyra ro Ritonōpo ahtao,
tupito tōkehko; nono tomary pehmā apitorymā onyriptyra tahtao ro.
- ²⁷ Moroto exine kapu tyrise ahtao eya esaka,
xixi omōtoh tyrise ahtao eya tuna konōto epozakoxi.
- ²⁸ Moroto exine akurū tyrise ahtao eya kapu ao,

tuna enatyry totapuruhmakase ahtao eya tuna konōto kuao te,
²⁹ tuna taunuhmapokehse ahtao eya,
 esary ehpio onymotyēkara ehtohme.

Moroto exine sero nono apō tyrise ahtao eya.

³⁰ Morara ahtao imaro exine, akorehmaneme sā inyriry poko.
 Ypokoino tākye kynexine, kokoro rokē amonohkara,
 atākyemāko imaro.

³¹ Atākyemāko sero nono tōkehko poko,
 inyrityā ahno poko roropa.

³² “Naeroro, aimo tomo, etako pahne!

Ynyripohpyry tyritoko, morame tākye exīko matose.

³³ Āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko.

Tuaro ehtoko; āmorepatopōpyrykō onurumekara ehtoko.

³⁴ Jomiry etaneme awahtao tākye exīko matose:

kokoro rokē ytapyi omōtoho tao awahtao,

jeraximāko ytapyi omōtoho tao.

³⁵ Tapoise jahtao oya isene exīko mase,

Ritonōpo zamaro exīko roropa mase.

³⁶ Yrome japoipyra exikety atas anumāko mana.

Yse pyra exiketō emero toorihthokō se mā toto.”

Tuaro ehtopo, putupyra ehtoh roropa

9 ¹Tuaro exikety a tytapyi tyrise. Inepuru tō 7me tyrise eya tytapyi nepurume. ²Toky tō totapapose eya otuhtoh konōto ritohme, uwa eukuru jehnahpyry tyrise eya te, meza pona paratu tōkehko tyrise roropa eya. ³Typoetory noho tō taropose eya, kohtase kaetokohxo exiketō poe, pata po: ⁴“Omōtoko, tuaro pyra exiketomo!” Tuaro pyra exiketomo a ynara āko mā ynororo: ⁵“Osehtoko otuhse, ynyrihpyry tōsemy, uwa eukuru jehnahpyry maro. ⁶Tuaro pyra exiketō irumekatoko isene oehtohkōme. Tuaro exiketō maro atamorepatoko, tuaro oehtohkōme.”

⁷Ahno kurā osekarokety zururuhtao oya zaehxo ehtohme tounohsēme rokē exīko mase. Popyra exikety zupokaryhtao oya aekurākatohme tyryhmasēme rokē exīko mase. ⁸Kure rokē osekarokety onupokara exiko ipunaka; zupokaryhtao oya ozehtoh exīko mana. Yrome tuaro exikety zupokaryhtao oya topeme oekarōko mana. ⁹Tuaro exiketō amoreparyhtao tuarohxo exiko mana. Zae ehtoh poko exikety amoreparyhtao zuarohxo exiko mana.

¹⁰Tuaro exikety me oexiry se awahtao, apitoryme Ritonōpo Imehxo Exikety enetupuhko, Oesēme. Ritonōpo Kurā waro awahtao zae ehtoh enetupuhnōko mase. ¹¹Tuaro ehtoh pokoino tuhkehxo jeimamyry aropōko mase isene oehtoh poko. ¹²Tuaro exikety me awahtao okyryry tō kurā emānōko mana. Yrome zae ehtoh rumekaryhtao oya, omoro ro etuarimāko mase.

¹³Putupyra exikety ahtao ynara sā mana: opore oturukety, tuaro pyra exikety, ihximyry, musurehpe exikety. ¹⁴Porohnōko mana tytapyi omōtoho tao, otarame epehtoh po kaetokō po, pata po ¹⁵ytotoketō kohmāko mana tōpokōke exiketomo: ¹⁶“Omōko, tuaro pyra exiketomo!” āko mana. Putupyra exiketomo a ynara āko roropa mana: ¹⁷“Tuna ematonanopyhpyry ahtao

anusasamehxo mana; wyi ematonanopyhpyry ahtao, enahkure mana.”

¹⁸Yrome toahmase exiketō eya zuaro pyra mā toto, itapyi taka aomomyryhtao orihnōko mā toto. Aomōtyā pake tyhtose aorihtyā esaka.

Saromão namorepatopōpyry

10 ¹Saromão omihpyry sero: Tuario ahno mükuru ahtao, tākye tumy rīko mana, yrome putupyra exiketyme imükuru ahtao atasamāko jē mana.

²Tineru apoiryhtao oya ajohpe oehtamitume, ākorehmara exīko mana, yrome ajohpe pyra awahtao osepynanohnōko mase orihpyra oehtohme.

³Zae ehtoh poko exiketō onemitapākapopyra Ritonōpo mana, yrome popyra exiketō akorekehkāko mana ipenetatohkō anapoipyra toto ehtohme.

⁴Akīme awahtao tymōkomoke pyra exīko mase, yrome orēpyra oerokuruhtao mōkomo esēme exīko mase.

⁵Tuario exikety tykrysā apoīko mana toehse ahtao, yrome nyhketyme tynhse rokē ahtao tykrysā toehse ahtao ehxirōko mana.

⁶Zae ehtoh poko exiketō kurākō ke pehme mā toto. Popyra ehtoh poko exiketō omiry mā imehnō ryhmary se toehtohkō zonēnōko mana.

⁷Zae ehtoh poko exiketō poko wenikehpyra imehnō mana kure toto nyrytā pokoino, yrome axi wenikehnōko mā toto popyra exiketō poko.

⁸Zae ehtoh se exiketō tuaro exiketō omiry etāko mā toto; yrome ajoajohpe tōmire exikety osenahkāko rokē mana.

⁹Ajohpe pyra exiketō towomase mā toto, torētyke pyra mā toto, yrome ajohpe exiketō tapoisēme exīko mā toto.

¹⁰Zae ehtoh tonēse ahtao ahno a tupime ehtoh tyripōko mana, yrome jarao zae pyra ehtoh zupokaryhtao akorehmāko mana kure rokē ehtohme.

¹¹Zae ehtoh poko exiketō omiry tuna enatyry sā mana isene exiketomo a. Yrome popyra ehtoh poko exiketō omiry mā imehnō ryhmary se toexiry poko zonēnōko mana.

¹²Imehnō zehno awahtao etapary se exīko mase. Yrome imehnō pyno awahtao azahkuru aexiry korokapōko mase.

¹³Tuario exiketō zuaro ehtoh poko oturūko mā toto, yrome popyra ehtoh poko exiketō tuānohsēme exīko.

¹⁴Tuario exiketō emero poko zuaro se mā toto. Yrome popyra exiketō otururuhtao, oseosezuhpitōko mā toto.

¹⁵Tymōkomoke exiketō osewomāko mā toto tymōkomorykō ke, yrome tymōkomokākara osenahkāko mā toto tymōkomoke pyra toexirykōke.

¹⁶Toerokurukōke zae ehtoh poko exiketō isene mā toto, yrome tyrypyry poko exiketō itamurumehxo tyrypyrykō poko exīko mā toto.

¹⁷Otato exiketō tupokase ahtao isene exikehpyra mā toto, yrome tupokatoh etary se pyra exiketō itatyhpyry sā mā toto.

¹⁸Tōmiry ke ajohpe exikety imepý zehno toehtoh zonēnōko mana; imehnō omihtone tuaro exiketyme pyra mana.

¹⁹Itamurumehxo otururuhtao ameke hkopyra exīko mase iirypyryme oehtoh pokona. Tuario exiketyme awahtao ōtary apururu waro mase.

²⁰Zae ehtoh poko exiketō omiry kure mana, parata kurā samo; yrome popyra exiketō osenutupuhtho typahsēme sā mana.

²¹ Tuhkākō akorehmāko zae ehtoh poko exiketō omiry mana, yrome tuaro pyra exiketyme ahtao toorihśēme exīko mana.

²² Tymōkomoke sytatose kure kyrirykōke Ritonōpo a. Moro motye onyrisaromepyra sytatose kuerohthōkō ke.

²³ Zae pyra ehtoh poko exikety tākye mana popyra ehtoh riry poko, yrome tuaro exikety atākyemāko mana tuaro ehtoh poko.

²⁴ Popyra ehtoh zuno zae pyra exiketō ahtao morara exīko mana, zuno aehtopōpyry ae ro, yrome zae ehtoh poko exiketō typenetatohkō apoīko mā toto.

²⁵ Tyryrykane konōto toehse ahtao popyra exiketō arōko mana, māpyra ajohpe pyra exiketō towomasēme exīko.

²⁶ Akīme exikety onyrohmanohpopyra exiko; irohmanohporyhtao oya sam āko mase irimawa ozery pokona sam kary samo te, orexīto a oenuru piuhkary samo.

²⁷ Ritonōpo omiry omipona exiketō isenehxo mā toto, okynahxo orihpyra mā toto. Yrome popyra exiketō orihnōko mā toto aorihthoh po pyra ahtao ro.

²⁸ Kurākō eraximaryhtao zae ehtoh poko exiketomo a tākye exīko mā toto, yrome popyra exiketō typenetatohkō poko osenetupuhtoh onyripyra ekurehnōko mā toto.

²⁹ Zae ehtoh poko exiketō ewomāko Ritonōpo mana, yrome popyra ehtoh poko exiketō enahkapōko mana.

³⁰ Zae ehtoh poko exiketō towomase mā toto, yrome popyra exiketō tosaake pyra exīko mā toto nono po.

³¹ Zae ehtoh poko exiketō ajohpe pyra oturūko mā toto; yrome ajohpe exiketō tuānohsāme exīko mā toto.

³² Kure rokē zae ehtoh poko exiketō omiry mana, yrome imehnō mā ihtomāko popyra exiketomo.

11 ¹ Omoxinety kuhtoh zae pyra ahtao ise pyra Ritonōpo mana. Yrome zae ikuhtoh Ritonōpo zamaro mana.

² Ahno epyrypyryhtao okynā pyra tyhxirosēme exīko mana; yrome imehnō motye kure osekaropyra exiketō tuarohxo mā toto.

³ Zae ehtoh poko exiketō ajohpe pyra mā toto. Ajohpe exiketō osenahkāko mā toto ajoajohpe toexirykōke.

⁴ Tineru ākorehmara mana oorihthoh toehse ahtao, yrome ajohpe pyra ahno ehtoh ipynanohnōko mana.

⁵ Ajohpe pyra toehthōkō zae ehtoh poko exiketō akorehmāko mana, yrome popyra exiketō tamoreme osenahkāko mā toto.

⁶ Zae ehtoh poko exiketō typynanohśēme exīko mā toto zae ehtoh poko toto exiryke, yrome ajohpe exiketō tapoisēme exīko mā toto tyamene se toexirykōke.

⁷ Popyra exiketō orikyryhtao ineraximahpyrykō tonahśēme exīko mana; tākye tymōkomory poko aehtopōpyry tonahśēme exīko roropa mana.

⁸ Zae ehtoh poko exikety a etuarimatohtoh toehse ahtao typynanohśēme exīko mana; yrome moro etuarimatohtoh ytōko mana popyra exiketō pona.

⁹ Popyra exiketō omiry imehnō ryhmāko mana, yrome tuaro ehtoh ke zae ehtoh poko exiketō typynanohśēme exīko mana.

¹⁰ Kurākō apoiryhtao zae ehtoh poko exiketomo a atākyemāko toto pata pōkō emero, kui āko roropa mā toto tātākyemarykōke popyra exikety orikyryhtao.

¹¹ Pata imehxo exīko mana, kure ehtoh enehporyhtao ajohpe pyra exiketomo a, yrome ajohpe exiketō omiry a tonahkasēme exīko mana.

¹² Tuario exikety sã pyra mokyro, imehnō kerekeremaryhtao xihpyryme samo; tuaro exikety imehnō kerekeremary se pyra mana, mynyhme sehxo mana.

¹³ Osekarosaromepyra mase ōmihpyry ononēpyny a, omi ahpahnōko mana, yrome kure osekarōko mase zae ehtoh poko exikety a.

¹⁴ Esē kurã pyra ahtao typoremākasēme ahno exīko; tuaro exiketō tuhke nae ahtao ahno amorepatohme towomasēme exīko mã toto.

¹⁵ Ōmiry tokarose ahtao oya imepỹ katonō tynepehmakemy a epehmatohme atasamāko mase. Kurehxo oya ōmiry onekaropyra awahtao eya.

¹⁶ Nohpo kurã pyno imehnō mana, yrome imeimehnō poko exikety ehxirōko mana.

Akīme exikety tytineruke pyra exīko mana, yrome toerokuru zuno pyra exikety tytineruke exīko mana.

¹⁷ Imehnō pyno exikety atakorehmāko mana. Yrome popyra ehtoh poko exikety atakorehehkāko rokē mana.

¹⁸ Epehpyry nymyry anapoipyra popyra exikety mana toerohtamitume, yrome zae rokē erohkety kurã ke topehmasēme exīko.

¹⁹ Zae ehtoh poko se exiketō isene exīko mã toto, yrome popyra ehtoh poko exiketō orihnōko mã toto.

²⁰ Zae pyra exiketō ikurohtao zehno Ritonōpo mana, yrome Ritonōpo zamaro zae ehtoh poko exiketō mana.

²¹ Popynō wānohnōko Ritonōpo mana, yrome zae ehtoh poko exiketō osewomāko mã toto.

²² Nohpo enekure exikety tuaro pyra ahtao parihmã uuru risē sã mana poinokoimo eunary pokona.

²³ Zae ehtoh poko exiketō tyriry se ehtoh tãkye imehnō rīko mana; yrome typenetatohkō riryhtao popyra exiketomo a tãkye pyra emero exīko.

²⁴ Ahno nae omomỹke pyra tytinerũ poko, yrome itamurumehxo tytineruke exīko; imehnō nae omomỹke exiketomo, yrome tymōkomoke pyra sã exīko mã toto.

²⁵ Omomỹke pyra exiko, mame okyryry tō emānōko mana; imehnō akorehmako, mame takorehmaneke exīko mase.

²⁶ Mōkomo ekamone omomỹke ahtao, tỹkyryry kurākaryhtao eya tytapyĩ tao typynehxo ehtoh eraximatohme, popyra ehtoh enehpōko imehnō mana mokyro pona; yrome ahno zamaro mokyro tykyrysã nae ahtao ekamōko mana.

²⁷ Kure ehtoh riry se awahtao opyno exīko imehnō mana, yrome popyra ehtoh riryhtao oya, popyra ehtoh apoīko roropa mase.

²⁸ “Orēpyra ase tineru nae jexiryke,” kananō ituary tonorē sã exīko, yrome zae ehtoh poko exiketō zary isene exiketō sã exīko mã toto.

²⁹ Popyra ehtoh enepyryhtao oya atapyĩ taōkomo a, etyhyryme tỹkyryneke pyra exiko mase.

Putupyra exiketō tuaro exikety poetoryme exīko mana.

³⁰ Zae ehtoh poko exikety kurākō enehnōko imehnomo a mana; tuaro exiketō imehnō akorehmāko osepepe toto ehtohme.

³¹ Zae ehtoh poko exiketō kurākō ke topehmasēme mā toto sero nono po; morararo iirypymākomo, popyra exiketō roropa tuānohsēme exīko mā toto.

12 ¹ Tuario sehxo exikety tukurākary se ropa mana imehnomo a, azahkuru toehse ahtao zae ehtohme; putupyra exikety rokē tukurākary se pyra mana imehnomo a.

² Ritonōpo zamaro zae ehtoh poko exiketō mana, yrome jamaro pyra mana popyra tyriry se exiketomo.

³ Popyra ehtoh poko exikety osewomasaromepyra mana, yrome ajohpe pyra exikety orēpyra exīko mana.

⁴ Typpe kurā ke ahtao tākye exīko inio mana, yrome tynio hxironeme nohpo ahtao tyrohsē sā mana, jehpyry motary sā mana.

⁵ Ajohpe pyra exikety zae imehnō rīko mana, yrome popyra exikety imehnō enekunohnōko rokē mana.

⁶ Popyra exiketō omiry ahno apoitoh sā mana toto eraximāko aorihmapotohme, yrome zae ehtoh poko exiketō omiry imehnō pynanohnōko mana.

⁷ Popyra ehtoh poko exiketō osenahkāko mā toto, typakōke pyra, yrome zae ehtoh poko exiketō ekry kure rokē exīko mā toto.

⁸ Tuario exikety eahmāko imehnō mana, yrome imehnō zamaro pyra azahkuru ehtoh poko exikety mana, ihxirōko rokē mā toto.

⁹ Imehnō motye pyra awahtao kure ro mase, erohketye awahtao etuarimara oehtohme tynahke oexiryke, popyra oya exiry imehxo ōsekaroryhtao, yrome tynahke pyra atapyī tao.

¹⁰ Zae ehtoh poko exiketō kure tokykō rīko mā toto, yrome oty kara popyra exiketō mana tokykō etuarimaryhtao.

¹¹ Otupi poko toerohse awahtao tynahke mase, pitiko rokē pyra, yrome tyorō poko rokē osenetuputyryhtao ekurehnōko mase, tuaro pyra exikety sā mase.

¹² Imehnō zae pyra ehtoh poko penetāko popyra exiketō mā toto, yrome zae ehtoh poko exiketō orēpyra exīko mā toto kure ehtoh riry poko.

¹³ Ajohpe exiketō tapoisēme exīko mā toto aomirykomo a, yrome ajohpe pyra exiketō tūtāko mā toto popyra ehtoh winoino.

¹⁴ Kure rokē ōmiry ahtao tākye exīko mase oepehpyryme; kure oerokuruhtao epehpyry kurā apoīko mase oerohtamitume.

¹⁵ Zae rokē osekarōko tuaro pyra exikety mana, yrome imehnō omiry etāko tuaro exikety mana.

¹⁶ Putupyra exikety tyhtomase ahtao okynā pyra moro poko zuaro exīko imehnō mana emero porehme, yrome tuaro exikety tyryymase ahtao “Oty kara!” āko rokē mana.

¹⁷ Ajohpe pyra oturukety zae ehtoh tyripōko mana, yrome ajohpe exikety otururu onekunohto mana.

¹⁸ Sekerekane ōmiry imep̄y wōko sā mana pyrou potyry samo, yrome tuaro exikety omiry mā imehnō akorehmāko ekurākatohme ropa.

¹⁹ Omi ajohpe ahtao okynā pyra mana, yrome zae omi ahtao jūme exikehpyra mana.

²⁰ Zae pyra tyriry se exikety popyra ehtoh apoīko mana, yrome erohketō imehnō akorehmatohme tākye toto ehtohme, tākye exīko mā toto.

²¹ Popyra ehtoh oehpyra mana zae ehtoh poko exiketomo a, yrome popyra exiketomo a tupimehxo ehtoh exikehpyra mana.

²² Ajohpe exiketō zehno Ritonōpo mana, yrome Ritonōpo zamaro zae exiketō mana.

²³ Tuaro exiketō mynyhme mā toto zuaro toehtohkō poko, yrome putupyra exiketō oturukehpyra mā toto zuaro pyra toehtohkō poko.

²⁴ Yronymyryme erohkety tuisamehxo exīko mana, yrome akīme exikety imehnō namotome exīko mana.

²⁵ Torētyke oehtoh, omato sã tãkye oehtoh ematonanohnōko mana, yrome omi kurã akorehmãko tãkye kuehtohkōme ropã.

²⁶ Tope akorehmãko zae ehtoh poko exikety mana tahpyra ehtohme, yrome popyra ehtoh poko exiketō tahtahnōko mā toto osema ae.

²⁷ Akīme exiketō ise ehtoh anapoipyra ekurehnōko mā toto, yrome yronymyryme oerokuruhtao kurākō apoīko mase.

²⁸ Zae ehtoh poko ahtao osema sã mana isene ehtoh poko. Popyra ehtoh poko orihtoh pona esemaryme mana.

13 ¹ Poetohti, tuaro exiketō tumyko omiry etãko mā toto turuse ahtao eya xine, yrome emero rokē ipoihtone azahkuru toehtoh onenetupuhpyra ekurehnōko mana.

² Zae ehtoh poko exiketō kurākō apoīko mā toto zae tōmiry ehtamitume; ajohpe exiketō imehnō ryhmary se rokē mā toto.

³ Tomeseke awahtao ōtururu poko osewomãko mase, yrome tomeseke pyra exikety tōtururu poko osenahkãko mana.

⁴ Akīme exikety typenetatoh anapoipyra ekurehnōko mana, itamurume ise ahtao ro, yrome typenetatoh apoīko yronymyryme erohkety mana.

⁵ Zae exiketō ajohpe ehtoh se pyra mā toto ipunaka, yrome popyra exiketō omiry nuriame mana, ehxirotohme mana.

⁶ Zae ehtoh iirypyryme pyra exikety ewomãko mana, yrome iirypyryme exikety popyra ehtoh iporemãkapōko mana.

⁷ Toitoine ahno mā tytineruke pyra repe, yrome tytineruke exikety osekarōko mā toto; imehnō mā tytineruke itamurume, yrome tytineruke pyra osekarōko mā toto.

⁸ Itamurume tytineruke exikety tineru epehmãko mana tōsepynanohtohme, yrome tymōkomokākara a onepehmapopyra mā toto.

⁹ Zae ehtoh poko exiketō saerekatoh sã mā toto, yrome popyra exiketō azawa ezezasaka exikety sã mā toto.

¹⁰ Kuepyrypatohkō pokoino oxiehno exīko sytatose; yrome tuarohxo exikety ekaropōko mana zae ehtoh waro exikety a.

¹¹ Tineru apoiry tupime pyra ahtao axī enahnōko mana; yrome tineru tapoise oya ahtao oerohtamitume emãnōko mana.

¹² Ise oehtoh eraximary okynahxo ahtao kure pyra exīko okurohtao mana, yrome ise oehtoh toehse ahtao atãkyemãko mase isene exikety sã okurohtao.

¹³ Omi zae ehtoh se pyra awahtao popyra ehtoh apoīko mase, yrome omi zae ehtoh omipona awahtao kurākō apoīko mase.

¹⁴ Tuaro exiketō namorepatoh tuna enatyry kurã sã mana; ãkorehmãko ameke rokē oytotohme orihmato tō winoino.

¹⁵Tuaro exiketō omiry etary se imehnō mana, yrome ajohpe exiketō mā tonahkatoḥ esemary ae ytōko mā toto.

¹⁶Emese kure exiketō osenetupuhnōko aporo, imeīpo tyritohme, yrome tuaro pyra exikety oturukehpyra mana zuaro pyra toehtoḥ poko.

¹⁷Omi arone onekunohtōme ahtao popyra ehtoḥ tyripōko mana, yrome zae exiketye ahtao osepeḥ ehtoḥ enehnōko mana.

¹⁸Otato pyra ahno ahtao tupokase ahtao tŷkyryneke pyra exīko mana, tyhxirosēme exīko mana, yrome otato exikety tupokase ahtao, ahno kurā mokyro, āko mā toto ipoko.

¹⁹Ise ehtoḥ tapoise ahtao ahno a anusasamā sā mana ikurohtaḥ!

Tuaro pyra exikety popyra ehtoḥ rumekary se pyra mana.

²⁰Osepeḥ awahtao tuaro exiketō maro, tuaro exīko mase, yrome putupyra exiketō maro osepeḥ awahtao popyra ehtoḥ apoīko mase etyḥpyryme.

²¹Popyra ehtoḥ iirypyrymākō ekahmāko mana, yrome zae ehtoḥ poko exiketō kurākō apoīko mā toto kure toehtamitukōme.

²²Mōkomo kurā nomōko zae ehtoḥ poko exiketō mā toto typakō mōkomoryme, yrome iirypyrymākō mōkomohpyry mā zae ehtoḥ poko exiketō mōkomoryme exīko.

²³Tykyrysā itamurume exīko tymōkomokākara tupi po repe, yrome ajohpe exiketō pokoino atahnikāko rokē mana.

²⁴Opoenō anamorepara awahtao xine zae ehtoḥ poko toto pyno nymyry pyra mase. Typoenō pyno exiketō mā toto zupokāko zae pyra toto ahtao.

²⁵Zae ehtoḥ poko exiketō kure otuhnōko mā toto, tuesapare exīko, yrome popyra exiketō mā omise exikehpyra mā toto.

14 ¹Nohpo tuaro exiketye ahtao tytapyī taōkō esary rīko mana, yrome tomary ke tytapyī kararahnōko tuaro pyra exikety mana.

²Ajohpe pyra exiketye awahtao Ritonōpo enetuputyry oya Oesēme enepōko mase, yrome ajohpe awahtao aomipona pyra oehtoḥ enepōko mase roropa.

³Tuaro pyra exikety epyrypaketye ahtao etuarimāko mana tōturutopōpyry pokoino, yrome tuaro exiketō tōmiry ke towomasēme exīko mā toto.

⁴Takorehmaneke pyra awahtao otupi kurākatoḥme pitiko rokē apoīko mase, yrome takorehmaneke awahtao atapyī peḥme exīko tonahsē ke mana.

⁵Enene zae exiketye ahtao ajohpe pyra mana, yrome zae pyra exikety ajohpe ehtoḥ tuhke oturūko mana.

⁶Ipoihtone tuaro ehtoḥ zupīko repe, yrome onenetupuhpyra mana, yrome zae ehtoḥ enetuputyry tupime pyra mana tuaro exikety a.

⁷Ameke rokē exiko putupyra exikety wino amorepatoh pyra exiryke.

⁸Oty katohme emese kure exikety tuaro exiketye nae? Tyriry waro toexiryke. Yrome putupyra exikety mā tyriry waro osekarōko, zuaro pyra tahtao ipunaka.

⁹Tuaro pyra exiketō iirypyryme toehse ahtao: “Otara kara,” āko mā toto, yrome zae ehtoḥ poko exiketō tyrypyrykō korokapory se mā toto.

¹⁰Omoro rokē sam katoh waro mase okurohtaḥ; omoro rokē atākyemary waro roropa mase, imehnō okurohtaḥ onenepyra exiryke.

¹¹Popyra exiketō tapyī tonahkasēme exīko mana, yrome zae ehtoḥ poko exiketō tapyī xikihme exīko ro mana epukara.

¹²Osema menekary sã tynyryry menekãko ahno mana, zae ehtoh ekaroryke eya repe, yrome toorihtoh pona ytõko mana etyhpymy.

¹³Toexianaryke toemynyhmatoth tonẽse mana ahno kurohtao repe, yrome tãkye ehtoh tõtyhkase ahtao, emynyhmatoth moroto ro mana.

¹⁴Popyra exiketõ popyra toehtoh emetakã apoiko mã toto, yrome zae ehtoh poko exiketõ topehmasẽme exiko kurã ke mã toto inyrytã epehpymy.

¹⁵Emero rokẽ zae ekarõko tuaro pyra exikety mana, yrome tuaro exikety osenutupuhnõko mana tomeseke sã toytotohme.

¹⁶Tuaro exiketõ tomeseke mã toto tupimã taka omõpyra ehtohme, yrome putupyra exikety emero rokẽ kuhnõko mana osenutupuhpyra exiryke.

¹⁷Axi zehno exiketõ ajoajohpe exiketõ nyriry sã tyriko mã toto, yrome tuaro exikety mokaro mynyhpãkãko mana.

¹⁸Tuaro pyra exiketõ tynyrytã emetakã apoiko mã toto, yrome tuaro exiketõ epehpymy tuarohxo exiko mã toto.

¹⁹Popyra exiketõ tosekumurukõ po porohnõko mã toto zae exiketõ epataka. "Ajohpãme sã kuakorehmako," ãko mã toto eya xine.

²⁰Tymõkomokãkara se hkopyra imehnõ mana, ikatonomory roropa ise pyra mana, yrome tytineruke exiketõ tuhke topeke mana.

²¹Tãkye oexiry se awahtao kure rokẽ tymõkomokãkara tyriko. Imehnõ htomary iirypymy mana.

²²Zae ehtoh poko oerokuruhtao, õmiry etary se exiko mã toto, ime oehtoh enetupuhnõko roropa mã toto, yrome popyra ehtoh poko oerokuruhtao azahkuru mase.

²³Oerokuruhtao tineru apoiko mase oerohtamitume, yrome tehme rokẽ awahtao otururu poko rokene, tymõkomoke pyra exiko mase.

²⁴Tuaro exiketõ tymõkomoke exiko mã toto toerohtamitume, yrome tuaro pyra exiketõ epehpyry inyrytã xihpyry rokene.

²⁵Enene omiry ajohpe pyra ahtao imehnõ pynanohnõko mana, yrome enene omiry ajohpe ahtao ahno ewokãko mana.

²⁶Imehxo Ritonõpo enetuputyryhtao, towomaneke exiko mase, imehnõ zuno pyra exiko mase towomase oexiryke atapyi taõkõ maro.

²⁷Imehxo Ritonõpo enetuputyry isene ehtoh tuna enatyry sã mana, ãkorehmãko mana omõpyra oehtohme orihmapototh pona.

²⁸Tuisa imehxo mana tuhkehxo ipoetory tõ ahtao, typoetoke pyra ynororo ahtao tuisame pyra mana.

²⁹Imynyhpãkaponeme awahtao tuaro exikety me mase, yrome axi zehno awahtao tuaro pyra oehtoh enepõko mase imehnomo a.

³⁰Torẽtyke pyra awahtao kure rokẽ opũ exiko mana, akuruhtara, yrome zumoxike ehtoh motatoth sã okurohtao mana, tyrohsẽ samo.

³¹Tymõkomokãkara tyrohmanohpose ahtao topehke pyra, Ritonõpo htomãko mase, toto Rihpõme aexiryke, yrome toto pynanopyryhtao oya Ritonõpo eahmãko mase.

³²Popyra exiketõ osenahkãko mã toto popyra tynyrytã ke, yrome zae ehtoh poko exiketõ towomase mã toto zae inyrytã exiryke.

³³Tuaro exiketõ mã osenutupuhkehpyra mã toto zae ehtoh poko, yrome tuaro pyra exiketõ zae ehtoh waro pyra mã toto ipunaka.

³⁴Zae ehtoh poko ahno ahtao imehxo exīko inonory pōkō mana, yrome tyrypyrykō poko ahno ahtao ehxirōko rokē mā toto.

³⁵Tuisa tō tākye mā toto emese kure takorehmananō ahtao, yrome azahkuru toehse toto ahtao, toto wānohnōko mā toto.

15 ¹Zehno exikety ezukuruhtao tomeseke samo zehno hkopyra exīko mana, yrome ōmiry ke jamihme ezukuruhtao ihtomapōko sā mase.

²Tuaro exikety otururu etakure mana, yrome tuaro pyra exikety zuaro pyra ehtoh poko sekere āko rokē mana.

³Sero nono pōkō emero enēko Ritonōpo mana; zae ehtoh poko exiketō enēko mana, zae pyra ehtoh poko exiketō enēko roropa mana.

⁴Omi kurā kukurākatoryko mana, yrome omi rypyryme ahtao sam kamexipōko kukurohtao xine mana.

⁵Omykō namorepatoh poko otato pyra awahtao tuaro pyra exikety me mase, yrome omykō namorepatoh etaryhtao oya okurākary se ynororo ahtao zae oehtohme tuaro exikety me mase.

⁶Zae exiketō tapyi tao tymōkomoke ro exīko mana popyra ehtoh toehse ahtao, yrome zae pyra exiketō etuarimāko mā toto.

⁷Tuaro exiketō otururuhtao imehnō zuarohxo exīko mā toto, yrome morara exipyra mana tuaro pyra exiketō otururuhtao.

⁸Ritonōpo zamaro mana zae ehtoh poko exiketō otururuhtao eya, yrome popyra exiketō nekarotyā eya ise pyra mana ipunaka.

⁹Popyra exiketō nyrytyā se pyra Ritonōpo mana ipunaka, yrome zae ehtoh poko exiketō pyno mana.

¹⁰Zae ehtoh rumekaryhtao ahno a tuānohsēme exīko mana pitiko rokē pyra, mame tukurākary se pyra exikety orihnōko mana.

¹¹Aorihtyā esary po emero eneryhtao Ritonōpo a, tuaro sytatose: kuosenetupuhthōkō ononēsaromepyra sytatose ewinoino.

¹²Epyrypakety tukurākary se pyra mana imehno a, zae ehtoh poko onekaropopyra roropa mana tuaro exiketomo a.

¹³Tākye ahno ahtao miryme ēmyty exīko mana, yrome toemynyhmaryhtao sekese pyra exīko mana.

¹⁴Tuaro exikety tātamorepary se mana, yrome putupyra exiketō tuesapare sā mā toto tuaro pyra toehtohkōke.

¹⁵Tymōkomoke pyra exiketō ehtoh tupime eya xine mana, yrome tākye exiketō mā oseahmakehpyra mā toto.

¹⁶Kurehxo pitiko rokē tymōkomoke awahtao Ritonōpo enetuputyryke oya Oesēme, kure hkopyra mana tymōkomoke itamurume exikety tākye pyrahme samo.

¹⁷Tonahsē enapyryhtao imehnō opyno exiketō maro kurehxo mana, popyra mana tōse kurā onyry ozehno exiketō maro.

¹⁸Imeimehnō zehno exikety ihtomapōko mana, yrome penekehpyra awahtao imehnō kure ehtoh eraximary poko, osepe me ehtoh enehnōko mase.

¹⁹Akīme exikety a tupime exīko emero poko ahtao, yrome zae ehtoh poko exikety a tupime hkopyra exīko mana.

²⁰Tuaro exiketōme poetohti ahtao tākye tumykō rīko mā toto, yrome putupyra exiketō tysekō htomāko mā toto.

²¹Tuaro pyra exikety atäkyemāko mana zuaro pyra toehtoh poko, yrome tuaro exikety zae ehtoh rīko mana.

²²Tuhke tuaro exiketō omiry etaryke oya tyriry se oehtoh rīko mase ekurehpyra, yrome takorehmaneke pyra ahtao tyriry se oehtoh onyripyra ekurehnōko mase.

²³Zae ezuhtoh ekarory waro awahtao täkye exīko mase; kure kuhse mana omi kurā ekaroryhtao zae moro omi ekarotoh toehse ahtao!

²⁴Tuaro exikety yhtopyra mana orihtoh osema taka, yrome onuhnōko mana isene ehtoh esemary ae.

²⁵Epyrypaketō tapyī enahkapōko Ritonōpo mana, yrome pytȳpo tō tapyī ewomāko mana.

²⁶Popyra exiketō osenetupuhtoh se pyra Ritonōpo mana ipunaka, yrome omi kurā osepe me ehtoh jamaro mana.

²⁷Tyamene se exikety tytapyī taōkō ewokāko mana, yrome tineru zae pyra tyritamitume se pyra exikety isene exīko mana itamurumehxo.

²⁸Zae ehtoh poko exiketō osenetupuhnōko aporo ezuhtoh; popyra exiketō axī ezuhnōko mā toto, yrome toto omiry tupimākō enehpōko mana.

²⁹Ameke rokē exīko Ritonōpo mana popyra exiketō wino, yrome zae ehtoh poko exiketō otururuhtao eya etāko mana.

³⁰Täkye oepe ahtao täkye exīko mase okurohtao; omi kurā etaryke oya ekurākāko mase.

³¹Tupokase awahtao zaehxo oehtohme, otato roropa awahtao tuaro exiketō maro exīko mase.

³²Otato pyra awahtao zae ehtoh poko tamorepase awahtao eryhmāko mase. Yrome otato awahtao tuarohxo exīko mase.

³³Ritonōpo Imehxo ehtoh enetuputyryhtao oya tuarohxo exīko mase; imehnō motye kure osekaropyra awahtao, imeīpo imehxo orīko imehnō mana.

Oseanahtōko zae Ritonōpo omipona ehtoh poko

16 ¹Ahno osenetupuhnōko mā toto ise toehtoh ritohme repe, yrome Ritonōpo rokē tyripōko mana.

²Onyryry emero zae rokē nase oya repe, yrome ōsenetupuhtoh enēko Ritonōpo mana okurohtao, ise oehtoh apiakāko mana.

³Tyriry se oehtoh ekaroko Ritonōpo a ākorehmapotohme eya, mame zae rokē exīko mana.

⁴Emero tyrise Ritonōpo a zae rokē ehtohme etyhypryme, popyra exiketō tuānohsēme rokē exīko mā toto.

⁵Epyrypaketō se pyra Ritonōpo mana emero; tuānopyrykohtao osepynanohsaromepyra exīko mā toto ipunaka.

⁶Zae ehtoh poko awahtao zae omi onurumekara roropa awahtao oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana, aomipona exiketō mā typynanohsēme exīko mā toto.

⁷Ritonōpo zamaro kuahtao xine, kuepetōkara rīko mana kuepekōme.

⁸Kurehxo pitiko rokē tymōkomoke ahtao zae rokē tapoise ahtao oya, popyrahxo itamurume tymōkomoke ahtao onekunohto toehtamitume.

⁹Tukurohtao tynryryr poko osenetupuhnōko ahno mana, yrome Ritonōpo rokē oehtoh tyripōko mana.

¹⁰ Ritonōpo poe tuisa konōto omiry jamihme mana; azahkuru pyra mana zae ehtoh apiakaryhtao eya.

¹¹ Zae omoxinety kuhtoh Ritonōpo kyryryme mana; morara exiryke zae rokē kuosepekatyrykō se Ritonōpo mana.

¹² Popyra ehtoh se pyra tuisa tō mana ipunaka, jamihme exīko kowenu mana zae ehtoh poko tahtao.

¹³ Tuisa konōto tākye exīko mana zae ehtoh etaryhtao tyya, ajohpe pyra exiketō pyno mana.

¹⁴ Tohne toehse tuisa ahtao otarame imepỹ orihmapōko mana, yrome tuaro exikety mokyro akorehmary se mana zehno pyra aehtohme.

¹⁵ Tākye tuisa ahtao isene mā toto, kure imehnō riry eya konopo oepiry sã mana otyro ahtatohme.

¹⁶ Tuarō ehtoh nae awahtao uuru motye kure mana; tuaro oehtoh parata motye mana.

¹⁷ Zae ehtoh poko exiketō tomeseke sã mā toto ameke rokē ehtohme popyra ehtoh winoino; tomeseke exikety tynyriry poko osepynanohnōko mana.

¹⁸ Epyrypatoḥ ahno arōko rokē mana enahkatoh taka, imehnō motye kure osekaroryhtao typoremākasēme exīko mana.

¹⁹ Kurehxo mase imehnō motye osekaropyra awahtao tymōkomokākara maro; popyrahxo mana imehnō motye imehxo osekaroketō maro awahtao mōkomo kurã apoitohme oya.

²⁰ Otato ehtoko āmorepatopōpyry poko, kure ehtoh apoitohme oya; Ritonōpo Oesēme enetuputyryhtao oya tākye exīko mase.

²¹ Tuarō exikety me awahtao okurohtao, zae enetupuhneme oekarōko imehnō mana. Etakure ōmiry ahtao itamurumehxo imehnō amorepāko mase.

²² Tuarō ehtoh iporiry enatyry sã mana isene ehtoh ekarōko tuaro exiketomo a, yrome tuaro pyra exiketō zupokary ikurākatoḥme toiparo rokē mana.

²³ Tuarō exikety osenetupuhnōko mana osemazuhme tōturutoḥme. Morara ahtao yronymyrymehxo imehnō amorepāko mana.

²⁴ Omi kurã ano zeni sã mana: anusasame etananomo a, opi sã roropa mana ekurākatoḥme.

²⁵ Osema menekary sã tynyriry menekāko ahno mana, zae ehtoh ekaroryke eya repe, yrome toorihtoh pona ytōko mana etyḥpyryme.

²⁶ Omise erohkety ahtao orēpyrahxo erohnōko mana, tōtukuru se toexiryke tuesapare toehtohme.

²⁷ Popyra exiketō popyra ehtoh riry se rokē mā toto; aomirykō apoto sã imehnō zahkāko mana.

²⁸ Popyra exiketō oseosezuhtoh tyripōko mā toto, imehnō kerekeremane epe tō kurã osepe me pyra tyripōko mana.

²⁹ Tope tō enekunohnōko zehnoto mana, toto arōko roropa mana popyra ehtoh osema ae.

³⁰ Tomeseke exiko imehnō poko mirỹme toto ahtao pimyhpyimyhāko mā toto; popyra ehtoh poko osenetupuhnōko mā toto.

³¹ Okynahxo orihpyra zae ehtoh poko exikety mana, zae toehtamitume; karimutume tūsehke ahtao tamuximehxo mokyro enetupuhnōko imehnō mana.

³² Kurehxo penekehpyra awahtao, jamihmehxo ehtoh motye; kure roropa zae ehtoh poko menekary oya pata poremäkary motye.

³³ Imenekatoh emäko mā toto ise Ritonōpo ehtoh waro ehtohme, yrome Ritonōpo rokē tynyriry menekāko mana.

17 ¹ Kurehxo wyi pitiko rokē ahtao enahtohme torētyke pyra exiry, kure hkopyra exiry otuhtoh konōto ahtao, yrome tapyi taōkō oxiehno mā toto.

² Ahno namoto tuaro exikety me ahtao, tosē mükuru tuisaryme exīko mana, tummy tyhxirose ahtao eya; imōkomohpyry zokonaka apoīko roropa mana imükuru maro.

³ Uuru kehko, parata roropa tukurākase mana apoto ke, yrome ahno kuhñoko Ritonōpo mana kukurohtao xine zae kuehtohkō waro toehtohme.

⁴ Popyra exiketō otato mā toto zae pyra ehtoh poko, ajohpe ehtoh omiry etary se ajohpākō mana.

⁵ Tymōkomokākara poihtoryhtao oya, Ritonōpo htomāko sā mase inyrytāme exiryke. Tuānohsēme exīko mokyro mana atākyemaryke popyra ehtoh toehse ahtao imepyny a.

⁶ Itamurukō atākyemāko typakō poko, poetohti atākyemary saaro tummykō poko.

⁷ Zae otururu waro pyra putupyra exiketō mana, zae exiketō ajohpe pyra mā toto.

⁸ Ahno nae ynara osenetupuhnōko, tineru ke imehnō epekahnōko emero porehme; tineru ekarōko mā toto zae pyra ehtoh ripotohme imehnomo a, pyxai jamitunuru sā moro ekarōko mā toto.

⁹ Imepy rypyry ikorokapoko tyhtomase awahtao eya, morara awahtao ipyno oehtoh enepōko mase. Ohtomatopōpyry poko wenikehpyra awahtao osepepe oehtoh tonahkasēme exīko.

¹⁰ Tuaro exikety tupokase ahtao tuarohxo exīko mana, 100me putupyra exikety pipohotopōpyry motye.

¹¹ Popyra exiketō ehtomakehpyra mana; naeroro aorihtoh oehnōko eya xine mana omi arone samo, karimotakehpō samo.

¹² Kurehxo onokyro uusa maro ōseporiry, ipoenō tomatonanohe ahtao, popyrahxo oya tuaro pyra exikety maro ōseporiry ipenetatoh poko ahtao.

¹³ Kurākō epehmaryhtao oya popyra ehtoh ke, jūme popyra ehtoh anaropopyra mase atapyi tae.

¹⁴ Oxiehno exipitonohtao mā tuna tūtapitory sā mana apurutoh kuroko: kurehxo etypohkary oseosezuhpyra ro ahtao.

¹⁵ Asakoro ehtoh se pyra Ritonōpo mana ipunaka: ahno kurā ekaroryhtao popyra te, popyra exiketō onuānohpyra roropa kure ekaroryke.

¹⁶ Toiparo rokē putupyra exikety tineru ke epehmāko tamorepasēme ehtohme, tuaro ehsaromepyra toexiryke.

¹⁷ Osepepe exiketō tope tō pyno exikehpyra mā toto, popyra ehtoh toehse ahtao atakorōme exīko mā toto.

¹⁸ Tuaro pyra exikety rokē tōmiry etapōko mana katonō nepehmary epehmatohme, onepehmasaromepyra ynororo ahtao.

¹⁹ Tātatapoiry se exikety tyrypyry se mana. Epyrypakeh pyra ahno ahtao mōtoino rokē popyra ehtoh oehnōko mana.

²⁰ Popyra ehtoh poko osenetupuhkehpyra ahtao, morohne poko oturukehpyra roropa ahtao kurākō anapoipyra ekurehnōko mana, popyra ehtoh apoiko rokē mana.

²¹ Popyra typoenōke exikety ahtao tākye pyra jūkō mana, sam āko rokene.

²² Tākye oexiry mā jamihme orīko, tākye pyra rokē awahtao orihnōko mase axī pyra.

²³ Zae pyra apiakananō tokare pyra tineru apoiko mā toto popyra exiketō wino, morara exiryke zae ehtoh onyripyra ekurehnōko mā toto.

²⁴ Tuarō exikety tynyriry poko atamorepaxīpo zae ehtoh riry se rahkene, yrome tuaro pyra exikety ise toehtoh waro pyra mana.

²⁵ Ajoajohpe typoenō ahtao tākye pyra jū exīko mana, jē roropa atasamāko mana.

²⁶ Zae ehtoh poko exikety a imep̄y ryp̄y epehmapory zae pyra mana; ahno kurā wānopyry zae pyra mana.

²⁷ Tuarō exikety tahxime pyra oturūko mana. Mynyhme exikety tuaro nymyry toehtoh enepōko mana.

²⁸ Tuarō pyra exikety roropa mynyhme ahtao, tuarohxo mokyro ekarōko imehnō mana.

18 ¹ Osepeme se pyra exikety tyamene se rokē mana, imehnō tuaro exiketō namorepar̄y se pyra mana.

² Putupyra exikety tātamorepar̄y se pyra mana zae ehtoh poko; tōsenetupuhtoh ekarory se rokē mā ynororo.

³ Popyra exiketō se pyra imehnō mana, naeroro popyra ehtoh poko awahtao ehxirōko mase imeipo.

⁴ Ahno omiry itamurume zuaro ehtoh nae, tuna konōto zueme ehtoh samo, tuaro exiketō omiry iporiry sã mana, anorypyra exikety samo.

⁵ Kure rokē pohnō ekarory zae pyra mana ipunaka te, kurākō ekarory popyra roropa zae pyra mana ipunaka.

⁶ Putupyra exikety oseosezukuruhtao, typipokuru se rokē mā ynororo.

⁷ Tuarō pyra exikety otururuhtao ehxirōko mana, tōmiry ke apoitoh rīko sã mana, mame tapoisēme exīko mā ynororo tynyrihpyry ao.

⁸ Imehnō kerekeremary tonahsē tompore sã mana, kyzamaro xine kynapyrykō enapyry samo.

⁹ Akīme erohkety ahtao popyra mana, mōkomo ahnikane sã rokē mana.

¹⁰ Tapyi jamihmā sã Kuesēkō mana, moro taka zae ehtoh poko exiketō ytōko mā toto tōsewomatohkōme.

¹¹ Tymōkomoke exikety tytinerū poko osenetupuhnōko mana pata apuru samo, kaehxo exikety, jamihme roropa osewomatohme repe.

¹² Epyrypakety osenahkatoh esemary ae ytōko mana, yrome imehnō motye osekaropyra exikety tuisamehxo exīko mana.

¹³ Imehnō ezukuruhtao onetara ro ahtao tuaro pyra toehtoh enepōko mana, ehxirōko roropa mana.

¹⁴ Isene oehtoh sehxo awahtao apotūkehpyra mase kure pyra toehse awahtao, yrome isene oehtoh se pyra toehse awahtao ākorehmasaromepyra imehnō mana.

¹⁵ Tuarō exikety tātamorepar̄y se exikehpyra mana zuarohxo toehtohme.

¹⁶ Imehxo exikety maro ōtururu se awahtao onekarory aroko; tupime pyra exīko mana.

¹⁷Oturukety osemazuhmā otururuhtao apiakane ēpataka zaehxo sã aomiry mana, epekara oturupopitory pona rokene.

¹⁸Jamihme exiketō atae pyra ahtao apiakane ēpataka imenekatoh emāko mã toto akorehmatohme oxiehno pyra toto ehtohme.

¹⁹Oepe tyhtomase ahtao oya tupime exīko mana osepepe oehtohkōme ropa, tapyi jamihmā poremakary motye. Oseosezukuruhntao osepepe ehtoh osenahkāko mana.

²⁰Ōmiryko tupito sã mana, anarykahpyry apoīko ropa mase imeīpo.

²¹Ōmiry ke imehnō pynanohnōko mase te, imehnō ryhmāko roropa mase; naeroro tomeseke sã oturuko, mame kurākō rokē apoīko mase.

²²Nohpo apoiryhtao oya opytyme, tãkye oehtoh apoīko mase: Ritonōpo nekarory kurā apoiryke oya.

²³Tymōkomokākara tōtururu se tahtao tomeseke sã ekaropōko mana: “Ajohpāme sã oturuxi,” āko, yrome tytineruke exikety opore sã ezuhnōko mana.

²⁴Toitoinē osepepe ehtoh okyna hkopyra mana, yrome epeme nymyry ahtao amonohkara mana atakorōme ehtoh motye.

19 ¹Kurehxo mana tymōkomoke pyra exiry ajohpe pyra ahtao, popyrahxo mana ajohpe exiry putupyra exiketyme roropa ahtao.

²Emero rokē tyiriyhtao osenutupuhpyra ahtao zae pyra mana; taryporyke awahtao azahkuru oesemary menekāko mase.

³Zae ehtoh menekary waro pyra ahno ahtao osenahkāko mana; imeīpo Ritonōpo hxirory se mã repe.

⁴Tymōkomoke exiketō imeimehnō maro tuhke osepepe exīko mã toto, yrome tymōkomokākara a tupime topeke exiry, tuhke pyra, jūme pyra roropa.

⁵Ajohpe imehnō hxirone tuānohsēme exīko mana, epasaromepyra exīko mana.

⁶Tuisamehxo exiketō zamaro se sytatose emero, tynekarory tō ekaroneme exiketō maro osepepe se sytatose roropa emero.

⁷Tymōkomoke pyra exikety ekyry tō ameke se rokē mã toto ewino, mokaro motye epe tō imaro se pyra mã toto. Tope tō zupīko mã ynororo repe, yrome ise nymyry pyra mã toto.

⁸Ātakorehmary se awahtao atamorepako yronymyryme tuaro oehtohme. Mame tuaro oehtoh poko wenikehpyra awahtao tãkye exīko mase.

⁹Ajohpe imepỹ hxiroryhtao apiakane ēpataka tuānohsēme exīko mana, taorihmaposēme exīko mana.

¹⁰Putupyra exiketō tymōkomoke ehtoh zae pyra mana. Morararo namoto tō tuisa mūkuru tō tuisaryme ehtoh zae pyra mana.

¹¹Tuaro exiketyme awahtao axī pyra imehnō zehno exīko mase tyhtomase awahtao eya, imehxo mase iirypyry korokaporyhtao oya.

¹²Imepỹ zehno tuisa konōto ahtao reāo aryry kary sã aomiry mana, yrome imehnō pyno ynororo ahtao konopo oepyry sã mana otyro pona.

¹³Tuaro pyra exiketōme ipoenō ahtao tumyko poremakaponeme mã toto. Opyty onykerekeremakehpyra ahtao tuna pitahpitahkatoh sã mana.

¹⁴Tumyko mōkomohpyry apoīko imūkuhpyry mana: tapyi te, tineru tōkehko maro, yrome Ritonōpo rokē mã tuaro exikety ekarōko ipytyme mana.

¹⁵ Akīme awahtao, onykyry sehxo awahtao, omise exīko mase imeīpo.

¹⁶ Ritonōpo nyripohpyry omipona exikety okynahxo isene exīko mana; aomipona pyra awahtao orihnōko mase.

¹⁷ Okyryry ekaroryhtao tymōkomokākara a Ritonōpo a otinerū ekarory sā mana axītao rokene. Oephezomōko ropa Ritonōpo mana.

¹⁸ Opoenō amorepako poetome ro toto ahtao, tuaro toto ehtohme, yrome onymotyēkara exiko toto wānopyry poko toto enahkaryino.

¹⁹ Zehno exikety me ahno ahtao, ah inyrihpyry epehpyry napoino emetakame, ynara exiryke, mokyro akorehmaryhtao oya toiro, imeīpo takorehmapory se exīko ropa mana oya.

²⁰ Otato exiko āmoreparyhtao imehno a te, tuaro oexiry se roropa awahtao; imeīpo tuaro exikety me exīko mase rahkene.

²¹ Osenetupuhnōko ahno mana tynyriyrkō poko repe, yrome Ritonōpo nymenekahpyry rokē exiko mana.

²² Tyamene se ehtoh popyra mana; tymōkomoke pyra ahtao kure ro mana, ajohpe ehtoh popyra mana ipunaka.

²³ Ritonōpo enetuputyryhtao tosēme isene exīko ahno mana okynahxo, tākye exīko mana, towomase roropa.

²⁴ Ahno nae akīme hxo exikety me, tomary anymyry se pyra mana tonahsē ritohme tītaka.

²⁵ Epyrypaketō tuānohse ahtao zae mana, tuaro pyra exiketō tuarohxo exīko mā toto imehnō motye kure osekaropyra ehtohme; tuaro exiketō tupokase ahtao tuarohxo exīko mā toto.

²⁶ Tummy ryhmaneme ahtao, tyse roropa taropose ahtao tytapyī tae ehxirokety me mana, popyra mana ipunaka.

²⁷ Aimo, tātamorepakehse awahtao, okynā pyra āmorepatopōpyry poko wenikehnōko roropa mase.

²⁸ Imep̄ sam kamexipory se ihxirone ahtao zae ehtoh ehsaromepyra mana. Popyra exiketō omise sā mā toto zae pyra ehtoh riry poko.

²⁹ Imehnō kerekere mananō tuānohsēme exīko, putupyra exiketō typipohsēme exīko roropa mā toto.

20 ¹ Eukuru enyry poko emotyēkaryhtao, opore ōmiry exīko, imehnō eunohnōko roropa mase. Eukuru namotome awahtao tuaro exikety me exipyra ekurehnōko mase.

² Tuisa konōto zehno ehtoh reāo aryry kary sā mana; ozehno toehse ynoro ahtao tomeseke exiko oorikyryino.

³ Tupime pyra zuaro pyra exikety a imehnō maro atapoiry mana; ameke awahtao mokaro a tuaro exikety me oekarōko mā toto.

⁴ Akīme tupito poko erohkety ahtao erohpyra mana erohtoh po toehse ahtao, naeroro tykyrysā anapoipyra ekurehnōko mana apoitoh toehse ahtao.

⁵ Ahno osenetupuhtoh tuna sā mana eutary zueme exikety ao, yrome tuaro exikety ekaropory waro mana, aryhnaka tyrithme.

⁶ Ahno emero kure toehtoh poko, zae toexiry poko roropa ekarōko mā repe, yrome tupime toiro kurā nymyry enery.

⁷ Tākye mā poetohti tummykō ajohpe pyra exikety me ahtao, zae ehtoh poko exikety me roropa ahtao.

⁸Tapō po typorohse tuisa konōto ahtao zae ehtoh apiakaneme, azahkuru ehtoh waro mā ynororo eneryhtao eya.

⁹Ynara kasaromepyra hma: “Yyrypyry tykorokapose ya, tyrypyhpyke pyra ase ukurohtao,” kasaromepyra hma?

¹⁰Mokaro zehno Ritonōpo mana ajohpe omoxinety kuhtoh rinanomo imehnō enekunohtohme.

¹¹Poetohti roropa mā toehtoikō enepōko mā toto, tynyryrykō enepōko mā toto; moro eneryke ajohpe pyra toto ehtoh te, kure roropa toto ehtoh enetupuhnōko mase.

¹²Kuenurukō tokarose Ritonōpo a kyaa xine osenuhmatohme, kypanarykō roropa tokarose eya etatohme.

¹³Onkyry poko okohmamyryhtao tymōkomoke pyra exīko mase; erohko tynahke oehtohme.

¹⁴“To! Typynexho mana,” āko osepekahkety, yrome imeīpo epyrypāko mana typyne hkopyra topekahse tyaa exiryke.

¹⁵Uuru nae itamurume topu tō kurā roropa; yrome ōtururu tuaro oehtoh poko moro kure kuhse mana, typyne exikety motye.

¹⁶Tuaro pyra exikety me mokyro: “Katonō nepehmary epehmāko ase, onepehmara ynororo ahtao,” āko mana. Zae exiry mokyro mōkomory apoiry ikurākatohme moro epehmatoh pona.

¹⁷Imehnō enekunohtamitume tonahsē tapoise ahtao oya, otarame tompore mana, yrome imeīpo isawā sā exīko mana ōtao.

¹⁸Imehnō zae exiketō omiry zupiko orēpyra oehtohme onyryry poko; etonatotaka ytopyra exiko moro poko atamorepara ro awahtao.

¹⁹Onekarohpyry tokare pyra ekarōko omihpo ononēpyny mana imehnō netaryme. Naeroro ameke exiko sekere kakehpyra exiketō wino.

²⁰Popyra ehtoh enehporyhtao oya omykō pona, isene oehtoh enahnōko mana nāparina ezechkety samo koko ahtao.

²¹Omōkomory tapoise ahtao oya oerokuruke pyra, ākorehmara nymyry mana.

²²Emypopyra exiko; Ritonōpo enetupuhko Oesēme, mame zae ehtoh rīko mana oya.

²³Mokaro se pyra Ritonōpo mana ipunaka zae pyra ikuhtoh rinanomo imehnō enekunohtohme.

²⁴Kuesemarykō menekāko Ritonōpo mana, emero rokē toehse ahtao kyaa xine onenetupuhpyra sytatose repe, yrome Ritonōpo zuaro mana.

²⁵Osenetupuhko aporo onekarory poko Ritonōpo a ōmiry etapory se awahtao. Taryporyke awahtao otarame imeīpo tyorō riry se exīko mase.

²⁶Tuisa konōto tuaro exiketyme ahtao, zae pyra exiketō waro exīko mana, toto wānohnōko roropa mana yronymyryme.

²⁷Ritonōpo nekarohpyryme kuosenetupuhtohkō mana, zae ehtoh waro roropa kuehtohkomo; kywino xine otonēsaromepyra sytatose.

²⁸Tuisa konōto jamihme exikehpyra mana ajohpe pyra tahtao te, typoetory tō ewomaryhtao te, kure rokē zae exiketō riryhtao roropa eya.

²⁹Imehxo nuasemākō ekarōko sytatose jamihme toto ehtoh poko, yrome tamuhpomākō emeporyme zūsety karimutumā mana.

³⁰Tuānohse kuahtao xine zae pyra kynyrihpyrykō pokoino kurehxo exīko sytatose, zae ehtoh se exīko roropa sytatose.

21 ¹Tuisa konōto osenetupuhtoh arory tupime pyra mana Ritonōpo a, iporiry sã mokyro eramãko mana typenetatoh ripotohme eya.

²Onyriry emero zae mã oya repe, yrome wenikehpyra exiko, ise oehtoh enēko Ritonōpo mana okurohtao.

³Zae ehtoh tyriko imehnomo a, toto onenekunohpyra exiko, morara ehtoh Ritonōpo zamaro mana, onekarory motye.

⁴Popyra exiketō epyrypãko mã toto imehnō motye kure toexiry poko, orēpyra toexiry poko roropa, morara ehtoh iirypyryme mana.

⁵Tomeseke sã osenetupuhko onyriry poko, tynahkē sã enahpyra oehtohme, yrome taryporyke awahtao ipune pyra anapyry exiko mana.

⁶Mōkomo itamurume apoiryhtao imehnō tonekunohse ahtao, axī enahnōko mana, ahno apoitoh sã roropa moro mana aorihmapotohme.

⁷Popyra exiketō osenahkãko mã toto imeimehnō etaparyke eya xine zae ehtoh riry se pyra toexirykōke.

⁸Zae pyra exikety torēnase azahkuru ehtoh poko, yrome kure exiketō zae ehtoh poko rokē mã toto.

⁹Kurehxo mana tapyi pitiko tao toiroro tupito po, kure hkopyra mana tapyi tao nohpo atakirimakety maro ahtao.

¹⁰Popyra exiketō omise sã mã toto zae pyra ehtoh poko; imehnō pyno pyra mã toto ipunaka.

¹¹Imehnō motye osekarokety tuānohse ahtao, tuaro hkopyra exiketō tuarohxo exiko mã toto. Tuaro exikety amoreparyhtao tuarohxo exiko mana.

¹²Ritonōpo zae exiketyme mana; popyra exiketō nyiriry waro mana itapyikō tao, toto wānohnōko mana inyrihpyry emetakame.

¹³Tymōkomokākara omiry etary se pyra ahno ahtao takorehmatoh ekaroporyhtao eya, mokyro roropa takorehmatoh se exiko repe, yrome aomiry onetara roropa imehnō exiko mana.

¹⁴Ozehno exikety nae ahtao tokare pyra onekarory ekaroko eya, mame ozehno pyra exiko ropa mana.

¹⁵Zae ehtoh tyrise ahtao kure exiketō tãkye exiko mã toto, yrome popyra exiketō oserehnōko mã toto.

¹⁶Tuaro ehtoh rumekaryhtao oya osema ae ytōko mase oorihthoh pona.

¹⁷Typyne exikety sehxo awahtao anapyryme, uwa eukuru jehnahpyry, tōsē kurã maro tymōkomoke pyra exiko mase.

¹⁸Ajohpe pyra exiketō torētyke pyra mã toto zae toexirykōke, yrome popyra exiketō etuarimãko mã toto kurākō myakāme.

¹⁹Ona tonorē po ehtoh kurehxo mana, popyra mana nohpo atakirimakety maro ehtopo.

²⁰Tuaro exikety tymōkomoke exiko, tynahke roropa, yrome tuaro pyra exikety aypyry, axī tytinerū enahkãko mana, toerohtamitu apoiryhtao tyya.

²¹Imehnō pyno awahtao, zae roropa awahtao okynahxo isene exiko mase, ōmiry etary se exiko imehnō mana, kure oriko roropa mã toto.

²²Tuaro exiketyme soutatu tuisary ahtao pata poremakãko mana ewomananō jamihmãkō maro, apuru tō kararahnōko mana jamihme tokarose ahtao ro pata pōkomo a.

²³Popyra ehtoh enehpory se pyra awahtao tomeseke exiko ōtururu poko.

²⁴ Imehnō motye kure osekarakety epyrypaketye mana, imehnō poihtone, imehnō pyno pyra exiketye roropa mana.

²⁵ Akīme exikety orihnōko mana emero poko penetaryhtao ro toerokuru se pyra toexiryke; ²⁶ typenetatoh poko osenetuputyry poko kohmānōko mana. Yrome zae ehtoh poko exikety tykrysā nae ekarotohme, tākye roropa mā ynororo moro ekarory poko.

²⁷ Popyra exiketō nekarory se pyra Ritonōpo mana ipunaka, ise pyra kuhse mā ynororo tokarose ahtao eya xine popyra ehtoh ripotohme.

²⁸ Ajohpe exikety omiry zae pyra ehtoh waro mā toto, yrome otato exikety omiry etāko mā toto.

²⁹ Zae ehtoh poko exikety enaromyra mana tōtururuhtao imehnō ēpataka, yrome popyra exikety mokyro poenohnōko rokē mana.

³⁰ Ahno namorepatoh te, tupimā ezukuru waro roropa ahtao te, tyriry waro ehtoh roropa, morohne emero ākorehmara mana oepeme pyra Ritonōpo ahtao.

³¹ Kawaru tō kurākāko ahno mana etonatoh poko toto ehtohme, yrome Ritonōpo rokē mā oepetōkara poremākapōko mana orēpyra oehtohme.

22 ¹ Zae rokē exiketye awahtao, moro waro imehnō ehtoh tymōkomoke ehtoh motye mana; ose imehnō ehtoh parata motye, uuru nae ehtoh motye roropa mana.

² Tymōkomoke exiketō oxisā mā toto tymōkomokākara maro, asakoro ro tyrise Ritonōpo a exiryke.

³ Tuaro exikety popyra ehtoh oepyry enēko mana, otonēnōko mana; yrome tuaro pyra exikety etypohpyra mana, imeīpo atasamāko mana.

⁴ Ritonōpo omipona exiketye ahtao, imehnō motye osekapyra roropa ahtao, tymōkomoke exīko, tuisamehxo mokyro ekarōko imehnō mana, okynahxo isene exīko roropa mana.

⁵ Popyra exiketō esemary ao ahno apoitoh nae, etuarimatoh roropa, yrome isene ehtoh pyno exikety ameke exīko mana moro winoino.

⁶ Poetohti amorepako zae ehtoh poko toto ehtohme, mame jūme moro onurumekara exīko mā toto toorikyrykō ponāmero.

⁷ Tymōkomokā namotome tymōkomokākara exīko mana. Tineru apoiryhtao oya axītao rokē repe, mokyro tineru esē namotome sā exīko mase.

⁸ Zae pyra ehtoh riryhtao ahno a, otyro puhturu arykary sā mana, imeīpo atasamāko mana, tuānohsēme exīko imehnō zehno toehtamitume.

⁹ Omomyke pyra exikety tynapyry apiakāko mana ekarotohme tymōkomokākara a, moro pokoino kure rokē mokyro rīko roropa Ritonōpo mana.

¹⁰ Imehnō motye kure osekarakety aropoko ropa amaroino, mame oxiehno pyra exīko, oseosezuhpyra exīko te, oxikerekerematoh pyra exīko roropa mana, enara.

¹¹ Zae ehtoh pyno awahtao okurohtao, emese kure roropa awahtao ōtururu poko, osepepe exīko mase tuisa konōto maro.

¹² Tuaro Ritonōpo mana zae omi ewomatohme, yrome ajohpe exiketō akorehehkāko mana aosenetupuhtohkō enahkāko mana morohne onyripyra toto ehtohme.

¹³ Akīme exikety tūtara mana tytapyī tae: otarame jytoryhtao jarānaka jesekāko reāo mana, āko mā ynororo.

¹⁴ Imehnō nohpo poko ehtoh ahno apoitohme mana; moro taka epukāko mā toto, ise xine pyra Ritonōpo ahtao.

¹⁵ Toipe poetohti popyra ehtoh rīko mā toto tomeseke pyra roropa, yrome tamorepase toto ahtao zae ehtoh poko tuaro exīko mā toto.

¹⁶ Pitiko rokē tymōkomokākara epehmaryhtao oya mōkomo ekaroryhtao roropa tymōkomoke exikety a onekaroryme tymōkomoke itamurumehxo oehtohme, etyhyryme tymōkomoke pyra exīko mase.

30me zuaro ehtoh sero

¹⁷ Etako pahne, āmorepāko ase tuaro exiketō omihpyry poko. Atamorepako toto namorepatopōpyry poko, ¹⁸ tākye exīko mase morohne poko wenikehpyra awahtao, morohne ekarory waro awahtao roropa. ¹⁹ Senohne tuaro ehtoh ekarōko ase oya seromaroro, Ritonōpo enetupuhtohme oya Oesēme. ²⁰ 30me tuaro ehtoh tymerose ya ekarotohme oya zae ehtoh poko, aomipona ehtoh poko, ²¹ ākorehmatohme ajohpe pyra ehtoh enetupuhtohme oya. Mame oytoryhtao zae ehtoh zupise tuaro exīko mase. Imehnomo a ekaroporyhtao oya, zae toto ezukuru waro exīko mase.

-1-

²² Tymōkomoke pyra exikety onymotyēkara exiko icyryry apoitohme oya tymōkomoke pyra exiryke. Imepý onymotyēkara exiko apiakane ēpataka towomanেকে pyra ynororo ahtao. ²³ Ynara exiryke, mokaro ewomāko Ritonōpo mana, toto orihmapory se exikety orihmapōko roropa mana.

-2-

²⁴ Osepeme pyra exiko zehzehno exiketō maro, axī imehnō etapary se exiketō maro, ²⁵ otarame toto ehtoh sā exīko mase tamorepase awahtao eya xine, mame etyorōmasaromepyra exīko mase.

-3-

²⁶ Oesety onekaropyra exiko imepý nepehmary epehmatohme. ²⁷ Onepehmasaromepyra awahtao omōkomory emero ipuxihkāko mā toto onyhtoh maro roropa.

-4-

²⁸ Imepý nonory ehpio enetupuhtoh tyrise ahtao pakatokomo a, moro onytyoromara exiko.

-5-

²⁹ Kure rokē toerokuru poko exikety waro hma? Imehnō tuhkākō motye kure ynororo mana, kure exiry tuisa konōto maro aerohtohme.

-6-

23 ¹ Tamuximehxo exikety maro otuhtoh pona toahmase awahtao wenikehpyra exiko mokyro ehtoh poko. ² Omise ro awahtao tomeseke exiko onymotyēkara oehtohme. ³ Oyamene se pyra exiko inekarory poko tompore ahtao ro; otarame oenekunopyry se mā ynororo.

-7-

⁴Emotyëkara exiko oerokuru poko tuhke tineru apoitohme oya, ⁵torëtyke pyra exiko roropa moro poko. Tarama otinerū axī enahnōko mana taporihke toehse exikety samo mya ytotohme piano samo.

-8-

⁶Otuhpyra exiko omomÿke exikety tapyī tao, oyamene se pyra roropa exiko tōsē kurā enepyrhta o eya. ⁷“Otuhko ty toiro,” āko mā ynororo repe, yrome tyoro aosenetupuhtho mana. ⁸Tuesapare oriry se ynororo rupome oehtohme. Imeīpo enarutāko mase ōty wamīko ropa mase, mame atahnikāko rokē mā ipyrypatopōpyry oya.

-9-

⁹Putupyra exikety maro oturupyra exiko, ōmiry tuaro ehtoh poihtōko rokē mana imeīpo.

-10-

¹⁰Imehnō nonory ehpiry enetupuhtho pakato onytyromara exiko, poetōpo tō nonory anapoipyra roropa exiko ononoryme. ¹¹Ritonōpo jamihme mana, poetōpo tō ewomaneme mana, toto ewomāko mana toto onenekunohpyra oehtohme.

-11-

¹²Otato exiko āmorepatoh poko, itamurume atamorepako tuarohxo oehtohme.

-12-

¹³Poetohti amorepako azahkuru toto ahtao. Typipohse ahtao wewe pisarara ke orihpyra mana. ¹⁴Ajohpe pyra, toto pynanohnōko mase tomeseke sã toto amoreparyhtao oya.

-13-

¹⁵Aimo, tuaro toehse awahtao, tãkye exīko ase ipunaka. ¹⁶Tãkye exīko ase ōmiry etaryke ya, tuaro oehtoh poko.

-14-

¹⁷Iirypyrme exiketō sã se pyra exiko. Ritonōpo Imehxo enetupuhko aomiry omipona oehtohme oorikyry ponāmero. ¹⁸Morara awahtao imehxo exīko mase, kure Ritonōpo ehtoh oneraximakehpyra exīko roropa mase.

-15-

¹⁹Aimo, etako pahne. Tuaro exiko, atahmākara exiko, osenetupuhko onyriry poko. ²⁰Eukuru poko emotyëkaketō maro ytoytopyra exiko; tōtukurukō poko emotyëkaketō maro pyra roropa exiko. ²¹Ynara exiryke etÿketō mā tōtukuru poko emotyëkaketō roropa wetukene exiketōme mā toto, tymōkomoke pyra exiko mā toto tupoke pyra roropa exiko mā toto.

-16-

²²Omy omipona exiko, omy hnao isene pyra mexiry; asa onyhtomara exiko kunumuxime toehse ynororo ahtao. ²³Ajohpe pyra ehtoh epekahko, tuaro ehtopo te, amorepatopo te, kure osenetupuhtopo, enara, yrome morohne onekaropyra ropa exiko. ²⁴Orutua tumükue ahtao, zae exiketyme, tuaro exiketyme roropa ahtao, täkye exiko mokyro mana, tukurohtao. ²⁵Opoko täkye omy tyripoko; morararo täkye asa roropa tyripoko opoko.

-17-

²⁶Aimo, jomiry etako, zae jehtoh sä exiko, ynyriry kurä ipoenohko. ²⁷Nohpo, orutua kō poko exiketō mā onekunohto rokē mā toto, orihmatōme roropa mā ynaroro. ²⁸Omato kō sä oeraximāko mā toto typoko oehtohme Ritonōpo omipona pyra oehtohme.

-18-

²⁹Onoky mokyro kui kakehpyra jetunety ke? Onoky täkye pyra hnae? Onoky tätatapoiry poko nae, ikerekeremāko roropa nae? Onoky enuru tahpire nae? Onoky mokyro iwyhwyhnaipyry, tyryhmase roropa ynororo, yrome tyryhmahpō waro pyra mana? ³⁰Mokyro eukuru enyry poko emotyëkakety. Ytoytōko mana eukuru zupiry poko zoximatohme. ³¹Eukuru poko penetara exiko jehnaipyry kutehi aō poko, zemime exikety, kamirame, axī eukuru ēne samo. ³²Ynara exiryke, etyhyrime oesekāko sä mana okoi orihmatō samo. ³³Moro enyryhtao tyoro exiketō enēko mase, rowohpe exikety sä omiāko mase. ³⁴Tuna konōto rānao osekarōko mase, enarutāko roropa mase, tyhwymā sä exiko mase, kae. ³⁵Mame ynara āko mase: “Totapase ywy onoky a? Otaramē typipohse ywy. Yrome awamekaro. Oty katoh owōpyra hano? Eukuru se rokē ase,” āko mase.

-19-

24 ¹Popyra exiketō poko zumoxike pyra exiko, toto maro osepeme ehtoh onukuhpyra exiko roropa. ²Tukurohtao xine imehnō ryhmary poko rokē osenetupuhnōko mā toto, aotururukohtao imep̄y htomatoh poko rokē oturūko mā toto.

-20-

³Tuaro ehtoh ke tapyi rīko mā toto tosarykōme, zae ehtoh enetuputyryke jamihmā ke apō rīko exino. ⁴Tuaro exikety tapyi tao osa tō nae, tymōkomoke roropa mana, enekure exikety ke, typyne exikety ke roropa.

-21-

⁵Tuaro ehtoh kurehxo mana, jamihme ehtoh motye; tamorepase awahtao ajamitunuru motye kure mana, orēpyra oriko mana. ⁶Naeroro osetapara ro awahtao imehnō poremākatohme, kure ātamorepari osemazuhme aporo, mame tuhke tuaro exiketō nae ahtao āmorepananōme tupime pyra exiko mana imehnō poremākapory poko oya.

-22-

⁷Tuaro exiketō nekarotyā tupime mā kehko putupyra exiketomo a, onenetupuhpyra mā toto; tōximōse ahno ahtao osenetupuhtohme tynyrirykō poko tuaro pyra exiketō teh āko rokē mā toto, ezuhtoh pyra toexirykōke.

-23-

⁸Ahno atamoreparyhtao popyra ehtoh ritoh poko, “Imehnō htomaponeme” mokyro esehtōko imehnō mana. ⁹Zae ehtoh waro pyra exiketō atamoreparyhtao tynyriry poko, iirypyryme rokē osenetupuhnōko mā toto. Imehnō poihtone se pyra imehnō mana ipunaka.

-24-

¹⁰Jamihme pyra awahtao popyra ehtoh toehse ahtao roropa, jamihme pyra mase rahkene.

-25-

¹¹Axī ke imehnō ipynanohko, mokaro aroryhtao imehnomo a aorihmapotohme. ¹²Ynara karyhtao oya, “Morohne poko zuaro pyra ase,” karyhtao, ōsenetupuhtoh waro Ritonōpo mana, okurohtao eneryke eya. Kymarokō emero epehmāko mana kynyririhpyrykō emetakame.

-26-

¹³Kuku, umūkuru, ano zeni enahko pixo. Kure orīko ano zeni mana anusasame exiryke, ¹⁴moro saaro atamorepako tuaro oehtohme, anusasame exīko okurohtao mana. Tuaro ehtoh apoiryhtao oya kure ehtoh oehnōko oya mana, kure ehtoh oneraximakehpyra roropa exīko mase.

-27-

¹⁵Popyra exikety sā pyra exiko, imep̄y tapyī onenepyra exiko, zae exikety tapyiny ematonanohtohme oya. ¹⁶Ajohpe pyra exikety epuepukaryhtao owōnōko ropa mana. Yrome popyra ehtoh poko exiketō enahkāko mana, popyra ehtoh toehse ahtao.

-28-

¹⁷Atākyemara exiko oepekara etuarimaryhtao. Tākye pyra exiko iporemākary eneryhtao oya. ¹⁸Tākye oexiry enēko Ritonōpo Oesē mana, morara oehtoh se pyra mana. Otaramē mokyro wānohkehpōko roropa mana.

-29-

¹⁹Torētyke pyra exiko popyra exiketō poko, toto zumoxike pyra exiko roropa. ²⁰Popyra exiketō kure ehtoh oneraximara mā toto. Nāparina ezechkety sā rokē mā toto.

-30-

²¹Aimo, Ritonōpo Kuesēkō enetupuhko, aomiry omipona exiko. Kure rokē tuisa konōto tyriko roropa. Osepeme pyra exiko tuisa myakāmary se exiketō

maro, ²² otarame axī sā osenahkapōko mā toto. Zuario pyra mase popyra ehtoh itamurume enepyr̄y waro Ritonōpo mana te, tuisa konōto roropa morohne ripory waro mana, enara.

Imehnō tuaro ehtoh poko

²³ Ynara roropa tuaro exiketō nekarohpyry:

Kure mana zae rokē ahno apiakaryhtao apiakananomo a. ²⁴ Popyra exiketō onuānohpyra ahtao eya xine, “Kure mose ro,” karyhtao eya xine, morara kananō popyra ekarōko imehnō mana. Mokyro se pyra exīko roropa mā toto ipunaka. ²⁵ Yrome zae rokē popyra exiketō wānopyryhtao apiakananomo a, kure rokē mokaro apiakananō ekarōko imehnō mana. Kure rokē oturūko roropa imehnō mana toto poko.

²⁶ Ajohpe pyra ezuhtho osepeme ehtoh nymyry enetupuhtohme mana.

²⁷ Atapyī onyripyra exiko otupi anarykara ro awahtao te, oerohtoh poko pyra ro awahtao, tineru apoitohme.

²⁸ Zae rokē omyhtōkō ahtao onyhxiropyra exiko, onykerekeremara exiko roropa. ²⁹ Ynara kara exiko: “Mokyro poko em̄ypōko ase, epehmāko ase inyrihpyry emetakame,” kara exiko.

³⁰ Tupito tō kuroko toytose ywy akīme exikety tupi enese, putupyra exikety.

³¹ Omoxino tuhke nexiase ātarykahme roropa, apuru topu risē toepukase nexiase. ³² Moro eneryke ya ynara tōsenetupuhse ywy: ³³ Onyhko pitiko, atapomēko, oseremako toiro pixo; ³⁴ yrome tynhse awahtao omōkomory enahnōko mana, omato sā, typyreke exikety sā osetapāko akīme oehtoh mana amaro.

Saromāo nekarotyā tuaro ehtoh poko

25 ¹ Sero imehnō Saromāo nekarotyā tuaro ehtoh poko. Tymenekase mā kehko, tymeropose roropa tuisa Ezekia a, Juta tō esemy, typoetory tomo a.

² Ritonōpo imehxo ehtoh enetupuhnōko sytatose tuaro ehtoh zonētopōpyryke eya kywino xine. Kutuisarykō imehxo ehtoh ekarōko sytatose tupime ehtoh poko tātamorepatohkōke eya xine tuaro ehtohme.

³ Tuisa osenetupuhtoh waro ehsaromepyra mase; kuosenetupuhtohkō motye kapu kae ehtoh samo, moe tuna konōto zue ehtoh sā roropa aosenetupuhtoh mana.

⁴ Parata tukurākase ahtao apoto po joia kurā rīko ipoko erohkety mana.

⁵ Moro saaro zae pyra amorepatōkō aroporyhtao tuisa winoino, jamihmehxō exīko tuisa mana zae ehtoh riry poko.

⁶ Tuisa konōto ēpataka awahtao imehxo exikety me osekaropyra exiko.

⁷ Kurehxō oya imeīpo osa kurā ekarory oya, kure hkopyra exiry oya oesary tupuxihkase ropa ahtao ekarotohme imep̄y tuisamehxō exikety a.

⁸ Atarypopyra exiko onenehpyry ekarotohme apiakane ēpataka. Otaramē imehnō morara enenanō mā oehnōko azahkuru oekarōko, morara ahtao otara āko mah?

⁹ Atae pyra awahtao apānary maro oximaro ekurākatoko amarokō rokene, tokare pyra ehtoh onekaropyra exiko imehnomō a. ¹⁰ Māpyra tokare pyra ehtoh ekaroryhtao imehnomō a, tuaro exīko mā toto opoko: tokare pyra

ehtoh kurākary waro pyra oexiry poko. Mame moro poko ehxirokehpyra exiko mase jūme.

¹¹Emese kure sã omi kurã ekaroryhtao, uuru risẽ sã mana epery kuhtoh samo tyrise parata risẽ pokona.

¹²Otato ahno ahtao tuaro se toexiryke, tuaro exikety namoreparý kure kuhse mana, omahtao uuru risẽ motye te, õkyry uuru kurã risẽ motye roropa mana.

¹³Tuna kuenimã sã xixi jetũ ahtao tykrysã apoitoh toehse ahtao, moro sã omi arone mã zae exikety me ahtao. Mokyro taropohpõ äkyemapõko mã ynororo.

¹⁴Tõmihpyry onymoipyra ahno ahtao tỹkyryry ekarory poko te, imepỹ akorehmary poko roropa repe, yrome tõmihpyry tamonohse onekaropyra tokurehse ahtao akurũ sã mana tyryrykane maro konopo oehpyra ahtao.

¹⁵Inehmỹke pyra awahtao, axi pyra imehnõ tuarõtanohpõko mase ise oehtoh se roropa toto ehtohme, tuisa tõ osenetuputyry tyoromãko roropa mase.

¹⁶Ano zeni enapryhtao oya onymotyẽkara exiko, oenarutaryino.

¹⁷Onymotyẽkara exiko oytory poko apãnary tapyi taka. Tahxime itapyi taka oytoryhtao otarame penekehnõko mã ynororo opoko, mame ozehno exiko mã ynororo.

¹⁸Ajohpe exikety imehnõ kerekeremary poko aorihmapone sã mana, punião samo, kaparu sã roropa, pyrou potyry sã roropa.

¹⁹Etuarimatoth toehse ahtao, åtakorehmapory se awahtao zae pyra exikety a, tõsẽ onyry sã mana tyery imotahpyry ke, ytoytopỹ ytory sã roropa mana, ²⁰upo ousy sã roropa mana kuenime ahtao. Emeryhtao emynymakety netaryme sautu riry sã mana apurohpyry pona.

²¹Ozehnoto omise ahtao tonahsẽ ekaroko eya; tuna se ahtao tuna ekaroko eya.

²²Moro riryhtao oya osenuruhkãko mã ynororo ehxirõko roropa mana, mame kurã ke oepehmãko Ritonõpo mana.

²³Inikahpoe tyryrykane ahtao konopo enehpõko, moro sã ajohpe imehnõ kerekeremano õxiehno imehnõ ripõko mana.

²⁴Kurehxo tapyi pitiko tao oexiry tupito po, kure hkopyra tapyi tao nohpo maro oseosezuhketyme.

²⁵Omi kurã etary moino imepỹ pata poe tuna kuenimã enyry sã mana tutunazehnase awahtao, tapotũkehse awahtao.

²⁶Zae ehtoh poko exikety osekaroryhtao popyra exikety a, tuna enatyry sã mana nuriame toehse ahtao, pẽkamã sã roropa orihmatõ ke topinohse ahtao.

²⁷Ano zeni enapryrý poko toemotyẽkase awahtao akuruhtãko mase, moro sã opyryparý imehno a zupiryhtao oya popyra mana.

²⁸Õsenetuputyry menekary waro pyra awahtao oorypyry poko pyra oehtohme, tõsewomatohke pyra mase pata samo, apuru pyra exikety samo.

Tuaro pyra exikety

26 ¹Putupyra exikety riryhtao imehxo, enara sã mana: kuenimã oepýry sã mana eina ahtao, konopo oepýry sã roropa mana tykrysã apoitoh zano.

² Zae rokē awahtao, popyra ehtoh enehpory se ozehno exikety ahtao opona oryhmasaromepyra mana. Aomiry xihpyry torō sā ytoytōko repe, yrome porohpyra mana opona ekurehnōko.

Tuaro pyra exiketomo

³ Ipihohtoh nae kawaru aropotohme, etypohkatoh nae jumētu etypohkatohme, mara pisarara nae putupyra exikety pipohthome.

⁴ Putupyra exikety a ekaroporyhtao onezuhpyra exiko; ezukuruhtao oya mokyro sā exīko mase.

⁵ Putupyra exikety a ekaroporyhtao ezuhko omi tupimā ke pyra, tuarohxo exikety osekaropyra ynororo ehtohme.

⁶ Omi aroporyhtao tuaro pyra exikety ae, popyra ehtoh ripōko mana: kurehxo exiry opupuru asakoro ehkotyry oya.

⁷ Omi tuaro ehtoh ekaroryhtao putupyra exikety a, emese popyrahme sā mana, ātakamahpyry axiry samo.

⁸ Putupyra exikety eahmary zae pyra mana, topu mykyry sā mana parateira pokona.

⁹ Omi tuaro ehtoh ekaroryhtao putupyra exikety a ynara sā mana: omoxino ousy aetymyhyry a tomary ae.

¹⁰ Typoetokemy a putupyra exiketō riryhtao typoetoryme, imehnō akorekehkāko rokē mana, emero porehme.

¹¹ Popyra ehtoh tyrise ropa ahtao putupyra exikety a ynara sā mana: kaikuxi eramary ropa sā mana tonarutatopōpyry pona ropa.

¹² Tuarohxo osekarakety ahno ahtao ynara sā mana: putupyra exikety motye zuaro pyra mana, toepyrparyke.

Akīme ehtoh poko

¹³ Akīme exikety tapyi tae tutūtary se pyra mana, ynara āko mana: “Tutūtase jahtao otarame jesekāko reāo mana.”

¹⁴ Tapyi omōto apuru sā eraeramāko akīme exikety mana tynyhtoh po, yrome tosary poe ytopyra mana.

¹⁵ Ahno nae akīmehxo exikety ipunaka, tynapyry riry se pyra roropa týtaka mana.

¹⁶ Akīme exikety tuarohxo osekārōko mana, imehnō 7mākō tuaro exiketō motye, zae tōsenetupuhtohkō ehtoh ekarory waro toto ahtao ro.

Imepỹ tuaro ehtoh poko

¹⁷ Imehnō oseosezukuruhtao, toto ezukuruhtao oya ynara sā mana: kaikuxi apoiry sā ipanary poko mokyro eneryhtao oya osema tao.

¹⁸⁻¹⁹ Ahno a imepỹ tonekunohse ahtao, mame ynara karyhtao eya: “Osemeikāko rokē exiase,” karyhtao ynara sā mana: rowohpā sā mana typyre orihmatō poko osemeikaryhtao.

²⁰ Apotopokō pyra ahtao apoto ezehnōko mana; ekerekeremato pyra ahtao oseosezuhpyra roropa exino.

²¹ Sakaramato riryhtao ikarā pona zemime exīko mana, apotopokō riryhtao apoto pona ezehp̄pyra apoto mana, moro sā tōsezukuru se exikety nae ahtao oseosezuhkehpyra exino.

²² Ikerekeremary imehnō poko etary se sytatose, tōsē pitiko tompore sā kyya xine mana!

²³ Oturutoh ajohpe ahtao osenetupuhtoh nymyry zonēnōko mana, mopuku ke oripo zonohtoh sā mana, jarao kure enepotohme repe, moro sā kukurohtao xine mana.

²⁴ Ahno ajohpe exikety imehnō zehno toexiry zonēnōko mana, omi kurā ke oturūko mā ynororo repe.

²⁵ Aomiry kure sā repe, yrome tuaro exiko, ajohpe rokē mana, ikurohtao ose pyra mana ipunaka.

²⁶ Imehnō zae exiketō poenohnōko mā repe, imehnō enekunohtohme, yrome etyhpymy popyra inyrytā enēko mā toto emero.

²⁷ Imehnō apoitoh riryhtao ahno a, omōnōko mā ynororo moro aka; topu purohmaryhtao eya, mororo ke osetapapōko ynororo mana.

²⁸ Imep̄y se pyra awahtao, sam kamexipory se mase ajohpe ikerekeremary ke oya; omi kurā sā repe onekunohto ahtao imehnō ryhmāko mana.

27 ¹ Epyrypara exiko ōsenetupuhtoh poko onyriry poko kokoro, zuaro pyra oexiryke otara exīko kokoro.

² Ah imehnō oeahmā toto, epyrypara exiko onyrihpyry poko, kure oehtoh poko roropa, enara.

³ Topu te, isawā roropa omoxī mā kehko ipuimaryhtao ahno a, yrome morohne motye kuhse putupyra exikety nyryry mana, omoxiny.

⁴ Imehnō zehno ehtoh ryhmatome mana, yrome moro motye kuhse imep̄y zumoxike ehtoh mana.

⁵ Kurehxo imep̄y zupokary jarao samo zae pyra ynororo ahtao, kure hkopyra mana ipyno sā awahtao yrome oturupyra imaro zae ehtoh poko.

⁶ Kuepekō kypyno xine mana sam kamexiporyhtao ro eya, yrome tomeseke exiko oeahmaryhtao oepekara a opyno exikety samo!

⁷ Tuesapare awahtao ano zeni se pyra mase, yrome omise awahtao tōsē itunety tompore sā oya mana.

⁸ Ahno moe ahtao tytapyī poe, torō sā exīko mana tym̄y poe ameke exikety samo.

⁹ Ixtaratu te, oriu typoxine exikety roropa tākye orīko mana. Morararo oepe maro awahtao tākye exīko mase ōtururuke imaro.

¹⁰ Wenikehpyra exiko oepe tō poko te, omy epe tō poko roropa. Tupime ehtoh toehse ahtao oya, oekyry a ytopyra exiko atakorehmapose eya. Omyhto exiketomo a rokē atakorehmapoko. Ākorehmāko mā toto moe oekyry tō ahtao.

¹¹ Aimō, tuaro exiko tākye jehtohme; imehnō ezuhtoh nae exīko ase ykerekeremaryhtao eya xine.

¹² Tuaro exiketō popyra ehtoh oep̄yry enēko mā toto, otonēnōko mā toto, yrome tuamekaro exiketō tomeseke pyra ytōko mā toto, imeīpo atasamāko mā toto.

¹³ Ūme ahno ahtao imep̄y nepehmary epehmatohme, yrome mokyro waro nymyry pyra ahtao, zae exiry zupō maro imōkomory ekarory ikurākatohme mokyro nepehmary epehmatohmo.

¹⁴ Oepe ēpakaryhtao oya pakeimo, opore omitatoh ke: “Apakano konohno?” katoh ke, ōmiry eya popyra tyriplotoh sā exīko mana.

¹⁵ Konopome ahtao pitahpitahkakehpyra ehtoh sã nohpo mana okerekeremakehpyra exiketyme ahtao. ¹⁶ Mokyro onymynyhpãkasaromepyra imepỹ mana. Tyryrykane mynyhpãkary tukuhse oya nae? Oriu anymyry tukuhse oya nae oemary ke?

¹⁷ Ahno mã atamorepãko imepỹ ahno maro, kurimene risẽ ataehtory sã imepỹ kurimene ke.

¹⁸ Wikeira zoko pyno exiko eperytatohme anapyryme; kure rokẽ oesẽ tyriko kure oepehmatohme roropa eya.

¹⁹ Oẽmyty enẽko mase tuna kuao, osenẽko roropa mase okurohtao.

²⁰ Ahno penetatoh aorihtyã esary sã mana: toiro osa nae ro exikety sã mana.

²¹ Apoto ke uuru zahkãko mana parata roropa, kure exiry enetohme. Moro saaro zae ahno ehtoh kuhnõko mana.

²² Putupyra exikety typipohse ahtao itamurume ityoromatohme repe putupyra exikehpyra mana, osemazuhme aehtopõpyry saaro.

²³ Oeky tõ pyno exiko, kaneru tomo pui tõ roropa kure toto ehtohme,

²⁴ omõkomory, kowenu sã roropa jũme pyra exiko mã toto. ²⁵ Pui tõ napyry anarykahpyry isahkako aporo ikurãkatohme; imeĩpo onahpoty isahkako ypy tõ po, anarykahpyry ahtary ropa eraximaryme. ²⁶ Mame upo riko mase kaneru hpoty ke. Imepỹ tupito epekahnõko mase tineru ke poti mükuru tõ epehpyry ke. ²⁷ Poti nohpory tõ suhsuru ekarõko itamurume mã toto oya õkurume, atapyĩ taõkomo a, opoetory tomo a roropa, enara.

28 ¹ Popyra exiketõ epãko mã toto onekahmara imehnõ ahtao ro, yrome ajohpe pyra exikety orẽpyra mana reão samo.

² Tutuisake ahno ahtao, tuaro exiketomo, ajoajohpe pyra roropa exiketomo, jamihme exiko mã toto, orẽpyra exiko roropa mã toto. Yrome tyrypyrykõ poko toehse ahno ahtao ituisarykõ myakamãko mã toto tahxime.

³ Tymõkomoke pyra exikety, tymõkomokãkara ryhmaryhtao eya konopo jamihmã sã mana, tykrysã enahkaponeme samo.

⁴ Ritonõpo omihpyry omipona pyra exikety osepepe mana popyra exiketõ maro, yrome Ritonõpo omiry omipona exikety popyra exiketõ akorekhaneme mana.

⁵ Zae ehtoh waro pyra mã popyra exiketomo, yrome Ritonõpo omiry waro se exiketõ zae ehtoh enetupuhnõko mã toto.

⁶ Kurehxo tymõkomoke pyra exiry ajohpe pyra ahtao, kure hkopyra tytineruke exiry ajohpe ahtao roropa.

⁷ Ritonõpo omihpyry omipona poetohti ahtao tuaro exiketõme mã toto, yrome osepepe toto ahtao ajoajohpãkõ maro, jükõ ehxirõko mana toto pokoino.

⁸ Tytineruke itamurume toehse awahtao epehpyryje epehmaporyke oya imehnomo a axĩtao rokẽ tineru ekaroryhtao eya xine, etyhpyryme otinerũ nomõko mase imepỹ tinerũme ehtohme, tymõkomokãkara pyno exikety tinerũme.

⁹ Ritonõpo omiry omipona pyra exikety õmiry etary se pyra exiko Ritonõpo mana aotururuhtao eya.

¹⁰ Ajohpe pyra exikety tonekunohse oya ahtao zae pyra ehtoh tyritohme eya, epukãko mase moro apoitoh taka, onyrihpyry aka; yrome zae ehtoh poko exikety mã kure rokẽ topehmasẽme exiko.

¹¹ Tymōkomoke exiketō tuarohxo osekarōko mā toto toipe, yrome tymōkomoke pyra exikety tuaro exiketyme ahtao mokaro ehtoh waro mana.

¹² Zae ehtoh poko exiketō tuisame toehse ahtao, oseahmāko mā toto emero porehme, yrome tuisame toehse popyra exiketō ahtao, otonēnōko mā toto enaromȳke toexirykōke.

¹³ Tyrypyry tonēse ahno a ahtao, orēpyra exipyra ekurehnōko mana, yrome opynanohnōko Ritonōpo mana oorypyry ekaroryhtao eya irumekatohme oya.

¹⁴ Ritonōpo omiry omipona awahtao tākye exīko mase, yrome aomiry omipona se pyra awahtao, popyra ehtoh oehnōko oya mana.

¹⁵ Kowenu popyra ahtao zehno exiketyme sã mana reão samo, uuso sa roropa tymōkomokākara tuisaryme.

¹⁶ Kowenatu zae ehtoh riry waro nymyry pyra ahtao, imehnō ryhmaneme exīko mana; ajohpe ehtoh se pyra tuisa ahtao ipunaka okynahxo tuisame exīko mana.

¹⁷ Imepȳ etapahpono nono ahkāko taryporyke samo tokepyry zonētohme; ah nahkano.

¹⁸ Ajohpe pyra exikety osewomāko mana, yrome ajohpe exikety mōtoino rokē orēnōko mana.

¹⁹ Tutupi poko ahno erokuruhtao tynahke exīko mana pitiko rokē pyra, yrome erohpyra ikohmamryhtao omise exīko mana, jūme tymōkomoke pyra exīko mana.

²⁰ Ajohpe pyra exikety tākye exīko mana, yrome axī tytineruke se exikety tuānohsēme exīko roropa mana.

²¹ Zae pyra mana tineru ekarory apiakane a osepeme ehtohme, yrome toitoine apiakananō nae, azahkuru imenekāko tineru pitiko tokarose ahtao eya xine.

²² Tyamene se exikety atarypōko mana itamurume tytineruke toehtohme, naeroro zuaro pyra mana mōtoino rokē itinerū enahnōko mana.

²³ Ahno tupokase ahtao oya osepemehxo exīko matose imeīpo, ipyrypany motye.

²⁴ Zae rokē osekarokety tumy tinerū tomatonanohe ahtao, tyse tinerū tomatonanohe ahtao roropa, popyra mana ipunaka imepȳ omato motye.

²⁵ Tyamene se exikety popyra ehtoh enehpōko rokē mana. Yrome Ritonōpo enetuputyryhtao oya oesēme, orēpyra exīko mase.

²⁶ Ōsenetupuhtoh poko rokē awahtao putupyra exikety sã mase, yrome imehnō tuaro exiketō namorepatoh omipona awahtao osewomāko mase.

²⁷ Tymōkomokākara pyno awahtao omise exipyra exīko mase, yrome pimȳme awahtao tymōkomokākara onenepyra oehtohme popyra oripōko Ritonōpo a tuhkākō mana.

²⁸ Popyra exiketō tuisame toehse ahtao, otonēnōko ahno mā toto enaromȳke toexirykōke, yrome tuisame pyra toehse ropa toto ahtao, ajohpe pyra exiketō emānōko mā toto.

29 ¹ Tuhke rokē tupokase awahtao, otato pyra rokē toehse roropa awahtao, mōtoino rokē toatākasēme exīko mase, osepynanohsaromepyra exīko mase.

² Zae ehtoh poko exiketō tuisame ahtao, ahno emero atākyemāko mā toto; yrome popyra exikety tuisame ahtao pusuh āko ipoetory tō mana, ikerekeremāko roropa mā toto.

³Tuaro ehtoh sehxo imükuru ahtao, epyrypäko mā jū ipoko. Imehnō nohpo poko exikety tytinerū ahnikäko mana emero.

⁴Zae ehtoh poko kowenu ahtao, ahno ewomäko mana; yrome itinerujä epehmaporyhtao ahno a tynonory enahkapōko mana.

⁵Oepe tō pyryparyhtao oya, apoitoh rīko mase moro taka amoreme omōtohme ro.

⁶Popyra exiketō tapoise mā toto apoitoh taka tyrypyrykomo a, yrome zae ehtoh poko exiketō ytoytōko mā toto, täkye rokene.

⁷Zae ehtoh poko exikety osenetupuhnōko mana tymōkomokākara ewomary poko, yrome popyra exiketō mokaro poko osenetupuhpyra mā toto.

⁸Emero poko ikerekeremananō pokoino pata pōkō torētyke exīko, osetapāko oxiehno exiketō samo, yrome tuaro exiketō ekuremāko mā toto atapoipyra imoihmākō ehtohme.

⁹Tuaro exikety tōsezusezuhse ahtao putupyra exikety maro, exianāko rokē mokyro mana, opore kohtāko te, ipoihtōko roropa mana.

¹⁰Imehnō etapananō zae exiketō se pyra mā toto ipunaka, yrome zae ehtoh poko exiketō toto ewomāko mā toto isene toto ehtohme.

¹¹Putupyra exikety tohne toexiry enepōko mana imehnō neneryme, yrome tuaro exikety mynyhme exīko, tehme roropa mā ynororo.

¹²Otato tuisa ahtao ajohpe ehtoh poko, mokyro akorehmananō emero ajohpe exīko mā toto.

¹³Tymōkomoke pyra exikety, iiryhmane maro toiro rokē ehtoh ke oxisā mā toto: Ritonōpo a enuru tokarose eya xine enetohme.

¹⁴Tymōkomokākara ewomaneme tuisa konōto ahtao, okynahxo tuisame exīko mana.

¹⁵Poetohti kurākary kure mana, toto amorepary zae ehtoh poko kure roropa mana. Typenatoh poko rokē poetohti ahtao, etyhparyme jē ehxirōko mana.

¹⁶Popyra exiketō tuisame toehse ahtao, popyra ehtoh emānōko mana; yrome zae ehtoh poko exiketō isene ro exīko mā toto, popyra exiketō enahkary enēko mā toto.

¹⁷Opoenō amorepako zae ehtoh poko toto ehtohme, toto poko epyrypäko mase, ehxiropyra roropa mase toto poko.

¹⁸Ritonōpo omiry onenetupuhpyra ahno ahtao zae ehtoh onyripyra mā toto. Täkye mā mokaro, Ritonōpo omiry omipona exiketomo.

¹⁹Azahkuru opoetory toehse ahtao, omi ke rokē onytyromara mase. Ōmiry etāko mā repe, yrome omipona pyra mana.

²⁰Ahno oturuhtao osenetupuhpyra ahtao zae ehtoh onyripyra mana ipunaka, mokyro motye kure ehtoh rīko putupyra exikety mana.

²¹Opoetory penetatoh emero ekaroryhtao eya poetome ro ahtao, imeīpo emero esēme se exīko mana.

²²Axī zekītapakety oxiehno imehnō ripōko mana, oseosezuhnōko, atapoīko roropa mā toto.

²³Imehnō motye kure osekaroryhtao ahno a orēnōko mana, yrome epyrypara ynororo ahtao aomiry etary se exīko imehnō mana.

²⁴Omato akorehmaneme toehse ahno ahtao atakorehmasaromepyra exīko mana. Ajohpe pyra ahtao ahno apiakane ēpataka, tuānohsēme exīko mana, yrome ajohpe ahtao, Ritonōpo a tuānohsēme exīko mana.

²⁵ Opoko imehnō osetupuhtho zuno awahtao orēnōko mase, yrome Ritonōpo enetuputyryhtao oya towomasēme exīko mase.

²⁶ Kymarokō emero atakorehmapory se sytatose tuisa konōto a, yrome Ritonōpo rokē, kuapiakanekōme nymyry, zae ehtoh ke kuepehmatorōko mana.

²⁷ Zae ehtoh poko exiketō popyra exiketō se pyra mana ipunaka. Zae ehtoh poko exiketō zehno roropa popyra exiketō mana.

Akua omiry

30 ¹ Sero Akua omihpyryme mana, Jake mūkuru:
“Ritonōpo ymaro pyra mana,

Ritonōpo ymaro pyra mana.

Torēse ywy.

² Onokyrome ase, ahnome pyra;

tuaro pyra exiketyme ase,

tuaro ahno tyripose ahtao ro Ritonōpo a.

³ Atamorepara tokurehse ywy tuaro ehtoh poko,

Ritonōpo Kurā waro nymyry pyra ase.

⁴ Onoky nae tuaro exiketyme kapu ehtoh poko emero?

Onoky nae tyryrykane apoihpono tomary ke?

Onoky nae tuna ātyhtōko kamisa ke?

Onoky nae sero nono ehpiry tō meroneme?

Mokyro esety waro hma?

Imūkuru esety waro roropa hma?

Kaxiko zuaro awahtao.

⁵ “Ritonōpo omiry emero ajohpe pyra mana. Osewomatohme mana towomanekōme enetupuhnanomo a emero. ⁶ Omi tyorō onekaropyra exiko Ritonōpo omiry; moro tyrise ahtao oya oupokāko mana, ajohpe oehtoh enepōko roropa mana.”

Oturutoh Ritonōpo a

⁷ Ritonōpo, asakoro ehtoh se rokē hano oya orihpyra ro jahtao: ⁸ Ajohpe pyra kyripoko te, tymōkomoke itamurume jyripyra exiko, tymōkomoke pyra jyripyra roropa exiko. Tonahsē ipune ehtoh rokē ekaroko ya isene jehtohme. ⁹ Moro motye nae jahtao otarame: “Ose pyra ase,” āko ase. Māpyra tymōkomoke pyra jahtao ipunaka otarame ematonāko ase, mame oesety, Ritonōpo hxirōko imehnō mana Jesēme oexiryke.

Imehnō tuaro ehtoh omiry

¹⁰ Imepỹ poetory onykerekeremara exiko esemy a, popyra ehtoh oya onenehpopyra imehnō ehtohme, etuarimara roropa oehtohme moro poko.

¹¹ Ahno nae tumykō kerekeremāko, tysekō kure onyripyra roropa mā toto.

¹² Ahno nae kure rokē osekarōko repe, yrome nuriame toto ehtoh onukurikara ro mana.

¹³ Ahno nae imehnō motye kure osekarōko mā toto, imehnō enēko mā toto ahno kahpyryme rokene.

¹⁴ Ahno nae, tytinerū apoitohme tyxa xine tymōkomokākara akorekehkāko, etuarimaketō akorekehkāko roropa mā toto.

¹⁵ Rere, munu ěneme exikety tōxike asakoro mana, esetykō mā: “Ekaroko ya! Ekaroko ya!”

Asakoropane: “Epo hnae!” kara exiketō nae:

¹⁶ Aorihtyā ekepyry esary te;
nohpo, poetoěme exipitopyra ro ahtao;
nono tonore konopo sehxo ahtao;
apoto, itu tonore zatyryhtao tapyi tō maro, enara.

¹⁷ Tummy poihtoneme exikety te, tyse htomaneme exikety roropa kunumuxime toehse ahtao, tōsē exīko mokyro mana kurumu tomo a, enuru typosoposohkasēme exīko roropa mana atōko tomo a.

¹⁸ Asakoropane exiketō nae onenetupusaromepyra jehtopo:

¹⁹ Piano ytoyory kapu ao te;
okoī ytory poko topu poro;
wapu ytory poko tosemary ae tuna konōto kuao te,
nohpo maro orutua osepyro ehtoh poko, enara.

²⁰ Ynara sā mā nohpo tynio maro rokē pyra exikety: imep̃y maro ehxīpo ep̃yko mana; moromeīpo ynara āko mana: “Azahkuru ehtoh onyripyra akene!”

²¹ Asakoropane ehtoh se pyra sero nono pōkō mā ipunaka:

²² Ahno namoto tuisa konōtome toehse ahtao;
putupyra exikety typenetatoh emero nae ahtao tonahsēme;

²³ ajoajohpe exikety tyniotase ahtao te,
nohpo namoto tosē myakāme toehse ahtao.

²⁴ Sero nono po asakoropane onokyro tō nae, zumo pyra exiketomo yrome emese kure mā toto:

²⁵ maikuato tō, jamihme pyra exiketomo, yrome tonahsē kurākāko mā
toto eina ahtao;

²⁶ koeriu tomo, jamihme pyra roropa mā toto, yrome tytapyī rīko mā toto
topu tō ao;

²⁷ taparara tomo, tutuisake pyra mā toto, yrome oximōme ytōko mā toto;

²⁸ joxi tomo, tupime pyra mokaro apoiry oma ke, yrome omōnōko mā toto
tuisa tapyī konōto taka.

²⁹ Asakoropane isene exiketō nae aytorykohtao toto enery se osenuhmaketō mana:

³⁰ reāo te, imehnō onokyro tō motye jamihme mana, imehnō zuno pyra
roropa mana;

³¹ poti te;
kuratiri orutua, orēpyra exikety samo;
tuisa konōto typoetory tō ěpataka.

³² Putupyra exiketyme toehse awahtao, orēpyra osekaroryke popyra ehtoh riry se toehse awahtao apoaporo, osenetupuhko aporo:

³³ pui suhsuru etaparyhtao mātēka rīko mase;
eunary totapase ahtao munu tūtāko mana;
ozehno imehnō riryhtao oya atatapoīko matose, enara.

Tuisa ě omiry sero

31 ¹ Tuisa Remueu eny omiry sero, tumūkuru netaryme, ynara tykase ynororo:

² Omoro mase umükuru, Ritonôpo nekarohpyry ya töturuse jexiryke eya, opyno ase ipunaka. Otara äko ywy oya? ³ Ajamitunuru, otinerü roropa onenahkara exiko nohpo tō poko, tuisa tō tōsenahkase nohpo tō poko. ⁴ Etako pahne, Remueu! Popyra mana uwa eukuru jehnahpyry enyryhtao tuisa tomo a, imehnō eukuru jehnahpyry roropa onēpyra exiko. ⁵ Jehnahpyry enyryhtao tuisa tomo a wenikehnōko mā toto Ritonôpo nyripohpyry poko. Etuarimaketō ewomary poko wenikehnōko roropa mā toto. ⁶ Eukuru jehnahpyry kure orihsasaka exiketō okurume te, etuarimaketō okurume roropa. ⁷ Ah jehnahpyry ēno toto wenikehtohme toetuarimarykō poko te, tākye pyra toehtohkō poko, enara!

⁸ Oturuko osewomasaromepyra exiketō omiryme. Takorehmaneke pyra exiketō ewomako, etuarimaketomo emero porehme. ⁹ Toto akorehmatohme oturuko, zae rokē apiakaneme exiko. Tymōkomokākara ewomako, etuarimaketō roropa.

Ipyty emese kure exikety

¹⁰ Mame opytyme nohpo kurā enery tupime mana. Kure aexiry topu tō typyne exiketō motye mana.

¹¹ Zae aexiry enetupuhnōko inio mana, jūme etuarimara exīko mana.

¹² Isene ro tahtao mokyro nohpo kure rokē tynio rīko mana, popyra ehtoh onyripyra roropa mana.

¹³ Erohkhepyra mana kaneru hpoty riry poko upome te, mauru panō riry poko roropa upome.

¹⁴ Moino tonahsē enehnōko mā ynororo tytapyī taka, wapu tō samo, osepekahketō samo.

¹⁵ Ēmehpyra ro ahtao owōnōko mana, tonahsē ritohme tytapyī taōkō otuhtohme, typoetory tomo a erohtoh ekarotohme roropa.

¹⁶ Tupito enēko mana, epe Kahnōko mana tytinerü ke, toerohtamitu ke, mame tutupi arykāko mana uwa zoko tomo.

¹⁷ Orēpyra erohnōko mana, jamihme, tuaro roropa.

¹⁸ Tynyrihpyry tō epehpyry waro mana emero porehme, toerokuru poko kohmānōko mana.

¹⁹ Mauru topuru rīko mana kyita pokona, kaneru hpoty te, mauru panō maro. Moro ke kamisa kahnōko mana, tupō ritohme.

²⁰ Tymōkomokākara akorehmāko mana, omise exiketō roropa.

²¹ Kuenime toehse ahtao torētyke pyra mā ynororo, tupoke kurā ke itapyī taōkō exiryke.

²² Äty kō rīko mana, upo amurūko mā ynororo mauru panō risemy, imep̃y kamisa kurā risē roropa.

²³ Inio imehxo mana, isehxo mā toto emero. Aomiry etary se roropa mā toto emero porehme.

²⁴ Upo rīko mokyro nohpo, zamareary roropa ekamotohme osepekahketomo a.

²⁵ Jamihme mana, aomiry etary se imehnō mana, imeīpo ehtoh zuno pyra roropa mana.

²⁶ Tuaro ehtoh ke oturūko mana, imehnō poko tonupunaryke toto zurūko mana.

²⁷ Akīme pyra mana, tytapyī taōkō onypynanohkehpyra mana.

²⁸ Ipoenō aomipona mā toto, kure oturūko mā toto ipoko, inio roropa typyty eahmāko mana.

²⁹ Ynara āko mana ipoko: “Nohpo tō tuhke, tynio maro kure repe, yrome moxiā emero motye kure mase.”

³⁰ Nohpo enekure exikety onekunohto mana, oryxime ehtoh axītao rokē mana, yrome Ritonōpo omipona exiketyme nohpo ahtao kure mokyro ekarōko imehnō mana. ³¹ Zae rokē mokyro ekarotoko inyrihpyry pokoino, kure rokē aexiry ekarotoko imehnō netaryme, emero porehme.

EKEREZIAXTI

Tuaro Exikety Namorepatopo

Eclesiastes

Ekarotopo

Sero *Ekereziaxti* tuaro exikety tõsenetupuhse isene ahno ehtoh poko te, zae pyra imehnõ ryhmananõ poko te, onekunohtõkõ poko, enara. Mame etyhpymy: “Emero toiparo rokẽ mana,” tykase ynororo. Ritonõpo waro pyra exikety me ahtao oturũko mana orẽpyra toehtoh poko, typoremãkatopõpyry poko, tãkye toehtoh poko te, toemynyhmary poko roropa.

Yrome wenikehpyra toehse ahtao Ritonõpo poko, ynara ãko poetohti a: Wenikehpyra ehtoko Ritonõpo Oesẽkõ poko poetome ro awahtao xine, opũkõ motara ro ahtao te, ouzenukõ ytopyra ro Tyrihpõkomo a (12.1,7). Ritonõpo pyno ehtoko Aomiry omipona oehtohkõme. Moro poko kuehtohkõme tyrise sytatose eya. Imeĩpo osekarõko sytatose Ritonõpo õpataka kynyrihpyrykõ poko tonẽse ahtao ro, kure kynyrihpyrykõ poko te, popyra kynyrihpyrykõ poko roropa, enara (12.13-14).

Sero pape ao

Oty katohme isene hano? 1.1—2.26

Tuaro ehtoh isene ehtoh poko 3.1-15

Senohne a tamorepase ywy 3.16—6.12

Senohne isene ehtoh poko 7.1—12.8

Aotyhkatopõpyry 12.9-14

Isene ehtoh toiparo rokẽ mana

1 ¹Sero nase oturukety omiry, Tawi mũkuru, tuisame exikety Jerusarẽ po. ²“Toiparo rokene, toiparo rokẽ mana,” ãko oturukety mana. “Emero porehme toiparo rokẽ mana.” ³Erohnõko sytatose orẽpyra samo, tamuhpõme kuehtohkõ pona, oty apoitohme kuerohthõkõ tamitukõ nahe? ⁴Ahno tõ enurũko mã toto, oriñnõko roropa mã toto. Yrome sero nono etyorõmara mana. ⁵Xixi tũtãko mana. Mame omõnõko ropa mana ytotohme ropa tosaka, tutũtatoh pona ropa. ⁶Tyryrykane tyryry ãko ikurenaka, imeĩpo tyryry ãko inikahpozakoxi, eraeramãko mana, mame oehnõko ropa mana toesyryhmatopõpyry pona ropa. ⁷Tuna tõ emero yhtõko mã kehko tuna konõto kuaka, yrome tuna konõto zueme exipyra mana. Moro tuna ytõko ropa mana aenatyry pona ropa, yhtotohme ropa. ⁸Senohne emero erohnõko mana: etaehnõko sytatose morohne eneryhtao kyya xine. Morohne

emero onekarosaromepyra sytatose. Kuenurukō penekhepyra mā kehko tōsenuhmarykō poko, kypanarykō penekhepyra roropa mā kehko etary poko. ⁹Pake ehtopōpyry sā exīko ropa mana. Pake tyrihpyry sā tyrisēme exīko ropa mana. Tyrisā kasenato ehsaromepyra mana sero nono po. ¹⁰Tyrisā nae, ipoko ynara kasaromepyra mā exino: “Eneko ke! Sero panō exipitopyra mana sero nono po?” Arypyra! Emero toehse osemazuhme, enurupyra ro kuahtao xine. ¹¹Pake ehtopōpyry poko wenikehnōko sytatose. Moro saaro imeīpo ehtoh poko wenikehnōko mā mokaro, enurupyra ro exiketomo.

Tuaro ahno ehtoh poko

¹²Ywy, tuaro exikety, Izyraeu tō tuisaryme exiase Jerusarē po. ¹³Jatamorepary se toehse ywy emero riry poko sero nono po. Tyrohmanohpose sytatose Ritonōpo a kuetuarimatohkōme.

¹⁴Ahno nyiriry enease emero porehme sero nono po. Ourutorȳko ase: toiparo rokē mana, emero. Tururume tyryrykane ekahmary sā mana. ¹⁵Ijome exikety onytopohmasaromepyra mā toto. Onukuhsaromepyra mase atapona waro ehtohme aypyra ahtao. ¹⁶Ynara tōsenetupuhse ywy: “Ywy tuisamehxo toehse, imehnō tuisa tō osemazuhme aexityā Jerusarē po motye tuarohxo toehse ywy. Tuaro ehtoh poko zuaro ase, emero ehtoh poko zuaro roropa ase.” ¹⁷Naeroro tukuhse ywy enetupuhtohme: emero poko zuaro ehtoh poko te, tuaro nymyry ehtoh poko roropa, putupyra ehtoh poko te, tuaro pyra ehtoh poko ipunaka. Yrome ynara rokē tonetupuhse ya: moro poko atamorepatoh tonō tururume tyryrykane ekahmary sā mana. ¹⁸Tuarohxo ahno ahtao, itamurumehxo torētyke exīko mana. Emero poko zuarohxo awahtao xine, jetuhxo exīko mana oya xine.

Oseahmary toiparo rokē mana

2 ¹Mame ynara tymenekase ya: ypenetatoh poko, joseahmary poko tākye jehtohme. Yrome ynara zuaro toehse ywy: morohne poko jehtoh toiparo rokē mana. ²Ynara tōsenetupuhse ywy: exianary rowohpe ehtoh sā mana, atahmākatoh poko exianatohme otyme kure? Toiparo rokē mana. ³Tuaro se exiase: oty riry kure tākye jehtohme isene ro jahtao? Naeroro tymenekase ya jatākyematohme eukuru jehnahpyry ke, oseahmary poko roropa, enara. Osenetuputyase: otarame sero poko kure rokē exiry okynā pyra kuexirykōke sero nono po.

⁴Nyrihpyry tō imehxo tyrise ya. Tapyi tō yriase ytapyīme, tupito tō arykase uwa zoko ke. ⁵Tupito tō arykase, otyro tōkehko, epery zoko tōkehko roropa emero rokene. ⁶Tuna pēkamā tahkase ya moro otyro ehxikatohme. ⁷Namoto tō topekahse ya tuhke, imehnō namoto tō nae exiase tonuruse aexityā ytapyī tao. Pui tō tuhke nae exiase kaneru tō roropa tuhke, imehnō tuisa tō, osemazuhme Jerusarē po aexityā motye. ⁸Uuru roropa apoiase parata maro ikurākatohme ykyryryme, tuisa tō tinerū poe te, kowenatu tō poe roropa. Eremiaketo nae exiase orutua komo, nohpo tomo eremiatohme ynetaryme. Nohpo tō nae exiase ypenetatoh pune.

⁹Morara exiryke imehxo toehse ywy, tytineruke itamurume, Jerusarē pōkō tytineruke aexityā emero motye exiase, tuaro roropa exikehpyra exiase.

¹⁰Ypenetatopōpyry emero apoiase. Ise jehtopōpyry moro apoiase emero.

Atākyemāko exiase ynyrihpyry poko. Naeroro moro epehpyryme emero se jehtopōpyry tapoise ya. ¹¹Yrome morohne poko tōsenetupuhse jahtao ynyrihpyry poko emero te, jerohtopōpyry poko roropa morohne ritohme, zuaro toehse ywy: morohne emero toiparo rokē nexiase. Axītao rokē nexiase sero nono po. Tururume jytyry sā nexiase tyryrykane ekahmary sā rokene.

¹²Mame tōsenetupuhpitose ywy tuaro ehtoh poko, ajoajohpe ehtoh poko roropa, putupyra ehtoh poko, enara. Enetupuhpotohme rokene: tynyryry kasenato riry waro tuisa nae? Arypyra! Tyryry kuhnoōko mana, yrome imehno tuisa tō osemazuhme aexityā nyrytyā sā tyryry rokene. ¹³Etyhpyryme ynara tonetupuhse ywy: tuaro ehtoh kurehxo, zuaro pyra ehtoh popyra mana, saerekhatoh kurehxo ehtoh samo, ikohmamyry popyrahxo. ¹⁴Tuaro exiketō toytorykō enēko mā toto. Yrome tuaro pyra exiketō ikohmamyry ae ytoytoōko mā toto. Māpyra zuaro ase kure ehtoh te, popyra ehtoh roropa oehnoōko tuaro exiketomo a putupyra exiketomo a roropa. ¹⁵Naeroro ynara osenetuputyase: “Emero rokē toehse ahtao putupyra exiketomo a, morara exīko ya roropa mana. Naeroro oty tapoise ya jepehpyryme tuaro jehtamitume?” “Arypyra! Epehpyry anapoipyra exiase ipunaka!” Moro roropa toiparo rokē mana. ¹⁶Tuaro exiketō tuenikehsēme exīko, putupyra aexityā samo. Imeipo emero porehme tuenikehsēme exīko sytatose. Orihnoōko sytatose emero, tuaro exiketomo, putupyra exiketomo, enara. ¹⁷Morara exiryke isene ehtoh oty me kure? Arypyra ipunaka! Jerohtopōpyry pokoino popyra ehtoh rokē toehse ya. Toiparo rokē erokuase; tururume tyryrykane ekahmāko sā rokē exiase.

¹⁸Emero ynapihpyry, emero ynyrihpyry roropa toiparo rokē toehse ya. Ynara exiryke: emero kyryry tō nomōko ase imepē tuisa, ymyakāme exikety kyryryme ehtohme. ¹⁹Otarame tuaro exiketyme exīko mokyro mana. Otaramē tuaro pyra exiketyme exīko mana, zuaro pyra ase. Yrome mokyro kyryryrpyry emero esēme exīko mana. Morohne poko toerohse ywy yronomyryme, tuaro jehtoh ke morohne apoitohme sero nono po. Toiparo rokē mana. ²⁰Naeroro toemynyhmase ywy jerohtopōpyry poko. ²¹Toerohse ywy yronomyryme, tuaro jehtoh ke, senohne poko zuaro jehtoh ke, emese kure jehtoh ke roropa. Mame morohne emero inomōko rokē ase imepē kyryryme ehtohme, ipoko erohpitopyra ynororo ahtao. Toiparo rokē mana. Moro zae pyra mana ipunaka! ²²Erohnōko sytatose, torētyke exīko sytatose kuorikyrykō ponāmero oty apoitohme epehpyryme? ²³Kynyrihpyrykō emero isene ro kuahtao xine, epehpyry onenehpyra kyra xine mana, torētyke ehtoh rokene, sam katoh roropa kukurohtao xine. Oseremasaromepyra sytatose, tykohmāse ahtao roropa. Toiparo rokē mana.

²⁴Ya ynara rokē kure mana: otuhnōko, eukuru ēnōko te, oseahmāko moro tineru ke oerohtamitu. Moro roropa Ritonōpo nekaroryme mana, moro enetupuhnōko ase. ²⁵Ritonōpo hnao tynahke pyra kymarokō exiry, oseahmatoh pyra roropa kymarokō exiry. ²⁶Tuaro ehtoh ekarōko mana kyra xine, senohne poko zuaro ehtoh roropa, tākye ehtoh roropa tyamaro exiketomo a. Yrome popyra exiketō irohmanohpōko Ritonōpo mana tykyryrykō apoitohme tyra xine, ikurākatohme roropa ekarotohme Ritonōpo zamaro exiketomo a. Moro roropa toiparo rokē mana, tururume tyryrykane ekahmary samo.

Toehtoh nae sero nono po

3 ¹Emero porehme sero nono po toehtoh nae Ritonōpo poe.
Emero rokē aehtoh toehse ahtao moro exīko mana.

²Enurutoh nae mana te,
aorihtoh nae roropa mana,
arykatoh nae mana te,
tutoh nae roropa mana.

³Etapatoh nae mana te,
ikurākatoh nae roropa mana.
Akohtoh nae mana te,
tyritoh nae roropa mana.

⁴Emynyhmatoh nae mana te,
atākyematoh roropa nae mana.
Ihnamotoh nae mana te,
watoh nae roropa mana.

⁵Topu tō pahtoh nae mana te,
topu tō oximōme tyritoh nae roropa mana.
Oseahmatoh nae mana te,
osekazumatoh nae roropa mana.

⁶Zupitoh nae mana te,
emapotoh nae roropa mana.
Tineru kurākatoh nae mana te,
ipahtoh nae roropa mana.

⁷Ixihkatoh nae mana te,
ixixītoh nae roropa mana.
Mynyhme ehtoh nae mana te,
oturutoh nae roropa mana.

⁸Imep̄ pyno ehtoh nae mana te,
ise pyra ehtoh nae roropa mana.
Osetapatoh poko ehtoh nae mana te,
osepeme ehtoh poko ehtoh nae roropa mana.

⁹Oty apoīko erohkety nae toerohtamitume? ¹⁰Ritonōpo nyrohmanohpotoh ahno a enease emero porehme toerohtohke toto ehtohme. ¹¹Ritonōpo nyrityā emero kure potu mana, toto ehtoh toehse ahtao. Isene exikehpyra ehtoh tyrise roropa eya kukurohtaka xine. Yrome inyrityā emero onenetupuhpyra sytatose.

¹²Ynara enetupuhnōko ase: sero nono po ynara rokē kure tyriry kyaa xine: ikuhko tākye rokē ehtohme te, kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnō maro. ¹³Kure roropa kyaa xine otuhnōko, eukuru ēnōko tākye ehtohme kuerohitamitukōme. Moro Ritonōpo nekarohpyryme mana kyaa xine.

¹⁴Zuaro ase, Ritonōpo nyryry emero jūme exikehpyra mana. Moro motye onyrisaromepyra sytatose, pitikohxo moro onyrisaromepyra roropa sytatose. Moro rīko Ritonōpo mana, imehxo toexiry enetupuhpotohme kyaa xine.

¹⁵Emero sero nono po ehtoh pake toehse, imeīpo ehtoh roropa pake toehse nexiase. Ritonōpo poe inyripohpyry exīko mana, mame moro s̄a exīko ropā mana.

Zae pyra ehtoh sero nono po

¹⁶Sero nono po ynara enease roropa: zae ehtoh esao, popyra ehtoh nexiase. Kurākō esao iirypyryme nexiase. ¹⁷Osenetupuhnōko ase ukurohtao: “Zae ehtoh poko exiketō apiakāko Ritonōpo mana, popyra exiketō roropa. Ynara exiryke, emero ehtoh, emero ahno nyiriry roropa exīko mana, zae morohne ehtoh toehse ahtao.” ¹⁸Osenetupuhno roropa ahno ehtoh poko: Ahno kuhnōko Ritonōpo mana ynara enetupuhtohme kyaa xine: onokyro tō motye kure exipyra sytatose. ¹⁹Etyhpyryme oxisā orihnōko mā toto, ahno, okyno, onokyro roropa. Ahno osewomara mana orihpyra ehtohme. Oxisā oseremāko mā toto isene ehtohme. Enēko mase, toiparo rokē mana. ²⁰Ahno, onokyro sā, toorihse ahtao nonome exīko ropa mana. Nono poe tyrise toto. Nonome exīko ropa mā toto. ²¹Otāto zuaro exīko ahno nae: ahno zuzenu yhtōko nono aka? Zuaro pyra sytatose. ²²Naeroro ynara osenetupuhno: kure ya mana kuoseahmarykomo tākye kuehtohkōme kynyryrykō poko. Moro rokē kuepehpyrykōme mana kuerohmtamitukōme. Otāto zuaro exīko sytatou toorihse kuahtao xine imeīpo ehtoh poko?

Imehnō ryhmary poko

4 ¹Morarama osenuhmase ropa imehnō ryhmary enetohme zae pyra exiketomo a sero nono po. Tuhkākō enease tonekunohse exiketomo, tyryryhmase roropa aexityamo. Xitāko toh nexiase yrome toto anakorehmara imehnō nexiase. Toto anakorehmara topeke iiryhmananō exiryke jamihmehxo exiketomo. ²Morara exiryke ynara tonetupuhse ywy: mokaro toorihse aexityā tākyehxo mā toto, isene ro exikety tō motye. ³Yrome tākye kuhse mā mokaro enurupyra ro exiketomo, zae pyra imehnō ryhmary onenepyra ro toexirykōke sero nono po.

⁴Tonetupuhse roropa ya oty katohme ahno erohnōko yronymyryme orēpyra toehtohkōme tineru apoīry poko: imehnō motye se toexirykōke. Yrome moro emero toiparo rokē mana. Tururume ytokety sā mana tyryrykane ekahmary poko. ⁵Ynara āko imehnō mana: rowohpe exikety rokē tehme exīko mana erohpyra, akīme toexiryke orihnōko mana, axī pyra emitapānōko. ⁶Otarame ajohpe pyra mana. Yrome kurehxo mana pitiko rokē nae ahtao toiro emary ao torētyke pyra roropa ahtao. Popyra mana asakoro emary pehme exikehpyra ahtao erohtoh ke, tyryrykane apoīry kuhne samo.

⁷Imep̄y toiparo rokē ehtoh enease roropa: ⁸Orutua, toiroro exikety, topeke pyra, tumūkue pyra, takorōke pyra tahxime erohnōko mana, tākye pyra toerohtamitu poko. Oty katoh itamurumehxo erohnōko nae, oseahmara, atākyemara kyryry kurā poko? Moro roropa toiparo rokē mana, popyra ipunaka.

⁹Asakoro ahtao kurehxo mana, asakoro ahno erokuruhtao oximaro, tuhkehxo tyriko mā toto. ¹⁰Toiro mokyro epukaryhtao, akorehmāko epe mana aowōtohme ropa. Yrome toiroro ahtao toepukase ahtao popyrahme sā exīko mana imep̄y pyra exiryke akorehmatohme aowōtohme ropa. ¹¹Kuenime toehse ahtao, oximaro ataxikaryhtao nyhse axitū ehtohme atakorehmāko mā toto. Toiroro ahtao kōxitapānōko rokē mana. ¹²Asakoro ahtao, jamihmehxo

matose omato toehse ahtao osetapase. Eary, oseruao eary risême ahtao, tupime amotyry mana.

¹³Nuasemã tytineruke pyra exikety, yrome tuaro exiketye ahtao, tuisa tamuhpôme exikety motye mana, tuaro pyra ynororo ahtao, tuaro exiketō onetara roropa ahtao. ¹⁴Orutua otarame tūtāko āpuruhpyry tae, tuisa konōtome ehtohme, tonuruse ynororo tytineruke pyra tahtao ro. ¹⁵Tōsenetupuhse exiase ahno poko emero, isene exiketō sero nono po. Mokaro rānao toiro nuasemã nae tuisame exīko ymyakāme. ¹⁶Otarame tuisa konōto poetory tō ikuhpyme mǎ toto. Toorihse ynororo ahtao, “Kure mase,” kara exīko mǎ toto inyrihpyry poko. Moro toiparo rokē mana. Tururume tyryrykane ekahmary sā mana.

Tomeseke ehtoh omi etapory poko

5 ¹Tomeseke exiko oytoryhtao Ritonōpo Tapyī taka. Ytoko ēpataka aomiry etatohme oya. Onekarory onekaropyra exiko putupyra exiketō samo, zuaro pyra mǎ toto zae ehtoh oxisā pyra mana zae pyra ehtoh maro. ²Osenetupuhko aporo, imeīpo ōturutohme. Axī pyra ōmiry etapoko Ritonōpo a. Kapu ao Ritonōpo mana, omoro taro nono po; naeroro pitiko rokē oturuko. ³Torētyke itamurumehxo awahtao, tuhkehxo ataosenekāko mase. Itamurumehxo ōtururuhtao putupyra exikety omiry sahxo sekere āko mase. ⁴Ōmiry etaporyhtao Ritonōpo a onekarory poko, ekurehpyra exiko moro riry poko oya, omihpyry ae ro. Putupyra exiketō se pyra Ritonōpo mana. Naeroro moro tyriko kēty ōmihpyry etapotōpōpyry ae ro. ⁵Kurehxo oya exiry ōmiry onetapopyra awahtao, popyrahxo ōmiry etaporyhtao oya: “Ynara tyriko ase,” karyke, mame onyripyra ekurehnōko mase. ⁶Tomeseke exiko ōmiry poko, iirypyrme exipyra oehthome ōtururu pokoino. Mame ytopyra ropa exīko mase oturukety a osekarotohme, azahkuru omihpyry ehtōpōpyry ekarotohme eya. Otye kure ozehno Ritonōpo tyriporo oya, onyrihpyry enahkapory roropa eya awānopyrme? ⁷Tuhke rokē tōsenehse awahtao ro, toiparo rokē toerohse awahtao roropa, emero poko ōtururuhtao imehno a, Ritonōpo Imehxo ehtoh onenetupuhkehpyra exiko.

Mōkomo itamurume apoiry toiparo rokē mana

⁸Osenuruhkara exiko tymōkomokākara rohmanohpory poko kowenu a eneryhtao oya, tytineruke pyra exiketō ryhmaryhtao roropa kowenu poko erohketomo a, toto onewomara roropa ahtao eya xine. Kowenu poko tuisame exiketō towomase mǎ toto tosemy a, mokaro asakoro towomase roropa ituisarykomo a. ⁹Ynara āko mǎ toto: “Kymarokō emero otuhnōko sytatose nono pokoino, yrome tuisa konōto tonahsē apoīko mana imehnō apoihpyry tō wino.”

¹⁰Tineru sehxo exikety tākye nymyry exipyra mana. Tineru itamurume esême toexiry se exikety: “Epo mana,” kasaromepyra mana tytinerū poko. Moro roropa toiparo rokē mana. ¹¹Itamurumehxo tŷkyryneke ahno ahtao, tuhkehxo ahno exīko inapyry enahtohme. Naeroro otye kure itamurumehxo morohne apoiry eya? Ynara rokē kure eya, zuaro toehtoh itineruje toexiry poko. ¹²Kure nyhnōko erohkety mana pitiko rokē enapyryhtao eya, itamurume enapyryhtao roropa eya. Yrome tymōkomoke exikety torētyke toexiryke tymōkomory poko nyhsaromepyra mana.

¹³Sero popyra ehtoh enease sero nono po: tytinerū kurākāko ahno mana, nae ehtohme imeīpo ise toehse tahtao. ¹⁴Mame moro tineru enahkahpyryme exīko, tonekunohse esē ahtao imehnomo a. Naeroro tineru pyra toehse, tokarosē pyra, inomotohme typoenō tinerūme. ¹⁵Sero nono rumekāko sytatose kuenurutopōpyrykō samo, aypyra kuemarykō ao. Toerohse kuahtao xine ro yronymyryme mōkomo anarosaromepyra sytatose toorihse kuahtao xine. ¹⁶Moro popyra mana ipunaka. Sero nono rumekāko sytatose kuenurutopōpyrykō samo. Toerohse itamurume, tyryrykane apoiry kuhnōko, toiparo rokē toerohse sytatose. ¹⁷Ynara rokē tapoise kyaa xine: tamuhpōme toehse, tykohmāse sã sytatose kuemynyhmarykō poko, torētyke ehtoh poko, kure pyra, tãkye pyra, enara.

¹⁸Ynara tōsenetupuhse ywy: Ynara tyriry kurehxo kyaa xine: kuotukurukomo te, eukuru enyry te, oseahmary kytinerū ke, kuerohthotamitume. Moro Ritonōpo nekarohpyryme kyaa xine mana. ¹⁹Tineru tokarose ahtao Ritonōpo a oya, mōkomo tōkehko maro, mame tãkye ehtoh ekaroryhtao roropa oya, tãkye exiko inekarohpyry poko oya, oerohtopōpyry poko roropa. Morohne Ritonōpo nekarohpyryme mana oya. ²⁰Ritonōpo poe tãkye kuexirykōke, torētyke hkopyra exīko sytatose okyna hkopyra isene kuexirykō poko sero nono po.

6 ¹Ynara tonease roropa ya sero nono po emynyhmatohme ynara toehse ahtao: ²ahno a, emero ise ehtoh ekarōko Ritonōpo mana, tineru, tapyi te, tupito tō maro, imehxo ehtopo, enara. Yrome imeīpo morohne poko oseahmasaromepyra exīko mana. Mame imep̄y ikyryr̄pyry poko oseahmāko mana, ynororo kara. Moro toiparo rokē mana, zae pyra mana ipunaka. ³Otyme kure okynahxo isene orutua ahtao, 100me imūkuru tō tonuruse ahtao roropa. Yrome atākyemara ekurehnōko mana kure toehtoh poko oseahmara, topeke pyra roropa exīko m̄a ynororo ekepyry zonētoh toehse ahtao. Mokyro motye tãkye exiry poeto toorihse ro tonuruse ahtao. ⁴Toiparo rokē enurūko mokyro poeto mana. Ikohmamyry aka esyryhmāko mana. Moroto ahtao tuenikehsēme exīko mana. ⁵Saereme ehtoh onenepitopyra mana, isene ehtoh waro pyra roropa mana. Yrome oseremāko mana. ⁶Mokyro orutua motye oseahmapitopyra exikety, asakoro miu jeimamyry taropose ahtao eya. Etyhpyryme ytōko m̄a asakoro ro aorihtyã esaka.

⁷Erohnōko sytatose yronymyryme tonahsē apoitohme, otuhtohme. Yrome tuesapare exipyra ekurehnōko sytatose. ⁸Otāto kurehxo orutua tuaro ahtao, tuaro pyra exikety motye? Otāto kurehxo tuaro ahtao isene ehtoh poko tytineruke pyra ahtao? ⁹Moro toiparo rokē mana. Tururume ytokety sã mana tyryrykane apoise. Kurehxo mana tãkye toehse tahtao tykyryry poko, kure hkopyra mana itamurumehxo se exikehpyra tahtao.

¹⁰Emero ehtoh sero nono po pake tonetupuhse imepyny a moro ehtoh poko. Enurupyra ro poeto ahtao, zuaro Ritonōpo mana emero ipoko ehtopo. Zuaro sytatose onezuhsaromepyra sytatose jamihmehxo kymotye xine exikety ahtao. ¹¹Ajohpe pyra mana: itamurumehxo sekere karyhtao itamurumehxo omitāko sytatose pop̄y ke; moro poko kure ehtoh anapoipyra sytatose. ¹²Otāto zuaro sytatou, oty riry kure kyaa xine isene ro kuahtao xine? Emero exisasaka toiparo rokē mana, isene ehtoh jerutume sã axītao rokē mana. Morarama toorihse kuahtao xine otara exīko nae sero nono po? Onoky zuaro?

Isene ehtoh poko

7 ¹Ahno esety kurā ixtaratu typyne exikety motye kure mana. Ahno orihthoh ĕmepyrý kurehxo roropa mana, aenurutopōpyry kure ehtoh motye.

²Kurehxo oytory imehnō tapyī taka, aorihtyā hnamoryme, kure hkopyra oseahmatoh taka oytory mana. Aorihtyā hnamotoh tao wenikehpyra exiko sytatose ĕmepyrý oehnōko mana kuorihtohkomo. Moro poko wenikehpyra kuexirykō kure mana.

³Kuemynyhmarykō kurehxo mana, kuexianarykō motye. Oĕmyty tākýe pyra exiko mā repe. Yrome okurohtao kurehxo osenetupuhnōko mase.

⁴Tātākýemary poko rokĕ osenetupuhkety putupyra exikety sā mana. Orihtoh poko osenetupuhnōko roropa tuaro exikety mana.

⁵Kurehxo oupokary tuaro exikety a, kure hkopyra oeahmary mana tuaro pyra exikety a.

⁶Tuaro pyra exiketō exianary omoxino zatyry sā mana oripo zopino; panaikato rokĕ mana.

⁷Otarame tuaro exiketyme mase. Yrome imehnō tonekunohse ahtao oya putupyra exiketyme sā mase. Tineru apoiryhtao oya, imepý nekarohpyry zae pyra tyritamitume iirypyryme exiko mase.

⁸Etyhpyryme exikety kurehxo mana, aexipitory motye. Penekehpyra ehtoh kurehxo mana, epyrýpatoh motye kuhse.

⁹Imehnō zehno oehtoh ikuremako. Imehnō zehno ehtoh putupyra exikety sā mana.

¹⁰Ynara kara exiko: “Oty katohme pake ahtao kurehxo nexiase?” Moro sā ekaropory tuaro exikety otururu sā pyra mana.

¹¹Tuaro ehtoh kure mana isene ro ahtao; tuaro ehtoh tineru apoirý sā mana, imepý aorihtyā nynomohpyry apoirý samo. ¹²Tuaro ehtoh kure exiry tineru motye mana, tuaro ehtoh isene ehtoh ewomāko mana.

¹³Osenetupuhko Ritonōpo nyryry poko. Ijome exikety tyrise ahtao Ritonōpo a onytopohmasaromepyra sytatose. ¹⁴Kure ehtoh toehse ahtao tākýe exiko. Popyra ehtoh toehse ahtao moro poko wenikehpyra exiko: Ritonōpo mokyro kure ehtoh enehponeme mana. Morararo popyra ehtoh enehponeme roropa mana. Imeīpo ehtoh waro ehsaromepyra sytatose.

¹⁵Isene jehtoh toiparo rokĕ toehse mana. Yrome emero rokĕ enease isene ro jahtao. Zae ehtoh poko exiketō toorihse zae toto ahtao ro, popyra exiketō isene ro mā toto popyra ehtoh poko toto ahtao ro. ¹⁶Morara exiryke kure ehtoh poko onymotyĕkara exiko, tuaro oehtoh poko onymotyĕkara exiko; otyme kure osenahkary oya? ¹⁷Mame tomeseke exiko popyra ehtoh poko onymotyĕkara oehtohme. Putupyra exikety sā pyra roropa exiko; otyme kure oorikyry tamuhpōme pyra ro awahtao? ¹⁸Moro enetuputyryhtao oya kure mana, asakoro ehtoh waro oehtohme. Ritonōpo Imehxo ehtoh enetuputyryhtao oya, aomipona awahtao kure rokĕ exiko oya mana emero poko awahtao.

¹⁹Tuaro awahtao, jamihmehxo exiko mase tuaro oehtoh pokoino, 10me pata esā motye toiro pata ewomary poko.

²⁰Zae exikety nymyry pyra mana sero nono po, anamonohpyra exiketyme kure ehtoh riry poko, tyrypyry poko pyra ipunaka roropa.

²¹Emero rokē sekere katoh tonō onetara exiko, otarame okerekeremary etāko mase opoetory a. ²²Mame zuaro mase, tuhke rokē imehnō tykerekere mase roropa oya mana.

²³Tuaro jehtoh ke emero poko tātamorepase ywy. Tuaro se exiase. Yrome tuaro ehtoh anapoipyra, jekuretyase. ²⁴Otāto zuaro exiko sytatou: oty katoh isene kuexirykomo? Moro tupime ya, enetuputyry morohne poko tupime rahkene. ²⁵Tātamorepase ywy yronmyryme zuaro jehtohme. Tuaro ehtoh enery se exiase. Ezuhtoh tonō roropa waro se exiase, ynekaropory tō ezukuru. Zuaro se exiase oty katohme popyra ehtoh te, tuaro pyra ehtoh roropa rowohpe ehtoh sã hnae?

²⁶Ahno orihtoh motye popyra exikety enease: nohpo, apoitoh sã exikety. Opyno aexiry ahno apoitoh sã mana, tarāpa sã opyno mā ynororo repe; apory tō keti sã omyhnōko mā toto. Ritonōpo zamaro exikety me orutua ahtao epāko mana mokyro winoino. Yrome iirypyryme exikety epara ekurehnōko mana. ²⁷Morohne waro toehse ywy axi pyra, morohne poko tātamorepase jahtao ynekaropohpyry ezuhtoh tupise ya ahtao. ²⁸Imehnō ezuhtoh tupise roropa ya repe yrome onenepyra exiase ipunaka. Zae exiketō zupiasse miume orutua kō ahtao toiro eneasse zae ehtoh poko rokē exikety, yrome nohpo zae exikety me onenepyra exiase. ²⁹Ynara rokē zuaro toehse ywy jatamorepatoh poko: kymarokō tyrise Ritonōpo a ajohpe pyra ehtohme, zae ehtoh poko roropa, yrome amonohnōko sytatose.

8 ¹Tuaro exiketō rokē tupimākō enetupuhpory waro mā toto. Tuaro exikety ēmyty saereh āko sã mana, tuaro aexiry enekure ēmyty rīko mana, enepopyra ahtao ro.

Tuisa omiry omipona ehtoh poko

²Tuisa konōto omiry omipona exiko, Ritonōpo neneryme ōmiry totapose oya tuisa omiry omipona oehtohme. ³Ise toehtoh rīko tuisa mana. Axī pyra otūtako ēpatae. Azahkuru ehtoh riry onukuhpyra exiko. ⁴Tuisame toexiryke tyriry se toehtoh rīko mana. Onykerekere masaromepyra imehnō mana. ⁵Aomiry omipona awahtao towomasēme exiko mase. Tuaro exikety zuaro mana, otāto tyriry waro mana, otoko ahtao roropa. ⁶Zae ēmepyry nae emero tyritohme, otāto tyritohme roropa zae ehtohme. Yrome zuaro pyrahme sã sytatose: ⁷otara exiko kokoro? Zuaro pyra sytatose, imehnō moro ekarory waro pyra roropa mā toto kyxa xine. ⁸Tyryrykane onukure masaromepyra sytatose, apoiry waro pyra roropa sytatose. Moro saaro kuorikyrykō ēmepyry onymenekasaromepyra sytatose. Moro etonatoth wino epasaromepyra sytatose, tuarohxo ehtoh ke roropa osepynanohsaromepyra sytatose.

Kurākomo, popyra exiketomo

⁹Morohne emero eneasse josenetuputyryhtao emero ehtoh poko sero nono po. Orutua eneasse tuisame toehse ahtao, imehnō ipoetoryme exiketō toetuarimase mokyro ituisarykō pokoino. ¹⁰Popyra aexityā zonētopōpyry eneasse roropa. Ahno oepyry ropa ahtao mokyro zonētopōpyry poe oturūko toh nexiase mokyro kure ehtopōpyry poko moro pata poro popyra inyrihpyry ahtao ro. Toiparo rokē moro mana.

¹¹Oty katoh axī sã rokē popyra ehtoh rīko ahno nae? Otarame axi hkopyra tuānohse popyra exiketō exiryke. ¹²Popyra exikety otarame 100me popyra

ehtoh riko mana, moraramē isene ro mana. Zuario ywy, ynara āko imehnō mana: “Ritonōpo omiry omipona awahtao emero kure exiko oya mana, ¹³yrome popyra ehtoh exiko mana zae pyra exiketomo a. Okyna hkopyra isene exiko mokyro mana, jerutumā samo. Poetome ro tahtao orihnōko mā toto Ritonōpo omiry omipona pyra toexirykōke,” āko repe. ¹⁴Yrome moro ajohpe mana. Eneko ke ynara exiko sero nono po mana: tuhke rokē zae ehtoh poko exiketō tuānohsēme exiko mā toto popyra exiketō arypyra; mame popyra exiketō mā topehmasēme exiko kurā ke, yrome kurākō arypyra. Morara exiryke: “Toiparo rokē mana,” āko ase.

¹⁵Ynara enetupuhnōko ase: kure mā oseahmary rokē kyia xine: otuhnōko, eukuru ēnōko, oseahmāko, enara. Moro riko sytatose kuerokurukō poko kuahtao xine, isene ro kuahtao xine. Moro tokarose Ritonōpo a kyia xine.

¹⁶Tuaro se toehse jahtao morohne poko enetupuhtohme emero poko sero nono po, ynara zuaro toehse ywy: typakase jahtao ro koko saereme ahtao roropa, ¹⁷onenetupusaromepyra ase emero Ritonōpo nyryry poko. Yronymyryme tātamorepase awahtao emero zuaro exisaromepyra mase. Tuaro exiketō otarame: “Emero zuaro ase,” āko repe, yrome zuaro pyra mā toto.

9 ¹Osenetuputyase itamurume, morohne poko zuaro se toehse jexiryke. Ynara tonetupuhse ya: tuaro exiketō, zae ehtoh poko exiketō roropa tyripōko Ritonōpo mana, emero poko toto ahtao, imehnō pyno toto ahtao, imehnō zehno toto ahtao roropa. Imēipo ehtoh poko zuaro pyra sytatose emero porehme. ²Yrome otara kara sytatose. Emero rokē oehnōko mana zae exiketomo a, ajohpe exiketomo a roropa; kurākomo a, popyra exiketomo a roropa; enetupuhnanomo a, onenetupuhpynomo a roropa; tynenehpyry enehnanomo a, onenehpyra exiketomo a roropa. Oxisā exiko mana kure ehtoh poko exikety a, iirypyryme exikety a roropa; tōmiry etapone a, onetapopyra exikety a roropa. ³Oxisā exiko mana ahno a emero. Moro popyra mana ipunaka sero nono po. Ahno isene ahtao ikurohtao xine pehme mā toto popyra ehtoh ke, rowohpe ehtoh ke. Mame mōtoino rokē orihnōko mā toto. ⁴Yrome isene ro ahtao sero nono po kure ehtoh eraximāko sytatose; kurehxo kaikuxime exiry isene ahtao, kure hkopyra reāome ehtoh toorihse ahtao. ⁵Ajohpe pyra, isene exiketō toorikyrykō oepyyry waro mā toto, yrome toorihse ahtao zuaro pyra ipunaka. Epehpyry anapoipyra ropa exiko mā toto. Tuenikehsēme exiko roropa mā toto. ⁶Ise aexityā, ise pyra roropa aexityamo, imehnō zumoxike aexityā, emero toorihse toto maro. Oehpyra ropa mā toto oseahmatohme imehnō maro sero nono po.

⁷Naeroro otuhko ātākyemaryme; uwa eukuru ēko ōseahmaryme. Morohne riry oya kure Ritonōpo a mana. ⁸Kokoro rokē tākye exiko inekarohpyry poko oya. ⁹Isene ro awahtao sero nono po oseahmatoko opyty maro ipyno oexiryke, toiparo rokē ehtoh nae ro ahtao, moro rokē apoiko mase oepehpyryme oerohtamitume. ¹⁰Yronymyryme erohko emero rokē poko awahtao, ynara exiryke aorihityā esao erohpyra exiko exino mana, osenetupuhpyra, onenetupuhpyra, zuaro pyra, enara. Morotona ytōko mase.

¹¹Ynara tonetupuhse roropa ya sero nono po ehtoh poko: toitoine axihxo tururume ytoketō osemazuhme eporehkara mā toto, toitoine soutatu tō jamihmehxo exiketō typoremāsēme exiko mā toto. Enease roropa toitoine

tuaro exiketō tonahsē pyra exīko mā toto. Toitoine tātamorepase exiketō tymōkomoke pyra exīko mā toto. Enease roropa toitoine emese kurehxo exiketō tuisame exipyra exīko mā toto. Popyra ehtoh exīko kyaa xine mana, emero. ¹²Zuaro ehsaromepyra sytatose otara ahtao typoremākasēme exīko sytatou. Torō tō samo toepukase ahtao apoitoh taka, kana sã roropa tomōse ahtao tarāpa aka. Moro sã typoremākasēme exīko sytatose oneraximara kuahtao xine.

Osenetupuhtho tuaro ehtoh poko

¹³Imep̄y ropa enease enetupuhpotohme sero nono po: tuaro ehtoh se hkopyra mā toto. ¹⁴Pata zumōkara nexiase, tytaōke tuhke pyra. Imep̄y tuisa jamihmā tooehse tysoutatu tō maro moro pata pitiko pōkō poremākapose. Opyi tō tyrise eya moro pata zomye apuru tō topu risē tohkapotohme. ¹⁵Moro pata po orutua nexiase tymōkomoke pyra exikety, yrome tuaro exiketyme nexiase. Tuaro toexiryke moro pata pypynanohse eya. Yrome moromeīpo tuenikehse toh nexiase ipoko. ¹⁶Ynara kakehpyra exiase: tuaro ehtoh kurehxo mana, jamihme ehtoh motye. Yrome moro onenetupuhpyra imehnō mana: “Tymōkomokākara tuaro ehsaromepyra mana,” ekarōko mā toto, aomiry onetara mā toto.

¹⁷Kurehxo mana tuaro exikety omiry etary opore pyra aomiry ahtao ro, kure hkopyra mana putupyra exiketō tuisary omiry etary, opore kohtaryhtao ro.

¹⁸Tuaro ehtoh kurehxo mana, soutatu tō pyre motye. Yrome toiro azahkuru exikety, osenetupuhtho kurā tyoromāko mana.

10 ¹Ixtaratu riko tymoke moromoro toorihse tuhke pyra ahtao ro, kutehi tytororo su kamexipōko mā toto, moro saaro tuaro exikety ajoajohpe toehse ahtao pitiko rokē repe, tuaro aexiry popyrahme sã tyripōko mana.

²Tuaro exikety zae ehtoh menekāko mana tyritohme, yrome tuaro pyra exikety toipe zae pyra ehtoh riry menekāko mana. ³Tuaro pyra mokyro ehtoh enēko imehnō mana emero; mokyro waro pyra exiketō roropa, tuaro pyra aexiry enetupuhnōko mā toto.

⁴Ozehno toehse otuisary ahtao oserehpyra exiko, oerohtoh onurumekara exiko; azahkuru oehtoh tykorokasēme exīko mana, mokyro epeme exikehpyra awahtao.

⁵Azahkuru ehtoh enease sero nono po, tuisa konōto nyrihpyry zae pyra ipunaka: ⁶tuaro pyra exiketō rīko mā toto toerohtoh tuisaryme, mame emese kure exiketō onymenekara mā toto. ⁷Namoto tō enease kawaru po ytoyōko, mame tuisa mūkuru tō tupupurukō po ytoyōko toh nexiase, imehnō namotome exiketō samo.

⁸Eutary ahkaryhtao ahno a moro aka epukāko mana; apuru tohkaryhtao eya, tosekasēme exīko mana okoi a. ⁹Topu tō ahkaryhtao, tomeseke exiko osetapara oehtohme topu ke. Apotopokō akotyryhtao tuaro exiko oxiryhmara oehtohme. ¹⁰Wenikehpyra exiko taere pyra wywy ahtao itamurumehxo erohnōko mase. Tuaro exikety mā osenetupuhnōko aporo, toerohtoh. ¹¹Toiparo rokē mana okoi kuremary waro oexiry tosekase awahtao eya. ¹²Tuaro exikety otururuhtao, aomiry etāko imehnō mana kure aomiry exiryke. Yrome tuaro pyra exikety oxiryhmāko mana tōmiry ke. ¹³Oturupitōko mana

ajojohpe sã rokene. Mame etyhpymy rowohpe exikety omiry sã exiko mana, popyra ipunaka. ¹⁴Tuaro pyra exikety sekere kakehpyra mana.

Imeipo ehtoh waro pyra sytatose, emero. Zuario ehsaromepyra roropa sytatose otara exiko toorihse kuahtao xine nae.

¹⁵Toerokuru poko tykohmãse tuaro pyra exikety ahtao penekehnoko mana tosemary zupiry poko tapyi taka ropa.

¹⁶Myhene, popyra exiko mana nono pोकomo a ituisarykoko poetome sã ahtao, tamuximãkoko oseahmary poko emehnokoko roropa mã toto. ¹⁷Kure rokẽ exiko matose, nono pोकomo, otuisarykoko zae ehtoh menekary waro ahtao, tamuximãkoko otuhnoko mã toto otuhtoh toehse ahtao, eukuru enoko roropa mã toto etyketye toehtohme pyra!

¹⁸Akime oexiryke atapyi onukurakara awahtao, okynã pyra eruruãko, mame epukãko mana.

¹⁹Otuhtoh akorehmato mana oseahmatohme, uwa eukuru jehnahpyry akorehmato roropa atãkyematohme. Yrome tineru pyra ahtao morohne onyrisaromepyra mase.

²⁰Otuisarykoko onykerekeremara exiko putiputime ro ahtao, tymokomoke exikety onykerekeremara exiko onyhtoh tao ro ahtao, otarame toro pitiko omiry aroko mana ekarotohme eya xine.

Tuaro ehtoko

11 ¹Otinerũ ke imehnoko akorehmako, mame imeipo akorehmãko roropa imehnoko mana. ²Otinerũ ke imeimehnoko toerohtoh poko akorehmako, oerohtoh tonoko osehta ahtao kure roropa mana, imeipo ehtoh waro pyra oexiryke, sero nono po.

³Akurũ xinukutume toehse ahtao konopo oehnokoko mana. Mame wewe konoko emero rokẽ pona epukãko mana, yrome toepukase ahtao moroto rokẽ exiko mana. ⁴Tyryrykane mynyhme ehtoh eraximaryhtao ahno a kure rokẽ ehtohme anarykara ekurehnoko mana, anapoipyra exiko roropa mana. ⁵Emero tyriko Ritonoko mana. Zuario pyra awahtao otãto poeto isene exipitoko jẽ wakuru ao, zuaro ehsaromepyra roropa mase Ritonoko nyiriry tãoko poko emero. ⁶Ipuhturu arykako pakeimo, kokonie pukuro roropa, zuaro pyra oexiryke; emero rokẽ kure ahtary poko, toitoine kurehxo ahtary poko, enara.

⁷Kure rokẽ saerehkato mana, kure roropa mana xixi eneryhtao! ⁸Tãkye exiko kokoro rokene isene ro awahtao. Yrome tuhke jeimamyry taropose ahtao oya isene ro sero nono po, wenikehpyra exiko tuhkehxo jeimamyry aropoko mase aorihyã esao. Toiparo rokẽ morohne mana.

Tuaro ehtoko poetome exiketomo

⁹Nuasemãkomo, oryximãkoko roropa, atãkyematoko poetome ro awahtao xine. Ise oehtohkoko tyritoko, openetatohkoko okurohtao xine. Yrome ynara wenikehpyra ehtoko: apiakatorỹko Ritonoko mana onyrihpyrykoko poko emero porehme. ¹⁰Naeroro torẽtyke pyra ehtoko, atasamara roropa ehtoko okurohtao xine. Popyra ehtoh myahme sã tyritoko owinoino xine, poetome oehtohkoko jũme pyra exiryke.

12 ¹Wenikehpyra exiko Ritonoko poko poetome ro awahtao: emepyry tãoko popyra exipyra ro ahtao, jeimamyry tãoko roropa popyra exipyra

ro ahtao. Morara ahtao: “Isene jehtoh yzamaro pyra toehse,” äko mase.
²Osenetupuhko imehxo Ritonôpo ehtoh poko, xixi saereme exikehpyra ro ahtao oya, nuno roropa, xirikuato tō roropa zemime ro ahtao oya; imeïpo akurū tō konopome oehkehpyra exīko mana. ³Mame äpory tō, oewomane tō tykytyky kapitōko mana, äxiry tō roropa jamihme ro mā aporo seromaroro, jamihme pyra exīko mā kehko. Ozery tō epukāko mā kehko, tuhke pyra exīko mā kehko akoipyry, tupime exīko oya ôtukuru mana. Oenuru tō jamihme pyra exīko mā kehko, tupime imenuru enery exīko oya mana.
⁴Otato pyra exīko mase, panaikato osema tao onetasaromepyra exīko mase. Tupime oya exīko tiriiku tōkehko apotoh etary, eremiatoh etary roropa. Yrome pakāko mase pakeimo torō tō eremiapitoryhtao. ⁵Mame kaetoko ehtoh poko enaromÿke exīko mase, oytotyry poko osema ae tomeseke se exīko mase. Oüsety karimutume exīko mana. Mame emero exisasaka azamaro pyra exīko mana.

Ytōko sytatose kuoserematohkō etyhyryry pona; mame moro toehse ahtao ihnamōko mā toto kypoko xine osema tō tao. ⁶Isene kuehtohkō kurā otyhkāko mana; ezuru uuru risē epukāko, etahkāko mana, keti parata risē etahkāko, oripo tuna ē ehmōko, tuna anÿtoh eary atamohnōko. ⁷Mame kuekepyrykō nonome exīko ropa mana nono risēme exiryke, kuzenukō ytōko ropa mana Ritonôpo a tokarose eya exiryke kyya xine.

⁸Toiparo rokē mana, toiparo rokene, äko mokyro tuaro exikety mana. Emero porehme toiparo rokē mana.

Etyhyryrymano

⁹Yrome mokyro oturukety, tuaro exiryke imehnō anamorepakehpyra nexiase tuaro ehtoh poko. Tätamorepase ynororo, tuaro exiketō omihpyry tonese tyya exiryke. Mame morohne atakenaka tyrise eya, tuhke. ¹⁰Omi kurā ke morohne tymerose eya, inymerohpyry emero zae mana. ¹¹Tuaro exiketō omiry perēku sā mā kehko kure tuose ahtao. Morararo mara sā mā toto suime exiketō samo kaneru tō aronanō samo emary ao kaneru tō arotohme. Ritonôpo a moro omi tokarose kehko, ynoro rokē Kuesēkōme mana.

¹²Aimo, ynara kary se ro ase oya: pape tō onymerokehpyra mā toto; itamurumehxo ätamoreparyhtao etaehnōko opuhpyry mana.

¹³Etyhyryryme emero tykase ahtao ynara äko rokē ase: Imehxo Ritonôpo ehtoh enetupuhko, Aomipona exiko roropa, moro poko kuehtohkōme tyrise sytatose. ¹⁴Mame Ritonôpo ëpataka osekārōko sytatose kynyrihyrykō poko emero porehme, tokare pyra tyrise ahtao ro kyya xine: kure ehtopo, popyra ehtoh roropa, enara rokene.

KĀTIKU

Saromão Eremitatopõpyry

Cântico dos Cânticos

Ekarotopo

Sero *Kātiku* eremiatoh tonõ mana nohpo netaryme, ezuhtoh nae roropa nohpo a.

Typyty niome Ritonõpo ehtoh enetuputyry poko sero eremiatoh mana, juteu tō ipytye ahtao. Jezu Kyrixtu pytye tokahmananõ ehtoh poko roropa sero eremiatoh nase. Naeroro sero eremiatoh ke oseahmāko mā toto, tyniokōme Jezu eahmāko roropa mā toto.

Sero pape ao

Eremiatoh apitorymano 1.1—2.7

Eremiatoh asakoromano 2.8—3.5

Eremiatoh oseruaono 3.6—5.1

Eremiatoh asakoropanemano 5.2—6.3

Eremiatoh omamemano 6.4—8.4

Eremiatoh omazūpona mano 8.5-14

1 ¹ Sero nase Saromão eremiatoh imehxo exikety, imehnõ eremiatoh motye kurehxo exiketye nase.

Eremiatoh osemazupu

Nohpo omiryne

² Ah ypohno typotapihpyryke!

Ypyno oehtoh uwa eukuru jehnahpyry motye kure mana.

³ Typoxine mase;

oesety etaryhtao ya moro typoxine oehtoh oehnōko ropa ya mana,
josenetupuhtoh aka.

Nohpo tō emero, opyno exikehsaromepyra mā toto.

⁴ Kuaroko amaro! Eropa axiny!

Ytuisaryme exiko, mame kuaroko onyhtoh taka.

Imoihmākomo

Tuisa konōto, atākyemāko ynanase opokoino,

eremiāko ynanase opoko, opyty pyno oexiry poko,

amaro ehtoh kure mana yna a, eukuru jehnahpyry motye.

Naeroro, tuisa, emero opyno ynanase.

Nohpo

- ⁵ Nohpo tomo, Jerusarē pōkomo, xinukutumehme sã ypihpyry nase.
Yrome oryxime ase.
Xinukutumehme sã ywy, tapyi tō sã ona tonorē po, kamisa tyhwyme
exikety samo Saromão tapyi konōto tao.
- ⁶ Jenepyra ehtoko xinukutumehme sã jexiryke, tyahkase jexiryke xixi a.
Ypiry tō yzehno toexiryke yrohmanohpoase toto uwa zoko tō poko.
Morara exiryke osepyno exisaromepyra exiase.
- ⁷ Kaxiko ya, pihpi, otoko oeky tō nahpāko mah, kaneru tomo?
Otoko na toto arōko mah toto oserematohme tāxiahtao?
Kuuruکو ytoytopyra jehtohme oupiry poko imehnō eky tō rānakuroko.

Orutua

- ⁸ Zuaro pyra awahtao, kuku, imehnō nohpo tō motye oryximehxo mase,
imehnō eky tō ekahmako onahpoty enetohme oeky tō poti tō
nahpatohme, toky tō pyno exiketō tapyi tō pūto.
- ⁹ Enekure potu mase, kuku, kawaru tō samo, Parao kahu aronanō samo.
- ¹⁰ Oēmyty enekure mana, oūsety maro, panasere maro.
Opymyry kure potu mana osenao maro, uuru risemy!
- ¹¹ Osenao rīko sytase okyryryme, uuru risē parata maro emeporyme.

Nohpo

- ¹² Ytuisary kohrame toehse ahtao upūtokoxi, typorohtoh po,
ixtaratu typoxine exikety ke osa pehkāko nexiase.
- ¹³ Mokyro ypyno exikety typoxine mira sã mana, aoseremaryhtao
ymanatyry tō po.
- ¹⁴ Ypyno exikety otyro ekuru sã mana ona po, uwa tō esao roropa Ketī po.

Orutua

- ¹⁵ Oryxime mase, kuku, opyno ase ipunaka!
Oryximehxo mase!
Utuku enuru sã oenuru mana, zemime mana.

Nohpo

- ¹⁶ Nuaseme mase, pihpi, opyno ase yronymyryme.
Yzamaro mase ipunaka!
Onahpoty potu kynyhtohme exīko mana.
- ¹⁷ Apupari moro kytapyi weweme exīko mana,
pinieiro tō kytapyi amotohme exīko mana.

2 ¹Ona ekurume ase Sarō po;
ririome ase jakanahmā po.

Orutua

- ² Ririo samo omoxino tō rānao, moro sã mase, kuku, nohpo tō rānao.

Nohpo

- ³ Masā zoko sã mase wewe tō rãnao itu htao, moro sã mokyro mana
ypyno exikety, imehnō orutua kō rãnao.
Typorohse jahtao imaro tãkye ase ipunaka.
Ypyno aexiry anusasamã sã mana ya.
- ⁴ Jaroase ynororo oseahmatoh taka otuhtoh konōto pona.
Soutatu tō kamisã sã konōto tanÿse jupuhpyry epoe ynara tymerose:
“Opyno ase.”
- ⁵ Uwa epery asarahtyã enehko ynapyryme yjamihtanohpotohme ropã,
masã tō roropa enahtohme,
ynara exiryke apotũkehnōko ase opyno jehtoh ke.
- ⁶ Emary opozery wino jupuhpyry zopino mana,
japoĩko mana tomary ke apotunuru wino.
- ⁷ Nohpo tomo, Jerusarē pōkomo, òmiry kō etapoko kapau tō netaryme,
kapau nohpory tō netaryme roropa,
yna onerekohmara oehtohkōme tohrame yna ahtao oximaro.

Eremiatoh asakoromano*Nohpo*

- ⁸ Omi etãko ase, ypyno exikety omiryne.
Oehnōko mana axiny, ypy tō poe yhtōko mana,
somohmã poe pyhseky āko,
tururume oehnōko ya.
- ⁹ Ypyno exikety kapau sã mana, kapau mūkuru samo.
Mose apuru moino ypyno exikety mana,
jarao osenuhmãko tapyi taka osenuhmatoh ae.
Tera kuroko jenēko mana,
- ¹⁰ Oturũko mã ypyno exikety ynetaryne.

Orutua

- Osehko xiaro, ynymenakahpyry;
eropa ymaro opyno ase ipunaka.
- ¹¹ Kuenime ehtoh tonahse,
konopo toehkehse roropa,
- ¹² ona po emero ekutãko mana.
Eremiatoh toehse mana;
utuku tō osetãko mana tupito tō po.
- ¹³ Fiku tō epery exipitōko mana,
uwa zoko tō roropa eperytapitōko mana, typoxine mã kehko.
Owōko kuku, ÿpynu, oryxime exikety, eropa ty!
- ¹⁴ Tōtonēse mase utukuimo samo topu tō rãnao, eutary aka osenepyra
ehtohme.
Oẽmyty enexi; òmiry etaxi,
anusasame òmiry ya mana,
oẽmyty enekure roropa mana.

Oximōme exiketomo

- ¹⁵ Soesoe tō sapoine, soesoe poenomo, kynarykahpyry ryhmaryino, uwa zoko tō ekutaketomo.

Nohpo

- ¹⁶ Ypyno exikety pyno ase ynymenakahpyryme mana.
Inymenakahpyryme ase roropa.
Toky tō arōko mana, kaneru tomo, onahpoty pona ririo tō rānakuroko,
- ¹⁷ Ēmehtoh pona, koko enahtoh pona.
Ŷpynume exikety osehkō ropa axiny, tururume kapau samo, kapau mūkuru sã roropa ypy tō Petea pona.
- 3** ¹ Tohrame jahtao jynyhtoh po, kokoro rokē tykohmāse ahtao tōsenehse ywy ŷpynume exikety poko;
tupise ynororo ya repe,
yrome onenepyra tokurehse ywy.
- ² Mame towōse sã ywy,
ytoase sã pata poro porehme, osema tō ae, oximōtoh kuroko.
Ŷpynume exikety zupiasē;
zupiasē repe, onenepyra tokurehse ywy.
- ³ Erase tomo a, pata enery poko toto ahtao, tonese ywy.
Ekaropoase eya xine: “Ŷpynume exikety menetou?”
- ⁴ Mokaro turumekase ahtao ya, enease.
Tapoise sã ynororo ya.
Onurumekara ropa exiasē,
mokyro arotohto ya aja tapyĩ taka, jenurutopōpyry taka.
- ⁵ Nohpo tomo, Jerusarē pōkomo, ōmiryko etapoko kapau tō netaryme, kapau nohpory tō netaryme roropa,
yna onerekohmara oehtohkōme tohrame yna ahtao oximaro.

Eremiatoh Oseruaono

Nohpo

- ⁶ Onoky mokyro oehnōko nae ona tonorē poe?
Orexīto sã mana, typoxine mira ke, ixtaratu ke roropa,
emero rokē ixtaratu tokamose exikety osepekahketō nekamory samo?
- ⁷ Eneko ke! Saromāo kahu oehnōko mana,
60me soutatu tō maro kurehxo exiketomo Izyraeume exiketomo, tuisa konōto ewomananomo.
- ⁸ Mokaro emero emese kure mā toto osetapary poko tapema ke,
tamorepase ynaroro osetapary poko.
Typyreke roropa mā toto tōsewomatohkōme koko ahtao, zehnotokō winoino.
- ⁹ Tuisa apō kurā tyripose tuisa Saromāo a, wewe kurā ke, tykahu ao.
- ¹⁰ Xikihme exiketō moro ao tapuhse eya parata ke;

tyripose kamisa kurā ke te, uuru ke tompore exikety samo.
Apō moro ao kamisa risē mā arazumano tyrise tomeseke sã nohpo tō
Jerusarē pōkomo a.

- ¹¹ Nohpo tō Xiāo pōkomo, osehtoko tuisa enese!
Tuisa Saromāo typarimāke zupuhpyry po, jē nekarohpyry eya ipytatoh
po, atākyematoth po.

Orutua

- 4** ¹ Enekure mase, kuku, jenuru zamaro mase!
Oryxime mase ipunaka!
Oenuru tō zemime mā kehko ypyno oehtoh ke kamisa mykae!
Oūsety mirimirime potu mana, poti tō imoihmākō samo,
toto yhtoryhtao ypy tō poe Kireate po.
- ² Ozery karimutume mana, kaneru tō samo ihpoty tysahkase ahtao,
ikurikasenāme toto ahtao.
Moroto emero tosao mā toto,
kure potu mā toto.
- ³ Opotapihpyry kamirarama mana,
ōtary enekure mana,
oēmyty roropa kamirarama mana,
zemime mana kamisa notao.
- ⁴ Opymyry enekure mana, tuisa Tawi namohpyry kaetokohxo exikety
samo,
amiamime mana. Oesenao miume osewomatoth tyhwyme mana,
soutatu tō jamihmākō mōkomory sã osetaparyhtao.
- ⁵ Amanatary asakoro kapau poenō kamarama exiketō sã mana,
aotukurukohtao onahpoty ekuru tō rānao.
- ⁶ Ytōko ase ypy mira pona, ypy ixtaratu tō pona,
ēmehtyry ro ahtao saereme ehtoh exipitoryhtao.
- ⁷ Oryxime mase, kuku, jenuru zamaro mase!
Enekure mase ipunaka!
- ⁸ Eropa ymaro, kuku, ypytyme exikety, ypy tō Ripano poe.
Oyhtoko ymaro ypy Amana poe, ypy Senia poe, ypy Heremō poe
roropa.
Moroto reāo tō esary kaikuxi tamuru tō esary roropa.
- ⁹ Kuku, opyno ase ipunaka, toiro jeneryhtao oya
okyriry osenao tonese ahtao ya jeano tomatonanohse oya,
opyno toehse ywy yronymyryme.
- ¹⁰ Kure kuhse ya ypyno oehtoh mana, kuku, ynymenekahpyry ypytyme!
Ypyno oexiry kurehxo mana eukuru jehnahpyry motye.
Typoxine oehtoh kurehxo mana, imepỹ ixtaratu motye.
- ¹¹ Opotapihpyry anusasame mana ano zenī samo.
Onuru mana suhsu maro ano zenī zoximahpyry samo.
Oupony typoxine mana ypy Ripano typoxine ehtoh samo.
- ¹² Kuku, tupito arykahpyry sã mase,

- tuna kurā enatyry maro apuruhpyry sā roropa mase.
¹³ Moroto otupi po sā otyro kure ahtāko mana;
 kure eperytāko roropa mana romā tōkehko, hena te, naratu roropa,
¹⁴ asaparāo nae, kanera te, jasmī ezuezumano,
 emero rokē typoxine exiketomo, ixtaratu maro, mira te, aroe te,
 imehnō otyro roropa typoxine exiketomo.
¹⁵ Tuna enatyryme mase utupi po, tuna kurano, iporiryne tururume
 yhtōko ypy Ripano poe.

Nohpo

- ¹⁶ Owōko tyryrykane inikahpozakoxi!
 Osehko tyryrykane ikurenae!
 Tyryry kaxiko utupi pona typoxine osa ehtohme porehme.
 Ah ypyno exikety noehno tutupi pona, epery kurā menekatohme,
 tynapyryme, enahtohme tyya.

Orutua

- 5** ¹ Ytoase utupi pona, kuku, ypytyme exikety.
 Mira apoiko ase imehnō otyro typoxine exiketō maro;
 ano zenī ēnōko ase, jokuru, uwa eukuru jehnahpyry roropa, suhsu
 maro.

Nohpo tomo

- Otuhtokose osepyno exiketomo.
 Eukuru ētokose, oetŷtoh pona osepyno ehtoh ke.

Eremiatoh asakoropane*Nohpo*

- ² Nyhnōko exiase, yrome ukurohtao typakase exiase.
 Mame ypyno exikety omiry etase ykohmāko omōtoh po.

Orutua

- Omōxi, kuku, ypytyme exikety, opyno ase utuku pitiko, atapuropyra
 exikety.
 Jupuhpyry tahxikure nase konopo ke,
 jūsety roropa tahxikure mana konopo ke.

Nohpo

- ³ Yrome tupoke pyra ase, touse ya.
 Upo amururu se ropa hma ya?
 Upupuru tō roropa tukurikase ya.
 Oty katohme ixikuromāko ropa ywy?
⁴ Tomary tyrise omōtoh pokona ypyno exikety a,
 atākyemāko exiase moe pyra toehse ynororo exiryke.
⁵ Towōse ywy etapuruhmakatohme, ypyno exikety omōtohme.
 Jemary tahpase mira ke, jemahxikyry roropa,

omōtoḥ epuru apoiase etapuruhmakatoḥme.

- ⁶ Mame omōtoḥ etapuruhmakase ypyno exikety omōtoḥme repe,
yrome pake toytose ropa ynororo.

Aomiry etary se exiase yronomyryme!

Upiase repe, onenepyra exiase;
ykohmase, yrome jezuhpyra nexiase.

- ⁷ Pata erase tō jenease;
typipohse ywy eya xine,
totatotapase roropa ywy eya xine;
jupō tupuxihkase apuru erase tomo a.

- ⁸ Ynara āko ase oya xine, noḥpo tomo, Jerusarē pōkomo:
mokyro pyno jexiryke eneryhtao oya xine kaxitoko eya:
apotūkehnōko ase ipyno jehtoh ke ipunaka.

Nohpo tomo

- ⁹ Omoro, oryximehxo exikety, imehnō noḥpo tō motye, yna zuruko:
opyno exikety imehnō motye kure nae?
Oty nae ynororo imehnō noḥpo pyno exiketō motye kurehxo
aehtohme?
Oty pokoino yna omiry etapōko mah moro samo oya?

Nohpo

- ¹⁰⁻¹¹ Orutua kō 10 miumākō ahtao, mokyro, ypyno exikety enekurehxo
mana,
jamiḥmehxo exikety me roropa mana.
Ēmyty enekure mana ipunaka, nuaseme potu.
Zūsety mosa mana,
mirimirime potu mana, xinukutume roropa titiko arokyry samo.
- ¹² Enuru utukuimo enuru sã mana iporiry ehpio exikety samo,
utukuimo karimutume suhsu samo,
epỹko ynororo opotunety ehpio.
- ¹³ Ēmyty enekure mana, tupito po otyro typoxine exiketō arykahpyry
samo.
Ipotapihpyry ririo sã mana,
aomiry kure mana ixtaratu samo.
- ¹⁴ Emary tō kure rokē mā tyrise,
omahtao emeporyme uuru risē joia tō samo.
Zoko kure mana maafim tykorokase exikety samo,
sapira tō risē emeporyme.
- ¹⁵ Jaxiry maamore risē sã mana xikihme, tapō po uuru risē kurā po.
Ypyno exikety ypy tō sã mana Ripano po, enekure apupari mosahxo
aexityā samo.
- ¹⁶ Anusasame mana itapihpyry potyry ya,
emero ipoko yzamaro mana.
Moro sã ypyno exikety mana, moro sã yniome exikety, noḥpo tō
Jerusarē pōkomo.

Nohpo tomo

- 6 ¹ Omoro, oryximehxo exikety, imehnō nohpo tō motye, yna ezuhko:
 aza nytono opyno exikety?
 Otoko esemary nae?
 Ākorehmāko ynanase mokyro enetohme ropa oya.

Nohpo

- ² Ypyno exikety tyhtose tutupi pona, tynarykatyā enese, otyro typoxine exikety.
 Toky tō kaneru tō nahpāko mana tutupi po,
 ekuru tō, ririo tō apoīko roropa mana.
³ Ypyno exikety nypynume ase, jepeme roropa mā ynororo.
 Toky tō kaneru arōko mana onahpoty pona toto nahpatohme, ririo tō rānakuroko.

Eremiatoh omame exikety*Orutua*

- ⁴ Kuku, opyno ase, oryxime mase,
 enekure mase pata Jerusarē samo, kure ehtoh enetupuhpotohme mase
 pata Tiriza samo,
 osenuruhkatohme sā roropa mase moro pata tō asakoro ehtoh samo.
⁵ Jenepyra exiko, kuku, typoremākase ywy oenuru tomo a.
 Oūsety mirimirime potu mana, poti tō tuhkākō samo, mokaro
 yhtoryhtao ypy Kireate poe.
⁶ Ozery karimutume mana, kaneru hpoty samo tysahkase ahtao,
 ikurikahpyry samo.
 Moroto emero tosao mana, kure potu mana.
⁷ Oēmyty kamirarama mana,
 zemime mana kamisā notao.
⁸ Imepỹ pyra mana isā exikety sero nono po.
 60me tuisa tō pyxiā ahtao, 80me imehnō nohpo tō kurā maro,
 oryximākō ikuhpỹme exiketō maro!
⁹ Yrome toiro rokē pyno ase, atapuropyra exikety, utukuimo samo.
 Jē ēxiryme mā toirono,
 nupunato jeny a mana.
 Imehnō nohpo tō emero ynymenakahpyry eneryke tyya xine: “tākye
 mana,” ekarōko mā toto.
 Tuisa tō pyxiamo, imehnō nohpo tō kurā roropa mokyro eahmāko mā
 toto. Ynara āko:
¹⁰ “Onoky mose ro ēmepyry ehtoh samo,
 oryximehxo exikety nuno samo,
 zemime exikety, xixi samo,
 enekure moro asakoro zemime exiketō samo xirikuato tō maro kapu poko?”

- ¹¹ Yhtoase utupi pona amētoeira tō esaka,

otyro tō enese jakanahmā po uwa zoko tō ekutary enese roropa,
wewe tō, romāzeira tō ekutary enese roropa.

¹² Tykytyky tykamexipose ywy oya.

Ose jexiryke rowohpe sã tyripose ywy oya, kahu arone sã etonato
taka toytory se toehtoh samo.

Nohpo tomo

¹³ Osehko ropa, osehko ropa, suramita.

Osehko ropa; awary enery se ynanase.

Nohpo

Oty katoth jenery se hmatou

pytatoh watoh poko tuhkākō neneryme?

Orutua

7 ¹ Tuisa ēxirymano! Enekure opupuru mana, asātajā tamuruse ahtao!
Āxiry te, awātykyry roropa joia sã mana, aputyhpyry samo emese kure
exikety a.

² Oponuru eukuru ē pitiko sã mana,
moro ao eukuru enahpyra mana.

Awakuru tiriiku myhtoh sã roropa mana, tapuruse ekuru, ririo tō ke
zomye.

³ Kapau poenō asakorō exiketō sã amanatyry mana, kamarama
aenurutyā samo.

⁴ Opymyry tapyi kaetokohxo exikety sã mana, maafim risē samo.
Oenuru tō tuna pēkamā sã mā kehko pata Hexipō po, moro pata
imehxo exikety omōtoth pūto.

Oeunary nupunato mana, tapyi kaetokohxo exikety sã Ripano po.
Moro poe pata Tamaxiku osenēko mana.

⁵ Oupuhpyry jūme tanŷse mana, ypy Karameru samo.
Oūsety kamisa kurā sã mana.

Moro kure ehtoh eneryke tuisa a tymyhse sã exīko mana, anamotome
samo.

⁶ Oryxime mase, kuku, enekure mase.

Yzamaro mase ipunaka, tākye ase amaro jahtao!

⁷ Enekure mase, kuku, airiki mosa exikety samo,
amanatyry asakorō epery tamara tō oxikone aexityā sã mana.

⁸ Onuahnōko ase moro airiki pokona moro epery pohtohme.
Amanatyry uwa epery sã mana ya.

Ōtary ixtaratu sã mana masā samo.

⁹ Opotaphpyry uwa eukuru jehnahpyry sã mana ya, anusasame potu.

Nohpo

Morara ahtao ah moro eukuru jehnahpyry ēno ypyno exikety.

Ah moro eukuru rino tŷtaka, tyzery tō pona roropa.

¹⁰ Ypyno exikety nymenekahpyryme ase,
yse mā ynororo.

- ¹¹ Eropa, ypyno exikety, eropa tupito pona;
ēmehnōko sytase uwa zoko tō rānao.
- ¹² Owōnōko sytase pakeimo, uwa zoko tō enese.
Otaramē exipitōko mana.
Otaramē ekutapitōko mana, imehnō wewe tō roropa.
Otaramē romāzeira tō ekutāko mana.
Moroto opyno jehtoh ekarōko ase oya.
- ¹³ Mātarakora tō typoxine mana.
Imepỹ epery tō emero nae kytapyĩ omōtoho tao.
Ypyno exikety, epery tō tukurākase ya anapyryme, emero rokē epery
exisenā tomo, asarahtyā roropa.
- 8** ¹ Kure exiry ypiryme awahtao, aja a tysuhsuru ke tohpase awahtao!
Moraramē tōseporyse kuahtao osema tao, epohnōko sexiry, mame
imehnō oty kara exiry.
- ² Kuarory aja tapyĩ taka, moroto ahtao kuamorepary.
Eukuru kurā ekarory oya, uwa eukuru jehnahpyry, romā risē roropa
ōkurume.
- ³ Emary opozery wino jupuhpyry zopino exīko mana,
japoiko mana tomary ke āpotunuru wino.
- ⁴ Nohpo tomo, Jerusarē pōkomo, ōmiryko etapoko yna a onerekohmara
oehthōkōme tohrame yna ahtao oximaro.

Eremiatoh 6mano

Nohpo tomo

- ⁵ Onoky mokyro oehnōko ona poe, ipyno exikety maro,
oximaro ytoytōko mā toto?

Nohpo

- Moroto masā wewe zopino kuēpakase, oenurutopōpyry po.
Moroto asa a tonurumase mexiase.
- ⁶ Jesety rokē imeroko okurohtao, imehnō pyno pyra exiko.
Ywy ro rokē apoiko āpory tō ke, imehnō pyra.
Opyno jehtoh jamihme mana orihtoh samo.
Amaro se jehtoh joorikyry zuno jehtoh motye mana.
Apoto zukary sā mana,
mame jahkāko mana apoto konōto samo.
- ⁷ Opyno jehtoh onezehkasaromepyra tuna mana.
Tuna zueme ahtao ro onerymaposaromepyra mana.
Ipyno ehtoh epekatyry se ahno ahtao tineru ke, uuru tōkehko ke,
toiparo rokē exiry.
“Moky kahpyry,” āko rokē mana ipoko.

Nohpo piry tomo

- ⁸ Tooryxike ynanase tymanahke pitiko rokene.

Otarā āko ynanāe nuasemā tooehse ahtao yna oryxiry ekaropose ipyno toehtohme?

Orutua poko exipitopyra mana.

Towomatoḥ se ro mana.

- ⁹ Apurume sā ynororo ahtao ewomāko ynanase tapyi kaetokohxo exikety ke, parata risē ke.

Omōtoḥme sā ynororo ahtao, wewe apupari ke apuru rīko ynanase ewomatoḥme.

Nohpo

- ¹⁰ Apurume ase, ymanatyry tō tapyi kaetokohxo exiketō sā mana.

Ypyno exikety zuaro mana:

imaro jahtao tākye ase, torētyke pyra ipunaka.

- ¹¹ Saromāo tutupike nexiase, uwa zoko tomo, Paau-Hamō po.

Eroḥketō ipoko tymenekase eya.

Toiro eroḥkety miume parata ke topehmase eya.

- ¹² Saromāo, oseḥko otinerū miume parata apoise.

Eroḥketomo, osehtoko otinerū 200me parata apoitoko oerohtamitukōme.

Yrome ywy tutupike roropa ase; uwa zoko tarykase ya, ywy ro rokē ypenetatoḥ rīko ase ipoko!

Orutua

- ¹³ Kuku ŷpynu, ōmiry etary se mā jepe tomo.

Ywy roropa ōmiry etary se ase ynarykahpyry po.

Nohpo

- ¹⁴ Oseḥko axiny ypyno exikety, tururume kapau samo, kapau mūkuru tō samo pyhseky āko ypy po, typoxine exiketō po. Enara rokene.

IZAJA

Isaías

Ekarotopo

Izaja urutōme kynexine Izyraeu tō rānao jeimamyry 742 poe jeimamyry 687 pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Turuse ynororo Ritonōpo, Izyraeu Esē jamihmehxo ehtoh poko. Emero motye mana, kure kuhse roropa mana:

1. Izaja 1-39 ekarōko Juta tō ehtopōpyry poko, Axiria iporemākaporykō se ahtao. Juta tō turuse eya: iirypyryme toto ehtoh poko Ritonōpo omipona pyra, Tosēkōme onenetupuhpyra toto ehtoh poko. Popyra ehtoh oehnōko mana, naeroro eramatoko ropa, zae ehtoh poko ehtohme ropa, imehnō onenekunohpyra ehtoko. Imeipo Tawi pary tuisame kurā exiko mana.

2. Izaja 40-55 ekarōko Izyraeu tō typoremākase toto ahtao, tarose toto ahtao inonorykō poe Papironia pona. Morara ahtao Izyraeu tō turuse eya toto myhpokary ropa poko, toto arory ropa poko Ritonōpo a Izyraeu nonory pona ropa aosesaritohkōme ropa. Typoetory tō poko osenetupuhnōko Ritonōpo mana, kure ehtoh aropotohme mokaro ae imehnō nonory pōkomo a, emero porehme.

3. Izaja 56-66 omi kurā ekarōko mokaro a aytotyamo Papironia poe Jerusarē pona ropa. Toto zurūko ajohpe pyra toto ehtohme, zae ehtoh poko toto ehtohme, ěmepyry 7mā po osereamatohme oturutohme Ritonōpo a, eahmatohme roropa. Toerohpitoše Jezu ahtao Izaja 61.1-2 tonepose typoko osenetupuhpotohme.

Sero pape ao

Enaroximatoh, omi kurano 1.1—12.6

Nono tō pōkō wānohtopo 13.1—23.18

Sero nono pōkō apiakary 24.1—27.13

Enaroximary ro, omi kurano 28.1—35.10

Ezekia, axirio tō maro 36.1—39.8

Omi kurā etapory 40.1—55.13

Enaroximatoh, omi kurano 56.1—66.24

1 ¹Sero omi Ritonōpo nekarohpyryme mana Juta tō poko, pata Jerusarē pōkō poko roropa. Morohne tokarose Izaja a Amoxi mükuru, tuisame Uzia ahtao, Jotāo tuisame ahtao, Akaze tuisame ahtao, Ezekia tuisame ahtao roropa Juta po.

Typoetory tō zupokatopōpyry Ritonōpo a

²Etatoko ke, kapu tō pōkomo, nono pōkō roropa! Ynara āko Ritonōpo Oesēkō mana: “Ypoenō tuātanohpose ya, ipyno xine exiase repe, yrome jurumekāko mā toto. ³Pui tō tosēkō waro mana, jumētu tō tosē nekarory esary waro roropa mā kehko tynapyrykō esaryme, yrome ypoetory tō tuaro pyra mā toto; Izyraeu tō onenetupuhpyra mā toto.”

⁴Tee! Ahno popyra rokē mā mokaro, pehme tyrypyhpyke mā toto! Emero zae pyra ehtoh poko exiketōme mā toto. Ritonōpo turumekase eya xine, Ritonōpo kurano, Izyraeu tō Esemý. Toeramase toto Ritonōpo winoino.

⁵Oty katoĥ oorypyrykō poko ro matou? Awānopyrykō se ro matohu? Oupuhpyrykō orukoimo hpe rokē mana opipohtopōpyry komo. Typoremāse matose tākye pyra, kure pyra ipunaka. ⁶Oupuhpyrykō poe opupurukō pona tynyrohphase matose, opūkō totatotapase exiryke, orukoimo hpe roropa, yrome onukurikapopyra mexiatose onepinohpopyra roropa oriu ke mexiatose.

⁷Ononorykō typōke pyra mana, apatarykō tyahkase kehko apoto ke. Onenerykōme ononorykō tykararahse imehnō nonory pōkomo a. Oesarykō tonahkase imehnō nonory pōkomo a. ⁸Jerusarē rokē tōxinamase toiroro, tāto sã rokene erase esaryme uwa arykahpyry rãnao ehtoh samo, tapýi pitiko sã roropa pepino arykahpyry rãnao, pata sã roropa tapuruse ahtao zehnotokomo a. ⁹Toitoino Jerusarē pōkomo onypynanohpyra Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ahtao, pake tonahkase kymarokō exiry Sotoma pōkō saaro, Komora pōkō enahkatopōpyry sã roropa.

¹⁰Jerusarē tuisary tomo, etatoko pahne Ritonōpo nekarory oya xine! Pata pōkomo, otato ehtoko Ritonōpo namorepatoh poko oya xine! ¹¹Ynara āko mana: “Onekarorykō tyahkasē se pyra toehse ywy. Tuesapare sã ase onekarorykō ke, oekykō kasery ke te, kaneru te, poti tō roropa tyahkase apoto apō po. Typenekehse ywy oekykō munuru poko, pui mūkuru tomo; kaneru tomo te, poti tō roropa se pyra toehse ywy. ¹²Onoky omi poe mokarohne enehnōko matou Ytapyī taka oopyrykohtao jeahmase? Onoky omi poe xiaksiake ytoytōko matou Ytapyī zarā tao? ¹³Toiparo rokē onekarorykō enehnōko matose jahkatohme ya; ixtaratu zahkary yzamaro pyra mana. Oseahmāko matose otuhtoh konōto Nuno Kasenato po ahtao te, oserematoĥ po ahtao roropa te, imehnō oximōtoĥ ahtao roropa jeahmaryme repe. Yrome morohne jetū sã ya mana, oneanahtopyra ase oorypyrykō onurumekara oexirykōke. ¹⁴Ōtuhtoh konōto Nuno Kasenato po ahtao, imehnō oximōtoĥ po roropa jeahmatoĥme yzamaro pyra mā ipunaka; typenekehse ywy morohne enery poko.

¹⁵“Oemarykō anymyryhtao oya xine ōtururutoĥkōme ya jenuru apurūko ase oenepýra xine jehtohme. Itamurume ōtururukohtao ya onetara exīko ase, nuriame oemarykō exiryke imehnō etaparyke oya xine. ¹⁶Osemahtoko, epytoko! Azahkuru oehtohkō enery se pyra ase. Popyra ehtoh poko pyra ehtoko, ¹⁷atamorepatoko zae ehtoh riry poko, zae rokē tyritohme. Zae rokē ehtoko imehnō maro, imehnō akorehmatoko tyrohmanohpose toto ahtao, poetōpo tō ewomatoko, pytýpo tō roropa ewomatoko.”

¹⁸Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana: “Osehtoko xiaro, soturutone sero poko. Oorypyrykō ke tonohse sã matose tahpireme, xinukutumehme sã xikuxikumã samo. Yrome okurikatoryko ase, karimutume exīko ropa matose mauru samo, karimutume kaneru hpoty samo. ¹⁹Ÿme awahtao xine, jomipona roropa awahtao xine kure otuhnōko matose, týkyryneke oexirykōke. ²⁰Yrome jurumekaryhtao oya xine, jomiry omipona pyra roropa awahtao xine orihnōko matose ōsetaparykō poko. Ywy, Oesēkomo, oturunō.”

Toto pynanohtopo, toto wānohtoh roropa

²¹Jerusarē pōkō Ritonōpo omipona anamonohpyra toh nexiase repe, yrome seromaroro imeimehnō poko exikety sã imehnō neponāmary poko mã toto. Zae ehtoh poko exiketō ke pehme pata nexiase repe, yrome seromaroro imehnō etapananōme rokē tōxinamase. ²²Jerusarē, parata kurā sã mexiase repe, yrome seromaroro typahsēme mase; uwa eukuru jehnahpyry kurā sã mexiase, yrome seromaroro tuna zoximahpyry sã mase. ²³Otuisarykō ewokananōme mã toto, omato tō epeme mã toto. Tineru apoīko mã toto zae pyra toehtohkō ehepyryme. Poetōpo tō onewomara mã toto, pytȳpo tō omiry onetara mã toto towomarykō se toto ahtao.

²⁴Naeroro etatoko pahne Ritonōpo Oesēkō omiry, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Izyraeu tō ewomaneme. Ynara āko mã ynororo typoetory tomo a: “Awānohtorȳko ase, jepetōkara; yzehnotokō etapāko ase. ²⁵Tyekitapāse jexiryke awānohtorȳko ase kure rokē oehtohkōme, metau kurākary sã apoto ke, oorypyrykō korokāko ase emero porehme. ²⁶Tuisa tō ekarōko ase oya xine apiakane tō roropa pake ehtopōpyry samo. Mame Jerusarē esehpāko mã toto Pata Zae Exiketō Esaryme, Ritonōpo Omipona Anamonohpyra Exiketō Pataryme, enara.”

²⁷Zae Exikety Ritonōpo exiryke Jerusarē pōkō pynanohtōko mana, tyrypyrykō rumekananō maro emero. ²⁸Yrome Aomiry omipona pyra exiketō enahkāko Ritonōpo mana, tyrypyry poko exiketō maro, Tosēkō Ritonōpo rumekananō maro.

²⁹Emynyhmāko matose wewe konōto tō karawario tōkehko eahmatopōpyry pokoino oya xine; anarykatȳ pokoino roropa, oneahmahpyrykōme. ³⁰Wewe orihkety sã exīko matose, zary aremānōko kehko, ahno narykahpyry sã roropa tuna peneryke toorihse otyro ahtao.

³¹Jamihme exiketō onahpoty tonorē sã exīko mã toto. Inyrihpyrykō xihpyrymāke osenahkāko mã toto, apoto ke samo, apoto ezechkane pyra ahtao.

Tuisame Ritonōpo Kuesēkō ehtoh poko

(Mikeja 4.1-3)

2 ¹Sero omi Ritonōpo nekarohpyry Izaja a, Amoxi mūkuru, Juta poko, Jerusarē poko roropa:

²Imeīpo, moro ypy Ritonōpo Tapyī esary kaehxo exīko mana, imehnō ypy tō kae ehtoh motye, emero porehme. Mame morotona iporiry sã ytōko ahno, imehnō nonory pōkomo, imehnō nonory poe emero porehme.

³Ynara āko mã toto: “Ehmaropa onuhse Ritonōpo esary pona, ehmaropa Ritonōpo Tapyī taka, Izyraeu tō Esemy a. Kuamorepatorȳko mana zae ehtoh poko kuehtohkōme, inyriphopyry omipona exīko sytatose. Ynara exiryke, kuamorepanekō Ritonōpo poko Jerusarē poe oehnōko mana; ypy Xiāo poe typoetory tō zurūko mana.” ⁴Emero nono pōkō apiakaneme exīko Ritonōpo mana. Atae pyra ahno ahtao zae ehtoh ekarōko mã ynororo eya xine. Mame typyrekō tyromāko mã toto tupito nonory ahkatohme te, tywaratākō myakamāko mã toto tiriiku sahkatohme. Jūme osetapara exīko imehnō nonory pōkō mana. Etonatoh pyre onyripyra ropa exīko mã toto. ⁵Osehtoko,

Jako pakomotyamo, ehmaropa osema ae ytoketō samo saerehkatoh ae, zae ehtoh poko sehtone Kuesēkō nekarohpyry omipona.

Ritonōpo Ēmepýry

⁶Ritonōpo, opoetory tō turumekase oya, Jako pakomotyamo. Pirixteu tō pyaxi tō poenohnōko mā toto, oturuketō roropa xixi tūtatoh wino. Imehnō nonory pōkō nyryry poenohnōko opoetory tō mana. ⁷Izyraeu tō nonory po itamurume parata nae uuru roropa. Tymōkomoke mā toto ikuhpýme samo. Tykahuke roropa mā toto ikuhpýme etonatohme, kawaru tō roropa. ⁸Yrome ineponāmarykō tuhke nae roropa inonorykō po, ahno nyrytyā eahmatohme! Opoetory tō tosekumuru po porohnōko mā toto mokaro ēpataka; tynyrytyākō eahmāko mā toto.

⁹Māpyra iirypypopākahpyryme exīko mā toto emero, ehxirōko roropa mā toto. Ritonōpo, mokaro rypýry onykorokara exiko!

¹⁰Tōtonētohkō zupīko mā toto oramā aka topu tō ao ypy tō rānao, nono ahkāko roropa mā toto, tyzehno xine Ritonōpo ehtoh winoino toepatohkōme repe, Kuesēkō saerehkatoh winoino roropa! ¹¹Imeīpo epyrypaketō epyrypakehnōko mā toto. Imehnō motye kure osekaroketō imehnō poetoryme sā exīko; morara ahtao Ritonōpo Kuesēkō rokē eahmāko mā toto tuisamehxo aexiryke. ¹²Moro ēmepýry toehse ahtao tuisamākō emero poremākapōko Kuesēkō Jamihmehxo Exikety mana, epyrypaketō poremākapōko mana, imehnō motye tuisamehxo toexirykō se exiketō maro. ¹³Apupari tō kaetokohxo exiketō Ripano po enahkapōko mana, wewe karawario tō maro emero Pasā nonory po. ¹⁴Ypy tō kaetokohxo exiketō isahmāko mana somohmā kae hkopyra exiketō maro. ¹⁵Tapyi tō kaetokohxo exiketō pahnōko mana apuru tō jamihme exiketō roropa. ¹⁶Wapu tō konōto nerymapōko mana kanawa tō kurā potu roropa. ¹⁷Moro ēmepýry toehse ahtao epyrypaketō typoremākasēme exīko, imehnō motye kure osekaroketō imehnō namotome sā exīko; Kuesēkō rokē tuisamehxo Exikety toahmasēme exīko, ¹⁸ahno neponāmary tō tonahkasēme exīko mana ipunaka.

¹⁹Tōtonētohkō zupīko ahno mā toto oramā aka topu tō ao ypy tō rānao, nono ahkāko roropa mā toto, tyzehno xine Ritonōpo ehtoh winoino toepatohkōme repe, Kuesēkō saerehkatoh winoino roropa, aepyryhtao sero nono tykytyky kamexipotohme. ²⁰Moro ēmepýry toehse ahtao tyneponāmarykō parata risemy te, uuru risē roropa, tynyrihpyrykō eahmatohme, apoīko mā toto ipahtohme inomotohme mūpo tō kyryryme, rere tō kyryryme roropa. ²¹Mame Ritonōpo Kuesēkō toehse ahtao sero nono tykytyky kamexipotohme, tōtonētohkō zupīko ahno mā toto oramā aka topu tō ao ypy tō rānao, nono ahkāko roropa mā toto, tyzehno xine Ritonōpo ehtoh winoino toepatohkōme repe, Kuesēkō saerehkatoh winoino roropa!

²²Ahno onenetupuhpyra ehtoko oewomanekōme orihketyme rokē toto exiryke. Otyme kure mokaro nae?

Jerusarē wānopyry poko

3 ¹Enetoko ke! Ynara tyrīko Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety mana: Jerusarē poe, Juta poe roropa tonahsē puxihkāko mana, emero tykrysā tōkehko; wyi pyra exīko mana, tuna pyra roropa. ²Ahno imehxo exiketō

arōko roropa mana, orēpyra exiketomo, soutatu tō maro, apiakane tomo, urutō komo, pyaxiamo, tamuximākomo, ³soutatu tō tuisary tomo, pata esamo roropa, kowenu poko erohketomo te, amorepananomo, emero joroko jamitunuru ke tyriry kuhnanomo, enara. ⁴Poetohti tō menekāko Ritonōpo mana kowenume toto ehtohme, ahno tuisaryme; kowenu jamitunuru ekarōko mana poetohti tomo a. ⁵Imehnō rohmanohpōko mā toto emero; orutua kō rohmanohpōko imehnō mana. Imehnō katonō rohmanohpōko imep̄y mana. Tamuhpomākō rohmanohpōko nuasemākomo te, kurākō rohmanohpōko putupyra exiketō mana roropa.

⁶Mame turui apoīko ahno mana tumy tapyī tao ynara katohme: “Tupoke mase; tuisame exiko yna esēme, sero ypy ohpahsā tuisaryme!”

⁷Yrome moro toehse ahtao ynara ezuhnōko mā ynororo: “Ywy ākorehmasaromepyra ase. Tonahsē pyra ase ytapyī tao, upo pyra ase roropa. Otuisarykōme jyripyra exiko,” āko mana.

⁸Jerusarē tonahkasēme exīko, Juta nonory patāpome exīko mana. Aomirykō ke, inyirirykō ke roropa Ritonōpo epemetōkara toehth ekarōko mā toto, tyzehno xine Tosēkō ripōko mā toto. ⁹Oxisā imehnō onyripyra mā toto; moro poko zae pyra mā toto. Jarao zae pyra toehthkō poko mā toto Sotoma pōkō ehtopōpyry samo; otonēpyra mā toto iirypyryme ehtoh poko toto ahtao. Tuānohsēme exīko mā toto, popyra toto ehtopōpyry epehpyry apoīko mā toto.

¹⁰Zae ehtoh poko exiketō tākye exīko mā toto, kure ehtoh exīko roropa eya xine mana. Toerohtopōpyrykō epehpyry apoiryke eya xine atākyemāko mā toto. ¹¹Yrome popyra ehtoh poko exiketō tākye pyra exiko mā toto, popyra ehtoh oehnōko eya xine mana; popyra toto nyrityā imehnomo a tyrisēme exīko eya xine mana.

¹²Ypoetory tō rohmanohpōko poetohti tō mana. Nohpo tō kowenume exīko mā toto.

Ypoetory tomo, otuisary tō oenekunohtor̄yko mā toto, aarotor̄yko mā toto zae ehtoh poko pyra oehtohkōme.

Typoetory tō apiakary Ritonōpo a

¹³Ritonōpo Kuesēkō zae ehtoh ekarosasaka mana; typoetory tō apiakāko mana. ¹⁴Typoetory tō tuisary tō hxirōko mana. Ynara āko eya xine mana: “Izyraeu tō tonahkase oya xine, ynarykahpyry uwa zoko tomo! Atapyīkō pehme mā kehko tymōkomokākara kyryr̄pyry tapoise oya xine exiryke. ¹⁵Zae pyra matose ypoetory tō ryhmaryhtao oya xine tymōkomokākara rohmanohporyhtao oya xine.” Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, ourutor̄yko ase.

Nohpo tō Jerusarē po enaroximary

¹⁶Ynara āko Ritonōpo Oesēkō mana: “Enetoko ke, Jerusarē pōkō nohpo tō typoko xine rokē osetupuhnōko mā toto. Imehnō motye imehxo osekarōko mā toto. Epyrypāko mā toto. Imehnō enēko mā toto enekunohtohme rokene. Ytoytōko mā toto waketō samo xirixiri āko ipyrakūtykomo imehnomo a enepotohme. ¹⁷Morara exiryke toto wānohnōko ase, zūsetykō sahkapoiko ase tūsehke pyra inomōko ase, merehkusasame.”

¹⁸Moro ĕmepýry toehse ahtao Jerusarē nohpory tō wino ikýryrykō kurā emeporymākō emero puxihkāko Ritonōpo mana: pyrahtokotoko kyryry te, zupuhpyrykō emepory tomo te, osenao tomo te, ¹⁹panasere tomo te, omekumy tomo, enara. Ėmyty apuru kurā puxihkāko mana, ²⁰xapeu tomo te, pyraku emeporymākō te, apory emeporymākomo. Typoxinemy kutehi ao puxihkāko mana, kure ehtoh ripotoh tonomo te, ²¹omahtao tomo emary poko te, ounasere tomo roropa, ²²zupō kurā oseahmatohme te, mātō tomo te, xare tomo te, tineru ĕ tomo roropa, ²³upo osenepotoh tonomo te, kamisa mauru panō risē kurā te, turupāte tomo te, mātiria tomo, enara.

²⁴Mame ixtaratu pyra toexirykōke tyhnokē exīko mā toto. Zamareary pyra exīko mā toto, otuato eary ke tupō myhnōko mā toto. Tūsehke kurā ke pyra exīko mā toto; merehkusasame exīko mā toto. Upo kurā ao pyra exīko mā toto; yrome upo kamisa topuxiximā risē amurūko mā toto. Oryxime toto ehtopōpyry enery xihpyryme exīko ehxirotōh ke.

²⁵Orutua kō Jerusarē pōkō totapasēme exīko mana, etonatoh po; jamihmehxo exiketō roropa orihnōko mā toto. ²⁶Pata Jerusarē pōkō aorihtyā hnamōko mā toto. Nohpo sā xitāko mā toto, typorohse nono po, tynio hnamone sā toiroro.

4 ¹Morara ahtao orutua apoīko nohpō tomo 7mākomo. Ynara āko mā toto: “Yna napyry epehmāko ynanase upo roropa. Yrome amaro ynanehxi yna niome oehtohme toiroro tynioke pyra yna exiryino, ehxiropyra yna ehtohme.”

Pata Jerusarē tākye exīko ropa imeīpo

²Morara ahtao, “Amoriry Ahtasenano” Ritonōpo Kuesēkō poe ahtāko jamihme te, kurā roropa. Izyraeu pōkō, isene ro exiketō tākye exīko mā toto; epyrypaketō sā exīko mā toto Ritonōpo nekarotyā kurā poko tapoise ahtao tyya xine. ³Mame mokaro Jerusarē pōkō, Ritonōpo nymenekatyā isene ro toto ehtohme tosehpasēme exīko mā toto, “Ahno Kurāme.” ⁴Tyjamitunuru ke Jerusarē pōkō apiakāko mana, toto wānohnōko mana; iirypyrykō kurikāko mana, nuriame toto ehtopōpyry, imehnō etapatopōpyry roropa eya xine. ⁵Moraramē ppy Xiāo epoe, typoetory tō tōximōse exiketō epoe akurū ripōko Ritonōpo mana saereme ahtao. Mame orexīto apoto maro enyohnōko mana koko. Ritonōpo saerehkatoh typoetory tō ewomāko mana, pata tytororo oxīōtōko mana. ⁶Saereme ahtao zuzenume exīko mana toto ewomatohme axtū pyra xixi ehtohme. Mame konopome toehse ahtao tyryrykane maro tāto sā exīko roropa mana toto ewomatohme.

Eremiatoh sero uwa tō poko

5 ¹Eremiāko ase onetaryme jepe kurā poko, inarykahpyry uwa zoko tō poko:

Tupito tyrise jepe a uwa tō arykatohme.

Esary tymenekase eya nono kurā moroto exiryke.

²Mame moro nono tahkase eya, topu tō touse roropa, mame uwa zoko kurā tarykase eya moroto tutupī po.

Irānao tapyi tamose eya, kae exikety, enene esaryme ehtohme.

Euhkatoh tahkase roropa eya uwa tō euhkatohme.

Toraximase ynororo uwa tō kurā eperytatohme,
yrome ikatainy exiketō rokē toehse kehko.

³Seromaroro Jerusarē pōkomo, Juta pōkō maro, apiakatoko; kaxiko ya, onoky zae pyra hnae: ywy? ynarykahpyry uwa zoko? ⁴Emero tyrise ya zae ehtoh waro jehtopōpyry ae ro; naeroro oty katohme uwa ikatainety rokē toehse, uwa kurā anusasamā kehko eraximaryhtao ya?

⁵“Seromaroro ourutorŷko ase, ynara tyrīko ase ynarykahpyry uwa tō poko: utupi apuru kararahnōko ase, uwa zoko tō ewomatopo. Moro apuru pahnōko ase onokyro tō omōtohme moro aka, uwa zoko tō enahkatohme. ⁶Ynarykahpyry turumekasēme exīko mana, ātarykahme ehtohme; uwa amoriry tō onysahkara exīko ase, moro nono anakorokara roropa exīko ase; ātarykahme rokē inomōko ase, omoxino tō rokē ehtohme. Akurū tomo a konopo onenehpopyra exīko ase, utupi pona.”

⁷Moro tupito uwa tō esary Ritonōpo Jamihmehxo Exikety tupime,
inarykatyā uwa zoko sā Juta tō mana, Izyraeu tō maro.

Zae ehtoh zupiryhtao Ritonōpo a, tōmiry omipona toto ehtoh

zupiryhtao eya imehnō etapary rokē tonese eya;

zae ehtoh riry typoetory tomo a toraximase eya repe; yrome

toto ryhmary rokē tonese tyya, toto kohtary rokē totase eya,

takorehmatohkō kohmary, tyxitarykōme.

Zae pyra ehtoh poko mā toto

⁸Popyra ehtoh oehnōko oya xine mana, tapyi tuhke epekatyryke oya xine tupito tō roropa oesaryme rokē ehtohme! Taroino okynā pyra osa pyra exīko mana imehnō esaryme, amarokō rokē toiroro exīko matose sero nono po!

⁹Ynara tykase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynetaryme: “Tapyi tō konōto, kurā potu roropa tonahkasēme exīko mana, tytaōke pyra exīko mā kehko.

¹⁰Tupito konōto 4me heketaa ahtao (200 meturume mosa, 200 meturume ipuroroje) uwa zoko ke tarykase ahtao 20 riturume rokē uwa eukuru euhkāko matose. Morararo tiriiku puhturu 100 kirume arykaryhtao, otarame 10 kirume rokē apoiko matose.”

¹¹Popyra ehtoh oehnōko oya xine mana! Pakeimo owōnōko matose eukuru jehnahpyry enyry poko ehtohme, okohmamrykohtao oetŷtohkōme.

¹²Oseahmatoh poko haapa tō enehnōko matose rira tō maro, pāteru tō roropa te, rue tō maro, eukuru jehnahpyry maro itamurume ētohme. Yrome Ritonōpo Kuesēkō osetupuhthoh poko oty kara matose, inyryrity poko tuaro pyra matose roropa. ¹³Morara exiryke jomipona pyra ypoetory tō exiryke tarosēme exīko mā toto imepŷ nonory pona, imehnō namotome. Tamuximākō emitapānōko mā toto, imoihmākō tuna zehnāko mā toto. ¹⁴Omise onokyroimo sā aorihtyā esary ētakāko mana zumohxo, Jerusarē pōkō enahtohme, tamuximākomo te, imoihmākō maro, oseahmaketomo te, oseosezuhketō maro.

¹⁵Ehxirōko mā toto emero porehme, epyrypaketō roropa typoremākasēme exīko mā toto. ¹⁶Yrome zae ehtoh rīko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana, moro ke imehxo toehthoh enepōko mana; kure rokē ehtoh rīko mana typoetory tō apiakaryhtao eya. Moro ke kure rokē aexiry waro exīko imehnō mana emero. ¹⁷Pata tō kaetokohxo exīko typahsē ypyme, mame moroto kaneru tō onahpoty enahnōko mā toto poti tō maro.

¹⁸ Popyra ehtoh oehnōko oya xine, azahkuru oehtohkō poko tymyhse matose ajohpe oehtohkōke, eary ke samo. Oorypyrykō kahu ao sã ipuimāko matose. ¹⁹ Ynara āko matose: “Ah Ritonōpo axī nerojno kynenerykōme inyryry waro kuehtohkōme. Ah Ritonōpo Izyraeu tō Esē tyriry se ehtoh axī nexino, zuaro kuehtohkōme,” āko matose.

²⁰ Popyra ehtoh oehnōko mokaro a: kurāme ehtoh ekaronanō popyra te, popyra ehtoh ekaronanō roropa kurāme, koko ekaronanō saereme te, saerekhatoh ekaronanō ikohmamyryme, itunety ekaronanō anusasame te, anusasame ehtoh ekaronanō itunety, enara.

²¹ Popyra ehtoh oehnōko tuarohxo osekaroketomo a, imehnō motye zuarohxo osekarōko mā toto.

²² Popyra ehtoh oehnōko mokaro a: orēpyrahxo exiketō eukuru enyry poko, emese kure exiketō eukuru jehnahpyry zoximary poko; ²³ tineru apoiko mokaro mā toto popyra exiketō ekarotohme kure, zae exiketō ekarotohme popyra!

Typoetory tō wānohnōko Ritonōpo mana

²⁴ Morara exiryke ātaryka zahkary sã apoto a, onahpoty tonore zahkary sã roropa; moro sã Izyraeu tō osenepyra exiko: otyro sã exiko mā toto imity tō tymotase ahtao, ekuru tō tarosēme exiko putoh katohe samo, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety nyripohpyry omipona pyra toehse oexirykōke; Izyraeu tō Esē Kurā omiry xihpyryme tokarose roropa oya xine. ²⁵ Naeroro tyekitapāse Kuesēkō typoetory tō poko; tomary tanjyse eya, tuānohse toto. Ypy tō tykytyky tykase kehko, aorihtyā ekepyry tō typahsē sã tōxinamasēme exiko pata esemary po. Morara toehse ahtao ro toto zehno Ritonōpo ehtoh enahpyra ro; tomary tanjyse ro mana typoetory tō wānohtohme.

²⁶ Tykamisā pāteira anjynōko Ritonōpo mana ahno tō kohmatohme mojno ro sero nono etyhyry poe; etakināko mana mokaro kohmatohme mojno nono poe, mame axī oehnōko mā toto tururume, taryporykōke. ²⁷ Etaehpyra exiko mā mokaro soutatu tomo, osetapara roropa mā toto. Oseremara exiko mā toto, nyhyry roropa. Eraximāko mā toto tōtōsetapatohkōme; imetjyko eary tymyhse kure mā kehko, isātajākō eary atamohpyra mā kehko. ²⁸ Ipyrekō pyrou tō pohsuime mā kehko, taky tō kure tyrise axī tuotohme. Eky tō kawaru pupuru tūpore mā kehko topu samo. Kahu tō etonatohe pupuru emerehnōko mā kehko wiriwirikane samo. ²⁹ Mokaro soutatu tō aryryāko reāo sã mā toto, orēpyra esekatohme reāo ehtoh samo onokyro tosekase ahtao, mame imehnō enaroximāko mokyro tywyhmāko imepjy osa pona aosewomatohme, onupuxihkara imehnō ehtohme.

³⁰ Mame moro ėmepyyry toehse ahtao mokaro soutatu tō oehnōko mā toto tuna konōto panaikato samo Izyraeu tō pore mākatohme. Mame Izyraeu tō nonory pūtokoxi osenuhmaryhtao xinukutumā rokē enēko, emynyhmatoh roropa te, akurū xinukutumākō saerekhatoh zonēnōko mana.

Izaja menekatopōpyry urutōme ehtohme

6 ¹ Moro jeimamyry ae, tuisa Uzia toorihse ahtao, Ritonōpo Kuesēkō enease typorohse tuisa apō po, kae, tanjyse roropa. Itapyī kurā typehkase zupō kurā ke, ² zomye serafī tō nexiase. 6me aporiry nae serafī toh nexiase,

asakoro aporiry ke tōmyty tapuruse, asakoro aporiry ke tupupurukō tyōtose nexiase, asakoro aporiry ke ytōko toh nexiase. ³Oturūko toh nexiase opore oseya, ynara āko:

“Kurano, kurano, kurano!
Ritonōpo Jamihmehxo Exikety kure mana;
Saeremehxo aexiry sero nono pehkāko mana!”

⁴Moro Ritonōpo Tapyī apō tykytyky tykase mā kehko panaikato pokoino, serafī tō omiry opore exiryke. Orexito ke typehkase roropa moro Tapyī kurano.

⁵Mame ynara ase:

— Popyra ehtoh oehnōko ya! Tytahse ywy iirypyryme jexiryke! Ypotapihpyry nuriame nase. Ahno maro roropa ase typotapihpyryke nuriame exiketō ke. Jenuru ke Tuisa Imehxo Exikety enease, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mokyro.

⁶Mame toiro serafī toehse ya tomary ao ikarany apoitopo, ikarany maro inapoihpyry apoto apō poe. ⁷Moro ikarā ke ypotapihpyry tapose eya. Ynara tykase ynororo:

— Seromaroro opotapihpyry tapose sero ikarany a, popyra oehtopōpyry tonahse, oorypyhpyry tykorokase mana.

⁸Moromeipo Kuesēkō omiry etase, ynara tykase ynororo:

— Onoky aropōko ha urutōme? Onoky yna omiry arōko nae?

Mame tozuhse ya, ynara ase:

— Taro ase. Kuaropoko!

⁹Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō ya:

— Ytoko, mame ahno a ynara kaxiko: “Etāko matose emero rokē repe, yrome onenetupuhpyra exīko matose. Osenuhmāko matose kure repe, yrome onenepyra exīko matose.” ¹⁰Izaja, mokaro osenetupuhtohkō tyripoko tūpore samo, onenetupuhpyra toto ehtohme, ipanarykō onetara ehtohme, enurukō onetopyra ehtohme, onenesaromepyra toto ehtohme, onetasaromepyra roropa toto ehtohme, onenetupuhsaromepyra toto ehtohme. Māpyra jenetuputyryhtao eya xine otarame aeramarykō ropa ya ekurākatohme, mame tukurākase toto exiry.

¹¹— Oty pona morara exīko nae? ekaropose eya.

Ynara nase ya:

— Pata tō tonahkase kehko ehtoh pona, ahno pyra moroto ehtoh pona, tapyi tō tytaōke pyra ehtoh pona, tupito tō patāpome ehtoh pona. ¹²Ywy, Ritonōpo, ahno aropōko ase mya sero nono poe, mame pata tō tytaōke pyra exīko mā kehko. ¹³Mame toitoine rokē tōxinamase ahtao, 10mākō wino toiro rokē tōxinamase ahtao mokyro roropa totapasēme exīko mana. Ahno akoīpyry wewe karawario ātykyry sā exīko toh mana takohse ahtao.

Moro wewe ātykyry sā Ritonōpo poetory tō exipitōko ropa mā toto sero nono po.

Ritonōpo omiry Akaze a

7 ¹Morarama Akaze, Jotāo mūkuru, Uzia pary tuisame ahtao Juta tō esēme, etonatoh toehse. Rezī tō tooehse Xiria tuisary, Peka maro Remaria mūkuru, Izyraeu tō esemy, pata Jerusarē poremākase repe. Yrome onyporemakasaromepyra toh nexiase.

²Mame zuaro toehse Juta tō esē Akaze ahtao Xiria tō oehtoh poko Izyraeu tō nonory pona osepeme Izyraeu tō maro, tōserehse ynororo Juta tō maro emero. Tykytyky tykase toto wewe sã itu htao tyryrykane ke.

³Mame ynara tykase Ritonōpo Izaja a:

— Ytoko omūkuru Sea-Jasupe maro oseporyse tuisa Akaze maro. Osema tao mokyro enēko matose kamisa poko erohketō esary po, tuna enehtoh pūto moro tuna enehtoh kaeno pēkamā poe. ⁴Mame ynara kaxiko eya: “Tuaro exiko, yrome torētyke pyra exiko; enaromyra exiko, ataomipohtomara exiko ozehno tuisa Rezī ahtao, Xiria tō maro, tuisa Peka roropa. Ozehno toto ehtoh orexīto sã rokē mana, aritu asakoro zatyry sa rokē toh nase.” ⁵Ynara osenetupuhnōko mā mokaro xirio tomo, tuisa Peka maro Izyraeu tō maro: “Tuisa Akaze poremākatohme satakorehmatone; ⁶Ehmaropa Juta tō nonory pona setapatatose, toto poremākatohme, mame Tapeau mūkuru syritone mokaro tuisaryme,” āko osenetupuhnōko mā toto.

⁷— Yrome ywy, Ritonōpo, ynara āko: morohne exipyra exīko mana ipunaka. ⁸⁻⁹Ynara exiryke Xiria jamitunurume pata Tamaxiku mana, kowenu esary, Tamaxiku jamitunuru tuisa Rezī mana. Izyraeu jamitunuru pata Samaria mana, kowenu esaryme. Samaria jamitunuru tuisa Peka mana, Remaria mūkuru. Taroino 65me jeimamyry taropose ahtao Izyraeu tonahkasēme exīko, tynonory pōkōme pyra.

— Orēpyra onenetupuhpyra awahtao xine, orēpyra ehsaromepyra matose ipunaka.

Emanueu: typoetory tō maro Ritonōpo

¹⁰Tōmiry taropose ropa Ritonōpo a tuisa Akaze netaryme. Ynara tykase ynororo eya:

¹¹— Ekaropoko Ritonōpo Oesēkomo a toiro enetupuhpotoh enepotohme oya. Moro enetupuhpotoh otarame oehnōko moino zue ae, aorihityā esary poe te, otarame oehnōko kaino kapu ae.

¹²Yrome ynara tykase Akaze:

— Enetupuhpotoh onekaropopyra ase Ritonōpo a. Kuesēkō kukuru se pyra ase.

¹³Morara kary etaryke tyya ynara tykase Izaja eya:

— Etatoko pahne, tuisa Tawi pakomotyamo, epo hnae! Ahno typenekehpapose oya xine. Mame moro motye Ritonōpo typenekehpapose oya xine roropa.

¹⁴Naeroro typoero Ritonōpo enetupuhpotoh ekarōko oya xine mana: oryximā, orutua maro exipitōp, poetoēme exīko mana, emūkuāko mana orutuame, mame esepāko mana Emanueume (Ritonōpo kymaro xine mana.) ¹⁵Wātara ro ynororo ahtao, zae ehtoh menekary waro toehse ahtao, pui suhsuru akyhsē enahnōko ahno mana ano zenī roropa. ¹⁶Yrome morara exipyra ro ahtao mokaro tuisa tō oerehmananō nonory turumekasēme exīko, patāpome exīko mana.

¹⁷— Orohmanohpotohkō enehpōko Ritonōpo Kuesēkō oya mana, tuisa, oekyrykomo a te, opoetory tomo a roropa. Morara tyriko mana Axiria tuisary enehporyke eya. Mame orohmanohpotoryko mana popyrahxo, Juta tō apiakatōpōpyry poe Izyraeu tō maro.

¹⁸Moro ēmepyyry toehse ahtao Ritonōpo Kuesēkō etakināko sã mana Ejitu tō soutatu tō oehtohme, moromoro samo, moino osa tō tuna Niro poe.

Etakināko roropa mana axirio tō, ano zū tō samo, oehtohme tynonorykō poe.
¹⁹Oehnōko mā toto, ano zū tō samo, porohse ypy tō rānao te, topu tō rānao te, omoxino tō pokona, tuna eutary kehko pui tomo tuna ētoh pona emero porehme.

²⁰— Morara ahtao ūsehpo sahkanee enehpōko Ritonōpo mana typoetoryme moino, tuna Eupyrati mōpoe, mokyro Axiria tuisary. Oehnōko mana otypo etypokase, oūsetykō sahkanee oupuhpyrykō poko te, ōkokō poko emero porehme.

²¹— Morara ahtao tokyke ahno ahtao toiro pui nohpo asakoro poti tō maro, ²²suhso ipune exīko pui suhsuru akyhsemy ritohme. Mame isene ro exiketō moro nono po pui suhsuru akyhsē enahnōko mā toto ano zeni maro.

²³— Morara ahtao miume uwa zoko esahpyry po, ehepyry miume parata, ātarykahme rokē exīko mana omoxino tō maro. ²⁴Moro nono emero ātarykahme exiryke omoxino tōkehko maro, urakanase ytōko mā toto taky pyrou maro. ²⁵Mame ypy tō po emero tupitōpome exīko, ātarykahme rokē omoxino tō maro, ytoketō ytoytopyra moroto mā toto ātaryka kurūke. Pui tō rokē moroto ytōko kaneru tō roropa onahpoty enahse.

Enetupuhpotohme Izaja mūkuru esety poko

8 ¹Morame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Imerotoh zumō apoiko imerotohme imenuru konōto ehtohme; ynara imerotohme: “Axī-ke-Mōkomo-Apoiry-Axī-Ematonanopyry.” ²Mame tamuximākō asakoro zae exiketō enehpoko, oturukety Uria, Zakaria maro, Jeperekia mūkuru, enara, eneneme toto ehtohme.

³Moromeipo okynā pitiko ahtao ypyty poetoēme toehse, tonuruse yna mūkuru. Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Mose esehpako Axī-ke-Mōkomo-Apoiry-Axī-Ematonanopyry. ⁴Ynara exiryke wātara ro moky pitiko ahtao, “aja” kary waro pyra ro ynororo ahtao, “papa” kary waro pyra roropa ahtao Tamaxiku mōkomory te, Samaria mōkomory roropa emero arōko Axiria tuisary mana.

⁵Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya, ynara tykase ynororo:

⁶— Iporiry mynyhme kurā Xīroe se pyra sero nono pōkō toehse, tuisa Rezi poko tykytyky āko mā toto tuisa Peka poko roropa. ⁷Morara exiryke Axiria tuisary tō enehnōko ase soutatu tō maro etonatohme Juta tō maro. Ywy ase Ritonōpo. Mokaro oehnōko mā toto tuna Eupyrati zueme ehtoh samo, onukuruhtao ehpio epozakuroko, iporiry tō roropa emero onukuruhtao ehpiō epozakuroko. ⁸Omōnōko mā toto Juta nonory pona tuna zueme ehtoh samo, tōnhse ahtao nono poro porehme ahno pymyry pona.

Yrome typoetory tō maro Ritonōpo mana, Emanueume exiryke. Aporiry totapuruhmakase sā tynonory ewomatohme mana.

⁹Oximōtoko ahno tomo, yrome enaromŷke ehtoko! Etatoko pahne moe nono tō poe aehtyamo! Opyrekō ikurākatoko etonatohme, yrome typoremākaosēmē exīko matose! Ije opyre tō ikurākatoko etonatohme, yrome typoremākaosēmē exīko matose! ¹⁰Oximōme osenetupuhtoko onyryrykō poko, yrome morohne onyrypyra ekurehnōko matose. Oturutoko onyryrykō se oehtohkō poko, yrome toiparo rokē moro exīko mana yna maro Ritonōpo exiryke.

Urutō kō tonaroximase Ritonōpo a

¹¹ Mame tyjamtunuru ke tōturuse Ritonōpo ya, tonaroximase ywy eya ymaro exiketō maro, imehnō osenetupuhthoh onekahmara yna ehtohme. Ynara tykase ynororo yna a:

¹² — Mokaro sā pyra ehtoko. Enaromŷke exikehpyra mā toto imehnō poko: “Imehnō mā osenetupuhnōko kyporemākarykō poko,” āko mā toto. Yrome enaromyra ehtoko, torētyke pyra ehtoko roropa. ¹³ Yrome, wenikehpyra ehtoko ywy ase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety. Kurā kuhse ase, naeroro junō ehtoko, ozehno xine jexiry poko enaromŷke ehtoko. ¹⁴ Atapyīkō Kurāme exīko ase oewomanekōme; topu sā roropa exīko ase epona Izyraeu tō osetapatohme, Juta tō roropa osetapāko sā mā toto jomipona se pyra toexirykōke; ahno apoitohme sā roropa exīko ase Jerusarē pōkō apoitohme. ¹⁵ Tuhkākō mokaro osetapāko, epukāko mā toto, takurihmosēme exīko te; tapoisēme exīko mā toto moro apoitoh ao.

Joroko tomo a onekaropopyra ehtoko

¹⁶ Ynara tykase ywy ymaro atamorepaketomo a:

— Amarokō ypoetory tō, sero Ritonōpo nekarohpyry ya ikurākatoko wenikehpyra oehtohkōme. ¹⁷ Tōtonēse Ritonōpo mana typetory Izyraeu tō winoino, yrome zae aexiry poko enetupuhnōko ase, kukurākarykō ropa Kuesēkomo a eraximāko ase.

¹⁸ — Taro ase ypoenō maro, Ritonōpo nekarotyā ya. Kuesēkomo Jamihmehxo Exikety, tosake Exikety ypy Xiāo po, yna enyokyase, omi isene exiketōme, tonetupuhpotohme Izyraeu tomo a.

¹⁹ Mame ynara karyhtao oya xine:

— Ekaropoko pyaxime exiketomo a oturutohme joroko tō maro, puti puti kananomo a te, omi omi kananomo a aorihtyā omiryne, omi etary se ynanase joroko tō poe, ekaropory se ynanase aorihtyā zuzenu a isene exiketō poko.

²⁰ Yrome ynara kaxiko eya xine:

— Kurehxo exiry kyaa xine Ritonōpo Kuesēkō namorepatoh poko ekaropory kyaa xine, inyripohpyry roropa. Pyaxime exiketō omiry onetara ehtoko, mokaro omiry anakorehmara mana popyra ehtoh oehpyra ehtohme.

Etuarimatoh poko

²¹ Mame mokaro ahno ytoytōko xiaxiake sero nono poro typoremāse, omise exīko roropa mā toto. Mame omise toexirykōke tohne exīko mā toto. Popyra tutuisarykō ekarōko mā toto, Ritonōpo Tosēkō popyra ekarōko roropa mā toto. Otaramē kakoxi kapu aka osenuhmāko mā toto, ²² nono pokoxi osenuhmāko roropa mā toto. Etuarimatoh rokē enēko mā toto, kohmamry te, sam katopo. Moro erehtoh konōto, xinukutume ehtoh taka taroposēme exīko mā toto. Epasaromepyra exīko mā toto, moro etuarimatoh tao.

Imeīpo Tuisame Exikety

9 ¹ Yrome mokaro etuarimaketō etuarimatoh otyhkāko mana. Apitoryme Zepurō nonory pōkō Napatari maro tyrohmanohpose Ritonōpo a, yrome

imeïpo moro nono kurākarytao Ritonōpo a imehxo exīko mana, tuna konōto Metiteraneu poe tuna Joatāo mōpozakoxi xixi tūtatoḥ wino, Karirea, juteutōkara esary pona.

² Ezuru konōto enēko Ritonōpo waro pyra exiketō mana;
orihketōme toḥ nexiase tyrypyhpyke toexirykōke.

Yrome Ritonōpo nymenekahpyry ytōko eya xine mana.

Toto tuarōtanohtoryko mana,

³ Mokaro tomākapose oya, Ritonōpo,

tākyehxo toto tyripose roropa oya.

Atākyemāko mā toto onyrihpyry poko,

tykrysā apoiry poko exiketō sā tupito tō po te,

mōkomo apiakary sā roropa soutatu tomo a osetapaxīpo.

⁴ Ketī tō tamohse oya, ike opoetry tō tymyhse ahtaḥ,

wewe risē ipymyrykō poko aexihpyry tytaḥkase oya, mara roropa

opoetry tō pipohpopyry,

epetōkara tonahkase oya, irohmanohponanomo, mitianita tō

enahkatopopyry sā oya pake.

⁵ Mokaro soutatu sapatū tomo, zuponypyry xikuromā maro munuhpe

apoto htaka tomasēme exīko mā kehko jahkatohme.

⁶ Poeto tonuruse, mokyro tonehpose Ritonōpo a,

kutuisarykōme exīko mana.

Ynara tosehpasēme exīko mana:

Kuamorepanekō Kurano te, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety te, Papa

jūme Exikety me te, Tuisame Exikety Kukurākanekōme, enara.

⁷ Tuisa Tawī paryme exīko mana, imyakāme roropa tuisame.

Mame jamihme aexiry wātāko itamurume mana.

Jūme osetapara exīko ipoetry tō mana.

Zae ehtoḥ poko tuisame erohnōko mana,

kure ehtoḥ tyripōko roropa mana.

Apitorymā poe morara ehtoḥ exikehpyra exīko mana jūme.

Sero pōkō pyno toexiryke ipunaka,

Kuesēkō Jamihmehxo Exikety morohne ripōko mana, emero.

Izyraeu wānohnōko Ritonōpo mana

⁸Tōmīry tonyohse Ritonōpo a Izyraeu tomo a, toto apiakary poko toto wānopyry poko, enara. ⁹Samaria pōkō emero, Izyraeu tō maro moro Ritonōpo nyrihpyryme enetupuhnōko toḥ mā repe. Yrome epyrypaketōme toto exiryke ynara āko mā toto: ¹⁰Tapyi tō toepukase tijoro risē tōkehko, yrome tyrīko ropa sytatose topu tō ke. Imytytyā tykararahse kehko, yrome seromaroro apupari ke tyrīko ropa sytatose.

¹¹Morara exiryke toto epetōkara enehpōko Ritonōpo mana etonatoḥme toto maro. ¹²Xiria tomo xixi tūtatoḥ wino te, pirixteu tō, xixi omōtoḥ wino ētakāko sā mā toto Izyraeu tō enahtoḥme. Yrome morara ahtaḥ ro toto zehno Ritonōpo ehtoḥ enahpyra mana; tomary tanýse ro mana toto wānohtohme.

¹³Typoetry tō tuānohse Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a, yrome tyrypyrykō onurumekara ro toḥ nexiase, eramara roropa toḥ nexiase Ritonōpo a. ¹⁴Naeroro toiro ēmepyyry ae Izyraeu tō tuisary wānohnōko

Ritonôpo mana ahno roropa, okyno zupuhpyry sahkary samo arokyry maro; airiki panô amoriry sahkâko mana sapisapiriimo maro. ¹⁵Mokaro tamuximâkô, tuisamehxo exiketô roropa zupuhpyry sã mã toto; mokaro urutô kô ajohpe imehnô amorepananô arokyryme mã toto. ¹⁶Azahkuru ahno arôko mokaro tuisame exiketô mana, osema azahkuru ae samo, morara exiryke itatyhpyry sã ytoytôko mã toto. ¹⁷Morara exiryke mokaro nuasemâkô pyno pyra exîko Ritonôpo mana, poetôpo tomo te, pytýpo tō roropa onypynanohpyra exîko mana. Tosêkôme Ritonôpo onenetupuhpyra mã toto emero porehme; popyra ehtoh poko rokê mã toto, omi xihpyry poko mã toto, omiâko mã toto. Yrome morara ahtao ro toto zehno Ritonôpo ehtoh enahpyra mana. Tomary tanýse ro mana toto wãnohtohme.

¹⁸Mokaro popyra ehtoh apoto sã mana; âtaryka zahkâko mana omoxino tōkehko maro. Itu zatyry sã mana, orexîto onuhmapôko kakoxi akurû samo.

¹⁹Ritonôpo Jamihmehxo Exikety tohne mana, morara exiryke sero nono tyahkasême exîko mana, ahno tuãnohsême exîko roropa mana. Imehnô pyno pyra mã toto ipunaka. ²⁰Emero pata tō po tonahsê zupîko mã toto. Axî enahnôko mã toto eneryhtao, yrome omise ro exîko mã toto. Typoenô pū ònôko roropa mã toto! ²¹Manase tō etonâko Eparaî tō maro. Eparaî tō Manase tō etapâko mã toto. Mame oximaro ytôko mã toto etonase Juta tō maro. Yrome morara ahtao ro toto zehno Ritonôpo ehtoh enahpyra mana; tomary tanýse ro mana toto wãnohtohme.

10 ¹Popyra ehtoh oehnôko oya xine mana, zae pyra tyriplotoh riryke oya xine, ypoetory tō rohmanohporyke! ²Zae ehtoh onyripyra matose tymôkomokâkara a, toto onewomara matose, etuarimaketô pyno pyra matose, pytýpo tō mômokory ematonanohnôko matose, poetôpo tō kyryry roropa. ³Oty rîko matou awãnoprykohtao Ritonôpo a? Oty rîko matou popyra ehtoh enepiryhtao eya awãnohtohkôme moine imepý nonory poe? Aza ytôko matou âkorehmatohkô zupiry poko? Otoko omôkomorykô zonênôko matou? ⁴Tarosême exîko matose imehnô namotome. Totapasême exîko roropa matose etonatohtao. Morara ahtao ro zehno Ritonôpo ehtoh enahpyra mana. Emary tanýse ro mana awãnohtohkôme.

Axiria tuisary Ritonôpo kyryryme

⁵Ynara tykase Ritonôpo: “Popyra ehtoh oehnôko Axiria tuisary a! Kaparu sã mana jemary ao imehnô wãnohtohme toto zehno jahtao. ⁶Axirio tō taropose ya imehnomo a, jomiry omipona pyra exiketô wãnohtohme, tyekitapâse jexiryke toto poko. Naeroro mokaro taropose ya mômomo arothme te, ematonanohtohme, ahno tomo a itütumatohme, ikurepato htaka samo osema tao.

⁷“Yrome mokyro Axiria tuisary moro motye se mana; typoe osenetupuhnôko mana imehnô ryhmary poko. Imehnô nonory pôkô tuhkâkô poremâkapory se mã ynororo toto enahkatohme. ⁸Ynara âko mã ynororo epyrypâko: ‘Ypoetory tō soutatu tō tamuximâkô emero tuisamehxo mã toto! ⁹Tuhke pata tō konôto typoremâkapose ya: Kauno te, Karakemi te, Hamate te, Arapate roropa; Samaria typoremâkase ya te, Tamaxiku roropa. ¹⁰Tuisa tō typoremâkase ya ineponâmary maro, ahno maro tyneponâmarykô eahmananô maro. Tuhke ineponâmarykô nexiase, Jerusarê pôkô neponâmarykô motye, Samaria pôkô

neponāmarykō motye roropa. ¹¹ Samaria tykararahse ya ineponāmarykō maro. Mame moro rīko ase Jerusarē pōkomo a roropa, ineponāmarykō maro.’ ”

¹² Yrome ynara āko Ritonōpo mana: “Tōtyhkase jahtao josenetupuhtoh ae ro ynyriry poko ypy Xiāo po, Jerusarē po roropa, Axiria tuisary wānohnōko ase aepyrypyrkye te, typoko rokē aosenetuputyryke roropa.”

¹³ Ynara tykase mokyro, Axiria tuisary: “Ywy roro morohne yriase jamihme jexiryke te, tuaro jexiryke roropa, emese kure jexiryke. Imehnō nonory ehpiry tō myakāmase, imōkomory tōkehko aroase; pui orutua sã moro pōkō pona tytūtūmase ya. ¹⁴ Ahno tō mōkomory apoiase ihmo apoiiry sã torō mý ao turumekase ahtao. Aporiry popokane pyra nexiase jerehtohme, omikara roropa toh nexiase.”

¹⁵ Yrome ynara āko Ritonōpo mana: “Tosē motyehxo wywy osekarōko nae? Tapema roropa ike erohkety motye nae? Kaparu ahno ananỹpyra mana, yrome kaparu anỹnōko ahno mana.”

¹⁶ Naeroro tyrohsē enehpōko Ritonōpo Imehxo Exikety mana mokaro axirio tō soutatu jamihmākō wānohtohme, tyjamihkehsēme exīko mã toto. Oxirohtoh enehpōko roropa mana eya xine apoto samo, axitū oxirohnōko mokaro mana. ¹⁷ Ritonōpo Zae Exikety, Izyraeu tō Saerehkane, apotome exīko mana: toiro ĕmepyry ae āтарыka zahkāko mana omoxino tō maro Axiria po. ¹⁸ Itu kurā enahkapōko mana tupito tō maro; ahno enahkary samo tyrohsē konōto a. ¹⁹ Toitoine rokē wewe tō tōxinamasēme exīko mana, ikukuru se poeto ahtao ikuhnōko mana tuhke pyra exiryke.

Izyraeu tō emero pyra oehnōko ropa

²⁰ Mame moro ĕmepyry toehse ahtao, Izyraeu tō akoĩpyry isene ro exiketō jūme axirio tomo a takorehmapory se pyra ropa exīko toh mana, tyhtomahpōkomo a. Yrome Ritonōpo a ytōko mã toto takorehmapotohkōme, Izyraeu tō Esē Kurano. ²¹ Toitoine Izyraeu tō oehnōko ropa mã toto Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a. ²² Tuhke Izyraeu tō ahtao ro seromaroro isawā tuhke ehtoh samo, tuna konōto ehpio, tuhke pyra toitoine rokē oehnōko ropa mã toto. Tōsenetupuhse Ritonōpo mana typoetory tō enahkary poko; zae toto apiakatoh oehnōko mana tuna zueme ehtoh samo. ²³ Sero nono porehme tonahkasēme exīko mana, moro tōsenetupuhse Ritonōpo jamihme Exikety mana. Morara tyrīko mana tōsenetupuhtopōpyry ae ro.

Axiria wānohnōko Ritonōpo mana

²⁴ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō Jamihmehxo Exikety typoetory tomo a, moroto aexityamo a Xiāo po:

— Axirio tō zuno pyra ehtoko tuānohse awahtao xine eya xine, tyryrhmasē roropa awahtao xine eya xine, Ejitu pōkō nyrihpyry samo. ²⁵ Ynara exiryke, okynā pyra awānohkehtoryko ase. Mame zehno ro jexiryke axirio tō enahkāko ase. ²⁶ Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety axirio tō wānohnōko ase ipipohtoh ke samo mitianita tō enahkatopōpyry sã topu Orepe pūto. Mokaro wānohnōko ase Ejitu tō wānohtopōpyry sã ya. ²⁷ Mame moro ĕmepyry toehse ahtao opynanohtoryko ase imehnō namotome pyra oehtohkōme, mame orohmanohpotopōpyrykō oūko ase owinoino xine, axirio tō nyripohpyry opona xine.

Axirio tō etonāko mana

Oepēkōkara oehnōko mā toto pata Rimō winoino.

²⁸Pata Ae typoremākase eya xine, Mikirō kuroko toytose toto, tykyryrykō tynomose eya xine Mikima po. ²⁹Ypy tō kuroko esemary ae takuohse eya xine, sero koko ĕmehnōko mā toto Kepa po. Rama pōkō tykytyky āko oserehnōko mā toto. Kipea pōkō, tuisa Sauu patahpyry poe, toepase mā toto. ³⁰Okohtatoko Kari pōkomo! Toto kohtatoh etatoko Raixi pōkomo! Ezuhtoko Anatote pōkomo! ³¹Matamena pōkō epāko mā toto, Kepī pōkō roropa epāko mā toto. ³²Seroae ro epetōkara eporehkāko pata Nope pona. Moro poe ypy Xiāo enaroximāko mā toto, pata Jerusarē.

³³Yrome axirio tō epyrypaketō poremakāko Kuesēkō, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana, wewe amoriry kaetokohxo exiketō akotyry samo, wewe konōto akotyry sā roropa. ³⁴Wywy ke wewe akotyry sā itu htao mokaro akohnōko Kuesēkō mana, epukāko mā toto wewe kurā epukary sā Ripano po.

Izyraeu tō Esē toehse ahtao

11 ¹Tawi tō tuisame ehtopōpyry imūkuru maro ipakomotyā maro wewe akotyhyry sā mana;

yrome amoriry ahtary sā wewe ātykyrpyry wino,
imepī tuisa enurūko mana Tawi parpyryme, Jese mūkuru.

²Imaro Ritonōpo Zuzenu exīko mana,
tuaro ehtoh ekarōko, enetupuhtoh roropa,
emese kure ehtoh ekarōko, jamihmehxo ehtoh roropa.
Ritonōpo omipona exīko mana,

ise Ritonōpo ehtoh waro exīko roropa mana,

³Ritonōpo omipona toehtoh sehxo exīko mana.
Mame zae pyra aexityā apiakaryhtao eya mokaro eneryke rokē tonuru
ke anapiakara mana,

aomiry etaryke roropa typanary ke onymenekara roropa mana.

⁴Yrome zae ehtoh ke tymōkomokākara apiakāko mana.
Zae rokē tuisamā kara ewomāko roropa mana.

Aomi poe zae pyra exiketō tuānohsēme exīko mana,
popyra exiketō taorihmaposēme exīko roropa mana.

⁵Zae toehtoh ke erohnōko mana typoetory tō tuisaryme, ajohpe pyra
toexiryke ipunaka.

⁶Ropo tō kaneru tō maro oximaro exīko mā toto osepepe,
reoparatu tō poti tō maro pohme exīko mā toto osereamatohme.
Pui poenomo reāo poenō maro oximaro otuhnōko mā toto,
poetohti tō toto aroarōko mana.

⁷Pui tomo onahpoty enahnōko mā toto uusa tō maro,
toto poenō osere māko mā toto oximaro.
Reāo tō onahpoty enahnōko mā toto pui tō samo.

⁸Poetohti tō osemeikāko okoi tō pūto repe,
yrome onese kara exīko mā toto,

tomary tyrise ahtao ro poeto pitiko a okoi eutary aka onese kara exīko mana.

- ⁹ Ypy Xião po, jesary kurā po, popyra ehtoh exipyra exīko mana; imehnō onyryhmara exīko, ynara exiryke:
Tuisamehxo Kuesēkō enetupuhnōko sero nono pōkō mana emero porehme, tuna konōto pehkary samo tuna ke.

Izyraeu oepyny ropa tynonory pona

¹⁰ Moro ěmepyny toehse ahtao tuisa Tawi pary tuisame exīko mana, imityme roropa mana Jese tō Rihpōme exiryke; pāteira sã exīko mana imehnō nonory pōkomo a. Imeimehnō nonory pōkō ytōko mã toto eya imaro ehtohme, ipatary kure rokē exīko mana. ¹¹ Moro ěmepyny toehse ahtao tyjamitunuru ke typoetory tō enehnōko ropa Kuesēkō mana Axiria nonory poe te, Ejitu poe, Pataro poe te, Etiopia poe, Erão poe te, Papironia poe, Hamate poe, tuna konōto Metiteraneu ehpio poe, ahmōta tō poe, enara. ¹² Pāteira anñnōko Ritonōpo mana enetupuhpotohme oximōme Izyraeu tō enehtohme Juta tō maro sapararahme aexityã sero nono poro porehme; toto enehnōko ropa mana inonorykō pona ropa. ¹³ Mame Juta tō poko zumoxike exikehnōko Izyraeu tō mana, Izyraeu tō zehno exikehnōko roropa Juta tō mana. ¹⁴ Oximaro ytōko mã toto pirixteu tō poremākapose xixi omōtoho wino; imehnō poremākāko roropa mã toto xixi tūtatoho wino, imōkomory apoitohme tymōkomoryme. Etō tō poremākāko mã toto, Moape tō roropa te, Amō tō roropa, enara. ¹⁵ Mame Suezē tunary apaikapōko Ritonōpo Kuesēkō mana, tyryrykane axitunety enyohnōko roropa mana tuna Eupyrati pona. Iporiry 7mākō rokē oxinomōko, zumōkara exiketomo, tupime pyra ytoytokety akuohtohme. ¹⁶ Mame pake Izyraeu tō esemahpyry sã tutūtase toto ahtao Ejitu poe, osema kurā exīko Axiria nonory poe, ypoetory tō akoĩpyry isene ro exiketō ytotohme.

Eremiatoh Ritonōpo eahmatohme

12 ¹ Moro ěmepyny toehse ahtao ynara āko matose, eremiāko:
“Ritonōpo, oeahmāko ase!

Yzehno mexiase repe,

yrome yzehno pyra mexi ropa.

Seromaroro jemynyhmatohe enahkāko mase.

- ² Ypynanohneme Ritonōpo mana;

enetupuhnōko ase, mame enaromyra ase exīko.

Yjamihtanohnōko Ritonōpo mana, orēpyra jehtohme.

Ypynanohneme mã ynororo.

- ³ Tuna anymyry poko exiketō samo, tutunazehnase ahtao.

Moro saaro atākyemāko matose typynanohse eya oexirykō poko.”

- ⁴ Morarame moro ěmepyny toehse ahtao ynara āko matose, eremiāko:

“Ritonōpo eahmatoko!

Ikohmatoko, ākorehmapotohkōme eya.

Imehnō nonory pōkō emero zurutoko inyrytyã kurā poko;

imehxo aexiry poko toto zurutoko.

- ⁵ Eremiatoko Ritonōpo eahmaryme inyrytyã kurā pokoino, morohne waro emero nonory pōkō ehtohme!

⁶ Xião pōkomo, atākyematoko, Ritonōpo eahmatoko roropa.

Ritonōpo kurano, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy moroto mana typootory tō maro osesarīko mana.”

Papironia wānohnōko Ritonōpo mana

13 ¹Sero omi Papironia ehtoh poko tokarose, Ritonōpo nenepohpyry ae Izaja, Amoxi mūkuru a:

²Ypy emory tyweweke pyra exikety po, pāteira anŷtoko etonatot enetupuhtohme! Soutatu tō ikohmako etonatotme, oemary anŷko toto neneryme pata omōtoah ae toto omōtoahme, pata imehxo exikety pona.

³Soutatu tō tōmipona exiketō kohmāko Ritonōpo mana, orutua kō orēpyra exiketomo, tākye exiketomo imehnō poremākapory poko. Toto kohmāko Ritonōpo mana imehnō wānohtohme, toto zehno toexiryke.

⁴Panaikato osetāko, ahno imoihme ypy tō po! Soutatu tō imoihmākō oximōnōko mā toto! Soutatu tō imehnō nonory poe tuhke, oximōnōko mā toto tōsetapatohkōme; Ritonōpo jamihme Exikety toto enehnōko mana oximōme, aetonatotme. ⁵Soutatu tō oehnōko mā toto Perexia poe, moino tynonorykō poe, moino nono etyhpyry poe oehnōko mā toto. Zehno Ritonōpo exiryke, typootoryme mokaro riko mana Papironia enahkatohme.

⁶Oxitatoko, okohtatoko opore, Kuesēkō ėmepyyry ameke pyra toehse exiryke; enahkatoh ėmepyyry Ritonōpo Jamihmehxo Exikety poe. ⁷Emarykō emero jamihme pyra exīko, enaromŷke exīko mā toto, emero porehme.

⁸Oserehnōko mā toto. Sam āko mā toto xitāko roropa nohpo samo aenururuhtao. Oseya rokē enēko mā toto takorehmanekō zupīko repe, enaromŷke ipunaka. Ėmytykō kamiraramē exīko toehxirorykōke. ⁹Kuesēkō Ėmepyyry oehnōko mana, ėmepyyry osenaroximatoh ipunaka, popyra ehtoh zehno ehtopo, zae pyra ehtoh wānohtohme. Sero nono patāpome exīko, iirypyrymākō tonahkasēme exīko mā toto. ¹⁰Xirikuato tō emero ezehnōko mā kehko kapu ao; xixi tūtaryhtao xinukutume exīko mana, nuno roropa saerehkara exīko mana.

¹¹Ynara āko Ritonōpo mana: “Sero nono pōkō wānohnōko ase popyra toto ehtoh emetakame; popyra exiketō wānohnōko ase iirypyrykō epehpyryme. Imehnō motye kure osekaroketō ipyrypakehpōko ase, orēpyra exiketō imehnō ryhmary poko poremākapōko ase. ¹²Mame tōtyhkase jahtao mokaro wānopyry poko, tuhke pyra ahno isene exiketō exīko, typynehxo exikety sā exīko mā toto, uuru kurā Opia poe. ¹³Moro ėmepyyry ae ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, zehno jehtoh eneporyhtao, awānopyrykohtao ya, kapu tōkehko tykytyky kamexipōko ase, sero nono syryhmāko roropa ase esary poe.

¹⁴“Imeimehnō nonory pōkō moroto Papironia po epāko mā toto tynonorykō pona ropa, kapau epary sā urakanaketomo a torehse ahtao, kaneru tō sā roropa ipyno exikety pyra ahtao. ¹⁵Tapoise toto ahtao topetōkara a tuosēme exīko mā toto. ¹⁶Toto ėpataka ineneryme ipoēnō totapasēme exīko, itapyīkō taka omato tō omōnōko, ipyxiākō tyryhmasēme exīko.

¹⁷“Mame papironio tō poremākatohme meto tō enehpōko ase. Parata se hkopyra mokaro mana, uuru roropa se hkopyra mā toto. ¹⁸Typyrekō ke nuasemākō wōko mā toto; poetohti tō etapāko, enurusenā kō roropa, toto

pyno pyra exīko mā toto ipunaka. ¹⁹Papironia enekurehxo mana, ipoko epyrypāko morotōkō mana, imehnō pata tō motye, emero, sero nono po; yrome Sotoma sã exīko mana Komora maro tyahkapose toto ahtao ya. ²⁰Papironia patāpome exīko, turumekasēme, jūme oehpyra ropa morotōkō ehtohme. Arape tō mya ytoketō tytapyīkō onyripyra exīko mā toto moroto, kaneru tō aronanō morotona ytopyra exīko roropa mā toto toky tō maro. ²¹Onokyro tō rokē moroto exīko patāpo po, suhsuku tō ke rokē tytaōke tapyīpo tao exīko mā toto, awexituruze moroto exīko mā toto, poti tomo tosēke pyra exiketō ararināko mā toto tapyīpo tō rānao. ²²Tapyi kaetokō taka, tuisa tapyī konōto tao roropa onokyro tō ytōko mā toto; kohtāko hiena tomo, raposa tō maro. Tuhke pyra ěmepyny ise ro mana moro sã ehtohme Papironia wānohtohme.”

Izyraeu tō oepyny ropa

14 ¹Morarama Izyraeu tō pynanohnōko ropa Ritonōpo mana; typoetoryme toto menekāko ropa mana. Toto ripōko ropa mana tynonorykō pona, imehnō nonory pōkō oehnōko roropa mā toto morotona, toto maro ehtohme. ²Izyraeu tō akorehmāko imehnō nonory pōkō mana, toytorykō poko tynonorykō pona ropa, Ritonōpo nekarohpyry pona eya xine. Moroto Izyraeu tō namotome erohnōko mā toto imehnō nonory pōkomo. Typoetoryme tapoihpōkō rīko Izyraeu tō mana, tyrohmanohponanō esēme exīko mā toto.

Papironia tuisary Aorihtyã esao

³Izyraeu tomo, moro ěmepyny oehnōko mana, typoetory tō myhpokāko ropa Ritonōpo mana imehnō namotome pyra toto ehtohme. Etuarimara exīko mā toto, sam kakehnōko mā toto, toto onyrohmanohpopyra exīko imehnō mana. ⁴Moro ěmepyny toehse ahtao Papironia tuisary eunohnōko matose, ynara āko matose:

Enetoko ke mokyro tuisa popyra aexihpyry tonahse! Enetoko ke kyyryhmatopōpyrykō nenahno! ⁵Popyra exiketō jamitunuru tonahkapose Ritonōpo a; kowenatu tō myxiry tytahkase eya, ahno ryhmananomo, ⁶zehno toexirykōke tyrohmanohpose toto eya xine, imeimehnō nonory pōkō onyryhmakehpyra toh nexiase typoremākase toto ahtao eya xine. ⁷Seromaroro sero nono pōkō oseremāko mā toto emero porehme, osepepe mā toto, eremiāko mā toto tākye toehtohkōke, emero porehme. ⁸Wewe tō konōto roropa xipirexite tomo te, apupari tō maro Ripano po atākyemāko mā toto Papironia tuisary enatyry poko. Ynara āko mā toto: “Papironia esē toepukase, naeroro kymarokō akohse oehpyra mā toto!”

⁹Mya nono kurohtao, aorihtyã esao, Papironia tuisary oepyny eraximāko mā toto. Tuisāpo tō zuzenu pakāko sã mā toto, jamihme aexityamo, owōnōko mā toto tapōkō poe. ¹⁰Ynara āko mā toto emero Papironia tuisary a: “Omorororopa tyjamihekhe mase! Seromaroro yna sã mexino! ¹¹Otoko hnae imehnō motye ōsekarotopōpyry nae? Otoko hnae moro eremiatoh haapa tō maro, oeahmatopōpyry? Seromaroro taro mase aorihtyã esao, taro ataxikāko mase moromoro htaka, oxiōtōko mase moromoro tō ke.”

¹²Papironia tuisary, maparukawa sā^a mexiase, yrome mepukase kapu poe! Ahno tō poremākapohpōme mexiase, yrome seromaroro emahpyryme mase nono pona. ¹³Pake ynara mosenetuputyase okurohtao: “Onuhnōko ase kapu pona Ritonōpo esaka. Tuisamehxo porohnōko ase yporohtoh pona, xirikuato tō Ritonōpo nyrihpyry epozakoxi. Moe, inikahpozakoxi, tuisamehxo exiko ase ypy kurā po, ritō tō oximōtoho po. ¹⁴Onuhnōko ase kaehxo akurū epozakoxi, mame Ritonōpo Imehxo Exikety sā exiko ase,” mase repe. ¹⁵Yrome tomase mexiase Ritonōpo a aorihtyā esaka, mya zue aka oramā aka.

¹⁶Okynahxo sā oenēko aorihtyā mana, osenuruhkāko mā toto. Ynara āko mā toto oenery poko: “Onoky reh mose ro? Sero nono pōkō erehne nexiahse, pata tō pōkō enaroximaneme emero porehme? ¹⁷Mose ro a sero nono kurā tytaōke pyra tyripose, pata tō kurā tykararahse, mose a āpuruhpyry taōkō anaropopyra ropa tapyi taka ropa?”

¹⁸Imehnō tuisa tō sero nono po emero omi kurā ke tonēse toh nexiase tonētoho tao kurano, ¹⁹yrome otonētoho pyra mase. Amoriry typahsēme sā oekepyry typahse rokē nase motatohme; tonēse soutatu tō ekepyry tō maro, totapase aexityā etonatoho tao, toto maro oramā aka tōmase rokē mase topu tō maro, opona ahno a itūtūmatohme. ²⁰Ononory tykararahse oya exiryke, ononory pōkō totapase roropa oya exiryke oekepyry ononēpyra ekurehnōko mā toto. Ah mokyro pakomotyā emero norihno toto tuisa popyra exiryke. ²¹Imūkuru tō aorihmapotoko, itamuru tō popyra ehtopōpyry pokoino, mame tuisame exipyra ekurehnōko mā toto sero nono po, pata tō onyripyra roropa ekurehnōko mā toto.

Papironia poremākāko

²²Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko:

— Pata Papironia pōkō poremākāko ase, ahno emero enahkāko ase: jūkomo, ipoenōkō maro, itamuru tomo, ipakomotyā maro. Ywy ase Ritonōpo, oturuase. ²³Mame pata Papironia riko ase nono tahxikure, ikurepato esary samo, purapuramāme. Moroto suhsuku esaryme exiko mana. Sapi ke sā pata Papironia itumehnōko ase, pata enahkatohme. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, morara oturunō.

Axiria enahkary Ritonōpo a

²⁴Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase: “Tyriko ase josenetupuhtopōpyry ae ro. Tyriy se jehtoh riko ase rahkene. ²⁵Axiria pōkō enahkapōko ase Izyraeu tō nonory po. Toto tūtūmāko ase ypy tō po ynonory po. Ypoetory tō pynanohnōko ase axirio tō namotome pyra toto ehtohme, onyrohmanohpopyra axirio tō ehtohme. ²⁶Moro josenetupuhtoh tyritohme tyriko ase sero nono pōkomo a emero porehme; jemary tanýse nase imeimehnō nonory pōkō wānohtohme. ²⁷Morara tyriko ase,” tykase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety exiryke; onytyromasaromepyra imehnō mana. Tomary tanýse mana toto wānohtohme; onytyromara imehnō mana.

a 14.12 Joroko tamuru, Satanaxi ematopōpyry enetupuhtohme roropa sero. Epereu omiry ae Rusiweame esety nase.

Pirixitea enahkapōko Ritonōpo mana

²⁸Moro jeimamyry ae tuisa Akaze toorihse ahtao, ynara tykase Ritonōpo:

²⁹“Pirixitea pōkomo, atākyemara ehtoko axirio tō, kaparu sã tahkatopōpyry poko, awānohtopōpyrykomo. Ynara sã mana: okoi toorihse ahtao imyakā oehnōko, popyrahxo exikety. Okoihmo wino okoimo, taporihke exikety tūtāko mana, pohpohme ytokety panono. ³⁰Kaneru pynanohne sã tymōkomokākara ypoetory tō pynanohnōko ase. Toto ewomāko roropa ase, torētyke pyra toto ehtohme. Yrome amarokomo, pirixteu tomo, oya xine omise ehtoh konōto enehpōko ase, amarokō orihmapotohme emero porehme.

³¹“Oxitatoko pirixteu tomo, kui kahtoko jetū toehse oya xine exiryke, pirixteu patary pōkomo! Enaromýke ehtoko emero porehme! Inikahpoe akurū konōto oehnōko, putoh kato: imoihmākō, soutatu tō tuhke enaromyra exiketō mana.”

³²Otara āko sytatou omi aronanō ezuhñōko Pirixitea poe aepyhpyamo? Ynara āko sytatose eya xine: “Jerusarē tyrise Ritonōpo a. Moro po ipoetory tō tymōkomokākara osewomāko mā toto.”

Moape tō enahkāko Ritonōpo mana

15 ¹Sero nase Ritonōpo omiry Moape poko:

Pata Ara tonahkase mana; Pata Kia roropa toiro kohmamary ae. ²Tipō pōkō xitāko mā toto tōnuhse toto ahtao ypy pona tyneponāmarykō eahmatoh pona. Pata Nepo kararahatopōpyry poko Metepa roropa ihnamōko Moape tomo; toemynyhmarykōme tūsetykō sahkāko, osetypokāko roropa mā toto. ³Tupoke kamisa topuxiximā risē ke ytoytōko mā toto pata esemary ae. Kui āko mā toto xitāko atarerekāko pata rānao te, tytapykō zarā po roropa. ⁴Hexipō pōkō sam karyke kui kui āko mā toto, Ereau pōkō roropa, toto kui kary etāko mā toto Jasa po. Moape tō soutatu tō tonaroxitapāse, tykytyky āko mā toto enaromýke toexirykōke. ⁵Xitāko ase ukurohtao Moape tō poko. Toepase toto pata Zoa pona, Ekerate-Serixia pona roropa. Imehnō xitaryke, onuhnōko mā toto Ruite pona; imehnō kui āko sam karyke, epāko mā toto Horonāi pona. ⁶Iporiry Ninirī tonore mana; onahpoty emero tanoryse mana, otyro emero toorihse mana, okyno tō napyry tonahse ipunaka. ⁷Tosarykō rumekāko Moape tō mana, iporiry Saukeiru tō mōpozakoxi ytōko mā toto. Tymaro xine tykyryrykō arōko, tymōkomorykō porehme. ⁸Moape nonory po porehme, kui kato: osetāko, ixitarykomo; ihnamōko mā toto Ekerāi po, Peea-Eri po roropa panaikato, ixitarykō osetāko mana. ⁹Pata Tipō po itunarykō pehme exīko munu ke, mame morohne motye etuarimatoh enehpōko Ritonōpo mana Tipō po: reāo tō enehpōko mana, isene ro exiketō Moape nonory po tosekasēme exīko toh mana.

Moape tō enahkary poko

16 ¹Pata Sera poe ona tonorē po kaneru poenō aropōko Moape tō mana, tynekarorykōme Jerusarē tuisary a. ²Tuna Aranō ehpiō po xiaxiake ytoytōko rokē mā toto, torō tō samo tymýkō poe torehse toto ahtao.

³Juta tomo a ynara āko mā toto: “Kaxitoko yna a, otara tyrīko ynanae? Yna akorehmatoko, yna ewomatoko. Wewe konōto sã ehtoko yna a xixi jetū ahtao,

tāxiahtao zerukumānōko mana, ynanoseremaxi amaro xine jerutume sā oexirykōke yna a. Tosake pyra ynanase, yna zonētoko yna onenepyra imehnō ehtohme. ⁴Epāko ynanase Moape poe; yna zehnotokō wino yna ewomako, yna onetapara toto ehtohme, ononorykō po ynanehxi.”

Tyrohmanohpotoh otyhkāko mana, irohmanohpone tonahsēme exīko sero nono po. ⁵Morara ahtao Tawi parȳpyry tuisame exiko mana. Zae rokē tuisame erohnōko mana, typoetory tō apiakāko zae rokene. Axī zae ehtoh rīko mana, imehnō zae ehtoh poko ripōko roropa mana.

⁶Ynara āko Juta tomo: “Turuse yna Moape tō epyrypany poko; ahno epyrypaketōme mā toto, typoko xine rokē osenetupuhnōko mā toto, imehnō motye kure osekarōko mā toto. Yrome ajohpe mā toto. Epyrypāko rokē mā toto.”

⁷Morara exiryke Moape tō xitāko mā toto; toetuarimatohkō pokoino xitāko mā toto toemynyhmarykōme wenikehpyra toto ahtao tynekarorykō kurā poko tyneponāmarykomo a, pata Kia-Here po. ⁸Seromaroro tupito tō, uwa ke arykahpyry tōkehko turumekase mā kehko Hexipō po te, Xipima po roropa. Pake moro tupito tō wino eukuru jehnahpyry tōse tuisa tomo a; imehnō nonory esē tomo a tuhkākō toetȳse toh nexiase. Morara ahtao uwa zoko esary nae nexiase mya pata Jazea po te, xixi tūtatoh wino uwa zoko esary nae nexiase ona tonorē po te, xixi omōtoh wino uwa zoko esary nae nexiase roropa tuna moro mōpoe, tuna konōto Aorikyhpary mōpoe. ⁹Naeroro xitāko ase pata Jazea poko te, uwa zoko poko roropa Xipima po. Xitāko ase pata Hexipō poko te, Ereau poko roropa uwa tōkehko apoisē pyra exiryke, tākye ehtoh pyra mā ipunaka. ¹⁰Tākye exiketō pyra toehse nono kurā po; eremiaketō pyra, kui kui kananō pyra toehse mana uwa zoko esary tō po. Eukuru rinanō pyra toehse; kui katoh tākye ehtoh poko tymynyhpākaposē Ritonōpo a. ¹¹Rira eary samo ukurohtao, pusuh āko ase jemynyhmaryke Moape tō poko, Kia-Here pōkō poko. ¹²Apotūkehnōko Moape tō mana ypy tō pona tonukurukō poko tyneponāmarykō eahmatohme, tōturutohme roropa eya xine repe, yrome toiparo rokē moro rīko mā toto.

¹³Morara tykase Ritonōpo Moape tō poko pake. ¹⁴Yrome seromaroro ynara āko Ritonōpo mana eya xine:

— Taroino oseruao jeimamyry taropose ahtao, Moape tō tuhkākō maro jamitunuru tonahsēme exīko mana. Ahno akoīpyry tuhke pyra rokē oxinomōko, jamihme pyra roropa exīko mā toto.

Xiria wānohnōko Ritonōpo mana Izyraeu roropa

17 ¹Ynara āko Ritonōpo mana: “Pata Tamaxiku patāpome exīko mana, ypy tō typahsēme rokē exīko mana. ²Xiria patary tō jūme turumekasēme exīko mā kehko; pui tō maro kaneru morotona ytōko mā toto oseremase, onerehpyra roropa mā toto. ³Pata tō jamihmākō Izyraeu tō nonory po tykararahsēme exiko mā kehko. Xiria tomo tuisary imehnō poetoryme exīko mā toto. Mame Xiria tō akoīpyry Izyraeu tō sā exīko: isene ro toh mā repe, etuarimāko mā toto. Ywy, Ritonōpo Jamihmeho Exikety, oturuno.

⁴“Imeīpo ėmepary oehnōko mana: Izyraeu tō imehxo ehtoh otyhkāko mana, itinerūkō imōkomorykō kurā maro tonahsēme exīko. ⁵Moro ėmepary

toehse ahtao tupito sã exiko Izyraeu mana tykyrysã tapoikehse ahtao, tytaõke pyra exiko mana jakanahmã Ahno konõto repaĩ samo tiriiku tysahkase ahtao tapoikehse ahtao roropa. ⁶Ahno tuhke pyra oxinamãko mana, wewe oriwera sã Izyraeu tã exiko mana epery tapoise ahtao. Imeĩpo oriwera kywyh tykamexipose ahtao toitoine rokẽ epery tõxinamasẽme sã exiko mana, asakoro, otarame oseruao nae ro amoriry kaehxo exiketõ poko, otarame asakoropane, otarame omame tõxinamasẽme amoriry zopinõ poko. Ywy Ritonõpo, Izyraeu tã Esẽ, oturũko ase.”

⁷Moro ãmepýry toehse ahtao eramãko ropa ahno tã mana Tyrihpõkomo a, takorehmapotohkõme; emero oehnõko ropa mã toto Izyraeu tã Esẽ Kurano a. ⁸Apoto apõ poko enetupuhkehnõko mã toto, tynyrytyãkõ tomarykõ ke, tynaxikatyãkõ tyneponãmarykõme roropa, Asera kuhtoh kehko, ixtaratu zahkatoh roropa.

⁹Mame moro ãmepýry toehse ahtao pata tã jamihme exiketõ topu ke tapure exiketõ turumekasẽme exiko mã kehko heweu tã patary rumekatopõpyry samo, amoreu tã patary rumekatopõpyry sã roropa Izyraeu tã ãpataka inonory pona tomõse Izyraeu tã ahtao; emero tykararahsẽme exiko mana.

¹⁰Izyraeu tomo, Ritonõpo opynanohnekõ poko tuenikehse matose, oewomanekõ Jamihmehxo Exikety. Otyro tarykase oya xine imehnõ neponãmary tã eahmatohme oya xine Ritonõpo myakãme repe. ¹¹Mãpyra moro anarykahpyry tahtase, tokutase roropa ahtao moro ae ro, epery anapoipyra ekurehnõko matose, etuarimatoh rokẽ apoĩko matose, sam katoh roropa ekurãkara exikety.

Epetõkara typoremãkase

¹²Imehnõ nonory põkõ jamihme exiketõ, imoihmãkõ oxiehno mã toto; panaikato tuna konõto samo te, pohkane konõto sã roropa. ¹³Ahno imoihme osetapase oehnõko mã toto pohkane sã tuna konõto kuao, yrome toto zupokãko Ritonõpo mana, mame epãko mã toto. Taroposẽme exiko mã toto putoh katoh samo ypy po, tiriiku pihpyry arory sã roropa wiriwirikane a. ¹⁴Tykohmãse ahtao erehnõko mã toto, yrome tõmehse ropa ahtao pake tonahse toto. Morara exiko Izyraeu tã nonory poremakary se exiketomo a, kymõkomorykõ kurã arory se exiketomo a roropa emero porehme.

Etiopia wãnohnõko Ritonõpo mana

18 ¹Sam katoh oehnõko oya xine mana, ahno, Etiopia tunary tã ehpio exiketomo. Moroto tapararaimo aporiry tã osetãko mã kehko! ²Moro nonory poe omi aronanõ yhtõko tuna Niro kuae tykanarykõ aruma panõ risẽ ae. Omi aronanõ, axĩ sã ytoketomo, omi arose ytotoko ropa atapyĩkõ taka! Ytotoko ononory põkomo a, ahno jamihmãkomo, mosa exiketomo, typihpyke serehme exiketomo; mokaro zuno imehnõ nonory põkõ emero, esarykõ tãtapiakase tuna tã ke.

³Etatoko pahne isene exiketõ sero nono po porehme! Pãteira enetoko tanỹse ahtao ypy tã emory po, etatoko rue osetopitory! ⁴Ynara tykase Ritonõpo ya: “Enẽko ase kapu ae, jesary poe, mynyhme xixi saereme ehtoh samo eina toehse ahtao, konopo pitiko xiriri katoh samo aepyryhtao tykyrysã anymyryhtao.” ⁵Uwa tã anapoipyra ahtao ro, ekuru tã toepukase ahtao,

epery exipyra ro ahtao, epetōkara oehnōko mana Etiopia pōkō enahkatohme tytapemā taere exikety ke uwa amoriry sahkary samo. ⁶Soutatu tō ekepyry jarao tynomosēme exīko; eina ahtao kurumu tō tōnōko mana, ikonopory ae onokyro tō tōnōko roropa mana.

⁷Moro ěmepyyry toehse ahtao, tynekarorykō enehnōko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a, ahno jamihmākomo, mosa exiketomo typihpyke serehme exiketomo; mokaro zuno imehnō nonory pōkō emero, esarykō tātapiakase tuna tō ke. Tynekarorykō ekarōko mā toto ypy Xiāo po, Itapyi tao, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety eahmatoh tao.

Ejitu wānohnōko Ritonōpo mana

19 ¹Sero omi mā Ejitu wānohtoh poko.

Akurū po Ritonōpo ytōko mana Ejitu pona axiny. Ejitu pōkō neponāmarykō tykytyky āko Ritonōpo ěpataka, Ejitu pōkō enaromŷke exīko. ²Ynara āko Ritonōpo mana: “Osetapatoh tyripōko ase Ejitu pōkō etonatohme imehnō Ejitu pōkō maro; atakorō tō oxiehno exīko mā toto, tykatonomory tō oxiehno exīko roropa mā toto, pata pōkō imepŷ pata pōkō zehno exiko, tuisa tō oxiehno exiko roropa mā toto. ³Mame Ejitu pōkō orēnōko mā toto, tyriry se toto ehtoh onyrisaromepyra toto ripōko ase. Morara ahtao ekaropōko mā toto tyneponāmarykomo a, typyaxiry tomo a, joroko tō maro oturuketomo a roropa tuaro ehtoh ekarotohme eya xine. ⁴Yrome Ejitu pōkō ekarōko ase tuisa popyra exikety a, toto zehno exikety a toto esēme ehtohme. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturuno.”

⁵Mame tuna Niro apaīko mana; anorŷko mana porehme. ⁶Mame iporiry tō su āko popyrahme sā axī pyra anoryryhtao. Pyrouimo aremānōko, sapisapiriimo roropa. ⁷Otyro tarykase aexihpyry tupito tō po Niro ehpiukuroko aremānōko mā kehko, tarosēme exīko mana tyryrykane a. ⁸Mokaro kana anŷnanō emynyhmāko mā toto xitāko roropa; tarāpa tō oka tō roropa toto anakorehmara mā kehko. ⁹Mokaro roropa mauru panō rinanō kamisame otupiko mā toto; ¹⁰Kamisa riry poko emese kure exiketō toerohtohke pyra toexirykōke typoremāsēme exīko mā toto ipunaka.

¹¹Pata Zoā tuisary tō putupyra rokē mā toto; Tuaro exiketō, Ejitu tuisary akorehmananō zae ehtoh ekarory waro pyra mā toto ipunaka. Pake tuisa tō parŷpyryme osekarōko mā toto, tuaro exiketō parŷpyryme roropa repe, ajohpe mā toto. ¹²Ejitu tuisary, otoko hnae mokaro tuaro exiketomo ākorehmananomo? Otaramē ourūko mā toto josenetupuhtoh ritoh poko ya Ejitu a! Ywy ase Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety. ¹³Pata Zoā tuisary putupyra mā toto, pata Mēpi tuisary tō enekunohtyāme mā toto. Azahkuru Ejitu pōkō amorepāko mā toto zae pyra ehtoh poko toto ehtohme. ¹⁴Ritonōpo poe otupiko mā toto; morara exiryke Ejitu pōkō emero rīko mā toto azahkuru rokene, oseosetapāko mā toto etŷketō samo, epuepukāko sā mā toto tonarurukō pona. ¹⁵Ejitu pōkō akorehmary waro pyra imehnō mana: tymōkomokamo, tymōkomokākara roropa, imehxo exiketomo, ime pyra exiketomo, enara.

Ritonōpo eahmāko Ejitu pōkomo axirio tō maro

¹⁶Mame moro ěmepyyry toehse ahtao Ejitu pōkō nohpo sā exīko mā toto: Ritonōpo Jamihmehxo Exikety zuno exīko mā toto emary tanŷse ahtao toto

wānohtohme. ¹⁷Enaromȳke exīko mā toto Juta tō nonory pōkō poko, mokaro poko etaryhtao zuno exīko mā toto, osenetupuhnōko mā toto Ritonōpo Jamihmehxo Exikety osenetupuhtoh poko tynyriry poko Ejitu pōkomo a.

¹⁸Moro ĕmepyry toehse ahtao pata pōkō 5me pata tō po Ejitu po oturūko mā toto epereu omiry ae. Tōmiryko etapōko roropa mā toto Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omipona toehtohkōme. Toiro pata esety “Xixi Pataryme” exīko mana.

¹⁹Moro ĕmepyry toehse ahtao apoto apō exīko Ejitu nonory po Ritonōpo eahmatohme, topu risē roropa xikihmā exīko imehxo Ritonōpo ehtoh enetupuhtohme Ejitu nonory ehpiō po. ²⁰Morohne tyrisēme exīko mana Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ehtoh enetupuhpotohme Ejitu nonory po. Mame Ejitu pōkomo etuarimaryhtao, otururuhtao Ritonōpo a takorehmapotohme toto ewomane enehpōko mana toto pynanohtohme. ²¹Osenepōko Ritonōpo mana Ejitu pōkomo a, enetupuhnōko mā toto. Ritonōpo eahmāko mā toto, mame tynekaroryko enehnōko mā toto eya, tiriiku tōkehko. Tōmiryko etapōko mā toto eya, mame tōmiryko omipona tyriko mā toto. ²²Ejitu pōkō apurōko Ritonōpo mana, yrome toto kurākāko ropa mana. Tyrypyryko rumekāko mā toto, eramāko ropa mā toto Ritonōpo a, aomipona toehtohkōme; mame toto omiry etāko mana, toto kurākāko ropa mana.

²³Moro ĕmepyry toehse ahtao osema konōto exīko Ejitu poe Axiria pona: moro ae Ejitu pōkō ytōko toh mana Axiria pona, Axiria pōkō ytōko Ejitu pona roropa, mame oximaro Ritonōpo eahmāko mā toto. ²⁴Moro ĕmepyry toehse ahtao Izyraeu tō maro, Ejitu tō maro, axirio tō maro roropa oseruao ahno tomo kure rokē Ritonōpo ehtoh enepōko mā toto sero nono pōkomo a, enara. ²⁵Mame Ritonōpo Jamihmehxo Exikety kure rokē mokaro rīko mana. Ynara āko mā ynororo: “Kure rokē oritorȳko ase Ejitu pōkomo, ypoetory tomo; amarokō roropa Axiria pōkomo ynyrityamo; amarokō roropa Izyraeu tomo, ynmenekatyamo ypoetory tōme.”

Ejitu tō poremākary poko

20 ¹Mame Sarakāo a, Axiria tuisary, tysoutatu tō taropose pata Axitote poremākapose, typoremākase eya. ²Apitoryme 3me jeimamyry morara exipyra ahtao ro Izaja turuse Ritonōpo a:

— Izaja, Amoxi mūkuru, asātajā tō touko, oupony roropa, kamisa topuxiximā risemy. Aomi poe morara tyrise eya, toytose ynororo tupoke pyra, tysātajake pyra, enara. ³Morarama Axitote typoremākase ahtao, ynara tykase Ritonōpo:

— Oseruao jeimamyry taropose ypoetory Izaja a tupoke pyra tytoytōko, tysātajake pyra roropa enetupuhpotohme Ejitu ehtoh poko te, Etiopia ehtoh poko roropa. ⁴Ejitu pōkō, Etiopia pōkō roropa arōko Axiria tuisary mana, tynamotome ehtohme, nuasemākomo te, tamuhpomākō maro. Ytōko mā toto tysātajake pyra te, tupoke pyra ātykyrykō jarao, Ejitu pōkō ehxirotohme. ⁵Mokaro Etiopia pōkō enetupuhnanō takorehmanekōme, Ejitu jamitunuru poko epyrypaketō roropa osenekunohkehnōko mā toto, typynanopyrykō ropa oneraximara exīko mā toto. ⁶Morarama mokaro tuna Metiteraneu ehpio pōkō ynara āko mā toto: “Enēko matou mokaro tonetupuhse kyya

xine kuewomatohkōme repe, kypoko xine pyra Axiria tuisary ehtohme! Seromaroro otara tyrīko sytatou epatohme orihpyra kuehtohkōme?”

Papironia poremākatopo

21 ¹Sero omi Ritonōpo nekarohpyry Papironia poko, “ona tonorē tuna konōto ehpio”:

Wiriwirikane konōto sã ona tumehtohme ikurenae, popyra ehtoh oehnōko, ona tonorē poe enaroximatoth nonory poe. ²Ritonōpo nenepohpyry ya popyra nexiase ipunaka: Enekunopyry poko te, enahkary poko emero rokē po!

Soutatu tō Erão po, osetapatoko! Soutatu tō Metia po, pata tō apurutoko! Papironia nyurityã enahkapōko Ritonōpo mana, imeimehnō sam kamexipotopōpyry eya xine.

³Moro enepohpyry pokoino enaromŷke toehse ywy, juakuru jetū toehse, sam āko exiase nohpo enururu jetū ehtoh samo. Ypanary otatōkara sã toehse sam karyke ya; jenuru onetōkara sã toehse jamihme pyra toehse jexiryke.

⁴Otupīko ase, tykytyky āko roropa, enaromŷke jexiryke; ikohmamaryy eraximase repe joserematohme, yrome koko itamurumehxo enaromŷke ywy.

⁵Inenepohpyry ae otuhtoh konōto enease, tahnose Papironia po; meza po toahmase exiketō typorohse toh nexiase epehtoh po, otuhnōko toh nexiase eukuru ēnōko roropa. Mōtoino rokē tyripotoh opore osetāko: “Soutatu tuisary tomo! Owōtoko, opyrekō apoitoko!”

⁶Mame ynara tykase Ritonōpo ya: “Soutatu tyriko eneneme ehtohme, tynenery emero ekarotohme oya! ⁷Kawaru po ytoketō oepyy eneryhtao atakenaka asasakorōkōme samo, orutua kō roropa jumētū tō po, kameru tō po roropa, Tomeseke sã mokaro enetohme.”

⁸Mame mokyro erase tykohtase, ynara tykase: “Tuisa, toraximase ywy taro saereme ahtao koko roropa, kokoro rokene.”

⁹Mōtoino rokē, mokaro oehnōko! Kawaru po soutatu tomo, atakenaka asasakorō komo. Imeipo ynara tykase mokyro erasemy: “Typoremākase! Papironia typoremākase! Ineponāmarykō, papironio tō neahmatyã emero tytahkase kehko, typahse kehko nono pona.”

¹⁰Amarokō, wekyry tomo, tyryrhymase mexiatose tiriiku samo. Yrome omi kurã ekarōko ase oya xine Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē poe.

Omi Etō tō poko

¹¹Ynara āko Ritonōpo mana Etō tō poko:

Ahno ykohmāko Etō nonory poe, ynara āko: “Erasemy, otāto ise ro ēmehtoh pona? Erasemy, otāto ise ro ēmehtoh pona?”

¹²Mokyro ezuhnōko erase mana, ynara āko: “Ēmehnōko mana, yrome kohmānōko ropa mana. Awānohtohkō otyhkasasaka mana seromaroro. Naeroro eramatoko Ritonōpo a, oezuhtohkō kurã ekarotohme oya xine, awānohtohkō oehtoh toh ropa. Mame osehtoko ropa ekaropotohme ropa.”

Omi Arapia pōkō poko

¹³Sero omi ekarotohme mana Arapia pōkō netaryme:

Epaketomo Tetã poe otonēnōko mã toto ona tonorē po Arapia po. ¹⁴Tema pōkomo, mokaro Tetã pōkō akorehmatoko, tuna ekarotoko eya xine te,

tonahsemy, enara. ¹⁵Epäko mā toto etonatoh orēpyra ehtoh poe; topetōkara winoino toeparykō kuhñōko mā toto, etapary se exiketō winoino tapema ke, typyrekō ke roropa, enara.

¹⁶Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Taroino toiro jeimamyry taropose ahtao tytororo, Ketaa tomo orēpyra ehtoh enahnōko mana. ¹⁷Toitoino rokē mokaro pyrou ke wotōkomo, Ketaa pōkō, orēpyra exiketō isene ro exīko mā toto. Ywy, Ritonōpo Izyraeu tō Esē, oturunō.

Ritonōpo omiry Jerusarē pōkō poko

22 ¹Ynara āko Ritonōpo mana Jakanahmā Enepotoh poko:

Oty katohme zara kaetokō pona tōnuhse matou? ²Kohtāko, oseahmāko matose? Oty katohme apatary pōkō emero panaikato ke atākyemāko?

Soutatu tomo, Jerusarē pōkō aorihtyamo, etonatoh poko pyra toh nexiase. ³Soutatu tō tuisary toepase toto emero, tapoise toto topetōkara a toiro pyrou onuopyra ahtao ro. Mya aepatyā roropa tapoise toh nexiase. ⁴Morara exiryke morara tykase ywy: “Kurumekako ty; yxitaxi yronomyryme. Jemuhkehkapory onukuhyra ehtoko, wekyry tō typoremākapose exiryke.” ⁵Moro ěmepyny enehpoase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety kyia xine, ěmepyny oserehtopo, otupitopo, kyporemākatopo jakanahmā Enepotoh po. Pata apuru tō tytohkase kehko, moro pata pōkō kui katoh totase ypy tō po.

⁶Kawaru po, kahu etonatoh maro soutatu tō, Erāo pōkō, tooehse etonatohme kymaro xine typyrekō ke. Imehnō soutatu tō Kia pōkō roropa tooehse toto tōsewomatohe. ⁷Jakanahmā tō Juta nonory po typehkase kahu tō etonatoh ke; epetōkara soutatu tomo kawaru tō po nexiase, pata Jerusarē omōtoht etonie. ⁸Juta tō osewomasaromepyra toehse toto.

Moro ěmepyny ae mytoatose opyrekō enehse, tukurākase aexityā tuisa tapyī konōto Itu htao, ⁹Tawi Patary apuru tō meneatose itohkahpyry tō ikurākatohme, tuna ke pēkamā zopino typehkase oia xine pata rānao. ¹⁰Tapyi tō meneatose Jerusarē po; toitoino tapyi tō tykararahse oia xine topu tō apoitohme oia xine pata apuru tō kurākatohme ropa. ¹¹Pata apuru tō asakorō rānao tuna ě konōto tyrise oia xine, tuna kurākatohme Pēkamā Pakatō poe aepyhyry. Yrome Ritonōpo a ytopyra mexiatose, senohne poko emero tōsenetupuhse ynororo pake ro; eya senohne tyripose emero porehme, yrome onenetupuhpyra mexiatose.

¹²Oesēkomo, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety okohmatoryko nexiase oxitathkōme, ihnamotohme, oūsetykō sahkatohme, upo amurutohme kamisa risē topuxiximano, tākye pyra oehtohkō enetupuhpotohme. ¹³Yrome moro sā pyra mexiatose, oseahmāko mexiatose atākyemāko; otuhtoh rīko mexiatose, pui tō totapase oia xine kaneru tō maro. Otuhnōko mexiatose, eukuru ěnōko tuesapare oehtohkō pona. Ynara matose: “Sotuhtone, sētone roropa kokoro kuorikyrykōke.”

¹⁴Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase ya:

— Mokaro popyra ehtoh onykorokara ase; orihnōko mā toto emero porehme, tyrypyrykō onykorokara ahtao. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

Sepena wānopyry poko

¹⁵Mame Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a tonyohse ywy oturutohme Sepena maro, tuisa tapyī konōto tao erohketō tuisary, ynara katohme eya:

¹⁶— Oty rīko mahno? Onoky omi poe okyryryme aorihtyā ekepyry esary ahkapōko mahno topu ao, ypy emory po? ¹⁷Otarame tuisamehxo mase repe, yrome Kuesēkō Ritonōpo āpoīko mana tyjamitunuru ke; mya oemāko mana.

¹⁸Āpoīko mana, pora apoīry samo, mame oemāko mana mya rahkene imepŷ nonory konōto pona. Moroto orihnōko mase akahō etonaketō pūto, moro kahu tō poko epyrypakety mexiase. Yrome opokoino ehxirōko oesē mana Juta tō tuisary. ¹⁹Omoro oūko ropa ase tuisame oehtoh poe oritohme tuisame pyra oehtohme ropa.

²⁰Ynara tykase Ritonōpo Sepena a:

— Morara toehse ahtao ypoetory Eriakī kohmāko ase, Hiukia mūkuru; ²¹oupō kurā ke mokyro zupohtopōko ase tuisa tapyī poko erohketō tuisary zupō ke. Ometŷ eary ekarōko ase eya, mame tuisame mokyro rīko ase oehtopōpyry samo. Papame Eriakī exīko Jerusarē pōkomo a porehme, Juta tomo a roropa. ²²Mame soroto tō ekarōko ase eya Tawi tapyī kyryry. Imehnō motye orēpyra mokyro rīko ase. Tuisa konōto rokē mokyro motye exīko mana. Omōtoht etapuruhmakaryhtao eya anapurupyra exīko imehnō mana. ²³Mame jamihme mokyro rīko ase, wewe tūpore exikety samo tosao. Jekyry tō emero tākye exiko mā toto tyekyrykō tuisame exiry poko.

²⁴Yrome jekyry tō emero, tuisamehxo exiketomo te, tuisame pyra exiketō roropa omoxinety sā exīko mā toto eya, otuhnōko mā toto imaro, yrome typyne sā exīko mā toto eya. Kopu tō sā exīko mā toto, kutehi sā roropa, otytyko tō sā roropa, tyrise ahtao perēku pokona. ²⁵Moraramewe wewe tahkary sā omoxinety a, moro sā Eriakī otoūko mana, tuisame toehthoh poe. Mame jekyry tō emero otytyko pyra exīko mā toto. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

Tiro poko, Xitō poko roropa

23 ¹Ynara tykase Ritonōpo Tiro pōkō poko:

Oxitatoko wapu aōkomo, tuna konōto po, pata Tiro tonahkase exiryke! Tapyi tō pyra toehse, opyi wapu tō myhtohme, ahno tō otyritoh tonahkase. Morohne poko metatose ahmōta Xipere po awahtao xine. ²Pusuh kahtoko oemynyhmarykōme, amarokomo, tuna ehpio exiketomo, osepekahketō roropa Xitō pōkomo! Ytoketō maropatoose tuna konōto akuotyry poko, ³wapu ae toytose toto tuna konōto tō poro. Tiriiku tōkehko tuna Niro poe Ejitu po tokamose oya xine imeimehnō nonory pōkomo a, tineru apoitohme oya xine.

⁴Ehxerotoko pata Xitō pōkomo, Tiro pōkō roropa! Opoko xine tuna konōto ynara tykase: “Awaro xine pyra ase, ypoenōme pyra matose; tumūkue pyra ase, tōxike pyra roropa ase.”

⁵Ejitu pōkō ihnamōko roropa mā toto zuaro toehse toto ahtao Tiro tō enahkatopōpyry poko.

⁶Penixia pōkomo, oemynyhmarykōme oxitatoko! Epatoko Expania pona.

⁷Sero pata yrorome ro nae, pata Tiro tākye aexihpyry? Pake toehpitoose,

tuhke jeimamyry taropose eya. Sero pata poe ahno taropose imehnō nonory pona, moe exiketō pona? ⁸Tiro pata imehxo exiketyne nexiase; moro pōkō osepekahketō tuisame sã toh nexiase. Omōkomory poko erohketō omiry imehnō zamaro nexiase emero pata tō po. Onoky tōsenetupuhse serara ehtoh poko, pata Tiro enahkatohme? ⁹Ritonōpo nexiase, Jamihmehxo Exikety, morohne poko tōsenetupuhse, epyrypaketō ime pyra tyritohme, tuisamehxo exiketō tosekumurukō po porohthohme.

¹⁰Expania po aosesarityamo, erohtoko otupikō poko, tuna Niro ehpiō po tiriiku arykananō samo, okyryryme opyi wapu tō myhtoh, tonahse exiryke.

¹¹Ritonōpo a tomary tanÿse, tuna konōto wānohtohme; tuisa tō nonory tonahkapose eya. Aomihpyry omi poe pata tō jamihme exiketō Penixia po tonahkapose toto. ¹²Ynara tykase ynororo Xitō pōkomo a: “Pata Xitō myhene, tyrohmanohpose exikety. Epo hnae ōseahmarykomo! Ahmōta pona Xipere pona oeparykohtao ro osewomara exiko matose.”

¹³Sero pata enetoko ke, seromaroro tytohkase mana, nono pona typahse mana! Papironia pōkomo a, axirio tō kara, nono ke opyi tō tyrise onuhtohme pata apuru pona, etonathohme, tapyi tō jamihme exiketō tytohkase, patāpome tyrise onokyro tō esaryme.

¹⁴Oxitatoko wapu ao erohketomo, tuna konōto po! Pata Tiro tonahkase exiryke. Wapu myhtoh kurā pyra toehse matose.

¹⁵Okynā pyra ahtao Tiro tuenikehsēme exiko mana, 70me jeimamyry taropose ahtao. Moro tuisa isene ehtoh sã mana. Mame nohpo sã Tiro exiko mana, imehnō poko aexihpyry samo eremiatoh ao:

¹⁶“Imehnō poko aexihpyry, tuenikehse mase,

rira apoiko pata poro oytotohme.

Eremiatoh etoko, oeremiako roropa

oeremiatoh tonō ikuhko mokaro enehtohme ropa.”

¹⁷Moromei po 70me jeimamyry taropose ahtao, Ritonōpo poe Tiro patame exiko ropa mana. Osekamōko ropa mana imeimehnō nonory pōkomo a ropa, emero. ¹⁸Yrome tineru tapoise ahtao eya toerohtamitume tokarosēme exiko mana Ritonōpo a. Tytinerūme rokē onukurākara exiko mana, yrome moro tineru ke tonahsē epekahnōko Ritonōpo eahmananō mana, upo roropa.

Sero nono wānohnōko Ritonōpo mana

24 ¹Etatoko ke! Sero nono typōke pyra exiko mana, tonore ona ripōko Ritonōpo mana; popyra sero nono ripōko mana, sapararahme pata tō pōkō ripōko mana. ²Oxisā etuarimāko mā toto emero porehme: oturuketō etuarimāko emero rokē ahno samo, erohketō etuarimāko tosēkō saaro, nohpo tō tosēkō sã roropa; osepekahketō ekamonanō samo; axītao rokē tineru ekaronanō tineru apoihpōkō samo, tytineruke exiketomo tytineruke pyra exiketō samo. ³Sero nono atakurohkāko mana tonahkasēme samo. Morara tykase Ritonōpo exiryke morara exiko mana.

⁴Sero nono anorÿko mana, aremānōko, nono pōkō emero apotūkehnōko mana, sero nono enahnōko mana, kapu roropa. ⁵Sero nono nuriame toehse epōkō pokoino, Ritonōpo omihpyry omipona pyra toehse toto; inyriphopyry omipona pyra. Aomihpyry inetapohpyry eya xine jūme onytyromara ehtohme, yrome moro turumekase eya xine. ⁶Morara exiryke popyra ehtoh

enehpōko Ritonōpo mana sero nono pona, sero nono enahkapōko mana. Epōkō tuānohsēme exīko mā toto iirypyrykō eheppyryme; apoto orēpyra exikety toto zahkāko mana, tuhke pyra ahno oxināmāko mana. ⁷Uwa zoko tō aremānōko mā kehko, euhkehnōko roropa mana. Mokaro tākye aexityā pusuh āko mā toto toemynyhmarykōke. ⁸Panaikato, pāteru tō etory osetara toehse, rira tō etory roropa tākye ehtohme, mokaro oseahmatoh rinanō, eremiaketō roropa mynyhme rokē mā toto. ⁹Uwa eukuru jehnahpyry onēpyra mā toto oseahmatoh tao, eukuru nae ahtao itū mana. ¹⁰Pata typōke pyra mana, tytohkase mana. Morotōkō tytapyīkō omōtoh apurūko mā toto, omōpyra imehnō ehtohme. ¹¹Uwa eukuru jehnahpyry pyra exiryke ipeneryke kohtāko mā toto osema tao. Tākye ehtoh tonahse, taropose sā rokē moro nono poe. ¹²Moro pata po tapyīpo tō rokē mana, pata omōtoh apuru tō tytohkase mā kehko. ¹³Ynara sā exīko mana: azeitona akoīpyry tuhke pyra tōxinamase amoriry pokō, uwa tō roropa tuhke pyra oxināmāko zoko pokō, tapoikehse ahtao, moro sā mā emero nonory po sero nono po tuhke pyra ahno exīko mana isene ro.

¹⁴Mame mokaro isene ro exiketō eremiāko mā toto tākye toexirykōke; mokaro xixi omōtoh wino exiketomo tuisamehxo Ritonōpo ehtoh ekarōko mā toto. ¹⁵Xixi tūtatoh wino exiketō eremiāko mā toto Ritonōpo eahmāko. Tuna konōto ehpiōkō Ritonōpo, Izraeu tō Esē eahmāko mā toto. ¹⁶Imeimehnō nonory pōkomo moehxo esarykō exiketomo, aeremiatohkō etāko sytatose Ritonōpo zae Exikety eahmary pokō.

Yrome ynara tykase ywy: “Popyra ehtoh rokē oehnōko ya, myhene! Typoremāse ywy, tapotūkehse! Mokaro onekunohtōkō ewokāko ro mā toto; ajohpe aexirykō popyrahxo exīko mana.” ¹⁷Etatoko pahne imeimehnō nonory pōkomo! Oekahmatorykō imehnō mana onokyro ekahmary sā urakanaketomo a; eutary ahkahpyry āpoitohkō roropa oeraximatorykō mā kehko. ¹⁸Mame urakanaketō kurūke aepatyā epukāko mā toto eutary aka. Itūtatyā eutary ae tapoisēme exīko mā toto apoitoh ao. Konopo itamurume kapu poe oehnōko mana; sero nono apō tō tykytyky āko mā kehko. ¹⁹Sero nono kywyh āko, tyrakasēme exīko, tykararahsēme exīko mana ipunaka. ²⁰Sero nono wazawazame ytōko mana aetymyhpory samo, kywyh kywyh āko mana tapyi pitiko samo, tyryrykane jamihme ahtao. Popyra ehtoh pokō sero nono pōkō ehtoh omoxinety sā mana; toepukase ahtao owōsaromepyra ropa exīko mana.

²¹Moro ėmepory toehse ahtao mokaro imehxo exiketō kapuaōkō wānohnōko Ritonōpo mana; tuisa tō roropa ahno esē tō sero nono po. ²²Oximōme mokaro enehpōko mana, toto ėmatohme eutary aka; moro ao tapurusēme exīko mā toto okynahxo, moromeīpo tuānohsēme exīko mā toto. ²³Nuno ehxirōko sā mana zemime hkopyra exīko, xixi roropa zemime hkopyra exīko enaromyke samo, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety tuisa konōtome aexiryke ypy Xiāo po, Jerusarē po. Imehnō tamuximākō ėpataka tuisamehxo toehtoh enepōko mana. Saereme toehtoh enepōko roropa mana eya xine.

Ritonōpo eahmary

25 ¹Ritonōpo, Jesēme mase.
Imehxo orīko ase, oesety eahmāko ase,

- onyrityā kure kuhse exiryke;
 pake mosenetuputyase onyriry poko, zae morohne tyrise oya rahkene.
- ² Yna zehnotokō patary tō tykararahse oya,
 pata tō topu risē ke tapuruse exiketō typipahmase oya.
 Tuisa tapyī konōto tō tonahkase oya,
 jūme moro onyrizomopyra mā toto.
- ³ Morara exiryke ahno jamihmākō oeahmāko mā toto,
 imehxo oexiry enetupuhnōko pata tō pōkō mana, zehnotokō nonory po.
- ⁴ Tymōkomokākara akorehmaneme mexiase,
 omise exiketō ewomaneme,
 tapyime mexiase tyryrykane jamihmā maro konopo toehse ahtao,
 jerutume mexiase xixi axitū toehse ahtao.
 Popyra exiketō imehnō zehno ehtoh
 tyryrykane jamihmā sā mana, kuenime toehse ahtao,
- ⁵ axitū sā mana xixi ao ona tonorē po.
 Yrome yna zehnotokō mynyhpākapōko mase;
 akurū sā xixi jetuhkopyra tyryry samo,
 moro sā popyra exiketō kohtary mynyhme tyripōko mase.

Otuhtoh konōto poko

⁶ Ypy Xiāo po otuhtoh konōto rīko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana, emero nonory pōkō otuhtohme; tonahsē rīko mana, tōsē kurākomo eukuru jehnahpyry kurā roropa. ⁷ Mame moroto akurū sā tākye pyra ehtoh enahkapōko mana, ahno emero nono pōkō xitary tōkehko. ⁸ Orihtoh enahkāko roropa mana jūme, nono pōkō orihpyra exīko mā toto. Toto xity korokāko Ritonōpo mana toto enuru ae, mame typoetory tō ehxirotopōpyry enahkāko mana sero nono po. Morara tykase Ritonōpo.

⁹ Morarame moro ĕmepyyry toehse ahtao ynara āko mā toto emero:

— Kuesēkōme mokyro mana. Tonetupuhse ynororo kyaa xine, mame typynanohse sytatose eya. Ritonōpo Kuesēkōme enetupuhnōko sytatose. Seremiatone eahmaryme, satākyematone takorehmase kuexirykōke eya.

Moape wānohtoh Ritonōpo a

¹⁰ Ypy Xiāo ewomāko Kuesēkō mana, yrome Moape nonory pōkō wānohnōko mana, tytūtūmasēme sā exīko mā toto onahpoty samo pui tō pupuru zopino. ¹¹ Tomarykō anŷnōko mā toto nakuae ytoketō samo; yrome tōsewomarykō kukuruhtao ro, osepynanohpyra mā mokaro epyrypaketomo, toto poremakapōko Ritonōpo mana. ¹² Moape patary jamihmākō kararahnōko mana, apuru tō kaetokohxo exiketō roropa, typahsēme exīko mā toto nono pona.

Juta tō eremiatoh Ritonōpo poko

26 ¹ Mame moro ĕmepyyry toehse ahtao eremiāko Juta tō mana, ynara āko mā toto:

Typatake sytatose jamihmā ke!
 Ritonōpo Kuewomanekōme mana, kypatarykō apurume,
 Kypynanohnekōme mā ynororo.

- ² Pata omōtoḥ etapuruhmakatoko Ritonōpo poetory tō omōtoḥme,
aomipona exiketomo te, zae ehtoḥ poko exiketomo, enara.
- ³ Ōmiry omipona se exiketō rīko mase torētyke pyra, oenetuputyryke
eya xine.
- ⁴ Kokoro rokē Ritonōpo enetupuhtoko,
jūme Kuewomanekōme mana.
- ⁵ Imehnō motye kure osekaroketō typoremākase eya,
ipatarykō kaetokohxo exikety tykararahse eya,
apuru tō pipahme tyripose eya nono pona.
- ⁶ Seromaroro tymōkomokākara te, omise exiketō roropa apatary
ikarapyhpyry poro itūtūmāko mā toto.

- ⁷ Zae ehtoḥ poko exiketō esemary tupime pyra mana;
Omorō, Ritonōpo, zae exiketō esemary rīko mase amimome.
- ⁸ Ritonōpo, ōmihpyry omipona ehtoḥ poko ynanase,
oeraximāko ynanase; opyno rokē ynanase
awaro sehxo ynanase, opoko yna oenetuputyry se.
- ⁹ Yronomyryme amaro se ase ukurohtaō koko;
yronomyryme ise oehtoḥ waro jexiry se ase.
Ynara exiryke, sero nono pōkō apiakaryhtaō oya,
tuānohse roropa toto ahtaō oya,
zae ehtoḥ waro exīko mā toto.
- ¹⁰ Kure ehtoḥ riryhtaō oya popyra exiketomo a,
zae ehtoḥ riry anamorepara ekurehnōko mā toto.
Taro roropa zae exiketō nonory po toto ahtaō ro
popyra ehtoḥ poko exikehpyra mā toto, Ritonōpo Imehxo Exikety poko
oty kara mā toto.
Tosēkōme oenetupuhpyra mā toto.
- ¹¹ Ritonōpo, oemary tanŷse mana ozehnotokō wānohtoḥme, yrome
onenepyra mā toto.
Māpyra opoetory tō pyno yronomyryme oexiry eneryhtaō eya xine
ehxirōko mā toto.
Ah netuarimā toto, zuānohko toto, popyra exiketō wānohtoḥ ke.
Opoetory tō pyno yronomyryme oehtoḥ enepoko eya xine.

- ¹² Ritonōpo, kure rokē yna rīko mase yna emātoḥme,
ynanyrityā emero tyrise oya.
- ¹³ Ritonōpo, yna Esemy, tyrohmanohpose ynanexiase imehnō ahno tomo
a, toto ritō tomo a roropa,
yrome omoro rokē mase yna Esēme nymyry.
- ¹⁴ Mokaro ahno toorihse mā toto,
oehpyra ropa mā toto isene toehtoḥkōme ropa;
zuzenume rokē mā toto ēsemāpyra ropa.
Tuānohse toto oya, tonahkase toto,
ipoko xine tuenikehse imehnō mana emero porehme.
- ¹⁵ Ritonōpo, Izyraeu tō tomākapose oya,
yna nonory roropa zumohxo tyrise oya,

moro pokoino imehxo oehtoh enetupuhnōko imehnō mana.

- ¹⁶ Ritonōpo, opoetory tō tuānohse oya;
yna etuarimaryhtao ynanoturuase oya.
- ¹⁷ Nohpo tonururuhtao kui āko mana jetū toexiryke;
moro sā ynanexiase opokoino, Ritonōpo.
- ¹⁸ Poetoēme exikety sā sam tykase ynanexiase,
yrome arypyra, poeto enurupyra nexiase.
Sero nono pōkō onypynanohpyra ynanexiase.
Ahno onemākapopyra roropa ynanexiase.
- ¹⁹ Izyraeu tō aorihtyā ēsemānōko ropa mā toto;
ekepyrykō owōnōko ropa mā toto.
Nono ao aorihtyā ekepyry tō pakāko roropa,
atākyemāko mā toto, eremiāko roropa mā toto.
Axitaku onenehpohpyry otyro ehxikāko,
ahtanohpōko roropa mana.
Moro sā aorihtyā ēsemākapōko ropa mase, Ritonōpo, nono ae
itūtatohkōme ropa.

Zuānohtopo, Ipynanohtopo

²⁰ Wekery tomo, atapyīkō taka omōtoko, omōto apurutoko, ikiritihmatoko;
otonētoko axītao rokene, zehno Ritonōpo ehtoh otyhkatāne. ²¹ Tosary
poe kapu ao Ritonōpo Kuesēkō oehnōko mana sero nono pōkō wānohse
iirypyrykō ehepyryme. Tokare pyra ahno etapatyā ononēpyra exiko sero
nono po mana, imehnō etapahpōkō sero nono po emero osenepōko mana.

27 ¹ Mame moro ēmepyry toehse ahtao, tytapemā apoīko Ritonōpo
mana, tytapemā konōto, jamihme, omoxī roropa, mame onokyroimo
Rewiatā, okoimo konōto apurōko mana, eiomakety, wazawazame ytokety;
mokyro Rewiatā etapāko Ritonōpo mana tuna konōto kuao exikety.

² Mame moro ēmepyry toehse ahtao ynara āko Ritonōpo mana:
“Oeremiatoko ynarykahpyry poko, uwa zoko tō kurā poko! ³ Ywy, Ritonōpo,
ipynanohtōko ase, tuna ke ehxikāko ase; eraseme ase enēko saereme ahtao
koko roropa, onyryhmara imehnō ehtohme. ⁴ Utupi zehno pyra toehse ropa
ase; omoxino tōkehko ātarykahme ahtao ynarykahpyry wiripitanopyryhtao,
morohne poremakāko ase, jahkāko ase moro ātaryka enahkatohme.
⁵ Ypoetory tō epetōkara tōsewomarykō se ahtao ya, ah noehno toto ya
jepeme tōsekarotohkōme, yje, ah noehno toto ya tōsekarotohkōme ya jepeme
toehtohkōme.”

⁶ Ēmepyry oehnōko: Izyraeu tō wewe tymise exikety sā exīko mana,
ahtāko, ekutāko, eperytāko mā toto, moro epery ke sero nono pehkāko mana.

⁷ Izyraeu tō tuānohse Ritonōpo a itamurume hkopyra, itamurumehxo
toto zehnotokō tuānohse eya; tuhke hkopyra Izyraeu tō totapase Ritonōpo
a, yrome tuhkehxo toto etapahpōkō totapase eya. ⁸ Typoetory tō tuānohse
ahtao Ritonōpo a tonyohse toto eya imehnō namotome imeimehnō nonory
pona. Taropose toto eya puu karyke jamihme samo, tyryrykane jamitu ke
xixi tūtatoht winoino. ⁹ Yrome Izyraeu tō rypyry tykorokasēme exīko, popyra
toto ehtopōpyry tousēme exīko mana apoto apō tomo, ahno neponāmary

eahmatoh tonahkase ahtao, ikyryry topu tō tapose ahtao tawa samo te, ixtaratu zahkatoh tonō tonahkase ahtao roropa tyneponāmarykō Asera kyryry maro emero.

¹⁰Pata ewomahpyry apuru tō jamihmākō ke tytaōke pyra mana; ahno pyra moro pata po, turumekase ona tonorē samo. Patāpome mana pui tō esaryme, moroto onahpoty enahnōko okyno tō mana, ona po mā toto oseremāko.

¹¹Wewe amoriry tō toorihse mā kehko, toetahtahkase mā kehko; morohne anŷnōko apotopokōme nohpo tō mana. Putuhtome exiketō sã Izyraeu tō exiryke toto pyno pyra Ritonōpo exīko mana, toto wānopyryhtao onewomara mana.

¹²Mame moro ĕmepyyry toehse ahtao typoetory tō enehnōko Ritonōpo mana imeimehnō ahno tō wino tuna Eupyrati poe Ejitu nonory ehpiō pona. Tiriiku puhturu apiakary sã ipihpyry htae, moro saaro Izyraeu tō tapiakasēme exīko mā toto toitoine.

¹³Mame moro ĕmepyyry toehse ahtao rue konōto osetōko mana, mame Izyraeu tō itahtyã Axiria nonory po te, mokaro roropa arotyã Ejitu tō namotome oehnōko ropa mā toto tynonorykō pona. Mame Ritonōpo Tosēkō eahmāko mā toto ypy kurā po, Jerusarē po.

Popyra ehtoh oehnōko Izyraeu tomo a

28 ¹Popyra ehtoh oehnōko Samaria pona, typatarykō kurā poko epyrypāko Izyraeu tō etŷketomo. Pata kurā potu myhene jakanahmā kurā epoe! Apatary pōkō toetŷse mā toto, pata enekure ehtoh enahnōko mana ekuru aremamyyry samo. ²Orutua jamihmā enehpōko Ritonōpo mana, orēpyra exikety; konopoimo topuxikirime exikety sã oehnōko mana, tyryrykane jamihmā samo, emero enahkane sã roropa. Konopo jamihmā samo, tuna tukumase ahtao zueme exikety samo. Emero enahkapōko mokyro mana! ³Moro pata kurā Samaria, epyrypatopōpyry tuisa tō etŷketomo a Eparaī po tytūtūmasēme exīko mana. ⁴Pata kurā potu, jakanahmā kurā epoe, kure potu aexihpyry enahnōko mana, ekuru aremamyyry samo. Fiku epery apitorymā sã exīko, eina toehse ahtao: ahpīrāsasaka ahtao, apoīko imehnō mana, enahtohme.

⁵Moro ĕmepyyry toehse ahtao Ritonōpo Jamihmehxo Exikety parimā sã exīko mana ekuru kurā risemy typoetory isene ro exiketomo a.

⁶Apiakananomo a zae toehtoh se toto ehtoh ekarōko mana. Soutatu tomo pata ewomananomo a topetōkara wino orēpyra toto ehtoh ekarōko mana.

Omi Juta tō netaryme

⁷Yrome imehnō nae rowohpā sã ytoytoketomo eukuru jehnahpyry tōse itamurume tyya xine exiryke. Xikihme ehsaromepyra mā toto eukuru pokoino: Ritonōpo maro oturuketō mokaro, urutō kō roropa. Moroto ehse toto toetŷse rokene, rowohpā samo. Mokaro urutō kō Ritonōpo enepotoh apoiryhtao, toetŷse mā toto; morararo Ritonōpo Tapyī tao erohketomo, ahno apiakaryhtao eya xine apiakatoh tao. ⁸Meza tō otuhtoh nuriame mā kehko; tonarutase exiryke, osa kurā pyra toehse ipunaka.

⁹Ykerekeremāko mā toto, ekaropōko roropa; ynara āko: “Onoky amorepary se mokyro nae? Ritonōpo nekarohpyry ekarōko hnae kyya xine?

Poeto pitikome kymarokō ekarōko nae, pake pyra suhsu rumekahpōkomo?

¹⁰Poetohiti amorepary sā kuamoreparykō se mana: a, e, i, pa, pe, pi, tōkehko.”

¹¹Jomiry etary se pyra awahtao xine, ourutorỹko Ritonōpo mana imehnō omiry ae. ¹²Pake pixo oturuase amaro xine, ynara ase: “Oserematoh ekarōko Ritonōpo mana oya xine; oewomatorỹko mana.” Yrome jomiry etary se pyra mexiatose. ¹³Morara exiryke āmorepatorỹko Ritonōpo mana: a, e, i, pa, pe, pi tōkehko poetome awahtao xine samo. Mame oytorykō kuhñōko matose yrome osetapāko matose, tyryrhmasēme exīko, epukāko matose apoitoh taka, āpuruhpyry taka omōñōko matose.

Topu kurā Xiāo apōme

¹⁴Jerusarē tuisaryme exiketomo, kowenume erohketomo, epyrypaketomo, Ritonōpo Kuesēkō omiry etatoko pahne! ¹⁵Ynara āko matose epyrypāko: “Orihtoh maro osepeme toehse ynanase, yna omihpyry totapose yna a aorihtyā esary a. Naeroro popyra ehtoh konōto toehse ahtao etuarimara exīko ynanase,” āko matose. Yrome enaromyra matose ajohpe ehtoh etaryke oya xine; ōsewomarykō kuhñōko matose, zae pyra ehtoh poko exiketō enetuputyryke oya xine. ¹⁶Naeroro ynara āko Ritonōpo mana: “Topu rīko ase Xiāo po ynyriry apōme, ynymenekahpyry jamihme ehtohme tūpore roropa. Ipokona ynara tymerose mana: ‘Jenetupuhnanō enaromyra mā toto.’ ¹⁷Zae ehtoh rīko ase tyrinanō kyryryme, ajohpe pyra ehtoh ykyryryme exīko mana, ikuhtohme.”

Atapyīkō ōsewomatohkōme ekarōko matose repe. Yrome morohne arōko konopoimo mana topuxikiri maro, tarosēme exīko mana tuna zueme toehse exiryke. ¹⁸Mame oorihthōkō maro osepeme oehtopōpyrykō tonahkasēme exīko mana. Aorihtyā esary a ōmihpyrykō typahsēme exīko. Popyra ehtoh konōto toehse ahtao tuna ikumahpyry samo typoremākasēme exīko matose. ¹⁹Popyra ehtoh konōto toehse ahtao aarotorỹko mana; ēmepyyry ae rokē oehzomōko mana. Saereme ahtao, koko roropa eanahtōko matose. Ritonōpo omiry etaryke oya xine, oserehnōko matose. ²⁰Mokyro orutua sā exīko matose, ahno omihpyry samo: “Nyhtoh mytyhse exiryke nyhpyra mana, āty pitiko exiryke ipune pyra mana.” ²¹Kuesēkō owōñōko mana, pake aowomyhpyry sā ypy Perazī po; Zehno exīko mana pake zehno toehtopōpyry sā jakanahmā Kipeāo po. Tyriry se toehtoh rīko mana, tyoro sā ahtao ro. Aerohtoh otyhkāko mana tuaro pyra kuahtao xine ro.

²²Morara exiryke onuropyra ehtoko; Oneunohpyra ehtoko oenaroximarykō poko oepatohkō tupimehxo exīko oya xine mana. Ynara totase ya Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omiryryme: “Sero nono porehme tonahkasēme exīko mana.”

Tuaro Ritonōpo Ehtoh poko

²³Etatoko ke jotururu oya xine! Otato ehtoko ynekarory poko. ²⁴Tupito poko erohkety nono ahkary poko rokē pyra mana. ²⁵Takorokakehse ahtao oseosehta ipuhuru arykāko mana. ²⁶Zae rokē emero arykāko mana tamorepase toexiryke Ritonōpo a. ²⁷Mame apoitoh toehse ahtao tykyrysā anỹñōko mana, apoīko mana, ikararahñōko mana tomeseke samo. ²⁸Tiriiku ahtao morararo, tomeseke sā apoīko mana, ipoko erohnōko mana. ²⁹Ritonōpo Jamihmehxo Exikety poe

tuaro exīko sytatose. Tuaro toexiryke tomeseke sā tōsenetupuhtopōpyry ae tyriko mana. Tuaro kuhse mā ynororo emero riryhtao eya.

Jerusarē pōkō ehtopo

29 ¹Popyra ehtoh oehnōko Jerusarē pona, Ritonōpo wahtory apō, esaryme; moroto tuisa Tawi tōsesarise typoetory tō maro! Ah jeimamyry aropō toto, otarame asakoro motye, otuhtoh konōto poko tōseahmarykōme, ²Moromeīpo popyra ehtoh enehpōko Ritonōpo mana sero pata: “Ritonōpo wahtory apō,” pona. Pata pōkō xitāko mā toto, ihnamōko; sero pata apoto apō sā osenēko, munuhpe. ³Soutatu tō tuhke enehpōko Ritonōpo mana etonatohme sero pata pōkō maro; pata zomyehmāko epetōkara soutatu tomo, apurūko mā toto. Nono ke opyi tō rīko mā toto tonuhtohkōme apuru tō tohkatohme. ⁴Pata tonahkasēme exīko, epōkō tomasēme exīko mā nono pona; zuzenu sā tōtururukō kuhnōko mā toto, puti puti āko, pusuh āko roropa moe nono zopino akuaryhpo samo.

⁵⁻⁶Yrome mōtoino rokē, tokare pyra oepetōkara maro osetapāko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana. Mokaro imoihmākō imeimehnō nonory pōkō aropōko mana konomeru ke, nenenehkane ke te, nono tykytyky karyke, tyryrykane konōto ke, apoto konōto ke, topetōkara rīko mana putoh katohme; arexi pihpyryme sā exīko mā toto tyryrykane narory samo. ⁷Mame epetōkara emero, Ritonōpo wahtory apō patary pōkō maro osetapaketomo, soutatu tō emero pata apuruhpōkomo, opyi tō maro, emero osenepyra exīko osenehtoh samo, osenehtopōpyry sā roropa. ⁸Mokaro imeimehnō nonory pōkō emero ypy Xiāo maro osetapaketō ahno aemitapātyā sā exiko, tōsenety ae otuhnōko sā mana, yrome typakase tahtao omise ro mana. Tutunase zehnase exikety sā exīko roropa mā toto, tōsenety ae tuna ēnōko sā mā repe, yrome typakase tahtao tuna sero mana.

Jerusarē pōkō tuarōmatopo

⁹Putuhtome exiketō sā rokē ehtoko, ise awahtao xine! Tonurākara sā roropa ehtoko ise awahtao xine! Eukuru jehnahpyry onēpyra awahtao xine etýtoko, rowohpā sā ytoytotoko! ¹⁰Ritonōpo poe wetukene matose yronymyryme, oupuhpyrykō tyōtose eya, oenurukō tapuruse roropa eya. Moro enurukō urutō kōme mā toto, Ritonōpo poe enetohme repe, yrome Ritonōpo nenepohpyry onenepyra mā toto. ¹¹Seromaroro, Ritonōpo nenepohpyry oya xine pape tymerose sā mana tapuruse ikyritihmatoh ke. Moro pape aroryhtao isekeremary waro exikety a isekerematohme ynara āko mana: “Onysekeremasaromepyra ase tapuruse exiryke ikyritihmatoh ke.” ¹²Mame moro pape ekaroryhtao isekeremary waro pyra exikety a, ynara āko mā ynororo: “Isekeremary waro pyra ase,” āko.

¹³Ynara tykase Ritonōpo: “Moxiamo oturūko mā toto ya týtarykō ke rokene, jeahmāko mā toto typotapihpyrykō ke rokē roropa, yrome ikurohtao xine ameke mā toto ywinoino, yse nymyry pyra mā toto. Jeahmāko sā mā toto, yrome ahno nyripohpyry poko rokē mā toto. ¹⁴Naeroro yjamitunuru ke ynyriry mokaro rānao oserehnōko mā toto, osenuruhkāko mā toto. Moro eneryke tyya xine tuarohxo exiketō zuaro pyra exīko mā toto, mokaro roropa amorepatyamo amorepatopōpyrykō anakorehmara xine mana.”

¹⁵ Popyra ehtoh oehnōko oya xine mana: Ritonōpo winoino ōsenetupuhthōkō zonemyryke oya xine. Koko, xinukutumao zae pyra ehtoh poko matose, mame ynara āko: “Kuenepyra xine imehnō mana, kynyriyrkō waro pyra imehnō mana, emero.” ¹⁶ Yrome azahkuru matose: oripo rihpō motye orino ekarōko matose! Oripō ynara kasaromepyra mana tyrihpono a: “Jyripyra mexiase.” Tumeri ynara kasaromepyra mana tyrihpono a: “Zuaro pyra mase onyriyri poko.”

Imeīpo opynanohtorýko ase

¹⁷ Okynā pyra itu tupitome exīko kehko. Tupito tō roropa itume exīko ropa mana.

¹⁸ Moro ěmepyrý toehse ahtao, otato pyra exiketō pape sekeremary etāko mā toto, pape apuruhpyry ikyritihmatoh ke, tonurākara roropa ikohmamyrý poe saereme ehtoh enepitōko, osenuhmāko mā toto. ¹⁹ Tymōkomokākara tākye exīko mā toto Ritonōpo poe, Izyraeu tō Esē Kurā nyrihpyry ke atākyemāko mā toto. ²⁰ Typoetory tō rohmanohponanō enahkapōko Ritonōpo mana; typoihtonanō enahkapōko mana. Osenetupuhketō imehnō ryhmatoh poko tonahkasēme exiko mā toto. ²¹ Ajohpe imehnō hxironanō enahkapōko Ritonōpo mana, apiakananō enekunopyry se exiketō enahkapōko Ritonōpo mana, ajohpe toehtohkōke imehnō zae exiketō tuānohpose ahtao, mokaro enahkapōko Ritonōpo mana.

²² Naeroro ynara āko Ritonōpo, Aparāo pynanohne, Izyraeu tō poko: “Ypoetory tō onyporemākapopyra exīko imehnō mana, jūme ehxirozomopyra exīko matose. ²³ Opoenō eneryhtao, ynekarohpyry oya xine, kure rokē jekarōko matose, Ritonōpo Kurāme jenetupuhnōko matose, Izyraeu tō Esemy. Yronymyrýme jomipona exīko matose. ²⁴ Mame tuaro pyra aexityā tuaro exīko mā toto, ykerekemary sato kō tākye atamorepāko mā toto jomiry poko.”

Osepeme ehtoh Ejitu tuisary maro

30 ¹ Ynara āko Ritonōpo mana: “Popyra ehtoh oehnōko ypoenō jomipona pyra exiketomo a. Osenetupuhnōko mā toto tynyriyrkō poko, yrome onekaropopyra mā toto ya. Tōmirykō etapōko mā toto imehnomo a: ‘Moro riry kure,’ kara jahtao! Iirypyrykō emānōko mana. ² Onekaropopyra ro toto ahtao ya, Juta tō tuisary toytose Ejitu pona takorehmatohkō ekaropose Ejitu tuisary a. Ejitu tō jamitunuru Juta tō ewomāko mana, ekarōko mā toto. ³ Yrome ākorehmasaromepyra xine exiko mana, oewomara xine Ejitu tō ekurehnōko mana, iporemātýāme rokē exīko matose. ⁴ Juta tuisary naropotýā toeporehkase toto Ejitu pona, pata Zoā pona te, pata Hane pona roropa, ⁵ yrome ehxirōko rokē mā toto, anakorehmara Ejitu pōkō exiryke ipunaka; akorehehkāko mā toto, naeroro ehxirōko mā toto, typoremāse toexirykōke.”

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana onokyro tō poko ona po ikurenae: “Nono tupimā akuohnōko mā mokaro Juta tuisary naropotýamo, moroto reāo tō nae, okoi tomo te, okoimo tō roropa taporirykō ke ytoketomo. Jumētū tō po, kameru tō po roropa mōkomo kurā arōko mā toto tynekarorykōme ahno a, anakorehmasaromepyra exiketomo a. ⁷ Imehnō anakorehmasaromepyra Ejitu mana ipunaka, naeroro Ejitu esehpāko ase ‘Zakareimo ikuremahpyry.’ ”

Ritonôpo omipona pyra exiketomo

⁸Mame ynara tykase Ritonôpo ya: “Ynara imeroko pape pokona, jûme ehtohme, zae pyra ypoetory tō ehtoh waro imehnō ehtohme. ⁹Jomiry omipona pyra exiketō mokaro, ajohpe exiketomo, Ritonôpo nyripohpyry etary se pyra exiketōme roropa mā toto. ¹⁰‘Mynyhme ehtoko,’ āko mā toto enenanomo a; urutō komo a roropa: ‘Zae ehtoh poko etary se pyra ynanase. Yna zuruko yna zamaro ehtoh poko. Osenehtoh poko rokē yna zuruko. ¹¹Otūtatoko yna esemary ae! Yna anakorekehkara exiko! Yna onuruzomopyra ropa ehtoko Ritonôpo kurā, Izyraeu tō Esē poko,’ āko mā totol!”

¹²Morara exiryke Ritonôpo kurā, Izyraeu tō Esē, ynara āko typoetory tomo a: “Jomiry rumekāko matose, mame zehnotokō rīko matose oepekōme, ajohpe ehtoh ekarōko matose kure rokene. ¹³Popyra matose, mame popyra oehtohkō oenahkatoryko mana; itohkapitory sā exīko mana apuru kae exikety ao: irakapitōko, mame axī epukāko mana nono pona. ¹⁴Tonahkasēme rokē exīko matose, oripo samo tytohkase ahtao, zokonaka oxinamara mana ikarā anŷtohme apoto htae, tuna anŷtohme roropa pēkamā kuae.”

¹⁵Ynara āko Ritonôpo Kurano, Izyraeu tō Esemy, typoetory tomo a: “Oepyry ropa awahtao xine ya, tehme roropa awahtao xine typynanohsēme exīko matose; jenetuputryhtao oya xine towomasēme exīko matose orēpyra oritoryko ase. Yrome jomipona se pyra matose. ¹⁶Māpyra oeparykō poko osenetupuhnōko matose kawaru axī exiketō po oepetōkara winoino. Ajohpe pyra matose, oeparykō kuhnoōko matose kawaru po, yrome oepetōkara eky kawaru tō axihxo mā toto. ¹⁷Miume awahtao xine epāko matose toiro rokē oepekōkara tooehse ahtao oetapase xine, 5me oepetōkara oenepanohpotoryko mā toto emero porehme. Tonahkasēme exīko matose, ākoīpyrykō kamisa apoitoh mara sā exīko ypy emory po.”

Kure typoetory rīko ropa Ritonôpo mana

¹⁸Oeraximatoryko ro Ritonôpo mana, kure orirykō se toexiryke, opynanopyrykō se roropa mana; Ritonôpome mana, zae ehtoh rineme. Tākye exiketō mokaro aenetupuhnanomo. ¹⁹Jerusarē pōkomo, Xiāo pōkomo, xitara exīko matose. Ritonôpo Oesēkō kohmaryhtao oya xine ākorehmatohkōme, nupunato oenetoryko mana; opyno xine exīko, ōmirykō etāko, ākorehmatoryko roropa mana. ²⁰Oetuarimatohkō ekarōko Ritonôpo oya xine mana, yrome amaro xine exīko mā ynoroŷo āmorepatohkōme, osēpatakamāko matose imaro ise awahtao xine. ²¹Oesemarykō rumekaryhtao oya xine āpotunuru wino te, opozery wino, aomiry etāko matose ōkae xine, ynara āko: “Oesemary zaenato seny; seroae ytotoke.” ²²Onyrytā, oneponāmarykō apoīko matose, parata risemy te, uuru risē roropa ipahtohme nuriame aexityā samo. Eya xine ynara āko matose: “Ytotoke taroino!”

²³Mame otyro puhturu arykaryhtao oya xine otupikō po konopo enehpōko Ritonôpo mana, kure anapyrykō apoitohme oya xine. Itamurume onahpoty nae exīko pui tō napyryme. ²⁴Mame oekykō jumētu tomo, pui tō roropa aerokurukohtao otupikō ahkary poko tonahsā kurā enahnōko mā toto, toximase sautu maro. ²⁵Moraramo moro ēmepyry toehse ahtao, oepetōkara totapase ahtao itapyī tō jamihmākō tonahkase roropa ahtao, iporiry tō tuna

maro yhtöko mā kehko ypy tō poe emero, somohmä emory tō poe roropa. ²⁶Mame typoetory tō apurotopöpyry topinohse ahtao Ritonöpo a, toto ryhmatopöpyry tukuräkase ahtao roropa eya toto wānohtopöpyry eya, nuno saereh āko mana xixi saerehkatoḥ samo te, xixi roropa jamihmehxo saereh āko mana 7me, 7me ĕmepyyry saerehkatoḥ sā exīko toiro ĕmepyyry ae.

Axiria wānohnōko Ritonōpo mana

²⁷Enetoko ke! Ritonōpo Kuesēkō moino oehnōko mana. Zehno exikety me oehnōko mana akurū ao, orexītome. Oturūko mana, aomiry apoto sā mana, jahkatoḥme. ²⁸Ritonōpo puu katoḥ tuna zueme ehtoḥ sā mana, tukumase ahtao ahno pymyry pona. Ahno, imehnō nonory pōkō ahpīko sā mana tiriiku samo, ipihpyry sā toto pahnoḥko mana. Etypohkapotoḥ rīko mana itarykō aka toto arotoḥme azahkuru esemary ae. ²⁹Yrome atākyemāko matose, eremiāko Ritonōpo eahmary me oseahmatoḥ poko ĕmepyyryhtaḥ sā oya xine; tākye exīko matose ytokeḥ samo, rue tō etory me onuhnōko mā toto ypy kurā pona, Ritonōpo eahmatoḥme, Izyraeu tō ewomane, jamihme Exikety.

³⁰Ritonōpo Imehxo Exikety omiry osetāko imehnomo a emero, zehno toehtoḥ enepōko mana. Apoto zahkatō sā exīko, konopo itamurume, tyryrykane jamihme, konopoimo topuxikirimē; tomary jamihmä anŷnōko mana toto wānohtoḥme. ³¹Axirio tō oserehnōko mā toto Ritonōpo omiry etaryke tyya xine, sam katoḥ toto wānohtoḥ toehse exiryke. ³²Tāpoa tō etoryhtaḥ rira tō maro, axirio tō etaetapāko Ritonōpo mana tykaparu ke; ynororo osetapāko mana axirio tō maro. ³³Moino ro osa tukuräkase apoto konōto ritoḥme, axirio tō tuisary zahkatoḥme. Moroto zumo mana, mosa roropa, apotopokō nae itamurume jahkatoḥme. Ritonōpo puu katoḥ ke topu zahkasē sā apoto zukāko mana.

Jerusarē ewomāko Ritonōpo mana

31 ¹Popyra ehtoḥ oehnōko mokaro a, Ejitu pona ytokeḥ takorehmapotoḥkōme! Osepeme ahno maro toexirykō se mā toto kawaru tō tuhke nae toexirykōke, kahu tō tuhke nae roropa toexirykōke, soutatu tō orēpyra exiketō kawaru po ytokeḥ nae roropa repe, yrome Izyraeu tō Esē Kurā onenetupuhpyra mā toto, Ritonōpo a atakorehmapopyra mā toto. ²Yrome Ritonōpo tuaro mana, popyra ehtoḥ enehpory waro roropa mana; tōmihpyry ae ro tyrīko mana. Naeroro popyra ehtoḥ poko exiketō wānohnōko mana, popyra exiketō akorehmananō roropa wānohnōko mana. ³Ejitu pōkō ahnome rōkē mā toto, ritōme pyra; eky tō kawaru tō okyno orihketōme roropa mā toto, zuzenume pyra. Mame tomary tanŷse ahtao Ritonōpo a toto wānohtoḥme orihnōko mā toto oximaro, Ejitu tō jamihmākomo, Juta tō saaro jamihme pyra exiketomo.

⁴Ritonōpo tōturuse ymaro, ynara tykase ya: “Reāo a kaneru tosekase ahtao, oserehpyra mana, epara roropa mana kui karyhtaḥ kaneru pyno exiketomo a, tuhke toto ahtao ro, opore kui karyhtaḥ roropa. Moro saaro ywy Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oserehpyra ase tyhtose jahtaḥ etonatoḥme Ypy Xiāo pōkō ewomatoḥme. ⁵Torō samo, tymŷ epoe ytoytōko typoenō ewomary me. Moro saaro ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Jerusarē ewomāko ase; moro pata pynanoḥnōko ase, ypoetory tō ewomāko ase.”

⁶Izyraeu tomo, Ritonôpo turumekase oya xine; yrome seromaroro oorypyrykô irumekatoko, eramatoko ropa eya aomiry omipona oehtohkôme ropa. ⁷Moro ěmepyrý toehse ahtao oneponâmarykô parata risemy, uuru risē roropa pahnôko matose, emero porehme, oorypyrykô rumekatohme. ⁸Ynara âko Ritonôpo mana: “Axirio tō typoremâkasēme exīko, totapasēme exīko mā toto aetonarykohtao. Yrome ahno kara toto etapâko mana. Epâko mā toto etonato poe, mame ipoenō nuasemâkô imehnō namotome exīko mā toto. ⁹Axirio tō esēkô epâko mana tōserehse, ipoetory tō soutatu tō tuisary tō enaromýke toexirykôke kamisa pãteira tō rumekâko mā toto.” Morara tykase Ritonôpo, toahmase exikety Jerusarē po, iwahtory apō moroto mana apoto maro, ahno nekarory zahkatohme.

Tuisa zae Exikety

32 ¹Mame ěmepyrý oehnôko mana zae Exikety mā Tuisame exīko, zae erohnôko mana tuisame toexiry poko, imaro kowenu poko erohketô roropa zae rokē erohnôko mā toto. ²Ahno ewomâko mā toto tapyi samo konopome ahtao tyryrykane maro; iporiry tō sã roropa exīko mā toto nono tonorē po, jerutume sã exīko mā toto topu konôto myhto ona tonorē po. ³Mame kure osenuhmâko mā toto, ise ahno ehtoh etâko mā toto. ⁴Penekhepyra exīko mā toto tuaro exiketô samo, kure enetupuhnôko mā toto, topohme tōtururu waro exīko mā toto. ⁵Mame putuhtome exikety onekaropyra mā toto tuaro exikety. Ajohpe exikety onekaropyra mā toto tuisamehxo exikety. ⁶Ynara exiryke: putuhtome exikety ajohpe oturūko mana. Tahxime osenetupuhnôko mana popyra ehtoh riry poko. Inekarory Ritonôpo poko ajohpe rokē mana; inyriry roropa Ritonôpo zamaro pyra mana: omise exiketomo a tonahsē onekaropyra mana, tutunazehnase exiketomo a tuna onekaropyra roropa mana. ⁷Ajoajohpe exikety zae pyra ehtoh rīko mana popyra toexiryke. Osenetupuhnôko mana tymôkomokākara enekunohtohme ajohpe ehtoh ke, zae ehtoh anapoipyra toto ehtohme. ⁸Yrome zae ehtoh poko exikety osenetupuhnôko mana zae ehtoh riry poko, ajohpe pyra toehtohme, emero poko tahtao.

Omi nohpo tomo a Jerusarē po

⁹Nohpo tomo, kure rokē osekaroketomo, etatoko pahne jomiry; otato ehtoko, torētyke pyra exiketomo! ¹⁰Tuesapare matose seromaroro yrome taroino toiro jeimamyry motye pitiko, etuarimatoeh oehnôko oya xine mana, uwa tō apoitoh pyra exiryke. ¹¹Tupime pyra nexiase oya xine, torētyke pyra mexiatose; yrome seromaroro tykytyky kahtoko enaromýke oehtohkôke! Ometýkô toutoko, kamisâpo amurutohme ometýkô myakâme. ¹²Amanatyrykô etaetapatoko oemynyhmarykôme otupikô kurâ tonahkase exiryke, uwa zoko tō anarykatyâkô maro. ¹³Mame omoxino, âtaryka roropa ahtâko ypoetory tō nonory po. Oxitatoko pata pôkô poko, tâkye toh nexiase. Tapyi tō poko roropa, pehme toh nexiase ahno ke, tâkye exiketô ke! ¹⁴Tuisa tapyi kurâ turumekasēme exīko mana. Pata roropa turumekasēme exīko. Tapyi tō jamihmâkô, soutatu tō pata ewomananō esary tō tykararahsēme exīko, typahsâme kaetokohxo ehtohme jūme. Jumētu tō tosēke pyra exiketô moroto ytoytkô rokē mā toto, kaneru tō onahpoty enahnôko roropa moroto.

¹⁵Yrome Tuzenu enehpōko ropa Ritonōpo mana kypona xine; tupi tō po tō mā kurākō tarykasā zamaro exīko ropa, itamurume tykyrysā ahtāko tupito tō po. ¹⁶Emero osa po Izyraeu nonory po zae ehtoh poko exīko mā toto; zae rokē imehnō rīko roropa mā toto. ¹⁷Mame zae ehtoh poko toehse emero exiryke osepeme exīko mā toto, osetapara exīko, jūme towomasēme exīko mā toto. ¹⁸Ritonōpo poetory tō towomasēme exīko mā toto; itapyikō tao osepeme exīko, osewomāko roropa mā toto. ¹⁹(Konopoimo topuxikirime itu enahkāko mana, pata kararahnōko roropa mana.) ²⁰Amarokō emero tākye exīko matose; tuna itamurume nae exīko anarykatyākō ehxikatohme, onahpoty ewomahpyry ipune exīko oeky tō napyryme, jumētu tomo, pui tō roropa.

Etuarimatopo, Ipynanohtopo

33 ¹Popyra ehtoh oehnōko oya myhene, imehnō enahkapone, yrome oenahkara ro imehnō mana! Popyra ehtoh oehnōko oya, ewokane yrome oewokara ro imehnō mana! Imehnō tonahkakehse ahtao oya, tonahkasēme exīko mase; imehnō towokakehse ahtao oya towokasēme exīko mase.

²Ritonōpo yna Esemy, yna pyno exiko, yna akorehmako, oeraximāko ynanase. Kokoro rokē yna ewomaneme exiko, yna ipynanohtoko popyra ehtoh toehse ahtao yna a. ³Yna akorehmaneme Ritonōpo osetaparyhtao ahno tō mā epāko aomiry konomeru sã etaryke tyya xine, sapararahme exīko mā toto. ⁴Ahno tomo, omōkomory emero arōko oepetōkara mana, taparara tuhkākō akurū sã toehse toto ahtao.

⁵Ritonōpo, tuisamehxo mase, kae oesary mana; Pata Xiāo pehkāko mana zae ehtoh ke, ajohpe pyra ehtoh ke roropa. ⁶Moroto typoetory tō ewomāko mana, toto pynanohtōko mana, tuaro toto ripōko mana, emero ehtoh poko zuaro toto ripōko roropa mana. Ritonōpo imehxo enetuputyry typoetory tomo a, tineru motye kure mana eya xine.

⁷Soutatu tō orēpyra exiketō takorehmanekō kohmāko mā toto, tuisa konōto naropotyā osepeme tyripotohme xitāko mā toto yronymyryme. ⁸Osema konōto tao popyra ehtoh kurūke ytoytoke tō pyra mana. Tōmihpyrykō totapose repe, yrome aomipona pyra toehse toto; enenanō onetara mā toto, kure imehnō onyripyra mā toto emero. ⁹Tupito tō poko pyra mā toto, turumekase eya xine; itu tō ypy Ripano tō po tonore toehse kehko. Jakanahmā Sarō oname tonorē toehse. Pasā po, ypy Kameru po roropa wewe ary ohpahnōko rokē mana.

Topetōkara enaroximāko Ritonōpo mana

¹⁰Ynara āko Ritonōpo ahno tomo a: “Seromaroro owōnōko ase; yjamitunuru enepōko ase, imehxo jehtoh roropa. ¹¹Ōsenetupuhtohkō ritohme tiriiku pihpyry sã rokē mana; onyriyikō roropa toiparo rokē mana, ypoe puu katoh apoto sã oenahkatoryko mana. ¹²Orunome exiko matose; omoxino tyahkasē samo, tomase ahtao apoto htaka. ¹³Amarokō emero, ameke exiketomo, ameke pyra exiketō roropa, ynyrihpyry poko etatoko pahne, yjamitunuru enetupuhtoko!”

¹⁴Pata Xiāo po, iirypyrymākō tykytyky āko mā toto. Ynara āko mā toto enaromýke toexirykōke: “Otāto orihpyra exīko sytatou moro apoto

enahkatoh pūto kuahtao xine, jūme ezehtpyra exikety pūto kuahtao xine? Onoky osewomāko nae zahpyra toehtohme?” ¹⁵Osewomāko mana zae ehtoh poko rokē ahtao te, ajohpe pyra tōmiry ahtao roropa, ehehtpyryje onepehmapopyra ahtao jamihme pyra exiketomo a te, tineru anapoipyra ahtao zae pyra toehtamitume, oximōpyra tahtao imehnō etapary se exiketō maro, ŷme pyra tahtao zae pyra exiketō maro. ¹⁶Moro sā ahtao towomasēme exīko mana, tapyi jamihme exikety tao sā exīko mana, topu risē tao; tonahsē nae exikehtpyra mana, tuna roropa enahpŷme aukurume exīko.

Kure ehtoh oehnōko mana

¹⁷Moraramē tuisa konōto enēko ropa matose, tuisa imehxo exikety, nono konōto esemy. ¹⁸Osenetupuhnōko matose enaromŷke oehtopōpyrykō poko, mame ekaropōko: “Otoko hnae mokaro tineru epehmaponanomo kowenu tinerūme, tynepehmapory epehmaponanomo? Otoko hnae mokaro tapyi jamihmā erase tomo?” ¹⁹Mokaro ahno epyrypaketō onenepyra ropa exīko matose, tyoro omiry ae oturuketomo, omi tupime enetuputyry. ²⁰Pata Xiāo enetoko, moro pata po oseahmatoh rīko sytatose! Jerusarē pata ewomahpyryme exīko kuesarykōme. Tapyi sā mā moro toehse, jūme esyryhmara mana. Ixikihtmatyā onoupyra exīko, eary tō anamohpyra roropa mana. ²¹Moroto saeremehxo Exikety me osenepōko Kuesēkō mana kyya xine. Jerusarē po tuna konōto tō nae exīko, iporiry tō roropa, yrome epetōkara kanary tō ytopyra exīko mā kehko morohne ae, wapu konōto tō roropa ytopyra exīko morohne ae. ²²Ritonōpo mā zae Kuapiakanekōme, Kutuisarykōme roropa mana, ynororo mā kypynanohtorŷko roropa. ²³Wapu tō eary sarasaramē mā kehko tymyhpokase mana. Mame itamī apō xikihme exikety tūpore pyra toehse, itaminy ananŷpyra mana. Moraramē kuepetōkara kyryry kurā apoīko sytatose; imōkomory tōkehko, itamurume mōkomo apoīko sytatose, ahmitahpyry tō roropa mōkomo apoīko mā toto. ²⁴Jerusarē pōkō tyrohsē anapoipyra exīko mā toto, iirypyrykō emero tykorokase exiryke.

Ahno wānohnōko Ritonōpo mana

34 ¹Osehtoko, imeimehnō nonory pōkomo, etatoko pahne, oximōtoko, otato ehtoko isene exiketomo porehme! ²Ahno tō zehno Kuesēkō mana emero porehme, isoutatu tō maro; toto wānohnōko mana toto enahkapotoh ke. ³Aorihtyā ekepyryme moroto exīko mā toto aepukatopōpyrykō po, motāko, suu āko mā toto nono po porehme; munu yhtōko ypy tō poe iporiry tō samo. ⁴Xixi te, nuno roropa, xirikuato tō roropa enahnōko mana, kapu amēnōko mana pape samo tamēse ahtao. Xirikuato tō epukāko mā kehko kapu ae, uwa ary epukary samo, wikeira ary sā roropa.

⁵Kuesēkō tapemā taetose sā mana, eraximāko kapu ao. Etō tō wānohnōko Ritonōpo mana toto enahkatoh ke; tytapemā ke Etō tō etapāko mana. ⁶Moro tapema munuhpe exīko imunurukō ke ikaseryhpe roropa, kaneru tō etapatopōpyry samo, poti tō roropa jahkatohme tynekaroryme. Etō tō etapāko Ritonōpo mana, mame toto ekarōko mana tynekaroryme pata Posora po. ⁷Mokaro ahno maro, pui tō ikuremahnō totapasēme exīko mā toto, pui

poenō maro, pui wātasenā maro; munu ke pehme sā nono exīko mana, ikasery ke toxiōtose nono exīko roropa mana. ⁸Moro ĕmepyry ae Ritonōpo Kuesēkō emŷpōko mana, moro jeimamyry ae Xiāo epetōkara epehmapōko mana.

⁹Iporiry tō Etō po azawame exīko, nono ĕxofereme exīko roropa mana; moro nono Etō esary porehme zahnōko mana azawa samo. ¹⁰Moro apoto onezehkara exīko mana, erexītory onuhkehpyra exīko roropa mana. Moro nono jūme zahketyme exīko mana, typahse nono pona, ikuroko jūme ytoytoketō ytopyra exīko mana. ¹¹Torō tō moro nono esēme exīko, tymŷkō rīko mā toto moroto, emero rokē po. Patāpome moro nono rīko Kuesēkō mana, ahno pyra ipunaka, pake ehtopōpyry samo sero nono ripitoryhtao. ¹²Tuisa pyra exīko mā Etō nonory po, kowenume erohketō pyra, tamuximākō pyra roropa. ¹³Omxino tō tuisa tapyinŷpyry tō tao, pata āpuruhpyry tao ātarykahme exīko roropa. Onokyro tō esaryme Etō exīko mana, raposa tō esaryme, awexituruze tō esaryme roropa. ¹⁴Kaikuxi tō itu htaō komo, imehnō onokyro tō roropa, moroto exīko mā toto; joroko tō kohtāko mā toto oseya, onokyroimo koko ytoketō moroto oseremāko mana. ¹⁵Moroto suhsuku tō tymŷkō rīko mā toto, ehmokāko, emūkuāko, typoenō ewomāko mā toto taporiry tō zopino. Moroto kurumu tō oximōnōko mā toto, orutua komo tpyxiākō maro.

¹⁶Zupitoko Ritonōpo papē ao isene exiketō poko, isekerematoko: mokaro onokyro tō emero porehme moroto exīko tpyxiākō maro. Moro tyripose Ritonōpo a; mame Zuzenu morohnome tyriko mana. ¹⁷Moro nono apiakāko Ritonōpo mana toto esaryme, tosa ke toto ehtohme emero porehme. Moroto exīko mā toto, tuhke jeimamyry, jūme toto esaryme moroto exīko mana.

Jerusarē pōkō tākye ehtoh ropa

35 ¹Ona tonorē atākyemāko mana,
ekutāko ropa mana nono tonorē po;

²Otyro ekuru tō ke pehme, ona tonorē eremiāko mana tātākyemaryke.

Kure potu moro ona rīko Ritonōpo mana ypy tō Ripano samo,
otyro zamaro moro nono rīko roropa mana ypy Karameru samo,
jakanahmā Sarō sā roropa.

Emero saeremehxo Ritonōpo ehtoh enēko mā toto,
tuisamehxo Kuesēkō enēko roropa mā toto.

³Jamihmehxo oemarykō tyritoko totaehse toto ahtao, oesekumurukō
roropa jamihme pyra aexityamo.

⁴Kaxiko typoremāse exiketomo a:
“Enaromyra ehtoko; jamihme ehtoko,
Ritonōpo Kuesēkō oehnōko mana.
Kypynanohse xine oehnōko mana,
kuepetōkara wānohse oehnōko mana.”

⁵Mame tonurākara osenuhmāko ropa,
otato pyra exiketō otatōme exīko ropa;

⁶ahmitatyamo pyhsekyhme ytōko te,

wāko roropa mā toto,
tōmire pyra exiketō eremiāko mā toto tātākyemarykōme.
Tuna enatyry tō soesoekaneme exīko nono tonorē po,
iporiry tō axī serere āko mā kehko nono tonorē kuroko.

⁷ Isawā axitunety ona tonorē po ikuhpome exīko,
tuhke tuna enatyry nae exīko ona tonorē po.
Onokyro tō esaryme mā nono tahxikure exīko, pyrou tō ahtāko, muzua
tō sā roropa.

⁸ Moroto osema konōto nae exīko,
tosehpase “Ritonōpo Kurā Esemaryme.”
Moro ae popyra ehtoh poko exiketō ytopyra exīko,
Ritonōpo poetory tō moro osema ae ytōko mā toto.
Tuamekaro exiketō moro ae aytorykohtao tahpyra exīko mā toto.

⁹ Moro osema po reāo tō pyra exīko mana,
onokyro tō ytoytopyra mā toto moro ae;
mokaro ipynanohtyā rokē Ritonōpo a moro osema ae ytōko mā toto.

¹⁰ Toremiarykōme pata Jerusarē pona omōnōko mā toto,
kohtāko mā toto tākye rokene.
Tākye exikehpyra exīko mā toto jūme, atasamara,
emynyhmara, xitara mā toto.

Jerusarē pōkō enaroximāko axirio tomo

(2 Tuisa 18.13—19.37; 2 Koronika 32.1-19)

36 ¹ Moraramē 14me jeimamyry taropose tuisa Ezekia ahtao Juta
tō esēme ehtoh poko, Axiria tuisary, Senakeripe, tooehse Juta tō
nonory pona. Juta patary tō tapuruse exiketō pōkō maro totonase ynororo.
Typoremākase toto eya. ² Moromeīpo soutatu tō tuisary tonehpose Axiria
tuisary a ytotohme pata Rakixi poe Jerusarē pona soutatu tō maro tuhke,
Ezekia poremakapose. Mame toeporehkase toto ahtao Jerusarē pona osema
tao toh nexiase, kamisa zonohnanō erohtoh esary pūto, nono ahkahpyry tuna
esemary pūto, tuna enehtohme kaino pēkamā poe. ³ Oseruao Ezekia poetory
esā toytose oseporyse imaro: tuisa tapyī erase Eriakī, Hiukia mūkuru; omi
merone Sepena; tuisa akorehmane Joa, Asape mūkuru, enara. ⁴ Mame Axiria
soutatu tō esē ynara tykase eya xine:

— Sero omi arotoko Ezekia a, tuisa konōto Axiria esē omiryne: “Onoky
enetupuhnōko mah ākorehmaneme enaromyra oehtohme? ⁵ Omi yna
motye ekarōko mah? Torēnase yna imehnō poremakapory poko, yna
soutatu tō orēpyra mā toto. Onoky ekarōko mah ākorehmanekōme, orēpyra
oehtohkōme, Axiria tuisary poetoryme pyra oehtohkōme? ⁶ Otaramē Ejitu
tuisary eraximāko mase ākorehmatohme, yrome morara awahtao aruma
apoiry sā exiry omyxiryne, etahkāko mana, oemary wasakāko. Moro sā Ejitu
esē Parao mana, ākorehmaneme tyrise ynororo ahtao.

⁷ “Otaramē Ritonōpo Oesēkō enetupuhnōko mase ākorehmaneme? Yrome
ikyryry tykararahse Ezekia a; okyno zahkatoh tōkehko, eahmatoh roropa.
Morara tyrise eya Jerusarē po, toiro Ritonōpo eahmatoh tyripose ahtao eya.

⁸ Ynara āko ase oya yna tuisary omi poe: ‘Asakoro miu kawaru tō ekarōko ase

oya epona orutua kō tyriporo waro awahtao. ⁹Yna soutatu tō esē putuhtome ahtao ro, omotye aexiry mana. Morara ahtao ro Ejitu tō eraximāko matose kahu tō etonatoeh enehpotohme kawaru po soutatu tō maro! ¹⁰Toiroro, Ritonōpo maro pyra, ononory typoremākase ya, ekarōko matou? Arypyra, Ritonōpo a tonehpose ywy etonatohme, ononory enahkatohme.’ ”

¹¹Mame ynara tykase Eriakī, Sepena, Joa maro, mokyro a:

— Tuisa, oturuko aramaiku omiry ae, ajohpāme samo, enetupuhnōko nyanase. Epereu omiry ae oturupyra exiko, mokaro pata apuru po exiketomo a oetarykō ino.

¹²Ynara tykase ynororo:

— Tonyohse exiase Tuisa konōto a, senohne poko oturuse oya xine, otuisarykō maro, mokaro netaryme roropa, pata apuru po typorohse exiketō netaryme. Jetykō enahnōko mā toto, isukurukō ēnōko roropa mā toto, amarokō roropa morara exiko matose.

¹³Mame toexikihmase ynororo tykohtase epereu omiry ae:

— Etatoko pahne tuisa konōto Axiria esē omiryae oya xine! ¹⁴Ynara āko oya xine mana: “Osenekunohpopyra ehtoko Ezekia a. Opynanohsaromepyra xine mana. ¹⁵Aomiry onetara ehtoko: ‘Ritonōpo Oesēkō opynanohtorŷko mana,’ karyhtao. Tuaro ehtoko, opynanohpyra xine Ritonōpo mana, apatarykō onewomara mana. Apatarykō poremākāko axirio tō soutatu tō mā rahkene. ¹⁶Ezekia omiry onetara ehtoko. Axiria tuisary omi poe otūtatako apatarykō poe ōsekarotohkōme. Morara awahtao xine uwa epery enahnōko matose anarykahpyrykomo, fiku epery enahnōko matose otupikō pono. Tuna ēnōko matose otunary eutary aono, ¹⁷aarorykō ponāmero, tuisa konōto a, imepŷ nono pona sero ononorykō saaro. Moroto uwa tōkehko nae eukuru ritohme te, tiriiku nae roropa pāo ritohme. ¹⁸Osenekunohpopyra ehtoko Ezekia a: ‘Ritonōpo opynanohtorŷko mana,’ karyhtao oya xine. Imehnō neponāmarykō ahno tō onypynanohpyra tokurehse. Axiria esemy a typoremākase toto emero porehme. ¹⁹Otoko na Hamate neponāmary tomo, Arapate neponāmary tō roropa seromaroro? Otoko na Separawaī neponāmary tomo? Samaria pōkō towomase toh nae ineponāmarykomo a, yjāmitunuru winoino? ²⁰Otara ahtao pata pōkō typynanohse ineponāmarykomo a, toto onyporemākapopyra Axiria esē ehtohme? Oty pokoino: ‘Jerusarē pynanohnōko Ritonōpo,’ ekarōko matou?”

²¹Yrome mynyhme rokē toh kynexine, tuisa Ezekia omihpyry omipona; omitara toh nexiase. ²²Moraramē Eriakī a, Sepena a, Joa a roropa tupōkō tyxihkase, toemynyhmarykōke. Mame toytose toto tuisa zuruse mokyro Axiria soutatu tō tuisary oturutopōpyry poko.

Ezekia omihpyry Izaja a

(2 Tuisa 19.1-7)

37 ¹Moraramē mokaro omiry etaryke tyya tātasamaryme tupō tyxihxihkase tuisa Ezekia a, upo topuxiximā rokē tamuruse eya tokozeremy, toemynyhmaryke, mame Ritonōpo Tapyī taka toytose ynororo. ²Mame typoetory tō taropose eya oturuse urutō Izaja maro, Amoxi mūkuru mokyro. Upo topuxiximā rokē tamuruse eya xine. ³Ynara tykase toto Izaja a Ezekia omiryae:

— “Seroae etuarimatoh mana; kyhxirotorýko mã toto, Axiria pôkomo, ehxiroko sytatose. Nohpo enurukety sã sytatose tonurutoh po toehse ahtao, yrome jamihkehnôko sã mana. ⁴Mokyro Axiria esemy a typoetory, soutatu tã esë tonehpose Ritonôpo Imehxo Exikety eunohtohme. Kure exiry mokyro omiry etaryke tyya mokyro wãnopry Ritonôpo a. Naeroro oturuko Ritonôpo a kypoko xine, enepanohtyã poko.”

⁵Mame Ezekia naropohpyry totase ahtao Izaja a, ⁶ynara tykase ynororo Ezekia ezuhtohme:

— Ynara âko Kuesêkô mana: “Enaromyra exiko onetahpyry poko, Axiria tuisary poetory omihpyry poko, opynanohsaromepyra Ritonôpo mana, katopôpyry poko. ⁷Ritonôpo poe imehnô nekarohpyry etaryhtao eramâko ropa mã ynororo tosaka ropa. Mame moroto esao etapâko imehnô mana,” âko mã Ritonôpo, tykase Izaja.

Axirio tã naropotopôpyry

(2 Tuisa 19.8-19)

⁸Morarama mokyro Axiria soutatu tã tuisary zuaro toehse Rakixi turumekase êperatu Axiria esemy a, etonatohme Ripina pôkô maro. Naeroro toytose ynororo morotona oturuse imaro. ⁹Omi totase Axiria tuisary a Ejitu tã soutatu tã poko, toto tuisary Tiraka, Etiopia pono. Aepyry poko totase eya, etonase tymaro. Moro poko tuaro toehse axirio tã tuisary ahtao pape tymerose eya tuisa Ezekia, Juta esë, neneryme. ¹⁰Ynara tykase: “Oesemy Ritonôpo oewomanekôme enetupuhnôko mase repe: ‘Oewomatorýko ase, pata Jerusarê onyporemâkara ehtohme,’ âko ynororo oya repe; yrome osenekunohpopyra exiko eya. ¹¹Orêpyra Axiria tuisary ehtoh poko zuaro mase. Imehnô nonory poremakapory se ynororo ahtao, iporemâkapôko mana. Osepynanohsaromepyra mase. ¹²Pake ahtao pata tã typoremâkapose ytamuru tomo a, Kozã te, Harã te, Rezepe te, Etë pôkô totapase eya xine, Terasaa patary ponôpo tomo. Toto onewomasaromepyra ineponâmarykô kynexine. ¹³Otoko na mokaro pata tã esã seromaroro? Hamate esemy te, Arapate esemy, Separawaï te, Hena te, Iwa esemy, enara? Tonahse mã toto.”

¹⁴Moro pape enexipo, toytose Ezekia Ritonôpo Tapyï taka. Moro tao moro pape tyrise eya Ritonôpo êpataka. ¹⁵Mame töturuse ynororo Ritonôpo a, ynara tykase:

¹⁶— Ritonôpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tã Esemy. Âpô po mase moroto taporihke exiketô epoe! Omoro rokê mase tuisa tã Esême, Kapu Rihpôme mase, nono Rihpôme roropa. ¹⁷Yna omiry etako, Ritonôpo, yna etuarimatoh eneko. Mokyro Senakeripe omiry etako, oeunohnôko mana, Ritonôpo, isene Exikety. ¹⁸Ajohpe pyra tuhke pata pôkô typoremâkase Axiria tuisary tomo a, toto nonory tyryhmase eya xine. ¹⁹Ineponâmarykô wewe risã typahse eya xine apoto htaka toto enahkapotohme, asã pyra toto exiryke. Tyrytãme rokê exiryke, wewe risã rokene, topu risamo, enara. ²⁰Seromaroro yna Esême mase, Ritonôpo. Naeroro yna ipynanohko yna onyporemâkapopyra Axiria pôkô ehtohme. Mame imehnô pata pôkô emero awaro exiko mã toto. Omoro rokê Ritonôpome mase yna Esême, tykase, töturuse Ezekia Ritonôpo a.

Izaja omihpyry Ezekia a

(2 Tuisa 19.20-34)

²¹Mame omi taropose Izaja a Ezekia netaryme. Ynara tykase ynororo:

— Turuse Ritonôpo Izyraeu tō Esemy a oexiryke, ²² ynara āko Ritonôpo mana: “Pata Jerusarē pōkō oeunohnōko mā toto, Senakeripe, opoihtōko roropa mā toto. ²³ Onokyme jekarōko mah ykerekeremaryhtao oya? Onoky poihtōko mexiase? Ritonôpo orēpyrahxo Exiketyme jekaropyra mexiase, ywy ase Izyraeu tō Esē kurano. ²⁴ Opoetory tō tonehpose oya oeypyrypatohme orēpyra oehtoh poko; okyryry tuhke kahu tō ke ypy tō kaehxo exiketō Ripano po typoremākase oya. Moroto wewe konōto takohse oya, apupari tōkehko kaetokohxo exiketomo, xipirexite tō kurā roropa, mya wewe htaka oytotopōpyry poko toepyrypase omoro. ²⁵ Tuna pēkamā ahkatopōpyry poko oya tuna ētohme imehnō nonory po toepyrypase omoro. Opoetory tō soutatu tō tuhke exiry poko toepyrypase roropa omoro, ipupurukō ke tuna Niro tonore tyripose.

²⁶ “Otaramē zuaro pyra mase moino ro tōsenetupuhse ywy senohne ripory poko, seromaroro morohne tyrise ya rahkene. Ajamitunuru ekaroase oya pata tō, tapuruse exiketō, kararahtohme oya. ²⁷ Moro pata taōkō tyjamihkehse toh nexiase, enaromŷke toh nexiase, toehxirose toto. Onahpoty sã toehse toh nexiase ona po, ātarykahme sã roropa tapyi po, axī anorŷko tyryrykane axitū toehse ahtao, xixi tūtatoth wino.

²⁸ “Yrome awaro ase ipunaka; onyriry waro ase, aza rokē oytory waro roropa ase. Yzehno oehtoh waro ase. ²⁹ Turuse ywy yzehno oehtoh poko, imehnō motye imehxo oehtoh poko oeypyrypyrō poko roropa, naeroro seromaroro oeunary ao oka rīko ase, ōtaka kurimene rīko ase, kawaru mytaka kurimene riry sã tosē omipona ehtohme. Mame aaropōko ropa ase oesemary ae, oehtopōpyry ae ropa.”

³⁰ Mame ynara tykase Izaja tuisa Ezekia a:

— Ynara zae Ritonôpo omiry ehtoh enetupuhpotoh ripōko Ritonôpo mana: sero jeimamyry ae, moae roropa, tamoreme ahtatyā enahnōko matose, anarykahpyrykō kara. Yrome moromeīpo otyro arykāko matose tiriiku tōkehko, mame otyro apoīko roropa matose, uwa zoko arykāko roropa matose, uwa epery enahnōko roropa. ³¹ Moraramē mokaro Juta tō, enepanohtyā ekurākāko mā toto, otyro samo, tymise exiketō samo, mya imity nono aka tomōse, eperytāko mana. ³² Jerusarē po ahno tō exīko mana, ypy Xiāo po roropa. Morara se Ritonôpo Jamihmehxo Exikety exiryke tyripōko mā ynororo.

³³ — Mame ynara āko Ritonôpo mokyro Axiria esē poko: “Sero pata pona omōpyra mana. Pyrou onuopyra roropa mana sero pata po. Isoutatu tō, tōsewomatohke oehpyra exiko pata pūtokoxi. Nono onupuimara exīko mā toto opyme pata apuru pokona, pata poremākapotohme. ³⁴ Toehtopōpyry ae ytōko ropa Axiria tuisary mana, tosaka ropa, omōpyra ahtao sero pata pona. Ywy, Ritonôpo, morara āko ase. ³⁵ Ywy sero pata pynanohnōko ase, ewomāko ase imehxo jehtoh waro imehnō ehtohme, jomihpyry totapose ya exiryke roropa ypoetory Tawi a. Ywy, Ritonôpo, oturunō.”

Axiria poremākatopōpyry

³⁶ Mame moro kohmamyry ae ro Ritonôpo nenyokyhpyry toytose axirio tō osesaritoh pona, soutatu tō taorihmapose eya 185 miumākomo. Mame tōmehse ahtao aorihtyā ekepyry rokē nexiase moroto nono po. ³⁷ Mame

Senakeripe, Axiria esē tōtouse ropa, tosaka toytose ropa ynororo Niniwe pona ropa. ³⁸Moraramē tynēponāmary eahmaryhtaō eya, Nixiroke, eahmatohtao, totapase ynororo imūkuru tomo a, asakorōkomo a, Ataramereke a te, Sarezea a, enara. Tytapemā ke tumyko totapase eya xine. Mame toepase toto Ararate nonory pona. Imepy imūkuhpyry, Esaa-Hatō, tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisa Ezekia kurākatopōpyry

(2 Tuisa 20.1-11; 2 Koronika 32.24-26)

38 ¹Moraramē tuisa Ezekia takuruhtase yronymyryme, orikyise kynexine. Mame urutō Izaja, Amoxi mūkuru, toytose mokyro enese, ynara tykase eya:

— Ynara āko Ritonōpo mana: “Okryryrō tō ikurākako emero, ekurākara ropa oexiryke. Orihnōko mase.”

²Naeroro tōmyty torimase Ezekia a apuru winakoxi, tōturuse ynororo Ritonōpo a, ynara tykase:

³— Ritonōpo, wenikehpyra exiko opoetoryme jehtoh poko, omihpyry omipona exiase yronymyryme, onyripohpyry ya tymoise ya ipunaka kokoro rokene. Mame tyxitase tātasamaryke.

⁴Tūtūtase Izaja tuisa nyhtoh tae, yrome turuse ynororo Ritonōpo a:

⁵— Eramako ropa Ezekia zuruta, ynara kaxiko eya: Ywy, Ritonōpo, atamuru Tawi Esemy, ōmiry etano, oxity eneno. 15me jeimamyry ekarōko ase oya isene ro oehtohme. ⁶Opynanohnōko ase sero apatary Jerusarē maro Axiria tuisary winoino, sero pata ewomāko ase.

(v 21) Ynara tykase Izaja tuisa akorehmananomo a:

— Opime fiku epery risē tyriko jetunety pona, tuisa erukoimory pona, mame ekurākāko ropa mana. (v 22) Mame tuisa Ezekia tōturupose eya:

— Oty rīko Ritonōpo nae, tukurākase ropa jahtao, zuaro jehtohme jytotohme Ritonōpo Tapyī taka?

⁷— Zae toehtoh enetupuhpotoh ekarōko Ritonōpo oya mana, tōmihpyry ae tynyryry enetupuhthohme oya. ⁸“Eneko ke, xixi zuzenu onuhmapōko ropa ase 10me onuhtoh opyi Akaze nyrihpyry pokona tyhtose ahtao.” Mame xixi zuzenu tōnuhse ropa 10me onuhtoh pona ropa.

⁹Moraramē toekurākase ropa tuisa Ezekia ahtao eremiatoh tymerose eya Ritonōpo eahmatohme, ynara tymerose eya:

¹⁰Nuaseme jahtao ro orihnōko ase, tamuhpōme pyra,
osekaroase repe, aorihtyā esaka ytōko ase,
moro sã enetupuhnōko exiase repe.

¹¹Taroino, sero nono po, isene exiketō rānao, Ritonōpo onenepyra ropa exiko ase;

imehnō isene exiketō onenepyra ropa exiko ase.

¹²Isene jehtoh tonahse rahkene, kaneru pyno exikety tapyinpyry samo, tykararahse ropa ahtao,
kamisa sã roropa tapopohse ahtao.

Saereme ahtao, koko roropa jorihmanohpōko Ritonōpo mana,
moro sã ekaroase repe.

¹³Koko kui kary poko tōmehse ywy jetū jexiryke,
yzehpyry akuhmory sã reão a nexiase.

- Saereme ahtao, koko roropa jorihmanohpōko Ritonōpo mana,
moro sā ekaroase repe.
- ¹⁴ Jetū jexiryke pusuh tykase ywy jamihme pyra samo, parapi omiry
samo;
pusuh āko exiase utuku omiry samo.
Kakoxi josenuhmary poko jenuru totaehse, kapu enery poko.
Ritonōpo, etuarimāko ase! Kypynanohko!
- ¹⁵ Ritonōpo a senohne tyrise ahtao ya,
onykerekemasaromepyra ase.
Jūme epyrypara ase ypoko
sam tykase jexiryke sero samo ukurohtao.
- ¹⁶ Ritonōpo, onyrytā pokoino isene ynanase emero porehme;
ywy roropa isene ase onyrytā pokoino.
Tukurākase ropa ywy oya isene jehtohme!
- ¹⁷ Kure jehtohme morohne ke toetuarimase ywy, zuaro ase.
Yrome kypynanopyase orihpyra jehtohme,
yyrypyry tō emero tykorokase oya.
- ¹⁸ Aorihtyā esao, “Kure mase,” kasaromepyra mā toto,
morotōkō oeahmasaromepyra mā toto;
typynanopyrykō oya onenetupusaromepyra mā toto.
- ¹⁹ Isene exiketō oeahmāko mā toto,
ya oeahmary sā seromaroro.
Mame jūkō typoenō zurūko mā toto zae oehtoh poko,
typynanohnekōme oenetupuhtohme eya xine.
- ²⁰ Typynanohse ywy oya, Ritonōpo.
Morara exiryke haapa tō etōko,
eremiāko roropa ynanase oeahmaryme;
isene ro yna ahtao oeahmāko ynanase Atapyī kurā tao. ²¹⁻²² (-)

Papironia poe omi enehnanomo

(2 Tuisa 20.12-19)

39 ¹Mame morara ahtao Papironia tuisary, Merotake-Paratā, Paratā
mūkuru zuaro toehse Ezekia kure pyra ehtopōpyry poko, yrome
seromaroro kure ropa toehse. Naeroro tynmerohpyry tonehpose eya Ezekia
neneryme, tynekarory maro. ²Mokaro omi enehnanō toahmase Ezekia
a tytapyī taka toto omōtohme. Mame eya xine tykyryry tō kurā emero
tonepose eya, parata te, uuru roropa, tonahsā kurākō roropa, ixtaratu te,
typyre tōkehko etonatoħ mōkomory. Emero tykyryry tō, mōkomo kurākatoħ
tao, imehnō tapyī tao roropa tonepose eya xine. ³Morarama urutō Izaja
toytose tuisa Ezekia a ekaropose, ynara tykase:

— Otokoino tooehse mokaro nahe? Otara nykā toħ oya? tōturupose Izaja
Ezekia a.

— Moe nono poe tooehse toħ nexiase, Papironia poe, tykase Ezekia.

⁴— Oty tonese eya xine atapyī konōto tao? tykase, tōturupose Izaja.

— Tonese emero porehme, tykase Ezekia. — Emero enepoase eya xine
mōkomo kurākatoħ tao.

⁵Mame ynara tykase Izaja tuisa a:

— Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oya: ⁶“Imeīpo ynara exīko mana, omōkomory emero atapyī konōto tao exiketō, atamuru tō nukurākatyā, emero tarosēme exīko Papironia pona. Arypyra exīko mana. ⁷Toitoino opoenomo, apakō roropa tarosēme exīko mā toto namotome, mame tomukase toto ahtao erohnōko mā toto Papironia tuisary tapyī tao.”

⁸Morara kary etaryke tyya, tuisa Ezekia ynara tōsenetupuhse, etonara exīko isene ro jahtao, jorikyry ponāmero. Naeroro tozuhse ynororo, ynara tykase:

— Ritonōpo nekarohpyry oya jurutohme kure mana.

Omi emuhkehkatohme

40 ¹Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:
“Emuhkehkatoko! Yje, ypoetory tō emuhkehkatoko!

²Oturuko ipynanopyryme Jerusarē pōkomo a, toto eahmaryme zuruko toto,

tonahse mana imehnō namotome toto ehtopōpyry,
iiryppyrykō tykorokase mā kehko.

Tuānohse toto ya asakoro popyra toto ehtopōpyry emetakame.”

³Opoire ahno oturūko mana, ynara āko:

“Kuesēkō oehtasaka mana;

ona tonorē po^b esemary tyritoko!

Esemahtotoko Ritonōpo esemaryme!

⁴Jakanahmā emero tynonotosēme exīko osepune aehtohme,
somohmā tōkehko ypy tō maro tahkasēme exīko osepune ehtohme.
Nono somokyhmā ke jakanahmā roropa amimome exīko mā kehko,
ypy tō osepune amimome exīko mana.

⁵Morarama saeremehxo toehtoh enepōko Ritonōpo mana,
moro enēko sero nono pōkō mana emero.

Morohne riko ase, tykase Ritonōpo Kuesēkomo.”

⁶Imepy kohtāko mana, ynara āko:

“Omi ekaroko imehnō netaryme!”

“Otarā ekarōko ywy omime?” āko ase ekaropōko.

“Kaxiko: ahno emero onahpoty sā mana,

ijamitunurukō ona ekuru sā rokē nase.

⁷Onahpoty anorŷko mana,
ekuru tō ohpahnōko tyryrykane tonehpose ahtao Ritonōpo a toto pona.
Ajohpe pyra, onahpoty sā axītao rokē ahno mana.

⁸Onahpoty anorŷko mana, ekuru ohpahnōko,
yrome Ritonōpo Kuesēkō omiry jūme exikehpyra mana.”

⁹Omo, omi kurā ekaroneme mase Jerusarē pōkomo a,

- onuhko ypy kaetoko ehtoh pona;
omoro, omi kurā ekaroneme Xiāo pōkō netaryme,
opore omi kurā ekaroko.
Ihximyra exiko Juta patary pōkō zuruko,
ynara kaxiko opore: “Ritonōpo Oesēkō oehnōko mana.”
- ¹⁰ Ritonōpo Kuesēkō oehnōko mana tuisamehxo ehtohme;
tyjamitunuru ke topetōkara poremakāko mana.
Tymaro typynanohse aexityā enehnōko mana.
- ¹¹ Kaneru tō pyno exikety sã, typoetory tō pyno Kuesēkō mana;
kaneru poenō pisarara oximōme tyripōko mana,
tonao toto arōko mana,
taporykō po tomeseke sã jēkō suhsu ēnanō arōko mana.
- Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Imehxo ehtoh poko**
- ¹² Onoky a tuna konōto tukupse tomary ke?
Onoky a kapu tukupse tomahxikyry tō ke?
Onoky paxiha ke nono itamurume ehtoh kukuru waro nae?
Onoky a ypy tō omoxī ehtoh tukupse somokyhmā roropa ikuhtoh ke?
- ¹³ Ritonōpo osenetupuhtoh waro pyra ahno mana.
Kuesēkō anamorepasaromepyra roropa sytatose.
- ¹⁴ Onoky a Ritonōpo tamorepase zuarohxo ehtohme?
Onoky a Ritonōpo tamorepase zaehxo ahno apiakatohme?
Onoky Ritonōpo amorepāko nae itamurumehxo zuaro aehtohme,
tuarohxo aehtohme roropa?
- ¹⁵ Ritonōpo a ahno tō emero sero nono po toiro tuna pitahkatoh sã mā
toto poketi ao,
putoh katoh sã rokē mā toto omoxinety kuhtoh po;
ahmōta tō moe aexityā puimāko mana,
yrome eya isawā pisarara puimary samo.
- ¹⁶ Ripano po wewe tō emero porehme ipune pyra exiry jahkatohme
kynekarorykōme Ritonōpo a emero motye imehxo aexiryke.
Okyno tō roropa emero ahtao ipune pyra exiry kynekarorykōme eya.
- ¹⁷ Ritonōpo a ahno tō emero sero nono po arypyra sã mana;
Ritonōpo ēpataka typahsāme sã rokē mā toto.
- ¹⁸ Onoky sã Ritonōpo nae?
Onoky panōme nae ynororo?
- ¹⁹ Ahno nyrihpyry sã pyra mana,
uuru apuhsē sã pyra, parata risē sã pyra roropa.
- ²⁰ Uuru onepekahsaromepyra exikety a parata roropa,
wewe kurā epekahnōko mana.
Mame wewe axikane emese kure exikety zupīko mana tyneponāmary
axikatohme, esaka tyritohme apō pona.
- ²¹ Zuaro pyra hmatou?
Onetapitopyra hmatou sero poko?

- Onekaropyra ro toh nexiase oya xine pake sero nono ritopöpyry poko?
- ²² Ritonöpo mokyro exikety mā tapō po iporotyhpöpyry sero nono epoe, ahno enēko mana pisarara, maikuato samo.
Ynororo mokyro kapu rihpono;
kamisa samo kapu tytywyhmase eya,
tapyi sā roropa tyrise eya, moro tao toehtohme.
- ²³ Tuisa tō jamihme exiketō tuisame pyra tyrīko ropa mā ynororo jamihme pyra toto ehtohme.
- ²⁴ Otyro ēxihtary sā mā toto, imity tō pisarara samo.
Mame tyryrykane tonehpose ahtao Ritonöpo a toto pona,
anorŷko mā toto,
mame wirikane toto arōko mya tiriiku pihpyry samo.
- ²⁵ Onoky sā Ritonöpo nae?
Onoky sā jekarōko matou? āko Ritonöpo Kure Exikety.
- ²⁶ Enetoko ke kakoxi kapu poko xirikuato tomo.
Onoky kynexine mokaro rihpono?
Mokyro ynororo, toto tūtanohpone atakenaka, soutatu tō samo;
tuhke toto exiry waro mana, toto esehtōko mana toto esety ae.
Ijamitunuru itamurumehxo exiryke aomipona exikehpyra mā kehko.
- ²⁷ Izyraeu tomo, oty katohme ykerekere māko matou?
Ynara āko: “Kuetuarimatohkō poko oty kara Ritonöpo mana.
Kyyryhmatopöpyrykō zae pyra exiketomo a:
moro poko oty kara mana.”
- ²⁸ Zuarö pyra hmatou?
Onetapitopyra hmatou sero poko?
Kuesēkōme mā Ritonöpo, jūme exikehpyra Exikety.
Tytororo sero nono rihpōme mā ynororo.
Etaehpyra mā ynororo, apotūkehpyra roropa;
tuarö aexiry onukuhsaromepyra imehnō mana.
- ²⁹ Totaehse exiketō jamihtanohpōko ropa mana,
tyjamihekhe exiketomo a tyjamitunuru ekarōko mana.
- ³⁰ Poetome ro exiketō etaehnōko mā toto, apotūkehnōko;
nuasemākō osetapāko, epukāko roropa mā toto.
- ³¹ Yrome Ritonöpo enetupuhnanō mā jamihme exīko ropa.
Onuhnōko mā toto kakoxi piano tō samo;
tururume ytōko mā toto yrome apotūkehpyra exīko;
pupu po ytoytōko mā toto, mame etaehpyra exīko.

Izyraeu tō pynanohnōko Ritonöpo mana

- 41** ¹ Ynara āko Ritonöpo mana:
“Mynyhme ehtoko, jomiry etatoko, moe nono pōkomo!
Ajamitunurukō ikurākatoko ropa,
mame osehtoko jēpataka ōsewomatohkōme ynetaryme.
Oximōme sehtone kuoturutohkōme zae ehtoh enetupuhtohme.

- ² “Onoky a mokyro tuisa tonehse xixi tūtatoh wino imehnō
poremākaponeme?
Onoky poe orēpyra mā ynororo emero rokē nono poremākapory poko,
tuisa tō poremākapory poko roropa?
Typyre ke tytapema ke roropa toto etapāko mana putoh katoh riry
samo,
sapararahme toto aropōko tiriiku pihpyry arory sā tyryrykane a.
- ³ Toto ekahmāko mana, orēpyra sā ytōko ynororo;
axī roropa ytōko mana ipupuru nono epozakuroko samo.
- ⁴ Onoky morohne poko tōsenetupuhse emero tyripotohme?
Onoky moino ro apitorymā poe morohne poko tōsenetupuhse morara
ehtohme seromaroro?
Ywy, Ritonōpo, moroto exine apitoryme,
moraramē ywy, Ritonōpo, moroto exīko ase sero etyhpory po.
- ⁵ “Ynyrihpory tonese moero nono pōkomo a,
enaromŷke toehse, tykytyky tykase toto.
Naeroro oximōnōko mā toto tooehtohkōme.
- ⁶ “Tyneponāmarykō rinanō atakorehmāko mā toto,
tykatonomorykō maro oseahmāko mā toto.
- ⁷ Moraramē mokyro wewe axikane ynara āko uuru poko erohkety a:
‘onyrihpory kure mana.’
Mokyro kurimene etapane mate ke ynara āko osexihmapone a:
‘Emese kure mase, moro onyrihpory kure mana!’ āko.
Tyneponāmary rīko mā toto esaka exixihmāko epukara ehtohme.”
- ⁸ Yrome ynara āko Ritonōpo Izyraeu tomo a:
“Ypoetoryme mase, ynymenekatyāme matose;
jepe Aparāo pakomotyāme matose.
- ⁹ Kuenepyatose moino, sero nono etyhpory poe, imeimehnō nonory poe,
mame ynara ase oya xine: ‘Ypoetoryme matose.’
Tymenekase matose ya, orumekara xine exiase.
- ¹⁰ Enaromyra ehtoko amaro xine jexiryke;
oserehpory ehtoko, Oesēkōme jexiryke.
Ajamihtanohtorŷko ase, ākorehmatorŷko roropa;
oewomatorŷko ase, opynanohtorŷko ase japotunuru ke.
- ¹¹ “Mokaro ozehnotokō emero typoremākasēme exīko,
epyrypakehnōko mā toto;
mame osetapaketō amaro xine emero tonahkasēme exīko,
orihnōko mā toto.
- ¹² Ozehnotokō zupiryhtao oya xine onenepyra exīko matose,
mokaro emero aypyra exīko tonahse exiryke.
- ¹³ Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo;
oemary apoīko ase, ynara āko ase oya xine:
‘Enaromyra ehtoko, ākorehmatorŷko ase.’ ”

- ¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a:
 “Pisarara matose jamihme pyra roropa,
 yrome enaromyra ehtoko;
 ywy ase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē kurano,
 Opynanohnekōme ase, oewomatorỹko ase.
- ¹⁵ “Makina tiriiku ipikatoḥ sā oritorỹko ase,
 tyere exikety kurimene risemy, pohsuime exikety ke:
 ypy tō akuhmōko matose toto enahkatoḥme;
 emorymākō poro ytōko matose,
 putoh katoḥ sā exīko mā kehko.
- ¹⁶ Typahse kehko kakoxi aḥtao oya xine,
 tarosēme exīko mana tyryrykane a,
 mame wirikane a saparahme typahsēme exīko mā kehko.
 Moraramē moro sā toehse aḥtao tākye exīko matose ywy, Ritonōpo
 Oesēkōme jexiryke.
 Mame jeahmāko matose, Izyraeu tō Esē kurano.
- ¹⁷ “Mame ypoetory tō etuarimaryḥtao tuna zupiryḥtao tutunazehnase
 toexirykōke,
 yrome onenepyra;
 esenary tonore toehse aḥtao tuna se toexirykōke,
 ywy, Ritonōpo toto omiry etāko ase,
 ywy, Izyraeu tō Esē jūme toto onurumekara exīko ase.
- ¹⁸ Tuna enatyry tō ripōko ase jakanahmā tō po,
 emorymākō rānakuroko serere kane tō rīko ase, iporiry tō roropa.
 Mame ona tonorē tyripōko ase ikuhpome,
 nono tonorē tuna pēkamā ke exīko tuhke.
- ¹⁹ Wewe tō arykāko ase ona tonorē po:
 apupari tomo, akaxia tō roropa te, murta tomo, oriwera tō roropa;
 nono tonorē po pinieiro tō aḥtanohpōko ase, ziporo tō maro te,
 xipirexite tō maro, enara.
- ²⁰ Morohne enēko aḥno tō emero,
 zuaro exīko mā toto morohne tyrise ya, Oesēkomo a.
 Kure osenetupuhnōko mā toto tuaro exīko mā toto,
 morohne emero rihpōme mā Ritonōpo, Izyraeu tō Esē kurano.”

Aḥno neponāmary otyme kure?

- ²¹ Ynara āko Ritonōpo, Izyraeu tō Esemý:
 “Imeimehnō neponāmary eahmananomo, osehtoko osekarotoḥme,
 osewomatoḥkōme.
- ²² Oneponāmarykō enehtoko xiaro yna zurutoḥme:
 otara exīko nae taroino?
 Zurutoko roropa ōmihpyrykō poko,
 zuaro yna ehtoḥme ōmihpyrykō zae exiry poko,
 morohne toehse aḥtao ōmihpyrykō ae ro.
 Yna zurutoko seromaroro,

- otara exīko nae taroino?
 Morarame zuaro exīko ynanase ōmiryō zae exiry poko te, zae pyra
 exiry poko, enara.
- ²³ Kahtoko yna a, otara exīko nae taroino?
 Zuaro yna ehtohme ritōme nymyry oehtohkō poko!
 Kurākō riry se awahtao xine tyritoko,
 popyra ehtoh riry se awahtao xine roropa,
 enaromŷke yna ehtohme, yna osenuruhkatohme roropa!
- ²⁴ Yrome ritōme pyra matose!
 Tyriry waro pyra matose ipunaka!
 Oneahmaryō se pyra ase ipunaka, nuriame mā toto ya.
- ²⁵ “Ya orutua tymenekase, xixi tūtatoth wino nono pono.
 Jenetupuhne mokyro, enehpōko ase inikahpoe etonatohme topetōkara
 maro.
 Ikurepato pona sā tuisa tō pona itūtūmāko mana, oripo apuhne sā
 orino tūtūmary sā tupupurukō ke.
- ²⁶ Onoky a morohne mekaratose: ‘ynara exīko mana,’
 zae oexiry waro yna ehtohme?
 Morara kara mexiatose emero.
 Ōmiryō onetapitopyra imehnō mana moro poko.
- ²⁷ Ywy, Ritonōpo, apitorymāme exiase Jerusarē pōkō zuruneme,
 omi arone tonyohse ya Jerusarē pona ynara kase:
 ‘Oekyryō oehnōko ropa, tosaka xine,
 oehnōko ropa mā toto!’
- ²⁸ Zupiasse ahno neponāmary rānao
 yrome jezuhsaromepyra toh nexiase.
 Ekaropoase repe, yrome jezikuru waro pyra toh nexiase.
- ²⁹ Mokaro ahno neponāmary tō otyme kure?
 Arypyra ipunaka, tyriry waro pyra mā toto!
 Mokaro ahno naxikahpyry tō isene pyra mā toto
 tyjamihke pyra mā toto ipunaka.”

Ritonōpo poetoryme exikety

- 42** ¹ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:
 “Ypoetory mose ro, tyjamihtanohse ynororo ya,
 nyminenekahpyryme mana, yzamaro Exikety!
 Juzenu ekaroase eya;
 zae ehtoh enehnōko mana imeimehnō nonory pōkomo a emero
 porehme.
- ² Kohtara exīko mā ynororo,
 opore oturupyra exīko roropa mana.
 Tōtururu opore onetapopyra exīko mana jarao osema taōkō netaryme.
- ³ Amoriry etahkasē onemapopyra exīko mana,
 ezuru aryry ezehsasaka ahtao onezehkapopyra exīko ynororo mana.
 Tyrypyrykōke iporemātyā pitiko zemime exikety sā mana;
 mokaro pynanohnōko mana.

Etuarimaketō pynanoohnōko roropa mana pitiko rokē enetuputyryhtao
 ro eya xine,
 toto zehno pyra exīko mana,
 toto akorehmāko roropa mana itamurumehxo tonetupuhtohme toto a.
⁴ Apotūkehpyra exīko mana,
 orēpyra exikehpyra exiko roropa mana,
 zae pyra ehtoh enahkapōko mana.
 Imeimehnō nonory pōkō eraximāko mā toto inamorepatary etatohme,
 Tosēkōme mokyro enetupuhtohme.”

⁵ Kapu tyrise Ritonōpo a, myahxo rahkene;
 sero nono tyrise roropa eya itaōkō maro emero porehme,
 isene ahno tyrise eya oserematohme.
 Seromaroro ynara āko mā ynororo typoetory a:

⁶ “Ywy, Ritonōpo, kykohmase,
 yjamtunuru ekaroase oya zae ehtoh ripotohme sero nono po,
 sero nono pōkō pynanohtohme oya.
 Kuenehpoase ynetapohpyry ae ro ypoetory tō Izyraeu tomo a,
 imeimehnō nonory pōkō emero juaro ehtohme oenetuputyryke eya
 xine;

⁷ tonurākara enuru etapuruhmakāko mase,
 āpuruhpyry taōkō myhpokāko mase,
 tapuruse aexityā xinukutumao tūtanohpōko ropa mase.

⁸ Ywy ro rokē Ritonōpome ase:
 morome jesety mana!
 Imehxo jehtoh onekaropyra ase imehnomo a;
 imehnō neponāmary oneahmapopyra ase ipunaka.

⁹ “Jomihpyry ae ro emero toehse,
 seromaroro tyrisenā ehtoh poko ourutorỹko ase,
 morohne waro oehtohkōme exipyra ro ahtao.”

Eahmatopo

¹⁰ Eremiatoh kasenato ke eremiatoko Ritonōpo eahmaryme!
 Imehxo ynororo ehtoh poko eremiatoko, sero nono po porehme:
 eahmatoko wapu ae ytoketomo tuna konōto poro ytoketomo
 eahmatoko inyrityā emero tuna konōto kuao,
 ahno a roropa moe imeimehnō nonory pōkō porehme!

¹¹ Ona tonorē po, ipatary tō po roropa ah Ritonōpo eahmā toto,
 ah pata Ketaa pōkō neahmā toto!
 Amarokō pata Sera pōkō, atākyematoko,
 eremiatoko ypy tō emory po!

¹² Ah Ritonōpo toahmase nexino,
 ah mokaro moe nono pōkō saeremehxo Ritonōpo ehtoh poko nekarō
 toto!

¹³ Ritonōpo ytōko mana etonakety samo,
 emero tyrikehse eya etonatohtaka toytotohme.

Kohtāko mana toetonatohme,
topetōkara poremākapōko mana tyjमितunuru ke.

Typoetory tō akorehmāko mana

- ¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana:
“Okynahxo oturupyra exiase,
mynyhme rokē exiase, ypoetory tō onezuhpyra;
yrome seromaroro kohtāko ase nohpo samo tonururuhtao,
jetū toehse ahtao xitāko mana pusuh āko.
- ¹⁵ Emorymākō tohtohkākō ase
toto enahkākō ase ypy tō maro,
jomi poe otyro emero anorŷko mā kehko wewe tō maro.
Tuna tō maro jakanahmā tō rikō ase ona tonorēme,
tuna pēkamā tō emero tonore tyripōko ase.
- ¹⁶ Tonurākara arōko ase imepŷ osema ae,
moro ae ytopitopyra ro toh nexiase.
Toto kohmamyry myakamāko ase saerehkatohe.
Osema tupimākō tupime pyra tyrīko ase toto esemaryme.
Morara tyrīko ase, totapose ya exiryke.
Morara tyrīko ase rahkene, ekurehpyra ase.
- ¹⁷ Yrome tyneponāmarykō eahmananō te,
tynaxikatyā riryhtao tosēkōme,
mokaro typoremāsēme exīko,
ehxirōko mā toto, ynara kananomo tyneponāmarykomo a:
Omoro mase yna rihpono.”

Izyraeu tō onenetupuhpyra

- ¹⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:
“Etatoko pahne, otato pyra exiketomo!
Enetoko ke, tonure pyra exiketomo!
- ¹⁹ Ypoetory tō Izyraeu motye tonurākara nae?
Jomiry aroneme ynaropohpyry motye otato pyra exikety nae?
Arypyra;
- ²⁰ Izyraeu tomo, itamurume meneatose repe,
yrome onenetupuhpyra mexiatose;
omi tuhke totase oya xine repe
yrome zuaro pyra sā mexiatose.”
- ²¹ Ritonōpo Oesēkō mā typoetory tō pynanohneme Exikety,
morara exiryke tynyripohpyry tokarose eya,
toto amorepatohme, tōmiry waro toto ehtohme,
omipona se toto ehtohme.
- ²² Yrome ipoetory tō tyryhmase,
imōkomory tomatonanohe, tōmase toto āpuruhpyry taka,
moro tao tymyhse toh nexiase.
Epetōkara a tarose toto tynamotokōme,
typynanohneke pyra toh nexiase.

²³ Sero jomiry etary se exikety sehxo ase.
Taroino tomeseke sã jomiry etane sehxo ase.

²⁴ Onoky a Izyraeu tō tokarose epetōkara a?
Onoky omi poe tomatonanohe toh nexiase?
Ritonōpo poe nexiase,
ineneryme yna rypyry poko toehse ynanexiase.
Zae ehtoh poko se pyra sexiataose,
aomiry omipona se pyra sexiataose tamorepase kuahtao xine eya.

²⁵ Naeroro kyzehno xine toehtoh ke tuānohe sexiataose,
toetuarimase roropa sexiataose etonato h tao.
Kyzehno xine aexiry apoto sã nexiase
zahnōko Izyraeu tō rānao.
Yrome zuaro pyra sexiataose.
“Otara exīko nae?” tykase,
onenetupuhpyra sexiataose ipunaka.

“Opynanohtorŷko ase,” āko Ritonōpo mana

43 ¹Yrome seromaroro Ritonōpo, Orihpono, ynara āko Izyraeu a:
“Enaromyra exiko, opynanohtōko ase;

kykohmase oesety ae, ypoetoryme mase.

² Tuna zuemã rānakuroko oytoryhtao, amaro ase,
nerypyra exīko mase.
Apoto rānakuroko oytoryhtao zahpyra exīko mase.

³ Ritonōpo Oesēkōme jexiryke, Izyraeu tō Rihpono kurano,
Opynanohtōkomo.
Ejitu ekaroase, Etiopia roropa, Sepa maro, oepehpyryme ypoetoryme
oehtohme.

⁴ Imehnō nonory pōkō, ahno tytororo ekarory opynanohtohme,
typynehxo oexiryke ya,
opyno jexiryke, imehxo oriry se roropa jexiryke.

⁵ Enaromyra exiko; amaro jexiryke!

“Moino xixi tūtato h wino te, moino roropa xixi omōto h wino oekyry tō
enehnōko rop a ase inonorykō pona.

⁶ Inikahpoēkomo a ynara tyripōko ase: ‘Ah mokaro nytō toto,’
Ikurenaēkomo a roropa: ‘Mokaro anapoipyra ehtoko.’
Moino nono moe exiketō poe ah umūkuru tō noehno rop a toto, jēxiry
tō roropa tosaka xine!

⁷ Mokaro emero ypoetoryme mã toto;
toto tyrise ya isene toto ehtohme, imehxo jehtoh enepotohme
imehnomo a.”

Izyraeu tō Ritonōpo zae ehtoh enenanōme

⁸ Ritonōpo Kuesēkō ynara āko:
“Ypoetory tō enehtoko toto apiakatohme.
Tonure ro toh mã repe, yrome tonurākara sã mã toto.

- Typanare toh mā repe,
yrome otato pyra exiketō sā mā toto.
- ⁹ Imeimehnō nonory pōkō ahno tō emero enehpotoko oximōme toto
ehtohme Apiakatoth tao.
Onoky neponāmary imeīpo ehtoh ekarory waro nae?
Onoky a tokarose pake serara ehtoh poko seromaroro?
Ah mokyro enenanō noehno toto
xiaro zae toehtohkō waro imehnō ehtohme,
ajohpe pyra aomirykō waro roropa imehnō ehtohme.”
- ¹⁰ Ritonōpo ynara āko: “Izyraeu tomo, omoro jeneneme mase;
kymenekase ypoetoryme oehtohme, juaro oehtohme,
jenetupuhtohme, ywy ro rokē Ritonōpome jehtoh waro oehtohme.
Osemazuhme imep̄y ritō pyra kynexine.
Ymaro imep̄y ritō pyra mana,
imeīpo jūme imep̄y ritō exipyra roropa exīko mana.
- ¹¹ Ywy ro rokē Ritonōpome ase,
ywy rokē opynanopyrykō waro ase.
- ¹² Jomihpyry etapoase oya xine: ‘Imeīpo opynanohtor̄yko ase.’
Mame kypynanopyatose jomihpyry ae ro.
Moro poko eneneme matose,
morara onyripitopyra imep̄y ritō nexiase amaro xine.
- ¹³ Ywy Ase Ritonōpo, jūme exikehpyra exīko ase.
Ahno tō emero epasaromepyra mā toto yjamitunuru wino.
Tyriryhtao ya onytyromasaromepyra imehnō mana.”

Papironia poremākatopōpyry

- ¹⁴ Ynara āko Ritonōpo, Opynanohnekomo, Izyraeu tō Esē Kurano, typoeory tomo a:
“Opyno xine jexiryke soutatu tō tuhkākō enyohnōko ase Papironia poremākase.
Ahno atākyemary ikohtary myakamāko mana ixitarykōke.
- ¹⁵ Ywy ase Ritonōpo Oesēkō kurano,
Orihpōkōme ase, Otuisarykōme ase.
- ¹⁶ Pake ahtao osema tyrise Ritonōpo a tuna konōto rānakuroko,
oesemarykō tuna zueme exikety rānakuroko.
- ¹⁷ Soutatu tō jamihmākō typoreporep̄y ase eya, tuhkākomo, kahu tō
osetapakētō maro te, kawaru tō maro.
Toepukase toto jūme owōpyra ropa ehtohme;
tozehse toto nāparina ezetyry samo!”
- ¹⁸ Yrome seromaroro ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana typoeory tomo a:
“Wenikehtoko pake ehtopōpyry poko,
emynyhmara ehtoko pake ynyrytā poko.
- ¹⁹ Seromaroro ynyriry tyrisenā sā tyriko ase,
okynā pyra morara exīko mana,
mame mōtoino rokē moro enēko matose.
Osema rīko ase ona rānakuroko,

- iporiry tō ekarōko ase oya xine ona tonorē po.
²⁰ Onokyro tomo a toahmasēme exīko ase, kaikuxi tomo a, torōimo
 awexituruze tomo a roropa,
 soesoekane rīko ase ona tonorē po,
 iporiry tō serere āko nono tonorē poro, tuna ekarotohme aukurukōme
 ynmenekatyamo a ypoetory tōme exiryke.
²¹ Mokaro ynyrityāme mā toto ypoetoryme toto ehtohme jeahmatohme.”

Iirypyryme Izyraeu tō toehse

- ²² Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a:
 “Amarokō typenekehse mexiatose ypoko,
 mame jeahmara mexiatose.
²³ Okyno tō kaneru tō onenehpyra mexiatose jahkatohme onekarorykōme
 ya,
 imehxo jyripyra mexiatose onekarorykō ke.
 Orohmanohpoppyra xine exiase tiriiku tōkehko enehporyke oya xine:
 ‘Ixtaratu jahkatoko’ kara exiase.
²⁴ Ixtaratu onepekahpoppyra exiase oya xine ekarotohme ya,
 oeky tō kasery roropa onekaropopyra exiase oya xine tākye jyritohme.
 Māpyra totaehse kyriatose oorypyrykō ke,
 tapotūkehse tykamexipose ywy oya xine azahkuru ehtoh poko
 oexirykōke.
²⁵ “Yrome ywy, ywy roro, Ritonōpo Oesēkōme ase,
 naeroro oorypyrykō korokāko ase,
 oorypyrykō poko wenikehnōko roropa ase.
²⁶ Ypoetory tomo, yhxirotoh nae awahtao xine, ehmaropa Apiakane
 ěpataka;
 yhxirotoh enepotoko!
 Tuario ehtoh enehtoko zae oexirykō waro kuehtohkōme!
²⁷ Atamurukō tyryrypyhpyke toehse;
 urutō kō roropa iirypyryme toehse toh kynexine yneneryme,
²⁸ Ytapyī Kurā nuriame tyripose otuisarykomo a.
 Morara exiryke Izyraeu tō tonahkapose ya,
 ypoetory tō typoremākapose ya.”

Kuesēkō toiroro Ritonōpome mana

- 44** ¹ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo:
 “Etako pahne, Izyraeu, ypoetoryme mase, ynmenekahpyry.
² Ywy, Ritonōpo, Orihpōkōme ase;
 takorehmase mexiase ya oenurutopōpyry poe.
 Izyraeu, ypoetorymano, enaromyra exiko opyno jexiryke,
 ynmenekahpyryme mase ymaro oehtohme.
³ Konopo enehpōko ase ona tonorē po,
 iporiry tō rīko ase serere katohme nono tonorē poro.
 Moro saaro Juzenu kuānōko ase opoenō pona, apakō pona roropa,
 kure ehtoh ekarōko roropa ase apakomo a.

⁴ Kure rokē emānōko mā toto onahpoty samo
konopo itamurume toehse ahtao,
saukeiru tō sã roropa ahtaketō iporiry tō ehpio.

⁵ “Imeimehnō Izyraeu tō maro oximaro exīko mā toto.
Toitoine ynara āko: ‘Ywy ase Ritonōpo poetoryme;’
imepỹ Jakome osesehpāko mana;
imepỹ ropa imerōko mana tomary pokona:
‘Ritonōpo Jesēme mana;’
imepỹ roropa esehpāko mana Izyraeume tosetyme.”

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana Izyraeu tō tuisary, Izyraeu tō Ewomane,
Jamihmehxo Exikety:

“Ywy ase Apitorymano te, Etyhpyrymāme roropa,
toiroro Ritonōpome ase, imepỹ ritō pyra mana.

⁷ Imepỹ ysā exikety pyra mana,
ynyrihpyry riry waro exikety pyra.
Zuaro awahtao kaxiko ya emero Izyraeu ehtopōpyry poko,
apitotopōpyry poe orēpyra Izyraeu tyrise ahtao ya tarona,
kaxiko roropa Izyraeu ehtoh poko taroino sero etyhpyry pona.

⁸ Ypoetory tomo, enaromyra ehtoko, oserehpyra ehtoko!
Zuaro matose, moino ro pake ehtopōpyry poe,
oturuase senohne ehtoh poko.
Eneneme matose ajohpe pyra jomiry ehtoh poko.
Imepỹ ritō nae? Arypyra! Imepỹ oewomane pyra mana;
onenepitopyra exiase.”

Imehnō neponāmary eahmary popyra

⁹ Mokaro tyneponāmarykō rinanō popyra mā toto. Inyrytā roropa
isehxo aexityā popyra mā toto. Tynyrytā eahmananō tuaro pyra mā toto,
tonure pyra roropa mā toto, naeroro ehxirōko mā toto. ¹⁰ Popyra mana
tyneponāmarykō riryhtao, metau risemy, eahmatohme ritōme samo.

¹¹ Mokaro eahmananō emero ehxirōko mā toto. Tykyryry axikananō ahnome
rokē mā toto; ime pyra. Ah oximōme noehno toto, osenepose Apiakane
ēpataka! Moroto oserehnōko mā toto, ehxirōko mā toto.

¹² Metau poko erohkety metau zokonaka apoīko, ipoko erohnōko mana
apoto po tapory jamihmā ke, mate ke etaetapāko mana, isene exikety panōme
ehtohme. Mame aerokuruhtao omise exīko mana, tuna se, etaehnōko roropa.

¹³ Mokyro wewe poko erohkety wewe kuhñōko mana eary ke, imerotoh ke
ikuhtoh rīko mana wewe pokona. Imeīpo tykyryry ke, tapema tōkehko ke
ahno panō enekure exikety axikāko mana, nuasemā panono, ritō eahmatoh
taka tyrithome. ¹⁴ Itu htaka ytōko wewe axikane mana wewe akohse; otaramē
apupari menekāko mana, otaramē wewe xipirexite, otaramē karawario.
Arypyra ahtao otaramē pinieiro arykāko mana ahtatohme tohxikase ahtao
konopo a.

¹⁵ Moro wewe zokonaka apotopokōme tyrīko mana; jahkāko mana axitū
potu ehtohme, wyi ekeitohme roropa. Wewe zokonaka akoīpyry axikāko

mana tyneponāmary ritohme; mame tosekumuru po tynaxikahpyry eahmāko mana. ¹⁶Moro sã wewe zokonaka apotopokōme exīko apoto zukatohme; tōsē purūko mokyro mana, otuhnōko mana tuesapare exīko. Axitū exīko roropa mana, mame ynara āko: “Apoto kurā sero! Axitū potu toehse ywy!” ¹⁷Moro wewe zokonaka akoīpyry ke ahno panō axikāko mā ynororo, tyneponāmaryme. Imeīpo tosekumuru po porohnōko mana mokyro eahmaryme. Oturūko mana eya: “Omoro mase yritōme; kypynanohko!” āko.

¹⁸Morara exiketō mā tuaro pyra mā toto ipunaka. Tonuru apurūko mā toto, mame tonurākara sã osenuhmasaromepyra mā toto; tōsenetupuhthōkō apurūko roropa mā toto; onenetupuhpyra mā toto. ¹⁹Mokyro wewe axikane tuaro pyra mā ipunaka. Ynara kary tyra waro ehsaromepyra mana: “Moro wewe ke zokonaka apoto zukano; wyi ekeino te, tōsē puruno te, otuhno. Mame wewe zokonaka akoīpyry ke ynaxikahpyry xihpyry yrino. Taro ase seromaroro wewe akoīpyry eahmāko!”

²⁰Ahno naxikahpyry eahmary toiparo rokē mana; oruno enapryy sã mana. Mokyro wewe eahmaneme exikety zae osenetupuhpyra mana, tonekunohse rokē mana, osepynanohsaromepyra. Ynara kasaromepyra mana: “Sero ynaxikahpyry jemah po ajohpe rokē mana, ritō kara mose ro,” kasaromepyra mana.

Ritonōpo Kypynanohnekomo

²¹Ynara āko Ritonōpo mana:

“Izyraeu tomo, wenikehpyra ehtoko sero poko!
Wenikehpyra ehtoko ypoetoryme oehtohkō poko.
Kyriatose ypoetoryme oehtohkōme,
jūme wenikehpyra exīko ase opoko xine.

²²Popyra oehtohkō ykorokase, oorypyrykō roropa emero;
osenepyra toehse mā kehko akurū esahpyry samo.
Osehtoko ropa ya Opynanohneme jexiryke.”

²³Okohtatoko oseahmarykōme, kapuaōkomo!

Okohtatoko nono ao exiketomo!

Okohtatoko atākyemarykōme ypy tomo te, wewe tō te, emero itu htaō
kō maro!

Imehxo toexiry tonepose Ritonōpo a typoetory tō Izyraeu tō
pynanopyryke eya.

²⁴Kuesēkō, Izyraeu tō Pynanohne, ynara āko:

“Ypoetory tomo, ywy ase Orihpōkomo;
enurupyra ro awahtao xine kyriatose.
Toiroro, senohne emero Rihpōme ase;
myahxo kapu yrine te, sero nono yrine roropa, takorehmaneke pyra.

²⁵Imeīpo ehtoh ekaronanō tyriko ase putupyra exiketōme,
urutō ajohpākō omiry ae onyrippyra ase.

Tuaro exiketō omiry tyriko ase zae pyra,
zuaro toto ehtoh enepōko ase zuaro pyra ehtoh samo.

²⁶Yrome ypoetory ynara karyhtao:

- ‘Taroino ynara exīko mana,’ karyhtao te,
 jomiry aroporyhtao josenetupuhtoh enepotohme,
 morohne ripōko ase rahkene zae jehtoh waro imehnō ehtohme.
 Ynara āko ase, pata Jerusarē pona ahno tō oehnōko ropa tosaḥpyrykō
 pona ropa,
 Juta patary tō tyrisēme ropa exīko mā kehko,
 patāpo tō ipahtyā poe patame exīko ropa mana.
- ²⁷ Jomiry ke rokē tyripose ahtao ya tuna konōto anorŷko mana,
 tuna tō roropa apaīko emero.
- ²⁸ Ywy ase ynara āko Xiro a:
 ‘Jomi poe tuisame erohnōko mase kowenume,
 ise jehtoh tyriko mase.
 Pata Jerusarē ripōko ropa mase te,
 Ytapyī apō kehko ripōko roropa mase.’ ”

Ritonōpo a Xiro tymenekase

- 45** ¹Ritonōpo a Xiro tymenekase tuisame ehtohme.
 Eya tyjamihtanohse ynororo imehnō nonory pōkō poremakatohme,
 tuisa tō jamitunuru enahkapotohme.
 Pata tō omōtoḥ etapuruhmakāko Ritonōpo mana Xiro omōtoḥme,
 imehnō moro omōtoḥ anapurusaromepyra ropa mana.
 Ynara āko mā ynororo Xiro a:
- ² “Ywy roro osemazuhme ytōko ase,
 pyy tō pipahmāko ase oesemaryme, emorymākō roropa;
 pata tō omōtoḥ tonō metau risē tahkāko ase te, kurimene risē roropa.
- ³ Oya mōkomo kurā ekarōko ase, tonēse aexityamo,
 uuru tōkehko tukurākase aexityā zonētoḥ tao,
 zuaro oehtohme ywy ase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, okohmahpono
 oesety ae.
- ⁴ Okohmāko ase ypoetory Izyraeu tō akorehmatohme oya,
 ynymenekatyamo.
 Mame juaro pyra ro awahtao imehxo oehtoh ekarōko ase oya.
- ⁵ “Ywy ro rokē ase Ritonōpome;
 imepŷ ritō pyra mana, ywy rokene.
 Ajamitunuru ekarōko ase oya etonatohme juaro pyra ro awahtao.
- ⁶ Morara tyriko ase, nono etyḥpyry poe xixi tūtatoḥ wino mya etyḥpyry
 pona xixi omōtoḥ wino sero nono pōkō porehme zuaro ehtohme ywy
 ase Ritonōpo, imepŷ ritō pyra mana.
- ⁷ Saerehkatoḥ rihpōme ase, ikohmamyry roropa,
 kurākō ekaroneme ase, popyra ehtoh tyriponeme roropa ase;
 ywy Ritonōpo morohne riko ase emero porehme.
- ⁸ “Konopo enehpory sā ya kaino, orēpyrahxo jehtoh enehpōko ase kapu
 poe.
 Nono etapuruhmakāko ase moro zae ehtoh apoitohme,
 ekutāko sā mana ahno pynanohtoh ke, zae ehtoh ke roropa.

Ywy, Ritonōpo, morara tyrīko ase.”

Emero Esēme Ritonōpo mana

- ⁹ Tumeri riryhtao orino risemy tyrine maro oseosezuhpyra tyrine maro mana.
Orino onekaropopyra tyrine a: “Oty rīko mahno?”
Ynara kara roropa mana: “Emese popyra mase,” kara mana.
- ¹⁰ Ahno mūkuru ynara kara tumykomo a:
“Oty katoḥ kuenurumatose?”
- ¹¹ Ritonōpo, Izyraeu tō Esē kurano, Orihpōkomo, ynara āko:
“Zae pyra matose ekaroporyhtao ya ypoenō pynanopyry poko ya, jamorepary se roropa awahtao xine ynyriry poko.
- ¹² Ywy ase sero nono Rihpono porehme,
ahno tyrise ya isene ehtohme sero nono po.
Jemary ke kapu yrine mya,
xixi tyripose ya, nuno roropa, xirikuato tō maro aosenetohme.
- ¹³ Ywy roro Xiro ripōko ase jomipona aerohtohme,
jomihpyry ae ro orēpyra exīko mana.
Esemary tō kurākāko ase aytotohme.
Ypatary, Jerusarē rīko ropa mana,
ypoetory tō, imehnō namoto tō myhpokāko ropa mana,
toto tūtanohpōko ropa mana, namotome pyra toto ehtohme,
topehke pyra morara tyrīko mā ynororo.
Ywy, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, morara āko ase.”
- ¹⁴ Ynara āko Ritonōpo Izyraeu tomo a:
“Ejitu mōkomory kurā, Etiopia mōkomory roropa okyryryme exīko mana.
Mokaro Sepa pōkō, ahno mosa exiketō, anamotome exīko mā toto;
oekahmatoryko mā toto tymyhse keti ke.
Tosekumurukō po porohnōko mā toto oēpataka xine ynara katoḥme:
‘Ritonōpo amaro xine mana, ynoro rokē Ritonōpome mana,
imep̄y ritōme pyra mana.’ ”
- ¹⁵ Ritonōpo, Izyraeu tō Esē mā typoetory tō pynanohneme exikety,
ahno wino otonēnōko mana.
- ¹⁶ Mokaro tyneponāmarykō axikananomo ehxirōko mā toto, emero porehme.
- ¹⁷ Yrome Izyraeu tō mā typynanohse Ritonōpo a;
jumāme typynanohse mā toto,
jūme toto onyporemākapopyra ropa exīko mā toto,
jūme ehxiropyra exīko mā toto.
- ¹⁸ Ritonōpo a kapu tōkehko tyrise,
ynororo rokē Ritonōpome mana.
Sero nono tyrise roropa eya, tapuhse eya sero samo,
mame esaka tyrise eya.
Typōke pyra ehtohme sero nono onyripyra kynexine,

yrome ahno esaryme tyrise eya moroto toto ehtohme.

Ritonōpo Kuesēkō ynara āko mana:

“Ywy ase Ritonōpo, imep̄y ritō pyra mana.

- ¹⁹ Tokare pyra oturupyra exiase,
 otonēpyra exiase xinukutumao,
 ynara kara exiase Izyraeu tomo a:
 ‘Kuupitoko ahno esao pyra.’
 Ywy Ritonōpo, zae rokē oturuase,
 jomiry zae ehtoh enetupuhoto zae rokē exiryke.”

Imehnō neponāmary ajohpe

- ²⁰ Ynara āko Ritonōpo mana:
 “Osehtoko oximōme imeimehnō nono pōkomo isene ro exiketomo,
 osenepotoko apiakato h tao!
 Tuarō pyra mā toto ipunaka, oturuketomo tyneponāmarykomo a,
 osepynanohposaromepyra exiketomo, ahno oximōme ytoytoketomo
 tynaxikatyā wewe risē puimananomo.
- ²¹ Osekarotoko apiakato h tao;
 oturutoko oseya ise awahtao xine.
 Onoky a tokarose pake, senohne poko?
 Ywy exiase, Ritonōpo, typoetory tō pynanohne;
 imep̄y ritō pyra mana.
- ²² “Ahno tomo, sero nono pōkō emero, eramatoko ropa ya seromaroro
 typynanohsēme oehtohkōme,
 ywy ro rokē Ritonōpome ase, imep̄y pyra mana.
- ²³ Jomihpyry totapose ya, onytyoromara ase;
 ynara tyripōko ase jomihpyry ae ro:
 ahno tō emero tosekumurukō po porohnōko mā toto jēpataka,
 osekarotohme ya, jomipona toehtohkōme.
- ²⁴ Zurūko mā toto, ynara āko:
 Ritonōpo rokē mā tyjamtunuru ekarōko kyya xine orēpyra kuehtohkōme.
 Yzehno aexityā emero toehxirosēme exīko mā toto,
 ehxirōko mā toto jēpataka.
- ²⁵ Yrome ywy, Ritonōpo, Jako pakomotyā emero pynanohnōko ase,
 mame jeahmāko mā toto.”

Papironia pōkō neponāmary

- 46** ¹ “Papironia pōkō neponāmarykō Peu te,
 Nepo maro toahmase aexityā toepuise, nono pona toepukase.
 Moro ineponāmarykō takimase tyritohme jumētu tō pona;
 omoxī mā kehko okyno tō ipuimananō totaehse ahtao.
- ² Moxiā neponāmary toepuise, epukāko mā toto;
 osepynanohsaromepyra mā toto,
 tarosēme exīko mya epetōkara a.

- ³ “Izyraeu tomo, etatoko pahne,

Jako pakomotyā emero isene ro exiketomo!
Moino ro oenurutopōpyry poe ro tupuimase mexiase ya,
opyno xine exikehpyra exiase.

- ⁴ Ywy Ritonōpo Oesēkōme ase,
opyno xine exikehpyra ase tamuhpōme oehtohkō pona,
ōūsetykō karimutume ehtoh pona.
Kyriatose, aarotorŷko ase;
ākorehmatorŷko ase opynanohtorŷko ase roropa.

- ⁵ “ ‘Onoky sā jekarōko matou?’ āko Ritonōpo.
‘Onoky nae ysā exikety?’

- ⁶ Ahno nae tytineru apoīko mā toto,
uuru pitiko rokē pyra, parata itamurume roropa,
mame tyrine epehmāko mā toto
moro uuru ke moro parata maro tyneponāmary ritohme.
Mame porohnōko mā toto
tosekumurukō po tyneponāmarykō eahmatohme.

- ⁷ Mame tyneponāmarykō anŷnōko mā toto
tymotary pona ipuimatohme, esaka tyrīko mā toto;
moroto rokē exīko, ytosaromepyra mana tosary poe.
Eya ahno otururuhtao onezuhsaromepyra mana;
ahno onypynanohsaromepyra mana
popyra ehtoh toehse ahtao eya xine.

- ⁸ “Wenikehpyra ehtoko sero poko, iirypyrymākomo:
osenetupuhtoko nyrihpyry poko tuaro oehtohkōme.

- ⁹ Wenikehpyra ehtoko pake nyrihpyry poko,
mame enetupuhtoko ywy rokē Ritonōpome ase,
imepŷ ypanō pyra mana.

- ¹⁰ Apitory poe kuruatose sero etyhyry poko.
Pake ahtao oturuase senohne emero ehtoh poko.
‘Josenetupuhtoh emero exīko mana, ekurehpyra,
tyriry se jehtoh tyrīko ase emero porehme,’ tykase ywy.

- ¹¹ Orutua kohmāko ase xixi tūtato wino aehtohme;
moe nono poe, piano yhtory sā axī oehnōko mana nyrihpyry
ritohme emero porehme.
Jomihpyry ae ro emero tyrīko ase;
josenetupuhtoh rīko ase rahkene.

- ¹² “Putuhtome exiketomo, etatoko pahne!
Ynara osenetupuhnōko matose:
okynahxo opynanohtohkō oehpyra ekarōko matou?

- ¹³ Yrome ameke hkopyra opynanohtohkō enehpōko ase jomihpyry ae
ro;
okynā pyra orēpyra exīko ase.
Okynā pyra Jerusarē pōkō pynanohnōko ase, morarame imehxo jehtoh
enepōko ase Izyraeu tomo a.”

Papironia typoremākase

- 47** ¹Ynara āko Ritonōpo mana:
 “Papironia pōkomo, oyhtoko tuisa apō poe,
 nono pona oporohko.
 Pake oryximā sā mexiase, orutua poko exipitopyra exikety samo,
 pata onyporemākapyē mexiase;
 yrome oryximā sā pyra mase toehse,
 opihpyry amiamime pyra toehse.
 Imehnō namotome toehse mase!
- ² Topu konōto, tiriiku apotoh iikirimako; apoko!
 Kamisa oēmyty apuru touko! Oupō kurā roropa touko!
 Omety anōko iporiry tō akuhtohme!
- ³ Tupoke pyra oenēko imehnō mana,
 toehxirosēme oehtoh enēko,
 epyrypara oehtoh enēko mā toto.
 Omypōko ase, opynanohsaromepyra exīko imehnō mana.”
- ⁴ Kypynanohnekōme Ritonōpo mana, Jamihmehxo Exikety, Izylaeu tō
 Esē kurano.
- ⁵ Papironia pōkomo a ynara āko Kuesēkō mana:
 “Mynyhme oporohko, ytoko ikohmamry aka,
 taroino Nohpo Tuisamā, Ahno tō Esēme oesehtopyra ropā exīko mā
 toto.
- ⁶ Ypoetory tō poko tyekītapāse exiase, ynymenekatyā poko;
 morara exiryke typoremākase toto ya,
 toto ekaroase oya xine. Yrome toto pyno pyra mexiatose;
 tytamuhpopāse exiketō tyrohmanohpose oya xine yronymryme.
- ⁷ Jūme tuisame oexiry poko tōsenetupuhse mexiase repe,
 ynyriry poko osenetupuhpyra mexiase,
 sero etyhpyry poko osenetupuhpyra roropa mexiase.
- ⁸ Etako pahne, zae pyra ehtoh poko penetakety,
 torētyke pyra mase,
 popyra ehtoh oepiry zuno pyra roropa mase.
 Okurohtao ynara āko mase: ‘Ywy ase tuisame;
 imepē ypanō pyra mana.
 Pytēpome exipyra ase,
 ypoenō orihpyra mā toto,’ āko mase repe.
- ⁹ “Yrome seromaroro jomiry etako pahne:
 axiny, toiro saereme ahtao morohne asakoro exīko oya,
 onio orihnōko mana opoenō roropa,
 oneponāmarykō poko awahtao ro,
 pyaxi tō poko roropa awahtao ro.
- ¹⁰ Orēpyra mosekaroase oorypyry poko awahtao,
 imehnō onyriry onenepyra mekaroase repe.
 Yrome tuarohxo oehtoh ke mosenekunopyase.
 Ynara tōsenetupuhse omoro: ‘Ywy imehxo ase,

imehnō ysā pyra mā toto.’

- ¹¹ Naeroro popyra ehtoh oehnōko oya,
pyaxi poko oehtoh anakorehmara moro popyra ehtoh oehpyra
ehtohme.

Oenahkatoh oehnōko mana,
mame epasaromepyra exīko mase.
Moro oryhmatoh kehko onenepitopyra ro mase,
oehnōko oya mana tuamekaro awahtao.

- ¹² Pyaxime oehtoh poko ehtoh ikuhko;
opoetoe ro ipoko oehtoh torēnase mase.
Otaramē ākorehmāko mā kehko,
otaramē morohne ke oepetōkara erehnōko mase.

- ¹³ Tyjāmitunuru ke pyra mase ipunaka,
imehnō tuaro exiketō omiry etaryhtao ro oya epasaromepyra mase.
Ah mokaro xirikuato poko atamorepaketō noehno toto
opynanohtohme!

Kapu poko atamorepāko mā toto,
xirikuato tō onenekehpyra mana,
ekarotohme emero nuno punero: otara exīko oya.

- ¹⁴ Onahpoty tonore sā mā toto;
toto zahkāko apoto mana,
osepynanohsaromepyra exīko mā toto.
Zemimehxo moro apoto exīko mana, osūtoha sā pyra.

- ¹⁵ Morara exīko mana,
mokaro xirikuato poko atamorepaketomo,
eya xine mekaropoase moīno ro tarona.
Yrome orumekāko mā toto, toytotohkōme tosemarykō ae rokene;
opynanohsaromepyra exīko mā toto, emero.”

Imeīpo ehtoh poko

48 ¹Etatoko pahne, Izyraeu tomo!
Juta pakomotyā, etatoko!

Ōmirykō etapōko matose Ritonōpo netaryme repe:
“Izyraeu Esē eahmāko ase,” āko roropa matose repe,
yrome ajohpe matose, ōmirykō zae pyra mana.

- ² Pata kurā pōkōme osekarōko matose, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē
enetupuhnanōme roropa,
mokyro esety Jamihmehxo Exiketyme mana.

- ³ Ynara āko Ritonōpo mana oya xine:
“Pake kuruatose imeīpo ehtoh poko,
jarao morohne poko kuruatose exipyra ro ahtao, zuaro oehtohkōme.
Mōtoīno rokē tyrise ya,
morohne toehse rahkene ynekarohpyry ae ro.

- ⁴ Putupyra oehtohkō poko tuaro exine,
opymyry kurimene sā tūpore mana,
opery metau sā roropa tūpore mana.

- ⁵ Morara exiryke morohne poko kuruatose pake;

exipyra ro ahtao tōturuse ywy oya xine.
 Naeroro ynara kasaromepyra matose:
 'Ynanepōnāmary tomo a serara tyripose;
 ynanaxikahpyry a, ynanyrihpyry a, uuru risē tōkehko.'

6 "Emero toehse jomihpyry ae ro, morohne enēko matose.
 Naeroro zae jomihpyry ehtopōpyry enetupuhtoko.
 Yrome seromaroro kasenato ehtoh poko ourutorŷko ase:
 tokare pyra exiketomo, ipoko zuaro pyra ro matose.

7 Seromaroro rokē senohne tyripōko ase;
 senohne poko onetapitopyra ro matose,
 naeroro ynara kasaromepyra matose:
 'Morohne waro exiase moino ro.'

8 Ajohpe oehtohkō waro exiase;
 onekunohtōme mexiatose oenurutopōpyry poe ro.
 Morara exiryke sero poko onetapitopyra mexiatose,
 moino ro zuaro pyra mexiatose senohne ehtoh poko.

9 "Awānopyrykō se jahtao tuānohse oexirykō ya,
 oenahkaporykō se jahtao pake tonahkase mexitory ya,
 yrome morara ahtao jeahmara sero nono pōkō exiry.
 Māpyra penekēpyra exiase opoko xine,
 Ritonōpome jexiryke jeahmary oya xine zae mana.

10 Kukukuatose apoto ao samo,
 parata zatyry sā apoto htao kurehxo ehtohme,
 sam mykamexipoatose ya.
 Yrome parata sā pyra matose, popyra rokē matose.

11 Ypokoino rokē tyrīko ase;
 ywy nuriame kamexipopyra ase imehnomo a,
 imehxo jehtoh onekaropyra ase imepyny a,
 imehxo jehtoh anapiakara ase imepŷ eahmatohme ysamo. Ywy ro rokē
 imehxo ase."

Izyraeu tō pynanohnōko Ritonōpo mana

12 Ynara āko Ritonōpo mana:

"Etatoko pahne Izyraeu tomo, ynymenekatyamo!
 Ywy ase Ritonōpo, apitorymano te, etyhpyrymano.
 Ywy ro rokē ase Ritonōpome.

13 Jemary ke sero nono esaka yrine,
 kapu mya yrine roropa.
 Tyripose ya, mame senohne emero toehpitose rahkene.

14 "Oximōtoko amarokō emero jomiry etatohme!
 Onepōnāmarykō emero ourusaromepyra toh nexiase ynyriry poko:
 orutua tymenekase ya,
 yjamitunuru ke osetapāko mana pata Papironia maro,
 ypenetatoh tyrīko mana.

- ¹⁵ Ya ro tykohmase ynororo; tonehpose ya,
mame toehse ynororo.
Inyriry emero zae tyripōko ase orēpyra mokyro ehtohme.
¹⁶ Seromaroro, osehtoko xiaro jomiry etatohme:
apitorymā poe jarao oturuase,
otonēpyra, tokare pyra oturupyra exiase.
Mame emero tyrise ya jomihpyry ae ro.”

(Seromaroro Tuzenu tokarose Ritonōpo a ya, mame tonyohse ywy.)

Ritonōpo osenetupuhtoh typoetory tō poko

- ¹⁷ Ynara āko Ritonōpo, Izyraeu tō Esē kurano, toto Pynanohnekomo,
typoetory tomo a:
“Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.
Āmorepatorŷko ase kure rokē oehtohkōme, zae ehtoh ritohme oya xine.
¹⁸ Pake otato awahtao xine ynyripohpyry omipona, kure rokē ehtoh
oehkehpyra exiry iporiry samo, jūme apaipyra exikety samo,
orēpyra oehtohkō exikehpyra exiry pohkane sā tuna konōto kuao.
¹⁹ Opoenō te, apakomotyā maro ikuhpŷme exiry isawā samo tuna konōto
ehpiō po;
jūme toto wenikehpyra jexiry,
mame ywy roro toto ewomaneme exiry, jūme jēpataka toto ehtohme.”
²⁰ Ytotoko Papironia poe, epatoko moro poe!
Okohtatoko tākye oehtohkōke
omi kurā ekātotoke emero pata tō poro:
“Typoetory tō Izyraeu typynanohse Ritonōpo a!”
²¹ Typoetory tō tarose ahtao Ritonōpo a ona tonorē rānakuroko tuna
zehnara toh nexiase;
topu ae tuna tutūtanohpose aukurukōme,
topu tyrakase xororokatohme tuna tūtatohme.
²² Yrome popyra ehtoh poko exiketomo a ynara āko Ritonōpo mana:
“Amaro xine osewomatoh pyra mana.”

Izyraeu saerehkaneme ahno tō rānao

- 49** ¹ Etatoko ke, ahno tomo moe nono pōkomo,
ywy ase Ritonōpo poetoryme, jomiry etatoko;
otato ehtoko imeimehnō nonory pōkō emero!
Jenurutopōpyry poe tymenekase ywy Ritonōpo a,
aja wakuru ao ro jahtao jesety ae tykohmase ywy eya.
² Jomiry taere exikety sā tyrise eya, tapema aehtohpyry samo,
towomase ywy tomary ke eya.
Pyrou sā tyrise ywy eya pohsuime exikety samo
tukurākase typyre ē ao, tōsē wotoh eraximatohme samo.
³ Ynara tykase ynororo ya:

- “Izyraeu, ypoetoryme mase,
 amaro jehtoh eneryke tyya xine tuhkākō jeahmāko mā toto,” tykase.
- 4 Yrome ynara tykase ywy:
 “Toiparo rokē erokuase;
 yjamtunuru tonahkase,
 yrome jerohtoh otyhkara ro mana.”
 Morara ahtao ro jerohtoh ewomāko Ritonōpo mana,
 moro enetupuhnōko ase,
 zae jepehmāko mana jerohtamitume.
- 5 Enurupyra ro jahtao tymenekase ywy Ritonōpo a typoetoryme
 jehtohme,
 Jako pakomotyā enehtohme ropa tyya, Izyraeu tō saparahme exiketō
 enehtohme tyya.
 Imehxo exiketyme jekarōko Kuesēkō mana;
 Ritonōpo poe jamihme ase.
- 6 Ynara āko mā ynororo ya:
 “Pitiko rokē oerohtoh oya nae?
 Ypoetoryme oriko ase Izyraeu tō enehtohme ropa isene ro exiketomo,
 toto kurākatohme ropa inonorykō po.
 Moro motye oekarōko ase juteutōkara ezurume roropa oehtohme,
 imeimehnō pynanohname oehtohme sero nono etyhyry ponāmero.”
- 7 Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Kurano, Ipynanohnekō roropa,
 ynara āko typoetory a, tyhtomase aexihpyry a,
 ise pyra aexihpyry ahno a, pata tō esē namoto a:
 “Tuisa tō ajamtunuru enēko;
 xikihme owōnōko mā toto:
 ‘Tuisamehxo Mase,’ katohme.
 Tuisa tō poenō tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka:
 ‘Imehxo Mase,’ katohme.
 Ywy, Ritonōpo, zae rokē ase, emero tyrīko ase jomihpyry ae ro;
 ywy, Izyraeu tō Esē Kurano, kymenekase ypoetoryme oehtohme.”

Pata Jerusarē tyrisēme exīko ropa mana

- 8 Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō typoetory tomo a:
 “Opynanohtohkō toehse ahtao ōmirykō etāko ase,
 oezuhtorŷko ase, ākorehmatorŷko ase.
 Oewomatorŷko ase.
 Mame amaro xine jomiry etapōko ase imeimehnō ahno tomo a
 osepe mehtohme.
 Ononorykō riko ropa ase kure,
 oesarykōme moro nono ekarōko ropa ase oya xine typahse aexihpyry.
- 9 Āpuruhyry taōkomo a ynara āko ase:
 ‘Otūtatoko ropa āpuruhyry tae!’
 Ikohmamry ao aexityamo a ynara āko ase:
 ‘Tymhyphokase matose oytotohkōme ropa saeremāka!’ āko.

- “Kaneru sã exĩko mã toto onahpoty enapyryhtao osema ehpio,
emorymã po roropa.
- 10 Emitapãpyra, tuna zehnara exĩko mã toto.
Toto onyryhmara xixi exĩko mana tyryrykane axitunety roropa nono
tonorẽ poe, toto pyno jexiryke,
zae toto arõko ase tuna enatyry tõ pona.
- 11 Osema konõto rĩko ase ypy tõ rãnakuroko,
osema amimomã poro ypoetory tõ ytotohme.
- 12 Oehnõko ropa mã toto moino,
imehnõ nonory poe, inikahpoe te,
xixi omõtohwino te, Asuã poe roropa ikurenaino.”
- 13 Kapu tomo, oeremiatoko!
Nono tomo, atãkyematoko!
Ypy tomo, okohtatoko tãkye oehtohkõke!
Typoetory tõ emuhkehhapõko Ritonõpo mana;
typoetory tõ etuarimaketõ pynanohnõko mana.
- 14 Yrome Jerusarẽ põkõ ynara tykase:
“Kuesẽkomo a turumekase sytatose;
kypoko xine tuenikehse Ritonõpo mana.”
- 15 Ynara ãko Ritonõpo, toto ezuhnõko:
“Poeto ẽ tumũkuru poko wenikehnõko nah?
Tumũkuru nymyry pyno exikehsaromepyra mana.
Morame tumũkuru poko tuenikehse nohpo ahtao ro,
jũme wenikehpyra exĩko ase opoko.
- 16 Jerusarẽ, jũme owenikehpyra ase!
Jemary tõ pokona oesety tymerose ya mana.
- 17 Orinanõ ropa axĩ oehnõko mã toto,
oryhmahpõkõ orumekãko, epãko mã toto.
- 18 Osenuhmako omye enetohme,
oekyry tõ oximõnõko mã toto;
oehnõko ropa mã toto tosaka xine!
Ywy Ritonõpo, isene Exikety, ynara etapõko ase:
mokaro emero õkyry uuru risẽ sã mã toto,
epyrypãko matose oekyry tõ poko,
niotakety tõkyry poko epyrypakety samo.
- 19 “Ononorykõ typahse nexiase, turumekase roropa,
yrome seromaroro pitikohxo exĩko mana oehketõ pune pyra;
mokaro oryhmahpõkõ mya tarosẽme exĩko mana.
- 20 Mame oekyry tõ imehnõ aenurutyã imepỹ nonory po ynara ãko oya
imeĩpo:
‘Sero nono pitikohxo nase;
osa zumohxo se sytatose kuesarykõme!’
- 21 Morame ynara ãko mase oseya:
‘Onoky a tumũkuase moxiã emero ypoenõme’

Ywy, nohpo toemūkuakehse aexihpyry, turumekase, tynomose,
 āpuruhpyry tao tapuruse - onoky a moxiā tuātanohpose ypoenōme?
 Toiroro exiase - otokoino toehse moxiā emero nah? ”

- ²² Ritonōpo Kuesēkō ynara āko typoetory tomo a:
 “Jemary anŷnōko ase imehnō nonory pōkō neneryme,
 opoenō enehtohme ropa Jerusarē pona, opoenomo,
 oēxiry tō roropa tonao xine toto puimāko tymota po roropa.
- ²³ Tuisa tō jūkō sã opoenōkō pyno exīko mã toto,
 ipyxiākō opoenō pyno ehtoh poko erohnōko mã toto.
 Tosekumuru po porohnōko mã toto oēpataka tōmytykō po nono pokoxi.
 Erohnōko mã toto opoetoryme.
 Morara ahtao zuaro exīko matose ywy ase Ritonōpo,
 jenetupuhnanō jūme emynyhmara exīko mã toto.”
- ²⁴ Soutatu wino imōkomory anapoisaromepyra imepŷ mana
 etonakehxīpo.
 Tuisa jamihme exikety winoino inamoto tō onupuxihkasaromepyra
 ropa imehnō mana.
- ²⁵ Yrome ynara āko Ritonōpo mana:
 “Ywy soutatu tō winoino inapoityākō puxihkãko ropa ase;
 tuisa jamihmã winoino inamoto tō apoīko ropa ase.
 Etonãko ase ozehno exiketō maro,
 opoenō pynanohnōko ase.
- ²⁶ Mame oepetōkara tōsenahkarykō poko toto ripōko ase.
 Aetŷtyã exīko mã toto imehnō etapary poko,
 zehno toexirykō poko roropa.
 Morarame ahno emero zuaro exīko mã toto
 ywy, Ritonōpo, Opynanohnekōme ase;
 āpuruhpyry tae otūtanohponekomo.
 Zuaro exīko mã toto
 ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Jamihmehxo ase.”

Iirypyryme Izyraeu tō ehtopōpyry

- 50** ¹Ynara āko Ritonōpo mana:
 “Taropose ropa ya ekarōko matou, typyty aropory sã inio a?
 Morara ahtao otoko na apapeny, ypyty aropotoh papeny?
 Otarama ynara ekarōko matose:
 Imehnō namotome kuekaroatose tineru apoitohme ya, ynepehmary
 epehmatohme.
 Arypyra! Tarose mexiatose imehnō namotome oorypyrykō pokoino;
 kuaropoaotose popyra ehtoh poko oexirykōke.
- ² Oty katoh ypoetory tō oehpyra osēpatakāmase ymaro toytose jahtao
 toto pynanohse?
 Oty katoh jezuhpyra toh nexiase tykohmase toto ahtao ya?
 Seromaroro opynanohsaromepyra jekarōko matou?

Tyjamiškehse jekarōko matou? Arypyra!
 Toiro tyripōko ase, mame tuna konōto anorŷko mana.
 Tuna tō rīko ase ona tonorēme.
 Morara ahtao tuna pyra exiryke
 kana orihnōko mā toto tuna peneryke,
 tymoke exipitōko mana.
³ Kapu kohmākapory waro ase xinukutume aehtohme,
 xinukutume tupokē sā tyekyry tō hnamone mana.”

Ritonōpo poetory zae exikety

- ⁴ Ritonōpo Imehxo Exikety a tamorepase ywy jotururu waro jehtohme
 totaehse exiketō jamihtanohpotohme ya.
 Ėmepyr̄y ae rokē aomiry etary se jyrīko mana
 aomiry etatohme jamoreparyhtaō.
⁵ Tuarō jehtoh ekarose Ritonōpo ya,
 ŷme exiase, aomiry omipona exikehpyra exiase,
 epara exiase ewinoino.
⁶ Ÿpary ekaroase jypipohnanomo a,
 jēmty ekaroase otypo mukanomo a.
 Otonēpyra exiase typoihtose jahtaō eya xine,
 ituh tykase toto ahtao, jēmty pona.
⁷ Yrome ehxiropyra ase Ritonōpo Kuesēkomo a jakorehmaryke.
 Morara exiryke esyryhmara ase topu samo,
 zuaro ase ehxiropyra exīko ase,
⁸ jewomane ameke pyra exiryke,
 azahkuru pyra jehtoh enepōko mana.
 Onoky jyhxiroy se hnae?
 Ahtao eropa oximaro apiakane ēpataka.
 Onoky zae pyra jekarōko nae?
 Ah mokyro noehno jyhxirotohme!
⁹ Ritonōpo Kuesēkō mā jewomāko,
 naeroro jyhxirosaromepyra imehnō mana.
 Jepetōkara emero tonahkasēme exīko mā toto;
 kamisa samo tonahse ahtao nuko a.
¹⁰ Etatoko pahne, Ritonōpo Imehxo Exikety enetupuhnanomo,
 ipoetory omiry omipona exiketomo:
 oesemarykō tykohmāse ahtao xinukutumā samo,
 saerehkatoh pyra ahtao ipunaka,
 Ritonōpo enetupuhtoko,
 Oesēkomo a ākorehmarykō eraximatoko.
¹¹ Enetoko ke amarokomo imehnō enahkapory poko atamorepaketomo,
 osenahkapōko rokē matose onyrihpyrykomo a.
 Ynara tyripōko Ritonōpo mana awānohtohkōme;
 sam katoh konōto oeraximatorŷko mana.

Jerusarē pōkō oseanahtotohme

51 ¹Ynara āko Ritonōpo mana:
 “Jomiry etatoko, tōsepynanopyry se exiketomo, ya oehketomo
 tātakorehmapotohkōme!

Moro topu poko osenetupuhtoko ewino taxikase mexiatose,
 topu ahkatoh esary poe touse mexiatose.

² Atamurukō Aparāo poko osenetupuhtoko, Sara poko roropa
 onotykomo.

Tumūkue pyra ro Aparāo ahtao tykohmase ynororo ya,
 yrome kure rokē tyrise ynororo ya tumūkue, typakōke roropa
 aehtohme tuhke.

³ Ywy, Ritonōpo, Jerusarē pōkō emuhkehpōko ase,
 etuarimaketō pynanohnōko ikararahtyā taōkomo emero.
 Inonorykō tonore toehse ahtao ro, tupito kurāme tyrīko ropa ase,
 ynarykahpyry sã Etē po.

Tākye exīko moro pōkō mana, oseahmāko toto;
 eremiāko mā toto jeahmaryme, ‘Kure mase,’ āko mā toto ya.

⁴ “Etatoko pahne, ypoetory tomo, otato ehtoko jomiry poko:
 Ynyripohpyry tō ekarōko ase imeimehnō nonory pōkomo a,
 jomihpyry saerehkaneme exīko eya xine mana.

⁵ Okynā pyra oehnōko ase toto pynanohse,
 moro ėmepyyry oehsasaka mana tuisame imehxo jehtohme,
 sero nonory pōkō emero tuisaryme exīko ase.
 Moe nono pōkō joepyyry eraximāko, jeraximāko mā toto,
 jenetupuhnōko mā toto typynanohnekōme.

⁶ Osenuhmatoko kakoxi kapu enetoko,
 nono enetoko roropa.
 Kapu osenepyyra exīko mana orexīto samo,
 sero nono osenahkāko mana upo samo pakatome toehse ahtao,
 ahno epōkō orihnōko mā toto moromoro samo.
 Yrome tuisame imehxo jehtoh osenahkara mana jūme,
 yjamtunuru jūme enahpyra exīko mana.

⁷ “Etatoko pahne zae ehtoh waro exiketomo,
 āmorepatohkō ya tukurākase okurohtao xine mana!
 Enaromyra ehtoko ohtomarykohtao imehno a,
 opoihtorykohtao roropa eya xine penekhepyra ehtoko.

⁸ Mokaro osenahkāko mā toto upo samo nuko a tonahse ahtao!
 Yrome tuisame imehxo jehtoh osenahkara mana jūme.
 Yjamtunuru enahpyra, jūme exīko mana.”

⁹ Apakako Ritonōpo, yna akorehmako!
 Ajamtunuru ke yna ipynanohko,
 onyrihpyry sã pake ahtao, yna tamuru tō isene ahtao.
 Oya ihpory Raape tysahsahkase tuna konōto kuao,

- mokyro totapase oya.
- ¹⁰ Oya tuna konōto tonore tyripose, tuna tō zueme aexityamo.
Osema tyrise oya tuna konōto rānakuroko,
opoetory tō, typynanohse exiketō akuohthome.
- ¹¹ Naeroro onypynanohtyā ytōko ropa mā toto Jerusarē pona tytapyikō
taka,
eremiāko, atākyemāko, kohtāko tātākyemarykōme.
Jūme tākye exīko mā toto, atasamara exīko mā toto,
onyhnamozomopyra exīko mā toto.
- ¹² Ynara āko Ritonōpo mana:
“Ywy ase ajamihtanohneme.
Naeroro ahno zuno pyra ehtoko, axītao rokē mā toto, onahpoty samo.
- ¹³ Wenikehnōko matose ywy Orihpōkō poko;
ya kapu tyrise myahxo, sero nono roropa.
Enaromyra ehtoko ozehno xine orohmanohponanōkō poko,
oenahkaporykō se exiketō poko.
Oryhmapozomosaromepyra xine toehse ozehnotokō mana.
- ¹⁴ Okynā pyra āpuruhpyry taōkō tutūtanohposēme ropa exīko mā toto;
orihpyra exīko mā toto,
tonahsē nae ropa exīko mā toto.
- ¹⁵ “Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.
Tuna konōto axikyhmāko ase, pohkane tomo,
panaikato konōto rīko ase.
Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety jesetye mana.
- ¹⁶ Kapu tyrise ya taunuhmapose roropa, sero nono tyrise ya roropa.
Ynara āko ase Jerusarē pōkomo a:
‘Ypoetoryme matose, jomihpyry ekaroase oya xine,
jemary ke oewomatorŷko ase.’ ”

Jerusarē pōkō etuarimatoth otyhkāko

- ¹⁷ Apakatoko, Jerusarē pōkomo.
Apakatoko owōtohkōme!
Eukuru sā awānohtohkō tōse oya xine,
Ritonōpo nekarohpyry, ozehno xine aehtopo;
tōse oya xine porehme, toetŷse exikety sā osetapāko matose.
- ¹⁸ Opoenō maro, atapyī taōkō maro, toiro oemary apoine pyra mana
aarotohme, ākorehmatohme oytory poko.
- ¹⁹ Popyra ehtoh asakoro toehse oya xine:
ononorykō tonahkase oepetōkara a etonatoth ke te,
apatary pōkō emitapānōko, orihnōko mā toto.
Yrome opyno exikety pyra mana, oemuhkehkane pyra.
- ²⁰ Osema tō ae oekyry tō epukāko mā toto
tapotūkehse tomirykōke toexirykōke;
kapau sā mā toto tapoise ahtao apoitoh ke apoinanomo a.
Toepukase toto tyehno xine Ritonōpo exiryke,

tuānohse roropa toexirykōke eya.

²¹ Jerusarē pōkō myhene!

Aetȳtyā sā matose,
yrome eukuru jehnahpyry ke pyra.

²² Seromaroro etatoko pahne Ritonōpo Oesēkō omiry oya xine, typoetory
tō ewomane:

“Enetoko ke oemah poe xine moro eukuru apoīko ropa ase, ozehno
xine jehtopōpyry,
ike toetȳse mexiatose.

Moro poe onēzomopyra exīko matose, jūme.

²³ Moro kasana eukuru maro ekarōko ase oepekōkara a,
ynara kahpōkomo a oya xine:

‘Imihme ehtoko nono pona yna a otūtūmatohkōme.

Imihme mexiatose nono po,

moroto tytūtūmase mexiatose nono samo osema tao.’ ”

Jerusarē pynanohnōko Ritonōpo mana

52 ¹ Apakako, Jerusarē, apakako ajamihtako ropa.
Pata kurā pōkomo, oupōkō kurākō amurutoko,

Ritonōpo se pyra exiketō mokaro ahno

nuriame aexityā oehpyra ropa mā toto jumāme oesaka xine.

² Jerusarē, pata kurano, typorohse exikety nono po,
emyhpokako keti tō ikiryko;

owōko ropa ty nono poe, oupō isasakako,

oporohko tuisa apō pona, āpuruhpyry taōkomo, Xiāo pōkomo!

³ Ritonōpo Oesēkō ynara āko typoetory tomo a:

— Tarose awahtao xine imehnō nonory pōkomo a tynamoto tōme mya
tosaka xine, tineru onepehmara toh kynexine topehpyrykōme; moro saaro
onepehmara exiko ase omyhpokarykō ropa ahtao ya. ⁴ Ritonōpo Oesēkō
ynara āko:

— Apitoryme Ejitu pona ypoetory tō toytose nexiase; tamoreme xine
toytose toto ise toexirykōke. Imeīpo, axirio tomo a tarose toto tynamotokōme,
onepehmara roropa toh nexiase. ⁵ Seromaroro oty enēko ywy? Papironio tō
morara tyrīko roropa mā toto: ypoetory tō tarose eya xine tynamotokōme,
yrome onepehmara toh nexiase. Ypoetory tō poremākananō kohtāko,
epyrypāko roropa mā toto orēpyra toexirykō poko, jyhtomakehpyra mā toto.
⁶ Yrome imeīpo ėmepiry oehnōko mana, ypoetory tō jesety waro exīko, ywy
ase Ritonōpo, oturuase oya xine senohne poko!

⁷ Kure kuhse mā omi enehne tururume aepyry eneryhtao ypy tō kuroko,
omi enepyry etonara ehtoh poko,

omi kurā kypynanopyrykō poko!

Ynara āko mana Jerusarē pōkomo a:

“Ritonōpo Oesēkō Tuisame mana!” āko.

⁸ Etatoko ke, pata omōtoħ erase tō kohtāko!

Tātākyemarykōme kohtāko mā toto oximōme,

tonuru tō ke enēko mā toto,

Kuesēkō oepýry ropa pata Jerusarē pona.

- ⁹ Jerusarē typahse aexihpyry, oeremiako ātākyemaryme,
nupunato typoetory tō enēko Kuesēkō mana,
Jerusarē pynanohnōko mana.
- ¹⁰ Imeimehnō nonory pōkō neneryme porehme tyjamitunuru kurā
enepōko Ritonōpo mana.
Typoetory tō pynanohnōko Kuesēkō mana,
moro enēko sero nono pōkō porehme.
- ¹¹ Ypoetory tomo, Papironia poe otūtatoko!
Irumekatoko emero porehme,
mame nuriame aexityā anapopyra ehtoko.
Ekurākatoko amarokomo, Ritonōpo Tapyī mōkomory kurā
aronanomo.
- ¹² Seromaroro oytorykohtao axī pyra tūtāko matose,
oeparykō se pyra exīko matose, Ritonōpo aarorykō ke.
Oewomatorýko Izýraeu tō Esē omye xine mana.

Ritonōpo poetory etuarimary poko

- ¹³ Ynara āko Kuesēkō mana:
“Ypoetory nyiriry emero zae exīko mana;
toahmasēme exīko mana,
tuisamehxo ynororo exīko mana, ekātōko mā imoihmākomo.
- ¹⁴ Tuhkākō tōsenuruhkase mokyro eneryke tyya xine,
itamurume tyryhmase aexiryke
onenetupuhpyra epe tō nexiase,
ahnome pyra tokarose ynororo eya xine.
- ¹⁵ Yrome tuhkākō imeimehnō nonory pōkō kurākāko mana;
mokyro eneryke tyya xine ynara āko mā toto ipoko:
‘To, tuisamehxo mana,’ āko.
Tuisa tō osenuruhkako roropa mā toto.
Mokyro eneryke zurupitopyra exiketō enēko mā toto,
enetupuhnōko mā toto onetapitopyra ro aexityā ipoko.”

53

¹ Ynara āko mā toto:

“Tupimehxo nase yna omiry zae ehtoh enetuputyry,
Ritonōpo nyrihpyryme moro enetuputyry.

- ² Ritonōpo omi poe otyro ahtary sã mokyro wātāko mana,
otyro mity ahtary samo tonore nono ahtao.
‘Enekurā mokyro,’ kara ipoko toh nexiase.
‘Nuaseme potu mose ro,’ kara sytatose eneryhtao kyya xine.

- ³ ‘Ahno kahpyry mokyro, surumekatone,’ tykase toto ipoko.
‘Toetuarimase ynororo, sam kakehpyra nexiase,
yrome toanahtose eya toemynyhmarmy.’
Aytory tonese ahtao kyya xine toeramase rokē sexiataose enery se pyra
kuexirykōke.
‘Ahno kahpyryme rokē mokyro,’ sekaroatose.
‘Kure mokyro mana,’ kara sexiataose.

- ⁴ “Yrome ahnome toehse ynororo sam katohme kymyakākōme,
kuetuarimatohkō toanahtose eya kukurākatohkōme,
sam kara kuehtohkōme.
Yrome: ‘Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana iirypyry ehepyryme,
morara exiryke etuarimāko mana,
tyyryhmase Ritonōpo a exiryke,’ tokarose kyua xine repe.
- ⁵ Māpyra tyyryhmase ynororo kyyrypyrykō ehepyryme,
tuānohse ynororo popyra kuehtopōpyrykō pokoino.
Yrome tuānohse ynororo kukurākatohkōme osepeme kuehtohkōme
Ritonōpo maro.
Totapase ynororo exiryke tukurākase sytatose iiryhmatopōpyry ke.
- ⁶ Kaneru itatyhyry sã sexiataose Ritonōpo omipona pyra kuexirykōke;
kypenetahtohkō poko rokē sexiataose.
Yrome typoetory tuānohse Ritonōpo a;
tyrohmanohpose ynororo kyyrypyrykō ehepyryme iirypyryme pyra
kuehtohkōme.
- ⁷ “Tyyryhmase ynororo yronymyryme,
yrome onykerekereyama nexiase,
tōseanahtose rokē ynororo.
Mynyhme rokē nexiase,
kaneru mūkuru sã tarose ahtao etapatoh pona,
kaneru tuhpokaryhta, mynyhme rokē nexiase.
Mokyro sã mā tyyryhmaryhta oty kara.
- ⁸ Tapoise ynororo, tutuarimanohpose, pohnomo a tapiakase,
tarose aorihthome, oty kara sexiataose ipoko.
Tumūkue pyra ro ahtao taorihmapose eya xine,
wekyry tō rypyry ehepyryme taorihmapose ynororo.
- ⁹ Mame tonēse ekepyry iirypyrymākō ekepyry tō esaka,
tymōkomokā maro tonēse ynororo toorihse ahtao,
imehnō onyryhmara ynororo ahtao ro,
ajohpe pyra zae rokē aomiry ahtao roropa.”
- ¹⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo: “Kure ya iiryhmary,
sam tykamexipose ynororo ya.
Tōsekarose ynororo toorihthome iirypyrymākō rypyry ehepyryme,
typakomotyā enēko mana,
jumanatome isene exīko mana.
Ipokoino Ritonōpo osenetupuhtho zae exīko mana.
- ¹¹ Morarama etuarimakehxīpo tākye exīko ropa mana yronymyryme.
Ynara zuaro mana: toiparo rokē pyra toetuarimase ynororo.
Ypoetory iirypyryme pyra mana,
yrome tuānohse ynororo tuhkākō rypyhpyry epona tyrise ahtao ya,
toto kurākāko ase,
iirypyry korokāko ase ypoetory orikyry ke.
- ¹² Naeroro imehxo exiketō maro osa kurā ekarōko ase eya,
ehepyry apoīko mana toerohtamitume, orēpyrahxo exiketō maro,
tamoreme tōsekarose aexiryke toorihthome iirypyrymākō maro.

Pohnō rypyhpyry wānohtoh tapoise eya,
mame: ‘Mokaro rypyry ikorokako, Papa, ajohpāme samo,’ tykase
ynororo.”

Jerusarē pyno Ritonōpo ehtopo

- 54** ¹Jerusarē, nohpo emūkuapitop̄y sā mexiase,
yrome seromaroro oeremiako, okohtako ātākyemaryme,
ynara āko Ritonōpo exiryke:
“Mose nohpo, inio nurumekahpyry tuhkehxo emūkuāko mana, tynioke
exikety motye.”
- ²Atapyī zumohxo tyriko, oesary zumo ehtohme,
omom̄yke pyra exiko moro poko.
Eary tō mosa xine tyriko,
atapyī kyryry wewe inepuru tō ixixihmako nono aka!
- ³Mame ononory sorohme ro exīko mana xixi tūtatoth wino te,
xixi omōtoth wino, inikahpozakoxi te, ikurenaka roropa;
moro nono esēme exīko ropa oekyry tō mana,
oepetōkara nupuxihkahpyry owinoino xine,
pata tō irumekatyā pehme exīko ropa mā kehko ahno ke.
- ⁴Enaromyra exiko, ehxiropyra roropa exiko;
oserehpyra exiko, iiryhmazomop̄yme exīko mase.
Wenikehnōko mase ohtomatop̄opyry poko oryxime awahtao, omuhpe
oehtop̄opyry poko roropa pyt̄ypome toehse awahtao.
- ⁵Orihpono, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oniome exīko mana;
Izyraeu tō Esē kurā, sero nono pōkō emero Esemy, opynanohnōko
mana.
- ⁶“Izyraeu, nohpo sā mexiase, inio nurumekahpyry samo,
sam āko mexiase, yrome okohmāko ropa Ritonōpo mana ooehtohme
ropa.
Ynara āko mana:
‘Tpyty aropōko ropahxo ke nae anaroposaromepyra inio mana
imaro torēnase toexiryke nuaseme ro tahtao?’
- ⁷Axītao rokē kurumekase,
yrome seromaroro opyno jexiryke yronomyryme āpoīko ropa ase.
- ⁸Ozehno toehse jexiryke otonemyase owinoino, axītao rokene;
yrome taroino jūme opyno jehtoh enepōko ase oya,’ ”
āko Ritonōpo, Opynanohnekomo.
- ⁹Ynara āko Ritonōpo mana:
“Noe ehtop̄opyry ahtao jomiry etapoase eya:
‘Zomory tuna konōto onenehpopyra ropa exīko ase nono pona;’
Moro saaro seromaroro jomiry etapōko ase:
‘Taroino ozehno exipyra ropa exīko ase, jūme
oupokara, jūme awānohpyra roropa exīko ase.
- ¹⁰Otarame ypy tō ohpahnōko mā kehko emorymā tō roropa,
yrome opyno jehtoh jūme exikehpyra exīko mana,

omi ynetapohpyry ae ro jūme osepe me exikehpyra exīko sytase.’ ”
Morara āko Ritonōpo mana opynoto.

Jerusarē tyrisenano

- ¹¹ Ynara āko Ritonōpo mana:
“Pata Jerusarē, etuarimāko mase,
tuānohse tyryrykane a, oemuhkehkananō pyra mā amaro.
Orīko ropa ase topu kurā ke, āpō tō rīko ase sapira tōkehko ke.
- ¹² Soutatu tō tapyī tō pata apuru po rupi tō risēme tyrīko ase,
omōtohtōnō rīko ase periro risēme,
pata apuru tō topu kurākō rīko ropa ase.
- ¹³ Ywy roro apatary pōkō amorepāko ase,
torētyke pyra exīko mā toto, typynanohneke roropa.
- ¹⁴ Zae ehtoh poko oexiryke orēpyra exīko mase.
Towomaneke exīko mase oryhmāry se exiketō winoino,
orohmanohponanō winoino roropa,
enaromyra exīko mase popyra ehtoh oehpyra exiryke oya.
- ¹⁵ Imehnō etonase aytorykohtao oya,
ypoe pyra tamoreme xine rokē ytōko mā toto.
Mame mokaro toetonyary sato kō amaro typoremāsēme exīko.
- ¹⁶ “Kurimene poko erohkety Rihpōme ase,
apoto zukāko mana, soutatu pyre tō rīko mana.
Soutatu Rihpōme roropa ase,
typyre ke imehnō wōko mana, etapāko roropa mana,
- ¹⁷ yrome toto pyre owosaromepyra exīko mā kehko,
mame ihxironanō ēpataka tarose awahtao
ohxironanō poremākāko mase.
Ypoetory tō ewomāko ase,
orēpyra toto rīko ase tyehnotokō poremākapotohme.”
Ywy Ritonōpo oturunō.

Ahno tō pynanopyry se Ritonōpo mana

- 55** ¹ Ynara āko Ritonōpo mana: “Etatoko pahne,
tuna se exiketomo, osehtoko tuna ētokose!
Amarokō roropa tytineruke pyra exiketomo:
tonahsē epekahtoko, otuhtokose!
Osehtoko suhsu epekahtokose, uwa eukuru jehnahpyry roropa,
topehke pyra mana!
- ² Oty katoh otinerūkō ke epekahnōko matou
ise pyra oehtoh poko, tonahsē kara poko?
Oerohtamitukō enahkāko matose,
yrome omise ro matose.
Etatoko pahne, otato awahtao xine tōsē kurā ōnōko matose,
kure otuhnōko roropa matose.
- ³ Etatoko pahne ya osehtoko,
otato ehtoko isene oehtohkōme!

- Jomiry etapōko ase oya xine, jūme exiketyme:
kure rokē oritorŷko ase, jomihpyry ae ro Tawī a.
- ⁴ Tuisame Tawī tyrise ya, ahno tō esēme,
mame imaro yjamtunuru enepoase eya xine.
- ⁵ Seromaroro imehnō nonory pōkō kohmāko matose,
apitoryme awaro xine pyra aexityamo,
mame tururume oehnōko mā toto ōmiryō omipona toehtočkōme.
Morara exīko ywy, Ritonōpo Oesēkomo, Izyraeu tō Esē kurano
jamihmehxo oritorŷko ase, imehxo oehtočkōme.”
- ⁶ Ākorehmatohkō ekaropotoko Ritonōpo a enery waro awahtao xine;
oturutoko eya, ameke pyra ynororo ahtao.
- ⁷ Ah iirypyryme exiketō zae pyra toehtočkō rumekā toto,
ah zae pyra exiketō tōsenetupuhtohkō rumekā toto!
Eramatoko ropa Ritonōpo a, Kuesēkomo a,
enupunāko mā opoko xine emero, oorypyrykō korokāko mana.
- ⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:
“Josenetupuhtoh tonō ōsenetupuhtohkō sā pyra mā kehko,
ynyryry onyryrykō sā pyra roropa mana.
- ⁹ Kapu kae ehtoh sā sero nono epoe,
moro sā mā josenetupuhtoh tonō ōsenetupuhtohkō motye mā kehko,
ynyryry roropa onyryrykō motye mana.
- ¹⁰ Konopo sā jomiry mana axitaku sā roropa.
Oehnōko mā kehko kaino kapu poe sero nono ehxikatohme,
otyro tōkehko ahtanohpōko mā kehko,
aekutatohme, ipuhturu exitohme arykatohme tonahsē ekarotohme
roropa ahno a.
- ¹¹ Moro sā mā jomihpyry: ekurehpyra mana,
tyriry se jehtoh rīko mana emero porehme.
Emero exīko mana jomihpyry ae ro.
- ¹² “Tākye rokē esyryhmāko ropa matose Papironia poe,
tarosēme ropa exīko matose kure rokē ononorykō pona.
Ypy tomo te, emorymā tō roropa eremiāko mā kehko tātākyemaryke;
wewe tō emero tahtah āko sā mā kehko.
- ¹³ Omoxino tōkehko esary po xipirexite tō ahtāko mana,
Murta tō ahtapitōko ātaryka esary po.
Morara exīko jūme enetupuhpotohme ynyrihpyry poko,
moro eneryke jūme wenikehpyra oehtočkōme.”

Imehnō nono pōkō pynanopyry

56 ¹Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a: “Zae ehtoh poko
rokē ehtoko, imehnō onenekunohpyra ehtoko, ynara exiryke okynā
pyra opynanohtorŷko ase zae jehtoh enepotohme. ²Tākye exīko matose
ynyripohpyry omipona awahtao xine oserematohtoh riryhtao kure oya xine!
Tākye matose exīko popyra ehtoh poko pyra awahtao xine!”

³Imehnō nonory pono a Tosēme Ritonōpo enetuputyryhtao, ynara kamexipopyra ehtoko eya: “Taroposēme ropa myhe exiko ywy Ritonōpo a typoetory toh tae.”

Mokyro emukahpyry a roropa ynara kamexipopyra ehtoko: “Emūkuasaromepyra jexiryke Ritonōpo poetory tō maro ehsaromepyra ase.”

⁴Ynara āko Ritonōpo mana emukatyamo a: “Ynyripohpyry omipona ehtoko joserematoch pokō, yzamarō imenekatoko tyritohme oya xine, ynetapohpyry onurumekara ehtoko. ⁵Moro riryhtao emukahpyry a, tumūkue ehtoh motye kurehxo ehtoh ekarōko ase eya. Esety merōko ase Ytapyī Kurā tao, jūme ypoetory tō maro aehtohme; jūme esety pokō wenikehpyra imehnō ehtohme.”

⁶Imehnō nonory pōkomo a roropa Tosēkōme Ritonōpo enetuputyryhtao, ipyno toto ahtao, aomipona toto ahtao roropa ynara āko mana: “Ynyripohpyry omipona awahtao xine joserematoch pokō, ynetapohpyry onurumekara roropa awahtao xine, ⁷aarotorōko ase jesaka ypy kurā pona, tākye exiko matose ymaro oturutōh tao. Onekarorykō yzamaro exiko mā kehko apoto apō po. Ytapyiny esehtōko mā toto: ‘Ritonōpo maro Oturutōhme’ imeimehnō nonory pōkomo a roropa.

⁸“Ritonōpo Imehxo Exikety a Izyraeu tō tonehse ropa inonorykō pona āpuruhpyry tae imeimehnō nonory poe. Ynara āko mā ynororo: ‘Imehnō ahno enehnōko ase roropa Izyraeu tō nonory pona ypoetory tō maro toto ehtohme.’ ”

Izyraeu tuisary tō wānohtopo

⁹Imehnō nonory pōkō turuse Ritonōpo a, ynara tykase: “Osehtoko, onokyro tomo, ypoetory tō enahkase. ¹⁰Ypoetory tō erase tonure pyra sā mā toto; tuaro pyra mā toto. Kaikuxi mynyhme exiketō sā mā toto tapyi erase, yrome hoho kara mā toto; tohrame rokē mā toto, nyhnōko; akīme mā toto, tynykyry se rokene, osenehnōko rokē mā toto. ¹¹Mokaro kaikuxi sā tyamene se mā toto, tynapyrykō pokō. Mokaro jeky kaneru tō pyno exiketō tuaro pyra mā toto; typenetatōhkō pokō rokē mā toto, tyamene se rokē mā toto. ¹²Ynara āko mā toto oseya rokene: ‘Ehmaropa, uwa eukuru jehnahpyry zupise, moro ētohme tuesapare ehtoh pona, etōtohme! Kokoro sero syritone ropa seroae ehtoh saaro, yrome kurehxo exiko mana!’ ” āko mā toh repe.

57 ¹“Ahno, zae ehtoh pokō exiketō orihnōko, yrome imehnō otara kara mā toto tukurohtao xine; kurākō tarose mā toto, yrome onenetupuhpyra imehnō mana. Mokaro tarose popyra ehtoh winoino, toto onyryhmara ropa imehnō ehtohme. ²Zae ehtoh pokō exiketō torētyke pyra exiko mā toto; tooirhse ahtao oseremāko mā toto tyzehnotokō maro pyra.”

Neponāmary eahmatoch popyra

³Ynara āko Ritonōpo mana: “Osehtoko xiaro tapiakase oehtōhkōme, iirypyryme exiketomo, joroko pokō exiketomo, imeimehnō nohpo pokō exiketomo, imeimehnō orutua pokō exiketō roropa! ⁴Onoky poihtōko matou? Onoky eunohnōko? Popyra matose; imehnō hxirōko matose ajohpe oexirykōke. ⁵Wewe kurā jerutumā zopino imeimehnō pokō matose, oneponāmarykō eahmaryme oya xine. Oramao topuimo myhto, iporiry tō ehpio, opoenō etapāko matose onekarorykōme oneponāmarykō eahmatochme. ⁶Topu serehmā kō apoīko matose

iporiry kuae, oneponāmarykōme ehtohme, eahmatohme; anapyrykō eukuru roropa rīko matose toto ēpataka onekarorykōme eya xine. Moro yzamaro ekarōko matou? ⁷Ypy tō kae exiketō pona ytōko matose, onekarorykō zahkatohme oneponāmarykō eahmaryme te, imeimehnō poko oehtohkōme, enara. ⁸Oneponāmarykō xihpyry rīko matose atapyikō omōtoħ mykae. Wenikehnōko matose ypoko, oupōkō oūko matose tohrame oehtohkōme onyhtohkō po opoko se exiketō maro, toto epehmāko matose amaro toto ehtohme. Moroto openetatoh poko matose, tupoke pyra mokaro poko matose. ⁹Azeite tapoise oya xine ixtaratu maro pitiko rokē pyra mokyro Moroke eahmatohme. Omi aronanō maropootose mya, imehnō neponāmary zupitohme, toto eahmatohme, mame toytose toto mya, aorihityā ekepyry esaka roropa. ¹⁰Totaehse mexiatose oytorykō poko, yrome penekhepyra mexiatose. Oneponāmarykō nuriamā ajamihtanohpōko toħ nexiase, naeroro apotūkehpyra mexiatose.

¹¹“Oneponāmarykō zuno matose! Onokākō mokaro, ajohpe oturutohkōme ya? Mame ypoko tuenikehse matose ipunaka. Otaramē mynyhme toehse jexiryke moino ro juno pyra matose, jomipona pyra. ¹²Zae ehtoh poko osekarōko matose repe; yrome onyrytā enepōko ase imehnomo a emero porehme, onyrytā toiparo rokē mana, typahsēme sā rokene. ¹³Mame ākorehmanekō kohmaryhtao oya xine oneponāmarykō tuhkākō ākorehmara xine mā kehko. Tyryrykane mokaro arōko mana mya rahkene, toiro puu katoħ toto enahkapōko mana. Yrome jenetupuhnanō nono kurā po exīko mā toto; jesary ypy kurā toto esaryme exīko mana.”

Typoetory tō pyno Ritonōpo ehtopo

¹⁴Ynara āko Ritonōpo mana: “Osema tyritoko, itopohmatoko osepune ehtohme kure esemarykō ehtohme ypoetory tō oehtohme ropa ya.

¹⁵“Ywy ase Kapuaono, Ritonōpo Kurano, Jūme isene Exikety, ynara āko ase: Jesary kae exiketyme mana, osa kurāme mana, yrome jesary roropa mana epyrypara exiketō esaryme, tyryrypyrykō poko emynyhmaketō esaryme roropa, toto akorehmatohme jenetupuhtohme roropa apotūkehpyra toto ritohme roropa. ¹⁶Ypoetory tō zupokakehnōko ase, jūme pyra toto zehno exīko ase; toto zehno exikehpyra jahtao orikyry toto, yrome isene ypoetory tō tyrise ya, toto orikyry enery se pyra jexiryke. ¹⁷Iirypyryme ypoetory tō toehse exiryke tyamene se roropa toto exiryke toto zehno toehse ywy, tuānohse toto ya. Toto zehno jahtao turumekase toto ya, yrome morara ahtao ro putupyra toħ nexiase, typenetatohkō poko rokē toħ nexiase.

¹⁸“Mokaro popyra ehtoh poko enease, yrome toto kurākāko ropa ase, zae esemarykō ae toto arōko ase; toto akorehmāko ase, toto emuhkehkāko ase. Ixitarykohtao ¹⁹eremiatoh rīko ase itarykō aka jeahmatohme. Osepeme kuehtohkō ekarōko ase eya xine: ameke exiketomo a, ameke pyra exiketomo a roropa; toto kurākāko ropa ase. ²⁰Yrome popyra ehtoh poko exiketō tuna konōto pohkane sā mana mynyhme pyra pohkane tō ahtao, ikurepato xikurome onenehkehpyra mana, nuriame ehtoh maro nono pona. ²¹Oserematoħ pyra oya xine mana,” āko Ritonōpo mana popyra ehtoh poko exiketomo a.

Zae otuhpyra ehtoh poko

58 ¹Ynara āko Ritonōpo mana: “Okohtako opore samo, mynyhme pyra exiko. Okohtako rueimo samo! Ypoetory tō zuruko, Jako

pakomotyamo, iirypyryme toto ehtoh poko, zae pyra toto ehtoh poko. ²Kokoro rokē jeahmāko toh mā repe, ise jehtoh waro se toexirykō ekarōko toh mā repe jomiry omipona exiketō samo, zae ehtoh poko exiketō sã roropa repe. Zae nyripyry tō ekaropōko mā toto, tahxime jeahmary se mā toto jomiry omipona exiketō sã repe.”

³Ynara āko ahno ekaropōko Ritonōpo a: “Oty katohme amotyryae rokē otuhnōko ynanae yna onenepyra awahtao? Toiparo rokē otuhypra ynanase, oty kara awahtao.”

Ynara āko ezuhnōko Ritonōpo mana: “Ynara ajohpe pyra mana, moro ĕmepyry ae otuhypra awahtao xine openetatohkō poko ro matose, opoetory tō rohmanohpōkohxo matose. ⁴Otuhypra awahtao xine oxiehno exīko ro matose, oseosezuhnōko, atatapoiko roropa. Morara awahtao xine, otuhypra awahtao xine ōtururukohtao ya, ōmirykō etary se jekarōko matou? ⁵Oty se ywy oya xine otuhypra awahtao xine ōtururukohtao ya? Omise oehtohkō yzamaro pyra nase, tupuehme oexirykō jēpataka, kurumuri samo yzamaro pyra, upo amururu topuxiximā risē ke, oruno po imihme oehtohkō yneneryme yzamaro pyra. Morara oehtohkō ikohmamyry pona yzamaro pyra mana.

⁶“Ynara se hano oya xine: opoetory tō sam kamexipopyra ehtoko, keti ke sã zae exiketō tymyhse ahtao imyhpokatoko, zae pyra ehtoh irumekatoko, tapuruse exiketō zae pyra ehtoh ke itūtanohpoko ropa toto, imehnō namotome ahno onyripyra ehtoko ipunaka. ⁷Anapyrykō apiakatoko ekarotohme omise exiketomo a, osa ekarotoko atapyikō tao tytapyike pyra exiketomo a, upo ekarotoko tupoke pyra exiketomo a, oekyry tō roropa akorehmatoko.

⁸“Mame opyno xine jehtoh xixi ĕmepyry sã saereh āko opona xine mana, tukurākasēme exīko matose. Aarotorỹko ase Opynanohnekōme, oewomatorỹko ase ōmye xine. ⁹Ōtururukohtao ya oezuhtorỹko ase. Ykohmaryhtao oya xine: ‘Taro ase!’ āko ase.

“Mame sam kamexipopyra awahtao xine imehnomo a, imehnō onenaroximara roropa awahtao xine, omi xihpyry poko pyra roropa awahtao xine; ¹⁰tonahsē ekaroryhtao omise exiketomo a, etuarimaketō akorehmaryhtao oya xine tākye toto ehtohme, opyno xine jehtoh saereh āko sã opona xine mana, koko xinukutume ehtoh myakamāko ase saerehkatoh ke xixime ehtoh sã tãxiahtao. ¹¹Ywy Ritonōpo, zae ehtoh poko aarotorỹko ase; ynekarory kurā ke tuesapare exīko matose konopo oehpyra ro ahtao, jamihme oritorỹko ase, kure rokē rahkene. Tupito arykahpyry sã exīko matose ekurehpyra konopo ahtao, iporiry enatry sã exīko matose anorypyra exikety samo. ¹²Pata tō typahse aexityā tyriko ropa matose, esahpyry tō pona ropa. Awaro xine exīko imehnō mana: ‘Pata apuru rihpōkōme ropa,’ oesehtōko mā toto. ‘Tapyīpo tō rihpōkōme ropa,’ oesehtōko roropa mā toto.”

Kure oserematoh riry poko

¹³Ynara āko Ritonōpo mana: “Nyripyry omipona ehtoko oserematoh poko; moro ĕmepyry kurāme ya exiryke openetatohkō poko, osepekahtoh poko erohpyra ehtoko. Moro ĕmepyry ae otuhtoh konōto tyritoko, ĕmepyry kurano jeahmatohme. Moro ae mya ytoppyra ehtoko, erohpyra ehtoko,

oserematoko, emero rokē poko oturupyra ehtoko. ¹⁴ Jomiry omipona awahtao xine tākye ehtoh soesoekaneme exīko ase oya xine, orēpyra oritorŷko ase tupime ehtoh toehse ahtao oya xine. Tākye rokē exīko roropa matose ononorykō po, ynekarohpyry atamurukō Jako a. Ywy Ritonōpo, oturuase.”

Ahno rypyry popyra ipunaka

59 ¹ Ritonōpo jamihme pyra toehse, kypynanopyrykō waro pyra mana, ekarōko matou? Otaramē otato pyra mana, kuotururukō onetasaromepyra mana. ² Yrome oorypyrykō pokoino ōmirykō onetara mana. Popyra ehtoh poko oexirykōke otonēnōko mana owinoino xine, ōtururukō onezuhpyra roropa mana. ³ Popyra matose: imehnō etapāko matose, imehnō ryhmāko matose, ajohpe matose, popyra ehtoh poko oturukehpyra matose.

⁴ Ahno apiakatohtaka ytōko matose repe, yrome zae ehtoh se pyra matose, apiakane ēpataka ajohpe rokē oturūko matose. Torēnase matose imehnō enekunopyry poko. Atamorepāko matose imehnō ryhmary poko, mame morohne ke imehnō ryhmāko matose. ⁵ Ōsenetupuhtohkō popyra mā toto okoi orihmato kō samo: moro okoi ihmo enapyryhtao ahno a orihnōko mana, aehmoryhtao okoi orihmato tūtāko mana. Ōsenetupuhtohkō otyme kure? Popyra rokē mā kehko, arakaku nyrihpyry sā rokene; ⁶ upome tyrise ahtao, moro upo anamurusaromepyra ahno mana. Onyrytā emero popyra mana, imehnō ryhmāko rokē matose. ⁷ Osenetupuhkehpyra matose popyra ehtoh riry poko, atarypōko matose ahno kurā etapatohme oya xine; imehnō ryhmary poko osenetupuhnōko matose, oytorykohtao tykararahsēme exīko te, tonahkasēme, enara. ⁸ Osepeme ehtoh waro pyra matose, oxiehno rokene, onyrytā zae pyra mā kehko emero. Zae pyra ehtoh poko sehxo matose, naeroro osewomasaromepyra matose.

Osekarōko toto iirypyryme toehtohkō poko

⁹ Kypynanohpyra xine ro Ritonōpo mana iirypyryme kuexirykōke. Saerekatohtakupīko sytatose repe, yrome ikohmamyry rokē enēko sytatose; ēmepyry eraximāko sytatose yrome xinukutumao tytoytōko sā sytatose. ¹⁰ Apuru tō apoapōko sytatose tonurākara samo tonure pyra exiketō samo; tāxiahtao osetapāko sytatose, koko ahtao samo, poetome ro kuahtao xine aorihtyā sā tytoytōko sytatose. ¹¹ Aryryāko sā sytatose uuso tō samo torehse ahtao, pusuh āko sytatose utuku tō samo; kypynanopyrykō eraximāko sytatose, yrome okynahxo oehpyra mana; Ritonōpo a kuakorehmarykō se sytatose repe, yrome kypoko xine pyra mana.

¹² Iirypyryme ynanase ōmihpyry omipona pyra, Ritonōpo, yna rypyry yna hxirōko mā kehko. Wenikehsaromepyra ynanase zae pyra yna ehtopōpyry poko; iirypyryme yna ehtoh enetupuhnōko ynanase. ¹³ Tamonohse yna a, ōmihpyry omipona pyra toehse, omoro, Ritonōpo, turumekase yna a, yna Esemy. Tātamorepase yna imehnō ryhmary poko, yna tuisary tō rumekary poko yna a te, imehnō enekunopyry poko roropa. ¹⁴ Zae ehtoh turumekase yna a, kure ehtoh onyripyra ynanase. Ajohpe rokē ynanase imehnō maro yna otururuhtao, zae ehtoh poko pyra ynanase. ¹⁵ Zae omi ehtoh tonahkase, osenepyra toehse, ajohpe pyra toexiry se exiketō tyryryhmasēme exīko mā toto.

Typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana

Moro eneryke Ritonōpo a, zae ehtoh pyra exiry jamaro pyra mana ipunaka. ¹⁶Typoetory tō akorehmane pyra eneryke tyia tōsenuruhkase Ritonōpo kynexine. Morara exiryke tyjamtunuru ke rokē toto pynanohnōko mana, zae exiketye toexiryke Tuisame Imehxo exīko mana. ¹⁷Soutatu sã tupuropuru apurutoh ke zae ehtoh ripōko mana. Soutatu zupuhpyry ewomatoh amururu sã ipynanohnōko roropa mana. Imyponeme sã zae pyra exiketō wānohnōko mana, zehno exikety sã zae pyra ehtoh kurākāko roropa mana. ¹⁸Ahno emero wānohnōko mana toto nyrihpyry emetakame. Zehno toexiryke topetōkara wānohnōko mana, imehnō nonory pōkō tyrypyrykō epehpyry apoīko mā toto. ¹⁹Ahno emero, xixi tūtatoh wino xixi omōtoh pona Kuesēkō zuno exīko mā toto, ijamtunuru roropa. Ynara exiryke: tuna zueme exikety sã oehnōko mana tyryrykane jamihme exikety a taropose ahtao.

²⁰“Opynanohnekō oehnōko Xiāo pona ypoetory tō, tyrypyrykō rumekahpōkō, pynanohse,” āko Ritonōpo mana.

²¹“Ynara jomiry etapōko ase oya xine,” āko Ritonōpo mana: “Juzenu, amaro xine exikety te, jomiry roropa ynekarohpyry oya xine, jūme amaro xine exikehpyra exīko. Morohne poko opoenō amorepāko matose te, apakomotyā roropa jūme orumekara xine ehtohme,” āko Ritonōpo mana.

Pata Jerusarē imehxo exiry

60 ¹Owōko, pata Jerusarē!

Ah oēmyty saerekhatoh sã nexino tākye oehtoh ke, tōmehse exiryke opona xine.

Ritonōpo saerehkaneme sã saereh āko mana opona xine.

² Imehnō nonory toxiōtose sã mana ikohmamryke,
koko sã nase imeimehnō nonory pōkomo a,
yrome opona xine Ritonōpo imehxo Ehtoh saereh āko mana;
opoe xine Ritonōpo saerekhatoh osenēko mana.

³ Mapetekere tō oepiry sã saerekhatoh pona,
moro sã Jerusarē exīko mana,
sero nono pōkō oehnōko mā toto oya;
orēpyra oexiryke tuisa tō oehnōko mana.

⁴ Jerusarē, eneko ke ōmye, ahno tō oximōnōko toehtohkōme ropā!
Opoenō oehnōko ropā mā toto,
eporehkāko mā toto.

Moino oehnōko mā opoenomo,
oēxiry tō roropa enehnōko jēkō mana, poetohti samo.

⁵ Moro eneryke oya xine atākyemāko matose yronymyryme;
tykytyky āko oeanokō mana jamihme samo tākye oehtohkōke.
Moe nono pōkō tuna konōto akuohnōko mā toto
tymōkomorykō kurā enepyrime oya xine.

⁶ Mitiā nonory poe, Epa poe roropa ahno oehnōko toky tō,
kameru tō tuhkākō maro;
imehnō oehnōko roropa Sapa nonory poe

- ixtaratu tōkehko uuru roropa enehnōko mā toto.
Mokaro emero omi kurā Ritonōpo Imehxo Exikety
nyrytā ekarōko mā toto.
- ⁷ Ketaa nonory poe te, Nepaiote poe roropa
kaneru tō enehnōko oya xine jahkatohme
onekarorykōme apoto apō po Ritonōpo eahmaryme.
Mame Tytapyī kurā rīko Ritonōpo mana enekurehxo rahkene.
- ⁸ Otara mokaro wapu tomo, akurū sā ytōko,
utuku tō sā oehnōko ropa tosaka xine?
- ⁹ Wapu tō moro, moe nono tō poe oehnōko;
inunō osemazuhme Ritonōpo poetory tō enehnōko mā toto tosaka xine.
Uuru enehnōko parata roropa ekarotohme
Ritonōpo Izyraeu tō Esē Kurano a tynekarorykōme.
Kure rokē typotory tō ripōko mana imeimehnō nonory pōkomo a.
- ¹⁰ Ynara āko Ritonōpo Jerusarē pōkomo a:
“Imehnō nonory pōkō apatary apuru rīko ropa mā toto,
ituisary tō erohnōko mā toto opoetorykōme.
Ozehno xine jehtopōpyryke kuānopyatose,
yrome opyno xine ase, awānohpyra ropa exīko ase.
- ¹¹ Saereme ahtao koko roropa apatary omōtoht totapuruhmakasēme exīko
mā kehko,
imeimehnō nonory pōkō tuisary tō tymōkomory kurā enehtohme oya
xine.
- ¹² Imehnō nonory pōkō opoetoryme exipyra ahtao tonahkasēme exīko mā
toto.
- ¹³ “Mame wewe kurā: xipirexite, pinieiro te,
zīporo roropa Ripano poe, tonehsēme exīko oya, pata Jerusarē pona,
Ytapyī kurākatohme ropa, enekure ehtohme ropa, upupuru esaryme
kurano.
- ¹⁴ Mame orohmanohponanō tuisary tō poenō oehnōko mā toto,
tosekumurukō po porohnōko mā toto nono pokoxi oēpataka:
‘Imehxo mase,’ katohme oya.
Mokaro emero oryhmahpōkō, oehnōko mā toto oya,
tōmytykō rīko nono pokoxi.
Ritonōpo pataryme oesehtōko mā toto,
Xiāome, Izyraeu tō Esē kurā pataryme.
- ¹⁵ “Pata turumekase mexiase, ose pyra toh nexiase;
arānakuroko toytory se pyra ytoketō nexiase.
Yrome moro sā exipyra ropa exīko mase;
pata kurā potume orīko ase, pata orēpyrahxo exikety,
tākye exiketō esaryme orīko ase,
jūme moro sā exikehpyra oehtohme.
- ¹⁶ Poeto ē suhsu ekarory sā tumūkuru a,

moro sã imehnõ nonory pōkō,
 ituisarykō roropa opyno xine exīko mā toto.
 Mame zuaro exīko matose,
 ywy Ritonōpo Opynanohnekōme ase,
 Jamihmehxo Exiketyme, Izyraeu tō Esemy, Omyhpokanekomo.

- ¹⁷ “Metau myakāme uuru enehnōko ase oya xine,
 parata enehnōko ase kurimene myakāme;
 metau enehnōko ase wewe myakāme,
 kurimene roropa topu tō myakāme.
 Otuisary tō orohmanohpopyra ropa tyripōko ase,
 zae ehtoh ke erohnōko mā toto kowenume,
 osepe me erohnōko roropa mā toto.
- ¹⁸ Osetapara ropa exīko matose ononorykō po;
 panaikato etonato pokō onetara ropa exīko matose
 ononorykō po, onypahpyra ropa exīko mana.
 Apatary apuru esehtōko mase ‘Typynanohse’,
 omōto tonō esehtōko mase ‘Ritonōpo eahmatohme’.
- ¹⁹ “Xixi oezurume pyra exīko saereme ahtao,
 nuno roropa oezurume pyra exīko koko;
 ywy, Ritonōpo, jūme oezurume exīko ase,
 saereh āko ase xixi sã opona.
- ²⁰ Ywy roro oezurume exīko ase, xixi samo, nuno sã roropa,
 xixime jehtoh jūme kohmāpyra exīko,
 nunome jehtoh jūme osenekehpypya exīko.
 Saereh āko ase opona jūme rahkene,
 mame oemynyhmatopōpyry otyhkāko mana.
- ²¹ Apatary pōkō zae ehtoh pokō exīko mā toto,
 jūme sero nono ynekarohpyry esēme exīko matose.
 Ynarykahpyry me matose; jemary ke,
 toto tyrise ya imehxo jehtoh enepotohme imehnomo a emero porehme.
- ²² Atapyi taōkō tuhke pyra toto ahtao ro tuhkehxo exīko mā toto;
 sero ahno imoihme exīko, imehnõ nonory pōkō motyehxo.
 Moro tyritoh toehse ahtao, tyrīko ase rahkene axiny.
 Ywy ase Ritonōpo.”

Izyraeu tō pynanopyry pokō

- 61** ¹ Ritonōpo Imehxo Exikety a Tuzenu tokarose ya,
 tymenekase jexiryke eya omi kurā arotohme tymōkomokākara a.
 Tonyohse ywy eya typoremākase aexityā ākyematohme.
 Tonyohse ywy eya imehnõ namoto tō myhpokatoh ropa ekarotohme,
 āpuruhpypya taōkō tūtato ekarotohme roropa.
- ² Tonyohse ywy ynara katohme:
 Ritonōpo poetory tō pynanohtoh toehse mana.
 Typoetory tō zehno exiketō poremākapōko mana.
 Tonyohse ywy xitaketō emero emuhkehkatohme,

- ³ tākye ehtoh ekarotohme parimā samo xitaketomo a Xiāo po.
Ihnamotoh myakamāko ase eremiatoh ke.
Zae ehtoh poko rokē exīko mā toto;
wewe karawario sā exīko mā toto Ritonōpo Kuesēkō narykatyamo.
Imehxo Ritonōpo ehtoh enepōko mā toto.
- ⁴ Tapyi tō rīko ropa mā toto aepukatyamo,
patāpo tō roropa okynahxo typahse aehtyamo,
tuhke jeimamyry turumekase aehtyamo.
- ⁵ Ypoetory tomo, imehnō nonory pōkō oehnōko mā toto erohse oeky tō
kaneru tō pynopyry poko,
otupikō arykary poko te, uwa tō kurākary poko, enara.
- ⁶ Mame Ritonōpo maro oturuketōme oesehtotorŷko imehnō mana,
Kuesēkō poetoryme roropa.
Mame imehnō nonory pōkō mōkomohpyry omōkomorykōme exīko
mana,
atākyemāko matose epyrypāko mōkomo itamurume esēme oexirykō
poko.
- ⁷ Ohxirotopōpyrykō tonahse, oporemākatopōpyrykō roropa,
toanahse oya xine asakoro oorypyrykō ehepyryme;
yrome seromaroro ononorykō pona oehnōko matose,
asakoro omōkomohpyrykō apoīko ropa matose
omōkomorykōme, jūme tākye exīko roropa matose.
- ⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:
“Zae imehnō riry yzamaro mana,
ematonanopyry se pyra ase ipunaka, imehnō ryhmary roropa.
Anamonohpyra ase, kurā ke rokē ypoetory tō epehmāko ase,
jūme jomiry etapōko ase roropa eya xine.
- ⁹ Apakomotyā imehxo exīko mā toto imeimehnō nonory po emero;
toto eneryhtao imehnomo a zuaro exīko mā toto
kure rokē mokaro tyrise mā toto ya.”

Jerusarē pōkō eremiatopo

- ¹⁰ Atākyemāko Jerusarē pōkō mana,
eremiāko mā toto Ritonōpo nyrihpyry poko.
Niotakety sā pytakety sā roropa
upo kurā ke tōtupohtose toto typynanopyrykōke,
orēpyra toehtohkōke roropa.
- ¹¹ Mame wewe ahtary sā nono po, ipuhturu ahtary sā roropa tupito po,
moro sā typoeetory tō pynanohnōko Ritonōpo Imehxo Exikety mana.
Mame imeimehnō nonory pōkō eremiāko.
Mokyro eahmāko mā toto emero porehme.

Ritonōpo pytyme Jerusarē exiry

62 ¹ Jerusarē pōkō pyno ase ipunaka,
morara exiryke jarao oturukehpyra ase;

- oseremara ase ozehnotokō poremakary eraximaryme,
 orēpyra oehtohkō saerehkatohme xixi samo,
 opynanopyrykō saerehkatohme aritu zatyry samo, koko.
- ² Jerusarē, imehnō nonory pōkō orēpyra oehtoh enēko mā toto emero porehme.
 Tuisa tō emero osenuruhkāko mā toto oryxime oehtoh eneryke tyya xine.
 Imepỹ oesetye exīko mana;
 Ritonōpo nekarohpyry oesetye exīko.
- ³ Parimā kurā sā exīko mase, Ritonōpo Oesē kyryryme.
- ⁴ Taroino “Turumekasēme,” oesehtopyra ropa exīko mā toto.
 Ononory roropa jūme esehtopyra ropa “Patāpome.”
 Oesehtōko mā toto “Ritonōpo zamaro” me.
 Ononory roropa esehtōko “Torēnase” me,
 tākye Ritonōpo exiryke opoko xine,
 ononory roropa ipytyme sā exīko mana.
- ⁵ Nuasemā tynymenekahpyry maro erēnary samo,
 moro sā mā Orihpōkō amaro xine pytāko mana.
 Tākye erēnakety sā typyty maro,
 moro sā mā Ritonōpo atākyemāko opoko xine.
- ⁶ Jerusarē, apatary apuru po erase tō tyrise ya.
 Ah mynyhme pyra nexī toto saereme ahtao, koko ahtao, enara.
 Ah noturū toto Ritonōpo a aomihpyry poko,
 jūme wenikehpyra tyripotohme ynororo moro poko.
- ⁷ “Ah Ritonōpo oseremara nexino,
 Jerusarē kurākatoh ropa ponāmero eya,
 sero nono pōkō emero ripotohme Ritonōpo a Jerusarē patary eahmatohme.”
- ⁸ Typoetory tomo a tōmiry totapose Ritonōpo a onytyromara ehtohme.
 Tyjamituruke ynara tyrīko mana:
 “Anarykahpyry tiriiku tōkehko ozehno exiketō napyryme exikehnōko mana.
 Imeimehnō nonory pōkō ōkuru onēpyra exīko mā toto.
- ⁹ Yrome amarokomo, oya xine tiriiku tarykase exiryke,
 tapoise roropa oya xine exiryke, otuhnōko matose,
 mame jeahmāko roropa matose.
 Oya xine uwa zoko tarykase, ipyno mexiatose,
 tapoise roropa uwa tō oya xine,
 amarakō uwa eukuru ēnōko matose Ytapyĩ kurā zarā po.”
- ¹⁰ Jerusarē pōkomo, pata poe ytotoko osema konōto ritohme oekeyry tō oehtohme ropa.
 Osema osepyne tyritoko, topu tō toutoko!
 Kamisa anỹtoko pāteirame imehnomo a enetupuhpotohme.
- ¹¹ Ynara āko Ritonōpo mana sero nono pōkomo a emero porehme:

“Ynara kahtoko Jerusarē pōkomo a:
‘Oesēkō oehnōko mana opynanohse xine.
Tymaro imehnō enehnōko mana,
typynanohse aexityamo.’ ”

- ¹² Mame oesehpāko mā toto: “Ritonōpo poetory kurāme,”
“Ahno, Ritonōpo a typynanohse aexityamo.”
Pata Jerusarē esehtōko roropa mā toto,
“Moro pata, Ritonōpo ipyno mana,”
“Moro pata onurumekara Ritonōpo nexiase.”

Ahno wānohnōko Ritonōpo mana

63 ¹“Onoky mose oehnōko Etō nonory poe, pata Posora poe? Onoky mose ro tupoke kurā ke, kamiraramā ke, tuisamehxo exikety sā ytōko, jamihme, orēpyra exiketyme?”

“Ywy ase,” āko Ritonōpo mana “Orēpyra ase, yjamtunuru ke Opynanohnekōme ase.”

²“Yrome oty katohme oupō tahpire nae? Oty katohme uwa tūtūmane zupō sā oupō nae?”

³Ynara āko Kuesēkō mana: “Uwa epery tūtūmary sā euhkatohme ē ao moro sā imeimehnō ahno tō tytūtūmase ya, toiroro takorehmaneke pyra exiase. Toto zehno jexiryke tytūtūmase ya; toto munuru ke jupō tysysmase, tahpirē ke. ⁴Tōsenetupuhse ywy, ypoetory tō pynanohtoh tooehse mana: ‘Toto zehnotokō emypotoh toehse rahkene.’ ⁵Zupiasse repe, yrome jakorehmane pyra nexiase, tōsenurukase ywy moro eneryke, takorehmaneke pyra jehtoh eneryke ya. Naeroro toiroro yjamtunuru ke rokē yzehnotokō typoremākase ya, toto zehno jehtoh ke tyjamihtase jexiryke. ⁶Toto zehno jexiryke ahno tō imehnō nonory pōkō tytūtūmase ya; toto zehno jehtoh ke takurihmose toto ya, imunurukō tukuāse ya nono pona.”

Kure Ritonōpo ehtoh Izyraeu tō poko

⁷Kypyno xine Ritonōpo Kuesēkō ehtoh ourutorŷko ase:

“Kure mase,” āko ase eya inyrytā pokoino emero;

Kure rokē kyriatose, kure toexiry poko typoetory tomo a tonepose eya, toto pyno toexiryke, kure toto riry se roropa.

⁸Ynara āko Ritonōpo mana: “Ypoetoryme mā toto, umūkurume roropa mana, jūme jenekunohpyra mā toto.” Naeroro typynanohse toto eya ⁹toto etuarimatoh wino. Eya nymyry typynanohse toto, inenyokhyppy kara, imepŷ urutō a pyra roropa. Toto pyno toexiryke toto wānopyry se pyra toexiryke roropa typynanohse toto eya; kokoro rokē tanŷse toto eya, tonao tanŷse roropa toto eya, jeimamyry punero. ¹⁰Yrome morara ahtao ro ewinoino toeramase toto, Ritonōpo Zuzenu kurā tyhtomase eya xine. Morara exiryke Ritonōpo toeramase, mokaro epeme pyra toehse ynororo, tātatapoipitose ynororo toto zehnotokō akorehmatohme.

¹¹Mame pake ehtopōpyry poko wenikehpyra toehse toh nexiase, Ritonōpo poetory Moeze poko wenikehpyra toehse, ynara tōturupose toto: “Otoko Ritonōpo Kuesēkō nae? Eya typoetory tō typynanohse tuna konōto wino, kaneru tō sā toh nexiase typynanohse toto ahtao, toto pyno exikety

Moeze kynexine. Otoko na mokyro Tuzenu Kurā ekarohpono Moeze a, ¹²tyjamitunuru ke tynyrityā kurā tyripose Moeze a? Tuna konōto tapiakase eya typoetory tō neneryme imehxo toehtoh poko zuaro imehnō ehtohme jūme. ¹³Osema ae typoetory tō tarose eya tuna zuemā poro.

“Towomase toto aytorykohtao; emese kure toytose toto kawaru ona poro ytoketō samo, osetapara aexityā samo, ¹⁴pui tō arory sā roropa taryporyke pyra jakanahmā poro.” Ritonōpo Zuzenu Kurā toto arōko kynexine oserematohtaka. Moro sā typoetory tō tarose Ritonōpo a, imehxo toehtoh poko imehnō zuaro tyripose roropa eya.

Oturutoh Ritonōpo a

¹⁵Ritonōpo, yna eneko kapu poe, oesary kurā poe. Otoko hnae ajamitunuru, yna pyno oehtoh roropa? Yna pyno exikehpyra exiko, yna onurumekara exiko, ¹⁶Papame oexiryke yna a. Yna tamuru Aparāo te, Jako roropa yna onenetupuhpyra exiry repe, yrome omoro Ritonōpo yna zūme mase, yna Pynanohneme moino exikehpyra oesety mana. ¹⁷Ritonōpo, oty katohme azahkuru yna ripōko mah, ōmiry omipona pyra toehse yna, otato pyra toehse, onyripohpyry turumekase yna a? Ritonōpo, osehko ropa yna a, opoetoryme yna exiryke, ahno rānao onymenekatyāme ynanase. ¹⁸Axitao rokē yna, opoetory tō kurā Atapyī esēme ynanexiase; yrome seromaroro yna zehnotokō Atapyī kurā tūtūmāko mā toto. ¹⁹Yna rīko mase yna kowenatume exipitopyra exiketyme oexiry samo, opoetoryme yna exipitopyra ehtoh sā roropa.

64 ¹Ritonōpo, kapu xihkary oya enery se ynanase oyhtotohme, ypy tō tykytyky kameyipory oya oēpataka! ²Tuna sā morohne exiry kurokuro karyhtao apoto zemimā po. Imehxo oehtoh enetuputyry oepetōkara a; oouno toexirykōke tykytyky āko toto exiry oēpataka. ³Pake ahtao ajamitunuru ke onyrytyā tyrise ahtao oya tōsenuruhkase yna; tyhtose mexiase kapu poe, mame ypy tō tykytyky tykase oēpataka. ⁴Imepy ritō onenepitopyra te, onetapitopyra roropa ynanase asā exikety, omoro rokē Ritonōpome mase, senohne rihpōme, oenetupuhnanō akorehmaneme. ⁵Mokaro pynanohnōko mase tākye exiketō zae ehtoh poko toexirykō poko, wenikehpyra exiketō ōmipona toto ehtohme. Yna zehno toehse mexiase, yrome yna rypyry poko ro ynanexiase; yna zehno awahtao ro yna rypyry onurumekara ynanexiase moino ro. Otāto osepynanohnōko ynanase? ⁶Yna emero tyryrypyhyke toehse, nuriame ynanase oya ipunaka kure osekaroryhtao ro yna a. Wewe ary sā ynanase tare māse ahtao; yna rypyry tyryrykane sā yna arōko mana. ⁷Oya oturupyra ynanase, yna anakorehmapopyra ynanase oya. Yna rypyry pokoino otonēnōko mase yna winoino, yna turumekase roropa oya.

⁸Yrome omoro papame mase, Ritonōpo yna Esemy. Orinome ynanase, oripo rineme mase, yna emero onyrytyāme ynanase, ⁹naeroro yna zehno exikehko, yna rypyry poko owenikehko. Wenikehpyra exiko opoetoryme yna ehtoh poko. ¹⁰Apatary kurā patāpome toehse ona tonorē samo, Jerusarē typahse mana, ypy Xiāo turumekase mana. ¹¹Nanyrihpyry Atapyīme kurano, oeahmatohtapotu, yna tamuru a oeahmatohme, moro tyahkase apoto ke. Yna kyryry kurā emero typahse mana, ipyno yna ehtopōpyry. ¹²Moro

eneryke oya, oty riko mah, Ritonōpo? Teh āko rokē mahno? Mynyhme rokē exiko mahno, yna wānohnōko ro mahno?

Tyzežno exiketō wānohnōko Ritonōpo mana

65 ¹Ynara āko Ritonōpo mana: “Ypoetory tō akorehmary se exiase repe, yrome onekaropopyra toh nexiase ya; jenery se exiase eya xine repe, yrome jupipyra toh nexiase. Oturupyra ahno ahtao ro ya, ynara kary se exiase: ‘Taro ase! Ākorehmary se ase!’ ²Kokoro rokē ypoetory tō toraximase ya, toto eahmatohme repe, yrome putuhto sã, zae pyra ehtoh riry se rokē mã toto, typenetatohkō poko rokē mã toto. ³Ihximyra mã toto jyhtomary poko. Imeimehnō neponāmary eahmaryke tynekarory tō zahkako mã toto tynarykahpyry esao te, ixtaratu zahkako roropa mã toto apoto apō po mokaro eahmaryme. ⁴Koko ytōko mã toto aorihtyã zonētōpōpyry pona tōturupotohkōme aorihtyã zuzenu a, ahno esao pyra ěmehnōko mã toto osenepotoh apoitohme tyya xine. Poinokoimo pũ ōnōko mã toto; tuma nuriamã ěnōko roropa mã toto oripo ao pehme, tynekarorykōme tyneponāmarykomo a. ⁵Moromeĩpo ynara āko mã toto imehnomo a: ‘Apoaporo! Yna anapopyra exiko, kurāme toehse yna exiryke, omotye xine.’ Yrome morara karyhtao zekītapānōko ase toto poko; zehno jehtoh apoto sã mana ezehp̄pyra exikety samo.

⁶“Inyrityã emero tymerose ypapē pokona; mame oseremara ase toto onuānohp̄pyra ro jahtao. Toto epehmapōko ase iiryp̄pyhp̄pyrkyō emetakame, ⁷itamuru tō ryp̄pyr epehp̄pyryme roropa. Ixtaratu tyahkase eya xine apoto apō po imehnō neponāmary eahmaryme ypy tō po te, tyhtomase ywy eya xine emory tō po. Morara exiryke toto wānohnōko ase iiryp̄pyhp̄pyrkyō epehp̄pyryme emero porehme.”

⁸Ynara āko Ritonōpo mana: “Toitoine uwa kurā eneryhtao ahno a popyra exiketō maro: ‘Onypahpyra sehne, kure ehtoh nae ro mana, euhkako sytase, eukuru ritohme,’ āko mana. Moro sã ypoetory tō pyno jexiryke, emero onenahkapopyra exiko ase. ⁹Kure rokē Izyraeu pakomotyã riko ase, Juta tō tuhke emānōko roropa mã toto, ynonory esēme exiko mã toto ypy tō maro. Ynymenekatyã ynekarohpyry esēme exiko mã toto, jomihpyry ae ro, jūme moroto exiko mã toto. ¹⁰Mame jomihpyry omipona se ypoetory tō ahtao toto eky, kaneru tō onahpoty enahnōko mã toto ona Sarō po te, jakanahmã Ehxirotōh po toto eky tō, pui tōkehko onahpoty enahnōko mana.

¹¹“Yrome toitoine jurumekāko matose; jesary ypy kurā poko wenikehnōko roropa matose: anapyrkyō ekarōko matose eukuru maro oneponāmarykomo a, onekarorykōme ‘ohkato’ eahmaryme, ‘kuropōme’ roropa, enara. ¹²Naeroro ynara exiko oya xine mana: totapasēme exiko matose ozehno xine exiketomo a. Oesekumurukō po oetapapotorỹko ase emero. Ynara exiryke, kykohmatose repe, yrome jezuhpyra mexiatose; oturuase oya xine repe, yrome otato pyra mexiatose. Yzamaro pyra ehtoh tyrise oya xine, ise pyra jehtoh tymenekase oya xine.” ¹³Morara exiryke ynara tykase Ritonōpo: “Jomiry omipona exiketō tonahsē nae exiko, eukuru roropa, yrome amarokō emitapānōko matose, tuna zehnāko roropa matose; tāk̄ye exiko ypoetory tō mana, yrome typoremākasēme exiko matose; ¹⁴eremiāko ypoetory tō mana, atāk̄yemāko roropa, yrome pusuh āko matose oemynyhmarykōme, xitāko matose

ohtomaryme okurohtao xine. ¹⁵Ywy, Ritonôpo, oorihmapotorÿko ase, yrome ypoetory tõ, ynmenekatyã oesetykõ ke rokẽ popyra ehtoh enehpõko mã toto. Yrome esety kasenato ke ypoetory tõ esehpãko ase. ¹⁶Mame ahno, Ritonôpo nonory põkõ kure ehtoh ekaropory se ahtao, Ritonôpo a morohne ekaropõko mana, tõmihpyry anamonohpyra Exikety me exiryke; imehnomo a tõmiry etapory se ahtao: ‘Ritonôpo neneryme morara tyrïko ase,’ äko mã toto.”

Kapu kasenato nono kasenato roropa

Ynara äko Ritonôpo mana typoetory tomo a: “Wenikehnõko matose oetuarimatopõpyrykõ poko, ywy roropa morohne poko wenikehnõko ase. ¹⁷Kapu tyrisenã riko ase, nono kasenato roropa; Pakatokõ poko tuenikehse, morohne poko osetupuhpyra ropa exïko matose. ¹⁸Atäkyematoko, jüme täkye ehtoko ynyriry tõ poko; pata Jerusarẽ pehkãko ase täkye ehtoh ke, moro pata põkõ täkye kuhse exïko mã toto. ¹⁹Ywy atäkyemãko ase Jerusarẽ poko, moro pata põkõ poko roropa täkye exïko ase. Jüme xitara ropa exïko mã toto moroto, kui kara roropa exïko mã toto toetuarimatohkõ poko. ²⁰Poetohti tõ orihpyra exïko mã toto poetome ro toto ahtao; tamuhpõme toehse ahtao rokene, kunumuxime toehse ahtao roropa orihnõko mã toto. 100me jeimamyry nae exikety toorihse ahtao: ‘Poetome ro nexiase,’ ekarõko mã toto ipoko. 100me jeimamyry pyra ro exikety toorihse ahtao: ‘Tuãnohse mokyro Ritonôpo a,’ ekarõko matose. ²¹Tapyi tõ amõko matose moro tao ehtohme, uwa tõ arykãko matose, eukuru ênõko matose roropa. ²²Tapyi onyripyra exïko matose imehnõ tapyime ehtohme, uwa zoko tõ anarykara matose imehnõ okurume. Okynahxo orihpyra exïko ypoetory tõ mana, wewe samo, amarokõ emero täkye exïko matose onyrihpyrykõ poko. ²³Oerohtohkõ emero kure rokẽ exïko mana, opoenõ roropa osenahkara exïko mã toto; kure rokẽ opoenõ riko ase, apakomotyã maro jüme. ²⁴Oturukehpyra ro toto ahtao ya, toto akorehmãko ase; ikurãkãko roropa ase aotururuhtao ro ya. ²⁵Kaikuxi tõ itu htaõ kõ, kaneru tõ maro otuhnõko mã toto, reã tõ onahpoty enahnõko mã toto pui tõ samo, okoi tõ onesekara exïko mana. Xião po ypy jesary kurã po ryhmatu pyra exïko mana, popyra ehtoh pyra exïko roropa mana ipunaka,” äko Ritonôpo mana.

Ahno apiakãko Ritonôpo mana

66 ¹Ynara äko Ritonôpo mana: “Kapu jesaryme mana, japõme mana; sero nono upupuru apõme mana. Oty amõko matou ytapyime? Otãto ytapyi riko matou moro tao jehtohme? ²Ya ro kapu tyrise, nono roropa, senohne emero esẽme ase. Tymõkomokãkara pyno ase, tyrypyry rumekary se exiketõ roropa, Tosẽkõme jenetupuhnãno yzamaro mana, jomihpyry omipona exiketomo.

³“Yrome ahno nae typenetatoh poko rokẽ exiketomo, pui mükuru etapãko tynekaroryme ya, mame ahno etapãko roropa mã toto; ahno nae kaneru etapãko tynekaroryme ya, mame kaikuxi etapãko roropa mã toto; ahno nae tiriiku enehnõko tynekaroryme ya, mame poinokoimo munuru enehnõko roropa tynekaroryme ya; ahno nae ixtaratu zahkãko jeahmatohme, yrome imehnõ neponãmary eahmãko roropa. Atäkyemãko mã toto tynyripyrykõ nuriame ehtoh poko. ⁴Morara exiryke, popyra ehtoh enehpõko ase toto

wānohtohme, emero zuno toto ehtoh enehpōko ase eya xine. Ynara exiryke tykohmase ya repe, yrome jezuhpyra toh nexiase; tōturuse ywy repe, yrome otato pyra toh nexiase. Māpyra, yzamaro pyra ehtoh tyrise eya xine, ise pyra jehtoh tymenekase eya xine.”

Zuānohtopo, Ipynanohtopo

⁵Ritonōpo omipona exiketomo, aomiry etatoko pahne, ynara āko Ritonōpo oya xine mana: “Imehnō oekyry tō ose xine pyra mā toto, amaro xine osepeme se pyra exīko mā toto jomiry omipona oexirykōke. Ynara āko oya xine mā toto: ‘Ah Ritonōpo tyjamtunuru enepono oya xine, opynanohtohkōme, tākye oehthkōme ynaneneryme!’ Yrome mokaro ehxirōko mā toto. ⁶Etatoko pahne, panaikato konōto pata po, panaikato Ytapyī tao! Ritonōpo Oesēkō moro panaikato rīko mana, tyzehnotokō wānohnōko mana toto nyrytā emetakame.

⁷“Ypatary kurā nohpo sā mana axī tonuruse ahtao jetū exipyra ahtao ro. ⁸Moro panō onetapitopyra mexiatose, onenepyra roropa mexiatose, sero nono po toiro ēmepyry ae ahno nonory tytororo enurūko mana, ahno imoihmākō emānōko axī samo. Yrome moro saaro Xiāo toehse mana: okynā pyra jetū toehpitose ahtao toemūkuase ipoenomo. ⁹Ywy Ritonōpo, jetunety enehpōko ase poeto tō enurutohme. Oenurumapopyra jekarōko matou? Ywy Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase.”

¹⁰Atākyematoko Jerusarē pōkō maro,
eremiatoko imaro jeahmaryme, ipyno exiketō emero.

Atākyematoko Jerusarē pōkō maro, tyhnamose ipoko aexityā emero.

¹¹Enurusenā eny suhsu ekarory sā tumūkuru a,
moro sā Jerusarē tymōkomory kurā ekarōko oya xine mana,
mame tākye exīko matose.

¹²Ywy, Ritonōpo, ynara āko ase Jerusarē pōkomo a: “Kure ehtoh enehpōko ase oya xine iporiry samo, imeimehnō nonory poe mōkomo kurā oehnōko oya xine tuna zueme exikety samo, jūme anorypyra exiketyme samo. Mame Jerusarē poeto ē sā exīko mana; suhsu ekarōko sā oya xine mana, opuimatoryōko mana syhryme, tomahpo oeahmatoryōko roropa mana. ¹³Typoenō emuhkehpory sā jeny a, ywy oemuhkehporyōko ase Jerusarē po. ¹⁴Moro eneryhtao oya xine tākye exīko matose, jamihme exīko ropa matose otyro samo kure ahtaryhtao. Moraramē zuaro exīko matose ywy, Ritonōpo, jomiry omipona exiketō pynanohnōko ase, yrome tyekītapāse jahtao yzehnotokō wānohnōko ase.”

¹⁵Kuesēkō oehnōko mana apoto maro; ikyryry tō, etonato kahu tō tyryrykane konōto sā mā kehko; topetōkara wānohtohme, toto zehno toehse toexiryke. ¹⁶Apoto ke tytapemā ke roropa, sero nono pōkō wānohnōko Kuesēkō mana emero zae pyra exiketomo, tuhkākō etapāko mana.

¹⁷Ynara āko Kuesēkō mana:

— Ahno nae ekurikāko omōtohme oximōme tynarykahpyry pona tyneponāmārykō eahmatohme urutō maro. Mame poinokoimo pū ōnōko mā toto te, mūpo tomo te, imepū nuriame aexityā roropa. Mokaro orihnōko mā toto, ¹⁸inyrirykō waro jexiryke aosenetupuhtohkō roropa.

— Oehnōko ase imeimehnō nonory pōkō emero oximōme enehpotohme. Tōximōse toto ahtao saereme jehtoh enēko mā toto. ¹⁹Toto rānaka tuisamehxo jehtoh enetupuhpotoh riko ase.

— Mame tapiakase toto ahtao ya, isene ro exiketō aropōko ase, emero pyra, imeimehnō nonory pōkomo a, moe exiketō pona juaro exipitopyra exiketomo a, yjमितunuru onenepitopyra exiketomo a roropa. Toto aropōko ase Expania pona, Ripia pona, Ritia pona roropa, emese kure pyrou ekomananō moroto mana. Ytōko roropa mā toto Tupau pona te, Kerexia pona roropa. Mokaro ahno a emero yjमितunuru poko toto zurūko mā toto. ²⁰Oekyry tō emero enehnōko ropa mā toto tymaro xine tynekarorykōme ya. Oehnōko mā toto ypy kurā pona, jesary kurā pona Jerusarē pona kawaru tō po te, mura tō po, kameru tō po, kahu tō ao te, kaheta tō ao roropa. Mokaro oekyry tō tokarosēme exīko mā toto tynekarorykōme ya, Izysraeu tō nekarotyā enepyyr sā Ytapyī taka, tiriiku tōkehko, ē tukurākase exiketō ao. ²¹Toitoine mokaro menekāko ase oturuketōme toto ehtohme te, imehnō menekāko ase rewita tōme toto ehtohme.

²²Ynara āko Ritonōpo mana: “Kapu tyrisenano te, nono tyrisenā roropa yjमितunuru poe jūme exikehpyra exīko mā kehko. Moro saaro opoenomo te, oesetykō roropa jūme exikehpyra exīko mana. ²³Mame emero otuhtoh konōto Nuno Kasenato po, emero oseremato po roropa ahno oehnōko imeimehnō nonory pōkomo, jeahmase, Ytapyī kurā taka. ²⁴Moromeīpo tutūtase ropa toto ahtao pata poe aorihtyā ekepyry enēko mā toto, toorihse aexityā jomihpyry omipona pyra toehse toexirykōke. Mokaro ekepyry onenahkehpyra moromoro exīko mana, orihpyra roropa mā toto, moroto apoto mokaro zahkatoh ezehtpyra roropa mana. Moro eneryke: ‘Xe! Jam,’ āko mā toto, nuriame eya xine exiryke.” Ywy, Ritonōpo, oturuase.

JEREMIA

Jeremias

Ekarotopo

Jeremia urutōme kynexine, tonuruse oturukety mūkurume. Ritonōpo omiry tokaropitose eya jeimamyry 627me oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Tōturuse Jeremia popyra ehtoh enehpory poko Ritonōpo a, Izyraeu tō poremākary poko te, toto wānohtoh poko iirypyrykō pokoino. Morara toehpitose isene ro Jeremia ahtao. Moroto kynexine ynororo Napukotonozo tooehse ahtao pata Jerusarē enahkase, Ritonōpo Tapyī zahkase, Juta tō arose ituisary tō maro Papironia pona. Moraramē tōturuse Jeremia Izyraeu tō oepyny ropa poko tynonorykō pona ropa imehxo aehtohkōme ropa tosaake exiketōme.

Izyraeu tō pyno Jeremia kynexine ipunaka. Ritonōpo omiry Izyraeu tō wānoppyry poko ekarory se pyra nexiase repe, yrome apoto sã Aomiry nexiase ikurohtao. Naeroro mynyhme ehsaromepyra nexiase (Jer. 20.9). Aomiry etary se pyra tuisa tō toehse. Jeremia tyryhmase eya xine, āpuruhpyry taka tōmase ynororo eya xine.

Jeremia ekarōko imeīpo tōmiry kasenato etapōko Ritonōpo mana typoetory tomo a. Omipona exīko mā toto Aomiry tymerose exiryke ikurohtao xine.

Sero pape ao

Jeremia kohmatopōpyry urutōme 1.1-19

Ritonōpo omiry Juta tomo a 2.1—25.38

Jeremia ehtopōpyry poko 26.1—45.5

Imeimehnō wānohtoh poko 46.1—51.64

Jerusarē poremākatopōpyry 52.1-34

Jeremia menekatopōpyry urutōme

1 ¹Sero pape Jeremia omihpyryme mana, inyirihpyry poko roropa ekarōko mana. Oturukety Hiukia mūkurume kynexine ynororo. Moroto imehnō oturuketō kynexine pata Anatote po, Pējamī nonory po. ²Ritonōpo omiry totapitose Jeremia a 13me jeimamyry taropose ahtao Joxia a tuisame toexiry poko Juta tō esēme. Joxia kynexine Amō mūkurume. ³Ritonōpo omiry tooehse ropa Jeremia a Jeoakī, Joxia mūkuru tuisame ahtao Juta tō esēme. Moromeīpo tuhke rokē tōturuse Ritonōpo Jeremia a Jerusarē pōkō arotopōpyry pona tynonorykō poe Papironia tuisary namotome. Morara toehse nuno 5mā po, jeimamyry 11mā po tuisame Zetekia Joxia mūkuru tuisame ahtao Juta tō esēme.

Jeremia kohmatopōpyry

⁴Kuesēkō Ritonōpo ynara tykase ya:

⁵— Enurupyra ro awahtao, asa wakuru ao awahtao ro, kymenekase, kuapiakase urutōme oehtohme imehnō nonory pōkomo a.

⁶Mame ynara tykase ywy:

— Ritonōpo, yna Esemy, jotururu waro pyra ase, poetome ro jexiryke.

⁷Yrome ynara nase Ritonōpo ya:

— “Poetome ro ase,” kara exiko. Ytoki imehnō zuruta, aaroporyhtao eya xine. Toto zuruko emero ynekarory oya ekarotohme eya xine. ⁸Imehnō zuno pyra exiko, amaro jexiryke oewomatohme. Ywy ase Ritonōpo, amaro oturukety.

⁹Mame tomary ke ypotapihpyry tapose Ritonōpo a, ynara nase ya:

— Eneko ke! Jomiry ekarōko ase oya, imehnō zurutohme. ¹⁰Seroae yjamtunuru ekarōko ase oya, orēpyra oehtohme imehnō nonory pōkō maro, toto tuisary tō maro, imity tō oūko mase, akohnōko mase, enahkāko mase, ipahnōko roropa, tyriko roropa mase, arykāko roropa.

Asakoro enepotoh tonomo

¹¹Tōturupose Ritonōpo ya:

— Oty enēko mah?

— Wewe eperytakety amoriry enēko ase, ase eya.

¹²— Zae mase, tykase Ritonōpo ya. — Ywy roropa eraseme sā osenuhmāko ase, jomihpyry ae ro emero ehtohme.

¹³Tōturupose ropā Ritonōpo ya:

— Oty ropā enēko mahno?

— Oripō enēko ase inikahpoe, ahnōko, ekuānōko roropa xiaro, ase eya.

¹⁴Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Inikahpoe enahkatoh oeahnōko mana. Ekuānōko sā mana tarōkō pona, emero porehme. ¹⁵Enara exiryke, inikahpoe imeimehnō nonory pōkō kohmāko ase emero. Ituisarykō oeahnōko mā toto xiaro, tuisame tapōkō rīko mā toto Jerusarē omōtoht etonie te, pata apuru tō zomye roropa te, imehnō pata tō zomye roropa Jutā nonory po. ¹⁶Moro pata pōkō wānohnōko ase popyra toto ehtopōpyry pokoino. Turumekase ywy eya xine, ixtaratu zahkāko mā toto imehnō neponāmary eahmaryme, tynyrytā tomarykō ke eahmaryme. ¹⁷Jeremia, atakimako oytotohme. Oturuta eya xine, ynekarory oya emero zuruko toto jomi poe. Enaromyra exiko, mokaro zuno pyra. Enaromyke awahtao seromaroro, moro motye enaromyke orīko ase mokaro ēpataka awahtao. ¹⁸⁻¹⁹Etako pahne Jeremia! Sero nono pōkō emero oepeme pyra exīko mā toto: Jutā tō tuisary tomo te, kowenu poko erohketomo te, ymaro oturuketomo te, ahno maro. Yrome seroae yjamtunuru ekarōko ase oya orēpyra oehtohme mokaro ēpataka. Pata sā exīko mase tapuruse exikety topu risē kaetoko exikety ke. Kurimene sā roropa mase exīko xikihme exikety samo. Metau risē apurume sā exīko mase Izyraeu tō apurume porehme. Opoemākapopyra mā toto amaro jexiryke oewomatohme. Ywy, Ritonōpo oturuno.

Zae Izyraeu ehtopōpyry

2 ¹Moraramē tonyohse exiase Ritonōpo a ²tōmiry ekarotohme Jerusarē pōkomo a ynara kase:

“Ypoetory tomo, wenikehpyra ase poetome oehtopōpyry poko.
 Zae mexiatose ymaro rokene,
 yse mexiatose erēnasenāme kuahtao!
 Wenikehpyra ase jekahmatopōpyry poko oya xine ona tonorē poro,
 tupito tō pyra aexihpyry poro.

- ³ Izyraeu tomo, ypoetoryme rokē mexiatose,
 tapiakase mexiatose ymaro rokē oehtohme;
 tiriiku samo, tapoise ahtao esemazupurume ekarotohme ya.
 Oryhmahpōkō tuānohse ya emero porehme,
 popyra ehtoh enehpoase toto pona.
 Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.”

Izyraeu tamuru tō iirypyry

- ⁴ Jako pakomotyamo, oxiekyryme matose Izyraeu tomo; etatoko Ritonōpo
 Kuesēkō omiry oya xine. ⁵ Ynara āko mana:

“Oty popyra jehtoh tonese atamuru tomo a jurumekatohme eya xine?
 Tyneponāmarykō typahsēme, isene exiketō kara toahmase eya xine,
 mame isaaro toehse roropa toh nexiase typahsēme sā rokene.

- ⁶ Yse hkopyra toh nexiase;
 Yrome ya tonehse toto Ejitu poe.
 Ya ro tarose toto ona tonorē poro, ypy tō poro, oramā kuroko;
 tuna pyra ehtoh poro, orihmapotoh poro, morotona ahno ytopyra, ahno
 esary pyra roropa moroto.
⁷ Tonehse toto ya nono kurā pona, kure rokē toto otuhtohme tykyrysā
 poko, wewe epery tōkehko poko roropa.
 Yrome moro pona toytose toto ahtao nuriame ynonory kurā tyrise eya
 xine;
 ynekarohpyry eya xine esarykōme tyripose eya xine osa nuriame
 ipunaka.
⁸ Ypoko oturupopyra oturuketō nexiase:
 ‘Otoko Kuesēkō nae?’ kara toh nexiase.
 Ynyripohpyry poko atamorepaketō juaro toexirykō se pyra toh nexiase.
 Kowenu poko erohketō tyrypyrykō poko rokē toh nexiase, jomipona
 pyra.
 Urutō kō tōturuse toto ritō Paau omi poe samo,
 tyneponāmarykō toahmase eya xine, isene pyra aexityamo, ahno
 anakorehmasaromepyra exiketomo.”

Typoetory tō hxirotopōpyry Ritonōpo a

- ⁹ Ynara āko Ritonōpo mana:
 “Naeroro ohxirotorōyko ropa ase, ypoetory tomo, opoenomo, apakō
 roropa.
 Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.
¹⁰ Ytotoko ahmōta Xipere pona, xixi omōtoh wino enetohme;
 imepỹ ahno aropoko Ketaa pona, xixi tūtatoh winakoxi,
 osenuhmatohme.
 Moino ro sero panō exipitopyra kynexine.

- ¹¹ Imepÿ nonory pōkō tyritō onymyakāmara tyneponāmary panō ke,
isene pyra exiketō ke, tynyrihpyrykō ke, toponāmasā ajohpe exikety
ke.
Yrome ypoetory tomo a tymyakāmase ywy,
Ritonōpo kurā, Imehxo Exikety tymyakāmase eya xine, toponāmasā
panō ke, tynyrityā ke, isene pyra exiketō ke, anakorehmara exiketō
ke.
- ¹² Morara exiryke, ywy Ritonōpo, kapu tykytyky kamexipōko ase
osenuruhkakety me samo, tōserehse exikety me sã ipunaka.
- ¹³ Azahkuru ehtoh asakoro tyrise ypoetory tomo a:
turumekase ywy eya xine, itunary kurā enatyry me jahtao te,
pēkamā tahkase roropa eya xine tutunary ěme ehtoh me, konopo
tunary kurākato hme repe.
Yrome toto tunary ě toerakase mā kehko,
erurukaneme sã mā toehse kehko.”

Itunety sã mana Ritonōpo rumekary

- ¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana:
“Izyraeu tō imehnō namotome pyra mā toto,
imehnō namotome enurupyra toh kynexine.
Naeroro oty kato hme tynamotome toto rīko epetōkara nae?
- ¹⁵ Reāo tō sã Izyraeu tō epetōkara tooehse toto enaroximase.
Izyraeu nonory tyrise eya xine patāpome,
ipatary tō tonahkase eya xine,
pata pōkō pyra toehse.
- ¹⁶ Ejitu pōkomo a Izyraeu zupuhpyry tȳmikase samo,
typoihtose ynororo tonahkase Mēpi pōkomo a te, Tapane pōkomo a
roropa.
- ¹⁷ “Izyraeu tomo, oorypyrykō pokoino morara toehse oya xine.
Kurumekatose, Oesēkomo, Orihpōkomo, oesemarykō ae aarorykohtao
ya.
- ¹⁸ Seromaroro oty me kure oya xine oytorykomo Ejitu pona tuna ěse tuna
Niro kuaka?
Oty me kure roropa oya xine oytorykohtao Axiria pona tuna ěse tuna
Eupyrati kuaka?
- ¹⁹ Popyra oehtopōpyrykō awānohtorȳko mana,
Tuānohsēme exīko matose turumekase oya xine jexiryke.
Tuaro exīko matose popyra jurumekary ehtoh poko oya xine,
itunety me exikety sã mana Oesēkō Ritonōpo rumekary oya xine,
jomiry omipona pyra oexirykomo, enara.
Ywy, Oesēkomo Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturūko ase.”

Ritonōpo eahmary se pyra

- ²⁰ Ynara āko Ritonōpo mana:
“Izyraeu tomo, pake jomipona pyra toehse matose.
Oesēkō me turumekase ywy oya xine,

jeahmary se pyra toehse matose.

Mame ypy kae exiketō po emero wewe tō zopikoxi roropa,
jerutume ahtao zae pyra toehse matose imeimehnō toponāmasā
eahmary poko oya xine.

- ²¹ Uwa zoko sā mexiatose ya ynymenekahpyry arykatohme, kure
eperytatohme.

Yrome seromaroro eneko ke!

Otyme mexitou?

Uwa zoko tonahkase sā matose,

typahsēme toehse matose.

- ²² Upo xikuomā sā matose ya.

Toekurikase awahtao xine sahpau ke itamurume, sahpau jamihme
exikety ke, ātapurohpyrykō enēko ro ase;

iirypyryme oehthokō osenēko ro mana.

Ywy, Ritonōpo, oturuno.

- ²³ ‘Nuriame ehtoh poko pyra ynanexiase,’ kasaromepyra matose.

Toponāmasā Paau eahmary poko mexiatose.

Jakanahmā po oorypyrykō poko mexiatose,

enetoko ke onyrihpyrykomo.

Kamera nohpory wātasenā sā matose xiaxiake ytokety samo, typoko
exikety zupiry poko.

- ²⁴ Jumēta sā roropa matose, tosēke pyra exikety, ona pono, typoko
exikety zupiryhtao eya:

mokyro onukuremasaromepyra imehnō mana.

Jumētu orutua mokyro se exikety,

mokyro zupiry se pyra mana:

nuno po, moroto mokyro exīko mana,

moroto enēko mana.

- ²⁵ Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko ōsetaparykōino, opupurukō
ryhmaryino, imeimehnō neponāmary ekahmaryke oya xine;

tomeseke ehtoko roropa oesenarykō anorypyra ehtohme.

Yrome ynara matose: ‘Arypyra! Toipe ywy!

Imehnō neponāmary eahmary poko penetāko ywy,

mokaro poko rokē ase,’ āko matose.”

Izyraeu tō wānohtopōpyry

- ²⁶ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Omato tapoise ahtao ehxirōko mana. Mokyro sā Izyraeu tō ehxirōko mā
toto: amarokō emero, otuisarykō maro, tuisa mūkuru tō maro te, Ritonōpo
maro oturuketō maro te, urutō kō maro. ²⁷Ehxirōko mā toto, emero ynara
kananō wewe risemy a: “Omorō mase papame” te, ynara kananō roropa
topu a: “Omorō mase ajame.” Morara exīko mana, toeramase oexirykōke
ōparykō ywinakoxi, oēmytykō eramara mexiatose ywinakoxi. Yrome
popyra ehtoh toehse ahtao oya xine, oetuarimarykohtao oehnōko ya matose
opynanohpotohkōme.

²⁸— Otoko na mokaro onyrytyamo, oneponāmarykomo? Ah noehno toto
oetuarimarykohtao, opynanohtohkōme ākorehmarykō waro toto ahtao. Juta

tomo, onyrytā oneponāmarykōme tuhke exiry apatary tō punero. ²⁹Ywy, Ritonōpo, ynara ekaropōko ase oya xine:

— Oty poko ykerekere māko matou? Amarokō emero kyriatose oepekōkaramē. Jomipona pyra toehse matose, oty katohme? ³⁰Kuānopyatose, yrome anakorehmara nexiase; okurākarykō se pyra oexirykōke. Osekato sā mexiatose, reāo samo, oekyry tō, urutō kō totapase oya xine. ³¹Amarokomo emero etatoko pahne: Ynara āko ase, Izyraeu tomo a: Oty sā jekarōko matou? Ona tonorē sā jekarōko matou? Nono sā etonatohme saereme pyra ahtao, ewomane pyra ahtao. Naeroro, oty katohme ynara āko matou: “Yna penetatoh rīko ynanase. Ritonōpo a ytoppyra ropa ynanase,” āko? ³²Tōkyry tō poko wenikehsaromepyra oryximā mana; tupō kurā poko wenikehpyra niotakety mana. Yrome ypoetory tō tuenikehse mā toto ypoko tuhke ēmepyry ae, ikuhpyrē. ³³Tuarohxo matose imeimehnō ekahmary poko oximaro oehtohkōme; otarame imeimehnō poko exiketō amorepāko matose moro poko. ³⁴Oupōkō tyxikuromase tymōkomokākara munuru ke oryhmapitopyra exiketō munuru ke roropa.

— Yrome ynara āko mā ypoetory tomo: ³⁵“Zae rokē ase iirypyryme pyra. Ajohpe pyra, Ritonōpo yzehno pyra toehse mana,” āko. Yrome ywy, Ritonōpo awānohtoryko ase: “Iirypyryme pyra ase,” karyke oya xine. ³⁶Oty katohme ytoytōko rokē mahno etyorōmatohme popyrahxo oehtohme? Axiria poko oehxirotopyry sā ehxirōko roropa mase Ejitu poko. ³⁷Oehnōko ropa matose Ejitu poe, tākye pyra, toehxirose oexirykōke. Ywy ase Ritonōpo. Ya oepe tō turumekase, ākorehmananomo; mokaro maro oehtohkō poko kurākō anapoipyra ekurehnōko matose.

Aomiry omipona pyra

3 ¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Typyty turumekase ahtao orutua a, mame mokyro nohpo tyniotase ropa ahtao imep̄y maro, mokyro inio osemazupu pytasaromepyra ropa mana imaro. Morara riryhtao eya nuriame Izyraeu tō nonory exiko mana ipunaka. Yrome amarokomo, ypoetory tomo tuhkākō maro mexiatose, mame seromaroro oeepyrykō se ropa matose ya! Ywy, Ritonōpo, oturūko ase. ²Enetoko ke ypy tō emory pona, osenuhmatoko: osa enēko matou, opoko xine imehnō exipyra ehtopo? Osema ehpio oepe tō eraximāko mexiase, arape samo, mōkomo aronanō eraximary samo iporemākatohme tyra. Nuriame Izyraeu nonory tyripose oya xine imeimehnō poko oexirykōke, popyra oehtohkōke roropa. ³Morara exiryke konopo oehpyra toehse, onenehpopyra jexiryke konopo oehtoh po toehse ahtao. Yrome amarokō imeimehnō poko exikety ēmyty nae matose; ehxiropyra matose.

⁴— Mame seromaroro ynara āko mase ya: “Omorō mase, papa; poetome jehtopopyry poe ypyno mase. ⁵Yzehno exikehnōko mase, jūme pyra yzehno mase.” Izyraeu tomo, morara mase repe; yrome popyra ehtoh poko exikehpyra mexiatose yronymyryme.

Popyra ehtoh rumekary se

⁶Mame tuisame Joxia ahtao ynara tykase Ritonōpo ya:

— Izyraeu nyrihpyry enēko mah? Imeimehnō poko exiketyrē sā mā mokyro. Ypy tō kae exiketō emero pona tōnuhse ynororo imehnō poko

toehtohme, wewe tō myhtokoxi roropa, emero, jerutume ahtao. ⁷Morohne tyrise ahtao eya, ynara ase eya: “Osehko ropa ya.” Yrome oehpyra ropa nexiase. Moro tonese zakorō Juta a, zae pyra exiketyme roropa ynororo. ⁸Juta tuaro roropa mana Izyraeu rumekatapōpyry poko ya, mokyro aropotopōpyry poko ya, turumekase jehtopōpyryke eya, imeimehnō poko toehtohme. Yrome Juta, zakorony, zae pyra exiketyme, enaromyra nexiase. Imeimehnō poko toehse ynororo roropa, ⁹ehxiropyra toehse ynororo. Nuriame tynonory tyripose eya imeimehnō poko toehtoh ke topu tō eahmaryke, wewe tō eahmaryke roropa. ¹⁰Ynara popyrahxo nase: Juta, Izyraeu akorō zae pyra exikety, toepyyry ropa ya tukuhse sã repe, ajohpe rokene, jenekunohtohme rokene. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

¹¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya: Izyraeu tomo a turumekase jahtao ro, itamurume hkopyra iirypyrykō mana; Juta zae pyra ehtoh sã pyra. ¹²Mame tonyohse ywy eya jytotohme inikahpozakoxi ynara katohme:

— Izyraeu tomo zae pyra exiketomo, osehtoko ropa ya. Ywy ase Ritonōpo amaro xine oturukety. Kure ase, naeroro ozehno xine exipyra ase. Jūme pyra tohne exīko ase. Ywy ase Ritonōpo, amaro xine oturukety. ¹³Zae pyra oehtohkō enetupuhtoko, Ritonōpo Oesēkō omipona pyra oehtopōpyrykō ekarotoko. Osekarotoko: wewe tō emero myhto imehnō neponāmary toahmase oya xine, wewe jerutume ahtao, jomiry omipona pyra mexiatose. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

Toto eahmatopōpyry eramatohme ropa

¹⁴Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Osehtoko ropa ya, zae pyra exiketomo, ypoetoryme matose, ypytyme sã matose. Āpoitorŷko ase, toirō emero pata tō poe, asakoro apoiko ase oxiekyry tō poe; aarotorŷko ropa ase ypy Xiāo pona. ¹⁵Tuisa tō ekarōko ase oya xine, jomipona exiketomo oesēkōme. Erohnōko mā toto tuaro exiketō samo, emese kure exiketō sã roropa ākorehmarykō poko. ¹⁶Mame tuhke toehse awahtao xine moro nono po oturupyra exīko matose jomihpyry ē poko. Moro kaxo poko osenetupuhkehnōko matose. Wenikehnōko matose ipoko; ise pyra exīko matose. Imepŷ onyripyra exīko roropa matose. ¹⁷Morara ahtao esehpatoh toehse ahtao Jerusarē esehpāko mā toto “Kuesēkō apōme”. Mame imehnō nonory pōkō emero oximōnōko mā toto jeahmatohme, moroto. Morotoino typenetatohkō onyripyra exīko mā toto, zae pyra ehtoh poko pyra exīko roropa mā toto. ¹⁸Izyraeu tō maro oximōnōko Juta tō mana. Oximaro oehnōko mā toto inikahpoe tosarykō pona, nono ynekarohpyry pona itamurukomo a.

Typonāmarykō eahmary poko

¹⁹Ynara tykase Ritonōpo:

“Izyraeu tomo, umūkurume orirykō se exiase,
nono kurā ekarory se roropa exiase oya xine, imepŷ nono motye nono
kurano ipunaka.

‘Papame, ykohmary se exiase oya xine,’ jūme jurumekara ropa
oehtohkōme.

²⁰Yrome tynio rumekahpō sã kurumekase, Izyraeu tomo.

Ywy ase Ritonôpo, amaro xine oturukety.”

²¹ Ypy tō emory po panaikato osetāko mana:

Izyraeu tomo xitāko,

zae pyra toto ehtopōpyry korokapōko mā toto, iirypyryme toehse

toexirykōke, Ritonôpo, Tosēkō poko tuenikehse roropa toexirykōke.

²² Osehtoko ropa, emero, Ritonôpo rumekahpōkomo,

zae pyra oehtopōpyrykō kurākāko mana.

Ynara āko matose:

— Ÿ! oehnōko ropa sytatose Ritonôpo a, Kuesēkōme aexiryke. ²³ Imehnō neponāmary kuakorehmara xine ipunaka toahmase toto ahtao kyaa xine, kui kui karyke ypy tō emory po. Ritonôpo rokē, Kuesēkomo, Izyraeu tō akorehmara waro mana. ²⁴ Paau xihpyry eahmary poko kuexirykōke kymōkomorykō tonahse emero, kytamurukō napoihpyry toerohtamitukōme moino poetome kuahtao xine ro kaneru tomo te, pui tomo te, kumūkuru komo te, kuēxiry komo, enara. ²⁵ Sosekarotone iirypyryme toehse kuexirykō poko; ehxirōko sytatose yronomyryme. Moino touse kuehtopōpyrykō poe Ritonôpo a Ejitu poe kyyrypyrykō poko sexiataose, kytamurukō maro, Ritonôpo omipona pyra sexiataose.

Eramatoh ropa Ritonôpo a

4 ¹ Ynara āko Ritonôpo mana:

— Izyraeu tomo, ooepyrykō se ropa awahtao xine osehtoko ropa ya. Imehnō neponāmarykō se pyra ase ipunaka; toto enahkapotoko, jurumekara ropa ehtoko. ² Mame ajohpe pyra ōmirykō etaporyhtao oya xine, zae rokē awahtao xine: “Ritonôpo netaryme te, Ritonôpo neneryme,” āko matose. Mame imehnō nonory pōkō emero kure toto ripōko mā toto ya, jeahmāko roropa mā toto.

³ Ynara āko Ritonôpo mana Juta tō orutua komo a, Jerusarē pōkomo a roropa:

— Nono ahkatoko anarykara ro exikety, arykatohme. Otyro puhturu anarykara ehtoko ātaryka htaka. ⁴ Juta tomo, Jerusarē pōkō roropa, ōmihpyrykō onetapohpyrykō ya omipona ehtoko. Osekarotoko ya Oesēkomo a; moro onyripyra awahtao xine ozehno xine jehtoh apoto sã zukāko mana popyra ehtoh poko oehtopōpyrykōke. Zahnōko mana apoto samo, mame onezehkasaromepyra exīko imehnō mana.

Juta tō zehnotokō oehnōko

⁵ Rue etotoko Juta nonory po emero!

Okohtatoko opore tuaro toto ehtohme!

Ynara kahtoko Juta tomo a Jerusarē pōkomo a roropa:

ytotoko tururume pata tō pona, towomase exiketomo a apuru tō ke.

⁶ Osema enepotoko Xiāo pona ytotopo!

Osewomatoh taka epatoko! Oneraximara ehtoko!

Inikahpoe, popyra ehtoh enehpōko Ritonôpo mana,

itamurume tonahkasēme exīko.

⁷ Reāo tūtary sã tōtonētoh tae, imehnō nonory pōkō enahkane oehnōko

Juta tō enahkase.

Juta patary tõ tonahkasēme exīko,
patāpome exīko mana.

⁸ Naeroro upo amurutoko kamisa topuxiximā risē ke tākye pyra
oehtohkō enetupuhpotohme.

Oxitatoko, ihnamotoko awānohtohkō poko, kyzehno xine Ritonōpo
ehtoh exikehpyra exiryke taro Juta nonory po.

⁹ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Moro ėmepiry toehse ahtao tuisa tõ oserehnōko mǎ toto, kowenu poko
erohketō maro, Ritonōpo maro oturuketō tykytyky āko mǎ toto, urutō kō
osenuruhkāko mǎ toto.

¹⁰ Mame ynara tykase ywy:

— Ritonōpo, Jesemy, Jerusarē pōkō tonekunohse oya ipunaka!
“Towomasēme exīko matose, ozehnotokō pyra exīko,” mase repe, yrome
tapema toehse mana toto esenarykō pokona.

¹¹ Ėmepiry oehnōko mana ynara katohme Jerusarē pōkomo a: “Tyryrykane
axitunety oehnōko ona tonorē poe xiaro Ritonōpo poetory tõ pona.
Tyryrykane pohto rokē pyra exīko mana tiriiku pihpyry apiakatoht rokē
pyra ipuhturu oxinamatohme. ¹² Moro tyryrykane, Ritonōpo nenehpohpyry
jamihme exīko mana. Seromaroro Ritonōpo mǎ typotory tõ apiakāko mana,
toto wānohtohme.”

Juta tõ tapuruse topetōkara a

¹³ Enetoko ke! Kuepetōkara oehnōko mǎ toto akurū samo. Toto kahu tõ
osetapaketo wiriwirikane jamihme exikety sǎ mǎ kehko, eky tõ kawaru axī
sǎ ytōko, piano axī ytory motye. Typoremāse sytatose myhene! Tonahkase
sytatose!

¹⁴ Jerusarē pōkomo, popyra oehtohkō ikurikatoko okurohtao xine,
typynanohsēme oehtohkōme. Okynahxo matose oorypyrykō poko
osenetupuhnōko matose. Epo hnae moro poko oehtohkomo.

¹⁵ Omi enehnanō pata Tǎ poe, ypy tõ Eparaī poe roropa popyra ehtoh
oepiry poko kuurutoryko mǎ toto, kuepetōkara oepiry poko. ¹⁶ Imeimehnō
nonory pōkō enaroximapoko, āko mǎ toto, Jerusarē pōkō zurutoko roropa:
kuepetōkara moino oehnōko mǎ toto, opore kui āko mǎ toto Juta patary tõ
netaryme, toto maro etonatohme. ¹⁷ Pata Jerusarē apurūko mǎ toto tupito
apururu sǎ erase tomo a tarykase ahtao, Ritonōpo Kuesēkō turumekase
exiryke kynonorykō pōkomo a.

¹⁸ Juta tomo, onyrytǎ emetakame sero popyra ehtoh oehnōko mana,
popyra ehtoh poko toehse oexirykōke. Oorypyrykō pokoino atasamāko
matose, sam āko roropa matose. Ywy, Ritonōpo oturūko ase.

Jeremia emynyhmatoht tyekyry tõ poko

¹⁹ Sam āko ase!

Emynyhmāko ase ipunaka ukurohtao!

Ukurohtao jeano tahtah āko jamihme sǎ mana!

Mynyhme ehsaromepyra ase.

Rue totase ya exiryke, kui kui katoh tonō roropa etonatoh poko.

²⁰ Popyra ehtoh oehnōko kypona xine atakenaka samo.

Sero kynonorykō tytororo tonahkase.

Axī kytapyīkō pahñōko mā toto, ikamisā risē toexihkase pisarara mā kehko.

- ²¹ Otara ahtao kuepetōkara kamisā pāteira tō enekehnōko ha?
Otara ahtao rue etory etakehnōko roropa ha osetapary poko?
Epo hnae moro enery, moro etary roropa ya, enara!

- ²² Ynara āko Ritonōpo mana:
“Ypoetory tō tuaro pyra mā toto,
juaro pyra roropa mā toto.
Poeto pitiko sã mā toto, putupyra rokene,
onenetupuhpyra mā toto.
Popyra ehtoh poko tuarohxo mā toto.
Yrome zae ehtoh poko zuaro pyra mā toto ipunaka.”

Enahkatopo imeīpo

- ²³ Mame osenuhmase.

Sero nono patāpome nexiase tytaōke pyra,
Kapu ao ezuru pyra nexiase.

- ²⁴ Osenuhmase ypy tō pokoxi, tykytyky āko toh nexiase;
Emorymākomo roropa kywyh āko nexiase xia, mya ropa.

- ²⁵ Osenuhmase ro, ahno onenepyra exiase ipunaka.
Torō tō roropa kapu ae ytoke tō toepase toto.

- ²⁶ Osenuhmase ro moro nono kurā tykrysā zamaro aexihpyry patāpome nexiase.

Pata tō roropa typahse Ritonōpo a,
tonahkase toto eya, toto zehno toexiryke.

- ²⁷ Ynara tykase Ritonōpo: moro nono emero patāpome exīko mana, yrome emero porehme onenahkapopyra ase.

- ²⁸ Moro nono xitāko mana,
kapu kohmānōko mana xinukutume,
Ritonōpo tōturuse exiryke, onytyromara mana.
Tynyryry waro toehse ynororo, ekurehpyra mana.

- ²⁹ Panaikato etaryhtao, kawaru po ytoketomo, pyrou ekomananō roropa,
tūtāko mā toto emero, tururume.
Toitoine itu htaka ytōko,
imehnō topu tō pona onuhnōko mā toto.
Pata tō emero tytaōke pyra exīko,
patāpome exīko mā kehko.

- ³⁰ Pata Jerusarē, tuānohsēme exīko mase!
Oty katoh upo kamiraramā amurūko mah?
Oty katoh ōkyry tō amurūko,
oenuru tō zonohnōko roropa hma?
Toiparo rokē enekure oriry se mase!
Opoko typenetase aexityā orumekase ropa,
seromaroro oetapary se mā toto.

- ³¹ Kui kary etase, nohpo kui kary sã aenururuhtao, nohpo kui kary samo apitorymā enurumaryhtao eya.

Jerusarē pōkō nohpo sã mã toto,
 kui äko, apotũkehnōko,
 tomary anỹnōko toetuarimaryme ynara äko:
 “Tonahkasẽme exĩko ase!
 Oehnōko mã toto jetapase, myhene!”

Jerusarē pōkō rypyrý

- 5** ¹ Jerusarē pōkomo, ytotoko osema tō ae!
 Osenuhmatoko õmye xine!
 Zupitatoko, osepekahtoh tao!
 Zae ehtoh poko exikety toiro enēko matou?
 Ritonōpo omipona se, amonohkara exikety?
 Toiro mokyro eneryhtao oya xine,
 Jerusarē rypyrý korokāko Ritonōpo mana.
- ² “Ritonōpo eahmāko ynanase,” äko matose repe.
 Yrome ajohpe rokẽ matose.
- ³ Amonohkara tōmiry omipona exiketō zupĩko Ritonōpo mana.
 Typipohse mexiatose eya
 yrome otato pyra mexiatose;
 takurihmoose mexiatose eya,
 yrome enetuputyry se pyra mexiatose.
 Putupyra exiketō sã mexiatose,
 oorypyrykō rumekary se pyra mexiatose.
- ⁴ Mame osenetuputyase: “Tuaro pyra exiketō rokẽ moro sã mã toto.
 Mokaro ajoajohpe sã mã toto.
 Ise Ritonōpo ehtoh waro pyra mã toto.
 Inyripohpyry waro pyra roropa mã toto.
- ⁵ Seromaroro tamuximākomo a ytōko ase oturuse imaro xine.
 Mokaro puhko zuaro mã toto ise Kuesẽkō ehtoh poko,
 Ritonōpo nyripohpyry waro roropa mã toto.”
 Yrome Tosẽkōme Ritonōpo turumekase eya xine porehme,
 Aomiry omipona se pyra mã toto.
- ⁶ Morara exiryke reão a itu htae tosekasẽme exĩko mã toto;
 kaikuximo ona poe toto esekāko,
 reoparatu tō otonẽnōko pata pōkō esekase.
 Itũtarykohtao pata poe tosekasẽme exĩko mã toto iirypyrykō tuhke
 exiryke,
 tuhke Ritonōpo turumekase roropa eya xine.
- ⁷ Ynara äko Ritonōpo, ekaropōko:
 “Oty katohme ypoetory tō rypyrý korokāko ha?
 Turumekase ywy eya xine.
 Imehnō neponāmary eahmāko mã toto, ajohpākomo.
 Ypoetory tō tonahpase ya, tuesapare toto ehtoh pona.
 Yrome imehnō poko toehse toh nexiase,
 imeimehnō poko exiketō maro toehse toto.

⁸ Kawaru sã kure tynahpase ahtao, imehnõ poko se yronymyryme typänary pyty poko penetäko nexiase toto.

⁹ Zae pyra oya xine mokaro wänopyryhtao ya moro poko?
Zae pyra oya xine tuänohse Izyraeu tõ porehme iirypyrykõ emetakame?

¹⁰ Oepetõkara enehpõko ase anarykatyã uwa zoko tõ akohtohme, yrome emero porehme onenahkapopyra exiko ase.
Jomi poe uwa amoriry tõ kararahnõko oepetõkara mã toto moro amoriry tõ ykiryryme pyra exiryke.

¹¹ Yrypome toehse Juta tomo Izyraeu tõ maro jarao, imehnõ neneryme.
Towokase ywy eya xine.
Ywy Ritonõpo oturũko ase.”

Typoetory tõ Izyraeu rumekãko Ritonõpo mana

¹² Mame Ritonõpo poetory tõ a ajohpe Ritonõpo tokarose. Ynara tykase toto:

— Ritonõpo kypoko xine pyra mana. Popyra ehtoh onenehpopyra mã ynororo kuãnohtohkõme: etonato onenehpopyra mana, omise konõto ehtoh onenehpopyra roropa mana.

¹³⁻¹⁴ Urutõ poko ynara äko mã toto: “Tyryrykaneme rokẽ mã toto, typoe xine rokẽ oturũko mã toto Ritonõpo omi poe pyra.”

Ynara tykase Ritonõpo Imehxo Exikety ya:

— Jeremia, ourũko ase mokaro poko morara karyke eya xine. Jomiry rĩko ase apoto samo, tütäko õtary ae. Mokaro apotopokõme sã exiko mã toto, tyahkasẽme exiko mã toto.

¹⁵ Etako pahne Izyraeu tomo, ynara äko Ritonõpo mana:

— Ywy, Ritonõpo ahno enehnõko ase moino etonatohme amaro xine. Ahno jamihme exiketomo, pakatokomo, tyoro omiry ae oturuketomo. Aomiry onenetupuhpyra matose ipunaka. ¹⁶ Mokaro soutatu tõ orẽpyra mã toto; typyreko ke ahno wõko mã toto, ipyno xine pyra toexirykõke. ¹⁷ Anapyrykõ enahnõko mã toto otupikõ ao, omũkurukõ oẽxirykõ roropa etapãko mã toto. Oekykõ, kaneru tomo te, pui tõ roropa õnõko mã toto. Anarykatyãkõ epery enahnõko mã toto, uwa tomo te, fiku tõ roropa. Apatarykõ pahnõko isoutatu tõ mana tapuruse toto ahtao ro apuru konõto ke, topu risẽ ke, õsewomatohkõme mekarootose repe.

¹⁸ — Yrome ywy, Ritonõpo ynara äko ase oya xine, morara ahtao ro oenahkapopyra xine ase. ¹⁹ Mame ekaroporyhtao oya oty katohme morara tyripõse Ritonõpo a, ynara äko mase, Jeremia: “Ritonõpo turumekase oya xine exiryke, imehnõ neponãmary toahmase oya xine ononorykõ po; seromaroro imehnõ poetoryme exiko matose imehnõ nonory po.”

Typoetory tõ enaroximãko Ritonõpo

²⁰ Ynara tykase Ritonõpo:

— Jako pakomotyã enaroximako, Juta tõ zuruko: ²¹ Otato ehtoko tuaro pyrahme sã exiketomo, amarokomo, tonure matose repe, yrome onenepyyra matose, typanare matose repe, yrome otato pyra matose. ²² Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo. Oty katohme juno pyra hmatou? Oty kato tykytyky kara hmatou

jēpataka? Isawā rine tuna konōto ehpiryme jūme onymotyēkara ehtohme. Tuna konōto osemāko, yrome tosae tūtara mana; pohkane tō aryryāko reāo sā repe, yrome ytopyra mā toto tosarykō poe. ²³Yrome amarokō Izryaeu tō putupyra exiketō sā matose, ywy, Oesēkō omipona se pyra matose, kurumekatose. ²⁴Okurohtao xine ynara kara mexiatose: “Kurehxo kyya xine exiry Ritonōpo Kuesēkō omipona kuahtao xine, konopo enehpōko mana konopo oehtoh toehse ahtao, eina etyhyryme ahtao te, eina exipyra ro ahtao roropa. Kurehxo kyya xine exiry Ritonōpo Imehxo Exikety zuno kuahtao xine, jeimamyry ae rokē tykyrysā apoitoh enehpōko mana.” ²⁵Yrome zae pyra oexirykōke tapiakase matose morohne kurā winoino, kurākō anapoipyra matose popyra oexirykōke.

²⁶— Popyra exiketō nae ypoetory tō rānao. Tarāpa rinanō sā mā toto torō tō apoitohme repe; yrome ahno apoitoh riko mā toto. ²⁷Torō tō apoitoh pehme tyriry sā urakanakety a, moro sā tytapyikō pehme mōkomo ke tomatonanhose aexityā ke. Morara exiryke orēpyra mā toto, tytineruke roropa, ²⁸tupune mā toto, kure tynahpase roropa mā toto. Popyra toto ehtoh enahpyra mana; poetōpo tō onewomara mā toto, oty kara mā toto jamihme pyra exiketō osanumary eneryhtao tyya xine.

²⁹— Yrome ywy mokaro wānohnōko ase moro pokoino, epehmapōko ase inyrityā emetakame. Ywy, Oesēkō oturūko ase. ³⁰Popyra ehtoh konōto exiko sero nono po seromaroro: ³¹Urutō kō ajohpe oturūko mā toto. Mame oturuketō takorehmase ahtao eya xine ypoetory tō esēme osekarōko mā toto. Morara ehtoh ypoetory tō zamaro mana. Yrome otara tyrīko toh nae serara tōtyhkase ahtao?

Jerusarē apurūko epetōkara mana

6 ¹Pējamī tomo pata Jerusarē irumekatoko, epatoko osa osewomatoh pona! Rue etotoko Tekoa po, enaroximatoh tyritoko pata Pete-Hakerē po. Popyra ehtoh oehnōko mana inikahpoe, tarōkō esary enahkatohme. ²Jerusarē, pata kurano, oryxime exikety samo, tonahkasēme exiko mana. ³Tuisa tō osesarīko mā toto tysoutatu tō maro moroto. Tapyi tō rīko mā toto pata zomye tynymenekatyā po. ⁴Ynara āko mā toto: “Opyrekō apoitoko ōsetapatohkōme, pata pōkō maro! Owōtoko ty oytotohkōme tāxiahtao!” Yrome imeīpo ynara āko mā toto: “Kohmāsasaka mana, kohmānōko rahkene. ⁵Opyrekō apoitoko! Ehmaropa osetapase sero kohmamamyry ae; tapyi jamihmākō sykararahtone Jerusarē po.”

⁶Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tyripose tuisa tomo a:

— Wewe tō akohtoko, opyi tō tyritoko onuhtohme etonatohme Jerusarē pōkō maro.

Ynara tykase roropa ynororo:

— Sero pata pōkō wānohnōko ase imehnō osanumaryke eya xine ipunaka.

⁷Tuna pēkamā ae tuna tūtāko mana. Moro sā mā Jerusarē poe iirypyry tūtāko mana. Moro pata po oturūko mā toto imehnō etapary poko, toto enahkary poko; tyrohsē rokē enēko ase, apurotopōpyrykō roropa. ⁸Jerusarē pōkomo, tuaro ehtoko oetuarimatoh oenaroximatohme; arypyra ahtao orumekatoryko ase. Apatarykō ripōko ase patāpome, osa tytaōke pyra exiketyme.

Awānohtohkō popyra ehtoh epehyryme

⁹Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase ya:

— Izyraeu tō nonory po ahno akoipyry exipyra exīko mana: enahkahpyryme exīko mā toto uwa zoko samo epery tapoise ropa ahtao asakoro. Uwa epery apoine sã imehnō ipynanohko emero, ipynanopyry waro awahtao.

¹⁰Ynara tykase ywy:

— Onokākō maro oturūko ha? Jotururuhtao enaroximatohme onokākō otato exīko nae? Typanarykō apurūko mā toto etary se pyra toexirykōke. Onekarohpyry etary se pyra mā toto, eunohnōko mā toto. ¹¹Ritonōpo, Jesemy, mokaro zehno oehtoh apoto sã ukurohtao mana; typenekehse ywy toto zehno oehtoh kurākary rokē ya ukurohtao.

Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Mokaro zehno jehtoh ikuāko poetohti tō pona osema tao, nuasemākō pona roropa oximōme toto ahtao. Inio tō typyxiākō maro tarosēme exīko imehnō namotome, tamuhpomākō maro. ¹²Itapyikō imehnō tapyīme exīko, itupikō maro, ipyxiākō maro. Sero nono pōkō wāohnōko ase. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase. ¹³Mokaro emero tymōkomoke exiketomo te, tymōkomokākara roropa emero tineru apoiry kuhnōko mā toto imehnō enekunopyry ke. Urutō kō roropa oturuketō maro ahno enekunohnōko mā toto. ¹⁴Ypoetory tō apurotopōpyry poko oty kara mā toto, mynyhme pyra ekarōko mā toto: “Kure rokē mana,” āko mā toto kure pyra emero ahtao. ¹⁵Ehxiroko mā toto, yzamaro pyra ehtoh poko toehse toto ahtao? Arypyra! Ehxiropyra toh nexiase ipunaka. Ehxirotoht waro pyra mā toto. Morara exiryke epukāko mā toto imehnō epukatopōpyry samo. Tuānohse toto ahtao ya emahpyryme exīko mā toto nono pona. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

Ritonōpo esemary se pyra Izyraeu tō mana

¹⁶Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō typoetory tomo a:

— Xikihme ehtoko osema tō atakuohtohpo osema kurā enetohme. Osema kurā nymyry enetupuhtoko moro ae oytotohkōme torētyke pyra oehtohkōme, tykase.

Yrome tozuhse eya xine:

— Ytopyry ynanase moro osema ae!

¹⁷Morarama enenanō tyrise Ritonōpo a oewomananōme rue etatohme! Yrome:

— Onetara ynanase, tykase toto.

¹⁸Naeroro ynara tykase Ritonōpo:

— Etatoko pahne imeimehnō nonory pōkomo, enetoko ke otara exīkoypoetory tomo a. ¹⁹Etako ke nono! Popyra ehtoh enehnōko ase mokaro a, toto nryityā emetakame, jomiry omipona pyra toehse toexirykōke, tamorepatohkō se pyra roropa toexirykōke. ²⁰Otyme kure ya ixtaratu inenehpyrykō Sapa poe te, axikaru anusasamā moino tonehse ahtao eya xine? Mokaro nenehtyā tynekarorykōme ya anapoipyra exīko ase, toto nyahkatyā roropa yzamaro pyra mana. ²¹Naeroro ywy, Ritonōpo, mokaro riko ase etonatohme, epukatohme. Jūkō orihnōko mā toto tumūkurukō maro, tope tō maro te, typānarykō maro.

Epetōkara oehtoh inikahpoe

²²Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ahno oehnōko moino, imehnō nonory poe inikahpoe; ahno jamihme exiketō tpyrekō rīko mā toto etonatohme. ²³ Tpyreke mā toto: taky tō ke, pyrou ke, tytapema ke, enara. Imehnō pyno pyra mā toto, imehnō nupunato onenepyra mā toto. Kawaru po ytōko mā toto, panaikato rīko mā toto tuna konōto samo, pohkane konōto samo. Oehsasaka mā toto osetapase Jerusarē pōkō maro.

²⁴ — Omi totase yna a moro poko, āko Jerusarē pōkomo, — mame yna emary jamihme pyra toehse; ataosanumāko ynanase nohpo samo aenuruhtao. ²⁵ Ytopyra ynanase pata poe itu htaka, osema tō ae roropa yna epetōkara kurūke, tpyreke exiryke, emero rokē po erehtoh nae, etapatopo, enahkatopo, orihmapotopo.

²⁶ Ynara āko Ritonōpo tpyoetory tomo a:

— Oemynyhmaryme upo amurutoko kamisa topuxiximā risemy, oporohtoko oruno pona. Oxitatoko omūkuru hnamory samo, toirono; xitatoko oehsasaka oenahkaponekō exiryke. ²⁷ Jeremia, ypoetory tō ikuhko metau kukuru samo; eneko kure zuaro oehtohme zae toto ehtoh waro oehtohme. ²⁸ Mokaro emero jomipona pyra mā toto, ytoytōko mā toto imeimehnō zuruse ajohpe ehtoh poko rokene. Putupyra mā toto, tūpore metau samo, kurimene sā roropa.

²⁹ Apoto ē axitū nymyry ahtao ro parata tuname onyrisaromepyra mana apiakatohme parata rypyry winoino paratame pyra exiryke. Moro sā ypoetory tomo onukurākara mā toto popynō otoxie kurākō maro ahtao.

³⁰ Popyra exiketō tosehpasēme exīko: “Parata rypyryme” toto rumekaryke ya, āko Ritonōpo.

Jeremia Ritonōpo Tapyī tao

7 ¹⁻³ Mame tonyohse ywy Ritonōpo a Tytapyī Kurā omōtohtaka eahmananomo a tōmiry ekarotohme. Ynara tykase ynororo ya, moroto tehme exiko, jomiry ekaroko eya xine, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē omiryne, ynara kaxiko:

— Etyorōmatoko, zae pyra onyryrykō ityoromatoko, mame jomi poe taro exīko ro matose. ⁴ Omi zae pyra ehtoh onenetupuhpyra ehtoko, ajohpe exiryke: “Towomase sytatose! Sero Ritonōpo Tapyīme mana, sero Ritonōpo Tapyīme mana, sero Ritonōpo Tapyīme mana!”

⁵ — Etyorōmatoko, zae pyra onyryrykō poko pyra ehtoko. Zae rokē ehtoko imehnomo a. ⁶ Imehnō nonory pōkō onenekunohpyra ehtoko, poetōpo tomo te, pytūpo tō roropa. Imehnō zae exiketō onetapara ehtoko sero pata po. Imehnō neponāmary eahmakehtoko, moro poko oexirykōke osenahkako matose. ⁷ Etyorōmaryhtao oya xine, jomi poe taro exīko ro matose sero nono po, jūme atamuru tomo a ynekarohpyry po.

⁸ — Enetoko ke! Omi ajohpe ehtoh ekarōko matose ajohpe pyra. Osenekunohnōko rokē matose. ⁹ Ematonanohnōko matose, imehnō etapāko, imehnō nohpo poko matose, ōmirykō etapōko matose imehnō enekunohtohme ajohpe oehtoh poko, onekarorykō zahkako matose Paaueahmaryme, imehnō neponāmary eahmāko roropa matose, mokaro waro pyra mexiatose pake ahtao. ¹⁰ Yzamaro pyra onyryrykō ipunaka, moromeīpo jēpataka oehnōko matose Ytapyī Kurā taka ynara kase: “Kure rokē sytatose

taro, towomase!” äko matose repe. ¹¹Ytapyĩ Kurā omato tō otonētohme ekarōko matou? Onyriyrkō tonese ya. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase. ¹²Ytotoko Xiro pona ynymenekahpyry osemazuhme moroto jeahmatohme, ynyrihpyry moroto enēko matose popyra Izyraeu tō ehtopōpyry pokoino, ypoetory tomo. ¹³Morohne oorypyrykō poko emero toehse matose. Tuhke rokē kuenaroximatose repe, yrome jomiry etary se pyra mexiatose; mame okohmarykohtao ya jezuhpyra mexiatose. Ywy, Ritonōpo, oturunō. ¹⁴Morara exiryke ynyrihpyry Xiro poko tyrīko roropa ase sero Ytapyĩ Kurā poko, oewomatohkōme ekaroryhtao ro oya xine. Ynyrihpyry Xiro po tyrīko ase taro ononorykō po, ynekarohpyry atamurukomo a. ¹⁵Aaropotorykō ase jēpatae oekyry tō aropotopōpyry samo, Izyraeu tomo. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

Omipona pyra ahno ehtopōpyry

¹⁶Ynara tykase Ritonōpo:

— Jeremia, oturupyra exiko ya mokaro poko. Kure ehtoh onekaropopyra exiko; ykohmara exiko toto akorehmatoh poko. “Ajohpāme sã,” kara exiko roropa ya, otururu onetara jexiryke. ¹⁷Otarame mokaro nyriy onenepyyra mase Juta patary toh tao, Jerusarē esemary tō ae. ¹⁸Apotopokō enehnōko poetohti, apoto zukāko orutua komo, wyi panō ekeiko nohpo tomo ekarotohme tynekaroryme tyneponāmarykō nohpome exikety a esety “Nohpo Imehxo Kapu Esemý”. Eukuru kuānōko roropa mã toto tynekarorykōme imehnō typonāmarykomo a. Moro sã mã toto jyhtomatohme, toto zehno jehtohme. ¹⁹Yrome otarame rokē jyhtomāko mã toto. “Arypyra! Jyhtomara mã toto,” äko ase. Atapurōko mã toto, imeipo ehxirōko mã toto. ²⁰Naeroro ywy, Ritonōpo, tohne jehtoh kuānōko sã ase sero Ytapyĩ pona. Zehno jehtoh kuānōko sã ase ahno pona, okyno tō pona te, wewe tō pona te, tykyrysã pona. Apoto sã tarōkō zehno jehtoh exiko mana, ezehpỹ sã exiko mana.

²¹— Toitoine onekarorykō tyahkasēme exiko tytororo apoto apō po, yrome imehnō onekarorykō pū ōnōko matose jomi poe. Yrome ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý, ynara äko ase oya xine, otara kara ywy moro tōsē emero onyryhtao oya xine. ²²Ejitu poe atamurukō touse ahtao ya, toto onyripopyra exiase okyno tō poko, toto nekarorykōme jahkatohme tytororo apoto apō po te, imehnō inekarotyã roropa tōsēme. ²³Yrome ynyriphopyry ekaroase eya xine, jomiry omipona toto ehtohme, toto Ritonōpome jehtohme, ypoetoryme toto ehtohme. Tyripose toto ya zae rokē toto ehtohme jomihpyry omipona, emero kure ehtohme eya xine. ²⁴Yrome otato pyra toh nexiase, jomiry omipona pyra. Yrome putupyra exiketō sã typenetatohkō xihpyry poko toehse toh nexiase. Naeroro kurākō anapoipyra tokurehse toto, popyrahxo toehse toh nexiase. ²⁵Moino ro atamurukō tūtatopōpyry poe Ejitu poe tarona ypoetory tō, urutō kō emero enehpoase oya xine. ²⁶Yrome otato pyra mexiatose. Aomirykō omipona pyra mexiatose. Yrome putupyra exiketō sã mexiatose. Popyra ehtoh poko mexiatose atamurukō saaro, imoty xine roropa.

²⁷— Morara exiryke, Jeremia, sero jomiry emero ekaroko ypoetory tomo a, yrome otato pyra exiko mã toto; toto kohmāko mase repe, yrome onezuhpyra exiko mã toto. ²⁸Mokaro zurūko mase Ritonōpo, Tosēkō, omipona pyra toto exiry poko. Ahno ekurākasaromepyra mã toto tuānohse toto ahtao ro. Ajohpe pyra ehtoh tonahse; zae nymyry ehtoh poko oturupyra toehse mã toto.

Toto wānohtopo tyneponāmarykō eahmaryke

²⁹ Ynara tykase Ritonōpo:

“Oxitatoko, Jerusarē pōkomo.

Oūsetykō isahkatoko ipahtohme;

Eremiatoko aorihtyā hnamoryme ypy tō emory po,

ywy Ritonōpo, ozehno xine jexiryke ypoetory tō turumekase ya.”

³⁰ — Juta tō nyrihpyry azahkuru mana ya. Tyneponāmarykō tyrise eya xine Ytapyī Kurā taka, moro se pyra ase yronymyryme, nuriame Ytapyī tyrise eya xine. Ywy Ritonōpo, oturunō. ³¹ Jakanahmā Pē-Hinō po apoto apō tyrise eya xine, esety Topete, mame moroto typoenō tyahkase eya xine tynekarorykōme. Moro onyrippyra exiase eya xine, moro ehtoh sā osenetupuhpitopyra exiase ipunaka. ³² Naeroro etako pahne okynahtao sero pata esety Topeteme pyra exīko mana, sero jakanahmā Pē-Hinōme pyra exīko roropa mana, yrome “Jakanahmā Etapatopo” me tosehpasēme exīko mana. Topete po aorihtyā ekepyry tō zonēnōko mā toto imep̄y osa pyra exiryke. ³³ Ahno ekepyry ōnōko torō tō mana te, onokyro tō roropa, mokaro onerehpyra roropa imehnō mana, ahno pyra exiryke. ³⁴ Mame sero nono patāpome exīko mana. Kui kui kary tākye ehtoh enahkapōko ase, oseahmarykō poko roropa, panaikato roropa oseahmaryme pytatoh poko enahkapōko ase, Juta patary tō po te, pata Jerusarē esemary ae roropa, enara.

8 ¹ — Moro sā toehse ahtao aorihtyā ekepyry zonētopōpyry ae tuisa tō zehpyry tousēme exīko, Juta tō tamuximākō zehpyry roropa te, oturuketō zehpyry maro te, urutō kō zehpyry maro, imehnō Jerusarē pōkō zehpyry roropa. Ywy Ritonōpo oturūko ase. ² Jehpyrykō typahsēme exīko saparahme xixi zopino, nuno roropa, xirikuato zopino roropa. Morohne sehxo toh nexiase, tynekarorykō tonehse eya xine, imeīpo ehtoh poko tōturupose toto a eya xine, toahmase toto eya xine. Jehpyry tō anan̄pyra exīko mā toto zonētohme. Jarao rokē exīko mā kehko nono po, onokyro ety samo. ³ Mame mokaro popyra exiketō akoīpyry, saparahme taropose aexityā ya toorikyrykō sehxo exīko mā toto. Ywy Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oturunō.

Iirypyry wānohtopo

⁴ Mame typoetory tomo a tōturupose Ritonōpo a ya. Ynara tykase ynororo:

— Ahno toepukase ahtao owōpyra ropa hnae? Tyetohse osema ahtao eramara ropa hnae? ⁵ Ypoetory tomo, oty katoh tahxime eramāko matou ywinoino? Amekehxo rokē ytōko matose ywinoino, oty katohme? Azahkuru oehtohkō rumekary se pyra matose oehtohkōme roropa ya. ⁶ Otato exiase ōmirykō etatohme repe, yrome zae omi ke oturupyra mexiatose. Emynyhmara mexiatose popyra oehtohkō poko. “Oty yriase azahkuru?” kara mexiatose. Oesemarykō ae rokē ytōko matose, emero porehme, kawaru samo tururume aytoryhtao etonatoh taka. ⁷ Torō tō toytotohkō waro mā toto, urutukue tomo te, akarara tomo te, parapi tō roropa, imep̄y nono pona toytotohkō waro mā toto; ruperupewa tō zuaro mā toto toehtohkō ropa toehse ahtao. Yrome amarakō ypoetory tomo, ynyripohpyry oya xine omipona pyra matose.

⁸ — Otāto ehxiropyra exiketō sā ynara āko matou: “Tuaro exiketōme ynanase, Ritonōpo Omiry nae yna exiryke?” Yrome enetoko ke! Mokaro,

jomiry meronanō mā azahkuru jomiry tymerose eya xine. ⁹Tuaro exiketō ehxirōko mā toto; otupīko mā toto, tamonohse mā toto, Jomiry turumekase eya xine exiryke. Oty moro tuaro ehtoh nae toh nae? ¹⁰Morara exiryke ipyxiākō ekarōko ase imehnomo a, inonorykō ekarōko ase imehnō esē tomo a. Ynara exiryke: mokaro emero tineru apoiry kuhñōko mā toto, imehnō enekunopyry ke, tamuximākomo te, tytineruke pyra exiketomo, enara. Urutō komo, oturuketō roropa emero ajohpe mā toto. ¹¹Ypoetory tō apurotopōpyry ekarōko mā toto emikatoth sã rokene. Ynara āko mā toto: “Kure rokē mana,” āko popyrahxo ahtao. ¹²Moraramē morohne poko, yzamaro pyra ehtoh poko ehxirōko toh nae? Arypyra! Ehxiropyra mā toto ipunaka; ehxirosaromepyra mā toto. Naeroro epukāko mā toto imehnō toepukase aexityā samo; toto wānopyryhtao ya typahsēme exiko mā toto nono pona. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

¹³— Ywy Ritonōpo, ypoetory tō enepiry se exiase oximōme, tupito poko erohkety tonahsē apoiry samo. Yrome uwa zoko sã toh nexiase toperē pyra, wikeira zoko samo toperē pyra; tyaremāse roropa toorihse. Naeroro imehnō nonory pōkō tonehpose ya sero nono apoitohme eya xine.

¹⁴— Oty katohme tehme rokē sytatou? āko Ritonōpo poetory tomo. — Ehmaropa tururume pata tō pona, tapuruse exiketō pona, moroto orihtohme. Kuorihmapotorỹko Ritonōpo Kuesēkō mana. Tuna tokarose eya kuokurukōme opi orihmato maro tyrypyhpyke toehse kuexirykōke, aomiry omipona pyra. ¹⁵Osepeme ehtoh imehnō maro eraximāko sexiatoše, kure kuehtohkōme repe, yrome kure ehtoh oehpyra tokurehse; oserematoth toraximase kyya xine repe, yrome kuerehtohkō rokē toehse. ¹⁶Kuepetōkara toehse mā toto pata Tā pona; kawaru tō etāko sytatose oseremāko jamihme ahtao. Mokaro omitaryhtao nono tykytyky kamexipōko mā toto. Kuepetōkara tooehse mā toto sero kynonorykō enahkase kỹkyryrykō maro emero porehme, kypatarykomo te, pata tō pōkō maro.

¹⁷— Tomeseke ehtoko! āko Ritonōpo mana. — Okoi tō enehpōko ase oya xine orihmatō komo; mokaro okoi tō ekuremasaromepyra mā toto, oesekatorỹko mā toto.

Jeremia emynyhmatopōpyry

¹⁸ Emynyhmāko ase ipunaka,
ekurākasaromepyra ase;
ukurohtao jeano kure pyra mana.

¹⁹ Etatoko ke! Wekyry tō kui kary etāko ase,
kohtāko mā toto sero nono po porehme.

Ynara āko mā toto:

“Otaramē Ritonōpo Kuesēkō Xiāo po pyra toehse nae?
Xiāo Tuisary moroto pyra hnae?”

Mame Ritonōpo, Ituisarykō toto ezuhnōko:

“Oty katoth jyhtomāko matou oneponāmarykō ke, ritō panō eahmaryke
oya xine,
typahsēme rokē mokaro mā toto?”

²⁰ Mame ahno kohtāko mā toto:

“Jeimamyry nenahno,
tykyrysā apoitoh tonahse,
yrome kypynanohpyra xine sytatose.”

²¹ Ukurohtao jeano tapurose mana wekyry tō tapurose exiryke.
Xitāko ase, tapotūkehse ywy ipunaka.

²² Opi pyra hnae Kireate po?

Opi warō pyra roropa hnae moroto?

Morara exiryke oty katohme wekyry tō onukurākara toh nae?

9 ¹ Jupuhpyry tuna pēkamāme ehtoh sã se ase repe,
jenuru soesoekaneme sã se ase roropa repe yxity ke, ywy yxitatohme
saereme, koko roropa wekyry tō hnamoryme, totapase aexityamo.

² Osa se ase jesaryme ahno esao pyra, ameke jehtohme wekyry tō
winoino.

Imeimehnō nohpo tō poko mǎ toto,
imehnō ewokananōme oxikone mǎ toto.

³ Tahxime ajohpe oturūko mǎ toto imehnomo a.
Ajohpe rokē mǎ toto sero nono po,
zae ehtoh poko pyra mǎ toto.

Ynara āko Kuesēkō mana:

“Ypoetory tō popyra ehtoh poko exikehpyra mǎ toto,
Ritonōpome jenetupuhpyra mǎ toto.”

⁴ Tomeseke se mǎ toto topekō maro,
osenekunohpopyra toehtohkōme emero porehme.
Takorō tō zae onekaropyra mǎ toto,
zae pyra toto exiryke emero, Jako samo.
Tope tō kerekeremāko mǎ toto ajohpe ehtoh ke.

⁵ Tope tō enekunohnōko roropa mǎ toto emero porehme,
zae ehtoh onekaropyra mǎ toto.
Tunurukō amorepāko mǎ toto ajohpe ehtohme;
tyyrypyrykō poko mǎ toto,
iiryppyryme toehtohkō onurumekara mǎ toto.

⁶ Imehnō ryhmāko mǎ toto,
mame iiryhmazomōko ropa mǎ toto, enekunohnōko,
mame enekunohnōko ropa mǎ toto.
“Yse pyra ypoetory tō mǎ toto Tosēkōme,” āko Ritonōpo mana.

⁷ Morara exiryke Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko mana:
“Ypoetory tō kurākāko ase parata kurākary sã apoto ao.
Toto kuhnōko ase kure toto ehtoh enepotohme.
Popyra ehtoh poko toehse ypoetory tō mana,
oty ropa tyrīko ha toto a?

⁸ Inuru pyrou sã mana, topinohse orihmato ke,
ajohpe oturūko mǎ toto.
Typānary maro kure sã oturūko mǎ toto, ipyrypāko,
yrome ahno apoitoh rīko mǎ toto typānary apoitohme tyya.

⁹ Naeroro mokaro wānohnōko ase toto nyrityā emetakame.

Moro sã jahtao zae pyra hano oya?
Zae pyra hano mokaro wãnopyryhtao ya?
Ywy Ritonôpo, oturuno.”

¹⁰ Ywy Jeremia, ynara ase:

“Xitãko ase ypy tã pokoino, onahpoty pokoino roropa,
toorihse exiryke,
ytoketõ moro ae ytopyra mã toto.
Pui tã omiry osetara mana moroto;
torõ tã roropa, onokyro tã toepase, mya toytose mã toto.”

¹¹ Ynara tykase Ritonôpo:

“Pata Jerusarẽ riko ase ypyme topu tã osepona, kaikuxi panõ esaryme.
Juta patary tã riko ase patãpo tõme, tytaõke pyra exiõko mana.”

¹² Oturupoase:

— Ritonôpo Jesemy, oty katohme yna nonory tonahkase nah? Oty katohme tonore toehse, ona tonorẽ samo, tonore exiryke moro ae ytoketõ ytopyra mã toto? Onoky tuarohxo exikety moro enetupuhnõko nae? Onoky tamorepase oya morohne poko, imehnõ amorepatohme eya?

¹³ Mame ynara tykase Ritonôpo:

— Serara toehse ynamorepatopõpyryme ypoetory tomo a turumekase exiryke eya xine. Jomihpyry omipona pyra toehse toto. Ynyripohpyry onyripyra toh nexiase. ¹⁴ Yrome putupyra sã toehse toh nexiase. Ritõ panõ Paau tõkehko toahmase eya xine, tumykõ namorepatopõpyry ae. ¹⁵ Seromaroro etatoko pahne, ywy, Ritonôpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tã Esẽ ynara tyrõko ase: Otyro itunety ekarõko ase ypoetory tomo a inapyrykõme, tuna roropa topinohse orihmato ke ekarõko ase eya xine aukurukõme. ¹⁶ Sapararahme ypoetory tã aropõko ase imeimehnõ nonory pona. Mokaro ehtoh waro pyra toh nexiase. Itamuru tã mokaro ehtoh poko zuaro pyra roropa toh nexiase. Imehnõ soutatu tã enehpõko ase etonahme ypoetory tã maro toto enahkatoh pona ipunaka.

Takorehmarykõ se Jerusarẽ põkomo

¹⁷ Ritonôpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

“Etatoko pahne!
Aorihtyã hnamonanõ enehpotoko, nohpo tomo, ekepyry zonõtõh
eremiary waro exiketomo.”

¹⁸ Ahno ynara ãko:

“Axĩ ke eremiaketõ enehpotoko, eremiatohme emynyhmatoh poko
ynanetaryme,
yna enuru pehkatohme yna xity ke, tuna tütatohme yna enuru ae, yna
xitaryme!”

¹⁹ Etatoko Xiã põkõ xitary, ynara ãko mã toto:

“Tonahkase sytatose! Typoremãkase sytatose!
Kytapyĩkõ tykararahse kehko,
tomase roropa kehko nono pona.
Kynonorykõ turumekapose kyya xine.”

²⁰ Ynara tykase ywy:

“Nohpo tomo, otato ehtoko Ritonõpo Oesëkö omiry oya xine,
Aomiry omipona ehtoko.

Oëxirykö amorepatoko tyxitary waro toto ehtohme;
oepe tõ amorepatoko toremiarykö waro emynyhmatoh poko.

²¹ Omato sã kuorikyrykö tomõse osenuhmatoh ae kytapyĩkö taka,
kutuisarykö tapyĩ konõto taka tomõse;
poetohti tonahkase osema tõ ae, nuasemäkõ roropa osepekahtoh tao.

²² Aorihtyã ekepyry epukäko,
onokaro ety sã sapararahme typahse ona po,
tykrysã tysahkase ahtao samo
mame aepukaryke tynomose apoinanomo a,
tonahsemy sã tynomose rokene.
Moro Ritonõpo nekarohpyry ya ourutohkõme.”

²³ Ynara äko Ritonõpo mana:

— Tuaro exiketomo, epyrypara ehtoko tuaro oehtohkõ poko, jamihme
exiketomo, epyrypara ehtoko ajamitunurukõ poko, tymõkomoke exiketomo,
epyrypara ehtoko tytineruke oehtohkõ poko. ²⁴ Epyrypara se awahtao
epyrypako juaro oehtoh poko, jomiry enetuputyry poko roropa oya. Ywy,
Ritonõpo Oesëköme ase, opyno xine exikehpyra ase, zae ehtoh riko ase zae
jexiryke sero nono po. Morohne yzamaro mana. Ywy, Ritonõpo oturũko ase:

²⁵⁻²⁶ — Okynã pyra ahno wãnohnõko ase: Ejitu põkomo te, Juta põkomo
te, Etõ põkomo te, Amõ põkomo te, Moape põkomo emero ona põkö
maro; torënase toto tũsety sahkary poko mytyhse samo. Mokaro emero
aĩkõpotapihpyry tysahkase repe, yrome jomiry omipona pyra mã toto.
Ypoetoryme toto ehtoh enetupuhtoh moro, aĩkõpotapihpyry sahkary repe.
Yrome mokaro emero Izyraeu tõ roropa ynyriphpyry eya xine turumekase
eya xine, ypoetoryme nymyry sã pyra toehse toto.

Toponãmasã poko Jeahmary sã pyra

10 ¹ Izyraeu tomo, etatoko ke Ritonõpo Oesëkö nekarohpyry oya xine!

² Ynara äko mana:

“Imehnõ ahno nyrytyã onypoehpyra ehtoko.
Oserehnõko mã toto kapu poko exiketõ tyoro sã eneryke tyya xine.
Yrome amarokõ oserehpyra ehtoko.

³ Mokaro enetuputyry typahsẽme sã mana ipunaka.
Wewe akohnõko mã toto itu htao;
mame ipoko erohkety moro wewe axikãko tytapema ke kehko,
tyneponãmary riko mana.

⁴ Mame emeporyme parata riko uuru maro,
perẽku ke tũpore tyriko mã toto apõ po epukara ehtohme, ehmopyra
roropa ehtohme.

⁵ Mokaro toponãmasã oturusaromepyra mã toto:
torõ tõ erehtoh sã mã toto tupito rãnao tarykase ahtao otyro ke.
Tarorykö se rokẽ mã toto, ytoytosaromepyra toexirykõke.

Mokaro zuno pyra ehtoko:
imehnõ onyryhmasaromepyra mã toto,
imehnõ kure onyrisaromepyra roropa mã toto.”

⁶ Ritonõpo, yna Esemy, imepỹ asã exikety pyra mana.
Imehxo mase, jamihme mase,
oesety jamihme mana.

⁷ Onoky ouno pyra hnae, emero nono põkõ Esẽme mase?
Kure kuhse mase yna a, imehxo oexiryke.
Imepỹ pyra mana asã exikety, tuaro exiketõ rãnao, ahno tuisary tõ
rãnao.

⁸ Mokaro emero zuaro pyra mã toto,
putupyra exiketõ sã mã toto.
Toto anamorepara ineponãmarykõ wewe risẽ mana?

⁹ Mokaro neponãmary tyõtose parata ke Expania poe, uuru ke roropa
Upaze poe; ahno nyrytã emero.
Tupohtose mã kehko upo ke kamisa kurã risẽ ke,
kamiraramã ke roropa tyrise emese kure exiketomo a.

¹⁰ Yrome omoro mase Ritonõpo nymyry;
Ritonõpo isene exikety, Tuisame jũme exikehpyra exiketyme.
Zehno awahtao sero nono tykytyky ãko mana;
ahno tõ zehno awahtao enahnõko mã toto.

¹¹ Amarokomo, mokaro zurutoko, ynara kahtoko eya xine: “Mokaro
toponãmasã sero nono onyripyra exiketomo, kapu onyripyra exiketomo,
tonahkasẽme exiko. Osenepyra exiko mã kehko ipunaka sero nono po.”

Eremiatoh kure Ritonõpo riry poko

¹² Tyjamitunuru ke sero nono tyrise Ritonõpo Kuesẽkomo a;
tuaro toehtoh ke sero nono tyrise eya.
Kapu roropa epozakoxi tyrise eya tõsenetupuhtopõpyry ae ro.

¹³ Tyripose ahtao eya tuna tõ aryryãko kapu ao:
akurũ tõ onuhmanohpõko mana nono etyhpory poe.
Neneneh kamexipõko mana konopo maro,
tyryrykane tütanohpõko mana esary poe.

¹⁴ Morohne eneryke ahno a, tuaro pyrahme sã osekarõko mã toto,
putupyra sã ipunaka.
Tyneponãmary rinanõ ehxirõko mã toto tynryityã ajohpe rokẽ exiryke,
isene pyra exiketyme exiryke.

¹⁵ Typahsẽme rokẽ mã kehko,
toiparo rokẽ tyrise mã kehko.
Tonahkasẽme exiko mã kehko
toohse Kuesẽkõ ahtao toto wãnohtohme.

¹⁶ Yrome Jako Esẽ mokaro sã pyra mana;
emero Rihpõme mã ynororo,
Izyraeu tõ tymenekase eya typoetoryme toto ehtohme.
Esety mã Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety.

Ahno taroposēme exīko tynonorykō poe

¹⁷Jerusarē pōkomo, apatary tapuruse oepetōkara a! Ōkyryrykō akimatoko,
¹⁸seromaroro oematorỹko Ritonōpo exiryke mya, ononorykō poe;
 ākuhmotorỹko mana tuaro oehtohkōme. Ywy Ritonōpo oturūko ase.

¹⁹Jerusarē pōkō tykohtase:

“Tapurose sytatose, myhene!

Kuapurotopōpyry tō ekurākara mana!

‘Seanahatoatose,’ tykase kymarokō repe.

²⁰Yrome kytapyīkō tonahkase mā kehko,
 eary tō imyhtoh tonō tamohse kehko.

Kypoenōkō toytose toto kywinoino xine.

Tonahse toto ipunaka,

tapyi rine pyra toehse kuakorehmatohkōme tapyi ritohme ropa,

apuru tō kamisa risē anñnanō pyra toehse sytatose kymaro xine

aehtohme rahkene.”

²¹Ynara tykase ywy:

“Kutuisarykō tuaro pyra mā toto;

onekaropopyra mā toto Ritonōpo Kuesēkomo a takorehmapotohkōme.

Morara exiryke torēse mā toto,

kuekyrykō sapararahme toehse roropa mā toto.

²²Etatoko pahne! Omi toehse!

Ahno inikahpoe panaikato ke oximōnōko mā toto.

Isoutatu tō oehnōko Juta patary tō ritohme patāpome, onokyro tō
 esaryme.”

Jeremia otururu Ritonōpo a tyekyry tō poko

²³Ritonōpo yna Esemy, zuaro ase,
 ahnome rokē yna exiryke imeīpo yna ehtoh waro pyra ynanase;
 imeīpo ehtoh onytyromasarmepyra ynanase.

²⁴Ritonōpo, yna ikurākako zae yna ehtohme,

yrome onymotyēkara exiko.

Yna onuwānohpyra exiko zehno awahtao, yna enahkaryino.

²⁵Imehnō nonory pōkō zuānohko yronymyryme,

oeahmara exiketomo,

tosēkōme oenetuputyry se pyra exiketomo.

Yna, opoetory tō totapase eya xine, Jako pakomotyamo.

Yna nonory patāpome tyrise roropa eya xine, enara.

Ritonōpo netapohpyry Izyraeu tomo a

11 ¹Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō ya:

²— Otato exiko sero omi poko, ynetapohpyry poko. Kaxiko Juta
 tomo a, Jerusarē pōkomo a roropa: ³Ywy Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy popyra
 ehtoh enehpōko ase emero ynetapohpyry omipona pyra exiketomo a. ⁴Sero
 ynetapohpyry yroro mana, ynetapohpyry atamurukomo a toto enepyrhtao
 ya Ejitu poe; moroto kynexine apoto ē kurimene ritoh sã eya xine zemime
 exikety samo. Toto zurune: “Jomiry omipona awahtao xine emero porehme,

ynyripohpyry omipona, ypoetoryme exiko matose, Oesēkōme exiko ase.

⁵Mame jomihpyry ae ro atamurukomo a sero nono kurā ekarōko ase oya xine,” ase eya xine. “Seromaroro ononoryme mana.”

Ynara tykase ywy:

— Yje, Ritonōpo. Ajohpe pyra mase.

⁶Mame ynara tykase ro Ritonōpo:

— Ytoko Juta patary tō pona, Jerusarē esemary ae roropa jomiry ekarotohme. Kaxiko Izraeu tomo a ynetapohpyry etatohme eya xine, morohne tyrithome eya xine. ⁷Toto tamuru tō touse ahtao ya Ejitu poe tonaroximase toto ya jomiry omipona toto ehtohme, moro sã ypoetory tō enaroximāko ro ase seroae ro. ⁸Yrome onetara toh nexiase, otato pyra roropa toh nexiase. Popyra toehthōko poko ro toh nexiase, putupyra exiketō samo, moine toto ehtopōpyry samo. Tyripose toto ya ynetapohpyry omipona toto ehtohme repe. Yrome jomiry omipona se pyra toh nexiase. Morara exiryke tuānohse toto ya toto wānohtoh ke emero tymerose aexityā ynetapohpyry ao.

⁹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Juta tomo Jerusarē pōko maro atamorepāko mā toto popyra ehtoh ritohme yryhmatohme. ¹⁰Toeramase ropa toto tytamurukō rypyry poko toto ehtohme, ynyripohpyry omipona se pyra toehse toto, imehno neponāmarykō toahmase roropa eya xine. Izraeu tomo Juta tō maro ynetapohpyry omipona pyra toehse mā toto, ynekarohpyry itamurukomo a. ¹¹Morara exiryke ywy, Ritonōpo oenaroximāko ase: popyra ehtoh enehpōko ase mokaro pona. Epasaromepyra exiko mā toto. Mame ykohmaryhtao eya xine takorehmapotohkōme ya onetara exiko ase. ¹²Mame Juta tomo Jerusarē pōko maro takorehmaporykō se exiko mā toto tyneponāmarykomo a, tynekarorykō tyahkase eya xine exiryke toto eahmaryme. Yrome moro popyra ehtoh toehse ahtao mokaro ineponāmarykō toto onypynanohsaromepyra exiko mā toto. ¹³Juta tomo tyneponāmarykō tuhke nae, typatarykō punero. Mame tynekarorykō zahkatohme apoto apō tyrise Jerusarē pōkomo a pata esemary tō punero mokyro toponāmasā nuriame exikety Paau eahmaryme. ¹⁴Jeremia, oturupyra exiko ya sero ahno poko, toto anakorehmapopyra exiko ya. Toto etuarimarykohtao, ya takorehmaporykohtao onetara exiko ase.

¹⁵Ynara tykase Ritonōpo roropa:

— Mokaro pyno ase repe, yrome popyra ehtoh poko mā toto. Onoky omi poe ytōko toh nae Ytapyi Kurā taka? Otarama ynara osenetupuhnōko mā toto: “Kuānohtohkō onehpopyra sytatose Ritonōpo a okyno tō zahkaryhtao kynekarorykōme eya, kuomirykō etaporyhtao roropa eya.” Moromeipo atākyemāko toh nae? ¹⁶Pake ahtao mokaro poko ynara tykase ywy, Oriwerame nupunato mana, toperes sã nexiase azeitona kurā ke, tēme. Seromaroro panaikato maro konomeru sã apoto zukāko ase zary tō poko āmoriry tō tahkako ase.

¹⁷— Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izraeu arykase Juta maro; yrome seromaroro popyra ehtoh ke toto enaroximāko ase. Eya xine sero popyra ehtoh tonehpose typona xine, zae pyra toehse toto exiryke; tyzehno xine tyripose ywy eya xine tynekarorykō zahkary poko Paau eahmaryme.

Jeremia etapary poko atamorepatopo

¹⁸Mame tuaro tyripose ywy Ritonôpo a jetapary se jepetôkara ehtoh poko.
¹⁹Kaneru mûkuru sã exiase imehnô zuno pyra tarose ahtao totapasême ehtohme. Zuaro pyra exiase ypoko osenetupuhnôko toh nexiase popyra ehtoh ritohme ya. Ynara tykase toto:

— Ehmaropa, wewe enahkase jamihme ro tahtao. Jeremia setapatone jûme wenikehtohme ipoko emero.

²⁰Mame ynara tôturuse ywy Ritonôpo a:

— Ritonôpo Jamihmehxo Exikety, zae yna apiakaneme mase. Yna osenetupuhtoh enêko mase yna penetatoh roropa. Zae ehtoh tyriko, mokaro zuânohko, tôsekarose jexiryke oya.

²¹Mokaro orutua kô Anatote pôkô jenery se toorihse toh nexiase. Ynara tykase toto: oturukehpyra awahtao Ritonôpo poko oetapâko ynanase.

²²Naeroro Ritonôpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase toto poko:

— Mokaro wânohnôko ase. Toto poenô orutua kô totapasême exîko etonatoh tao. Imehnô ipoenô orihnôko mã toto omise konôto toehtohkôke.

²³Mame popyra ehtoh enehpôko ase Anatote pôkô pona. Moro toehse ahtao tonahsême exîko mã toto. Ahno akoîpyry exipyra exîko mã ipunaka.

Jeremia oturupotoh Ritonôpo a

12 ¹— Ritonôpo Jesemy, kure jehtoh poko osezukuruhtao ya, zae rokê oehtoh enepôko mase ya. Yrome oya ekaropory se ase zae ehtoh poko: Oty katohme popyra exiketô tytineruke exîko nae? Oty katoh ajohpe exiketô orêpyra toh nae tynyrirykô poko? ²Otyro sã toto arykâko mase, imity jamihme exîko; ahtâko mã toto, eperytâko. Oturukehpyra mã toto kure oehtoh poko, yrome ajohpe pyra: oty kara mã toto azamaro ehtoh poko. ³Yrome omoro, Ritonôpo juaro mase; ynyriry enêko mase, ose jehtoh waro mase. Ritonôpo, mokaro itywyhmako kaneru samo etapatoh taka; toto apiakako ikurâkatohme toto etapatoh pona. ⁴Otâto jeimamyry ise ro tonore rokê sero yna nonory exîko nae? Otâto ise ro onahpoty zaremânôko ona po emero? Onokyro tō orihnôko mã toto torō tō roropa, popyra sero nono pôkô exiryke, ynara karyke eya xine: “Onenepyra Ritonôpo mana, kynyryrykô onenepyra mana.”

⁵Ynara tykase Ritonôpo:

— Jeremia, tapotûkehse awahtao tururume oytory poko orutua kô motyêkary poko, otara exîko mah tururume oytoryhtao kawaru tō maro? Tupime oya ahtao owomyry jarao osetapara ahtao, otara tyriko mah apotûkehpyra oehtohme itu htao tuna Joatão ehpio? ⁶Oekyry tō ro, atapyî taôkô oewokaneme toehse mã toto. Oepetôkara maro okerekeremâko mã toto. Osenekunohpopyra exiko eya xine, kure rokê aotururukohtao ro amaro osepepe sã repe.

Ritonôpo emynyhmary typoetory tō poko

⁷Ynara âko Ritonôpo:

“Ypoetory tō İzyraeu turumekase ya;
 ynymenekatyã se pyra toehse ywy.

Mokaro pyno jexityā ekaroase epetōkara a.

⁸ Ypoetory tō, ynymenekatyā yzehno toehse mā toto;
reāo samo itu htao aryry tykase toto jerehtohme,
naeroro toto se pyra ase ipunaka.

⁹ Ypoetory tō torō sã mā toto tapuruse ahtao piano tomo a etonatohme.
Onokyro tō enehpoko otuhtoh konōto pona!

¹⁰ Tuhke rokē kowenatu tō a imehnō nonory poe ynarykahpyry uwa zoko
tō tonahkase,
utupi tō tytūtūmase toto,
ynonory tō kurā patāpome tyrise eya xine.

¹¹ Ynonory kurā tonahkase eya xine,
turumekase mana yneneryme,
patāpome toehse, ona tonorē samo.
Yrome ‘otara’ kara mā toto.

¹² Somohmā poro imoihmākō oehnōko mana imehnō enahkatohme.
Ywy Ritonōpo etonatoh enehpoase sero nono enahkatohme;
ahno osepeme ehsaromepyra mā toto.

¹³ Tiriiku puhturu tarykase ypoetory tomo a, omoxino rokē tapoise eya
xine;
toerohse toto itamurume repe,
yrome epehpyry anapoipyra tokurehse toto.
Toto zehno yronymyryme jexiryke tonahsē anapoipyrahme sã toehse
mā toto.”

Imehnō nonory pōkō Izyraeu tō pūto

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Seromaroro oturūko ase popyra exiketō poko Izyraeu tō zomye,
moro nono popyra tyrise eya xine, ynekarohpyry ypoetory tomo a. Mya
mokaro arōko ase inonorykō poe, otyro samo touse ahtao. Juta tō roropa
pynanohnōko ase mokaro winoino. ¹⁵ Yrome, imeīpo tarose toto ahtao mya,
toto pyno exīko ropa ase. Toto enehnōko ropa ase inonorykō pona ropa.
¹⁶ Mame mokaro emero amorepapory se ase jenetupuhthome ypoetory tō
samo juaro toto ehtohme, ypoko ynara katohme: “Ritonōpo Isene Exikety
kuakorehmatorỹko mana,” katohme eya xine ypoetory tō tamorepase sã eya
xine Paau poko. Moro sã toto ahtao ypoetoryme exīko mā toto. Kure rokē toto
rīko ase. ¹⁷ Yrome jomihpyry omipona se pyra exiketō oūko ropa ase porehme
otyro samo imity tō maro toto enahkatohme. Ywy, Ritonōpo, oturuno.

Upo tymotase

13 ¹ Mame upo epekahse jenyokyase Ritonōpo Kuesēkomo, upo zopinono
kasenato, amurutohme. Yrome moro upo onukurikapopyra aporo
nexiase ya. ² Moro tyrise ya Ritonōpo omihpyry omipona: upo zopinono
epekatyase, mame amuruase. ³ Imeīpo ynara tykase Ritonōpo ya:

⁴ — Ytoko tuna Eupyrati nakuataka oupō, zonētohme oramā aka topu ao.

⁵ Ytoase, mame moro jupō tonēse ya tuna Eupyrati pūto Ritonōpo omihpyry
omipona. ⁶ Moromeīpo okynahxo tonyohse ropa ywy Ritonōpo a nakuataka
ropa juponỹpyry apoise ropa, aomi poe ynonemyhpyry. ⁷ Morotona toytose

ropa ywy, zupiasse, juponŷpyry zonētopōpyry eneasse ropa. Yrome tymotasse nexiasse, typahsēme rokē toehse.

⁸Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya, ynara tykase:

⁹— Moro saaro Juta tō epyrypatoh enahkapōko ase, Jerusarē pōkō epyryparykō enahkapōko roropa ase. ¹⁰Mokaro popyra exiketōme mā toto, jomiry etary se pyra mā toto, moino ro putupyra exiketō sā mā toto. Imehnō neponāmarykō eahmāko mā toto. Morara exiryke moro upo typahsēme sā rokē exīko mā kehko. ¹¹Mame ahno metŷ sā tymyhse exikety rary sā Izyraeu tō se exiasse Juta tō maro tymyhse sā ypokona, ameke pyra toto ehtohme. Ypoetoryme toto se exiasse jeahmatohme, kure rokē jyritohme; yrome jomiry omipona se pyra nexiasse toto.

Oripo eukuru ke pehme

¹²Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Jeremia, mokaro Izyraeu tō zuruko, ywy Ritonōpo ynara āko ase: eukuru ē emero pehme ehtoh se mā toto eukuru ke. Ynara āko mā toto ezuhnōko: zuaro sytatose eukuru ē emero pehme ehtoh se mā toto eukuru ke.

¹³Mame toto zuruko: ywy, Ritonōpo sero nono pōkō rīko ase pehme eukuru ke, toto etŷtoh pona: tuisa tomo, Tawī pakomotyamo te, oturuketomo te, urutō komo roropa te, Jerusarē pōkō maro emero. ¹⁴Mame toto akuhmōko ase emero oripo tō samo osepokona, tamuhpomākomo poetohti tō maro. Toto pyno pyra exīko ase, nupunato onenepyra exīko ase, toto enahkapōko ase, toto onewomara exīko ase ipunaka.

Epyrypary poko enaroximatopo

¹⁵Izyraeu tomo, ynara Ritonōpo oturūko mana:

Epyrypara ehtoko,
imehnō motye kure osekaropyra ehtoko,
otato ehtoko.

¹⁶Oorypyrykō ekarotoko Ritonōpo Oesēkomo a, onykohmānohpopyra
ynororo ahtao ro,

tykohmāse ahtao osetapāko matose ypy tō pona.
Ēmepyry saereme ehtoh eraximāko matose repe,
yrome xinukutume moro tyripōko mana koko samo,
saereme pyra tyripōko mana ipunaka.

¹⁷Otato pyra awahtao xine, xitāko ase tokare pyra opoko xine
oepyryparykōke.

Xitāko ase yronomyryme,
yxity kuānōko ase Ritonōpo poetory tō tarose exiryke imehnō namotome.

¹⁸Tōturuse ro Ritonōpo ya, ynara tykase:

— Tuisa zuruko jē maro toto yhtotohme tuisa apō poe iparimā uuru risē tuisa kyryry kurā toepukase exiryke zupuhpyrykō poe. ¹⁹Juta patary tō ikurenae tapuruse mā toto epetōkara a, ytosaromepyra imehnō mana morotona eya xine. Juta tō emero tarose nexiasse imehnō namotome, tarose toto emero tynonorykō poe imepŷ nono pona.

²⁰— Enetoko ke Jerusarē pōkomo! Oepetōkara oehnōko inikahpoe! Otoko hnae mokaro, tokarose aexityā oya xine ipynanohtohme? Otoko hnae mokaro

ahno, ipoko xine epyrypāko mexiatose? ²¹ Otara āko matou mokaro poko, oepekōme toto mekarootose repe yrome Ritonōpo a oesēkōme tyrise toto, otuisarykōme? Sam āko matose nohpo samo aenururuhtao. ²² Jerusarē, oya rokē ekaropōko mase: “Oty katoḥ serara toehse ya? Oty katoḥ jupō touse eya xine? Oty katoḥ ypoko toehse roropa toḥ nae?” Tuarō ehtoko, morohne toehse oorypyrykō tuhke toehse exiryke.

²³ — Ahno xinukutumā typihpyry onytyoromasaromepyra mana, kaikuxi onahṭaono typihpyry onytyoromasaromepyra roropa mana. Mororo saaro matose; popyra ehtoḥ rokē waro exiketōme matose. Kure ehtoḥ onyrisaromepyra matose ipunaka. ²⁴ Sapararahme aaropotorȳko Ritonōpo mana tiriiku pihpyry aropory sā tyryrykane a ona tonorē poe. ²⁵ Moro sā exīko oya xine onyrytā emetakame, āko Ritonōpo mana. Moro ripōko Ritonōpo mana ipoko tuenikehse oexirykōke te, toponāmasā, Paau eahmary poko toehse roropa oexirykōke. ²⁶ Ritonōpo ro oupō oūko mana, toehxirose oritorȳko mana. ²⁷ Onyrytākō xihpyry tonese Ritonōpo a; moro se pyra mana ipunaka. Amarokō, tonese eya oytorykoḥtao toponāmasā eahmatohme somohmā poro te, jakanahmā poro roropa, orutua kō typānarykō pyxiā poko penetakety samo te, kawaru sā roropa tynohpory poko penetakety samo. Jerusarē pōkomo, tuānohsēme exīko matose! Otara aḥtao oorypyrykō rumekāko matou, okurākapotohkōme ropa?

Tonorē konōto

14 ¹ Ynara tykase Ritonōpo ya tonore konōto poko:

² “Juta tō iḥnamōko mana, xitāko.

Ipatarykō orihnōko mā kehko,
ahno tapotūkehse mā toto,
imihme nono pona, iḥnamoryme,
Jerusarē pōkō takorehmanekō kohmāko mā toto.

³ Typoetory tō aropōko tytineruke exiketō mana tuna enehse repe.
Pēkamā tō pona ytōko mā toto,
yrome tuna onenepyra ekurehnōko mā toto.
Oehñoko ropa mā toto ē tō maro, tuna maro pyra ipunaka.
Ehxirōko mā toto, otupīko,
tupuhpyrykō zōtōko mā toto iḥnamoryme.

⁴ Tupito poko erohketō roropa tupuhpyrykō zōtōko mā toto iḥnamoryme,
torētyke mā toto yronymyryme, konopo oehpyra exiryke, nono tonore
exiryke roropa.

⁵ Ona po kapau tō typoenō nomōko mā toto onahpoty pyra exiryke.

⁶ Jumētu tō toṣēke pyra exiketō etypohnōko mā toto somohmā emory
po.

Oserematoḥ pyra exiryke eroñnōko mā toto oserematoḥme kaikuxi tō
samo.

Popyrahme sā osenuhmāko mā toto onahpoty pyra exiryke.”

⁷ Ypoetory tō ynara āko mā toto:

“Ritonōpo, yna Esemy, yna hxirōko yna rypyry tō mana,
yrome: ‘yna akorehmako ōmihpyry ae ro yna a.’

Tuhke rokē kurumekatose,
yna rypyry poko toehse yna oneneryme.

⁸ Omoro rokē mase Izyraeu tō pynanohneme,
yna pynanohnōko mase popyra ehtoh toehse ahtao yna pona.
Oty katohme katonōme sā rokē mahno Izyraeu tō nonory po, imehnō
nonory pō samo?

Oty katoht ytokety sā mahno toiro rokē ėmehnōko yna esary po?

⁹ Oty katohme osenuruhkāko sā mahno, soutatu samo tapotūkehse ahtao
imehnō onewomasaromepyra ynororo ahtao?

Yrome omoro Ritonōpo yna maro mase, opoetryme ynanase.

Yna onurumekara exiko!”

¹⁰ Ynara tykase Ritonōpo sero pōkō poko:

— Toytorykō se rokē mā toto typenatohkō poko, zae ehtoh poko se pyra
mā toto. Morara exiryke yzamaro pyra mā toto, tākye pyra ase ipoko xine.
Wenikehpyra exiko ase popyra toto ehtopōpyry poko, toto wānohnōko ase
iirypyrykō emetakame.

¹¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Mokaro anakorehmapopyra exiko ya. ¹² Otuhpyra toto ahtao ro
tōtururukōme ya aomirykō onetara exiko ase. Okyno tō etaparyhtao eya xine
tynekaroryme ya tiriiku tōkehko maro, morohne se pyra exiko ase. Osepeme
exipyra ekurehnōko ase, yrome mokaro enahkāko ase etonatoht ke te, omise
konōto ehtoh ke te, tyrohsē ke, enara.

¹³ Mame ynara tykase ywy:

— Ritonōpo, Jesemy, tuaro mase: urutō kō nae ynara āko ahno a: “Etonatoht
exipyra mana, omise konōto ehtoh exipyra roropa mana. Ōmihpyry omi poe,
osepeme ehtoh exiko mana sero nono po,” āko mā toto.

¹⁴ Yrome ynara tykase Ritonōpo:

— Mokaro urutō kō ajohpe oturūko mā toto jomi poe samo. Toto
anaropopyra exiase: “Ynara kahtoko,” kara exiase eya xine. Oturupyra exiase
imaro xine ipunaka. Toto nenepohpyrykō ajohpe rokē mana. “Ynara exiko
mā,” karyhtao eya xine, typoe xine rokē morara āko mā toto; typahsēme
rokē aomirykō mana; oturūko mā toto onekunohto ehtohme rokene. ¹⁵ Ywy,
Ritonōpo ynara āko ase oya: ynara tyrīko ase mokaro urutō komo a, jomi
poe pyra aehtyamo a, yrome tōturuse toto jomi poe sā repe, ynara āko toto:
“Etonatoht exipyra mana te, omise konōto ehtoh oehpyra mana sero nono
po.” Mokaro etapāko ase etonatoht tao te, omise konōto ehtoh ke, enara.

¹⁶ Mame mokaro, ajohpe urutō kō omiry etahpōkō orihnōko roropa mā toto
etonatoht tao te, omise konōto ehtoh ke, enara. Mokaro ekepyry tō tomasēme
exiko osema tao Jerusarē po; ahno pyra exiko mā moroto mokaro ekepyry
tō zonētohme, ipyxiākō maro, imūkuru tō maro, ėxiry tō maro. Moro popyra
ehtoh ekarōko ase eya xine iirypyrykō emetakā epehmatohme.

¹⁷ Mame tonyohse ywy Ritonōpo a jemynyhmary ekarotohme ahno a. Ynara
ase:

“Saereme, koko roropa jenuru tō poe yxity kuānōko mana.

Yxitakepyry se pyra ase, itamurume wekry tō tyryhmase exiryke,
tyhtomase mā toto yronymyryme.

¹⁸ Ona pona jytoryhtao, ahno ekepyry tō enēko ase,

orutua komo totapase aexityamo etonatoħ tao;
 pata tō taka jytoryħtao ahno enēko ase orihnōko omise konōto toexirykōke.
 Erohnōko ro urutō komo te, oturuketō roropa,
 yrome tynyryrykō waro pyra mā toto.”

Tyrypyrykō ekarōko Ritonōpo a

- ¹⁹ “Ritonōpo, yna Esemy, Juta tō turumekase oya yronymyryme?
 Xiāo pōkō se pyra mexino ipunaka?
 Oty katohme yna tyhtomase oya itamurumehxo, ekurākasaromepyra
 yna ehtohme?
 Osepeme kuehtohkō eraximāko ynanexiase repe.
 Yrome kure ehtoh oehpyra tokurehse;
 ekurākāko sytatose tōsenetupuhse yna repe.
 Yrome erehtoh rokē toehse.
- ²⁰ Ritonōpo iirypyryme toehse ynanase oneneryme:
 yna rypyry ekarōko ynanase oya, yna tamuru tō rypypyry roropa.
- ²¹ Ōmihpyry poko wenikehpyra exiko,
 typahsēme rokē yna onekaropyra exiko,
 Jerusarē onyporemākapopyra exiko, onymenekahpyry Tuisa Konōtome
 oehtoh apō esaryme exiryke.
 Omihpyry onetapohpyry yna a omipona exikehpyra exiko.
- ²² Imehnō nonory pōkō neponāmarykō emero konopo
 onehposaromepyra mā toto;
 tamoreme kapu tuna onemasaromepyra mana nono pona.
 Oeraximāko ynanase Ritonōpo yna Esemy, omoro rokē morohne riry
 waro oexiryke.”

Juta tō wānohnōko Ritonōpo mana

15 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:
 — Moeze maro Samueu tō xikihme tooehse aħtao jēpataka
 oturutohme ya mokaro pynanohtohme, toto pyno pyra jexiry. Aropoko toto
 taroino, mya toto ytotohme ywinoino. ²Ekaroporyħtao oya aza yna ytōko
 nae? Kaxiko eya xine ynara āko Ritonōpo mana:

“Zokonaka matose tapiakase aorihtohme tyrohsē ke;
 moro sā exīko mana!
 Imehnō tapiakase orihthohme etonatoħ tao;
 moro sā exīko!
 Zokonaka tapiakase orihthohme omise ehtoh ke;
 moro sā exīko mana!
 Imehnō tapiakase arothohme imehnō namotome;
 moro sā exīko mana!”

³— Ywy, Ritonōpo, tōsenetupuhse moro asakoropane orihmapotoħ xihpyry
 poko: orihnōko mā toto etonatoħ tao te, ekepyry tō tywyhmāko kaikuxi tō
 mana; torō tō toto ōnōko mana, onokyro tō roropa akoipyry ōnōko mā toto.
⁴Imehnō nonory pōkō emero tōsenuruhkase ripōko ase morohne eneryke
 tyya xine, Manase, Ezekia mūkuru nyrihpyry pokoino Jerusarē po Juta tō
 tuisaryme ynororo aħtao.

⁵Ynara tykase Ritonōpo:

“Onoky opyno xine exīko nae Jerusarē pōkomo?
Onoky torētyke exīko nae opoko xine?
Onoky etypohnōko nae ekaropotohme oya xine:
‘Otāto pāna mā repe?’

⁶Kurumekatose,

toeramase mexiatose ōparykō ywino.
Naeroro jemary anymyase,
kuakurihmoatose typenekehse jexiryke awānohpyra xine jehtoh poko.
Ywy, Ritonōpo, oturūko ase:

⁷Pata tō po emero sero nono po kuematose kakoxi tyryrykane aka

tiriiku emary samo, ipihpyry apiakatohme ipuhturu winoino.
Kuenahkapoatose, ypoetory tomo, opoenō etapase, popyra onyryrykō
onurumekara oexirykōke.

⁸Pytūpo tō tyripose ya amaro xine isawā motye tuna konōto ehpio.

Omūkurukō etapase nuaseme ro toto ahtao,
jēkō sam tykamexipose ya.
Mōtoino rokē tyrohmanohpose toto ya te, tonaroxitapāse toto ya.

⁹Imūkuru tō 7me toorihse ahtao jēkō toepukase toorihse samo,
tapotūkehse.

Eya saerehkara toehse, tykohmāse;

tākye pyra toehse mana ipunaka.

Kure ehtoh oneraximasaromepyra mana.

Oepetōkara enehpōko ase oetapatohkōme emero isene ro exiketomo.

Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.”

¹⁰Ynara tykase ywy:

— Tupime ya isene jehtopo! Oty katohme aja jenurumase sero nono po isene jehtohme? Ywy oseosezuhtoh ripōko mase imehnō ahno maro emero sero nono po. Axītao rokē tineru anapoipyra exiase imehnomō a, axītao rokē tineru onekaropyra roropa exiase imehnomō a; morara ahtao ro popyra jyripōko mā toto emero porehme. ¹¹Ritonōpo, Jesemy, ōmiry omipona pyra toehse jahtao, oturupyra jahtao oya jepetōkara akorehmatohme etuarimaryhtao, takuruhtase roropa toto ahtao, ah mokaro nyripohpyry nexino ya. ¹²Kurimene onytahkasaromepyra ahno mana, kurimene tooehse ahtao inikahpoe, otoxie metau maro.

¹³Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Jeremia, ypoetory tō epetōkara enehpōko ase imōkomorykō kurā arotohme, toto wānohtohme iiryryrykō pokoino, inyrytyā sero nono po porehme. ¹⁴Epetōkara namotome toto ripōko ase imehnō nonory po, zuaro pyra ro exikety po, toto zehno jehtoh apoto sā exiryke, ezehpūme exikety samo.

¹⁵Mame ynara tykase ywy:

— Ritonōpo, zuaro mase. Wenikehpyra exiko ypoko, kuakorehmako roropa. Yyryhmananō poe kymūpoko. Jepetōkara pyno pyra exiko jetaparyino eya xine. Tuarō mase ōmiry omipona jexiryke ykerekeremāko mā toto. ¹⁶Moturuase ya. Otato exiase ōmiry poko emero. Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, opoetoryme ase. Morara exiryke ōmiry tākye jyriko

mana ukurohtao, atäkyemäko ase ipunaka. ¹⁷Kohmäpyra exiase imehnō maro exianāko, oseahmäko roropa. Ōmiry omi poe jerohtoh tupimā poko exiase toiroro, tyenonohse exiase. ¹⁸Oty katohme sam āko ro hano? Oty katoh jyyryhmatopōpyry jetū exikehpyra nae? Oty katoh etyhpyra nae? Ypynanopyry oneraximasaromepyra hano? Amonohnōko mah iporiry tāpaise exikety samo eina toehse ahtao.

¹⁹Ynara tykase Ritonōpo:

— Ooepyy se ropa awahtao ya, ose exīko ropa ase, ypoetoryme orīko ropa ase. Atakirimara awahtao, yrome zae jomiry ekaroryhtao oya imehnō netaryme urutōme exīko ropa mase. Mame ahno oehnōko ropa mā toto oya, omoro ytoppyra exiko mase eya xine oturutohme. ²⁰Orīko ase apurume samo, jamihme exikety, metau risē samo. Osetapāko mā toto amaro repe yrome oporemākasaromepyra exīko mā toto, amaro exiko ase oewomatohme, opynanohtohme roropa. ²¹Popyra exiketō winoino omoro anynōko ase, oetapary se exiketō winoino opynanoohnōko ase. Ywy Ritonōpo, oturunō.

Jeremia ehtoh mokaro enaroximatohme

16 ¹Mame Ritonōpo tōturuse ropa ya, ynara tykase ynororo:

²— Pytara exiko, emūkuara roropa exiko sero pata po. ³Ourūko ase poeto tō aenurutyā poko taro, jēkō poko roropa jūkō maro. ⁴Orihnōko mā toto tyrohsē ke poppyra ipunaka. Toto onyhnamopyra exiko imehnō mana, ekepyry ononēpyra exīko mā toto. Typahse rokē exīko mā toto sapararahme nono poro okyno ety samo. Orihnōko mā toto etonatohtao te, omise ehtoh konōto ke roropa, ekepyrykō tōsēme exiko mā toto torō tomo a, onokyro tomo a roropa.

⁵— Imehnō tapyī taka omōpyra exiko xitaketō nae ahtao moro tao. Emynyhmara exiko, xitara roropa exiko imehnō poko. Kure rokē mokaro ypoetory tō onyripyra ropa exīko ase osepeme toto ehtoh ke; toto pyno pyra exīko ase, toto onewomara roropa exiko ase. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase. ⁶Oxisā orihnōko tytineruke exiketomo, tymōkomokākara roropa sero nono po. Ekepyrykō ononēpyra exīko mā toto, aorihtyā onyhnamopyra roropa exīko mā toto. Typihpyrykō onysahkara exiko mā toto aorihtyā hnamoryme, tūsetykō onysahkara roropa exīko mā toto toemynyhmarykōme. ⁷Imepý ekyry toorihse ahtao imehnō otuhpyra exīko mā toto imaro, eukuru onēpyra roropa exīko mā toto imaro emuhkehkatohme. Onemuhkehkara exīko mā toto imepyny a jumy toorihse ahtao te, jeny toorihse ahtao roropa.

⁸— Imehnō tapyī taka omōpyra exiko roropa oseahmatohtao nae ahtao moro tao. Porohpyra exiko mokaro maro, otuhpyra exiko, eukuru onēpyra roropa exiko toto maro. ⁹Etako pahne ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē oturūko ase. Tākye exiketō kui kary enahkapōko ase, atäkyematohtao panaikato otuhtoh poko, pytatohtoko. Sero pata po morohne emero enēko matose.

¹⁰— Mame mokaro zururuhtao oya morohne poko, ekaropōko mā toto oty katohme toto wānopyry se toehse ywy moro saaro. Ynara āko mā toto: “Oty poppyra ehtoh tyrise yna a? Oty poko iirypyryme toehse ynanae Ritonōpo, yna Esemy a?” ¹¹Mame toto zurūko mase Ritonōpo oezuhtoh ynara mana: “Atamuru tomo a turumekase ywy, imehnō neponāmary tokahmase eya xine,

tynekarorykō tyahkase eya xine tyneponāmarykō eahmaryme, toahmase roropa toto eya xine. Jurumekase toto, ynamorepatyā eya xine omipona pyra toehse toh nexiase. ¹²Yrome atamurukō motye popyra mexiatose. Putupyra exiketō sā matose. Popyra matose ipunaka, jomiry omipona se pyra matose. ¹³Naeroro sero nono poe aaropotoryko ase, imep̄y nonory pona oematoryko ase, zuaro pyra oehtohkō pona, moro nono waro pyra atamurukō roropa toh kynexine. Moroto imehnō neponāmary eahmāko matose saereme koko, enara, moroto opynanohpyra xine jexiryke.”

Oehtoh ropa ononory pona ropa

¹⁴Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

— Ēmep̄yry oehnōko mana, imehnō otururuhtao ypoko: “Ritonōpo isene Exikety, Izyraeu tō Enehpone Ejitu poe,” kara exīko mā toto. ¹⁵Yrome ypoko ynara āko mā toto: “Ritonōpo isene Exikety, Izyraeu tō Enehpone nono Inikahpoe, imehnō nono tō poe roropa.” Morotona sapararahme typahse toh nexiase ya, mokaro enehnōko ropa ase inonorykō pona ropa, ynekarohpyry pona itamurukomo a. Ywy, Ritonōpo oturūko ase.

Toto wānohtoh tyneponāmarykō pokoino

¹⁶Ynara tykase Ritonōpo:

— Kana an̄yanō enehpōko ase tuhke, mokaro an̄ytohme. Imeīpo urakanaketō tuhke enehpōko ase mokaro zupitohme ypy tō po te, somohmā po te, oramā kō ao topu tō ao. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase. ¹⁷Inyryrykō enēko ase emero porehme. Otonēpyra mā toto ywinoino. Inyrihpyrykō enēko ase emero porehme. ¹⁸Mokaro epehmapōko ase asakoro inyrytyākō emetakame, iirypyrykō epehpyryme. Nuriame ynonory tyrise eya xine tyneponāmary ke, toorihse aexityā ke ahno ekepyry samo; pehme ynonory tyrise eya xine tyneponāmarykō ajohpākō ke.

Jeremia otururu Ritonōpo a

¹⁹Ynara tykase ywy:

— Ritonōpo Jesemy, Jewomaneme mase, yjamatunuru ekarōko mase ya; jakorehmāko mase popyra ehtoh toehse ahtao ya. Sero nono etyhpyry tō poe imehnō ahno oehnōko oya ynara kase: “Yna tamuru tō tyneponāmarykō ajohpe rokē nae nexiase; tyneponāmarykō typahsēme rokē nae toh nexiase. ²⁰Tyritōkō riry waro ahno nae? Arypyra! Tyriryhtao eya xine ritōme nymyry pyra toh exiry mana.”

²¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Morara exiryke yjamatunuru waro toto tyripōko ase, orēpyra jehtoh waro exikehpyra toto ehtohme. Mame jesety waro exīko mā toto, ywy ase Ritonōpo.

Juta tō wānohtopo iirypyrykō poko

17 ¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Juta tomo oorypyrykō tymerose mana kurimene suime exikety ke; tymerose okurohtao xine oeanokō pokona topu potyry tūpore mā ke samo, okyryrykō apoto apō potyry pokona roropa. ²Opoenō roropa wenikehpyra

mā toto oneponāmary kyryry apoto apō tō poko, wewe xikihme exiketō roropa oneponāmary Asera eahmatohme wewe tō myhtokoxi te, somohmā emory po, ³ypy tō po te, jakanahmā po roropa. Ynara tyripōko ase, otinerūkō ematonanohpōko ase oepetōkara a, omōkomory kurā maro oorypyrykō pokoino, onyrytā popyra tyrise oya xine emero rokē po. ⁴Ononorykō rumekapōko ase oya xine, ynekarohpyry oya xine. Oepetōkara namotome oripotorýko ase imepý nonory po, zuaro pyra oehtohkō po, ozehno xine jehtoh apoto sã exiryke, jūme ezehtpyra exiketyme mana.

Tuaro ehtoh poko osenetupuhnōko

⁵Ynara tykase Ritonōpo:

“Popyra ehtoh enehpōko ase jurumekary se exiketomo a, ahno rokē ritohme takorehmaneme, orihketō jamitunuru se rokē exiketomo a.

⁶Otyro sã exiko mokyro mana, ahtāko ona tonorē po, nono sãme exikety ao,

moroto tyoro otyro ahtara mā kehko ipunaka.

Kure ehtoh oehpyra eya mana.

⁷“Yrome kure ehtoh enehpōko ase jenetupuhneme exikety a, jenetupuhneme exikety Tosēme.

⁸Wewe sã exiko mā ynororo tarykase tuna pūto,

tymise exikety mosahxo ahtāko iporiry pona.

Axitū toehse ahtao enaromyra mana zary tō aremāpyra exiryke.

Konopo oehpyra ahtao torētyke pyra mana;

eperytāko ro mana.

⁹“Kukurohtao xine iirypyryme sytatose ipunaka.

Imehnō enekunohnōko sytatose.

Kuosenetupuhtohkō waro pyra imehnō mana.

Onukurākasaromepyra sytatose popyra exiryke ipunaka.

¹⁰Ywy, Ritonōpo, okurohtao xine enēko ase,

ōsenetupuhtohkō kuhñōko ase.

Ahno emero epehmāko ase inyrytā emetakame,

zae toto epehmāko ase inyrytā eehpyryme.”

¹¹Tineru apoiryhtao ahno a imehnō enekunohtamitume torō sã mana

typorohse ahtao imepý ihmo tō po;

Isene ro tahtao tytineruke pyra exiko mana.

Mame tōsenekunohtopōpyra waro exiko mana.

¹²Kuesēkō Tapyī Kurā tuisa konōto apō sã mana,

saerehkanemehxo mana;

apitorymā poe, ypy kae exikety emory po mana.

¹³Ritonōpo yna Esemy, omoro mase Izyraeu tō pynanohneme,

oeraximāko mā toto;

orumekananō ehxirōko mā toto emero porehme.

Osenepyra exiko mā toto esetykō tymerose ahtao sã isawā po

turumekase oexiryke eya xine, yna Esemy, tuna kurā enatyry samo.

Ritonôpo a takorehmapotoh Jeremia a

¹⁴Ritonôpo, kukurākako ropa, mame tukurākasēme exīko ase; kypynanohko, mame typynanohsēme exīko ase, eremiāko ase imehxo oehotoh poko oeahmaryme.

¹⁵Imehnō ynara āko ya mana: “Otoko nae moro yna enaroximatoh tonomo Ritonôpo poe? Ah morohne nexino seromaroro!”

¹⁶Yrome, Ritonôpo, popyra ehtoh onenehpopyra exiase oya mokaro wānohtohme; mokaro tuarimapotoh onekaropyra exiase. Ritonôpo, moro waro mase; jomihpyry eya xine waro mase. ¹⁷Jerehpyra exiko; jesary kurā jewomatohme mase, popyra ehtoh toehse ahtao. ¹⁸Mokaro poremākapoko yyryhmary se exiketō ehxirotohme, yrome kypynanohko, Ritonôpo. Enaromŷke toto tyriko yrome jerehpyra exiko. Popyra ehtoh enehpoko mokaro pona; enahkako toto ipunaka.

Oserematopo

¹⁹Ynara tykase Ritonôpo ya:

— Jeremia, ytoko jomiry ekarose Ahno Omōtoh pona, moro ae tuisa tō omōnōko, tūtāko roropa mā toto pata pona; moromeīpo ytoko imehnō omōtoh pona, emero Jerusarē omōtoh tonō pona. ²⁰Oturuko imehnō netaryme emero jomiry etatohme eya xine; moro kaxiko tuisa tō netaryme te, Juta tō emero netaryme, Jerusarē pōkō netaryme emero aomomyrykohtao moro omōtoh tonō ae. ²¹Kaxiko eya xine: isene ro toexirykō se toto ahtao mōkomo onupuimara ehtoko oserematoh ae. Moro ae otytyko onenehpyra ehtoko omōtoh ae Jerusarē pona, ²²otytyko anaropyra roropa ehtoko atapyikō tae. Kaxiko eya xine erohpyra toto ehtohme oserematoh ae. Oserematoh ikurākapoko eya xine ēmepry kurāme ehtohme, ynyripohpyry ae ro itamuru tomo a. ²³Otato pyra itamurukō nexiase, jomihpyry omipona pyra. Putupyra exiketō sā toh nexiase; jomiry omipona se pyra toh nexiase, tamoreparykō se pyra roropa toh nexiase.

²⁴— Oturuko mokaro a jomiry omipona toto ehtohme yronomyryme, mame oserematoh ae otytyko anaropyra toto ehtohme omōtoh ae pata pona! Oserematoh ikurākapoko eya xine, moro ae erohpyra toto ehtohme. ²⁵Mame ituisary tō, tuisa mūkuru tō roropa omōnōko mā toto omōtoh ae pata Jerusarē pona. Orēpyra exīko mā toto tuisa Tawi ehtopōpyry samo. Oximaro Juta tō maro, Jerusarē pōkō maro kahu ae ytōko mā toto, kawaru tō po roropa; pata Jerusarē pōkō exikehpyra exīko roropa mana. ²⁶Oehnōko mā toto Juta patary tō poe, pata tō pisarara poe roropa Jerusarē zomye; Pējamī nonory poe oehnōko mā toto somohmā poe, ypy tō poe, Juta nonory poe ikurenae. Okyno tō enehnōko mā toto Ytapyī Kurā taka jahkatohme tynekarorykōme, tiriiku maro, ixtaratu maro, “Kure mase,” katoh tonō maro. ²⁷Yrome jomiry omipona toto tyripoko; oserematoh ikurākapoko eya xine. Otytyko onypuimapopyra exiko eya xine omōtoh ae pata Jerusarē pona moro ae. Māpyra jomiry omipona pyra toehse toto ahtao apoto zukāko ase moro omōtoh tonō zahkatohme, tuisa tapyī konōto zahkāko roropa mana Jerusarē po. Mame moro apoto onezehkasaromepyra exīko mā toto.

Oripo orino risemy

18 ¹Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō ya:

²— Yhtoko oripo rine tapyī taka, orino risemy, mame moroto jomiry ekarōko ase oya.

³Naeroro ytoase oseporise oripo rine maro, erohnōko nexiase wewe risē tymerehmā po oripo riry poko orino risemy. ⁴Moro oripo riryhtao eya tapurose ahtao moro orino tapoise eya imep̄y ritohme.

⁵Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

⁶— Ekaropoxi oya, Izyraeu tō onyrisaromepyra hano mokyro oripo rine samo orino poko? Amarokō jemary ao matose, orino mokyro emary ao samo. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase. ⁷Ynara karyhtao ya ahno poko: mokaro oūko ase, toto emāko ase nono pona, toto enahkāko ase, ⁸yrome popyra toehthkō rumekaryhtao eya xine, ywy roropa etyorōmāko ase; toto onuānohpyra exīko ase. ⁹Tyoro roropa, ynara karyhtao ya ahno poko: tuhkākōme toto emākapōko ase, ipatarykō kurāme tyrīko ase karyhtao roropa ya, ¹⁰yrome mokaro popyra ehtoh poko toehse ahtao jomiry omipona pyra, ywy roropa etyorōmāko ase; kure toto onyripyra exīko ase. ¹¹Naeroro, Jeremia, oturuko Juta tomo a, Jerusarē pōkomo a roropa, osenetupuhnōko ase ynara tyrithme eya xine, toto wānohnōko ase. Kaxiko eya xine: popyra oehtohkō irumekatoko zae ehtoh poko rokē oehtohkōme. ¹²Ynara āko mā toto oezuhnōko: “Toiparo rokē mana; oty katohme moro rīko ynanae? Yna penetatoh poko onurumekara ynanase. Ise yna ehtoh tyrīko ro ynanase putupyra exiketō samo, popyra yna ahtao ro yna kurohtao.”

Ritonōpo rumekāko ahno

¹³“Naeroro ywy, Ritonōpo, ynara āko:

Ekaropoko imehnō nonory pōkomo a emero:

moro panō toehse ineneryme?

Arypyra, moro panō exipitopyra mana.

Izyraeu tō nyrihpyry popyra mana ipunaka!

¹⁴Ypy tō topuimo emory Ripano po newe pyra exīko nae?

Arypyra. Tuna kuenimā iporiry tō kua o ypy tō poko apaipyra mā kehko.

¹⁵Yrome ypoetory tomo a tuenikehse ywy,

ixtaratu zahkāko mā toto tyneponāmarykō eahmaryme.

Osema tō ae zae ehtoh poko osetapāko mā toto.

Osema tō pakatokō po zae ehtoh poko toytorykō se pyra mā toto, imehnō osema ae onymeropyra exiketō ae rokē ytōko mā toto.

¹⁶Sero nono tyrise eya xine osa popyra ipunaka, jūme ise pyra imehnō ehtohme.

Moro rānakuroko ytoketō osenuruhkāko mā toto,

tupuhpyrykō kywyh āko eunohnōko roropa mā toto.

¹⁷Sapararahme ypoetory tō aropōko ase tokahmase epetōkara a, putoh katoh arory sā tyryrykane a xixi tūtatoh wino.

Eramāko ase ŷpary toto wino;

popyra ehtoh toehse ahtao toto anakorehmara exīko ase.”

Jeremia etapary se mā toto

¹⁸Mame ynara tykase ahno:

— Ehmaropa Jeremia mynyhme tyripotohme! Oturuketō nae ro, exikehpyra mā toto kuamorepatohkōme, tuaro exiketō roropa zae ehtoh poko kuakorehmatohkōme te, urutō kō roropa Ritonōpo omiry ekarotohme kyya xine. Ehmaropa ihxirotahme, aomiry etakehtohme kyya xine.

¹⁹Mame ynara oturuase Ritonōpo a:

— Ritonōpo Jesemy, jomiry etako: Mokaro jepetōkara otururu etako pahne, jyhxirōko mā toto. ²⁰Popyra ehtoh ke zae jehtoh epehmāko toh nae? Māpyra orame tahkase eya xine ywy epukatohme zaka. Wenikehpyra exiko jotururu poko oya mokaro akorehmaneme; ekaropoase oya toto onuānohpyra oehtohme zehno awahtao. ²¹Yrome, seromaroro, Ritonōpo, ah mokaro poenō norihno toto omise ehtoh ke te, etonatoh tao roropa. Ah mokaro nohpo tō nio tō norihno toto, ah ipoenō roropa norihno toto. Ah mokaro orutua kō tyrohsē ke norihno toto, ah mokaro wātasenākō norihno toto etonatoh ke. ²²Ah kui nykā toto tytapyīkō tao, torehse tahtao xine omato tomo a, tokare pyra tooehse toto ahtao, orame tahkase exiryke eya xine jepukatohme zaka. Ahno apoitoh tyrise roropa eya xine japoitohme repe. ²³Yrome zuaro mase, Ritonōpo, mokaro osenetupuhthōkō emero porehme jetapatohme. Mokaro popyra ehtoh anakorokara exiko, iirypyrykō onykorokara exiko. Mokaro emako nono pona ty poremāse toto ahtao. Toto zuānohko zehno oehtoh ke.

Oripo ehmotoh poko

19 ¹Mame Ritonōpo a tonyohse ywy oripo epekahse, orino risemy.

Tamuximākō taropose eya ymaro toto ytotohme oturuketō tamuhpomākō tuhkā kara maro, ²jakanahmā Pē-Hinō pona Omōtoh Oripōpo tahkahpyry pūtokoxy. Moroto opore sã Ritonōpo nekarory zurutohme taropose exiase. ³Tonyohse ywy Ritonōpo a ynara oturuse:

— Juta tō tuisary tomo, Jerusarē pōkō maro etatoko ke, ywy Oesēkō Jamihmehxo Exikety, Izryaeu tō Esē otururu. Popyra ehtoh konōto enehpōko ase sero pata pona. Moro poko omi etaryke tyya xine osenuruhkākō mā toto, tōserehsēme exīko roropa yronymyryme popyrahxo exiryke. ⁴Moro rīko ase turumekase jexiryke ypoetory tomo a, sero nono nuriame tyripose roropa eya xine, ixtaratu zahkākō sero po imehnō neponāmary eahmary poko. Yrome mokaro neponāmary poko zuaro pyra sero ahno nexiase, itamuru tō roropa mokaro waro pyra toh kynexine, Juta tuisary tō mokaro waro pyra toh kynexine ipunaka. Sero ahno a sero osa typehkase ahno kurā munuru ke, ⁵apoto apō tyrise roropa eya xine tyneponāmary Paaū kyryryme typoenō zahkatohme apoto ao tynekaroryme. Morohne onyrippyra exiase, oturupyra exiase ipoko, osenetupuhpitopyra roropa moro poko exiase. ⁶Morara exiryke ywy, Ritonōpo, ynara āko ase: okynahtao sero pata esety Topeteme pyra exīko mana, sero jakanahmā Pē-Hinōme pyra exīko roropa mana, yrome “Jakanahmā Etapatopo” me tosehphasēme exīko mana. ⁷Sero po Juta tō osenetupuhthō emero Jerusarē pōkō tyriry se ehtoh roropa enahkapōko ase. Epetōkara a toto poremākapōko ase; toto etapāko mā toto etonatoh tao. Ekepyry tō ekarōko ase kurumu tō zohme onokyro tō zohme roropa. ⁸Sero

pata enahkapōko ase popyra ehtoh ke ipunaka. Sero pata kuroko ytoketō osenuruhkāko mā toto, oserehnōko roropa mā toto morohne eneryke tyya xine. ⁹Epetōkara pata apurūko mā toto, pata pōkō etapary kuhnōko mā toto. Itamurume popyra exīko moro pata po tapuruse ahtao. Ahno imehnō ahno ōnōko mā toto, typoenō ōnōko roropa Jerusarē pōkō mana.

¹⁰Mame moro oripo tyhmopose Ritonōpo a ya mokaro ymaro aytotyā ēpataka. ¹¹Ynara tykase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ekarotohme eya xine:

— Sero ahno itahkāko ase, sero pata roropa, sero oripo sã tyhmosēme exīko mā toto, onukurākasaromepyra ropa exīko mā toto. Aorihtyā ekepyry tonēsēme exīko mā toto Topete po imepỹ osa pyra exiryke toto zonētohme.

¹²Ynara tyrīko ase sero pata poko, sero pata pōkō maro: toto tyripōko ase Jakanahmā Topete samo. Ywy Ritonōpo oturūko ase. ¹³Tapyi tō Jerusarē po, Juta tō tuisary tapyi tō maro nuriame exīko mā toto Jakanahmā Topete samo. Emero tapyi tō roropa nuriame exīko, moro tao ixtaratu tyahkase ahtao xirikuato eahmaryme te, eukuru tukuāse ahtao tynekaroryme imehnō neponāmary eahmaryme.

¹⁴Mame ytoase ropa Topete poe. Morotona tonyohse exiase Ritonōpo a aomiry ekarotohme. Ytoase Ritonōpo Tapyi taka, zara pona, moroto xikihme toehse ywy, oturuase ahno a emero ¹⁵Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy nekarohpyry:

— Putupyra exiketōme sã matose, jomiry etary se pyra roropa matose; morara exiryke popyra ehtoh emero enehpōko ase sero pata pona, pata tō pisarara exiketō pona roropa Jerusarē zomye awānohtohkōme jomihpyry ae ro.

Jeremia maro oturukety Pasua

20 ¹Mame Pasua, Imea mūkuru oturukety me nexiase, erohketō tuisaryme Ritonōpo tapyi tao. Jotururu totase eya morohne poko, ²naeroro typipohpose ywy eya, tymyhse roropa exiase keti ke āpuruhpyry tao Omōtoħ Pējamī pūto Ritonōpo tapyi tao. ³Yrokokoro tymyhpokase ropa jahtao Pasua a ynara ase eya:

— Ritonōpo a oesety tymyakāmase, Pasuame pyra mana; “Iiryhmane emero rokē po!” me mana. ⁴Ritonōpo ro ynara tykase: “Pasua, iiryhmaneme orīko ase oya ro; oepe tomo a roropa. Toto etapary enēko mase emero porehme epetōkara a. Juta tō emero ekarōko ase Papironia tuisary a ipoetoryme toto ehtohme; zokonaka arōko mana tynamotome tynonory pona, imehnō etapāko mana. ⁵Sero pata mōkomory kurā aropōko ase emero, oepetōkara a Papironia pona. Juta tō tuisary tō kyryry kurā maro, emero arōko mā toto Papironia pona. ⁶Omo, Pasua, oekyry tō maro emero tapoisēme exīko matose. Tarosēme exīko matose Papironia pona. Moroto orihnōko mase, tonēsēme exīko mase oepe tō maro emero, eya xine ajohpe ehtoh mekarōase tuhke rahkene.”

Ritonōpo kerekeremāko Jeremia

⁷Ritonōpo, kuenekunopyase,
tonekunohse exiase rahkene.
Jamihme mase ymotye,

- typoremākase ywy oya.
 Jeunohnōko mā toto emero porehme,
 ypoihtory poko kohmānōko mā toto.
- ⁸ Tahxime jotururuhtao kohtanohpōko mase ya,
 “Oryhmatorȳko! Oenahkatorȳko!”
 Ritonōpo, ypoihtōko mā toto, jeunohkehpyra mā toto ōmiry ekaroryke
 ya.
- ⁹ Yrome ynara karyhtao ya:
 “Wenikehnōko ase Ritonōpo poko, oturupyra ase exīko aomiryme,”
 ōmiry tapurusēme exīko ukurohtao mana,
 apoto sā mana tukase mya ukurohtao.
 Etaehnōko ase ikurākary poko tūtara ehtohme repe,
 yrome mynyhme ehsaromepyra ase.
- ¹⁰ Imoihmākō omiry etāko ase puti puti āko:
 “Emero rokē po erehtoh nae, enahkatopo!
 Eropa, Jeremia sekarotone tuisa tomo a!” āko.
 Jepe tō roropa josetapary eraximāko. Ynara āko:
 “Otaramē ahno apoitoh taka omōnōko mana;
 mame apoiko sytatose, emȳpōko sytatose,” āko.
- ¹¹ Yrome omoro, Ritonōpo, ymaro mase, jamihme mase, orēpyra
 exiketymano.
 Yryhmary se exiketō osetapāko mā toto,
 torēsēme exīko mā toto.
 Ehxirōko mā toto typoremāse toexirykōke
 jūme otupikehpyra exīko mā toto,
 moro poko wenikehpyra exīko imehnō mana.
- ¹² Yrome, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, zae rokē yna kuhnōko mase.
 Yna osenetupuhtoh enēko mase, yna kurohtao roropa.
 Ajohpāme sā jepetōkara wānopyry enery se ase,
 osekarōase oya jexiryke.
- ¹³ Eremiatoko Ritonōpo netaryme!
 Kuesēkō eahmatoko, tymōkomokākara, typynanohse eya oexirykōke
 popyra exiketō jamitunuru winoino.
- ¹⁴ Popyra moro ėmepyy tyripoko jenurutopōpyry!
 Owenikehtoko moro ėmepyy poko, aja a tonuruse jehtopōpyry!
- ¹⁵ Popyra mokyro tyripoko papa zuruhpono atākyemapory se exikety
 moro omi ekaroryke eya:
 “Orutuame mana! Tumūkue mase!”
- ¹⁶ Mokyro ripory se ase moro pata tō samo,
 Ritonōpo a tonahkase aexityā sā ipunaka.
 Ah pusuhkatoh netano ėmepyyhtao, sam katopo,
 ah kui kui katoh netano osetapary poko tāxiahtao,
- ¹⁷ jetapara tokurehse aexiryke enurupyra ro jahtao!
 Ahtao aja wakuru ao jekepyry zonētoh toehse exiry,
 ywy enurupyra exiry.
- ¹⁸ Oty katoh jenuruase?

Otarame täkye pyra jehtohme rokene, jetü roropa jehtohme, orihthohme roropa yporemäkatopöpyry ke.

Jerusarē tonahkasēme exīko

21 ¹Mame tuisa Zetekia, Juta tō esemy a, Pasua, Maukia mükuru, tonyohse ya oturukety Sowonia, Maaseia mükuru maro, ynara ekaropose:

²— Jeremia, oturuko Ritonōpo Kuesēkomo a yna akorehmatohme, ynara exiryke: tuisa Napukotonozo Papironia esē tooehse, tysoutatu tō maro, osetapase kymaro xine. Otarame Ritonōpo tyjemitunuru ke kuakorehmatorŷko mana, Napukotonozo aropōko ropa mana kywinoino xine.

³Mame turuse ywy Ritonōpo a ynara katohme: ⁴Ezuhtoh arotatoko tuisa Zetekia a Ritonōpo poe, Izyraeu tō Esemy:

— Typoremākasēme exīko opoetory tomo, Zetekia, soutatu tō onyriry etonathohme tuisa Papironia esē maro isoutatu tō maro. Jarao mokaro mā toto pata Jerusarē apururu tō zomye. Opyre tōkehko kaetokohme tyrīko ase pata rānao. ⁵Ywy roro osetapāko ase yjemitunuru ke oporemākatohme ozehno xine jehtoh ke, tohne jehtoh ke, orēpyra jehtoh ke, enara. ⁶Sero pata po isene exiketō aorihmapōko ase; ahno tomo okyno tō roropa orihnōko mā toto tyrohsē xihpyrymā ke. ⁷Tuisa Zetekia, tamuximākō maro, imehnō isene exiketō tōxinamase ahtao etonath poe, omise konōto ehtoh poe te, tyrohsē poe roropa, emero tapoisēme exīko tuisa Napukotonozo a, imehnō epetōkara a roropa toto etapary se exiketomo a. Toto orihmapōko Napukotonozo mana; toto pyno pyra exīko mana, nupunato toto onenepyra xine exīko mana. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

⁸Moraramē ynara turupose Ritonōpo a ya mokaro ahno netaryme:

— Etatoko ke! Ywy, Ritonōpo, imenekatoh ekarōko ase oya xine: isene ehtoh esemary te, orihthoh esemary, enara. ⁹Tehme rokē exiketō taro, pata po orihnōko mā toto etonath tao, omise konōto ehtoh ke, tyrohsē ke, enara. Yrome otūtarykohta oya xine, osekaroryhta Papironia pōkomo a, sero pata apurunanomo a orihpyra exīko matose; osepynanohnōko matose isene rahkene. ¹⁰Ynara tōsenetupuhse ywy, sero pata onewomara exīko ase, enahkapōko ase. Tokarosēme exīko mana Papironia tuisary a, mame jahkāko mana porehme. Ywy Ritonōpo oturunō.

Ritonōpo omiry Juta tō tuisary ekiry tomo a

¹¹⁻¹²— Jeremia, oturuko tuisa Tawī pakomotyamo a, Juta tuisary ekiry tomo a, ywy Ritonōpo omiry etatohme eya xine: “Zae ehtoko kokoro rokene. Iiryhmatyā ewomatoko iiryhmananōkō wino. Toto onewomara awahtao xine awānohtorŷko ase popyra oehtohkō emetakame, ozehno xine jehtoh apoto sã zukāko mana, ezehpŷme exikety. ¹³Pata Jerusarē, kae oesary mana, jakanahmā tō epoe, topu konōto sã ona kuraraximā epoe. Yrome ywy Ritonōpo etonāko ase oporemākatohme. Imehnō emero ouno xine ekarōko matose, oetapasaromepyra xine mā toto, apatarykō apoitohme tyya xine. ¹⁴Yrome ywy, Ritonōpo, awānohtorŷko ase onyrytā emetakame. Apoto zukāko ase otuisary tapyī konōto zahkatohme, emero zomye exiketō maro tyahkasēme exīko mana. Ywy Ritonōpo oturunō.”

Ritonôpo omiry Juta tō tuisary ekyry tomo a

22 ¹⁻²Mame Ritonôpo a tonyohse exiase Juta tō tuisary tapyĩ taka, Tawi parÿpyryme nexiase ynororo, oturuse eya tamuximãkō maro, Jerusarē pōkō maro aomiry etatohme eya xine, ynara tykase ynororo:

³— Ywy Ritonôpo ynara āko ase oya xine: zae ehtoh tyritoko, ajohpe pyra ehtoko. Tyryrhmasē exiketō ewomatoko iiryhmananō wino. Imehnō nonory poe exiketō onyryhmara ehtoko, toto onenekunohpyra ehtoko, poetōpo tomo te, pytÿpo tō roropa; ahno zae exiketō onetapara ehtoko sero pata kurā po.

⁴Sero jomiry omipona awahtao xine otuisarykōme Tawi pary tō exikehpyra exīko mā toto. Oehkehpyra mā toto sero tapyĩ konōto omōto ae, typorohse kahu tō ao te, kawaru tō po roropa, takorehmananō maro, typoetory tō maro.

⁵Yrome jomiry omipona pyra awahtao xine, ywy roro ynara etapōko ase oya xine, sero tapyĩ konōto tykararahsēme exīko, topu tō kaetokohxo exīko mana. Ywy Ritonôpo oturūko ase.

⁶— Sero tapyĩ, Juta tō tuisary tapyĩ konōto enekure mana Kireate nonory samo, ypy tō Ripano sã roropa, yrome ona tonorē sã moro rīko ase, patāpome tyriko ase roropa. ⁷Orutua kō enehpōko ase sero enahkatohme. Wywy tō enehnōko mā toto, tapyĩ manatyry kurā, apupari xikihme exiketō akohnōko mā toto apoto htaka ematohme.

⁸— Moromeīpo imehnō nonory pōkō tuhke moro kuroko ytōko mā toto, ekaropōko mā toto oseya rokene, oty katohme morohne tyrise Ritonôpo a sero pata konōto pokona? ⁹Mame ynara ezuhnōko mā toto, Ritonôpo omihpyry turumekase oya xine exiryke, onetapohpyrykō roropa ya, Ritonôpo Oesēkomo, imehnō neponāmary eahmatohme oya xine.

Ritonôpo omiry Joakaze poko

¹⁰ Juta tomo, xitara ehtoko tuisa Joxia poko, onyhnamopyra ehtoko aorihtopōpyry poko.

Yrome imūkuru, Joakaze poko oxitatoko yronomyryme.

Mokyro arōko mā toto,

jūme oehpyra ropa mana,

jūme tonurutopōpyry onenepyra ropa exīko mana.

¹¹ Ynara āko Ritonôpo Kuesēkō mana Joakaze, Joxia mūkuru poko, tummyakāme Juta tō tuisaryme:

— Toytose mā ynororo taroino jūme, oehpyra ropa ehtohme. ¹² Orihnōko mokyro mana moroto inarotopōpyry po, jūme sero nono onenepyra ropa exīko mana.

Ritonôpo omiry Jeoakī poko

¹³ Popyra ehtoh oehnōko mokyro a myhene, tytapyĩ riryhtao zae pyra ehtoh ke, imehnō enekunopyry ke, topehke pyra typānary tō rohmanohpōko, aerohtamitu onepehmara ynororo!

¹⁴ Tuānohsēme exīko mokyro, ynara kahpono:

“Tapyĩ amōko ase, inunomo, nyhtoh ke zumo pohto roropa zara po kae!”

- Mame osenuhmatoh rīko mā ynororo,
 apupari rīko apuru tō pokona, tonohse kamiraramē.
- ¹⁵ Tuisame osekarōko mah tapyi tyrise oya exiryke apupari ke, imehnō
 tapyī tō motye kure?
 Omy Joxia tynahke nexiase tōkuke roropa;
 zae exikehpyra nexiase, ajohpe pyra ipunaka.
 Inyrihpyry emero kure toehse nexiase.
- ¹⁶ Zae rokē nexiase tymōkomokākara poko, etuarimaketō poko roropa,
 naeroro emero kure toehse eya.
 Moro riryhtao ahno a enetupuhnōko mase,
 juaro mokyro mana.
 Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.
- ¹⁷ Yrome omoro ise oehtoh rokē enēko mase,
 openetatoth poko mase.
 Ahno kurā etapāko mase,
 oekyry tō ryhmāko mase jamihme oexiryke.
- ¹⁸ Morara exiryke ynara āko Ritonōpo mana Jeoakī, Juta tuisary, Joxia
 mūkuru poko:
 “Xitara exīko mā toto emero Jeoakī orihtopōpyry poko,
 ynara kara mā toto:
 ‘Popyra ehtoh toehse oya myhene!
 Popyra ehtoh moro, jepe!’
 Onyhnampopyra mā toto,
 ynara kara mā toto:
 ‘Yna tuisary! Yna Esemy!’
- ¹⁹ Ekepyry tonēsēme exīko jumētū zonētoth samo toorihse ahtao;
 tytywyhmasēme exīko ematothme jarānaka pata Jerusarē omōtoth
 ae.”

Jerusarē ynara exīko mana

- ²⁰ Jerusarē pōkomo, ytotoko Ripano pona kohtase,
 Pasā nonory pona ytotoko kohtase opore.
 Okohtatoko ypy tō poe Moape nonory po,
 oepe tō nonory emero typoremākase!
- ²¹ Tōturuse Ritonōpo oya kure ro awahtao etuarimara awahtao,
 yrome etary se pyra mexiase.
 Moro sā mexiase moino ro poetome awahtao,
 toipe mexiase Ritonōpo omipona pyra.
- ²² Otuisary tō taroposēme exīko sapararahme tyryrykane a,
 oepe tō tarosēme exīko mā toto imehnō namotome tapoisēme etonatoh
 tao.
 Apatary typoremākasēme exīko,
 ehxirokety me sā exīko roropa mana popyra ehtoh tyrise oya exiryke.
- ²³ Omoro, towomase exikety, torētyke pyra mase apupari risē tao,
 Ripano poe tonehse aexihpyry;
 yrome pusuh āko mase myhene, takarah katoh toehse ahtao, jetū
 toehse ahtao nohpo samo aenururuhtao!

Joakī wānohtopo

²⁴ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō, Juta tuisary Joakī a, Jeoakī mūkuru:

— Jomiry etapōko ase oya, ywy ase Ritonōpo, Isene Exikety. Jemahtao awahtao jemary poko apotunuru wino, omoro oūko ase. ²⁵ Oekarōko ase oetapary se exiketomo a, mokaro zuno mase, tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy, isoutatu tō maro. ²⁶ Oemāko ase asa maro imep̄y nonory pona, moroto enurupyra mexiatose, moroto orihnōko matose. ²⁷ Ononorykō poko omuhpe exīko matose repe, yrome morotona oehpyra ropa matose.

²⁸ Mame ynara tykase ywy:

— Otaramē tuisa Joakī oripo sã toehse, tyhmose aexihpyry, typahse aexihpyry, ise pyra toehse aexihpyry? Oty katohme tarose ynororo ipoenō maro tomase roropa imep̄y nono pona, zuaro pyra aexihpyry pona?

²⁹ Nono, nono, nono! etako ke Ritonōpo omiry:

³⁰ “Mose tuānohsēme exīko mana tumūkue pyra ehtohme, orēnōko mana.

Typakōke pyra exīko mana tuisame ehtohme, Tawi ehtopōpyry samo, Juta tō tuisaryme.

Ywy Ritonōpo oturūko ase.”

Kure ehtoh eraximary poko

23 ¹⁻² Ynara tykase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy typoetory tō tuisary tō poko:

— Awānohtor̄yko ase tuisa tomo popyra onyrit̄yã poko. Ypoetory tō pyno pyra toehse mexiatose, tynomose toto aorihthome, taropose toto sapararahme oya xine mya. Naeroro popyra ehtoh ke awānohtor̄yko ase! Ywy Ritonōpo oturunō. ³ Ypoetory tō akoīpyry enehpōko ase imehnō nonory tō poe. Morotona toto taropose ya, inonorykō pona toto enehnōko ropa ase. Emūkuāko mā toto tuhke, emānōko mā toto. ⁴ Tuisa tō menekāko ase toto pyno ehtohme. Ypoetory tō enaromyra exīko mā toto; oserehpyra exīko roropa mā toto. Toto onuwānohpyra ropa exīko ase. Ywy Ritonōpo oturūko ase.

⁵ Ynara āko roropa Ritonōpo mana:

— Imēīpo zae exikety menekāko ase, Tawi paryme tuisame ehtohme. Mokyro tuisa tuaro exikety me exīko mana. Zae ehtoh rīko mana ajohpe pyra ipunaka sero nono po porehme. ⁶ Tuisame mokyro ahtao Juta tō towomasēme exīko, Izyraeu tō maro osepeme exīko mā toto. Tosehpasēme exīko mana: “Kuesēkomo, Kypynanohnekomo”.

⁷ — Imēīpo, āko Ritonōpo mana, — tōmirykō etapory se ahno ahtao ynara kara exīko mā toto ypoko: “Ritonōpo Isene Exikety, Izyraeu tō Enehpono Ejitu nonory poe.” ⁸ Yrome ypoko ynara āko mā toto: “Ritonōpo Isene Exikety, Izyraeu tō Enehpono ropa inikahpoe, imeimehnō nonory poe roropa, morotona inaropot̄yã poe. Mame moroto exīko ropa mā toto tynonorykō po.”

Urutō kō ajohpe exiketō poko

⁹ Urutō kō poko ynara tykase ywy:

“Tātasamase ywy ukurohtao jemynyhmarmeyme,

tykytyky āko ase.

Ritonōpo Kuesēkō pokoino, aomiry kurā pokoino,

toetŷse exikety sã ase,

orutua sã ase eukuru itamurume tōse ahtao eya.

- ¹⁰ Sero nono pehme mana imeimehnō nohpo poko ehtoh ke, Ritonōpo omipona pyra;

tyyrypyrykō poko rokē mā toto,

tyjमितunurukōke zae pyra ehtoh poko rokē mā toto.

Popyra ehtoh enehporyke Ritonōpo a sero nono xitāko mana,

onahpoty tyaremāse, toorihse sã mana.”

- ¹¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Urutō kō, oturuketō roropa ya tuaro pyra mā toto;

tyyrypyrykō poko tapoise toto ya Ytapyi Kurā tao ro.

- ¹² Mokaro esemary iserehmā sã exīko, ikohmamry sã roropa;

Ynara toto tyripōko ase:

osetapāko mā toto, epukāko roropa.

Popyra ehtoh enehpōko ase toto pona,

toto wānohtoh oehnōko mana.

Ywy Ritonōpo oturunō.

- ¹³ Samaria pōkō urutō kō rypyry enease:

tōturuse toh nexiase tyneponāmary Paau omiryne, azahkuru ypoetory
tō Izyraeu arotohme.

- ¹⁴ Yrome mokaro popyra ehtoh motye Jerusarē pōkō urutō kō enease:

imehnō nohpo poko mā toto,

ajohpe oturūko mā toto,

imehnō akorehmāko mā toto tyyrypyrykō poko toto ehtohme.

Naeroro etypohpyra mā toto popyra ehtoh riry poko.

Ya popyra mā toto emero Sotoma pōkō ehtopōpyry samo, Komora pōkō
popyra ehtopōpyry sã roropa.

- ¹⁵ Naeroro ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, ynara āko ase Jerusarē

pōkō urutō kō poko:

Toto nahpāko ase otyro itunety ke,

tuna toximase orihmatō ke toto auhpāko ase

jenetupuhpyra imehnō tyripose eya xine exiryke sero nono po
porehme.”

- ¹⁶ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko Jerusarē pōkomo a:

— Urutō kō omiry onetara ehtoko, oenekunohtorŷko mā toto: “Kure rokē
exīko mana,” karyke oya xine. Typoe xine rokē ourutorŷko mā toto, jomiry
onekaropyra mā toto. ¹⁷Oturukehpyra mā toto jomiry se pyra exiketomo a:
“Kure rokē exīko mana.” Putupyra exiketomo a: “Popyra ehtoh oehpyra exīko
oya xine mana,” āko mā toto.

- ¹⁸ Mame ynara tykase ywy:

— Mokaro urutō kō Ritonōpo osenetupuhtoh tokare pyra aexityā waro
exipitopyra mā toto. Aomiry onetapitopyra mā toto. Onenetupuhpyra roropa
mā toto. Otato pyra nexiase toto, aomiry omipona pyra.

- ¹⁹ Oturuase ro:

— Zehno Ritonōpo ehtoh konopoimo sã mana, tyryrykane jamihme exikety mana wiriwirikane samo, popyra exiketō zupuhpyry epoe. ²⁰Mame moro zehno Ritonōpo ehtoh enahpyra exīko mana tyriry se toehtoh onyripyra ro ahtao. Morohne rīko mana tōsenetupuhstopōpyry ae ro. Imeīpo moro enetupuhnōko ipoetory tō mana kure rokē rahkene.

²¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Mokaro urutō kō onenyohpyra exiase, jomiry onekaropyra exiase eya xine. Yrome typoe xine rokē tururume toytose toto oturuse jomiryme samo. ²²Josenetupuhstoh tokare pyra aexityā waro toto ahtao, jomiry ekarory waro toto exiry, ypoetory tō takorehmase exiry eya xine azahkuru toto ehtoh rumekatohme eya xine, popyra toto ehtoh rumekary roropa eya xine.

²³— Ywy ase Ritonōpo emero osa po Exikety, toiro osa po rokē pyra. Ywy Ritonōpo oturūko ase. ²⁴Otonēsaromepyra matose oenepya jehtohme. Zuario pyra hmatou, emero osa po ase, kapu ao te, nono po roropa, enara? ²⁵Mokaro urutō kō nekarohpyry waro ase, ajohpe oturūko mā toto jomihpyryme samo, jomiry ekaroase eya xine aosenetykō ae ekarōko mā toto ajohpe. ²⁶Otara ahtao ypoetory tō enekunohkehnōko mokaro urutō kō nae ajohpe tōsenetupuhstohkō ke? ²⁷Osenetupuhnōko mā toto, tōsenehtohkō ekaroryke eya xine ypoetory tō wenikehkapōko mā toto ypoko, itamuru tō ypoko wenikehtopōpyry sã tyneponāmarykō Paau pokoino. ²⁸Urutō tōsenehse ahtao, ah tōsenety nekarono aosenetyme rokē rahkene. Yrome jomiry etaryhtao urutono a zae moro ekarory ripōko ase imehnō netaryme. Otyme kure tiriiku pihpyry, jomiry tiriiku puhturu nymyry sã mana? ²⁹Jomiry apoto sã mana, mate konōto sã roropa mana, topuimo akuhmotoh samo. Ywy Ritonōpo oturūko ase. ³⁰Mokaro urutō kō epeme pyra ase imehnō omiry apoiryhtao eya xine zurutohme imehnō netaryme jomiryme samo. ³¹Urutō kō epeme pyra ase roropa typoe xine otururuhtao, yrome ypoe tōmirykō ekarōko mā toto ajohpe. ³²Etatoko ke ywy, Ritonōpo, ynara āko ase: urutō kō epeme pyra ase tōsenehtohkō ekaroryhtao pehme ajohpe ehtoh ke. Tōsenehtohkō ekarōko mā toto, ajohpe ehtoh maro, epyrypāko mā toto, ypoetory tō azahkuru ehtoh poko tyripōko mā toto. Mokaro onenyohpyra exiase, toto anaropopyra exiase, ypoetory tō anakorehmara mā toto ipunaka. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

Omoxinety sã Ritonōpo a

³³Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Jeremia, imehnō ekaroporyhtao oya, ypoetory tomo, urutō komo, oturuketō roropa: “Otara āko Ritonōpo omiry nae?” ynara ezuhko: “Amarokō matose omoxinety sã Ritonōpo a, naeroro oenahkapotorŷko mana.” ³⁴Ynara karyhtao urutono te, oturuketomo te, imepŷ ahno roropa: “Ritonōpo omiry omoxinety sã mana,” mokyro wānohnōko ase jekyry tō maro. ³⁵Kurehxo ynara karyhtao tope tomo a, tyekyry tomo a roropa: “Otara ezuhnōko Ritonōpo nae? Otara tykase ynororo?” ³⁶Yrome taroino jūme ynara kamexipopyra ase eya xine: “Ritonōpo omiry omoxī sã mana.” Ynara exiryke, moro karyhtao ahno a jomiry ripōko ase omoxī sã eya xine. Mokaro a Ritonōpo omiry tytyromase, Ritonōpo Isene Exikety, Jamihmehxo Exikety. ³⁷Jeremia, ekaropoko imeimehnō urutō komo a: “Otara tozuhse mexiase

Ritonõpo a? Otara tykase ynororo?” ³⁸Mame ynara karyhtao eya xine oezukuruhtao: “Ritonõpo nekarohpyry omoxinety sã mana, tupime,” mokaro wãnohnõko ase moro katopõpyryke eya xine: “Morara kara ehtoko,” tykase jexiryke. ³⁹Mokaro apoïko ase, mya toto emãko ase ywinoino ipatarykõ maro, ynekarohpyry eya xine itamurukõ maro. ⁴⁰Mame toto hxirõko ase jũme samo. Jũme moro ehxirotohenenikehpyra exiko mã toto.

Ruto tõ asakoro pehme fiku epery ke

24 ¹Mame enepotoh tonepose ya Ritonõpo a ruto tõ asakoro pehme fiku epery ke, Itapyĩ Kurã ĕpataka. Moro enepotoh toehse imeĩpo tuisa Joakĩ, Jeoakĩ mũkuru, Juta esẽ tarose ahtao Papironia tuisary Napukotonozo a, tynamotome Jerusarẽ poe, tynonory pona. Izyraeu tõ tarose eya, Juta tõ tamuximãkõ maro, wewe poko erohketõ maro, imehnõ emese kure toerokuru waro exiketõ maro. ²Moro enepotoh ao ruto apitorymã ao fiku epery nexiase kurãkõ rokene, ahpirãsasaka exiketomo. Zakorõ ruto ao fiku epery nae nexiase popyra aexityamo, tonahsẽme ise pyra aexityã ipunaka. ³Mame tõturupose Ritonõpo ya, ynara tykase:

— Jeremia, oty enẽko mah?

— Fiku epery! tykase ywy. — Moro kurãkõ kure nymyry mã kehko. Yrome moro popyra aexityã popyra mã kehko ipunaka, onenahsaromepyra ahno mana.

⁴Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

⁵— Ywy, Ritonõpo Izyraeu tõ Esẽ ourũko ase, mokaro Izyraeu tõ tarose aexityã Papironia pona moro fiku epery kurã sã mã toto, kure rokẽ mokaro rĩko ase. ⁶Mokaro pyno exĩko ase. Mame toto enehnõko ropa ase sero nono pona ropa. Tapyĩ riry sã kure toto rĩko ase, toto onenahkapopyra exĩko ase; toto arykãko ase, onoupyra ropa exĩko ase. ⁷Ikurohtaka xine jenetuputyry se toto ehtoh rĩko ase, Ritonõpo Tosẽkõme. Mame ypoetoryme exĩko mã toto, ywy toto Esẽme exĩko ase, yronymyryme toepyyrykõ se exĩko mã toto ya, jomipona toehtohkõme.

⁸— Yrome ywy Ritonõpo mokaro rĩko ase fiku epery popyra onenahpyra aexityã samo: tuisa Zetekia Juta tõ esemy te, tamuximãkõ kowenu poko erohketomo te, Jerusarẽ põkõ akoĩpyry maro, sero nono po aexityamo te, Ejitu pona aytotyã roropa. ⁹Popyra ehtoh konõto enehpõko ase toto pona. Moro eneryke imehnõ nonory põkomo a osenuruhkãko mã toto emero porehme. Mokaro kerekereemãko mã toto, toto poihtõko mã toto, eunohnõko roropa mã toto. Mame emero nono po toto aropotopõpyry po ya, toto esehtõko imehnõ mana popyra ehtoh enehpotohme topetõkara pona. ¹⁰Etonatoh enehpõko ase eya xine te, omise konõto te, tyrohsẽ roropa toto enahkatohme sero nono po, ynekarohpyry eya xine, itamuru tomo a, enara.

70me jeimamyry Papironia po

25 ¹Mame asakoropane jeimamyry taropose ahtao tuisame Jeoakĩ a, Joxia mũkuru, Juta esẽme, Ritonõpo omiry toehse ya Juta tõ poko. Moro nexiase jeimamyry apitorymã po tuisame Napukotonozo toehse ahtao Papironia po. ²Oturuase Juta tõ netaryme, Jerusarẽ põkõ netaryme roropa emero, ynara tykase ywy eya xine:

³— 23me jeimamyry taropose ya, 13me jeimamyry poe tuisame Joxia, Amō mūkuru ahtao Juta po tarona, Ritonōpo Kuesēkō omiry etary poko te, aomiry ekarory poko roropa oya xine. Yrome otato pyra mexiatose. ⁴Onetara mexiatose, otato pyra rokē mexiatose, typoetory tō urutō kō onenyohkehpyra Ritonōpo ahtao ro oya xine. ⁵Tōturuse toh nexiase oya xine popyra ehtoh poko oehtohkō irumekatohme oya xine, zae pyra onyryrykō rumekatohme roropa oya xine. Moro sã awahtao xine okynahxo exiko matose sero nono po, Ritonōpo nekarohpyry po oya xine, atamurukomo a roropa, jūme oesarykōme ehtohme. ⁶Mokaro urutō kō tōturuse oya xine imehnō neponāmary onupipyra oehtohkōme toto oneahmara roropa oehtohkōme, Ritonōpo a ehtomapopyra roropa oehtohkōme ineponāmarykō riry poko oya xine. Ritonōpo omipona awahtao xine awānohpyra xine aexiry. ⁷Yrome Ritonōpo ro ynara tokarose, aomiry etary se pyra mexiatose. Māpyra Oesēkō tyhtomapose oya xine oneponāmarykō eahmary poko oexirykōke, morara exiryke tuānohse mexiatose.

⁸— Morarame aomiry etary se pyra oexirykōke, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase: ⁹“Ahno tō enehpōko ase emero inikahpoe ypoetory, tuisa Napukotonozo maro Papironia poe. Mokaro enehnōko ase etonatohme sero pōkō, Juta tō maro, imehnō nonory pōkō maro, ononorykō zomye exiketō maro. Mokaro enahkapōko ase ipunaka; nono pona jūme tomasēme exiko mā toto. Morohne eneryke osenuruhkāko imehnō mana, enaromyke exiko mā toto. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase. ¹⁰Kui katoh tākye exiryke enahkapōko ase atākyematoh roropa te, panaikato roropa oseahmatoh poko, pytatoh poko, enara. Tynahke pyra exiko matose azeite pyra roropa, nāparina eukuru. ¹¹Sero nono emero typahsēme exiko mana, enenanō osenuruhkāko mā toto. Mokaro ahno tō emero Papironia tuisary poetoryme exiko mā toto 70me jeimamyry pona. ¹²Moromeīpo Papironia tuisary wānohnōko ase ipoetory tō maro iirypyrykō emetakame. Moro nono enahkāko ase, jūme typahse inonorykō nomōko ase. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase. ¹³Moro nono pōkō wānohnōko ase, toto enaroximatopōpyry ae ro ya, emero tymerose aexihpyry ae ro sero pape poko, Jeremia nekarohpyry ae ro nono tō pōkō wānopyry poko. ¹⁴Imeimehnō nonory pōkō namotome exiko mā toto, tuisa tō jamihme exiketō poetoryme exiko roropa mā toto, morara ahtao jepehmāko mā toto tynrytyākō emetakame.”

Imeimehnō nonory pōkō wānopyry poko

¹⁵Mame Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy ynara tykase ya:

— Seny, eukuru ē pehme eukuru jehnahpyry ke, zehno jehtoh ke. Sero eukuru ē apoiko mokaro ahno tō ohpatohme, emero, eya xine aaroporyhtao ya. ¹⁶Moro eukuru enyryhtao eya xine, kywyh kywyh āko mā toto, rowohpe exiko mā toto etonatoh aroporyke ya eya xine.

¹⁷Naeroro moro eukuru ē apoiase Ritonōpo nekarohpyry ya, moro eukuru ke ahno tō tauhpase ya, eya xine taropose jahtao Ritonōpo a. ¹⁸Jerusārē te, Juta patary tō maro, ituisary tō maro kowenu poko erohketō maro tauhpapose toh nexiase. Tōse eya xine tosarykō ona tonorēme ehtohme, osa xihpyryme enepopyra ehtohme, enenanomo osenuruhkatohme. Mame esetykō esehtōko imehnō mana, popyra ehtoh enehpotohme. Seroae ro morararo mana.

¹⁹⁻²⁶ Ynara mā mokaro esetykō auhpaohpyryme moro eukuru ke, zehno Ritonōpo ehtoh ke:

Ejitu tuisary te, imaro tamuximākomo, kowenu poko erohketomo;
 Ejitu pōkō maro emero,
 imehnō nonory pōkō aepyhpyā Ejitu pona;
 tuisa tō Uze nonory po exiketomo;
 tuisa tō roropa pirixteu tō patary tō po:
 Axikerō te, Kaza te, Ekorō te, Axitote akoipyry;
 Etō pōkomo, Moape tomo te, Amō tō maro;
 tuisa tō emero Tiro po te, Xitō po roropa;
 tuisa tō emero nono esamo tuna konōto Metiteraneu ehpio;
 pata tō Tetā te, Tema te, Puze roropa;
 mokaro emero tūsety mytyhse sā isahkananomo;
 Arapia tuisary tō emero;
 ahno tō ona tonorē pōkō tuisary tō emero;
 tuisa tō roropa Ziniri po, Erāo po, Metia po;
 tuisa tō emero inikahpoe moemoēkomo te, ameke pyra exiketomo
 atakenaka.

Ahno tō emero sero nono po tauhpapose toh nexiase. Mame etyhparyme Papironia tuisary tauhpasēme exīko mana.

²⁷ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Kaxiko ahno a ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy toto ohpapōko ase toto etȳtoh pona, enarutatoh pona, aepukatoh pona owōsaromepyra ropa toto ehtohme etonatoh pokoino, ynaropohpyry eya xine.

²⁸ Mame moro eukuru ē apoiry se pyra toto ahtao, kaxiko eya xine, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ēpōko mana oya xine. ²⁹ Enahkapitōko ase taro ypatary po. Otaramē osetetupuhnōko mā toto typoko xine, onuānohpopyra osekarōko toh nae? Arypyra! Tuānohsēme exīko mā toto, etonatoh aropōko ase emero ahno a sero nono po. Ywy Ritonōpo oturuno.

³⁰ — Omoro, Jeremia, jomiry emero ekaroko eya xine, ynara kaxiko eya xine:

“Konomeru rīko Ritonōpo mana moroto kapu ao
 oturūko mana osa kurā poe, toсарy poe.
 Konomeru rīko mana typoetory tō pona,
 kohtāko mana mokaro uwa epery amuhnanō samo, uwa eukuru
 riryhtao.

Mokyro etāko mā toto sero nono pōkō emero.

³¹ Moro panaikato totasēme exīko sero nono etyhpary po, ahno tō hxirory se Ritonōpo exiryke.

Ahno emero apiakāko mana,
 popyra exiketō etapāko mana.
 Ritonōpo Oesēkō, noturuno.”

³² Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oturūko mana, popyra ehtoh ytōko mana ahno nonory poe imepȳ pona, tyryrykane konōto jamihmehxo exīko nono etyhpary po. ³³ Moro ēmepary ae ahno ekepyry tō, Ritonōpo netapatyā sapararahme exīko mā toto sero nono po porehme. Toto onyhnamopyra exīko

mā toto. Okepy tō ananỹpyra exĩko mā toto, ononẽpyra roropa exĩko mā toto: typahse rokẽ exĩko mā toto nono po okyno ety samo.

³⁴Amarokomo, tuisamākomo, kui kahtoko! Ypoetory tō pynanohneme exiketomo kui kahtoko opore! Oxitatoko, osẽtorimatoko oruno htaka! Oetapatohkō toehse: epukāko matose toorihse kaneru imenekatyāme aexityā samo. ³⁵Ahno tuisary tō epasaromepyra exĩko mā toto; osepynanohpyra exĩko mā toto. ³⁶⁻³⁷Kui āko mā toto, pusuh āko roropa sam karyke, toto zehno Ritonōpo exiryke mokaro nonory pōkō tonahkase eya; toto nonory tytahkase eya, towomase aexihpyrỹpyry. ³⁸Typoetory tō turumekase Ritonōpo a, tosary rumekatopōpyry sã reão a. Osetapatoh popyra ehtoh te, zehno Ritonōpo ehtoh roropa sero nono tyripose patāpome, nono tonorẽme rokẽ toehse rahkene.

Jeremia tonaroximase aorihmapotoh ke

26 ¹Mame Jeoakĩ, Joxia mũkuru tuisame toehse ahtao, Juta tō esẽme, ²ynara tykase Ritonōpo ya:

— Xikihme exiko moroto zara po Ytapyĩ tao, ahno zurutohme emero ynekarohpyry oya, Juta patary tō poe morotona aepyhpyamo a jeahmatohme. Zuruko toto emero ynyriphopyry poko oya. ³Otarame otatōme exĩko mā toto, mame popyra toehtohkō rumekāko mā toto. Moro sã toehse ahtao, ywy roropa etyorōmāko ase, popyra ehtoh onenehpopyra exĩko ase toto pona, toto wānohtohme popyra toto ehtoh emetakame.

⁴Ritonōpo a turuse ywy ynara toto zurutohme:

— Ywy, Ritonōpo kuuruatose jomiry omipona oehtohkōme, āmorepatopōpyrykō ya omipona oehtohkōme. ⁵Otato ehtoko ypoetory tō, urutō kō omiry poko. Toto enyohkehpyra exiase, yrome aomirykō omipona pyra mexiatose. ⁶Otato pyra awahtao xine, sero Ytapyĩ Kurã rĩko ase Xiro ritopōpyry sã ya. Mame imeimehnō nonory pōkō sero pata esehtōko mā toto, popyra ehtoh enehpory se toto ahtao.

⁷Morohne ekarory ya totase oturuketomo a, urutō komo a, ahno a roropa emero moroto zara po Ritonōpo Tapyĩ tao. ⁸Mame Ritonōpo nekarohpyry poko tōturukehse jahtao, tapoise exiase oturuketomo a, urutō komo a, ahno a roropa, opore tykohtase toto:

— Orihnōko mase moro pokoino! ⁹Oty katohme morohne myka Ritonōpo Kuesẽkō omiryne, sero Tapyĩ Kurã Xiro ehtopōpyry sã exĩko, sero pata roropa tonahkasẽme exĩko te, pata pōkō tonahsẽme exĩko roropa mā toto?

Mame tōximōse toto jomye moroto zara po Ritonōpo Tapyĩ tao.

¹⁰Mame moro poko zuaro toehse Juta tō kowenu poko erohketō ahtao tutūtase toto tuisa tapyĩ konōto tae, toytose toto porohse tosarykō po omōto kasenato tao Ritonōpo Tapyĩ tao. ¹¹Mame ynara tykase oturuketomo, urutō kō maro, tuisa tomo a, ahno a roropa:

— Mose orihmapory se ynanase popyra tōturuse exiryke kypatarykō poko. Aomiry metatou apanarykō ke.

¹²Mame ynara ase eya xine:

— Ritonōpo Kuesẽkō nurupotopōpyry rokẽ ekarono onetarykōme sero Tapyĩ poko, sero pata poko roropa. ¹³Kurehxo oya xine exiry oetyorōmarykō Ritonōpo omiry omipona oehtohkōme. Moro sã toehse awahtao xine,

etyorōmāko mana. Popyra ehtoh onenehpopyra exīko mana: “Enehpōko ase,” tykase ahtao ro eya osemazuhme. ¹⁴Ywy tapoise oya xine, jamihmehxo matose ymotye. Kyritoko zae ehtoh oya xine. ¹⁵Yrome tuaro ehtoko sero poko: jetaparyhtao oya xine awānohtorŷko Ritonōpo mana, amarokomo, sero pata pōkō maro, zae exikety totapase oya xine exiryke, tonyohse jexiryke Ritonōpo a senohne emero oturuse oya xine.

¹⁶Mame tuisa tō, kowenu poko erohketō maro ahno maro ynara tykase oturuketomo a urutō komo a roropa:

— Mose orutua anaorihmapopyra ynanase tōturuse exiryke Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyry rokene.

¹⁷Mame toitoine tamuximākō towōse roropa oturuse imoihmākomo a, ynara tykase:

¹⁸— Ezekia tuisame ahtao Juta esēme, urutō Mikeja, Moresete pono tōturuse ahno a emero Kuesēkō, Jamihmehxo Exikety omiryme. Ynara tykase ynororo:

“Jerusarē ypyme exīko topu tō rokē kaetokohxo,

ypy Xiāo tahkasēme exīko tupito samo,

Ritonōpo Tapyī esary itume exīko mana.”

¹⁹Tōturuse ro mokaro tamuximākomo:

— Morarama urutō Mikeja etapary se Ezekia tō kynexine Juta tō maro? Arypyra ipunaka! Ritonōpo zuno Ezekia toehse, aomiry omipona se toehse ynororo. Mame Ritonōpo toetyorōmase. Popyra ehtoh onenehpopyra toehse ynororo: “Enehpōko ase,” tykase ahtao eya osemazuhme. Seromaroro otara āko sytatau? Popyra ehtoh enehpōko sytatau Ritonōpo a kuānohtohkōme?

²⁰— Imepŷ ropa urutō tōturuse Ritonōpo omiryme. Uria nexiase Semaia mūkuru, pata Kiriate-Jearī pono. Tōturuse ynororo sero pata wānohtoh poko Juta tō wānopyry poko roropa, Jeremia nekarohpyry saaro. ²¹Uria nekarohpyry waro toehse tuisa Jehoakī ahtao, soutatu tō maro, kowenu poko erohketō maro taorihmapose ynororo tuisa a repe. Yrome moro waro Uria ahtao zuno toehse, mame toepase ynororo Ejitu pona. ²²Yrome Eunatā, Akapoa mūkuru, tonyohse tuisa Jehoakī a imehnō maro Ejitu pona Uria apoitohme. ²³Uria tonehse Ejitu poe ekarotohme Jehoakī a. Mame totapapose ynororo eya ekepyry tōmase emero rokē zonētoht taka.

²⁴Yrome towomase jexiryke Aikā, Sapā mūkuru a jekaropyra toh nexiase ahno a jetapatohme.

Kāka wewe risemy

27 ¹Mame Zetekia, Joxia mūkuru tuisame toehse ahtao, Juta tō esēme, Ritonōpo Kuesēkō a ohpetu tyripose ya: ²Wewe tyripose ya kākame, imyhtoh ke pui pihpyry risemy, tyritohme ypymyry pona. ³Mame Ritonōpo a turuse ywy omi aropotohme nono tuisary tomo a: Etō esemy a te, Moape esemy a roropa, Amō esemy a te, Tiro esemy a te, Xitō esemy a, enara, toto nenyoytamo ae Jerusarē pona omi aronanōme, ēpaixatoame tuisa Zetekia enese. ⁴Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esey jaropoase mokaro ēpaixatoa tomo a, tōmiry aropotohme eya xine tutuisary tomo a, ynara katohme:

⁵— Ywy, yjamtunuru ke, tyriry waro jexiryke sero nono rine, ahno maro onokyro tō maro okyno tō maro isene exiketō emero sero nono po;

morohne ekarory se jahtao ekarōko ase imehnomo a. ⁶Ywy exiase ahno tō emero ekarohpono ypoetory Napukotonozo a, Papironia pono, ypoe onokyro tō roropa erohnōko ekyme. ⁷Ahno tō emero ipoetoryme exīko mā toto, imūkuru poetoryme, ipary poetoryme roropa, Papironia poremākatoḥ pona. Morarame Papironia typoremakasēme exīko imehnō ahno poetoryme exīko mā toto ituisary tō jamihmākō maro.

⁸— Yrome ahno nae ahtao Papironia tuisary poetoryme toexirykō se pyra ahtao, aomiry omipona se pyra roropa toto ahtao, mokaro wānohnōko ase etonatoḥ ke, omise konōto ehtoḥ ke, tyrohsē ke, enara. Mame etyhyryme mokaro ahno enahkapōko ase Napukotonozo a. Ywy Ritonōpo oturuno. ⁹Imehnō urutō kō omiry onetara ehtoko, imeīpo ehtoḥ waro exiketō omiry roropa: tōsenehtopōpyry ke te, tōtururuke aorihtyā zuzenu tomo a te, pyxiā maro tōtururuke roropa. Mokaro emero ourutorýko mā toto osekaropyra oehtohkōme Papironia tuisary a. ¹⁰Oenekunohtorýko mā toto, ynara oritorýko mā toto: taroposēme exīko matose ononorykō poe, mya tarosēme exīko, mame tonahkasēme exīko matose. ¹¹Yrome emero ahno Papironia tuisary omipona toehse ahtao, ipoetoryme toehse ahtao, mokaro nomōko ase tynonorykō po, tutupikō poko erohtohme moroto toto ehtohme. Ywy Ritonōpo oturuno.

¹²Moro saaro tuisa Zetekia Juta tō esemy a oturuase, ynara ase eya:

— Osekaroko Papironia tuisary a. Ipoetoryme exiko papironio tō poetoryme roropa, mame isene exīko mase. ¹³Oty katohme omoro, opoetory tō maro oorikyrykō se etonatoḥ tao, omise ehtoḥ konōto ke, tyrohsē ke roropa? Ynara exiryke, Ritonōpo Kuesēkō kuruatose moro sã exīko ahno a emero Papironia tuisary poetoryme exipyra ahtao. ¹⁴Imehnō urutō kō omiry onetara exiko, Papironia tuisary poetoryme pyra oriporykō se toto ahtao. Oenekunohtorýko mā toto. ¹⁵Ritonōpo ro Kuesēkō ynara tykase toto poko: mokaro anaropopyra exiase; ajohpe oturūko mā toto Ritonōpo omiry me samo. Imeīpo ynara exīko: ononorykō poe aaropotorýko mana, mame amarakō maro urutō kō ajohpe exiketō orihnōko matose.

¹⁶Mame oturuase oturuketomo a, ahno a roropa, Ritonōpo Kuesēkō omiry me, ynara tykase ywy:

— Otato pyra ehtoko mokaro urutō komo a: “Okynã pyra Ritonōpo Tapyĩ mōkomory kurã tonehsēme exīko ropa Papironia poe,” āko. Ajohpe mana! ¹⁷Mokaro omiry onetara ehtoko! Papironia tuisary poetoryme ehtoko, orihpyra oehtohkōme! Oty katohme sero pata itahkapōko sytatou, ypyme ehtohme typahsēme? ¹⁸Mokaro urutō kōme nymyry ahtao jomiry nae toto ahtao, ah noturū toto ya, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Ytapyĩ mōkomory akoīpyry tuisa tapyĩ mōkomory roropa Jerusarē po anaropopyra ehtohme Papironia pona.

¹⁹⁻²⁰Juta tō tuisary Joakī, Jeoakī mūkuru tarose ahtao tuisa Napukotonozo a imehnō tamuximākō maro Juta poe, Jerusarē poe roropa Papironia pona, xikihme exiketō metau risē anaropyra nexiase, paxiha konōto te, apō tō maro, imepỹ mōkomo maro Ritonōpo Tapyĩ tae.

²¹Otato ehtoko jomiry poko, ywy ase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý. Moro mōkomo tynomose aexihpyry Ytapyĩ tao, tuisa tapyĩ tao roropa Jerusarē po, ²²morohne tarosēme exīko Papironia pona moroto

ehtohme josenetupuhtoh ropa pona ipoko. Mame morohne enehnōko ropa ase tarona tyrítőhme ropa esaka. Ywy Ritonōpo oturunō.

Jeremia maro urutō Hanania

28 ¹Mame nuno 5mā po moro jeimamyry ae ro, 4me jeimamyry taropose ahtao Zetekia a tuisame toexiry poko, urutō Hanania, Azua mūkuru tōturuse ymaro zara po, Ritonōpo Tapyī tao. Kipeāo pōme Hanania nexiase. Ynara tykase ynororo ya oturuketō netaryme, ahno netaryme roropa, ²Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ynara āko:

— Papironia tuisary jamitunuru tytahkase ya. ³Taroino asakoro jeimamyry otyhkara ro ahtao Ytapyī mōkomory enehnōko ropa ase tarona, tuisa Napukotonozo narotyā Papironia pona. ⁴Juta tō tuisary roropa enehnōko ropa ase Joakī, Jeokī mūkuru imehnō ahno maro emero tarose aexityā Juta nonory poe Papironia pona. Yje, Papironia tuisary jamitunuru enahkapōko ase. Ywy Ritonōpo oturunō, tykase.

⁵Mame oturuketō netaryme imoihmākō maro zara po Ritonōpo Tapyī tao, ynara ase Hanania a:

⁶— Kure kuhse exiry moro toehse ahtao! Morohne se ase Ritonōpo a. Ōmihpyry ae ro, Ritonōpo nyryry enery se ase, Itapyī mōkomory emero enehpory ropa eya Papironia poe ahno maro emero, toto narotyā tynamotokōme. ⁷Yrome etako pahne jomiry oya, moxiamo a roropa: ⁸Moino ro urutō kō tōturuse, exipyra ro jahtao, arypyra awahtao roropa, etonatohe oepyyr poko tōturuse toto te, omise konōto ehtoh poko te, tyrohsē oepyyr poko roropa tuhke ahno nonory pona, ahno jamihmākō pona roropa. ⁹Yrome urutō ynara karyhtao: “Emero kure rokē exīko mana, torētyke pyra ehtoko,” karyhtao, Ritonōpo a tonyohse aexiry enetupuhnōko sytatose, moro toehse ahtao rokene aomihpyry ae ro.

¹⁰Mame moro kāka, ynyrihpyry wewe risē ypymyry pokona, tapoise Hanania a, tytahkase eya, ¹¹mame imoihmākō netaryme ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Kuesēkomo a ynara turuse: “Sero sã Napukotonozo kyryry, kākame itahkāko Ritonōpo mana inyrihpyry imeimehnō nonory pōkō pymyry pokona emero. Moro rīko mā ynororo asakoro jeimamyry otyhkara ro ahtao.”

Mame ywy ytoase ropa.

¹²Moromeīpo okynā pitiko ahtao Ritonōpo a tonyohse ywy Hanania zuruse, ynara tykase ywy:

¹³— Ritonōpo ynara tykase: “Kāka tytahkase oya, wewe risemy, yrome imep̄y riko ase imyakāme, kurimene risēme.” ¹⁴Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy kākā rīko mana imeimehnō nonory pōkō pona emero porehme, kurimene risemy, typoremākāsēme exīko mā toto tuisa Napukotonozo a, Papironia pono. Ritonōpo ynara tykase: onokyro tō roropa ripōko ase Napukotonozo akorehmananōme.

¹⁵Ynara tykase roropa ywy:

— Etako pahne, Hanania! Omoro enyohpyra Ritonōpo Kuesēkō nexiase; mokaro enekunohnōko mase, ajohpe ehtoh ekaroryke eya xine. ¹⁶Morara exiryke Ritonōpo oenahkapōko mana: sero jeimamyry ae ro orihnōko mase, ahno turuse oya exiryke Ritonōpo omihpyry omipona pyra toto ehtohme.

¹⁷Mame urutō Hanania toorihse nuno 7mā po moro jeimamyry ae.

Jeremia nymerohpyry juteu tō neneryme Papironia po

29 ¹Mame pape meroase juteu tō neneryme, Napukotonozo narotyā tynamotome Jerusarē poe Papironia pona: tuisa tomo, oturuketomo, urutō komo, ahno maro emero. ²Moro pape tymerose ya moromeīpo Jerusarē poe tuisa Joakī tarose ahtao, jeny maro, tuisa akorehmananō maro itapyī tao te, Juta tō tuisary tō maro te, Jerusarē tuisary tō maro te, tapyi rinanō maro te, imehnō emese kure exiketō maro toerokurukō poko, enara. ³Mame Erasa, Sapā mūkuru taropose tuisa Zetekia a, Juta tō esemy, Kemaria, Hiukia mūkuru maro nymerohpyry arotohme tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy. Ynara tykase:

⁴“Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ynara āko juteu tomo a emero tynaropotyā Napukotonozo a arotohme tynamotome Jerusarē poe Papironia pona: ⁵‘Tapyi tō amotoko morohne tao oehtohkōme. Wewe tō eperytaketō arykatoko epery enahtohme oya xine. ⁶Opytatoko, emūkuatoko roropa, opoenō pytatohme roropa emūkuatohme roropa, oemātohkōme tuhkehxo oehtohkōme. ⁷Erohtoko kure rokē apatarykō ehtohme, morotona taropose ya oexirykōke imehnō namotome. Oturutoko ya kure rokē moro pata ripotohme ya, kure rokē moro pata ahtao amarokō roropa kure exīko. ⁸Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ourutorỹko ase: osenekunohpopyra ehtoko urutō komo a amarōkomo te, imeīpo ehtoh poko zuaro ase, kananomo a roropa. Toto omiry onetara ehtoko mokaro osenehtohkō poko roropa. ⁹Ajohpe ourutorỹko mā toto jomiryme sā repe. Mokaro onenyohpyra exiase. Ywy Ritonōpo oturunō.’

¹⁰“Ritonōpo Kuesēkō tōturuse ro, ynara tykase: ‘Imeīpo 70me jeimamyry taropose oya xine ahtao Papironia po opyno xine jehtoh enepōko ropa ase oya xine. Mame jomihpyry ae ro oenehtorỹko ropa ase ononorykō pona ropa. ¹¹Ywy ro rokē josenetupuhtoh waro ase opoko xine: kure rokē oritohkōme, oporemākapopyra xine roropa jehtohme, imeīpo kure rokē oehtohkō ekarōko ase oya xine, morohne eraximāko matose. Ywy Ritonōpo oturunō. ¹²Mame ykohmāko matose, oturūko roropa matose ya, mame ywy oezuhtorỹko ase. ¹³Moraramē jupīko matose, jenēko roropa matose jupiryhtao oya xine yronymyryme. ¹⁴Yje! Ourutorỹko ase, jeporỹko matose, mame aarotorỹko ropa ase ononorykō pona ropa. Oximōme oenehtorỹko ase imeimehnō nono tō poe emero, aaropotopōpyrykō poe. Mame aarotorỹko ropa ase ononorykō pona ropa, moro poe kuaropoatose imehnō namotome. Ywy Ritonōpo oturunō.’

¹⁵“ ‘Urutō kō tokarose Ritonōpo a yna a Papironia po,’ āko matose.

¹⁶Etatoko ke Ritonōpo nekarory mokyro tuisame exikety poko, Tawi myakāme te, pata Jerusarē pōkō poko roropa, oekyry tō mokaro, anaropyra aexityā amaro xine imehnō namotome. ¹⁷Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko: ‘Eya xine etonatoh aropōko ase te, omise konōto ehtoh te, tyrohsemy, enara; mokaro rīko ase fiku epery imotahpyry samo, popyra ipunaka enapryry se pyra aexityā samo. ¹⁸Mokaro ekahmāko ase etonatoh ke, omise ehtoh konōto ke, tyrohsē ke, enara; toto eneryke tyya xine osenuruhkāko imeimehnō nono pōkomo mana. Mame emero nono po, morotona taropose toto ahtao ya,

osenuruhkāko mā toto. Xē! jam! āko mā toto mokaro ehtoh eneryke tyya xine. Eunohnōko mā toto, mokaro esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpotohme. ¹⁹Moro exīko mana jomiry omipona pyra toto exiryke tonyohse ahtao ya ypoetory tō urutō komo a ekarotohme eya xine. Otato toexirykō se pyra toh nexiase. ²⁰Yrome seromaroro amarokō emero, ynaropotyā Papironia tuisary a arotohme Jerusarē poe tynamotome, etatoko ke jomiry oya xine.’

²¹“Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy tōturuse Akape, Koraia mūkuru poko, Zetekia, Maaseia mūkuru poko roropa, ajohpe oturūko mā toto aomiryme samo. Ynara āko Ritonōpo mana, mokaro ekarōko ase Napukotonozo, Papironia tuisary a, mame toto etapāko mana onenerykōme. ²²Morarama mokaro, tarose aehtyā imehnō namotome, Jerusarē poe Papironia pona, popyra ehtoh enehpory se toto ahtao imepī pona, ynara āko mā toto: Ritonōpo a oripory se ase inyrihpyry sā Zetekia a Akape maro tupuruse toto ahtao Papironia tuisary omi poe isene ro toto ahtao. ²³Moro toehse Zetekia a Akape maro tyrypyrykō xihpyry poko toehse toexirykōke, imehnō nohpo poko toehse toh nexiase, ajohpe toh nexiase roropa Ritonōpo omiry ekaroneme samo. Mokaro nyrihpyry waro Ritonōpo mana, tonese eya exiryke. Ritonōpo noturuase.”

Semaia nymerohpyry

²⁴⁻²⁵Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy a taropose ywy Semaia zuruse, pata Neerāo pono, ynara kase:

— Pape tō tymerose oya, opoe rokene, ahno a emero Jerusarē po te, oturukety Sowonia a, Maaseia mūkuru te, imehnō oturuketomo a roropa emero. Moro pape onymerohpyry ae ynara mase Sowonia a: ²⁶“Ritonōpo Kuesēkō oriase oturuketyme, Joiata myakāme. Seromaroro tuisame mase Ritonōpo Tapyī poko erohketō tuisaryme porehme. Naeroro oerohtoh nase rowohpe exiketō apoipory, urutōme osekarokety ahtao imyhtohme keti ke, osenao kurimene risē maro ipymyry pokona. ²⁷Morara exiryke oty katohme Jeremia, Anatote pō anapoipyra ro mexiase urutōme aotururuhtao ynororo ahno a? ²⁸Jeremia apoipoko ynara turuse ynororo exiryke Papironia pōkō narotyamo a tynamotome: Okynahxo exīko mā toto moroto, morara exiryke kure tapyi tō amory eya xine tosarykōme, eperytaketō arykary eya xine inapryrykō enahtohme.”

²⁹Mame moro pape tysekeremase oturukety Sowonia a ynetaryme. ³⁰⁻³²Mame Ritonōpo a tōmiry tonyohpose ya papironio tō narotyamo a emero Semaia poko, ynara tykase: “Ywy Ritonōpo, Semaia wānohnōko ase ipoēnō maro, ipakomotyā maro. Mokyro onenyohpyra exiase, yrome typoe rokē tōturuse ynororo urutō samo ajohpe ehtoh etapotohme oya xine. Morara exiryke typakōke pyra exīko mana arānao xine. Jomiry omipona pyra aarorykō se toehse ynororo, naeroro ynyriry kurā ypoetory tomo a onenepyra ekurehnōko mana. Ywy Ritonōpo oturunō.”

Ritonōpo omiry kure Izyraeu tō riry poko

30 ¹⁻³Mame Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy ynara tykase ya:

— Jeremia, ynekarohpyry oya imeroko pape pokona emero, ynara exiryke, okynā pyra ypoetory tō enehpōko ropa ase, Izyraeu tomo te, Juta

tō roropa. Mokaro enehnōko ropa ase moro nono pona ropa ynekarohpyry itamuru tomo a. Moro nono esēme exīko ropa mā toto. Ywy Ritonōpo oturunō.

⁴ Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase Izyraeu tō poko Juta tō maro:

⁵ “Kui katoh totase ya, tonaroxitapāse, kui katoh enaromyke, torētyke roropa ipunaka.

⁶ Apoaporo, osenetupuhtoko!

Orutua poeto enurūko nae? Nary!

Naeroro oty katohme mokaro orutua kō enēko

ywy emero tuakurukō apoiko, nohpo,

poetoēme exikety samo, enurusasaka ahtao?

Oty katohme ēmytykō tytyorōtase nae?

⁷ Moro ēmepyy, popyrahxo ehtoh oehnōko mana!

Imep̄ ēmepyy moro ēmepyy s̄a pyra mana ipunaka.

Jako pakomotyā etuarimāko yronymyyme,

yrome typynanohsēme exīko mā toto moro poe.”

⁸ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

— Moro ēmepyy toehse ahtao ipymyrykō winoino irohmanohpotohkō hmōko ase, imyhtoh tonō keti tō oūko roropa ase. Mame imehnō namotome exipyra ropa exīko mā toto. ⁹ Yrome, ywy Ritonōpo, toto Esem̄y omipona exīko mā toto, Tawī pary poetoryme roropa exīko mā toto, ynekarohpyry eya xine toto esēme.

¹⁰ “Ypoetory tomo, Jako pakomotyamo, enaromyra ehtoko!

Izyraeu tomo, oserehpyra ehtoko!

Opynanohtorykō ase moro nono moe exikety poe,

moro nono pōkō namotome oehtohkō poe.

Oehnōko ropa matose, Jako pakomotyamo.

Towomasēme exīko matose;

oenaroximara xine exīko imehnō mana.

Ywy Ritonōpo oturunō.

¹¹ Amaro xine exīko ase opynanohtohkōme.

Imeimehnō nonory enahkapōko ase, emero

aaropotopōpyrykō ya, yrome oenahkara xine ase.

Tuānohsēme exīko matose repe;

yrome, awānopyrykohtao ya,

zae rokē awānohtorykō ase; onymotyēkara ase.

Ywy Ritonōpo oturunō.”

¹² Ynara tykase Ritonōpo pata Jerusarē pōkomo a:

“Popyra oehtohkō kurākatoh pyra mana,

āpurotopōpyrykō etyhyra mana.

¹³ Ahno pyra mana opyno exiketyme.

Opi pyra mana āpurotoh tonō epityme.

Ekurākasaromepyra osekarōko matose.

¹⁴ Opyno aexityā emero tuenikehse mā toto opoko,

opoko penetara toehse mā toto.

Amaro tōsetapase ywy, jepekarama awahtao samo.

Awānohtopōpyry jetuhxo nexiase oya oorypyry tuhke exiryke, popyra oehtoh itamurume exiryke roropa.

- ¹⁵ Atakirimara exiko āpurotopōpyry poko, okurākatoḥ pyra exiryke.
Kuānopyase moro saaro oorypyry tuhke exiryke, popyra oehotoḥ
itamurume exiryke roropa.
- ¹⁶ Yrome seromaroro mokaro emero oenahkananō tonahkasēme exīko,
oepetōkara emero tarosēme exīko mā toto imehnō namotome.
Orohmanohponanōkō tyrohmanohposēme exīko mā toto,
omōkomory ematonanohnanō tomatonanohsēme exīko mā toto.
- ¹⁷ Oepetōkara ynara āko mā toto opoko xine:
‘Xiāo typahsēme rokē toehse,
ise pyra toehse mā toto!’
Yrome kure rokē orīko ropa ase,
āpurotoḥ kurākāko ropa ase.
Ywy Ritonōpo oturunō.”
- ¹⁸ Ynara tykase Ritonōpo:
“Jako pakomotyā enehnōko ropa ase inonorykō pona ropa.
Emero tapyi taōkō pynanohnōko ase.
Jerusarē tyrisēme ropa exīko mana,
tuisa tapyi konōto tao ahno exīko ropa.
- ¹⁹ Moro pōkō eremiāko mā toto Ritonōpo eahmāko,
kohtāko mā toto tākye toexirykōke.
Toto emākapōko ase,
aomirykō etary se exīko imehnō mana imehxo exiketō samo.
- ²⁰ Jamihme exīko ropa mā toto pake toto ehtopōpyry samo.
Jekyry tō maro orēpyra exīko ropa mā toto.
Toto ryhmananō wānohnōko ase emero.
- ²¹⁻²² Mame mokaro kowenatume jekyry tō exīko mana,
ynarorome ro exīko mana.
Mokyro eahmaryhtaō ya oehnōko ya mana.
Imehnō ya oehsaromepyra exīko oneahmara ahtaō.
Ypoetoryme exīko mā toto.
Toto Esēme exīko ase.
Ywy Ritonōpo oturunō.”
- ²³⁻²⁴ Zehno Ritonōpo ehtoḥ tyryrykane konōto sā mana, tyryrykane
jamihme exikety tyryry āko popyra exiketō zupuhpyry pona. Moro zehno
Ritonōpo ehtoḥ enahpyra mana aosenetupuhtoḥ ritoh pona Ritonōpo a
emero. Imeipo kure rokē morohne enetupuhnōko ipoetory tō mana.

Izyraeu tō oepyyry ropa tosaka xine

31 ¹Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:
— Imeipo ēmepyyry oehnōko mana: Izyraeu ekyry tō emero Esēme
exīko ase, ypoetoryme exīko roropa mā toto. ²Ona tonorē po, mokaro pyno
exiase, tōsepynanohse aexityā aorikyrykō wino. Tōserematoḥ se toehse
Izyraeu tō ahtaō, ³moino tooehse ywy, osenepose eya xine. Moino ro opyno
xine exiase, naeroro opyno xine jehtoḥ enepōko ro ase oya xine, jūme opyno
xine jehtoḥ exikehpyra mana. ⁴Izyraeu tomo, oritorīko ropa ase tynonoke
ahnome. Tāporī tō apoīko ropa matose watohme tākye oehotohkōke. ⁵Uwa

zoko tō arykāko ropa matose ypy tō po Samaria po. Uwa zoko arykananō epery apoiko roropa mā toto. ⁶Ēmepiry oehnōko mana, erase tō imehnō kohmāko mā toto ypy tō po Eparaī po: “Osehtoko! Ehmaropa ypy Xiāo pona, moroto Ritonōpo Kuesēkō exiryke,” āko mā toto.

⁷Ynara tykase Ritonōpo:

“Oeremiatoko tākye oexirykōke Izyraeu poko, imehxo exiketye tynonoke ahno tō rānao.

Oeremiatoko eahmarye sero:

‘Typoetory tō typynanohse Ritonōpo a,

Izyraeu tō akoīpyry typynanohse eya.’

⁸Toto enehnōko ase inikahpoe, imehnō nono tō poe, moino sero nono etyhyry poe.

Imaro xine tonurēkara oehnōko mā toto, ahmitatyā roropa, nohpo tō poetoēme exiketō maro enurusasaka exiketō roropa.

Oehnōko ropa mā toto imoihmākomo, tynonoke imehxo exiketōme.

⁹Mokaro enepyrhtaoy ya, oehnōko mā toto xitāko, oturūko roropa ya.

Toto arōko ase tuna ehpikoxi iporiry tō pona, osema kuraraximā poro, moroto osetapara exīko mā toto.

Izyraeu tō zūme ase,

Eparaī umūkurume mana osemazuhme aenuruhpyryme.”

¹⁰Ynara āko ro Ritonōpo mana:

“Ahno tomo, etatoko ke, jotururu, jomihpyry ekarotohme imehnomo a ahmōta tō po te, nono moe etyhyry po roropa.

Izyraeu tō saparahme aropoase,

yrome toto muhxihmapōko ropa ase,

toto ewomāko ase, kaneru pyno exikety toky tō pynanopyry samo.

¹¹Izyraeu pakomotyā tymyhpokase ropa ya, typynanohse toto ya ahno jamihmehxo exiketō wino.

¹²Oehnōko mā toto eremiase tākye toexirykōke ypy Xiāo pona; atākyemāko mā toto ynekarory tō poko eya xine, tiriiku tōkehko, uwa eukuru, azeite, pui tomo te, kaneru tomo, enara.

Tupito tarykasāme exīko mā toto tuna itamurume nae ahtao, emero ise toto ehtoh nae exīko mā toto.

¹³Mame oryxiamo wāko mā toto

atākyemāko roropa,

nuasemākomo, tamuhpomākō roropa oseahmāko mā toto.

Emuhkehhapotorŷko ase,

ixitarykō myakamāko ase tākye ehtoh ke,

aemynyhmarykō myakamāko ase atākyematohe ke.

¹⁴Oturuketō nahpāko ase inapyrykō kurā ke, ypoetory tomo a emero ise toto ehtoh ekarōko ase.

Ywy Ritonōpo oturuno.”

Typoetory tō pyno Ritonōpo exīko mana

¹⁵Ynara tykase Ritonōpo:

- “Panaikato osetāko mana Rama po, ixitary yronymyryme.
 Rakeu xitāko mana tumūkuru tō poko;
 tōsemuhkehkary se pyra mana,
 toorihse toto exiryke emero.
- ¹⁶ Xitara exiko, oxity ikorokako ropa.
 Onyrihpyry emero opoenō poko topehmasēme exīko mana;
 oehnōko ropa mā toto epetōkara nonory poe.
 Ywy Ritonōpo oturunō.
- ¹⁷ Kure ehtoh oeraximāko mana,
 moro apoīko mase imeīpo;
 opoenō oehnōko ropa mā toto atapyī taka.
 Ywy Ritonōpo oturunō.
- ¹⁸ “Ypoetory tō, Izyraeu tō kerekeremary etāko ase:
 Ynara āko mā toto: ‘Ritonōpo, pui mūkuru sā ynanexiase, ekuremara ro
 exiketō samo.
 Yrome tamorepase ynanexiase oya, ōmiry omipona yna ehtohme.
 Yna enehpoko ropa oya, Ritonōpo,
 mame oehnōko ropa ynanase oya, yna Esēme oexiryke.
- ¹⁹ Turumekase yna a omoro,
 yrome okynā pyra yna rypyhpyry rumekary se toehse ropa ynanexiase.
 Tuānohse yna ahtao oya,
 tupue toehse yna emynymaryke popyra ynanyrihpyry pokoino
 nuaseme ro yna ahtao.’
- ²⁰ “Izyraeu tomo, amarokō matose umūkurume nupunato,
 opyno xinehxo ase ipunaka.
 Oesehtoryhtao ya opoko osenetupuhnōko ase, opyno jexiryke.
 Ukurohtao oeahmary se ase,
 awānohpyra exīko ase rahkene.
 Ywy Ritonōpo oturunō.
- ²¹ Osema esety menuru tyritoko osema tō po;
 oesemarykō enetoko kure, oytorykohtao.
 Osehtoko ropa, Izyraeu tomo, apatarykō pona,
 atapyīkō taka osehtoko ropa, onurumekahpyry pona ropa.
- ²² Jēxiryyme jomiry omipona pyra exikety sā matose.
 Otara ahtao jenetupuhpyra oehtohkō rumekāko matou?
 Ywy Ritonōpo tyorō sā yriase sero nono po,
 orutua ewomāko nohpo mā rahkene.”

Kure rokē Ritonōpo poetory tō ehtopo

- ²³ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē ynara āko:
 — Izyraeu tō enepyyry ropa ahtao ya inonorykō pona ropa, ynara āko ropa
 mā toto Juta tō nonory po, ipatary tō po roropa:
 “Ritonōpo a kure rokē oriory se ase,
 ypy kurā Jerusarē esary,
 moroto mā Ritonōpo Zae Exikety esaryme!”

²⁴ Moroto Juta po, ipatarykō po emero, ahno exīko; tupito poko erohketomo, kaneru tō poko erohketō roropa. ²⁵ Totaehse exiketō sekese toto ripōko ropa ase, tonahsē ekarōko ase omise exiketomo a roropa emero.

²⁶ Mame typakase ywy tōseremase, kure nexiase jynyhtopōpyry ya.

Ynara tyrīko ase, katopōpyry Ritonōpo a

²⁷ — Ywy Ritonōpo ynara āko ase, imeīpo ahno emākapōko ase, okyno tō roropa Izyraeu nonory pehme ehtohme, Juta nonory roropa. ²⁸ Morarama tomeseke jehtopōpyry sã, toto mity ouru poko, toto akotyry poko, toto ryhmary poko te, toto itahkary poko, toto enahkary poko roropa, moro saaro tomeseke sã toto emākapōko ase tupito arykary samo te, tapyi amory sã toto rīko ropa ase. Ywy Ritonōpo oturunō. ²⁹ Morarama moro ėmepýry toehse ahtao ynara kara exīko mã toto:

“Uwa tō exipyra ro exiketō tonahse jūkomo a,
yrome ipoenō zery jetū toehse.”

³⁰ Māpyra mokyro uwa tō exipyra ro exiketō enapýryhtao, ynororo zery jetū exīko mana; ahno emero tyrypyry poko rokē tuānohsēme exīko, toorikyry ke epehmāko mana.

³¹ Ritonōpo ynara tykase:

— Imeīpo ėmepýry oehnōko mana, jomiry kasenato etapōko ase Izyraeu tomo a, Juta tomo a roropa. ³² Sero jomiry jomihpyry pakato sã pyra exīko mana, ynekarohpyry itamuru tomo a emarykō tapoise ahtao ya, toto tarose ahtao roropa ya Ejitu nonory poe. Mokaro pyno exiase, typyty pyno inio ehtoh saaro, yrome jomihpyry omipona pyra toh nexiase. ³³ Moro ėmepýry toehse ahtao ynara tyrīko ase Izyraeu tomo a, jomiry kasenato etapōko ase eya xine: jomiry merōko ase ikurohtaka xine, eanokō pokona samo. Toto Esēme exīko ase, ypoetoryme exīko mã toto. Ywy Ritonōpo oturunō. ³⁴ Typānarykō anamorepara exīko mã toto, tyekyrykō roropa anamorepara exīko mã toto, ynara kary se pyra exīko mã toto: “Ritonōpo enetupuhko oesēme.” Juaro exīko mã toto emero porehme, tamuximākomo, poeto tō roropa. Popyra toto nyrihpyry korokāko ase, jūme zae pyra toto ehtopōpyry wenikehnōko ase. Ywy Ritonōpo oturunō.

³⁵ Xixi tyrise Ritonōpo a saerehkatohme ėmepýryme ahtao,

nuno tyrise eya xirikuato tō roropa saerehkatohme koko.

Tuna konōto tyripōko mana zehno exikety samo, panaikato, pohkane roropa;

esety Ritonōpo Jamihmehxo Exiketyme.

³⁶ Tōmiry etapōko mana:

morohne inyrytã enahpyra ahtao, moro saaro Izyraeu tō enahpyra mana,

tynonoke ahnome exikehpyra mã toto.

³⁷ Zuario toehse ahno ahtao,

kapu zumo ehtoh kukuru waro toehse ahno ahtao,

nono apō enery waro toehse toto ahtao,

morara ahtao rokē Izyraeu tō rumekāko Ritonōpo mana, popyra inyrytã pokoino.

Ritonōpo Oesēkō oturūko mana.

³⁸ — Ĕmepýry oehnôko mana, âko Ritonôpo mana. — Sero pata tyrisême exîko ropa mana, tapýi kae exikety Hananeu poe Omôtoĥ Wazahmatoĥ pona. ³⁹Moro poe apiakatoĥ eary ytôko ypy Karepe pona, morotoino ytôko Koa pûtokoxi. ⁴⁰Mame jakanahmâ porehme: aorihtyâ ekepyry tō maro, oruno maro, tupito tō maro emero iporiry Keterō moinakoxi Omôtoĥ Kawaru pona xixi tûtatoĥ wino jesary kurâme exiko mana. Mame Jerusarē etahkara ropa exîko, onenahkara ropa mana jumâme.

Tupito epekahtopôpyry Jeremia a

32 ¹Morarame jeimamyry 10mâ po Zetekia tuisame ahtao Juta tō esême, Ritonôpo Kuesêkō tōturuse ya. Moro jeimamyry 18mâ nexiase Napukotonozo tuisame ehtoĥ poko Papironia po. ²Morarame Jerusarē tapuruse nexiase Papironia tuisary a soutatu tō maro; ywy âpuruhpyry tao exiase zara po tuisa tapýi konôto tao. ³Tuisa Zetekia a tapoipose ywy. Tyhxirose ywy eya, ynara tokarose ya exiryke Ritonôpo omiryme: “Sero pata ekarôko ase Papironia tuisary a. Iporemākâko mana. ⁴Tuisa Zetekia epara ekurehnôko mana Papironia pōkō winoino, yrome tokarosême exîko mana toto tuisarykomo a. Papironia tuisary enêko Zetekia mana osêpataka; oturûko imaro mana. ⁵Mame tarosême exîko mana Papironia pona, moroto ehtoĥme, zae mokyro epehmatoh pona ya. Osetaparyhtao ro papironio tō maro toto onyporemâkasaromepyra mana. Ywy Ritonôpo oturunô.”

⁶Mame Ritonôpo tōturuse ya, ⁷Hanameu, eo Sarû mûkuru, oepýry poko tutupi epekahpotohme ya, Anatote po. Moro se nexiase jekyryme jexiryke, naeroro epekatyry ya kure exiry, ise jahtao. ⁸Morarame Ritonôpo omihpyry ae ro ya wekyry Hanameu tooehse osepyryse ymaro zara pona, âpuruhpyry tao. Ynara tykase:

— Utupi epekahko Anatote po, Pêjamî nonory po. Wekyryme oexiryke epekatyry oya zae exiry mana ononoryme ehtoĥme.

Morara exiryke zuaro exiase, Ritonôpo omi poe moro nexiase. ⁹Morara exiryke moro tupito epekatyase Hanameu wino, eo mûkuru, Anatote pono. Tineru tukuhse ya parata 200 karamame. ¹⁰Morohne tymerose pape pokona, jesety ymeroase roropa moro pape pokona, tapuruse roropa ya apuhtoĥ ke. Moromeîpo enenanô tykohmase ya parata kuhtoĥme omoxinety kuhtoĥ po, toto neneryme. ¹¹Mame moro pape tō asakoro tapoise ya, toiro tapuruse exikety apuhtoĥ ke, tymerose moro nono epekatyry poko emero, zakorō pape kuhsemy anapurupyra exikety rokene; ¹²asakoro ro ekarotoĥme Paruke a, Neria mûkuru, Maaseia pary. Moro yriase Hanameu êpataka mokaro enenanô êpataka moro pape po tosetykō tymerose exiryke eya xine, imehnô juteu tō neneryme roropa, moroto typorohse exiketō zara po. ¹³Mokaro êpataka emero, ynara tykase ywy Paruke a:

¹⁴ — Ritonôpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý ynara tyripôko mana oya: sero pape tō apoiko moro tupito epekahtoĥ papē kehko, toiro tapuhse aexihpyry apuhtoĥ ke, zakorō anapurupyra exikety maro oripo aka tyritohme ikurâkatoĥme tuhke jeimamyry. ¹⁵Ritonôpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý ynara ekarôko mana: sero nono po tapýi tō topekahsême exîko ropa mana, tupito tō roropa te, uwa zoko roropa ahno narykahpyry tomo.

Jeremia otururu Ritonōpo a

¹⁶ Morarame moro pape tō tokarose ahtao ya Paruke a, Neria mūkuru, tupito epekahtoh pape tomo, oturuase Ritonōpo a, ynara tykase ywy:

¹⁷— Ritonōpo Jesemy, ajamitunuru ke kapu tyrise oya nono roropa. Emero tupime pyra mana oya. ¹⁸ Kure mexiase tuhke miumākomo a, yrome imūkuru tō tuānohse roropa oya jūkō rypyhpyry pokoino. Ritonōpo Imehxo mase, Jamihmehxo Exikety roropa; oesety Kuesēkōme mana, Jamihmehxo Exikety. ¹⁹ Zumo mā toto ōsenetupuhtoh tonō ritohme oya, onyrityā kurā osenuruhkatohme mana. Ahno nyiriry enēko mase emero porehme, toto epehmāko mase inyrityākō emetakame, emero porehme. ²⁰ Ajamitunuru tonepose oya Ejitu nonory po onyrityā eneporyke eya xine. Moro saaro tyriko ro mase seroae ro Izyraeu nonory po imehnō nonory po roropa emero. Morara exiryke awaro toehse mā toto seromaroro emero nono po. ²¹ Ajamitunuru ke Izyraeu tō touse oya Ejitu nonory poe. Onyrityā kurā ajamitunuru ke enaromŷke yna epetōkara tyripose oya. ²² Izyraeu tomo a sero nono kurā mekarooase, ōmihpyry ae ro itamuru tomo a. ²³ Yrome tomōse toto ahtao sero nono pona, tapoise ahtao eya xine tosarykōme ōmiry omipona pyra toh nexiase. Toto amorepatopōpyrykō oya omipona pyra toehse toto. Onyripohpyry eya xine onyripyra tokurehse toh nexiase. Naeroro senohne popyra ehtoh tonehpose oya toto pona.

²⁴— Nono ke opyi tō tyrise papironio tomo a onuhtohme, pata apuru zomye, omōtohme, seromaroro osetapāko mā toto. Osetapatoh ke, omise ehtoh konōto ke, tyrohsē ke roropa typoremākasēme exīko sero pata mana. Enēko mase ōturutopōpyry ae ro emero toehse. ²⁵ Morara ahtao ro, Ritonōpo Jesemy, tupito epekahtōme mase ya enenanō ēpataka, sero pata apoisasaka ahtao papironio tomo a.

Ezuhtopōpyry Ritonōpo a

²⁶ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

²⁷— Ywy ase Ritonōpo, ahno tō emero Esēme. Emero tupime pyra mana ya. ²⁸ Morara exiryke sero pata ekarōko ase tuisa Napukotonozo Papironia esemy a, isoutatu tō maro; iporemākāko mā toto ²⁹ apoto zukāko mā toto. Tapyi tō zahkāko mā toto, moro tapyi tō tao taosanumase ywy ixtaratu tyahkase ahtao eya xine ritō panō Paau eahmaryme zara tō po. Eukuru tukuāse roropa eya xine tynekaroryme imehnō neponāmary tomo a. ³⁰ Moino ro apitotopōpyry poe Izyraeu tomo Juta tō roropa yzamaro pyra toh nexiase tynyrityā popyra ehtoh ke. Mame mokaro popyra ehtoh eneryke ya toto zehno toehse ywy. ³¹ Sero pata pōkomo a tasamase ywy, toto zehno jehtohme moino ro pata tyrise ahtao. Naeroro tōsenetupuhse ywy mokaro enahkapory poko ³² popyra Izyraeu tō ehtopōpyry poko, Juta tō popyra ehtopōpyry poko roropa, ituisary tō nyrityā popyra te, oturuketō roropa te, urutō komo te, ahno tomo roropa Jerusarē po. ³³ Toeramase toto ymaroino. Tamorepase toto ahtao ro ya onetara toh nexiase; atamorepara toh nexiase, otato pyra nexiase toto tonaroximase toto ahtao ro. ³⁴ Tyneponāmarykō xihpyry tyrise roropa eya xine Ytapyī Kurā tao; tyrise Ytapyīme ehtohme repe, yrome nuriame tyrise eya xine. ³⁵ Jakanahmā Pē-Hinō po apoto apō tyrise eya xine

tyneponāmarykō Paau kyryryme, moroto typoenōkō zahkatohme tōxirykō roropa tynekarorykōme tyneponāmarykō Moroke eahmatohme. Morohne onyripopyra exiase eya xine. Moro poko osenetupuhpitopyra roropa exiase. Morohne poko toto ehtoh nuriame ya ipunaka, moro sā Juta tō tarose tyrypyrykō poko toto ehtohme.

Kure ehtoh eraximary ropa

³⁶ Moromeīpo Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy ynara tykase:

— Jeremia, ahno ynara āko mā toto: etonatohe ke, omise konōto ehtoh ke, tyrohsē ke roropa sero pata poremakāko Papironia tuisary a. Seromaroro etako pahne jomiry! ³⁷ Oximōme mokaro enehnōko ropa ase; toto zehno jehtopōpyryke ipunaka sapararahme typahse toto ya. Mokaro enehnōko ropa ase tarona, kure rokē toto ehtohme enaromyra toto ehtohme. ³⁸ Ypoetoryme exīko mā toto. Ywy Ritonōpo, toto Esēme exīko ase. ³⁹ Mame toiro rokē ise toto ehtoh ekarōko ase eya xine: Tosēkōme imehxo jyriry se exīko mā toto, kure rokē toehtohkōme ipoenō maro te, ipakomotyā maro. ⁴⁰ Jomiry etapōko ase eya xine: jūme kure rokē toto onyrikehpyra ase; toto rīko ase juno toto ehtohme yronomyryme, jūme jurumekara ropa toto ehtohme. ⁴¹ Tākye exīko ase kure rokē toto riry poko. Otyro sā toto arykāko ase sero nono pona jūme toto esaryme sero nono ehtohme.

⁴² — Mame popyra ehtoh enehtopōpyry sā ya toto pona, kure ehtoh ekarōko ase roropa eya xine jomihpyry ae ro. ⁴³ Jeremia, mokaro ynara āko repe: sero nono patāpome exīko, ahno pyra, okyno pyra, papironio tō nonoryme exiko. Yrome ynara āko ase: sero nono po tupito tō topekahsēme exīko ropa mana. ⁴⁴ Nono epekahnōko ropa mā toto, tosetykō merōko mā toto pape pokona enenanō maro. Moro sā exīko Pējami nonory po te, pata pisarara tō po Jerusarē zomye, pata tō po Juta po te, pata tō po ypy tō po, nono jakuraramā po imuae. Mokaro enehnōko ropa ase tynonorykō pona ropa. Ywy Ritonōpo oturunō.

Ritonōpo netapohpyry kurākō eraximatohme

33 ¹ Āpuruhpyry tao ro jahtao erase tō zarā po, tōturuse ropa Ritonōpo ymaro. Ynara tykase:

² — Ywy Ritonōpo, oturūko ase amaro, sero nono rihpono, sero nono aputyhpono, esaka tyrihpōme roropa. Jesety Ritonōpome mana.

³ — Jeremia, ykohmaryhtao oya oezuhnōko ase, ourūko ase zuaro pyra oehtoh poko, kurākō poko, zuaro exipitopyra aehtyamo. ⁴ Ywy Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy ourūko ase, tapyi tō Jerusarē po typahsēme exiko, tuisa tapyi konōto roropa Juta po typahsēme exīko, opyi tō riryhtao papironio tomo a nono ke, etonatohme sero pata pōkō maro. ⁵ Orutua kō osetapāko papironio tō maro, yrome tapyi tō pehkāko mā mokaro ynetapatyā ekepyry ke, toto zehno jexiryke, typenekehse jexiryke. Sero pata turumekase ya popyra ehtoh poko sero pata pōkō exiryke. ⁶ Yrome sero pata, epōkō maro kurākāko ropa ase, kure rokē toto ehtohme ropa. Osepeme toto ripōko ase, torētyke pyra toto ehtohme, towomase roropa toto ehtohme. ⁷ Tymōkomoke Juta tō rīko ase Izyraeu tō maro, tapyi tōkehko rīko ropa ase, osemazuhme toto ehtopōpyry samo. ⁸ Iirypyrykō korokāko ase emero, popyra toto nyrityā

roropa, jurumekatopōpyry roropa eya xine. ⁹Jerusarē poko tākye exīko ase, imehxo jyriko mā toto, epyrypāko ase toto poko. Imeimehnō nonory pōkō enaromŷke exīko, tykytyky āko mā toto Jerusarē pōkō kurākary poko ya etaryke tyya xine te, tymōkomoke toto riry poko ya etaryke roropa tyya xine.

¹⁰Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

— Ynara āko imehnō mana: “Sero pata patāpome toehse, ahno pyra, okyno pyra roropa.” Ajohpe pyra pata tō Juta po, Jerusarē esemary roropa tytaōke pyra toehse, ahno pyra, okyno pyra roropa. Yrome sero pata tō po etāko ropa matose: ¹¹kui katoḥ tonō tākye exiketō omiry, atākyemaketō panaikato roropa otuhtoh riry poko, pytary poko roropa. Ahno eremiaketō etāko roropa matose, tynekarorykō enehnōko Ytapyī taka, “Kure mase,” katoḥme ya. Ynara āko mā toto eremiāko:

“‘Kure mase,’ kahtoko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a, kure aexiryke, kypyno xine exikehpyra mana, jūme.”

Sero nono po tymōkomoke toto ripōko ase, osemazuhme toto ehtopōpyry samo. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹²Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

— Sero nono, patāpome exikety ahno pyra okyno pyra roropa, onahpoty nae exīko ropa mana, morotona kaneru tō aronanō toky tō arotoḥme.

¹³Imeīpo toky tō kuhnōko aronanō mana pata tō po ypy tō rānao te, pata tō po ona jakuraramā po Juta po imuae, Pējamī nonory po, pata pisarara tō po Jerusarē zomye, Juta patary tō po, enara. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹⁴Ynara tykase Ritonōpo:

— Imeīpo moro kurā rīko ase Juta tomo a Izyraeu tomo a roropa ynetapohpyry ae ro eya xine. ¹⁵Moro ěmepyyry toehse ahtao Tawi paryme nymyry enehpōko ase, zae ehtoh rokē tyriko mana, zae imehnō apiakāko roropa mana. ¹⁶Moro ěmepyyry toehse ahtao Juta tomo typynanohsēme exīko mā toto, Jerusarē pōkō roropa towomasēme exīko. Mame Jerusarē esehpāko mā toto: “Ritonōpo, Kypynanohnekomo.” ¹⁷Ywy Ritonōpo, jomiry etapōko ase: jūme Tawi pary tuisame exikehpyra exīko mana Izyraeu tō esēme. ¹⁸Oturuketō roropa Rewi pakomotyā enahpyra exīko mā toto jēpataka, tynekarorykō enehnōko jahkatoḥme tytororo tiriiku tōkehko maro, okyno tō maro.

¹⁹Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase ya:

²⁰— Ěmepyyry tyripose ya, ikohmamyry roropa oehkehpyra toto ehtohme. Morohne onytyromasaromepyra matose. ²¹Moro saaro ynetapohpyry ypoetory Tawi a onytyromasaromepyra ase. Naeroro ipary exikehpyra exīko tuisame, jūme. Ynetapohpyry roropa urutō komo, Rewi ekyyry tomo a, onytyromasaromepyra ase, jūme erohkehpyra mā toto ypoetoryme Ytapyī tao. ²²Ypoetory Tawi pakomotyā emākapōko ase, oturuketō Rewi pakomotyā roropa emākapōko ase, tuhke toto ehtoh onukuhsaromepyra exīko mā toto, xirikuato tō kuhsaromepyra ehtoh samo, isawā kuhsaromepyra ehtoh sã roropa tuna ehpio.

²³Mame tōturupose Ritonōpo ya:

²⁴— Jeremia, zuaro hma ynara āko mā toto: Izyraeu tomo Juta tō roropa turumekase Ritonōpo a asakoro oxiekyry tomo, ynymenekatyamo? Naeroro ypoetory tō htomāko mā toto: “Tynonoryke pyra ahnome pyra toehse mā

toto,” äko mā toto ypoetory tõ poko. ²⁵Yrome ywy Ritonõpo jomiry ke ãmepyry rine ikohmamyry roropa, jomiry ke sero nono yrine sero samo, kapu roropa. ²⁶Moro saaro kapu ritopõpyry sã ya nono roropa, jomihpyry ae ro tyrõko ase Jako pakomotyamo a, ypoetory Tawi a roropa. Tuisame Tawi pary menekãko ase, Aparão pakomotyã esẽme, Izake te, Jako roropa pakomotyã esẽme. Kure rokẽ ypoetory tõ riko ropa ase toto emãtohme ropa, toto pynanohnõko ase, enara.

Ritonõpo omiry Zetekia a

34 ¹Tuisa Napukotonozo, Papironia esemy, tysoutatu tõ maro etonãko toh nexiase, Jerusarẽ poremãkary poko. Imaro imeimehnõ nonory põkõ soutatu tõ nexiase, tuhkãkomo, typoremãkase aexityã eya. Moraramẽ Ritonõpo tõturuse ya, ²tonyohse ywy eya, tõmiry arotohme tuisa Zetekia a, Juta esemy. Ynara tykase:

— Ywy Ritonõpo, Izyraeu tõ Esemý sero pata ekarõko ase Papironia esemy a, mame sero enahkãko mana apoto ke. ³Epara exõko mase; yrome tapoisẽme exõko mase, tokarosẽme exõko mase eya. Napukotonozo enẽko mase, oturũko mase imaro osẽpataka. Imeipo ytõko mase Papironia pona. ⁴Tuisa Zetekia, etako ke, ywy Ritonõpo omiry oya: oetapara exõko mã toto etonato po. ⁵Yrome torẽtyke pyra orihnõko mase. Ixtaratu zahkãko mã toto oekepyry tonẽse ahtao, atamuru tõ tuisãpo tõ ekepyry zonẽtopõpyry samo. Ime oehtopõpyry poko oturũko mã toto. Xitãko mã toto, ohnamõko: “Kutuisarykõ norihno!” äko mã toto. Ywy Ritonõpo oturunõ.

⁶Mame moro emero ekaroase tuisa Zetekia a, Jerusarẽ po, ⁷Papironia tuisary soutatu tõ osetaparyhtao pata Jerusarẽ poremãkapory poko. Osetapãko roropa isoutatu tõ nexiase Rakixi po, Azeka po roropa, pata tõ tapuruke exiketõ etyhpymãkomo Juta po.

Ritonõpo omiry ahno a

⁸Mame tõmiry totapose ahtao Zetekia tomo a Jerusarẽ põkõ maro tynamoto tõ myhpokatohme tyya xine, tõturuse ropa Ritonõpo ymaro. ⁹Epereume toto ahtao tymyhpokase toto eya xine, orutua komo, nohpõ tõ roropa. Morarahtao epereu tõ tynamotoke pyra epereume toehse toh nexiase. ¹⁰Atae toh nexiase tuisa tõ maro tamuximãkõ maro tynamoto tõ myhpokary ropa poko. Tõmirykõ totapose roropa eya xine jũme topehke pyra typoetoryme epereu tõ onyripyra ropa toto ehtohme. Tynamoto tõ tymyhpokase eya xine repe. ¹¹Yrome imeipo tytyrõtase ropa toto, tonehpose ropa toto eya xine tynamotome toto ehtohme ropa.

¹²⁻¹³Mame Ritonõpo, Izyraeu tõ Esemý a tonyohse ywy ahno zuruse, ynara tykase ynororo:

— Atamuru tõ touse ahtao ya Ejitu poe, tymyhpokase toto ahtao ya, jomihpyry totapose ya eya xine. Ynara tykase ywy eya xine: ¹⁴emero 7me jeimamyry taropose ahtao, oekeyry tõ epereume ahtao topekahse oya xine ahtao imyhpokatoko toto, anamotome toerohse toto ahtao, 6me jeimamyry etyhpory pona. Yrome atamurukõ otato pyra toh toehse, jomiry omipona pyra nexiase toto. ¹⁵Yrome pake hkopyra tytyrõmase mexiatose, mame onyrihpyrykõ yzamaro nexiase. Atae mexiatose opoetory tõ epereu tõ

myhpokary poko, mame òmirykò totapose oya xine jèpataka, Ytapyĩ tao, onyrihpyrykomo jeahmatohme. ¹⁶Yrome imeĩpo tytyoròmase ropa mexiatose, nuriame kyriatose. Opoetohpyry tò tonehpose ropa oya xine, toto myhpokaxĩpo, anamotome toto ehtohme ropa topehke pyra. ¹⁷Naeroro ywy Ritonõpo ynara ãko ase: jomiry omipona pyra mexiatose, opoetory tò epereu tò onymyhpokara tokurehse mexiatose, toto ytotohme. Kure! Etatoko ke omhyhpokatorỹko ase: oorihthokõme etonatoh tao te, oorihthokõme tyrohsẽ ke te, oorihthokõme omise konõto ehtoh ke, enara. Aaropotorỹko ase imeimehnõ nonory pona oetuarimatohkõme. Mame ynyrihpyry oya xine eneryke tyya xine oserehnõko imeimehnõ nono pòkò mã toto yronymyryme. ¹⁸⁻¹⁹Juta tò tuisary tomo a tòmirykò totapose ya, Jerusarẽ tamuximãkò maro, tuisa tapyĩ tao kowenu poko erohketò maro, oturuketò maro, ahno tò emero maro. Pui zoko tyrakase eya xine zokonaka asakoro kuroko toto ytotohme. Yrome tòmihpyrykò omipona pyra toehse toh nexiase: “Morohne rĩko ynanase,” kaxĩpo jèpataka, onyripyra tokurehse toh nexiase. Naeroro toto rĩko ase inyrihpyrykò saaro pui mükuru a. ²⁰Morara exiryke mokaro ekaròko ase epetòkara a, etapary se exiketomo a; ekepyrykò tòsẽme exiko torò tomo a te, onokyro tomo a, enara. ²¹Tuisa Zetekia, Juta tò esemy, akorehmananõ maro ekaròko ase epetòkara a, etapary se exiketomo a. Papironia tuisary soutatu tomo a toto ekaròko ase, tãtatapoikehse toh mã repe, owinoino xine toeramase toh mana. ²²Yrome toto enehpòko ropa ase, jomi poe oehnòko ropa mã toto. Osetapãko mã toto, pata poremãkãko mã toto, apoto ke pata zahkãko mã toto. Juta tò patary tò ripòko ase patãpo tõe, ona tonorẽ samo, ahno esary kara samo. Ywy Ritonõpo oturuno.

Jeremia rekapita tò maro

35 ¹Mame Jeokĩ, Joxia mükuru tuisame ahtao Juta tò esẽme, ynara tykase Ritonõpo ya:

²— Jeremia, ytoko rekapita tò tapyĩ taka oturuse toto maro. Imeĩpo toto aroko osa taka Ytapyĩ tao uwa eukuru jehnahpyry ekarotohme eya xine.

³⁻⁴Mame ytoase rekapita tò enehse; toto aroase emero Ritonõpo Tapyĩ taka: Jazania, imepỹ Jeremia mükuru, Hapazinia mükurume exikety, zakorò tò maro emero toto poenõ maro roropa. Mokaro aroase Ritonõpo Tapyĩ taka, urutò Hanã, poetoryme exiketò esaka. Hanã, Ritonõpo poetoryme exikety, Jikitaria mükurume nexiase. Moro osa tamuximãkò esary pũto nexiase, Maaseia, Sarũ mükuru, esary epoe nexiase. Tamuximehxo Maaseia nexiase Ritonõpo Tapyĩ tao. ⁵Mame uwa eukuru jehnahpyry yriase mokaro rekapita tò èpataka kopu tò maro aukurukõme.

— “Eukuru pitiko ètokose,” ase eya xine repe.

⁶Yrome tozuhse ywy eya xine, ynara tykase toto:

— Uwa eukuru, jehnahpyry onẽpyra ynanase yna tamuru Jonatape, Rekape mükuru, omĩhpyry omipona. Ynara tyripose ynororo yna a: “Jũme uwa eukuru jehnahpyry onẽpyra ehtoko, opoenõ roropa, apakomotyã roropa, enara. ⁷Tapyĩ tò onyripyra ehtoko, tupito tò anarykara roropa ehtoko. Uwa zoko tò anarykara ehtoko, imehnõ narykatyã onepekahpyra roropa ehtoko. Pata tò onyripyra ehtoko oesarykõme. Tapyi pisarara ao rokẽ ehtoko oesarykõme jũme samo, okynahxo oehtohkõme sero nono po.”

⁸Mame Jonatape, ReCAPE mükuru, nyripohpyry yna a omipona toehse ynanase. Jüme eukuru jehnahpyry onëpyra toehse ynanase, yna pyxiä maro, yna poenō roropa, enara. ⁹⁻¹⁰Tapyi tō onyripyra ynanase yna esaryme: tapyi pitiko tao rokē ynanase. Uwa zoko tō esēme pyra ynanase, tupito tō onyripyra ynanase, tiriiku tōkehko esēme pyra roropa ynanase. Yna tamuru Jonatape nyripohpyry omipona toehse ynanase emero porehme. ¹¹Yrome tuisa Napukotonozo, Papironia esē, toehse ahtao etonase, kurehxo nexiase yna a Jerusarē pona yna ytory papironio tō soutatu tō kurūke xirio tō soutatu tō kurūke roropa. Morara exiryke tarōme ynanase.

¹²⁻¹³Mame Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý a tonyohse ywy oturutohme Juta tomo a, Jerusarē pōkomo a roropa, ynara tykase:

— Ywy Ritonōpo ekaropōko ase: oty katohme jomiry etary se pyra hmatou, nyripohpyry omipona se pyra roropa hmatou? ¹⁴Mokaro Jonatape pakomotyā tytamurukō nyripohpyry omipona toh nexiase uwa eukuru jehnahpyry onëpyra ehtoh poko. Seroae ro eukuru jehnahpyry onëpyra mā toto emero, tytamurukō nyripohpyry omipona. Yrome ywy oturukehpyra exiase oya xine, mame nyripohpyry omipona pyra mexiatose. ¹⁵Ypoetory tō urutō kō aropoase oya xine ourutohkōme popyra oehtohkō rumekatohme oya xine zae ehtoh poko oehtohkōme. Tonaroximase mexiatose eya xine imehnō neponāmarykō oneahmara oehtohkōme, ritō panō poko pyra oehtohkōme ipunaka, okynahxo oehtohkōme ononorykō po ynekarohpyry po oya xine atamuru tomo a roropa. Yrome otato pyra mexiatose jomiry omipona pyra roropa mexiatose. ¹⁶Jonatape poenō, ipakomotyā roropa tytamurukō omipona exikehpyra toh nexiase; yrome amarokō, ypoetory tō jomiry omipona pyra matose. ¹⁷Naeroro, ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý, oenahkapotoryko ase Juta tomo, Jerusarē pōkō roropa jomihpyry ae ro. Moro riko ase jomiry omipona se pyra oexirykōke turuse awahtao xine ya, Jezukuru se pyra ropa oexirykōke tykohmase awahtao xine ya.

¹⁸Mame rekapita tō turuse ya, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý nekarohpyry, ynara tykase ynororo:

— Atamurukō Jonatape nyripohpyry omipona mexiatose, tomeseke mexiatose aomihpyry omipona oehtohkōme emero porehme. ¹⁹Naeroro ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý, jomiry etapōko ase oya xine: Jonatape, ReCAPE mükuru, typakōke jüme enahpýme exīko jēpataka, ypoetoryme. Jomipona exikehpyra exīko mā toto.

Jeremia papē tysekeremase Paruke a

36 ¹Mame jeimamyry 4me ehtoh po Jeoakī, Joxia mükuru tuisame ahtao Juta tō esēme, ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō ya:

²— Jeremia, pape apoiko, jomihpyry merotohme ipokona: ynekarohpyry Izyraeu tō poko te, Juta tō poko roropa te, imehnō nonory pōkō poko roropa emero. Ynekarohpyry emero imeroko joturupitotopōpyry poe oya, Joxia tuisame ahtao, seromaroro pona. ³Juta tō zuaro exīko mā toto josenetupuhtoh poko toto enahkary poko. Otaramē popyra toehtohkō rumekāko mā toto, mame popyra toto ehtoh korokāko ase, toto rypyry roropa.

⁴Naeroro Paruke, Neria mükuru ykohmase imerotohme emero Ritonôpo nekarohpyry ya. Moro tymerose eya pape pokona. ⁵Mame ynara tykase ywy eya:

— Ywy ytosaromepyra ase Ritonôpo Tapyi taka. ⁶Yrome aaropory se ase moro taka ahno moro tao ahtao otuhpyra toto ahtao tururukohtao Ritonôpo a. Moro pape isekeremako opore samo, toto netaryme, emero Ritonôpo nekarohpyry ya imeropotohme oya. Morohne isekeremako morotôkô emero netaryme, Juta patary tō poe aehtyā netaryme roropa. ⁷Otarame moro etaryke tyya xine oturūko mā toto Ritonôpo a, otarame tyrypyrykō rumekāko mā toto, mokaro zehno Ritonôpo exiryke popyra toto ehtoh pokoino.

⁸Naeroro Paruke a Ritonôpo omiry tysekeremase Ritonôpo Tapyi tao, jomi poe.

⁹Morarama nuno 9mā po, jeimamyry 5mā po tuisame Jeoaki, Joxia mükuru ahtao, Juta tō esēme, ahno imoihme otuhpyra toh nexiase Ritonôpo eahmaryke. Jerusarē pōkomo te, Juta patary tō patary poe aehtyā maro.

¹⁰Naeroro imoihmākō netaryme moro pape tysekeremase Paruke a ynekarohpyry eya emero. Moro tyrise eya zara po Ritonôpo Tapyi tao Kemaria, Sapā mükuru esary po, tuisa papē meroneme. Mokyro esary kae nexiase zara po, Omōtoħ Kasenato pūto Ritonôpo Tapyi tao.

Tamuximākō netaryme moro pape tysekeremase ropa

¹¹Moro omi sekeremary Paruke a Ritonôpo omiryte totase Mikaia a Kemaria mükuru, Sapā pary. ¹²Mame tyhtose ynororo tuisa tapyi taka, pape merone esaka, tamuximākō moroto tōximōse ahtao. Moroto nexiase Erisama, tuisa papē merone te, Teraia, Semaia mükuru te, Eunatā, Akapoa mükuru te, Kemaria, Sapā mükuru te, Zetekia, Hanania mükuru te, imehnō tamuximākō maro. ¹³Turuse toto Mikaia a emero tynetatyā, Paruke nysekeremahpyry ahno netaryme. ¹⁴Mame Jeuti, Netania mükuru, Seremia pary, Kuxi pary mükuru tonyohse eya xine Paruke zuruse, ynara kase:

— Osehko xiaro, moro pape enehko onysekeremahpyry mokaro netaryme.

Mame moro pape tapoise Paruke a; toytose tuisa tapyi taka.

¹⁵Teoporehkase ahtao ynara tykase toto eya:

— Ajohpame sā oporohko, moro isekeremako ynanetaryme.

Mame Paruke a tysekeremase toto netaryme. ¹⁶Moromeipo emero totase ahtao eya xine toneso toto oseya torētyke toehse toto. Ynara tykase toto Paruke a:

— Senohne ynanekaroxi emero tuisa konōto a.

¹⁷Mame tōturupose Paruke a:

— Otāto sero tymerose oya? Nekaroase Jeremia oya imerotohme?

¹⁸Ynara tykase Paruke:

— Jeremia a tōmiry tokarose ya axi pyra. Ywy pape ymeroase inekarohpyry emero pape pokona pape merotoħ ke.

¹⁹Mame ynara tykase toto eya:

— Omoro, Jeremia maro otonētoko, oesary waro pyra imehnō ehtohme.

Pape zahkatopōpyry tuisa a

²⁰Moro pape tynomose mokaro tamuximākomo a Erisama esao, tuisa akorehmane pape merotoħ poko. Mame toytose toto tuisa esaka, eya

tokarose emero. ²¹Mame Jeuti tonyohse tuisa a moro pape enehtohme tyya. Toytose ynororo Erisama esaka, moro pape tonehse eya, mame tysekeremase eya tuisa Jeoakī netaryme, imaro emero tamuximākō netaryme roropa. ²²Ikonoporyme nexiase, kuenime, tytapyī ikonoporyme ehtoh tao tuisa nexiase, typorohse apoto pūto. ²³Tuhke pyra pape ary tysekeremase ahtao Jeuti a, moro pape ary tysahkase tuisa a tyratō pitiko ke ematohme apoto htaka. Moro tyrizomose eya moro pape emero tyahkase ehtoh pona. ²⁴Yrome mokyro tuisa, imaro tamuximākō enaromyra toh nexiase moro omi etaryhtao tyya xine. Enaromyra toh nexiase, emynyhmara popyra toehtohkō poko Ritonōpo neneryme. ²⁵Moro pape onyahkapopyra Eunatā tō nexiase, Teraia maro, Kemaria maro repe, yrome otato pyra tuisa nexiase. ²⁶Mame typoetory tō tonyohse eya: tuisa mūkuru Jerameeu te, Seraia maro, Azarieu mūkuru te, Seremia maro, Apatēu mūkuru, enara, jakorehmane Paruke apoitohme tyya xine ymaro repe. Yrome tonēse ynanexiase Ritonōpo a.

Imep̄y pape ropa

²⁷Moromeīpo moro pape tyahkase ahtao tuisa Jeoakī a, ynmeropohpyry Paruke a, ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō ya:

²⁸ — Imep̄y pape apoiko imerotohme emero onymerohpyry samo apitoryme tuisa nyahkahpyry samo. ²⁹Mame ynara tykamexipose ropa ywy Ritonōpo a ynara kase:

— Tuisa Jeoakī, moro pape tyahkase oya; mekaropoase roropa: “Oty katohme morohne tymerose Jeremia a, Papironia tuisary oehnōko mana, sero nono enahkāko mana, ahno etapāko, okyno tō roropa?” ³⁰Morara exiryke, ywy Ritonōpo ynara āko ase oya, tuisa Jeoakī, apakomotyā tuisame exipyra ekurehnōko mā toto, Tawi myakāme. Oekeypyry typahsēme exiko mana xixi ao saeremā po, kuenimao tykohmāse ahtao roropa. ³¹Awānohtor̄yko ase, opoenō maro, apakomotyā maro, ākorehmananō maro emero, oorypyrykō pokoino. Otato pyra mexiatose, Jerusarē pōkō maro Juta tō maro tonaroximase awahtao xine ya. Morara exiryke popyra ehtoh enehpōko ase opona xine jomihpyry ae ro oya xine.

³²Mame imep̄y pape apoiase ekarotohme jakorehmane Paruke a, moro pokona emero ynekarohpyry tymerose eya, emero tymerose aexihpyry sã pape apitorymā pokona, tuisa Jeoakī nyahkahpyry pona. Moro motye omi ekaroase eya, morohne saaro imerotohme ropa eya.

Zetekia nekaropohpyry

37 ¹Mame tuisa Napukotonozo, Papironia esemy a Zetekia, Joxia mūkuru, tuisame tyrise Juta tō esēme, Joakī, Jeoakī mūkuru myakāme. ²Yrome Zetekia tō, imaro tuisame exiketō, imehnō ahno roropa Ritonōpo omiry omipona pyra toh nexiase, ywy, urutō Jeremia, ynekarohpyry eya xine omipona pyra toh nexiase.

³Mame Jukau, Seremia mūkuru, oturukety Sowonia maro, Maaseia mūkuru tonehpose tuisa Zetekia a oturuse ymaro. Ynara tykase toto ya:

— Ajohpāme sã, Jeremia, oturuko Ritonōpo Kuesēkomo a, yna poko.

⁴Morara ahtao omōpyra ro exiase āpuruhpyry taka. Ytoytōko ro exiase ahno rānakuroko. ⁵Jerusarē tapuruse papironio tō soutatu tomo a. Yrome

Ejitu tō soutatu tō tutūtase Ejitu nonory poe Izyraeu tō akorehmatohme. Moro waro toehse papironio tō ahtao Jerusarē turumekase eya xine. ⁶⁻⁷Mame Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, jenyokyase Zetekia, Juta tō esē zuruse, ynara kase:

— Mokaro Ejitu tō soutatu tō oehnōko ākorehmase repe, yrome ytōko ropa mā toto Ejitu pona ropa. ⁸Mame papironio tō oehnōko ropa mā toto osetapase ropa, sero pata pona. Sero pata poremākāko mā toto, apoto zukāko roropa mā toto. ⁹Wwy Ritonōpo, ourutorŷko ase zuaro oehtohkōme: osenekunohpyra ehtoko papironio tō poko: “Oehpyra ropa mā toto,” kara ehtoko. Oehnōko ropa mā toto. ¹⁰Mokaro Papironia soutatu tō typoremākase ahtao oya xine, etonaketomo, tapurose exiketō rokē tōxinamase ahtao, tohrame tynyhtohkō tao toto ahtao, ekurehpyra exīko, owōnōko ropa mā toto sero pata zahkatohme.

Jeremia āpuruhpyry tao

¹¹Mame papironio tō soutatu tō toesyryhmase Jerusarē poe Ejitu tō soutatu tō oepyrkye. ¹²Mame moro toehse ahtao jyrtory se exiase Jerusarē poe Pējamī nonory pona, ynonory apoise wekyry tō nonory maro exikety. ¹³Yrome toeporehkase jahtao Omōto Pējamī pona, erase tō tuisary, Jeria, Seremia mūkuru, Hanania pary moroto nexiase. Totypohkapose ywy eya, ynara tykase ynororo ya:

— Epāko mase papironio tō maro oehtohme!

¹⁴— Ajohpe! tykase ywy. — Epara ase, papironio tō maro jexiry se pyra ase!

Yrome jomiry etary se pyra Jeria nexiase. Tapoise ywy eya, jaroase tuisa tomo a. ¹⁵Tohne toehse toh nexiase, yzehno. Typipohse ywy eya xine, mame tapuruse ywy eya xine Jonata tapyī tao, tuisa papē meroneme exikety. Itapyiny āpuruhpyryme tyrise nexiase. ¹⁶Mame osa pitiko aka tyrise ywy, nono ahkahpyry aka. Moro tao exiase okynahxo.

¹⁷Imeīpo tonehpose ywy tuisa Zetekia a. Toeporehkase jahtao itapyī konōto taka, tōturupose ywy eya tokare pyra:

— Jeremia, Ritonōpo otururu totase oya, Kuesēkō omiry yna poko?

— Ÿ, totase ya! Omoro, tuisa, tokarosēme exīko Papironia tuisary a.

¹⁸Mame ekurehpyra jehtohme ekaropoase eya:

— Tuisa Zetekia, oty popyra yriase opoko, oty yriase tuisa tō poko erohkety ryhmaryme, ahno ryhmaryme, āpuruhpyry taka jēmatohme?

¹⁹Otoko hnae mokaro opoetory tō, aoturutyamo: “Papironia tuisary oehpyra mana osetapase amaro, ononory pōkō maro,” kahpōkomo? ²⁰Morara exiryke, tuisa, ajohpāme sā jaropopyra ropa exiko apapē merone, Jonata tapyī taka. Jyrtory ropa ahtao moro taka orihnōko ase.

²¹Mame tyripose ywy tuisa Zetekia a erase tō zarā pona. Kokoro rokē wyi tokarose ya wyi ekeitoh poe, enatyry pona pata po. Naeroro moroto ehse exiase erase tō zarā po.

Jeremia tyrise eutary aka

38 ¹Morarama jotururu ahno a totase Sepatia a, Matā mūkuru te, Ketaria a, Pasua mūkuru te, Jukau a, Seremia mūkuru te, Pasua a roropa, Maukia mūkuru, enara. Ynara āko exiase: ²Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Taro pata po tehme exiketō orihnōko mā toto etonatohe ke te, omise ehtoh ke te, tyrohsē ke, enara. Yrome pata poe tūtaketō osekarotohme papironio tomo a orihpyra exīko mā toto; osepynanoohnōko mā toto isene ro.

³Ynara āko roropa exiase: Ritonōpo omihpyry ynara mana:

— Sero pata ekarōko ase Papironia tuisary a, isoutatu tō maro, iporemākāko mā toto.

⁴Mame mokaro tamuximākō toytose tuisa a, ynara tykase toto:

— Mokyro orihmapory se ynanase. Moro sā aotururuhtao soutatu tō konehmāko mana sero pata po; ahno emero jamihkehnohōko mā toto. Mose imehnō akorehmary se pyra mana, toto poremākapory se rokē mana emero porehme.

⁵Ynara tykase tuisa Zetekia:

— Kure! Jeremia tyritoko ise oehtohkō ae. “Ipoko pyra ehtoko,” kara exīko ase oya xine.

⁶Mame tapoise ywy eya xine, tōmase ywy eya xine tuisa mūkuru, Maukia pēkamā aka, tapyi konōto erase tō zarā rānao. Eary tō ke tonyhtose ywy moro aka. Tuna pyra nexiase, ikurepato rokene; moro aka tyhtose ywy.

⁷⁻⁸Mame Epete-Mereke, Etiopia pono, erohkety tuisa tapyi tao, zuaro toehse jēmatopōpyry poko pēkamā aka. Toytose ynororo tuisa tapyi tae oturuse tuisa maro, imehnō apiakāko tuisa nexiase Omōtohe Pējamī po. Ynara tykase Epete-Mereke eya:

⁹— Tuisa, mokaro nyrihpyry popyra mā ipunaka. Jeremia tōmase eya xine pēkamā aka. Moro ao orihnōko mana tonahsē pyra exiryke pata po.

¹⁰Naeroro Epete-Mereke taropose tuisa a orutua kō 30mākō arotohme janȳtohme moro pēkamā ae joorikyry ino. ¹¹Mame mokaro orutua kō tarose Epete-Mereke a mōkomo esaka tuisa tapyi tao. Kamisāpo tapoise eya upōpo roropa yhtotohme ya pēkamā ao eary ke. ¹²Ynara tykase ya:

— Jeremia, senohne Kamisāpo tyriko āpory tō zopikoxi jetū pyra eary tō ehtohme ānymyryhtao.

Moro tyrise ya aomi poe. ¹³Mame tanȳse ywy eya xine eary tō ke. Touse ropa ywy eya xine moro pēkamā ae. Moromeīpo moroto tapuruse exiase erase tō zarā po.

Zetekia zae ehtoh waro se Jeremia a

¹⁴Mame tuisa Zetekia a tonehpose ywy tyya, Omōtohe oseruaō pona Ritonōpo Tapyi tao. Ynara tykase ynororo ya:

— Jeremia, ekaropory se ase oya, zuaro oehtoh onēpyra exiko ywinoino.

¹⁵Ynara ase eya:

— Ajohpe pyra jotururuhtao oya, jetapāko mase; zae ehtoh poko turuse ya awahtao, otato pyra exīko mase.

¹⁶Mame Zetekia a tōmiry totapose ya tokare pyra ynara tykase:

— Ritonōpo Kuesēkō netaryme, isene Exikety, isene Kyrihpōkomo, oetapara exīko ase, oekaropyra roropa ase oetapary se exiketomo a.

¹⁷Mame Zetekia a tōturuse ywy: Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izraeu tō Esemu ynara tykase:

— Tuisa Zetekia, osekaroryhtao oya Papironia tuisary akorehmananomo a oetapara exīko mā toto, sero pata onyahkara exīko roropa mā toto. Omoro,

atapyī taōkō maro isene exīko matose. ¹⁸Yrome osekaroptyra awahtao, sero pata typoremākāsēme exīko papironio tomo a, apoto zukāko roropa mā toto. Oepatoḥ pune pyra exīko mana.

¹⁹Mame tuisa Zetekia ynara tykase:

— Yrome mokaro juteu tō zuno ase, yna rumekahpōkomo Papironia pōkō maro ehtohme. Otaramē jekarōko papironio tō mana eya xine, mame yyryhmāko mā toto.

²⁰Ynara tykase ywy eya:

— Oekaropyra mā toto mokaro juteu tomo a. Ajohpāme sã Ritonōpo nekarohpyry omipona exiko, ynekarohpyry ae ro. Mame kure rokē exīko mana, oorihpyra exīko mase. ²¹Yrome Ritonōpo a tuaro tyripose ywy, osekaroptyra awahtao eya xine ynara exīko mana: ²²Nohpo tō emero Juta tō tuisary tapyī konōto tao aexityā arōko mā toto Papironia tuisary akorehmananomo a. Mame mokaro nohpo tō ynara āko mā toto aytorykohtao:

“Tonekunohse tuisa nexiase epe tō kurano a,

typoremākase ynororo eya xine.

Naeroro seromaroro tomōse ynororo ikurepato htaka exiryke,

turumekase mā ynororo epe tomo a.”

²³Ynara ase roropa eya:

— Tuisa Zetekia opyxiā emero opoenō roropa tokarosēme exīko mā toto papironio tomo a, omoro roropa epara exīko mase mokaro winoino. Tynamotome aarōko Papironia tuisary, mame sero pata tonahkasēme exīko mana apoto ke.

²⁴Mame ynara tykase Zetekia ya:

— Jeremia, sero onekarohpyry ya onumakara exiko imehnomo a; oetaparyino. ²⁵Mokaro tamuximākō zuaro toehse ahtao amaro tōturuse jehtopōpyry poko oehnōko mā toto oya oturupose: “Oty poko moturutou? Oetapara ynanase ekaroryhtao emero,” āko mā toto. ²⁶Ynara rokē kaxiko eya xine: “Ajohpāme sã jaropopyra ropa exiko Jonata tapyī taka jorikyryino,” kaxiko.

²⁷Mame mokaro tamuximākō tooehse ekaropose. Oturuase tuisa nekaropohpyry rokene. Naeroro turumekase ywy eya xine. Ypoko pyra toh nexiase, yna omihpyry onetara toh exiryke. ²⁸Mame moroto rokē toehse ywy, erase tō zara po, Jerusarē poremākatoh pona.

Jerusarē poremākatopōpyry

(2 Tuisa 25.1-21; 2 Koronika 36.17-21; Jeremia 52.3-30)

39 ¹Mame jeimamyry 9me ehtoh po nuno 10mā po Zetekia tuisame ehtoh poko Juta tō esēme, tuisa Napukotonozo, papironio tō esē, tooehse tysoutatu tō maro Jerusarē poremākapose. ²Mame jeimamyry 11mā po Zetekia tuisame ehtoh poko, nuno 4mā po ěmepyyry 9me ehtoh po pata apuru tyhmose eya xine.

³Jerusarē typoremākase ahtao Papironia tuisary akorehmananō, tamuximākō emero tooehse, typorohse toto tapōkō pona Omōtoḥ Irānaō taka. Mokaro maro nexiase Nerekau-Sarezea te, Sākaa-Nepo te, Sarasekī te, imepỹ Nerekau-Sarezea, enara.

⁴Mame morohne tonese ahtao tuisa Zetekia a, isoutatu tō maro, toepapitose toto koko pata poe. Tutūtase toto tuisa tupi esemary ae, omōtoḥ

ae asakoro apuru rānao. Toepase toto Joatāo jakanahmae. ⁵Yrome tuisa Zetekia tokahmase papironio tō soutatu tomo a. Tapoise ynororo eya xine ona po Jeriko pūto. Tarose ynororo eya xine tymyhse Napukotonozo a, pata Ripira po ynororo ahtao, Hamate nonory po. Moroto Zetekia tuānohpose Napukotonozo a. ⁶Moroto Ripira po Zetekia mūkuru tō totapapose eya jūkō ēpataka. Zetekia akorehmananō, Juta tō tamuximākō totapase roropa eya. ⁷Moromeīpo Zetekia enuru tō typosohkapose Napukotonozo a, keti ke metau risē ke tymyhse ynororo arotohme Papironia pona. ⁸Morara ahtao tuisa tapyī konōto tyahkase Papironia pōkomo a, ahno tapyī tō roropa tyahkase eya xine, pata Jerusarē apuru tō tytahkase roropa eya xine. ⁹Mame papironio tō soutatu tō tuisary Nepuzaratā nexiase. Eya Juta tō akoīpyry tarose tynamotome Papironia pona, epaketō maro papironio tō epeme ehtohme. ¹⁰Yrome ahno tynomose eya, tymōkomo ke pyra exiketomo tutupike pyra exiketō roropa, eya xine tupito tō tokarose eya uwa zoko esary tō roropa.

Jeremia tymyhpokase ropa

¹¹Mame ynara tykase Napukotonozo, Papironia esē, typoetory Nepuzaratā a tyritohme ya:

¹²— Ytoko Jeremia enehse, ipyno exiko. Tomeseke exiko ipoko, ise ynororo ehtoh ekaroko eya.

¹³Naeroro Nepuzaratā imehnō tamuximākō maro, Nepusazapā te, Nerekau-Sarezea te, imehnō tuisa Papironia esē akorehmananō maro, ¹⁴eya xine tonehpose ywy erase tō zarā poe. Tokarose ywy Ketaria a, Aikā mūkuru, Sapā pary, jarotohme tytapyī taka. Mame moroto exiase Jerusarē po, ahno rānao.

Ritonōpo Omiry Epete-Mereke a

¹⁵Moroto ro tymyhse jahtao erase tō zarā po, Ritonōpo Kuesēkō tōturuse ya. Ynara tyripose ya:

¹⁶— Oturuko Epete-Mereke, Etiopia pono a, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemu ynara tykase:

— Jomihpyry ae ro popyra ehtoh enehpōko ase sero pata Jerusarē pona. Moro toehse ahtao moroto exīko mase, morohne enēko mase. ¹⁷Yrome ywy Ritonōpo, oewomāko ase, oekaropyra exīko ase ozehno exiketomo a, mokaro zuno oehtyā winoino ¹⁸opynanohnōko ase. Oetapara exiko imehnō mana. Isene exīko mase tonetupuhse jexiryke oya. Ywy Ritonōpo oturunō.

Jeremia kowenatu maro

40 ¹Mame Ritonōpo tōturuse ropa ya, tymyhpokase ropa jahtao soutatu tō tuisary a, Nepuzaratā a pata Rama po. Moroto exiase tarose jexiryke tymyhse keti ke Jerusarē pōkō maro, imehnō Juta pōkō maro; mokaro arōko toh nexiase tynamotokōme Papironia pōkomo a pata Papironia pona. ²Soutatu tō tuisary a tykohmase ywy, oturuse ya imehnō netaryme pyra. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo Oesēkomo a tonaroximase sero nono enahkary poko.

³Seromaroro tyrise eya emero tōmihpyry ae ro. Morohne tyrise eya iirypyryme toehse ipoetory tō exiryke. Aomiry omipona pyra toehse

toto exiryke. ⁴Seromaroro omyhpokāko ase, keti ōuko ase omekū tō poe, oytotohme ise oehtoh pona. Oytory se awahtao ymaro Papironia pona, eropa, kure rokē opyno exīko ase. Yrome oytory se pyra awahtao ytopyra exiko. Taro oesary menekāko mase oesaryme ehtohme. Ytoko ise oehtoh pona, kure oya ahtao.

⁵Yrome axī pyra imenekary poko jexiryke, onezuhpyra exiase. Naeroro ynara tykase Nepuzaratā ya:

— Ytoko Ketaria tapyī taka, Aikā mūkuru, Sapā pary, moroto oehtohme imaro. Kowenatume, Juta patary tō esēme Ketaria tyrise Papironia tuisary a. Imaro exiko ise awahtao ahno rānao, mame ytoytōko mase ise oehtoh pona.

Mame tonahsē ekaroase Nepuzaratā ya tynekarory maro, mame ytoase morotoino. ⁶Mame ytoase Ketaria tapyī taka, Mixipa pona moroto exiase imaro. Ahno morotōkō maro ytopyra aexityā maro Papironia pona, Juta nonory po.

Kowenatu Ketaria ehtoh poko

(2 Tuisa 25.22-24)

⁷Toitoina Juta pōkō tamuximākō tysoutatu kō maro ona po toexirykōke osekaropyra tokurehse toh nexiase papironio tomo a. Tuaro toehse toh nexiase Ketaria poko, Aikā mūkuru; Papironia tuisary a Ketaria ritopōpyry kowenatume nono esēme, emero ytopyra exiketō Papironia pona esēme roropa. Tymōkomokākara exiketō tōxinamase moroto Izraeu tō nonory po. ⁸Naeroro Iximaeu, Netania mūkuru te, Joanā, Karea mūkuru te, Seraia, Tanumete mūkuru te, Epai mūkuru tomo, pata Netopa pōkomo te, Jezania maro, Maaka pono toytose toto tysoutatu tō maro Mixipa pona oturuse Ketaria maro. ⁹Mame Ketaria ynara tykase eya xine:

— Jomiry etapōko ase oya xine: enaromyra ehtoko; osekarotoko Papironia pōkomo a. Osesaritoko sero nono po, Papironia tuisary poetoryme oehtohkōme. Kure rokē exīko oya xine mana. ¹⁰Wyy roro Mixipa po exīko ase. Mame papironio tō toehse ahtao, oturūko ase toto maro ākorehmatohkōme. Epery tōkehko apoīko matose, ikurākatohme, eukuru kurākāko roropa matose azeite maro. Moroto pata tō po exīko matose anapoityākō po.

¹¹Morararo imehnō juteu tō zuaro toehse Moape po toto ahtao te, Amō po te, Etō po te, imehnō nonory tō po roropa, Papironia tuisary a juteu tō nomotopōpyry poko Juta tō nonory po. Zuarō toehse roropa toto kowenatume Ketaria ritopōpyry poko eya. ¹²Mame tutūtase juteu tomo osa tō poe imeimehnō nonory po toehthōkōme ropa Juta nonory pona ropa. Mixipa pona toytose toto Ketaria esaka; eukuru tyrise eya xine itamurume, epery tō tapoise roropa eya xine itamurume.

Ketaria etapatopōpyry

(2 Tuisa 25.25-26)

¹³Moromeīpo Joanā, Karea mūkuru toytose soutatu tō tuisary tō maro, osekaropyra aexityamo papironio tomo a, Mixipa pona Ketaria esaka.

¹⁴Ynara tykase toto eya:

— Zuarō hma, Iximaeu, Netania mūkuru tonyohse Paari, Amō tuisary a oetapatohme?

Yrome moro ajohpe tokarose Ketaria a. ¹⁵Mame ynara tykase Joanã eya rokene, imehnõ netaryme pyra:

— Kuaropoko Iximaeu etapatohme; imehnõ tuaro pyra exiko onoky a mokyro totapase. Oty katoñ oetapapõko ynanae eya? Morara toehse ahtao juteu tõ emero amaro exiketõ atahpahnõko mã toto. Mame tarõkõ Juta nonory põkõ ehxirõko mã toto.

¹⁶Yrome tozuhse ynororo Ketaria a:

— Iximaeu onetapara exiko! Ajohpe moro omi mana mokyro poko.

41 ¹Mame moro jeimamyry ae ro, nuno 7mã po, Iximaeu, Netania mükuru, Erisama pary, tuisa ekyry, toytose Mixipa pona orutua kõ 10mãkõ maro oseporyste Ketaria maro. Moroto toto ahtao aotukurukohta oximaro, ²Iximaeu tõ orutua kõ 10mãkõ maro tytapemãkõ tapoise, mame Ketaria totapase eya xine. Moro saaro Papironia tuisary nyrihpyry kowenatume totapase eya xine. ³Juteu tõ roropa Ketaria maro exiketõ Mixipa po totapase Iximaeu tomo a. Papironia soutatu tõ moroto exiketõ totapase roropa eya xine.

⁴Yrokokoro zuaro pyra ro imehnõ ahtao Ketaria etapatopõpyry poko, ⁵orutua kõ 80mãkõ toeporehkase toto. Xikẽ poe tooehse toh ynaroro te, Xiro poe roropa te, Samaria poe, enara. Tõtypotyko tysahkase eya xine, tupõkõ tyxihxihkase te, typihpyryko tokotokose eya xine. Tiriiku tõkehko tonehse eya xine, ixtaratu maro tynekarorykõme Ritonõpo Tosẽkomo a Itapyĩ tao.

⁶Naeroro Iximaeu toytose pata Mixipa poe oseporyste mokaro maro. Xitãko nexiase toytoryme. Toeporehkase ynororo ahtao, ynara tykase ynororo:

— Omõtoko, ehmaropa Ketaria enese, tykase.

⁷Yrome tomõse toto ahtao pata pona, Iximaeu tomo a totapase ynaroro ipoetory tõ maro; ekepyrykõ tõmase eya xine tuna eutary aka.

⁸Yrome mokaro maro orutua kõ 10mãkõ nae nexiase, ynara tykase toto Iximaeu a:

— Yna onetapara exiko! Tiriiku tõkehko nae ynanase, azeite te, ano zeni roropa tonẽse ona po.

Naeroro mokaro 10mãkõ onetapara tokurehse ynororo. ⁹Moro pẽkamã zumo nexiase zaka ahno ekepyry êmatopõpyry Iximaeu a tynetapatyamo. Tuisa Asa nahkapohpyry nexiase; tuisa Paasa, Izyraeu esẽ zuno toexiryke moro tahkapose eya. Moro oramã typehkase ahno ekepyry ke Iximaeu a. ¹⁰Mame Iximaeu toytose Amõ nonory pona, typoetoryme tuisa êxihpyry tõ tarose eya imehnõ ahno Mixipa põkõ akoĩpyry maro. Mokaro nexiase tuisa Nepuzaratã nynomotyamo Ketaria maro toto pynanohtohme.

¹¹Mame Joanã, Kareã mükuru, imehnõ soutatu tõ tuisary tõ maro zuaro toehse Iximaeu nyrihpyry xihpyry poko. ¹²Naeroro tysoutatu tõ tykohmase eya oximõtõhme. Toytose toto etonase Iximaeu tõ maro. Toporyse ynororo eya xine pẽkamã konõto pũto Kipeão po. ¹³Moraramẽ Joanã tõ imaro soutatu tõ tuisary tõ tonese ahtao Iximaeu narotyamo a tãkye toehse toto. ¹⁴Mame mokaro Iximaeu narotyã Mixipa poe, toeramase toto, tururume toytose toto Joanã maro toehtõhkõme. ¹⁵Yrome Iximaeu tõ toepase 8mãkõ maro Joanã tõ winoino. Amõ nonory pona toepase toto.

¹⁶Mame Joanã tõ soutatu tuisary tõ maro tõximõse toto soutatu tõ maro te, nohpo tomo te, poeto tomo te, tomukase aexityã maro, emero Iximaeu

narotyamo Mixipa poe typoetoryme, Ketaria etapaxīpo. Moro sā tōximōse toto Joanā napoityā Iximaeu wino Kipeão po, ¹⁷mame toytose toto Kerute-Kimā pona aporo Perē pūto. Toytorykō se toh nexiase Ejitu pona ¹⁸papironio tō poe toeparykōme. Mokaro zuno toh nexiase Ketaria totapase Iximaeu a exiryke, tyrise kowenatume ahtao Papironia tuisary a.

Jeremia oturupotopōpyry Ritonōpo a

42 ¹Mame soutatu tō tuisary tō emero toehse, Joanā, Karea mūkuru maro te, Azaria, Hosaia maro, ahno maro, emero rokene ²oturuse ymaro. Ynara tykase toto:

— Jeremia, ajohpame sā yna omiry imoiko: oturuko Ritonōpo Kuesēkomo a yna poko, mokaro akoīpyry tō poko roropa, aoxinamatyā akoīpyry poko. Tuhke ynanexiase repe, yrome seromaroro tuhke pyra toehse ynanase. Moro enēko mase. ³Oturuko Ritonōpo Oesemy a yna esemary enepotohme zae rokē yna ytotohme, zae ehtoh poko rokē yna ehtohme roropa.

⁴Ynara ezukuase:

— Ÿ, kure! Oturūko ase Ritonōpo Oesēkomo a, ōmirykō moiko ase. Imeīpo aomihpyry ekarōko ase oya xine. Inekarory ononēpyra ase, emero ekarōko ase oya xine.

⁵Mame ynara tykase toto:

— Ah Ritonōpo Kuesēkō yna eneneme nexino, zae exiketyme mana ajohpe pyra roropa: Inekarory oya omipona exīko ynanase ipunaka. ⁶Ise yna ahtao, inyripori se pyra yna ahtao roropa, Ritonōpo Kuesēkō omipona exīko ynanase, imaro ōtururuke yna poko. Ritonōpo omipona yna ahtao emero kure exīko yna a.

Ezuhtopōpyry Ritonōpo a

⁷Mame 10me ėmepyyry taropose ahtao Ritonōpo noturuase ya. ⁸Naeroro Joanā, Karea mūkuru ykohmase soutatu tō tuisary tō maro, imaro exiketomo te, emero rokē ahno maro. ⁹Ynara ase:

— Oturuase Ritonōpo, Izraeu tō Esemý a ōmihpyrykō omi poe. Ynara nase ynororo: ¹⁰“Taro oexirykō se ro awahtao xine, sero nono po ahnome oritorýko ropa ase, oenahkapopyra xine exīko ase; aarykatorýko sā ase, amarokō omukara xine roropa ase. Oenahkapotopōpyrykō pokoino ya toemynyhmase ywy ipunaka. ¹¹Papironia tuisary zuno pyra ehtoko amaro xine jexiryke. Opynanohtorýko ase, oewomatorýko ase opoko xine pyra aehtohme. Ywy Ritonōpo oturunó. ¹²Opyno xine exīko ase, opyno xine mokyro riko ase roropa, taro onomotohkōme sero nono po.”

¹³⁻¹⁵ — Yrome amarokomo, tehme exiketōme taro Juta po, Ritonōpo Oesēkō omipona rokē ehtoko. Aomiry poe tehme ehtoko sero nono po. Ynara kara ehtoko: “Ytōko ynanase Ejitu pona, moroto yna ehtohme. Moroto osetapara exīko ynanase te, rueimo etory etonatohme onetara ynanase exīko, omise konōto ehtoh pyra roropa moroto.” Moro sā ōtururukohtao ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izraeu tō Esemý: “Ejitu pona oytorykō se awahtao xine moroto oehtohkōme, ¹⁶moroto etonatoh exīko mana, moro etonatoh zuno oehtopōpyrykomo. Moroto omise konōto ehtoh oekahmatorýko, moro omise konōto zuno oehtopōpyrykomo, oorihnōko

roropa matose moroto Ejitu po. ¹⁷Emero Ejitu pona toytory se exiketō orihnōko mā toto etonatoḥ poko te, omise konōto ehtoḥ poko te, tyrohsē poko, enara. Akoīpyry exipyra exīko mana; osewomara exīko matose popyra ehtoḥ toehse aḥtao, ynenehpohpyry opona xine.”

¹⁸— Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē ynara nase: “Ejitu pona oytorykoḥtao ozehno xine jehtoḥ awānohtorŷko mana Jerusarē pōkō wānohtopōpyry samo. Xihpyryme oehtoḥkō eneryke imehnomo a osenuruhkāko mā toto, oserehnōko mā toto. Imehnō eunohnōko mā toto opoko xine, oesehtotorŷko mā toto popyra ehtoḥ ripotoḥme imehnō pona. Mame jūme oehpyra rōpa matose tarona.”

¹⁹Oturuase ro:

— Ritonōpo Kuesēkō ynara nase: amarokō, Juta pōkō anaropopyra ase Ejitu pona. Morara exiryke seromaroro oenaroximatorŷko ase. ²⁰Azahkuru matose exīko, mame oorikyrykō ke epehmāko matose. Tonyohse ywy oya xine oturuse Ritonōpo a Kuesēkomo a. Ynara matose ya: “Oturuko Ritonōpo a yna poko. Imeīpo yna zuruko emero inyripohpyry yna a, tyrīko ynanase aomiry omipona.” ²¹Seromaroro ekaroase emero oya xine, yrome Ritonōpo Kuesēkō omiry omipona pyra exīko matose ipunaka. ²²Morara exiryke wenikehpyra ehtoko: orihnōko matose etonatoḥ poko te, omise konōto ehtoḥ ke te, tyrohsēke roropa moro nono po oytorykō se oehtoḥkō po, moroto oehtoḥkōke.

Jeremia tarose Ejitu pona

43 ¹Moraramē tōturukehse jaḥtao mokaro a, Ritonōpo, mokaro Esē nekaropohpyry poko emero, ²tozuhse ywy Azaria a, Hosaia mūkuru, Joanā, Karea mūkuru maro imehnō orutua kō, epyrypaketō maro, ynara tykase toto ya:

— Ajohpe mase, Jeremia. Ritonōpo Kuesēkō yna onurupopyra nexiase oya ytopyra yna ehtoḥme Ejitu pona, moroto ehtoḥme. ³Paruke, Neria mūkuru moīko rokē mase yna poremākatohme yna ekarotoḥme Papironia pōkomo a yna etapatohme te, yna arotoḥme roropa Papironia pona.

⁴Naeroro Joanā tō, soutatu tō tuisary tō maro, ahno tō maro Ritonōpo nyripohpyry omipona se pyra toḥ nexiase. Tehme toexirykō se pyra toḥ nexiase Juta po. ⁵Ahno emero Juta po aoxinamatyā tarose Joanā tomo a Ejitu pona soutatu tō tuisary tomo a roropa. Juta nonory pōkō tarose eya xine imehnō nonory poe aeḥtyā roropa: ⁶orutua komo te, noḥpo tomo te, poetoḥti tō roropa tuisa ēxiry tō maro. Tarose toto emero tuisa Nepuzaratā nynomotyā kowenatu Ketaria maro. Paruke te, ywy roropa tarose eya xine tymaro xine. ⁷Moro sā Ritonōpo omipona pyra toytose toto Ejitu pona. Toeporehkase toto pata Tapane pona.

⁸Moroto Tapane po ynara tykase Ritonōpo ya:

⁹— Jeremia, topu tō apoiko, zumo exiketomo zonētoḥme orino aka zara ao, tuisa tapyī konōto ēpataka sero pata po. Moro tyriko juteu tō neneryme. ¹⁰Moromeīpo ynara kaxiko eya xine: “Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemu, ypoetory Napukotonozo, papironio tō Esē enehpōko ase. Moro topu tō pona tapō rīko mā ynororo, tytapyī konōto kamisa risē rīko roropa ynororo moroto. ¹¹Napukotonozo oehnōko mana Ejitu poremākapose.

Tymenekase aexityā orihtohme tyrohsē ke, tyrohsē ke orihnōko mā toto; tymenekase aexityā inamotome tarosēme, tarosēme exīko Papironia pona papironio tō namotome; tymenekase aexityā orihtohme etonatoh poko, etonatoh poko orihnōko mā toto. ¹²Ejitu pōkō neponāmary tapyī tō zahkapōko ase. Mokaro neponāmary zahkapōko ase Papironia tuisary a, toitoine toto neponāmary arōko roropa mana tymaro. Kaneru tō pynanohne samo, azamo apoiry sā eya tupō poe azamo pyra ehtohme, moro sā mōkomo kurā enahkapōko Papironia tuisary mana Ejitu po, mame orēpyra ytōko ropa mana. ¹³Topu risē xikihme exiketō pata Heriopori po, Ejitu po enahkapōko mana Ejitu tō neponāmarykō eahmatoh zahkapōko mana roropa, enara.”

Ritonōpo omiry juteu tomo a Ejitu po

44 ¹Ritonōpo tōturuse ya juteu tō poko Ejitu po: pata Mikitou po te, pata Tapanē po te, Mēpi po te, nono ikurenāe po, enara. ²Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ynara tykase:

— Pata Jerusarē enahkatopōpyry tonese oya xine, imehnō pata tō roropa emero Juta nonory po. Seromaroro patāpome ro mā kehko, tytaōke pyra, ³popyra ehtoh poko moro pata tō pōkō toehse exiryke, toto zehno jehtohme. Tynekarory tō tyahkase eya xine tynekarorykōme imehnō neponāmary tomo a. Imehnō neponāmary tō toahmase eya xine; apitoryme mokaro oneahmara nexiase toto; amarakō mokaro oneahmapitopyra mexiatose; atamurukō roropa mokaro oneahmapitopyra toh kynexine. ⁴Ypoetory tō, urutō kō onenyohkehyra exiase oya xine ourutohkōme moro oorypyrykō xihpyry poko pyra oehtohkōme, moro se pyra jexiryke ipunaka. ⁵Yrome onetara mexiatose, otato pyra mexiatose. Oorypyrykō xihpyry onurumekara mexiatose; onekarorykō onyahkakehyra mexiatose onekarorykōme, oneponāmarykō eahmatohme. ⁶Morara exiryke tohne jehtoh ke Juta patary tō tonahkapose ya, Jerusarē esemary roropa tyahkapose ya. Tonahkase toh ya. Moro eneryke osenuruhkāko enenanō mana popyra exiryke ipunaka.

⁷— Morara exiryke ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy, ekaropōko ase seromaroro: Oty katohme sero popyra ehtoh konōto poko matou? Oxiryhmāko matose. Osenahkapory se hmatou: orutua komo, nohpo tō maro, poetohti, enurusenā kō maro, akoīpyry oxinomopyra ehtohme ipunaka? ⁸Oty katoh jyhtomāko matou ritō panō poko, onekarorykō zahkāko onekarorykōme imehnō ritō tō eahmaryme, taro Ejitu po, tōsesarise oehtohkō po? Otaramē senohne rīko matose osenahkapotohme, imeimehnō nonory pōkō oeunohtohme. Oesetykō esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpory se toto ahtao. ⁹Owenikehtou, atamuru tō popyra ehtopōpyry poko, Juta tō tuisary popyra ehtopōpyry poko, ipyxiā popyra ehtopōpyry poko amarakō popyra ehtopōpyry poko opyxiākō maro Juta patary tō po Jerusarē esemary tō ao roropa? ¹⁰Yrome seroae ro oorypyrykō onurumekara ro matose, oesekumuru po porohpyra ro matose osekarotohme ya, jomiry etary se pyra matose; jomihpyry ynyripohpyry roropa oya xine omipona pyra matose, ynekarohpyry oya xine, atamuru tomo a roropa.

¹¹— Naeroro ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy oenahkapotoryko ase, Juta pōkō enahkapōko roropa ase, emero porehme.

¹²Juta pōkō enahkapōko ase porehme: tynonorykō po tehme toh nexiase

aporo, mame imeïpo toytorykō se toh nexiase Ejitu pona. Mokaro emero tamuximākomo, ime pyra exiketō maro orihnōko mā toto Ejitu po: etonatoh po orihnōko mā toto, omise konōto ehtoh ke roropa. Mokaro eneryke osenuruhkāko imehnō mana. Enaromŷke exīko mā toto. Imehnō mokaro eunohnōko mā toto; esetykō esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpotohme. ¹³Mame Ejitu po exiketō wānohnōko ase, Jerusarē pōkō wānohtopōpyry sā ya; etonatoh ke te, omise konōto ehtoh ke te, tyrohsē ke, enara. ¹⁴Mokaro Juta nonory po aexityā, imeïpo toehse toh nexiase Ejitu pona ehse, osewomara, orihnōko mā toto; isene oxinamara mā toto. Toytorykō se ropa exīko mā toto Juta nonory pona ropa repe. Yrome ytosaromepyra exīko mā toto. Toitoine epaketō rokē ytōko mā toto morotona.

¹⁵Mame ahno tuhke tooehse oturuse ymaro. Orutua kō nexiase, zuaro exiketō typyxiākō poko: tynekarorykō tyahkase eya xine imehnō neponāmarykō eahmaryme te, nohpo tō roropa morotōkō emero te, juteu tō roropa ikurenaēkomo Ejitu po. Ynara tykase toto:

¹⁶— Otato pyra exīko ynanase onekarohpyry poko yna a Ritonōpo Kuesēkō omiryne. ¹⁷Māpyra emero tyrīko ynanase yna omihpyry ae ro. Yna nekarory tō zahkāko ynanase yna neponāmary eahmatohme: Nohpo Imehxo Kapu Esemu. Eukuru ekarōko ynanase eya ynanekaroryme, yna tamuru tō nyrihpyry samo, yna maro yna tuisary tō tamuximākō nyrihpyry sā roropa Juta patary tō po, Jerusarē esemary po roropa. Moro sā yna ahtao yna napyry enahpŷme nexiase, kure rokē yna erohtoh nexiase, popyra ehtoh exipyra nexiase. ¹⁸Yrome morohne tyrikehse ahtao yna a, ynanekarory onyahkara yna ahtao ynanekaroryme Nohpo Imehxo a Kapu Esemu te, eukuru roropa eya onekaropyra tokurehse ahtao yna a, tonahsē pyra toehse, toorihse ynanexiase osetapary poko, omise konōto roropa yna ehtoh ke.

¹⁹Nohpo tō ynara tykase roropa:

— Kure nexiase yna nio tomo a wyi panō tyrise ahtao yna a Nohpo Imehxo Kapu Esē panono te, ynanekarory tō tyahkase ahtao roropa yna a te, eukuru roropa tukuāse ahtao yna a ynanekaroryme eya.

²⁰Moro ezuhtoh etaryke ya ynara tykase ywy eya xine emero, orutua komo a te, nohpo tomo a roropa:

²¹— Moro ixtaratu tyahkase ahtao oya xine Juta patary tō po, Jerusarē esemary tō ao oya xine, atamurukomo a, otuisarykomo a, tamuximākomo a moro pōkomo a roropa, moro poko zuaro pyra Ritonōpo ekarōko matou? Moro poko tuenikehse ynororo, ekarōko matou? ²²Seroae ro ononorykō tonahkase mana, patāpome toehse mana typōke pyra roropa toehse mana ipunaka. Moro eneryke tyya xine osenuruhkāko imehnō mana oserehnōko roropa mā toto. Moro esehtōko imehnō mana popyra ehtoh ripotohme, typenekehse Ritonōpo exiryke popyra ehtoh poko oexirykōke, zae pyra oexirykōke roropa. ²³Sero popyra ehtoh toehse oya xine, onekarorykō tyahkase oya xine exiryke imehnō neponāmary tō eahmatohme, iirypyryme matose Ritonōpo a aomiry omipona pyra oexirykōke, inyriphopyry onyripyra roropa oexirykōke.

²⁴⁻²⁵Oturuase ro ahno a emero, nohpo tomo a roropa Ritonōpo Jamihmehxo Exikety nekarohpyry ya ekarotohme mokaro Juta pōkomo a, tosaake exiketomo Ejitu po. Ynara tokarose ynororo ya oturutohme eya xine:

— Ōmirykō totapose oya xine opyxiākō maro Nohpo Imehxo Kapu Esemy a, onekarorykō zahkatohme onekarorykōme eya, eukuru maro. Morohne tyrise oya xine. Kure! Morohne tyritoko ōmihpyrykō ae ro! Anamonohpyra ehtoko! ²⁶Yrome seromaroro etatoko ke, jomiry etaporyhtao oya xine: Ywy, Ritonōpo, yjamtunuru ke ynara tyripōko ase oya xine juteu tomo a Ejitu po. Taroino jesety onesehtopyra ropa ehtoko ōmirykō etaporyhtao ynara samo: “Jomiry etapōko ase Ritonōpo Isene Exikety, Kuesēkō netaryme.” ²⁷Tākye ehtoh onenehpopyra ropa ase oya xine, yrome ehxirotok rokē ekarōko ase oya xine. Amarokō emero Juta tomo Ejitu po orihnōko matose etonatok pokō, tyrohsē pokō roropa oenatyrykō ponāmero. ²⁸Yrome toitoine matose epāko Ejitu poe Juta pona orihpyra ehtohme. Mame mokaro isene exiketō Juta po zuaro exiko mā toto: jomiry zae nexiase, mokaro omiry zae pyra nexiase. ²⁹Ywy, Ritonōpo, zae jomiry ehtoh enetupuhpotok ekarōko ase oya xine zuaro oehtohkōme: tarōkō wānohnōko ase sero nono po, toto enahkapōko ase jomihpyry ae ro. ³⁰Moro enetupuhpotohme ynara mana: tuisa Hopora Ejitu esē ekarōko ase epetōkara a, etapary se exiketomo a, Zetekia, Juta tō esē ekarotopōpyry sā ya tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy a. Epekara, mokyro etapary se exiketyme kynexine.

Ritonōpo omiry Paruke a

45 ¹⁻²Morarama jeimamyry asakoropane taropose ahtao Jeoakī a, Joxia mūkuru, tuisame toexiry pokō, Juta tō esēme, Paruke, Neria mūkuru pape meroase emero ynekarohpyry eya. Mame ekaroase Paruke a, ynara mā Ritonōpo, Izyraeu tō Esē nekarohpyry ya:

— Paruke, ³ynara āko mase: “Tykenekehse ywy! Ritonōpo, Jesemy a jemynyhmatoth tomākapose, jetuarimary roropa. Tapotūkehse ywy pusuh kary pokō, oseremasaromepyra ase!”

⁴Mame ynara tykase Ritonōpo ya Paruke zurutohme:

— Ynyrihpyry enahkapōko ase; ynarykahpyry mukāko ropa ase. Moro rīko ase sero nono po porehme. ⁵Imehnō motye kurehxo oripory se hma ya? Moro oneraximara exiko. Popyra ehtoh enehpōko ase ahno pona emero porehme, sero nono pōkō pona. Yrome oewomāko ase, isene oehtohme, ynekarohpyryme oya emero rokē pona oytoryhtao. Ywy Ritonōpo oturunō.

Ejitu poremākatopo Karakemi po

46 ¹Ritonōpo Kuesēkō tōturuse ya ahno tō pokō. ²Tōturuse ya Neko tō pokō, Ejitu tuisary, isoutatu tō maro, typoremākase aexityā pokō Karakemi po, tuisa Eupyrati pūto. Tuisa Napukotonozo a Papironia tuisary a typoremākase Neko tomo. Moro toehse asakoropane jeimamyry taropose ahtao Jeoakī a, Joxia mūkuru, Juta pōkō esemy. Ejitu pokō ynara tykase Ritonōpo:

³“Ejitu pōkō soutatu tō tuisary ynara kohtāko mā toto:

‘Osewomatoth apoitoko arotokme oytorykōme etonatok taka!

⁴Kawaru tō kyryry tyritoko oekykō pona ōtyritohkōme epona xine!

Atakenaka ytotoko,

kapasete tō tyritoko opuhpyrykō pona!

Awaratākō aehtotoko.

Soutatu zupō amurutoko!’

⁵ “Yrome oty enēko ywy?”

āko, ekaropōko Ritonōpo mana.

“Ejitu pōkō soutatu tō epāko mā toto, enaromŷke toexirykōke.

Torehse toto, tururume ytōko toto axiny,

tŷkakoxi xine osenuhmara mā toto.

‘Emero rokē po omye xine erehtoh nae,

etapatopo, enahkatopo, orihmapotopo!’ āko Ritonōpo mana.

⁶ Mokaro axī tururume ytoketō epasaromepyra mā toto;

soutatu tō mā osewomasaromepyra mā toto.

Inikahpozakoxi, tuna Eupyrati pūto osetapāko mā toto,

epukāko mā toto.

⁷ Onoky mokyro, onuhkety, tuna Niro samo, zueme tuna exiryhtao

pehme toehse ahtao, ehpio tyneryse ahtao.

⁸ Ejitu mokyro, onuhnōko Niro samo zueme ahtao, tuna samo ehpio kō

tyneryse ahtao.

“Ejitu ynara āko mana:

‘Onuhnōko ase zueme tuna ehtoh samo, sero nono pehkatohme;

pata tō enahkāko ase epōkō maro.

⁹ Ejitu pōkomo, kawaru tō aropotoko, kahu tō roropa axī toto ytotohme

etonatoh taka!

Soutatu tō aropotoko etonatoh taka, orutua komo Etiopia poe Ripia

poe roropa, osewomatoh aronanomo, Rute pōkō roropa, emese kure

pyrou ekomananomo tytakykō ke.’ ”

¹⁰ Sero ĕmepryry ahno apiakatohme Ritonōpo a, Kuesēkō Jamihmehxo

Exiketye mana!

Seroae, emŷpōko mana;

seroae, topetōkara wānohnōko mana.

Itapemā mokaro enahnōko mana tuesapare toehtoh pona,

imunurukō ĕnōko mana ise pyra toehtoh pona.

Seroae, tynetapatyā zahkāko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana

inikahpozakoxi, tuna Eupyrati pūto.

¹¹ Ejitu pōkomo, ytotoke Kireate pona opi zupise!

Oepitykō toiparo rokē mana,

popyra oehtoh ekurākasaromepyra mana.

¹² Imeimehnō nonory po tokātose oehxirotopōpyry poko,

oporemākatopōpyry poko.

Oxitarykō totase ahno a ononorykō poro porehme.

Imepŷ pona soutatu tōsetapase,

oximaro toepukase toto nono pona.

Napukotonozo oehstopōpyry poko

¹³ Papironia tuisary, Napukotonozo tooehse ahtao Ejitu tō nonory poremākapose, Ritonōpo tōturuse ya, ynara tykase:

¹⁴ “Ynara kahtoko pata tō po, Ejitu po:

Mikitou po te, Mēpi po te, Tapane po, enara:

‘Opyrekō apoitoko ōsewomatohkōme;

okyryrykō emero tonahkasēme exīko etonatoh tao!

¹⁵ Oty katohme oneponāmarykō jamihme exikety toepukase?

Tomase ynororo exiryke Ritonōpo a nono pona.’

¹⁶ Ejitu pōkō soutatu tō tōsetapase; toepukase toto.

Ynara tykase toto oseya:

‘Ehmaropa axiny!

Ehmaropa tapyi taka kuesaka xine ropa, osewomatohme, orihpyra

kuehtohkōme, epatohme kuepetōkara winoino!’

¹⁷ Ejitu esē esehpatoko sero esety kasenato ke:

‘Panaikato ke epyrypakety, tokurehse exikety.’

¹⁸ “Ywy, tuisame Exikety oturūko ase.

Ywy ase Ritonōpo, Isene Exikety.

Jesety mā Oesēkomo, Jamihmehxo Exikety.

Ypy Tapoa imehnō ypy tō motye kaehxo mana.

Ypy Karameru roropa kaehxo mana tuna konōto epoe,

morohne sã mokaro aehtyã osetapase amaro xine

omotye xine jamihme mā toto, Ejitu pōkomo.

¹⁹ “Ejitu pōkomo, atakimatoko tarose oehtohkōme imehnō poetoryme!

Pata Mēpi patāpome exīko,

tomasēme exīko nono pona,

tytaōke pyra exīko mana.

²⁰ Pui ēxiry sã Ejitu mana kurano, tupurusēme moromoroimo a inikahpoe
aehtyamo a.

²¹ Soutatu tō epehmāko mā toto takorehmatohkōme repe,

yrome pui mūkuru tō sã rokē mā toto.

Osetapara mā toto.

Toeramase rokē mā toto emero epatohme, toto ehxirotoh toehse

exiryke,

toto enahkatoh toehse mana.

²² Ejitu pōkō epāko mā toto,

etakināko mā toto okoi samo, soutatu tō epetōkara oepiryke.

Wywy ke osetapāko mā toto apotopokō akohnanō samo.

²³ Itu akohnōko mā toto, tupime moro taka omomyry ahtao ro;

isoutatu tō tuhke mā toto, ikuhpýme, taparara tō tuhke exiry motye.

²⁴ Ejitu pōkō toehxirose mā toto,

typoremākase toexirykōke ahno a inikahpoe exiketomo a.

Ywy Ritonōpo oturuno.”

²⁵ Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ynara tykase:

— Amō wānohnōko ase, Tēpa pōkō neponāmarykō, Ejitu tō roropa te,
toto neponāmarykō roropa te, ituisary tō maro. Ejitu tuisary wānohnōko
ase, ahno roropa emero, mokyro enetupuhnanō towomanekōme. ²⁶ Mokaro
ekarōko ase toto etapary se exiketomo a, tuisa Napukotonozo a hkotano,

Papironia esemy ipoetory tō maro. Yrome imeīpo mokaro ahno oehnōko ropa mā toto Ejitu nonory pona ehse. Ywy, Ritonōpo, oturuno.

Typoetory tō pynanoohnōko Ritonōpo mana

- ²⁷ “Ypoetory Jako pakomotyamo, enaromyra ehtoko!
Izyraeu tomo oserehpyra ehtoko!
Opynanohtorŷko ase moro nono poe, moe otūtatohkōme ropa,
moroto imehnō poetoryme matose.
Oehnōko ropa matose oesaka xine kure rokē ehse,
torētyke pyra, towomase.
Mame imehnō oerehpyra xine exīko mā toto.
- ²⁸ Amaro xine exīko ase opynanohtohkōme.
Imeimehnō nonory pōkō enahkapōko ase
emero porehme moro pona taropose matose ya,
yrome amarokō oenahkapopyra exīko ase.
Tuānohsēme exīko matose roropa repe,
yrome awānopyrykohtao ya,
zae rokē awānohtorŷko ase;
onymotyēkara ase.
Ywy Ritonōpo oturuno.”

Ritonōpo nekarohpyry pirixteu tō poko

- 47** ¹Osetapara ro Ejitu tuisary ahtao pata Kaza pōkō maro, tōturuse
Ritonōpo Kuesēkō ya pirixteu tō poko.
- ² Ynara tykase ynororo: “Enetoko ke!
Tuna onuhnōko inikahpozakoxi,
tururume ytōko mana opotunety samo, tuna zueme exikety sã roropa.
Nono emero nerŷko mana, pata tō maro, ahno maro pata pōkomo.
Kohtāko mā toto takorehmane se toexirykōke,
sero nono pōkō xitāko mā toto emero porehme.
- ³ Kawaru tō pupuru etāko mā toto, kahu tō panaikato, ipupuru tō
panaikato.
Typoenoke exiketō eramara ropa mā toto typoenō zupitohme,
emary tō jamihme pyra toehse exiryke, tapotūkehse toto.
- ⁴ Tōmehse moro ėmepyrpy pirixteu tō nonory enahkatopo.
Tōmehse moro ėmepyrpy pata Tiro tō akorekehkapotohme tope tomo a,
Xitō maro, enara.
Ywy Ritonōpo, pirixteu tō enahkapōko ase, ahmōta Kereta poe
aepyhpyamo emero.
- ⁵ Kaza pōkō ihnamōko mā toto toemynyhmarykōme,
Axikerō pōkō emynyhmāko mā toto.
Oty pona xitakehpyra mā mokaro pirixteu tō akoīpyry?
- ⁶ Ynara kohtāko matose, pirixteu tomo:
‘Ritonōpo, otara ahtao yna etapakehnōko mah?
Atapemā ikurākako ropa ė aka;
moroto rokē tehme ehtohme!’
- ⁷ Yrome moro tapema oseremasaromepyra mana,

erohtoh tokarose ahtao ya aerohtohme.
Mokyro aropoase osetapase pata Axikerõ tõ maro,
ahno maro roropa tuna konõto ehpio po.”

Moape enahkatoh poko

48 ¹Ritonõpo Jamihmehxo, Izyraeu tõ Esemy ynara tykase Moape tõ poko:

“Emynymatoko pata Nepo põkõ poko, ipatarykõ tonahkase exiryke!
Pata Kiriatai tapoise nexiase,
isoutatu tõ tapyi jamihme exikety tytahkase,
tomase nono pona, epõkõ typoremākase.

² Imehxo Moape tõ ehtopõpyry tonahse.

Hexipõ po, epetõkara osenetupuhnõko mǎ toto tynyryrykõ poko:
‘Ehmaropa, Moape tõ enahkase!’

Soutatu tõ ytõko mǎ toto pata Matamē poremākase;
mynyhme rokē exiko moro pata põkomo.

³ Pata Horonai põkõ kohtāko mǎ toto:

‘Yna etapāko mǎ toto!

Yna esary enahkāko mǎ toto!’

⁴ “Moape nonory tonahkase mana;

poetohti xitāko mana.

⁵ Etatoko ke ixitarykomo, osema tao pata Ruite pona,

etatoko roropa kui kui kato moro,
sam karyke osema tao ikurenaka pata Horonai pona.

⁶ ‘Axiny! Tururume ytotoko osepynanohtohme!’

āko mǎ toto, kui āko mǎ toto.

‘Epatoko jumētu samo, ona po exiketomo, tosēke pyra exiketomo!’

⁷ “Moape tomo ajamitunuru ipune mekarootose omōkomory roropa

oewomatohkōme repe,

yrome seromaroro typoremākasēme exiko mase.

Oritõ Kemo tarosēme exiko imepỹ nono pona, otuisary poenõ maro
oritõ poko oturuketõ maro.

⁸ Apatary tõ emero osewomara exiko,

tonahkasēme exiko mǎ toto; jakanahmā tomo,

ona maro somohmā tõ maro typahsēme exiko mǎ toto.

Ywy Ritonõpo oturunõ.

⁹ Topu imenekatoko aorihtyā ekepyry zonētohme, Moape tõ kyryryme,

ynara exiryke,

okynā pyra sero nono tonahkasēme exiko;

ipatary tõ patāpome exiko, tytaōke pyra.

Ahno pyra exiko mǎ moroto.”

¹⁰ Popyra ehtoh enehpoko mokyro ajoajohpe rokē Ritonõpo nyripohpyry
poko exikety!

Popyra ehtoh oehnõko mokyro a soutatume ahtao

yrome onuopyra ynororo ahtao!

Moape tō patary tō enahkatoh poko

¹¹ Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Moino ro Moape tō osetapara toh nexiase, towomase toh nexiase, epetōkara a anaropyra toh nexiase imehnō poetoryme, inonory poe. Uwa eukuru sã mã Moape tomo tukurākase ahtao, onywyrywymara ahtao, anarykara roropa ahtao imepỹ ẽ aka. Tomepore aexihpyry atahnikara nexiase, onytyromara nexiase.

¹² — Naeroro etatoko pahne, imeĩpo, āko Ritonōpo mana, imehnō ahno enehpōko ase Moape tō enahkatohme, uwa eukuru kuamyry sã nono pona ipoko erohketomo a. Moape tō kuānōko sã mã toto, ẽ tō akuhmōko mã toto. ¹³ Mame Moape tō ehxiroko mã toto tyneponāmarykō Kemo poko, Izyraeu tō ehtopōpyry samo toehxirose toto ahtao Peteu poko towomanekōme enetupuhxipo eya xine.

¹⁴ Orutua komo, Moape pōkomo, ynara kasaromepyra matose:

Orēpyra ynanase, jamihme ynanase osetapary poko,
kasaromepyra matose.

¹⁵ Moape tomo, ipatary tō maro tonahkase mã toto;
ipoenō, nuasemākō totapase mã toto.

Ywy ase Tuisa, oturūko ase.

Jesety Oesēkōme mana, Jamihmehxo Exikety.

¹⁶ Sero ahno poremākatoh ameke pyra oehnōko mana;
okynā pyra oenahkatoh oehnōko mana.

¹⁷ Emynyhmatoko Moape tō poko, ameke pyra exiketomo; mokyro esety
waro exiketomo.

Ynara kahtoko:

“Orēpyra oehtohkō tonahse,
imehxo oehtopōpyry nenahno.”

¹⁸ Amarokō, Tipō pōkomo, yhtoko tuisame exiketō esary poe;
oporohotoko nono pona, putoh katoh pona.

Moape poremākane tooehse mana;
soutatu tō tapyĩ tō jamihme exiketō tahkāko mana.

¹⁹ Pata Aroea pōkomo, osema ehpiō po eraximatoko;
ekaropotoko mokaro epaketomo a: “Otara toehse?”

²⁰ Ynara āko ezuhnōko mã toto:

“Moape nonory pōkō typorepōmākase mã toto.

Ixitatoko mokaro poko tonahkase toto exiryke.

Zuruko toto tuna Aranō ehpikuroko Moape poremākatopōpyry poko.”

²¹ Ona po pata tō wānohtoh toehse mana: Horō wānohtoh te, Jasa te, Mepaate te, ²² Tipō te, Nepo te, Pete-Tipirataĩ te, ²³ Kiriataĩ te, Pete-Kamuu te, Pete-Meão te, ²⁴ Keriote te, Posora, enara. Moape tō patary tō porehme moe exiketomo moe pyra exiketō roropa emero tuānohsēme exiko mã toto. ²⁵ Moape orēpyra ehtoh takurihmoese, ajamitunuru tonahkase mana. Ywy Ritonōpo oturuno.

Moape ehxirotoho sero

²⁶ Ynara āko ro Ritonōpo mana:

— Toetÿse Moape tō tyriopotoko, turumekase jexiryke eya xine, Ritonōpo, toto Esēkomo. Tonarutatopōpyry aka omōnōko Moape tō mana. Toto zurōko imehnō mana. ²⁷Moape tomo, wenikehpyra hma Izyraeu tō zurotopōpyry oya xine? Mokaro tyrise oya xine omato kō samo tapoise ahtao.

²⁸— Moape pōkomo, apatarykō irumekatoko, ytotoko osesarise topu tō rānaka. Utuku sã ehtoko. Tymÿkō riko mã toto topu emory ehpiō po. ²⁹Moape tō epyrypaketōme mã toto. Imehnō motye kure osekarōko mã toto. Typoko xine rokē osenetupuhnōko mã toto. ³⁰Ywy Ritonōpo, imehnō zehno Moape tō ehtoh waro ase. Epyrypāko mã toto toiparo rokē tynyrirykō poko. Okynã pyra tonahse mã toto. ³¹Morara exiryke xitāko ase Moape pōkō poko emero, Kia-Here pōkō poko roropa. ³²Xitāko ase itamurumehxo Xipima pōkō poko, Jazea pōkō poko roropa, yrome itamurume hkopyra. Pata Xipima, uwa zoko sã mase; āmoriry tō ahtāko tuna konōto Aorikyhyry epozakoxi mya pata Jazea pona. Yrome seromaroro oepetōkara a anarykatyã tonahkase tiriiku tōkehko, uwa zoko tō roropa. ³³Tākye ahno ehtoh tonahse, atākyematoth roropa tonahse Moape nonory kurã po. Uwa eukuru onyripyra toehse mã toto. Eukuru rinanō pyra mana, kui kananō pyra roropa mana tākye ehtoh ke.

³⁴— Mokaro pata Hexipō pōkomo te, pata Ereau pōkō roropa kui āko mã toto, toto kui katoth etāko imehnō mana Jasa po. Osetāko roropa pata Zoa pōkomo a te, mya roropa Horonaĩ pōkomo a, pata Tyrisenã Ekerate pōkomo a roropa. Iporiry Ninirĩ roropa tãpaise. ³⁵Moape pōkomo a tynekarorykō zahkakehpōko ase ypy tō emory po. Inekarorykō zahkakehpōko ase eya xine toto ritō tō eahmaryme. Ywy ase Ritonōpo, oturuno oya xine.

³⁶— Morara exiryke emynymāko ase, xitāko ase ukurohtao Moape tō poko, pata Kia-Here pōkō poko roropa, rue etone sã ase ahno hnamoryme ekepyry zonētoth poko; ikyryrykō emero tonahkase exiryke. ³⁷“Zūsetykō tysahkase emynymaryme, tōsetypokase roropa mã toto. Typihpyrykō tysahsahkase ihnamoryme eya xine tomarykō poko, upo topuxiximã tamuruse eya xine. ³⁸Zara po emero tapyi tao, xitāko mã toto, pata esemary tō ae roropa, Moape tyhmose ya exiryke oripōpo samo yzamaro pyra toehse ahtao,” āko Ritonōpo mana. ³⁹Ihnamōko mã toto: Moape tō tytahkase sã mã toto! Ehxirōko mã toto! Inonory tonahkase mana, eunohnōko mã toto imehnō nonory pōkomo, zomye exiketomo. Ywy Ritonōpo oturuno.

Osewomasaromepyra Moape tō exīko

⁴⁰— Ywy Ritonōpo ekaroase: Imepÿ ahno oehnōko osetapase Moape tō maro. Piano sã oehnōko mana yhtose Moape pona, taporihke. ⁴¹Ipatarykō tapoisēme exīko mã kehko soutatu tō tapyĩ jamihmākō maro. Moro toehse ahtao Moape tō soutatu tō oserehnōko mã toto nohpo samo jetũ toehse ahtao enururuhtao. ⁴²Moape tonahkasēme exīko, tynonoryke pyra exīko mã toto, turumekase jexiryke eya xine. ⁴³Enaromÿke ehtopo, eutary tō nono ao, ahno apoitoh roropa Moape tō eraximāko. Ywy Ritonōpo oturuno. ⁴⁴Epaketō enaromÿke eutary aka epukāko mã toto, eutary ae tutūtase exiketō apoitoh taka omōnōko mã toto, Moape tō enahkatoh tymenekase Ritonōpo a exiryke, Moape tō enahkapotohme. ⁴⁵Imehnō epāko mã toto, tapotũkehse, osewomatoth zupīko pata Hexipō po repe. Yrome Hexipō, tuisa

Seõ patahpyry zahnôko mana. Moape nonory ehpio tyahkase, ypy tõ emory roropa, osetapary se exiketõ esary. ⁴⁶Moape tomo myhenel! Tyneponâmarykõ Kemo eahmananõ tonahkase; imûkuru tomo, ãxiry tõ roropa tarose imehnõ poetoryme. ⁴⁷Yrome imeïpo Moape tõ enehpõko ropa ase, apitoryme toto ehtopõpyry sã toto ehtohme ropa.

Moro sã Moape tõ wãnohpõko Ritonõpo Kuesëkõ mana.

Amonita tõ wãnohtoh poko Ritonõpo a

49 ¹Ynara tykase Ritonõpo Kuesëkõ amonita tõ poko: — Otoko hnae Izyraeu tõ orutua komo? Sero nono, Ritonõpo nekarohpyry Izyraeu tõ esaryme ehtohme ewomananõ pyra hnae? Oty katoh ritõ Moroke a Kate tõ nonory tapoise, eahmananõ toytose roropa moro pona osesarise? ²Yrome imeïpo etonatoehpõko ase pata Rapa põkomo a, panaikatõ etãko mã toto. Moro amonita tõ patary enahkãko mã toto, nono pona emãko mã toto. Pata tõ pisarara moro zomye exiketõ apoto ke tonahkasẽme exiko mã kehko. Mame tynonorykõ puxihkãko ropa Izyraeu tõ mana moro apoityã wino. Ywy Ritonõpo oturuno. ³Ihnamoko, kui kahtoko Hexipõ põkomo! Pata Ae tonahkase mana! Oxitatoko nohpo tomo, Rapa põkomo! Upo amurutoko kamisa topuxiximã risemy, ihnamotoko. Tururume ytotoko, wazawazame rokene. Oneponâmarykõ, Moroke tarosẽme exiko mya imehnõ nonory pona, ipoko oturuketõ maro, tuisame exiketõ maro. ⁴Jurumekahpõkomo, oty katoh epyrypãko matou? Orẽnõko matose. Oty katoh jamihme ro osekaroõko matou? Imehnõ etonasaromepyra mã toto amaro xine, ouno toexirykõke, ekarõko matose repe. ⁵Emero rokẽ poe oerehtoh enehpõko ase opona xine, epãko matose emero porehme. Tururume ytõko matose osepynanohtohme, orihipyra ehtohme. Ahno pyra oxinamãko, soutatu pyra exiko, osetapasaromepyra exiko matose. Ywy ase Oesëkomo, Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, oturuno.

⁶— Yrome imeïpo amonita tõ enehpõko ropa ase apitoryme toto ehtopõpyry sã toto ehtohme ropa. Ywy Ritonõpo oturuno.

Etõ tõ wãnohtopõpyry poko

⁷Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase Etõ tõ nonory põkõ poko:

— Pata Temã po tuaro exiketõ pyra mã toto. Tuaro toto ehtoh tonahse.

⁸Tetã põkomo, eramatoko, tururume ytotoko! Otonõtoko! Ezau pakomotyã enahkapõko ase, toto wãnohtoh toehse exiryke. ⁹Uwa epery apoiryhtao ahno a, toitoine uwa tõ oxinomõko mã kehko zoko poko; omato tõ oepiryhtao koko ematonanhse, ise toto ehtoh rokẽ arõko mã toto. ¹⁰Yrome Ezau pakomotyã mõkomory emero tapoise ya, aotonõtõhkõ tonahkapose ya. Naeroro otonësaromepyra toehse mã toto. Mokaro Etõ põkõ tonahkase toto, jekyry tõ maro, ikatonõ maro. Epara mã toto, emero. ¹¹Opoenõpo tõ inomoko ymaro, toto pynanohtõko ase. Oekyry tõ pytyõpo tõ ewomãko ase. Ah jenetupuhno toto.

¹²Tõturuse ro Ritonõpo nexiase:

— Mokaro zae ehtoh poko exiketõ tuãnohse ahtao imehnõ samo, awãnohpyra xine osekaroõko matou? Tuãnohsẽme exiko matose roropa. ¹³Ywy roro oturuase pata Posora põkõ poko, ynara totapose ywy: Posora põkõ

enatyry osenuruhkatohme exīko, ipatarykō patāpome exīko mana; imehnō moro pata eunohnōko mā toto, moro pata esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpotohme. Pata tō pisarara moro pata zomye exiketō tonahkasēme exīko jūme. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹⁴Naeroro ynara tykase ywy:

— Ritonōpo Kuesēkō omiry totase ya. Tōmiry arone tonyohse eya imeimehnō ahno zurutohme ynara katohme: “Osoutatu tō oximōpotoko etonatotohme, Etō poremākatohme! ¹⁵Etō tomo, jamihme pyra ononorykō pōkō rīko Ritonōpo mana. Ouno xine pyra exīko imehnō mana, emero. ¹⁶Imehnō motye orēpyra mosekaroatose, yrome tōsenekunohse mexiatose. Topu tō rānao tōsesarise matose, ypy tō emory po. Yrome kaehxo awahtao xine ro piano samo oporemākapotorŷko Ritonōpo mana. Ywy, Ritonōpo, oturunō.”

¹⁷Ynara tykase Ritonōpo:

— Etō tō poremākatoh popyrahxo exīko mana. Moro kuroko ytoketō osenuruhkāko mā toto, enaromŷke exīko mā toto moro eneryke tyya xine. ¹⁸Etō exīko Sotoma tō ehtopōpyry samo, Komora maro tonahkase toto ahtao, pata tō pisarara tomye exiketō maro. Moroto patāpome exīko, ahno esaryme pyra, axītao rokē tosarykō onyripyra moroto mā toto. Ywy Ritonōpo oturunō. ¹⁹Reāo samo, tūtaryhtao itu htae, tuna Joatāo ehpiuroko onuhtohme onahpoty pona, moro sã oehnōko ase Etō pōkō erehtohme. Epāko mā toto tynonorykō poe. Mame tuisame ynymenakahpyry mokaro esēme exīko mana. Onoky nae ysã exikety? Onoky orēpyra nae ymaro tōsetapary zuno pyra? Otoko kowenatu nae tōmiry omipona jyriko? ²⁰Naeroro etatoko pahne: ywy Ritonōpo osenetupuhno ynara tyritohme Etō tomo a. Etatoko ke, ynara Temā pōkō rīko ase: ipoenō syryhmāko imehnō mana, tamuhpomākō roropa. Oserehnōko mā toto, moro popyra ehtoh eneryke tyya xine. ²¹Etō typoremākase ahtao panaikatō konōto exīko, nono tykytyky āko, ahno kui kary osetāko moe, tuna konōto Akapa po. ²²Pata Posora pōkō maro osetapāko epetōkara mana piano samo, taporihke yhtōko kaino axiny ikarimotatotohme. Moro toehse ahtao Etō tō soutatu tō enaromŷke exīko ipunaka, nohpo samo jetū toehse ahtao enururuhtao.

Tamaxiku wānohtoh poko

²³Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō pata Tamaxiku poko:

— Pata Hamate pōkō, pata Arapate pōkō roropa torētyke mā toto, enaromŷke mā toto, popyra ehtoh oepyyr poko turuse toto exiryke. Enaromŷke toto ehtoh pohkane konōto sã tuna konōto kua oehnōko mana toto pona, toto nerymatoh samo. Oseremara mā toto. ²⁴Tamaxiku pōkō jamihme pyra mā toto. Toeramase mā toto epatotohme enaromŷke. Sam āko mā toto. Ihtomāko nohpo samo jetū toehse ahtao enururuhtao. ²⁵Moro pata kurā potu, tākye aexihpyry, seromaroro patāpome toehse, tytaōke pyra ipunaka. ²⁶Naeroro moro ėmepyyr toehse ahtao nuasemākō, soutatu tō maro emero totapasēme exīko pata esemary tō ae. Ywy Ritonōpo, Jamihmehxō Exikety, oturunō. ²⁷Pata Tamaxiku apuru tō zahkāko ase. Moro apoto Pē-Hatate tapyi tō konōto enahkāko mana.

Ketaa wānohtopo, Hazoa roropa

²⁸Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō ahno Ketaa tō poko, pata Hazoa tuisary tō poko roropa, typoremākase aexityā tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy a: — Otūtatoko Ketaa pōkō poremākatohme; mokaro enahkatoko xixi tūtatoth wino aexityamo. ²⁹Itapyīkō apoitoko, eky tō maro kaneru tōkehko, ikyryry tō emero kamisa tōkehko itapyī tō tae, kameru tō maro. Ynara kahtoko: “Emero rokē po ōmye xine iiryhmatoh nae, etapatopo, enahkatopo, orihmapotopo!”

³⁰— Hazoa pōkomo, ywy, Ritonōpo ynara āko ase, oenaroximatoryko ase: Epatoko mya, otonētoko. Tuisa Napukotonozo, Papironia esemy tōsenetupuhse oporemākarykō poko, ynara tykase: ³¹“Ehmaropa! Mokaro syporemākatatose, orēpyra osekarōko mā toto, towomase! Ipatary tō ameke mā toto imehnō wino. Omōtoth apuru pyra mā toto isorotohto pyra roropa.” Ywy Ritonōpo oturunō.

³²— Jeky tō tarosēme exīko mā kehko, kameru tomo, pui tōkehko! Mokaro ahno saporarahme aropōko ase emero rokē pona, mytyhse tūsetykō sahkananomo, mokaro a popyra ehtoh enehpōko ase emero rokē poe. Ywy Ritonōpo oturunō. ³³Hazoa ahno esaryme pyra exīko mana. Jūme patāpome exīko, kaikuximo tō itu htaō kō esaryme rokene.

Erāo wānohtoh poko

³⁴Okynā pyra Zetekia tuisame toehse ahtao Juta tō esēme, Ritonōpo tōturuse ya Erāo poko. ³⁵Ynara tykase Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety:

— Orēpyra toehse Erāo soutatu tō pokoino pyrou ekomary poko emese kure exiketomo. Yrome mokaro emero etapāko ase. ³⁶Tyryrykane enehpōko ase emero rokē poe Erāo pona. Erāo pōkō saporarahme aropōko ase imeimehnō nonory pona. Imehnō nonory pona epāko mā toto. ³⁷Mame topetōkara zuno Erāo pōkō ripōko ase, toto etapary se exiketomo. Mame toto zehno jexiryke toto enahkapōko ase. Imehnō nonory pōkō soutatu tō enehpōko ase toto poremākatohme, toto enahkatoh pona. Ywy Ritonōpo oturūko ase. ³⁸Erāo tuisary tō, tamuximākō maro enahkapōko ase, moroto tuisame jehtoh apō tyritohme. ³⁹Yrome imeīpo Erāo ehtopōpyry sā tyripōko ropā ase. Ywy Ritonōpo oturunō.

Papironia poremākatoh poko

50 ¹Ritonōpo Kuesēkō tōturuse ya Papironia poko, epōkō poko roropa. Ynara tykase ynororo:

²“Imeimehnō nonory pōkō zurutoko!

Oturutoko eya xine!

Zuaro toto tyripotoko jarao, imehnō netaryme!

‘Papironia tapoise!

Mokaro neponāmarykō Peu-Maatuke tytahkase!

Papironia neponāmarykō toehxirose mā toto.

Toto neponāmary nuriāmā tytahkase mā toto!’ ”

³— Ahno tooehse inikahpoe osetapase Papironia maro. Patāpome tyrīko mā toto. Ahno epāko mā toto okyno tō roropa epāko. Arypyra exīko moroto mana.

Izyraeu tō oehnōko ropa

⁴Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Moro ěmepyry toehse ahtao, Izyraeu tō oehnōko ropa Juta tō maro tyxitarykōme, jupīko roropa mā toto, Tosēkōme. ⁵Ekaropōko mā toto: “Otoko osema nae Xiāo pona?” Mame ytōko mā toto xiaro, Xiāo winakoxi. Ynara āko mā toto: “Ehmaropa oximaro kuehtohkōme Ritonōpo maro, Kuesēkomo a. Kuomirykō setapotone eya, jūme wenikehpyra ropa kuehtohkōme.”

⁶— Ypoetory tō kaneru tō sã mā toto, tytahse ypy tō poro, azahkuru toehse ipyno exiketō exiryke, erase tomo. Taropose toto eya xine ypy tō po. Mame kaneru tō sã toytose toto ypy tō poro, somohmã poro roropa. Mame tuenikehse toh nexiase tosarykō poko. ⁷Tyryhmase toto imeimehno a nexiase, tonese ahtao eya xine. Epetōkara ynara tykase: “Iiryryrme toehse mā toto Ritonōpo a. Naeroro toto ryhmary kyaa xine azahkuru pyra mana. Zaehxo mokaro exiry anamonohpyra toto ahtao Ritonōpo Tosēkō omiry omipona, tytamuru tō ehtopōpyry samo.”

⁸— Izyraeu tomo, epatoko Papironia poe! Moro nono irumekatoko! Moro poe ytoketō osemazuhme ehtoko! ⁹Ynara exiryke: Inikahpoe imehnō nonory pōkō oximōpōko ase jamihme exiketomo ytotohme etonatohme papironio tō maro. Osetapāko mā toto pata Papironia poremākatoh pona. Isoutatu tō pyrou wōko mā toto, emese kure urakanaketō samo. Amonohpyra mā toto. ¹⁰Papironia mōkomory kurā apoīko mā toto, typenetatohkō emero arototome tymaro xine. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

Papironia poremākatoh poko

¹¹Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Papironia pōkomo, mōkomo kurā maroatose emero ypoetory tō nonory poe. Seromaroro tākye matose pui poenō samo, tymyhpokase exikety sã onahpoty po, kawaru sã roropa, ekuremara exikety. ¹²Yrome apatarykō typoremākasēme exīko; ehxirōko mā Papironia pōkō mana. Ime pyra exīko mā toto ipunaka. Patāpome exīko, ona sã tonore, tuna maro pyra. ¹³Mokaro zehno jexiryke Papironia ipapyhpyrme exīko mana, typahse nono pona. Ahno pyra exīko moroto mā rahkene. Moro kuroko ytoketō: “To!” āko mā toto, osenuruhkāko mā toto. Enaromŷke exīko moro eneryke tyaa xine.

¹⁴— Typyreke exiketomo, ytotoke etonatoh pona Papironia maro. Pata zomye ytotoke. Pyrou ke tuotoko opyre tō ke emero, iiryryrme toehse toexirykōke ya, Ritonōpo. ¹⁵Kui kahtoko osetapary poko pata zomye porehme! Seromaroro Papironia tōsekarose. Apuru tō tytahkse. Tomase mā toto nono pona. Ywy Ritonōpo emŷpōko ase papironio tomo a. Amarokō roropa emŷpotoko. Papironia pōkō tyritoko imehnō ritopōpyry sã eya xine. ¹⁶Otyro puhturu anarykapopyra ehtoko moro nono po, tykyrysã anapoipopyra ehtoko roropa Papironia po. Katonō emero imeimehnō nonory poe aepyhpyā morotona enaromŷke exīko topetōkara soutatu tō poko. Ytōko ropa mā toto tynonorykō pona ropa.

Izyraeu tō oepyry ropa poko

¹⁷Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Izyraeu tō kaneru tō sã mã toto tyryhmase ahtao reão tomo a, sapararahme taropose ahtao roropa eya xine. Osemazuhme Izyraeu tō typoremākase Axiria tuisary a, imeĩpo jehpyry tonahse tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy. ¹⁸Morara exiryke ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy tuisa Napukotonozo wãnohnõko ase ipoetory tō maro, axirio tō esẽ wãnohtopõpyry sã ya. ¹⁹Izyraeu tō arõko ropa ase inonorykõ pona. Tykyrysã poko otuhnõko mã toto ypy Karameru po, Pasã po roropa. Kure rokẽ otuhnõko mã toto emero ipenetatohkõ poko Eparaĩ nonory po, Kireate nonory po roropa. ²⁰Moro ãmepyyry toehse ahtao Izyraeu tō onyhxiropyra exiko imehnõ mana iirypyry poko, Juta tō roropa onyhxiropyra imehnõ mana popyra ehtoh poko. Mokaro emero tōxinamase exiketõ rypyry korokãko ase. Ywy Ritonõpo oturuno.

Papironio tō wãnohtopõpyry poko

²¹Ritonõpo ynara tykase:

— Ytotoko osetapase Merataĩ põkõ maro, Pekote põkõ maro. Mokaro etapatoko, toto enahkatohme jũme rokene. Ynyripohpyry oya xine tyritoko, emero porehme. ²²Moro panaikatõ osetapary poko osetãko mana moro nono po. Itamurume tonahkasẽme exiko mana. ²³Maheta ke sã sero nono põkõ tytahkase Papironia a, seromaroro moro maheta tytahkase sã rahkene! Imehnõ nonory põkõ emero tōsenuruhkase toto Papironia poremãkatoh eneryke tyya xine. ²⁴Amarokõ Papironia põkõ tuaro pyra awahtao xine tomõse matose ynyrihpyry taka, ãpoitohkõ aka. Tapoise matose, ãpuruhpyry aka tōsetapase oexirykõke ymaro. ²⁵Ywy Ritonõpo Oesẽkõ Jamihme Exikety a ypyre tō esary totapuruhmakase. Ypyre tō touse ya, zehno toehse jexiryke, erohtoh nae jexiryke roropa Papironia po. ²⁶Emero rokẽ poe osetapatoko Papironia poremãkatohme! Tiriiku tōkehko ã ikararahtoko! Mõkomo enehpotoko kaetokohxo tyritohme tiriiku tōkehko kaetokohxo ehtoh samo! Sero nono enahkatoko porehme. Akoĩpyry onynomopyra ehtoko ipunaka. ²⁷Isoutatu tō etapatoko emero. Toto enahkatoko! Papironia põkõ enatryry toehse myhene! Toto wãnohtoh toehse rahkene!

²⁸Epaketõ Papironia poe toeporehkase mã toto Xião pona. Ekarõko mã toto Ritonõpo Kuesẽkõ emỹpotoh poko; Papironia põkõ wãnohtopõpyry poko Itapyĩ Kurã enahkatopõpyry emetakame.

²⁹— Pyrou ekomananõ enehpotoko oximõme Papironia põkõ wotohme. Pyrou ekomary waro exiketõ emero enyohtoko morotona. Pata zomyehmapotoko epara toto ehtohme. Papironia põkõ epehmatoko inryityã imehno a emetakame, imehnõ motye kure osekaroryke eya xine yneneryme. Ywy ase Ritonõpo, Izyraeu tō Esẽ Kurano. ³⁰Morara exiryke imũkuru tō nuasemãkõ totapasẽme exiko osema tao, soutatu tō emero tonahkasẽme exiko moro ãmepyyry ae. Ywy Ritonõpo oturuno.

³¹— Papironia, imehnõ motye kure osekarõko matose. Naeroro ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, oepekara ase! Awãnohtohkõ toehse mana. ³²Omoro, ahno epyrypaketomo, osetapãko mase, epukãko mase, imehnõ ãkorehmara exiko mã toto owõtohme ropa. Apatary tō zahkãko ase. Toto zomye exiketõ emero tonahkasẽme exiko mana.

³³Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

— Izyraeu tō etuarimāko mā toto, Juta tō maro. Toto rohmanohpōko imehnō mana, āpuruhipyry tao samo. Toto onymyhpokara mā toto, aytotohkōme ropa. ³⁴Yrome mokaro pynanohne jamihme mana; esety mā Ritonōpo Jamihmehxo Exikety. Mokaro ewomāko mana. Osetapara moro nono pōkō tyripōko mana. Yrome Papironia pōkō orēnōko mā toto, otupīko mā toto.

³⁵ Ynara tykase Ritonōpo:

“Ah norihno toto Papironia pōkomo, osetapary poko!

Ah norihno toto, ahno maro ituisary tomo, tuaro exiketō maro!

³⁶ Ah norihno toto ipyaxiākō, ajohpe exiketomo, putuhtome exiketomo!

Ah norihno toto soutatu tomo, tōserehse exiketomo.

³⁷ Ah tonahkase kawaru tō nexī toto, kahu tō maro etonatoh kyryry!

Ah norihno toto soutatu tomo torēse exiketomo, topehmase exiketomo etonatohme!

Imōkomory kurā enahkapotoko!

Itinerū apoitoko arotohme amaro xine!

³⁸ Ah nenahno itunarykomo, nono tonore rokē ehtohme.

Papironia nonory pehme mana tyneponāmarykōke, ahno naxikatyamo; mokaro pokoino rowohpe sā toehse mā toto.”

³⁹ — Naeroro onokyro tō esaryme Papironia nonory exīko mana, kaikuximo tō esaryme, suhsuku tō maro, enara. Ahno esaryme pyra exīko mana, patāpome rokē exīko mana jūme. ⁴⁰Mame Papironia exīko Sotoma ehtopōpyry samo Komora maro. Moro pata tō tonahkapose ya pata tō pisarara, moro zomye exiketō maro. Jūme ahno esaryme pyra moroto toehse. Ywy Ritonōpo oturunō.

⁴¹ “Ahno imoihmākō oehnōko moinō, nono poe inikahpoe;

ahno orēpyra exiketō, tuisa tō tuhkākō maro, tykyryrykō rīko mā toto etonatohme.

⁴² Typyreke mā toto, tytakyke, tytapemake roropa.

Imehnō ryhmāko mā toto,

imehnō pyno pyra mā toto.

Ipanaikatō tuna konōto pohkane sā mana kawaru po aytorykohtao.

Papironia pōkō maro osetapary eraximāko rokē mā toto.

⁴³ Papironia tuisary turuse mokaro oepyyry poko.

Emary jamihme pyra toehse.

Atasamāko mana yronymyryme, nohpo samo jetū toehse ahtao aenururuhtao.”

⁴⁴ — Enetoko ke, reāo samo itūtaryhtao itu htae tuna Joatāo ehpio ino onuhtohme onahpoty pona, moro sā oehnōko ase Papironia pōkō erehtohme. Epāko mā toto typatarykō poe. Mame ynymenekahpyry tuisame mokaro esēme exiko mana. Onoky nae ysā exikety? Onoky orēpyra exiketyme ymaro osetapary zuno pyra? Onoky kowenatume exikety tōmiry omipona jyriko nae?

⁴⁵ Naeroro etatoko pahne. Ywy, Ritonōpo ynara osenutupuhno Papironia pōkō wānohtohme. Etatoko ke ynara toto rīko ase: ipoenō roropa tytywyhmasēme exīko mana. Oserehnōko mā toto moro popyra ehtoh eneryke tyya xine.

⁴⁶ Papironia typoremākase ahtao panaikato konōto osetāko mana. Nono tykytyky āko mana. Ahno kui kary osetāko mana moe imeimehnō nonory po.

Papironia wānohnōko ro Ritonōpo mana

51 ¹Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Tyryrykane konōto enehpōko ase, enahkapotoh konōto Papironia pona, ahno pona, enara. ²Imeimehnō nonory pōkō enehpōko ase Papironia pōkō enahkatohme tyryrykane konōto samo tiriiku akamuru mya arory samo. Morohne enahkatoh ēmepyr̄y toehse ahtao osetapāko mā toto emero rokē poe. Moro nono patāpome rokē inomōko mā toto. ³Pyr̄ou onekomapopyra ehtoko Papironia soutatu tomo a, osewomatoh anamurupopyra ehtoko roropa; nuasemākō onypynanohpyra ehtoko; isoutatu tō enahkatoko! ⁴Tapurosēme exiko mā toto, orihnōko mā toto osema tao pata tō po. ⁵Izyraeu tō onurumekara Ritonōpo Kurā nexiase. Juta tō roropa onurumekara nexiase iirypyr̄yme toehse toto ahtao ro Izyraeu tō Esē neneryme. ⁶Epatoko Papironia poe! Osepynanohtoko osepynanopyrykō waro awahtao xine! Orihpyra ehtoko, iirypyr̄yme Papironia ehtoh pokoino. Seromaroro em̄ypōko ase Papironia nyrihpyry poko. Mokaro wānohnōko ase inyrihpyrykō emetakame. ⁷Jemary ao Papironia nexiase kopu samo, uuru risemy, toet̄yse sero nono pōkō emero tyripose eya. Moro eukuru moro kopu ao tōse ahtao imehnō nonory pōkomo a tyrowotase toh nexiase. ⁸Mōtoino rokē Papironia toepukase, tonahkase! Ihnamotoko! Opi enehpotoko apurohpyry tō epinohtohme. Moro ke otarame ekurākāko ropa mana. ⁹Imeimehnō nonory poe aepyhpyā morotona osesarise ynara tykase: “Papironia pōkō akorehmary se ynanexiase repe, yrome tonahkase toto exiryke anakorehmasaromepyra ynanexiase. Ehmaropa emero kynonorykō pona ropa. Papironia tuānohse Ritonōpo a tyjamitunuru ke. Tonahkase mana ipunaka.”

¹⁰Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Ypoetory tomo ynara okohtatoko: “Zae kuehtohkō tonepose Ritonōpo a. Ehmaropa Jerusarē pona morotōkō zurutohme Ritonōpo Kuesēkō nyrihpyry poko.”

¹¹Ritonōpo poe etonary se Metia tuisary tomo Papironia pōkō maro, Papironia enahkapory se Ritonōpo exiryke. Itapyī Kurā enahkatopōpyry papironio tomo a Jerusarē po em̄ypōko Ritonōpo mana.

Soutatu tō tuisary ynara āko:

— Pyr̄ou potyry ikurākatoko suime ehtohme! Ōsewomatohkō ikurākatoko roropa! ¹²Soutatu tō aropotoko pata Papironia apuru tō tahkatohme! Erase tō akorehmananō tyritoko! Enenanō tyritoko roropa! Orutua kō tōtonēse exiketō tyritoko epaketō apoitohme!

Tyr̄iry se Ritonōpo ehtoh emero tyrise eya; Papironia pōkō enaroximatopōpyry ae ro Ritonōpo a tyrise roropa eya. ¹³Tuna tō tuhke nae Papironia nonory po, mōkomo kurā typyne exikety nae roropa mana. Yrome aenatyry toehse mana, aorihmapotoh toehse. ¹⁴Tōmiry totapose Ritonōpo a, Jamihmehxo Exikety orutua kō tuhke enehtohme etonatohme Papironia pōkō maro. Eporehkāko mā toto taparara tō samo ikuhp̄yme, akurume s̄a toto ahtao. Kohtāko mā toto orēpyra.

Eremiatoh Ritonōpo eahmaryme

¹⁵Tyjamitunuru ke sero nono tyrise Ritonōpo Kuesēkomo a.

- Zuarohxo toexiryke emero tyrise eya sero nono po.
 Tuarohxo toexiryke kapu tyrise eya tapyi riry samo.
- 16 Ritonōpo omipona aryryāko tuna mana kapu ao.
 Akurū tō onuhmanohpōko mana nono etyhpyry tō poe.
 Neneneh kamexipōko mana konopo ae,
 tyryrykane tūtanohpōko mana tymōkomory kurākatoh tae.
- 17 Morohne eneryke tyya xine ahno tō emero putuhtome sā,
 tuaro pyra exiketō sā osekarōko mā toto.
 Mokaro neponāmary rinanō tākye pyra exīko mā toto tynyrytyā
 ajohpākō, isene pyra exiryke.
- 18 Mokaro neponāmarykō typahsēme rokē mā kehko.
 Toiparo rokē tyrise mā kehko.
 Tonahkasēme exīko mā kehko Kuesēkō oepyyry ropa ahtao toto
 wānohse.
- 19 Ritonōpo, Jako Esemy, mokaro sā pyra mana.
 Emero Rihpōme mana.
 Izyraeu tymenekase eya typotoryme toto ehtohme.
 Esety Kuesēkōme mana, Jamihmehxo Exikety.

Papironia, mahetame Ritonōpo emahpo

- 20 Ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo:
 “Papironia, omoro mase maheta sā jemah po etonatohme.
 Jomi poe imehnō nonory pōkō typoremākase oya,
 tonahkase toto oya.
- 21 Kawaru tō tonahkase oya, epo xine ytoketō maro.
 Kahu tō etonatoh kyryry tonahkase oya, aroponanō maro.
- 22 Jomi poe orutua kō totapase oya nohpo tō roropa, tamuhpomākomo te,
 poetohti tō roropa,
 nuasemākō totapase oya, oryximākō roropa.
- 23 Erase tō totapase oya jeky tō kaneru roropa.
 Tupito poko erohketō totapase oya jeky tō kawaru roropa, kowenatu
 tomo te, kowenu poko erohketō maro.”

Papironia wānohtopo

- 24 Ritonōpo Kuesēkō ynara āko:

— Papironia pōkō wānopyry ya enēko matose, toto ehehpyryme Jerusarē
 ryhmatopōpyry emetakame. ²⁵Papironia, ypy sā mase, sero nono emero
 porehme enahkaponeme mase, yrome ywy, Ritonōpo, oepekara ase.
 Papironia apoiko ase, esary pipahmāko ase. Nono pona emāko ase. Orunome
 toto riko ase. ²⁶Ikyryry tō topu tō onyripyra ropa tapyime, patāpome jūme
 exīko, ona tonorē sā rokene. Ywy Ritonōpo oturuno.

²⁷— Osetapapotoko! Rue tō etotoko ahno tō netaryme! Typyreke toh
 tyriplotoko imehnō nonory pōkomo a etonatohme Papironia poremākatohme!
 Tuisa tō ahno maro oximōpotoko etonatohme Ararate tomo te, Mini tomo te,
 Axikenaze tō maro. Toiro orutua imenekatoko soutatu tō aroneme etonatoh

pona. Kawaru tō enehtoko tuhke rahkene taparara tō tuhke exiry samo, akurū sã toto ahtao. ²⁸Typyreke toh tyripotoko. Metia tuisary tō enehpotoko, kowenu poko erohketomo te, tuisa tomo te, inonory pōkō maro emero oximōtohme etonatohme Papironia pōkō poremākary poko. ²⁹Nono tykytyky āko, kywyh āko roropa ynara exiryke: Tyriry se toehtoh rīko Ritonōpo mā rahkene. Patāpome Papironia rīko mana ona tonorē samo, ahno esaryme pyra rahkene. ³⁰Papironio tō soutatu tō tātatapoikehse toh mana. Tehme rokē mā toto tytapyikō jamihme exiketō tao. Torēse toehse mā toto, otupīko rokē mā toto. Pata omōtoah apuru tō tytahkase toto, tapyi tō tyahkase mā kehko. ³¹Omi aronanō atakenaka ytōko tururume Papironia tuisary zuruse: Apatary aka tomōse epetōkara emero rokē poe. ³²Tuna akuohtoh tapoise epetōkara a, kysoutatu tō tapyī jamihmākō tyahkase roropa eya xine. Soutatu tō papironio tō tōserehse mā toto. ³³Okynā pyra toto sahkāko epetōkara, itūtūmāko mā toto, tiriiku samo itūtūmatoah po. Ritonōpo, Jamihmeaho Exikety, Izyraeu tō Esē noturuno.

³⁴ Papironia tuisary a Jerusarē tysahkase, tōse eya.

Pata tytaōke pyra tyripose eya tuna ē kuamyry samo;
zakareimo samo kuih tykase, tōse eya.

Tuesapare toehse ynororo typenetatoh ke.

Mame akoīpyry typahse eya.

³⁵ Ynara kahtoko, Xiāo pōkomo:

“Papironia pōkō epehmako yna ryhmatopōpyry emetakame!”

Kaxitoko roropa, Jerusarē pōkomo:

“Papironia pōkō zuānohko yna ryhmatopōpyry emetakame!”

Izyraeu tō akorehmāko Ritonōpo mana

³⁶ Ynara tykase Ritonōpo Jerusarē pōkomo a:

— Oewomatoryko ase. Omypōko roropa ase! Ypoe Papironia tunary enatry tō anoryko mana. Itunarykō anorymapōko ase. ³⁷Mame Papironia topu tō typahsēme exīko kaetokohxo, onokyro tō esaryme. Moro eneryke osenuruhkāko mā toto. Patāpome exīko mana. Moro enenanō oserehnōko mā toto aenatyhpyry eneryke tyya xine. ³⁸Papironia pōkō emero aryryāko reāo tō samo, omiāko roropa reāo poenō samo. ³⁹Tyamene se rokē toh nae? Otuhtoh konōto ekarōko ase eya xine. Toetysē toto ripōko ase tākysē roropa. Mame nyhnōko mā toto jūme pakara ropa ehtohme. ⁴⁰Mokaro arōko ase aorihmapotoh pona, kaneru poenō samo, poti tō maro, kaneru inunō sã roropa. Ywy Ritonōpo oturuno.

Papironia poremākatoh poko

⁴¹ Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Papironia, pata kurā potu, sero nono pōkō zamaro aexihpyry, typorehmākase! Popyra ehtoh toehse eya. Moro eneryke osenuruhkāko mā toto, oserehnōko roropa mā toto, imehnō nonory pōkomo. ⁴²Tuna konōto toehse Papironia epozakoxi, tyneryse pohkane konōto kua. ⁴³Pata tō typahse mā nono pona; ona sã toehse mā kehko tonore, tuna maro pyra, ahno esaryme pyra; moro kuroko ytoppyra roropa mā toto. ⁴⁴Ritō panō Peu wānohnōko ase, Papironia pōkō neponāmary. Imehnō mōkomory

tomatonanohse eya aexihpyry ipuxihkāko ropa ase. Imeimehnō ahno tō mokyro eahmakehnōko mā toto.

— Pata Papironia apuru tō toepukase mā kehko. ⁴⁵Izyraeu tomo epatoko moro poe. Axī ke ytotoke osepynanohtohme zehno jehtoh winoino. ⁴⁶Oserehpyra ehtoko, enaromyra ehtoko imehnō omiry etaryhtao oya xine. Jeimamyry ae imehnō omiry etāko matose tyorono. Imehnō etapary poko moro nono po te, tuisa etonary poko imep̄y tuisa tō maro. ⁴⁷Moraramē okynā pyra Papironia neponāmarykō wānohtoh oehnōko mana. Papironia pōkō toehxirosēme exīko mā toto, orihnōko roropa mā toto, emero porehme. ⁴⁸Typoremākase Papironia ahtao, tonahkase ahtao aepyhpyamo a inikahpoe, eremiāko mā kapuaōkomo. Nono pōkō roropa emero eremiāko mā toto tākye toehtohkōke. ⁴⁹Ahno totapase Papironia pōkomo a emero rokē po sero nono po, seromaroro typoremākase exiko mā toto Izyraeu tō totapase eya xine exiryke tuhke. Ywy Ritonōpo oturunō.

Ritonōpo omiry juteu tomo a Papironia po

⁵⁰Ynara tykase Ritonōpo:

— Ypoetory tomo, Papironia po, typynanohse matose, orihpyra mexiatose! Seromaroro ytotoke! Tehme rokē pyra ehtoko, oneraximara ehtoko! Moe awahtao xine ro atapyikō htae, ypoko osenetupuhtoko, Ritonōpo Oesēkomo. Wenikehpyra ehtoko Jerusarē poko. ⁵¹Ynara āko matose: “Ehxirōko ynanase tounohse yna exiryke. Toehxirose ynanase imehnō ahno tomōse exiryke osa kurā taka Ritonōpo Tapyī taka.” ⁵²Morara exiryke ynara āko ase: Papironia pōkō neponāmary wānohtoh oehnōko mana. Toto wānohnōko ase. Mame tapurose exiketō pusuh āko mā toto, saporarahme nono poro. ⁵³Tonukuru waro Papironia pōkō ahtao kapu aka, moroto itapyī jamihmā ritohme, ahno aropory ya ikyryry enahkapotohme. Ywy Ritonōpo oturunō.

Papironia enahkatopōpyry

⁵⁴Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

“Etatoko ke, kui katoh Papironia po,
ahno xitāko tynonorykō tonahkase exiryke.

⁵⁵Papironia enahkapōko ase mynyhme ehtohme.

Pohkane tō konōto sā ahno soutatu tō oehnōko mokaro nonory pona
osetapase kui katoh ke opore.

⁵⁶Toehse mā toto Papironia enahkase;

isoutatu tō tapoise mā toto,
taky tō tytahkase mā kehko.

Ywy ase Ritonōpo, popyra exiketō wānohne,
Papironia pōkō epehmāko ase inyrytā emetakame.

⁵⁷Ituisary tō toet̄yse tyripōko ase, tuaro exiketomo te, tuisa tomo,
soutatu tomo, enara.

Nyhnōko mā toto jūme owōpyra ropa ehtohme.

Ywy Tuisa oturunō.

Ywy ase Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety.

⁵⁸Papironia apuru tō typahsēme exīko mā nono po.

Omōtoah apuru tō kaehxo exiketō tyahkasēme exīko apoto ke.

Ahno tō erohtopōpyry toiparo rokē toehse mana.

Inyrityā tyahkasēme rokene.”

Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, oturunō.

Jeremia nymerohpyry taropose Papironia pona

⁵⁹Seraia, Neria mūkuru, Maaseia pary, tuisame nexiase, tuisa Zetekia akorehmane Juta esemy. Asakoropane jeimamyry taropose ahtao Zetekia a Juta po, Seraia ytōko nexiase Papironia pona. Naeroro ynyriphopyry tō ekaroase eya. ⁶⁰Pape imeroase Papironia enahkary poko, imeīpo ehtoh poko roropa emero. ⁶¹Ynara ase Seraia a:

— Toeporehkase awahtao pata Papironia pona ekurehpyra exiko: Sero pape, nymerohpyry isekeremako emero, jarao, inetarykōme. ⁶²Imeīpo oturuko Ritonōpo a ynara samo: “Ritonōpo, yna Esemy, ōmiryme sero nono emero enahkapōko mase, ahno maro okyno tomo, onokyro tō roropa. Patāpome exīko sero pata mana jūme rahkene.” ⁶³Mame sero pape tysekeremakehse ahtao mokaro netaryme topu imyhko ipokona ematohme tuna Eupyrati kuaka. ⁶⁴Mame ynara kaxiko: “Sero sā exīko Papironia, nerŷko mana. Jūme onuhpyra ropa exīko mana, enahkapōko mā Ritonōpo exiryke.”

Epo, Jeremia omiry tonahse tarona.

Jerusarē poremākatopōpyry

(2 Tuisa 24.18—25.7; 2 Koronika 36.11-21; Jeremia 39.1-7)

52 ¹21me jeimamyry nae Zetekia nexiase tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. 11me jeimamyry taropose ynororo tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Jeny esety Hamutau kynexine, imepŷ Jeremia ėxiry Ripina pono. ²Tuisa Zetekia iirypyryme nexiase Ritonōpo neneryme, azahkuru ehtoh tyrise eya tuisa Jeoaķī samo. ³Tyekītapāse Ritonōpo exiryke Jerusarē tō poko, Juta tō poko roropa toto taropose eya tywinoino.

Moraramē Napukotonozo omipona pyra toehse Zetekia. ⁴Naeroro Napukotonozo tooehse tysoutatu tō maro Jerusarē poremākapose. Morara toehse jeimamyry 9mā po nuno 10mā po ėmepyry 10me ehtoh po Zetekia tuisame ehtoh poko. Mame tosarykō tyrise Papironia soutatu tomo a jarānao, pata pūto. Apuru tyrise roropa eya xine Jerusarē poremākatohme. ⁵Mame moroto onurumekara toh nexiase jeimamyry 11me ehtoh pona Zetekia tuisame ehtoh poko. ⁶Mame nuno 4mā po, ėmepyry 9mā po, tynahke pyra toehse moro taōkō ahtao, ⁷pata apuru tytahkase papironio tō soutatu tomo a omōtohme pata pona. Morara ahtao Juta tō soutatu tō toepase, koko, pata poe, soutatu tomo a tomyehmase pata ahtao ro. Tutūtase toto tuisa tupi kuroko, omōtoħ ae asakoro apuru rānakuroko. Toepase toto Joatāo jakanahmā pona. ⁸Yrome tuisa Zetekia tokahmase papironio tō soutatu tomo a. Tapoise ynororo eya xine ona po, Jeriko pūto. Turumekase ynororo ipoetory tomo a emero. ⁹Mame Zetekia tarose eya xine Napukotonozo ėpataka, Ripira po ynororo ahtao, Hamate nonory po. Moroto Zetekia wānohtoh tokarose eya. ¹⁰Moroto Ripira po Zetekia mūkuru tō totapase eya jūkō ėpataka. Zetekia akorehmanāō, Juta tō tamuximākō totapase roropa eya. ¹¹Mame enuru typosohkase Napukotonozo a, keti ke tymyhse ynororo. Mame Papironia pona tarose ynororo.

Ritonôpo tapyĩ enahkatopôpyry*(2 Tuisa 25.8-17; 2 Koronika 36.17-21)*

¹²Morarama jeimamyry 19mã po, nuno 5mã po, ěmepyry 7mã po Napukotonozo tuisame ehtoh poko, Papironia esême, akorehmane Nepuzaratã, soutatu tō tuisary, tomōse Jerusarē pona. ¹³Ritonôpo Tapyĩ Kurã tyahkase eya te, tuisa tapyĩ konôto roropa te, tamuxime exiketō tapyĩ tō roropa emero tyahkase eya. ¹⁴Pata apuru tytahkase ipoetory tomo a, soutatu tomo a. ¹⁵Morarama ahno akoĩpyry tarose Nepuzaratã a, Papironia pona, emese kure erohketō akoĩpyry maro, mokaro maro tōsekarose aexityã papironio tomo a. ¹⁶Yrome tymōkomokākara tynomose eya Juta nonory po, tutupike pyra exiketomo. Mokaro tyrohmanohpose eya tupito poko te, uwa esary poko, enara.

¹⁷Mame metau risē asakoro, xikihme exiketō tytahkase papironio tomo a, kahu tō roropa, Ritonôpo Tapyĩ tao, tuna ě konôto roropa te, Papironia pona moro metau tarose eya xine emero. ¹⁸Ritonôpo tapyĩ mōkomory tarose roropa eya xine: pa tomo te, oruno eny tōkehko oruno puimatohme apoto apō poe te, nāparina kyrytopo te paxiha tō munu eny, okyno tō totapase ahtao tynekarorykōme te, ixtaratu ě tō roropa ixtaratu zahkatohme te, tyoro metau risē kyryry roropa Ritonôpo tapyĩ tao exiketomo. ¹⁹Uuru risē emero parata risē roropa tarose eya xine, paxiha pitiko tomo, paratu tō roropa ikarany puimatohme te, paxiha tō munu ěme aexityamo okyno tō totapase ahtao te, oruno ě roropa te, nāparina apō tomo te, ixtaratu ě tomo te, paxiha tō eukuru ěme tynekaroryme ahtao, enara. ²⁰Moro metau risē, tuisa Saromão nyrytyamo Ritonôpo kyryryme; moro xikihme exiketō asakoro te, kahu tomo te, tuna ě konôto te, pui orutua 12mākō ě apōme, enara omoxihxo toh nexiase. Naeroro omoxĩ toto ehtoh onukuhpyra tokurehse toh nexiase. ²¹⁻²²Moro asakoro xikihme exiketō oxisã toh nexiase, 8me meturu kae toto ehtoh nexiase. 5,35 meturume toto zomye ehtoh nexiase. Tytaōke pyra toh nexiase, topuxixime moro metau 10 sētimeturume nexiase. Zupuhpyry emepory nexiase moro xikihmã asakorō pokona metau risē 2,20 meturume kae exiry. Moro zupuhpyry zomye emepory kurã nexiase tarāpa sã metau risemy romã panō maro tuhke. Morohne emero metau risē nexiase. ²³96me romã toh nexiase toiro xikihme exikety zupuhpyry pokona, zakorō isaaro nexiase; 100me romã tō nexiase toiro xikihmã ahtao yrome 96me tonesême nexiase toto nono poe.

Juta pōkō tarose**Papironia pona***(2 Tuisa 25.18-21,27-30)*

²⁴Morarama Seraia, Ritonôpo maro Oturukety imehxo exikety tarose tynamotome Nepuzaratã a, soutatu tō tuisary a. Sowonia, oturukety ime hkopyra exikety tarose roropa eya imehnō oturuketō maro oseruao. ²⁵Mame pata poe soutatu tō tuisary tarose, 7me tuisa akorehmananō maro Jerusarē poro exiketomo te, soutatu tuisary akorehmane, soutatu tō esetykō merone te, 60me tamuximākō maro. ²⁶Mokaro tarose Nepuzaratã a Papironia esemy a, Ripira po ynororo ahtao, ²⁷Hamate nonory po. Moroto typipohpose toto tuisary a, mame totapapose toto eya.

Moro sã tarose toto, Juta pōkō, tosae xine imep̄y pona Papironia pōkō namotome. ²⁸Mame Napukotonozo narotyã Papironia pona tynamotome ynara nexiase tuhke toto exiry: jeimamyry 7mã po tuisame ynororo ahtao 3.023mākō tarose eya. ²⁹Jeimamyry 18mã po 832me ahno tarose eya Jerusarē poe. ³⁰Jeimamyry 23mã po, 745me ahno tarose Nepuzaratã a. Atapona 4.600me ahno tarose nexiase.

Joakī tūtary ropa āpuruhyry tae

³¹Moraramē Ewiu-Merotake tuisame toehse ahtao Papironia esēme tuisa Joakī Juta tō esē typynanohse eya. Tutūtānohpose ynororo āpuruhyry tae. Morara toehse jeimamyry 37mã po, nuno 11mã po, 25me ēmep̄rymã po Joakī arotopōpyry poe papironio tō poetoryme. ³²Mame Ewiu-Merotake kure nexiase eya. Imehnō tuisary tō motye tamuximehxo tyrise ynororo eya moroto Papironia po. ³³Naeroro Joakī a tupō, āpuruhyry taō zupony turumekase eya, upo kurã amurutohme, autuhtohme tuisa otuhtoh po toorikyry ponāmero. ³⁴Mame kokoro rokē isene ro ahtao tonahsē tokarose eya tineru pitiko maro ise toehtoh epekahtohme eya.

RAMÊTASÃO

Ihnamotopõpyry

Lamentações

Ekarotopo

Ramêtasão mã 5me emynyhmatoñ tonõ nae, pata Jerusarê enahkatopõpyry poko jeimamyry 586mã po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Izyraeu nonory tonahkase te, moro pøkõ tarose imehnõ namotome. Sero ekarõko juteu tõ emynyhmatopõpyry poko, ekarõko roropa Ritonõpo enetuputyry ropa poko eya xine, kure ehtoh eraximary poko roropa. Ekarõko juteu tõ otuhpyra ehtoh poko tõturutohkõme Ritonõpo a, wenikehpyra ehtohme jeimamyry ae pata Jerusarê enahkatopõpyry poko.

Sero pape ao

Jerusarê pøkõ emynyhmary 1.1-22

Jerusarê pøkõ wãnopyry 2.1-22

Zuãnohtoh te, kurã eraximary 3.1-66

Pata Jerusarê tonahkase 4.1-22

Ritonõpo a ipynanohpotohme 5.1-22

Ihnamotopõpyry Jerusarê poko

1 ¹Myhene! Myhene! Jerusarê turumekase mana.
Apityryme tõme nexiase ahno ke!
Pata kure potu nexiase.
Enese tooehse mã toto moino, nono etyhpyry poe,
yrome seromaroro pytõpome sã toehse mana.
Tuisa êxiryryme sã nexiase pata tõ rãnao,
yrome imehnõ namotome sã toehse mana.

² Tyxitary poko êmehnõko Juta tõ mana;
ixity sukururu ãko mana êmyty poro.
Epe tõ, pakatokõ tonahse, oxinomopyra mã toto ipunaka
emuhkehkatohme.
Towokase Juta tõ mana epõpyry tomo a.
Epeme pyra toehse mã toto seromaroro.

³ Juta tõ imehnõ namotome toehse mã toto,
tytapyĩ tae tarose toñ nexiase.

Imeimehnō nonory po toehse mā toto,
 tosake nymyry pyra toh mana.
 Tapuruse mā toto epetōkara a,
 epasaromepyra mā toto.

- ⁴ Seromaroro oehpyra ahno Ritonōpo Tapyī taka, eahmatohme Otuhtoh konōto po.
 Osema tō Xiāo pona mynyhme rokē mā toto, omōtoht tonō tytaōke pyra roropa.
 Nohpo tō eremiaketō Ritonōpo Tapyī tao xitāko,
 oturuketō pusuh āko.
 Pata pōkō etuarimāko mā toehse oximōpyra mā toto osema tao ahno pyra exiryke.

- ⁵ Epetōkara mokyro tuisaryme toehse,
 orēpyrahxo exīko mā toto.
 Jerusarē pōkō rohmanohpōko Ritonōpo mana iirypyryme itamurume toehse toto exiryke.
 Imūkuru tō tapoise epetōkara a, toto arotohme mya esarykō poe.

- ⁶ Pata Jerusarē enekure ehtopōpyry pake tonahse.
 Ituisary tō kapau sā mā toto tomitapāse exiketomo,
 epāko mā toto urakanaketō zuno toexirykōke,
 yrome tapotūkehse mā toto.

- ⁷ Seromaroro tākye pyra oseanahtōko, Jerusarē pōkō mana, etuarimāko.
 Wenikehpyra mā toto tymōkomohpyrykō kurā poko pake ahtao.
 Tapoise ahtao epetōkara a takorehmaneke pyra nexiase,
 tounohse rokē ynororo epetōkara a.

- ⁸ Jerusarē tyrypyhpyke toehse yronymyryme,
 nuriame toehse.
 Ise aehtyā ise pyra toehse mā toto,
 toneise ynororo eya xine tupoke pyra.
 Pusuh kakehpyra mana.
 Tōmyty apurūko mana toehxirose toexiryke.

- ⁹ Mokyro nuriame ehtoh osenēko mana, zupō xikurome exiryke.
 Yrome oty kara nexiase, torētyke pyra imeīpo toexiry poko.
 Mokyro poremākatopōpyry popyra nexiase ipunaka,
 emuhkehkananō pyra nexiase.
 “Ritonōpo, kueneko ajohpame samo,
 etuarimāko ase jepetōkara orēpyra toehse exiryke.”

- ¹⁰ Ikyryry tō kurā emero tarose epetōkara a;
 aomomyrykō toneise eya Ritonōpo Tapyī kurā taka,
 moro taka juteutōkara onēmapopyra Ritonōpo nexiase.

- ¹¹ Jerusarē pōkō pusuh āko mā toto, tonahsē zupīko.
Tymōkomory kurā ke tonahsē epehmāko mā toto isene ro toto
ehtohme.
“Kueneko, Ritonōpo, jetuarimary eneko!” āko mā toto.

Mokaro etuarimary

- ¹² Ikuroko ytoketomo a Jerusarē pōkō ynara āko:
“Kuenetoko ke!
Imehnō etuarimapitopyra nexiase jetuarimary saaro.
Zehno toehse toehtoh po tuānohse ywy Ritonōpo a sero samo.
- ¹³ “Apoto tonehpose eya ypona yzakhkatohme ukurohtao.
Ahno apoitoh tyrise eya japoitohme,
tomase ywy eya nono pona.
Imeīpo jurumekase jetuarimatohtao jūme samo.
- ¹⁴ “Yrypyry tō emero oximōme tyripose eya tymyhse sā toto ehtohme,
ypymyry pokona, omoxinety samo.
Tapotūkehse ywy.
Tokarose ywy eya jepetōkara a,
toto onyporemākasaromepyra exiase.
- ¹⁵ “Ypoetory tō jamihmehxo exiketō typoihtose Ritonōpo a.
Imehnō soutatu tō tonehpose eya ypoetory tō nuasemākō enahkapose.
Ahno kurā tutūmase eya uwa epery akurihmory samo, eukuru
riryhtao.
- ¹⁶ “Morara exiryke xitāko ase,
jenuru tō pehme nase yxity ke.
Jemuhkehhapone pyra mana,
jākyemasaromepyra mā toto ipunaka.
Jepetōkara a typoremākase ywy,
ypoetory tō patāpo po toehse mā toto.
- ¹⁷ “Jemary tō anŷnōko ase jakorehmapotohme repe.
Yrome jakorehmary se pyra imehnō mana.
Emero rokē poe jepetōkara tonehpose Ritonōpo a jyryhmatohme.
Nuriame exiketyme jekarōko mā toto.
- ¹⁸ “Yrome Ritonōpo zae mana,
tuānohse ywy eya, aomiry omipona pyra toehse jexiryke.
Imeimehnō nonory pōkō, etatoko ke!
Sam katoh ya enetoko!
Jēxiry tomo, umūkuru tō maro tarose mā toto mya imehnō namotome.
- ¹⁹ “Jepe tō tykohmase ya,
yrome towokase exiase eya xine.

Ritonōpo maro oturuketō toorihse osema tō ae, kowenu maro erohketō maro,
tonahsē zupiryhtao eya xine isene ro toto ehtohme.

- ²⁰ “Eneko ke, Ritonōpo, sam katoh ya,
emynyhmāko ase yronymyryme!
Xitāko ase ukurohtao yyrypyry poko, ōmiry omipona pyra toehse
jexiryke.
Imehnō etapāko mā toto jarao, osema tō ao.
Tapyi tao roropa orihihōko mā toto.

- ²¹ “Ritonōpo, pusuhkatoh ya etako.
Jemuhkehkananō pyra nase.
Jepetōkara atākyemāko mā toto juānohtopōpyry oya eneryke tyya
xine.
Moro ėmepyyry enehpoko, ōmihpyry ae ro,
jepetōkara sam kamexipoko ya sam katoh samo.

- ²² “Mokaro epehmako popyra toto ehtopōpyry emetakame.
Zuānohko toto juānohtopōpyry sā oya yyrypyry emetakame.
Pusuh kakehpyra ase, kure pyra roropa ase ukurohtao.”

Jerusarē wānohtopōpyry Ritonōpo a

2 ¹ Zehno toehse Ritonōpo ahtao, pata Jerusarē tyōtose eya akurū
xinukutumā ke.

Pata Jerusarē tyripose eya ypyme typahsēme rokene.
Apitoryme pata kurāme nexiase, kapu ao aexihpyry samo,
toepyyrypase Izyraeu tomo typatarykō poko.
Yrome typenekehse Ritonōpo ahtao moro turumekase eya.
Tytapyi kurā roropa turumekase eya.

- ² Juta pyno pyra toehse Ritonōpo, ipatary tō
tonahkapose eya tapyi jamihmākō maro.
Zehno toexiryke tomase toto eya nono pona.
Toehxirose Juta tō tuisary tō nexiase, kowenume erohketō maro.

- ³ Zehno toehse Ritonōpo exiryke Izyraeu tō jamitunuru tonahkapose
eya.
Yna epetōkara tooehse ahtao yna akorehmary se pyra nexiase.
Yna takorekehkase eya apoto samo, tomye exiketō zahkary samo
emero.

- ⁴ Yna epekara sā typyre potyry tyrise eya yna winakoxi.
Tyjamitunuru ke ahno taorihmapose eya yna ekyry tomo, emero
porehme isehxo exiketomo yna a.
Taro Jerusarē po kuānopyrykō jetuhxo nexiase yna a apoto samo
kyzehno xine toehse ynororo exiryke.

- ⁵ Epekara samo Ritonōpo a Izyraeu tō tonahkase.
Itapyī tō jamihmākō tomapose eya, tuisa tapyī konōto maro.
Ihnamotoh tonehse eya, tākye pyra ehtoh maro, ixitatopo enahpỹme
samo Juta tomo a.
- ⁶ Tytapyī kurā tomase Ritonōpo a,
tomase nono pona tupito samo.
Toahmatoh esary tonahkase eya.
Otuhtoh konōto tomo ĕmepyry kurā po te,
oserematoh po roropa tuenikehkapose eya Xiāo po.
Tuisa tomo oturuketō roropa jetū toehse toh nexiase zehno
aexiryke.
- ⁷ Tykyryry apoto apō poko typenekehse Ritonōpo nexiase,
Tytapyī kurā turumekase eya.
Ineneryme moro apuru tō tahkananōme toh nexiase.
Moroto tykohtase toh nexiase orēpyra toehtohkō poko, Ritonōpo
eahmatopōpyry yna a esahpokoxi.
- ⁸ Jerusarē apuru tō emary se toehse Ritonōpo nexiase.
Toto enahkapory poko tōsenetupuhse ynororo.
Oseremara mana toto enahkary pona.
Apuo tō maro kaetokohxo exiketō typahse mā kehko nono pona.
- ⁹ Omōtoho apuru tō tonēse mā kehko typahsē ao,
ikyryry tō tytahkase mana.
Tuisa tarose tamuximākō maro imepỹ nono pona.
Ritonōpo omiry poko anamorepara toehse,
urutō komo a enepotoh onekaropyra toehse Ritonōpo mana.
- ¹⁰ Jerusarē pōkō tamuhpōmehxo exiketō nono po typorohse mā toto,
mynyhme.
Tupuhpyrykō pona nono tyrise eya xine toemynyhmarykōme,
kamisa topuxiximā risē upo ke tōtupohtose mā toto.
Nohpo tō poetome exiketō, tosekumurukō po typorohse mā toto
zupuhpyrykō nono pona.
- ¹¹ Jenuru tō osenuhmara nase kehko yxity ke;
ukurohtao torētyke ase.
Jemynyhmaryke tapotūkehse ywy wekyry tō tonahkase exiryke.
Poetohti tō pisarara enēko ase
orihnōko omise konōto toexirykōke pata esemary tō ae.
- ¹² Mokaro poetohti tō ynara āko:
“Aja, omisehxo hano!
Aja, tuna sehxo puh ano!” āko mā toto.
Mame epukāko mā toto osema tō tao tapurose exiketō samo.
Mame okynā pyra orihnōko mā toto tysekō enao.

- ¹³ Pata Jerusarē pōkomo, nupunato aexihpyry, otara āko ha
 ākorehmatohme?
 Otāto oemuhkehhapōko hano, Xiāo pōkomo?
 Imehnō etuarimapitopyra nexiase asamo.
 Oporemākatopōpyry itamurume mana tuna konōto zumohxo ehtoh
 samo.
 Opynanohsaromepyra imehnō mana.
- ¹⁴ Urutō kō a ajohpe rokē enepotoh tokarose oya xine oenekunohtohkōme.
 Jarao oorypyrykō tonepose ahtao eya xine ohxirotohkōme,
 tyoro sā oehtohkō exiry seromaroro,
 kurehxo exiry oya xine.
 Mokaro urutō komo a tonekunohse mexiatose,
 ajohpe toto omiry ke.
- ¹⁵ Ytoytoketō pata kuroko oeunohnōko mā toto.
 “To!” āko mā toto opoihtotorŷko roropa mā toto, Jerusarē pōkomo.
 “Ajohpe pyra, sero pata tosehtose:
 ‘Pata Kurāme, Enekure Potu?’ nary.”
 “Sero pata kure ehtoh poko epyrypāko toh nexiase, imehnō nonory po
 porehme?”
- ¹⁶ Emero oepetōkara ohxirōko mana,
 oeunohnōko mā toto.
 Ozehno toexirykōke ynara āko mā toto:
 “Jerusarē tonahkase yna a!
 Sero ĕmepyyry eraximāko sexiataose!
 Morohne ynanenease porehme,” āko mā toto!
- ¹⁷ Tyriry se Ritonōpo ehtopōpyry tyrise eya,
 kuenaroximatopōpyrykō eya moino ro, tyrise eya.
 Izyraeu tō tonahkapose eya, onypynanohpyra.
 Kuepekōkara tonehpose eya kyporemākatohkōme,
 atākyematohme roropa kyporemākatopōpyrykō poko.
- ¹⁸ Pata Jerusarē, ah āpuru tō nykohtā toto Ritonōpo a akorehmapotohme!
 Xitakehpyra exiko saereme, koko, iporiry sā oxity tō ehtohme.
 Oseremara exiko. Onyhnamokehpyra exiko!
- ¹⁹ Koko owōko ikohmatohme Ritonōpo a ākorehmapotohme.
 Yronymyryme ekaropoko eya, ōtururukōme eya opoenō pynanohtohme
 eya.
 Orihnōko mā toto osema tō ao omise konōto toexirykōke.
- ²⁰ Eneko ke Ritonōpo, yna Esemy!
 Oty katohme yna wānohnōko mah sero samo?
 Nohpo tō typoenō ōnōko mā toto, toto pyno toto ahtao ro.

Urutō kō, oturuketō roropa totapasēme exīko mā toto Atapyī kurā tao!

- ²¹ Nuasemākō ekepyry tynomose osema tō ao, tamuhpomākō ekepyry roropa.

Ypoenō totapase epetōkara a, oryximākomo, nuasemākō roropa.
Moro ėmepyry toehse ahtao, zehno toehse awahtao, omoro Ritonōpo mokaro metapase.

Onypynanohpyra mexiase ipunaka.

- ²² Emero rokē poe jepetōkara menehpoase,
popyra exiketomo, oximōme tooehse toh nexiase otuhtoh konōto poko oeahmatohme samo.

Moro ėmepyry ae zehno toehse oexiryke epasaromepyra toh nexiase tonahkase toto emero porehme.

Epetōkara a ypoenō tonahkase toh nexiase,
ipyno xine jehtoh ke tuātanohse toto ya.

Popyra ehtoh rumekary, kure ehtoh eraximary

- 3** ¹ Ritonōpo a juānopyry waro ase, sam tykamexipose jexiryke eya, zehno ahtao.

- ² Jaropoase ynororo ikohmamary aka,
osema tō ae jenyokyase saerehkato maro pyra.

- ³ Tomary ke typitypipohse ywy eya ikohmamary pona.

- ⁴ Kynykynyme upū tyripose eya,
ypihpyry roropa yzehpyry tō tytahkase eya.

- ⁵ Jomye apuru tyrise eya,
tapuruse ywy jetuarimato ke, sam kato ke, enara.

- ⁶ Xinukutumā aka tyripose ywy eya koko samo, aorihtyā sā jehtohme okynahxo.

- ⁷ Ketī ke tymyhse exiase omoxinety ke Ritonōpo a;
āpuruhpyry tao ase, epasaromepyra roropa ase.

- ⁸ Kohtāko ase jakorehmatohme repe,
yrome jotururu etary se pyra mā ynororo.

- ⁹ Ytosaromepyra ase;
jesemary tapuruse exiryke eya topu konōto ke.

- ¹⁰ Reāo sā jeraximāko Ritonōpo mana,
uuso sā roropa toehse mana jeraximāko, jeseكاتohme.

- ¹¹ Jesemary poe taropose ywy eya,
tyxihxihkase ywy eya,
imeīpo turumekase ywy eya.

- ¹² Taky tapoise eya,
typyre ke tuose roropa ywy eya.

- ¹³ Moro pyrou tō, Ritonōpo nuotyā mya tomōse kehko nexiase upū aka.

- ¹⁴ Ahno ypoihtory poko kohmānōko mā toto;
jeunohnōko mā toto toremiaryhtao kokoro rokene.
- ¹⁵ Tonahsē itunety ke tynahpase ywy Ritonōpo a ise pyra jehtoh ke,
tauhpase sã ywy eresukuru ke eya onēzomopyra jehtoh ke.
- ¹⁶ Jēmyty tōsykysykymapose eya nono poro,
yzery tytahkase eya topu tō pokona.
- ¹⁷ Sekese jehtoh waro pyra toehse ywy,
tākye ehtoh poko tuenikehse ywy pake.
- ¹⁸ Okynā pyra orihnōko ase;
Ritonōpo eraximary poko ya jakorehmatohme tonahse nase.
- ¹⁹ Wenikehpyra ase jemynyhmary poko, toiroro jehtopōpyry poko, sam
katoḥ poko ya te, jetuarimatopōpyry poko roropa.
- ²⁰ Morohne poko osenetupuhkehpyra ase,
tapotūkehse ywy ukurohtao.
- ²¹ Yrome jakorehmary Ritonōpo a eraximapiṭoko ropa ase ynara
josenetuputyryhtao ya rokene:
- ²² Kypyno xine Ritonōpo ehtoh enahpyme mana.
Kure aexiry jūme enahpyme roropa mana.
- ²³ Moro kypyno xine aehtopo te, kure aexiry roropa kasenatome mana
ēmeṭpyry punero.
Imehxo mase, Ritonōpo,
anamonohpyra roropa mase xixi tūtary ropa samo!
- ²⁴ Ypyno exiketyme Ritonōpo mana.
Imepy pyra mā jesēme.
Naeroro oenetupuhnōko ase.
- ²⁵ Kure Ritonōpo mana Tosēkōme enetupuhnanomo a emero.
- ²⁶ Naeroro kurehxo mā kure ehtoh eraximary kyya xine,
penekehpyra roropa kuakorehmatohkō Ritonōpo a eraximaryme.
- ²⁷ Kure mā moro penekehpyra ehtoh waro toehse ahtao poetome ro
kuahtao xine.
- ²⁸ Sam tykamexipose kuahtao xine Ritonōpo a, kure toiroro kuexirykomo,
tehme roropa, penekehpyra kuehtohkōme.
- ²⁹ Osenetaonohpyra sehtone Ritonōpo neneryme,
otaramē kuakorehmatoryko mana.
- ³⁰ Typoihtose kuahtao xine onezuhpyra sehtone,
kueunopyrykō seanahṭotone rokene.
- ³¹ Iirypyrymākō wānopyry se pyra Ritonōpo mana, jūme kurumekara
xine mana.
- ³² Emynyhmatoh enehporyhtao ro kyya xine kypyno xine ro mana
yronymyryme, kypyno xine aehtoh jamihme mana.
- ³³ Sam kamexipory se nymyry pyra mana,
kymynyhmaporykō se pyra roropa mana.

- ³⁴ Ritonōpo zuaro mana āpuruhyry taōkō tyryhmase ahtao Izyraeu
nonory po;
³⁵ Ritonōpo Imehxo Exikety zuaro mana zae pyra imehnō riryhtao kyaa
xine,
zae rokē tyripose toto ahtao eya.
³⁶ Zuario Ritonōpo mana zae pyra kuomirykō ahtao imep̄y poko apiakane
ēpataka.
- ³⁷ Tyriry se kuehtohkō onyrisaromepyra sytatose tyripori se pyra
Ritonōpo ahtao.
³⁸ Kure ehtoh exīko mana, popyra ehtoh roropa exīko, Ritonōpo, Imehxo
Exikety omi poe.
³⁹ Onykerekeremara ehtoko, tuānohse awahtao xine oorypyrykō
emetakame.
- ⁴⁰ Kynryhyrykō senetone, sosenetupuhitone
kueramatohkōme ropa Ritonōpo a.
⁴¹ Soturutone Ritonōpo a Kapuaono a, ynara sykatone:
⁴² “Ritonōpo, iirypyryme toehse ynanase.
Ōmiry omipona pyra toehse,
moro ynanyrihyry onykorokara ro mase.
- ⁴³ “Yna zehno toehse mexiase, yna tokahmase,
yna totapase roropa oya,
yna onypynanohpyra mexiase zehno oexiryke,
⁴⁴ Akurū ke sā yna zehno oehtoh ke tātapuruse mase yna otururu oya
onetara oehtohme.
⁴⁵ Yna tonepose oya imehnō nonory pōkomo a,
popyno anonohse samo, typahsēme rokē yna toehse.
- ⁴⁶ “Yna eunohnōko mā toto yna epetōkara, emero.
⁴⁷ Tonaroxitapāse yna,
yna apoitoh tonō nae mana,
yna typoremākase te, yna tonahkase roropa, enara.”
- ⁴⁸ Xitāko ase, jenuru tō ae iporiry yhtōko, yxity, wekyry tō enahkaryke.
⁴⁹ Xitakehyra jenuru tō mana anorypyra roropa,
yxity kuāpōko ase enahpyra samo,
⁵⁰ Ritonōpo osenuhmatoh pona kapu poe yna enetohme.
⁵¹ Atasamāko ase ukurohtao josenetuputyryhtao nohpo tō poko.
Mokaro ryhmary tō enease moroto ypatary po.
- ⁵² Jepetōkara, popyra ehtoh onyripyra jahtao eya xine urakanase toehse
mā toto juotohme torō pitiko samo.
⁵³ Jēmase toto eutary aka, isene ro,
topu ke japuruase.
⁵⁴ Tuna tōnuhse jupuhpyry epozakoxi:

“Orihnōko ase!” tykase ywy.

⁵⁵ Moro eutary ae tykohtase ywy jakorehmapotohme oya, Ritonōpo.

⁵⁶ “Ajohpame sā jomiry etako!” tykase jahtao oya,
ykohtary metase rahkene.

⁵⁷ Mame tozuhse ywy oya:

“Enaromyra exiko!” mase ya moro ėmepyr̃y ae.

⁵⁸ Ritonōpo, moepyase jakorehmase,
kypynanopyase orihpyra jehtohme.

⁵⁹ Ritonōpo, zae jepetōkara apiakako,
zae pyra toto ehtoh waro mase yyryhmatopōpyry eya xine.

⁶⁰ Yzehno mokaro ehtoh waro mase,
popyra jyriry se toto ehtoh waro roropa mase.

⁶¹ Ritonōpo Jesemy, jeunohtopōpyry eya xine totase oya,
tyriry se toto ehtoh waro mase emero.

⁶² Ykerekeremary poko kohmānōko mā toto,
zuaro mase, yyryhmary se mā toto.

⁶³ Mokaro enēko mase,
jeunohkehpyra mā toto.

⁶⁴ Ritonōpo, mokaro epehmako zae rahkene,
zuānohko toto inyrihpyrykō emetakame.

⁶⁵ Popyra ehtoh enehpoko mokaro pona.
Takorehmaneke pyra tyriko toto roropa!

⁶⁶ Ekahmako toto, Ritonōpo, toto zehno oehtoh ke,
enahkapoko toto sero nono po!

Jerusarē typoremāse

4 ¹ Uuru xinukutumehme sā toehse!
Uuru kurā zemime pyra mana!

Topu tō, Ritonōpo Tapyī kyryry sapararahme typahse mā kehko osema
tōkehko ae!

² Poetohti tō Jerusarē pōkō uuru kurā sā toh nexiase kyya xine,
Yrome seromaroro oripo sā rokē mā toto orino risē sā rokene.

³ Ropo nohpory itu htaō suhsu ekarōko typoenomo a.
Yrome wekyry tō mā awexituruze tō sā mā toto,
typoenō pyno pyra sā mā toto.

⁴ Typoenō orihmapōko mā toto omise ehtoh ke te, tuna se ehtoh ke roropa.
Poetohti xitāko tonahsē peneryke,
yrome onekaropyra mā toto.

⁵ Ahno nae torēnase aexityā tōtukuru poko kure,

yrome orihnōko mā toto,
tomitapāse osema tō ae;
torēnase tonahsā kurā poko toh nexiase,
yrome seromaroro ipahtyā poko mā toto
tynapyry zupīko.

⁶ Wekryr tō wānohtoh mā Sotoma pōkō wānohtopōpyry motye,
axī tonahkase toto ahtao Ritonōpo a.

⁷ Yna tuisary tō poenō kure rokē toh nexiase akurū karimutumā samo,
jamehme toh nexiase, apotūkehpyra.
Enurukō zemime sā nexiase kure rokē exiryke.

⁸ Seromaroro ēmytykō xinukutume mā toehse, sakaramato samo.
Aytorykohtao osema tao toto onenetupuhpyra imehnō mana.
Toto pihpyry tasarahse samo tōsexihse jehpyrykō pokona wewe
samo.

⁹ Totapase aexityā etonato poko,
jetuhkopyra toh nexiase.
Māpyra mokaro axi hkopyra orihketomo, jetuhxo toehse toto,
tomitapāse toexirykōke, tonahsē pyra exiryke.

¹⁰ Jerusarē tonahkase ahtao, nohpo tomo, typoenō pyno aehtyā,
typoenōkō tahnose eya xine tōtuhtohkōme.

¹¹ Ritonōpo Kuesēkō zehno toexiryke apoto tukase eya.
Jerusarē tyahkapose eya porehme.

¹² Ahno tō emero nono pōkō tōsenetupuhse,
ituisary tō roropa tōsenetupuhse Jerusarē poko:
epetōkara omōsaromepyra mana pata Jerusarē omōtoah ae,
tykase toh repe.

¹³ Yrome morara toehse iirypyryme urutō kō exiryke,
oturuketō roropa iirypyryme exiryke,
ahno kurā totapapose eya xine exiryke.

¹⁴ Tonurākara sā toytotose oturuketomo,
urutō kō roropa xikurome mā toto ipunaka.
Zupōkō apory se pyra imehnō kynexine nuriame exiryke munu ke.

¹⁵ Ynara tykohtase ahno tomo:
“Mya ytotoko! Nuriame matose! Japopyra exiko!”
Mame toytose toto ahtao imehnō nonory tō poro
ynara tykase morotōkō eya xine:
“Tarona oehtohkō se pyra ynanase,” tykase.

- ¹⁶ Mokaro pyno pyra toehse Ritonōpo nexiase;
sapararahme toto taropose eya.
Mokaro oturuketō otururu etary se pyra nexiase.
Tamuximākō pyno pyra toehse roropa nexiase.
- ¹⁷ Typenekehse ynanexiase yna osenuhmary poko yna akorehmananō
eraximary poko;
yna akorehmary eraximāko ynanexiase ahno a repe,
yrome anakorehmasaromepyra nexiase.
- ¹⁸ Yna epetōkara yna enēko toh nexiase ytosaromepyra yna ehtohme
osema tō ae.
Isene yna ehtopōpyry enahsasaka nexiase,
orihsasaka ynanexiase.
- ¹⁹ Yna ekahmananō axī tooehse nexiase, pianoimo motye.
Ypy tō po yna tokahmase eya xine,
tokare pyra yna tapoise roropa eya xine ona tonorē po.
- ²⁰ Isene yna ehtoh tapoise eya xine, Ritonōpo nymenekahpyry yna
tuisaryme.
Mokyro ynanenetuputyase yna ewomaneme,
yna onyryhmara yna epetōkara ehtohme.
- ²¹ Atākyematoko, Etō pōkomo, Uze pōkō roropa,
exianatoko oexianarykō se awahtao xine.
Yrome okynā pyra oporemākapotohkō oehnōko mana, awānohtohkōme;
toetȳse exiketyme sā exīko matose
tupoke pyra ytoytōko roropa matose.
- ²² Jerusarē pōkō pake tuānohse mā toto popyra toto ehtoh emetakame.
Jūme pyra taroposēme exīko matose Ritonōpo a sapararahme
imeimehnō nonory tō poro.
Yrome amarokomo, Etō pōkomo tuānohsēme exīko matose Ritonōpo a;
jarānaka oorypyrykō ripōko mana.

Oturutoh Ritonōpo a typyno xine aehtohme

5 ¹ Ritonōpo yna Esemȳ, wenikehpyra exiko yna ryhmatopōpyry poko;
yna eneko, yna poremākatopōpyry eneko.

² Yna nonory tapoise imepȳ nono pōkomo a;
yna tapyī tao imehnō nonory pōkō tōsesarise mā toto.

³ Poetōpome ynanase, yna zū tō totapase exiryke zehnotokomo a;
seromaroro yna ē tō pytȳpome toehse mā toto.

⁴ Tuna se yna ahtao, epekahnōko ynanase yna okurume;

apotopokō epehmāko roropa ynanase.

⁵ Yna rohmanohpōko mā toto yronymyryme jumētu samo, kameru sā
roropa,
tapotūkehse ynanase,
yrome yna oneremapopyra mā toto.

⁶ Tonahsē nae yna ehtohme isene ro yna ehtohme,
tokaropose yna a Ejitu pōkomo a te, axirio tomo a roropa.

⁷ Yna tamuru tō iirypyryme toehse toh nexiase,
toorihse mā toto,
yna etuarimāko popyra mokaro ehtopōpyry pokoino.

⁸ Yna tuisary tō imehnō namotome erohnōko mā toto.
Yna onypynanohsaromepyra imehnō mana mokaro winoino.

⁹ Imehnō etapananō ytoytōko yna nonory poro.
Naeroro tomeseke sā rokē tonahsē zupīko ynanase yna orikyryino.

¹⁰ Omise yna exiryke oxirohnōko ynanase,
yna pihpyry axitū exīko mana orinato samo, apoto po exikety samo.

¹¹ Yna pyxiā tyryrhmasē pata Jerusarē po ro, yna ēxiry tō oryximākō
roropa, emero pata tō po Juta nonory po.

¹² Zehnotokomo a yna tuisary tō tōsexihse wewe pokona;
tamuximehxo exiketō tyhtomase,
tounohse roropa eya xine.

¹³ Yna poenō tyrohmanohpose mā toto yronymyryme erohtoh tupime
exikety poko.
Aimo tō osetapāko mā toto apotopokō omoxinety puimaryhtao eya
xine.

¹⁴ Tamuhpomākō oximōpyra toehse mā toto pata omōtoho tao,
eremiara toehse nuasemākō mā toto.

¹⁵ Tākye ehtoh toepase mana yna kurohtae.
Yna watoh tonō tymyakāmase emynyhmatoh ke.

¹⁶ Yna epyrypatopōpyry emero tonahkase ipunaka,
iirypyryme toehse yna exiryke,
tuānohse ynanase yna rypyry ehepyryme.

¹⁷ Yna kurohtao kure pyra ynanase,
popyrahme sā osenuhmāko ynanase yna xity ke,

¹⁸ Ypy Xiāo turumekase exiryke, raposa tō ytoytōko mā toto typahsā poro.

Ekaropotoh Ritonōpo a

¹⁹ Omoro, Ritonōpo, tuisame oehtoh jūme exikehpyra mana, ahno poenō pona te, ipakomotyā ponāmero roropa.

²⁰ Oty katoh yna murumekase okynahxo?
Otarahao yna poko tuarōtāko ropa mah mya roropa?

²¹ Yna iramapoko ropa oya, Ritonōpo.
Ajohpame sā yna iramapoko ropa!
Yna tyriko osemazuhme yna ehtopōpyry sā yna ehtohme ropa.

²² Otaramē jūme turumekase yna oya?
Ajohpe pyra yna zehno exikehpyra exīko mah jūme?

EZEKIEU

Ezequiel

Ekarotopo

Urutōme Ezekieu kynexine Papironia po Jerusarē typoremākase ahtao papironio tomo a. Morara ahtao juteu tō tarose morotona namotome. Ritonōpo omiry tokarose eya juteu tomo a Papironia po te, Jerusarē po roropa.

Ezekieu a Ritonōpo tōturuse enepotoh ke, mame moro enepotoh tokarose eya ahno a. Tamorepase roropa toto eya tynyriry ke, enetupuhpotoh ke: kymarokō emero zae pyra kuahtao xine tuānohsēme exiko, kyyrypyrykō eheppyryme. Naeroro kuosekarorykō Ritonōpo a zae mana kukurākatohkōme ropa. Izyraeu tō eramary ropa Ritonōpo a enery se Ezekieu kynexine zae ehtoh poko toto ehtohme Ritonōpo neneryme. Oturuketyme roropa Ezekieu exiryke torētyke kynexine Ritonōpo Tapyī poko Jerusarē po.

Sero pape ao

Ezekieu kohmatoh urutōme 1.1—3.27

Jerusarē wānohtopōpyry 4.1—24.27

Imehnō nono pōkō apiakary 25.1—32.32

Tōmiry etapory Ritonōpo a 33.1—37.28

Koke wānohtoh poko 38.1—39.29

Ritonōpo Tapyī exiko ropa 40.1—48.35

Ritonōpo Nenepohpyry Apitorymano

Ezekieu 1—7

Ritonōpo apony

1 ¹Ēmepry 5me ehtoh po, nuno 4mā po, 30me jeimamyry po ahtao tuna Kepaa po exiase imehnō juteu tō maro. Moroto exiase Papironia pōkō narotyā maro. Mame kapu tōsetapuruhmakase, Ritonōpo osenepotoh enease. ²Moro toehse ya, 5me jeimamyry taropose ahtao tuisa Joakī a Papironia poetoryme. ³Moroto Papironia po, tuna Kepaa ehpio, Ritonōpo otururu totase ya. Mame Ritonōpo jamitunuru moroto nexiase ymaro.

⁴Osenuhmase, tyryrykane konōto enease oehnōko inikahpoino. Neneneh tykase akurū konōto wino. Moro akurū zomye kapu enease apotome, moro apoto rānao zemime exikety nexiase metau panono. ⁵Tyryrykane konōto rānao onokyro tō 4mākō enease. Ahno sã nexiase toto, ⁶yrome taporihke toh nexiase. Toirō onokyro tōmyhke nexiase 4me te, taporihke roropa 4me. Oxisã toh nexiase mokaro 4mākomo. ⁷Jaxirykō topohme nexiase, ipupuru tō pui mūkuru pupuru sã nexiase, zemime roropa metau ikorokahpyry samo.

⁸Mokaro 4me tõmyhke exiketõ, 4me taporihke roropa exiketomo, ahno emary sõ emarykõ nae roropa toh nexiase 4me; toiro oma toiro aporiry zopino nexiase. ⁹Asakoro aporiry toiro onokyro kyryry totapuruhmakase sõ nexiase, aporiry etyhydry zakorõ pokona nexiase. Morarame mokaro 4mākõ oximaro tahrame sõ toh nexiase. Oximaro toytose toto. Eramara roropa toh nexiase.

¹⁰Toiro onokyro 4me õmyty nae nexiase oxisā pyra: ipotyryme ahno õmyty nae nexiase; apotunuru wino reāõ õmyty sõ nexiase; ipozery wino pui õmyty sõ nexiase; ikae piano õmyty sõ roropa nexiase. ¹¹Asakoro aporiry, onokyro kyryry, tanõse kakoxi, zakorõ aporiry etyhydry pokona tapose eya xine taporiry etyhydry ke tapotunuru wino, typozery wino, enara; imepõ asakoro natokomo a taporirykõ ke tokokõ tapuruse eya xine. ¹²Mokaro onokyro tõ tõsenuhmase tomye xine. Naeroro toytotose toto emero typenetatoh pona, yrome eramara toh nexiase.

¹³Onokyro tõ maro ezuru saereh āko nexiase ytokehpyra exikety. Moro apoto zemimehxo toehse, apoto wino neneneh tykase. ¹⁴Mame mokaro onokyro tõ xiaksiake toytose axiny, nenenehkane samo.

¹⁵Mokaro onokyro tõ eneryhtao ro ya ipupuru parihmā 4me enease nono po, toiro onokyro maro toiro pupu parihmā nexiase. ¹⁶Moro pupu parihmā 4mākõ oxisā zemizemiāko nexiase topu kurā joame exiketõ samo. Moro pupu tõ parihmā ao imepõ parihmā nexiase takuohsē samo. ¹⁷Mame eramara ro toto ahtao toytotose toto emero rokene. ¹⁸Moro pupu tõ parihmā ehpio tonure nexiase tuhke.

¹⁹Mokaro onokyro tõ toytose ahtao ipupuru tõ parihmā toytose imaro xine; tõnuhse toto ahtao nono poe ipupuru tõ parihmā toytose imaro xine. ²⁰Toytose onokyro tõ typenetatoh pona, imaro xine ipupurukõ toytose roropa aomi poe samo. ²¹Naeroro mokaro onokyro tõ aytorykohtao, totypohse roropa toto ahtao te, tõnuhse toto ahtao nono epozakoxi, ipupuru tõ parihmākõ imaro xine nexiase kehko.

²²Mokaro onokyro tõ zupuhpyry epoe amerehme sõ nexiase, kutehi zemime exikety samo saereh āko. ²³Moro amerehmā zopino mokaro onokyro tomo a taporiry asakorõkomo a totapuruhmakase takorõkõ aporiry osetonie. Tokokõ tapuruse eya xine taporiry asakorõkõ ke roropa. ²⁴Mame aytorykohtao aporiry tõ panaikato nexiase tuna konõto panaikatõ samo, soutatu imoihmākõ panaikatõ samo, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety omiry samo. Mame totypohse toto ahtao kae hkopyra taporirykõ tehme tyrise toto a. ²⁵Yrome panaikatõ totase moino, kaino, zupuhpyrykõ epoe.

²⁶Moro amerehmā epoe apõ panõ nexiase, topu kurano sapira risemy. Typorohse moro apõ po ahno panõ nexiase, ²⁷zemime nexiase metau samo apoto tao. Saereh āko nexiase ynororo apoto zemime exikety samo. ²⁸Moro saerehkatoh okohkuri sõ nexiase akurõ poko. Moro saerehkatoh zemime exikety nexiase enetupuhpotohme moroto Ritonõpo imehxo saerehkatoh nexiase.

Ezekieu tykohmase urutõme ehtohme

2 ¹Moro eneryke ya epukase, jõmyty nono pokoxi nexiase. Mame omi etase, ynara tykase ya:

— Ahno mükuru, owōko ty xikihme. Jotururu se ase amaro.

²Moro omi etaryhtao ro ya, Ritonōpo Zuzenu tomōse ukurohtaka, mame tanŷse ywy eya xikihme. Aomiry etase, ynara nase ynororo:

³— Ahno mükuru, aaropōko ase Izryaeu tomo a; Tosēkōme turumekase ywy eya xine, toeramase toto jomiry omipona pyra. Moro saaro mā toto seromaroro, jomipona pyra, tytamurukō ehtopōpyry sā mā toto. ⁴Putupyra sā mā toto, jomiry etary se pyra. Aaropōko ase eya xine, jomiry ekarotohme eya xine: “Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana,” katohme eya xine. ⁵Mame ōmiry etaryhtao eya xine, onetara toto ahtao roropa, tuaro exīko mā toto, urutō tooehse toto rānaka.

⁶— Yrome omoro, ahno mükuru, mokaro zuno pyra exiko, aomirykō zuno pyra roropa exiko. Oseosezuhnōko mā toto, ohxirōko roropa; toto maro oehtoh mynoto tō maro ehtoh sā exīko mana. Morara ahtao ro mokaro ajoajohpākō zuno pyra exiko; okerekeremary eya xine zuno pyra exiko roropa. ⁷Mokaro zuruko jomiry ke rokene, etary se toto ahtao etary se pyra toto ahtao roropa. Wenikehpyra exiko jomiry etary sato kō karamē mā toto.

⁸— Yrome omoro, ahno mükuru, etako pahne jomiry poko. Otatōme exiko, mokaro sā pyra exiko. Ētakako. Ynekarory oya enahko.

⁹Moraramē josenuhmaryhtao oma enease, pape maro, inymerohpyry.

¹⁰Mame moro pape totapuruhmakase eya yneneryme. Tymeroxe nexiase seino īkae roropa, enara. Ynara tymeroxe ipokona, kui kui katopo te, ihnमतopo te, sam katopo, enara.

3 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Ahno mükuru, sero pape enahko; imeīpo ytoko Izryaeu tō zuruse.

²Mame ētakase, moro pape ekarose ynororo ya enahtohme. ³Ynara tykase ynororo ya:

— Ahno mükuru, sē pape enahko, ynekarory oya; tuesapare awakuru ehtohme ike. Enapyase. Anusasame nexiase ano zenī samo.

⁴Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Ahno mükuru, ytoko Izryaeu tomo a toto zuruse ynekarohpyry poko.

⁵Aaropopyra ase mya imehnō nonory pona tyoro omiry ae oturuketomo a, omi tupimā ae oturuketomo a, Izryaeu tomo a rokē aaropōko ase.

⁶Aaroporyhtao ya imeimehnō nonory pata konōto pōkomo a, omi tupimā ae oturuketomo a, aomiry onenetupuhpyra oehtopo, ōmiry etary se toh exiry repe. ⁷Yrome Izryaeu tō ōmiry etary se pyra mā toto, jomiry etary se pyra toexirykōke. Omi onymoipyra rokē mā toto; jomiry omipona se pyra roropa mā toto. ⁸Yrome seromaroro orīko ase orēpyra, mokaro sā oehtohme: putupya exiketō samo, tōsenetuputohke tūpore exiketō samo. ⁹Orīko ase jamihme topu samo, tūpore roropa tiamāte samo. Naeroro enaromyra exiko; oserehpyra roropa exiko mokaro jomipona se pyra exiketō poko.

¹⁰Tōturuse ro Ritonōpo ya:

— Ahno mükuru, etako kure jomiry poko emero, wenikehpyra oehtohme.

¹¹Imeīpo ytoko oturuse ononory pōkomo a, Papironia pōkō narotyamo a typoetory tōme. Zuruko toto: “Ywy Ritonōpo oturūko ase, jomiry etary se toto ahtao, etary se pyra toto ahtao roropa, enara.”

¹²Mame Ritonōpo Zuzenu a tarose exiase. Ŷkae omi konōto etase konomeru samo. Ynara nase opore:

— Kure rokē Ritonōpo Imehxo Exikety, saereh āko mana kapu ao.

¹³ Panaikatō roropa etase, mokaro onokyro tō aporiry tō tahtah āko samo tyryry āko, ipupurukō parihmākō panaikato opore etase roropa konomeru samo. ¹⁴ Mame Ritonōpo jamitunuru toehse ypona, mame tarose exiase Zuzenu a moro poe; tohne sā exiase, sam āko ukurohtao. ¹⁵ Mame ytoase Teu-Apipe pona, tuna Kepaa ehpiō pona. Moroto juteu tō nexiase, soutatu tō narotyamo typoetoryme. Moroto exiase 7me ěmepyry; tōsenuruhkase exiase ynenehpyry poko, ynetahpyry poko roropa.

Urutō pata eraseme ehtoh poko

(Ezekieu 33.1-9)

¹⁶ Moromeīpo 7me ěmepyry taropose ahtao ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁷ — Ahno mūkuru, Izyraeu tō eraseme oriko ase, Izyraeu nonory pōkō emero eraseme. Jomiry etako jotururuhtao amaro, mame toto zuruko, ynekarohpyry oya ekaroko toto a. ¹⁸ Ynara ekaroryhtao oya: mokyro popyra exikety orihnōko mana, mame mokyro onurupyra awahtao popyra ehtoh rumekatohme eya tōsepynanohtohme, orihnōko mokyro mana iirypyryme toexiryke, yrome aorikyry epehmapōko ase oya. ¹⁹ Imep̄y popyra exikety zururuhtao oya, yrome tyrypyry onurumekara ynororo ahtao, orihnōko mā ynororo iirypyryme toexiryke, yrome omoro orihpyra exīko mase.

²⁰ — Morarame imep̄y zae ehtoh poko exikety eramaryhtao tyrypyry poko toehtohme; mame aorihmapotoh riryhtao ya mokyro wānohtohme, orihnōko mana onurupyra awahtao. Orihnōko mana tyrypyrhyke toehse exiryke, mame zae aehtopōpyry poko wenikehnōko ase. Mame oya aorikyry epehmapōko ase. ²¹ Ahno, zae ehtoh poko exikety, zururuhtao oya iirypyryme pyra aehtohme, mame otato ynororo ahtao, tyrypyry poko pyra ynororo ahtao, orihp̄yme exīko mana, omoro roropa orihpyra exīko mase.

Oturusaromepyra toehse Ezekieu

²² Mame ymaro Ritonōpo jamitunuru nexiase. Ynara tykase ynororo ya:

— Owōko ty! Ytoko mō jakanahmā pona. Moroto oturūko ase amaro.

²³ Mame ytoase moro jakanahmā pona. Moroto Ritonōpo saerehkatoh enease, ynenehpyry samo tuna Kepaa ehpio jahtao. Toepukase ywy nono pona, jēmty nono pokoxi nexiase, ²⁴ yrome Ritonōpo Zuzenu tomōse ukurohtaka, xikihme tyrise ywy eya. Mame ynara tykase ynororo ya:

— Ytoko atapyī taka, atapuruko moro tao. ²⁵ Omoro, ahno mūkuru, omynhōko mā toto eary ke, tūtara oehtohme ytoytopyra oehtohme toto rānakuroko. ²⁶ Mame omitap̄yme onuru rīko ase, mokaro jomipona pyra exiketō onurusaromepyra exīko mase. ²⁷ Imeīpo, jotururu ropa ahtao amaro, oturu waro oehtoh ekarory ropa ahtao oya, mokaro zurūko mase, ywy, Ritonōpo Oesēkō nekarory oya. Toitoine ōmiry etāko mā toto, yrome imehnō aropyra, jomipona pyra exiketōme toexirykōke.

Inyrihpyry Jerusarē poko

4 ¹ Ynara tykase Ritonōpo Jerusarē poko:

— Ahno mūkuru, orino risē apoiko tyritohme oēpataka, mame ipokona pata Jerusarē kuhtoh tyriko. ² Moro pata kuhtoh pokona epetōkara

panō tyriko, tapuruse sã exïko soutatu tomo a, nono kaetoko exiketō maro apuru pona onuhtohme, tapyi kaetoko exiketō roropa etonatohme te, soutatu tō esary maro te, makina maro pata apuru karahahtohme. ³Oripo pipahmã apoiko kurimene risemy, tyritohme oēpataka, pata apuru samo, irãnao pata etonie samo. Mame oēmyty iramako pata etonie. Pata tapuruse mana, omoro mase pata apurūko. Morohne enetupuhpotohme exiko mana, moro poko tuaro Izyraeu tō ehtohme.

⁴⁻⁵ — Imihme exiko opozery wino; opona Izyraeu tō iirypyryme ehtoh tyripōko ase. Moroto exïko mase etuarimãko imihme nono po iirypyrykō puimãko 390 ěmepyry pona. Toiro ěmepyry oya epehmapōko ase toiro jeimamyry toto wãnohtoh enetupuhpotohme. ⁶Mame moro poko tōtyhksae awahtao eramako imihme oehtohme apotunuru wino nono po; Juta tō iirypyryme ehtoh puimãko sã mase 40me ěmepyry ae, toiro ěmepyry aropōko mase toiro jeimamyry Juta tō wãnohtoh enetupuhpotohme.

⁷ — Naeroro Jerusarē wino eneko yronomyryme; tapuruse exikety epetōkara a, soutatu tomo a. Āpory tupokase ahtao, imehnō zurūko mase moro pata pōkō wãnopyry poko. ⁸Omyhnōko ase eramasaromepyra oehtohme oepetōkara a apatarykō rumekatohto ropa.

⁹ — Seromaroro tiriiku apoiko te, sewata te, erewija tō te, kumataimo te, tiriiku pisarara te, aweja, enara. Oximaro tyriko kehko pão ritohme. Moro enahnōko mase 390me ěmepyry pune imihme awahtao opozery wino nono po awahtao. ¹⁰Asakoropane pão pitiko enahnōko mase kokoro rokene, yrome axī pyra morohne enahko. ¹¹Otunary ōkurume tukuhsēme exïko mana, asakoro kopu pune rokene, ětohme axī pyra roropa. ¹²Apoto rïko mase ato tonorē ke, ahno ety ke. Anapyry pão ekeïko mase moro apoto po, mame moro pão enahnōko mase jarao imehnō neneryme emero pohrehe.

¹³Ynara tykase roropa Ritonōpo:

— Sapararahme Izyraeu tō aroporyhtao imeimehnō nonory pona moro sã tynapyrykō enahnōko mã toto, Moeze nyripohpyry omipona pyra.

¹⁴Yrome ezukuase:

— Ritonōpo Jesemy, aypyra! Tonahsē nuriamã onenahpitopyra exiase moino ro. Poetome jehtopōpyry poe okyno pū onōpyra exiase tamoreme toorihse ahtao, tosekase ahtao roropa onokyro tomo a onōpyra exiase.

¹⁵Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Ÿ, kure. Pui ety ke apoto kemery rïko mase epona ouru ekeitohme.

¹⁶Tōturuse ropa:

— Ahno mükuru, wyi onenehpopyra exïko ase pata Jerusarē pona. Naeroro etuarimãko mã toto; tonahsã apiakãko mã toto pitiko, pitiko, pisarara ekamotohme, tuna roropa apiakãko mã toto pitiko, pitiko, pisarara ekamotohme roropa. ¹⁷Wyi pyra exïko mã toto, tuna pyra roropa. Typynanohneke pyra exïko mã toto, mame etyhyryme orihñōko mã toto iirypyryme toehse toexirykōke.

Züsety sahkary poko

5 ¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Ahno mükuru, tapema apoiko, taere exikety oetypoty sahkatohme, oüsety roropa. Imeïpo onysahkahpyry ikuhko omoxinety kuhtoh po,

apiakatohme oseruao zokonaka ehtohme. ²Mame oepetōkara a pata rumekary ropa ahtao, ytoko pata rānaka oūsety toiro zokonaka jahkatohme. Imeīpo ytoko pata zomye, imep̄y zokonaka oūsety ihkotyhp̄y aroko. Moro oūsety ihkohko tapema ke. Mame oūsety akoīpyry emako kakoxi aropotohme tyryrykane a: mokaro ekahmāko ase ytapemā ke. ³Oūsety ikurākako tuhke pyra ixixītōhme oupō ehp̄y pokona. ⁴Mame toitoine oūsety ixixītōp̄pyry poe touko ropa ematohme apoto htaka jahkatohme. Moro apoto tūtāko mokaro wīno saporarahme sā Izyraeu tō poro porehme.

⁵Ynara āko Ritonōpo mana:

— Enetoko ke, pata Jerusarē sero sā mana. Sero pata tyrise ya sero nono rānao. Imehnō nonory pōkō tyrise ya Jerusarē zomye. ⁶Yrome ynyripohpyry turumekase Jerusarē pōkomo a; jomipona pyra toehse toto exiryke. Imehnō nonory pōkō popyra ehtoh motye popyra toehse toh nexiase; jomipona pyra mokaro ehtoh motye jomipona pyra Jerusarē pōkō toehse, ynyripohpyry turumekase eya xine, jomihpyry omipona pyra toehse toto. ⁷Seromaroro Jerusarē pōkomo, etatoko pahne, ywy, Ritonōpo Oesēkō ynara āko ase: Ynyripohpyry omipona pyra mexiatose, jomihpyry turumekase oya xine; morara exiryke imehnō nonory pōkō motye iiryp̄ryme toehse matose, ōmye exiketomo. Imeimehnō zae pyra ehtoh poko exiketō typoenohse oya xine. ⁸Morara exiryke ywy, Ritonōpo Oesēkomo, ynara āko ase oya xine: ywy ase oepeme pyra; awānohtor̄yko ase jarao, imeimehnō nono pōkō neneryme emero porehme. ⁹Onyrytā xihpyry pokoino Jerusarē wānohnōko ase, pake awānohtop̄pyrykō sā pyra, imeīpo awānohtohkō sā pyra roropa. ¹⁰Morara exiryke Jerusarē po jūkō typoenōkō ōnōko mā toto; ipoenōkō tumykō ōnōko roropa mā toto. Awānohtor̄yko ase; orihpyra exiketō saporarahme exīko mā toto imeimehnō nonory poro porehme.

¹¹— Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana: Ytap̄y kurā nurīame tyripose oya xine exiryke popyra oehtohkōke te, onyrytā xikuromā ke roropa, ajohpe pyra ynara āko ase oya xine: oenahkapotor̄yko ase opyno xine pyra exikety samo. ¹²Zokonaka amarokō tyrohsē ke orihnōko matose, omise oehtohkōke roropa pata po; imep̄y zokonaka totapasēme exīko oepetōkara a te, imep̄y zokonaka saporarahme exīko imehnō nonory poro emero. Tokahmasēme roropa exīko mā toto, etapary se exiketomo a.

¹³— Ozehno xine jehtoh waro exīko matose; jetū exīko oya xine mana tāk̄ye jehtoh pona. Awānohtor̄yko ase onyrytākō ehehp̄ryme. Morohne emero toehse ahtao tuaro exīko matose ypoko, ywy, Ritonōpo kuruatose moro emero, tyryhpopākase jexiryke oya xine, turumekase ywy oya xine imeimehnō maro oehtohkōme. ¹⁴Ynara tyriko ase opoko pata Jerusarē: patāpome orīko ase imehnō ōmye exiketō neneryme, okuroko ytoketō neneryme roropa. Moro pōkō poihtōko mā toto.

¹⁵— Typenekehse jahtao opoko xine, ozehno xine toehse jahtao roropa, tuānohse awahtao xine ya, imehnō nonory pōkō oserehnōko mā toto. Oenotor̄yko mā toto: “Xē! Jam!” āko mā toto; opoihtotor̄yko roropa mā toto. ¹⁶Tonahsē onenehp̄pyra exīko ase imep̄y poe. Naeroro orihnōko matose omise oehtohkōke. Jetū exīko matose omise oehtohkōke pyrou ke owōtohkō samo, tuohpyry samo oenahtohkōme. ¹⁷Omise ehtoh konōto enehpōko ase, onokyro tō roropa opoenōkō esekatohme; tyrohsē roropa, zehnotokō roropa, etonatoh roropa oetapatohkōme. Ywy, Ritonōpo, kuruatose.

Ineponāmarykō eahmary popyra Ritonōpo a

6 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mūkuru, osenuhmako Izyraeu tō ypy tō winakoxi. Ynara kaxiko eya xine jomiryme: ³Ritonōpo Kuesēkō omiry etatoko, aomiry ypy tō netaryme te, somohmā tō netaryme, jakanahmā tō netaryme roropa: ywy, Ritonōpo, soutatu tō enehpōko ase, toponāmasā eahmatoh enahkatohme. ⁴Apoto apō tō onekarotyā zahkatoh tonomo te, ixtaratu zahkatoh roropa typahsēme exīko, tomasēme nono pona. Morohne poko exiketō totapasēme exīko mā toto tyneponāmarykō ēpataka. ⁵Izyraeu tō ekepyry pahnōko ase nono pona; jehpyry tō pahnōko ase apoto apō tō zomye. ⁶Pata tō emero Izyraeu nonory po tonahkasēme exīko, patāpome exīko mā kehko. Tyneponāmarykō eahmatoh tonō tonahkasēme exīko mā kehko. Mame apoto apō emero typahsēme exīko; ineponāmarykō roropa typahsēme exīko mā kehko; ixtaratu zahkatoh tomasēme exīko; inyrytā emero tonahkasēme exīko. ⁷Emero rokē po ahno totapasēme exīko; orihpyra exiketō jenetupuhnōko mā toto, ywy ase Ritonōpo.

⁸— Yrome ahno akoipyry nomōko ase isene ro, sapararahme exīko mā toto imehnō nonory po, ⁹tarose toto exiryke typoremākahpōkō poetoryme. Moroto wenikehpyra exīko mā toto ypoko; tuaro exīko mā toto tuānohse toto ya, tyhxirose roropa mā toto ya, turumekase eya xine jexiryke. Mame jeahmara toehse toh nexiase, ymyakāme tyneponāmarykō eahmary se toehse toh nexiase. Oxise pyra exīko mā toto tyrypyrykō pokoino, tynyrihpyrykō xihpyry pokoino roropa. ¹⁰Zuaro exīko mā toto: ywy ase Ritonōpo. Imehnō enaroximaryhtao ya ekurehpyra ase, tyriko ase emero jomihpyry ae ro.

Izyraeu tō iirypyryme ehtopōpyry

¹¹Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ezekieu, oemary ke tahtah kaxiko! Itūtūmako opupuru ke! oxitako ātasamaryme! Izyraeu tō nyrytā xihpyrymā pokoino orihnōko mā toto osetapary ke, omise ehtoh ke, tyrohsē ke, enara. ¹²Mokaro ameke exiketō kure pyra exīko mā toto, tyrohsē ke orihnōko mā toto; imehnō, ameke pyra exiketō orihnōko mā toto etonatoh ke. Imehnō akoipyry orihnōko mā toto omise toehtohkōke. Tyzehno xine jehtoh waro exīko mā toto, sam āko mā toto. ¹³Aorihytā ekepyry tō typahsēme exīko mā toto tyneponāmarykō rānao, apoto apō zomye. Typahsēme exīko mā toto moroto tynekarorykō zahkatoh po tyneponāmarykō eahmatopōpyry po; osa kae ehtoh po emero, ypy tō emory po emero, wewe tō kurā myhtokoxi emero, wewe konōto myhtokoxi roropa emero. Mame juaro exīko mā toto emero, ywy ase Ritonōpo. ¹⁴Jemary anñnōko ase inonorykō enahkatohme. Ona tonorē poe ikurenāe pata Ripira pona inikahpozakoxi ononorykō rīko ase patāpome, Izyraeu tō esary emero pyno pyra exīko ase, onewomara exīko ase. Mame juaro exīko mā toto emero porehme, ywy ase Ritonōpo.

Etyhpyry ameke pyra toehse mana

7 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mūkuru, ynara āko Ritonōpo Oesēkō mana Izyraeu nonory pōkomo a: Emero tonahkase! Ononorykō tonahse!

³— Izyraeu tomo, seromaroro oenahtohkō toehse mana. Ozehno xine jehtoh enehpōko ase, jetū exīko oya xine mana, āpiakatorŷko ase onyrytākō eneryke ya. Oepehmatorŷko ase popyra oehtohkō poko toehse oexirykōke.

⁴Awānohtorŷko ase yronymyryme, opyno xine pyra exikety samo. Awānohtorŷko ase onyrytā xihpyry emetakame, juaro oehtohkōme, ywy ase Ritonōpo.

⁵Ynara tykase roropa ynororo:

— Popyra ehtoh tonō oehnōko atakenaka mana opona xine. ⁶Emero tonahkase. Etyhpyryme mana. Amarokō roropa tonahse matose. ⁷Oenahkapotohkō oehnōko mana oya xine, sero ononorykō pōkō roropa. Okynā pyra pyy tō po oseahmatohtao oseahmara exīko matose, yrome otupīko rokē matose.

⁸— Okynā pyra ozehno xine jehtoh waro exīko matose. Awānohtorŷko ase onyrihpyrykō ehehpyryme. Onyrytākō nuriamākō ehehpyryme sam āko matose. ⁹Opynanohpyra xine exīko ase, nupunato oenepyra xine exīko roropa ase. Awānohtorŷko ase popyra ehtoh poko toehse oexirykōke. Morara ahtao juaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo, ywy ase awānohnekomo.

¹⁰Awānohtohkō ėmehnōko mana. Imeimehnō ryhmāko mā toto emero pata tō poro. Epyrypākohxo mā toto. ¹¹Itamurumehxo imehnō ryhmāko mā toto, etapāko mā toto. Ahno wānohnōko mana popyra rokē toto exiryke. Imōkomorykō tonahsēme exīko mana: itinerūkomo te, epe tomo te, imehxo aehtohkomo, enara.

¹²Okynā pyra tōsepekatyry se pyra exīko mā toto, toiparo rokē osepehahnōko mā toto, mōkomo onekamopyra exīko mā toto roropa, emero zehno exīko Ritonōpo mana, toto wānohnōko roropa mana emero porehme. ¹³Mame osepehahketomo orihpyra ahtao imōkomory tonahkasēme exīko mana, anapoipyra ropa mana emero imōkomohpyry. Ynara exiryke toto zehno Ritonōpo ehtoh waro exīko mā toto emero porehme. Popyra exiketō poremānōko mā toto, isene pyra exīko mā toto. ¹⁴Rue etōko mā toh repe, atakimāko mā toto, emero repe. Yrome ytopyra ekurehnōko mā toto, etonatoht pona, zehno Ritonōpo ehtoh oepyyryke emero pona; oxisā toto wānohnōko Ritonōpo mana.

Izyraeu tō wānohtoh poko

¹⁵Jarao osema tao osetapāko mā toto, tapyi tō tao tyrohsē exīko, omise roropa exīko mā toto. Tupito po exiketō orihnōko mā toto tōsetaparykōke, pata po exiketō enahketōme exīko mā toto tyrohsē ke, omise ehtoh ke roropa, enara. ¹⁶Toitoinē orihpyra exiketō epāko mā toto utuku samo jakanahmā poe pyy tō pona. Moroto pusuh āko mā toto xitāko roropa tyrypyrykō poko. ¹⁷Ahno emary emero jamihme pyra exīko mana, esekumurukō tykytyky āko mana. ¹⁸Upo amurūko mā toto topuxiximā kamisa risemy toemynyhmaryme, enaromŷke tykytyky āko mā toto pyrou zoko exipŷ samo. Zūsetykō isahkahpyry sā exīko mana, ehxirōko roropa mā toto emero porehme. ¹⁹Tytinerūkō pahnōko mā toto, uuru te, parata roropa osema tao aepukahpyry samo; toto zehno toehse Ritonōpo ahtao uuru toto anakorehmara exīko, parata roropa toto onypynanohpyra exīko mā kehko. Toto penetatoht onepekahpyra exīko mā kehko. Tonahsē onepekahpyra exīko.

Uuru, parata tō poe roropa tyrypyhyke toehse toh nexiase. ²⁰Toepyrypase toto tyjoiakō kurā poko repe. Yrome tyrise toto a tyneponāmarykō xihpyryme, nuriame exiketōme. Morara exiryke ipenekehtyāme tyripose toto Ritonōpo a tytinerūkō poko, tymōkomorykō poko roropa.

²¹— Omōkomory kurā ematonanohpōko ase imehnō nonory pōkomo a! āko Ritonōpo mana. — Omōkomory kurā apoīko mā popyra exiketomo. “Mōkomo kahpyry,” āko mā toto. ²²Mame Ytapyī kurā taka aomomyrykohtao toto ematonanohtohme te, nuriame tyrithome eya xine: “Oty” kara exīko ase. Toto poko pyra exīko ase.

²³— Otuṗīko mā toto emero porehme. Imehnō etapananō nae tuhke, imehnō ryhmāko mā toto Jerusarē po. ²⁴Imehnō nonory pōkō enehpōko ase xiaro popyrahxo exiketomo omōtohme atapyīkō taka. Omōnōko mā toto Jeahmatoḥ taka; nuriame moro rīko mā toto. Amarokō, orutua kō, jamihme exiketō jamihme pyra exīko mā toto. ²⁵Takorehmaneke pyra exīko matose. Osepeme ehtoh zupīko matose repe, yrome aypyra, onenepyra ekurehnōko matose. ²⁶Popyra ehtoh oehnōko mana kokoro rokē samo. Ekātōko mā toto popyra ehtoh poko kokoro rokene. Ekaropōko roropa matose urutō komo a: “Otaṛa exīko nah? Oty enetupuhnōko mah senohne poko?” āko matose. Oturuketō imehnō amorepatoh pyra exīko mā toto. Tamuhpomākō zae ehtoh poko imehnō onurupyra exīko mā toto. ²⁷Tuisa konōto xitāko mana, imūkuru kure ehtoh oneraximara roropa mana. Ahno emero tykytyky āko, oserehnōko mā toto. Awānohtorŷko ase onyrihpyrykō poko emero; awānohtorŷko ase imehnō wānopyry sā oya xine. Moro eneryke oya xine, juaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.

Ritonōpo Nenepohpyry Asakoromano

Ezekieu 8—10

Toponāmasā Jerusarē po

8 ¹Mame Juta tō tamuximākō tooehse ytapyī taka oturuse ymaro. Ēmepyry 5me ehtoh po nexiase nuno 6mā po, jeimamyry 6mā po toto arotopōpyry poe Papironia pōkō poetoryme. Mame tokare pyra Ritonōpo Kuesēkō jamitunuru toehse ya. ²Osenuhmase, mame ynara tonepose Ritonōpo a ya: ahno panō enease apoto samo. Imety eary poe ipupuru pona zoko apoto sā nexiase. Imety eary epoe zemime nexiase metau ikorokahpyry samo. ³Oma panono a jūsety tapoise nexiase. Mame josenuhmaryhtao Ritonōpo Zuzenu a tanŷse ywy kakoxi, mame jaroase Jerusarē pona. Ritonōpo Tapyī omōtoḥ taka jaroase, omōtoḥ inikahpozakoxi exikety wino. Moroto ineponāmarykō enease nuriame xihpyry exikety; mokyro pokoino zumoxike Ritonōpo mana.

⁴Moroto Ritonōpo, Izryaeu tō Esē saerekhatoh enease ropa, ynenehpyry sā tuna Kepaa ehpio jahtao, tōsenepose ropa Ritonōpo ahtao ya.

⁵Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru, inikahpozakoxi osenuhmako. Osenuhmase, moroto apoto apō pūto, tapyi omōtoḥ tao, ineponāmarykō enease nuriame exikety Ritonōpo a.

⁶Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru, moxiā nyriy enēko mah? Eneko ke moxiā nyriyā xihpyry, amekehxo jaropōko jesary kurā poe. Yrome senohne motye inyriyā popyrahxo enēko mase, nuriamehxo ya.

⁷Mame jaroase ynororo zara konōto pona omōtoḥ taka, jarānaka. Moroto oramā enepoase ynororo ya āpuruhpyry ao. ⁸Ynara tykase:

— Ahno mūkuru, ahkako; apuru itahkako. Tytahkase ya, mame omōtoḥ enease moroto.

⁹— Omōko, tykase ynororo ya, — mokaro popyra ehtoḥ poko eneta, inyryrykō xihpyry enēko mase moro tao.

¹⁰Naeroro ywy tomōse, enease. Moroto apuru pokona tonohse, taxikase roropa onokyro tōkehko nuriame exiketomo, nono po ytoketomo, okoi tō samo, imehnō nuriame exiketō roropa, mokarohne eahmāko Izyraeu tō nexiase. ¹¹70me Izyraeu tō tamuximākō moroto nexiase. Mokaro maro Jazania, Sapā mūkuru nexiase. Ixtaratu zahkatoh apoīko toḥ nexiase emero tomarykō ke, orexīto tūtāko nexiase morohne wino. ¹²Mame tōturupose Ritonōpo ya, ynara tykase:

— Ahno mūkuru, moxiā nyryry enēko mah? Izyraeu tō tamuximākō tyneponāmary eahmāko mā toto tokare pyra. Ynara āko mā toto: “Ritonōpo kuenepyra xine mana. Sero nono turumekase eya.”

¹³Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Taroino mokaro nyryry xihpyrymehxo enēko mase. ¹⁴Mame jaroase ropa ynororo Tytapyī omōtoḥ pona inikahpozakoxi. Moroto noḥpo tō tonepose ya, xitāko; Papironia pōkō neponāmary Tamuze hnamōko toḥ nexiase.

¹⁵Mame tōturupose Ritonōpo ya. Ynara nase:

— Ahno mūkuru, moro enēko mah? Morohne motye Izyraeu tō ehxirotoḥ enēko mase.

¹⁶Imeīpo jaroase imep̄y zara pona, Tytapyī taka. Moroto, Tapyi omōtoḥ pūto, irānao apoto apō nexiase osema tao orutua kō enease 25mākomo. Ip̄ary tō Ritonōpo Tapyī wino nexiase, xixi tūtatoḥ enēko toḥ nexiase; tosekumurukō po nexiase toto nono po, xixi tūtary eahmary samo.

¹⁷Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru, moro enēko mah? Moxiā, Juta tō morohne xihpyry riko mā toto, onenehpyry tomo; Morara exiryke tyryrypyrykō poko se ro mā toto. Mokaro pokoino oxiehno, osetapāko mā toto pata tō poro emero. Morohne motye oehnoḥko mā toto tynyryrykō poko toehtohkōme Ytapyī kurā tao, naeroro toto zehnohxo jyriko toto. Eneko ke yryhpopākāko mā toto tynyryrykō xihpyry ke. ¹⁸Morara exiryke sam āko mā toto, tuānohse toto ahtaḥ ya, toto zehno jexiryke. Epasaromepyra toto ripōko ase; toto pyno pyra exiko ase ipunaka. Ykohmāko mā toto opore tyjamitunurukōke repe: “Yna akorehmako, ajohpame samo,” āko mā toto, yrome toto omiry onetara exiko ase.

Jerusarē pōkō wānohtoḥ poko

9 ¹Mame opore tōturuse Ritonōpo ynetaryme, ynara tykase:

— Osehtoko xiaro, sero pata pōkō wānohnanomo. Opyrekō ahno etapatoh tonō enehtoko amaro xine.

²Axi 6me orutua komo a tōsenepose toto, moroto, Ritonōpo Tapyī tao. Omōtoḥ tae inikahpoino tutūtase toto, ahno etapatoh nae toḥ nexiase. Toto maro toiro orutua nexiase, mauru panono risē ke upo tamuruse, pape merosē nae nexiase. Toeporehkase toto apoto apō metau risē pūtokoxi.

³Mame Ritonōpo Izyraeu tō Esē saerekhatoh toesyryhmase tosaē, kerupī tō rānaē; tōnuhse tapyī omōtoḥ pona. Oporē tōturuse Ritonōpo mokyro a, tupoke mauru panono risē ke exikety a. ⁴Ynara tykase:

— Ytoko pata Jerusarē rānakuroko ahno merotohme ipery pokona, emero emynymaketomo kananomo te, pusuh kananomo roropa emero typenekehse exiketomo popyra ehtoḥ poko sero pōkō nyrityā poko sero pata po.

⁵Mokaro imehnomo a ynara tykase ynororo ynetaryme:

— Mokyro mykapo ytotoḥ pata poro ahno emero etapase. Onypynanohpyra ehtoḥ, toto pyno pyra ehtoḥ. ⁶Tamuhpomākō etapatoko te, nuasemākomo te, oryximākomo te, poetohti tomo te, noḥpo tō maro. Yrome mokaro, imerohpyry iperykō poko onyryhmara ehtoḥ. Etapapitotoḥ taroino Ytapyī poe.

Naeroro tamuximākomo totapapitose eya xine moroto Ritonōpo Tapyī ēpataka.

⁷Ritonōpo ynara tykase roropa:

— Nuriame Ytapyī tyritoko! Pehme zara tō tyritoko ahno ekepyry ke! Ytotoḥ erohse!

Mame moro pata pōkō totapapitose eya xine.

⁸Ahno etaparyhtaō eya xine, moroto exiase toiroro. Nono pona epukase jēmyty po nono pokoxi. Kui tykase ywy:

— Ritonōpo yna Esem, yronymyrmehxo Jerusarē pōkō zehno mahno? Izyraeu tō akoīpyry enahkāko mahno, toto enahkāko mahno porehme?

⁹Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Izyraeu tō tyrypyhpyke toehse mā toto. Popyra mā toto ipunaka. Imehnō totapase eya xine pata tō po, sero nono po porehme. Popyra ehtoḥ poko rokē mā toto Jerusarē po. Ynara āko mā toto: “Kynonorykō turumekase Ritonōpo a. Kuenepyra xine mana,” āko. ¹⁰Morara exiryke seromaroro epasaromepyra toto ripōko ase emero porehme. Toto pyno pyra exīko ase ipunaka. Toto rīko ase, imehnō ryhmatopōpyry sā eya xine.

¹¹Mame mokyro tupō tamuruse mauru panono risemy, imerohpyry aroneme roropa ynororo, toehse ropa Ritonōpo a oturuse tynyrihpyry poko emero. Ynara tykase ynororo:

— Emero yrinō ōmihpyry ae rokene.

Ritonōpo saerekhatoh toytose Itapyī tae

10 ¹Mame osenuhmase amerehmā enease, mokaro kerupī tō epozakoxi. Mokaro epoe tuisa apō sā enease, topu kurā, sapira risē samo. ²Mame ynara tykase Ritonōpo mokyro tupoke mauru panono risē ke exikety a:

— Ytoko moro pupu parihmā rānakuroko taporihke exiketō zopino ikarany apoitohme, oemarykō pehme. Imēpo sapararahme moro ikarany ipahko pata pona.

Mokyro ytotoḥpyry enease. ³Tomōse ynororo ahtaō Ritonōpo Tapyī taka mokaro taporihke exiketō Tapyī etonie ikurenae toḥ nexiase, mame osa zara po typehkase akuru ke. ⁴Ritonōpo saerekhatoh toytose mokaro taporihke exiketō epoe Tapyī omōtoḥ pona. Ritonōpo Tapyī typehkase akuru ke, moro tao saereh tykase Ritonōpo saerekhatoh ke. ⁵Panaikato nexiase; taporihke exiketō aporiry totase jarao, zara po, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omiry samo.

⁶Morarama töturuse Ritonôpo mokyro tupoke mauru panono risê ke exikety a, ynara tykase: “Apoto apoiko pupu tō parihmā winoino, taporihke exiketō zopinoino.” Tomõse ynororo pupu tō parihmā pütokoxi. ⁷Mame toiro taporihke exikety a ikarany tapoise tomary ke, tokarose eya mokyro tupoke mauru panono risê ke exikety a. Mame tutütase ynororo, ikarany tarose eya.

⁸Mokaro enease, taporihke exiketō tomahke toh nexiase, ahno emary panō ke, taporirykō zopino. ⁹Mame osenuhmaryhtao pupu parihmā 4me enease taporihke exiketō myhtokoxi: toiro taporihke exikety maro toiro pupu parihmā nexiase. Moro pupu tō parihmā zemime kehko nexiase topu kurā samo, joia samo. ¹⁰Oxisā moro pupu tō parihmā nexiase, zao imepý parihmā nexiase atao exikety samo. ¹¹Mame aytorykohtao emero rokē pona topohme toytose toto, eramara toh nexiase. Tupupurukō parihmākō maro toytose toto topohme tosemarykō ae. ¹²Tonure tuhke nexiase zoko poko, ipary poko, emary poko, aporiry poko, ipupuru tō poko roropa, enuru tuhke nexiase. ¹³Moro pupu tō parihmā yroro nexiase kehko ynenehpyry apitoryme tonepose ahtao ya.

¹⁴Toiro taporihke exikety 4me ěmyty nae nexiase: ahno ěmyty te, pui ěmyty te, reão ěmyty, piano ěmyty, enara. ¹⁵Mokaro nexiase ynenetyamo apitoryme tuna Kepaa ehpio. Tõnuhse toto nono epoe, ¹⁶mame toytorykohtao ipupurukō parihmā toytose toto maro. Taporirykō totapuruhmakase ahtao eya xine toytotohme ipupuru tō parihmā toytose imaro xine. ¹⁷Totypohse toto ahtao ipupuru komo parihmā tehme rokē toehse roropa. Tõnuhse toto ahtao nono poe ipupurukō parihmā tõnuhse imaro xine, ipoe xine rokē ytōko mana.

¹⁸Mame Ritonôpo saerehkatoh tutütase Tytapyi omōtohtae. Totypohse ynororo taporihke exiketō epozakoxi. ¹⁹Josenuhmaryhtao ro mokaro taporihke exiketō taporirykō totapuruhmakase tonuhtohkōme nono epozakoxi tupupurukō parihmā maro. Totypohse toto tapyi omōtohtaka, xixi tütatoh winakoxi. Ritonôpo saerehkatoh toytose toto maro, toto epozakoxi. ²⁰Mokaro tonetupuhse ya mokaro ro nexiase toto ynenetyamo Ritonôpo Izyraeu tō Esē zopikoxi tuna Kepaa ehpio.

²¹Toiro taporihke exikety 4me tõmyhke nexiase, 4me taporihke roropa nexiase te, ahno emary panō nae roropa toh nexiase aporirykō zopino. ²²Ěmytykō tonetupuhse ya. Ynaroro toh nexiase ynenetyamo tuna Kepaa ehpio. Topohme tosemarykō ae toytose toto emero.

Jerusarē pōkō wānohtopo

11 ¹Mame Ritonôpo Zuzenu a tarose ywy Tytapyi omōtohtaka, xixi tütatoh wino. Moroto omōtoht pūto orutua kō nexiase 25mākomo. Mokaro maro Jazania enease Azua mūkuru te, Peratia roropa Penaia mūkuru. Tamuximākōme toh nexiase ahno tuisary tōme.

²Mame ynara tykase Ritonôpo ya:

— Ahno mūkuru, moxiā orutua kō popyra osenetupuhnōko mā toto, popyra ehtoh ritohme, popyra imehnō amorepāko roropa mā toto sero pata po. ³Ynara āko mā toto: “Okynā pyra tapyi tō amōko ropa sytatose. Sero pata oripo sã nase, tōsē sã sytatose oripo ao, yrome towomanেকে ro sã sytatose kypoko xine pyra apoto ehtohme.” ⁴Morara exiryke ahno mūkuru, mokaro zuruko seromaroro toto wānohtoh poko.

⁵Mame Ritonōpo Zuzenu a tapoise ywy. Ynara tykase ynororo ya ekarotohme ahno tomo a:

— Izyraeu tomo, ōtururukō etāko ase; ōsenetupuhtohkō waro roropa ase tyritohme oya xine. ⁶Ahno tuhke totapase oya xine sero pata po, osema tō pehme mā kehko aorihtyā ekepyry ke.

⁷— Morara exiryke ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase oya xine: Ajohpe pyra, sero pata oripo sã mana; yrome onoky mokyro tōsēme oripo ao? Ahno ekepyry tō mokaro onetapatyamo! Yrome sero pata poe aaropotorỹko ase. ⁸Tapema tō zuno hmatou? Soutatu tō tytapemake exiketō enehpōko ase amaro xine ōsetapatohkōme. ⁹Aarotorỹko ase pata poe jarānaka oekarotohme imehnō nonory pōkomo a. Oorikyrykō ke awānohtorỹko ase, ¹⁰orihnōko matose ōsetaparykō poko ononorykō po. Mame juaro exiko matose emero; ywy ase Ritonōpo. ¹¹Tōsē ewomāko sã oripo mana, yrome sero pata oewomara xine exiko mana. Awānohtorỹko ase emero rokē po awahtao xine Izyraeu tō nonory po! ¹²Zuaro exiko matose ywy ase Ritonōpo. Imehnō katonō nonory pōkō nyripohpyry omipona matose repe, yrome jomihpyry omipona pyra matose, nyripohpyry omipona pyra roropa matose.

¹³Moraramē Ritonōpo omiry ekaroryhtao ro ya, Peratia, Penaia mūkuru, toepukase toorihse ynororo. Jesekumuru po typorohse ywy nono pona, jēmyty po nono pokoxi. Opore tykohtase ywy:

— Ritonōpo Jesemy, sero onyripyra exiko! Izyraeu tō akoĩpyry emero enahkāko mahno?

Ritonōpo Omiry kasenato sero

¹⁴Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁵— Ahno mūkuru, Jerusarē pōkō oturũko mā toto opoko, imehnō Izyraeume exiketō poko roropa, arotyā soutatu tomo a taroino. Ynara āko mā toto: “Mokaro amekehxo mā toto taroino; Ritonōpo Kuesēkō oneahmasaromepyra mā toto. Sero nono tokarose Ritonōpo a kynonorykōme ehtohme.”

¹⁶— Seromaroro ytoko Izyraeume exiketō zuruse arotyā inonorykō poe. Ynara kaxiko eya xine jomiryme: Ywy roro aaropoase mya imehnō nonory pona, sapararahme aaropoase imehnō nonory pona. Yrome, axītao rokē imehnō nonory po nexiase toto, ywy roro exiase amaro xine Tapyi Kurā samo, jeahmatohme oya xine.

¹⁷— Naeroro ynara kaxiko eya xine ywy Ritonōpo Oesēkō omiryme: Ywy roro oenehtorỹko ase imehnō nonory tō poe morotona taropose ya oexirykōke, mame ynekarohpyry Izyraeu tō nonoryme ekarōko ropa ase oya xine. ¹⁸Mame tooehse ropa toto ahtao tosaka xine, ineponāmarykō kararahnōko mā toto. Popyra ehtoh poko ahno ehtoh enahkāko mā toto. ¹⁹Mame tyrisenā sã toto rīko ase ikurohtao xine, aosenetupuhtohkō rīko ase roropa tyrisenā samo tyneponāmarykō se pyra toto ehtohme. Topu sã toto ehtopōpyry ikurohtao xine myakamāko ase jomiry omipona se toto ehtoh ke. ²⁰Morararo jomiry omipona exiko mā toto, ynarpohpyry roropa eya xine anamonohpyra exiko mā toto. Ypoetoryme exiko mā toto, ywy Ritonōpo toto Esēme exiko ase. ²¹Yrome tyneponāmarykō eahmary se exiketō wānohnōko ase. Nuriame mā toto ya. Popyra ehtoh poko exiketō roropa wānohnōko ase inyrihpyrykō emetakame. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Ritonôpo saerehkatoh toesyryhmase Jerusarê poe

²² Mokaro taporihke exiketô tonuhpitose toto tupupurukô parihmākō maro. Toto epoe Ritonôpo Izyraeu Esê saerehkatoh nexiase. ²³ Morotoino Ritonôpo saerehkatoh toesyryhmase pata poe, ypy pona totypohse xixi tûtatoh wino. ²⁴ Ritonôpo a eneporyhtao ro tarose ywy Ritonôpo Zuzenu a Papironia pona. Moroto soutatu tō narotyā nexiase. Mame Ritonôpo nenepory ya tōtuenikase. ²⁵ Mame morotōkomo a, soutatu tō narotyamo a tōturuse ywy, emero Ritonôpo nenepohpyry poko ya.

Epaketye urutō mana

12 ¹ Ynara tykase Ritonôpo ya:

² — Ahno mūkuru, jomiry omipona pyra exiketō rānao mase. Tonure toh mā repe, yrome onenepyra mā toto; typanare roropa mā toto, yrome otato pyra mā toto, ajoajohpe rokē toexirykōke, jomipona pyra mā toto.

³ — Seromaroro, ahno mūkuru, atakimako oytotohme ononory poe epakety samo. Mame kohmāpyra ro ahtao otūtako atapyī tae imehnō osenuhmaryhtao, oytoryme imepỹ pona. Otaramo mokaro jomipona pyra exiketō oenēko mā toto. ⁴ Oenotohme eya xine, apakarā akimako saereme ahtao, epakety samo; osenepoko oytoryhtao kokonie pukuro epakety sã imepỹ nonory pona, tarose ahtao soutatu tomo a. ⁵ Mame oeneryhtao eya xine oramā ahkako atapyī apuru kuroko, moro kuroko oytotohme omōkomory maro. ⁶ Osenepoko omōkomory anymyryhtao oya, ôpary pona tyritohme, oytotohme koko. Kamisa ke oenuru tō apuruko osenuhmara oehtohme, oesemary onesaromepyra oehtohme. Onyriry Izyraeu tō enaroximatohme mana.

⁷ Moro sã tyrise ya Ritonôpo omi poe. Moro saeremae ykyryry tō tyrise ya pakara aka epakety samo. Mame kokonie pukuro, jemary ke, oramā tahkase ya tapyi apuru kuroko, jutūtatohme ykyryry tō maro. Jenēko toh nexiase ypakarā tanỹse ya ahtao ymotary pona, jytoryhtao roropa.

⁸ Yrokokoro pakeimo ynara tykase Ritonôpo ya:

⁹ — Ahno mūkuru, mokaro Izyraeu tomo, jomipona pyra exiketō ekaropōko mā toto: “Oty poko mah?” āko mā toto. ¹⁰ Seromaroro toto zuruko ynekarory oya ekarotohme eya xine, ywy ase Ritonôpo Oesēkomo. Sero omi ekarōko ase tuisa a, Jerusarê po imehno a roropa emero moro pata pōkomo a. ¹¹ Kaxiko eya xine onyriry enetupuhpotohme mana, moro sã exiko eya xine mana. Epaketōme exiko mā toto, tarosēme exiko mā toto soutatu tomo a imepỹ nono pona. ¹² Mokyro tuisa, Izyraeu tō esemy tykyryry arōko mana tỹpary po, xīnukutumā poro, mame epāko mana eutary ae apuru kuroko. Tōmyty apurūko mana, tosemary onenepyra exiko mana. ¹³ Yrome ahno apoitoh rīko ase, mokyro apoīko ase moro ao. Moromeīpo pata Papironia pona mokyro arōko ase. Moroto orihnōko mana, yrome moro onenepyra ekurehnōko mana. ¹⁴ Imaro exiketō emero saparahme aropōko ase, emero rokē winakoxi tuaro ehtoh poko akorehmananomo te, ewomananomo, soutatu tomo; toto ekahmāko imehnō mana toto etapatohme.

¹⁵ — Mame taropose toto ahtao ya imehnō ahno rānaka, imeimehnō nonory poro roropa, zuaro exiko mā toto, ywy ase Ritonôpo. ¹⁶ Yrome

akoĩpyry orihpyra tyripõko ase osetaparyhtao te, omise toehse toto ahtao te, tyrohsẽ nae ahtao; morarame moroto imeimehnõ nonory po toto ahtao tuaro exiko mã toto tynyrihpyrykõ xihpyryme ehtoh poko, ehxirõko mã toto. Mame enetupuhnõko mã toto ywy ase Ritonõpo.

Tonahkarykõ poko enaromỹke

¹⁷Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

¹⁸— Ahno mükuru, tykytyky kaxiko õtukuruhtao, tõserehse exikety sã exiko õkuru tuna enyryhtao oya. ¹⁹Kaxiko sero nono põkomo a: ynara ãko Ritonõpo Kuesẽkomo Jerusarẽ põkomo a, sero nono po isene ro exiketomo a: “Õtukurukohtao tykytyky ãko matose; õkurukõ enyryhtao oya xine tykytyky ãko matose, enaromỹke. Omõkomorykõ emero arõko mã toto ononorykõ poe. Tytaõke pyra exiko mana, morotõkõ emero zehnotokõme toto exiryke. ²⁰Seromaroro pata tõ po ahno tuhke toehse, yrome tonahkasẽme exiko mã toto, inonorykõ patãpome exiko roropa mana. Mame ypoko zuaro exiko mã toto, ywy ase Ritonõpo.”

²¹Mame ynara tykase Ritonõpo ya ropa:

²²— Ahno mükuru, oty katohme ynara ãko Izyraeu tomo, tuaro exikety nekarohpyry poko: “Tuhke rokẽ Jeimamyry tõ taropose eya xine repe, yrome Ritonõpo omiry exipyra ekurehnõko mana?” ²³Ynara kaxiko eya xine: ywy Ritonõpo ynara osenetupuhnõko ase moro poko: moro tuaro exikety omihpyry enahkãko ase, jũme moro aomihpyry onetazomopyra exiko Izyraeu tõ rãnao. Ynara kaxiko: “Seromaroro toehse mana, emero exiko mana Ritonõpo omihpyry ae ro.”

²⁴— Taroino ajohpãkõ omiry onekaropyra exiko mã toto imehnõ enekunohtohme Izyraeu tõ rãnao. ²⁵Ywy Ritonõpo oturũko ase, mame morohne exiko mana jomihpyry ae ro. Okynã pyra morohne exiko mana. Jomiry omipona pyra exiketomo, isene ro matose emero riryhtao ya jomihpyry ae ro. Ywy, Ritonõpo Oesẽkõ oturuno.

²⁶Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

²⁷— Ahno mükuru, etako pahne, mokaro Izyraeu tõ ynara osenetupuhnõko mã toto ynenepohpyry poko oya: Otaramẽ okynahxo ahtao moro sã exiko mana, tuhke jeimamyry aroporyhtao, ãko toh mã repe. ²⁸Morara exiryke ynara kaxiko eya xine: ywy, Ritonõpo ynara ãko ase: “Taroino okynã pyra exiko mana. ‘Ynara exiko mana,’ karyhtao ya moro sã exiko mana.” Ywy, Ritonõpo Oesẽkomo, oturuno.

Urutõ kõ ajohpe exiketomo

13 ¹Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

²— Ahno mükuru, Izyraeu tõ urutõ kõ zuruko zae pyra toto ehtoh poko, tamoreme xine imehnõ amorepãko mã toto, typoe xine osenetupuhnõko mã toto. Zuruko toto Ritonõpo omiry etatohme eya xine.

³Ynara ãko Ritonõpo Kuesẽkomo:

— Tuãnohsẽme exiko mokaro urutõ kõ mana, tuaro pyra exiketõme mã toto, zae pyra roropa exiketõme. Typoe xine rokẽ oturũko mã toto. ⁴Izyraeu tomo, toiparo rokẽ oturũko ourunanõkõ mana, raposa sã rokẽ mã toto patãpo tõ po. ⁵Oesarykõ onewomara mã toto apuru tõ toepukase ahtao.

Moro apuru tō onyripyra ropa mā toto, onukurākara ropa mā toto. Naeroro etonatoh toehse ahtao Ritonōpo poe, osewomasaromepyra Izyraeu tō exīko mana. ⁶Ajohpe rokē tōsenepose mā toto. Aotururukō ajohpe rokē mana emero. Toto anaropopyra exiase, yrome ynara āko mā toto: “Ritonōpo omiry ynara mana,” āko. Mame eraximāko mā toto, moro sā ehtohme tōmirykō omipona! ⁷Ynara āko ase eya xine: “Onenehpyrykō zae pyra rokē mā kehko. Onekarorykō ajohpe rokē mana. Jomihpyryme ōmirykō ekarōko matose repe, yrome oturupyra exiase oya xine ipunaka.”

⁸Naeroro ynara āko Ritonōpo Kuesēkō eya xine:

— Ōmirykō ajohpe rokē mana, onenepyyrykō ōsenetupuhtohkō ae ajohpe rokē mā kehko, morara exiryke oepekōme pyra ase. ⁹Awānohtorŷko ase, ajohpe rokē onenepyyrykō exiryke, urutō kō zae pyra exiketōme matose, ōmirykō ajohpe rokē mana. Ypoetory tō oximōme toehse ahtao ōsenetupuhtohme ynyriry tō poko, amarokō toto maro exipyra exīko matose. Oesetykō onymeropyra exīko Izyraeu tō esety maro. Jūme ytopyrya ropa exīko matose ononorykō pona. Moro sā toehse ahtao zuaro exīko matose: ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

¹⁰— Ypoetory tō enekunohnōko mā mokaro urutō komo. “Kure rokē exīko mana,” āko mā toto, popyra rokē toehse ahtao! Apuru tyrise ypoetory tomo a tijoro risemy, yrome apuhtoh maro pyra. Torotorome tijoro tō ehtoh samo. Mame urutō toehse moro apuru zonohtohme rokene. ¹¹Kaxiko eya xine: moro apuru epukāko mana. Konopo itamurume enehpōko ase, topuxikiri panō maro, tyryrykane jamihme exikety maro moro apuru pona. ¹²Mame moro apuru epukāko mana. Morara exiryke ekaropōko mā toto emero porehme: “Otyme kure nexiahse moro apuru zonopyry oya xine?” āko mā toto.

¹³Seromaroro ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Ozehno xine jexiryke tyryrykane jamihme exikety enehpōko ase konopo maro itamurume, topuxikiri panō maro moro apuru emapotohme. ¹⁴Moro apuru kararahnōko ase, moro zonohtopōpyry eya xine. Ipahnōko ase nono pona. Apō tō topu tō osenēko mā kehko. Mame moro apuru epukaryhtao opona xine epukāko mana. Mame zuaro exīko matose: ywy ase Ritonōpo.

¹⁵— Moro apuru maro zonohnanō enahkāko ase, toto zehno toehse jexiryke. Naeroro ynara āko ase oya xine: “Moro apuru tonahse, mokaro apuru zonohnanomo roropa tonahkase toto. ¹⁶Mokaro urutō kō roropa tonahkase toto: ‘Kure rokē Jerusarē exīko,’ kaphōkomo, popyra ehtoh toehse ahtao.” Ywy Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Urutōme nohpo tō ajohpe exiketomo

¹⁷Ynara tykase Ritonōpo:

— Ahno mūkuru, seromaroro nohpo tō eneko, oekyry tomo, typoe xine rokē imeīpo ehtoh ekarōko mā toto, urutō samo. Oturuko zae pyra toto ehtoh poko. ¹⁸Kaxiko eya xine, Ritonōpo Oesēkō ynara āko oya xine mana: “Awānohtorŷko ase! Pyaxime sā imehnō rīko matose ōmirykō omipona toto ehtohme, kure tyripotoh rīko matose omekumy, kamisa roropa rīko matose zupuhpyrykō kyryryme: imehnō rīko matose opoetoryme, imehxo oehtohkōme toto esēme. ¹⁹Ime hkopyra jekarōko matose ypoetory tō neneryme tonahsē pitiko apoitohme oya xine, wyi pitiko apoitohme oya

xine. Ahno orihmapōko matose zae exiketomo, imehnō pynanohnōko matose popyra exiketomo. Ajohpe oehtohkōke ypoetory tō enekunohnōko matose, zaenato sã onekarory ma repe yrome ajohpe rokē matose.”

²⁰ Seromaroro ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo:

— Moro omekumy tō onyrytā pyaxi sã imehnō orihmapotohme oya xine, imehnō kure ritohme roropa morohne se pyra ase ipunaka. Moro omekumy tō kararahnōko ase āpory kō poe tymyhpokase ropa sã toto ehtohme. ²¹ Kamisa opuhpyrykō zōty ixihkāko ase, owino xine ypoetory tō pynanohnōko ase, jūme ōmirykō omipona pyra ypoetory tō ehtohme. Mame zuaro exīko matose ywy ase Ritonōpo.

²² — Ajohpe rokē imehnō zururuke oya xine ahno kurākō apotūkehhapōko matose. Zae pyra exiketō zurūko roropa matose zae pyra toehtohkō onurumekara toto ehtohme. Naeroro toto onypynanohpopyra matose. ²³ Morara exiryke seromaroro ōsenehtohkō ajohpe, ōtururukō roropa ajohpe ehtoh enahnōko mā kehko. Ypoetory tō pynanohnōko ase toto poko ehsaromepyra oehtohkōme. Mame tuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.

Toponāmasā eahmananō wānohtopo

14 ¹ Moraramē toitoine Izyraeu tō tamuximākō noepyase toto ya. Typorohse toto jēpataka ekaropotohme oty se Ritonōpo ehtoh poko.

² Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

³ — Ahno mūkuru, moxiamo a tōsekarose toto tukurohtao xine toponāmasā eahmatohme. Naeroro tynrytā pokoino tyrypyrykō poko mā toto. Mame ya oehnōko mā toto ekaropose oty se jehtoh poko. Otara āko ywy eya xine? Toto ezuhnōko ha?

⁴ — Naeroro zuruko toto. Ynara kaxiko eya xine: Ynara āko Ritonōpo Oesēkomo: “Izyraeu tomo, toponāmasā eahmary se awahtao xine okurohtao xine, mame mokaro pokoino popyra ehtoh poko toehse awahtao xine, moromeīpo oepyrkohtao urutono a ekaropotohme, ywy roro Ritonōpo oezuhtoryko ase. Onyrytā poko oehtohkō epehmāko ase, awānohtoryko ase. ⁵ Mokaro toponāmasā pokoino ypoetory tō toeramase toto ywinoino. Yrome toto ezuhtho ke ya toto eramapory se ropa ase, jomiry omipona ropa toto ehtohme apitoryme toto ehtopōpyry samo.”

⁶ — Morara exiryke ynara kaxiko Izyraeu tomo a, ywy Ritonōpo ynara āko ase: “Tākye pyra ehtoko oorypyrykō poko, eramatokō onyrytā toponāmasā winoino. Toto irumekatoko, nuriame mā toto ya.”

⁷ — Amarokō emero, Izyraeu tomo te, imehnō nonory po exiketō Izyraeu po, emero jurumekaryhtao, toponāmasā eahmaryhtao okurohtao xine te, mame mokyro pokoino oorypyrykō poko toehse matose, mame urutono a toehse awahtao ekaropotohme, ywy roro, Ritonōpo, oezuhnōko ase. ⁸ Mokyro epekaramē exīko ase; mokyro wānohnōko ase, isā se pyra imehnō ehtohme. Mokyro oūko ase ypoetory tō winoino. Moro sã toehse ahtao zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

⁹ — Mame urutō tōsenekunohse ahtao, azahkuru imepỹ tozuhse ahtao eya, ywy, Ritonōpo, mokyro tonekunohse ya. Mokyro oūko ase ypoetory tō Izyraeu tō winoino. ¹⁰ Oxisā toto wānohnōko ase: urutono te, mokyro roropa eya aytohyry ekaropose. ¹¹ Moro sã tyriko ase tuaro Izyraeu tō ehtohme jurumekara toto

ehtohme erypymara ropa toto ehtohme zae pyra toehtohkōke. Yrome ypoetoryme exīko mā toto, ywy toto Esēme exīko ase. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Noe, Tanieu, Jo maro

¹² Mame ynara tykase Ritonōpo:

¹³ — Ahno mūkuru, ahno tō iirypyryme toehse ahtao, turumekase jahtao eya xine, jemary anŷnōko ase toto wānohtohme. Mokaro napyry tapyī tō enahkapōko ase. Omise ehtoh enehpōko ase eya xine, ahno orihmapotohme, okyno tō maro. ¹⁴ Mokaro orutua kō oseruaōkō: Noe te, Tanieu te, Jo roropa moroto ahtao, mokaro zae toehtohkōke osepynanohnōko rokē mā toto. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, oturunō.

¹⁵ — Onokyro tō enepiryhtao ya ahno esekatohme, mame toto pokoino sero nono poro ahno ytosaromepyra toehse, ¹⁶ mokaro orutua kō oseruaōkomo moroto ahtao, ajohpe pyra ynara āko ywy, Ritonōpo Oesēkomo: imehnō onypynanohsaromepyra toto exiry, typoenōkō onypynanohsaromepyra toto exiry roropa. Osepynanohnōko rokē mokaro oseruaōkō exiry, mame sero nono patāpome exiry.

¹⁷ — Osetapatoh enehporihtao ya sero nono pona ahno enahkatohme okyno tō maro, ¹⁸ mokaro orutua kō oseruaōkomo moroto ahtao, ajohpe pyra ynara āko ywy, Ritonōpo Oesēkomo: typoenōkō onypynanohsaromepyra toto exiry, yrome osepynanohnōko rokē toto exiry.

¹⁹ — Tyrohsē konōto enepiryhtao ya sero nono pōkō pona, toto wānohtohme zehno toehse jexiryke, tuhkākō taorihmapose ahtao ya, ahno te, okyno tō maro, ²⁰ moroto Noe tō ahtao, Tanieu maro te, Jo roropa, ajohpe pyra ynara āko ywy, Ritonōpo Oesēkomo: typoenōkō onypynanohsaromepyra toto exiry. Zae toehtohkōke osepynanohnōko rokē toto exiry.

²¹ Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Jerusarē pōkō wānohtohme popyrahxo ehtoh enehpōko ase: ynara mā kehko, osetapatopo te, omise konōto ehtopo te, onokyro tō ahno esekanano te, tyrohsē konōto ahno enahkatohme okyno tō maro. ²² Mame isene ro exiketō nae ahtao, typoenō typynanohse ahtao eya xine, toto eneko toeporehkase toto ahtao. Popyra toto ehtoh enēko matose, mame mokaro Jerusarē pōkō wānopyry ya zae ehtoh waro exīko matose. ²³ Popyra mokaro ehtoh eneryhtao oya xine, zuaro exīko matose zae jehtopōpyry poko tuānohse toto ahtao ya. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Uwa zoko popyra ehtoh poko

15 ¹ Mame Ritonōpo tōturuse ya. Ynara tykase:

² — Ahno mūkuru, otyme kure uwa zoko nae? Weweme itu htaō motye kure nae? ³ Arypyra, uwa zoko ke okyryry anaxikara mase. Otytyko tyhwymatohme onyripyra roropa mase apuru pokona. ⁴ Apotopokōme rokē kure mana. Mame etyhyry tō tyahse ahtao irānao roropa, otyme kure exīko nae? ⁵ Arypyra ipunaka! Onyahpyra ro ahtao popyra nexiase, mame tyahse ahtao morara motye, popyra rokē mā ipunaka.

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Uwa zoko apoiry sā itu htaō jahkatohme, moro sā Jerusarē pōkō apoīko ase. ⁷ Toto wānohnōko ase. Toepase toto apotoh takuroko, yrome seromaroro

toto enahkâko apoto mana. Mokaro wānopyryhtao ya zuaro exîko matose, ywy ase Ritonôpo. ⁸Turumekase ywy eya xine, morara exiryke toto nonory ripôko ase patâpome, oname tonorê toehse roropa. Ywy, Ritonôpo Oesêkomo, oturuno.

Jerusarê, imeimehnô poko exikety

16 ¹Mame töturuse ropa Ritonôpo ya, ynara tykase ynororo:
²— Ahno mükuru, Jerusarê pôkô nyrytâ xihpyry enepôko ase eya xine. ³Kaxiko eya xine, ynara âko Ritonôpo Oesêkomo Jerusarê pôkomo a:

— Tonuruse mexiase Kanaâ nonory po. Omykô amoreume kynexine, asa roropa heteiame kynexine. ⁴Tonuruse awahtao oponuru eary onysahkara toh nexiase, opypyra toh nexiase, sautu ke opihpyry onykorokara toh nexiase, awätyhtopyra toh nexiase kamisa ke. ⁵Morohne onyripyra toh nexiase opyno pyra toexirykôke. Tonuruse awahtao ose pyra toh nexiase emero, morara exiryke tomase mexiase âtaryka htaka.

⁶— Mame ytoase opütokoxi, kuenease oetuarimaryhtao omunuruhpe. Munuhpe mexiase repe, yrome oorihmapopyra exiase. ⁷Kuwâtanohpoase, otyro kurâ samo. Tuâtase mexiase jamihme, mosa roropa, oryxime toehse mexiase. Tymanahtase roropa, oüsety mosahxo toehse, yrome tupoke pyra mexiase.

⁸— Mame toytose ropa jahtao opütokoxi kuenease, oniotatoh toehse nexiase, naeroro ôko tyôtose ya jupô ke. Osekaroase oya: “Osehxo ase, yzamaro mase. Ajohpe pyra amaro exîko ase imehnô maro pyra, ypytyme orîko ase.” Kuruase jüme oximaro kuehtohme, ypytyme toehse mexiase. Ywy ase Ritonôpo, oturuketyme amaro.

⁹— Tuna ke kukurikase, omunuru ukurikase. Azeite ke opihpyry ahpase. ¹⁰Upo kurâ ekaroase oya amurutohme, sapatu roropa okyno pihpyry kurâ risemy, oupuhpyry kyryry ekaroase, mauru panô risemy te, upo kurâ roropa, seta risemy. ¹¹Joia tō ekaroase oya oemeporyme, oemeküty te, osenaōme roropa. ¹²Ounasere ekaroase oya, panasere tō roropa, parihmä kurâ ekaroase oya oupuhpyry kyryry. ¹³Joia tō okyryry uuru risê nexiase kehko, parata risê roropa. Oupô kamisa kurâ risê nexiase, mauru panô risemy te, seta risê roropa. Pão menapyase tiriiku kurâ risemy, ano zeni nae mexiase azeite roropa enahpÿme samo. Nohpo enekure mexiase, tuisa pytyme toehse roropa. ¹⁴Imeimehnô nonory po emero, opoko töturuse toto, oryxime oehtoh poko, enekure tyrise ya oexiryke. Ywy ase Ritonôpo Oesêkomo, amaro oturukety.

¹⁵— Yrome nohpo enekure oexiryke, osepeme tuhke toehse roropa oexiryke, emero rokê opoko se exiketô maro toehse mexiase. ¹⁶Oupô kurâ tyrise oya toponâmasâ eahmatoh emeporyme te; moroto emero rokê poko toehse mexiase, topehke imehnô poko exikety samo. ¹⁷Ynekarohpyry oya, joia tomo parata risê tōkehko, uuru risê roropa tapoise oya ahno panô ritohme; mame toahmase toto oya, ymyakâme, jurumekary se toehse oexiryke. ¹⁸Mame onyrytâ ahno panô kô tamuruse oya oupô kurâ ynekarohpyry, mame azeite ixtaratu maro tyahkase roropa oya toto êpataka, ynekarotyâ oya. ¹⁹Tonahsê ekaroase oya: tiriiku kurâ risemy te, azeite te, ano zeni roropa, yrome morohne emero tyahkase oya onekaroryme onyrytâ toponâmasamo a. Ywy ase Ritonôpo Oesêkomo, amaro oturukety.

²⁰ — Imeīpo, kypoenō tapoise oya kumūkuru tomo, kuēxiry tō maro, toto zahkatohme onekaroryme onyrytā toponāmasamo a. Epo pyra nexiahse jurumekary oya imehnō poko oehtohme? ²¹Ypoenō etapary se roropa mexiahse toto zahkatohme onekaroryme onyrytā toponāmasamo a? ²²Imeimehnō xihpyry poko awahtao, tuenikehse mexiase poetome oehtopōpyry poko, tupoke pyra oehtopōpyry poko te, oetuarimatopōpyry poko omunuruhpe awahtao.

Jerusarē imeimehnō poko exikety

²³Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Tuānohsēme mase, myhene! Tuānohsēme mase! Morohne popyra oehtoh poko ehxīpo, ²⁴apoto apō tomo myriase osema tao, toponāmasā eahmatohme oya, imeimehnō poko oehtohme roropa. ²⁵Onyrytā toponāmasā eahmatoh tonō tyrise oya osema tō etyhpyry po emero. Nohpo enekurāme oehtoh tymyakāmase oya nuriame oehtoh ke, ikurepato ke aexikuromahpyry samo. Mosekaroase imeimehnomo a, okuroko ytoketomo a emero porehme, itamurumehxo oneponāmary toahmase oya roropa. ²⁶Ejitu pōkō toahmase oya, zae pyra exiketomo, amaro toto ehtohme onyhtoh po, morara exiryke ozehno toehse ywy.

²⁷— Seromaroro jemary anymyase awānohtohme, ynekarohpyry kurā puxihkāko ropa ase. Kuekaroase ozehnotokomo a, pirixteu tomo a. Nuriame eya xine imeimehnō poko oehtopo, ohxirōko mā toto onyrytā poko.

²⁸— Morohne poko awahtao ro, axirio tō tokahmase oya toto maro oehtohme. Mokaro poko mexiase yrome toto maro awahtao ro imehnō maro se mexiase. ²⁹Moromeīpo papirionio tō maro mexiase, osepekahketōme mā mokaro, yrome toto maro ro awahtao, imehnō maro se toehse mexiase.

³⁰Ynara tykase Ritonōpo:

— Morohne emero tyrise oya imeimehnō orutua poko exikety samo, ehxiropyra exikety me sā mexiase. ³¹Onyrytā eahmatoh tyrise oya osema tō etyhpyry po emero, apoto apō tyrise oya toponāmasā eahmatohme, imeimehnō maro oehtohme roropa. Yrome morohne poko mexiase tineru apoitohme pyra, imehnō orutua poko exikety sā pyra mase. ³²Nohpo, tynio maro se pyra exikety sā mase, imeimehnō poko rokē toehtohme. ³³Nohpo epehmāko orutua kō mā toto ipoko ehtohme, yrome omoro okyryry mekaroase amaro aehtyamo a. Oya ro topehmase toto aehtohme tosarykō poe amaro ehtohme. ³⁴Omoro mase orutua kō poko exikety tyoro samo. Orutua kō poko oripopyra imehnō nexiase. Epehpyry anapoipyra mexiase, toto topehmase oya! Ajohpe pyra, tyorō sā mase!

Jerusarē wānohtopo

³⁵Morara exiryke, seromaroro etako pahne, imehnō orutua kō poko exikety, Ritonōpo omiry oya mana. ³⁶Ynara āko mana:

— Oupō touse oya, imehnō orutua kō poko exikety sā mosekaroase amaro se aexityamo a, onyrytā toponāmasā xihpyry a roropa, mame opoenō totapase oya onekaroryme eya xine. ³⁷Naeroro amaro aexityā oximōme enehpōko ase emero, azamaro aexityamo te, mokaro roropa azamaro pyra aexityamo. Ōmye toto rīko ase, toto rānao exīko mase; mame oupokāko

ase tupoke pyra oenēko mā toto. ³⁸Mame āpiakāko ase, nohpo apiakatoh samo tynio kuroko imep̄y poko toehse ahtao, imep̄y etaparyhtao roropa eya, ozehno jexiryke zae pyra oehtoh epehmapōko ase, awānohnōko ase oorihthoh ke. ³⁹Oekarōko ase eya xine, apoto apō tō pahnōko mā toto, onyrytyamo; moroto mosekaroase imeimehnomo a, moroto toponāmasā toahmase roropa oya. Oupō arōko mā toto okyryrykō kurā maro. Onomōko mā toto tupoke pyra ipunaka.

⁴⁰— Imoihmākō ozehno tyripōko mā toto oetapatohme topu tō ke, asahkākō roropa mā toto tytapemakō ke. ⁴¹Apoto ke atapyīkō zahkākō mā toto. Awānohtoh enepōko mā toto imehnō nohpo tomo a. Imeimehnō orutua kō poko pyra oripōko ase, imehnō onepehmara oripōko ase amaro ehtohme. ⁴²Morarama ozehno jehtoh otyhkākō mana, mynyhme exīko ase. Zehno pyra exīko ropā ase, oumoxike pyra exīko roropā ase. ⁴³Tuenikehse mexiase oritopōpyry poko ya poetome ro awahtao. Ozehno kyriase onyrihpyrykō ke. Morara exiryke morohne emero epehmapoase oya. Oty katohme onyrihpyry xihpyry tymotyēkase oya, imeimehnō poko oehtoh ke? Ywy Ritonōpo Oesēkō oturūko ase.

Tyse ehtoh sã ěxiry, tōxiry ehtoh sã jeny

⁴⁴Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

— Tuarō exiketō omihpyry ae, ynara āko mā toto opoko, Jerusarē: “Tyse ehtoh sã ěxiry, tōxiry ehtoh sã jeny.”

⁴⁵— Ajohpe pyra, omoro mase asa ěxiryme. Tynio se pyra toehse ynororo ipunaka, typoenō maro. Apaxiry tō sã roropā mase. Tynio se pyra nexiase toto typoenōkō maro. Omoro, imehnō patā tō maro, ākorō tōme mā toto, tyseke mexiatose heteiame exikety; tumyke mexiatose amoreume exikety.

⁴⁶— Samaria apaxiryme mana inikahpozakoxi imehnō patā tō pisarara maro zomye. Ākorōme patā Sotoma mana ikurenae patā tō pisarara maro zomye aexityamo. ⁴⁷Mokaro ekahmary poko tākye mexiase, toto poenopyry poko roropā popyra toto ehtoh poko? Arypyra! Okynā pyra mokaro nyrytyā xihpyry motye myriase. Mokaro motye popyra ehtoh poko mexiase emero poko.

⁴⁸— Ajohpe pyra, āko Ritonōpo mana, — ākorō patā Sotoma, ěxiry tō maro popyra ehtoh, onyrihpyry sã oēxiry tō maro onyripyra toh nexiase. ⁴⁹Ākorō Sotoma, ěxiry tō maro epyrypaketōme toh nexiase, itamurume tynahke toto exiryke, tymōkomoke roropā, erohpyra toto ahtao ro; yrome tymōkomokākara pyno pyra toh nexiase, etuarimaketō anakorehmara roropā. ⁵⁰Epyrypaketōme toh nexiase, putupyra roropā; tyrypyrykō xihpyry poko toh nexiase yneneryme; naeroro toto tonahkase ya, moro poko zuaro mase.

⁵¹— Samaria nyrihpyry popyra onyrihpyry zokonaka rokē sã nexiase, Jerusarē. Onyrytyā nuriamehxo nexiase, ākorō tō Sotoma tō nyrytyā motye, Samaria maro. Mokaro kurāme sã mā toto popyra oehtoh, Jerusarē, eneryhtao inyrytyā pūtokoxi. ⁵²Seromaroro ehxirōko rokē mase oorypyrykō popyrahxo exiryke, ākorō tō rypyry motye. Morara exiryke kurākō sã mā toto opūto. Seromaroro ehxiroko, Jerusarē, eanahtoko roropā ohxiroryhtao imehnomo a, ynara exiryke: onyrytyā xihpyry pokoino ākorō tō kurākōme sã mā toto.

Sotoma, Samaria maro tukurākase ropa

⁵³Ynara tykase Ritonōpo Jerusarē a:

— Moro pata tō ākorō tō kurākāko ropa ase: Sotoma te, pata tō pisarara maro moro pata zomye, Samaria roropa pata tō pisarara maro zomye. Mame oya roropa kure rokē ehtoh enehpōko ase. ⁵⁴Ehxirōko mase yronymyryme onyrytā pokoino. Mame oehxirotōpōpyry eneryke tyya xine kure toehtohkō enetupuhnōko apaxiry tō mana, ākorō tō maro. ⁵⁵Kure rokē exīko ropa mā toto apitoryme toehtohkō samo, mame omoro roropa pata tō pisarara zomye tukurākasēme exīko ropa. ⁵⁶Toepyrpase awahtao, Sotoma tomīnose oya, ⁵⁷popyra onyrytā waro pyra ro imehnō ahtao. Seromaroro isaaro mase toehse, Sotoma samo. Omoro tomīnose etomita tomo a, pirixteu tomo a te, imehnō katonomo a roropa, ozehno exiketomo a, enara. ⁵⁸Sam kamexipōko ase oya onyrytā popyra epehpyryme. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

Jūme jomiry onytyromara ase

⁵⁹Ynara tykase Ritonōpo:

— Jerusarē orīko ase onyrihpyry emetakame, ōmihpyry omipona pyra mexiase te, jomihpyry omipona pyra roropa mexiase. ⁶⁰Yrome jomihpyry oya omipona ro ase exīko. Kuuruase poetome ro awahtao. Jomiry ekarōko ropa ase oya jūme onytyromara ehtohme. ⁶¹Wenikehpyra exīko mase onyrytā poko. Ehxirōko mase apaxiry toehse ropa ahtao oya ākorony roropa. Toto rīko ase oēxiryryme, moro poko oturupyra jahtao ro oya apitoryme. ⁶²Jomihpyry oya ekarōko ropa ase oya. Mame zuaro exīko mase, ywy ase Ritonōpo. ⁶³Popyra onyrytā korokāko ase emero, yrome morohne poko wenikehpyra exīko mase. Toehxirose oexiryke ihxipýke exīko mase otururu poko. Ywy, Ritonōpo Imehxo Exikety, oturunō.

Enetupuhpotoh uwa zoko, asakoro piano tomo

17 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo:

²— Ahno mūkuru, enetupuhpotoh ekaroko Izyraeu tomo a, ³zuaro toto ehtohme ywy, Ritonōpo Oesēkō oturūko ase: Piano konōto nexiase taporirykō tapirose, ihpoty kurā potu. Toytose ynororo ypy tō Ripano pona, mame apupari etyhyry tytahkase eya. ⁴Moro apupari amoriry tarose eya osepekahketō nonory pona; moro amoriry tynomose eya mōkomo ekamonanō patary po. ⁵Mame Izyraeu nonory poe otyro zoko pitiko tapoise eya arykatohme tupito kurā po; moroto tuna kurāme exikehpyra mana, kure rokē otyro zoko ahtatohme. ⁶Mame tahtase moro, uwa zokome toehse tamorihke tuhke. Amoriry tō tahtase kakoxi piano winakoxi; imity tō tahtase mya nono aka. Tahtase, tamorihkase, zary tuhke toehse.

⁷— Morarame imepý piano kynexine zumono, taporihke zumo roropa ihpoty tuhke mana. Mame moro uwa zoko a imity toeramase mokyro winakoxi, tamoriry tō roropa tyrise eya mokyro winakoxi, mokyro tuna eraximāko itamurumehxo tynarykatyā tunary motye. ⁸Yrome moro uwa zoko tarykase nexiase nono kurā po tuna pūto itamurume, kure ahtatohme, tarýke ehtohme tuhke, eperytatohme roropa.

⁹— Seromaroro ywy, Ritonōpo Oesēkō ekaropōko ase: “Moro uwa zoko ahtāko nae? Mokyro piano apitorymā moro uwa zoko onoupyra ropa hnae,

imity tō maro? Epery sahkāko mana, inomōko mana asarahnōko. Zary tō asarahnōko roropa mana. Mame tupime pyra exīko moro uwa zoko outohme imity tō maro. ¹⁰Enetoko ke, moro zoko tarykase mana, yrome ahtāko nae? Orihpyra hnae tuānohse ahtao tyryrykane a xixi tūtatoḥ wino? Orihpyra hnae moroto inarykahpyry po?”

Moro uwa zoko poko amorepatopōpyry

¹¹Moraramē ynara tykase Ritonōpo ya:

¹²— Ekaropoko mokaro jomipona pyra exiketomo a: Menetupuhtou, morohne ynekarohpyry poko? Kaxiko eya xine: Papironia tuisary tooehse Jerusarē pona, Juta tō esē tapoise eya imehnō tamuximākō maro, toto arotoḥme tymaro Papironia pona. ¹³Toiro tuisa ekyry tapoise eya, tōmihpyry omipona mokyro tyripose eya. “Jūme amonohkara ōmiry omipona exīko ase,” kary tykamexipose eya. Orutua kō tamuximehxo exiketō tarose tymaro, Papironia tuisary a, ¹⁴jūme Izyraeu tō osetapara ropa ehtoḥme; jūme anamonohpyra Juta tō esē ehtoḥme roropa tōmihpyry omipona. ¹⁵Yrome Juta tō esē aomihpyry omipona pyra toehse, tōmiry aronanō taropose eya Ejitu pona kawaru tō ekaropotohme soutatu tō maro tuhke. Moro riry akorehmāko nae? Moro rihpono osewomāko nae? Tōmihpyry omipona pyra toehse ahtao osepynanohnōko nae, onuānohpyra ehtoḥme?

¹⁶— Ajohpe pyra ase, āko Ritonōpo mana. — Mokyro tuisa orihnōko mana Papironia po, tōmihpyry tamonohse exiryke, omipona pyra toehse, Papironia tuisary omipona pyra toehse roropa, tuisame tyrise ahtao eya. ¹⁷Ejitu tuisary tysoutatu tō maro jamihme mā toḥ repe, yrome anakorehmara exīko mā toto etonaryhtaḥ papironio tō maro. Ypy sā nono riko mā toto onuhtohme pata apuru tō pona, tapyi tō rīko roropa mā toto kaetokohxo exiketomo ahno imoihmākō etapatoḥme. ¹⁸Tōmihpyry omipona pyra toehse ynororo. Papironia tuisary omihpyry omipona pyra toehse roropa: “Amonohkara ōmiry omipona ase,” kaxīpo. Morara exiryke osepynanohsaromepyra orihnōko mana.

¹⁹Ynara tykase Ritonōpo:

— Ajohpe pyra ase Juta tō esē wānohnōko ase, tōmiry totapose eya Papironia tuisary a, ynetaryme. Moromeīpo tōmihpyry omipona pyra toehse. ²⁰Tarāpa emāko ase, urakanakety samo mokyro apoitoḥme. Papironia pona mokyro arōko ase zuānohtoḥme moroto, jomihpyry omipona pyra toehse exiryke. ²¹Isoutatu tō kurehxo exiketō totapasēme exīko mā toto tōtuorykohtaḥ. Mame akoīpyry isene ro exiketō saparahame exīko mā toto imeimehnō nonory pona. Zuario exīko matose, ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

Ritonōpo omi poe kure ehtoḥ eraximary

²²Ynara āko Ritonōpo mana:

“Apupari etyḥpyry kaehxo exikety apoīko ase
isahkatohme, arykatohme ypy kaetokohxo exikety pona,

²³Izyraeu tō nonory po, ypy kaetokohxo exikety pona.

Amorihtāko mana,
eperytāko mana ipuhturu exīko mana,
Apupari kure potu exīko.

Torō tō emero rokē tymŷkō rīko mā toto amoriry tō jerutume exikety po.

²⁴ Mame wewe tō emero nono po zuaro exīko mā kehko, ywy ase Ritonōpo.

Wewe kaetokohxo exiketō akohnōko ase, zumo pyra exiketō ahtanohpōko ase.

Wewe tō isene ro exiketō anorymapōko ase, tonore aexityā ahtanohpōko ropa ase.

— Ywy, Ritonōpo, oturuase. Emero tyrīko ase jomihpyry ae ro.”

Toitoine tyrypyry poko tuaro exīko mana

18 ¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

² — Oty katohme Izyraeu tō nonory po sero tuaro exikety omihpyry omiāko toh nae: “Jūkomo a uwa ikataī aexityā tonahse, mame ipoenō zery tyekyktase samo?”

³ — Ajohpe pyra ase, āko Ritonōpo mana, — taroino moro kazomopyra exīko matose Izyraeu tō nonory po. ⁴ Ynara exiryke, isene exiketō emero ypoetoryme matose. Jūkō emero ypoetoryme mā toto. Ipoenō roropa emero ypoetoryme mā toto. Naeroro tyrypyry poko exikety rokē orihnōko mana tyrypyry emetakame.

⁵ — Osenetupuhoko ahno kurā poko, Ritonōpo omihpyry omipona exikety, zae ehtoh poko rokē mana. ⁶ Ypy tō emory po, ahno neponāmary eahmatoh po tōsē onōpyra ynororo; toponāmasā Izyraeu tō nyrityā oneahmara roropa mana. Imehnō pyxiā maro exipyra mana nohpo maro pyra roropa mā ynororo munume ahtao. ⁷ Imehnō onenekunohpyra mana, imehnō onematonanohpyra mana roropa. Imepŷ mōkomory ekarōko ropa mana tokarose ahtao axītao rokē zurupohpyryme exiryke. Omise exiketomo a tonahsē ekarōko mana; upo ekarōko roropa mana tupoke pyra exiketomo a. ⁸ Tineru ekaroryhtao imehnomo a axītao rokene, itamurumehxo tineru onepehmapopyra mana moro epehmary ropa ahtao. Popyra ehtoh poko pyra mana: “Zae pyra ehtoh onyripyra ase,” āko mana. Imehnō ahno atae pyra ahtao ekaroporyhtao eya zae rokē apiakāko mana. ⁹ Jomihpyry omipona mana, tomeseke sā ynyriphopyry rīko roropa mana. Mokyro zae exikety mane, isene exīko mana, āko Ritonōpo Oesēkomo.

¹⁰ — Yrome otarame mokyro orutua toemūkuase ahtao, imūkuru omatome exikety mane tooehse mane, imepŷ etapaneme te, tyorō popyra ehtoh poko roropa ¹¹ tummy nyrihpyry sā pyra. Moky mūkuru tōsē onōko mana ahno nekarohpyry tupuruse ahtao toponāmasā eahmatoh tao, Ritonōpo omipona pyra, imehnō pyty maro toehse roropa mane. ¹² Tymōkomokākara enekunohnōko mane te, ematonanohnōko te, imehnō mōkomory onekaropyra ropa mane axītao rokē tarose ahtao. Toponāmasā eahmatoh taka ytōko mane, toponāmasā xihpyry eahmāko roropa, moro nuriame Ritonōpo a. ¹³ Axītao rokē tineru ekaroryhtao, imotyehxo emetakamapōko mane. Moro sā mokyro ahtao isene exīko nae? Arypyra! Orihnōko mane; morohne emero popyra ehtoh tyryse eya exiryke orihnōko mane, tynyrityā emetakame orihnōko mane.

¹⁴ — Morarame mokyro iirypyry mane exikety emūkuāko mane; mame imūkuru tummy rypyry emero enēko mane, yrome onypoehopyra mane.

¹⁵Toponāmasā Izyraeu tō nyrityā oneahmara mana. Tōsē onōpyra mana ahno nekarohpyry apoto apō po toponāmasā eahmato h tao, Ritonōpo omipona mana te, imehnō pyxiā poko pyra mana, ¹⁶tymōkomokākara onenekunohpyra mana, onematonanohpyra roropa mana. Imehnō kyryry ekarōko ropa mana, zae rokē zurupohpyry emetakamaryhtao. Omise exiketomo a tonahsē ekarōko mana, upo ekarōko roropa mana tupoke pyra exiketomo a. ¹⁷Popyra ehtoh poko pyra mana te, tineru ekaroryhtao imehnomo a axītao rokene, imotyehxo onepehmapopyra mana. Jomihpyry omipona mana te, nyriphopyry omipona roropa mana. Mokyro orihpyra exīko mana tumy rypyry emetakame. Isene exīko mā rahkene. ¹⁸Jumy a imehnō tonekunohse, tomatonanohse te, popyra ehtoh poko toehse imehnō takorekehkase eya. Morara exiryke orihnōko mana tyrypyry pokoino.

¹⁹— Otaramē ynara āko mase, ekaropōko: “Oty katoh imūkuru onuānōpyra exiko nae jū nyrihpyry ehepyryme?” Ezuhtoh ynara mana: imūkuru zae ehtoh poko toehse, jomihpyry omipona. Ynyriphopyry tyrise eya exiryke isene exīko mana. ²⁰Tyrypyry poko exikety orihnōko mana. Imūkuru tumy rypyry onepehmara mana; jumy tumūkuru rypyry onepehmara roropa mana. Zae ehtoh poko exiketō tynyrihpyrykō ehepyry apoiko mā toto; yrome tyrypyrykō poko exiketō tuānohsēme exīko mā toto tynyrityā ehepyryme.

²¹— Yrome popyra exikety toeramase ropa ahtao tyrypyry rumekato hme, jomihpyry omipona ehtohme te, nyriphopyry ritohme roropa, orihpyra exīko mana; isene exīko mana. ²²Jomihpyry omipona pyra aexihpyry tykorokasēme exīko mana, isene exīko mana zae ehtoh poko toehse exiryke. ²³“Popyra exiketō orikyry yzamaro, ekarōko matou?” āko Ritonōpo mana. Arypyra! Tyrypyry rumekary eya isene aehtohme. Moro yzamaro mana.

²⁴— Yrome imep̄y zae exikety toeramase ahtao, zae toehtoh turumekase ahtao eya popyra ehtoh poko toehtohme, imehnō popyra exiketō samo, mokyro isene exīko nae? Arypyra! Zae ehtoh poko aexihpyry tuenikehse mana, tamonohse ynororo a exiryke, zae pyra ehtoh poko toehse toexiryke. Morara exiryke orihnōko mana.

²⁵— Yrome ynara āko matose: “Ritonōpo nyriy zae pyra mana,” āko matose. Etatoko ke Izyraeu tomo! Ynyriy zae pyra ekarōko matou? Onyrityākō zae pyra mana. ²⁶Ahno zae exikety zae toehtoh poko rumekaryhtao eya, popyra ehtoh poko toehtohme. Mame toorihse ynororo ahtao, tyrypyry xihpyry pokoino orihkety me mana. ²⁷Mame popyra exikety tyrypyry rumekaryhtao zae ehtoh poko toehtohme jomiry omipona toehse ahtao, osepynanohnōko mana, isene exīko mana. ²⁸Tōsenetupuhse ynororo tynyrihpyry poko; tyrypyry turumekase eya, ipoko pyra toehse. Naeroro orihpyra exīko mā rahkene, isene ro exīko mana. ²⁹Amarokō Izyraeu tō ynara āko: “Ritonōpo nyriy zae pyra mana.” Ynyriy zae pyra ekarōko matose repe. Yrome onyriy kō zae pyra kuhse mana.

³⁰— Seromaroro ywy, Ritonōpo, ynara āko ase oya xine, Izyraeu tomo: oepehmatorīko ase onyrityākō ehepyry me. Oorypyrykō irumekatoko, zae pyra ehtoh poko pyra ehtoko oenahkapopyra xine oorypyrykō ehtohme. ³¹Popyra ehtoh poko oehtohkō irumekatoko, zae ehtoh poko se rokē oehtohkōme okurohtao xine tyrisenā sā ōsenetupuhtohkō ehtohme. Oty

katohme oorikyrykō se hmatou Izyraeu tomo? ³² Oorikyrykō se pyra ase ipunaka! āko Ritonōpo mana. Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko isene oehtohkōme.

Tuisa tō hnamotoh eremiatoh sero

19 ¹ Eremiatoh tyripose ya, Ritonōpo Kuesēkomo a, Izyraeu tō tuisary tō asakorōkō poko, toto hnamotohme:

² Reāo nohpory sã asa nexiase!

Imehnō reāo tō maro toytose ynororo.

Typoeno tuātanohpose eya, imehnō reāo tō rãnao.

³ Toiro mūkuru tuātanohpose eya,
tamorepase eya urakanaketyme ehtohme.

Orēpyra exiketyme toehse ynororo, ahno esekaneme.

⁴ Imehnō nonory pōkō ipoko zuaro toehse,
tapoise ynororo eya xine oramao,
eunaserē tyripose eya xine, isyryhmatohme Ejitu pona.

⁵ Toraximase jeny a aepyry ropa repe,
yrome imūkuru eramara ropa tooehse,
morara exiryke tumūkuru akorō tuātanohpose eya.
Tuātase ynororo, orēpyra exiketyme, reāo, zehno exiketyme.

⁶ Tuātase ynororo ahtao toytotose ynororo imehnō reāo tō maro.
Zuaro toehse ynororo turakanary poko.
Orēpyra exiketyme toehse ynororo, ahno esekaneme.

⁷ Soutatu tō esary jamihme exiketō tytohtohkapose eya, pata tō roropa.
Moro nonory pōkō tykytyky tykase, enaromýke toexirykōke, aryryāko ynororo ahtao.

⁸ Ahno tō tōximōse etonatohme imaro.
Emero rokē pata tō poe toehse toh nexiase.
Tarāpa panō kō tyrise eya xine urakanaketō kyryry.
Tapoise ynororo eya xine apoitoh tao.

⁹ Eunaserē tyripose eya xine.
Tytywyhmase ynororo eya xine jarakapyhpyry aka tyritohme;
mame tarose ynororo eya xine Papironia tuisary a.
Tukurākase ynororo eya xine āpuruhpyry tao,
jūme aomiry onetara ropa ehtohme ypy tō po, Izyraeu tō nonory po.

Uwa zoko asaratyhpory poko

¹⁰ Izyraeu tomo, uwa zoko sã asakō mana,
tarykase iporiry ehpio.
Tamorihke tuhke toehse,
toperytase itamurume, uwa tomo, tuna itamurume nae exiryke.

¹¹ Amoriry tō jamihme nexiase kehko.
Ahtāko nexiase, tuisa myxiryme toehse kehko.
Tahtase ro moro uwa zoko,
amoriry tō tōnuhse akuru tō pona;
moino tonese imehnomo a, kae exikety, tamorihke tuhke.

¹² Yrome zehno exiketomo a zoko imity tō maro touse.

Nono pona tomase.

Tyryrykane a xixi tūtatoh winoino uwa epery tanorymase.

Amoriry tō tytahkase; tasarahse, tyahkase kehko.

¹³ Seromaroro, ona tonorē po moro uwa zoko tarykase mana, nono tonorē po, tutunake pyra exikety po.

¹⁴ Zoko tyahkase apoto ke;

amoriry kehko tonahkase apoto a uwa tōkehko maro.

Jūme amoriry tō jamihme pyra exiko mā kehko.

Jūme tuisa myxiryme exipyra ropa mana.

Sero eremiatoh emynyhmatoh poko, tuhke toremianohse kyya xine.

Ritonōpo omipona pyra Izyraeu tō ehtopōpyry

20 ¹Jeimamyry 7me ehtoh taropose ahtao, nuno 5me ehtoh roropa, ĕmepyry 10me ehtoh roropa ahtao, Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona, Izyraeu tō tamuximākō toehse ya ekaropose Ritonōpo a. Typorohse toto jēpataka. ²Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

³— Ahno mūkuru, oturuko mokaro tamuximākomo a, ynara āko Ritonōpo oya xine mana: Oty katohme moehtou xiaro oturupose ya oty se jehtoh poko? Osekaropyra ase oya xine ipunaka. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, oturukety oya xine.

⁴— Ahno mūkuru, moxiā apiakary waro mah? Moxiā apiakako! Zuruko toto itamuru tō nyrytā xihpyry poko moino ro. ⁵Kaxiko eya xine, ywy Ritonōpo Oesēkō ynara āko ase: Izyraeu tō tymenekase ahtao ya, jomiry etapoase eya xine. Moroto Ejitu po, toto Esēme jehtoh enepoase eya xine. Ynara etapoase eya xine: “Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.” ⁶Morarama ynara ase eya xine: Aarotoryko ase taroino Ejitu poe imep̄y nono pona, ynmenekahpyry pona oesarykōme ehtohme, nono kurano, otyro zamaro exikety, emero motye nono kurāme exikety. ⁷Ynara tykase ywy eya xine pake: “Imehnō neponāmary tō ipahtoko, nuriame aexityamo, toto se awahtao xine ro, atapuropyra ehtoko ajohpe exiketō neponāmary onymoipyra ehtoko, Ejitu pōkō kyryry ke, ywy ase Ritonōpo Oesēkōme jexiryke.” ⁸Yrome toeramase toto ywinoino. Jomiry etary se pyra toh kynexine. Toponāmasā nuriamākō onypahpyra toh kynexine, Ejitu tō kyryry tyneponāmarykō onurumekara toh kynexine. Naeroro toto wānopyry se toehse ywy moroto Ejitu po, toto zehno ipunaka toehse jexiryke. ⁹Yrome toto onenahkara tokurehse ywy juaro exiketō pokoino, ajohpe jekaroryino, jomiry totapose ya exiryke eya xine imehnō netaryme: ywy Izyraeu tō oūko ase Ejitu nonory poe.

¹⁰— Naeroro tarose toto ya Ejitu poe, toto arotohme ona tonorē poro.

¹¹Jomihpyry ekaroase eya xine, tamorepase toto ya ynyripohpyry poko, isene toto ehtohme, omipona toto ahtao. ¹²Morarama oserematoh ekaroase eya xine, ĕmepyry kurā ehtohme, enetupuhpotohme ypoetoryme toto ehtoh poko; wenikehpyra toto ehtohme tymenekase toto ya Ritonōpo a, tapiakase toto ehtohme ymaro rokē toto ehtohme jomiry omipona toto ehtohme roropa.

¹³Yrome moroto ona tonorē po roropa Izyraeu tō toeramase ywinoino. Jomiry omipona pyra toehse toh kynexine. Jomihpyry omipona se pyra toehse toto. Ynyripohpyry turumekase eya xine, aomipona toto ahtao, isene exiko mā toto. Nuriame moro oserematoh tyrise eya xine ipunaka. Toto wānopyry se

toehse ywy, toto zehno toehse jexiryke, toto enahkapory se exine moroto ona tonorē po. ¹⁴Yrome toto onuānohpyra tokurehse ywy juaro exiketō pokoino; imehnō nonory pōkomo a tonese, Izyraeu tō arotopōpyry ya Ejitu poe. ¹⁵Naeroro moroto ona tonorē po jomiry etapoase eya xine: amarokō anaropyra exiko ase moro nono pona, ynekarohpyry oya xine, nono kurano, otyro zamaro exiketye, imehnō nono emero motye kure exiketye. ¹⁶Moro totapose ya ynyriphpyry turumekase eya xine exiryke te, jomihpyry omipona pyra toehse roropa toto exiryke, nuriame oseremato tyrise roropa eya xine. Tyneponāmarykō eahmary se roropa toh kynexine.

¹⁷— Yrome toto poko enupunaryke ya toto onetapara toehse ywy; toto onenahkara exine moroto ona tonorē po. ¹⁸Yrome ynara tykase ywy toto poenomo a moroto ona po: “Atamurukō nyriphpyry oya xine omipona pyra ehtoko. Toto nyrityā onypoehpyra ehtoko roropa. Atapuropyra ehtoko toto nyrityā ke tyneponāmarykō ke. ¹⁹Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Jomihpyry omipona ehtoko, ynyriphpyry roropa omipona ehtoko. ²⁰Oseremato tyritoko ěmepyyry tyorō samo, ěmepyyry kurano, jenetupuhpotohme ypoetoryme oexirykō poko. Oseremato pokoino wenikehpyra exiko matose: Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.”

²¹— Yrome mokaro poenō roropa toeramase toto ywinoino. Jomihpyry omipona pyra toehse toh kynexine, tomeseke pyra toehse toto ynamorepatyā poko, jomiry omipona exiketō isene exiko mā toto. Nuriame oseremato tyrise eya xine. Mame toto wānopyry se toehse ywy, toto zehno jehtoh ke, toto enahkary se toehse ywy moroto ona tonorē po. ²²Yrome toto onenahkara tokurehse ywy juaro exiketō pokoino imehnō nonory po; ajohpe jekaropyra toto ehtohme, Ejitu poe Izyraeu tō arotopōpyry ya tonese eya xine exiryke. ²³Naeroro moroto ona tonorē po jomiry etapoase eya xine: Sapararahme Izyraeu tō aropōko ase imeimehnō nonory pona porehme. ²⁴Moro tyrise ya jomihpyry omipona pyra toto exiryke, ynyriphpyry eya xine onetara roropa toh kynexine te, kure rokē oseremato onyripyra toto exiryke, tumykō neponāmarykō poko toehse roropa toh kynexine. ²⁵Morara exiryke tyripotoh kure hkopyra ekaroase eya xine, toto namorepatoh azahkuru roropa isene ripotō kara; ²⁶nuriame toto tokarose ya, inekarotyā pokoino, typoenō osemazuhme aenurutyā totapase eya xine, toto zahkatohme tynekarorykōme. Morara toehse toto wānohtohme te, Ritonōpome jehtoh enepotohme eya xine, enara.

²⁷— Morara exiryke ahno mūkuru, Izyraeu tō zuruko. Kaxiko eya xine: Ynara āko Ritonōpo oya xine mana: Moro poko omykomo a tykerekerehse ywy, jomiry omipona pyra toexirykōke; ²⁸tarose toto ahtao ya toto nonory pona, jomihpyry ae ro itamuru tomo a, ypy tō tonese eya xine kae exiketomo te, wewe konōto roropa, moroto tynekarorykō tyahkase eya xine. Toto zehno tyripose ywy eya xine tynekarorykō zahkatopōpyryke, eukuru roropa tynenepyhpyrykō ke. ²⁹Mame ynara tykase ywy eya xine: “Oty moro, osa kae exikety, moro pona ytōko matou?” Naeroro tosehpase toto “osa kae exikety” me. ³⁰Seromaroro Izyraeu tō zuruko jomiry poko. Ynara kaxiko: Oty katohme atamurukō rypyhpyry poenohnōko matou? Oty katoh toto nyrityā tyneponāmarykō ekahmāko matou, toto eahmatohme? ³¹Onekarorykō enepyyhtao oya xine seroae ro, nuriame exiko matose Ritonōpo a, onyrityā

oneponāmarykō pokoino, opoenō zahkāko roropa matose onekarorykōme. Moraramo oehnōko matose, Izyraeu tomo, oturupose ya oty yzamaro ehtoh poko. “Ajojpe pyra, ynara āko ywy, Ritonōpo, oya xine: Oya xine onekaropopyra ase ya ipunaka.” ³²Ynara sehxo matose: imehnō nonory pōkō sã se matose, imehnō ahno samo, wewe tō eahmananomo, topu tō roropa. Yrome ekurehnōko matose.

Toto wānohtopo, iirypyrykō korokatopo

³³— “Ajojpe pyra ynara āko ywy,” āko Ritonōpo Oesēkomo: “Ozehno xine jexiryke jemary ke jamihmā ke jomiry omipona oritorỹko ase, yjamtunuru ke.” ³⁴Yjamtunuru ke, zehno jehtoh ke roropa oenehtorỹko ropa ase imehnō nonory poe, āpoitorỹko ase ahno esary poe, morotona saparahme taropose oexirykōke. ³⁵Aarotoryko ase ahno tō esahpyrykō pona; osēpataka oturũko sytatose, āpiakatorỹko ase. ³⁶Omykō apiakatorỹpyry sã ona tonorē Xinaĩ po, moro saaro āpiakatorỹko ase, āko Ritonōpo Imehxo Exikety.

³⁷— Yjamtunuru ke jomiry omipona oripotorỹko ase. Ynetapohpyry oya xine omipona oritorỹko roropa ase. ³⁸Owino xine yzehno exiketō oũko ase, tyyrypyrykō rumekary se pyra exiketomo. Mokaro enehnōko ase imehnō nonory poe, moroto tōsesarise toh nexiase, yrome toto anaropopyra ropa ase Izyraeu tō nonory pona. Mame zuaro exiko matose ywy ase Ritonōpo.

³⁹Ynara āko Ritonōpo Imehxo Exikety Izyraeu tomo a:

— Imenekatoko, jomiry omipona se pyra awahtao xine, oneponāmarykō poko ehtoko! Yrome oenaroximapotorỹko ase: imeĩpo jomiry omipona oripotorỹko ase; oneponāmarykō oneahmara exiko matose jũme atapupopyra jehtohme. ⁴⁰Moroto Izyraeu tō nonory po, jesary kurā po, ypy kae exikety po Izyraeu tō nonory po amarokō emero jeahmāko matose. Yzamaro exiko matose; onekarorykō enepyyr eraximāko ase, onyahkahpyrykomo, onekarorykō kurano, onekarotyā kurākō ya. ⁴¹Oenehpotorỹko ropa ase imeimehnō nonory poe, saparahme oehtohkō poe, oximōme oriko ropa ase, mame onekarorykō zahkāko matose onekarorykōme ya. Yzamaro exiko matose imeimehnō nonory pōkō neneryme; morara ahtao Ritonōpo kurāme jehtoh enepōko ase imehnō ahno a. ⁴²Oeneppyrykohtao ropa Izyraeu nonory pona, ynekarohpyry atamuru tomo a zuaro exiko matose ywy ase Ritonōpo. ⁴³Mame wenikehpyra exiko matose onyrytyākō xihpyry poko emero, nuriame toehse oehtopōpyrykō poko roropa. Ehxiřoko matose onyrytyākō popyra ehtopōpyry poko. ⁴⁴Amarokomo, Izyraeu tomo, zae pyra oehtopōpyrykō poko, popyra oehtohkō poko roropa awānohpyra xine ase. Yrome zuaro exiko matose ywy ase Ritonōpo, onyrihpyrykō epehmapōko ase oya xine imehxo jehtoh waro imehnō ehtohme. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, oturunno amaro xine.

Apoto ikurenae

⁴⁵Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

⁴⁶— Ahno mũkuru, osenuhmako ikurenaka. Oturuko ikurenaēkō wānopyry poko, itu wānopyry poko roropa ikurenae. ⁴⁷Itu zuruko etatohme, ynara āko Ritonōpo exiryke: “Enetoko ke! Apoto zukāko ase wewe tō aorihtyā zahkatohme, wewe orihpyra exiketō roropa! Ezechkapỹme moro apoto exiko

mana; mya ytōko mana, ikurenaka te inikahpozakoxi, enara, ěmytykō emero tyahkasēme exīko mana. ⁴⁸Mame enēko mā toto emero ywy ase Ritonōpo, ya moro apoto tukase, apoto ezechkapyny.”

⁴⁹Mame ynara tykase ywy:

— Repe, Ritonōpo Jesemy, ajohpāme sã morohne ekarory kamexipoppyra exiko ya. Ypoko oturūko mā toto, emero porehme: “Enetupuhpotoh rokē ekarōko mana,” āko mā toto.

Ritonōpo tapemā poko mana

21 ¹Ynara tykase Ritonōpo ya:
²— Ahno mūkuru, Jerusarē pōkō zuruko toto enahkary poko. Toto wānohnōko ase tyneponāmarykō eahmatoh pokoino. Izyraeu tō nonory pōkō zuruko ³ywy, Ritonōpo, ynara āko ase: “Awānohtorykō ase. Ytapemā ke oetapatorykō ase, emero, kure ehtoh poko exiketomo te, popyra exiketomo, enara. ⁴Ytapemā ke emero rokē etapāko ase, ikurenaēkomo te inikahpoēkō roropa. ⁵Ahno emero zuaro exīko mā toto ywy, Ritonōpo, ytapemā touse ya ē ae, mame onukurākara ropa exīko ase ē aka.”

⁶— Ahno mūkuru, pusuh kaxiko yronymyryme oemynyhmaryme oekyry tō hnamoryme. Ytoko pata rānaka emero rokē oenetohme, mame moroto pusuh kaxiko oemynyhmaryme. ⁷Mame, oty katohme pusuh āko mah? karyhtao eya xine toto zuruko: popyra ehtoh oehnōko mana. Morara exiryke emynyhmāko ase. Orēnōko matose porehme, enaromȳke exīko matose okurohtao xine, oemarykō jamihme pyra exīko, oesekumurukō tykytyky āko mana. Morara ehtoh toehse mana; taro mana. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

⁸Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

⁹— Ahno mūkuru, oturuko jomiryne. Ahno tō zuruko, ywy, Ritonōpo, ynara āko ase eya xine:

“Tapema, tapema taere mana, zemime roropa mana.

¹⁰ Taere mana sahkatōme;
 tykorokase zemime ehtohme nenenehkane samo.
 Tākye ehsaromepyra mā toto,
 enaroximatoth tonō turumekase exiryke ypoetory
 tomo a emero, toto wānohtoh tonō roropa.

¹¹ Tapema tykorokasēme exīko mana,
 eraximāko mana erohtohme.
 Taere mana, tykorokase roropa ekarotohme ikenāpane a.

¹² Kui kaxiko opore, orihketyme oexiryke;
 pusuh kaxiko oemynyhmaryme,
 sero tapema ypoetory tō etapatohme mana, Izyraeu tō tuisary tō maro
 emero porehme.
 Orihnōko mā toto ypoetory tō akoīpyā maro.
 Opuropuru etaetapako oemary ke Izyraeu tō hnamory oya
 enetupuhpotohme.

¹³ Sero ke ypoetory tō kuhnōko ase.

Tyrypyrykō rumekary se pyra toto ahtao, senohne emero exīko eya
 xine mana.

Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.”

¹⁴— Seromaroro ahno mūkuru, jomiry ekaroko. Tahtah kaxiko, ahno tuhke etaetapāko sero tapema mana. Etapāko sero tapema mana te, imehnō erehnōko mana te, tuhkākō etapāko mana. ¹⁵Sero tapema pokoino oserehnōko ypoetory tō mana, osetapāko mā toto. Ipatarykō enaroximāko ase tapema ke, zemime exikety ke nenenehkane samo, moro tapema eraximāko rokē mana ahno wotohme. ¹⁶Tapema taere exikety isahkāko mana apotunuru wino te, opozery wino, enara! Emero rokē wino isahkāko mana eramaryhtao isahkatohme. ¹⁷Ywy roropa tahtah āko ase, mame zehno jehtoh enahnōko mana. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

Papironia tuisary tapemā poko

¹⁸Ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁹— Ahno mūkuru, osema asakorō imeroko, moro ae Papironia tuisary oehtohme tysoutatu tō maro, tytapemākō maro roropa. Moro osema akorō ae oehpitōko toiro nono poe. Wewe tō pokona moro osema asakorōkō esety imeroko tyrithome osema apiakato po. ²⁰Toiro wewe imerohpyry pata Rapa, amonita tō patary esemary enepōko mana tuisa a, zakorony Jerusarē esemary enepōko roropa mana, pata tapuruse exikety topu risē ke, Juta tō nonory po. ²¹Papironia tuisary etypohnōko mana osema apiakato po. Tyrityā poe tuaro se ynororo tosemary menekatohme. Naeroro typyre wino asakoro pyrou anŷnōko mana, apotunuru wino, opozery wino, enara, tyneponāmary a ekaropōko mana, erery enēko roropa mana, okyno erery totapase aexihpyry tynekaroryme. ²²Morarame tomary ke tapotunuru wino pyrou apoiko mana tosehke tymerose “Jerusarē me”. Papironia tuisary ytotohme mana, kui katohme, makina tō arotahme pata apuru tohkatohme, tyrithome omōtoht etonie, onuhtoh tonō ritohme roropa, tapyi kaetokohxo exiketō taōkō etonatohme mana. ²³Senohne zae ehtoh enetuputyry se pyra Jerusarē pōkomo tōmihpyrykō totapose eya xine exiryke osepepe toehtohkōme mokaro maro repe. Yrome sero jomiry toto akorehmāko mana wenikehpyra toto ehtohme tyrypyrykō poko, enaroximatohme roropa toto arorykō poko soutatu tomo a. ²⁴Naeroro ynara āko ywy, Ritonōpo Oesēkomo: oorypyrykō enēko mā toto emero. Zuaro mā toto zae pyra oehtohkō poko. Emero ehtoh poko awahtao xine iirypyryme oehtohkō osenēko mana. Popyra matose, naeroro oekarotoryko ase oepetōkara a.

²⁵— Omoro, Zetekia, Izryaeu tō kowenatume, popyra mase, Ritonōpo omiry omipona pyra mase. Naeroro awānohtoh oehnōko mana, jūme rokene. ²⁶Aparimā oūko mā toto, turupāte roropa oūko mā toto. Serara sā exikehnōko mana. Tymōkomokākara tuisame exīko mā toto. Tuisa tō tuisame pyra exīko roropa mā toto. ²⁷Tonahkase! Tonahkase! Ÿ, sero pata enahkapōko ase. Yrome morara exīko mana mokyro ynymenekahpyry toehse ahtao, mame eya sero pata ekarōko ase. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Amonita tō enaroximatoht

²⁸— Ahno mūkuru oturunō, jomiry ekaroko amonita tomo a, ywy ase Ritonōpo. Ypoetory tō Izryaeu tō poihtōko mā toto amonita tomo. Naeroro ynara kaxiko eya xine:

“Tapema, tapema mā moroto eraximāko oenahkatohkōme;
tykorokase mana, zemime otapatōme,
zemizemiāko mana nenenehkane samo.”

²⁹— Amonita tomo, oenepotopōpyrykō ajohpe rokē mā kehko. Urutō kō omiry oya xine zae pyra mā ipunaka. Popyra matose, iirypyryme rahkene. Awānohtohkō oehnōko mana, oenahkatohkomo. Tapema epukāko māna opymyrykō pona, oetapatoryko mana.

³⁰— Amonita tomo, atapemākō ē aka tyritoko ropa. Awānohtoryko ase moroto awātatopōpyrykō po, oenurutopōpyrykō po roropa. ³¹Ozehno xine jehtoh ke awānohtoryko ase, apoto ke azahkatoh kō sā ozehno xine jehtoh exīko mana. Ozehno xine exiketomo a oekarotoryko ase oenahkatohkōme. ³²Apoto ke tyahkasēme exīko matose. Taorihmaposēme exīko matose ononorykō po, enahkahpyryme exīko matose. Ywy, Ritonōpo, oturuno.

Jerusarē pōkō nyrityā popyra mana

22 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mūkuru, eraximāko mah pata Jerusarē pōkō apiakatohme toto nyrityā poko? Pehme sero pata mana ahno etapananō ke. Enepoko eya xine inyrityākō poko aehxirotokōme emero. ³Mokaro zuruko, ywy, Ritonōpo Oesēkō, nekarory oya. Ynara kaxiko: “Tuhkākō totapase oya xine, apatary pōkomo. Nuriame matose roropa sero pata po, oneponāmarykō riryke te, toto eahmary poko roropa oya xine. Morara exiryke awānohtohkō ameke pyra exīko mana. ⁴Popyra matose mokaro etapatopōpyryke oya xine te, nuriame matose toehse oneponāmarykō tyrise oya xine exiryke. Morara exiryke awānohtohkō ameke pyra toehse mana. Onyrityā pokoino oenatirykō toehse mana. Naeroro ypoē imeimehnō nonory pōkō opoihtotoryko mā toto, oturōko mā toto opoko xine. ⁵Zae ehtoh poko pyra toehse oexirykōke ipunaka opoihtotoryko mā toto, ourotoryko mā toto ameke pyra exiketomo, amekehxo exiketomo, enara. ⁶Izyraeu tō tamuximākō emero orēpyra toexirykō enetuputyryke tyya xine imehnō etapāko mā toto. ⁷Sero pata pōkō tumykō omipona pyra mā toto, tysekō omipona pyra roropa mā toto. Imehnō nonory pōkō amaro xine exiketō ihtomāko matose, pytūpo tō ryhmāko matose te, poetōpo tō roropa. ⁸Jesary kurā rīko matose popyrahme samo. Oserematoh roropa onyripyra matose ēmepyyr kurāme, jeahmatohme. ⁹Toitoine matose ajohpe imehnō poko, toto hxirōko aorihmapotohme. Toitoine matose tōsē ōnōko onekarohpyrykō oneponāmarykō eahmary poko. Imehnō typenatohkō poko rokē mā toto. ¹⁰Imehnō, tumykō pyty poko mā toto. Imehnō, nohpo poko mā toto munume ynororo ahtao. ¹¹Imehnō mā, imehnō pyty poko mā toto; toitoine matose, omūkurukō pyty poko toehse, imehnō, tumy ēxiry poko toehse mā toto roropa. ¹²Toitoine apatary pōkō, tineru apoitohme imehnō etapāko mā toto. Imehnō axītao rokē tineru ekarōko imotyehxo epehmapotohme ropa, itinerruje toehtohme; tyekyry tō rohmanohpōko mā toto, zae pyra. Tuenikehse mā toto ypoko. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, oturuno. ¹³Tahtah āko ase ozehno xine jexiryke moro onematonanopyhpyrykō pokoino oya xine, imehnō etapatopōpyry pokoino roropa oya xine. ¹⁴Osenetupuhtoko: orēpyra osekarōko ro matou, oemarykō anŷnōko ro matou tōtyhkase jahtao awānopyry poko? Ywy,

Ritonôpo, oturunô. Jomihpyry ae tyrîko ase. ¹⁵Sapararahme aaropotorÿko ase imeimehnô nonory pona, imeimehnô ahno rânaka, popyra oehtohkô enahkapôko ase ipoko pyra oehtohkôme. ¹⁶Morara ahtao popyra exiketôme oenetorÿko imehnô nonory pôkô mana, mame zuaro exîko matose ywy ase Ritonôpo.”

Apoto ẽ parata kurâkatopo

¹⁷Ynara tykase Ritonôpo ya:

¹⁸— Ahno mûkuru, Izyraeu tō popyra exikety sã mã toto ya. Metau akoĩpyry toxie sã mã toto, exitanio maro, kurimene maro, xûpu maro, apoto ẽ ao, parata zatyryhtao ikurikatohme, typahsãme sã rokê mã toto. ¹⁹Naeroro ywy, Ritonôpo, ynara âko ase eya xine: Kure exikety sã pyra matose ya, metau tō toxie sã rokene. Oximôme mokaro rîko ase Jerusarê po, ²⁰parata ahkahpyry samo toxie kopyre maro, kurimene maro, xûpu te, exitanio maro, enara tomase ahtao jahkatoh taka, apoto ẽ aka. Toto zehno jehtoh, tuname toto rîko mana, apoto tuname parata riry samo metau tō maro. ²¹Ajohpe pyra Jerusarê po toto oximôme tyrîko ase. Apoto rîko ase toto zopikoxi, mame tuname toto rîko ase toto zehno jehtoh ke. ²²Tuname exîko mã toto Jerusarê po, parata tuname exiry sã jahkatoh ao, apoto apô po. Mame zuaro exîko mã toto, ywy Ritonôpo toto zehno jehtoh tukuâse epona xine.

Izyraeu tō tuisary rypyry poko

²³Mame turuse ropa ywy Ritonôpo a. Ynara tykase:

²⁴— Ahno mûkuru, Izyraeu tō zuruko: inonorykô nuriame ya mana, naeroro toto wānohnôko ase toto zehno jexiryke. ²⁵Ituisarykô reão sã mã toto, tykarimotatopopyry po aryryâko mã toto. Ahno etapâko mã toto, imôkomorykô apoiko mã toto tapyi te, nono te, tineru, enara. Ahno etaparyke eya xine pytÿpome nohpo tō nomôko mã toto tuhke. ²⁶Ymaro oturuketô jomiry omipona pyra mã toto. Tomeseke pyra mã toto ykyryry kurâ poko toto ahtao. Ykyryry kurâ oxisã mã kehko emero rokê kyryry maro eya xine. Imehnô anamorepara mã toto ykyryry tō kurâ poko te, nuriame aexityã poko roropa. Oserematoah ae kure jyripyra mã toto. Naeroro Izyraeu tō jomiry etary se pyra mã toto. ²⁷Tamuximâkô onokyro kaikuximo tō sã mã toto. Tykarimotatopopyrykô apiakâko mã toto. Etapâko mã toto tuhkehxo tytineruke toehtohkôme. ²⁸Urutô komo a mokaro rypyry tonêse, apuru poko erohketô samo. Moro apuru karimutumã ke zonohnôko mã toto. Ya imeĩpo ehtoh tonepose ekarôko mã toto ajohpe rokene. “Ynara exîko mana,” âko ajohpe mã toto. “Sero Ritonôpo Kuesêkô omiry,” âko toh mã repe; yrome ywy, Ritonôpo, oturupyra exiase imaro xine. ²⁹Imehnô enekunohnôko tymôkomokamo, ematonanohnôko roropa mã toto. Tymôkomokâkara rohmanohpôko mã toto zae pyra, imehnô nonory pôkô roropa.

³⁰— Ahno zupiasse pata apuru rineme exikety, aepukahpyry po inomotohme moroto, moro nono pôkô ewomatohme, mokaro enahkaryino toto zehno toehse jahtao. Yrome onenepyra tokurehse ywy. ³¹Morara exiryke mokaro pona toto zehno jehtoh tukuâse ya. Toto zehno jehtoh apoto sã toto enahkâko mana toto wānohtohme inyrytyâkô emetakame. Ywy, Ritonôpo Oesêkô, oturunô.

Nohpo tō atakorōmākō tyrypyhpyke

23 ¹Ynara tykase Ritonōpo ya:
²— Ahno mūkuru, nohpo tō kynexine asakoro atakorōmākomo
³Ejitu po ehse exiketomo. Poetome ro toto ahtao orutua kō poko toehpitose toto. ⁴Osemazupu esety Oora (Samaria esetye) kynexine, zakorō Ooripa kynexine (Jerusarē esetye). Typytase ywy toto maro asakoro ro, toemūkuase toto ypoenōme. ⁵Mame ypytyme tahtao ro imehnō maro exikehpyra Oora nexiase. Typenetase ynororo axirio tō poko, tymaro se exiketomo. ⁶Tupoke toh nexiase, soutatu zupō tahpiremā ke te, tuisa tō mūkuru tomo te, soutatu tō tuisary tō maro, nuasemākō emero, enekure exiketomo, kawaru po ytoketō tuisamākomo, enara. ⁷Tōsekarose Oora a axirio tō tuisary tomo a, enekure exiketomo a; toto poko emero typenetase toexiryke imaro xine toehse ynororo, ineponāmarykō poko roropa toexiryke nuriame toehse ynororo. ⁸Moro sã exikehpyra nexiase orutua kō poko, pake toehpōpyry saaro Ejitu po. Moroto Ejitu po orutua poko toehpitose ynororo. Poetome ro ynororo ahtao tomōse toto imaro ehtohme orutua komo. Imeimehnō oehkehpyra toh nexiase imaro ehtohme. ⁹Morara exiryke mokyro ekarone imaro se exiketomo a, axirio tomo a, toto poko typenetase exiryke. ¹⁰Tupoke pyra mokyro tynomose eya xine, ipoenō tapoise eya xine roropa. Mame totapase ynororo eya xine tapema ke. Imeimehnō pata tō po emero, tōturuse nohpo tomo mokyro etyhyry poko, tuānohse nexiase ynororo.

¹¹— Morarame morohne emero tonese ahtao ro Ooripa a, imeimehnō orutua kō poko toehse ynororo, typaxiry samo. Imoty roropa toehse ynororo, ehxiropyra exiketyme zae pyra toehtoh poko. ¹²Mame axirio tō tuisary mūkuru tō poko, typenetase ynororo, soutatu tō tuisary tō poko roropa, tupoke kurā ke exiketomo, kawaru po ytoketō tuisamākō roropa, emero nuaseme enekure exiketomo. ¹³Mame mokyro enease typenetatoh poko rokē toehse ynororo; typaxiry sã toehse ynororo ipunaka.

¹⁴⁻¹⁵— Itamurumehxo zae pyra ehtoh poko toehse ynororo. Orutua kō kuhtoh taxikase tapyi apuru pokona. Mokaro eneryke tyya typenetase ynororo toto poko, Papironia tuisary tō kuhtopōpyry tonohse tahpirē ke. Zamareary ke, turupāte ke roropa emeporyme tamuruse nexiase. ¹⁶Mokaro tuisa tō kuhtoh eneryke tyya, typenetase Ooripa toto poko, tōmiry aronanō taropose eya Papironia pona oturutohme toto maro. ¹⁷Mame Papironia pōkō tooehse Ooripa maro toehtohkōme. Ipoko toehse toto pitiko rokē pyra. Itamurume popyra ehtoh poko toehse toto exiryke typenekehse ynororo toto poko. ¹⁸Mame tupoke pyra toehse Ooripa jarānao, mame zuaro toehse toto emero ipoko, imeimehnō poko exiketyme aexiry poko. Mame typenekehse ywy, turumekase ynororo ya, ipaxiry rumekatopōpyry sã ya. ¹⁹Yrome itamurumehxo imeimehnō poko toehse ynororo poetome toehpōpyry samo imehnō maro toehpitoryhtao Ejitu nonory po. ²⁰Typenetase ynororo orutua kō poko, ipoko sehxo exiketō poko, kawaru sã exiketomo, jumētu sã roropa exiketomo.

²¹— Moro sã, Ooripa, tyriry se ropa mase, poetome oehpōpyry saaro Ejitu po imehnō poko oehpitoryhtao, orutua kō amanatyry apory poko toehse ahtao, opoko toehpitose toto ahtao.

Zakorō akomihpyry wānohtopōpyry sero

²² — Naeroro ynara āko ywy, Ritonōpo Oesemy, oya, Ooripa: Penekehnōko mase mokaro amaro aexityā poko repe, yrome ozehno toto ripōko ase, mame toto enehnōko ase omye, āpurutohme. ²³ Papironia pōkō enehnōko ase emero, kauteu tō maro pata Pekote poe te, pata Soa poe te, pata Koa poe roropa, axirio tō maro emero. Nuase tō mokaro emero: tuisa tomo te, tuisa mūkuru tomo, enekure exiketomo, enara. Tamorepase toto emero, kawaru po ytoketō tuisaryme mā toto. ²⁴ Inikahpoino oehnōko mā toto etonase, tuhke soutatu tō oehnōko tykahuke etonato maro, kaheta tō maro tonahsēke pehme. Typyreke te, tōsewomatohke te, tupuhpyrykō ewomato nae mana, āpurūko mā toto. Oekarōko ase eya xine, āpiakāko mā toto tynyrpohpyry ae ro. ²⁵ Ozehno toto ripōko ase, ozehno jexiryke. Oeunary sahkāko mā toto, apanarykō roropa; omūkurukō etapāko mā toto. Opoenōkō apoīko mā toto, toto zahkāko isene ro toto ahtao apoto htaka. ²⁶ Oupō oūko mā toto, okyryry kurā joia tō apoīko mā toto. ²⁷ Imehnō poko openetato enahkāko ase, imeimehnō poko oehtoh poko roropa, morohne poko exikehpyra mexiase Ejitu po oehtopōpyry poe. Taroino imehnō neponāmary onenepyra ropa exīko mase. Ejitu poko osenetupuhpyra ropa exīko mase.

²⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Oekarōko ase ahno a, mokaro zehno mase, toto se pyra mase ipunaka. ²⁹ Ozehno toto exiryke okyryry kurā apoīko mā toto, onepekahtyā oerohtoh ke emero, mame onomōko mā toto tupoke pyra imehnō orutua kō poko exikety samo. Imeimehnō poko penetaryke oya, toto poko toehse roropa oexiryke, ³⁰ sero sā tuānohsēme exīko mase. Imeimehnō ahno poko mexiase, nuriame toehse mase ineponāmarykō pokoino. ³¹ Apaxiry nyryry typoenohse oya; morara exiryke kuānopyase roropa apaxiry wānohtopōpyry sā ya.

³² Ynara āko Ritonōpo mana:

“Apaxiry a ētoh ae ēnōko mase, zumono, zueme exikety samo.

Opoihtōko mā toto emero,

oeunohnōko mā toto.

Moro ētoh kasana pehme mana.

³³ Apaxiry Samaria kasanary pehme mana enaromŷke ehtoh ke,

ehxirotah ke roropa,

etŷnōko mase ike,

sam āko roropa mase.

³⁴ Moro ēnōko mase etyhyry pona.

Imeipo, itahkāko mase,

mame ikyryry taere exiketō ke, amanatyry xihkāko mase.

Ywy, Ritonōpo Oesē, oturunō.”

³⁵ Seromaroro Ritonōpo Oesēkō ynara āko:

— Ypoko tuenikehse oexiryke, ywinoino toeramase roropa oexiryke sam āko mase imehnō poko openetaryke, imeimehnō poko toehse roropa oexiryke.

Atakorō tō wānohtoh poko

³⁶ Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mükuru, Oora nyrityā apiakary oya eraximāko mah Ooripa mahro? Toto ihxiroko inyrityā xihpyry poko. ³⁷Imeimehnō poko toh nexiase, ahno totapase roropa eya xine. Imeimehnō neponāmary poko toh nexiase, typoenō totapase roropa eya xine ypoenōme toto ahtao. Ypoenō tokarose eya xine etapatohme jahkatohme toto nekaroryme tyneponāmarykō eahmaryme. ³⁸Morohne motye, Ytapyī kurā nuriame tyrise eya xine, oserematoh roropa tyrise popyra eya xine, ynyriphopyry omipona pyra. ³⁹Ypoenō totapase eya xine tynekarorykōme tyneponāmarykō eahmaryme te; mame moro ae ro toehse toh nexiase Ytapyī kurā taka nuriame tyrise eya xine.

⁴⁰— Omi aronanō taropose Oora tomo a, Ooripa maro, orutua kō enehpotohme moino, mame tooehse toto. Toepyse nohpo tomo, tonuru tō tonohse eya xine. Joia tō emeporyme tamuruse eya xine. ⁴¹Typorohse toh nexiase nythot kurā po, otuhtot kurā etonie. Moro meza po ixtaratu tyrise eya xine azeite maro ynekarohpyry eya xine. ⁴²Mame panaikato totase, imoihmākō atākyemāko. Tomōse orutua komo oximōme ona pōkomo. Omekū tō tyrise eya xine nohpo tō emekū pona, parimā kurā roropa tyrise zupuhpyrykō pona. ⁴³Ynara tykase ywy ya rokene: kunumuxi poko ro toh mana tonahkase aexihpyry emero rokē poko. ⁴⁴Tuhke rokē tooehzomose ropa toto imaro xine toehthome. Oora maro Ooripa maro, imeimehnō poko aexityā maro tooehse ropa toto. ⁴⁵Mokaro apiakāko zae ehtoh poko exiketō mana. Mokaro nohpo tō asakoro wānohpōko mā toto, imeimehnō poko toto ehtopōpyryke, imehnō totapase roropa eya xine exiryke.

⁴⁶Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Imoihmākō enehpoko xiaro enaromŷke mokaro nohpo tō tyripotohme te, ikyryrykō ematonanohtohme roropa. ⁴⁷Ah imoihmākō mokaro nohpo tō asakorōkō etapā toto topu ke, tapema ke roropa. Imūkuru tō etapāko mā toto, itapyīkō zahkāko roropa mā toto. ⁴⁸Sero nono po imeimehnō poko ehtoh enahkāko ase; oenaroximatorŷko ase, nohpo tomo emero, imeimehnō poko pyra ehtoko mokaro asakorōkō sā pyra ehtoko. ⁴⁹Mame amarokō atakorō tomo asakorōkō awānohtorŷko ase zae pyra oehtopōpyrykō eehpyryme, imeimehnō poko oehtopōpyrykōke te, ineponāmarykō eahmatopōpyryke roropa eya xine. Mame zuaro exiko matose: ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Oripo ahkryxitahtpyry

24 ¹Moraramē 9me jeimamyry taropose ahtao yna arotopōpyry poe Papironia pona, nuno 10me ehtoh po, ēmepury 10me ehtoh po roropa, ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mükuru sero ēmepury imeroko pape pokona, seroae pata Jerusarē apurupitōko Papironia tuisary. ³Ypoetory tō, jomiry omipona pyra exiketō zuruko sero enetupuhpotoh poko, ywy, Ritonōpo Oesēkō omi poe:

“Oripo tyriko apoto pona, tuna ke pehme tyriko.

⁴ Moro aka tōsē kurā tyriko, onymenakahpyry.

Pehme tyriko tōsē ke, zehpo maro.

⁵ Tōsē imenekako kaneru pū kurano,
zopikoxi apotopokō tyriko, tuna axihnotohme;
tōsē ahnotohme roropa zehpo maro.”

⁶Seromaroro ynara kary se Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Popyra ehtoh oehnōko oya myhene, pata imehnō etapananō esary! Oripo ahkyryxitahtpyry exikety sã mase onukurikapitopyra ahtao. Moro ae tōsē oũko mã toto zokonaka, zokonaka akoĩpyry oxinamara ehtoh pona.⁷ Ahno totapasē moro pata po; yrome munu ekuãpyra nono pona tonēsēme ehtohme. Topu pona tukuãse nexiase.⁸ Moroto topu po moro munu tynomose ya, otonēpyra ehtoh po. Moroto zehno toehtoh ke emỹpotoh ekaropōko mana.

⁹Naeroro ynara āko Ritonōpo Kuesēko mana:

— Popyra ehtoh oehnōko oya myhene, pata, imehnō etapananō esary! Ywy roro apotopokō rĩko ase osepona kaetokohxo.¹⁰ Apotopokō enehko ropa itamurumehxo! Apoto zukako! Tōsē ahnoko! Apoto po inomoko āpaitoh pona! Zehpo tō aĩko mã toto.¹¹ Seromaroro moro oripo inomoko taōke pyra ikarã po axihnotohme tahpire ehtohme. Moro sã ahtao ahkyryxitatopōpyry enahkãko apoto mana, kure rokē moro oripo exiko mana nuriame pyra.¹² Yrome ekurehnōko mana! Ahkyryxitatopōpyry emero onyahkara mana apoto po.¹³ Jerusarē, atapurōko mase onyrytã xihpyry ke. Okurākary kukuase repe, yrome iirypyryme exikehpyra mexiase. Ekurākasaromepyra mase awãnohpyra jahtao, ozehno jehtoh ke, mame sam āko mase ipunaka.¹⁴ Ywy, Ritonōpo, Oesē oturũko ase. Seromaroro tyripotoh toehse ya. Wenikehpyra exiko ase oorypyrykō poko; opynanohpyra exiko ase. Awãnohnōko ase onyrihpyry emetakame. Ywy, Ritonōpo Oesē, oturuno.

Urutō pyty orih̄topōpyry

¹⁵Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁶— Ahno mūkuru, mose opyty pynohxo mase yronymyryme; yrome seroe axĩ sã mose arōko ase owinoino. Orihnōko mana yrome onykerekemara exiko, onyhnamopyra exiko, xitara exiko.¹⁷ Pusuh kary poko oya onetapopyra exiko imehno a. Tyxapeuke ytoytoko, tysãtajake roropa ytoytoko ihnamopyra exikety sã oehtohme. Oēmyty anapurupyra exiko, ihnamonanō napyry onenahpyra exiko imehnō nekarohpyry ahno ekepyry zonētoh po.

¹⁸Moraramē pakeimo oturũko exiase ahno tō maro, mame kokonie pukuro pyty norikyase. Yrokokoro Ritonōpo nyripohpyry yriase emero.¹⁹ Mame tōturupose toto ya:

— Oty katohme moro sã tyrĩko mahno?

²⁰Ynara tykase ywy:

— Ritonōpo tōturuse ya, ynara tykase ynororo²¹ ekarotohme oya xine, Izyraeu tomo: epyrypãko matose Ritonōpo Tapyĩ kurã tosao ro jamihme exiryke. Moro enery se matose, moro taka oytorykō se roropa matose. Yrome moro rĩko Ritonōpo mana nuriame. Opoenō tehme ahtao Jerusarē po totapasēme exiko mã toto etonato po.²² Mame amarokō tyrĩko matose nyrihpyry samo. Oēmytykō anapurupyra exiko matose, ihnamonanō napyry onenahpyra exiko matose.²³ Tyxapeuke ytoytōko matose, tysãtajake roropa; onyhnamopyra matose, xitara roropa exiko matose. Oorypyrykō pokoino osenahkãko matose, pusuh āko matose oximaro rokene.²⁴ Morara ahtao ywy Ezekieu enetupuhpotohme exiko ase oya xine. Amarokō emero tyrĩko matose nyrihpyry samo. Mame Ritonōpo omihpyry ae ro moro sã toehse ahtao zuaro exiko matose, ynororo mokyro Ritonōpo Oesēkomo.

²⁵Ynara tykase Ritonōpo:

— Seromaroro, ahno mükuru, Ytapyĩ kurā puxihkāko ase mokaro wino, tosaio jamihme exikety, ipoko epyrypāko toh nexiase atākyemāko roropa, enery se toh nexiase moro taka toytory se roropa toh nexiase. Ipoenō roropa oūko ase toto winoino. ²⁶Moro ěmepyry ae morohne tyrise ahtao ya, epāko imepỹ mana moro enahkatoh poe, ouruse oehnōko mana moro ehtoh poko. ²⁷Moro ěmepyry ae, sekere kapitōko ropa mase, oturūko mase mokyro epakety maro. Morara ahtao enetupuhpotohme exīko mase Izyraeu tomo a, mame zuaro exīko mā toto, ywy ase Ritonōpo.

Popyra ehtoh oehnōko mana Amō tō pona

25 ¹Ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mükuru, oturuko popyra Amō tō nyrihpyry poko. ³Kaxiko eya xine otato toto ehtohme ywy Ritonōpo Oesēkō nekarory poko: “Tākye mexiatose nuriame Ytapyĩ kurā ritopōpyry eneryke oya xine te, Izyraeu tō nonory enahkatopōpyry eneryke oya xine te, Juta tō arotopōpyry eneryke oya xine imehnō namotome. ⁴Morara exiryke moro poko tākye toehse oexirykōke, ona pōkō enehpōko ase xixi tūtatoh wino oporemākapose xine. Osesarīko mā toto ononorykō po. Anapyrykō epery tōkehko enahnōko mā toto, oekykō suhsuru ěnōko roropa mā toto. ⁵Apatarykō Rapa myakamāko mā toto kameru tō esaryme te, ononorykō myakamāko mā toto kaneru tō esaryme. Moro sã toehse ahtao zuaro exīko matose, ywy ase Oesēkomo.”

⁶— Ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo: “Amarokomo, amonita tomo tahtah tykase, pyhsekyhsekyh tykase roropa tātākyemarykōme. Popyrahme sã Izyraeu tō nonory tokarose oya xine. ⁷Morara exiryke imehnō nonory pōkomo a oekarotorỹko ase. Okyryrykō ematonanohnōko mā toto. Oenahkatorỹko mā toto ipunaka, ahnome tynonoke pyra exīko matose. Tosake pyra exīko matose. Mame zuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.”

Popyra ehtoh oehnōko Moape tomo a

⁸Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

— Ynara karyke Moape tomo a: “Juta nonory pōkō imehnō ahno emero rokē sã nase,” karyke, ⁹epetōkara, etonaketō enehpōko ase, pata tō Moape ehpio kō ewomananō maro etonatohme. Moro pata tō kurehxo exiketō ynara mā toto: Pete-Jeximote te, Paau-Meō te, Kiriataĩ, enara. ¹⁰Ona pōkō enehpōko ase xixi tūtatoh wino Moape tō poremākapotohme Amō tō maro. Mame Moape tō tynonoke exikehnōko mana ahnome exikehnōko roropa mā toto. ¹¹Moape tō wānohnōko ase, mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Etō tō esaka popyra ehtoh oehnōko mana

¹²Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Itamurumehxo Juta tō tyryhmase Etō pōkomo a, toto typoremākase ahtao eya xine. Tymotyēkase toto toemỹpose tahtao xine, naeroro zae pyra Etō pōkō toehse. ¹³Seromaroro Etō pōkō wānohtoh poko ourutorỹko ase: ahno etapāko ase emero porehme okyno tō maro. Totapasēme exīko mā toto etonato po, Etō nonory ripōko ase patāpome, pata Temā poe Tetā

pona. ¹⁴Ypoetory tō, Izyraeu tō ke Etō pōkō etapāko ase. Sam āko Etō pōkō mana, toto zehno jehtoh waro exīko mā toto. Etuarimāko mā toto, zae pyra toehtohkō ehepyryme toto zehno jehtoh enēko mā toto. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Pirixteu tō pona popyra ehtoh oehnōko mana

¹⁵Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

— Itamurumehxo topetōkara tyryhmase mokaro pirixteu tomo a. Moino ro epeme pyra toh kynexine, zehnohxō toexirykōke tonahkase toto eya xine.

¹⁶Seromaroro ourutorŷko ase: osetapāko ase pirixteu tō maro te, keretita tō maro, mame toto enahkapōko ase. Isene exiketō emero pirixteu tō nonory po etapāko ase. ¹⁷Orēpyra sā toto wānohnōko ase, popyra toto nyrihpyry emetakame, toto zehno jehtoh enahnōko mana. Mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Popyra ehtoh oehnōko Tiro pona

26 ¹Mame ēmepury apitorymā po moro nuno po, jeimamyry 11me toehse ahtao yna arotopōpyry poe Papironia pona, Ritonōpo tōturuse ropa ya. Ynara tykase:

²— Ahno mūkuru, pata Tiro pōkō atākyemāko mā toto Jerusarē poremakatoh poko. Ynara kohtāko mā toto: “Jerusarē, kuepekōkara typoremākase mana! Aomōtohkō totapuruhmakase mā kehko, kymarokō omōtohme. Typoremākase aexiryke itamurumehxo tytineruke exīko sytatoše!”

³— Seromaroro ywy, Ritonōpo, ynara āko ase: Pata Tiro, oepekara ase. Imeimehnō nonory pōkō enehnōko ase tuhke etonatohme amaro. Oehnōko mā toto pohkane konōto samo tuna konōto kuaō. ⁴Apatary apuru tō tahkāko mā toto, atapyikō kae exiketō pahnōko roropa mā toto. Mame nono tumehnōko ase, jarao moro topu nomōko ase. ⁵Moroto topu po, tuna konōto rānao, xixi aka tarāpa tō rīko kana anŷnanō mana, anorytohme apatary esahpyry po. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, amaro xine oturukety. Imehnō nonory pōkō oehnōko mā toto osetapase, ematonanohse Tiro po, ⁶tytapemakō ke pata pōkō ameke pyra exiketō etapāko mā toto nono tonorē po. Mame Tiro pōkō zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

⁷Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Papironia poe tuisa Napukotonozo enehnōko ase, imehnō tuisa tō emero motye jamihmehxo exikety, etonatohme Tiro pōkō maro. Inikahpoino oehnōko mana tuhkākō soutatu tō maro, kawaru tō maro, kahu tō etonatoh maro, kawaru po ytoketō maro. ⁸Pata tō pōkō ameke pyra exiketō tonorē po totapasēme exīko mā toto etonatoh po. Nono ahkāko oepetōkara mana, opyi tō rīko mā toto nono ke apuru pona onuhtohme. Osewomatoh tonō anŷnōko mā toto oporemākatohme. ⁹Makina ke topu tō emāko mā toto; apatary apuru kararahnōko mā toto. Kurimene omoxinety ke, atapyikō kae exiketō enahkāko mā toto. ¹⁰Akurū sā putoputoh katoh anŷnōko kawaru tomo, oxiōtōko sā mana putoh katoh ke. Mokaro kawaru tō panaikato, kahu tō arory poko pata omōtoh kuroko aytorykohtao, moro pata typoremāse aexihpyry apuru tō tykytyky āko mā kehko. ¹¹Isoutatu tō, kawaru po

omōnōko mā toto oesemarykō ae, oetapāko mā toto tytapemā ke. Okyryry xikihme exiketō, jamihmākō tomasēme exīko nono pona. ¹²Omōkomory kurā ematonanohnōko oepetōkara, otinerūkō maro. Apatarykō apuru tō itahkāko mā toto, atapyī tō kurā kararahnōko mā toto, nono pona morohne emāko mā toto. Wewe tōkehko, topu tōkehko maro ikararahatopōpyry roropa pahnōko mā toto tuna konōto kuaka. ¹³Oeremiatoh tonō mynyhpākapōko ase, okyryry rira tomo etokehpōko ase. ¹⁴Apatary akoīpyry topuimo rokē inomōko ase jarao tarāpa tō anorytohme kana anŷnanomo a. Moro pata onyripyra ropa exīko mana. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

¹⁵Ynara tykase roropa Ritonōpo pata Tiro pōkomo a:

— Opoemākaporykohtao oserehnōko mokaro mana, tuna konōto ehpio pōkomo, kui kui kary etaryke tyya xine, tapurose aexityā kui karyhtao, aoriikyrykohtao. ¹⁶Mokaro tuna konōto ehpio pōkō tuisary tō owōnōko mā toto tapōkō poe. Tupōkō kurā enekurā kō oūko mā toto, mame tykytyky āko mā toto enaromŷke, porohnōko mā toto nono pona. Oetapatopōpyrykō eneryke tyya xine oserehnōko mā toto yronymryme; tykytyky kakehpyra exīko mā toto. ¹⁷Ynara eremiāko mā toto ohnamoryme:

“Pata imehxo aexihpyry tonahkase!

Ikanarykō, wapu tō tutumehse tuna konōto wino,
typahse mā kehko.

Moro pata pōkō orēpyra toh nexiase tuna konōto esāme,
toto zunō tuna konōto ehpio pōkō nexiase emero porehme.

¹⁸Seromaroro, moro pata poremākatopōpyry po,
ahmōta tō tykytyky āko mā kehko,

moroto exiketō oserehnōko mā toto, moro enahkary eneryke tyya
xine.”

¹⁹Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

— Patāpome orīko ase, pata tytohkase aexihpyry sā tytaōke pyra ipunaka. Nerŷko mase tuna konōto kuao. ²⁰Oemāko ase aorihtyā esaka, pakatokō ekepyry esaka exīko mase. Onomōko ase moroto aorihtyā esao nono zopino pakatokō typoremākase aexityā maro. Jūme apatary po ahno exipyra ropa exīko mā toto. Patame jūme exipyra ropa exīko mase isene exiketō maro sero nono po. ²¹Enaroximatohme orīko ase asā se pyra imehnō ehtohme. Moro sā oenatyry exīko mana. Oupīko imehnō mā repe, yrome oenepyra exīko mā toto. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Tiro hnamotopo

27 ¹Ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mūkuru, eremiako pata Tiro hnamotohme, ³Moro pata, tuna konōto ehpio po, osepekahketyme ynororo imehnō nonory pōkō maro emero porehme, tuna konōto ehpio pōkō maro. Kaxiko, ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

“Pata Tiro, epyrypāko mexiase enekure oehtoh poko.

⁴Tuna konōto oesaryme mana.

Apatary tyrise orinanomo a wapu kurā samo.

⁵Oriryhtao, wewe pinijo tonehse ypy Heremō poe,

wapu kyryry xikihme exiketyme apupari tonehse Ripano poe.

⁶ Wewe karawario tonehse Pasā poe apukuitta tō ritohme,
azarā tō tyrise pinijo ke Xipere poe,
emepory tyrise wewe pokona maafim maro.

⁷ Kamisā tō tyrise mauru panō risemy
Ejitu poe tonehse, kamisa kurano mauru panono risemy,
emeporyme tyxixīse ehpiry poro; moino tonetupuhse kehko.
Jerutume ehtoh tyrise kamisa kurā ke,
ezuezumā ke tonehse ahmōta Xipere poe.

⁸ Pata Tiro, mokaro wapu ao erohketomo apatary pōkō nexiase, emese
kure exiketomo,
apukuitta poko erohketō tooehse toh nexiase pata Xitō poe, Arawate
poe roropa.

⁹ Wewe poko erohketō wapu riry waro toto,
Pipyro pōkō nexiase, emese kure exiketomo.
Wapu ae ytoketō emero rokē tōsepekahse toh nexiase oya, ōsepekahtoh
tao.”

¹⁰ — Soutatu tō Perexia pōkō te, Ritia pōkō te, Ripia pōkō roropa
ākorehmananōme toh nexiase etonatoh po. Tōsewomatohkō kehko tynomose
eya xine atapyī apuru poko, tupuhpyrykō apuru tōkehko maro tynomose.
Imehnō tytoremākase eya xine, imehxo oehtohme. ¹¹ Soutatu tō Arawate poe
toehse toto apatary eraseme toh nexiase apatary apuru po, orutua kō Kamate
poe eraseme toerohse toto tapyi tō kaetoko exiketō poko. Tōsewomatohkō
tyhwyme tynomose eya xine pata apuru poko. Mokaro a apatary tyrise
enekure.

¹² — Mosepekatyase Expania po omōkomory tometakāmase oya xine parata
ke, kurimene ke, exitanio ke, xūpu ke, enara. ¹³ Mosepekatyase Kerexia po te,
Tupau po te, Meseke po, enara. Omōkomory tokamose oya ahno epekahtohme
anamotome ehtohme, metau risē epekahtohme roropa, enara. ¹⁴ Omōkomory
tymyakāmase oya kawaru tō ke emero rokē poko te, kawaru tō roropa
osetapaketō arone te, mura tō roropa Pete-Tokarama poe, enara. ¹⁵ Rote pōkō
tōsepekahse amaro. Omōkomory topekahse tuhke nonory tuna konōto ehpio
pōkomo a maafim ke te, wewe epano ke, enara. ¹⁶ Xiria pōkomo a omōkomory
topekahse tuhke. Topehmase eya xine ezemerauta tō ke te, kamisa kurā
puupura ke, kamisa tyxixīse aehtyamo ke, mauru panō kāsēmā ke, korau
tomo, joia rupi tōkehko ke, enara. ¹⁷ Juta a, Izryaeu maro mōkomo topehmase
tiriiku ke Minite poe, ano zeni ke, azeite ke, otytyko ke, enara. ¹⁸ Tamaxiku
pōkō tōsepekahse amaro roropa, omōkomory topekahse eya xine; topehmase
eya xine eukuru jehnahpyry ke Heupō poe te, kaneru hpoty ke roropa Saara
poe. ¹⁹ Uzau poe eukuru jehnahpyry tonehse te, kurimene risemy te, otytyko
ke roropa omōkomory emetakame. ²⁰ Tetā pōkomo a kawaru āty tō tonehse
omōkomory emetakame. ²¹ Arape tomo a te, Ketaa tamuximākomo a roropa
omōkomory topehmase kaneru mūkuru tō ke, kaneru tō maro, poti tō maro,
enara. ²² Omōkomory emetakame mokaro osepekahketomo a Sapa po, Rama
po roropa topehmase otytyko kurā ke te, joia topu tō typyne exiketō ke te,
uuru ke, enara. ²³ Pata tō Harā te, Kane te, Etē roropa te, osepekahketō Sapa
pōkō, pata Asua poe te, Kiumate poe: emero tōsepekahse toh nexiase amaro.
²⁴ Upo kurā tokamose eya xine, typyne exiketomo te, kamisa tahpire te, upo

emepory tō te, tapyi tō emepory osehta ezuezume, tahpire tōkehko, eary tomo te, kure tyrityamo, enara. ²⁵Omōkomory tarose wapu tō ao oximōme, wapu tō konōto, omoxinety puimananomo.

“Pata Tiro, wapu konōto sã mexiase tymōkomoke pehme omoxĩ samo.

²⁶ Tarose awahtao mya tuna konōto poro apukuita poko erohketomo a, omoro tynerymapose tyryrykane a xixi tūtatoḥ wino, moe, ameke nono poko.

²⁷ Okyryrykō kurākō te tineru tōkehko te omōkomory emero, wapu ao erohketomo: wapu poko erohketō roropa, wewe poko erohketō wapu ao te, osepekahketomo te, soutatu tomo wapu ao, emero porehme tyneryse nakuaka wapu tyneryse ahtao.

²⁸ Wapu ao exiketō kui kui kary, totase tyneryse toto ahtao, totase imehnoḥ a, tuna konōto ehpiōkomo a.

²⁹ Seromaroro moro wapu tō emero turumekase ipoko erohketomo a; toytose toto emero tuna ehpiokoxi isawā pona.

³⁰ Opoko xitāko mā toto yronymyryme, emero porehme, tupuhpyrykō pona nono rīko mā toto, mame oruno pona osētoritorimāko mā toto, toemynyhmarykōke.

³¹ Opokoino tūsetykō sahkāko mā toto, upo amurūko mā toto kamisa topuxiximā risemy, xitāko mā toto yronymyryme, sam āko mā toto.

³² Eremiāko mā toto ohnamoryme, ynara āko mā toto:

‘Onoky nae pata Tiro panono seromaroro tymynyhpāse mā ynororo nakua?’

³³ Omōkomory tarose ahtao, tuna konōto takuohse ahtao oya imeimehnō ahno tuhkākō zamaro mexiase.

Omōkomory kurā, typyne ehtoḥ ke tytineru ke toehse tuisa tomo tuhke sero nono po.

³⁴ Seromaroro zue ao mase tuna konōto kuao.

Tyneryse mase, mya tuna kurohtao tooehse mase.

Omōkomory kurā, mokaro maro emero, amaro erohketomo tyneryse toto amaro tuna konōto kuao.’ ”

³⁵ — Tuna konōto ehpio pōkō emero enaromȳke mā toto moro pokoino. Imehnō nonory tuisary tō enaromȳke mā toto, zuno toto ehtoḥ enēko imehnō mana tymerose sã exiryke ēmytykō pokona. ³⁶ Omoro tonahkase jūme, osepekahketomo sero nono po tōserehse mā toto, enaromȳke mā toto, tonahkarykō zuno mā toto oenahkatopōpyry saaro.

Tiro tuisary wānohtoḥ poko

28 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

² — Ahno mūkuru, pata Tiro tuisary zuruko, ywy, Ritonōpo Oesēkō ynara āko ase eya: “Epyrypaketyme mase, Ritōme osekarōko mase. Ritōme sã typorohse mase tuisa apō po, tuna konōto ōmye. Ritōme oexiry se mase repe, yrome orihketyme mase; ahnome rokē mase Ritonōpo sã pyra.

³Tuarohxo osekarōko mase, Tanieu motye, imehnō nyryry tokare pyra ahtao

ro, otonēsaromepyra mā toto owino, ekarōko mase. ⁴Tuaro oexiryke, emese kure oexiryke roropa tymōkomoke toehse mase, tytineruke roropa, uuru ke, parata ke, enara. ⁵Mosepekatyase imehnō maro, emese kure oexiryke otinerū emākehpyra toehse. Naeroro epyrypāko mase omōkomory kurā tomāse exiryke!”

⁶— Naeroro seromaroro ywy, Ritonōpo Oesēkō ynara āko: “Tuarohxo oekarōko mase, ritō samo. ⁷Naeroro imeimehnō nonory pōkō enehpōko ase, zehnotokomo etonatohme amaro. Omōkomory tōkehko, otinerū roropa enahkāko mā toto, anapoityā emero tuaro oehtoh ke, emese kure oehtoh ke roropa. ⁸Oetapāko mā toto, oemāko mā toto tuna kuaka. ⁹Toehse mokaro ahtao oetapase, ritōme oekarōko ro mahno? Oetapananō ēpataka toehse awahtao ahnome rokē exīko mase, orihketyme, Ritonōpo sā pyra. ¹⁰Orihnōko mase kaikuxi samo, totapase imehnō nonory pōkomo a, Ritonōpo onenetupuhpynomo a. Ywy, Ritonōpo Oesē moro ripōko ase.”

Tiro tuisary orihtopōpyry

¹¹Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya. Ynara tykase:

¹²— Ahno mūkuru, oeremiako oemynyhmaryme, Tiro tuisary hnamotohme; aenatryy eraximāko mana. Kaxiko eya, ywy, Ritonōpo Oesē, ynara āko ase: “Kure mexiase atapuropyra. Tuaro exiketyme mexiase, enekure roropa! ¹³Moroto mexiase Etē po, Ritonōpo narykahpyry po; joia tō ke tamuruse mexiase, rupi tomo te, tiamāte roropa, topazio, periho, onixi te, jasape, sapira te, ezemerauta, karanata, enara. Joia tomo uuru risē nae roropa mexiase, tyrise okyryryme ehtohme moro oritopōpyry po. ¹⁴Ynenohtyā eraseme orine, taporihke exiketyme. Moroto mexiase jesary pyy kurā po, topu tō zemime exiketō rānao mytoase. ¹⁵Zae rokē ehtoh poko mexiase, atapuropyra moino oritopōpyry poe, popyra tyripitory pona oya. ¹⁶Osepekahtoh poko mexiase itamurume, ekamōko roropa. Moro poko awahtao orēpyra mexiase, imehnō zehno toehse mexiase, mame iirypyryme toehse mexiase. Morara exiryke, ynenohtyā ewomaneme awahtao ro kuaropoase jesary pyy kurā poe; topu tō zemime exiketō winoino. ¹⁷Imehnō motye kure mosekaroase enekure oexiryke, tuhkākō ose exiryke rowohpā sā mexiase. Morara exiryke kuemase nono pona, imehnō tuisa tō enaroximatohme. ¹⁸Ajohpe mexiase ōsepekatyry poko ipunaka. Morara exiryke jeahmatohtōnō nuriame tyripose roropa oya. Naeroro apatary tyahkapose ya porehme. Seromaroro oenery se exiketō oruno rokē enēko mā toto tyahkase oexiryke. ¹⁹Omoro tonahkase jūme. Awaro aexityā tōserehse mā toto, tonahkarykō se pyra toexirykōke oenahkatopōpyry saaro.”

Xitō wānohtopo

²⁰Mame ynara tykase Ritonōpo:

²¹— Ahno mūkuru, Xitō pōkō zuruko toto wānopyry poko. ²²Kaxiko eya xine, ywy, Ritonōpo Oesēkō ynara āko ase: “Pata Xitō, oepekara ase. Morara exiryke ynyriry eneryke eya xine, jeahmāko mā toto. Apatary pōkō wānopyryhtao ya, zuaro exīko matose emero, ywy ase Ritonōpo, kure rokē ase. ²³Tyrohsē enehpōko ase oya xine, tuhkākō etapapōko ase apatarykō esemary ae. Imeimehnō nonory poe oehnōko mā toto osetapase amaro

xine, orihnôko apatary pôkô mana. Moraram zuario exîko matose ywy ase Ritonôpo.”

Kure rokê Ritonôpo typoetory rîko mana

²⁴Ynara tykase Ritonôpo:

— Mokaro, Izyraeu zomye exiketomo a, osemazuhme typoihtose; taroino sam kamexipopyra roropa exîko mâ toto omoxino samo te, âtaryka sâ roropa. Zuario exîko mâ toto ywy ase Ritonôpo Oesêkomo.

²⁵Ynara tykase Ritonôpo:

— Izyraeu tō enehnôko ropa ase emero nono poe, sapararahme toto taropose ya morotona, mame zuaro exîko mâ toto kure rokê jehtoh poko. Moroto exiko Izyraeu tō mana tynonorykô po, ynekarohpyry Jako a ypoetory a. ²⁶Moroto exiko mâ toto, towomase, tapyi tō amôko mâ toto, tupito tō po uwa zoko arykâko mâ toto. Imehnō wānohnôko ase ypoetory tō typoihtose eya xine ahtao. Enaromyra Izyraeu tō exîko mana, mame zuaro exîko mâ toto ywy ase Ritonôpo, Izyraeu tō Esemy.

Ritonôpo nekarohpyry Ejitu wānopyry poko

29 ¹Mame êmepiry 12me ehtoh po nuno 10mâ po jeimamyry 10me ehtoh po Izyraeu tō arotopôpyry poe Papironia pona, ynara tykase Ritonôpo ya:

²— Ahno mûkuru, Ejitu tuisary zuruko mokyro wānopyry poko. Kaxiko eya, ynororo, Ejitu pôkô maro emero, tuānohsême exîko mana. ³Kaxiko eya, ynara âko Ritonôpo Oesêkomo: “Oepekara ase, Ejitu tuisary, zakareimo tosary po exikety nakua. Tuna Niro otunaryme ekarôko mase; onyrihpyryme ekarôko mase okyryryme ehtohme repe. ⁴Yrome oka konôto rîko ase ôtary aka. Jomi poe kana tō osexihnôko mâ toto opokona. Otywyhmâko ase tuna Niro kuae nono pona kana tō maro emero tōsexihse opokona. ⁵Oemâko ase kana tō maro emero ona tonorê pona. Moroto oekepyry nomôko mâ toto nono po, tonêse pyra. Oekarôko ase torô tomo a, onokyro tomo a roropa toto zohme. ⁶Mame Ejitu pôkô emero zuaro exîko mâ toto ywy ase Ritonôpo.”

Ynara âko Ritonôpo mana:

— Oya xine toytose Izyraeu tomo takorehmapotohkôme repe; yrome imyxiry werawerame sâ mexiatose. ⁷Takorehmanekôme tyrise awahtao xine Izyraeu tomo a toetahkase sâ mexiatose. Imotarykô tapurose oya xine; îparykô tyryhmapose oya xine. ⁸Morara exiryke, ywy, Ritonôpo Oesêkô, ourutorýko ase: Orutua kô enehpôko ase etonatohme amaro xine. Oetapatorýko mâ toto, ahno tomo, okyno tō roropa, enara. ⁹Patâpome Ejitu exîko mana, ona tonorê samo typôke pyra. Mame zuaro exîko matose ywy ase Ritonôpo.

— Tuna Niro otunaryme ekarôko mase; onyrihpyryme ekarôko mase okyryryme ehtohme, ¹⁰naeroro oepekara ase. Awānohtorýko ase otunary maro. Ejitu nonory tytororo oname tonorê rîko ase, typôke pyra ehtohme, pata Mikitou poe ikurenae pata Asuâ pona inikahpozakoxi te, Etiopia ehpîo pona roropa. ¹¹Ononory kuroko ahno tō ytopyra exîko mana, onokyro tō roropa ytopyra exîko mâ toto ononory kuroko. 40me jeimamyry aropôko Ejitu mana typôke pyra. ¹²Imehnō patâpo tō motye patâpome Ejitu rîko ase.

40me jeimamyry Ejitu patary tō tytohkasēme exīko, imehnō patāpo motye. Ejitu pōkō ripōko ase epaketōme. Emero rokē nono pona epāko mā toto, moroto imeimehnō ahno rānao.

¹³Ritonōpo Oesēkō ynara āko mana:

— Imēipo moro 40me jeimamyry taropose ahtao mokaro Ejitu tō enehnōko ropa ase ahno tō poe, sapararahme toto aropotopōpyrykō poe ya. ¹⁴Ejitu nonory pona inikahpozakoxi toto aropōko ropa ase, toto esahpyry pona ropa. Moroto ahno tuhke pyra exīko mā toto, ¹⁵imehnō ahno sā pyra jamihme pyra exīko mā toto, jūme imehnō ahno onyporemākapopyra exīko mā toto. Ejitu ime hkopyra tyripōko ase imehnō onyporemākaposaromepyra toto ehtohme. ¹⁶Jūme Izyraeu tō ytopyra ropa exīko mā toto Ejitu pona takorehmapotohkōme. Ejitu tō etuarimatopōpyry eneryke tyxa xine azahkuru toehtopōpyrykō enetupuhnōko Izyraeu tō mana, takorehmaporykō se toehse toto ahtao eya xine. Mame zuaro exīko Izyraeu tō mana ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Ejitu poremākāko tuisa Napukotonozo mana

¹⁷Mame ėmepýry apitorymā po, nuno apitorymā po, jeimamyry 27me ehtoh po ahtao Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁸— Ahno mūkuru, etako pahne. Pata Tiro typoremākase Napukotonozo a, Papironia tuisary a. Tysoutatu tō tyrohmanohpose eya omoxinety ke itamurumehxo ipuimatohme eya xine, moro pokoino zūsetykō tohpahse, imotarykō typitypikase. Yrome toiparo rokē moro tyrise eya xine, toerohtamitu epehyry anapoipyra tokurehse toto.

¹⁹— Seromaroro ywy Ritonōpo ynara āko ase: “Ejitu nonory ekarōko ase tuisa Napukotonozo a. Ejitu mōkomory kurā apoīko mana emero porehme arotohme ipoetory tō, soutatu tō epehmatohme. ²⁰Ejitu ekarōko ase Napukotonozo a aerohtamitume, ypoetoryme mokaro soutatu tō toerohse exiryke. Ywy Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase amaro xine.”

²¹— Morara toehse ahtao Izyraeu tō jamihme ripōko ase. Omoro Ezekieu ōtary kurākāko ase jomiry ekarotohme imehnō netaryme emero porehme. Mame zuaro exīko mā toto, ywy ase Ritonōpo.

Ejitu tō wānohnōko Ritonōpo mana

30 ¹Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya. Ynara tykase:

²— Ahno mūkuru, oturuko imehnō netaryme ywy, Ritonōpo Oesēkō nekarohpyry oya. Opre ynara kaxiko:

“Ėmepýry oserehtoh konōto exīko mana!

³Moro ėmepýry ameke pyra mana,
moro ėmepýry ae popyra ehtoh enehpōko Ritonōpo mana,
akurū xinukutume exīko mana, imeimehnō nonory pōkō wānohtohme.”

⁴Etonatoh exīko mana Ejitu po,
etuarimākohxo mā toto Etiopia po.
Tuhkākō totapasēme exīko Ejitu po;
Ejitu nonory poe imōkomory tarosēme exīko mana,
ipatarykō tytohtohkasēme exīko mā kehko.

⁵ Moro etonatoh ao soutatu tō totapasēme exīko mā toto:

Etiopia poe aepyhpyamo te, Ritia poe, Ripia poe, Arapia poe, Kupe poe, ypoetory tō roropa.

⁶Ynara āko Ritonōpo mana:

— Pata Mikitou poe ikurenae pata Asuā pona inikahpozakoxi Ejitu ewomananō totapasēme exīko mā toto etonatoh po. Ejitu tō soutatu tō, epyrypaketō tonahkasēme exīko. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō. ⁷Imehnō patāpo tō motye Ejitu patāpome exīko. Ipatarykō tytohtohkasēme exīko mā kehko. ⁸Ejitu zahkaryhtao ya, ewomananō emero totapase ahtao roropa zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

⁹— Moro ěmepyr̄y toehse ahtao, Ejitu tonahkase ahtao roropa, omi aronanō aropōko ase wapu ae Etiopia pōkō enaroximatohme, putupyra exiketomo. Mame mokaro oserehnōko mā toto, enarom̄yke exīko. Moro ěmepyr̄y oehnōko mana!

¹⁰Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Papironia tuisary, Napukotonozo enehpōko ase Ejitu mōkomory kurā enahkatohme. ¹¹Tysoutatu tō, zehno exiketō, maro oehnōko mana Ejitu enahkase. Tytapema tō ke osetapāko mā toto, ahno etapāko, mame moro nono pehme exīko ahno ekepyr̄y ke. ¹²Tuna Niro apaikapōko ase; toto tuisaryme popyra exiketō ripōko ase. Ejitu tō nonory emero enahkapōko imeimehnō nonory pōkō mana. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

¹³Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ineponāmarykō enahkapōko roropa ase, ritō panō ajohpe exiketō pata Mēpi po. Tuisa tō pyra exīko, Ejitu tō tuisaryme. Mame enarom̄yke morotōkō ripōko ase emero porehme. ¹⁴Ejitu nonory inikahpozakoxi rīko ase patāpome, pata Zoā zahkako ase ikurenae. Pata Tēpa pōkō wānohnōko ase, kowenu esary. ¹⁵Zehno jehtoh ke pata Peruxio wānohnōko ase, pata jamihme exikety Ejitu pono; pata Tēpa mōkomory kurā enahkapōko ase. ¹⁶Apoto zukāko ase Ejitu po; pata Peruxio pōkō sam āko mā toto. Pata Tēpa apuru tō tytohtohkasēme exīko mā kehko, tomasēme exīko nono pona, mame moro pata tynerysēme exīko mana. ¹⁷Nuasemākō pata Heriopori pōkomo, Pupaxite pōkō roropa totapasēme exīko mā toto etonatoh po, imehnō moro pata pōkō tarosēme exīko mā toto namotome. ¹⁸Ejitu jamitunuru tonahkase ahtao ya, orēpyra aehtopōpyr̄y tonahkase ahtao roropa, moro jamitunuru poko toepyr̄ypase toto exiryke, xinukutume kohmānōko pata Tapane po. Akurume exīko Ejitu po, pata tō pōkō emero tarosēme exīko imehnō nonory pona namotome. ¹⁹Moro s̄a Ejitu pōkō wānohnōko ase, mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Tuisa apory tytahkase

²⁰Mame ěmepyr̄y 7mā po, nuno apitorymā po, jeimamyry 11mā po Izyraeu tō arotopōpyr̄y poe Papironia pona Ritonōpo tōturuse ya. Ynara tykase:

²¹— Ahno mūkuru, Ejitu tuisary apory toiro tytahkase ya. Mame moro onymyhp̄yra tokurehse toh nexiase, topoza onyripyra roropa toto, ekurākatohme jamihme ehtohme ropa tapema ke etonatohme ropa.

²²Seromaroro, ywy Ritonōpo Oesēkō ynara āko: Mokyro Ejitu tuisary epekara ase. Apory asakoro itahkako ase, apory kurano te, apory itahkahpyr̄y

roropa, itapemā epukāko mana emahpoe. ²³ Ejitu pōkō sapararahme aropōko ase imeimehnō nonory pona sero nono po. ²⁴ Mame Papironia tuisary apory tō rīko ase jamihme, ytapemā rīko ase emahpokoxi. Yrome Ejitu tuisary apory tō tahkāko ase. Morarame pusuh āko mā ynororo; orihnōko mana topekara ēpataka. ²⁵ Yje! Ejitu tuisary jamihme pyra tyripōko ase, mame Papironia tuisary a yjemitunuru ekarōko ase. Ytapemā ekaroryhtao eya, moro anymyryhtao eya Ejitu winakoxi, zuaro exīko mā toto emero ywy ase Ritonōpo. ²⁶ Sapararahme Ejitu pōkō aropōko ase imeimehnō nonory pona. Morarame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Wewe apupari sã Ejitu mana

31 ¹ Morarame ěmepýry apitorymã po, nuno oseruao ehtoh po, jeimamyry 11me ehtoh po Izyraeu arotopōpyry poe Papironia pona, tōturuse Ritonōpo ya. Ynara tykase:

²— Ahno mūkuru, Ejitu tuisary zuruko ipoetory tō tuhkākō maro. Ynara kaxiko:

“Jamihmehxo mase, orēpyra rahkenel!

Oty sã oekarōko ah?

³ Wewe apupari sã mase Ripano pono, tamorihke kurā ke, jerutume kure wewe mosahxo exikety samo, kae akurū pona.

⁴ Tuna nae nexiase moro wewe ahtanohpotohme, tuna tomo nono zopino, kaehxo moro wewe ahtanohpotohme.

Moro wewe esary tohxikase, iporiry ae tuna taropose imehnō wewe tō pona emero itu htakuroko.

⁵ Kure tohxikase exiryke moro apupari tahtase imehnō wewe motye, amoriry tō zumo toehse, mosa roropa.

⁶ Torō tomo a emero rokē tym̃ tyrise amoriry po; moro zopino onokyro tomo a toemūkuase toto, jerutume wewe zopino, moroto tōseremase ahno tomo.

⁷ Enekure moro wewe kynexine kaetokohxo roropa tamorihke mosahxo exiketō ke!

Imity roropa mya tomōse nono aka tuna pona.

⁸ Imehnō apupari Ritonōpo narykahpyry tō isã pyra nexiase.

Wewe xipirexite amoriry isã pyra nexiase.

Wikeira tō amoriry isã pyra nexiase roropa.

Wewe tō emero Ritonōpo narykahpyry tō isã pyra nexiase, enekure hkopyra toh nexiase.

⁹ Moro wewe enekure tyrise ya tamorihke tuhke.

Etē po, Ritonōpo narykahpyry wewe tō emero isã se toh nexiase repe.”

¹⁰— Seromaroro ywy, Ritonōpo Oesēkomo, ourutorỹko ase imeĩpo ehtoh poko. Moro wewe tahtase itamurume, mosahxo toehse; zupuhpyry akurū pona toeporehkase; yrome zumo ahtaryhtao itamurumehxo toepyrpase.

¹¹ Morara exiryke, moro wewe turumekase ya, iporemākāpōko ase imepỹ nonory tuisary a. Moro wewe rīko mana inyrihpyry popyra ehtoh emetakame samo. ¹² Akohnōko zehnotokō, imehnō nonory pōkō mana; moroto irumekāko mā toto. Amoriry tō itahkatyā epukāko mā kehko emero jakanahmā pona, emero ypy tō pona roropa moro nonory po. Imehnō nonory pōkō moroto

exiketō wewe jerutu po esyryhmāko mā toto moro poe. ¹³Torō tō porohnōko mā toto moro wewe aepukahpyry pona, onokyro tō roropa ytoytōko mā toto amoriry tō poro. ¹⁴Mame taroino jomiry omi poe wewe tō emero, tohxikase ahtao ro, moro wewe kae ehtoh sã exipyra exīko mā toto, amoriry tō eporehkara exīko mā toto akurū pona. Mame emero orihnōko mā kehko, ahno orihketō samo, aorihtyā esaka ytōko mā toto.

¹⁵Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Moro wewe tyhtose ahtao aorihtyā esaka, tuna ke nono zopino moro wewe nerymapōko ase, ihnamoryme. Tuna tō etypohkapōko ase iporiry tō roropa tuhkākō etypohkapōko ase. Toorihse moro wewe exiryke ikohmākapōko ase ypy tō Ripano po. Wewe tō itu htao emero aremānōko mā kehko. ¹⁶Moro wewe emaryhtao ya aorihtyā esaka moro panaikato aepukahpyry ahno tō tykytyky kamexipōko mana. Wewe tō emero Etē po te, wewe tō Ripano po roropa, enekure exiketomo te, kure tohxikase exiketomo te, aorihtyā esaka aytotyamo tākye exīko mā toto aepukahpyry poko. ¹⁷Imaro ytōko mā toto aorihtyā esaka imehnō aorihtyā maro ehtohme. Mame mokaro emero moroto wewe jerutumā po aexityā sapararahme exīko mā toto imeimehnō nonory poro.

¹⁸— Moro wewe Ejitu tuisaryme mana ipoetory tō maro emero. Imehnō wewe tō Etē po motye nexiase, mosahxo, enekurehxo. Yrome seromaroro imehnō wewe tō sã Etē po, aorihtyā esaka yhtōko mana oximōme ehtohme imehnō Ritonōpo omipona pyra exiketō maro, totapase exiketō maro etonatot po. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Ejitu tuisary zakareimo sã mana

32 ¹Moraramē ěmepýry apitorymã po, nuno 12mã po, jeimamyry 12mã po Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona Ritonōpo tōturuse ya. Ynara tykase ynororo:

²— Ahno mūkuru, Ejitu tuisary enaroximako popyra ehtoh oepýry poko eya. Ynara kaxiko eya: “Reão sã mase imeimehnō nonory pōkō rãnao mase. Yrome zakareimo sahxo mase epýko, ytoytōko nakua. Opupuru ke tuna xikurōmãko mase, ikurepato ke. ³Ahno tō tuhkākō tōximōse ahtao, ywy, Ritonōpo Oesē, āpoiko ase tarāpa ke. Morararo otywyhmapōko ase eya xine tuna ehpikoxi. ⁴Orumekāko ase ona tonorē po. Nono pona oemāko ase. Mame torō tō emero enehpōko ase onokyro tō maro opū ōtohme. ⁵Opū riko ase ypy tō pona, pehme jakanahmã riko ase opū imotahpyry ke. ⁶Omunuru ke nono ehxikāko ase ypy tō pona, tuna tō pehme roropa exīko mana. ⁷Oenahkaryhtao ya kapu apurūko ase, xirikuato tō ezechkō ase. Xixi osenepýra tyripōko ase akurū mykae, nuno roropa saerehkara exīko mana. ⁸Ezuru tō kapu ao emero ezechkō ase. Ononory tykohmāsēme exīko mana xinukutume. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

⁹— “Tonahkasēme exīko mase, mame tuhkākō, imeimehnō nonory pōkō torētyke exīko mana, oenahkatopōpyry poko tutuarōtanohpose toto ahtao ya, ipoko onetapitopyra exiketomo. ¹⁰Osenuruhkākō mā toto ynyriry poko oya. Ituisary tō enaromýke exīko mā toto ytapemã anymyryhtao ya toto neneryme. Mame oepukaryhtao tykytyky āko mā toto emero, toorikyrykō zuno.”

¹¹— Ynara āko ro Ritonōpo Kuesēkō Ejitu tuisary a: “Papironia tuisary oehnōko oya etonatohme. ¹²Yneneryme mokaro soutatu tō, zehnohxō exiketō tytapema ke Ejitu pōkō etapāko mā toto, tuhke miumākō etapāko mā toto. Okyryrykō kurā, ipoko oepyrypatopōpyry enahkākō mā toto, opoetory tō etapāko roropa mā toto. ¹³Oeky tō pui tōkehko etapāko ase emero tuna ētoh pūto. Ahno pyra exīko, pui tō pyra roropa, tuna xikuromanano pyra exīko mā ipunaka. ¹⁴Otunarykō akusasame tyripōko ase, otunary tō mynytyyme sā tyripōko ase. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō. ¹⁵Mame Ejitu nonory riryhtao ya patāpome, isene exiketō moroto tonahkase roropa ahtao ya, imehnō nonory pōkō zuaro exīko ywy ase Ritonōpo.”

¹⁶— Moro enaroximatohe pōko eremiāko mā nohpo tomo, imehnō nonory pōkomo Ejitu hnamoryme, inonory pōkō maro emero. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, oturunō.

Aorihtyā esary

¹⁷Mame ēmepyyry 15mā po, nuno apitorymā po, jeimamyry 12mā po, Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona, ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁸— Ahno mūkuru, oxitako imoihmākō Ejitu pōkō pōko. Mokaro ihnamoko. Toto aropoko imehnō ahno jamihmākō maro aorihtyā esaka. ¹⁹Ynara kaxiko: “Imehnō motye enekure hmatou?

Yhtōko matose aorihtyā esaka, Ritonōpo omipona pyra aexityā maro.”

²⁰— Ejitu pōkō epukāko mā toto imehnō etapatyā maro etonatohe tao. Totapasēme exīko mā toto emero Ejitu pōkomo. ²¹Orēpyra aexityamo te, Ejitu tō akorehmahpōkō roropa Ejitu tō omikākō mā toto aomomyryhtao aorihtyā esaka. Ynara āko mā toto opore: “Moxiā Ritonōpo omipona pyra aexityā totapase etonatohe po, tyhtose toto xiāro, taro ehtohme.”

²²— Moroto Axiria mana isoutatu tō ekepyry maro zomye. Toorihse toh nexiase etonatohe po. ²³Mokaro ekepyry zonētopōpyry myahxo mana aorihtyā esary kurohtao. Ipoetory tō, soutatu tō totapase etonatohe po. Ekepyry tō zonētohe Axiria zonētopōpyry zomye mā toto. Osemazuhme orihpyra ro toto ahtao imehnō isene exiketō tykytyky tykamexipose enaromŷke tyripōse eya xine.

²⁴— Erāo soutatu tō moroto mana, moro zomye aorihtyā ekepyry zonētohe mā kehko. Totapase toto emero etonatohe po, Ritonōpo omipona pyra toto ahtao ro, tyhtose toto aorihtyā esaka. Orihpyra ro toto ahtao imehnō torehse eya xine. Yrome seromaroro toorihse mā toto, typore māse rokene. ²⁵Erāo tohrame mana soutatu ekepyry tō rānao, totapase aexityā etonatohe po. Jomye soutatu tō ekepyry zonētopōpyry mā kehko. Ritonōpo omipona pyra toh nexiase; totapase toh nexiase emero etonatohe po. Orihpyra ro toto ahtao imeimehnō enaromŷke tykamexipose eya xine, yrome seromaroro toorihse toto, typore mākase toto, oximaro mā toto imehnō aorihtyā maro, totapase aexityā etonatohe po.

²⁶— Meseke nonory Tupau nonory roropa moroto mā toto. Toto zomye isoutatu tō ekepyry zonētohe mā kehko. Ritonōpo omipona pyra toh nexiase; totapase toto emero etonatohe po. Yrome orihpyra ro toto ahtao imeimehnō isene exiketō enaromŷke tyripōse eya xine toto nonory po. ²⁷Toto ekepyry ononēpyra toh nexiase omi kurā ke, pake orēpyra exiketō zonētopōpyry

samo. Mokaro ekepyry tonēse ipyrekō maro itapemā kō maro roropa zupuhpyrykō zopino, tōsewomatohkō tokepyry pona tyrise roropa. Mokaro orēpyra toexirykōke imehnō enaromŷke tyripose eya xine isene exiketō nonory po.

²⁸— Moro sã Ejitu tō takurimosēmē exīko Ritonōpo omipona pyra aexityā rānao te, etapahpyry tō maro, etonato po.

²⁹— Etō tō moroto mana tutuisarykō maro, kowenu poko erohketō maro roropa. Soutatu tō orēpyra toh nexiase, yrome seromaroro imihme mā toto aorihtyā esao, Ritonōpo omipona pyra aehtyā maro te, etonato po etapatyā maro.

³⁰— Tuisa mūkuru tō inikahpoe exiketō moroto mā toto emero, Xitō pōkō maro aorihtyā esao toorihse toto Ritonōpo omipona pyra ro toto ahtao. Jamihme toehtopōpyryke imehnō enaromŷke tyripose eya xine, yrome seromaroro tyhtose toto, omi kurā maro pyra, imehnō maro etonato po etapahpyry tō maro. Moroto imihme mā toto. Mokaro maro typoremākase toto, oximaro tyhtose toto aorihtyā esaka.

³¹— Mokaro eneryke Ejitu tuisary a emuhkehnōko mana, typoetory soutatu tō imoihmākō eneryhtao, tonahkase toto ahtao etonato po! āko Ritonōpo Kuesēkō mana.

³²— Imehnō isene exiketō enaromŷke tyripose ya Ejitu tuisary a, yrome ynororo isoutatu tō maro totapasēmē exīko emero porehme, imihme exīko mā toto Ritonōpo omipona pyra exiketō maro. Osetapato po totapase toh nexiase. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Erase ahno maro

(Ezekieu 3.16-21)

33 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mūkuru, oekyry tō zuruko etonato po oepyyro poko ononory pona. Osetapato enepyyryhtao ya, toiro orutua menekāko morotōkō mana eneneme ehtohme. ³Epetōkara oepyyro eneryhtao eya, rue etōko mana ahno tō tuarōmatohme emero porehme. ⁴Mame moro rue etaryhtao ahno a yrome oty kara rokē ynororo ahtao totapasēmē exīko mana. Mame toorihse mokyro ahtao eyame ro otato pyra toehse aexiryke. ⁵Totapase ynororo otato pyra exiryke turutoh onymoipyra toehse ynororo. Māpyra otato ynororo ahtao epary te, osepynanopyry. ⁶Yrome epetōkara oepyyro eneryhtao enene a, mame rue onetopyra ynororo ahtao imehnō zurutohme, otarame epetōkara oehnōko, mokaro iirypyryme exiketō etapāko mana. Morara ahtao mokyro enene zae pyra ehtopōpyry epehmapōko ase eya mokaro orihpōpyry emetakame.

⁷— Seromaroro, ahno mūkuru, eneneme orīko ase Izryaeu tō emero zurutohme oya. Zurutoh ekarōko ase oya ekarotohme eya xine. ⁸Ynara ekaroryhtao oya: “Ahno popyra exikety orihnōko mana,” yrome mokyro onurupyra awahtao popyra toehtoh rumekatohme eya osepynanohtohme, orihnōko mokyro mana, tyrypyhpyke ro, yrome zae pyra mase ya, mokyro orikyry epehmapōko ase oya. ⁹Yrome popyra exikety zururuhtao oya, yrome tyrypyry onurumekara ynororo ahtao, orihnōko mana tyrypyhpyke ro, yrome omoro orihpyra mase.

Onoky epehmāko nae?

¹⁰ Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru, Izyraeu tō omihpyrykō ekaroko ropa eya xine. Ynara āko mā toto: “Yna rypyry popyra, yna ehtopōpyry omoxī sā yna a. Osenahkāko ynanase. Oty rīko ynanae orihpyra yna ehtohme?” ¹¹ Mame ynara kaxiko eya xine: Ywy, Ritonōpo Oesēkō, jūme isene Exiketyme ase. Iirypyrymākō orikyry yzamaro pyra mana. Tyrypyrykō rumekary sehxo hano eya xine isene toto ehtohme. Izyraeu tomo, oorypyrykō poko oehtohkō etypohkatoko. Oty katohme oorikyrykō se rokē hmatou?

¹² — Seromaroro ahno mūkuru, kaxiko Izyraeu tomo a: zae ehtoh poko exikety tyrypyry poko toehse ahtao inyrytā zae aehtopōpyry pokoino onypynanohpyra mana. Yrome imep̄y popyra exikety a tyrypyry rumekaryhtao, ipoko pyra toehse ahtao, mokyro onuānohpyra exīko ase; zae exikety iirypyryme toehse ahtao orihnōko mana. ¹³ “Isene exīko mase,” karyhtao ya zae ehtoh poko exikety a, yrome popyra ehtoh poko toehse ynororo ahtao, kure toehtopōpyry ipune ekaroryke osepynanohtohme, wenikehnōko ase inyrytā kurā poko. Iirypyry emetakame orihnōko mana. ¹⁴ Morararo: “Orihnōko mase,” karyhtao ya popyra exikety a, mame tyrypyry rumekaryhtao eya zae ehtoh poko rokē toehtohme, ¹⁵ ynara samo: imep̄y mōkomory ekarory ropa ahtao esemy a te, inematonanopyhpyry ekarory ropa ahtao te, zae ehtoh poko rokē toehse ahtao, isene exīko mana, orihpyra mana. ¹⁶ Iirypyry korokāko ase. Isene exīko mana zae ehtoh poko toehse exiryke.

¹⁷ — Mame oekyry tō ynyriry zae pyra ekarōko mā toto! Yrome mokaro nyryry zae pyra mana! ¹⁸ Zae ehtoh poko exikety eramaryhtao zae toehtoh winoino tyrypyry poko toehtohme orihnōko mana moro pokoino. ¹⁹ Popyra exikety eramaryhtao zae ehtoh poko toehtohme, isene exīko mana moro pokoino. ²⁰ Yrome, Izyraeu tomo, ynyriry zae pyra ekarōko matose. Etatoko pahne āpiakatoryko ase onyrytākō pokoino.

Jerusarē poremākatopōpyry poko

²¹ Mame ėmep̄y 5me ehtoh po, nuno 12mā po, jeimamyry 12me aehtoh po Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona, ahno Jerusarē poe aepahpyry toeporehkase juruse: “Pata Jerusarē typoremākase mana,” tykase. ²² Kokonie koko, oehpyra ro mokyro ahtao, Ritonōpo jamitunuru ymaro nexiase, ȳtary tukurākase eya. Mame tōmehse ahtao, mokyro toeporehkase ahtao jomiry tokarose ropa Ritonōpo a ya.

Ahno rypyry

²³ Ynara tykase Ritonōpo ya:

²⁴ — Ahno mūkuru, pata tō tytohkase exiketō pōkō Izyraeu nonory po ynara āko mā toto: “Aparāo toiro rokē kynexine. Mame sero nono emero tokarose eya. Tuhke sytatose seromaroro, naeroro kuesarykōme toehse mana.”

²⁵ — Kaxiko mokaro a ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase: “Amarokō tōsē ōnōko matose munu maro, imehnō neahmary eahmāko matose te,

imehnō etapāko roropa matose. Oty katohme ononoryme sero nono ekarōko matou? ²⁶Atapemākō ke openetatohkō riko matose. Zae pyra matose. Imehnō pyxiā poko matose. Oty katohme ononoryme sero nono ekarōko matou?”

²⁷— Kaxiko eya xine, ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase oya xine: Mokaro patāpo tō pōkō totapasēme exiko mā toto. Mokaro jarao exiketō ona pōkō roropa tosekasēme exiko mā toto onokyro tomo a. Mokaro tōtonēse exiketō ypy tō poro, oramao aotonētyā roropa orihnōko mā toto tyrohsē ke. ²⁸Moro nono ripōko ase ona tonorēme, patāpome roropa. Ajamitunurukō, ipoko oepyrpatopōpyry, enahketyme exīko mana. Ypy tō Izyraeu tō nonory po typōke pyra exīko mana. Ikuroko ytoketō ytosaromepyra exīko mā toto. ²⁹Mokaro tuānohse ahtao ya popyra toto ehtoh poko, inonorykō patāpome tyrise ahtao ya zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Urutō omihpyry etary poko

³⁰Ynara tykase Ritonōpo:

— Ahno mūkuru, oekyry tō otururuhtao oximaro pata apuru tō pūto te, tapii omōtohtao roropa opoko oturūko mā toto. Ynara āko: “Ehmaropa zuaro kuehtohme, otara āko Ritonōpo kyia xine nahe seromaroro,” āko toto. ³¹Naeroro oximōnōko mā toto tuhkākomo ōmiry etatohme tyia xine repe, yrome otato pyra mā toto. “Kurā potu aomiry nase, Ritonōpo eahmāko ynanase,” āko mā toto. Yrome tineru apoiry se rokē mā toto. ³²Eremiaketye sā rokē mase ōpeneri poko eremiāko, haapa etone roropa. Ōmiry etāko toh mā repe yrome omipona pyra mā toto. ³³Imēipo emero toehse ahtao ōmihpyry ae ro, morohne exīko mā rahkene, moro sā toehse ahtao zuaro exīko mā toto urutō nexiase toto rānao.

Izyraeu tō kaneru sā mā toto

34 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mūkuru, Izyraeu tō tamuximākō zuruko. Ynara kaxiko eya xine ywy, Ritonōpo Oesēkomo, ynara āko ase eya xine: “Amarokō tamuximākomo, Izyraeu tō kaneru ewomane sā matose, yrome kaneru tō pyno pyra matose, osepyno rokē matose. Naeroro tuānohsēme exīko matose. ³Kaneru suhsuru ēnōko matose, upo kurā amurūko matose kaneru hpoty risemy te, kaneru tō kurā etapāko matose ōtykōme, yrome kure toto onyripyra matose. ⁴Jamihme pyra exiketō onepinohpyra matose kure pyra toto ahtao te, tyryhmase toto ahtao onukurikara matose, tātapiakase toto ahtao tytahse roropa toto ahtao toto onupipyra matose. Yrome matose orēpyra sā ypoetory tō ryhmāko matose zehnotokō samo. ⁵Mame tosēke pyra toto exiryke sapararahme toehse toto. Tosekase toto onokyro tomo a, tōse roropa toto eya xine. ⁶Jeky tō kaneru tō tahnōko mā toto somohmā poro te, ypy tō emory poro, enara. Emero rokē pona toytose toto sapararahme. Morararo toto zupise ytopyra mā toto, enehse xine ropa.”

⁷— Naeroro, kaneru ewomananomo etatoko pahne, ywy, Ritonōpo Oesēkō oturūko ase oya xine: ⁸“Ywy, isene exikehpyra Exikety, jomiry etapōko ase oya xine. Kaneru ewomananō pyra jeky tō exiryke tyryhmase mā toto, tosekase mā toto, tōse onokyro tomo a. Ypoetory tō kaneru ewomananō ytopyra tokurehse toto exiryke zupise xine. Osepyno rokē toh nexiase, jeky tō

pyno pyra. ⁹Naeroro, amarokō, kaneru ewomananomo etatoko pahne. ¹⁰Ywy, Ritonōpo Oesēkō, ourutorỹko ase, oepekōme pyra ase. Owinoino xine jeky tō puxihkāko ase, kaneru ewomananōme pyra oritorỹko ropa ase. Kaneru ewomananōme orohmanohpopyra xine ase osepyno rokē oexirykōke. Jeky tō pynanohnōko ase owinoino xine toto onōpyra oehtohkōme.”

Kaneru esē kurano

¹¹— Ywy, Ritonōpo Oesēkō, ourutorỹko ase ywy roro jeky tō zupīko ase, toto enehnōko ropa ase. ¹²Toky tō enehse ytōko kaneru ewomananō mana sapararahme aexityamo, moro sã jeky tō enehnōko ropa ase emero rokē poe, morohne pona sapararahme taropose toto moro ěmepyrỹ xinukutumã po, iporemākatorōpyry po, enara. ¹³Imeimehnō nonory poe toto enehnōko ropa ase oximōme toto ehtohme, toto enehnōko ropa ase inonorykō pona. Toto arōko ase ypy tō pona, Izyraeu tō nonory pona, moroto iporiry tō pūto toto nahpāko ase, ahno esary tō po emero. ¹⁴Inahpatorỹko ase onahpoty kurã ke, ypy tō po Izyraeu tō nonory po, jakanahmã po roropa, ona tō po emero onahpoty kurã nae ahtao Izyraeu tō nonory po. ¹⁵Ywy roro jeky tō ewomaneme exīko ase, osa kurã menekāko ase kaneru tō oserematohme. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

¹⁶— Kaneru tō itahtyã zupīko ase, tãtapiakase aexityã enehnōko ropa ase, tyryrhmasẽ exiketō epinohnōko ase, kure pyra exiketō kurākāko roropa ase. Yrome mokaro tupune exiketō, tykasere roropa exiketō enahkāko ase, kaneru ewomane zae ehtoh poko exiketyme jexiryke.

¹⁷— Ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase oya xine, jeky tomo: “Āpiakatorỹko ase emero porehme; kure ehtoh poko exiketomo, popyra exiketō winoino te, kaneru tō poti tō winoino, enara. ¹⁸Toitoine matose tuesapare awahtao xine onahpoty enapyry poko akoīpyry tūtūmāko matose; tuna akusasamã tōse oya xine ahtao, moro tuna onynomohpyry xikuromāko matose opupurukō ke. ¹⁹Mame imehnō jeky tō onynomohpyrykō enahnōko mã toto onutūtūmahpyrykomo, tuna ěnōko mã toto tyxikuromase ahtao oya xine opupurukō ke.”

²⁰— Naeroro seromaroro ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase oya xine: Ywy roro āpiakatorỹko ase kaneru tō tupune exiketomo te, tupunatãse exiketomo, enara. ²¹Mokaro akuruhtahtyã tupurohmase oya xine, jamiħmehxo exiketomo a, oretyrykō ke jamiħme pyra exiketō taropose oya xine owinoino xine. ²²Yrome jeky tō pynanohnōko ase, onutuarimapopyra xine exīko ropa ase. Toto apiakāko ase emero, kaneru kurākō popyra exiketō winoino. ²³Tuisa ekarōko ase jeky tomo a ypoetory Tawī panono, toto esēme toiroro ehtohme. Toto esēme exīko mã ynororo, toto pyno exīko mana. ²⁴Ywy, Ritonōpo, toto Esēme exīko ase, mame tuisa ypoetory Tawī samo toto tuisaryme exīko mana. Ywy, Ritonōpo, oturuno. ²⁵Mame jomiry etapōko ase eya xine, toto ewomatoħ ya waro toto ehtohme. Onokyro tō enahkapōko ase okyno esekanano, Izyraeu tō nonory po. Mame jeky tō kaneru tō enaromyra exīko mã toto ona po, nyhnōko mã toto itu htao roropa.

²⁶— Kure rokē jeky tō rīko ase, moroto toto ehtohme jesary ypy kurã zomye. Mame ise toto ahtao konopo kurã enehpōko ase toto pona, itamurume. ²⁷Wewe tō eperytāko, tupito tō roropa tykyrysã ekarōko tiriiku

tōkehko, mame torētyke pyra exīko mā toto emero porehme tosarykō po. Ypoetory tō keti tō tamohse ahtao ya, typynanohse toto ahtao ya irohmanohponanō winoino, zuaro exīko emero mā toto ywy ase Ritonōpo. ²⁸Mame onutuarimapopyra exīko imehnō nonory pōkō mana, onokyro tō toto onese kara roropa exīko mā toto. Towomanেকে exīko mā toto, onerehpyra imehnō exīko mana. ²⁹Nono kurā ekarōko ase eya xine otyro zamaro exikety. Mame omise exikehnōko Izyraeu tō nonory pōkō mana. Toto onypoihtopyra exīko imeimehnō nonory pōkō mana. ³⁰Izyraeu tō ewomary ya waro exīko mā toto emero porehme, ypoetoryme Izyraeu tō ehtoh waro exīko roropa mā toto. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

³¹— Amarokomo, jeky tomo, kaneru sã matose ya tynahpase exiryke ya, ahnome matose, ywy ase Ritonōpo Oesēkomo! āko Ritonōpo mana.

Etō tō wānohtopo

35 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya: ²— Ahno mūkuru, oturuko Etō nonory pōkō wānohtoh poko ya. ³Kaxiko moro pōkomo a ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase: “Ypy tō pōkomo Etō nonory po, oepekara ase! Oname tonore oesarykō rīko ase, typōke pyra. ⁴Apatary tō poremākapōko ase, tytohtohkase nono po, patāpome exīko mā kehko. Mame zuaro exīko matose ywy ase Ritonōpo.

⁵— “Moino ro Izyraeu tō epekaramexiatose. Mame tuānohse toto ahtao ya, typore mākaposē toto ahtao iirypypirykō emetakame, taorihmapose toto oya xine. ⁶Morara exiryke ywy, isene Exiketyme jexiryke ynara āko ase oya xine: etonakehpyra exīko matose; imep̄y pona oytorykohtao osetapāko ro matose. Zae pyra mexiatose imehnō etapary poko, naeroro amarokō roropa totapasēme exīko matose. ⁷Ypy tō Etō nonory po ona tonorēme tyripōko ase; moro rānakuroko ytoketō etapāko ase emero porehme. ⁸Moro ypy tō zōtōko ase aorihtyā ekepyry tō ke, somohmā tō roropa. Etonatoh po etapatyā tō ekepyry tō ke jakanahmā pehkāko mana ahno ekepyry ke, iporiry tō roropa pehkāko. ⁹Ononorykō rīko ase ona tonorēme typōkē karamexi. Jūme apatary tō roropa patāpome exīko mā kehko. Mame zuaro exīko matose ywy ase Ritonōpo.

¹⁰— “Izyraeu tō esēme mosekaroatose, Juta tō maro, inonorykō maro. Mame inonorykō apoitoh mekaroatose, ywy, Ritonōpo toto esēme, moroto jahtao ro. ¹¹Morara exiryke ywy, Ritonōpo, jūme isene Exiketyme ynara āko ase: Oepehmatorykō ase mokaro zehno oehtohkō emetakame te, zumoxike oehtohkō emetakame te, toto se pyra ipunaka oehtohkō emetakame, enara. Zuaro exīko mā toto awānohtorykō ase onyrihpyrykō emetakame. ¹²Mame zuaro exīko matose ywy, Ritonōpo, ōmirykō etase Izyraeu tō ypy tō po jyhtomaryme. Ynara matose: ‘Izyraeu tō ypy tō typōke pyra toehse kuesarykōme sapoitone.’ ¹³Moro sã tuhke rokē epyrypāko mexiatose jyhtomaryme, moro totase ya.”

¹⁴Ynara āko Ritonōpo mana:

— Imeimehnō nonory pōkō emero atākyemāko mā toto opore mākaporykohtao ya, ¹⁵amarokō atākyemary saaro ykyryry Izyraeu tō nonory oname tonorē toehse ahtao. Moro saaro ypy tō emero Etō nonory po ona tonorēme exīko mana. Mame ahno emero zuaro exīko ywy ase Ritonōpo.

Kure rokē Izyraeu tō rīko Ritonōpo mana

36 ¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Ahno mūkuru, ypy tō poko oturuko Izyraeu tō netaryme, jomiry etatohme eya xine; ywy, ²Ritonōpo Oesēkō, ynara āko: “Izyraeu tō epetōkara ynara tykase toto: Tākye sytatose! Izyraeu nonohpyry moro ypy tō pakatokō kuesarykōme toehse mana, ohkato!”

³— Seromaroro oturuko imehnō netaryme, ywy, Ritonōpo Oesēkō, omiryne: Ypy tō Izyraeu nonory po tapoise ahtao imehnō nonory pōkomo a, ikyryry kurā tomatonanohse ahtao roropa eya xine, Izyraeu tō tomīnose eya xine, emero. ⁴Morara exiryke seromaroro ypy tō Izyraeu nonory po etatoko ke, ywy, Ritonōpo Oesēkō omiry ypy tomo a, somohmākomo a, iporiry tomo a, jakanahmā tomo a, itohkatyamo a te, patāpo tomo a tomatonanohse aexityamo ahno tomo a ehpio pōkomo te, tomīnose aexityamo, enara.

⁵— Ywy, Ritonōpo Oesēkō, zehno toehse jexiryke mokaro imeimehnō nonory pōkō tupokase ya, Etō tō maro, tuānohsēme exiko mā toto, tākye toehse toexirykōke iirypyryme roropa tukurohtao xine Izyraeu tō wānopyry ya eneryke tyya xine. Ynonory tapoise eya xine, ona tō maro tosarykōme, toky tō esaryme.

⁶— Morara exiryke, ahno mūkuru, oturuko Izyraeu tō nonory poko; kaxiko ypy tomo a te, somohmākomo a, iporiry tomo a, jakanahmā tomo a roropa: ywy, Ritonōpo Oesēkō, zehno sā oturūko ase zumoxike jexiryke, tomīnose oexirykōke mokaro nono pōkomo a.

⁷— Ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase: mokaro nono pōkō omye exiketō typoremākasēme exiko mā toto. ⁸Yrome ypy tō po Izyraeu nonory po wewe tō arýtāko ropa, eperytāko roropa anapyrykōme, Izyraeu tomo ypoetory tomo. Okynā pyra oehnōko ropa matose apatarykō pona. ⁹Amaro xine ase. Jomi poe ekurehpyra matose, otupikō poko erohnōko ropa matose, otyro tōkehko arykatohme ropa. ¹⁰Amarokō emānōko matose. Pata tō po osesarīko matose, itohkatyā rīko ropa matose. ¹¹Amarokō emākapōko ase oeky tō roropa pui tōkehko emākapōko ase. Tuhkehxo exiko matose pake oehtopōpyrykō motye, tuhke oemūkuāko matose. Moroto oesarykō po kure rokē oripotorýko ase pake oehtopōpyrykō samo, itamurumehxo tymōkomoke exiko matose. Mame zuaro exiko matose ywy ase Ritonōpo. ¹²Amarokō ypoetory tō Izyraeu tō enehnōko ropa ase ononorykō pona. Ononorykōme exiko mana, mame jūme opoenō anaorihmapopyra exiko mana omise ehtoh ke.

¹³— Ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko, ajohpe pyra ahno ynara āko, Izyraeu tō nonory po ahno ōnōko nono mana, ipoenō ematonanohnōko roropa mana. ¹⁴Yrome taroino ahno onōpyra ropa exiko mana, opoenō onematonanohpyra roropa exiko mana. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō. ¹⁵Taroino ononorykō onypoihtopyra exiko imeimehnō nonory pōkō mana; ononorykō oneunohpyra exiko mā toto. Opoenō onematonanohpyra ropa nono exiko mana ononorykō po. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Izyraeu tō isene ropa

¹⁶Ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁷— Ahno mūkuru, moroto Izyraeu tō ahtao tynonorykō po tosarykō nuriame tyrise eya xine popyra ehtoh poko toexirykōke. Inyrytā

yzamaro pyra popyra exiryke ipunaka. ¹⁸ Sam tykamexipose toto ya, toto zehno jehtopöpyryke imehnö etapatopöpyryke eya xine tynonory po te, tyneponämarykō eahmatopöpyryke roropa eya xine. Moro ke tosarykō nuriame tyrise eya xine. ¹⁹ Popyra toto ehtopöpyryke tuānohse toto ya inyityā popyra exiryke, naeroro sapararahme toto taropose ya imeimehnö nonory poro. ²⁰ Yrome emero rokē pona toytose toto ahtao toehxirose ywy toto pokoino, ynara tykase imehnö exiryke ipoko xine: “Moxiā mā Ritonöpo poetoryme repe, yrome taropose toh nexiase inonorykō poe, inekarohpyryme ahtao ro eya xine.” ²¹ Morara exiryke torētyke toehse ywy jesety kurā poko, emero rokē pona Izyraeu tō toytose ahtao tykerekereemase jexiryke eya xine.

²² — Naeroro Izyraeu tomo a oturuko, ywy, Ritonöpo Oesēkō, ynara āko eya xine: “Izyraeu tomo, ynyriry rīko ase seromaroro opyno xine jehtoh ke pyra, yrome jesety kurā pyno jexiryke moro rīko ase. Nuriame jesety kurā tyripose oya xine emero rokē pona toytose awahtao xine. ²³ Kure rokē jehtoh eneporyhtao ya imeimehnö nonory pōkomo a, mokaro nonory po nuriame jesety kurā tyrise oya xine, zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonöpo. Ywy ase, Ritonöpo Oesēkō, oturūko ase. Oritoryko ase jenetupuhpotohme ahno tomo a kure rokē jehtoh poko. ²⁴ Äpoitoryko ase imeimehnö nonory poe emero porehme oenehtohkōme ropa ononorykō pona ropa. ²⁵ Konopo sā tuna kurā emāko ase opona xine okurikatohkōme oneponāmarykō pokoino, emero nuriame oripotopöpyrykō pokoino roropa. ²⁶ Tyrisenā sā oritoryko ase okurohtao xine, tyrisenā sā ösenetupuhthohkō ekarōko ase roropa. Putupyra oehtohkō korokāko ase jomipona pyra oehtopöpyrykō myakamāko ase jomiry omipona se oehtohkōke. ²⁷ Juzenu kurā rīko ase okurohtaka xine, jomiry omipona oritoryko ase. Ynyripohpyry oya xine tyriko matose, emero porehme. ²⁸ Mame moro nono po exīko matose ynekarohpyry po atamuru tomo a. Ypoetoryme exīko matose, ywy Ritonöpo Oesēkōme exīko ase. ²⁹ Opynanohtoryko ase nuriame orirykō se exiketō wino emero porehme. Jomi poe tykryysā, tiriiku tōkehko itamurume exīko, omise ehtoh pyra oehtohkōme. ³⁰ Jomi poe itamurumehxo eperytāko anarykahpyrykō, tykryysā tōkehko, tiriiku tōkehko, omise pyra ropa oehtohkōme, ehxiropyra oehtohkōme imeimehnö ahno rānao. ³¹ Wenikehpyra exīko matose zae pyra oehtopöpyrykō poko, popyra onyityā poko roropa. Yronymyryme ehxirōko matose oorypyrykō pokoino, popyra oehtopöpyrykō pokoino roropa. ³² Izyraeu tomo, zuaro oexirykō se ase, sero onyripyra ase opyno xine jexiryke. Oehxirorykō se ase onyityākō poko, ihxipyke roropa, morohne poko awahtao xine. Ywy, Ritonöpo Oesēkō, oturuno.”

³³ Ynara āko Ritonöpo Kuesēkō mana:

— Oorypyrykō korokaryhtao ya emero porehme apatary tō pona aaropotoryko ropa ase itohkatyā ritohme ropa moroto oehtohkōme ropa. ³⁴ Otupi tō kuroko ytoketō emero patāpome rokē tonese eya xine, ātarykahme rokē tahtase; yrome jomi poe otupikō arykōko ropa matose. ³⁵ Ynara āko mā toto ononorykō poko: “Patāpome nexiase, oname tonore. Yrome seromaroro Ritonöpo narykahpyry Etē sā mana.” Oturūko roropa mā toto pata tō poko, tomatonanohse aexityamo, tytohkase, typahse nono pona. Moro ěmepyyry toehse ahtao tapurusēme exīko mā toto apuru konōto ke, typōke exīko roropa mā kehko. ³⁶ Mame imehnö nonory pōkō isene ro exiketō zuaro exīko mā

toto, ya, Ritonōpo, moro pata tō tyrise ropa itohkatyamo. Tupito tō tarykase roropa ya patāpo tomo. “Ywy, Ritonōpo, morohne rīko ase,” ase. Mame tyrīko ase rahkene.

³⁷Ynara āko Ritonōpo mana:

— Izyraeu tō otururu etāko ropa ase. Ynara tyrīko ase eya xine: Jomi poe emānōko ropa mā toto kaneru tō samo. ³⁸Pata tō seromaroro tytohkase aexityā pehme exīko mā kehko ahno ke, Jerusarē samo pehme toehse ahtao kaneru ke ahno nekarotyā Ritonōpo a oseahmatoh tao. Mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Jakanahmā po zehpo tō tonore

37 ¹Mame Ritonōpo jamitunuru moroto nexiase ymaro. Zuzenu a tarose ywy jakanahmā pona, moroto nono pehme nexiase zehpōpo ke. ²Tarose ywy eya ytoyoryme osenuhmase moroto jakanahmā poro. Zehpo rokē tonese ya tuhke kehko, zehpo tō tasarahse ipunaka. ³Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru, morohne zehpo tō ēsemānōko ropa hnae?

Ynara tozuhse ya:

— Ritonōpo Jesemy, omoro rokē zuaro mase zehpo ēsemamyry ropa poko.

⁴Ynara tykase ynororo:

— Oturuko jomiryme moro zehpo tomo a. Kaxiko zehpo tō tasarahse aexityamo a etatohme Ritonōpo omiry poko, otato toto ehtohme. ⁵Toto zuruko, ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase: “Oserematoth ekarōko ase oya xine isene oehtohkōme ropa. ⁶Imity tō ekarōko ase oya xine te, punu te, ipihpyry roropa. Oserematoth rīko ase okurohtaka xine; isene oritoryko ropa ase. Mame zuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.”

⁷Mame oturuase Ritonōpo nekarohpyry ae ro. Jotururuhtao ro panaikato etase. Zehpo tō nexiase oximōnōko, zehpo tō emero osexihnōko ropa zehpo tō maro tosaka ropa. ⁸Mame osenuhmaryhtao, moro zehpo tō toxiōtose imity tō ke, ipunu ke, moromeīpo ipihpyry ke roropa. Yrome oseremara moro zoko tō nexiase.

⁹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru oturuko jomiryme tyryrykane a. Kaxiko, Ritonōpo Oesēkō tyryrykane enehpōko mana emero rokē wino tyryry katohme mokaro zoko tō toorihse exiketō pona, isene toto ehtohme ropa.

¹⁰Oturuno aomihpyry ae ro. Mame oserematoth tomōse mokaro zoko tō aka, isene toehse ropa toto, xikihme toehse toto. Tuhke toh nexiase, etonaketō tuhke ehtoh samo.

¹¹Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru, Izyraeu tomo moro zehpo tō sā mā toto. “Tasarahse rokē mā toto,” āko mā toto. “Tukurākarykō oneraximara mā toto, otara exīko sytatou taroino?” āko. ¹²Naeroro oturuko ypoetory Izyraeu tomo a. Ynara kaxiko eya xine, ywy, Ritonōpo Oesēkō, aorihtyā ekepyry zonētopōpyry tō etapuruhmakāko ropa ase. Mame toto oūko ropa ase jarānaka, toto arotohme ropa Izyraeu tō nonory pona. ¹³Aorihtyā ekepyry tō zonētopōpyry etapuruhmakāko ase, toto oūko ase jarānaka; mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo. ¹⁴Joserematoth rīko ase toto kurohtaka, isene toto rīko ropa

ase, mame toto nonory pona toto aropōko ropa ase moroto toto ehtohme. Mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo. Morara tyrīko ase, tykase ywy. Tyrīko ase rahkene. Ywy Ritonōpo oturuno.

Juta tomo Izyraeu tō maro toiro rokē ehtohme oximōme

¹⁵Tōturuse ropa Ritonōpo ya. Ynara tykase:

¹⁶— Ahno mūkuru, wewe pipahmā apoiko ynara imerotohme ipokona: “Juta tō nonory epōkō maro.” Mame imep̄y wewe pipahmā apoiko roropa ynara imerotohme ipokona: “Izyraeu tō nonory, epōkō maro.” ¹⁷Mame moro wewe tō asakoro oximaro tyriko, exixihmapoko kehko toiro wewe sã rokē ehtohme oemahpo. ¹⁸Imehnō a ekaroporyhtao: “Oty kary moro?” ¹⁹kaxiko: Ywy, Ritonōpo Oesēkō, moro wewe apoiko ase Izyraeume exikety, exixihmapōko ase Juta tō kyryry maro toiro wewe sã toto ehtohme jemah po.

²⁰— Moro wewe onymerohpyry tō apoiko oemahpo ahno tō neneryme. ²¹Mame kaxiko eya xine: ywy, Ritonōpo Oesēkomo, Izyraeu tō enehnōko ase, imeimehnō nonory poe, toto ytotoṗpyrykō poe. Mame toto enehnōko ropa ase oximōme arotohkōme ropa esarykō pona ropa. ²²Toiro natome rokē toto rīko ase tynonorykō po pyy tō po Izyraeu po. Toiro rokē tutuisake exīko mā toto. Jūme atapiakara ropa exīko mā toto. ²³Nuriame exipyra ropa exīko mā toto tyneponāmarykō poko te, popyra ehtoh poko te, iirypyryme oehtohkō poko jomiry omipona pyra toehtohkō poko roropa. Toto pynanohnōko ase toto eramatoṗpyrykō poe tyrypyrykō poko, yryhṗopākary poko roropa. Toto kurikāko ase, mame ypoetoryme exīko mā toto, toto Esēme exīko ase. ²⁴Ypoetory Tawī panō toto tuisaryme exīko mana, toiro ipynanohnēkō nae exīko mā toto emero porehme, nyriṗohpyry omipona anamonohpyra exīko mā toto. ²⁵Mame moro nono po exīko mā toto, ynekarohpyry ypoetory Jako a, atamuru tō esaryme. Moroto jūme exikehpyra exīko mā toto, mokaro, ipoenomo, ipakomotyamo emero. Mame ypoetory Tawī panō jūme toto tuisaryme exīko mana. ²⁶Jomiry etapōko ase eya xine jūme osepepe kuehtohkōme, towomaneke toto ehtohme. Toto emākapōko ase, Ytapyī rīko ase toto rānao jūme moroto jehtohme. ²⁷Moroto exīko ase toto maro; toto Esēme exīko ase, ypoetoryme exīko mā toto. ²⁸Ytapyī riryhtao ya Izyraeu tō rānao, moroto jehtohme toto maro, zuaro exīko imeimehnō nonory pōkō mana Izyraeu tō tymenekase ya, ypoetoryme toto ehtohme.

Ritonōpo nekarohpyry Koke poko

38 ¹Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

²— Ahno mūkuru, seromaroro oturuko Koke wānohtoh poko, kowenatu imehxo exikety, ahno Meseke tō tuisary Tupau tō maro, Makoke nonory po. Oturuko mokyro wānohtoh poko, ³ynara kaxiko: ywy, Ritonōpo Oesēkō, mokyro epekara ase. ⁴Mokyro eramapōko ropa ase, okaimo rīko ase eunary poko itywyhmatohme soutatu tō maro mya rahkene. Kawaru tō maro, kawaru po ytoketō maro tupoke kurā ke, tuhke mā toh rahkene. Tōsewomatohke emero mā toto, tytapemake roropa, enara. ⁵Soutatu tomo Perexia poe aehtyamo te, Etiopia poe te, Ripia poe roropa aehtyamo imaro mā toto, emero tōsewomatohke, tupuhpyrykō ewomatohke roropa. ⁶Soutatu tō emero Komea nonory poe te, Pete-Tokarama poe roropa inikahpoē

exiketō maro, imehnō soutatu tō roropa imehnō nonory poe tuhke toehse toto. ⁷Kaxiko eya xine, atakimatoko eraximatohme, soutatu tō emero imaro exiketomo. ⁸Tuhke jeimamyry taropose ahtao mokaro enehpōko ase aomōtohme sero nonory pona; imeimehnō nonory poe aehtyā nonory pona. Sero nono po torēnase toto, etonatoh zuno pyra mā toto. Izyraeu tō ypyry tō pona oehnōko mā toto, moro ypy tō turumekase pake, patāpome toehse okynano. Yrome seromaroro moro pōkō torēnase mā toto, imehnō zuno pyra mā toto. ⁹Mame, tysoutatu tō maro, imehnō nonory pōkō imaro exiketō tuhke osetapāko mā toto konopo konōto samo tyryrykane jamihmā maro, nono putoāko mana oxiōtōko mā toto akurū samo.

¹⁰Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō Koke a:

— Moraramo moro ěmepyny toehse ahtao osetetupuhnōko mase popyry ehtoh ritohme oya. ¹¹Nono pōkō poremākary se exīko mase, typyreke pyra exiketomo, zehno pyra exiketomo, imehnō zuno pyra exiketomo, ipatarykō apuru pyra mā kehko osewomatoh pyra roropa. ¹²Ahno poremākāko mase, pata pōkō pake tytohtohkase exiketomo; ikyryrykō ematonanohnōko mase. Moro pata tō pōkō tonehpose ropa imeimehnō nonory poe oximōme toto ehtohme toiro nonory po. Seromaroro tokyke mā toto pui tōkehko, tutupike te, tytapyike mā toto moroto ahno tō rānao. ¹³Imehnō ahno: Sapa pōkomo te, Tetā pōkomo te, osepekahketomo te, tamuximākō roropa Expania poe oya ekaropōko mā toto: “Soutatu tō imoihmākō menehno mokaro poremākase imōkomorykō pixo arotohme? Pui apoiry se hmatou, parata, uuru maro, mōkomo kurā roropa oytotohme ropa imōkomory maro tomatonanohse oya ahtao.”

¹⁴Naeroro, tonyohse ywy Ritonōpo Kuesēkomo a tōmiry ekarose Koke a ynara kase:

— Moro ěmepyny toehse ahtao, ypoetory tō Izyraeu tō torētyke pyra ahtao ytopitōko mase oesary poe, ¹⁵oehtohme xiaro, inikahpoino moe. Oehnōko mase, soutatu tō tuhkākō maro, orēpyra exiketō imehnō nonory pōkō maro, kawaru tō po. Konopo konōto samo tyryrykane jamihme exikety maro, moro sã ypoetory tō Izyraeu tō maro osetapāko mase. ¹⁶Moro ěmepyny toehse ahtao jomi poe oehnōko mase ynonory pona imeimehnō nonory pōkō juaro ehtohme, kure jehtoh enetohme eya xine ynyryry poko amaro xine. ¹⁷Opoko oturuase pake jomiry ekaroryhtao ypoetory tomo a, urutō komo a Izyraeu po ynara katohme: “Imēpo imepỹ enehnōko ase etonatohme Izyraeu tō maro.”

Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Koke wānohtopo

¹⁸Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Moro ěmepyny ae, Koke tomōse ahtao Izyraeu tō nonory pona, zehno exīko ase yronymyryme. ¹⁹Zehno jehtoh ke, zumoxike roropa jexiryke ynara āko ase: Moro ěmepyny ae sero nono tykytyky āko mana jamihme samo Izyraeu tō nonory po. ²⁰Kana tō emero, torō tō roropa te, onokyro tō okyno tō roropa inunomo te, zumo pyra exiketō maro te, ahno tō emero, sero nono po tykytyky āko mā toto junō toehtohkōke. Ypy tō epukāko mā kehko, topu tō tytohkasēme exīko, apuru tō emero epukāko mā kehko. ²¹Popyry ehtoh emero rokē enehpōko ase Koke pona, erehtohme. Ywy, Ritonōpo

Oesêkomo, oturûko ase. Koke soutatu tō oxiehno exîko, atatakohnôko mǎ toto tytapemakō ke. ²² Mokaro wānohnôko ase tyrohsê ke, aorikyry ke, enara. Konopoimo enehpôko ase, konopo itamurume, topuxikiri jerume, apoto te êxofere maro Koke pona isoutatu tō pona, imeimehnō nonory pōkō pona tuhke imaro toto exiryke. ²³ Moro ke, yjamtunuru enepôko ase imehnō nonory pōkomo a emero, kure jehtoh enepôko ase roropa eya xine. Zuaro exîko mǎ toto ywy ase Ritonôpo.

Koke poremākapory poko

39 ¹Mame ynara tykase Ritonôpo: — Ahno mûkuru, oturuko jomiryry popyra Koke ehtoh poko, Meseke pōkō tuisary imehxo mana Tupau pōkō maro. Kaxiko eya epetōkarama ase. ² Iramanohpôko ase imepÿ nono pokoxi, mame moino inikahpoino enehnôko ase ypy tō pona, Izyraeu tō nonory pona. ³ Moroto taky apoïko ase emahpoe, ipozery wino; ipyre roropa apoïko ase emahpoe apotunuru winoino. ⁴ Koke, tysoutatu tō maro, tope tō maro epukāko mǎ toto, toorihse ypy tō po, Izyraeu nonory po. Toto ekepyry ekarōko ase torō tō zohme, onokyro tō zohme roropa. ⁵ Jarao, ona po epukāko mǎ toto, toorihse. Ywy, Ritonôpo Oesêkō, oturunō. ⁶ Apoto zukāko ase Makoke nonory po, tuna konōto ehpio roropa. Moroto ahno tō torētyke pyra towomase samo, zuaro exîko mǎ toto emero ywy ase Ritonôpo. ⁷ Ypoetory Izyraeu tomo a kure nymyry jehtoh tuarōtanohpôko ase. Jūme jesety kurā nuriame onyripopyra ropa exîko ase. Mame imehnō nonory pōkō zuaro exîko mǎ toto, ywy Ritonôpo, Izyraeu tō Esê kurāme ase.

⁸ Ynara tykase Ritonôpo:

— Moro êmepyr, ynekarohpyry oya xine, oehnôko mǎ rahkene. ⁹ Pata pōkō Izyraeu tō nonory po tūtāko mǎ toto topetōkara nynomotyā anÿtohme, apoto zukatohme. 7me jeimamyry moro poko exîko mǎ toto apoto zukāko osewomatoh ke te, taky tō ke, pyrou tō maro te, kaparu tō ke, warata tō ke, enara. ¹⁰ Apotopokō onupipyra exîko mǎ toto ona po, wewe tō anakohpyra roropa mǎ toto itu htao, morohne taky tōkehko mokaro nynomohpyry nae toexirykōke apotopokōme. Omato tō kiryry ematonanohnôko mǎ toto, typoremākananō mōkomory puxihkāko ropa mǎ toto.

Ritonôpo Oesêkō noturunō.

Koke zonētopōpyry

¹¹ Ynara tykase Ritonôpo:

— Morohne emero toehse ahtao osa ekarōko ase Koke a, ekepyry zonētohme Izyraeu nonory po, jakanahmā Ytotoh po, tuna konōto Aorikyhpory poe xixi tūtatoh wino. Moro zonētoh pokoino ytoketō etypohnôko mǎ toto. Moroto Koke ekepyry isoutatu tō maro emero tonēsême exîko, moro jakanahmā esehpāko mǎ toto “Koke soutatu tō Esaryme.” ¹² 7me nuno aropôko Izyraeu tō mana aorihtyā ekepyry tō zonemyry poko tynonorykō kurākary ropa poko. ¹³ Atakorehmāko mǎ toto emero Izyraeu nonory pōkomo, aorihtyā ekepyry êmary poko. Moro pokoino omi kurā etāko mǎ toto typoko xine tuisame imehxo toehse jahtao. Ywy, Ritonôpo Oesêkō, oturunō. ¹⁴ Imeïpo 7me nuno taropose ahtao,

orutua kō tymenekasēme exīko toytotohme moro nono poro ekepyry tō enetohme zonētohme tōxinamase ahtao nono po. Sero nono kurākāko mā toto. ¹⁵Ytoytōko mā toto Izyraeu nonory poro ahno ekepyry zupiry poko. Ahno zehpyry eneryhtao eya xine enepotoh rīko mā toto imaro zonētoh ahkananō oehtoh to zehpo tō zonētohme jakanahmā Koke soutatu tō Esary po. ¹⁶Moroto pata exīko tosehke Koke soutatu tō Esaryme. Naeroro moro nono kure exīko ropa mana.

¹⁷Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru, torō tō ikohmako emero, onokyro tō maro aehtohme emero rokē tosae xine otuhtohme, tōsē rīko ase ynekaroryme eya xine. Otuhtho konōto exiko mana ppy tō po Izyraeu tō nonory po. Moroto tōsē ōnōko torō tō mana onokyro tō maro, munu ēnōko roropa mā toto, enara. ¹⁸Soutatu tō pū ōnōko mā toto, tuisa tō munuru ēnōko roropa mā toto. Mokaro tuisa tō emero totapasēme exīko mā toto kaneru tō etapary samo, kaneru mūkuru te, poti tomo te, pui mūkuru tupune exiketō samo. ¹⁹Mokaro etaparyhtao ya ynekaroryme samo, ikasery ōnōko torō tō mana onokyro tō maro tuesapare toehtoh pona, munu ēnōko mā toto toetȳtohkō pona. ²⁰Typorohse ymezā po, otuhnōko mā toto tuesapare toehtohkō pona kawaru tō punu te, kawaru po ytoketō pū maro, soutatu tō pū maro, osetapaketō pū roropa. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase.

Izyraeu tō exipitōko ropa

²¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Imehxo jehtoh enepōko ase imehnō nonory pōkomo a, toto wānohtoh yjamitunuru ke enēko mā toto. Moro enepōko ase eya xine. ²²Moromeipo Izyraeu tō emero zuaro exīko mā toto, ywy ase Ritonōpo, toto Esemy. ²³Imehnō nonory pōkō zuaro exīko mā toto, Izyraeu tō tarose imehnō namotome esarykō poe imepȳ nono pona iirypyrykō pokoino, turumekase jexiryke eya xine. Naeroro turumekase ya, toto poremākatohme epetōkara a, toto etapatohme roropa eya xine osetapary poko. ²⁴Zae rokē topehmase toto ya inyrytȳ emetakame, nuriame toto ehtopōpyryke te, popyra ehtoh poko toexirykōke roropa. Naeroro turumekase toto ya.

²⁵Ynara tykase Ritonōpo:

— Seromaroro Jako pakomotȳ pynanohnōko ase, Izyraeu tomo, kure rokē toto rīko ase toto emātohme ropa. Jesety kurā ewomāko ase. ²⁶Mame toehse ropa toto ahtao tynonorykō pona ropa, torēnase ropa moroto toto ahtao, torētyke pyra toehse ropa toto ahtao onenaroximara imehnō exiryke wenikehpitōko mā toto tuānohtopōpyrykō poko jewokatopōpyry ehepyryme. ²⁷Kure jehtoh enepotohme tuhke ahno tomo a toto enehnōko ropa ase imeimehnō nonory poe epetōkara nonory poe. ²⁸Mame ypoetory tō zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo, toto Esemy, toto tarose ya exiryke imehnō namotome imeimehnō nonory pona, mame seromaroro toto enepyase ropa toto nonory pona. Toiro onynomopyra ase moe imehnō nonory po. ²⁹Juzenu kurā ekarōko ase Izyraeu tomo a, jūme toto onurumekara ropa exīko ase. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Ritonôpo Nenepohpyry Tytapyĩ Kasenato

Ezekieu 40—48

Ezekieu arotopôpyry Jerusarê pona

40 ¹Moraramẽ ãmepýry 10me ehtoh po, nuno apitorymã po, jeimamyry 25mã po Izyraeu tã arotopôpyry poe Papironia pona, 14me jeimamyry taropose Jerusarê poremãkatopôpyry poe, moro ãmepýry ae ro Ritonôpo jamitunuru ymaro nexiase; morotoino tarose ywy eya. ²Enepotoh ae tarose ywy Ritonôpo a Izyraeu nonory pona ypy kaehxo exikety pona. Moroto ypy poro jêpataka pata panô enease, tapyi tõkehko. ³Ameke hkopyra jaroase ynororo, imepý orutua enease ipihpyry metau samo. Xikihme nexiase pata omôtoh po. Eary nae nexiase mauru panono risemy, mara roropa ikuhtoh emahpo nexiase.

⁴Mame ynara tykase ynororo ya:

— Ahno mûkuru, eneko kure. Etako kure roropa, tomeseke samo ynenepohpyry oya. Moro poko tonehse mexino xiaro Izyraeu tã zurutohme emero onenehpyry poko.

Ritonôpo Tapyĩ Kurã omôtoh xixi tûtatoh wino

⁵Ritonôpo Tapyĩ sã enease tapuruse apuru ke topu risê ke. Mokyro orutua a mara tapoise ikuhtohme, 3 meturume exikety, apuru kuhtohme. Moro apuru kae ehtoh 3 meturume nexiase; topuxixime ehtoh roropa 3 meturume nexiase. ⁶Mame toytose ynororo omôtoh taka xixi tûtatoh wino. Opyi pona tõnuhse ynororo. Moroto omôtoh tukupse eya: 3 meturume nexiase. ⁷Moro mykakoxi ytotoh nexiase, erase esary tõ nexiase oseruao apotunuru wino te, oseruao ipozery wino, enara. Moro osa tõ oxisã nexiase, tahramehme nexiase kehko, oseruao meturume mosa exiry, oseruao meturu ipuroroje exiry, enara. Moro osa tõ apuru topuxixime ehtoh 2½ meturume (asakoro meturu zokonaka) nexiase. Moro osa tõ mykakoxi ytotoh nexiase oseruao meturume mosa exiry, toytose osa pona Tapyi êpataka. ⁸⁻⁹Sero osa tukupse ahtao 4 meturume nexiase mosa exiry. Moro osa omôtoh pûto nexiase, Tapyi pûto, moro osa etyhpýry po moro apuru tõ toiro meturume topuxixime nexiase kehko. ¹⁰Moro osa tõ oxisã toh nexiase zumo ehtopo, apuru roropa oxisã nexiase topuxixime ehtopo.

¹¹Moromeĩpo ytotoh tukupse eya omôtoh poe, ipuroroje sexi meturume zokonaka nexiase; omôtoh apuru totapuruhmakase ahtao omôtoh amerehmã 5 meturume nexiase. ¹²Moro erase tõ esary etonie apuru kae pyra exikety nexiase zokonaka meturume kae exiry, zokonaka meturume topuxixime exiry. Moro osa tõ 3 meturume nexiase kehko, tahramehme nexiase.

¹³Moromeĩpo moe ehtoh tukupse eya erase esary apuru etyhpýry poe apotunuru wino etonie apuru etyhpýry pona ipozery wino: toze meturume zokonaka nexiase erase esary omôtoh poe zakorô erase esary omôtoh pona.

¹⁴Osa etyhpýrymã poe toytose zara pona jarãnaka. Moro osa tukupse ahtao 10 meturume ipuroroje nexiase. ¹⁵Ytotoh mosa ehtoh omôtoh poe apuru pona moe osa etyhpýry ao 25 meturume nexiase. ¹⁶Osenuhmatoh tonô zumôkara nexiase apuru tõ po, osa tõ ao porehme. Airiki panô taxikase apuru tõ poko osa tõ ao ytotoh etonie.

Zara jarānao

¹⁷Moromeīpo tarose ywy eya zara pona jarānaka. Moroto osa tō 30me nexiase apuru jaraohxo exikety pokona. Moro osa tō etonie zara nexiase topu pipahmā risemy. ¹⁸Amerehmā zomye zaramexiase kae hkopyra; zaohxo zara kaehxo nexiase.

¹⁹Omōtohx kaehxo nexiase, zara zaohxo exikety pona ytotohme. Ameke ehtoh tukuhse ahtao eya omōtohx kae pyra exikety poe omōtohx kaehxo exikety pona 50 meturume nexiase.

Omōtohx inikahpozakoxi

²⁰Moromeīpo omōtohx tukuhse eya inikahpozakoxi zara pona jaraohxo ytotohme. ²¹Erase tō esary oseruao ytotohx poe apotunuru wino te, oseruao opozery wino te, apuru tō osa tō rānao te, osa konōto roropa zumo ehtoh oxisā kehko nexiase morohne maro omōtohx xixi tūtatohx wino. Mosa ehtoh 25 meturume nexiase, ipuroroje toze meturume zokonaka nexiase. ²²Osa zumono te, osenuhmatohx tonomo te, airiki panō taxikase apuru pokona te, morohne sā nexiase omōtohx ao xixi tūtatohx wino. Opyi nae nexiase 7me onuhtoh tonō ytotohme omōtohx pona. Osa zumono nexiase etyhpypy po, zara etonie. ²³Moro zara takuohse ahtao omōtohx poe inikahpoe imep̄y omōtohx nexiase zara zaohxo exikety pona ytotohme omōtohx samo xixi tūtatohx wino. Ameke ehtoh tukuhse ahtao eya omōtohx poe omōtohx pona, 50 meturume nexiase.

Omōtohx ikurenae

²⁴Imeīpo jaroase mokyro orutua ikurenaka, moroto imep̄y omōtohx enease. Tukuhse moro ahtao oxisā nexiase kehko osemazuhmākō omōtohx samo. ²⁵Erase tō esary sero omōtohx kyryry osenuhmatohx tonō nexiase imehnō sā ipunaka. Mosa ehtoh atapona 25 meturume nexiase, toze meturume zokonaka ipuroroje nexiase. ²⁶Opyi nexiase 7me onuhtoh tonō omōtohx pona ytotohme. Osa zumono nexiase etyhpypyryme, zara etonie. Airiki panono taxikase apuru pokona, zaohxo exiketō pokō ytotohx etonie. ²⁷Taro roropa omōtohx nexiase zara zaohxo exikety pona ytotohme. Mokyro a tukuhse ahtao ameke ehtoh omōtohx pona 50 meturume nexiase.

Zara zao exikety: omōtohx ikurenae

²⁸Mame jaroase ynororo omōtohx ikurenae kuroko zara pona zaohxo exikety pona. Moro omōtohx tukuhse ahtao eya oxisā nexiase imehnō omōtohx samo. ²⁹⁻³⁰Erase tō esary kehko te, esary zumono te, apuru tō roropa zao exiketō oxisā nexiase imehnō omōtohx samo. Erase tō esary osenuhmatohx nae nexiase. Moro mosa ehtoh atapona 25 meturume nexiase, ipuroroje toze meturume zokonaka nexiase. ³¹Osa zumono nae nexiase zara pona ytotohme jarānaka. Apuru tō pokona airiki panō taxikase ytotohx etonie. Opyi nae nexiase 8me onuhtoh tonō omōtohx pona ytotohme.

Zara zao exikety: omōtohx xixi tūtatohx wino

³²Mame jaroase mokyro orutua omōtohx kuroko xixi tūtatohx wino zara zaohxo exikety pona. Omōtohx zumo ehtoh tukuhse ahtao eya oxisā nexiase

imehnō omōtoḥ samo. ³³Erase tō esary te, osa zumono te, apuru tō roropa tapyi taōkō tukuhse ahtao oxisā nexiase imehnō omōtoḥ tonō samo. Osenuhmatoḥ nae nexiase emero apuru tō ao, osa zumo apuru ao roropa. Moroto mosa ehtoḥ 25 meturume nexiase te, ipuroroje toze meturume zokonaka nexiase. ³⁴Moro osa zumono osēpataka nexiase zara jarao exikety maro. Ytotoḥ kuroko airiki panō taxikase apuru pokona. Opyi nae nexiase 8me onuhtoh tonō moro omōtoḥ pona ytotohme.

Zara zao exikety: omōtoḥ inikahpoino

³⁵Mame jaroase ynororo omōtoḥ inikahpoē pona. Morohne zumo ehtoḥ tukuhse ahtao eya, oxisā nexiase imep̄y omōtoḥ samo. ³⁶Moro omōtoḥ erase tō esary nae nexiase, apuru tō taxikase airiki panō ke te, osa zumono te, osenuhmatoḥ roropa emero apuru tō ao. Moro mosa ehtoḥ atapona 25 meturume nexiase; ipuroroje toze meturume zokonaka nexiase. ³⁷Moro osa zumō osēpataka nexiase zara jarao exikety maro. Ytotoḥ kuroko airiki panō taxikase apuru tō pokona. Opyi nae nexiase 8me onuhtoh tonō moro omōtoḥ pona ytotohme.

Tapyi tō omōtoḥ inikahpoē pūto

³⁸Zara po jarānao osa zumo nexiase toxixihmase omōtoḥ zao exikety pokona. Moro osa poe tomōse osa zumō taka osēpataka exikety zara maro. Moro tao okyno tō tukurikase tysahkase ahtao jahkatohme tytororo tynekarorykōme. ³⁹4me meza tō nexiase, asakoro apotunuru wino osa, asakoro ipozery wino moro ao. Moro meza tō po okyno tō totapase jahkatohme tynekarorykōme te, jahkatohme tytororo rokē pyra, yrome tynekarorykōme roropa tyrypyrykō korokapotohme, zae pyra toehtopōpyrykō roropa korokapotohme. ⁴⁰Jarao roropa moro osa etonie meza tō asakoropane nexiase, asakoro apotunuru wino, asakoro ipozery wino omōtoḥ inikahpoē pūto. ⁴¹Morara exiryke meza tō 8me nexiase atapona: asakoropane osa zumō tao, asakoropane jarao, epona xine okyno tō etapatohme jahkatohme tynekarorykōme. ⁴²Moro meza tō asakoropane exiketomo, epona okyno tō tysahkase jahkatohme, topu risē nexiase kehko. Kae morohne ehtoḥ zokonaka meturume nexiase, zumo ehtoḥ 75 sētimeturume nexiase mosa ehtopo te, ipuroroje ehtoḥ 75 sētimeturume nexiase roropa. Moro meza tō po okyno etapatoh tōkehko rato tōkehko tyrise emero, tyahkasēme tynekarorykōme. ⁴³Moro meza tō ehpiryme tōsē apoitoh nexiase 7 sētimeturume zokonaka ipuroroje. Okyno pū zahkasemy meza pona tyrise nexiase.

⁴⁴Mame jaroase ynororo zara pona tapyi tao, moroto osa inunō asakoro nexiase. Toiro osenuhmāko ikurenaka, omōtoḥ inikahpoē pūto nexiase, zakorony osenuhmāko inikahpozakoxi, omōtoḥ ikurenae pūto nexiase. ⁴⁵Mokyro a turuse ywy moro osa osenuhmakety ikurenaka oturuketō esaryme nexiase, Ritonōpo tapyi tao erohketō esaryme. ⁴⁶Osa zakorony osenuhmakety inikahpozakoxi imehnō oturuketō esaryme nexiase apoto apō poko erohketō esaryme. Mokaro oturuketō emero Zatoke pakomotyā nexiase, Rewi pakomotyamo. Mokaro rokē Ritonōpo omi poe omōnōko mā toto Ritonōpo ēpataka erohtohme.

Zara Ritonōpo Tapyī tao

⁴⁷Mame moro zara Ritonōpo Tapyī tao zumo ehtoh tukuhse mokyro a: tahramehme nexiase, 50 meturume mosa exiry, 50 meturume ipuroroje, enara. Ritonōpo Tapyī ēpataka apoto apō nexiase. ⁴⁸Mame jaroase ynororo osa inunō omōtoḥ pona Ritonōpo Tapyī taka. Moro ytotoḥ zumo ehtoh tukuhse eya omōtoḥ tao. Mosa ehtoh asakoro meturume zokonaka nexiase, ipuroroje seti meturume nexiase. Apuru tō topuxixime ehtoh toiro meturume zokonaka nexiase. ⁴⁹Moro osa omōtoḥ esary zumo ehtoh 10 meturume nexiase mosa ehtopo te, 6 meturume nexiase ipuroroje exiry. Opyi nae nexiase onuhtohme morotona. Asakoro xikihmā nexiase omōtoḥ pūto, toiro apotunuru wino, zakorō ipozery wino, enara.

41 ¹Imeīpo jaroase ynororo osa inunō taka Tapyi rānaka, Osa Kurā taka. Morotona ytotoḥ tukuhse eya, oseruao meturume nexiase mosa exiry. ²Ipuroroje nexiase 5 meturume; apuru tō nexiase asakoro meturume zokonaka seino te, asakoro meturume moino, enara. Mame moro osa inunō tukuhse eya: 20 meturume nexiase mosa exiry, 10 meturume nexiase ipuroroje exiry.

³Morotoino toytose ynororo osa inunō etyḥpyry pona. Morotona ytotoḥ tukuhse eya toiro meturu mosa exiry te, ipuroroje oseruao meturume. Moro apuru tō nexiase oseruao meturume zokonaka topuxixime exiry seino te, oseruao meturume zokonaka moino, enara. ⁴Osa inunō tukuhse roropa eya: tahramehme nexiase 10 meturume mosa exiry te, 10 meturume ipuroroje exiry, enara. Osa irānaō moinakoxi nexiase. Mame ynara tykase ynororo ya: — Sero osa Ritonōpo Esary Kurā Kuhse mana.

Osa tō Ritonōpo Tapyī apuru poko

⁵Mame Ritonōpo Tapyī tao apuru tukuhse mokyro orutua a, oseruao meturume nexiase topuxixime exiry. Tapyi zomye osa tō pitiko tuhke nexiase moro apuru poko, asakoro meturume ipuroroje nexiase emero porehme. ⁶Moro osa tō pitiko oseruao zara po nexiase. Toiro zara po 30me osa pitiko nae nexiase. Ritonōpo Tapyī apuru jaraono topuxixime hkopyra nexiase zara kaehxo aehtopo; moro osa tō apōme moro apuru nexiase, yrome osexihpyra nexiase apuru pokona. ⁷Naeroro Ritonōpo Tapyī apuru tō eneryhtao jarao oxisā topuxixime aexiry nexiase kae apō pona. Opyi tō konōto asakoro nexiase apuru pokona jarao ahno onuhtohme nono poe zara irānaō pona, kaehxo exikety pona, enara. ⁸⁻¹¹Apuḥ jaraohxo exikety moro osa tō apurume topuxixime exiry 2½ meturume nexiase. Omōtoḥ nae nexiase osa tō inikahpoē kyryryme. Imepy omōtoḥ roropa nexiase ikurenae osa tō kyryryme. Tapyi zomye zara enease 2½ meturume ipuroroje. Nono epoe roropa nexiase oseruao meturume, osepune nexiase osa tō apō maro Tapyi apuru poko aexityamo. Tapyi zomye irānao samo zara maro, oturuketō esarykō maro amerehmā nexiase 10 meturume ipuroroje exikety.

Tapyi xixi omōtoḥ wino

¹²Ritonōpo Tapyī poe xixi omōtoḥ wino amerehmā etyḥpyry po tapyi nexiase 45 meturume mosa exikety te, 35 meturume ipuroroje nexiase. Moro tapyi apuru tō topuxixime exiry 2½ meturume nexiase emero porehme.

Ritonôpo Tapyĩ kuhtopôpyry kehko

¹³Jarao Ritonôpo Tapyĩ tukuhse mokyro orutua a: 50 meturume nexiase mosa exiry. Ritonôpo Tapyĩ etyhyppy poe zara akuohnôko tapyi etyhyppy pona xixi omôtoho wino 50 meturume roropa nexiase. ¹⁴Ritonôpo Tapyĩ êpataka ipuroroje amerehmã ao apotunuru wino te, amerehmã ao ipozery wino 50 meturume nexiase roropa. ¹⁵Moro tapyĩ, Ritonôpo Tapyĩ poe xixi omôtoho wino mosa exiry tukuhse roropa mokyro a amerehmã etyhyppy po, ytotoho maro apotunuru wino te, ytotoho maro ipozery wino: 50 meturume moro nexiase kehko.

Ritonôpo Tapyĩ ehtoh poko

Osa inunô Ritonôpo Tapyĩ omôtoho te, Osa Kurã maro, Ritonôpo Esary Kurã Kuhse roropa ¹⁶apuru tō tyôtose wewe ke nono poe osenuhmatoho pona. Moro ao osenuhmatoho apurutoho kehko nae nexiase. ¹⁷Moro ao apuru tō taxikase omôtoho etyhyppy pona emero porehme ¹⁸airiki ary panô ke te, taporihke exiketô ke, toiro airiki zoko panono, toiro taporihke exikety atakenaka apuru poko porehme. Toiro taporihke exikety asakoro êmyty nae nexiase: ¹⁹ahno êmyty osêpataka airiki zoko panô maro te, reão êmyty osêpataka airiki zoko panô maro. Moro sã nexiase apuru tō poko emero, ²⁰nono poe omôtoho etyhyppy pona. ²¹Ritonôpo Esary Kurã omôtoho inepuru tahramehme nexiase kehko.

Apoto apô wewe risemy

Ritonôpo Esary Kurã Kuhse omôtoho etonie wewe risê nexiase ²²apoto apô panono, toiro meturume zokonaka kae exiry nexiase. Ipuroroje toiro meturume nexiase. Inepuru tō te, apô apuru tō wewe risê nexiase. Ynara tykase mokyro ya:

— Sero meza mã Ritonôpo Oesêkô êpataka exikety.

Omôtoho apuru tomo

²³Ritonôpo Esary Kurã pona ytotoho etyhyppy po omôtoho apuru nae nexiase, imepỹ omôtoho apuru nae roropa nexiase Esary Kurã Kuhse taka ytotoho etyhyppy po. ²⁴Toiro omôtoho apuru asakoro zary nexiase mirihme irânaka. ²⁵Wewe risême moro omôtoho apuru nexiase kehko. Airiki panô, taporihke exiketô panô roropa taxikase moro omôtoho apuru tō pokona Ritonôpo Esary Kurã omôtohme, moro Tapyĩ apuru tō samo. ²⁶Moro Osa Kurã apuru tō osenuhmatoho nae nexiase, apuru tō taxikase roropa airiki zoko panôme.

Imepỹ tapyĩ tō asakoro Ritonôpo Tapyĩ pũto

42 ¹Mame jaroase mokyro jarânaka zara jaraô pona, mame jaroase inikahpozakoxi imepỹ tapyĩ taka ameke pyra moro tapyĩ wino, xixi omôtoho wino exikety. ²Sero tapyĩ inikahpozakoxi 50 meturume nexiase mosa exiry, 25 meturume nexiase ipuroroje exiry. ³Toiro apuru amerehmã etonie nexiase 10 meturume exikety Ritonôpo Tapyĩ kuroko. Imepỹ apuru zara etonie nexiase, jarao exikety etonie. Oseruao zara tō nae nexiase osepokona.

Zara kae exikety myahxo zao nexiase, zopinono mya hkopyra nexiase. ⁴Moro tapyi rānakuroko inikahpozakoxi ytotoh nae nexiase 5 meturume ipuroroje exiry, 50 meturume mosa exiry, omōtoh tonō nexiase moro apuru po. ⁵Osa tō zara kaehxo exikety po zumo hkopyra nexiase kehko, kae hkopyra exiketō zumohxo nexiase kehko, myahxo apuru exiryke kae ahtao. ⁶Moro osa tō osepokona aexityā zara tō oseruao nexiase kehko. Inepuru tō po pyra nexiase imehnō tapyi tō sã pyra zara konōto po. ⁷⁻⁸Zara apitorymã po, nono po, tapyi apuru jaraono 50 meturume nexiase mosa exiry. Zokonaka sero apuru osa tō nae nexiase; zakorō zokonaka arypyra. Zara kaeno osa tō rokē nexiase porehme. ⁹⁻¹⁰Moro osa tō zopino, tapyi etyhyry po xixi tūtatoh wino, apuru toehpitoše ahtao omōtoh nexiase zara jaraō pona.

Ritonōpo Tapyi poe ikurenae tapyi zakorō nexiase ipanono ameke pyra moro tapyi poe xixi omōtoh wino. ¹¹Osa tō etonie ytotoh nexiase zakorō panono inikahpozakoxi. Oxisã kehko nexiase zumo exiry te, oxipanō nexiase toto, oxisã aomōtoh nexiase roropa. ¹²Omōtoh nexiase osa tō zopino ikurenae, etyhyry xixi tūtatoh wino, apuru exipitory po.

¹³Ynara tykase mokyro ya:

— Sero tapyi tō asakoro kure mã kehko Ritonōpo kyryryme. Moro tao oturuketō, Ritonōpo epataka ytoketō tonahsã kurã enahnōko mã toto. Moro osa tō kurãme exiryke, moro tao tynekarory kurã kurākãko oturuketō mana: tiriiku tōkehko, tynekarorykō tyrypyrykō korokapotohme te, popyra toehtohkō korokapotohme, enara. ¹⁴Ritonōpo Tapyi tao oturuketō ahtao, mame tutūtarykō se toto ahtao zara jaraō pona toytotohme, tupōkō kurã oũko mã toto inomotohme moro osa tō tao. Imepỹ upo amurũko mã toto toytotohkōme ahno oximōtoh taka.

Ritonōpo Tapyi zumo ehtoh kuhnōko

¹⁵Ritonōpo Tapyi tao tukuhkehse ahtao mokyro a, tutūtanohipose ywy eya tūtatoh ae xixi tūtatoh wino. Mame jarao tukuhse eya. ¹⁶Ikuhtoh ke apuru mosã tukuhse eya xixi tūtatoh wino: 250 meturume nexiase. ¹⁷⁻¹⁹Mame apuru tō tukuhse eya inikahpozakoxi te, ikurenaka te, xixi omōtoh wino, enara. Oxisã kehko nexiase 250 meturume mosa exiry. ²⁰Moro sã apuru ke moro tapuruse nexiase, nono tahramehme samo 250 meturume mosa exiry, 250 meturume ipuroroje exiry, enara. Moro apuru tapiakase kurākō Ritonōpo kyryryme moro sã pyra ehtoh wino.

Ritonōpo oepyy ropa Tapyi taka

43 ¹Moromeĩpo jaroase ynororo omōtoh pona xixi tūtatoh wino. ²Moro poe Ritonōpo Izryaeu tō Esē saerehkatoh oepyy enease. Ritonōpo omiry etase tuna konōto pohkane panaikatō samo. Nono po saereme toehse Ritonōpo saerehkatoh pokoino. ³Sero enepotoh moro enepotoh sã nexiase Ritonōpo tooehse ahtao Jersarē enahkapose. Moro enepotopōpyry sã roropa nexiase ynenehyry tuna Kepaa ehpio po jahtao. Mame epukase nono pona jēmyty po nono pokoxi. ⁴Ritonōpo saerehkatoh tomōse omōtoh kuroko xixi tūtatoh wino Ritonōpo Tapyi taka.

⁵Mame janymyase Ritonōpo Zuzenu. Jaroase zara pona Tapyi taka, osenuhmase Ritonōpo Tapyi pehme nexiase Ritonōpo saerehkatoh ke.

⁶Mokyro orutua ymaro nexiase, Ritonōpo omiry etase itapyĩ tao. Ynara nase ynororo ya:

⁷— Ahno mükuru, tuisame jehtoh apō taro mana. Taro ypoetory Izyraeu tō maro exīko ase. Jūme toto tuisaryme exīko ase. Jesety kurā nuriame onyripyra ropa exīko mā toto, imehnō neponāmary oneahmara exīko mā toto, tutuisarykō ekepyry ononēpyra exīko mā toto Ytapyĩ Kurā pūto.

⁸Mokaro tuisa tomo a tytapyīkō konōto tyrise Ytapyĩ pūtokoxi ipunaka. Moro sã toiro apuru rokē nexiase yna apiakāko. Nuriame jesety kurā tyrise eya xine popyra ehtoh riryke eya xine. Morara exiryke toto zehno toehse ywy tonahkase toto ya. ⁹Seromaroro kurehxo exiry eya xine tyneponāmarykō oneahmara toehse toto ahtao, tutuisarykō ekepyry mya aroryhtao roropa eya xine zonētohme. Moro riryhtao eya xine mokaro maro exīko ase jūme.

¹⁰Tōturuse ropa Ritonōpo. Ynara tykase:

— Ahno mükuru, Izyraeu tō zuruko Ytapyĩ Kurā poko, ipoko toto atamorepatohme. Amorepako toto ehxirotohme tyrypyrykō poko.

¹¹Toehxirose toto ahtao tynryihpyrykō xihpyry poko toto amorepako Ytapyĩ Kurā poko, osa tō poko, omōtoht tonō poko te, tūtatoht roropa, oty sã emero ehtoh poko te, ynyriphpyry poko te, jomiry omipona ehtoh poko, enara. Pape imeroko morohne poko emero inenerykōme ykyryry tō ehtoh waro toto ehtohme jomiry omipona toto ehtohme. ¹²Ynara tyripotoht mana Ytapyĩ Kurā poko: moro nono emero Ytapyĩ zomye moro ypy emory po nono kurā mana, Jesaryme kurano nono kurāme mana.

Apoto apony

¹³Ynara apoto apō zumo ehtoh kuhtoh mana Ritonōpo Tapyĩ zumo ehtoh kuhtopōpyry samo. Moro apoto apō zomye ahkatopōpyry nexiase zokonaka meturume zueme exiry, zokonaka meturume ipuroroje exiry roropa. Ehpio nae roropa nexiase 25 sētimeturume kae exiry. ¹⁴Moro apoto apō zokonaka kae hkopyra exikety, toiro meturume motye pitiko nexiase kae exiry. Moro zokonaka irānaono asakoro meturume nexiase kae exiry, ½ meturume nexiase ehpio wino apoto apō zomye. Moro zokonaka kae exikety ½ meturume nexiase ehpio wino moro zomye. ¹⁵Moro zokonaka roropa asakoro meturume nexiase kae exiry, eporo okyno tō tyahkase ahno nekarotyamo. Moro suime ehtoh asakoropane kaehxo nexiase kehko. ¹⁶Moro apoto apō zokonaka kaehxo exikety tahramehme nexiase 6 meturume mosa exiry te, 6 meturume ipuroroje exiry, enara. ¹⁷Moro apoto apō zokonaka irānaono tahramehme roropa nexiase 7 meturume mosa exiry te, 7 meturume ipuroroje exiry, enara. Ehpikuroko ehpiy nexiase 25 sētimeturume kae exiry. Moro zomye ahkatopōpyry ½ meturume ipuroroje nexiase. Opyi apoto apō po xixi tūtatoht wino nexiase.

Apoto apō kurākary ropa Ritonōpo a

¹⁸Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mükuru, etako pahne jomiry oya: Moro apoto apō tyrise ahtao ikurākapyōko mase ya onekarotyã zatyryke epona te, munu emaryke roropa epona, okyno tō munuru totapase toto ahtao onekarorykōme. ¹⁹Oturuketō, Rewi pakomotyã rokē, Zatoke pakō rokē oehnōko mā toto jēpataka

erohtohme. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, morohne ripōko ase. Pui orutua wātasenā ekaroko eya xine jahkatohme onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. ²⁰Munu zokonaka apoiko tyritohme apoto apō potyry tō pona, kae aexihpyry po te, suime ehtoh asakoropane pona irānao aexihpyry po te, ehpio pona roropa emero porehme. Morara ahtao moro apoto apō kurākapōko matose ya ykyryry kurāme ehtohme. ²¹Mokyro pui orutua apoiko onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. Mame mokyro jahkako esary po jarao amekexho Ytapyī esary winoino. ²²Yrokokoro poti orutua apoiko atapupopyra exikety zahkatohme onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. Apoto apō ikurākapoko ya imunuru ke, pui orutua munuru ritopōpyry saaro oya. ²³Moro poko tōtyhkase awahtao pui orutua wātasenā apoiko, kaneru mūkuru maro, atapupopyra exiketomo, ²⁴enehtohme ya, Ritonōpo a. Mokaro etapaxīpo sautu riko oturuketō mana toto pona. Mame toto zahnokō tynekarorykōme ya. ²⁵Mame kokoro rokē 7me ēmepyyry aropōko matose toiro poti, toiro pui orutua maro, toiro kaneru mūkuru roropa zahkako matose onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. Mokaro okyno tō atapupopyra exiketō rokē imenekako. ²⁶7me ēmepyyry ae moro apoto apō kurākapōko mokaro oturuketō mana kure ehtohme apoto apōme. ²⁷Moromeīpo moro 7me ēmepyyry taropose ahtao tynekarorykō zahkapitōko mā mokaro oturuketō moro apoto apō po. Jahkako mā toto okyno tomo zahkasē tytororo, ahno nekarory tō osepepe ehtohme, enara. Mame yzamaro exīko matose emero porehme. Ywy, Ritonōpo, oturunu.

Omōtoh xixi tūtatoh wino

44 ¹Mame jaroase mokyro orutua omōtoh jaraō pona, Ritonōpo Tapyī poe xixi tūtatoh wino. Moro omōtoh tapuruse nexiase. ²Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Sero omōtoh tapuruse exikehpyra mana; jūme onetapuruhmakara ropa exīko mana. Moro ae imehnō omōsaromepyra mā toto, ywy, Ritonōpo Izyraeu tō Esemy, moro ae tomōse jexiryke. Morara exiryke tapurusēme exīko mana jūme, ³yrome tuisa morotona ytōko mana otuhse jeahmaryme jēpataka. Omōnōko mana osa inunō omōtoh ae, moro ae tūtako roropa mana.

Ahno omomyry poko Ritonōpo Tapyī taka

⁴Mame jaroase mokyro orutua omōtoh kuroko inikahpozakoxi, Ritonōpo Tapyī ēpataka. Tōsenuhmase jahtao Itapyī enease pehme sā Ritonōpo saerehkatohe ke. Toepukase ywy jēmyty po nono pokoxi, eahmatohme. ⁵Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Ahno mūkuru, tomeseke exiko emero enery poko oya emero etary poko roropa oya. Ynyripohpyry tō ekarōko ase oya Ytapyī poko. Imeroko emese kure samo onokākō jomi poe omōnōko Ytapyī taka, onokākō roropa omōsaromepyra exīko.

⁶— Kaxiko mokaro Izyraeu tomo a, jomiry omipona pyra exiketomo a: “Ywy, Ritonōpo Oesēkō. Epo hnae onyrytā nuriame ehtoh poko,” āko ase. ⁷Ytapyī Kurā nuriame tyrise eya xine, imeimehnō ahno tonehse eya xine Ytapyī taka, tyrypyrykō onurumekara exiketomo, jomiry omipona pyra exiketomo, juaro pyra exiketomo. Tonehse toto zara pona Ytapyī taka, okyno

tõ totapase ahtao tynekarory kasery imunuru maro ekaroryhtao ya apoto apõ po. Moro sã nuriame ehtoh poko toehse oexirykõke osepeme kuehtohkõ tytahkase oya xine. ⁸Jeahmatoh Ytapyĩ tao tyripose toto imehnõ nonory põkomo a; ynyripohpyry eya xine, imehnomo a tyrohmanohpose eya xine.

⁹— Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, ynara äko ase: imehnõ nonory pono, jaipotapihpyry onysahkara exiketõ, jomiry omipona pyra exiketõ, zara pona Ytapyĩ taka omõsaromepyra mana, torënase ynororo ahtao ro ypoetory Izyraeu tõ ränao toexiry poko.

¹⁰— Rewi pakomotyamo a Izyraeu tõ maro emero turumekase ywy tyneponämarykõ eahmatohme tyya xine. Naeroro tuänohsëme exiko mã toto. ¹¹Erohnõko ro mã toto ypoetoryme Ytapyĩ tao omõtoht eraseme te, Ytapyĩ poko roropa; okyno tõ etapäko mã toto ahno nenehtyamo jahkatohme tytororo apoto apõ po, tynekaroryme roropa. Ahno ränao eraximäko mã toto akorehmatohme. ¹²Tyneponämarykõ eahmary poko toehse toh kynexine Izyraeu tõ maro, Izyraeu tõ iirypyryme tyripose eya xine. Morara exiryke ywy, Ritonõpo Oesëkõ, jomiry etapõko ase oya xine, mokaro tuänohsëme exiko mã toto. ¹³Erohpyra exiko mã toto oturuketõme, ykyryry kurä poko pyra exiko mã toto, upütokoxi oehpyra mã toto. Jesary Kurä Kuhse pona omõpyra roropa mã toto. Toto wänohtoh tynyrihpyrykõ xihpyry emetakame ynara mana: ¹⁴Ytapyĩ omõtoht eraseme rokë toto riko ase, enara.

Oturuketomo

¹⁵Ynara tykase Ritonõpo Kuesëkomo:

— Turumekase jahtao Izyraeu tomo a emero porehme, oturuketõ Rewi pakomotyamo, Zatoke pakomotyã anamonohpyra toh nexiase, toerohse toto kokoro rokene Ytapyĩ tao. Seromaroro erohnõko mã toto jëpataka tynekarorykõ zahkary poko okyno kasery, munu roropa apoto apõ po. ¹⁶Mokaro rokë omõnõko mã toto Ytapyĩ taka, erohnõko apoto apõ poko te, akorehmäko roropa mã toto jeahmary poko Ytapyĩ tao. ¹⁷Aomomyrykohtao zara omõtoht ae Ytapyĩ Kurä taka upo amurüko mã toto mauru panõ risemy. Aerokurukohtao zara po Ytapyĩ tao roropa kaneru hpoty risë anamurupyra mã toto. ¹⁸Tupuhpyrykõ po mauru panõ risë riko mã toto, axiakä amurüko mauru panõ risemy roropa; yrome enäkutara toehtohkõme zamareary anamurupyra mã toto. ¹⁹Ytoppyra ro toto ahtao jaränaka ahno maro ehtohme upo oũko mã toto toerohtohkõ zupony Ytapyĩ Kurä tao, ikuräkatohme osa kurä po. Imepỹ upo amurüko mã toto tupõkõ kurä imehnõ onyryhmara ehtohme.

²⁰— Oturuketõ tupuhpyrykõ onywyhnapopyra mã toto, mosahxo roropa tüşetykõ onyrippyra mã toto, yrome kure rokë züşety sahkapõko mã toto. ²¹Uwa eukuru jehnahpyry onëpyra oturuketõ mana ytosasaka toto ahtao zara pona Ytapyĩ taka. ²²Jomi poe oturuketõ pytasaromepyra mã toto pytỹpo maro te, inio nurumekahpyry maro roropa, yrome pytäko rokë mana orutua poko exipitopyra exikety maro te, imepỹ oturukety pytỹpyry maro toorihse inio ahtao, enara.

²³— Ypoetory tõ amorepäko oturuketõ mana, kure ehtoh oxisã pyra mana poppyra ehtoh maro. Nuriame exikety oxisã pyra mana kure exikety maro. ²⁴Osepune pyra exiketõ oepryhtao oturuketomo a zae apiakatohme,

jomihpyry omipona morohne apiakāko mā toto. Oseahmatoh rīko roropa mā toto jomihpyry omipona te, jomihpyry omi poe oserematoh kurā rīko roropa mā toto.

²⁵ — Aorihtyā ekepyry anapopyra oturuketō mana. Tapose ahtao eya nuriame exīko mana. Yrome jomiry omi poe tumy ekepyry apōko mana te, tyse te, tumūkuru te, turui te, takorony te, toryxiry tynioke pyra exikety rokene, enara. ²⁶ Imeīpo tukurikase ropa ahtao eraximāko 7me ēmepyry. ²⁷ Mame omōnōko zara pona Ytapyī taka tynekarory zahkatohme kure ehtohme ropa, aerohtohme ropa Ytapyī tao. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

²⁸ — Tymōkomoke exīko oturuketō mana: ywy ase toto mōkomoryme samo. Nono esēme exipyra exīko mā toto Izyraeu tō nonory po: ywy ase toto nonoryme samo. ²⁹ Ahno nekarohpyry, tonahsē tiriiku tōkehko te, inekarotyā tyrypyrykō korokapotohme te, zae pyra toehtohkō korokapotohme roropa, oturuketō napyryme exīko. Ahno nekarohpyry ya Izyraeu tō nonory po emero oturuketō kyryryme exīko. ³⁰ Tonahsā apoipitoryhtao kure exikety tokarose ahtao ya morohne emero oturuketō napyryme exīko. Pāo riryhtao ahno a, wyi ekeiryhtao eya xine apitorymā ekarōko mā toto oturuketomo a tynekaroryme ya, mame moro sā ahtao kure rokē itapyī taōkō rīko ase. ³¹ Tamoreme okyno toorihse ahtao te, torō tō roropa tosekase toto ahtao roropa onokyro a mokaro onōpyra oturuketō mana.

Nono tapiakase Ritonōpo esaryme

45 ¹ Mame nono apiakaryhtao oya xine Izyraeu tō esaryme, zokonaka apiakāko matose Ritonōpo Oesēkō esaryme. Moro nono zumo exiry ynara exīko mana: toze kirometuru zokonaka mosa exiry te, 10 kirometurume ipuroroje exiry, jesaryme kurano. ² Moro nono po Ritonōpo Tapyī Kurā esaryme exīko mana, nono tahramehme 250 meturume mosa exiry, 250 meturume ipuroroje exiry, enara. Moro Tapyi esary zomye amerehme exīko mana 25 meturume ipuroroje exiry. ³ Moro nono poe zokonaka tapiakasēme exīko toze kirometuru zokonaka mosa exiry, oame kirometuru ipuroroje exiry, enara. Moroto Ritonōpo Tapyī Kurā exīko mana, Osa Kurā Kuhse, Ritonōpo esaryme moroto mana. ⁴ Sero nono zokonaka Ritonōpo poe kurāme exīko Izyraeu tō nonory po, tapiakase oturuketō esaryme, Ritonōpo Tapyī Kurā tao erohketō esaryme. Moroto exīko itapyīkō mana; moroto roropa Ritonōpo Tapyī esary kurano. ⁵ Mame moro nono akorony toze kirometuru zokonaka mosa exikety te, 5 kirometuru ipuroroje roropa tapiakase Rewi ekyry tō esaryme ehtohme, Ritonōpo Tapyī Kurā tao erohketō esaryme. Moroto pata tō exīko mana mokaro esaryme ehtohme. ⁶ Osemyhto moro nono zokonaka kurā maro imepỹ nono ropa exīko 12½ kirometuru mosa exiry te, 2½ kirometuru ipuroroje exikety tapiakase patame ehtohme emero rokē Izyraeu tō esaryme ehtohme.

Nono tuisa esaryme

⁷ Izyraeu tō nonory zokonaka tuisa nonoryme exīko. Ritonōpo Tapyī Kurā nonory poe, pata tō nonory poe roropa, tuisa nonoryme exīko xixi omōtoh winakoxi tuna konōto Metiteraneu pona te, xixi tūtatoh wino tuisa nonoryme exīko Izyraeu tō nonory ehpiōkō pona. Xixi tūtatoh winoino xixi omōtoh

pona moro nono mosa ehtoh oxisä mana toiro oxiekyry tõ nonory maro.
⁸Sero nono zokonaka tuisa esaryme exiko Izyraeu nonory po, imehnõ Izyraeu tõ nonory anapoipyra ynororo ehtohme; nono akoipyry nomõko mana emero imehnõ oxiekyry tõ esaryme.

Omoxi ehtoh kuhtopo

⁹Ynara tykase Ritonõpo Kuesëkomo:

— Izyraeu tõ tamuximäkomo, epo hnae! Oorypyrykõ poko pyra ehtoko! Imehnõ onetapara ehtoko! Jamihme pyra exiketõ mõkomory anapoipyra ehtoko! Zae ehtoh poko rokë ehtoko! Ypoetory tõ anaropopyra ropa ehtoko toto nonory poe, äko Ritonõpo Oesëkõ mana.

¹⁰— Zae omoxinety ke, zae ikuhtoh ke roropa osepekahtoko, mõkomo ekamotoko roropa.

¹¹— Toiro kiru arexi tõkehko miu karamame mana. Toiro rituru miu karamame mana.

¹²⁻¹⁴— Ynara enehnõko matose onekarorykõme: tiriiku tapoise ahtao oya xine otupikõ poe 60me apoiryhtao toiro enehnõko matose onekarorykõme; sewata ahtao morararo, 60me apoiryhtao toiro enehnõko matose onekarorykõme. Azeite ahtao 100me apoiryhtao oya xine toiro enehtoko onekarorykõme. ¹⁵Oeky tõ kaneru tõ Izyraeu nonory po, 200me ahtao toiro enehtoko onekarorykõme.

— Tiriiku tõkehko enehtoko, okyno tõ maro jahkatohme tytororo, onekarorykõme osepeme ehtohme, oorypyrykõ korokapotohme. Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, morohne ripõko ase oya xine.

¹⁶— Jomi poe tynekarorykõ arõko ahno mana emero Izyraeu tõ nonory po tutuisarykomo a Izyraeu tõ esemy a. ¹⁷Mame okyno tõ ekarõko mokyro tuisa mana jahkatohme tytororo, tiriiku tõkehko maro te, uwa eukuru jehnahpyry maro, Izyraeu tõ nekaroryme emero. Moro riko mana Oseahmatoh Nuno Kasenato po te, oserematohtonõ po te, imehnõ oseahmatoh po emero. Okyno tõ ekarõko mana tynekarorykõme iirypyrykõ korokapotohme, tiriiku tõkehko maro, okyno tõ zahkatohme tytororo te, tynekarory roropa osepeme ehtohme Izyraeu tõ rypyry korokapotohme.

Paxikoa poko

(Exutu 12.1-20)

¹⁸Mame ynara tykase Ritonõpo:

— Ëmepyry apitorymä po, nuno apitorymä po pui orutua kure exikety etapåko matose Ytapyi Kurå kuråkapotohme. ¹⁹Mokyro munuru zokonaka apoiko oturukety mana, oorypyrykõ korokapotohme. Mame moro munu riko mana Ritonõpo Tapyi omõtõh ehpiy pokona te, apoto apõ potyry 4mākõ pona te, imehnõ omõtõh ehpio pokona zara po Tapyi Kurå tao. ²⁰Mame Ëmepyry 7mā po moro nuno po moro sā tyriko ropa matose imehnõ rypyry korokapotohme; otarame iirypyryme toehse mana tyrypyry poko se pyra ahtao, otarame tuaro pyra mā ynororo. Mame moro ke Ytapyi Kurå kuråkåko matose.

²¹— Mame Ëmepyry 14me ehtoh po nuno apitorymä po Oseahmatoh Paxikoa poko tyripitõko matose. 7me Ëmepyry aropõko matose wyi porutatoh

maro pyra enahnōko matose. ²² Ĕmepýry osemazupu po Oseahmatoḥ poko, okyno ekarōko tuisa mana, pui orutua etapatohme tyrypyry korokapotohme, ahno porehme ryryry korokapotohme roropa. ²³ Kokoro rokē 7me ĕmepýry ae oseahmatoḥ poko toto ahtao okyno tō ekarōko mana etapatohme tynekaroryme Ritonōpo Tosēkomo a 7me pui orutua komo te, 7me kaneru tō roropa atapuropyra exiketomo. Mokaro zahkāko mana tytororo. Kokoro rokē toiro poti roropa etapāko mana oorypyrykō korokapotohme. ²⁴ Pui orutua maro te, kaneru maro roropa totapase ahtao onekarorykōme tiriiku tōkehko ekarōko roropa matose 17½ riturume te, azeite 3 rituru maro.

Oseahmatoḥ Tapyi Pisarara poko

(Rewitiku 23.33-43)

²⁵ — Mame ĕmepýry 15me ehtoh po, nuno 7mā po Oseahmatoḥ Tapyi Pisarara poko, okyno tō ekarōko tuisa mana kokoro rokē 7me ĕmepýry ae oorypyrykō korokapotohme te, moro saaro okyno tō zahkāko mana tytororo te, moro saaro tiriiku tōkehko ekarōko mana tynekaroryme azeite maro, enara.

Tuisa oseahmatoḥ maro

46 ¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo: — Moro omōtoḥ xixi tūtatoḥ wino tapurusēme exīko 6me ĕmepýry ae, yrome oserematoḥ ae totapuruhmakasēme exīko mana, Oseahmatoḥ Nuno Kasenato ae roropa. ² Mame tuisa ytōko zara poe jarao osa omōtoḥ taka. Moro tao eraximāko mana xikihme omōtoḥ pūto, tynekarorykō zahkatoḥ zano oturuketomo a; okyno zahkāko tytororo te, osepeme ehtoh zahkāko roropa mā toto, enara. Ritonōpo eahmāko tuisa mana moroto, mame tūtāko ropa mana. Moro omōtoḥ totapuruhmakasēme exīko mana kokonie pukuro pona. ³ Oserematoḥ po te, Oseahmatoḥ Nuno Kasenato po roropa tosekumuru po porohnōko imoihmākō mana Ritonōpo eahmaryme omōtoḥ ĕpataka. ⁴ Oserematoḥ po okyno tō enehnōko tuisa mana jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a: toiro kaneru inunomo, 6me kaneru mūkuru tō maro, emero atapuropyra exiketomo, jahkatohme tytororo. ⁵ Kaneru inunō maro tiriiku tōkehko puhturu enehnōko roropa mana tynekaroryme Ritonōpo a, 17½ riturume ipuhturu. Kaneru mūkuru tō maro ise toehtoh ekarōko roropa mana. Moro 17½ riturume ipuhturu maro 3 riturume azeite enehnōko roropa mana. ⁶ Oseahmatoḥ Nuno Kasenato po pui mūkuru enehnōko mana, kaneru inunō maro, kaneru mūkuru tō 6mākō maro atapuropyra exiketō tynekaroryme. ⁷ Moro pui mūkuru maro te, kaneru inunō maro 17½ riturume tiriiku puhturu enehnōko mana; mokaro kaneru mūkuru tō maro ise toehtoh ekarōko tuisa mana. Moro 17½ riturume ipuhturu maro 3 riturume azeite enehnōko mana. ⁸ Mame tuisa ytōko ropa mana osa inunō omōtoḥ kuroko omōtoḥ ae aomōtopōpyry samo.

⁹ — Mame Ritonōpo eahmary poko ahno oximōme toehse ahtao oseahmatoḥ poko, mokaro tomōse exiketō omōtoḥ ae inikahpozakoxi tūtāko mā toto tūtatoḥ ae ikurenae tōtyhkase toto ahtao Ritonōpo eahmary poko. Mokaro tomōse exiketō omōtoḥ ae ikurenae tūtāko mā toto omōtoḥ ae inikahpozakoxi. Tūtara ropa mā toto tomōtopōpyrykō ae ropa, yrome

moro omôtoħ etonie ae tûtăko mă toto. ¹⁰Mokyro tuisa omônôko mana imoihmăkô omomyryħtao; tûtăko ropa mana imoihmăkô tûtary ropa aħtao. ¹¹Oseahmatoħ pokô tôximôse awaħtao xine Ritonôpo eahmaryme, 17½ riturume tiriiku puhturu enehnôko matose pui mûkuru maro, pui pyra aħtao kaneru inunô maro. Mame kaneru mûkuru tō maro ise toeħtoħ ekarôko mă Ritonôpo eahmane. Moro 17½ riturume tiriiku puhturu maro 3 riturume azeite enehnôko roropa mana.

¹²— Tynekarory enepyrý se tuisa aħtao Ritonôpo a jahkatoħme tytororo te, osepepe eħtoħme ropa aħtao, omôtoħ xixi tûtatoħ wino zara pona Tapyi tao totapuruhmakasême exîko mana aomôtoħme. Tynekarory ekarôko mana tynekarory ekarory sâ oserematoħ ae, mame tutûtase ropa ynororo aħtao moro omôtoħ tapurusême exîko ropa mana.

Tynekarory kokoro rokene

¹³Ynara tykase Ritonôpo:

— Êmepyrý ae rokê kaneru mûkuru, toiro jeimamyrý exikety atapuropyra exikety, zahkăko matose tytororo, onekarorykôme Ritonôpo a. Kokoro rokê morara tyrîko matose. ¹⁴Moro maro kokoro rokê 1½ kirume tiriiku apohpyry enehnôko matose onekarorykôme, toiro rituru azeite maro zoximatoħme tiriiku maro. Jomi poe jûme moro ynyripohpyry rîko matose. ¹⁵Kaneru mûkuru, tiriiku maro apohpyry, azeite maro enehnôko matose kokoro rokene onekarorykôme Ritonôpo a jûme.

Tuisa pokô nono esême exiry pokô

¹⁶Ynara tykase Ritonôpo:

— Tynonory ekaroryħtao tuisa a tumûkuru a tynekaroryme eya mokyro mûkuru esaryme exîko mana tumy ekyryme aexiryke. ¹⁷Yrome mokyro tuisa a tynonory ekaroryħtao typoetory a, moro nono exîko ropa tuisa nonoryme ropa mana Jeimamyrý Emyhpokatoħ ropa toehse aħtao. Moro nono tuisa nonoryme mana jûme, imûkuru tō maro. ¹⁸Mokyro tuisa imepÿ nonory onupuxihkasaromepyra mana. Nono ekarory se ynororo aħtao tumûkuru tomo a, tynonory poe rokê moro ekarôko mana, ypoetory tō onryryhmara eħtoħme, inonory anapoipyra aeħtoħme roropa.

Kaxiri ahnotoħ Ritonôpo Tapyi tao

¹⁹Moromeiĥo mokyro orutua jaroase omôtoħ pona osa tō taka osenuħmatoħ inikahpozakoxi. Moro osa tō kurăme kehko nexiase oturuketō esaryme. Mame osa tonepose ya osa kurăkô poe xixi omôtoħ wino. ²⁰Ynara tykase ynororo:

— Taro tôsê ahnôko oturuketō mana ahno nekarotyă tyryrypyrykô korokapotohme, zae pyra toeħtoħkô korokapotohme; moroto tiriiku risê ekeiĥo roropa mă toto ahno nekarohpyry. Morara aħtao Ritonôpo kyryry kură anaropyra jarănaka zara pona, imehnô ryħmaryino.

²¹⁻²²Mame jaroase ynororo jarănaka zara pona. Moroto asakoropane zarapohxikyry po zara tō zumo hkopyra exiketō enepoase ya 20 meturume mosa exiry, 15 meturume ipuroroje exiry. ²³Emero zara pitiko tapuruse topu risê ke. Mame moro apuru tō pokona apoto esary nexiase. ²⁴Ynara tykase ynororo ya:

— Senohne tōsē ahnotohme mana, ahno nekarotyā ahnōko mā toto erohketomo Ritonōpo Tapyī tao.

Tuna tūtary Ritonōpo Tapyī tae

47 ¹Mame jaroase ropa mokyro orutua Tapyi omōtoh pona. Moro poe Tapyi omōtoh zopino tuna tūtāko nexiase soesoekane sā exikety; sarakaname ytōko nexiase xixi tūtatoh wino, moro Tapyi ēmyty xixi tūtatoh wino nexiase. Moro tuna tūtāko nexiase Tapyi zopinoino, apuru ikurenae isararame ytōko apoto apō kuroko ikurenaka. ²Mame jaroase mokyro Tapyi nonory poe omōtoh ae inikahpozakoxi jarānaka moro omōtoh pona xixi tūtatoh wino. Moroto tuna iporiry tutūtase omōtoh poe ikurenaka. ³Tymarāke mokyro a tukuhse 500 meturume ikurenaka xixi tūtatoh wino. Tuna takuohpose ya ynororo, zueme pyra nexiase ypyrakū pona rokene. ⁴Moromeīpo tukuhse 500 meturume ropa, moroto tuna zueme exiry jesejumlahu pona toehse. 500 meturume ropa tuna zueme exiry ymety eary pona nexiase. ⁵Mame tukuhse ropa ynororo 500 meturume ropa, tuna zueme nexiase, anakuohsaromepyra exiase zuemehxo exiryke. ⁶Ynara tykase ynororo ya:

— Ahno mūkuru, senohne emero eneko kure wenikehpyra oehtohme!

Naeroro jaroase ropa tuna ehpio pona ropa. ⁷Toeporehkase jahtao morotona osenuhmase: moroto wewe tō tuhke nexiase tuna ehpiukuroko asakoro ro. ⁸Mame ynara tykase ynororo ya:

— Sero tuna yhtōko xixi tūtatoh wino tuna Joatāo kuaka, myaro tuna konōto Aorikyhyry pona. Morotona toehse ahtao tuna sāmē aexihpyry etyrorāmāko mana tuna anusame ehtohme. ⁹Mame emero nono kuroko sero tuna ytoryhtao emero rokē onokyro tō exīko kana tō maro. Tuna konōto Aorikyhyry tunary rīko sero tuna kure ropa, isene ehtoh enehnōko mana nono kuroko ytoryhtao. ¹⁰Tuna enatyry Ketī wino tuna enatyry Ekerāi pona kana anynanō osenēko mā toto tuna konōto ehpiukuroko. Moroto tarāpa tō rīko mā toto xixi aka anorytohme. Moroto kana itamurume exīko mana, tuhke tyotyoro kana tō exīko roropa tuna Metiteraneu kuaō samo. ¹¹Yrome ikuhpo pitiko tō kuaō, pēkamā kuaō roropa tuna onukurākara mana. Moroto rokē exīko mana sautu ritohme. ¹²Mame moro tuna asakoro ehpiukuroko eperytaketō emero rokē ahtāko mana. Zary tō aremāpyra mana, eperytakehpyra moro wewe mā kehko. Emero nuno po epery tō exisenā exīko mā kehko, tuna oehkehpyra exiryke Ritonōpo Tapyī tae. Moro epery tō tonahsēme kurāme exīko mana, zary tō opime exīko.

Nono ehpiō exiketomo

¹³Ynara tykase Ritonōpo:

— Ynara ononorykō ehpio exīko apiakatohme 12me oxiekyry tō nonoryme; Joze ekyry tomo a asakoro zokonaka apoiryke. ¹⁴Jomiry etapoase atamuru tomo a sero nono ekarory poko eya xine inonorykōme ehtohme. Naeroro seromaroro moro nono apiakatoko 12me oxisā oesarykōme ehtohme.

¹⁵— Ehpio inikahpozakoxi ytōko xixi tūtatoh wino tuna konōto Metiteraneu poe pata Heterō pona, onuhtoh Hamate pona pata tō Zetate pona, ¹⁶Perota maro te, Xipirāi maro (moroto irānao pata Tamaxiku tuisary

nonory maro pata Hamate tuisary nonory maro) pata Hatikō maro (pata Haurā tuisary nonory ehpiō po). ¹⁷Naeroro nono ehpiō inikahpozakoxi ytōko mana Metiteraneu poe xixi tūtatoH wino pata Enō pona, Tamaxiku nonory Hamate nonory roropa inikahpozakoxi ehpiōme exīko mā kehko.

¹⁸— Ehpio xixi tūtatoH wino ytōko ikurenaka osa poe irānao Tamaxiku tuisary nonory maro Haurā tuisary nonory maro. Tuna Joatāo nono apiakāko mana Izyraeu nonory xixi omōtoH wino te, Kireate nonory maro xixi tūtatoH wino pata Tamara pona tuna konōto Aorikyhypry pona roropa.

¹⁹— Ikurenake nono ehpio ytōko ikurenaka, xixi omōtoH wino pata Tamara poe tutunake exikety Kate Meripa pona inikahpozakoxi Ejitu ehpiuroko tuna Metiteraneu pona.

²⁰— Ehpio xixi omōtoH wino tuna Metiteraneu me mana ytōko inikahpozakoxi osa pona onuhtoh Hamate poe xixi omōtoH wino.

²¹— Moro nono apiakatoko oxiekyrymākomo esaryme; ²²jūme oesarykōme exīko mana. Ononorykō apiakaryhtaō oya xine imehnō nonory pōkō amaro xine toehse ahtaō toemūkuase ynaroro ahtaō taro, nono apoīko roropa mā toto tosarýkōme. Mokaro rīko matose Izyraeu tō riry samo, nono menekatoH apoīko mā toto asā xine Izyraeu tō maro. ²³Imehnō nonory pōkō emero amaro xine exiketō nono apoīko mā toto tosarýkōme Izyraeu tō oxiekyry tō maro, moroto mokaro maro toehse toto exiryke. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Izyraeu tō nonory apiakary

48 ¹⁻⁷Nono ehpio inikahpozakoxi ytōko xixi tūtatoH winakoxi tuna konōto Metiteraneu poe pata Heterō pona, onuhtoh Hamate pona, pata Enom pona, Tamaxiku tuisary nonory ehpio pona Hamate maro. Emoro Izyraeu tō oxiekyry tō nono apoīko mā toto nono ehpiō poe xixi tūtatoH winoino tuna konōto Metiteraneu pona, xixi omōtoH pona, atakenaka inikahpoino ikurenaka: Tā te, Asea te, Napatari te, Manase te, Eparaī te, Rupē te, Juta, enara.

Nono Ritonōpo esaryme

⁸Mame Juta nonory ehpio poe nono tapiakasēme exīko nono kurāme ehtohme. Inikahpoe ikurenaka moro nono ipuroroje 12½ kirometurume exīko. Xixi tūtatoH wino poe xixi omōtoH pona moro nono mosa ehtoh oxisā tapiakasēme exīko mana nono tokarose aexityā samo oxiekyry tomo a. Ritonōpo Tapyiny moro rānao exīko mana.

⁹Moro nono rānao nono tapiakasēme exīko Ritonōpo esaryme 12½ kirometurume mosa exiry, 10 kirometurume ipuroroje exiry, enara.

¹⁰Zokonaka moro nono kurā mā oturuketō nonoryme exīko: toto esary ehpiōkō inikahpozakoxi te, ikurenake roropa 12½ kirometurume exīko, ehpio kō xixi tūtatoH wino te, xixi omōtoH wino roropa 5 kirometurume exīko. Irānao Ritonōpo Tapyī kurā exīko mana. ¹¹Moro nono kurā tokarosēme exīko oturuketomo a Zatoke pakomotyamo a. Amonohkara jomihpyry omipona toH nexiase; imehnō Izyraeu tō maro pyra nexiase toto zae pyra ehtoh poko, imehnō Rewi ekyry tō sā pyra. ¹²Morara exiryke nono tokarosēme exīko eya xine Rewi tō ekyry nonory pūto, nono kurano, imepý nono kure ehtoh motye.

¹³Rewi ekry tō roropa nono apoīko mā toto tosarykōme mokaro oturuketō nonory ehpio pūto, 12½ kirometurume mosa exiry, 5 kirometurume ipuroroje, enara. ¹⁴Moro nono tapiakase Ritonōpo esary kurāme, kurehxo mana, imep̄y nonory kure ehtoh motye. Moro nono anapiakara matose, onekaropyra roropa matose imehnomo a tineru apoitohme, onymyakāmara roropa matose imep̄y ke, imehnō esaryme exipyra mana ipunaka. Nono kurāme mana Ritonōpo esaryme exiryke.

¹⁵Mame moro nono akoīpyry 12½ kirometurume mosa exiry, 2½ kirometurume kurāme pyra mana. Emero rokē ahno esaryme exīko mana. Moroto osesarīko mā toto nono arykāko, enara. Patame exīko moro rānao mana, ¹⁶tahramehme sã exīko, 2.250 meturume mosa exiry, ipuroroje exiry, enara. ¹⁷Pata zomye amerehme exīko 125 meturume ipuroroje exiry. ¹⁸Mame pata tyrikehse ahtao Ritonōpo nonory kurā pūto, moro nono akoīpyry - 5 kirometurume mosa exiry, 2½ kirometurume ipuroroje exiry xixi tūtatoh wino te, 5 kirometurume mosa exiry, 2½ kirometurume ipuroroje exiry xixi omōtoh wino, moro nono arykāko mā toto pata pōkomo tutupikōme. ¹⁹Moro pata pōkō emero rokē oxiekyry tō poe moro nono arykāko mā toto.

²⁰Morara exiryke moro nono emero tahramehme sã exīko 12½ kirometurume mosa exiry, ipuroroje exiry, enara. Moro ao pata nonory exīko mana.

Tuisa nonory

²¹⁻²²Mame Ritonōpo Tapyī esary tapiakase ahtao, oturuketō nonory roropa, Rewi ekry tō nonory maro, pata nonory roropa tapiakase ahtao moro nonory 12½ kirometurume poe, nono akoīpyry emero xixi tūtatoh wino moro nono akoīpyry maro xixi omōtoh wino tuisa nonoryme exīko. Xixi tūtatoh wino tuisa nonoryme exīko Izyraeu nonory ehpio exikety pona, xixi omōtoh poe tuna konōto Metiteraneu pona. Inikahpozakoxi tuisa nonoryme exīko mana Juta nonory ehpiry pona, ikurenaka Pējamī tō nonory ehpiokoxi pona.

Imehnō oxiekyry tō nonory

²³⁻²⁷Moro nono kurā poe ikurenaka mokaro imehnō oxiekyry tō nonory apoīko mā toto tosarykōme, Izyraeu tō nonory ehpio poe xixi tūtatoh poe, xixi omōtoh wino tuna konōto Metiteraneu pona, atakenaka inikahpoe ikurenaka: Pējamī, Ximeão, Isakaa, Zepurō, Kate, enara.

²⁸Mame Kate nonory ikurenaka exīko mana xixi omōtoh wino pata Tamara poe typōke pixo exikety Kate pona, morotoino inikahpozakoxi xixi omōtoh wino Ejitu nonory ehpiukuroko tuna konōto Metiteraneu pona.

²⁹Ynara tykase Ritonōpo:

— Moro sã nono apiakāko matose zokonaka ekarotohme Izyraeu tō oxiekyry tomo a, ekarotohme typoenomo a, typakomotyamo a, enara.

Pata Jerusarē omōtoh tonomo

³⁰⁻³⁴12me omōtoh nae exīko pata Jerusarē pona omōtohme. Toiro apuru konōto mosa exiry 2.250 meturume exīko; oseruao omōtoh nae exīko, emero tosehke oxiekyry tō esety ke. Omōtoh tonō apuru inikahpozakoxi esehpāko oxiekyry tō esety ae: Rupēme, Jutame, Rewime, enara. Apuru

ao xixi tūtatoh wino omōtoḥ tosehpasēme exīko Jozeme, Pējamīme, Tāme, enara. Apuru ikurenaka omōtoḥ esety exīko roropa Ximeāome, Isakaame, Zepurōme, enara. Apuru xixi omōtoḥ wino omōtoḥ esehpāko Kateme, Aseame, Napatarime, enara. ³⁵Moro apuru mosa exiry pata zomye tytororo 9 kirometurume exīko mana. Mame moro pata esety taroino ynara exīko mana: “Ritonōpo Kuesēkō taro mana.”

TANIEU

Daniel

Ekarotopo

Sero *Tanieu* tymerose juteu tō etuarimaryhtao te, tyryhmase roropa toto ahtao. Toto akorehmary se *Tanieu* nexiase penekhepyra toto ehtohme, onenetupuhkehpyra roropa toto ehtohme. Imeīpo popyra exiketō jamitunuru enahkapōko Ritonōpo mana. Mame tynonoke Izyraeu tō exiko ropa, imehnō namotome pyra. Ekarōko:

1. *Tanieu* ehtopōpyry poko epe tō maro Papironia po, morotona tarose toto exiryke namotome. Onenetupuhkehpyra toh nexiase, Ritonōpo omiry omipona roropa. Naeroro orēpyra toehse tukuhse toto ahtao.

2. Ritonōpo enepotopōpyry *Tanieu* a: tuisa tō poko tuarōtanohpotohme, orēpyra toto ehtoh poko, toto enahkary ropa poko, enara. Imeīpo Ritonōpo jamitunuru poe juteu tō orēpyra exiko rahkene.

Sero pape ao

Tanieu ehtoh epe tō maro 1.1—6.28

Enepotopōpyry *Tanieu* a 7.1—11.45

1. Onokyroimo asakoropane 7.1-28

2. Kaneru te, poti maro 8.1—9.27

3. Ritonōpo nenyokhyphyry 10.1—11.45

Etyhypryme ehtopo 12.1-13

Juteu tō nuasemākō Napukotonozo esao

1 ¹Mame tuisame Jeoakī kynexine Juta tō nonory po, mame useruao jeimamyry taropose ahtao eya Juta tō tuisaryme, tuisa Napukotonozo tooehse Papironia poe etonase Jerusarē pōkō maro. Isoutatu tomo a pata Jerusarē tomyehmase moro pōkō poremākatohme. ²Pata Jerusarē typoremākapose Ritonōpo a Napukotonozo a. Ritonōpo Tapyī mōkomory, uuru risē tōkehko tarose roropa eya, Papironia pona, tyneponāmary eahmatoh taka tyritohme, mōkomo typyne exiketō esaka. Ahno tarose roropa eya typoetoryme.

³Mame typoetory Axipenaze tykohmase Napukotonozo a, tytapyī konōto poko erohketō tuisary, ynara tyripose ynororo eya:

— Ynapoityā Izyraeu tō wino, nuasemākō imenekako, tuisa tō mūkuru tomo te, tamuximākō mūkuru tō roropa. ⁴Kurākō rokē imenekako, ahmitara exiketomo; tuaro exiketomo, tamorepase exiketomo, emese kure toto ehtohme jakorehmananōme ytapayī konōto tao. Toto amorepāko mase papironio tō omiry poko, isekeremary waro toto ehtohme, imerory waro roropa toto ehtohme, tykase tuisa.

⁵Mokaro nuasemākō tautuhmapose tuisa konōto a, kokoro rokē toto otuhtohme tynapyry saaro tōkuru jehnahpyry saaro roropa. Morarame oseruao jeimamyry taropose ahtao morohne poko mokaro erohpitory tuisa tapyī konōto tao. ⁶Mame inymenekatyā maro Juta pakomotyā nexiase: Tanieu te, Anania te, Misaeu te, Azaria, enara. ⁷Yrome tyoro tosehpase toto Axipenaze a: Peutesazaame te, Satarakeme, Mesakeme, Apete-Nekome, enara toh nexiase.

⁸Mame tōsenetupuhse Tanieu tukurohtao, nuriame toexiry se pyra nexiase Ritonōpo neneryme, tuisa zoty, eukuru jehnahpyry roropa poko pyra nexiase; morara exiryke toytose ynororo ekaropose Axipenaze a takorehmatohme tōsenetuputyry omipona aehtohme. ⁹Ritonōpo poe Axipenaze osepepe nexiase Tanieu maro toehse, ŷme toexiry se nexiase imaro. ¹⁰Yrome tuisa konōto zuno roropa Axipenaze nexiase, naeroro ynara tykase ynororo Tanieu a:

— Tuisa konōto nexiase anapyrykō menekahpono, ōkurukō maro. Oenerykohtao eya jamihme hkopyra te, kure hkopyra roropa imehnō sā pyra, yzehno exīko mana, otarame jetapary opokoino xine.

¹¹Mame Tanieu toytose oturuse erase a, Axipenaze nyrihpyry typynanohne, epe tō oseruaōkō maro. Ynara tykase ynororo erase a:

¹²— Ajohpāme sā yna ikuhko 10me ěmepyyry. Tonahsā rokē ekaroko yna a yna napyryme, tuna maro yna okurume. ¹³Mame 10me ěmepyyry taropose ahtao yna eneko imehnō nuasemākō maro, tuisa zoty ōnanō maro, eukuru ěnanō maro tuisa mezā po. Mame yna eneryke oya zae ehtoh waro exīko mase tyritohme yna a.

¹⁴ŷme mokyro erase nexiase, toto tukuhse eya 10me ěmepyyry. ¹⁵Mame moro 10me ěmepyyry taropose ahtao mokaro 4mākō Izyraeu tō nuasemākō kurehxo toh nexiase, jamihmehxo roropa, imehnō nuasemākō tuisa nekarohpyry ōnanō motye. ¹⁶Moro eneryke tyya tuisa nekarohpyry touse ropa mokaro 4mākō erase a, tuisa okuru roropa, otyro rokē ekarotohme eya xine.

¹⁷Mame zuaro tyripose toto Ritonōpo a papironio tō nymerohpyry poko, emero poko tuaro ehtoh roropa. Yrome Tanieu tuaro ehtoh tokarose Ritonōpo a osenehtoh toh poko zuaro ehtohme.

¹⁸Morarame oseruao jeimamyry taropose ahtao tātamorepatoh poko, tuisa Napukotonozo omihpyry ae ro, mokaro nuasemākō tarose Axipenaze a emero tuisa konōto ěpataka. ¹⁹Tōturuse ynororo toto maro yrome orēpyrahxo Tanieu tō nexiase epe tō maro, Anania, Misaeu, Azaria, enara. Morara exiryke toerohpityse toto tuisa tapyī konōto tao. ²⁰Tuisa konōto tōturupose ahtao toto a emero rokē poko, tuaro toto ehtoh waro toehtohme tonese ynororo imehnō motye kuhse tuaro Tanieu nexiase epe tō maro. 10me tuarohxo mokaro 4mākō nexiase, imehnō tuaro exiketō motye, amorepananō motye roropa Papironia po.

²¹Mame tuisa tapyi konōto tao Tanieu ehse nexiase Papironia poremākatoh pona Xiro, Perexia esemy a.

Napukotonozo osenehtopōpyry poko

2 ¹Morarame asakoro jeimamyry taropose ahtao Napukotonozo a tuisame toexiry poko, Papironia esēme toehtoh poko, tōsenehse ynororo koko.

Torëtyke toehse ynororo tõsenehtopõpyry poko, nyhsaromepyra toehse. ²Naeroro tuaro exiketõ tonehpose tyya, oremime exiketomo te, pyaxime exiketomo te, xirikuato poko atamorepaketõ maro ekaropotohme eya xine tõsenehtopõpyry poko. Toeporehkase toto ahtao tuisa ëpataka, ³tõturupose ynororo eya xine:

— Tõsenehse ywy, torëtyke toehse ywy moro poko. Oseremara ase zuaro pyra jahtao, oty kary se moro josenety? tykase.

⁴Ynara tykase toto tuisa a aramaiku omiry ae:

— Tuisa, jüme isene exikehpyra exiko! Õsenehtopõpyry ekaroko yna a, mame tuaro ehtoh ekarõko oya ynanase, tykase toto.

⁵Yrome ynara tykase tuisa eya xine:

— Ekarorohxo oya xine, amarakõ josenehtopõpyry ekarõko matose ya, jamorepãko roropa matose oty kary moro josenehtopõpyry. Onekarosaromepyra awahtao xine asahsahkapotorÿko ase emero porehme. Atapyikõ kararahpõko roropa ase, tykase ynororo eya xine. ⁶— Mãpyra josenehtopõpyry ekaroryhtao ya te, jamoreparyhtao roropa oya xine moro katoth poko, mõkomo kurã ekarõko ase oya xine, tuisamehxo oritorÿko roropa ase. Morara exiryke josenehtopõpyry ekarotoko ya, tuaro ehtoh roropa moro katoth poko, tykase tuisa.

⁷Mame tozuhse ynororo tuaro exiketomo a emero. Ynara tykase toto:

— Kaxiko omoro õsenehtopõpyry yna a, mame moro etaryhtao enetupuhnõko ynanase, ourũko ynanase, tykase toto.

⁸Tozuhse toto tuisa a, ynara tykase ynororo:

— Zuario ase onyryrkõ poko. Jakorekehkãko matose josenetupuhtoh waro oexirykõke, ⁹josenehtopõpyry onekaropyra ya awahtao xine, awãnohtorÿko ase emero, oxisamo. Oxisã matose porehme, atakorehmãko matose jenekunohtohme, ajohpe oexirykõke, zae pyra õmirykõ exiryke, eraximãko matose, okynahtao ityromatohme. Josenehtopõpyry ekarotoko ya, morarama tuaro oehtohkõ waro exiko ywy. Moro tuaro ehtoh ekarory waro oehtohkõ enetupuhnõko ase.

¹⁰Mame ynara tykase mokaro tuaro exiketõ tuisa a:

— Õsenehtopõpyry waro pyra ynanase. Sero nono po onyripori riry waro exiketõ pyra mana ipunaka. Morara exiryke tuisa tõ sero nono po, tuisamehxo toto ahtao ro morara onyrippyra mã toto typoetory tomo a, tuaro exiketomo a te, pyaxiamo a te, xirikuato poko zuaro exiketomo a, enara. ¹¹Tuisa, tyripori se oehtoh riry waro pyra sero nono põkõ mã ipunaka. Otarama ritõ kõ moro waro mã toto. Yrome taro aryppya mana sero nono po ahno tõ maro.

¹²Morara kary etaryke tyya tyekitapãse tuisa yronymryme, tuaro exiketõ emero totapapose eya Papironia põkomo. ¹³Mame tuisa nyrippyry tokarose emero netaryme, moromeipo toytose toto Tanieu tõ enehse epe tõ maro, toto orihmapotohme roropa repe.

Osenehtopõpyry enepory Ritonõpo a

¹⁴Mame soutatu tõ tuisary Arioke kynexine. Eya tuaro exiketõ emero totapapose Papironia tuisary konõto a. Naeroro tomeseke sã Tanieu toytose

¹⁵oturupose Arioke a, ynara tykase:

— Oty katohme takorehmananō zehno nexī tuisa, toto etapary se toehse? tykase Tanieu.

Mame Tanieu turuse Arioke a morara ehtopōpyry poko. ¹⁶Naeroro toytose Tanieu oturuse tuisa maro eraximatohme pitiko. Ÿme tuisa kynexine eraximatohme, zuaro Tanieu ehtohme aosenehtopōpyry enetupuhtoh poko.

¹⁷Mame toytose Tanieu tytapyī taka. Tope tomo a tokarose emero, Anania a te, Misaeu a, Azaria a, enara.

¹⁸— Oturutoko Ritonōpo kapu Esemy a, tykase Tanieu eya xine, — kypyno xine aehtohme, tuisa osenehtopōpyry enepotohme kyya xine, orihpyra kuehtohkōme mokaro tuaro exiketō Papironia pōkō maro. ¹⁹Mame moro kohmamyry ae tōsenehse Tanieu Ritonōpo poe. Moro ae tuisa osenehtopōpyry tonepose Ritonōpo a, moro enetupuhpotoh roropa. Naeroro Ritonōpo toahmase Tanieu a, ²⁰ynara tykase:

— Ritonōpo Kuesēkō seahmatone.

“Kure mase,” kakehpyra sehtone eya, jūme.

Tuaro exiketye mā ynororo, jamihme exiketye roropa!

²¹Xixi esēme mana, nuno roropa, xirikuato tō roropa;

xixime ehtoh eina myakamāko mana konopome ehtohme roropa.

Tuisa tō tuisame exīko Ritonōpo poe,

toto poremākapōko roropa mana.

Tuaro exiketō tuaro exīko Ritonōpo poe,

tātamorepary se exiketō amorepāko mana.

²²Osenepyra aexityā enepōko mana,

tokare pyra aexityā aryhnaka tyrīko roropa mana,

zonemyhpyry waro roropa mana koko ahtao ro,

zomye saereme mana.

²³Ritonōpo, ytamuru tō Esemy,

“Kure mase,” āko ase oya,

oeahmāko ase.

Tuaro kyrino, orēpyra jehtohme.

Yna omiry etaryke oya, kuezuhno;

tuisa zuaro se ehtoh menepō ya.

Tuisa osenehtopōpyry ekarory poko Tanieu a

²⁴Mame toytose Tanieu Arioke zupise, soutatu tō tuisary. Eya tuaro exiketō totapapose tuisa konōto a Papironia pōkomo. Ynara tykase Tanieu eya:

— Arioke tuaro exiketō onetapara exiko. Kuaroko oturuse tuisa konōto a. Aosenehtopōpyry ekarōko ase eya.

²⁵Axī Tanieu tarose Arioke a tuisa esaka, ynara tykase ynororo eya:

— Mose enehno oya, juteume exikety, kynenepyhpyrykō opoetoryme. Ōsenehtopōpyry ekarōko oya mana, enetupuhtoh roropa, tykase.

²⁶Tuisa tōturupose Tanieu a, esety akorony Peutesazaame kynexine, ynara tykase ynororo:

— Ajohpe pyra, josenehtopōpyry ekarory waro mah? Oty kary se moro josenety? Moro ekarory waro roropa mah? tykase.

²⁷Tanieu a tozuhse, ynara tykase ynororo:

— Tuaro exiketō pyra mana, pyaximākomo te oremime exiketomo te, xirikuato poko atamorepaketomo, moro ekarory waro exiketō pyra ipunaka, naeroro tuaro se oehtoh onekarosaromepyra mā toto. ²⁸Yrome Ritonōpo Kapuaō tuaro Exiketyme mana, ōsenehtopōpyry ekarory waro mana. Āmorepary se toexiryke taosenehkapose mase eya, imeīpo ehtoh poko zuaro oehtohme. Seromaroro, tuisa, ōsenehtopōpyry ekarōko ase oya, Ritonōpo nekarohpyry oya tynhyse awahtao ōsenetoh ae:

²⁹— Onyhtoh po awahtao, osenetupuhnōko mexiase imeīpo ehtoh poko. Mame Ritonōpo, emero waro exikety, tuaro oexiry se nexiase imeīpo ehtoh poko. ³⁰Tamorepase ywy eya ōsenehtopōpyry poko imehnō motye tuarohxo jexiryke pyra, yrome tuaro oehtohme ōsenehtopōpyry poko, tuaro oehtohme roropa ōsenetupuhtopōpyry tō poko.

³¹— Tuisa Napukotonozo, ahno panō tonese oya ōsenety, orutua konōto samo, xikihme, oēpataka. Zemi āko nexiase, mokyro eneryke oya tōserehse sã mexiase. ³²Zupuhpyry uuru kurã risē sã nexiase oxikone. Ipuropuru parata risē sã nexiase apory maro. Zuakuru, ātykyry maro metau risē sã nexiase. ³³Jaxiry kurimene risē sã nexiase. Ipuuru kurimene maro orino risē sã nexiase, osehta nexiase moro. ³⁴Mame mokyro ahno panō eneryhtao oya topu toehkohse sã ypy poe tamoreme, oma ke pyra nehkotyase. Moro topu toepukase mokyro pupuru pona orino maro kurimene otocie exiketomo, natakuhmoase. ³⁵Axī moro kurimene orino maro te, metau te, parata te, uuru roropa tātakuhmose. Akumurume toehse, tiriiku pihpyry samo, tarose emero tyryrykane a, atakoinohpyra toehse kehko. Mame moro topu tahtase, zumohxo toehse ypy sã konōto. Nono typehse ike.

³⁶Morara ōsenehtopōpyry nexiase, tuisa. Mame moro enetupuhtoh ekarōko ase oya seromaroro, tykase Tanieu.

³⁷Tuisa, imehnō tuisa tō emero motye jamihme mase, Ritonōpo Kapu Esē omi poe tuisame mase. Ipoē rokē orēpyra mase, imehnō esēme mase, tuisamehxo mase. ³⁸Ritonōpo nekarohpyryme tuisa konōtome mase sero nono pōkō tuisaryme porehme te, onokyro tō esēme te, torō tō esēme roropa. Omoro mase, mokyro zupuhpyry uuru risē samo. ³⁹Imeīpo tuisame oehtoh tōtyhkase ahtao imepỹ tuisame exīko omyakāme jamihme hkopyra exikety; moromeīpo imepỹ ropa tuisame exīko, metau risē samo, sero nono pōkō esēme exīko porehme. ⁴⁰Moraramē imepỹ ropa tuisame exīko, 4mano sero nono esēme porehme. Kurimene sã jamihme exīko mana, otyro kararahnōko, akuhmōko emero. Moro saaro mokyro imehnō pata tō poremakapōko mana, pata tō pahnoō mana, toto enahkapōko mana. ⁴¹Mokyro orutua panō onenehpyry pupuru, ipuhxikyry roropa zokonaka kurimene nexiase, zokonaka roropa orino. Moro enetupuhtohme mana, moro tuisame ehtoh tapiakasēme exīko mana. Jamihme exikety nae exīko kurimene risē sã repe, yrome tonese oya moro kurimene tocie nexiase orino maro. ⁴²Moro ipuhxikyry zokonaka kurimene, zokonaka orino nexiase. Morara kary: moro tuisame ehtoh zokonaka jamihme exīko mana, yrome zokonaka jamihme pyra exīko mana. ⁴³Orino maro kurimene otocie tonese oya. Morara kary: tuisa tō pytāko mā toto imehnō tuisa tō ēxiry maro osepepe imehnō nonory pōkō ehtohme repe. Yrome orino maro kurimene osexihpyra sã mana, morararo mokaro okynā pyra oximaro exīko mā toto. ⁴⁴Mame tuisame

mokaro ahtao ro, Ritonôpo Kapu Esê tuisame toehtoh enepôko mana, jûme tuisame exikehpyra ehtohme; imehnô mâ onyporemâkaposaromepyra exîko mana. Mâpyra imehnô tuisa tō porehme enahkapôko mâ ynororo jûme tuisame toehtohme. ⁴⁵Morara âko moro onenehpyry topu tapiakase ahtao ypy poe tamoreme, onypurohmara ahtao ahno a. Mame moro topu a orutua panô totapase kurimene risemy te, metau te, parata te, orino te, uuru risemy, enara. Ritonôpo Imehxo Exikety imeîpo ehtoh enepôko oya mana. Moro sâ nexiase ôsenehtopôpyry. Moro sâ mâ enetupuhtoh kehko, tykase Tanieu eya.

Tanieu ritopôpyry imehxo tuisa a

⁴⁶Mame Napukotonozo typorohse tosekumuru po Tanieu êpataka êmyty po nono pokoxi. Tanieu eahmaryme tynekarory tonehpose eya ixtaratu tōkehko zahkatohme. ⁴⁷Ynara tykase ynororo Tanieu a:

— Ritonôpo Oesêkô ajohpe pyra mana, imehnô ritô emero motye mana, jamihmehxo mana, tuisa tō emero esême mana. Zuario toehse ywy, ynororo rokê mâ tupimâkô poko ahno tuarôtanohpôko mana, josenehtopôpyry waro tyripose omoro eya, enara.

⁴⁸Morarama Tanieu tuisamehxo tyrise eya. Mōkomo typyne exiketô tokarose roropa eya. Kowenatume Tanieu tyrise eya Papironia nonory tuisaryme, tuaro exiketô emero tuisaryme tyrise roropa ynororo eya. ⁴⁹Morarama tokaropose ahtao Tanieu a, Satarake tō tyripose tuisa a kowenu akorehmananōme Mesake maro te, Apete-Neko, enara. Kowenu maro toerohse toto Papironia nonory po; Yrome Tanieu, tuisa tapyî konôto tao nexiase.

Ahno panô uuru risemy

3 ¹Mame ahno panô tapuhpose Napukotonozo a uuru risemy, kae exiry 27 meturume, ipuropuru 2,70 meturume. Moro tyripose eya xikihme ona amimomâ pata Tura po, Papironia nonory po. ²Moromeîpo tōmiry taropose eya pata tō pona kowenatu tō oximôtohme pata esâ maro te, kapitâo tō maro te, juize tō maro te, kowenu tinerû kurâkananô maro te, terekatu tō maro te, akorehmananô maro te, tamuximâkô maro emero oseahmatoh taka, tuisa nyriphopyry enepotoh poko. ³Toeporehkase toto emero oximôme. Xikihme toehse toto tuisa nyriphopyry êpataka eahmary eraximaryme. ⁴Mame oseahmatoh aporesemyry omiry totase eya xine. Myatoko ynara tykase ynororo:

— Imoihmâkomo, imeimehnô nonory pōkomo, imeimehnô omiry waro exiketomo, kutuisarykô omiry etatoko: ⁵Rue tōkehko etopitoryhtao, rueimo tōkehko te, paratu panô kô maro te, rira tō maro te, haapa tōkehko osetoryhtao, oporohtoko osekumurukô po nono pokoxi tuisa Napukotonozo nyrihpyry uuru risê êpataka eahmatohme. ⁶Porohpyra exiketô tosekumuru po, mokyro oneahmapy tomasême exîko mana axiny apoto konôto htaka, jahkatohme, zemimâ htaka, tykase aporesemyry tuisa omi poe.

⁷Morarama rueimo tōkehko tōsetopitose ahtao, tosekumurukô po typorohse imoihmâkomo mokyro ahno panô, uuru risê eahmatohme.

Aomipona pyra Tanieu epe tō ehtopôpyry

⁸Morara ahtao juteu tō tyhxiropitose Papironia pōkomo a. ⁹Ynara tykase toto tuisa Napukotonozo a:

— Tuisa, jūme isene exikehpyra exiko! ¹⁰Ynara mykahxo puhko: “Rueimo tōkehko etananō, paratu tō maro, rira tō maro, haapa tō maro etaryhtao emero oesekumurukō po porohnōko matose, uuru risē ahno panō eahmatohme,” mykahxo puhko! ¹¹Moro omipona pyra exiketō ahtao tomasēme exiko mā toto apoto htaka zemīmā htaka. ¹²Yrome juteu tō nae onyrytā Papironia nonory tuisaryme repe. Mokaro esetykō Satarake te, Mesake te, Apete-Neko, enara, ōmiry omipona pyra exiketomo. Oneponāmary oneahmara mā toto, onyripohpyry uuru risē ēpataka porohpyra mā toto tosekumurukō po eahmatohme.

¹³Morara kary etaryke tyya tyekītapāse Napukotonozo. Satarake tō tonehpose tyya, Mesake maro te, Apete-Neko maro. ¹⁴Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ajohpe pyra hnae ynyripohpyry uuru risē oneahmara matokene? Yritō oneahmara roropa hmatou? ¹⁵Seromaroro etatoko pahne: rueimo tōkehko osetopitoryhtao oesekumurukō po typorohse awahtao xine ynyripohpyry uuru risē eahmatohme, kure. Māpyra porohpyra awahtao xine, axī tomasēme exiko matose apoto htaka, zemīmā htaka. Morara ahtao onoky ritō opynanohtorōky nae? tykase tuisa eya xine. ¹⁶Mame tozuhse ynororo Satarake tomo a, Mesake te, Apete-Neko maro, ynara tykase toto:

— Tuisa, osewomara ynanase. ¹⁷Morara toehse ahtao, Ritonōpo yna Esē yna ewomary se tahtao yna ewomāko mana, tomase yna ahtao apoto htaka. Yna pynanohnōko mana yna onyryhmara oehtohme. ¹⁸Māpyra yna onypynanohpyra Ritonōpo ahtao ro tuaro exiko tuisa, oneponāmary oneahmara ynanase, onyripohpyry uuru risē oneahmara roropa ynanase, tykase toto.

Nuasemākō oseruao apoto htao

¹⁹Morara kary etaryke tyya mokaro oseruaōkō zehno toehse tuisa Napukotonozo. Ēmyty kamirarama toehse, toto zehno aexiryke. Moro apoto tyripose eya axituhxo 7me typokōmase ehtopo. ²⁰Moromeīpo soutatu tō jamihme exiketō taropose eya Satarake tō myhtohme, Mesake te, Apete-Neko roropa ēmatohme apoto htaka apoto ē aka. ²¹Mokaro oseruao nuasemākō, tupoke toh nexiase, tyxapeuke roropa tymyhse eya xine, mame tōmase eya xine apoto htaka apoto ē aka. ²²Tuisa omihpyry omipona toh nexiase, moro apoto jamihme nexiase tykemehtopose tuisa a exiryke; morara exiryke mokaro soutatu tō, juteu tō ēmahpōkō tyahkase apoto a nexiase, toorihse toto. ²³Tymyhse ahtao mokaro juteu tō Satarake te, Mesake te, Apete-Neko, toepukase apoto zemīmā konōto htaka.

²⁴Morohne emero enēko Napukotonozo nexiase. Mōtoino rokē towōse ynororo tōserehse samo, tōsenuruhkase ynororo, tōturupose ynororo takorehmananomo a:

— Oseruao tokoh orutua kō onēmara sytatokē apoto htaka? tykase.

— Ÿ, tykase toto tuisa a.

²⁵— Otara nexino? Otāto asakoropane ahno enēko ywy ytoytōko, tymyhpokase apoto ē ao? tykase tuisa, tōturupose. Ytoytōko mā toto apoto htao! Onyakhara toehse. Mokyro asakoropane exikety enēko ase Ritō mūkurume samo.

²⁶ Mame tuisa Napukotonozo eponarohme sã toytose apoto ē omōtoḥ pūtokoḥi. Tykohtase ynororo:

— Satarake, Mesake, Apete-Neko, Ritonōpo Imehxo Exikety poetory tomo! Otūtatoko moro tae! Osehtoko xiaro!

Tutūtase toto oseruaōkō apoto ē ae. ²⁷ Mame toto enese tooehse tuisa tomo emero, tamuximākō maro. Toto onyakhara apoto ehtopōpyry tonese eya xine. Zūsetyko zahpyra nexiase mōtoḥxo kara ipunaka. Zupōkō roropa zahpyra nexiase, orexīto pore pyra roropa nexiase ipunaka. ²⁸ Opre ynara tykase Napukotonozo:

— Kure rukukuh na Satarake tō Esemy, Mesake maro te, Apete-Neko maro. Mokyro eahmatoko! Inenyokyhpyry tonyohse eya moxiā pynanohtohme, tonetuputyryke eya xine. Jomihpyry omipona pyra toehse toḥ nexiase; toorikyrykō zuno pyra toehse toto, tosekumurukō po porohpyra toehse, Ritonōpo tosekō omipona rokē toehse toto. ²⁹ Morara exiryke ynara tyripōko ase emero pata pōkomo a te, emero ahno a, emero nono pōkomo a, emero rokē omiry waro exiketomo a roropa: Ritonōpo, Satarake tō Esē onykerekeremara ehtoko, Mesake maro, Apete-Neko, enara. Ikerekeremaryhtao tysahsahkasēme exīko mana, itapyīkō typahsēme exīko roropa mana. Ynara exiryke, imep̄y pyra exiryke, Ritonōpo mokaro Esē panono, typoetory tō pynanoḥneme roropa mana.

³⁰ Moromeīpo Satarake tō tuisamehxo tyrise Napukotonozo a Mesake maro te, Apete-Neko maro, enara Papironia nonory po.

Tuisa Napukotonozo tōsenehse ropa

4 ¹ Tuisa Napukotonozo naropohpyry ahno tomo a emero porehme, imeimehnō nonory pōkomo a te, imeimehnō omiry waro exiketomo a:

— Kure pāna matou? ² Oururukō se ase, Ritonōpo Imehxo Exikety nyrihpyry kurā poko ya tyjमितunuru ke. ³ Kure kuhse ijमितunuru mana, inyrytā osenuruhkatohme mana! Tuisame imehxo exikehpyra mana, tuisame aexiry jūme enahpyra mana.

⁴ — Ywy, Napukotonozo, kure rokē ytap̄yī konōto tao exiase. Tākye exiase. ⁵ Yrome koko tōsenehse ywy, moro pokoino torētyke toehse ywy. Tōserehse sã ywy josenehtopōpyry poko. ⁶ Morara exiryke tuaro exiketō emero Papironia pōkō tonehpose ya josenehtopōpyry poko tuaro ehtoh ekarotohme ya repe. ⁷ Tooehse toto ya, tuaro exiketomo te, pyaxime exiketomo te, xirikuato poko tuaro exiketomo te, oremime exiketō roropa, enara. Eya xine josenehtopōpyry ekaroase repe. Yrome moro enetupuhtoh onekarosaromepyra toḥ nexiase. ⁸ Mame etyhpyryme Tanieu tooehse. Esety akorō Peutesazaame mana, tosehpase ya yneponāmary eahmaryme ya. Yrome Ritō tō zuzenu kurā imaro mana, naeroro josenehtopōpyry ekaroase eya. Ynara ase eya:

⁹ “Etako pahne Peutesazaa, pyaxime exiketō tuisaryme mase, zuaro ase, ritō tō zuzenu kurā amaro mana. Morara exiryke zuaro pyra imehnō ehtoh waro mase. Josenehtopōpyry ekarōko ase oya, ipoko enetupuhtoh ekarotohme ya. ¹⁰ Nyhnōko exiase jynyhtoh tao, mame tōsenehse ywy. Wewe konōto sã enease, kaetokohxo exikety, tarykase sã nexiase sero nono rānao. ¹¹ Tahtase sã kaetokohxo, kapu pokona samo mosahxo exikety. Moino moro wewe tonesēme nexiase nono pōkomo a porehme. ¹² Moro wewe ary

enekurā sā nexiase, topere roropa itamurume nexiase, ipoko nono pōkō emero enahnōko sā toh nexiase. Onokyro tō tooehse oseremase moro wewe zopikoxi, jerutume potu exiryke. Tymŷkō tyrise torō tomo a amoriry tō pokona. Epery tonahse isene exiketomo a emero.

¹³ “Mame Ritonōpo nenyokyhpyry sā enease yhtōko kapu poe. Osenuhmāko, emero enēko sā exiase, josenetryhtao. ¹⁴ Ynara tykase sā ynororo opore:

‘Moro wewe akohtoko,
amoriry tō ihkohtoko,
zarŷkatoko ipahtohme,
epery tō roropa ipahtoko.

Onokyro tō erehtoko, oseremaketomo jerutumā po exiketomo,
torō tō roropa erehtoko amoriry tō po exiketomo.

¹⁵ Yrome ātykyry inomotoko, imity tō roropa;

morohne imyhtoko keti kurimene risē ke te, metau risē ke roropa,
onahpoty rānao, ona po.

Morarama konopo oehnōko mana moro wewe ātykyry pona, mokyro
orutua pona.

Onahpoty enahnōko mana okyno tō samo.

¹⁶ Ahno osenetupuhtoh sā pyra exiko mana,

okyno sā osenetupuhpitōko mana;

7me jeimamyry aropōko mana moro saaro.

¹⁷ Moro mā Ritonōpo nyriphopyryme mana,

tokarose inenyohtyamo a,

sero nono pōkō enenanō kapu poe,

zuario emero ehtohme,

Ritonōpo Kapu Esē rokē tuisa tō emero esēme mana sero nono po.

Tynymenekatyamo a tuisame ehtoh ekarōko mana,

tuisame pyra toto ahtao ro ipunaka.’

¹⁸ “Moro nexiase josenehtopōpyry. Yrome otara āko nae? Tuario exiketō emero zuaro pyra nexiase toto. Moro enetupuhtoh onekarosaromepyra toh nexiase. Yrome omoro, Peutesazaa, moro enetupuhtoh ekarory waro mase ritō tō zuzenu kurā amaro exiryke. Naeroro kuruko josenehtopōpyry enetupuhtoh poko.”

Tanieu nekarohpyry

¹⁹ Morara kary etaryke Tanieu a, esety akorō Peutesazaa, tōserehse ynororo, otupiko rokē kynexine aporo. Mame tuisa ynara tykase:

— Peutesazaa, torētyke pyra exiko moro josenehtopōpyry poko, moro enetupuhtoh poko roropa.

Yrome ynara tykase Tanieu:

— Tuisa, kurehxo ya exiry, ōsenehtopōpyry opoko pyra ahtao, oepetōkara poko ahtao! ²⁰ Moro wewe onenehpyry ahtāko kaetokohxo, kapu pokona samo, mosa exikety, moino moro wewe enēko sero nono pōkō nexiase emero.

²¹ Zary kurā sā nexiase, topere roropa itamurume nexiase. Sero nono pōkō emero ipoko tōtuhse sā toh nexiase. Onokyro tō tōseremase zopino jerutume potu exiryke. Tymŷkō tyrise torō tomo a amoriry tō pokona.

²² — Moro wewe opoko enetupuhtoh nexiase. Tuisamehxo toehse mase, jamihme roropa. Pata tō esēme mase sero nono etyhpory pona, kapu pona sā

roropa. ²³Mame Ritonōpo nenyokyhpyry sã menease emero eneneme, yhtëko kapu poe. Ynara tykase ynororo: “Wewe akohtoko, amoriry tō isahkatoko emero, yrome ätykyry inomotoko imity tō maro. Imyhtoko keti ke, kurimene risē ke, metau risē ke roropa, moroto rokē aehtohme, onahpoty rānao, ona po. Mame mokyro orutua tahxikure exīko mana axitaku ke. Onahpoty enahnōko mana okyno tō samo. 7me jeimamyry arōpōko mana morara ehtoh poko.”

²⁴Morarama tōturuse ro Tanieu, ynara tykase ynororo:

— Seromaroro moro enetupuhtoh ekarōko ase oya. Ōsenehtopōpyry āmorepatoh nexiase Ritonōpo Kapu Esē a taroino ehtoh poko oya, tuisa.

²⁵Atapyī tae aarōpōko mana, mya ahno winoino, onokyro tō rānao exīko mase. Pui sã onahpoty enahnōko mase, jarao rokē nyhnōko mase, axitaku oehxikāko mana. Morara exiko mase 7me jeimamyry pona, Ritonōpo Imehxo ehtoh enetuputyry ponāmero oya. Tuisa tō Esēme mana, emero sero nono pōkomo, tuisame orutua riko roropa mana, ise tahtao. ²⁶Ritonōpo nenyokyhpyry omi poe moro wewe ätykyry tynomose imity maro, ynara enetupuhtohme mana: tuisame exīko ropa mase, Ritonōpo Imehxo Exiketyme tonetupuhse oya ahtao, moro ekaroryhtao roropa oya imehnō netaryme.

²⁷Tuisa, etako pahne jomiry: Oorypyry irumekako, zae ehtoh poko rokē exiko; imehnō onyryhmara exiko, tymōkomokākara akorehmako. Morara awahtao, otarame okynahxo isene exīko mase torētyke pyra, tākye rokene.

²⁸Morarama, morara emero toehse rahkene Napukotonozo a. ²⁹12me nuno taropose ahtao ytoytōko nexiase zara po, kae, tytapyī konōto tao, pata Papironia po, ³⁰Mame ynara tykase ynororo:

— Zumo potu sero pata Papironia! Yjamitunuru ke senohne tyrise ya tuisa konōto esaryme, tuisa imehxo jehtoh enepotohme imehnomo a, orēpyrahxo jexiryke.

³¹Morara āko ro tuisa nexiase imepỹ omiry etaryhtao eya kaino, ynara tykase:

— Etako pahne, tuisa Napukotonozo, tuisame oexiry nenahno. ³²Atapyī tae taroposēme exiko mase, mya ahno winoino. Onokyro tō rānao exīko mase. Onahpoty enahnōko mase pui tō samo. 7me jeimamyry arōpōko mase morara oehthoh poko, Ritonōpo Imehxo ehtoh enetuputyry pona oya. Emero tuisa tō Esēme mana. Tuisame ahno rīko mana ise tahtao.

³³Mame morara karyhtao ro morara toehse Napukotonozo. Tonyohse ynororo itapyī tae ahno winoino. Onahpoty tonahpitose eya pui tō samo. Jarānao tynyhse ynororo, tohxikase myhē ynororo koko axitaku ke. Zūsety tahtase mosahxo piano hpoty samo. Emaxipuhturu tahtase roropa, pianoimo emaxipuhturu samo.

Ritonōpo eahmatopōpyry Napukotonozo a

³⁴— Morarama 7me jeimamyry taropose ahtao, ywy, Napukotonozo osenuhmase kakoxi, josenetupuhtoh toekurākase ropa. Ynara tykase ywy:

“Kure mase, Ritonōpo kapu Esemy.

Oeahmary se ase Imehxo Exiketyme mase,
jūme Exikehpyra mase.

Ritonōpo jamitunuru enahpỹme mana;
tuisame aehtoh exikehpyra mana.

³⁵ Ritonōpo a kurākō nymyryme pyra sytatose;
 ipoetoryme sytatose nono pōkomo te,
 inenyohityā kapuaōkō roropa.
 Tyriry se ynororo ahtao anakorekehkasaromepyra sytatose.
 ‘Morohne poko pyra exiko,’
 kasaromepyra sytatose eya.”

³⁶ — Josenetupuhtoh toekurākase ropa ahtao, ywy, Napukotonozo, tuisame toehse ropa, imehxo jehtoh tokarose ropa ya. Tosēkōme jenetuputyase ropa toto jakorehmananomo, kowenu tomo te, tuisa tomo, enara. Tuisame toehse ropa ywy jamihmehxo roropa, osemazuhme jamihme jehtopōpyry motye.
³⁷ Morara exiryke ywy, tuisa Napukotonozo, “Kure mase,” āko ase Ritonōpo Kapu Esemy a. “Tuisamehxo mase,” āko ase eahmaryme. Inyryry emero zae nase ipunaka, epyrypaketō poremākapory waro roropa mana. Enara.

Tuisa Peusazaa oseahmatopōpyry

5 ¹ Morarama tuisa Peusazaa a oseahmatoh tyrise Papironia po, koko. Miume tuisame exiketō toahmase eya eukuru ētohme tymaro. ² Mame eukuru tōse ahtao eya xine pitiko rokē pyra, kopu tō, uuru risemy te, parata risē roropa tonehpose eya, jumy Napukotonozo nenehtyā pake Ritonōpo Tapyī tae, Jerusarē poe. Moro kopu tō se tuisa Peusazaa nexiase morohne ae ikohmatyā tauhpase toto te, typyxiākō maro, imehnō nohpo tō maro, enara.
³ Moro kopu tō uuru risē tonehse eya xine ahtao eukuru jehnahpyry tōpitose eya xine, emero morohne ae. ⁴ Tyneponāmarykō toahmapitose roropa eya xine, tynyrytyā uuru risemy te, parata risemy te, metau risemy, kurimene risemy, wewe risemy, topu risē roropa, enara.

⁵ Mame mōtoino rokē orutua emary tōsenepose. Omi tymeropitose eya apuru karimutumā pokona, ezuru etonie. Moro oma eneryke tuisa a, ⁶ tōsenuruhkase ynororo; tōserehse ynororo, tykytyky tykase zupuhpyry poe ipupuru pona. ⁷ Mame tykohtase ynororo, ynara tykase:

— Pyaxiā enehpotoko, tuaro exiketomo te, xirikuato poko tuaro exiketomo roropa. Toehse toto ahtao ynara tykase Peusazaa eya xine:

— Moro imerohpyry apuru poko isekeremaryhtao, moro kary ekaroryhtao roropa ya, tuisa zupō kurā ekarōko ase oya, uuru risē maro okyryme, tuisamehxo orīko roropa ase ymarōme, tykase tuisa.

⁸ Tuaro exiketō emero tomōse toh nexiase moro oseahmatoh esaka repe. Yrome oma nymerohpyry onysekeremasaromepyra toh nexiase. Morara kary enetupuhtoh ekarory waro pyra roropa toh nexiase porehme. ⁹ Itamurumehxo tuisa Peusazaa enaromýke toehse, ěmyty tyoro sã toehse. Tōsenuruhkase tuisa akorehmananō roropa, otupīko toh nexiase.

¹⁰ Mame tuisa eny, mokaro tuisa tō kui kary etaryke tyya, tomōse moro oseahmatoh esaka. Ynara tykase ynororo tuisa a:

— Isene oexiry se ase jūme! Oserehpyra exiko, moro oma nymerohpyry poko torētyke pyra exiko. ¹¹ Orutua nae taro Papironia po, ritō tō zuzenu kurā nae exikety. Omy, Napukotonozo, tuisame ahtao, mokyro tuaro exiketye kynexine imehnō motye. Emese kure kynexine, tuarohxo roropa ritō tō samo. Mame tuaro exiketō esēme mokyro tyrise omy Napukotonozo a: pyaxi tō esēme te, oremime exiketomo te, xirikuato poko tuaro exiketō

maro, enara. ¹²Mokyro Tanieu tosehpase ropa omy a Peutesazaame. Kure rokē osenetupuhnōko mana; tuaro exiketye mā ynororo, emese kure roropa osenehtoh poko enetuputyry poko, tupime aexityā enetupuhtoh amorepāko mana. Naeroro mokyro Tanieu enehpoko, moro oma nymerohpyry apuru pokona enetupuhtoh ekarōko mana.

Omi enetupuhtoh ekarotopōpyry Tanieu a

¹³Mame Tanieu tonehse tuisa ēpataka, tōturupose eya Tanieu a:

— Omoro mahno Tanieu, papa, tuisa Napukotonozo nenepyhpyry juteu tō maro, Juta poe, typoetoryme? ¹⁴Oekary etano ritō tō zuzenu kurā amaro mana, kure osenetupuhnōko mase te, tuarohxo mase, zae ehtoh waro roropa exiketye oexiryke. ¹⁵Tuaro exiketō enehpono xirikuato enenanō roropa moro oma nymerohpyry apuru pokona isekerematohme, enetupuhtoh ekarotohme roropa repe. Yrome ipoko enetupuhtoh onekarosaromepyra toh nase. ¹⁶Mame turuse ywy opoko, tupimākō enetupuhnōko mase, zuaro pyra imehnō ehtoh enetupuhnōko mase. Naeroro moro oma nymerohpyry sekeremaryhtao oya, enetupuhtoh ekaroryhtao roropa ya, upo kurā ekarōko ase oya, ōkyry kurā uuru risē roropa oesenaka tyritohme te, tuisame orīko roropa ase, tuisame oehtoh oseruaōme ehtohme ymaro, tykase.

¹⁷Ynara tykase Tanieu:

— Okyryry kurā ikurākako. Ekarory se awahtao onekarory tō ekaroko imepyny a. Yrome moro omi tymerose aexihpyry apuru poko sekeremāko ase, enetupuhtoh ekarōko roropa ase oya. ¹⁸Omy Napukotonozo tuisame tyrise Ritonōpo Imehxo Exikety a. Eya omy tyrise jamihmehxo, orēpyrahxo, tuisamehxo, enara. ¹⁹Omy jamitunuru, Ritonōpo nekarohpyry eya, imehnō motye kynexine. Imehnō nonory pōkō tykytyky tykase enaromŷke exiryke ēpataka. Imepŷ etapary se tahtao totapase eya; imehnō se tahtao isene tynomose eya. Toitoine tuisame ahno tyrise eya, imehnō tuisame pyra tyrise eya ise toehtopōpyry ae ro. ²⁰Yrome imehxo toexiry poko toepyrpase ahtao typoremākase ropa ynororo Ritonōpo a, putupyra roropa exiryke, imehnō pyno pyra exiryke roropa. Morara exiryke tuisame pyra tyripose ropa eya. ²¹Taropose ynororo ahno winoino, onokyro sã tōsenetupuhse ynororo. Jumētū tō ikuremahnō maro kynexine, onahpoty tonahse eya pui tō samo, jarao rokē tynhse ynororo tohxikase kynexine koko ahtao axitaku ke. Morara kynexine Ritonōpo Imehxo ehtoh enetupuhtoh pona eya, emero tuisa tō Esēme mana, tynymenakahpyry ripōko tuisame mana.

²²— Omoro, tuisa Peusazaa, Napukotonozo mūkuru, moro zuaro mexiase repe, yrome Ritonōpo Imehxo Exikety oesēme onenetupuhpyra mexiase.

²³Māpyra osepeme pyra mexino Kapu Esemý a. Ikyryry tō uuru risemy, kopu tō, Itapyī tae tanŷse aexityā, tonehpose oya eukuru jehnahpyry ētohme, omoro, oeahmananō maro, tuisa tomo te, ipyxiamo, imehnō nohpo tō maro, enara. Moro motye roropa imehnō neponāmarykō eahmāko mexiatose parata risemy te, uuru risemy, metau risemy, kurimene risemy te, wewe risemy, topu risemy, tonure pyra exiketomo, otato pyra exiketomo, zuaro pyra ipunaka exiketomo. Yrome Ritonōpo Imehxo Exikety oneahmara mekurehno, tyjamitunuru ke ahno etapāko mana ise tahtao, ipoe isene roropa sytatose. Emero opoko ehtoh menekāko mana. ²⁴Morara exiryke moro oma tonehpose

eya imerotohme apuru pokona: ²⁵“MENE, MENE, TEQUEL, PARSIM,” katopo.

²⁶Seromaroro moro enetupuhtoh ekarōko ase oya: MENE kary, “Tuisame oehtoh ěmepýry tukuhse Ritonōpo a, tonahkapose eya” kary. ²⁷TEQUEL kary: “Tukuhse mexiase omoxinety kuhtoh ke, zohzohme mase.” ²⁸PERES kary: “Ononory tapiakasēme exīko ekarotohme meto tō nonoryme te, persa tō nonoryme,” enara.

²⁹Morara kary etaryke Peusazaa a Tanieu tupohtose tuisa zupō kurā ke. Aokyry roropa kurā uuru risē tyrise esenary pokona. Tuisamehxo Tanieu tyripose roropa eya tymaro papironio tō tuisaryme ehtohme.

³⁰Moro kohmamýry ae ro Peusazaa, Papironia pōkō tuisary totapase.

³¹Imyakāme Tariu, Metia nonory pōkō esē tuisame toehse. 62me jeimamýry nae nexiase tuisame toehpitose ynororo ahtao.

Tanieu ěmatopōpyry reāo tō ě aka

6 ¹Tynonory tapiakase tuisa Tariu a 120me osa nae ehtohme, 120me orutua kō tymenekase eya kowenatume toto erohtohme tynonorykō tuisaryme. ²Takorehmananō oseruao tymenekase eya mokaro tuisa tō 120mākō tuisaryme. Toiro mokyro nexiase Tanieu imehnō asakoro exiketō maro, zae mokaro 120mākō rohmanohpotohme. ³Okynā pyra emese kure Tanieu ehtoh tonetupuhse Tariu a. Imehnō motye tuaro aexiry eneryke tyya, tuisamehxo tyrise ynororo eya, 120mākō kowenatu tō tuisaryme, takorehmananō tuisaryme, enara. ⁴Mame mokaro tuisa akorehmananō, kowenatu tō maro Tanieu azahkuru enery se toh nexiase ihxirotohme repe. Yrome azahkuru ehtoh onenepýra tokurehse toto zae rokē aexiryke. Ajohpe pyra nexiase, emese kure roropa toerokuru poko. Naeroro onyhxirosaromepyra toh nexiase. ⁵Ynara tykase toto oseya:

— Mokyro onyhxirosaromepyra sytatose zae pyra ehtoh poko. Otaramē ihxirotoh nae Ritonōpo poko aexiry poko.

⁶Naeroro toytose toto oturuse tuisa a, ynara tykase toto:

— Tuisa, jūme isene oexiry se ynanase! ⁷Tōximōse yna opoetory tō tuisary tomo: kowenatu tomo te, pata esamo te, imehnō ākorehmananō maro. Ynara tonetupuhse yna a, ynara ekaropory se ynanase oya, tyripotoh se ynanase oya onytyromara imehnō ehtohme, ōmiry omipona yna ehtohme emero porehme. Ynara tyripoko: 30me ěmepýry ae yna emero onekaropopyra imepý ritono a te, imehnō ahno a, enara; oya rokē yna ekaropotohme porehme. Māpyra imepyny a ekaroporyhtao sero 30me ěmepýry ae, ritono a te, ahno a roropa mokyro tomasēme exīko mana reāo tō ě aka. ⁸Naeroro, tuisa, onyriporý imeropoko oesety maro, onytyromara imehnō ehtohme. Morara ahtao meto tō tuisary omihpyry ae ro persa tō tuisary maro, onyriporhpyry onytyromasaromepyra exīko mana, tykase toto.

⁹Ÿme tuisa nexiase; tosety tyrise eya tynyriporhpyry pokona. Mame moro omi taropose eya pata tō pona porehme.

¹⁰Mame zuaro toehse Tanieu ahtao tuisa nyriporhpyry poko, toytose ynororo tytapyī taka. Tōnuhse ynororo tynyhtoh taka. Osenuhmatoh nae moroto nexiase Jerusarē wino. Moro osenuhmatoh totapuruhmakase eya. Tosekumuru po typorohse ynororo tōturutohme, “Kure mase,” katohme

Ritonôpo a. Torēnase ynororo morara tyriry poko oseruao: pakeimo te, tāxiahtao, kokonie pukuro, enara, kokoro rokene.

¹¹Mame Tanieu tapyī taka toytose epetōkara oximōme. Moroto tonese ynororo oturūko Ritonôpo a, Tosemy a. ¹²Naeroro toytose toto tuisa a Tanieu hxirotohme. Ynara tykase toto eya:

— Tuisa, onyripohpyry oesety maro tokamose pata tō pona: 30me ěmepypy ae, imepỹ ritō a, imepỹ ahno a ekaroporyhtao, tomasēme exiry reão tō ě aka. Ajohpe pyra hnae?

— Ỹ, morara ajohpe pyra mana, tykase tuisa. — Moro omipona zae mana meto tō tuisary omihpyry ae ro, persa tō tuisary maro, moro omi onytyoromara mana.

¹³Mame ynara tykase toto tuisa a:

— Yrome Tanieu, Juta nonory poe aepyhpyry kypoetorykōme, ōmiry omipona pyra mana. Tosē Ritonôpo a oturūko ro ynororo oseruao, pakeimo, tāxiahtao, kokonie pukuro, kokoro rokene, tykase toto.

¹⁴Morara kary etaryke tyya, toemynyhmase tuisa yronymyryme. Tanieu pynanopyry se toehse nexiase repe. Tykohmāse ynororo morohne poko osetupuhnōko, ityromatohme repe. ¹⁵Mame kokonie pukuro Tanieu epetōkara toytose ropa tuisa zuruse. Ynara tykase toto eya:

— Tuarō mase, meto tō tuisary omihpyry ae ro, persa tō tuisary maro onyripohpyry oesety tymerose ahtao ipokona, onytyoromara exīko imehnō mana, tykase. ¹⁶Naeroro typoetory tomo a Tanieu tonehpose tyya, mame tomapose ynororo reão tō ě aka. Yrome ynara tykase ynororo Tanieu a:

— Ritonôpo Oesemy a, aomiry omipona oexiryke, opynanohpory se hano.

¹⁷Topu tyrise eya xine reão tō esary omōtoh apurume. Tapuhse roropa, tuisa esety ke azawa panō pokona omahtao ke, kowenu tuisary tō emahatō ke roropa, Tanieu onypynanohsaromepyra imehnō ehtohme. ¹⁸Tytapyī konōto taka toytose ropa tuisa, yrome otuhpyra nexiase, oseahmara roropa ynororo osemeikatohe ke. Nyhpyra tōmehse ynororo.

¹⁹Yrokokoro pakeimo towōse ynororo, toytotohme, axiny, reão tō ě pona.

²⁰Moroto toemynyhmaryme tykohtase ynororo. Ynara tykase:

— Tanieu, Ritonôpo Imehxo Exikety poetory! Aomihpyry omipona exiketyme ipunaka mase. Opynanohno ynororo osekara reão tō ehtohme? tykase.

²¹Tanieu a tozuhse. Ynara tykase:

— Tuisa, jūme isene exikehpyra exiko! ²²Ritonôpo Jesemy a tynenyokyhpyry tonehpose reão tō mytary apurutohme jese kara toto ehtohme. Morara tyrise eya zae jehtoh waro toexiryke, imehnō onyryhmara jexiryke roropa, tykase Tanieu tuisa a.

²³Tākye kuhse toehse ropa tuisa. Typoetory tō tonyohse eya Tanieu outhome ropa reão tō ě ae. Naeroro Tanieu tanỹse ropa reão tō ě ae. Iwyhwyhnatohe pyra nexiase mōtohxō kara, tosēme Ritonôpo tonetupuhse exiryke eya. ²⁴Mame tuisa omi poe Tanieu hxirohpōkō tonehse. Tomase toto emero reão tō ě aka ipyxiā maro, ipoenō maro. Axī tosekase toto reão tomo a aepukarykohtao ro reão tō ě aka. Axī tonahkase toto emero porehme.

²⁵Moraramē pape tymerose tuisa Tariu a aropotohme emero pata tō punero emero nonory pona, emero ahno neneryme, emero omiry waro exiketomo a. Ynara tymerose eya pape pokona:

“Täkye rokē oexirykō se ase, torētyke pyra. ²⁶Ynara tyripōko ase oya xine emero ynonory pōkomo: Ritonōpo, Tanieu Esē zuno ehtoko, Aomipona ehtoko. Mokyro eahmāko Tanieu mana.

Isene Exiketye mana,

jūme exikehpyra mana.

Tuisame aexiry onenahkapopyra imehnō mana,

ijamitunuru exikehpyra roropa mana jūme.

²⁷Ahno akorehmāko mana,

toto pynanohnōko mana;

tyjamitunuru enepōko mana,

osenuruhkatoh enepōko roropa mana, kapu ao te, sero nono po roropa.

Tanieu typynanohse eya, onese kara reāo tō ehtohme.”

²⁸Mame Tanieu tuisamehxo exikehpyra nexiase, tuisame Tariu ahtao akorehmaneme, imeīpo roropa tuisame Xiro ahtao, Perexia nonory po.

Tanieu osenehtopōpyry onokyro 4mākō poka

7 ¹Mame jeimamyry apitorymā po, tuisame toehse Peusazaa ahtao Papironia esēme, tohrame Tanieu nexiase tynyhtoh tao. Mame koko tōsenehse ynororo, taosenehkase ynororo. Typakase tahtao tōsenehtopōpyry tymerose eya pape pokona. ²Ynara tymerose eya:

Osenehnōko exiase koko. Tyryrykane tō sā enease xiaxiake tyryry āko, pohkane rīko tuna konōto kuao. ³Axī sā tutūtase tuna konōto kuae onokyroimo 4mākō konōto, tyotyoro sā exiketomo. ⁴Apitorymā reāo sā nexiase, yrome taporihke nexiase pianoimo aporiry panō ke. Mokyro eneryhtao ya, aporiry tō touse nexiase. Xikihme tyripose ynororo ayaytotohme ahno samo. Mame ahno osenetupuhtoh tokarose eya, ahno sā osenetupuhtohme.

⁵Onokyroimo asakoro aehtopo uuso panō nexiase. Towōse ynororo xikihme jaxyry ātykyry po, oropa zehpyry oseruao nexiase itao. Mame ynara tykase omi eya: “Owōko, tōsē ōta tuesapare oehtoh pona,” tykase.

⁶Moromeīpo imep̄y onokyroimo enease, oseruaono, kaikuxi tamuru panono. Tupuhpyke 4me nexiase, ipary poko 4me aporiry nae nexiase torō aporiry samo. Mame tuisame tyripose ynororo.

⁷Moromeīpo onokyroimo enease sā josenety asakoropane aehtopo, jamihmehxo exiketye, popyra exiketye ipunaka imehnō erehnōko sā nexiase. Tyere nexiase inunomo, kurimene risemy, ike ahno tosekase eya, tōse toto eya; akoīpyry tytūtūmase eya tupupuru ke. Mokyro onokyroimo mokaro oseruaōkō sā pyra nexiase, tyretyke nexiase 10me. ⁸Moro iretyry enēko exiase okynahxo, mame eneryhtao ro ya imep̄y iretyry enease zumo hkopyra exipitōko iretyry tō rānao. Oseruao iretyry touse sā nexiase tosake moro iretyry pitiko ehtohme. Tonure nexiase, ahno enuru samo, týtare roropa nexiase. Tōturuse ynororo, epyrypāko itamurume.

Ritonōpo osenepotopōpyry

⁹Osenuhmāko ro exiase: tuisa apō tō tyrise nexiase esaka xine. Mame toiro tuisa apō po typorohse mokyro Jūme isene Exikety. Zupō nexiase karimutume, mauru samo, zūsety karimutume nexiase roropa kaneru hpoty

samo. Apony te, apō pupuru tō roropa apoto zemimā sā nexiase. ¹⁰Ēpatae tutūtase iporiry samo apoto rokenē. Ahno imoihme nexiase tuhke miumākō aomipona exiketomo. Mokyro typorohse Exikety eahmāko toh nexiase. Tuhke miujāomākō xikihme toh nexiase mokyro ēpataka. Apiakatoh toehpitose, pape tō totapuruhmakase nexiase.

¹¹Osenuhmāko ro exiase, moro iretyry pitiko omiry sekere āko ro nexiase epyrypāko ro nexiase. Mame enease onokyroimo asakoropane aehtopo totapase; ekepyry tysahsahkase, typahse roropa nexiase apoto htaka. ¹²Mokaro imehnō onokyroimo oseruāōkō jamihme pyra tyripose toto, yrome onetapara toh nexiase; isene ro tyripose toh nexiase okynā pīxo.

¹³Mame osenehnōko ro exiase moro koko ahtao, ahno mūkuru panō enease oehnōko akurū rānakuroko kapu ae. Toytose ynororo tuisa porohtoh pona, Jūme isene Exikety a, mame ēpataka tarose ynororo. ¹⁴Mame eya Tuisamehxo ehtoh tokarose mokyro ahno mūkuru panō a, saeremehxo ehtohme, aomipona emero nono pōkō ehtohme. Mame emero omi waro exiketomo a, emero ahno a roropa toahmase ynororo. Ijamtunuru jūme mana, tuisame aexiry enahpyme mana.

Osenehtopōpyry enetupuhtoh sero

¹⁵Tōserehse exiase josenehtopōpyry poko, torētyke toehse exiase. ¹⁶Eponaro toytose ywy moroto exikety a, ekaropose ynenehpary poko. Mame ynara tykase ynororo ya:

¹⁷— Mokaro onokyroimo konōto 4mākō 4me tuisame mā toto, sero nono pōkō esēme. ¹⁸Yrome tuisame ehtoh ekarōko Ritonōpo Imehxo Exikety mana typoetry tomo a tuisame toto ehtohme jūme.

¹⁹Zuaro se exiase roropa mokyro onokyroimo 4mā poko, tyoro sā aexiryke imehnō oseruao onokyroimo sā pyra. Erehneme nexiase ynororo tyere kurimene ke, emaxipuhturu metau risē samo, imehnō tosekase eya, tonahkase roropa toto eya, mame akoīpyry onōpyra mana tytūtūmase rokē eya tupupuru ke. ²⁰Ekaropoase roropa enetupuhpotohme moro iretyry 10mākō poko onokyroimo zupuhpyry po te, moro iretyry poko roropa tuātase exikety, imehnō iretyry oseruao tomase ahtao eya; moro iretyry orēpyrahxo exikety sā nexiase, tonure nexiase týtake roropa, sekere āko te, epyrypāko, enara. ²¹Mame josenuhmaryhtao ro, moro iretyry tātatapoipitose Ritonōpo poetry tō maro. Toto poremakāko nexiase, ²²mokyro Jūme Isene Exikety oehthoh pona. Tapiakase toto eya zae typoetry tō tyrise eya, Ritonōpo Imehxo Exikety poetry tō tuisame ehtoh toehse exiryke, morara exiryke tuisame xipitōko mā toto.

²³Sero enetupuhtoh tokarose ya:

— Mokyro onokyroimo 4mano tuisame mana, yrome tuisame aexiry tyoro sā exīko mana imehnō tuisame ehtoh sā pyra. Sero nono pōkō poremakāko mana porehme. Ahno tō emero ryhmāko mana. Toto enahkāko mana. ²⁴Moro iretyry 10mākō, tuisa tō 10mākō enetupuhtoh moro. Moro tuisame ehtoh tuisaryme exīko mā toto. Moromeīpo imepē tuisame exīko mokaro apitorymākō sā pyra. Oseruao tuisa tō emāko mana toto myakāme ehtohme. ²⁵Ritonōpo kerekeremāko mana, ipoetry tō ryhmāko mana Ritonōpo Imehxo Exikety poetry tomo. Ritonōpo nyripohpyry myakāmary kuhnōko

mana, eahmatoh tonō roropa. Ritonōpo poetory tō poremakāko mana 3me jeimamyry zokonaka. ²⁶Yrome moromeīpo apiakatoḥ exīko, mokyro apiakāko mana, zuānohnōko, tuisame aehtoh tonahkasēme exīko mana, ijamitunuru roropa tonahkasēme exīko jūme. ²⁷Yrome tuisame ehtoh tokarosēme exīko Ritonōpo Imehxo Exikety poetory tomo a. Sero nono porehme esēme exīko mā toto jūme. Imehnō emero ipoetory tōme exīko mā toto, toto omipona exīko mā toto.

²⁸Nenahno moro enetupuhtopo. Torētyke ro exiase, osenetupuhnōko rokene, jēmyty tyoro sã nexiase. Yrome moro poko imehnō onurupyra exiase ipunaka.

Enepotopōpyry kaneru poko poti maro

8 ¹Mame oseruao jeimamyry taropose ahtao Peusazaa a tuisame ehtoh poko, ywy, Tanieu imepỹ enepotoḥ enease. ²Pata Susã po sã exiase, tuna Urai ehpio po, Erão nonory po. Moro pata zomye apuru sã nae nexiase. ³Mame josenuhmaryhtao kaneru sã enease, tuna ehpio sã nexiase tyretyke asakoro mosa exikety. Toiro tutūtase okomino, yrome tuātase mosahxo. ⁴Mokyro enease imehnō purohmāko tyretyry ke, xixi omōtoḥ wino te, inikahpozakoxi te, ikurenaka roropa orēpyra samo, mokyro onyporemākasaromepyra imehnō nexiase, okyno tomo te, ahno, enara. Typenetatoḥ emero rokē tyrise eya, tuisamehxo toehse ynororo imehnō onokyro esēme samo.

⁵Moro poko osenetupuhnōko ro exiase, mame poti enease oehnōko xixi omōtoḥ wino, tururume axiny, nono epozakuroko. Tyretyke nexiase toiro konōto enuru tō rãnao. ⁶Tururume toytose ynororo kaneru esaka, tuna ehpiokoxi. Tyretyry ke mokyro toṭapase eya tyjamitunuru ke porehme. ⁷Mokyro poti enease, kaneru zehno toexiryke tōsetapase imaro, iretyry asakoro tytahkase eya, mokyro kaneru jamiḥme pyra exiryke, osewomasaromepyra nexiase. Poti a tomase ynororo nono pona, tytūtūmase ynororo ipupuru zopikoxi; ipynanohne pyra nexiase kaneru pynanohtohme. ⁸Tuisamehxo toehse mokyro poti, yrome jamiḥme toehse ynororo ahtao iretyry konōto toetahkase, mame esahpokoxi imehnō iretyry asakoropane tutūtase. Mosahxo tuātase toto, toiro inikahpozakoxi te, toiro ikurenaka te, toiro xixi tūtatoḥ wino te, toiro xixi omōtoḥ wino, enara.

⁹Mame toiro iretyry wino tutūtase imepỹ iretyry pitiko, tuātase ynororo ikurenaka te, xixi tūtatoḥ wino roropa te, Nono Kurã winakoxi, enara. ¹⁰Tuātasehxo ynororo ahtao, toeporehkase Ritonōpo poetory tō esaka, toitoine mokaro typoremākase eya, tyryrhmasē roropa toto, tytūtūmase toto eya. ¹¹Ritonōpo poetory tō tuisary motye tōsekarose ynororo. Itapyĩ Kurã tykararahse eya. Ipoetory tō nekarotyã, Tosēkō eahmatohme kokoro rokē tonahkapose eya. ¹²Ritonōpo poetory tō nekarotyã zahkatohme kokoro rokē Tosēkō eahmaryme, tymyakāmase nuriame exikety ke. Zae Ritonōpo eahmary tonahkase eya. Morohne tyrise eya orēpyra samo.

¹³Imeīpo Ritonōpo nenyotyã asakorōkō otururu etase, tōturupose toiro, ynara tykase:

— Otãto ehtoh morohne exīko nae? Otãto nuno aropōko moro nuriame ehtoh okyno zahkatoh po kokoro rokene? Otãto nuno Ritonōpo Tapyĩ tykararahsēme exīko nae, Ritonōpo poetory tō typoremākase roropa nahe?

¹⁴Ezuhtopöpyry totase ya, ynara tykase:

— Oseruao jeimamyry zokonaka aropoko mana serara ehtoh poko rokene, okyno onyakhkara Ritonöpo eahmary poko ehtohme. Moromeïpo Ritonöpo esary tukurâkasême ropa exïko mana.

Ritonöpo nenyokyhpyry Kapirieu omihpyry

¹⁵Osenetupuhnöko ro exiase ynenehpyry tō poko, mame ahno panō tōsenepose ya jēpataka. ¹⁶Ahno omiry totase ya tuna Urai kuae, ynara tykase tykohtase:

— Kapirieu, mose amorepako inenehpyry enetupuhtoh poko.

¹⁷Mame Kapirieu tooehse upütokoxi, tōserehse ywy moro pokoino. Jesekumuru po typorohse ywy jēmyty po nono pokoxi. Ynara tykase ynororo ya:

— Etako pahne aimo, sero onenehpyry enetupuhpotohme mana sero etyhyry poko.

¹⁸Oturūko ro ynororo ahtao, toepukase ywy aorikyhyry samo jēmyty po nono pokoxi. Yrome tanÿse ropa ywy eya xikihme. ¹⁹Ynara tykase ynororo:

— Ourūko ase imeïpo ehtoh poko, zehno Ritonöpo ehtoh etyhyry poko, moro enehtopöpyry oya sero etyhyry poko mana: ²⁰Moro kaneru tyretyke asakoro, onenehpyry, Metia tuisary tō enetupuhtohme mana, Perexia tuisary maro. ²¹Moro poti Kerexia tuisary enetupuhtohme mana. Iretyry konōto enuru tō rānao tuisa apitorymāme mana. ²²Mame moro iretyry toetahkase ahtao tymyakāmase 4me iretyry ke. Tuisa tō 4mākō enetupuhtohme mā moro, nono konōto tapiakase ahtao. Yrome mokaro tuisa tō 4mākō jamihme hkopyra exïko mā toto mokyro osemazuhmā sã pyra mana. ²³Mame mokaro 4mākō tuisame ehtoh otyhkkasaka ahtao, toto rypyry pehme exisasaka ahtao imepÿ tuisame exïko mana, imehnō zehno exikety imehnō ryhmaneme exikety, onekunohto roropa. ²⁴Jamihmehxo exïko mana, yrome tamoreme pyra. Imehnō ryhmāko itamurume mana. Ahno jamihmākō enahkāko mana, Ritonöpo poetory tō roropa. Typenetatoh rïko mana orēpyra exikety samo. ²⁵Tōmiry ke, emese kure toexiryke emero enekunohnöko mana. Kure toehtoh poko epyrypāko mana. Tuhkākō etapāko mana tonekunohse toto ahtao eya. Mame etyhyryme tātatapoiry kō se exïko mana tuisa tō Tuisary maro. Yrome tonahkasême exïko mana Ritonöpo a, ahno jamitunuru ke pyra.

²⁶Mame tōturukehse Kapirieu, ynara karyke:

— Moro enepotopöpyry oya okyno zatyry poko pakeimo, kokonie pukuro roropa Ritonöpo eahmaryme kuuruno. Moro ynekarohpyry exïko mana, ajohpe pyra. Yrome morohne poko oturupyra exiko imehnomo a, okyna rohxo exiryke morara ehtohme, tykase ynororo.

²⁷Ywy Tanieu kure pyra exiase okynā pitiko. Moromeïpo kure toehse ropa jahtao toerohpitose ropa ywy kowenu erohtoh poko. Torētyke ro exiase moro enepotopöpyry poko, onenetupuhpyra jexiryke ipoko.

Ritonöpo a Tanieu otururu tyekyry tō poko

9 ¹Morarama Papironia tuisaryme toehse Tariu, Xerexe mūkuru, Metia nonory pono. ²Jeimamyry apitorymā po tuisame toehse ynororo ahtao, atamorepāko exiase Ritonöpo poe urutō nymerohpyry poko. Osenetupuhnöko

exiase 70me jeimamyry ae, pata Jerusarē kararāhtopōpyry poko, Ritonōpo nekarohpyry poko urutō Jeremia a. ³Jemynyhmary enetupuhpotohme upo amuruase kamisa topuxiximā risemy, typorohse ywy oruno htaka, otuhpyra exiase oturutohme yronymyryme Ritonōpo a, ypenetatoht ekarory poko te, osekarory poko, enara. ⁴Ritonōpo Jesemy a oturuase, ynara ase eya josekaroryme:

— Ritonōpo, Izyraeu Esemy, imehxo mase, jamihme mase roropa! Wenikehpyra mase onetapohpyry poko opoetory tomo a, opyno exiketō pynanohnōko mase, ōmiry omipona exiketomo. ⁵Tyrypyhpyke toehse ynanase, azahkuru ehtoh roropa; popyra ehtoh poko toehse ynanase, ōmiry omipona pyra; onyriphopyry omipona pyra toehse ynanase, zae ehtoh turumekase yna a. ⁶Opoetory tō urutō kō omiry onetara ynanexiase, opoe tōturuse toto ahtao, yna tuisary tomo a te, tamuximākomo a te, yna tamuru tomo a te, Izyraeu tomo a porehme, enara. ⁷Omoro, Ritonōpo, zae mase ipunaka, yrome ehxirōko ynanase zae pyra yna ehtoh pokoino, opoetory tomo, Jutea pōkomo, Jerusarē pōkomo te, Izyraeu tō roropa porehme saparahme onyriptyamo imeimehnō nonory poro, ameke pyra exiketō pona, amekehxo exiketō pona roropa. Morara tyrise oya Ōmihpyry omipona pyra toehse toto exiryke. ⁸Yna tuisary tomo te, tamuximākomo te, yna tamuru tomo roropa, yna porehme iirypyryme toehse oneneryme, Ritonōpo. Morara exiryke ehxirōko ynanase. ⁹Yrome yna pynanohneme mase, axī yna rypyry korokary se ropa mase yna rypyry poko xihpyry toehse ropa yna ahtao ro. ¹⁰Ritonōpo, Izyraeu Esemy, onyriphopyry omipona pyra toehse yna, otato pyra ynanexiase ōmiry ekaroryhtao oya, opoetory tomo a, urutō komo a. ¹¹Ōmihpyry omipona pyra toehse Izyraeu tō porehme, otato pyra toehse toto turuse toto ahtao ro oya. Tyrypyhpyke toehse ynanase. Morara exiryke yna tuānohse oya ōmihpyry ae ro opoetory, Moeze nymerohpyry ae ro. ¹²Ōmihpyry ae ro yna wānopyry poko, morara tyrise oya. Yna te, yna tuisary tō maro tuānohse oya yronymyryme. Moro sã exipitopyra pata tō po sero nono po, Jerusarē wānohtopōpyry sã oya. ¹³Morara toehse yna a emero, Moeze nymerohpyry ae ro. Yrome morara ahtao ro yna rypyry onurumekara ynanase. Ritonōpo, yna Esemy, azamaro yna ehtoh onukuhpyra ro ynanase ōmiry omipona yna ehtoh ke. ¹⁴Mosenetuputyase, Ritonōpo, yna wānopyry poko, mame morara tyripose oya rahkene. Omoro mase Ritonōpo, yna Esemy; zae rokē mase onyryry tō poko emero, yrome otato pyra ynanexiase onyriphopyry poko yna a.

¹⁵— Ritonōpo, yna Esemy, ajamitunuru tonepose oya opoetory tō tarose oya ahtao Ejitu poe, mame wenikehpyra mā toto seroae ro ajamitunuru poko. Yrome yna rypyry poko toehse yna, azahkuru toehse ynanexiase. ¹⁶Ritonōpo, yna towomase oya moino ro; seromaroro yna zehno exikehko ropa, Jerusarē zehno pyra exiko ropa; apataryme mana, moro ypy kurā oesaryme mana. Yna katonō nonory pōkō emero Jerusarē eunohnōko mā toto, opoetory tō poihtōko mā toto yna rypyry pokoino, yna tamuru tō rypyhpyry pokoino roropa. ¹⁷Ritonōpo, yna Esemy, jotururu etako yxitaryhtao onetaryme. Awaro emero ehtohme, Ritonōpo, kure rokē Atapyī tyriko ropa, seromaroro turumekase mana. ¹⁸Otato exiko, Ritonōpo Jesemy, jotururu etako. Pimȳme pyra exiko, moro pata enahkatopōpyry eneko, apataryme mana. Oturūko

ynanase oya yna pyno exikehpyra oexiryke, yna kure ehtoh pokoino pyra, zae yna ehtoh pokoino pyra. ¹⁹Yna otururu etako, Ritonôpo! Yna rypyry ikorokako, Ritonôpo! Otatôme exiko, yna akorehmako Ritonôpome oehtoh waro imehnô emero ehtohme, okyna hkopyra exiko yna pynanopyry poko, Jesemy, opoetoryme yna exiryke, Jerusarê apataryme roropa exiryke.

Kapirieu namorepatopôpyry

²⁰Oturûko ro exiase Ritonôpo a, osekaroêko exiase, yypyry ekarôko eya te, wekyry Izyraeu tō rypyhpyry roropa. Ekaropôko exiase Ritonôpo a, Jesemy a Itapyî kurâ poko, ikurâkapotohme ropa. ²¹Mame oturûko ro jahtao mokyro Kapirieu, Ritonôpo nenyokyhpyry ro ynenehpyry josenehtopôpyry ao tooehse. Axî sâ tyhtose ynororo upûtokoxi. Toeporehkase ynororo kokonie pukuro okyno zahkatoh toehse ahtao. ²²Tôturuse ynororo ya tuaro jehtohme. Ynara tykase ynororo:

— Tanieu, oehno oya seromaroro âmorepase ôsenehtopôpyry poko, tuaro oehtohme. ²³Tôturupitose awahtao Ritonôpo a, ômiry totase eya. Opyno Ritonôpo mana itamurume. Naeroro jenehpoase oya âmorepase ôsenehtopôpyry poko. Morara exiryke jotururu etako kure enetupuhtohme oya.

²⁴— Tanieu, 7me 70 jeimamyry tyripose Ritonôpo a oekyry tō, ipatary kurâ roropa pynanohtohme, popyra ehtoh enahkatohme iirypyrykō roropa. Mame oekyry tō rypyry tykorokasême exîko mana, zae pyra ehtoh topehmasême exîko Ritonôpo a. Morarama Ritonôpo nenepohpyry, urutō nymerohpyry roropa exîko mana. Ritonôpo Tapyî Kurâ tukurâkasême exîko roropa mana. ²⁵Etako pahne Tanieu, enetupuhtohme oya. Omi taropose ahtao Jerusarê ritohme ropa 7me 7 jeimamyry taroposême exîko Ritonôpo nymenekahpyry oehtohme tuisame. Pata apuru tō, esemary roropa okynahxo exîko 7me 62 jeimamyry aropôko mana, yrome etuarimâkohxo mǎ toto. ²⁶Mame etyhpyryme mokyro, Ritonôpo nymenekahpyry, totapasême exîko mana zae pyra exiketomo a. Mame imepÿ tuisa oehnôko tysoutatu tō maro pata enahkase, Ritonôpo Tapyî maro. Mame moro etyhpyry exîko mana zueme ehtoh samo, etonatoehnehnôko mana, enahkatoh roropa, Ritonôpo nenehpory tōkehko. ²⁷Mokyro tuisa osepeme ehtoh rîko imeimehnô ahno tō maro tuhke repe, 7me jeimamyry osepeme ehtohme repe. Yrome zokonaka taropose ahtao, 3me zokonaka jeimamyry taropose ahtao okyno zahkatoh tiriiku maro enahkâko mana Ritonôpo Tapyî tao. “Erehtoh konôto” exîko mana kae ehtoh po, Ritonôpo Tapyî tao. Moroto exîko mana moro enataryry pona, Ritonôpo osenetupuhtopôpyry ae ro.

Tanieu osenehtopôpyry Tuna Tikere ehpio

10 ¹Morarama oseruao jeimamyry taropose ahtao tuisa Xiro a Perexia tuisaryme, ywy, Tanieu, Ritonôpo omiry etase; jesety akorō Peutesazaame nexiase. Ritonôpo nekarohpyry ya zae nexiase, yrome tupime nexiase enetuputyry ya. Mame tuaro enetupuhtoh tokarose ya enepotoh ae. ²Morara ahtao oseruao semana ae Jerusarê poko ihnamôko exiase. ³Tonahsâ tomepore exikety onenahpyra exiase, tōsê onôpyra, eukuru jehnahpyry onêpyra exiase. Jüsety onekurinara exiase, enara.

⁴Mame ěmepýry 24 aehtoh po, nuno osemazupu po tuna Tikere ehpio po exiase, xikihme. Mame ⁵ahno enease tupoke karimutumā ke, mauru panō risemy. Zamareary uuru kurā risemy nexiase. ⁶Zoko zemime nexiase topu kurā typyne exiketō samo, ěmyty nexiase nenenehkane samo, enuru tō ezuru sā nexiase apoto samo, apory tō, jaxiry tō roropa metau sā nexiase zemime exiketō samo, aomiry nexiase imoihmākō omiry samo.

⁷Ywy ro rokē moro enepotoh enease. Mokaro ymaro exiketō morohne onenepýra toh nexiase, yrome tōserehse toh nexiase, toepase toh nexiase otonētohme. ⁸Ywy toiroro exiase moro enēko, osenuruhkatoh enēko. Jĕmyty karimutume toehse enaromýke jexiryke, jamihme pyra toehse ywy ipunaka. ⁹Ritonōpo nenyokýhpyry omiry etaryhtao ya epukase nono pona, toorihse samo jĕmyty nono pokoxi. ¹⁰Mame imepý emary a tanýse ywy jesekumuru pona jemary nono pona ro, tykytyky āko ro exiase. ¹¹Mame ynara tykase mokyro Ritonōpo nenyokýhpyry ya:

— Tanieu, opyno Ritonōpo mana ipunaka, tonehpose ywy eya oturuse amaro. Xikihme exiko, jomiry etako tomeseke samo.

Naeroro towōse ywy xikihme, tykytyky āko exiase. ¹²Mame ynara tykase ynororo ya:

— Enaromyra exiko, Tanieu. Ōtururu totase Ritonōpo a, ěmepýry apitorymā poe, oesekumuru po tōturupitose awahtao eya, tuaro oehtohme. Tooehe ywy ōmiry pokoino. ¹³Yrome Perexia nonory ewomane a takorekehkase ywy 21me ěmepýry ae ehtoh po. Morarama toiroro jexiryke etonatoh poko Perexia nonory ewomane tō maro, Mikeu, toiro Ritonōpo nenyokýhpyry imehxo exikety tooehse ya jakorehmase. ¹⁴Seromaroro toeporehkase ywy oya āmorepase imeipo oekyry tō ehtoh poko. Moro enepotopōpyry oya imeipo ehtoh poko enetupuhtohme mana, tykase.

¹⁵Morohne poko aotururuhtao ya mynyhme rokē exiase, tupue rokē exiase nono enēko rokene. ¹⁶Mōtoino rokē ypotapihpyry tapose tomary ke mokyro Ritonōpo nenyokýhpyry a, ahno panono a; morara ahtao oturupitoase, ynara ase eya:

— Tuisa, moro enepotoh pokoino tyjami hkehse ywy, tykytyky kakehpyra ase. ¹⁷Otarahxo ke oturūko ha amaro? Opoetoryme jexiryke, oturusaromepyra ase oya. Typoremākase sā ywy, jamihme pyra ase ipunaka, tupime ya joseremary.

¹⁸Naeroro tomary ke tapose ropa ywy eya, tyjamihtase ropa ywy.

¹⁹Ynara tykase ynororo ya:

— Opyno Ritonōpo mana, naeroro enaromyra exiko. Oewomaneme mana, torĕtyke pyra exiko. Emynyhmara exiko! Orĕpyra exiko!

Mame morara tykase ynororo ahtao kure pohto sā exiase ropa. Ynara ase eya:

— Oturuko ya, jamihme pohto kyriropa exiryke.

²⁰⁻²¹Mame ynara tykase ynororo ya:

— Zuario hma oty katoh oehno oya? Oehno oya ouruse moro imerohpyry poko, Zae ehtoh Papĕ pokona. Yrome seromaroro ytōko ropa ase Ritonōpo omi poe etonase Perexia nonory ewomane maro. Mame moro etonatoh tōtyhkase ahtao, Ritonōpo nenyokýhpyry, Kerexia ewomane, oehnōko mana etonase ymaro. Yrome mokaro maro josetaparyhtao jakorehmane maro pyra

ase ipunaka. Ritonōpo nenyokyhpyry, Mikeu rokē, Izyraeu tō ewomane mā, jakorehmāko mana.

11 ¹Ritonōpo omi poe jakorehmaneme mana jewomaneme roropa mana.

Perexia

²Tōturuse ropa Ritonōpo nenyokyhpyry ya. Ynara nase ya:

— Ynekarory oya ajohpe pyra mana. Oseruao tuisamākō exīko Perexia tuisaryme; moromeīpo imep̄y tuisame exīko asakoropane aehtopo. Imehnō motye tymōkomoke exīko mā ynororo. Mame tymōkomoke toexiryke jamihme exīko mana tuisamehxo; oximōme typoetory tō soutatu tō enehnōko mana etonatohme Kerexia tuisary maro. ³Imeīpo imep̄y tuisame exīko jamihme exikety. Zumo inonory exīko, typenetatoh rīko roropa mana.

Kerexia

⁴— Yrome tuisamehxo toehse ynororo ahtao tuisame aexiry osenahkāko mana, tapiakase inonory exīko mana 4me ehtohme. Tuisa tō 4mākō imyakāme exīko, yrome ipoenōme kara mokaro. Jamihme hkopyra roropa exīko mā toto, mokyro sā pyra.

Ejitu nonory, Xiria roropa

⁵— Mame Ejitu tuisary jamihme exīko mana, yrome mokyro akorehmane, isoutatu tō tuisary jamihmehxo exīko. Inonory zumohxo exīko. ⁶Imeīpo tuhke pyra jeimamyry taropose ahtao osepeme exīko Ejitu tuisary Xiria tuisary maro toh mana. Tōxiry ekarōko Ejitu tuisary Xiria tuisary a ipytyme ehtohme, jūme osepeme toehtohkōme repe. Yrome moro osepeme ehtoh jamihme pyra exīko mana, totapasēme exīko nohpo, inio maro, ipenomo te, ipoetory tō roropa, imaro exiketō emero. ⁷Yrome okynā pīxo mokyro nohpo ekery tuisame exīko mana. Soutatu tō arōko mana etonatohme Xiria tuisary soutatu tō maro. Xirio tō esaka jamihme exiketō taka omōnōko mana, xirio tō poremakāko mana. ⁸Mame xirio tō neponāmary tō arōko mā toto Ejitu pona, uuru risē roropa, parata risemy, enara. Mame tehme exīko mā toto okynā pīxo. ⁹Moromeīpo Xiria tuisary tomomyry se exīko Ejitu pona repe. Yrome typoremākasēme exīko mana, mame eramāko ropa ynororo tynonory pona ropa.

¹⁰— Mame Xiria tuisary mūkuru tō soutatu tō enehnōko oximōme, tuhkākō jamihmākomo. Mame toiro imūkuru soutatu tō arōko Ejitu poremakase. Moro nono poremakāko mana emero, tuna zueme exikety samo. Omōnōko Ejitu tuisary esaka itapyī jamihmā kararahse. ¹¹Mame Ejitu tuisary toto zehno exīko, tūtāko ynororo tysoutatu tō maro osetapase xirio tō maro. Xirio tō poremakāko mana emero porehme tuhke toto ahtao ro. ¹²Mame epyrypāko Ejitu tuisary mana orēpyra toehstopōpyry poko, tuhkākō etapatopōpyry poko roropa eya. Yrome orēpyra aexiry okynā nymyry pyra exīko mana. ¹³Imeīpo soutatu tō tuhkehxo enehpōko ropa Xiria tuisary mana, mame tuhke pyra jeimamyry taropose ahtao oehnōko mana tysoutatu tō tuhkākō maro, typyreke exiketomo Ejitu nonory poremakapose.

¹⁴— Morara ahtao ahno tō tuhke Ejitu tuisary epeme pyra exīko mana. Mokaro maro toitoine zehnotokō, Izyraeu tō exīko; toto osenehtopōpyry

omipona exiko toh mā repe, yrome typoremākasēme exiko mā toto. ¹⁵Xiria tuisary oehnōko tysoutatu tō maro, pata zomyehmāko mana tapure exikety, mame iporemākāko mā toto. Ejitu tō soutatu tō osetapara exiko mā toto, orēpyrahxo exiketō typoremākasēme exiko mā toto xirio tō soutatu tō ēpataka. ¹⁶Typenetaoh rīko Xiria tuisary mana Ejitu tō soutatu tomo a, etypohkaponanō pyra exiko mana. Omōnōko mā toto Izryaeu tō nonory pona Ritonōpo nymenekahpyry pona typoetory tō nonoryme. Moro nono poremākāko mana porehme.

¹⁷— Mame tysoutatu tō oximōme tyripōko Xiria tuisary mana emero porehme etonatohme Ejitu tō maro. Mame topetōkara poremākatohme osepeme osekarōko mana Ejitu tō tuisary a. “Jēxiry ekarōko ase oya opytyme, jūme osepeme kuehtohme,” āko ynororo eya. Yrome morara exipyra ekurehnōko mana. ¹⁸Mame etonāko ynororo pata tō pōkō maro tuna konōto Metiteraneu ehpikuroko. Moro pata tō tuhke poremākāko mana. Yrome imepỹ soutatu tō tuisary oehnōko imepỹ nonory poe mokyro poremākase, mokyro epyrpatoh poremākapose. Tyhxirosēme exiko mokyro Xiria tuisary mana. ¹⁹Mame eramāko ropa ynororo tynonory pona ropa, typatary tō jamihmākō pona ropa, yrome apotūkehnōko mana, orihnōko mana; ipoko jūme tuenikehsēme exiko mā toto.

²⁰— Mame imepỹ tuisame exiko mokyro myakāme, typoetory aropōko mana tineru apoitohme kowenu tinerūme orēpyrahxo toehtohme. Yrome tuhke pyra jeimamyry taropose ahtao orihnōko mana, etonato pokō pyra tahtao ro.

²¹— Imepỹ Xiria esēme exiko popyra exikety ipunaka, tuisa mūkuru kara ynororo. Osetapatoh pokō pyra toto ahtao, osepeme sã omōnōko mana, mame onekunohto toexiryke tuisame exiko mana. ²²Topetōkara soutatu tō emero enahkōko mana, Oturukety imehxo exikety roropa etapāko mana. ²³Osepeme se exiketō enekunohnōko mana, aomirykō totase ahtao ro eya, mame tysoutatu tō ke, tuhkākōkara ke jamihmehxo exiko mana. ²⁴Tokare pyra osetapāko mā ynororo, pata tō pōkō maro, tymōkomokehxo exiketomo. Mokaro ryhmāko xihpyryme mā ynororo, tytamuru nyrihpyry sã pyra ipunaka. Mōkomo apiakāko mā ynororo tysoutatu tō kyryryme, uuru tōkehko te, ikyryry tō typyne exiketō, emero apoiryhtao eya. Mame osenetupuhnōko mana pata tō, jamihmākō poremākapory pokō repe, yrome okynā pyra moro pokō osenetupuhnōko mana.

²⁵— Jamihme tōsekaroryke tysoutatu tō maro, ytōko mā ynororo tuhkākō maro Ejitu tuisary poremākapose. Mame tūtāko Ejitu tuisary, typoetory tuhkākō maro, soutatu tō orēpyra exiketomo, yrome xirio tō onyporemākara ekurehnōko mana, towokase exiryke ²⁶akorehmananomo a repe. Mokaro pokoino typoremākasēme exiko mana. Isoutatu tō typoremākasēme exiko, tuhkākō totapasēme exiko roropa mana. ²⁷Mame mokaro tuisa tō asakoro oximaro oturūko mā toto otuhtoh po. Ajohpe rokē oturūko mā toto topekara enekunohtohme. Yrome typenetaohkō anapoipyra exiko mā toto morara ehtoh exipyra ro exiryke. ²⁸Imeipo tynonory pona ytōko ropa Xiria tuisary mōkomo kurā maro, tynapoityamo tōsetaparykohtao. Atamorepāko mana Ritonōpo pokō Izryaeu tō ehtoh enatry pokō, Tosēkōme Ritonōpo eahmakehpotohme eya xine. Naeroro typenetaoh ae ro toto ryhmāko mana. Moromeipo ytōko ropa mana tynonory pona ropa.

²⁹ — Mame aytotoh toehse ahtao ytōko ropa mana tysoutatu tō maro Ejitu maro etonase ropa repe, yrome seromaroro Ejitu onyporemākapopyra ekurehnōko mana, apitorymā sā pyra. ³⁰ Roma pōkō soutatu tō oehnōko wapu tō ae xixi omōtoho wino; osetapāko mā toto imaro. Oserehnōko mā ynororo, tōsetaparykō rumekāko mana. Yrome zehno ro toexirykōke Izyraeu tō maro osetapāko mana. Ritonōpo poetory tō ryhmāko mana. Mame oehnōko ropa mana, Ritonōpo Omihpyry rumekahpōkō omiry etāko mana, aomirykō omipona exīko mana. ³¹ Ipoetory tō, soutatu tō Ritonōpo Tapyī Kurā rīko mā toto nuriame. Okyno zahkary etypohkapōko mā toto, kokoro rokē Ritonōpo oneahmara ipoetory tō ehtohme. Mame “erehtoh konōto nuriame” moro rīko mā toto Ritonōpo Tapyī tao. ³² Omi kurā ke sā Ritonōpo Omihpyry omipona pyra exiketō pyrypāko mana, yrome Ritonōpo pyno exiketō jamihme exīko, mokyro tuisa, onekunohto akorehehkāko mā toto. ³³ Mame tuaro exiketō imehnō amorepāko mā toto, yrome tuhke ěmepyyry ae totapasēme exīko mā toto, tyahkasēme exīko mā toto, tapoisēme exīko mā toto imehnō poetoryme te, imōkomory tarosēme exīko mana, enara. ³⁴ Morarama Ritonōpo poetory tō tuarimaporyhtao, toitoine imehnō toto akorehmāko mana; māpyra tuhke mokaro maro se exīko mā toto osewomatohme rokene. ³⁵ Toitoine mokaro imehnō amorepananō, tuaro exiketō, totapasēme exīko mā toto, yrome morara exīko Ritonōpo poetory tō kurākatohme, Ritonōpo kure ehtoh sahxo toto ehtohme. Morara exīko ro sero etyhpuyry pona ro, sero etuarimatoh otyhkāko Ritonōpo a imenekatoh pona.

Tuisamehxo osekarotopōpyry

³⁶ — Typenetatoh rīko Xiria tuisary mana. Tuisame imehxo toehtoh poko osekarōko mana, ritō tō emero esēme samo. Epyrypāko mana tuisamehxo toexiry poko, Ritonōpo emero Esē kerekeremāko mana. Morara tyrīko mokyro mana zuānohtoh pona Ritonōpo a; mokyro wānohnōko Ritonōpo mana tōsenetupuhtopōpyry ae ro. ³⁷ Tytamurukō neponāmarykō oneahmara exīko mokyro mana te, nohpo tō neponāmary oneahmara exīko roropa mana. Imehnō ritō tō oneahmara exīko mana ritō tō motye osekaroryke eya. ³⁸ Yrome imep̄y ritō eahmāko mana, soutatu tō patary jamihmā ewomane eahmāko mana. Mokyro waro pyra itamuru tō kynexine, eya uuru ekarōko mā ynororo tynekaroryme; parata te, topu kurā typyne exikety te, mōkomo typyne aexityā, enara. ³⁹ Typatary jamihmākō ewomatohme, imehnō ritō eahmananō rīko mana takorehmananōme. Mame tuisame mokyro enetupuhnanō emero epeme exīko toh mana, tamuximehxo exīko, nono kurā apoīko roropa.

⁴⁰ — Mame etyhpuyryme exisasaka ahtao Ejitu tuisary ytōko etonase xirio tō tuisary maro. Mame xirio tō tuisary oehnōko axiny osetapase imaro wirikane samo, tykahu tō maro, kawaru po ytoketō maro, wapu tō maro tuhke. Tuna zueme ehtoh sā omōnōko isoutatu tomo Ejitu nonory pona. ⁴¹ Omōnōko roropa mokyro mana Ritonōpo nekarohpyry pona, Izyraeu tō nonory pona. Tuhke miume ahno etapāko mā ynororo; yrome Etō tō osewomāko mā toto te, Moape tō roropa te, Amō tō roropa, enara. ⁴² Imeimehnō nonory tuhke typoremākase ahtao eya Ejitu roropa poremākāko mana. ⁴³ Ejitu poe mōkomo arōko mana, uuru te, parata te, imep̄y mōkomo typyne exiketō roropa, enara.

Mame Ripia nonory poremākāko mana Etiopia nonory roropa. ⁴⁴Yrome omi oehnōko xixi tūtatoḥ wino te, inikahpoino roropa tuaro ehtopo. Moro omi etaryke tyya oserehnōko mokyro mana. Tohne ytoytōko mā ynororo tysoutatu tō maro ahno etapase tuhke. ⁴⁵Mame osesarīko mana irānao tuna Metiteraneu maro ypy kurā Ritonōpo esary maro. Yrome orihnōko mana, takorehmaneke pyra exīko mana ipynanohtohme.

Etyhpyry po

12 ¹Mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry oturūko ro nexiase, ynara tykase ynororo:

— Morara ahtao, Ritonōpo nenyokyhpyry Mikeu owōnōko mana, Ritonōpo poetory tō ewomaneme exikety. Etuarimāko mā toto yronymyryme, moro etuarimatoḥ panō exipitopyra mana, ahno exipitory poe. Yrome morara ahtao ro typynanoḥsēme exīko mā toto emero esetykō tymerose Ritonōpo papē pokona. ²Aorihyā tuhke isene exīko ropa mā toto: tuhkākō jūme orihpyra ropa ehtohme, imehnō tuānoḥsēme exīko mā toto jūme etuarimatoḥ tao. ³Mokaro tuaro exiketō, imehnō tuhkākō amorepananō zae ehtoḥ poko toto ehtohme, zemimā sā exīko mā toto, xirikuato sā kapu poko, jūme osezeḥkara sā exīko mā toto. ⁴Ynara tykase ropa ynororo ya:

— Seromaroro, Tanieu, senohne onekaropyra exiko imehnomo a, moro pape apuruko apuhtoḥ ke onetapuruhmakara ropa imehnō ehtohme etyhpyry pona. Tuhkākō xiaxiake tururume ytoytōko mā toto tuarohxo toehtohkōme.

⁵Mame ahno panō kō asakoro enease, tuna ehpio, toiro moino te, toiro nexiase seino. ⁶Toiro mokyro tōturupose Ritonōpo nenyokyhpyry a, tupoke karimutumā ke, inikahpozakoxi. Ynara tykase ynororo eya:

— Otaa ahtao morohne, osenuruhkatoḥ otyhkāko nae?

⁷Tomary tanŷse Ritonōpo nenyokyhpyry a kakoxi kapu a. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, Jūme isene Exikety omi poe, senohne emero exīko 3½ jeimamyry ae. Mame Ritonōpo poetory tō ryhmatoh tonahse ahtao ipunaka, morohne emero exīko mana.

⁸Aomiry etase repe, yrome onenetupuhpyra exiase. Morara exiryke ekaropoase eya:

— Ajohpāme sā kuuruko, otara morohne exīko nae aotyhkatoḥme?

⁹Ynara tykase ynororo ya:

— Torētyke pyra exiko, Tanieu, ytoko ropa rokene. Sero omi tokare pyra exīko, tapuruse samo etyhpyry pona. ¹⁰Tuhkākō etuarimatoḥ ke tukuḥsēme exīko mā toto. Tukurākasēme exīko mā toto. Ritonōpo kure ehtoḥ sā ekurākāko mā toto. Popyra exiketō tyrypyrykō poko ro exīko mā toto, onenetupuhpyra exīko mā toto morara ehtoḥ poko. Yrome tuaro exiketō morara ehtoḥ poko zuaro exīko mā toto. ¹¹Okyno zahkatoḥ Ritonōpo Tapyī tao kokoro rokē, tyripokeḥse ahtao, “erehtoḥ konōto” tyrise ahtao Ritonōpo Eahmatoḥ tao, moromeīpo 1.290me ěmepyry aropōko mana. ¹²Tākye kuhse exīko mokaro Tosēkō Ritonōpo onurumekara exiketomo 1.335me ěmepyry ae!

¹³— Omoro, Tanieu, zae ehtoḥ poko exikehpyra exiko etyhpyry pona. Orihnōko mase, yrome sero etyhpyry po ěsemānōko ropa mase, Ritonōpo nekarory kurā apoitohme oya, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry.

OZEJA

Oséias

Ekarotopo

Urutō Ozeja a Ritonōpo omiry tokarose Izyraeu tomo a, inikahpoëkomo a. Urutō Amoxi mykapa Ozeja kynexine, pata Samaria onyporemākara ro ahtao axirio tomo a, jeimamyry 721mā po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Ozeja nekarohpyry: Izyraeu tō wānohnōko Ritonōpo mana tyneponāmarykō eahmaryke eya xine. Yrome jūme toto onurumekara mana, eraximāko mana toto pynanohtohme ropa.

Sam tykase Ozeja typyty pokoino imeimehnō orutua poko se aexiryke. Orēpyra sā Izyraeu tō turuse eya typyty sā Izyraeu tō ehtoh poko; zae Ritonōpo nexiasse repe Izyraeu tō niome, yrome zae pyra Izyraeu tō nexiasse tyneponāmarykō eahmaryke eya xine. Morara exiryke Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo mana, toto wānohnōko mana. Yrome jūme toto pyno exikehpyra mana. Ynara tykase Ritonōpo: Izyraeu tomo, orumekary se pyra ase! Orumekasaromepyra xine ase! Opyno xine jexiryke oenahkaposaromepyra xine ase. Opyno xine jehtoh exikehpyra mana.

Sero pape ao

Ozeja, ipyty maro, ipoenō roropa 1.1—3.5

Izyraeu popyra ehtoh poko 4.1—13.16

Eramatoko Ritonōpo a, opyno xine 14.1-9

1 ¹Sero nase Ritonōpo omiryne, inekarohpyry Ozeja a, Peeri mūkuru, Juta tō tuisaryme Uzia ahtao te, Jotāo roropa te, Akaze roropa te, Ezekia roropa, enara; Izyraeu tō tuisaryme Jeropoāo ahtao, Joaxi mūkuru.

Ozeja pyty, imūkuru tomo, enara

²Mame tōturupitose Ritonōpo ahtao Ozeja ae Izyraeu tomo a ynara tykase ynororo Ozeja a:

— Ytoko nohpo apoise opytyme; imeimehnō poko exīko mana; omūkuru tō roropa tysekō sā exīko mā toto. Ynara exiryke, Izyraeu tō imeimehnō poko exikety sā toehse mā toto. Jomiry omipona pyra toehse toto, turumekase ywy eya xine.

³Naeroro toytose Ozeja pytase Komea maro, Tipirā ãxiry ke. Mame imūkuru osemazupu tonuruse ahtao, ⁴ynara tykase Ritonōpo Ozeja a:

— Poeto esehpako Jezereume, okynā pyra Izyraeu tō tuisary wānohnōko ase tuhkākō totapase tuisa Jeu a exiryke pata Jezereu po. Izyraeu tō tuisary tō enahkapōko ase. ⁵Mame jakanahmā Jezereu po Izyraeu tō soutatu tō jamitunuru enahkapōko ase.

⁶Imēpo Komea toemūkuase ropa Ozeja ãxiryne, ynara tykase Ritonōpo Ozeja a:

— Oëxiry esehpako “Ipyno pyra”, Izyraeu tō pyno toehkehse jexiryke, iirypyrykō onykorokara toehse jexiryke roropa. ⁷Yrome Juta tō pyno exikehpyra exīko ase. Ywy roro Ritonōpo Oesēkō toto pynanohnōko ase. Yrome moro onyripyra ase etonatohe ke: taky ke pyra, pyrou tō maro, tapema ke pyra, kawaru tō ke pyra, kawaru po ytoketō ke pyra, enara.

⁸Imeīpo suhsu turumekapose tōxiry a ahtao, poetoēme toehse ropa Komea, toemūkuase ropa orutuame. ⁹Mame ynara tykase Ritonōpo Ozeja a:

— Mose poeto esehpako “Wekyry karamē”, ynara exiryke: Izyraeu tō ypoetoryme pyra toehse mana, toto Esēme pyra toehse roropa ywy.

Izyraeu Imehxo ehtoh poko imeīpo

¹⁰Ēmepiry oehnōko mana Izyraeu tō tuhke exīko mā toto isawā samo tuna konōto ehpio; emānōko mā toto ikuhpyme samo. Mame moroto “Ypoetory tō karamē matose,” katopōpyry po Ritonōpo a, moroto, “Ritonōpo isene Exikety poenōme matose,” āko mana. ¹¹Juta tomo Izyraeu tō maro oximōnōko mā toto. Oximōme toiro tuisa menekāko mā toto tutuisarykōme. Ahno tō jamihme exīko ropa mā toto, tymōkomoke roropa. Moro ēmepiry toehse ahtao Oseahmatohe konōtome exīko mana, Jezereu ēmepiry.

2 ¹Naeroro oekyry tō Izyraeu tō esehpako “Ritonōpo poetoryme” te, “Ritonōpo nypynanophpyryme mā toto.”

Ritonōpo omipona pyra Izyraeu tō mana, Komea samo

²Ynara tykase Ritonōpo Izyraeu tomo a:

— Poetohiti, asakō ihxirotoko, oseosezuhtoko imaro zae pyra aexiry poko, ynara exiryke: pytyrme pyra toehse mana, iniome pyra toehse ywy roropa. “Imehnō poko pyra exiko,” kaxitoko asakomo a, typoko exiketō aropotohme ropa. ³Moro onyripyra ynororo ahtao zupō puxihkāko ropa ase emero tupoke pyra aehtohme aenurutopōpyry samo. Ona tonorē sā mokyro ripōko ase tuna maro pyra ipunaka, orihnōko mana tuna peneryke. ⁴Ipoenō pyno pyra exīko ase imeimehnō poko exikety poenōme toto exiryke. ⁵Imeimehnō poko tōsekarose ynororo, moro poko ehxiropyra nexiase. Ynara tykase: “Ypyno exiketō ekahmāko ase, tonahsē ekaroryke eya xine ya eukuru roropa, upo te, kaneru hpoty risemy, mauru panō risē roropa, azeite te, uwa eukuru jehnahpyry roropa, enara.”

⁶— Morara exiryke omoxino tō ke mokyro apurūko ase, apuru rīko ase osema tao moro ae ytoppyra ropa aehtohme. ⁷Tymaro aexityā ekahmāko mana tururume repe, yrome toto anapoipyra ekurehnōko mana. Ytōko mana toto zupise yrome onenepyra mana. Mame ynara āko mana: Ytōko ropa ase ynio a, ynara exiryke ynio maro jahtao tākyehxo exiase, sero sā pyra. ⁸Tuaro pyra nexiase: ywy exiase, tiriiku ekaroneme eya, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite roropa ekaroase eya; ynekarory tō tuhke ekaroase eya, parata te, uuru roropa, yrome ynekarotyā tokarose tyneponāmary a, Paau a, eahmatohme. ⁹Naeroro otyro epery apoitoh toehse ahtao, mokyro nohpo wīno ynapyry tiriiku puxihkāko ropa ase, uwa eukuru jehnahpyry maro. Upo roropa puxihkāko ase kaneru hpoty risemy te, mauru panō risemy roropa ynekarotyā eya zupōme. ¹⁰Seromaroro inomōko ase tupoke pyra ipunaka ipoko aexityā neneryme; nypynanohsaromepyra exīko mā toto ywino.

¹¹ Tākye aehtoh enahkapōko ase: jeimamyry ae oseahmatoh tonō te, nuno ae oseahmatoh tonō te, oserematoh ae oseahmatoh tonō roropa emero aoseahmatoh tonō enahkapōko ase. ¹² Inarykatyā enahkapōko ase, uwa zoko tomo, wikeira tomo roropa; morohne ipoko aexityā nekarohpyryme, tykase ynororo, imaro toehtohkō ehepyryme. Naeroro itupikō rīko ase ātarykahme, itume roropa; otyro emero enahkāko onokyro tō mana. ¹³ Turumekase ywy eya, tyneponāmarykō toahmase eya, Paau tomo; ixtaratu tyahkase eya tynekaroryme eya. Tōtupohtose ynororo, panasere maro, uuru risē tō maro, typoko exiketō tokahmase tururume eya. Ypoko tuenikehse ynororo. Morara exiryke mokyro wānohnōko ase. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

Typoetory tō pyno Ritonōpo mana

¹⁴ Ynara tykase Ritonōpo Izyraeu tō poko:

— Morara exiryke mokyro eahmāko ase; arōko ropa ase ona tonorē pona ropa, moroto omi kurā ke oturūko ase eya ipyno jehtoh ae. ¹⁵ Moroto itupi tō ekarōko ropa ase eya, uwa zoko tōkehko, tarykase exiketomo. Moro jakanahmā Ehxirotōh myakamāko ase Omōtoh kurākō eraximatohme. Moroto oturūko mana ya poetome toehtopōpyry samo tutūtase ahtao Ejitu poe. ¹⁶ Mame “meta” āko ropa mana. “Yniome” āko roropa mana. “Jesemy Paau” kara exiko mana. ¹⁷ Jūme “Paau” onesehtopyra exiko mana; jūme mokyro tyneponāmarykō poko oturupyra exiko mana. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹⁸ — Moro ěmepyyry toehse ahtao jomiry etapōko ase onokyro tomo a, torō tomo a te, okoi tomo a roropa ypoetory tō onese kara toto ehtohme. Taky tō pyrou roropa itahkāko ase warata tomo, tapema tō roropa oseosetapara toto ehtohme. Ypoetory tō osepeme exiko mā toto, towomasēme exiko roropa mā toto.

¹⁹ — Izyraeu tomo, pytāko ase amaro, jūme ypyty nymyryme exiko mase. Opynanohnōko ase, kure ehtoh ke oeahmāko ase. ²⁰ Amonohkara exiko ase oniome. Ywy Ritonōpo, ya rokē osekarōko roropa mase. ²¹ Moro ěmepyyry toehse ahtao ypoetory tō Izyraeu omiry etāko ase. Konopo enehpōko ase nono pona otyro ehxikatohme. ²² Otyro ahtāko mana, itamurume tiriiku tōkehko exiko, uwa tōkehko, azeitona tō roropa. Moro sā ypoetory tō Izyraeu omiry etāko ase. ²³ Ypoetory tō arykāko sā ase ynekarohpyry pona: “Moro nono ekarōko ase oya xine oesarykōme,” katopōpyry ae ro. Mame utupime exiko matose. Mokyro tosehke, “Typynanohsē karame” pynanohnōko ase, mokyro tosehkemy a “Wekyry kara”, “Wekyryme mase,” āko ase. Mame jezuhnōko mana: “Omoro mase Ritonōpo, Jesemy.”

Nohpo epekahtopōpyry ropa Ozeja a

3 ¹ Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya. Ynara tykase:

— Ytoko ropa nohpo pynanohse, imeimehnō poko aexihpyry, imepý maro exikety. Mokyro pyno exiko, Izyraeu tō pyno jexiry samo imehnō neponāmarykō poko toto ahtao ro, tynekaroryme uwa epery asarhytā aroryhtao ro eya xine ritō Paau eahmatohme.

² Naeroro ytoase, mokyro nohpo epekatyase 15me parata ke, 150 kirume sewata maro. ³ Ynara tykase ywy eya:

— Okynahxo jeraximāko mase. Morarame jeraximaryme imeimehnō maro pyra exiko, osekaropyra exiko amaro se exikety a. Ywy roropa eraximāko ase amaro jehtohme imeipo.

⁴Moro sā tuhke ĕmepyry eraximāko Izyraeu tō mana tuisa konōto maro pyra te, imepỹ tutuisake pyra roropa te, tynekarorykō onyahkara exiko mā toto, xikihme exiketō topu risē Paau kyryry poko pyra exiko mā toto, tyneponāmarykō poko pyra exiko roropa mā toto tytapyikō tao. ⁵Yrome ĕmepyry oehnōko mana: Izyraeu tō oehnōko ropa Ritonōpo eahmase ropa Tosēkōme. Tutuisake exiko mā toto tuisa Tawi paryme exikety. Morarame Ritonōpo eahmāko mā toto Tosēkōme, aomiry omipona, inekarory kurā tuhke apoiko roropa mā toto.

Izyraeu tō hxiropy Ritonōpo a

4 ¹Sero nono pōkō hxirotōh nae Ritonōpo Kuesēkō mana. Etatoko ke Izyraeu tomo, Ritonōpo nekarory:

— Ajohpe rokē mā toto emero, imehnō pyno nymyry pyra, Ritonōpo ehtoh poko etary se pyra sero nono pōkō mana ipunaka. ²Tōmirykō etapōko mā toto ajohpe rokene, onekunohto mā toto, otapato, omatonanohto, imeimehnō poko mā toto. Popyra toto ehtoh itamurumehxo exiko te, imehnō tuhkehxo etapāko roropa mā toto. ³Morara exiryke sero nono tonore exiko mana, isene exiketō emero orihihnōko mana. Okyno tō orihihnōko mā toto, onokyro tō roropa, torō tomo, kana tō roropa, enara.

Oturuketō hxiroko Ritonōpo mana

⁴Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ypoetory tō onyhxiropyra ehtoko, toto onupokara roropa ehtoko. Amarokō hxiroko ase, oturuketomo. ⁵Xiaksiake ytoytōko rokē matose saereme ahtao, koko roropa, moro sā urutō kō roropa mana. Izyraeu enahkapōko ase, asakōme exikety. ⁶Ypoetory tō ypoko tuaro se pyra mā toto. Morara exiryke osenahkāko mā toto. Amarokō roropa, oturuketomo, ya tuaro se pyra matose, ynyriphpyry poko tuenikehse oya xine. Naeroro oturuketōme orumekatorỹko ase, omūkuru tō se pyra ase roropa ymaro oturuketōme.

⁷— Tuhkehxo oturuketō awahtao xine, tuhkehxo oorypyrykō exiko mana, onyrihpyry; morara exiryke imehxo oehtohkō myakamāko ase ehxirotōh ke. ⁸Epehpyry apoiko matose ahno rypyry pokoino; morara exiryke ahno se matose itamurumehxo tyrypyrykō poko. ⁹Naeroro oturuketō wānohnōko ase ypoetory tō emero samo. Toto wānohnōko ase, mame epehmāko mā toto tyrypyrykō emetakame. ¹⁰Jurumekāko oturuketō mana imehnō neponāmary tō eahmatohme. Naeroro otuhnōko mā toto ypoetory tō nekarotyā poko ya repe. Yrome omise ro exiko mā toto. Imehnō neponāmary tō eahmāko mā toto tōsewomatohkōme repe, yrome onewomara mā toto.

Imehnō neponāmary tō eahmary Izyraeu tomo a

¹¹Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ypoetory tō rowohpe sā exiko mā toto eukuru jehnahpyry enyryke itamurume eya xine. ¹²Ekaropōko mā toto wewe risemy a: “Otara exiko nae taroino?” Tuaro ehtoh ekaropōko mā toto wewe xikihmākomo a.

Turumekase ywy eya xine. Imeimehnō poko exikety sā ywy turumekase eya xine imehnō neponāmary tō poko toehtohkōme. ¹³ Okyno tō zahkāko mā toto tynekarorykōme imehnō apoto apō po ypy tō emory po. Moroto ixtaratu zahkāko mā toto wewe karawario tō zopino, imehnō wewe tō myhto roropa zaryje exikety, jerutūme kure exiryke.

— Moro sā oēxiry tō imeimehnō poko exipitōko mā toto, omūkurukō pyxiā roropa imehnō poko exiko mā toto. ¹⁴ Yrome mokaro onuānohpyra ase moro poko; amarokō, orutua kō imehnō nohpo tō poko oexirykōke. Toto maro ytōko matose ineponāmarykō eahmatoh taka, onekarory tō zahkāko matose toto eahmaryme. Moro sā tuaro pyra exiketō sā ytōko matose axiny oenahkatohkō pona.

¹⁵ — Izyraeu tomo a turumekase ywy, yrome toto poenopyry se pyra ase Juta tomo a, mokaro rypiry poko pyra toto ehtohme. Kiukau pona eahmatoh taka ytopyra ehtoko, Pete-Awē pona roropa, ōmirykō onetapopyra ehtoko ynara karyke: “Ritonōpo Kuesēkō netaryme, jūme isene Exikety.” ¹⁶ Izyraeu tō putupyra sā mā toto, pui nohpo samo ekuremara ro ahtao. Ypoetory tō onypynanohsaromepyra ase kaneru tō pyno exikety sā toky tō pynanopyry sā ona po. ¹⁷ Ypoetoryme osekārōko sā mā toto tyneponāmarykō eahmary poko, toto anakorehmasaromepyra ase. ¹⁸ Etŷnōko mā toto, osekārōko mā toto imeimehnō poko toehtohkō poko. Orēpyra toexirykō se pyra mā toto zae ehtoh poko imehxo toehtohkōme. Toehxiorykō sehxo mā toto. ¹⁹ Mya tarosēme exiko mā toto tyryrykane a, mame ehxiroko mā toto tyneponāmarykō eahmary poko tyya xine.

5 ¹ — Etatoko ke oturuketomo! Otato ehtoko Izyraeu tomo! Etatoko tuisa tapyī taōkomo. Ahno apiakaneme matose zae ehtoh ritohme; naeroro tuānohsēme exiko matose! Ahno apoitoh sā toehse matose Mixipa po, ypy Tapoa po roropa tarāpa sā toehse matose ² jakanahmā Akaxia tō po eutary nono ao zueme exikety sā mexiatose. Morara exiryke awānohtorŷko ase. ³ Zuaro ase Izyraeu tō nyrihpyry poko: imehnō neponāmary tō toahmase eya xine. Naeroro nuriame toehse toh nexiase.

Tyneponāmarykō eahmary Izyraeu tomo a

⁴ Popyra ehtoh riryke Izyraeu tomo a eramasaromepyra mā toto Tosēkomo Ritonōpo a. Tyneponāmarykō eahmary poko penetaryke tyya xine Ritonōpo a tuaro se pyra mā toto. ⁵ Toepyrypatohkō enetupuhpōko mā toto iirypyryme toehtohkō poko. Tyrypyrykō pokoino osetapāko mā toto, epukāko, mame imaro xine Juta tō erypymāko roropa mā toto. ⁶ Toky tō arōko mā toto: kaneru tomo te, pui tō roropa ekarotohme tynekaroryme Ritonōpo a, yrome toiparo rokē moro riko mā toto. Onenesaromepyra mā toto, toesyryhmase ynororo exiryke mokaro winoino. ⁷ Ritonōpo omipona pyra Paau poko toehse toh nexiase. Ipoenōkō anoryme aenurutyā mā toto. Seromaroro toto tonahkasēme exiko mā toto, inonorykō roropa tonahkasēme exiko mana.

Etonāko Izyraeu tomo Juta tō maro

⁸ Rue etotoko Kipea po, Rama po roropa. Okohtatoko opore ahno enaroximatohme Pete-Awē po! Ōkae xine enetoko orutua komo Pējami tomo! ⁹ Izyraeu tomo turuse ya rahkene, morohne exiko, anamonohpyra mana: ēmepyry oehnōko mana awānohtohkōme, Izyraeu tonahkasēme exiko mana.

¹⁰Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

— Juta tuisary tō tomōse Izyraeu nonory pona; nono tapoise eya xine tynonorykōme. Morara exiryke tohne toehse ywy, toto wānohnōko ase yronomyrme. ¹¹Izyraeu tō etuarimāko mā toto. Inonorykō tupuxihkase ewinoino xine takorehmaporykō se toexirykōke tyneponāmarykomo a. ¹²Naeroro, nuko sã Izyraeu enahkāko ase, tyrohsē ke Juta enahkapōko ase roropa.

¹³— Kure pyra toehtoh waro toehse Izyraeu ahtao, Juta roropa tapurose toehtoh tonease ahtao, toytose Izyraeu Axiria tuisary konōto a takorehmapotohkōme repe; yrome toto onukurākasaromepyra nexiase, apurotopōpyry onetyhnanohsaromepyra roropa nexiase. ¹⁴Reão sã Izyraeu tō maro etonāko ase, Juta tō maro roropa. Toto kararahnōko ase, imeīpo ytōko ase mya, toto arōko ase ymaro. Toto onypynanohsaromepyra exiko imehnō mana.

¹⁵— Mame ytōko ropa ase jesaka, moroto exiko ase toto eraximaryme. Tyrypyrykō enetuputyryhtao eya xine, toetuarimarykohtao roropa, oehnōko mā toto jupise.

Tyrypyry rumekary sã rokē Izyraeu tomo a

6 ¹Ynara āko Izyraeu tō mana:

— Ehmaropa emero Ritonōpo a ropa, Kuesēkomo a. Tapurose sexiataose eya, yrome kukurākatorỹko ropa mana. Tuānohse sexiataose eya repe, yrome kyyrypyrykō korokāko ropa mana. ²Taroino asakoro tōmehse ahtao, otarame oseruao tōmehse ahtao kyjamihtanohtorỹko ropa mana, xikihme kuanỹtorỹko ropa mana. Mame aomiry omipona exikehpyra exiko sytatose. ³Yronomyrme hxo sosekarotone Kuesēkomo a! Anamonohpyra xixi ehtoh samo, kuakorehmatorỹko mana; anamonohpyra oehnōko mana konopo oepyyr sã nono ehxikatohme eina exisasaka ahtao.

⁴Yrome ynara āko Ritonōpo mana, toto ezuhnohko:

— Otara tyriko ha opoko xine, Izyraeu tomo? Amarokō roropa, Juta tomo, oty riiko ywy opoko xine? Ypyno oehtohkō axitao rokē mana akurū samo ēmepyyryhtao. Konopo pitiko samo otyro poko, xixi tōnuhse ahtao axi anorỹko mana. ⁵Morara exiryke urutō kō tonyohse ya ourutohko, awānohtorỹko ase, oenahkatorỹko ase. Oty se jehtoh oya xine jarao mana, saerehkatoh sã mana. ⁶Ypyno oehtohkō se ase, okyno tō etapary jahkatohme onekarorykōme se pyra ase. Onekarorykō myakāme jomiry omipona ypoetory tō sehxo ase.

⁷Yrome Atão patary pona toeporehkase toto ahtao jomihpyry, ynetapohpyry eya xine omipona pyra toehse toh nexiase. ⁸Pata Kireate popyry exiketō ke tuhke mana, etapahpōkomo roropa. ⁹Mokaro oturuketō omato sã mā toto, eraximāko tōtonēse imehnō ematonanohtohme. Osema tao etapāko mā toto Xikē esemary ao, imehnō ryhmāko mā toto popyry ipunaka. ¹⁰Izyraeu tō nonory po popyry ehtoh xihpyry tonease ya: tyneponāmarykō eahmāko ypoetory tō mana, naeroro nuriame toehse mā toto.

¹¹Ēmepyyry tymenekase ya, moro ae Juta tō roropa wānohnōko ase.

7 ¹— Izyraeu tō kurākary se ropa ase repe, tymōkomoke toto ehtohme ropa, yrome iiryrypyrykō rokē enēko ase, popyry toto ehtopo. Ajohpe mā toto, omatome roropa, imehnō tapyi taka omōnōko mā toto ematonanohse.

Jarao, osema tao imehnō ryhmāko mā toto, ematonanohtohme tyya xine.
²Toto rypiry poko emero wenikehnōko jekarōko mā toto. Tapuruse sã mā toto tyrypyrykōke. Popyra toto ehtoh onenekehpyra ase.

Ajohpe, zehno, onekunohto roropa

³Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ypoetory tō popyra mā toto, ajohpe toehtohkōke tuisa tō enekunohnōko mā toto, kowenatu tō maro. ⁴Ewokananōme mā toto emero porehme. Imehnō zehno toto ehtoh apoto sã mana orinato zopino tymynyhpāse ahtao, ipoko pyra wyi ekeine mana, wyi eraximaryme. ⁵Mame oseahmatoh toehse ahtao tuisa maro, eukuru jehnahpyry tokarose eya xine tuisa tomo a itamurume, kowenatu tō maro, toto et̄ytohme. Toet̄yse toto ahtao ajoajohpe toehse toh nexiase. ⁶Tutuisarykō zehno toehtohkō apoto sã mana toto kurohtao. Ēmehnōko mā toto osenetuputyry poko tutuisarykō ryhmatoh poko. Tōmehse ahtao apoto zukāko sã mā toto. ⁷Zehno ro, apoto samo, tutuisarykō totapase eya xine; totapase toto emero porehme atakenaka. Yrome ya oturupyra mā toto takorehmapotohkōme.

Izyraeu tomo imehnō ahno tō maro

⁸Ynara āko Ritonōpo mana:

— Izyraeu tomo a, tōmiry totapose imehnō ahno tomo a osepeme ehtohme. Seromaroro wyi sã mā toto popyrahme sã tokeise ahtao. ⁹Zuaro pyra mokaro mana, tyjamitunuru enahkāko imeimehnō ahno a tōsekaroryke osepeme. Jamihme pyra toehse toto tamuhpōme exikety samo tūsehke karimutumā ke, yrome onenetupuhpyra mā toto moro poko. ¹⁰Toeipyrypatohkōke zae pyra toehtohkō ekarōko mā toto. Morohne emero toehse eya xine repe, yrome oehpyra ro mā toto ya. Oturupyra mā toto ya, Ritonōpo toto Esemy, takorehmapotohkōme ya. ¹¹Utuku putupyra exikety sã toehse Izyraeu tō mana: osemazuhme Ejitu pona ytōko takorehmapotohkōme, imeīpo Axiria pona ytōko mā toto takorehmapotohkōme eya xine. ¹²Yrome torō tō apoine sã tarāpa ke, mokaro apoīko ase. Toto wānohnōko ase toto etatopōpyry ae ro toto oximōtohtao.

¹³Tytahse mā toto, tonahkasēme exīko mā toto, toepase aexirykōke, jomihpyry omipona pyra toehse roropa toexirykōke. Toto pynanopyry se exiase repe, yrome ajohpe tōturuse toh nexiase ypoko. ¹⁴Toto otururuhtao ya zae nymyry pyra mā toto tukurohtao xine; aotururukohtao osemāko mā toto nono pona, tyxitarykōme juaro pyra exiketō samo. Tonahsē ekaroporyhtao eya xine, eukuru maro typihpyry sahkāko mā toto juaro pyra exiketō samo. Jomiry omipona pyra mā toto, emero porehme. ¹⁵Tuātanohtohme toto ya, tamorepase toto ya, jamihme toto tyripose ya roropa, yrome popyra ehtoh riry se toh nexiase ya. ¹⁶Pyrou ekomaryhtao samo taky popyra exikety ke, jetoohnōko mana, onekomara mana. Moro sã ypoetory tō mana tātapiakase mā toto ywinoino imehnō neponāmary tō eahmatohme. Ituisarykō epyrypāko mā toto, naeroro totapasēme exīko mā toto, mame toto eunohnōko Ejitu pōkō mana.

Tyneponāmarykō eahmary wānohtopo

8 ¹Ynara āko Ritonōpo mana:

— Rueimo etotoko enaroximatohme! Epetōkara oehnōko mā toto piano tō samo ynonory pona, ynetapohpyry omipona pyra toehse ypoetory

tō exiryke, ynyripohpyry eya xine omipona pyra toehse roropa mā toto.² Oturūko mā toto ya, ynara āko: “Omorō mase Ritonōpo yna Esemý, opoetory tōme ynanase.”³ Yrome kure ehtoh turumekase eya xine, naeroro epetōkara toto ekahmāko mana.

⁴— Tutuisarykō tymenekase ypoetory tomo a, oturupyra toto ahtao ymaro toto poko. Kowenatu tō tymenekase eya xine, “Mokyro ynymenekahpyryme mana,” kara jahtao. Parata ke, uuru ke roropa tyneponāmarykō tyrise eya xine; morara exiryke tonahkasēme exīko mā toto.⁵ Mokyro pui mūkuru, uuru risē se pyra ase ipunaka, Samaria pōkō mokyro eahmāko mā toto, naeroro mokaro zehno ase. Otara ahtao typenekehsēme exīko toh nae tyneponāmarykō eahmary poko? ⁶Mokyro pui mūkuru panō tyrise Izyraeume exikety a tyneponāmaryme, moro Ritonōpome pyra mana! Mokyro pui mūkuru panō toahmase Samaria po, tytohkasēme exīko mana.⁷ Tyneponāmarykō poko tyryrykane arykary sã eya xine mana, moromeĩpo wiriwirikane apoĩko sã mā toto, Axiria etonase oehnōko mana. Tiriiku tōkehko tarykase eya xine, yrome eperytara mana. Toperytase ahtao imeimehnō oehnōko mana moro epery enahkase.⁸ Imehnō ahno sã Izyraeu toehse mana, toiparo rokē sã mā toto, otyme pyra mā toehse toto.⁹ Putupyra sã mā toto, jumētū samo ekuremara ro ahtao; toiroro toytory se rokē mana. Toytose toto Axiria pona tātakorehmapotohkōme repe, imehnō ahno topehmase eya xine towomapotohkōme.¹⁰ Yrome toto apoĩko ase, toto wānohnōko ase. Okynahxo etuarimāko mā toto, tyrohmanohpose toto ahtao Axiria tuisary a.

¹¹— Apoto apō tō tuhke tyrise Izyraeu tomo a tyrypyrykō korokapotohme ya repe, yrome morohne pokoino itamurumehxo tyrypyrykō poko toehse toh nexiase.¹² Ynyripohpyry tō eya xine tuhke tymerose ya, yrome morohne turumekase eya xine: “Otyme kure moro?” tykase toto.¹³ Okyno tō etapāko mā toto tynekarorykōme ya, mokaro pū onyry poko oseahmāko mā toto. Yrome ywy, Ritonōpo, tãkye pyra ase ipoko xine. Wenikehpyra exīko ase iirypyrykō poko, toto wānohnōko ase. Mokaro enyohnōko ropa ase Ejitu pona ropa,¹⁴ tuenikehse Izyraeu tō exiryke Tyrihpōkō poko. Tapyi tō konōto tyrise Izyraeu tomo a, pata tō tyrise Juta tomo a tapuruse aexityā apuru konōto ke. Yrome apoto enehpōko ase moro pata tō zahkatohme, moro tapyi tō jamihmākō enahkatohme roropa.

Izyraeu tō wānohtoh poko

9¹ Izyraeu tomo, atākyemara ehtoko, otuhtoh konōto poko oseahmara ehtoko, imehnō sã pyra ehtoko. Ritonōpo turumekase oya xine, imehnō neponāmarykō eahmāko matose. Emero tiriiku apotoh po imehnō poko exikety sã mosekaroatose mokaro neponāmarykō Paau a, epehpyry se oexirykōke ewino.² Yrome taroino okynā pyra tiriiku pyra exīko, azeite pyra roropa te, uwa eukuru jehnahpyry pyra, enara.³ Taro Ritonōpo nonory po okynā pyra exīko Izyraeu tō mana, taroposēme exīko ropa mā toto Ejitu pona, mame Axiria po tonahsē nuriame exikety enahnōko mā toto.⁴ Morohne nono po tynekarory tō onekarosaromepyra exīko mā toto Ritonōpo a, uwa eukuru jehnahpyry te, okyno tōkehko roropa. Tonahsē enahnōko mā toto aorihtyā ekepyry zonētoh po ahtao samo, moro poko otuhketō nuriame

exīko mā toto. Tonahsē onekarosaromepyra exīko mā toto tynekaroryme Ritonōpo Tapyī tao; otuhnōko rokē mā toto. ⁵Moraramē oseahmatoḥ konōto toehse ahtaō Ritonōpo eahmatoḥme otara tyrīko toḥ nae? ⁶Epāko mā toto osenahkara toeh-toḥkōme, yrome toto apoīko Ejitu pōkō mana. Toto zonēnōko pata Mēpi pōkō mā toto. Toto mōkomory kurā parata tōkehko, itapyī tō roropa ātarykahme tapurusēme exīko omoxino tō ke. ⁷Ēmepyr̥y oehnōko mana awānohtohkōme, morara ahtaō typoetory tō wānohnōko Ritonōpo mana. Moro toehse ahtaō Izyraeu tō zuaro exīko mā toto! Yrome amarokō ynara āko: “Mose urutō rowohpe mana! Ritonōpo poe osekarōko repe, yrome rowohpe mana!” Moro sā oturūko matose iirypyryme oexirykōke, naeroro yzehno, yse pyra roropa matose.

⁸Urutōme tonyohse ywy Ritonōpo a typoetory tō, Izyraeu tō enaroximatoḥme. Yrome emero rokē jytyryhtaō ahno apoitoḥ riko matose japoitoḥme. Ritonōpo Tapyī tao roropa jepeme pyra mā toto. ⁹Iirypyryme mā toto tynyrirykō poko emero, mokaro Kipea pōkō ehtopōpyry samo. Wenikehpyra exīko Ritonōpo mana mokaro rypyry poko, toto wānohnōko mana.

Izyraeu tō rypyry emetakā poko

¹⁰Ynara tykase Ritonōpo:

— Izyraeu eneryhtaō ya apitoryme, tākye toehse ywy, uwa epery enery samo ahtāko ona po. Atamurukō tonese ya ahtaō, tākye exiase tonahsē fiku tō apitorymākō enery samo toehse toto ahtaō. Yrome pyy Peoa pona toeporehkase toto ahtaō, imehnō neponāmarykō Paau toahmapitose eya xine, nuriame toehse toḥ nexiase, tyneponāmake xihpyryme exikety samo. ¹¹Izyraeu tō imehxo ehtoh ime pyra exīko mana. Enurupyra ipoēnō exīko; ipyxiākō poetoēme exipyra exīko, emūkuara exīko mā toto. ¹²Toemūkuase toto ahtaō imūkuru tō arōko ase mya; akoīpyry onynomopyra ase ipunaka. Popyra ehtoh oehnōko eya xine myhene turumekase toto ahtaō ya! ¹³Izyraeu tō enease pata Tiro samo, otyro zamaro osa kurā po samo; yrome tumūkuru tō arōko mā toto aorihmapotoḥ pona.

¹⁴Ritonōpo yna Esemy, oty riko mah mokaro opoetory tō poko? Ipyxiākō emūkuasaromepyra toto tyriko! Toemūkuase toto ahtaō suhsu toukure pyra tyriko toto onēpopyra toto ehtohme!

Popyra typoetory tō ekarōko Ritonōpo mana

¹⁵Ynara tykase Ritonōpo:

— Popyra Izyraeu tō ehtoh toehpitose pata Kiukau po. Moroto mokaro se pyra toehpitose ywy. Mame iirypyrykō pokoino toto aropōko ase ynonory poe. Taroino mokaro pyno pyra exīko ase. Ituisarykō emero jomiry omipona pyra toehse mā toto. ¹⁶Izyraeu tō tapurose mana; wewe eperytap̄y sā mā toto toperē pyra, imity tō tonore toehse exiryke. Toemūkuase toto ahtaō ipoenōkō nupunato aorihmapōko ase.

Urutō oturutopōpyry Izyraeu tō poko

¹⁷Typoetory tō rumekāko Ritonōpo mana, aomiry omipona pyra toto exihpyryme. Xiaxiake tytoytōko mā toto imehnō ahno rānakuroko.

Ineponāmarykō apoto apō enahkary poko

10 ¹Izyraeu tō uwa zoko sã toh nexiase, uwa epery pehme. Tymōkomoke itamurumehxo toehse toto ahtao, tuhkehxo apoto apō tyrise eya xine; itamurumehxo toperytase itupikō po ahtao tuhkehxo xikihme exiketō tyrise eya xine tyneponāmarykō Paau kyryryme. ²Tamonohse eya xine, Ritonōpo omiry omipona pyra toehse. Seromaroro epehmāko mā toto iirypyryme toehtohkō emetakame. Toto nyrihpyry apoto apō tō kararahnōko Ritonōpo mana, xikihme exiketō, Paau kyryry tō pahnōko roropa mana.

³Oknā pyra ynara āko mā toto: “Tutuisake pyra sytatose Ritonōpo omiry omipona pyra toehse kuexirykōke. Yrome tutuisake toehse kuahtao xine, oty rīko ynororo nae kuakorehmatohkōme?” ⁴Ajohpe rokē mā toto; tōmirykō etapōko mā toto emero. Yrome tōmirykō omipona pyra mā toto. Zae ehtoh eya xine owokatō sã mana; ātaryka orihmatō ahtary samo tupito rānao.

⁵Samaria pōkō enaromŷke exīko, xitāko roropa tyneponāmarykō, pui mūkuru panō, uuru risē tarose ahtao Pete-Awē poe. Oturuketō tyneponāmarykō poko otupīko mā toto tyneponāmarykō typyne exikety tomatonanohe exiryke. ⁶Ineponāmarykō tarosēme exīko Axiria pona, ahno nekaroryme tuisa konōto kyryryme. Mame Izyraeu tō ehxirōko mā toto imehnō omiry omipona toehse toexirykōke. ⁷Izyraeu tō tuisary tarosēme exīko mana wewe akumuru arory sã nakuae. ⁸Apoto apō tō ypy Awē emory po, tyneponāmarykō eahmatoh tonō Izyraeu tomo a, tonahkasēme exīko mā kehko. Epo ātarykahme exīko mā kehko, omoxino tōkehko ahtāko mana. Ahno tō kohtāko ypy tomo a: “Epukatoko yna pona!” somokyhmā tomo a roropa: “Epukatoko yna pona,” āko mā toto!

Izyraeu tō tuānohsēme exīko

⁹Ynara āko Ritonōpo mana:

— Tyrypyrykō poko toehtopōpyrykō poe Kipea po, Izyraeu tō tyrypyrykō poko exikehpyra mā toto. Morara exiryke Kipea po etonatohe eporehkāko mana epona xine, ahno tō popyra toehse exiryke. ¹⁰Osetapāko ase imaro xine, toto wānohtohme. Imehnō ahno tō oximōme oehnōko mā toto Izyraeu tō poremākapose, toto wānopyryhtao ya tyrypyhpyke tuhke toto exiryke.

¹¹— Pui nohpo sã Izyraeu tō nexiase tukuremase exiketyme, tiriiku puhturu tūtūmary se exiketyme nexiase ipikatohme. Yrome omoxinety tywyhmatoh yriase ipymyry enekure exikety pokona, tupito nonory poko aerohtohme nono ahkatoh ke. Izyraeu tō maro Juta tō irohmanohpōko ase, tupito poko toto erohtohme. ¹²Ynara ase eya xine: “Tupito nonory kasenato ahkatoko, zae ehtoh arykatohme. Mame kure ehtoh apoīko matose ypyno toehse oexirykōke. Oehtohkōme ropa ya toehse mana. Ywy ase Ritonōpo. Konopo sã kure ehtoh enehpōko ase opona xine, opynanohtorŷko ase.” ¹³Yrome moro se pyra mexiatose, popyra ehtoh tarykase oya xine. Zae pyra ehtoh roropa tapoise oya xine. Epery enahnōko matose ajohpe oehtohkō emetakame.

— Jamihme osekarōko matose kahu tō nae oexirykōke etonatohe, soutatu tō roropa tuhke nae oexirykōke. ¹⁴Morara exiryke etonatohe oehnōko oya xine, atapyīkō jamihmākō tonahkasēme exīko. Ynara exīko oya xine mana:

tuisa Saumā nyrihpyry samo, tōsetapase ynororo ahtao Pete-Arapeu maro: tapyi tō typahse eya nono pona, nohpo tō tysahkase eya ipoenō maro. ¹⁵Moro sã exiko oya xine, Izyraeu tomo, popyra ehtoh poko toehse oexirykōke. Mame osetapapitoryhtao, Izyraeu tō tuisary orihnōko mana.

Tōmipona pyra exiketō pyno Ritonōpo mana

11 ¹Typoetory tō Izyraeu poko, ynara āko Ritonōpo mana:

“Poetome ro Izyraeu ahtao, ipyno exiase,

umūkurume tykohmase ya, Ejitu po ynororo ahtao.

²Yrome itamurumehxo tykohmase ynororo ahtao ya,

itamurumehxo toesyryhmase ynororo ywinoino.

Tynekarory tō tyahkase eya xine, tyneponāmarykō Paau eahmatohme.

Ixtaratu tyahkase eya xine roropa tyneponāmarykō eahmatohme.

³Ya ro Izyraeu tō tamorepase ayatorykō poko;

toto tanỹse ya jemary ke,

yrome onenetupuhpyra toh nexiase typyno xine jehtopōpyry poko.

⁴Toto pyno jehtoh ke, toto ewomaryke roropa ya toahmase toto ya.

Tanỹse toto ya jemary ke, jenaō poeto apoiry sã jū tomo a tonao xine.

Toepuisse ywy toto otuhmapotohme.”

⁵— Toepirykō se pyra ropa mã toto ya. Naeroro Ejitu pona ytōko ropa mã toto; axirio tomo a typoremākasēme exiko mã toto. ⁶Etonatoh oehnōko mana ipatorykō pona. Pata tō omōtoht tonō tyatahtahkasēme exiko mana epetōkara a, tonahkasēme exiko mã toto. Ypoetory tō totapasēme exiko mã toto zae pyra exiketō osenetupuhtoh riry se rokē toexirykōke. ⁷Ypoetory tō putupyra sã rokē mã toto, jomiry omipona pyra; morara exiryke tarosēme exiko mã toto epetōkara a, tynamoto tōme. Imehnō toto onypynanohsaromepyra exiko mã toto.

⁸“Izyraeu tomo, orumekarykō se pyra ase!

Orumekasaromepyra xine ase!

Oenahkaposaromepyra xine ase, Atama enahkapotopōpyry sã ya!

Orisaromepyra xine ase Zepoi ritopōpyry sã ya, tonahkase ahtao ya!

Opyno xine jexiryke oenahkaposaromepyra xine ase.

Opyno xine jehtoh exikehpyra mana.

⁹Awānohpyra xine ase ozehno xine jehtoh ke.

Ypoetory tō onenahkara ropa ase,

Ritonōpome jexiryke ahno rokē kara ase;

Ywy, Ritonōpo Kurano, ypoetory tō rānao ase,

toto onenahkara ropa ase.”

¹⁰— Ywy opore omitaryhtao, reāo samo jepetōkara enepanohpotohme, ymaro ypoetory tō ytōko mã toto. Xixi omōtoht wino ypoetory tō oehnōko mã toto tururume. ¹¹Torō tō sã oehnōko mã toto Ejitu poe, utuku tō sã oehnōko Axiria poe. Mame toto ripōko ase toto nonory pona ropa, moroto aehtohkōme ropa. Ywy Ritonōpo oturuno.

Izyraeu wānohtopo, Juta wānohtoh roropa

¹²Ynara tykase Ritonōpo:

— Izyraeu tō jomyehmāko sã mã toto ajohpe toetohkōke, imehnō enekunohtho kō ke roropa. Juta tō roropa jomiry omipona pyra mã toto, anamonohpyra Exikety me ase, Ritonōpo kurano.

12 ¹Popyra ehtoh poko rokē kohmānōko Izyraeu tō mana. Inyrytākō toiparo rokē mã kehko. Imeimehnō enekunohnōko mã toto, toto ryhmatohme, toto etapatohme roropa, enara. Osepeme toetohkōme tōmiry kō etapōko mã toto axirio tomo a, mame azeite aropōko mã toto tynekaroryme Ejitu pona.

²Juta tō hxirokō Ritonōpo mana, Izyraeu tō wānohnōko roropa mana iirypyryme toehse toto exiryke. ³Toto tamuru, Jako, toetoeupurohmase turui Ezau maro, kamarama exikety, tysekō wakuru ao ro toto ahtao. Tuātase tahtao toekuhse Jako Ritonōpo maro; ⁴Ritonōpo nenyokhyppyro maro toekuhse ynororo, orēpyra toehse. Tyxitase ynororo, kure toetoh tokaropose eya. Tōseporyse Ritonōpo imaro Peteu po, mame moroto tōturuse imaro. ⁵Ritonōpo nexiase, Kuesēkomo, Jamihmehxo Exikety. Esety Ritonōpo Kuesēkōme mana. ⁶Naeroro, Izyraeu tomo, eramatoko ropa Ritonōpo Oesēkomo a. Zae ehtoh poko ehtoko. Aomiry onurumekara ehtoko. Opynanopyrykō eya enetupuhtoko.

Typoetory tō wānopyry poko

⁷Ynara āko Ritonōpo mana:

— Izyraeu tō kananeu tō sã mã toto: onekunohto mã toto, ikuhtoh ajohpe exikety ke tykyryrykō kuhnōko mã toto typynehxō epehmapotohme. ⁸Ynara āko mã toto: “Ajohpe pyra tuhke tytineruke sytatose. Yrome kyhxirosaromepyra xine imehnō mana zae rokē kuexirykōke kuerohthōkō poe.” ⁹Yrome ywy Ritonōpo Oesēkōme ase, Ejitu poe oenehtopōpyrykō poe ya; mame oripotorỹko ropa ase tapyi tō pisarara taka, oehtopōpyrykō samo tōseporyse kuahtao xine ona tonorē po.

¹⁰— Oturuase urutō komo a, enepotoh ekaroase roropa eya xine; enetupuhpotoh tonō ekaroase urutō komo a ahno zurutohme. ¹¹Yrome tyneponāmarykō eahmary se Kireate pōkō mana, morara exiryke orihñōko mã toto. Apoto apō po Kiukau po pui orutua kō zahkāko mã toto. Morara exiryke moro apoto apō tō ypyme topu tōme rokē exīko tupito tō ahkatopōpyry po.

¹²Kytamurukō Jako toepase Mesopotamia pona, toerohse ynororo kaneru tō pynanohtome typy epekahtohme. ¹³Ejitu poe urutō Moeze a, typoetory tō Izyraeu toupōse Ritonōpo a, typynanohtose toto eya. ¹⁴Tyrypyrykō poko toexirykōke tyzehno xine Ritonōpo tyripose Izyraeu tomo a, morara exiryke, popyra toto ehtopōpyry epehmapōko Ritonōpo mana, toto wānohnōko mana zae pyra toto ehtoh emetakame.

Izyraeu enahkary poko

13 ¹Pake ahtao Eparaī tō otururuhtao, otato imehnō Izyraeu tō nexiase emero, imehxō Eparaī tō ekaroryke eya xine. Yrome tyneponāmarykō Paa toahmapitose eya xine, naeroro orihñōko mã toto. ²Tyrypyrykō poko exikehpyra mã toto, tuhkehxo tyneponāmarykō rīko mã toto, metau risemy eahmatohme; parata rīko mã toto ahno panono tōsenetupuhtohkō poe;

ahno nyrihpyryme rokē mā kehko, yrome ynara āko mā toto: “Onekarorykō jahkatoko moxiā kynepōnāmarykō eahmatohme!” Toto eahmāko mā toto, pui panō pohnōko, metau risēme rokē toto ahtao ro. ³Morara exiryke mokaro osenepyra exīko mā toto, akurū samo ėmepyryhtao, xixi tūtaryhtao, konopo akoīpyry sā onahpoty po, axī tonore exīko, tiriiku pihpyry sā aroryhtao tyryrykane a, orexīto sā roropa tōnuhse ahtao.

⁴Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ywy, Ritonōpo Oesēkōme ase oenehtopōpyrykō poe ya Ejitu poe. Toiro rokē ase, Oesēkomo. Juaro matose, imepỹ ritō pyra mana. Ywy ro rokē Opynanohnekōme ase. ⁵Opyno xine exiase ona tonorē po awahtao xine, moro nono tuna pyra aexihpyry po. ⁶Yrome toytose awahtao xine nono kurā pona tuesapare toehse mexiatose. Mame imehnō motye imehxo mosekaroatose okurohtao xine. Tuenikehse mexiatose ypoko. ⁷Morara exiryke amaro xine osetapāko ase reāo samo; osema ehpio poe oenetyrōko ase reoparatu samo. ⁸Uusa onokyroimo sā ipoenō tomatonahse ahtao, osetapāko ase amaro xine, akararahtoryōko ase; reāo sā oesekatoryōko ase moroto ro; onokyro tō sā akararahtoryōko ase. ⁹Oenahkatoryōko ase, Izyraeu tomo; onoky opynanohtoryōko nae? ¹⁰Tuisa konōto mekaropootose ya, tuisa tō roropa pata tō po porehme. Yrome opynanohsaromepyra mā toto. ¹¹Ozehno xine toehse ywy, naeroro tuisa tō ekaroase oya xine. Mame tohne ro jexiryke opoko xine otuisarykō touse ropa ya owinoino xine.

¹²— Izyraeu tō rypypyry tymerose nexiase pape pokona, moro pape popyra toto ehtopōpyry poko tukurākase mana. ¹³Ėmepyry toehse nase Izyraeu tō isene ehtohme, yrome Izyraeu tō ise pyra mana tuamekaro rokē toexirykōke; poeto samo, enurutoh toehse ahtao, tutūtary se pyra tyse wakuru ae. ¹⁴Morara exiryke ypootory tō pynanohnōko ha orihpyra toto ehtohme? Naary! Toto anỹnōko ha aorihtyā ekepyry esary poe? Arypyra. Tyrohsē kehko enehpoko, orihtopo! Mokaro enahkatoh enehpoko, aorihtyā esary! Mokaro pyno exikehnōko ase.

¹⁵Tomāse Izyraeu tō ahtao ro ātaryka samo, tyryrykane axitunety enehpōko ase ona tonorē poe, xixi tūtatoh wino tuna enatyry tō anorymapotohme, pēkamā tō roropa. Mōkomo kurā emero uuru tōkehko tarosēme exīko mana. ¹⁶Samaria pōkō tuānohsēme exīko mā toto Ritonōpo turumekase eya xine exiryke. Orutua kō orihnōko mā toto osetapary poko; poeto pitiko tō totapasēme exīko topu tō pona; poetoēme exiketō wakuru tyxihkasēme exīko, enara.

Izyraeu tō toahmase eramatohme ropa Ritonōpo a

14 ¹Izyraeu tomo, osehtoko ropa Ritonōpo Oesēkomo a! Mepukatose oorypyrykō poko toehse oexirykōke. ²Osehtoko ropa Ritonōpo a, ynara kahtoko eya: “Yna rypyry ikorokako, yna otururu oya etako! Oeahmary yna a ekarōko ynanase oya ynanekaroryme. ³Axirio tō yna onypynanohsaromepyra mā toto, kawaru tō yna onewomasaromepyra mā toto. Jūme ynanyrityamo a, ynanepōnāmary tomo a ‘Yna Esēme mase,’ kara ropa exīko ynanase. Omoro, Ritonōpo, yna pyno mase, tymōkomoke pyra exiketō etuarimaketō roropa pynanohnōko mase.”

Isene ehtoh ekarōko ropa Ritonōpo mana

⁴Ynara āko Ritonōpo mana:

“Ypoetory tō kurākāko ase,
 toto amonohtopōpyrykō korokāko ase.
 Toto pyno exīko ase yronymyryme ukurohtao, tohne toehkehse
 jexiryke ipoko xine.

⁵ Konopo sã exīko ase Izyraeu tomo a,
 ekuru tō ekutāko mǎ kehko, ririo tomo.
 Imity tō ahtāko roropa mǎ kehko mya rahkene, wewe mity sã Ripano
 po.

⁶ Amoriry tō mosahxo exīko mǎ kehko, kure potu oriwera amoriry tō
 samo.

Typoxine exīko roropa mǎ kehko apupari samo Ripano po.

⁷ Isene exīko ropa Izyraeu mana, towomase ya;
 tiriiku ahtary sã emānōko mǎ toto,
 topere sã exīko mǎ toto uwa zoko samo.
 Mokaro imehxo ehtoh waro exīko imehnō mana, uwa eukuru
 jehnahpyry samo Ripano po.

⁸ ‘Ynaneponāmary tō toiparo rokē mǎ kehko, typahsēme rokene,’ āko
 Izyraeu tō mana.

Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, ypoetory tō otururu etāko ase;
 ywy ase toto pynano hneme.

Pinieiro wewe isene exikety sã ase toto ewomāko.

Ypoe kure ehtoh apoīko mǎ toto emero porehme.”

Etyhpyryme

⁹ Senohne, ynymerohpyry enetuputyry se ase tuaro exiketomo a,
 osenetupuhtohme moro poko. Ritonōpo esemary tō zae mǎ kehko. Zae ehtoh
 poko exiketō ytoytōko mǎ toto moro ae, yrome iirypyryme exiketō osetapāko,
 epukāko mǎ toto.

JOEU

Joel

Ekarotopo

Taparara tō enahp̄yme, konopo oehpyra roropa. Morara exiryke Juta tō nonory tonahkase. Moro eneryke tyya urutō Joeu a tonetupuhse sero nono pōkō apiakary poko Ritonōpo a, iirypyrymākō wānohtohme. Izyraeu tō toahmase eya zae pyra toto ehtoh rumekatohme ropa eya xine, aeramatohme ropa Ritonōpo a. Morara ahtao kure Izyraeu tō rīko ropa Ritonōpo mana, taparara tō enahkatopōpyry ekarōko ropa mana. Izyraeu tō emānōko ropa, tākye exīko ropa toto. Mame Jerusarē po Ritonōpo exīko ropa mana typoetory tō maro.

Tōmiry tokarose Ritonōpo a Tuzenu enehpory poko typoetory tō pona emero porehme (Joeu 2.28-32). Moro poko tōturuse Jezu poetory Peturu ėmepory Pētekoxite po (Atos 2.17-21). Moro ėmepory ae Ritonōpo Zuzenu Kurā tyhtose Jezu poetory tō pona tōximōse toto ahtao Jerusarē po.

Sero pape ao

Taparara hpe, konopo oehpyra 1.1—2.17

Nono kurākāko ropa ase, āko 2.18-27

Ritonōpo ėmepory 2.28—3.21

1 ¹ Sero nase Ritonōpo omiry, inekarohpyry Joeu, Petueu mūkuru a.

Ahno xitāko tynapyrykō enahkatopōpyry poko

² Etatoko ke, tamuximākomo!

Otato ehtoko, Juta tomo!

Sero popyra ehtoh panō toehse nae isene kuahtao xine, kytamurukō, pakatokō ehtopōpyry ae ro?

³ Opoenōkō zurutoko sero popyra ehtoh poko,

typoenō zurutohme eya xine,

typoenō zurutohme roropa mokaro a sero popyra ehtoh poko.

⁴ Akurū sā toehse, itamurume akurūme sā toehse taparara tō rokene, ahno narykatyā emero otyro tonahse eya xine.

Taparara tō osemazuhme aehtyā nynomohpyry tonahse okomino aehtyamo a.

⁵ Apakatoko toetȳse exiketomo!

Oxitatoko, eukuru jehnahpyry sato komo,

uwa epery tonahkase exiryke,

eukuru tyrisenā pyra exīko mǎ rahkene.

⁶ Taparara tō toehse toto, tuisa konōto soutatu tō samo, tuhkehxo,

- orēpyrahxo tooehse mā toto ynonory pona.
 Jerry reão zery sã nexiase,
 taere mana reão zery samo.
- ⁷ Uwa zoko tō kynarykahpyrykō tonahkase eya xine wikeira tō roropa
 tonahse eya xine.
 Eperytaketō pihpyry tonahse eya xine,
 amoriry tō rokē tynomose karimutume.
- ⁸ Oxitatoko oryximã samo,
 ihnamone exikety samo,
 tynio orihtopōpyry hnamone samo.
- ⁹ Oturuketō Ritonōpo poetory tō xitāko mā toto Ritonōpo Tapyĩ tao
 ahno nekarotyã tonahse exiryke,
 tonahsẽ pyra eukuru pyra toehse roropa, enara.
- ¹⁰ Tupito tō po ona po roropa otyro tō pyra toehse exiryke,
 ihnamōko nono mana, tiriiku tōkehko tonahkase exiryke,
 uwa zoko tō oriwera zoko roropa toorihse kehko.
- ¹¹ Emynyhmatoko tupito poko erohketomo;
 oxitatoko uwa zoko tō poko erohketomo;
 tiriiku pyra toehse exiryke,
 sewata pyra toehse roropa.
 Emero tarykasã tonahkase mana.
- ¹² Uwa zoko tō toorihse mā kehko wikeira tō roropa;
 romã zoko te, airiki panō zoko kehko te,
 masã zoko kehko te,
 emero wewe eperytaketō toorihse kehko.
 Tãkye ahno ehtoh tonahse,
 emynyhmãko mā toto ipunaka.

Eramatoko ropa oorypyrykō rumekatohme

- ¹³ Oturuketomo, apoto apō poko erohketōme matose,
 upo amurutoko kamisa topuxiximã risemy, oxitathkōme.
 Ritonōpo poetory tomo, omōtoko Itapyĩ taka, oxitarykō poko
 oēmehtoko,
 Ritonōpo Tapyĩ tao ahno nekarotyã pyra toehse exiryke tiriiku tōkehko
 pyra, eukuru pyra roropa.
- ¹⁴ Imoihmākō eahmatoko Ritonōpo Tapyĩ taka toto ytotohme!
 Zurutoko toto toiro ěmepryry ae otuhyra toto kohmãtohme;
 tuisa tō eahmatoko Juta tō maro emero oximōtohme Ritonōpo Kuesēkō
 Tapyĩ tao,
 oturutoko eya kuakorehmatohkōme.

Enahkatoh enetupuhtopo

- ¹⁵ Moro ěmepryry oehnōko, myhẽ mana!
 Kuesēkō ěmepryryme exīko.
 Sero enahkapōko Kuesēkō Jamihmehxo Exikety mana.

Oserehtoh konōto exīko moro ĕmepyry ae mana!

- ¹⁶ Anakorehmasaromepyra sytatose,
kynarykahpyrykō enahkary enēko rokē sytatose.
Ritonōpo Kuesēkō Tapyī tao atākyemara mā toto,
otuhtoh onyripyra roropa mā toto.
- ¹⁷ Tupito tō tonore mā kehko,
ipuhturu tō ahtara mana;
tykrysā tiriiku tōkehko anapoipyra sytatose.
Morara exiryke tiriiku tōkehko kurākatoh epukāko rokene.
- ¹⁸ Pui tō kohtāko mā toto omise toexirykōke,
ytoytōko mā toto rowohpā samo,
tihtitihme ytoytōko mā toto onahpoty pyra exiryke.
Kaneru tō roropa orihnōko mā toto.
- ¹⁹ Ritonōpo, oya kohtāko ase!
Wewe tō toorihse kehko,
apoto ke jahkahpyry samo,
onahpoty tyahse mā emero porehme.
- ²⁰ Onokyro tō oya kohtāko mana takorehmatohkōme,
tuna tō tasarahse exiryke,
onahpoty tonahkase roropa exiryke emero porehme.

Taparara tomo, Ritonōpo ĕmepyry poko

- 2** ¹Rue tō etotoko ypy Xiāo po, toto tuarōmatoh etotoko ypy kurā po!
Tykytyky kahtoko enaromyke oehtohkōke Juta tomo!
Ritonōpo ĕmepyry oehnōko oya xine exiryke.
- ² Moro ĕmepyry ikohmamyry sā exīko mana, koko ehtoh samo,
akurū xinukutumā sā exīko mana tapure exikety samo.
Taparara tō oehnōko mā toto soutatu tō ikuhpŷme samo jamihme
roropa,
akurū xinukutumā sā ypy tō po.
Sero panō exipityra nexiase moino ro,
taroino exipyra ropa exīko roropa mana.
- ³ Emero enahnōko mā kehko, apoto samo,
apoto nyahkary samo emero enahkaryhtao.
Oehpyra ro toto ahtao tupito kurā sā mana,
Ritonōpo narykahpyry Etē samo;
yrome toytose ropa toto ahtao ona tonorē sā mana.
Taparara tomo a emero tonahkasēme exīko mana!
- ⁴ Kawaru tō sā mā toto,
kawaru tō osetapaketō sā tururume ytōko mā toto.
- ⁵ Pyhsekyhsekyh āko mā toto ypy tō emory po,
panaikato mā toto kahu tō ao osetapaketō samo,
apoto po amoriry tō tonore exiketō sā roropa.
Soutatu tō ikuhpŷme exiketō sā mā toto, atakenaka, etonatohme.

- ⁶ Mokaro oepyrhytao, tykytyky āko imehnō mana emero porehme,
ēmytykō roropa enaromŷke exīko mana.
- ⁷ Osetapāko mā toto soutatu tō orēpyra exiketō samo;
tururume ytōko, apuru tō pona onuhnōko, ytokehp̄pyra.
Atakenaka ytoytōko topohme
- ⁸ imehnō onypurohmara mā toto,
tosemarykō ae ytōko mā toto.
Ytoytokehp̄pyra mā toto, typyre ke
onetypohkaposaromepyra imehnō mana.
- ⁹ Xiaksiake tururume ytōko mā toto pata poro.
Apu ru tō pona onuhnōko mā toto tapyi tō taka.
Osenuhmatoh ae omōnōko mā toto, omato kō samo.
- ¹⁰ Ytokehp̄pyra mā toto, nono tykytyky āko mana, kapu roropa,
xixi kohmānōko mana nuno roropa,
xirikuato tō roropa zemime hkopyra exīko mā kehko.
- ¹¹ Konomeru sā soutatu tō tyripōko Ritonōpo mana;
ipoetory tō osetapaketō ikuhp̄yme mā toto,
orēpyra aomiry omipona exiketō mana.
Ritonōpo ēmep̄pyry enaroximatoh imehxo mana,
orekohmato konōto.
Onoky moro eanahtōko nae?

Oorypyrykō irumekatoko

- ¹² “Naeroro seromaroro,” āko Ritonōpo Kuesēkō mana,
“eramato ko ropa ya yronymyryme,
otuhpyra roropa ehtoko ōtururukohtao ya te, oxiatoko te,
emynyhmatoko.
- ¹³ Oorypyrykō rumekary se oehtohkō enetupuhpotoko;
oupōkō onyxihkara ehtoko,
yrome okurohtao xine oxiatoko oorypyrykō poko.”
- Eramatoko ropa Ritonōpo Kuesēkomo a.
Kure mana, awānopyrykō se pyra roropa mana;
penekehp̄pyra mā ynororo, kypyno xine mana;
axī ekurākāko ropa mana kuānohp̄pyra xine toehtohme.
- ¹⁴ Otaramē Ritonōpo Kuesēkō tōsenetupuh̄to h̄ myakamāko mana
kure rokē typ̄oetory tō ritohme ropa;
tykyrysā itamurume ahtanohpōko ropa mana.
Mame tonahsē ekarōko ropa matose eukuru maro onekarorykōme
Ritonōpo a.
- ¹⁵ Rue tō etotoko ypy Xiāo po;
ēmep̄pyry imenekatoko otuhpyra oehtohkōme ōtururukō poko Ritonōpo
a,
ahno ikohmatoko oximōme toto ehtohme Tapyi Kurā tao!
- ¹⁶ Ahno emero ikohmatoko oximōme toto ehtohme,
tyyrypyrykō korokapotohme eya xine.

Tamuhpomākō ikohmatoko, toto oehtohme poetohti tō maro,
enurusenā kō maro roropa.

Pytasenākō ikohmatoko tytapyīkō tae toto oehtohme Ritonōpo Tapyī
taka!

- ¹⁷ Amarokō roropa, oturuketomo Ritonōpo Tapyī zara po erohketomo,
oxitatoko, ynara kahtoko Ritonōpo a:

“Opoetory tō onuānohpyra exiko, Ritonōpo!

Yna onyporemākapopyra exiko imehnō ahno neneryme,

yna oneunohpyra imehnō nonory pōkō ehtohme,

ynara kara toto ehtohme: ‘Otoko hnae mokyro, Ritonōpo Oesēkomo?’ ”

Tynonory kurākary ropa Ritonōpo a

- ¹⁸ Mame tynonory pyno toexiry tonepose Ritonōpo a, typoetory tō pyno
tonepose roropa mana. ¹⁹ Tozuhse toto eya, ynara tykase:

“Seromaroro tykrysā ekarōko ase oya xine,
tiriiku tōkehko, uwa eukuru te, azeite roropa;
otuhnōko matose, tuesapare exīko.

Taroino opoihtopopyra xine exīko ase imehnō ahno tomo a, jūme.

- ²⁰ Mya mokaro taparara tō inikahpoe aehtyā aropōko ropa ase owinoino
xine.

Ona tonorē pona toto aropōko ase.

Osemazuhme aehtyā tōmasēme exīko mā kehko tuna konōto

Aorikyhyry kuaka xixi tūtatoth wino,

mokaro mykapo aehtyā epukāko mā toto tuna konōto Metiteraneu
kuaka.

Mokaro taparara ekepyry tō tymoke exīko mana, su āko mā kehko.

Toto enahkapōko ase yjamtunuru ke.

- ²¹ “Tupito tomo, enaromyra ehtoko,
atākyematoko, ynyrihpyry imehxo ehtoh pokoino! Ywy ase Ritonōpo.

- ²² Onokyro tomo enaromyra ehtoko,
onahpoty ahtāko ropa mana,
wewe tō eperytāko ropa mā kehko,
fiku tō tuhke exīko, uwa tō tuhke exīko roropa mā kehko.

- ²³ “Atākyematoko, Jerusarē pōkomo,
ywy, Ritonōpo Oesēkō, nyrihpyry imehxo ehtoh pokoino.
Konopo ekaroase oya xine zae konopo oehtoh po,
ikonopotatoth po te, eina exisasaka ahtao roropa,
konopo itamurume, osemazuhme ehtopōpyry samo.

- ²⁴ Kure tiriiku tōkehko apoīko matose,
uwa eukuru itamurume te, azeite itamurume roropa.

- ²⁵ Taparara tō enahkatopōpyry emetakamāko ase,
akurū konōto sā taparara tō enehpoase,
soutatu tō tuhke exiry samo, anarykatyākō enahkatohme.

- ²⁶ Tonahsē nae exīko matose, tuesapare exīko,
ise pyra oehtohkō pona.

Ritonôpo Oesêkô eahmâko matose,
 kure ehtoh tuhke tokarose eya exiryke oya xine.
 Mame ypoetory tō onyporemâkapopyra ropa exîko mǎ toto jūme.
²⁷ Mame amaro xine jehtoh waro exîko matose.
 Ywy, Ritonôpo Oesêkōme jehtoh waro exîko matose,
 imep̄y ritō pyra mana ipunaka.
 Mame ypoetory tō onyporemâkapopyra ropa exîko mǎ toto jūme.”

Ritonôpo Ēmepyry

²⁸ Ynara tykase Ritonôpo typoeetory tomo a:
 “Moromeîpo Juzenu enehpōko ase opona xine, emero porehme:
 omūkurukō

Jomiry ekarōko mǎ toto, oēxirykō roropa.
 Tamuhpomākō osenehnōko mǎ toto,
 nuasemākō Ritonôpo nenepotoh enēko mǎ toto.

²⁹ Moro toehse ahtao namoto tō pona roropa Juzenu enehpōko ase,
 orutua kō pona, nohpo tō pona roropa.

³⁰ Moro ěmepyry oehtoh enetupuhtohme
 osenuruhkapotoh rîko ase kapu ao, nono po roropa,
 munu te, apoto roropa, akurū tō orexîto maro.

³¹ Xixi kohmānōko mana,
 nuno kamiraramē exîko munu samo,
 Ritonôpo ěmepyry oehpyra ro ahtao,
 imehxo ehtopo te, oserehtoh konōto exîko.”

³² Yrome Ritonôpo a ekaroporyhtao ahno a takorehmatohme,
 typynanohsēme exîko mana. Ynara tykase Ritonôpo exiryke: ahno
 akoîpyry ypy Xiāo po exîko mǎ toto, Jerusarē po, Ritonôpo nymenekatyā
 typynanohsēme exîko mǎ toto.

Imehnō nono pōkō apiakāko Ritonôpo mana

3 ¹ Ritonôpo Kuesêkō ynara āko:
 — Moro ěmepyry toehse ahtao kure rokē Jerusarē pōkō rîko ropa ase,
 Juta pōkō roropa. ² Mame imeimehnō nonory pōkō emero oximōme enehpōko
 ase toto arotohme jakanahmā Josapa pona, toto apiakatohme. Moro rîko ase
 popyra Izyraeu tō ritopōpyry pokoino eya xine, ynmenekatyā ypoetoryme:
 sapararahme Izyraeu tō taropose eya xine imeimehnō nonory pona, mame
 ynnonory tapiakase eya xine tynonorykōme. ³ Imenekatoh tomase eya xine
 tynamoto tōme ypoetory tō apiakatohme; poetohti tokamose eya xine imehnō
 namotome toto ehtohme. Mame moro tineru tonahkase eya xine nohpo tō
 poko, eukuru jehnahpyry poko roropa.

⁴ — Oty se hmatou ya, Tiro pōkomo, Xitō pōkō roropa, Pirixitea pōkō
 roropa? Jepehmary kuhnōko matou nyrihpyry poko oya xihne? Popyra ehtoh
 riryhtao oya xine nyrihpyry emetakame, axī onyrihpyrykō emetakamāko
 ase roropa! ⁵ Ykyryry kurano parata tapoise oya xine, uuru roropa arotohme
 oneponāmarykō eahmatoh taka. ⁶ Juta tō tarose oya xine, Jerusarē pōkō
 maro, mya toto esarykō poe, toto ekarotohme Kerexia tō namotome toto
 ehtohme. ⁷ Ypoetory tō enehnōko ropa ase moino, imeimehnō nonory poe;

morotona taropose toto oya xine. Mame oritorỹko ase onyrihpyrykō saaro.
⁸ Opoenō ekamopōko ase Juta tō namotome toto ehtohme; mame toto ekamōko roropa mā toto sapeu tomo a moe nono pona toto arotohme. Ywy ase Ritonōpo, oturunō.

⁹ — Imeimehnō nonory pōkō zurutoko:

“Atakimatoko etonatohme;
 soutatu tō ikohmatoko;
 toto enehpoko oximōme, oximaro toytotohkōme.

¹⁰ Tupito poko erohtoh tonō kehko anyhtanohpoko etonatoh kyryryme:
 tapema tomo, warata tōkehko.
 Ah jamihme pyra exiketō: ‘Jamihme ase,’ nykā toto.

¹¹ Axī ke osehtoko,
 imeimehnō nono pōkō emero,
 oximōtohme jakanahmā pona.

“Ritonōpo, opoetory soutatu tō jamihmākō enehpoko etonatohme!”
 āko.

¹² “Imeimehnō nonory pōkō emero,
 akimatoko ooehtohkōme jakanahmā Josapa pona.
 Moroto ywy, Ritonōpo, ahno tō emero moro zomye exiketō apiakāko
 ase.

¹³ Mokaro ahno tō iirypyrymehxo mā toto,
 naeroro tysahsahkasēme exīko mā toto
 tiriiku toehse exikety samo,
 isahkatoh po toehse ahtao;
 tytūtūmasēme exīko mā toto uwa tō tūtūmary sā eukuru ritoh ao,
 uwa eukuru ekuātoh pona.”

¹⁴ Tuhkākō maro tuhkākō
 moroto mā toto Jakanahmā Atapiakatoh po.
 Morotona Ritonōpo ěmepyry oehsasaka mana.

¹⁵ Xixi kohmānōko mana, nuno roropa,
 xirikuato tō zemime hkopyra exīko mā kehko.

Kure rokē typoetory tō rīko Ritonōpo mana

¹⁶ Ypy Xiāo poe opore Ritonōpo oturūko mana,
 aomiry konomeru sā mana Jerusarē poe;
 nono tykytyky āko, kapu roropa!
 Yrome typoetory Izyraeu tō ewomāko mana.

¹⁷ Ynara āko Ritonōpo typoetory tomo a:
 “Izyraeu tomo, zuaro exīko matose:
 ywy, Ritonōpo Oesēkōme ase.
 Jesary Xiāo ypy kurā po.
 Jerusarē ypatary kurāme exīko roropa mana;
 moro pata jūme onyporemākara ropa imehnō exīko mana.

¹⁸ Morarame moro toehse ahtao emory mā tō pehme exīko mā kehko uwa
 zoko ke,

onahpoty enahnōko pui tō mana ypy tō po,
tuna itamurume iporiry tō ao exīko Juta tō nonory po.
Ytapyī tae tuna tūtāko mana,
jakanahmā Akaxia ehxikatohme.

¹⁹ Ejitu turumekasēme exīko, ona tonorē samo,
Etō patāpome exīko

Juta nonory typoremākase eya xine exiryke,
ahno kurā totapase roropa eya xine exiryke.

²⁰⁻²¹ Mokaro mŷpōko ase,

toto etapahpōkō wānohnōko ase.

Yrome Juta nonory po ahno jūme exikehpyra exīko mana,

Jerusarē po roropa, jūme pata typōke exīko mana.

Ywy, Ritonōpo, moroto exīko ase, ypy Xiāo po.”

AMOXI

Amós

Ekarotopo

Amoxi kaneru tō pyno exiketyme pata pitiko Tekoa po, Juta po. Tymenekase ynororo Ritonōpo a tōmiry ekarotohme Izyraeu tomo a inikahpozakoxi. Morara kynexine jeimamyry 750me Jesu Kyrixtu oehpyra ro ahtao, Jeropoão 2mano tuisame ahtao. Etonatoh pyra kynexine moroto Izyraeu po, yrome iirypyryme ehtoh moroto kynexine.

Tymōkomoke exiketō rokē emānōko toh kynexine, yrome zae pyra toh kynexine, enekunohnōko, imehnō ryhmāko emero rokē po. Ritonōpo poko toto ahtao zae nymyry pyra toh kynexine. Naeroro turuse toto urutono a tyrypyry rumekatohme, eramatohme ropa Ritonōpo a zae ehtoh poko rokē ehtohme ropa, popyra ehtoh se pyra ehtohme. Enepotoh ekaroryke Ritonōpo a Amoxi a zuaro toehse ynororo: typotory tō wānohnōko Ritonōpo mana, yrome toto onenahkapopyra mana. Imeipo kure ehtoh enehpōko ropa Ritonōpo mana toto emātohme ropa, osepeme tyriko mana, tākye ropa tuisa Tawi ehtopōpyry samo.

Sero pape ao

Izyraeu zomye aexityā wānopyry 1.1—2.5

Izyraeu tō wānopyry 2.6—6.14

Amoxi nenehpyry tomo 7.1—9.15

1 ¹Sero omi Izyraeu tō poko Ritonōpo nekarohpyryme mana Amoxi a, kaneru tō poko erohkety, pata Tekoa po. Moro toehse asakoro jeimamyry nono tykytyky kara ro ahtao, Uzia tuisame ahtao Juta po te, Jeropoão, Joaxi mūkuru, tuisame ahtao Izyraeu nonory po. ²Ynara tykase Amoxi:

“Ypy Xião poe, Jerusarē po,
opore oturūko Ritonōpo mana,
aomiry konomeru sã mana.
Onahpoty orihnōko mana,
tonore toehse ypy Karameru po porehme.”

Imeimehnō wānohnōko Ritonōpo mana

Xiria

³Ynara āko Ritonōpo mana:

— Pata Tamaxiku pōkō iirypyryme toehse itamurume, morara exiryke toto wānohnōko ase. Kireate pōkō tyryhmase eya xine exiryke, toto pona kahu tō tarose eya xine ipupuru parihmā typohke kurimene risē ke. ⁴Morara exiryke apoto enehpōko ase tuisa Hazaeu tapyi konōto zahkatohme, tuisa Pē-Hatate

tapyi tō jamihmākō maro. ⁵Pata Tamaxiku omōtoh apuru tō kararahnōko ase, Jakanahmā Awē pōkō enahkapōko ase, Pete-Etē tuisary maro. Xiria pōkō arōko imehnō mana typoetoryme Kia nonory pona. Ywy Ritonōpo oturuno.

Pirixitea

⁶Ynara āko Ritonōpo mana:

— Kaza pōkō iirypyryme toehse itamurume, morara exiryke toto wānohnōko ase. Ahno tapoise eya xine imep̄y nono pōkō porehme tynamotokōme, toto ekamotohme Etō tomo a. ⁷Morara exiryke apoto enehpōko ase Kaza apuru tō zahkatohme. Moro pata tapyi tō jamihmākō zahkāko roropa moro apoto mana. ⁸Tuisa tō Axitote te, Axikerō roropa enahkapōko ase. Pata Ekorō enahkapōko ase imehnō pirixteu tō maro porehme. Ywy Ritonōpo oturuno.

Tiro

⁹Ynara tykase Ritonōpo:

— Tiro pōkō iirypyryme toehse itamurume. Morara exiryke toto wānohnōko ase. Ahno tapoise eya xine, tōmirykō totapose ahtao eya xine osepeme ehtohme. Tynamotokōme emero tarose eya xine Etō pona. ¹⁰Naeroro apoto enehpōko ase pata Tiro apuru zahkatohme, tapyi tō jamihmākō zahkāko roropa mana moro pata po.

Etō

¹¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Etō pōkō iirypyryme toehse itamurume, naeroro toto wānohnōko ase. Tōsetapase toto takorō tō maro, Izyraeu tō maro, toto pyno pyra, onypynanohpyra roropa toh nexiase. Mokaro zehno Etō tō exikehpyra mana, jūme sã toto se pyra toh mana. ¹²Morara exiryke apoto enehpōko ase pata Temā zahkatohme, tapyi tō jamihme exiketō zahkāko roropa moro apoto mana Posora po.

Amō

¹³Ynara tykase Ritonōpo:

— Amō pōkō iirypyryme toehse itamurume. Morara exiryke toto wānohnōko ase. Tōsetaparykō poko toto ahtao, Kireate nonory po, itamurumehxo nono apoitohme tosarykōme nohpo tō tuahkase eya xine, poetōme exiketomo. ¹⁴Morara exiryke apoto enehpōko ase pata Rapa apuru zahkatohme, mame moro apoto tapyi tō jamihmākō zahkāko roropa mana moro pata po. Osetapatoh exīko mana, kui āko, orihoiko roropa mā toto, moro po. ¹⁵Tuisa arōko mā toto, kowenu poetory tō maro, imehnō namotome toto ehtohme. Ywy Ritonōpo oturuno.

Moape

2 ¹Ynara tykase Ritonōpo:

— Moape pōkō iirypyryme toehse itamurume, naeroro toto wānohnōko ase. Etō tuisary ekepyry tyahkase eya xine, orunome rokē ehtohme. ²Morara exiryke apoto enehpōko ase Moape nonory pona, moro

apoto tapyi jamihmākō zahkāko roropa mana Keriothe po. Tōsetaparykō poko exīko, soutatu tō tykohtarykō poko, rue etory poko, ahno orišnōko mā toto, enara. ³Moape tuisary tō enahkapōko ase kowenu poko erohketō maro. Ywy, Ritonōpo oturuno.

Juta

⁴Ynara tykase Ritonōpo:

— Juta tō iirypyryme toehse itamurume, naeroro toto wānohnōko ase. Jomihpyry turumekase eya xine exiryke, nyriropihpyry eya xine omipona pyra toehse toto. Tyneponāmarykō toahmase eya xine tytaturukō saaro. ⁵Naeroro apoto enehpōko ase Juta nonory pona, tapyi tō jamihmākō zahkāko roropa mana Jerusarē po.

Izyraeu wānopyry poko

⁶Ynara tykase Ritonōpo:

— Izyraeu tō iirypyryme toehse itamurume, naeroro toto wānohnōko ase. Ahno zae ehtoh poko exiketō ekamōko mā toto imehnō namotome, tytineruke pyra toto exiryke, tynepehmarykō epehmatohme roropa eya xine. Tymōkomokākara nae tynepehmarykō onepehmasaromepyra mana sātaja epehpyry sā rokē ahtao ro. ⁷Tymōkomokākara rohmanohpōko mā toto, toto ryhmāko roropa mā toto tuaro pyra exiketō enekunohnōko towomaneke pyra toto ahtao. Orutua kō tumūkuru tō maro, nohpō tō poko exīko mā toto tyneponāmarykō eahmatoh tao, nuriame jekarōko imehnō mana, jyhxiroko mokaro pokoino. ⁸Tyneponāmarykō eahmatoh po apoto apō pūtokoxi upo pona ataxikāko mā toto, zupō apoihpyry tynepehmake exiketō wino. Otuhnōko mā toto tōsē poko ahno nekarohpyry tyneponāmarykō eahmatoh tao. Eukuru epekahnōko mā toto tineru ke tynapoihpyrykomo tynepehmake exiketō wino.

⁹— Owenikehtou nyrihpyry poko amoreu tomo a? Mokaro tonahkase ya mosahxo exiketomo, wewe apupari sā exiketomo te, wewe kurano sā roropa jamihme exiketomo. Mokaro tonahkase ya porehme. ¹⁰Ywy exiase opynanohnekōme Ejitu nonory poe, kuaroatose 40me jeimamyry ona tonorē poro, oya xine amoreu tō nonory ekaroase. ¹¹Omūkurukō tymenekase ya toitoine urutōme toto ehtohme, imehnō nazireume toto ehtohme. Ajohpe pyra moro nyrihpyry nae? ¹²Yrome amarokō eukuru jehnahpyry mekaroatose nazireu tomo a, urutō komo a. “Mynyhme ehtoko” matose jomiry onekaropyra toto ehtohme. ¹³Naeroro seromararo awānohtoryko ase, omoxinety riry sā opona xine takurihmosēme exīko matose nono pona, pusuh āko matose kahu pehme sā tiriiku ke. ¹⁴Axī sā tururume ytoketō epasaromepyra exīko mā toto, jamihme exiketō apotūkehnōko mā toto, orēpyra exiketō osepynanohpyra exīko mā toto. ¹⁵Typyreke exiketō orēnōko mā toto, epaketō tupupuru po osepynanohpyra exīko mā toto, kawaru po epaketō morararo osepynanohpyra exīko mā toto. ¹⁶Moro ēmepyry toehse ahtao soutatu tō jamihmākō, orēpyrahxo exiketō roropa typyrekō pahnōko mā toto toepatohkōme. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

3 ¹Izyraeu tomo etatoko pahne Ritonōpo omiry opoko xine, tynenehtyā Ejitu poe:

² — Sero nono po, ahno tō rānao, amarokō rokē tymenekase ya ypoetoryme oehtoḥkōme. Morara exiryke awānohtorȳko ase oorypyrykō emetakame, popyra ehtoh tyrise oya xine exiryke.

Urutō mynyhme ehsaromepyra mana

³ Oximaro ytosaromepyra ahno asakoro natokomo oturupyra ro toto ahtao atae toto ehtohme?

⁴ Reāo itu htaō aryry kara mana tykarimory onenepyra ro ahtao. Mynyhme rokē exīko mana tosao tōsē anapoipyra ro ahtao.

⁵ Torō omōpyra mana apoitoh taka, apoitoh onyripyra ahno ahtao.

Onokyro apoitoh tamoreme atapurupyra mana omōpyra onokyro ahtao.

⁶ Rue etory etaryhtao pata pōkomo a epetōkara oepyry enetupuhpotohme, tykytyky āko mā toto.

Popyra ehtoh toehse ahtao pata pōkomo a moro popyra ehtoh tonehpose Ritonōpo Kuesēkomo a.

⁷ Tynyryry onyripyra Ritonōpo mana moro onenepopyra ahtao typoetory tomo a, urutō komo a.

⁸ Reāo aryry karyhtao etananō zuno exīko mā toto. Moro saaro Ritonōpo otururuhtao, mynyhme ipoetory tō ehsaromepyra exīko, aomiry ekarōko urutō mana imehnō netaryme.

Pata Samaria wānohtopo

⁹ Opoṛe mokaro zuruko tuisa tapyī konōto tao Axitote po te, tuisa tapyī konōto tao Ejitu po roropa. Ynara kahtoko: “Oximōtoko ypy tō po Samaria po, enetoko ke tuhkākō popyra ehtoh poko mā toto moro pata po te, tuhkākō imehnō ryhmāko roropa mā toto.”

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Zae ehtoh riry waro pyra Samaria pōkō mana, itapyīkō konōto pehme mana mōkomo ke, inematonanopyhpyry komo imehnō winoino, totapase ahtao eya xine. ¹¹ Morara exiryke ononorykō apurūko oepetōkara mana, atapyī jamihmākō enahkāko mā toto, mōkomo arōko roropa mā toto emero atapyī konōto tae.

¹² Ynara āko Ritonōpo mana:

— Kaneru apoiryhtao reāo a, toitoine asakoro jaxiry rokē pynanohnōko ipyno exikety mana, otarame toiro ipanary rokē pynanohnōko roropa ipyno exikety mana. Moro sā toitoine rokē Izyraeu tō, Samaria pōkō typynanohsēme exīko mā toto, mokaro seromaroro oseremāko mā toto nyhtoh po, typyne exiketō po. ¹³ Etatoko ke jomiry, ypoetory tō ihxirotoko, Jako pakomotyamo, āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety. ¹⁴ Izyraeu tō wānopyryhtao ya iirypyrykō emetakame, apoto apō kararahnōko ase Peteu po. Ipotyry tō asakoropane apoto apō kyryry kararahnōko ase, nono pona epukāko. ¹⁵ Tapyi tō enahkāko ase: ikonopory tapyi tomo, jeimamyry tapyi tō roropa; tapyi tō typyne exiketomo, maafim risē emeporyme exiketō emero porehme enahkāko ase. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

4 ¹ — Etatoko ke sero omi, nohpo tomo Samaria pōkomo; tuesapare matose, tupune roropa pui tō samo Pasā po! Omise exiketō rohmanohpōko matose, tymōkomokākara a pitiko rokē epehmāko matose, eukuru jehnahpyry

tahxime enehpōko matose oniokomo a ōkurukōme. ²Ywy, Ritonōpo Imehxo Exikety, zae jexiryke jomiry etapōko ase oya xine: ěmepyrý oehnōko mana, otywyhmatorýko mã toto oka tō ke jarānaka pata poe; kana sã epara exīko matose emero porehme. ³Pata apuru tō itohtohkahpyry ae tūtāko matose, tomase roropa exīko matose ypy Heremō winakoxi.

Izyraeu tō tyrypyrykō rumekary se pyra

⁴Ynara āko Ritonōpo mana:

— Izyraeu tomo, oorypyrykō poko se hmatou? Ytotoko eahmatoḥ taka Peteu pona oorypyrykō poko oehtohkōme; ytotoko Kiukau pona roropa oorypyrykō poko oehtohkōme itamurumehxo. Okyno tō enehtoko onekarorykōme ěmepyrý ae rokene, otinerūkō 10me ahtao toiro enehtoko roropa onekarorykōme oseruao ěmepyrý taropose ahtao rokene. ⁵Anapyrykō wyi roropa enehtoko onekarorykōme, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a, imeīpo epyrypatoko imehnō netaryme onekarorykō poko! Morohne riry azamaro xine mã taramē.

⁶— Omise konōto ehtoh enehpoase oya xine emero apatarykō pona, yrome oehpyra ropa mexiatose ya. ⁷Konopo onenehpyra exiase oseruao nuno pune tykyrysã exipyra ro ahtao. Konopo enehpoase toiro pata pona, yrome zakorō pona onenehpopyra exiase; konopo toehse toiro tupito pona, yrome zakorō pona arypyra, moroto otyro toorihse emero. ⁸Ahno toytose pata tō poro tuna zupise, yrome tuna onenehpyra tokurehse toto, tōkurukōme. Yrome morara ahtao ro amarokō oehpyra ropa mexiatose ya. Ywy Ritonōpo oturūko ase.

⁹— Kuānopyatose tyryrykane axitunety ke, tyrohsē ke roropa otyro pokona; taparara tomo a tupito tō tonahkase, uwa zoko tō roropa, wikeira tō roropa te, oriwera tō maro. Yrome moro toehse ahtao ro oehpyra ropa mexiatose ya. ¹⁰Tyrohsē enehpoase opona xine, ynaropohpyry sã Ejitu pona. Nuasemākō taorihmapose ya aasetaparykohtao ona po, kawaru tō osetapary poko exiketō tomatonanohpose ya oepekōkara a. Aorihtyã ekepyry tō motaryke suu tykamexipose ya oesarykō po. Yrome moro toehse ahtao ro oehpyra ropa mexiatose ya. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

¹¹— Toitoine apatarykō tonahkase ya, Sotoma tō enahkatopōpyry sã ya, Komora maro; amarokō typynanohse mexiatose wewe amoriry sã apoto htao, tapoise ahtao imepyny a jahkasasaka ahtao. Yrome moro toehse ahtao ro oehpyra ropa mexiatose ya. ¹²Morara exiryke, Izyraeu tomo, awānohtorýko ase. Moro waro toehse oexirykōke eкурākatoḥ, oorypyrykō irumekatoko, ikorokapotoko ōsēpatakāmatoḥkōme Oesēkō Ritonōpo maro. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

¹³ Ritonōpo mokyro ypy tō Rihpono,

tyryrykane Rihpono roropa.

Tōsenetupuhtoh tonō enepōko mana ahno tomo a;

Saerehkatoḥ rīko mana ikohmamyrime.

Ytoytōko mana ypy tō poro.

Mokyro Esety: Kuesēkō Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety.

Oorypyrykō irumekatoko, katopōpyry

5 ¹Izyraeu tomo, etatoko ke sero eremiatoḥ tākye pyra, eremiāko ase jemynyhmaryme opoko xine:

² “Izyraeu, oryximāme mase Ritonōpo a,
 orutua poko exipitopyra exikety me mase;
 mepukase, jūme owōpyra ropa mase!
 Nono po tynomose mase,
 takorehmaneke pyra mase anŷtohme ropa xikihme!”

³ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Pata poe miumākō orutua kō aroporyhtao, etonatohme, 100me rokē oehnōko ropa mā toto isene ro; 100me orutua kō aroporyhtao, 10me rokē oehnōko ropa mā toto.

⁴ Ynara āko Ritonōpo Izyraeu tomo a:

— Osehtoko ropa ya isene oehtohkōme. ⁵ Yrome jupipyra ehtoko Peteu po, Kiukau po roropa te, Peresepa po roropa, Kiukau pōkō tarosēme exiko inonorykō poe, imehnō namotome toto ehtohme, pata Peteu tonahkasēme exiko roropa mana, typahsēme exiko nono pona.

⁶ Osehtoko ropa ya Oesēkomo a isene oehtohkōme. Oehpyra ropa awahtao xine yhtōko Ritonōpo mana apoto samo Izyraeu tō nonory enahkatohme. Moro apoto onezehkasaromepyra exiko mā toto Peteu po. ⁷ Zae ehtoh poko pyra matose imehnō maro, onekunohtōme oexirykōke oxiehno matose, jamihme pyra exiketō onewomara matose.

⁸ Xirikuato tō tyrise Ritonōpo a, Kuesēkomo,
 Puripurikane tomo, Oseruao Maria tō roropa.
 Koko ehtoh ēmehkapōko mana,
 saereme ehtoh kohmākapōko roropa mana.
 Tuna konōto zumyhkāko mana aekuātohme nono pona.
 Mokyro esety Ritonōpome mana.

⁹ Jamihme exiketō enahkapōko mana,
 itapyikō jamihmākō roropa kararahnōko mana.

¹⁰ Zae pyra ehtoh kurākary se exiketō se pyra matose ipunaka, ajohpe pyra exiketō omiry apiakane ēpataka azamaro xine pyra mana; ¹¹ tymōkomokākara rohmanohpōko matose, toto napyry ematonanohnōko matose, eehpyryje toto eehmaporyhtao oya xine. Morara exiryke omōpyra ekurehnōko matose onyrytā typyne exiketō taka atapyikōme, eukuru jehnahpyry onēpyra ekurehnōko roropa matose uwa zoko tō kurā tarykase ahtao ro oya xine. ¹² Zuaro ase itamurume popyra oehtohkō poko, oorypyrykō poko oehtohkō poko. Zae exiketō ryhmāko matose, tineru tokarose oya xine ahtao zae pyra exiketomo a, moro tineru apoiko matose zae pyra oehtohkō emetakame, tytineruke pyra exiketō onewomara matose tapiakase toto ahtao juize ēpataka. ¹³ Naeroro tuaro exiketō mnyhyhme exiko mā toto popyra ehtoh toehse ahtao sero samo!

¹⁴ Zae ehtoh poko ikuhtoko, zae pyra ehtoh poko pyra ehtoko isene oehtohkōme. Moro sā awahtao xine ajohpe pyra ōmirykō exiko mana Ritonōpo Oesēkō Jamihmehxo Exikety amaro xine mana. ¹⁵ Popyra ehtoh se pyra ehtoko, zae ehtoh se rokē ehtoko. Imehnō ewomatoko ajohpākomo a ihxiroryhtao apiakane ēpataka. Otarama Ritonōpo Oesēkō, Jamihmehxo Exikety oekyry tō akoipyry pyno exiko mana.

¹⁶ Ritonōpo Oesēkō Jamihmehxo Exikety ynara āko mana:

— Kui āko ihnamōko mā toto, pata tō rānao esemary tō ae emero. Tupito poko erohketō kohmāko roropa mā toto ixitatohkōme aorihtyā ekepyry poko,

imehnō epehmatyā maro. ¹⁷Emero uwa zoko tō esary po xitāko mā toto. Morohne exīko mana oehnōko ropa jexiryke awānohtohkōme. Ywy Ritonōpo oturuno.

Ritonōpo ěmepyry

¹⁸Ritonōpo ěmehtoh poko penetāko matose, myhene! Otyme kure exīko moro ěmepyry oya xine nahe? ěmepyry tykohmāse sā exīko mana saereme pyra. ¹⁹Orutua epary sā exīko mana reāo winoino yrome osēpataka oseporyko uuso maro; imepỹ ahno sā roropa tytapyī taka tooehse ahtao tomary tyrise eya apuru pokona, mame tosekase okoi a mana. ²⁰Moro ěmehtoh Ritonōpo ěmepyry saereme pyra exīko mana, ikohmamyry sā exīko, koko ehtoh sā ipunaka.

Zae ehtoh se Ritonōpo mana

²¹Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a:

— Ōseahmatohkō jeahmatoh se pyra ase ipunaka; ōximōtohkō ypoko yzamaro pyra mana! ²²Onekarorykō enepyryhtao oya xine jahkatohme tiriiku tōkehko maro ise pyra ase, okyno tō tupune exiketō se pyra roropa ase onekarorykōme, jahkatohme osepeme ehtohme. ²³Epo hnae oeremiatohkomo, panaikato rokē matose; haapa tō etary se pyra toehse ywy. ²⁴Yrome zae ehtoh poko ehtoh se moino ase iporiry samo, ah zae ehtoh poko enahpỹme nexino tuna zueme exikety samo.

²⁵— Izyraeu tomo, okyno tō mekarootose ya onekarorykōme tiriiku tōkehko maro moro ona po oytorykohtao 40me jeimamyry ae? ²⁶Seromaroro tūtāko matose toponāmasē panō Xikute maro te, Kium roropa xirikuato esemy. Mokaro toponāmasē panō arōko matose ²⁷aaroporykohtao ya imehnō nonory pona mya, Tamaxiku moinakoxi imehnō namotome. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, Jamihmehxo Exikety oturūko ase.

Izyraeu tō wānopry

6 ¹Awānohtohkō oehnōko oya xine myhene, emero kurā nae exiketomo Jerusarē po! Awānohtohkō oehnōko oya xine myhene, towomase exiketō Samaria po, amarokō tuisame exiketō, sero Izyraeu nonory imehxo tuisaryme, oya xine ahno oehkehp̄yra mā toto takorehmapotohme! ²Ynara āko matose ahno a: “Ytotoko pata Kaune pona osenuhmase, imeīpo ytotoko pata konōto Hamate pona, morotoino pata Kate pona, pirixteu tō nonory pona roropa. Mokaro Izyraeu tō motye, tymōkomokehxo toh nae, inonory kynonorykō motye zumohxo nae?” ³Popyra ehtoh oep̄yry enetuputyry se pyra matose awānohtohkōme, yrome onyryrykō pokoino okyna hkopyra moro popyra ehtoh oehnōko mana. ⁴Popyra ehtoh oehnōko oya xine mana myhene! Otuhtoh konōto sehxo matose, kohrame sehxo roropa matose porohtoh typyne exiketō po, pui mūkuru pū ōnōko matose te, kaneru pū roropa. ⁵Eremiatoh rīko matose tuisa Tawī nyrihp̄yry samo; eremiāko matose haapa tō etōko roropa matose. ⁶Uwa eukuru jehnahp̄yry ēnōko matose ētoh konōto ae, ixtaratu typyne exikety ke epopāko matose, yrome torētyke pyra matose Izyraeu tō enatryry poko. ⁷Morara exiryke amarokō osemazuhme arotorỹko oepetōkara mana tynamotokōme imepỹ nono pona, moroto otuhtoh konōto pyra exīko mana.

⁸Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety a tōmiry totapose, ynara tykase:

— Pata Samaria ekarōko ase epetōkara a, emero imōkomorykō eneryhtao eya xine arōko mā toto. Izyraeu tō imehnō motye kure osekarory se pyra ase ipunaka, itapyīkō konōto se pyra roropa ase.

⁹Ynara exīko mana, ahno 10me tōxinamase ahtao tapyi tao orihnōko ro mā toto emero. ¹⁰Mame imep̄y toehse ahtao tyekyry ekepyry apoitohme jahkatohme, ekaropōko mana isene ro exikety a: “Ahno nae ro moro tao?” Ynara āko imep̄y ezuhnōko: “Arypyra.” Mame mokyro apitorymā ynara āko: “Mynyhme exīko! Tomeseke sehne Ritonōpo esety onesehtopyra ehtohme.”

¹¹Etatoko ke, Ritonōpo ynara tyripōko mana; tapyi tō emero, inunōme exiketō tapyi tō pitiko roropa tonahkasēme exiko mana.

¹²Kawaru tō tururume ytosaromepyra mā toto topu tō poro. Pui tō ke nono anahkara matose tupitome tuna konōto kua. Yrome zae ehtoh tyorōmāko matose opi orihmatō samo, kure ehtoh rīko matose popyra ehtohme. ¹³Epyrypāko matose pata Ro-Tepaa typoremākase oya xine exiryke. Oseahmāko matose, ynara āko: “Kyjamtunurukō ke pata Karanaī tapoise kyya xine,” āko matose repe.

¹⁴Yrome Ritonōpo Oesēkō, Jamihmehxo Exikety ynara āko:

— Izyraeu tomo, imehnō soutatu tō enehpōko ase oporemākatohkōme. Otuarimapotor̄yko mā toto ypy tō esemary Hamate poe, inikahpozakoxi, iporiry Arapa pona, ikurenaka roropa, enara.

Enepotoh taparara tō poko

7 ¹Mame enepotoh ekaroase Ritonōpo ya: inyrihpyry enease taparara tomo tyrohsēme exiketomo. Moro toehse onahpoty tahtapitose ropa ahtao isahkaxīpo tuisa eky tō napyryme. ²Mame otyro emero tonahkase ahtao taparara tomo a ynara tykase ywy:

— Ritonōpo Imehxo Exikety, ajohpāme sã yna rypyry ikorokako. Opoetory tō jamihme pyra mana; apotūkehnōko ynanase.

³Naeroro tōsenetupuhtoh tytyromase Ritonōpo a, ynara tykase:

— Onenehpyry exipyra exīko mana.

Enepotoh apoto samo

⁴Mame imep̄y enepotoh tonepose ropa Ritonōpo a ya: typoetory tō wānohsasaka enease apoto ke. Moro apoto a tuna konōto tanoryse toehse nono zopino, otyro tōkehko enahkapitōko roropa nexiase. ⁵Mame ynara ase Ritonōpo Jesemy a:

— Epo hnae, Ritonōpo! Moro onyripyra exiko! Opoetory tō jamihme pyra mā toto, otātō eanahtōko toh nae?

⁶Naeroro tōsenetupuhtoh tytyromase Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

— Morohne roropa exipyra exīko mana, tykase.

Enepotoh tapyi rine eary

⁷Mame imep̄y enepotoh enepoase Ritonōpo ya: xikihme ynororo nexiase apuru pūto, kure rokē tyrihpyry, topohme, emahpo eary nae nexiase topohme ehtoh kuhtopo. ⁸Ynara tykase ynororo ya:

— Amoxi, oty enēko mah?

— Eary! topohme ehtoh kuhtopo.

Mame ynara nase ynororo ya:

— Zae ehtoh poko pyra ypoetory tō ehtoh enepōko ase: apuru sã mã toto ijome tyrise ahtao, topohme pyra. Jūme toto rypypyry onykorokara ropa ase. ⁹Izake pakomotyã neponāmarykō eahmatoh tonō tonahkasēme exīko mana. Imehnō eahmatoh tonō Izyraeu tō nonory po typahsēme exīko mana. Tuisa Jeropoão enahkāko ase ipoenō te, ipakomotyã roropa, enara.

Amoxi, Amazia maro

¹⁰Mame omi taropose Amazia a, oturukety Peteu po tuisa Jeropoão netaryme, Izyraeu esemy, ynara tykase ynororo eya:

— Amoxi osenetupuhnōko mana ahno tō emero ōmiry omipona pyra tyripotohme, tykase Amazia Jeropoão a. — Oepeme pyra roropa toto ripory se mana. Kynonorykō poremakapory se roropa mana. ¹¹Ynara āko mana: “Jeropoão orihnōko mana etonatoh poko ahtao, Izyraeu tō arōko imehnō mana inonorykō poe imep̃y pona imehnō namotome toto ehtohme.”

¹²Moromeīpo ynara tykase Amazia Amoxi a:

— Ytoko taroino, urutono! Ytoko ropa oesaka Juta pona, tineru pixo apoitohme oya urutōme oehtoh poko. ¹³Taro Peteu po oturupyra exiko; taro tuisa konōto esaryme nase. Sero Tapyi tao Ritonōpo eahmary se tuisa konōto mana, Tapyi imehxo exiketyme exiryke.

¹⁴Ynara tykase Amoxi:

— Urutōme erohpyra exiase tineru apoitohme, urutō mūkurume pyra roropa exiase. Kaneru tō poko erohketye ase, wikeira zoko poko roropa erohketye ase. ¹⁵Yrome Ritonōpo Jesemy a tapoise ywy kaneru tō wino jenehpotohme xiaro aomiry ekarotohme Izyraeu tomo a. ¹⁶Morara exiryke Ritonōpo, Jesē omiry etako: Omoro, Amazia kuruase Izyraeu tō zurukehthome Ritonōpo omiry poko. ¹⁷Yrome oya ynara āko Ritonōpo mana: “Opyty imeimehnō orutua kō poko exīko mana sero pata po. Omūkuru tō oēxiry tō roropa orihnōko mã toto etonatoh poko ahtao. Sero nono tapiakasēme exīko mana imehnō esaryme. Orihnōko mase Ritonōpo waro pyra exiketō nonory po. Izyraeu tō arōko imehnō mana tynamotome, mya sero nono poe, imep̃y nonory pona.”

Ruto pehme epery ke enepotoh nexiase

8 ¹Mame Ritonōpo Kuesēkomo a enepotoh tonepose ropa ya, ynara nexiase: ruto pehme epery ke tahpirāse exiketomo. ²Mame tōturupose ynororo ya, ynara tykase:

— Amoxi, oty enēko mah?

— Ruto, pehme epery ke exikety, tahpirāse exiketō ke! ase eya.

Mame ynara tykase ynororo ya:

— Izyraeu, ypoetory tō enahsasaka mana. Epery tahpirāse exikety sã toehse mã toto, toto apoitoh eraximāko rokē mã toto. Jūme toto onypynanohpyra ropa exiko ase, toto wānohnōko ase. ³Moro ēmepyry toehse ahtao eremiatoh tymyakāmasēme exīko ihnamotoh ke tuisa tapyi konōto tao. Aorihtyã tuhke exīko mana, sapararahme rokē ekepyākō exīko typahse. Mynyhme! Ywy Ritonōpo oturūko ase.

Izyraeu tō wānohtopo

⁴Etatoko ke tymōkomokākara ryhmananomo, omise exiketō enekunohnanomo sero ononorykō po. ⁵Ynara āko matose oseya rokene: “Penekehnōko ase eraximary poko, Oseahmato Nuno Kasenato tōtyhkase ahtao, tiriiku tōkehko ekamōko ropa ase. Typenekehse ywy Oserematoht otyhkary eraximary poko, tōtyhkase ahtao tiriiku ekamōko ropa ase, typynexho ekamōko ase, zae pyra ikuhtoh ke. ⁶Tiriiku ekamōko ynanase imotahpyry maro, typynexho roropa. Tymōkomokākara enēko ynanase, tytineruke pyra exikety; tynepehmake exikety roropa, onepehmasaromepyra exikety sātaja rokē ahtao ro. Mokyro epekañōko ynanase yna namotome aehtohme!”

⁷Naeroro Ritonōpo, Izyraeu tō Esemu ynara āko, tōmiry etapōko:

— Jūme wenikehpyra exīko ase ypoetory tō nyrihpyry xihpyry poko.

⁸Morara exiryke nono tykytyky āko mana, epōkō emero xitāko mā toto toemynyhmarykōke. Nono onuhnōko mana, yhtōko ropa mana tuna Niro samo. ⁹Moro ėmepyyry toehse ahtao xixi porohkapōko ase tāxiahtao, saereme ahtao ro kohmānōko mana, xinukutume exīko mana. Ywy, Ritonōpo oturūko ase. ¹⁰Oseahmatohkō myakamāko ase aorihtyā tō hnamotoh samo; xitāko matose, oeremiatohkō myakamāko ase oxitahkō ke. Kamisa topuxiximā risē amurūko matose, oūsetykō sahkāko roropa matose ihnamoryme. Jūkō sā exīko matose, tumūkuru toirō hnamotoh samo. Emero itunetyme exīko etyhporyme.

¹¹— Ėmepyyry oehnōko mana, omise konōto ehtoh enehpōko ase ononorykō pona emero porehme. Omise exīko mā toto tonahsē nae ahtao ro. Tuna se zehñāko mā toto tuna nae ro ahtao. Omise exīko mā toto, tuna se roropa exīko mā toto Ritonōpo Tosēkō omiry poko, aomiry etary se exīko mā toto. ¹²Ytoytōko mā toto tuna konōto Aorikyhpory poe Metiteraneu pona te, inikahpozakoxi ytōko mā toto, xixi tūtatoh wino roropa Ritonōpo omiry zupise, etary se toexirykōke repe, yrome onenepyyra ekurehnōko mā toto. ¹³Moro ėmepyyry toehse ahtao nuasemākō, oryximākō roropa tapotūkehsēme exīko mā toto tutunazehnase toexirykōke. ¹⁴Mame mokaro a tōmiry etaporyhtao, Samaria pōkō neponāmary tō netaryme, ynara kananomo: “Jomiry etapōko ase Tā tō neponāmary tō netaryme” te: “Jomiry etapōko ase Peresepa pōkō neponāmary tō netaryme,” mokaro epukāko mā toto, jūme owōpyra ropa mā toto. Ywy, Oesēkō, oturūko ase.

Ritonōpo enepotoh Izyraeu tō wānopryr poko

9 ¹Mame Ritonōpo Jesemy enease apoto apō pūto. Ynara tykase ynororo: — Tapyi Kurā nepuru tō zupuhpyry etapako moro tapyi tytororo tykytyky kamexipotohme. Ah inepuru tō etahkasā nepukā toto ahno tō zupuhpyry pona moro tao. Epaketō isene ro exiketō etapāko ase aosetaparykohtao; epara exīko mā toto, orihnōko rokē mā toto. ²Aomomyrkohtao nono aka aorihtyā esaka, moro poe toto enehnōko ropa ase; tōnuhse toto ahtao kapu aka, moro poe toto enyhtōko ropa ase. ³Aotonemyrkohtao ypy Karameru pona, morotona ytōko ase toto apoise. Tōtonēse toto ahtao tuna konōto zopino, zue ao, okoimo aropōko ase

toto esekatohme. ⁴Tarose toto ahtao epetōkara a imehnō namotome, omi aropōko ase toto orihmapotohme. Ywy roro toto enahkapōko ase, toto onypynanohpyra exīko ase.

⁵ Ritonōpo, yna Esemy, Jamihmehxo Exiketyme mase,
sero nono tapose ahtao oya, tykytyky āko mana,
sero nono pōkō emero xitāko mā toto toemynyhmarykōme.
Sero nono onuhnōko mana,
yhtōko roropa mana tuna Niro tunary samo.

⁶ Tytapyī rīko Ritonōpo mana kapu ao,
kapu rīko mana nono epozakoxi.
Tuna kohmāko mana tuna konōto kuao,
moro tuna tō kuānōko mana nono pona.
Ritonōpome esety mana!

⁷Ynara āko Ritonōpo mana:

— Izyraeu tomo, Etiopia pōkō pyno ase opyno xine jehtoh samo. Amarokō enepyase Ejitu poe, pirixteu tō enepyase roropa ahmōta Kereta poe, arameu tō enepyase Kia nonory poe. ⁸Izyraeu tō nonory enēko ase, tyrypyrykōke pehme exiketomo, moro nono enahkapōko ase osenepyra ehtohme sero nono po; yrome Izyraeu tō porehme onenahkapopyra ase. Ywy, Ritonōpo oturunō.

⁹— Ynara tyripōko ase: ahno kurā apiakāko ase popyra exiketō winoino Izyraeu nonory po, tiriiku puhturu apiakary sā ipihpyry winoino, toiro puhturu onemapopyra exīko ase. ¹⁰Orihnōko mā mokaro iirypyrymākō emero ypoetory tō rānao etonato po, mokaro roropa ynara kananomo: “Popyra ehtoh onenehpopyra Ritonōpo exīko mana kypona xine.”

Izyraeu tākye ehtoh ropa imeīpo

¹¹Ynara āko Ritonōpo mana:

— Moro ěmēpyry toehse ahtao tuisame Tawi ehtopōpyry kurākāko ropa ase, tapyīpo apukahpyry sā toehse exiryke. Irakatopōpyry apuru tō apuhnōko ropa ase, ikurākāko ropa ase, tyriko ropa ase. Kure exīko ropa mana osemazuhme aehtopōpyry samo. ¹²Mame Etō nonory akoīpyry poremakāko ypoetory tō mana, imehnō nonory tō roropa emero ykyryrpyryme aexityamo. Moro emero tyripōko ase. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹³— Ěmēpyry oehnōko mana: tiriiku ahtāko axihxo, apoinanō motyēkāko mana, uwa zoko axihxo eperytāko, eukuru riry poko erohketō motyēkāko roropa mana. Tuhkehxo uwa eperytāko mana, eukuru itamurume exīko iporiry samo. ¹⁴Ypoetory tō eehnōko ropa ase imeimehnō nonory tō poe imehnō namoto tōme toto ehtoh poe, inonorykō pona. Patāpo tō riko ropa mā toto typatarykōme ropa moroto toehtohkōme. Tupito tō po uwa zoko tō arykāko mā toto, uwa eukuru ēnōko mā toto; tarykasā arykāko mā toto, epery enahnōko roropa mā toto. ¹⁵Ypoetory tō riko ase moro nono pona, ynekarohpyry eya xine. Mame moro poe jūme toto onysyryhmara ropa exīko mā toto. Ywy, Ritonōpo Oesēkō oturunō.

OPATIA

Obadias

Ekarotopo

Jerusarē typoreməkase papironio tomo a jeimamyry 586mā po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Mame Etō pōkō esary ikurenae kynexine Juta tō nonory pūto. Izyraeu tō poreməkatoöpypyry eneryke tyya xine tākye toehse toto. Epetōkara takorehmase eya xine. Jerusarē pōkō mōkomory tomatonanohe eya xine. Etō nyrihpyry Juta tomo a popyra tokarose Opatia a: Awānohtorỹko Ritonōpo mana imehnō epetōkara maro, tykase. Mame kure Izyraeu tō rīko Ritonōpo mana; emānōko ropa mā toto, orēpyra exīko ropa.

Sero pape ao

Etō pōkō wānohtoh poko 1-14

Ritonōpo ėmepyry 15-21

¹Sero nase Ritonōpo oturutopōpyry Opatia a Etō tō poko.

Etō tō wānohnōko Ritonōpo mana

Omi arone taropose Ritonōpo a imeimehnō nonory pona, aomiry totase yna a.

Ynara āko mā ynororo:

“Opyrekō tyritoko! Ehmaropa etonase Etō tō maro!”

²Ynara tykase Ritonōpo Etō tomo a:

“Amarokō ahno tomo jamihme pyra oritorỹko ase,
ouno xine pyra exīko imehnō mana, emero.

³Orēpyra oehthōkō poko epyrypāko matose,
yrome osenekunohnōko rokē matose.

Topu eutary tō rānao oesarykō mā repe, ypy tō emory po.
Morara exiryke ynara osenetupuhnōko matose:
‘Yporeməkasaromepyra imehnō mana taro jahtao.’

⁴Tōnuhse awahtao ro piano samo,
omỹkō riryhtao oya xine xirikuato tō rānaka,
otywyhmāko ase moro poe, oporemākapōko ase.

⁵“Omato tō tooehse ahtao koko,
typenetatohkō rokē arōko mā toto.

Uwa epery apoiryhtao ahno a, toiþe rokē akoīpyry nomōko mā toto zoko poko, amoriry tō rānao.

Yrome oenahkapōko oepetōkara mana emero ipunaka.

⁶ Etō tomo, omōkomorykō porehme tomatonanohe; okyryrykō kurākomo, uuru tōkehko tarose owinoino xine.

⁷ Oepekomo a tonekunohse mexiatose, ononorykō poe taropose matose eya xine. Imehnō nonory pōkomo, imaro xine ōmīrykō totapose oya xine etonara oehtohkōme repe, yrome ononorykō typoremākase eya xine.

Oepekō roropa amaro xine tōtuhse aexityamo a osenetupuhnōko mā toto ahno apoitoħ riry poko āpoitoħkōme; ynara āko mā toto opoko xine: 'Etomita tō tuaro pyra exiketōme mā toto!' ” āko.

⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Moro ēmēpyry ae Etō tō tuānohe ahtao ya, tuaro exiketō enahkapōko ase; tuaro ehtoħ onynomopyra exīko ase toto nonory po.

⁹ Soutatu tō Temā po tykytyky āko mā toto enaromŷke toexirykōke; etonaketō Etō po orihnōko mā toto.”

Popyra Etō ehtopōpyry

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo mana Etō tomo a:

“Ākorōkō tyryhmase oya xine, totapase toto roropa oya xine, Jako pakomotyamo. Naeroro tonahkasēme exīko matose, jūme typoremākasēme exīko matose.

¹¹ Jerusarē omōtoħ tytoħkase ahtao epetōkara a, tomōtoħkōme pata pona mōkomo typyne exiketō ematonanohe, oty kara mexiatose.

Mame imeimehnō nonory pōkomo a, imenekatoħ tomase, moro mōkomo kurā apiakatoħme tymōkomorykōme, mokaro sā mexiatose, imaro xine.

¹² “Yrome zae pyra mexiatose ya, tākye awahtao xine ākorōkō Juta tō poremākapory eneryhtao ro oya xine.

Zae pyra mexiatose ātākyemarykō poko awahtao xine mokaro enahkary eneryke oya xine.

Popyra mexiatose ya eunopyryhtao oya xine, mokaro etuarimaryhtao.

¹³ Zae pyra mexiatose ōmomyrykōke Jerusarē pona, typoremākase ypoetory tō ahtao;

zae pyra mexiatose tākye toehse oexirykōke, ypoetory tō poremākapory eneryke oya xine.

Zae pyra mexiatose, typoremākase ypoetory tō ahtao, imōkomorykō tomatonanohe oya xine exiryke.

- ¹⁴ Popyra mexiatose toraximase awahtao xine osema tao epaketō
etapatohme,
popyra mexiatose epaketō tokarose ahtao oya xine epetōkara a.”

Imehnō nonory pōkō wānopyry poko Ritonōpo a

- ¹⁵ Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:
“Ēmepry oehnōko mana, imehnō nonory pōkō emero wānohnōko ase.
Amarokō, etomita tō, tuānohsēme exīko matose onyrihpyrykō
emetakame;
onyrihpyrykō imehnomo a tyrisēme exīko oya xine mana.
¹⁶ Ypoetory tō tuānohse toh nexiase yronomyryme jesary ypy kurā po.
Imehnō nonory pōkō, sero zomye exiketō emero tuānohsēme exīko
roropa toh mana orēpyrahxo.
Tuānohsēme exīko,
mame osenepyra exīko mā toto.”

Orēpyra Izyraeu tō exīko mana

- ¹⁷ “Yrome ypy Xiāo po typynanohsēme exīko mā toto.
Izyraeu tō tynonorykō esēme exīko ropa mā toto ynekarohpyry eya
xine.
¹⁸ Juta tomo Izyraeu tō maro apoto sã exīko mā toto.
Ezau pakomotyã enahkãko mā toto onahpoty tonorē zahkary sã apoto
a;
epara exīko mā toto emero porehme.
Ywy, Ritonōpo oturuno.”
¹⁹ Izyraeu tō, Juta tō nonory po ikurenaēkomo Etō tō poremakãko mā toto.
Emorymã pōkomo pirixteu tō nonory apoīko mā toto tosarykōme. Eparaī
nonory Samaria roropa apoīko Izyraeu tō mana, Kireate apoīko Pējamī tō
mana. ²⁰ Mokaro Izyraeu tō tarose aexityã mya imehnō poetoryme, oehnōko
ropa mā toto Penixia nonory apoitohme pata Sarepeta pona, inikahpozakoxi;
Jerusarē poe tarose aexityã Separate pona Juta tō nonory apoīko mā toto
ikurenae. ²¹ Ritonōpo poetory tō orēpyra exīko, onuhnōko mā toto ypy Xiāo
pona. Moro poe Etō tō esēme exīko mā toto. Mame Ritonōpo Tuisa Konōtome
exīko mana.

JONA

Jonas

Ekarotopo

Sero *Jona*, ekarōko Ritonōpo omipona pyra urutō ehtopōpyry poko. Pata imehxo Niniwe kynexine, axirio tō tuisary esaryme. Izryaeu epetōkara roropa mokaro kynexine. Mame Niniwe pōkomo a Jona tonyohse Ritonōpo a tōmiry kurā ekarose inetarykōme repe. Yrome toytory se pyra Jona nexiase. Otarama toto pyno Ritonōpo exiry tonetupuhse eya, toto onenahkara ekurehnōko. Mame Ritonōpo omipona pyra toehse ynororo, yrome Jona tuānohse Ritonōpo a. Moromeipo aomipona toehse.

Ritonōpo omiry tokarose ahtao eya Niniwe pōkomo a toeramase toto tyrypyrykō winoino. Mame onenahkapopyra Ritonōpo toehse. Sero ekarōko kapu Esēme Ritonōpo ehtoh poko, tuna konōto te, nono te, onokyro tomo te, ahno roropa. Ekarōko roropa sero nono pōkō pyno Ritonōpo ehtoh poko. Kypynanopyrykō se mana. Eraximāko mana ahno ryppyry korokatohme, juteu tō pynanohtohme, juteutōkara roropa.

Sero pape ao

Jona epary Ritonōpo poe 1.1-17

Jona oturutopōpyry Ritonōpo a 2.1-10

Jona otururu Niniwe pōkō netaryme 3.1-10

Niniwe pyno Ritonōpo ehtopōpyry 4.1-11

Jona epatopōpyry Ritonōpo winoino

1 ¹ Morarama ynara tykase Ritonōpo Amitai mūkuru, Jona a:

²— Aimo, atakimako oytotohme pata konōto Niniwe pona moro pōkō zurutohme. Mokaro wānohnōko ase popyra toto ehtoh waro toehse jexiryke, tykase Ritonōpo.

³ Mame Jona tātakimase repe, yrome toepase ynororo Ritonōpo winoino. Ytopyra ynororo toehse pata Niniwe pona. Toytose ynororo Jope pona, tuna konōto ehpikoxi. Moroto wapu tonese eya Expania pona ytokety, ytosasaka nexiase. Toytotoh topehmase eya, tōtyrise wapu aka ynororo toytotohme wapu aōkō maro Expania pona myahxo Ritonōpo winoino repe. “Otarama jenepyra Ritonōpo mana wapu ao jahtao xinukutume exiryke moro ao,” tykase Jona otarama. ⁴ Toytopotose toh repe, yrome okynā pyra tyryrykane konōto tonehpose Ritonōpo a. Pohkane konōto roropa toehse tuna konōto po. Orēpyra pohkane exiryke wapu toehkotyry se toehse. ⁵ Tonaroxitapāse wapu aōkomo. Kui tykase toto: “Yna akorehmako!” tykase toto, kohtāko tyneponāmarykomo a repe. Mame mōkomo typahpitose eya xine, zohzohmehxo wapu ehtohme. Jona rokē nyhnōko nexiase tuenikaroro wapu ao. Tuaro pyra nexiase.

⁶Mame tyhtose wapu tuisary ahtao Jona tonese eya, ynara tykase:

— Oty katoth nyhnōko rokē mah? Owōko ty! Oturuko oneponāmary a, kypynanohtohkōme eya. Otaramē kypyno xine ynororo ahtao kuorihmapopyra xine mana, tykase ynororo Jona a.

⁷Mame ynara tykase wapu poko erohketō oseya rokene:

— Imenekatoh sematone zae pyra exikety menekatohme, zuaro kuehtohkōme, onoky zae pyra ehtoh pokoino serara tyryrykane konōto kypona xine noehno.

Morara tyrise eya xine, mame Jona tymenekase. ⁸Naeroro tōturupose toto eya, ynara tykase toto:

— Kaxiko yna a: onoky rypyry pokoino serara tyryrykane konōto noehno? Oty poko mah taro? Ozeino moehno? Otoko ononory nae? Onokākō oekyry tō nae? tykase toto.

⁹— Ywy ase epereume, tykase Jona. — Ritonōpo eahmaneme ase. Emero Rihpōme ynororo: kapu te, tuna konōto te, nono, enara.

¹⁰Mame tōsekarose Jona toepary poko Ritonōpo, Tosē winoino. Morara kary etaryke tyya xine tōserehse toto wapu aōkomo itamurumehxo. Ynara tykase toto:

— To! Zae pyra mexiase ipunaka! tykase.

¹¹Orēpyrahxo tyryrykane konōto exīko nexiase popyrahxo pohkane roropa exīko nexiase. Naeroro tōturupose wapu poko erohketō Jona a:

— Otara orīko ynanāe tuna konōto mynyhpātohme ropā? tykase toto Jona a.

¹²Ynara tykase Jona:

— Kuematoko zue aka. Tomase jahtao nakuaka mynyhpānōko tyryrykane mana, pohkane tō roropa. Zuaro ase. Yrypyry pokoino serara tyryrykane konōto noehno opona xine.

¹³Aomipona toexirykō se pyra wapu poko erohketomo. Koeh koeh tykapitose toto orēpyra repe, wapu arory se toh nexiase tuna konōto ehpiokxi. Yrome tokurehse toto jamiyhmehxō tyryrykane toehse exiryke. ¹⁴Naeroro tykohtase toto Ritonōpo a opore, ynara tykase toto:

— Ritonōpo yna anaorihmapopyra exiko mose tomase yna a ahtao. Omoro mase Ritonōpo, onyrihpyryme sero tyryrykane konōto. Mose emāko ynanase zue aka aomi poe ro sero tyryrykane mynyhpātohme.

¹⁵Moromeīpo Jona tapoise wapu poko erohketomo a. Nakuaka tomase ynororo eya xine. Mame axī pohkane tymynyhpāse, tyryrykane roropa. ¹⁶Moro eneryke tyya xine Ritonōpo zuno toehse toto. Okyno totapase eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tōmirykō totapose roropa eya xine Ritonōpo netaryme, aomipona toehthōkōme.

¹⁷Mame kanaimo konōto tonyohse Ritonōpo a Jona enahtohme. Mokyro ao oseruao tōmehse ynororo kanaimo wakuru ao.

Jona oturutopōpyry Ritonōpo a

2 ¹Moroto kanaimo wakuru ao tōturuse Jona Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

²“Ritonōpo Jesemy, jetuarimaryhtao kykohmase, kuezukuase roropa.

Zue ao jahtao, aorihtyā esary poe, kui tykase ywy:

- 'Kypynanohko!' ase oya.
 Mame jomiry totase oya.
- ³ Kuemase zue konōto kuaka, tuna konōto kurohtaka.
 Moroto tuna a toworise ywy emero porehme.
 Pohkane jamihme exiketō, okyryry emero toytose jupuhpyry
 epozakuroko.
- ⁴ Jūme tomase tōsekarose ywy owinoino, myame roropa,
 Atapyī kurā onenepyra ropa jehtohme.
- ⁵ Tuna zueme exiryke tumyhkase ywy,
 tynerymase ywy tuna konōto a,
 otyro nakuaōkō jupuhpyry amēnōko nexiase.
- ⁶ Tyhtose ywy ypy tō zopikoxi,
 imep̄y nono pona, moroto omōtoht tapuruse mana jūme.
 Yrome omoro, Ritonōpo Jesemy,
 kypynanopyase orihpyra jehtohme,
- ⁷ Orihsasaka jahtao, wenikehpyra opoko exiase,
 Ritonōpo, oturuase oya,
 mame kuetase Atapyī kurā tao awahtao.
- ⁸ Mokaro tyneponāmarykō xihpyry eahmananomo a
 turumekase omoro Tosēkōme.
- ⁹ Yrome ywy oeahmaryme eremiāko ase.
 Oya ynekarory ekarōko roropa ase.
 Jomihpyry ae ro, kure oriko ase
 Ypynanohneme oexiryke, Ritonōpo, Jesemy."
- ¹⁰ Morarame Ritonōpo omi poe kanaimo tonarutase ropa, Jona tomase eya
 isawā pona tuna konōto ehpiokoxi.

Niniwe po Jona ehtopōpyry

- 3** ¹ Mame tōturuse ropa Ritonōpo Jona a. Ynara tykase ynororo eya:
² — Owōko, oytotohme pata konōto Niniwe pona. Moro pata pōkō
 zuruta jomiry poko, ynekarory oya.
- ³ Naeroro tātakimase Jona, pata Niniwe pona toytotohme Ritonōpo omi
 poe. Niniwe pata zumo kynexine, tupupuru po tyotyoryhtao oseruao ēmepyy
 aropōko pata akuohtohme irānakuroko. ⁴ Moro pata pona toeporehkase Jona.
 Toytotopose ynororo, ynara tykase opore:
 — 40me ēmepyy ise ro, Niniwe pōkō enahkatohme! tykase Jona toto
 netaryme.
- ⁵ Mame morara kary etaryke tyya xine, Ritonōpo tonetupuhse Niniwe
 pōkomo a. Otuhpyra toehse toto toemynyhmarykōke tyrypyrykō poko. Upo,
 kamisa topuxiximā risē tamuruse eya xine, tamuximākomo a te, tuisame
 pyra exiketomo a roropa emero, tyrypyrykō rumekary se toexirykōke
 Ritonōpo neneryme.
- ⁶ Mame Jona omihpyry tarose ahtao Niniwe tuisary a towōse ynororo tuisa
 apō poe, tupō kurā touse eya, upo kamisa topuxiximā risē tamuruse eya,
 oruno htaka typorohse ynororo sekese pyra toehtoh enepotohme Ritonōpo a.
- ⁷ Tōmiry taropose roropa eya pata Niniwe pōkō netaryme: "Ynara tyripōko
 ase, otuisarykomo, jakorehmananō maro: Otuhpyra ehtoko, emero porehme.

Tuna onēpyra ehtoko roropa amarokomo. Morararo oekykō roropa pui tomo, kaneru tomo emero anautuhmara ehtoko, tuna onēpopyra ehtoko roropa, enara. ⁸Upo amurutoko kamisa topuxiximā risē rokene, oekykō roropa! Mame oturutoko yronymyyme Ritonōpo a te, zae pyra oehtohkō irumekatoko oorypyrykō roropa. ⁹Otarame Ritonōpo nupunato kuenetoryōko ropa mana. Otaramē kyzehno xine exikehnōko mana. Morarahtao kuenahkapopyra xine exīko roropa mana,” tykase tuisa.

¹⁰Mame tyrypyrykō turumekase Niniwe pōkomo a. Moro eneryke tyya, ynara tykase Ritonōpo ipoko xine: “Toto onenahkapopyra ase tyrypyrykō poko pyra toehse toto exiryke.” Naeroro Niniwe pōkō onuānohpyra toehse Ritonōpo.

Tohne Jona ehtopōpyry

4 ¹Niniwe pōkō typynanohse Ritonōpo a exiryke tākye pyra toehse Jona, tohne toehse roropa ynororo.

²Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo, Jesemy, zuaro exiase ynonory poe oehpyra ro jahtao, serara exiry enetuputyase, imehnō pyno oexiry waro exiase. Morara exiryke jepary se exiase Expania pona! Kure oexiry waro exiase, axī pyra iirypyrymākō wānohnōko mase. Penekehpyra mase te, tyrypyrykō rumekary se ropa ahno ahtao axī ityoromāko mase, toto onuānohpyra ekurehnōko mase. ³Naeroro ajohpāme sā kuorihmapoko, kurehxo ya joorikyry mana, isene jehtoh kure hkopyra mana, tykase Jona.

⁴Ynara tykase Ritonōpo eya:

— Otara toehse oya? Oty pokoino zehno mexino? tykase Ritonōpo.

⁵Mame tutūtase Jona pata poe xixi tūtatoh wino. Moroto typorohse ynororo. Moromeīpo tapyi pitiko tyrise eya porohtohme jerutumā zopino, xixi jetuhxo exiryke. Eraximāko nexiase, enetohme, otara Niniwe exiry.

⁶Mame otyro tahtanohtose Ritonōpo a Jona epoehme samo, jerutume pohto ehtohme, jetuhkopyra xixi ehtohme. Tākye toehse Jona moro otyro pokoino.

⁷Yrome yrokokoro pakeimo, otyro mity tonahse oruko a, Ritonōpo omi poe. Otyro toorihse roropa. ⁸Imeīpo tōnuhse xixi ahtao tyryrykane tonehtose Ritonōpo a, axitunety, xixi tūtatoh wino. Tapotūkehse sā Jona nexiase axitū xixi exiryke zupuhpyry pona. Naeroro tohne toexiryke toorikyry se toehse Jona nexiase. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

— Ajohpāme sā joorikyry sehxo hano. Popyra ya serara jehtoh nase.

⁹Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

— Aimo, zae oya yzehno oehtoh otyro orihtopōpyry pokoino? tykase.

— Ÿ, tykase Jona, zae ro ase, tohne jahtao. Tyekitapāse jexiryke joorikyry se ase! tykase.

¹⁰Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

— Moro otyro axī tahtase toiro kohmamary ae. Yrokokoro osenepyra toehse ropa. Ipoko erohpyra mexiase, anahtanohtopyra mexiase. Yrome nupunato moro otyro eneryke oya, emynyhmāko mase ipoko. ¹¹Moro motye kuhse zae ro ase Niniwe pōkō poko toenupunase jahtao. Moro tao poeto tō rokē ahtao, 120 miu motye nae nase zae ehtoh waro pyra ro exiketomo, eky tō roropa tuhke nae, tykase Ritonōpo Jona a.

MIKEJA

Miquéias

Ekarotopo

Mikeja urutōme kynexine Izaja isene ahtao. Tonuruse ynororo pata pitiko po Juta nonory po ikurenae. Juta tō tonese eya iirypyryme, Izyraeu tō samo. Naeroro Juta tō wānopyry poko Ritonōpo a Izyraeu tō wānohtopōpyry saaro torētyke nexiase. Yrome kure Ritonōpo mana; typoetory tō wānohnōko repe, yrome toto rypyry korokāko roropa mana.

Ekarōko: kure rokē exīko Tuisame Ritonōpo ahtao (Mikeja 4.1-4). Imeīpo tuisa konōto enurūko Tawī paryme, Perē po. Osepeme ehtoh sero nono po enehnōko mana (Mikeja 5.2-4). Oty se Ritonōpo nae typoetory tomo a? Ynara se mā ynororo kyya xine: zae ehtoh riry poko, imehnō pyno kuehtohkomo yronymyryme te, tomeseke sā Kuesēkō omiry omipona kuehtohkomo, enara (Mikeja 6.8).

Sero pape ao

Izyraeu tō wānopyry poko 1.1—3.12

Toto pyanopyry poko 4.1—5.15

Kure ehtoh eraximary poko 6.1—7.20

1 ¹Sero nase Ritonōpo omiryryme, inekarohpyry Mikeja a, Moresete pono. Senohne enepotoh tonō tonese Mikeja a pata Samaria pōkō poko, Jerusarē pōkō poko roropa, tuisame Jotāo ahtao te, Akaze ahtao te, Ezekia ahtao roropa Juta tō nonory po.

Samaria wānohtopo

² Etatoko ke, ahno tō emero;

otato ehtoko, sero nono pōkō porehme!

Ritonōpo Imehxo Exikety ohxirotorŷko mana.

Etatoko ke! Tytapyī tae kapu ae oturūko mana.

³ Oehnōko Ritonōpo mana tosary kurā poe;

Yhtōko mana toytotohme ypy tō emory tō poro.

⁴ Mame ipupuru tō zopino ypy tō tunatāko mā kehko;

moronapu sā mā kehko apoto htao;

sarakame ytōko mā jakanahmā pona tuna sararakaneme samo.

⁵ Morohne emero exīko mana Izyraeu tō iirypyryryme toehse exiryke. Ritonōpo omiry omipona pyra toehse toh nexiase. Onoky pokoino aomiry omipona pyra toehse Izyraeu tō nae? Samaria pōkō pokoino! Onokākō pokoino tyneponāmary eahmatoh tonō tyrise Juta tō nonory po? Jerusarē pōkō pokoino! ⁶Morara exiryke ynara āko Ritonōpo mana:

— Pata Samaria ripōko ase ipapyhpyryme ona po; tupito sā tyripōko ase, uwa zoko tō arykatoh esaryme. Topu tō pata ritoh tonō, emāko ase ypy myhtokoxi jakanahmā pona, mame Samaria tapyi tō apō tō osenēko mā kehko. ⁷Mokaro neponāmary emero tytohkāsēme exīko mā kehko. Mōkomo kurā emero ahno nekarohpyry, nohpo ehepyryme oneponāmarykō tapyi tao tyahkasēme exīko mana, oneponāmarykō emero tumuhxihmasēme exīko mā kehko, typahsēme rokene. Moro mōkomo, topekahse Samaria pōkomo a tineru ke, nohpo tō ehepyry ke. Naeroro seromaroro morohne tarosēme exīko epetōkara a imehnō poko exiketomo a ekarotohme, imep̄y neponāmary eahmatoh tao.

Epetōkara ameke pyra toehse Jerusarē poko

⁸Morara exiryke ihnamōko ase, xitāko, kui āko ase sam karyke. Jemynyhmaryme tysapatuke pyra ytoytōko ase tupoke pyra roropa. Ho ho āko ase kaikuxi samo. Kui kui āko ase awexituruze sā roropa. ⁹Ynara exiryke, Samaria pōkō apurotopōpyrykō ekurākasaromepyra mana. Juta tō enahkatoh oehsasaka roropa mana. Toto enahkatoh toeporehkase pata Jerusarē omōtoho pona, wekyry tō esaka.

¹⁰Kuepekōkara onurupyra ehtoko Kate po kyporemākatopōpyrykō poko. Xitara ehtoko. Pete-Reafara pōkomo, epukatoko nono pona ihnamoryme typynanohneke pyra oexirykōke. ¹¹Pata Sapia pōkomo, ytotoko tupoke pyra oporemākananō namoto tōme, ehxirōko matose. Zaanā pōkomo, tūtara ehtoko apatarykō poe. Pete-Eseu pōkō xitary etaryhtao oya xine, zuaro exīko matose, ākorehmasaromepyra mā toto. ¹²Takorehmarykō eraximāko Marote pōkō mā repe, popyra ehtoh tonehpose Ritonōpo a exiryke Jerusarē pona. ¹³Rakixi pōkomo, kawaru tō imyhtoko kahu tō pokona oepatohkōme! Awānohtohkō oehsasaka mana. Amarokomo a Izyraeu tō typoenohse iirypyrykō poko, moro ke Jerusarē pōkō tarose oya xine tyrypyrykō poko toto ehtohme. ¹⁴Naeroro seromaroro Juta pōkomo, osekazumatoko pata Moresete-Kate pōkomo a. Pata Akazipe pōkō ahno apoitohme sā exīko mā toto Izyraeu tuisary tomo a.

¹⁵Ynara āko Ritonōpo mana:

— Pata Maresa pōkō ekarōko ase epetōkara a, apatarykō poremākāko mā toto. Izyraeu tō tuisary ytōko mā toto otonēse eutary Aturā aka. ¹⁶Juta pōkomo oūsetykō isahkatoko opoenō hnamoryme, toto pyno oexirykōke. Merehkusasame ehtoko kurumu samo, opoenō tarosēme exīko exiryke owinoino xine oepetōkara esaka, toto namotome ehtohme.

Tymōkomokākara enekunohnanō wānohtopo

2 ¹Popyra ehtoh oehnōko mana! Owōpyra ro tarōkō ahtao osenetupuhnōko mā toto imehnō rohmanohpory poko, toto ryhmary poko, enara! Mame tōmehse ahtao owōnōko mā toto, typenetatohkō rīko mā toto tyryry waro toexirykōke. ²Imep̄y tapyi poko penetaryhtao, imep̄y nonory poko roropa, moro apoiko mā toto. Imehnō ryhmāko mā toto, imōkomory apoiko jekyry tō zuno pyra toexirykōke. ³Morara exiryke ynara āko Ritonōpo mana:

— Popyra ehtoh enehpōko ase opona xine, epara exīko matose. Etuarimāko matose, morarama epyrypara exīko matose oytorykohtao. ⁴Moro ėmep̄yry

toehse ahtao oturūko imehnō mana opoko xine, eremiāko roropa mā toto opoko xine toemynyhmarykōme. Ynara āko mā toto:

“Tonahkasēme sytatose myhene!

Kynonorykō tapiakase Ritonōpo a.

Kuesarykō tupuxihkase eya, ekarotohme kuepekōkara a,
kyporemākananōkomo a.”

⁵Naeroro, imeīpo, nono tokarose ropa ahtao Ritonōpo poetory tomo a, nono anapoīpyra exīko matose oesarykōme.

⁶Mame ynara tykase ahno ya:

— Epo hnae! Morara kara exiko! Popyra ehtoh oehsaromepyra mana kypona xine. Ritonōpo kyporemākapopyra xine mana. ⁷Popyra ehtoh enehpōko Ritonōpo nae Izyraeu tō wānohtohme? Tohne toehse Ritonōpo nae? Kyzehno xine aexiryke moro rīko nahe?

Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ajohpe pyra, jomiry kure ehtoh enehnōko mana zae ehtoh poko exiketomo a. ⁸Yrome amarokomo, jepetōkara sā, osetapāko matose ypoetory tō maro. Orutua kō oehnōko ropa mā toto etonatoh poe, ynara osenetupuhnōko mā toto: “Ohkato, towomase ynanase, typynanohse,” āko mā toto, yrome moroto matose toto eraximāko zupōkō ematonanohtohme.

⁹Ypoetory tō nohpo tō aropōko matose tytapykō kurā tae, ipoenō wino kure ehtoh ematonanohnōko matose jūme, kure toto riry se jehtopōpyry.

¹⁰Ytotoko taroino! Taro osewomara exīko matose, oseremara exīko matose osepeme exiketō maro. Taro tuhke ajohpe exiketō nae mana, popyra ehtoh poko exiketomo. Toto wānohtohme tarōkō enahkapōko Ritonōpo mana.

¹¹Ynara se mā toto urutōme: omi ajohpe ekaroneme onekunohtōme, ynara kaneme: “Eukuru jehnahpyry itamurume nae exīko matose,” kane se mā toto.

Typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana

¹²Ynara āko Ritonōpo Izyraeu tomo a:

— Amarokō emero Izyraeu tō akoīpyry oximōme enehpōko ase, oenehtorīko ropa ase ynekarohpyry pona oesarykōme, kaneru tō pyno exikety toky tō arory sā ona poro te, toto enepyyry ropa ewomatoh taka ropa. Morarama apatarykō pehme exīko ropa mana ahno ke; panaikato exīko ropa toytotorykō poko.

¹³Osema rīko Ritonōpo mana typoetory tō tūtatohme pata tō omōtoh ae tamoreme xine toytotohme. Tuisa konōtome Ritonōpo ytōko osemazuhme; ahno emero ekahmāko mā toto.

Izyraeu tō tuisary tō popyra ehtoh poko

3 ¹Etatoko ke, Izyraeu tō tuisary tomo tamuximākō roropa! Zae ehtoh riry waro pyra hmatou? ²Kure ehtoh se pyra matose, popyra ehtoh sehxo matose. Ypoetory tō pikāko matose, ipūkō oūko matose jehpyry po ino. ³Ypoetory tō ōnōko matose: toto pikāko matose, toto zehpyry tahkāko matose, ipūkō sahsahkāko matose pisarara, tōsē samo ahnotohme. ⁴Ēmepyyry oehnōko mana, Ritonōpo kohmāko matose ākorehmatohkōme repe, yrome onetara exīko mana; ōmirykō onetara exīko mana popyra ehtoh poko toehse oexirykōke.

⁵Ypoetory tō enekunohnōko urutō kō, ajohpe exiketō mana. Ahno a tytineru ekaroryhtaō eya xine: “Osetapatoh oehpyra exīko mana,” āko mā toto, yrome tineru onekaropyra ahno ahtaō eya xine, enaroximāko mā toto. “Osetapatoh oehnōko mana,” āko. Ynara āko Ritonōpo mokaro urutō komo a:

⁶— Enepotoh myakāme ikohmamyry rokē enēko matose, enetupuhpotoh myakāme xinukutume rokē exīko oya xine mana. Kohmānōko oya xine mana urutō kō ajohpe exiketomo. Saereme ahtaō saereme pyra exīko oya xine mana. ⁷Imēpo ehtoh enetupuhnanō ehxirōko mā toto. Ezuhtoh anapoipyra exīko mā toto Ritonōpo poe. Morara exiryke typoremāse sã exīko mā toto, ihxip̄yke exīko.

⁸Yrome tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo Zuzenu ya mana, zae ehtoh se jehtoh roropa, orēpyra jehtoh ekarōko roropa mana zae pyra Izyraeu tō ehtoh ekarotohme popyra, iirypyrykō ekarotohme popyra roropa. ⁹Etatoko ke Izyraeu tō tamuximākomo, tuisa tō roropa! Zae ehtoh se pyra matose ipunaka, zae ehtoh tyromāko matose zae pyra ehtohme. ¹⁰Pata Jerusarē, Ritonōpo patary kurā rīko sã matose apō po, zae pyra ehtoh po, imehnō etapatoh po roropa, enara. ¹¹Jerusarē tuisary tō tineru apoīko mā toto tokarose ahtaō eya xine zae pyra exiketomo a zae ehtoh tyromatohme, oturuketō ahno a epehmapōko mā toto Ritonōpo Omihpyry poko amorepatamitume, urutō kō ahno a epehmapōko mā toto imeipo ehtoh ekarotohme. Yrome moro sã toto ahtaō ro: “Ritonōpo yna akorehmāko mana,” āko mā toto. “Popyra ehtoh onenehpopyra Ritonōpo mana kymaro xine aexiryke,” āko.

¹²Morara exiryke opokoino xine Jerusarē tumuhxihmasēme exīko mana, topu tō rokene, ypy Xiāo po takorokasēme exīko tupito samo, Ritonōpo Tapyī Kurā esahpyry itume exīko mana.

Osetapara exīko Tuisame Ritonōpo ahtaō

(Izaja 2.2-4)

4 ¹Imēpo moro ypy, Ritonōpo Tapyī esary imehnō ypy tō motye kaehxo exīko mana, emero porehme. Mame morotona ytōko ahno tō mana, imehnō nonory pōkomo, imehnō nonory poe emero porehme.

²Ynara āko mā toto:

“Ehmaropa onuhse ypy pona Ritonōpo esary pona, Ritonōpo Tapyī taka, Izyraeu tō Esemy a.

Kuamorepator̄yko mana zae ehtoh poko kuehtohkōme;

Inyripohpyry omipona exīko sytatose.

Ynara exiryke, Kuamorepatohkō Ritonōpo poko Jerusarē poe oehnōko mana;

ypy Xiāo poe typoetory tō netaryme oturūko mana.”

³Emero nonory pōkō apiakaneme exīko Ritonōpo mana.

Atae pyra ahno ahtaō, imoihmākomo moe toto ahtaō roropa zae ehtoh ekarōko mā ynororo eya xine.

Mame ahno etapatoh tyromāko mā toto tupito nonory ahkatoh ke, tywaratā tō myakamāko mā toto, tiriiku sahkatoh ke.

Moromeipo jūme osetapara exīko imehnō nonory pōkō mana.

Osetapatoh pyre onyripyra ropa exiko mā toto.

- ⁴ Enaromyra exiko mā toto emero, towomase toexirykōke;
oseremāko mā toto torētyke pyra
wikeira zopino jerutumā po, uwa zoko zopino roropa jerutumā po.
Moro omi totapose Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a.

- ⁵ Imehnō nonory pōkō tyneponāmarykō eahmāko mā toto,
aomipona roropa mā toto;
yrome kymarokomo a Ritonōpo Kuesēkōme mana.
Ynororo eahmāko sytatose,
aomipona exikehpyra sytatose, jūme.

Typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana

- ⁶ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Imeīpo, etuarimaketō enehnōko ase oximōme, emero tuānohse aexityā ya, taropose toto ahtao ya tynonorykō poe. ⁷Imeimehnō nonory tō poe, moe exiketō poe, isene ro exiketō emero enehnōko ropa ase ahno orēpyra exiketye toto ehtohme. Ywy Ritonōpo tuisame exiko ase ypy Xiāo po. Mame moromeīpo ypoetorye exiko ropa mā toto, jūme. ⁸Mame pata Jerusarē po, Ritonōpo, kaneru tō esē sā typoetory tō pynanohnōko mana. Mame pata imehxo exiko ropa mana, tuisa konōto esarye pata Jerusarē po.

⁹Jerusarē, oty katohme xitāko mah nohpo samo aenururuhtao jetū toehse ahtao? Tutuisake pyra toehse matou? Tamorepaneke pyra roropa hmatou?

¹⁰Jerusarē, sam kahtoko, kui kahtoko nohpo samo aenururuhtao jetū toehse ahtao; apatary pōkō tūtāko mā toto ona po ehtohme. Imeīpo ytōko mā toto Papironia pona. Yrome moroto opynanohtorŷko Ritonōpo mana oepetōkara winoino.

¹¹Tuhkākō, imeimehnō nonory pōkō tōximōse mā toto etonatohme amaro xine, Jerusarē pōkomo. Ynara āko mā toto: “Kure exiry Jerusarē tonahkase ahtao, nuriame tyripose ahtao roropa.” ¹²Yrome Ritonōpo osenetupuhtoh waro pyra mā toto. Inyiriy waro pyra roropa mā toto. Tykohmase mā toto eya toto wānohtohme, tiriiku sā oximōme tyrise ahtao apotohme apiakatohme ipihpyry maro pyra ehtohme.

- ¹³Ynara āko Ritonōpo mana:

— Jerusarē pōkomo, owōtoko oepetōkara wānohtohme! Jamihme oritorŷko ase pui orutua samo kurimene risē tyretyke, metau risē ipupuru tomo. Ahno tuhkākō poremakāko matose. Inapoityā kurā imehnō etaparyke eya xine, moro enehnōko matose onekarorykōme ya, Ritonōpo sero nono Esemu.

5 ¹Jerusarē pōkomo, osoutatu tō ikohmatoko! Kypatarykō apurūko epetōkara mana. Izyraeu tō tuisary etapary se exiko mā toto!

Tuisa enehpōko Ritonōpo mana Izyraeu tō Esēme

- ²Ynara āko Ritonōpo mana:

— Perē-Epyrata, pata pitiko mase Juta patary tō rānao, yrome owino Izyraeu tō tuisary enehpōko ase, moino ro exiketye mā ynororo, apitorymā poe.

³Epetōkara a Izyraeu tō ekarōko Ritonōpo mana, toto poremakāko mā toto nohpo mūkuru enurutohto; mokyro nohpo enurūko mana. Mame Izyraeu

tō imeimehnō nonory po imehnō namotome aexityä oehnōko ropa mā toto tyekyry tomo a, Ritonōpo nekarohpyry pona. ⁴Mokyro tuisa oehnōko mana typoetory tō pynanohtohme, kaneru pynanohne samo, Ritonōpo jamitunuru ke. Imehxo exīko mana Ritonōpo Izyraeu tō Esē omi poe. Ipoetory tō towomasēme exīko mana, tuisa jamihme exiryke mya nono etyhpory pona.

⁵Osetapara ehtoh enehnōko mana.

Axirio tō oepryryhtao kyononorykō pona, soutatu tapyī tō jamihmākō taka aomomyryhtao eya xine, kutuisarykō imehxo exiketō aropōko sytatose etonatohme imaro xine. ⁶Mokaro ytōko mā toto Ninirote nonory pona, axirio tō nonory pona iporemākatohme. Moro sā axirio tō toehse ahtao osetapase kymaro xine, kypynanohtorykō kutuisarykō mana.

⁷Mame Izyraeu tō isene ro exiketō konopo sā exiko mā toto imehnomo a, Ritonōpo nenehpohpyry samo nono pona otyro ehxikatohme. Ritonōpo eraximāko mā toto takorehmatohkōme, ahno oneraximara exiko mā toto. ⁸Mokaro Izyraeu tō isene ro exiketō imehnō ahno tō rānao reāo sā exīko mā toto onokyro tō rānao, reāo wātasenā sā roropa exīko mā toto kaneru tō esekaryhtao, toto apoīko, toto ryhmāko, toto onypynanohsaromepyra imehnō exīko mana. ⁹Moro sā topetōkara poremākāko Izyraeu tō mana, toto etapāko mana emero porehme.

¹⁰Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tō Izyraeu tomo a:

— Moro ėmepryry toehse ahtao oekykō kawaru tō enahkapōko ase, kahu tō etonatoht tonō enahkapōko ase roropa. ¹¹Apatarykō enahkapōko ase. Tapyī tō jamihme exiketō enahkāko ase. ¹²Imeīpo ehtoh ekaronanō enahkapōko ase, pyaxi tō roropa. Pyaxi pyra exīko mana amaro xine. ¹³Oneponāmarykō enahkapōko ase, Paau kyryry tō xikihme exiketō roropa. Jumāme onyrytyā oneahmara ropa exīko matose.

¹⁴Oneponāmarykō Asera kyryry tō, xikihme exiketō emāko ase, apatarykō roropa enahkapōko ase. ¹⁵Jomiry omipona pyra exiketō, emero nono pōkō wānohnōko ase toto zehno jexiryke, orēpyra jexiryke.

Izyraeu tō apiakatopōpyry Ritonōpo a

6 ¹Etatoko ke Izyraeu tō hxirotōh Ritonōpo a!
Owōko, Ritonōpo, mokaro hxirotōhme;
ypy tomo te, somohmākō roropa ōmiry etāko mā kehko.

²Etatoko ke, ypy tomo, sero nono apō tō jamihmākomo,
Izyraeu tō hxirotōh Ritonōpo a.
Typoetory tō, Izyraeu tō hxirotōh ekarōko mana;
ekaropōko mana zae ehtoh waro ehtohme.

³Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ypoetory tomo, oty tyrise ya azahkuru? Ynyripohpyry oya xine, moro poko tymotyēkase ywy? Kuezuhtoko! ⁴Kuenepyatose Ejitu poe, kypynanopyatose imehnō namotome awahtao xine. Moeze tō aropoase, Arāo maro, Miriā maro roropa aarotohkōme ona tonorē kuroko. ⁵Ypoetory tomo, wenikehpyra ehtoko Parake, Moape tuisary osenetupuhtoh poko oritohkōme te, Paraō, Peoa mūkuru ezuhtopōpyry poko roropa eya. Wenikehpyra ehtoko emero ehtopōpyry poko jakanahmā Akaxia tō poe oytotopōpyrykō poko mya oeporehkatopōpyrykō pona pata Kiukau pona. Wenikehpyra ehtoko oepetōkara poremākatopōpyry poko ya opynanohtohkōme.

Oty Ritonôpo zamaro nae?

⁶Oty arôko ha Ritonôpo a eahmatohme? Oty ekarôko ha Ritonôpo Imehxo Exikety a? Pui mûkuru tō kurā enehnōko ha jahkatohme ynekaroryme eya? ⁷Ritonôpo zamaro exîko ha miu motye kaneru tō zahkaryhtao ya ynekaroryme eya? ¹⁰miume iporiry tō pehme azeite maro? Umûkuru osemazupu ekarôko ha jahkatohme ynekaroryme, yyrypyry tō epehmatohme, popyra jehtopôpyry korokapotohme?

⁸Arypyra, zae ehtoh poko tokarose Ritonôpo a kyaa xine. Ynara se mā ynororo kyaa xine: zae ehtoh riry poko te, imehnō pyno kuehtohkomo yronomyryme te, tomeseke sã Kuesêkō jamitunuru ke aomipona kuehtohkōme.

⁹Ritonôpo oturûko mana Jerusarê pōkomo a. Etatoko ke! Tomeseke sã aomiry etananō tuaro exiketōme mā toto. Ynara âko mana:

— Otato ehtoko tuānohse awahtao xine, Kuenetupuhtoko roropa! ¹⁰Popyra ehtoh poko exiketō tapyi tao mōkomo kurā nae tineru roropa tapoise eya xine imehnō enekunohtopôpyry poko. Ikuhtoh zae pyra ehtoh ke erohnōko mā toto imehnō enekunohtohme. Moro se pyra ase ipunaka. ¹¹Oorypyrykō onykorokasaromepyra ase zae pyra ikuhtoh poko awahtao xine ajohpe omoxinety kuhtoh ke imehnō enekunopyryhtao oya xine. ¹²Jerusarê po, tymōkomokamo imehnō enekunohnōko mā toto tineru apoitohme, ajohpe roropa matose emero porehme. ¹³Morara exiryke awānohtorÿko ase; oorypyrykō pokoino oenahkatorÿko ase. ¹⁴Otuhnōko matose repe yrome tuesapare exipyra matose; omise ro exîko matose. Tineru apoiko matose ikurâkatohme, tymōkomoke oehtohme repe. Yrome onukurâkasaromepyra exîko matose; pitiko ikurâkaryhtao oya xine, moro enahkapōko ase ôsetaparykohtao. ¹⁵Otyro arykâko matose yrome tonahsê anapoipyra exîko matose. Azeitona tō akurihmōko matose azeite ritohme repe, yrome epopara ike ekurehnōko matose. Uwa tō amuhnōko matose eukuru ritohme, yrome onëpyra ekurehnōko matose. ¹⁶Morohne exîko emero tuisa Oniri tō popyra ehtoh typoenohse oya xine exiryke, imûkuru tuisa Akape maro. Mokaro nyripotoh tyrise roropa oya xine. Naeroro Jerusarê enahkâko ase. Jerusarê pōkō poihtōko mā toto. Amarokō zurōko mā toto ahno tomo, emero porehme.

Iirypyryme Izyraeu tō ehtoh poko

7 ¹Popyra ehtoh toehse ya ipunaka, myhene! Omise exikety sã ase, otyro epery zupîko repe, tapoikehse ahtao. Fiku pyra mana wikeira po, uwa epery pyra mana uwa zoko poko. Arypyra ipunaka emero toehseho exiketō tytyhkase exiryke. ²Taro Izyraeu tō nonory po zae exikety pyra mana ipunaka, Ritonôpo omipona exikety pyra mana. Imehnō etapary se mā toto emero; imehnō êmary kuhnoōko mā toto âpuruhpyry taka. ³Torênase mā toto, emero, popyra ehtoh riry poko. Tuisa tomo, juize tō roropa tineru apoiko mā toto zae pyra exiketō nekarohpyry. Tamuximākō, jamihme exiketō typenetatohkō popyra ekarôko mā toto. Oximaro popyra ehtoh rîko mā toto. ⁴Zae ehtoh kukuruhtao eya xine, ajohpe pyra ehtoh kukuruhtao omoxino sã rokê mā toto, popyra ro mā toto. Yrome êmepyry oehnōko mana, awānohtorÿko Ritonôpo mana, enenanō nekarohpyry ae ro, urutō

kõ omihpyry ae ro. Moro ãmepyry toehse ahtao otupiko mã toto emero porehme.

⁵Osewomapopyra ehtoko oepe tomo a. Osenekunohpopyra exiko amaro ytoytokety a. Tomeseke exiko õtururu poko opyty a. ⁶Tumy htomãko imükuru mana, tyse omipona pyra õxiry tõ mana. Tymerenoty maro atapoiko ipary ã mana. Osepeme pyra exiko oxiekyry tõ mana; oxiehno exiko mã toto yronymyryme.

⁷Yrome ywy, Ritonõpo Jesemy eraximãko ase. Ypynanohnõko mana; moro enetupuhnõko ase yronymyryme. Jomiry etãko roropa mana.

Typoetory tõ pynanohnõko Ritonõpo mana

⁸Epetõkara, yna oneunohpyra ehtoko! Ajohpe pyra, toepukase ynanexiase, yrome owõnõko ropa ynanase. Seromaroro tykohmãse yna zomye, yrome ezurume Ritonõpo saereh kamexipõko ropa mana yna pona.

⁹Iirypyryme toehse sytatoose Ritonõpo neneryme. Naeroro seromaroro kuãnohtohkõ eanahtõko sytatoose. Yrome kuapiakatorõko mana. Zae ehtoh riko mana. Saereme ehtoh taka kuarotorõko mana. Mame typynanohsẽme exiko sytatoose. ¹⁰Moro eneryhtao kuepetõkara a, ehxirõko mã toto, ynara tykase toto exiryke: “Otoko hnae Ritonõpo Oesõkomo?” Seromaroro toto poremakatoh enõko sytatoose, tytütumase toto ahtao ikurepato samo osema tao.

¹¹Jerusarẽ põkomo, ãmepyry oehnõko mana pata apuru tõ ritohme ropa te, myahme sã nono etyhymatohme ropa. ¹²Moro ãmepyry toehse ahtao kuekyry tõ oehnõko ropa mã toto Jerusarẽ pona. Axiria nonory poe oehnõko ropa mã toto te, Ejitu nonory poe te, tuna Eupyrati poe roropa. Tuna konõto tõ poe oehnõko mã toto, ypy tõ poe roropa. ¹³Yrome sero nono emero ona tonorẽme exiko mana, moro põkõ iirypyryme exiryke.

Oturutoh Ritonõpo a

¹⁴Ritonõpo yna Esemy, yna pyno exiko kaneru pyno exikety samo, oekyme sã, kaneru tõ sã yna exiryke. Toiroro sã ynanase itu htao tapuruse samo nono kurã ke, otyro zamaro exikety ke. Onyrihpyry sã pake, yna aroko seromaroro onahpoty kurã pona Pasã po, Kireate po roropa. ¹⁵Ajamtunuru enepoko yna a onyrihpyry sã yna enepyrhtaot oya Ejitu poe. ¹⁶Moro eneryke imehnõ nonory põkomo a, jamihmãkomo a, ehxirõko mã toto. Imehnõ ahno tõ enaromõke exiko, tytarykõ apurũko mã toto, typanarykõ apurũko roropa mã toto. ¹⁷Esryhmãko mã toto nono po okoi tõ samo, onokyro tõ samo nono poro sararahme ytõko. Tykytyky ãko enaromõke tütãko mã toto tosarykõ jamihmãkõ poe, oehnõko ropa mã toto, enaromõke, Ritonõpo Kuesõkomo a.

¹⁸Ritonõpo, imepõ ritõ pyra mana asã exikety. Opoetory tõ akoipyry isene ro exiketõ rypyry tõ korokãko mase. Zehno exikehnõko mase, jũme yna pyno oehtoh enepõko mase yna a. ¹⁹Yna pynanohnõko ropa mase; popyra yna ehtoh enahkapõko mase, yna rypyry tõ pahnõko mase zue aka tuna konõto kuaka. ²⁰Õmihpyry ae, pake yna tamuru tõ netaryme, anamonohpyra mase yna pyno oehtoh poko, Aparão pakomotyamo, Jako pakomotyã roropa.

NAUM

Naum

Ekarotopo

Naum urutōme kynexine isene ro Apakuke ahtao Sowonia roropa. Sero ao Naum ekarōko pata Niniwe poremākatoh poko. Pata imehxo Niniwe kynexine, Axiria nonory esē esaryme. 150me jeimamyry ae imeimehnō nonory pōkō esēme Axiria kynexine. Mame 612mā po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao, Niniwe typoremākase papironio tomo a. Moro poko, axirio tō wānohtopōpyry Ritonōpo a, tonetupuhse Naum a, Izyraeu tō tyyryhmase eya xine exiryke pitiko rokē pyra. Orēpyra sā Naum tōturuse Niniwe poremākatoh poko.

Sero pape ao

Niniwe pōkō apiakary poko *1.1-15*

Pata Niniwe poremākatopo *2.1—3.19*

Naum nymerohpyry Niniwe tō poko

1 ¹ Sero mā Ritonōpo omihpyry Niniwe tō poko, enepotoh tokarose ahtao Naum a, pata Euko pono a.

Tohne Ritonōpo ehtoh Niniwe pōkō poko

² Ritonōpo Kuesēkō toiro mana,
imehnō ritō panō se pyra mana ipunaka.
Topetōkara wānohnōko mana, toto zehno toexiryke.
Topetōkara epehmāko Ritonōpo mana,
tohne tahtao toto wānohnōko mana.

³ Inehmŷke pyra Ritonōpo mana,
axī pyra tohne exīko,
yrome jamihme mana,
popyra exiketō enēko mana,
toto wānopyry eya ekurehpyra mana.

Tyryrykane konōto maro ytoytōko mana,
tyryrykane jamihmākomō;
akurū putoh kane sā mana tanŷse ipupuru a.

⁴ Tuna konōto mynyhpākapōko Ritonōpo mana, anorŷko mana.
Tuna tō apaikapōko Ritonōpo mana.
Onahpoty ona Pasā po te, pyy Karameru po roropa orihnōko mana,

ekuru tō ypy Ripano po aremānōko kehko.

- ⁵ Ritonōpo ēpataka, ypy tō tykytyky āko mana,
somohmā tō atakuhmōko mā kehko.

Oseneporyhtao nono tykytyky āko,
ipōkō emero nono pona epukāko mana.

- ⁶ Zehno Ritonōpo ahtao xikihme ēpataka
ehsaromepyra mā toto, isene ro ehsaromepyra sytatose emero.
Zehno aexiry kuānōko mana iporiry sā apotoimo, ēpataka topu tō
ehmōko rokene.

- ⁷ Kure Ritonōpo Kuesēkō mana.

Popyra ehtoh toehse ahtao,
typoetory tō pynanohnōko mana.

Mokaro pyno exīko mana tupise ahtao eya xine osewomapotohme.

- ⁸ Tuna zueme ehtoh samo topetōkara enahkāko mana.
Tyzehno exiketō enyohnōko mana aorihtyā esaka.

Ritonōpo toto zehno ehtopo

- ⁹ Oty poko osenetupuhnōko matou
tyritohme Ritonōpo a, iporemākatohme?

Morohne enahkapōko mana porehme.

Ritonōpo epetōkara owōpyra ropa mā toto!

- ¹⁰ Omoxino tō emuhxihmase sā kaetoko,
onahpoty sā toorihse ahtao,
amarokō porehme tonahkasēme exīko matose!

¹¹ Pata Niniwe poe orutua tooehse popyra ehtoh riry se exikety, etonato
se mokyro mana Ritonōpo poremākary poko. ¹² Yrome ynara āko Ritonōpo
mana typoetory, Izyraeu tomo a:

“Axirio tō tonahkasēme exīko mā toto,

jamihme toto ahtao ro, tuhke roropa,

osenepyra exīko mā toto.

Amarokō tynomose ya etuarimatohme repe,

yrome moro onyripyra ropa ase.

- ¹³ Seromaroro opynanohtorỹko ase axirio tō winoino,
jamihme toto ahtao ro.

Omyhpokatorỹko ase toto poetoryme pyra oehtohkōme.”

- ¹⁴ Axiria tuisary poko ynara tykase Ritonōpo:

“Emūkuara exīko mana,

naeroro mokyro esety poko wenikehnōko mā toto.

Ritō panō enahkapōko ase,

oneponāmarykō eahmatohtao.

Axirio tō ekepyry zonētoht ahkāko ase typahsēme sā rokē toto exiryke.”

¹⁵ Enetoko ke! Ypy tō poro omi arone oehnōko mana. Omi kurā enehnōko
mana, omi kurā osepehme ehtoh poko. Juta tomo, oseahmatoht tyritoko.
Onekarorykō enehtoko onekaroryme Ritonōpo a, omihpyry ae ro. Ononorykō
pona jūme popyra exiketō omōpyra ropa exīko mā toto; tonahkase porehme
exiryke.

Pata Niniwe poremäkatoh poko

- 2** ¹Niniwe pōkomo, oepetōkara toeporehkase,
oryhmane toehse osetapase amaro xine.
Erase tō tyritoko tapyi kaetokohxo exiketō taka;
osema tō enetoko roropa!
Soutatu tō enehpotoko typyrekō apoitohme etonatohme.
- ²Izyraeu tō imehxo ehtoh enehpōko ropa Ritonōpo mana, Kuesēkomo.
Imehxo toehstopōpyry sã exīko ropa mana, tymōkomory kurã emero
anaropyra ro epetōkara ahtao, sero nono onynomopyra ro ahtao wewe
amorihihkahpyry exikety samo.
- ³Osewomatoh tahpire exiketō arōko epetōkara soutatu tō mana,
zupōkō kamirarama roropa mana.
Typyreke mǎ toto pata Niniwe pōkō maro etonatohme.
Ikyryry tō, kahu tō etonatoh zemime mǎ kehko, apoto samo,
jeki tō kawaru tō penekahnōko mǎ toto tehme toehtohkō poko.
- ⁴Axiny kahu tō etonatoh kyryry ytōko mana osema tō ae,
xiaxiake ytōko mǎ toto amerehmǎ akuohnōko.
Ezuru sã mǎ toto saereh āko nenenehkane samo.
- ⁵Tyripotoh ekarōko epetōkara tuisary typoetory tomo a,
tamuximākomo a;
tururume ytōko mǎ toto pata apuru tō pona,
ipuiपुरohmāko mǎ toto tururume toytorykōke.
Apu ru tō rīko mǎ toto, tōsewomatohkōme.
- ⁶Apurutoh tonō tuna kuao totapuruhmakase,
tuisa tapyi konōto tao oserehnōko emero mǎ toto.
- ⁷Tuisa neponāmary tapoise,
tarose epetōkara a;
ipoko exiketō pusuh āko,
xitāko utukuimo samo,
tupuropurukō etapāko mǎ toto ihnamoryme.
- ⁸Tuna tūtary samo, tuna apuru tytahkase ahtao,
moro sã tururume epāko mǎ toto pata Niniwe poe!
“Oetypohko! Oetypohko!” kohtāko imehnō mǎ repe,
yrome eramara mǎ toto emero porehme.
- ⁹Parata apoitoko! Uuru arotoko!
Pata pehme mana mōkomo kurã ke,
miu motye otytyko kurākō nae mana.
- ¹⁰Pata Niniwe tonahkase, turumekase, patāpome toehse!
Ikurohtao xine enaromyke,
esekumurukō tykytyky āko,
tyjamihkehse mǎ toto.
Ēmytykō karimutume mǎ toto.
- ¹¹Otara toehse moro Axiria patary nae?

Reão tō esaryme sã nexiase.

Moro tao reão poenō tynahpase.

Moroto reão tō toytose tynohpory maro ipoenōkō
towomase, imehnō zuno pyra.

- ¹² Okyno tosekase reão a,
ipū tapiakase eya tynohpory zohme ipoenō zohme roropa;
tosary pehme toehse ikarimory ke.

- ¹³ Ynara tykase Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety Niniwe pōkomo a:

— Ywy oepekōkara ase. Okyryrykō kahu etonatoz zahkapōko ase. Osoutatu
tō oriñnōko mǎ toto ōsetaparykohta. Omōkomohpyry emero tomatonanohse
oya xine imehnō wino, arōko ase mya. Mame jūme typoetory tō anaropopyra
ropa otuisary exīko mana imehnō nonory tō pona.

Ihnamotoh Niniwe enatryry poko

- 3** ¹ Awānohtoh oehnōko oya xine,
Niniwe pōkomo, myhene!
Imehnō ryhmahpōkōme matose,
apatarykō ajohpe ehtoh ke pehme mana,
imeimehnō etapananō ke roropa,
imehnō onyryhmakehpyra matose.
- ² Etatoko ke: kawaru tō pipohnōko mǎ toto axihxo toto ytotohme,
panaikato kahu tō pupuru tomo!
Kawaru tō tururume oehnōko,
kahu tō maro etonatoz kyryryme oehnōko mǎ toto.
- ³ Kawaru po ytoke tō osetapapitōko mǎ toto,
tytapemake zemime exiketomo,
tywaratake zemime exiketō roropa.
Aorihtyā ekepyry emero rokē po,
tuhke ekepyry tomo, miu motye, ikuhpŷme.
Osetapāko soutatu tomo aorihtyā ekepyry tō pona.
- ⁴ Pata Niniwe, imeimehnō poko exikety sã, tuānohsēme exīko mana!
Enekure exiketyme, enekunohto roropa.
Pyaxime toehtoh ke tōmiry omipona
imehnō nonory pōkō tyripōse eya,
osepeme toto maro ehxīpo,
tymyhpose toto eya.
- ⁵ Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety ynara āko:
“Niniwe, awānohnōko ase.
Oupō oūko ase, tupoke pyra oenepotohme imehnō nonory pōkomo a
emero porehme,
ohxirory enetohme eya xine.
- ⁶ Popyra exiketyme sã orīko ase,
xikurome ehtoh emāko ase opona;
oenekehpyra exīko tuhkākō mana,
osenuruhkākō mǎ toto, enaromŷke.
- ⁷ Oeneryke epāko mǎ toto emero,

ynara äko mā toto:

‘Niniwe tonahkase mana!’

Onoky ipyno exiko nae?

Onoky mokyro emuhkehpoko nae?”

⁸Niniwe pōkomo, pata Tēpa motye kure osekarōko matou, Ejitu kowenu patary? Apatary sā towomase moro pata nexiase tuna ke: tuna Niro apuru sā nexiase, pata ewomāko. ⁹Pata Tēpa imehxo nexiase Ejitu kowenu esaryme, Etiopia esēme roropa; imehnō pata tō emero motye nexiase sero nono po, Ripia pōkō roropa osepepe nexiase imaro. ¹⁰Moro sā ahtao ro Tēpa pōkō tarose imep̄y nono pona imehnō namotome; tynonorykō poe tarose toh nexiase; ipoenō takurihmose osema tō ae emero. Imenekatoh tomase epetōkara a tamuximākō apiakatohme typetoryme toto ehtohme, imeipo tarose toto tymyhse keti ke tynamotokōme.

¹¹Niniwe, omoro roropa toet̄yse exiketyme ytoytōko mase, oepary kuhnōko mase otonētohme oepetōkara winoino. ¹²Osoutatu tō tapyī tō jamihmākō emero wikeira zoko sā mā toto, topere, pehme epery tahpirāse ahtao: zoko kywyh kywyh karyhtao ohpahnōko mana ise exikety mytaka. ¹³Osoutatu tō jamihme pyra mā toto, nohpo tō samo, pata omōtohtōnō totapuruhmakase mā kehko. Omōnōko oepetōkara mana, ise tahtao xine, omōtohtō ikiritihmatoh tōnō tyahkase exiryke apoto ke.

¹⁴Tuna ikurākatoko ē tō ao enahpyra ehtohme pata tapuruse ahtao epetōkara soutatu tomo a, jamihmehxo soutatu tō tapyī tyritoko. Orino itūtūmatoko, apuhtoh tōnō ikurākatoko roropa tijoro tō ritohme. ¹⁵Moro riryhtao ro oya xine orihnōko matose apoto ke, apoto ke pyra ahtao osetapanohtao orihnōko matose; oenahkator̄yko oepekōkara mana, tykryrsā enahkary sā taparara tomo a.

Emātoko taparara tō samo, emātoko wexixi tō samo! ¹⁶Amaro xine mōkomo ekamonanō tuhke toehse, ikuhp̄yme xirikuato sā kapu ao. Yrome seromaroro toytose toto, taparara tō samo: taporihke pohpoh āko mā toto, esyryhmāko mā toto. ¹⁷Otuissarykō, kowenu poko erohketō roropa taparara sā etypohnōko mā toto apuru tō pokona kuenime toehse ahtao; yrome xixi tōnuhse ahtao taporihke ytōko mā toto aza rokē, zuaro pyra matose.

¹⁸Axiria tuisary, otuisary tō toorihse mā toto, kowenatu tō maro, soutatu tō tuisary tō roropa toorihse toto. Opoetory tō sapararahme mā toto ypy tō po, toto pyno exikety pyra mana, toto oximōme enehpotohme ropa. ¹⁹Opi pyra mana āpurotopōpyry tō epinohtohme; naeroro ekurākasaromepyra mā toto. Oehxirotopōpyry etaryke imeimehnomo a atākyemāko mā toto, tahtah āko mā toto. Ynara exiryke: ahno emero sam tykamexipose oya xine, popyra oehtohkō enahp̄yme nexiase.

APAKUKE

Habacuque

Ekarotopo

Apakuke urutōme kynexine isene Naum ahtao, Sowonia roropa. Morara ahtao, jeimamyry 612me ehtoh po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao, axirio tō typoremākase papironio tomo a. Mame imehnō motye orēpyra toehse papironio tomo. Torētyke Apakuke toehse orēpyra Izyraeu epetōkara eneryke tyya. Tōtutupose ynororo Ritonōpo a: “Oty katohme mynyhme rokē mah kurehxo exiketō enahkaryhtao papironio tomo a?” (Apakuke 1.13) Tozuhse Ritonōpo a, ynara tykase: “Imeīpo Izyraeu epetōkara wānohnōko ase, toto wānohtoh toehse ahtao. Yrome zae ehtoh poko exiketō isene exīko mā toto, jenetuputyryke eya xine” (Apakuke 2.4).

Mame sero etyhpymyry ekarōko popyra ehtoh oepyrpyr poko zae pyra exiketō pona. Saumu ke roropa Ritonōpo Imehxo Exikety eahmāko Apakuke mana, Tosēme onenetupuhkehpyra roropa mana.

Sero pape ao

Tykerekeremase Apakuke a 1.1—2.4

Papironio tō tuānohsēme exīko 2.5-20

Apakuke otururu Ritonōpo a 3.1-19

1 ¹ Ritonōpo nekarohpyry sero urutō Apakuke a enepotoh ae.

Ikerekeremāko Apakuke zae pyra ehtoh poko

² Ritonōpo Jesemy, oya oturūko ase,

yna akorehmatohme repe.

Oty katohme onetara sã mahno?

Kohtāko ase oya: “Yna ryhmāko mā toto!” āko ase repe.

Yrome yna onypynanohpyra mase.

³ Popyra ehtoh enepōko mase ya.

Oty katohme? Oty katoh zae pyra exiketō onuānohpyra mahno?

Ematonāko mā toto!

Imehnō etapāko toto!

Oseosezuhnōko mā toto emero rokē poko.

⁴ Naeroro ōmihpyry omipona pyra mā toto,

zae ehtoh onyripyra mā toto.

Kure ehtoh poko exiketō tapuruse mā toto zae pyra exiketomo a.

Zae pyra ahno apiakāko mā toto.

Ezuhtoh Ritonōpo a

- ⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo typoetory tomo a:
 “Imeimehnō nonory pōkō enetoko omye xine.
 Osenuruhkāko matose,
 oserehnōko roropa matose.
 Seromaroro tyoro sã tyrīko ase.
 Moro poko ekaroryhtao oya xine:
 ‘Ajohpe,’ āko rokē matose.
- ⁶ Papironia pōkō enehnōko ase,
 zehno exiketomo, imehnō etapananomo.
 Etypohpyra exiko mā toto,
 ytoytoketōme mā toto sero nono poro,
 imehnō nonory poremākatohme.
- ⁷ “Mokaro zuno imehnō ripōko mā toto.
 Tōmihpyrykō omipona rokē imehnō ripōko mā toto
 imehnō motye kure tōsekarorykōke eya xine.
- ⁸ Ekykō, kawaru tō axihxo ytōko mā toto, reoparatu tō motye.
 Zehno exiketō sã mā toto,
 kaikuximo tō samo, omise ahtao.
 Tokykō, kawaru po ytoketō tururume ytokehpura mā toto.
 Moino oehnōko mā toto,
 axī samo piano samo ayhtoryhtao,
 tykarimory apoise. Mokā sã mā toto.
- ⁹ Ytoytōko mā toto, soutatu tomo, ahno poremākapose.
 Aytorykohtao imehnō enaroximāko mā toto.
 Tynamotokōme ahno apoīko mā toto tuhke, ikuhpyme
 isawā samo tuna konōto ehpio exikety samo.
- ¹⁰ Tuisa tō eunohnōko mā toto, papironio tō soutatu tomo,
 kowenatu tō poihtōko mā toto.
 Tapyī tō jamihmākō poko eunohnōko mā toto;
 Nono arōko mā toto apuru pona opyi ritohme pata pōkō apoitohme.
- ¹¹ Mame mya ytōko mā toto tyryrykane samo.
 Osenepura ropa exiko mā toto,
 Ritonōpo oneahmara mā toto,
 oseahmāko rokē mā toto tyjमितunurukō pokoino.”

Ikerekerematopōpyry ropa Apakuke a

- ¹² Moino ro mase, Ritonōpo, jūme.
 Jesēme mase, zae rokē Exiketyme mase, Kurano.
 Yna Ewomaneme mase.
 Papironio tō tymenekase oya,
 jamihme tyripose toto oya yna wānohtohme.
- ¹³ Yrome otāto mokaro popyra exiketō eanahtōko mah, Ritonōpo?
 Nuriame exiketō enery se pyra mase ipunaka kure oexiryke.
 Popyra exiketō tyrypyrykō poko ehtoh oneanahtosaromepyra mase.

Naeroro oty katohme mynyhme rokē mahno kurehxo exiketō
etaparyhtao popyra exiketomo a?

¹⁴ Oty katoh ahno tyripōko mah kana samo tuna konōto kuao,
onokyro tō sã roropa tosēke pyra exiketō samo?

¹⁵ Imehnō ahno apoīko papironio tō mana,
kana tō apoiry sã kana anŷnanomo a, oka ke te, tarāpa ke, moro sã
ahno apoīko mā toto.

Mame oseahmāko rokē mā toto.

¹⁶ Tynekarorykō ekarōko mā toto tarāpa tomo a,
tarāpa tō eahmāko mā toto oka tō maro.
Morohne pokoino kure otuhnōko mā toto te,
tymōkomoke toehse roropa mā toto.

¹⁷ Mokaro papironio tō jūme etonakehpyra exīko toh nae?
Imehnō nonory pōkō maro etonakehpyra exīko toh nae?

Ezuhtopōpyry ropa Ritonōpo a

2 ¹ Onuhnōko ase ytapyi kaetokohxo exikety taka, pata enene
esaka. Jezuhtoh eraximāko ase Ritonōpo a. Otara āko hnae
tykerekereamatopōpyry ya ezuhtohme? ² Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

“Ynenepohpyry oya imeroko tymerosē pokona, imehnō neneryme.

Kure rokē imeroko, imenuru jarao ehtohme,
tupime pyra isekerematohme.

³ Sero enepotoh oehpyra ro mana,
yrome morohne exīko sero etyhyry po,
ekurehpyra mā rahkene.

Okynahxo oehpyra ahtao eraximatoko.

Ynara exiryke moro enepotoh toehse ahtao morohne exīko mā rahkene.

⁴ Ynara āko mana: popyra ehtoh poko exiketō tonahkasēme exīko mā
toto.

Yrome zae ehtoh poko exiketō isene exīko mā toto,
zae Ritonōpo ehtoh enetuputyryke eya xine.”

Papironio tō tuānohsēme exīko mā toto

⁵ Itamurume tytineruke se mokaro Papironia pōkō mana, osenekunohnōko
rokene. Tyamene se exiketō epyrypāko mā toto, oseremasaromepyra mā toto.
Tymōkomory onemākapokehpyra mā toto, aorihtoh samo: “Epo nase,” kara
mā toto, imehnō mōkomory se ro exikehpyra mā toto. ⁶ Yrome papironio tō
eunohnōko ahno tō mana, typoremākase exiketomo. Toto poihtōko mā toto.
Ynara āko mā toto: “Popyra ehtoh oehnōko oya xine, myhene! Itamurume
tymōkomoke matose, imehnō kyryry ematonanopyryke oya xine! Otara
ahtao omōkomory emākapokehnōko matou, tineru epehmapory poko roropa
tymōkomokākara a?”

⁷ Axī ke amarokomo, papironio tō tynepehmakēme exīko matose; mame
tineru esē tō epehmapōko mā toto oya xine onepehmarykomo imotye
epehmatoh tonō maro. Etonāko mā toto amaro xine, enaromŷke exīko
matose, omōkomorykō kurā arōko mā toto emero porehme. ⁸ Imehnō

mōkomory tomatonanohe oya xine tuhke nono tō po, seromaroro moro sā tyriko mā toto oya xine. Imehnō ryhmatopōpyry oya xine epehmāko matose, toto etapatopōpyry poko roropa oya xine, ipatarykō po, inonory tō po.

⁹Enēko mase Papironia pōkomo popyra ehtoh oehnōko oya xine atapyiḱō pehme tyrise ahtao oya mōkomo ke onematonanopyhpyry imehnō kyryry! Moro ke ōsewomary se mexiase popyra ehtoh winoino, oepetōkara wino roropa. ¹⁰Yrome tyryry se oehtohkō pokoino ehxirōko atapyi taōkō mana. Imeimehnō nonory pōkō enahkaryke oya xine oenahkatohkō tonehpose oya roro opona. ¹¹Topu tō roropa apuru tō ao ohxirōko mā toto, toto ezuhnōko wewe itararā tō mana!

¹²Popyra ehtoh oehnōko oya xine, myhene! Apatarykō tyrise oya xine imehnō ryhmatoh ke, zae pyra oehtohkōke, imehnō etaparyke oya xine. ¹³Yrome toiparo rokē toerohse mexiatose atapyi tō riry poko. Onyrytākō emero tyahkasēme exīko apoto ke. Moro tyrise Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a. ¹⁴Sero nono pehme exīko mana, imehxo Ritonōpo ehtoh waro ahno ehtoh ke, tuna konōto pehme ehtoh samo zueme ahtao.

¹⁵Tuānohsēme exīko mase, eukuru jehnahpyry ekaroryhtao imepyny a opi maro itypotohme. Toetȳse ahtao tupō oūko mokyro mana, mame emero mokyro enēko toh mana tymetyke pyra aexiry. ¹⁶Amarokō roropa ime pyra exīko matose. Ehxirōko matose. Eukuru ēnōko matose, osetapāko. Awānohtohkō ēpōko sā Ritonōpo mana oya xine ozehno xine toexiryke. Etȳnōko matose. Imehxo oehtohkō myakamāko mana oehxirotohkōke. ¹⁷Wewe tō tonahkase oya ypy tō Ripano po, seromaroro tonahkasēme exīko mase. Onokyro tō totapase oya, seromaroro mokaro zuno exiko mase. Ahno tō ryhmatopōpyry oya epehmāko mase, ipatary tō enahkatopōpyry oya roropa.

¹⁸Otyme kure ahno neponāmary tomo? Ahno nyrihpyryme rokē moro osenekunohtohme rokene. Oturupyra mā kehko. Otāto mokyro jamitunuru enetupuhnōko nae tyrise ahtao eya ro? ¹⁹Tuānohsēme exīko mokyro mana myhene ynara karyhtao wewe risemy a: “Apakako!” topu risā a roropa: “Owōko ty!” Mokyro neponāmary oturūko nae? Arypyra. Oturusaromepyra mana. Tyōtose uuru ke rokē exiryke, parata ke roropa. Yrome isene pyra mana.

²⁰Ritonōpo Tytapyi Kurā tao mana. Ah emero porehme mynyhme nexi toto ēpataka.

Urutō oturutopōpyry Ritonōpo a

3 ¹Sero nase urutō Apakuke oturutopōpyry Ritonōpo a, eremiatohme tymerose eya.

² Ritonōpo, imehnō nekarohpyry onyrihpyry poko totase ya, osenuruhkāko ase.

Seromaroro morohne tyriko ropa ynaneneryme,
pake onyrytā imehxo ehtopōpyry samo.

Yna zehno awahtao ro yna pynanohko.

³ Ikurenāe Etō nonory poe Ritonōpo toehse,
ypy Parā poe toehse Ritonōpo Kurano.

- Kapu typehkase mana saereme aehtoh ke,
eahmāko sero nono pōkō mā toto, emero porehme.
- ⁴ Saereh āko mā ynororo xixi saerehkatoh samo.
Emary poe saereh āko nexiase,
moroto tyjमितunuru tonēse mana.
- ⁵ Osemazuhme esemary ae popyra ehtoh konōto ytōko mana.
Okomino tyrohsē konōto oehnōko orihmatono.
- ⁶ Totypohse ynororo ahtao,
nono tykytyky āko mana;
ahno enēko mana imeimehnō nono pōkomo,
enaromŷke exīko mā toto.
Ypy tō pake exiketō kywyh kywyh āko mā kehko,
somohmā epukāko mā kehko, moino ro exiketomo, aytoryhtao moro
po, apitorymā poe.
- ⁷ Kuxā pōkō enease torētyke,
Mitiā pōkō roropa enaromŷke mā toto.
- ⁸ Ritonōpo, tuna tō zehno mexiahse?
Tuna konōto poko tohne mexiahse?
Morara exiryke oeky tō, kawaru tō po moepyahse,
kahu ao etonatohme orēpyra opoetory tō ritohme?
- ⁹ Taky tapoise oya, opyre tō maro.
Tuna zueme ehtoh ke sero nono tahkase oya.
- ¹⁰ Ypy tō oeneryke tykytyky tykase kehko;
tuna tukuāse kapu aeino.
Tuna tō nono zopino panaikatome toehse sororokane samo,
pohkane konōto samo tōnuhse mā kehko.
- ¹¹ Xixi tō nuno maro totypohse toh nexiase
opyre neneneh katoh eneryke tyya xine,
awaratā saerehkatoh eneryke tyya xine.
- ¹² Tohne oexiryke mytoase emero porehme nono poro,
zehno oexiryke ahno tō mytūtūmase.
- ¹³ Mytoase opoetory tō pynanohtohme,
onymenekahpyry tuisame exikety pynanohtohme oya.
Popyra exiketō tuisary tonahkase oya,
isoutatu tō roropa tonahkase oya, porehme.
- ¹⁴ Opyre ke soutatu tō tuisary taorihmapose oya,
toehse toto ahtao tyryrykane konōto samo osetapase,
toehse toto epyrypaketomo,
yna enahkary se toh nexiase,
tymōkomokākara etapary samo, tokare pyra.
- ¹⁵ Oeky tō, kawaru tō po, tuna konōto kuao toytoytose omoro, pohkane
akurome exikety htoko.
- ¹⁶ Morohne etaryke ya oserehnōko ase,
ypotapihpyry tykytyky āko enaromŷke jexiryke.
Tyjamihkehse ywy, owōsaromepyra exiase xikihme.

Yrome moro ěmepyry eraximāko ase,
yna poremākaŋonanō wānohnōko Ritonōpo mana.

- ¹⁷ Wewe tō eperytara ahtao ro,
uwa eperytara roropa ahtao,
epery tōkehko pyra ahtao enahtohme,
tupito tōkehko po otyro pyra ahtao,
okyno tō pyra ahtao ona tō po,
pui tō pyra roropa ahtao apurutoh ao,
emero otyro pyra ahtao ro,
- ¹⁸ “Kure mase Ritonōpo,” āko ase eya.
Kuesēkō eahmāko ro ase, ypnanohneme aexiryke.
- ¹⁹ Yjamitunurume Ritonōpo mana.
Ipokoino osetapara upupuru exīko mā kehko,
kapau pupuru samo, ypy tō poro jarōko mana,
moroto jewomāko mana.

SOWONIA

Sofonias

Ekarotopo

Sowonia urutōme kynexine isene Naum ahtao, Apakuke roropa. Tōmiry tokarose eya tuisa Joxia, Juta tō esē eramatohto ropa Ritonōpo omiry omipona; ahno neponāmary tō enahkase eya, Paau eahmatoht tonō kararahse eya, Juta tō akorehmase aeramatohkōme ropa Ritonōpo rokē eahmatohme eya xine. Jeimamyry 621 kynexine oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Tōturuse ynororo Ritonōpo ěmepyrpyr pokō, Juta wānohtoh pokō te, Jerusarē pōkō wānohtoh pokō roropa. Tōturuse imehnō nonory pōkō wānopryr pokō roropa. Pirixteu tō patary tō tonahkasēme exiko. Mame Jerusarē pōkō tuānohse ahtao tukurākasēme exiko ropa, Ritonōpo poe kure ehtoh apoiko ropa mā toto.

Sero pape ao

Apiakaneme Ritonōpo ahtao 1.1—2.3

Zomye exiketō wānohtopo 2.4-15

Jerusarē pōkō pynanohtopo 3.1-20

1 ¹Sero omi tokarose Ritonōpo a Sowonia a, tuisa Joxia, Amō mūkuru, Juta tō tuisaryme ahtao. Sowonia, Kuxi mūkurume kynexine, Ketaria pary, Amaria pary mūkuru, tuisa Ezekia paryme roropa kynexine.

Juta tō apiakatoht po Ritonōpo a

²Ynara āko Ritonōpo mana:

— Sero nono po ehtoh emero enahkapōko ase: ³Ahno enahkapōko ase, onokyro tō maro, okyno tomo, torō tomo, kana tomo, enara. Popyra exiketō wānohnōko ase. Ahno enahkapōko ase emero porehme.

⁴— Juta tō nonory pōkō wānohnōko ase, Jerusarē pōkō roropa. Tyneponāmarykō Paau eahmary pokō ehtoh enahkapōko ase Jerusarē po ipunaka. Paau pokō oturuketō tuenikehsēme exiko mā toto emero porehme. ⁵Onuhketō tytapyī mypatarānaka xixi eahmatohme te, nuno te, xirikuato tō roropa enahkapōko ase. Mokaro enahkapōko ase jeahmananō roropa, tōmirykō etapōko mā toto Jesety maro repe, yrome tyneponāmarykō Moroke esehtōko roropa mā toto tōmirykō etaporyhtao. ⁶Toeramase exiketō ywinoino enahkapōko ase emero, oehpyra mā toto ya takorehmapotohme, jomihpyry omipona se pyra roropa mā toto.

⁷Moro ěmepyrpyr oehnōko mana, typoetory tō apiakatopo Ritonōpo Kuesēkomo a, toto wānohtohme. Naeroro mynyhme ehtoko ěpataka!

Typoetory tō zahkāko sã mana apoto apō po tynekaroryme samo. Epetōkara toahmase eya takorehmatohme moro riry poko. ⁸Ynara āko Ritonōpo mana:

— Moro ěmepýry toehse ahtao tuisa tō wānohnōko ase, tuisa mūkuru tō maro, imehnō nono pōkō jomiry omipona pyra exiketō poenohnanō maro. ⁹Imehnō wānohnōko roropa ase emero, juaro pyra exiketō sã tyneponāmarykō eahmary poko toto ahtao te, ematonāko, imehnō etapāko roropa pehme tosēkō tapýi ritohme mōkomo ke.

¹⁰— Moro ěmepýry toehse ahtao, āko Ritonōpo mana, — ahno xitary etāko matose Kana Omōtoho tao Jerusarē po. Kui kary etāko roropa matose pata zokonaka kasenato po, panaikatō konōto etāko matose ypy tō po. ¹¹Oxitatoko osepekahketō poko, mōkomo ekamonanō emero toorihšēme exīko exiryke!

¹²— Moro toehse ahtao ezuru apoīko ase, pata Jerusarē pōkō enetohme. Mokaro wānohnōko ase typoko xine tākye exiketomo, tuesapare exiketō roropa emero nae toexirykōke, orēpyra sã exiketomo, ynara kananō tyra rokene: “Oty rīko Ritonōpo nae? Arypyra; onypynanohpyra mana, onuānohpyra roropa mana.” ¹³Morara exiryke mokaro mōkomory tomatonanohšēme exīko mana, itapyīkō roropa tykararahšēme exīko mana. Imehnō tapýi tō amōko mā toto, yrome moro taka omōpyra mā toto; tutupikō po uwa tō arykāko mā toto, yrome eukuru jehnahpyry onēpyra ekurehnōko mā toto.

¹⁴Moro ěmepýry imehxo Ritonōpo Ehtoh moe pyra mana, oehsasaka mana! Moro ěmepýry oserehtohme exīko mana, soutatu tō jamihmākō kui āko oserehnōko mā toto! ¹⁵Moro ěmepýry ae zehno exīko Ritonōpo mana, iiryhmatohme exīko mana, sam katohme, tykararahse ehtopo, tonahkase ehtoh roropa, kohmamýry xinukutume exīko mana, akurū tō xinukutume samo, omoxinety samo. ¹⁶Moro ěmepýry ae rue osetāko, kohtāko osetapary poko soutatu tomo, pata apuru tō kararahnōko tapuruse exiketomo apuru tō ke, tapýi tō kaetokohxo exiketō maro, erase tō osenuhmatohme.

¹⁷Ynara āko Ritonōpo mana:

— Popyra ehtoh tuhke rokē enehpōko ase ahno pona, wazawazame ytoytōko mā toto tonurākarama exiketō samo. Mokaro iiryppyryme toehse toh nexiase jomihpyry omipona pyra. Morara exiryke imunuru tukuāsēme exīko tuna samo. Ekepyry tō tomasēme exīko mā toto typahšē sã rokene.

¹⁸Moro ěmepýry toehse ahtao, parata ākorehmasaromepyra mana uuru roropa opynanohsaromepyra mana awānohpyra Ritonōpo ehtohme, ozehno xine Ritonōpo Kuesēkō ahtao. Sero nono zehno toexiryke jahkāko mā ynororo apoto ke emero porehme. Epasaromepyra exīko sero nono pōkō mana, mokaro enahkapōko mana oximōme emero porehme.

Juta tō kohmatopōpyry tyrypyrykō rumekatohme

2 ¹Osenetupuhtoko, tuaro ehtoko, ihxitapāpyra exiketomo, ²aarotohto xine tiriiku pihpyry arory sã tyryrykane a te, ozehno xine Ritonōpo ehtoh oehtoto opona xine, moro ěmepýry oehtoto, zehno Ritonōpo toehse ahtao. ³Eramatoko ropa Ritonōpo a, imehnō motye kure osekaropyra exiketomo, emero Ritonōpo omihpyry omipona exiketomo. Zae ehtoh poko rokē ehtoko, imehnō motye kure osekaropyra ehtoko. Moro sã awahtao xine otarama towomasēme exīko matose tuānohse imehnō ahtao, moro ěmepýry ae, zehno Ritonōpo ehtoh toehse ahtao.

Imeimehnō nono pōkō wānohtopo

⁴Pata Kaza turumekasēme exīko mana, Axikerō roropa patāpome exīko. Axitote pōkō taroposēme exīko mā toto toiro ēmepyr̄y ae. Ekorō pōkō tarosēme exīko mā toto mya, imehnō poetoryme. ⁵Popyra ehtoh oehnōko oya xine mana, myhene! Pirixteu tomo, tuna konōto Metiteraneu ehpio pōkomo! Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase awānohtohkō poko: “Kanaā nonory enahkapōko ase, ononorykomo; moro pōkō emero oorihnōko mā toto. ⁶Ononorykō tuna konōto ehpio po okyno tō esaryme exīko, onahpoty nae exīko mana, tapyi pitiko rokē exīko kaneru tō pyno exiketō esaryme, apurutoh roropa kaneru tō esaryme.” ⁷Juta tō akoīpyr̄y, orihpyra exiketō osesarīko mā toto moro nono po, tuna konōto ehpio po. Moroto toky tō pyno exīko mā toto, Axikerō pōkō tapyī tao nyhnōko mā toto. Ynara exiryke, typootory tō poko wenikehpyra exīko Ritonōpo mana, toto maro exīko ropa mana toto emākapotohme ropa.

⁸Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety:

— Moapita tō omiry etase, amonita tō omiry roropa ypoetory tō eunohnōko, toto poihtōko roropa. Epyrypāko toh mana inonorykō poremākary poko tyya xine. ⁹Morara exiryke ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, jomiry etapōko ase: Moape tō nonory, Amō tō nonory roropa tonahkasēme exīko pata Sotoma tō samo, Komora maro. Inonorykō patāpome exīko mana jūme rahkene. Ātarykahme exīko moroto mana, omoxino hpe roropa, eutary tō roropa sautume rokene. Mokaro mōkomohpyr̄y arōko ypoetory tō akoīpyr̄y mana, inonohpyr̄y kō esēme exīko roropa mā toto.

¹⁰Moro sā tuānohsēme exīko mā toto. Toepyrypase toto exiryke, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety poetory tō tounohse eya xine exiryke, toepyrypase roropa exiryke inonorykō poremākary poko tyya xine. ¹¹Mokaro maro osetapāko Ritonōpo mana orēpyra samo. Ineponāmarykō emero sero nono po enahkapōko mana. Mame imeimehnō nono pōkō emero Ritonōpo eahmāko mā toto tosarykō po.

¹²Etiopia pōkō roropa totapasēme exīko mā toto Ritonōpo a.

¹³Tyjamitunuru ke Axiria enahkapōko Ritonōpo mana, inikahpozakoxi. Pata Niniwe enahkapōko mana, patāpome inomōko mana, ona tonorē samo exīko, tuna pyra exikety samo. ¹⁴Kaneru tō oxikone oseremāko mā toto, onokyro tō roropa, emero rokē, oseremāko mā toto, moroto patāpo po. Suhsuku tō moroto exīko mā toto tapyīpo tō tao, kohtāko mā toto osenuhmatoh tae Sātaru tō roropa kohtāko mā toto tapyi tō omōtoh tae. Apupari emero tousēme exīko mā kehko tapyi tō tae. ¹⁵Moro sā exīko pata Niniwe, pata epyrypakety, tyjamitunuru poko. Ynara tykase ynoro: “Imep̄y pata pyra mana jamihme exikety ysamo.” Patāpome exīko mana, onokyro tō esaryme. Ytoketō morotona oserehnōko mā toto, osenuruhkāko roropa mā toto moro pata enahkatopōpyr̄y eneryke tyya xine.

Jerusarē wānohtopōpyr̄y, ipynanopyr̄y roropa

3 ¹Myhene Jerusarē! Popyra ehtoh oehnōko oya mana. Tosē omipona pyra exikety, zae ehtoh poko pyra exiketō ke pehme tooehse mase. Opōkō ryhmaneme roropa mase! ²Tosē, Ritonōpo omiry onetara pata

Jerusarē nexiase. Zae pyra toehtoh kurākapyry se pyra nexiase roropa eya. Typynanohnekōme Ritonōpo onenetupuhpyra nexiase. Takorehmatoh se pyra roropa nexiase eya. ³Ituisarykō reāo tō sã mã toto, aryryāko mã toto. Apiakane tō jou tō samo, zehno exiketō sã mã toto. Okyno tosekase ahtao eya xine tōnōko mã toto etyhpyry pona, akoĩpyry onynomopyra ehtohme ěmepyyry pona. ⁴Urutō kō epyrypaketōme mã toto; onekunohtōkōme roropa mã toto. Tapyi Kurā rīko nuriame mã toto oturuketomo. Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra mã toto. ⁵Yrome Ritonōpo moroto ro mana, pata po. Zae ehtoh poko exikehpyra mana. Zae pyra ehtoh poko pyra mana. Kokoro rokē ěmehnōko moroto mana, anamonohpyra roropa mana, zae ehtoh ripōko kyya xine mana; yrome zae pyra exiketō popyra toehtohkō onurumekara mã toto, ehxiropyra roropa mã toto.

⁶Ritonōpo ynara āko mana:

— Ahno tō tonahkase ya, pata tō tykararahse, nono pona toto typahse ya, tapyi tō kaetokohxo exiketō, erase tō esary, osema tō roropa. Pata tō patāpome toehse mã kehko, tytaōke pyra ipunaka. ⁷Ynara tōsenetupuhse ywy: “Seromaroro jomihpyry omipona exīko ypoetory tō mana. Zae pyra toehtopōpyrykō kurākāpōko mã toto ya. Wenikehpyra exīko mã toto tuhke rokē tuānohtopōpyrykō poko ya.” Yrome orēpyra toh nexiase popyra ehtoh poko toehtohkōme.

⁸Naeroro ynara tykase Ritonōpo:

— Eraximatoko, ěmepyyry oehnōko mana. Owōnōko ase imeimehnō nonory pōkō hxirottohme. Ynara osenetupuhno tyritohme: ahno tō emero oximōme tyripōko ase, imoihme emero tutuisake exiketō ehtohme toto wānohtohme. Toto zehno jehtoh waro exīko mã toto, toto wānohtoh kuānōko ase toto pona. Sero nono porehme tonahkasēme exīko mana apoto ke, zehno jehtoh ke.

⁹— Morarame ahno tō kurākāko ropa ase tyneponāmarykō eahmakehtohme eya xine. Ywy rokē jeahmāko mã toto Tosēkōme. Jomiry omipona toto ripōko ase, jomiry omipona toto ehtohme emero porehme yronymyryme. ¹⁰Mame ypoetory tō sapararahme aexityā imeimehnō nonory tō poro oehnōko mã toto tynekarorykō ekarottohme ya. Moino oehnōko mã toto moe pata tō poe, Etiopia nonory poe. ¹¹Moro ěmepyyry toehse ahtao, amarokō, ypoetory tō ehxirokehnōko matose, tuhke jurumekatopōpyry pokoino oya xine. Ynara exiryke owino xine epyrypaketō oūko ase, imehnō motye kure osekaroketomo, mokaro panō osenepyra ehtohme amaro xine. Jūme epyrypaketōme exipyra exīko matose jesary po, ypy kurā po. ¹²Ahno nomōko ase Jerusarē po, imehnō pyno exiketomo, zae ehtoh poko se exiketō roropa, Tosēkōme jenetupuhnanomo. ¹³Mame mokaro Izyraeu tō akoĩpyry jūme popyra ehtoh poko pyra exīko mã toto, ajohpe pyra exīko mã toto. Imehnō enekunopyry se pyra exīko mã toto. Inapyrykō ipune exīko mana, towomanেকে exīko mã toto, imehnō zuno pyra exīko mã toto.

Erēmatoh Ritonōpo eahmaryme

¹⁴ Atākyematoko, Jerusarē pōkomo!

Izyraeu tomo, erēmatoko Ritonōpo eahmaryme!

Oseahmatoko yronymyryme.

¹⁵ Awānohtohkō totypohkaposē Ritonōpo Oesēkomo a.

Oepetōkara tonyohse eya typoetory tō winoino.

Ritonōpo Oesēkō, Izyraeu tō Tuisary, amaro xine mana.

Popyra ehtoh oepyny zuno pyra exīko matose.

¹⁶ Ēmepyny oehnōko mana: ynara āko mā toto Jerusarē pōkomo a:

“Enaromyra ehtoko, Xiāo pōkomo, penekhepyra ehtoko, orēpyra ehtoko.

¹⁷ Ritonōpo Oesēkō amaro xine mana.

Jamihme mana, opynanohtorŷko mana.

Tākye exīko mā opoko xine.

Opyno xine toexiryke isene oritorŷko roropa mana.

Eremiāko mana tātākyemaryme opoko xine, oseahmatoh ritoh samo.”

¹⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Omuhpe exiketō oseahmatoh poko oximōme enehpōko ase,

omuhpe pyra, ohxirotopōpyrykō tonahse.

¹⁹ Moro Ēmepyny toehse ahtao mokaro wānohnōko ase oryhmahpōkomo.

Ahmitahpyryme exiketō pynanohnōko ase.

Sapararahme aexityā enehnōko ropa ase.

Toehxirose mexiatose emero rokē po,

yrome moromeīpo oeahmatorŷko imehnō mana.

Imehxo exiketōme oritorŷko mā toto.

²⁰ Moro Ēmepyny toehse ahtao oximōme oenehtorŷko ase oenehtohkōme ropa ononorykō pona.

Kure rokē oritorŷko ase, amarokō emātohme ropa.

Imehxo oehtohkō waro exīko imehnō mana, emero nono pōkomo.

Ōmirykō etary se exīko imehnō mana imeimehnō nono pōkomo.”

Ywy, Ritonōpo, oturuno.

AJEU

Ageu

Ekarotopo

Jeimamyry 538me ehtoh po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao Izyraeu tō tooehpitose ropa Papironia poe namotome ehxīpo. Tytapyīkō tyrise eya xine Jerusarē po, yrome osenetupuhpyra toh nexiase Ritonōpo Tapyī poko, tonahkase aexihpyryme. Mame jeimamyry 520mā po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao, Ritonōpo omiry tokarose urutō Ajeu a. Ritonōpo Tapyī tyripose ropa eya. Mokaro tonehpose ropa eya Ritonōpo a. Morara ahtao kure toto rīko ropa Ritonōpo mana, kure toto ehtohme ropa, toto emātohme roropa. Osepeme Ajeu nexiase urutō Zakaria maro.

Sero pape ao

Ritonōpo tapyī tyripose ropa 1.1-15

Kure ehtoh eraximatoth poko 2.1-23

Tytapyī tyripose ropa Ritonōpo a

1 ¹Jeimamyry asakoromā po tuisame Tariu toehse ahtao Perexia esēme, ĕmepyyry osemazupu, nuno 6mā po, Ritonōpo tōturuse Ajeu a. Moro omi tonyohse Ritonōpo a kowenatu, Juta tō tuisary Zoropapeu a, Saratieu mūkuru, Oturukety imehxo Exikety a roropa, Jozue, Jozatake mūkuru.

²Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

— “Tapyī Kurā ritoh ropa exipyra ro mana,” āko ahno tō mana.

³Morara exiryke ynara tykase Ritonōpo Ajeu a:

⁴— Juta tomo, kure oya xine nae tapyī tō kurā tao ehse amarokomo, apupari risē tao, Ytapyī Kurā tonahse ahtao? ⁵Osenetupuhtoko! Otara toehse oya xine nae? ⁶Ōkyryrykō puhturu arykāko matose tuhke repe, yrome pitiko apoīko matose. Tonahsē nae matose repe, yrome tuesapare exipyra matose. Uwa eukuru nae matose repe, yrome ipune pyra mana etýtohme. Upo nae matose yrome ōseworitoh pune pyra mana kuenime toehse ahtao. Erohketō epehpyry ipune pyra mana ise toehtoh epekahtohme.

⁷Morara exiryke ynara āko Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety:

— Osenetupuhtoko, otara toehse oya xine nae? ⁸Seromaroro ytotoko ypy tō pona, wewe enehtohme Ytapyī Kurā ritohme ropa. Tākye exīko ase moro Tapyī poko, mame moro tao toahmasēme exīko ase, imehxo jehtoh ekarōko mā toto.

⁹— Ōkyryrykō itamurume apoiry se mexiatose repe, pitiko rokē tapoise oya xine. Mame moro pitiko aroryhtao tapyi taka “puu” karyke

ya, anapyrykō tonahkase ya emero exisasaka. Oty katohme moro tyrise ya? Atapyīkō kurākary poko rokē matose, yrome Ytapyī poko, “Oty kara,” matose, onukurākara matose, tykararahse ahtao. ¹⁰Morara exiryke konopo oehpyra, otupikō pona ōkyryry pitiko rokē exīko mana. ¹¹Konopo onenehpopyra exiase otupikō pona, ypy tō pona roropa; tonore tyripose ya anarykahpyrykō pona tiriiku tōkehko te, uwa zoko tomo te, oriwera tomo, emero anarykahpyrykō pona sero nono po. Awānohtohkōme nexiase, onokyro tō maro okyno tō maro otyro tō anarykatyākō maro emero porehme.

Ritonōpo nyripohpyry omipona ahno toehse rahkene

¹²Mame Ritonōpo nyripohpyry omipona toehse toh nexiase. Zoropapeu, Saratieu mūkuru, Oturukety imehxo exikety Jozue, Jozatake mūkuru, emero ahno maro, Papironia poe aehtyamo. Zae Ritonōpo omiry tonetupuhse eya xine, inekarohpyry urutō Ajeu a, moro omipona toehse toh rahkene.

¹³Mame Ritonōpo omihpyry tokarose Ajeu a Juta tomo a, ynara tykase ynororo:

— Amaro xine exīko ase. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹⁴Mame Ritonōpo poe orēpyra toehse kowenatu Zoropapeu, Saratieu mūkuru, Juta tō esemy. Tyjamtunuru tokarose Ritonōpo a eya. Morohne tokarose roropa Oturukety imehxo exikety a, Jozue a, Jozatake mūkuru te, ahno a roropa emero Papironia poe aehtyamo a roropa. Toytose toto, toerohpitose toto, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Tapyī Kurā riry poko, ¹⁵ēmeypyry 24me ehtoh po, nuno 6mā po, jeimamyry asakoromā po tuisame Tariu toehse ahtao.

Ritonōpo Tapyī Kurano, Tyrisenano

2 ¹Asakoro jeimamyry po tuisame Tariu ahtao, Perexia esēme, ēmeypyry 21me ehtoh po, nuno 7mā po, tōturuse ropa Ritonōpo urutō Ajeu a. Tonyohse ²ynororo Ritonōpo a oturutohme kowenatu Zoropapeu, Juta tō esemy a, Saratieu mūkuru te, Oturukety imehxo exikety a roropa, Jozue a, Jozatake mūkuru te, ahno a roropa emero, ynara katohme:

³— Onokākō nae ro amaro xine Ritonōpo Tapyi Kurā tonese enekure ro ahtao? Oty me moro enēko matou seromaroro? Arypyra sã hnae oya xihne?

⁴Yrome orēpyra exiko, Zoropapeu! Orēpyra exiko, Jozue! Sero nono pōkomo emero, orēpyra ehtoko! Erohtoko, ywy ase Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, amaro xine ase. ⁵Ynetapohpyry ae ro ypoetory tomo a, tarose toto ahtao ya Ejitu poe Juzenu amaro xine exikehpyra mana. Naeroro enaromyra ehtoko.

⁶— Ywy, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety ynara āko ase: Okynā pyra kapu tykytyky kamexipōko ase, nono maro, tuna konōto te, nono tonorē roropa. ⁷Imeimehnō nonory pōkō tykytyky kamexipōko ase emero porehme. Mame imōkomory kurā tonehsēme exīko mana Ytapyī taka tarona Jerusarē pona. Morohne ke Ytapyī kure potu exīko ropa mana. ⁸Parata emero porehme, uuru roropa emero sero nono po ykyryryme mana. ⁹Naeroro Ytapyī tyrisenā kure potu exīko mana, apitoryme aexihpyry motye, āko Ritonōpo mana, imoihmākō Esemy. Mame moro poe osepepe ehtoh ekarōko ase ypoetory tomo a, osetapara toto ehtohme.

Nuriame pyra ehtoh poko

¹⁰Mame moro jeimamyry ae ro, ėmepyry 24me ehtoh po, nuno 9mā po, tōturuse ropa Ritonōpo urutō Ajeu a. ¹¹Ynara tykase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety:

— Ytoko, oturuta oturuketō maro. Oturupoko eya xine toto osenetupuhtoh waro oehtohme. Ynara ekaropoko eya xine: ¹²Tōsē kurā aroryhtao oya oupō ao ahno tō nekarohpyry, tokarose ahtao Ritonōpo a; mame moro oupony a wyi tapose ahtao te, pāo te, ahnohpyry te, eukuru te, azeite te, tonahsē emero rokē tapose ahtao oupony a kure exīko morohne nae?

Tōturupose Ajeu a, mame “Arypyra,” tykase oturuketō eya.

¹³Mame ynara tykase Ajeu oturuketomo a:

— Ahno nuriame toehse ahtao aorihtyā ekepyry tapose exiryke eya, mame imeiōpo morohne tonahsē tapose ahtao eya, moro tonahsē nuriame exīko nae?

Tozuhse ynororo oturuketomo a:

— Ÿ! Nuriame exīko mā kehko, tykase oturuketomo.

¹⁴Mame Ajeu ynara tykase:

— Moro sā mā toto, sero ahno ya, āko Ritonōpo mana. Nuriame sero nono pōkō mana, inyriyā roropa emero, inekarotyā roropa jahkatohme apoto apō po.

Typoetory tō rīko kure Ritonōpo mana

¹⁵Ynara āko Ritonōpo mana:

— Osenetupuhtoko opoko xine: otara toehse oya xine moino tarona? Apitoryme Ytapyī onyripyra ro awahtao xine, ¹⁶otara nexiasene? Toytose awahtao xine tiriiku tapyī taka 200 kirume tiriiku apoitohme oya xine, 100 kirume rokē tonese oya xine; mame eukuru tapyī taka toytose awahtao xine 100 rituru tō apoise oya xine, 40 riturume rokē eukuru nae nexiasē. ¹⁷Amarokō tuānohse ya, tyryrykane axitunety ke te, tyrohsē ke otyro anarykahpyrykō poko te, konopoimo ke topuxikiri panō ke, anarykatyākō tonahkapose ya. Yrome moro toehse ahtao ro oehpyra ropa mexiatose ya. ¹⁸Seroae, ėmepyry 24mā po, nuno 9mā po, Ytapyī apō tyrikehse oya xine. Enetoko taroino kure ehtoh exīko oya xine mana. ¹⁹Seromaroro tiriiku pyra ahtao ro tiriiku tapyī tao, epery pyra ahtao ro uwa zoko tō poko, wikeira tō poko te, romāzeira tō poko, oriwera tō poko roropa, taroino kure rokē oritorỹko ase.

Zoropapeu kure ripotoh Ritonōpo a

²⁰Moro ėmepyry ae ro, ėmepyry 24me ehtoh po, nuno 9mā po tōturuse ropa Ritonōpo Ajeu a, ²¹Zoropapeu, Juta tō kowenatu zurutohme, ynara katohme:

— Ywy kapu tykytyky kamexipōko ase, nono roropa. ²²Tuisa tō apō tō pahnōko ase, toto jamitunuru enahkapōko ase. Kahu tōkehko etonatohtahkākō ase, aronanō enahkapōko ase, kawaru tō roropa orihnōko mā toto; kawaru po ytoketō osetapāko mā toto. ²³Moro ėmepyry toehse ahtao orīko ase tuisame ypoetory tō tuisaryme, Zoropapeu, Saratieu mūkuru, ypoetoryme tymenekase oexiryke ya. Ywy, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety oturunō.

ZAKARIA

Zacarias

Ekarotopo

Sero *Zakaria* papeny atapiakāko asakoro ehtohme:

1. Zakaria 1-8 ekarōko urutō Zakaria omihpyry Izyraeu tomo a, aehtyā ropa namotome ehxīpo Papironia poe Jerusarē pona. Urutō Ajeu epeme Zakaria kynexine. Aomihpyry Izyraeu tomo a Ritonōpo nenepohpyry tō poko ekarōko kynexine. Sero tokarose eya jeimamyry 520mā poe 518mā pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Moro Ritonōpo nenepohpyry tomo tamorepase pata Jerusarē riry ropa poko te, Ritonōpo Tapyī riry poko te, ahno rypiry korokary poko te, imeīpo ehtoh poko roropa ahno Pynanohne oepiryhtao.

2. Zakaria 9-14 ekarōko ahno Pynanohne poko, Apiakary konōto poko roropa Etyhpyryme. Zakaria 9.9 poko ekarōko nase Mateu 21.5 po, João 12.15 po, enara.

Sero pape ao

Kure ehtoh eraximatohme 1.1—8.23

Imehnō nonory pōkō wānohtopo 9.1-8

Imeīpo kure ehtopo poko 9.9—14.21

Tyrypyrykō rumekatoh sero

1 ¹Nuno 8mā po jeimamyry asakorō po tuisame Tariu ahtao Perexia esēme, tōturuse Ritonōpo urutō Zakaria a, Parakia mūkuru, Ito pary. Ynara tykase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety eya, ahno zurutohme:

²— Ywy Ritonōpo tohne toehse yronymyryme atamurukō poko.

³Mame seromaroro ynara āko ase oya xine: Osehtoko ropa ya; ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, oehnōko roropa ase oya xine.

⁴Atamurukō sā pyra ehtoko. Otato pyra toh nexiase turuse toto ahtao urutō komo a pake, sero jomihpyry tokarose ahtao eya xine: “Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tyripōko mana oya xine: popyra ehtoh poko pyra ehtoko. Zae pyra oehtohko irumekatoko.” Yrome jomihpyry omipona pyra toh nexiase. ⁵Seromaroro otoko hnae atamurukomo? Mokaro urutō kō roropa isene ro toh nae? ⁶Ypoetory tō ae, urutō kō ae jomihpyry aropoase atamurukomo a, toto enaroximatohme repe. Yrome oty kara toh nexiase. Morara exiryke tuānohse toh nexiase. Mame toeramase ropa toh nexiase tyrypyrykō wino. Ynara tykase toto: “Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a tuānohse sexiataose tōmihpyry ae ro. Iirypyryme toehse kuexirykōke tuānohse sexiataose kyyrypyrykō emetakame.”

Enepotoh apitorymano: kawaru tomo

⁷Ēmepýry 24me ehtoh po, nuno 11mā po, esety sepate, jeimamyry asakoromā po tuisame Tariu ahtao Ritonōpo omiry etase. Ywy ase urutono Zakaria, Parakia mūkuru, Ito pary. ⁸Koko nexiase enepotoh tonepose ahtao ya: Ritonōpo nenyokýhpyry enease tōtyrise kawaru kamiraramā po. Totypohse nexiase jakanahmā po wewe tō rānao. Mokyro mykae imehnō nenyohyā nexiase kawaru tō po, kamiraramākomo, imehnō pitahpitahmākomo, imehnō karimutume exiketomo. ⁹Inenyokýhpyry toiro tōturuse ymaro. Naeroro ekaropoase eya:

— Pāna, onokah koh moxiā inenyohyamo kawaru tō po?

— Enepōko ase oya, tykase ynororo.

¹⁰Mame mokyro Ritonōpo nenyokýhpyry wewe rānao ynara tykase:

— Mokaro tynenyohyā taropose Ritonōpo a toytotohme sero nono poro porehme.

¹¹Mame ynara tykase toto Ritonōpo nenyokýhpyry a, wewe rānao exikety a:

— Toytose yna sero nono poro porehme. Tonese emero mynyhme samo osetapara mā toto.

¹²Mame ynara tykase Ritonōpo nenyokýhpyry:

— Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, 70me jeimamyry taropose Jerusarē pōkō poko tohne toehtoh poko, Juta patary tō pōkō maro. Otāto ise ro mokaro pyno oehtohme ropa?

¹³Mokyro tozuhse Ritonōpo a omi kurā ke, kypyno xine ehtoh ke, omi emuhkehkatoh ke. ¹⁴Mame mokyro Ritonōpo nenyokýhpyry, ymaro oturukety ynara tykase ya:

— Ynara kaxiko opore emero rokē netaryme: Sero omi Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omirymane: “Pata Jerusarē pyno ase yronymyryme, ypatary kurāme mana. ¹⁵Imeimehnō nonory pōkō poko tohne ase, osewomaketō poko, torētyke pyra exiketō poko. Ynara exiryke tohne toehse jahtao ypoetory tō poko, pitiko rokē repe itamurumehxo toto tyrohmanohpose eya xine, toto etuarimatohme pitiko rokē pyra. ¹⁶Naeroro toto pyno jexiryke oepyase ropa Jerusarē pona. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko ase: Ytapyiny tyrisēme exīko ropa mana, pata Jerusarē roropa tyrisēme exīko ropa mana.”

¹⁷Ynara tykase roropa inenyokýhpyry ya:

— Oturuko imehnō netaryme, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase: ypatary tō tymōkomoke exīko ropa mā kehko, pitiko rokē pyra. Pata Jerusarē akorehmāko roropa mana tynymenekahpyryme aehtohme ropa.

Enepotoh asakoromano: iretry tō poko

¹⁸Imepý enepotoh toehse ya: 4me pui retryry enease. ¹⁹Ritonōpo nenyokýhpyry ymaro oturukety a ekaropoase. Ynara ase eya:

— Oty katohme moro iretry tomo?

Jezukuase ynororo, ynara nase:

— Mokaro mā imehnō nonory pōkomo. Eya xine Juta tō sapararahme taropose sero nono poro porehme, Izraeu tō maro Jerusarē pōkō maro.

²⁰Mame 4me erohketō tonepose Ritonōpo a ya kurimene poko erohketomo.

²¹— Oty rīko mokaro nae? ase eya, ekaropoase.

Ynara nase ynororo:

— Moro iretyry tō imehnō nonory pōkōme mā kehko. Juta tō sapararahme taropose eya xine nono poro, imehnō poetoryme sã rokē toto ehtohme. Yrome seromaroro moxiã erohketō oehnōko mā toto mokaro ahno tō erehtohme, iretyrykō tahkatohme, toto pahtohme roropa, mokaro Juta tō poremākaponanomo, Juta tō ahpahponanomo.

Enepotoh oseruaono: mosa ehtoh kuhtopo

2 ¹Mame imepỹ enepotoh tonease ya: Orutua enease, mosa ehtoh kuhtoh emahpo nexiase.

²— Aza ytōko mah? ase, ekaropoase eya.

Ynara nase ynororo:

— Ytōko ase pata Jerusarē kuhtohme mosa aehtoh waro jehtohme ipuroroje ehtoh waro roropa jehtohme.

³Mame mokyro, Ritonōpo nenyokyhpyry, ymaro tōturuse aexihpyry tūtary enease. Imepỹ nenyokyhpyry noepyase oseporise imaro. ⁴Mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry apitorymã ynara nase tymarono a:

— Tururume ytoko mokyro nuasemã zuruse, ikuhtohke tomahpokemy: “Pata Jerusarē tytaōke exīko ropa mana, ahno tuhke, okyno tō tuhke moroto exīko, naeroro apuru onyrisaromepyra exīko mā toto pata zomye. ⁵Ynara tōmiry etapōko Ritonōpo mana: Ywy roro apurume exīko ase, apotome sã Jerusarē zomye. Ywy roro moroto exīko ase moro pata po jesaryme exīko, moroto roropa saereme jehtoh enepōko ase.”

Namotome pyra Izyraeu tō exīko ropa mana

⁶⁻⁷Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a:

— Epatoko, Xião pōkomo, tapoise mexiatose papironio tomo a, epatoko! Epatoko moro nono pōkō inikahpoēkō poe! Typahse sã mexiatose ya imeimehnō nonory tō pona. Yrome seromaroro ooeptyrykō ropa toehse nase, Jerusarē pona ooehtohkōme ropa.

⁸Tyjamitunuru ke, jenyokyase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety imeimehnō nonory pōkō zurutohme, typoetory tō mōkomory kurã aronanomo omatome. Ynara tykase ynororo:

— Ypoetory tō poko aexihpyry tomahxikyry rīko sã mana jenuru aka.

⁹Naeroro ywy roro osetapāko ase amaro xine oporemākatohkōme. Mame omōkomohpyry kurã emero tarosēme exīko opoetohpyry tomo a, anamotome aexityamo a.

Morohne toehse ahtao zuaro exīko mā toto emero, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a tonyohse ywy oya xine.

¹⁰Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

— Jerusarē pōkomo, oeremiatoko atākyemarykōme, oehnōko jexiryke osesarise amaro xine!

¹¹Moro ěmepyry toehse ahtao ahno tō tuhke oehnōko mā toto Ritonōpo Oesēkomo a, ipoetoryme exīko mā toto. Imaro xine exīko roropa mana. Mame zuaro exīko Izyraeu tō mana, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a

tonyohse ywy oturuse imaro xine. ¹²Mame Juta tō nonory Ritonōpo esary kurāme exīko ropa mana Izyraeu tō nonory kurā po te, Jerusarē Ritonōpo nymenekahpyryme exīko ropa mana tosary kurāme.

¹³Mynyhme ehtoko emero porehme Ritonōpo ēpataka. Oehnōko mana tosary kurā poe, typoetory tō maro ehse.

Enepotoh 4mano: Oturukety imehxo exikety

3 ¹Imep̄y enepotoh enease: Oturukety imehxo exikety, Jozue enepoase Ritonōpo ya. Mokyro Jozue xikihme nexiase Ritonōpo nenyokyhpyry ēpataka. Mokyro Jozue apotunuru wino nexiase joroko tamuru Satanaxi, ihxirory se toexiryke. ²Tōturuse Ritonōpo nenyokyhpyry Satanaxi a, ynara tykase:

— Satanaxi, oupokāko Ritonōpo mana mynyhme oehtohme! Ritonōpo, pata Jerusarē menekahpono awānohnōko mana! Mose typynanohse eya apotopokō sã touse ahtao apoto poe.

³Jozue tupoke xikuromā ke nexiase, moroto xikihme, Ritonōpo nenyokyhpyry ēpataka. ⁴Mame takorehmananomo a Jozue zupō toupōse Ritonōpo nenyokyhpyry a. Imēpo ynara tykase ynororo:

— Moro sã oorypyry tō korokāko ase. Seromaroro upo kasenato ke amurūko mase.

⁵Mame takorehmananomo a turupāte tyripose Ritonōpo nenyokyhpyry a Jozue zupuhpyry pona, turupāte tukurikase exikety nuriame pyra ehtohme. Moro tyrise eya xine zupuhpyry pona, upo oseahmatoh tyrise roropa eya xine epona. Moroto ro Ritonōpo nenyokyhpyry nexiase xikihme. ⁶Ynara tykase ynororo Jozue a:

⁷— Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oya: “Ynyriphpyry omipona awahtao, oerohtoh roropa riryhtao oya jomihpyry omipona, tuisame exīko mase Ytapyī tao. Jesary kurā pyno exīko mase, imehnō osa tō roropa emero. Mame moxiā ynenyokyhpyry tō sã jēpataka omōnōko mase. ⁸Naeroro etako pahne, Oturukety Imehxo Jozue, imehnō oturuketō roropa amaro xine, etatoko pahne. Amarokō emero enetupuhpotohme matose: ypoetory tomo a Jakorehmane enehpōko ase, esety ‘Amoriry’ me. ⁹Eneko ke, topu yrino Jozue ēpataka pipahmā 7mā ke. Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety imerōko ase moro topu pokona toiro esety. Mame toiro ėmep̄pyry ae sero nono pōkō rypyry korokāko ase. ¹⁰Moro ėmep̄pyry ae amarokō emero oepe tō eahmāko matose katonō maro oximōtohme, oseahmatohme uwa zoko tō zopino, wikeira tō zopino roropa. Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, oturuno.”

Enepotoh 5mano: ezuru apony

4 ¹Mame Ritonōpo nenyokyhpyry, ymaro osemazuhme aoturuhpyry toehse ropa ya jēpakase ropa samo. Typakase sã exiase inykyhpyry pakary ropa samo. ²Tōturupose ynororo ya:

— Oty enēko mah?

Tozuhse ya:

— Ezuru apō enēko ase uuru risemy. Moro po azeite ė nae mana uuru risēme roropa. 7me nāparina tō nae moro ezuru apō po, 7me tupo tō roropa azeite arotohme nāparina tomo a. ³Moro ezuru apō pūto asakoro oriwera zoko enēko ase, toiro apotunuru wino samo, toiro ipozery wino.

⁴Mame oturupoase mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry a:

— Tuisa, oty katohme morohne nae?

⁵— Zuario pyra hma? tykase ynororo tōturupose ya.

— Arypyra, zuaro pyra ase! ase eya.

Ritonōpo omiry Zoropapeu a

⁶Moromeīpo tonyohse exiase Ritonōpo nenyokyhpyry a Ritonōpo omiry ekarose Zoropapeu a. Ynara tykase ynororo:

— Soutatu tō jamitunuru ke pyra te, ajamitunuru ke pyra roropa ynyripohpyry riko mase. Yrome Juzenu Kurā ke moro rīko mase. Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, oturunō.

⁷— Zoropapeu ēpataka ypy tō kaehxo exiketō ona topohmāme exīko. Topu imehxo exikety Ritonōpo Tapyī kyryry enehnōko mana, esaka tyrithohme. Moro eneryke kohtāko mā toto: “Kure potu! Kure potu mana!” āko.

⁸Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya. ⁹Ynara tykase ynororo:

— Sero Tapyi Kurā apō tyrise Zoropapeu a. Ynororo moro Tapyi riry poko otyhkāko roropa mana. Moro toehse ahtao zuaro exīko mā toto ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, aaropoase oturuse imaro xine. ¹⁰Mame mokaro, tākye pyra exiketō moro ripitory eneryke tyya xine, atākyemāko mā toto Ytapyī Kurā otyhkanopyry Zoropapeu a eneryhtao tyya xine.

— Moro 7me nāparina tomo Ritonōpo enuru tō 7mākō enetupuhpotohme mā toto. Emero enēko Ritonōpo mana, sero nono po, porehme.

¹¹Mame ekaropoase eya:

— Oty kary moro oriwera tō asakoro ezuru apō iratozome exiketomo?

¹²Oturupoase roropa eya:

— Oty kary moro roropa asakoro oriwera amoriry, tupo tō uuru risē pūto? Toto wino azeite tūtāko tupo tō aka.

¹³— Moro waro pyra hma? tykase ynororo tōturupose.

— Arypyra, tuisa! Zuario pyra ase ipunaka, ase eya.

¹⁴Mame ynara tykase ynororo:

— Moro enetupuhtohme mā kehko orutua kō asakorō poko. Tymenekase toh nexiase, typopase roropa toh nexiase Ritonōpo akorehmaneme toto ehtohme, sero nono Esemý akorehmananōme.

Enepotoh 6mano: pape amēsē kae ytokety

5 ¹Mame imepý enepotoh enease. Pape enease tymerose exikety amēsē kae sã ytōko. ²Mame Ritonōpo nenyokyhpyry ymaro oturukety tōturupose ya. Ynara tykase:

— Oty enēko mah? tykase.

— Arypyra, tykase ywy. Pape rokē enēko ano, tymerose exikety, amēsē kae sã ytōko; mosa exiry 9 meturume, ipuroroje exiry 4,5 meturume.

³Ynara tamorepase ywy Ritonōpo nenyokyhpyry a:

— Sero pape pokona popyra ehtoh tymerose popyra exiketō wānohtohme sero nonory po porehme. Seino tymerose omato tō wānohtoh poko, taroposēme exīko mā toto tynonorykō poe; moino tymerose mana ajohpe exiketō poko, taroposēme exīko mā toto emero imehnō enekunohnanomo Ritonōpo neneryme. ⁴Tōmiry etapōko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana

moro popyra ehtoh aropōko mana omato tō tapyī taka omōtohme te, ajohpe exiketō tapyī taka roropa. Moroto exīko moro tapyi tō tao tapyi enahkatoh pona; wewe itararany oxinomopyra exīko mana, topu tō roropa tonahkasēme exīko mā kehko.

Enepotoh 7mano: nohpo ruto ao

⁵Mame Ritonōpo nenyokyhpyry ymaro oturukety toehse ropa oturupose:

— Eneko ke, ohpetu, oehnōko seromaroro!

⁶— Otyh sehny? ase, ekaropoase.

Ynara tykase ynororo:

— Rutoimome mana, enetupuhpotohme sero nono pōkō rypyry poko.

⁷Moro rutoimo totapure nexiase xūpu risemy. Moro apuru tanÿse eya xine, moro ao nohpo nexiase typorohse sokohme. ⁸Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry:

— Mose nohpo popyra ehtoh enetupuhpotohme mana. Mame mokyro tupurohmase eya zopikoxi ruto ao apurutohme ropa.

⁹Mame asakoro nohpo tō enease taporihke sekonia aporiry samo. Kae toytose toto, tarose tyryrykane a. Toeporehkase toto, moro ruto tapoise eya xine arotohme tymaro xine kae samo. ¹⁰Ekaropoase Ritonōpo nenyokyhpyry a:

— Aza moro ruto arōko toh nae?

¹¹Tozuhse ywy eya, ynara tykase:

— Papironia pona. Moroto tapyi amōko mā toto, moro taka moro ruto ritohme apō pona eahmatohme.

Enepotoh 8mano: kahu tō etonatohme

6 ¹Mame enepotoh enease ropa. Ypy tō asakoro enease metaume exiketomo. Toto rānae tutūtase kahu tō asakoropane etonatoh tonomo.

²Kahu osemazupu tytywyhmase kawaru kamirarama exiketomo a. Moro mykapo kahu tytywyhmase kawaru tō xinukutumākomo a. ³Kahu oseruaono tytywyhmase kawaru karimutumākomo a, kahu asakoropane exikety kawaru pitahpitahme sã exiketomo a tytywyhmase nexiase. ⁴Ekaropoase Ritonōpo nenyokyhpyry a:

— Pāna, oty katohme moro kahu tō etonatohme nae?

⁵Tozuhse ywy eya, ynara tykase:

— Tyryrykane asakoropanemā toto, Ritonōpo ēpatae ytōko mā toto, sero nono Esē ēpatae. ⁶Moro kahu tytywyhmase kawaru tō xinukutumākomo a, Papironia pona ytōko mana inikahpozakoxi. Moro mykapo kahu tytywyhmase kawaru karimutumākomo a ytōko mana nono pona xixi omōtoh wino. Moro kahu tytywyhmase kawaru pitahpitahme exiketomo a ytōko nono pona ikurenaka.

⁷Mokaro kawaru jamihmākō tutūtase, toytorykō se toh nexiase nono poro porehme. Naeroro taropose toto Ritonōpo nenyokyhpyry a:

— Ytotoko sero nono poro porehme!

Toytose toto. ⁸Mame tykohmase ywy mokyro a. Ynara tykase:

— Eneko ke mokaro ytoketō inikahpozakoxi, Papironia pōkō zehno Ritonōpo ehtoh mynyhpākāpōko mā toto.

Jozue kyryry, parimano uuru risemy

⁹Mame töturuse Ritonõpo ya. Ynara tykase:

¹⁰— Ytoko, mokaro Papironia poe aehtyā nekarory apoitohme Heutai tō wino, Topia maro, Jetaia maro, enara. Mame ytoko Joxia tapyī taka, Sowonia mükuru, ¹¹moro parata maro uuru maro, mokaro nekarohpyry. Morohne ke parimā tyriko. Mame moro parimā tyriko Oturukety imehxo exikety Jozue zupuhpyry pona, Jozatake mükuru. ¹²Mame mokyro zuruko, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara āko mana:

“Orutua, tosehke Amoriryme, ahtāko sā mana tosaο, mame Ritonõpo Tapyī rīko ropa mana. ¹³Ritonõpo Tapyī Kurā rīko mana, mame Tuisamehxo exiko mana tuisa konōto samo. Tuisa apō po porohnōko mana tuisame toexiryke. Mokyro oturukety roropa porohnōko mana tapō po. Mokaro asakoro osepune osenetupuhnōko mā toto, Amoriryme exikety, oturukety me exikety, enara. ¹⁴Moromeīpo moro parimā tukurākasēme exiko Ritonõpo Tapyī tao wenikehpyra ehtohme mokaro poko: Heutai, Topia, Jetaia te, Joxia poko roropa Sowonia mükuru.”

¹⁵Mame ahno oehnōko mā toto moino Jerusarē pona akorehmase Ritonõpo Tapyī riry poko. Moro eneryke oya xine enetupuhnōko matose: Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a tonyohse exiase oya xine. Morohne emero exiko mana Ritonõpo Oesēkō nyripohpyry tō omipona awahtao xine yronymyryme.

Amotyryae otuhpyra ehtoh poko

7 ¹Mame ėmepyyry asakoropane ehtoh po, nuno 9mā po, esety kixireu, jeimamyry asakoropane ehtoh po tuisame Tariu ahtao, Ritonõpo omiry tooehse ya. ²Moro toehse Sarezē tō taropose ahtao Petēu pōkomo a, Rekē-Mereke maro, tymarōkō maro Ritonõpo Tapyī taka, takorehmarykō ekaropotohme Ritonõpo a. ³Oturupotohme roropa taropose toto oturuketomo a, urutō komo a roropa, ynara ekaropose:

— Tuhke jeimamyry taropose yna a yna xitary poko te, amotyryae otuhpyra ehtoh poko, nuno 5mā po, moro nuno po Ritonõpo Tapyī enahkatopōpyry kynexine. Moro poko ro yna a zae nae Ritonõpo a?

⁴Mame Ritonõpo Jamihmehxo Exikety töturuse ya ⁵ynara katohme oturuketomo a, ahno a roropa:

— “70me jeimamyry taropose oya xine oxitarykō poko, amotyryae otuhpyra oehthkō poko roropa nuno 5mā po, nuno 7mā po roropa. Yrome moro onyripyra mexiatose jeahmatohme. ⁶Ōtukurukohtao, eukuru enyryhtao roropa oya xine openetatohkō poko rokē mexiatose.” ⁷Moro Ritonõpo omiry yroro nexiase Ritonõpo nenehpohpyry urutō kō ae pake pata Jerusarē kure ro ahtao, osetapara ro ahtao, tytaōke roropa ahtao tuhke. Pata tō roropa Jerusarē zomye tytaōke ahtao, Juta nonory po roropa ikurenāe tuhke ahno nae ahtao.

Ritonõpo omipona pyra toto ehtopōpyry

⁸Mame töturuse Ritonõpo Zakaria a. Ynara tykase:

⁹— Ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, ynara ase ypoetory tomo a: “Zae rokē ehtoko oximaro, ajohpe pyra ehtoko, kure rokē ehtoko imehnomo

a. Toto pyno ehtoko. ¹⁰Pytŷpo tō onenekunohpyra ehtoko, poetōpo tō roropa. Imehnō nonory poe aehtyā roropa ononorykō pona ehtohme te, tymōkomokākara roropa. Osenetupuhpyra ehtoko imeimehnō enekunohtoh poko.” ¹¹Yrome otato pyra toehtohkō se toh nexiase, jomiry omipona se pyra. Toeramase toh nexiase ywinoino, typanarykō tapuruse nexiase, ynyriphopyry tō onetara toto ehtohme. ¹²Tūpore sā toehse toh nexiase ikurohtao xine, topu samo, ynyriphopyry tō omipona pyra toehtohkōme; jomihpyry roropa Juzenu nekarohpyry urutō komo a pake, omipona pyra toehtohkōme. Morara exiryke tohne toehse exiase ipoko xine. ¹³Mame jomiry etary se pyra toto ehtoh sā jotururuhtao, moro sā aomirykō onetara exīko ase aotururukohtao ya. Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, oturuno. ¹⁴Wirikane sā sapararahme typahse toto ya imeimehnō nonory pona. Inonorykō kurano, otyro zamaro exikety, patāpome toehse tytaōke pyra ipunaka!

Tōmiry etapōko Ritonōpo mana

8 ¹Tōturuse Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ya. Ynara tykase:
²— Jerusarē pōkō pyno ase ipunaka, toto pyno jexiryke epetōkara zehno ase. ³Oehnōko ropa ase Jerusarē pona, morotona osesarise. Mame Jerusarē esehtōko mā toto “Pata Anamonohpyra Ehtopo”. Ypy moro roropa Ritonōpo Jamihmehxo Exikety esary esehtōko mā toto “Ypy Kurano”. ⁴Morarama tamuhpomākomo te, kunumuxime exiketō roropa tymyxirykō maro tomahpo xine porohnōko mā toto Jerusarē esemary tō ae. ⁵Moro esemary tō pehme exīko poetohti tō ke osemiakakētō ke. ⁶Moro otarama exisaromepyra ekarōko aehtyamo Papironia poe, namoto tōme ehxīpo. Yrome ya moro exīko mana, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety me jexiryke. ⁷Ypoetory tō pynanohnōko ase. Toto enehnōko ase nono tō xixi tūtatoh wino exiketomo te, nono tō xixi omōtoh wino exiketō roropa, moro nono tō pona tarose toto exiryke imeimehnō namoto tōme. ⁸Mame toto enehnōko ropa ase Jerusarē pona moroto toto ehtohme ropa. Ypoetory me exīko mā toto. Toto Ritonōpome exīko ase. Mame ajohpe pyra Exikety me zae rokē toto maro erohnōko ase toto tuisaryme.

⁹Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety:

— Oseanahtotoko! Urutō kō omiry totase oya xine Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Tapyī tyripitose ropa ahtao, tapyi apō tō tyrise ahtao. Moro omi sā etāko ropa matose seromaroro aomirykōme. ¹⁰Osemazuhme tineru pyra nexiase erohkētō epehmatohme, okyno tō esē epehmatohme roropa omoxinety puimatohme. Tuhke epetōkara nae toh nexiase. Osewomasaromepyra mexiatose, emero osepeme pyra tyripose ya exiryke. ¹¹Yrome ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, jomiry etapōko ase oya xine: Taroino ypoetory tō akoīpyry onyripyra ase pake toto ritopōpyry sā ya. ¹²Ipuhturu kure ahtāko mā kehko, uwa zoko eperytāko, otyro zamaro nono exīko, konopo oehnōko roropa mana. Morohne emero ekarōko ase ypoetory tō akoīpyry a. ¹³Juta pōkomo, Izyraeu pōkō roropa, osemazuhme imeimehnō nono pōkomo a popyra ehtoh tonehpose ahtao topetōkara pona ynara tykase toto: “Awānopyrykō se ase Ritonōpo a Juta tō wānohtopōpyry sā eya, Izyraeu tō wānohtopōpyry sā roropa eya.” Yrome opynanohtorŷko ase. Moromeīpo ynara āko mokaro mā toto oseyā: “Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a,

kure Juta tō ritopōpyry sã eya, kure Izyraeu tō ritopōpyry sã roropa eya.” Enaromyra ehtoko! Orēpyra ehtoko!

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Izyraeu tomo a:

— Tohne tyripose jahtao atamuru tomo a, toto tuānohse ya ynetapohpyry ae ro eya xine. Onytyromara exiase. ¹⁵ Seromaroro kure rokē Jerusarē pōkō rīko ase, Juta tō roropa. Onytyromara exīko ase. Naeroro enaromyra ehtoko. ¹⁶ Ynara tyripōko ase oya xine: Ajohpe pyra ehtoko imehnō maro, onenekunohpyra ehtoko, zae rokē ehtoko juize tō ēpataka toytose awahtao xine, osepeme oehtohkōme, oxiehno pyra. ¹⁷ Osenetupuhpyra ehtoko okurohtao xine imehnō ryhmaly poko oya xine. Ajohpe ōmirykō onetapopyra ehtoko, Ywy, Ritonōpo morohne se pyra jexiryke ipunaka.

¹⁸ Tōturuse Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ya. Ynara tykase:

¹⁹ — Amotyryae otuhyra oehtohkō nuno asakoropane exikety po te, 5me exikety po, 7me exikety po, 10me exikety po roropa, emero jeimamyry ae, oseahmatohme exīko mā kehko, otuhtoh konōto roropa Juta tō atākyematohme. Naeroro zae ehtoh sehxo ehtoko, oxiehno pyra oehtohkōme roropa.

²⁰ Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety:

— Ēmepyry oehnōko mana, imeimehnō pata tō pōkō oehnōko mā toto Jerusarē pona. ²¹ Mame pata pōkō ynara āko mā toto imepỹ pata pōkomo a: “Ytōko ynanase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety eahmase oturuse roropa eya kure rokē yna ripotohme!” Mame toto ezuhnōko moro pata pōkō mana: “Ytōko ynanase amaro xine!” ²² Imeimehnō nono pōkō jamihme exiketō tuhke oehnōko Jerusarē pona Ritonōpo Jamihmehxo Exikety eahmase, oturuse roropa eya, kure rokē toto ripotohme eya. ²³ Moraramo moro ėmepyry toehse ahtao 10me imeimehnō nonory pōkō oehnōko mā toto toiro juteu a, ynara kase: “Yna ytory se ynanase amaro Ritonōpo eahmase zuaro toehse yna exiryke, Ritonōpo amaro xine mana.”

Imehnō ahno tō apiakāko Ritonōpo mana

9 ¹ Ritonōpo Kuesēkō omiry ynara mana: Hatarake nonory pōkō, pata Tamaxiku pōkō roropa tuānohsēme exīko mā toto. Izyraeu tō rokē kara, Xiria patary imehxo exikety Ritonōpo kyryryme mana. ² Pata Hamate roropa, Hatarake ehpio po, Ritonōpo kyryryme mana, pata tō roropa Tiro te, Xitō roropa epōkō emese kure exiketō maro Ritonōpo kyryryme mā toto. ³ Tapyi tō jamihme exiketō tyrise Tiro pōkomo a osewomatohme, parata itamurume tapoise eya xine uuru maro itamurume nonome ehtoh samo. ⁴ Yrome morohne emero arōko Ritonōpo mana; Tiro pōkō mōkomory kurā emāko mana tuna konōto kuaka, moro pata roropa tyahkasēme exīko mana apoto ke. ⁵ Moro eneryhtao Axikerō pōkō oserehnōko mā toto. Kaza pōkō roropa etuarimāko mā toto yronomyryme, Ekorō pōkō roropa orēnōko mā toto. Kaza tuisary orihnōko mana, Axikerō patāpome exīko, tytaōke pyra. ⁶ Imeimehnō nonory pōkō osesarīko mā toto Axitote po.

Ynara āko Ritonōpo mana:

— Pirixteu tō epyrypakehnanohpōko ase. ⁷ Tōsemy munu maro onōpyra toto ripōko ase, imepỹ onenahpopỹ aexihpyry roropa onenahpyra toto ripōko ase. Mame mokaro akoīpyry ypoetoryme exīko mā toto, Juta tō

maro exiko mā toto. Ekorō pōkō roropa ypoetory tō maro exiko mā toto, jepuseu tō ehtopōpyry samo. ⁸Ypoetory tō ewomāko ase epetōkara winoino. Epetōkara soutatu tō onēmapopyra exiko ase ynonory pona. Jūme ypoetory tō onyrohmanohpopyra ropa tuisa popyra exikety exiko mana. Ypoetory tō etuarimatopōpyry tonese ya exiryke.

Imeipo Izyraeu tō tuisary

- ⁹ Atākyematoko, Xiāo pōkomo!
 Jerusarē pōkomo, oeremiatoko ātākyemarykōme!
 Otuisarykō oehnōko mana.
 Orēpyra Exiketyme oehnōko mana,
 Imehxo Exiketyme roropa,
 yrome epyrypara mana, jumētu po tōtyrise mana,
 jumētu zumōkara, imūkurumano.
- ¹⁰ Kahu tō etonaketō kyryry enahkapōko mana Izyraeu nonory po,
 soutatu tō kawaru tō po ytoketō roropa Jerusarē po.
 Taky tō, pyrou tō roropa tonahkasēme exiko mā kehko.
 Etonara ahno tō tyripōko mana.
 Tuisame exiko mana tuna konōto poe imepỹ tuna konōto pona,
 tuna Eupyrati poe roropa nono etyhpyry tō pona.

Imeipo Izyraeu imehxo exiko mana

- ¹¹ Ritonōpo ynara āko mana:
 “Jerusarē pōkomo, jomihpyry etapoase oya xine,
 opynanopyrykō topehmase munu ke.
 Morara exiryke oekyry tō anỹnōko ase toto apoihpōkō winoino,
 tanỹsēme exiko mā toto eutary winoino,
 namotome oehtopōpyrykō poe.
- ¹² Osehtoko ropa, namoto tomo,
 oewomatohkō jamihmā pona;
 osehtoko ropa opynanohtohkō eraximananomo.
 Ynara āko ase oya xine,
 itamurumehxo kurā ke oepehmatorỹko ase,
 asakoro oetuarimatopōpyrykō emetakame.
- ¹³ Juta tō riko ase taky samo etonatoh kyryryme,
 Izyraeu tō pyrou sā exiko mā toto.
 Orutua kō, Jerusarē pōkō ytapemāme exiko mā toto,
 mokaro maro osetapāko ase Kerexia pōkō maro.”
- ¹⁴ Mame osenepōko Kuesēkō mana typoetory tō epoe.
 Nenenehkane sā typyre ekomāko mana.
 Rue etōko mana.
 Ytōko mana tyryrykane konōto maro ikurenae.
- ¹⁵ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety typoetory tō ewomāko mana;
 topetōkara soutatu tō poremakāko mā toto,
 ipyrekō kararahnōko mā toto,
 topetōkara munuru kuānōko mā toto eukuru jehnahpyry samo,

kohtäko mǎ toto toetÿse exiketō samo,
 pehme sǎ exīko kasana sǎ munu ke ikuamyryhtao tynekaroryme apoto
 apō pona.

¹⁶ Moro ėmepÿry toehse ahtao typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana
 toky tō pynanopyry sǎ ipynanohne a.

Moro nono po topu tō kurǎ zemime exiketō sǎ exīko mǎ toto parimǎ
 poko,

uuru risē parimǎ poko tuisa konōto zupuhpyry po.

¹⁷ Kure kuhse sero nono exīko ropa mana,

enekure roropa!

Tiriiku nae exīko, uwa eukuru roropa itamurume.

Poetohti tō wǎtāko roropa mǎ toto jamihme, enekure roropa.

Izyraeu tō pynanohnōko Ritonōpo mana

10 ¹Konopo ekaropoko Ritonōpo a eina oehpyra ro ahtao. Ritonōpo
 mokyro konopo enehpone, akurū tō maro, otyro ahtatohme
 tonahsē nae ahno emero ehtohme. ²Toiparo rokē ekaropōko matose
 oneponāmarykomo a, joroko tō poe urutō komo a roropa, ajohpe rokē mǎ
 toto, enekunohnōko rokē mǎ toto. Osenehtoh poko amorepananō ajohpe
 rokē mǎ toto. Omiāko mǎ toto emuhkehkananō sǎ repe, yrome aomiry
 anakorehmara mana. Morara exiryke ahno etuarimāko mǎ toto, xiaxiake
 ytōko mǎ toto kaneru tō samo tosēke pyra ahtao.

³Ynara āko Ritonōpo mana:

— Tohne ase imeimehnō nonory pōkō tuisary tō poko ypoetory tō
 tuisaryme toehse toto ahtao. Mokaro wānohnōko ase yronymyryme. Juta tō
 ypoetoryme mǎ toto; ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, toto pynanohnōko
 ase. Mokaro rīko ase jekyme kawaru osetapakety jamihmǎ samo, orēpyra
 toto ehtohme. ⁴Juta tō poe toto tuisary tō emero oehnōko mana, tuisa
 konōto, kowenatu tomo, soutatu tō esē tomo, enara. ⁵Oximōme orēpyra
 exīko mǎ toto soutatu tō samo topetōkara tūtūmāko, ikurepato htaka, osema
 tao. Osetapāko mǎ toto, ywy Ritonōpo, imaro xine jexiryke, topetōkara
 poremakāko mǎ toto kawaru po toto ahtao ro.

⁶Ynara āko Ritonōpo Oesēkō mana:

“Jamihme Juta tō tyripōko ase.

Izyraeu tō pynanohnōko ase.

Toto pyno jexiryke toto enehnōko ropa ase imehnō nonory tō poe,
 imehnō namotome toto ehtoh poe.

Ymaro osepeme exīko ropa mǎ toto,

toto onurumekapitopyra jehtopōpyry samo,

Ritonōpome jexiryke toto Esēme.

Toto ezuhnōko ase aotururukohtao ya.

⁷Izyraeu tō orutua kō jamihme exīko mǎ toto,

soutatu tō samo,

tākye exīko mǎ toto eukuru ėnanō samo.

Moro ekarory etāko ipoenō mana,

ipakomotyǎ roropa,

mame tākye exīko mǎ toto.

Atäkyemāko mā toto ywy,
Ritonōpo, nyrihpyry poko.

- ⁸ “Ypoetory tō kohmāko ase,
oximōme toto enehpōko ase.
Toto enehnōko ropa ase toto nonory pona ropa.
Mame emānōko ropa mā toto tuhkehxo ehtohme pake toto ehtopōpyry
samo.
- ⁹ Sapararahme toto aropoase mya imehnō nonory pona.
Yrome morara ahtao ro ypoko wenikehpyra toh nexiase.
Isene ro exīko mā toto ipoenōkō maro.
Oehnōko ropa mā toto tynonorykō pona ropa.
- ¹⁰ Ejitu poe toto enehpōko ropa ase, Axiria poe roropa.
Toto arōko ase Kireate nonory pona, Ripano pona roropa.
Tuhkehxo exīko mā toto,
osa mokaro emero pune pyra exīko mana.
- ¹¹ Tuna konōto Tahpiremā akuotryryhtao oya xine,
ywy, Ritonōpo, pohkane tō mynyhpākapōko ase.
Tuna Niro zueme ehtoh anorymapōko ase.
Axirio tō epyrypakehnanohpōko ase.
Ejitu jamitunuru enahkapōko ase.
- ¹² Ypoetory tō jamihtanohpōko ase,
mame yjamitunuru ke isene exīko mā toto jomipona.
Ywy Ritonōpo oturunō.”

Popyra Tuisa tō Poremākapory sero

- 11** ¹Ripano, omōtohtonō etapuruhmakako
wewe apupari okyryry tō zahkatohme apoto ke.
- ² Oxitatoko, pinieiro tomo, toepukase apupari tō exiryke!
Wewe tō enekure exiketō tonahkase toh nexiase!
Oxitatoko, karawario tomo Pasā po, itu akohpityō takohse exiryke!
- ³ Pusuh āko tuisa tomo, xitāko mā toto!
Ime toto ehtoh tonahkase!
Reāo tō aryryāko mā toto, itu tō tosarykō takohse exiryke tuna Joatāo
ehpiō po.

Asakoro kaneru tō pyno exiketomo

- ⁴Tōturuse Ritonōpo Jesemy ya, ynara tykase ynororo:
— Kaneru tō pyno exikety panō exiko, orihketō nahpaneme. ⁵Kaneru tō
epekahnanō onuānohpyra exīko mā toto toky tō etaparyhtao ipū ekamotohme.
Ynara āko mā toto: “Kure Ritonōpo mana! Tineru itamurume tapoise kyā xine!”
Kaneru tō pyno exiketō toky tō etapary poko emynyhmara mā toto. ⁶Ywy roropa
emynyhmara exīko ase Izyraeu nonory pōkō poko. Mokaro emero ekarōko ase
ipānary tomo a, ituisarykomo a roropa. Toto nonory enahkāko mā toto, mame
toto onypynanohpyra exīko ase ituisarykō wino. Ywy Ritonōpo oturunō.
- ⁷Morarama toerohpityse ywy kaneru tō epekahnanō poetoryme, kaneru
tō orihketō pyno ehtoh poko. Mara tō asakoro apoiase tosehke exiketomo:

“Kure ehtopo” te, zakorony: “Oximōme ehtopo”. Mame kaneru tō pyno ehtoh poko erokuase. ⁸ Typenekehse exiase imehnō kaneru pyno exiketō poko. Toiro nuno ae oseruao kaneru poko erohketō aropoase, toto se pyra toehse jexiryke. Yse pyra toehse roropa toh nexiase. ⁹ Mame typenekehse exiase kaneru tō poko. Ynara tykase ywy eya xine:

— Opyno xine exikety me jehtoh nenahno. Ah orihketyme exiketō norihno toto. Ah enahketō nenahno toto. Ah moxiä akoipyry nosenahkã toto.

¹⁰ Mame toiro mara apoiase, esety “Kure ehtoh”, itahkatohme enetupuhpotohme, tōmihpyry itahkary poko Ritonōpo a, inetapohpyry ahno tomo a emero porehme, sero nono po. ¹¹ Naeroro Ritonōpo netapohpyry tykararahse nexiase moro ĕmepyyry ae. Mokaro kaneru tō epekahnānō, ekamonanō roropa jenēko toh nexiase. Zuaro toh nexiase Ritonōpo oturūko nexiase ynyrihpyry ae. ¹² Mame ynara ase eya xine:

— Kure oya xine ahtao kuepehmatoko jerohtamitume. Arypyra ahtao onepehmara ehtoko.

Mame topehmase ywy eya xine 30me parata kehko.

¹³ Ynara tykase Ritonōpo ya:

— Moro tineru tyriko tineru kurākatoh taka Tapyi Kurā tao.

Naeroro moro 30me parata apoiase, jerohtamitu kurano; ĕmase tineru kurākatoh taka Tapyi Kurā tao. ¹⁴ Moromeīpo mara akorō tosehke “Oximōme” tytahkase ya enetupuhpotohme Izyraeu tō atakorōme ehtoh Juta tō maro tonahse ehtoh poko.

¹⁵ Morarame ynara tykase Ritonōpo ya:

— Seromaroro kaneru pyno exikety panō exīko ropa mase, toiparo rokē exiketymano. ¹⁶ Mokyro kaneru pyno exikety popy rīko ase ypoetory tō esēme. Yrome tomeseke pyra exīko mana, toky tō onewomara mana esekane kō toehse ahtao. Tytahse exiketō onupipyra exīko mana. Tātapurose exiketō onepinohipyra roropa mana. Oserematoh onekaropyra mana toky tomo a totaehse toto ahtao. Toky tō pū ōnōko mana tykasere exiketomo. Toto pepexipuhturu kararahnōko mana.

¹⁷ Popyra ehtoh oehnōko eya, kaneru poko erohkety popyny! Toky tō turumekase eya. Emary toiro, enuru apotunuru wino tapurosēme exīko etonato po! Emary pakaihkapyme exīko, enuru tonurēkarame exīko roropa mana.

Jerusarē pynanopyry ropa poko

12 ¹ Sero nase Ritonōpo Kuesēkō omiryme Izyraeu tō poko. Ritonōpo, kapu Rihpono, sero nono Rihpōme roropa, isene ahno Rihpōme roropa, ynara āko mana:

² — Jerusarē ripōko ase eukuru jehnahpyry samo imehnō nono pōkomo a, zomye exiketomo a emero; moro eukuru enyryhtao eya xine etynōko mǎ toto. Jerusarē pona ytōko mǎ toto etonase Juta tō patary tō maro. ³ Yrome moro ĕmepyyry toehse ahtao Jerusarē rīko ase topu omoxinety samo imehnō ahno tomo a emero; anymyry kukuruhtao imepyry a atapurōko mana itamurume. Mame imeimehnō ahno tō emero oximōnōko mǎ toto etonatohme pata Jerusarē poremakatohme. ⁴ Yrome moro ĕmepyyry ae kawaru tō tōserehsēme tyripōko ase, soutatu tō roropa kawaru po ytoketō ripōko ase rowohpe.

Juta pōkō ewomāko ase, epetōkara eky tō kawaru tō ripōko ase tonure pyra. ⁵Mame oxiekyrymākō emero Juta po ynara osenetupuhnōko mā toto: “Tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana typoetory tomo a Jerusarē po.” ⁶Moro ĕmepýry ae Juta pōkō oxiekyrymākō rīko ase ikarā samo apotopokō kaetokohxo exikety ao, apoto sã roropa tiriiku rānao. Ahno tō tomye exiketō emero enahkāko mā toto. Mame Jerusarē pōkō towomasēme exīko mā toto pata po.

⁷— Ywy Ritonōpo, orēpyra Juta tō soutatu tō ripōko ase osemazuhme, Tawi pakomotyā imehxo ehtoh, Jerusarē pōkō imehxo ehtoh roropa, imehnō Juta pōkō imehxo ehtoh sã ehtohme, imotye exipyra ehtohme. ⁸Moro ĕmepýry toehse ahtao Jerusarē pōkō ewomāko ase. Jamihme pyrahxo exiketō toto rānao tuisa Tawi jamihme ehtopōpyry sã exiko mā toto. Tawi pakomotyā ytōko mā toto osemazuhme imehnō aroryme, Ritonōpo nenyokyhpyry samo, Ritonōpo ehtoh sã roropa. ⁹Morara ahtao imepý nonory pōkō enahkapōko ase, osetaparyhtao Jerusarē pōkō maro.

¹⁰— Mame moro ĕmepýry ae Juzenu ekarōko ase Tawi pakomotyamo a imehnō Jerusarē pōkomo a roropa, kure ehtoh poko toto ehtohme, oturutohme roropa ymaro. Mame jenēko mā toto tynuohpyrykomo. Xitāko mā toto yhnamōko, ahno samo tumūkuru toirō hnamory samo, tumūkuru apitoryme aenuruhpyry orihtho hnamory samo. ¹¹Moro ĕmepýry ae xitāko mā toto itamurume Jerusarē po, moro ixitatopōpyry saaro ona pipahmā Mekito po, Hatate-Rimō po. ¹²Oxiekyrymākō emero xitāko mā toto. Oxikone sã tapyi taōkō xitāko mana, Tawi pakomotyā imehnō maro pyra xitāko mā toto, Natā pakomotyā oxikone imehnō maro pyra xitāko, ¹³Rewi pakomotyamo oxikone xitāko, Ximei pakomotyamo oxikone roropa xitāko mā toto. ¹⁴Oxiekyrymākō emero tōxinamase exiketō oxikone xitāko mā toto: orutua kō oxikone xitāko osa po, ipyxiā oxikone roropa xitāko mā toto imepý po.

Jerusarē kurākary Ritonōpo a

13 ¹— Mame moro ĕmepýry toehse ahtao tuna enatyry totapuruhmakasēme exīko, moroto Tawi pakomotyā ekurikatohme imehnō Jerusarē pōkō maro, tyrypyrykō emero kurikatohme te, nuriame toehtohkō kurikatohme roropa eya xine. ²Moro ĕmepýry ae ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, ahno neponāmary esetykō emero enahkapōko ase Izyraeu tō nonory po. Toto poko wenikehnōko mā toto emero porehme. Urutō kō ajohpe exiketō roropa enahkapōko ase moro nono po. Tyneponāmarykō eahmary se ahno ehtoh enahkapōko ase roropa. ³Mame tōtururu se imepý ahtao urutōme, jūkō jē maro ynara āko mā toto eya: “Orihnōko mase, ōmíry ajohpe ekarōko mase Ritonōpo Kuesēkō omíryme! Ajohpe mase!” Mame tumūkurukō etapāko jūkō mana. Tuōko mā toto aotururu kukuruhtao eya urutōme! ⁴Moro ĕmepýry toehse ahtao, enepotoh eneryhtao ahno a, moro ekarory se pyra exīko mana imehnō netaryme. Urutōme tōsekarory se pyra exīko mana, onokyro pihpyry risē anamurupyra exīko mana, imehnō onenekunohpyra ehtohme urutōme toexiry poko. ⁵Ynara āko mā toto emero porehme: “Urutō kara ase. Tupito poko erohketyme ase. Poetome jehtopōpyry poe tupito poko rokē toerohse ywy.” ⁶Mame imepý ekaroporyhtao eya: “Oty

moro āpurosē tō opuropuru poko?” Ezuhnōko mana: “Japurosē sero jepe tō tapyi tao.”

Kaneru pyno exikety etapary

⁷ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

“Tapema, owōko ty, jeky tō pyno exikety

etapatohme, erohkety jakorehmaneme!

Jeky tō pyno exikety etapako,

mame kaneru tō typahsēme exīko mā toto, sapararahme.

Mame etonāko ase ypoetory tō maro.

⁸ Izyraeu nonory pōkō oseruao ahtao asakoro orihnōko mana;

oseruao wino toiro rokē tōxinamasēme exīko mana isene ro.

⁹ Mame mokaro aoxinamatyā aropōko ase apoto kuroko.

Toto kurākāko ase parata kurākary samo.

Toto kuhnōko ase, uuru kukuru samo.

Mame oturūko mā toto ya,

ywy roropa toto ezuhnōko ase.

Ynara āko ase eya xine:

‘Ypoenōme matose.’

Mame jezuhnōko mā toto: ‘Yna Esēme mase, Ritonōpo.’ ”

Ritonōpo sero nono Tuisary Konōto

14 ¹ Ēmepyr̄y oehnōko mana, imeimehnō ahno apiakāko Ritonōpo mana popyra exiketō wānohtohme. Pata Jerusarē typoremākāsēme exīko, imōkomory emero apiakāko epetōkara mana. ² Imeimehnō ahno tō emero oximōme enehpōko Ritonōpo mana osetapase pata Jerusarē maro. Moro pata poremakāko mā toto. Mōkomo emero tarosēme exīko mana tapyi tō tae mya rahkene. Nohpo tō tyryhmasēme exīko mā toto. Moro pata pōkō zokonaka tarosēme exīko mya imehnō namotome. Ahno akoīpyry tehme exīko mā toto Jerusarē po. ³ Imēipo mokaro ahno tō maro osetapāko Ritonōpo mana, pake tōsetapatopōpyry samo. ⁴ Mame moro ēmepyr̄y ae xikihme exīko mana ppy Oriwera tō po, Jerusarē poe xixi tūtatoh wino. Mame jakanahmā konōto xixi tūtatoh wino xixi omōtoh pona moro ppy Oriwera tō apiakāko asakoro ehtohme. Moro ppy apiakasē zokonaka esyryhmāko inikahpozakoxi, etozōpyry roropa esyryhmāko mana ikurenaka. ⁵ Moro jakanahmā ae epāko matose pata poe. Moro jakanahmā ytōko pata Azau pona. Epāko matose atamurukō epatopōpyry sā nono tykytyky tykase ahtao tuisame Uzia ahtao Juta esemy. Mame Ritonōpo Jesemy oehnōko mana tynenyoh̄tyā maro emero.

⁶ Moro ēmepyr̄y mēipo kuenime exipyra exīko mana, newe pyra roropa exīko mana. ⁷ Kohmāpyra ropa exīko mana. Saereh āko rokē mana, xixi saereh āko ro koko ahtao. Yrome Ritonōpo rokē moro ēmepyr̄y exipitory waro mana.

⁸ Mame moro ēmepyr̄y ae soesoekane ae tuna kurā tūtāko Jerusarē poe. Zokonaka ytōko tuna konōto Aorikyhp̄yry ehtoh pona, zokonaka ytōko tuna Metiteraneu pona. Moro tuna apaipyra exīko mana, eina ahtao ikonoporyme ahtao, enara. ⁹ Ritonōpo Kuesēkō sero nono pōkō emero tuisaryme exīko mana. Ynoro rokē Ritonōpome exīko mana, Kuesēkōme esehtōko mā toto emero porehme.

¹⁰Izyraeu tō nonory pipahmāme exīko mana porehme, Kepa poe inikahpoe, Rimō pona, Jerusarē poe ikurenaka. Jerusarē rokē pata kaehxo exiketye exīko mana. Moroto ahno exīko mana tosaake Omōtoḥ Pējamī poe Omōtoḥ Wazahmatoḥ pona, osemazuhme Omōtoḥ Pakatome kynexine, tapyi kaetokohxo Hananeu poe eukuru ē konōto pona tuisa okuru ritoh pona. ¹¹Jūme moro pata onenahkara ropa exīko mana. Moro pata pōkō moroto rokē exīko mā toto towomase rahkene.

¹²Mame ahno emero wānohnōko Ritonōpo mana, Jerusarē poremākahpōkomo etonatoḥ ke. Tyrohsē enehpōko mana; ahno pū motanohpōko, isene ro toto ahtao; enurukō, inurukō roropa motāko mā kehko. ¹³Moro ēmepyyry toehse ahtao oserehnōko mā toto Ritonōpo poe; tuaro pyra toto tyripōko mana, osetapāko mā toto emero tykatonomory maro. ¹⁴Orutua kō Juta nonory pōkō etonāko mā toto pata Jerusarē ewomaryme. Imeimehnō nonory pōkō mōkomory kurā tarosēme exīko mana: uuru te, parata te, upo roropa itamurume. ¹⁵Moro tyrohsē Ritonōpo nenehpohpyry ahno tomo a emero epetōkara eky tō kure pyra tyriko mana, mura tomo, kameru tomo te, jumētu tō roropa, pui tomo, enara.

Ritonōpo toahmasēme exīko Jerusarē po

¹⁶Moromeīpo mokaro ahno tō akoīpyry tōsetapase aexityā Jerusarē pōkō poremākary poko, mokaro ytōko mā toto moro pata pona emero jeimamyry ae, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety eahmase Tuisa Konōtome, atākyematoḥme roropa Oseahmatoḥ Tapyi Pisarara poko. ¹⁷Ahno tō ytopyra ahtao Tuisa eahmase, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, konopo oehpyra exīko inonorykō pona. ¹⁸Ejitu pōkō ytopyra ahtao Jerusarē pona oseahmatoḥme Oseahmatoḥ Tapyi Pisarara poko, toto wānohnōko Ritonōpo mana yroro tyrohsē ke imehnō nono pōkō samo, konopo oehpyra exīko mana toto nonory po. ¹⁹Moro ke mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, Ejitu pōkomo te, imehnō nono pōkomo roropa ytopyra toto ahtao Jerusarē pona oseahmatoḥme Oseahmatoḥ Tapyi Pisarara poko.

²⁰Moro ēmepyyry toehse ahtao: “Tapiakase Ritonōpo Imehxo Exikety kyryryme,” tymerosēme exīko xirixiri tō poko kawaru tō retea tō poko roropa; oripo kehko kurā kuhse exīko Ritonōpo Tapyī tao, oxisā exīko mā kehko paxiha tō maro apoto apō ēpataka. ²¹Jerusarē po, Juta po roropa, oripo tō emero tapiakasēme exīko mā kehko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety kyryryme. Mame ahno ytoryhtao Ritonōpo Tapyī taka tynekarory ekarose Ritonōpo a, moro oripo tō apoīko mana tōsē ahnotohme ekarotoḥme tynekaroryme. Mame moro ēmepyyry toehse ahtao mōkomo ekamonanō pyra exīko mana Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Tapyī tao.

MARAKIA

Malaquias

Ekarotopo

Irānao jeimamyry 500mā poe 450mā pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao, urutō Marakia tōturuse Juta tomo a Ritonōpo Tapyī tyrise ropa ahtao Jerusarē po. Yrome Ritonōpo omihpyry omipona pyra toh kynexine. Inekaropohpyry onenehpyra tynekaroryme Ritonōpo a, oserematoh ae Ritonōpo oneahmara toto, typytase toto Ritonōpo poetory tō kara maro, oturuketō zae pyra toh kynexine. Naeroro tyrypyrykō rumekary se toehse toto ahtao rokē zae toehthōkōme ropa Ritonōpo zamaro toto exiry. Ritonōpo maro oturuketō turuse Marakia a zae pyra toehthōkō poko; amonohnōko toh kynexine tynekarorykō enepyyry poko jahkatohme apoto apō pona, Ritonōpo zamaro pyra toh kynexine. Mame turuse ropa toto Marakia a, Ritonōpo oepyyry poko sero nono pona typoetory tō apiakase, yrome osemazuhme urutō enehpōko mana tōmiry ekaroneme, esemarykō kurākatohme. Ahno tomo a tyrypyrykō rumekaryhtaō, aeramatohkōme ropa Ritonōpo a ipoetoryme exīko ropa mā toto.

Sero pape ao

Izyraeu iirypyryme 1.1—2.16

Zuānopyry, ipynanopyry 2.17—4.6

Izyraeu tō pyno Ritonōpo ehtoh sero

1 ¹Sero Ritonōpo oturutopōpyry Marakia a ekarotohme Izyraeu tomo a.

²Ritonōpo ynara āko typoetory tomo a:

— Moino ro opyno xine ase, āko.

Yrome ekaropōko mā toto:

— Otara enetupuhnōko ynanah, yna pyno oexiry poko?

Ynara āko Ritonōpo mana:

— Atakorōme Ezau tō nexiase Jako maro. Yrome Jako pyno exiase ipoenō maro, ipakomotyā roropa, ³yrome Ezau tō se pyra exiase ipoenō maro, ipakomotyā roropa. Ezau nonory ypy tō po tonore tyripose ya, onokyro tō esaryme rokē ehtohme.

⁴Ezau pakomotyā, etomita tomo ynara karyhtaō: “Kypatarykō tonahkase mā kehko, yrome tyrīko ropa sytatose.” Ritonōpo Jamihmehxo Exikety toto ezuhnōko mana: “Tyrise ropa ahtao eya xine ipahnōko ropa ase. Mokaro nonory esehpāko imehnō mana ‘Popyra exiketō nonoryme,’ te ‘Mokaro zehno exikehpyra Ritonōpo exiko mana, jūme,’ ” āko mā toto.

⁵Moro ehtoh enēko Izyraeu tō mana. Mame ynara āko mā toto:

— Orēpyra Ritonōpo mana. Ijamitunuru enēko imehnō mana mya Izyraeu tō nonory moinakoxi.

Oturuketō zupokary Ritonōpo a

⁶Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko mana oturuketomo a:

— Tūmy omipona imūkuru mana, tosē omipona inamoto roropa mana. Omykōme jahtao oty katohme jomipona pyra hmatou? Oesēkōme jahtao oty katohme juno pyra hmatou? Jyhtomāko matose, yrome moro sã awahtao xine ro ekaropōko matose: “Otara ahtao ohtomāko ynanexiahse?” ⁷Tonahsē nuriāmā ekarōko matose apoto apō po onekarorykōme ya. Mame ekaropōko ro matose: “Otāto ohtomāko ynanahe?” Jyhtomāko matose apoto apō ryhpopākaryhtao oya xine. ⁸Jyhtomāko matose roropa oekykō tonurākara enepyyhtao oya xine onekarorykōme ya, kure pyra exiketō roropa, ytoytopyny enepyyhtao roropa. Moro riryhtao oya xine, zae osekarōko matohu? Ikuhtoko, mokaro panō ekarotoko kowenatu a, otuisarykomo a! Moro riryhtao eya jamaro nae, kurākō ekarōko nae oya xine? Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

⁹Oturuketomo, seromaroro oturutoko Ritonōpo a kure kyritohkōme. Ōmirykō etāko nae, onekarorykō xihpyry ekaroryhtao oya xine eya?

¹⁰Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko oturuketomo a:

— Kurehxo exiry ya Ytapyī apururu oya xine. Moro toehse ahtao apoto onukara oexirykō ykyryry apoto apō po. Toiparo rokē onekarorykō zahkāko matose. Yzamaro pyra matose; onekarorykō se pyra ase ipunaka. ¹¹Imeimehnō nonory po emero, jeahmāko mā toto. Emero rokē po ixtaratu zahkāko imehxo jehtoh ekaroryme, tokykō kurā ekarōko mā toto tynekarorykōme ya. Emero Tuisamehxo jekarōko mā toto. ¹²Yrome amarokō jyhtomāko matose ykyryry apoto apō nuriame ekaroryhtao oya xine. Jyhtomāko roropa matose typahsē enepyyhtao jahkatohme apoto apō po onekarorykōme ya. ¹³Ynara āko matose: “Typenekehse yna morohne poko!” Ypoihtōko matose, jeunohnōko roropa matose. Okyno ematonanopyhpyry enehnōko matose ya, ahmitahpyryme exikety te, kure pyra exikety roropa. Morohne yzamaro pyra mana ipunaka! Ywy ase Oesēkomo. ¹⁴Popyra ehtoh enehpōko ase ajohpe exikety a, tōmiry onymoipyny a: “Okyno kurā ekarōko ase jeky tō poe,” kahpono a repe, yrome tapurose exikety rokē enehnōko mana tynekaroryme ya! Ywy ase Tuisamehxo Exikety, imeimehnō nono pōkō emero Tuisame Imehxo Exiketyme jekarōko mā toto. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

Oturuketō wānohtopo

2 ¹Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

— Oturuketomo, oturūko ase oya xine. ²Oesēkōme imehxo jyripyra awahtao xine, ynyriphpyry omipona pyra roropa awahtao xine, popyra ehtoh enehpōko ase opona xine. Kure ehtoh riporyhtao oya xine moro myakamāko ase popyra ehtoh ke. Moro tyripose ya pake, imehxo jyripyra toehse oexirykōke. ³Opoenōkō wānohnōko ase, oēmytykō pona oekykō ety rīko ase, onenehpyrykō onekarorykōme ya. Moraramē tarosēme exīko matose ato emato pona. ⁴Morarahtao zuaro exīko matose, sero ynyriphpyry

ekarōko ase oya xine, ynetapohpyry oturuketomo a, Rewi pakomotyamo a anamonohpyra oehtohkōme. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

⁵— Ynetapohpyry ae, isene ehtoh ekarōko ase oya xine, ase eya xine, kure ehtoh roropa. Moro yriase jomihpyry ae ro juno toto ehtohme. Mame juno toh nexiase, tosēkōme imehxo jyriase roropa toto. ⁶Zae ehtoh poko imehnō anamorepakehpyra toh nexiase. Azahkuru ehtoh poko imehnō anamorepara toh nexiase. Osepeme ynanexiase moroto. Zae ehtoh poko imehnō tuhkākō takorehmase roropa eya xine zae pyra toehtohkō rumekatohme eya xine. ⁷Zae imehnō amorepatohme ypoko, oturuketō tyripose ya, tuaro se imehnō ahtao zae ehtoh poko, ah nytō toto oturuketomo a Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omiry ekaronanōme aexirykōke.

⁸— Yrome seromaroro amarakō oturuketō zae ehtoh rumekāko matose. Zae pyra imehnō amoreparake oya xine tuhkākō iirypyryme toehse. Ynetapohpyry tamonohse oya xine oturuketomo. ⁹Morara exiryke ohtomaporōyko ase ahno a, orumekatohkōme eya xine jomipona pyra oexirykōke, ahno toehse ahtao oya xine atae pyra toehtohkō apiakapotohme oya xine zae jomiry omipona nymyry pyra moro apiakāko matose. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

Ritonōpo omiry omipona pyra Izyraeu tō ehtopo

¹⁰Ajohpe pyra kumykō toiro rokē mana. Toiro Ritonōpo a kymarokō tyrise emerō! Morara exiryke oty katohme imehnō enekunohnōko sytatou? Ritonōpo netapohpyry kytamurukomo a ihtomāko sã sytatose. ¹¹Ritonōpo omiry tamonohse Juta tomo a, aomiry omipona pyra toehse toto Izyraeu po, Jerusarē po roropa. Tytapyī sehxo Ritonōpo mana, yrome nuriame Itapyī tyrise Juta tō orutua komo a typytase toto ahtao tyneponāmarykō eahmananō maro. ¹²Moro poko exiketō aropory se ase Ritonōpo a kynonorykō poe, Izyraeume pyra toehse mokyro mana, okyno enepyrhytao ro eya tynekaroryme Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a!

Oxirumekary poko

¹³Tyoro rīko roropa matose: pusuh āko matose, xitāko apoto apō ehxikāko matose oxitatohkō ke, onekarorykō se pyra toehse Ritonōpo exiryke. ¹⁴Ekaropōko matose: “Oty katohme ynanekarory se pyra toehse Ritonōpo nae?” āko matose. Ynara exiryke: Ritonōpo awaro xine mana, ōmihpyrykō opyxiākō netaryme tamonohse oya xine typytase imaro nuaseme awahtao xine. Torēnase ynororo amaro, yrome ōmihpyry eya Ritonōpo netaryme imaro rokē oehtoh poko tamonohse oya. ¹⁵Ajohpe pyra mana: toiro pūme sã amarakō tyrise Ritonōpo a ouzenukō maro typoetoryme oehtohme. Oty se Ritonōpo nae oya xine, opyty maro? Oemūkuarykō se mana, typoenōme toto ehtohme, tōmiry omipona aehtohkōme. Morara exiryke tomeseke ehtoko anamonohpyra oehtohkōme, opyty kuroko ytopyra oehtohkōme imepỹ nohpo poko. ¹⁶Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Izyraeu Esemry:

— Opyxiākō rumekary se pyra ase ipunaka oya xine. Moro rihpō zehno ase ipunaka, typyty ryhmaneme aexiryke. Naeroro tomeseke ehtoko opyxiākō kuroko ytopyra oehtohkōme imepỹ nohpo poko.

Moro ēmepyyry, ahno apiakatoh oehnōko mana

¹⁷Typenekehse mā Ritonōpo ōmirykō etaryke tyya. Yrome ekaropōko matose. Ynara āko: “Oty tyrise yna a, Ritonōpo typenekehse ehtohme?” āko

matose. Ynara karyke oya xine: “Ritonôpo Kuesêkô popyra exiketô kurâkôme ekarôko mana, popyra ehtoh poko exiketô se mana,” âko matose. Ekaropôko roropa matose: “Otoko nah Ritonôpo, Zae Exikety?” âko matose.

3 ¹Ritonôpo Jamihmehxo Exikety ynara âko:

— Jomiry arone aropôko ase osemazuhme jesemary kurâkatohme. Mame Oesêkô eraximaryhtao oya, axi oehnôko mana Tytapyi taka. Ritonôpo omiry arone enery se oehtohkô oehnôko mana. Ynetapohpyry ekarôko mana.

²Yrome onoky oseanahtôko nahe moro êmepyyry toehse ahtao mokyro oepyyhtao? Onoky orëpyra exiko nae tooehse mokyro ahtao? Apoto sâ exiko mana uuru kurâkatoh samo, kymarokô kurâkatohme. Sahpau sâ exiko roropa mana kukurikatohkôme. ³Porohnôko mokyro mana oturuketô kurâkatohme, Rewi pakomotyamo, parata kurâkane samo, uuru kurâkane sâ roropa apoto ke. Moromeïpo tynekarorykô enehnôko mã toto Ritonôpo a zae rokê rahkene tukurâkase toexirykôke. ⁴Morarama Juta tō nekarory, Jerusarê pōkō nekarory roropa Ritonôpo zamaro exiko mã toto, pake ehtopöpyry samo.

⁵Ritonôpo Jamihmehxo Exikety ynara âko typoetory tomo a:

— Oehnôko ase oya xine âpiakatohkôme. Eneneme jexiryke jomiry ekarôko ase mokaro hxirotohme, jomiry omipona pyra exiketomo, joroko tō poko exiketomo te, imepÿ nohpo poko exiketomo te, ajohpe exiketomo erohketô onepehmara exiketomo, pytÿpo tō anakorehmara exiketomo, poetôpo tō roropa, imehnô nono poe aehtyâ anakorehmara exiketô roropa, juno pyra exiketô emero.

10me ahtao, toiro onekaroryme mana Ritonôpo a.

⁶Ynara âko Ritonôpo mana:

— Ywy ase Ritonôpo. Onytyromara ase. Morara exiryke amarokomo, Jako pakomotyâ onenahkara mexiatose. ⁷Atamurukô sâ matose: ynyriphopyry tō rumekâko matose, jomiry omipona pyra matose. Osehtoko ropa ya, mame ywy roropa ytôko ropa ase oya xine. Yrome ynara ekaropôko matose: “Otâto eramâko ropa ynanahe?” ⁸Ekaropoxi oya xine: “Zae oya xine nae Ritonôpo kyryry ematonanopyry nahe?” Arypyra, yrome ykyryry tomatonanohse oya xine mana, mame ekaropôko matose ya: “Otâto okyryry ematonanohnôko ynanae?” Ykyryry tomatonanohse oya xine 10me apoiryhtao oya xine, toiro onekaropyra toehse awahtao xine te, onekarorykô onenehpyra tamonohse oya xine. ⁹Ykyryry tō ematonanohnôko matose emero porehme. Naeroro popyra ehtoh enehpoase opona xine, emero porehme. ¹⁰Ywy, Ritonôpo Jamihmehxo Exikety, ynara tyripôko ase oya xine, okyryrykô 10me tapoise oya xine ahtao toiro enehtoko ytapÿi taka, emero porehme, tonahsê itamurume nae ehtohme ytapÿi tao. Kukuhtoko, mame enêko matose. Osenuhmatoh tonô etapuruhmakâko ase kapu ae, mame kure ehtoh itamurume enehpôko ase oya xine. ¹¹Anarykahpyrykô onenahkapopyra ase taparara tomo a. Uwa zoko tō eperytâko roropa mã kehko itamurume. ¹²Imeimehnô nonory pōkō tākÿe oekarôko mã toto oesarykô ononorykô kure exiryke otyro zamaro exikety me rahkene. Ywy, Ritonôpo Jamihmehxo Exikety, oturunô.

Kypyno xine Ritonôpo ehtopo

¹³Ynara âko Ritonôpo mana:

— Ykerekemāko xihpyry mexiatose mame mekaropootose: “Otarā tykase yna okerekeremaryme?” ¹⁴Ynara āko matose: “Toiparo rokē Ritonōpo omipona sytatose, ipoetoryme. Oty me kure Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omipona sytatou? Oty me kure aorihtyā hnamonanō zupō amurūko sytatou kyyrypyrykō rumekary se kuehtohkō enepotohme?” ¹⁵Ynara enēko ase: epyrypaketō tākye mā toto. Popyra exiketomo a emero kure rokē exīko mana. Ritonōpo omipona pyra aexityā onuānohpyra Ritonōpo mana,” āko matose.

¹⁶Mame Ritonōpo omipona exiketō tōturuse oximaro, aomirykō etāko Ritonōpo nexiase. Mame Ritonōpo ēpataka aomiry omipona exiketō esetykō tymerose nexiase, ipyno exiketō roropa tymerose nexiase pape pokona.

¹⁷Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko:

— Moxiā ypoetoryme exīko mā toto. Moro ěmepiry ynyriry me toehse ahtao ypoetoryme nymyry exīko mā toto. Toto pyno exīko ase, jummy tumūkuru pyno ehtoh samo, tumy omipona exiketyme imūkuru ahtao.

¹⁸Moraramē enēko ropa ypoetory tō mana: Kure ehtoh poko exiketō tyoro sā exīko mana, popyra ehtoh poko exiketō sā pyra. Jomiry omipona exiketō tyoro sā exīko mā toto, jomiry omipona pyra exiketō sā pyra.

Popyra exiketō wānohtopo

4 ¹Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety:

— Moro ěmepiry oehnōko mana: epyrypaketō emero tyahkasēme exīko mana, popyra exiketō maro, onahpoty samo tonore ahtao. Tonahkasēme exīko mā toto ipunaka. ²Yrome oya xine, jomiry omipona exiketomo, opynanopyrykō ya saereme sā exīko mana, xixi saerehkatoh samo, isene ehtoh enehnōko. Pyhsekyhsekyh āko matose tākye oehtohkōke, pui poenō samo tutūtarykohtao jarakapyhpyry ae. ³Moro ěmepiry ynyriry toehse ahtao popyra exiketō tūtūmāko matose oruno ehtoh samo opupurukō zopino.

⁴— Wenikehpyra ehtoko ypoetory Moeze nyripohpyry tō poko oya xine. Morohne tymeropose ya, Izyraeu tō amorepatohme, moroto ypy Xinai po, omipona Izyraeu tō ehtohme.

⁵— Yrome moro ěmepiry ae, popyra ehtoh oehpyra ro ahtao ywy, Ritonōpo, ypoetory urutō Eria enehpōko ase. ⁶Osepeme jūkō ripōko mana ipoenōkō maro, sero nono pōkō enahkaporyino ya emero porehme.

Ritonõpo Omiry Kasenato

¹⁶Tõmiry tymeropose urutõ komo a Ritonõpo
Zuzenu omi poe, zae kuamorepapotohkõme,
iirypyrymākõ mynyhmapotohme, azahkuru exiketõ
kurākatohme, kuamorepatohkõme kure ehtoh poko
kuehtohkõme. ¹⁷Tõmiry tymeropose eya typoetory tõ
tuaro ehtohme tymõkomoke exiketõ sã kuehtohkõme
roropa kure ehtoh poko zuaro kuehtohkõme imehnõ
akorehmary waro roropa kuehtohkõme.

2 Timoteu 3.16-17

MATEU

Nymerohpyry Jezu poko

Mateus

Ekarotopo

Sero *Mateu* nekarohpyryme mana Jezu Kyrixtu poko, Kypynanohnekomo. Sero nono pona Ritonōpo nenehpohpyryme Jezu mana tōmihpyry ae ro juteu tō pynanohtohme te, sero nono pōkō pynanohtohme emero.

Apitoryme Jezu enurutopōpyry poko ekarōko mana, Ritonōpo mūkurume aexiry enetupuhpotohme. Mame tōpurihkase Jezu ahtao João ahno ēpurihkane a, tukuhse kynexine joroko tamuru a ona tonorē po. Moromeīpo toytose Jezu Karirea pona, imoihmākō amorepase, kurākōkara kurākase, joroko tō tūtanohpose jorokohpā kō ae.

Jezu namorepatoh tonō kurā poko ekarōko Mateu mana. Kuurutorŷko roropa, Jezu omihpyry poko zae pyra parixeu tō ehtopōpyry poko, amorepatōkō Moeze nyripohpyry poko roropa.

Sero pape ao

Apitorymā Jezu ehtoh poko 1.1—4.11

Jezu Karirea po 4.12—18.35

Karirea poe Jerusarē pona 19.1—20.34

Jerusarē po Kyrixtu ehtopōpyry 21.1—27.66

Jezu ēsemākary ropa, aosenepory ropa 28.1-20

Jezu ekyrŷpŷā esety poko

(Ruka 3.23-28)

1 ¹Sē nase Jezu Kyrixtu enurutopōpyry poko. Tawi paryme Jezu kynexine. Aparāo paryme roropa Tawi kynexine.

²Aparāo mokyro Izake zummy. Izake mokyro Jako zummy. Jako mokyro Juta zummy, Juta akorō tō maro. ³Juta mokyro Pereze zummy, Zera zummy roropa. Jēkō Tamara kynexine. Pereze mokyro Ezerō zummy. Ezerō roropa Arāo zummy. ⁴Arāo mokyro Aminatape zummy. Aminatape mokyro Nasō zummy. Nasō mokyro Saumō zummy. ⁵Saumō mokyro Poaze zummy. Poaze eny Raape kynexine. Poaze mokyro Opete zummy. Opete eny Ruti kynexine. Opete mokyro Jese zummy. ⁶Jese mokyro tuisa Tawi zummy.

Tawi mokyro Saromāo zummy. Saromāo eny mokyro Uria pytŷpyry. ⁷Saromāo mokyro Ropoāo zummy. Ropoāo mokyro Apia zummy. Apia mokyro Asa zummy.

⁸Asa mokyro Josapa zummy. Josapa mokyro Jorāo zummy. Jorāo mokyro Uzia

zumy. ⁹Uzia mokyro Jotão zumy. Jotão mokyro Akaze zumy. Akaze mokyro Ezekia zumy. ¹⁰Ezekia mokyro Manase zumy. Manase mokyro Amô zumy. Amô mokyro Joxia zumy. ¹¹Joxia mokyro Jekonia zumy, Jekonia akorô tō maro. Mame morara ahtao soutatu tō toehse Papironia poe Izyraeu tō poremäkapose. Tuhke totapase eya xine. Toto akoïpyry tarose eya xine Papironia pona.

¹²Morarama tarose tahtao xine Papironia pona Jekonia toemûkuase moroto Saratieume. Saratieu mokyro Zoropapeu zumy. ¹³Zoropapeu mokyro Apiuti zumy. Apiuti mokyro Eriakî zumy. Eriakî mokyro Azoro zumy. ¹⁴Azoro mokyro Satoke zumy. Satoke mokyro Akî zumy. Akî mokyro Eriuti zumy. ¹⁵Eriuti mokyro Ereaza zumy. Ereaza mokyro Matâ zumy. Matâ mokyro Jako zumy. ¹⁶Jako mokyro Joze zumy. Joze mokyro Maria nio, Jezu ê nio. Jezu mokyro Kyrixtu, Kuesêkomo.

¹⁷Morara exiryke Aparão tō toemûkuase, imûkuru tō roropa toemûkuase, ipakô roropa toemûkuase, Aparão poe tâtakenahtose toto 14me Tawi enurutopôpyry pona. Ê xia ropa, Tawi poe Izyraeu tō arotopôpyry pona Papironia pona tâtakenahtose toto 14me. Morotoino Izyraeu tō arotopôpyry poe Ritonôpo nymenekahpyry enurutopôpyry pona 14me tâtakenahtose ropa toto.

Jezu Kyrixtu enurutopôpyry

(Ruka 2.1-7)

¹⁸Mame ynara Jezu Kyrixtu enurutopôpyry kynexine. Maria Jezu eny tymenekase Joze a typytyme repe. Yrome oximaro exipitopyra ro tahtao xine poetoême toehse nohpo Ritonôpo Zuzenu poe. ¹⁹Mame mokyro Joze zae exikety kynexine. Nohpo poetoême eneryke tyya iniome se pyra toehse ynororo repe. Yrome jarao Maria hxirory se pyra kynexine. Morara exiryke tõsenetupuhse irumekary poko. Tokare pyra rokê irumekary se toehse ynororo. ²⁰Mame moro poko aemynyhmaryhtao ro taosenekase ynororo Ritonôpo a. Ynara tykase Ritonôpo nenyokyhpyry aosenety eya:

— Aimo Joze, Tawi paryme mase. Etako pahne, torêtyke pyra exiko Maria poetoême exiry poko. Mokyro apoiko opytyme. Ritonôpo Zuzenu poe poetoême mã ynororo. ²¹Enurûko mana orutuame. Mame Jezume mokyro esehpâko mase. Ynara exiryke, typetory tō kurākâko mana. Toto rypyry korokâko roropa mana. Morara exiryke Jezume esehpâko mase, tykase sã mokyro Ritonôpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

²²Morara toehse emero Ritonôpo omihpyry ae ro, pake ynara tykase Ritonôpo exiryke urutono a:

²³“Oryximã poetoême exîko, orutua maro exipitopyra ro tahtao.

Mame enurûko mana orutuame, esety Emanueume exîko,” tykase ynororo Ritonôpo poe pake. (“Emanueu” kary: “Ritonôpo kymaro xine mana” kary epereu omiry ae.)

²⁴Morarama typakase ropa tahtao Ritonôpo nenyokyhpyry omipona toehse ynororo. Maria tapoise eya typytyme. ²⁵Yrome typyty maro pyra kynexine aporo aenururu ponâmero. Mame tonuruse ahtao Jezume tosehapse eya.

Jezu enese aehtyã xixi tûtatoh wino

2 ¹Mame Jezu tonuruse Perê po, Jutea rãnaõ pata po, Erote Jutea tuisaryme ahtao. Mame te rokême orutua kô toytose Jerusarê pona. Xixi

tūtatoh wino esarykō kynexine. Xirikuato poko atamorepaketō kynexine, ynara tykase toto Jerusarē pōkomo a:

²— Otoko hko enurusenā nae? juteu tō tuisaryme aenuruhpyry nae? Ikyryry ynanenease xirikuato, tōnuhse ahtao xixi tūtatoh wino. Moro eneryke yna a aenururu waro toehse yna. Moro xirikuato tokahmase yna a. Morara exiryke mokyro enese ynanoehno xiaro kure tyritohme, tykase toto Jerusarē pōkomo a.

³Mame mokaro xirikuato ekahmahpōkō omiry etaryke tyya xine tutuisarykō turuse toto a, Erote turuse. Mame toto omiry etaryke tyya torētyke toehse Erote imep̄y tuisa se pyra toexiryke tymyakāme. Morararo Jerusarē pōkō emero torētyke toehse toto. ⁴Mame Erote a Ritonōpo maro oturuketō tykohmase tyya, tamuximākomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō roropa.

— Otoko Ritonōpo nymenekahpyry enurūko nae Kuesēkōme? tykase Erote, tōturupose eya xine.

⁵— Perē po Jutea rānaō po, tykase toto. Ynara tymerose exiryke urutono a pake Ritonōpo poe:

⁶“Perē-Epyrata, pata pitiko mase Juta patary
tō rānao, yrome owino Izyraeu tō tuisary
enehpōko ase, moino ro exiketyme mā ynororo,
apitorymā poe. Izyraeu tō esēme exīko mana,”

āko Ritonōpo poe urutō nymerohpyry, tykase toto Erote a.

⁷Morarama Erote a xirikuato ekahmahpōkō tykohmase tyya toto maro tōturutohme tokare pyra. Mame tōturupose eya xine xirikuato onuhtopōpyry poko:

— Otara ahtao xirikuato menepitoatohse? tykase ynororo. ⁸Mame zuaro toehse tahtao taropose toto eya Perē pona.

— Ytotoko Perē pona. Enurusenā zupitatoko. Mame mokyro tonese oya xine ahtao, meramatatose ropa aporo juruse. Ywy roropa jytyry se ase kure tyrise, tykase Erote eya xine repe. (Ajohpe morara tykase ynororo poeto etapary se toexiryke.)

⁹Mame morara kary etaryke tyya xine toytose toto. Toytorykohtao xirikuato tonese ropa eya xine, mororo inenehpyrykō ro xixi tūtatoh wino, aosenepohpyry ro. Mame toto esemazupurume xirikuato toytose poeto pitiko esary pona. Mame totypohse epozakoxi. ¹⁰Tākye toehse toto yronymyryme xirikuato eneryke tyya xine. ¹¹Mame tapyi taka toytose toto. Moro tao enurusenā tonese eya xine tyse enao, Maria enao. Mame tosekumurukō po typorohse toto Jezu ēpataka, “Kure mase imehxo” katohme tyya xine eya. Mame typakarākō ae tynekarorykō touse eya xine ekarotohme eya. Uuru te, ixtaratu te, imep̄y ixtaratu mira roropa, enara touse kehko eya xine tynekarorykōme eya.

¹²Mame tōsenetykō Ritonōpo omiry totase eya xine:

— Ytopyry ropa ehtoko Erote a, tykase eya xine aosenetykomo. Morara exiryke imep̄y osema ae rokē toytose ropa toto, tosaka xine.

Aepatopōpyrykō Ejitu pona

¹³Morarama toytose ropa xirikuato ekahmahpōkō ahtao, Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose sã Joze a aosenety. Ynara tykase sã ynororo Joze a:

— Owōko, poeto aroko jē maro, epatoko Ejitu pona. Mame moroto rokē mehtatose aporo. Turuse ropa ya awahtao xine rokē moehtatose ropa. Poeto pitiko enurusenā zupīko Erote mana etapatohme repe, tykase sā Ritonōpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

¹⁴ Morara exiryke towōse Joze. Mororome ro toytose toto koko. Poeto tarose eya jē maro Ejitu pona. ¹⁵ Mame moroto toehse toto, Erote orikyry ponāmero.

Morara toehse zae Ritonōpo omihpyry exiryke. Pake Ritonōpo poe ynara tykase urutono: “Ejitu poe umūkuru enehpōko ropa ase,” tykase pake ynororo.

Poetohti etapatopōpyry poko Erote a

¹⁶ Morarama mokaro a tonekunohtopōpyry poko tutuarōtase tahtao, tyekitapāse Erote. Xirikuato ekahmahpōkō zehno toehse. Mame soutatu tō taropose eya Perē pona poeto pisarara enurusenā kō etapatohme. Emero porehme totapapose toto orutua komo, inenyohtyamo a. Tyse suhsuru poko ro exiketō tonahkapose eya Jezu enurutopōpyry poko tutuarōtase toexiryke xixi tūtatah wino aehtyamo a turuse toexiryke. Morara exiryke emero totapapose toh eya, Perē pōkō poenomo, Perē zomyēkō poenomo roropa. Enara totapapose toh Erote a.

¹⁷ Zae morara tykase Jeremia pake Ritonōpo poe:

¹⁸ “Panaikato osetāko mana Rama po,
ixitary yronymyryme.
Rakeu xitāko mana tumūkuru tō poko;
tōsemuhkehkary se pyra mana,
toorihse toto exiryke emero,”

tykase Jeremia pake.

Aehtopōpyrykō ropa Ejitu poe

¹⁹ Morarama Erote toorihse ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry toytose Joze a, Ejitu poro Joze ahtao. Mame ynara tykase sā aosenety:

²⁰ — Owōko ropa. Poeto aroko ropa jē maro Izyraeu tō esaka ropa. Mokaro poetohti etapary se aehtyā toorihse toh mana emero porehme, tykase sā Ritonōpo nenyokyhpyry Joze osenety.

²¹ Morarama Joze towōse ropa. Poeto tarose jē maro Izyraeu tō esaka ropa.

²² Mame Erote mūkuhpyry esety Akerau. Mokyro kynexine Jutea esemy. Tummy myakāme toehse kynexine. Mokyro ekary etaryke tyya, Jutea pona toytory se pyra Joze toehse. Mame Ritonōpo a taosenehkase ropa. Mame aomi poe toytose Joze Karirea pona. ²³ Mame Nazare pona toytose roropa toto, Karirea rānāo pona. Moroto ke ehse toh rahkene, Ritonōpo omihpyry ae ro. Pake ynara tykase urutō kō Ritonōpo poe inymenekahpyry poko: “Nazare pōme exīko mana,” tykase.

João ahno ēpurihkane nurutatopōpyry

(Maku 1.1-8; Ruka 3.1-18; João 1.19-28)

3 ¹ Morarama Nazare po Jezu ahtao ro João ahno ēpurihkane toytose. Imehnō tamorepapitose eya Ritonōpo omiry poko moroto, ahno esao pyra, Jutea po. ² Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oorypyrykō irumekatoko. Emynyhmatoko oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Ritonōpo nymenekahpyry oehsasaka mana, Kuesēkomo, tykase ynororo eya xine.

³ João poko tōturuse Izaja ekepyry. Pake Ritonōpo poe urutōme kynexine ynororo. Ynara tykase ynororo:

“Opore mokyro oturūko mana ahno esao pyra.

Ynara āko mana: ‘Kuesēkō oehsasaka mana.

Naeroro esemahtotoko Ritonōpo esemaryme!

Oesēkōme enetupuhtoko.

Oorypyrykō ikorokapotoko topohme aytotohme

okurohtaka xine,’ āko mana,”

tykase Izaja pake.

⁴ João zupony kameru hpoty rokē kynexine. (Ihpoty yrawa ekasē samo.) Mame zamareary okyno pihpyry kynexine. Zoty wexixi panō kynexine. Ano zeni aukurume kynexine. ⁵ Mame Jerusarē pōkō tooehse João a aomiry etase. Jutea pōkō roropa tooehse toto eya. Joatāo ehpiōkō roropa tooehse toto eya. ⁶ Moraramē tyrypyrykō tokarose tyya xine ahtao Ritonōpo omipona toehtohkōme tōpurihkase toto Joatāo kuaka João a.

⁷ Moraramē parixeu tō roropa toytose João a satuseu tō maro. (Parixeu tō imehnō amorepananō roropa kynexine Moeze omihpyry poko. Satuseu tō roropa morararo imehnō amorepananōme kynexine Moeze omihpyry poko repe. Yrome satuseu tō ahno ēsemākary ropa poko onenetupuhpyra toh kynexine.) Mokaro toytose João a osēpurihkapose roropa repe. Yrome toto eneryke tyya orēpyra sã turuse toto João a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Okoi tō mā apoto kurūke epāko toto. Mokaro sã matose. Ritonōpo kurūke epāko matose repe, ozehno xine aexiry enetuputyryke oya xine.

⁸ Oorypyrykō rumekary se awahtao xine kure ehtoko. Kure imehnō tyritoko oorypyrykō rumekatapōpyry oya xine waro imehnō ehtohme roropa. ⁹ Ynara kara ehtoko roropa: “Kytamurukō Aparāo ekepyry Ritonōpo poetoryme imehxo kynexine. Iparyme yna exiryke Ritonōpo poetoryme ynanase,” kara ehtoko. “Ritonōpo poetoryme yna exiryke yna onuānohpyra Ritonōpo mana yna rypyry poko,” kara roropa ehtoko. Etatoko pahne, senohne topu tōkehko tyriry se Ritonōpo ahtao Aparāo pakomotyāme, tyrīko mana tyriry waro toexiryke. ¹⁰ Ritonōpo tupito esēme sã mana. Popyra eperytakety sahkāko sã mana tytapemā ke, ipahtohme apoto htaka. Moro sã matose, popyra exikety samo, eperytapē samo, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, tykase João eya xine. ¹¹ — Mame oorypyrykō rumekaryhtao oya xine oēpurihkatoryko ase nakuaka, imehnō tuarōtanohtohme oorypyrykō rumekatapōpyry poko oya xine. Mame okomino imepē oehnōko mana. Mokyro tooehse ahtao Ritonōpo Zuzenu ekarōko oya xine mana. Yrome oorypyrykō onurumekara awahtao xine awānohtoryko mana. Tuisame roropa mana. Ywy tuisame pyra ase ipunaka. ¹² Mame ynara sã exīko kypoko xine mana. Arexi poko erohkety sã exīko mana. Arexi poko erohkety arexi apōko mana. Moromeīpo ipūmāko mana ipihpyry ohpahtohme arexi kurā apiakatohme tyya. Mame arexi kurā rokē ēmāko mana ē aka. Ikurākāko mā ipoko erohkety mana. Yrome ipihpyry wŷnāko mana ipahtohme apoto htaka. Moro sã Kuesēkō kuapiakatoryko mana. Mame iirypyrymākō emāko mana ezehpy htaka, tykase João eya xine.

Jezu ĕpurihkatopōpyry*(Maku 1.9-11; Ruka 3.21-22)*

¹³Morarame Jezu toytose rahkene Karirea poe Joatão mōpozakoxi. Toytose ynororo João a osĕpurihkapose eya. ¹⁴Yrome Jezu ĕpurihkary se pyra João kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Kurehxo jĕpurihkary oya. Oty katoĥ ya oehnōko mah osĕpurihkapose? tykase João Jezu a.

¹⁵Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Jomipona rokĕ exiko. Morara awaĥtao Ritonōpo omipona exĭko sytase, tykase. Morara karyke tyya Jezu omipona toehse João.

¹⁶Jezu tōpurihkase eya. Mame towōse ropa aĥtao nakuae, kapu toepiakase samo. Mame Ritonōpo Zuzenu tyĥtose utukuimo panono Jezu pona. Moro tonese João a. ¹⁷Mame omi totase kaino. Ynara tykase:

— Umūkuru nymyry mose. Ipyno ase. Tākye ase roropa ipoko, tykase.

Jezu kuĥtopōpyry joroko tamuru a*(Maku 1.12-13; Ruka 4.1-13)*

4 ¹Morarame ahno esaka pyra Jezu tarose Ritonōpo Zuzenu a ikuhpotohme joroko tamuru a. ²Mame moroto tuhke Jezu otuĥpyra tōmehse, 40me ĕmepyry. Morarame tomitapāse ynororo. ³Mame porĕ, joroko tamuru tooehse eya. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Ritonōpo mūkurume awaĥtao senohne topu tyriko ourume, tykase.

⁴— Arypyra, tykase Jezu eya. — Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Wyi kure repe. Yrome wyi poko rokĕ awaĥtao xine orihnōko matose. Māpyra Ritonōpo omipona awaĥtao xine ipunaka orihpĥyme exĭko matose,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵Morarame pata kurā pona Jezu tarose joroko tamuru a, Jerusarĕ pona. Morotona Ritonōpo Tapyĭ pona Jezu tarose eya, kaetokō pona, tapyi mypatarānaka. ⁶Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

— Ritonōpo mūkuru nymyryne awaĥtao epukako sero poe nono pona, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne:

“Tynenyoĥtyā tyripōko Ritonōpo mana,

oewomatohme emero rokĕ pona oytoryĥtao,

Tomary ke āpoĭko mā toto,

epuĥtāmara opupuru eĥtohme topu tō pona,”

me tymerose mana, tykase joroko tamuru Jezu a.

⁷Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry roropa: “Oesĕkōme Ritonōpo exiryke, onukuĥpyra eĥtoko ipunaka,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu.

⁸Morarame Jezu tarose ropa joroko tamuru a ypy emory pona. Moro poe typatary tō kurā tonepose eya, tuisa tōkehko. ⁹Ynara tykase ynororo eya:

— Sero nono pōkō patary tuhke nae ase kurākomo. Tytaōke kurā ke roropa mana. Emero ekarōko ase oya oesekumuru po typorohse jĕpatata awaĥtao, “Kure mase. Imehxo mase,” katoĥme ya, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹⁰Yrome ynara tykase Jezu:

— Ytoko ropa taroino. Kurumekako joroko tamuru, ynara tymerose exiryke Ritonôpo omiryne: “Ywy rokê kure kyritoko, oesêkôme jexiryke. Jomipona rokê ehtoko,” âko Ritonôpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

¹¹ Morara exiryke Jezu turumekase ropa joroko tamuru a. Mame Ritonôpo nenyoytâ toytose eya, akorehmase.

Imehnô amorepapyry Jezu a Karirea po

(Maku 1.14-15; Ruka 4.14-15)

¹² Moromeïpo João tōmapose âpuruhpyry taka juteu tō tuisary a. Mame moro poko Jezu turuse imehnomo a. Mame morara kary totase tyya ahtao, toesyryhmase ropa ynororo Karirea pona ropa. ¹³ Yrome okynâ pyra kynexine Nazare po. Toytose ynororo Kapanau pona, ikuhpo ehpikoxi, Karirea ehpikoxi. Zepurô pata moe pyra kynexine. Napatari pata moe pyra roropa kynexine. ¹⁴ Ritonôpo omihpyry ae ro morotona toytose Jezu, ynara tymerose exiryke Izaja a Ritonôpo omiryne:

¹⁵ “Zepurô pôkomo, Napatari pôkô roropa, tuna konôto ehpiôkomo, tuna Joatão môpoe, Karirea, juteutôkara esaryme roropa mana! ¹⁶ Ritonôpo waro pyra exiketô ezuru konôto enêko mana. Orihketôme matose tyrypyhpyke oexirykôke. Yrome Ritonôpo nymenekahpyry oya xine ytôko mana. Otuarôtanohtorÿko mana,”

me tymerose pake Izaja a.

¹⁷ Morarame imehnô tamorepapyry Jezu a Ritonôpo poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oorypyrykô irumekatoko. Ritonôpo enetupuhtoko oesêkôme nymyry, tykase.

Imehnô eahmatopôpyry Jezu a tymaro toto ytotohme

(Maku 1.16-20; Ruka 5.1-11)

¹⁸ Morarame Jezu toytose Karirea ehpikuroko, ikuhpo ehpikuroko. Moroto kana anÿnanô tonese eya, asakoro. Ximão Peturu kynexine takorô maro ãtare maro. Kana anÿnôko toh kynexine tarâpa ke. ¹⁹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ymaro ehmaropa. Tyoro âmorepatorÿko ase, imehnô amorepatohme oya xine, jomipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²⁰ Axî tarâpa turumekase eya xine Jezu maro toytotohkôme.

²¹ Mame toesyryhmase Jezu ahtao, imehnô tonese ropa eya, Tiaku tomo, João maro. Zepeteu poenô tō kynexine. Tykanarykô ao toh kynexine, tohpike ao. Tummykô maro toh kynexine Zepeteu maro. Tarâpa poko erohnôko toh kynexine. Tykohmase tahtao xine ²² axî tykanarykô tynomose tummykô maro, Jezu maro toytotohkôme.

Imehnô amorepatopôpyry Jezu a, kurâkôkara kurâkatopôpyry roropa eya

(Ruka 6.17-19)

²³ Morarame Karirea poro toytoryme Jezu a imehnô tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonôpo omiry

kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya. ²⁴ Mame Jezu tokātose eya xine. Xiria pōkō Jezu poko tutuarōtase roropa. Morarame eya xine kurākōkara tuhke tonehse Jezu a ikurākatohme. Jorokohpā kō roropa tonehse toto a epuepukaketomo te, ytoypyra exiketō roropa tonehse eya xine. Morarame emero tukurākase ropa Jezu a toto. ²⁵ Morarame imeimehnō pōkomo a Jezu tokahmase, imoihmākomo a. Karirea pōkomo a tokahmase te, Omame Osetoro pata tō pōkomo a te, Jerusarē pōkomo a te, Jutea pōkomo a te, tuna Joatāo mōpoēkomo a roropa Jezu tokahmase, enara.

Jezu nurutatopōpyry ypy po

(Ruka 6.20-23)

5 ¹ Morarame imoihmākō eneryke tyya Jezu tōnuhse ypy pona. Mame typorohse ynororo ahtao ipoetory tō toytose eya. ² Mame tamorepase toto eya. Ynara tykase eya xine:

³ — Tākye exīko mā ynara kananomo:

“Jamoreme kure ehtoh riry waro pyra ase repe.

Yrome Ritonōpo omipona jexiry se ase,” kananō mā tākye exīko Ritonōpo poetoryme toexirykōke.

Amarokō roropa morara karyhtao oya xine, tākye exīko matose Ritonōpo poetoryme oexirykōke roropa.

⁴ — Oxitarykohtao oorypyrykō poko oorypyrykō rumekary se oexirykōke, tākye exīko ropa matose.

Ritonōpo poe xitara exīko ropa matose.

⁵ — Oyamene se pyra awahtao xine tākye exīko ropa matose. Ritonōpo nekarory esēme exīko matose.

⁶ — Ritonōpo omipona se awahtao xine yronymyryme tākye exīko matose Ritonōpo poe.

Zae ehtoh ekarōko roropa Ritonōpo mana oya xine.

⁷ — Imehnō pyno awahtao xine tākye exīko matose, opyno xine roropa Ritonōpo exiryke.

⁸ — Kure ehtoh se awahtao xine okurohtao xine tākye exīko matose, Ritonōpo enēko roropa matose.

⁹ — Oxiehno exiketō oxiehno pyra tyripose ropa oya xine ahtao tākye exīko matose. “Ypoenōme matose,” āko Ritonōpo oya xine mana.

¹⁰ — Ritonōpo omipona awahtao xine kokoro rokene, mame kure oexirykō pokoino tyryhmase awahtao xine imehnomo a, tākye rokē ehtoko. Ohtomarykō toanahtose oya xine ahtao Ritonōpo esary oesarykōme exīko mana.

¹¹ — Tākye ehtoko opointorykohtao imehnomo a, oryhmmarykohtao roropa eya xine, onetāparykohtao roropa imehnomo a tākye ehtoko ypoetoryme oexirykōke. ¹² Atākyematoko. Ynara exiryke, oepehpyrykō kurā tukurākase Ritonōpo a tynekaroryme oya xine kapu ao. Oryhmmarykō sã pake urutō kō tyryhmase imehnomo a.

Sautume sã kuehtohkõ poko; saerehkaneme roropa

(Maku 9.50; Ruka 14.34-35)

¹³ — Sautu kure tõsẽ sauhpatohme. Kure roropa mana tõsẽ onymotanohipopyra mana. Yrome sãme pyra toehse ahtao oty katohme kure? Arypyra, typahsẽme rokene, popyra toehse exiryke. Moro sã matose sero nono põkõ emeporyme rokene sautu samo, zae awahtao xine. Yrome zae pyra toehse awahtao xine popý sautu sã matose, zae pyra oexirykõke. Typahsẽme rokẽ sã matose.

¹⁴ — Imehnõ amorepatoko ypoko, toto tuarõtatohme ypoko. Morara awahtao xine saerehkane sã matose sero nono po. Pata konõto kaetokõ po tyrise ahtao jarao osenẽko mana. Moro sã matose. Juaro awahtao xine zae oehtohkõ enẽko imehnõ mana. ¹⁵ Onokyhxo hna kasana ke nãparina etapurũko saerehkara ehtohme? Arypyra, anapurupyra. Esaka rokẽ tyrĩko mana saerehkatohme tytapyĩ tao. Morara ahtao kure osenuhmãko mã toto tapyi taõkomo. ¹⁶ Moro saaro kure ehtoh poko ehtoko imehnõ neneryme jenetuputyryke oya xine. Mame kure oexirykõ eneryke tyya xine Ritonõpo Kapuaõ enetupuhnõko toh mana. Ynororo rokẽ okurãkahpõme enetupuhnõko mã toto.

Imehnõ amorepary poko Moeze omihpyry poko

¹⁷ — Ynara kara ehtoko okurohtao xine: “Jezu tooehse Moeze nymerohpyry rumekapose kyya xine,” kara ehtoko. “Ritonõpo poe urutõ kõ namorepatopõpyry omipona pyra ehtoko,” kara ase oya xine. Toto namorepatopõpyry rumekapory se pyra ase oya xine. Pake tõturuse toto Ritonõpo poe, toto omihpyry ae oepýase. Toto omihpyry ae ro emero tyrĩko ase, zae ehtoh Ritonõpo a waro oehtohkõme. ¹⁸ Etatoko pahne, kapu nae ro ahtao, nono roropa nae ro ahtao enahpyra Ritonõpo nymeropohpyry Moeze tomo a. Inymeropohpyry ae ro emero exĩko mana nono enahtoh ponãmero, kapu enahtoh ponãmero roropa. ¹⁹ Morara exiryke toiro pitiko aomipona pyra toehse awahtao xine, imehnõ tamorepase oya xine ahtao roropa asã xine toto ehtohme, Ritonõpo poetory amorepaneme nymyry pyra matose. Morara awahtao xine ime pyra roropa matose Ritonõpo a. Mäpyra aomipona awahtao xine yronymyryme, imehnõ amoreparyhtao roropa oya xine, aomipona toto ehtohme orẽpyrahxo exĩko matose Ritonõpo poe. Kure oritorỹko roropa Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine. ²⁰ — Etatoko pahne, parixeu tõ Ritonõpo omiry omipona sã toh mã repe. Yrome aomipona nymyry pyra mã toto. Mokaro saaro Moeze omihpyry poko amorepatõkõ mana. Yrome mokaro sã rokẽ awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka. Zae awahtao xine rokẽ omõnõko matose Ritonõpo esaka.

Imehnõ zehno ehtoh poko

²¹ — Ynara tykase Moeze atamurukomo a: “Imehnõ onetapara ehtoko. Imepý totapase oya xine ahtao aarotorỹko toh mana terekatu a oetapapotohkõme roropa,” tykase Moeze Ritonõpo poe. ²² Yrome ywy oya xine ynara ãko ase, imehnõ zehno awahtao xine okurohtao xine toto etapãko sã matose. Morara awahtao xine awãnohtorỹko Ritonõpo mana. Imepyny

a: “Popyra rokē mase,” karyhtao oya xine kure oekarorykomo terekatu a. Imepyny a: “Rowohpe mase,” karyhtao oya xine kure apotoimo htaka aaroporykomo. Morara exiryke omi rypyry poko pyra ehtoko ipunaka.²³ Mame onekarorykō tonehse oya xine ahtao Ritonōpo Tapyī taka Ritonōpo a ekarotohme, onekaropyra ehtoko aporo imep̄y ozehno xine exiry waro awahtao xine.²⁴ Oturutatoko aporo ozehnotokomo a. Zae pyra oehtopōpyrykō ekarotoko eya ozehno xine pyra aehtohme ropa. Morameīpo ytotoko ropa Ritonōpo Tapyī taka ropa onekarorykō ekarotohme eya.

²⁵ — Axī ke azahkuru toehse awahtao xine osenetupuhtoko. Ekorokapotoko roropa axiny Ritonōpo ēpataka ytopyra ro awahtao xine. Sero nono po imep̄y aarorykō se ahtao terekatu a mokyro maro kure oturutoko aaropyra xine ahtao ro terekatu a. Mame otarama aaropyra xine ekurehnōko mana kure tōturuse imaro oexirykōke. Māpyra popyra tōturuse awahtao xine imaro terekatu a arotor̄yko mana. Ohxirotor̄yko roropa mana. Morarama terekatu roropa oekarotor̄yko mana soutatu a, oēmapotohkōme āpuruhpyry taka.²⁶ Moro taka tomōse awahtao xine, etatoko pahne, okynā matose moro ao, terekatu nepehmapory epehmāko matose emero porehme.

Imehnō nohpo poko ehtoh poko

²⁷ — Moeze omihpyry ynara āko: “Imehnō nohpory poko pyra ehtoko. Imehnō nio tō poko pyra ehtoko,” āko. Moro tymeropose Ritonōpo a pake.²⁸ Yrome ynara āko ase oya xine, nohpo eneryhtao oya xine, ipoko openetarykohtao, pake iirypyryme toehse matose imaro se toehse oexirykōke okurohtao xine. Popyra moro Ritonōpo a mana.²⁹ Tomeseke ehtoko ōsenetupuhtohkō poko zae rokē ōsenetupuhtohkōme, zae rokē oehtohkōme roropa, iirypyryme pyra oehtohkōme. Oenuru pokoino apotunuru wīno iirypyryme awahtao xine, moro enuru toutoko, ipahtohme. Kurehxo oya xine exiry ōkokō kyryry tomapose ahtao oorypyrykō rumekatohme, amarokō omōtohme Ritonōpo esaka. Popyrahxo mā oya xine ōmomyrykō apotoimo htaka.³⁰ Mame oemary pokoino apotunuru wīno iirypyryme awahtao xine, ihkohtoko emapotohme. Kurehxo mā oya xine toiro oemarykō tyhkohse ahtao, oorypyrykō rumekatohme oya xine ōmōtohkōme Ritonōpo esaka. Popyrahxo mā ōmomyrykō apotoimo htaka.

Typyty rumekary poko inio a

(*Mateu 19.9; Maku 10.11-12; Ruka 16.18*)

³¹ — Pakatokō omihpyry waro roropa matose nohpo rumekary poko. Ynara tykase toto: “Opyxiākō rumekary se awahtao xine pape imerotoko, opyxiākō rumekary poko oya xine,” tykase toto pake.³² Yrome ynara āko ase oya xine, opyxiākō rumekaryhtao oya xine imehnō poko pyra ynororo ahtao mokyro rīko matose iirypyryme. Imep̄y pytyme toehse ynororo ahtao iirypyryme exīko mana. Morararo imep̄y orutua imaro toehse ahtao, iirypyryme exīko roropa ynororo opokoino xine.

Tōmipona ehtoh poko

³³ — Ynara totase oya xine pakatokō omihpyry: “Ritonōpo riryhtao oya xine oenenekōme imehnō onenekunohpyra ehtoko,” kary totase oya xine.

³⁴Yrome ywy ynara äko ase oya xine, Ritonôpo onesehtopyra ehtoko oeneneköme. Kapu onykohmara ehtoko roropa oeneneköme Ritonôpo esaryme exiryke. ³⁵Nono onyripyra ehtoko roropa oeneneköme Ritonôpo pupuru esaryme exiryke. Jerusarē onesehtopyra ehtoko roropa oeneneköme tuisa konôto esaryme exiryke. ³⁶Oupuhpyrykō onyripyra ehtoko roropa oeneneköme oupuhpyrykō tyorōmary waro pyra oexirykōke. Oūsetyōkō karimutume ahtao xinukutume tyriry waro pyra matose. Xinukutume ahtao karimutume tyriry waro pyra roropa matose. ³⁷Naeroro: “ÿ,” kahtoko rokene. “Arypyra,” kahtoko roropa. Māpyra morohne tymotyēkase oya xine ahtao ryhtāko matose. Ajoajohpe exīko matose joroko tamuru omi poe.

Emÿpopyra exiry poko

(Ruka 6.29-30)

³⁸— Ynara totase oya xine pakatokō omihpyry: “Imepÿ tonukase oya xine ahtao oenukatorÿko roropa mā toto emetakame. Morararo, imepÿ zery tytahkase oya xine ahtao ozerykō roropa oūko toh mana,” me totase oya xine. ³⁹Yrome ynara äko ase oya xine, tyryhmase awahtao xine, oryhmahpōkō onyryhmara ehtoko, onemetakāmara ehtoko. Oēpatapihmorykohtao osēpatapihmopotoko rokene osetatoro. ⁴⁰Mame imepÿ ometÿkō apoiry se ahtao ometÿkō kurā ekarotoko eya. ⁴¹Morarama soutatu ynara karyhtao oya xine: “Sē ipuimako morotona kuakorehmako,” karyhtao oya xine, mokyro akorehmatoko itamurumehxo. ⁴²Mame imepyny a ynara karyhtao oya xine okyryrykō poko: “Sē se ase,” karyhtao oya xine ekarotoko eya. Mame imepyny a: “Sē se ywy axitao rokene,” karyhtao oya xine, ekarotoko roropa eya.

Nupunato kuepekōkara enery poko kyia xine

(Ruka 6.27-28,32-36)

⁴³— Ynara kary roropa totase oya xine pakatokō omihpyryme: “Oekyrykō pyno ehtoko. Yrome oekyrykō kara pyno hkopyra ehtoko,” katopōpyry totase oya xine. ⁴⁴Yrome ywy ynara äko ase oya xine, oekyrykō kara pyno roropa ehtoko. Oryhmarykohtao eya xine oturutoko toto poko Ritonôpo a, ⁴⁵Omy kapuaō poenōme oehtohköme. Ynara exiryke, xixime tyrīko Ritonôpo mana iirypyrymākō pona, kurākō pona roropa, enara. Morararo konopo enehpōko Ritonôpo mana kurākō pona, iirypyrymākō pona roropa, enara. ⁴⁶Oekyrykō pyno rokē awahtao xine oty kara Ritonôpo mana. Moro pokoino oepehmara xine Ritonôpo mana kurā ke. Iirypyrymākō morararo, tyekyrykō pyno toh mana. Oepekōkara pyno ehtoko roropa. ⁴⁷Mame oekyrykō rokē omiroryhtao oya xine oepekō maro, otāto kure Ritonôpo rīko matou morara awahtao xine? Ritonôpo waro pyra exiketō morararo, tyekyrykō maro kure oturūko toh mana.

⁴⁸— Omykō kapuaō kure nymyry mana. Imehnō pyno mana. Morara exiryke, ipoenōme oexirykōke, isā ehtoko, imehnō pyno ehtoko, tykase Jezu typoetory tomo a.

Imehnō akorehmary poko kyia xine

6 ¹— Ritonôpo eahmaryhtao oya xine imehnō rānao rokē pyra eahmatoko. Imehnō neneryme rokē Ritonôpo eahmaryhtao oya xine otarame, “Kure

mase,” äko oenenanökō mā repe. Yrome tynekarory kurā onekaropyra Ritonōpo oya xine mana. “Pake topehmase sā matose ahno tomo a,” äko Ritonōpo oya xine mana.

²— Morara exiryke tymōkomokākara akorehmaryhtao oya xine tokare pyra sā rokē akorehmatoko toto. Ajohpākō sā pyra ehtoko. Ajohpākō tymōkomokākara akorehmāko tonesēme rokē mā toto, oximōtoho tao roropa imehnō zuromatohme tyra xine repe. “To! Kure mase,” kary etary se toexirykōke imehnomo a morara äko mā toto. Etatoko pahne, mokaro kure exiry topehmase pake. Onepehmazomopyra kurā ke Ritonōpo ekurehnōko mana. ³Imehnō akorehmaryhtao oya xine tokare pyra akorehmatoko toto. ⁴Mame zuaro pyra imehnō mana. Yrome Omykō kapuaō oenetyrōko mana. Imēpo kurā ke oepehmatorōko mana, tykase Jesu eya xine.

Ritonōpo maro kuotururukomo

(Ruka 11.2-4)

⁵— Mame Ritonōpo maro otururukohtao ajohpākō sā pyra ehtoko. Xikihme owōnōko mokaro mana, oximōmākō rānao, jarao roropa osema tao tōturutohkōme Ritonōpo maro repe. Etatoko pahne, mokaro pake topehmase sā mā toto. ⁶Mame Ritonōpo maro otururukō se awahtao xine ynara rokē ehtoko. Oesaka xine omōtoko, nyhtoh taka. Apurutoko roropa, oturutohkōme Omykō kapuaō maro. Ritonōpo onenepyra matose repe, yrome oenetyrōko ynororo mana. Mame kurākō ekarōko oya xine mana, kure oenetyrōke toiroro awahtao xine.

⁷— Morarame otururukohtao Ritonōpo maro otomose oturupyra ehtoko. Ritonōpo waro pyra exiketō sā pyra ehtoko. Mokaro ynara äko: “Otarāme otomose kuotururukohtao kuetatorōko Ritonōpo mana,” äko toh mā repe. ⁸Naeroro mokaro sā pyra ehtoko. Ritonōpo omykōme exiryke emero zuaro mana. Ise oehtohkō waro roropa mana onekaropopyra ro awahtao xine. ⁹Imaro otururukohtao, ynara kahtoko eya:

“Papa Kapuaono, kure oriry se ynanase.

¹⁰ Emero oenetuputyry se ynanase.

Yna akorehmako sero nono po,
ōmipona yna ehtohme ipunaka,
ōmipona kapuaōkō ehtoh samo.

¹¹ Seroae yna zoty ekaroko yna a.

¹² Yna rypyry roropa ikorokako Papa,
yna ryhmahpōkō rypyry korokapory sā yna a.

¹³ Yna ewomako, iirypyryme yna onyripyra joroko tamuru ehtohme,”
kahtoko Ritonōpo a.

¹⁴— Ynara exiryke, popyra orirykohtao imehnomo a, yrome mokaro rypyry korokaporyhtao oya xine Ritonōpo a, oorypyrykō roropa korokāko Ritonōpo mana. ¹⁵Yrome imehnō rypyry korokapory se pyra awahtao xine, oorypyrykō onykorokara ekurehnōko Omykō kapuaō mana.

Amotyryae rokē kuotukurukomo Ritonōpo poko kuehtohkōme

¹⁶— Mame Ritonōpo maro otururukohtao yronymyryme otuhpyra ehtoko aporo. Osekātopyra roropa ehtoko otuhpyra oexirykō poko.

Ajohpe emynymaketō sā pyra ehtoko. Otuhpyra mā toto Ritonōpo maro tōturutohkōme repe imehnō neneryme rokene, otuhpyra toexirykō waro imehnō ehtohme. Etatoko pahne, pake topehmase sā mokaro, imehnomo a enetōpōpyry ke rokene. ¹⁷Yrome otuhpyra awahtao xine osēkurikatoko ro. Oūsetykō ekurinatoko ro. ¹⁸Morara awahtao xine imehnō oenetupuhpyra xine mana otuhpyra oexirykō poko. Omykō rokē zuaro mana. Onenepyra matose repe, yrome ynororo oenetyrōko mana. Moraramo emero eneryke tyra kurākō ekarōko oya xine mana tākye oehtohkōme.

Tymōkomokā sā kuehtohkōme kapu ao

(Ruka 12.33-34)

¹⁹ — Ritonōpo nekarory kurā se ehtoko. Sero nono po tuhke tineru tōkehko anānonohpyra ehtoko. Tanonohse oya xine ahtao ryhtāko mana ahkyryxitāko. Nuko tōkehko roropa iiryhmāko mana. Omato roropa ematonanohnōko mana. ²⁰Kurehxo Ritonōpo a omōkomorykō kurākapory oya xine kapu aka. Moero mā omōkomorykō mā ahkyryxitara. Moroto nuko onenahpyra mana. Omato roropa onematonanohpyra mana moero ahtao. ²¹Senohne poko omōkomorykō poko rokē ōsenetuputyrykohtao taro se rokē exīko matose. Yrome kure Ritonōpo maro ehtoh poko ōsenetuputyrykohtao myaro oytorykō se exīko matose.

Saereme sā ehtoh poko kukurohtao xine

(Ruka 11.34-36)

²² — Kuokokō ezurume sā kuenurukō mana. Kure oenurukō ahtao, saereme osenuhmāko matose. Zae ehtoh poko ōsenetuputyrykohtao saerehkane ao sā matose. ²³Yrome oenurukō popyra toehse ahtao osenuhmara exīko matose. Xinukutume sā oya xine exīko mana. Moro saaro oorypyrykō poko openetarykohtao xinukutume sā exīko okurohtao xine mana. Kurākō enetupuhnōko matose popyra. Popy enetupuhnōko matose kure samo. Enara.

Tosēke kuehtohkō poko, Ritonōpo ke rokene

(Ruka 16.13; 12.22-31)

²⁴ — Asakoro tosēke exiry tupime mana. Ynara exiryke toirō pyno awahtao xine imep̄ se hkopyra exīko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukōke imep̄ maro oerokurukō se pyra roropa exīko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke.

²⁵ — Morara exiryke ynara āko ase oya xine, torētyke pyra ehtoko arypyra oehtohkō poko, ōtykō se oehtohkō poko roropa ōkurukō se oehtohkō poko roropa, enara. Ometykō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo poe taro matose sero nono po. Ōtykō motye kuhse matose Ritonōpo a. Ometykō motye kuhse roropa ōkokō mana eya. ²⁶Etatoko pahne, torō tō ytoytōko rokene. Tykyryrykō anarykara toto. Tynapyrykō onēmara roropa mā toto ē aka ikurākatohme. Omykō kapuaō toto pyno mana. Yrome torō tō motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. ²⁷Torētyke awahtao xine oorikyrykō poko, orihnōko ro matose. Oorikyrykō se pyra matose repe, yrome orihnōko ro matose. Naeroro oty katohme pyra mā torētyke exino.

²⁸ — Kamisa poko torëtyke pyra ehtoko roropa. Onahpoty ekuru enetoko. Erohpyra onahpoty ekuru mana kamisa riry poko, tupō riry poko, enara. ²⁹ Yrome kure potu mā ekuru, Saromāo zuponŷpyry kurā motye kuhse kure ona ekuru mana. ³⁰ Ritonōpo ona Rihpō mokyro. Axī onahpoty ahtanohpōko mana, ahtanohpory se tahtao. Yrome axī orihnōko ropa mana onahpoty. Axī roropa enahnōko mana apoto ke tyahkase ahtao. Morararo oupōkō riry tupime pyra Ritonōpo a. Onahpoty pyno toexiry motye opyno xine toexiryke pitiko rokē tonetuputyryhtao ro oya xine. ³¹ Morara exiryke torëtyke pyra ehtoko. Ynara kara ehtoko: “Onokyhxo keh joh ekarōko nae?” kara ehtoko. “Onokyhxo keh johme nae?” kara roropa ehtoko. “Onokyhxo keh jokuru enehnōko roropa nahe?” kara ehtoko. “Oty ke roropa ymetŷ epekañnōko hano?” kara roropa ehtoko. Oserëtykyro pyra ehtoko morohne poko. Tuenikaro rokē ehtoko. ³² Otytyko poko penetāko Ritonōpo waro pyra exiketō roropa mana. Yrome Ritonōpo awaro xine mana. Omise oexirykō waro mana. ³³ Morara exiryke osemazuhme Ritonōpo poko openetatoko oesëkōme aehtohme, aomipona oehtohkōme roropa yronymyryme, morara se Ritonōpo exiryke. Mame senohne emero ekarōko oya xine mana. ³⁴ Morara exiryke, torëtyke pyra ehtoko. “Otara exīko nae kokoro?” kara ehtoko. Ritonōpo opynanohtorŷko mana kokoro rokene. Naeroro oehtohkō onymotyëkara ehtoko. Torëtyke pyra ehtoko. Enara.

Imehnō onekaropyra ehtoko popyra

(Ruka 6.37-38,41-42)

7 ¹ — Imehnō onykerekere mara ehtoko okerekere mara xine roropa Ritonōpo ehtohme. ² Ynara exiryke imehnō pokōnopryryhtao oya xine, opokōnohtorŷko roropa Ritonōpo mana, imehnō pokōnopryry sā oya xine. Kure imehnō riryhtao oya xine, kure oritorŷko roropa Ritonōpo mana. Yrome popyra toto riryhtao oya xine, popyra oritorŷko roropa Ritonōpo mana. ³ Otarāme imepŷ mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sā mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sā mana. Morara awahtao xine imehnō rypyry enēko rokē matose. Yrome oorypyrykō onenepyra amarokomo. ⁴ Imehnō kerekere maryhtao oya xine otarame ynara āko matose eya xine: “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” āko matose repe. Yrome oenurukō ao roropa wewe konōto exiry waro pyra matose. ⁵ Onekunohto rokē matose. Osemazuhme aporo wewe konōto toutoko oenurukō ae. Moromeīpo kure osenuhmāko matose. Imepŷ enuru ae wewe akumuru oūko ropa matose kure ōsenuhmarykōke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykō irumekatokō. Moromeīpo kurehxo imehnō akorehmāko matose, iirypyrykō rumekapory poko. Enara.

⁶ — Ritonōpo nekarohpyry kurā onekaropyra ehtoko etary se pyra exiketomo a. Kaikuxi sā rokē mā toto. Naeroro eya xine onekaropyra ehtoko ozehno xine toto exiryino, oryhmerykōino roropa eya xine. Poinokoimo sā roropa mā toto. Kasuru kurā onekaropyra sytatose poinokoimo a. Tokarose eya xine ahtao onenahpyra mā toto itūtūmāko rokē mā toto. Morararo Ritonōpo omiry ekaroryhtao ise pyra exiketomo a ahnikatohme rokē mā apoīko toto. Naeroro ise pyra exiketomo a otuhparo pyra ehtoko toiparo rokē ākitarykōino.

Ekaropotoko, zupitoko, ikohmatoko

(Ruka 11.9-13)

⁷— Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a. Ekaropotoko eya. Mame onekaropohpyrykō ekarōko mā oya xine. Axī pyra onekaropohpyrykō ekaroryhtao penekēhpyra ehtoko. Otyro zupine sā oturukehpyra ehtoko. Moromeīpo kurākō ekarōko Ritonōpo mā oya xine. Etapuruhmakapone sā ehtoko. Moromeīpo etapuruhmakāko mana. ⁸Ynara exiryke kurākō ekaroporyhtao Ritonōpo a ekarōko oya xine mana. Ise oehtohkō zupiryhtao oya xine ekarōko oya xine mana. Āpuruhpyry etapuruhmakaporyhtao oya xine etapuruhmakāko roropa mana. ⁹Typoenōkamo, etatoko pahne. Opoenōkomo a: “Wyi se ase,” karyhtao oya xine topu onekaropyra matose eya xine. ¹⁰“Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya xine. ¹¹Iirypyryme matose repe, yrome kurākō ekarory waro matose opoenōkomo a. Kure kuhse mā Papa Kapuaono. Naeroro otyro kurā ekarōko oya xine mana ekaroporyhtao eya.

¹²— Imehnomo a kure orirykō se matose. Naeroro imehnō roropa kure tyritoko kure orirykō se oehtohkō samo. Morara awahtao xine Moeze omihpyry omipona roropa matose. Ritonōpo poe urutō kō omihpyry omipona roropa matose.

Omōtoħ pitiko

(Ruka 13.24)

¹³— Asakoro osema sā kuosenetupuhtohkō mana. Ritonōpo omipona ehtoh osema pitiko ae ytotoħ sā mana, tupimā ae ytotoħ samo. Yrome moro ae rokē ytotoħ. Ynara exiryke Ritonōpo osenetuputyry ae pyra awahtao xine tyoro ae ytoketō sā matose, zumo ae ytoketō samo. Moro ae ytoketō mā etuarimaketō esaka ytōko. Tuhke roropa moro ae ytoketō mana. ¹⁴Yrome zumōkara ae ytoketō orihpŷme exīko mā toto. Tuhke hkopyra moro ae ytoketō mana.

Epery zoko kure ehtoh waro sytatose epery eneryke kyya xine

(Ruka 6.43-44)

¹⁵— Tomeseke ehtoko ajoajohpākō poko. Oenekunopyrykō se mā toto Ritonōpo esaka omōpyra oehtohkōme.

“Urutōme ase Ritonōpo poe,” āko toħ mā repe. Yrome ajohpe rokē mā toto. Toto eneryke kaneru sā kure toto ekarōko matose repe. Yrome ikurohtao xine kaikuxi tamuru sā imehnō ryhmary se mā toto. Imehnō mōkomory apoiry se roropa mā toto. ¹⁶Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto nyiriry eneryke oya xine. Otyro sā mā toto. Omoxino zoko uwame eperytara mana, morararo ātaryka zoko mā fikume eperytara mana. Toperyme rokē eperytāko mana. ¹⁷Kure otyro zoko ahtao kure eperytāko mana. Māpyra popyra zoko ahtao, popyra eperytāko roropa mana. ¹⁸Otyro zoko kure ahtao popŷ ke eperytara mana. Morararo otyro zoko popyra ahtao kurā ke eperytara mana. ¹⁹Mame otyro zoko popyra ahtao akohnōko mā toto popyra eperytaryke. Apoto htaka ipahnōko mā toto. ²⁰Morohne saaro mā ajohpe exiketomo. Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto rypyry eneryke oya xine.

“Awaro xine exipitopyra ase,” kary poko*(Ruka 13.25-27)*

²¹ — “Jesēme mase Jezu,” kananō mā ypoetoryme exīko Papa Kapuaō omipona toto ahtao. Yrome: “Yna esēme mase, yna esēme mase,” kananō mā ypoetoryme pyra mā toto Papa Kapuaō omipona pyra toto ahtao. Ritonōpo esaka ytopyra aomipona pyra exiketō mana. ²² Mame sero nono pōkō apiakatoḥ toehse ahtao tuhke ynara āko ya mā toto: “Tamuxi Jezu, ōmiry omi poe Ritonōpo omiry ynanekaroase imehnomo a. Ōmiry omi poe roropa joroko tō ynanutūtanoḥpoase imehnō ae. Kurākōkara ynanukurākase roropa ōmiry omi poe,” āko toḥ mā repe ya. ²³ Mame ynara āko ase eya xine: “Awaro xine pyra ase ipunaka. Ytotoko taroino. Oorypyrykō poko rokē matose,” āko ase eya xine.

Tapyi rihpōkō asakoro mana*(Ruka 6.47-49)*

²⁴ — Morara exiryke jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exīko matose. Imep̄y tuaro exikety s̄a matose. Tuaro exikety a tytapyī tamose tūporē po. ²⁵ Mame konopo toehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konōto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara, kure tyrise exiryke tūporē po.

²⁶ — Yrome jomiry etananō jomipona pyra toehse ahtao tuenikaro s̄a exīko toḥ mana. Imep̄y tuaro pyra exikety s̄a roropa exīko toḥ mana. Tytapyī tyrise eya isawā po repe. ²⁷ Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyī tomase tyryrykane a nakuaka. Tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Orēpyra Jezu ehtopōpyry

²⁸ Morarame tōturukehse Jezu ahtao tōsenuruhkase toto tamorepatopōpyrykō poko Jezu a. ²⁹ Moeze omihpyry poko amorepatōkō s̄a pyra Jezu namorepatoh kynexine, tuaro toexiryke.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry Jezu a*(Maku 1.40-45; Ruka 5.12-16)*

8 ¹ Morarame Jezu tyhtose ropa ypy poe. Mame imoihmākō toytose imaro. ² Mame imep̄y toytose tupū motaryke eya. Tosekumuru po typorohse Jezu ēpataka. Ynara tykase eya:

— Jukurākary se awahtao jukurākary waro mase, tykase eya.

³ Mame tomary ke Jezu a tapose.

— Ū, okurākary se ropa ase. Kure exiko ropa, tykase eya. Mame axī mokyro pū totyhse ropa. ⁴ Mame ynara tykase Jezu eya:

— Etako ke, topoh rokē ytoko aporo Ritonōpo maro oturukety a. Osekātopyra exiko aporo. Eya rokē osenepota. Moromeīpo Moeze omihpyry omi poe onekarory ekarota eya jahkatohme, okurākatopōpyry ropa waro imehnō ehtohme, tykase Jezu eya.

Sajētu poetory kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Ruka 7.1-10)

⁵Moraramē Jezu toytose Kapanāũ pona. Eporehkasasaka tahtao tōseporyse toto romano maro, sajētumā maro. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Kuakorehmako, ajohpāme samo. ⁶Ypoetory kure pyra ipunaka mana, ytapyĩ taono. Ytoytopyra toehse ynororo. Tohrame rokē mana. Takarah āko mana itamurume, tykase ynororo Jezu a.

⁷— Ŷ, tykase Jezu. — Ytōko ase amaro atapyĩ taka ikurākase, tykase eya.

⁸Yrome ynara tykase ynororo Jezu a:

— Arypyra, kure mase. Popyra rokē ase. Typatakēme pyra roropa ase. Ytopyra exiko ytapyĩ taka. Ōmīry ke rokē ypoetory kurākary waro mase. ⁹Ywy roropa tosēke ase, Kapitāo tomo. Typoetoke roropa ase, soutatu tomo. “Ytoko,” karyhtao ya soutatu tomo a, ytōko mā toto. Mame imepyny a: “Osehko,” karyhtao ya oehnōko mana. Ypoetory a roropa: “Senohne tyriko,” karyhtao ya, tyripohpyry riko mā toto. Moro saaro mase. Ōmīry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰— To! tykase Jezu morara kary etaryke tyya. Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

— Etatoko pahne, mose juteu kara. Yrome jenetupuhnōko nase yronymyryme. Ipanō onenepitopyra ywy taro juteu tō rānao. ¹¹Etatoko pahne, tuhkākō mā oehnōko xixi tūtatoh wino, xixi omōtoh wino roropa Ritonōpo esaka. Aparāo tō maro otuhnōko mā toto, Izake maro, Jako maro, enara. ¹²Yrome tuhkākō toahmase roropa repe. Yrome omōpyra mā toto Ritonōpo esaka. Xinukutumao exīko mā toto tomase toexirykōke. Moro ao xitāko mā toto, atasamāko. Kui kui āko mā toto fātasamaryme. ¹³Mame ynara tykase Jezu sajētu a:

— Ytoko ropa atapyĩ taka. Tonetupuhse oya jexiryke opoetory nekurāka ropa.

Mame toytose ropa ynororo tytapyĩ taka. Mame typoetory tonese eya. Pake toekurākase ropa kynexine Jezu omi poe.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Maku 1.29-34; Ruka 4.38-41)

¹⁴Moraramē Jezu toytose ropa Peturu tapyĩ taka. Moroto Peturu merenoty tonese Jezu a kure pyra. Oxirohnōko kynexine, tohrame. ¹⁵Mame tomary ke mokyro tapose Jezu a. Axī kynoxirohkehne ynororo. Mame kynowōne ropa tonahsē ritohme, Jezu napyry ritohme.

¹⁶Moraramē kokonie pukuro jorokohpā kō tonehse tuhke imehnomo a, Jezu a. Mame tōmīry ke joroko tō tutūtanohipose ropa eya mokaro ae. Kurākōkara, tukurākase ropa eya porehme. ¹⁷Morohne tyrise Jezu a pake urutō omihpyry ae ro, Izaja omihpyry ae ro. Ynara tymerose Izaja a pake: “Tamoreme kure pyra kuehtohkō kurākāko mana. Tamoreme kukurākatorỹko roropa mana,” tykase pake Izaja Ritonōpo nymenekahpyry poko. Morara katopōpyry ae ro kurākōkara tukurākase ropa Jezu a.

Jezu maro toexiry se aehtyamo

(Ruka 9.57-62)

¹⁸Mame imoihmākō eneryke tyya, ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase. ¹⁹Mame Moeze omihpyry poko imehnō amorepane tooehse Jezu a oturuse. Ynara tykase ynororo:

— Jytory se ase amaro emero rokē pata pona, atamorepary se jexiryke. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo.

²⁰Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Oetuarimary zuno pyra hma ymahro? Onokyro tō tosaake mana. Torō tō roropa, tosaake toh mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry tytapyike pyra mana, tosaake pyra taro, tykase Jezu eya.

²¹Imep̄y Jezu maro atamorepakety kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Ajohpāme s̄a ytoxi aporo papa tapyī taka. Tamuhpōme toehse m̄a ynororo. Mame toorihse ynororo ahtao oehnōko ropa ase, tonēse ahtao roropa amaro jytotohme, tykase ynororo Jezu a.

²²Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Toipe orihnōko exino mana. Mame toorihse ahtao imehnō zonēnōko mana epēpyry tomo. Yrome omoro rokē eropa ymaro, tykase Jezu eya.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko Jezu a

(Maku 4.35-41; Ruka 8.22-25)

²³Morame Jezu tōtyrise kanawa aka, ipoetory tō roropa tōtyrise imaro.

²⁴Mame okynā pyra tyryrykane konōto tooehse itamurume, ikuhpo akuotyryhtao eya xine, poh tykase roropa itamurume kanawa pona. Yrome Jezu nyhnōko kynexine kanawa ao. ²⁵Axī ipoetory tō toytose eya, tōpakase ynororo eya xine:

— Jezu, yna ipynanohko! Ner̄yko sytatose! tykase toto.

²⁶— Oty katoḥ oserehnōko matou? Jenetupuhpyra ro hmatou? tykase eya xine Jezu. Mame towōse ynororo. Ynara tykase tyryrykane a, pohkane a roropa:

— Omynyhpāko, tyryry kara exiko, tykase. Mame axī tyryry kara toehse. Pohkara roropa toehse. Mynytyme konōto rokē toehse.

²⁷Mame imarōkō tōsenuruhkase:

— To! Imehxo mose nase. Tyryrykane aomipona nymynyhpāno. Pohkane roropa nymynyhpāno aomi poe, tykase toto.

Jorokohpā kō kurākatopōpyry poko Jezu a

(Maku 5.1-20; Ruka 8.26-39)

²⁸Morame tuna ehpiḥoxi Jezu toeporehkase, ikuhpo ehpiḥoxi. Moroto Katara pōkō esary kynexine. Mame okepy esary poe asakoro jorokohpā kō toytose Jezu a. Zehnotokō kynexine. Mokaro eneryke tyya xine, imehnō tōserehse. Ytopyra toehse toto moro esemary ae. ²⁹Mame kui tykase toto jorokohpā komo Jezu eneryke tyya xine.

— Oty kase moehno Ritonōpo mūkuru? Yna htomase moehno? Atapiakatoh po pyra ro nase, tykase toto Jezu a.

³⁰Mame moe pyra poinokoimo tō kynexine. Tuhke toh kynexine otuhnōko.

³¹Ynara tykase joroko tō Jezu a:

— Yna aroporyhtao oya, poinokoimo aka yna aropoko, tykase toto Jezu a.

³²Mame:

— Ytotoko, tykase Jezu eya xine. Morara exiryke toytose toto ahno ae poinokoimo aka. Mame poinokoimo tō axī toytose ypy poe ikuhpo kuaka. Moro kuaka tyneryse toto.

³³Mame poinokoimo erasēpyā toytose pata pona tururume. Moroto tōturuse toto imehnō netaryme. Tynenehpyrykō tokarose imoihmākomo a. Ahno ae joroko tō tūtatopōpyry poko turuse toto. ³⁴Morara exiryke pata pōkō tuhke toytose Jezu enese. Mame Jezu tonese tyya xine ahtao:

— Ytoko ropa taroino yna esae ajohpāme samo, tykase toto eya.

Pakaihkapỹ kurākatopōpyry Jezu a

(Maku 2.1-12; Ruka 5.17-26)

9 ¹Mame Jezu tōtyrise ropa kanawa aka. Mame ikuhpo takuohse ropa, tosaka toytose ropa, pata pona. ²Mame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a etueh tapoe. Jezu jamitunuru waro toexirykōke, Ritonōpo mūkurume Jezu tonetupuhse tyya xine exiryke kurākara tarose eya xine. Mame toto a tonetuputry eneryke tyya, ynara tykase Jezu ytoytopyny a:

— Enaromyra exiko aimo. Oorypyry korokāko ropa ase, tykase Jezu eya.

³Mame morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatōkomo:

— Mose zae pyra mana, Ritonōpo poenohnōko rokē mana, tykase toto Jezu poko.

⁴Yrome mokaro a typoihtory waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo:

— Juaro pyra oexirykōke ykerekere māko matose okurohtao xine. ⁵Ynara kary mā tupime pyra Ritonōpo a, yrome oya xine tupime mana: “Aimo, oorypyry korokāko ase,” kary tupime oya xine mana, ynara kary roropa: “Owōko ropa ytoytoko,” kary. Morara kary tupime oya xine mana ahnome rokē oexirykōke.

⁶Yrome ya asakoro ro tupime pyra mana Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Iirypyrymākō rypyry korokary waro ase. Naeroro yjamitunuru enepōko ase oya xine. Mose kurākāko ropa ase onenerykōme iirypyry korokary waro jexiry waro oehtohkōme, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase ynororo ytoytopyny a:

— Owōko ropa. Awāty anỹko. Ytoko ropa atapyī taka, tykase Jezu ytoytopynỹpo a.

⁷Mame mokyro towōse ropa axiny. Toytose ropa ynororo tytapyī taka kure toehse ropa toexiryke. ⁸Mame moro eneryke tyya xine tōserehse toto.

— To! Kure mase Ritonōpo, ajamitunuru tokarose oya exiryke ahno a. Morara exiryke kurākara tukurākase ropa eya, tykase toto Jezu poko.

Mateu eahmatopōpyry Jezu a tymaro aytotohme

(Maku 2.13-17; Ruka 5.27-32)

⁹Morotoino Jezu toytose ropa. Mame toytose tahtao Mateu tonese eya. Kohrame ynororo kowenu tineru apoitoh tao. Erohkety kynexine kowenu poetoryme. Tineru apoine kynexine imehnō wino, ekarotohme kowenu a, kowenu tinerūme.

— Ymaro eropa, tykase Jezu eya.

Mame axī towōse Mateu. Jezu maro toytose. ¹⁰Mame toytose Jezu Mateu tapyī taka otuhse. Moroto tuhke Mateu epe tō kynexine, kowenu tinerū apoinanomo. Tuhke iirypyrymākō roropa toytose Jezu a. Moroto ynororo kynexine otuhnōko typoeory tō maro meza po. ¹¹Mame iirypyrymākō maro Jezu eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu poetory tomo a:

— Oty katoh oesëkō otuhnōko nah iirypyrymākō mahro, kowenu tinerū poko erohketō mahro? tykase toto, tōturupose Jezu poetory tomo a.

¹² Mame toto omiry totase tyya ahtao toto ezuhne Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Kure awahtao xine opi warō se pyra matose. Yrome kure pyra awahtao xine ise matose. ¹³ Ritonōpo omiry poko utuarōtatoko. Ynara āko Ritonōpo omiry: “Onekarorykō ya kure repe, kaneru tōkehko. Yrome imehnō pyno oexirykō se nymyry ase,” āko Ritonōpo omiry. Moro enetuputyryhtao oya xine, joehtopōpyry poko enetupuhnōko roropa matose. Kapu ae tyhtose ywy. Kure exiketō poko hkopyra ase. Yrome iirypyryme exiketō pyno ehse oepyase, Ritonōpo poetoryme toto ehtohme, tykase Jezu parixeu tomo a.

Amotyryae rokē otuhtoh poko

(Maku 2.18-22; Ruka 5.33-39)

¹⁴ Mame João poetory toytose Jezu a oturupose. João kynexine ahno ĕpurihkane. Mame ynara tykase ipoetory tō Jezu a:

— Oty katoh opoetory tō otuhnōko kokoro rokē nae? Yna reh amotyryae rokē otuhnōko ynanase Ritonōpo maro yna otururuke. Morararo parixeu tō amotyryae rokē otuhnōko mā toto kokoro rokē pyra, tykase João poetory tomo.

¹⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Amotyryae rokē otuhnōko matose oemynyhmarykōke. Yrome ypoetory tō ymaro toexirykōke emynyhmara mā toto, tākye rokē toexirykōke. Toorihse jahtao rokē emynyhmāko ypoetory tō mana. Amotyryae rokē roropa mā otuhnōko toto toemynyhmarykōke, toorihse jexiryke, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ — Upo pakato toexihkase ahtao kamisa kasenato ke pyra ipanō ke rokē ixixĩnōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkāko ropa mana itamurumehxo. (Moro saaro atamurukō omihpyry maro jomiry toximase oya xine ahtao popyra mana. Atae pyra mā jomiry atamurukō omihpyry maro.) ¹⁷ Morararo eukuru ĕme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato ĕtypyry aka. Pakato ĕtypyry aka tyrise eukuru kasenato ahtao ehmōko mana pakato ĕtypyryme exiryke. Mame eukuru ekuānōko mana atahnikāko. Eukuru ĕ roropa atahnikāko. Māpyra eukuru ĕ tyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakoro ro eukuru, eny, enara. (Moro saaro ynekarohpyry ĕme matose tyrisenā sã toehse oexirykōke,) tykase Jezu eya xine.

Jairu ytotopōpyry Jezu a; Jezu zupō apotopōpyry nohpo a

(Maku 5.21-43; Ruka 8.40-56)

¹⁸ Morara karyhtao ro orutua toytose eya juteu tō tamuxiry. Typorohse ynororo Jezu ĕpataka tosekumuru po. Ynara tykase eya:

— Jĕxiry reh norihno seromaroro. Morara exiryke eropa ymaro ikurākatohme ropa oya, ĕsemākapotohme ropa, tykase Jezu a ynororo.

¹⁹ Morarame Jezu toytose imaro. Ipoetory tō roropa toytose.

²⁰ Moroto imoihmākō maro imepỹ nohpo kynexine kurākara. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko, munume rokē ynororo. Mame kýtone ynororo Jezu mykapo. Zupō ehpiry rokē tytemuhmase eya.

²¹Ynara tykase ynororo tukurohtao: “Zupō rokē tytemuhmase ya ahtao ekurākāko ropa ase,” tykase ynororo tukurohtao kurākara.

²²Mame zupō tytemuhmase eya rahkene. Mame Jezu kynosenuhmane tŷkakoxi, tupō tytemuhmase exiryke. Ynara tykase ynororo:

— Enaromyra exiko kuku. Tonetupuhse oya jexiryke tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya. Axī toekurākase ropa ynororo. Kure toehse ropa.

²³Morarama Jezu toytose juteu tō tamuxiry tapyī taka. Moroto tuhke ahno tonese eya, rue etonanomo te, xitaketō roropa tonese eya, enara. ²⁴Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Otūtatoko taroino emero porehme. Mose orihpyra mana, nyhnōko rokene, tykase.

Yrome typoihtopitose eya xine. ²⁵Mame tutūtase ropa toto emero porehme. Mame toto esahpokoxi Jezu kynomōne aorikyhpŷry anŷse ropa emary poko. Mame tōsemāse ropa rahkene. ²⁶Morarama mokyro ēsemākapotopōpyry ropa tokātose eya xine.

Tonurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

²⁷Morotoino Jezu kŷtone ropa. Aytoryhtao tokahmase tonurākara a. Asakoro kynexine tonurākara. Mokaro a Jezu tokahmase. Ynara tykase toto:

— Tawī parŷpyry mase. Yna pyno exiko Tawī parŷpyry, tykase toto opore.

²⁸Mame tapyi taka Jezu tomōse ahtao, mokaro toytose eya, tonurākara. Ynara tykase Jezu eya xine:

— Okurākary ropa waro hmatohu ya? Jenetupuhnōko matohu? tykase Jezu eya xine.

— Ŷ, zuaro ynanase, yna kurākary waro mase. Enetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

²⁹Morarama toto enuru apone Jezu tomary ke. Ynara kynako eya xine:

— Jenetuputryke oya xine, okurākatorŷko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

³⁰Mame toto enuru tukurākase ropa eya. Kure tōsenuhmase ropa toto. Mame turuse toto Jezu a. Ynara tykase:

— Etatoko pahne, imehnō onurupyra ehtoko okurākatopōpyrykō ropa poko, tykase Jezu eya xine.

³¹Yrome aomipona pyra toh kynexine. Toytose tahtao xine Jezu tokātose eya xine emero pata punero.

Tomirākara kurākatopōpyry poko

³²Morarama toytose ropa toto ahtao, jorokohpā tonehse imehnomo a. Tomirākara kynexine jorokohpano. ³³Mame joroko tutūtanohtpose ahtao Jezu a, sekere tykase ropa ynororo. Mame tōsenuruhkase toto, jorokohpā tukurākase ropa exiryke eya.

— To! Serara onenepitopyra sytatose Izyraeu tō esao, tykase toto.

³⁴Yrome ynara tykase parixeu tō ipoko:

— Joroko tamuru poe rokē jamihme mana. Joroko tamuru poe rokē joroko tō tūtanohtpōko ropa mana ahno ae, tykase toto Jezu poko, ajohpe rokene.

Nupunato imoihmākō enetopōpyry poko Jezu a

³⁵Morarama pata tō poro toytose Jezu. Morotōkō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame emero tukurākase ropa toh eya. ³⁶Mame imoihmākō eneryke tyya toto pyno toehse ynororo yronymyryme, torētyke toto exiryke. Turumekase sã roropa toexirykōke, kaneru tō samo, tosekākara samo. ³⁷Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Tupito konōto sero ahtao arexi toehkehse sã mana. Erohketō se rokē esē mana epery anȳtohme. Ritonōpo tupime sã moxiã enēko ase. Toehkehse sã mã toto. Morara exiryke erohketō se nase, toto amorepatohme tōmiry poko, typoetoryme toto ehtohme. ³⁸Naeroro oturutoko tupito esemy a, Ritonōpo a, tōmiry poko imehnō amorepananō enehpotohme, tarōkō amorepatohme, ipoetoryme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Jezu nymenekatyã imehnō amorepananōme, 12mākomo

(Maku 3.13-19; Ruka 6.12-16)

10 ¹Mame 12mākō kohmane Jezu tyya.

— Yjamitunuru ekarōko ase oya xine, joroko tō tūtanohpotohme ahno ae, kurākōkara kurākatohme roropa, tykase ynororo eya xine. ²Mokaro 12mākō ynara kynexine, Ximão te, zakorony Ātare roropa. Ximão esety akorō Peturu kynexine. Tiaku kynexine zakorō roropa João. Zepeteu mūkuru Tiaku tō kynexine, João maro. ³Piripe roropa kynexine Patoromeu te, Tome te, Mateu roropa. Kowenu tinerū apoiry poko aerokuhpyry Mateu kynexine. Imepȳ Tiaku roropa Aupeu mūkuru kynexine te, Tateu te, ⁴tyorō Ximão roropa romano kowenu myakāmary poko aerokuhpyry kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Juta mokyro Jezu ewokahpono. Enara kynexine toto.

Typoetory tō aropotopōpyry poko Jezu a, 12mākomo

(Maku 6.7-13; Ruka 9.1-6)

⁵Mokaro taropose Jezu a, imeimehnō pata poro, morotōkō amorepatohme eya xine Ritonōpo omiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ytopyra ehtoko, juteutōkara esaka. Samaria pōkō esaka ytopyra ehtoko roropa. ⁶Izyraeu tomo a rokē ytotoko. Tytahse sã mokaro mana kaneru tō samo, tosekō onenetupuhpyra toexirykōke. Inymeropohpyry omipona pyra roropa mã toto. ⁷Morara exiryke Ritonōpo omiry poko amorepatatoko toto. Ynara kaxitatoko eya xine: “Oesēkō moe pyra mana. Enetupuhtoko oesēkōme nymȳry,” kaxitatoko eya xine. ⁸Kurākōkara mukurākapotatose roropa, aorihtyã mēsemākapotatose roropa, ipū imotatyã roropa mukurākapotatose, joroko tō mutūtanohpotatose roropa jorokohpã kō ae. Topehke pyra yjamitunuru tapoise oya xine. Morara exiryke imehnō akorehmatatoko, topehke pyra roropa. ⁹Tineru anaropyra ehtoko, uuru, parata, tineru pisarara roropa anaropyra ehtoko. ¹⁰Pakara tōkehko anaropyra ehtoko roropa, oytorykohtao. Asakoro oupōkō anaropyra ehtoko roropa. Toiro rokē arotoko oupōkomo, sapatu imepȳ anaropyra ehtoko roropa. Tymyxike pyra roropa ytotoko. Morara awahtao xine otuhse okohmarykohtao tyya xine otuhtoko imaro xine, oerohtamitukōme samo, tykase Jezu eya xine.

¹¹ — Mame imep̄y pata pona toytose awahtao xine imep̄y eneryhtao oya xine, mokyro oepekōme tyrītoko. Mame eya toahmase awahtao xine, imaro ytotoko itapyī taka. Mame moroto rokē ehtoko, oytotohkō ropa ponāmero. ¹² Mame itapyī taka tomōse awahtao xine: “Oehno kene,” kahtoko. “Opyno xine Ritonōpo mana. Naeroro torētyke pyra ehtoko,” kahtoko eya xine, tapyi taōkomo a. ¹³ Mame moro taōkō kure oya xine ahtao moroto rokē toto maro mehtatose. Yrome ose pyra toto ahtao mytotatose ropa moro tae. ¹⁴ Mame otarame imep̄y tapyi taōkō toitoine ose xine pyra exīko mana. Otārāme pata pōkō toitoine roropa tymarōme ose xine pyra toh mana ōmirykō etary se pyra toexirykōke. Morara ahtao mytotatose ropa moro tae. Mame asātajākō mysasakatatose mokaro neneryme, tyrypyrykō poko enetupuhtohme eya xine. ¹⁵ Etatoko pahne, kurākō apiakaryhtao mokaro wānohnōko Ritonōpo mana. Sotoma pōkō wānohnōko roropa mana. Komora pōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mokaro kuhse wānohnōko mana, tyrypyrykō rumekary se pyra toto exihpyryme, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo poetory ryhmary poko

(Maku 13.9-13; Ruka 21.12-17)

¹⁶ — Etatoko pahne kaneru tō esē sā ase. Kaneru tō sā matose. Aaropotor̄yko ase kaikuxi tō rānaka samo sero pōkō esaka. Okoi tō tuaro exiry sā tuaro ehtoko. Yrome utukuimo imehnō zehno pyra exiry sā imehnō zehno pyra ehtoko. ¹⁷ Tuaro ehtoko. Ozehno xine exiketō mā āpoitor̄yko mana. Mame aarotor̄yko mā toto terekatu tomo a. Atamorepatoh tao opipohtor̄yko mā toto. ¹⁸ Kowenatu a aarotor̄yko mā toto, tuisa konōto a roropa, ypoetoryme oexirykōke. Mame Ritonōpo omiry kurā poko toto zurūko matose. Juteutōkara zurūko roropa matose. ¹⁹ Mame aarorykohtao terekatu a ohxirotohkōme, oserehpyra ehtoko. Torētyke pyra ehtoko ezukurukō poko oya xine. “Otara āko hano jyhxiroryhtao? Otāto toto ezuhnōko hano?” kara ehtoko. Toto maro awahtao xine, Ritonōpo ākorehmator̄yko mana toto ezukuru poko. ²⁰ Morarame ōmirykō ke toto onezuhpyra matose. Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry ke rokē toto ezuhnōko matose.

²¹ — Morarame orutua kō takorō tō ewokāko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Turuikō ekarōko roropa mā toto terekatu tomo a, aorihmapotohme. Jūkō typoenō ewokāko roropa mā toto. Imehnō roropa tumykō zehno exīko. Toto orihmapōko mā toto. ²² Mame emero porehme ozehno xine exīko mā toto ypoetoryme oexirykōke. Yrome oryhmatoṗpyrykō eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykō ponāmero, opynanohtor̄yko ase. ²³ Morara exiryke oryhmorykohtao toiro pata po imep̄y pona ytotoko. Etatoko pahne, emero Izyraeu patary pōkō anamorepara ro awahtao xine Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

²⁴ — Atamorepaketō tuisame hkopyra mana. Yrome amorepanekō tuisamehxo mana. Morararo erohketō tuisame hkopyra mana. Yrome esēkō tuisame mana. ²⁵ Morara exiryke āmorepanekō sā toehse awahtao xine tākye ehtoko, oesēkō sā toehse oexirykōke. Yrome tapyi esē esehatoryhtao imehnomo a joroko esety ae morararo oesehtotor̄yko toh mana jorokome. Popyra kuhse oesehtotor̄yko toh mana, tykase Jezu typootory tomo a.

Imehnō zuno pyra ehtoh poko*(Ruka 12.2-7)*

²⁶ Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a:

— Imehnō zuno pyra ehtoko. Emero zonētyā enepōko ropa Ritonōpo mana. Emero puti puti katopōpyry roropa zumakāko roropa mana. ²⁷ Ynekarohpyry roropa oya xine koko oxime rokē kuahtao xine, moro ekarōko ropa matose saereme toehse ropa ahtao imoihmākō netaryme. ²⁸ Imehnō zuno pyra ehtoko. Kuokokō etapary waro toh mā repe, yrome kuzenukō etapary waro pyra mā toto. Ritonōpo zuno rokē ehtoko. Kuokokō etapary waro mā ynororo. Kuzenukō emary waro roropa mana apotoimo htaka, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁹ — Torō pitiko epekatyryhtao oya xine typyne pyra oya xine mana. Yrome toiro pitiko torō orikyryhtao zuaro Ritonōpo mana. Torō pitiko orikyry se Ritonōpo ahtao rokē orihnōko mana. Yrome torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. Morara exiryke oorikyrykō se pyra Ritonōpo ahtao orihpyra matose. ³⁰ Awaro xine Ritonōpo mā ipunaka. Oūsetykō tuhke exiry waro roropa mana. ³¹ Morara exiryke oserehpyra ehtoko. Torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ihximyra Jezu poetoryme tōsekarory poko*(Ruka 12.8-9)*

³² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— “Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mose ypoetoryme,” āko ase opoko xine Papa Kapuaō netaryme. ³³ Yrome ihxip̄yke awahtao xine ypoko: “Jezu waro pyra ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mose waro pyra ase,” āko ase opoko xine Ritonōpo Kapuaō netaryme, tykase Jezu.

Sero pōkō apiakatohme sã Jezu oehtopōpyry*(Ruka 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ — Ynara kara ehtoko: “Jezu tooehse osepeme kuehtohkōme porehme,” kara ehtoko ypoko. Moro pokona pyra oepyase. Yrome iirypyrymākō rypyry korokapose oepyase, iirypyrykō rumekapose roropa toehse ywy. Yrome tyrypyrykō rumekary se pyra exiketō mā yzehno exīko mā toto. Ypoetory zehno roropa exīko mā toto. ³⁵ Ȳ, tooehse ywy sero nono pona orutua kō tumykō maro oxiehno toto ehtohme te, nohpo tō tysekō maro oxiehno toto ehtohme, tymerenotykō maro roropa oxiehno toto ehtohme te, ³⁶ orutua kō roropa, tyekyry tō maro oxiehno toto ehtohme roropa yronymyryme.

³⁷ — Morararo ymotye omykō pyno awahtao xine asa maro, ypoetoryme nymyry pyra matose. Morararo opoenōkō pyno awahtao xine, oēxirykō, omūkukurō roropa, yrome ypyno hkopyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose, tykase Jezu. ³⁸ — Moraramē oorikyrykōino ymaro se pyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose. ³⁹ Morararo oorikyrykō kurūke jurumekaryhtao oya xine orihnōko rokē matose. Yrome oorikyrykō zuno pyra awahtao xine, jomipona se rokē awahtao xine orihp̄yme exīko matose jūme, tykase Jezu eya xine.

Kure zae exiketō rīko Ritonōpo mana

(Maku 9.41)

⁴⁰ — Mame oeahmarykohtao imehnomo a tytapyikō taka, jeahmāko sã toh m̃a roropa. Moraramẽ jeahmaryhtao eya xine, kure jyryryhtao roropa eya xine, Ritonōpo Kapuaō eahmāko roropa m̃a toto, eya tonehpose jexiryke tarona. ⁴¹ Moraramẽ kure Ritonōpo omiry ekaronanō riryhtao oya xine, Ritonōpo poetoryme toto exiryke kure oritorỹko roropa Ritonōpo mana, kure toto riryke oya xine. Zae exiketō kure riryhtao oya xine, zae toto exiryke, kure oritorỹko roropa Ritonōpo mana.

⁴² — Etatoko pahne, kure ypoetory tō riryhtao imehnomo a, toto ohparyhtao tuna kuenimā ke, tuisame pyra ypoetory ahtao ro, kure toto epehmāko Ritonōpo mana, ypoetory ohpatamitume, tykase Jezu typoetory tomo a.

João ahno ĕpurihkane nenyohtyā poko

(Ruka 7.18-35)

11 ¹ Moraramẽ morohne poko turukehse tahtao xine toytose toto 12mākomo, tyotytorō pata tō pona. Mame Jezu roropa toytose tyorō pata tō pona imehnō amorepase Ritonōpo omiry poko.

² Mame João kynexine āpuruhpyry tao, ahno ĕpurihkane. Moro tao tahtao Jezu ekary totase eya. Moraramẽ typoetory tō aropone Jezu a, toto oturupotohme. ³ Mame tooehse tahtao xine ynara tykase toto Jezu a:

— Onokyh koh mano? João oturutopōpyry mahno? “Okomino oehnōko mana ŷkapo,” katopōpyry mahno? Ynorome pyra awahtao imep̃y ĕraximāko ynanah? tykase toto tōturupose Jezu a.

⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ytotoko ropa, João zurutatoko ynyrihpyry poko, onetahpyrykō poko, onenehpyrykō poko, enara. ⁵ Ynara enēko matose, tonurākara kure osenuhmāko ropa mana. Ytoytopyñpo tō kure ytoytōko ropa mana. Xikihxikihme ytoytōko m̃a toto. Ipū imotatyā kure exiko ropa mana. Otato pyra aehtyā otato exiko ropa mana. Aorihtyā tō ĕsemānōko ropa mana. Kure Ritonōpo ehtoh waro pyra exiketō tuarōtāko m̃a toto Ritonōpo omiry poko, enara. ⁶ Morara exiryke tākye kuhse matose exiko jenetupuhkehpyra awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁷ Moraramẽ João poetory tō toytose ropa ahtao, ynara tykase Jezu imoihmākomo a João poko:

— João a toytose awahtao xine ahno esaka pyra, onoky enese mytoatose? Poremākety kananaru sã exikety eneseh mytoatothse? Arypyra, poremāpyra exikety monexiano. ⁸ Upo kurā ao exikety enese mytoatothse? Arypyra, upo kurā ao exiketō tuisa tapyi konōto tao nyhnōko toto. ⁹ Morara exiryke kahtoko ya. Onoky enese mytoatose? Urutō Ritonōpo poe enese mytoatose? Etatoko pahne. Ritonōpo poe urutō nymyry meneatose. Urutō imehxo exikety meneatose. ¹⁰ Ynara exiryke, João poko ynara tymerose pake Ritonōpo omiry Tumūkuru a: “Mokyro jomiry arōko mana. Urutōme mana. Osemazuhme mokyro aropōko ase imehnō zurutohme oytory poko eya xine,” tykase ynororo Tumūkuru a. Morara tymerose pake Ritonōpo

omiryme. ¹¹Etatoko pahne, João ahno ĕpurihkane imehnō motye mana. Imehnō aenurutyā sero nono po mokaro motye João mana. Yrome Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine oesĕkōme tuisame pyra awahtao xine ro João motye matose, João omihpyry motye Ritonōpo nekarohpyry oya xine exiryke. ¹²João oturutopōpyry poe tuhkākō Ritonōpo poetoryme se mā toto. Orēpyra sā aomipona se mā toto. ¹³Pakatokō urutō kō Ritonōpo poe tōturuse tuisame Ritonōpo exiry poko imeīpo. Morararo Moeze nymerohpyry roropa tōturuse tuisame Ritonōpo exiry poko imeīpo. ¹⁴Ynara tykase roropa toto: “Eria oehnōko mana tarōkō zuruse,” tykase. Toto omihpyry enetuputyry se awahtao xine, João oepyyry poko oturūko toh kynexine. ¹⁵Otato awahtao xine etāko matose.

¹⁶— Onokā sā sero pōkō nae? Poetohti sā mā toto, osemeikaketō samo osepekahtoh tao. Osezuhnōko mā toto imehnō poetohti maro. Ynara āko mā toto: ¹⁷“Rue ynanetoase onetarykōme watohme repe, yrome wara mexiatose. Mame aorihtyā poko xitaketō igitary ynanukukuase roropa repe, yrome xitara mexiatose. Oty se hmatou?” āko poetohti mana. Mokaro sā sero pōkō mana. ¹⁸Ynara exiryke, João tooehse oya xine. Amotyryae rokē tōtuhse ynororo. Uwa eukuru onēpyra roropa kynexine. Mame ynara tykase imehnō ipoko: “Mokyro jorokohpe mana,” tykase toto ipoko. ¹⁹Mame Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Orēpyra otuhnōko ynororo. Jehnahpyry ĕnōko roropa mana. Morarame ynara āko matose ipoko: “Enetoko ke. Tōtukuru poko emotyĕkāko mana. Jehnahpyry ĕnōko roropa mana itamurume. Kowenu tinerū poko erohketō xihpyry epeme roropa mana. Iirypyrymākō epeme roropa mana,” āko matose ypoko. Yrome Ritonōpo poe João tyoro nexiase. Ritonōpo poe roropa tyoro ase. Tuarō Ritonōpo exiry enetupuhnōko matose. Zae aexiry enetupuhnōko roropa matose, aomipona imehnō exiry eneryke oya xine, tykase Jezu eya xine.

Onenetupuhpyra pata tō pōkomo

(Ruka 10.13-15)

²⁰Morarame juteu tō patary pōkō tyhxiropitose Jezu a tyrypyrykō rumekary se pyra toto exiryke. Tuhke Jezu jamitunuru tonese eya xine repe. Yrome tyrypyrykō onurumekara tokurehse toto. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine:

²¹— Jetū myhē exīko mā oya xine taroino, Korazim pōkomo, oya xine roropa, Petesaita pōkomo. Jetū mā oya xine exīko myhene. Awānohtoryko Ritonōpo mana. Yjamitunuru meneatose repe apatarykō rānao, yrome jenetupuhpyra amarokomo. Oorypyrykō onurumekara roropa matose. Onenehpyrykō tonese ahtao Tiro pōkomo a Xitō pōkomo a roropa, tyrypyrykō turumekase eya xine exiry pake. Saku risē tyrise eya xine exiry tupōkōme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokō pokona, tyrypyrykō rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a. ²²Etatoko pahne, kurākō apiakatoh po awānohtoryko Ritonōpo mana. Tiro pōkō wānohnōko roropa mana. Xitō pōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mokaro wānopyyry motye awānohtoryko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine. ²³— Amarokō roropa Kapanau pōkomo, imehxo se matosehxo, oepyyryparykō se oexirykōke repe, yrome apahtoryko Ritonōpo mana apotoimo htaka. Ynara exiryke,

yjamitunuru tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykō onurumekara matose. Jenetupuhpyra roropa matose oesēkōme. Morohne tonese ahtao Sotoma pōkomo a zahpyra ro toh exiry, ipatarykō zahpyra roropa exiry. Tyrypyrykō onurumekara toto exiryke tyahse Sotoma pōkomo ipatarykō maro. ²⁴Etatoko pahne, kurākō apiakatoh po Sotoma pōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Yrome itamurumehxo awānohtoryko mana, tykase Jezu eya xine.

Osehtoko ya oserematohme

(Ruka 10.21-22)

²⁵Morarama ynara tykase Jezu Tummy a:

— Papa Kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nono pōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketō amoreparryke oya ōsenetupuhtoh poko. Opoe zuarohxo exīko toh mana. Tuarō exiketō motye exīko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exīko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana. ²⁶Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²⁷Ynara tykase roropa Jezu eya xine:

— Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyamo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme.

²⁸— Osehtoko ya totaehse awahtao xine, typenekehse roropa awahtao xine oorypyrykō poko. Omoxinety puimary sā oorypyrykō mana. Yrome ywy etaehpyra oritorỹko ase. Oeremapotoryko roropa ase. ²⁹Ymaro ytoytotoko jekahmananōme sā ehtoko, ypoko aemyhtyā samo, omoxinety puimananō samo. Ymaro atamorepatoko zae ehtoh poko, kure jexiryke, imehnō pyno jexiryke roropa. Mame oseremāko matose okurohtao xine.

³⁰Oeremanohporykō ya tupime pyra mana oya xine. Jomipona oexirykō zohzohme exikety puimary sā oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko

(Maku 2.23-28; Ruka 6.1-5)

12 ¹Morara kaxīpo tyya Jezu kýtone typoetory tō maro, tupito rānakuroko. Oserematoh ae kýtone. Mame omise toexirykōke ipoetory tomo a tiriiku tytyhkase tynapyrykōme. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepỹ tupi po tonahsē apoiryhtao omise exikety a enahtohme. ²Morarama tiriiku tyhkary eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a:

— Eneko ke, azahkuru opoetory tō mana. Moeze omihpyry omipona pyra toto otyro tyhkaryke eya xine oserematoh ae. Erohnōko mā toto, tykase toto Jezu a.

³Ynara tykase Jezu eya xine:

— Pape imerohpyry onenepitopyra ro hmatohu Tawi poko typoetory tō maro, omise toto ehtopōpyry poko? (Kytamurukōme Tawi kynexine. Tuisame roropa kynexine.) ⁴Mame Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyry ae ro. Arāo

pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.) ⁵Tyoro roropa onenepitopyra ro matohu Moeze omihpyry? Emero oserematoh ae tynekarory etapananō mā Moeze omihpyry omipona pyra exīko, Ritonōpo maro oturutoh tao toerokurukōke. Yrome toto onyhxipyra Ritonōpo mana. ⁶Etatoko pahne, ime jehtoh Ritonōpo Tapyī motye kuhse mana. ⁷Otarāme Ritonōpo omiry waro pyra matose. Ynara tymerose: “Oekykō kaneru tō etaparyhtao oya xine onekarorykōme ya, kure mā repe. Yrome imehnō pyno awahtao xine moro kure kuhse ya mana,” me tymerose Ritonōpo omiryme. Moro tonetupuhse oya xine ahtao yna onyhxipyra oexirykō mana, azahkuru pyra yna exiryke. ⁸Kapu ae Ayhtohpyry oserematoh esēme mana. Ywy ase oserematoh esemy, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko

(Maku 3.1-6; Ruka 6.6-11)

⁹Morotoino Jezu toytose ropa juteu tō atamorepatoh taka. ¹⁰Moroto orutua kynexine, aosemahmirihmahpyry. Imehnō roropa moroto kynexine Jezu eraximāko, ihxirory se toexirykōke. Iirypyryme Jezu enery se toh kynexine repe. Morara exiryke ynara tykase toto:

— Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Zae sytatou ynara ahtao, kurākōkara kurākary ropa ahtao kyia xine oserematoh ae? tykase toto Jezu a.

¹¹Morarama ynara tykase Jezu eya xine:

— Kaneru esēme awahtao xine, mame oserematoh ae oekykō toepukase ahtao oramā aka, ytopyra hmatohu oekykō anyse ropa oramā ae? kynako Jezu kynoturupone eya xine. ¹²Kaneru tō kure Ritonōpo a. Ipyno mana. Yrome kaneru motye kuhse opyno xine mana. Naeroro azahkuru matose imehnō akorehmary se pyra awahtao xine. Moeze omihpyry omipona sytatose imehnō akorehmaryhtao kyia xine oserematoh ae ro, tykase Jezu eya xine.

¹³Mame ynara tykase ynororo kurākara a:

— Oemary itopohmako, tykase.

Mame tomary tytopohmase kurākara a. Axī kure toehse ropa osetatoro.

¹⁴Mame parixeu tō toytose morotoino oximōme osenetupuhse Jezu etapatohme tyia xine.

Ritonōpo nymenekahpyry poko typoetoryme

¹⁵Mame moro poko Jezu tutuarōtase tahtao toytose morotoino imep̄y pona. Mame imoihmākō imaro toytose. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya. Emero porehme tukurākase ropa eya toto. ¹⁶Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine. ¹⁷Izaja omihpyry ae ro morara tykase Jezu. Ynara tykase Izaja pake Ritonōpo omiryme:

¹⁸“Mose ypoetoryme mana, āko Ritonōpo.

Tymenekase ya mana.

Ipyno ase yronymyryme, yzamaro roropa mana.

Juzenu ekarōko ase eya, zae jomiry ehtoh poko sero nono pōkō amorepatohme.

¹⁹ Imehnō oneonezuhpyra exīko mana.

Opore oturupyra roropa mana.

Osema taōkō netaryme opore oturupyra mana.

²⁰ Pitiko zemime toehse nāparina ahtao onezehkapopyra ynororo mana, amoriry etahkasē anaorihmapopyra mana tomeseke.

Tyrypyrykōke iporemātyā pitiko zemime exikety sā mana.

Mokaro pynanohnōko mana.

Etuarimaketō pynanohnōko roropa mana pitiko rokē enetuputyryhtao ro eya xine.

Toto zehno pyra exīko mana.

Toto akorehmāko roropa mana itamurumehxo tonetupuhtohme toto a.

Orēpyra exikehpyra ynororo mana.

Zae pyra ehtoh enahkapōko roropa mana.

²¹ Mame tosēkōme mokyro enetupuhnōko sero pōkō mana emero porehme,”

tykase Izaja pake Ritonōpo omiryne.

Peuzezu poko

(Maku 3.20-30; Ruka 11.14-23)

²² Morarame orutua enehne toto Jezu a, tonurēkara, tomirēkara, enara. Jorokohpe roropa kynexine. Mame mokyro tukurākase ropa Jezu a. Joroko roropa tutūtanohpose eya, enara. Mame kynosenuhmane ropa rahkene. Sekere tykase roropa ynororo. ²³ Mame tōsenuruhkase imoihmākomo.

— To! Otaramē Tawī parīpyry nymyryme nase, tykase toto.

²⁴ Mame morara kary totase tyya xine ahtao ynara tykase parixeu tomo:

— Mokyro mā Peuzezu poe rokē jamihme mana. Naeroro joroko tō tūtanohpōko ropa mana ahno ae, tykase toto ajohpe. Peuzezu joroko tamuru esety akorony.

²⁵ Toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara kynako eya xine:

— Pata tamuru pōkō oxiehno ahtao atatapoīko toto. Mame okynā pyra osenahkāko mā toto. Morararo pata pitiko ahtao. Moro pōkō osetaparyhtao osenahkāko mā toto. Tapyi taōkō roropa tyekyry zehno ahtao osenahkāko mā toto. ²⁶ Morararo joroko tō tātapiakase ahtao, oxiehno roropa toto ahtao okynā pyra osenahkāko mā toto. ²⁷ “Joroko tamuru poe joroko tō tūtanohpōko mokyro mana,” āko matose ypoko repe. Naeroro oturupoxi oya xine. Onoky poe roropa joroko tō tūtanohpōko ropa opoetory tō nahe? Joroko tamuru poe joroko tō tūtanohpōko toh nae? Arypyra. Morararo joroko tamuru tyjamtunuru onekaropyra ya mana. Opoetory tō eneryke oya xine azahkuru oexirykō enetupuhnōko matose. ²⁸ Joroko tamuru poe pyra ase. Ritonōpo Zuzenu poe joroko tō tūtanohpōko ropa ase. Moro eneryke oya xine tuaro exīko matose. Emero esēme Ritonōpo exiry waro exīko matose. Tarona roropa tooehse ynororo mana oya xine.

²⁹ — Etatoko pahne, mōkomo arory se omato ahtao imepỹ tapyĩ tae tapyi esē myhnōko aporo. Mame tymyhse esē ahtao, imōkomory arōko mana.

³⁰ — Ypyno pyra awahtao xine yzehno matose. Jakorehmara awahtao xine imehnō enepyry poko ya, toto aropōko rokē matose ywinoino. Jakorekehkāko

matose. ³¹ Morara exiryke ynara āko ase oya xine, oorypyrykō porehme korokary waro ase. Iirypyryme ōmirykō toehse ahtao moro korokary waro roropa ase. Toiro rokē onykorokara ase. Ritonōpo Zuzenu kerekeremaryhtao oya xine moro oorypyrykō onykorokara ase ekurehnōko. Onykorokara Ritonōpo roropa ekurehnōko mana, Tuzenu tounohse oya xine exiryke. ³² Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, moromeīpo oorypyrykō rumekary se ropa awahtao xine, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo Zuzenu tounohse oya xine ahtao moro oorypyrykō onykorokara Ritonōpo mana ekurehnōko. Seromaroro onykorokara mana. Imēīpo onykorokara roropa mana jūme, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko epery

(Ruka 6.43-45)

³³— Otyro zoko kure ahtao kure eperytāko mana. Yrome ātaryka htao rokē tarykase ahtao popyrahme sā eperytāko mana. Eperytara roropa mana. Morara exiryke epery eneryke otyro zoko kure exiry enetupuhnōko sytatose. Morohne saaro ahno, kure toto exiry eneryhtao tyya xine kure toto omiry etaryhtao roropa tyya xine kure toto exiry enetupuhnōko imehnō mana. Māpyra popyra toto exiry eneryhtao iirypyryme toto ehtoh enetupuhnōko imehnō mana. ³⁴ Okoi sā matose. Iirypyryme matose ipunaka. Morara exiryke ōmirykō iirypyryme roropa mana. Iirypyryme okurohtao xine oexirykōke, ajoajohpe ōmirykō mana. ³⁵ Kure awahtao xine kure osenetupuhnōko matose okurohtao xine. Mame ōmirykō roropa kure exīko. Māpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnōko matose okurohtao xine. Ōmirykō popyra roropa exīko mana, enara.

³⁶— Etatoko pahne, kurākō apiakatoh po ōmihpyrykō xihpyry poko oturupōko oya xine Ritonōpo mana. Imehnō kerekerematopōpyry poko roropa oya xine oturupōko mana. ³⁷ Moraramē ōmihpyrykō ekarōko ropa oya xine mana. Otarāme kure ōmihpyrykō kynexine. Otarāme popyra kynexine. Kure ōmihpyrykō ahtao, “Kure matose,” āko mana. Yrome popyra ōmihpyrykō ahtao awānohtorýko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry

(Maku 8.11-12; Ruka 11.29-32)

³⁸ Moraramē parixeu tō toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro. Ynara tykase toto:

— Jezu, ajamitunuru enery se ynanase, tykase toto Jezu a.

³⁹ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Popyra matose, Ritonōpo omipona pyra oexirykōke ipunaka: “Ajamitunuru enepoko yna a, oenetupuhtohme yna a,” karyke oya xine. Yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokē enepōko ase oya xine. Jona ehtopōpyry panō enepōko ase oya xine. (Ritonōpo poe urutōme Jona kynexine pake.) ⁴⁰ Mame kanaimo a tonahse ynororo. Oseruao tōmehse ynororo zuakuru ao. Mokyro ehtopōpyry sā mā Kapu ae Ayhtohpyry. Oseruao ēmehnōko mana, aorihyā esao. ⁴¹ Etatoko pahne, kurākō apiakatoh po, Niniwe pōkō Ritonōpo ēpataka exīko mā toto. Amarokō roropa oximōme Ritonōpo ēpataka exīko matose imaro xine. Mame Niniwe pōkō ohxirotorýko

mā toto oorypyrykō poko. Ynara exiryke, Jona omiry etaryke tyya xine tyrypyrykō turumekase eya xine. Ritonōpo omiry omipona se kynexine toto. Etatoko pahne, Jona motye ase taro amaro xine. Jomiry etāko matose repe. Yrome jomipona pyra matose, tykase Jezu eya xine. ⁴²— Kurākō apiakatoh po ikurenaēkō tuisary ohxirotorŷko roropa mana, nohpo. Mya toytose ynororo Saromāo omiry etase, tuarohxo Saromāo exiryke tuisamehxo exiryke roropa. Yrome Saromāo motye kuhse exikety nase amaro xine. Oty katoh jomipona pyra hmatou? tykase Jezu eya xine.

Joroko aepyry ropa tunurumekahpyry a ropa

(Ruka 11.24-26)

⁴³Ynara tykase ropa Jezu:

— Joroko otaramē tūtāko mā repe ahno ae. Mame xiaxiake ytōko ynororo. Imepŷ zupīko mā ynororo tosaryme repe. Yrome onenepyra tahtao ⁴⁴ynara āko mā otaramē tyya rokene: “Ytōko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa,” āko. Mame tunurumekahpyry a ytōko ropa mana. Kure enēko ropa ikurohtao mana. Taōke pyra, tutumehse samo, saereme potu enēko ropa mana. ⁴⁵Naeroro omōpyra aporo, eramāko ropa mana imehnō joroko pokona, tymarōme toto ehtohme moro tao. Popyrahxo exiketō imaro oehnōko mana, 7me, osesarise mokyro ahno aka. Mame mokyro itamurumehxo jorokohpe exīko mana. Osemazuhme toehtopōpyry motye popyra exīko mana. Mokyro ehtoh sā exīko popyra exiketō mā seromaroro, tykase Jezu eya xine.

Jezu eny, zakorō tō maro

(Maku 3.31-35; Ruka 8.19-21)

⁴⁶Moraramē toto zururuhtao ro, Jezu ē tooehse zakorō tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omōpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine. ⁴⁷Morara exiryke ynara tykase imepŷ Jezu a:

— Etako ke, asa mokyro noehno, ākorō tō maro. Tōtururu se mā toto amaro, tykase ynororo Jezu a.

⁴⁸Moraramē ynara tykase Jezu:

— Onoky koh mokyro aja? Onokah koh mokaro jakorō tomo? tykase Jezu eya.

⁴⁹Mame typoetory tō enepone toto a:

— Moxiā enetoko. Moxiā ajame nase toehse, jakorō tōme nase toehse.

⁵⁰Emero Papa Kapuaō omipona exiketō mā jakorōme exīko, worryxiryme exīko roropa, ajame roropa exīko, tykase Jezu eya xine.

Otyro puhturu arykane

(Maku 4.1-9; Ruka 8.4-8)

13 ¹Moraramē kohmāpyra ahtao ro tapyi tae kŷtone ropa Jezu ikuhpo ehpikoxi. Moroto kŷporohne ikuhpo ehpio, imehnō amorepatohme tyya. ²Moraramē imoihmākō tooehse tyya ahtao kynotyrine kanawa aka. Mame typorohse ynororo kanawa aka. Mokaro moroto tuna ehpio, imoihmākomo. ³Mame Ritonōpo enetupuhtohme tamorepase toto eya itamurume. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Tupito arykase toytose orutua. ⁴Mame otyro puhturu typahse eya ahtatohme repe. Mame ipuhturu toepukase osema tao. Mame tē pitiko tykase ahtao torō pitiko tyhtose ipuhturu enahse. ⁵Mame ipuhturu toepukase roropa topuxikiri htaka. Moro puhturu tahtase repe okyna hkopyra, nonome hkopyra exiryke topuxikiri hpe sā exiryke. ⁶Moraramexixi tōnuhse ahtao jetū toehse ahtao otyro pisarara tyahkase xixi a, tymise pyra ro exiryke, nono pyra exiryke. Topuxikiri htaka ipapyhpyry tonahse. Toorihse emero porehme. ⁷Moraramexixi ipuhturu typahse ropa ātaryka htaka. Moroto tahtase repe. Yrome ātaryka a toise. Mame toorihse roropa. ⁸Mame ipuhturu typahse ahtao, nono kurā pona toepukase roropa. Tahtase. Kure toperytase roropa tuhke, nono kure exiryke.

⁹— Naeroro etatoko. Otato awahtao xine Ritonōpo enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Oty katoh osenetupuhpotoh ke rokē tamorepase toto?

(Maku 4.10-12; Ruka 8.9-10)

¹⁰Moraramexixi ipoetory tō toytose Jezu a ekaropose:

— Oty katoh mokaro amorepāko ma osenetupuhp̄ ke, tupimā ke? tykase toto, tōturupose.

¹¹Ynara tykase Jezu eya xine:

— Oesēkōme Ritonōpo exiry poko āmorepator̄yko ase. Yrome mokaro tuaro pyra ro mana. ¹²Ynara exiryke zuarohxo exiketō amorepākohxo Ritonōpo mana tuarohxo toto ehtohme. Yrome tuaro hkopyra exiketō tamorepatop̄pyrykō poko wenikehnōko mana zuaro pyra toexirykōke. ¹³Mokaro oseosenuhmāko toh mā repe. Yrome onenetupuhpyra mā toto. Jomiry etāko toh mā repe. Yrome otuenikehkāko mā toto. Morara exiryke tupimākō poko rokē toto amorepāko ase. ¹⁴Izaja omihpyry ae ro mā mokaro toehse. Ynara tykase Izaja pake:

“Etāko matose repe, yrome onetara matose.

Oseosenuhmāko roropa matose repe.

Yrome onenepyra sā matose.

¹⁵Tūpore sā oupuhpyrykō exiryke onenetupuhpyra matose,

apanarykō ipanapuruhpyry sā exiryke,

oenurukō pim̄mā sā exiryke roropa.

Oenurukō pim̄mā sā onyripyra awahtao xine

kure osenuhmakety sā mehtory.

Apanarykō ipanapuruhpyry sā pyra oexirykohtao

kure jomiry metatory,

oesēkōme wenetupuhpyry roropa.

Mame oesēkōme jenetuputyryhtao oya xine,

tukurākase mehtory ya, āko Ritonōpo,”

tykase Izaja pake.

¹⁶— Naeroro tākye matose, tykase Jezu typoetory tomo a, — kure ōsenuhmarykōke oenurukō ke, kure otato oexirykōke roropa. ¹⁷Etatoko pahne, urutō kō onenephyrykō enery se toh kynexine repe, tuhke Ritonōpo omihpyry omipona aehtyā roropa. Yrome onenepyra tokurehse toto. Onetahpyrykō etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse roropa toto.

Jezu namorepatopōpyry poko

(Maku 4.13-20; Ruka 8.11-15)

¹⁸ — Etatoko pahne, āmorepatorŷko ase ynekarohpyry poko, otyro puhturu arykatopōpyry poko. ¹⁹Ritonōpo omiry etananō nae. Toto esēme Ritonōpo exiry poko etāko toh mā repe. Yrome onenetupuhpyra toto. Mame onenetupuhpyra toto exiryke, joroko tamuru axī oehnōko, Ritonōpo omiry poko wenikehkapose ikurohtaka xine. Mokaro osema sã mā toto ikurohtao xine, āko ywy. Ritonōpo omiry otyro puhturu sã mana. Mame mokaro tūpore sã exiryke ikurohtao xine, Ritonōpo omiry ahtara sã toto kurohtao mana. ²⁰Imehnō topuxikiri hpã sã mā toto ikurohtao xine. Ritonōpo omiry etaryhtao axī tãkye exīko repe. Ritonōpo omiry se exiko toh mā repe. ²¹Yrome mya, ikurohtaka xine omōpyra sã Ritonōpo omiry mana. Jarao exikety sã rokē aomiry mana. Morara exiryke toetuarimarykohtao axī Ritonōpo omiry rumekāko ropa mā toto. Tyryhmarykohtao roropa imehnomo a Ritonōpo omipona toexirykō axī irumekāko ropa mā toto. ²²Imehnō Ritonōpo omiry etananō ātarykahmā sã mā toto ikurohtao xine. Esēkōme Ritonōpo exiry poko etāko toh mā repe. Yrome torētyke mā toto senohne poko, otyro tōkehko poko. Mōkomo poko typenetarykōke Ritonōpo omiry se hkopyra exīko mā toto. Mame Ritonōpo omipona yronomyrime pyra mā toto. Māsa rokē mā toto. Irumekāko ropa toh mana. ²³Mame imehnō Ritonōpo omiry etananō mā nono kurā sã mā toto tukurohtao xine. Tosēkōme Ritonōpo exiry enetupuhnōko mā toto. Aomipona exiko mā toto yronomyrime. Mame imehnō akorehmāko mā toto Ritonōpo omipona toto ehtohme roropa, tuhke, pitiko rokē pyra, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ātaryka poko turuse toto, osetutuhpotohme

²⁴Morame typoetory tamorepase ropa Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonōpo emero esēme mana. Imepŷ sã roropa mana, tupito esē samo. Mokyro a tutupi tarykapose otyro puhturu kurā ke. ²⁵Mame tarykase emero ahtao, koko, emero tynhyse ahtao, imepŷ tooehse epekara. Eya ātaryka puhturu tarykase roropa, tupito rānao, tiriiku rānao roropa. Mame toepase ropa ynororo. ²⁶Morame okynā pyra otyro tahtase. Mame toperytapitose. Yrome ātaryka roropa tahtase. ²⁷Mame tupito esemy a toytose ipoetory tomo. Ynara tykase toto tupito esemy a: “Otyro puhturu kurā marykase otupi po. Yrome otokoino ātaryka itamurume tahtase nahe?” tykase toto, tōturupose.

²⁸ — “Otarāme jepetōkara a tarykase mana,” tykase ynororo.

— “Yna ytory se hma ātaryka mukase ropa?” tykase toto, tōturupose.

²⁹ — “Arypyra. Ātaryka mukase oytorykohtao seromaroro, otarame tiriiku roropa mukāko matose. ³⁰Morara exiryke ah moroto rokē nexī aporo, ātaryka htao rokē aporo tiriiku exitāne. Morame toehkehse tiriiku ahtao ātaryka mukananō aropōko ase. Ynara āko ase erohketomo a: ‘Ātaryka imukatatoke aporo ipahtohme apoto htaka, jahkatohme. Moromeīpo tiriiku isahkatatoke ē aka tyritohme,’ āko ase eya xine,” āko mā tupito esemy eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

Moxitatu puhturu*(Maku 4.30-32; Ruka 13.18-19)*

³¹ Morarame typoetory tō tamorepase ropa Jezu a, imep̄y poko ropa. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo kuesēkōme exiry otyro puhturu pisarara ahtary sã mana, moxitatu puhturu ahtary samo. Moxitatu puhturu pisarara repe. ³² Mame moro tarykase ahtao tupito pona ēxihtāko mana. Ahtāko roropa mana. Zumo exīko mana. Mame tamorihtase ahtao wewe konōto sã exīko mana. Mame torō tō oehnōko osesarise amoriry htaka, tykase Jezu.

Iporutatopo*(Ruka 13.20-21)*

³³ Mame imep̄y ke ropa typoetory tō tamorepase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine Oesēkōme, otyorōmator̄yko mana. Aomiponahxo exīko matose yronymyryme. Iporutatoh sã Ritonōpo omiry okurohtao xine mana. Moro iporutatoh zoxie ahtao tiriiku maro emero porutāko mana. Wyime exīko tokeise ahtao. Moro sã exīko Ritonōpo omiry okurohtao xine mana, tykase Jezu eya xine.

Tōsenetupuhtoh ke toto turuse*(Maku 4.33-34)*

³⁴ Morarame tupimā ke rokē imoihmākō tamorepase Jezu a. Toto esēme Ritonōpo exiry poko tamorepase toto eya. Ynara sã oesēkōme Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine, kakehpyra roropa Jezu kynexine toto a. ³⁵ Morarame urutō kō omihpyry ae ro Jezu kynexine. Ynara kynexine urutō kō omihpyry pake:

“Osenetupuhtoh ke toto amorepāko ase,
tyorō poko toto zurūko ase.

Moro poko zuaro exipitopyra m̄a toto
moino ro, sero nono ritopōpyry poe ro.

Yrome morohne poko toto amorepāko ase,”
tykase urutō kō pake Ritonōpo omiryryme.

Typoetory amorepatopōpyry ropa poko Jezu a

³⁶ Morarame imoihmākō turumekase Jezu a. Tomōse tapyi taka. Mame ipoetory tō toytose eya, oturupose.

— Otara katoth koh moro ātaryka poko moturuno? Moro tupito poko yna amorepako ropa, tykase toto Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu:

— Mokyro otyro puhturu kurā arykaneme sã Kapu ae Ayhtohpyry mana.

³⁸ Mame utupime sã sero pōkō esary mana. Mame otyro puhturu kurā sã mokaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanomo. Yrome ātarykahmā sã m̄a mokaro joroko tamuru poetory tomo, joroko tō omipona exiketomo, enara.

³⁹ Mame epekara mokyro, ātaryka arykaneme, joroko tamuru. Mame otyro epery toehkehse ahtao esē isahkāko mana kurākō apiakatohme. Moro saaro

sero pōkō apiakāko Ritonōpo mana. Mame mokaro ātaryka mukananō sā Ritonōpo nenyohyā mana. ⁴⁰Mame ātaryka mukāko sā mā toto ipahtohme apoto htaka. Moro sā exīko kurākō apiakatoh po mana sero etyhyry po. ⁴¹Morara ahtao Kapu ae Ayhtohpyry tynenyohyā aropōko mana. Imehnō iirypyryme tyripohpōkō enehpōko mana. Iirypyrymākō enehpōko roropa mana oximōme. ⁴²Mame toto pahnōko apotoimo htaka. Moroto toh mā xitāko. Kui kui āko rokē mā toto atarypōko. ⁴³Mame Ritonōpo poetory nymyry Ritonōpo maro exīko. Tumykō maro tuisamehxo exīko mā toto. Tākye roropa exīko mā toto. Etatoko pahne, typanare awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Typyne exikety nono aka zonemyhyry

⁴⁴ — Ritonōpo enetuputyry oya xine oesēkōme ynara sā roropa mana. Typyne exikety sā mana nono aka zonemyhyry samo imep̄y tupi po. Mame moro typyne exikety tonese ahtao tokare pyra ytōko mokyro, typyne exikety enene mana. Tytapyī ekarōko mana, tutupi tōkehko ekamōko roropa mana tineru apoitohme tyya. Mame moro tineru ke tupito epekahnōko mana t̄penery maro. Moro sā oesēkōme Ritonōpo enetuputyry oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Kasuruimo kurano

⁴⁵ — Tyorō sā roropa oesēkōme Ritonōpo enetuputyry oya xine mana. Kasuru kurā epekahne sā mana. ⁴⁶Mame kurā kasuru eneryhtao tyya moro poko rokē penetāko mana. Mame emero tymōkomory ekamōko mana, t̄penery epekahtohme tyya. Moro sā mā Ritonōpo enetuputyry oya xine oesēkōme, tykase Jezu eya xine. — Senohne emero se hkopyra exīko matose, Ritonōpo maro rokē oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Tarāpa konōto

⁴⁷ — Tyorō sā roropa, oesēkōme Ritonōpo enetuputyry oya xine mana. Kana anymyry sā mana ikuhpo kua, tarāpa konōto ke. Mame tarāpa tomase ahtao kana itamurume an̄nōko an̄nanō mana, kana osehta. ⁴⁸Morarama typehse ahtao tarāpa arōko mā toto, kana an̄nanomo tuna ehpioksi kana apiakatohme: kurākō ēmāko mā toto ē aka, yrome popyra exiketō pahnōko mā toto. ⁴⁹Moro saaro exīko sero enatryhtao mana. Ritonōpo nenyohyā ytōko mana pohnō apiakatohme kurākō htae. ⁵⁰Morarama pohnō pahnōko mā toto apotoimo htaka. Moroto xitāko mā toto. Kui kui āko roropa mā toto tātasamaryme, tykase Jezu eya xine.

Zae atamorepatopōpyry kasenato, pakatokō roropa

⁵¹ — Menetupuhthou āmoreparykō ya? tykase Jezu eya xine.

— Ÿ, tykase toto.

⁵² Ynara tykase ropa Jezu:

— Moeze omihpyry waro exiketō ypoetoryme toehse ahtao, tapyi esē sā exīko mā toto. Tymōkomory esary wino tykyryry oūko ropa tapyi esē mana, pakatokomo te, kasenato komo, enara. Moro saaro Moeze omihpyry waro exiketō Ritonōpo enetuputyryhtao tyya xine tosēkōme. Ikurohtao xine

aosenetupuhtohkō tuhke mana, kasenato komo, pakatokomo, enara, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetuputyry se pyra Nazare pōkō ehtopōpyry

(Maku 6.1-6; Ruka 4.16-30)

⁵³ Morarame Jezu tōturukehse ahtao morohne poko, toytose ropa moro tae. ⁵⁴ Morarame tosaka ropa toytose. Morarame morotōkō atamorepatoh tao tamorepase toto eya. Mame Jezu etananō ynara tykase:

— To! Otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. — Onoky poe roropa jamihme toehse mose nae? tykase roropa toto. Tōsenuruhkase toto. ⁵⁵ — Wewe poko erohkety mūkuru mose ro. Maria roropa jē mokyro. Zakorō tō roropa waro sytatose. Tiaku, Joze, Ximāo, Juta, enara toh mana. ⁵⁶ Aoryxiry tō taro roropa mana. Yrome otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. ⁵⁷ Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine jekyry waro toexirykōke. Yrome Ritonōpo mūkurume onenetupuhpyra toh kynexine. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

— Urutō omiry etāko imehnō mana, imehnō pata poro aytoryhtao. Yrome itapyī taōkō aomiry onetara mā toto. Jekyry tō roropa aomiry onetara mā toto. Ipatary pōkō aomiry onetara roropa mana, tykase Jezu toto a.

⁵⁸ Mame tyjamitunuru onenepopyra Jezu kynekurehne moroto aporo. Kurākōkara onukurākara roropa kynexine moroto onenetupuhpyra toto exiryke.

João ahno ĕpurihkane zuhkatopōpyry

(Maku 6.14-29; Ruka 9.7-9)

14 ¹ Morarame Jezu poko ahno oturutopōpyry totase Erote a. Karirea rānaō kō tuisaryme kynexine ynororo. ² Ynara tykase Erote Jezu poko:

— João ahno ĕpurihkane mokyro. Tōsemāse ropa mana, tykase typetory tomo a. — Morara exiryke jamihme toehse ynororo. Kurākōkara kurākāko ropa mana, tykase.

³ Osemazuhme, orihpyra ro ahtao, João tapoipose Erote a. Mame tymyhse ahtao tōmapose eya āpuruhyry taka. João zehno pyra Erote kynexine repe. Mame takorō typykase eya typytyme Erote a. Mame Erotia omi poe João zehno toehse ynororo, takorō pytōpyry omi poe. ⁴ Ynara kakehpyra João exiryke: “Ākorō pyty asapoino opytyme, mokyro apoiryhtao oya opytyme iirypyryme exīko mase,” kakehpyra João exiryke Erote a. ⁵ Morara exiryke João etapary se toehse ynororo. Yrome juteu tō zuno toexiryke onetapara kynexine aporo. “Urutō João mokyro Ritonōpo poe,” karyke juteu tomo a.

⁶ Morarame João āpuruhyry tao ro ahtao Erote aniwesario nae kynexine. Tuhkākō toahmase eya eukuru ĕtohme, watohme, enara. Moroto Erotia ĕxiry tuase imoihmākō neneryme. Erote epe tō neneryme roropa tuase ynororo. Mame Erote zamaro Erotia ĕxiry kynexine. ⁷ Morara exiryke ynara tykase eya ynororo:

— Oty se nymyry hma ya? Ōpenery ekarōko ase oya emero porehme, tykase Erote nohpo a, Erotia ĕxiry a.

⁸ Mame tyse maro tōturuxīpo ynara tykase ynororo:

— Seromaroro toiro se rokē ase oya. João, ahno ĕpurihkane zupuhpyry se ase, paratu ao, tykase ynororo eya.

⁹Morara kary etaryke tyya Erote toemynymhase yronymyryme. Yrome: “Ōpenery ekarōko ase oya,” tykase toexiryke imoihmākō netaryme, soutatu tō taropose eya, João zupuhpyry kohtohme eya xine. ¹⁰Morara exiryke João zupuhpyry tyhkohse soutatu tomo a, āpuruhpyry tao ahtao ro. ¹¹Mame paratu ao zupuhpyry tonehse eya xine ekarotohme nohpo a. Mame mokyro a zupuhpyry tokarose tyse a. ¹²Morarama ipoetohpyā tooehse, João ekepyry poko. Mame tonēse ahtao eya xine, toytose toto Jezu a, Jezu zuruse.

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 5.000mākomo

(Maku 6.30-44; Ruka 9.10-17; João 6.1-14)

¹³Morarama João etapatopōpyry totase Jezu a ahtao toytose ynororo imepý pona. Kanawae toytose ahno esaka pyra, toiroro toehtohme repe. Yrome Jezu ytory poko tuaro ahno toehse ahtao, tosae xine toytose toto. Jezu mykapo toytose toto, pupu po. ¹⁴Mame towōse ropa Jezu ahtao kanawae imoihmākō tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko yronymyryme. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya.

¹⁵Morarama kokonie pukuro ipoetory tō toytose Jezu a. Ynara tykase toto: — Pake nykohmāno. Ahno esao pyra sytatose taro. Moxiā aropoko ropa pata tō pona tynapyrykō epekahtohme eya xine, tykase toh repe eya.

¹⁶— Oty katohme? tykase Jezu. — Toto anaropopyra ase. Otuhtoh rokē ekarotoko eya xine toto otuhtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁷— Wyi pitiko rokē nae ynanase, 5me rokene. Kana roropa asakoro rokene, tykase toto.

¹⁸— Enehtoko ya, tykase Jezu eya xine.

¹⁹Mame imoihmākō typorohkapose Jezu a, onahpoty htaka kure exiryke moroto. Mame wyi apoiryhtao Jezu a, kana maro, tōsenuhmase kapu aka. Ynara tykase ynororo:

— Kure mase Papa Kapuaono, tykase Jezu. Mame wyi tytohtohkase eya typoetory tomo a ekarotohme. Tuhke wyi toehse emahpo, tōsē roropa. Mame imoihmākomo a wyi tokarose eya xine tōsē maro. ²⁰Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toehse toto. Mame tōsē akoīpyry tanýse ropa eya xine, Jezu poetory tomo a. Ruto pehme kynexine 12me, wyi akoīpyry maro, tōsē akoīpyry maro, enara. ²¹Mokaro imoihmākō tuhke kynexine. Tuhke toto exiry 5.000me kynexine, orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine, poetohti tō roropa. Enara.

Tuna poro Jezu ytotoopōpyry

(Maku 6.45-52; João 6.16-21)

²²Morarama typoetory taropose ropa Jezu a, kanawae toto ytotohme osemazuhme, ikuhpo akuohtohme toto a, imoihmākō osekazumary se Jezu exiryke tyya. ²³Morarama tōsekazumakehse imoihmākō ahtao tōnuhse Jezu toiroro ypy emory pona, oturuse Tummy maro. Mame tykohmāse ahtao, Jezu moroto ro kynexine, toiroro, ypy emory po. ²⁴Ikuhpo rānao ipoetory tō kynexine. Pohkane konōto jamihme toehse kanawa pokona tyryrykane jamihme exiryke. ²⁵Morarama kuratiri etapitory zano Jezu kýtone eya xine tuna poro. ²⁶Morarama tuna poro Jezu ytory eneryke tyya xine ipoetory tō tōserehse. Tunōmase eya xine.

— Ahno akuaryhpyry mokyro oehnōko, tykase toto. Tonaroxirykōke tykohtase roropa toto, tōserehse yronymyryme toexirykōke.

²⁷Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Juno pyra ehtoko. Ywy ase Jezu. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine.

²⁸Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Peturu:

— Jezume awahtao amaro kuaroko jytotohme tuna poro, tykase Peturu.

²⁹— Osehko, tykase Jezu eya.

Morarama towōse Peturu kanawae tuna poro toytotohme Jezu a. ³⁰Yrome pohkane konōto eneryke tyya enaromŷke toehse ynororo. Axī tyneryse tuna kuaka.

— Kypynanohko, Jesemy, tykase Peturu.

³¹Axī tomary ke Peturu tapoise Jezu a.

— Yronymyryme pyra jenetupuhnōko mase. Oty katoth jenetupuhpyra make? tykase Jezu Peturu a.

³²Mame kanawa aka tōtyrise Jezu Peturu maro. Mame axī sapararahkane sapararah tykakehse. Tymynyhpāse ropa. ³³Mame mynyhme toehse ipoetory tomo. Jezu eahmary poko rokē toh kynexine, tukurohtao xine.

— To! Ritonōpo mūkurume nymyry mase. Kure mase, tykase toto.

Kurākōkara kurākatoṗopyry ropa Jezu a Kenezare po

(Maku 6.53-56)

³⁴Mame ikuhpo takuohse rahkene eya xine. Mame toeporehkase toto Kenezare pona. ³⁵Morarama Jezu eneryke tonetupuhse morotōkomo a, Kenezare pōkomo a. Morara exiryke morotōkō kurākōkara tonehpose eya xine Jezu a toto kurākatohme ropa. Ynara tykase toto Jezu a:

³⁶— Ah oupō ehpiy apō toto kurākōkara, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a, tuhkākomo. Mame Jezu zupony tytemuhmase ahtao kurākōkara a, toekurākase ropa toto, emero porehme.

Juteu tamuru tō namorepatopōpyry

(Maku 7.1-13)

15 ¹Mame Jerusarē poe parixeu tō toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Mame ynara tykase toto eya:

²— Oty katoth kytamurukō omipona pyra opoetory tō nae? “Osemahxīpo rokē otuhtoko zae oehtohkōme,” katopōpyry tuenikehse toto, tykase toto Jezu a.

³Ynara tykase Jezu eya xine:

— Atamurukō omihpyry poko rokē matose. Ritonōpo omiry poko tuenikaroro sã matose. Naeroro aomipona pyra matose. ⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiry: “Kure omykō tyritoko. Kure asakō tyritoko roropa,” me tymerose. Ynara roropa tymerose Ritonōpo omiry: “Tumy eunopyryhtao imepyny a, tyse roropa eunopyryhtao, mokyro etapapotoko aorihtohme, tumykō eunopyryke eya,” me tymerose Ritonōpo omiry. ⁵Yrome Ritonōpo omiry tyorōmāko matose. Azahkuru imehnō amorepāko roropa matose. Ynara āko matose eya xine: “Tŷkyryneke awahtao xine omykō akorehmatohme repe, asakō maro. Yrome ekarory se pyra awahtao xine eya xine, ynara kahtoko eya xine: ‘Jomihpyry ae senohne Ritonōpo kyryryme

rokē mana, kahtoko eya xine,” āko matose imehnomo a, tumyko pyno se pyra exiketomo a. ⁶“Morara karyke oya xine, ōkyryrykō anapoipyra omykō mana,” āko matose imehnō amorepāko. Ritonōpo omipona pyra matose morara awahtao xine. Ōmirykō ke rokē Ritonōpo omiry myakamāko matose. ⁷Ajohpe rokē matose. Zae Izaja omihpyry kynexine. Ynara tymerose eya Ritonōpo omiryyme opoko xine:

⁸ “Ōmirykō ke rokē kure jyrīko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁹ Toiparo rokē kure jyrīko matose,

jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorōmase oya xine.

Tymyakāmase roropa oya xine ōmirykō ke.

Morara exiryke ōmirykō etary se hkopyra ase,”

tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

Iirypyryme ehtoh poko

(Maku 7.14-23)

¹⁰ Morarame imoihmākō tykohmase Jezu a. Ynara tykase eya xine:

— Etatoko pahne. Enetupuhtoko roropa. ¹¹ Oty pokoino, ahno iirypyryme exīko nahe? Otuhtoh pokoino iirypyryme exīko? Arypyra, tonahsē enahnōko repe, yrome moro pokoino pyra iirypyryme matose exīko. Yrome ōmirykō xihpyry pokoino ōsenetupuhtohkō xihpyry pokoino roropa iirypyryme exīko matose okurohtao xine, iirypyryme oexirykōke, tykase Jezu toto a.

¹² Morarame Jezu a toytose ipoetory tomo zuruse. Ynara tykase toto eya:

— Tohne nexī toto, ōmiry etaryke tyya xine. Tuaro makene? tykase toto Jezu a.

¹³ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Zae pyra toto ahtao Papa Kapuaō narykahpyryme pyra sã mã toto. Popyra mã toto, ātarykahmã samo. Imeīpo ātaryka mukapōko Ritonōpo mana ātarykahme exiryke. ¹⁴ Ah moroto rokē mokaro nexino tonurākara sã toexirykōke. Tonurākara osenuhmara mana. Mokaro sã mã mokaro Ritonōpo namorepatopōpyry onenetupuhpyra toexirykōke. Mame tonurākara asakoro tātatorykohtao epukāko mã toto oramã aka tonure pyra toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

¹⁵ Ynara tykase Peturu:

— Yna amorepako ropa moro poko, anamorepatopōpyry poko, tykase.

¹⁶ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Tuaro pyra ro matohu? Mokaro saaro matose. ¹⁷ Etatoko pahne. Kynapyrykō enapyryhtao kyya xine, kýtaka xine omōnōko mana, kuwakurukō aka roropa, enara. Mame okynã pyra tūtāko ropa mana tuekase ahtao. Yrome kynapyrykō iirypyryme kyripyra xine mana. ¹⁸ Kuosenetupuhtohkō xihpyry poe oturūko sytatose. Mame moro pokoino iirypyrymehxo exīko sytatose. ¹⁹ Iirypyryme awahtao xine okurohtao xine oorypyrykō poko penetāko matose, imehnō etapāko matose, imehnō nohpo tō poko exīko matose, imeimehnō ryhmary se exīko, ematonāko matose, ajoajohpe exīko, imehnō kerekereamāko roropa matose. ²⁰ Morohne poko awahtao xine, popyra exīko matose, iirypyryme, enara. Yrome osemahpyra awahtao xine ōtukurukohtao

otyme popyra nae? Morohne iirypyryme kyripyra xine mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhthopōpyry nohpo a

(Maku 7.24-30)

²¹ Morotoino Jezu toytose ropa Tiro pata pūtokoxi, Xitō pata pūtokoxi roropa. ²² Mame nohpo toytose Jezu a, Kanaā pono. Moroto esary kynexine nohpo esary. Morara exiryke tosaē toytose ynororo Jezu enese.

— Tawi parīpyryme mase. Morara exiryke oehno oya. Yna pyno exiko ajohpāme samo. Jēxiry jorokohpe mana. Etuarimāko mana yronymyryme, tykase nohpo Jezu a.

²³ Yrome onetapī sā toehse Jezu aporo. Mame Jezu poetory toytose eya.

— Mose xihpyry aropoko ropa. Kuekahmatorīko kahpyry mana. Panaikato roropa mana, tykase Jezu a toto.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu nohpo a:

— Tonehpose ywy tarona Izyraeu tō pakō pokoino. Kaneru sā toehse mā toto. Tytahse sā mā toto. Tosēkō waro pyra toehse roropa mā toto, tykase Jezu eya.

²⁵ Morara kary etaryke tyya tosekumuru po typorohse nohpo Jezu myhtokoxi.

— Kuakorehmako ajohpāme samo, tykase ynororo eya.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya:

— Popyra poeto napyry ekarory kaikuxi a omise poeto ahtao, tykase Jezu nohpo a.

²⁷ Mame ynara tykase nohpo eya:

— Ajohpe pyra mase. Juteu tō ekyme sā ynanase juteume pyra yna exiryke. Yrome toto eky sā tōsē akumuru eraximāko ynanase, toto zoh akoīpyry eraximāko, tykase nohpo Jezu a.

²⁸ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:

— To! Kuenetupuhno yronymyryme. Tonetupuhse jexiryke oya, ākorehmāko ase, tykase Jezu eya. Mame axī mokyro ēxiry toekurākase ropa, morara karyke rokē Jezu a.

Tuhkākō kurākatopōpyry ropa Jezu a

²⁹ Morotoino Jezu toytose ropa ikuhpo Karirea ehpikuroko. Mame ppy taunuhmase tyya ahtao typorohse nono pono. ³⁰ Mame imoihmākō toytose eya. Tymaro xine ytoytohnō tarose kurākōkara, jaxiry kurākara te, tonurākara te, jaxiry osetokye exiketomo te, sekere kahnomo te. Imehnō kurākara roropa tarose toto a Jezu myhtokoxi. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya moroto. ³¹ Mame tōsenuruhkase imoihmākomo kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine. Sekere kapynōpo tō sekere tykase ropa. Jaxiry osetokye exiketō osepune toehse ropa jaxiry, toekurākase ropa te, ytoytopynōpo roropa toekurākase ropa. Xikihxikihme toytose ropa te, tonure pyra aexihpyry roropa toekurākase ropa. Kure tōsenuhmase ropa. Mame:

— Kure Ritonōpo mana, Izyraeu tō esēme, tykase toto imoihmākomo.

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 4.000mākomo

(Maku 8.1-10)

³² Morarame Jezu a typoetory tō tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Emynyhmāko ase moxiā poko, imoihmākō poko, toto pyno jexiryke. Oseruao tōmehse toto ymaro toexirykō poko. Mame seromaroro tynahke pyra toehse toto. Toto aropory se ropa ase repe. Yrome toto anautuhmara jahtao toto aropory se pyra ase, aepukarykōino, jamihme pyra toto exiryke, omise toto exiryke, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³ Ynara tykase ipoetory tomo:

— Yrome ahno esary kara sero taro. Otokoino moxiā napyry rīko sytatohu? tykase ipoetory tomo, tōturupose Jezu a.

³⁴ — Otāto wyi nae matou? tykase Jezu toto a.

— 7me rokene. Kana roropa nae ynanase tuhke pyra, tykase toto.

³⁵ Mame imoihmākō typorohkapose Jezu a nono pona. ³⁶ Moro wyi tapoise eya kana maro.

— Kure mase Papa, senohne onekarohpyry, tykase. Morarame wyi tohtohkane typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmākomo a. Morararo kana apiakane Jezu typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmākomo a. ³⁷ Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. Mame wyi akoīpyry tanỹse ropa eya xine, tōsē akoīpyry maro. Ipoetory tomo a tanỹse 7me ruto pehme. ³⁸ Mame imoihmākō tuhke exiry 4.000me kynexine orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine. Poetohti tuhke roropa kynexine.

³⁹ Morarame imoihmākō taropose ropa tyya ahtao kynotyrine ropa ynororo, kanawa aka. Mame kỹtone ropa Makatā pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry

(Maku 8.11-13; Ruka 12.54-56)

16 ¹ Mame parixeu tō toytose Jezu a, satuseu tō maro. Azahkuru Jezu enery se toh kynexine, ihxirotohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a:

— Ritonōpo poe nymyry awahtao ajamitunuru enepoko yna a, ynaneneryme, tykase toto. ² Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Kokonie pukuro kapu enēko matose. Mame kamirame kapu eneryhtao oya xine ynara āko matose: “Kure kokoro exiko mana. Konopo oehpyra kokoro,” āko matose. ³ Yrome pakeimo kapu kamirame eneryhtao oya xine: “Konopo oehnōko seroae,” āko matose. Tuaro matose. Kapu eneryhtao oya xine konopo oepyyr poku enetupuhnōko matose repe. Yrome Ritonōpo mūkuru oepyyr poku, tuaro pyra sã matose. Kurākō apiakatoh poku, onenetupuhpyra roropa matose. ⁴ Amarokō iirypyryme matose. Ritonōpo omipona pyra roropa matose. “Ajamitunuru enepoko yna a. Enery se ynanase,” āko matose ya repe. Arypyra, yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokē yjamitunuru enepōko ase oya xine. Jona ehtopōpyry sã enepōko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Mame turumekase ropa toto Jezu a. Toytose ropa imepỹ pona ropa.

Pou porutatoh sã parixeu tō ehtopōpyry

(Maku 8.14-21)

⁵Ikuhpo mōpozakoxi tātakuohse ropa typoetory tō maro. Yrome wyi anaropyra tokurehse toto, tuenikehse toexirykōke. ⁶Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Tuario ehtoko. Pou porutatoh sã parixeu tō namorepary tō mana, satuseu tō namorepary tō roropa, tykase.

⁷Mame morara kary etaryke tyya xine tōturuse ipoetory tō oseya rokene. Ynara tykase toto:

— Morara tykase Jezu wyi onenehpyra tokurehse kuexirykōke tuenikehse kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

⁸Yrome typoetory tō otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase eya xine:

— Oty katoth wyi pyra oexirykō poko oturūko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matohu, tykase Jezu eya xine. ⁹— Tuario pyra ro rukuh matohu? Pake hkopyra imoihmākō autuhmapoase onenerykōme. 5me rokē wyi pitiko nae mexiatose. Yrome tytohtohkase ahtao ya tuhke toehse. Mame imoihmākō tōtuhse, 5.000 motye. Mame tōtuhkehse toto ahtao, otāto ruto pehme manymyatose ropa wyi akoīpyry, tōsē inamatyā maro? ¹⁰Moromeīpo 4.000mākō autuhmapoase ropa. 7me rokē wyi pitiko nae nexiase. Morarama otāto ruto mypehkatose, wyi akoīpyry ke? tykase Jezu eya xine. ¹¹— Jomiry onetara sã matose. Wyi poko pyra oturūko akene. Tuario ehtoko parixeu tō namorepary poko, satuseu tō namorepary poko roropa, ykano. Kure osekarōko toh mā repe tyrypyrykō poko ro tahtao xine.

¹²Morarama tuaro toehse ropa toto Jezu poetyry tomo. Wyi poko tomeseke toto ehtoh poko toto anamorepara Jezu kynexine. Yrome parixeu tō namorepatoh poko, satuseu tō namorepatoh poko roropa turuse toto Jezu a. Moro poko tutuarōtase ropa toto.

Peturu nurutopōpyry

Jezu poko

(Maku 8.27-30; Ruka 9.18-21)

¹³Morotoino typoetory tō maro toytose Jezu Sezarea Piripe pūtokoxi. Mame Jezu tōturuse typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome onoky nymyryme keh jekarōko tarōkō nae? tykase, tōturupose eya xine.

¹⁴— Joāome oekarōko mā toto ahno ēpurihkaneme, tykase toto. — Imehnō Eriame oekarōko roropa mā toto. Imehnō roropa Jeremiamē oekarōko roropa mā toto. Imehnō otarama urutōme Ritonōpo poe oekarōko mā toto, tykase Jezu poetyry tō eya.

¹⁵— Amarokō ke, onokyme roropa jekarōko matou? tykase Jezu eya xine, typoetory tomo a.

¹⁶Ynara tykase Ximāo Peturu eya:

— Ritonōpo nymenakahpyryme mase, iirypyrymākō kurākaneme. Ritonōpo mūkurume nymyry mase, tykase Peturu eya.

¹⁷Ynara tykase Jezu eya:

— Ỹ zaerohxo rukuh ma Ximão, João mükuru. Juaro oexiry imehnō poe pyra mana. Imehnō namorepatopōpyry poe pyra mase juaro. Papa Kapuaō poe juaro toehse mase. ¹⁸ Juaro oehtho mekarō ya. Naeroro awaro jehtoh ekaroxi oya. Oesety, “Peturu” kary, “Topu pitiko” kary. Topu onytyromara imehnō mana. Moro saaro jenetuputyry oya onytyromara imehnō mā exiko, yronymyryme jenetuputyryke oya. Morarame asā emero ypoetory tō orēpyra tyrīko ase, yronymyryme jenetuputyryhtao eya xine. Mame orēpyra exikehpyra mā toto toorikyrykō ponāmero, tykase Jezu eya. ¹⁹— Tapyi erase sã exiko roropa mase. Tapyi esē ytoryhtao soroto ekarōko erase a mana. Moro saaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanō tuisaryme oriko ase. Imehnō zurūko mase zae pyra ehtoh poko pyra toto ehtohme toto esēme samo. Ritonōpo poe morara tyripōko mase. “Senohne kure tyriry,” karyhtao oya taro nono po, Ritonōpo poe morohne tyripōko mase.

²⁰ Morame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Onekaropyra ehtoko imehnomo a Ritonōpo nymenekahpyryme jehtoh poko, sero pōkō kurākaneme, tykase.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry

(*Maku 8.31—9.1; Ruka 9.22-27*)

²¹ Morotoino typoetory zurupitone Jezu toorikyry poko. Ynara tykase ynororo:

— Jerusarē pona ytōko ase Ritonōpo omi poe. Moroto jahtao yyryhmāko juteu tō esē mana, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō roropa. Mame jetapapōko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²² Morarame imehnō myhtoino Jezu tarose Peturu a zurutohme takorony a tōturutoh samo. Ynara tykase ynororo:

— Morara kara exiko Jezu. Ritonōpo sātā oetapapopyra mana. Orihpyra sātā mase, tykase Peturu eya.

²³ Yrome toeramase Jezu Peturu a. Ynara tykase ynororo eya:

— Mynyhme exiko! Joroko tamuru sã mase. Jakorekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko osenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Yrome Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Ymaro oytorykō se awahtao xine openetatohkō irumekatoko. Oorikyrykō ymaro enetupuhtoko oorypyrykō poko. Mame ymaro rokē ehmaropa, tykase ynororo. ²⁵— Osepyno awahtao xine orihnōko ro matose. Yrome ypoetoryme awahtao xine oorikyrykō zuno pyra matose. Jomipona roropa awahtao xine orihpyme exiko matose, enara. ²⁶ Otara āko matou senohne emero omōkomorykōme toehse ahtao oorikyrykō ke rokē epehmatohme? Arypyra, toiparo rokē morohne esēme exiko matose, oorikyrykō ke epehmāko matose. Onykenāpara roropa ekurehnōko matose. Morararo orihpyra oehthōkō onepehmara mā omōkomorykomo. Otinerūkō roropa ipune pyra mana, tykase Jezu eya xine. ²⁷— Kapu ae Ayhtohpyry ase sero nono pona. Imēpo orēpyra oehnōko ropa ase tuisamehxo Papa jamitunuru maro, Papa nenyohyā maro roropa. Morara ahtao sero pōkō epehmāko ase, emero porehme, toto nyrihpyry epehpyryme. ²⁸ Etatoko pahne, toitoine

matose Kapu ae Ayhtohpyry enēko. Tuisame aexiry enēko matose orihpyra ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu maro Moeze ehtopōpyry Eria maro

(Maku 9.2-13; Ruka 9.28-36)

17 ¹Moraramē 6me tōmehse ahtao typoetory tarose Jezu a oseruao rokene. Kaetokō pona tarose toto, ypy pona. Peturu tō tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara. ²Mame tanyhtase ynororo, saeremā sā toehse ynororo toto neneryme. Ēmyty zemimā sā toehse, xixi samo. Zupō roropa karimutume toehse, saerehkane samo toto neneryme. ³Mame Jezu maro Moeze tō tonese eya xine, Eria maro. Oturūko toh kynexine Jezu maro. ⁴Mame ynara tykase Peturu Jezu a:

— Jezu, kure sytatose taro. Ise awahtao tapyi pitiko amoxi oseruao, axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro Eria tapyīme, enara ehtohme, tykase Peturu.

⁵Yrome aotururuhtao ro akurū tooehse, putokane. Mame omi totase toto a akuru htae. Ynara tykase:

— Umūkuru nymyry mose ro, umūkuru kurano, yzamaro exikety. Mose omiry etatoko, tykase omi kaino.

⁶Mame Ritonōpo omiry etaryke tyya xine tōserehse Jezu poetory tomo. Nono pona toepukase toto pohme. ⁷Mame typoetory tomo a toytose Jezu. Tapose toto eya.

— Owōtoko ropa ty. Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

⁸Morara exiryke tōsenuhmase ropa toh repe. Yrome mokaro onenepyra ropa toh kynexine. Jezu rokē tonese eya xine.

⁹Mame toto yhtory ropa ahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Imehnō onurupyra ehtoko aporo onenehpyrykō poko. Tōsemāse ropa jahtao rokē imehnō zurutoko, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Mame ynara tykase toto Jezu a:

— Oty katoḥ ynara āko Moeze omihpyry poko amorepatōkō nae: “Eria oehnōko mana osemazuhme,” āko? tykase toto, tōturupose Jezu a. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

¹¹— Zae ro mā toto, Eria oepyr̄y poko osemazuhme, sero pōkō tuarōtanohpose kapu ae aepyhpyry poko, tykase Jezu eya xine. ¹²— Yrome ynara āko ase oya xine, Eria tooehse mana pake. Yrome onenetupuhpyra sero pōkō nexiase. Tyryhmase ynororo eya xine. Mokyro ryhmatopōpyry sā Kapu ae Ayhtohpyry roropa ryhmāko mā toto, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹³Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse toto a. João ahno ēpurihkane poko Jezu otururu tonetupuhse eya xine.

Poeto kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

(Maku 9.14-29; Ruka 9.37-43a)

¹⁴Moraramē imoihmākomo a toytose ropa toto. Mame orutua toytose Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka. ¹⁵Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Ajohpāme sā umūkuru poko oenupunakohxo. Epuepukāko mana. Tuhke toepukase ynororo apoto htaka, tuna kuaka, enara. ¹⁶Mose enehno opoetory

tomo a repe. Yrome onukurākasaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁷Ynara tykase Jezu eya:

— Onenetupuhpyra ro matose azahkuru oexirykōke. Okynā amaro xine ywy repe, yrome jenetupuhpyra ro matose. Typenekehse ywy opoko xine. Omūkuru enehko ya, tykase Jezu. ¹⁸Mame zae joroko tutūtanohipose Jezu a. Joroko tutūtase ahtao mokyro ae kure toehse ropa mōtoino rokene, joroko ke taōkemỹpo.

¹⁹Morarama imoihmākō maro pyra Jezu ahtao ipoetory tō toytose eya.

— Oty katoh yna omi poe joroko tūtara kynako? tykase toto Jezu a.

²⁰Ynara tykase Jezu eya xine:

— Pitiko rokē jenetuputyryke oya xine tūtara joroko kynako, ōmipona xine pyra kynako. Etatoko pahne, jenetuputyryhta oya xine pitiko repe, moxitatu puhturu samo, ynara āko matose sero somohmā netaryme: “Ytoko esyryhmako mōtona,” āko matose. Mame ōmi poe xine esyryhmāko mana. Emero tyriry waro exīko matose. ²¹Yrome yronymyryme ōtururukohta o rokē Ritonōpo maro otuhpyra roropa awahtao xine ōtururukohta, morara awahtao xine rokē mōkarohne tūtanohipōko ropa matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry

(Maku 9.30-32; Ruka 9.43b-45)

²²Morarama Karirea po tōximōse ropa toto, Jezu maro ipoetory tomo. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto imehno a. ²³Jetapāko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao jēsēmākapōko ropa Ritonōpo mana, tykase.

Mame toemynyhmase toto, ipoetory tomo, yronymyryme.

Tineru pitiko ekarory poko Ritonōpo Tapyī tinerūme

²⁴Morarama Jezu toytose Kapanāū pona typoetory tō maro. Mame moroto tineru apoine toytose Peturu a tineru pitiko apoitohme Ritonōpo Tapyī tinerūme. Toipe juteu tomo, emero jeimamyry ae tineru pitiko epehmāko tineru apoine a Ritonōpo Tapyī kurākatohme. Mame ynara tykase tineru apoine Peturu a:

— Ritonōpo Tapyī kurākatoh epehmāko oesēkō nae? tykase, tōturupose eya.

²⁵— Ÿ, tykase Peturu. — Epehmāko mana.

Mame tapyi taka tomōse ahtao ynara tykase Jezu Peturu a:

— Ximāo, otara āko ma? Onokākomo a tineru epehmapōko sero pōkō tuisary tō nae, tyekyry tomo a, imehno a? tykase Jezu, tōturupose.

²⁶— Imehno a, tykase Peturu. Ynara tykase Jezu:

— Morara ahtao jekyry onepehmara mana. Imūkuru tō roropa onepehmara mana. Ritonōpo mūkurume ase. Naeroro ya tineru onepehmapopyra mā toto, tykase. ²⁷— Yrome tohne mōkaro riry se pyra sytatose. Morara exiryke kana anỹse ytoko ikuhpo kuaka. Mame osemazuhme kana tanỹse oya ahtao, itaka eneko. Tineru enēko mase itao. Moro tineru aroko tineru apoine a, Ritonōpo Tapyī tinerūme, onekaroryme ynekaroryme, enara, tykase Jezu eya.

Tuisame ehtoh poko*(Maku 9.33-37; Ruka 9.46-48)*

18 ¹Morarama ipoetory tō tooehse Jezu a ekaropose:
— Onoky tuisamehxo exīko nae Ritonōpo esao? tykase toto
tōturupose.

²Mokaro omiry etaryke Jezu a poeto tykohmase tyya. Xikihme tyrise eya mokaro neneryme. ³Mame ynara tykase ynororo eya xine:

— Etatoko pahne, etyorōmara awahtao xine omōsaromepyra matose Ritonōpo esaka. Yrome oetyorōmarykohtao, poeto pitiko sã toehse awahtao xine, omōnōko matose Ritonōpo esaka, tykase. ⁴— Imehnō poetoryme sã toehse awahtao xine, mose poeto samo, imehxo exīko ropa matose Ritonōpo esao. ⁵Mame jomi poe, poeto pitiko mose panō pyno awahtao xine, ypyno roropa matose, tykase Jezu.

Imehnō kukuru poko iirypyryme aehtohkōme*(Maku 9.42-48; Ruka 17.1-2)*

⁶— Yrome poeto pitiko jenetupuhpitoryhtao tosēme, mame mokyro tyoro amorepariyhtao oya xine urumekatohme ropa eya popyra matose ipunaka. Awānohtorŷko roropa Ritonōpo mana. Kurehxo oya xine exiry topu konōto mykyry opymyrykō ae onerymapotohkōme tuna kurohtaka, poeto pitiko onenekunohpyra ro awahtao xine. Popyrahxo oya xine exīko poeto pitiko tonekunohse oya xine ahtao. Awānohtorŷko Ritonōpo mana. ⁷Sero nono po iirypyryme imehnō riponanō nae. Urumekapōko mā toto oya xine, oorypyrykō poko rokē oehtohkōme. Toipe toh mā repe. Yrome mokaro wānohnōko itamurume Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

⁸— Oemarykō pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Morararo opupurukō pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Kurehxo Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tomahke. Popyra mā oya xine apotoimo htaka ōmomyrykō osetatoro oemarykō exiryke, ezehpŷ htaka. Kurehxo roropa oya xine Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tupuhke awahtao xine. Popyra mā oya xine apotoimo htaka ōmomyrykō opupurukō osetato exiryke. ⁹Oenurukomo a urumekaporyhtao toutoko ipahtohme. Kurehxo oya xine Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyra mā oya xine ōmomyrykō apotoimo htaka osetatoro tonure awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Kaneru mūkuru itatyhpyry*(Ruka 15.3-7)*

¹⁰— Tomeseke ehtoko: “Poeto kahpyry,” kara ehtoko poeto pitiko poko. Ritonōpo nenyohŷtã poeto pitiko akorehmāko mā toto. Etatoko pahne, mokaro torēnase Ritonōpo ēpataka toytorykō poko. Papa Kapuaō ēpataka toytorykō poko, tykase Jezu. ¹¹(Kapu ae Ayhtohpyry tooehse sero pona, iirypyrymākō pynanohse. Itahtyã sã iirypyrymākō mana.)

¹²— Etatoko pahne, tuhke tokyke kaneru esē mana. 100me eky tō mā otarame. Mame otara āko nae toiro toky tytahse ahtao? Ynara āko mā otarame: “Jeky tō nomōko ase aporo taro ona po, toto otukuruhtao,” āko

mana. Mame ytōko mā ynororo, itatyhpyry zupise ropa. ¹³Mame toky tonese ropa ahtao tākye exīko ropa mana itatyhpyry tonese ropa tyya exiryke. Yrome imoihmākō enery poko tākye hkopyra mana tahpyra toto exiryke. ¹⁴Moro saaro Omy kapuaō mana. Poeto pitiko otuenikary se pyra mā ipunaka. Toto pynanopyry se ynororo mana tymaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Ākorō akorehmary poko iirypyryme toehse ahtao

¹⁵— Mame imep̄y iirypyryme toehse ahtao, ytoko eya oturuse, iirypyry poko. Tokare pyra oturutoko eya aporo, toiroro imaro. Mame ōmiry etaryhtao eya, tyrypyry rumekaryhtao roropa eya oepeme exīko ropa mana. Ākorōme roropa exīko mana. ¹⁶Yrome ōmiry etary se pyra ahtao, amaro imep̄y aroko, otarame toiro otarame asakoro, ōmiry etaneme, ākorehmaneme roropa. “Asakoro ahtao ipune, oseruao ahtao roropa ipune,” āko Ritonōpo omiry. ¹⁷Yrome ōmirykō etary se pyra ahtao ypoetory tō zurutoko, oximōme toto ahtao. Mame oximōmākō omiry etary se pyra ahtao, azahkuru nymyry mokyro mana. Tyrypyry rumekary se pyra mana. Naeroro ypoetoryme pyra mana, tykase Jezu eya xine.

Otytyko popyra ekarory poko

¹⁸— Etatoko pahne, imehnō zurūko matose zae pyra ehtoh poko pyra toto ehtohme. Ritonōpo poe morara tyripōko matose. “Senohne kure tyriry,” karyhtao oya xine taro nono po, Ritonōpo poe morohne tyripōko matose.

¹⁹— Tyoro roropa, atae awahtao xine ōtururukohtao Ritonōpo a sero nono po ōmirykō etāko Ritonōpo mana. Mame ise oehtohkō rīko Papa Kapuaō mana. ²⁰Oximōme toehse awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa, amaro xine ase, tuhke pyra awahtao xine ro, otarame asakoro rokē awahtao xine, otarame oseruao, amaro xine ro ase.

Imehnō rypyry poko wenikehtohme ropa

²¹Morame Peturu toytose Jezu a ekaropose. Ynara tykase ynororo eya.

— Tuisa, oturupose oehno oya. Otarāme imep̄y yyryhmāko mana. Ykerekere māko mana. Yzehno exīko mana. Mame osepepe se ropa exīko mana ajoajohpe toehxīpo. “Yzehno pyra exiko ajohpāme samo,” āko ya mana. “Ū, oty kara hnae,” āko ywy eya. “Moro poko wenikehnōko ase, oorypyry poko.” Mame wāto ropa pīxo ajoajohpe exīko ropa mana. Moromeīpo oehnōko ropa mana jepeme toehtohme ropa. Otāto kure morara rypyry korokary ootomose, 7me? tykase Peturu, tōturupose.

²²— Arypyra, tykase Jezu eya. — 7me imep̄y rypyry a tuenikehse awahtao kure repe. Yrome tuhke rokē azahkuru toehse oya imep̄y ahtao, mame tyrypyry rumekary se ropa toehse ahtao ekurākako ropa imaro, ekuhp̄yme, tykase Jezu eya. ²³— Ynara exiryke, oesēkōme Ritonōpo exiry ynara sā mana, pata konōto esē samo. Mokyro typoetory tomo a epehmapory se toehse, pata esemy. “Ytinerū epehmapōko ase ypoetory tomo a emero porehme,” tykase ynororo. ²⁴Mame okynā pyra toiro ipoetory tonehse eya xine pata esē ēpataka, tuhke tineru onepehmara ro exikety kynexine, miujāo motye. ²⁵Yrome tytineruke pyra kynexine ynororo. Morara exiryke

onepehmara kynexine. Naeroro ynara tykase esemy: “Mose ekarotoko imehnō namotome aehtohme tineru apoitohme epehpyryme, ynororo, ipyty, ipoenomo, imōkomory. Emero porehme ekarotoko tineru apoitohme jepehmatohme ropa,” tykase ynororo pata esemy. ²⁶Mame tosekumuru po typorohse mokyro tosē ēpataka. Ynara tykase: “Atarypopyra exiko ypoko ajohpāme samo. Oepehmāko ro ase emero porehme,” tykase ynororo eya.

²⁷— Mame nupunato typoetory tonese pata esemy a. Typynanohse ropa eya. Ynara tykase ynororo typoetory a: “Ywy roro epehmāko ase. Ytoko ropa. ‘Onepehmararohxo hano,’ kara exiko,” tykase typoetory a pata esemy. ²⁸Mame mokyro tutūtase ropa tākye, onepehmapopyra tosē toehse exiryke. Yrome toytory ropa ahtao imep̄y tonese eya, topehmara exikety roropa. Mame ynara tykase ynororo eya: “Otarā ahtao jepehmāko mah?” tykase eya rahkene. Tuhke pyra inepehmary kynexine repe, pitiko rokene. Yrome esenary poko tapoise eya topehmara exiryke. Tosenakorōkorōmase eya epehpyry sato a jehno toehse toexiryke. “Axī ke kuepehmako emero porehme,” tykase ynororo eya.

²⁹— Mame tosekumuru po typorohse mokyro, mokyro ēpataka. Ynara tykase ynororo eya: “Jesenakorōkorōmara exiko. Kurumekako ropa ajohpāme samo. Oepehmāko ro ase emero,” tykase ynororo eya.

³⁰— Yrome mokyro omiry onetap̄y sā toehse, jehno toexiryke. Eya tōmapose āpuruhpyry taka topehmara exiryke. ³¹Mame moro eneryke tyya xine imehnō erohketō tākye pyra toehse. Tosēkō zuruse toytose toto, pata esē zuruse. Emero tynenehpyrykō tokarose eya. ³²Mame toto omiry etaryke tyya typoetory xihpyry tonehpose ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya: “Ypoetory kahpyry mase. Tuhke tineru onepehmara mexiase ya, miujāo motye. Yrome, ywy roro epehmāko ase, ase oya repe. ‘Onepehmararohxo hano,’ kara ke exiko, ase oya repe. ³³Naeroro kure imehnō pyno roropa oexiry, opyno jehtopōpyry samo,” tykase pata esemy typoetory a.

³⁴— Moraramē typoetory zehno toehse ynororo yronymyryme. Āpuruhpyry taka tōmapose eya, aetuarimatohme topehmara exiryke roropa, moro epehmatohme emero porehme, tykase Jezu.

³⁵— Mokyro saaro Papa Kapuaō mana. Otuarimapotor̄yko mana emero porehme imehnō rypyry poko oweniketyrykō se pyra awahtao xine okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Typyxiākō rumekary poko iniokomo a

(Maku 10.1-12)

19 ¹Moraramē moro poko tōturukehse Jezu ahtao Karirea poe k̄ytone ropa juteu tō esaka ropa Jutea pona, Joatāo mōpozakoxi. ²Imoihmākō imaro toytose. Mame tukurākase ropa toto eya moroto.

³Moraramē parixeu tō toytose eya oturupose. Azahkuru aexiry enery se toh kynexine repe, ihxirotohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto eya:

— Zae ro sytatou kypyxiākō rumekaryhtao kyya xine kuamoreme xine irumekary se toehse kuahtao xihne? Otara āko Ritonōpo nae morara exinohtao? tykase toto.

⁴Ynara tykase Jezu:

— Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose pake: “Emero tyrise ahtao Ritonōpo a, orutua tyrise eya nohpo maro.” ⁵Mame ynara tykase

ynororo: “Naeroro orutua tumy rumekāko mana, tyse rumekāko roropa mana tpyty maro rokē toehtohe. Mame mokaro asakoro toiro pū sā exiko mana, tpyty maro rokene,” tykase Ritonōpo toto poko. ⁶Naeroro osetyoro pyra mā toto. Osepūme rokē mā toto tpyty maro. Oximaro tyripose Ritonōpo a exiryke oxirumekara toh mana, tykase Jezu toto a.

⁷Ynara tykase parixeu tō eya:

— Morara ahtao oty katohme Moeze a pape tymeropose? Ynara tykase ynororo pake: “Opyty rumekary se awahtao xine pape imerotoko moro poko. Mame pape ke rokē opytōpyry kō aropoko ropa owinoino xine.” Morara tymerose Moeze a pake, tykase toto Jezu a.

⁸Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ōsenetupuhtōhō tūpore exiryke morara tymerose Moeze a. Ritonōpo omiry onenetupuhpyra oexirykōke. Yrome osemazuhme emero tyriyhtao Ritonōpo a, opyxiākō rumekapory se pyra Ritonōpo kynexine. ⁹Etatoko pahne opyxiākō kure rokē ahtao oya xine, imehnō orutua poko pyra roropa ynororo ahtao, mame irumekaryhtao oya xine, imepō apoitohme oya xine opyty myakāme, popyra matose ipunaka. Iirypyryme matose, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Ynara tykase ipoetory tomo:

— Morara ahtao kurehxo pytara kuexirykomo, tykase toto.

¹¹— Ū, tykase Jezu. — Otarāme kurehxo oya xine pytara oexirykomo. Yrome toitoine rokē Ritonōpo poe pytara matose, emero pyra, tykase eya xine. ¹²— Oxisā pyra matose. Tpytary se pyra exiketō nae tomukase toexirykōke. Imehnō toipe moino ro tonurutopōpyrykō poe ro tpytarykō se pyra mā toto. Imehnō roropa Ritonōpo enetuputyryke tyya xine tutuisarykōme pytara mā toto Ritonōpo poko rokē toehtohe. Moro waro awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Kure poetohti ritopōpyry poko Jezu a

(Maku 10.13-16; Ruka 18.15-17)

¹³Morame imehno mo a typoenōkō tonehse Jezu a, zupuhpyrykō apotohme eya. Typoenōkō poko Jezu otururu etary se roropa toh kynexine Ritonōpo a. Mame toto eneryke tyya xine Jezu poe tomo a turuse toto Jezu onerekohmara toto ehtohme. ¹⁴Yrome toto omiry etaryke tyya ynara tykase Jezu:

— Ah poetohti noehno ya. Asaropotou ropa kehne. Poetohti a roropa tosay ekarōko Ritonōpo mana, toto esaryme, tykase Jezu toto a.

¹⁵Mame tomary tyrise poetohti zuhpokoxi. Morotoino toytose ropa ynororo imepō pona.

Tymōkomoke itamurume nuasemā ehtopōpyry

(Maku 10.17-31; Ruka 18.18-30)

¹⁶Mame orutua toytose eya, amorepatōme Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo:

— Tamuxi, otara āko hano kure jehtohme, jūme orihpōme jehtohme? tykase.

¹⁷Ynara tykase Jezu eya:

— Oty katohme kure ehtoh poko ekaropōko ma ya? Toiro rokē kure exikety mana. Orihpýme oexiry se awahtao Ritonōpo nymeropohpyry omipona exiko, tykase Jezu eya.

¹⁸— Oty moro Ritonōpo nymeropohpyry? tykase, tōturupose eya. Ynara tykase Jezu:

— Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Ematonara ehtoko. Onekunohto pyra ehtoko. ¹⁹Kure rokē omykō tyritoko, asakō roropa kure rokē tyritoko. Imehnō pyno ehtoko osepyno oexirykō samo, tykase Jezu eya.

²⁰— Moino ro ywy morohne omipona ase toehse poetome ro jahtao, tykase ynororo. — Yrome oty riry se ropa ke hano kure nymyry jehtohme? tykase.

²¹Ynara tykase Jezu eya:

— Kure nymyry se awahtao omōkomory ekamota emero porehme tineru poko. Mame otinerū ekarota tymōkomokākara a. Morara awahtao tymōkomoke exiko ropa mase Ritonōpo esao, tykase Jezu eya. — Mame tokamose oya emero ahtao moehtase ropa ya, ymaro oytotohme, tykase Jezu eya.

²²Morara kary etaryke tyya toeramase ropa ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tuhke tymōkomoke toexiryke.

²³Morarama ynara tykase Jezu typoetory tomo a.

— Etatoko pahne, tupime kuhse tymōkomokā omomyry Ritonōpo esaka. Tytinerū pyno toexirykōke, tosēme Ritonōpo onenetupuhpyra mā toto, tykase Jezu eya xine. ²⁴— Etatoko pahne, kameru kawaru sã konōto. Jawi eutary pitiko sã mana. Morara exiryke kameru jawi eutary aka omōpyra, ipune pyra exiryke. Moro saaro tymōkomokā omōpyra mā toto Ritonōpo esaka, tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

²⁵Morara kary etaryke tyya xine:

— To! tykase toto, Jezu poetory tomo. — Morara ahtao onokākō Ritonōpo poetoryme exiko nahe? tykase toto, tōturupose eya.

²⁶Tonese toto Jezu a. Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine:

— Āmoreme xine omōpyra matose Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo typoetoryme orirykō waro mana, emero tyriry waro Ritonōpo exiryke, tykase Jezu eya xine.

²⁷Mame ynara tykase Peturu:

— Etako pahne, emero turumekase yna a, amaro yna ytotohme, oty apoiko ynanah imeipo? tykase ynororo Jezu a.

²⁸Ynara tykase Jezu eya xine:

— Etatoko pahne, Kapu ae Ayhtohpyry tuisamehxo toehse ahtao porohnōko mana tapō pona. Morara ahtao amarokō roropa tuisame exiko matose ymaro. Mame āpōkō pona porohnōko matose Izyraeu tō esāme, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁹— Morararo tytapyikō turumekase ahtao jomipona exiketomo a te, takorōkō turumekase ahtao te, toryxirykō turumekase ahtao roropa, tumykō turumekase ahtao, tysekō roropa te, typoenō turumekase ahtao, tosarykō roropa turumekase tyya xine ahtao ypokoino, jomipona ehtohme roropa, tuhke kuhse apoiko ropa mā toto. Mame orihpýme exiko roropa mā toto jūme, tykase Jezu eya xine. ³⁰— Mame tuisamehxo exiketō tuhke tuisame pyra exiko mana. Morararo tuisame pyra exiketō tuhke tuisame exiko mana, tykase Jezu toto a.

Tupito poko erohketō ehtopōpyry

20 ¹Mame ynara tykase roropa Jezu:

— Ritonōpo enetuputyry oya xine oesēkōme tyoro sã roropa mana. Tupito esē sã mana, uwa arykahpyry esē samo. Pakeimo mokyro toytose, erohketō eahmase tutupi poko toto erohtohme.

²— “Oepehmatorŷko ase. Oerohtamitukō ekarōko ase toiro tineru,” tykase ynororo eya xine. Mame taropose toto eya tutupi pona, arohtohkōme.

³Mame toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa osepekahtoh taka ropa xixi tōnuhsehxo ahtao. Mame imehnō roropa tonese eya tehme rokē toto.

⁴“Erohtatoko utupi pona ynarykahpyry uwa pokona. Oepehmatorŷko ase,” tykase ynororo eya xine.

⁵— Morara exiryke toytose roropa toto tupito pona. Mame tãxiahtao toytose ropa ynororo imehnō erohpyra exiketō rohmanohpose ropa tutupi poko. Morara tyrise ropa eya xixi tywykahme ahtao. ⁶Mame xixi ituperyme exisasaka ahtao toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa. Erohpyra exiketō tonese ropa eya: “Oty katoh tehme rokē kohmãnoko matou?” tykase ynororo toto a, tōturupose.

⁷— “Ŷ, toerohtohke pyra yna exiryke,” tykase toto eya. “Tyrohmanohponeke pyra yna exiryke roropa,” tykase toto. Ynara tykase tupito esemy eya xine: “Morara ahtao ytotoko utupi pona. Erohtatoko,” tykase ynororo eya xine.

⁸— Morarame tykohmãse ahtao tupito esemy a typoetory tykohmase tyya: “Erohketō ikohmako, toto epehmatohme oya,” tykase ynororo. “Ynara epehmako toto. Okomino arohtyã epehmako osemazuhme. Mame osemazuhme arohtyã okomino epehmako,” tykase tupito esemy typoetory a.

⁹— Morarame okomino arohtyã tooehse ahtao topehmase toto eya xine toiro ĕmepyyry ae erohtamitu ke. ¹⁰Mame osemazuhme arohtyã tooehse ahtao topehpyrykō poko tōsenetupuhse toto. “Otarãme itamurumehxo yna epehmãko mana,” tykase toh repe tukurohtao xine. Yrome morararo topehmase toto, mokaro epehmatopōpyry saaro. ¹¹Mame toerohtamitukō tapoise tyya xine ahtao, tupito esē tykerekere mapitose eya xine. ¹²“Oty katoh oxisã yna epehmãko mah? Okomino arohtyã toiro pitiko rokē toerohtohse toh repe. Yrome morararo topehmase toto,” tykase toto. “Yna toerohtohse itamurume repe. Toiparo rokē xixi tyrohse kyya xine, mokaro saaro topehmase yna,” tykase toto.

¹³— Toiro tykerekere mane a ynara tykase tupito esemy: “Etako pahne jepe, oenekunohpyra xine reh ahse. ‘Toiro ĕmepyyry oerohtamitukō ekarōko ase,’ ykã puh oya xine. Mame: ‘Ŷ, morara ahtao kure,’ mykatou ya. ¹⁴Morara exiryke oepehpyrykō apoitatoko atapyikō taka oytotohkōme ropa. Moxiã toahmase ya okomino, toto erohtohme roropa. Yrome toto epehpyry morararo oepehmatopōpyrykō saaro. ¹⁵Morara jahtao zae ro ase. Ytinerũ ekarory se jahtao ekarōko ase, ytinerũme exiryke. Imehnō zumoxike hmatohu toto epehmaryke ya, eya xine ytinerũ ekaroryke ya?” tykase eya tupito esemy, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Morarame ynara tykase ropa Jezu:

— Moro saaro otuisarykōme Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine. Tuhke etyhpymy Ritonōpo enetupuhnanō tuisamehxo exiiko mã toto. Tuhke tuisame aehtyã tuisame pyra exiiko roropa mã toto, tykase Jezu toto a.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry ropa*(Maku 10.32-34; Ruka 18.31-34)*

¹⁷Mame Jezu toytoryhtao osema ae Jerusarē pona, typoetory tō maro tōturuse, toiroro tahtao, 12mākō maro rokē tahtao. ¹⁸Ynara tykase ynororo eya xine:

— Etatoko pahne, Jerusarē pona ytōko sytatose. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a, enara. Jetapapory se exīko mā toto oximōme. ¹⁹Mame jekarōko mā toto imehnomo a, juteutōkara a. Mame tounohse jahtao eya xine, ypiypipohnōko mā toto. Mame wewe pokona jexixihmapōko mā toto. Orihnōko ase. Yrome oseruao tōmehe ahtao jēmēmakapōko ropa Papa mana, tykase Jezu eya xine.

Jēkō nekaropotopōpyry*(Maku 10.35-45)*

²⁰Mame Zepeteu mūkuru ē toytose Jezu a tumūkuru tō maro asakoro. Tupue toehse ynororo Jezu ēpataka. Mame ynara tykase eya:

— Ohpetu se hano ajohpāme samo, tykase.

²¹— Oty se hma? tykase Jezu eya.

— Moxiā umūkuru tō asakoro tuisame tyriko toto, amaro, tuisa konōtome toehse awahtao, toiro āpotunuru wino, toiro opozery wino, enara, tykase noho eya.

²²Mame ynara tykase Jezu eya:

— Onekaropohpyry waro pyra matose, jokuru ēsasaka ase. Jokuru enry se roropa matohu? tykase Jezu eya xine.

— Ÿ, enry se ynanase, tykase toto.

²³Toorikyry poko morara tykase Jezu eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. “Jokuru enry se hmatou?” tykase ahtao eya xine, “Oorikyrykō se hmatou?” āko kynexine toto a repe. Moraramē ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Jokuru ēnōko matose repe. Yrome ymaro tuisame exiketō onymenekara ase. Papa Kapuaō menekary rokē ymaro tuisame exīko mana, tykase Jezu toto a.

²⁴Mame mokaro omihpyry totase tyya xine ahtao, Zepeteu poenō zehno toehse toto, Jezu poetory tō 10mākomo. ²⁵Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase Jezu eya xine:

— Etatoko pahne, sero pōkō tuisaryme tahtao xine, tōmipona imehnō rīko mā toto. Typoetoryme imehnō rīko roropa mā toto. Mame typoetory aropōko mā toto. Imehnō enehpōko mā toto, enara. ²⁶Yrome amarokō tyoro exīko matose. Tuisamehxo se awahtao xine imehnō poetoryme sā ehtoko. Imehnō akorehmatoko, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁷— Imehnō esēme se awahtao xine, toto namotome sā ehtoko, ²⁸Kapu ae Ayhtohpyry ehtoh saaro. Kapu ae tooehse ywy xiaro, sero nono pona. Typoetoke pyra sā ywy. Takorehmaneke pyra roropa. Yrome ākorehmase xine oepypase. Orihse roropa oepypase oorypyrykō epehmatohme. Ritonōpo poenōme oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Tonurākara kurākatopōpyry ropa asakoro

(Maku 10.46-52; Ruka 18.35-43)

²⁹Morarama Jeriko poe tutūtase toto ahtao, Jezu tokahmase imoihmākomo a. ³⁰Morarama osema ehpio tonurākara kynexine asakoro. Typorohse rokē toto osema ehpio. Mame Jezu ytory totase tyya xine ahtao, tykohmase toto a:

— Tamuxi! Tawi parōpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³¹Yrome turuse toto imoihmākomo a:

— Mynyhme ehtoko, tykase toto eya xine. Yrome itamurumehxo tykohmase toto a:

— Tamuxi! Tawi parōpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³²Morarama totypohse Jezu toto zurutohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oty se hmatou ya, tykase tōturupose eya xine.

³³— Tuisa, tonure se ropa ynanase, tykase toto eya.

³⁴Mame toto pyno Jezu kynexine. Toto enuru apone. Axī tōsenuhmase ropa toto, tonurāmōpotōkara. Mame Jezu tokahmase eya xine.

Jerusarē pona Jezu ytotopōpyry

(Maku 11.1-11; Ruka 19.28-40; João 12.12-19)

21 ¹Morarama toytose toto ahtao Jerusarē pona, Petepaje pona toeporehkase toto, ypy Oriwera ākataka. Mame typoetory taropose Jezu a asakoro, osemazuhme toto ytotohme. ²Ynara tykase eya xine:

— Mō pata pona ytotoko. Moroto jumētu mana tymyhse, tumūkuru maro. Mymyhpokatatose toto. Mame toto enehtoko xiaro ya. ³Mame: “Oty katoḥ jumētu poko matou?” karyhtao imehno a, ynara kahtoko eya xine: “Tuisa ise kynako,” kahtoko. Mame ekarōko toḥ mā oya xine, tykase Jezu eya xine.

⁴Morara toehse urutō omihpyry ae ro. Ynara tykase urutō pake:

⁵“Xiāo pōkō zurutoko. Ynara kahtoko eya xine:

‘Oesēkō ytōko oya xine mana.

Tuisa imehxo exikety sā pyra mana.

Jumētu po ytoytōko mana, zumōkara po.

Jumētu mūkuru po ytōko mana,’ kahtoko.”

Morara tymerose pake urutono a.

⁶Morara exiryke Jezu omi poe toytose ipoetory. Emero tyrise toto a. ⁷Jumētu tonehse eya xine imūkuru maro ro. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mypatarānaka, epona Jezu porohtohme. ⁸Mame tupōkō tyrise roropa osema taka imoihmākomo a osema emeporyme, eporo Jezu ytotohme. Marariary panō roropa tapokase tuhkākomo a, osema taka tyritohme, kure Jezu ritohme eya xine. ⁹Mame kui kui tykase toto imoihmākomo tākye toexirykōke, osemazuhme ytoketomo Jezu mykapo ytoketomo, enara. Ynara tykase toto:

— Kure Tawi parōpyry mana. Kure mose tyriko Ritonōpo, ōmi poe aepyhpyryme aexiryke. Kure Ritonōpo mana, imehxo, tykase toto.

¹⁰Mame Jerusarē pona toeporehkase Jezu ahtao panaikato rokē toḥ kynexine, osetato pyra omi.

— Onoky keh mokyro? tykase imehno.

¹¹ — Mokyro urutono, Jezu Nazare pono, Karirea rānaono, tykase imehnomo, imoihmākomo.

Ritonōpo Tapyī taka Jezu ytotoṗpyry
(Maku 11.15-19; Ruka 19.45-48; João 2.13-22)

¹² Morarame Ritonōpo Tapyī taka toytose Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanoḥpose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō tinerū typahpose roropa eya apō poe. Meza tō roropa tōtorimase eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tō tōtorimase roropa eya. ¹³ Mame ynara tykase ynororo eya xine:

— Ynara tymerose Ritonōpo omiryme: “Ritonōpo maro oturutoḥme exīko nase sero,” me tymerose repe. Yrome imaro oturutoḥ tyorōmāko matose, imehnō tinerū ematonanoḥtoḥme oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹⁴ Morarame tonurākara toytose Jezu a moro taka, jaxiry osetokye exiketō maro. Mame tukurākase ropa toto Jezu a. ¹⁵ Mame tohne toehse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Kurākōkara kurākaryke ropa Jezu a tohne toehse toto. Poetohti omiry etaryke roropa tyya xine tohne toehse toto, ynara karyke poetohti a: “Kure nymyry Tawī parāpyry mana,” karyke toto a. Morara kary etaryke tyya xine tohne toehse toto Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro.

¹⁶ Morara exiryke ynara tykase toḥ Jezu a:

— Moxiā omiry onetara hmahno? tykase toto Jezu a.

— Ÿ, etāko ase. Ritonōpo omiry onysekeremara ro hmatohu sero poko? Ynara āko Ritonōpo omiry: “Poetohti tamorepase ya, enurusenā kō maro, ‘Kure mase,’ katohme toto a ya. Zae roropa mā toto,” āko Ritonōpo omiry.

¹⁷ Morarame turumekase ropa toto Jezu a. Morotoino toytose ynororo pata poe, Petania pona ropa. Moroto toiro kynēmehne.

Epery zoko orihmapotopōpyry Jezu a
(Maku 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Yrokokoro pakeimo toytory ropa ahtao Jerusarē pona ropa tomitapāse kynexine. ¹⁹ Mame wikeira zoko tonese eya osema ehpio. Yrome toytose tahtao eponaro, epery onenepyra tokurehse. Zary rokē tonese eya. Morara exiryke ynara tykase Jezu:

— Jūme eperytara ropa mase, tykase. Mame morara tykase Jezu exiryke wikeira zoko tare māse axiny.

²⁰ Moro eneryke tyya xine Jezu poetory tō tōsenuruhkase.

— To! Otāto wikeira zoko axī naremāno? tykase toto.

²¹ Ynara tykase Jezu eya xine.

— Etatoko pahne, jenetuputyryhtao yronymyryme oya xine nyryhpyry panō rīko roropa matose. “Nary rokene,” kara awahtao xine roropa, nyryhpyry motye tyriko roropa matose. Ypy a ynara karyhtao oya xine: “Onuhko, tuna konōto kuaka oepukatohme,” karyhtao oya xine, moro kuaka epukāko mana. ²² Jenetuputyryhtao oya xine, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mā oya xine, ōtururukohtao imaro, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopõpyry

(Maku 11.27-33; Ruka 20.1-8)

²³ Morarame Jezu toytose ropa Ritonõpo Tapyĩ taka. Mame imehnõ amorepariyhtao eya Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ toytose eya, juteu tamuxiry tõ maro. Ynara tykase toto:

— Onoky omi poe senohne riko mahno? tykase toto tõturupose.

²⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ywy roropa oturupõko ase oya xine. Jezukuruhtao oya xine ywy roropa ourutorỹko ase onoky omi poe senohne tyriko ywy. ²⁵ Onoky omi poe ahno tõpurihkase João a? Ritonõpo omi poe, ahno omi poe? Kuezuhtoko, tykase Jezu eya xine.

Mame tõsezusezuhse rokẽ toto, oxime rokene.

— Otara äko sytatau? “Ritonõpo poe,” karyhtao kyya xine ynara kuezuhtorỹko mana: “Oty katoth João omiry onenetupuhpyra matohtu?” äko kyya xine mana otaram. ²⁶ Yrome: “Ahno omi poe rokene,” karyhtao kyya xine, imoihmäkõ kyzehno xine exiiko mã toto. Urutõme Ritonõpo poe João tonetupuhse eya xine exiryke, tykase toto oxime rokene.

²⁷ Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a:

— Zuaro pyra ynanase, tykase toto.

Ynara tykase Jezu eya xine:

— Morara ahtao ywy roropa jenehpohpõ onekaropyra ase oya xine, tykase.

Orutua mükuru tõ poko

²⁸ — Etatoko pahne. Orutua kynexine tumükue asakoro. Mame ynara tykase ynororo tumükuru a, osemazuhme aenuruhpyry a: “Aimo erohta tupito poko,” tykase.

²⁹ — “Arypyra, akĩme ase. Jytory se pyra ase,” tykase ynororo aporo.

— Moromeĩpo tõsenetupuhse ropa ynororo. Tupito pona toytose rahkene erohse. ³⁰ Moraram zakorony a toytose roropa jükomo. Morararo tykase ropa ynororo eya: “ÿ, ytõko ase papa,” tykase imükuru eya repe. Yrome ytopyra tokurehse ynororo. ³¹ Morara ahtao onoky tumy omipona kynexine? tykase Jezu eya xine.

— Mokyro osemazuhme aenuruhpyry, tykase toto.

— ÿ, tykase Jezu. — Etatoko pahne, iirypyrymäkõ omõnõko mã toto Ritonõpo esaka, kowenu tinerũ poko erohketomo, orutua kõ poko aehtyã roropa. Tosëkõme Ritonõpo enetuputyryke tyya xine omõnõko mã toto, tyrypyrykõ turumekase exiryke roropa tyya xine. Yrome amarokõ otaram etyppyryme omõnõko matose enetuputyryhtao oya xine. Otarãme omõpyra matose ekurehnõko onenetupuhpyra oexirykõke. ³² Ynara exiryke, João ahno ëpurihkane toytose oya xine repe, ãmorepase xine, Ritonõpo omipona oehtohkõme repe. Yrome aomiry zae exiry onenetupuhpyra mexiatose. Mokaro a rokẽ iirypyryme aehtyamo a rokẽ tonetupuhse ywy. Ritonõpo omipona toehse mã toto. Mame mokaro tonesse oya xine repe. Yrome oorypyrykõ onurumekara mexiatose. João omiry omipona pyra mexiatose, tykase Jezu eya xine.

Popyra tupito poko erohketō poko

(Maku 12.1-12; Ruka 20.9-19)

³³ — Ē imep̄y poko ropa, Ritonōpo enetupuhtohme, tykase Jezu. — Orutua kynexine tupito esemy. Mame uwa zoko tarykase eya tuhke. Apuru tyrise roropa eya tutupi zomye. Mame eutary tahkase eya uwa eukuru euhkatohme. Tapyi tyrise roropa eya kaetoko exikety. Mame axītao rokē tutupi tokarose imehnomo a tineru rokē apoitohme tyya imep̄y pona toytotohme roropa. ³⁴ Moraramē uwa eperytatoh po toehse ahtao typoetory imehnō taropose eya tutupi erase tomo a, epery zokonaka apoitohme toto a. ³⁵ Yrome mokaro tapoise tupito erase tomo a. Toiro typipohse eya xine itamurume. Toiro totapase eya xine. Imep̄y pona topu tomase roropa eya xine. ³⁶ Mame typoetory imehnō taropose ropa eya tuhkehxo. Yrome mokaro tyryhmase roropa tupito erase tomo a. ³⁷ Mame etyhp̄ryme tumūkuru taropose eya rahkene. “Umūkuru zuno toh exīko mana umūkurume aexiryke,” tykase ynororo repe. ³⁸ Yrome imūkuru tonese tyya xine ahtao ynara tykase tupito erase tō oseya rokene: “Tupito esē mūkuru mose ro. Setapatone. Mame tupito esēme exiko sytatose,” tykase toto.

³⁹ — Morara exiryke imūkuru tapoise eya xine. Mame tarose tyya xine ahtao tupito poe totapase eya xine rahkene.

⁴⁰ — Moraramē tupito esē tooehse ropa ahtao, otara āko hna mokaro a, tupito erase tomo a? tykase, Jezu a tōturupose eya xine.

⁴¹ — Mokaro xityā etapāko sātā mana, tykase toto. — Moraramē tutupi ekarōko imehnomo a mana kurākomo a, tutupi eraseme toto ehtohme. Zae uwa epery apiakāko mā toto toperytase ahtao, tykase toto.

⁴² Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose mana:

“Tapyi risē sā mokyro mana,
tapyi rinanō nurumekahpyry samo.

‘Popyra sero nase,’ tykase toh repe.

Yrome tapyi nikapuru apoihtyme toehse

kure exiryke, tūpore,

jamihme tapyi ehtohme.

Morara tyrise Kuesēkomo a.

Morara exiryke kure mana.

Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiryme.

⁴³ — Ynara kary se roropa ase oya xine, tōmipona orirykō se Ritonōpo kynexine repe. Yrome aomipona pyra oexirykōke tynekarohpyry oya xine puxihkāko ropa mana imehnomo a ekarotohme ropa. Mame mokaro zae exīko mā toto, Ritonōpo omipona exīko. ⁴⁴ Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Yzehno awahtao xine etuarimāko matose topu pona aepukahpyry samo. Yrome ozehno xine jahtao popyrahxo oya xine mana ipunaka. Etuarimakehpyra exīko matose. Topu konōto nutūmahpyry sā roropa matose exīko, tykase Jezu.

⁴⁵ Moraramē typoko xine Jezu otururu tonetupuhse parixeu tomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro. ⁴⁶ Morara exiryke Jezu apoipory

se toh kynexine soutatu tomo a. Yrome imoihmäkō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto urutōme Jezu ekaroryke imoihmākomo a.

Otuhtoh konōto ritopōpyry tuisa mūkuru pytatohme

(*Ruka 14.15-24*)

22 ¹Mame enetupuhtoh ke toto amorepane ropa Jezu. ²Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo enetuputyry oesēkōme ynara sã mana. Pata konōto esē sã mana. Mame otuhtoh konōto tyrise eya tumūkuru erēnatohme. ³Mame typoetory tō taropose eya imehnō eahmatohme toto a, otuhtoh konōto pona toto oehtohme. Yrome otuhtoh konōto pona toytorykō se pyra toehse toto. ⁴Morara exiryke imehnō typoetory tō taropose ropa eya toto eahmatohme ropa: “Ynara kaxitatoko eya xine: ‘Otuhtoh konōto esē oeraximatoryko rokē mana. Pui konōto totapase eya, pui poenō maro. Tōsē itamurume nae mana. Morara exiryke ehmaropa. Imūkuru erēnary enetokose,’ kaxitoko,” tykase typoetory tomo a ynororo. Mame toytose toh rahkene toto eahmase ropa repe.

⁵— Yrome mokaro eahmatyā tuenikaroro rokē toh kynexine. Toerohtoh poko rokē torētyke toh kynexine. Toiro tutupi pona toytose. Imepý osepekahtoh taka toytose. ⁶Imehnomo a ipoetory tapoise. Typipohse eya xine. Totapase roropa toto eya xine. ⁷Morara exiryke pata konōto esē toto zehno toehse. Soutatu tō taropose eya typoetory tō mýpotohme, toto etapahpōkō etapatohme, toto esary zahkapotohme roropa. ⁸Morarama typoetory tykohmase ropa tyya: “Emero tōtyhkase tōsē tōkehko. Yrome mokaro yneahmatyā popyra rokē mǎ toto. ⁹Morara exiryke ytotoke osema taka. Emero rokē imehnō eahmatatoko xiaro toto oehtohme otuhtoh konōto pona,” tykase ynororo.

¹⁰— Morara exiryke toytose toto osema konōto taka. Mame emero tonehse eya xine, kurākomo, ajoajohpe exiketomo emero rokene. Tapyi konōto typhse ahno ke. ¹¹Mame pata konōto esē toytose tytapyi konōto taka tyneahmatyā enese. Mame moro tao toiro orutua tonese eya tupoke kurā ke pyra, erēnatoh ke tupoke pyra. ¹²Mokyro eneryke tyya ynara tykase eya: “Jepe otāto moehno xiaro kurā ke pyra tupoke?” tykase ynororo tōturupose tuisa konōto. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo. ¹³Mame ynara tykase tuisa konōto typoetory tomo a: “Mose imyhtoko emary poko ipupuru poko, enara. Mame ematoko jarānaka, xinukutumā aka, moroto ikohmātohme rahkene. Moroto xitāko mana, kui kui āko roropa mana,” tykase pata konōto esemy.

¹⁴Ynara tykase Jezu etyhypryme:

— Tuhke toahmase toh mana, Ritonōpo poetoryme toto ehtohme repe. Yrome tuhke hkopyra tymenekase mana Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Kowenu tinerū

epehmary poko

(*Maku 12.13-17; Ruka 20.20-26*)

¹⁵Morarama parixeu tō toytose oximōme rokē tōturutohkōme. Jezu a tōturuporykō se toh kynexine iporemākapotohme tyya xine, ihxirotohme

repe. ¹⁶ Mame typoetory tō taropose eya xine Jezu a, Erote epe tō maro. Ynara tykase toto Jezu a:

— Zae rokē yna amorepāko mase. Awaro ynanase. Ritonōpo omiry poko yna amorepāko mase. Torētyke pyra roropa mase opoko. Okerekeremaryhtao imehnomo a oty kara mase. Oenery poko roropa imehnomo a oty kara mase. ¹⁷ Morara exiryke yna zuruko ōsenetupuhtoh poko. Ritonōpo omiry tyoro mana. Romano kowenu omiry tyoro roropa mana. Morara exiryke yna tinerū ekaroryhtao romano kowenu tinerūme Ritonōpo omipona ro ynanah? tykase toto tōturupose.

¹⁸ Moro ke Jezu poremākapory se toh kynexine. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Ajohpe matose. Oty katoh yporepākapory se hmatohu? ¹⁹ Romano kowenu epehmatoh enehko ya tineru pitiko, tykase.

Mame tineru tarose eya xine ahtao Jezu a, ²⁰ ynara tykase ynororo eya xine:

— Onoky ekuhsē roropa mosehro? Onoky esety roropa mosehro? tykase tōturupose eya xine.

— Īperatu mose ro, romano tō esemy, tykase toto.

²¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Morara ahtao Īperatu kyryry ekarotoko eya. Yrome Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase.

²² Mame morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase toto. Mame Jezu turumekase ropa eya xine. Toytose ropa toto.

Aorihtyā ēsemākapory ropa poko

(Maku 12.18-27; Ruka 20.27-40)

²³ Morarame moro ēmepiry ae ro satuseu tō toytose Jezu a. Satuseu tō mokaro aorihtyā ēsemamyry ropa poko onenetupuhpynomo. Ynara tykase toto Jezu a:

²⁴— Moeze namorepatopōpyry ynara āko mana: “Orutua toorihse ahtao typoenōke pyra ahtao, ah zakoronōpyry ipytōpyry apoino typytyme, imūkuatohme aorihtyā mūkurume,” tykase Moeze nymerohpyry. ²⁵ Mame orutua kynexine takorōke 6me. Atapona 7me toh kynexine. Mame osemazuhme aenuruhpyry typytase. Yrome tumūkue pyra ro tahtao toorihse ynororo. Mame ipytōpyry tapoise ropa zakoronōpyry a, tamuximehxo exikety a. ²⁶ Yrome morararo tumūkue pyra ro tahtao toorihse mokyro. Morararo ikaponato. Morararo emero porehme, atapona 7me. ²⁷ Mame etyhpymy nopho toorihse roropa. ²⁸ Morara exiryke ēsemākatoh po onoky pytyme exiko mokyro nae, 7mākō pytōpyryme toehse aexiryke? tykase toto tōturupose.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Azahkuru matose Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra oexirykōke, ĵamitunuru waro pyra roropa oexirykōke. ³⁰ Aorihtyā tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo nenyohyā sā exiko mā toto. Orutua kō nohpo tō maro pytara mā toto. Niotara roropa mā toto. ³¹ Mame aorihtyā ēsemākapory ropa poko Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tykase Ritonōpo: ³² “Ywy ase Aparão esemy, Izake esemy, Jako esemy, enara,” tykase. “Aparão tō esemyppyryme ase,” kara kynexine ynororo. Oty katohme? Ynara exiryke,

imeïpo toto ekepyry ěsemānōko ropa mana. Seromaroro zuzenukō Ritonōpo maro mana. Isene exiketō esēme Ritonōpo mana. Aorihtyā ekepyā esēme rokē pyra mana, tykase Jezu satuseu tomo a.

³³Mame Jezu omiry etaryke tyya xine tōsenuruhkase imoihmākomo, tuaro Jezu exiryke.

Ritonōpo omipona ehtoh poko

(Maku 12.28-34; Ruka 10.25-28)

³⁴Morara kary etaryke tyya xine satuseu tō tymynyhpāse. Moro poko totase ahtao parixeu tomo a, tōximōse ropa toto Jezu maro. ³⁵Toiro parixeu Moeze omihpyry poko imehnō amorepaneme kynexine. Jezu poremākapory se kynexine. Morara exiryke tupimā poko tōturupose eya. ³⁶Ynara tykase Jezu a:

— Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a tuhke mana. Yrome toiro moro kurehxo ahtao oty kurehxo inymeropohpyry omipona kuehtohkōme? tykase parixeu tōturupose Jezu a.

³⁷Ynara tykase Jezu eya:

— Ritonōpo oesēkōme mana. Morara exiryke ipyno ehtoko yronymyryme. Ise ehtoko okurohtao xine, oorikyrykō ponāmero. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhtohkō ae. Oemynyhmarykohtao ro ipyno ehtoko. ³⁸Morara awahtao xine kure matose Ritonōpo a. ³⁹Mame zakorō isā roropa mana. Ynara āko: “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oexirykō samo,” āko. ⁴⁰Asakoro ro moro omipona awahtao xine, Moeze omihpyry omipona matose ipunaka. Urutō kō omihpyry omipona roropa matose, tykase Jezu eya.

Onoky mūkuru hano?

(Maku 12.35-37; Ruka 20.41-44)

⁴¹Morarama parixeu tō tōximōse ahtao ynara tykase Jezu eya xine:

⁴²— Otara āko matou Ritonōpo nymenekahpyry poko? Onoky parÿpyryme nae? tykase ynororo tōturupose eya xine.

— Tawī parÿpyryme mana, tykase toto.

⁴³Ynara tykase Jezu:

— Tawī parÿpyryme ynororo ahtao oty katohme: “Jesemy,” tykase Tawī ipoko Ritonōpo Zuzenu poe? Ynara tykase Tawī pake: ⁴⁴“Ritonōpo tōturuse jesē maro. ‘Oporohko seino japotunuru wino. Ozehno exiketō rīko ase opoetory tōme,’ tykase Ritonōpo.” Morara tymerose Tawī a. ⁴⁵Naeroro Tawī a tošēme mokyro tokarose ahtao otāto Tawī parÿpyryme roropa ynororo nae Ritonōpo nymenekahpyry? tykase Jezu eya xine.

⁴⁶Yrome Jezu ezukuru waro pyra toh kynexine emero porehme. Morara exiryke tōturuporykō se pyra toehse toto.

Osenekunohpopyra ehtoko parixeu tomo a

(Maku 12.38-39; Ruka 11.43-46; 20.45-46)

23 ¹Morarama Jezu tōturuse imoihmākō netaryme typoetory tō netaryme roropa. ²Ynara tykase ynororo:

— Moeze omihpyry poko āmorepatōkō mokaro repe, parixeu tō roropa. Ritonōpo omiry poko āmorepatorÿko toh mā repe. ³Morara exiryke toto

omiry omipona ehtoko. Æmorepatopöpyrykö roropa omipona ehtoko. Yrome toto nyrihpyry onypoehopyra ehtoko, aomirykö sä pyra inyriyrykö exiryke. ⁴Imehnö tuarimapöko mä toto yronymyryme. Yrome toto anakorehmara mä toto ipunaka. ⁵Kure sä osenepöko toh mä repe. Ritonöpo omiry aroaröko mä toto imehnö neneryme kure toexirykö enetohme imehnomo a repe. Upo kurä ke, otupohtöko roropa mä toto kure toexirykö enetupuhtohme roropa imehnomo a repe. ⁶Tamuximehxo exiketö esaka porohnöko mä toto oximöme toehse toto ahtao otuhtoh konöto pona. Epehtoh kurä se rokë mä toto tapököme atamorepatoh tonö tao. ⁷Ynara kary etary se roropa mä toto: “Moejno tuisa? Amorepatö mase. Imehxo exikety mase imehnö motye,” kary etary se mä toto osepekahtoh tao, ahno imoity htao, enara. ⁸Yrome: “Amorepatöme mase,” kamexipopyra ehtoko imehnomo a. Atakorömäkö sä rokë matose. Toiro rokë amorepanekö nymyry mana, Ritonöpo. ⁹Naeroro sero nono po imehnö onyripyra omyköme ehtoko roropa. Toiro rokë omyköme nymyry mana, Papa Kapuaono. ¹⁰Tuisame pyra ehtoko roropa, toiro otuisaryköme nymyry aexiryke, Ritonöpo nymenekahpyry. ¹¹Tuisame se awahtao xine imehnö poetoryme sä ehtoko. Imehnö akorehmatoko. ¹²Tuisamehxo otyriyrykohtao amoreme xine, tuisame pyra oritorÿko Ritonöpo mana. Yrome imehnö akorehmaneme awahtao xine tuisamehxo oritorÿko Ritonöpo mana, tykase Jezu.

Popyra mä onekunohtökomo

(Maku 12.40; Ruka 11.39-42,44,52; 20.47)

¹³Ynara tykase Jezu parixeu tomo a, Moeze omihpyry poko imehnö amorepananomo a roropa:

— Jetuhxo exïko oya xine mana kuräkö apiakaryhtao Ritonöpo a. Ajohpe oexiryköke jetuhxo awänohtorÿko Ritonöpo mana. Ritonöpo esary apurüko sä matose. Imehnö amoreparyhtao oya xine tyoro sä toto amorepäko matose onenetupuhpyra toto ehtohme. Ömomyrykö se pyra matose Ritonöpo esaka. Mame imehnö Ritonöpo enetuputyry se toto ahtao toto akorekehkäko matose Ritonöpo onenetupuhpyra toto ehtohme tosëköme.

¹⁴(— Morara exiryke jetuhxo exïko oya xine mana. Moeze omihpyry poko imehnö amorepananöme matose. Parixeu töme matose roropa. Yrome ajohpe rokë matose. Pytÿpo tō enekunohnöko matose toto mökomory ematonanohtohme oya xine, itapyikö apoitohme roropa oya xine. Mame imehnö netaryme oturüko matose itamurume Ritonöpo a samo. Morara exiryke awänohtorÿko Ritonöpo mana itamurumehxo.)

¹⁵— Parixeume matose. Imehnö amorepananöme roropa matose Moeze omihpyry poko. Yrome oya xine jetuhxo exïko mana ipunaka ajohpe oexiryköke. Tuna konöto akuohnöko matose. Pata tamuru poro roropa ytoytkö matose imepÿ tyorömatohme oya xine asä xine aehtohme. Mame tötÿhkase awahtao xine mokyro amorepary poko omotye xine exïko mana orëpyra tyrypyry poko. Mokyro emäko roropa Ritonöpo mana apotoimo htaka asä xine.

¹⁶— Jetuhxo oya xine exïko mana. Imehnö amorepaneme osekaröko matose. Otäto imehnö amorepaneme osekaröko matou kure ehtoh waro pyra awahtao xine? Imehnö amorepäko matose ajoajohpe toto ehtohme.

Ynara äko matose imehnō amorepāko: “Ritonōpo Tapyī poko òtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme repe, oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iirypyryme pyra matose. Yrome uuru risē poko òtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme Ritonōpo Tapyī tao exikety poko òtururukohtao, morara ahtao ajohpe pyra ehtoko ipunaka iirypyryme pyra oehtohkōme,” äko matose imehnō amorepāko. ¹⁷Azahkuru matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo Ritonōpo a? Uuru risemy? Tymaro oturutopo? Ritonōpo poe asakoro ro kure Ritonōpo kyryryme exiryke. ¹⁸Ynara äko roropa matose imehnō amorepāko azahkuru: “Tokarosē zahkatoh apō poko òtururukohtao ajohpe pyra oehtohkōme repe oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iirypyryme pyra matose. Yrome tyahkasē poko òtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme, ajohpe pyra ehtoko ipunaka iirypyryme oexirykōino,” äko matose repe imehnō amorepāko. ¹⁹Azahkuru rokē matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo nae Ritonōpo a? Onekarorykō zahkatoh apony, onyahkarykomo? Onekarorykō riryhtao oya xine jahkatoh pona kure exīko mana Ritonōpo a. Morara exiryke asakoro ro kure mana. ²⁰Naeroro onekarorykō zahkatoh apō poko òtururukohtao onyahkarykō poko roropa oturūko matose. ²¹Morararo Ritonōpo Tapyī poko òtururukohtao Ritonōpo poko oturūko roropa matose moro tao Ritonōpo exiryke. ²²Morararo kapu poko òtururukohtao Ritonōpo porohtoh poko oturūko matose Ritonōpo esaryme kapu exiryke. Ritonōpo poko roropa oturūko matose, moroto Ritonōpo exiryke.

²³— Jetuhxo exīko mā oya xine parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatōkomo imehnō tonekunohse oya xine exiryke. Aixi nae awahtao xine omame porehme, toiro ekarōko matose Ritonōpo a, otyro tōkehko, omōkomorykō roropa. Moro poko zae matose repe, yrome āmorepatōpyrykō poko Ritonōpo omīry poko, moro omipona pyra matose. Zae ehtoh poko ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Kure rokē ehtoko. Ritonōpo omipona ehtoko. Morara awahtao xine kure matose Ritonōpo a. Morara awahtao xine omōkomorykō zokonaka ekarory kure roropa mana eya. ²⁴Azahkuru rokē imehnō amorepananōme matose. Tuna ēne sã matose. Xikuromã pisarara ahpīko, erere pisarara anŷnōko roropa matose, xikuromã pitiko onēpyra oehtohkōme repe. Yrome xikuromã konōto òkuru ao ahtao oty kara, ēnōko rokē matose xikuromã konōto maro. Azamaro pyra imehnō ehtoh poko torētyke matose. Yrome oorypyrykō konōto poko oty kara matose.

²⁵— Jetunety ke itamurume awānohtorykō Ritonōpo mana. Imehnō amorepaneme matose repe Moeze omihpyry poko. Parixeume roropa matose. Yrome ajohpe rokē matose. Eukuru ètoh kurikane sã matose paratu tōkehko. Apoitoh rokē kurikāko mā ynororo, jarao rokene. Yrome zao onukurikara mana. Mokyro sã matose. Okurohtao xine pehme matose oorypyrykō ke, onematonanohtyākō ke, imehnō mōkomory poko openetatohkō ke, enara. ²⁶Tuaro pyra matose parixeu tomo. Oorypyrykō rumekaryhtao oya xine okorokatohkōme Ritonōpo a, kure oritorŷko ropa Ritonōpo mana okurohtao xine. Mame kure exīko matose iirypyryme pyra.

²⁷— Itamurumehxo awānohtorykō Ritonōpo mana, parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatōkō roropa, ajohpe oexirykōke. Tonohse aorihtyã ekepyry ē ahtao karimutumã ke kure sã exīko repe. Moro sã matose ajohpe oexirykōke. Kure oenetorykō imehnō mā repe. Yrome okurohtao xine

aorikyhpöry tō zonētyā sā matose. Nuriame matose oorypyrykō ke. ²⁸ Morara awahtao xine kure oekarotorŷko imehnō mā repe. Yrome okurohtao xine iirypyryme matose ajoajohpe oexirykōke.

Toto wānohnōko Ritonōpo mana

(Ruka 11.47-51)

²⁹— Jetuhxo exikety ke awānohtorŷko Ritonōpo mana Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, parixeu tō roropa, ajohpe oexirykōke. Otonētoh kurā rīko matose, Ritonōpo poe urutō kō zonētohme. Kurākō ekepyry esary rīko roropa matose. Kurā ke otonētoh zonohnōko matose kurākō poko wenikehpyra oehtohkōme repe. ³⁰ Ynara āko roropa matose: “Pake yna tamuru ehtopōpyry sā pyra ynanase. Ritonōpo poe urutō kō onetapara ynanase yna tamuru sā pyra,” āko matose repe. ³¹ Atamurukō rypyry poko zuaro matose. Eya xine urutō kō etapatopōpyry waro matose. Yrome toto pakōme matose. ³² Toto sā roropa matose, oorypyrykō poko rokē oexirykōke. ³³ Okoi sā matose, orihmatōkō samo. Oeparykō se exīko matose repe awānohtohkō kurūke. Yrome āpiakatorŷko Ritonōpo mana apotoimo htaka oemapotohkōme. ³⁴ Mame etatoko pahne, urutō kō aropōko ase oya xine, tuaro exiketomo, āmorepanekomo. Mame toitoine toto etapāko matose. Imehnō exixihmapōko matose wewe pokona. Toitoine toto pipohnōko matose atamorepatoh tao. Imehnō aroaropōko roropa matose apatarykō poe. ³⁵ Morara exiryke awānohtorŷko Ritonōpo mana kurākō etapatamitume oya xine, emero porehme, Apeu etapatopōpyry poe Zakaria etapatopōpyry pona. Mokyro Parakia mūkuru kynexine. Mokyro totapase oya xine Ritonōpo Tapyī myhto, onekarorykō zahkatoh apō wino. ³⁶ Etatoko pahne, mokaro etapatamitume sā awānohtorŷko Ritonōpo mana.

Jerusarē pōkō pyno Jezu ehtopōpyry

(Ruka 13.34-35)

³⁷— Jerusarē pōkomo, urutō kō Ritonōpo poe etapananōme matose. Topu emananōme matose Ritonōpo naropotyā pona oya xine. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose. ³⁸ Naeroro Ritonōpo Tapyī tytaōke pyra exīko mana apatarykō po. Patāpome exīko oesarykō mana. ³⁹ Etatoko pahne, taroino jenepyra ropa matose. Imēpo jenēko ropa matose. Ynara karyhtao oya xine: “Kure mose nase. Ritonōpo poe oehketyme ynororo,” karyhtao ypoko oya xine, tykase Jezu eya xine.

“Ritonōpo Tapyī tykararahsēme exīko” katopōpyry

(Maku 13.1-2; Ruka 21.5-6)

24 ¹ Morarama Jezu toytose ropa ahtao Ritonōpo Tapyī tae ynara tykase ipoetory tō eya:

— Eneko ke Jezu, sero tapyi Ritonōpo Tapyī topu risē kurano, tykase toto.

²— Ÿ, repe, tykase Jezu. — Etatoko pahne, senohne topu risē etohtohkāko mana, emero porehme, tykase Jezu eya xine.

Oryhmatorŷko mǎ toto

(Maku 13.3-13; Ruka 21.7-19)

³Morarama ypy pona toytose toto, Oriwera pona. Morotona typorohse Jezu. Mame oximōme rokē tahtao xine ynara tykase ipoetory tō eya:

— Yna zuruko Jezu, otara ahtao morohne epahnōko nae? Otara ooeypyry ropa enetupuhnōko roropa ynanah? Kurākō apiakatoh enetupuhtohme roropa yna a? tykase toto tōturupose.

⁴Ynara tykase Jezu eya xine:

— Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. ⁵Ynara exiryke, tuhke ytōko oya xine mana. “Ywy ase Ritonōpo nymenekahpyry,” āko mǎ imehnomo a toh repe. Tuhkākō enekunohnōko mǎ toto. ⁶Mame imehnō osetapary poko etāko matose ameke hkopyra, amekehxo roropa. Yrome etatoko pahne, torētyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Oty kara ehtoko. Ynara exīko mana, osetapāko sero pōkō mana. Yrome sero nono onenahkapopyra ro Ritonōpo mana. ⁷Toiro pata pōkō mǎ imepŷ pata pona ytōko morotōkō etapase. Tuisa konōto poetory tō mǎ ytōko imepŷ tuisa poetory etapase roropa. Mame tomirykōke tuhke orihnōko mǎ toto tynahke pyra toexirykōke. Nono kywyh kywyh āko mana tuhke pata tamuru punero.

⁸Morara toehse ahtao etuarimapitōko exino, poeto ē enurupitory samo.

⁹— Mame āpoitorŷko imehnō mana oēmapotohkōme āpuruhpyry taka ypoetoryme oexirykōke. Oryhmatorŷko mǎ toto oetapatorŷko roropa mǎ toto. Tuhkākō ozehno xine exīko mana, ypoetoryme oexirykōke, jomipona oexirykōke. ¹⁰Morara ahtao toetuarimarykō kurūke tuhke jurumekāko mǎ toto. Tuhke roropa osewokāko mǎ toto. Tope tō ewokāko mǎ toto. Tope tō zehno exīko roropa mǎ toto. ¹¹Mame morara ahtao ajohpe urutō kō tuhke exīko mǎ toto. Imoihmākō enekunopyry se exīko mǎ toto. ¹²Tuhkehxo tyrypyrykō poko exīko mǎ toto, sero pōkomo. Mame mokaro pokoino ypoetory tō roropa penekehnōko mǎ toto ypoko. Yronomyryme hkopyra yse exīko mǎ toto. ¹³Yrome ypoetory tō jomipona toexirykō poko penekehpyra tahtao xine, kurākō apiakatoh po toto pynanoohnōko ase. ¹⁴Mame pata tō poro jomiry kurā arōko ypoetory tō mana. Imehnō amorepāko mǎ toto Ritonōpo enetupuhtohme eya xine tosēkōme. Emero pata tō poro ytōko mǎ toto emero pata pōkō amorepase ypoko. Moromeīpo kurākō apiakatoh exīko mana.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(Maku 13.14-23; Ruka 21.20-24)

¹⁵— Pake Tanieu a tymerose iirypyrymākō nyrihpyry xihpyry poko. Mame Tanieu omihpyry ae ro iirypyrymākō nyrihpyry xihpyry enēko matose Ritonōpo esao. (Moro poko enetupuhtoko. Tuarō ehtoko.) ¹⁶Jutea po awahtao xine morara aexiryhtao epatoko ypy tō pona, orihpyra oehtohkōme. ¹⁷Atapyīkō mypatarānao awahtao xine morara aexiryhtao omōkomorykō poko pyra ehtoko. Topohme rokē mepatatose. ¹⁸Tupito po awahtao xine roropa mepatatose roropa. Upo enehse ytopyra ehtoko atapyīkō taka. Mepatatose rokē axiny. ¹⁹Morara aexiryhtao itamurumehxo etuarimāko matose nohpo tomo, poetoēme awahtao xine, typoenōke pisarara awahtao

xine roropa. ²⁰Oturutoko Ritonōpo a konopome pyra ehtohme oeparykohtao. Oserematoh ae ro epāko matose. ²¹Ynara exiryke etuarimāko matose itamurume. Moro oetuarimatohkō panō onenepitopyra sero pōkō mana sero nono ritopōpyry poe ro. Moro oetuarimatohkō panō onenezomopyra roropa exīko sero pōkō mana. ²²Yrome Ritonōpo poe tuhke pyra ěmehnōko matose oetuarimarykō poko. Tuhke tōmehse awahtao xine oetuarimarykō poko oenahtory roropa. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke hkopyra oēmehkapotorỹko Ritonōpo mana otuarimanohpotohkōme.

²³— Morarame oya xine ynara karyhtao: “Enetoko ke, mokyro Ritonōpo nymenekahpyryme mana,” karyhtao imehnomo a oya xine ajohpe rokē toh mana morara karyhtao eya xine. Ynara karyhtao roropa ajohpe rokē toh mana: “Mokyro roropa ynororo,” karyhtao eya xine imepỹ poko ajohpe rokē mā toto. ²⁴Tuhke ajohpākō oehnōko mana, Ritonōpo nymenekahpyryme osekarōko toh mā repe. Tuhke roropa Ritonōpo poe urutō kōme osekarōko toh mā repe. Ajoajohpe rokē toh mana. Jamihme sã osekarōko toh mā repe. Otarāme kurākōkara kurākāko ropa toh mā repe imehnō enekunohtohme rokē tyya xine. Ritonōpo poetory enekunopyry se roropa toh mā repe. ²⁵Etatoko pahne, seromaroro ourutorỹko ase morohne exipyra ahtao ro.

²⁶— Morarame ynara āko imehnō mā oya xine: “Enetatoko mokyro, ahno esao pyra mana. Ritonōpo nenehpohpyry mokyro,” āko toh mā repe. Morotona ytopyra ehtoko. Mame ynara karyhtao roropa oya xine: “Enetoko ke, taro nase. Tōtonēse rokene,” karyhtao oya xine ajohpe rokē toh mana. ²⁷Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa nenenehkane sã exīko mana. Nenenehkane ahtao kapu zopikoko saereh āko mana emero tonesēme, xixi tūtatoh wino exikety sã xixi omōtoh pona. Moro saaro Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa exīko mana, emero ahno neneryme.

²⁸— Okyno ekepyry ahtao axī kurumu tōkehko ipokona porohnōko mana.

Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa poko

(Maku 13.24-27; Ruka 21.25-28)

²⁹— Mame toetuarimakehse awahtao xine okynā pyra xixi ezehnōko mana. Nuno roropa saerehkara exīko mana. Xirikuato ohpahnōko kapu poe kapuaōkō esyryhmaryke tosae xine, jamihme exiketō tosae xine esyryhmaryke. ³⁰Morarame Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa enēko tarōkō mana. Mame pata pōkō xitāko mana emero porehme. Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa eneryke tyya xine xitāko mā toto. Oehnōko mana akuru htoko. Jamihme kuhse oehnōko ropa mana kapu ae. Emero motye tuisamehxo oehnōko ropa mana, emero esēme toexiryke. ³¹Mame rue konōto etōko mana. Opore osetokety etōko mana. Mame tynenyohtyā aropōko Ritonōpo mana sero nono poro tynymenekatyā enehtohme tyya emero pata tō poe.

Wasasa etary poko enetupuhtoh poko

(Maku 13.28-31; Ruka 21.29-33)

³²— Mame wasasa tōkehko waro matose. Wasasa etaryhtao oya xine jeimamyry enetupuhnōko matose. ³³Moro saaro oryhatopōpyrykō eneryhtao oya xine tuaro exīko matose. Joepyyry ropa okynā pyra exiry waro exīko matose. ³⁴Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana.

Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepýry ropa ponāmero. ³⁵Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpýme exīko mana.

**Joeþýry ropa waro pyra
imehnō mana**

(Maku 13.32-37; Ruka 17.26-30,34-36)

³⁶ — Kapu ae jyhtory ropa waro pyra sero nono pōkō mana. Ritonōpo nenyohþyā zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa Kapuaō rokē zuaro mana. ³⁷Kapu ae jyhtory ropa Noe ehtopōþýry sã exīko mana. ³⁸Sero onynerymapopyra ro Ritonōpo ahtao tōtuhse sero nono pōkomo. Eukuru tōse eya xine. Typytase toto. Tyniotase roropa toto Noe omōtoþ pona kanawa konōto aka. ³⁹Zuaro pyra toto ahtao tuna tukumase. Tynerymapose toto emero porehme. Moro sã mā Kapu ae Ayhtohþýry oepýry ropa ahtao. ⁴⁰Morara ahtao tupito poko erohnōko orutua kō asakoro. Mame toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo moroto rokē oxinomōko mana. ⁴¹Nohpo tō roropa erohnōko mā toto oximōme tonahsē riry poko. Toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo oxinomōko mana. ⁴²Morara exiryke tuaro ehtoko. Oesēkō oepýry ropa waro pyra oexirykōke. ⁴³Etatoko pahne, omato oepýry poko zuaro tapyi esē ahtao nyhpyra mana, tytapyi taka omōþýra omato ehtohme, tymōkomory onematonanohpyra roropa omato ehtohme. ⁴⁴Morara exiryke mokyro sã ehtoko kokoro rokene. Tuaro pyra awahtao xine otarame: “Seroae oehpyra mana,” āko matose zuaro pyra oexirykōke. Morara ahtao otarame Kapu ae Ayhtohþýry oehnōko ropa mā rahkene.

Tuisa poetory zae exikety, zae pyra exikety roropa

(Ruka 12.41-48)

⁴⁵ — Naeroro Ritonōpo poetoryme nymýry matou? Tuaro exiketyme matou? Etatoko pahne, tuisa konōto kynexine typoetoke exikety. Morarama imeþý pona toytory se toexiryke typoetory toiro tyrise eya imehnō eraseme. “Þypoetory otuhmanohponeme mase jesahþý,” tykase ynororo eya. ⁴⁶Morarama okynahtao oehnōko ropa mana typoetory tō enese. Mame typoetory erase zae ahtao, tãkye exīko mana tooehse ropa tahtao. ⁴⁷Tãkye exīko roropa erase mana. Mame jūme mokyro rīko tymōkomory eraseme mana. ⁴⁸Yrome ajoajohpe mokyro toehse ahtao tose esahþý, ynara āko mā ynororo otarame oseya rokene: “Otarāme jesē oehpyra ropa mana. Okynahxo ynororo,” āko otarame mā oseya rokene. ⁴⁹Mame tose poetory pipohnōko mana. Tope tō maro rokē otuhnōko roropa mana. Eukuru ēnōko etýketō maro. ⁵⁰Mame mokyro esē oehnōko ropa mana ynara karyhtao ro eya: “Jesē seroae oehpyra mana,” karyhtao ro eya oehnōko mana. Tuaro pyra ynororo ahtao esē oehnōko mana. ⁵¹Mame tooehse tahtao typoetory kahþýry wānohnōko mana. Jehno toexiryke iiryhmāko roropa mana. Imehnō ajoajohþākō maro mokyro emāko mana. Moroto xitāko ynororo, kui kui āko. Enara.

Oryximākō 10mākomo

25 ¹Ynara tykase Jezu: — Morarama kurākō apiakatoþ po Kapu ae Ayhtohþýry oehnōko ropa mana. Mame ynara sã exīko mana þytatoþ sã exīko mana. Þytatoþ

ke mana. Mame morotona sã nohpo tõ eahmäko, omame porehme oryximäkomo. Mame tynäparinäkõ apoïko mã toto pytakety eraximatohme sã tyya xine. ²Mame 5mãkõ tuaro pyrahme sã mana. Imehnõ 5mãkõ tuaro mana. ³Mame mokaro tuaro pyra exiketõ tynäparinäkõ arõko sã mã toto. Yrome oriu anaropyra mã toto. ⁴Mame mokaro tuaro exiketõ tynäparinäkõ maro tynäparinäkõ aryry arõko sã mã toto ẽ ao pehme. ⁵Mame mokyro pytakety okynã sã mana oehpoppyra. Moraramẽ okynã toehse ahtao wetukene nohpo tõ exiko mana. Nyhnõko mã toto.

⁶— Moraramẽ onoa toehse ahtao sekere kary etãko mã toto. “Mokyro erënakety oehnõko mana. Ehmaropa. Mokyro senetatosẽ,” ãko sã mã toto.

⁷— Axĩ pakãko ropa sã mã toto 10mãkomo. Mame tynäparinäkõ zukãko mã toto. ⁸Ynara ãko sã tuaro pyra exiketõ mana: “Oriu pitiko ekaroko yna a taryse pyra yna nãparina nase,” ãko sã mã toto.

⁹— “Arypyra,” ãko tuaro exiketõ mana. “Oriu ekaroryhtao oya xine ipune pyra exiko mana. Epekahtatoko osepekahtoh taka anãparinäkõ aryhtotohme,” ãko toh mã eya xine.

¹⁰— Morara kary etaryke tyya xine ytõko mã toto 5mãkomo, tuaro pyra exiketomo, oriu epekahse repe. Mame erënakety oehnõko sã koko toto esahpyo mana. Moraramẽ imaro ytõko toh mã tuaro exiketõ rokene, 5mãkõ rokene. Tapyi taka omõnõko mã toto erënatoh taka, otuhtoh konõto pona. Mame tapyi apurũko sã erënatoh aporesemyry mana.

¹¹— Mame okynahtao tuaro pyra exiketõ oehnõko roropa mã toh repe. “Ynanomõxi. Ynanomõxi,” ãko mã toto. Kohtãko toh mã repe.

¹²— Yrome: “Awaro pyra ase,” ãko mã ynororo eya xine.

¹³Mame ynara tykase Jezu eya xine etyhparyme:

— Morara exiryke tomeseke ehtoko, mokaro sã pyra oehtohkõme, tuaro pyra exiketõ sã pyra oehtohkõme. Emero tyrítoko Kapu ae Ayhtohpyry oeppyry ropa eraximaryme, aepyry ropa waro pyra oexirykõke, tykase Jezu eya xine.

Pata esẽ poetory tomo, 3mãkomo

(Ruka 19.11-27)

¹⁴Ynara tykase roropa ynororo:

— Ynara sã exiko Kapu ae Ayhtohpyry oeppyry ropa ahtao mana. Orutua ehtopõpyry sã exiko mana. Mame tytapyi tae toytory se toehse ynororo imepỹ pona. Morara exiryke typoetory tykohmase tyya tymõkomory eraseme toto ritohme. ¹⁵Mame emese kure exiketõ a tytinerũ 5 miujãome tokarose eya. Imepyny a 2 miujãome tokarose eya. Etyhpyrymano a toiro miujãome tokarose eya. Mame toytose ynororo rahkene. ¹⁶Mame mokyro 5 miujão apoihpõ toytose erohse tytinerũ poko, emãkapotohme. Okynahtao imepỹ 5 miujão tapoise ropa eya, 10 miujãome atapona. ¹⁷Morararo, asakoro miujão apoihpono. Tytinerũ tomãkapose eya, imepỹ asakoro miujão tapoise ropa eya. ¹⁸Yrome mokyro toiro miujão rokẽ apoihpõ toytose. Nono tahkase eya zonëtohme. Mame tosẽ tinerũ tyrise eya moro aka. Tonëse eya. Tukurãkase rokẽ eya.

¹⁹— Moraramẽ okynahtao esẽkõ tooehse ropa tytinerũ apoise ropa.

²⁰Mame mokyro 5 miujão apoihpõ tooehse osemazuhme tytinerũ ekarose

ropa tosemy a. Ynara tykase ynororo eya: “Eneko ke, 5 miujão mekarooase ya. Imepỹ 5 miujão apoiase ropa. Seny, otinerũ rahkene, 10 miujãoome,” tykase.

²¹ — “Kure myriase rahkene. Ypoetory zae rokẽ exikety mase,” tykase esemy. “Zae mexiase ymõkomory poko pitiko rokẽ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka. Tãkye exiko ymaro,” tykase ynororo.

²² — Morarama ipoetory akorõ tooehse, asakoro miujão apoihpono. Mame ynara tykase ynororo tosemy a: “Asakoro miujão mekarooase ya. Eneko ke imepỹ asakoro miujão apoiase ropa, ipoko jerokuruke,” tykase ynororo.

²³ — Ynara tykase esemy: “Kure mase. Erohketye nymyry mase. Zae mexiase ymõkomory poko, pitiko rokẽ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka tãkye oehtohme ymaro,” tykase ynororo eya.

²⁴ — Morarama ipoetory etyhyrymã tooehse roropa, toiro miujão apoihpono. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Tuisa, otinerũ ukuråkase ymotye kuhse tuaro oexiry waro jexiryke. Orẽpyra mase. Imehnõ narykatyã epery apoiko mase, anarykara awahtao ro. ²⁵Naeroro oouno jexiryke otinerũ ukuråkase nono aka. Seny, otinerunu,” tykase ynororo eya.

²⁶ — “To! Popyra mase. Akĩme rokẽ mexiase,” tykase esẽ eya. “Imehnõ narykatyã epery apoiry se jexiry waro mexiase. Otyro puhturu anarykara jahtao imeĩpo epery apoiry ya waro roropa mexiase. ²⁷Naeroro oty katohme ytinerũ onekaropyra mexiahse tineru poko erohketõ esemy a. Morara ahtao tomãse pohto ytinerũ exiry,” tykase ynororo typoetory a.

— Mame imehnomo a ynara tykase esemy: ²⁸“Mose wino ytinerũ apoitoko, ekarotohme ropa 10 miujão esemy a. ²⁹Ynara exiryke, tykyryryke exiketomo a itamurumehxo ekarõko ase ykyryry poko toerohse exiryke, tuhkehxo tymõkomoko aehtohme. Yrome imepyny tymõkomoko pyra ahtao ewoino ikyryry ipuxihkãko ropa ase erohpyra exiryke. ³⁰Mose ypoetory otye kure hnae? Ematoko jarãnaka, ikohmamyhyry panõ aka. Moroto xitãko mana, kui kui ãko roropa mana,” tykase ynororo.

Sero põkõ apiakatoh poko sero etyhyry pyo

³¹ — Mokyro sã Kapu ae Ayhtohpyry omipona pyra aexihpyry exiko mana. Tuisa konõtome exiko Kapu ae Ayhtohpyry mana. Ritonõpo nenyoytyã maro porohnõko mana tuisa apõ kurã pona. ³²Mame epataka oximõnõko sero põkõ emero porehme mana. Mame toto apiakãko mana kaneru tõ esemy a toky apiakary samo; xia kaneru tomo, mya poti tomo. Mokaro apiakary sã typoetory apiakãko mana. ³³Mame tapotunuru wino tynymenekatyã riko ynororo mana, typoetorye nymyry toto exiryke, tymaro toto ehtohme. Yrome imehnõ typozery wino tyriko mana typoetorye pyra toto exiryke. ³⁴Morarama ynara ãko mã typoetory tomo a: “Osehtoko. Kure matose. Papa nymenekatyãme matose. Osehtoko xiaro jesaka. Oesarykõme jesary tyrise ya moino ro, senohne ritopõpyry poe ro, nono ritopõpyry poe ro. ³⁵Ynara exiryke, omise exiase. Mame tõsẽ mekarootose ya. Tuna se exiase. Mame tuna mekarootose ya jokurume. Katonõme exiase. Mame atapyikõ taka weahmatose. ³⁶Tupoke pyra exiase. Mame upo mekarootose ya jupõme. Kure pyra exiase. Mame ypyno mexiatose. Āpuruhpyry tao exiase. Mame āpuruhpyry taka mytoatose jenese ymaro oturuse,” ãko mã ynororo eya xine.

³⁷ — Morarame ynara āko ipoetory tō eya: “Tuisa, otokohxohko omise awahtao tōsē ynanekaroase oya? Otara ahtao roropahxo hko tuna se awahtao tuna ynanekaroase oya ōkurume? ³⁸ Otara ahtao roropa katonōme awahtao yna tapyī taka yna oeahmase? Otara ahtao roropa tupoke pyra awahtao oupō ynanekaroase oya? ³⁹ Otara ahtao kure pyra mexiase? Otara ahtao roropa āpuruhipyry tao awahtao oenese ynanytoahse?”

⁴⁰ — Mame ynara āko mā tuisa konōto oya xine: “Etatoko pahne, ypoetory tō jakorō tōme mana. Mame jakorō tō etuarimaketō, kure tyrise oya xine ahtao, kure kyriatose roropa,” āko ynororo oya xine mana.

⁴¹ — Mame imoihmākomo a roropa typozery wino exiketomo a roropa ynara āko mana: “Mya ytotoke. Ritonōpo ozehno xine mana. Apotoimo htaka ytōko matose. Moro apotoimo tyrise Ritonōpo a joroko tamuru wānohtohme, inenyohtyā wānohtohme roropa, enara. ⁴² Omise jahtao jotuhmara myhe mexiatose. Tuna se jahtao roropa tuna onekaropyra mexiatose. ⁴³ Katonōme jahtao roropa ypoko enupunara mexiatose. Tupoke pyra jahtao jupō onekaropyra mexiatose. Kure pyra jahtao, āpuruhipyry tao jahtao roropa enupunara myhe mexiatose ypoko,” āko mana.

⁴⁴ — Morara kary etaryke tyya xine ynara āko mā toto eya: “Otara ahtaohxo ke yna oenease roropa omise? Otara ahtao roropa tuna se mexiase? Otara ahtao roropa katonōme mexiase? Otara ahtao roropa tupoke pyra mexiase? Otara ahtao kure pyra roropa mexiase? Otara ahtao āpuruhipyry tao roropa mexiase? Otara ahtao ākorehmara ynanexiahse?” āko mā toto, ekaropōko.

⁴⁵ — Morarame ynara āko tuisa konōto eya xine mana: “Etatoko pahne, imehnō poko enupunara mexiatosene, aetuarimarykohtao. Toto pyno pyra mexiatosene. Toto anakorehmara roropa mexiatosene. Morara exiryke, jakorehmara mexiatosene,” āko ynororo eya xine mana.

⁴⁶ — Morarame mokaro aropōko mana, apotoimo htaka, jūme toto etuarimatohme. Yrome mokaro rokē kurākō jūme orihpyme exīko toh mana Ritonōpo maro, tykase ynororo eya xine.

Juteu tō atamorepatopōpyry Jezu apoiry poko

(Maku 14.1-2; Ruka 22.1-2; João 11.45-53)

26 ¹ Morarame moro poko, imoihmākō tamorepakehse ahtao Jezu a, ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

² — Zuaro matose. Asakoro tōmehse ahtao Oseahmatoh Paxioka exīko mana. Mame Kapu ae Ayhtohpyry apoiko mā toto. Wewe pokona exixihmapōko mā toto, tykase Jezu.

³ Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tōximōse juteu tō tamuxiry tō maro. Kaipa tapyi konōto nae kynexine. Morara exiryke moro taka tōximōse toto. Ritonōpo maro oturuketō tuisary imehxo Kaipa kynexine. ⁴ Mame tātamorepase toto Jezu apoiry poko tyya xine. Tokare pyra Jezu apoiry se toh kynexine repe, etapapotohme tyya xine. ⁵ Ynara tykase toto:

— Setapapotone, yrome otuhtoh konōto po ahtao popyra mana. Imoihmākō kyzehno xine exīko mana, tykase toto.

Jezu popatopõpyry poko Petania po

(Maku 14.3-9; João 12.1-8)

⁶Morarame Jezu Petania po kynexine, Ximão tapyĩ tao. Ximão ipũ imotahpyrõpyry kynexine. ⁷Mame mokyro tapyĩ tao Jezu ahtao nohpo toytose eya. Ixtaratu kurã tarose nohpo a Jezu popatohme. Topu kurã risẽ ao ixtaratu kynexine, arapaxturu risẽ ao. Ixtaratu ke pehme topu risẽ kynexine. Mame ixtaratu ẽ tuhkohse nohpo a Jezu zuhpokoxi tyrithme Jezu otukuruhtao. Moro ixtaratu tyrise eya Jezu zupuhpyry pona emero. ⁸Mame moro eneryke tyya xine Jezu poetory tõ tohne toehse.

— Oty katoht ixtaratu ahnikãko rokẽ mose nae? tykase toto tõturupose.

⁹— Moro ixtaratu tokamose ahtao osepekahtoh tao tuhke tineru apoiry ekarotohme ropa tymõkomokākara a, tykase toto.

¹⁰Mokaro a nohpo kerekeremary waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynoro eya xine:

— Oty katoht mose nohpo kerekeremãko matou? Mose nyrihpyry juhpokoxi kure potu nase ya. ¹¹Tymõkomokākara mã enahpyra amaro xine. Yrome okynã pyra ase amaro xine. Orihnõko ase. ¹²Morara exiryke joko popano orihpyra ro jahtao, toorihse jahtao jonẽtoht po jekepyry popatoh kuhno. ¹³Etatoko pahne, emero pata tõ poro jomiry poko imehnõ amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry mã mya otuotuhponamãko mana. Mame oesahpyo xine roropa morararo mana, otuotuhponamãko mana, wenikehpyra oehtohkõme jũme sẽ ritopõpyry poko ypokona, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokatopõpyry poko Juta a

(Maku 14.10-11; Ruka 22.3-6)

¹⁴Morarame moroto 12mãkõ kynexine. Toiro esety Juta Ixikariote kynexine. Mokyro toytose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a. ¹⁵Ynara tykase ynoro toto a:

— Otãto tineru pixo ekarõko matou ya Jezu ekaroryhtao oya xine? tykase ynoro.

Morara kary etaryke tyya xine tineru tokarose eya. 30me tineru tokarose eya. ¹⁶Moromeĩpo Jezu ekarory se toehse Juta eya xine. Morara exiryke tãtãmorepase ynoro Jezu ekarory poko Jezu ewokary se toexiryke.

Paxikoa ae Jezu typoetory tõ maro autuhtopõpyry

(Maku 14.12-21; Ruka 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)

¹⁷Mame ẽmepýry apitorymã po Oseahmatoht Wyi poko Iporutatoht maro pyra, ynara tykase Jezu poetory tõ eya:

— Otoko otuhtoh ripõko mah yna a, Oseahmatoht Paxikoa? tykase toto eya.

¹⁸Ynara tykase Jezu eya xine:

— Pata pona oytorykohtao orutua enẽko matose. Ynara kahtoko eya: “Yna amorepane ynara nykã oya: ‘Jytotoht po toehse nase. Morara exiryke ypoetory tõ maro Oseahmatoht Paxikoa otuhnõko ynanase atapyĩ tao,’ ” kaxiko eya, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹⁹Mame toytose toto Jezu omi poe otuhtoh ritohme Paxikoame.

²⁰ Morarame tykohmāse ahtao typorohse Jezu typoetory tō maro, 12mākō maro, otuhse. ²¹ Mame tōtukurukohtao ro ynara tykase Jezu eya xine:

— Etatoko pahne, taro toiro ohtaōkō jewokāko mana, tykase ynororo typoetory tomo a.

²² Morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase ipoetory tomo. Mame tōturupose toto, atatakomino.

— Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose.

²³ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Mose jewokāko nase, ymaro morohno paratu aka otuhkety. ²⁴ Etatoko pahne, Ritonōpo nymeropohpyry ae ro orihnōko ase, Ritonōpo omi poe ro. Yrome jetuhxo exīko mā jewokahpono a. Etuarimākohxo mana jewokatamitume. Kurehxo eya exiry enurupyra tokurehse ynororo ahtao. Morara ahtao etuarimara exiry, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu ewokahpono:

— Ypoko moturu pāna? tykase, tōturupose.

— Ÿ, tykase Jezu eya.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Maku 14.22-26; Ruka 22.15-20; 1 Korītiū 11.23-25)

²⁶ Mame tōtukurukohtao ro wyi tapoise Jezu a.

— Kure mase Papa. Yna zuru seny onekarohpyry yna a, tykase. Mame wyi tytohtohkase eya typoetory tō punero ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Seny, apoitoko enahtohme oya xine. Upū sero, tykase.

²⁷ Morarame eukuru tapoise roropa. Tōturuse ropa Ritonōpo a:

— Kure mase, tykase. Mame typoetory tomo a eukuru tokarose roropa.

— Seny, ētoko, emero porehme. ²⁸ Umunurume nase sero. Umunuru kuānōko ase tuhke iirypyrymākō kurākatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhke Ritonōpo poetoryme exīko mā toto jumāme. ²⁹ Etatoko pahne, uwa eukuru onēzomopyra ase orihpyra ro jahtao. Tyoro ēnōko ase euhkasenano Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Morarame toremiase toto Ritonōpo kure exiry poko. Mame toytose toto moro tae ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Maku 14.27-31; Ruka 22.31-34; João 13.36-38)

³¹ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Sero kohmamyry ae ro epāko matose. Jurumekāko matose. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne sero poko: “Kaneru tō esē etapapōko Ritonōpo mana, ekỹpyā atahpahnōko mana. Sapararahme exīko mā toto,” me tymerose Ritonōpo omiryne. ³² Yrome tōsemāse ropa jahtao, Karirea pona ytōko ase osemazuhme. Moroto jenēko ropa matose, tykase Jezu.

³³ Ynara tykase Peturu Jezu a:

— Orumekara ase jūme. Imehnō orumekāko mā repe emero. Yrome ywy orumekara ase jorikyry ponāmero, tykase Peturu eya.

³⁴ Yrome ynara tykase Jezu Peturu a:

— Etako pahne, sero kohmamyry ae kuratiri onetara ro ahtao: “Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

³⁵Ynara tykase ropa Peturu Jezu a:

— “Awaro pyra ase,” kara ase jūme. Amaro ro jetapary se imehnō ahtao morara kara ase. “Jezu waro pyra ase,” kara ase, tykase Peturu.

Morararo tykase ipoetory tō emero repe.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro Ketysemane po

(Maku 14.32-42; Ruka 22.39-46)

³⁶Morarama toytose Jezu typoetory tō maro Ketysemane pona. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Taro oporohtoko aporo. Mōtona pixo ytōko ase Papa maro oturuse, tykase ynororo. ³⁷Mame tymaro Peturu tarose eya Zepeteu mūkuru tō maro asakoro. Morarama tomuhtapāse Jezu, toemynyhmasē yronymyryme.

³⁸Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Emuhtapānōko ase yronymyryme. Morara exiryke taro rokē ehtoko aporo, eneneme ymaro, tykase Jezu eya xine.

³⁹Mame mya pitiko toytose Jezu. Nono pona typorohse ynororo tōpotapoe. Mame ynara tykase ynororo Tummy a:

— Papa, emero ritōme mase. Emero zuaro roropa mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao ōmipona se rokē ase, tykase.

⁴⁰Mame toytose ropa Jezu typoetory tō oseruaōkomo a. Nyhnōko toh kynexine. Mame ynara tykase ynororo Peturu a:

— Owetūkō oneanahtopyra matokene? ⁴¹Nyhpyra ehtoko. Oturutoko Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Onykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose, tykase Jezu eya xine.

⁴²Morarama toytose ropa Jezu oturuse ropa Tummy maro:

— Jorikyry se awahtao ōmipona se rokē ase, tykase ynororo. ⁴³Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō oneanahtopyra toexirykōke.

⁴⁴Mame mya roropa toytose Jezu toiroro oturuse ropa Tummy maro. Osemazuhme tōturutopōpyry saaro tōturuse ropa ynororo. ⁴⁵Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo:

— Nyhnōko ro matohu? Oseremāko matohu? Enetoko ke. Kapu ae Ayhtohpyry ewokatoh po toehse nase. Seromaroro iirypyrymākomo a osekarōko mana. ⁴⁶Owōtoko. Ehmaropa, jewokane enetokose, tykase ynororo.

Jezu apoitopōpyry

juteu tomo a

(Maku 14.43-50; Ruka 22.47-53; João 18.3-12)

⁴⁷Mame Jezu otururuhtao ro Juta toytose eya, 12mākō maronōpo kynexine. Tymaro tuhkākō tarose, ajoajohpākomo, tytapemake exiketomo, tykapyruke exiketō roropa. Juteu tō tuisary naropotyā tō kynexine. Ritonōpo maro oturuketō tuisary naropotyā roropa kynexine. ⁴⁸Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarōkomo a: “Etatoko pahne, Jezu maro rokē oturūko ase. Eahmāko sā ase, ipohnōko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnōko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁹Morarame Jezu a toytose ynororo topohme. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Oehno kē tuisa, tykase taomirose eya. Typohse roropa eya.

⁵⁰— Oty kase moehno jepe? Axī ke openetatoh poko exiko, tykase Jezu eya.

Mame Jezu tapoise eya xine arotohme. ⁵¹Mame Jezu marono a imep̄y tysahkase tytapemā ke. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto tysahkase eya. Ipanary rokē tysahkase eya. ⁵²Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Atapemā tyriko ropa ē aka. Imehnō tuose oya xine ahtao owotor̄yko roropa mā toto. ⁵³Tuaro pyra ro matohe? Jakorehmananō se jahtao ekaropory Papa Kapuaono a. Mame tuhke kuhse tynenyoyt̄yā enehpory ya jewomananōme. ⁵⁴Yrome morara ahtao Ritonōpo omipona pyra exiry. Morohne urutō kō nurutop̄pyry ae ro mana.

⁵⁵Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

— Oty katohme tytapemake moehtou? Tykaparuke roropa moehtou? Japoiry se matose zehnoto apoiry samo. Yrome kokoro rokē yporotyasene Ritonōpo Tapyī tao. Kokoro rokē amorepato exiasene roropa. Oty katoh pake ro japoipyra mexiatose? ⁵⁶Yrome serohne exiko mana urutō kō omihpyry ae ro, tykase Jezu eya xine.

Morarame ipoetory tō toepase toto. Jezu turumekase eya xine.

Tamuxi tō ēpataka Jezu ehtop̄pyry

(Maku 14.53-65; Ruka 22.54-55,63-71; João 18.12-14,19-24)

⁵⁷Morarame Jezu tarose eya xine apoihpōkomo a Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyī taka. Mokyro esety Kaipa kynexine. Kaipa tapyī tao tōximōse juteu tō tamuxiry kynexine, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. ⁵⁸Ameke rokē Peturu ytōko kynexine toto ekahmāko Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyī taka. Jarao rokē Peturu kynexine aporo eraximāko rokene. Mame jarakapyhpyry aka tomōse ynororo. Soutatu tō maro typorohse ynororo eraximase rokene, Jezu orikyry enese. ⁵⁹Mame Jezu hxironanō tupise juteu tō tamuxiry tomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa. Jezu etapapory se toh kynexine repe. ⁶⁰Yrome Jezu hxironanō nymyry pyra kynexine. Tuhkākomo a tukuhse repe. Ihxirory se toh kynexine repe. Yrome ajohpe rokē toh kynexine. Morarame etyhp̄pyryme orutua tooehse asakoro. ⁶¹Ynara tykase toto Jezu poko:

— Ynara nase mose ynanetaryme: “Ritonōpo Tapyī karap̄pyry waro ase. Mame imyakā riko ropa ase oseruao rokē tōmehse ahtao,” nase mose ro, tykase toto Jezu poko.

⁶²Mame mokaro omiry etaryke tyya ynara tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary Jezu a:

— Moxiā ohxirōko nase. Otara āko hmah moxiā ezuhnōko? tykase ynororo.

⁶³Yrome mynyhme rokē Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ropa Ritonōpo maro oturuketō tuisary eya:

— Ritonōpo Kapuaō kuenetor̄yko mana. Awānohnōko mana zae pyra jezukuruhtao oya. Morara exiryke zae yna zuruko. Ritonōpo nymenekahpyry hmahno? Yna kurākaneme? Ritonōpo mūkuru nymyry mahno, tykase ynororo tōturupose.

⁶⁴ — Ywy ase, tykase Jezu. — Yrome etatoko pahne, moromeïpo jenêko ropa matose tuisamehxo jahtao, Papa Kapuaõ maro. Akuru htoko joepýry ropa enêko matose, tykase ynororo.

⁶⁵ Morara kary etaryke tyya tupõ tyxihxihkase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a.

— Epo hnae, tykase ynororo. — Epyrypãko rokẽ mose mana. Ritonõpo mükurume osekarõko mana. Popyra mose nase ipunaka. Imehnõ se pyra sytatose mose hxironeme. Seromaroro aomiry kahpyry metatou. ⁶⁶ Otara ãko matou? tykase ynororo.

Ynara tykase toto:

— Iirypyryme mana. Taorihmaposẽme mana, tykase toto.

⁶⁷ Mame ituh tykase toto Jezu ãmyty pona. Typitypipohse roropa toto a. Mame tomarykõ ke Jezu totapase tyya xine ahtao, ⁶⁸ ynara tykase toto:

— Yna zuruko Ritonõpo nymenekahpyryme awahtao. Onoky opipohno? tykase toto.

“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry poko Peturu a

(Maku 14.66-72; Ruka 22.56-62; João 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Jarao ro Peturu kynexine, tapyi mykae. Mame morotona toytose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto, nohpo. Ynara tykase ynororo Peturu a:

— Omoro roropa Jezu maro makene, Karirea põ maro, tykase.

⁷⁰ — Arypyra, tykase Peturu toto netaryme. — Otara ãko hmahno? Zuaro pyra sãtã ase, tykase Peturu. ⁷¹ Mame toytose ropa Peturu jarakapyhpyry eutary aka ropa. Moroto tonese ropa ynororo imepỹ nohpo a. Ynara tykase ynororo orutua kõ netaryme:

— Mose roropa Jezu maro nexiase, Nazare põ maro, tykase ynororo.

⁷² — Ajohpe mase. Mokyro waro pyra sãtã ase, tykase ropa Peturu.

⁷³ Moraramẽ okynã pitiko ahtao, orutua kõ roropa toytose Peturu a.

— Ajohpe pyra, mokyro marõme roropa mase. Õmiry etaryke yna a oenetupuhnõko ynanase, tykase toto.

⁷⁴ Mame ynara tykase Peturu eya xine:

— Juãnohnõko Ritonõpo mana ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sãtã ase, tykase.

Mame morara karyhtao ro kuratiri totase eya. ⁷⁵ Mame tutuarõtase ropa ynororo Jezu omihpyry poko. Ynara katopõpyry poko: “Kuratiri onetara ro awahtao: ‘Jezu waro pyra ase. Jezu waro pyra ase,’ ãko mase oseruao,” katopõpyry poko.

Mame tutõtase ropa Peturu. Tyxitase ynororo yronymyryme.

Pirato ãpataka Jezu arotopõpyry

(Maku 15.1; Ruka 23.1-2; João 18.28-32)

27 ¹ Moraramẽ tõmehse ahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tõturuse juteu tõ tamuximehxo exiketõ maro Jezu etapary poko tyya xine. Oximõme tõturuse toto Jezu etapary poko etapapory se toexirykõke.

² Mame Jezu tymyhse tyya xine ahtao keti ke, tarose eya xine Pirato a. Kowenatume Pirato kynexine.

Juta osesenatopōpyry poko

(Atos 1.16-19)

³Morarama Juta, Jezu ewokahpono, Jezu etapapory mokaro a waro toehse tahtao toetyorōmary se toehse ropa repe. Morara exiryke tineru tarose ropa eya Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, juteu tō tuisary tomo a roropa. 30me tineru kynexine.

⁴— Iirypyryme ase ahno kurā towokase ya exiryke. Mokyro orihmapory se pyra ase, tykase ynororo eya xine repe. Yrome oty kara toh kynexine.

— Kū omorohko, tykase rokē toto eya.

⁵Mame moro tineru typahpose rokē Juta a moro taka, Ritonōpo maro Oturutoh taka. Mame toytose ynororo toiroro osesenāse.

⁶Mame moro tineru tanýse ropa ahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ynara tykase toto:

— Sē tineru ahno etapapotamitume nase. Morara exiryke oty rīko sytatou ipoko? Moeze omihpyry omi poe sē onyripyra sytatose Ritonōpo Tapyī tinerū maro, tykase toto. ⁷Morarama oximaro tōtururukohtao tupito topekahse eya xine moro tineru ke. Oripo rihpō esahpyry moro kynexine. Mame katonō ekepyry orihsē zonētohme moro tyrise eya xine. ⁸Morara exiryke tupito tosehapse toto a Munuhpāme, topekahse exiryke Jezu ewokatamitu ke.

⁹Morara toehse urutō omihpyry ae ro, Jeremia omihpyry ae ro. Ynara tykase ynororo pake Ritonōpo omiryme: “Tineru tapoise eya xine, 30me, Izyraeu tō nekarohpyry, mokyro epehpyryme, mokyro ewokatamitume. ¹⁰Yrome moro ke tupito topekahse eya xine, oripo rihpō esahpyry topekahse eya xine. Ritonōpo nurutopōpyry ae ro,” me tymerose pake Jeremia a.

Jezu oturupotopōpyry

Pirato a

(Maku 15.2-5; Ruka 23.3-5; João 18.33-38)

¹¹Morarama Jezu kowenatu ēpataka tooehse ahtao ynara tykase kowenatu eya:

— Juteu tō tuisary mahno? tykase tōturupose.

— Ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ¹²Yrome tyhxirory onezuhpyra Jezu toehse tyhxirose tahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a juteu tō esamo a roropa.

¹³Morara exiryke ynara tykase Pirato eya:

— Mokaro omiry onetara hma? Ohxirōko toh mana, tykase.

¹⁴Yrome onezuhzomopyra Jezu toehse ipunaka. Moro eneryke tyya tōsenuruhkase kowenatu tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopōpyry aorihtohme

(Maku 15.6-15; Ruka 23.13-25; João 18.39—19.16)

¹⁵Morarama āpuruhpyry tao tuhke ēmapotyā kynexine. Oseahmatoh Paxikoa po rokē toirō tūtanohposene kowenu tuisary. Imoihmākō nymenekahpyry rokē tūtanohposene Paxikoa po. ¹⁶Morarama āpuruhpyry taō kynexine, esety Parapa. Mokyro waro kynexine imoihmākomo. ¹⁷Morarama imoihmākō tooehse ahtao ynara tykase Pirato eya xine:

— Onoky sehxo matou? Onoky tūtanohpōko ropa matou ya āpuruhpyry tae? Parapa se matohu? Jezu Kyrixtu se hmatou? Onoky sehxo hmatou orihpyra aehtohme? tykase ynororo eya xine. ¹⁸Tuaro Pirato kynexine. Jezu zumoxike toexirykōke Jezu tapoise juteu tō tamuxiry tomo a aorihmapotohme. Moro waro Pirato kynexine.

¹⁹Morarama kowenatu apiakatoh tao typorohse Pirato ahtao pape taropose ipyty a ineneryme:

— Mokyro onyryhmapopyra exiko kurāme aexiryke. Ipoko osenehse jēmehno, tykase ynororo tynio a.

²⁰Morarama imoihmākō tutuarōtanohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, juteu tō tuisary tomo a roropa. Morara exiryke Parapa tokaropose Pirato a orihpyra aehtohme, Jezu rokē orihmapotohme. ²¹Yrome ynara tykase kowenatu eya xine:

— Onoky tūtanohpory se ropa hmatou orihpyra ehtohme? tykase ropa ynororo eya xine.

— Parapa, tykase toto.

²²— Morara ahtao oty rīko ywy Jezu Kyrixtu poko? tykase ropa ynororo eya xine.

— Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto oximōme.

²³Ynara tykase Pirato:

— Oty pokoino? Oty iirypyryme nae? tykase tōturupose ynororo.

Mame tykohtase rokē imoihmākomo:

— Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto.

²⁴Mame mokaro ajoajohpe exiry eneryke tyya, tuna tapoise Pirato a tōsemahtohme imoihmākō neneryme. Ynara tykase ynororo:

— Ywy ahtao mose anaorihmapopyra exiry zae se jexiryke. Mose etapary zae pyra ya mana iirypyryme pyra exiryke. Etapary se awahtao xine amarokohko, tykase ynororo eya xine.

²⁵Mame ynara tykase imoihmākō eya:

— Ÿ, awānohpyra Ritonōpo mana mose etapary poko. Yna rokē wānohnōko Ritonōpo mana, yna poenō roropa wānohnōko mana, tykase imoihmākō Pirato a.

²⁶Morara kary etaryke tyya Parapa tokarose eya xine, orihpyra aehtohme. Yrome Jezu typipohpose eya soutatu tomo a. Mame tokarose ynororo rahkē wewe pokona exixihmapotohme.

Jezu eunohtopōpyry poko soutatu tomo a

(Maku 15.16-20; João 19.2-3)

²⁷Morarama Pirato poetory a Jezu tarose, soutatu tomo a, kowenatu tapyi taka, emeikase aporo. Moro tao Jezu zomye tōximōse toto, soutatu tomo.

²⁸Mame Jezu tupokase eya xine kamiraramā ke zupohtotohme ropa tyya xine. ²⁹Mame parimā sā tyrihpyry omoxino risē tyrise zupuhpyry pokona. Mara pitiko tyrise eya xine emahpokoxi tuisame sā Jezu ekarotohme tyya xine. Mame Jezu ēpataka typorohse toto tosekumurukō po eunohtohme rokē tyya xine. Mame ynara tykase toto eya:

— Tuisa, juteu tō ešēme mase, tykase toto.

³⁰Mame ituh tykase toto epona, totakurukō xihpyry ke. Mame mara pitiko tapoise ropa eya xine ipipohtohme tyya xine zupuhpyry pokona.

³¹ Mame Jezu tounohkehse tyya xine ahtao upo kurā touse ropa eya xine. Zupō ke ro tupohdose ropa eya xine. Mame tarose eya xine wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopōpyry poko wewe pokona

(Maku 15.21-32; Ruka 23.26-43; João 19.17-27)

³² Morarame aytorykohtao orutua tonese eya xine. Xirene pō mokyro kynexine. Mokyro tapoise eya xine wewe arotohme eya, Jezu exixihmatoh arotohme. ³³ Morarame Jezu exixihmatoh pona toeporehkase toto, Koukota pona. “Upuhpōpo esary,” Koukota kary. ³⁴ Mame uwa eukuru jehnahpyry tokarose eya toximase itunety ke. Morara exiryke tukuhse tyya ahtao ise pyra Jezu kynexine.

³⁵ Mame wewe pokona toxixihmase Jezu rahkene. Mame zuponpyry tapiakase toto a tupōkōme. Topu pisarara ke upo esē tymenekase eya xine. ³⁶ Morarame typorohse toto osenuhmase rokene. ³⁷ Morarame Jezu zuhpokoxi ynara tymerose kynexine wewe pokona:

— Jezu mose juteu tō tuisary, katoh tymerose kynexine. ³⁸ Morarame omato kō toxixihmase roropa Jezu maro asakoro. Toiro toxixihmase Jezu apotunuru wino. Zakorō toxixihmase ipozery wino, enara.

³⁹ Morarame Jezu tounohse osema ae ytoketomo a.

⁴⁰ — Ehē, otoko ahtao Ritonōpo maro Oturutoh kararahnōko mahno? Otoko ahtao imyakamāko ropa mah oseruao rokē tōmehse ahtao? Moro waro awahtao oenupunako roropa. Ritonōpo mūkurume awahtao osepynanohko roropa, wewe poe oyhtoko ropa, tykase toto.

⁴¹ Morararo Jezu tounohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a, juteu tō esamo a roropa, enara.

⁴² — Imehnō typynanohse eya repe. Yrome tōsepynanopyry waro pyra mana. Izryaeu tuisaryme tōsekarose ynororo. Ah nyhtono wewe poe. Ayhtory eneryhtao kyya xine enetupuhnōko sytatose. ⁴³ Tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya. Ritonōpo mūkurume tōsekarose roropa ynororo. Naeroro seraximatone. Otarāme Ritonōpo ipynanopyry se exiko mana, nary rokene, tykase toto.

⁴⁴ Morararo Jezu tounohse imaro exixihmatyamo a.

Aorihtopōpyry

(Maku 15.33-41; Ruka 23.44-49; João 19.28-30)

⁴⁵ Morarame tāxiahtao tyarumākapose Ritonōpo a pata tō punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao, 3 orame ahtao tōmehse ropa. ⁴⁶ Morarame 3 orame ahtao kui tykase Jezu opore. Ynara tykase ynororo:

— Eri, Eri, rema sapahtani, tykase. Morara kary: “Ritonōpo Kapuaono, oty katoh kurumekano?” kary Tummy a.

⁴⁷ Morarame morotōkō Jezu kui kary etaryke tyya xine ynara tykase toto:

— Metatou, Eria kohmāko mana, tykase toto.

⁴⁸ Mokyro toiro tururume toytose, uwa eukuru jehnahpyry enehse toximase itunety ke. Mame mauru panō tyrise eya myxiry potyry pokona, tyhphase. Eukuru aka moro tyrise tyya ahtao tanjse Jezu mytaka tyritohme, isuhmatohme eya.

⁴⁹ Mame imehnō ynara tykase:

— Seraximatone. Otarāme Eria oeipyry enēko sytatose, ipynanohse, tykase toto.

⁵⁰ Mame kui tykase ropa Jezu ahtao komih tykakehse. Kynorihne.

⁵¹ Morarame apurutoh toexihkase Ritonōpo Tapyī tao. Kamisa risē toexihkase kaino zuhkurenaka. Nono roropa kywyh kywyh tykase. Topu konōto roropa toehmose kehko. ⁵² Aorikyhyppyry tō ekepyry esary roropa toētakase. Ritonōpo poetory ekepyry tōsemāse ropa tuhke. ⁵³ Tonētopōpyrykō poe toytose toto. Morarame tōsemāse ropa Jezu ahtao Jerusarē pona toytose toto. Moroto tonese toto tuhkākomo a.

⁵⁴ Morarame soutatu tō esē moroto kynexine, typoetory tō maro. Jezu enēko toh kynexine aorikyry eraximāko. Nono kywyh kywyh kary tōkehko eneryke tyya tōserehse ynororo itamurume. Ynara tykase ynororo:

— Ajohpe pyra ro rukuh nexiahse. Mose Ritonōpo mūkurume nymyry nexiahse, tykase ynororo.

⁵⁵ Mame nohpo tō moroto kynexine tuhke amekino rokē enēko. Orihpyra ro Jezu ahtao toytose toto imaro Karirea poe. Takorehmase roropa eya xine Jezu. ⁵⁶ Mokaro esetykō Maria Matarena, imep̄y Maria roropa Tiaku tō eny Joze maro. Zepeteu mūkuru ē roropa moroto kynexine.

Jezu ekepyry zonētopōpyry

(*Maku 15.42-47; Ruka 23.50-56; João 19.38-42*)

⁵⁷ Mame kokonie pukuro Arimatea pō toeporehkase. Esety kynexine Joze. Tymōkomoke exikety kynexine ynororo. Jezu poetoryme roropa kynexine. ⁵⁸ Pirato a toytose ynororo Jezu ekepyry ekaropose. Mame aomiry etaryke tyya typoetory tomo a Jezu ekepyry tonehpose tyya, Joze a ekarotohme, zonētohme. ⁵⁹ Naeroro Jezu ekepyry tarose eya, jōtotohme tyya kamisa ke, karimutumā ke, epekahsenā ke. ⁶⁰ Mame tykyryry aka okepy tōmase, topu eutary risē aka. Pake hkopyra moro eutary tahkapose eya topu konōto aka. Morarame moro aka Jezu ekepyry tōmase ahtao tyya, topu parihmā ke okepy ē tapuruse eya. Mame toytose ropa ynororo. ⁶¹ Maria Matarena moroto kynexine imep̄y Maria maro. Kohrame rokē toh kynexine zonētopōpyry enēko rokē toh kynexine.

Zonētopōpyry erase ritopōpyry

⁶² Yrokokoro parixeu tō toytose Pirato a Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro juteu tō oserematoh ae. ⁶³ Mame ynara tykase toto eya:

— Etako pahne tuisa, mokyro onekunohto nexiase. Orihpyra ro tahtao ynara nase ynanetaryme: “Oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase,” nase ynororo ynanetaryme. ⁶⁴ Morara exiryke soutatu tō aropoko mokyro ekepyry zonētopōpyry eraximatohme. Soutatu tō pyra ahtao otarama ipoetohpyā ytōko ekepyry ematonanohse. Otarāme imehnō zurūko mā toto. Ynara āko mā toto: “Ÿ, tōsemāse ropa mana,” āko mā toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tuhkākō osenekunohnōko mā toto. Popyrahxo exīko mā yna a, tykase toto.

⁶⁵ — Tyritoko, tykase Pirato eya xine. — Zonētopōpyry erase tō tyritoko, tykase ynororo.

⁶⁶ Naeroro toytose toto. Azawa panō tyrise eya xine okepy ē apuhtohme, Jezu ekepyry ematonanopyryino imehnomo a. Mame soutatu tō tyrise moroto eya xine okepy ē eraseme.

Ėsemātopōpyry ropa*(Maku 16.1-10; Ruka 24.1-12; João 20.1-10)*

28 ¹Mame oserematoḥ tykohmāse. Mame nomīko ėmepyry ae noḥpo tō toytose ekepyry zonētopōpyry enese. Maria Matarena imepỹ Maria maro toytose toto. ²Mame tuaro pyra toto aḥtao nono kywyḥ kywyḥ tykase jamihme. Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tyhtose kapu ae. Jezu ekepyry ėtypyry apurutoḥ tysyryhmase ropa eya. Mame epona typorohse ynororo topu pona. ³Mokyro eneryḥtao nenenehkane sã ezuru kynexine. Zupō roropa karimutume potu kynexine. ⁴Mame soutatu tō tōsereḥse itamurume. Tykytyky tykase toto. Mame aoriḥtyã sã toehse toto. Nono pona toepukase toto.

⁵Moraramē ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry noḥpo tomo a:

— Osereḥpyra eḥtoko. Jezu zupīko hmatou wewe pokona exixihmahpyry? Zuario ase. ⁶Arypyra reh taro nahse. Tōsemāse ropa mana tōmihpyry ae ro. Enetoko ke se ao. Esahpyry rokē moro. ⁷Axĩ sã ke ytotoko. Ipoetory tō zurutatoko ropa. “Tōsemāse ropa mana. Seromaroro Karirea pona ytōko mana osemazuhme. Moroto enēko ropa matose,” kaxitatoko eya xine, enara rokene. Wenikehpyra ke eḥtoko. Jomihpyry ke ekarotoko, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya xine.

⁸Morara kary etaryke tyya xine axĩ toytose toto ekepyry esahpyry poe. Osereḥnōko ro toḥ kynexine. Yrome tãkye kuhse toḥ toehse. Tururume toytose toto Jezu poetory tō zuruse. ⁹Moraramē tōseporyse toto Jezu maro.

— Torētyke pyra eḥtoko, tykase Jezu eya xine. Mame eya toytose toto. Ipupuru tapoise toto a.

— Kure mase, Ritonōpo nymenekahpyryme mase. Yna ešēme mase, tykase toto.

¹⁰— Enaromyra eḥtoko, tykase Jezu eya xine. — Ytotoko jakorō tō zurutatoko. Enyoḥtatoko Karirea pona toto ytotoḥme. Moroto oseporỹko ropa sytatose toto maro, tykase Jezu eya xine.

Zonētopōpyry erase nurutopōpyry

¹¹Moraramē noḥpo tō toytose aḥtao soutatu tō roropa toytose okepy esahpyry poe pata pona ropa. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō zuruse toytose toto tyneneḥpyrykō poko emero poreḥme. ¹²Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tōximōse toto juteu tō tuisary tō maro tōturutoḥkōme tynyrirykō poko. Moraramē tineru tokarose eya xine soutatu tomo a, pitiko rokē pyra. ¹³Ynara tykase toto soutatu tomo a:

— Ynara rokē kahtoko imehnomo a: “Ipoetohpyry tomo a ekepyry tomatonanohse tynḥse yna aḥtao,” kaxitoko. ¹⁴Moraramē moro poko kowenatu tutuarōtase taḥtao imaro oturūko ynanase ozehno xine pyra aeḥtoḥme. Morara exiryke torētyke pyra eḥtoko. Yna omipona rokē eḥtoko, tykase toto.

¹⁵Naeroro soutatu tomo a tineru tapoise. Mokaro omihpyry omipona rokē toehse toto. Naeroro seroae ro morara āko ro juteu tō mana: “Jezu ekepyry tomatonanohse ipoetohpyry tomo a,” āko ro toḥ mana.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopōpyry ropa

(Maku 16.14-18; Ruka 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶Morarame Jezu poetory tō toytose Karirea pona, 11mākomo. Mame ypy pona toeporehkase toto Jezu omipona. ¹⁷Morarame Jezu tonese moroto eya xine. Mokyro eneryke tyya xine:

— Kure mase, Ritonōpo nymenekahpyryme mase, yna esēme, tykase toto. Yrome toitoine onenetupuhpyra ro toh kynexine. ¹⁸Morarame typoetory tomo a Jezu toytose tahtao ynara tykase ynororo:

— Emero esēme toehse ase Ritonōpo poe. Kapuaōkō esēme ase, sero nono pōkō esēme roropa ase. ¹⁹Morara exiryke ytotoko emero pata tō pona. Emero pata pōkō amorepatatoko jomipona toto ehtohme, ypoetoryme toto ehtohme. Mame ēpurihkatoko toto Papa Kapuaō omi poe, Imūkuru omi poe, Zuzenu omi poe, enara. ²⁰Amorepatoko toto emero jomipona toto ehtohme, āmorepatopōpyrykō omipona toto ehtohme. Etatoko pahne, amaro xine ase jūme joepyry ropa ponāmero, tykase Jezu eya xine. Enara.

MAKU

Nymerohpyry Jezu poko

Marcos

Ekarotopo

Sero omi kurā tymerose Maku a Jezu Kyrixtu Ritonōpo mükuru poko. Toytose Jezu tuhke pata tō poro, omi kurā ekarory poko, ahno tō amorepase Tuisame Ritonōpo ehtoh poko. Tyjमितunuru tonepose eya kurākōkara kurākaryke eya, joroko tō tūtanoHPoryke, ahno rypyry korokaryke roropa eya. Takorehmananōme 12me orutua kō tymenekase Jezu a tymaro toto ytotohme. Tamorepase toto eya Tuisame Ritonōpo ehtoh poko, omi kurā ekarory poko, ahno pynanopyry poko. Kurākōkara tukurākase roropa eya xine.

Sero ekarōko mana Jezu ĕpurihkatopōpyry poko João a tuna Joatāo kuao (Maku 1.9-11); etyHPyryme Jezu ĕsemamyry ropa ekarōko mana (Maku 16.1-8).

Sero pape ao

Apitorymā Jezu ehtoh poko 1.1-13

Jezu mā Karirea po 1.14—9.50

Karirea poe Jerusarē pona 10.1-52

Orēpyra aehtoh Jerusarē po 11.1—15.47

Jezu ĕsemamyry ropa 16.1-8

EtyHPyrymā: aosenepotopōpyry, aunuhTOPōpyry 16.9-20

João ahno ĕpurihkane nurutopōpyry

(Mateu 3.1-12; Ruka 3.1-18; João 1.19-28)

1 ¹Sero nase omi kurano Jezu Kyrixtu Ritonōpo mükuru poko. ²Apitoryme ynara tymerose Izaja a Ritonōpo omi poe:

“ ‘Eneko ke ynaropohpyry,’ āko Ritonōpo mana.

‘Ytōko mā osemazuhme, oesemary kurākase.’

³ Opore oturūko mana ona po.

Ynara āko ynororo mana:

‘Kuesēkō esemary tyritoko.

Esemary esemahtotoko sorohme,’ āko mana,”

katoH tymerose Izaja a pake.

⁴Moraramē mokyro João toeporehkase ona pona ahno esaka pyra, ahno ĕpurihkaneme. Mame ynara tykase ynororo:

— Ise awahtao xine oëpurihkatorỹko ase, Ritonõpo a okurākatohkōme, oorypyrykō korokatohme. Yrome oëpurihkarykō se pyra ase oorypyrykō rumekary se pyra awahtao xine, tykase ynororo. ⁵Morarameme emero toytose toto eya, mokā Jutea pōkomo, Jerusarē pōkomo emero. Mame tōpurihkase toto eya Joatāo kuaka.

— Popyra ase. Iirypyryme ase, tykase toto tyrypyrykō tokarose irumekatohme. Morara exiryke tōpurihkase toto João a. ⁶Mame João zupony okyno hpoty risē kynexine kameru hpoty. Imety earyme roropa kynexine okyno pihpyry. Wexixi rokē zohme, ano zeni roropa aukurume kynexine. ⁷Mame ynara tykase João:

— Okomino imepỹ oehnōko mana. Orēpyra mokyro mana. Imehxo mokyro mana. Ihxitapānōko ase eponaro toehse jahtao, isātajā poko jahtao roropa. ⁸Amarokō tōpurihkase ya nakuaka repe, yrome mokyro Ritonõpo Zuzenu ekarōko mana oya xine, tykase ynororo.

Jezu ēpurihkatopōpyry

(Mateu 3.13-17; Ruka 3.21-22; 4.1-13)

⁹Morarameme Jezu tooehse Nazare poe, Karirea poe. Karirea pata tamuru kynexine. Mame Jezu tōpurihkase João a Joatāo kuaka. ¹⁰Towōse ropa ahtao tuna ehpiokoxi, kapu tonese eya xine toepiakase. Mame Ritonõpo Zuzenu tyhtose utukuimo panono. Jezu zuhpokoxi typorohse. ¹¹Morarameme Ritonõpo omiry totase eya xine kaino:

— Umūkuru nymyry mase, osehxo ywy rahkene. Yzamaro mase, tykase kaino omi inetarykōme.

Jezu kuhtopōpyry joroko tamuru a

(Mateu 4.1-11; Ruka 4.1-13)

¹²Morarameme tarose Jezu ahno esaka pyra Ritonõpo Zuzenu a. ¹³Moero tuhke tōmehe ynororo 40me.

Mame joroko tamuru tooehse eya. Jezu riry se iirypyryme kynexine repe. Yrome kure rokē kynexine ynororo. Onokyro esao rokē kynexine moroto.

Morarameme Ritonõpo nenyohytā tooehse kapu ae. Jezu takorehmase eya xine rahkene.

Imehnō amorepapatotopōpyry Jezu a Karirea po

(Mateu 4.12-22; Ruka 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴Morarameme āpuruhpyry taka João tōmapose ahtao Erote a, Jezu toytose ropa Karirea pona. Ritonõpo omiry poko imehnō amorepase toytose ynororo.

¹⁵— Ritonõpo emero se typoetoryme. Seromaroro ah oesēkōme nexino. Oorypyrykō irumekatoko. Aomipona ehtoko, tykase ynororo morotōkomo a.

¹⁶Morarameme toytoryhtao Karirea ikuhpo ehpiukuroko Ximāo Peturu tonese Jezu a, zakorō Ātare maro. Tarāpa emāko toh kynexine nakuaka, kana anỹnōko, kana anỹnanōme toexirykōke.

¹⁷— Kana anỹnōko matou? Ehmaropa ymaro. Āmorepatoryỹko ase imehnō amorepatohme oya xine jenetupuhthōme eya xine, tykase ynororo eya xine.

¹⁸Mame axī tarāpa tynomose eya xine Jezu maro toytotohkōme. Jezu tokahmase eya xine rahkene.

¹⁹ Morarame moino pitiko Zepeteu mūkuru tō tonese eya, Tiaku, João, enara. Kanawa ao toh kynexine. Tarāpa tuīpokary poko toh kynexine. ²⁰ Mame toahmase toto eya tymaro toto ytotohme. Mame tumykō tynomose eya xine. Zepeteu tynomose kanawa ao ipoetory tō maro, Jezu maro toytotohkōme.

Jorokohpe aexihpyry poko

(Ruka 4.31-37)

²¹ Morarame Kapanāu pona toytose toto. Mame juteu tō oserematoh ae toto atamorepatoh taka Jezu tomōse mokaro amorepatohme tyya. ²² Mame tōsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

— To! Orēpyra amorepatō mose nase. Moeze omihpyry poko amorepatōkō sā pyra nase. Orēpyra nase, tykase toto. ²³ Morarame jorokohpā tooehse morotona. Toto atamorepatoh taka tomōse ynororo. Ynara tykase ynororo opore:

²⁴ — Oty se hma Jezu, Nazare pohno? Yna enahkapory se hmahno? Awaro ase. Ritonōpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurāme mase, tykase jorokohpā Jezu a opore.

²⁵ Mame joroko tonyohse Jezu a:

— Mynyhme exiko. Otūtako ropa mokyro ae. Jūme irumekako ropa, tykase Jezu eya.

²⁶ Morarame jorokohpā tōsētorimase. Kui tykase ynororo opore, mame tutūtase ropa joroko mokyro ae. ²⁷ Mame tōsenuruhkase moro taōkō emero.

— Enēko matose tyoro inamorepatary. Orēpyra mana. Joroko tō tūtanohipory ropa waro roropa ynororo, tykase toto oxime rokene.

²⁸ Morarame Jezu tokātose moerōkomo a Karirea pōkomo a.

Peturu merenoty kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 8.14-15; Ruka 4.38-39)

²⁹ Morarame juteu tō atamorepatoh tae tutūtase ropa ynororo. Mame Ximāo Ātare maro tytapyīkō taka toytose toto, Tiaku, João, Jezu, enara. ³⁰ Mame Ximāo merenoty kure pyra kynexine oxirohnōko. Tohrame kynexine. Jezu turuse eya xine:

— Kure pyra mose mana, tykase toto eya. ³¹ Morarame kurākara anŷne ropa tomary ke. Axī tōxirohkehse ropa ynororo. Towōse ropa ynororo. Mame tautuhmase toto mokyro a, kuranōpokara a.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 8.16-17; Ruka 4.40-41)

³² Mame kokonie pukuro kurākōkara tarose imehnomo a tuhke Jezu a, toto kurākatohme ropa. Jorokohpā kō roropa tarose eya xine. ³³ Kapanāu pōkō roropa tooehse tuhke imoihme. Tapyi eutary pota taka tōximōse toto.

³⁴ Mame kurākōkara tukurākase ropa eya, tuhke. Joroko tō tutūtanohipose roropa eya mokaro ae. Joroko a sekere kamexipopyra kynexine ynororo: “Awaro ynanase,” karyke eya xine.

Karirea po Jezu ehtopõpyry

(Ruka 4.42-44)

³⁵ Morarame kuratiri etaryhtao towõse ropa Jezu. Tokare pyra toytose ynororo ahno esaka pyra oturuse Ritonõpo maro. ³⁶ Mame okomino Ximão a tokahmase tymarõkõ maro. ³⁷ Mame Jezu tonese ropa tyya xine ahtao ynara tykase toh eya:

— Emero oupiko toh mana, tykase toto.

³⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ehmaropa tyorõ pata pona, morotõkõ amorepase Ritonõpo omiry poko. Moro poko oepyase, tykase Jezu.

³⁹ Morarame kõykõtone Karirea poro Ritonõpo omiry ekarory poko juteu tõ atamorepatoh tonõ takuroko. Joroko tõ tutütanohtpose roropa ahno ae eya.

Ipü imotahpyry kurākatopõpyry Jezu a

(Mateu 8.1-4; Ruka 5.12-16)

⁴⁰ Morarame tupü motaryke toytose imepyny Jezu a toetuarimaryke. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu epataka.

— Ajohpāme sā ynara āko ase oya, kukurākako ropa ukurākary se awahtao. Imepý tukurākase oya exiryke oya tuaro oehno, tykase ynororo Jezu a.

⁴¹ Mame nupunato mokyro eneryke tyya tapose tomary ke.

⁴² — Ÿ, okurākako ropa ase, tykase Jezu eya. Axī ipü totyhse ropa. Kure ropa toehse ynororo. ⁴³ Morarame ynara tykase Jezu tunukurākahpyry a:

⁴⁴ — Osekaropyra ke exiko imehno a. Topohme rokē ytoko Ritonõpo maro oturukety a. Osenepota eya. Moeze nekaropohpyry ekarota eya, kure rokē oehtohme, imehnõ tuarõtatohme roropa okurākatohtpyry ropa poko, tykase ynororo eya repe.

⁴⁵ Yrome toytory ropa ahtao tokātose eya itamurume. Emero tõsekātose rahkene. Morara exiryke Jezu tokare ytoytosaromepyra toehse pata tõ pona. Ahno esao pyra rokē ynororo ehse. Mame pata pōkõ tuhke toytose eya.

Pakaihkapý kurākatopõpyry ropa Jezu a

(Mateu 9.1-8; Ruka 5.17-26)

2 ¹ Morotoino toytose ropa Jezu Kapanau pona. Mame imehnõ tõturuse ipoko. Ynara tykase toto:

— Tooehse ropa Jezu mana tytapyi taka, tykase toto ipoko. ² Mame morotona tooehse toto imoihme. Tapyi typehkase eya xine. Tapyi eutary pota tao tõximõse toto. Morarame tamorepase toto Jezu a Ritonõpo omiry poko.

³ Morarame pakaihkapý tonehse imehno a Jezu a ikurākatohme ropa. Asakoropane kynexine enehnanomo. ⁴ Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Morarame tapyi mypatarānaka tōnuhse toto. Tapyi typiapose eya xine Jezu etonie. Mame kurākara tonyhtose eya xine moro ae etueh maro Jezu myhtokoxi.

⁵ — Kurākatõ mokyro, tykase toto tukurohtao xine. Mame toto kurohtao tonetuputyry waro Jezu kynexine. Mame ynara tykase ynororo kurākara a:

— Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase ynororo eya.

⁶Moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, typorohse. Tohne toehse toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

⁷— To! Morara kary popyra mana. Ritonōpo poenohnōko rokē mose mana. Ritonōpo rokē popy rypyry korokary waro mana, tykase toto. Jezu kerekeremāko toh kynexine tukurohtao xine.

⁸Yrome Jezu tuaro kynexine. Tykerekeremary tonetupuhse eya.

— Oty katoh ykerekereemāko matou okurohtao xihne? tykase ynororo eya xine. — Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. ⁹Iirypyrymākō rypyry korokary waro ase. Kurākōkara kurākary waro roropa ase. ¹⁰Naeroro mose kurākāko ropa ase, iirypyrymākō rypyry korokary waro jexiry waro oehtohkōme, tykase ynororo eya xine.

Mame ynara tykase pakaihkapyry a ynororo:

¹¹— Tukurākase ropa mase. Owōko ropa. Oetuetu aroko ropa atapyi taka, tykase ynororo eya.

¹²Mame kuranōpokara towōse ropa totuetu tapoe. Totuetu tarose ropa eya. Mame tutūtase ropa ynororo tapyi tae imoihmākō neneryme. Mame tōsenuruhkase toto.

— To! tykase toto. — Kure Ritonōpo imehxo. Mose ro panō onenepitopyra sytatose, tykase toto.

Mateu eahmatopōpyry Jezu a tymaro aytotohme

(Mateu 9.9-13; Ruka 5.27-32)

¹³Morarama tutūtase ropa Jezu. Ikuhpo ehpihoxi toytose ynororo. Moroto ahno imoihme Jezu zomye toehse toto. Mame tamorepase toto eya.

¹⁴Morarama mōpozakoxi toytose tahtao Mateu tonese eya, Aupeu mūkuru. Kohrame ynororo kynexine kowenu tinerū apoitoh tao.

— Ymaro eropa, ypoetoryme, tykase Jezu eya.

Mame toytose ynororo imaro. ¹⁵Morarama Rewi tapyi taka toytose Jezu. Typorohse ynororo meza myhtokoxi. Tuhke kowenu tinerū apoinanō moroto kynexine. Mokaro maro, Jezu typorohse. Ipoetory tō roropa imaro typorohse. Iirypyrymākō roropa moroto kynexine tuhke. ¹⁶Morarama moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, parixeu tō maro. Jezu otukuru tonese toto a iirypyrymākō maro, kowenu tinerū apoinanō maro. Ynara tykase toto Jezu poetory tomo a:

— Oty katoh oesēkō otuhnōko hnae kowenu tinerū apoinanō maro iirypyrymākō maro? tykase toto tōturupose.

¹⁷Morarama toto omiry totase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Kurākō topinopyry se pyra mā toto, kure toexirykōke. Kurākōkara rokē topinopyrykō se mā toto. Morararo kurākō kurākase pyra oepyase. Iirypyrymākō rokē kurākase oepyase, Ritonōpo omipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Amotiryae rokē otuhtoh poko

(Mateu 9.14-17; Ruka 5.33-39)

¹⁸Morarama João poetory tō amotiryae rokē otuhse toto Ritonōpo maro tōtururukōke. Parixeu tō roropa amotiryae roropa otuhse toto juteu tamuru omipona toehtohkōme. Morarama imehnō toytose Jezu a oturupose. Ynara tykase toto eya:

— João poetory tō amotyryae rokē otuhnōko. Parixeu poetory tō roropa otuhnōko amotyryae rokene. Oty katohme hkoh opoetory tō rokē tuenikaroro otuhnōko nae kokoro rokene? tykase toto, tōturupose Jezu a.

¹⁹Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Toipe tosēkō maro toexirykōke, ymaro toexirykōke tuenikaroro rokē otuhnōko nase toto. ²⁰Imeipo mā emynyhmāko mā toto tymaro xine pyra toehse jahtao. Morara ahtao rokē amotyryae rokē otuhnōko mā toto toemynyhmarykōke, tykase Jezu eya xine.

²¹— Upo pakato toexihkase ahtao, kamisa kasenato ke pyra, ipanō ke rokē ixixinōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkāko ropa mana itamurumehxo. (Naeroro atamurukō omihpyry maro jomiry onoximara ehtoko. Atae pyra mā jomiry atamurukō omihpyry maro.) ²²Morararo eukuru ěme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato ětypyry aka. Tyrise eukuru kasenato zaka ahtao ehmōko mana pakatome exiryke. Mame eukuru ekuānōko mana atahnikāko. Eukuru ě roropa atahnikāko. Māpyra eukuru ě tyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakoro ro eukuru, eny, enara. (Moro sā ynekarohpyry ěme matose tyrisenā sā toehse awahtao xine,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoĥ esĕme Jezu ehtoh poko

(Mateu 12.1-8; Ruka 6.1-5)

²³Morarame oserematoĥ ae Jezu toytose tupito rānakuroko, typoetory tō maro. Tiriiku rānaka toytorykohtao ipoetory tomo a tiriiku tytahkase omise toexirykōke. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepý tupi po tonahsē apoiryhtao omise exikety a enahtohme. ²⁴Moro eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a:

— Eneko ke! Oty katohme hko moxiā tiriiku poko erohnōko nae? Popyra mana. Pake Ritonōpo omi poe ynara tymerose Moeze a pape pokona: “Erohpyra ehtoko oserematoĥ ae,” me tymerose pake, tykase parixeu tomo.

²⁵Morarame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase ynororo:

— Pape imerohpyry onenepitopyra hmatou Tawi ehtopōpyry poko, typoetory tō maro omise toto ahtao? ²⁶Ritonōpo maro Oturutoĥ taka tomōse ynororo typoetory tō maro Ritonōpo zuru enahse. Apiataa oturuketō tuisary imehxo exiketyme kynexine. Ritonōpo nukurākapohpyry rokē kynexine, tymaro oturuketō zurume. Moro tonahse Tawi a omise toexiryke. Tawi Ritonōpo maro oturuketō maro pyra kynexine repe. Yrome moro wyi tonahse eya. Tymarōkō tupase roropa eya. (Mame moro wyi enahxīpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine. Morara ahtao oty katoĥ ypoetory tō hxirōko matou?) ²⁷Mame ynara tykase Jezu parixeu tomo a:

— Oserematoĥ tyrise Ritonōpo a kuoserematoĥkōme. Yrome sero nono pōkō tyrise eya oserematoĥme rokē pyra. ²⁸Ywy ase oserematoĥ esemy, oserematoĥ rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko

(Mateu 12.9-14; Ruka 6.6-11)

3 ¹Morotoino juteu tō atamorepatoh taka Jezu toytose ropa. Moroto aosemahmirihmahpyry kynexine. ²Morame parixeu tō Jezu enēko toh kynexine aehxirotome repe.

— Otarāme kurākara kurākāko ropa mana oserematoh ae, tykase toto.

³Mame Jezu tōturuse aosemahmirihmahpyry a, ynara tykase:

— Aimo, osehko irānaka, tykase eya.

⁴Mame tonenanomo a ynara tykase ynororo:

— Oty kurehxo oya xine oserematoh ae nae? Kure ehtopo? Popyra ehtopo? Oty oya xine kurehxo oserematoh ae nae? Kurākara kurākatoh ropa? Imep̄y etapatopo? Oty pake tyripose oserematoh ae Moeze a Ritonōpo omi poe? tykase Jezu, tōturupose eya xine.

Yrome onezuhpyra toh kynexine. ⁵Mame tākye pyra Jezu tōsenuhmase. Tomyēkō tonese eya. Tohne toehse kynexine toemynyhmarmy otato pyra toto exiryke. Mame kurākara a ynara tykase ynororo:

— Oemary an̄yko, tykase. Mame tātaporamase ynororo. Emary osepane toehse ropa. ⁶Morame parixeu tō tutūtase ropa moro tae. Morame tōximōse toto, Erote epe tō maro, Jezu poko tōturutohkōme, Jezu etapary se toexirykōke.

Imoihmākō poko ikuhpo ehpio

⁷Morotoino toytose ropa Jezu typoetory tō maro ikuhpo pona, Karirea pona. Mame tokahmase ynororo imoihmākomo a Karirea pōkomo a, Jutea pōkomo a, ⁸Jerusarē pōkomo a, Itumea pōkomo a, Joatāo moinōkomo a, Tiro pōkomo a, Xitō pōkomo a, enara. Tokahmase ynororo imoihmākomo a. Inukurākatary enery se toexirykōke toytose toto, tuhke kurākōkara tukurākase eya exiryke. ⁹⁻¹⁰Morara exiryke epuepurohmāko toh kynexine kurākōkara Jezu apotohme tyya xine. Mame kanawa tohpikē tonehpose typoetory tomo a tōtyritohme, tuputupurohmaryino imoihmākomo a.

¹¹Morame jorokohpā kō Jezu eneryhtao, toepukase toto ēpataka:

— Ritonōpo mūkuru nymyry mase, tykase toto. Kui tykase roropa toto.

¹²Mame turuse toto Jezu a.

— Jekaropyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

Orutua kō menekatoōpyry Jezu a 12me tymaro toto ytotohme

(Mateu 10.1-4; Ruka 6.12-16)

¹³Morame toytose ynororo ypy pona. T̄ypenery tō rokē tarose eya.

¹⁴Moroto tymenekase toto eya 12me tymaro toto ytotohme.

— Amarakō tymenekase ya ymaro oytotohkōme, tykase ynororo eya xine. — Ynenyokryme roropa matose exīko Ritonōpo omiry ekarotohme imehno a. ¹⁵Yjamitunuru ekarōko ase oya xine joroko tō tūtanohpotohme oya xine imehnō ae, tykase ynororo eya xine.

¹⁶Ynara toh kynexine, Ximāo. Mokyro tosehpase ropa Peturume Jezu a.

¹⁷Zepeteu poenō kynexine. Tiaku, João, enara toh kynexine. Konomerume tosehpase roropa toto Jezu a. ¹⁸Imehnō roropa moroto kynexine, Ātare,

Piripe, Patoromeu, Mateu, Tome, Tiaku. Aupeu mükuru kynexine ynororo, Tateu maro, imepÿ Ximão roropa. Juteu tō esary pynoto exikety kynexine ynororo. ¹⁹Juta Ixikariote roropa tymenekase eya. Tosē ewokahpō ynororo kynexine. Enara tymenekase toh kynexine Jezu a typoetoryme.

Peuzepu poko

(Mateu 12.22-32; Ruka 11.14-23; 12.10)

²⁰Moraramē Jezu toytose ropa ahtao tytapyĩ taka tuhke ahno moroto kynexine tōximōse. Morara exiryke otuhyra kynexine ynororo. ²¹Mame morara aexiry totase jekyry tomo a. Morara exiryke tooehse toto morotona Jezu poko.

— Otarāme rowotāko mana, tykase toto ipoko repe.

²²Moraramē Moeze omihpyry warōkō, Jerusārē poe aehtyā ynara tykase toto ipoko:

— Jorokohpe mana, Peuzepu hpe, tykase toto Jezu poko. (Peuzepu joroko tamuru esety akorony.)

— Joroko tamuru poe joroko tō tūtanoHPōko mana ahno ae, tykase imehnō roropa ipoko.

²³Moraramē Jezu a imoihmākō tykohmase tyya, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Otātōhxo joroko tō na etūtanoHPōko ropa nah oxime? Imepÿ joroko onutūtanoHPosaromepyra imepÿ joroko mana ynaroHnōme toexirykōke.

²⁴Morararo pata tamuru pōkō oseosetaparyhtao, osenahkāko rokē mā toto.

²⁵Tapyi taōkō roropa osetaparyhtao, osenahkāko rokē toto. ²⁶Morararo joroko tamuru joroko tō maro osetaparyhtao okynā pyra osenahkāko mā toto oxime toexirykōke.

²⁷— Etatoko pahne, jamitu tapyĩ taka omōsaromepyra imepÿ mana ematonase, esē jamihme exiryke. Yrome tapyi esē tymyhse ahtao rokē, imōkomory ematonanoHnōko mana esē tymyhse exiryke sā rokene. (Morararo joroko tamuru tymyhse ahtao rokē joroko tō tūtāko ropa sā mana.)

²⁸— Ynara kary se ase oya xine, emero oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana. ²⁹Tykerekerematopōpyry korokāko roropa mana. Toiro rokē onykorokara ekurehnōko mana. Tuzenu kerekerematopōpyry onykorokara mana jūme. Ehxirokehpyra Zuzenu kerekeremahpōkō mana. Etuarimakehpyra roropa toh mana jūme.

³⁰Morara tykase Jezu typoko: “Jorokohpe mana,” tykase mokaro exiryke.

Jezu eny, zakorō tomo, enara

(Mateu 12.46-50; Ruka 8.19-21)

³¹Moraramē Jezu ē tooehse zakorō tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omōpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine. ³²Jezu zomye ahno typorohse kynexine imoihme. Ynara tykase toto eya:

— Asa oya kynako. Moky reh oeraximāko jarānao, ākorō tō maro, tykase toto eya.

³³Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Onoky aja mokyro? Onokā jakorō tō mokaro? tykase. ³⁴Tomyēkō eneryme ynara tykase ynororo:

— Tarōkō ajame toh mana, jakorō tōme roropa mā toto. ³⁵Ynara exiryke, Ritonōpo omipona exiketō wekryrme mā toto, jakorōme, worryryrme, ajame, enara, tykase ynororo eya xine.

Otyro puhturu arykane

(Mateu 13.1-9; Ruka 8.4-8)

4 ¹Morotoino tamorepase ropa toto Jezu a ikuhpo ehpio. Ahno imoihme exiryke tōtyrise ynororo kanawa tohpika aka. Typorohse ynororo kanawa aka. ²Moroto ahno tuhke tuna ehpio. Mame Ritonōpo omiry enetupuhthoh poko tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo:

³— Etatoko pahne, otyro puhturu arykane toytose. Sapararahme ipuhturu pahne sā mana ahtatohme. ⁴Osema taka ipuhturu ohpahnōko roropa sā mana. Moroto torō tō enahnōko sā mana osema tao exiryke. ⁵Topuxikiri htaka roropa ohpahnōko sā ipuhturu mana. Moroto ēxihtāko sā mā repe, nono pitiko nae exiryke. ⁶Yrome xixi tutūtase ahtao, axī aremānōko mana. Orihnōko ropa axiny. Tymise pitiko toehse repe. Yrome ahtara ekurehnōko mana. ⁷Mame ātaryka htaka roropa ipuhturu ohpahnōko sā roropa mana. Morararo ātarykahmā eiko. Ahtara ekurehnōko roropa mana ātaryka htao toexiryke. ⁸Mame nono kurā pona ohpahnōko roropa ipuhturu mana. Moroto ahtāko kure mana otyro zamaro nono exiryke. Kure ekutāko mana. Kure eperytāko roropa mana. Tuhke eperytāko mana, tykase Jezu eya xine.

⁹Morarama ynara tykase ynororo eya xine:

— Otatohxo awahtao xine menetupuhthy, metatory roropa, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopōpyry poko

(Mateu 13.10-17; Ruka 8.9-10)

¹⁰Moromeīpo ipoetory tō tōturupose Jezu a ahno amereh tykase ahtao. Ynara tykase toto:

— Oty poko hkoh moturuno ynanetaryme? Onenetupuhpyrahme sā ynanakene, tykase toto, tōturupose.

¹¹— Arypyra, Ritonōpo omiry poko oturūko akene oya xine, Ritonōpo enetupuhthohme oya xine oesēkōme. Ynekarohpyry tupime mā onenetupuhpynomo a. ¹²Naeroro:

“Etāko toh mā repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra mā toto.

Enēko roropa mā toto. Yrome zuaro pyra sā mā toto,

tyrypyrykō onurumekara toexirykōke,

Ritonōpo a tyrypyrykō onykorokapopyra roropa toexirykōke,”

tykase Jezu typoetory tomo a.

Otyro puhturu arykatopōpyry poko amorepary poko

(Mateu 13.18-23; Ruka 8.11-15)

¹³Morarama typoetory tō turuse eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Āmorepatopōpyrykō onenetupuhpyra ro oexirykō popyra mana. Sē onenetupuhpyra awahtao xine, imep̄ ke āmoreparykohtao roropa morararo onenetupuhpyra matose.

¹⁴— Mokyro tŷkyryry puhturu arykane poko sã oturunõ. Mokyro sã mã imepyny, Ritonõpo omiry poko urutono. ¹⁵Mame moro osema taka aohpahtyã sã Ritonõpo omiry etananõ mã repe. Mame joroko tamuru oehnõko axiny, Ritonõpo omiry enahse ikurohtaka xine. ¹⁶Morararo mokaro imehnomo, Ritonõpo omiry etãko roropa toh mã repe. Yrome topuxikiri htaka aohpahtyã sã mokaro mana. Ritonõpo omiry etãko toh mã repe. Atãkyemãko roropa toh mã repe. ¹⁷Yrome mitara Ritonõpo omiry mã ikurohtao xine ekurehnõko. Ahtara ekurehnõko roropa mana. Morotoino okynã pitiko toehse ahtao, tyhtomarykohtao, tykerekeremarykohtao roropa Ritonõpo omiry pokoino, poremanõko toh mã rahkene. Urumekãko toh mana. ¹⁸Mame tyoro roropa ataryka htaka aohpahtyamo. Moro sã Ritonõpo omiry etananõ kurohtao ataryka samo. Ritonõpo omiry etãko toh mã repe. ¹⁹Yrome torẽtyke rokẽ toto tyorõ poko, tytineruke se rokẽ toehtoikõ poko, tymõkomoke se toehtoikõ poko roropa. Ritonõpo omiry emãpyra ikurohtao xine, ekurehnõko ataryka htaka aohpahtyã samo. ²⁰Yrome mokaro mã nono kurã pona arykahpyry samo. Ritonõpo omiry etaryhtao tyya xine jamaro toh mana. Ahtãko sã ikurohtao xine mana, aomipona toto exiryke. Eperytãko sã mã toto 30me; imehnõ 60me; imehnõ roropa 100me arykahpyry ikurohtao xine mana. Mãsa rokẽ pyra Ritonõpo omipona exiko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Saerekhatoh poko

(Ruka 8.16-18)

²¹Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Kasana zopikoxi nãparina onyripyra exino mana. Zara zopikoxi onyripyra roropa exino mana. Esaka rokẽ tyriko exino mana saerekhatohme. Emero zeipõko mana. ²²Moro sã emero zonẽtyã enepõko ropa Ritonõpo mana. Emero enepynõpo tõ enepõko ropa mana. ²³Otato awahtao xine menetupuhtory, tykase ynororo eya xine.

²⁴Morarame tõturusẽ ropa ynororo:

— Jomiry etãko matose repe, jomipona ehtoko. Otato awahtao xine atamorepãko matose kure, tuhkehxo apoiko matose. ²⁵Morararo otato awahtao xine, itamurumehxo otuarõtanohtorŷko Ritonõpo mana. Yrome otato pyra awahtao xine, amorepatopõpyrykõ poko wenikehnõko matose emero porehme.

Otyro puhturu ahtary poko

²⁶Morarame ynara tykase ropa Jezu:

— Ritonõpo tuisame exiry otyro puhturu arykane sã mana. Mame otyro puhturu arykãko sã mana tupito pona. ²⁷Mame tuenikaroro exiko mana. Okynã pixo toehse ahtao ipuhturu õxihtãko mana, ahtãko roropa mana onenepyra ahtao. ²⁸Nono rokẽ õxihtanohtõpõko mana. Morarame ekutãko mana. Mame eperytãko mã rahkene. ²⁹Mame otyro toehkehse ahtao tupito esẽ atarypokety sã tuhme tahkãko mana, isapakamyry ke.

Moxitatu puhturu ehtopõpyry poko

(Mateu 13.31-32,34; Ruka 13.18-19)

³⁰— Moro sã matose Ritonõpo tupime. Oty sã ropa Ritonõpo tuisame exiry nae? ³¹Otyro sã mana. Moxitatu samo. Ipuhturu pisarara repe. ³²Yrome

tarykase ahtao ahtāko zumo. Amorihtāko. Torō tō esaryme amoriry exīko mana.

³³Mame tuhke turuse toto: “Ynara sã Ritonōpo tuisame exiry mana.” Moro sã ehtoh poko turuse toto enetupuhtohme eya xine. ³⁴Imoihmākō maro tahtao enetupuhtoh rokē tokarose eya. Mame typoetory maro tahtao enetupuhtoh poko tutuarōmase ropa toto.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko Jezu a

(Mateu 8.23-27; Ruka 8.22-25)

³⁵Moraramē tykohmāse ahtao:

— Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁶Moraramē imoihmākō enyokiryhtao tyya xine tōtyrise toto kanawa aka, Jezu arotohme kanawae. Imep̄y kanawa roropa ikapo toytose. ³⁷Moraramē tyryry tykase itamurume. Tyryry karyhtao saporarah tykase pohkane kanawa pokona. Kanawa nerymary se toehse pohkane. ³⁸Jezu nyhnōko kynexine kanawa ātykyo. Zupuhpyry tapōke kynexine.

— Tuisa, yna pyno pyra hma? Ner̄yko reh sytatohe, tykase toto eya.

³⁹Mame typakase ropa Jezu. Tyryrykane tymynyhpākaposē eya:

— Omynyhpāko, pohkara exiko, tykase Jezu. Mame tyryry tykakehse, mynytyme konōto rokē toehse. ⁴⁰Mame ynara tykase typoetory tomo a:

— Oty katohe oserehnōko matou? Jenetupuhpyra ro hmatohu? tykase ynororo eya xine.

⁴¹— To! tykase toto tyya xine tōsenuruhkase toto:

— Mosehxo reh imehxo nahse. Tyryrykane mynyhpākaponō, pohkane roropa mynyhpākaponō, tykase toto oseya rokene.

Jorokohpā kurākatopōpyry poko Jezu a

(Mateu 8.28-34; Ruka 8.26-39)

5 ¹Moraramē toeporehkase toto Keraza pona, ikuhpo mōpozakoxi. ²Moraramē kanawae Jezu towōse. Mame mokyro jorokohpā tooehse okep̄yō tō poe. ³Moroto okep̄yō tō po esary kynexine. Pake mokyro jorokohpā emyhpopyra ehse. ⁴Osemazuhme tymytymyhse repe keti ke. Yrome tymyhtoh kurimene risē tamohmohse eya.

— Sukurematatose, tykase imehnō repe. Yrome onukuremasaromepyra toh kynexine. ⁵Nyhp̄yra ehse ynororo. Okep̄yō tō zonētopōpyry rānaka ytoytose ynororo somohmā poro. Kui kakehpyra ehse, topu ke tōtokotokose roropa ynororo. ⁶Moraramē Jezu eneryke tyya, moe ahtao ro tururume toytose ynororo eya. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka. ⁷Oporē ynara tykase:

— Oty se hma, Jezu, ya? Ritonōpo Kapuaō mūkuru mase, Imehxo Exikety mūkuru. Ajohpāme sã josanimara ke exiko, tykase ynororo opore.

⁸Osemazuhme Jezu ynara tykase exiryke:

— Mose ae otūtako ropa joroko kahpyry, tykase Jezu exiryke.

⁹Mame:

— Onoky oesety? tykase ropa Jezu eya.

— Ekuhp̄yme yna esety nase, tuhke yna exiryke, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰— Yna onenyohpyra exiko mya, tykase jorokohpā Jezu a.

¹¹ Mame moroto tuhke poinokoimo kynexine otyro ětuhkāko ypy emory po.

¹² — Yna enyohko yna omōtohme poinokoimo aka. Ah ynanomōxi, tykase toto otuhparo Jezu a.

¹³ Morarame torekohmaryke tonyohse toto Jezu a. Orutua ae tutūtase ropa toto. Poinokoimo aka tomōse toto, joroko tomo. Morarame tururume toytose toto poinokoimo emero porehme. Tyhtose toto ypy emory poe nakuaka. Tyneryse toto emero. Asakoro miume tyneryse poinokoimo.

¹⁴ Mame inahpahpōkō toepase pata pōkō zuruse, pata moinōkō zuruse roropa. Morarame tuhke panatase tooehse toto Jezu a osenuhmase. ¹⁵ Jorokohpanōpo tonese toto a typorohse. Upo tamuruse eya. Zae oturūko kynexine Jezu maro. Mame tōserehse toto. ¹⁶ Morarame morotōkō ynara tykase toto mokyro enese aehtyamo a:

— Mose jorokohpanōpo. Joroko tō tūtanohpo ropa Jezu, tuhke zae. Mame tyneryse poinokoimo tō emero, tykase toto mokaro a oehsenākomo a.

¹⁷ Morarame Jezu a ynara tykase poinokoimo esamōpyamo:

— Ytoko ropa oesaka, tykase toto. Otuhparo tonyohse ropa Jezu eya xine tosaē xine.

¹⁸ Morarame kanawa aka Jezu aotyryryhtao, mokyro jorokohpanōpo tōturuse imaro:

— Tuisa, amaro ytoxi ajohpāme samo, tykase ynororo eya repe.

¹⁹ — Arypyra. Atapyī taka rokē ytoko ropa. Oepe tō maro oturuta. Kure ke oturuko okurākatopōpyry ropa poko, opyno jexiry poko roropa, ypoetoryme oexiry poko, enara, tykase Jezu eya.

²⁰ Morarame toytose ropa jorokohpanōpo osekarose Omame Osetoro pata tō nonory poro. Moroto tōturuse ynororo, tukurākatopōpyry ropa poko. Mame emero tātākyemase toto: “Emese kure Jezu mana,” tykase toto.

Jairu ytotopōpyry Jezu a (Mateu 9.18-19; Ruka 8.40-42)

²¹ Morarame tātakuohse ropa Jezu kanawae mōpozakoxi. Ahno imoihmākō tooehse ropa eya morotona, ikuhpo ehpiokoxi. ²² Morarame juteu tō atamorepatoh esē tooehse, esety Jairu. Jezu pupuru myhtokoxi typorohse ynororo.

²³ — Tuisa, kuakorehmako ajohpāme samo. Jēxiry orihnōko mana. Ymaro eropa ajohpāme samo. Oemary tyrikose epona aekurākatohme ropa, orihpyra aehtohme, tykase ynororo eya.

²⁴ Mame imaro toytose Jezu. Yrome ahno imoihmākō Jezu maro toytose. Ytopyra sā kynexine tuhke ahno exiryke.

Jezu zupō apotopōpyry nohpo a (Mateu 9.20-22; Ruka 8.43-48)

²⁵ Morarame nohpo moroto kynexine munuimohpano. Pake ro kure pyra toehse ynororo. 12me jeimamyry taropose kure pyra toexiry poko rokene.

²⁶ Toanahtose eya itamurume. Tuhke opi warōkomo a tukuhse roropa repe, yrome epona pyra, kure pyra itamurume exiryke. Tytinerukehse roropa

ynororo. ²⁷ Jezu ekary totase tyya exiryke, ikapo toytose ynororo tuhkākō rātakuroko.

²⁸ — Jezu zupō temuhmaryhtao rokē ya ekurākāko ropa ase, tykase ynororo tukurohtao. ²⁹ Morarama zupō tytemuhmase eya. Axī imunuru tymynyhpāse, kure toehse ropa ynororo. Mame toekurākary ropa waro toehse ynororo.

³⁰ Jezu roropa tunukurākahpyry waro kynexine. Tōsenuhmase ynororo tȳkakoxi.

— Onoky jupō temuhmano? tykase ynororo.

³¹ Morarama ipoetory tomo a tozuhse. Ynara tykase toto:

— Imoihmākō enēko mase. Epuepurohmāko rokē toh mana. Oty katoḥ: “Onoky ytemuhmano?” āko mahno? tykase toh Jezu a repe.

³² Yrome Jezu tōsenuhmase ropa tȳkakoxi tytemuhmahpō enetohme.

³³ Mame mokyro tōserehse. Tykytyky tykase ynororo tukurākase ropa toexiryke. Jezu ēpataka tooehse. Tosekumuru po typorohse. Emero kure turuse tunukurākahpyry a. ³⁴ Morarama ynara tykase Jezu:

— Kuku, jupō mytemuhmano okurākatoḥme. Kuenetupuhno. Morara exiryke kure ytoko ropa. Tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya.

Jairu ěxiry ěsemākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 9.23-26; Ruka 8.49-56)

³⁵ Morara kary rohtao Jairu tapyī tae tooehse toto.

— Oěxiry norihno. Amorepatō onerekohmara exiko, tykase toto aorikyhp̄pyry zummy a.

³⁶ Yrome mokaro otururu totase Jezu a:

— Oserehp̄pyra exiko. Ākorehmary enetupuhko ya, tykase Jezu aorikyhp̄pyry zummy a.

³⁷ Morarama typoetory tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Tiaku akorō João kynexine. ³⁸ Morarama toeporehkase toto Jairu tapyī taka. Tuhke ahno moroto kynexine xitaketomo, aorikyhp̄pyry hnamonanomo, enara. ³⁹ Morarama tapyi taka tomomyryhtao ynara tykase ynororo eya xine:

— Oty katoḥ panaikato matou, xitāko? Xitara ehtoko. Mose orihpyra nase. Nyhnōko rokē nase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁰ Morarama tounohse eya xine. Mame emero Jezu a tutūtanoḥpose ropa toto tapyi tae. Jū maro rokē tomōse toto, jummy, jeny, typoetory tō oseruao. Enara toḥ tomōse aorikyhp̄pyry enese. ⁴¹ Morarama emary tapoise Jezu a.

— Tarita kumi, tykase ynororo aomiry ae. “Orymo, owōko ty,” katopo.

⁴² Morara kaxīpo sā rokē tōsemāse ropa ynororo. Towōse ropa, toytotose ropa tukurākase ropa exiryke. 12me ikonopory nae kynexine ynororo. Tākye toehse ropa jū tomo. ⁴³ Morarama ynara tykase Jezu eya xine:

— Jekātopyra ke ehtoko. Mose kure autuhmatoko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ehtopōpyry Nazare po

(Mateu 13.53-58; Ruka 4.16-30)

6 ¹ Morotoino Jezu toytose ropa tosaka, Nazare pona, typoetory tō maro. ² Mame juteu tō atamorepatoh taka toytose ynororo oserematoḥ ae, ahno amorepatohme tyya. Mame aomiry etananō ynara tykase toto ipoko:

— Otokoino mose tutuarōtase nae? Onoky poe tuaro nae? Onoky poe roropa kurākōkara kurākāko roropa nae? tykase toto.

³— Yrome Jezu waro sytatose. Wewe poko erohkety mose ro, Maria mūkuru. Zakorō tō moxiamo, Tiaku, Joze, Juta, Ximāo, enara. Aoryxiry tō kymaro xine roropa mana, tykase toto ipoko.

Morara exiryke aomiry etary se pyra toh kynexine. ⁴Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonōpo poe urutō kō se imehnō mā repe. Yrome esary pōkō ise pyra mā toto. Jekyry tō roropa ise pyra. Itapyī taōkō roropa ise pyra, tykase Jezu eya xine.

⁵Naeroro inukurākatyā kynexine moroto tuhke pyra. Toitoine rokē kurākōkara tapose eya toto ekurākatohme ropā.

⁶— To! Jenetupuhpyrahme sā tarōkō nase, tykase ynororo tyya rokene.

Typoetory tō aropotopōpyry Jezu a, 12mākomo

(Mateu 10.5-15; Ruka 9.1-6)

Moraramē pata pisarara tō pona toytose ynororo imehnō amorepase. ⁷Mame typoetory tō tykohmase tyya 12me, toto enyohtohme. Asakoro rokē tonyohse toto eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Joroko tō itūtanohpotatoko ropā ahno ae Ritonōpo omi poe. ⁸Otyro anaropyra ke ytotoke. Tymyxike rokē ytotoke. Wyi anaropyra ke ytotoke, saku tineru eny tytineruke pyra, enara ke ytotoke, tynaroke pyra. ⁹Asapatūkō rokē amurutoko, toiro rokē kamisa amurutoko.

¹⁰— Mame pata pona tooehse awahtao xine: “Jepe, ytapyī taka onyhtokose. Ymaro matose otuhnōko,” karyhtao oya xine, moroto imaro mehtatose imepē pona oytorykō ponāmero. ¹¹Mame imehnō typataka xine oytorykō se pyra toto ahtao, ōmirykō etary se pyra roropa toto ahtao mepuhsasakatatose oytorykō ropā ahtao inenerykōme turumekarykō oya xine enetupuhthohme eya xine, tykase Jezu typoetory tō turuse.

¹²Moraramē toytose toto Ritonōpo omiry poko imehnō amorepase.

— Oorypyrykō irumekatoko emero porehme, tykase toto imehnō amoreparyme tyya xine. ¹³Joroko tō tutūtanohpose roropa eya xine tuhke. Kurākōkara tukurākase roropa eya xine. Zupuhpyrykō pona oriu tyrise eya xine toto kurākatohme ropā.

João ahno ĕpurihkane zuhkatopōpyry

(Mateu 14.1-12; Ruka 9.7-9)

¹⁴Moraramē Erote a morohne totase, Jezu tōsekātose exiryke emero pata tō punero. Ynara tykase toto toitoine Jezu poko:

— Mokyro ahno ĕpurihkahpono. Tōsemāse ropā mana toorihxīpo. Morara exiryke imehnō kurākāko mana, tykase toto ipoko.

¹⁵Mame imehnō ynara tykase:

— Mokyro Eria, tykase toto. Imehnō roropa ynara tykase:

— Mokyro Ritonōpo poe urutono, pake ahtao Ritonōpo poe urutonōpo panō mokyro, tykase toh repe ipoko.

¹⁶Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Erote:

— Arypyra. Otārāme João zuhkahpyry tōsemāse ropā mana, tykase ynororo, João tuhkapose tyya exiryke.

¹⁷ Āpuruhpyry taka tōmapose kynexine pake eya Erotia omi poe, takorō Piripe pyty omi poe. Takorō pyty maro torēnase ynororo tōseporyxīpo.

¹⁸ Morara exiryke João tōturuse eya repe:

— Ākorō pyty maro torēnase awahtao popyra mase, tykase ynororo eya repe.

¹⁹ Morara exiryke Erotia João zehno toehse yronymyryme. ²⁰ Yrome João etapapory se pyra Erote kynexine zunō toexiryke, kure exiryke, otyro kara João exiryke. Morara exiryke ipynoto sã kynexine. João omiry etaryhtao tyya toepohnohse repe, yrome otara se sã rokē toehse ynororo.

²¹ Zomory João omiry etary se toehse ynororo. Moraramē Erote aniwesario toehse. Tope tō toahmase eya, tuisa tomo, pata esamo, Karirea pōkomo, enara, toto otuhtohme tymaro. ²² Erotia ēxiry roropa tooehse morotona wase. Mokyro eneryke tyya xine tākye toehse morotōkomo, Erote, tynehmatyā maro zua kure exiryke. Tuakehse ahtao ynara tykase Erote nohpo a:

— Oturupoko ya ōpenery se awahtao. Otytyko se awahtao ekarōko ase oya. ²³ Jesary apiakāko ase irānakuroko oya ekarotohme. Māpyra jomihpyry omipona pyra tokurehse jahtao, ah Ritonōpo juānohno, tykase ynororo eya.

²⁴ Mame morara kary etaxīpo tyya toytose nohpo oturupose tyse a:

— Oty se ākohxo ke ha aja Erote a, tykase ynororo tōturupose tyse a. Mame ynara tykase jeny eya:

— “Ahno ēpurihkane zupuhpyry se rokē ase,” kaxiko eya, tykase jeny tōxiry a.

²⁵ Mame toytose ropa Erote a ynororo.

— Ahno ēpurihkane zupuhpyry se rokē ase paratu ao, tykase ynororo eya.

²⁶ Moro etaryke tyya sekese pyrah tykase Erote, João zuhkapory se pyra toexiryke. Tātasamase ynororo repe. Yrome tōmihpyry poko tutuarōtase ynororo. “Ōpenery ekarōko ase oya. Jesary apiakāko ase irānakuroko oya ekarotohme,” katopōpyry poko tutuarōtase ynororo. Katonō tō netaryme morara tykase toexiryke roropa, ²⁷ João zuhkane tonyohse eya āpuruhpyry taka. ²⁸ Zupuhpyry tonehse toto a paratu ao ekarotohme nohpo a. Mokyro a tarose tyse a rahkene. ²⁹ Moraramē João poetohpyry tomo a ekary totase tyya xine ahtao ekepyry poko tooehse toto zonētohme tyya xine.

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a, 5.000mākomo

(Mateu 14.13-21; Ruka 9.10-17; João 6.1-14)

³⁰ Moraramē Jezu nenyohyā tooehse ropa toto. Emero toerohtopōpyrykō poko tōturuse ropa toto, imehnō amorepatopōpyry poko roropa tyya xine.

³¹ Moraramē ahno imoihme kynexine moroto. Oehnōko morotona toh kynexine, oseosesahpokoxi āko toh kynexine. Jezu otukuhtome toh kynexine typoetory tō maro. Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Ehmaropa tokare pyra. Soserematatose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³² Mame toytose toto ahno esaka pyra kanawae. ³³ Yrome tonese ynororo tuhkākomo a aytoryhtao. Morara exiryke tutuarōtase toto. Zuapōmase toh toytose tururume pata tō poe, tuna ehpikuroko. ³⁴ Moraramē towomyryhtao kanawae ahno imoity tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko okyno tō sã toto exiryke, tosēkākara samo. Morara exiryke tamorepase toto eya itamurume. ³⁵ Moraramē kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tō tooehse eya. Ynara tykase toto Jezu a:

— Ahno esary kara sero. Moxiä aropoko ropa pata tō pona. Kohmānōko nase. ³⁶Tynapyrykō epekahtohme aropoko toto, tykase toh repe.

³⁷Yrome Jezu a tozuhse toto:

— Autuhmatoko toto, tykase ynororo eya xine.

— Oty ke? tykase toto. — Yna ytory se hma wyi epekahse? Tineru 200mā ke wyi topekahse ahtao ipune pyra mana, ahno tuhke exiryke, tykase toto tošēkomo a.

³⁸— Otāto wyi nahe? Enetoko keh aporo, tykase ynororo eya xine.

Mame toytose toto enese.

— Omame wyi pisarara nae nase. Kana roropa asakoro nae nase, tykase toto eya.

³⁹Moraramē typorohkapose toto atakenaka onahpoty htaka. ⁴⁰Typorohse toto oxikone 50me ahtao te, 100me ahtao, emero. ⁴¹Mame wyi tapoise tyya ahtao kana maro, kakoxi tōsenuhmase ynororo:

— Kure mase, Papa, tykase ynororo. Moromeīpo wyi tytohtohkase eya typoetory tomo a ekarotohme imoihmākomo a ekarotohme. Kana roropa tapiakase eya emero toto zopatohme. ⁴²Tōtuhse toto tuesapare toh toehse rahkene, emero. ⁴³Mame tōsē akoīpyry tanŷse ropa eya xine, 12me ruto pehme wyi akoīpyry maro. ⁴⁴Mokaro autuhtyā orutua kō rokē ahtao, tuhke exiry 5.000me kynexine toto.

Tuna poro Jezu ytotoṗōpyry

(Mateu 14.22-33; João 6.15-21)

⁴⁵Moraramē typoetory tō tyripose ropa kanawa aka, osemazuhme toto atakuohthohme mōpozakoxi, Petesaita pona. Jezu moroto ro kynexine. Imoihmākō osekazumary tyya eraximāko kynexine. ⁴⁶Moraramē tōsekazumakehse toto ahtao toytose Jezu ypy pona oturuse Tumy maro, Ritonōpo maro. ⁴⁷Mame tykohmāse ahtao, ipoetory tō tuna rānao toh kynexine. Jezu rokē toiroro kynexine ipū po. ⁴⁸Mame typoetory tō tonese eya, koeh āko toto etuarimāko. Tyryrykane konōto toto ytohtome kynexine. Mame kuratiri etapitory zano, toytose ynororo typoetory tomo a. Tuna poro toytose ynororo. Kanawa kuroko toytory se kynexine repe.

⁴⁹Yrome ipoetory tomo a tunōmase tuna poro ayatorty eneryke tyya xine.

— Ahno akuaryhpyry mokyro, tykase toto, tykohkohtase. ⁵⁰Eya xine Jezu tonese. Tōserehse toto emero. Yrome eya xine ynara tykase Jezu:

— Juno pyra ehtoko. Ywy ase. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine ynororo.

⁵¹Mame kanawa aka tōtyrise ropa ynororo. Mame tyryrykane tymynyhpākapose. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto ipoetory tō itamurume onenetupuhpyra ro toexirykōke. ⁵²Wyi emākapotoṗōpyry poko eya tuenikehse toto, onenetupuhpyra ro toexirykōke.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a Kenezare po

(Mateu 14.34-36)

⁵³Moraramē tātakuohse toh rahkene Kenezare pona Jezu maro. Kanawa tymyhse eya xine. ⁵⁴Mame aowomyryhtao Jezu tonetupuhse imehnomo a.

⁵⁵Tururume toytose toto kurākōkara enehse. Toto etueh tapo tonehse toto a Jezu a toto kurākatohme ropa. Emero rokē kurākōkara tukurākase ropa eya. ⁵⁶Mame

pata tō poro toytose Jezu, pata pisarara poro, pata konōto tō poro. Emero rokē pata tō poro ayatoryhtao kurākōkara tonehse imehnomo a puroro pona:

— Ajohpāme sã oupō ehpīry ytemuhmaxi, tykase toto Jezu a. Mame zupō tytemuhmase ahtao tyia xine toekurākase ropa toto emero.

Juteu tamuru tō namorepatopōpyry

(Mateu 15.1-9)

7 ¹Moraramē parixeu tō toytose Jerusarē poe Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro Jezu enese. ²Mame Jezu poetory tō tonese eya xine. Osemahpyra otuhnōko toh kynexine. Parixeu tō omihpyry omipona pyra sã toh kynexine.

³Mokaro parixeu tō, tytamurukō omihpyry poe, tōsemahse tahtao xine rokē otuhnōko toto. Morararo imehnō emahpōko roropa toto. ⁴Tooehe ropa osepekahtoh poe tahtao xine otuhpyra mǎ toto osemahpyra tahtao xine; tynepekahtyākō kurikāko roropa mǎ toto. Tuhke juteu tō namorepatoh nae roropa kaneku kurikary poko, oripo tōkehko kurikary poko kurimene risē tōkehko kurikary poko, nyhtoh roropa.

⁵Mame tōturupose toto Jezu a, ynara tykase toto:

— Oty katoḥ koh opoetory tō putupyra rokē nae? Osemahpyra rokē otuhnōko toto, tykase toto Jezu a.

⁶Mame Jezu a tozuhse toto:

— Ajoajohpākōme matose. Zae Izaja opoko xine kynoturune. Ynara tykase ynororo:

“Ōmīrykō ke rokē kure jyrīko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁷Toiparo rokē kure jyrīko matose, jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyrōmase oya xine.

Tymyakāmase roropa oya xine ōmīrykō ke.

Morara exiryke ōmīrykō etary se hkopyra ase,”

tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

⁸— Ritonōpo nyripohpyry onyripyra matose. Atamurukō omipona rokē matose. ⁹Ritonōpo nyripohpyry myakamāko matose atamurukō namorepatopōpyry ke. ¹⁰Ynara Moeze nekarohpyry Ritonōpo omi poe: “Omykō poko oenupunatoko, asakō poko roropa oenupunatoko. Taorihmaposēme rokē tumykō kerekeremananō mǎ kure,” tykase Moeze nymerohpyry. ¹¹Yrome ynara matose Ritonōpo omiry tyorōmāko. Ynara āko matose imehnomo a: “Omykomo a otyro ekarory se pyra awahtao xine, ynara kahtoko rokē eya xine: ‘Otyro pyra ase,’ kaxitoko rokē eya xine. ‘Nae ase repe, ynekarory rokē Ritonōpo a,’ kaxitoko omykomo a,” āko matose imehnō amorepāko. ¹²Oty katoḥ tumykō poko aenupunahtome matou morara āko? ¹³Imehnomo a Ritonōpo omiry etahtome matose morara āko. Atamurukō namorepatopōpyry ke rokē Ritonōpo omiry tyorōmāko matose. Morara matose tyrīko, tykase Jezu eya xine.

Iirypyryme ehtoh poko

(Mateu 15.10-20)

¹⁴Moraramē imoihmākō tykohmase ropa tyia. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Kuetatoko emero, otato oehtohkōme. ¹⁵ Otyro iirypyryme ahno onyripyra mana. Yrome tukurohtao iirypyryme ahno ahtao rokē mā iirypyryme samo. ¹⁶ (Āmoreparykō waro se awahtao xine, otato ehtoko, tykase ynororo eya xine.)

¹⁷ Mame ahno turumekase ropa eya. Mame tapyi taka tomōse ahtao, ipoetory tō tōturupose Jezu a tamorepatopōpyrykō poko. ¹⁸ Mame tozuhse toto eya:

— Amarokō roropa onenetupuhpyra matou? Etatoko pahne, emero otyro enapyryhtao oya xine iirypyryme onyripopyra mana. ¹⁹ Waku aka rokē tykrysā omōnōko mana. Yrome kuzenukō aka omōpyra mana. Mame wekanohtao tūtāko ropa mana, tykase ynororo.

Morara exiryke emero tonahsē kure Jezu omi poe.

²⁰ Morarame tōturuse ro ynororo eya xine, ynara tykase:

— Okurohtae xine ōmiry xihpyry tūtaryhtao iirypyryme exīko matose. ²¹ Ynara exiryke, tukurohtao xine iirypyryme epohnohketō popyra tyrīko roropa mā toto. Ematonāko te, karimotāko te, imehnō poko exīko te, ²² imehnō mōkomory poko penetāko te, imehnō ryhmary poko te, imehnō enekunopyry poko te, typenetatoh xihpyry poko te, imehnō zumoxike exiry poko te, imehnō kerekeremary poko te, tōsenetaonopyry poko te, ajoajohpe ehtoh poko, enara. ²³ Morohne tūtāko mā okurohtae xine. Naeroro iirypyryme exīko matose, okurohtao xine popyra oepohnopyrykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhptopōpyry nohpo a

(Mateu 15.21-28)

²⁴ Morotoino toytose ropa ynororo Tiro ehpikoxi, Xitō ehpikoxi roropa. Mame tapyi taka tomōse ynororo tokare pyra repe. Yrome otonēsaromepyra kynexine ynororo. ²⁵ Morarame nohpo tooehse Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo nono pona, Jezu ēpataka, Jezu ekary totase tyya exiryke. ²⁶ Mokyro nohpo ēxiry jorokohpe kynexine. Juteu kara kynexine ynororo, Xiro-Penixia pō kynexine. Tokaropose ynororo:

— Joroko itūtanohpoko ropa jēxiry ae, ajohpāme samo, tykase ynororo Jezu a. ²⁷ Morarame Jezu a tozuhse:

— Ah poetohti tō osemazuhme notuhno. Popyra mā kaikuxi zopary poetohti napyry ke, poetohti otuhpyra ro ahtao, tykase ynororo nohpo a.

²⁸ — Ajohpe pyra mase, Tamuxi, kaikuxi sā ynanase katohto. Morara exiryke poetohti napyry akumuru eraximāko sā ynanase, tykase nohpo a tozuhse.

²⁹ Mame tōturuse ropa Jezu eya:

— Kure kuezuhno kuku. Morara tykase oexiryke ytoko ropa atapyi taka. Oēxiry ae joroko tutūtanohpose ropa mana, tykase Jezu eya.

³⁰ Mame tytapyi taka toytose ropa nohpo. Tōxiry tone, tohrame nyhtoh po. Pake joroko tutūtanohpose ropa zae.

Typanarēkara pusopusome aomiry aexihpyry kurākatopōpyry ropa

³¹ Morarame toytose ropa Jezu pata tō pisarara Tiro ehpio poe Xitō kuroko, Omame Osetoro pata tō rānakuroko ikuhpo Karirea pona. ³² Mame Jezu a typanarēkara tonehse imehnomo a. Pusopusome roropa kynexine:

— Mose apoko ajohpāme samo, aekurākatohme ropa, tykase toto Jezu a.
³³Moraramē kurākara arone myahxo. Tomahxiky tyrise ipanary aka. Ituh tykase roropa ynororo. Moromeīpo inuru tytemuhmase tomary ke. ³⁴Mame kakoxi tōsenuhmase ynororo. Pusuh tykase, ynara tykase ynororo kurākara a:

— Etapuruhmakako, tykase eya.

³⁵Mame otato toehse ropa kuranōpokara. Pusoposome pyra roropa aomiry toehse. Tōmire toehse ynororo.

³⁶— Jekātopyra ehtoko, tykase Jezu imoihmākomo a repe. Yrome itamurume tokātose toto a. ³⁷Tōsenuruhkase toto emero.

— To! Emero Jezu nukurākatyā kure. Typanaremypokara otato ropa toehse. Pusoposome tōmiremypo aomiry kure toehse ropa, tykase toto tōsenuruhkase.

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 4.000mākomo

(Mateu 15.32-39)

8 ¹Morotoino imoihmākō tōximōse ropa. Mame tohke pyra toexirykōke otuhpyra toto.

Mame Jezu a typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo toto a:

²— Imoihmākō pynanohnōko ase ymaro oseruao tohke pyra tynyhse toto exiryke. ³Toto aropory ropa ahtao ya itapyīkō taka etuarimāko mā toto ty nahke pyra toexirykōke. Moino tooehse toto tarona, tykase ynororo.

⁴Mame ipoetory tomo a tozuhse:

— Otātohxo ke imoihmākō otuhmāko sytatou osepekahtoh pyra ahtao? tykase toto.

⁵Mame ynara tykase ynororo:

— Otāto wyi nae matou? tykase.

— 7me rokene, tykase toto.

⁶Moraramē imoihmākō typorohkapose Jezu a nono pona. Mame wyi tapoise eya. Mame, “Kure mase Papa,” kaxīpo Ritonōpo a, wyi tytohtohkase rahkē eya. Typoetory tomo a tokarose ekarotohme imoihmākō otuhtohme.

⁷Mame kana inunōkara roropa nae kynexine tuhke pyra.

— Papa, kure mase, tykase ropa ynororo. Morara kaxīpo tyya typoetory tomo a tapiakapose kana imoihmākō zohme. ⁸Mame tōtuhse toto tuesapare. Mame zohkō akoīpyry tanỹse ropa eya xine, 7me ruto pehme. ⁹Mokaro tōsē onyhpōkō, orutua kō rokē tuhke exiry 4.000me exisasaka kynexine.

Moraramē imoihmākō tonyohse ropa eya. ¹⁰Moromeīpo kanawa aka tōtyrise ynororo, typoetory tō maro. Toytose toto Taumanuta pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry

(Mateu 16.1-4)

¹¹Moraramē parixeu tō tooehse Jezu a. Sekere tykase toto eya. Jezu nukurākatary enery se roropa toh kynexine repe, zuaro toehtohkōme.

¹²Yrome Jezu typoihtose eya xine. Morara exiryke pusuh tykase ynororo moe toko. Ynara tykase ynororo:

— Unukurākatary enery se matose repe, yrome onenepopyra ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹³Mame tynomose ropa toto Jezu a. Kanawa aka tōtyrise ropa ynororo toytotohme mōpozakoxi.

Otyro porutatoḥ sã parixeu tō ehtopōpyry

(Mateu 16.5-12)

¹⁴Moraramē ipoetory tō turukō poko tuenikehse toto. Toiro wyi pitiko rokē kanawa ao kynexine. ¹⁵Moraramē ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Tomeseke ehtoko parixeu tō poko Erote tō poko roropa. Otyro porutatoḥ sã mã toto.

¹⁶— Otara āko hkoh Jezu nae? Otarāme wyi pyra kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

¹⁷Yrome mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty katoḥ wyi poko oseosezuḥnōko matou wyi pyra oexirykō poko? Jomiry onenetupuhpyra ro matou? Oty katoḥ tūpore sã ōsenetupuhtohkō nahe? ¹⁸Tonure amarokō repe yrome onetōkara sã matose. Typanare roropa amarokō repe yrome otato pyra amarokomo. Āmorepatopōpyrykō poko wenikeḥnōko matose. ¹⁹5mã wyi tytohtohkase ya, 5.000mākō otuhmatoḥme. Mame otāto tonahsē akoīpyry manymyatoḥ ruto peḥme? tykase Jezu eya xine.

— 12me ruto peḥme, tykase toto.

²⁰— Moro ke roropa 7me wyi aḥtao 4.000mākō otuhmatoḥme, otāto manymyatoḥ tonahsē akoīpyamo? tykase ynororo, tōturupose eya xine.

— 7me ruto peḥme, tykase toto eya.

²¹— Moro poko onenetupuhpyra ro matou? tykase Jezu eya xine.

Tonurēkara kurākatopōpyry Jezu a Petesaita po

²²Moraramē Petesaita pona toytose toto. Mame aḥno a tonurēkara tonehse Jezu a:

— Ajohpāme sã mose apoko, tykase toto. ²³Mame Jezu a kurākara tarose ameke emary poko pata ehpikoxi. Ituh tykase ynororo enuru pona. Mame enuru tapose eya:

— Osenuhmāko ma? tykase, tokaropose eya.

²⁴Mame mokyro tōsenuhmase repe:

— Aḥno tō enēko ase repe. Yrome wewe panō rokē ytoytōko nase, tykase ynororo eya.

²⁵Mame enuru tapose ropa Jezu a. Mokyro kure toehse ropa. Kure tōsenuhmase ropa ynororo rahkene.

²⁶— Atapyī taka tophome ytoḥko ropa. Pata pona ke ytopyry exiko, tykase Jezu tonurem̃ypokara a.

Peturu nurutopōpyry

Jezu poko

(Mateu 16.13-20; Ruka 9.18-21)

²⁷Moraramē Jezu mya toytose typoetory tō maro imeḥnō pata pona, Sezarea Piriḥpe patary tō pisarara pona. Osema ae toytorykoḥtao Jezu tōturuse:

— Onokyme ha aḥno a? tykase.

²⁸Ipoetory tomo a tozuhse:

— Ahno ĕpurihkane Joāome oekarōko mǎ toto. Imehnomo: “Eria,” āko. Imehnomo: “Ritonōpo omi poe urutono,” āko, tykase ipoetory tomo.

²⁹Tōturupose ropa Jezu eya xine:

— Yrome oya xine ke? Onokyme ha oya xine? tykase ynororo.

Mame Peturu a tozuhse:

— Ritonōpo nymenekahpyry mase sero nono pōkō kurākaneme, tykase ynororo eya.

³⁰— Jekaropyra ke ehtoko! tykase Jezu typoetory tomo a.

Tōsemamyry ropa poko

(Mateu 16.21-28; Ruka 9.22-27)

³¹Mame typoetory tō maro tōturuse Jezu:

— Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome tuhke rokē jurumekāko mǎ toto, tamuximākomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisamākomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Utuarimapōko mǎ toto. Jorihmapōko mǎ toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ĕsemānōko ropa ase, tykase ynororo.

³²Zae tōturuse ynororo eya xine. Mame Peturu a tarose ynororo mya zupokatohme repe. ³³Mame Jezu toeramase tȳkakoxi typoetory tō enetohme. Peturu turuse ropa eya. Ynara tykase ynororo eya:

— Mynyhme exiko! Joroko tamuru sǎ mase. Jakorekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko osenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

³⁴Mame emero imoihmākō tykohmase tyya typoetory tō maro.

— Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme jomipona ehtoko. “Ywy roro ynyriry menekāko ase,” kara ehtoko. Ymaro oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko. Ymaro rokē ehmaropa. ³⁵Toetuarimary kurūke ypoetoryme se pyra exiketō mǎ ytopyra mǎ toto Ritonōpo esaka toorihse tahtao xine. Yrome torētyke pyra exiketō mǎ typenetatohkō poko jomipona se toexirykōke, toetuarimarykohtao ro, mokaro ytōko mǎ toto Ritonōpo esaka. Owōnōko ropa mǎ toto.

³⁶— Otātohxo kure emero porehme apoiryhtao oya, oorikyry ke rokē epehmatohme? ³⁷Omōkomorykō ke matose orihpyra oehtohkō onepehmara ekurehnōko. ³⁸Ihxiptyke awahtao xine ypoko jomihpyry poko roropa apatao xine, oepe tō iirypyryme exiketō maro, ywy roropa ihxiptyke exiko ase opoko xine joepyry ropa ahtao kapu ae Ritonōpo nenyohyā kurākō maro, tykase Jezu eya xine.

9 ¹Moromeïpo ynara tykase ropa Jezu:

— Otuarōtatoko. Toitoine matose orihpyra ro awahtao xine Ritonōpo tuisame exiry enēko, tykase Jezu eya xine.

Jezu maro Moeze ehtopōpyry Eria maro

(Mateu 17.1-13; Ruka 9.28-36)

²Morame 6me tōmehse ahtao, typoetory tō tarose ypy kaetokō pona. Peturu te, Tiaku te, Joāo, enara toh tarose eya. Moroto tanyhtase ynororo.

³Zupō saereme toehse, karimutume konōto toehse, emero ikurikasenā motye toehse, karimutume kuhse. ⁴Morame Eria tō tooehse Moeze maro, pake

Ritonōpo omi poe urutonōpo tomo. Mame toto neneryme Jezu maro oturūko toh kynexine. ⁵Moraramē toto eneryke tyya ynara tykase Peturu:

— Jezu, kure reh taro sytatohse. Tapyi pitiko ynanamoxi oseruao axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro roropa Eria tapyīme, enara ehtohme, tykase ynororo eya.

⁶Tōtururu waro pyra toexiryke morara tykase Peturu, tōserehse toexirykōke mokaro asakorōkō Jezu poetory tō maro. ⁷Mame aotururuhtao ro akurū tooehse.

— Umūkuru nymyry mose ro, kurano. Mose omiry etatoko, tykase Ritonōpo akuru htae.

⁸Moraramē:

— Ÿkae enexi ropa, tykase toh repe. Toto esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto. Jezu rokē moroto, toto esahpyry po.

⁹Moraramē tyhtorykō ropa ahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ajohpāme sā yna enetopōpyry oya xine onekātopyra ehtoko aporo. Jorihxīpo tōsemāse ropa jahtao rokē mekarotatose, tykase ynororo typoetory tomo a. ¹⁰Morara exiryke onekātopyra tokurehse toto. Oxime rokē tōturuse toto.

— Otara nykā hkoty: “Jorihxīpo tōsemāse ropa jahtao rokē mekarotatose,” nykano, tykase toto oxime rokene. ¹¹Moraramē tōturupose ropa toto Jezu a:

— Oty katoh Moeze omihpyry warōkō ynara āko nae: “Eria osemazuhme oehnōko mana. Okomino Ritonōpo nymenekahpyry,” āko toh nae? tykase toto Jezu a.

¹²⁻¹³Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ajohpe pyra. Oehnōko osemazuhme mana imehnō tuarōtanohpotohme Ritonōpo poko, toto a Ritonōpo enetupuhtohme repe. Yrome Eria tooehse. Mame taosanumase toto a iiryhmary se toexirykōke. Ritonōpo omi poe urutō nymerohpyry ae ro tyhtomase eya xine. Etatoko pahne. Oty katohme roropa ynara āko Ritonōpo omihpyry: “Kapu ae Ayhtohpyry etuarimāko mana itamurume. Irumekāko roropa mā toto” āko Ritonōpo omiry nae? tykase Jezu eya xine.

Poeto kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 17.14-21; Ruka 9.37-43)

¹⁴Moraramē tyhtose ropa tahtao, typoetory tō maro, imoihmākō tonese. Moeze omihpyry warōkō maro oseosezuhnōko toh kynexine. ¹⁵Mame Jezu tonese tyya xine ahtao tātākyemase toto imoihmākomo. Eya toytose toto axiny, aomikase. ¹⁶Mame Jezu tōturupose eya xine:

— Oty poko oseosezuhnōko matokene mokaro maro? tykase Jezu eya xine.

¹⁷Toirono a Jezu tozuhse:

— Umūkuru enehno oya repe jorokohpe exiryke. Tunurēkara sā roropa mana. ¹⁸Ayaytoryhtao emapōko mā joroko nono pona. Mame akuakurotāko mana. Taryhtaryh āko mana. Etoetopohmāko roropa mana. “Joroko itūtano hpoko ropa,” yka repe opoetory tomo a. Yrome onutūtano hposaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹Moraramē ynara tykase Jezu eya xine:

— Ota ahtao jenetupuhnōko matou? Amaro xine ase repe āmorepatorŷko. Okynā amaro xine ywy repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra ro amarakomo. Omūkuru eneha xiaro yneneryme, tykase Jezu eya.

²⁰ Mokyro tarose ahtao eya xine, Jezu eneryke mokyro tytotytopohmapose joroko a. Toepukase ynororo nono pona. Tōsētoritorimase. Takutakurotase roropa ynororo.

²¹ — Pake serara nah? tykase Jezu kurākara zummy a.

— Pake moino ro nase serara, pitiko ro tahtao. ²² Tuhke rokē apoto htaka tomapose nase joroko a. Nakuaka roropa tomapose aorihthome repe. Ikurākary waro awahtao umūkuru ikurākako, yna pyno awahtao, tykase jorokohpā zummy Jezu a.

²³ Ynara tykase Jezu eya:

— Enetuputyryhtao oya emero riry waro ase Ritonōpo poe. Wenetupuhko pahne, tykase Jezu jorokohpā zummy a.

²⁴ Morara kary etaryke tyya tosenakunuhse:

— Enetupuhnōko ase! Wakorehmako oenetupuhtohme yronymyrymehxo, tykase ynororo tyxitaryme.

²⁵ Morarama imoihmākō atanonopyryke tymyhtokoxi, ynara tykase Jezu joroko a:

— Tunurēkara mase joroko, typanare pyra roropa mase. Mose ae otūtako ropa jūme, tykase ynororo.

²⁶ Kui tykase joroko tykytyky tykamexipose tutūtaryme. Mame aorikyhpary sā toehse ynororo joroko esahpyo. Moro eneryke tyya xine:

— Norihno hro, tykase imoihmākomo. ²⁷ Mame tanŷse ropa Jezu a tomary ke. Towōse ropa. ²⁸ Morarama tapyi taka tomōse ahtao, ipoetory tō tōturupose Jezu a:

— Oty katohme joroko tūtara kynako yna omipohna? tykase toto Jezu a.

²⁹ Ynara tykase Jezu:

— Joroko tō tūtara oturupyra awahtao xine Ritonōpo a. Morara exiryke tūtara kynako, tykase.

Tōturuse ropa toorikyry poko, tōsemamyry ropa poko, enara

(Mateu 17.22-23; Ruka 9.43-45)

³⁰ Morotoino toytose toto Karirea rānakuroko. Tokare pyra toytory se Jezu kynexine typoetory tō amorepatohme. ³¹ Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome jewokāko toh mana ahno a jorihmapotohme. Mame taorihmapose jahtao ēsemānōko ropa ase oseruao tōmehse ahtao, tykase Jezu typoetory tomo a.

³² Zuaro pyra sā ipoetory tō kynexine. Yrome oturupopyra toh kynexine aomihpyry poko tyhxirorykōino.

Tuisamehxo ehtoh poko

(Mateu 18.1-5; Ruka 9.46-48)

³³ Morarama Kapanā pona toytose toto. Tapyi taka tomomyryhtao tōturupose typoetory tomo a Jezu:

— Oty poko moturutou osema ae? tykase toto a ynororo.

³⁴Yrome onezuhpyra toh kynexine, tōsezusezuhse toexirykōke tuisamehxo toehtohkō poko. ³⁵Mame typorohse tahtao typoetory tō tykohmase tyya, 12mākomo.

— Tuisame oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko, tykase Jezu eya xine.

³⁶Mame poeto pitiko tyrise eya toto rānaka, xikihme. Mame tonaka tyrise eya eahmatohme. Ynara tykase ynororo:

³⁷— Poeto pyno awahtao xine ypoetoryme aexiryke ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine ywy ro rokē kara pyno matose. Ritonōpo maro roropa yna pyno matose, jenehpohpōme Ritonōpo exiryke, tykase ynororo eya xine.

Kyzežno xine pyra exiketō mā kuakorehmanekōme

(Ruka 9.49-50)

³⁸Mame ynara tykase João:

— Jezu, imepỹ ynanenease joroko tō tūtanohpōko oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase ynororo repe.

³⁹Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Ah joroko tō tūtanohpo ropa jesety poe. Imepỹ kurākary waro tahtao jesety poe kure ymaro mana. Moromeĩpo axĩ ykerekemasaromepyra mana.

⁴⁰Imehnō kyzežno xine pyra ahtao kuakorehmatorỹko mana. ⁴¹Etatoko pahne, imepỹ tuna ekaroryhtao ōkurukōme ypoetoryme oexirykōke moro epehmary poko wenikehpyra exiko Ritonōpo mana.

Popyra kyyrypyrykō exiry poko

(Mateu 18.6-9; Ruka 17.1-2)

⁴²— Yrome imepyny a jenetupuhkehporyhtao poetohti a jomiry enetupuhpitoryhtao eya xine, kurehxo mokyro pymyry ae topu konōto mykyry, ematohme nakuaka inerymapotohme. Ahtao poetohti onenekunohpyra mana. ⁴³Mame oemarykomo a orirykohtao iirypyryme osemahkatoko! Kurehxo oya xine etone tomahke awahtao xine Ritonōpo esaka omōnōko matose. Popyrahxo oya xine oemarykō osetato ahtao apotoimo htaka rokē omōnōko matose, ezehtpy htaka. ⁴⁴Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehtpyra mana. ⁴⁵Opuhurukō roropa popyra etone ahtao epuhkatoko! Kurehxo oya xine Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tupuhke pyra. Popyrahxo oya xine mā osetato opupurukō ahtao apotoimo htaka rokē ytōko matose. ⁴⁶Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehtpyra mana. ⁴⁷Morararo oenurukō etone popyra ahtao toutoko! Kurehxo oya xine mā Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyrahxo oya xine mā osetato tonure awahtao xine apotoimo htaka rokē ytōko matose. ⁴⁸Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehtpyra mana.

⁴⁹— Apoto ke uuru zahkāko exino mana zemimehxo aehtohme. Moro sā oetuarimarykō ke kurehxo exiko matose, Ritonōpo omiponahxo. Morararo tōsē sautu maro ahtao, tompore exiko. Moro saaro oetuarimarykohtao tomporehxo sā exiko matose Ritonōpo a. ⁵⁰Sautu sāme ahtao kure rahkene.

Yrome sautu sãme pyra toehse ahtao otyme kure? Arypyra. Typahsẽme rokẽ mana. Amarokõ ke? Sautu kurã sã ehtoko. Kure ehtoko imehnõ maro. Oseosezuppyra ehtoko roropa, tykase Jezu eya xine.

Typyxiãkõ rumekary poko

(Mateu 19.1-12; Ruka 16.18)

10 ¹Morotoino Jezu toytose ropa Jutea pona, Joatão mõpozakoxi. Moroto ahtao ahno imoihmãkõ toytose eya. Mame tamorepase ropa toto eya. Toipe ynororo ehse amorepato.

²Morarama parixeu tõ tooehse Jezu kuhse.

— Kurehxo hna Ritonõpo a orutua a typyty rumekary? tykase toto eya.

³Ynara tykase Jezu eya xine:

— Otarã äko hna Moeze omihpyry moro poko? tykase, tõturupose ynororo eya xine.

⁴— Moeze omihpyry ynara äko: “Ah pape merono typyty rumekary poko, typyty a ekarotohme. Moromeĩpo ah typyty rumekano,” äko, tykase toto eya.

⁵Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Zehnotokõme oexirykõke moro tymerose Moeze a repe. ⁶Yrome emero tyrise ahtao Ritonõpo a, orutua tyrise eya nohpo maro. ⁷Naeroro orutua tumy rumekãko mana, tyse rumekãko roropa mana typyty maro rokẽ toehtohme. ⁸Mame mokaro asakoro, toiro pũ sã exiko mana, typyty maro rokene. Naeroro asakoro pũme pyra sã toh mana. Toiro pũme rokẽ mã toto typyty maro. ⁹Oximaro tyripose Ritonõpo a exiryke, ah oxirumekara toh nexino, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Morarama tapyi tao ahtao ipoetory tõ tõturupose ropa moro poko.

¹¹Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Imepỹ nohpo maro oerẽnatohme opyxiãkõ rumekaryhtao oya xine iirypyryme matose. ¹²Morararo nohpo imepỹ maro torẽnatohme tynio rumekaryhtao eya, morararo exiko mana iirypyrymãme rokene, tykase Jezu eya xine.

Kure poeto tõ riry poko

Jezu a

(Mateu 19.13-15; Ruka 18.15-17)

¹³Mame typoenõkõ tonehse nohpo tomo a Jezu a, toto eahmatohme. Yrome ipoetory tõ opore tõturuse nohpo tomo a. ¹⁴Aotururukõ etaryke tyya tohne toehse Jezu typoeetory tõ poko.

— Ah poetohti noehno ya. Toto anaropopyra ehtoko ywinoino. Moxiaro pãkõ Ritonõpo esaka ytõko mana, tosẽkõme axi enetuputyryke eya xine.

¹⁵Etatoko ke. Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine oesẽkõme poetohti saaro, omõnõko matose Ritonõpo esaka. Mãpyra onenetupuhpyra awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka ekurehnõko, tykase Jezu. ¹⁶Morara kaxipo poetohti tapoise Jezu a eahmatohme. Zupuhpyrykõ pona tomary tyrise eya kure rokẽ toto ripotohme Ritonõpo a.

— Kure rokẽ oripotorỹko ase Papa Kapuaono a, tykase ynororo eya xine.

Tymōkomoke itamurume exikety

(Mateu 19.16-30; Ruka 18.18-30)

¹⁷Morarama aytory ropa ahtao, orutua toytose tururume eya. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka.

— Tamuxi, kure amorepatō mase. Naeroro ekaropoxi oya. Oty rīko ha Ritonōpo neneryme imaro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁸— Oty katoh, “Kure mase,” mykā ya? Ritonōpo rokē kure mana.

¹⁹Ritonōpo omiry waro mase. Aomiry tymerose Moeze a: “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Omatome pyra ehtoko. Imehnō onenekunohpyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Kure asakō tyrītoko. Omykō roropa kure tyrītoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

²⁰Mame mokyro a tozuhse:

— Moino ro ase Ritonōpo omipona ypoeto ae ro, tykase ynororo eya.

²¹Mame mokyro pyno toexiryke Jezu ynara tykase eya:

— Toiro mase onyripyra ro. Ytoko, omōkomory emero ekamota tineru apoitohme oya. Moromeīpo otinerū ekaroko tymōkomokākara a. Imēpo osehko ropa xiaro, ymaro oytotohme. Morara ahtao tymōkomoke exiko ropa mase Ritonōpo esao, tykase Jezu eya.

²²Morarama akye pyra toehse ynororo. Tymōkomory mynyhmaryke toytose ropa ynororo, tymōkomoke itamurume toexiryke. ²³Mame t̄ykakoxi t̄osenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Tuhke pyra tymōkomokā Ritonōpo poetoryme exiko mana, tykase ynororo.

²⁴Mame morara kary etaryke tyya xine ipoetory tō toemynyhmase itamurume. Mame ynara tykase ropa Jezu:

— Etatoko pahne, tuhke tytinerukā Ritonōpo onenetupuhpyra tosekōme torētyke toexirykōke tytinerūkō poko. ²⁵Kameru kawaru s̄a konōto. Jawi eutary pitiko nae. Kameru jawi eutary aka omōpyra mana ipune pyra exiryke. Moro saaro tuhke tymōkomokā omōpyra Ritonōpo esaka mana, tosekōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke.

²⁶Mame toepohnohse toto morara kary etaryke tyya xine.

— To! Morara ahtao, onoky Ritonōpo poetoryme exiko na? Ekurehnōko rokē exino, tykase toto oxime rokene.

²⁷Mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu:

— Āmoreme xine matose omōpyra Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo typoetoryme orirykō waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸Morarama ynara tykase Peturu:

— Etako ke, emero ynanurumekase amaro yna ytotohme, tykase Peturu.

²⁹Mame Jezu a tozuhse:

— Etako pahne, emero turumekase oya xine ahtao jomi poe, atapyiny te, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, omykomo, opoenōkomo otupikomo, emero turumekase oya xine ahtao ³⁰imotye ekarōko ropa mā Ritonōpo, atapyīkomo, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, opoenōkomo, otupikomo emero. Yrome etuarimāko roropa matose sero nono po. Moromeīpo Ritonōpo esao orihpyra

matose jūme. ³¹Mame tuhke tuisāpo tō tuisame pyra exīko Ritonōpo esao. Tuhke tuisāpo kara roropa tuisame exīko Ritonōpo esao, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry ropa toorikyry poko

(Mateu 20.17-19; Ruka 18.31-34)

³²Moraramē toytose toto Jerusarē esemary ae, Jezu osemazuhme, ipoetory tō īkapo. Emynyh māko toh kynexine. Imehnō roropa imaro ytoke tō enaromýke sã ytōko toh kynexine.

Mame typoetory tō 12mākō turuse ropa eya totapary poko.

³³— Etatoko pahne, Jerusarē pona ytōko sytatose. Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō jewokāko mana. Moeze omihpyry warōkō roropa jewokāko jorihmapotohme juteutōkara a. ³⁴Jeunohnōko mā toto, jetakurōko. Ypipohnōko roropa mā toto. Moromeīpo jorihmapōko mā toto rahkene. Yrome oseruao tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

Tiaku tō nekaropotopōpyry João maro

(Mateu 20.20-28)

³⁵Moraramē Tiaku tō toytose Jezu a João maro, oturupose. Ynara tykase toto eya:

— Tuisa, ynaporotyry se pyra hma opūtokoxti? tykase toto eya.

³⁶— Oty katohme? tykase Jezu eya xine.

³⁷— Arypyra, ynaporotyry se ynanase opūtokoxti tuisa konōtome toehse awahtao, toiro āpotunuru wino, toiro opozery wino, ākorehmaneme yna ehtohme, tykase toh repe eya.

³⁸Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Ōtururukō waro pyra matose. Oetuarimarykō se hmatou ysahmo? Oorikyrykō se roropa hmatou ymahro? tykase ynororo eya xine.

³⁹— Ise ynanase, tykase toto eya. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Ypokoino etuarimāko matose. Orihnōko roropa matose. ⁴⁰Yrome ywy tuisame oripyra xine ase. Ywy kara ase oporohkapotorýko ymyhtokoxti. Ritonōpo nymenekahpyry rokē mā porohnōko ymyhtokoxti, tykase Jezu eya xine.

⁴¹Morara kary etaryke tyya xine imehnō mokaro zehno toehse Jezu poetory tomo, 10mākomo. ⁴²Moraramē typoetory tō tykohmase tyya tōturutohme toto a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ahno waro matose. Ahno tuisame ahtao imehnō rohmanohpōko rokē mana. Tuisame exiryke tynamotoke toto. ⁴³Yrome amarokō tyoro. Imehxo oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko. ⁴⁴Tuisame oexirykō se awahtao xine, imehnō namotome ehtoko. ⁴⁵Kapu ae Ayhtohpyry ase. Imehnō namotomase pyra aepyhpyry ase. Emero rokē akorehmatōme aepyhpyry ase. Orihse roropa oepyase emero pohnō kurākatohme ropa, tykase ynororo eya xine.

Patimeu kurākatopōpyry ropa poko Jezu a, tonurēkara

(Mateu 20.29-34; Ruka 18.35-43)

⁴⁶Moraramē Jeriko pona toytose toto. Morotoino pata poe toytose ropa toto, typoetory tō maro, tuhkākō maro. Moroto tonurēkara kynexine

Patimeu, Timeu mükuru. Typorohse ynororo osema ehpio tineru eraximase.

⁴⁷Morarama Jezu Nazare pō oepyr ekary totase tyya ahtao tykohmase eya.

— Jezu, Tawī parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ynororo opore.

⁴⁸— Mynyhme exiko, tykase toto eya imoihmākomo. Yrome tykohmase oporehxo ynororo.

— Tawī parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ropa ynororo opore.

⁴⁹Morarama Jezu totypohse osema tao.

— Moky enehpoko xiaro, tykase ynororo eya xine. Mame tonurēkara tykohmase eya xine:

— Enaromyra exiko. Owōko. Jezu oya kynako, tykase toto eya.

⁵⁰Mame tupō xihpyry tomase eya. Towōse ynororo. Jezu a toytose.

⁵¹— Oty se hma ya, tykase Jezu eya.

— Ritonōpo mükuru nymyry mase. Josenuhmary se ropa ase, tykase eya.

⁵²Mame Jezu a tozuhse:

— Ytoko. Tonetupuhse oya jexiryke okurākāko ropa ase.

Axī tonure toehse ropa ynororo. Mame Jezu maro toytose ynororo osema ae.

Jerusarē pona Jezu ytotopōpyry

(Mateu 21.1-11; Ruka 19.28-40; João 12.12-19)

11 ¹Morarama eporehkasasaka toh kynexine Jerusarē pona. Oriwera ākataka toeporehkase toto. Atameke pyra pata tō kynexine Petepaje, Petania ypy Oriwera maro. Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro.

²— Mō pata pona ytotoko. Morotona toeporehkase awahtao xine jumētu mükuru enēko matose, tymyhse. Ahno anaropitopŷ enēko matose. Imyhpokatatoko enehtohme xiaro ya. ³Mame: “Oty katoh koh arōko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kaxitoko eya xine. “Arypyra, arōko rokē ynanase. ‘Enehta aporo,’ tykase tuisa exiryke yna a. Axītao rokē arōko ynanase. Enehnōko ropa ynanase,” kahtoko eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁴Morarama toytose toto. Jumētu mükuru tonese eya xine rahkene, tapyi eutary pota tao, osema ehpio. Mame tymyhpokase eya xine ahtao:

⁵— Oty katoh jumētu mükuru myhpokāko matou? tykase imehnō eya xine, tōturupose.

⁶Mame tosēkō omihpyry tokarose eya xine.

— Ahtao arotoko, tykase toto eya xine. ⁷Mame jumētu mükuru tarose rahke eya xine Jezu a. Morarama tupōkō tyrise toto a jumētu mypatarānaka Jezu porohtohme epona. ⁸Imoihmākomo a roropa tupōkō tyrise osema taka. Marariary panō tapokase roropa eya xine osema ae tyrithme, eporo jumētu ytotohme. ⁹Mame emero tātākyemase toto, osemazuhme ytoketomo, okomino ytoketō roropa. Ynara tykase toto:

— Kure Ritonōpo mana. Imehxo reh nahse Ritonōpo omi poe aepyhpyry.

¹⁰Kuesēkōme exīko mana, tuisa konōtome, pake tuisame Tawī ehtopōpyry samo. Ahtao kure rahkene. Kure Ritonōpo, imehxo! tykase toto tākye toexirykōke.

¹¹Morarama Jerusarē pona toeporehkase toto. Ritonōpo Tapyī taka axī rokē tomōse Jezu osenuhmase rokene. Tykohmāse exiryke toytose ropa ynororo Petania pona typoetory tō maro, 12mākō maro.

Epery zoko orihmapotopōpyry Jezu a

(Mateu 21.18-19)

¹²Yrokokoro Petania poe toytory ropa ahtao omise Jezu kynexine.

¹³Amekeino wikeira zoko tonese eya, tarýke ro. Mame toytose ynororo wikeira epery enahse repe. Yrome topere pyra kynexine, zary rokene, eperytatoh zano pyra exiryke.

¹⁴— Taroino oepery onenahzomopyra exíko exino mana, jüme, tykase Jezu wikeira zoko a.

Morara kary totase ipoetory tomo a.

Ritonōpo Tapyĩ taka Jezu ytotoṗōpyry

(Mateu 21.12-17; Ruka 19.45-48; João 2.13-22)

¹⁵Morarama Jerusarē pona toeporehkase rahkene. Ritonōpo Tapyĩ taka tomōse Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanohpose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō meza tōtorimase roropa eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tōtorimapose roropa eya. ¹⁶Otyro anaropopyra Ritonōpo Tapyĩ takuroko kynexine ynororo.

¹⁷Morarama tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo:

— Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Emero ahno ytapyĩ esehtōko Ritonōpo maro oturutohme,” me tymerose. Yrome ityromāko matose omato kō tapyĩme ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸Morarama Jezu otururu totase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu etapary se toehse toto zumoxike toexirykōke, emero Jezu poko imehnō atākyemary eneryke tyya xine.

¹⁹Mame tykohmāse ahtao Jezu toytose ropa typoetory tō maro pata poe.

Epery zoko orihmapotopōpyry enetupuhtopōpyry

(Mateu 21.20-22)

²⁰Morarama yrokokoro pakeimo toytorykohtao, wikeira zoko kuroko toytose toto. Wikeira zokōpyry tonese eya xine. Toorihse kynexine. ²¹Mame Peturu tōsenetupuhse ropa moro orihmapotopōpyry poko eya. Ynara tykase ynororo:

— Jezu, eneko ke! Moro anaorihmapohpyry, pake toorihse! tykase Peturu eya.

²²Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonōpo enetupuhtoko. Ritonōpo jamitunuru enetuputyryhtao oya xine, ²³mo ypy aroporyhtao oya xine tuna konōto kuaka aepukatohme: “Epukāko hna reh,” kara ehtoko okurohtao xine. Mame tuna konōto kuaka Ritonōpo omi poe epukāko mana. Ritonōpo rokē enetupuhtoko okurohtao xine. ²⁴Morara exiryke ynara āko ase oya xine, Ritonōpo maro otururukohtao openerykō poko, inekarory enetupuhtoko. Mame openerykō ekarōko oya xine mana. ²⁵Mame otururukohtao Ritonōpo a imehnō zehno pyra ehtoko. Zae pyra toto ehtopōpyry poko tuenikaro rokē ehtoko, Omykō kapuaō ozehno xine pyra ehtohme roropa, oorypyrykō korokatohme roropa eya. ²⁶Māpyra imehnō rypyry poko tuenikaroro pyra awahtao xine, Omykō kapuaō roropa oorypyrykō onykorokara mana, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopõpyry

(Mateu 21.23-27; Ruka 20.1-8)

²⁷Morarame toeporehkase toto Jerusarē pona. Jezu ytoytoryhtao Ritonõpo Tapyi tao, morotõkõ toytose eya oturuse, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, Moeze omihpyry warõkomo, juteu tõ tamuximākomo, enara. Ynara tykase toto eya:

²⁸— Onoky omi poe senohne riko mah? Onokyh: “Ikyryko,” nykā oya? tykase toto Jezu a.

²⁹Mame Jezu a tozuhse toto:

— Ywy roropa oturupõko ase oya xine. Zae jezukuruhdao oya xine senohne kyrypone ekarõko ase oya xine. ³⁰Kaxitoko kuezuhetoko. Onoky omi poe roropa ahno ēpurihkane João? Ritonõpo omi poe, ahno omi poe? tykase Jezu eya xine.

³¹Mame tõturuse toto oxime rokene:

— “Ritonõpo omi poe ahno ēpurihkane João,” karyhtao kyya xine, ynara āko mā Jezu kuezuhetõrõko: “Morara ahtao oty katohme João omiry onenetupuhpyra matou?” āko mā kyya xine. ³²Yrome: “Ahno rokē omi poe ahno ēpurihkane João,” karyhtao kyya xine imoihmākõ kyzehno xine exiko mana, urutõme nymyry João Ritonõpo omi poe ekaroryke eya xine, tykase toto oxime rokene. ³³Morara exiryke Jezu tozuhse toto a:

— Kū, zuaro pyra reh ynanahse, tykase toto Jezu a.

— Morara ahtao roropa senohne kyrypone onekaropyra ase roropa, tykase Jezu eya xine.

Popyra mokaro tupito poko erohketõ ehtopõpyry

(Mateu 21.33-46; Ruka 20.9-19)

12 ¹Morarame Ritonõpo namorepatoh poko tõturuse ropa ynororo. Ynara tykase ynororo:

— Imepõ orutua a otyro tarykase eya, uwa tomo, tupito pona. Mame tapuruse tupito eya. Nono tahkase eya pēkame uwa euhkatoh ritohme tyya. Tapyi tamose roropa eya kaetoko, emero enetohme. Morarame tutupi emero tokarose eya erohketomo a. ²Mame toytose ynororo imepõ pona. Moromeipo uwa toehse ahtao typoetory taropose eya mokaro a, uwa epery apiakase, enetohme tyya. ³Mame inaropohpyry tapoise tupito poko erohketomo a. Typipohse ynororo eya xine. Tynaroke pyra taropose ropa eya xine. ⁴Morarame imepõ typoetory taropose ropa eya repe. Mame tuhtātāmase ynororo tupito poko erohketomo a taosanimase itamurume eya xine. ⁵Mame imepõ inaropohpyry totapase roropa eya xine. Morararo tuhke inaropotyā tyhtomase eya xine ipoetory tomo. Totapase roropa tuhke inaropotyamo tupito poko erohketomo a. ⁶Mame uwa esē poetory toiro rokē nae kynexine, imūkuru rokene, ipynu rokene. Morara ahtao ro tumūkuru taropose eya. “Otarāme mā toto kure umūkuru riko, umūkurume exiryke,” tykase esē repe. Mame taropose tumūkuru. ⁷Yrome mokyro eneryke tyya xine ynara tykase tupito poko erohketomo: “To! Uwa esē mūkuru mokyro tumy myakāme. Setapatone uwa esary kutupikõme ehtohme,” tykase toto oxime rokene.

⁸— Imūkuru tapoise eya xine rahkene. Totapase eya xine. Ekepyry tomase tupito ehpikoxi eya xine.

⁹ — Naeroro otara āko uwa esē nae tumūkuru etapatopōpyry ekary totase tyya ahtao? Ytōko mā rahkene mokaro etapase. Mame imehnomō a uwa esary ekarōko mana, tykase Jezu totananomō a. ¹⁰ — Ritonōpo omiry onenepyra ro matou? Meneatose ro. Ynara tymerose eya:

“Tapyi rinanō nurumekahpyry:

“Topu popyra,’ karyke eya xine,

mororo tyrise ropa tapyi kyryryme,

kure exiryke tūpore, jamihme tapyi ehtohme.

¹¹ Ritonōpo nyrihpyry moro.

Kure mana.

Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya xine.

¹² Moraramē Jezu turutopōpyry typoko xine tonetupuhse toto a, uwa esary poko erohekētō sā toexirykōke. Naeroro Jezu apoiry se toehse toto ēmatohme repe. Yrome tuhkākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto.

Kowenu tinerū epehmary poko

(Mateu 22.15-22; Ruka 20.20-26)

¹³ Moraramē parixeu tō taropose Erote epe tō maro, Jezu omiry azahkuru etatohme ihxirotohme tyya xine repe. ¹⁴ Mame toytose toto Jezu a. Ynara tykase toto eya:

— Amorepatō mase. Awaro ynanase. Ajohpe pyra mase ipunaka. Imehnō zuno pyra roropa mase. Tuisame ahtao, tuisame pyra ahtao, oxisā rokē mā toh oya. Zae Ritonōpo omiry poko amorepatō mase. Yrome kure kowenu tinerū epehmary yna a? Kure onepehmara yna exiry? Oty kurehxo? tykase toto eya, tōturupose.

¹⁵ Yrome Jezu tuaro kynexine, ajoajohpe toto exiry waro.

— Oty katohme jenekunopyry se hmatou? Tineru puhturu enehta. Enexi aporo, tykase ynoro eya xine.

¹⁶ Toiro tonehse toto a. Moraramē ynara tykase Jezu eya xine:

— Onoky ekuhtopōpyry mokyro ipoko? Onoky esety roropa ipoko? tykase ynoro eya xine.

— Kowenu tuisary mokyro, tykase toto.

¹⁷ Moraramē ynara tykase Jezu eya xine:

— Morara ahtao kowenu kyryry ekarotoko ropa kowenu tuisary a. Morararo Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Moraramē toepohnohse toto Jezu otururu etaryke tyya xine.

Aorihtyā ēsemākapory ropa poko

(Mateu 22.23-33; Ruka 20.27-40)

¹⁸ Moraramē satuseu tō toytose Jezu a. (Mokaro ynara kananō kynexine: “Toorihse kuahtao xine jūme ēsemāpyra ropa sytatose,” kananō kynexine.) Mame Jezu a ynara tykase toto:

¹⁹ — Amorepatōme mase. Etako pahne, Moeze nymerohpyry ynara āko: “Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure ipytōpyry maro zakoronōpyry a erēnanopyry aemūkuatohme aorikyhyry mūkurume samo,” me tymerose Moeze a. ²⁰ Ynara kynexine orutua komo. 7me kynexine.

Esemazupuru kō torēnase nohpo maro. Yrome emūkuara ro tahtao toorihse ynororo. ²¹Okomino zakoronŷpyry īkaponato imaro torēnase, turui pytŷpyry maro. Yrome morararo emūkuara ro tahtao toorihse roropa ynororo. ²²Mame īkaponato mokyro ro saaro toorihse. Morara rokē emūkuara tokurehse toto. Mame porehme toorihse toto emūkuara ro tahtao xine. Etyhpyrykōme nohpo roropa toorihse. ²³Imeīpo aorihtyā ēsemamyry ropa ahtao, onoky pytyme na nohpo exīko? 7me imaro torēnase exiryke, tykase, tōturupose toto Jezu a.

²⁴Morame Jezu a tozuhse toto:

— Azahkuru matose, Ritonōpo omiry waro pyra oexirykōke, ijamitunuru waro pyra roropa oexirykōke. ²⁵Aorihtyā tō ēsemākary ropa ahtao pytara exino mana, niotara roropa nohpo tomo, enara. Ritonōpo nenyohŷyā sā rokē exīko mā exino. ²⁶Aorihtyā ēsemamyry ropa poko Moeze omihpyry onenepitopyra ro hmatou? tykase Jezu eya xine. — Moeze a Ritonōpo tōturuse pika myhto. Ynara tykase ynororo: “Aparāo esēme ase, Aparāo te, Izake te, Jako te, enara ase toto esēme,” tykase Ritonōpo Moeze a aorihtyā poko. ²⁷“Aorihtyā esēme ase,” kara Ritonōpo kynexine Moeze a aēsemātyā ropa esēme toexiryke. Azahkuru rokē matose: “Ahno ēsemāpyra ropa mana,” karyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Zae ehtoh poko Ritonōpo omipona

(Mateu 22.34-40; Ruka 10.25-28)

²⁸Morame Moeze omihpyry warō tooehse, mokaro oseosezukuru etase. Jezu a toto ezukuru kure etaryke tyya ynara tykase ynororo Jezu a:

— Ritonōpo poe Moeze nymerohpyry tuhke nae, aomipona kuehtohkōme. Morara exiryke oty riry kurehxo nae Ritonōpo a? tykase ynororo tōturupose Jezu a.

²⁹Ynara tykase Jezu eya:

— Ynara kure Ritonōpo a: “Etatoko pahne, Izyraeu tomo. Toiro rokē Ritonōpo nae. Ynoro rokē oesēkōme mana. ³⁰Morara exiryke ipyno ehtoko ipunaka. Oesēkōme tyritoko okurohtaka xine. Imehxo tyritoko ōmirykō ke. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhtohkō ae oorikyrykō ponāmero.” ³¹Ynara katoh roropa kure Ritonōpo a mana: “Osepyno oexirykō sā imehnō pyno ehtoko,” katoh kure roropa Ritonōpo a mana. Morara katoh asakoro kure Ritonōpo a mana, tykase Jezu eya xine.

³²Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

— Zae amorepatō mase. Ajohpe pyra mase. Toiro rokē Ritonōpo mana. Imepŷ pyra mana. ³³Ipyno kuexirykohtao ipunaka kure mana. Kuesēkōme tyriyhtao kyya xine kukurohtao xine, kure rokē Ritonōpo riryhtao kyya xine kuosenetupuhtohkōke kuorikyrykō ponāmero. Mame osepyno kuexirykō sā imehnō pyno kuahtao xine zae exīko sytatose. Naeroro moro asakoro omipona kuexirykō kure kuhse mana, kaneru zahkary motye, tykase ynororo Jezu a.

³⁴Azahkuru pyra tozuhse eya Jezu. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya:

— Ritonōpo enetupusasaka mase. Ipoetoryme exisasaka roropa mase, tykase Jezu eya.

Mame morara kary etaryke tyya xine, imehnō Jezu a tōturuporykō se pyra toehse toto.

Ritonôpo nymenekahpyry ehtoh poko*(Mateu 22.41-46; Ruka 20.41-44)*

³⁵ Morarame toto amoreparyhtao ro Ritonôpo Tapyĩ tao ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty katohme Moeze omihpyry warökô ynara âko Ritonôpo nymenekahpyry poko nae: “Tawi parÿpyry mokyro,” âko? Yrome Ritonôpo nymenekahpyryme ynororo. Naeroro otâtohxo Tawi parÿpyryme nah?

³⁶ Ynara tykase Tawi Ritonôpo Zuzenu omi poe:

“Ritonôpo tõturuse jesë maro:

‘Oporohko seino japotunuru wino.

Ozehno exiketô rïko ase opoetory tõme,’ tykase Ritonôpo,”

me tymerose Tawi a pake Ritonôpo omiryme. ³⁷ Tosëme tosehtose ahtao Tawi a, otâto iparÿpyryme nah? tykase Jezu eya xine tõturupose.

Osenekunohpopyra ehtoko zae pyra amorepatôkomo a*(Mateu 23.1-36; Ruka 20.45-47)*

Mame tãkye toehse toto imoihmākomo morara kary etaryke tyya xine.

³⁸ Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

— Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warökô poko. Upo kurã ke otupohtôko mã toto, ynara kary etatohme imehnomo a: “Moehno amorepatono,” kary etatohme imehnomo a osepekahtoh tao. ³⁹ Epehtoh kurã se rokë toto tapökôme atamorepatoh tonô tao. Tuisa apô se roropa mã toto tapökôme otuhtoh konôto ahtao. ⁴⁰ Morarame pytÿpo tõ enekunohnôko mã toto. Ematonanohnôko roropa mã toto. Moromeïpo oturûko sã mã toto Ritonôpo maro yronymyryme, imehnô enekunohtohme tyya xine. Itamurumehxo toto wãnohnôko Ritonôpo mana, tykase ynororo eya xine.

Pytÿpo nekarohpyry*(Ruka 21.1-4)*

⁴¹ Morarame Jezu typorohse tineru ã etonie tineru ãmary enetohme tyya, imehnomo a tineru ã aka, Ritonôpo tinerûme. Tuhke tymôkomokamo a tytinerûkô tõmase repe pitiko rokë pyra. ⁴² Mame okomino pytÿpo a tytinerû tõmase roropa. Tymôkomokëkara kynexine. Tineru puhturu rokë tõmase eya ã aka, asakoro rokene. ⁴³ Moro eneryke tyya typoetory tõ tykohmase Jezu a. Ynara tykase ynororo:

— Moky hkoh pytÿpo enetoko. Ajohpe pyra imehnô nekarohpyry motye tineru tokarose eya Ritonôpo a. ⁴⁴ Mokaro a zokonaka rokë tytinerûkô tokarose. Yrome mose nohpo a emero tytinerû tokarose, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopöpyry Ritonôpo Tapyĩ kararahtoh poko*(Mateu 24.1-2; Ruka 21.5-6)*

13 ¹ Morarame Ritonôpo Tapyĩ tae tutütase ropa tahtao xine, tapyi tõ tonepose ipoetory a topu risemy:

— Amorepane, eneko ke! Tapyi pohtomo, topu kurã ke rokë tyrise, tykase ynororo eya. Yrome ynara tykase Jezu eya:

²— Sero tapyi tō kure repe. Yrome tā pixo rokē mana etohtohkāko mana emero, tykase Jezu eya xine.

Etuarimatoh poko, oryhmariyō poko roropa

(Mateu 24.3-14; Ruka 21.7-19)

³Moraramē ypy pona Jezu tōnuhse, Oriwera pona. Typorohse ynororo moroto ypy po. Ritonōpo Tapyī enēko kynexine. Mame Peturu tō toytose eya oturupose, Peturu, Tiaku, João, Ātare, enara. Ynara tykase toto Jezu a:

⁴— Otara ahtao hkoh senohne etohtohkāko nae? tykase ynaroro tapyi tō poko. — Yna zuruko aetohtohkary poko. Otara ahtao aetohtohkary enepitōko ynanah? tykase toto Jezu a tōturupose.

⁵Moraramē Jezu a tozuhse toto:

— Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme. ⁶Tuhke oehnōko jesety ae osesehtoketō mana. “Kyrixtu ase, Ritonōpo nymenekahpyry,” āko toh mā repe. Tuhkāko enekunohnōko toh mana. ⁷Mame oxiehnōtokō osetapary etāko matose. Mokaro ekary etaryhtao torētyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morara exīko mā repe. Yrome nono onenahkapopyra ro Ritonōpo mana. ⁸Mame ahno tō osetapāko mā toto. Pata konōto pōkō roropa imehnō etapāko mana. Mame nono kywyh kywyh āko roropa mana imeimehnō pata tō punero. Tōsē penery rohnōko roropa mā toto. Morara toehse ahtao etuarimapitōko exino mana poeto ē enurupitory samo.

⁹— Naeroro tomesēke ehtoko. Aarotoriōko imehnō mana terekatu ēpataka. Opihohtoriōko roropa imehnō mana atamorepatoh tao. Kowenu ēpataka aarotoriōko roropa toh mana, tuisa konōto ēpataka roropa, ypokoino. Mame moroto awahtao xine zurutoko toto Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toto ehtohme. ¹⁰Emero pata tamuru po toto zurūko matose jomiry poko. (Mame tosēkōme jenetuputyryhtao eya xine, tyrypyrykō rumekaryhtao roropa eya xine Ritonōpo poetoryme exīko toh mana.) ¹¹Moraramē terekatu a tarose awahtao xine oēmapotohkōme, torētyke pyra ehtoko. “Otara āko hano,” kara ehtoko. Moroto awahtao xine Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry rokē ekarotoko morotōkomo a. Āmoreme xine pyra oturūko matose, Ritonōpo Zuzenu poe. ¹²Moraramē orutua kō takorō tō ewokāko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Imehnō tumūkuru ewokāko roropa mā toto. Imehnō roropa tumyōkō zehno exīko. Aorihmapōko roropa mā toto. ¹³Mame emero porehme ozehno xine exīko mā toto ypoetoryme oexirykōke. Yrome oryhmatoṗōpyrykō enahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykō ponāmero opynanohtoriōko ase.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(Mateu 24.15-28; Ruka 21.20-24)

¹⁴— Mame Tanieu Ritonōpo omi poe urutōme kynexine pake. (Morara exiryke inyerohpyry enetoko kure enetupuhtohme oya xine.) Ynara āko Tanieu nymerohpyry: “Ahno nyrihpyry xihpyry eneryhtao oya xine kohrame, Ritonōpo Tapyī tao tuarōtāko matose,” āko Tanieu nymerohpyry. Morara toehse ahtao ah Jutea pōkō nepā toto ypy tō pona, orihpyra toehtohkōme. ¹⁵Zara tao awahtao xine, epatoko omōkomorykō poko pyra. ¹⁶Tupito po awahtao xine, ytopyra ropa ehtoko oupōkō poko. Topohme rokē mepatatose.

¹⁷Amarokō roropa nohpo tomo, poetoēme awahtao xine myhene. Etuarimāko matose oeparykohtao poeto pitiko enurusenā maro. ¹⁸Oturutoko Ritonōpo a morara exipyra ehtohme ikonopory ae popyra exiryke ipunaka. ¹⁹Morara toehse ahtao tōsē penery rohnōko mā toto, tyrohsē zetunuru rohnōko roropa mā toto. Moro panō onenepitopyra sytatose, moino ro nono ritopōpyry poe Ritonōpo a. Moromeīpo moro panō onenezomopyra sytatose exīko. ²⁰Tuhke pyra ēmepory morara tyriko Ritonōpo mana. Ritonōpo hnao emero enatry. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke pyra ēmehkapōko mā Ritonōpo.

²¹— Moraramē oururukohtao imehnomo a: “Enetoko ke. Ritonōpo nymenekahpyry mokyro,” āko toh mā repe oya xine. ²²Morara exiryke osenekunohpopyra ehtoko. “Ritonōpo nymenekahpyry ase,” kananō mā oehnōko, oseshtoketomo, ajohpākomo. Kurākara anypōko ropa toh mā repe. Pyaxime roropa toh mā repe. Ypoenohnōko mā toh repe. Imehnō enekunopyry se mā toh repe. Ypoetory tō enekunopyry se roropa mā toto. ²³Morara exiryke jomiry etatoko tuaro oehtohkōme, osenekunohpopyra oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Kapu ae Ayhtohpyry oepory ropa

(Mateu 24.29-31; Ruka 21.25-28)

²⁴— Morara toehkehse ahtao xixi ezehnōko mana. Nuno osenepyra exīko. ²⁵Xirikuato tō epukāko kapu poe kapu kywyh kywyh karyke, kapu esā esyryhmaryke. ²⁶Moraramē emero porehme jenēko mā toto, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Akuru ae jyhtory enēko. Saerekhane sā jenēko toh mana. Jamihme mā jyhtory exīko. ²⁷Mame Ritonōpo namoto tō enyohnōko ase ynymenekatyā enehtohme emero pata tō poe, moino nono etyhyry poe, kapu etyhyry poe roropa, enara.

Wasasa poko jeimamyry enetuputyry sā joepory ropa enetuputyry

(Mateu 24.32-35; Ruka 21.29-33)

²⁸— Mame wasasa tōkehko waro matose. Toto etaryhtao jeimamyry enetupuhnōko matose. ²⁹Moro saaro ourutopōpyrykō poko ya tuaro ehtoko. “Oehsasaka ropa mana,” kaxitoko ypoko. Axī oehnōko ropa ase, tykase Jezu eya xine. ³⁰— Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepory ropa ponāmero. ³¹Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpyme exīko mana, tykase Jezu.

Otāto ahtao? Zuaro pyra sero pōkō mana

(Mateu 24.36-44)

³²— Joepory ropa waro pyra matose. Ritonōpo nenyohityā zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa rokē zuaro mana. ³³Tuaro sā rokē ehtoko. Kueraximatoko, joepory ropa waro pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine. ³⁴— Tapyi esē samo. Mame toytoryhtao tytapyi tae typoetory rīko tytapyi eraseme mana, erohketō rohmanohpotohme. Toiro tapyi eutary erase rīko roropa mana tooepory ropa eraximatohme eya. ³⁵Mokaro sā rokē weraximatoko joepory ropa waro pyra oexirykōke. Otārāme ikohmamyryme oehnōko ropa ase. Otārāme onoa. Otārāme kuratiri etaryhtao. Otārāme

pakeimo. ³⁶Tokare pyra joepyrý ropa mana. Jeraximara awahtao xine ehxirôko matose joepyrý ropa ahtao. ³⁷Ourutopôpyrykô ya ekarôko roropa ase imehnomo a. Joepyrý ropa imomohtoko, tykase Jezu eya xine.

Tâtamorepase toto Jezu apoiry poko

(Mateu 26.1-5; Ruka 22.1-2; João 11.45-53)

14 ¹Morarame asakoro ĕmepyrý se ro kynexine Oseahmatoh Paxikoa ritohme, Oseahmatoh Wyi poko Iporutatooh maro pyra roropa. Moroto Jezu apoiry se toh kynexine Ritonôpo maro oturuketô tuisary tomo, Moeze omihpyry warôkomo, enara. Omatome apoiry se toh kynexine repe, etapatohme repe. ²Ynara tykase toto oxime:

— Otuhtoh tao Jezu anapoipyra sehtone ahno tuhke exiryke. Otarâme kyzehno xine exiko toh mana, tykase toto.

Jezu ehtopôpyry poko

Petania po

(Mateu 26.6-13; João 12.1-8)

³Morarame Petania po Jezu kynexine Ximão tapyi tao. Ximão mokyro ipi imotahpyrypyry. Meza po otuhnôko toh kynexine. Mame noho a ixtaratu tonehse Jezu a topu kurâ risê ao, arapaxturu risê ao. Ixtaratu esety naratu. Mame ixtaratu ĕ tuhkohse eya Jezu zûsety popatohme. ⁴Morarame enenanô oseya rokê tôturuse toto, ixtaratu poko zumoxike toexirykôke:

— Oty katohme mose ixtaratu ahnikâko rokê nae? ⁵Tokamosême ahtao, tuhke tineru atapoiry tymôkomokâkara a ekarotohme, tykase toto. Nohpo tykerekemase eya xine.

⁶Yrome Jezu a tozuhse:

— Oty katoh mose kerekere mâtou ixtaratu pokoino? Inykyryhpyry kure ya. ⁷Tymôkomokâkara mât enahpyra amaro xine. Mokâ akorehmary se awahtao xine akorehmatoko toto. Yrome ywy okynâ pyra ase amaro xine. ⁸Ixtaratu nae toexiryke, jûsety popano tamoreme. Joko popano orihpyra ro jexiryke, toorihse jahtao joko popatoh samo. ⁹Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnô amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry poko roropa oturûko matose. Mame oesahpyo xine roropa mose poko oturûko imehnô mana wenikehpyra ehtohme jûme inyrihpyry poko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokary se Juta ehtopôpyry poko

(Mateu 26.14-16; Ruka 22.3-6)

¹⁰Morarame Juta Ixikariote Jezu poetoryme kynexine repe. Mame toytose ynororo Ritonôpo maro oturuketô tuisary tomo a Jezu ewokase. ¹¹Mame aomiry etaryke tyya xine tâkye toehse toto.

— Oepehmâko reh ynanahse, tykase toto Juta a. Naeroro toytose ropa ynororo. Tâtamorepase itamurume Jezu ewokatoh poko tyya.

Paxikoa ae Jezu typoetory tō maro autuhtopōpyry

(Mateu 26.17-25; Ruka 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)

¹² Morotoino ěmepyry apitorymā po Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, kaneru mūkuru etapatoḥ poko roropa Oseahmatoh Paxikoa poko tōsēme, tōturupose Jezu a ipoetory tomo:

— Aza ytōko ynanae tōsē etapase? tykase toto.

¹³ Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro:

— Ytotoko pata pona. Moroto orutua enēko matose, tuna puimane enēko.

¹⁴ Mekahmatatose kene. Mame tapyi taka aomomyryhtao ynara kahtoko tapyi esemy a: “Otoko amorepato esary nahe Oseahmatoh Paxikoa poko autuhtohme typoetory mahro?” kahtoko eya. ¹⁵ Mame tapyi tyarake enepōko mā oya xine. Emero nae exikety, meza te, epehtopo, apoto esary roropa, enara exikety. Moro tao tōsē ikyrytoko kuotuhtohkōme, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Morarame toytose toḥ rahkene pata pona. Mame tonese rahkene eya xine Jezu oturutopōpyamo. Morarame tōsē tykyryse eya xine rahkene.

¹⁷ Morarame kokonie pukuro Jezu toytose rahkene otuhse typoetory tō maro. ¹⁸ Toto otukuruhtao ro Jezu a turuse toto:

— Etatoko pahne, taro ypoetory toiro jewokāko mana, ymaro otuhkety, tykase ynororo.

¹⁹ Mame tākye pyra ipoetory tō toehse morara kary etaryke tyya xine.

— Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose atatakomino. Mame tozuhse toto Jezu a:

²⁰ — Arypyra. Toiro mana, wyihpāko paratu aka ymaro, tykase ynororo eya xine. ²¹ — Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ritonōpo nekarotopōpyry ae ro orihnōko ase. Yrome etuarimāko mā jewokahpono, irohnōko. Enurupyra ahtao kurehxo eya exiry, etuarimara exiry, tykase Jezu eya xine.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Mateu 26.26-30; Ruka 22.15-20; 1 Korītiu 11.23-25)

²² Morarame tōtukuruhtao ro wyi tapoise Jezu a. Mame Ritonōpo a ynara tykase ynororo:

— Yna zuru seny onekarohpyry yna a. Kure mase, Papa, tykase ynororo. Mame morara kaxīpo tyya wyi tytohtohkase eya typoetory punero ekarotohme.

— Apoitoko, upū sero, tykase ynororo eya xine.

²³ Morararo eukuru tapoise eya. Mame tōturuse ropa Ritonōpo a:

— Uwa eukuru onekarohpyry seny. Kure mase, Papa, tykase. Morarame eukuru tokarose typoetory tō punero. Tōse eya xine emero.

²⁴ — Umunuru seny. Umunuru kuānōko ase tuhke iirypyrymākō kurākatoḥme. Umunuru ekuamyryhtao tuhkākō Ritonōpo poeoryme exīko mana. ²⁵ Etatoko pahne, uwa eukuru onēpyra ropa ywy, orihpyra ro jahtao. Tyoro ēnōko ase, euhkasenano, Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.

²⁶ Morarame Ritonōpo omiry ae toremiase toto. Morarame eremiakexīpo toytose toto ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Mateu 26.31-35; Ruka 22.31-34; João 13.36-38)

²⁷Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Urumekāko matose emero, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Esēkō etapāko ase. Mame ekỹpyā atahpahnōko mana,” me tymerose.

²⁸Yrome tōsemāse ropa jahtao ytōko ase osemazuhme Karirea pona, awapo xine. Moroto jenēko ropa matose, tykase eya xine Jezu.

²⁹Mame Peturu a tozuhse:

— Emero orumekāko toh mā repe, yrome ywy orumekara ase, tykase Peturu eya.

³⁰Mame Jezu a tozuhse ynororo:

— Etako pahne, sero kohmamyry ae asakoro kuratiri etary onetara ro awahtao, poremānōko mase. Oseruao mase: “Jezu waro pyra ase,” āko mase.

³¹Mame opore Peturu a tozuhse:

— Jorikyry ponāmero orumekara ase, tykase ynororo Jezu a.

Morara tykase imehnō Jezu poetory tō roropa emero.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro Ketysemame po

(Mateu 26.36-46; Ruka 22.39-46)

³²Moraramame toeporehkase toto Ketysemame pona.

— Oporohtoko taro. Ytōko ase aporo Papa maro oturuse, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³Moraramame Peturu tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Moraramame tomuhtapāse ynororo toemynyhmaryke yronymyryme.

³⁴— Sam āko ase itamurume, jorikyry ponāmero, tykase ynororo. — Morara exiryke taro ehtoko. Kueraximatoko, tykase Jezu tynarotyamo a.

³⁵Mame mya pitiko toytose ynororo porohse nono pona Tummy maro oturuse, etuarimara toehtohme.

³⁶— Papa, Papa, jamihme mase. Emero Ritō mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao orihihōko ase. Ōmipona se rokē ase, tykase ynororo Tummy a.

³⁷Moraramame toytose ropa Jezu typoetory tō tynyhse ahtao. Mame ynara tykase ynororo Ximāo Peturu a:

— Ximāo, nyhnōko mah? Toiro piko eraximary se pyra hma ymahro?

³⁸Nyhpyra ehtoko. Oturutokohxo ty Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Onykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose.

³⁹Moraramame mya roropa toeramase Jezu oturuse ropa Tummy maro, osemazuhme tōturutopōpyry saaro. ⁴⁰Morotoino typoetory a toytose ropa. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō jamitunurume pyra toexirykōke. Toehxirose toh kynexine. Morara exiryke onezuhpyra toh kynexine.

⁴¹Morotoino oseruao toeramatohtohse ahtao ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Nyhnōko ro matou? Nyhpyra ehtoko, imeipo onyhtohkōme. Seromaroro jewokāko toh mana, yzehnotokomo. ⁴²Apakatoko! Ehmaropa! Jewokane enetokose. Mose roro jewokāko mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Jezu apoitopöpyry

(Mateu 26.47-56; Ruka 22.47-53; João 18.3-12)

⁴³ Morarame Jezu otururuhtao ro Juta tooehse eya. 12me toto ehtoh mokyro kynexine ewokane. Imaro tooehse imehnö roropa tapema ke tomahpöke. Kaparu ke roropa tomahpöke toh kynexine. Ritonöpo maro oturuketö tuisary nenyohytä mokaro kynexine, Moeze omihpyry warökö nenyohytä maro, juteu tö tuisary nenyohytä maro. ⁴⁴ Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarökomo a: “Etatoko pahne, Jezu maro rokê oturüko ase. Eahmäko sä ase. Ipohnöko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnöko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁵ Mame tooehse ynororo topohme Jezu a.

— Amorepane, taro hma? tykase eya. Mame typohse. ⁴⁶ Morarame Jezu tapoise eya xine. ⁴⁷ Toiro Jezu marono a tytapemä tanÿse. Ritonöpo maro oturuketö tuisary namoto akotyry se toehse repe. Yrome typanasahkase rokene. ⁴⁸ Morarame Jezu töturuse eya xine:

— Omatome pyra ase. Oty katohme tykaparuke moehtou japoise tytapemake roropa? ⁴⁹ Kokoro rokê amorepato exiasene Ritonöpo Tapyi tao. Oty katoh moroto jahtao japoipyra mexiatose? Seromaroro rokê tokoh japoiry se mexitou. Ritonöpo omihpyry ae ro japoiko matose, tykase Jezu eya xine.

⁵⁰ Mame Jezu turumekase ipoetory tomo a. Toepase toto.

⁵¹ Moroto nuasemä kynexine Jezu maro, tymetyke rokene. Mokyro apoiry se toehse toh repe. ⁵² Yrome toepase ynororo tymetyke pyra, enara.

Tamuxi tö épataka Jezu ehtopöpyry

(Mateu 26.57-68; Ruka 22.54-55; João 18.13-14,19-24)

⁵³ Morotoino Jezu tarose eya xine, Ritonöpo maro oturuketö tuisary tapyi taka. Moroto kynexine Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo, juteu tö tamuxiry tomo, Moeze omihpyry warökomo, enara toh kynexine moroto oximöme.

⁵⁴ Ameke rokê Jezu tokahmase Peturu a Ritonöpo maro oturuketö tuisary esaka. Jarakapyhpyry aka tomöse ynororo. Soutatu tö maro typorohse ynororo osüse apoto myhtokoxi. ⁵⁵ Mame tapyi tao Jezu hxironanö zupiko toh kynexine Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo, Jezu orihmapory se toexiryköke. Yrome onenepyra tokurehse toto. ⁵⁶ Tuhkâkomo a tyhxirose repe, yrome tõsezusezuhse rokê toto.

⁵⁷ Morarame orutua kö xikihme toehse Jezu hxirotohme repe. Ynara tykase toto:

⁵⁸ — Ynara nase mose ynanetaryme: “Ritonöpo Tapyi seny, ahno nyrihpyry. Ikararahnöko ase. Mame oseruao rokê tõmehse ahtao imyakä rïko ase, ahno nyriy sä pyra, nyriyryme ro,” nase mose ynanetaryme, tykase toto.

⁵⁹ Yrome tõsezusezuhse rokê toto.

⁶⁰ Mame Ritonöpo maro oturuketö tuisary xikihme toehse toto ränaka. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Moxiä onezuhpyra hma ohxiroryhtao toto a? tykase eya.

⁶¹ Yrome mynyhme rokê Jezu kynexine. Onezuhpyra kynekurehne. Mame ynara tykase ropa ynororo eya:

— Ritonōpo nymenekahpyry mahno? Imūkurume roropa mahno? tykase ynororo eya tōturupose.

⁶²Mame Jezu a tozuhse:

— Ywy ase. Moromeīpo jenēko matose, typorohse jahtao tuisame Ritonōpo maro. Joepyyry ropa enēko roropa matose akuru htoko, tykase Jezu eya.

⁶³Mame morara kary etaryke tyya tupō tyxihkase eya. Ynara tykase ynororo:

— Epo mana. Tyorō se pyra sytatose ihxironeme. ⁶⁴Mose metatou? Popyra nase. “Ritonōpo mūkuru ase,” nykano. Otara āko matou ipoko taroino? tykase ynororo tōturupose.

— Popyra nase, tykase toto. — Aorihmapoko hkoty, tykase toh emero.

⁶⁵Toitoinē totakuropitose toto Jezu pokona. Mame ēmyty tapuruse soutatu tomo a kamisa ke ipipohtohme tyya xine. Moromeīpo tōturupose toto:

— Onoky opipohno? Esehtoko, tykase toto Jezu a iipiipohxīpo tyya xine.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry Peturu a

(Mateu 26.69-75; Ruka 22.56-62; João 18.15-18,25-27)

⁶⁶Moraramē jarao ro Peturu kynexine tapyi mykae osūnōko. ⁶⁷Mame morotona toytose nohpo. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto kynexine ynororo. Peturu eneryke tyya aosumyryhtao, ynara tykase ynororo:

— Omoro roropa Jezu maro mexiase, Nazare pō maro, tykase eya.

⁶⁸Yrome Peturu a tozuhse:

— Onoky? Ywy? Arypyra. Zuario pyra ase. Otara āko mah? Onenetupuhpyra ase ipunaka, tykase Peturu eya.

Mame tutūtase ropa Peturu tapyi eutary pota taka. Mame kuratiri totase eya. ⁶⁹Mame imep̄y nohpo a toneše ropa. Imehnomo a ynara tykase ynororo:

— Mose roropa imarono, tykase.

⁷⁰— Ajohpe, tykase Peturu.

Moromeīpo imehnō osenuhmaketō tōturupose Peturu a. Ynara tykase toto:

— Ajohpe pyra, omoro roropa imarōme mexiase. Yna onenekunohpyra mase Karirea pōme oexiryke, tykase toto eya.

⁷¹Mame opore tozuhse Peturu a toto:

— Juānohnōko mā Ritonōpo ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sātāse, tykase ynororo eya xine.

⁷²Mame kuratiri totazomose ropa. Mame Jezu a turutopōpyry poko tutuarōtase ynororo. “Asakoro kuratiri etary onetara ro awahtao: ‘Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,’ āko mase oseruao,” katopōpyry poko tutuarōtase Peturu. Mame toehxirose ynororo yronymyryme. Tyxitase roropa ynororo.

Pirato ēpataka Jezu ehtopōpyry

(Mateu 27.1-2,11-14; Ruka 23.1-5; João 18.28-38)

15 ¹Moraramē ēmepyyryme tōximōse toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo te, juteu tamuru tō maro te, Moeze omihpyry warōkō maro, enara. Pata esā maro tōturuse toto tynyrirykō waro toehtohkōme. Mame Jezu tymyhpōse toto a, arotohme kowenu tuisary a, Pirato a. ²Mame Pirato tōturupose Jezu a:

— Juteu tō tuisary hmahno? tykase ynororo eya.

— Ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ³Mame Jezu tyhxirose tuhke Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a. ⁴Naeroro Pirato tōturupozomose ropa eya:

— Oty katohtoto onezuhpyra mah ohxiroryhtao toto a? tykase eya Pirato.

⁵Yrome onezuhzomopyra Jezu kynexine. Morara kaxīpo tyya Pirato tōsenuruhkase tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopōpyry aorihmapotohme

(Mateu 27.15-26; Ruka 23.13-25; João 18.39—19.16)

⁶Moraramē āpuruhpyry tao tuhke ēmapotyā kynexine. Mame Oseahmatoh Paxioa ae toine ēmapotyā tūtanohposene kowenu, jeimamyry punero, imoihmākō omi poe. ⁷Kowenu zehno aehtyā roropa tōmapose kynexine āpuruhpyry taka, ahno etapahpōkomo. Toiro esety Parapa kynexine. ⁸Imyhpokary poko oturuse tōximōse imoihmākō ahtao Pirato ēpataka, ⁹ynara tykase Pirato eya xine, tōturupose:

— Juteu tō tuisary myhpokapory se hmatou ya? tykase ynororo eya xine.

¹⁰Tuaro kynexine ynororo. Jezu tapoise Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ekarotohme eya zumoxike toexirykōke. Moro waro Pirato kynexine.

¹¹Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary omi poe Parapa tūtanohpory se toehse imoihmākomo. ¹²Moraramē tōturupose ropa Pirato eya xine:

— Otara mokyro juteu tō tuisary ripōko ahno? tykase ynororo eya xine repe.

¹³Opre tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase toto:

— Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁴— Oty katohme? Azahkuru pyra mana. Iirypyryme pyra roropa mana, tykase Pirato eya xine.

Oprehxo tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase rokē toto:

— Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁵Mame imoihmākō ākyemapory se Pirato exiryke, Parapa tutūtanohpose ropa eya. Mame Jezu typipohpose Pirato a. Moromeīpo tokarose ynororo soutatu tomo a aorihmapotohme.

Jezu eunohtopōpyry

soutatu tomo a

(Mateu 27.27-31; João 19.2-3)

¹⁶Moraramē Jezu tarose soutatu tomo a jarakapyhpyry aka, kowenatu tapyi kurā taka. Moro taka roropa imehnō soutatu tō toahmase. Tuhke oximōme toehse toto. ¹⁷Mame Jezu tupohtose eya xine tahpiremā ke. Parimā sā tyrihpyry omoxino tyrise roropa eya xine Jezu zuhpokoxi. ¹⁸Moraramē taomikase eya xine, ynara tykase:

— Oehno kene, tamuxi. Juteu tō tuisaryme exikehpyra exiko! tykase toto Jezu a. ¹⁹Tymerehtātāmase toto a zupuhpyry pokona wewe pitiko ke. Ituh tykase toto Jezu pona. Mame ēpataka tosekumurukō po typorohse toto. Atahmākāko rokē toh kynexine. ²⁰Morotoino ihtomakehxīpo tupokase ropa eya xine. Ezuezumā touse ropa eya xine. Zupō ro tamurupose ropa eya xine. Moraramē tarose rahkene eya xine wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopöpyry wewe pokona

(Mateu 27.32-44; Ruka 23.26-43; João 19.17-27)

²¹Mame imepÿ tapoise eya xine, wewe arotohme eya, exixihmatoh arotohme. Mokyro esety Ximão kynexine. Tupito poe pata pona ytôko kynexine repe. Xirene pō kynexine. Ipoenō Arexātere kynexine Rupo maro. Mame wewe tarose eya, Jezu exixihmatopo, soutatu tō naropohpyry. ²²Mame Jezu tarose eya xine Koukota pona. (Koukota kary “Upuhpo zehpyry esary”.) ²³Morarama uwa epery ke Jezu tauhpase repe, toximase mira maro, karapa sã itunety maro. Yrome onēpyra kynexine ynororo. ²⁴Mame wewe pokona toxixihmase rahkene. Mame zuponÿpyry tapiakase eya xine, tupōkōme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine. ²⁵Xixi tōnuhsehxo ahtao Jezu toxixihmase wewe pokona eya xine. ²⁶Morarama ynara tymerose Jezu exixihmatoh pokona: “Juteu tō tuisary mose ro,” katoh tymerose ipokona. ²⁷Morarama omato tō toxixihmase roropa Jezu maro, asakoro, apotunuru wino, ipozery wino, enara. ²⁸(Morara toehse Ritonōpo nymeropohpyry ae ro pake Jezu poko: “Pohnō rypypÿpyry wānohtoh tapoise eya,” katopöpyry ae ro.)

²⁹Morarama tōsenuhnuhmase osema ae ytoketomo. Jezu tounohse eya xine. Ynara tykase toto:

— Ehê! Otara ahtao Ritonōpo Tapyĩ kararahnōko mah? Otara ahtao imyakamāko ropa mah oseruao tōmehse ahtao? ³⁰Moro waro awahtao oenupunako roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa! tykase toto.

³¹Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary a roropa Jezu tounohse, Moeze omihpyry warōkomo a roropa. Ynara tykase toto:

— Imehnō poko toenupunase ynororo repe. Oty katoh tōsepynanopyry waro pyra nae? ³²Ekuhko ke, oyhtoko ropa morotoino. Ritonōpo nymenekahpyryme awahtao oyhtoko ropa, juteu tō tuisaryme awahtao. Tyhtose ropa awahtao oenetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

Morarama imaro exixihmatyamo a roropa tounohse ynororo.

Jezu orihtopöpyry

(Mateu 27.45-56; Ruka 23.44-49; João 19.28-30)

³³Morarama tãxiahtao tyarumākapitose Ritonōpo a pata tō punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao tōmehse ropa. ³⁴Morarama opore Jezu tykohtase. Ynara tykase ynororo:

— Eroi, Eroi, rema sapahtani, tykase. Tōmiry ae morara kary ynara katopo: “Ritonōpo, Ritonōpo oty katohme kurumekano?” katopo.

³⁵Mame enenanō ikui etaryke tyya xine, ynara tykase toto:

— Etatoko ke! Eria kohmāko mana, tykase toto. ³⁶Mame imepÿ axĩ tururume toytose mauru panō zumyhkase ikatainety aka. Wewe pitiko pokona tyrise eya Jezu ohpatohme.

— Seraximatone. Senetone. Otarāme Eria oehnōko mana mose ouse wewe poe, tykase toto, tōturuse.

³⁷Morarama Jezu kui tykazomose ahtao komih tykakehse. Toorihse rahkene.

³⁸Morara ahtao āpuruhpyry toexihkase Ritonōpo Tapyĩ tao, kamisa risemy. Kaino toexihkase zuhkurenaka. ³⁹Morarama soutatu tō esē Jezu ēpataka kynexine. Jezu a komihkakepyry eneryke tyya ynara tykase ynororo:

— Ajohpe pyra ro rukuh Ritonōpo mūkurume nexiahse, tykase ynororo.

⁴⁰ Morarame nohpo tō moroto kynexine amekeino rokē enēko, Maria Matarena te, Sarome te, Maria Tiaku eny, enara toh kynexine. Tiaku, Joze, enara mokyro poenō kynexine. ⁴¹ Mokaro a Jezu tokahmase akorehmase orihpyra ro ahtao, Karirea poro ahtao. Tuhke roropa nohpo tō moroto kynexine, ytoketomo Jezu maro Jerusarē pona.

Zonētopōpyry

(Mateu 27.57-61; Ruka 23.50-56; João 19.38-42)

⁴² Morarame kokonie pukuro otuhtoh riryhtao, oseremato pyra ro ahtao roropa Joze a tunōkase Pirato. ⁴³ Eya toytose Jezu ekepyry ekaropose. Joze Arimatea pō kynexine, imehnō tuisaryme exikety kynexine. Ritonōpo omipona exikety roropa kynexine. ⁴⁴ Mame Pirato a tozuhse:

— Ajohpe pyra rukuh norihno? tykase ynororo. Soutatu tō esē tonehpose tyya tōturupotohme Jezu orihtopōpyry waro toehtohme. ⁴⁵ Mame turuse tahtao eya Jezu orihtopōpyry waro toehse Pirato.

— Ekepyry arotoko, tykase ynororo Joze a. ⁴⁶ Morarame kamisa karimutumā topekahse eya Jezu ekepyry zōtotohme. Touse ahtao wewe poe tyōtose eya topu eutary risē aka tyritohme. Morarame topu parihmā ke okepy ē tapuruse eya. ⁴⁷ Mame Jezu ēmary tonese nohpo tomo a Maria Matarena a, Maria a roropa Joze eny. Enara toh kynexine enenanomo.

Ėsemātopōpyry ropa

(Mateu 28.1-8; Ruka 24.1-12; João 20.1-10)

16 ¹ Morotoino oseremato tōtyhkase ahtao ixtaratu topekahse toto a okepy popatohme, Maria Matarena a, Sarome a, Maria Tiaku eny a. Enara ixtaratu epekatyhpōkō kynexine. ² Pakeimo yrokokoro toytose toto okepy enese, xixi tūtara ro ahtao. ³ Toytorykohtao tōturuse toto:

— Otarahxo koh topu sryryhmāko sytano? tykase toto, (zumo topu exiryke).

⁴ Mame toeporehkase tahtao xine topu tysyryhmase tonese eya xine okepy apuru. ⁵ Mame okepy ē aka tomōse toto. Moro tao nuasemā tonese eya xine, typorohse tapotunuru wino, karimutumā ke tupoke.

⁶ Mame tōserehse toto. Mokyro a turuse nohpo tomo, ynara tykase eya xine:

— Oserehpyra ehtoko. Jezu zupīko matou, Nazare pono, exixihmahpyry? Nēsemāno ropa. Nowōno ropa. Taro aryppya mana, esahpyry rokē taro mana. Enetoko pahne. ⁷ Morara exiryke ytotoke. Jezu poetory tō zurutatoko. Peturu roropa kē zurutoko. Jezu ytōko mana osemazuhme Karirea pona. Moroto eporyko matose inekarotopōpyry ae ro, tykase mokyro nohpo tomo a.

⁸ Morarame tutūtase ropa toto. Okepy esahpyry poe toepase toto. Tomikehse toto enaromŷke toexirykōke.

Aosenepotopōpyry ropa

(Mateu 28.9-10; João 20.11-18)

⁹ Morarame pakeimo nomīko ae tōsemāse ropa tahtao Jezu kynosenepone ropa Maria Matarena a. Mokyro jorokohpanōpo kynexine. Pake Jezu a joroko tō tutūtanohtose ropa zae, 7me. ¹⁰ Mame toytose ynororo Jezu omihpyry

ekarose ipoetory tomo a. Xitāko ro toh kynexine. ¹¹Mame ynara tykase ynororo eya xine:

- Jezu nēsemāno ropa! Eneno, tykase ynororo eya xine. Yrome:
- Ajohpe mase, tykase toto eya. Aomiry onenetupuhpyra toh kynexine.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopōpyry, 2mākomo a

(*Ruka 24.13-35*)

¹²Moromeīpo tōsenepose rahkene Jezu typoetory tomo a, 2mākomo a, osema ae toto ytoryhtao. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine aporo. Tyorōme tokarose eya xine.

¹³Morarama Jezu tonetupuhse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarē pona imehnō zuruse tynenepyrkō poko. Yrome:

- Ajohpe matose, tykase toto, morotōkomo eya xine.

11mākomo a Jezu osenepotopōpyry

(*Mateu 28.16-20; Ruka 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8*)

¹⁴Morotoino typoetory tomo a Jezu tōsenepose rahkene, 11mākomo a, toto otukuruhtao. Orēpyra tōturupose:

— Oty katohme axī jenetupuhpyra matou? Oty katoh: “Ajohpe rokene,” āko matou jēsemātopōpyry ropa poko? tykase Jezu eya xine.

¹⁵Morarama typoetory tō taropose eya:

— Ytotoko emero pata tō punero. Jomiry ekarotatoko emero ahno a.

¹⁶Jenetuputyryhtao eya xine tosēkōme Ritonōpo poetoryme exīko mā toto, tōpurihkase ahtao. Yrome jenetuputyry se pyra toto ahtao, Ritonōpo roropa toto se pyra exīko mana, apotoimo htaka rokē toto aropōko mana.

¹⁷Yrome jenetuputyryhtao toto jamihtanohpōko Ritonōpo mana. Joroko tō tūtanohpōko toto jesety poe. Imehnō omiry ae oturūko roropa mā toto.

¹⁸Okoi tō apoiryhtao eya xine toto onesekeka mana. Orihmatō enyryhtao eya xine orihpyra toh mana. Tomary ke kurākōkara apōko toto aekurākatohme ropa.

Jezu arotopōpyry kakoxi kapu aka

(*Ruka 24.50-53; Atos 1.9-11*)

¹⁹Morarama tōturukehse tahtao Jezu tōnuhse rahkene kapu aka. Mame typorohse ynororo Ritonōpo apotunuru wino. ²⁰Morarama Jezu poetory tō toytose Ritonōpo omiry ekarose emero pata tō poro. Mame typoetory tō maro toerohse Jezu. Tyjamihtanohse toto eya tōmiry ekarotohme eya xine, kurākōkara kurākatohme roropa eya xine. Enara.

RUKA

Nymerohpyry Jezu poko

Lucas

Ekarotopo

Sero *Ruka* nymerohpyry nase Jezu Izyraeu tō Pynanohneme ehtoh poko, sero nono pōkō emero Pynanohneme roropa. Morara exiryke Jezu tamuru tō esetykō ekarōko nase Atāo pona, “Ritonōpo mūkurume” (Ruka 3.23-38). Ekarōko mana Jezu enurutopōpyry poko, João, ahno ēpurihkane enurutopōpyry poko roropa, osemazuhme tonehpose ynororo exiryke ahno zuruse Jezu oepyyry poko.

Ekarōko João ahno ēpurihkane erohtopōpyry poko. Jezu Kyrixtu, Ritonōpo mūkurū, tōpurihkase eya. Mame Jezu tukuhse joroko tamuru a ona tonorē po. Moromeīpo Jezu toerohse omi kurā ekarory poko Karirea po. Toytose ynororo tuhke pata tō poro, ahno amorepase Tuisame Ritonōpo ehtoh poko. Tyjमितunuru tonepose eya kurākōkara kurākaryke eya, joroko tō tūtanohporyke, ahno rypyry korokaryke roropa eya. Ruka ekarōko tymōkomokākara poko, āpuruhpyry taōkō poko, tonure pyra exiketomo, samaritano tomo, pytŷpo tomo, poetohti, imehnō poko aexityamo, enara.

Sero pape ao

Osekarotopōpyry 1.1-4

João enurutopōpyry, Jezu roropa 1.5—2.52

Erohpyra ro Jezu ahtao 3.1—4.13

Jezu Karirea po 4.14—9.50

Karirea poe Jerusarē pona 9.51—19.27

Jezu Jerusarē po 19.28—23.56

Aēsemamyry ropa, Jezu osenepotopōpyry, aunuhpotopōpyry kapu aka 24.1-53

Osekarotopōpyry

1 ¹Ynymerohpyry moro oneneryme, jepe Teopiru.

Imehnomo a Jezu ehtopōpyry poko tymerose pape pokona. ²Imehnō omiry etaryke tyya xine tutuarōtase toto, Jezu enehpōkō omiry etaryke tyya xine. Apitoryme Jezu maro aehtyā omiry etaryke tyya xine, pape pokona morohne tymerose eya xine. ³Naeroro, Teopiru, morohne poko tātamorepase jexiryke emero porehme, pape merōko ase oneneryme. ⁴Zuaro oehtohme moro merōko ase āmorepatopōpyry zae ehtoh waro oehtohme.

Kapirieu oturutopōpyry João enurutoh poko

⁵Teopiru, osemazuhme imerōko ase Zakaria poko, ipyty poko, enara.

Pake Erote Jutea pōkō tuisaryme kynexine. Zakaria roropa Ritonōpo maro oturuketyme kynexine. Apia parŷpyryme kynexine roropa. Emero Apia pakomotyā Ritonōpo maro oturuketyme toh kynexine. Zakaria pyty Izapeu kynexine, Arāo parŷpyry kynexine. ⁶Mokaro oximaro kure rokē toh kynexine Ritonōpo a. Ritonōpo omipona toh kynexine ipunaka, inymeropohpyry omipona roropa toh kynexine. ⁷Yrome tumūkue pyra toh kynexine emūkuasaromepyra Izapeu exiryke. Kunumuxime toehse nohpo, tamuhpōme roropa inio, enara toh kynexine.

⁸Moraramē Ritonōpo Tapyī tao toerohtoh poko Zakaria kynexine, Ritonōpo maro oturuketyme toexiryke. Toerohse ynororo, Apia parŷpyry tō maro. ⁹Moraramē Zakaria tymenekase toto a Ritonōpo Tapyī kurā taka omōketyme, ixtaratu panō zahkatohme roropa apō pona tōturutohme Ritonōpo maro. Toipe toto, torēnase moro poko. Naeroro tomōse Zakaria moro taka oturuse. ¹⁰Moro myhto oximōmākō oturūko roropa toh kynexine Ritonōpo a ixtaratu panō zatyryhtao. ¹¹Moraramē Ritonōpo nenyokyhpyry toeporehkase. Tōsenepose eya. Xikihme kynexine ixtaratu zahkatoh apotunuru wino. ¹²Mokyro eneryke Zakaria a kynoserehne. Kynenaroxitapane roropa ynororo. ¹³Yrome ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya:

— Enaromyra exiko, Zakaria. Ōturutopōpyry totase Ritonōpo a mana, poeto poko. Morara exiryke opyty poetoēme exīko mana. Enurūko mana, orutuame. Morara exiryke Joāome esehpako. ¹⁴Tākye exīko matose mokyro tonuruse ahtao. Imehnō roropa tuhkākō tākye exīko mā toto. ¹⁵Imehxo mokyro enēko Ritonōpo mana. Naeroro eukuru jehnahpyry onēpyra monehtane. Ritonōpo Zuzenu imaro exīko mana aenurutopōpyry poe ro. ¹⁶Tuhkākō Izyraeu tō Ritonōpo poko enetupuhpōko ropa mana, toto ešeme enetupuhpōko ropa mana aomipona toto ehtohme. ¹⁷Osemazuhme ytoyōko mana Kuesēkō oehtāne. Orēpyra roropa exīko mana. Ritonōpo Zuzenu imaro, urutō Eria maro ehtopōpyry saaro. Aomiry etaryke tyya xine typoenōke exiketō mā typoenō tō maro oxiehno pyra exīko ropa mā toto. Aomiry etaryke roropa tyya xine Ritonōpo omipona pyra exiketō mā tyrypyrykō se pyra exīko mā toto. Zae toexirykō se rokē exīko mā toto. Aomiry etaryke tyya xine Kuesēkō poetory tō tosēkō oepyyry eraximapitōko mā toto, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya.

¹⁸Yrome ynara tykase Zakaria Ritonōpo nenyokyhpyry a:

— Emūkuākohxo nary ke hano? Oty rīkohxo hko hmā oenetupuhtohme ya? Tamuhpōme reh toehse ahse. Kunumuxime roropa kuh ypyty mah, emūkuapŷme, tykase Zakaria eya.

¹⁹Mame ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry Zakaria a:

— Ywy ase Kapirieu, Ritonōpo ēpataka exikihmakety. Eya tonyohse ywy ourutohme, tōmiry kurā ekarotohme oya repe. ²⁰Yrome jomiry ajohpā sā menetupuhno. Emero tyrīko Ritonōpo mana jomihpyry ae ro. Onenetupuhpyra oexiryke tōmire pyra exīko mase ipunaka. Mynyhme rokē mase exīko omūkuru enurutoh ponāmero, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya.

²¹Moraramē oximōmākō Zakaria eraximāko toh kynexine. Osenetupuhnōko toto:

— Oty poko hkoh okynā nae, Ritonōpo Tapyī tao? tykase toto oxime rokene. ²²Moraramē tutūtase ropa tahtao, toto anaomiropyra kynexine,

tomikehse toexiryke. Mame Ritonôpo Tapyĩ tao Ritonôpo nenyokypyry enetopôpyry eya tonetupuhse eya xine. Mame tomikehse toexiryke tomary ke rokẽ mokaro turuse ropa Ritonôpo nenyokypyry oehetopôpyry poko.

²³ Morarame toerohtoh poko tõtyhkase tahtao Ritonôpo Tapyĩ tao, toytose ropa ynororo tytapyĩ taka. ²⁴ Moromeĩpo ipyty Izapeu poetoẽme toehse. 5me nuno taropose eya tũtara tytapyĩ tae. ²⁵ Ynara tykase ynororo:

— Kure Ritonôpo jyriko ropa mana. Ihxipýke exiase. Jemũkuatothopyra kunumuxime toehse. Yrome jehtopôpyry tymyakãmase tãkye jehtohme poetoẽme jexiryke, tykase tyya rokene.

Kapirieu oturutopôpyry Jezu enurutoh poko

²⁶ Morarame 6me nuno Izapeu tuesapare ahtao Kapirieu tonyohse ropa Ritonôpo a, Nazare pona, Karirea rãnaka. ²⁷ Nohpo zurutohme tonyohse mokyro Ritonôpo nenyokypyry, orutua kô poko exipitopý zurutohme oryxi. Mokyro esety Maria kynexine. Joze nerẽnanopyryme kynexine. Tawi parýpyryme kynexine Joze. ²⁸ Morarame nohpo a toytose Ritonôpo nenyokypyry.

— Oehno kene! tykase. — Oserehpyra ke exiko orymo. Kuesẽkô amaro mana, kure rokẽ oriry se mana. Opyno mana, tykase ynororo eya.

²⁹ Mame Ritonôpo nenyokypyry eneryke tyya, aomiry etaryke roropa tyya torẽtyke toehse Maria. Toemynyhmase. “Otara nyka hko hmose?” tykase tukurohtao. ³⁰ Ynara tykase Ritonôpo nenyokypyry eya:

— Enaromyra exiko, Maria. Opynanohnôko Ritonôpo mana. ³¹ Poetoẽme exiko mase. Emũkuãko mase orutuame. Jezume ke mesehpatase. ³² Tuisamehxo exiko mana. Ritonôpo mũkuru Imehxo Exiketyme esetõko imehnõ mana. Emero esẽme tyripõko roropa Kuesẽkô Ritonôpo mana. Tytamuru Tawi ehtopôpyry sã exiko mana. ³³ Jako pakomotyã tuisaryme roropa exiko mana jumãme. Toto esẽme exikehpyra mana, tykase Kapirieu eya.

³⁴ — To! tykase Maria eya. — Orutua kô poko exipitopyra ase. Otãto keh morara exiko nae? tykase, toemynyhmase.

³⁵ Ynara tykase Ritonôpo nenyokypyry eya ropa:

— Ritonôpo Zuzenu oehnôko mana oya. Ijamtunuru poe emũkuãko mase. Morara exiryke: “Kurã nymyry mose ro,” ãko imehnõ mana. Ritonôpo mũkurume esehpãko mã toto. ³⁶ Etako ke, oekyry Izapeu kunumuxime mã repe. Emũkuapitopyra mã repe. Yrome emũkuãko mana. Poetoẽme ynororo toehse 6me nuno, ³⁷ emero tyriry waro Ritonôpo exiryke, tykase.

³⁸ Ynara tykase Maria:

— Kuesẽkô poetoryme ase. Tõmihpyry ae ro ah morara jyrino. Tyriry se tahtao tyriko mana, tykase ynororo. Mame Ritonôpo nenyokypyry toytose ropa.

Maria ytotopôpyry poko Izapeu enese

³⁹ Moromeĩpo Maria tãtakimase. Mame toytose Jutea põ pona, ypy tõ rãnaõ pona. ⁴⁰ Morarame toeporehkase tahtao, Zakaria tapyĩ taka tomõse. Izapeu taomirose eya. ⁴¹ Mame Maria omiry totase tyya ahtao, imũkuru zuakuru ao pau pau tykase. Mame Izapeu kurohtaka Ritonôpo Zuzenu tomõse. ⁴² Opoire ynara tykase Izapeu eya:

— Kurāme mase tyrise, imehnō nohpo motye, Ritonōpo mūkuru ěme oexiryke. Kurāme tyrise roropa omūkuru mana, awakuru aono.
⁴³Opoetoryme rokē sā ywy, Kuesēkō ěme oexiryke. Kure Ritonōpo ya, tooehse roropa xiaro ya oexiryke. ⁴⁴Taomirose oya jahtao umūkuru pau pau nykano tākye exiryke. ⁴⁵Kuesēkō omiry totase oya. Zae aomiry ehtoh tonetupuhse roropa oya. Morara exiryke tākye mase. Tōmihpyry ae ro tyrīko Ritonōpo mana emero, tykase Izapeu Maria a.

Maria eremiatopōpyry

⁴⁶Mame toremiase Maria Ritonōpo netaryme:

⁴⁷— Etakure ase eremiāko.

Imehxo mā jesemy, Ritonōpo.

Ynororo rokē kure mana, āko ase ukurohtao.

Tākye kuhse ase Ritonōpo poko,
 ypynanohname aexiryke.

Ypyno mana.

⁴⁸Typoetory tonese kure Ritonōpo a ime pyra jahtao ro.

Taroino emero ynara āko toh mā ypoko.

“Mokyro nohpo kure kuhse tyrise Ritonōpo a,” āko mā toto ypoko.

⁴⁹Jamihme Ritonōpo mana.

Tuhke jakorehmase.

Kurāme nymyry mana.

⁵⁰Imehnō pyno roropa Ritonōpo mana.

Tōmipona exiketō pyno kuhse mana.

Pakatokō pyno kynexine.

Seromatokō pyno roropa mana.

Moromeīpo ypakomotyā pyno exikehpyra mana.

Mya otuotuhponamāko mana.

⁵¹Tyjamitunuru enepōko mana.

“Kure ase, imehnō motye,”

kananō tahpahpose eya imehxo se toto exiryke.

⁵²Ahno tō tuisary tuisame pyra tyripose ropa eya.

Jamihme exiketō tuisame pyra tyripose ropa eya.

Yrome: “Tuisame pyra ase.

Ime pyra ase,” kananō tuisame tyrise eya.

⁵³Omise exiketō tautuhmase kurā ke.

Yrome tymōkomokā tonyohse ropa eya tymōkomoke pyra ropa,
 tomahpōke pyra roropa.

⁵⁴Yrome typoetory tō Izyraeu tō typynanohse eya tōmihpyry ae
 ro,

pake morara katopōpyry ae ro kytamurukomo a.

⁵⁵Kytamuru ekepyry Aparão typynanohse roropa eya.

Ipakomotyamo typynanohse eya roropa jūme,

tykase Maria.

⁵⁶Morarama 3me nuno taropose Maria a moroto Izapeu maro. Morotoino toytose ropa ynororo tytapyī taka ropa.

João enurutopöpyry

⁵⁷Moraramẽ Izapeu toxietütose ahtao tonuruse ynororo orutuame. Täkye toehse toto, jekyry tomo. ⁵⁸Epe tõ roropa täkye toehse.

— Aimo eny kure tyrise, takorehmase Ritonöpo a, tykase toto.

⁵⁹Mame 8me tõmehse ahtao poeto aipotapihpyry sahkase tooehse jekyry tomo: “Mose Ritonöpo poetoryme,” katohme. Mame Zakariame esehpary se toh kynexine repe, jü esety ae ro, repe. ⁶⁰Yrome:

— Na, aypyra. Joãoome ro esety mana, tykase jeny.

⁶¹Mame ynara tykase toto eya:

— Oty katohme? Oekyry tõ htao Joãoome tosehke pyra mã toto ipunaka, tykase toto eya. ⁶²Moraramẽ tomary ke tõturupose toto a jumy a:

— Onokyme mose esehpäko sytatou? tykase toto.

⁶³Mame pape tapoise tyya ahtao ynara tymerose jumy a:

— Joãoome mose esety, tykase ynororo.

— To! tykase toto, tõsenuruhkase toto. ⁶⁴Moraramẽ axĩ toekuräkase ropa ynororo. Taomitanohpose ropa.

— Kure Ritonöpo mana, tykase ynororo. ⁶⁵Moro eneryke tyya xine tonaroxitapäse toto morotökomo, jekyry tomo, emero. João enurutopöpyry tokätose eya xine ypy tõ poro, Jutea po. ⁶⁶Moraramẽ morohne etahpökö morohne poko tõsenetupuhse toto yronymyryme. Ynara tykase toto poeto poko:

— Otara mokyro exĩko nah? Orëpyra exiketyme mã otaramẽ, tykase toto, Ritonöpo jamitunuru imaro ehtoh waro toexiryköke.

Zakaria eremiatopöpyry

⁶⁷Moraramẽ Zakaria maro toehse Ritonöpo Zuzenu yronymyryme, poeto zũ maro. Ynara tykase ynororo Ritonöpo Zuzenu poe, imeĩpo aehtoh poko:

⁶⁸ — “Kure mase,” sykatone Ritonöpo a.

“Yna esẽme mase, Izyraeu esẽme!” sykatone eya.

Typoetory tõ akorehmatohme tooehse ynororo iirypyrykö

korokatohme,

toto myhpokatohme ropa samo.

⁶⁹Kypynanohnekö enehpone kyaa xine.

Orëpyra exikety mokyro.

Tawĩ parÿpyryme ynororo.

⁷⁰Ynara tykase Ritonöpo pake, urutö kö omihpyry ae:

⁷¹ “Opynanohtorÿko ase opoko xine pyra ozehnotokö ehtohme.

Jamihme ozehnotokö ahtao ro opynanohtorÿko ase oryhmara xine toto ehtohme.

⁷²Kure oritorÿko ase.

Iirypyryme ro awahtao xine ro awānohpyra xine ase,” tykase

kytamurukomo a.

Morara katopöpyry poko wenikehpyra mana.

Tömihpyry ae ro mana.

⁷³Morara tykase Ritonöpo kytamurukö Aparão a:

“Ekurehpyra ase.

⁷⁴ Opynanohtorŷko ase ozehnotokō opoko xine pyra ehtohme.

Ekurehpyra ase,” tykase ynororo.

“Ākorehmatorŷko ase, imehnō zuno pyra oehtohkōme jomiry poko awahtao xine,” tykase.

⁷⁵ “Ākorehmatorŷko ase kure oehtohkōme

zae rokē oehtohkōme yneneryme, oorikyrykō ponāmero,” tykase

Ritonōpo Aparāo a,

tykase Zakaria toremiaryme.

⁷⁶ Mame tumūkuru a ynara tykase Zakaria:

— Aimo, Ritonōpo poe urutōme exīko mase, Kuesēkō Imehxo Exikety poe.

Osemazuhme sā ytōko mase Kuesēkō esemary akorokaneme samo,

ipoetory tō tuarōtatohme tosēkō oehtoh poko.

⁷⁷ Toto zuruneme ytōko mase,

iirypyrykō korokary poko Ritonōpo a ipynanohtohkōme.

⁷⁸ Ynara exiryke, kypyno xine Ritonōpo mana,

iirypyryme ro kuahtao xine, poeto pitiko pyno jūkō ehtoh samo.

Naeroro xixi ėmepiry sā mokyro Kypynanohnekō oehnōko mana.

⁷⁹ Saereh āko xixi kapu ae emero pona, sero nono pona.

Moro saaro mā Kypynanohnekomo.

Emero kuenetorŷko mana.

Toorikyrykō zuno exiketō pynanohnōko roropa mana.

Enaromyra toto rīko ropa mana, torētyke pyra toto rīko roropa mana,

tykase Zakaria tumūkuru a.

⁸⁰ Morarame kure imūkuru tuātase. Zumo tuātase. Yronymyryme Ritonōpo omipona toehse roropa ynororo. Mame ahno esao pyra ehse ynororo ytopyra ro tahtao Izyraeu tō amorepase.

Jezu enurutopōpyry

(Mateu 1.18-25)

2 ¹ Morarame Īperatu Aukuxtu tuisa konōtome kynexine, emero pata tō esēme. Mame pape tymerose eya emero pata pōkō neneryme. Taropose eya pata tō punero. Ynara tykase:

— Atamurukō enurutopōpyry pona ytotoke ropa emero porehme, oesetykō meropotohme ypapē pokona, tykase ynororo tymerose pape pokona. ² Moro poko onukuhpitopyra ro tahtao pape tymerose eya, tuhke typoetory exiry waro toehtohme. Typoetory kuhtoh tymeropose eya, Xireniu kowenatume ahtao Xiria po. Xiria nono esety. ³ Naeroro ahno emero toytose tytamurukō enurutopōpyry pona, tosetykō meropose tuisa papē pokona.

⁴ Joze roropa toytose Nazare poe, Karirea poe. Nazare Karirea rānaō kynexine. Toytose ynororo Perē pona, Jutea rānaka. Morotona toytose Tawi enurutopōpyry pona Tawi parŷpyryme toexiryke. ⁵ Tosetykō meropose toytose ynororo tynerēnanopyry maro, Maria maro. Poetoēme ynororo, Ritonōpo mūkuru ėme. Enurusasaka toehse. ⁶ Morarame Perē pona toehse tahtao xine, tōxietūtōpitose rahkene. Tonuruse rahkene moroto. ⁷ Aemūkuapitory kynexine orutuame. Ahno eky tapyī tao tonuruse ynororo katonō nyhtoh pehme exiryke. Mame tumūkuru tātose jeny a kamisa ke. Pui napyry ė aka tyrise eya inyhmatohme tosake pyra toexirykōke.

Ritonôpo nenyohyã osenepotopôpyry kaneru erase tomo a

⁸Morame kaneru erase tō Perē ehpio po kynexine. Tokykō enery poko tōmehse toto, moroto ona po. ⁹Moroto toto ahtao Ritonôpo nenyokhyppyry tōsenepose eya xine. Ritonôpo ezuru a tyeipose toto. Epona xine saereh tykase kaino. Saereme potu toehse. Syh tykase toto. Tōserehse toto saerehkane eneryke tyya xine. ¹⁰Yrome ynara tykase Ritonôpo nenyokhyppyry eya xine:

— Oserehpyra ke ehtoko. Omi kurā ekarose oehno oya xine, tākye oehtohōkōme. Imehnō roropa tākye exīko mana porehme. ¹¹Sero koko tao nenuruno, opynanohnekomo. Atamurukō Tawī enurutopôpyry po nenuruno. Ritonôpo nymenekahpyry Kyrixtu mokyro. Kuesēkōme inymenekahpyry. ¹²Mame mose ro poko enetupuhnōko matose, ynara eneryhtao oya xine. Enurusenā enēko matose kamisa ke tātose. Tohrame mana pui nahpatoh tao. Ourutorŷko ase ipoko enese oytotohkōme, tykase eya xine ynororo.

¹³Mame mōtoino rokē kapuaōkō imehnō tōsenepose eya xine. Ritonôpo nenyokhyppyry tomo. Morame toremiase toto, kapuaōkomo, Ritonôpo kure exiry poko. Ynara tykase toto toremiase:

¹⁴— Kure kuhse mase Ritonôpo, kapuaono.

Nono pōkō torētyke pyra riponeme mase.

Kure rokē toto riponeme mase roropa, tykase toto toremiarykohtao, kapuaōkomo.

¹⁵Morame toremiaxīpo xine tōnuhse ropa toto tosaka xine kapu aka. Mame ynara tykase kaneru erase tomo tyya xine rokene:

— Ehmaropa ty Perē pona. Poeto senetatose, Ritonôpo nekarohpyry, tykase toto.

¹⁶Morame toytose toto axiny, poeto enurusenā enese. Mame toeporehkase toto. Tonese eya xine pui tō nahpatoh tao. Moroto roropa jeny tynio maro. ¹⁷Mame mokyro tonese tyya xine ahtao, tākye toehse toto. Morame toytose ropa toto. Ritonôpo nenyohyã oturutopôpyry tokarose eya xine emero netaryme. Poeto enurusē roropa tokarose eya xine. ¹⁸Morame kaneru tō erase omiry etaryke tyya xine, tōsenuruhkase toto emero porehme.

— To! Ajohpe pyra roh nexiahse, tykase toto. ¹⁹Morame mokaro omihpyry poko wenikehpyra Maria kynexine. Morohne poko tōsenetupuhse ynororo. ²⁰Morame toytose ropa kaneru erase tomo. Toytorykō ropa ahtao toremiase toto. Ynara tykase toto Ritonôpo a:

— Kure kuhse mase, Ritonôpo. Imehxo mase, tykase toto, toremiarykohtao. Tākye toehse toto tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa, Ritonôpo nenyokhyppyry omiry zae toehse exiryke.

Jezu esehpatopôpyry

²¹Pake: “Jezume esehpako,” tykase Ritonôpo nenyokhyppyry Maria a, emūkuapitopyra ro ahtao. Morara exiryke 8me tōmehse ahtao tosehpase Jezume, esehpatopôpyry ae ro. Jaīpotapihpyry tysahkapose jūmane a tytamurukō omi poe.

Jezu ekarotopõpyry poko Ritonõpo a

²²⁻²³ Morarame 40me aenurutopõpyry tõmehse ahtao, Jezu tarose jūmane a. Jerusarē pona toytose toto typyty maro. Jezu tarose enepotohme Ritonõpo maro oturuketomo a Moeze omihpyry ae ro. Ynara tymeropose pake Ritonõpo a: “Orutuame tonuruse ahtao, osemazuhme ahtao, umūkurume mā exīko,” tykase. Morara exiryke Jezu tarose Jerusarē pona, ekarotohme Ritonõpo a, imaro oturutoh taka: “Mose omūkurume nase,” katohme eya. ²⁴ Naeroro asakoro utukuimo tarose eya xine tynekarorykõme Ritonõpo a, Ritonõpo nymeropohpyry omipona toehtohkõme. Ynara tymeropose Ritonõpo a pake: “Orutua osemazupu tonuruse ahtao, oeky ekaroko ymaro oturukety a, ekarotohme ya, asakoro utukuimo. Arypyra ahtao, imepỹ utukuimo panõ ekaroko,” tykase pake.

Ximeão oturutopõpyry

²⁵ Moroto kynexine orutua Jerusarē po. Mokyro esety Ximeão. Ritonõpo Zuzenu imaro kynexine. Kure ynororo, Ritonõpo omipona roropa. Izyraeu tõ pynanohne eraximāko kynexine, Kyrixtu eraximāko, Izyraeu tõ kurākary enery se toexiryke orihpyra ro tahtao. ²⁶ Pake ro ynara tykase Ritonõpo Zuzenu eya: “Orihpyra mase aporo. Ynmenekahpyry enēko mase aporo, Kyrixtu enēko. Imeipo orihnōko mase,” tykase eya. Morara katopõpyry tonetupuhse Ximeão a: “Orihpyra ase, Ritonõpo nymenekahpyry onenepyra ro jahtao,” tykase ynororo tukurohtao. ²⁷ Mame Ritonõpo Zuzenu poe toytose ynororo Ritonõpo maro oturutoh taka. Moroto ynororo ahtao jē tõ tooehse. Tumūkuru Jezu tonehse. Moeze omihpyry poe tynekarory ekarose toytose toto. Mame Jezu tonehe eya jē enao. ²⁸ Mame tapoise eya. Ynara tykase ynororo Ritonõpo a:

— Kure rukukuh Ritonõpo nae.

²⁹⁻³⁰ Seromaroro omihpyry ae ro onenehpohpyry enēko ase rahkene, orihpyra ro jahtao.

Amonohkara mase. Jenuru ke nymyry

onenehpohpyry enēko ase, sero nono pōkō pynanohneme.

Morara exiryke tākye ase.

Torētyke pyra exi rahkene jorikyry poko.

³¹ Ōsenetupuhtopõpyry ae ro mose tonehpose oya emero tonesēme.

³² Ezurume exīko mā mose. Juteutōkara

amorepāko roropa mana zae toto

osenetupuhtohme, kure toto ehtohme roropa.

Izyraeu tõ roropa imehxo tyriko toh mana,

tykase Ximeão Ritonõpo a.

³³ Mame morara kary etaryke tyya xine tõsenuruhkase toto, Joze jē maro.

³⁴⁻³⁵ Morarame ynara tykase Ximeão:

— Papa Kapuaono, kure rokē moxiā tyriko, tykase ynororo. Mame ynara tykase ynororo Maria a:

— Pake mose poeto tymenekase Ritonõpo a. Yrome tuhkākō Izyraeu tõ ise pyra exīko toh mana ipunaka. Naeroro toto enahkapōko Ritonõpo mana. Imeipo omoro roropa atasamāko mase. Okurohtao jetū exīko mase tapema ke

tuohpyry samo. Yrome tuhkākō ise exīko mā toto. Tākye exīko mā toto ipoko. Mose pokoino toemynyhmatohke toh exīko mana, tykase Ximeão Maria a.

Ana ehtopōpyry poko

³⁶ Moroto roropa toehse kunumuximano, esety Ana, Panueu ēxihpyry. Asea parȳpyryme roropa kynexine. Ritonōpo omiry ekaroneme roropa kynexine. Pytȳpome roropa ynororo. Apitoryme tyniotase. Yrome 7me jeimamyry toehse ahtao toorihse inio. ³⁷ Mame 84me ikonopory taropose eya. Ritonōpo Tapyī onurumekara toehse, saereme, koko, enara. Kure Ritonōpo tyrise eya. Amotyryae rokē otuhnōko roropa kynexine tōtururuke Ritonōpo maro. ³⁸ Morarama toeporehkase ynororo. Moroto poeto tonese eya jē maro:

— Kure rukukuh na Ritonōpo, tykase ynororo. Poeto poko tōturuse roropa ynororo Jerusarē pōkō pynanohne eraximananō netaryme.

Nazare pona aytotopōpyry ropa

³⁹ Moromeīpo tōtyhkaxīpo xine toytose ropa toto tosaka xine, Ritonōpo nymeropohpyry poe tynekarohpyrykō ekaroxīpo. Toytose ropa toto Nazare pona, Karirea rānaka ropa. ⁴⁰ Mame poeto tuātase, tomesetase roropa. Jamihme toehse ynororo, tutuarōtase roropa. Otupipyra toehse. Ritonōpo tymaro exiryke, kure tyrise eya.

Jezu ehtopōpyry Ritonōpo maro Oturutoh tao

⁴¹ Mame jeimamyry punero Maria tō ytosene Jerusarē pona, Oseahmatoh Paxioa ritohme tyya xine. ⁴² Mame 12me tyeimāse ahtao tyse maro toytose Jezu Jerusarē pona, otuhtopōpo ritohme ropa tyya xine. Ytosene toto. ⁴³ Morarama otuhtopōpo riry poko tōtyhkase tahtao xine toytose ropa toto, tosaka xine. Jezu rokē tamoreme tōxinomopose moroto Jerusarē po. Tuaro pyra jē tō kynexine. ⁴⁴ Tumūkuru toytose ropa tyekyry maro tokarose repe. Morarama kokonie pukuro Jezu tupise jē tomo a repe jekyry tō htao repe. Yrome aropyra kynexine. ⁴⁵ Mame onenepyra tokurehse toexirykōke, toeramase ropa toto mya roropa zupise Jerusarē pona ropa. ⁴⁶ Mame oseruao tōmehse moroto zupiry poko rokene. Mame tonese ropa eya xine Ritonōpo Tapyī tao. Amorepatōkō maro typorohse ynororo. Aomirykō etāko roropa kynexine. Eya xine oturupōko roropa kynexine. ⁴⁷ Morarama mokaro Jezu omiry etahpōkō tōsenuruhkase toto ipoko, tuaro Jezu exiryke, otupipyra aotururuke. ⁴⁸ Jē roropa tynio maro tōsenuruhkase toto Jezu eneryke ropa. To! tykase toto. Mame ynara tykase jē eya:

— Aimo, oty katohme yna a motupipoase? Kupiasexho reh omy mahro. Ynanoserepyasehxo reh opoko, oupiry poko, tykase jeny eya.

⁴⁹ Mame tyse tozuhse eya. Ynara tykase:

— Aja, oty katohme kupiatohse? Papa maro oturutoh tao se jexiryke ytopyry exiase, jotururu se jexiryke taro, tykase Jezu. ⁵⁰ Yrome aomiry onenetupuhpyra toto jeny tynio maro.

⁵¹ Morotoino Jezu toytose ropa imaro xine Nazare pona. Mame tyse tō omiry tymoīse rahkē eya. Morarama tumūkuru omiry jūme tukurākase tukurohtaka jeny a. ⁵² Morarama Jezu tuātase rahkene. Jamihme toehse. Tutuarōtase. Ritonōpo zamaro toehse. Ahno roropa zamaro toehse. Kure Ritonōpo a, kure imehnomo a roropa. Enara.

João omihpyry

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; João 1.19-28)

3 ¹⁻²Mame Ritonôpo töturuse João a, Zakaria mükuru a, ahno esao pyra ynororo ahtao.

— Jomiry ekaroko zuaro pyra exiketomo a, tykase Ritonôpo eya.

Morara tykase Ritonôpo João a, Tiperiu Íperatu Roma pökô tuisaryme ahtao, 15me tyeimäkapose eya tuisa konõtome. Morara ahtao ro Pirato roropa juteu tō tuisaryme toehse te, Erote roropa Karirea pökô tuisaryme kynexine te, irui Piripe Itureia pökô tuisaryme toehse, Tarakonite pökô tuisaryme roropa te, Risanía, Apirene tō tuisaryme roropa kynexine. Anasa te, Kaipa maro Oturuketō tuisaryme toehse toto. Morara ahtao Ritonôpo omiry totase João a. ³Mame Joatão poro toytotose João, kokoro rokē oturuse ahno tō maro. Ynara tykase ynororo:

— Oorypyrykō irumekatoko oēpurihkatohkōme. Oorypyrykō turumekase oya xine ahtao okorokatorýko Ritonôpo mana, tykase João toytoryhtao Joatão poro. ⁴Izaja ekepyry nymerohpyry ae ro João toehse. Pake Ritonôpo poe urutōme Izaja kynexine. Ynara tymerose eya João poko pake Ritonôpo omiry typapē pokona:

“Opore mokyro oturūko mana, ahno esao pyra.

Ynara āko mana:

‘Kuesēkō oehsasaka mana.

Naeroro tophome osema tyritoko.

Esemahtotoko.

⁵Jakanahmā inonōtotoko osepune ehtohme,

ypy tōkehko tahkasēme exīko roropa pipahme ehtohme.

Ijome exikety osema ahtao tophome tyritoko.

Osema akorokapý akorokatoko roropa amimome osema ehtohme.

⁶Moraramē kypyno xine Ritonôpo ehtoh enēko imehnō mana,

Ritonôpo nymenekahpyry enēko, kypynanohnekomo,’ āko mana,”
me tymerose Izaja ekepyry a pake.

⁷Moraramē tuhkākō toytose João a osēpurihkapose. Yrome ynara tykase João eya xine:

— Iiryryryme matose. Oty katohme Ritonôpo zuno pyra matou? Oorypyrykō onurumekara ro matose. Ritonôpo ozehno xine ro mana. Awānohtorýko mana. ⁸Oorypyrykō irumekatoko. Kure ehtoko, iiryryryme pyra, oorypyrykō turumekase oya xine exiry waro imehnō ehtohme. Ynara kara ehtoko roropa: “Tuisamehxo Aparão ekepyry kynexine. Naeroro kuānohpyra xine Ritonôpo mana, Aparão pakomotyāme kuexirykōke,” kara ehtoko. Ynara āko ase oya xine, Aparão pakomotyāme senohne topu tōkehko riry waro Ritonôpo mana. Ise tahtao tyriry, tykase João eya xine. ⁹— Wewe sã matose toperē samo. Tomeseke ehtoko. Imepý oehnōko mana, wywy ke wewe mity poro akohtohme, eperytara ahtao, apoto htaka ipahtohme. Moro saaro tōmipona pyra awahtao xine awānohtorýko Ritonôpo mana, seromaroro, wewe toperēkara sã awahtao xine, tykase João eya xine.

¹⁰Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toh eya:

— Morara ahtao oty poko ynanah yna onuānohpyra Ritonôpo ehtohme? tykase toto töturupose.

¹¹Ynara tykase João eya xine:

— Imehnō pyno ehtoko. Asakoro oupōkō ahtao, toiro ekarotoko aryp̄pyra exiketomo a. Anap̄pyr̄kō roropa apiakatoko tynahkākara nap̄pyryme, tykase eya xine.

¹²Moraramē kowenu tinerū poko erohketō tooehse roropa João a tōsēpurihkapotohkōme repe. Ynara tykase toto, tōturupose eya:

— Yna ke? Otara ākohxo ynanah yna ryp̄pyry rumekary waro oehtohme? tykase toto.

¹³Mame ynara tykase João eya xine:

— Ynara rokē ehtoko, zae rokē tineru apoitoko kowenu tinerūme. Onymotyēkara ehtoko. Aomipona ehtoko, tykase eya xine.

¹⁴Mame soutatu tō tōturupose roropa eya. Ynara tykase toto:

— Yna ke? Otara āko ynanah rorohpa? tykase toto. Ynara tykase João eya xine:

— Amarokomo? Ynara rokē ehtoko. Imehnō onryryhmara ehtoko. Ajohpe pyra ehtoko imehnō hxiroyhtao roropa oya xine. Osetaehkara ehtoko oerohtamitukō apoitoh poko oya xine, tykase eya xine.

¹⁵Mame Ritonōpo poe typynanohnekō eraximāko toh kynexine. Naeroro João omiry etaryke tyya xine tōsenetupuhpitose toto João poko.

— Otārāmē Ritonōpo nymenekahpyry mose kypynanohnekōme, tykase toto João poko repe. ¹⁶Naeroro ynara tykase João eya xine:

— Arypyra, ywy kara, nakuaka rokē oēpurihkator̄yko ase. Yrome imep̄y oehnōko mana ymotye kuhse exikety. Tuisamehxo mokyro exiryke isātajā onymyhpokara ase, ihxike jexiryke, ymotye tuisamehxo aexiryke. Mame Ritonōpo Zuzenu Kurā ekarōko oya xine mana. Otuarimapotor̄yko mana zae oehtohkōme. ¹⁷Arexī tōkehko apiakane sã Ritonōpo mana. Arexī kurā kurākāko esē mana tytapyī taka. Ipihpyr̄pyry pahnōko mana apoto htaka. Moro saaro kuapiakator̄yko Ritonōpo mana. Tōmipona exiketō menekāko mana tōmipona pyra exiketō htae, tōmipona exiketō jūme tymaro ehtohme. Yrome tōmipona pyra exiketō pahnōko mana, apoto htaka, ezeppy htaka, tykase João eya xine.

¹⁸Mame orēpyra João tōturuse toto maro. Omi kurā tokarose eya xine, iiryp̄pyr̄kō rumekatohme eya xine. ¹⁹Imēīpo João tōmapose Erote a āpuruhpyry taka. Mokyro kynexine Karireā pōkō tuisaryme. Ynara kakehpyra João ehse eya: “Orui pyty poko pyra exiko,” kakehpyra, turui pyty poko aexiryke. Mokyro nohpo esety kynexine Erotia. Moro rokē kara poko kynexine tyrypyry imep̄y poko roropa kynexine. ²⁰Moraramē tyekītapāse Erote tyhxirose toexiryke João a. Tyrypyry tymotyēkase eya āpuruhpyry taka João tōmapose exiryke tyya.

Jezu ēpurihkatopōpyry

(Mateu 3.13-17; Maku 1.9-11)

²¹Mame ahno tō tōpurihkakehse ahtao João a, Jezu roropa tōpurihkase eya. Moromeīpo Tūmy maro aotururuhtao kapu toepiakase. ²²Morotoino Ritonōpo Zuzenu tyhtose Jezu pona. Utukuīmo panō tōsenepose. Morotoino kapu poe ynara tykase Ritonōpo:

— Umūkurume nymyry mase, opyno ase ipunaka. Tākye ase opoko, tykase kaino.

Jezu ekyry tō tamuru tomo

(Mateu 1.1-17)

²³Morarama 30me tyeimāse ahtao toerohpitose Jezu, imehnō amorepary poko. Joze mūkurume tokarose ynororo imehnomo a repe. Joze mokyro Eri mūkuru. ²⁴Eri mokyro Matate mūkuru. Matate mokyro Rewi mūkuru. Rewi mokyro Meuki mūkuru. Meuki mokyro Janai mūkuru. Janai mokyro Joze mūkuru. ²⁵Joze mokyro Matatia mūkuru. Matatia mokyro Amoxi mūkuru. Amoxi mokyro Naū mūkuru. Naū mokyro Exiri mūkuru. Exiri mokyro Nakai mūkuru. ²⁶Nakai mokyro Maate mūkuru. Maate mokyro Matatia mūkuru. Matatia mokyro Semei mūkuru. Semei mokyro Joze mūkuru. Joze mokyro Jota mūkuru. ²⁷Jota mokyro Joanā mūkuru. Joanā mokyro Reza mūkuru. Reza mokyro Zoropapeu mūkuru. Zoropapeu mokyro Saratieu mūkuru. Saratieu mokyro Neri mūkuru. ²⁸Neri mokyro Meuki mūkuru. Meuki mokyro Ati mūkuru. Ati mokyro Kozā mūkuru. Kozā mokyro Eumatā mūkuru. Eumatā mokyro Ere mūkuru. ²⁹Ere mokyro Jozue mūkuru. Jozue mokyro Erieze mūkuru. Erieze mokyro Jorī mūkuru. Jorī mokyro Matate mūkuru. Matate mokyro Rewi mūkuru. ³⁰Rewi mokyro Ximeão mūkuru. Ximeão mokyro Juta mūkuru. Juta mokyro Joze mūkuru. Joze mokyro Jonā mūkuru. Jonā mokyro Eriakī mūkuru. ³¹Eriakī mokyro Merea mūkuru. Merea mokyro Mena mūkuru. Mena mokyro Matata mūkuru. Matata mokyro Natā mūkuru. Natā mokyro Tawi mūkuru. ³²Tawi mokyro Jese mūkuru. Jese mokyro Opete mūkuru. Opete mokyro Poaze mūkuru. Poaze mokyro Sara mūkuru. Sara mokyro Nasō mūkuru. ³³Nasō mokyro Aminatape mūkuru. Aminatape mokyro Atimī mūkuru. Atimī mokyro Ani mūkuru. Ani mokyro Ezerō mūkuru. Ezerō mokyro Pereze mūkuru. Pereze mokyro Juta mūkuru. ³⁴Juta mokyro Jako mūkuru. Jako mokyro Izake mūkuru. Izake mokyro Aparão mūkuru. Aparão mokyro Tera mūkuru. Tera mokyro Naoa mūkuru. ³⁵Naoa mokyro Seruke mūkuru. Seruke mokyro Reu mūkuru. Reu mokyro Pereke mūkuru. Pereke mokyro Epea mūkuru. Epea mokyro Sera mūkuru. ³⁶Sera mokyro Kainā mūkuru. Kainā mokyro Apaxate mūkuru. Apaxate mokyro Sem mūkuru. Sem mokyro Noe mūkuru. Noe mokyro Rameke mūkuru. ³⁷Rameke mokyro Matuzarē mūkuru. Matuzarē mokyro Enoke mūkuru. Enoke mokyro Jarete mūkuru. Jarete mokyro Maarareu mūkuru. Maarareu mokyro Kainā mūkuru. ³⁸Kainā mokyro Enoxī mūkuru. Enoxī mokyro Sete mūkuru. Sete mokyro Atāo mūkuru. Atāo mokyro Ritonōpo mūkuru.

Jezu kuhtopōpyry poko joroko tamuru a

(Mateu 4.1-11; Maku 1.12-13)

4 ¹Mame Jezu maro Ritonōpo Zuzenu kynexine yronymyryme. Ijamitunuru imaro kynexine. Jezu tarose eya ahno esaka pyra Joatāo mōpozakoxi. ²Moroto Jezu tukuhpitose joroko tamuru a. 40me ēmepyyry taropose iirypyryme aehtohme repe. Otuhpyra roropa Jezu toehse. Morarama 40me tōmehse ahtao, tomitapāse ynororo.

³Mame ynara tykase joroko tamuru eya:

— Ritonōpo mūkurume awahtao, senohne topu anyhtanohpoko ourume, tykase eya.

⁴Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase eya:

— Arypyra. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Tonahsē enapyryhtao rokē isene exipyra ekurehnōko ahno zuzenu mana, yrome Ritonōpo omipona ahtao orihpŷme exīko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵Morotoino joroko tamuru a tarose ynororo ypy pona. Moro poe ahno tō emero axī tonepose eya, pata tōkehko roropa tonepose eya. Ynara tykase eya:

⁶— Eneko ke, moxiā emero opoetoryme ekarōko ase pata tōkehko maro. Ykyryry sero kehko repe ya ekarotyamo, yrome ise exiketomo a ekarory se jahtao ekarōko ase. ⁷Morara exiryke emero ekarōko ase oya opoetoryme toto ehtohme, oesekumuru po typorohse awahtao jēpataka: “Kure mase, imehxo mase,” katohme ya, tykase eya joroko tamuru ajohpe rokene.

⁸Morarama ynara tykase Jezu eya:

— Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry: “Oesēkō rokē eahmatoko, Ritonōpo. Aomipona rokē ehtoko roropa,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

⁹Morotoino Jerusarē pona tarose ropa Jezu eya. Morotona Ritonōpo Tapyī pona tarose eya, kaetokō pona, tapyi mypatarānaka. Ynara tykase ynororo eya:

— Ritonōpo mūkurume awahtao, sero poe epukako nono pona. ¹⁰Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Tynenyoyhtyā aropōko Ritonōpo mana oewomatohme,” me tymerose. ¹¹Ynara roropa: “Tomarykō ke āpoiko toto opupuru osetapara ehtohme topu pona,” me tymerose roropa, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹²Morarama Jezu a tozuhse. Ynara tykase:

— Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry: “Oesēkōme Ritonōpo exiryke onukuhpyra ehtoko ipunaka,” āko, tykase Jezu eya.

¹³Mame tokurehse joroko tamuru Jezu kukuru poko. Iirypyryme onyripyra tokurehse ynororo. Mame toytose rokē aporo.

Imehnō amorepapatotopōpyry

Karirea po

(Mateu 4.12-17; Maku 1.14-15)

¹⁴Morotoino toytose ropa Jezu Karirea rānaka ropa. Imaro Ritonōpo Zuzenu jamitunuru kynexine. Morarama Jezu poko tokātose Karirea pōkomo a pata tō punero, imehnō kurākatopōpyry poko eya. ¹⁵Jutea tō atamorepatoh tao tamorepase toto eya.

— To! Kure rukukuh mose amorepato nahe? tykase toto, Jezu etananō emero.

Jezu ehtopōpyry poko

Nazare po

(Mateu 13.53-58; Maku 6.1-6)

¹⁶Morotoino Nazare pona toytose ropa Jezu, tuātatatopōpyry pona ropa. Mame oserematoh ae toytose ynororo atamorepatoh taka. Torēnase ytoše ynororo moro taka. Mame moro tao xikihme toehse Jezu Ritonōpo omiry sekerematohme imehnō netaryme. ¹⁷Mame Izaja nymerohpyry tokarose imepyny a isekerematohme eya. Mame pape typiapose eya ahtao, tynymenakahpyry tysekeremase eya, ynara tykase:

- ¹⁸ “Kuesêkô Ritonôpo Zuzenu ymaro mana,
 tymenekase jexiryke eya imehnô amorepaneme,
 etuarimaketô amorepaneme, tōmiry kurā poko.
 ‘Totapuruhmakase ropa matose,’ kase tonehpose ywy
 āpuruhpyry taōkō sâ exiketomo a.
 ‘Tonure ropa matose,’ kase tonehpose roropa ywy tonurākara
 a.

Ataosanumaketô osanumakehpose ropa tooehse ywy.

- ¹⁹ Tonehpose roropa ywy ynara kase ipoetory tomo a: ‘Seroae
 opynanohtorŷkô Ritonôpo mana,’ ”

tykase Jezu. Izaja nymerohipyry tysekeremase eya.

²⁰ Morotoino pape totapuruse ropa eya isekeremaxîpo. Mame tokarose ropa
 orutua a, atamorepatoh erase akorehmane a. Mame typorohse ropa ynororo
 kohrame. Tonese eya xine tŷme. ²¹ Mame tōturupitose ynororo eya xine,
 ynara tykase:

— Seromaroro sero ynysekeremahpyry ajohpe pyra toehse nase ypoko.
 Onetahpyrykô morararo ypoko kynako, tykase Jezu eya xine.

²² Mame tōsenuruhkase toto:

— To! Mose nysekeremahpyryhxo reh kure kynako, tykase. Imehnô roropa
 ynara tykase:

— Joze mŷkuruhxo tã mose ro roropa, tykase toto.

²³ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ynara katopōpyry ae ro matose ynara āko ya: “Opi warōme
 awahtao āmoreme osepinothko,” katopōpyry ae ro, morara āko matose
 ya. “Kapanau po Ritonôpo jamitunuru tonepose oya imehnô neneryme.
 Moro sâ tyriko taro, oesary nymyry po,” āko roropa matose ya, tykase
 Jezu eya xine.

²⁴ — Yrome ynara āko ase oya xine, urutō kō eahmāko imehnô mā
 repe. Yrome esary pōkō mā oneahmara mā toto. (Ritonôpo omiry
 ekarone omiry etary se pyra imarōkō mana.) ²⁵ Etatoko pahne,
 zae rokē ynara āko ase oya xine. Pake Eria maro tuhke pytŷpo
 tō kynexine Izyraeu tomo, konopo oehpyra toehse ahtao. Oseruao
 jeimamyry motye taropose konopo oehpyra. Moromeîpo tŷkyryneke
 pyra toehse toto Izyraeu tō esary po. Tuhke pytŷpo tō toetuarimase.

²⁶ Yrome eya xine Eria onenyohpyra Ritonôpo kynexine. Imepŷ pytŷpo
 a rokē tonyohse, Sarepeta pono a rokē tonyohse ynororo Ritonôpo
 a, akorehmase. Juteu kara a tonyohse ynororo Xitō rānaō pono a.

²⁷ Mame tuhke roropa ipŷ imotatyā moroto Izyraeu tomo Eriseu maro.
 Yrome toto onukurākara tokurehse Eriseu. Naamā rokē tukurākase
 eya. Xiria pō roropa mokyro kynexine juteu kara, tykase Jezu eya
 xine.

²⁸ Morarama morara kary etaryke tyya xine tyekītapāse toto,
 atamorepatohtaōkomo. ²⁹ Towōse roropa toto. Jezu tapoise eya xine. Tarose
 roropa pata poe eya xine kaetoko exikety jakanahmāka Jezu ematohme
 repe tyya xine. Japery epoe kynexine pata. Moro poe Jezu emapory se toh
 kynexine repe. ³⁰ Yrome imoihmākō rātakuroko toytose ropa Jezu. Mame
 toytose ropa rahkene. Enara.

Jorokohpā kurākatopōpyry ropa

(Maku 1.21-28)

³¹ Morotoino Kapanau pona toytose Jezu, Karirea rānaka. Moroto ahno tamorepase eya oserematoh ae rokene. ³² Mame tōsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine. Orēpyra tamorepase toexirykōke eya.

— Zae mose omiry, tykase toto. ³³ Moro tao atamorepatoh tao jorokohpe exikety kynexine. Tykohkohtase ynororo opore, jorokohpe toexiryke.

³⁴ — Jezu Nazare pono, oty se hma yna a? Oty kase moehno? Yna enahkapose? Yna irumekako. Awaro ase. Ritonōpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurā mase, tykase jorokohpā Jezu a.

³⁵ Mame ynara tykase Jezu joroko a:

— Mynyhme rokē exiko. Mose ae otūtako ropa, tykase eya. Mame mokyro jorokohpā tomapose joroko a nono pona repe. Yrome onyryhmara. Moromeīpo tutūtase ropa rahkene mokyro ae. Morame toekurākase ropa.

³⁶ Mame tōsenuruhkase toto, moro taōkō emero. Ynara tykase toto oseya:

— Otāto puhko keh mose omiry nae? Joroko tō tūtanohpōko ropa nae, tōmiry ke rokene. Orēpyra toexiryke, aomiry jamihme nase, tykase toto.

³⁷ Mame Jezu tokātose eya xine pata tō punero, Karirea zomye, enara.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 8.14-17; Maku 1.29-34)

³⁸ Morotoino atamorepatoh tae toytose ropa Jezu Ximāo tapyī taka. Ximāo merenoty oxirohnōko kynexine itamurume. Mokyro kure pyra exiry tokarose Jezu a imarōkomo a.

— Mokyro ikurākako ropa, tykase toto. ³⁹ Mame Jezu toytose mokyro enese. Mame tōmiry ke oxirohno tymynyhpākaposē ropa eya. Axī towōse ropa ynororo tōxirohkehse ropa toexiryke. Mame tautuhmase ropa Jezu tomo kuranōpokara a.

⁴⁰ Morame kokonie pukuro imehnome a tope tō tonehse, kurākōkara tonehse ikurākatohme ropa Jezu a. Mame tomary tyrise toto pona ahtao, emero tukurākase ropa toto eya. ⁴¹ Joroko tō roropa tutūtanohpōse ropa eya mokaro ae. Mame joroko tō tykohtase tutūtarykōme. Ynara tykase toto:

— Ritonōpo mūkurume mase, tykase toto, Jezu waro toexirykōke, Ritonōpo nymenekahpyryme. Morara exiryke tymynyhpākaposē toto Jezu a Ritonōpo mūkurume toehtoh ekarory se pyra eya xine toexiryke.

Jezu enetuphuhtopōpyry Jutea pōkomo a

(Maku 1.35-39)

⁴² Mame ĕmepyryme pata poe Jezu toytose toiroro toehtohme tapyi pyra exikety pona. Morame ahno tomo a tupise ynororo. Mame toporyse ropa tyya xine ahtao, turumekarykō se pyra toh kynexine Jezu a. ⁴³ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonōpo omiry kurā poko imehnō pata pōkō amorepary se ase, tuisame aehtoh poko. Morara kase Ritonōpo jenehpōase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁴ Naeroro pata tō poro toytose ynororo imehnō amorepase, toto atamorepatoh tonō takuroko. Jutea nonory poro toytose ynororo, enara.

Jezu a typoetory tō eahmary

(Mateu 4.18-22; Maku 1.16-20)

5 ¹Morarama Kenezare ikuhpo esety kynexine. Moro ehpio Jezu kynexine, imehnō amorepāko Ritonōpo omiry poko. Ahno tuhke kynexine. Epuepurohmāko toh kynexine, Jezu omiry etary se toexirykōke. ²Mame asakoro kanawa tonese eya nakuatao tymyhse. Tykanarykō tynomose kana anŷnanomo a. Tarāpa kurikāko toh kynexine. ³Morarama kanawa aka tōtyrise Jezu, Ximāo kanary aka:

— Kanawa isyryhmako pitiko irānakahme samo, tykase Jezu Ximāo a. Mame typorohse ynororo kanawa ao. Mame ahno tō tamorepase eya kanawa ao tahtao.

⁴Mame tamorepakehse tyya ahtao ynara tykase Ximāo a:

— Kanawa isyryhmakohme sã irānaka kana anŷtohme, tykase ynororo eya. Mame tsysryhmase irānaka. Mame:

— Atarāpākō ematoko kana anŷtohme, tykase ropa Jezu eya.

⁵Mame ynara tykase Ximāo eya:

— Ŷ toerohse yna itamurume repe. Kana anŷse ynanēmehno repe. Yrome ananŷpyra ynanekurehno, tykase ynororo eya. — Yrome omorohko. Ōmi poe tarāpa emāko ropa ase, tykase Ximāo eya. ⁶Morarama tarāpa tō tomase ropa eya xine. Kuhxo, tuhke kana tapoise. Tarāpa kararahpoise rokē toehse, tuhke kana exiryke. ⁷Morara exiryke imepŷ tykohmase, kanawa enehtohme eya xine kanawa pehme exiryke. Mame kanawa tonehse rahkene. Asakoro typehkase kehko kana ke eya xine. Neryise rokē toehse toto, kanawa tō pehme exiryke. ⁸Yrome moro eneryke Ximāo Peturu a tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ěpataka imehxo Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Tuisa, amekehme sã exiko ywinoino. Popyra ase, iirypyrime, tykase ynororo.

⁹Tōsenuruhkase toto tuhke kana eneryke tyya xine. ¹⁰Morararo Ximāo marōkomo, Tiaku tomo João maro, atakorōmākomo, Zepeteu poenomo. Mokaro tōsenuruhkase roropa. Mame ynara tykase Jezu Ximāo a:

— Enaromyra exiko. Seromaroro kana poko oerohtoh rumekāko mase. Taroino jomiry ekarory poko rokē erohnōko mase. Imehnō ahno akorehmāko mase Ritonōpo poko toto osenetupuhtohme, tykase Jezu eya.

— Ŷ, tykase Ximāo.

¹¹Morarama tykanarykō tyryhkase eya xine ehpikoxi ropa. Emero tynomose eya xine, Jezu maro toytotohkōme.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 8.1-4; Maku 1.40-45)

¹²Morarama pata pona tooehse Jezu. Moroto ipū imotahpyry kynexine. Morarama Jezu eneryhtao tōpatapoe toehse ynororo Jezu ěpataka. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Tamuxi, ajohpāme sã ukurākary se awahtao kukurākako ropa, tykase.

¹³Mame Jezu a tomary tyrise epona. Ynara tykase eya:

— Ŷ, okurākary se ase. Tukurākase ropa mase, tykase eya Jezu. Morara kaxīpo sã rokē toekurākase ropa ynororo ipū imotahpyry. ¹⁴Mame ynara tykase Jezu eya:

— Osekātopyra ke exiko. Okurākatopōpyry ropa onekaropyra exiko imehnomo a. Topohme rokē ytoko Ritonōpo Tapyi taka. Osenepota Ritonōpo maro oturukety a, okurākatopōpyry ropa enetohme eya. Morotoino onekarory ekarota eya, Moeze nymerohpyry omi poe, imehnō tuarōtatohme okurākatopōpyry ropa poko, tykase Jezu eya.

¹⁵Yrome Jezu poko totase toto a moro pōkō punero. Mame tuhke ahno tooehse eya aomiry etase. Tuhke roropa kurākōkara tooehse ekurākapose ropa eya. ¹⁶Morarama ytosene Jezu ahno esaka pyra, Tumy maro oturuse toiroro.

Pakaihkapŷ kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 9.1-8; Maku 2.1-12)

¹⁷Morarama tyorō ěmepyry ae ahno amorepāko Jezu kynexine. Parixeu tō roropa moroto kynexine typorohse, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro. Imepŷ pōkō kynexine mokaro, Karirea rānaō pōkomo, Jutea rānaō pōkomo, Jerusarē pōkō roropa, enara. Ritonōpo jamitunuru Jezu maro kynexine. Naeroro kurākōkara kurākaneme kynexine. ¹⁸Morarama pakaihkapŷ tonehse imehnomo a otuato tapo. Tapyi taka kurākara arory se toh kynexine Jezu ěpataka repe. ¹⁹Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Tapyi mypatarānaka rokē tōnuhse toto. Kurākara roropa taunuhmase eya xine. Morarama tapyi mypatarānao tytiapose eya xine Jezu etonie. Mame otuato tapo ro tonyhtose kurākara rahkene eya xine, ahno rānaka, Jezu ěpataka. ²⁰Ynara Jezu tuaro toehse:

— Moxiā juaro, Papa mūkurume jexiry enetupuhnōko mā toto, tykase tyya rokene. Ritonōpo mūkurume aexiry tonetupuhse eya xine. Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kurākara a:

— Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase eya.

²¹Yrome morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatōkomo, parixeu tō maro:

— Onokyhxo keh mose ro Ritonōpo poenohnōko. Imepŷ rypyry onykorokasaromepyra sytatose ahnome rokē kuexirykōke. Ritonōpo poenohnōko mana, tykase. — Ritonōpo rokē ahno rypyry korokary waro mana, tykase toto oseya rokene.

²²Mame aosenetupuhtohkō waro Jezu kynexine. Ynara tykase eya xine:

— Oty katohme ykerekere māko matou okurohtao xine? ²³Oty kary tupime hkopyra oya xine nahe? Ynara kary: “Oorypyry tykorokase mana,” kary te, ynara kary roropa: “Owōko, xikihxikihme ytoytoko,” kary roropa. Oty kary tupime pyra oya xine nahe? ²⁴Asakoro ro tupime pyra ya. Ahno rypyry korokary waro ase Ritonōpo poe Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Moro poko otuarōtanohtorŷko ase, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase Jezu ytoytopyny a:

— Owōko. Oetueh anŷko. Atapyi taka ytoko ropa, tykase Jezu eya.

²⁵Mame axī towōse ropa ytoytopynŷpo oximōmākō neneryme. Mame totueh tanŷe eya, tytapyi taka toytotohme ropa.

— Kure nymyry mase Ritonōpo, tykase ynororo toytoryme ropa. ²⁶Mame morotōkō tōsenuruhkase.

— To! Mose ro panō onenepitopyra reh sytatose, tykase toto. Enaromŷke toh toehse.

— Kure nymyry mase Ritonõpo, tykase roropa toto. — Ritonõpo jamitunuru kurā senetou seromaroro, tykase toto.

Typoetoryme Rewi eahmatopõpyry Jezu a

(Mateu 9.9-13; Maku 2.13-17)

²⁷Morotoino toytose ropa Jezu. Mame kowenu tinerū apoine tonese eya. Mokyro esety kynexine Rewi. Tineru apoitoh tao kynexine kohrame. Morarame ynara tykase Jezu eya:

— Ymaro eropa, tykase Jezu. ²⁸Morara kary etaryke tyya towõse Rewi. Emero tynomose eya jūme Jezu maro toytotohme.

²⁹Morarame tytapyi tao otuhtoh konõto tyripose Rewi a Jezu otuhtohme. Tuhke kowenu tinerū apoinanõ roropa tooehse otuhse imaro xine. Imehnõ roropa morotona tooehse otuhtoh pona. ³⁰Morarame Jezu poetory tõ tykerekermase parixeu tomo a, Moeze nymerohpyry poko amorepatõkomo a roropa. Ynara tykase toto:

— Oty katohme otuhnõko matou eukuru ãnõko roropa matou, kowenu tinerū apoinanõ maro, iirypyrymākõ maro? tykase toto.

³¹Yrome Jezu a tozuhse ynaroro. Ynara tykase:

— Kurākõ topinopyrykõ se pyra mã toto. Kurākõkara rokẽ topinopyry se mana. ³²Moro saaro tooehse ywy, kurākõ eahmase pyra, zae exiketõ eahmase pyra. Iirypyrymākõ eahmase oepyase, ynara katohme eya xine: “Oorypyrykõ irumekatoko,” kase oepyase, tykase Jezu eya xine.

Otuhypra ehtoh poko amorepatoh poko Jezu a

(Mateu 9.14-17; Maku 2.18-22)

³³Moromeĩpo ynara tykase toto Jezu a ikerekermatohme:

— João poetory Ritonõpo maro otururuhtao otuhypra toto, kurehxo Ritonõpo maro tõturutohkõme. Morararo parixeu poetory tomo otuhypra toto. Otõtome opoetory tõ rokẽ emero otuhnõko, eukuru ãnõko? tykase Jezu a toto.

³⁴Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase eya xine:

— Ypoetory tõ emero otuhnõko tymaro xine jexiryke. Ywy pytakety sã rokẽ ase. Erẽnatoh toehse ahtao pytakety epe tõ mã tuenikaro rokẽ otuhnõko, eukuru ãnõko. Tãkye roropa toto, pytakety maro toexirykõke, topekõ maro toexirykõke. ³⁵Morarame imeĩpo pytakety arõko imehnõ mana. Morara ahtao rokẽ pytakety epe tõ mã otuhypra exĩko mã toto toemynyhmarykõke. Morararo ypoetory tõ tymaro xine pyra jahtao otuhypra mã toto, typoe xine rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁶Morarame osenetupuhtoh tokarose eya xine Jezu a. Ynara tykase ynororo:

— Upo kurā onyxihkara sytatose upo pakato pitahmatohme. Upo kurā xihkaryhtao upo pakato pitahmatohme, upo kurā ahnikāko sytatose. Upo pakato pitahmāko sytatose mōpāme rokene. ³⁷Morararo uwa eukuru tyrisenā onyripyra sytatose ẽ pakato aka. Ẽ pakato aka uwa eukuru tyrisenā riryhtao, ihmõko mana eukuru jehnahpyry ke. Mame eukuru ekuānõko, atahnikāko. Ẽtypyry roropa popyra exĩko mana. ³⁸Māpyra eukuru ẽ tyrisenā aka eukuru tyrisenā tarykase ahtao atahnikara mana. ³⁹Morararo eukuru jehnahpyry

ēnanomo. Jehnahpyry ēxīpo eukuru tyrisenā se hkopyra mā toto. “Eukuru pakato kurehxo,” āko toh mana. (Morararo atamurukō omihpyry se rokē awahtao xine jomiry se pyra matose,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko

(*Mateu 12.1-8; Maku 2.23-28*)

6¹Moraramē tupito pona toytose Jezu oserematoh ae, typoetory tō maro. Mame arexi panō typohse ipoetory tomo a. Tamixihse eya xine ihmomikatohme. Tonahse roropa eya xine. ²Yrome ynara tykase parixeu tomo eya xine.

— Oty katohme erohnōko matou? Moeze nymerohpyry omipona pyra matose: “Oserematoh ae erohpyra ehtoko,” katopōpyry omipona pyra matose, tykase toto Jezu a. (Arexi puhturu amixikyryhtao erohtoh sã parixeu tomo a kynexine. Morara exiryke Jezu poetry tō popyra sã tokarose eya xine.)

³Moraramē Jezu a tozuhse ynaroro:

— Tawi tō ehtopōpyry poko onysekeremara ro hmatou? Mokyro omise toehse, typoetory tō maro. ⁴Mame Ritonōpo Tapyī taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyry ae ro. Arão pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.)

⁵— Ywy ase oserematoh esēme oserematoh rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa Jezu a

(*Mateu 12.9-14; Maku 3.1-6*)

⁶Moraramē imepỹ oserematoh ae ropa tomōse Jezu atamorepatoh taka imehnō amorepase. Moraramē ahno tooehse Jezu a, apotunuru wino aosemahmirihmahpyry. ⁷Moro tao Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine parixeu tō maro. Ahno kurākary enery se toh kynexine Jezu a oserematoh ae. “Mokyro popyra mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra mana,” kary se toh kynexine. Morara exiryke toraximase eya xine, Jezu hxirotohme tyya xine. ⁸Yrome toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Ynara tykase Jezu aosemahmirihmahpyry a:

— Osehko xiaro yna rātaka, tykase eya.

Mame towōse ynororo. Toytose ahno rātaka. ⁹Moraramē ynara tykase Jezu eya xine:

— Kuezuhoko. Oty riry kure kyya xine oserematoh ae Moeze nymerohpyry omipona kuahtao xine, ahno kurākary, imehnō ryhmary? Oty riry kure kyya xine, imehnō poko kuenupunarykomo, imehnō enahkary? tykase Jezu eya xine.

¹⁰Moraramē tỹkakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo aosemahmirihmahpyry a:

— Oemary enuhmako xiaro, tykase eya.

Moraramē tātaporamase eya. Kure ropa toehse ynororo. ¹¹Mame moro eneryke tyya xine tyekītapāse toto yronymyryme. Tōximōse toto oturutohme Jezu ryhmary poko tyya xine.

12mākō menekatopōpyry Jezu a

(Mateu 10.1-4; Maku 3.13-19)

¹² Morarame Jezu toytose ypy pona Tummy maro oturuse. Moroto tōmehse ynororo tōtururu poko Tummy maro, Ritonōpo maro. ¹³ Morarame tōmehse ahtao, tymarōkō tykohmase tyya. Mame 12me tymenekase eya tynenyokyryme.

— Jomi poe tytoytōko matose jomiry ekarose pata tō punero, tykase ynororo eya xine. ¹⁴ Mame ynara inymenekatyā kynexine. Ximāo, mokyro tosehpase ropa Peturume Jezu a. Zakorō roropa tymenekase Ātare, Tiaku te, João roropa te, Piripe te, Patoromeu roropa tymenekase te, ¹⁵ Mateu te, Tome te, Tiaku, Aupeu mūkuru kynexine te, Ximāo imepyny, juteu tō esary pynoto te. ¹⁶ Juta, Tiaku mūkuru ynororo kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Jezu ewokaneme kynexine ynororo. Enara tymenekase toto Jezu a.

Ahno amorepatopōpyry, ikurākātōpōpyry enara

(Mateu 4.23-25)

¹⁷ Morarame ypy poe tyhtose ropa Jezu 12mākō maro. Mame jakuraramā pona tooehse tahtao totypohse ynororo typoetory tō maro. Imoihme ipoetory tō kynexine. Imehnō roropa tuhke tooehse morotona Jutea nonory pōkomo, Jerusarē pōkō roropa. Tuna konōto ehpiōkō tooehse roropa Tiro pōkomo, Xitō pōkomo, enara tooehse toto morotona. ¹⁸ Jezu omiry etase tooehse toto. Kurākōkara ekurākapose roropa tooehse toto. Joroko tō nyryhmatyā roropa tooehse ekurākapose roropa. Morarame tukurākase ropa toto eya. ¹⁹ Jezu temuhmary se toh toehse, emero, toekurākapotohkōme eya, ijamitunuru enetuputyryke tyya xine. Mame toekurākase ropa toto. Enara.

Tākye ehtopo, emynyhmatopo roropa

(Mateu 5.1-12)

²⁰ Morarame typoetory tō tonese Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Tākye matose, tymōkomokākara.

Ritonōpo oesēkōme enetuputyryke oya xine tākye exīko matose.

²¹ — Tākye roropa matose omise exiketomo.

Imeīpo otuhnōko matose. Tuesapare exīko roropa matose.

— Amarokō roropa xitaketomo, tākye ehtoko.

Imeīpo exianāko ropa matose.

²² — Tākye matose ozehno xine imehnō ahtao Kapu ae Aythohpyry poetoryme oexirykōke. Orumekatorýko imehnō mā repe, opoihtotoryýko roropa toh mā repe, onetāpatorýko roropa mā toto ypokoino. ²³ Tākye rokē ehtoko morara ahtao, itamurume kurā tukurākase exiryke kapu ao Papa esao, okyryrykōme. Ozehno xine toto ehtoh sā urutō kō zehno itamuru tō kynexine roropa pake, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao eya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁴ — Naeroro tomeseke ehtoko tymōkomoke exiketomo.

Atākyemāko matose seromaroro tymōkomoke oexirykōke repe,
oepehpyrykō oemarykō po toehse exiryke.

Yrome imeīpo atasamāko myhē matose.

²⁵ — Atākyemāko matose repe, tuesapare exiketomo. Imeīpo atasamāko ropa matose.

Emitapānōko roropa matose.

— Amarokō roropa exianaketomo, imeīpo atasamāko ropa matose, ihnamōko matose, xitāko.

²⁶ — Tomeseke ehtoko imehnomo a oeahmarykohtao oenekunohpyra xine toto ehtohme. Ynara exiryke, pake oeahmarykō sā urutō kō toahmase roropa azahkuru exiketomo a oxisā toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Ozehnotokō pyno ehtoko

(Mateu 5.38-48; 7.12)

²⁷ Morarame ynara tykase Jezu totananomo a:

— Ose xine pyra exiketō pyno ehtoko. Kure rokē ozehnotokō tyritoko roropa. ²⁸ Kure rokē okerekeremānō tyripotoko Ritonōpo a. Oturutoko Ritonōpo a ohtomanānōkō poko roropa kure toto ritohme roropa. ²⁹ Mame imepyny a oēpatapihmorykohtao, osetoro osēpatapihmopotoko eya. Oupōkō tapoise ahtao imepyny a, ometŷkō roropa ekarotoko eya. ³⁰ “Okryryrykō se ase,” karyhtao imehnomo a oya xine, ekarotoko rokē eya xine. Mame okryryrykō tarose axītao rokē ahtao imehnomo a moro onupuxihkara ropa ehtoko. ³¹ Kure rokē orirykō se matose imehnomo a. Naeroro imehnō kure rokē tyritoko roropa, kure orirykō se oehtohkō sā imehnomo a.

³² — Morarame opyno exiketō se rokē awahtao xine, popyra exiketō motye nymyry pyra matose. Kure oripyra xine Ritonōpo mana opyno exiketō se rokē awahtao xine. Pohnō mā morararo. Typyno xine exiketō se rokē mā toto, typyno xine exiketō kara se pyra mā toto. ³³ Morararo kure orinanōkō rokē riryhtao kure oya xine, zae pyra matose. Kurā ke oepehmara xine Ritonōpo mana morara awahtao xine. Iirypyrymākō morararo, kure tyrinanō rokē kure rīko mā toto. ³⁴ Morararo omōkomory ekaroryhtao oya xine imehnomo a axītao rokene, toto waro oexirykōke. Ekarōko ropa oya xine: “Ise ropa ase,” karyhtao oya xine. Morara awahtao xine oty katohme: “Ritonōpo zamaro ywy,” āko matou? Popynō morararo omomŷke pyra mā toto tope tomo a tymōkomorykō ekarory poko, morohne apoiry ropa waro toexirykōke. ³⁵ Morara exiryke ynara rokē ehtoko, asatokōkara pyno ehtoko. Kure rokē tyritoko toto. Ākorehmara xine exiketō roropa akorehmatoko. Morara awahtao xine kurā ekarōko Ritonōpo oya xine mana itamurume, imeīpo kapu ao. Mame Ritonōpo Imehxo Exikety poenōme exīko matose, kure Ritonōpo exiryke, “Kure mase,” kara exiketomo a roropa, iirypyrymākomo a roropa. ³⁶ Mame imehnō poko oenupunatoko, Omykō kapuaō samo, opoko xine aenupunatoh sā roropa oenupunatoko imehnō poko, tykase Jezu eya xine.

Imehnō apiakary poko

(Mateu 7.1-5)

³⁷ — Imehnō onekaropyra ehtoko popyra, popyra oekaropyra xine Ritonōpo ehtohme roropa. Imehnō onyhxiropyra ehtoko ohxiropyra xine Ritonōpo ehtohme roropa. Imehnomo a oryhmatopōpyrykō poko awamekaro xine rokē ehtoko. Morarame oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana. ³⁸ Imehnomo a okryryrykō ekarotoko itamurume. Mame oya

xine kure toehthoh ekarōko mā Ritonōpo roropa onekarohpyrykō saaro. Moro motyēkāko kuhse Ritonōpo mana. Oemarykō pehkāko mana onekarohpyrykō saaro imehnomo a. Moro saaro ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana, tykase.

³⁹Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine, enetupuhtohme eya xine:

— Otāto tonurēkara tysā exikety arōko hnae? Arypyra, tysā exikety aroryhtao tonurēkara a epukāko rokē toh mana oramā etonie toytotorykohtao. ⁴⁰Morarame tamorepanekō onymotyēkara mā toto. Tātamorepakehse tahtao xine tamorepanekō sã exīko toh mana, tykase.

⁴¹— Otarāme imepỹ mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sã mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sã mana. Morara awahtao xine imehnō rypyry enēko rokē matose. Yrome oorypyrykō onenepyra amarokomo. ⁴²Imehnō kerekeremaryhtao oya xine otarame ynara āko matose eya xine: “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” āko matose repe. Yrome oenurukō ao roropa wewe konōto exiry waro pyra matose. Onekunohto rokē matose. Osemazuhme aporo wewe konōto toutoko oenurukō ae. Moromeīpo kurehxo enēko matose. Imepỹ enuru ae wewe akumuru oũko ropa matose kure ōsenuhmarykōke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykō irumekatoko. Moromeīpo kurehxo imehnō akorehmāko matose, iirypyrykō rumekapory poko, enara, tykase Jezu eya xine.

Otyro eperytatoh poko sã amorepatopōpyry

(Mateu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³Morarame ynara tykase Jezu roropa:

— Otyro zoko kurā eperytara mana xihpyryme. Morararo ātaryka xihpyry kurāme eperytara mana. ⁴⁴Topere eneryhtao kyia xine otyro zoko enetupuhnōko sytatose; omoxino zoko fikume eperytara mana, morararo ātaryka zoko mā uwame eperytara mana. ⁴⁵Kure awahtao xine kure osenetupuhnōko matose okurohtao xine, ōmirykō roropa kure exīko. Māpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnōko matose okurohtao xine. Ōmirykō popyra roropa exīko mana, enara.

Tapyi riry poko sã amorepatopōpyry

(Mateu 7.24-27)

⁴⁶Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Oty katohme hkoh ynara āko matou ya: “Jesē mase. Jesē mase,” āko matose repe ya, yrome jomipona pyra matose. ⁴⁷Jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exīko matose. Imepỹ tuaro exikety sã matose. ⁴⁸Tuaro exikety a tytapyĩ tamose tūporē po. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konōto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara kure tyrise exiryke tūporē po. ⁴⁹Yrome jomiry etananō jomipona pyra toehse ahtao tuaro pyra exiketōme mā toto. Imepỹ tuaro pyra exikety sã roropa exīko mā toto. Tytapyĩ tyrise eya isawā po repe. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase tyryrykane a nakuaka. Mame tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Sajētu poetory kurākatopōpyry Jezu a

(Mateu 8.5-13)

7 ¹Moraramē morohne poko mokaro amorepakehxīpo Jezu toytose ropa Kapanāū pona. Moroto soutatu ešē kynexine, sajētu. Ipoetory tō 100me kynexine, soutatu tomo. Romanome kynexine ynororo, juteu kara. ²Inamoto kure pyra toehse. Ipyno pohto rokē pyra kynexine. Orihsasaka toehse ynororo. ³Mame Jezu ekary totase ahtao sajētu a, imehnō tonyohse eya Jezu enehtohme. Juteu tamuxiry tō tonyohse eya mokyro kurākatohme. ⁴Mame Jezu a toytose tahtao xine, ynara tykase toto eya:

— Oenehse ynanoehno Sajētu omi poe, inamoto kurākatohme ropa oya. Oytory kure yna a ynororo kure yna a exiryke. Yna pyno mana, ⁵Juteu tō pyno. Atamorepatoh tyripose roropa eya yna atamorepatohme. Morara exiryke kyryh kaxiko, aomipona, tykase toto Jezu a.

⁶Naeroro toto maro toytose Jezu. Mame moe hkopyra toehse ahtao tope tō tonyohse ropa sajētu a, Jezu maro toto oturutohme ropa. Moraramē tōsēpatakāmase toto. Ynara tykase toto Jezu a, sajētu omihpyry tokarose eya xine:

— Oserekohmara exiko ytapyī taka ooeypyry poko. Tuisa konōto kara ase nykā rehne. ⁷Ime pyra roropa ase. Naeroro ytopyra roropa ase oya ihxipyke jexiryke, nykā rehne. Ōmiry ke rokē ypoetory ikurākako aekurākatohme ropa, nykā rehne. ⁸Ywy roropa tosēke ase, typotoke roropa ase soutatu tō ke. “Ytoko,” karyhtao ya, ytōko ypoetory mana, jomipona. “Osehko,” karyhtao imepyny a, oehnōko roropa mā ya. “Enara tyriko,” karyhtao ya, tyriko mā toh roropa jomipona. Moro saaro mase ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, nykā reh sajētu, tykase inenyohtyā Jezu a.

⁹Mame morara kary totase ahtao Jezu a:

— To! tykase. Tōsenuruhkase. Mame tymarōkomo a toeramase ynororo, ynara tykase eya xine:

— Tonetupuhse ywy mokyro a yronymyryme. Juteu kara mokyro repe yrome jenetupuhno. Mokyro panō onenepitopyra reahse Izyraeu tō htao. Morara exiryke inamoto kurākāko ropa ase, tykase eya xine Jezu.

¹⁰Mame mokyro poetory tō toytose ropa, tosēkō tapyī taka. Moro tao kuranōpokara kure ropa tonese eya xine, toekurākase ropa, Jezu omiry ke rokene. Enara.

Pyt̄ypo mūkuru ēsemākatopōpyry ropa Jezu a

¹¹Moromeīpo imep̄y pata pona toytose Jezu, Naī pona typotoetory tō maro. Tuhkākō roropa toytose Jezu maro. ¹²Mame pata omōtohtaka tooehse tahtao xine ekepyry aronanō tonese eya xine. Pyt̄ypo mūkuru kynexine aorikyhp̄yry, toirō kynexine imūkuru. Mame tuhke pata pōkō mokyro maro toehse, pyt̄ypo maro zonemyry enese. ¹³Moraramē mokaro eneryke tyya sam tykase Jezu tukurohtao. Toenupunase roropa ynororo pyt̄ypo poko. Ynara tykase eya:

— Xitara exiko, tykase eya Jezu.

¹⁴Moraramē toytose ynororo, ekepyry ē apose. Mame aronanō totypohse ahtao ynara tykase Jezu, aorikyhp̄yry a:

— Aimo owōko ty, tykase eya.

¹⁵Mame sêpe towôse ynororo. Mame tōmitase ropa ynororo. Mame Jezu a tynēsemākahpyry ropa tokarose ropa jeny a. ¹⁶Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto. Kure Ritonōpo tyrise eya xine. Ynara tykase toto:

— Kure kuhse mase, Ritonōpo. Ritonōpo omiry poko urutō imehxo exikety kymaro xine mana. Kypynanohse xine Ritonōpo tooehse, tykase toto.

¹⁷Morarama Jezu tokātose eya xine juteu tō patary punero, imehnō pata pōkō punero, enara.

João a typoetory tō enyohtopōpyry poko Jezu maro toto oturutohme

(Mateu 11.2-19)

¹⁸João poetory tomo a Jezu ehtopōpyry tokarose tosēkomo a. Mame asakoro typoetory tō tykohmase tyya. ¹⁹Mame toto enyohne oturupotohme Jezu a. Ynara tykase João, eya xine:

— Ynara kahtoko Jezu a: “Ritonōpo nymenakahpyry eraximāko ynanase. Ynoro hmahno? Ynorome pyra awahtao, imep̄y eraximāko ynanah?” kahtoko ke Jezu a, tykase João tynenyohtyamo a.

²⁰Morarama tooehse toto Jezu a. Ynara tykase eya:

— Ahno ēpurihkahpō yna enyohno oturupotohme oya. Omoro toko hma: “Oehnōko mana,” katopōpyry João a. Ynorome pyra awahtao imep̄y eraximāko ynanah? tykase toto Jezu a.

²¹Morarama mokaro morotona toytose ahtao tuhke kurākōkara kurākāko Jezu kynexine. Inyrokurukō roropa tymynyhpākapose ropa eya. Jorokohpā kō roropa kure ropa tyripose eya. Tonurākara roropa tonutanohpose ropa eya. ²²Morarama ynara tykase Jezu João nenyoytyamo a:

— João a ytotoko ropa. Zurutatoko ynyriry poko, onetahpyrykō poko, onenehpyrykō poko: tonurākara kure osenuhmāko ropa, ytoytopynpō tō kure ytoytoōko ropa, xikihxikihme ytoytoōko mā toto, ipū imotatyā kure exīko ropa mana, otato pyra aehtyā otato exīko ropa mana. Aorihtyā ēsemānōko ropa mā toto. Kure Ritonōpo ehtoh waro pyra exiketō tuarōtāko mā toto Ritonōpo omiry poko, enara. ²³Mame tākye kuhse matose exīko jenetupuhkehpyra awahtao xine, poremp̄pyra awahtao xine, kahtoko João a, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry João poko

²⁴Mame João nenyoytyā toytose ropa toto ahtao, ynara tykase Jezu imoihmākomo a João poko.

— João maro mytoatose ahno esaka pyra. Oty enesehxo mytoatose morotona. Pyrouimo panō tyryrykane naronarory enese mytoatose repe? Orutua jamitu kara enese mytoatose? ²⁵Onoky enese mytoatose? Kurā ke autupohtohpyry eneseh mytoatose? Yrome kurā ke autupohtotyā tuisa tapyi kurā tao rokē mā toto, pata esā tapyī tao roropa mā toto. ²⁶Kuurutoko. Onoky enese mytoatose? Ritonōpo omiry poko urutō enese mytoatohse? “Ÿ,” kahtoko, kuezuhoko. Ynara āko ase oya xine, Ritonōpo omiry poko urutō motye exikety kuhse tonese oya xine, João mokyro. ²⁷Etatoko ke, mokyro poko ynara tymerose Ritonōpo omiry: “Ynenyokhyhpyry mose ro, āko Ritonōpo. Osemazuhme mose ro aropōko ase oesemary rineme samo. Imehnō tuarōtanohneme mana,” katopōpyry Ritonōpo a tymerose mokyro poko, tykase Jezu.

²⁸ — Ynara āko ase oya xine, ahnome aenurutyā motye João mana, ahno ĕpurihkahpono. Emero motye mana. Yrome Ritonōpo poenōme aenurutyā mā ime pyra ro tahtao xine João motye ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

²⁹ Tuhkākomo a totase Jezu omiry, kowenu tinerū apoinanomo a roropa totase.

— Zae Ritonōpo mana, tykase toto. Pake João omiry etahpōkō kynexine. Ritonōpo omipona toehse toto. Tōsēpurihkapose roropa toto João a tonetupuhse tyya xine exiryke. ³⁰ Yrome parixeu tō Ritonōpo omipona se pyra toh kynexine, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro. Pake João a ytopyra toh kynexine osēpurihkapose.

³¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty sā seromatokō Izyraeu tomo? Onoky sā roropa toh nae? ³² Poetohti sā mā toto osepekahtoh tao, kohrame exiketō samo. Ynara āko toto poetohti oxime rokē kohkohtāko: “Ynaneto rue repe onetarykōme, yrome wara matokene. Mame ynanyhnamō roropa repe onetarykōme, yrome onyhnamopyra matokene. Oty se keh matou?” āko toto oseya rokene. ³³ Mokaro sā matose. Ynara exiryke, João, ahno ĕpurihkaneme tooehse oya xine repe. Toitoinē otuhyra kynexine tōtururu poko Ritonōpo maro, jehnahpyry roropa onēpyra kynexine. Yrome amarokō ynara tykase ipoko: “Jorokohpe mokyro,” matose ipoko. ³⁴ Morarame Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Tōtuhse ynororo. Eukuru tōse roropa eya. Yrome ynara matose ipoko: “Enetoko ke, mokyro aotukurujano, eukuru ĕne, kowenu tinerū apoinanō epeme, iirypyrymākō epeme roropa,” matose ipoko roropa. ³⁵ Yrome Ritonōpo omipona se exiketō mā tuaro Ritonōpo ehtoh enetupuhnōko. Zae aehtoh enetupuhnōko roropa mā toto.

Jezu otuhtopōpyry parixeu tapyī tao

³⁶ Morarame Jezu toahmase parixeu a tytapyī taka aytotohme otuhse. Parixeu esety Ximāo kynexine. Mame itapyī taka toytose Jezu. Mame typorohse kohrame otuhtoh pona. ³⁷ Moro pata po nohpo kynexine, iirypyrymano, orutua kō poko exikety. Morarame: “Jezu toytose parixeu tapyī taka otuhse,” kary totase tyya ahtao, parixeu tapyī taka toytose roropa ynororo. Mame ixtaratu typyne exikety tarose eya topu risē ao, arapaxturu ao. ³⁸ Mame Jezu mykakoxi typorohse ynororo, eponaro. Tyxitase ynororo, tyrypyry rumekary se toexiryke. Tōxity ke Jezu pupuru tysšymase eya. Moromeīpo tūsety ke ipupuru tykorokase ropa eya tyxitakehxīpo. Typohse roropa ipupuru pona eya. Ixtaratu ke roropa typopase roropa eya, eahmaryme tyya, ipyno toexiryke. ³⁹ Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kohmahpono, parixeu tukurohtao:

— Mose Ritonōpo poe urutōme nymyry ahtao, nohpo tupupuru poko exikety enetuputyry. Iirypyryme mose nohpo ehtoh waro exiry, tykase ynororo tukurohtao rokene.

⁴⁰ Morarame ynara tykase Jezu Ximāo a:

— Ximāo, jotururu se ase amaro, tykase.

— Oty poko? tykase. — Kaxiko, kuuruko, tykase Ximāo Jezu a. Mame ynara tykase Jezu:

⁴¹ — Asakoro orutua kō kynexine, tosēkō tinerū apoihpōkomo. Toiro orutua a tineru tapoise 500 miume. Imepyny a 50 miume rokē tapoise. ⁴² Morarame

tynapoihpyrykō epehmary se ropa toh toehse repe. Yrome tosekō onepehmasaromepyra toh kynexine asakoro ro, tytineruke pyra toexirykōke. Moro eneryke tyra toenupunase toto poko esēkomo. Ynara tykase ynororo: “Otara kara ywy roro moro epehmāko ase onepehmara oehtohkōme,” tykase typoetory tomo a esēkomo.

— Ximāo, morara ahtao onoky tokoh tose sehxo nae? tykase Jezu, tōturupose parixeu a.

⁴³ Mame ynara tykase Ximāo:

— Otarāme mokyro, tuhkehxo tineru apoihpono. Mokyro tose sehxo mana, tykase Ximāo. Ynara tykase Jezu eya:

— Zae mase morara karyke oya.

⁴⁴ Morarama nohpo a toeramase Jezu. Ynara tykase ynororo Ximāo a:

— Mose nohpo enēko mase. Atapyī taka oehno. Yrome jepuhkurikatohe onekaropyra makē ya. Mose nohpo rokē upupuru kurikano tyxity ke. Tūsety ke upupuru tykorokase roropa eya. ⁴⁵ Tomōse atapyī taka jahtao ypohpyra roropa makene. Yrome mose nohpo jeahmakehpyra mana upupuru pona. ⁴⁶ Jūsety anahpara roropa makene typoxinē ke. Mose nohpo rokē upupuru popano ixtaratu ke. ⁴⁷ Morara exiryke ynara āko ase oya, mose ypoko toenupunatohe ke otuarōtanohtorīko mana tyrypyry tuhke korokatopōpyry poko ya. Imepý mā pitiko tyrypyry tykorokase ahtao, morararo pitiko rokē ypoko enupunāko mana, tykase Jezu parixeu a.

⁴⁸ Morarama ynara tykase Jezu nohpo a:

— Oorypyry ykorokano, tykase.

⁴⁹ Mame imehnō otuhketō ynara tykase toto oseya rokene:

— Onoky mose ro iiryrypy korokane? tykase toto.

⁵⁰ Mame ynara tykase Jezu nohpo a:

— Tonetupuhse oya jexiryke typynanohse mase. Ytoko ropa. Torētyke pyra exiko, tykase Jezu eya.

Nohpo tō ytotoopōpyry Jezu maro

8 ¹ Moromeīpo Jezu toytose pata tō poro Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase. Toto esēme Ritonōpo exiry poko tamorepase toto eya. Ipoetory tō roropa 12mākō toytose imaro. ² Nohpo tō roropa toytose imaro inukurākatyamo, jorokohanōpo tomo, kuranōpotōkara, enara toytose toto. Toiro esety Maria kynexine, mokyro esety akorō Matarena kynexine. Mokyro ae 7me joroko tō tutūtanohpose ropa pake Jezu a. ³ Joana roropa imaro toytose, Erote poetry esē pyty. Tuisamehxo kynexine inio, esety Kuza. Susana roropa toytose. Imehnō nohpo tō roropa tuhke toytose Jezu maro. Mokaro toenupunase Jezu poko. Ipoetory tō poko roropa toenupunase toto. Tymōkomorykō tapiakase eya xine, ekarotohme Jezu tomo a, zotyko tahnose eya xine.

Ipuhturu pahne poko sã ahtatohme

(Mateu 13.1-9; Maku 4.1-9)

⁴ Morarama imehnō oehkehpyra ehse Jezu a, imeimehnō pata tō pōkomo. Morarama imoihme toehse toto ahtao tamorepase toto Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine, enetupuhthome toto a.

⁵ — Orutua toytose otyro puhturu pahse sapararahme, ahtatohme. Mame ipuhturu papyryhtao eya tupito po ipuhturu toepukase roropa osema tao. Moro tytūtūmase ahno a. Torō tomo a roropa tonahse. ⁶ Mame ipapyryhtao, topuxikiri htaka toepukase roropa, ipuhturu. Moro tōxihtase axī repe. Yrome tareməse ropa tuna pyra exiryke nono ao. ⁷ Mame ipapyryhtao ro ipuhturu toepukase roropa ātaryka htaka. Moro tahtase repe yrome ātaryka a toise. ⁸ Morarame nono kurā pona toepukase ipuhturu. Moroto kure tahtase, toperytase roropa. Tuhke toperytase, enara.

Mame etyhporyme ynara tykase Jezu:

— Typanare awahtao xine etāko matose, tykase Jezu eya xine.

Tuarōtanohtopōpyry otyro puhturu arykahpō poko

(Mateu 13.10-23; Maku 4.10-20)

⁹ Morotoino ynara tykase ipoetory tō Jezu a:

— Oty poko hko moturuno moro poko samo? tykase toto eya. ¹⁰ Mame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase:

— Kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko zuaro exīko matose enetuputyryke oya xine. Yrome imehnō amorepāko ase tupimā ke rokene, enetupuhtohme eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh mana. Etatohme roropa eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra mā toto, tykase Jezu eya xine.

¹¹ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Ynekarohpyry otyro puhturu papyry poko ynara mana, ipuhturu sã Ritonōpo omiry mana. ¹² Mame ipuhturu aepukahpyry osema taka sã Ritonōpo omiry etananō repe. Mame joroko tamuru oehnōko mana Ritonōpo omiry apoitohme ropa ikurohtaka xine, aomipona pyra toto ehtohme, osepynanohpopyra Ritonōpo a toto ehtohme. ¹³ Mame ipuhturu aepukahpyry topuxikiri htaka, imehnō Ritonōpo omiry etananō samo. Mame omi kurā etaryke tyya xine tãkye exīko toh mā repe. Yrome toto kurohtaka aomiry omōpyra samo. Axītao rokē enetupuhnōko toh mā repe. Yrome toetuarimarykohtao axī poremanōko ropa mā toto. ¹⁴ Morararo imepỹ ipuhturu toepukase ahtao ātaryka htaka, moro sã Ritonōpo omiry etananō mā repe. Mame torētyke toexirykōke tymōkomoke se roropa, typenetarykō poko roropa. Morohne mā Ritonōpo omiry eiko, ātaryka samo. Eperytara sã mā toto tukurohtao xine, ekurehnōko. ¹⁵ Māpyra ipuhturu aepukahpyry nono kurā pona, moro sã Ritonōpo omiry etananō mana. Kure Ritonōpo omiry etāko toto. Wenikehpyra roropa exīko toto. Aomipona roropa toh exīko. Penekehpyra roropa toh mana. Aomiry ekarōko imehnomo a enetupuhporyhtao eya xine eperytāko sã mā toto, tykase Jezu eya xine.

Oezurukō ononēpyra ehtoko katopōpyry Jezu a

(Maku 4.21-25)

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Nāparina pitiko saerehkane zukaxīpo onyripyra sytatose mukuxi zopikoxi. Onyripyra sytatose epehtoh zopikoxi roropa. Jarao rokē tyriko sytatose kae, apō pona saerehkatohme, oehketō zeipotohme, toto osenuhmatohme roropa. ¹⁷ Emero zonētyā zumakāko mana aryhnaka

tyripōko Ritonōpo mana. Emero etapuruhpyry etapuruhmakāko roropa mana jarao ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ — Naeroro tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko onetahpyrykō poko. Nae exiketō tuhkehxo apoiko. Yrome arypyra exiketō ikyryrykō ipuxihkāko emahpoe xine. Morararo kure jomiry etaryhtao oya xine tuhkehxo enetupuhnōko matose. Yrome jomiry kure onetara awahtao xine jomiry poko wenikehnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Jezu ē ytotoṗopyry poko Jezu enese zakorō tō maro

(Mateu 12.46-50; Maku 3.31-35)

¹⁹ Mame Jezu ē toytose Jezu enese repe zakorō tō maro. Yrome ytopyra tokurehse ynaroro, ahno imoihme exiryke. ²⁰ Mame imep̄y ynara tykase Jezu a:

— Asa noehno moky ākorō tō maro. Mokā jarānao. Tōtururu se mā toto amaro, tykase.

²¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonōpo omiry etananō mā aomipona roropa exiketō mā mokaro mā ajame exīko jakorō tōme roropa, tykase Jezu eya xine.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko

(Mateu 8.23-27; Maku 4.35-41)

²² Morarame imep̄y ēmep̄yry ae kanawa aka tōtyrise Jezu typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase eya xine. Mame toytose toto.

²³ Mame toytorykohtao tynyhse Jezu kanawa ao. Morarame tyryrykane konōto tooehse ypy poe ikuhpo pona. Pohkane konōto toehse. Kanawa nerymary se pohkane toehse. Mame enarom̄yke toehse toto tyneryrykō poko.

²⁴ Morara exiryke axī Jezu tōpakase ropa eya xine. Ynara tykase toto:

— Jezu, Jezu, ner̄yko reh sytatohe, tykase toto. Mame Jezu towōse ropa. Tōmiry ke tyryrykane tymynyhpākapose eya, pohkane roropa tymynyhpākapose. Mynytyme tuna toehse ipunaka. ²⁵ Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Otoko ahtao keh jenetupuhnōko matou? tykase Jezu eya xine.

Tōsenuruhkase toto. Enarom̄yke roropa toh toehse. Ynara tykase toto oseya rokene:

— Onoky keh mose ro? Tōmiry ke rokē tyryrykane mynyhpākapone, pohkane roropa aomi poe tymynyhpāse, tykase toto oseya rokene.

Joroko tūtanoḥpotopōpyry poko orutua ae Jezu a

(Mateu 8.28-34; Maku 5.1-20)

²⁶ Morotoino toeporehkase toto Keraza pona, Karirea mōpozakoxi.

²⁷ Morarame towōse ropa tahtao ikuhpo ehpiokoxi ahno toporyse eya, moro pata pono. Jorokohpe ynororo kynexine moino ro. Pake ro tupō turumekase eya, tytapyī tao nyhpyra roropa ynororo, okepy zonētoḥ po ehse ynororo.

²⁸ Mame Jezu eneryke tyya kui tykase ynororo. Jezu ēpataka toepukase. Mame ynara tykase ynororo opore:

— Jezu, Ritonōpo Kapuaō mūkuru mase, Imehxo Exikety mūkuru. Oty se hma ya? Juānoḥpyra exiko ajohpāme samo, utuarimapopyra exiko, tykase

joroko ahnoaono Jezu a. ²⁹Morara tykase ynororo Jezu a tutütanohpory ropa waro toexiryke eya. Tuhke rokē mokyro tomatomase joroko a āpuruhpyry tao ahtao ro. Ketī ke tymyhse ynororo repe emary poko ipupuru poko, enara. Yrome keti tamohmohse eya, joroko a taropose ahtao ahno esaka pyra.

³⁰Moraramē ynara tykase Jezu eya:

— Onoky nah tā oesety?

— Ekuhpŷme yna esety nase, tykase, tozuhse eya, tuhke joroko tō tomōse exiryke zaka. ³¹Moraramē ynara tykase toto tātaryporykōke Jezu a:

— Yna onenyohpyra exiko yna wānohtoh taka, tykase toto Jezu a.

³²Moroto poinokoimo tō kynexine, otuhnōko, ypy po. Mame ynara tykase joroko tō Jezu a:

— Ynanytoxi poinokoimo aka, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a. Moraramē Jezu a taropose toto. ³³Tynaōmahpyrykō ae tutūtase tahtao xine toytose toh rahkene poinokoimo tō aka. Mame poinokoimo tō tururume toytose toto. Ypy emory poe tohpahse toto ikuhpo kuaka. Tyneryse toto.

³⁴Moro eneryke poinokoimo tō erasēpyā toepase toto pata pona. Toytose tahtao xine, imehnō turuse eya xine, apetaōkomo, pata pōkomo, emero turuse eya xine. ³⁵Mame pata pōkō toytose osenuhmase Jezu a. Toeporehkase tahtao xine, jorokohanōpo tonese eya xine Jezu maro. Typorohse kynexine Jezu pupuru myhto. Tupoke ropa toehse kynexine. Kure osenetupuhnōko ropa kynexine. Moro eneryke tyya xine tōserehse toto. ³⁶Mame oehsenākō turuse roropa eya xine. Joroko tō tūtanohpotopōpyry ropa poko turuse eya xine. ³⁷Moraramē Keraza pōkomo a Jezu taropose ropa, enaromŷke toexirykōke. Morara exiryke Jezu tōtyrise ropa kanawa aka.

³⁸— Amaro ytoxi, ajohpāme samo, tykase jorokohanōpo Jezu a.

Yrome tonyohse ropa ynororo Jezu a:

— Arypyra, atapyī taka ytoko ropa. ³⁹Atapyī taōkō zuruko okurākatopōpyry ropa poko Ritonōpo a, opyno aexiry poko roropa, tykase Jezu eya.

Mame toeramase ropa ynororo. Tukurākatopōpyry ropa poko Jezu a tokarose eya pata pōkomo a emero. Mame Jezu tō tātakuohse ropa.

Jairu ěxiry ěsemākatopōpyry ropa poko Jezu a

(Mateu 9.18-26; Maku 5.21-43)

⁴⁰Mame toeporehkase ropa Jezu ahtao Karirea pona, tākye toehse imoihmākomo, toraximase tyya xine exiryke. ⁴¹Moraramē imepŷ orutua tooehse. Mokyro esety kynexine Jairu. Juteu tō atamorepatoh ešēme kynexine. Mame Jezu ěpataka typorohse ynororo. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Eropa ytapyī taka ajohpāme samo. ⁴²Jěxiry itamurume kure pyra mana. Orihnōko mana, tykase ynororo Jezu a. ěxiry 12me jeimamyry nae kynexine, toirono.

Moraramē imaro Jezu toytose ahtao imoihmākomo a tapurupose, tuhke ahno exiryke. ⁴³Mame toto rātaka nohpo toytose, munuimohpano. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko rokene. Tytinerukehse roropa ynororo, opi warōkō poko tytinerū tonahkase eya. Morararo kynexine pohtohkara ro. Topinopyry pona pyra kynexine. ⁴⁴Mame mokyro tooehse Jezu mykapo zupō

ehpiry temuhmase. Mame tytemuhmase eya ahtao axī tumūkehse ynororo. Toekurākase ropa ynororo, tytemuhmase zupō tyya exiryke.

⁴⁵ — Onoky keh ytemuhmano? tykase Jezu eya xine.

— Arypyra, tykase toto eya. Mame ynara tykase Peturu:

— Tuhke nase ahno epuepurohmāko. Otarāme moxiaro kynako.

⁴⁶ — Arypyra, tykase Jezu. — Kurākara ytemuhmano. Zuario exino nekurāka ropa ynororo yjamtunuru poe, tykase Jezu. ⁴⁷ Morara kary etaryke tyya tōsenetupuhse nohpo:

— To! Tuario rukuh Jezu nahe. Tytemuhmatopōpyry waro ya, tykase nohpo tukurohta rokene. Mame tooehse eya. Tykytyky tykase ynororo. Enaromŷke toehse. Jezu myhtokoxi typorohse ynororo nono pona. Tōsekarose ynororo imoihmākō netaryme. Ynara tykase ynororo:

— Pake ro munuimohpe exiase. Morara exiryke oupō ytemuhmano. Axī umūkehno, tykase nohpo Jezu a. ⁴⁸ Moraramē ynara tykase Jezu eya:

— Kuku, tonetupuhse jexiryke oya tukurākase ropa mase. Naeroro oserehpyra exiko. Kure rokē ytoko ropa, tykase Jezu eya.

⁴⁹ Mame nohpo maro aotururuhta ro ahno tooehse Jairu tapyī tae. Ynara tykase toto Jairu a:

— Oēxiry norihno, tykase toto Jairu a. — Kuamorepanekō erekohmakehko, tykase.

⁵⁰ Yrome aotururukō totase Jezu a. Ynara tykase ynororo Jairu a:

— Oserehpyra exiko. Wenetupuhko hkoty. Kure exīko ropa oēxiry mana toorihxīpo, tykase Jezu eya.

⁵¹ Mame itapyī taka toeporehkase tahtao tymaro imehnō anaomōnohpopyra kynexine. Peturu tō rokē tymaro tarose eya, Peturu, João, Tiaku, poeto zummy, jeny, mokaro rokē tarose tapyi taka. ⁵² Emero tyhnamose tapyi taōkomo a. Kui tykase roropa toto. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Xitara ehtoko. Orihpyra nase. Nyhnōko rokē nase, tykase ynororo.

⁵³ Yrome Jezu tounohse eya xine, aorikyhpory waro toexirykōke. ⁵⁴ Mame aorikyhpory emary tapoise Jezu a. Ynara tykase ynororo opore eya:

— Orymo, owōko ropa ty, tykase eya. ⁵⁵ Morara kaxīpo sã rokē Jezu a tōsemākase ropa aorikyhpory. Towōse ropa ynororo. Moraramē:

— Autuhmatoko ropa, tykase Jezu eya xine. ⁵⁶ Mame tōsenuruhkase jummy jē maro. Mame ynara tykase Jezu jē tomo a:

— Mose oēxirykō ēsemākatopōpyry ropa onekātopyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Enara.

12mākō enyohtopōpyry poko Jezu a

(Mateu 10.5-15; Maku 6.7-13)

9 ¹ Moraramē Jezu a tynamorepatyā tykohmase tyya 12mākomo. Mame tyjamtunuru tokarose eya xine orēpyra toto ehtohme, joroko tō tūtanohpory poko, kurākōkara kurākary poko, enara. Toto tyripose orēpyra.

² Mame imehnō amorepatohme tonyohse toto eya, tosēkōme Ritonōpo enetupuhthohme imehno a, kurākōkara kurākatohme roropa eya xine.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Omōkomorykō anaropyra ehtoko. Omyxirykō anaropyra ehtoko, apakarākō roropa. Ourukomo, otinerūkō roropa anaropyra ehtoko. Oupōkō

akorō roropa anaropyra ehtoko. ⁴Mame imep̄ȳ tapyī taka ōmomyrykohtao moroto rokē ehtoko. Onyhtoko moro tao oytotohkō ropa ponāmero. ⁵Mame ōmiryō etary se pyra toto ahtao, opyno xine pyra toto ahtao roropa, esae xine ytotoke ropa. Mame oytoryō ropa ahtao epuhsasakatoko, toto neneryme: “Ritonōpo awānohtoryō mana, aomiry se pyra oexirykōke,” katohme sā oya xine inetarykōme. Mame imep̄ȳ pata pona ytotoke, tykase Jezu eya xine.

⁶Morame toytose toto pata tō punero Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase. Kurākōkara tukurākase roropa eya xine.

Erote oserekohmatopōpyry poko Jezu poko

(Mateu 14.1-12; Maku 6.14-29)

⁷Mame Erote Karirea rānaō kō tuisaryme kynexine. Morame emero Jezu nyrityā ekarory totase eya. Morara exiryke tōsetaehkase. Torētyke toehse ynororo, ynara karyke imehno a Jezu poko:

— João ahno ēpurihkahpō tōsemāse ropa mana, kary etaryke tyya.

⁸— Arypyra, tykase imehno. — Eria ekepyry mokyro tōsemāse ropa mana, tykase toto. Jezu poko imehnō roropa ynara tykase:

— Arypyra, pake Ritonōpo poko urutonōpo ekepyry mokyro, tōsemāse ropa mana, tykase toto Jezu poko. ⁹Yrome ynara tykase Erote:

— João tuhkapose ya, onoky keh mokyro osekātokety. Tuaro pyra reahse, tykase. Mame Jezu enery se toehse ynororo rahkene.

5.000mākō otuhmapotopōpyry poko Jezu a

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; João 6.1-14)

¹⁰Mame inenyoytā toehse ropa Jezu a. Emero tynyrityākō tokarose ropa eya xine. Morame tymaro typoetory tō tarose Jezu a tokare pyra Petesaita pona. ¹¹Yrome imoihmākō tuaro toehse Jezu ytory poko. Tokahmase eya xine. Mame toporyse ropa toto a ahtao, toto anaropopyra ropa kynexine. Tamorepase toto eya, toto esēme Ritonōpo ehtoh poko. Kurākōkara tukurākase roropa eya.

¹²Mame xixi tyerukumāse ahtao 12mākō toytose Jezu a. Ynara tykase toto eya:

— Imoihmākō enyohko ropa mōtohone toto ytotohme ahno esaka ropa. Moero tahtao xine otuhnōko mā toto. Nyhnōko roropa mā toto. Ahno esary kara taro, tapyi pyra, tykase toto.

¹³Morame Jezu a tozuhse typoetory. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Amarokō ro inahpatoko, tykase eya xine.

Mame ynara tykase toto:

— Otarahxo? 5me rokē wyi nae ynanase, kana roropa asakoro rokē inunōkara. Morara exiryke otara ākohxo ynanah? Yna ytory se hma moxiā zuru epekahse? tykase toto Jezu a.

¹⁴Mame ynara tykase, Jezu a tozuhse:

— Arypyra, iporohkapoko toto. Oseosetyoro tyripotoko toto, 50me rokē tuhke toto exiry tyripotoko, tykase Jezu eya xine. Moroto 5.000me orutua kō kynexine tuhke exiry.

¹⁵Morame ahno tō typorohkapose eya xine emero. ¹⁶Mame wyi tapoise Jezu a 5me. Kana roropa tapoise eya asakoro. Morame kakoxi tōsenuhmase:

— Kure mase Papa Kapuaono, tykase ynororo. Moromeïpo wyi tytohtohkase eya kana maro. Morotoino tokarose typoetory tomo a, imoihmākomo a ekarotohme ropa eya xine. ¹⁷Mame tōtuhse toh rahkene. Tuesapare roropa toh toehse. Mame akoïpyry tanÿse roropa eya xine. 12me ruto typehkase akoïpyry ke. Imeïpo taropose ropa toto esaka xine.

“Kyrixtu mase,” katopōpyry sero Peturu a

(Mateu 16.13-19; Maku 8.27-29)

¹⁸Morarama toiroro Jezu kynexine oturūko Tummy maro. Mame ipoetory tō 12mākō kÿtone eya. Mame tōturupose eya xine:

— Onokyme imoihmākō jekarōko nae? tykase ynororo typoetory tomo a.

¹⁹Mame ynara tykase toto eya:

— Toitoine Joāome oekarōko toh mana, ahno ēpurihkahpōme. Imehnō Eriame oekarōko mā toto. Imehnō roropa pake Ritonōpo poe urutonōpo tōsemākase ropa oekarōko mā toto, tykase toto Jezu a.

²⁰Morarama eya xine Jezu tōturupozomose ropa. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Amarokō ke? Onokyme roropa jekarōko matohu? tykase eya xine.

Mame Peturu a tozuhse:

— Ritonōpo nymenekahpyry mase yna pynanohneme, tykase Peturu eya.

²¹Mame Jezu a tymynyhpākaposē toto. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Imehnomo a moro onekaropyra ropa ehtoko, tykase eya xine.

Toorihtoh poko ekarotopōpyry sero Jezu a

(Mateu 16.20-28; Maku 8.30—9.1)

²²Mame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a:

— Kapu ae Ayhtohpyry htomāko mā Izryaeu tō tamuxiry tomo. Tutuisarykōme yse pyra exīko mā toto. Jetapary se exīko mā toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro roropa. Mame jexixihmapōko toh mana jorihmapōko. Yrome moromeïpo oseruao tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase eya xine.

²³Moromeïpo ynara tykase ropa Jezu imoihmākomo a:

— Ymarōme oexirykō se awahtao xine, ypoē oehtohkō rokē poko ehtoko. Opoe xine oehtohkō irumekatoko. Kokoro rokē oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko, ymarōme oehtohkōme, tykase. ²⁴— Māpyra opoe xine oehtohkō poko rokē awahtao xine, orihnōko matose. Ymarōme pyra exīko matose. Yrome ypokoino oorikyrykohtao ymaro exīko matose jūme. ²⁵Otyme kure openetatoh apoiry oya emero porehme repe yrome oorikyry ke moro epehmatohme? Arypyra. ²⁶Etatoko pahne, ihxipÿke awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa ihxipÿke awahtao xine, Kapu ae Ayhtohpyry roropa ihxipÿke exīko opoko xine mana, tuisamehxo tooepyry ropa ahtao Tummy kurā esae, Ritonōpo nenyohÿtÿ kurākō maro tooepyry ropa ahtao, tykase Jezu eya xine. ²⁷— Sero poko wenikehpyra ehtoko. Ynara āko ase oya xine, kymaro xine exiketō toitoine orihpyra ro tahtao xine, Ritonōpo tuisame ehtoh enēko toto, tykase Jezu eya xine.

Moeze maro Eria maro Jezu ehtopöpyry

(Mateu 17.1-8; Maku 9.2-8)

²⁸ Morarame 8me tynyhse ahtao Peturu tō tarose Jezu a ypy pona, João maro, Tiaku maro. Tarose toto eya oturuse Ritonōpo maro. ²⁹ Morarame aotururuhtao ro ēmyty tytyorōtase. Zupō roropa karimutume toehse, saereh tykase. ³⁰ Morara toehse ahtao asakoro orutua kō tōsenepose eya xine. Mame Jezu maro tōturupitose toto. Ynara toh kynexine, Moeze, Eria, enara, pakatokomo. ³¹ Morararo toh kynexine saereh āko roropa. Morarame tōturuse toto Jezu maro aorikyry poko, aetuarimary poko, enara, Jerusarē po. Aorikyry se Ritonōpo exiry poko tōturuse toto. ³² Yrome Peturu tō tynyhse kynexine tyrōnaka xine. Mame typakase ropa toto ahtao, Jezu saereme exiry tonese eya xine. Asakorōkō roropa tonese eya xine, Jezu maro. ³³ Mame mokaro asakorōkō onuhpitoryhtao ropa, ynara tykase Peturu Jezu a:

— Pāna, kure taro kuexirykomo. Tapyi ynanamoxi, oseruaa, axītaa rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro Eria tapyīme, enara ynanamoxi, tykase Peturu. Morara tykase ynororo onenetupuhpyra toexiryke moro poko.

³⁴ Mame Peturu otururuhtao ro akurū tooehse toto poro. Mame akurū eneryke tyya xine enarom̄yke toehse Peturu tomo. ³⁵ Morarame omi totase akuru htae. Ynara tykase:

— Umūkuru nymyry mose ynymenekahpyry. Morara exiryke aomiry etatoko, tykase Ritonōpo.

³⁶ Morarame omi tymynyh̄pāse ahtao, Jezu rokē tonese eya xine. Mynyhme rokē toh toehse. Tynenehpyrykō poko oturupyra toh toehse roropa imehno a.

Joroko tūtanohpotopöpyry ropa poko poeto ae Jezu a

(Mateu 17.14-18; Maku 9.14-29)

³⁷ Morarame tōmehse ahtao ypy poe tyhtose ropa toto. Morarame tuhkākomo a Jezu toporyse ropa. ³⁸ Toto rātao toehse ahno. Jamihme Jezu tykohmase mokyro a. Ynara tykase:

— Amorepane, umūkuru eneko ajohpāme samo. Ipyno ase toirō myhe exiryke. ³⁹ Joroko mose apoiko mana. Mōtoino rokē kui āko mose nase. Mame akyakyhnōko roropa nase. Akuakurotāko roropa nase itary ae. Iiryhmāko joroko mana. Onurumekara roropa mana. ⁴⁰ Opoetory tomo a oturu repe itūtanohpotohme ropa repe. Yrome onutūtanohpopyra toh nekurehno, tykase Jezu a ynororo.

⁴¹ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

— Tō! Otara ahtaohxo keh jenetupuhnōko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matou, popyra oexirykōke. Amaro xine ywy repe. Yrome jenetupuhpyra ro amarokomo. Typenekehse ywy opoko xine, tykase. Mame ynara tykase ynororo jummy a:

— Omūkuru enehko ya, tykase.

⁴² Mame jummy a tonehse ahtao, joroko a tomase ropa nono pona. Takurotanohpose roropa eya. Mame ynara tykase Jezu joroko a:

— Otūtako ropa joroko, tykase Jezu. Mame tutūtase ropa rahkene. Tukurākase ropa poeto eya. Morotoino jummy a tokarose ropa eya. ⁴³ Morarame tōsenuruhkase morotōkō emero Ritonōpo jamitunuru eneryke tyya xine.

Jezu oturutopōpyry poko toorikyry poko

(Mateu 17.22-23; Maku 9.30-32)

Mame mokaro osenuruhkaryhtao ro tōturuse ropa Jezu typoetory tomo a:
⁴⁴— Wenikehpyra mehtatose sero jomihpyry poko, Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto jehno exiketomo a, tykase Jezu eya xine typoko. ⁴⁵Morarama aomiry onenetupuhpyra toh kynexine tonēse sā exiryke eya xine.

— Oty kary se mose nae? tykase toto oseya rokene. Yrome eya: “Oty kary se hko hmano?” kara toh kynexine, ihxipŷke toexirykōke.

“Onoky imehxo nae?” katopōpyry

(Mateu 18.1-5; Maku 9.33-37)

⁴⁶Morarama oseya toh tōturuse 12mākomo:

— Onokākō imehxo nae taro, tuisamehxo? tykase toto, typoko xine rokene.

⁴⁷Yrome toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke poeto tapoise eya tupūtokoxy tynyriryme. ⁴⁸Mame ynara tykase ynororo eya xine:

— Mose poeto poko oenupunarykohtao ypokoino ypoko enupunāko roropa matose. Morararo ypoko oenupunarykohtao jenehpohpō poko enupunāko roropa matose. Ynara exiryke, tuisamākō kara poko roropa oenupunarykohtao tuisamehxo matose exīko.

Tymarō onyxiropyra Jezu ehtopōpyry poko

(Maku 9.38-40)

⁴⁹Morarama ynara tykase João Jezu a:

— Imepŷ ynanenease. Joroko tūtanohpōko ropa nexiase ahno ae oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase João Jezu a. ⁵⁰Mame ynara tykase Jezu João tomo a:

— Arypyra: “Ipoko pyra exiko,” kara ehtoko imehnomo a. Kyzehno xine pyra exiketō kymaro xine mana. Ākorekehkara xine imehnō ahtao ākorehmatorŷko mā toto, tykase Jezu eya xine.

Apoto enehpory se João tō ehtopōpyry poko

⁵¹Morarama kapu aka ropa ytosasaka tahtao, toytory se toehse Jezu Jerusārē pona. ⁵²Mame osemazuhme typoetory tō tonyohse eya, tuapo. Mame toytose toto Samaria pata pona. Moroto osa tokaropose eya xine Jezu nyhtohme repe. ⁵³Yrome morotōkō osa ekarory se pyra Jezu a toh kynexine Jerusārē pona aytory eneryke tyya xine. (Mame moro tokarose ropa Jezu a, nyhtoh onekaropyra toto ehtopōpyry.) ⁵⁴Morara exiryke ynara tykase João tomo, Tiaku maro Jezu a:

— Otarāme, kure oya apoto kohmary yna a kapu ae, moxiā enahkatohme, pake ehtopōpyry samo, Eria a apoto kohmatopōpyry samo, tykase toto Jezu a.

⁵⁵Mame toeramase Jezu toto ēpataka. Toto zehno roropa toehse ynororo morara kary etaryke tyya.

— Ritonōpo Zuzenu poe pyra matose morara āko. ⁵⁶Ahno enahkase pyra tooehse ywy Ritonōpo nymenekahpyryme. Toto pynanohse rokē tooehse ywy, tykase Jezu eya xine. Mame imepŷ pata pona toytose toto.

Jezu maro toexiry se exiketō ehtopōpyry poko

(Mateu 8.18-22)

⁵⁷Morarame osema tao Jezu ahtao typoetory tō maro ynara tykase imep̄y Jezu a:

— Jytory se ase amaro emero rokē pata pona. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁸Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Oytory se hmah ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa tym̄yke mana. Māpyra Kapu ae Ayhtohpyry tosake pyra mana, tykase Jezu eya. — Oytory se roh mah ymahro? tykase eya. ⁵⁹Mame imepyny a ynara tykase Jezu:

— Ymaro eropa ypoetoryme, tykase ynororo eya.

Yrome ynara tykase ynororo:

— Ajohpāme sã ytoci aporo papa tapyĩ taka. Tamuhpōme toehse papa mana. Mame toorihse ahtao zonēnōko ase. Moromeīpo oehnōko ropa ase amaro jytotohme, tykase ynororo Jezu a.

Mame ynara tykase Jezu eya:

⁶⁰— Ah imehnō omy ekepyry zonēno toto. Eropa hkoty ymaro imehnō amorepatohme kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko, tykase Jezu eya.

⁶¹Morarame imep̄y ynara tykase Jezu a:

— Ywy kuhse amaro ytōko ano. Apo ke aporo osekazumatã aporo wekryr tomo a, tykase ynororo eya.

⁶²Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Etako pahne, ijoiyome kanawa arōko āpuine mana t̄ykakoxi tōsenuhmaryke. Mokyro sã mase. Ymaro se mase repe, emero rokē poko penetāko mase roropa. Morara awahtao Ritonōpo maro se nymyry pyra mase, tykase Jezu eya.

Sero nase 72mākō enyohtopōpyry poko Jezu a

10 ¹Morarame orutua kō tymenekase Jezu a, 72mākomo tōmiry ekarotohme imehnomo a. Morarame asakoro ro rokē tonyohse toto eya, tuapo pata tō punero. ²Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oenyohitor̄yko ase jomiry ekarotohme imehnomo a, tupito esē typoetory tō enyokry samo. Tupito konōto po tiriiku ahpirātyã sã Ritonōpo omiry onetapitopynō mana, sero nono po. Yrome tuhke pyra Ritonōpo omiry ekaronanō nae. Naeroro oturutoko Ritonōpo a: “Papa Kapuaono tuhke ōmiry ekaronanō enyohko ōmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko eya. ³Mame ytotoko. Tomeseke ehtoko roropa. Oty katohme? Oenyohitor̄yko ase kaneru mūkuru enyokry sã kaikuxi tō htaka. Ytoytōko matose ozehno exiketō htakuroko. ⁴Tineru ē anaropyra ehtoko, pakara tōkehko sapatu roropa anaropyra ehtoko amaro xine. Mame etypohpyra ehtoko ōturutohkōme imehnō maro osema tao. Topohme ytotoko. ⁵Morarame tapyi taka ōmomyrykō se awahtao xine, ynara kahtoko tytapyikemy a: “Taro hmatou? Kure pāna matou repe,” kahtoko. “Opyno xine Ritonōpo mana,” kahtoko roropa moro taōkomo a. ⁶Mame tapyi esē ajoajohpāme pyra ahtao, ōmirykō etary se exīko mana. Yrome ajoajohpe exiketyme ahtao, ōmirykō etary se

pyra ynororo ahtao eramatoko ropa rokene. ⁷Yrome òmiryko etary se ahtao moroto rokè ehtoko. Otuhtoko, eukuru ètoko, enara, owohparykohtao eya xine. Moro òtuhtohkò oepehpyrykòme sã mana, jomiry ekaroryke oya xine. Ihximyra ehtoko òtukurukò poko. Ynara exiryke, erohketò toerohtamitukò apoiry zae mana. Esryrhmara ehtoko morotoino imehnò tapyi taka.

⁸— Mame emero rokè pata pona oytorykohtao: “Otuhtokose,” karyhtao oya xine, motuhtatose rokene. ⁹Kurâkòkara nae moro pata po ahtao, ikurâkapotoko ropa toto Ritonòpo a. Ynara kahtoko roropa eya xine: “Ritonòpo omiry ekaròko ynanase oya xine enetupuhtohme oya xine oesèkòme. Ameke pyra Ritonòpo tuisame ehtoh mana oya xine,” kahtoko eya xine. ¹⁰Moraramame imepý pata pona toytose awahtao xine, yrome òmiryko omipona pyra toto ahtao, osema taka mytotatose ropa. Ynara kahtoko eya xine: ¹¹“Oesarykò nonory nosexiho yna pupuru pokona. Naeroro isasakâko ropa ynanase otuaròtatohkòme awânopyrykò poko Ritonòpo a. Yrome wenikehpyra ehtoko, Ritonòpo omiry tooehse oya xine mana. Oesèkòme enetupuhtohme oya xine repe. Yrome ise pyra matose,” kahtoko eya xine, tykase Jezu eya xine.

¹²— Ynara âko ase oya xine. Ajohpe pyra, kurâkò apiakaryhtao Ritonòpo a moro pata pòkò wânohnòkohxo Ritonòpo mana, Sotoma pòkò wânopyry motye. Sotoma pòkò pynohxo Ritonòpo exiõo mana, tykase Jezu toto enyokryrme tyya.

Jezu onenetupuhpyra pata tò pòkò ehtopöpyry

(Mateu 11.20-24)

¹³Mame ynara tykase ropa Jezu:

— Jetü myhè exiõo mã oya xine taroino Korazim pòkomo, oya xine roropa Petesaita pòkomo. Jetü mã oya xine exiõo myhene. Awânohitorýko Ritonòpo mana. Yjamitunuru meneatose repe apatarykò rãnao. Yrome jenetupuhpyra matose. Oorypyrykò onurumekara roropa matose. Onenehpyrykò tonese ahtao Tiro pòkomo a Xitò pòkomo a roropa, tyrypyrykò turumekase eya xine exiry pake. Saku risè tyrise eya xine exiry tupòkòme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokò pokona, tyrypyrykò rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a. ¹⁴Etatoko pahne, kurâkò apiakatoh po awânohitorýko Ritonòpo mana. Tiro pòkò wânohnòko roropa mana. Xitò pòkò roropa wânohnòko mana. Yrome mokaro wânopyry motye awânohitorýko Ritonòpo mana, tykase Jezu eya xine. ¹⁵— Amarokò roropa Kapanau pòkomo, epyrypâko matose imehxo oexirykò poko repe. Yrome osenekunohnòko rokè matose. Imeipo oematorýko Ritonòpo mana apotoimo htaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Òmiryko etahpòkò jomiry etàko roropa toh mana. Morararo ose xine pyra exiketò yse pyra roropa toh mana. Jenehpohpò se pyra roropa toh mana, yse pyra toehtohkò samo. (Ytotoko rahkene. Jomiry ekarotatoko emero pata tò punero, tykase Jezu eya xine.

— Ý, tykase toto. Mame toytose toh rahkene omi kurâ ekarose.)

Sè nase 72mâkò eramatopöpyry ropa poko

¹⁷Mame mokaro 72mâkò tooehse ropa toto. Tãkye toh toehse ropa. Ynara tykase toto Jezu a:

— Joroko tō roropa ynanutūtano hpoase ropa ahno ae. “Jezu omi poe otūtato ko ropa,” tykase ahtao rokē yna a nutūtase ropa toto, tykase toto Jezu a.

¹⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Ÿ, joroko tamuru mokyro. Aepukahpyry enene nenenehkane samo, kapu ae. ¹⁹ Etatoko pahne, yjamitunuru ekarōko ase oya xine. Orēpyra oritorōko ase. Mame okoi tūmaryhtao oya xine, mynoto roropa tūmaryhtao oya xine ōsanumara xine toh mana. Joroko tamuru motyēkāko matose, ypoē oexirykōke. ²⁰ Etatoko pahne, ōmirykō poe joroko tō tutūtase ropa ahtao ahno ae kure mana. Yrome moro poko rokē pyra atākyematoko. Ritonōpo poenōme oexirykō poko atākyematokohxo yronomyryme. Oesetykō tymerose pape pokona Ritonōpo esao. Moro poko atākyematoko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ākyematopōpyry poko

(Mateu 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Mame Jezu tātākyemase yronomyryme Ritonōpo Zuzenu poe. Ynara tykase ynororo Tummy a:

— Papa Kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nono pōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa, tuaro pyra exiketō amoreparyke oya ōsenetupuhtho poko. Opoe zuarohxo exīko toh mana. Tuaro exiketō motye exīko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exīko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana. Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyryry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²² Mame ynara tykase roropa Jezu eya xine:

— Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynmenekatyamo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²³ Mame toeramase ropa Jezu typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine.

— Tākye ehtoko onenehpyrykō poko. ²⁴ Ynara āko ase oya xine, tuhke Ritonōpo omiry poko urutō kō pake, tuisa tō roropa onenerykō enery se toh kynexine repe. Onetarykō etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse toto. Onenepyra roropa tokurehse toto, tykase Jezu eya xine.

Imepŷ akorehmatopōpyry poko Samaria pono a

²⁵ Morarame Moeze nymerohpyry poko amorepatō tooehse Jezu a tōturupotohme. Ynara tykase ynororo, Jezu kuhnōko rokē kynexine:

— Otara ākohxo ke hano orihpyra jehtohme jūme, Ritonōpo maro jehtohme? tykase ynororo eya:

²⁶ Mame ynara tykase Jezu eya:

— Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Oty enetupuhnōko hma? tykase Jezu eya.

²⁷ Mame tozuhse ropa Jezu eya. Ynara tykase ynororo:

— Ynara enetupuhnōko ase, Ritonōpo pyno ehtoko ipunaka. Yronomyryme ipyno ehtoko okurohtao xine oorikyrykō ponāmero. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhthōkō ae. Oemynyhmarykohtao ipyno ehtoko ipunaka. Mame

osepyno oehtohkō sã imehnō pyno ehtoko, katoh tonō waro ase, tykase ynororo Jezu a.

²⁸ — Ÿ, tuaro oehtoh zae. Moro omipona awahtao, orihpyra exiko mase, jũme, Ritonōpo maro, tykase Jezu eya.

²⁹ Mame mokyro, Moeze nymerohpyry poko amorepatō, imehnō pyno ehtoh poko ekaropory se toehse. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Onokākō mokaro ipyno jehtopo? tykase ynororo Jezu a.

³⁰ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya aosenetupuhtohme:

— Ahno toytose Jerusarē poe Jeriko pona. Juteu mokyro. Moraramē osemā ae aytoryhtao omato komo a tapoise ynororo. Imōkomory roropa tarose eya xine. Totatotapase roropa ynororo eya xine. Mame moroto ro turumekase eya xine orihsasaka ahtao. ³¹ Moromeīpo Ritonōpo maro oturukety toytose moro osemā ae. Mame mokyro etaetapahpyry tonese eya. “Tee, jam,” tykase rokē ynororo. Zomye rokē toytose ynororo. Enupunara myhehxo ipoko. Osemā ehpiukurok rokē toytose. ³² Moraramē imepỹ roropa toytose moro osemā ae. Ritonōpo Tapyĩ tao erohkety kynexine ynororo. Morararo ikuroko rokē toytose ynororo. Enupunara myhē ipoko. ³³ Mame imepỹ roropa moro osemā ae toytose roropa. Samaria pō kynexine. Toipe Samaria pōkō maro juteu tō oxise pyra toto. Yrome mokyro toenupunase etaetapahpyry poko. ³⁴ Eya toytose ynororo. Tonaka tanỹse eya. Etapatopōpyry tysereseremase opī ke eya. Tyōtose roropa eya. Moraramē toky pona mokyro tyrise eya, jumētu pona. Mame tapyi taka tarose eya ahno nyhtoh taka. Mame kure mokyro tyripose eya tapyi esemy a. ³⁵ Moraramē yrokokoro toytory ropa ahtao, tineru tokarose eya, tapyi esemy a. Ynara tykase ynororo eya: “Mose pyno exiko,” tykase ynororo tapyi esemy a. “Tooehse ropa jahtao, oepehmāko ropa ase onepekahtyā epehmāko ropa ase,” tykase mokyro Samaria pono tapyi esemy a. Mame ynara tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a.

³⁶ — Etaetapahpyry tonese oseruaōkomo a repe. Yrome onoky rokē akorehmaneme nexiahse? tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a. Mame eya tozuhse:

³⁷ — Mokyro rokene, ipyno aexihpyry rokene, tykase ynororo eya.

Mame ynara tykase Jezu eya:

— Naeroro ytoko. Mokyro sã imehnō pyno exiko, tykase eya Jezu. Mame toytose ropa ynororo Jezu maro ehxīpo.

Jezu ytotopōpyry poko Maata tō tapyĩ taka

³⁸ Mame Jezu toytose typoetory tō maro. Toeporehkase toto pata pona. Moroto nohpo kynexine esety Maata. Mokyro a toahmase toto tytapyĩ taka toto ytotohme. Moroto ehse tō aporo. ³⁹ Mame Maata akorō moroto kynexine esety Maria. Mame Jezu otururu etary se kynexine ipunaka. Morara exiryke Jezu myhtokoxi typorohse ynororo. ⁴⁰ Maata rokē kynexine tỹpokonohke. Tonahsē riry poko kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo. Ynara tykase eya, takorō anakorehmara exiryke:

— Pihpi, ypoko oenupunary se pyra mahno? Eneko ke, jakorō jakorehmara nase. Ajohpāme sã wakorehmapoko aporo eya, tykase Maata Jezu a repe.

⁴¹ Mame Jezu a tozuhse ynororo. Ynara tykase eya:

— Xihxi, torētyke mase senohne poko, otyro riry poko. ⁴² Toiro se rokē matose enetupuhtohme. Senohne irumekako aporo, jomiry etatohme oya,

ākoro samo. Zae ehtoh tymenekase eya. Naeroro anaropopyra ase aporo ywinoino, tykase Jezu eya.

Ritonōpo maro ōturutoh poko amorepatoh sero

(Mateu 6.9-13; 7.7-11)

11 ¹ Morarame Ritonōpo maro oturūko Jezu kynexine. Mame tōturukehse ahtao ynara tykase ipoetory eya:

— João a typoetory tō tamorepase Ritonōpo maro oturutoh poko. Morara se ase. Yna amorepako Ritonōpo a yna oturutoh poko, tykase ynororo Jezu a.

² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonōpo maro ōtururukohtao ynara kahtoko:

“Papa Kapuaono, kure mase.

Yna akorehmako kure rokē oritohme yna a,

yna esēme oenetupuhtohme roropa yna a.

³ Yna nykyryry ekaroko yna a kokoro rokene.

⁴ Yna rypyry ikorokako ropa imehnō rypyry korokapotoh sā yna a oya.

Moromeīpo wenikehnōko mase yna rypyry poko

imehnō rypyry poko yna wenikehtoh samo.

Joroko tamuru a yna onukuhpopyra exiko,”

kaxitoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

⁵ Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a, tōturutoh poko Ritonōpo maro:

— Ynara āko ase oya xine ōsenetupuhtohkōme rokene. Otarāme omoro wyi epekatory se mase onoa. Morara exiryke oepe tapyī taka ytōko mase. Ynara āko mase eya otarame: “Jepe, wyi se pitiko hano ajohpāme samo, oseruao rokene nae awahtao rokene. ⁶Wekyry noehno ya, imepỹ pono. Morara exiryke autuhmary se ake repe. Yrome wyi pyra jexiryke anautuhmara jekurehno. Naeroro oya oehno wyi epekahse repe.”

⁷— Morarame tytapyī tae oezuhnōko oepe mana. Ynara āko otarame mana: “Jerekohmara exiko. Tapuruse nase tapyi. Nyhnōko ynanase. Ypoenō jowomyhtome nase xitāko. Owōpyra ase,” āko mā repe, tykase Jezu.

⁸— Morarame otarame otuhparo: “Ise, ise,” āko mase. Morara ahtao otara exiko hnae moromeīpo? Etatoko pahne, oepe owōnōko mana wyi ekarose oya. Yrome oepeme toexiry pokoino pyra owōnōko mana, orēpyra torekohmaryke oya ōpeneri ekarotohme oya, otuhparo oexiryke. Morara exiryke sā rokē owōnōko mana, tykase Jezu eya xine. ⁹— Naeroro ynara āko ase oya xine, moro saaro ekaropotoko Ritonōpo a. Mame ekarōko oya xine mana. Onupirykō ekaropotoko Ritonōpo a. Mame onupirykō enēko matose. Tapyi tapuruse ahtao roropa ikohmatoko. Mame esē apuruhmakāko mana. Moro saaro tahxime ōtururukohtao Ritonōpo a, oezuhtoryko mana. ¹⁰Ynara exiryke, ekaroponanō tynekaropohpyrykō apoīko mā toto. Zupinanō tunupihpyrykō enēko ropa mā toto. Tapyi taka tomomyry se exiketō ikohmaryhtao, tapyi apuruhmakāko mā toto. Omōnōko roropa mā toto. ¹¹Morararo ynara karyhtao omūkuru a oya xine: “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya. ¹²“Papa kuratirihmo se ano,” karyhtao roropa oya xine, mynoto onekaropyra matose omūkurukomo a. ¹³Iirypyryme matose repe, yrome otyro kurākō rokē ekarōko matose

opoenōkomo a. Amarakō motye kuhse Papa Kapuaono. Tuzenu kurā ekarōko oya xine mana ekaroporyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Peuzepe tūtanohpotopōpyry poko ahno ae

(Mateu 12.22-30; Maku 3.20-27)

¹⁴Moraramē joroko tūtūtanohpose ropa Jezu a tomirēkara ae. Mame joroko tutūtase ropa zae ahtao, jorokohanōpo tōmitase ropa. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto imoihmākomo. ¹⁵Yrome toitoine ynara tykase toto:

— Peuzepe omi poe rokē joroko tō tūtanohpōko ropa mana, joroko tamuru omi poe. (Peuzepe, joroko tamuru esety akorony.)

¹⁶Moraramē imehnō Jezu kukuru se toehse. Ynara tykase toto eya:

— Ajamitunuru enepoko yna a amaro Ritonōpo ehtoh waro yna ehtohme, tykase toto. ¹⁷Yrome aosenetupuhtohkō waro Jezu kynexine. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Pata tamuru pōkō osetaparyhtao osenahkāko rokē toh mana. Morararo tyekyry maro oxiehno toehse ahtao osenahkāko rokē tapyi taōkō mana. Atahpahnōko toto sapararahme exīko toto oxiehno toexirykōke. ¹⁸Moro saaro joroko tamuru typoetory maro oxime tōsetaparykohtao osetetaka, osenahkāko rokē toto. Ynara āko matose ya: “Ÿ, Peuzepe omi poe joroko tō tūtanohpōko mose mana,” āko matose ypoko. ¹⁹Morara jahtao, Peuzepe omi poe joroko tō tūtanohporyhtao ya, opoetorykō ke? Onoky omi poe roropa joroko tō tūtanohpōko toh nahe? tykase Jezu eya xine. — Yrome opoetorykō tyoro rokē otuarōtanohtoryko mana zae pyra oehtohkō poko. ²⁰Arypyra, Ritonōpo jamitunuru poe joroko tō tūtanohpōko ase ahno ae. Moro eneryke oya xine tuarōtāko matose Ritonōpo oesēkōme exiry poko.

²¹— Mame tapyi esē tomahpo typyre ahtao ynara āko mā ynor: “Orēpyra ase typyreke jexiryke imehnō omōpyra mana ytapyi taka ymōkomory poko,” āko mā ynororo. ²²Yrome jamihmehxo exikety tooehse ahtao iporemākāko mana ipyre roropa apoīko mana. Mame ipyre apoixīpo imōkomohpyry arōko mana, apiakatohme typoetory tomo a. (Moro saaro joroko tamuru, tymyhse sã ya. Jamihme pyra roropa mā tyripose ya, tymyhse ya exiryke.)

²³— Ymarōkōme pyra awahtao xine, yzehno matose, jakorehmara awahtao xine roropa, jakorekhekāko matose, tykase Jezu eya xine.

Sē nase joroko omōtopōpyry ropa poko

(Mateu 12.43-45)

²⁴Mame tōturuse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo:

— Joroko tutūtase ropa tahtao ahno ae ytoyōko mana nono poro, tosary imepỹ zupīko. Mame onenepyra tahtao, ynara āko mā tyya rokene: “Ytōko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa, ahno aka” āko mana. ²⁵Mame ytōko ropa mana, tosehpyry pona ropa. Moraramē kure tosehpyry enēko ropa mana ahno kurohtao. Tapyi sã ahno kurohtao mana tutumehse sã zao. Saereme potu enēko mana. Mame omōpyra mā aporo. ²⁶Ytōko rokē mā aporo joroko imehnō enehse tymarōme toto ehtohme. Mame popyrahxo exiketō enehnōko mana, 7me osesarise mokyro aka. Mame itamurumehxo jorokohpe exīko mokyro mana. Osemazuhme toehstopōpyry motye kuhse exīko mana.

Täkye nymyry ehtoh poko

²⁷Morarama morara kary etaryke tyya ynara tykase nohpo tuhkäkohtae:

— Täkye kuhse asa mana, oenurumahpono, isusuru onenyhpyry, tykase nohpo eya.

²⁸Mame mokyro tozuhse Jezu a. Ynara tykase:

— Amarokō hkotano. Täkye exiko matose Ritonōpo omiry etaryhtao oya xine, aomipona toehse roropa awahtao xine, tykase Jezu eya.

Ahno hxirotah poko kuräkō apiakatoth po

(Mateu 12.38-42)

²⁹Morarama imoihmäkō tooehse ahtao Jezu a, ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Popyra matose ipunaka juteu tomo. “Ajamitunuru enepoko yna a oenetupuhtohme yna a,” äko matose repe ya. Yrome yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro poko rokē ämorepatorÿko ase, Jona ehtopöpyry poko. ³⁰Jona tonahse aporo kanaimo konōto a. Oseruao tynyhse Jona kanaimo wakuru ao. Imeïpo tuamise ropa ynororo kanaimo a nono pona. Mame ipoko tutuarötase Niniwe pōkomo. Tonetupuhse toto a: “Ritonōpo nenehpohpyryme mose nase,” tykase toto ipoko. Moro saaro Ritonōpo jenyokyase oya xine. Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. ³¹Morararo Saapa tuisary kynexine nohpo, ikurenaäkō tuisary. Imeïpo ohxirotorÿko ynororo mana sero pōkō apiakatoth po Ritonōpo epataka. Ynara exiryke, mya toytose ynororo pake Saromão otururu kurā etase. Yrome Saromão motye kuhse ywy. Taro ase amaro xine. Yrome jomiry etary se hkopyra matose. ³²Morararo kuräkō apiakatoth po Niniwe pōkō ohxirotorÿko mā toto sero pōkomo, Ritonōpo neneryme. Jona omiry totase tyya xine ahtao tyrypyrykō turumekase eya xine. Mokaro mā ohxirotorÿko. Ynara exiryke, taro ase amaro xine. Jona motye kuhse ase. Yrome jomipona se pyra matose, tykase Jezu eya xine.

Sē nase ahno enuru poko

(Mateu 5.15; 6.22-23)

³³— Mame nāparina zukaxīpo ononēpyra sytatose. Onyripyra sytatose apipa notaka. Aryhnaka rokē tyrīko sytatose apō pona omōketō zeipotohme tyrīko sytatose. ³⁴Kuenurukō nāparina ezuru sã mana. Kure oenurukō ahtao kure sã osenuhmäko matose, saereme sã oya xine exiryke. Yrome oenurukō popyra ahtao, osenuhmara matose. Xinukutume sã oya xine exiko mana oenurukō popyra exiryke. ³⁵Morara exiryke tomeseke ehtoko onenetuputyhpyrykō onurumekara oehtohkōme. Turumekase oya xine ahtao xinukutumã sã exiko ropa matose okurohtao xine. ³⁶Yrome okurohtao xine saereme ahtao xinukutume pyra roropa mā okurohtao xine, kure enetupuhnōko matose. Mame nāparina kurā sã saereh äko mana okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Parixeu tō zurutopöpyry poko Jezu a

(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

³⁷Mame tōturukehse Jezu ahtao, parixeu a toahmase tytapyi taka autuhtohme. Mame toytose ynororo itapyi taka, otuhse. Mame osemahpyra

ro typorohse ynororo otuhtoh pona. ³⁸(Juteu tō osemahnōko itamurume tōtuhtoh to Moeze omihpyry poe.) Mame ynara tykase parixeu tyya rokene:

— Tee! Osemahpyra mose ro nah otuhnōko, tykase parixeu tukurohtao rokene. ³⁹Mame ynara tykase Jezu eya:

— Parixeu tō matose. Ynara exiketō matose. Akasanarykō akurihnōko matose ipary rokene, paratu tōkehko maro. Yrome zao nymyry anakurihpyra sã matose. Xikurome mã ipunaka. Moro sã okurohtao xine mana, xikurome. Oyamene se matose. Iirypyryme matose. ⁴⁰Onenetupuhpyra matose. Ōkokō rihpōme Ritonōpo mana. Okurohtao xine tyrihpōme roropa mana. ⁴¹Morara exiryke omōkomory apiakako ekarotohme etuarimaketomo a. Imehnō pyno roropa ehtoko. Morara awahtao xine tãkye exīko Ritonōpo mana opoko xine. Okurohtao xine ikurikãko roropa mana.

⁴²— Jetuhxo exiko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, okyryrykō omame porehme ahtao apiakãko matose. Toiro ekarōko matose Ritonōpo a repe. Anarykahpyrykō roropa otyro tōkehko apiakãko matose. Emero apiakãko matose zokonaka pitiko onekarorykōme Ritonōpo a. Yrome zae pyra ro matose. Imehnō ryhmãko ro matose. Ritonōpo pyno pyra roropa matose. Morohne okyryrykō tapiakase oya xine ahtao, kure roropa mã repe imehnō pyno awahtao xine roropa, Ritonōpo pyno roropa awahtao xine.

⁴³— Jetuhxo exīko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, atamorepatoh tonō tao imehxo se rokē oexirykōke. Osepekahtoh taka oytorykohtao, “Kure mase,” kary etary se oexirykōke.

⁴⁴— Jetuhxo exīko matose! Ynara exiryke, okepy zonētopōpyry sã matose. Moroto ro imehnō ytoyōtōko tuenikaro rokene, tuaro pyra toexirykōke. Moro saaro kure oehtohkō enepōko matose repe, yrome popyra ro matose, tykase Jezu eya xine.

⁴⁵Morara kary etaryke tyya, ynara tykase Moeze omihpyry waro exikety Jezu a:

— Morara karyhtao oya, yna hxirōko roropa mase, tykase ynororo.

⁴⁶Mame ynara tykase Jezu eya:

— Jetuhxo exīko matose roropa Moeze omihpyry waro exiketomo, imehnō osanumaryke oya xine. Tupime eya xine anaosanumatatohkomo. Ynara ãko matose: “Moeze omihpyry omipona ehtoko,” ãko matose repe. Yrome amarokō ke? Aomipona pyra matose. Ourutopōpyrykō omipona pyra matose. ⁴⁷Jetuhxo exīko matose, otonētoh kurã riko matose repe, Ritonōpo poko urutonōpo tō zonētohme. Yrome mokaro urutonōpo tō totapase atamurukomo a. ⁴⁸Atamurukomo a Ritonōpo poko urutonōpo tō etapatopōpyrykō kure ekarōko matose. Ynara exiryke, atamurukomo a totapase toto. Yrome oya xine roropa toto zonētoh tyrise. ⁴⁹Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiryme, zae mana: “Jomiry poko urutō kō enyohnōko ase eya xine. Mame toitoine toto etapãko toh mana. Toitoine toto htomãko roropa toh mana,” ãko Ritonōpo omiry. ⁵⁰Naeroro awãnohtorỹko Ritonōpo mana, urutō kō etapatamitume. Moino ro nono ritopōpyry poe ro urutō kō totapase. Mokaro etapatamitume awãnohtorỹko Ritonōpo mana. ⁵¹Apeu etapatopōpyry poe tuhke urutō kō totapase. Zakaria etapatopōpyry pona. Ritonōpo Tapyĩ myhto totapase ynororo, kaneru zahkatoh myhto. Ajohpe pyra, mokaro etapatamitume awãnohtorỹko Ritonōpo mana, sero pōkomo.

⁵²— Jetuhxo exīko matose Moeze omihpyry poko amorepatōkomo. Ynara exiryke, imehnō enekunohnōko matose, zae omi waro pyra toto ehtohme. Zae omi enetuputyry se pyra matose. Mame imehnō roropa akorekehkāko matose. Onenetupuhpyra toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁵³Mame moro tae toytose ropa Jezu ahtao parixeu tō tyekītapāse, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu tokahmase toto a tōturupotohkōme, ihxirotohme repe. ⁵⁴Aoturutopōpyry poko Jezu hxirory se toh kynexine repe.

Sē nase ajohpe ehtoh poko

(Mateu 10.26-27)

12 ¹Mame tuhkākō tōximōse. Epuhtūtūmāko toh kynexine tuhke toexirykōke. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Tomeseke ehtoko parixeu tō ajohpe ehtoh poko. Pou porutatoš sã ajohpe toto exiry mana. Kure osekarōko toh mã repe iirypyryme toto ahtao. ²Yrome emero apurutyã aryhnaka exīko ropa mana. Emero zonētyã roropa zumakapōko ropa mana. ³Mame totase pyra ōturutopōpyrykō emero atahpahnōko mana jarao exīko mana. Morararo moe rokē oturūko matose repe āpuruhpyry tao, putiputime rokē repe. Yrome moromeīpo ōmihpyrykō otumakāko mana, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo zuno ehtoko

(Mateu 10.28-31)

⁴Mame ynara tykase Jezu:

— Ynara āko ase oya xine wekyry tomo, oetapanekō zuno pyra ehtoko. Oetapatoryko rokē mana. Yrome ouzenukō onetapara mana. ⁵Toiro rokē zuno ehtoko, Ritonōpo rokē zuno. Oetapaxīpo xine oemarykō waro mana apotoimo htaka. Naeroro mokyro rokē zuno ehtoko.

⁶— Mame 5me torō pisarara ehepyry pitiko rokene. Otarāme tuhke pyra tineru puhturu rokene. Yrome torō pisarara toiro ahtao ro wenikehpyra Ritonōpo mana ipoko. ⁷Morararo oūsetykō tuhke exiry waro Ritonōpo mana. Naeroro oserehpyra ehtoko. Torō pisarara pyno toehtoh motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

Ihximyra Jezu poko

(Mateu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Ynara karyhtao oya xine imehnō netaryme: “Ywy ase, Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine, morararo ase: “Mose ypoetoryme mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohityã netaryme. ⁹Yrome ihxipyke awahtao xine ypoko: “Jezu poetory kara ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mokyro ypoetoryme pyra mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohityã netaryme.

¹⁰— Mame Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, yrome oorypyrykō tokarose ropa oya xine ahtao Ritonōpo a, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo Zuzenu kerekeremaryhtao oya xine onykorokara mã Ritonōpo ekurehnōko ipunaka.

¹¹— Mame juteu tō atamorepatoh taka aarorykohtao, ohxirotokōme pata ešē tomo a te, kowenu poetory tomo a roropa, torētyke pyra ehtoko

ezuhtohkō poko oya xine. “Otara āko ke hano?” kara ehtoko roropa. ¹²Ynara exiryke, Ritonōpo Zuzenu ākorehmatorýko mana ezukurukō poko moro tao awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Sero tymōkomokē ehtopōpyry poko

¹³Mame ynara tykase ahno rānaono Jezu a:

— Amorepatono, oturuko urui a Papa ekepyry mōkomohpyry apiakatohme eya zokonaka ekarotohme ya, tykase ynororo Jezu a.

¹⁴Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Arypyra, moro pokō kara ase. Omōkomorykō apiakane kara ase, tykase Jezu eya. ¹⁵Ynara tykase ropa Jezu totananomo a:

— Etatoko kure. Tuaro ehtoko, ōpynukōme rokē pyra tyritoko. Ynara exiryke, toipāme rokē omōkomorykō mana. Yrome ākorehmara xine mana oytorykohtao Papa esaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine toto osenetupuhtohme:

— Tupito konōto esē narykapohpyry toperytase itamurume. ¹⁷Mame ynara tykase ynororo tukurohtao rokene: “Oty rikohxo ke hano? Tosake pyrahxo hnae ynapyry tomo,” tykase ynororo. ¹⁸“Ytapyī tō kararahpōko ropa ase zumo tyritohme ropa ynapyry esaryme, ymōkomory esary maro. ¹⁹Mame ynara āko ase ya rokene, ohkato ke senohne nae toehse hano. Ymōkomory enahpyme nase. Ynapyry tōkehko enahpyme nase tuhke jeimamyry aropōko ase. Oseremāko roropa ase. Otuhnōko potu ase. Eukuru ēnōko roropa ase, tākye rokē ase,” āko mana tymōkomokemy tyya rokene. ²⁰Mame ynara tykase Ritonōpo eya: “Oepyrypyry hmoro. Seroae ro orihnōko mase. Mame onoky omōkomohpyry esēme exiko nae? Onoky onukurākatyā esēme exiko nae? Imehnō ōkyryrpyry esēme exiko mana,” tykase Ritonōpo eya. Mame toorihse ynororo, tykase Jezu eya xine.

²¹Mame etyhyryme ynara tykase Jezu:

— Moro sā exiko mā mōkomo anonohnanō rokē tymōkomorykōme. Tymōkomoke ynaroro repe, yrome Ritonōpo a tymōkomoke pyra sā mā toto, omomýke toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo enetuputyry poko

(Mateu 6.25-34)

²²Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Naeroro ynara āko ase oya xine, ōtykō poko torētyke pyra ehtoko. Anapyrykō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Oupōkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Tupoke pyra oehtohkō poko torētyke pyra ehtoko. ²³Ynara exiryke, kure kuehtohkō mā tonahsā motye kuhse, tōsē motye kuhse mana. Morararo upo motye kuhse kuokokō mana, tykase Jezu. ²⁴— Torō poko enetupuhtoko. Tynapyrykō anarykara toto. Onypohpyra roropa mā toto. Ē onyripyra roropa mā toto. Tynapyrykō onukurākara roropa mā toto. Yrome toto nahpāko Ritonōpo mana. Mame amarokō torō motye kuhse matose. Opyno xine ipunaka Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine. ²⁵⁻²⁶— Osenetupuhtoko. Toiparo rokē senohne poko torētyke matose. Otara tyrīko matou okynā orihpopyra oehtohkōme. Torētyke oehtohkōke okynā orihpopyra exiko matou? Arypyra. Ritonōpo rokē okynā orihpopyra ehtoh

waro mana. Naeroro oty katohme torētyke matou emero poko? Toiparo rokē torētyke matose. ²⁷Ona ekuru enetatoko. Tamoreme ahtāko mana. Erohpyra mana. Ekurākara roropa mana. Tamoreme rokē kure exīko mana. Yrome ynara āko ase oya xine, Saromāo tupoke kurā ke kynexine. Tytineruke roropa kynexine. Yrome Saromāo zupō kure exiry motye kuhse ona ekuru mana. Kure kuhse mana. ²⁸Onahpoty rineme roropa Ritonōpo mana. Okynā pyra onahpoty mana. Nae ro mā repe seromaroro. Yrome yrokokoro pake tonahse. Zahnōko roropa mana apoto ke, xixi ke, enara. Otytyko ekuru typyne pyra mana. Yrome Ritonōpo ipyno ro mana. Morohne pyno exiry motye kuhse Ritonōpo opyno xine exiry mana. Naeroro ōpenerykō ekarōko oya xine mana. Morara exiryke: “Nary rokene,” kara ehtoko kure Ritonōpo ehtoh poko. Enetupuhtoko Ritonōpo opyno xine exiry. ²⁹Morara exiryke torētyke pyra ehtoko tōsē poko, eukuru poko roropa. Tonahsā poko roropa torētyke pyra ehtoko. ³⁰Morohne poko torētyke imehnō mana, Ritonōpo waro pyra exiketomo. Morohne se oexirykō waro Omykō kapuaō mana. ³¹Yrome osemazuhme Ritonōpo enetupuhtoko oesēkōme. Mame morohne ekarōko oya xine mana.

Tymōkomoke ehtoh poko Ritonōpo esao

(Mateu 6.19-21)

³²— Enaromyra ehtoko ypoenomo. Tuhke pyra matose Ritonōpo enetupuhnanomo. Yrome imeīpo ahno esēme oehtohkō ekarōko mā oya xine Omykō kapuaono. ³³Morara exiryke omōkomorykō ekamotoko tineru apoitohme. Mame moro tineru ekarotoko etuarimaketomo a. Ekaroryhtao okyryrykō tuhke exīko mā kapu ao. Moroto okyryrykō kurākāko Ritonōpo mana. Enahpyra moero mana Ritonōpo esao. Moero mā omato pyra ipunaka, nuko pyra roropa mana, enahne pyra mā moero. ³⁴Morarame omōkomorykō kurākaryhtao kapu ao oya xine morotona oytorykō se exīko matose. (Yrome sero nono po rokē omōkomorykō tomākase oya xine ahtao sero nono po se rokē exīko matose. Ritonōpo poko nymyry onenetupuhpyra matose.)

“Tuaro ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a

³⁵⁻³⁶Mame ynara tykase Jezu:

— Joepyry ropa eraximatoko, tosēkō eraximary sã ahno poetory tomo a. Mokaro saaro kueraximatoko. Mokaro esē toytose erēnatoeh enese. Typoetory tō tynomose tytapyī tao. Aepyry ropa eraximāko toto itapyī tao. Nāparina roropa nae ezurukōme. Mame tōtuhxīpo oehnōko ropa mana tytapyī taka. Aomiry etaryhtao axī tapyī apuruhmakāko ipoetory tō mana. ³⁷Mame tākye exīko mā toto tosēkō toraximase tyya xine exiryke. Nyhpyra toh toehse tosēkō eraximary poko. Morara exiryke tākye exīko mā toto. Etatoko pahne, typoetory tō porohkapōko mana toto otuhtohme. “Otuhtokose,” āko mana. Mame typoetory tō otuhmapōko mana. ³⁸Tākye toh exīko mana. Otarāme esēkō oehnōko ropa onoa. Otarāme ěmepyryme oehnōko ropa mana. Yrome oserehnohpyra tosēkō eraximary poko. Moroto ro eraximāko toto. Morara exiryke tākye mā toto. ³⁹Omato oeipyry waro tapyī esē ahtao, tytapyī taka omato anaomōnohpoppyra aexiry mana, tymōkomory onematonanohpoppyra toehtohme. ⁴⁰Amarokō roropa tuaro ehtoko. Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko

ropa mana. Aepyry ropa oneraximara awahtao xine ro oehnōko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

Peturu oturutopōpyry sero Jezu maro

(Mateu 24.45-51)

⁴¹Mame ynara tykase Peturu Jezu a:

— Yna a rokē morara āko mah? Emero rokē netaryme roropa morara āko mah? tykase Peturu, tōturupose Jezu a.

⁴²Mame ynara tykase Jezu eya:

— Onoky emese kure nahe tosē mōkomory poko? Emese kure exikety rokē rīko tytapyī eraseme mana. Typoetory tō otuhmaponeme tyrīko mana.

⁴³Mame zae rokē exiketyme ahtao tākye mokyro exīko mana, tytapyikē tooehse ropa ahtao. ⁴⁴Ajohpe pyra tymōkomory eraseme mokyro rīko mana, imehxo. ⁴⁵Yrome ynara karyhtao tyya rokene: “Jesē mā okynā oehpopyra mana,” karyhtao tyya rokene, mame ipoetory tō htomāko mana orutua komo, nohpo tomo, enara toto htomāko mana. Mame otuhnōko mā ynororo eukuru ēnōko. Etŷnōko roropa mana. ⁴⁶Mame mokyro esē oehnōko ropa mana, tuenikaroro typoetory ahtao. Aepyry ropa onenetupuhpyra ynororo. Mame mokyro kahpyry pipohnōko mana, ajoajohpe toehse exiryke. Imehnō iirypymākō maro tyripōko mana, tykase Jezu Peturu tomo a.

⁴⁷— Mame tosēkō omiry waro ro tahtao xine, yrome aomipona pyra toto ahtao, toto wānohnōkohxo esēkō mana, yronymyryme, tōmipona pyra toehse toto exiryke. ⁴⁸Morararo imehno. Tuenikaroro rokē popyra toehtohkō poko tosēkō omihpyry waro pyra toexirykōke, mokaro wānohnōko roropa mā esēkomo pitiko rokene. Ynara exiryke, itamurume tokarose ahtao typoetory a mokyro wino itamurume ise ropa mā esemy. Tuhke tokarose eya exiryke tuhke ise ropa mā eya esemy, tykase Jezu eya xine.

“Apiakatōme tooehse ywy,” katopōpyry sero Jezu a

(Mateu 10.34-36)

⁴⁹Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Apoto zukase sã tooehse ywy sero nono pōkō rypyry zahkatohme samo. Seromaroro tukase ahtao tākye kuhse exiry. ⁵⁰Ēpurihkety ĕpurityry sã zue aka. Mokyro sã ytōko ase jetuarimatoth pona. Itamurume etuarimāko ase. Sam āko ase. Typenekehse ase jetuarimakepyry eraximary poko.

⁵¹“Mokyro noepyase sero nono pona emero osepeme ehtohme,” āko matose repe ypoko. Arypyra. Nae jomiry enetupuhnanomo. Nae roropa jomiry onenetupuhpynomo. Osepeme pyra toto ypokoino. ⁵²Taroino 5me tapyi taōkō atapiakāko toh mana, esyhmaro toh exīko mana. 3mākō zehno exīko 2mākō mā toto. 2mākō zehno exīko 3mākō roropa mā toto ypokoino. ⁵³Mame tumūkue exiketō mā typoenō onysyhmaro mā exīko. Tumykō onysyhmaro roropa ipoenō exīko mana. Tōxike exiketō mā tōxirykō onysyhmaro exīko mā toto. Tysekō onysyhmaro roropa ĕxirykō exīko. Typatūke exiketō mā typatūkō onysyhmaro exīko mā toto. Tymerenohke exiketō mā tymerenotykō onysyhmaro exīko mā toto. Oxiekyryme pyra sã exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.

“Tuaro ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a

(Mateu 16.2-3)

⁵⁴Mame ynara tykase ropa Jezu tuhkākomo a:

— Akurū eneryhtao oya xine xixi omōtoho wino, ynara enetupuhnōko matose: “Konopo oehnōko mana,” āko matose. Moromeīpo konopo oehnōko rahkene. ⁵⁵Mame tyryrykane eneryhtao ikurenaino, ynara āko matose: “To! Moro esahpyo ke onākutanohto mana zū karyke,” āko matose. Moromeīpo xixi jetū exiko mā rahkene. ⁵⁶Ajohpākō sā matose, morohne eneryhtao oya xine konopo oepyyry waro matose, yrome onenetupuhpyra matose ypoko, Ritonōpo jenyohne tarona ōsenuruhkatohkō ritohme onenerykōme, tykase Jezu eya xine.

“Axī oxiehno pyra ehtoko ropa,” katopōpyry sero Jezu a

(Mateu 5.25-26)

⁵⁷Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Oty katohme āmoreme xine zae ehtoh poko pyra matou? ⁵⁸Ozehnotokō aarorykō se ahtao terekatu ēpataka, axī ekurākatoko ropa ozehnotokō maro, osema tao ro awahtao xine, terekatu a aaropyra xine ro toto ahtao, soutatu tomo a oekaropyra xine toto ehtohme, oēmapopyra xine toto ehtohme roropa āpuruhpyry taka. ⁵⁹Etatoko pahne, āpuruhpyry taka tomōse awahtao xine, tūtara ropa matose emero onepehmara ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

“Oorypyrykō irumekatokō,” katopōpyry sero Jezu a

13 ¹Mame morotōkomo a Jezu turuse Karirea pōkō etapatopōpyry poko Pirato a, kowenu poetory a.

— Tynekarorykō ekaroryhtao ro Ritonōpo a, totapase toto Pirato a, tykase toto, tokarose. ²Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Otara āko hmatou mokaro poko? Imehnō Karirea pōkō motye iirypyryme nexiase toto? Morara exiryke moro emetakame taorihmapose toh nae? tykase Jezu eya xine, tōturupose. ³— Arypyra. Ynara āko ase oya xine. Amarokō roropa oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro sā orihnōko matose, tykase Jezu eya xine. ⁴— Mokaro roropa ke, Xiroe pōkomo? Otara āko roropa hmatou 18mākō pona tapyi epukatopōpyry poko? Jerusarē pōkō motye roropa iirypyryme nexiase toto? ⁵Arypyra. Ynara āko ase oya xine, amarokō roropa emynyhmara awahtao xine oorypyrykō poko, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro saaro orihnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Sero nase topere pyra otyro zoko ehtopōpyry poko

⁶Mame ynara tykase Jezu, enetupuhthome eya xine:

— Ahno tupinao mā wikeira zoko kynexine. Mame esē toytose epery pohse repe. Yrome arypyra kynexine topere pyra ipunaka. ⁷Morara exiryke ynara tykase tupito esē typoetory a: “Etako pahne, oseruao tyeimāse ywy otyro eperytary eraximary poko repe. Yrome eperytara ro nase. Akohko,” tykase esemy. “Popyra nase. Toipāme rokē mā taro,” tykase esemy erase a. ⁸Yrome

ynara tykase erase eya: “Apoaporo, toiro rokē jeimamyry eraximako aporo. Ahkaxi aporo oeky ety ritohme imyhtokoxi. ⁹Moro tyrise ahtao, otarame eperytāko mana. Toperytase kure ahtao, anakohpyra ase. Yrome eperytara ro ahtao makohpotase rahkene,” tykase ynororo tupito esemy a, tykase Jezu eya xine.

Tupue aexihpyry kurākatopōpyry sero Jezu a

¹⁰Mame Jezu a tamorepase toto juteu atamorepatoh tao oserematoh ae. ¹¹Moroto nohpo kynexine tupue aexihpyry 18me ikonopory taropose eya kure pyra. Joroko poe morara toehse ynororo jūme tupue. Xikihme owōpyra toehse ynororo. ¹²Mame mokyro eneryke tyya, Jezu a tykohmase. Ynara tykase ynororo eya:

— Xihxi, okurākāko ropa ase seromaroro, tykase Jezu eya. ¹³Mame Jezu a tomary ke tapose ahtao, axī xikihme toehse ropa ynororo. Mame:

— Kure mase, Ritonōpo, tykase ynororo, tukurākase ropa toexiryke.

¹⁴Mame juteu atamorepatoh esemy tyekītapāse oserematoh ae nohpo tukurākase ropa exiryke Jezu a. Ynara tykase ynororo morotōkomo a:

— 6me ēmepyry nae erohtohme. Moro ae rokē osehtoko ekurākapose ropa. Yrome oserematoh ae oehpyra ehtoko, tykase ynororo, eya xine.

¹⁵Mame ynara tykase Jezu eya:

— Oty katohme popyra oya xine nohpo kurākary ropa nae oserematoh ae? Ajoajohpe rokē matose. Yrome amarakō otātome oekykō myhpokāko matou oserematoh ae, pui, kawaru roropa, tuna pona toto arotohme, auhpatohkōme oya xine? ¹⁶Mose Aparão paryme nase. Mose tymyhse nexiase joroko tamuru a. 18me ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko. Oty katohme mose onymyhpokapopyra sã matou oserematoh ae? tykase Jezu eya xine.

¹⁷Mame morara kary etaryke tyya xine, Jezu zehnotokō toehxirose. Yrome tãkye toehse toh kynexine imoihmākomo, kure Jezu nukurākahpyry eneryke tyya xine.

Moxitatu puhturu poko sero

(Mateu 13.31-32; Maku 4.30-32)

¹⁸Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Tyoro sã Ritonōpo kuesēkōme exiry. Ynara sã mana enetupuhtohme rokene. ¹⁹Moxitatu puhturu ke mana pitiko. Mame tarykase ahtao tupito pona, ahtāko mana. Mame tamorihtase ahtao wewe konōto sã exīko mana. Torō tō esaryme roropa exīko. Osesarīko torō tō mana, amoriry htaka. Moro sã mã kuesēkōme Ritonōpo enetuputyry kyya xine, tykase Jezu eya xine.

Tiriiku risē porutatoh poko

(Mateu 13.33)

²⁰Mame ynara tykase ropa Jezu:

— Tyoro sã roropa kuesēkōme Ritonōpo enetuputyry mana. ²¹Otyro porutatoh sã mana nohpo a toximase ahtao tiriiku maro. Mame emero porutāko mana, tykase Jezu eya xine. (Moro sã emero pata pōkō etāko toh mana. Ritonōpo kuesēkōme exiry poko etāko toh mana.)

Omōtoḥ pitiko poko sero

(Mateu 7.13-14,21-23)

²² Mame pata tō poro Jezu toytose. Pata konōto tō poro, pata pisarara poro roropa toytose. Imehnō amorepāko kynexine toytoryme Jerusarē pona.

²³ Mame ynara tykase imepyny Jezu a:

— Tuhke pyra rokē ipynanohnōko Ritonōpo nahe? tykase, tōturupose.

²⁴ Mame tozuhse Jezu a, ynara tykase:

— Ritonōpo esary eutary omōtoḥ pitiko samo. Ikuhtoko pahne. Omōtoko eutary pitiko aka. Ynara exiryke, tuhkākō tomomyry se exīko mā repe. Yrome omōsaromepyra toḥ mana.

²⁵ — Mame tapyi esē tapyi apurūko mana. Moromeīpo tooehse awahtao xine tapyi myhtokoxi, sekere āko matose. Ynara āko matose: “Apuruhmakako yna omōtoḥme,” āko matose repe. Mame ynara āko oezuhtoryko mana: “Awaro pyra xine ase. Ozeino moehtou?” āko mana. ²⁶ Mame ynara āko matose eya: “Ynanotuhnehxo puhko amaro. Eukuru ynanēne amaro roropa. Yna roropa mamorepane yna esao awahtao,” āko matose repe. ²⁷ Yrome ynara āko ropa mā oya xine: “Awaro xine pyra ase, otokoino moehtou? Ytotoko ropa kehne. Oorypyrykō poko rokē mexiatosene,” āko mā ynororo. ²⁸ Mame Ritonōpo esaōkō enēko matose, Aparāo, Izake, Jako. Imehnō urutonōpo tō enēko roropa matose. Xitāko yronymyryme matose. Kui kui āko matose mokaro eneryke oya xine, Ritonōpo esaka omōpyra oexirykōke. ²⁹ Mame imehnō enēko matose. Oehnōko toto xixi tūtatoḥ wino, xixi omōtoḥ wino, ikurenaino, inikahpoino, enara oehnōko toḥ mana. Mame porohnōko mā toto otuhtohme Ritonōpo esao. Yrome amarokō ke? Aaropotoryko rokē mana. ³⁰ Mame tuhke tuisāpo tō kara tuisame exīko mana moero. Tuhke tuisamehxo aehtyā roropa tuisame pyra exīko mana moero, tykase Jezu eya xine.

Jerusarē pōkō pyno Jezu ehtopōpyry sero

(Mateu 23.27-39)

³¹ Morara ahtao Jezu otururuhtao parixeu tō tooehse eya. Ynara tykase toḥ eya:

— Ytoko ropa taroino imepỹ pona, Erote oetapāko mana, tykase toto.

³² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Arypyra. Ytopyry ase. Orihnōko ase Ritonōpo poe rokene. Erote oenekunohtoryko rokē mana. Kaikuxi itu htaō sā mana. Ytotoko ropa. Ynara kaxitatoko eya: “Oseruao jēmepyyry se rokē ase taro oesao xine. Seroae joroko tō tūtanohpōko ropa ase aporo. Kurākōkara kurākāko roropa ase. Kokoro morararo erohnōko ase. Mame yrokokoro otyhkāko ase, nykano,” kaxitatoko eya, tykase Jezu eya xine.

³³ — Mame jytojytory se ro ase sero osema ae Jerusarē pona, seroae, kokoro, mokokoro, enara. Oesao xine orihpyra ase. Jerusarē po rokē orihnōko ase, tykase Jezu eya xine.

³⁴ Mame ynara tykase ropa:

— Jerusarē pōkomo, Ritonōpo poko urutō kō etapananōme matose. Topu emananōme matose Ritonōpo naropotyā pona, oya xine aropotyā pona. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase repe

kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose. ³⁵Taroino oesarykō patāpome exīko mana. Etatoko pahne, taroino jenezomopyra matose aporo. Ynara katoh pona rokē jenēko ropa matose: “Kure rokē mose tyriko, Ritonōpo. Ōmiry poe aepyhpyry mose ro,” katoh pona rokē jenēko ropa matose, tykase Jezu eya xine.

Kurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

14 ¹Mame parixeu tapyī taka toytose Jezu otuhse, oserematoh ae. Moroto imehnō parixeu tō roropa kynexine. Jezu enēko tyme toh kynexine. ²Mame imepỹ tooehse Jezu a, jaxiry jaohpyry, apory jaohpyry. Mokyro tooehse Jezu a. Mame Jezu enēko toh kynexine. Kurākara kurākaryhtao, popyra ekarōko toh kynexine, oserematoh ae kurākara kurākaryke eya. ³Mame ynara tykase Jezu Moeze omihpyry poko amorepatōkomo a, parixeu tomo a roropa:

— Moeze nymerohpyry omi poe oty riry kure nae oserematoh ae? Kurākōkara kurākary ropa? Kurākōkara onukurākara ropa ehtopo? Oty kure nae? tykase Jezu eya xine.

— Tee, tykase rokē toto.

⁴Onezuhpyra toehse toto. Mame kurākara Jezu a tapoise. Mame tukurākase ropa eya. Mame tonyohse ropa eya. ⁵Mame ynara tykase eya xine ynororo:

— Tumūkue awahtao xine omūkurukō toepukase ahtao tuna eutary aka oserematoh ae ananỹpyra ropa mehtory? Arypyra, axī anỹnōko matose. Oekykō roropa ke? Tuna eutary aka toepukase ahtao oserematoh ae mokyro ananỹpyra roropa mehtory oserematoh ae ro? Arypyra, mokyro anỹnōko roropa matose axiny, tykase Jezu eya xine.

⁶Mame morara kary etaryke tyya xine:

— Tee, tykase rokē toto. Onezuhpyra ropa toehse toto.

Imehnō motye se pyra ehtoh poko sero

⁷Mame imehnō tosarykō kurā menekāko toh kynexine tosarykōme, otuhtoh po. Mokaro eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine, toto amorepatohme:

⁸— Pytakety otuhtoh pona toahmase awahtao epehtoh kurā pona porohpyra exiko. Otarāme okomino imehxo exikety oehnōko mana, otuhse. ⁹Mame esē mā oehnōko oya ynara kase: “Mose esary taro. Esyryhmako,” āko mā oya esemy. Mame ehxirōko mase, imepỹ pona porohnōko ropa mase etyhpyry pona myhene. ¹⁰Yrome toahmase awahtao otuhtoh pona, ytoko. Mame ehpiō pona rokē oporohko epehtoh pona, imākōkara esary pona. Morarama otarama oeahmahpō oehnōko mana. Ynara āko mā oya: “Xiaro osehko, sē pona, epehtoh kurā pona,” āko mā oya. Mame kure oexiry enēko imehnō mana emero porehme, tykase Jezu eya xine. ¹¹— Ynara exiryke, tuisamehxo otyriryhtao āmoreme, tuisame pyra orīko Ritonōpo mana. Yrome imehnō motye oexiry se pyra awahtao tuisamehxo orīko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

¹²Mame ynara tykase ropa Jezu toahmahpono a:

— Otuhtoh tyrise oya ahtao oepe tō rokē kara eahmako. Oekyry tō rokē kara roropa, tymōkomoke exiketō rokē kara roropa. Mokaro rokē

eahmaryhtao oya emetakamāko mā toto. Mame toahmase awahtao eya xine pake topehmase omoro, kure oehtopōpyry tometakāmase exiryke eya xine. ¹³Otuhtoh tyrise ahtao oya tymōkomoke pyra exiketō eahmako, ahmitahpyryme exiketomo te, oēmapopyra xine roropa te, tonurākara roropa. ¹⁴Morara awahtao kure orīko mā Ritonōpo, oepehmara tokurehse ynaroro exiryke, onemetakāmara toto exiryke roropa. Kurā ekarōko mā Ritonōpo oya. Kurākō ēsemākato po ropa tyra oepehmāko mā Ritonōpo, tykase Jezu eya.

Otuhtoh konōto poko sero

(Mateu 22.1-10)

¹⁵Mame morara kary etaryke tyra toiro Jezu marō ynara tykase Jezu a otuhtoh po:

— Tākye exīko mā toto Ritonōpo maro otuhtoh konōto po exiketomo, tykase ynororo.

¹⁶Mame ynara tykase Jezu eya:

— Etako pahne, imep̄y orutua otuhtoh konōto riry se toehse. Mame tuhkākō toahmase eya toto oehtohme otuhtoh pona. ¹⁷Moraram e otuhtoh konōto tōtyhkase ahtao emero, typoetory tonyohse tyneahmatyā kohmatohme repe. Ynara tykase toto: “Ehmaropa rahkene otuhse. Otuhtoh notyhkano,” tykase toh repe.

¹⁸— Yrome ineahmatyā ytopyra tokurehse toto, t̄ypokōke toexirykōke emero porehme. Ynara tykase toiro orutua otuhtoh aporesemyry nenyokyp̄pyry a: “Arypyra, ytopyra ase. Tupito epekatyase. Jytory se ase utupi enese. Ajohpāme s̄a kyryh kara ekurehnōko ase,” tykase ynororo eya.

¹⁹— Mame ynara tykase imep̄yny: “Pui omame osetato epekatyase erohketomo. Mokaro kuhse ytōko ase. Morara exiryke s̄a rokē oekahmap̄y s̄a ase,” tykase ynororo eya.

²⁰— Mame imep̄yny a roropa: “Eropa!” tykase repe. “Arypyra, ytopyra ase. Seromaroro ypytano. Morara exiryke ytosaromepyra ase,” tykase ynororo eya.

²¹— Mame tosemy a toytose ropa ipoetory, turuse ropa eya. Morara exiryke tohne toehse otuhtoh rihpono, tymoipyra mokaro tokurehse exiryke. Ynara tykase ynororo typoetory a: “Axī ytoko pata poro osema tō ae. Etuarimaketō ke enehko xiaro ymoipyn̄po tō myakāme. Emero enehko toto. Tymōkomokākara roropa enehko, ahmitahpyryme exiketomo, tonurākara, ātakamatyamo, emero rokē enehko toto,” tykase ynororo typoetory a.

²²— Mame aporesē omipona toytose ipoetory. Mame tooehse ropa tahtao, ynara tykase ynororo otuhtoh esemy a: “Ōmipona akene. Enehno toto. Kyryh nyk̄a toto, etuarimaketomo. Yrome pehme pyra ro atapyī nase. Nae ro osa. Nae ro tōsemy,” tykase ipoetory eya.

²³— Mame ynara tykazomose aporesemy eya: “Ytozomoko ropa pata zomye osema tō ae imehnō enehtohme oya, pehme ytap̄yī ehtohme,” tykase ropa aporesemy typoetory a. ²⁴“Ajohpe pyra ase. Mokā osemazuhme yneahmatyā ymaro otuhpyra ekurehnōko mā toto,” tykase ynororo, otuhtoh esemy, tykase Jezu eya xine. Mame toesyryhmase ropa ynororo parixeu tap̄yī tae, toto amorepax̄ipo.

Tupime Jezu poetoryme ehtoh poko sero

(Mateu 10.37-38)

²⁵ Mame ahno imoihme Jezu maro ytōko kynexine. Mame toeramase Jezu toto ēpataka, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

²⁶ — Ypoetoryme oexirykō se matose repe. Yrome omykō pyno oehtohkō motye ypyno pyra awahtao xine, ypoetoryme exipyra ekurehnōko matose. Morararo asakō pyno, opyxiākō pyno, opoenōkō pyno, ākorōkō pyno, ooryxirykō pyno, oruikō pyno, mokaro pyno oehtohkō motye ypyno awahtao xine ypoetoryme exīko matose. Osepyno oehtohkō motye roropa ypyno awahtao xine ypoetoryme exīko matose, tykase Jezu eya xine. ²⁷ — Mame Ritonōpo zamarō poko rokē ehtoko, ypoetoryme oehtohkōme. Oorikyrykō kurūke jomipona se hkopyra awahtao xine ypoetoryme exipyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya xine. ²⁸ Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine:

— Tapyi kaetokō riry se awahtao xine osemazuhme osenetupuhtoko aporo tyritoh poko ipune otinerūkō waro oehtohkōme. ²⁹ Osenetupuhpyra awahtao xine, otinerūkō ipune pyra ahtao, tapyi nepuru xikihmāko rokē matose. Otyhkara ekurehnōko matose. Mame onyrihpyrykō eunohnōko imehnō mana. ³⁰ Ynara āko opoko xine mā toto. “To! Mokyro a tapyi tyrise zokonaka rokene. Yrome otyhkara tokurehse ynororo,” āko mā toto opoko xine oeunohtorŷko mā toto. Naeroro tapyi riry se awahtao xine otinerūkō ikuhtoko aporo osemazuhme. Moro saaro ypoetoryme oexirykō se awahtao xine osenetupuhtoko aporo: “Serara hano jetuarimary zuno Jezu poetoryme jahtao?” kahtoko aporo, tykase Jezu eya xine.

³¹ — Morararo mā pata esemy typoetoke exikety tuhke 10.000me ipoetory tomo, soutatu tomo. Mame imepŷ oehnōko mana eya esary pynanohse, tosaryme. Mokyro mā oehnōko tuhke typoetoke 20.000me, soutatu tomo. Mame osemazuhme aporo pata esē porohnōko mana tōsenetupuhtohme aporo orēpyra toexiry poko poremäpyra toehtohme. ³² Mame mokyro maro tōsetaparykō se pyra tahtao, typoetory tō aropōko mana moeroro ahtao, kure toto oturutohme toto maro, toto ekurematohme.

³³ — Morararo, ypoetoryme oexirykō se awahtao xine, emero okyryrykō pyno pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Sautu papyry poko popyra toehse ahtao

(Mateu 5.13; Maku 9.50)

³⁴ — Kure sautu mā repe. Yrome sāme pyra toehse ahtao oty katohme kure? ³⁵ Arypyra, popyra mana. Tupito pona tyrise ahtao popyra mana. Pui ety htaka roropa tyrise ahtao, morararo popyra mana ipunaka. Typahsēme rokē kure mana. (Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine, yrome opoe xine rokē oyoytorykohtao, otara exīko matou. Arypyra, typahsēme rokē matose.) Mame typanare awahtao xine etāko matose, tykase Jezu eya xine.

Kaneru tahtopōpyry poko

(Mateu 18.12-14; 1 Peturu 2.25)

15 ¹ Mame Jezu a toytose tuhke kowenu tinerū apoinanomo, pohnō maro, aomiry etary se toexirykōke. ² Morarame parixeu tomo a Jezu

tykerekereemase mokaro eneryke tyya xine. Moeze omihpyry warōkomo a roropa tykerekereemase Jezu. Ynara tykase toto Jezu poko.

— Popynō se rokē mokyro nah. Imaro xine otuhnōko roropa mana, tykase toto Jezu poko. ³Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine, aosenetupuhtohkōme typoko:

⁴— Etatoko pahne, kaneru esē mana. Mame tuhke mā kaneru, 100me mana. Mame kaneru otuenikāko mana toiro. Mame esē zupiko mana. Imehnō nomōko mana, 99mākō nomōko aporo mokyro zupitohme tyya. Toiro itatypyry zupiko ropa mana eporyry ropa ponāmero. ⁵Mame tonese ropa ahtao, tākye exiko ropa mana. Enehnōko ropa mana tymota po. ⁶Mame tytapyi taka tooehse ropa tahtao tope tō kohmāko mana, tyekyry tō maro. Ynara āko mā eya xine ynororo: “Eneropa jeky. Tākye sehtone jeky enetopōpyry ropa poko,” āko mā ynororo eya xine.

⁷— Etatoko pahne, toiro tyrypyry poko aexihpyry mokyro kaneru itatypyry sā mana. Mame kurākō poko tākye Ritonōpo mā repe. Mame toiro popy tošeme Ritonōpo enetuputyryhtao, tyrypyry turumekase ahtao roropa eya tākye kuhse Ritonōpo exiko mana. Imarōkō roropa tākye exiko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tineru otuenikatopōpyry poko sero

⁸Mame ynara tykase ropa Jezu:

— Nohpo nae ahtao tytinerukemy, 10me itinerū nae parata risemy, typynemy, parihmākomo. Mame toiro itinerū tōtuenikase ahtao oty riko nae otarame? Nāparina zukāko mana. Tytapyi tumehnōko mana tytinerū zupitohme. Kure zupiko mana otyro akoko. ⁹Mame tytinerū tonese ropa tyya ahtao tyekyry tō kohmāko mana tope tō maro. Ynara āko mā ynororo eya xine: “Tākye exi ropa ynemapohpyry tonese ropa ya exiryke. Morara exiryke tākye sehtone,” āko ynororo.

¹⁰— Ynara āko ase oya xine, morararo Ritonōpo nenyohityā atākyemāko mā toto toiro iirypyryme exikety tyrypyry rumekary ropa ahtao, tykase Jezu eya xine.

Sē nase tumy rumekahpō poko

¹¹Mame tōturuse ropa Jezu eya xine aosenetupuhtohkōme Ritonōpo poko. Ynara tykase ynororo:

— Orutua kynexine tumūkue asakoro. ¹²Morarama akomihpyry ynara tykase tumy a: “Papa,” tykase. “Jūme rokē kymōkomohtoko orihpyra ro awahtao,” tykase ynororo tumy a.

— Mame jūkomo a tymōkomory tapiakase typoenō mōkomoryme asakoro ro. Typyne exiketō tokarose eya xine. ¹³Morarama tuhke pyra tōmehse ahtao tumy nekarotyā tokamose ropa imūkuru a, akomihpyry a. Tineru tapoise eya moro ehepyryme. Mame typenekehse ynororo tumy maro toexiry poko. Morara exiryke typatary poe toytose ynororo mya imepỹ pata pona. Pore toeporehkase ynororo. Moero tytinerū tahnikase eya, tỹpenery tomo a rokē tokarose, typenetatoh tonō poko tahnikase tytinerū eya.

¹⁴— Mame okynā pyra itinerū tonahse. Moromeipo konopo toehkehse moroto. Omise konōto morotōkō toehse toto. Mokyro omise toehse roropa

tytineruke pyra toehse toexiryke. ¹⁵Morara exiryke toerohtoh tupise eya. Imepÿ poetoryme toerohpitose ynororo. Ahno eky nahpaneme toehse, poinokoimo nahpaneme. ¹⁶Mame omise toehse ipunaka. Poinokoimo napyry enapyry se toehse repe tomiryke. Yrome morotōkō anautuhmara myhē toehse. ¹⁷Moraramē ynara tōsenetupuhse ynororo: “Papa typoetoke tuhke. Tynahke roropa tuhke. Atahnikāko roropa toto napyry. Yrome ywy taro, jemiryke rokē myhē oriñnōko ase,” tykase ynororo tukurohtao rokene. ¹⁸“Morara exiryke ytōko ropa ase papa esaka mya roropa. Ynara āko ase papa a: ‘Oehno ropa kē papa. Iirypyryme rokē ase oya, Ritonōpo a, enara. ¹⁹Omūkurume pyra ase otaramē, popyra jexiryke. Morara exiryke opoetoryme rokē kyriko rahkene,’ āko ase papa a,” tykase tukurohtao ynororo. ²⁰Morotoino toytose ropa ynororo tumy a ropa.

— Mame amekeino tumūkuru tonese jū a ahtao, nupunato tonese tumūkuru. Tururume toytose ynororo tumūkuru eahmase. ²¹Moraramē ynara tykase imūkuru: “Papa, oehno ropa. Iirypyryme rokē ase Ritonōpo a, oya, enara. Otārāmē omūkuru kara ase, popyra jexiryke,” tykase imūkuru tumy a. “Arypyra, umūkuru ro mase,” tykase jumy eya.

²²— Mame ynara tykase jumy typoetory tomo a: “Axī umūkuru zupō enehtoko, kurano, amurutohme eya,” tykase. “Omahtao roropa ke ēmatoko emary aka. Sapatu roropa ekarotoko eya. ²³Pui mūkuru ikasetahpyry enehtoko etapatohme, otuhtoh konōto ritohme, tākye kuehtohkōme,” tykase jumy typoetory tomo a. ²⁴“Ynara exiryke, umūkuru aorikyhyppy sā monexiano. Mame aēsemamyhpyry sā toehse ropa nase. Itatyhyppy sā roropa monexiano. Mame seromaroro aosenepohpyry ropa sā nase,” tykase jumy. Morara exiryke tākye toehse ropa toto. Tōtuhse toto. Tātākyemase toto.

²⁵— Moraramē irui kynexine, tupito po. Moraramē tooehse ropa tahtao tapyi myhtokoxi, rue totase eya, waketō roropa totase eya. ²⁶Mame tumy poetory tykohmase tyya tōturupotohme: “Otara āko hkoh moxiā nae?” tykase ynororo tōturupose eya.

²⁷— Mame tozuhse eya: “Arypyra, ākorō noehno ropa. Morara exiryke pui mūkuru kurā totapapose omy a kure tooehse ropa tumūkuru exiryke,” tykase ynororo eya.

²⁸— Mame tohne toehse irui ipunaka. Tapyi taka tomomyry se pyra toehse. Moraramē jū toytose eya imaro tōturutohme. “Oty katohme koh omōpyra mano tapyi taka? Aimo, omōko,” tykase jumy eya. ²⁹“Etako pahne papa,” tykase tumy a. “Tuhke jeimamyry taropose ya amaro jexiry poko. Opoetoryme roropa toerohse ywy. Omiry onymoikehpyra roropa ase. Yrome poti onekaropyra mexiase tākye jehtohme jepe tō maro. ³⁰Yrome mokyro omūkuru kahpyry omōkomory eya pake tahnikase. Nohpo tō poko rokē tonahkase eya. Mame tooehse ropa ynororo ahtao pui mūkuru kurā totapapose oya otuhtoh ritohme ipoko. Naeroro sam, āko ase papa,” tykase imūkuru tumy a.

³¹— Mame ynara tykase jū eya: “Aimo, etako pahne. Ymaro mase jūme. Mame ymōkomory omōkomoryme ro mana, emero porehme. ³²Yrome ākorony aorikyhyppy sā monexiano amerehme. Mame aēsemamyhpyry ropa sā noehno ropa. Itatyhyppy sā roropa monexiano. Mame seromaroro aosenepohpyry ropa sā nase. Naeroro otuhtoh konōto yripono tākye kuehtohkōme,” tykase jumy eya. Morara tykase Jezu eya xine.

Mōkomo erase tuaro ehtopōpyry poko sero

16 ¹Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a:
 — Tymōkomokē kynexine. Typoetoke kynexine roropa ynororo. Mame typoetory tyrise eya tymōkomory eraseme. Yrome tosē enekunohnōko kynexine. Itinerū apoiko kynexine tytinerūme. Mame imehnomo a turuse ropa esemy. Ynara tykase toto eya: “Opoetory reh oenekunohnōko mahna,” tykase toto. ²Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya: “Otara āko hkoh opoko toh nahe. Ymōkomory ahnikary poko oya? Ymōkomory eraseme pyra exīko ropa mase. Naeroro ymōkomory papē ikurākako enepotohme ya, emero porehme, oytotohme ropa,” tykase tymōkomokemy typoetory a. “Ÿ,” tykase ynororo. Mame toytose ropa ynororo.

³— Mame toemynyhmase ipoetory yronymyryme tukurohtao. Ynara tykase ynororo tyya rokene: “Jesē poetoryme pyra exīko ase. Naeroro otara exīko hano taroino? Oty pokohxo ke erohnōko hano taroino? Jemary ke jerokuru waro pyra ase. Imehnomo a tineru ekaropory poko ihxipŷke roropa ase. ⁴Ynara āko ase topeke jehtohme toerohtohke pyra jahtao, tytapyikō taka jeahmatohme roropa eya xine,” tykase ynororo tyya rokene.

⁵— Mame tosē mōkomory apoihpōkō tykohmase tyya onepehmara ro exiketomo. Ynara tykase ynororo osemazupu a: “Otātōh jesē mōkomory oemahpo nahe?” tykase eya.

⁶— “100me tāpoa nae ase tōsē aitopo, oriu,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya: “Seny, apapeny. Oporohko aporo. 50me tāpoa rokē imeroko,” tykase ynororo eya, zokonaka rokē tyripose.

⁷— Mame imepyny a roropa mame tykase ynororo: “Otātōh jesē mōkomory nahe owino?” tykase. “Miume saku nae ase tiriiku rokene,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya: “Ynara imeroko apapē pokona, 800me rokē imeroko,” tykase ynororo eya.

⁸— Mame zae pyra aehtopōpyry waro toehse esemy. Osenekunohpopyra toehse. Ynara tykase ynororo typoetory a: “To, orēpyrahxo reh mahse opyno sã mokaro ehtohme. Zae pyra mase repe. Yrome tuaro mase,” tykase typoetory a. Moro poko tōturukehxīpo eya xine, ynara tykase ropa Jezu:

— Ritonōpo onenetupuhpynō orēpyrahxo, tŷpokonopyrykō poko tuarohxo mã toto. Ritonōpo poetory tō tuaro hkopyra sã mã toto tŷpokonopyrykō poko te, Ritonōpo enetuputyry poko tyya xine, enara. ⁹Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Omōkomorykō ke imehnō akorehmatoko oepekōme toto ehtohme Ritonōpo waro toto ehtohme roropa. Mame toorihse awahtao xine oseporŷko ropa matose imaro xine, jumāme Ritonōpo esao. ¹⁰Zae rokē awahtao xine mōkomo pitiko eraseme awahtao xine, morararo matose zae ro matose tuhkā poko eraseme toehse awahtao xine. Morararo zae pyra awahtao xine tuhke pyra mōkomo eraseme awahtao xine, zae pyra ro matose exīko tuhkākō poko eraseme toehse awahtao xine. ¹¹Morararo tineru poko zae pyra awahtao xine sero nono po, ahnikāko rokē matose. Imēipo kurā onekaropyra Ritonōpo oya xine mana. ¹²Tomeseke pyra awahtao xine imepŷ mōkomory poko, oya xine mōkomo onekaropyra mã Ritonōpo omōkomorykōme.

¹³ — Asakoro tosêke exiry tupime mana. Ynara exiryke, toirô pyno awahtao xine imepÿ se hkopyra exiko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukôke imepÿ maro oerokurukô se pyra roropa exiko matose. Morararo Ritonôpo poetoryme awahtao xine tyorô onyripyra matose oesêkôme, Ritonôpo poetoryme oexirykôke, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopôpyry

(Mateu 11.12-13; 5.31-32; Maku 10.11-12)

¹⁴ Mame parixeu tomo a Jezu omiry totase. Môkomo sato kô ynaroro, tineru roropa se ynaroro. Naeroro Jezu typoihtose eya xine. ¹⁵ Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

— Amarokô kure oexirykô enepôko matose imehnomo a repe. Yrome Ritonôpo oenetorykô okurohtao xine mana. Onyrityâkô kure oya xine mã repe. Yrome Ritonôpo a popyra mana.

¹⁶ — Pake kuekyrykô ekepyâ toytoytoose Moeze nymerohpyry poe. Urutonôpo tō omi poe roropa toytoytoose toto. Moromeïpo João, ahno êpurihkane tooehse. Mame ynara tykase João: “Emero ahno esême exiko mã Ritonôpo,” tykase João. Seromaroro morararo Ritonôpo omiry ekaronanô moro poko mã ekarôko. Tuhke ahno moro poko mã etâko toto. Ritonôpo riry se toto tosêkôme.

¹⁷ — Moeze nymerohpyry kure ro mana. Moromeïpo otarame kapu enahnôko mana. Sero nono enahnôko ropa mã otarame. Yrome Moeze nymerohpyry onenahkapopyra mana, zae rokê exiryke Ritonôpo poe.

¹⁸ — Mame orutua typyty rumekaryhtao imepÿ nohpo maro toehtohme, iirypyryme exiko mana imepÿ nohpo poko exiryke. Popyra Ritonôpo a mana. Morararo tynio rumekahpô maro ipytaryhtao iirypyryme exiko mana imepÿ pyty poko toexiryke, tykase Jezu eya xine.

Sero Razaru ehtopôpyry poko tymôkomokê maro

¹⁹ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Tymôkomoke exikety kynexine tupoke kurâ ke. Typynehxo exikety zupô kynexine. Itamurume tohke kurâ ke kynexine roropa, tôkuke roropa. ²⁰ Mame imepÿ moroto roropa kynexine tymôkomokêkara, esety Razaru. Orukoimo hpe kynexine ynororo. Êmepÿry pune Razaru anarokehpyra imehnô kynexine tymôkomokê tapyi pota taka. ²¹ Tymôkomokê napyry akumuru se rokê kynexine, tynapyryme. Mame erukoimory tometomese kaikuxi tomo a. Toetuarimase ynororo pitiko rokê pyra. ²² Mame mokyro tymôkomokêkara toorihse. Aparão pûtokoxi zuzenu tarose Ritonôpo nenyohyamo a, otuhtoh konôto pona kapu aka. Morarame tymôkomokê toorihse roropa. Ekepyry tonêse nono aka jekyrÿpyamo a. Zuzenu toytoose popynô esaka etuarimatoh pona. ²³ Mame sam tykase ynororo myhene, popyno esao tahtao. Mame kakoxi tôsenuhmase ynororo ahtao, moero Aparão tonese eya, Razaru roropa tonese, Aparão maro. ²⁴ Mokaro eneryke tyya opore tykohtase ynororo: “Tam, Aparão, nupunato kueneko myhene. Razaru enehpoko xiaro ya. Tuna enehpoko eya ajohpâme samo ypotapihpyry piukah âko nase apoto ke,” tykase ynororo.

²⁵ — Mame Aparão a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya: “Kuku, oehtopôpyry poko enetupuhko. Orihpyra ro awahtao itamurume môkomo

kurā tapoise oya. Yrome Razaru arypyra, ehtomase myhē rokene. Ixihpyryme toehtoh rokē tapoise eya. Yrome seromaroro taro nase ymaro atākyemāko. Māpyra mase etuarimāko seromaroro. ²⁶Oya xine ytotoh pyra nase eutary konōto. Morara exiryke oya xine ytopyra mā tarōkomo. Morararo tarona oehpyra matose,” tykase Aparão eya.

²⁷— Mame ynara tykase tymōkomokemỹpo Aparão a: “Ỹ, Tam, ajohpāme sã Razaru enyohko papa tapyĩ taka. ²⁸Moroto mā jakorō tomo, 5me orihpyra ro mā toto. Toto zurupoko Razaru a oehpyra toto ehtohme tarona etuarimatoh pona,” tykase tymōkomokemỹpo eya.

²⁹— Mame ynara tykase Aparão: “Ākorō tō Moeze nymerohpyry nae. Ritonōpo poe urutō kō omihpyry nae roropa mā toto, ituarōtatohkōme. Ah mokaro omihpyry etā toto, ākorō tomo,” tykase Aparão eya.

³⁰— “Arypyra, Tam. Onetara mā toto. Yrome imepỹ tōsemākapose ropa ahtao orihxīpo, mame mokyro toytose ahtao eya xine axĩ tyrypyhpyrykō rumekāko mā toto,” tykase ynororo Aparão a.

³¹— Mame ynara tykase Aparão: “Arypyra. Moeze tō omihpyry omipona pyra toto ahtao, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry omipona pyra roropa toto ahtao, morararo mā toto turuse tahtao xine ēsemākapohpyry ropa a. Aomipona pyra toto exiry mana,” tykase Aparão eya, tykase Jezu eya xine. Enara.

Iirypyrymākō poko

(Mateu 18.6-7,21-22; Maku 9.42)

17 ¹Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:
— Iirypyryme tyripotoh tonō nae, enahpỹme mā kehko. Yrome mokyro, iirypyryme imehnō rihpō wānohnōko Ritonōpo mana yronymyryme. ²Kurehxo eya exiry topu konōto tymyhse ahtao ipymyry pokona inerymapotohme zue aka, popyra mā exīko eya imepỹ iirypyryme tyripose ahtao eya; jenetupuhnanō iirypyryme tyripose ahtao eya. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana ipunaka. ³Tuaro ehtoko!

— Ākorōkō tyrypyry poko amaro toehse ahtao zurutoko tuaro aehtohme. Mame tyrypyry rumekary se tahtao: “Popyra akene amaro,” karyhtao eya, ynara kahtoko eya: “Ỹ, oorypyry a wenikehnōko ase rahkene,” kahtoko eya. ⁴Morame tyrypyry poko ropa ehxīpo aytory ropa ahtao oya xine 7me, moro ēmepyry ae ro: “Popyra ase iirypyryme amaro,” karyhtao eya ynara kahtoko rokē eya: “Ỹ, oty kara, Ritonōpo oorypyry korokāko mana. Wenikehnōko ase taroino moro poko,” kahtoko eya, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo enetuputyry poko

⁵Mame ynara tykase 12mākō Jezu a:

— Yna akorehmako yronymyrymehxo Ritonōpo enetupuhtohme yna a, tykase toto.

⁶Ynara tykase esēkō eya xine:

— Ritonōpo omiry enetuputyryhtao oya xine pitiko rokē repe, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mana. Ynara karyhtao oya xine sero oroxi panō a: “Otouko omity maro tuna konōto kuaka atarykata ropa,” karyhtao oya xine, ōmipona xine otoūko mana, tykase Jezu eya xine.

Sero Ritonōpo poetoryme ehtoh poko

⁷— Otara āko typoetokā typoetory a erohkehxīpo tooehse ropa ahtao tapyi taka? Otarāme ipoetory itupi poko toerohse. Otarāme kaneru tō nahpary poko toerohse. Mame tapyi taka tooehse ahtao otara āko hna typoetory a? “Otuhkose aporo!” āko nah eya? Arypyra. ⁸Ynara āko rokē eya: “Joh tyriko aporo. Tahnose ahtao enehko ya wyi maro,” āko mana. “Eukuru enehko roropa,” āko mana. “Tōtuhkehse jahtao otuhnōko mase. Eukuru ēnōko, enara,” āko mā eya. ⁹“Kure mase,” karahme sã typoetokā typoetory a. ¹⁰Morararo matose. Ritonōpo omipona emero tyrise oya xine ahtao, ynara kahtoko eya: “Opoetoryme rokē ase. Mōpāme rokē ōmipona exiasene,” kahtoko. Epyrypara ehtoko kure oehtopōpyrykō poko, tykase Jezu eya xine.

Sē nase 10me ipū imotatyā poko

¹¹Mame Jerusarē pona Jezu ytoryhtao, Samaria ehpikuroko toytose ynororo, Karirea ehpikuroko, enara. ¹²Mame pata pitiko pona toeporehkase ahtao tōseporyse Jezu ipū imotatyā maro, 10me. Amekeino rokē tōsenuhmase toto torukoimorykohxike. ¹³Jezu tykohmase eya xine, ynara tykase toto:

— Jezu! Tuisa! Nupunato yna eneko myhene, tykase toto.

¹⁴Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ÿ, nupunato oenotorỹko ase. Ytotoko Ritonōpo maro oturuketomo a. Osenepotatoko eya xine, okurākatopōpyrykō enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu ipū imotatyamo a.

Morame toytorykohtao, kure toehse ropa toto, ipū imoimotahpyry pyra.

¹⁵Mame toekurākary ropa eneryke tyya, toirō toeramase ropa Jezu a.

— Kure Ritonōpo mana, tykase ynororo opore. ¹⁶Jezu ēpataka typorohse ynororo nono pona:

— Kure mase, tykase ynororo Jezu a, kure toehse ropa toexiryke. Samaria pō kynexine ynororo. ¹⁷Mame ynara tykase Jezu:

— 10me orutua kō tukurākase ropa. Otokoh mokaro nahe, 9mākohmo? tykase Jezu eya.

¹⁸— Mose rokē, juteu kara rokē noehno ropa: “Kure mase, Ritonōpo,” kase, tykase Jezu. ¹⁹Mame ynara tykase ynororo ipū imotahpyrỹpyry a:

— Owōko. Ytoko ropa. Ritonōpo enetuputyryke oya tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya.

Tuisa konōtome Ritonōpo ehtoh poko

(Mateu 24.23-28,37-41)

²⁰Ynara tykase parixeu tō Jezu a:

— Otātahtao Kuesēkōme toexiry enepōko Ritonōpo nah? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine:

— Kuesēkōme Ritonōpo ehtoh osenepyra mana. ²¹Morara exiryke ynara kara imehnō mana: “Enetoko ke moro yro,” kara mā toto. “Yrorohxo rukuh moro,” kara roropa mā toto, tuisame Ritonōpo ehtoh okurohtao xine exiryke, tykase Jezu eya xine.

²²Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Okynā pixo Kapu ae Ayhtohpyry enery se exīko matose yronymyryme. Yrome onenepyra matose. ²³Morarame ynara āko imehnō mā repe ypoko: “Moroto Kapu ae Ayhtohpyry mana,” āko reh mā toto. “Taro mana,” āko roropa imehnō mana. Yrome morara karyhtao oya xine aomipona xine pyra ehtoko. ²⁴Saereh āko mā nenenehkane, xixi tūtatoth wino xixi omōtoth pona. Moro sā mā Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Emero enēko exino mana. ²⁵Yrome osemazuhme aporo osanume exīko ynororo mana. Etuarimāko itamurume mana. Mame tosēkōme ise pyra roropa exīko seromatokō mana. ²⁶Pakatokō ehtopōpyry sā Noe orihpyra ahtao ro, moro sā exīko tarōkō mana, Kapu ae Ayhtohpyry oehsasaka ropa ahtao. ²⁷Tōtukurukō poko rokē toh kynexine, eukuru enery poko roropa. Typytarykō poko toh kynexine, tyniotarykō poko roropa kanawa aka Noe tō otyriry ponāmero. Morarame tuna kumaryke tyneryse toto, emero porehme. ²⁸Moro saaro kynexine Ro ehtopōpyry roropa. Tōtukurukō poko rokē toh kynexine. Eukuru enery poko roropa toh kynexine. Tōsepekatorykō poko, mōkomo ekamory poko roropa toh kynexine. Tupito pomory poko, tapyi amory poko roropa toh kynexine. ²⁹Morara kynexine Ro ehtopōpyry pake. Morotoino Ro toesyryhmase ahtao, apoto toepukase kapu ae sautu panō maro moro pōkō zahkatohme emero. ³⁰Moro saaro exīko mā sero pōkomo Kapu ae Ayhtohpyry oehtoh ropa toehse ahtao, tykase Jezu.

³¹— Morara ahtao tapyi mypatarānao awahtao xine tapyi taka omōpyra ehtoko omōkomorykō poko. Morararo tupito po awahtao xine eramara ropa ehtoko atapyikō taka omōkomorykō poko. ³²Ro pytōpyry ehtopōpyry poko wenikehpyra ehtoko. (Toeramary se ropa toehse ynororo repe tunurumekahpyry pona ropa. Mame topume tanyhtase ynororo; sautume toehse.) ³³Morarame tōsepynanopyry poko exiketō orihnōko mā toto. Yrome Ritonōpo omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto. ³⁴Etatoko pahne, joepyyry ropa ahtao koko ahtao, asakoro orutua kō nyhnōko tynyhtohkō po. Mame toiro arōko mā Ritonōpo. Tōmipona exikety rokē arōko mana. Imarō nomōko mana. ³⁵Morararo asakoro nohpo tō erohketō ahtao, tonahsē riry poko toto erokuruhtao toiro arōko Ritonōpo mana. Imarō nomōko mana. ³⁶Asakoro orutua kō tupito po ahtao, toiro arōko mā Ritonōpo. Imarō nomōko mana, tykase Jezu eya xine.

³⁷Morarame ynara tykase ipoetory tō Jezu a:

— Otoko morara exīko nahe? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine:

— Imotahpyry ahtao, morotona ayra tōkehko oximōnōko mana, tykase Jezu eya xine. (Morararo Ritonōpo oehnōko mana iirypyrymākō wānohse.)

Terekatu a pytōpo ytotopōpyry poko

18 ¹Mame typoetory tō tamorepase Jezu a toto osenetupuhtohme tōtururukō poko Ritonōpo maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonōpo maro oturukehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko otururukō poko Ritonōpo a, tykase ynororo eya xine.

²— Etatoko pahne, terekatu kynexine pata konōto po, zae pyra exikety. Ritonōpo omipona pyra exikety kynexine. Imehnō pyno pyra roropa kynexine. ³Morarame moro pata po pytōpo kynexine aosanumase morotōkomo. Kokoro rokē ytosene oturuse terekatu a takorehmatohme repe.

Ynara tykase ynororo eya: “Kuakorehmako ajohpāme samo. Josanumary imȳpoko,” tykase pytȳpo terekatu a.

⁴— Osemazuhme pytȳpo akorehmary se pyra terekatu kynexine repe. Yrome kokoro rokē toytose pytȳpo oturuse. Mame okynā ahtao ynara tykase ynororo tyya rokene: “Ritonōpo zuno pyra ase. Imehnō pyno pyra ase roropa repe. ⁵Yrome jerekohmaryke pytȳpo a, akorehmāko ase. Imȳpōko ase tahxime jerekohmaryino, yporemakaporyino roropa eya,” tykase ynororo tukurohtaō, tykase Jezu eya xine.

⁶Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Mokyro terekatu omihpyry metatou? Zae pyra kynexine. Nohpo akorehmary se pyra. Yrome imeīpo takorehmase. ⁷Mokyro motye kuhse mā Ritonōpo. Tynymenekatyā omiry etāko mana. Toto mȳpōko roropa mana kokoro rokē toto otururuke tyya, pakeimo, koko, enara. Ekurehpyra mana typoetory akorehmary poko. ⁸Axi toto mȳpōko mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry oepyr̄y ropa ahtao oty enēko na taro nono po. Tōmipona exiketō tuhke enēko nah? Arypyra otarame.

Parixeu ehtopȳpyry poko kowenu tinerū poko erohkety maro

⁹Moraramē: “Kure ase, imehnō sā pyra,” kananō amorepary se toehse Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine, aosenetupuhtohkōme:

¹⁰— Orutua kō toytose asakoro, oturuse Ritonōpo maro oturutōh taka. Toiro parixeu kynexine. Imaro kowenu tinerū poko erohkety kynexine. ¹¹Mame towōse xikihme parixeu toiroro tōturutōhme Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: “Kure mase, Ritonōpo, yamene se pyra jexiryke. Ajohpe pyra ase. Nohpo tō poko pyra roropa ase, imehnō iiryp̄pyrymākō sā pyra ase. Mose kowenu tinerū poko erohkety iiryp̄pyryme mana. Tākye ase isā pyra jexiryke. ¹²Toitōine otuhpyra ase jotururuke oya. Emero ynapihpyry apiakāko ase, omame porehme ahtao, toiro ekarotōhme oya,” tykase parixeu, epyrypāko kure toexiry poko.

¹³— Mame mokyro, kowenu tinerū poko erohkety ameke rokē toexikihmase Ritonōpo a tōturutōhme. Kakoxi osenuhmara kynexine Ritonōpo ēpataka, popyra toexiry enetuputyryke tyya. Toepurotōtōmase ynororo toemynyhmaryke. Ynara tykase ynororo: “Ritonōpo, iiryp̄pyryme rokē ase, nupunato kueneko myhene,” tykase ynororo.

¹⁴— Etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. — Mokyro ryp̄pyry rokē tykorokase Ritonōpo a tōsekarose exiryke eya. Yrome parixeu ryp̄pyry onykorokara toehse Ritonōpo. Ynara exiryke: “Kurehxo ywy, imehnō sā pyra,” kananō poremakapōko Ritonōpo mana. Yrome: “Popyra ase,” kananō kurākāko rokē Ritonōpo mana. Orēpyra tyriko roropa mana, tykase Jezu eya xine.

Sero kure poetohti riry poko Jezu a

(Mateu 19.13-15; Maku 10.13-16)

¹⁵Moraramē typoenōkō tonehse jēkomo a, jūkomo a roropa Jezu a, onao ro exiketomo, toto apoitōhme eya, kure toto ripotōhme Ritonōpo a. Mame mokaro eneryke tyya xine, ynara tykase Jezu poetory tomo:

— Oty kase moehtou Jezu erekohmase totaehse ro ahtao? Ytotoko ropa, tykase toto. ¹⁶Yrome Jezu a poetohti tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Ah poetohti noehno ya, tooepyrykō se toexirykōke oehnōko mā toto. Toto anaropopyra ropa ehtoko ywinoino. Axī Ritonōpo enetupuhnōko mā toto tosēkōme, poetohtime ro toexirykōke. ¹⁷Etatoko pahne, Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine poetohti a Ritonōpo enetuputyry saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Māpyra onenetupuhpyra awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka, tykase Jezu eya xine.

Tymōkomoke aexihpyry poko

(Mateu 19.16-30; Maku 10.17-31)

¹⁸Morarama juteu tamuxiry tooehse Jezu a oturupose. Ynara tykase ynororo:

— Amorepatō kurā mase. Naeroro oturupōko ase oya. Oty rīko ha Ritonōpo maro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁹Ynara tykase Jezu eya:

— Oty katoh: “Kurā mase,” myka ya? Kurākō nymyry pyra taro nase. Ritonōpo rokē mā kure. ²⁰Inymeropohpyry Moeze a moro waro mase. “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko te, imehnō onetapara ehtoko te, ematonara ehtoko te, onekunohto pyra ehtoko, kure omykō tyritoko te, asakō roropa kure tyritoko,” katoh waro mase, tykase Jezu eya.

²¹Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

— Moino ro poetome jehtopōpyry poe ro emero Moeze omihpyry tymoise ya, tykase.

²²Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:

— Toiro ise ro mase. Omōkomory emero ekamoko, tineru apoitohme oya. Mame otinerū ekaroko tymōkomokākara a, etuarimaketomo a, enara. Morara tyrise oya ahtao tymōkomoke exīko mase Ritonōpo esao kapu ao. Moromeipo osehko ropa ya ymaro oytotohme, ypoetoryme oehtohme, tykase Jezu eya.

²³Yrome morara kary etaryke tyya: “Teh,” tykase ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tymōkomoke itamurume toexiryke.

²⁴Mame aemynyhmary eneryke tyya ynara tykase Jezu:

— Tupime kuhse tymōkomokamo a Ritonōpo enetuputyry tosēkōme.

²⁵Kameru kawaru sā konōto. Jawi eutary pitiko kuhse. Jawi eutary aka kameru omōpyra mana. Moro saaro tymōkomokā omōpyra mā toto Ritonōpo esaka tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke, tykase Jezu.

²⁶Ynara tykase aomiry etananomo:

— Morara ahtao otara Ritonōpo esaka omōnōko ynanah, jūme imaro yna ehtohme? tykase toto, tōturupose Jezu a.

²⁷— Ÿ, āmoreme xine ro osepynanohsaromepyra matose. Yrome Ritonōpo opynanopyrykō waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸Mame ynara tykase Peturu:

— Etako pahne, yna tapyī tō turumekase yna a amaro yna ytotohme, tykase.

²⁹— Ÿ, tykase Jezu eya xine, — tuaro ehtoko. Atapyīkō rumekaryhtao oya xine te, opyxiākomo te, ākorō tomo, omykomo te, opoenōkō roropa, mokaro rumekaryhtao oya xine oesēkōme Ritonōpo enetuputyryke oya xine, ³⁰mokarohne motye apoīko ropa matose sero nono poro. Mame imeīpo orihpyme exīko roropa matose jumāme, tykase Jezu eya xine.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry sero

(Mateu 20.17-19; Maku 10.32-34)

³¹Mame Jezu a imoihmākō htae typoetory tō tykohmase tyya 12mākomo, tōturutohme toto maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Etatoko pahne, ytōko sytatose Jerusarē pona. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ryhmāko mā toto. Ritonōpo poe urutō kō nymerohpyry ae ro, ihtomāko mā toto. Katopōpyry ae ro emero exiko mā seromaroro. ³²Jekarōko mā toto juteutōkara a. Ypoihtōko mokaro mana. Yhtomāko roropa mā toto. Ypona ituh āko mā toto. ³³Ypiypipohnōko mā toto. Moromeīpo jetapāko toh mā rahkene. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu.

³⁴Yrome morara katopōpyry onenetupuhpyra Jezu poetory tō kynexine. Jarao pyra Jezu nurutatoh kynexine eya xine. Ihtomary poko onenetupuhpyra toh kynexine.

Sero tonurēkara kurākatopōpyry poko

(Mateu 20.29-34; Maku 10.46-52)

³⁵Morarama Jezu ytoryhtao Jeriko pona, moro osema tao tonurēkara kynexine, kohrame osema ehpio. Tineru eraximary poko kynexine repe.

³⁶Mame tuhkākō tory etaryhtao tōturupose ynororo:

— Oty kase hkoh imoihmākō ytōko nae? tykase.

³⁷— Mokyro Jezu Nazare pō okuroko ytōko mana, tykase toto eya.

³⁸Morara kary etaryke tyya tykohtapitose tonurēkara:

— Jezu, Tawī parōpyry, nupunato myhē kueneko, tykase ynororo.

³⁹Osemazuhme imynyhpākapory se ytoketō kynexine repe:

— Ajoajohpe pyra exiko. Mynyhme exiko, tykase toto eya. Yrome jamihmehxo tykohtase ynororo:

— Tawī pary, ypyno exiko! tykase ynororo.

⁴⁰Mame totypohse Jezu osema tao morara kary etaryke tyya.

— Moky enehtatoko ya, tykase. Ameke pyra toehse tonurēkara ahtao, ynara tykase Jezu eya:

⁴¹— Oty se hma ya? tykase eya.

— Josenuhmary se ropa ase, tykase ynororo.

⁴²Ynara tykase Jezu eya:

— Osenuhmako ropa. Tonetupuhse jexiryke oya tukurākase ropa mase, tykase.

⁴³Axī tōsenuhmapitose ropa ynororo. Mame Jezu tokahmase eya, kure Ritonōpo ekarōko tonure ropa toehse toexiryke. Mame moro eneryke tyya xine, imoihmākomo a roropa kure Ritonōpo tokarose.

— Kure mase, Ritonōpo, tykase toto.

Zakeu ehtopōpyry poko

19 ¹Mame Jeriko pona toytose Jezu. Pata rānakuroko ytōko kynexine. ²Mame moro pata po kowenu tinerū poko erohkety kynexine, orutua, esety Zakeu. Tytinerukē kynexine ynororo. Kowenu tinerū poko erohketō tuisaryme roropa kynexine. ³Mame Jezu enery se toehse ynororo repe. Yrome onenesaromepyra kynexine, ahno imoihme exiryke, kae pyra pixo

toexiryke. ⁴Morara exiryke Jezu onenepyra tokurehse toexiryke, osema ae osemazuhme toytose ynororo tururume, Jezu wapōmase. Wewe pona tōnuhse ynororo, Jezu enetohme tyya aepyryhtao. ⁵Moraramewe wewe zopikoxi tooehse Jezu ahtao kakoxi tōsenuhmase ynororo Zakeu enetohme tyya. Ynara tykase ynororo Zakeu a:

— Zakeu, oyhtoko axiny. Atapyī taka jytory se ase, tykase Jezu eya.

⁶Morara kary etaryke tyya, axī tyhtose ropa. Tākye toehse ynororo tomiroryke Jezu a. Mame tytapyī taka toytose Jezu maro. ⁷Moraramewe Zakeu maro Jezu eneryke tyya xine tykerekerehse imoimhākomo a. Ynara tykase toto oseya rokene:

— Oty katoh iirypyryme exikety tapyī taka ytōko mose nae? tykase toto.

⁸Mame towōse xikihme Zakeu tytapyī tao. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Etako pahne, yrypyry rumekary se ase. Naeroro ymōkomory apiakāko ase, zokonaka ekarotohme tymōkomokākara a; imehnō tinerū tomatonanohe ahtao ya ynematonanopyhpyry motye asakoropane ekarōko ropa ase eya xine, tykase Zakeu Jezu a.

⁹Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:

— Seroae Ritonōpo opynanohno. Imūkurume mexino. Aparāo paryme nymyry mase. ¹⁰Ynara exiryke Kapu ae Ayhtohpyry tooehse tarona, iirypyrymākō enehse ropa, toto pynanohse roropa, tykase Jezu Zakeu a.

Ÿme ehtoh ipoko

(Mateu 25.14-30)

¹¹Mame Jezu omiry etāko imoimhākō kynexine, Zakeu a aotururu etāko. Mame: “Axī tuisa konōtome Ritonōpo osenepōko mana,” tykase toh repe, moe pyra Jerusarē toehse exiryke. ¹²Mokaro osenetuputyry waro toehse Jezu. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine toto osenetupuhtohme:

— Pata esē kynexine. Pata tamuru pona toytory se kynexine, moē pona, tuisamehxo toehthohme. Mame tuisamehxo toehse tahtao tooehtohme ropa, tosaka ropa. ¹³Mame ytosasaka tahtao typoetory tō tykohmase tyya 10mākomo. Tytinerū tokarose toitoine eya xine uuru risemy. Toiro ahtao toiro tokarose eya xine ipoko erohtohme. Ynara tykase ynororo eya xine: “Sero tineru ke ikuhko, itamurumehxo apoitohme ytinerūme, joepyry ropa ponāmero,” tykase eya xine. Mame toytose rahkene.

¹⁴— Moraramewe imehnō ipataōkō tosēkōme ise pyra toh kynexine. Zehno toh kynexine. Ahno tonyohse eya xine ikapo, ynara katohme: “Mose se pyra ynanase yna esēme,” katohme repe.

¹⁵— Moraramewe pata tamuru esēme imehxo toehse ynororo. Moromeīpo toytose ropa ynororo tosaka ropa. Mame typoetory tō tykohmase tyya, tytinerū apoihpōkomo 10mākomo. “Otāto ytinerū tomāse nae, ypoetory tō emahpo,” tykase tyya rokene. ¹⁶Mame osemazupu tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Seny, onekarohpyry tomāse jemah po. Toiro kynexine uuru risemy. 10me apoīase ropa,” tykase ynororo eya.

¹⁷— “Emese kure mase,” tykase esemy eya. “Kure mase ypoetoryme. Tymoīse oya jexiryke pitiko rokē ynekarohepyry poko itamurumehxo ekarōko ase oya. 10me pata esēme orīko ase,” tykase eya esemy.

¹⁸ — Morarame ikapo roropa tooehse imepyny. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Onekarohipyry ke uuru risē toiro, tuhkehxo apoiase omame etone uuru risemy,” tykase ynororo eya.

¹⁹ — Ynara tykase esemy eya: “Kure omame etone pata esēme orīko ase,” tykase.

²⁰ — Mame imep̄y tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Seny, onekarohpyry ro uuru risemy. Tukurākase ya kamisa muahtaka. ²¹ Ouno jexiryke onemyase, tykaripāse oexiryke, jamihme ōmiry exiryke. Onyrihpyry kara apoīko mase, anarykahpyry kara epery apoīko roropa mase,” tykase ynororo eya.

²² — Ynara tykase esē eya: “Popyra mase. Ōmihpyry ae ro orīko ase pohnō esaka. Juaro mexiase. Jamihme jomiry exiry waro. Ynyrihpyry kara apoiry ya waro roropa mexiase. Ynarykahpyry kara epery apoiry ya waro roropa mexiase. ²³ Morara exiryke oty katoht ytinērū onekaropyra mexihne tineru poko erohketō esemy a. Morara ahtao ytinerū tomāse exiry repe,” tykase eya esemy.

²⁴ — Mame ynara tykase morotōkomo a: “Uuru apoitoko mose wino ekarotohme mokyro a, 10me uuru esemy a,” tykase.

²⁵ — Ynara tykase toto eya: “Yrome nae ynororo 10me,” tykase toto.

²⁶ — “Etatoko pahne,” tykase esēkomo. “Itamurume nae exiket̄y ahtao itamurumehxo eya ekarōko imehnō mana. Yrome arypyra exiket̄yme ahtao ikyryry akoīpyry puxihkāko ropa imehnō mana ewinoino. ²⁷ Mame seromaroro moxiā yzehnotokomo, tosēkōme jexiry satokōkara, enehko toto xiaro ya. Etapatoko toto yneneryme,” tykase esēkomo, tykase Jezu eya xine.

Jezu ytotoṗōpyry poko Jerusarē pona

(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; João 12.12-19)

²⁸ Morarame Jezu tōturukehse. Mame tymarōkō esemazupurume toytose Jerusarē pona. ²⁹ Mame Petepaje pata moe pyra ahtao Petania pata moe pyra roropa kynexine. Moroto typorohse Jezu ypy Oriwera myhtokoxi. Mame typoetory asakoro tonyohse eya osemazuhme toto ytotohme. ³⁰ Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ytotoko mō pata pona. Mame pata pona oytorykohtao, jumētu mūkuru enēko matose tymyhse, ahno anaropitopyny. Mokyro imyhpokatoko enehtohme xiaro. ³¹ Mame ynara karyhtao imehno a: “Oty katohme imyhpokāko matou?” karyhtao oya xine, ynara kahtoko eya xine: “Tuisa ise kynako,” kahtoko.

³² Mame inenyohtyā toytose. Emero tonese eya xine, Jezu nekarotopōpyry ae ro. ³³ Mame jumētu mūkuru t̄ypokase eya xine ahtao, ynara tykase esē tomo:

— Oty katohme yna eky myhpokāko matou? tykase toto.

³⁴ — Ū, yna esē ise kynako, tykase toto.

— Ū, arotoko, tykase eya xine ynororo. ³⁵ Mame Jezu a tonehse eya xine. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mūkuru mypatarānaka. Epona Jezu tyrise eya xine rahkene. ³⁶ Mame aytorykohtao tupōkō tyrise eya xine osema taka eporo Jezu ytotohme, tuisamehxo Jezu enetuputyryke tyya xine.

³⁷ Morarame Jerusarē ameke pyra toehse ahtao ypy Oriwera poe osema yhtoryhtao imoihmākō ynara tykapitose:

— Kure mase, Ritonõpo, tykase. Tātākyemase toto. Opore toremiase toto Ritonõpo nyrihpyry eneryke tyya xine.

³⁸— Kure yna tuisaryme tyriko, Ritonõpo. Kuesēkō omi poe aepyhpyry ynororo. Torētyke pyra ehtoko, kapuaōkomo. Kure rokē Ritonõpo syritone, tykase toto.

³⁹Mame tōturuse parixeu tomo Jezu a. Imoihmākō maro toh kynexine. Ynara tykase toto:

— Amorepane, opoetory tō imynyhpākapo, tykase toto Jezu a.

⁴⁰Mame Jezu a tozuhse toto:

— Etatoko pahne, mynyhme moxiā toehse ahtao, axī topu tō jomikary, tykase ynororo eya xine.

Jezu xitapōpyry Jerusarē pōkō poko

⁴¹Mame ameke pyra Jerusarē toehse ahtao pata tonese Jezu a. Eneryke tyxitase epōkō poko, tuhkākō Jerusarē pōkō Ritonõpo omipona pyra exiryke.

⁴²Ynara tykase ynororo toemynyhmarmy:

— Jerusarē pōkomo, jenehpoase Ritonõpo oya xine kure oripotohkōme repe. Moro poko otuarōtanohporykō se ase repe. Yrome jomiry etary se pyra matose. Morara exiryke ekurehnōko rokē matose. ⁴³Imeīpo ozehnotokō oehnōko oya xine mana. Oesarykō apurūko mā toto. Nono riko toh mana oesarykō zomye kaetokohxo tūtara oehtohkōme, osema ae ytopyra oehtohkōme roropa, epara oehtohkōme. ⁴⁴Tuhke ozehnotokō exīko mana ōmye xine. Oryhmatorŷko mā toto. Oesaōkō ryhmāko roropa mā toto emero porehme atapyī taōkō maro. Oesarykō pahnōko mā toto. Topu risēme tapyi ahtao, topu pahnōko roropa mā toto. Oya xine jenehpoase Ritonõpo repe, typoko ourutohkōme repe. Yrome yse pyra matose. Morara exiryke oryhmatorŷko mā toto. Osepynanohpyra matose emero porehme, tykase Jezu Jerusarē pōkō poko.

“Ritonõpo maro oturutoh sero,” katopōpyry Jezu a

(Mateu 21.12-17; Maku 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵Mame Ritonõpo Tapyī taka toytose Jezu. Tomōse tahtao tokykō ekamonanō tutūtanohpose ropa eya moro tae. ⁴⁶Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ynara mā Ritonõpo nymeropohpyry. “Ytapyī ymaro oturutoh moro.” Yrome omato tō otonētohme tyrise oya xine mana, omato esaryme, tykase Jezu eya xine.

⁴⁷Mame kokoro rokē moro taōkō tamorepase Jezu a, Ritonõpo Tapyī tao. Mame Jezu zehno toehse Ritonõpo maro oturuketomo, juteu tō tamuxiry tō roropa. Moeze omihpyry warōkō roropa Jezu zehno toehse. Mame Jezu etapary se toehse toh, repe. ⁴⁸Yrome Jezu omiry etary se imoihmākō exiryke, onetapara toehse toh aporo.

“Onoky omi poe urutōme mah?” katopōpyry

(Mateu 21.23-27; Maku 11.27-33)

20 ¹Morarama Ritonõpo Tapyī tao Jezu kynexine, moro taōkō amorepāko Ritonõpo omiry kurā poko. Mame Ritonõpo maro oturuketō tuisary

tõ tooehse eya Moeze omihpyry warökō maro, tamuximākō maro. ²Ynara tykase toh eya:

— Onoky omi poe moxiā amorepāko mah? tykase toto. — Onoky omi poe mokaro maropoase ropa sero tapyi tahe, tokykō ekamonanomo? Yna zuruko, tykase toto Jezu a.

³Ynara tozuhse toto Jezu a:

— Morararo toiro joturupory se ase oya xine. Kuezuhtoko aporo. ⁴Onoky omi poe ahno tōpurihkase João a? Ritonōpo omi poe? Ahno rokē omi poe? Kuezuhtoko, tykase Jezu eya xine.

⁵Mame oxime rokē tōturuse toto. Ynara tykase toto:

— Otara ākohxo keh sytatou? “Ritonōpo omi poe João toehse,” karyhtao kyya xine ynara āko mana: “Morara ahtao oty katohme aomiry onenetupuhpyra matou?” āko mā kyya xine. ⁶Māpyra: “Ahno omi poe rokē kynexine,” karyhtao kyya xine, kuetapatoryōko mā imoihmākomo, Ritonōpo omi poe urutōme João ekaroryke eya xine, tykase toto oseyā rokene. ⁷Naeroro ynara tozuhse eya xine:

— Zuaro pyra ynanase. Onoky omi poe João toehse otarame? tykase rokē toto Jezu a.

⁸Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Morararo ase onekaropyra ase oya xine onoky omi poe morara āko ha, tykase Jezu eya xine.

Uwa esary esā ehtopōpyry poko

(Mateu 21.33-46; Maku 12.1-12)

⁹Mame Jezu tōturuse typoko, toto osenetupuhtohme Ritonōpo omi poe toexiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Tutupi po uwa tarykase ahno a. Mame tutupi tokarose imehnomo a eraseme toto ehtohme epery apiakatohme tyya. Morotoino mya toytose ynororo. Moroto ehse. Moroto ehse, okynā moroto ehse. ¹⁰Mame uwa epery ahpirāsasaka ahtao typoetory tonyohse eya tutupi pona ropa, erase zurutohme uwa epery apiakatohme. Mame ipoetory toytose morotona, pore, tupito pona. Yrome mokyro eneryhtao tyya xine typipohse eya xine. Mame tonyohse ropa rokē eya xine. Uwa epery anaropopyra tokurehse toto. Tomahpōke pyra taropose ropa ynororo eya xine. ¹¹Moromeīpo typoetory imep̄y tonyohse ropa uwa esemy a. “Utupi pona ytoko. Uwa epery enehta jokurume,” tykase typoetory a repe. Mame toytose ynororo. Yrome morararo mokyro typipohse roropa eya xine. Tyryhmase roropa eya xine. Mame tonyohse ropa eya xine tomahpōke pyra. ¹²Moromeīpo typoetory imep̄y tonyohse ropa esemy a. Mokyro roropa tyryhmase erase tomo a pitiko rokē pyra. Mame tomapose eya xine tupito poe. ¹³Mame ynara tykase tupito esemy tyya rokene: “Otara ākohxo ke hano? Otarāme umūkuru nymyry enyohnōko ase. Ipyno ase ipunaka. Mame umūkuru eneryhtao eya xine otarame zuno exiko mā toto. Aomipona exiko roropa mā toto,” tykase ynororo rahkene.

¹⁴— Morarame tumūkuru tonyohse eya rahkene, tutupi pona. Toytose ynororo. Mame toeporehkase, pore. Yrome mokyro eneryhtao tupito erase tomo a, ynara tykase toto oseyā rokene: “Mokyro kuesēkō mūkuru.

Setapatone imōkomohpyry apoitohme kyya xine. Itupi roropa kutupikōme ehtohme,” tykase toto.

¹⁵— Mame tomase ynororo eya xine tupito poe. Moraramē totapase ipunaka eya xine. Toorihse roropa ynororo, tykase Jezu eya xine.

— Morara exiryke oty riko otaramē nae tupito esemy tutupi erase tō maro? tykase Jezu, tōturupose. ¹⁶— Arypyra, tutupi pona ytōko mana. Erase tō etapāko mana. Mame mokaro ajoajohpākō enahkaxīpo, imehnomō a tutupi ekarōko mana eraseme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toto:

— Ko! Morara tokoh tyrīko na Ritonōpo?

¹⁷Mokaro eneryhtao ro ynara tykase Jezu:

— Morara exiryke ynara tymerose ypoko Ritonōpo omiryne:

“Moro topu turumekase tapyi rinanomo a.

‘Popyra mana,’ tykase toto oseya.

Typahse roropa eya xine repe.

Yrome inypapyhpyrykō tapoise ropa eya xine kurāme kuhse exiryke.

Ipoē rokē tapyi jamihme mana,”

me tymerose Ritonōpo omiryne. ¹⁸Naeroro moro topu pona aepukahpyry osexiōko mana. Yrome moro topu epukaryhtao ahno pona, mokyro akurihmōko mana. (Ywy topu pahsē sā rokē ase. Tuhkākō jenetuputyry se pyra. Popȳme sā jekarōko mā toto. Morara exiryke etuarimāko mā toto sero nono po. Mame sero etyhyry po toto enahkapōko Ritonōpo mana. Jūme etuarimaketōme exiko mā toto, tykase Jezu eya xine.)

Jezu kuhtopōpyry kowenu epehmary poko

(Mateu 22.15-22; Maku 12.13-17)

¹⁹Morara kary etaryke tyya xine, Jezu apoiry se toehse toto, Moeze omihpyry warōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro. Typoko xine Jezu oturutōh waro toh kynexine. Naeroro Jezu ryhmary se toehse toto. Yrome imoihmākō kurūke anapoipyra tokurehse toto. ²⁰Naeroro Jezu apoitoh eraximāko rokē toh kynexine. Enenanō topehmase eya xine Jezu enekunohtohme repe.

— Kure sā oturutoko imaro. Oturupoko roropa eya. Mame yronymyryme aomiry etatoko. Otarāme azahkuru ynororo mana. Otarāme kowenu kerekeremāko mana. Morara ahtao kowenatu a ekarōko sytatose. Kowenatu omi poe rokē etapāko sytatose, tykase toto Jezu poko. ²¹Morara exiryke enenanō toytose Jezu ekahmase. Ynara tykase toto Jezu a:

— Amorepatō mase, zae rokē yna amoreparyke oya. Imehnō zuno pyra mase. Ritonōpo omiry zae ekarōko mase imehnomō a, tykase toto. Kure sā tōturuse toto eya repe.

²²— Toiro ekaropory se ynanase oya. Ynara āko romano tomo: “Otinerūkō apiakatoko ekarotohme yna tuisary konōto a, Īperatu a, āko toto. Yrome oty zae na oya? Yna tinerū epehmary Īperatu a?” Onepehmara yna exiry? Oty zae oya nae? tykase toto, tōturupose Jezu a. ²³Yrome ajoajohpe toto exiry waro Jezu kynexine. “Ukuhnōko matose,” tykase ynororo tyya rokene.

²⁴— Tineru enehtoko ya, tykase eya xine.

— Seny, tykase toh tonepose.

Mame ynara tykase Jezu:

— Onoky ekuhtopöpyry ipoko nah? Onoky esety roropa tymerose ipoko nah? tykase, töturupose eya xine.

Ynara tykase toto:

— Romano tuisary konôto mose, Îperatu, tykase toto.

²⁵Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Îperatu kyryry ekarotoko Îperatu a. Yrome Ritonôpo kyryry ekarotoko Ritonôpo a, tykase Jezu eya xine.

²⁶Mame aomiry onezuhpyra toehse toto zae rokê exiryke. Jezu onyhxiropyra tokurehse toto imoihmākō rānaka. Onyporemākapyra tokurehse toto. Naeroro mynyhme rokê toehse toto tōsenuruhkarykōke.

— To! tykase rokê toto.

Aorihtyā ēsemamyry ropa poko sero

(Mateu 22.23-33; Maku 12.18-27)

²⁷Moraramē satuseu tō tooehse Jezu a. Juteu tō mokaro. Ynara āko mā toto azahkuru: “Aorihtyā ēsemāpyra ropa mana. Orihnōko rokene,” āko toh mā repe. Ynara tykase toto Jezu a:

²⁸— Amorepatō mase. Etako pahne. Ynara tymerose Moeze a Ritonôpo poe: “Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure zakoronÿpyry a ipytÿpyry apoiry tpytyme, emūkuatohme, turuÿpyry poenōme, aorihtyā myakāme toto ehtohme,” me tymerose, tykase toto.

²⁹— Etako pahne, 7mākō kynexine atakorōmākomo. Moraramē osemazupu tpytase. Morotoino toorihse tumūkue pyra ro tahtao. ³⁰Mame îkaponato a turui pytÿpyry tapoise eya tpytyme. Mame toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao. ³¹Mame îkaponato a turui pytÿpyry tapoise roropa. Toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao roropa. Morararo 7mākomo, tumūkue pyra toorihse toto. ³²Mame etyhpymē toorihse nohpo roropa, ipytÿpyrykomo. ³³Naeroro aorihtyā ēsemākatoh po onoky pytyme exīko mokyro nohpo nae 7mākō pytyme toehse exiryke, tykase toto Jezu a.

³⁴Moraramē Jezu a tozuhse toto, ynara tykase:

— Serōkō pytāko mā toto, niotāko roropa mā toto. ³⁵Yrome tyrypyrykō rumekahpōkō ēsemākapōko ropa Ritonôpo mana jūme tymaro toto ehtohme. Mame pytazomopyra kapu ao toh mana. Morararo nohpo tō niotazomopyra mā toto. ³⁶Ritonôpo nenyohyā sā orihzomopyra exīko mā toto ēsemākapotyamo. Ritonôpo poenōme mā toto, tōsemāse ropa toexirykōke orihxīpo. ³⁷Azahkuru matose ynara karyhtao oya xine: “Aorihtyā ēsemāpyra ropa mana, orihnōko rokê mā toto,” karyhtao oya xine azahkuru matose. Ēsemānōko ropa toh mana. Moeze a roropa tutuarōtanohpose aorihtyā ēsemamyry ropa poko. Pika zatyry poko ekaroryhtao ynara tymerose eya: “Ritonôpo Aparão esēme mana, Izake esēme roropa, Jako esēme roropa,” tykase Moeze, mokaro poko aorihtyā poko. ³⁸Aorihtyā ekepyry esēme rokê pyra Ritonôpo mana. Isene exiketō esēme roropa mana. Morara exiryke aorihtyā ēsemamyry ropa enetupuhnōko sytatose. Ritonôpo a emero isene mā toto, tykase Jezu eya xine.

³⁹Moraramē ynara tykase Moeze omihpyry warōkō Jezu a:

— Emese kure kuezuhdou. Ajohpe pyra mase, tykase toto.

⁴⁰ Typenekehse toto Jezu ekaropory poko orëpyra Jezu exiryke. Mynyhme rokë toehse toto.

Ritonôpo nymenekahpyry Tawi parÿpyryme ehtoh poko

(Mateu 22.41-46; Maku 12.35-37)

⁴¹ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty katohme ynara âko matou: “Tawi parÿpyryme mã Ritonôpo nymenekahpyry,” âko matou? ⁴² Ynara tymerose exiryke Tawi a eremiatoh tymerose ahtao eya:

“Ynara tykase Ritonôpo Jesemy a:

‘Oporohko seino, japotunuru wino.

⁴³ Ozehnotokô esême orïko ase.

Opupuru apôme sã oepetôkara rïko ase,’ tykase Ritonôpo,” me tymerose Tawi a. ⁴⁴ Morara exiryke: “Jesemy,” karyke Tawi a Ritonôpo nymenekahpyry poko, otara Tawi parÿpyryme exiry? tykase Jezu eya xine.

Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warôkô poko

(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

⁴⁵ Ynara tykase Jezu typoetory tomo a, 12mâkomo a emero toto netaryme:

⁴⁶ — Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warôkô oenekunohpyra xine ehtohme. Toepyryparykô se mã toto typoko xine. Toytorykô se toh mana upo kurâ ao. Pata rãnao tahtao xine: “Taro mah Tam?” kary etary se toh mana. Atamorepatoh tonô tao imehxo exiketô apô po rokë porohnôko mã toto. Morararo otuhtoh konôto htao kurâ rokë apoïko mã toto tosarykôme. ⁴⁷ Pytÿpo tō mōkomory apoïko roropa mã toto tykyryrykôme, itapyïkô apoïko roropa mã toto, iniokô toorihse ahtao. Mame okynã sã oturûko toh mã repe Ritonôpo a imehnô neneryme: “Kure moxiamo,” kary etatohme typoko xine imehnomo a. Yrome imeïpo itamurumehxo toto wãnohnôko Ritonôpo mana apotoimo htaka toto pahnôko mana, tykase Jezu eya xine.

Pytÿpo nekarohpyry poko

(Maku 12.41-44)

21 ¹ Morarame tōsenuhmase Jezu tÿkakoxi. Tineru ã tonese eya kaxo konôto Ritonôpo Tapyï tao. Mame tytineruke exiketô tineru ãmâko kynexine kaxo aka tynekarorykôme Ritonôpo a, pitiko rokë pyra. Moro tonese Jezu a. ² Morarame pytÿpo roropa tonese eya. Tymōkomokêkara kynexine ipunaka. Tineru puhturu rokë tōmase eya kaxo aka, asakoro rokene. ³ Moro eneryke tyya ynara tykase Jezu:

— Tuaro ehtoko, mose pytÿpo nekarohpyry mokaro nekarohpyry motye kuhse kynako. ⁴ Mokaro nekarohpyry ynara kynako. Tymōkomorykô wino zokonaka rokë tokarose eya xine. Yrome tytinerû emero tokarose mose pytÿpo a, tykase Jezu.

Jerusarë enahkary poko

(Mateu 24.1-2; Maku 13.1-2)

⁵ Morarame Ritonôpo Tapyï poko oturûko Jezu poetory tō kynexine:

— Tapyi Kurā sero. Emese kure tyrise, topu kurā ke roropa. Ahno nekarotyā ke topehmase pitiko rokē pyra, tykase toto Tapyi poko. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

⁶— Sero onenerykō pahnōko ropa imehnō mana topu risemy. Emero topu pahnōko, oxioxirehpo onyrizomopyra ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁷Mame ynara tykase toto eya:

— Amorepane, otara ahtao morara exīko nae? Oty eneryke yna a enetupuhnōko ynanah, sero papyry ameke hkopyra toehse ahtao? tykase toto Jezu a.

⁸Moraramame ynara tykase Jezu eya xine:

— Tuario ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. Tuhkākō oehnōko oya xine mana, jesety ke osesehtōko toh mā repe: “Kyrixtu ase, Ritonōpo nymenekahpyry ase,” āko toh mā repe. “Oesēkō toehse ropa mana,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē mokaro omiry ehtoh enetupuhtoko. Toto maro pyra ehtoko. ⁹Tuhke pata pōkō oxiehno exīko toh mana imep̄y pata pōkō maro. Otuotuōko mā toto. Yrome morohne poko etaryhtao, enaromyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morohne exīko mā repe yrome sero nono okynahxo enahpyra ro mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Ynara tykase roropa ynororo:

— Pata tamuru poe soutatu tō ytōko imep̄y pata esē poremākapose. Imoihmākō imep̄y pona ytōko morotōkō etapase roropa. ¹¹Nono jamihme kywyh kywyh āko roropa mana. Imehnō emitapānōko mā toto. Enaroxitapānōko roropa mā toto. Tyrohsē konōto roropa exīko. Kapu pokona tuarōtatoh exīko. Oserehtoh roropa exīko mana.

¹²— Mame morohne exipyra ro ahtao āpoitorỹko toh mana. Ohtomotorỹko roropa mā toto. Juteu tō atamorepatoh taka aarotorỹko mā toto ohxirotokōme oēmapotokōme āpuruhpyry taka. Oekarotorỹko toh mana tuisa konōto tomo a, kowenu tomo a roropa, jomipona oexirykōke. ¹³Moroto awahtao xine tuaro ehtoko. Jomiry kurā ekarotohme imehno a moroto matose. ¹⁴Yrome: “Oty kara,” kahtoko okurohtao xine: “Otara āko ywy?” kara ehtoko toto ezuhtoh poko. ¹⁵Toto ezuhtoh ekarōko ase oya xine. Tuario oritorỹko roropa ase zae rokē ozehnotokō ezuhtohme oya xine. Oezuhyra xine exīko toh mana. ¹⁶Mame āpuruhpyry taka oēmatorỹko mā toto omykomo, asakō roropa, oruikō roropa, ākorōkō roropa, oekyrykō roropa, oepekō roropa. Ozehno xine exīko mā toto. Toitoine amarakō totapasēme exīko roropa matose. ¹⁷Ozehno xine exīko mā toto ymarōme oexirykōke. ¹⁸Yrome amaro xine exīko ase jūme. Oūsetykō onemapopyra Ritonōpo ahtao epukara mana. ¹⁹Ātasamarykohtao ro poremāpyra awahtao xine, Ritonōpo kure exiry eraximaryhtao roropa oya xine, opynanohtorỹko Ritonōpo mana.

Jerusarē enahkapory enetuputyry poko

(Mateu 24.15-21; Maku 13.14-19)

²⁰— Mame soutatu tomo a Jerusarē tomyehmase ahtao, enetupuhnōko matose. Okynā pyra Jerusarē enahkary poko enetupuhnōko matose. ²¹Morara ahtao Jutea pōkomo, kurehxo oeparykō ypy tō pona axiny. Jerusarē pōkomo, kurehxo otūtarykō pata poe. Pata ehpiōkomo, ytopyra ropa ehtoko pata pona. ²²Morara ahtao morotōkō wānohnōko Ritonōpo mana, tynmeropohpyry ae

ro. ²³Myhē matose poetoēme exiketomo, tusuhsu ke tumūkurukō ohpananō roropa. Etuarimāko matose. Etuarimāko myhene tarōkō itamurume. Opoenōkō etuarimary enēko roropa matose. Sero nono pōkō wānohnōko roropa mā Ritonōpo. ²⁴Toto etapāko imehnō mana. Typoetoryme opoenōkō apoīko roropa imehnō mana toto arotohme emero pata tō punero. Morarame Jerusarē pōkō enahkapōko Ritonōpo waro pyra exiketō mana. Ipatarykō maro toto enahkapōko mā toto. Mame tuarimakehpotoh toehse ahtao, tuarimakehpōko Ritonōpo mana. Enara.

“Kapu ae Ayhtohpyry mā oehnōko ropa,” katopōpyry Jezu a

(Mateu 24.29-31; Maku 13.24-27)

²⁵— Morarame tyorō sã mā exīko xixi, nuno, xirikuato roropa, tuarōtatohme, enetupuhpotohme. Mame popy eneryke tyya xine oserehnōko mā toto, pata tō punero, tytyorōtase xixi tō exiryke. “Otara exīko taroino nae?” kary poko rokē mā exīko toto. Sōkane sã panaikato tuna konōto exīko. Pohāko konōto mana. Morohne zuno exīko mā toto. ²⁶Xirikuato tō tosary hnaka esyryhmāko kehko. Mame tykytyky āko mā toto. Morohne eneryke tyya xine poremānōko mā toto pata tō punero, popy eneryke rokē tyya xine. ²⁷Mame Kapu ae Ayhtohpyry enēko toh mana, aepyryhtao akuru htoko. Tuisamehxo oehnōko mana, tyjamitunuru maro, saereh āko roropa mana. ²⁸Morohne exipitoryhtao owōtatose xikihme. Mosenuhmatatose kakoxi opynanohnekō oehsasaka exiryke, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko kutuarōtatohkōme

(Mateu 24.32-35; Maku 13.28-31)

²⁹Morarame enetupuhpotoh tokarose Jezu a eya xine. Ynara tykase:

— Enetupuhotoko eperytakety poko, wikeira poko, emero rokē otyro zoko poko roropa. ³⁰Zary arytaryhtao, ikonopotary enetupuhnōko matose. ³¹Moro saaro mā serohne oryhmaopōpyrykō eneryhtao oya xine. Ynara enetupuhnōko matose, okynā pyra mā Ritonōpo emero esēme exīko. Moro enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

³²— Etatoko pahne, seromatokō orihpyra ro exiketō enahpyra ahtao ro emero exīko ynekarohpyry ae ro mana. ³³Kapu enahnōko mana nono roropa. Yrome jomiry enahpyme mana, jumāme, tykase Jezu eya xine.

Joepyry ropa eraximatoko

³⁴Mame etyhpymy ynara tykase Jezu:

— Joepyry ropa eraximatoko. Ōtuhtohkō poko onymotyēkara ehtoko. Ōkurukō enyry poko roropa emotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko omōkomorykō poko. Joepyry ropa eraximatoko osenuruhkara oehtohkōme joepyry ropa ahtao. ³⁵Tuenikaroro awahtao xine osenuruhkāko matose joepyry ropa eneryke oya xine. Onokyro tomōse ahtao tapuru aka, mokyro sã exīko matose. Epara matose exīko, emero nono pōkomo. ³⁶Naeroro joepyry ropa eraximatoko. Kokoro rokē oturutoko Ritonōpo maro, poremāpyra oehtohkōme serara tooehse ahtao. Mame ehxiropyra matose Kapu ae Ayhtohpyry ēpataka oytorykohtao, tykase Jezu eya xine.

³⁷Morarame Ritonōpo maro Oturutoh tao toto amorepary poko kohmāse Jezu. Moromeīpo ytose ynororo ypy pona, Oriwera tō pona. ³⁸Mame

ëmepyryme oehse ropa ynororo Ritonôpo maro Oturutoh taka, tuhkākō amorepase ropa.

Jezu zehno exiketō toemynyhmase toto

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; João 11.45-53)

22 ¹Mame Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra ameke pyra toehse. Moro otuhtoh konôto esety Oseahmatoh Paxikoa. ²Moraramame Jezu etapary tupise eya xine, Ritonôpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warôkomo a roropa. Imoihmākō zuno toexirykôke onetapara toh kynexine.

Jezu ewokary se Juta ehtopôpyry

(Mateu 26.14-16; Maku 14.10-11)

³Mame joroko tamuru tomôse Juta kurohtaka. Juta esety akorō Ixikariote kynexine. Jezu poetory tō maro kynexine repe 12mākō maro. ⁴Moraramame toytose ynororo oturuse Ritonôpo maro oturuketō tuisary tomo a, Ritonôpo Tapyi erase tomo a roropa. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Jezu apoiry se awahtao xine ekarōko ase oya xine, tykase ynororo eya xine. ⁵Täkye toehse toto morara kary etaryke tyya xine.

— Ÿ, kure oepehmāko reh ynanahse, tykase toto.

⁶— Kure, tykase Juta eya xine. Moraramame toytose ropa ynororo. Jezu ewokary poko tātamorepase ynororo. Tokare pyra Jezu ekarory se kynexine zuaro pyra imoihmākō ehtohme repe.

Paxikoa ae Jezu otuhtopôpyry

(Mateu 26.17-25; Maku 14.12-21; João 13.21-30)

⁷Moraramame Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra poko toto ahtao, kaneru mükuru etapatoh toehse Oseahmatoh Paxikoa ritohme. ⁸Morara exiryke tōmehse ahtao, Peturu tō tonyohse Jezu a, João maro, pata pona toto ytotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oseahmatoh Paxikoa tyritatoko, kuotuhtohkōme, tykase ynororo eya xine.

⁹— Otoko tyrīko ynanah? tykase toto.

¹⁰Ynara tykase Jezu eya xine:

— Etatoko pahne, pata pona oytorykohtao oseporŷko matose tuna puimane maro, orutua. Mokyro ekahmatoko tapyi taka. ¹¹Mame ynara kahtoko tapyi esemy a: “Ynara āko yna amorepane oya: ‘Otoko Oseahmatoh Paxikoa esary nah yna otuhtohme, ypoetory tō maro?’ ” kahtoko eya. ¹²Mame osa konôto enepōko mā oya xine, tyarake, tytaōke, tōse apony, epehtopo, enara. Moroto kuotuhtohkō tyritoko, tykase eya xine Jezu.

¹³Mame toytose toto. Mame emero tonese eya xine Jezu omihpyry ae ro. Mame Oseahmatoh Paxikoa tyrise eya xine rahkene.

Kuesēkō otuhtopôpyry poko

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korītiu 11.23-25)

¹⁴Moraramame tōsē tahnose ahtao Jezu typorohse tapō pona typoetory tō maro, 12mākō maro. ¹⁵Ynara tykase ynororo eya xine:

— Yronymyryme sero Oseahmatoh Paxikoa jotukuru se exiase amaro xine, etuarimara ro jahtao. ¹⁶Etatoko pahne, sero otuhtoh po otuhzomopyra ase sero po amaro xine. Yrome moe Ritonõpo esao, otuhnõko ropa ase emero esẽme toehse Ritonõpo ahtao, tykase Jezu toto a.

¹⁷Morarameme kasana tapoise eya, uwa eukuru eny. Mame ynara tykase ynororo Ritonõpo a:

— Kure mase, Ritonõpo, tykase. Mame typoetory tomo a ynara tykase ynororo:

— Sero, uwa eukuru. Ëtoko, opune xine ro. ¹⁸Etatoko pahne, taroino uwa eukuru onẽzomopyra ase taro. Ritonõpo emero esẽme toehse ahtao rokẽ ãnõko ropa ase, tykase.

¹⁹Mame wyi tapoise eya. Ynara tykase:

— Kure mase Papa Kapuaono, tykase. Mame wyi tytohtohkase eya, typoetory tomo a ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Sero upũme nase. Orihnõko ase oemetakãkõme. Sero enapyryhtao oya xine osenetupuhtoko jorikyry poko, tykase ynororo eya xine. ²⁰Morararo otuhkehxiõpo kasana tokarose eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Sero uwa eukuru enyryhtao oya xine osenetupuhnõko matose imeĩpo umunuru kuãtopõpyry poko ya. Taroino oorypyrykõ korokãko Ritonõpo mana umunuru ke. Sero Ritonõpo omiry kasenato, tykase Jezu eya xine. ²¹— Yrome enetoko ke! Jewokane mose, ymaro otuhnõko nase. Jekarõko mana yzehno exiketomo a. ²²Kapu ae Ayhtohpyry ase. Orihnõko ase Ritonõpo omihpyry ae ro. Yrome mose myhe jewokahpõ etuarimãko mana.

²³Morara kary etaryke tyya xine tõturuse toto oseya rokene:

— Onokyh koh Kuesẽkõ ewokãko nae? tykase toto oseya rokene.

Tuisamehxo ehtoh poko

²⁴Morarameme oseosezuhnõko Jezu poetory tõ kynexine imehxo toexirykõ poko, tuisamehxo se toexirykõke. ²⁵Ynara tykase Jezu eya xine:

— Sero põkõ tuisary tõ tõmipona imehnõ riko mã toto. Morarameme: “Kure matose, yna epeme matose,” kamexipory se mã toto, tõmipona xine aehtyamo a imoihmãkomo a. ²⁶Yrome amarokõ mokaro sã pyra matose. Tuisame sehxo awahtao xine imehnõ maro atakorõme sã ehtoko. Toto omipona roropa ehtoko. Toto esẽme se awahtao xine akorehmatoko toto. ²⁷Onoky tuisamehxo oya xine nae? Otuhkety? Tõsẽ rine? Mokyro otuhkety tuisamehxo mana. Yrome ywy amaro xine ase tõsẽ rineme samo, ãkorehmanekõme.

²⁸— Morarameme urumekara mexiatose jetuarimaryhtao. ²⁹Naeroro Ritonõpo tuisame jyritopõpyry saaro tuisame oritorỹko roropa ase ymaro tuisame oehtohkõme. ³⁰Morarameme emero esẽme toehse jahtao ymaro otuhnõko matose Ritonõpo esao. Mame ymaro tuisa apõ pona porohnõko matose sero nono põkõ akorehmatohme zae ehtoh poko toto ehtohme.

Peturu maro Jezu oturutopõpyry poko sero

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; João 13.36-38)

³¹— Ximãõ, tykase Jezu Ximãõ Peturu a. — Etako pahne! Ynara tykase sã joroko tamuru opoko: “Ximãõ kuhnõko ase iirypyryme aehtohme,” tykase sã repe, jurumekapory se toexiryke oya. “Ikuhko toto, ypoetory tõ emero,”

ase eya repe. ³²Yrome opoko oturuase Papa Kapuaō maro jenetupuhkehpyra oehtohme. Mame ya toeramase ropa awahtao moxiā ākorō tō ijamihtanohko ropa, yronymyryme jenetupuhtohme eya xine, tykase Jezu eya.

³³Ynara tykase Peturu eya:

— Yna esēme mase. Orumekara ase. Opyno exikehpyra roropa ase jūme. Āpuruhyry taka aaroryhtao, amaro ytōko ase āpuruhyry taka. Totapase awahtao eya xine jorikyry se ase amaro, tykase Peturu Jezu a, repe.

³⁴— Etako pahne Peturu, kuratiri onetara ro ahtao seroae: “Jezu waro pyra ase! Jezu waro pyra ase!” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Pakara arory poko, tineru eny, tapema, enara

³⁵Mame ynara tykase Jezu 12mākomo a:

— Osemazuhme oenyokyrykohtao ya tineru anaropyra mexiatose. Saku te, sātaja tō roropa anaropyra mexiatose. Oty se ro mexiatose etuarimara oehtohkōme?

— Arypyra, tykase toto.

³⁶— Yrome seromaroro etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. — Tineru ē nae awahtao xine, saku roropa, arotatoko amaro xine. Tapema nae ahtao arotatoko. Arypyra ahtao, oupōkō ekamotoko tapema epekahtohme, tykase Jezu eya xine. ³⁷— Etatoko pahne, ynara katopōpyry zae mana. Ypoko ynara tymerose Ritonōpo omiryry pake: “Pohnō rypyhyry wānohtoh tapoise eya,” me tymerose. Morara katopōpyry anamonohpyra mana, tykase Jezu eya xine.

³⁸Ynara tykase Jezu a ipoetory tomo:

— Eneko ke. Seny, asakoro tapema, tykase toto.

— Epo mana, tykase rokē Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro

(Mateu 26.36-46; Maku 14.32-42)

³⁹Morotoino pata poe toytose ynororo ypy pona, Oriwera pona. Toipe Jezu ypy Oriwera pona ytosene oturuse Tummy maro. Mame imaro toytose ipoetory tomo. ⁴⁰Morarama morotona toeporehkase tahtao xine ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Oturutoko Ritonōpo a oorypyrykō poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme, tykase.

⁴¹Morotoino toytose ynororo myahme sã pitiko toiroro toehtohme. Tosekumuru po typorohse tōturutohme Tummy a. ⁴²Ynara tykase ynororo:

— Papa Kapuaono, ypynanopyry waro mase, orihpyra jehtohme. Jorikyry se pyra ase. Zuarō mase. Yrome omipona se rokē ase. Naeroro jorikyry se awahtao, oty kara ase, tykase Jezu Tummy a. ⁴³Mame Ritonōpo nenyokyhyry kapu ae tyhtose Jezu jamihtanohtohme. ⁴⁴Morarama sam tykase Jezu tukurohtao. Yronymyrymehxo tōturuse Ritonōpo a ynororo. Munume tonākutase ynororo toemynyhmaryke. Pitahtykase enākuru nono pona.

⁴⁵Mame tōturukehxi, towōse ropa ynororo xikihme. Typoetory tomo a toytose ynororo. Nyhnōko toh kynexine toemynyhmarykōke. ⁴⁶Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oty katohme nyhnōko matou? Apakatoko ropa sahxo ty! Oturutoko roropa Ritonōpo a, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Jezu apoitopōpyry poko

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; João 18.3-11)

⁴⁷Morarama aotururuhtao ro, tuhkākō tooehse morotona. Juta tooehse esemazupurukōme Jezu enepotohme eya xine. 12mākō maronōpo Juta kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo eahmase repe. ⁴⁸Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Juta, Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Oty katohe jeahmāko mah jewokatohme rokene? Yzehnotokomo a jenepotohme rokē mase, tykase. Onezuhpyra Juta toehse.

⁴⁹Morarama tosēkō apoiry waro toehse tahtao xine ynara tykase Jezu a ipoetory tomo:

— Moxiā akohnōko ynanah? tykase toto. ⁵⁰Mame tytapemā ke imepý takohse Jezu poetory a, toiro. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto typanasahkase eya.

⁵¹— Epo hnae, tykase Jezu eya xine. Mame ipanary tapose eya. Kure totyhse ropa axiny.

⁵²Mame ynara tykase Jezu Juta marōkomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Ritonōpo Tapyī erase tō maro, tamuximākō maro roropa:

— Oty kase moehtou? Japoiry se mexitou omato apoiry samo? Tytapemake matose, tykaparuke roropa. ⁵³Kokoro rokē amaro xine exiase Ritonōpo Tapyī tao. Moro tao jahtao japoipyra mexiatose. Sero kohmamyry ae rokē japoiko matose tykohmāse exiryke. Iirypyrymākō esē oesēkōme mana, joroko tamuru. Oesēkōme aexiryke aomipona matose, tykase Jezu eya xine.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry Peturu a

(Mateu 26.57-58,69-75; Maku 14.53-54,66-72; João 18.12-18,25-27)

⁵⁴Mame Jezu tapoise eya xine rahkene. Tarose roropa eya xine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyī taka. Ameke rokē Peturu a tokahmase toto.

⁵⁵Mame apoto tukase kynexine tapyi myhto, apuruhpyry rānao. Moro apoto zomye kohrame toehse toto. Peturu roropa toto maro kohrame toehse.

⁵⁶Mame apoto pūto Peturu tonese nohpo a. Ynara tykase ynororo:

— Mose roropa Jezu maro nexiase, tykase.

⁵⁷— Atahmākara exiko. Mokyro waro pyra ase, tykase Peturu eya.

⁵⁸Moromeīpo orutua a tonese Peturu.

— Omoro mase Jezu poetoryme roropa, tykase ynororo eya.

— Arypyra, ywy kara. Ipoetoryme pyra ase, tykase Peturu.

⁵⁹Morarama okynā pitiko ahtao imepý roropa orēpyra tōturuse Peturu maro.

— Ajohpe pyra. Jezu maronōpome mase, Karirea pōme oexiryke, tykase.

⁶⁰Yrome ynara tykase Peturu:

— Otara āko mahno? Zuaro pyra reh ahse, tykase Peturu eya.

Mame aotururuhtao ro kuratiri totase eya. ⁶¹Mame toeramase Jezu. Týkakoxi tōsenuhmase. Peturu tonese eya. Mame tosē omihpyry poko wenikehpyra toehse Peturu: “Kuratiri onetara ro ahtao seroae: ‘Mose waro pyra ase. Mose waro pyra ase,’ āko mase oseruao,” katopōpyry poko wenikehpyra toehse. ⁶²Mame moro tae tutūtase ropa Peturu. Itamurume

tyhxitapāse ynororo tōmihpyry poko: “Jezu waro pyra ase. Epeme pyra ase,” katopōpyry poko tyya. Mame tyxitase ynororo yronymyryme.

Jezu pipoh̄tōpōpyry apoihpōkomo a

(Mateu 26.59-66; Maku 14.65)

⁶³ Mame Jezu tounohse apoihpōkomo a. Typipohse roropa eya xine.

⁶⁴ Mame kamisa ke tōpuruse eya xine, typipohse ropa eya xine.

— Onoky opipohnōko nae? Kaxiko, tykase toto, atahmākāko. ⁶⁵ Xihpyryme aomirykō toehse. Iirypyryme tōturuse toto eya.

Jezu ehtopōpyry juteu tamuxiry tō ēpataka

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶ Mame tōmehse ahtao, juteu tō tamuxiry tō tōximōse, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro. Mame Jezu tarose oximōtoh taka. ⁶⁷ Ynara tykase toto:

— Kaxiko yna a. Ritonōpo nymenekahpyryme mahno? tykase toto.

Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— “Ÿ ynoro ase,” karyhtao ya: “Ajojpe mase,” āko rokē matose ya. ⁶⁸ Mame oya xine joturuporyhtao, jezuhpyra roropa mehtory. ⁶⁹ Yrome taroino Kapu ae Ayhtohpyry porohnōko mana Ritonōpo apotunuru wino. Emero motye jamihme Ritonōpo omiry mana. Jomiry roropa isaaro jamihme mana, tykase Jezu eya xine.

⁷⁰ — Morara ahtao Ritonōpo mūkurume mahno? tykase toto, tōturupose.

— Zae matose jenetupuhnōko. Ywy ase, tykase Jezu.

⁷¹ — Epo hnae! tykase toto. — Imep̄y ihxirone se pyra sytatose. Kyya xine ro aomiry totase. Morara nykā ynororo kynetarykōme, tykase toto.

Jezu arotopōpyry Pirato a

(Mateu 27.1-2,11-14; Maku 15.1-5; João 18.28-38)

23 ¹ Moraramē oximōmākō towōse ropa. Jezu tarose eya xine Pirato a ekarotohme. ² Mame Jezu tyhxirose eya xine. Ynara tykase toto:

— Mose yna ekyry enekunohnōko mana. Azahkuru toto amorepāko mana. Ynara nase: “Tineru onekaropyra ehtoko sero pata tamuru esemy a, Īperatu a,” nase mose ro, tykase toto ajohpe rokene. “Ritonōpo nymenekahpyryme ase, oesēkōme ase,” nase roropa ynororo, tykase toto Pirato a. ³ Mame ynara tykase Pirato Jezu a:

— Juteu tō tuisary mahno? tykase.

— Ÿ, ywy ase, tykase Jezu.

⁴ Moraramē ynara tykase Pirato Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, tuhkākomo a roropa:

— Mose hxiroy se pyra ase azahkuru pyra exiryke ya, tykase.

⁵ Yrome orēpyrahxo ynara tykase toto eya:

— Azahkuru opoetory tō amorepāko mā mose ro, tykase toto ajohpe rokene. — Karirea po imoihmākō tamorepapitose eya, kutuisarykō omipona pyra toto ehtohme, Īperatu omipona pyra toto ehtohme. Seromaroro tarona tooehse rahkene. Azahkuru ro toto amorepase tooehse ynororo tarona.

Jezu arotopõpyry Erote ëpataka

⁶Morara kary etaryke tyya ynara tykase Pirato:

— Karirea poh mosehro? tykase, tokaropose eya xine.

⁷Mame Erote nonory põ Jezu exiry waro toehse Pirato ahtao Jezu tonyohse eya Erote a, Jerusarë pona Erote tooehse exiryke. ⁸Mame Jezu tarose eya xine Erote a. Mame Jezu eneryke tyya täkye toehse Erote. Moino ro Jezu enery se kynexine, ipoko totase exiryke. Ijamitunuru enery se ynororo. Kurākara kurākary ropa enery se ynororo repe. ⁹Tuhke töturupose ynororo Jezu a repe. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo. ¹⁰Mame Jezu tyhxirose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry warõkomo a roropa. ¹¹Mame Jezu tounohse Erote tomo a, soutatu tõ maro. Tātahmākase ipoko roropa toto. Mame tuisa konõto zupõ ke sã tupohtose eya xine. Mame Jezu taropose ropa eya xine Pirato a ropa. ¹²Moro ëmepyry ae ro osepeme toehse Pirato Erote maro. Osemazuhme aporo, oxiehno toh kynexine.

Aorihmapotohme Jezu ekarotopõpyry Pirato a

(Mateu 27.15-26; Maku 15.6-15; João 18.39—19.16)

¹³Morame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tykohmapose Pirato a, juteu tõ tuisary tõ roropa, oximõme oturutohme. ¹⁴Ynara tykase ynororo eya xine:

— Mose menehtou ya. Imoihmākõ enekunohnõko mana, mykatou ya. Morohne poko ekaropõ eya onetarykõme. Iirypyryme pyra mana ya. Ipoko õturutopõpyrykõ poko pyra nexiase. ¹⁵Erote roropa onyhxiropyra kynako. Morara exiryke xiaro ropa tonehpose ropa ynororo. Azahkuru pyra exiryke anaorihmapopyra ase ipunaka. Ya aorihmapory zae pyra mana. ¹⁶Morara exiryke ipipohpõko rokë ase aporo. Mame aropõko ropa ase tosaka aytotohme, tykase Pirato repe.

¹⁷⁻¹⁸Yrome imoihmākõ tykohtase opore. Ynara tykase toto:

— Arypyra! Etapapoko! Parapa rokë itütanohpoko ropa, tykase toto. (Toipe kynexine kowenu omi poe Oseahmatoh Paxikoa ahtao rokë toirõ äpuruhpyry taõ tütanohpose rokë Pirato, tosaka aytotohme ropa.)

¹⁹Parapa tapuruse kynexine oxiehno imehnõ riryke eya, kowenu esemy myakāmary se exiryke. Imehnõ totapase roropa eya.

²⁰Mame Jezu myhpokary se toehse Pirato repe. Naeroro töturuse imoihmākomo a. ²¹Yrome orëpyra tozuhse toto a. Ynara tykase toto:

— Wewe pokona rokë exixihmapoko! Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto opore tõmitase toto.

²²— Oty katohme morara äko matou? Otara tykase ynororo oya xine? Iirypyryme pyra nase ya, totapasëme pyra. Ipipohkehxïpo soutatu tomo a aropõko ropa ase aytotohme ropa esaka, tykase Pirato. Moro saaro töturuse ropa ynororo oseruao.

²³Yrome opore tõmitase toto imoihmākomo. Ynara tykase toto:

— Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokë toto. Morara exiryke orëpyra imoihmākõ omiry exiryke:

— Amarokohko, tykase Pirato, otuhparo toto exiryke. ²⁴— Amarokõ omi poe mose exixihmapõko ase, tykase Pirato imoihmākomo a. ²⁵Mame mokyro

ipenehpyrykō tutūtanohtose ropa eya. Mokyro imoihmākō oxietū anŷpohpō kynexine kowenu tuisary myakāmato pokō. Ahno etapahpō roropa kynexine ynororo. Imoihmākō omi poe mokyro tutūtanohtose āpuruhpyry tae tosaka aytotohme ropa. Jezu rokē tokarose eya soutatu tomo a exixihmapotohme eya xine.

Jezu exixihmatopōpyry wewe pokona

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; João 19.17-27)

²⁶ Morotoino Jezu tarose eya xine. Mame toytorykohtao tōsepyryse toto imepŷ maro. Esety Ximāo kynexine. Xirene pō mokyro kynexine. Ytōko kynexine pata pona repe tupito poe. Mame mokyro tapoise toto a. Wewe taropose eya xine, Jezu exixihmatopo. Mame tarose eya Jezu mykapo.

²⁷ Mame tuhke toh kynexine Jezu ekahmāko. Nohpo tō roropa kynexine xitāko, Jezu hnamōko toytorykohtao. ²⁸ Mame Jezu toeramase tōturutohme eya xine. Nuh tykase ynororo, ynara tykase eya xine:

— Xihxi tomo, Jerusarē pōkomo, opoko xine rokē oxitatoko. Ypoko xitara ehtoko. Opoenōkō pokō roropa oxitatoko. Oty katohme? Arypyra. ²⁹ Etatoko pahne! Moromeīpo etuarimāko matose. Ynara āko matose: “Ohkato nohpo tomo emūkuapitopyra ahtao, poetoēme exipitopyra ahtao roropa. Ohkato mā tusuhsuke exipitopyra exiketō roropa,” āko matose. Oty katohme? Arypyra. Tupime opoenōkō etuarimary eneryke oya xine. ³⁰ Morara ahtao tuhkākō toorikyry se exīko mā toto toetuarimarykōke. Ynara āko mā toto ypy tomo a: “Yna pona epukatoko yna etapatohme. Yna zonētoko yna enahkatohme,” āko mā toto ypy tomo a repe. ³¹ Morara āko mā toto tupito akohsenā zatyry samo. Orihkone wewe ahtao ro zahpyrahme sā tupito mana. Imeīpo, wewe toorihse ahtao itamurumehxo zahnōko mana. Moro sā mā tarōkō exīko imeīpo, tykase Jezu xitaketomo a.

³² Mame kowenu omipona pyra aehtyā tarose eya xine, asakoro, Jezu maro exixihmatohme. ³³ Mame ypy pona toeporehkase toto ahtao, Jezu toxixihmase eya xine wewe risē pokona. Moro ypy esety Opuhpo Zehpyry kynexine. Mokaro roropa toxixihmapose eya xine omato komo kowenu omipona pyra aehtyamo, toiro Jezu apotunuru wino, toiro ipozery wino, enara.

³⁴ Mame ynara tykase Jezu Ritonōpo a toxixihmaponanō pokō:

— Papa, moxiā onuānohpyra exiko yyryhmatopōpyry ehepyryme. Tuarō pyra rokē mā toto tynyrirykō pokō, tykase ynororo.

Mame Jezu zuponŷpyry tapoise eya xine tupōkōme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine. ³⁵ Mame tuhkākō totypohse tōsenuhmatohkōme. Mame Jezu tounohse eya xine, juteu tō tuisary tomo a. Ynara tykase toto:

— Imehnō typynanohse eya. Seromaroro ah nosepynanohno roropa Kyrixtime tahtao, Ritonōpo nymenekahpyryme tahtao, tykase toto tounohse eya xine.

³⁶ Mame soutatu tomo a roropa tounohse. Toytose toto eya uwa eukuru jehnahpyry ikatainy exikety ke auhpase. ³⁷ Ynara tykase toto eya:

— Juteu tuisaryme awahtao, osepynanohko, tykase soutatu tō Jezu a.

³⁸ Mame epoe ynara tymerose kynexine: “Mose juteu tō tuisaryme mana.”

³⁹Mame toiro oмато a exixihmahypyry a roropa Jezu tounohse. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Ritonôpo nymenekahpyryme awahtao osepynanohko. Oyhtoko ropa moro poe, yna roropa touko ropa, tykase ynororo eya.

⁴⁰Yrome morara kary etaryke tyya ynara tykase zakorô exixihmahtozôpyry:

— Ritonôpo zuno pyra hma? Oxisâ kymoro toxixihmapose mose maro.

⁴¹Zae tuânohse sytase kyyrypyry ehepyryme. Yrome mose tyrypyhpyke pyra mana, tykase eya.

⁴²Mame Jezu a ynara tykase ynororo:

— Ypoko wenikehpyra exiko Jezu, tuisame toehse awahtao, tykase ynororo eya.

⁴³Ynara tykase Jezu eya:

— Etako pahne, seroae ro ymaro exiko mase pata kurâ po, tykase Jezu eya.

Jezu orihtopôpyry sero

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; João 19.28-30)

⁴⁴Mame kynyarumane tâxiahtao okynahxo, xixi tywykahme ehtoh pona.

⁴⁵Mame Ritonôpo esary apuru toexihkase, Ritonôpo Tapyi tao. Kamisa risê toexihkase irânakuroko. ⁴⁶Mame opore Jezu tôturuse Ritonôpo a. Ynara tykase ynororo:

— Papa, kueneko. Orihnôko ase ômi poe. Oya juzenu ekarôko ase, tykase ynororo.

Morara kaxîpo sa rokê toorihse ynororo. ⁴⁷Mame Jezu orihtopôpyry enyryke tyya soutatu tō esê ynara tykase:

— To! Kure mase Ritonôpo. Imehnô motye kuhse mase. Mose kure nexiase ipunaka. Tyrypyhpyke pyra nexiase, tykase ynororo.

⁴⁸Morarama Jezu orihxîpo, exixihmary enehpôkō toytose ropa tosaka xine. Toepurotôtōmase toto toytorykō ropa ahtao, sam karyke tukurohtao xine. ⁴⁹Mame imaronôpo tō ameke rokê osenuhmāko toh kynexine. Nohpo tō roropa, Karirea poe Jezu ekahmahpôkomo, amekeino rokê osenuhmāko roropa toh kynexine.

Jezu zonētopôpyry sero

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; João 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Morarama Joze toytose Pirato a. Arimatea pō Joze kynexine juteu patary pono. Orutua kurâ kynexine, zae exikety roropa. Tuisame Ritonôpo ehtoh eraximāko kynexine. Juteu tō tuisaryme ynororo kynexine. Tuisamākō maro toerohse roropa ynororo kynexine. Yrome toto maro atae pyra kynexine. Imehnô emero Jezu exixihmapory se kynexine. Yrome Jezu exixihmapory se pyra kynexine ynororo. ⁵²Mame toytose ynororo Pirato a Jezu ekepyry ekaropose.

— Jezu ekepyry ouxi wewe poe, tykase ynororo eya.

— Ÿ, touta ropa, tykase eya Pirato. Mame toytose ynororo rahkene touse ropa. ⁵³Mame typorohkase eya. Mame kamisa ke tyôtose. Topu oramāka Jezu ekepyry tōmase eya. Moro aka imepÿ ekepyry ononêpitopyra kynexine. ⁵⁴Sexta-feira ae morara toehse. Kohmāsasaka kynexine. 6 orame toehse ahtao oseremato h po toehse kynexine juteu tomo a.

⁵⁵Mame nohpo tō Jezu maro aehtyā Karirea poe Joze maro toytose zonētoh enese. Jezu ekepyry tonese roropa eya xine moro ao. ⁵⁶Mame toytose ropa toto tapyi taka ropa ixtaratu tōkehko zoximase Jezu ekepyry pona tyritohme imeīpo.

Mame tōseremase toto oserematoh ae Moeze omihpyryme ro.

Jezu ěsemātopōpyry ropa poko

(Mateu 28.1-10; Maku 16.1-8; João 20.1-10)

24 ¹Morarame nomīkome tōmehse ahtao pakeimo nohpo tō toytose ropa zonētopōpyry pona. Tynyrihpyrykō typoxinē tarose eya xine Jezu ekepyry popatohme tyya xine. Mame toeporehkase toto Jezu zonētopōpyry pona. ²Mame zonētopōpyry apuru topu tysyryhmase tonese eya xine. ³Naeroro tomōse toto. Yrome Tosēkō Jezu ekepyry onenepyra tokurehse toto.

⁴— Otarahkoh nexiase? tykase toto oseya rokene. Mame tuaro pyra toto ahtao ro, mōtoino rokē asakoro orutua kō tōsenepose eya xine. Zupōkō karimutume kynexine. Saereh āko sã kynexine. ⁵Tōserehse toto mokaro eneryke tyya xine. Tupueh tykase toto nono pokoxi. Mame ynara tykase mokaro eya xine:

— Oty katoh aěsemamyhpyry ropa zupīko matohu zonētopōpyry ao?

⁶Taro pyra mana. Tōsemāse ropa mana. Aomihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Karirea poro tahtao ynara nase ynororo onetarykōme: ⁷“Ritonōpo poe Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mã toto iirypyrymākomo a. Wewe pokona exixihmāko mã toto. Morarame ěsemānōko ropa mana oseruao tōmehse ahtao,” nase ynororo oya xine, tykase toto eya xine.

⁸Mame moro poko tuaroh tykase ropa toto Jezu omihpyry poko. ⁹Zonētopōpyry poe toytose ropa toto. Emero tynenehpyrykō poko tokarose eya xine 11mākomo a, imarōkomo a roropa. ¹⁰Maria Matarena a turuse toto emero, Joana a roropa, Maria a roropa Tiaku eny a. Imehnō nohpo tomo a roropa Jezu poetory tō turuse tynenehpyrykō poko. ¹¹Yrome:

— Ajohpe matose, tykase rokē toto, zae aomirykō ehtoh onenetupuhpyra toexirykōke. ¹²Mame Peturu towōse. Tururume toytose ynororo zonētopōpyry pona. Toeporehkase tahtao tupueh tykase ynororo zaka tōsenuhmatohme. Kamisāpo karimutumã rokē tonese eya, Jezu pyra. Morotoino toytose ropa tosakā. Tynenehpyry poko toemynyhmase ynororo yronymyryme.

— Otara toehse Jezu ekepyry nae? tykase ynororo tyya rokene.

Sē nase Emauso pōkō poko

(Maku 16.12-13)

¹³Mame moro ěmepyyry ae ro Jezu poetory asakoro ytōko kynexine Emauso pata esemary ae. Emauso Jerusarē poe moe exiry 10 kiometurume kynexine.

¹⁴Oturūko toh kynexine tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa.

¹⁵Mame aotururukohtao ro Jezu toytose eya xine toto maro toytotohme.

¹⁶Enēko ro toh kynexine repe, ahnome rokē ekarōko toh kynexine, imehnōme rokene. ¹⁷Ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty poko oturūko matou? Oseosezuhnōko oytorykōme? tykase ynororo eya xine. Ěmytykō akye pyra kynexine.

Mame totypohse toto, toemynyhmarykōke. ¹⁸Mame Kereopa a Jezu tozuhse. Ynara tykase ynororo:

— Ko! Jerusarē pōkō emero zuaro senohne ehtopōpyry poko. Otarāme omoro rokē mase zuaro pyra Jerusarē pōkō nyrihpyry poko, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹— Otarā? tykase ynororo. Mame ynara tykase toto eya:

— Jezu Nazare pō poko oturūko ynanase. Ritonōpo poe urutōme nexiase. Orēpyra aomiry nexiase Ritonōpo a, ahno a, enara. Orēpyra inyrityā roropa nexiase. ²⁰Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a taorihmapose. Yna tuisary tomo a roropa wewe pokona toxixihmapose ynororo. Toorihse. ²¹Izyraeu esēme ynanekaroase repe. Yrome mokyro orihetopōpyry poe oseruao tōmehse. ²²Mame yna marōkō nohpo tō yna erehno tōmirykō ke. Toytose toto pakeimo zonētopōpyry pona. ²³Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto. Mame tooehse ropa tahtao xine: “Ritonōpo nenyoytyā ynaneneno,” nykā toto. “ ‘Tōsemāse ropa mana,’ nykā toto Ritonōpo nenyoytyā yna a,” nykā nohpo tō yna a. ²⁴Mame yna marōkō toytose zonētopōpyry pona. Nohpo omihpyry ae ro emero tonese eya xine. Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto, tykase toto.

²⁵Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Tuaro pyra ro rukukuh matohu ipunaka. Ōsenetupuhtohkō tūpore mana. Okynā urutō kō omihpyry zae ehtoh onenetupuhpyra matohu. ²⁶Zae nexiase Ritonōpo a tynymenakahpyry etuarimary aporo aorikyry roropa. Zae roropa aunukuru mana kapu aka emero esēme aehtohme Ritonōpo maro, tykase Jezu eya xine. ²⁷Mame Moeze omihpyry poko, urutō kō omihpyry poko roropa tamorepase toto eya. Typoko tamorepase toto eya Ritonōpo nymeropohpyry poe.

²⁸Mame eporehkasasaka tahtao xine Emauso pona, ynara tykase Jezu eya xine:

— Ÿ ytōko ase myahxo, tykase. ²⁹Yrome anaropopyra toehse toto:

— Yna maro exiko. Kohmānōko nase. Ytotoh pyra nexino, tykase toto otuhparo eya. Naeroro itapyīkō taka toytose Jezu imaro xine. ³⁰Moraramē typorohse toto ahtao otuhtoh pona, wyi tapoise Jezu a. Mame, “Kure mase Papa,” kaxīpo tyya wyi tytohkase eya ekarotohme eya xine. ³¹Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse ynororo eya xine.

— Tee! Jezu hmose ro, tykase toh rahkene. Mame Jezu tōtuenikase ropa mokaro maro toehxīpo. Esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto. ³²Mame ynara tykase toto oseyā rokene:

— To! Kure rukuh kynako. Sekese sexi ropa aomiry etaryke kyaa. Osema ae kuamorepa roropa kuoeypyryhtao, Ritonōpo omiry poko, tykase toto.

³³Mame axi tōwōse ropa toto. Mororome ro toeramase ropa toto Jerusarē pona. Toeporehkase toto ahtao moroto 11mākō tonese eya xine imehnō maro.

³⁴Oturūko toh kynexine:

— Kuesēkō mā tōsemāse ropa rahkene. Tōsenepose Ximāo a, tykase toto asakorōkomo a.

³⁵Morara kary etaryke tyya xine, tynenehpyrykō tokarose roropa eya xine, tynetahpyrykō roropa, Emauso esemary ae toytotopōpyrykō poko. Mame ynara tykase toto eya xine:

— Jezu waro ynanexi ropa. Wyi apiakaryhtao ynanenetupuhno, tykase toto.

11mākomo a Jezu osenepotopōpyry poko sero

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶Mame moro poko aotururukohtao ro mōtoino rokē tōsenepose esēkomo, Jezu, oximōmākō rānaka.

— Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

³⁷Yrome tonaroxitapāse toto. Akuaryhpome tokarose eya xine. ³⁸Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty katohme oserehnōko matou? Oty katoh: “Nary rokene,” āko matou okurohtao xine? Jēsemātopōpyry ropa poko onenetupuhpyra ro matou?

³⁹Enetoko ke jemary, upupuru roropa. Juotopōpyry eutahpyry seny. Ywy roro ase. Jemary apoitoko juaro oehtohkōme. Akuaryhpo tupūke pyra mana, tyehpyke pyra roropa. Yrome jenēko matose. Tupūke ase, tyehpyke roropa ase, enara, tykase ynororo eya xine.

⁴⁰Mame morara kaxīpo tomary tonepose eya xine, tupupuru roropa.

⁴¹Yrome onenetupuhpyra ro toto, tātākyemarykōke itamurume, tōsenuruhkarykōke roropa.

— To! tykase rokē toto. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Tohke matou? tykase. ⁴²Mame kana ahnohpyry tokarose eya, ano roropa. ⁴³Moro tapoise Jezu a. Tōse eya toto neneryme.

⁴⁴Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Senohne poko kuuruatose amaro xine ro jahtao. Ypoko Moeze nymerohpyry ae ro emero toehse, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry ae roropa, Tawī eremiatopōpyry ae roropa, tykase.

⁴⁵Mame tutuarōtanohpose toto, Ritonōpo nymeropohpyry enetupuhtohme eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁴⁶— Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Ynymenakahpyry ypoē ro etuarimāko mana. Orihnōko mana. Mame ēsemānōko ropa mana oseruao tōmehse ahtao.” ⁴⁷Aomi poē ro: “Ipoetory tō ytōko imehnō amorepase omi kurā poko emero pata tō punero. ‘Oorypyrykō irumekatoko, eya ikorokatohme,’ āko mā toto. Osemazuhme aporo Jerusarē po amorepapitōko mā toto.” Morara tymerose Ritonōpo omiryne. ⁴⁸Morohne tonese oya xine exiryke, imehnō tuarōtanohneme matose ypoko. ⁴⁹“Orēpyra oritorỹko ase, Kurā Zuzenu poe,” tykase Papa oya xine pake. Naeroro Kurā Zuzenu enyohnōko ase oya xine. Yrome taro ehtoko aporo pata po. Papa jamitunuru eraximatoko aporo. (Tyjamihtase awahtao xine imehnō tuarōtanohnōko matose ypoko, tykase Jezu eya xine.)

Sē nase Jezu onuhtopōpyry ropa poko kapu aka

(Maku 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰Morotoino tarose toto Jezu a pata poe Petania myhtokoxi. Mame toto poko tōturuse ynororo Tummy a:

— Papa, kure rokē moxiā tyriko, tykase. ⁵¹Tōtururuhtao ro, tōnuhse toto maroino. Kapu aka toytose. ⁵²Mame ynara tykase toto:

— Kure mase Jezu, Ritonōpo nymentakahpyry mase, tykase toto. Mame toytose ropa toto Jerusarē pona. Tātākyemase toto. ⁵³Mame kokoro rokē kohmāse toto Ritonōpo Tapyī tao. “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra toh kynexine. Enara.

JOÃO

Nymerohpyry Jezu poko

João

Ekarotopo

Sero *João* nymerohpyry ekarōko nase moino ro Ritonōpo maro Jezu ehtopōpyry poko, Ritonōpo Omiryne kynexine. Ahnome tonuruse ynororo zae Ritonōpo ehtoh enepotohme, kypyno xine aehtoh roropa. Tynymeroypyry ae kuamorepatorýko João mana Jezu enetupuhotohme kyya xine Kuesêkōme, Ritonōpo mükuru nymyryme exiryke. Aenetuputyryke kyya xine isene exiko sytatose jūme Ritonōpo maro (João 20.31).

Apitoryme Jezu jamitunuru poko ekarōko mana. Razaru êsemākatopōpyry ropa poko tokarose Ritonōpome Jezu enetupuhpotohme. Isene ehtoh Rihpōme mana, êsemākaponeme roropa. Ezurume roropa mana isene ahno ehtohme. Tummy omi poe ahno apiakaneme roropa mana. Tuzenu Kurā enehpory poko toytose ropa ynororo ahtao, Ritonōpo Zuzenu oehnōko mana Jezu poetory tō amorepase zae Jezu ehtoh poko emero porehme. Etyhpyryme ekarōko nase Jezu hxirotopōpyry poko te, exixihmatopōpyry poko te, aêsemamyry ropa poko te, Jezu osenepotopōpyry poko roropa typoetory tomo a, enara.

Sero pape ao

Jūme Ritonōpo maro Jezu ehtopōpyry 1.1-18

Jezu erohpitory 1.19-51

1. João ahno êpurihkane erohtopōpyry 1.19-34

2. Jezu poetory tō apitorymākomo 1.35-51

Jezu erohtopōpyry Karirea po, Jutea po 2.1—12.50

7me êmepary aropotopōpyry Jezu a Jerusarê po 13.1—19.42

1. Jezu typoetory tō maro 13.1—17.26

2. Aetuarimary te, aorikyhpory, ekepyry zonêtopōpyry 18.1—19.42

Aêsemamyry ropa, Jezu osenepotopōpyry 20.1-31

Etyhpyrymā: Jezu osenepotopōpyry ropa, Karirea po 21.1-25

1 ¹Nono onyripitopyra ro Ritonōpo ahtao Jezu Kyrixtu nae ro ehse. Kuamorepanekōme ynororo Ritonōpo poko. Ritonōpo maro ynororo ehse, Ritonōpome ro toexiryke. ²Pake ro Ritonōpo maro ehse Kuamorepanekō Ritonōpo poko. ³Eya tyripose Ritonōpo a emero porehme. Imepý nyrihpyry pyra. Emero porehme inrytyā rokene. ⁴Typoero isene toehse. Morara exiryke tarona tooehse saerehkaneme samo. Saerehkane saereh āko. Moro sã tooehse ynororo sero pōkō amorepase Ritonōpo omiry poko, tuaro kuehtohkōme.

⁵Tuhke ajoajohpākō kynexine. Yrome Jezu onymynyhpākaposaromepyra toh kynexine. Ritonōpo omiry poko imehnō anamorepakehpyra kynexine ynororo.

⁶Mame Ritonōpo nenyokypyryme mokyro, esety João. ⁷Kuuruse xine tooehse ynororo saerehkaneme exikety poko. Kuuruse xine tooehse aomiry etatohme kyaa xine, Jezu enetupuhthome roropa kyaa xine. ⁸Mokyro nymyry saerehkaneme pyra kynexine repe. Yrome saerehkane poko urutōme ehtohme tymenekase ynororo Ritonōpo a. ⁹Saerehkanemā mokyro, nono pona ayhtohpyry. Kuamorepatorỹko mā emero, Ritonōpo omiry poko.

¹⁰Ritonōpo poko amorepatōme nymyry mā mokyro nono pona aepyhpyry. Sero nono tyripose eya Ritonōpo a. Yrome sero pōkō tyrihpōkō onenutupuhpyra toto. ¹¹Tosaka tooehse ynororo repe, yrome jekyry tō ise pyra. ¹²Yrome toitoine ise toehse toto. Tonetupuhse eya xine. Morara exiryke mokaro tyrise typoenōme Ritonōpo a tonetupuhse eya xine exiryke. ¹³Moro enetuputyryke kyaa xine Ritonōpo poenōme enurũko sytatose, kysekō ae kuenurutopōpyrykō pokoino pyra, imehnō pokoino pyra roropa. Ritonōpo poe rokē enurũko sytatose, typoenōme kyrirykō se toexiryke.

¹⁴Mame mokyro, Ritonōpo poko amorepatō ahnome tonuruse. Kymaro xine ehse. Kure nymyry aexiry tonese yna a. Iirypyrymākō pyno aexiry tonese yna a. Zae aexiry roropa tonese yna a. Kure rokē Tumũkuru tyrise Ritonōpo a imehxo aehtohme, Tumũkuru nymyryme exiryke.

¹⁵Ipoko imehnō turuse João a. Ynara tykase ynororo imoihmākō netaryme: — Mose poko kuuruatosene. Ynara asene oya xine: “Imepỹ oehnōko mana okomino Imehxo Exikety. Ywy ase ime hkopyra, ynororo ime kuhse mana. Osemazuhme jenurune repe. Yrome ynororo osemazuhme nymyry. Enurupyra ro jahtao nae ro ehse ynororo,” ase oya xine mose ro poko, tykase João eya xine.

¹⁶Pypno xine ro mana iirypyryme kuahtao xine. Morara exiryke kure kyriatosene. ¹⁷Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara tykase: “Kure rokē ehtoko iirypyryme pyra,” tykase. Yrome Jezu Kyrixtu kypno xine ro mana iirypyryme kuahtao xine ro. Ynoro rokē zae kyritorỹko ropa mana. ¹⁸Ritonōpo onenepitopyra sytatose ipunaka. Toiro rokē mā ipoko kuamorepatorỹko. Mokyro Ritonōpo mũkurume exikety. Tummy maro exiketyme roropa ynororo mana.

João nekarohpyry

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; Ruka 3.1-18)

¹⁹Morarama juteu tomo a typoetory tō tonyohse.

— Ytotoko, oturupotatoko João a: “Onoky nymyry keh mano?” kaxitatoko eya, tykase toto tynenyokyry tomo a. Inenyohtỹākō Ritonōpo maro oturuketō kynexine, Rewi pakomotỹā kynexine, enara. Toto enyokypōkō juteu tō kynexine Jerusarē pōkomo, parixeu tomo, enara enyokypōkō kynexine. Mame toytose toto oturupose:

— Onoky nymyry keh mano? tykase toto, juteu tō nenyoyhtỹā João a.

²⁰Mame João mynyhme pyra toehse. Ynara tykase ynororo, tozuhse toto eya:

— Kyrixtu kara ase. Ritonōpo nymenekahpyry kara ase. Nono pōkō kurākaneme imenekahpyry kara ase, tykase eya xine.

²¹ — Ynorome pyra awahtao onoky keh ma roropa? Eria mahno? Moepyase ropa tokoh ro kapu ae? tykase toh eya.

— Arypyra, ynoro kara ase, tykase João eya xine.

— Pakato roh mahno, urutono? Moepyase ropa tokoh ro kapu ae? tykase toto eya.

— Arypyra, tykase ynororo eya xine.

²² — Yna zuruko, tykase toto. — Onokyh koh ma roropa? Otara oekary arōko ynanah osekapyra awahtao? tykase toto eya.

²³ Mame ynara tykase João eya xine:

— Ritonōpo omiry ekaroneme rokē ase. Imūkuru oehtāne rokē ase urutōme. Oorypyrkō irumekatoko. Kuesēkō oehnōko mana. Morara exiryke oorypyrkō irumekatoko aomiry etatohme oya xine. Morara kynako Izaja ekepyry, Ritonōpo omi poe urutō pake. Moro saaro morara āko roropa ase oya xine, tykase João eya xine.

²⁴ Mame ynara tykase parixeu tō omihpyry arohpōkō João a:

²⁵ — Kyrixtume pyra awahtao oty katohme imehnō ēpurihkāko mah? Eriame pyra awahtao, pake ro urutōme pyra roropa awahtao? tykase toto eya.

²⁶ Mame João a tozuhse toto:

— Nakuaka rokē toto ēpurihkāko ase. Yrome arānao xine imep̄y mana. Mokyro waro pyra matose. ²⁷ Okomino oehnōko mana Imehxo Exikety ipunaka. Imaro jahtao ihxitapānōko ase kure aexiryke, kure jexiry motye kuhse ynororo, tykase eya xine João.

²⁸ Morara toehse Petania po, Joatāo mōpoe, João a ahno ēpurihkatopōpyry po.

Kaneru mūkuru sã Ritonōpo mūkuru

²⁹ Yrokokoro Jezu oepyry tonese João a. Ynara tykase ynororo:

— Kaneru mūkuru kurā etapāko mā toto Ritonōpo maro oturuketomo. Yrome Ritonōpo nymenekahpyry mose ro, kaneru mūkuru sã mose orihnōko mana, nono pōkō rypyry korokatohme. ³⁰ Mose ro poko kuuruatosene. Ynara ase: “Imep̄y oehnōko mana okomino, Imehxo Exikety ipunaka. Osemazuhme jenurune repe. Yrome osemazuhme kuhse ynororo mana. Enurupyra ro jahtao nae ro ehse ynororo,” ase oya xine mose ro poko. ³¹ Pake onenetupuhpyra exiase repe. Ritonōpo mūkurume pyra ekaroase repe. Yrome ahno ēpurihkase oepyase Ritonōpo omi poe, Imūkuru waro Izyraeu tō ehtohme.

— Mame Ritonōpo Zuzenu yhtory enease. Ynara nase Ritonōpo ya: ³² “Juzenu yhtory enēko mase orutua pona. Mokyro Juzenu ekaroneme nymyry mana oya xine,” nase mokyro ya, ahno ēpurihkaneme jenyokyhpono. ³³ Mame imeīpo Ritonōpo Zuzenu yhtory kapu ae enease rahkene. Utukuimo panō nyhtoase Jezu pona. ³⁴ Moro enease. Morara exiryke: “Ritonōpo mūkuru nymyry mose ro,” āko ase oya xine, tykase João eya xine.

Jezu poetory tō osemazuhmākomo

³⁵ Yrokokoro João moroto ropa kynexine, typoetory tō maro oseruao kynexine. Ipoetory tō asakoro. ³⁶ Jezu ytory eneryhtao tyya ynara tykase João typoetory tomo a:

— Ritonôpo nymenekahpyry mose ro. Kaneru mükuru sã mose orihnôko mana, nono pôkô rypyry korokatohme, tykase João.

³⁷Morara kary etaryke João poetory tomo a Jezu tokahmase eya xine.

³⁸Jezu tõsenuhmase t̃yakoxi toto êpataka. Tokahmary eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty se hko hmatou? tykase ynororo eya xine, tõturupose.

— Arypyra. Otoko oesary nah? tykase toto Jezu a.

³⁹— Ehmaropa, tykase ynororo. — Senetatose jesary, tykase ynororo eya xine.

Toytose toto esary enese. Mame 4 orame toytose exiryke, tykohmãse toto Jezu maro.

⁴⁰Toiro Jezu ekahmahpõ esety Âtare, Ximão akorõ mokyro Âtare. Ximão esety akorõ Peturu. ⁴¹Axĩ toytose Âtare turui zuruse:

— Kyrixtu ynaneneno, tykase ynororo eya. (“Kyrixtu” kary “Ritonôpo nymenekahpyry, Kukurãkanekõme” kary.) ⁴²Morame Ximão tarose zakorony a Jezu enese.

Mame Ximão eneryhtao ynara tykase Jezu eya:

— Ximão mase, João mükuru. Tyoro oesehpãko ase, Peturume, tykase Jezu eya. (“Peturu” kary “topu” kary.)

Piripe tõ eahmatopõpyry Natanaeu maro

⁴³Yrokoro Jezu toytose Karirea pona. Piripe toporyse ahtao tarose eya toytotozome.

— Eropa, tykase ynororo eya.

⁴⁴(Piripe patary Petesaita, Piripe te, Âtare te, Peturu, enara. Toto esary moroto kynexine Petesaita.) ⁴⁵Mame Piripe toytose Natanaeu enese. Ynara tykase, eya turuse:

— Mokyro ynanenease Ritonôpo nymenekahpyry. Ipoko tymerose Moeze a pake, Ritonôpo nymerophpyryme. Ipoko tymerose roropa pake urutõ komo a. Jezu mokyro Joze mükuru, Nazare pono, tykase Piripe Natanaeu a.

⁴⁶— Naary rokenel! Imehxo exikety pyra reh moroto mana Nazare po, tykase Natanaeu eya.

— Senetase, tykase Piripe. Natanaeu tarose eya.

⁴⁷Natanaeu oepýry eneryhtao tyya, ynara tykase Jezu:

— Izýraeu paryme nymýry mahno, ajoajohpe pyra exikety mahno, tykase Jezu eya.

⁴⁸— Otãto puhkoke juaro mano? tykase Natanaeu Jezu a.

— Pake ro oenêko akene, wikeira zopino ro awahtao. Moeroro awahtao oenêko akene okohmara ro Piripe ahtao. Moroto wikeira zopino makene, tykase Jezu eya.

⁴⁹— To! Urutõme mase, tykase Natanaeu eya. — Ritonôpo mükuru nymýryme mase. Izýraeu tõ esẽme mase, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰Ynara tykase Jezu eya:

— Kuenetupuhno jomiry pokoino? “Wikeira zopino kueneno,” katopõpyry pokoino? Moro jomiry motye kuhse etãko mase, yjamtunuru roropa enêko mase, tykase Jezu Natanaeu a. ⁵¹Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Ajohpe pyra ase, ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. Imeipo kapu enêko matose totapuruhmakase, Ritonôpo nenyokyry tõ enêko roropa matose onuhnôko, yhtõko roropa Kapu ae Ayhtohpyry pona, tykase Jezu eya xine.

Imep̃y pytatoh po Kana po

2 ¹Moraramẽ asakoro tõmehse ropa ahtao juteu tõ pytatoh toehse Kana po, Karirea rãnao. Jezu ẽ moroto kynexine. ²Jezu roropa toahmase ipoetory tõ maro toto ytotohme myaro. ³Moraramẽ ynara tykase Jezu eny:

— Aimo, pake eukuru nenahno, toto okuru, tykase ynororo tumũkuru a, eukuru tonahse exiryke.

⁴— Aja, tykase Jezu, — oty katohme õmipona jyriry se mano? Papa rokẽ mã tyjamitunuru enepopitory waro mã imehnomo a. Morara exiryke aomipona rokẽ ase erohnõko, tykase Jezu eya.

⁵Mame tapyi esẽ poetory tomo a ynara tykase Jezu eny:

— Mose omipona rokẽ ehtoko, umũkuru omipona, tykase ynororo eya xine.

⁶Toipe juteu tomo, otytyko akurihnõko toto. Osemahnõko roropa toto itamurume. Morara exiryke moroto kynexine otytyko akurihtoh eny topu risemy, 6me, sẽ rituru pune exiketomo. ⁷Mame:

— Moro aka arykako, tykase Jezu tuna poko, tapyi esẽ namoto tomo a.

Tuna ẽ typehkase eya xine tuna ke.

⁸— Seromaroro eukuru anỹtoko, ekarotohme erẽnatoth aporesemyry a, tykase Jezu eya xine.

Mame eukuru taropose eya xine rahkene. Uwa eukurume tanyhtanohpose eya tunãpo. ⁹Moraramẽ eukuru tukuhse aporesemy a. Tuaro pyra ynororo tuna risẽ poko, Jezu nyrihpyry poko. (Mokaro rokẽ tuaro, tonese tyya xine exiryke.) Morara exiryke aporesemy a erẽnakety tykohmase tyya, orutua.

¹⁰Ynara tykase ynororo eya:

— Oty katoh sẽ ke yna anauhpara make apitoryme hro? tykase ynororo pytakety a. — Seromaroro rokẽ tokoh sero kurã ekamopitõko ma, tykase eya aporesemy.

¹¹Moro ke Ritonõpo jamitunuru tonepopitose Kana po, Karirea rãnao. Moroto Ritonõpo mũkurume toexiry tonepopitose Jezu a. Moraramẽ ipoetory tomo a tonetupuhpitose.

¹²Moromeĩpo Kapanãu pona toytose toto, Jezu, jeny, zakorõ tomo, ipoetory tomo. Enara toh toytose morotona. Tynyhse toto tuhke pyra moroto.

Ritonõpo Tapyĩ taka Jezu ytotoþõpyry

(Mateu 21.12-13; Maku 11.15-17; Ruka 19.45-46)

¹³Mame juteu tõ otuhtoh konõto ameke pyra ahtao Jezu toytose Jerusarẽ pona. Otuhtoh konõto esety kynexine Paxikoa. ¹⁴Mame Ritonõpo Tapyĩ taka toytose tahtao pui ekamonanõ tonese eya moro myhto, pui ekamonanomo, kaneru ekamonanomo, parutopuruimo ekamonanõ roropa, enara moroto toto, tonese Jezu a toto eky tõ maro. Tineru emetakamananõ roropa tonese eya itinerũkõ maro tonese eya meza po. ¹⁵Mokaro pipohtoh tyrise eya apopitu panono. Moro ke emero taropose ropa toto eya. Itinerũkõ tuputokapose roropa eya. ¹⁶Ynara tykase ynororo parutopuruimo ekamonanomo a:

— Oekykõ arotoko ropa taroino. Osepekahtoh tapyime sero tapyi onyripyra ehtoko. Sẽ tapyi Papa maro oturutopo. Osepekahtoh kara, sero, tykase Jezu toto a.

¹⁷Mame moro eneryke tyya Ritonõpo omihpyry poko tutuarõtase ropa toto, ipoetory tomo. Ynara tymerose aomiryne pake: “Sam åko ase, Papa, amaro

oturutoh eneryke ya, amaro oturutoh se nymyry jexiryke,” katoh tymerose pake. Moro poko tutuarôtase toto Jezu poetory tomo.

¹⁸Morarama töturupose juteu tō tuisary tō Jezu a:

— Onoky omi poe moxiā maropō rohpa taroino? Oty rīko hma taroino awaro yna ehtohme? tykase toto eya.

¹⁹Ynara tykase Jezu eya xine:

— Sē tapyi kararahnōko matose repe. Yrome oseruao tōmehse ahtao imyakamāko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²⁰— Sē tapyi myakamāko ropa ma oseruao rokē tōmehse ahtaho? tykase toto Jezu a töturupose. — Tuhke sātā mā jeimamyry taropose sē tapyi riry poko, 46me jeimamyry taropose, tykase toto Jezu a.

²¹Yrome toorikyry poko rokē oturūko Jezu kynexine. ²²Imēipo tōsemāse ropa Jezu ahtao, aorihxīpo, tutuarôtase ropa ipoetory tomo aomihpyry poko. Zae aehtopōpyry poko tonetupuhse toto a. Zae Ritonōpo Omihpyry exiry poko tonetupuhse ropa eya xine.

Ahno ehtoh waro mā Jezu

²³Mame Jerusarē poro Jezu ahtao tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya. Inukurākatyā tonese Oseahmatoh Paxikoa pokō komo a. Morara exiryke Ritonōpo nymenekahpyryme Jezu tonetupuhse eya xine. ²⁴Yrome Ritonōpo poe toexiry onekaropyra kynexine, emero ahno ajohpanory waro toexiryke. ²⁵Imehnomo a tururu se pyra roropa kynexine, ahno kurohtao zuaro toexiryke.

Jezu maro Nikotemu oturutopōpyry

3 ¹Mame orutua mokyro, esety Nikotemu. Tuisame ynororo kynexine, juteu esēme. Parixeume roropa kynexine. ²Koko toytose ynororo oturuse Jezu a. Ynara tykase ynororo:

— Amorepatōme mase. Awaro ynanase. Ritonōpo nenyokyhpyryme mase yna amorepaneme. Ynara exiryke, Ritonōpo poe pyra awahtao Ritonōpo jamitunuru onenepopyra mexiry yna a, tykase eya Nikotemu.

Ynara tykase Jezu eya:

³— Zae rokē ynara āko ase oya, enuruzomopyra awahtao xine, Ritonōpo tuisame exiry onenepyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya.

⁴— Otātōhxo orutua konōto enuruzomōko ropa nahe otomose? tykase Nikotemu eya, töturupose. — Kysekō wakuru aka omōzomopōyme sytatose toehse inūme. Otātōhxo enurūko ropa ynanah? tykase Nikotemu eya.

⁵— Zae rokē ase ynara āko oya, tōpurihkase awahtao xine kure repe. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe oenururukohtao rokē Ritonōpo poenōme exīko matose. Morara ahtao rokē Ritonōpo esaka omōnōko matose. ⁶Opūkō poe ahnome enurūko matose. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo poenōme enurūko matose. ⁷Osenuruhkara exiko jomiry poko, ynara karyhtao: “Oenururu se ropa mase aporo Ritonōpo esaka oytotohme,” kary poko osenuruhkara exiko. ⁸Tyryrykane ke mana xiaxiake tyryry āko. Moro etāko mase repe. Yrome: “Ozeino ke oehnōko nae? Aza ytōko nae?” āko matose zuaro pyra oexirykōke. Moro sā mā Ritonōpo Zuzenu poe enuruketomo. Zuaro pyra matose repe yrome Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo poenōme exīko matose, tykase Jezu eya.

⁹ — Otāto keh morohne nae? tykase Nikotemu Jezu a. ¹⁰ Ynara tykase Jezu eya:

— Juteu tō amorepaneme mase repe. Otātome serohne waro pyra mahno? tykase Jezu Nikotemu a. ¹¹ — Zae rokē ynara āko ase oya, zuaro jehtoh poko ase ourūko. Josenuhmatopōpyry poko oya ekarōko ase roropa. Yrome jotururu etary se pyra matose. ¹² Ajohpe rokē jekarōko mase otarame senohne poko oururuke ya. Morararo kapuaōkō poko oururuhtao ajohpe rokē jekarōko mase roropa. ¹³ Sero nono pōkō onuhpitopyra mana kapu aka. Ywy rokē ase Kapu ae Ayhtohpyry.

¹⁴ — Pake Moeze a okoi panō tyrise, Ritonōpo omi poe, metau risemy. Mokyro tanjse eya ona po wewe pokona, okoi nesekatyā neneryme, orihpyra toto ehtohme. Mokyro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry anjñōko mã toto wewe pokona, ¹⁵ emero porehme enetupuhthome, orihpyra toehtohkōme jumāme. ¹⁶ Ritonōpo sero nono pōkō pyno ipunaka. Morara exiryke Tumūkuru toirō tonehpose eya, emero porehme enetupuhthome tosēkōme, orihpyra ehtohme, jūme imaro ehtohme. ¹⁷ Sero pōkō pynanohse Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, toto onuānohpyra aehtohme.

¹⁸ — Ritonōpo mūkuru enetupuhnanō omōpyra mã toto iirypyrymākō wānohtoh taka. Māpyra onenetupuhpynō tuānohsāme exīko mã toto onenetupuhpyra aexirykōke. ¹⁹ Oty katohtoto wānohnōko Ritonōpo nae? Ynara exiryke, Tumūkuru tonehpose eya repe. Yrome tyrypyrykō se rokē sero pōkō mana. Ritonōpo mūkuru saerehkaneme mana. Yrome saerehkane se hkopyra sero pōkō mana. Xinukutumã se rokē toto iirypyryme toexirykōke. ²⁰ Tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo mūkuru se pyra, saeremã pona ytopyra toehtohkō samo, tyrypyrykō enepory se pyra toexirykōke. ²¹ Yrome zae rokē exiketō mã oehnōko Ritonōpo mūkuru a, aomipona toto exiry waro imehnō ehtohme, tykase Jezu Nikotemu a.

Jezu maro João ehtopōpyry

²² Morarametypotory maro toytose Jezu Jutea pona. Okynã pohto rokē kynexine moroto typotory tō maro. Moroto typotory tomo a imehnō tōpurihkapose morotōkomo. ²³ João roropa imehnō ēpurihkākō kynexine Enom po, tuna nae exiryke itamurume. Sarī pata maro Aenō atameke pyra kynexine. Morotōkō toytose João a osēpurihkapose eya. ²⁴ (Omōpyra ro kynexine João āpuruhpyry taka.)

²⁵ Morarametōsezusezuhse toto, João poetory tomo juteu maro. Toekurākary poko kure ehtohme Ritonōpo a, tōsezusezuhse toto. ²⁶ Mame João a toytose ipoetry tō oturupose:

— Wenikehpyra ro hma, oximaro oehthopōpyrykō poko Joatão mōpoe? Mokyro poko moturuase yna a. Mokyro mã imehnō ēpurihkākō. Emero mã ytōko toto eya, tykase toto tosēkomo a.

²⁷ Ynara tykase João eya xine:

— Kure ehtoh anapoipyra sytatose, onekaropyra Ritonōpo ahtao. ²⁸ Jomiry metatose ynara karyhtao ya: “Ritonōpo nymenekahpyry kara ase. Yrome osemazuhme tonehpose ase Ritonōpo a.” ²⁹ Pytaketō kē pytāko mana. Epe roropa tākye exīko mana tope pytaryke, aomiry etaryke tyya. Orēpyrahxo Jezu ehtoh eneryke ya epe sã rokē ase tākye. ³⁰ Imehxo exīko mokyro mana.

Ywy ime hkopyra exīko ase. Poremānōko sā ase. Yrome tākye ro ase, tykase João typoetory tomo a.

Kapu ae Ayhtohpyry

³¹Mame Kapu ae Ayhtohpyry imehxo mana, emero motye mana. Sero nono pōkō senohne waro rokene. Senohne poko rokē oturūko toto. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry mā sero pōkō motye mana imehxo. ³²Tynenetyā poko oturūko mana. Tynetatyā poko roropa oturūko mana. Yrome aomiry onetara sero pōkō mana. ³³Aomiry se exiketō rokē imehnō tuarōtanohnōko mana kure Ritonōpo exiry poko. ³⁴Ritonōpo nenyokhyppyry zae Ritonōpo omiry ekarōko mana, Ritonōpo Zuzenu nae toexiryke. ³⁵Jumy Tumūkuru pyno ipunaka. Morara exiryke emero tokarose eya, emero esēme aehtohme. ³⁶Ritonōpo mūkuru enetupuhnanō orihpyme exīko. Jūme Ritonōpo maro exīko mā toto. Yrome aomipona pyra exiketō orihketōme ro mana. Ritonōpo maro exipyra toh ekurehnōko mana. Toto zehno exikehpyra Ritonōpo mana Tumūkuru omipona pyra tokurehse toto exiryke.

Jezu a Samaria pō nohpo tuarōmatopōpyry

4 ¹Mame: “João tuapōkase Jezu a ahno ēpurihkary poko. Ipoetory roropa tomāse,” kary totase roropa parixeu tomo a. ²(Yrome Jezu nymyry toto onēpurihkara. Typoetory tō a rokē tōpurihkapose toto.) ³Morara kary totase Jezu a ahtao, Jutea poe toytose Karirea pona ropa. ⁴Samaria esemary ae toytose ynororo typoetory tō maro.

⁵Mame Xikaa pona toeporehkase toto Samaria rānao moro pata kynexine. Moe pyra tupito, Jako nekarohpyry tumūkuru tupime, Joze tupime. ⁶Jako tunahpyry moroto kynexine. Mame tāxiahtao toehse ahtao typorohse Jezu. Tuna ē pūtokoxi typorohse ynororo, typenekehse toytory poko toexiryke.

⁷Morarama nohpo tooehse, Samaria pono, tuna anỹse.

— Ajohpāme sā tuna anỹko jokuru, tykase Jezu eya. ⁸Pata pona toytose ipoetory tō osemazuhme tonahsē epekahse.

⁹Mame ynara tykase nohpo Jezu a:

— Juteume mase Samaria pō ase. Oty katohme mā tuna ekaropōko ya? tykase nohpo eya. (Toipe juteu tomo tytamurukō omi poe imehnō otuhtopōpyry aka otuhpyra toto.)

¹⁰Ynara tykase Jezu eya:

— Ritonōpo nekarory onenetupuhpyra mase. Jenetupuhpyra roropa mase. Tonetupuhse oya jahtao: “Oya hko tuna se ano,” mykary ya. Mame tuna kurā ekarory oya soesoekane panō ekarory oya, orihpyra oehtohme jūme, tykase Jezu nohpo a.

¹¹— Yrome moe tuna. Tuna puimatoh pyra roropa mase. Otokoinohxo ke morohne rīko ma rokē? ¹²Seny kytamurukō nahkahpyry rokene tuna eny, tykase nohpo eya Jako nahkahpyry poko. — Sero tuna tōse eya, ipoenomo a, eky tomo a, enara. Kytamurukō motyeh mahno? tykase nohpo eya, tōturupose.

¹³Ynara tykase Jezu eya:

— Sē tuna enyryhtao oya ise ropa exīko mase. ¹⁴Yrome ynekarohpyry enyryhtao oya tuna se pyra ropa mase exīko jūme. Ynara exiryke,

ynekarohpyry oya soesoekane sã exîko okurohtao mana. Moro pokoino orihpyra exîko matose jũme, tykase Jezu eya.

¹⁵— Ynara âko oya hano, tuna se pitiko oya hano, jũme tuna se pyra ropa jehtohme, typenekehse jexiryke tuna puimary poko, tykase nohpo eya.

¹⁶— Onio ikohmata, tykase Jezu eya. — Imaro osehko ropa, tykase.

¹⁷— Tynioke pyra reh ahse, tykase, tozuhse eya.

— Ajohpe pyra mase. “Tynioke pyra ase,” mykano. ¹⁸Oniöpyamo 5me turumekase oya. Mokyro onio seromato onio nymyry kara. Ajohpe pyra ro mase, tykase Jezu eya.

¹⁹— To! Urutõme mase Ritonõpo poe, tykase nohpo eya morara kary etaryke tyya. ²⁰— Toiro joturupory se ase oya. Oty katohme juteu tõi Jerusarẽ po rokẽ Ritonõpo poko atãkyemãko toh nae? Yna tamuru tõi sero Samaria põkõ mõ ypy pona rokẽ oturuse ytose toto, tykase nohpo Jezu a.

²¹Ynara tykase Jezu eya:

— Etako pahne, okynã pyra sero Samaria po rokẽ pyra Ritonõpo poko atãkyemãko matose. Jerusarẽ po roropa sero ro saaro exîko mana. ²²Samaria põkõ matose. Oneahmahpyrykõ waro nymyry pyra matose. Yrome yna juteu tõi asã xine pyra. Ritonõpo waro ynanase juteu tõi poe sero põkõ kurãkane tõtumakase exiryke. ²³Okynã pyra Ritonõpo Zuzenu poe Ritonõpo eahmãko mã toto, zae Ritonõpo omipona se toexirykõke. Mokaro se mã Ritonõpo, tømipona nymyry exiketõ se. ²⁴Ritonõpo mã zuzenumẽ. Morara exiryke ipoko exiketõ Zuzenu poe rokẽ eahmãko mã toto. Zae aomipona exiketõ mã eahmãko mã toto, tykase Jezu eya.

²⁵Ynara tykase nohpo eya:

— Ritonõpo nymenekahpyry oehnõko mana, Kyrixtu oehnõko. Tooehse ynororo ahtao emero kuamorepatorõko mana, tykase.

²⁶— Ywy ase Kyrixtu, Ritonõpo nymenekahpyry, amaro oturukety, tykase Jezu nohpo a.

²⁷Morara karyhtao ro eya ipoetory tõi tooehse ropa. Tõsenuruhkase toto jarao Jezu otururuke nohpo maro. Morarã nohpo amorepane jarao oturukety onenepitopyra toexirykõke, juteu tõi morara pyra exiryke, nohpo maro jarao oturupyra toto exiryke tytamurukõ poe. Yrome: “Oty se hko makẽ eya?” kara toh kynexine nohpo a. “Oty katohme mose maro oturũko make?” kara roropa toh kynexine Jezu a ipoetory tomo.

²⁸Moraramẽ tuna ẽ tynomose nohpo a axĩ toytotohme pata pona, morotõkõ zuruse.

²⁹— Ehmaropa! Ahno senetatose, tykase nohpo. — Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarãme Kyrixtu mokyro, Ritonõpo nymenekahpyry, tykase morotõkomo a ynororo.

³⁰Moraramẽ tuhke toytose toto nohpo maro Jezu enese.

³¹Mame:

— Otuhkose, tykase ipoetory tõi eya. Yrome ynara tykase ynororo tozuhse toto:

³²— Tyoro tynahke ase. Zuaro pyra matose, tykase ynororo eya xine.

³³Mame tõturuse toto oseya rokene:

— Otokoino tynahke nexino? Otarãme imepỹ inapyry enehno, tykase ipoetory tomo oseya rokene.

³⁴ — Jenyokypō omipona jexiry se rokē ase. Moro ke rokē otuhnōko ase. Imehnō tynapyry se ehtoh sã ase jerohtohme ekarohpyry otyhkary se rokē ase, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁵ — Ynara āko matose ahno tupi poko: “Okyna ro mana. Asakoropane nuno nae ro tykrysã anŷtohme,” āko matose repe. Yrome ynara āko ase oya xine, sero nono pōkō utupime sã nase. Enetoko ke. Seromaroro oehnōko toto Ritonōpo mūkuru enetupuhse. Tamorepanekō se rokē toh nase, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁶ — Kure rokē ypoetory epehmāko ase imehnō enehtohme ya, orihpyra toto ehtohme jūme. Otāto ŷkyryryme exīko? Jenetuputyryhtao rokene. Jenetupuhpyra ahtao ŷkyryryme exipyra exino. Moraramē arykananō mā tākye exīko ŷkyryry anŷnanō maro, ypoetory tō emamyry eneryke tyya xine, orihpyra toto exiry roropa eneryke tyya xine. ³⁷ Zae ro ahno oturutopōpyry ynara karyhtao: “Toiro arykāko, imepŷ anŷnōko.” ³⁸ Kuaropoatose tupito pona oerohtopōpyrykō kara pona, tykrysã anŷtohme. Imehnō toerohse arykary poko samo. Aerohtopōpyrykō anŷnōko sã matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁹ Moraramē tuhke Jezu tonetupuhse Samaria pōkomo a. Nohpo omi poe tonetupuhse toto a, ynara tykase exiryke: “Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarāme Kyrixtu mokyro,” tykase nohpo exiryke. ⁴⁰ Moraramē toytose toto Jezu a Samaria pōkomo.

— Taro exiko aporo yna maro, tykase toto. Otuhparō toh kynexine tamoreparykō se toexirykōke. Morara exiryke asakoro tōmehse Jezu moroto.

⁴¹ Tuhkehxo tonetupuhse morotōkomo a Jezu omiry etaryke tyya xine. ⁴² Ynara tykase toto nohpo a:

— Seromaroro Kyrixtu enetupuhnōko ynanase ōmi poe rokē pyra. Yna a nymyry totase. Zuaro ynanase. Kukurākanekō nymyry mokyro, tykase toto, Samaria pōkomo.

Soutatu mūkuru kurākatopōpyry ropa Jezu a

⁴³ Moraramē asakoro tōmehse ahtao toytose ropa Jezu Karirea pona.

⁴⁴ Ynara tykase ynororo: “Toipe Ritonōpo poe urutō kō oneahmara toto ipataōkomo. Yrome imehnō pataōkō Ritonōpo poe urutō kō eahmāko toto.”

⁴⁵ Moraramē Karirea pona toeporehkase Jezu ahtao taomikase morotōkomo a. Tākye toehse toto Jezu eneryke tyya xine. Pake tonese tyya xine Jerusarē po, Oseahmatoh Paxikoa pona toytose tahtao xine. Jezu jamitunuru tonese tyya xine exiryke Jezu waro toto. Wenikehpyra toehse toto.

⁴⁶ Mame Kana pona toytose ropa Jezu Karirea rānaō pona uwa eukurume tuna anyhtanohpotopōpyry pona tyya. Moroto kowenu poetory mūkuru kure pyra kynexine Kapanau po. ⁴⁷ Mame: “Jezu tooehse ropa Karirea pona, Jutea poe,” kary etaryke tyya toytose ynororo kurākara zummy Jezu kohmase repe Kapanau pona aytotohme repe, tumūkuru kurākapotohme ropa, orihsasaka tumūkuru exiryke. ⁴⁸ Ynara tykase Jezu eya:

— Oty katoht jenetupuhpyra matou yjamitunuru onenepyra awahtao xine samo? tykase.

⁴⁹ — Ajohpāme sã ymaro eropa aporo. Umūkuru orihnōko mana, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰ Ynara tykase Jezu eya:

— Ytoko ropa. Omükuru nekurāka ropa, tykase.

Aomiry zae ehtoh tonetupuhse kowenu poetry a. Toeramase ropa ynororo tosaka ropa. ⁵¹Mame aytory ropa ahtao tōsēpatakāmase toto typoetry tō maro:

— Omükuru kure ropa nexino, tykase toto, ipoetry tomo.

⁵²— Oty orame ahtao nekurāka ropa? tykase tokaropose jumy a.

— Kokonie, xixi toetokorihmase ahtao, noxirohkehno omükuru, tykase toto. ⁵³Moro poko tutuarōtase jumy Jezu omihpyry poko: “Omükuru kure ropa nexino,” katopōpyry ae ro imükuru tōxirohkehse. Naeroro Jezu tonetupuhse eya tōsēme, typoetry tō maro.

⁵⁴Mokyro kurākary poko, tyjमितunuru tonezomopose ropa Jezu a, Jutea poe tooehse ropa tahtao Karirea pona.

Kurākara kurākatopōpyry ropa Jezu a

5 ¹Morarama juteu tomo a otuhtoh konōto tyrise ropa, Ritonōpo poko atākyematohme. Mame Jerusarē pona Jezu toytose. ²Mame moroto kynexine pata tapuremy. Yrome tuhke omōtohy kynexine Jerusarē pona ytoto. Toiro esety Omōtohy Kaneru. Moro pūto kynexine tuna pēkamā ao, okyokynā kurokuro kara exikety. Omame etone omōtohy kynexine tuna zomye. Tuna tapyīme roropa kynexine esety Petezata, eperu omiry ae. ³Mame kurākōkara kynexine moroto tapyī tao. Imoihme kynexine zara po rokene, tonurākara te, jaxyry sekunahme exiketomo te, emary pakaihahnomo, enara tohy kynexine moroto imoihme. (Tuna kurokuro kary eraximāko tohy kynexine moro ao. ⁴Okyokynahtao Ritonōpo nenyokhyhpyry morotona oehse tuna kurokuro kamexipose. Kurākōkara ehse osemazuhme aepukahpyry rokē kurokuro kane aka mokyro rokē ekurākase ropa.) ⁵Kurākara kynexine moroto orutua. Tuhke rokē ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko rokene, 38me taropose kurākara a. ⁶Mokyro tonese ahtao Jezu a okynā kure pyra aexiry tonetupuhse eya. Ynara tykase ynororo eya:

— Aimo oekurākary se ropa hmah? tykase.

⁷— Ÿ, tykase kurākara, Jezu tozuhse. — Yrome topeke pyra myhē ase, jarone pyra nakuaka kurokuro karyhtao. Jytory se jahtao imepŷ juapōkāko mana, tykase.

⁸Ynara tykase Jezu eya:

— Owōko ropa hkoty. Awāty anŷko. Ytoytoko ropa, tykase. ⁹Axī toekurākase ropa mororome ro. Tāty tanŷse eya toytotohme ropa.

Oserematohy ae kynowōne ropa. ¹⁰Morara exiryke juteu tō tōturupose eya:

— Oty katoh erohnōko mano? Awāty aroarōko mano? Erohtoh kara seroeroe. Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona pyra mase, tykase juteu tō esā kuranōpokara a.

¹¹— Yrome jukurākahpō omi poe jowōno ropa. “Awāty anŷko. Ytoytoko ropa,” tykase exiryke ya, tykase ynororo eya xine, ikurākahpyry ropa.

¹²— Onokyh mokyro awāty anŷpohpō rohpa? tykase toto eya tōturupose.

¹³Yrome ynororo tukurākahpō waro pyra kynexine, toesyryhmase Jezu exiryke, ahno imoihme moro tao exiryke.

¹⁴Imeīpo tunukurākahpyry ropa tonese ropa Jezu a Ritonōpo Tapyī tao. Ynara tykase ynororo eya:

— Enêko mase. Kure mexi ropa. Morara exiryke oorypyry irumekako, popyra ipunaka oehtoh anapoizomopyra oehtohme, tykase Jezu eya.

¹⁵ Morarame mokyro toytose, Jezu ekarose juteu tomo a.

— Jezu mokyro, ukurâkahpõ ropa, tykase ynororo eya xine. ¹⁶ Morara exiryke mokaro a Jezu tykerekereemapitose, kurâkara tukurâkase ropa oserematoh ae eya exiryke. ¹⁷ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Papa Kapuaono erohkehpõpyra mana. Papa saaro ase erohkehpõpyra, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ Morara kary etaryke tyya xine juteu tõ esã Jezu etapary se toehse yronymyryme oseremara Jezu exiryke oserematoh ae, tumyme Ritonõpo tokarose eya exiryke roropa. Morara exiryke Ritonõpo mükurume aosekaroryke eya Jezu etapary se toehse juteu tõ tuisary tomo.

Tumy omipona Jezu ehtopõpyry

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ajohpe pyra ase. Toipe Kapu ae Ayhtohpyry Tumy omipona rokẽ senohne riko. Tamoreme senohne onykyrypyra mana. Morararo Papa Kapuaono erokuru eneryhtao ya isaaro erohnõko ase. Ipoenohnõko ase imükurume jexiryke. ²⁰ Papa Kapuaono Tumükuru se ipunaka. Morara exiryke tynyriry tõ enepõko mã Tumükuru a, ise toexiryke. Imeipo Papa mã tyorõ enepõko mã ya senohne motye kuhse õsenuruhkatohkõme. ²¹ Aorihtyã õsemâkaponeme ropa mã Papa Kapuaono. Isaaro ase aorihtyã õsemâkaponeme ropa ase. ²² Ritonõpo nymyry sero põkõ anapiakara mana. Tumükuru a rokẽ toto apiakapõko mana, ²³ emero porehme Imükuru ime exiry enetupuhthõme, Jũ ime exiry roropa enetupuhthõme eya xine. Imükuru ime exiry onenetupuhpynõ Jũ ime exiry onenetupuhpyra roropa toh mana.

²⁴ — Zae rokẽ ase ynara karyhtao, jomiry etananõ mã jenehpohpõ enetupuhnõko mã toto. Orihpyra exiko roropa mã toto jũme. Toto onemapopyra Ritonõpo mana apoto htaka. Pake ro mã Ritonõpo a typoenõme tyrise toto. Orihpõyme tyrise toto eya, tykase Jezu eya xine. ²⁵ — Mame zae rokẽ ynara äko ase oya xine, okynã pyra Ritonõpo mükuru omiry etãko aorihtyã mana. Seromaroro aomiry etapitõko mã toto. Morarama aomiry etaryhtao tyya xine õsemãnõko ropa mã toto. Isene exiko ropa mã toto. ²⁶ Ritonõpo mã isene exiketõ rihpõme. Isaaro ase Papa poe aorihtyã anõpõko ropa ase isene aehtohkõme ropa. ²⁷ Papa poe ahno apiakaneme ase, pohnõ apiakaneme roropa ase, kapu ae aepyhpõyme jexiryke.

²⁸ — Osenuruhkara ehtoko jomiry poko. Imeipo mã aorihtyã tõ õsemãnõko ropa mana emero porehme, jomiry totase exiryke eya xine. ²⁹ Tütãko ropa mã toto okepõpo tõ esae. Mokaro kure ehtoh poko aehtyã ekepyã isene exiko ropa mã toto jumãme. Orihpynõme exiko ropa mã toto. Morarama popyra ehtoh poko aehtyã õsemâkapõko roropa mana, yrome tuãnohsẽme exiko mã toto, tykase Jezu eya xine.

Zae Jezu ehtoh poko

³⁰ — Jamoreme ase toto onypokõnohpõpyra. Ritonõpo omi poe rokẽ toto apiakãko ase. Morara exiryke zae rokẽ ase, jamoreme pyra jexiryke. Jenehpohpõ omi poe rokẽ morohne poko ase erohnõko.

³¹— Jamoreme rokē ypoko otuarōtanohpyra xine ase. Jomi poe rokē otuarōtanopyrkohtao zae pyra jekarory oya xine. ³²Yrome imepỹ nae mana ypoko otuarōtanohnekōme Ritonōpo. Inekarohpyry ypoko zae mana, moro waro ase. ³³Imehnō maropoatose João a oturupose. Kure toto zuruase João zae jexiry poko. ³⁴Ynara kara ase imehnomo a: “Wekātotatokoto,” kara ase. Ynara kary se rokē ase: “João omihpyry zae nase ypoko,” kary se rokē ase oya xine, okurākarykō se jexiryke.

³⁵— Ozeiponekōme sã kynexine João, tororo āko samo saerehkaneme, otuarōtanohnekōme. Axĩtao rokē João se mexiatose ozeiponekōme. ³⁶Yrome otuarōtanohnekō nae, João omiry motye. Ritonōpo poe yjamtunuru tonepose ya. Morohne eneryke oya xine Papa nyenyokypyrime jenetupuhnōko matose. ³⁷Ritonōpo roropa mã ypoko otuarōtanohtorỹko mana, jenehpohpono. Yrome aomiry onetapitopyra matose. Ėmyty onenepitopyra roropa matose. ³⁸Morara exiryke aomiry pyra matose okurohtao xine, inenehpohpyry onenetupuhpyra oexirykōke. ³⁹Atamorepāko matose repe Ritonōpo omiry poko orihpyra oehtohkōme repe. Yrome ypoko ro aomiry mana. ⁴⁰Yrome ooeypyrykō se pyra matose ya. Ya ooeypyrykohtao orihpyra matose exĩko rahkene.

⁴¹— “Kure mase” kary etary se pyra ase oya xine. ⁴²Yrome awaro xine ase. Ritonōpo se pyra matose yronymyrime okurohtao xine. ⁴³Ritonōpo omi poe tarona tooehse ywy. Yrome jomipona pyra matose. Imepỹ tooehse tamoreme ahtao, mokyro omipona rokē matose. ⁴⁴Opoko xine rokē “Kure mase” kary etary se matose imehnomo a. Yrome “Kure mase” kary etary se hkopyra matose Ritonōpo a. Morara exiryke Ritonōpo onenetupuhpyra matose. ⁴⁵⁻⁴⁶“Moeze omihpyry enetupuhnōko ynanase,” āko matose repe. Yrome Moeze omihpyry mã ypoko ro mana oturũko. Morara exiryke Moeze omihpyry omipona nymyry pyra matose. Opoko xine: “Popyra nase moxiāmo,” kara ase Ritonōpo a. Yrome Moeze: “Iirypyrime matose,” āko oya xine mana aomihpyry omipona pyra oexirykōke. ⁴⁷Aomihpyry onenetupuhpyra oexirykōke jomiry roropa onenetupuhpyra matose, tykase Jezu eya xine.

5.000mākō otuhmatopōpyry

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Ruka 9.10-17)

6 ¹Moromeĩpo Jezu toytose ropa Karirea moino akoxi, ikuhpo moino akoxi. Ikuhpo esety akorō Tiperiate. ²Tokahmase roropa ynororo imoihmākomo a ijamtunuru tonease tyya xine exiryke, kurākōkara kurākary ropa tonease tyya xine exiryke. ³Morarama ypy taunuhmase Jezu a. Ypy emory po typorohse ynororo, typoetory tō maro. ⁴Okyna hkopyra kynexine juteu tō otuhtoh konōto ehtopo, Paxikoa ehtopo. ⁵⁻⁶Mame tỹkakoxi tōsenuhmase Jezu. Tomyēkō tonease eya. Imoihmākō oepyr tonease roropa eya. Mame ynara tykase Jezu otarame tyya rokene: “Taroino moxiā otuhmapōko ase. Otarāme yjamtunuru waro pyra Piriipe. Ikuhxi pahne, oturupoxi,” tykase Jezu tyya rokē otarame. Mame ynara tykase ynororo Piriipe a:

— Otoko moxiā napyry epekahnōko exino nah? Imoihmākō napyry? tykase Jezu Piriipe a.

⁷Ynara tykase Piriipe Jezu a:

— Kũ. Tuhke tineru se mana moxiā napyry epekahtohme, tuhke toto exiryke, tykase Piriipe Jezu a.

⁸ Imep̃y Jezu poetory moroto kynexine, Ximão Peturu akorony, esety Ātare. Ynara tykase ynororo Jezu a:

⁹ — Poeto napyryme rokē enep̃yhp̃yry seny, 5me tiriiku panō risē pisarara, kana roropa asakoro. Ise awahtao ekarōko ase oya. Moxiā ke, imoihmākomo? Oty kehxo moxiā atautuhmāko nah? tykase Ātare.

¹⁰ Mame ynara tykase Jezu:

— Imoihmākō iporohkapotoko, tykase typoetory tomo a. Mame onahpoty kurā pona typorohkapose toto. Typorohse toto emero porehme. 5.000me toto tuhke aexirykomo, orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine.

¹¹ Moraramē tiriiku panō risē tapoise Jezu a:

— Kure mase Papa, tykase ynororo. Mame tokamose iporohtyamo a. Tuhke tomākapose eya. Morararo kana tomākapose roropa eya. Tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. ¹² Tōtuhkehse toto ahtao emero porehme, ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Moxiā napyry akoīpyry an̄ytoko ropa kana akoīpyry maro, atahnikara aehtohme, tykase Jezu eya xine. ¹³ Mame 12me ruto tan̄yse eya xine tonahsē akoīpyry ke pehme.

¹⁴ Moraramē Jezu jamitunuru eneryke tyya xine ynara tykase imoihmākomo:

— Ajohpe pyra, urutō nymyry mose ro, Ritonōpo nenyokyhp̃yry sero nono pona. Kyneraximahpyrykō mose ro, tykase toto. ¹⁵ Moraramē orēpyra tutuisarykōme tyriry se imoihmākō exiryke toesyryhmase ropa Jezu toiroro ppy pona.

Tuna poro Jezu ytotoṗpyry

(Mateu 14.22-33; Maku 6.45-52)

¹⁶ Morotoino kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tō toytose ikuhpo pona Jezu eraximase repe. ¹⁷ Yrome tykohmāse ahtao, Jezu oehpyra ro kynexine. Morara exiryke kanawa aka tōtyrise toto Kapanau pona toytotohkōme. ¹⁸ Okynā pyra tyryrykane konōto tooehse, pohkane roropa. ¹⁹ Koeh tykase toto okynā repe, tyryrykane itamurume exiryke. Moraramē ikuhpo rānao toto ahtao Jezu tonese eya xine. Tuna poro ytoytōko kynexine. Tyya xine aepp̃yry eneryke tōserehse toto itamurume.

²⁰ — Oserehpyra ehtoko. Ywy ase Jezu, tykase ynororo eya xine kanawa aōkomo a.

²¹ — Otyriko, tykase toto eya. Mame tōtyrise ropa Jezu kanawa aka, toto kanary aka. Mame axī toeporehkase ropa toto pata pona, Kapanau pona.

Jezu zupitoh poko imoihmākomo a

²² Yrokokoro imoihmākō moroto ro toh kynexine, Jezu a tonahsē emākapotopōpyry poro. Tōtuhtopōpyrykō po roropa toh kynexine. Toemynyhmase toto Jezu poko, aytory onenep̃yry tokurehse toexirykōke. Ipoetory tō ytory rokē tonese eya xine. ²³ Moroto nakuatao imehnō kanary rokē tonese eya xine, Tiperiate poe aehtyā kanary. Moe pyra kynexine imoihmākō nahpatopōpyry Jezu a, “Kure mase,” kaxīpo. ²⁴ Mame Jezu esahpyry eneryke ipoetory tō esahpyry roropa eneryke tyya xine morohne kanawa aka tōtyrise toto Kapanau pona toytotohkōme Jezu enese ropa.

Wyi sã Jezu ehtoh poko orihpȳme imehnõ ehtohme

²⁵ Mame tonese ropa Jezu ahtao, tõturupose toto:

— Otara ahtao hkoh moepyase ropa? tykase toto eya.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Zae rokẽ ourutorȳko ase. Tõtuhse oexirykõke sã rokẽ jupĩko mexiatose, tuesapare toehse oexirykõke sã rokene. Yrome Ritonõpo poe jexiry onenetupuhpyra matose. ²⁷ Torẽtyke pyra ehtoko tonahsẽ poko. Erohtoko Kapu ae Ayhtohpyry omipona oehtohkõme, orihpyra oehtohkõme jũme. Yjamtunuru enepõko mã Papa oya xine inymenakahpyryme jenetupuhtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Ynara tykase toto, eya tõturupose:

— Oty poko erohnõko ynanahe Ritonõpo omipona yna ehtohme? tykase toto eya.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse toto:

— Ynara rokẽ Ritonõpo nyrohmanohpotoh mana oya xine, tynenehpohpyry rokẽ enetuputyry se mã oya xine, tykase eya xine Jezu.

³⁰ Ynara tykase toto:

— Oty riko hmah ynaneneryme Ritonõpo jamitunuru enetohme yna a, oenetupuhtohme yna a. Yna zuru ekaroko kokoro rokene, tykase toto eya.

³¹ — Kytamurukomo a wyi panõ tonahse kapu ae enehpohpyry, ahno esao pyra toytorykohtao. Ritonõpo omiry ynara ãko moro poko: “Toto napyry tonehpose Moeze a kapu ae,” ãko, tykase toto Jezu a.

Ynara tykase Jezu eya xine:

³² — Ajohpe pyra ase ynara karyhtao, Moeze nekarohpyry kara kynexine. Papa Kapuaõ nekarohpyry kynexine. Seromaroro ourukõ nymyry ekarory se Ritonõpo mana oya xine. ³³ Ourukõme nymyry mã mokyro Ritonõpo nenehpohpyry kapu ae. Orihpȳme mã oritorȳko jũme, tykase Jezu eya xine.

³⁴ — Moro ekaroko yna a kokoro rokene, tykase toto Jezu a.

³⁵ — Ourukõme nymyry ase, tykase Jezu eya xine. — Ya ooeypyrykohtao omise pyra exikety sã exĩko matose. Tãkye rokẽ exĩko matose jenetuputyryhtao oya xine. Tuna se pyra exikety sã exĩko matose tãkye rokene, tykase ynororo eya xine.

³⁶ — Ynara ase oya xine, jenẽko matose repe. Yrome jenetupuhpyra matose ekurehnõko, ase oya xine. ³⁷ Ritonõpo nekaroryme awahtao xine ya jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose emero porehme. Mame ooeypyrykohtao ya aaropopyra xine ropa ase jũme. ³⁸ Kapu ae jyhtoase jenehpohpõ omipona jehtohme. Jamoreme pyra oepyase. ³⁹ Mame ynara se mã jenehpohpõ ya, jenetuputyhpõkõ ahpahpory se pyra mã ya. Imeĩpo toto eşemãkapory se ropa mã ya emero porehme, aorihtyã tõ eşemãkapotoh ropa po. ⁴⁰ Ynara se mã Ritonõpo. Tumũkuru enery se mã roropa imehnomo a enetupuhpotohme eya xine, orihpyra toto ehtohme jũme. Mame toto eşemãkãko ropa ase aorihtyã eşemãkapotoh ropa po, tykase Jezu juteu tomo a.

⁴¹ Morarama moro etaryke tyya xine Jezu tykerekeremase eya xine: “Ywy ase ourukõme kapu ae aepyhpyry,” kary etaryke tyya xine. ⁴² Morara exiryke ynara tykase toto:

— Jezu mose ro, Joze mükuru. Jū waro sytatose. Jē waro roropa sytatose. Otara ākohxo ke hnae? “Kapu ae aepyhpyry ase,” āko. Epyrypāko rokē hnae, tykase toto.

⁴³Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ykerekere mara ehtoko. ⁴⁴Ritonōpo jenetupuhpopyra oya xine ahtao, ya oehpyra matose. Yrome ya oepyrkohta oēmākapotorŷko ropa ase aorihtyā tō ēsemākapotoh ropa po. ⁴⁵“Emero ahno amorepāko Ritonōpo mana,” tykase urutō kō pake. Papa omiry etaryhtao tuaro exīko toto. Mame ya oehnōko toto. ⁴⁶Yrome Ritonōpo nymyry onenepyra matose, ya rokē tonese.

⁴⁷— Zae rokē ynara āko ase, jenetupuhnanō mā orihpŷme exīko. ⁴⁸Ourukōme nymyry ase orihpyra oehtohkōme. ⁴⁹Kapu ae enehpohpyry tonahse atamurukomo a ona po. Toorihse toto. ⁵⁰Yrome kapu ae aepyhpyry nymyry tonahse oya xine ahtao orihpyra exīko matose. ⁵¹Ourukōme nymyry ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Upū enapyryhtao oya xine orihpyra exīko matose jūme. Upū nase wyi samo, ynekaroryme oya xine, emero porehme, orihpyra oehtohkōme jūme, tykase Jezu eya xine.

⁵²Morara kary etaryke tyya xine tōsezusezuhse toto juteu tō tuisary tomo:

— Otātohxō ke tupūke kuopatorŷko hnae? tykase toto, oxime rokē tōturuse toto. (“Upū tonahse oya xine ahtao” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katopo.) Yrome moro onenetupuhpyra tokurehse toto.

⁵³Morara tykase ropa Jezu eya xine:

— Ajohpe pyra Kapu ae Ayhtohpyry ase. Upū onenahpyra awahtao xine orihketōme rokē matose. Umunuru roropa onēpyra awahtao xine orihketōme matose. ⁵⁴Upū enapyryhtao oya xine orihpŷme exīko matose. Umunuru tōse roropa oya xine ahtao oēmākapotorŷko ropa ase aorihtyā tō ēsemākapotoh ropa po. ⁵⁵Upū mā tonahsēme nymyry, umunuru roropa tōsēme nymyry. ⁵⁶Upū tonahse oya xine ahtao umunuru maro ymaro exīko matose. Ywy roropa amaro xine exīko ase okurohta xine. ⁵⁷Tamoreme Ritonōpo isene mana. Ijamitunuru poe isene exīko ropa ase, jenehpohpō jamitunuru poe. Moro saaro matose upū tonahse oya xine ahtao ypoē isene exīko ropa matose. ⁵⁸Ywy ase ourukōme nymyry kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Atamurukō napyrŷpyry sã pyra ase, nono pona aepukahpyry sã pyra ase. Moro tonahse mokaro a repe. Imēpo toorihse toto emero porehme. Yrome upū tonahse oya xine ahtao orihpyra exīko matose jūme, moro sã pyra jexiryke, tykase ynororo eya xine.

⁵⁹Morara tykase Jezu eya xine toto amoreparyme, juteu tō atamorepatoh tao, Kapanā po. (“Upū tonahse oya xine ahtao” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katopo. “Umunuru enyryhtao oya xine” kary roropa, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katoḥ sero. Yrome juteu tō esã onenetupuhpyra moro poko toḥ kynexine.)

Jezu omiry poe orihpŷme exīko sytatose

⁶⁰Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase ipoetory tomo:

— To! Tupimehxō reh mā kuamorepatohkō eya. Onetarahme sã reh sytatohse, tykase toto oxime rokene.

⁶¹Tōmiry poihtory waro Jezu kynexine, kara ro mokaro ahtao eya. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine:

— Poremânôko matohu jomiry etaryke oya xine? Poremäpyra ehtoko.
⁶²Poremânôko kuhse matose jonukuru ropa eneryhtao oya xine kapu aka.
⁶³Ritonôpo Zuzenu poe ipoenôme enurûko matose. Opûkô poe exipyra matose. Ritonôpo Zuzenu poe kuamorepatose isene oehtohkôme. ⁶⁴Yrome toitoine ro matose jenetupuhpyra, tykase.

Apitoryme ro tonetupuhpynô waro Jezu kynexine. Towokane waro roropa kynexine.

⁶⁵Naeroro ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Morara exiryke morara tykase ywy oya xine: “Papa nekarohpyryme awahtao xine jenetupuhnôko matose. Ya oehnôko roropa matose,” ase, tykase Jezu eya xine.

⁶⁶Morara kary etaryke tyya xine toeramase ropa toto tuhke, Jezu ekahmahpôkomo.

⁶⁷— Amarokô ke? tykase Jezu, töturupose mokaro a, 12mâkomo a. — Urumekâko roropa hmatohu? tykase eya xine.

⁶⁸Ynara tykase Ximão Peturu:

— Omoro rokê yna esême mase. Onekarohpyry ke rokê orihpyra exiko ynanase jûme. ⁶⁹Seromaroro oenetupuhnôko ynanase, awaro yna exiryke. Kure mase ipunaka. Ritonôpo poe mase, tykase Peturu eya.

⁷⁰Ynara tykase Jezu:

— Tymenekase matose ya 12me. Yrome toiro joroko tamuru omipona exikety, tykase ynororo eya xine.

⁷¹Juta poko morara tykase Jezu, Ximão Ixikariote mûkuru. 12mâkô maro kynexine repe. Yrome mokyro towokaneme exiry waro kynexine Jezu.

Jezu maro zakorô tomo

7 ¹Moromeïpo Karirea poro Jezu toytotose. Jutea poro toytory se pyra toehse juteu tō esâ a moroto totaparyino. ²Juteu tō otuhtoh konôto okyna hkopyra toehse, Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko. ³Ynara tykase Jezu akorô tō eya:

— Ytoko taroino Jutea pona. Opoetory tomo a ajamitunuru enepota, tykase toto.

⁴— Oty katohtaro rokê otonênôko mahno kure oexiry ekâtopory se awahtao? tykase toto, typoihtose eya xine. ⁵(Zakorô tō roropa onenetupuhpyra kynexine.)

⁶Ynara tykase Jezu eya xine:

— Jytotoh po pyra ro mana. Oytotohkô emero rokê kure oya xine mana, ⁷Ritonôpo zehno exiketô ozehno xine pyra exiryke. Yrome yzehno toh mana. “Iirypyryme matose popyra ipunaka,” karyke ya eya xine. Moro poko jotururuke mâ yzehno toto. ⁸Otuhtoh pona ytotoko. Ytopyra ase aporo jytotoh po pyra ro exiryke, tykase Jezu eya xine. ⁹Morarama morara kaxîpo moroto rokê ehse Jezu kynexine Karirea po.

Jezu Oseahmatoh Tapyi Pisarara po

¹⁰Morotoino zakorô tō toytose ahtao Jezu roropa toytose otuhtoh konôto pona, okomino. Tokare pyra toytose ynororo. ¹¹Morarama otuhtoh konôto po tupise juteu tō tuisary tomo a repe. Yrome osenepopyra toehse ynororo.

— Otoko nae? tykase toto, tokaropose.

¹²Putiputime tōturuse toto itamurume Jezu poko imoihmākō rātao.

— Kurā mokyro, tykase toto, emero pyra.

— Arypyra, tykase imehnomo. — Onekunohto rokē mokyro, tykase toto.

¹³Yrome aryhnaka oturupyra toto, juteu tō tuisary zuno toexirykōke.

¹⁴Morarama otuhtoh konōto irānaka toehse ahtao, Jezu toytose Ritonōpo Tapyī taka ahno amorepase. ¹⁵Aomiry etaryke tyya xine tōsenuruhkase juteu tō tuisary:

— Otokoino mose amorepato toehse nae? Atamorepatoh taka ytopitopyra mana, tykase toto.

¹⁶Tozuhse toto Jezu a:

— Jamoreme amorepato pyra ase. Ritonōpo poe rokē āmorepatorŷko ase, eya tonehpose jexiryke. ¹⁷Ritonōpo omipona exiketō rokē mā jomiry enetupuhnōko mā toto. Ritonōpo poe jomiry ehtoh enetupuhnōko roropa mā toto Ritonōpo omipona se toexirykōke.

¹⁸— Tamoreme rokē oturukety ahtao tōmiry rokē eahmāko mana. Yrome tonehpohpō poe oturukety tonehpohpō omiry kure tyrīko mana. Mokyro ajohpe pyra exikety ipunaka. ¹⁹Moeze omihpyry nae matose, Ritonōpo nymeropohpyry eya. Yrome aomipona pyra matose. Oty katoh jetapary kuhōko matou? tykase Jezu eya xine.

²⁰— Jorokohpe mase, tykase imoihmākomo. — Onoky oetapary se nahe? tykase toto eya.

²¹Ynara tykase Jezu:

— Toiro toerohse ywy oseremato ae. Ritonōpo jamitunuru enepoase oya xine. Moro poko mosenuruhkatose. ²²Yrome matose Moeze omi poe omūkurukō aipotapihpyry sahkāko ro 8me aenurutopōpyry tōmehse ahtao. Oseremato ae ro oseremara matose. Aipotapihpyry sahkāko matose Moeze omipona oehtohkōme repe. (Osemazuhme nymyry pyra Moeze a aipotapihpyry tysahkapose. Atamurukomo a osemazuhme tysahkapose.) ²³Oty katohme oseremato ae kurākara kurākatopōpyry poko ya yzetū manymyatohse? Morara ahtao yzehno pyra ehtoko. ²⁴“Popyra mase,” kara ehtoko imehnomo a zae aehtoh waro pyra awahtao xine. Ipūkō enery poko rokē oya xine: “Iirypyryme mase,” kara ehtoko imehnomo a, tykase Jezu eya xine.

“Mose Ritonōpo nymenekahpyryme nae?” katopōpyry

²⁵Morarama Jerusarē pōkō ynara tykase:

— Mose ro etapary se toh nahe? ²⁶Enetoko ke totasēme rokē oturūko mana. Yrome imehnō mā onyhxiropyra. Ajohpe pyra hnae, tuisa tō mose ro enetupuhnōko nah Ritonōpo nymenekahpyryhme? ²⁷Yrome Ritonōpo nymenekahpyry tooehse ahtao, ozeino oehnōko nae? Aehtoh waro pyra sytatose exīko. Yrome mose ro oehtopōpyry waro sytatose, tykase toto.

²⁸Morarama toto amoreparyhtao Ritonōpo Tapyī tao ynara tykase Jezu opore:

— Juaro nymyry hmatohu? Joehtopōpyry waro roropa hmatou ipunaka? Jamoreme oehpyra exine. Jenehpohpō mā zae rokē exikety mokyro. Yrome zuaro pyra matose. ²⁹Zuaro ase, Ritonōpo winoino tooehse jexiryke, inenehpohpyryme jexiryke.

³⁰ Morarame Jezu apoiry se toehse toh repe. Yrome anapoipyra toh tokurehse apoitoh po pyra ro exiryke. ³¹ Yrome tuhke tonetupuhse imoihmākomo a. Ynara tykase toto:

— Ritonōpo nymenakahpyry imepỹ pyra mana. Orēpyrahxo rukuh mose ro nae Ritonōpo jamitunuru nae, tykase toto ipoko.

Soutatu tō aropotopōpyry Jezu apoise

³² Morarame imehnō puti puti kary totase parixeu tomo a Jezu enetuputyry poko. Morara kary etaryke tyya xine Ritonōpo Tapyĩ erase tō taropose eya xine, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa, taropose toto Jezu apoitohme repe.

³³ Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

— Okynā pyra ase amaro xine. Estryhmāko ropa ase Jenehpohpono a.

³⁴ Jupiko matose. Yrome jenezomopyra matose, jesaka ytosaromepyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

³⁵ Mame oseya rokē tōturuse toto juteu tomo:

— Azahko ytōko na roropa osenezomopyra toehtohme? Otarāme juteutōkara esaka ytōko mana kuekyrykō sapararahme exiketō amorepase. Otarāme juteutōkara amoreparyme ytōko mana. ³⁶ Ynara nase ynororo: “Jupiko matose. Yrome jenezomopyra matose. Jesaka ytosaromepyra matose,” nykā kyya xine. Otara āko hko hnae? tykase toto oseya rokene.

Iporiry sararakane sã Ritonōpo Zuzenu mana

³⁷ Toipe juteu tō otuhtoh konōto etyhpyry yronomyryme. Moroto towōse Jezu xikihme toto zurutohme opore.

— Tuna se awahtao xine osehtoko. Tuna ētokose ya. ³⁸ Ynara tymerose pake sero poko Ritonōpo omiryryme: “Jenetuputyryhtao oya xine iporiry sararakane sã exiko mā okurohtao xine,” tykase Jezu eya xine. (“Tuna ētokose” kary, “Wenetupuhtokose” katopo. “Iporiry sararakane sã mana” kary, “Ritonōpo Zuzenu kure” katopo.) ³⁹ Morara tykase Jezu Tuzenu ekarosasaka Ritonōpo exiryke tonetupuhnanomo a. Tuzenu onekaropitopyra ro Ritonōpo kynexine, Jezu ēsemāpyra ro exiryke.

Imoihmākō oseosezukururu poko

⁴⁰ Morara kary etaryke imoihmākomo a ynara tykase toto:

— Urutō nymyry mose ro Ritonōpo poe, tykase toto.

⁴¹ Imehnō roropa ynara tykase:

— Ritonōpo nymenakahpyry mose ro, kukurākanekōme, tykase.

Yrome imehnō roropa ynara tykase:

— Ritonōpo nymenakahpyry kara mose ro. Ritonōpo nymenakahpyryme ahtao Karirea po pyra enururu. Perē po enururu. ⁴² Ynara karyke Ritonōpo a: “Tawi paryme enurūko Ritonōpo nymenakahpyry. Perē po enurūko mana Jutea rānao, Tawi esaryme Perē exiryke,” āko Ritonōpo omiry, tykase toto. ⁴³ Atae pyra toh toehse Jezu poko. ⁴⁴ Imehnō Jezu apoiry se toehse repe. Yrome anapoipyra tokurehse toto.

Onenetupuhpyra juteu tō tuisary ehtopōpyry

⁴⁵ Morarame toytose ropa toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ropa.
— Otoko na? Menehtou? tykase toto tōturupose eya xine.

⁴⁶ — Arypyra. Kure rokē aomiry ynanetano. Morara kane onetapitopyra ynanase, tykase erase tomo tonyokyhpōkomo a.

⁴⁷ — To! Oenekunohtou ropa nytāmya? tykase parixeu tomo, morara kary etaryke tyya xine. ⁴⁸ — Oesēkōme ynanase. Tuarohxo exiketōme ynanase. Mokyro Ritonōpo mūkurume onenetupuhpyra ynanase. Parixeu tō roropa mā mokyro onenetupuhpyra toto Ritonōpo mūkurume. ⁴⁹ Yrome mokaro rokē mā Moeze nymerohpyry omipona pyra toto. Iirypyryme toto Ritonōpo a. Morara exiryke mā toto wānohnōko Ritonōpo, tykase toto imoihmākō poko.

⁵⁰ Nikotemu mokaro maro kynexine, Jezu a aytohyry koko. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁵¹ — Moeze omi poe: “Imehnō popyra mana,” kara sehtone aomiry onetapitopyra kuahtao xine, iirypyrykō waro pyra roropa kuahtao xine, tykase eya xine.

⁵² — To, omoro roropa tokoh mā Karirea pono? Ritonōpo nymeropohpyry poko atamorepako, zuaro oehtohme. Karirea po mā Ritonōpo poe urutō mā enurupyra sātā mana moroto, tykase toto. ⁵³ Morarame tātahpahse ropa toto tosaka xine ropa.

Nohpo apoitopōpyry imehnomo a

8 ¹ Mame ypy pona toytose Jezu, Oriwerahpā pona. ² Sā, yrokokoro toytose ropa ynororo Ritonōpo Tapyī taka. Imoihmākō tōximōse ahtao Jezu typorohse, toto amorepatohme. ³ Morarame nohpo tonehse parixeu tomo a. Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a roropa takorehmase toto. Imep̄y orutua maro osenao ahtao tonese exiryke tonehse toto a Jezu ēpataka.

⁴ — Mose imep̄y orutua poko kynako. Tonese yna a osenao toto ahtao.

⁵ Morara ahtao: “Nohpo etapatoko topu ke, aorihtohme,” me tymerose Moeze a kynenerykōme. Yrome otara āko mahno? tykase toto Jezu a.

⁶ Morara tykase toto Jezu tahkapotohme repe, Jezu hxirotohme. Yrome toto onezuhpyra Jezu kynexine aporo. Nono rokē tymerose aporo tomary ke. ⁷ Mokaro otururuhtao ro towōse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Epona topu ematoko tyrypyhpyke pyra ipunaka awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁸ Mame toepuisse ropa Jezu nono pokona imerotohme ropa. ⁹ Morara kary etaryke tyya xine toesyryhmase ropa toto atatakomino emero porehme. Tamuxime exiketō osemazuhme toesyryhmase toto. Jezu rokē moroto, tynomose eya xine, nohpo maro xikihme. ¹⁰ Towōse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo nohpo a:

— Ohxironanō pyra nexi? tykase Jezu nohpo a.

¹¹ — Arypyra, tykase nohpo.

— Morara ahtao ohxiropyra roropa ase. Ytoko ropa. Oorypyry poko pyra ropa ke exiko, tykase Jezu eya.

Saerekkatoh sā Jezu exiry sero nono po

¹² Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

— Emero ezurume ase. Ymaro ytoketō mā saeremae ytōko mā toto. Zae rokē toh exīko isene roropa toh mana. Xinukutumā htaka ytopyra toh mana, tyrypyrykō poko pyra toexirykōke, tykase eya xine Jezu.

¹³Ynara tykase parixeu tomo eya:

— Āmoreme mase morara āko opoko. Yna onutuarōtanohpopyra ōmiry mana, tykase toto.

¹⁴— Arypyra, tykase Jezu. — Ypoko jotururuhtao zae ro jomiry, joehtopōpyry waro jexiryke, jytory ropa waro roropa jexiryke. Yrome joehtopōpyry waro pyra matose. Jytory ropa waro pyra roropa matose.

¹⁵Kurā enēko matose popyrahme samo, popy enēko matose kure samo ahnome rokē oexirykōke. Morara exiryke ywy ahno tō pū enery poko rokē toto anapiakara ase. ¹⁶Yrome imehnō apiakaryhtao ya, zae rokē toto apiakary ya mana, jamoreme rokē pyra jexiryke, Papa jenehpohpō ymaro exiryke.

¹⁷Ynara tymerose Moeze omihpyryme: “Asakoro tuarōtanoh tonō ahtao, atae aomirykō ahtao, zae mā toto.” ¹⁸Ypoko otuarōtanohtorỹko ase. Papa jenehpohpō roropa ypoko otuarōtanohtorỹko mana. Atae yna exiryke Papa maro zae rokē ynanase, tykase Jezu toto a.

¹⁹— Otoko omy nae? tykase toto tōturupose eya.

— Juaro pyra matose. Papa waro pyra roropa matose. Juaro awahtao xine, Papa roropa waro oexirykō mana, tykase Jezu eya xine, tozuhse toto eya.

²⁰Morara tykase Jezu toto amorepariyhtao Ritonōpo Tapyĩ tao, tineru ẽ esao, ahno nekarohpyry esao. Yrome Jezu anapoipyra tokurehse toto, apoitoh po pyra ro exiryke.

“Ytosaromepyra ymaro matose,” katopōpyry Jezu a

²¹Morame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Ytōko ropa ase. Mame jupīko matose. Yrome oorypyrykō maro orihnōko matose. Ymaro ytosaromepyra matose, tykase eya xine.

²²Morara exiryke tōturuse toto oseya rokene:

— Ynara nykahro: “Ymaro ytosaromepyra matose.” Otarahkoh exīko nae? Oseatakāko hnah? tykase toto.

²³Ynara tykase Jezu:

— Sero nono pōkōme matose, yrome ywy tarōkara ase. Tarōkōme amarokomo, nono pōkomo. Yrome ywy tarōkara ase, kapuaono. ²⁴Morara exiryke morara yka oya xine: “Oorypyrykō maro orihnōko matose,” ykano oya xine. Orihnōko matose oorypyrykō maro jenetupuhpyra awahtao xine. Ywy ase Ritonōpo nymenekahpyry okurākanekōme, tykase Jezu eya xine.

²⁵— Onoky keh ma roropa? tykase toto Jezu a.

— Ywy roro ase. Apitoryme ro aosekarohpyry oya xine, tykase Jezu eya xine. ²⁶— Tuhke nae ro ase otuarōtanohtohkomo. Tuhke roropa ohxirorykō se jahtao kyhxirotory, tuhke oorypyrykō exiryke. Yrome ohxiropyra xine ase. Jenehpohpō omiry ekarōko rokē ase oya xine. Zae ynororo, tykase Jezu eya xine.

²⁷Ritonōpo poko tōturuse Jezu, yrome onenetupuhpyra toto. ²⁸Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

— Kapu ae Ayhtohpyry tanỹse oya xine ahtao wewe pokona jenetupuhnōko matose. Ywy ase Ritonōpo nenehpohpyry okurākanekōme. Morara jahtao

jamoreme pyra jerohtopöpyry exiry waro exiko matose. Papa nekarohpyry rokê ekaroase oya xine. Moro waro exiko matose, ynekarohpyry waro.
²⁹Jenehpohpö ymaro mana. Urumekara mana tömipona ipunaka jexiryke, tykase Jezu eya xine.

³⁰Morara kary etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine tuhkâkomo a.

Tymyhse exiketö sä matose

³¹Morarama ynara tykase Jezu tonetuputyhpökomo a, juteu tomo a:

— Jomipona awahtao xine ypoetoryme nymyry matose. ³²Zae ehtoh waro exiko matose. Mame zae ehtoh waro awahtao xine ôsanumanekö poetoryme pyra exiko matose. Yrome zae ehtoh waro pyra awahtao xine ôsanumanekö poetoryme ro matose. Onurumekasaromepyra matose, tykase Jezu eya xine.

³³— Yrome Aparão paköme ynanase. Osanumatökö poetoryme exipitopyra ynanase, tykase toto. — Oty kary moro: “Ôsanumanekö poetoryme pyra exiko matose,” äko? tykase toto Jezu a, töturupose.

³⁴Ynara tykase Jezu eya xine:

— Oorypyrykö poko awahtao xine tosêke matose, oorypyrykö ke rokene. Oorypyrykö namotome sä matose toehse. Oorypyrykö onurumekasaromepyra roropa matose. ³⁵Toipe namoto. Axitao rokê tytapyikê poenö maro mana, jüme pyra. Tapyi esê poenö sä pyra mana. Mäpyra tapyi esê mükurume ahtao jüme tumykö maro mana. ³⁶Ritonöpo mükuru maro toehse awahtao xine, ôsanumanekö poetoryme pyra oripotorÿko ropa mana. Ajamihtanohtorÿko roropa mana oorypyrykö poko pyra oehtohköme. ³⁷Aparão paköme oexirykö waro ase. Yrome jetapary se ro matose ämoreparykö se pyra oexiryköke ya. ³⁸Papa a jamorepatopöpyry ekaröko ase repe oya xine. Yrome atamurukö omipona rokê matose. Joroko tamuru omipona rokê matose, tykase Jezu eya xine.

³⁹— Aparão yna tamurume mana, tykase toto.

— Aparão paryme awahtao xine mypoenohtory. Isaaro mehtory. ⁴⁰Zae ase Ritonöpo omiry ekaröko oya xine. Yrome aomiry se pyra matose. Jetapary se rokê matose. Aparão morara pyra ehse. Zae Ritonöpo omipona ynororo ehse, asä xine pyra. ⁴¹Yrome omykö poenohnöko matose, joroko tamuru poenohnöko, tykase Jezu eya xine.

— Arypyra, anoryme pyra ynanase. Yna zü mükurume rokê ynanase, Ritonöpo mükurume, tykase toto eya.

⁴²Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonöpo poenöme nymyry awahtao xine ypyno mehtory, Ritonöpo wino tooehse jexiryke. Jamoreme pyra oepyase tarona aomipona jexiryke.

⁴³Jotururu onenetupuhpyra matose etary se pyra oexiryköke. ⁴⁴Omykö mükurume matose, joroko tamuru mükurume. Omykö sä matose. Pake ro oatâkatonöpome mokyro omykomo. Zae pyra ynororo ipunaka, ajohpe rokê exiryke. Ajohpe ynororo ahtao, toipe, ajohpâme exiryke. ⁴⁵Zae rokê ase. Morara exiryke jenetupuhpyra matose. ⁴⁶Jyhxirosaromepyra matose tyrypyhpyke pyra jexiryke. Zae rokê ourutorÿko ase repe. Yrome zae pyra otarama jekaröko matose jenetupuhpyra oexiryköke. ⁴⁷Ritonöpo poenöme awahtao xine aomiry metatory. Yrome aomiry onetara matose ipoenöme pyra oexiryköke, tykase Jezu eya xine.

Aparão ehtopöpyry motye Jezu ehtopo

⁴⁸ Ynara tykase toto Jezu a:

— Ajohpe pyra ynanase opoko: “Samaria pō mase, azahkuru exikety. Joroko omi poe rokē urutōme mase,” karyhtao yna a ajohpe pyra ynanase, tykase toto Jezu a.

⁴⁹ — Jorokohpe pyra ase, tykase Jezu. — Papa eanohmäko rokē ase. Yrome matose jeunohnōko. ⁵⁰ “Kueanohmatoko,” kara ase oya xine repe. Yrome imep̄ mokyro jeanohmaaponeme mana. Mokyro zae jexiry enetupuhnōko mana. ⁵¹ Zae rokē ase ynara karyhtao: “Jomipona awahtao xine orihpyra exīko matose jūme,” karyhtao ya, tykase Jezu eya xine.

⁵² Ynara tykase juteu tō eya:

— Seromaroro jorokohpe oexiry waro ynanase. Aparão toorihse. Urutō kō toorihse. Yrome mase ynara āko: “Jomipona awahtao xine orihpyra exīko matose jūme,” āko mase. ⁵³ Kytamurukō Aparão toorihse. Aparão motyehxo reh mahse? Urutō kō roropa toorihse. Onokyh koh mano? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁴ Ynara tykase Jezu:

— Jamoreme rokē ase ime jehtoh onekaropyra. Yrome Papa Kapuaō rokē mā ime jehtoh ekarōko ya. “Kyrihpōkō mokyro,” āko matose repe. ⁵⁵ Yrome mokyro waro pyra matose, onenetupuhpitopyra oexirykōke. Yrome zuaro ase. “Ritonōpo waro pyra ase,” karyhtao ya, ajohpe rokē jexiry mana, asā xine. Yrome ywy zuaro. Aomipona roropa ase. ⁵⁶ Atamurukō tākye toehse jeneryke. Tonese tyya jexiryke tātākyemase toto, tykase Jezu.

⁵⁷ — Yrome mase 50 anome pyra ro mase. Aparão menene? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Aparão enurupyra ro ahtao, nae ro exine, tykase Jezu eya xine.

⁵⁹ Morarame Jezu omiry etaryke tyya xine topu tan̄se juteu tomo a Jezu etapatohme. Ajohpe Jezu tokarose eya xine. Morara exiryke topu tan̄se eya xine. Yrome tōtonēse rokē ynororo, imoihmākō rānaka. Mame Ritonōpo Tapyī tae tutūtase ropa Jezu.

Tonurēkara kurākatopöpyry ropa Jezu a

9 ¹ Mame Jezu tō ytoryhtao orutua tonese tonurēkara. Tonurutopöpyry poe ro tonure pyra kynexine. ² Morarame ynara tykase Jezu poetory tomo:

— Onoky rypyry poe tonure pyra tonuruse nahe? Tyrypyry poe roh morara tonuruse nahe? Tūmy tō rypyry poe morara tonuruse nahe? tykase toh Jezu a, tōturupose.

³ — Arypyra, tykase Jezu. — Iirypyrykō poe pyra tonure pyra tonuruse mana. Tonurēkara mose ro Ritonōpo jamitunuru enepotohme ro aexihpyry mose ro. ⁴⁻⁵ Xixi saerehkaryke kuesemarykō waro sytatose. Moro saaro Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko ase zae ehtoh waro toto ehtohme. Toorihse jahtao mā ikohmamhyhpyry sā exiko tarōkomo, tamorepaneke pyra toehse toexirykōke, tykase Jezu toto a.

⁶ Morara kaxīpo ituh tykase Jezu nono pona. Orino pitiko tywyrywymase tomary ke totakuru maro. Morarame orino tyrise enuru pona. ⁷ Ynara tykase eya:

— Ytoko. Osēkurikata Xiroe kuaka, ariamā kuaka, tykase. (Aomiry ae, “Xiroe” kary, “Tonyohse” katopo.) Morarame toytose ynororo. Mame tosēkurikase. Mame tooehse ropa ynororo kure osenuhmāko ropa rahkene.

⁸ Morarame mokyro waro exiketō moroto kynexine. Tonure pyra ahtao ro tonese eya xine osema tao ro ahtao, tineru pitiko eraximaryhtao ro eya. Ynara tykase toto:

— Mose ro puhko tonurem̃pokara, tykase toto ipoko.

⁹— Mokyro roh mose ro kynenehpyrykō ro, tykase imehnomo. Yrome imehnō ynara tykase:

— Ynoro kara mose ro. Ipanō rokē mose ro, tykase toto.

— Ynororo ase, tykase, tonurem̃pokara a tozuhse toto.

¹⁰— Otāto tonure ropa toehse mahno? tykase toto tōturupose eya.

¹¹ Ynara tykase ynororo:

— Orutua orino pitiko tyrise jenuru pona. Mame: “Ytoko, osēkurikata Xiroe kuaka,” tykase exiryke ytono. Morarame tosēkurikase jahtao jenutā ropa rahkene, tykase toto a.

¹²— Otoko mokyro nae? tykase toto.

— Kū, zuaro pyra ase, tykase tonurem̃pokara eya xine.

Parixeu tō oturupotopōpyry

¹³ Morarame tonurem̃pokara tarose eya xine parixeu tomo a. ¹⁴ Moro ěmepyyry ae oserematoh kynexine. Moro ěmepyyry ae orino pitiko tyrise Jezu a tonurēkara enuru kurākatohme ropa. ¹⁵ Morarame tonurem̃pokara a tōturupose parixeu tomo:

— Otāto puhkoke oenutā ropa puhko? tykase toto eya.

— Orino pitiko jenuru pokona tyrise mokyro a. Morara exiryke tosēkurikase ropa jahtao jenutā ropa samo mokyro poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase parixeu tomo:

— Mokyro Ritonōpo poe pyra mana, aomipona pyra exiryke. Oseremara mana oserematoh ae, tykase toto.

Yrome imehnō ynara tykase:

— Iirypyrymāme ahtao kurākōkara onukurākara exiry, tykase toto. Atae pyra toto.

¹⁷ Morara exiryke tōturupose ropa parixeu tomo. Ynara tykase toto tonurem̃pokara a:

— Oenuru tukurākase ropa na eya? Morara exiryke oty āko ipoko mah? tykase toto tōturupose.

— Urutō mokyro Ritonōpo poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁸ Yrome tonure pyra aexihpyry ajohpe rokē tokarose juteu tomo a. Morara exiryke jū tonehpose jē maro tyya xine tōturupotohkōme eya xine. ¹⁹ Ynara tykase toto eya xine:

— Omūkuru mosehro? Ajohpe pyra moino ro tonure pyra tonuruse nahe? Ahtao otāto tonure ropa toehse nae? tykase toto tōturupose eya xine.

²⁰ Jū tō ynara tykase:

— Yna mūkuru mose ro. Tonure pyra tonuruse nase. Moro waro ynanase.

²¹ Yrome otāto toekurākase ropa nahe? Onoky a tukurākase ropa nahe? Kū,

zuario pyra reh ynanahse. Eya ekaropotoko. Poetome pyra toehse ynororo nase. Oezukurukō waro mana, ²²tykase toto eya xine, juteu tō esā zuno toexirykōke. Ynara tykase juteu tō esā exiryke typoetory tomo a: “Jezu enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme kananō sūtūtanohpotone ropa atamorepatoh tae,” tykase toto, atae toexirykōke typoetory tō maro. ²³Morara exiryke, toto zuno toexirykōke, jū tō morara tykase: “Poetome pyra toehse mana. Eya ekaropotoko,” tykase toto.

²⁴Moraramē tonurem̃pokara tykohmase ropa tyya xine. Ynara tykase toto eya:

— Zae rokē yna zuruko. Ritonōpo mā oetāko azahkuru awahtao. Morara exiryke zae rokē yna zuruko. Mokyro iirypyryme exiry waro sytatose, tykase toto tonurem̃pokara a.

²⁵Yrome ynara tykase ynororo:

— Iirypyryme aexiry waro pyra ase. Ynara rokē zuaro ase, tonure pyra exiase. Yrome seromaroro ase osenuhmāko ropa ipoe, tykase tonurem̃pokara eya xine.

²⁶— Otara sã ke orino riase oenuru kurākatohme ropa? tykase toto tōturupose ropa eya toto.

²⁷— Kuurutouhxo puhko seromaroro. Yrome jomiry onetara sã matokeh. Oty katoh jomiry etary se ropa hmatou? Otarāme amarakō roropa ipoetoryme exīko matose, tykase ynororo eya xine.

²⁸— Arypyra. Omoro mase ipoetoryme. Yna Moeze poetoryme. ²⁹Ritonōpo tōturuse Moeze a. Moro waro sytatose. Yrome mokyro otokoino tooehse? Zuario pyra ynanase, tykase toto.

³⁰— To! Otāto puhkoke zuaro pyra hmatou? Yrome jenuru tukurākase ropa eya. ³¹Iirypyrymākō omiry onetara Ritonōpo mana. Moro waro sytatose. Yrome tōmiry omipona se exiketō etāko mana. Tōmipona exiketō etāko roropa mana, enara rokene. ³²Moino ro sero panō onenepitopyra sytatose. Tonure pyra aexihpyry kurākary ropa onenepitopyra sytatose. ³³Ritonōpo poe pyra tahtao tyjamitunuke pyra exiry, kurākōkara onukurākara exiry, tykase tonurem̃pokara eya xine.

³⁴Yrome ynara tykase toto eya:

— To! Tyrypyhpyke oenurune. Tuātase mase iirypyryme ro. Yna anamorepara exiko, tykase toto eya. Moraramē atamorepatoh tae tonurem̃pokara tupurohpurohmase toto a oehzomopyra aehtohme.

Tonurākara sã onenetupuhpynomo

³⁵Mokyro tūtanohpory totase Jezu a ahtao toytose eya. Ynara tykase eya:

— Kapu ae Ayhtohpyry enetupuhnōko mah? tykase Jezu eya.

³⁶— Onokyh mokyro enetupuhthohme ya? tykase tonurem̃pokara Jezu a.

³⁷Ynara tykase Jezu eya:

— Meneno. Seromaroro oturūko oya mana, tykase Jezu eya.

³⁸— Ÿ, enetupuhnōko ase, tykase. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka, tuisame imehxo enetuputyryke tyya. Morara exiryke tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka tonurem̃pokara.

³⁹Ynara tykase Jezu:

— Sero po tonurākara panō kō nae Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Mokaro kurākase toehse ywy sero nono pona. Imehnō nae roropa, Ritonōpo

omiry waro ynanase, kananomo. Yrome aomipona pyra mā toto. Naeroro tapiakase mokaro mana Ritonōpo a tonurākara sā toto exiryke, tykase Jezu.

⁴⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase parixeu tomo Jezu a:

— Yna ke. Tonurākara sah ynanah? tykase toto tōturupose.

⁴¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ynara karyhtao oya xine: “Pitiko rokē Ritonōpo omiry waro ynanase. Yrome aomiry waro se ynanase aomipona yna ehtohme,” karyhtao oya xine, iirypyryme pyra amarokō exiry repe. Māpyra: “Ritonōpo omiry waro ynanase emero porehme,” karyke oya xine iirypyryme ro matose Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Kaneru omōtohme sā Jezu

10 ¹ Mame ynara tykase Jezu:

— Ajohpe pyra ase. Imep̄ mokyro kaneru omōtoh kuroko sā ytōko omato, imep̄ toro tonuhtohme, moro aōkō ematonanohtohme tyya.

² Yrome esē nymyry mā omōtoh eutary ae rokē omōnōko. ³ Āpuruhpyry etapuruhmakāko mā erase, esē omōtohme. Tosēkō omiry etāko kaneru tō mana, tosetykō ae tykohmarykohtao tosēkomo a. Morara exiryke tosēkō ekahmāko mā toto. Esēkō rokē mā toto tūtanohpōko ēkō ae tymaro toto ytotohme. ⁴ Tūtūtase toto ahtao, toto esemazupurume mā esēkō exiko mana. Tosēkō ekahmāko mā toto, aomiry waro toexirykōke. Īkapo toh ytōko mana. ⁵ Imep̄ onekahmara mā toto. Epāko rokē mā toto, aomiry waro pyra toexirykōke.

⁶ Ypoetory tō poko morara tykase Jezu, kaneru tō poko samo, toto amorepatohme. Yrome kaneru poko rokē aotururu kynexine onenetupuhpyra toto exiryke.

Kuesēkōme mā kurā Jezu

⁷ Morara exiryke ynara tykase ropa Jezu:

— Ajohpe pyra ase. Kaneru omōtoh sā ase. Ypoetory tō ewome ase. Kaneru tō omato omiry onetara ehtoh sā ypoetory tō omato omiry onetara mana. ⁸ Mokaro sā mā azahkuru amorepatōkō omipona pyra mā ypoetory tomo. ⁹ Kaneru omōtoh sā ase. Omōnōko mā toto, kaneru tomo. Toto onyryhmara mā imehnomo. Tūtāko roropa toto otuhse. Morara exiryke moro sā ase omōtohkōme. Jenetuputyryhtao oya xine opynanohtoryko ase. Oewomatoryko roropa ase, enara. ¹⁰ Omato oehnōko mana moro taōkō ematonanohse, toto etapase roropa, toto enahkase roropa, enara. Yrome tooehse ywy tarona orihpyra ypoetory tō ehtohme, isene nymyry toto ehtohme.

¹¹ — Toto esē ase kurano. Morara exiryke ypoetory tō pyno ase. Kaneru esē ke mana toky tō pyno. Mokyro sā ase. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tō pynuke jorikyry se ase, toto pyno jexiryke, orihpyra toto ehtohme. ¹² Yrome esē namoto mā kaneru esēme nymyry pyra mana. Toto poko erohkety me rokē mana tineru apoitohme rokē tyya. Yrome kaikuxi oep̄yry eneryhtao mā epāko mana. Kaikuxi a toto esekapōko mana. Toto onewomara mana. Toto ahpahpōko rokē mana. ¹³ Epāko mā mokyro, toto erasēpyry, tineru poko rokē erohkety me toexiryke, toto pyno nymyry pyra

toexiryke. ¹⁴⁻¹⁵Yrome ypoetory tō esē ase kaneru esē kurā samo. Papa waro ase. Juaro roropa Papa mana. Moro saaro ypoetory tō waro ase. Juaro roropa toh mana, Papa waro jehtoh sã ya. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tō pynuke jorikyry se ase toto ewome, orihpyra toto ehtohme. ¹⁶Kaneru esē imehnō kaneru nae imepỹ po. Moro saaro imehnō ypoetoryme roropa mana imepỹ po. Toto enehpory se ase ya, jomiry etatohme toto a, ypoetory tō morohnome ehtohme tosēkō maro, ymaro toto ehtohme.

¹⁷— Papa Kapuaō mā ypyno, jorikyry se jexiryke aomi poe. Imeĩpo mā jēsemākāpōko ropa ypyno toexiryke. ¹⁸Jorikyry se pyra jahtao jetapara mā toto. Yrome ynara tykase Ritonōpo ya: “Orihnōko mase. Moromeĩpo oēsemākāpōko ropa ase,” nase ya. Morara tykase ya Ritonōpo exiryke aomipona ase, tykase Jezu.

¹⁹Morara kary etaryke tyya xine tōsezusezuhse toto, juteu tomo, Jezu omiry etaryke tyya xine.

²⁰— Jorokohpe nase mose. Otarāme rowohpe nase roropa. Oty katoh aomiry etāko matou? tykase toto, imoihmākomo.

²¹Yrome ynara tykase imehnomo:

— Jorokohpā omiry mose omiry sã pyra exiry, tyoro. Jorokohpā tonurākara onukurākara ropa exiry. Morara pyra nase mose ro. Tonurākara enutanohpōko ropa nase, tykase toto mokaro a.

Tosēkōme Jezu se pyra juteu tō kynexine

²²Morarama otuhtoh konōto tyrise ropa eya xine Jesarē po, Ritonōpo Tapyĩ kurikatopōpyry poko wenikehpyra toehtohkōme. ²³Ikonopory ae kynexine. Mame Jezu toytose tuisa Saromāo namohpyry takuroko, Ritonōpo Tapyĩ tao. ²⁴Juteu tō esã tōximōse moro taka. Ynara tykase toto Jezu a:

— Oty katoh yna onurupyra mexiase? Morara exiryke zae yna zuruko rahkene. Kyrixtu nymyry mahno? Ritonōpo nymenekahpyry mahno? Ynaneraximahpyry mahno? tykase toto eya tōturupose.

²⁵Ynara tykase Jezu:

— Pake kuuruatose repe. Yrome jomiry onetara mexiatose jenetupuhpyra oexirykōke. Otuarōtanohpotohkō nae ase yjamtunuru Papa poe. ²⁶Yrome jenetupuhpyra mexiatose, ypoetoryme pyra oexirykōke. ²⁷Ypoetory tō rokē waro ase. Jomiry etāko mā toto. Jomipona roropa mā toto. ²⁸Orihpỹme toto ripōko ase, jūme orihpyra toto ehtohme. Imepỹ mā toto onupuxihkara ywinoino. ²⁹Jenetupuhponeme mā Papa ypoetory tomo a. Emero motye Papa mana. Imehnō mā ypoetory tō onupuxihkara Papa winoino. ³⁰Papa ime exiry ime jexiry samo. Oxisã ynanase.

³¹Morara kary etaryke tyya xine topu tanỹse toto a Jezu pona ematohme.

³²Ynara tykase Jezu eya xine:

— Tuhke toerohse ywy. Yjamtunuru enepoase oya xine Papa omi poe. Oty pokoino jetapary se matou? tykase Jezu eya xine.

³³Ynara tykase juteu tomo:

— Ajamtunuru enepory pokoino pyra oetapary se ynanase. Ritonōpo ime exiry ime oexiry sã pyra mana. Ahnome rokē mase. Yrome Ritonōpome osekarōko mase, epyrypāko rokē mase, tykase toto eya.

³⁴Ynara tykase Jezu:

— Sero nase Ritonôpo nymeropohpyry tõmiryme Moeze a: “Ynymenekatyã matose ypoe urutõme,” katoth sero ahno tomo a, Ritonôpo a tymenekase toto exiryke. ³⁵Zae rokẽ Ritonôpo omiry, tyotyorõtara mana. Zae aexiry waro sytatose. Moro ae ro imehnõ tokarose Ritonôpo a tynymenekatyãme. “Ynymenekatyãme matose,” tykase tõmiry etananomo a. ³⁶Ywy ase, Papa Kapuaõ nymenekahpyry. Inenehpohpyry roropa ase sero nono pona. Morara exiryke: “Ritonôpo mükurume ase,” karyhtao ya epyrypara ase Ritonôpo poko. Morara exiryke: “Ritonôpo poko epyrypãko mase,” kara ehtoko ya. ³⁷Ritonôpo omipona pyra jahtao jenetupuhpyra ehtoko. ³⁸Yrome aomipona ase. Jenetuputyry se pyra awahtao xine yjemitunuru rokẽ enetupuhtoko, ymaro Papa exiry waro oehtohkõme, Papa maro jexiry waro roropa oehtohkõme, otuarõtatohtkõme ypoko, tykase Jezu toto a.

³⁹Mame Jezu apoiry se toh kynexine repe. Yrome kýtone ropa ynororo toto maro ehxïpo.

⁴⁰Joatão mõpozakoxi kýtone ahno ëpurihkatopõpyry pona João a. Moroto rokẽ ehse rahkene. ⁴¹Morarama tuhke toh toytose eya. Ynara tykase toto:

— Kurãkõkara onukurãkara João kynexine. Yrome aomiry kynexine zae mose ro poko, tykase toto, juteu tomo, oxime rokene. ⁴²Morarama Jezu tonetupuhse morotõkomo a tosẽkõme.

Razaru orihtopõpyry

11 ¹Orutua kynexine, Petania pono. Esety kynexine Razaru. Aoryxiry tõ roropa moroto kynexine. Maria, Maata, enara toh kynexine. ²Mokyro Maria Jezu pupuru kurikahpõ kynexine ixtaratu ke. Tüsety ke ikorokahpõ roropa kynexine. Mokyro piry kynexine kure pyra. ³Morara exiryke Jezu a tõmihpyry rokẽ taropose.

— Oepe reh mã takuruhtase, katoth taropose eya tõmiry.

⁴Moro totase Jezu a ahtao ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Mokyro mã takuruhtase toorihthõme pyra. Ritonôpo a tyjemitunuru enepotohõme rokene, Tumükuru jamitunuru enepotohõme roropa: “Ritonôpo kure, Imükuru kure,” katothõme imehnomo a.

⁵Maata pyno Jezu kynexine, zakorõ pyno roropa kynexine. Ipirykõ pyno roropa kynexine. Enara kynexine, toto pyno Jezu. ⁶Razaru kure pyra exiry poko turuse tahtao moroto ro tõmehse Jezu. Asakoro kynẽmehne moroto, teh rokene. ⁷Moromeïpo ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Ehmaropa Jutea rãnaka Petania pona ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁸— Arypyra, pake hkopyra oetapary se nexiase morotõkomo, juteu tõ esamo. Ytopyra exiko morotona, tykase toh repe.

⁹Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonôpo omipona kuahtao xine: “Epo,” kara ro Ritonôpo ahtao orihpyra sytatose. Mãpyra: “Epo,” tykase Ritonôpo ahtao orihnõko sytatose. Morara exiryke ehmaropa jetapatoth po pyra ro mana. ¹⁰Xinukutumae sã oytorykohtao osetapãko matose saereme pyra exiryke, tozure pyra oexirykõke, tykase Jezu.

¹¹Morarama ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a:

— Kuepekõ mã nyhnõko Razaru. Yrome ëpakase ropa ytõko ase, tykase Jezu eya xine.

¹²Ynara tykase ipoetory tõ eya:

— Inykyryhtao kure. Ekurākāko ropa mana, tykase ipoetory tomo Jezu a.

¹³Yrome Razaru orihtoh poko tõturuse Jezu repe. Yrome tynyhse rokē tokarose ipoetory tomo a. ¹⁴Morara exiryke typoetory tomo a ynara tykase ynororo:

— Razaru toorihse mana. ¹⁵Enese ytopyra exiase aporo. Yrome seromaroro enese ytōko ase rahkene. Seromaroro roropa Ritonōpo jamitunuru enēko matose jenetupuhtohme yronymyryme oya xine. Morara ahtao tākye exīko ase opoko xine. Ehmaropa, senetatose, tykase Jezu tymarōkomo a.

¹⁶Tome esety akorō Kamaramanōpo wātasemy. Ynara tykase ynororo imehnō Jezu poetory tomo a:

— Tuisa maro ehmaropa imaro kuorihtohkōme, tykase ynororo.

Jezu mā aorihtyā ēsemākaponeme ropa

¹⁷Morarama morotona toeporehkase Jezu, Petania pona. Moroto asakoropane aorikyhp̄yry ēmehtopōpyry waro toehse toto, tokarose exiryke imehnomo a. ¹⁸Atameke pyra Jerusarē kynexine Petania maro. ¹⁹Mame juteu tõ toytose tuhke, Maria tomo a, xitase, ipiry hnamosē.

²⁰Morarama Jezu oep̄yry waro toexiryke, kýtone Maata, ēpatakāmase. Maria moroto rokē kynexine tytapyi tao. ²¹Ynara tykase Maata Jezu a:

— Taro awahtao otarama yp̄yry orihpyra exiry. ²²Yrome zuaro ase, ekaroporyhtao oya emero mā ekarōko Ritonōpo oya, tykase nohp̄o Jezu a.

²³— Op̄yry ēsemānōko ropa mana, tykase Jezu Maata a.

²⁴— Ÿ, zuaro ase. Aorihtyā ēsemākatoh ropa po ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, tykase Maata eya.

²⁵Ynara tykase Jezu eya:

— Ywy ase ēsemākaponeme ropa. Ypoe rokē orihp̄yme exīko matose. Jenetuputyryhtao toorihse awahtao xine ro ēsemānōko ropa matose.

²⁶Jenetuputyryhtao orihp̄yme exīko matose jūme. Moro menetupuhno? tykase Jezu eya.

²⁷— Ÿ, enetupuhnōko ase. Omoro mase Ritonōpo nymenekahpyry yna kurākaneme. Omoro mase ynaneraximahpyry. Ritonōpo nenehpohpyryme mase sero nono pona, tykase Maata Jezu a.

Tyxitase Jezu

²⁸Morarama morara kaxīpo kýtone ropa Maata takorō kohmase tokare pyra.

— Tuisa kynako oya, tykase takorony a.

²⁹Morara kary etaryke tyya axi toytose ynororo Jezu enese. ³⁰(Pata pona eporehkara ro Jezu kynexine. Maata maro tõseporytopōpyrykō poro kynexine.) ³¹Morarama xitase aytotoh rokē tokarose toto a, juteu tomo a. Morara exiryke Maria tokahmase eya xine. Mokaro Maria emuhkehkananomo, ixity akorehmananō roropa.

³²Morarama Jezu a toytose tahtao k̄yporohne imyhtokoxi xitase:

— Taro awahtao yp̄yry orihpyra exiry, tykase eya.

³³Mokyro xitary etaryke tyya, sam tykase Jezu tātasamase tukurohtao. Juteu tõ xitary etaryke roropa tyya sam tykase ynororo yronymyryme tukurohtao.

³⁴ — Otoko monētohu? kynako Jezu kynekaropone.

— Seze, kynako toto, nohpo marōkomo eya.

³⁵ Tyxitase Jezu.

³⁶ Morotōkō ynara tykase:

— Enēko matose. Ipyno yronymyryme nexiase, tykase toto ipoko.

³⁷ Yrome imehnō ynara tykase:

— Otātome tonurākara tukurākase ropa eya? Oty katoh mose onukurākara ropa kynako orihpyra ro ahtao? tykase toto ipoko.

Razaru ěsemākapotopōpyry ropa

³⁸ Sam tykase Jezu tātasmase yronymyryme. Morarame toytose ynororo aorikyhyry ekepyry esaka. Ypy onuhtoh po kynexine okepy eny. Apuru kynexine topu risemy.

³⁹ — Apuru isyryhmatoko, kynako Jezu.

Ynara tykase Maata, aorikyhyry oryxiry:

— Otarāme tymotase mana. Asakoropane nēmehno moroto, tykase eya aoryxiry.

⁴⁰ Ynara tykase Jezu eya:

— “Enetuputyryhtao oya, Ritonōpo jamitunuru enēko mase,” ykā puh oya, tykase Jezu eya.

⁴¹ Morarame apuru tysyryhmase toto a. Morarame kakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo:

— Kure mase Papa Kapuaono. Tākye ase jomiry etaryke oya. ⁴² Kokoro rokē jomiry etāko mase. Moro waro ase. Yrome tarōkō zuaro ehtohme oturūko ase oya toto netaryme, onenyokhyhyryme jenetupuhtohme toto a, tykase Jezu.

⁴³ Morara kaxīpo opore kynomitane Jezu:

— Razaru, osehko moro tae xiario, tykase Jezu aorikyhyry a.

⁴⁴ Tutūtase ropa ynororo. Emary tyōtyke ro kynexine. Ipupuru roropa tyōtyke ro kynexine. Ēmyty tyōtyke ro roropa kynexine.

— Imyhpokatoko ropa aytotohme, tykase Jezu eya xine.

Tātamorepase toto juteu tomo Jezu etapatohme

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Ruka 22.1-2)

⁴⁵ Morarame Maria marōkō moro eneryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine, Razaru ěsemākapory ropa eneryke tyya xine. ⁴⁶ Morarame imehnō toytose parixeu tō zuruse. Jezu ekātose toytose toto. ⁴⁷ Morara exiryke tōximōse toto parixeu tomo te, Ritonōpo maro oturuketō tuisary maro. Juteu tō tuisary tō maro. Enara toh kynexine tōximōse.

— Otara ākohxo sytatohu taroino Jezu pokō? Orēpyra kuhmahko, kurākōkara kurākāko kuhmahko. ⁴⁸ “Ah morara rokē nexino,” karyhtao kyya xine, imoihmākō mā Jezu enetupuhnōko tutuisarykōme. Morarame romano tuisary tō mā soutatu tō enehpōko mā kyya xine. Ritonōpo Tapyī kararahnōko toh mana. Kuarpotorōko roropa toh mana taroino imehnō poetoryme kuehtohkōme. Mame kytamurukō omihpyry omipona pyra exīko sytatose, enara, tykase toto.

⁴⁹ Toiro esety Kaipa. Moro jeimamyry ae tuisame kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Ynara tykase ynororo juteu tomo a:

— Tuario pyra matose. ⁵⁰ Senetupuhtone. Kurehxo toiro orikyry kuewomanečkōme, orihpyra kuehtohčkōme emero porehme, tykase ynororo.

⁵¹ Yrome typoe pyra morara tykase. Ritonōpo Zuzenu poe rokē morara tykase ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme toexiryke moro jeimamyry ae. Morara exiryke mokaro turuse eya Jezu orikyry poko, juteu tō ewome aorikyry poko. ⁵² Juteu tō ewome rokē pyra emero Ritonōpo poetory enehpotohme, saparahame exiketō enehpotohme, oximōme toto ehtohme roropa, toiro tosēke toto ehtohme.

⁵³ Morotoino osenetupuhkehpyra toh kynexine, juteu tuisary tomo, Jezu etapary poko tyya xine, etapary se toexiryčkōke. ⁵⁴ Morara exiryke tokare ytoppyra ropa Jezu toehse juteu tō htaka. Mame toytose ropa ynororo ahno htaka. Eparaī pona kýtone typoetory tō maro ehse.

⁵⁵ Moraramē Oseahmatoh Paxikoa ameke pyra toehse. Morara exiryke Jerusarē zomyčkō toytopytose toto Jerusarē pona. Tyrypyryčkō korokapose kýtone toto otuhtoh konōto ritohto. ⁵⁶ Ritonōpo Tapyī taka tōximōse tahtao xine, Jezu tupise eya xine. Ynara tykase toto oseya rokene:

— Otara āko matou Jezu poko? Oehnōkohxo hna reh otuhtoh konōto pona? tykase toto. ⁵⁷ Osemazuhme ynara tykase parixeu tō exiryke Ritonōpo maro oturuketō tuisary maro: “Jezu eneryhtao oya xine yna zurutoko,” tykase toto tōturuse Jezu apoitohme tyya xine.

Jezu ehtopōpyry Petania po

(Mateu 26.6-13; Maku 14.3-9)

12 ¹ Moraramē tuhke hkopyra rokē ěmepyyry ise ro kynexine otuhtoh konōto ritohme, Paxikoa ritohme eya xine. Mame Jezu toytose Petania pona, Razaru esaka, tynēmākāpohpyry ropa esaka. ² Morara exiryke autuhtoh tyrise Maria tomo a Jezu otuhtohme. Tōsē aroarōko Maata kynexine. Razaru otuhnōko kynexine Jezu maro. ³ Moraramē Maria a ixtaratu tapoise typyry exikety, meio riturume naratu kurā risemy. Jezu pupuru pona moro tukuāse eya. Ipupuru tykorokase ropa tūsety ke eya. Typoxine itamurume toehse tapyī tao. ⁴ Juta Ixikariote moroto kynexine, Jezu poetoryme repe; Jezu ewokaneme roropa kynexine. Ynara tykase ynororo:

⁵ — Kurehxo moro ixtaratu tokamosēme ahtao exiry. Tuhke tineru atapoiry tokamose ahtao, tymōkomokākara a ekarotohme, tykase ynororo repe. ⁶ Morara tykase ynororo ajoajohpe toexiryke. Tymōkomokākara pyno nymyry pyra ynororo kynexine. Jezu poetory tinerū eraseme kynexine, toitoine toto tinerū touse eya tytinerūme.

⁷ Ynara tykase Jezu eya:

— Ah keh nyrino. Jekepyry popatoh kuhnōko mana. ⁸ Tymōkomokākara nae mosa rokene. Yrome ywy ase okynā pyra taro amaro xine, tykase Jezu eya.

Tātamorepase toto Razaru etapary poko

⁹ Moraramē: “Jezu Petania po mana,” kary totase toto a ahtao, tuhkākō toytose Jezu enese. Razaru enese roropa toytose toto, Jezu nēmākāpohpyry ropa enese. ¹⁰ Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo. ¹¹ Razaru pokoino juteu tō tuhke tosēkō rumekary se

toehse, Jezu enetupuhtohme rokē tosēkōme. Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto juteu tō tuisary tomo.

Jerusarē pona Jezu ytotoöpöpyry

(*Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Ruka 19.28-40*)

¹²Yrokokoro: “Jezu oehnōko mana Jerusarē pona,” kary totase imoihmākomo a, Oseahmatoh Paxikoa pona ytoketomo a. ¹³Morara exiryke marariary panō tysahkase eya xine. Morarame toytose toto Jezu ēpatakāmase. Ynara tykase toto:

— Kure Ritonōpo mana. Kure roropa inenehpohpyry mana. Ritonōpo Kapuaono, kure rokē Izyraeu tō tuisary tyriko, tykase toto, tōturuse toytorykōme.

¹⁴Morarame jumētu pitiko tapoise Jezu a. Epona tōtyrise, pake Ritonōpo nymeropohpyry poe ro. ¹⁵Ynara tykase Ritonōpo pake:

“Emynyhmara ehtoko, Jerusarē pōkomo.

Okynā pyra oesēkō mā oehnōko.

Jumētu pitiko po oehnōko mana,”

me tymerose Ritonōpo omiryne pake.

¹⁶Yrome Jezu poetory kynexine onenetupuhpyra aporo moro poko. Imeīpo tonetupuhse toto a, tōsemāse ropa Jezu ahtao, tōnuhse ropa ynororo ahtao roropa kakoxi. Emene tutuarōtase ropa toto Ritonōpo omiry poko. Ritonōpo nekarotopōpyry ae ro Jezu poko tutuarōtase toto.

¹⁷Mame Razaru ēsemākatopōpyry ropa enehpōkomo a imehnō turuse. Imoihmākō tutuarōtanohse eya xine. Razaru ēsemākatopōpyry ropa poko Jezu a. ¹⁸Morara exiryke imoihmākō toytose Jezu ēpatakāmase, Jezu jamitunuru totase tyya xine exiryke. ¹⁹Morarame parixeu tō oseya rokē tōturuse toto. Ynara tykase toto:

— Enēko matose. Sekurehtou. Emero porehme Jezu marōme nexī toto, tykase toto imoihmākō poko.

Kyreku tō oehtopōpyry Jezu enese

²⁰Morarame Jerusarē pona ytoketō maro kyreku tō toytose Paxikoa pona. Jeimamyry punero ytosene toto, juteu tō maro. Ritonōpo poko atākyemase ytosene toto. ²¹Morarame Piriipe a toytose toto. Petesaita pō Piriipe kynexine, Karireā rānaō pono. Ynara tykase toto Piriipe a:

— Pāna, Jezu enery se ynanase. Yna otururu se ynanase imaro, tykase toto Piriipe a.

²²Piriipe toytose Ātare zuruse aporo. Mame asakoro ro toytose toto Jezu a:

— Kyreku tō mā tōtururukō se amaro, tykase toto Jezu a. Ynara tykase Jezu eya xine:

²³— Kapu ae Ayhtohpyry ase. Okynā pyra orihnōko ase. Mame toorihse jahtao ēsemānōko ropa ase. Morarame ime jehtoh enetupuhnōko imehnō mana, tymyakākōme toorihse jexiryke. Jēsemātopōpyry ropa eneryke tyya xine ime jehtoh enetupuhnōko toh mā rahkene. ²⁴Zae rokē ynara āko ase oya xine, oxinase puhturu ke mā anarykara ahtao nono aka, ahtara mā ekurehnōko. Emāpyra roropa mana. Māpyra tarykase ahtao nono aka ahtāko mana. Emānōko roropa mana. (Morara tykase Jezu toorikyry poko,

tõsemamyry ropa poko roropa, tonetuputyry poko tuhkākomo a, enara.)
²⁵ — Ynara karyhtao kyya xine: “Osepyno ase. Jetuarimary se pyra ase. Jorikyry se pyra ase roropa. Penetāko ro ase. Morara exiryke jorikyry se pyra ase,” karyhtao kyya xine orihnōko rokē sytatose. Māpyra ynara karyhtao kyya xine: “Utuarimary zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Ritonōpo omipona se rokē ase,” karyhtao kyya xine, orihpyra exiko sytatose.
²⁶ Ypoetoryme se awahtao xine jomipona ehtoko ymaro oehtohkōme. Jomipona awahtao xine ātakyematohkō ekarōko mā Papa oya xine.

Toxixihmary poko Jezu oturutopōpyry

²⁷ — Seromaroro emynymhāko ase yronymyryme. Otara āko hano? “Papa, jorikyry se pyra ase,” kary se ase repe. Yrome moro poko tooehse ywy kapu ae orihse tarona. ²⁸ Papa Kapuaono, ime oexiry enepoko imehnomo a, “Kure mase,” katohme toto a, tykase Jezu.

Mame kaino omi totase toto a:

— Imehxo jehtoh tonepose ya eya xine. Imeīpo enezomopōko ropa ase eya xine, tykase omi kaino.

²⁹ Moro omi etaryke tyya xine ynara tykase imoihmākomo:

— Konomeru kynako, tykase toto.

Imehnō ynara tykase:

— Ritonōpo nenyokyhpyry noturuno Jezu a, tykase toto.

³⁰ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Moro omi kynako ynetaryme rokē pyra. Sekere nykano onetarykōme roropa. Otuarōtatohkōme kynako, tykase eya xine. ³¹ — Okynā pyra iirypyrymākō iirypyryme toto exiry enetupuhpōko ase. Okynā pyra Ritonōpo omipona pyra exiketō esēkō poremākāpōko ase, joroko tamuru poremākāpōko. ³² Mame tanỹse jahtao wewe pokona, emero sero nono pōkomo a osenetupuhpōko ase, tykase Jezu eya xine. ³³ Morara karyke toto a, toto zurune toorikyry poko, wewe pokona toxixihmapory poko.

³⁴ Mame ynara tykase imoihmākomo Jezu a:

— Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara āko: “Ritonōpo nymenekahpyry orihpyra mana jūme,” āko. Yrome omoro ynara āko: “Kapu ae Ayhtohpyry orihnōko mana,” āko mase. Onoky Kapu ae Ayhtohpyry na taro? tykase toto tōturupose eya.

³⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Sero nono pōkō ezurume sā ase. Otuarōtanohnekōme ase, Ritonōpo poko. Pohnō apiakary poko roropa otuarōtanohtorỹko ase apotoimo htaka toto omomyry poko, enara. Okynā pyra ase amaro xine. Kuenetupuhtoko amaro xine ro jahtao omōpyra oehtohkōme apotoimo htaka. Xinukutumae ytoketō tahnōko rokē toh mana, tosemarykō waro pyra toexirykōke. Mokaro saaro jenetupuhpynō mana, tuaro pyra samo. Apotoimo htaka toytorykō onenetupuhpyra toto, jenetupuhpyra toexirykōke. ³⁶ Morara exiryke oezurukōme jexiry enetupuhpoto amaro xine ro jahtao. Ritonōpo poetoryme oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Onenetupuhpyra juteu tō ehtopōpyry

Morara kaxīpo toesyryhmase ropa. Tōtonēse tonepyra mokaro ehtohme.

³⁷ Tuhke rokē tyjamitunuru tonepose repe eya xine. Yrome onenetupuhpyra

tokurehse toto. ³⁸ Morara exiryke zae kynexine urutō omihpyry pake, Izaja omihpyry. Ynara tykase ynororo:

“Ritonōpo Kapuaono, moxiã nase yna omiry onenetupuhpyra nase toto.

Ajamitunuru roropa onenetupuhpyra nase toto,”

tykase Izaja pake. Zae morara tykase. Zae ro aomihpyry mā seromaroro.

³⁹ Morara exiryke Izaja nekarotopōpyry ae ro onenetupuhpyra toh toehse. Ynara tykase roropa Izaja pake:

⁴⁰ “Tuaro pyra tyripose Ritonōpo a,

aosenetupuhpyrykō tyripose tūpore roropa Ritonōpo a.

Morara exiryke Ritonōpo jamitunuru eneryhtao ro onenetupuhpyra mā toto.

Aomiry etaryhtao ro onenetupuhpyra mā toto.

Tyrypyrykō onurumekara roropa toto.

Morame rokē tyripose toto Ritonōpo a.

Tyrypyrykō onurumekapȳme tyripose toto tōmipona pyra toto exihpyryme,”

⁴¹ me tymerose Izaja a pake, Jezu jamitunuru tonese tyya exiryke.

⁴² Morame tuhke juteu tō esamo a tonetupuhse. Yrome tynotao xine rokē tonetupuhse eya xine parixeu tō zuno toexirykōke, atamorepatoh tae tutūtanoHPorykoino ropa eya xine. ⁴³ “Kure mase” kary etary se toh kynexine typoko xine parixeu tomo a. Yrome “Kure mase” kary etary se hkopyra toh kynexine Ritonōpo a.

Jezu omihpyry kupaikatorȳko mana

⁴⁴ Morame Jezu ynara tykase ropa opore:

— Jenetuputyryhtao oya xine, ywy ro rokē kara enetupuhnōko matose. Jenehpohpō enetupuhnōko roropa matose. ⁴⁵ Jenetuputyhpōkō mā jenehpohpō enetupuhnōko roropa mā toto. ⁴⁶ Oepyase xiaro sero nono pōkō ezurume. Āmorepatorȳko ase Ritonōpo omiry poko. Jenetuputyryhtao oya xine oorypyrykō poko pyra exiko matose. Ixinukuturu htoko ytoketō sā pyra exiko matose. Saeremae ytoketō sā rokē exiko matose. ⁴⁷ Jomiry etāko matose. Yrome jomipona pyra awahtao xine oemara xine ase. Āpiakase xine pyra oepyase. Yrome okurākase xine oepyase. ⁴⁸ Yse pyra awahtao xine jomiry etary se pyra roropa awahtao xine, āpiakatorȳko mā Ritonōpo aorihtyā tō ēsemākatoh ropa po tyya, jomipona pyra toehse oexirykōke. ⁴⁹ Jamoreme ourupyra xine ase. Papa Kapuaō nekarohpyry rokē ekarōko ase oya xine. ⁵⁰ Inekarohpyry omipona rokē awahtao xine orihpyra exiko matose jūme. Moro waro ase. Morara exiryke Papa nekarohpyry rokē ekarōko ase oya xine, tykase Jezu imoihmākomo a.

Typoetory pupuru kurikatopōpyry Jezu a

13 ¹ Morame toiro tynyhse ise ro Oseahmatoh Paxikoa poko ehtohme. Morame toytotoH poko tuaro Jezu kynexine, sero nono rumekary poko tyya. Tūmy a toytotoH poko tōsenetupuhse. Moino ro typoetory pyno Jezu kynexine. Toto pyno exikehpyra kynexine, toorikyry ponāmero.

² Morame kokonie pukuro tōtuhse Jezu typoetory tō maro. Morame joroko tamuru nymenekahpyry Juta kynexine, Ximão Ixikariote mūkuru. Jezu

ewokaneme tymenekase joroko tamuru a. ³Ritonôpo a tyjमितनुरु tokarose Tumükuru a emero porehme. Moro waro Jezu kynexine. Toehtopöpyry Ritonôpo poe waro roropa kynexine. Eya toytotoh ropa waro roropa kynexine. ⁴Morame Jezu kynowöne ropa tötuhkehxi. Mame tupō touse ropa ahtao kynosekunazōtone ropa tuaja ke. ⁵Mame eya tuna tarykase ahtao paxiha aka, typotory tō pupuru tukurikase eya. Tuaja ke tykorokase ropa eya. ⁶Mame Ximão Peturu a Jezu toytose ahtao, ynara tykase Peturu eya:

— Upupuru kurikāko hma? tykase eya.

⁷Ynara tykase Jezu eya:

— Ynyriry onenetupuhpyra ro matose. Yrome imeïpo zuaro exiiko matose, tykase ynororo eya.

⁸— Upupuru kurikary se pyra ase oya, yna esēme oexiryke, tykase Peturu eya.

— Yrome opupuru onukurikara jahtao, ypoetoryme pyra mase, tykase Jezu eya.

⁹Ynara tykase Peturu:

— Upupuru rokē kara ikurikako jemary roropa, jupuhpyry roropa, ikurikako emero, tykase Peturu eya.

¹⁰Ynara tykase Jezu eya:

— Aepytyā sā oexirykōke ōkokō mā kure. Morara exiryke ōkokō kurikary se pyra ase. Opupurukō rokē kurikāko ase. Amarokō emero aepytyā samo. Toiro mose rokē tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epyy saaro nase, tykase Jezu eya xine. ¹¹Towokane waro toexiryke morara tykase Jezu: “Aepytyā sā matose. Toiro mose tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epyy saaro nase,” tykase Jezu eya xine.

¹²Morame toto pupuru tukurikakehse ahtao tyya, tupō tamuruse ropa eya. Meza pona typorohse ropa. Ynara tykase ynororo typotory tomo a:

— Menetupuhtou ynyrihpyry poko? ¹³Tuisa, āko matose. Amorepatono āko roropa matose ypoko. Zae ro matose, oesēkōme jexiryke, ¹⁴Āmorepanekōme roropa jexiryke. Yrome anamotokōme sā opupurukō ukurikano. Ysā ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Imehnō akorehmatoko roropa. ¹⁵Moro yrino onenerykōme. Morara exiryke moro ipoenohotoko. ¹⁶Ymotye pyra matose, ypoetoryme oexirykōke. ¹⁷Oesēkōme ase yrome opupurukō ukurikano, ysā imehnō akorehmatohme oya xine. Morara ahtao tākye exiiko matose moro poenopyryhtao oya xine.

¹⁸— Emero opoko xine kara ywy repe. Ynymenekatyā waro ase. Yrome pake Ritonôpo nymeropohpyry ae ro jewokaneme toehse: “Mose, ymaro otuhkety jewokaneme toehse,” tykase pake. ¹⁹Sero poko ourutorýko ase jewokara ro ahtao. Morame morara toehse ahtao jenetupuhnōko matose Ritonôpo nymenekahpyryme. Morara exiryke jomihpyry anamonohpyra ase. ²⁰Zae rokē ase ynara karyhtao, ynenyokhyppyry pyno awahtao xine ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine jenehpohpō pyno roropa matose, tykase Jezu eya xine.

Towokahpō ekarotopöpyry Jezu a

(Mateu 26.20-25; Maku 14.17-21; Ruka 22.21-23)

²¹Morame töturukehse tahtao sam tykase ynororo tukurohtao. Ynara tykase ynororo:

— Ajohpe pyra, toiro mose jewokāko nase, tykase Jezu eya xine.

²²Tōsenesene toto oxime, owokato waro pyra toexirykōke. ²³Toiro ipoetory Jezu zamaro exikety. Imaro typorohse kynexine. ²⁴Tomary ke mokyro tykohmase Peturu a. Ynara tykase ynororo eya:

— Ekaropoko eya: “Onoky ewokaneme nae?” tykase Peturu eya.

²⁵Eponarohme sā toytose mokyro Jezu a ekaropotohme:

— Onoky mokyro oewokaneme? tykase.

²⁶Ynara tykase Jezu eya:

— Zupāko ase zuaro oehtohme. Mose ro mā jewokāko, tykase Jezu eya.

Morarama wyi tytohkase Jezu a, tyhpase ahtao tokarose Juta a, Ximāo Ixikariote mūkuru a. ²⁷Moro wyi tapoise eya ahtao, Jezu zetū tanýse eya. Joroko tamuru omipona toehse. Mame ynara tykase Jezu eya:

— Ehē, axī ke ytoko oerētykrypyry ritohme, jūme rokē oerētykehtohme, tykase ynororo eya. ²⁸Yrome imehnō Jezu maro exiketō aomiry onenetupuhpyra toto. ²⁹Tytinerūkō eraseme Juta exiryke, osepekahse rokē tonyohse tokarose eya xine. Tymōkomokākara a tineru ekarose roropa tonyohse tokarose eya xine.

³⁰Morarama moro wyi tapoise tyya ahtao tutūtase Juta. Tykohmāsehxo ahtao toytose.

“Imehnō pyno ehtoko,” katopōpyry Jezu a

³¹Morarama toytose Juta ahtao ynara tykase Jezu:

— Seromaroro Kapu ae Ayhtohpyry imehxo exiry enēko matose. Ritonōpo imehxo exiry roropa enetupuhnōko matose jeneryke roropa oya xine.

³²Morara exiryke ime jehtoh eneporyke oya xine Ritonōpo a, ime toehtoh roropa enepōko mā oya xine. Seromaroro ime jehtoh enepōko mā oya xine Papa. ³³Poetohiti, okynā pyra ase amaro xine. Jupīko matose repe. Yrome ymaro ytosaromepyra matose. Oya xine rokē pyra morara āko ase. Juteu tomo a roropa serara ase: “Ymaro ytosaromepyra matose,” ase eya xine. Morara katopōpyry saaro, morara yka oya xine. ³⁴Mame jomiry kasenato nomōko ase amaro xine. Imehnō pyno ehtoko. Opyno xine jexiry saaro imehnō pyno ehtoko, yronymyryme. ³⁵Imehnō pyno awahtao xine ypoetoryme oexirykō enetupuhnōko sero pōkō mana emero porehme, tykase Jezu eya xine.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Ruka 22.31-34)

³⁶— Aza ytōko mah? tykase Ximāo Peturu. Ynara tykase Jezu eya:

— Ymaro ytosaromepyra matose seromaroro. Yrome imeīpo matose ya ytōko, tykase Jezu.

³⁷— Oty katohme amaro ytoppyra ahno? Orumekary se pyra ase. Jorikyry zuno pyra ase. Imehnō ynara karyhtao: “Jezu poetoryme awahtao oetapāko ynanase,” karyhtao ya: “Jezu poetoryme ase,” āko ase, orumekary se pyra jexiryke, tykase Peturu eya.

³⁸Mame ynara tykase Jezu eya:

— Oorikyry zuno pyrahxo hmah? Jurumekarahxo mahno? Etako pahne, kuratiri onetara ro ahtao: “Jezu waro pyra ase. Ipoetory kara ase,” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Osemame Jezu Ritonôpo a

14 ¹Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a: — Torêtyke pyra ehtoko jytory poko. Emynyhmara ehtoko. Ritonôpo enetupuhnôko matose. Kuenetupuhtoko roropa. ²Tuhke osa nae Papa esao. Arypyra ahtao morara kara exiry oya xine. Ytôko ase oesarykô kurâkase. ³Imeïpo, oesarykô otyhkaxïpo oehnôko ropa ase tarona opoko xine, ymaro aarotohkôme kapu aka. ⁴Esemary waro matose, tykase Jezu eya xine.

⁵Ynara tykase Tome:

— Aza ytôko ma? Zuaro pyra ynanase. Oesemary waro pyra roropa ynanase, tykase.

⁶Ynara tykase Jezu eya:

— Ywy ase oesemarykôme nymyry Ritonôpo a. Ywyhnao ytopyra matose Papa a. Ywy ase zae oriponekôme nymyry. Jenetuputyryhtao oya xine ajoajohpe pyra exïko matose. Oësemâkaponekôme roropa ase. Jenetuputyryhtao oya xine orihpÿme exïko matose. ⁷Seromaroro juaro toehse matose. Papa waro exïko roropa matose. Taroino Papa waro matose, tonetupuhse oya xine exiryke, tykase Jezu toto a.

⁸Ynara tykase Piripe eya:

— Kumykô enepoko yna a. Enery se rokê ynanase, tykase.

⁹Ynara tykase Jezu eya:

— Pake ro ase amaro xine, môtoino rokê pyra. Oty katoj juaro pyra ro mahno Piripe? Juaro awahtao xine Papa Kapuaô waro roropa matose. Oxisã ynanase Papa maro. Morara exiryke oty katoj: “Kumykô enepoko yna a,” âko matou? ¹⁰Onenetupuhpyra ro hma, Piripe? Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Ywy jomi poe pyra kuuruatose. Yrome Papa poe kuuruatose. Ymaro mana erohnôko. ¹¹Jomiry enetupuhtoko, ynara karyhtao ya, Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Jomiry onenetupuhpyra awahtao xine ynyrihpyry enery poko kuenetupuhtoko. ¹²Zae ase ynara karyhtao, jenetuputyryhtao oya xine ynyriry sã tyriko roropa matose. Ynyrihpyry motye roropa tyriko matose toytose jahtao Papa esaka. ¹³Mame ekaroporyhtao Papa a, emero ekarôko ase oya xine, Papa omi poe ekaroporyhtao, Papa ime exiry enepory se jexiryke oya xine. ¹⁴Mame ynara karyhtao Ritonôpo a: “Onekarohpyry se rokê ase,” karyhtao oya xine onekaropohpyrykô ekarôko ase oya xine.

“Kurâ Zuzenu ekarôko ase oya xine,” katopöpyry Jezu a

¹⁵— Mame yse awahtao xine âmorepatopöpyrykô ya omipona ehtoko.

¹⁶Mame ekaroporyhtao ya Âkorehmanekô ekarôko mã Papa oya xine. Tuzenu kurâ ekarôko oya xine mana jûme aehtohme amaro xine. ¹⁷Ritonôpo Zuzenu anapoipyra jenetupuhpynomo, onenetupuhpyra toexirykôke, zuaro pyra roropa toexirykôke. Yrome matose Ritonôpo Zuzenu waro amaro xine exiryke, isene ro okurohtao xine exiryke.

¹⁸— Jûme orumekara xine ase. Oya xine oehnôko ropa ase. ¹⁹Okynã pyra jenetupuhpynô jenekehnôko toh mana. Yrome matose jenêko. Isene jexiryke, isene roropa exïko matose. ²⁰Morara ahtao Papa maro jexiry waro exïko matose. Moro saaro ymaro matose, amaro xine jexiry saaro.

²¹ — Jomiry se nymyry awahtao xine, jomipona roropa awahtao xine ypyno matose. Morara ahtao opyno xine Papa exiko mana ypyno oexirykôke. Ywy roropa opyno xine exiko ase. Ypoko otuarôtanohtorÿko ase, tykase Jezu eya xine.

²² Ynara tykase Juta (imepÿ Juta, Ixikariote kara):

— Oty katoH yna rokê tuarôtanoHnôko mah? Oty katoH oenetupuhpynô onutuarôtanoHpyra mah? tykase Juta.

²³ Ynara tykase Jezu eya:

— Ypyno awahtao xine, jomipona exiko matose. Opyno xine Papa exiko roropa mana. Mame oehnôko ynanase Papa maro oya xine, jûme amaro xine yna ehtohme. ²⁴ Ypyno pyra exiketô jomipona pyra mana. Yrome ywy jomi poe pyra kuuruatose. Papa poe rokê kuuruatose, jenehpohpô omi poe.

²⁵ — Moro poko kuurutou amaro xine jahtao. ²⁶ Papa Tuzenu enehpôko mana myyakâme Âkorehmanekôme. Âmorepatorÿko mana emero. Ynekarohpyry poko otuarôtanohtorÿko roropa mana.

²⁷ — Torêtyke pyra oripotorÿko ase. Torêtyke pyra ypoe exiko matose. Jenetupuhpynô poe torêtyke pyra exipyra matose. Ypoe rokê torêtyke pyra exiko matose. Torêtyke pyra ehtoko. Emynyhmara roropa ehtoko. Oserehpyra roropa ehtoko. ²⁸ Jomiry metatou? “Ytôko ase. Yrome oehnôko ropa ase. Jûme orumekara xine ase,” kary metatou ya? Ypyno awahtao xine Papa a jytory poko tâkye exiko matose, ymotye Papa exiryke. ²⁹ Moro poko kuurutou seromaroro ytoppyra ro jahtao. Morarama toytose jahtao enetupuhnôko matose. “Sero poko kuuruatosene Jezu,” âko matose. ³⁰ Okynâ pyra oturukehnôko ase amaro xine, jenetupuhpynô tuisary oepiryke. Yrome jesê kara mokyro. Ypoko pyra roropa mana tyrypyhpyke pyra jexiryke. ³¹ Yrome Papa pyno jexiry enetupuhtohme jenetupuhpynomo a, ipyno jexiryke roropa aomipona yronymyryme ase.

— Pa, ehmaropa taroino, tykase Jezu typoetory tomo a.

Uwa zoko sâ Jezu exiry

15 ¹ Ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Uwa zokome sâ ase. Uwa zoko esême sâ Papa mana. Esême rokê pyra mana. Ikyryneme roropa mana. ² Amoriry pisarara sâ ypoetory tō mana. Eperytapÿ amoriry pisarara ahtao, amorihkâko esê mana, eperytara exiryke. Eperytakety amoriry ahtao epery tō zomye amorisahkâko roropa esê mana kure aehtohme, itamurume eperytatohme. Mokyro sâ mǎ Papa. Tômipona se exiketô amorepâko mana, tômipona ipunaka toto ehtohme. ³ Amarokô tukurâkase matose eya jomiry totase oya xine exiryke. Uwa amoriry tapopohse ahtao tuhke eperytâko mana. Moro saaro okurâkatorÿko Papa mana, zae tômipona oehtohkôme. ⁴ Ymarôme ehtoko. Ywy roropa amaro xine exiko ase. Ymarôme pyra awahtao xine zae jomipona exipyra matose. Uwa amorirÿpyry amorihkasê sâ exiko matose. Eperytapÿ sâ exiko matose roropa.

⁵ — Okokôme ase. Jamoriryryme roropa matose. Ymaro awahtao xine zae jomipona exiko matose. Eperytakety sâ exiko matose. Ymaro pyra awahtao xine Ritonôpo zamaro pyra matose. Aomipona pyra oexirykôke eperytapÿ sâ exiko matose. ⁶ Uwa amorirÿpyry amorihkasê papyry sâ ymaro pyra exiketô pahnôko mǎ Papa. Tamorihkase ahtao amorirÿpyry orihnôko mana. Mame

iwŷnāko toto apoto htaka ematohme jahkatohme. ⁷Ymaro awahtao xine, jomiry okurohtao xine ahtao roropa emero ekarōko mā Papa ekaroporyhtao oya xine. ⁸Moraramē ypoetoryme nymyry awahtao xine eperytaketō sā exīko matose, orēpyra jomipona exīko matose. Mame jomipona awahtao xine ypoetoryme oenetupuhporŷko imehnō mana. “Kure Ritonōpo nase. Imehxo nase,” āko mā toto jomipona oexirykōke. ⁹Papa ypyno exiry saaro opyno xine ase. Morara exiryke opynukō anakohpyra ehtoko. ¹⁰Jomipona awahtao xine opyno xine ase ōsepynuporykōke. Moro saaro mā Papa, aomipona jexiryke ypyno mana.

¹¹— Naeroro otuarōtanohtorŷko ase moro poko ypoē rokē tākye oehthōkōme, tākye nymyry oehthōkōme. ¹²Ynara āko ase oya xine, imehnō pyno ehtoko, opyno xine jehtoh samo. ¹³Tope tō pyno nymyry exikety tope tō ewome mā oriñnōko, oriñpyra tope tō ehtohme. Moro kure kuhse Papa a. Onymotyēkara exino. ¹⁴Jepeme matose jomipona awahtao xine. ¹⁵Ynamoto tōme rokē pyra matose. Jepeme nymyry matose. Namoto tose nyriry waro pyra mana. Yrome amarokō jepeme matose. Papa nekarohpyry emero ekaroase oya xine. ¹⁶Onymenekahpyrykō kara ase. Amarokō matose ynmenekatyamo. Tymenekase matose ya eperytaketō sā oehthōkōme, jumanatome jomipona oehthōkōme. Moraramē emero ekarōko mā Papa oya xine jomi poe ekaroporyhtao oya xine. ¹⁷Naeroro ynara āko rokē ase oya xine, imehnō pyno ehtoko, āko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu poetory tō ryhmāko imehnō mana

¹⁸— Jenetupuhpyñō ozehno xine toto ahtao, wenikehpyra ehtoko ypoko. Yzehno toh kynexine roropa pake. ¹⁹Jenetupuhpyra awahtao xine ozehno xine pyra mā toto, topekōme oexirykōke. Yrome tymenekase ya oexirykōke jenetupuhpyñō epeme pyra toehse matose. Morara exiryke ozehno xine toh mana tysā xine pyra toehse oexirykōke. ²⁰Jomiry poko wenikehpyra ehtoko: “Ymotye pyra matose ypoetoryme oexirykōke.” Yryhmaryhtao imehnomo a oryhmatōrŷko roropa mā toto ysaaro. Māpyra jomipona toto ahtao ōmipona xine mā exīko roropa toto. ²¹Yrome oryhmatōrŷko mā toto, jomipona oexirykōke jenehpohpō waro pyra toexirykōke roropa. ²²Oehpyra jahtao toto onyxiropyra Ritonōpo exiry toto rypyry poko, iirypyrykō poko toto onurupyra jexiryke roropa. Yrome toehse jexiryke tutuarōtase toto tyrypyrykō poko. Morara exiryke toto hxiroko mā Papa. ²³Yzehno exiketō mā Papa zehno roropa mā toto. ²⁴Māpyra yjamitunuru onenepopitopyra jahtao toto onyxiropyra Ritonōpo exiry iirypyrykō poko. Mame yjamitunuru enepoase toto a repe tuhke. Yrome onenetupuhpyra toto. Naeroro toto hxiroko Ritonōpo mana. Yjamitunuru enease toto yrome yzehno ro toto. Papa zehno roropa toto. ²⁵Morara toehse Ritonōpo nymeropohpyry ae ro pake Moeze a. Ynara tykase ynororo: “Yzetū tanŷe eya xine epokapŷme,” tykase ynororo.

²⁶— Ākorehmanekō mā oehnōko, Zuzenu. Zae Ritonōpo ehtoh poko āmorepanekōme mā ynororo. Oehnōko mana Papa winoino. Mokyro enyohnōko ase Papa poe. Moraramē ypoko otuarōtanohtorŷko mana. ²⁷Amarokō roropa ypoko imehnō tuarōtanoñnōko matose moino ro ymaro oexirykōke.

16 ¹— Moro poko kuurutou, porempäpyra oehtohkõme. ²Tätamorepatohkõ tae otütanohpotorýko ropa imehnõ mana. Morame okynä pyra oetaparykohtao: “Ritonõpo akorehmäko sytatose. Aomi poe toto etapäko sytatose,” äko toh mã repe oetaparykohtao. ³Oryhmatorýko mã toto Ritonõpo waro pyra toexirykõke, juaro pyra roropa toexirykõke. ⁴Yrome moro poko kuurutou oryhmara ro xine toto ahtao. Imeïpo oryhmarykohtao tuarõtäko matose jomihpyry poko.

Kurä Zuzenu erohtoh poko

— Pake ouruppyra xine exiase amaro xine ro jexiryke. ⁵Mame seromaroro jytoryke ropa ase otuarõtanohtorýko ase. Jenehpohpono a ytõko ropa ase. “Aza ytõko ma?” kara matose ya. ⁶Jytory poko turuse ya oexirykõke emynyhmäko matose. ⁷Yrome etatoko pahne. Kurehxo jytory. Ytoppyra jahtao Äkorehmanekõ oehpyra exiry. Yrome toytose jahtao enehpõko ase oya xine. ⁸Toohse ahtao mã sero nono põkõ rypyry zumakapõko mana. Ritonõpo rokẽ mã iirypyrymäkõ kuräkary waro. Moro poko toto amorepäko mana. Jenetupuhpynõ wänopyry poko roropa toto tuarõmäko mana, enara. ⁹Jenetupuhpyra sero nono põkõ mana. Morara exiryke toto rypyry zumakapõko mana, jenetupuhpyra toto exiryke. ¹⁰Papa a ytõko ase. Morara exiryke Ritonõpo Zuzenu ämorepatorýko mana iirypyrymäkõ kuräkary poko Ritonõpo a. ¹¹Pake joroko tamuru tapiakase Ritonõpo a ematohme apotoimo htaka. Morara exiryke Ritonõpo Zuzenu otuarõtanohtorýko mana pohnõ apiakary poko toto papyry poko roropa apotoimo htaka.

¹²— Tuhke ourutohkõ nae ase repe. Yrome seromaroro pitiko rokẽ ämorepatorýko ase wenikehpyra oehtohkõme, oweniketyrykõino. ¹³Yrome Zae exikety zuzenu tooehse ahtao otuarõtanohtorýko mana zae exiry poko emero. Ritonõpo Zuzenu mã tamoreme oturuppyra mana. Ritonõpo nekarohpyry rokẽ tyya ekarõko ropa oya xine mana. Ourutorýko mã aporo morohne poko osemazuhme. Morame inekarotopõpyry ae ro exiko mana. ¹⁴Imehxo jexiry enetupuhpõko mã oya xine. Jomiry etaryke tyya ekarõko ropa oya xine mana otuarõtatohkõme. ¹⁵Emero Papa zuaro exiry waro ase. Oxisä ynanase. Morara exiryke morara ykã oya xine: “Ritonõpo Zuzenu ynekarohpyry ekarõko ropa mã oya xine,” ykano.

Omuhpe aporo äkyetäko ropa

¹⁶— Okynä pyra jenekehnõko matose. Yrome okynä pyra jenëko ropa matose, tykase Jezu.

¹⁷Ynara tykase ipetory tõ oxime rokene:

— Otara exiko na moromeïpo? “Okynä pyra jenekehnõko matose. Moromeïpo jenezomõko matose,” äko nae? “Papa a jytoryke ropa,” äko nae? ¹⁸Oty katohme hkoh morara äko nae? Zuaro pyra sytatose, tykase toto. Oxime rokẽ toh tõturuse.

¹⁹Toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine:

— Ynekarory poko oturupõko matou? “Okynä pyra jenekehnõko matose aporo. Moromeïpo okynä pyra roropa jenëko ropa matose,” kary ya. Moro poko tokoh oturuko matou oxime rokene? ²⁰Etatoko pahne, yhnamõko

matose, yrome jenetupuhpynō tākye exīko toh mana. Emynyhmāko matose aporo. Yrome imeīpo tākye exīko ropa matose jenery ropa ahtao oya xine. ²¹Nohpo ke mana enurusasaka tahtao tākye pyra mana aporo sam karyke tyya. Yrome tonuruse poeto ahtao toetuarimatopōpyry poko axī wenikehnōko ropa mana. Tākye rokē exīko mana poeto eneryke tyya. ²²Mokyro sā rokē matose. Emynyhmāko matose aporo. Yrome oenetoryōko ropa ase. Moraramē tākye exīko ropa matose tōsenepose ropa oya xine jexiryke. Morara ahtao imehnō mā omynymhapopyra xine mana.

²³— Moraramē Ritonōpo Zuzenu tooehse ahtao, ya onekaropopyra matose. Etatoko pahne, topohme rokē ekaropōko matose Papa a. Moraramē oya xine emero ekarōko mana jomi poe ekaroporyhtao oya xine. ²⁴Ypoe onekaropopitopyra ro matose Papa a. Ekaropotoko eya, apoitohme oya xine, tākye yronymyryme oehtohkōme.

Tonetupuhpynō esē poremākaponeme mā Jezu

²⁵— Osemazuhme tupimā ke kuamorepatose. Okynā pyra morohne ke āmorepakehtoryōko ase. Tupimākara ke āmorepatoryōko ase Papa poko. ²⁶Morara ahtao jomi poe ekaropōko matose Papa a. Morara exiryke: “Ekaropōko ase Papa a,” kara exīko ase. Amarakō rokē oturūko matose topohme Papa a, ²⁷opyno xine Papa exiryke. Ypyno oexirykōke mā opyno xine roropa mā Papa, aepyhpyryme Papa poe tonetupuhse roropa oya xine jexiryke. ²⁸Papa maro ehxīpo tooehse ywy tarona. Seromaroro ytōko ropa ase taroino Papa a ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁹Ynara tykase ipoetory tō eya:

— Seromaroro zae rokē yna zurūko mase. Tupimā ke pyra yna muruno. ³⁰Emero zuaro mase. Seromaroro oenetupuhnōko ynanase. Oturupono se pyra roropa mase, zae rokē tōturuse oexiryke. Morara exiryke Ritonōpo poe aepyhpyryme oenetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

³¹Ynara tykase Jezu eya xine:

— Seromaroro menetupuhtou? ³²Yrome okynā pyra matose epāko oesaka xine. Urumekāko matose oenaroxirykōke. Toiroro exīko ase. Yrome toiroro nymyry pyra ase. Papa maro ase. ³³Morara exiryke kuurutou moro poko, torētyke pyra oehtohkōme, ypoetoryme oexirykōke. Jenetupuhpynō ōsanumatoryōko repe. Orēpyra ehtoko. Jenetupuhpynō esē poremākapōko ase.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro

17 ¹Moraramē tōturukehse tahtao, kakoxi Jezu tōsenuhmase. Ynara tykase ynororo:

— Papa, seromaroro jorihtoh po toehse nase. Ime jexiry enepoko imehnomō a. Moraramē kuakorehmako ime oexiry enepotohme imehnomō a. ²Emero esēme tyripose ywy oya, toto kurākatohme, jenetuputyhpōkō orihpyra ehtohme jumanatome. ³Ynara ahtao orihpyra exīko toto, Ritonōpome nymyry oenetuputyryhtao toto a, onenehpohpyryme jenetuputyryhtao roropa eya xine. ⁴Ime oehtoh tonepose ya sero nono pōkomo a. Onyrohmanohpotopōpyry taotyhkanohse ya. ⁵Papa, nono onyripyra ro awahtao ke amaro ehse ywy. Moro saaro kyriko ropa, amaro ime jehtopōpyry saaro.

⁶— Sero pōkō jenetuputyhpōkō tutuarōtanohpose ya opoko. Opoetoryme toh kynexine. Naeroro mokaro mekarone ya. Ōmipona toh toehse. ⁷Naeroro tuaro toehse roropa toto onekarohpyry poko. Ya onekarohpyry enetupuhnōko toto onekarohpyryme exiryke. ⁸Onekarohpyry ya ekaroase eya xine. Totase toto a. Zae enetupuhnōko roropa toto. Amaroino joehtopōpyry waro toto. Onenyokyhpyryme jenetupuhnōko toto.

⁹— Kure toh tyriko, āko ase oya Papa. Emero jenetupuhpynō poko kara ase. Jenetuputyhpōkō poko rokē morara āko ase, opoetoryme toehse toto exiryke. ¹⁰Ypoetory opoetoryme toh mana. Opoetory roropa ypoetoryme toh mana. Morara exiryke ime jexiry enēko imehnō mana, kypoetory tō eneryke tyya xine. ¹¹Seromaroro oya ytōko ase. Sero nono rumekāko ase. Yrome kypoetory tō sero nono onurumekara toto. Papa kurano, ewomako toto ajamitunuru ke, ya onekarohpyry panō ke. Opoenō oximaro osepynotokōme tyriko, kysā toto ehtohme. ¹²Toto maro jahtao towomase toto ya ajamitunuru ke. Jamihme kyriase Papa, toto ewomaneme. Toto onyhtomapopyra exiasene. Mokyro a rokē tonetupuhkehse ywy toiro, tymenekase ynororo tuānohsēme aehtohme, pake onekarotopōpyry ae ro. ¹³Seromaroro ytōko ase oya. Morara exiryke morara āko ase taro ro jahtao, tākye ypoe toto ehtohme yronymyryme. ¹⁴Onekarohpyry ekaroase eya xine. Morara exiryke mā toto zehno jenetupuhpynomo, tysā xine pyra toto exiryke, ysā toehse toto exiryke. ¹⁵“Aroko toto taroino,” kara ase oya Papa. Yrome ewomako toto joroko tamuru toto onyryhmara ehtohme. ¹⁶Jenetupuhpynō sā pyra ase. Morararo mā jenetuputyhpōkomo, jenetupuhpynō sā pyra mā toto. ¹⁷Opoenōme tyriko toto, ōmiry etaryke eya xine, zae ōmiry exiryke. ¹⁸Toto aropōko ase sero nono poro, zae imehnō amorepatohme toto a, oya jenehpotopōpyry saaro nono pona. ¹⁹Mokaro pyno jexiryke oriñhōko ase, opoetoryme nymyry toto ehtohme.

²⁰— Toto poko rokē pyra oturūko ase oya Papa. Imehnō poko roropa, imeīpo opoetoryme exiketō poko oturūko ase. Kypoetory tō omiry etaryhtao tyya xine jenetupuhnōko toh mana. ²¹Ynara āko ase oya Papa, osepyno tyriko toto, osepyno kuehtoh samo, ypyno oexiry samo, opyno roropa jexiry samo, osepyno roropa toto ehtohme, onenehpohpyryme jenetupuhtohme imehnomo a roropa. ²²Imehxo tyripose toto ya, ime jexiry tonepose oya exiryke eya xine osepyno toto ehtohme osepyno kuexiry samo. ²³Toto maro ywy, ymaro omoro, oximaro yronymyryme toto ehtohme, onenyokyhpyryme jenetupuhtohme jenetupuhpynomo a, toto pyno oexiry enetupuhtohme roropa eya xine, ypyno oehtoh saaro.

²⁴— Papa, wenetupuhpoase eya xine. Naeroro toto arory se ase jesaka, imehxo jexiry enepotohme toto a. Ime jehtoh mekarose ya ypyno oexiryke. Moīno ro ypyno omoro, nono onyripitopyra ro kuahtao. ²⁵Papa kurano, awaro pyra sero pōkomo. Yrome awaro ase. Moxiā roropa awaro toehse. Jenehpotopōpyry waro toehse toh oya. ²⁶Opoko tutuarōtanohpose toh ya. Toto tuarōtanohpōko ro ywy, ypyno oexiry waro toto ehtohme, asamo ypyno toto ehtohme roropa, jūme toto maro jehtohme, enara, tykase Jezu Tummy netaryme.

Jezu apoitopōpyry

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Ruka 22.47-53)

18 ¹Morarama tōturukehse Jezu ahtao Tummy maro, toytose typoetory tō maro. Keterō iporiry mōpozakoxi toytose toto tupito pona. ²Moro

waro kynexine Juta Jezu ewokane. Morotona Jezu ytokehpyra ehse typoetory tō maro rokenē. ³Morara exiryke morotona toytose Juta, tupito pona. Tymarō soutatu tō tarose Ritonōpo Tapyī erase tō maro. Ritonōpo maro oturuketō tuisary naropotyā mokaro kynexine, parixeu tō naropotyā roropa kynexine. Typyreke toytose toto. Tozure roropa toytose toto, koko exiryke. ⁴Morame tuaro kynexine Jezu, towokary waro. Toorikyry waro roropa kynexine. Morara exiryke toto ēpatakāmase toytose ynororo. Ynara tykase eya xine:

— Onoky zupīko matou? tykase.

⁵— Jezu Nazare pono, tykase toto.

— Ywy ha Jezu, tykase ynororo eya xine.

Juta mokaro maro kynexine, Jezu ewokane. ⁶Morame: “Ywy ase,” kary etaryke tyya xine mya roropa toeramase toto. Nono pona toepukase roropa toto. ⁷Tōturupose ropa Jezu eya xine:

— Onoky zupīko keh matou? tykase ynororo.

— Jezu Nazare pono, tykase toto.

⁸— Ywy ase Jezu, ykahxo puhko oya xine. Jupiryhtao oya xine, moxiā aropotoko ropa, tykase ynororo eya xine.

⁹Pake Tūmy maro tōtururuhtao ynara tykase Jezu: “Papa, onekarotyā ya poko ase tomeseke. Toto onyhtomapopyra exiasene,” tykase. (Morara exiryke ynara tykase ynororo Juta tomo a: “Jupiryhtao oya xine, moxiā aropotoko ropa,” tykase Jezu eya xine. Tōmihpyry ae ro morara tykase Jezu eya xine.)

¹⁰Ximāo Peturu kynexine tytapemake. Moro tapema ke imep̄y akotyry se kynexine. Jezu ewomary se repe. Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto rokē typanasahkase eya. Tapurose rokē eya. Mokyro poetory esety kynexine Mauku. ¹¹Ynara tykase Jezu:

— Atapemā tyriko ropa ē aka. Osepynoh wekaroh? Osepyno pyra reahse. Papa omipona ase jorikyry ponāmero, tykase Jezu Peturu a.

Jezu arotopōpyry Anasa ēpataka

¹²Morame Jezu tapoise soutatu tomo a. ¹³Tymyhse tarose eya xine Anasa ēpataka. Anas, Kaipa meretamuru kynexine. Kaipa Ritonōpo maro oturuketō tuisary kynexine. ¹⁴Mokyro ynara kahpō kynexine juteu tomo a pake Jezu orikyry poko: “Kurehxo toiro orikyry kuewokōme, orihpyra kuehtohkōme emero porehme,” kahpō kynexine juteu tomo a.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry Peturu a
(*Mateu 26.69-70; Maku 14.66-68; Ruka 22.55-57*)

¹⁵Jezu tokahmase Ximāo Peturu tomo a imep̄y Jezu poetory maro. Mokyro, Peturu marō waro kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary. Morara exiryke tomōse ynororo Jezu maro jarakapyhpyry aka, Ritonōpo maro oturuketō tuisary esaka. ¹⁶Peturu omōpyra kynexine aporo. Jarakapyhpyry eutary myhto kynexine. Morame mokyro Ritonōpo maro oturuketō tuisary zuaro ehtoh k̄ytone mya roropa Peturu poko. Kynoturune aporo nohpo a, apuru eraximane a. Peturu tonehse tymaro moro taka rahkene. ¹⁷Ynara tykase nohpo Peturu a:

— Jezu poetoryme pyrah mah? tykase, tōturupose.

— Arypyra, tykase Peturu.

¹⁸ Morame osūtoḥ tukase soutatu tomo a, kōxikene toexirykōke. Osūnōko toḥ kynexine apoto myhto. Morame toto a toytose Peturu osūse roropa. Xikihme rokē kynexine ynororo.

Ritonōpo maro oturuketō tuisary ĕpataka

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Ruka 22.66-71)

¹⁹ Morame Jezu a tōturupose Ritonōpo maro oturuketō tuisary ipoetory poko, inamorepatopōpyry poko, enara. ²⁰ Ynara tykase Jezu eya:

— Jarao rokē uruase toto, atamorepatoh tao, Ritonōpo Tapyī tao amorepasene toto, juteu tō oximōtoḥ tao, enara. Tonesēme rokē amorepase toto. ²¹ Morara exiryke oty katoḥ oturupōko mah ya. Jetahpōkomo a ekaropoko ynamorepatopōpyry poko. Jomihpyry waro mā toto, totase tyya xine exiryke, tykase Jezu eya.

²² Morame Jezu omiry etaryke tyya tōtāmase soutatu a.

— Ritonōpo maro oturuketō tuisary onypoihtopyra exiko, tykase ynororo Jezu a.

²³ Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Azahkuru jahtao, oty azahkuru kynahko? Azahkuru jehtoh ekaroko moxiamo a etatoḥme. Yrome zae rokē jomiry ahtao jētāmara exiko, tykase Jezu soutatu a.

²⁴ Morame Kaipa a Jezu aropone Anasa a, tymyhse ro. (Kaipa roropa Ritonōpo maro oturuketō tuisary kynexine.)

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry ropa Peturu a

(Mateu 26.71-75; Maku 14.69-72; Ruka 22.58-62)

²⁵ Peturu osūnōko ro kynexine. Ynara tykase imehnō eya, tōturupose:

— Mokyro poetoryme pyra hma? tykase toto, tōturupose Peturu a.

— Ÿ, Ipoetoryme pyra ase, tykase, Peturu a tozuhse toto.

²⁶ Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto moroto kynexine. Peturu nypanakahpyry ekry kynexine. Ynara tykase ynororo Peturu a:

— Omoro make tupito po? tykase.

²⁷ — Arypyra, ywy kara akene, tykase Peturu. Mame kuratiri totase eya.

Pirato ĕpataka Jezu ehtopōpyry

(Mateu 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Ruka 23.1-5)

²⁸ Morame Jezu tarose ropa toto a Kaipa tapyī tae kowenatu tapyī konōto taka. Ėmeḥsasaka kynexine. Kowenatu tapyī taka omōpyra juteu tō tuisary kynexine tyrypyhpyke toexirykōino, Paxikoa pona tōtuhtohkōme. ²⁹ Morara exiryke tutūtase Pirato tapyī tae, toto ĕpatakāmase. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oty popyra ehtoh poko mose hxirōko matou? tykase.

³⁰ Ynara tykase juteu tuisary tō eya:

— Ajoajohpe pyra mose ro ahtao, oya oneneḥpyra ynanexiry, tykase toto.

³¹ Ynara tykase Pirato:

— Amarokō ikuhtoko atamurukō nymerohpyry poe, tykase eya xine.

Yrome ynara tykase toto eya:

— Omoro ro ikuhko kowenu omi poe aorihmapotoḥme. Kowenu omi poe ahno anaorihmaposaromepyra ynanase, tykase toto eya. ³² Morara

tykase toto Jezu omihpyry ae ro wewe pokona exixihmary poko. “Kapu ae Ayhtohpyry anŷnōko mā toto wewe pokona,” katopōpyry ae ro eya. Morara tykase juteu tomo, aomihpyry ae ro.

³³ Tapyi taka toytose ropa Pirato. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Juteu tō tuisaryme mahno? kynako kynoturupone Jezu a.

³⁴ Ynara tykase Jezu eya:

— Āmoreme tokoh morara āko ma ya? tykase.

³⁵ — Arypyra, ekaropōko rokē ase, juteume pyra jexiryke. Oekyry tō kuh oekarō ya hko. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa oekarō toh ya. Otyh mypokōnopyahse? tykase ynororo eya, tōturupose.

³⁶ — Ywy, sero po tuisame pyra ase. Sero po tuisame jahtao ypoetory tō jewomary, japoipopyra toh exiry juteu tomo a. Tuisame pyra ase taro, tykase Jezu eya.

³⁷ Ynara tykase Pirato:

— Tuisame nymyry mah? tykase.

Ynara tykase Jezu eya:

— Zae morara mykano, tuisame jexiry poko. Morome ro tooehse ywy sero nono pona, zae rokē imehnō zurutohme. Zae exiketō jomiry etāko, emero porehme.

³⁸ — Oty moro zae exiry? tykase Pirato eya.

Jezu ekarotopōpyry aorihmapotohme

(Mateu 27.15-31; Maku 15.6-20; Ruka 23.13-25)

Morarama mya roropa tutūtase ropa Pirato. Ynara tykase ynororo eya xine:
— Kure rokē nase ynororo, orihpŷme. ³⁹ Yrome toipe matose Paxikoa riryhtao oya xine imenekāko toiro orihpŷme ehtohme. Itūtanohpōko ropa matose ya orihpyra aehtohme. Mose ro se pyra hmatou otuisarykōme, kynako eya xine repe.

⁴⁰ Yrome ise pyra toh kynexine ipunaka.

— Arypyra, ise pyra ynanase. Parapa se rokē ynanase, tykase toto Pirato a.

Mokyro Parapa kynexine karimotakehpyny.

19 ¹ Morarama Jezu typipohpose Pirato a. ² Mame omoxino risē tyrise zuhpokoxi parimā sā tyrihpyry soutatu tomo a: “Tuisame mase,” katohme tyya xine. Eunohtohme rokē tyrise eya xine. Mame upo ke kurā ke tupohtose eya xine roropa. ³ Morarama eya tooehse toto, imehnō soutatu tō tooehse.

— Tuisa konōto, juteu tō tuisary, tykase toto Jezu a, ipoihtōko rokē toh kynexine. Morarama tōtātāmase eya xine tomarykō ke.

⁴ Morarama Pirato tutūtase ropa tapyi tae. Ynara tykase ynororo imoihmākomo a:

— Mokyro enehse ropa ytōko ase onenerykōme. Aorihmapory se pyra ase. Oty pokoinohxo aorihmapōko ha, tykase Pirato eya xine.

⁵ Naeroro tutūtase Jezu tuhpōke, omoxino risē ke. Tupoke kurā ke roropa kynexine.

— Mose ro ynororo. Enetoko ke, tykase Pirato eya xine.

⁶ Morarama Jezu eneryke tyya xine ynara tykase toto opore:

— Wewe pokona exixihmapoko aorihtohme. Wewe pokona exixihmapoko aorihtohme, tykase toto. Jamihme tōmitase toto.

Ynara tykase Pirato eya xine:

— Amarokō arotatoko. Exixihmatatoko. Ywy aorikyry se pyra ase repe. Morara exiryke arotoko, tykase eya xine.

⁷Ynara tykase juteu tomo:

— Yna tamuru omihpyry poe aorikyry se ynanase. Ritonōpo mūkurume tōsekarose exiryke aorihmapory se ynanase.

⁸Morara kary etaryke tyya Pirato tōserehse itamurumehxo mokaro omiry etaryke tyya. ⁹Kynomōne ropa tapyi taka Jezu a oturupose.

— Ozeh mahno? kynako kynoturuzomopone ropa eya.

Yrome onezuhpyra kynexine Jezu. ¹⁰Ynara tykase Pirato eya tozuhzomopyra exiryke:

— Oty katoh jezuhzomopyra mah? Tuisame ase. OtūtanoHPory se ropa jahtao otūtanoHPōko ase. Yrome oexixihmapory se jahtao oexixihmapōko ase, tykase ynororo.

¹¹Ynara tykase Jezu Pirato a:

— Tuisame oehtoh onekaropyra Ritonōpo ahtao, tuisame pyra mexiry. Yrome tuisame oehtoh tokarose Ritonōpo a exiryke sã rokē tuisame mase toehse. Mokyro rokē hXirōkohxo mā Ritonōpo jekarohpō oya. Ohxiropyrahko mana, tykase Jezu eya.

¹²Morara kary etaryke tyya Jezu tūtanoHPory se ropa toehse ynororo ipunaka. Yrome juteu tō sekere tykase opore:

— Mokyro tūtanoHPory ropa ahtao oya Īperatu epeme pyra mase exīko. “Tuisame ase,” kahpō mā Īperatu epeme pyra mana, tykase toto Jezu poko.

¹³Morara kary etaryke Jezu tarose ropa eya jarānaka ropa. Moraramē typorohse Pirato, terekatu porohtoh pona. Moro esety Topu risē zara (juteu tō omiry ae moro esety Kapata). ¹⁴Mame tōmehse. Moro ae ro kokonie pukuro Paxikoa rīko toh kynexine. Ynara tykase Pirato juteu tomo a:

— Mose otuisarykomo, tykase eya xine.

¹⁵Mame ynara tykase toto eya:

— Etapapoko ty! Etapapoko ty! Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokē toh Pirato a.

— Otuisarykō exixihmapory se hmatou, wewe poko hna? tykase eya xine Pirato.

Mame ynara tykase toto eya:

— Toiro tutuisake ynanase. Īperatu rokē mā yna tuisaryme, tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo Pirato a.

¹⁶Moraramē soutatu tomo a Jezu tokarose rahkene, wewe pokona exixihmatohme eya xine. Mame Jezu tarose soutatu tomo a rahkene.

Jezu exixihmatopōpyry

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Ruka 23.26-43)

¹⁷Toxixihmatoh tarose roropa eya. Toytose toto ypy pona. Ypy esety UpuHPōpo. (Epereu omiry ae moro esety Koukota kynexine.) ¹⁸Moroto wewe pokona Jezu toxixihmase eya xine. Imehnō roropa toxixihmase wewe pokona eya xine Jezu maro. Toiro Jezu apotunuru wino toiro ipozery wino, enara. ¹⁹Moraramē wewe tymerose Pirato a rahkene. Jezu apō pokona tynmerohpyry tyrise eya emero tonesēme. “Jezu Nazare pono juteu tō

tuisary,” me tymerose eya. ²⁰Moro tonese juteu tomo a tuhke, atameke pyra pata exiryke exixihmatopöpyry a. Oseruao omi kynexine tymerose eya, epereu omiry ae, ratĩ omiry ae, kyreku omiry ae. Enara kynexine tymerose eya. ²¹Ynara tykase Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo, juteu tō tamuximākomo:

— Juteu tō tuisaryme onymeropyra exiko. Ynara rokē imeroko: “Ywy ase juteu tō tuisaryme,” katoḥ rokē imeroko morotona, tykase toto eya.

²²Ynara tykase Pirato eya xine:

— Ynymerohpyry onytyoromara ase. Ah morara rokē nexino, tykase eya xine ynororo.

²³Morarama Jezu toxixihmase ahtaḥ wewe pokona soutatu tomo a, zuponỹpyry tapiakase eya xine tupökōme. Asakoropane soutatu tō kynexine. Mame upo mosā tapoise roropa eya xine ixixĩpyry, tytororo exikety. ²⁴Ynara tykase toto:

— Onyxihxihkara sehtone. Topu pisarara rokē sematone upo mosā apoitohme kyya xine, tykase toto. Morara kynako toto pake Ritonöpo nekarotopöpyry ae ro:

“Juponỹpyry apiakāko toḥ mana, tupökōme.

Topu pisarara emāko toḥ mana juponỹpyry mosā apoitohme tyya xine,” katopöpyry ae ro urutō komo a. Morara tyrise soutatu tomo a rahkene.

²⁵Moroto kynexine Jezu eny. Exixihmatoh myhto kynexine ynororo typaxiry maro. (Imehnō noḥpo tō maro kynexine, Maria maro. Kyropa pyty Maria kynexine.) Maria Matarena roropa, enara toḥ kynexine moroto. ²⁶Morarama tyse enene Jezu. Tonuru zamaro exikety enene roropa. Ynara tykase ynororo tyse a:

— Aja, omükurume mose tyriko, tykase tyse a ynororo.

²⁷Morarama typoetory a ynara tykase roropa ynororo:

— Mose asame tyriko, tykase eya. Morara exiryke Jezu enỹpyry tarose tyya tytapyĩ taka tymarōme aehtohme.

Jezu toorihse rahkene

(*Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Ruka 23.44-49*)

²⁸Morarama toerohtopöpyry otyhkary waro toehse Jezu. Morara exiryke Ritonöpo omihpyry ae ro:

— Tuna se hano, tykase ynororo.

²⁹Moroto kynexine kasana taōke uwa eukuru ikataĩ exikety ke. Morarama mauru panō tyrise myxiry potyry pokona, moro eukuru anytoḥme, Jezu ohpatohme. ³⁰Ēxĩpo ynara tykase ynororo eya xine:

— Epo. Notyhkano, tykase toerohtopöpyry poko.

Morarama morara kaxĩpo sã rokē toetywykase zupuhpyry. Kynorihne rahkene.

Jezu ekepyry tuose warata ke soutatu a

³¹Morarama juteu tō tuisary tō töturuse Pirato maro. Ynara tykase toto:

— Wewe pokona exixihmatyã jaximorykō zehpyry etapapoko axĩ toto orihtohme, toto outhme ropa wewe poe. Morara se ynanase sexta-feirame exiryke. Ahno ekepyry nomory se pyra ynanase wewe poko oserematohme

exiryke. Paxikoame exiryke roropa, tykase toto. ³²Morarama soutatu tō toytose wewe pokona exixihmatyā etapazomose jaximorykō pokona, axī toto orihtohme. Osemazuhme Jezu maro exixihmatyā jaximorykō pokona totapazomose eya xine. ³³Morarama Jezu tonese tyya xine ahtao aorikyry tonese eya xine. Morara exiryke jaxyry pokona onetapara toh tokurehse toorihse exiryke. ³⁴Toiro soutatu a tuose warata ke ikumikyhny aka. Tuutopōpyry ae munu axī tutūtase tuna maro. ³⁵Moro tonese ya. Morara exiryke moro poko ourutorōko ase. Zae aehtoh waro yna exiryke, zae jexiry waro roropa ase. Morara exiryke zae rokē nymerohpyry mǎ moro poko, enetupuhthohme oya xine. ³⁶Morara kynexine, pake Ritonōpo nymeropohpyry ae ro: “Jehpyry onyhmpyry mǎ toto,” katopōpyry ae ro, urutō komo a, onytahkara toh kynexine. ³⁷Moro roropa pake Ritonōpo nymeropohpyry ae ro: “Tunuwohpyrykō enēko rokē mǎ toto,” katopōpyry ae ro urutō komo a tunuwohpyrykō tonese rokē eya xine.

Jezu zonētopōpyry

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Ruka 23.50-56)

³⁸Morarama Joze moroto kynexine, Arimatea pono. Toytose ynororo Pirato a. Ynara tykase:

— Jezu ekepyry se ase zonēthohme, tykase ynororo Pirato a. (Joze Jezu poetoryme kynexine. Yrome juteu tō tuisary zuno toexiryke tokare pyra rokē Jezu poetoryme ynororo kynexine.) Morarama:

— Aroko, tykase Pirato exiryke Jezu ekepyry arone rahkene zonēthohme. ³⁹Mame Joze maro Nikotemu kynexine. Jezu ekepyry arotosome kynexine. Nikotemu mokyro, pake orihpyra ro Jezu ahtao koko aytohyry Jezu enese. Mokyro a tauku panō tarose, 35 kirume, ixtaratume otoxie mira, aroe tō maro. ⁴⁰Jezu ekepyry tapoise eya xine, tyōtose eya xine kamisa kurā ke ixtaratu maro. Typutoputohmase roropa toto a ixtaratu panō ke jōtoryhtao. Toipe juteu tomo morara ehse tokepyrykō zōtōko, ipomāko zonēthohme. ⁴¹Moe pyra tupito kynexine Jezu exixihmatopōpyry a. Moroto kynexine zonētopo, topu tyrisenano, moro tupito po. Imep̄y ekepyry ononēpitopyra kynexine moro aka. ⁴²Morarama yrokokoro juteu tō oseremathohme exiryke, moe pyra onēthoh exiryke roropa, moro aka rokē tonēse eya xine tātaryporykōke.

Jezu ēsemātopōpyry ropa

(Mateu 28.1-8; Maku 16.1-8; Ruka 24.1-12)

20 ¹Morarama pakeimo toytose Maria Matarena, xinuxinukutume ro ahtao, nomiko ae, okepy esaka. Morarama okepy apuru tysryhmase tonese nohpo a topu risemy. ²Morarama moro eneryke tyya toeramase ropa ynororo. Tururume toytose ropa ynororo Ximāo Peturu tō zuruse. Peturu maro Jezu zamaro exikety kynexine. Ynara tykase nohpo eya xine:

— Esae Jezu ekepyry tarose kynako imehnomo a. Aza tarose kynako otarama? tykase ynororo eya xine.

³Morarama Peturu tō toytose Jezu poetory imep̄y maro tururume, Jezu ekepyry esahpyry enese. ⁴Asakoro toytose toto tururume. Yrome Peturu tymotyēkase imarono a. Imarō toeporehkase osemazuhme okepy esahpyry pona. ⁵Moroto tupueh tykase tahtao kamisa tonese eya, okepy zōt̄pyry,

eutahpyry ao. Yrome omōpyra ynororo kynexine. ⁶Moraramē īkapo Peturu tooehse. Tomōse ynororo okepy esahpyry aka. Eya tonese okepy zōtŷpyry moro ao. ⁷Zupuhpyry zōtŷpyry tonese roropa eya. Imyhto tonese eya. Atakahpo kara kynexine. ⁸Moraramē mokyro osemazuhme aepyhpyry tomōse roropa. Moro eneryke tyya Jezu ēsemātopōpyry tonetupuhse eya.

— To! Tōsemāse ropa nae, tykase tyya rokene. ⁹(Ritonōpo omihpyry poko tuarōtara ro toh kynexine Jezu ēsemamyry ropa poko aorihxīpo.)
¹⁰Moraramē toytose ropa toto tytapyikō taka.

Tōsenepose ropa Jezu Maria Matarena a

(Mateu 28.9-10; Maku 16.9-11)

¹¹Moraramē Maria xitāko kynexine okepy eutahpyry myhto. Moraramē tupueh tykase tyxitaryhtao ro. Eutary aka tōsenuhmase. ¹²Moraramē Ritonōpo nenyohŷtā tonese eutary ao, asakoro, upo karimutumā ao toto. Moro tao typorohse toh kynexine, Jezu ekepyry esahpyry pona. Toiro zupuhpyry esahpyry wino, toiro ipupuru esahpyry wino roropa.

¹³— Xihxi, oty katox xitāko mah? tykase toto, tōturupose.

Ynara tykase Maria:

— Utuisary tarose imehnomo a. Otarāme aza tarose toto a? Zuario pyra ase, tykase nohpo eya xine.

¹⁴Morara kaxīpo toeramase ropa ynororo. Jezu tonese tŷkae xikihme. Yrome imepŷme tokarose nohpo a.

¹⁵— Oty katox xitāko mahno? Onoky zupīko mahno? tykase Jezu nohpo a. Tupito eraseme tokarose nohpo a. Ynara tykase ynororo eya:

— Mokyro tarose oya ahtao kuuruko, zuaro jehtohme, ekepyry enehse ropa jytotohme, tykase nohpo eya.

¹⁶— Maria, tykase Jezu eya.

Tōsenuhmase ynororo. Ynara tykase epereu omiry ae:

— Raponi! tykase nohpo, (Amorepatono, kary.)

¹⁷— Apoipoito pyra exiko. Onuhpyra ro ase Papa a. Morara exiryke ytoko. Jakorō tō zuruta ypoko. “Jezu eneno,” kaxita toto a. “Ytōko mā rahkene Tummy a, Kummykomo a, Ritonōpo a, Kyrihpōkomo a,” kaxita, tykase Jezu nohpo a.

¹⁸Moraramē Jezu poetory tomo a toytose.

— Jezu eneno, tykase nohpo toto a.

Moraramē Jezu omihpyry tokarose nohpo a, kaxiko katopōpyry tokarose ropa eya xine.

Tōsenepose ropa Jezu tymarōkomo a

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Ruka 24.36-49)

¹⁹Moraramē tykohmāse ahtao nomīko ae ro tōximōse Jezu poetory tomo tapyi tao. Tapyi omōtoḥ tonō tapuruse toto a, juteu tuisary tō zuno toexirykōke.

Moraramē Jezu tooehse toto rānaka. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Torētyke pyra ehtoko, tykase eya xine. ²⁰Morara kaxīpo tomary tonepose eya xine. Tuotopōpyry roropa tonepose eya xine warata eutahpyry tukumikyhny po tonepose eya xine. Tātākyemase toto Jezu eneryke tyya xine. ²¹Moraramē ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Torëtyke pyra ehtoko. Jenyohtopöpyry saaro Papa a oenyohtorÿko ase, tykase Jezu eya xine. ²² Morara kaxipo puu tykase ynororo toto pona. Ynara tykase eya xine:

— Ritonöpo Zuzenu ekaröko ase oya xine. Aomipona ehtoko. ²³ Imehnö rypyry tykorokapose oya xine ahtao, toto rypyry korokäko Ritonöpo mana. Yrome iirypyrykö onykorokapopyra awahtao xine Ritonöpo a, iirypyryme ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tome maro Jezu ehtopöpyry

²⁴ Toiro Jezu poetory moroto pyra kynexine. Tome pyra kynexine. Kamaramanöpo wätasë pyra kynexine, toto rānaka Jezu tooehse ahtao.

²⁵ Morame Tome tonese ropa tyya xine ahtao:

— Jezu ynaneneno, tykase toh eya repe.

Yrome ynara tykase ynororo:

— Perëku eutahpyry enery se ase emary poko. Jemary onēmara jahtao perëku eutahpyry aka, warata eutahpyry aka roropa: “Ajohpe,” äko ase. Onenetupuhpyra ase. Māpyra jemary tōmase ya ahtao: “Ajohpe pyra ro,” äko ase, tykase ynororo eya xine.

²⁶ Toiro semana taropose ahtao tōximōse ropa Jezu poetory tomo, tapy tao. Tome roropa toto maro kynexine rahkene. Tapyi tysorotohtose repe. Yrome Jezu tooehse toto rānaka. Ynara tykase eya xine:

— Torëtyke pyra ehtoko, tykase ropa eya xine Jezu. ²⁷ Morame Tome a ynara tykase ynororo:

— Jemary eneko. Oemahxiky tyriko sē aka, perëku eutahpyry aka. Oemary tyriko ukumikyhny aka roropa warata eutahpyry aka. “Ajohpe” kara exiko jēsēmätöpöpyry ropa poko. Wenetupuhko, tykase Jezu eya.

²⁸ — Jesë mase. Ritonöpome mase, tykase Tome.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya:

— Wenetupuhnho rahke? Osenepō puh oya rohke. Imeipo tākye kuhse imehnö exiko mana jenepyra ro ahtao jenetuputyryke tyya xine, tykase Jezu eya.

Oty katohme sero pape tymerose João a

³⁰ Tuhke rokē tyjamitunuru tonepose Jezu a typoetory tō neneryme. Yrome morohne poko onymeropyra ase. ³¹ Ynara rokē tymerose sero poko ya nase, Jezu enetupuhtohme oya xine Ritonöpo nymenekahpyryme kukurākanekōme. Morame Ritonöpo mükurume enetuputyryhtao orihpyra exiko matose jūme, katoh rokē tymerose ya.

Jezu osenepotopöpyry ropa 7mākomo a

21 ¹ Moromeipo tōsenepose ropa Jezu typoetory tomo a ikuhpo ehpio, Tipieriate ehpio. Ynara kynexine toto moroto, ² Ximāo Peturu tō oximōme kynexine Tome maro, Natanaeu maro, Zepeteu mükuru tō maro, imehnö asakoro Jezu poetory tō maro. (Natanaeu Kana pō kynexine. Karirea rānaō pō kynexine. Tome kamaramanöpo wätasë kynexine.) Enara toh kynexine moroto. ³ Morame ynara tykase Peturu eya xine:

— Urakanase ytōko ase, kana anÿse, tykase toto a.

— Amaro ytōko ynanase, tykase toto eya.

Moraramē toytose toto. Kanawa aka tōtyrise toto. Moromeīpo toytose toh rahkene. Kana anŷse tōmehse toto. Yrome ananŷpyra tokurehse toto. ⁴Mame xixi porehkaryhtao Jezu tonese toto a tuna ehpio. Yrome zuaro pyra toh kynexine, ahnome rokē tokarose eya xine. ⁵Ynara tykase Jezu eya xine:

— Aimo tomo, onoky manŷtou? tykase toto a.

— Arypyra, kana ananŷpyra ynanekurehno. Toiparo rokē ynanēmehno, tykase toto eya.

⁶Ynara tykase Jezu eya xine:

— Tarāpa ematoko ropa moino akoxi āpotunurukō winakoxi, kana anŷtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

Morara exiryke tarāpa tomase ropa eya xine tapotunurukō winakoxi. Moraramē anymyry se ropa toehse toh repe. “Somoky ykaxi,” tykase toh repe. Tē omoxī toehse kana ke. Itamurume kana exiryke, omoxī toehse.

⁷Ynara tykase Jezu zamaro exikety Peturu a:

— Kutuisarykō mokyro, tykase. Morara kary etaryke tyya tupō tamuruse ropa Ximāo Peturu a, osemazuhme touse tyya exiryke toerohtohme. Moraramē kuhparo tykase Peturu nakuaka, Jezu maro toytotohme.

⁸Mokaro imehnō Jezu poetory tō kanawae rokē ehpiokoxi ropa toytose toto. Kuremŷme tarose tarāpa eya xine. Tuna ehpiry moe pyra kynexine, otaramē sē meturume rokene. ⁹Moraramē toeporehkase toto ahtao apoto tonese eya xine kana purutopo. Kana tonese epo epurūko wyi maro.

¹⁰— Ananymyhyrykō enehko xiaro, tykase Jezu.

¹¹Kanawa aka toytose Ximāo Peturu kana enehse. Kana moity tarose eya tarāpa ao, sororohme, Jezu a ekarotohme. Moroto kana tuhke, 153me tuhke exiry, yrome tarāpa ekororohpyra.

¹²— Otuhtokose, tykase Jezu eya xine.

“Onokyh mahno?” kary se toh kynexine Jezu a repe. Ihxipŷke toexirykōke, kara tokurehse toto zuaro toexirykōke roropa. ¹³Moraramē wyi tytohtohkase typoetory punero. Morararo kana tokarose eya xine.

¹⁴Oseruao aehtoh moro kynexine aosenezomopory ropa typoetory tomo a tōsemāxīpo ropa.

Peturu maro Jezu ehtopōpyry

¹⁵Moraramē tōtuhkehxiŷpo xine ynara tykase Jezu Ximāo Peturu a, (João mūkuru Peturu kynexine).

— Ximāo, moxiā motye ypyno mahno? tykase Jezu.

— Ŷ, opyno jexiry waro mase, tykase Peturu Jezu a.

— Ypyno awahtao ypoetory tō ypyno exiko. Kaneru ešē toky tō poenō ypyno ehtoh sã poetohiti ypyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁶Moraramē tōturupose ropa Jezu:

— Ximāo, ypyno mahno? tykase ropa eya.

— Ŷ, opyno jexiry waro mase, tykase ropa Peturu.

— Morara awahtao ypoetory tō ypyno exiko, kaneru ešē toky tō ypyno ehtoh sã toto ypyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁷Moraramē Jezu tōturupose ropa oseruao:

— Ximāo ypyno mahno? tykase ropa Jezu eya.

Morarame toemynymhase Peturu: “Ypyno mahno?” katopöpyry oseruao Jezu a exiryke. Ynara tykase ynororo:

— Jesē mase Jezu. Zuario mase emero porehme. Opyno jexiry waro mase, tykase Peturu eya.

— Morara ahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō pyno ehtoh sã ypoetory tō pyno exiko, tykase ynororo Peturu a. ¹⁸Mame ynara tykase ynororo eya:

— Poetome awahtao āmoreme ometỹ eary mykyry waro mexine, openetatoth pona oytotohme. Yrome tamuhpōme toehse awahtao oemary myhnōko imehnō mana aarotohme oytory se pyra oehtoh pona, tykase Jezu eya. ¹⁹Moro poko Peturu turuse Jezu a aorikyry poko, kure Ritonōpo ehtoh enepory poko roropa imehnomo a. Mame ynara tykase ropa Jezu eya:

— Ymaro eropa. Jomiry ekarokose imehnomo a, tykase eya.

Imepỹ tymarō maro Jezu ehtopöpyry

²⁰Morarame tỹkakoxi tōsenuhmase Peturu. Jezu enuru zamaro exikety tonese eya. Jezu orihpyra ro ahtao eponaro aexihpyry kynexine Jezu a otuhtoh po. Ynara kahpō kynexine Jezu a: “Onoky mokyro owokatōme,” kahpō kynexine, Jezu orihpyra ro ahtao. ²¹Mokyro eneryke tyya ynara tykase Peturu Jezu a:

— Mose ke? Otara mose ro exīko nae? tykase ynororo tōturupose.

²²Ynara tykase Jezu eya:

— Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnōko mana. Oty katoth oturupōko ma ipohko? Eropa hkoty, tykase Jezu eya.

²³Morara exiryke moro poko tōturuse toto, Jezu poetory tomo:

— Otarāme orihpyra mokyro mana Jezu oeepyry ropa ponāmero, tykase toh repe ipoko. Yrome: “Orihpyra mokyro mana,” kara Jezu toehse. Ynara tykase rokene: “Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnōko mana,” tykase rokē ynororo.

²⁴Ywy ase Jezu poetory. Morara exiryke moro poko ymerono onenerykōme. Ynymerohpyry waro matose, zae jexiry waro roropa matose.

Etyhpyry

²⁵Tuhke rokē Jezu nyrytyamo. Tymeroose emero ahtao pape pokona, tuhke pape exiry. Otarāme sero nono motye exiry emero aerohtopöpyry tymeroose ahtao. Sero nono aerohtopöpyry merosē pune pyra exiry, emero Jezu nyrytã tymeroose ahtao. Enara.

ATOS

Omi Kurã Jezu poko Ekarory poko 12mãkomo a

Atos dos Apóstolos

Ekarotopo

Sero *Atos* ekarôko nase Jezu poko, omi kurã ekarory poko: “Jerusarê po, Jutea po, Samaria po, imehnô pata tô po sero nono etyhyry pona.” Sero tymerose Ruka a. Toytose ynororo Pauru maro pata tô punero. Jezu poetory tô emâtopôpyry poko ekarôko mana, Tosêkôme Jezu enetuputyryke tyya xine, osemazuhme Jerusarê po juteu tomo a, juteutôkara a roropa mya Roma po, pata imehxo exikety Itaria po.

Ritonôpo Zuzenu nyrihyry kurã ekarôko mana. Toerohse Ritonôpo Zuzenu Jezu poetory tô maro, tónuhse Jezu ahtao kapu aka. Peturu maro kynexine Jerusarê po, Samaria po (Atos 1.12—8.25), Rita po, Jope po, Sezarea maro (Atos 9.32—11.18).

Pauru tô toytose (Atos 13.1—28.31) imehnô amorepase Jezu poko, omi kurã ekarory poko, emero pata tô punero. Sero ekarôko nase imehnô poko roropa: Exitewão, osemazuhmã totapase aexihpyry Jezu poetoryme aehtoh pokoino; Piripe, omi kurã ekarohpô kynexine Etiopia pono a; Panape te, Timoteu te, Xira roropa, Pauru maro aytotyamo; Ritia roropa pata Piripo pono.

Sero pape ao

Tosêkôme Jezu enetupuhpitory 1.1—2.42

Omi kurã Jezu poko turuse Jerusarê po 2.43—8.3

Omi kurã Jezu poko turuse Izryaeu po, Xiria po roropa 8.4—12.25

Pauru, Jezu Kyrixtu maro exikety 13.1—21.26

Pauru, Jezu Kyrixtu namotome 21.27—28.31

1. Jerusarê po 21.27—23.22

2. Sezarea po 23.23—26.32

3. Roma pona Pauru ytory 27.1—28.15

4. Roma po 28.16-31

1 ¹Ynymerohpyry moro oneneryme jepe Teopiru. Ywy ase Ruka. Apitoryme Jezu poko pape ymeroase oneneryme. Inyrihyry poko ymeroase, kurâkôkara kurâkatopôpyry poko eya, imehnô amorepatopôpyry poko eya roropa, ²aunuhtopôpyry pona rokene kakoxi kapu aka, enara. Morohne poko ymeroase apitoryme. Mame onuhpyra ro tahtao tòmiry ekaroase typotory tomo a, tynymenekatyamo a. Takorehmase roropa ynororo Ritonôpo Zuzenu a typotory rohmanohpory poko. ³Orihxîpo tōsenepose ropa tuhke typotory

tomo a, orihpyn̄po samo. Tuhke tutuarōmatopōpyry tokarose roropa eya xine. 40me ĕmep̄pyry taropose eya tōsenepory poko eya xine, Kuesēkōme Ritonōpo ekarory poko roropa eya xine. ⁴Moraramē tōximōse tahtao typoetory tō maro, toto anaropopyra Jezu kynexine aporo. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ytoypopyra ehtoko aporo. Taro Jerusarē po Papa nekarory eraximatoko. Zuzenu oep̄pyry eraximatoko. Moro poko kuuruatose: ⁵“João oēpurihkatone tuna kuaka. Yrome tuhke pyra tynhse awahtao xine, Tuzenu ekarōko mā Papa oya xine,” ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu tōnuhse kapu aka

⁶Pake ahtao Roma pōkō tuisary juteu tō esēme kynexine. Mokyro se pyra juteu tō kynexine, Roma pōkō tuisary se pyra tutuisarykōme. Morara exiryke tōximōse tahtao xine Jezu a tōturupose. Ynara tykase toto eya:

— Otāto ahtao tuisa konōtome exīko mahno yna tuisary myakāme? Seromaroro? tykase toto eya.

⁷Jezu a tozuhse toto:

— Tamoreme rokē tuisame jyriko Papa mana, ise tahtao. Naeroro zuaro pyra matose onekaropyra oya xine exiryke. ⁸Yrome tyjamitunuru ekarōko mā Papa oya xine, Tuzenu ekarōko. Moraramē ypoko imehnō tuarōtanohnōko matose Jerusarē po te, Jutea po te, Samaria po te, emero pata tō punero, tykase Jezu eya xine.

⁹Moraramē tōnuhse Jezu kapu aka typoetory tō maro ehxīpo. Moraramē akuru htaka toehse ahtao tonekehse ipoetory tomo a. ¹⁰Moraramē Jezu poetory tō osenuhmaryhtao ro kakoxi asakoro orutua kō toeporehkasē toto rānaka, tupoke karimutumā ke.

¹¹— Karirea pōkomo, oty katohme kakoxi osenuhmāko ro matou, kapu enēko? Mokyro Jezu taroino arohpyry, moro saaro oehnōko ropa mana, kapu aka tonuhtopōpyry saaro, tykase toh aeporehkatyamo.

Juta myakāmatopōpyry

¹²Moraramē toytose ropa toto, Jezu poetory tomo, ypy poe, Oriwera poe, Jerusarē pona. Oriwera poe moe pyra moro toto esary kynexine Jerusarē.

¹³Moraramē tapyi taka toytose ropa toto, Peturu tapyi taka. Tōnuhse toto zara taka. Moroto Peturu tytapyikemy. Peturu, Tiaku, João, Ātare, Piripe, Tome, Patoromeu, Mateu, Tiaku Aupeu mūkuru te, Ximāo juteu tō esary pynoto te, Juta, Tiaku mūkuru, enara toh tōnuhse zara taka. ¹⁴Mokaro tehme kynexine Ritonōpo omiry poko rokene. Ritonōpo maro oturūko roropa kynexine nohpo tō maro, Jezu ĕ maro, Jezu akorō tō maro, enara.

¹⁵Moraramē Jezu poetory rānao Peturu towōse tōturutohme. Mokaro oximōme 120mākō kynexine. Ynara tykase ynororo:

¹⁶— Orutua komo, wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Pake Ritonōpo a tymeropose Juta poko, Jezu ewokahpō poko. Ritonōpo Zuzenu omi poe Tawi a tymerose, zuaro Ritonōpo exiryke. Morara exiryke morara toehse Juta. ¹⁷Kymarō xine Juta nexiasē repe. Yna maro nerokuase.

¹⁸(Yrome tineru tapoise eya tyrypyry emetakame, Jezu ewokatamitume. Moro tineru ke tupito topekahse eya. Moraramē toepukase ynororo

tösesenāxīpo. Zuakuru toehmose. Zuahxirirī tutūtase. Toorihse rahkene.
¹⁹Moro poko zuaro toh toehse Jerusarē pōkomo. Morara exiryke tupito tosehapse Munuhpāme. “Akeutama,” āko aomirykomo.)

²⁰— Ynara tymerose pake Ritonōpo papē pokona, Saumu pokona:

“Ah esahpyry patāpome nexino,
 imep̄y osesaripyra ehtohme morotona,”

tykase.

— Ynara tymerose roropa:

“Apo imep̄y aorikyhp̄yry myakāme nerohno,”

me tymerose.

²¹— Morara exiryke toiro Jezu marō symenekatone, kymaro xine Jezu ēsemamyry warono, ²²Jezu poko imehnō amorepatohme kymaro xine. Jezu maro ytoytokey se sytatose ēpurihkatopōpyry poe João a, kapu aka aunukuru ponāmero.

²³Morame asakoro tymenekase aporo eya xine, Joze Juxitu, (Pasapame roropa tosehke ynororo), Matia maro. ²⁴Morame tōturuse toto Ritonōpo a:

— Papa, emero ahno kurohtao enēko mase. Onoky mymenekano? Yna zuruko onymenekahpyry poko, ²⁵yna maro aerohtohme Juta myakāme. liryryryme Juta toehse exiryke esaka tonyohse ropa mana.

²⁶Morame imenekatoh tapoise toto a, Ritonōpo nymenekahpyry waro toehtohkōme. Morame Matia a tapoise tymenekatopo, toerohtohme 11mākō maro, 12me toto ehtohme ropa.

Ritonōpo Zuzenu oeh̄topōpyry

2 ¹Morame Oseahmatoḥ Pētekoḥite toehse ahtaḥ oximōme tapyi tao Jezu poetory tō kynexine. ²Morame tyryrykane konōto panō totase toto a topozakoxi xine. Tyhtose tapyi taka tyryrykane panono. ³Morame apoto panō tōtumakase. Tororokane panō toepukase tapyi taōkō pona. ⁴Morame morotōkō aka Ritonōpo Zuzenu tomōse. Tyotyōrōkō omiry ae tōturupitose toto Ritonōpo Zuzenu poe.

⁵Moroto Jerusarē po juteu tō kynexine, Ritonōpo omipona exiketō tuhke. Juteu tō otuhtoh konōto pokoino, tuhke tosae xine toh tooehse, imeimehnō maro tuhke toh tooehse morotona. ⁶Morame moro ekary etaryhtaḥ morohnome toytose toto tururume, enese. ⁷Tōsenuruhkase toto tōmirykō ae Jezu poetory otururuke.

— To! Otāto yna omiry waro toehse matou? ⁸Karirea pōkō amarokō repe. Yrome yna omiry waro amarokomo! ⁹Taro ynanase, Paratia pōkomo, Metia pōkomo, Erāo pōkomo, Mesopotamia pōkomo, Jutea pōkomo, Kapatoxia pōkomo, Pōtu pōkomo, Azia pōkomo, ¹⁰Piritia pōkomo, Pāpiria pōkomo, Ejitu pōkomo, Xirene pōkomo (Ripia pō Xirene), Roma pōkomo, ¹¹Arapia pōkomo, enara. Toitoine Kereta poe aehtyā ynanase. Imehnō Arapia poe aehtyā roropa ynanase. Toitoine juteu tōme ynanase. Toitoine juteu poenopyhpōkōme ynanase. Moxiaro etāko ynanase yna omiry ae toto exiryke. Morararo nase moxiamo tōmirykōme exiryke etāko toto Ritonōpo kypyno xine exiry poko, tykase toto. ¹²Moroto toh kynexine tōsenuruhkarykō poko. Toepohnohse toto.

— Oty moro? tykase toh tōturupose. ¹³Yrome imehnomo a tounohse toto:

— Moxiã aetÿtyã rokene, tykase toto. Toetÿse tokarose toto a.

Peturu nurutopöpyry

¹⁴Morarame Peturu tooehse 11mãkō maro. Opoie töturuse imoihmākomo a:
— Etatoko pahne Jutea pōkomo, Jerusarē pōkō roropa. ¹⁵Oty katohme:
“Toetÿse,” āko matou yna poko? Etÿtoh zano pyra nase. Xixi onuhpyra ro
nase. Etÿpyra ynanase. ¹⁶Yrome pake Ritonōpo nymeropohpyry Joeu a sero
poko. Ynara tykase:

¹⁷“Imeïpo ynara tyrīko ase, āko Ritonōpo,

Juzenu ekarōko ase oya xine.

Morarame omükuru tō oëxiry tō roropa jomiry ekarōko mana.

Nuasemākomo a osenepōko ase.

Tamuhpomākomo a oturūko ase aosenety.

¹⁸ÿ, ypoetory pona emero Juzenu aropōko ase,
orutua kō pona, nohpo tō pona roropa.

¹⁹Morarame jomiry ekarōko toh mǎ rahkene.

Tyoro sǎ tyrīko ywy kapu ao, nono po roropa, ōsenuruhkatohkōme,
munu te, apoto te, orexīto konōto.

²⁰Xixi zarumākapōko ase.

Nuno kamirarame exīko mana munu samo.

Morarame okynǎ pyra ynymenakahpyry oehnōko ropa mana,
tuisamehxo, ĕmepyry kure moroto ahtao.

²¹Morarame ‘Tuisa oenupunako ypoko,’ karyhtao oya xine
ynymenakahpyry a,
enupunāko mǎ rahkē opoko xine, tykase Ritonōpo,”

me tymerose Joeu a Ritonōpo omi poe.

²²— Etatoko pahne orutua komo, juteu tomo. Jarao nexiase Jezu Nazare
pono. Ritonōpo zamaro ynororo kynexine. Morara exiryke tyjamihtanohpose
eya kurākōkara kurākatohme ropa eya. Zuaro ro matohu? ²³Pake Ritonōpo
zuaro kynexine, Jezu exixihmapotoh waro. Toxixihmapose oya xine,
zehnotokomo a. Moro waro Ritonōpo kynexine Jezu orihpyra ro ahtao.
Yrome: “Ah nexixihmǎ toto,” tykase Ritonōpo. ²⁴Mame tōsemākapose
ropa ynororo Ritonōpo a. Jūme orihpynÿpo sǎ toehse ropa ynororo
typoremākapory se pyra toexiryke toorihthopöpyry a. ²⁵Ynara tymerose
kytamurukomo Tawi a, Jezu poko:

“Kokoro rokē Kuesēkō rīko ase jēpataka, ymaro

aexiryke torētyke pyra ase.

²⁶Tākye ase ukurohtao. Kure mase Papa.

Oeahmāko ase ypyno oexiryke.

Torētyke pyra ase, jorikyryhtao ro urumekara oexiryke.

²⁷Toorihse jahtao jekepyry onymotanohpopyra mase omükuru
nymyryme jexiryke.

²⁸Jēsemākapōko ropa mase, orihpÿme jehtohme.

Tākye rokē jyripōko mase oëmyty eneryke ya,”

me tymerose Tawi a.

²⁹— Wekyry tomo, topohme oturuxi amaro xine. Pake kytamurukō Tawi
toorihse. Ekepyry tonēse. Ekepyry esary mōto mana seroae ro. ³⁰Yrome Tawi

urutōme kynexine Ritonōpo Zuzenu omi poe. Zuario ynororo Ritonōpo omi poe, Kyrixtu typaryme exiry waro. Tuisa konōtome Kyrixtu exiry poko tuaro roropa, tymyakāme aexiry waro. ³¹Ritonōpo omiry waro Tawī kynexine. Jezu ēsemamyry ropa waro roropa kynexine. Morara exiryke morara tykase ynororo:

“Zuzenu onynomopyra Ritonōpo exīko mana aorihtyā esao.

Ekepyry motara roropa mana,”

tykase ynororo. ³²Tōsemākapose ropa Jezu Ritonōpo a. Ynanenease. Morara exiryke ourutoryko ynanase. ³³Seromaroro Jezu tuisamehxo tyrise Ritonōpo a. Ritonōpo maro mana. Pake Ritonōpo tōturuse eya: “Juzenu ekarōko ase oya,” tykase Ritonōpo. Mame Tuzenu tokarose Jezu a rahkene. Morara exiryke senohne enēko matose. Ōmirykō ae Ritonōpo omiry etāko matose. ³⁴Kapu aka onuhpyra Tawī ekepyry kynexine. Jezu rokē tōnuhse. Ynara tymerose roropa Tawī a:

“Ritonōpo tōturuse Kuesēkomo a:

‘Oporohko seino, japotunuru wino, tuisame oexiryke,

³⁵ oepetōkara ke anamotomatohto ya,’ tykase Ritonōpo Tumūkuru a.”

Morara tymerose Tawī a pake.

³⁶ — Izyraeu tomo, tuaro ehtoko. Jezu mokyro onexihmahpyrykomo. Tuisame tyrise ynororo Ritonōpo a Kuesēkōme aehtohme, tykase Peturu eya xine.

³⁷ Moraramē toemynyhmase toto Peturu omiry etaryke tyya xine:

— Morara ahtao oty rīko ynanah? tykase toto Peturu tomo a, tōturupose.

³⁸ Peturu a tozuhse toto:

— Oorypyrykō irumekatoko Jezu omipona oehtohkōme. Osēpurihkapotoko Jezu Kyrixtu omi poe, oorypyrykō korokatohme Ritonōpo a. Mame Ritonōpo nekarory apoīko matose. Zuzenu Kurā apoīko matose. ³⁹Ritonōpo mā Tuzenu ekarory se oya xine, opoenomo a, moemoēkō pata tō pōkomo a roropa, emero tyneahmatyamo a, tykase Peturu toto a.

⁴⁰ Moraramē Peturu toto zurune itamurume Jezu poko. Otuhiparo turuse toto:

— Emero iirypyryme matose. Iirypyryme oexirykō se pyra Ritonōpo mana. Naeroro oorypyrykō irumekatoko awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme, tykase Peturu eya xine.

⁴¹ Moraramē mokaro a Jezu tonetupuhse Peturu omiry etaryke tyya xine. Tōpurihkase toto Peturu tomo a. Moro ēmepyry ae tuhke tomāse toto Jezu poetoryme, 3.000me. ⁴² Moraramē kokoro rokē tōximōse toto Jezu omiry etatohme, Peturu tomo a ekarory etatohme. Kure tōturuse toto. Oximōme tōtuhse toto. Kokoro rokē tōturuse roropa toto Ritonōpo maro.

Jezu poetory oximōme ehtopōpyry

⁴³ Moraramē emero Ritonōpo zuno toehse toto, Peturu tō nukurākatyā eneryke roropa tyya xine, kurākōkara tukurākase ropa exiryke Peturu tomo a. ⁴⁴ Moraramē Jezu omipona exiketō oximōme kynexine. Tymōkomorykō tapiakase eya xine imehnō Jezu poetory tomo a. ⁴⁵ Tymōkomorykō tokarose roropa eya xine imehnomo a tineru apoitohme tyya xine, apiakatohme imehnō Jezu poetory tomo a, etuarimara toehtohkōme. ⁴⁶ Kokoro rokē

morohnome Ritonôpo tapyĩ tao toh kynexine aomiry poko. Moraramé Ritonôpo tapyĩ tae xiaksiake tōtuhse toto. Tākye rokē toh kynexine:

⁴⁷— Ritonôpo kure mana, tykase toto. Tātākyemase toto. Jerusarē pōkomo a tyyrypyrykō turumekase Jezu omipona toehtohkōme. Kokoro rokē Jezu poetory tomākapose Ritonôpo a.

Ytoytopỹ kurākatopōpyry ropa

3 ¹Moraramé Peturu toytose João maro Ritonôpo Tapyĩ taka Ritonôpo maro tōturutohkōme. Xixi tywykahme toehse ahtao toytose toto.

²Mame toytorykohtao, ytoytopỹ tonese toto a. Moino ro morara tonuruse ynororo ytoytopỹme ro. Kokoro rokē arosene toto onao Ritonôpo tapyĩ pota taka, tineru apoitohme eya. Moro Omōtoh Enekurāme tosehpase kynexine.

³Mokyro a Peturu eneryhtao João maro, toto ytoryhtao, tineru tokaropose eya. ⁴Mame kurākara tonese tyya xine ahtao ynara tykase Peturu:

— Xiaro kueneko, tykase Peturu.

⁵Mame tōsenuhmase mokyro. Tineru pitiko eraximane.

⁶— Tineru pyra nyanase. Yrome tyoro ekarōko ase oya. Owōko. Xikihme exiko. Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana, Nazare pono, tykase Peturu eya.

⁷Mame kurākara xikihme tan̄yse emary poko Peturu a. Ipyrakū toekurākase ropa. ⁸Pyhseky tykase ynororo. Xikihxikihme toytoytose ynororo toekurākase ropa toexiryke.

— Kure Ritonôpo mana, tykase ynororo. Peturu tō maro tomōse ynororo Ritonôpo Tapyĩ taka. Tātākyemase ynororo. Pyhsekyhsekyh tykase. ⁹⁻¹⁰Moro taōkō tutuarōtase kuranōpokara ytoytory eneryke tyya xine: “Kure Ritonôpo,” kary etaryke roropa tyya xine tutuarōtase toto.

— Mose ytoytopỹn̄yo, tineru eraximahpō Omōtoh Enekurā pūto toekurākase ropa, tykase toto.

¹¹Tōsenuruhkase toto mokyro eneryke tyya xine. Ritonôpo Tapyĩ taka omōtoh Saromāo tapyĩme tosehpase. Moro tao Peturu kynexine João maro. Mokaro onurumekara aekurākahpyry ropa toehse. Moro taka toytose toto emero, enese.

— To! Kure matose, tykase toh eya xine.

Peturu nurutopōpyry Ritonôpo tapyĩ tao

¹²Moraramé morohnome aepyrykō eneryhtao tyya ynara tykase Peturu:

— Orutua komo, wekyry tomo, serara ekurākano onenepitopyra hmatou? Jezu rokē mose kurākaropa, yna kara, kypyno xine toexiryke. ¹³Ritonôpo kytamurukō esemy, Aparão esemy, Izake te, Jako, enara. Emero Kuesēkōme roropa mana. Mokyro a Tumūkuru kuesēkōme tyrise, onurumekahpyrykomo, Jezu, onekarohpyrykomo Pirato a exixihmatohme. Exixihmapory se pyra Pirato repe. ¹⁴Yrome aomipona pyra oya xine toxixihmase Jezu, tyyrypyhpykē kara. Inetapatahpyry rokē mutūtanohpoatose ropa. ¹⁵Kyrihpōkō mūkuru mexixihmatose repe. Yrome Jumy a tōsemākase ropa. Moro poko otuarōtanohtorỹko nyanase tonese ropa yna a exiryke tōsemāse ropa ahtao. ¹⁶Mokyro poe mose nekurāka ropa. Mose enēko matose, Jezu nukurākahpyry ropa. Tonetupuhse toexiryke Jezu nukurāka ropa, tykase Peturu.

¹⁷ — Wekyry tomo. Awaro xine ase. Jezu exixihmahpōkō matose, tuaro pyra oexirykōke, oesēkō maro. ¹⁸ Pake Ritonōpo a tōmiry tymeropose urutō komo a Jezu poko, aetuarimary poko, aorikyry poko, ĕsemākapory ropa poko tyya. Ajohpe pyra ro Ritonōpo nexiase, tykase Peturu mokaro a. ¹⁹ — Oorypyrykō irumekatoko. Jezu eahmatoko oesēkōme aehtohme, oorypyrykō korokatohme eya, ²⁰ tākye oehtohkōme ipoko. Imeīpo Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana tarona, Kuesēkōme. ²¹ Kapu ao eraximāko mana tonehporo ropa Tumy a. Toohse ropa tahtao, kukurākatoryko ropa mana. Moro poko tymerose pake Ritonōpo poe urutō komo a. ²² Moeze a ynara tymerose:

“Urutō menekāko Ritonōpo mana, enehpōko mana

jenehtopōpyry sã eya, kuekyrykōme exikety. Aomipona ke ehtoko.

²³ Aomipona pyra exiketō enahkapōko Ritonōpo mana.”

²⁴ Morara tymerose urutō komo a pake. Samueu tomo a morara tymerose senohne poko, onenehpyrykō poko. ²⁵ Samueu tō ekepyã pakomotyã matose. Opoko xine kynoturune Ritonōpo atamurukomo a. Ynara tykase ynororo eya xine: “Apary rīko ase sero nono pōkō kurākaneme,” tykase Ritonōpo Aparão a.

²⁶ — Naeroro Tumūkuru enyohne kyya xine Kuesēkōme, kuatākyematohkōme kyyrypyrykō korokaryhtao eya, tykase Peturu eya xine.

Peturu ehtopōpyry kōseriu ĕpataka João maro

4 ¹ Moraramo Peturu tō otururuhtao imoihmākō maro, Ritonōpo maro oturuketō tooehse eya xine, Ritonōpo tapyi ešē maro, satusau tō roropa, enara. Satusau tomo ahno ĕsemamyry ropa warōkōkara kynexine. ² Peturu tō tyenonohse eya xine imoihmākō amoreparyke eya xine: “Jezu tōsemāse ropa mana toorihxīpo,” karyke eya xine. ³ Moraramo Peturu tō tapoise toto a. Āpuruhipyry taka tarose eya xine, moro tao toto ĕmehtohme, tykohmāse exiryke. ⁴ Mame Peturu tō otururu totase tyya xine exiryke Jezu tonetupuhse imoihmākomo a tosehkōme. Tuhke Jezu poetoryme toehse toto, 5.000me.

⁵ Mame yrokokoro juteu tō ešā tōximōse Jerusarē po, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro. ⁶ Anasa Ritonōpo maro oturuketō tuisary kynexine. Imaro tōximōse toto jekyry tō maro, Kaīpa, João, Arexātere, enara. ⁷ Mokaro ĕpataka Peturu tō tarose toto a.

— Onoky poe ahno kurākāko ropa matou? tykase mokaro eya xine.

⁸ Ritonōpo Zuzenu Peturu ao kynexine. Aomi poe Peturu tōturuse:

— Tamuxi tomo, pata esamo, ⁹ oty katoh: “Onoky poe ytoytopynōpo mukurākatose rohpa?” āko matou oturupōko yna a? ¹⁰ Jomiry etatoko Izyraeu tomo. Mokyro ynanukurākase ropa Jezu poe. Jezu mokyro Nazare pono, Ritonōpo mūkuru. Onexixihmahpyrykō mokyro. Yrome tōsemākase ropa mana Ritonōpo a. Jezu poe mokyro toekurākase ropa mana. ¹¹ Jezu Kyrixtu poko pake tymerose Ritonōpo omiryne. Ynara tymerose urutō komo a:

“Moro topu, tapyi rinanō nurumekahpyry,

moro topu se toehse toto, kurāme exiryke, tapyi kyryryme nymyry.

Emese kure kuhse Ritonōpo kyya xine mana,”

tykase. ¹² Jezu rokē kyyrypyrykō korokaneme mana, toiro. Imepy kyyrypyrykō korokane pyra, Jezu rokene, tykase Peturu eya xine.

¹³ Morarame Peturu tō otururu totase tyya xine ahtao, tōturuse toto oxime rokene:

— Otokoino moxiā enaromyra toehse nae? Atamorepara toh nase repe. Yrome Jezu maro monexiā toto atamorepāko. Otarāme morara exiryke zuaro toehse toh mana, Jezu maronōpotōme toexirykōke, tykase toto. Oxime tōturuse toto. ¹⁴ Mame mokyro kuranōpokara eneryke tyya xine toto maro: “Ajojhe matose,” kara toto. ¹⁵ Morarame tosae xine Peturu tō tutūtanohpose ropa toto a, oxime rokē tōturutohkōme:

¹⁶ — Otara āko sytatou mokaro a Jezu poko toto oturukehpotohme? tykase toto, tōturuse oxime rokene. — Kurākara kurākahpō mokaro. Tarōkō emero zuaro mana, Jerusarē pōkomo. “Ajojhe,” kara sytatose ipoko xine. ¹⁷ Jezu poko oturupyra rokē syripotone toto. Senaroximatone toto imehnō onurupyra Jezu poko toto ehtohme, tykase toto.

¹⁸ Morarame tykohmase ropa toto tyya xine:

— Imehnō onurupyra ehtoko Jezu poko, tykase toto. ¹⁹ Yrome ynara tykase Peturu tomo:

— Oty Ritonōpo a kure nae? Ōmipona xine yna exiry, tōmipona yna exiry?

²⁰ Yna a tonese exiryke oturukehpyra ynanase Jezu poko, tykase toto.

²¹ Morarame Peturu tō enaroximary se toh kynexine repe:

— Ytotoko ropa. Awānohtorōko ynanase imehnō zururuhtao Jezu poko oya xine, tykase toto, mokaro aroporykōme. Peturu tō wānopyry se toh kynexine repe. Yrome onuānohpyra tokurehse toto, tuhkākō Peturu tō pyno exiryke.

— Kure Ritonōpo mana, āko rokē toh kynexine. ²² Tātākyemase toto, ytoytopynōpo ikaripamyhpyry tukurākase ropa exiryke.

Ritonōpo a tōturuse

²³ Morarame tonyohse ropa toexirykōke Peturu tō toytose ropa João maro, imehnō Jezu poetory tomo a. Juteu tō esā omihpyry tokarose eya xine.

²⁴ Morarame toto omiry etaryke tyya xine tōturuse toto Ritonōpo maro, Jezu poetory tō oximōme. Ynara tykase toto:

— Yna esēme mase Ritonōpo. Kapu Rihpōme mase, kapu, nono, tuna, tunakuaōkomo, nono pōkomo, emero tyrise oya. ²⁵ Pake moturune yna tamuru Tawi a, ynara tymerose eya ōmiryne Ouzenu poe:

“Oty katoh sero nono pōkō yzehno toh nae?

Toiparo rokē osenetupuhnōko mā toto.

²⁶ Sero nono pōkō tuisary tō atamorepāko mā toto

Ritonōpo maro osepeme pyra toehtohkō poko,
inymenekahpyry maro osepeme pyra toehtohkōme roropa.”

²⁷ — Morararo taro nase Jerusarē po seromaroro, tykase Peturu Ritonōpo a. — Erote tuisame nase. Pōtiu Pirato kowenatume roropa nase. Mokaro oximōme Roma pōkō maro Izyraeu tō maro Omūkuru zehno.

²⁸ Zehnotokō moxiaro Omūkuru exixihmahpōkomo. Morara tyrise eya xine onekarotopōpyry ae ro, tuarohxo oexiryke, orēpyrahxo roropa oexiryke.

²⁹ Seromaroro mokaro eneko Papa Kapuaono, yna enaroximary se aehtyamo. Yna akorehmako enaromyra yna ehtohme, ōmiry ekarotohme yna a.

³⁰ Kurākōkara ikurākako ropa. Ajamitunuru enepoko ropa Omūkuru kurā pokoino, Jezu pokoino, tykase Peturu Ritonōpo a.

³¹ Morarame tōturukehse toto ahtao, moro tapyi kywyh kywyh tykase. Ritonōpo Zuzenu tomōse toto aka. Orēpyra Ritonōpo omiry tokarose eya xine imehno a.

Oximōme toto tŷkyryrykō poko

³² Morarame Jezu poetory tō oximōme toehse, omomŷke pyra toh kynexine toenupunarykōke imehnō poko. ³³ Orēpyra imehnō turuse eya xine Jezu ēsemamyhpyry ropa poko. Kure rokē toh kynexine oximōme, tākye rokene. Imehnō roropa ipyno xine. ³⁴ Morara exiryke etuarimara toh kynexine emero. Tutupikamo a tutupikō tokarose eya xine Peturu tomo a. Tytapyikamo a roropa tytapyikō tokarose tineru apoitohme tyya xine, ³⁵ ekarotohme Peturu tomo a, apiakatohme ise exiketomo a etuarimara aehtohkōme.

³⁶ Morarame Joze kynexine, Xipere pono, Rewi pary. Mokyro tosehpase Panapeme, oxiehnokōkō kurākaneme ropa aexiryke. ³⁷ Mokyro a tutupi tokarose tineru apoitohme tyya. Mame Peturu tomo a tytinerū tokarose emero.

Anania tomo Sapira maro

5 ¹ Mame imepyny a roropa tutupi tokarose roropa, Anania a ipyty maro. ² Ipyty esety Sapira. Emero pyra tytinerūkō tokarose eya xine:

— Seny, yna tupi ehepyry emero, tykase toh ajohpe. Typyty maro tōturuse toto. “Senekunohne,” tykase toto. ³ Morarame Peturu tōturuse Anania maro:

— Jepe, oty katoh joroko tamuru omipona mahno? Yna enekunopyry se hma repe? Yrome Ritonōpo Zuzenu zuaro mana. Otupi ehepyry emero pyra mekarō yna a. Makoinohno otinerūkōme. ⁴ Otupi onekaropyra ro awahtao xine otupime nexiase. Tupito ehepyry morararo, otinerūkōme ro nexiase. Oty katoh popyra oexirykō se hmatou, yna enekunopyry se? Ajohpe mase Ritonōpo a yna a rokē pyra, tykase Peturu eya.

⁵ Morara kary etaryke tyya nono pona toepukase Anania. Toorihse. Morarame: “Mokyro norihno Ritonōpo poe,” kary etaryke tyya xine tōserehse toto itamurume.

⁶ Mame nuasemākomo a ekepyry tanŷse. Tyōtose, enara. Tarose toto a, zonētohme.

⁷ Morarame tē pitiko tykase ahtao ipytŷpyry tooehse, tuaro pyra. ⁸ Mame Peturu tōturupose nohpo a:

— Moro rokē kynako otupi ehepyry?

— ŷ moro rokē kynako, tykase nohpo.

⁹ Morarame Peturu a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

— Oty katoh moturutou onio maro: “Senekunohne,” mykā onio a? Yrome Ritonōpo Zuzenu oenetou. Eneko pahne moxiā, onio ekepyry zonemyhpōkō noehno ropa toto tapyi eutary pota taka. Oekepyry arōko roropa toh mana zonētohme, tykase Peturu eya.

¹⁰ Axī toepukase nohpo nono pona, toorihse. Morarame nuasemākō tooehse ropa ahtao tapyi taka, nohpo orihsē tonese eya xine. Tarose toto a zonētohme inio ekepyry myhtokoxi. ¹¹ Morarame tōserehse Jezu poetory tomo. Mokaro ekary etahpōkō tōserehse roropa toto.

Jamihme tyrise toto Ritonōpo a

¹² Kokoro rokē tōximōse toh rahkene Peturu tō maro, Ritonōpo Tapyī taka, Saromāo nyrihpyry taka. Mame jamihme tyrise toto Ritonōpo a kurākōkara

kurākatohme ropa eya xine. ¹³Mame imehnō mokaro maro oximōpyra toehse toto, zuno toexirykōke. Yrome kure tōturuse toto ipoko xine. ¹⁴Mame tuhke Jezu poetory tō toehse, orutua komo, nohpo tomo, enara. Tuhke tomāse toto. ¹⁵Moraramē kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine tuhke kurākōkara tonehse eya xine etuehkō tapo, osema taka Peturu zuzenu rokē ytotohme epozakuroko, osema ae Peturu ytoryhtao. ¹⁶Tuhke roropa imeimehnō pata tō poe tooehse toto Jerusarē pona. Kurākōkara tonehse roropa toto a, jorokohpā kō roropa tonehse eya xine. Emero toh tukurākase ropa eya xine.

Peturu tō ryhmatopōpyry

¹⁷Moraramē Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō, satuseu tō maro Peturu tō zumoxike toehse toto. ¹⁸Tapoise toto a ēmatohme āpuruhpyry taka. ¹⁹Yrome Jezu nenyokyhpyry toytose koko āpuruhpyry apuruhmakase ropa. Mokaro tutūtanohpose ropa eya.

²⁰— Ytotoko Ritonōpo Tapyī taka. Oturutatoko mokamo a Jezu poko, Jezu poetoryme toto ehtohme, orihpyra toto ehtohme jūme, tykase Jezu nenyokyhpyry eya xine. ²¹Morara tykase exiryke toytose toto pakeimo Ritonōpo Tapyī taka imehnō amorepase.

Yrome mokaro Ritonōpo maro oturuketō tuisary tymarōkō maro juteu tō tuisary tykohmase tyya xine. Peturu tō enehnanō taropose eya xine āpuruhpyry taka. ²²Moraramē toytose toto āpuruhpyry taka. Yrome tynēmatyākō onenepyra tokurehse toto. Naeroro toytose ropa toto kōseriu a oturuse. Ynara tykase toto eya xine:

²³— Āpuruhpyry tapuruse kynako. Erase tō rokē moroto kynako. Ynanetapuruhmaka repe. Yrome aypyra toh kynako, tykase toto. ²⁴Morara kary etaryke tyya xine tōserehse toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, oturutoh erase tō maro.

— Otara toehse toh nae?

— Kū. Aza rokē nytō toto? tykase toto. ²⁵Moraramē imep̄y tooehse oturuse. Ynara tykase ynororo:

— Mokā mōto, onēmatyākomo. Oturūko toto Ritonōpo Tapyī tao. Imehnō amorepāko mā toto, tykase ynororo eya xine.

²⁶Moraramē soutatu tō esē toytose, typoetory tō maro, Peturu tō apoise ropa. Opore pyra tōturuse toto eya xine sekerereme, imehnō kurūke, totaparykō se pyra toexirykōke.

²⁷Moraramē tarose ropa Peturu tomo kōseriu ēpataka ropa.

²⁸— Oty katoḥ imehnō amorepāko matou mokyro poko? Toto anamorepapyry ynanexiase ipoko oya xine. Seromaroro emero Jerusarē pōkō tamorepase oya xine. Yna hxirōko roropa matose mokyro exixihmatopōpyry poko, tykase mokyro Ritonōpo maro oturuketō tuisary.

²⁹Moraramē Peturu tomo a tozuhse:

— Ritonōpo omipona se ynanase. Ōmirykō omipona se hkopyra ynanase.

³⁰Ritonōpo mokyro kytamurukō esemy. Eya Jezu tōsemākase ropa onexixihmahpyrykomo wewe pokona. ³¹Mame tuisa konōtome tyrise ropa ynororo Ritonōpo a, emero Kuesēkōme aehtohme. Kypynanohnekō mokyro. Kyyrypyrykō korokary se ynororo. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine ikorokāko mana. ³²Naeroro imehnō tuarōmāko ynanase morohne poko.

Yna maro Ritonôpo Zuzenu mana yna akorehmâko. Tômipona exiketomo a Tuzenu ekarôko Ritonôpo mana, tykase Peturu.

³³Mame morara kary etaryke tyya xine tyekîtapâse toto. “Setapatone,” tykase toto. ³⁴Yrome toiro towôse töturutohme. Parixeume ynororo, esety Kamarieu. Moeze omihpyry poko amorepatôme ynororo. Emero ise roropa toh kynexine. Mokyro a Peturu tō jarānaka taropose aporo. Mame ynara tykase ynororo:

³⁵— Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko mokā poko. ³⁶Pake hkopyra imep̄y tamuxime toehse, Teuta. Tōsekarose ynororo tuisame toexiry poko. Imehnō roropa toytose imaro, 400mākomo. Yrome totapase ynororo ahtao, tātahpahse toh emero, aomipona aehtyamo. “Tuisa konôto mokyro,” kara toehse toto. ³⁷Okomino tyoro, Juta, Karirea pono kowenu tineru apoiryhtao ahno a, tuhke roropa imaro tātānonohse toh repe. Yrome toorihse ynororo ahtao ipoetohpyā toytose ropa toto tosaka xine. ³⁸Naeroro ourutor̄yko ase mokā poko pyra oehtohkōme. Ah nytō toto. Ahno omi poe rokē toto ahtao toto namorepar̄y enahnōko rokē mana. Yrome Ritonôpo omi poe toto ahtao enahpyra mana imehnō amorepar̄y eya xine. ³⁹Morara exiryke tomeseke ehtoko. Typoetory ryhmaryhtao ozehno xine exiko Ritonôpo mana, tykase Kamarieu eya xine.

⁴⁰— Ÿ, tykase toh repe. Yrome Peturu tō tonehse ropa tyya xine ahtao typipohse toto a.

— Oturupyra ke ehtoko Jezu poko, tykase toh eya xine. Mame tonyohse ropa toto ipipohx̄ipo xine. ⁴¹Moraramē toytorykō ropa ahtao kōseriu wino tātākyemase toto.

— Jezu poetoryme kuexiryke kypipohno toto. Morara exiryke tāk̄ye sytase, tykase toto. ⁴²Mame kokoro rokē Ritonôpo Tapyī tao töturuse toto Jezu Kyrixtu poko. Imehnō tapyī tao roropa oturukehpyra toh kynexine.

7me Jezu poetory akorehmananomo

6 ¹Moraramē Jezu poetory tō tuhke tomāse ahtao kyreku tomo a juteu tō tykerekereṃemase.

— Oty katoh juteu tō pyxiamōpyamo a rokē tōsē ekarôko toh nae? Kyya xine onekaropyra mā toto, tykase toto. ²Moraramē Jezu poetory tō tonehpose 12mākomo a töturutohkōme imaro xine. Ynara tykase Peturu tō eya xine:

— Popyra Ritonôpo omiry rumekary yna a tykrysā ekarotohme rokene. ³Morara exiryke imehnō Jezu poetory tō akorehmananō menekāko ynanase, 7me ajoajohpākōkara rokene, Ritonôpo Zuzenu omipona yronomyr̄yme exiketomo, toerokurukō warōkō roropa. ⁴Yrome yna kokoro rokē Ritonôpo maro oturūko ynanase. Imehnō amorepāko roropa ynanase aomiry poko, tykase toto.

⁵Morara kary etaryke tyya xine tātākyemase toto. Ynara tyrise toto a Jezu poetory tō akorehmananōme, Exitewāo. Ritonôpo Zuzenu imaro kynexine. Aomipona yronomyr̄yme exikety ynororo. Ynororo, Piripe, Pyrokoro, Nikanoa, Timō, Parymena, Nikorau, enara. Nikorau juteume aeramahpyry kynexine, Ātiokia pōme exikety roropa. ⁶Mokaro tooehse Peturu tō ēpataka. Moraramē tötururukohtao Ritonôpo a tomarykō tyrise zuhpokoxi xine.

⁷Moraramē Ritonôpo omiry totase tuhkākomo a Jerusarē pōkomo a. Jezu poetory tomāse Jerusarē po. Tuhke Ritonôpo maro oturuketō roropa Jezu omipona toehse toto.

Exitewão apoitopōpyry

⁸Moraramé Exitewão Ritonōpo omipona kynexine. Kure kynexine orēpyra roropa Ritonōpo poe. Kurākōkara kurākary waro roropa ynororo kynexine. ⁹Yrome imehnō moroto kynexine, aomipona se pyra exiketomo. Moino aehtyā mokaro kynexine. Xirene poe, Arexātyria poe, Xirixia poe, Azia poe, enara tooehse toh kynexine morotona. Tyorō tao tātamorepase ynaroro. Tōsezusezukurukō se toh kynexine repe Exitewão maro. ¹⁰Yrome typoremāse toto orēpyrahxo Exitewão exiryke Ritonōpo Zuzenu poe. ¹¹Moraramé imehnō taomipohtomase eya xine:

— Mose ynanetase Moeze kerekeremāko, Ritonōpo kerekeremāko roropa, tykase toto imehnomo a Exitewão poko ajohpe. ¹²Morara kary etaryke tyya xine juteu tō tyekitapāse. Typatakā maro toytose toto Moeze omihpyry warōkō maro Exitewão apoise kōseriu a arotohme. ¹³Moraramé tokarose eya xine rahkene.

— Mose sē tapyi poihtoase, Ritonōpo maro oturutopo. Moeze omihpyry poihtoase roropa. ¹⁴Ynara nase mose: “Sē tapyi kararahnōko Jezu Nazare pō mana. Moeze namorepatyā myakamāko roropa mana,” nase mose, tykase toto Exitewão poko ajohpe rokene. ¹⁵Moraramé mokaro a emero terekatu tō maro iporohtyamo a Exitewão ēmyty tonese, kapu ae Ritonōpo nenyokyhpyry ēmyty samo.

Exitewão oturutopōpyry

7 ¹Moraramé Ritonōpo maro oturuketō tuisary a tōturupose:

— Ajohpe pyra moxiā na? tykase ynororo Exitewão a.

²Ynara tykase Exitewão eya xine:

— Wekyry tomo, kuetatoko, orutua kō roropa. Pake Aparão a Ritonōpo tōsenepose saerehkane panō ezure, Mesopotamia po Aparão ahtao ro Harā pona ytopyry ro ahtao. ³Ynara tykase Ritonōpo eya: “Oesary irumekako, oekyry tō roropa. Ymaro eropa. Imepy pata enepōko ase oya,” tykase Ritonōpo eya. ⁴Morara exiryke Kautea turumekase Aparão a Harā pona toytotohme. Moraramé tumy orihxīpo tosary turumekase eya. Tarona tooehse kuesaka xine. ⁵Ritonōpo onesaripopyry Aparão a repe. Yrome ynara tykase ynororo eya: “Sero imeīpo ekarōko ase oya oesaryme, oesahpyo apakō esaryme roropa toorihse awahtao,” tykase Ritonōpo Aparão a tumükue pyra ro ahtao. ⁶Mame ynara tykase roropa ynororo: “Apakō mā imehnō nonory pona ytōko osesarise, katonōme sa rokene. Moroto 400me zeimānōko mā toto, etuarimāko imehnō namotome. ⁷Moraramé apakō tuarimahpōkō wānohnōko ase. Morotoino xiaro oehnōko toh mana jeahmatohme kure,” tykase Ritonōpo Aparão a. ⁸Moraramé Aparão tamorepase Ritonōpo a aipotapihpyry sahkary poko. Ynara tykase ynororo: “Kure rokē oritoryko ase. Morara exiryke aikōpotapihpyry sahkapōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo eya. Moraramé Aparão toemūkuase, Izakeme. Mame oma etato irānao ae aenurutopōpyry ahtao, tumükuru aipotapihpyry tysahkase eya. Mame tuātase Izake ahtao toemūkuase ynororo Jakome. Mame Jako toemūkuase 12me, kytamurukōme.

⁹— Moraramé kytamurukomo a takorōkō tokarose imehnomo a jehno toexirykōke. Ejitu pona tarose ynororo. Yrome Ritonōpo imaro kynexine.

¹⁰Toenupunase ipoko. Tutuarimakehpose eya. Morarame Ejitu esē Joze se toehse, tuaro aexiryke. Esety Parao kynexine. Joze kowenatume tyrise eya tytapyī esēme roropa. ¹¹Morarame konopo toehkehse, tonahsē pyra toehse. Toetuarimase toto Ejitu po, Kanaā po, enara. Kytamurukō nykyryry tonahse. ¹²Yrome Ejitu pōkō nykyryry nae ro kynexine. Imeīpo morara kary etaryke tyya tumūkuru tō tonyohse Jako a tynapyrykō epekahse. ¹³Morarame toytomezose toto ahtao Joze tōsenepose turui tomo a. Tyekyry tō tonepose Parao a eya. ¹⁴Morarame: “Kumykō enehtoko xiaro,” tykase Joze turui tomo a. Mame emero morotona toytose toto, 75me. ¹⁵Morarame kytamurukō toorihse moroto, Jako, imūkuru tō, enara. ¹⁶Yrome toto ekepyry tarose Xikē patahpyry pona zonētohme, Aparão nepekatyhyppyry aka. Hamoa poenomo a topekahse eya orihpyra ro toto ahtao. Xikē zū Hamoa kynexine.

¹⁷— Morarame Aparão pakō toemūkuase Ejitu po. Tuhke toehse toto moroto. Morarame tynekarotopōpyry ae ro toto arory se ropa Ritonōpo kynexine esaka xine. ¹⁸Morarame imep̄y Ejitu tuisaryme toehse, Joze warōkara. ¹⁹Kytamurukō tonekunohse eya. Tyryryhmase toto eya. Toto zehno toehse ynororo toto emamyryke. Imūkurukō typahpose eya nakuaka. ²⁰Morarame Moeze tonuruse, poeto kuranoryme. Tūmy tapyī tao oseruao rokē nuno taropose eya. ²¹Mame tapyi tae jeny a tarose ynororo nakuataka. Mame Parao ēxiry a tan̄yse ropa tunuātanopyryme tumūkurume. ²²Ejitu pōkomo a tamorepase ynororo itamurume. Tōtururu waro toehse. Emese kure toehse roropa ynororo otyro riry poko.

²³— Morarame Moeze tykaripāse ahtao, 40me jeimamyry taropose ahtao tyekyry tō enese toytose ynororo, Izyraeu tō enese. ²⁴Morarame tyekyry osanumary tonese tyya ahtao typynanohse eya. Ejitu pō totapase eya. ²⁵“Wekyry tō pynanohneme jenetupuhnōko toh mana. Ritonōpo nenyokyhpyryme jekarōko mā toto,” tykase Moeze tukurohtao repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. ²⁶Yrokokoro tyekyry enese toytory ropa ahtao, osetapaketō tonese eya. Toto zupokary se kynexine repe. “Aimo, ākorō ananapoipyra exiko. Oxiehno pyra ehtoko,” tykase ynororo eya xine repe.

²⁷— Yrome ajoajohpano a tupurohmase. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo? ²⁸Ejitu pō etapahpō mase. Jetapary se roropa hma?” tykase ynororo Moeze a. ²⁹Morara kary etaryke tyya toepase Moeze Mitīā pona. Tōsesarise ynororo moero, katonōme, toemūkuase asakoro.

³⁰— Morarame 40me tyeimāse ahtao moroto, Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose Moeze a ona tonorē po, ypy Xinaī pūto. ³¹Moroto pika zatyry tonese Moeze a tororo āko. Moro eneryke tyya toemynyhmasse ynororo. “Otāto puhkoke pika ezeppyra nae? Eneta aporo,” tykase ynororo tukurohtao.

— Morarame enese toytose tahtao Ritonōpo omiry totase eya, ameke pyra toehse ahtao. Ynara tykase Ritonōpo eya: ³²“Ritonōpo ase, atamurukō Esem̄y, Aparão Esem̄y, Izake Esem̄y, Jako Esem̄y, enara,” tykase ynororo eya.

— Morara kary etaryke tyya tykytyky tykase Moeze. Osenuhmara toehse ynororo tōserepyryke. ³³Morarame ynara tykase Ritonōpo eya: “Asātajā tō touko jēpataka oehtohme. Onoupyra awahtao orihnōko mase,” tykase ynororo eya.

— Mame morara kary etaryke tyya tysātaja tō touse eya. Mame ynara tykase Ritonōpo eya: ³⁴“Ypoetory tō tuarimary enēko ase Ejitu pōkomo a.

Morara exiryke oehno toto pynanohse. Seromaroro aaropōko ase Ejitu pona,” tykase Ritonōpo Moeze a.

³⁵ — Moeze mokyro ro. Apitoryme ise pyra toh kynexine repe tutuisarykōme. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?” tykase toto eya. Yrome mokyro ro tyrise Ritonōpo a toto tuisaryme, takorehmase ynororo apoto htaonōpo a. ³⁶ Morarama tarose ropa toto eya Ejitu poe. Tyjamitunuru tonepose roropa eya moroto Ejitu po, typetory anaropopyra ropa Ejitu pōkō exiryke. Tuna konōto Tahpiremā purohpokuroko tarose toto eya. Mame ahno esao pyra 40me ikonopory taropose toto a, Ritonōpo jamitunuru enery poko roropa tyya xine. Tŷkyryneke pyra toto ahtao tŷkyrynehtose toto Ritonōpo a. ³⁷ Mame Moeze ynara tykase Izyraeu tomo a: “Urutō enehpōko Ritonōpo mana, kuekyrykomo, ysā exikety,” tykase Moeze pake tyekyry tomo a. ³⁸ Moeze mokyro Ritonōpo poetory amorepahpono ahno esao pyra. Ritonōpo nenyokyhpyry maro roropa kynexine ypy po, Xinai po. Imaro tōturuse ynororo moro ypy po kytamurukō netaryme. Eya Ritonōpo omiry tymerose, kyaa xine ekarotohme roropa.

³⁹ — Yrome aomipona se pyra kytamurukō kynexine. Tymaro xine ise pyra toh kynexine ipunaka. Ejitu pona ropa toeramarykō se ropa toh kynexine tukurohtao xine. ⁴⁰ Arāo a ynara tykase toto: “Ritō tyriko Ritonōpo myakāme, kuesemazupurukōme aytotohme. Aza rokē nytoase Moeze, kuenepyhypōkomo Ejitu poe? Zuaro pyra sytatose,” tykase toto. ⁴¹ Moroto tahtao xine pui mūkuru panō tyrise toto a. Morarama kaneru tō totapase eya xine uuru risē ēpataka, “Kure mase,” katohme tyya xine. “Kuesēkōme mose ro nase,” tykase toto. Tātākyemase toto tynyrihpyrykō poko. ⁴² Morarama mokaro turumekase Ritonōpo a: “Kuesēkōme sero nase,” kary etaryke tyya. Mame xirikuato tōkehko roropa tyrise eya xine tosēkōme. Ynara tymerose Ritonōpo omiry pake urutō komo a:

“Izyraeu tomo, oekykō mekarotone ya?

Onekarorykōme oekykō metapatone repe,
yrome ya pyra mekarotone,

40me ikonopory taropose oya xine,

Izyraeu tomo, oyoytorykohtao ahno hnakuroko.

⁴³ Tapyi pitiko maromarotone kamisa risemy,

ymyakāme onyrihpyrykō tapyīme,

onohpetu tapyīme Moroke tapyīme.

‘Kuesēkōme sero nase,’ matokene mokyro poko.

Raipā roropa onyrihpyrykō xirikuato esē panō repe.

Morara oexirykōke aarotoryko ase mya

Papironia pona,” tykase Ritonōpo eya xine.

⁴⁴ — Kytamurukō maro Ritonōpo tapyī kynexine, okyno pihpyry risemy, ahno esao pyra, typoko toto amorepatohme. Moeze a moro tapyi tyrise Ritonōpo omi poe, imaro tōturuse exiryke. ⁴⁵ Moro tonehse kytamurukomo a xiaro pake tooepyrykohtao. Mame Jozue tō tōsesarise ropa imehnō esahpyry po, taropose morotōkō exiryke Ritonōpo a. Morarama Tawi Izyraeu tō tuisaryme toehse. ⁴⁶ Ritonōpo omipona exikety ynororo kynexine. Tapyi amory se toehse repe Ritonōpo tapyīme. ⁴⁷ Yrome imūkuru a rokē tamose, Saromāo a, Ritonōpo tapyīme.

⁴⁸ — Yrome imehxo Ritonôpo Kapuaono. Tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Exitewão. — Ynara Ritonôpo nekarohpyry sero poko pake urutonôpo a:

- ⁴⁹ “Kapu jesaryme mana,
sero nono upupuru apôme mana.
Oty amôko matou ytapyîme?
Otâto ytapyî rîko matou moro tao jehtohme?
⁵⁰ Ywy rokê senohne emero Rihpôme ase.
Ya ro kapu tyrise, nono roropa.
Senohne emero esême ase,”

tykase Ritonôpo pake urutono a, tykase Exitewão mokaro a. Mame ynara tykase roropa eya xine:

⁵¹ — Otato pyra matose, Ritonôpo omipona pyra. Zuzenu okorokarykô se mã repe. Yrome ise pyra matose. Atamurukô saaro matose. ⁵² Urutô kô tyryhmase atamurukomo a emero. “Ritonôpo mûkuru oehnôko mana,” kananô totapase toto a. Mokaro saaro matose. Mokyro mexixihmatose tooehse ahtao. ⁵³ Ritonôpo a tòmiry tokarose oya xine inenyokyhpyry tomo a repe. Yrome aomipona pyra matose, tykase Exitewão eya xine.

Exitewão etapatopôpyry topu ke

⁵⁴ Morara kary etaryke tyya xine tyekîtapâse toto. Exitewão êpataka tyerykô totose toto a tynyetûkôke. ⁵⁵ Yrome Ritonôpo Zuzenu Exitewão maro kynexine. Kakoxi tôsenuhmase tahtao Jezu tonese kapu ao xikihme, Ritonôpo maro. Saerehkane konôto tonese roropa eya Ritonôpo ezurume. ⁵⁶ Morame ynara tykase ynororo:

— Enetoko ke! Kapu enêko ase tâtapiakase. Jezu Kyrixtu enêko ase. Ahnome aexihpyry enêko xikihme, Ritonôpo maro, tykase ynororo eya xine.

⁵⁷ — Ajohpe mase! tykase toto. Toepanapuruse toto. Axî toytose toto tururume Exitewão apoise. ⁵⁸ Pata ehpikoxi tarose toto a topu ke etapatohme. Morame etapatohme tupôkô tapoipose nuasemano a. Toto zupô apoihpô Sauru kynexine. ⁵⁹ Mame topu ke totaparyhtao ro ynara tykase Exitewão:

— Tuisa Jezu, kuaroko oesaka, tykase rokê ynororo. ⁶⁰ Morame tosekumuru po toepukase tahtao opore tômitase rahkene:

— Jezu kapuaono moxiâ onyxiropyra exiko jetapary poko, tykase ynororo toorihtho. Morara kaxîpo sã rokê toorihse ynororo rahkene.

Sauru a Jezu poetory ryhmatopôpyry

8 ¹ Morame Exitewão tomînose Sauru a jehno toexiryke. Morame Exitewão etapaxîpo Jezu poetory tō totapazomose moroto ro zehnotokomo a. Morara exiryke tâtahpahse toh emero Jutea pona, Samaria pona, enara. Peturu tō rokê epara kynexine. ² Morame Ritonôpo omipona exiketomo a Exitewão tyhnamose. Tâtarerekase toto. Ekepyry tarose eya xine zonêtohme.

³ Mame Sauru toytose Jezu poetory zupise, toto zehno toexiryke. Emero rokê tapyî taka toytose ynororo toto apoise. Orutua kô tapoise aporykô poko, nohpo tō roropa tapoise âpuruhpyry taka toto êmatohme.

⁴ Morara exiryke toepase toto. Emero pata tō poro toytose toto imehnô zuruse Ritonôpo omiry poko.

Ritonôpo omiry ekarotopöpyry Samaria po

⁵Moraramé Piripe toytose Samaria pona morotôkô amorepase Jezu Kyrixtu poko. ⁶Kure Piripe omiry totase imoihmâkomo a. Otato toehse toto kurâkôkara kurâkary ropa eneryke tyya xine. ⁷Joroko tō tūtitanohpose ropa eya ahno ae. Joroko tō tūtary ropa ahtao toto kurohtae kui tykase toto. Tuhke ytoytopynÿpo tō roropa tukurâkase ropa eya. ⁸Morara exiryke tâtâkyemase toto morotôkomo, Samaria pōkomo.

⁹Moroto pyaxi kynexine, esety Ximão. Pake tunuhnatase itamurume ynororo Samaria po.

— Pyaxime ase, tykase ynororo repe. ¹⁰Mokyro omiry etâko toh kynexine poetome exiketomo, ikaripâtyamo, enara.

— Mokyro jamihme mana Ritonôpo poe, tykase toh repe. ¹¹Yrome joroko poe uhnato kynexine, Ritonôpo poe pyra. Pake aepyaximahpyryme aexiryke toytose toto eya enetao. ¹²Yrome Piripe töturuse eya xine Ritonôpo kuesêkôme exiry poko. Moraramé zae aomiry tonetupuhse toto a. Jezu Kyrixtu poetoryme toehse toto. Tōpurihkase roropa toto Jezu omi poe, orutua komo, nohpo tomo, enara. ¹³Moraramé Ximão a roropa Jezu tonetupuhse. Moraramé Piripe a tōpurihkase tahtao tōpurihkahpō onurumekara toehse ynororo. Kurâkôkara kurâkary ropa tonese eya. Tōsenuruhkase ynororo pitiko rokê pyra.

¹⁴Moraramé: “Samaria pōkomo a Ritonôpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a Jerusarê po. Naeroro asakoro orutua tonyohse eya xine morotôkomo a, Peturu, João, enara. ¹⁵Moraramé Samaria pona tooehse tahtao xine töturuse toto Ritonôpo a:

— Ouzenu ekaroko moxiama a òmiry apoihpōkomo a, tykase toto Ritonôpo a, ¹⁶Tuzenu onekaropyra ro Ritonôpo exiryke toto a, nakuaka rokê tōpurihkase toto Jezu omi poe. ¹⁷Moraramé tomarykō tyrise ahtao eya xine morotôkô zuhpokoxi, Tuzenu tokarose Ritonôpo a eya xine rahkene.

¹⁸Moraramé moro eneryke tyya tytinerū ekarory se Ximão toehse Peturu tomo a, toto sã Ritonôpo Zuzenu ekaroneme toehtohme repe. ¹⁹Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonôpo Zuzenu ekaroneme kyritoko, imehnō zuhpokoxi jemary riryhtao ya moxiã aka Ritonôpo Zuzenu omōtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁰Yrome Peturu a tozuhse ynororo. Ynara tykase:

— Ritonôpo oenyohsasaka mana apotoimo htaka otinerū maro, inekarohpyry epekatyry se oexiryke tineru poko. ²¹Oesary kara sero taro, tykase Peturu eya. — Ritonôpo omipona pyra oexiryke ipoetoryme pyra mase. ²²Iirypyryme mase okurohtao Ritonôpo a. Moro oorypyry irumekako! Ekorokapoko Ritonôpo a. Otarāme oorypyry korokāko ropa mana, tykase ynororo eya. ²³— Iirypyryme oexiry waro ase. Itū sã okurohtao mana zumoxike oexiryke. Tymyhse sã roropa mase oorypyry a, tykase Peturu, Ximão tyenonohse.

²⁴Mame ynara tykase Ximão eya xine:

— Ajohpāme sã kaxitoko amarokō ypoko. Oturutoko Ritonôpo a kure rokê jehtohme, juānohpyra Ritonôpo ehtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁵ Morarame imehnō tamorepase Peturu tomo a João maro Ritonōpo omiry poko. Kure rokē turuse toto Jezu poko. Morarame axī pyra toytose ropa toto imehnō amoreparyme pata tō poro Samaria po, tosaka xine, Jerusarē pona.

Piripe Etiopia pō maro oturutopōpyry

²⁶ Morarame Ritonōpo nenyokyhpyry kapu ae tōturuse Piripe a:

— Ytokose osema ae Jerusarē esema taka, eporehkakety ae oytotohme ona pona, Kaza pona. ²⁷ Mame Piripe toytose moro ae. Moroto orutua tonese eya Etiopia pono. Mokyro Kātase mōkomory esē kynexine. Kātase Etiopia pōkō esē kynexine. Mokyro ipoetory ytōko ropa kynexine Jerusarē poe Ritonōpo omiry poko tātamorepaxīpo. Ritonōpo eahmatohme toytose ynororo Jerusarē pona. ²⁸ Morarame Ritonōpo omiry sekeremaryme ytōko ropa kynexine kahosa ae, Izaja nymerohpyry sekeremaryme. ²⁹ Morarame Piripe taropose Ritonōpo Zuzenu a:

— Kahosa aka ytoko mose maro oytotohme, tykase ynororo eya. ³⁰ Tururume toytose Piripe kahosa aka. Morarame Izaja nymerohpyry sekeremary totase eya.

— Onysekeremary enetupuhnōko hma? tykase ynororo Etiopia pono a.

³¹ — Arypyra, onenetupuhpyra reahse. Tamorepaneke jahtao enetuputyry. Otyriko, ymaro eropa, tykase ynororo Piripe a. ³² Ynara Ritonōpo omiry sekeremāko kynexine:

“Mokyro tarose kaneru samo, etapatoh pona.

Kaneru hpoty sahkaryhtao oty kara mana.

Mokyro sā oty kara toehse ynororo tyryhmaryhtao.

³³ Mokyro tutuarimanohpose toto a.

Pohnomo a tyhtomase.

Tumūkue pyra ro ahtao taorihmapose eya xine,”

tykase, tysekeremase Piripe ytotozōpyry a.

³⁴ Morarame Etiopia pō tōturupose Piripe a:

— Onoky poko Izaja nymerohpyry sero? Typoko, imep̄y poko? tykase ynororo Piripe a.

³⁵ Mame Piripe tōturuse imaro Ritonōpo omiry poko, inysekeremahpyry poko. Kure turuse eya Jezu poko. ³⁶ Morarame toytorykohtao tuna pona toeporehkase toto.

— Tunahxo mony. Jēpurihkary se pyra hma? tykase mokyro Etiopia pō Piripe a.

³⁷ — Arypyra, Jezu enetuputyryhtao oya oesēme oēpurihkāko ase, tykase Piripe eya.

— Ÿ, Jezu Kyrixtu enetupuhnōko ase, Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, jesemy, tykase ynororo Piripe a.

³⁸ Mame kahosa totypohkapose eya. Toytose toto nakuaka, Piripe maro. Mokyro Etiopia pō tōpurihkase eya Jezu omi poe. ³⁹ Morarame towōse ropa nakuae toto ahtao, Piripe tarose ropa Ritonōpo Zuzenu a. Onenepyra ropa toehse Etiopia pono. Mame toytoryme ropa tātākyemase ynororo. ⁴⁰ Morarame Piripe tonese ropa imehnomo a rokene, Azotu po ahtao. Mame imeimehnō pata tō poro toytoryhtao Ritonōpo omiry poko tōturuse ynororo morotōkō netaryme, Sezarea pona toytoryme.

Jezu enetupuhtopöpyry poko Sauru a

(Atos 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Morarame Jezu poetory tõ zehno ro Sauru kynexine. Toto ryhmary se ro kynexine. Toto etapary se roropa toehse ynororo. ²Naeroro Ritonöpo maro oturuketõ tuisary a toytose ynororo pape meropose. Pape arory se kynexine Tamaxiku pökõ neneryme toto atamorepatoh tao. Moro pape se kynexine Jezu poetory tõ moero ahtao enehtohme ropa tyya, tymyhse, Jerusarẽ pona, orutua komo, nohpo tomo, enara.

³Yrome aytory rohtao, moe hkopyra Tamaxiku toehse ahtao, mõtoino rokẽ etonie saereh tykase itamurume, kaino kapu ae. ⁴Nono pona toepukase ynororo. Omi totase roropa eya. Ynara tykase:

— Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmäko mah, ypoetory tõ ryhmäko? Sam kamexipöko mase ya, tykase.

⁵— Onoky hma? tykase Sauru tõserehse toexiryke.

— Ywy ase, Jezu. Oty katoh yyryhmäko mah, ypoetory tõ ryhmäko?

⁶Owöko ropa hkoty. Ytokose pata pona. Morotona toytose awahtao ypoetory enyohnöko ase oenese. Jomiry ekaröko oya mana, tykase Jezu Sauru a.

⁷Morarame Sauru marökõ mynyhme toehse. Omi totase eya xine repe. Yrome oturukety onenepyra toh kynexine. ⁸Mame Sauru towöse ropa. Yrome pïpokah tykase ropa tahtao onetopyra toehse. Emary poko rokẽ tarose imehnomo a Tamaxiku pona. ⁹Morarame moroto oseruao tõmehse ynororo onetopyra ro kynexine. Otuhpyra roropa kynexine, tuna onëpyra, enara. ¹⁰Mame Jezu poetory moroto kynexine Tamaxiku po, esety Anania. Mokyro a tõsenepose Jezu aosenety. Ynara tykase sã ynororo:

— Anania, tykase.

— Otara äko ma Tuisa? tykase ynororo.

¹¹— Ytokose Topohmä ae Juta tapyĩ taka. Moroto awahtao Sauru ekaropoko Taasu pono. ¹²Mokyro mã Ritonöpo maro oturüko. Oenëko roropa mana tõsenety. Oytory enëko oemary rise epona aosenuhmatohme ropa, tykase sã Jezu eya.

¹³Yrome Anania a tozuhse:

— Tuhke tokare mokyro mana. Opoetory tõ zehnoto mokyro Jerusarẽ po. Toto tyryhmase eya itamurume. ¹⁴Tarona roropa tonehpose ynororo Ritonöpo maro oturuketõ tuisary tomo a opoetory tõ myhtohme, tykase Anania.

¹⁵Yrome Jezu ynara tykase sã eya aosenetoh ae:

— Ytoko jomi poe. Sauru nymenekahpyry mokyro ypoetoryme. Imeimehnõ pataka nyenyokyryme roropa exïko mana, juteu tõ pataka, juteutökara pataka, enara, pata esã maro aoturutohme ypoko. ¹⁶Sauru osanumäko toh mana itamurume jomiry poko tamoreparykohtao, jomipona aexiryke. Moro ekaröko ase eya, tykase.

¹⁷Morarame Anania toytose Juta tapyĩ taka, Sauru enese. Epona tomary tyrise eya.

— Jepe Sauru, Jezu nosenepoase oya osema ae ooepryhtao. Mokyro jenehpõ oya õsenuhmatohme ropa, Ritonöpo Zuzenu ekarotohme oya, tykase Anania.

¹⁸ Axī toepukase kana puhturu panō enuru ae. Moro esahpyo kure ropa toehse ynororo. Tōsenuhmase ropa. Moraramē tōpurihkase ynororo rahkene.

¹⁹ Mame tōtuhxīpo tyjamihtase ropa ynororo.

Jezu poko Sauru oturutōpōpyry Tamaxiku po

Moroto tuhke pyra tōmehse Sauru Jezu poetory tō maro, Tamaxiku pōkō maro. ²⁰ Moraramē juteu tō atamorepatoh taka toytose ynororo moro taōkō amorepase Jezu poko.

— Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo.

²¹ Mame Sauru etaryke tyxa xine tōsenuruhkase toto.

— Ajohpe pyra mose ro Jezu poetory ryhmahpō Jerusarē po? Xiaro noepyase roropa Jezu poetory tō poko, tymyhse toto arotōhme tymaro Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ekarotohme, tykase toto, tōturuse oxime rokene.

²² Mame orēpyra tōturuse ynororo Jezu Kyrixtu poko:

— Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo toto amoreparyme. Mame orēpyra Sauru exiryke tōtururukō tupise toto a, juteu tomo a, Tamaxiku pōkomo a roropa.

²³ Moraramē tuhke tynyhse ahtao juteu tō tōturuse Sauru poko:

— Setapatone, tykase toto. ²⁴ Yrome Sauru tuaro. Totapary se exiketō poko tuaro ynororo kynexine. Osema apuru pūto eraximāko toh kynexine, kokoro rokene, koko, saereme, enara, Sauru tūtary eraximāko, apoitōhme tyxa xine repe. ²⁵ Morara exiryke Jezu poetory tomo a tarose ynororo koko. Tonyhtose eya xine ruto ao, pata apuru poe.

Sauru Jerusarē po ehtōpōpyry

²⁶ Moraramē Jerusarē pona Sauru toytose ropa ahtao tōtururu se toehse ynororo Jezu poetory tō maro. Yrome zuno toh kynexine.

— Otārāmē Jezu poetory kara mokyro, tykase toto Sauru poko. ²⁷ Mame Sauru tarose Panape a, Peturu tomo a ekarotohme.

— Mose Jezu poetoryme nase. Kuesēkō tonese eya Tamaxiku pona toytoryhtao. Imaro tōturuse roropa ynororo. Moromeīpo Jezu poko tōturuse ynororo orēpyra Tamaxiku pōkō netaryme, tykase Panape toto a.

²⁸ Mame Jezu poetory tō maro Sauru kynexine. Toytose ynororo Jerusarē poro porehme; Jezu a tyjamihtase exiryke orēpyra tōturuse ynororo Jezu poko. ²⁹ Tōturuse ynororo tozuhse roropa juteu tō maro, kyreku omiry ae exiketomo a. Yrome Sauru zehno toh kynexine. Etapary se toehse toto.

³⁰ Yrome moro etaryke tyxa xine Sauru arone toto Jezu poetory tomo Sezarea pona, aropotohme Taasu pona.

³¹ Moraramē Jezu poetory tō onyryhmara toehse Jutea po, Karirea po, Samaria po, enara. Eanokō jamihme toehse ropa Ritonōpo omiry etaryke tyxa xine. Tomāse roropa toto. Tuhke toehse toto. Ritonōpo Zuzenu ke tākye toehse toto.

Peturu Rita po ehtōpōpyry Jope po roropa

³² Moraramē Peturu toytose Jezu omipona aehtyā patary punero. Rita pona toytose roropa ynororo. ³³ Moroto pakaihkapỹ tonese eya, esety Eneja.

Mokyro ytoytopyra roropa kynexine. 8me ikonopory taropose eya tohrame rokene. ³⁴Morarame Peturu töturuse eya:

— Eneja, Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana. Owōko ropa oetueh tapoe, tykase ynororo eya. Axī toekurākase ropa ynororo. ³⁵Morarame mokyro kurākary ropa enexīpo tyya xine, Jezu poetoryme toehse toto, Rita pōkomo. Morararo Sarō pōkō roropa Jezu poetoryme toehse toto.

³⁶Morarame Joepo po Jezu poetory kynexine roropa, nohpo, esety Tapita, esety akorō Toaka. Mokyro kure kynexine. Tymōkomokākara poko enupunaketyme kynexine. ³⁷Mame takuruhtase ynororo. Toorihse rahkene. Mame aorikyhyry ekepyry tukurikase eya xine ahtao otuato taponā tyrise. Zara taka tarose eya xine. ³⁸Morarame Rita pona Peturu oehtopōpyry waro Joepo pōkō kynexine oseponaro moro pata tō exiryke. Mame asakoro tymarōkō taropose Jezu poetory tomo a, Rita pona, Peturu poko, axī aehtohme. ³⁹Mame Peturu toytose toto maro Joepo pona. Zara taka tarose ynororo toto a. Moro tao pytōpo tō kynexine xitāko. Tupōkō tonepose toto a Peturu a, Toaka nyxixityāmo, orihpyra ro ahtao.

⁴⁰— Ytotoko ropa sero tae mō taka, tykase Peturu pytōpo tomo a. Mame tosekumuru po typorohse ynororo töturutohme Ritonōpo a. Okepy ēpataka toeramase Peturu. Ynara tykase ynororo:

— Tapita owōko, tykase ynororo. Tōsemāse ropa aorikyhyry. Pīpokah tykase ropa ynororo. Mame Peturu eneryke tyya sokohme towōse ropa.

⁴¹Mame tomary tapoipose mokyro a anytohme ropa. Morarame Jezu poetory tō tykohmase Peturu a pytōpo tō maro, aēsemamyhyry ropa ekarotohme eya xine. ⁴²Morarame aēsemātopōpyry ropa poko tokātose toto morotōkomo a emero pata tō po. Mame tuhke Jezu omipona toehse toto. ⁴³Moroto Peturu okynā kynexine Joepo po, Ximāo tapyī tao, okyno pihpyry poko erohkety tapyī tao.

Peturu Koneriu maro ehtopōpyry

10 ¹Morarame Romano kynexine Sezarea po, esety Koneriu. Soutatu esē kynexine ynororo. 100me ipoetory tō kynexine, soutatu tomo. Itaria pōkōme toto esety. ²Mokyro Ritonōpo waro exikety kynexine. Aomipona roropa kynexine tytapyī taōkō maro. Tuhke tytinerū tokarose eya juteu tomo a, tymōkomokākara a. Kokoro rokē Ritonōpo maro töturuse ynororo. ³Morarame Koneriu a Ritonōpo nenyokyhyry tonese tōsenety, xixi tywykahme ahtao. Morarame ynara tykase sā ynororo eya:

— Koneriu, tykase.

⁴— Otarā myka? tykase Koneriu Ritonōpo nenyokyhyry a, tōserehse.

— Ōtururu Ritonōpo a totase eya mana. Tymōkomokākara pyno oexiry tonese roropa eya. ⁵Wenikehyry ynororo kure oexiry poko. Naeroro opoetory aropoko Joepo pona Ximāo enehtohme xiaro. Esety akorō Peturu. ⁶Tosety ae exikety maro reh mahna, okyno pihpyry rine mahro. Itapyī mā tuna ehpio. Amorepāko mā mokyro Ritonōpo omiry poko zuaro oehtohme, tykase Ritonōpo nenyokyhyry Koneriu a. ⁷Morarame tymaro aoturuhpyry toytose ropa ahtao, tynamoto tonehpose tyya, oseruao soutatu maro, toto a töturutohme. ⁸Mame tōsenehtopōpyry poko toto zuruxīpo, tonyohse toto Joepo pona.

⁹Yrokokoro Koneriu poetory moe pyra Jope poko toehse toto ahtao, Peturu tōnuhse tapyi mypatarānaka, tōturutohme Ritonōpo a, tāxiahtao toehse ahtao.

¹⁰Morarama Peturu tomitapāse. Tōtukuru se repe. Yrome tōsē atahnoppyra ro ahtao tōsenehse ynororo Ritonōpo poko. ¹¹Kapu atapiakary tonese eya. Otuato konōto panō tyhtose eary poko Peturu myhtokoxi. ¹²Moro tapo onokyro panō tonese eya, nono poro ytoketomo, torō tō roropa. ¹³Morarama omi ynara tykase:

— Mokaro etapako ōtyme, tykase Peturu a.

¹⁴— Onetapara ase. Moino ro ase tōsē rypyry onōpyra ypoeto ae ro, tykase Peturu eya.

¹⁵Morarama sekere tykazomose inetaryme:

— Ōtyme ynekarohpyry poko: “Tōsē rypyryme nase,” kara exiko, tykase.

¹⁶Mame tōnuhse ropa otuato panono. Morarama tyhtozomose osemazuhme ayhtohpyry saaro. Mame tōnuhse ropa rahkene, jūme, kapu aka.

¹⁷Morarama Peturu toepohnohse tynenehpyry poko. Aemynyhmary rohtao Koneriu nenyoytā toeporehkase toto.

— Otokohkoh Ximāo tapyi nae? tykase toto osema taōkomo a.

— Seny, tykase toto.

¹⁸— Taroh Ximāo Peturu nahe? tykase toto tōturupose.

¹⁹Morarama toepohnopyryhtao ro Ritonōpo Zuzenu omiry totase Peturu a:

— Etako pahne, ahno mokaro oupiko. ²⁰Oyhtoko. Enaromyra exiko. Toto maro ytokose. Ynenehpotyā mokaro, tykase Ritonōpo Zuzenu eya. ²¹Morara kary etaryke tyya Peturu tyhtose ropa zara tae Koneriu nenyoytā omikase.

— Taro ase. Oty kase moehtou? tykase Peturu eya xine.

²²Morame tōturuse toh eya. Ynara tykase toto:

— Koneriu yna enehpoase tarona. Kure ynororo, Ritonōpo omipona exikety. Emero juteu tō: “Kure mana,” āko roropa ipoko toh mana. Ritonōpo nenyokhyppry kapu ae imaro tōturuse, itapyi taka oytotohme, imaro ōturutohme, tykase toto Peturu a.

²³— Omōtoko tapyi taka, tykase Peturu eya xine. Mame moro tao tynyhse toto.

Yrokokoro toto maro Peturu toytose imehnō Jezu poetory tō maro, Jope pōkō maro. ²⁴Sā aeporehkatohkomo Sezarea pona. Moroto Koneriu kynexine toto eraximāko, tyekyry tō maro, tope tō maro, Peturu otururu etatohme.

²⁵Morarama Peturu omomyryhtao tapyi taka, Koneriu tooehse aomikase. Tosekumuru po typorohse ynororo Peturu ēpataka.

— Kure mase. Ritonōpo nenyokhyppryme mase, tykase ynororo eya.

²⁶Yrome Peturu a tanŷse ropa ynororo.

— Owōko ropa. Xikihme rokē exiko. Ritonōpo kara ase, ahno rokē ase, apano ro, tykase Peturu eya. ²⁷Morarama tōtururukōme Koneriu maro tomōse ynororo tapyi taka. Tuhke ahno tonese eya moro tao. ²⁸Mame tōturuse ynororo eya xine. Ynara tykase:

— Juaro matose. Juteume ase. Imehnō maro juteutōkara maro yna ahtao popyra mana yna a. Itapyikō taka roropa yna omomyryhtao popyra mana yna tamuru tō omi poe. Yrome Ritonōpo utuarōmase imehnō poko: “Nuriame mose nase,” kara jehtohme. ²⁹Morara exiryke tykohmase jahtao oya xine kure rokē ezukuase anaropotyamo. Oehno oturuse oya xine. Oty katohme kuenehpoase tarohna? tykase Peturu, tōturupose.

³⁰ Morarame Koneriu a tozuhse:

— Mokokonie otuhpyra exiase jotururuke Ritonõpo maro. Tapyi tao exiase. Morarame xixi tywykahme toehse ahtao orutua enease jēpataka, tupoke saerehkane ke. ³¹Ynara nase sã ya: “Koneriu, òtururu totase mã Ritonõpo a. Tymõkomokākara pyno oexiry roropa tonese eya mana. Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko. ³²Naeroro opoetory aropoko Jope pona Ximão enehtohme xiaro. Esety akorõ Peturu. Tosety ae exikety tapyi tao mana, okyno pihpyry rine tapyi tao. Tuna ehpio mã itapyikomo. Tooehe ynororo ahtao oturũko oya xine mana,” nase Ritonõpo nenyokyhpyry ya. ³³Morara kary etaryke ya ypoetory tõ aropoase axi oehtohme. Tãkye ase tooehse oexiryke. Seromaroro taro ynanase Ritonõpo poko. Òtururu etase moxiã noehno, tykase Koneriu eya.

Peturu oturutõpõpyry Koneriu tomo a

³⁴ Morarame Peturu tõturuse eya xine. Ynara tykase:

— Seromaroro zuaro ase. Emero kypyno xine Ritonõpo exiry waro ase, yna rokẽ kara pyno Ritonõpo mana. ³⁵Emero tõmipona exiketõ kure Ritonõpo a mana, ajoajohpe pyra toto exiryke, juteu tomo, juteutõkara, enara, tykase Peturu. ³⁶— Ritonõpo a Izyraeu tõ tamorepapse urutõ komo a, Jezu Kyrixtu waro toto ehtohme, zehzehno pyra toto ehtohme. Emero Kuesẽkõme Jezu Kyrixtu mana. Moro waro matose. ³⁷Kuesẽkõme aexiry poko João tõturuse ahno ĕpurihkaryhtao tyya. Morotoino Jezu poko tutuarõtase toto Karirea põkomo. Jutea põkõ roropa tutuarõtase toto. Zuaro matose. ³⁸Seromaroro amarakõ roropa Jezu waro exiko matose. Ritonõpo a Tuzenu tokarose eya emero zuaro ehtohme. Morarame toytotose ynororo. Ahno poko toenupunase. Joroko nyryhmatyã tukurākase ropa eya, kurākõkara roropa, Ritonõpo imaro exiryke. ³⁹Jezu waro ynanase, imaro toytose yna exiryke yna patary poro, Jerusarẽ poro, enara. Toxixihmase ynororo juteu tomo a wewe pokona, aorihtohme.

⁴⁰— Yrome Ritonõpo a tõsemākase ropa oseruao tõmehse ahtao. Mame tõsenepose ropa ynororo. ⁴¹Emero pyra, tunutuarõtanohtyamo a rokẽ tõsenepose ynororo, yna a rokene. Ynanotukuase imaro tõsemãse ropa ynororo ahtao. ⁴²Mame yna enyokyase ãmorepatohkõme typoko, tykase Peturu. — Imeipo oeñnõko ropa mana isene exiketõ apiakase. Aorihtyã roropa apiakase oeñnõko mana Ritonõpo omi poe. Moro poko ourutohkõme yna enehpoase Jezu xiaro. ⁴³Mokyro poko tymerose Ritonõpo poe urutõ komo a. Enetuputyryhtao oya xine oorypyrykõ korokãko mana, Jezu enetuputyryke oya xine, tykase Peturu eya xine.

Ritonõpo a Tuzenu ekarotõpõpyry juteutõkara a

⁴⁴Peturu a toto zururuhtao ro Ritonõpo Zuzenu tyhtose. Tõmiry etananõ aka tomõse. ⁴⁵Moroto juteu tõ kynexine roropa Peturu marõkomo.

— To! tykase toto. Tõsenuruhkase toto, juteutõkara aka roropa Ritonõpo Zuzenu tomõse exiryke. ⁴⁶Toto aka Ritonõpo Zuzenu omomyry tonetupuhse eya xine, imeimehnõ omiry ae toto otururuke: “Imehxo Ritonõpo mana,” kary etaryke roropa tyya xine. Morarame Peturu tõturuse tymarõkomo a:

⁴⁷— Sēpurihkatone toto tuna kuaka, kysã xine moxiã aka Ritonõpo Zuzenu tomõse exiryke, tykase Peturu eya xine. ⁴⁸Morarame tõpurihkase toto eya xine Jezu poetoryme toehse toto exiryke.

Moraramē:

— Taro exiko aporo yna maro. Oytory se pyra ynanase aporo, tykase toto Peturu a.

Peturu oturutopōpyry Jezu poetory tomo a Jerusarē po

11 ¹Moraramē: “Juteutōkara a Ritonōpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jutea pōkomo a. ²Moraramē Jerusarē pona Peturu toytose ropa ahtao, imaro tōsezusezuhse toto oxime jekyry tomo, juteu tomo.

³— Oty katoh juteutōkara maro mexiase? Oty katoh roropa imaro xine motukuase? tykase toto Peturu a.

⁴Mame Peturu a turuse ropa toto emero. Kure turuse toto. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁵— Jope po exiase oturūko Ritonōpo maro. Moraramē otuato panō enease josenety. Nyhtoase sā kapu ae yneneryme. Mame typorohse ymyhtokoxi. ⁶Moro ao onokyro panō enease eeryhpo, okyno panō, zakareimo, okoi, torō tō panono, enara sā tonese ya. ⁷Moraramē omi etase: “Peturu, moxiā etapako ōtyme,” nase sā ya. ⁸Yrome ezukuase: “Onetapara ase. Jotýtory tō moxiaro. Moino ro ase toto onōpyra, ypoeto ae ro,” ase eya. ⁹Yrome jezukuase ropa: “Ōtyme ynekarohpyry poko: ‘Jotýtory tō moxiaro,’ kara exiko,” nase ropa ya. ¹⁰Moraramē nonukuase ropa sā repe, otuato panono. Moraramē nyhtoase ropa samo osemazuhme ayhtohpyry panono. Oseruao nyhtoase ropa sā moro. Moraramē nonukuase ropa rahkene jūme kapu aka. ¹¹Moraramē ahno neporehkase oseruao, morotona ytapyī taka Sezarea poe, Konერიu nenyohityamo. ¹²Moraramē ynara tykase Ritonōpo Zuzenu ya: “Moxiā maro ytoko. Enaromyra exiko,” nase ya. Morara exiryke toto maro ytoase rahkene. Moxiā roropa wekyry aroase ymaro 6me Jope pōkomo Konერიu tapyī taka. ¹³Moraramē tytapyī tao noturuase yna a. Ynara tykase ynororo: “Taro Ritonōpo nenyokyhpyry nosenepoase ya. Ynara tykase ynororo ya: ‘Opoetry aropoko Jope pona, Ximāo enehtohme. Esety akorō Peturu. ¹⁴Mokyro oturūko oya xine mana oorypyrykō korokary poko Ritonōpo a opynanohtohkōme,’ nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya,” nase Konერიu ya, tykase Peturu eya xine. ¹⁵— Moraramē joturuhtao ro eya xine Ritonōpo Zuzenu tyhtose. Tomōse toto kurohtaka kukurohtaka xine aomōtopōpyry saaro. ¹⁶Moraramē Jezu a yna zurutopōpyry enetuputyase ropa, ynara katopōpyry eya: “João a imehnō tōpurihkase tuna kuaka rokē nexiase. Yrome ywy Ritonōpo Zuzenu ekaroneme exiko ase oya xine,” katopōpyry Jezu a yna a. ¹⁷Juteutōkara a roropa Tuzenu tokarose Ritonōpo a, kyia xine Tuzenu ekarotopōpyry saaro. Morara exiryke zae se rokē exiase Ritonōpo a, tykase Peturu eya xine.

¹⁸Morara kary etaryke tyia xine sekere tykakehse toto. Kure rokē tōturuse ropa toto Ritonōpo poko. Ynara tykase toto:

— Kure Ritonōpo mana. Emero kypyno xine mana. Juteutōkara rypyry korokary se roropa mana, orihpyra toto ehtohme, toorihse toto ahtao toto ēsemākatohme ropa, tykase toto.

Jezu poetory tō Ātiokia po

¹⁹Moraramē Exitewāo totapase ahtao Jezu poetory tō atapiaka toepase toto tyryhmarykō kurūke. Mame Ritonōpo omiry ekaroryme toytose toto.

Penixia pona toytose toto, Xipere pona, Ātiokia pona, enara. Tyekyry tomo a rokē Ritonōpo omiry tokarose eya xine. ²⁰Mame imehnō Jezu poetory tō kynexine Xipere pōkomo, Xirene pōkō roropa. Tosae xine toytose toto Ātiokia pona. Moroto tōturuse toto juteutōkara a Ritonōpo omiry kurā poko Jezu Kyrixtu poko. ²¹Morame Ritonōpo Zuzenu toto jamihtanoohnōko kynexine imehnō zururuhtao. Tyrypyrykō turumekase eya xine Jezu omipona toehtohkōme.

²²Morararo: “Tuhke Jezu poetoryme toehse,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jerusarē pōkomo a. Naeroro Panape taropose eya xine Ātiokia pona. ²³Mame toeporehkase tahtao tākye toehse ynororo mokaro eneryke tyya kure rokē tyrise toto exiryke Ritonōpo a. Morame tōturuse imaro xine ynororo:

— Māsa rokē pyra Ritonōpo enetupuhtoko. Yronomyryme aomipona ehtoko, tykase ynororo eya xine. ²⁴Panape kurā kynexine, Ritonōpo Zuzenu nae. Orēpyra aomipona roropa kynexine. Naeroro tuhke morotōkō Jezu poetoryme toehse.

²⁵Morame Panape toytose Taasu pona, Sauru enehse. ²⁶Takorehmaneme tonehse eya Ātiokia pona. Morame moroto toiro tyeimāse ynaroro morotōkō amorepari poko. Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tō Kyrixtujaname tosehpase osemazuhme morotōkomo a.

²⁷Morame Ritonōpo omi poe urutō kō toytose Jerusarē poe Ātiokia pona. ²⁸Tōximōse toto ahtao, Akapu towōse oturuse. Ynara tykase ynororo eya xine Ritonōpo Zuzenu poe:

— Okynā pyra konopo oehpyra exīko mana. Tykyrysā ahtara exīko roropa mana emero pata tō punero. Tomirykōke roropa apotūkehnōko mā toto. Etuarimāko roropa toh mana, tykase Akapu toto a.

Morara toehse Kyrautiu Īperatume ahtao; konopo toehkehse rahkene. ²⁹Morame Jezu poetory tomo a tytinerūkō taropose tope tomo a, Jutea pōkomo a, toto a tynapyrykō epekahtohme. ³⁰Mame Ātiokia pōkomo a roropa tytinerūkō taropose, nae toexirykōke. Panape tō taropose eya xine tineru aronanōme, Ritonōpo poko urutō komo a ekarotohme Jutea po. Mame Panape tō toytose Sauru maro.

Jezu poetory ryhmatopōpyry

12 ¹Morame Erote juteu tō tuisary kynexine. Jezu poetory tō zehno toehse ynororo. Tyryrhmasse toto eya. ²Tiaku tuhkase eya, João rui. ³Mame juteu tō tākye toehse. Moro eneryke tyya Peturu roropa tapoipose eya. Moro toehse Oseahmatoh Wyi poko Iporutatah maro pyra poko toto ahtao. ⁴Morame Peturu apoixīpo āpuruhpyry taka tarose eya. Soutatu tō tyrise roropa eya Peturu eraximaneme. 16me soutatu tō tyrise eya morotona. Peturu arory se kynexine otuhtoh konōto tōtyhkase ahtao, āpuruhpyry tae, imoihmākomo a enepotohme repe. ⁵Moroto Peturu kynexine tapuruse āpuruhpyry tao. Mame orēpyra Jezu poetory tō tōturuse Ritonōpo a, Peturu tūtatohme ropā.

Peturu tūtatopōpyry ropā āpuruhpyry tae

⁶Morame Peturu enehpory se ropā Erote toehse.

— Kokoro Peturu enehpōko ropa ase soutatu tomo a, tykase ynororo repe. Mame koko Peturu nyhnōko kynexine. Emekū poko osetatoro soutatu tomo a tymyhse kynexine keti ke. Imehnō soutatu tō roropa āpuruhpyry eutary pota tao kynexine eraximāko. ⁷Moraramē Peturu tuaro pyra ahtao Ritonōpo nenyokhyppyry toytose eya. Mōtoino rokē saereh tykase āpuruhpyry tao. Peturu motary tytemuhmase eya, tōpakase eya.

— Owōko axiny, tykase ynororo eya. Mame imyhtopōpyry keti toepukase emary tō poe.

⁸— Ometỹ eary imyhko. Asātajā roropa amuruko, tykase ynororo Peturu a. Mame tōtupohtose ropa ynororo rahkene. — Ymaro eropa, tykase ynororo eya.

⁹Moraramē tutūtase ropa Peturu Ritonōpo nenyokhyppyry maro. Yrome tuaro pyra rokē kynexine. Tuamekaro rokene. ¹⁰Moraramē soutatu tō kuroko toytose tahtao xine tapyi apuro myhtokoxi toytose, kurimene konōto myhtokoxi, pata pona toytotohkōme. Moraramē moro tamoreme tātāpuruhmakase, itūtatohkōme ropa. Mame toytose toto osema atapiakatoħ pona. Moroto Peturu turumekase Ritonōpo nenyokhyppyry a.

¹¹Moraramē Peturu tutuarōtase ropa:

— Ritonōpo nenyokhyppyry tokoh jutūtanohno ropa. Ohkato! Erote tomo a jetaparyino, tykase Peturu tukurohta.

¹²Moraramē toepohnohse tahtao, Peturu toytose Maria tapyi taka, João ē tapyi taka. João esety akorō Maku. Moro tao tuhke ahno oturūko toħ kynexine Ritonōpo maro. ¹³Moraramē Peturu tomary ke tahtah tykase ahtao oryximā tooehse tapyi pota taka Peturu enese. Mokyro esety Rote kynexine. ¹⁴Mame Peturu omiry totase eya repe. Yrome tapyi anapuruhmakara aporo, tākye toehse toexiryke. Toeramase ropa rokē aporo imehnō zuruse:

— Peturu noehno ropa. Tapyi pota tao mana, tykase ynororo.

¹⁵— Ajohpe, tykase toħ repe.

— Ajohpe pyra, moky tapyi pota tao, tykase ynororo.

— Otarāme akuaryhpyry rokē mokyro, tykase toħ repe.

¹⁶Yrome Peturu tahtah tykase ropa. Morotoino tapyi totāpuruhmakase tyya xine ahtao, tonese eya xine.

— To! tykase toto tōsenuruhkase.

¹⁷— Mynyhme ehtoko, tykase Peturu eya xine. Mame turuse toto eya tutūtanohpotopōpyry ropa poko Ritonōpo a. Moraramē moro taōkō tonyohse Peturu a Tiaku tō zuruse tutūtatopōpyry ropa poko. Mame Peturu toytose imepỹ pona.

¹⁸Moraramē tōmehse ahtao torētyke soutatu tō toehse, zuaro pyra toexirykōke.

— Otātō puhkoke Peturu nutūta ropa? tykase toto. ¹⁹Peturu tupipose Erote a repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto. Morara exiryke Erote a Peturu tokaropose soutatu tomo a repe. Mame onekaropyra tokurehse toto ahtao totapapose toħ emero Erote a, Peturu eraximahpōkomo.

Moromeīpo Jutea poe toytose ropa Erote Sezarea pona. Moroto tōsesarise ynororo.

Erote orihtopōpyry

²⁰Moraramē Xitō pōkō poko tyekītapāse Erote kynexine, Tiro pōkō poko roropa. Morara exiryke tỹkyryry taropokehse eya Xitō pōkomo a, Tiro

pōkomo a, enara. Morarame topeme Paraxitu tyrise toto a, Erote tapyī esemy. Mame ynara tykase toto eya:

— Kaxiko Erote a: “Tyzehno xine oexiry se pyra Tiro pōkō mana Xitō pōkō maro,” kaxiko Erote a, tykase toto Paraxitu a. Tŷkyryrykō se rokē toh kynexine Erote a. Mame tōturuse roropa toto Erote a.

²¹Morarame imoihmākō tātānonohse Erote otururu etase. Mame tupō kurā amuruxīpo tapō pona typorohse ynororo tōturutohme mokaro netaryme. Tōturuse rahkene. ²²Mame aomiry etaryke tyya xine tōmitase toto opore:

— Ritōme nase, ahnome rokē pyra, tykase toto Erote poko repe. ²³Morarame mokaro omiry etaryke tyya Erote zehno toehse Ritonōpo. “Arypyra ase Ritonōpo rokē imehxo mana,” kara exiryke. Naeroro Erote totapase rahkē Ritonōpo nenyokhyppyry a. Moromoro a tuhmokapose. Toorihse.

²⁴Morarame Ritonōpo omiry tokātose itamurumehxo. Tuhkākō aomipona toehse.

²⁵Morotoino tineru tokamokehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarē poe tosaka xine, Panape tomo Sauru maro. João roropa tymaro xine tarose morotoino. Esety akorō Maku kynexine.

Aytory apitorymāme Ritonōpo omiry kurā arose imehnomo

a

13.1—14.28

Panape tō ytotoṗōpyry Sauru maro

13 ¹Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tō maro Ritonōpo omiry poko urutō kō kynexine, amorepatōkomo roropa: mokaro esety Panape te; Ximeão, tosehpase roropa Xinukutumāme; Ruxiu, Xirene pōme exikety; Manaē, kowenatu Erote akorōmane; Sauru, enara. ²Morarame oximōme toehse toto. Otuhpyra toh kynexine Ritonōpo eahmaryme, tōtururukō poko roropa. Morarame Ritonōpo Zuzenu tōturuse eya xine. Ynara tykase:

— Orutua kō asakoro se ase, Panape, Sauru, enara, ymaro aerohtohkōme, tykase eya xine.

³Morarame tōtururukohtao ro Ritonōpo maro tomarykō tyrise Sauru tō zuhpokoxi, Panape maro, kure Ritonōpo maro toto ytotohme.

Xipere po Panape tō ehtopōpyry

⁴Morarame Ritonōpo Zuzenu a tonyohse tahtao xine, toytose toto Sereuxia pona, morotoino toytose toto Xipere ahmōtary pona. ⁵Mame toeporehkase toto ahtao Saramina pona, Ritonōpo omiry poko tōturuse toto juteu tō atamorepatoh tao. João Maku roropa imaro xine toytose, toto akorehmaneme imehnō amorepary poko.

⁶Morarame moro ahmōta poro toytose toto, Papo pona. Moroto pyaxi tonese eya xine, Papo po. Juteu kynexine esety Pajezu. Mokyro popyra sã amorepatō kynexine ajohpe rokene. “Ritonōpo omiry waro ase,” kane ynororo ajohpano. ⁷Mokyro ahmōta esē epeme kynexine, Sexiu Pauru epeme. Mokyro ahmōta esē tuaro kuhsehxo kynexine. Panape tō tonehpose tyya, Sauru maro, Ritonōpo omiry etary se toexiryke. ⁸Yrome typanaikase tōmiry

ke pyaxi a Ritonōpo omiry onetara aehtohme. Mokyro pyaxi esety akorō Erimame kynexine. ⁹Mame Sauru, esety akorō Paurume, Ritonōpo Zuzenu nae kynexine. Mame mokyro Erima tonese eya akye pyra.

¹⁰— Oty katoh onekunohto mano? Joroko mūkurume mase. Emero kurākō zehno mase. Popyra oexiry se rokē mase. Oty katoh: “Ritonōpo omiry popyra,” kakehpyra mahno? ¹¹Seromaroro awānohnōko Ritonōpo mana; oenukehkapōko mana jūme pyra repe saereme osenuhmara oehtohme, tykase.

Morarama axī akurū xinukutumā sā ke tonukehse ynororo. Toytoytose; tarotarone tupise eya, tātarypose ynororo. ¹²Morarama mokyro aenukepyhpyry eneryke tyya tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya, ahmōta esemy a.

— To! Ajohpe pyra, tykase ynororo tutuarōtase. Toemynyhmase roropa ynororo Jezu omiry etaryke tyya.

Ātiokia po Panape tō ehtopōpyry, Pizitia po

¹³Morotoino Pauru tō toytose wapu ae Papo poe Peje pona, Pāpiria pona, enara. Moroto João Maku a toytotozōpyā turumekase. Jerusarē pona toeramase ropa ynororo. ¹⁴Yrome Pauru tō toytose Peje poe Ātiokia pona, Pizitia pō pona. Morarama juteu tō atamorepatoh taka toytose toto oserematoh ae. Typorohse toto. ¹⁵Morarama Moeze nymerohpyry tysekeremase morotōkomo a. Urutō kō nymerohpyry roropa tysekeremase eya xine. Morarama Pauru tō tykohmase morotōkō amorepananomo a. Ynara tykase toto Pauru a:

— Ōtururukō se awahtao xine oturutokose yna atākyematohme, tykase toto. ¹⁶Morarama Pauru towōse xikihme. Tōsemahxirarahmase ynororo tōturutohme toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

— Wekry tomo, Ritonōpo omipona exiketomo, kuetatoko ke. ¹⁷Izyraeu tō sytatose. Kuesēkōme Ritonōpo mana. Eya kytamurukō tymenekase typoetoryme. Toenupunase ynororo kytamurukō poko imehnō patao toto ahtao, katonōme Ejitu po toto ahtao, tykase Pauru eya xine. — Morarama Ejitu poe tonehpose toto Ritonōpo a tyjamitunuru enepotohme eya xine. ¹⁸40me ikonopory taropose kytamurukomo a Ritonōpo kerekeremary poko ona po, ahno esao pyra. Mame tōseanahtose rokē ynororo tykerekeremary poko kytamurukomo a. ¹⁹Morarama tuhke pata tamuru pōkō typoremākaposē Ritonōpo a. 7me pata tamuru kynexine Kanaā po. Morarama toto patahpyry tapiakase kytamurukomo a tosarykōme.

²⁰— Morarama apiakananō tokarose Ritonōpo a kytamurukō tuisaryme. Tuhke ikonopory taropose eya xine 450me, Samueu enurutāne rokene. ²¹Morarama imep̄y tutuisarykō konōto se toto exiryke, Sauru tokarose Ritonōpo a toto tuisaryme. Kixi mūkuru mokyro, Pējami pary. (Mokyro tuisame kynexine okynano. 40me ikonopory taropose eya.) ²²Morotoino mokyro tymyakāmase Ritonōpo a Tawi ke. Ynara tykase Ritonōpo Tawi poko: “Tawi kure mana, Jese mūkuru. Yzamaro mana jomipona exiryke,” tykase Ritonōpo Tawi poko. Mame ynara tykase roropa ynororo Tawi a: ²³“Izyraeu tō poko enupunaketye apary rīko ase. Iiryp̄pyr̄kō poe toto an̄yneme,” tykase Ritonōpo Tawi a. Morotoino Tawi paryme Jezu tonuruse

rahkene. Izyraeu tō pynanohneme tyrise ynororo rahkene tōmihpyry ae ro. ²⁴Yrome Jezu oehsasaka ahtao, João ahno ēpurihkane osemazuhme tooehse Izyraeu tō zuruse: “Oorypyrykō irumekatoko Ritonōpo omipona oehtohkōme. Oorypyrykō rumekary se awahtao xine oēpurihkatoryko ase,” tykase João eya xine. ²⁵Moraramē tōturukeypyry aka ynara tykase ynororo eya xine: “Ritonōpo mūkurume jekarōko matoheu? Ynoro kara ase. Okomino oehnōko mā oneraximarykomo, Ritonōpo mūkuru nymyry, Kuesēkō kurano. Imyhtokoxi typorohse jahtao ihxitapānōko ase tuisa konōtome aexiryke, Kuesēkōme exiryke,” tykase João eya xine, tykase Pauru eya xine.

²⁶— Wekery tomo, Aparāo pakomo, oya xine mā Ritonōpo a tōmiry tonehpose, opynanopyrykō se toexiry poko. Oya xine rokē pyra imehnomo a roropa tōmipona exiketomo a tōmiry tonehpose. ²⁷Yrome Jerusarē pōkō Jezu onenetupuhpyra. Tosēkō onenetupuhpyra toto Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Oserematohe ae rokē Ritonōpo omiry sekeremāko toh repe. Yrome Jezu exixihmary se toehse toto. Tosēkōme pyra tokarose eya xine. Moro poko Ritonōpo poe urutō komo a tymerose Jezu orihmapory poko. Yrome onenetupuhpyra toto. ²⁸Kure Jezu exiry waro toh kynexine repe. Yrome tōturuse toto Pirato maro: “Jezu exixihmapoko ajohpāme samo,” tykase toto. ²⁹Moraramē Ritonōpo nekarohpyry ae ro toxixihmase Jezu eya xine. Morotoino ekeypyry touse ropa wewe pokoino, zonētohme topu aka. ³⁰Yrome Ritonōpo a tōsemākase ropa ynororo. ³¹Tuhke tōmehse Jezu tōsenepory poko tymaro aytotyamo a Jerusarē pona Karirea poe. Mame imehnō tutuarōtanohse roropa mokaro a Jezu poko.

³²— Mokaro saaro omi kurā poko ourutoryko ynanase ipoko, aēsemātopōpyry ropa poko. ³³Ritonōpo nekarohpyry ae ro kytamurukomo a, Jezu ēsemāse ropa tonepose yna a, tykase Pauru morotōkomo a. — Ynara Saumu asakoromā poko tymerose Tawī a pake Ritonōpo omiryne:

“Umūkuru nymyry mase;
seroae omyme exino,”

tykase ynororo. Morara tymerose Tawī a Ritonōpo omiryne Jezu ēsemamyry ropa poko.

³⁴— Ynara mā tymerose ropa Ritonōpo omiryne Jezu ēsemākary ropa poko orihzomopyra aehtohme:

“Kure rokē oritoryko ase, jomihpyry ae ro Tawī a,”
tykase Ritonōpo Tumūkuru a. ³⁵Imepy Saumu poko Tawī ynara tykase:
“Omūkuru ekeypyry onymotanohpopyra mase,”

tykase.

³⁶— Tawī orihpyra ahtao ro Ritonōpo omipona kynexine. Toorihse ahtao ekeypyry tonēse. Ēsemāpyra ropa tokurehse. Ekeypyry tymotase. ³⁷Yrome Jezu tōsemākase ropa Jumy a. Ekeypyry motara tokurehse. ³⁸Wekery tomo, etatoko ke jotururu. Jezu rokē oorypyrykō korokapōko mā Tummy a, emero. ³⁹Jezu enetuputyryhtao oya xine oēsēkōme okurākatoryko Ritonōpo mana. Oorypyrykō korokāko mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao oya xine oorypyrykō onykorokara mana. ⁴⁰Pake Ritonōpo omipona pyra exiketō toorihse. Naeroro tomeseke ehtoko mokaro sā pyra oehtohkōme. Toto poko ynara tymerose pake Ritonōpo omiry ekaronanomo a:

⁴¹“Enetoko ke, ikerekeremary se exiketomo!

Osenuruhkatoko, orihtoko roropa!

Yjamtunuru enepōko ase oya xine.

Yrome onenetupuhpyra matose,

moro poko āmoreparukohtao imehnomo a,”

me tymerose Ritonōpo omiryne, tykase Pauru juteu tomo a, toto amorepatoh tao.

⁴² Moraramē tutūtase ropa ahtao atamorepatoh tae toahmase ynororo eya xine zomory aoturutohme ropa:

— Mō oserematoh ae yna amorepako ropa onurutopōpyry samo, tykase toto Pauru a. ⁴³ Mame aytorykō ropa ahtao, Pauru tō tokahmase jekyry tomo a, imehnomo a roropa juteu tōme aehtyamo a. Mokaro turuse Pauru tomo a Panape maro, jūme Ritonōpo omipona toto ehtohme. Tākye tyripose toto eya xine.

⁴⁴ Moraramē imep̄y oserematoh ae moro pata pōkō emero tōximōse toto Ritonōpo omiry etase. ⁴⁵ Mokaro oep̄y eneryke tyya xine Pauru zumoxike juteu tō toehse. Tykerekermase ynororo eya xine, typiohtose roropa eya xine imoihmākō zururuke eya Ritonōpo poko.

— Oenekunohtor̄yko rokē mana, tykase toto. ⁴⁶ Mame Pauru orēpyra toehse Panape maro. Ynara tykase ynororo juteu tomo a:

— Osemazuhme Ritonōpo omiry ynanekaroase oya xine repe. Yrome aomiry se pyra matose, esaka oytorykō se pyra oexirykōke. Morara exiryke juteutōkara a aomiry ekarōko ynanase, tykase Pauru eya xine. ⁴⁷ — Ritonōpo yna enehpoase tarona moxiaro amorepase. Ynara nase ynororo yna a:

“Oekarōko ase juteutōkara ezurume oehtohme,

imeimehnō pynanohneme oehtohme sero nono

etyhpyry ponāmero, ypoetryme toto ehtohme,”

nase Ritonōpo yna a, tykase Pauru eya xine.

⁴⁸ Morara kary etaryke tyya xine tākye toehse toto, juteutōkara.

— Kure mā Ritonōpo omiry yna a, tykase toto. Mame Ritonōpo napoihpyry tomo a Jezu tonetupuhse tosekōme. Ipoetryme toehse toto.

⁴⁹ Mame Ritonōpo omiry tokātose toto a emero pata tō poro. ⁵⁰ Yrome Pauru tykerekermase juteu tomo a typatakā pyxiā netaryme. Morara exiryke typatakamo a Pauru tō tonyohse ropa moro pata poe Panape maro jetū ke.

⁵¹ Mame tupupurukō tsysakase eya xine toytotohkōme ropa, Ritonōpo omiry se pyra morotōkō exiryke. Mame toytose ropa toto Ikoniū pona. ⁵² Mame Jezu poetry tō tākye toehse Ātiokia pōkomo Ritonōpo Zuzenu tymaro xine exiryke.

Ikoniū po Pauru tō ehtopōpyry

14 ¹ Moraramē morara toehse Ikoniū po roropa Ātiokia po Pauru ehtopōpyry saaro. Pauru tō toytose aporo juteu tō atamorepatoh taka. Moro taōkō tamorepase eya xine. Mame tuhke Jezu tonetupuhse eya xine tosekōme juteu tomo a, juteutōkara a, enara. ² Yrome imehnō Pauru tō zehno toehse, turuse toexirykōke mokaro a juteu tomo a, Jezu onenetupuhpynomo a. ³ Mame Pauru tō okynā kynexine Ikoniū po orēpyra toto zurūko Jezu poko. Mame typoetry tō tyjamihtanohse Jezu a kurākōkara kurākatohme eya xine. Tōmiry etananō: “Ajohpe,” kara toto ehtohme. ⁴ Mame morotōkō tātapiakase

osepune. Tuhke pata pōkō juteu tō maro kynexine. Imehnō roropa tuhke Pauru tō maro kynexine, enara.

⁵Moraramē morohnome tooehse toto Pauru ryhmary se exiketomo, juteutōkara, juteu tomo, pata esamo, enara. ⁶Yrome Pauru tō tuaro kynexine. Toepase toto Rixityra pona, Terepe pona roropa Rikaonia pō pona. ⁷Mame morotōkō Ritonōpo omiry poko tamorepase Pauru tomo a.

Rixityra po Pauru ehtopōpyry, Terepe po roropa

⁸Moraramē Rixityra po orutua kynexine. Moino ro tonurutopōpyry poe ro jaxiry ātakamahpyry kynexine. ⁹Mokyro a Pauru omiry totase kure. Zae tonetupuhse eya, tukurākary ropa waro Ritonōpo ehtoh tonetupuhse roropa eya. Mame Ritonōpo omiry enetuputyry eya eneryke tyya ¹⁰ynara tykase Pauru opore eya:

— Owōko xikihme, tykase eya.

Moraramē pyhseky tykase ynororo xikihxikihme toytose. ¹¹Mokyro ekurākasē eneryke tyya xine tōturuse toto oxime tōmirykō ae imoihmākomo. Ynara tykase toto:

— Ritō kō noehno kyya xine ahnome, tykase toh repe, Pauru tō poko.

¹²Moraramē Panape tosehpase Jupiteme toto a. Pauru roropa tosehpase Mekuriome, ynororo rokē oturuketyme exiryke. ¹³Moraramē pyaxi tooehse Jupite pyaxiry. Pui tonehpose eya jahkatohme pata ehpikoxi tynekarorykōme Pauru tomo a repe. Otyro ekuru roropa tonehse eya xine ekarotohme Pauru tomo a.

¹⁴Yrome moro eneryke tyya xine tururume toytose ynaroro toto htoko. Tupōkō tyxihxihkase eya xine. Tōmitase ynaroro eya xine:

¹⁵— Oty katoḥ pui zahkāko matou? Ahno rokē ynanase, ritō kara. Ritonōpo omiry ekarose ynanoehno oya xine, oorypyrykō rumekatohme oya xine. Ritonōpo omipona rokē oexirykō se ynanase. Ritonōpo mokyro kapu rihpono, nono roropa, tuna roropa, kapuaōkō roropa, nono pōkō roropa, nakuaōkomo, enara. Emero tyrise Ritonōpo a, tykase Pauru eya xine. ¹⁶— Pake Ritonōpo tōturuse tyya rokene sero pōkō poko emero porehme. Ynara tykase ynororo: “Ah tamoreme nexi toto,” tykase Ritonōpo. ¹⁷Yrome tahxime kynosenepone samo. Tynyrihpyry kurā enepone roropa. Ynororo rokē konopo enehpōko mana kŷkyryrykō ahtatohme, eperytatohme roropa. Kuohkō ekarōko roropa mana tākye kuehtohkōme kutuarōtatohkōme typoko, tykase Pauru Rixityra pōkomo a. ¹⁸Morara karyke eya kuremŷme pui tō onyahkara toh kynexine.

¹⁹Moraramē juteu tō tooehse Ātiokia poe Ikoniu poe roropa. Tuhkākō maro tātaomihose toto Pauru etapatohme. Mame topu ke totapase eya xine rahkene. Ekepyry tarose eya xine sororohme pata ehpikoxi etapahpōkomo a.

— Toorihse nase, tykase toto. ²⁰Yrome zomye tōximōse Jezu poetory tō ahtao, towōse ropa Pauru. Mame pata pona toytose ropa ynororo. Yrokokoro toytose ynororo, Panape maro Terepe pona.

Pauru tō ytotopōpyry ropa Ātiokia pona

²¹Moraramē Ritonōpo omihpyry kurā tokarose moro pata pōkomo a Terepe pōkomo a. Turuse toto ahtao Pauru a Jezu poetoryme toehse toto tuhkākomo. Moromeīpo toto tamorepakehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Rixityra

pona. Morotoino toytose toto Ikoniü pona. Morotoino Ikoniü poe toytose ropa toto Ätiokia pona, Pizitia põ pona. ²² Moroto Jezu poetory tõ tyjamihtanohse ropa Pauru tomo a. Turuse roropa toto eya xine jüme Ritonõpo omipona toto ehtohme.

— Jetujetü kuahtao xine Jezu maro ytõko sytatose Ritonõpo esaka, tykase toto Jezu poetory tomo a. ²³ Morarama Jezu poetory tõ oximõtõh punero Ritonõpo omiry poko amorepatõkõ tymenekase Pauru tomo a. Mame tõturuse toto Ritonõpo maro. Tõtururukõke Ritonõpo maro otuhpyra toto, amotyryae rokẽ tõtuhse toto.

— Onymenekatyã ewomako Papa, oenetuputyryke eya xine tosẽkõme, tykase toto Ritonõpo a.

²⁴ Morotoino Pizitia enatyry tymakuohse Pauru tomo a Panape maro. Etypohpyra toytose toto Päpiria pona. ²⁵ Morotoino Peje po Ritonõpo omiry tokarose ropa eya xine. Moromeïpo Ataria nakuataka toytose toto. ²⁶ Moroto tõtyrise toto wapu aka tosaka xine toytotohkõme ropa Ätiokia pona, Xiria põ pona. Moroto ro Pauru ahtao pake, Jezu poetory tõ tõturuse Ritonõpo a toto ewomatohme, aomiry poko imehnõ amorepase toto ytoryhtao. Morarama aomiry poko toto amorepakehxpõ toeramase ropa toto.

²⁷ Morarama tooehse ropa toto ahtao Jezu poetory tõ tanonohpose toto, tõtururukõ etatohme eya xine, Ritonõpo Zuzenu maro toerohtopõpyrykõ poko.

— Tuhke juteutõkara a Jezu tonetupuhse tosẽkõme Ritonõpo poe, tykase mokaro Pauru tomo. ²⁸ Morarama okynã toehse toto moroto Jezu poetory tõ maro.

Jezu poetory oximõme ehtopõpyry Jerusarẽ po

15 ¹ Morarama imehnõ orutua kõ toytose Jutea poe Ätiokia pona, Jezu poetory tõ amorepase Moeze namorepatopõpyry poko. Ynara tykase toto:

— Jezu poetoryme exisaromepyra matose Moeze omihpyry omipona pyra awahtao xine, onysahkara roropa awahtao xine, tykase toh repe. ² Morarama moro poko tõsezusezuhse Pauru tomo itamurume mokaro maro. Mame Pauru tõ taropose morotõkomo a Panape maro Jerusarẽ pona, Peturu tõ maro aoturutohkõme imehnõ Jezu poetory tõ amorepananõ maro.

³ Morotoino Jezu poetory tomo a Ätiokia põkomo a Pauru tõ tonyohse. Mame toytose toto pata tõ poro, Penixia põ pata tõ poro, Samaria põ pata tõ poro roropa, Jezu poetory tõ zuruse. Ynara tykase toto eya xine:

— Juteutõkara a Ritonõpo tonetupuhse, tuhkãkomo a, tykase toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tãtãkyemase toto. ⁴ Morarama Jerusarẽ pona toeporehkase toto ahtao, taomikase toto, Peturu tomo a. Mame Peturu tõ turuse rahkene Ritonõpo Zuzenu maro tynyrihpyrykõ poko emero. ⁵ Morarama parixeu tõ moroto kynexine, Jezu poetoryme aehtyamo. Pauru otururu etaryhtao tyya xine towõse xikihme toto oturuse. Mame ynara tykase toto:

— Juteutõkara aïpotapihpyry sahkapõko nary hmatou?

— Arypyra, tykase toto.

— Oty katohme? Tysahkase ahtao rokẽ Jezu poetoryme exiõko mã toto, Moeze nymerohpyry omipona toto ahtao roropa, tykase toto Pauru tomo a.

⁶Morara kary etaryke tyya xine tōximōse toto Peturu tō maro, imehnō Jezu poetory tō amorepananō maro, moro poko tōturutohkōme. ⁷Moraramē tōtururukohtao ro towōse Peturu xikihme tōturutohme ropā toto netaryme. Ynara tykase ynoro:

— Wekyry tomo, pake pitiko Ritonōpo jenyokyase juteutōkara amorepatohme Jezu poko, ipoetoryme toto ehtohme. ⁸Ritonōpo emero kuosenetupuhtohkō enēko mana. Naeroro mokaro juteutōkara tonetuputyryke eya xine Tuzenu tokarose eya xine, kyya xine Tuzenu ekarotopōpyry saaro. Toenupunase toto poko kypoko xine toenupunatopōpyry saaro. ⁹Emero oxisā Ritonōpo kuenetorōko mana juteu tomo, juteutōkara, enara, tykase Peturu eya xine. — Emero kyyrypyrykō korokāko mana, Tumūkuru enetuputyryhtao kyya xine. ¹⁰Naeroro oty kato Moeze omihpyry omipona Jezu poetory tō riko matohu? Pakatokō Moeze omihpyry omipona pyra toh kynexine. Kymarokō roropa aomihpyry omipona ehsaromepyra sytatose, tykase Peturu eya xine. ¹¹— Ynara rokē enetupuhnōko ase, Jezu enetuputyryhtao kyya xine kuesēkōme typoetoryme kyritorōko mana. Morararo juteutōkara, Jezu enetuputyryhtao eya xine ipoetoryme exiko toh mana, Ritonōpo kure kyya xine exiryke, tykase Peturu eya xine.

¹²Moraramē Panape tō otururu etatohme emero tymynyhpāse toto. Mame Pauru tōturuse toto netaryme Ritonōpo Zuzenu nyrihpyry kurā poko, kurākōkara kurākatopōpyry poko roropa juteutōkara maro. ¹³Mame tōturukehse toto ahtao, ynara tykase Tiaku:

— Wekyry tomo, kuetatoko ke! ¹⁴Ximāo ourutou seromaroro Ritonōpo poe juteutōkara amorepatopōpyry poko tyya. Mokaro poe tymenekase toto Ritonōpo a typoetoryme toto ehtohme. ¹⁵Moro saaro Ritonōpo poe urutō kō nymerotyā pake. Ynara tymerose eya xine Ritonōpo omiryne:

¹⁶“Moro ėmepyyry toehse ahtao oehnōko ropā ase, āko Ritonōpo mana.

Mame tuisame Tawi ehtopōpyry kurākāko ropā ase,
tapyīpo aepukahpyry sā toehse exiryke,
ikurākāko ropā ase osemazuhme aehtopōpyry samo.

¹⁷Moraramē imehnō jenesē oehnōko emero patā tō poe,
juteutōkara roropa, jomipona toto ehtohme, Umūkuru poetoryme
toto ehtohme.

Morara āko Kuesēkō mana,

¹⁸pake moro poko tuarōtanohpohpōme,”

me tymerose.

¹⁹— Naeroro ynara enetupuhnōko ase, juteutōkara Ritonōpo poetoryme se ahtao, toto onēkoropyra sehtone. ²⁰Pape rokē saropotone inenerykōme tuaro toto ehtohme. Ynara symerotone: “Ahno neponāmary zotōpyry onōpyra ehtoko. Oorypyrykō poko pyra roropa ehtoko. Imehnō nohpo tō poko pyra ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Esenātyā onōpyra ehtoko, munu onenahpyra roropa ehtoko, enara.” Morara rokē symerotone mokaro neneryme, tykase Tiaku eya xine. ²¹— Ynara exiryke Moeze omihpyry poko amorepatōkō nae emero patā tō punero. Oserematoh ae rokē Moeze nymerohpyry sekeremāko mā toto juteu tō atamorepatoh tao, tykase Tiaku eya xine.

Peturu tō nymerohpyry juteutōkara neneryme

²²Morarama Jezu poetory tō maro Peturu tō tōximōse ahtao orutua kō tymenekase eya xine tynenyokyrykōme Ātiokia pona Pauru tō maro. Juta te, Xira te, enara; Juta esety akorō Pasapa. Mokaro imehxo kynexine tunomamehxo Jezu poetory tō rānao. ²³Ynara tymerose toto a Ātiokia pona tynaroporykōme:

“Ynanymerohpyry moro. Ynanase Jezu poetory tomo, Jerusarē pōkomo. Ritonōpo omiry poko amorepatōkō ynanase. ‘Kure pāna matou,’ kary se ynanase oya xine, Jezu poetory tomo a, juteutōkara a Ātiokia pōkomo a Xiria pōkomo a, Xirixia pōkomo a, enara.

²⁴“Imehnō orutua kō ytotoṗpyry taroino oerekohmase xine totase yna a. Ynara kary ynanetase: ‘Juteutōkara aikōpotapihpyry sahkapōko monexiā toto,’ kary ynanetase. Moeze omipona orirykō se toto exiry ynanetase roropa. Mokaro anaropopyra ynanexiase. Tamoreme xine rokē nytoase toto. ²⁵Morara exiryke oximōme ynanase ourunanōkō aropotohme myaro yna ekyry kurā maro Panape tō maro oya xine. ²⁶Osepynotokō kara Panape tomo, Pauru maro. Ritonōpo omiry poko zehnotokō amorepane toto. ²⁷Morara exiryke Juta tō aropōko ynanase Xira maro ouruse xine senohne poko, ynanymerohpyry poko, zuaro oehtohkōme. ²⁸Ynara exiryke Ritonōpo Zuzenu omi poe oēkororykō se pyra ynanase. Ynara rokē āko ynanase oya xine, ²⁹Ahno neponāmary tō zotṗpyry onōpyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ehtoko. Esenamyhpyry onōpyra roropa ehtoko. Nohpo tō poko pyra ehtoko roropa. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose. Enara.” Morara tymerose Jerusarē pōkomo a.

³⁰Mame tonyohse toh rahkene Xira tomo Ātiokia pona, pape arose. Mame moroto Ātiokia pōkō tōximōse ahtao pape tokarose eya xine, Jerusarē pōkō naropohpyry toto neneryme. ³¹Moro eneryke tyya xine morotōkō tātākyemase toto. ³²Mame Juta tō tōturuse Jezu poetory tō maro, urutō kōme toexirykōke Ritonōpo poe. Toto omiry etaryke eanokō tyjamihtase. ³³Morotoino tuhkehxo tynyhse tahtao xine:

— Ytōko ropa ynanase, tykase Juta tomo tōsekazumase ropa toto morotōkomo a.

— Ytōko ropa matou? tykase morotōkomo. — Kure rokē ytotoke ropa, tykase toto, toto eramary ropa ahtao. ³⁴Yrome moroto rokē se Xira toehse aporo.

³⁵Yrome Pauru tō tōxinomose moroto Ātiokia po imehnō amorepāko, Ritonōpo omiry poko. Imaro xine tuhke moroto amorepatō kynexine Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananomo.

Aytory asakoromāme Ritonōpo omiry kurā arose imehnomo

a

15.36—18.22

Pauru oxirumekatopōpyry Panape maro

³⁶Mame tuhkehxo tynyhse moroto tahtao xine, ynara tykase Pauru Panape a:

— Eropa ropa. Kuekyry tō senetase ropa pata tō poro, Ritonōpo omiry ekarotopōpyry punero kyya, tykase.

³⁷Mame João Maku arory se Panape kynexine tymaro xine repe. ³⁸Yrome Pauru mokyro arory se pyra Pāpiria poe toeramase ropa aexiryke, imaro xine toytōxīpo zokonaka rokē toeramase ropa exiryke. ³⁹Moraramē tōsezusezuhxīpo xine tātapiakase toto. Mame Panape a João Maku tarose toytotozome Xipere pona. ⁴⁰Moraramē Xira tymenekase Pauru a toytotozome. Mame tōturuxīpo xine Ritonōpo a, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a. ⁴¹Moraramē toytose toto Xiria poro, Xirixia poro, enara. Jezu poetory tō eanokō kynyjamihtane Ritonōpo omiry ekaroryke Pauru a inetarykōme.

Timoteu ytotoptōpyry Pauru tō maro Xira maro

16 ¹Morotoino Terepe pona toeporehkase toto, Rixityra pona roropa. Moroto Jezu poetory tonese eya xine esety Timoteu. Jeny juteu kynexine. Jummy juteu kara kynexine. ²Mokyro poko kure āko toh kynexine Jezu poetory tomo Rixityra pōkomo, Ikoniu pōkō roropa, enara. ³Mame Timoteu arory se Pauru kynexine tymaro juteu tō rānakuroko. Naeroro aī pota pihpyry tysahkapose eya, tymaro aytotohme: “Juteu kara mose,” karyino ipoko juteu tomo a, jū waro toto exiryke. ⁴Moraramē pata tō poro toytorykohtao, Peturu tō omihpyry tokarose eya xine juteutōkara netaryme aomipona toto ehtohme. ⁵Mame morara kary etaryke tyya xine Jezu poetory tō tyjamihtase Ritonōpo omiry enetuputyry poko tyya xine. Tomāse roropa toto ēmepyry punero.

Tyroa po Pauru osenehtopōpyry

⁶Moraramē Piritia poro toytose toto, Karaxia poro, enara, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Yrome Azia pona toto anaropopyra Ritonōpo Zuzenu kynexine. ⁷Morotoino Mixia ehpiokxi toeporehkase toh kynexine Pitinia nonory pona toytotohkōme repe. Yrome morotona Ritonōpo Zuzenu toto anaropopyra kynexine. ⁸Naeroro Mixia takuohse eya xine. Topohme toytose toto pata Tyroa pona. ⁹Moraramē Masetonia pō tonese Pauru a tōsenety. “Osehko xiaro Masetonia pona. Yna akorehmkase,” tykase sã ynororo, Pauru osenety. ¹⁰Tōsenekhīpo yna aroase Pauru Masetonia pona, Jezu poe tōsenehse toexiryke. Ritonōpo omiry poko toto amorepase yna enyokase Jezu.

Jezu enetupuhtopōpyry Ritia a Piripo po

¹¹Morotoino wapu ae ynanytoase Tyroa poe topohme Samotaraxia pona. Yrokokoro pata Neapori pona ynanotyryhkase. ¹²Morotoino Piripo pona ynanytoase pata konōto pona, Masetonia pō pona. Moro pata tyrise romano tomo a. Moroto okynahxo ynanexiase. ¹³Moraramē oserematoh ae ynanytoase tuna ehpiokxi. “Otarāme Ritonōpo maro oturutōh nae mā moroto juteu tō atamorepatopo,” ynanase. Mame ynanyporotyase rahkene oturuse morotōkō maro nohpo tō maro. ¹⁴Moroto kamisa kurā ekamone kynexine nohpo, esety Ritia, Tiatira pono. Ritonōpo omipona exikety me ynororo kynexine. Mokyro a Pauru omiry totase, Ritonōpo omiry ekaroryhtao. Aosenetuputyry totapuruhmakase Ritonōpo a. Jezu tonetupuhse eya

tukurohtao. ¹⁵Morarama tōpurihkase ahtao tyekyry tō maro yna eahmase tytapyi taka yna ytotohme. Ynara tykase ynororo yna a:

— Ritonōpo omipona ajohpe pyra jenetuputyryhtao oya xine ytotoke ytapyi taka, kynako yna a, taro oehtohkōme. Morara karyke ynanytone itapyi taka.

Āpuruhpyry tao Pauru ehtopōpyry Piripo po

¹⁶Morarama tuhke pyra tynhse ahtao, yna ytoryhtao Ritonōpo maro oturutoh taka tōsēpatakāmase yna jorokohpā maro, nohpo. Joroko poe oturukety kynexine. Oremime roropa kynexine. Mokyro otyro waro kynexine joroko omi poe. Ipoko tuhke tineru tapoise esamo a ijajohpanory poko. ¹⁷Pauru tō tokahmase eya. Ynara tykase ynororo opore:

— Moxiā nase Ritonōpo poetoryme, Imehxo Exikety poetoryme. Kuamorepatorỹko toto Ritonōpo omipona kuehtohkōme, tykase joroko poe ynororo. ¹⁸Morara kary poko tuhke tōmehse ynororo. Morarama toemynymaryke ynara tykase Pauru joroko a:

— Jezu Kyrixtu omi poe aaropōko ropa ase. Zae otūtako ropa, tykase joroko a Pauru. Morara kary etaryke tyya joroko tutūtase ropa zae nohpo ae. ¹⁹Morara kaxipo Pauru a, Pauru zehno toehse jorokohpanōpo esamōpyamo, tineru anapoipyra toehse toexirykōke. Mame Pauru tapoise eya xine Xira maro porohtoh taka toto arotohme, typatakamo a ekarotohme. ²⁰Romano kowenu terekatu tomo a tarose toto eya xine.

— Moxiā juteu tomo. Kuerekohmatorỹko toh nase itamurume. ²¹Tyoro amorepato toh nase. Aomipona exisaromepyra sytatose, romanome kuexirykōke. Aomipona xine ahtao romano tuisary omipona pyra exiko sytatose, tykase toto. ²²Morara kary etaryke tyya xine imoihmākō Pauru tō zehno toehse. Toto ryhmarty se toehse toto. Mame zupōkō tyxihxihkase terekatu tomo a. Soutatu tomo a toto typipohpose eya xine. ²³Mame typipohkehse ahtao āpuruhpyry taka tōmase toto eya xine. Ynara tykase āpuruhpyry erase a:

— Tuaro exiko moxiā tūtary ropa ino, tykase toto āpuruhpyry erase a. ²⁴Morara tykase tyya exiryke mya tarose toto āpuruhpyry taō taka. Ipupurukō roropa tytamunuhpose wewe ke.

²⁵Mame onoa Pauru tō Xira maro tōturuse toto Ritonōpo maro. Toremiase toto kure rokē Ritonōpo ehtoh poko. Moro totase imehnomo a, āpuruhpyry taōkomo a. ²⁶Mame mōtoino rokē nono kywyh kywyh tykase itamurume. Tapyi āpuruhpyry apō kywyh tykase. Tapyi apuru tātāpuruhmakase kywyh karyke. Itaōkō toemyhpokase ropa emero. ²⁷Moro āpuruhpyry erase typakase roropa. Tapyi apuru tātāpuruhmakase exiryke puniāo tapoise eya tōtuotohme repe. Āpuruhpyry taōkō tutūtase ropa tokarose eya. ²⁸Yrome opore tōmitase Pauru:

— Otuopyra exiko. Taro ynanase emero, tykase Pauru eya.

²⁹— Saerehkatohe enehko, tykase tapyi erase. Mame tururume toytose ynororo āpuruhpyry taka. Tykytyky tykase, tōserehse. Tosekumuru po typorohse Pauru tō ēpataka ynororo. ³⁰Jarānaka Pauru tō tarose eya, tōturutohme.

— Oty rīko ha yrypyry rumekatohme, juānohpyra Ritonōpo ehtohme? tykase ynororo Pauru tomo a.

³¹ — Jezu Kyrixtu rokē enetupuhko, oorypyrykō korokatohme, ipoetoryme oehtohkōme oekyry tō maro, tykase Pauru eya.

³² Mame Ritonōpo omiry poko tamorepase toto eya xine jekyry tō maro.

³³ Morarame koko Pauru tō pipohpōpyry tukurikase āpuruhpyry erase a. Mame: “Kuēpurihkako,” tykase exiryke, tōpurihkase ynororo eya xine itapyi taōkō maro. ³⁴ Mame tytapyi taka tarose toto ahtao tautuhmase toto eya. Tākye toehse ynororo Ritonōpo enetuputyryke tyya tytapyi taōkō maro.

³⁵ Morarame xixi tōnuhse pitiko ahtao soutatu tō taropose terekatu tomo a Pauru tō tūtanohpose ropa repe.

³⁶ Mame ynara tykase āpuruhpyry erase Pauru a:

— Terekatu otūtanohpotorỹko ropa mana, soutatu tomo a. Naeroro otūtatoko ropa. Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine repe.

³⁷ Yrome Pauru ynara tykase eya xine:

— Jarānao yna pipohno toto kokonie. Onykarimotaxīpopyra yna ahtao āpuruhpyry taka yna ēmapō toto. Romanome ynanase. Oty katohtokare pyra yna tūtanohpōko ropa toh nae? Tūtara ropa sātā ynanase. Toohse terekatu tō ahtao rokē tūtāko ropa ynanase, tykase toto āpuruhpyry erase a.

³⁸ Morarame soutatu tō toeramase ropa terekatu tomo a, Pauru tō omihpyry ekarose ropa. Pauru tō romanome exiry waro toexirykōke tōserehse toto.

³⁹ Āpuruhpyry taka toytose toto Pauru tō tūtanohpose ropa.

— Oenetupuhpyra xine ynanexiase. Romanome pyra kuekarootose. Otūtatoko ropa. Ytotoko ropa oesaka xine, tykase toto, tynēmapohpyrykō tūtanohporyme ropa. ⁴⁰ Morarame āpuruhpyry tae Ritia tapyi taka toytose ropa toto. Jezu poetory tō tyjamihtase ropa Pauru tō omiry etaryke tyya xine. Morotoino moro pata poe toytose ropa toto.

Tesaronika po Pauru tō ehtopōpyry

17 ¹ Morarame Āpipori pata poro toytose toto, Aporonia pata poro roropa Tesaronika pona. Moroto juteu tō atamorepatoh enene, tapyi. ² Toipe ehse Pauru, oserematohtokare rokē ytose atamorepatoh taka. Mame oseruao oserematohtokare toytose ynororo juteu tō maro oturuse Ritonōpo omiry poko. ³ Moro taōkō tamorepase eya Jezu poko. Ynara tykase ynororo:

— Pake tymeropose Kyrixtu poko Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: “Etuarimāko mana. Orihnōko roropa mana. Mame ēsemākāko ropa ase,” tykase Ritonōpo, tymeropose Tumūkuru poko. Jezu Kyrixtu Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro. Mokyro ekarōko ase oya xine, tykase Pauru toto a. ⁴ Mame Jezu tonetupuhse toitoine eya xine, kyreku tomo a roropa tuhke, Ritonōpo omipona se exiketomo a. Typatakā pyxiamo a roropa tuhke tonetupuhse eya xine. Pauru tō maro tōximōse toto.

⁵ Yrome imehnō juteu tō Pauru tō zumoxike kynexine. Zehnotokō tykohmase eya xine osema taōkomo Pauru tō ryhmatohme. Mame Jasão tapyi taka toytose toto, Pauru tō apoise repe, imoihmākō rānakuroko toto arotokme. ⁶ Yrome Pauru tō onenepyra tokurehse toto. Naeroro Jasão tapoise eya xine imehnō Jezu poetory tō maro. Tarose toto eya xine pata esamo a toto hxirotokme inetarykōme. Ynara tykase toto:

— Moxiā emero ahno erekohmāko mā toto emero pata tō poro. Seromaroro toohse toto kuerekohmase xine roropa, tykase toto, Pauru tō zehnotokomo.

⁷Jasão nenehtyā mokaro tytapyī taka. Emero tuisa omipona pyra exiketō mokaro: “Imepy mokyro tuisa konōto, Jezu,” kananō mokaro, tykase toto ajoajohpākomo, ipoko xine. ⁸Morara exiryke mokaro zehno typatakā toehse typoetory tō maro, imoihmākō maro. ⁹Jasão tomo a tōsepehmapose toto āpuruhyry taka ytopyra toto ehtohme.

— Otinerūkō ekarōko ropa ynanase, Pauru tō tonyohse ropa oya xine ahtao, tykase toto typatakamo, Jasão tomo a.

Perea po Pauru tō ehtopōpyry

¹⁰Moraramē tykohmāse ahtao, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a, Perea pona toto ytotohme. Morotona tooehse tahtao xine, juteu tō atamorepatoh taka toytose toto. ¹¹Morotōkō imehnō otururu etary zuno pyra toh kynexine, Tesaronika pōkō sā pyra. Ritonōpo omiry totase eya xine yronymyryme. Kokoro rokē aomiry poko tātamorepase toto zae Pauru omiry ehtoh waro toehtohkōme. ¹²Tuhkākomo a Jezu tonetupuhse tosekōme, kyreku tomo a, typatakamo a, inohporykomo a roropa. ¹³Moraramē: “Ritonōpo omiry poko Perea pōkō amorepāko Pauru tomo,” kary etaryke tyya xine juteu tō toytose Tesaronika poe, Perea pōkō omipohtomase, Pauru tō zehno toto ehtohme. ¹⁴Morara exiryke Pauru tonyohse axiny Jezu poetory tomo a, tuna konōto ena. Xira tō rokē moroto tōxinomose Perea po Timoteu maro. ¹⁵Mame Atena pona toytose Pauru tope tō maro towomananō maro. Morotoino toeramase ropa epe tō ahtao Perea pona ropa, Pauru omihpyry tarose eya xine Xira tomo a Timoteu maro axī toto ytotohme tyya Atena pona.

Atena po Pauru ehtopōpyry

¹⁶Moroto Pauru kynexine Atena po toto eraximāko. Emynymhāko sā kynexine Atena pōkō nrytyā eneryke tyya Ritonōpo myakāme. Ritonōpo waro pyra toexirykōke ahno panō tyrise eya xine ritōme repe. ¹⁷Morara exiryke juteu tō zurune Pauru, toto atamorepatoh tao. Juteutōkara roropa zurune, Ritonōpo waro se exiketomo. Mame kokoro rokē osepekahtoh tao morotōkō zurune roropa. ¹⁸Mame toitoine Pauru a tooehse toto, tātamorepari sato komo. Mokaro Epikureu tomo, Zeno tō roropa. Ynara tykase toto:

— Otara ākohxo ke mose nae oturunō warōkara? tykase toto Pauru poko.

Imehnō ynara tykase roropa ipoko:

— Otarāme tyorō ritō poko urutō mose ro, tykase toto, Jezu ēsemamyry ropa poko aotururu etaryke tyya xine. ¹⁹Mame Pauru tarose toto a Areopaku pona, pata esā porohtoh notaka. Moraramē ynara tykase toto eya:

— Yna zuruko, otururu waro yna ehtohme, tykase toto. ²⁰— Tyoro sā mase amorepato. Sero onetapitopyra reh ynanase. Zuaro se ynanase, tykase toto. ²¹Morotōkō, Atena pōkō, tykatonomory maro erohpyra sā toh kynexine. Kokoro rokē imeimehnō namorepatopōpyry poko oturūko toh kynexine.

²²Moraramē Pauru xikihme toehse Areopaku po, tōturutohme inetarykōme. Ynara tykase ynororo:

— Atena pōkomo, tuhke ahno panō tyrise oya xine Ritonōpo kuhtohme oya xine repe. ²³Ritonōpo maro oturutoh zupiryhtao ya, zohme onekarorykō zahkatoh enease. Ynara enease tymerose ipoko: “Onoky Ritonōpo waro

nae?” katoĥ tymerose ipoko. Ritonôpo eahmâko matose zuaro awaĥtao xine samo. Mokyro onenetupuhpyra oexirykôke ipoko ourutorÿko ase. ²⁴Ritonôpo mokyro Kyrihpôkomo, nono Rihpô roropa. Mokyro kapu esemy. Emero kuesêkôme roropa mana. Naeroro tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao. ²⁵Kykyryrykô se pyra mǎ Ritonôpo kuepekôme toetohme emero nae toexiryke. Emero oseremâko Ritonôpo poe sytatose. Ipoe orihpyra sytatose, otuhnôko, ytoytôko, enara. ²⁶Toiro orutua wino kymarokô emero tyrise eya ahnome, nono po kuehtohkôme. Kuenurutopôpyrykô waro Ritonôpo mana, kuesarykomo, kuorikyrykomo. Emero zuaro mǎ Ritonôpo, tykase Pauru toto a. ²⁷— Tonetuputyry se roropa ynororo oya xine, oesêkôme aehtohme, ameke pyra kyya xine toexiryke. ²⁸“Ritonôpo poe rokê orihpyra sytatose, ytoytôko, oseremâko, enara.” Morara tykase roropa oya xine âmorepananôkomo. Ynara tykase toto: “Ritonôpo poenôme sytatose, eya tyrise kuexirykôke,” tykase toto oya xine. ²⁹Naeroro Ritonôpo poenôme kuaĥtao xine, kynyrihpyrykô sǎ pyra Ritonôpo mana. Uuru risê sǎ pyra, parata risê sǎ pyra, topu risê sǎ pyra, enara. ³⁰Pake tuaro pyra oexirykôke ohxiropyra xine Ritonôpo kynexine oorypyrykô poko. Seromaroro emero oorypyrykô rumekapôko mana emero pata pôkô punero. ³¹Ritonôpo rokê tooepyry ropa waro mana. Tooehse ropa taĥtao ahno apiakapôko mana emero tynymenekahpyry a, kurâkomo, popyra exiketomo, enara. Tyryrypyhpyke pyra Tumükuru exiryke ahno apiakaneme tyrise eya, ajoajohpe pyra tômipona exiryke. Mokyro tōsemākase ropa Jumy a toorihse aĥtao, ajohpe pyra tōmiry enetupuhpotohme kyya xine, tykase Pauru Atena pôkomo a.

³²Yrome êsemâkatopôpyry ropa poko tururukoĥtao Pauru a, tounohse toto a. Yrome imehnô ynara tykase eya:

— Zomory oetary se ynanase moro poko, tykase toto turunanôkomo a.

³³Morotoino Pauru toytose ropa. ³⁴Aomiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse orutua komo a tosêkôme. Toiro Areopakupô kynexine, esety Tionixiu. Nohpo roropa kynexine esety Tamari. Imehnô roropa toytose Pauru maro.

Korîtu po Pauru tō eĥtopôpyry

18 ¹Morotoino Atena poe Pauru toytose ropa Korîtu pona. ²Moroto juteu kynexine Pôtu pono, esety Akira. Moroto oehsenâkô kynexine typyty maro, Itaria poe. Ipyty esety Pirixira. Moro pata poe toesyryhmase toto tonyohse ropa juteu tō exiryke Roma poe tuisa a, Kyrautiu a. Mame Akira tō tapyi taka toytose Pauru, toto enese. ³Mame okynâ kynexine moroto toto maro. Mokaro maro toerohse roropa ynororo serātu riry poko, zuaro toexiryke. ⁴Mame oserematoĥ ae rokê juteu tō amorepase ytosene atamorepatoh taka, kyreku tō maro, toto tuarôtanohpôko Jezu poko.

⁵Morarama Masetonia poe Xira tō tooehse aĥtao Timoteu maro, toerohkehse Pauru serātu riry poko kokoro rokê juteu tō amorepatohme.

— Jezu mokyro Kyrixtu, Ritonôpo mükuru nymyry, tykase ynororo.

⁶Mame Pauru zehno toehse juteu tomo. Azahkuru tozuhse ynororo eya xine. Naeroro tupô tytohtohmase Pauru a turumekary waro toto eĥtoĥme.

— Awânopyrykoĥtao Ritonôpo a: “Oya roro xine,” âko ase, Jezu poko âmoreparykô se jexihpyryme. Taroino juteutôkara a ytôko ase, tykase Pauru

eya xine. ⁷Morara kaxīpo toytose ynororo Tixiu Juxitu tapyī taka. Juteu kara mokyro, Ritonōpo omīpona exikety. Itapyiny oseponaro kynexine juteu tō atamorepatoh maro. ⁸Mame Kyrixpu juteu tō atamorepatoh esē kynexine. Jezu tonetupuhse eya tošēme, itapyī taōkō maro. Tuhke morotōkomo a Pauru omiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse. Morara exiryke tōpurihkase toto.

⁹Moraramē Pauru koko tōsenēhse. Ynara tykase sā Jezu Pauru osenety:

— Enaromyra exiko. Ypoko oturukehpyra exiko. Poremāpyra exiko.

¹⁰Amaro jexiryke opoko pyra imehnō mana. Oryhmara mā toto. Tuhke tarōkō ypoetoryme exīko mana, tykase Jezu Pauru osenety. ¹¹Moroto Pauru okynahxo kynexine toiro jeimamyry zokonaka morotōkō amorepary poko Ritonōpo omiry poko.

¹²Moraramē terekatume toehse Kario ahtao Akaia po, tōximōse toto juteu tomo Pauru aposite, arotahme terekatu a. ¹³Ynara tykase toto:

— Mose Ritonōpo poko tyoro sā amorepato, kuesēkō omīpona pyra kuehtohkōme, tykase toh repe.

¹⁴Tōtururu se Pauru kynexine repe. Yrome Kario ynara tykase juteu tomo a:

— Etatoko pahne juteu tomo, imepỹ totapase ahtao eya ēmary āpuruhpyry taka, omīpona xine exiry. ¹⁵Yrome atamurukō omihpyry omīpona pyra ahtao oty kara, anapoipyra ase. Morohne poko kary etary se pyra ase, tykase mokyro Kario.

¹⁶Moro tae mokaro taropose ropa eya. ¹⁷Moraramē Soxitene tapoise kyreku tomo a. Mokyro juteu tō atamorepatoh esē roropa kynexine. Typipohse eya xine terekatu ēpataka, yrome Kario oty kara kynexine.

Ātiokia pona ropa Pauru tō ytotopōpyry

¹⁸Moroto ro Pauru tuhke tynyhse. Morotoino tōsekazumaxīpo Jezu poetory tomo a toytose ropa Pauru, wapu ae, Xiria pona. Imaro toytose Pirixira, Akira, enara. (Moroto tūsety tysahkapose ropa Pauru a Sēkerea po. Ajohpe pyra tonetupuhtohme imehnomo a tōturutopōpyry poko Ritonōpo a.) ¹⁹Morotoino Epezu pona toytose toto. Moroto tymarōkō tynomose eya Pirixira, Akira, enara. Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose, moro taōkō maro oturuse.

²⁰— Yna maro taro exiko, tykase toto Pauru a repe. Yrome moroto tynykyry se pyra kynexine. ²¹Tōsekazumase ropa ynororo.

— Oehnōko ropa ase oya xine, Ritonōpo a jenyokyry ropa ahtao, tykase ynororo eya xine.

²²Morotoino toytose ynororo wapu ae Sezarea pona. Morotoino Jerusarē pona toytose. Moroto Jezu poetory tō maro tōturuxīpo Ātiokia pona toytose Xiria pō pona.

Aytory oseruaomāme Ritonōpo omiry kurā arose imehnomo a

18.23—21.16

²³Moroto tuhke tynyhse ynororo. Morotoino toytose ropa Karaxia poro, Piritia poro roropa, Jezu poetory tō ākyemaporyme.

Aporu Epezu po ehtopōpyry Korītu po roropa

²⁴Moraramē juteu toytose Epezu pona, esety Aporu. Arexātyria pata po aenuruhpyry kynexine. Kure urutōme exikety ynororo, orēpyra amorepatono

Ritonôpo omiry poko. ²⁵Mokyro tamorepase kure kynexine Ritonôpo omiry poko. Imehnô amorepaneme kynexine orêpyra samo. João ahno êpurihkane namorepatopôpyry poe rokê ahno êpurihkary waro ynororo kynexine. Yrome Ritonôpo Zuzenu omomyry waro pyra ro, Jezu poetory aka kynexine. ²⁶Mokyro orêpyra sã töturuse juteu tō atamorepatoh tao. Aotururu totase Pirixira tomo a. Morarame töturukehse ahtao, tarose ynororo eya xine tytapyikō taka kurehxo amorepatohme tyya xine. ²⁷Morotoino Aporu toytory se toehse ahtao Akaia pona, takorehmase ynororo Jezu poetory tomo a, Epezu pōkomo a. Pape tymerose eya xine, Jezu poetory tō Akaia pōkō neneryme. Ynara tykase toto:

— Ah mose amaro xine nexino, oepekōme, tykase toto. Mame toeporehkase ynororo ahtao, Jezu poetory tō takorehmase eya itamurume. Typynanohse toexirykōke Ritonôpo a Jezu tonetupuhse eya xine. ²⁸Toto takorehmase Aporu a juteu tō poremākaporyke eya toto zururuhtao orêpyra samo. Tutuarōtanohpose toto eya Ritonôpo omiry ekaroryke eya imoihmākō neneryme.

— Jezu mokyro Ritonôpo mūkuru nymyry, Kypynanohnekomo, tykase ynororo eya xine.

Pauru Epezu po ehtopôpyry

19 ¹Morarame Aporu Koritu po ahtao, Pauru toytose osema ae pata tō poro Epezu pona. Moroto Jezu poetory tō tonese eya. ²Mame mokaro a töturupose Pauru. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonôpo a Tuzenu tokarose oya xihne, Jezu enetuputyryhtao oya xihne? tykase Pauru toto a töturupose.

— Kū. Tuaro pyra reh ynanahse Ritonôpo Zuzenu poko, tykase toto tozuhse Pauru.

³— Onoky omi poe tōpurihkase matou? tykase Pauru eya xine.

— João namorepatopôpyry poe rokê tōpurihkase yna, tykase toto.

⁴Ynara tykase Pauru eya xine:

— João omi poe tōpurihkase awahtao xine kure repe, oorypyrykō turumekase oya xine ahtao. Yrome ynara tykase João tuhkākomo a: “Okomino imep̄y oehnōko mana Ritonôpo mūkuru. Mokyro enetupuhtoko oesēkōme,” tykase João, Jezu poko, tykase Pauru eya xine.

⁵Morarame morara kary etaryke tyya xine tōsēpurihkapose ropa toto eya, Jezu Kyrixtu enetuputyryke tyya xine. ⁶Morarame toto zupuhpyry pona Pauru a tomary tyrise ahtao, tomōse Ritonôpo Zuzenu toto kurohtaka. Tyotyorōkō omiry ae töturuse toto Ritonôpo Zuzenu poe. Ritonôpo omiry poko roropa töturuse toto. ⁷Morotōkō tuhke hkopyra kynexine, 12me orutua komo.

⁸Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose. Orêpyra töturuse toto a. Oseruao nuno taropose eya toto amorepary poko Ritonôpo tuisame exiry poko. ⁹Yrome imehnō Pauru omipona pyra kynexine, Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine tōsēkōme. Pauru namorepatopôpyry Jezu poko typoihtose eya xine tuhkākō netaryme. Morara exiryke mokaro turumekase Pauru a, Jezu poetory tō maro töturutohme. Mame kokoro rokê tamorepapitose toto Pauru a Tirano namorepatoh tao. ¹⁰Moroto asakoro ikonopory taropose

Pauru a toto amorepary poko rokene. Emero morotōkō Azia pōkō tutuarōtase Ritonōpo omiry poko, juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹¹ Pauru tyjamihtanohse Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya.

¹² Morarama Pauru wino kamisa pitiko tarose toto a, upo roropa tarose kurākōkara apotohme, toto kurākatohme ropa. Moro a tukurākase ropa toto Ritonōpo poe. Joroko tō roropa tutūtase ropa zae xine.

Sewa mūkuru tomo

¹³ Mame juteu tō kynexine pata tō poro ytoketomo. Pyaxime toh kynexine. Joroko tō tūtanohpory ropa waro sã toh kynexine. Mokaro Pauru poenopyry se kynexine repe. Yrome Jezu waro pyra toh kynexine.

— Joroko tō tūtanohpory waro ynanase ahno ae, tykase toh repe. Mame ynara tykase toto jorokohpano a:

— Joroko, otūtako ropa mokyro ae Jezu omi poe, Pauru nekarohpyry omi poe, tykase toh repe. ¹⁴ Morara tykase Sewa poenomo 7mākomo. Jūkō juteu. Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme kynexine, tamuximehxo exikety.

¹⁵ Yrome joroko a tozuhse toto:

— Jezu waro ase, Pauru roropa. Yrome awaro xine pyra ase, tykase joroko eya xine.

¹⁶ Mokaro pona tarinase jorokohpā orēpyra. Tyryhmase roropa toto itamurume eya. Toepase toto ikurūke tupoke pyra, typityipokurukōke.

¹⁷ Mame mokaro ryhmatopōpyry poko jorokohpano a tutuarōtase toto, morotōkomo, juteu tomo, kyreku tomo, enara. Tōserehse toto porehme.

— Imehxo Jezu mana, tykase toto. Ajoajohpe Jezu onekaropyra toehse toh rahkene. ¹⁸ Morarama tuhke Jezu enetupuhnanō tooehse tyrypyrykō rumekary se toexirykōke. ¹⁹ Tuhke pyaxiamo a roropa tykyryrykō tonehse, typapēkō maro, jahkatohme, imoihmākō ahno ēpataka. Atapona pape epehpyrpyry 50 miu motye parata tyahkase eya xine. ²⁰ Tuhke Jezu omipona toehse toh kynexine aomiry jamihme exiryke.

Imoity ajoajohpe ehtopōpyry Epezu po

²¹ Morarama pata tō poro Pauru toytory se toehse, Masetonia poro, Akaia poro roropa Jerusarē pona ropa. Ynara tykase ynororo:

— Jerusarē poe Roma pona jytory se ase ipunaka, tykase. ²² Morarama asakoro takorehmananō taropose eya Masetonia pona Timoteu, Eraxitu, enara. Yrome Pauru moroto kynexine, Azia po, okynā samo.

²³ Morame Jezu poetory tō zehno toehse morotōkō kynexine. ²⁴ Moroto orutua kynexine esety Temetyriu. Parata tyrise eya Tiana kuhtohme: “Ritō mose ro,” katohme tyya repe. Moro poko rokē tinerutāko toh kynexine, imehnō parata rinanō maro. ²⁵ Mokaro tykohmase tyya tōturutohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Jepe tomo, sero poko rokē tinerutāko sytatose. ²⁶ Yrome mokyro kahpyry omiry etāko matose. Enēko roropa matose. Kynyrihpyrykō rumekapōko mana imoihmākomo a Epezu pōkomo a rokē pyra, Azia pōkomo a roropa kynyrihpyrykō rumekapōko mana: “Ritō kara moxiamo, ahno nyrityā rokene,” āko mana kynyrihpyrykō poko. ²⁷ Morara exiryke tyripokehnōko kyya xine toh mana myhene. Kuesēkō tapyī, Tiana tapyī kurā rumekapōko

mana. Ise pyra exiko mā toto porehme. Mame Tiana imehxo exikety orēnōko mana. Azia pata pōkō ritō kō pyra exiko mā toto emero, tykase ynororo eya xine.

²⁸Morara kary etaryke tyya xine tyekītapāse toto. Tōmitase toto. Ynara tykase toto:

— Tiana imehxo mana, Epezu pōkō nohpory. Kuesēkō mose ro, tykase toto. ²⁹Moraramē pata pōkō emero kui kui tykase toto. Imoity ajoajohpe toehse. Kaju tō tapoise eya xine Arixaku maro amop̄y taka toto arotohme axiny. Kaju tō Masetonia pōkō kynexine, Pauru maro aehtyamo. ³⁰Mame moro taka tomomyry se Pauru kynexine repe imoity maro. Yrome anaomōnohpopyra imarōkō kynexine. ³¹Azia pōkō tuisary tō Pauru epe tō kynexine. Tynmerohpyrykō taropose eya xine Pauru neneryme: “Ytopyra exiko imoity htaka,” katopo. ³²Moro taōkō opore oturūko toh kynexine. Toitoine Pauru tō kerekeremāko kynexine. Imehnō oturūko roropa tyoro, ajoajohpe sã toexirykōke. Tuhke zuarōkō kara tooehse roropa morotona. ³³Moraramē Arexātere tupurohmase juteu tomo a mokaro ēpataka. Toto mynyhpākapory se kynexine tomary ke tōturutohme repe. ³⁴Yrome juteume aexiryke aotururu etary se pyra toh kynexine. Toepanaikase toto. Opore tōturuse okynano.

— Tiana imehxo mana, Epezu pōkō nohpory. Ritōme mana, tykase toto.

³⁵Moraramē pata esē omiry merone tooehse. Imoity tymnyhpākapose tyya ahtao ynara tykase ynororo eya xine:

— Orutua komo, Epezu pōkomo, kuetatoko. Tiana tapyī pyno sytatose tarōkōme kuexirykōke. Topu roropa kapu ae aepukahpyry pyno sytatose. Moro waro sytatose porehme. ³⁶Moro poko: “Ajojhe,” kasaromepyra imehnō mana. Morara exiryke mynyhme ehtoko. Ajojohpe pyra ehtoko. ³⁷Xiaro moxiā menehtou. Yrome Tiana tapyī onryhmaro toh mana. Onypoihtopyra roropa toh mana. ³⁸Naeroro moxiaro hxirory se Temetyriu tō ahtao, parata rinanō maro, ah ynaroro narō toto terekatu ēpataka. Tuisa konōto omihpyry omipona pyra toehse toto ahtao ihxirōko mā toto. ³⁹Yrome oturuporykō se awahtao xine, tuisa omihpyry poko, oturupotoko terekatu tomo a, oximōme toehse toto ahtao. ⁴⁰Otarāme sero pokoino, ajoajohpe oexirykō pokoino kykerekereator̄yko mā toto tuisa netaryme. Morara ahtao otara āko sytatou, tuisa konōto ezuhnōko? tykase ynororo eya xine.

⁴¹Morara kary etaryke tyya xine toytose ropa toto tytapyīkō taka.

Masetonia pona Pauru ytotopōpyry Akaia pona roropa

20 ¹Moraramē imoihmākō toytose ropa ahtao, tytapyīkō taka, Jezu poetory tō tykohmase Pauru a toto ākyematohme, tōsekazumatohme roropa. Mame tōsekazumaxīpo toytose ynororo Masetonia pona. ²Masetonia poro toytoryhtao morotōkō Jezu poetory tō toanahtose eya. Tamorepase roropa toto eya zae ehtoh poko. Morotoino Akaia pona toytose ynororo. ³Moroto oseruao nuno tonahkapose eya. Morotoino Xiria pona toytory se toehse repe. Yrome tapoiry se juteu tō exiryke toeramase ropa ynororo Masetonia pona ropa. ⁴Imaro toytose toto Sopatoro, (Piro mūkuru kynexine Perea pō mūkuru), Tesaronika pōkō roropa Arixaku, Sekūtu, enara te, Kaju roropa Terepe pono, Timoteu roropa, Azia pōkō roropa Tikiku, Tyropimu,

enara. ⁵Toytose toto osemazuhme Tyroa pona, yna eraximase. ⁶Mame Oseahmatoh Wyi poko Iporutato maro pyra otyhkaxīpo ynanytoase Piripo poe. ⁵me tynyhse yna wapu ae yna ytory poko Tyroa pona. Mame moroto ⁷me ynanynykyase.

Pauru ytotoṗopyry Tyroa pona

⁷Morame oseremato kohmamyry ae, tōximōse yna imehnō Jezu poetory tō maro, Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahse. Yrokokoro toytotohto oturuse tōmehse Pauru toto maro. ⁸Tapyi zara tao saereme kynexine yna oximōto tao, nāparina ke. ⁹Moro tao Pauru etananō kynexine. Tapyi eutary pota tao nuasemā kynexine sokohme. Esety Eutiku. Pauru otururu etaryhtao tyra tynyhse ynororo. Mame zara tae toepukase ynororo nono pona. Toorihse. ¹⁰Yrome Pauru tyhtose tapyi tae. Tosekumuru po typorohse ynororo aepukahpyry anytohme ropa tapory pona.

— Oserehpyra ehtoko. Oseremāko ropa nase, tykase Pauru eya xine.

¹¹Morame tōnuhse ropa zara taka ahtao, Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh tonahse eya xine rahkene. Morame tōtuhkehse tahtao xine tōturuse ropa Pauru toto netaryme. Mame tōmehse ahtao toytose ynororo rahkene. ¹²Tākye rokē mokaro toehse nuasemā tōsemāse ropa exiryke. Mame itapyi taka tarose ropa toto a.

Tyroa poe Pauru ytotoṗopyry Miretu pona

¹³Morame wapu ae ynanytoase Asoso pona Pauru eporyse ropa, pupu po rokē toytose exiryke. ¹⁴Mame Asoso po Pauru tōtyrise roropa. Morotoino Mitirene pona ynanytoase. ¹⁵Yrokokoro ynanytoase Kioso ahmōtary kuroko topohme. Morotoino yrokokoro Samoso pona ynanytone. Yrokokoro Miretu nakuataka ynanotyryhkase. ¹⁶Totypotyry se pyra Pauru kynexine Epezu po, okynā se pyra toexiryke moro pata po Azia po. Axī toytory se kynexine Jerusarē pona, Oseahmatoh Pētekoxite enery se toexiryke.

Pauru osekazumatopōpyry Epezu po

¹⁷Morame Miretu po Pauru ahtao imehnō tonyohse eya Epezu pona, Jezu poetory tō tuisary eahmase, tyra toto ytotohme. ¹⁸Mame mokaro tooehse ahtao imaro xine tōturuse ynororo tynenehpotyā maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Juaro matose. Pake tarona oehne oya xine Jezu poko āmorepase xine. ¹⁹Oesēkōme jexiry se pyra exiase, ynoro rokē Kuesēkōme exiryke. Jezu omipona pyra oexirykōke roropa yxitase. Itamurume eanahtoase jorihmapory se juteu tō exiryke. ²⁰Ākorehmarykō se jexiryke yronymyryme erokuase Ritonōpo omiry ekarory poko oya xine, aomipona oehtohkōme. Oximōme awahtao xine kuamorepatose, atapyikō taka ytokehpyra roropa exiase. ²¹Oturuse juteu tō maro, juteutōkara maro roropa, tyrypyrykō rumekatohme eya xine Jezu Kyrixtu enetupuhtohme eya xine tosēkōme. ²²Seromaroro Jerusarē pona ytōko ase, Ritonōpo Zuzenu a jaroporyke. Yrome zuaro pyra ase, otara jyrīko toh mā otarame, tykase Pauru toto a. ²³— Jēmapōko toh mana āpuruhpory taka. Utuarimapōko roropa toh mana. Moro rokē waro ase Ritonōpo Zuzenu poe. Morara jurūko toh mā

emero pata tō punero. ²⁴Yrome oserehpyra sã rokê ase. Osepyno pyra ase, jorikyry zuno pyra. Toiro, jerohtoh otyhkary se rokê ase. Jezu Kyrixtu nyrohmanohpotopōpyry otyhkary se ase. Morara exiryke oturūko ase imehnō maro Ritonōpo omiry poko, mokaro kurākatohme Ritonōpo a, tyryrypyrykō rumekaryhtao eya xine, Jezu enetuputyryhtao roropa eya xine.

²⁵— Toytotose ywy Ritonōpo omiry ekarose oya xine, oesêkōme aexiry poko. Taroino jūme jenezomopyra matose sero nono po, tykase Pauru toto a.

²⁶— Morara exiryke ynara âko ase oya xine, Jezu onenetupuhpyra awahtao xine ehxiropyra ase, ²⁷Ritonōpo nekaropohpyry ekaroase emero oya xine exiryke. ²⁸Osepyno ehtoko. Jezu enetupuhnanō roropa pyro ehtoko emero, toto esāme oexirykōke Ritonōpo Zuzenu poe. Mokaro mā topekahse Jezu a toorikyry ke. ²⁹Ynara zuaro ase, toytose jahtao oenekunohnanōkō oehnōko mana, Jezu rumekapose oya xine. ³⁰Amaro xine exiko mā ajoajohpākomo owino xine roropa. Amorepatoryko mā toto tyoro, tymaro xine oytotohkōme. ³¹Naeroro, tomeseke ehtoko, osenekunohpopyra oehtohkōme. Wenikehpyra ehtoko roropa āmorepatopōpyrykō poko ya. Oseruao jeimamyry kuamorepatose kokoro rokene. Oxixikariase opoko xine.

³²— Seromaroro orumekatoryko sã ase rahkene. Yrome Ritonōpo opyno xine ro mana, tykase Pauru toto a. — Ritonōpo omiry ouzenutanohtoporyko mana, aomipona oehtohkōme. Mame Jezu oepyry ropa ahtao imaro ytōko matose, emero ipoetory tō maro. ³³Imehnō mōkomory poko penetara exiase, zupōkō poko, itinerūkō poko roropa. ³⁴Tuaro matose. Ywy roro erokuase yna nykyryry epekahtohme. ³⁵Erokuase onenerykōme, ysā oerohtohkōme jamihmākō kara akorehmatohme, rupomākō zuzenutanohtohme. Jezu omihpyry a keh wenikehpyra ehtoko, ynara tykase ynororo: “Ākorehmarykohtao imehno a kure repe, yrome tākye kuhse exiko mase imehnō akorehmaryhtao oya,” tykase Pauru eya xine.

³⁶Morara tōturukehxipto tosekumuru po typorohse ynororo, Ritonōpo maro tōturutohme, mokaro maro. ³⁷Morarama tyxitase toto itamurume. Ipymyry ae tapoise ihnamotohme eya xine aytoryke ropa. ³⁸Emynyhmāko toto itamurume Pauru omiry etaryke tyya xine. “Taroino jenezomopyra matose sero nono po,” karyke roropa eya. Morarama Pauru maro toytose toto, aytory enese wapu ae.

Pauru ytotoptōpyry Jerusarē pona

21 ¹Morotoino mokaro rumekaxiipo ynanytoase topohme yna ytotohme Koso pona. Yrokokoro Rote pona roropa. Morotoino Patara pona. ²Moroto wapu aka ynanotyriase Penixia pona ytokety aka. Mame ynanytoase rahkene. ³Morotoino toytose yna. Ahmōta Xipere ynanenease yna pozery wino. Ikuroko ynanytoase Xiria pona. Tiro pona ynanotyryhkase mōkomo nomotohme. ⁴Jezu poetory tō eneryke yna a moroto ynanynykyase omazūmykaponato ae. Mame mokaro Ritonōpo Zuzenu poe ynara kynako toto:

— Ytopyry exiko Jerusarē pona, kynako toto Pauru a. ⁵Morotoino ynanytoase ropa. Yna maro nytoase toto pata hnaka typyxiākō maro, typoenōkō maro roropa, enara. Mame tuna ehpio yna esekumuru po ynanyporotyase oturutohme Ritonōpo maro. ⁶Morotoino tōsekazumase yna ahtao ynanotyriase ropa. Mokaro toeramase ropa toto tytapyiō taka.

⁷Mame Tiro poe ynanytoase Pytoremaita pona. Moroto Jezu poetory tō maro toiro ynanynykyase. ⁸Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Sezarea pona, Piripe tapyi taka. Jezu poko urutō ynororo kynexine. Mokyro kynexine pake Peturu tō nymenekahpyry 7mākō maro Jezu poetory tō Jerusarē pōkō akorehmaneme. ⁹Mokyro ēxiry tō asakoropane kynexine, tyniotary satokōkara. Urutō kō mokaro Ritonōpo poe. ¹⁰Moroto tuhke tynyhse yna ahtao, imep̄y urutō tooehse Jutea poe, esety Akapu. ¹¹Mokyro tooehse ahtao tomary tymyhse tyya tupupuru maro Pauru met̄y eary ke. Ynara tykase ynororo:

— Ynara āko Ritonōpo Zuzenu: “Sē sã mã Pauru myhnōko toto, Jerusarē pōkomo, ekarotohme juteutōkara a,” āko, tykase.

¹²Morara kary etaryke yna a ynanoturuase repe Pauru a, ytopyra aehtohme Jerusarē pona. ¹³Yrome ynara tykase ynororo:

— Oty katoh xitāko matou? Jesenakunuhkapōko matose. Ymykyry zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Jerusarē pona ytōko ase. Jyhtomaryhtao eya xine Jezu omiry pokoino oty kara ase jesēme aexiryke, tykase ynororo yna a.

¹⁴Morarama yna omiry etary se pyra Pauru exiryke, ynanurukepyase ynororo.

— Ah nytono Ritonōpo maro, ynanase ipoko.

¹⁵Morotoino ynanatakimase Jerusarē pona yna ytotohme. ¹⁶Yna maro Jezu poetory tō Sezarea pōkō nytoase Jerusarē pona. Yna aroase toto tapyi taka, Menasō tapyi taka nyhse. Menasō Xipere pō kynexine. Pake Jezu poetoryme ynororo.

¹⁷Mame Jezu poetory tō Jerusarē pōkō tātākyemase toto yna eneryke.

Pauru oturutopōpyry Tiaku maro

¹⁸Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Tiaku tō maro oturuse, Jezu poetory tō esā maro. ¹⁹Taomikase tahtao Pauru tōturuse toto maro, Ritonōpo Zuzenu maro toerohtopōpyry poko juteutōkara maro. ²⁰Mame Pauru omiry etaryke tyya xine tākye toehse toto.

— Kure mase, tykase toto Ritonōpo a. Mame Pauru a ynara tykase toto:

— Etako pahne jepe, tuhke juteu tō roropa Jezu poetoryme toehse. Mokaro emero Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona exiketomo. ²¹Ynara kary totase eya xine opoko: “Pauru ynara juteu tō amorepāko juteutōkara rānao: ‘Moeze omihpyry irumekatoko. Opoenōkō aipotapihpyry onysahkara ehtoko. Atamurukō namorepatopōpyry irumekatoko,’ āko mana,” katopōpyry totase eya xine opoko. ²²Morara exiryke otara āko sytatou Jezu poetory tomo a oximōme toto oepyrhtao? Ooehtopōpyry ropa waro toehse tahtao xine oehnōko toh mana tarona. ²³Naeroro ynara kary se ynanase oya. Asakoropane Jezu poetory tō taro mana. Tynekarorykō arōko mã toto Ritonōpo maro Oturutoh taka tyrypyrykō korokatopōpyry waro imehnō ehtohme. ²⁴Mokaro maro ytoko tyrypyrykō korokaponanō maro. Oximerehkapoko roropa imehnō emero awaro ehtohme, opoko: “Ajohpe,” kara toto ehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona oexiry waro toto ehtohme. ²⁵Yrome juteutōkara Jezu poetoryme toehse ahtao: “Moeze omihpyry omipona ehtoko roropa,” kara ynanase eya xine. Ynara rokē

ynanymeroase inenerykōme: “Ahno neponāmary zotýpyry poko pyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ke ehtoko roropa. Esenamyhpyry roropa onôpyra ehtoko. Imehnō nohpo tō poko pyra roropa ke ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko, enara rokene,” me ynanymeroase, tykase Tiaku eya.

²⁶Moraramē mokaro maro asakoropane exiketō maro tōturuse Pauru. Yrokokoro toto maro toytose ynororo tyrypyrykō korokatopôpyry ekarotohme. Ritonôpo maro oturutoh taka tomōse ynororo toto maro, Moeze omihpyry omipona toexiry waro imehnō ehtohme. Imeipo tuhke pyra tōmhese ahtao tynekarorykō ekarory se Ritonôpo a toto.

Pauru apoitopôpyry Ritonôpo maro oturutoh tao

²⁷Moraramē omazūmykaponato kohmāsasaka ahtao, Pauru tonese Ritonôpo maro oturutoh tao juteu tomo a, Azia pōkomo a. Imoihmākō taomipohtomase eya xine, Pauru zetū tanýpose eya xine Pauru apoitohme toto a. ²⁸Ynara tykase toto tōmitase opore:

— Orutua komo, Izyraeu tomo, yna akorehmatoko! Mose imehnō amorepāko popyra, pata tō poro, tykase toto Pauru poko. — Kypoihtotorýko mana. Moeze omihpyry kerekeremāko roropa mana, sero pata kurā poihtōko roropa mana. Seromaroro juteutōkara tonehse eya Ritonôpo maro oturutoh taka, sero Tapyi Kurā rypyhyptose, tykase toh repe. ²⁹Moro tao Pauru juteu kara maro enehpyryme tuaro toh repe. Mokyro esety Tyropimu. Mokyro tonese eya xine pata po Pauru maro. “Mokyro tonehse Pauru a Ritonôpo tapyi taka,” tokarose eya xine repe, tōsenekunohse toto.

³⁰Morara kary etaryke tyya xine pata pōkō emero tyekītapāse. Oximōme tooehse toto tururume Pauru apoise. Mame Pauru tutūtanohse sororohme apory poko Ritonôpo maro oturutoh tae. Tapyi tysorotohtose roropa eya xine.

³¹Pitiko Pauru etapāko toh kynexine repe. Yrome imehnō toytose koroneu zuruse. Ynara tykase toto:

— Jerusarē pōkō ahno etapāko mā toto emero, tykase toto. ³²Morara kary etaryke tyya, axī toytose ynororo soutatu tō maro sajētu tō maro ahno moity htaka. Mame koroneu tonese tyya xine ahtao soutatu tō maro Pauru turumekase eya xine. ³³Mame koroneu a Pauru tymyhpose asakoro keti ke.

— Onoky mose ro esety? Oty pokoino jehno matou? Oty tyrise eya? tykase koroneu mokaro a.

³⁴Yrome azaazahkuru tōturuse toto eya. Morara exiryke zuaro pyra ynororo kynexine, Pauru ryhmatopôpyry waro pyra. Morara exiryke tytapyikō taka Pauru tarose soutatu tomo a. ³⁵Zara epyi ameke pyra ahtao Pauru tarose tonao xine soutatu tomo a, jehno mokaro exiryke.

³⁶— Etapako! Etapako! tykase toto soutatu tomo a repe, toto mykapo.

“Ehxiropyra ase,” katopôpyry Pauru a

³⁷Mame tapyi eutary pota tao tahtao, ynara tykase Pauru koroneu a:

— Amaro oturuxi aporo ajohpāme samo, tykase ynororo eya.

— To! Kyreku omiry waro hmahno? tykase koroneu. ³⁸— Ejitu pō kara hmahno? Mokyro a tarōkō oxietū tanýpose pake hkopyra. Mame tuhke typyreke exiketō tarose ahno esaka pyra eya, tykase.

³⁹Yrome ynara tykase, Pauru a tozuhse:

— Arypyra, juteume ase, Taasu po aenuruhpyry, Xirixia pō po. Ypatary pitiko pyra mana. Morara exiryke moxiā maro jotururu se ase, tykase ynororo eya.

⁴⁰— Oturuko, tykase koroneu.

Moraramē opyi po Pauru xikihme toehse. Tōsemahxirarahmase toto ēpataka ynororo. Tymynyhpāse toto ahtao tōturupitose Pauru toto netaryme juteu omiry ae. Ynara tykase ynororo:

22 ¹— Wekyry tomo, kuetatoko pahne. Ehxiropyra ase ynyrihpyry poko ynamorepatopōpyry poko, enara.

²Mame juteu omiry ae Pauru otururu etaryke tyya xine tymynyhpāse toh emero. Mame Pauru tōturuse ropa.

³— Juteu ase, tonuruse ywy Taasu po, Xirixia pō po. Yrome tuātanohse ywy sero pata po Jerusārē po. Tamorepase ywy Kamariēu a. Zae jamorepane kytamurukō omihpyry poko. Orēpyra Ritonōpo omipona jexiry se exiase asā xine. ⁴Jezu poetory zehno exiase roropa. Itapyikō taka ytoase toto apoise, arotohme āpuruhpyry taka, orutua komo, nohpo tomo, enara. Aorihmaporykō se exiase. ⁵Ritonōpo maro oturuketō tuisary zuaro mana, ajohpe pyra jexiry waro. Mokaro roropa tamuxi tō ajohpe pyra jexiry waro mā toto. Tynmerohpyrykō tokarose ya arotohme juteu tō neneryme Tamaxiku po, Jezu poetory enehtohme ropa ya tymyhse, Jerusārē pona, toto ēmapotohme āpuruhpyry taka.

Pauru oturutopōpyry Jezu poetoryme toehtoh poko

(Atos 9.1-19; 26.12-18)

⁶— Moraramē jytoryhtao Tamaxiku pona, Tamaxiku moe pyra ahtao, tāxiahtao, kaino jetonie saereh nase. ⁷Nono pona epukase. Omi etase. Ynara nase: “Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmāko mah? ypoetory tō ryhmāko? Sam kamexipōko mase ya,” nase.

⁸— “Onoky hma?” ase eya, oserepyase.

— “Ywy ase Jezu Nazare pono. Oty katoh ypoetory ryhmāko mah?” nase ynororo ya.

⁹— Ymarōkō saerehkatoh enease toto, yrome aomiry onetara toh nexiase.

¹⁰Mame ynara ase: “Oty rīko ha?” ase eya.

— “Owōko ropa xikihme,” nase ynororo. “Ytoko Tamaxiku pona. Moero awahtao ypoetory enyohnōko ase āmorepase jomiry poko,” nase ya Jezu.

¹¹— Moraramē ezuru a tonukehkase jexiryke, jaroase toto jemary poko, Tamaxiku pona. ¹²Moroto jahtao Anania noepyase ya. Mokyro, Moeze nymeroypyry omipona exikety. Mokyro poko: “Kure,” āko juteu tō emero.

¹³Mokyro tooehse ahtao ya ynara nase: “Sauru jakorony, oenutako ropa,” nase ya.

— Morara tykase exiryke osenuhmase ropa. Anania enease. ¹⁴Ynara nase ropa Anania ya: “Ritonōpo, kytamurukō esē, omenekase typotoryme oehtohme, tōmipona roropa oehtohme, Tumūkuru kurā enepotohme oya, aomiry etapotohme roropa oya. ¹⁵Imehnō tuarōtanohpōko mase enetopōpyry poko oya, etatopōpyry poko roropa oya. ¹⁶Seromaroro oty eraximāko hma osēpurihkapopyra, Ritonōpo a oorypyry korokatohme, Jezu Kyrixtu oesēme ehtohme,” nase Anania ya.

Pauru enyohtopöpyry Jezu ekarotohme juteutökara a

¹⁷⁻¹⁸ — Morarame tarona tooehse ropa jahtao, jotururuhtao Ritonöpo maro, imaro oturutoh tao, juaro ro Jezu enease. Ymaro noturuase. Ynara nase ya: “Axī ke mya ytoko Jerusarē poe. Tarökō ömiry etary se pyra exīko toh mana, ypoko ötururuhtao,” nase Jezu ya.

¹⁹ — Yrome ynara ase eya: “Tarökō juaro nase toto. Opoetory zehnotonöpo ase. Atamorepatoh tae aroase toto äpuruhpyry taka. Zuaro nase tarökomo. ²⁰Exitewāo etaparyhtao etapananō maro exiase, zupökō apoiko. Imehnō tuarötanopyhpō kynexine ynororo opoko. Täkye exiase mokyro etaparyhtao eya xine,” ase eya.

²¹ — Yrome ynara nase ropa ynororo ya: “Ytoko. Aaropōko ase mya juteutökara a,” nase Jezu ya, tykase Pauru juteu tomo a.

²² Morara kary etaryke tyya xine Pauru zehno toehse ropa toto: “Juteutökara a aaropōko ase,” kary etaryke tyya xine.

— Mose etapatoko! Popyra nase, tykase juteu tomo soutatu tomo a.

²³ Pauru zetūke tötupokase toto, kakoxi nono tomase roropa eya xine.

²⁴ Morara exiryke Pauru taropose koroneu a soutatu tō tapyī taka.

— Mose ipipohtoko, tykase ynororo soutatu tomo a repe, orēpyra juteu tō sekere karyke Pauru poko. ²⁵Yrome tymykyryhtao ynara tykase Pauru sajētu a:

— Romanome jexiryke ypipohpyra exiko kowenu omipona, jyhxiropyra imehnō exiryke terekatu ēpataka, tykase.

²⁶ Morara tykase exiryke sajētu toytose koroneu a oturuse:

— Onypipohpyra exiko, romanome mokyro, tykase ynororo koroneu a.

²⁷ Morarame koroneu toytose Pauru a oturuse:

— Etako pahne, ajohpe pyra romanome mahno? tykase.

— Ÿ, romanome ase, tykase Pauru eya.

²⁸ Mame koroneu ynara tykase Pauru a:

— Tuhke tineru ekaroase kowenu a romanome jehtohme, tykase ynororo.

— Yrome ywy romanome jenurune, papa romanome exiryke, tykase Pauru eya.

²⁹ Morarame Pauru turumekase toto a. Onypipohpyra tokurehse toto. Mokyro koroneu töserehse, romano tymyhse typoetory a exiryke, ipipohpory se toehse toexiryke roropa. Romano kowenu omiry ynara äko: “Romano onypipohpyra ehtoko,” äko.

Köseriu ēpataka Pauru ehtopöpyry

³⁰ Yrokokoro Pauru tymyhpokapose ropa eya. Ritonöpo maro oturuketō tuisary tō tonehpose tamuximākō maro töturupotohme eya xine. “Oty pokoino juteu tō mose zehno nae?” katohme eya xine. Mame toto ēpataka Pauru tonehse eya aoturutohme.

23 ¹ Morarame Pauru a mokaro tÿme tonese aporo töturutohto xine eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Wekyry tomo, ajohpe pyra ase. Kokoro rokē Ritonöpo omipona ase, tykase ynororo eya xine.

² — Ajo! İtapihmoko, tykase Anania, Ritonöpo maro oturuketō tuisary.

³ Ynara tykase Pauru eya:

— Onekunohto! Ritonôpo awānohnōko mana morara karyke oya. Ya oturupose oporohno Moeze omihpyry waro oexiryke. Yrome aomihpyry omipona pyra mase, jēpatapihmoporyhtao oya, tykase Pauru eya.

⁴Mame imarōkomo a Pauru tozuhse roropa. Ynara tykase toto eya:

— Oty katoḥ morara āko mah Ritonôpo maro oturuketō tuisary a? Ipoihtōko sã mase, tykase toto.

⁵— Wekry tomo, zuaro pyra akene. Ritonôpo maro oturuketō tuisaryme pyra ekarono, tykase Pauru. — Ynara tymerose exiryke Ritonôpo omiryne: “Oesēkō kure rokē tyritoko,” āko sero poko nase Ritonôpo omiry, tykase Pauru.

⁶Mame Pauru tuhkākō waro toehse. Tuhke satuseu tomo, tuhke roropa parixeu tomo. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine opore:

— Wekry tomo, parixeume ase. Papa roropa parixeume kynexine. Seroae terekatu a azahkuru jekarōko matose aorihtyā ēsemākapory ropa enetuputyryke ya, tykase ynororo eya xine.

⁷Morara kary etaryke tyya xine tōsezusezuhse toto, parixeu tomo satuseu tō maro. Parixeu tō Pauru marōkōme toehse. ⁸Satuseu tō aorihtyā ēsemamyry ropa onenetupuhpynomo, Ritonôpo nenyohyā kapu ae te, zuzenu roropa onenetupuhpynō kynexine. Yrome parixeu tō morohne enetupuhnōko. ⁹Morara exiryke toepanaikase toto tōtururukohtao imoihmākomo. Mame Moeze omihpyry warōkō towōse xikihme tōturutohme. Parixeu tō kynexine. Ynara tykase toto:

— Mose azahkuru pyra nase. Otarāme Ritonôpo nenyokyhpyry tōturuse mā imaro. Morara exiryke jehno pyra sehtone, Ritonôpo poetory zehno pyra, tykase toto.

¹⁰Mame moro taōkō tōxienonohse itamurume. Mame Pauru tywyhtywyhmaryhtao eya xine soutatu tō tonyohse koroneu a Pauru arotohme ropa tytapyīkō taka.

¹¹Morame koko Jezu tōturuse Pauru maro. Ynara tykase ynororo eya:

— Tākye exiko Pauru. Jerusarē pōkō mutuarōtanopyase toḥ ypoko. Moro saaro Roma pōkō roropa tuarōtanohnōko mase ypoko, tykase Jezu eya.

Pauru etapary se imehnō ehtopōpyry repe

¹²Morame yrokokoro juteu tō oximōme toehse Pauru etapary se exiketomo.

— Otuhpyra sehtone, eukuru onēpyra roropa sehtone Pauru etapatoḥ ponāmero kyya xine, tykase toto. ¹³40me motye Pauru etapary se exiketō kynexine. ¹⁴Mame toytose toto tytamuxirykomo a, Ritonôpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa oturuse. Ynara tykase toto eya xine:

— Otuhpyra ynanase, eukuru onēpyra roropa ynanase Pauru etapatoḥ ponāmero yna a. ¹⁵Naeroro kokoro koroneu a Pauru enehpoko oya, oturupotohme samo. Ynanase eraximāko etapatohme, tykase toto eya xine, tytamuxirykomo a.

¹⁶Morara kary totase Pauru patumy a. Mame toytose ynororo soutatu tō tapyī taka Pauru zuruse. ¹⁷Morame Pauru a sajētu tykohmase tyya.

— Mose nuasemā arota aoturutohme koroneu a, tykase ynororo.

¹⁸Mame tarose eya. Ynara tykase ynororo koroneu a:

— Mose Pauru nenehpohpyry oturuse amaro, tykase.

¹⁹Mame emary poko mokyro tarose koroneu a mya, tötururukō onetara imehnō ehtohme.

— Aimo, oty kary se hma ya? tykase ynororo eya.

²⁰Ynara tykase ynororo:

— Juteu tō otururu etano. Oya Pauru aropōko toh mana kokoro, kōseriu tomo a, imaro töturutohkōme ropa. ²¹Yrome anaropyra exiko. 40me motye etapary se exiketō mana Pauru eraximāko, etapatohme. Otuhpyra, eukuru onēpyra, enara toh mana Pauru etapary se toexirykōke. Seromaroro oehnōko toh mana oturuse amaro, tykase ynororo eya.

²²Mame koroneu a nuasemā taropose ropa:

— Sero onekaropyra ropa exiko imehnomo a, tykase ynororo eya.

Pauru arotopōpyry kowenatu ēpataka

²³Morarama koroneu a asakoro kapitāo tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine:

— 200me soutatu enehpoko, Sezarea pona oytotohkōme, 70me kawaru po ytoketō maro, 200me roropa tywaratake exiketō maro, tykohmāsehxo ahtao oytotohkōme. ²⁴Kawaru tō enehpoko Pauru ytotohme epo, tomeseke arotatoko kowenatu Perixi a, tykase.

²⁵Mame pape tymerose eya aropotohme. Ynara tymerose eya Perixi neneryme:

²⁶“Ynymerohpyry moro oneneryme. Jepe nymyry mase Perixi. Ywy ase Kyrautiu Rixia. Kure pāna mā repe?”

²⁷“Mokyro Pauru tapoise juteu tomo a, etapatohme repe. Yrome soutatu tomo a towomase, romanome exiryke. ²⁸Mokyro aroase juteu tō kōseriu ēpataka azahkuru exiry waro jehtohme repe. ²⁹Yrome axī zuaro toehse ywy. Romano kowenu omihpyry poko mose onyhxiropyra toh nexiase, tytamuxiry tō omihpyry poko rokene. Morara exiryke ēmapory se pyra exiase āpuruhpyry taka. Etapapory se pyra roropa exiase. ³⁰Mame: ‘Juteu tō mokyro etapary se,’ kary totase ya. Morara exiryke aropoase myaro. Pauru zehnotokō roropa aropōko ase oya, ihxirotohme onetaryme. Enara rokē ynymerohpyry moro oneneryme.”

³¹Morarama Pauru tarose soutatu tomo a, koroneu omi poe. Koko tarose toto a Ātipatyri pona. ³²Yrokokoro pupu po rokē ytoketō toeramase ropa tytapyikō taka. Kawaru po ytoketō rokē Pauru maro toytose. ³³Mame Sezarea pona toeporehkase toto ahtao pape tokarose eya xine kowenatu a, Pauru roropa tokarose eya. ³⁴Mame pape tonese ahtao kowenatu a Pauru a töturupose ynororo:

— Oty pō mahno? tykase.

— Xirixia pō ase, tykase Pauru. Moro waro toehse tahtao ³⁵ynara tykase ynororo eya:

— Imeīpo okohmāko ase ohxironanō tooehse ahtao, tykase ynororo eya.

Mame Pauru tōmapose eya āpuruhpyry taka, kowenatu tapyī konōto tao.

Pauru hxirotopōpyry juteu tomo a

24 ¹Morarama omame etone tynhse ahtao, Ritonōpo maro oturuketō tuisary Anania tooehse imehnō juteu tō tuisary tō maro. Kowenu

omiry waro exikety, Teaturu, tooehse imaro xine Pauru hxirose tuisa konōto Perixi netaryme. ²Morarama Pauru tykohmase ahtao eya xine tyhxiropitose Teaturu a. Ynara tykase ynororo:

— Tuisamehxo mase kowenatu Perixi. Opoko tākye ynanase, kure oexiryke. Yna pyno oexiryke eryhmara toto, sero pata pōkomo. ³Ose ynanase Perixi zae oexiryke, juteu tō pyno roropa oexiryke. Oerohtopōpyry poko tākye ynanase. ⁴Tuhke nymyry pyra jotururu se ase oya, openekeypyryino. Naeroro ajohpāme sã jomiry etako aporo. ⁵Mose Pauru ajoajohpano. Imehnō pata tō poro ytoytokety mose ro. Tyoro amorepatō mose ro, kowenu omipona pyra juteu tō ehtohme. Nazare pō poetory esē mose ro. ⁶Ritonōpo tapyĩ ryhmary se monexiano. Morara exiryke ynanapoiase zuānohtohme repe, yna tamuru Moeze omihpyry omi poe. ⁷Yrome koroneu Rixia tooehse yna a, soutatu tō maro mokyro apoise, ipynanohse yna winoino. ⁸Morarama yna enehpoase ynororo tarona oturutohme amaro. Oturutoko pahne eya tuaro oehtohme ihxirotopōpyry poko yna a, tykase Teaturu terekatu a.

⁹— Ajohpe pyra mana, tykase toto, juteu tomo Teaturu poko.

Pauru osepynohtopōpyry Perixi netaryme

¹⁰Morarama:

— Oturuko Pauru, tykase tomary ke kowenatu Pauru a. Mame ynara tykase Pauru:

— Tuhke tyeimāse yna tuisaryme oexiryke tākye rokē ase jotururu etaryke oya. ¹¹Ekaroporyhtao zuaro exīko mase. 12me rokē jynykyase Jerusarē pona joepyrime. Kure Ritonōpo rise oeptyase. Tarōkō mā joehtopōpyry waro. ¹²Ritonōpo maro oturutoh tao imehnō oneonezuppyra exiase. Juteu tō atamorepatohtaōkō onerekohmara exiase. Osema taōkō roropa onerekohmara exiase. ¹³Jyhxiroko toh mā repe. Yrome ehxiropyra ase, azahkuru pyra jexiryke, ajoajohpe pyra jexiryke roropa. ¹⁴Ynara rokē kary se ase oya ypoko. Ritonōpo omiry seromato pona ase. Sero popyra moxiamo a. “Tyoro,” āko toto sero poko. Yrome yroro. Ritonōpo enetupuhnōko ase. Aomiry roropa enetupuhnōko ase. Urutō komo a inymeropohpyry sero, Moeze a inymeropohpyry roropa sero. ¹⁵Aorihtyā ēsemākary ropa poko enetupuhnōko ase, moxiā samo. Kurākomo, iirypyrymākō roropa ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana. ¹⁶Ritonōpo jenēko mana. Ahno roropa jenēko. Kokoro rokē erohnōko ase iirypyryme pyra jehtohme, tykase ynororo.

¹⁷— Tuhke jeimamyry imehnō pata tō poro ytoase. Mame jesaka oeptyase ropa, tineru ekarose wekery tō tytinerukākara a. Ritonōpo a ynekarory ekaroase roropa. ¹⁸Naeroro Ritonōpo maro oturutoh tao jenease toto. Yyrypyry ykorokapoase Ritonōpo a. Imoity maro pyra exiase toiroro, tehme rokene. ¹⁹Yrome moroto juteu tō nexiase, Azia pōkomo. Kurehxo exiry mokaro taro exiryhtao, Ritonōpo maro oturutoh tao jenepōkomo, jyhxiroty se tahtao xine. ²⁰Ah tarōkō noturuno azahkuru jehtopōpyry poko. Jenease toto kōseriu ēpataka tarose jahtao. ²¹Toiro rokē opore oturuase eya xine. Ynara ase: “Seroae terekatu a azahkuru jekarōko matose aorihtyā ēsemamyry ropa enetuputyryke ya,” ase eya xine. Opoire jotururu azahkuru nexiase otarama, tykase Pauru.

²²Morara kary etaryke tyya Perixi ynara tykase:

— Zomory oetāko ropa ase, koroneu Rixia tooehse ahtao. Morara ahtao zuaro exīko ase, tykase ynororo eya xine. Perixi Jezu poetory otururu etahpōme kynexine. ²³Morarama sajētu tyrise eya Pauru eraseme.

— Apo epe tō imaro nexino, akorehmatohme ise tahtao xine, tykase mokyro terekatu.

Pauru oturutopōpyry Turuxira tō maro

²⁴Mame tuhke pyra tynhse ahtao Perixi tooehse ropa, typyty maro, Turuxira maro. Juteu nohpory ynororo kynexine. Mame Pauru tonehpose tyya aotururu etatohme, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko. ²⁵Morarama Pauru tōturupitose toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

— Kure Ritonōpo omipona kuahtao xine, iirypyryme pyra kuahtao xine roropa. Imeipo kurākō apiakāko Ritonōpo mana. Kuānohtorŷko roropa mana iirypyryme kuahtao xine, tykase Pauru.

— Epo otururu ya. Zomory ropa tŷpokonohke pyra jahtao okohmāko ropa ase, tykase Perixi. Tōserehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya.

²⁶Tineru se roropa Pauru a ynororo, imyhpkatohme ropa repe. Morara exiryke tahxime Pauru tykohmase tōturutohme imaro.

²⁷Morarama asakoro tyeimāse ahtao Poroxiu Pexitu tooehse, Perixi myakāme, kowenu tuisaryme. Mame tākye juteu tō ehtohme, tyamaro roropa toto ehtohme, Pauru onymhpkara ropa Perixi tokurehse.

Pauru toytory se aehtopōpyry Īperatu a

25 ¹Morarama Pexitu Sezarea pata pona tooehse tahtao, oseruao rokē tynhse moroto. Morotoino Jerusarē pona toytose ynororo. ²Moroto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tōturuse eya, imehnō juteu tō tuisary maro Pauru kerekeremāko. Ynara tykase toto Pexitu a:

³— Ajohpāme sā Pauru enehpoko xiaro Jerusarē pona, yna maro aoturutohme, tykase toh repe, etapary se toexirykōke osema tao. ⁴Yrome Pexitu ynara tykase eya xine:

— Pauru moroto rokē mana, Sezarea po. Okynā pyra morotona ytōko ropa ase. ⁵Ehmaropa oytorykō se awahtao xine mokyro hxirose azahkuru aexiry poko, tykase ynororo eya xine.

⁶Morarama 10me tynhse ahtao toytose ropa ynororo Sezarea pona. Yrokokoro porohtoh taka typorohse tahtao, Pauru tonehpose tyya. ⁷Mame Pauru tooehse ahtao, Jerusarē poe aehtyā xikihme toehse toto. Itamurume Pauru hxirory se toh repe azahkuru aexiry poko. ⁸Yrome ynara tykase Pauru eya xine:

— Ehxiropyra ase azahkuru pyra jexiryke. Moeze omihpyry omipona ase ipunaka. Ritonōpo Tapyī onygorokopara ase. Kowenu omipona roropa ase, tykase Pauru.

⁹Yrome topeme juteu tō se Pexitu kynexine. Naeroro ynara tykase ynororo Pauru a:

— Oytory se pyra Jerusarē pona mah, moero moxiā oturupotohme ya opoko? tykase.

¹⁰Yrome Pauru a tozuhse, ynara tykase ynororo:

— Jytory se pyra ase. Taro ase amaro, kowenu terekatume oexiryke. Taro kure jekaropotohme kowenu tapyī tao. Juteu tō onyryhmara exiase, zuaro ro

mase. ¹¹ Kowenu omipona pyra jahtao, imep̄y totapase ya ahtao jetapary se roropa exiry oya xine. Yrome imehnō onyryhmara jahtao, jekarory se pyra ase eya xine, kowenu omipona jexiryke. Īperatu a kuaropoko, Seza a. Imaro rokē oturuse jyty se ase, tykase Pauru terekatu a.

¹² Mame tōturuxīpo kōseriu tō maro ynara tykase Pexitu Pauru a:

— Īperatu a oytory se awahtao eya aaropōko ase, tykase.

Pauru ehtopōpyry Akyripa tō épataka Perenixi maro

¹³ Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao tuisa Akyripa tō tooehse Sezarea pona, typyty maro, Pexitu maro oturuse. Ipyty esety Perenixi. ¹⁴ Moroto tuhke tynyhse ahtao Pauru tokarose eya. Ynara tykase ynororo eya Pauru poko:

— Orutua mā āpuruhpyry tao, Perixi nynomohpyry. ¹⁵ Jerusarē po jahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary ipoko noturuase ya, juteu tō tamuxiry maro etapapotohme repe. ¹⁶ Yrome ezukuase toto: “Romanome ahtao ahno onekaropyra ynanase ihxironanomo a oturupyra ro ahtao osēpataka aosewomatohme. Imaro soturutatose aporo zuaro jehtohme,” ase eya xine. ¹⁷ Morarame tooehse toto ahtao, yrokokoro yporotyase ekaropotohme. Mame mokyro enehpoase ya. ¹⁸ Yrome mokyro hxiroryhtao tyorō poko tyhxirose eya xine. ¹⁹ Tytamurukō namorepatopōpyry poko rokē noturuase toto. Imep̄y poko roropa, Jezu poko. “Aorikyhyry mokyro,” nase rokē toto. Yrome: “Orihpyra, tōsemāse ropa mana,” āko Pauru. ²⁰ Zuaro pyra jexiryke ynara ase Pauru a: “Oytory se pyra hma Jerusarē pona, moroto oturupotohme ropa ynetaryme, ohxirohpōkō maro?” ase eya. ²¹ Yrome: “Īperatu maro rokē jotururu se ase,” karyke ēmapoase ropa Roma pona aropotohto Īperatu pataka, tykase Pexitu.

²² Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a:

— Mokyro otururu etary se ase, tykase Akyripa.

— Kokoro etāko mase, tykase Pexitu eya.

²³ Mame yrokokoro Akyripa tooehse kowenu tapyī taka Perenixi maro, kurā ke tupoke, typoetory tō maro, soutatu tuisary tō maro, pata esā tō maro roropa. Mame Pauru tonehpose Pexitu a. ²⁴ Tooehse ahtao Pexitu tōturuse aporo. Ynara tykase ynororo:

— Tuisa Akyripa, amarokō roropa emero, mose orutua enetoko. Juteu tō nyetunu Jerusarē po jahtao, taro roropa etapary se toh nexiase. ²⁵ Mose kure rokē ya, yrome jehno juteu tō exiryke aropōko ase Roma pona, Īperatu maro aoturutohme, imaro tōtururu se aexiryke. ²⁶ Yrome otara āko ha, pape poko imerōko, aropotohme Īperatu neneryme? Naeroro mose enehpono tarona ourutohkōme. Omoro nymyry oturuko imaro, tuisa Akyripa, zuaro jehtohme, pape merotohme ya. ²⁷ Pauru aropory se ase repe, yrome azahkuru aexiry onenetupuhpyra jexiryke anaropopyra ro ase, tykase Pexitu.

Pauru oturutopōpyry typoko Akyripa a

26 ¹ Morarame Akyripa tōturuse Pauru a:

— Ōtururu se awahtao oturuko, tykase. Mame Pauru tātaporamase. Ynara tykase ynororo:

² — Tuisa Akyripa, tākye ase jotururu etary se oexiryke, jyhxirotopōpyry poko juteu tomo a. ³ Tuaro mase juteu tō poko. Kytamurukō

namorepatopöpyry waro roropa mase. Naeroro ajohpāme sā penekhepyra exiko jomiry etary poko aporo.

⁴— Juaro mā juteu tō emero, ypoeto ae ro. Wekury tō maro rokē juātase ypatao, Jerusarē po, enara. ⁵Juaro exiketō jekarory se ahtao jekarōko mā toto. Parixeume ase, orēpyra Ritonōpo omipona exikety. Kytamurukō omihpyry omipona roropa ase. ⁶Tarona tonehse ywy jyhxirotome, Ritonōpo mūkuru enetupuhname jexiryke. Pake Ritonōpo nekarohpyry enetupuhname jexiryke roropa. “Umūkuru eraximako,” tykase Ritonōpo pake kytamurukomo a. ⁷Wekury tō roropa morararo Ritonōpo nekarory momohnōko toh repe, orihpyra toehtohkōme. Yrome aorihyā ēsemākapory ropā enetuputyryke ya jyhxiory se mā juteu tomo. ⁸Oty katoh amarokō juteu tō aorihyā ēsemākapory ropā Ritonōpo a onenetupuhpyra? tykase Pauru eya xine.

⁹— Osemazuhme Jezu Nazare pō se pyra exine aporo. Ipoetory ryhmaryhtao imehnomō a tākye exiase. ¹⁰Morara exiase Jerusarē po. Tuhke Jezu poetory ēmase āpuruhpyry taka, Ritonōpo maro oturuketō tuisary omi poe. Etaparykohtao: “Mose etapako, kure etapary oya xine,” akē etapananomō a. ¹¹Jezu poetory tō ryhmāpō ase. Atamorepatoh tao, enetupuhkepyry se exiase. Imehnō pata tō pona Jezu poetory tō ryhmase aytohpory ase, toto zehno exiase exiryke, tykase Pauru.

Pauru oturutopöpyry Jezu poetoryme toehtoh poko

(Atos 9.1-19; 22.6-16)

¹²— Morarame Tamaxiku pona ytoase Ritonōpo maro oturuketō tuisary a jenyokyryke inmerohpyry arose. ¹³Osema tao yna ahtao, tāxiahtao saereh nase yna etonie, xixi motye kaino, ypona, ymaro ytoketō pona roropa. ¹⁴Nono pona toepukase yna porehme. Mame omi etase. Ynara nase ya juteu tō omiry ae: “Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmāko, ypoetory tō ryhmāko mah? Sam kamexipōko mase ya ypoetory ryhmaryke oya. Eryhmāko mase pui samo tupupuru ryhmane samo, tamoreme suimā pona otuotuokety sā mase,” nase ya. ¹⁵“Onoky hma?” ase eya. “Ywy ase Jezu. Ypoetory tō onyryhmara exiko! ¹⁶Owōko ropā. Oseneppō oya, otuarōtatohme ypoko, ypoetoryme oehtohme. Imehnō tuarōtanohpōko mase jenetopöpyry poko oya, imeipo enepotoh poko roropa oya. ¹⁷Oewomāko ase oetapary se imehnō ahtao. Imeipo juteutōkara pataka aaropōko ase. Moroto awahtao roropa oewomāko ase. ¹⁸Toto amorepase ytoko ajoajohpe pyra aehtohkōme, joroko tamuru rumekatohme eya xine, Ritonōpo omipona rokē toto ehtohme. Iirypyrykō korokāko ase tosēkōme jenetuputyryhtao eya xine. Esarykō ekarōko ase eya xine ypoetory tō maro,” tykase Jezu ya.

Pauru oturutopöpyry toerohtopöpyry poko

¹⁹— Morara tykase exiryke ya Jezu omipona ase, kapu ae aotururu totase ya exiryke. ²⁰Osemazuhme aporo oturuase Tamaxiku pōkomo a, Jerusarē pōkomo a roropa. Mame Jutea pōkomo a oturuase. Morotoino ytoase juteutōkara amorepase, iirypyrykō rumekatohme eya xine, Ritonōpo omipona aehtohkōme roropa. ²¹Morara exiryke juteu tō japoiasē Ritonōpo maro oturutoh tao, jetapatohme repe. ²²Yrome Ritonōpo a jewomaryke jetapara

ro toh mana. Imehnō amorepāko ro ase Jezu poko, toto tuarōtatohme. Tuisa tō zurūko ase, tuisa tō kara roropa zurūko. Ritonōpo omiry poko toto tuarōtanohnōko ase, pake Ritonōpo poe urutō kō nekarohpyry saaro. Moeze nekarohpyry saaro roropa. Ynara tykase Moeze tō pake: ²³“Kyrixtu osanumāko toh mana, exixihmāko roropa. Yrome mā ēsemānōko ropa toorihxīpo, kypyno xine Ritonōpo exiry ekarotohme juteu tomo a, juteutōkara a, enara.”

²⁴Morara karyke Pauru a, ynara tykase Pexitu opore Pauru a:

— Pauru, rowohpe mase. Tuhke tātamorepase oexiryke, tykase Pexitu eya.

²⁵Yrome Pauru a tozuhse:

— Rowohpe pyra ase Pexitu tuisa. Zae rokē ase Ritonōpo omiry ekarōko.

²⁶Akyripa a ynara tykase Pauru:

— Tuisa Akyripa, jomiry metano? Sero poko tuaro mase tokare Jezu exiryke. Morara exiryke ihximyra oturunō oya. ²⁷Tuisa Akyripa, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry enetupuhnōko mah? Zuaro ase. Enetupuhnōko mase, tykase Pauru Akyripa a.

²⁸Morarama Pauru tozuhse eya. Ynara tykase ynororo:

— Otarāme Jezu poetoryme exīko ase ōmiry etahpyryme, tykase.

²⁹Morarama Pauru ynara tykase ropa eya:

— Kure ya Jezu Kyrixtu poetoryme awahtao. Emero tarōkō roropa Jezu poetoryme se ase ysā oehtohkōme, yrome onymyhyra rokene, tykase.

³⁰Morarama Akyripa tō towōse ropa, kowenatu, Perenixi, emero tymarōkō maro. ³¹Tutūtase toto oturuse oxime:

— Kure rokē mana. Tōmipona aexiryke kowenu onetapapopyra mana. Onēmara roropa mana āpuruhpyry taka, tykase toto ipoko. ³²Morarama Akyripa ynara tykase Pexitu a:

— Mokyro myhpokary ropa: “Īperatu a kuaropoko,” kara ahtao, tykase ynororo.

Wapu ae Pauru ytotopōpyry Roma pona

27 ¹Morarama toepohnohse tahtao xine:

— Saropotone Itaria pona, tykase toto. Mame Pauru tokarose Juriu a, imehnō āpuruhpyry taōkō maro, wapū ae toto arotahme Itaria pona. Juriu sajētū, Aukuxtu poetory. Pauru maro ynanytoase. ²Morarama moroto Sezarea po ynanotyriase Ataramitiū poe aepyhpyry wapū aka, Azia pona yna ytotohme, Arixtaku maro. Mokyro Tesaronika pono, Masetonia pō pono. ³Yrokokoro Xitō pona ynanytoase. Juriu noturuase Pauru a:

— Oepe tō maro oexiry se awahtao ytoko, nase, Pauru zuno pyra toexiryke. ⁴Morotoino ynanytoase ahmōta Xipere kuroko, iratozo ae, tyryrykane jamihme exiryke. ⁵Morotoino tuna konōto takuohse yna a. Xirixia ehpiuroko toytose yna, Pāpiria ehpiuroko roropa Mira pona, Rixia nonory pona. ⁶Moroto sajētū maro imepỹ wapū aka ynanotyriase, Arexātyria poe Itaria pona ytokety aka.

⁷Moro ae axī pyra ynanytoase Synitu pona tyryrykane popyra exiryke. Saumona kuroko ynanytoase Kereta zomye. ⁸Morarama ynanytoase wapū ae ehpiuroko, kuremỹme samo, pata pona, Kure Otyryhkatoh pona. Moro Rasea maro atameke pyra kynexine.

⁹Moroto okyna yna ahtao ytotoh pyra toehse. Naeroro Pauru ynara tykase toto a:

¹⁰— Ytotoh pyra nase. Kuytorykohtao seromaroro, wapu nerŷko mana. Itamurume mōkomo nerŷko. Ahno roropa orihnōko otarame, tykase Pauru repe.

¹¹Yrome mokyro sajētu, wapu esē tō omipona nexiase, Pauru omipona pyra. ¹²Otyryhkatoh moroto popyra exiryke toytorykō se toh kynexine Penixi pona, moroto toehtohkōme konopo ae, kure moroto exiryke. Tyryry karahko Penixi po, Kereta ahmōta po.

Tyryrykane konōto oehtopōpyry konopo maro

¹³Naeroro tyryry tykase ropa ahtao:

— Ehmaropa, tykase toto. Etypohkatoh tanŷse ropa toto a wapu ytotohme ahmōta Kereta ehpikuroko. ¹⁴Yrome mōtoino rokē tyryrykane tyjamihtase, tosehpase Euroakirāo, ahmōta wino. ¹⁵Moro a wapu tarose axiny. Āpuitoh ke wapu āpuiry kuhnōko ynanexiase tyryrykane aka repe, yrome yna omipona onyrisaromepyra tokurehse yna.

— Ah kuakuarotou, ynanase. ¹⁶Osewomatohme moro tyryrykane wino ahmōta pitiko, Kauta myhtokoxi ynanytoase, moroto tyryry karahko exiryke. Ynanerokuase itamurume kanawa anymyry poko wapu aka. ¹⁷Kanawa tanŷkehse ahtao wapu ynanuahmykyase ehmopyra aehtohme. Yna aroryke tyryrykane a Ripia ehpikoxi isawā zuno toehse yna. Morara exiryke wera touse yna a, tywerake pyra rokē ytotohme tyryrykane po. ¹⁸Yrokokoro pohkane a anyanymyryhtao mōkomo ynanyppapyase nakuaka yna oserepyryke, wapu tēme hkopyra ehtohme. ¹⁹Yrokokoro wapu mōkomory nymyry ynanyppapyase.

²⁰Tuhke ėmepyyry xixi onenepyyra ynanexiase, xirikuato onenepyyra roropa, konopo itamurume exiryke tyryrykane maro: “Orihnōko sytatose,” ynanase. Ynanoserepyase.

²¹Tuhke otuhpyra ynanēmepyyase. Naeroro Pauru ynara nase yna a:

— Jepe tomo, jomipona awahtao xine Kereta poro sehtory, mōkomo onypahpyra exiry, wapu kure ro roropa exiry. ²²Yrome seromaroro kuetatoko. Emynyhmaro ehtoko. Orihpyra matose. Wapu rokē tonahkasēme exīko mana. ²³Morara āko ase Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse exiryke koko ya oturuse. Jesēme mana, ipoetoryme ase. ²⁴Ynara nykā ya: “Pauru, torētyke pyra exiko. Īperatu a ytōko mase, Roma tuisary a. Oewomāko mā Ritonōpo. Mokaro roropa ewomāko mana opokoino,” nykā inenyokyhpyry ya josenety ao. ²⁵Naeroro sekese ehtoko ropa. Ritonōpo enetupuhnōko ase. Ajohpe pyra mana. Kuewomatorŷko mā inenyokyhpyry nekarohpyry ae ro. ²⁶Yrome ahmōta pona kuarotorŷko mā tyryrykane, tykase Pauru yna a.

²⁷Morarama 14me tynhse ahtao tyryrykane jamihme ro nexiase. Xiaksiake wapu tarotarose, Metiteraneu tuna ena. Mame onoa wapu poko erohketō ynara nase:

— Otarāme nono moe pyra mana, nase toto. ²⁸Tuna tukuhse toto a, zueme aexiry waro toehtohkōme. Zueme ro tukuhse eya xine. Moino akoxi pitiko tukuhse ropa toto a, zueme hkopyra. ²⁹Mame topu a wapu etapary zuno toexirykōke 4me etypohkatoh tomapose toto a, wapu ātykyry wino. Tōturuse

toto Ritonōpo a axī aēmehtoh poko. ³⁰Moraramē wapu pokō kō irumekary se toehse. Kanawae toytorykō se toh repe. Kanawa tomapose tuna kuaka toto a, etypohkatoh wapu potyry pokona tyrithome sã repe. Yna enekunopyry se rokē toh kynexine. ³¹Mame Pauru tōturuse sajētu tomo a, soutatu tō maro:

— Wapu rumekaryhtao moxiamo a nerýko sytatose, tykase ynororo.

³²Morara tykase Pauru exiryke kanawa eary tysahkase soutatu tomo a, kanawa yhtotohme.

³³Aēmepyyryhtao Pauru tōturuse toto a:

— Otuhtokose. Pake oemirykō rohnōko matose, otuhpyra roropa mexiatose. ³⁴Morara exiryke otuhtoko, jamihme oehtočkōme ropa. Torētyke pyra ehtoko. Orihpyra matose, tykase eya xine.

³⁵Morara kaxīpo wyi apoiase. Noturuase Ritonōpo a mokaro netaryme, wyi ekarotohto. Notukuase ynororo yna maro. ³⁶Moraramē sekese ropa ynanexiase, tōtuhse ropa yna exiryke. ³⁷Wapu ao ynanexiase atapona 276 me. ³⁸Moraramē tōtuhkehse yna ahtao, tiriiku typahse yna a nakuaka, tēme hkopyra wapu ehtohme.

Wapu tohkatopōpyry pohkane a

³⁹Mame tōmehse ahtao nono waro pyra toh kynexine, wapu poko erohketomo. Iporiry tonese ahtao eya xine morotona wapu arory se toehse toto, isawāme tuna ehpiry exiryke. ⁴⁰Naeroro etypohkatoh eary tysahkase eya xine emapotohme nakuaka. Mame āpuitoh myhty tymyhpokase roropa eya xine. Moromeīpo wera konōto taunuhmase ropa eya xine apō pokona, ipotyry wino, tyryrykane a wapu arothome isawā ehpiroxī repe. ⁴¹Yrome isawā pona tyryhse ipotyry wino wapu. Tūpore tyryhse isawā pona. Pohkane konōto a tātōhkase wapu.

⁴²— Āpuruhpyry tačkō setapatone epara toto ehtohme, tykase soutatu tō repe. ⁴³Yrome Pauru pyno toexiryke onetapapopyra sajētu kynexine. Nakuae tātakuotyry warōkō taropose eya osemazuhme, ahmōta pona toto ytotohme. ⁴⁴Imehnō taropose roropa eya wewe po wapu epokahkasē po. Emero morara rokē tātakuohse ropa toto iratyhpyry po.

Mauta po toto ehtopōpyry

28 ¹Moraramē moroto yna ahtao morotōkō yna zuruase ahmōta esety poko:

— Mauta sero, nase toto yna a. ²Kure rokē toh nexiase yna maro. Yna aroase toto tytapykō taka. Apoto tukase eya xine yna osūtohme. Konopome exiryke kōxikene ynanexiase. ³Moraramē apotopokō tupuimase Pauru a. Apoto htaka tyriryhtao eya okoi neseekase emary pokona ynaneneryme.

⁴Morara exiryke ynara tykase morotōkomo:

— Otapatō mose ro otaramē. Morara exiryke okoi neseekano. Nerypyra kynako repe. Yrome okoi naryme orihnōko mana, nase toto Pauru poko.

⁵Mame pakapakahnase okoi. Toepukase apoto htaka. Yrome jetū pyra nexiase ipoko. ⁶Mame Pauru tonese eya xine. Emary zaory eraximāko toh kynexine. Axī aorikyry eraximāko toh repe. Yrome okyna ahtao kure ro Pauru eneryke tyya xine, ynara tykase toto:

— To! Otarāme ritō mose ro, tykase toh ipoko.

⁷Moro ahmōta ešē esety Pupuriu. Mokyro tapyī moe pyra kynexine. Tytapyī taka yna aroase kure yna ritohme. Moroto ynanynykyase oseruao. ⁸Mokyro zū kure pyra nexiase, oxirohnōko, pixihtāko, enara. Mokyro enese Pauru nomomyase inyhtoh taka. Mame Ritonōpo a noturuase. Zuhpokoxi tomary tyrise eya; axī nekurākase ropa. ⁹Moromeīpo moro ahmōta pōkō kurākōkara emero noepyase Pauru a toto kurākatohme ropa. Tukurākase ropa toto eya. ¹⁰Mame yna ytory ropa ahtao yna mōkomohtoase toto, mokaro ahmōta pōkomo.

Mauta poe Roma pona toto ytotopōpyry

¹¹Moraramē moroto wapu kynexine, Arexātyria poe aepyhpyry, ikonopory enatyry eraximāko, ytoytopyra konopo ae exiryke. Kamaramanōpo tō esety ae moro wapu esety, Kaxito maro Poruxime. Moraramē ikonopory tonahse ahtao, moro ae ynanytoase. ¹²Xirakuza pona toeporehkase yna. Moroto ynanynykyase oseruao. ¹³Morotoino ynanytoase ropa tuna konōto ehpiuroko Reziu pona. Moroto yna ahtao kure tyryrykane. Yrokokoro ynanytoase Pozuori pona. ¹⁴Moroto Jezu poetory tō kynexine. Toto maro ynanynykyase omazūmykaponato ae, toahmase yna exiryke eya xine. Morotoino osema konōto ae ynanytoase ropa Roma pona. ¹⁵Yna ekary etahpyryme Jezu poetory tomo a, tooehse toto yna enese, moīno Roma poe, Apio Osepekahtoh pona, Oseruao Porohtoh pona roropa. Mokaro eneryhtao Pauru a eano tyjamihtase. Tākye toehse ynororo. Kure tōturuse Ritonōpo poko toto maro.

Roma po Pauru ehtopōpyry

¹⁶Moraramē Roma pona toeporehkase yna ahtao, āpuruhyry taōkō ekaroase sajētu tutuisary a. Pauru rokē imep̄y tapyī taka toytose, soutatu maro.

¹⁷Mame oseruao tynyhse ahtao juteu tamuxiry tō tonehpose Pauru a oximōme imaro xine tōturutohkōme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Orutua komo, wekyry tomo, kuetatoko. Kuekyrykō onyenonohpyra exiase Jerusarē po. Kytamurukō omihpyry omipona ase. Yrome ynaroro rokē romano tomo a jekaroase toto jetapatohme repe. ¹⁸Moraramē tōturupose jahtao romano tuisary a jutūtanohpory se ropa nexiase repe, kowenu jetapapopyra exiryke. ¹⁹Yrome ymyhpokapory se pyra juteu tō nexiase. Naeroro: “Īperatu ēpataka jytyry se ase,” ase terekatu a. Wekyry tō hxiory se pyra exiase. ²⁰Morara exiryke kuenehpotoū xiaro joturutohme amaro xine. Ritonōpo mā kypyno xine. Kyryrypyrykō korokary se kurā rokē ekarotohme kyya xine. Moro eraximāko Izyraeu tō poetory mana. Moro enetuputyryke ya tymyhse ase keti ke, tykase Pauru eya xine.

²¹Ynara tozuhse toto a:

— Pape oehpyra mana, Jerusarē pōkō nymerohpyry opoko ynaneneryme. Jutea poe oehsenākō mā “Popyra” kara roropa opoko. ²²Ōtururu etary se ynanase. Tuhke ahno imehnō pata pōkō Jezu poetory poihtōko toto, nase toto Pauru a.

²³— Mokokoro osehtoko, tykase exiryke, tuhke toytose toto itapyī taka. Mokaro a noturuase Pauru, Ritonōpo ahno ešēme exiry poko, Jezu poko

roropa, Moeze tō nymerohpyry poko, imehnō urutō kō nymerohpyry poko roropa. Mokaro zuruse nykohmamyase Pauru. ²⁴Aomiry etaryke tyya xine: “Ajohpe pyra,” tykase toto emero pyra, tonetupuhse eya xine exiryke. Yrome imehnō onenetupuhpyra toh tokurehse. ²⁵Mame toto ytotohto ropa itapyikō taka Pauru ynara tykase eya xine:

— Ajohpe pyra Izaja tōturuse kytamurukomo a Ritonōpo Zuzenu poe.

²⁶Ynara tykase ynororo:

“Tarōkomo a ytotoko.

Ynara kahtoko eya xine:

‘Ritonōpo omiry etāko matose repe,

yrome zuaro pyra matose.

Enēko roropa amarakō repe,

yrome onenetupuhpyra matose.

²⁷Enetuputyry se pyra oexirykōke onenetupuhpyra matose.

Etary se pyra oexirykōke roropa onetara matose.

Enery se pyra oexirykōke onenepya matose.

Māpyra oorypyrykō rumekary se awahtao xine,

otato apanarykō exiry, jomiry menetupuhpyry roropa.

Morame meramatory ya,

kukurākatory roropa, āko Ritonōpo mana opoko xine,”

tykase Izaja kytamurukomo a.

²⁸— Morara exiryke etatoko pahne, tōmihpyry aropōko Ritonōpo mā juteutōkara a, toto pynanopyry se toexiry poko toto tuarōtatohme roropa. ²⁹Morara kary etaryke tyya xine toytose ropa toto, oxime rokē tōturutohkōme.

³⁰Moroto Pauru asakoro tyeimāse tytapyi tao. Tākye ynororo kynexine imehnō oepiryke tytapyi taka. ³¹Tōturuse ynororo toto a Ritonōpo ahno esēme exiry poko. Enaromyra tamorepase toto eya Jezu Kyrixtu poko: “Mokyro poko oturupyra exiko,” kara morotōkō exiryke.

ROMANOS

Pauru Nymerohpyry Roma pôkõ Neneryme

Romanos

Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Roma pôkõ neneryme. Omi kurā Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ekarory se kynexine ahno a emero Romano tō nonory po. Morara exiryke tōsenetupuhse ynororo toytory poko pata Roma pona, tuisa konōto patary pona. Moroto Jezu poetory tō oximōtoh nae kynexine. Morotoino mya toytory se kynexine Expania pona. Moro poko takorehmapory se kynexine Jezu poetory tomo a Roma po (Romanos 15.22-24). Ahno emero Jezu Kyrixtu waro se Pauru kynexine tysaaro.

Ritonōpo nymenekahpyryme Pauru kynexine imehnō amorepaneme. Tynmerohpyry ae Omi kurā ekarōko mana: Ritonōpo jamitunurume Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine mana, kypynanohtorŷko mana. Ritonōpo neneryme kurākōme kyritorŷko Jezu mana, enetuputyryke kyya xine Kuesēkōme, toorihse exiryke kymyakākōme. Toorihpōpyry ke kyyrypyrykō topehmase eya. Seromaroro Jezu marōme kuexirykōke kurākōme kuenetorŷko Ritonōpo mana, Tuzenu kurā āpuineme sā kukurohtao xine exiryke.

Sero pape ao

Pauru osekartopōpyry 1.1-17

Ahno emero Typynanohne se 1.18—3.20

Iiryryymākō pynanohnōko Ritonōpo mana 3.21—4.25

Isene ropa Kyrixtu maro 5.1—8.39

Ritonōpo osenetupuhtoh Izyraeu tō poko 9.1—11.36

Jezu poetoryme ehtoh poko 12.1—15.13

Etyhpyrymā sero 15.14-33

Aomiry etyhpyry te, Ritonōpo eahmaryme 16.1-27

1 ¹Nymerohpyry moro onenerykōme Roma pôkomo. Ywy ase Pauru. Jezu Kyrixtu poetoryme ase. Ritonōpo nymenekahpyryme roropa ase. Toahmase ywy Ritonōpo a omi kurā poko imehnō amorepatohme Jezu Kyrixtu poko.

²Ynara tykase Ritonōpo pake urutō komo a: “Omi kurā ekarōko ase oya xine imeipo,” tykase Ritonōpo pake urutō komo a. Moro poko tymerose eya xine Ritonōpo omiryne, ³Ritonōpo mūkuru poko, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poko. Ahnome tonuruse roropa ynororo, Tawi paryme. ⁴Ritonōpome roropa tyrypyhpyke pyra ipunaka. Tumūkurume Jezu Kyrixtu exiry

poko kutuarōtanohpotone tyjमितunuru ke. Tumūkuru ēsemākapone ropa Ritonōpo aorihxīpo. ⁵Tumūkuru a typynanohse jexiryke jerohtoh kurā tokarose Ritonōpo a. Tymenekase ywy eya imehnō amorepatohme typoko. Kyrixtu akorehmaneme tymenekase ywy, imehnō pata pōkō eahmatohme ya, Jezu enetupuhthome toto a, Jezu omipona roropa toto ehtohme. ⁶Amarokō roropa Roma pōkomo, toahmase matose Ritonōpo a roropa Jezu Kyrixtu poetoryme oehtohkōme.

⁷Naeroro sero merōko ase onenerykōme Roma pōkomo. Ritonōpo mā opyno xine ipunaka. Morara exiryke toahmase matose ipoetoryme oehtohkōme. Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Roma pōkō kure tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Morara āko roropa ase Kuesēkomo a, Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase, Ritonōpo,” katopōpyry

⁸Jezu Kyrixtu toorihse exiryke kyyrypyrykō eheppyryme, Ritonōpo ēpataka oturūko ase opoko xine. Tākye ase opoko xine: “Jezu tonetupuhse Roma pōkomo a,” kary etaryke ya. Morara kary etaryke imehnomo a roropa, tuhkākomo a tākye ase. “Kure mase Papa. Tākye ase Roma pōkō poko,” āko ase opoko xine. ⁹Aomipona se ase yronymyryme. Naeroro aomiry kurā ekarōko ase imehnomo a Imūkuru poko. Wenikehpyra ase opoko xine. Wenikehpyra opoko xine jexiry waro Ritonōpo mana. ¹⁰Imaro jotururuhtao, ynara āko ase: “Papa Kapuaono, Roma pōkō enese jytyry se ase repe, ajohpāme samo, jaropory se awahtao,” āko ase Ritonōpo a. ¹¹Yronymyryme jytyry se ase oenese xine. Oururukō se ase Ritonōpo nekarory kurā poko kyya xine Tuzenu maro, orēpyrahxo oehtohkōme. ¹²Satakorehmatone orēpyra kuehtohkōme. Jakorehmāko matose Jezu enetuputyryke oya xine. Ākorehmatorŷko roropa ase Jezu enetuputyryke ya.

¹³Wekyry tomo, otuarōtanohporykō se ase. Tuhke rokē jytyry se exiase oenese xine repe. Yrome tuhke takorekehkase roropa ywy jytohtome myaro. Imehnō eahmary se exiase Kuesēkō enetupuhthome eya xine, moero amaro xine, imehnō juteutōkara amorepatopōpyry saaro ya Jezu poetoryme toto ehtohme imepŷ pata tō poro. Moro saaro imehnō amorepary se ase amaro xine. ¹⁴Ynara tykase Jezu ya: “Ypoko emero pata pōkō zuruta,” tykase. Morara exiryke emero zurūko ase. Ituakyry tō zurūko ase, imehnō pata tō pōkō roropa zurūko ase. Ātamorepatyā zurūko ase, atamorepahnō roropa zurūko ase. Emero toto zurūko ase. “Zuruta toto,” tykase Jezu exiryke ya. ¹⁵Morara exiryke jytyry se ase oya xine Roma pona omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko āmorepase xine.

Ritonōpo jamitunuru tonetupuhnanō kurohtao

¹⁶Kyrixtu omiry poko ihximyry ase. Kyrixtu omiry enetupuhnanō kurākary waro Ritonōpo mana emero porehme. Juteu tō mā tukurākase osemazuhme tonetupuhse toexiryke eya xine. Seromaroro emero eahmāko Ritonōpo mana ikurākatohme tyya, tonetuputyryke eya xine. ¹⁷Kyrixtu omiry kutuarōtanohtorŷko mana iirypyrymākō kurākary poko Ritonōpo a, osepune toto ehtohme Ritonōpo kure exiry maro. Jezu enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorŷko mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme: “Iirypyrymākō

kurākaryhtao Ritonōpo a, orihpŷme exīko mā toto, tonetupuhse exiryke eya xine.”

Popyra sero pōkō exiry poko

¹⁸Yrome kyyrypyrykō zehno toexiry poko kutuarōtanohtorŷko Ritonōpo mana. Iirypyrymākō wānohnōko Ritonōpo mana iirypyryme toto exiryke. Iirypyrykomo a Ritonōpo omiry tapuruse sã exiryke roropa onetara imehnō ehtohme. Morara exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana. ¹⁹Toehtoh poko ahno tamorepase Ritonōpo a. Morara exiryke Ritonōpo waro se toexirykō se tahtao xine tuaro exiry toto. Yrome tuaro se pyra toto ipunaka. Morara exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana. ²⁰Sero nono ritopōpyry poe ro Ritonōpo jamitunuru enahpyra ehtoh waro toh mana. Ritonōpome nymyry aexiry enetupuhnōko toto. Morara Ritonōpo exiry onenepyra toh mā repe yrome tuaro toto. Ritonōpo poko tuaro mā toto inyrytŷa eneryke tyya xine. Morara exiryke: “Ritonōpo poko zuaro pyra exiase,” kasaromepyra mā toto tuaro toehse toexirykōke. ²¹Ritonōpo waro toh kynexine repe. Yrome kure Kyrihpōkō onyripyra mā toto. “Kure mase, Ritonōpo,” kara roropa toh kynexine. Naeroro aosenetupuhtohkō toiparo rokē toehse roropa mana. Tuaro pyra toehse ropa toto ipunaka. ²²“Zuaro ase,” āko toh mā repe. Yrome tuaro pyra mā toto ipunaka. ²³Orihpŷme Ritonōpo mana. Yrome tosekōme Ritonōpo onyripyra toto. Okyno tō kuhtopōpyry rokē eahmāko mā toto tosekōme Ritonōpo myakāme. Orihketō kuhtopōpyry eahmāko rokē mā toto. Ahno sã tynyrytyamo te, torō tō panō tynyrytyamo, zakare tōkehko panō tynyrytŷa roropa. Mekarohne kuhtopōpyry rokē eahmāko mā toto, tosekōme.

²⁴Morara exiryke turumekase toto Ritonōpo a, typenetatohkō poko toto ehtohme, tyrypyrykō xihpyry poko roropa oximaro. ²⁵Zae mā Ritonōpo omiry yrome ise pyra mā toto. Ajohpe ehtoh ke imyakāmary se mā toto. Ritonōpo Kuesēkō oneahmara mā toto. Ritonōpo omipona pyra mā toto. Inyrytŷa rokē eahmāko mā toto. Ritonōpo eahmary kyya xine kure mana, mosa rokene.

²⁶Yrome tyrypyrykō poko rokē mā toto. Morara exiryke turumekase toto Ritonōpo a, tyrypyrykō poko rokē toto ehtohme. Nohpo tō roropa musurehpe exīko mā toto, ipenetatohkō tytyorōmase exiryke. Oxipoko rokē exīko mā toto. ²⁷Morararo orutua komo, typyxiākō maro se pyra mā toto. Tyoro sã imehnō poko penetāko toto, orutua kō oxipoko xihpyryme exīko roropa toto, nohpo tō poko toehtohkō sã oximaro toto imepŷ orutua maro. Naeroro mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, iirypyrykō ehehpŷryme.

²⁸Ritonōpo poko tuaro toehtopōpyrykō rumekary se toh kynexine. Morara exiryke turumekase ropa toto Ritonōpo a, kurā poko osenetupuhpyra toto ehtohme, tyrypyrykō poko rokē toto ehtohme. ²⁹Pehme toh mana tyrypyrykōke. Popyra mā toto te, emero otyro se tykyryrykōme rokene, popyra imehnō rīko toto, imehnō zumoxike toto. Imehnō etapāko toto. Imehnō wōko roropa toto. Osetapāko toto. Imehnō enekunohnōko toto. Oxiehno roropa toto. Iirypyryme toehtohkō poko rokē osekātopōko toto imehnomo a. ³⁰Imehnō kerekeremāko mā toto. Ritonōpo zehno mā toto. Imehnō roropa rīko mā toto popyra. Epyrypāko mā toto typoko xine. Orēpyra toexirykō poko osekātopōko mā toto. Osenetupuhkehpyra mā toto

tyyrypyrykō poko. Tummykō omipona pyra mā toto. ³¹Zae ehtoh waro pyra mā toto. Opehmato pyra roropa mā toto. Imehnō pyno pyra mā toto. Imehnō poko enupunara mā toto. ³²Ritonōpo omihpyry waro toh mā repe. Ynara āko Ritonōpo omiry: “Iiryryymākō apotoimo htaka ytōko toh mana, tyyrypyry poko exiketomo,” āko. Moro waro toh mā repe. Yrome tyyrypyrykō poko ro mā toto. Onurumekara mā toto. Popyra kuhse mā toto. Imehnomo a tyyrypyrykō poko exiketomo a, “Kure mase,” āko roropa mā toto.

Iiryryymākō wānohnōko Ritonōpo mana

2 ¹Jepe tomo, imehnō popyra exiry enetupuhnōko matohtu? Imep̄y ekaroryhtao popyra oya xine, popyra roropa matose, isaaro oexirykōke. Imep̄y ryp̄y enetuputyryhtao oya xine, mokyro s̄a tyyrypyhpyke awahtao xine, popyra oehtohkō waro roropa matose. ²Zae Ritonōpo exiry waro sytatose, iiryryymākō apiakaryhtao eya. Tyyrypyry poko exiketō apiakāko Ritonōpo mana. ³Yrome amarokō ke? Imehnō iiryryymākō s̄a matose. “Mokaro popyra,” āko matose repe. Yrome mokaro s̄a matose, popyra. Naeroro awānohtor̄yko roropa Ritonōpo mana. ⁴Tuhke kuānohpopyra xine mana kyyrypyrykō poko. Axī pyra iiryryymākō wānohpōko roropa mana, oorypyrykō rumekary se exiryke oya xine. Opyno xine Ritonōpo mana. Zuario matose repe. Yrome ynara āko matose: “Kuānohpyra xine Ritonōpo mana. Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone,” āko matose. ⁵Yrome onetarahko s̄a matose, aomipona se pyra oexirykōke. Naeroro awānohpotor̄ykohtoxo Ritonōpo mana, kurākō apiakatoh po. Morara ahtao kyyrypyrykō zehno Ritonōpo ehtoh enēko sytatose. Zae kuapiakarykō enēko roropa sytatose. ⁶Kuepehmator̄yko Ritonōpo mana, emero porehme, kyyrypyrykō epehpyryme. Kurākō epehmāko kurā ke. Iiryryymākō epehmāko pop̄y ke. ⁷Toitoine matose kure imehnō riry poko penekehpyra. Morara awahtao xine kure oexirykō se matose. “Kure mase. Tuisamehxo roropa mase,” kary etary se matose Ritonōpo a. Orihp̄yme oexirykō se roropa matose jūme. Amarokō rīko orihp̄yme Ritonōpo mana. ⁸Māpyra imehnō mā typenetatohkō se rokē toto. Zae ehtoh rumekāko toto, azahkuru rokē toehtohkōme. Mokaro zehno Ritonōpo exīko mana. Toto wānohnōko roropa mana. ⁹Mame iiryryymākō etuarimāko, tuānohse toexirykōke. Jetū exīko mā toto, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa. ¹⁰Yrome kure imehnō rihpōkomo a, “Kure mase,” āko eya xine mana. Kure toto rīko Ritonōpo mana. Torētyke pyra toto rīko roropa mana, juteu tō osemazuhme. Morararo juteutōkara roropa. ¹¹Zae rokē Ritonōpo kuepehmator̄yko mana juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹²Juteutōkara typapeke pyra, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro pyra mā toto. Naeroro Ritonōpo omipona pyra mā toto. Orihnōko rokē mā toto, jūme, tyyrypyrykō epehpyryme. Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro tahtao xine orihnōko mā toto. Mame juteu tō mā Ritonōpo nymeropohpyry nae. Yrome aomipona pyra roropa toh mana. Naeroro iiryrypyrykō epehmapōko Ritonōpo mana tynmeropohpyry ae ro eya xine. ¹³Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao rokē, etananō iiryrypyryme ro mā toto, aomipona pyra toto ahtao. Yrome aomipona toehse toto ahtao, kure toto rīko Ritonōpo mana. ¹⁴Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro waro pyra mā juteutōkara. Yrome tōsenetupuhpōpyrykō poe rokē Ritonōpo omipona toehse mā toto.

Tamoreme xine tyrypyrykō poko osenetupuhnōko mā toto, Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro toto ahtao. ¹⁵Mame toto nyrytā eneryke kyaa xine zuaro sytatose, Ritonōpo nymeropohpyry tymerose sã mā ikurohtao xine. Moro waro sytatose, kure toto ehtoh eneryke kyaa xine. Morararo zae ehtoh waro toexirykōke tyrypyrykō poko toehse toto ahtao ehxirōko mā toto. Kure toto ahtao ehxiropyra mā toto Ritonōpo nymeropohpyry tymerose exiryke sã toto kurohtao. ¹⁶Morohne poko imehnō amorepāko ase omi kurā poko toto amoreparyhtao ya. Imeipo Jezu Kyixitu kuapiakatorỹko mana Ritonōpo omi poe. Kuosenetupuhthōpyrykō enēko roropa mana tokare pyra kuosenetupuhthōko ahtao ro.

Moeze omihpyry omipona ehtoh kuhnōko juteu tō mā repe

¹⁷Amarokō ke, juteu tomo? Moeze nymerohpyry enetuputyryke oya xine: “Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoetoryme,” āko matose repe. Epyrypāko matose Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a waro oexirykōke repe. Kure matose osekarōko repe. ¹⁸Tōmipona kuexirykō se Ritonōpo mana. Moro waro matose repe. Inymeropohpyry poko tamorepase oexirykōke zae ehtoh waro matose repe. ¹⁹⁻²⁰“Zuaro pyra exiketō amorepaneme ase,” āko matose repe. “Atamorepahnō amorepaneme ase te, putupyra exiketō amorepaneme te, zuaro pyra exiketō amorepaneme te, zae ehtoh waro ase emero,” āko matose, Ritonōpo nymeropohpyry nae oexirykōke repe. ²¹Yrome imehnō amoreparyhtao ro oya xine, oorypyrykō poko ro matose. Imehnomo a ynara āko matose: “Imehnō mōkomory osematonanohtou,” āko matose repe, yrome ematonanohtōko roropa matose. ²²“Imehnō nohpo poko pyra ehtoko,” āko matose. “Imehnō orutua poko pyra ehtoko,” āko roropa matose nohpo tomo a. Yrome amarakō ke nohpo tō poko pyra hmatou? Morararo Ritonōpo myakāme ahno nyrytā se pyra matose repe. Yrome itapyi tae inyrytā arōko matose, imaro oturutōh tae. ²³Ritonōpo nymeropohpyry waro oexirykō poko epyrypāko matose repe, yrome Ritonōpo hxirōko sã matose aomipona pyra awahtao xine. ²⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Irypyryme oexirykōke juteu tomo, Ritonōpo kerekeremāko juteutōkara mana,” me tymerose.

²⁵Ritonōpo nymeropohpyry omipona awahtao xine, juteume oehtōhkō kure mana. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra awahtao xine, oty kure juteume oehtōhkō nae? Arypyra, popyra rokē mana. ²⁶Imehnō juteutōkara repe. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona toehse ahtao, typoetoryme mokaro rīko Ritonōpo mana. Juteume exiketō sã exīko mā toto. ²⁷Naeroro, juteu tōme matose repe, yrome ohxirotorỹko mā juteutōkara, Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykōke. Ritonōpo omiry nae matose, tymerose exiryke. Juteume roropa matose. Yrome aomipona pyra matose. Māpyra mokaro juteutōkara Ritonōpo omipona exīko mā toto, juteume pyra tahtao xine ro. ²⁸Onokākō juteume nymyry nae? Onokākō Ritonōpo poetoryme nymyry nae? Ritonōpo poetoryme nymyry pyra mā mokaro juteu pū ke rokē exiketomo, jāipotapihpyry isahkatyamo. ²⁹Yrome juteu tō nymyry mokaro, Ritonōpo poetoryme nymyry exiketomo tukurohtao xine. Tytyrōmase mokaro kurohtao Ritonōpo Zuzenu a mana, Moeze nymerohpyry omipona toehtōhkōke pyra. Mokaro Ritonōpo zamaro mā toto. “Kure mase,” āko Ritonōpo eya xine mana, morara kara ahno ahtao ro.

3 ¹“Morara ahtao otyme kure juteume exiry? Otyme kure roropa aipotapihpyry sahkary?” äko matose otarame. ²Kure ro mã juteume ehtopo. Ynara exiryke, tõmihpyry tokarose Ritonõpo a juteu tomo a. ³Toitoina juteu tõ onenetupuhpyra toehse repe. Yrome mokaro sã pyra Ritonõpo mana. Zae exikehpyra mana ipunaka. ⁴Ritonõpo zae exikehpyra mana. Imehnõ ajohpe ahtao ro, emero porehme, zae rokẽ ynororo mana. Ynara tymerose Ritonõpo omiryyme sero poko:

“Zae oexiry poko utuarõtanoHPõko mase õtururuhtao.

Kure rokẽ oehtoh poko zuaro kamexipõko mase imehnomo a ohxiroryhtao,”

me tymerose pake.

⁵Otarãme kyyrypyrykõ poko kuahtao xine ro Ritonõpo kure ehtoh enetupuhnõko imehnõ mana. Otara äko sytatou morara ahtao? Morara ahtao: “Ritonõpo zae pyra mana kuânopyrykohtao,” äko imepÿ mã otarame repe. Morara katopõpyry totase ya imehnomo a repe. ⁶Azahkuru morara kary ipunaka. Ritonõpo zae pyra ahtao, sero põkõ anapiakasaromepyra exiry.

⁷“Yrome yyrypyry poko jahtao imehnõ tuarõtanoHPõko ase emero motye kuhse Ritonõpo zae ehtoh poko. Morara ahtao oty katohme juânohnõko nae yyrypyry poko? ⁸Naeroro kyyrypyrykõ poko sehtone Ritonõpo rokẽ kure exiry enetohme imehnomo a,” äko otarame repe. “ÿ, morara äko Pauru,” äko imehnõ mã repe, ykerekere mananomo, yhxirotohme repe. Mokaro wânohnõko Ritonõpo mana, zae rokene toto rypyry epehpyryme.

Kurākõ nymyry pyra sero nono po

⁹Morarama otarame ynara äko matose: “Juteume kuexirykõke kurehxo sytatose, juteutõkara kure hkopyra toh mana,” äko otarame matose repe. Arypyra, pake kuuruatose moro poko. Juteu tõ sã juteutõkara mana. Tyrypyhpyke sytatose oxisamo. Kyyrypyrykõ rumekary waro pyra sytatose.

¹⁰Ynara äko Ritonõpo omiry moro poko:

“Sero nono po kurākõ pyra mã ipunaka.

Emero porehme tyrypyhpyke toehse.

¹¹Zae ehtoh waro exiketõ pyra roropa mã ipunaka.

Ritonõpo omipona se exiketõ pyra mã ipunaka roropa.

¹²Toeramase ropa toto Ritonõpo winoino.

Ritonõpo waro ehxipo tyrypyrykõ poko toehse ropa toto, emero porehme.

Kure toehtohkõ poko pyra toto, emero porehme.

¹³Aomirykõ onekunohto mana.

Ajohpe xihpyry aomirykõ mana, opi orihmatõ samo.

Okoï epity sã aomirykõ mana.

¹⁴Imehnõ kerekere māko mã toto tõmirykõ xihpyry ke.

¹⁵Axĩ imehnõ osanumāko toto.

Axĩ imehnõ etapāko roropa toto.

¹⁶Imeimehnõ ryhmāko toto.

Toto tuarimapõko roropa toto.

¹⁷Kure toexirykõ waro pyra toto imehnõ maro.

¹⁸‘Ritonõpo, tuisa imehxo mase, yna Esemy,’ kara mã toto,”

me tymerose pake Ritonôpo omiryne.

¹⁹Ritonôpo nymeropohpyry omipona se exikety ahtao, mame toiro tyrypyry poko toehse ropa ahtao, Ritonôpo omipona pyra toehse. Popyra mā ipunaka Ritonôpo a, imehnō iirypyrymākō samo. Ritonôpo ezukuru waro pyra toehse ynororo, tyrypyryhpyke toehse toexiryke. ²⁰Ekurākasaromepyra sytatoše Ritonôpo nymeropohpyry omipona kuehtohkōme. Ritonôpo nymeropohpyry kutuarōtanohtorŷko rokē mana kyyrypyrykō poko.

Iirypyrymākō kurākary poko Ritonôpo a

²¹Yrome seromaroro Ritonôpo a tōsenetupuhthopōpyry tonepose kyaa xine iirypyrymākō kurākary poko tyaa. Tynyeropohpyry omipona kuexirykōke kukurākatorŷko Ritonôpo nae? Arypyra ipunaka. Ynara kutuarōtanohtorŷko Moeze nymerohpyry mana, imehnō urutō kō nymerotyā roropa, ²²iirypyrymākō kurākāko Ritonôpo mana Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Emero Kyrixtu enetupuhnanō kurākāko Ritonôpo mana, oxisā tyrypyryhpyke kuexirykōke emero porehme. ²³Kymarokō emero tyrypyryhpyke. Osepune pyra sytatoše, Ritonôpo kure exiry maro. ²⁴Yrome Ritonôpo kypyno xine ipunaka. Morara exiryke enetuputyryhtao kyaa xine kukurākatorŷko ropa mana, Jezu Kyrixtu orihtopōpyry ke. Aorihtopōpyry ke topekahse sytatoše kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme. ²⁵Ritonôpo Tumūkuru ekarone aorihtohme, iirypyrymākō kurākatohme tyaa, enetuputyryhtao eya xine. Tumūkuru tokarose kure toehtoh poko imehnō tuarōtanohtohme iirypyrymākō kurākaryhtao eya. Osemazuhme aporo kuānohpopyra xine aporo Ritonôpo kynexine kyyrypyrykō poko. ²⁶Yrome seromaroro kyyrypyrykō epehmapōko Ritonôpo mana. Emŷpōko mana, zae aehtoh waro imehnō ehtohme, iirypyrymākō kurākaryhtao eya. Moraram Tumūkuru ekaroryke zae toehtoh poko kutuarōtanohtorŷko Ritonôpo mana. Iirypyrymākō kurākary poko roropa kutuarōtanohtorŷko mana, Jezu enetuputyryke eya xine.

²⁷Morara ahtao oty poko epyrypāko sytatou? “Ypoe rokē kure jenēko Ritonôpo mana,” āko sytatou? Arypyra. “Ritonôpo nymeropohpyry omipona jehtopōpyryke kure jenēko Ritonôpo mana,” āko roropa sytatou? Arypyra roropa. Aomipona pyra sytatoše ipunaka. Enetuputyryke rokē kyaa xine tukurākase sytatoše. ²⁸Seromaroro zuaro sytatoše. Kukurākatorŷko Ritonôpo mana Kyrixtu enetuputyryke rokē kyaa xine, inyeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. ²⁹Juteu tō rokē esēme Ritonôpo nae? Arypyra, juteu tō esēme mana, juteutōkara esēme. Emero esēme mana, enara. ³⁰Toiro Ritonôpo mana. Juteu tō kurākāko mana Jezu enetuputyryke eya xine. Morararo juteutōkara kurākāko Ritonôpo mana tonetuputyryke eya xine roropa. ³¹Morara ahtao Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine Ritonôpo nymeropohpyry rumekāko sytatou? Arypyra, onurumekara sytatoše. Jezu enetuputyryhtao kyaa xine, inyeropohpyry omipona kuhse sytatoše exīko.

Ritonôpo enetupuhthopōpyry Aparão a

4 ¹Mame otaram imepŷ juteu ynara āko: “Morara ahtao otara āko sytatou kytamurukō Aparão poko? Oty pokoino Aparão tukurākase Ritonôpo a?” āko, ekaropōko otaram. ²Etatoko pahne, tamoreme kure

Aparão toehse ahtao, Ritonôpo nymeropohpyry omipona toexiryke, otarame kure toexiry poko epyrypary repe. Yrome Ritonôpo netaryme kure toexiry poko epyrypasaromepyra kynexine. ³Ynara tymerose Ritonôpo omiryne: “Ritonôpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro enetuputyryke eya iirypyry korokane Ritonôpo. Mame kure tonese Ritonôpo a,” äko Ritonôpo omiry. ⁴Erohketý erohnôko mana. Mame eepahpyry apoiko mana toerohtamitume. Moro eepahpyry imepý nekarohpyry rokê pyra mana, aérohtamitume exiryke. ⁵Yrome iirypyrymâkô kurâkary ropa Ritonôpo a moro sâ pyra mana. Tonetupuhnanomo a: “Kure mase, tukurâkase ropa ya,” äko Ritonôpo mana. Yrome morara kara mana tamoreme kure toehtoh kuhnanomo a. ⁶Sero poko tymerose Tawi a pake, tâkye exiketô poko iirypyrykô kurâkaryke Ritonôpo a, tamoreme kure toehtoh onukuhpyra toto ahtao. ⁷Ynara tymerose Tawi a:

“Tâkye kuhse mokaro mana

iirypyrykô tykorokase exiryke Ritonôpo a.

Iirypyrykô onenepyra toehse roropa Ritonôpo mana.

⁸ Morararo tâkye kuhse iirypyrymanôpo mana,

iirypyry tykorokase exiryke Kuesêkomo a,”

tykase.

⁹“Tâkye kuhse mokaro,” tykase Tawi juteu tō poko rokê pyra. Juteutôkara roropa morararo mana. Ynara äko ase Ritonôpo omi poe: “Ritonôpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro Ritonôpo enetuputyryke eya, tukurâkase ynororo Ritonôpo a,” äko. ¹⁰Otara ahtao Aparão tukurâkase nae? Äipotapihpyry sahkaixipo tukurâkase nae Ritonôpo a? Arypyra, onysahkara ro ahtao tukurâkase ynororo Ritonôpo a. ¹¹Imeipo tyaipotapihpyry tysahkapose Aparão a, imehnô tuarôtatohme ikurâkatopöpyry poko Ritonôpo a. Ritonôpo enetuputyryke eya, tukurâkase ynororo onysahkara ro ahtao. Naeroro emero Ritonôpo enetupuhnanô tamurume Aparão mana. Juteutôkara roropa tukurâkase mâ toto Ritonôpo a tyaiköpotapihpyry onysahkara ahtao ro, Aparão kurâkatopöpyry saaro. ¹²Morararo juteu tomo, Aparão paryme mâ toto, jaiköpotapihpyry tysahkase exiryke rokê pyra. Aparão paryme mâ toto Ritonôpo enetuputyryke tyya xine, enetupuhtopöpyry saaro Aparão a. Tyaiköpotapihpyry onysahkara ahtao ro tukurâkase toto Ritonôpo a Aparão kurâkatopöpyry saaro.

Ritonôpo nekarory apoiko sytatose enetuputyryhtao kyya xine

¹³Ynara tykase Ritonôpo Aparão a: “Sero pökô esême oriko ase apakô maro, enara,” tykase Ritonôpo Aparão a. Morara tykase Ritonôpo tynmeropohpyry omipona exipitopyra Aparão ahtao. Tosême Ritonôpo tonetupuhse Aparão a exiryke tukurâkase ynororo eya, morara tykase Ritonôpo eya. ¹⁴Kurâkô ekarôko Ritonôpo mana tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokê pyra. Tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokê kurâkô ekaroryhtao toiparo rokê Jezu senetupuhtory. Toiparo rokê roropa: “Kurâkô ekarôko ase oya xine,” tykase Ritonôpo exiry kyya xine. ¹⁵Tynmeropohpyry omipona pyra exiketô wânohnôko Ritonôpo mana. “Jomipona pyra matose,” kara Ritonôpo mana tynmeropohpyry onetapýnþpo tomo a, aomiry waro pyra toto exiryke.

¹⁶Naeroro omomýke pyra Ritonôpo mana: “Kurâkô ekarôko ase oya jenetuputyryke oya,” tykase ynororo Aparão a. Toipe Ritonôpo mana,

tõmihpyry ae ro mana. Naeroro kurākō ekarōko kyaa xine mana emero tonetupuhnanomo a, Aparão a ekarotopõpyry saaro. “Ynmeropohpyry omipona exiketomo a rokē kurākō ekarōko ase,” kara Ritonõpo kynexine. Yrome ynara tykase ynororo: “Jenetupuhnanomo a kurākō ekarōko ase emero,” tykase ynororo. Naeroro Ritonõpo a kytamurukōme Aparão mana, Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine, enetupuhtopõpyry saaro Aparão a. ¹⁷Ynara tymerose Ritonõpo omiryme: “Jomi poe tuhke pata pōkō ynara āko, ‘Kytamurukōme Aparão mana isaaro Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine,’ āko,” tykase Ritonõpo Aparão a. Ritonõpo tonetupuhse Aparão a, aorihtyā ēsemākaponeme ropa kynenetupuhne. Tõmiry ke emero tyriry waro exiketye roropa, kynenetupuhne. ¹⁸“Apakō tuhke emānōko mana, ekuhpyme exiko mā toto,” tykase Ritonõpo Aparão a. “Ypoe tuhke pata pōkō tamurume exiko mase,” tykase. Mame zae Ritonõpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparão a. “Tõmihpyry ae ro kure jyrīko Ritonõpo mana,” tykase Aparão tyaa rokene. Yronymyryme tonetupuhse eya. Emūkuasaromepyra tahtao, tamuhpōme toexiryke, toraximase ynororo. “Umūkuru ekarōko ya Ritonõpo mana,” tykase. ¹⁹Tamuhpōme toehse Aparão, 100me exisasaka jeimamyry taropose eya. “Emūkuasaromepyra ase orihsasaka jexiryke,” tykase Aparão tyaa rokene. “Ypyty Sara roropa kunumuxime mana, emūkuasaromepyra ynororo roropa,” tykase tyaa rokene. Yrome Ritonõpo omiry zae ehtoh onenetupuhkehpyra kynexine, emūkuara tahtao ro. ²⁰Ritonõpo onenetupuhkehpyra kynexine. “Nary rokene,” kara roropa kynexine. “Sero pōkō esēme orīko ase, apakō roropa,” katopõpyry poko Ritonõpo a wenikehpyra kynexine ynororo. Ritonõpo enetuputyryke, tyjamihtase Aparão. Mame, “Kure mase,” tykase ynororo Ritonõpo a. ²¹Ritonõpo jamitunuru poko tonetupuhse Aparão a exiryke, Ritonõpo nekarory apoiry waro kynexine. ²²Morara exiryke roropa Ritonõpo enetuputyryke eya Aparão kurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo. ²³Moro tymerose Ritonõpo omiryme: “Kunukurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo,” tykase. Moro tymerose Aparão poko rokē pyra. ²⁴Kypoko xine moro tymerose roropa, tukurākase kuexirykōke Ritonõpo a. Kurākōme tyrise sytatose roropa, Kuesēkō Jezu ēsemākapohpō enetuputyryke kyaa xine. ²⁵Tumūkuru tokarose Ritonõpo a aorihtohme kyyrypyrykō pokoino. Mame tōsemākapose ropa ynororo kukurākatohkōme.

Zae kuexirykō ropa Ritonõpo a

5 ¹Mame tukurākase kuexirykōke Ritonõpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine, Ritonõpo epeme sytatose toehse. ²Ipokoino toenupunase kypoko xine Ritonõpo, tonetupuhse kyaa xine exiryke. Ritonõpo maro tuisame kuehtohkō eraximāko sytatose. Naeroro atākyemāko sytatose. ³Kuetuarimarykohtao roropa atākyemāko sytatose. Ynara exiryke, kuetuarimarykōke kuoseanahtorykō waro exiko sytatose. ⁴Mame kuoseanahtorykohtao, “Kure mase,” āko Ritonõpo mā kyaa xine. “Kure mase,” kary Ritonõpo a eraximaryke kyaa xine, penekehpyra sytatose Ritonõpo maro kuehtohkō eraximary poko kyaa xine. ⁵Ritonõpo maro kuehtohkō eraximaryhtao kyaa xine atasamara sytatose, toiparo rokē pyra eraximaryke kyaa xine. Ritonõpo imehnō pyno ipunaka. Kypyno xine

roropa mana. Naeroro Tuzenu kurā ekaroase kyya xine, kukurohtaka xine aomōtohme, imehnō pyno roropa kuehtohkōme.

⁶Kuatakorehmarykō waro pyra ro kuahtao xine, Kyrixtu kynorihne, aorihtho po toehse ahtao. Tummy omi poe kynorihne iirypyryme kuahtao xine ro. ⁷Tupime sã kuorikyrykō kyya xine mana imep̃y kurā orihpyra ehtohme. Otarāme toitoine toorikyry zuno pyra exikety osekarōko mana orihthohme tope kurā orihpyra ehtohme. ⁸Yrome moro motye kuhse kypyno xine Ritonōpo ehto mana. Iirypyryme ro kuahtao xine Kyrixtu kynorihne kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme. ⁹Toorikyry ke kure kyriatose Ritonōpo neneryme. Naeroro kypyno xineho toexiryke jūme kypoko xine enupunāko mana, kyzehno xine pyra Ritonōpo ehtohme. ¹⁰Pake Ritonōpo zehno ehse kymarokō repe. Yrome tope tōme kyriatose Tumūkuru orikyry ke. Seromaroro Kyrixtu tōsemāse ropa exiryke kyjamihtanohtor̃yko mana, tōmipona kuehtohkōme, jūme orihp̃yme toexiryke. ¹¹“Jepe tō matose,” tykase Ritonōpo kyya xine. Kuesēkō Jezu Kyrixtu Ritonōpo epeme kyriatose, kypyno xine toexiryke, toorihse toexiryke roropa kymyakākōme. Naeroro atākyemāko sytatose Ritonōpo epeme toehse kuexirykōke.

Atão poko Kyrixtu poko roropa

¹²Pake, toirō Atão iirypyryme toehse. Mame mokyro poe tonuruse sero pōkō emero porehme. Ipoenō emero iirypyryme toehse Ritonōpo a tyrypyhpyke Atão exiryke. “Orihnōko m̃a iirypyrymākomo,” tykase Ritonōpo. Naeroro ahno emero orihketōme toehse roropa, tyrypyhpyke toexirykōke, emero porehme. ¹³Sero pōkō iirypyryme toh kynexine tynmeropohpyry onymeropopyra ro Ritonōpo ahtao Moeze a. Yrome: “Iirypyryme matose,” kara Ritonōpo kynexine aporo eya xine, tynmeropory onymeropopyra ahtao ro Moeze a. ¹⁴Mame Atão ehtopōpyry poe Moeze ehtopōpyry pona orihnōko emero sero pōkomo. Atão rypyry sã pyra imehnō rypyry kynexine otarame, Atão ehtopōpyry sã pyra toexirykōke, Ritonōpo omipona pyra Atão exiryke. Yrome isaaro toorihse roropa toto.

Mame Atão ehtopōpyry kynexine imep̃y poko enetupuhtohme, kapu ae aeipyry enetupuhtohme, oehpyra ro ynororo ahtao. ¹⁵Tuhkākō toorihse Atão rypyry pokoino. Māpyra Ritonōpo nyrihpyry kure kuhse mana. Kypyno xine kuhse mana. Jamihme roropa mana. Iirypyrymākō kurākāko tuhke, Jezu Kyrixtu pokoino, toorihse exiryke kyyrypyrykō ehepyryme. ¹⁶Atão toiro kynexine repe. Yrome ipoenō, ipakō roropa emero iirypyryme toehse Ritonōpo a Atão rypyry pokoino. “Iirypyryme matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine. Māpyra Jezu Kyrixtu a tukurākase ropa m̃a toto. Seromaroro: “Zae mase ya,” āko Ritonōpo mana Atão pakomo a Jezu enetuputyryhtao eya xine. Atão rypyry toiro repe. Yrome moro pokoino popyra toehse tuhkākomo. Māpyra Ritonōpo nekarohpyry ke rokē tuhkākō tyrypyry poko exiketō kurākōme exiko ropa mana. Orihp̃yme exiko roropa mana. ¹⁷Ajohpe pyra mana. Toiro rypyry pokoino orihketōme sero pōkō toehse toirō poe. Yrome Atão nyrihpyry motye kuhse imep̃y nyrihpyry mana, Jezu Kyrixtu nyrihpyry. Ritonōpo nekarohpyry tapoise kyya xine ahtao, kukurākatone ropa. Kure kyritor̃yko ropa mana. Mame tuisame exiko sytatose, Jezu Kyrixtu pokoino.

¹⁸Naeroro Atão Ritonōpo omipona pyra kynexine. Iirypyry pokoino isaaro sero pōkō toehse popyra, emero porehme. Māpyra Kyrixtu Tummy omipona

toexiryke ipunaka toorihthopöpyry ke kukurākatone ropa kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme, kyyrypyrykö xihpyry poko pyra kuehtohkōme, orihpỹme kuehtohkōme roropa, enara. ¹⁹Tuhkākō iirypyryme toehse kynexine toiro orutua pokoino, Ritonōpo omipona pyra aehtopöpyry pokoino. Māpyra Ritonōpo omipona Kyrixtu ehtopöpyryke, toorikyry ke tuhkākō tukurākase ropa eya.

²⁰Ritonōpo a tynmeropohpyry tokarose Atāo pakō amorepatohme, iirypyryme toehtohkō waro toto ehtohme. Yrome tyrypyrykö poko itamurumehxo toehse toto sero pōkomo. Orihnōko mā toto emero, iirypyryme toexirykōke. Ritonōpo maro pyra exīko mā toto. Yrome Ritonōpo itamurumehxo sero pōkō pyno mana. ²¹Naeroro kyyrypyrykö pokoino orihketōme toehse sytatose. Morara exiryke Tumūkuru Kyrixtu tonehpose aorihthohme kymyakākōme. Kypyno xine toexiryke kukurākatorỹko mana, orihpỹme kuehtohkōme, jūme Jezu Kyrixtu Kuesēkō maro kuehtohkōme.

Aorikyhpöpyry sã kyyrypyrykomo a

6 ¹Kurākō onekarokehpyra Ritonōpo mana kyya xine iirypyryme kuahtao xine ro. Naeroro otarame ynara āko imepỹ mana: “Morara ahtao kyyrypyrykö poko ro sehtone, itamurumehxo kypyno xine Ritonōpo ehtoh waro imehnō ehtohme.” ²Arypyra. Morara kara ehtoko. Aorihthỹ ekepyry oseremara mana. Mokyro saaro sytatose, kyyrypyrykö poko pyra, Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine kiesēkōme. ³Tōpurihkase kuahtao xine, Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykö waro imehnō ehtohme, kyyrypyrykö turumekase kyya xine, aorihthỹ ekepyry oseremara exiry samo. Moro poko osenetupuhtoko. ⁴Moraramē ipoetoryme tōpurihkase kuahtao xine imaro toorihse sã sytatose. Imaro tonēse sã roropa sytatose. Kyrixtu kynorihne Tūmy omi poe. Moro saaro taroino Jezu Kyrixtu omipona tytoytōko sytatose. Tyjamitunuru poe Tumūkuru ēsemākapone ropa Ritonōpo. Emero motye kuhse Ritonōpo jamihme mana. Naeroro tyrisenā sã osenetupuhnōko sytatose, Jezu jamitunuru nae kuexirykōke.

⁵Typoe kynorihne Kyrixtu wewe pokona. Moro saaro kypoe xine ro kyyrypyrykö poko pyra sytatose. Mame tyjamitunuru tokarose Ritonōpo a Tumūkuru a tōsemākapose ropa ahtao eya. Moro saaro Kyrixtu jamitunuru nae sytatose. Kyyrypyrykö turumekase kyya xine. Kiesēkō omipona rokē sytatose ijamitunuru nae kuexirykōke. ⁶Osemazuhme kyyrypyrykö poko rokē sexiataose. Ipoko exikehpyra sexiataose. Etuarimāko sexiataose. Ahno namoto tošē onurumekara. Moro sã kyyrypyrykö onurumekara sexiataose. Irumekary waro pyra sexiataose. Yrome taroino kyyrypyrykö poko pyra rokē sytatose. Kumykō omi poe Kyrixtu kynorihne tyjamitunuru rithohme kukurohtaka xine, kyyrypyrykö poko pyra kuehtohkōme. Naeroro pake kuehtopöpyrykö sã pyra sytatose, kyyrypyrykö poko pyra sytatose toehse. ⁷Toorihse kuahtao xine kyyrypyrykö poko pyra sytatose, aorikyhpöpyry samo. ⁸Mame jūme orihpỹme exīko sytatose Jezu maro. Typoero kynorihne Jezu. Isaaro kypoe xine ro kyyrypyrykö turumekase kyya xine. Naeroro ynara enetupuhnōko sytatose, jūme orihpỹme exīko sytatose Jezu maro. ⁹Kyrixtu tōsemākapose ropa mana, orihzomopyra aehtohme jūme. Moro waro sytatose. Anaorihmaposaromepyra imehnō mana jūme. ¹⁰Kynorihne Jezu kyyrypyrykö ehepyryme. Toiro

kynorihne orihzomopyra ehtohme jumāme. Seromaroro orihpýme ropa mana kure rokē Ritonōpo maro. ¹¹Morara exiryke wenikehpyra ehtoko. Kyyrypyrykō turumekase kyaa xine. Ipoko pyra toehse sytatose. Taroino Ritonōpo omipona rokē ytoytōko sytatose tyrisenā sã kuosenetupuhtohkō toehse exiryke. Kure rokē Jezu Kyrixtu maro sytatose.

¹²Epohnohpyra ehtoko oorypyrykō poko, oexirykō poko. “Yyrypyry poko ehxi,” kara ehtoko. Iiryrypyrme oehtohkō poko penetara ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. ¹³Tyrypyrykō poko exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo omipona exiketō kapu aka ytōko mǎ toto. Osemazuhme mexiatose oorypyrykō poko. Yrome seromaroro Ritonōpo omipona rokē ytoytōko matose. Morara exiryke: “Jesēme mase,” kara ehtoko ipunaka joroko tamuru a. “Ōmi poe yyrypyry poko ase,” kara roropa ipunaka eya. Yrome Ritonōpo a rokē: “Yna esēme mase,” kahtoko. “Ajamitunuru ekaroko yna a, zae yna ehtohme, ōmipona roropa,” kahtoko eya. ¹⁴Oorypyrykō poko pyra ehtoko, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ohxiropyra xine ehtohme. Ritonōpo namotome rokē toehse matose, eya tukurākase oexirykōke.

Kuesēkō namotome sã zae rokē ehtoh poko

¹⁵Seromaroro tukurākase sytatose Ritonōpo a inymeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. Imūkuru orikyry enetuputyryke rokē kyaa xine tukurākase sytatose. Yrome ynara kara ehtoko: “Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra kuahtao xine ro tukurākase sytatose. Naeroro kyyrypyrykō poko ro sehtone,” kara ehtoko. ¹⁶Imepý poetoryme oexirykohtao aomipona oehtohkōme, inamotome exīko matose. Mame oesēkō onurumekara matose, ipyno oexirykōke. Moro saaro tyrypyrykō poko exiketō tyrypyrykō onurumekara mǎ toto. Yrome matose Ritonōpo omipona se toehse. Zae exīko roropa matose Ritonōpo maro jūme. Moro poko wenikehpyra ehtoko. ¹⁷Osemazuhme oorypyrykō poko mexiatose. Yrome Ritonōpo omiry etaryke oya xine, tonetupuhse oya xine. Ātamorepatopōpyrykō omipona toehse matose yronymyryme. Moro poko: “Kure mase Papa Kapuaono,” āko ase Ritonōpo a. ¹⁸Tyrypyry poko exiketō tymyhse sã mǎ toto. Yrome Ritonōpo jamitunuru tomōse okurohtaka xine, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Seromaroro joroko tamuru omipona pyra matose. Ritonōpo omipona rokē matose. ¹⁹Oya xine oturūko ase tarōkō oturutoh saaro oorypyrykō rumekary waro pyra oexirykōke, Ritonōpo omipona exiry waro pyra roropa oexirykōke. Osemazuhme oorypyrykō poko se mexiatose. Zae pyra oehtohkō poko mexiatose. Popyra oehtohkō poko mexiatose roropa. Māpyra seromaroro osekartoko ipunaka Ritonōpo a zae rokē oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme ineneryme.

²⁰Oorypyrykō poko awahtao xine zae oehtohkō poko pyra mexiatose. ²¹Morara exiryke otyme kure oya xine oorypyrykō poko oehtopōpyrykō nae? Arypyra. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko ehxirōko matose seromaroro. Tyrypyry poko exiketō toorihse ahtao, ameke rokē exīko mǎ toto Ritonōpo a jūme, tyrypyrykō epehpyryme. ²²Yrome seromaroro oorypyrykō poko pyra oehtohkōme tymyhpokase ropa sã matose, Ritonōpo namotome rokē oehtohkōme. Naeroro tōmipona oritorýko Ritonōpo mana.

Mame imeïpo orihpÿme oritorÿko roropa mana jÿme. ²³Ynara exiryke, kyyrypyrykô epehpyryme orihnôko sytatose. Yrome Ritonôpo nekarohpyry ke orihpyra sytatose jÿme. Jezu Kyrixtu Kuesêkô marôme exïko sytatose, toorihse exiryke kymyakâkôme.

Typye exiketô ehtoh samo

7 ¹Moeze nymerohpyry mã kuamorepara xine toehse, Jezu Kyrixtu omipona kuexirykôke. Wekury tomo, ynara zuaro matose, kowenu omiry sã Ritonôpo nymeropohpyry mana. Aomipona sytatose orihpyra kuahtao xine rokene. Toorihse kuahtao xine aomipona exikehnôko sytatose. ²Niotakety morararo mana. Niotakety tynio maro exïko mana toorihthoh ponâmero. Ritonôpo nymeropohpyry poe ipytyme exïko mana tynio orikyry ponâmero. Yrome toorihse inio ahtao tynioke pyra ropa nohpo exïko mana. Toorihse inio exiryke pytÿpome toehse ynororo. ³Naeroro imepÿ orutua maro mokyro toehse ahtao, orihpyra ro inio ahtao popyra mana. Iïrypyryme mana. Yrome toorihse inio ahtao, tynioke pyra toehse ropa mana. Kowenu omihpyry ae ro iniotary ropa kure mana. Morararo Ritonôpo nymeropohpyry ae ro mana. Iïrypyryme pyra mana imepÿ maro iniotary ropa ahtao, inio toorihse exiryke. ⁴Wekury tomo, osemazuhme azahkuru sexiataose. Ynara sosenetuputyatose: “Kure sytatose Ritonôpo a inymeropohpyry omipona kuexirykôke,” sytatose repe. Yrome seromaroro azahkuru kuosenetupuhtohkô turumekase kyaa xine, tynio ekepyry rumekatapôpyry sã nohpo a. Ynara enetupuhnôko sytatose, Ritonôpo a tukurâkase sytatose inymeropohpyry omipona kuexirykôke pyra. Yrome Jezu orihthopôpyry enetuputyryke kyaa xine tukurâkase sytatose. Seromaroro aësemamyhpyry ropa poetoryme toehse sytatose. Naeroro Jezu omipona ytoytôko sytatose. ⁵Kypenetatapôpyrykô xihpyry poko kuahtao xine, kyyrypyrykô poko ehse kymarokomo. Mame: “Morohne poko pyra ehtoko,” karyke Ritonôpo a, tynymeropohpyry ae, itamurumehxo kyyrypyrykô poko se sexiataose. Yrome kyyrypyrykô onurumekara kuahtao xine ameke rokê exïko sytatose Ritonôpo a toorihse kuahtao xine. ⁶Moeze nymerohpyry omipona se kuehtopôpyrykô kymkyrykô sã kynexine. Yrome Jezu kynorihne kymyakâkôme. Morara exiryke seromaroro Ritonôpo omipona kuexirykô waro sytatose. Aomipona ytoytôko sytatose Moeze nymerohpyry omipona kuexirykôke pyra. Yrome Ritonôpo Zuzenu a kuosenetupuhtohkô kurâkaryke aomipona ytoytôko sytatose.

Moeze nymerohpyry yyrypyry poko jehtoh poko

⁷Morara ahtao otara âko sytatou Moeze nymerohpyry poko? Popyra Moeze nymerohpyry nae? Arypyra. Yrome Moeze nymerohpyry eneryhtao ya yyrypyry poko zuaro toehse ywy. Ynara tymerose exiryke: “Imehnô mômomory poko penetara ehtoko, ipyty poko roropa penetara ehtoko,” karyke Moeze nymerohpyry a morohne poko ypenetary poko zuaro toehse ywy. ⁸Mame Ritonôpo nymeropohpyry etaryhtao kyaa xine zuaro exïko sytatose. Popyra Ritonôpo a kyyrypyrykô poko kypenetarykô mana. Moro waro toehse sytatose repe. Yrome itamurumehxo imehnô mômomory poko penetâko sytatose, ipyxiâkô poko penetâko roropa sytatose Ritonôpo

nymeropohpyry eneryhtao ro kyya xine. Inymeropohpyry waro pyra kuahtao xine rokē iirypyryme ehtoh waro pyra sehtory. ⁹Osemazuhme Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra exiase. “Ywy ase kure Ritonōpo a,” tykase ywy repe. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, ynara ase: “Itamurume tyrypyhpyke ase Ritonōpo a,” ase ya rokene. ¹⁰Mame zuaro toehse ywy juānohtoh poko, yrypyry ehepyryme ameke rokē Ritonōpo a jexiry poko toorihse jahtao. Moro waro toehse ywy. Ritonōpo a tynyeropohpyry tonehpose orihpyme kuehtohkōme repe tymaro. Yrome juānopyry poko rokē jamorepase. ¹¹Azahkuru exiase: “Kure ase Ritonōpo a,” karyhtao ya. Yrome toipe exiase yrypyry poko. Naeroro osenekunohnōko rokē exiase. Mame Ritonōpo nymeropohpyry waro toehse jahtao: “Iirypyryme ase Ritonōpo a,” ase ya rokene. “Jūme ameke exīko ase Ritonōpo a toorihse jahtao,” ase ya rokene.

¹²Zae Ritonōpo nymeropohpyry mana: “Jomipona ehtoko,” katopōpyry Ritonōpo a zae mana. Kure rokē mana. ¹³Yrome oty katohme Ritonōpo nymeropohpyry kurā jorihmāko nae? Arypyra. Yrypyry a rokē taorihmapose ywy. Ritonōpo nymeropohpyry pokoino kyyrypyrykō popyrahxo exīko mā ipunaka.

Kure jexiry se jahtao yrypyry poko ro myhe ase

¹⁴Ritonōpo nymeropohpyry kure ehtoh waro sytatose, Tuzenu poe tymeropose exiryke. Yrome yrypyry poko ro ase. Tymyhse sã ase yrypyry a. ¹⁵Kure onyripyra jahtao ynara āko ase ya rokene: “Oty katoh ypenetatoth poko pyra hano?” āko ase. Yrome yrypyry poko jahtao ynara āko ase: “Oty katoh moro xihpyry poko hano? Ipoko se pyra ase repe yrome ipoko ro ase,” āko ase ya rokene. ¹⁶Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, Ritonōpo nymeropohpyry zae exiry enetupuhnōko ase. ¹⁷Naeroro yrypyry poko se pyra ase repe. Yrome yrypyry ukurohtao mana. Naeroro popyra jexiryke ukurohtao, yrypyry poko ase. ¹⁸Kure jexiry poko se ase repe, yrome kure jexiry waro pyra ase. Naeroro ynara enetupuhnōko ase kure nymyry pyra ase ukurohtao. ¹⁹Kure jexiry se ase repe, yrome ipoko pyra sã ase. Māpyra popyra jexiry se pyra roropa ase repe yrome ipoko ro ase. ²⁰Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, ypoe pyra ase yrypyry poko. Yrypyry poko ase iirypyryme jexiryke ukurohtao.

²¹Naeroro ynara enetupuhnōko ase, kure jehtoh poko se jahtao ipoko jehtoh waro pyra ase iirypyryme jexiryke ukurohtao. ²²Ritonōpo nymeropohpyry omipona se ase yronymyryme repe. ²³Yrome ynara enetupuhnōko ase, kure jehtoh poko se jahtao ro yrypyry poko ase, iirypyryme jexiryke ukurohtao. Āpuruhyry tao sã ase. Āpuruhyrytaono tūtara mana tapuruse exiryke āpuruhyry tao. Moro saaro kure jexiry poko pyra ase jamihme pyra jexiryke. ²⁴Emynyhmāko ase yronymyryme. Onoky yjamihtanohnōko nah yrypyry poko pyra jehtohme, etuarimaketō esaka ytopyra jehtohme toorihse jahtao? ²⁵Kuesēkō Jezu Kyrixtu kypynanohnekōme mana. Emero motye kuhse jamihme mana. Yjamihtanohnōko mana. Naeroro: “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase Ritonōpo a.

Taroino Ritonōpo omipona ase yronymyryme. Yrome jamoreme rokē jahtao yrypyry poko exiry, Jezu Kyrixtu jamitunuru pyra jahtao.

Isene kuexirykō poko Ritonōpo Zuzenu maro

8 ¹Morara exiryke seromaroro: “Popyra mase ya,” kara Ritonōpo kyaa xine mā ipunaka Jezu Kyrixtu maro kuexirykōke. Ipoetoryme kuexirykōke kuaropopyra xine mana etuarimaketō esaka. ²Ritonōpo a Tuzenu jamitunuru tokarose kyaa xine kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Morara exiryke Zuzenu kuosenetupuhthōkō kurākāko mana Jezu Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Naeroro etuarimaketō esaka ytopyra sytatose. ³Ekurākaposaromepyra sexiataose kuamoreme xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra kuexirykōke. Zae pyra sexiataose Ritonōpo a emero porehme. Yrome Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a sero pona, ahnome ehtohme. Mame kysā xine toehse Imūkuru iirypyrymākō samo. Yrome iirypyryme pyra kynexine. Mame toorikyry ke kyyrypyrykō topehmase eya. Tukurikase roropa kymarokō eya tyjamitunuru ekarotohme kyaa xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. ⁴Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a tynyeropohpyry omipona kuehtohkōme. Seromaroro kuamoreme xine pyra tyoytōko sytatose, Ritonōpo jamitunuru nae kuexirykōke. Morara exiryke aomipona toehse sytatose. ⁵Mame typenetatohkō xihpyry poko exiketō typenetatohkō poko rokē osenetupuhnōko mā toto. Yrome Ritonōpo Zuzenu omipona exiketō Ritonōpo Zuzenu omiry poko osenetupuhnōko mā toto. ⁶Morararo openetatohkō poko rokē ōsenetuputyrykohtao jūme etuarimāko matose. Ameke exīko matose Ritonōpo a toorihse awahtao xine. Māpyra kokoro rokē Ritonōpo Zuzenu omipona awahtao xine tyrisenā sā ōsenetupuhthōkō exīko mana. Torētyke pyra roropa matose exīko. Mame jūme Ritonōpo maro exīko matose toorihse awahtao xine. ⁷Naeroro Ritonōpo zehno exīko mā toto, typenetatohkō xihpyry poko osenetupuhketomo. Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra mā toto. Aomipona exisaromepyra mā toto. ⁸Typenetatohkō xihpyry poko exiketō Ritonōpo zamaro pyra mā toto.

⁹Yrome openetatohkō xihpyry poko pyra matose. Ritonōpo Zuzenu omipona matose, ajohpe pyra okurohtao xine Ritonōpo Zuzenu nae ahtao. Kyrixtu Zuzenu pyra exiketō ipoetoryme pyra mā toto. ¹⁰Yrome Kyrixtu nekarohpyry nae awahtao xine okurohtao xine, Kyrixtu ro okurohtao xine mana. Orihnōko ro ōkokō mā repe, oorypyrykō poko toehse oexirykōke. Yrome Ritonōpo Zuzenu oēsemākapotorỹko ropa mana Ritonōpo maro jūme oehtohkōme toorihse ōkokō ahtao. Oēsemākapotorỹko Ritonōpo mana: “Tukurākase mase ya,” tykase oya xine exiryke. ¹¹Ritonōpo Zuzenu a Jezu tōsemākapose ropa toorihse ahtao. Naeroro okurohtao xine Ritonōpo Zuzenu ahtao, ōkokō riko roropa orihpỹme mana, Tuzenu okurohtao xine exiryke.

¹²Wekyry tomo, kure kyritorỹko Ritonōpo mana. Morara exiryke kyyrypyrykō poko pyra sehtone. Kypenetatohkō xihpyry poko pyra roropa sehtone. ¹³Ynara exiryke, openetatohkō xihpyry poko awahtao xine nuriame exīko matose Ritonōpo a. Yrome ynara karyhtao oya xine: “Ritonōpo Zuzenu a jakorehmaryke, yrypyry poko pyra ase. Kure rokē ehtoh rīko ase,” karyhtao oya xine jūme Ritonōpo maro exīko matose, toorihse ōkokō ahtao. ¹⁴Ritonōpo Zuzenu omipona awahtao xine ipoenōme matose. ¹⁵Tuzenu tonehpose Ritonōpo a kukurohtaka xine, imehnō namotome oripyra xine Ritonōpo Zuzenu mana, kuenaroximara xine roropa mana. Typoenōme kyritorỹko

mana. Naeroro Ritonôpo Zuzenu poe ynara âko sytatose Ritonôpo a: “Papa, Papa,” âko sytatose. ¹⁶“Papa,” âko sytatose Ritonôpo a ipoenôme kuexirykô waro kuexirykôke. “Ritonôpo poenôme matose,” âko roropa Ritonôpo Zuzenu kyia xine mana kukurohtao xine. ¹⁷Mame Ritonôpo poenôme kuexirykôke, ipoetory tomo a inekarotyâ kurâ apoïko roropa sytatose. Tumûkuru Kyrixtu a inekarotyâ apoïko roropa sytatose Kyrixtu maro kuexirykôke. (Ritonôpo se pyra exiketô mâ kutuarimaporôyko toto Ritonôpo omipona kuexirykôke.) Mame emero esême Kyrixtu toehse ahtao tuisame exîko roropa sytatose imaro, kuettuarimarykohtao taro Kyrixtu etuarimatopôpyry samo.

Imeïpo kuexirykô poko kure

¹⁸Taro kuahtao xine etuarimâko sytatose. Yrome imeïpo kure kuhse exîko sytatose. Ritonôpo nekarotyâ kyia xine emero motye kuhse kure mana. Naeroro torêtyke pyra sehtone kuettuarimarykohtao. ¹⁹Ritonôpo nyrihpyry emero eraximâko mana. “Ypoenô moxiamo; Umûkuru sâ ipunaka toehse mâ toto,” katoh Ritonôpo a eraximâko mana. ²⁰Ritonôpo nyriyâ emero orihnôko mana, atahnikâko. Toorikyrykô se pyra repe. Yrome pake Ritonôpo a tahnikapose toto, iirypyryme toehse Atâo exiryke. “Toiparo rokê ytoyôto mâ toto nyriyamo,” tykase Ritonôpo. Morarama kukurâkarykô ropa, eraximâko sytatose. Emoro Ritonôpo nyriyâ kurâkary ropa eraximâko sytatose. ²¹Imeïpo ipoenô Jezu Kyrixtu sâ toehse toto ahtao, tynyriyâ emero kurâkâko ropa Ritonôpo mana. Mame tyrisenâme toehse emoro ahtao orihpyme exîko sytatose. ²²Ynara enetupuhnôko sytatose, Ritonôpo nyriyâ etuarimâko ro mâ toto seromaroro ekurâkara ro toexirykôke. Enurusasaka nohpo ehtoh sâ, sam âko mâ toto. ²³Omise sytatose, tuna se roropa. Kure pyra exiko sytatose. Etuarimâko. Naeroro sam âko sytatose. Yrome Tuzenu tyrise Ritonôpo a kukurohtaka xine kuamoretatohkôme. “Imeïpo Jezu Kyrixtu sâ exîko sytatose ipunaka,” âko kukurohtao xine mana. Naeroro ynara katoh eraximâko sytatose: “Umûkuru sâ matose toehse ipunaka,” katoh eraximâko sytatose. Kuokokô kurâkary eraximary poko kyia xine sam âko sytatose kukurohtao xine. ²⁴Kukurâkarykô eraximaryke kyia xine typynanohse sytatose. Imeïpo kukurâkarykô Ritonôpo a enêko sytatose rahkene. Tukurâkase kuahtao xine oneraximara exîko sytatose, kurâme toehse kuexirykôke. ²⁵Yrome kukurâkarykô eraximâko ro sytatose onenepyra ro kuexirykôke. Naeroro penekehpyra sytatose kukurâkarykô eraximary poko.

²⁶Morararo Ritonôpo Zuzenu oturûko mana Ritonôpo maro kypoko xine. Kuosenetupuhtohkô ekarôko mâ Ritonôpo a kuotururukô waro pyrahko kuahtao xine. “Otara âko hano Ritonôpo a? Oty poko oturupôko hano eya?” âko sytatose. Morara ahtao Ritonôpo Zuzenu kukurohtao xine oturûko Ritonôpo maro, tômiry ae rokene. Sam katoh sâ Ritonôpo Zuzenu omiry mana. ²⁷Ritonôpo poe oturûko Zuzenu mana Ritonôpo maro ipoetory tō akorehmary poko. Kukurohtao xine enêko Ritonôpo mana. Tuzenu osenetupuhtopôpyry waro roropa mana.

²⁸Naeroro emero rokê kuettuarimarykohtao ynara zuaro sytatose, erohnôko Ritonôpo kypoko xine mana. Kure rokê kyritorôko mana, ipyno kuexirykôke, tymenekase roropa kuexirykôke eya tōsenetupuhtopôpyry ae

ro. ²⁹Ynara exiryke tynymenekatyä tymarõme tyrise Ritonõpo a Tumükuru sä kuehtohkõme, tuisamehxo Imükuru ehtohme imoihmäkõ jekyry maro. ³⁰Naeroro tynymenekatyä eahmane Ritonõpo typoetoryme toto ehtohme. Mame tyneahmatyä tukurākase eya. Mame toto kurākaxīpo, ynara tykase eya xine: “Umükuru sä ipunaka exīko matose,” tykase.

Kypyno xine Ritonõpo exiry poko Jezu Kyrixtu maro

³¹Morohne poko osenetuputyryhtao ynara äko ase: “Ritonõpo kuakorehmanekõme ahtao, poremanõko rokē kyzehnotokõ mana.” ³²Tumükuru onypynanohpyra Ritonõpo kynexine. Kypynanohtohkõme Tumükuru tonehpose tarona aorihtohme, orihpyra kuehtohkõme. Kyya xine Tumükuru tokarose Ritonõpo a, omomýke pyra toexiryke. Morara Ritonõpo ahtao tynekarory kurā ekarõko roropa kyya xine mana, emero porehme. ³³Kypoko xine ynara äko Ritonõpo mana: “Kure nase toto, iirypyrykõ tykorokase mana,” äko kypoko xine mana. ³⁴Naeroro kyhxironanõkõ poremanõko mā toto. “Iirypyryme matose Ritonõpo a,” kara exīko mā toto Ritonõpo poetory tomo a. Kyrypyrykõ korokatamitume Kyrixtu kynorihne. Tõsemākapose ropa kuhse Kumykomo a tymaro ehtohme ropa tuisame. Tummy maro kypoko xine oturūko mana, kuakorehmatohkõme. Naeroro ynara kasaromepyra imehnõ mana: “Orihnõko matose oorypyrykõ ehepyryme,” kasaromepyra imehnõ mana kyya xine. ³⁵Naeroro sero pōkõ mā kyzehno xine Kyrixtu onyrisaromepyra mā toto, kypyno xine pyra ehtohme. Otarāme kuosanumatorýko mā toto Jezu poetory tō kara. Otarāme kutuarimanohpotorykõ mā toto. Otarāme kyyryhmatorýko toh mana. Otarāme emitapānõko sytatose. Otarāme tymōkomoke pyra exīko sytatose tymetyke pyra ipunaka. Otarāme tyrohsē apoiko sytatose. Otarāme orihnõko sytatose. ³⁶Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko:

“Opoetoryme yna exiryke

oriorihsasaka kohmānõko ynanase.

Kaneru etapasē sā yna rīko imehnõ mana.

Popyra rokē yna rīko toh mana,”

me tymerose. ³⁷Yrome morohne toehse ahtao ro kyporemaākapopyra xine mā toto. Täkye ro sytatose kuetuarimarykohtao ro Kyrixtu kypyno xine exiryke. ³⁸Ynara enetupuhnõko ase, senohne emero kyzehno xine Kyrixtu onyripyra mā toto kypyno xine pyra aehtohme. Toorihse kuahtao xine kypyno xine ro mana. Orihpyra ro kuahtao xine, morararo kypyno xine ro mana. Ritonõpo nenyohtyä Ritonõpo omipona pyra toehse ahtao, kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mā toto. Joroko tamuru omipona exiketomo, kapuaõkõ esēkõme toto ahtao ro kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mā toto. Seromatokomo te, exipyra ro exiketõ roropa kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mā toto. ³⁹Kae kuahtao xine kypyno xine ro mana. Nono ao kuahtao xine morararo, kypyno xine mana, Kuesēkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine. Naeroro Ritonõpo nyrytyä emero porehme, kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mā toto. Kypyno xine exikehpyra Ritonõpo mā ipunaka.

Ritonõpo poko tynymenekatyä maro

9 ¹Zae jomiry mana. Kyrixtu enetupuhnõko ase jesēme nymyry. Naeroro ajohpe pyra ase. Jesēme Ritonõpo Zuzenu exiryke josenetupuhtoh

kurākāko mana zae ehtoh waro jehtohme. Naeroro ajohpe pyra jehtoh waro ase. ²“Emynymhāko ase yronymyryme wekyry tō poko, juteu tō poko,” āko ase. Sam kakehpyra ase ukurohtao. Wekyry tō nymyry mokaro juteu tomo. ³Yronymyryme wekyry tomo a Jezu enetupuhpory se ase Ritonōpo a. “Papa Kapuaono, ameke kyriko Kyrixtu wino, ise awahtao, jūme jetuarimatohme, wekyry tō kurākatamitume,” kary se ase Ritonōpo a repe. ⁴Ritonōpo nymenekatyāme mā toto. Typoenōme tyrise toto eya, tuisame imehxo toexiry tonepose roropa eya xine. “Okurākatorŷko ase,” tykase Ritonōpo eya xine. Tynmeropohpyry tokarose roropa eya xine. Zae Ritonōpo eahmary waro mā toto. Eya xine roropa: “Ynekarory tō ekarōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo. ⁵Aparāo tō pakōme toh mana. Kyrixtu roropa toto ekyryme toehse, ahnome tonuruse exiryke. “Tuisamehxo mase Ritonōpo. Emero esēme mase. Kure mase,” sykātone eya kokoro rokene. Jūme morara kakehpyra sehtone, enara.

⁶“Okurākatorŷko ase,” kaxīpo juteu tomo a: “Tōmihpyry ae pyra Ritonōpo toehse ropa,” kara ase. Ynara exiryke, Ritonōpo a emero pyra Izyraeu tō tymenekase mā toto. Tuhke pyra rokē ipoetoryme mā toto. ⁷Ritonōpo a emero pyra Aparāo poenō typoetoryme tyrise. Ynara tykase Ritonōpo Aparāo a: “Izake poenō rokē ynmenekatyāme mana apakōme nymyry toto ehtohme,” tykase. ⁸Morara karyke Ritonōpo a Aparāo poe rokē tonuruse exiketō Ritonōpo poenōme pyra mana. Iximaeu tō Ritonōpo poenōme pyra mana. Yrome Ritonōpo omihpyry poe aenurutyā Izake tō typoenōme ekarōko Ritonōpo mana. Aparāo pakōme nymyry toto ekarōko Ritonōpo mana. ⁹Ynara Ritonōpo omihpyry kynexine Aparāo a: “Imēīpo joehtoh ropa toehse ahta oehnōko ropa ase. Morame Sara emūkuāko mana,” tykase.

¹⁰Mame nae ro enetupuhpotoh mana. Tuhke pyra rokē Ritonōpo nymenekatyā mana. Repeka toemūkuase kamarame, orutuame asakoro. Jūkō toiro, Izake kynexine. ¹¹⁻¹²Yrome toiro Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine. Mame tamoreme inymenekahpyry waro imehnō ehtohme, ynara tykase Ritonōpo nohpo a: “Omūkuru osemazuhme aenuruhpyry takorō poetoryme exīko mana,” tykase Ritonōpo. Morara tykase ynororo enurupyra ro toto ahta, kure ehtoh poko pyra ro toto ahta, tyrypyry poko pyra roropa toto ahta. Naeroro Ritonōpo tōsenetupuhpōpyry poe rokē tymenekase toiro eya, kure toto ehtopōpyry pokoino pyra. ¹³Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme: “Jako sehxo ase. Yrome Ezau se hkopyra ase,” tykase. Morara tymerose Ritonōpo omiryryme. ¹⁴“Toiro rokē tymenekase eya imehxo ehtohme. Iruī onymenekara kynexine. Naeroro zae pyra Ritonōpo mana,” āko imehnō mā otarame. Yrome ajohpe morara kananō mana. ¹⁵Ynara tykase Ritonōpo Moeze a: “Imehnō se jahtao, toto onuānohpyra ase iiryryrykō poko. Ipyno xine se jahtao toto pynanohnōko ase,” tykase. ¹⁶Naeroro kypyno xine Ritonōpo mana: “Yna pyno exiko,” karyke pyra kyia xine. Kypyno xine mana kure kynyrihpyrykō pokoino pyra roropa. Kypyno xine se Ritonōpo exiryke rokē kypyno xine mana. ¹⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, ynara tykase Parao a: “Ynara ehtohme tuisame kyriase, yjamitunuru enepotohme oya imehnomo a, jekātotohme toto a emero pata tō punero,” tykase. ¹⁸Morara exiryke, imehnō pyno se Ritonōpo ahta toto pyno mana. Yrome tōmipona pyra exiketomo a ynara āko Ritonōpo mana: “Ah jomipona pyra nexī toto yronymyrymehxo,” āko mana.

Pohnō wānopyry poko, toto kurākary poko roropa

¹⁹Otarame ynara āko mā imep̄ ya: “Ynara karyhtao Ritonōpo a, ‘Popyra matose ya, awānohtor̄ko ase,’ karyhtao, zae pyra mana, inyrihpyryme kuexirykōke onytyromara sytatose,” āko mā mokyro otarame. ²⁰Yrome etako pahne jepe, Ritonōpo maro oseosezuhpyra exiko: “Oty katohme serara kyriase?” kara orino tumerime tapuhse ahtao. Tyrihpō onezuhpyra mana. Mokyro, orino apuhne s̄a Ritonōpo mana kypoko xine. ²¹Orino apuhne typoe rokē tyriko mana. Mame moro orino ke toiro, asakoro tapuhsē riry se tahtao tyriko mā rahkene. Tumeri riry se tahtao oripo roropa, morara tyriko mana. Ynoro rokē zuaro mana.

²²Orino apuhne s̄a Ritonōpo kynexine, juteu tō pynanohnōko. Typoe rokē toto pynanohnōko kynexine. Iirypymākō zehno toexiry enepory se toehse ynoro tyjamitunuru enepotohme imehno a. Māpyra tuhke jeimamyry toto onuānohpyra kynexine. Toto onutuarimapopyra kynexine aporo. Imehnō eahmaryhtao typoetoryme toto ehtohme juteu tō onutuarimapopyra kynexine. Tōmipona pyra aexityā onutuarimapopyra roropa kynexine. ²³Yrome: “Umūkuru enetupuhnanō is̄a exiko mā toto,” tykase Ritonōpo. Morara exiryke toahmase sytatose eya Jesu enetupuhnohme kyia xine Kuesēkōme. “Opyno xine ase. Awānopyrykō se pyra ase oorypyrykō poko,” tykase ynoro Tumūkuru enetupuhnanomo a. Kure toexiry enepory se Ritonōpo exiryke morara tykase typyno exiketomo a. ²⁴Tymenekase sytatose Ritonōpo a typoenōme kuehtohkōme. Toitoinē sytatose juteu tōme. Imehnō sytatose juteutōkara. Yrome kymarokō emero toahmase sytatose Ritonōpo a typoenōme kuehtohkōme. ²⁵Ynara tymerose Ritonōpo omiryne Ozeja a:

“Imehnō kynexine ypoetory tō kara.

Yrome ‘Ypoetoryme matose’ āko ase.

Mokaro pyno pyra exine repe.

Yrome eya xine ‘Opyno xine ase’ āko ase, toto eahmāko.

²⁶Moraramē moro pata poro ‘Ypoetory kara matose’ katopōpyry poro, moro poro toto eahmāko ase.

‘Orihp̄yme exikety poenōme matose’ āko mā imehnō ipoko xine,” tymerose.

²⁷Ynara tykase Izaja roropa Izyraeu tō poko: “Ikuhp̄yme Izyraeu tō toehse ahtao ro isawā samo, tuna konōto ehpiukuroko, morara ahtao ro toitoinē rokē mā inypynanohtyāme exiko toto. ²⁸Okynā pyra sero pōkō ryp̄ry eehmapōko Kuesēkō mana, axī roropa,” me tymerose. ²⁹Ynara tymerose roropa Izaja ekepyry a pake: “Kypoenōkō akoīpyry onukurākara Kuesēkō Jamihmehxo Exikety ahtao, Sotoma pōkō s̄a sehtory, Komora pōkō enahtopōpyry s̄a roropa sehtory, senahtory rokene,” tymerose.

Izyraeu tō mā Ritonōpo omiry kurā poko

³⁰“Oty katohme tuhke juteutōkara Jesu enetupuhnōko, yrome tuhke pyra rokē juteu tō enetupuhnōko nae?” āko matose otarame. Mokaro juteutōkara kure toehtohkō onupipyra toh nexiase repe. Yrome: “Tukurākase matose,” tykase Ritonōpo eya xine. ³¹Māpyra juteu tomo a, Ritonōpo nymenekatyamo a Ritonōpo maro kure toehtohkō tupise repe inymeropohpyry omipona

toehtohkō poko repe. Yrome: “Kure matose ya,” kara tokurehse Ritonōpo eya xine, inyeropohpyry omipona exisaromepyra toto exiryke. ³²Ritonōpo onenetupuhpyra toexirykōke tokurehse toto. “Zae sytatose Ritonōpo a enetuputyryke kyya xine,” kara toh nexiase. Azahkuru ynara tokarose eya xine: “Kure ynanase Ritonōpo a inyeropohpyry omipona yna exiryke,” tykase toto azahkuru. Kyrixtu enetuputyry se pyra toh nexiase. Naeroro: “Zae matose ya,” kara tokurehse Ritonōpo eya xine. ³³Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne,

“Etatoko pahne, Xiāo po ypoetory tō esē rīko ase.

Topuimo sã mã mokyro exīko orēpyra.

Yrome ise pyra exīko mã toto, morotōkomo.

Topu pona osetapaketō sã ise pyra exīko mã toto.

Māpyra tosēkōme enetuputyryhtao eya xine atasamara mã toh exīko,” katoh, tymerose.

10 ¹Wekry tomo, juteu tō pynanopyry poko penetāko ywy yronymyryne. Wekry tōme mã toto. Naeroro Ritonōpo maro oturukehpyra ase toto kurākary poko. ²Ritonōpo omipona se yronymyryne toh mã repe, zuaro ase. Yrome Ritonōpo a zae ehtoh waro pyra toh mana. ³Ritonōpo a tukurākarykō waro pyra toh mana. Naeroro tamoreme xine toekurākarykō zupīko nexiase toto. Zae sytatose Ritonōpo a enetuputyryke rokē kyya xine, moro enetuputyry se pyra nexiase toto. ⁴Morarama Kyrixtu mã Ritonōpo nymeropohpyry etyhpyryne mana, kukurākatohkōme. Naeroro Kyrixtu enetupuhnanō emero kurākāko Ritonōpo mana Tumūkuru enetuputyryke eya xine.

Sero nono pōkō pynanopyry se Ritonōpo mana porehme

⁵Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo nymeropohpyry omipona ehtoh poko zae ehtohme Ritonōpo a: “Ritonōpo nymeropohpyry omipona awahtao xine ipunaka, isene exīko matose,” tykase. ⁶Yrome ynara tymerose Ritonōpo omiryne okurākary poko Ritonōpo enetuputyryke oya: “Ynara kara exiko oya ro: Onoky onuhnōko nae kapu aka (Kyrixtu enehse xiaro)?” ⁷“Ynara kara exiko roropa: Onoky yhtōko nae aorihtyā esaka, Kyrixtu enehse ropa aorihtyā poe?” ⁸Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Zuaro matose zuaro se awahtao xine kukurākarykō poko Ritonōpo a, aomiry enetuputyryke kyya xine.” Moro omi totase oya xine. Ynanekaroase oya xine. Ipoko mosenetuputyatose: “Kyrixtu enetupuhtoko,” karyhtao yna a oya xine. Moro omi ekarōko ynanase oya xine. ⁹Jezu orihxīpo tōsemākapose ropa Ritonōpo a. Moro enetuputyryhtao oya xine imehnō zurūko matose: “Jezu Jesēme mana,” āko matose imehnomo a. Morara awahtao xine opynanohtorŷko Ritonōpo mana. ¹⁰Ynara exiryke, kukurohtao xine enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorŷko Ritonōpo mana. “Zae mase ya,” āko mana kyya xine. “Jezu Jesēme mana,” karyhtao kyya xine kypynanohtorŷko Ritonōpo mana. ¹¹Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Jenetuputyryhtao oya Oesēme atasamara exīko mase,” me tymerose Ritonōpo omiryne. ¹²Ahno poko emero morara āko Ritonōpo mana, oxisā juteu tō exiryke juteutōkara maro. Ritonōpo sero pōkō Esēme mana, emero porehme. Naeroro tonetupuhnanō akorehmāko mã emero, imaro aotururukohtao. ¹³Ynara tymerose Ritonōpo

omiryme: “‘Papa Kapuaono, kukurākako,’ kananō pynanohnōko Ritonōpo mana emero porehme,” āko.

¹⁴Yrome atakorehmaposaromepyra onenetupuhpyra exiketō mana. Morararo onenetupuhpyra omi kurā onetapitopyra exiketō mana. Mame otāto omi kurā etāko toh nae onekaropyra imep̄y ahtao eya xine? ¹⁵Morararo omi kurā onekaropyra toh mana, ekaronanō anaropopyra tokurehse ahtao. Ynara tymerose Ritonōpo omiryme sero poko: “Kure kuhse mokaro oep̄pyr mana. Omi kurā ekaronanō oep̄pyr kure kuhse mana,” āko. ¹⁶Yrome toitoine rokē omi kurā etāko mā toto, emero pyra. Ynara tymerose Izaja a sero poko: “Papa Kapuaono, yna omiry onenetupuhpyra mā toto. Tuhke pyra rokē enetupuhnōko mā toto,” tykase. Moro tymerose Izaja a pake. ¹⁷Naeroro enetupuhnōko mā toto omi kurā etaryhtao. Etāko toh mana Kyrixtu poko tamorepase toto ahtao.

¹⁸Yrome ynara āko ase oya xine, ajohpe pyra omi kurā onetara toh nae? Totase eya xine rahkene. Ynara tymerose Ritonōpo omiryme moro poko:

“Aomirykō totase eya xine emero pata tō punero.

Toto omihpyry tōsekātose nono etyhpyry punero.”

¹⁹Ynara āko ropa ase: “Izyraeu tō zuaro pyra nexiahse?” āko ase. Ynara āko Moeze nymerohpyry jezuhnōko:

“Izyraeu tomo, imehnō zumoxike oritor̄yko ase.

Ypoetory tō kara ke ozekītanoh̄tor̄yko ase,

zae ehtoh waro pyra exiketō ke,”

tykase.

²⁰Orēpyrahxo Izaja kynexine roropa ynara karyhtao Ritonōpo omiryme:

“Tonetupuhse ywy juteutōkara a, jupipyn̄po tomo a.

Osenepoase roropa eya xine,

‘Yna akorehmako,’ kapyn̄po tomo a,”

tykase Izaja Ritonōpo omiryme.

²¹Yrome Izyraeu tō poko ynara tykase:

“Juteu tō eahmary poko ykohmamyase toto kurākatohme repe.

Yrome jomipona pyra rokē nexiase toto.

Ymoipyra roropa nexiase toto,”

tykase Izaja Ritonōpo omiryme toto poko.

Izyraeu tō wānopyry se pyra Ritonōpo mā repe

11 ¹“Typoetory tō juteu tō turumekase Ritonōpo a,” āko matou ya? Arypyra ipunaka. Ywy roropa juteume ase. Aparāo paryme ase. Pējami paryme roropa ase. Jurumekara Ritonōpo mana. ²Naeroro tynymenekatyā onurumekara Ritonōpo mana. Apitoryme tymenekase toto typoetoryme toto ehtohme. Ritonōpo omihpyry waro matose moro poko, Izyraeu hxirotopōpyry Eria a, Ritonōpo netaryme. Ynara tykase ynororo: ³“Ritonōpo, urutōme onenyohtyā totapase eya xine. Tynekarorykō zahkatoh typahpahse roropa eya xine. Ywy ro rokē opoetory akoīpyryme ase. Mame jetapary kuh̄nōko roropa mā toto,” tykase Eria pake. ⁴Morarama ynara tykase Ritonōpo eya: “Omoro rokē kara. Tuhke jenetupuhn̄anō nae ro ase. Seti miume orēpyra exiketō ypoetory tō nae ro mana. Jenetuputyry tyya xine onurumekara mā toto. Wewe xihpyry, ahno naxikahpyry ēpataka porohpyra

mā toto, ‘Kure mase,’ katohme,” tykase Ritonōpo. ⁵Eria maronōpo tō sã mā juteu tō seromaroro. Toitoine rokē Ritonōpo enetupuhnōko mā toto, seti miumākō menekatopōpyry sã Ritonōpo a pake. Tuhke pohto rokē Ritonōpo nymenekatyã nae mana. Ipynanopyrykō se toexiryke, tymenekase toto eya. ⁶Tymenekase toto eya typoe rokene, ipyno xine toexiryke, kure aexirykōke pyra. Kynyrihpyrykō kurã pokoino tymenekase kuahtao xine, typoe rokē pyra kymenekarykō exiry, typoe rokē pyra kypyno xine exiry roropa.

⁷Etatoko pahne, Izyraeu tō tukurākarykō se repe zae toehtohkōme Ritonōpo a. Yrome tokurehse toto. Tuhkākōkara rokē tukurākase Ritonōpo a. Tynymenekatyã rokē tukurākase eya. Yrome tukurākatohkō onenetupuhpyra imoihmākō kynexine. Naeroro tōmipona pyra exiketō poko ynara tykase Ritonōpo kynexine: “Ah onenetupuhpyra nexī toto,” tykase. ⁸Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Ritonōpo poe otato pyra toehse toto.

Onenetupuhpỹme roropa tyrise toto eya.

Moro saaro seromaroro Izyraeu pakomotyã
onenetupuhpyra mā toto.

Etaryhtao eya xine otato pyra mā toto,”

tykase.

⁹Ynara tymerose Tawi a mokaro poko:

“Naeroro otuhtoh konōto riryhtao eya xine,
ah tyryhmasẽme nexī toto,
toto wānohtohme.

¹⁰Ritonōpo, tonurākōkara sã toh tyripoko!

Jũme jamihme pyra tyripoko toto!”

tykase Tawi Ritonōpo a. Morara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryne.

¹¹Yrome jũme pyra juteu tō azahkuru osenetupuhnōko mā toto, axĩtao rokene. Jũme pyra toto wānohnōko roropa Ritonōpo mana. Ritonōpo omipona pyra juteu tō toehse exiryke. Morara exiryke imehnō typynanohse Ritonōpo a, zumoxike juteu tō ehtohme. Juteutōkara zumoxike juteu tō se Ritonōpo kynexine, typynanohse toto exiryke. “ ‘Senetupuhtone roropa kypynanohtohkōme Ritonōpo a,’ āko mā juteu tō otarame,” tykase Ritonōpo oseya rokene. ¹²Juteu tō Ritonōpo omipona pyra toehse. Morara exiryke juteutōkara pynanohnōko Ritonōpo mana seromaroro. Onenetupuhpyra juteu tō kynexine. Morara exiryke juteutōkara enetupuhnōko seromaroro. Juteutōkara a kurākō ekarōko Ritonōpo mana seromaroro tōmipona pyra juteu tō toehse exiryke. Yrome juteu tomo a enetuputyryhtao ropa itamurumehxo Ritonōpo nekarory apoĩko juteutōkara mana juteu tō maro.

Juteutōkara kurākary ropa poko Ritonōpo a

¹³Oya xine juteutōkara a ynara āko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme ase āmorepanekōme tōmĩry kurã poko. Yronymyryme erohnōko ase āmoreparykō poko. Tãkye roropa ase. ¹⁴Otarãme oumoxike xine wekyry tō exĩko juteutōkara Ritonōpo enetuputyry eneryke tyya xine. Mame otarame wekyry tō mā Ritonōpo enetuputyry se exĩko roropa, juteu tomo. Mame otarame toto pynanohnōko Jesu mana. ¹⁵Juteu tō se pyra toehse Ritonōpo ahtao kure toehse juteutōkara a, tymaro osepeme toto ehtohme. Māpyra juteu tō pyno

ropa Ritonôpo ahtao kure kuhse exîko mana. Aorihtyã êsemamyry ropa sã kure exîko mana.

¹⁶ Wyi ekeiryhtao, ekeisenã zokonaka kure ahtao tytororo kure exiry enetupuhnôko sytatose. Otyro mity kure ahtao amoriry roropa kure mana. (Moro saaro tonetupuhnanô osemazuhme Ritonôpo poetoryme toehse ahtao, seromato enetupuhnanô roropa ipoetoryme exiko, Aparão ehtopôpyry samo.)

¹⁷ Mame otyro tarykase mana, oriwera. Mame toitoine amoriry tysahkase esemy a. Tymyakâmase toto oriwera itu htaô amoriry ke, toto esahpyry po ahtatohme ropa. Moro oriwera amoriry sã juteu tō mana, isahkatyã samo. Onenetupuhpyra toexirykôke Ritonôpo poenôme pyra toehse toto. Amarokô juteutôkara, moro itu htaô amoriry sã matose. Ritonôpo poenôme matose toehse enetuputyryke oya xine. ¹⁸ Naeroro mokaro, juteu tō, Ritonôpo onenetupuhpynô onypoihtopyra ehtoko: “Tee, juteu tō se pyra Ritonôpo mana. Kymarokô rokê menekase,” kara ehtoko. Amoriry sã rokê matose. Zoko sã pyra matose. Mame otyro eukuru yhtopyra mana amoriry wino imity aka. Yrome imity wino onuhnôko mana amoriry aka. Morararo matose. Kure oritorÿko Ritonôpo mana juteu tō pokoino.

¹⁹ Otarãme ynara âko matose: “ÿ, amoriry isahkatyã sã juteu tō tymyakâmase yna ke,” âko matose otarame. ²⁰ Ajohpe pyra mana. Amoriry isahkatyã sã juteu tō turumekase Ritonôpo a onenetupuhpyra toto exiryke. Mame typoenôme amarokô tyrise eya mokaro esahpyry pona, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Yrome epyrypara ehtoko. “Kymarokô rokê Ritonôpo poenôme sytatose,” kara ehtoko. Tomeseke ehtoko Ritonôpo onenetupuhkepyra oehtohkôme. ²¹ Otyro amoriry sahkary sã juteu tō tuãnohse Ritonôpo a onenetupuhpyra toto ahtao. Amarokô roropa opynanohpyra xine Ritonôpo exîko mana onenetupuhpyra awahtao xine. ²² Moro poko Ritonôpo kure ehtoh enetupuhnôko sytatose. Yrome kyyrypyrykô zehno exiry poko enetupuhnôko roropa sytatose. Tômipona pyra exiketô zehno mana. Yrome opyno xine mana ipyno exikehpyra awahtao xine onenetupuhkepyra roropa awahtao xine. Naeroro tomeseke ehtoko. Turumekase oya xine ahtao, amoriry sahkary sã awãnohtorÿko roropa Ritonôpo mana. ²³ Morarame juteu tomo a Ritonôpo enetuputyryhtao ropa eya xine, typoenôme toto rîko ropa Ritonôpo mana. Isahkahpyry riry ropa sã esahpyry pona, moro saaro typoenôme juteu tō riry waro Ritonôpo mana. ²⁴ Amarokô juteutôkara oriwera amoriry itu htaô sã matose. Mame moro itu htaô amoriry tysahkase, arykahpyry aka tyrithome, tarykasã amoriryme ehtohme ropa. Moro sã matose. Osemazuhme Ritonôpo poetoryme pyra mexiatose. Yrome seromaroro ipoetoryme toehse matose. Mame oriwera amorirÿpyry riry ropa tupime pyra Ritonôpo a. Moro sã juteu tō riry ropa tupime pyra Ritonôpo a mana typoenôme ropa toto ehtohme. Enetuputyryhtao eya xine typoenôme toto rîko ropa Ritonôpo mana.

Emero pynanopyry se Ritonôpo exiry poko

²⁵ Wekyry tomo, Ritonôpo osenetupuhpopyry tokare pyra kynexine aporo. Yrome seromaroro tokare toehse rahkene. Naeroro ase aosenetupuhpopyry ekarôko oya xine, zuaro oehtohkôme. Ynara mana, axïtao rokê Ritonôpo enetuputyry se pyra juteu tō exîko mana. Juteutôkara

pynanopyry poko, “Epo,” tykase Ritonôpo ahtao, Kyrixtu tonetupuhse ahtao toto a, morara toehse ahtao enetuputyry se exîko ropa juteu tō mana. Morohne poko ourutorŷko ase: “Kymarokō rokē tymenekase Ritonôpo a, typoetoryme,” kara oehtohkōme. ²⁶ Moromeîpo juteu tō emero pynanohnōko Ritonôpo mana. Sero poko ynara tymerose Ritonôpo omiryne:

“Opynanohnekō oehnōko Xiāo pona ypoetory tō,
tyyrypyrykō rumekahpōkō, pynanohse.

²⁷ Ynara jomiry etapōko ase eya xine, Juzenu te,
jomiry roropa ynekarohpyry eya xine,
jūme toto maro exikehpyra exîko.”

²⁸ Omi kurā se pyra juteu tō toehse exiryke Ritonôpo epeme pyra toehse, zehno mā toto. Yrome morara toehse mokaro exiryke amarokō, juteutōkara, Jezu Kyrixtu enetupuhnōko matose. Māpyra moino ro Ritonôpo nymenekatyāme juteu tō exiryke toto pyno ro mana. “Ypoenōme matose,” tykase Ritonôpo pake Aparāo tomo a. Naeroro juteu tō pyno ro Ritonôpo mana. ²⁹ Ritonôpo kure ehtoh onytyromara mana. “Mokaro pynanohnōko ase,” karyhtao eya, toto pynanohnōko mana. “Moxiā menekāko ase ypoenōme toto ehtohme,” karyhtao eya, toto menekāko mana. ³⁰ Pake hkopyra Ritonôpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomipona pyra mexiatose. Seromaroro opynanohtorŷko Ritonôpo mana, aomipona pyra juteu tō toehse exiryke. ³¹ Moro saaro imeîpo juteu tō pynanohnōko Ritonôpo mana opyno xine ehtoh sã seromaroro. Toto pynanohnōko Ritonôpo mana tōmipona pyra toto ahtao ro seromaroro. ³² Oxisā toehse juteu tomo juteutōkara maro Ritonôpo a, aomipona pyra toexirykōke. Morara exiryke oxisā toto pynanohnōko roropa Ritonôpo mana.

“Kure mase, Ritonôpo,” kary poko

³³ Kure kuhse Ritonôpo mana imehnō motye emero. Tuaro kuhse roropa ynororo. Emero ehtoh waro mana. Ritonôpo osenetupuhtoh waro pyra sytatose ipunaka. Ayaytory waro pyra roropa sytatose ipunaka. ³⁴ Ynara āko Ritonôpo omiry sero poko:

“Kuesēkō osenetupuhtoh waro pyra sero pōkō mā emero.
Ritonôpo anamorepara mā toto ipunaka.

³⁵ Tykyryrykō onekaropitopyra mā toto Ritonôpo a
epehmapotohme ropa eya imeîpo,”
āko.

³⁶ Ynara exiryke, senohne emero tyrise Ritonôpo a. Ritonôpo poe emero toehse mana. “Emero motye kuhse kure mase, Ritonôpo,” katohme eya xine emero tyrise Ritonôpo a. Naeroro: “Kure mase, Ritonôpo,” kakehpyra sehtone myarotokorōme.

Ritonôpo omipona kuerohthōkō poko

12 ¹ Wekyry tomo, kypyno xine Ritonôpo mā ipunaka. Naeroro osekarotoko onekarorykō kurāme eya. “Taro ase Ritonôpo, omipona rokē jehtohme,” kahtoko eya tākye aehtohme. Morara awahtao xine zae matose exîko Ritonôpo poko. ² Ritonôpo se pyra exiketō typenetatohkō poko rokē mā toto. Mokaro ehtoh sã pyra ehtoko. Osenetupuhtohkō ikurākapotoko

Ritonōpo a. Ōsenetupuhtohkō tukurākase ahtao eya, Ritonōpo penetatoh kurā kypoko xine waro exīko matose, tākye Ritonōpo riry waro exīko roropa matose te, zae ehtoh waro roropa matose exīko.

³Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose ya imehnō amorepaneme jehtohme. Naeroro ynara āko ase oya xine, kure oehtohkō poko ōsenetuputyrykohtao onymotyēkara ehtoko. Zae osenetupuhtoko oehtohkō poko, oerohtohkō poko, enara, Ritonōpo poe tonetupuhse oya xine exiryke. ⁴Kuokokō tuhke t̄ypokōke mana. Mame kypokōkō tuhke t̄ypokonohke mana. ⁵Morararo sytatose Jezu Kyrixtu enetupuhnanomo. Tuhke kymarokō repe. Yrome toiro tokokē sā osenetupuhnōko sytatose Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Mame kuokokō pokono atakorehmary sā atakorehmāko sytatose kuerohthohkō poko kuahtao xine emero porehme. ⁶Kypyno xine Ritonōpo mana ipunaka. Naeroro tyjमितunuru tyripose eya kukurohtaka xine tyotyoro kuerohthohkō poko kuehtohkōme Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko. Tōmiry poko urutōme Ritonōpo nekarohpyry kyya xine ahtao, moro poko sehtone yronymyryme, Kuesēkō enetuputyryke kyya xine. ⁷Imehnō akorehmaneme tyrise kuahtao xine Ritonōpo a, sakorehmatone toto. Imehnō amorepaneme tyrise kuahtao xine eya, samorepatone toto. ⁸Imehnō typoremāse ahtao Ritonōpo enetuputyry poko, mame jamihme ropa toto riry waro kuahtao xine Ritonōpo poe, syjamihtanohpotone ropa toto. T̄ykyryneke kuahtao xine tonahsē sekarotone imehnomo a. Kyyamene se pyra sehtone. Imehnō esēme awahtao xine, tomeseke ehtoko opoetory tō poko. Etuarimaketō akorehmary waro awahtao xine Ritonōpo poe tākye ehtoko toto akorehmary poko.

⁹Ajohpe pyra ehtoko imehnō pyno oexirykō poko. Oorypyrykō zehno ehtoko. Zae se rokē ehtoko. ¹⁰Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko oxieryryme oexirykōke Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. ¹¹Yronymyryme erohtoko. Akīme pyra ehtoko. Kuesēkō omipona ehtoko yronymyryme. Tākye ehtoko aomipona oexirykō poko. ¹²Jezu maro tuhke jeimamyry aropōko sytatose Ritonōpo esao. Moro poko ōsenetuputyrykō poko tākye ehtoko. Oetuarimarykohtao eanahtotoko. Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo maro. ¹³Ritonōpo poetory etuarimaryhtao axī ke akorehmatoko toto ōkyryrykō zokonaka ekarotoko roropa eya xine. Osa ekarotoko katonō nyhtohme atapyīkō tao.

¹⁴Ritonōpo se pyra exiketomo a oryhmerykohtao: “Papa, moxiā ituarimapoko,” kara ehtoko Ritonōpo a. Ynara kahtoko: “Papa, moxiā ikurākako ropa,” kahtoko rokene. ¹⁵Tākye exiketō maro awahtao xine atākyematoko. Xitaketō maro awahtao xine toto maro oxitatoko. ¹⁶Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko emero porehme. Epyrypara ehtoko. “Imehnō motye kure ase,” kara ehtoko. Osepeme ehtoko tymōkomokākara maro. “Imehnō motye tuarohxo ywy,” kara ehtoko roropa.

¹⁷Popyra orirykohtao imehnomo a em̄popyra ehtoko. Kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnō neneryme emero, zae oehtohkō waro toto ehtohme. ¹⁸Yronymyryme ehtoko osepeme oehtohkōme imehnō maro, oxiehno pyra oehtohkōme toto maro, emero porehme. ¹⁹Wekyry tōme matose opyno xine jexiryke. Em̄popyra ehtoko popyra tyrise awahtao xine imehnomo a. Ritonōpo rokē eraximatoko. Imēīpo toto wānohnōko mana, iirypyry zehno toexiryke. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme. “Ywy roro popyra exiketō

poko emÿpōko ase. Toto epehmāko ase iirypyrykō epehpyryme, āko Kuesēkō mana,” me tymerose Ritonōpo omiryryme. ²⁰Yrome ynara ehtoko, Ritonōpo omihpyry ae ro. Ynara tymerose: “Ozehno exikety omise ahtao, autuhmatoko. Tuna se ynororo ahtao, auhpatoko. Kure ozehno exikety riryhtao oya xine, otarame ehxirōko mana ozehno xine toehtopōpyry poko,” āko. ²¹Tyrypyry poko exikety ynara karyhtao oya xine: “Kyyrypyrykō poko sehtone,” karyhtao oya xine: “Arypyra ipunaka,” kahtoko eya xine. Popyra orirykohtao imehnomo a kure rokē tyritoko toto. Morara awahtao xine orēpyra exiko matose, enara.

Kowenu omipona kuehtohkō poko

13 ¹Ritonōpo a tyrise kowenu tō mana. Kowenu poetory tō roropa Ritonōpo poe tuisame mā toto. Naeroro toto omipona ehtoko emero porehme. ²Kowenu omipona pyra kuahtao xine Ritonōpo nymenekatyā omipona pyra sytatose. Morara exiryke kowenu omipona pyra exiketō wānohnōko mā toto. ³Kowenu poetory zuno pyra kurākō mana, yrome popyra exiketō mā toto zuno. Naeroro tuisa tō zuno se pyra awahtao xine kure rokē ehtoko. Mame kure rokē awahtao xine: “Zae mase,” āko mā toto oya xine. ⁴Ritonōpo poe kowenu poetory tō mana opynanohtohkōme. Yrome popyra awahtao xine, toto zuno ehtoko. Ritonōpo poe jamihme mā toto popyra exiketō wānohtohme. Ritonōpo poe ajoajohpākō wānohnōko mā toto. Popyra exiketō wānopyry zae mā rahkene. ⁵Morara exiryke kowenu poetory tō omipona ehtoko. Ozehno xine toto exiryino rokē pyra toto omipona ehtoko. Yrome toto omipona zae exiry waro oexirykōke toto omipona ehtoko. ⁶Morara exiryke kowenu omi poe roropa, kytinerūkō apiakāko sytatose kowenu tinerūme. Zae aerokurukohtao Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohnōko kowenu poetory tō mana. ⁷Naeroro kowenu nepehmapotyā oya xine epehmatoko. Kure rokē tyritoko roropa toto emero porehme.

Imehnō maro zae rokē kuexirykō poko

⁸Toiparo rokē osepekahpyra ehtoko imehnomo a. Epehmatoko toto. Morara exiryke imehnō pyno exikehpyra ehtoko. Imehnō pyno awahtao xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose. ⁹Ynara tymeropose Ritonōpo a: “Opyty kara nohpo ahtao ipoko pyra ehtoko. Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō mōkomory onematonanohpyra ehtoko, ikyryrykō onematonanohpyra ehtoko roropa. Imehnō kyryry poko penetara ehtoko roropa.” Mame etyhpyryme ynara tykase Ritonōpo kyya xine: “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehtohkō saaro,” tykase. Moro etyhpyry omipona awahtao xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose ipunaka. ¹⁰Imehnō pyno awahtao xine, toto onyhtomara matose. Naeroro imehnō pyno awahtao xine, Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose exiko emero porehme.

¹¹Etatoko pahne, Jezu oepyyry ropa waro matose. Naeroro ipakatyā sā ehtoko. Ritonōpo nymeropohpyry omipona kuahtao xine ipakatyā sā sytatose. Kyrixtu enetupuhpitoryhtao kyya xine okyna ro aepyyry ropa kynexine. Okyna hkopyra aepyyry ropa mana seromaroro. ¹²Kuesēkō oepyyry ropa ėmepyyry sā mana. Ėmehsasaka mana okynā pyra Jezu oepyyry ropa exiryke. Naeroro kyyrypyrykō xihpyry surumekatone. Ritonōpo omipona

rokē sehtone. Soutatu sã Kuesëkõ jमितनुरु सपोतने क्युर्युर्यकõ पको पुरा कुह्ठोकõमे. ¹³ Zae rokē sehtone कुमिर्यकõ पको, क्युर्युर्यकõ पको रोरपा, इखम्युरा कुह्ठोकõमे इमेह्णõ ननर्यमे. Eukuru enryhtao emotyëkara sehtone. Etÿpyra roropa sehtone. Imehnõ nohpõ poko pyra sehtone. Ajoajohpe pyra sehtone. Atatapoipyra sehtone. Imehnõ zumoxike pyra roropa sehtone. ¹⁴ Kypenetatohkõ poko kuahtao xine iirypyrme exiko sytatose. Naeroro kypenetatohkõ poko pyra sehtone. Yrome Kuesëkõ Jezu Kyrixtu tyjमितनुरु ekarõko kyya xine mana soutatu tõ esë pyrou ekarory samo typootory tomo a. Naeroro: “Ajमितनुरु tyriko yna kurohtaka orëpyra yna ehtohme õmipona,” kahtoko Kyrixtu a.

Popyra imehnõ Jezu poetory onyripyra sehtone

14 ¹ Kure rokē ehtoko imehnõ Jezu poetory tõ maro. Jamihme pyra toto ahtao ro Jezu enetuputyry poko, eahmako toto amaro xine toto ehtohme. Oseosezuhpyra ehtoko toto maro, toto osenetupuhtoh poko. ² Toitoina Jezu poetory emero otuhnõko. Yrome imehnõ mã jamihme hkopyra enetuputyryke tyya xine tõsë onõpyra, tonahsë rokē enahnõko mã toto. ³ Amarokõ emero otuhnõko matose. Naeroro: “Popyra mokyro, zuaro pyra rokē mana,” kara ehtoko imepÿ poko, tõsë onõpyra exikety poko. Morararo tonahsë rokē enahneme awahtao xine: “Popyra mokyro,” kara ehtoko imepÿ poko, emero otuhkety poko. Typootoryme tyrise toto exiryke Ritonõpo a: “Popyra mokyro,” kara ehtoko ipoko xine. ⁴ Zae pyra sytatose imepÿ poetory popyra ehtoh ekaroryhtao kyya xine. Tosë omipona ehtoh poko mokyro mana. Zae ahtao: “Zae mase,” åko esë eya mana. Yrome azahkuru ahtao: “Azahkuru mase,” åko mana. Tyjमितनुरु riry waro Kuesëkõ mana ikurohtaka zae rokē aehtohme. Naeroro zae rokē exiko mokyro mã rahkene.

⁵ Toitoina matose ynara åko: “Toitoina ëmepyr kurehxo mana, imehnõ ëmepyr motye,” åko, yrome imehnõ mã ynara åko: “Emero ëmepyr oxisã ya,” åko. Morohne poko osenetupuhtoko otupipyra oehtohkõme. ⁶ Toiro ëmepyr menekaryhtao Jezu poetory a atåkyematohme, kure rokē Kuesëkõ ritohme moro ëmepyr menekåko mana. Morararo tonahsë enapryhtao eya kure rokē Kuesëkõ ritohme moro enahnõko mana. “Kure mase Ritonõpo, senohne onekarohpyrme mana, yna napyrme,” karyke eya Ritonõpo a. Imepÿ mã tõsë onõpyra ahtao, kure Kuesëkõ ekarõko roropa mana, “Kure mase,” karyke eya roropa Ritonõpo a. ⁷ Kypokoino xine rokē pyra isene sytatose, kypokoino xine rokē pyra orihnõko roropa sytatose. ⁸ Isene kuahtao xine, kure Kuesëkõ ritohme kyya xine isene sytatose. Kuorikyrykohtao, kure Kuesëkõ ritohme orihnõko sytatose. Naeroro Kuesëkõ poetoryme sytatose orihpyra ro kuahtao xine. Kuorikyrykohtao ipoetoryme ro sytatose. ⁹ Kyrixtu kynorihne. Mame kynësemåne ropå toorihxipo orihpyra exiketõ esëme ehtohme te, aorihtyå esëme ehtohme roropa. ¹⁰ Amarokõ ke? Oty katoh: “Popyra mokyro,” åko matou imepÿ poko? Oty katoh: “Moky xihpyry,” åko roropa matou? Yrome kymarokõ emero Ritonõpo ëpataka exiko kuapiakatohkõme eya. ¹¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko:

“Ywy ase Ritonõpo Orihpÿme Exikety, åko Kuesëkõ mana.

Naeroro sero põkõ emero porehme tosekumuru po porohnõko mã toto jëpataka.

‘Ritonōpome mase,’ āko toh mā ya emero porehme,”
me tymerose.

¹²Naeroro kymarokō emero Ritonōpo ezuhnōko sytatose kuehtopōpyrykō
poko sero nono po.

Imehnō Jezu poetory azahkuru onyrippyra sehtone

¹³Morara exiryke imehnō Jezu poetory tō onykerekeremara sehtone. Ynara rokē osenetupuhtoko, zae rokē sehtone imehnō Jezu poetory tō neneryme. Morara kuahtao xine: “Mokyro zae pyra mana,” kara imehnō mana kypoko xine. Māpyra zae pyra ehtoh poko kuahtao xine azahkuru exīko roropa mā toto kuenerykōke. ¹⁴Kuesēkō Jezu Kyrixtu poe ynara zuaro ase, tōsē onyry iirypyryme pyra mana, ahno naxikahpyry ēpataka tyrise ahtao ro, joroko zohme tokarose ahtao ro imehno a ekamotohme ropa imeīpo. Yrome iirypyryme enetuputyryhtao oya xine, morara ahtao iirypyryme oya xine mana. ¹⁵Imepy Jezu poetory zae pyra tyrise kyaa xine ahtao tōsē onyryke kyaa xine mokyro pyno nymyry pyra sytatose. Toto pyno Kyrixtu exiryke kynorihne toto pynanohtohme. Naeroro toto pyno sehtone roropa. Eya xine popyra moro tōsē onyryhtao kyaa xine, onōpyra sehtone toto maro kuahtao xine. ¹⁶Otarāme onyryrykō kure oya xine repe, yrome imehno a otarame popyra mana. Morara ahtao tomeseke ehtoko imehnō onyporemākapopyra oehtočkōme roropa. ¹⁷Ynara exiryke, Kuesēkōme Ritonōpo enetuputyryhtao kyaa xine tōsē poko torētyke pyra sytatose, eukuru tōkehko poko roropa. Yrome kure ehtoh poko enetupuhnōko sytatose te, imehnō pyno kuehtohkō poko, tākye kuehtohkō poko Ritonōpo Zuzenu poe, enara osenetupuhnōko sytatose Ritonōpo enetuputyryhtao kyaa xine Kuesēkōme. ¹⁸Morararo Kyrixtu omipona kuahtao xine Ritonōpo zamaro sytatose exīko, imehno a roropa kure sytatose exīko.

¹⁹Naeroro orēpyra sehtone osepeme kuexirykō poko imehnō maro. Satakorehmatone orēpyrahxo kuehtohčkōme Kyrixtu enetuputyry poko kyaa xine. ²⁰Ritonōpo nyrihpyry imepy kurohtao onyryhmara sehtone azahkuru kuexirykō poko. Emero rokē onōpopyra ehtoko imehno a ise pyra toto ahtao. Emero tōsē kure kuohčkōme repe, yrome ahno nyrihpyry zotyppyryme toehse ahtao joroko zohme, moro onōpyra sehtone imehnō iirypyryme riporyino. ²¹Zae sytatose, imehnō iirypyryme onyripyra kuahtao xine. Otārāme kyaa xine tōsē onyry kure, jehnahpyry enyry roropa kure. Yrome imepy Jezu poetory a morohne onyry iirypyryme ahtao onōpyra sehtone ipunaka. ²²Emero rokē onyry kure oya xine ahtao moro poko epyrypara ehtoko. Moro poko osenetupuhtoko Ritonōpo neneryme rokene. Mame zae ehtoh waro awahtao xine zae rokē ehtoko. Zae ehtoh poko rokē awahtao xine, tākye matose exīko. ²³Yrome: “Nary,” karyhtao oya xine: “Otarāme senohne onyry ya popyra mana,” karyhtao oya xine, mame moro onyryhtao oya xine, popyra matose Ritonōpo a exīko. Zae ehtoh tonetupuhse oya xine repe. Yrome zae ehtoh poko pyra mexiatose. Morara exiryke zae ehtoh enetuputyryhtao oya xine yrome tyorō poko awahtao xine oorypyrykō poko matose.

Imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko tākye toto ehtohme

15 ¹Orēpyra kuahtao xine Jezu enetuputyry poko, imehnō jamihme
hkopyra exiketō sakorehmatone, toetuarimarykō poko porempyra

toto ehtohme. Kypenetatohkō poko rokē pyra sehtone. ²Imehnō Jezu poetory tō sakorehmatone, orēpyrahxo toto ehtohme Jezu enetuputyry poko, tākye roropa toto ehtohme. ³Morararo Kyrixtu kynexine. Typenetatoh poko pyra kynexine. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne moro poko: “Okerekerematopōpyry sã opoihtonanomo a, ykerekere māko mā toto ypoihtōko roropa mā toto,” tykase Jezu Tummy a. ⁴Emero Ritonōpo omiry tymerose kuamoretatohkōme, kure kuexirykō eraximatohme roropa kyia xine. Ritonōpo omiry omipona kuahtao xine atākyemāko sytatose. Kuetuarimarykō poko penekehpyra roropa sytatose. Kure kuehtohkō oneraximakehpyra sytatose. ⁵Ritonōpo poe porempāpyra sytatose kuetuarimarykohtao. Ritonōpo poe atākyemāko sytatose. Naeroro ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Roma pōkō akorehmako Papa, Omūkuru Jezu Kyrixtu sã toto ehtohme ipoenopyry ke eya xine. Morara ahtao oxisã osenetupuhnōko mā toto. ⁶‘Kure mase Ritonōpo Kuesēkō Jezu Kyrixtu Zū kurā mase,’ āko mā toto oximōme,” āko ase Ritonōpo a.

Jezu Kyrixtu poko omi kurā etary poko juteutōkara a

⁷Mame imehnō Jezu poetory pyno ehtoko, opyno xine Kyrixtu ehtoh samo. Imehnō Jezu poetory pyno awahtao xine: “Kure Ritonōpo mana, ipoetory tō osepyno exiryke,” āko mā toto oenerykōke. ⁸Etatoko pahne, juteu tō akorehmaneme toehse Kyrixtu, zae Ritonōpo ehtoh waro toto ehtohme. Aparāo tō zurutopōpyry ae ro Ritonōpo a tooehse ynororo, ⁹juteutōkara akorehmatohme roropa: “Kure mase, Ritonōpo,” katohme eya xine typnanopyrykō poko eya. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Morara exiryke, ‘Kure mase Ritonōpo’ āko ase juteutōkara netaryne.

Eremiāko ase kure oehtoh poko,”

tykase. ¹⁰Ynara tymerose roropa:

“Atākyematoko juteutōkara, Ritonōpo nymenekatyā maro (juteu tō maro),”

tykase. ¹¹Ynara tymerose roropa Tawi a:

“Kure Kuesēkō tyritoko juteutōkara.

‘Orēpyra mase Ritonōpo,’ kahtoko eya emero porehme,”

me tymerose. ¹²Ynara roropa tymerose Izaja a:

“Tawi pary enurūko mana, Jese mūkuru;

Orēpyra exīko mana, juteutōkara esēme.

Mame mokyro enetuputyryke tyia xine tosēkōme, kure toexirykō eraximāko mā toto,”

tykase.

¹³Ritonōpo poe kure kuehtohkō eraximāko sytatose. Naeroro ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, opoetory tō ākyemapoko, torētyke pyra tyriko toto oenetuputyryke eya xine. Mame Ouzenu jamitunuru ke orēpyrahxo tyriko toto, kure toehtohkō eraximary poko,” āko ase opoko xine.

Orēpyra Pauru ehtopōpyry poko pape merory poko

¹⁴Wekyry tomo, ynara osenetupuhnōko ase opoko xine, kure ehtoh poko matose kokoro rokene. Tuarohxo roropa matose. Naeroro imehnō amorepary waro matose. ¹⁵Yrome sero pape meroryhtao ya, orēpyra sã ourutoryko ase

wenikehpyra oehtohkōme ynekarohpyry poko. Orēpyra ase, Ritonōpo a tymenekase jexiryke. ¹⁶ Jezu Kyrixtu poetoryme tymenekase ywy juteutōkara amorepatohme. Ritonōpo maro oturukety sã ase erohnōko, juteutōkara amorepary poko Jezu Kyrixtu enetupuhtohme eya xine. Juteutōkara Jezu enetuputyryhtao, Ritonōpo omipona exiko mã toto. “Imehxo mase, yna esē mase,” äko mã toto Ritonōpo a. Mame morara kary etaryke tyya tãkye Ritonōpo exiko mana. Mame kure exiko roropa mã toto Ritonōpo neneryme, aosenetupuhtohkō tyrise exiryke Ritonōpo Zuzenu a. ¹⁷ Jezu Kyrixtu maro jexiryke tãkye rokē ase jerohtoh poko, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko ya. ¹⁸ Pake Kyrixtu poe juteutōkara amorepary poko exiase, enetupuhtohme toto a, Ritonōpo omipona toto ehtohme. Aomipona toehse mã toto jomiry etaryke tyya xine te, kure jehtopōpyry eneryke roropa tyya xine. Morara kary poko ihximyra ase. ¹⁹ Ritonōpo jamitunuru eneryke tyya xine te, kurākōkara kurākatopōpyry eneryke tyya xine roropa Ritonōpo omipona toehse mã toto, Ritonōpo Zuzenu jamitunuru ymaro exiryke. Naeroro jytoryhtao Jerusarē poe Iriria pona ynara ase: “Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opynanohtorỹko Ritonōpo mana,” asene imeimehnō netaryme pata tō punero. ²⁰ Moino ro omi kurā poko imehnō amorepary se exiase. Kyrixtu poko onetapitopyra exiketō amorepary se exiase toto patary poro, Kyrixtu waro pyra ro toexirykōke. ²¹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne moro poko:

“Zuruhnō ipoko mã enēko mã toto.

Onetapitohnō mã enetupuhnōko mã toto.”

Naeroro Kyrixtu onetapitopyra exiketō zurūko ase ipoko.

Toytory se Pauru ehtopōpyry Roma pona

²² Moino ro oenese xine jytory se exiase repe. Yrome tokurehse ywy, imehnō Jezu onetapitopyra exiketō amoreparyke ro ya omi kurā poko. ²³ Yrome seromaroro jerohtoh taro tōtyhkase. Naeroro oenese xine jytory se ase. ²⁴ Otarāme ytōko ase rahkene oenese xine. Expania pona jytoryhtao oenerykō se ase. Morarama okynā pitiko amaro xine jahtao, otarama jakorehmāko matose Expania pona jytotohme. ²⁵ Yrome seromaroro Jerusarē pona ytōko ase aporo, Jezu poetory tō Jerusarē pōkō akorehmase. Ynara exiryke, ²⁶ Jezu poetory tō Masetonia po te, Akaia po roropa tytinerūkō ekarory se toehse, pitiko rokē pyra, tymōkomokākara akorehmatohme, Ritonōpo poetory tō akorehmatohme Jerusarē po. Mokaro tinerū arose ytōko ase Jerusarē pōkomo a ekarotohme. ²⁷ Mokaro Masetonia pōkō juteutōkara, Akaia pōkō roropa juteutōkara. Jezu tonetupuhse eya xine tamorepase toexirykōke Jerusarē pōkomo a. Naeroro tytinerūkō ekarory se mã toto juteu tomo a, etuarimaketomo a. Juteutōkara tỹkyryrykō apiakary kure ya mana juteu tō akorehmatohme atakorōme toexirykōke. ²⁸ Morarama moro tineru tokarose ya ahtao eya xine, mokaro nekarohpyry tytororo ekarōko ase juteu tomo a, Jerusarē pōkomo a. Morotoino ytōko ase oenese xine, Expania pona jytoryhtao. ²⁹ Mame oya xine toytose jahtao, ourutorỹko ase itamurume Kyrixtu nyrytã kurā poko. Imehnō motye kure jyriko ynororo. Moro poko ourutorỹko ase tãkye oehtohkōme.

³⁰ Wekry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu tonetupuhse roropa oya xine, imehnō pyno matose roropa Ritonōpo Zuzenu nae oexirykōke,

ãmorepanekõme. Aomipona matose. Naeroro ajohpãme sã õtururukohtao Ritonõpo a yronymryme oturutoko ypoko, orẽpyra jehtohme jerohtoh poko. ³¹“Pauru ewomako Papa, onyhtomara Jutea põkõ ehtohme, onetapara õmipona pyra exiketõ ehtohme,” kahtoko Ritonõpo a. “Tãkye opoetory tõ tyriko Papa, Jerusarẽ põkomo. Pauru narohpyry apoiry poko tyya xine, tãkye tyriko toto Papa,” kahtoko Ritonõpo a. ³²Mame morararo õtururukohtao Ritonõpo a ypoko tãkye ase exiko toeporehkase jahtao oya xine, jaropory se Ritonõpo ahtao. Mame kure oturũko sytatose oximaro toehse kuahtao xine. ³³Jakorõ tomo, Ritonõpo poe torẽtyke pyra sytatose. “Papa Kapuaono, Roma põkõ pyno exiko. Ewomako toto,” ãko ase Ritonõpo a. Naeroro oewomatorỹko mana.

Aosekazumatopõpyry

16 ¹Kure rokẽ kuoryxirykõ Pepe aropõko ase oya xine. Jezu poetoryme ynororo. Sẽkerea po Jezu poetory tõ akorehmaneme mana. ²Naeroro kure mokyro tyritoko, oya xine toytose ahtao. Osa ekarotoko eya atapyĩkõ tao. Kuesẽkõ pokoino mokyro tyritoko kure. Toipe Ritonõpo poetoryme kuahtao xine imehnõ Jezu poetory rĩko sytatose kure. Tuhkãkõ takorehmase roropa eya. Ywy roropa takorehmase eya tytapyĩ tao. Naeroro takorehmane se ynororo ahtao akorehmatoko.

³“Kure pãna matou?” kary se ase Pirixira a, Akira a roropa. Ymaro erohketõme toto exiryke Jezu Kyrixtu erohtoh poko. ⁴Osepyno pyra toh kynexine. Orikyĩse toh kynexine ypynanohtohme. Naeroro, “Kure mase,” kary se ase eya xine. Ywy rokẽ kara, tuhkãkõ Jezu poetory tõ roropa juteutõkara, “Kure mase,” kary se ynanase toto a. ⁵“Kure pãna matou?” kary se roropa ase Jezu poetory tomo a oximõme exiketomo a itapyĩkõ tao.

“Kure pãna mano, jepe Epeneto?” kary se ase Epeneto a. Mokyro osemazupu Kyrixtu enetupuhne moero Azia po. ⁶“Kure pãna mano Maria?” kary se ase roropa. Yronymryme mokyro nerokuase ãkorehmarykõ poko. ⁷“Kure pãna matou Åtoroniku, Junia maro?” kary se ase. Juteu tõ mokaro ysamo. Ymaro ãpuruhpyry tao toh nexiase. Mokaro warohxo Peturu tõ mana. Jezu poetoryme toehse toto osemazuhme onenetupuhpyra ro jahtao.

⁸“Kure pãna mã Äpyriato? Opyno ase ipunaka Kuesẽkõ poetoryme oexiryke. ⁹Kure pãna mã Upanu?” kary se ase. Yna maro erohketyme ynororo, Kyrixtu erohtoh poko. Extaki a roropa: “Kure pãna mã moero? Opyno ase. Jepeme mase,” kary se ase. ¹⁰“Kure pãna mano Apere?” kary se ase. Kyrixtu onurumekara mokyro ehtopõpyry waro ase. Tuhke tyhtomase ynororo Kyrixtu enetuputyryke eya yrome porempõpyra ynororo. “Kure pãna matou?” kary se ase roropa Arixtopuru tomo a, itapyĩ taõkõ maro. ¹¹“Kure pãna mã Erotiãõ?” kary se ase. Juteume mokyro ysamo. Mokaro a roropa Jezu poetory tõ Nasezu tapyĩ taõkomo a: “Kure pãna matou?” kary se ase roropa mokaro a.

¹²“Kure pãna matou Tyripena, Tyripoza roropa?” kary se ase. Erohnõko mã toto Kuesẽkõ erohtoh poko. Jepe kurano a, Perexiti a: “Kure pãna mano?” kary se ase roropa, erohketyme nymyry exiryke Kuesẽkõ erohtoh poko. ¹³“Kure pãna matou?” kary se ase Rupo tomo a, jẽ maro. Erohkety orẽpyra nase Kuesẽkõ erohtoh poko. Jẽ roropa tumũkuru sã jyriase kure rokene.

¹⁴“Kure pāna matou Axīkyrito te, Perekōti te, Eremese te, Pataropa te, Eremasa te, emero Jezu poetory tō amaro exiketō maro. Kure pāna matou?” kary se ase oya xine. ¹⁵“Kure rokē pāna matou?” kary se ase Piroroku tomo a Juria maro te, Nereu tomo a aoryxiry maro, Orīpa a te, emero Ritonōpo poetory tō roropa imaro xine exiketomo.

¹⁶Oseahmatoko atakorōmākō sā oexirykōke. “Kure pāna matou?” kary se roropa oya xine Kyrixtu poetory tō taro, emero porehme.

Tuaro ehtoko oenekunopyrykōino

¹⁷Wekyry tomo, ynara kary se ase oya xine. Tomeseke ehtoko tyorō poko āmorepanekō poko. Āmorepatopōpyrykō tyorōmary se mā toto. Oseosezuhnōko mā toto oxiehno Jezu poetory tō ritohme. Jezu enetuputyry rumekapory se mā toto imehno a. Āmorepatopōpyrykō rumekapory se mā toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. ¹⁸Morara kananō mā Kuesēkō Kyrixtu erohtoh poko pyra mā toto. Typenetatoh poko rokē mā toto. Omi kurā ke sā imehnō enekunohnōko mā toto. Tuaro pyra exiketō pyryparyke roropa tyya xine toto enekunohnōko mā toto. Naeroro mokaro poko tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. ¹⁹Omi kurā omipona oehtohkō poko zuaro imehnō mana emero. Naeroro tākye ase opoko xine. Kure ehtoh poko zuaro oexirykō se ase. Yrome iirypyryme ehtoh poko tuaro pyra oexirykō se ase. ²⁰Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. Okynā pyra joroko tamuru akurihmōko Ritonōpo mana opupurukō zopikoxi. Ijमितunuru enahkapōko mana ohtomazomopyra xine aehtohme.

Kuesēkō Jezu kure oritorỹko mana.

²¹“Kure pāna matou?” kary se Timoteu tō oya xine. Ymaro erohketyme ynororo. Morararo Ruxiu te, Jasão te, Soxipatoro, enara. “Kure pāna matou?” kary se mā toto oya xine. Juteu tō mokaro ypanōkomo.

²²Ywy ase, Terexiu, sero pape merone. Ywy roropa: “Kure pāna matou?” kary se ase oya xine, Jezu poetory tomo.

²³Sero tapyī esē roropa Kaju: “Kure pāna matou?” kary se roropa mana. Itapyī tao Jezu poetory tō mā oximōnōko. Eraxitu roropa. Sero pata tinerū eraseme ynororo. “Kure pāna matou?” kary se ynororo oya xine. Kuakorōkō Kuatu roropa, morara kary se roropa oya xine mana.

²⁴“Kure rokē Roma pōkō tyriko Papa,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase, Ritonōpo imehxo,” katoh sero

²⁵“Kure mase Ritonōpo. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone. Ynororo rokē orēpyra kyrirykō waro mana, Jezu enetuputyry poko porempyrya kuehtohkōme. Omi kurā poko imeimehnō amorepase ytoytoase Jezu Kyrixtu poko. Pake Ritonōpo tōsenetupuhtopōpyry onekaropyra kynexine sero pōkomo a. ²⁶Yrome seromaroro jarao tōsenetupuhtopōpyry tyripose Ritonōpo a. Urutō kō nymerotyā ae tōsenetupuhtopōpyry poko emero pata pōkō tuarōtanohpōko Ritonōpo mana enetupuhtohme toto a, tōmipona roropa toto ehtohme.

²⁷Toiro Ritonōpo mana. Ynoro rokē tuaro mana emero porehme. Naeroro: “Kure mase Ritonōpo, emero motye imehxo mase,” kakehpyra sehtone eya, Jezu Kyrixtu tonehpose eya exiryke kyya xine. Enara.

1 KORĪTIU

Pauru Nymerohpyry Korītu pōkō Neneryme

1 Corīntios

Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Jezu Kyrixtu enetupuhnanō neneryme pata Korītu po. Torētyke kynexine Jezu poetory tō poko, zae pyra toehse toto exiryke omi kurā Jezu poko enetupuhxīpo. Tamorepase toto Pauru a apitoryme toytose ahtao Korītu pona, 18me nuno taropose ahtao eya toto amorepary poko (Atos 18.1-18). Mame atae pyra toehse toh kynexine Ritonōpo omiry poko te, oximaro toto ehtoh poko roropa. Atapiakāko toh kynexine ahno rokē ekahmaryme, Jezu ekahmaryme pyra. Naeroro toto akorehmary se Pauru kynexine atae toto ehtohme ropa Jezu omipona.

Sero pape ao

Pauru osekaro-topōpyry 1.1-9
Atapiakāko ahno ekahmaryme 1.10—4.21
Imehnō poko enetupuhnanomo 5.1-13
Enetupuhnanō hxirōko juize ēpataka 6.1-11
Zae ehtoh ōkokō poko 6.12-20
Tuario ehtoh pytary poko 7.1-40
Zae ehtoh onenetupuhpynō maro 8.1—11.1
Zae ehtoh enetupuhnanō maro 11.2-34
Zuzenu Kurā nekarory 12.1—14.40
Kyrixtu ēsemamyry ropa, kymarokō roropa 15.1-58
Tineru ekarory Jezu poetory tō akorehmaryme Jutea po 16.1-4
Aosekazumatopo 16.5-24

1 ¹Ynanymerohpyry moro onenerykōme Jezu poetory tomo, Korītu pōkomo. Ymaro Soxitene nase sero merory poko. Jakorōme ynororo Jezu enetuputyryke tyya. Ywy ase Pauru. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, imehnō amorepaneme, Jezu Kyrixtu poko.

²Ynanymerohpyry moro Korītu pōkō neneryme Ritonōpo poetory tō neneryme, Jezu Kyrixtu enetupuhnanō neneryme. Toahmase matose eya tymaro oehtohkōme. Imaro toehse matose, Jezu Kyrixtu a tukurākase oexirykōke, emero Kuesēkō Jezu enetupuhnanō maro, emero pata tō punero.

³Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a roropa, enara.

Kyrixtu maro kure kyritorjko Ritonōpo mana

⁴Kokoro rokē kure oritorjko Ritonōpo mana Tumūkuru Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Naeroro, “Kure mase Papa,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. ⁵Kyrixtu maro oexirykōke emero nae exiketō sā matose. Imaro oexirykōke orēpyra exiko matose omi kurā poko imehnō zururu poko. Otupipyra roropa matose zae ehtoh waro oexirykōke. ⁶Kyrixtu poko onetahpyrykō tonetupuhse oya xine yronymyryme. Naeroro aomipona matose. ⁷Emero nae exiketō sā matose, Ritonōpo Zuzenu nekarory emero mapoiatose. Jezu Kyrixtu Kuesēkō enehpōko ropa Ritonōpo mana sero pōkō neneryme emero. Aepyry ropa eraximaryme oya xine Ritonōpo Zuzenu nekarory mapoiatose. ⁸Kokoro rokē porempāpyra oritorjko Ritonōpo mana onenetupuhkehpyra oehtohkōme, tyrypyhpyke pyra oehtohkōme Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao. ⁹Zae rokē Ritonōpo mana kyya xine. Eya toahmase matose, Tumūkuru marōme oehtohkōme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō epeme oehtohkōme.

Atapiakāko Jezu poetory tō mana

¹⁰⁻¹¹Wekyry tomo, Kyroe ekyry tō juruase opoko xine, ōsezusezukurukō poko. Naeroro ynara kary se ase oya xine, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykōke, oseosezuhpyra ke ehtoko. Osepyno ke ehtoko yronymyryme. Oxisā enetupuhtoko. Oxisā tuaro ehtoko. ¹²Yrome toitoine matose ynara āko: “Pauru maro rokē ase,” āko. Imehnō: “Aporu maro rokē ase,” āko. Imehnō: “Peturu maro rokē ase,” āko roropa. Imehnō: “Kyrixtu maro rokē ase,” āko. Atae pyra matose, oxieho exiketō samo. ¹³Mame atae pyra awahtao xine Kyrixtu apiakāko sā matose. Ywy Pauru orihpyra exiase wewe poko omyakākōme, oorypyrykō korokatohme. Naeroro: “Pauru poetoryme tōpurihkase ywy,” kara ehtoko. “Kyrixtu poetoryme ase,” kahtoko rokene. Oseosezuhpyra ehtoko.

¹⁴Morara exiryke tākye ase oēpurihkara xine jexihpyry poko. Asakoro rokē tōpurihkase ya, Kyrixpu, Kaju, enara rokene: ¹⁵“Typoe rokē tōpurihkase toto Pauru a, typotoryme,” karyino. ¹⁶Aō, imepỹ roropa tōpurihkase ya, Extepana, jekyry tō maro. Imehnō tōpurihkase ya ahtao zuaro pyra ase, tuenikehse. ¹⁷Kyrixtu a tonyohse ywy ahno ēpurihkatohme pyra. Jenyohne typoko imehnō amorepatohme. Toto amoreparyhtao ya zuaro exikety omiry sā pyra jomiry nexiase. Emese kure jomiry ahtao ynara kara mehtory: “Orēpyra Jezu Kyrixtu mana. Iirypyrymākō kurākary waro kuhse mana. Toorihse toexiryke kukurākatorjko mana,” kara mehtory.

Kyrixtu mokyro, Ritonōpo jamitunuru, ituarōnory, enara

¹⁸“Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kukurākatohkōme,” kary poko ynara āko Ritonōpo nukurākatyamo: “Tyjamitunuru ke Ritonōpo kukurākatorjko mana toorihse Jezu exiryke kymyakākōme,” āko mā Ritonōpo nukurākatyamo. Yrome apotoimo htaka ytoketō ynara āko: “Oty katoht toorihse nae? Toiparo rokē toorihse,” āko toto ajohpe rokene. ¹⁹Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Zuaro exiketō mā tyya xine rokē zuaro mā toto.

Yrome zuaro pyra toto ripōko ropa ase.

Sero pōkomo a tuarohxo mā toto,

yrome ya zuaro pyra toh mana,”

tykase Ritonōpo pake.

²⁰Morara exiryke otara āko zuarohxo exiketō nae Ritonōpo a? Otara āko orēpyra oturuketō roropa nae? Imehnō ezuezuhanā roropa? Otara āko toh nae Ritonōpo a? Arypyra: “To! Zuarohxo mā toto,” āko Ritonōpo onenetupuhpynomo sero nono pōkomo. Yrome Ritonōpo a zuaro pyra mā toto ipunaka. “Zae ynanase Ritonōpo a zuarohxo yna exiryke,” āko toh mā repe. Azahkuru rokē morara āko mā toto.

²¹“Ajohpanorykomo,” āko Jezu onenetupuhpynō mā yna omiry poko Jezu enetuputyry poko. “Zuaro pyra matose,” āko mā toto yna a. “Toiparo rokē Jezu toorihse,” āko mā toto. Yrome Ritonōpo tuarohxo ipunaka. Morara exiryke Jezu onenetupuhpynō tuaro pyra tyripose, tamoreme xine Ritonōpo waro exisaromepyra toto ehtohme. Yrome Jezu poko oturunohntao rokē iirypyrymākō kurākāko ropa mana, Jezu enetuputyryhtao eya xine. Morara tyripose Ritonōpo a. ²²Ynara āko juteu tomo: “Ritonōpo jamitunuru enepoko yna a zuaro yna ehtohme. Ritonōpo jamitunuru eneporyhtao yna a, aomipona yna exiry,” āko juteu tō repe. Mame juteutōkara ynara āko roropa: “Zuaro pyra yna ehtoh etary se ynanase. Zuarohxo exiketō omiry etaryhtao yna a Ritonōpo poe aexiry ynanenetuputyry,” āko mā kyreku tomo.

²³Yrome mokaro sā pyra ynanase. Ynara āko rokē ynanase: “Kyrixtu toorihse, okurākatohkōme, iirypyryme pyra oehtohkōme,” āko ynanase. Mame morara karyhtao yna a juteu tō netaryme tohne exiko mā toto. Morararo morara karyhtao kyreku tō netaryme: “Ajohpe rokē moro,” āko mā toto.

²⁴Yrome Ritonōpo nymenekatyamo a: “Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kymyakākōme,” kary zae mana juteu tomo a, juteutōkara a roropa. Eya xine Jezu Kyrixtu Ritonōpo jamitunuru enepōko mana, kukurākarykohtao. Eya xine zuaro Ritonōpo mana. Morara exiryke Tumūkuru tyrise iirypyrymākō pynanohneme. ²⁵“Ritonōpo zuaro pyra mana,” āko onenetupuhpynō repe. Yrome ahno motye zuaro Ritonōpo mana. “Ritonōpo jamihme pyra mana,” āko roropa onenetupuhpynō repe. Yrome emero motye jamihme mana.

²⁶Wenikehpyra ehtoko wekyry tomo, oehtopōpyrykō poko onymenekara ro awahtao xine. Tuhke pyra mexiatose, zuaro exiketomo. Tuhke pyra mexiatose tamuximākomo. Tuhke pyra roropa mexiatose tymōkomoke exiketomo. ²⁷“Tuaro pyra mokaro mana,” āko onenetupuhpynomo. Yrome mokaro tymenekase Ritonōpo a typoenōme toto ritohme, tuaro exiketō hxiropotohme. “Tuisame pyra mokaro,” āko onenetupuhpynō roropa. Yrome toto tymenekase roropa Ritonōpo a, typoenōme toto ehtohme tamuximākō hxiropotohme roropa. ²⁸“Mokaro xihpyry,” āko onenetupuhpynomo. “Otyme kure nahe?” āko. “Typahsēme rokē mokaro,” āko roropa toh mā repe. Yrome tonetupuhnanō tymenekase Ritonōpo a onenetupuhpynō penetatoh jamitunuru enahkapotohme. ²⁹Morara tyrise Ritonōpo a kure toexirykō poko epyrypara ahno ehtohme tōpataka. ³⁰Māpyra Ritonōpo a typynanohse matose, Jezu Kyrixtu marōme oehtohkōme. Zuaro toehtoh ekarōko kyya xine mana. “Zae matose ya,” āko Ritonōpo kyya xine, Jezu a tukurākase kuexirykōke. Ritonōpo poenōme kure kyriatose. Kukurākatamitukō

topehmase eya toorikyry ke rahkene. ³¹Morara exiryke ynara tymerose Ritonôpo omiryne: “Oepyrparykô se awahtao xine Kuesêkô nyrihpyry poko rokê epyrpatoko,” âko.

Kyrixtu exixihmatopôpyry ekarory poko

2 ¹⁻²Wekyry tomo: “Imep̃y poko Korītu pōkō anamorepara ase, Jezu Kyrixtu poko rokê toto amorepāko ase,” ase ukurohtao rokene, ytopyra ro jahtao oya xine. Jezu orikyhpyry poko āmoreparykô se nymyry exiase. Naeroro oehsene oya xine jahtao, jomiry tupime pyra nexiase. Jatamorepatopôpyry poko jepyrpary se pyra exiase: “Pauru otyro waro emero,” kara imehnō ehtohme. Ritonôpo osenetupuhtoh ekarory se exiase oya xine. Zae omi ekarory se exiase. Apitoryme aomiry waro pyra sexiatiose. Yrome seromaroro jarao mana. ³Morara exiryke oya xine toytose jahtao, zehno exikety omiry sã pyra jomiry nexiase. Tykytyky tykase ywy zuno jehtopôpyryke azahkuru se pyra jexiryke Ritonôpo a. ⁴Zae omi ekaroase oya xine. Zuario exiketō omiry sã pyra jomiry nexiase. Yrome Ritonôpo jamitunuru ke kuamorepatose. Morarame jomiry etaryke oya xine otuarôtanohpoatose Ritonôpo Zuzenu, tyjamitunuru eneporyke oya xine. ⁵Naeroro Jezu tonetupuhse oya xine, ahno tuarônory ke pyra, Ritonôpo jamitunuru poe rokê Jezu tonetupuhse oya xine.

Zuario Ritonôpo ehtopo

⁶Ritonôpo Zuzenu omipona exiketō maro zuaro exikety sã oturūko ase. Yrome Jezu onenetupuhpynō zuaro ehtoh sã pyra jomiry mana. Itamuhpopātȳa zuaro ehtoh sã pyra roropa mana. Axītao rokê itamuhpopātȳa mana sero nono po. ⁷Emero motye zuaro Ritonôpo mana. Aomiry ekarōko ase oya xine zuaro oehtohkomē. Pake tokare pyra Ritonôpo osenetupuhtopôpyry kynexine. “Umūkuru enetupuhnanō kurākāko ase aorikyry ke toto myakāme. Umūkuru sã exīko mā toto,” tykase Ritonôpo tyya rokene, sero nono onyripyra ro tahtao. Morara katopôpyry tokare pyra kynexine aporo. Seromaroro jarao mā rahkene. ⁸Yrome Ritonôpo osenetupuhtopôpyry waro pyra sero pōkō tuisary tō kynexine. Zuario tahtao xine Kuesêkô onexixihmapopyra toh exiry wewe pokona. Emero motye Kuesêkô kure exiry mana, tuisamehxo exiry, enara. ⁹Moro poko ynara tymerose Ritonôpo omiryne:

“Tynekarory kurā kurākāko Ritonôpo mana
ekarotohme typyno exiketomo a.

Onenepitopyra sero nono pōkō mana,
onetapitopyra roropa, onenetupuhpitopyra
roropa mā toto Ritonôpo nyrihpyry kurā poko,
tynekaroryme typyno exiketomo a,”

me tymerose.

¹⁰Yrome moro poko kymarokō tutuarôtanohpose Ritonôpo Zuzenu a, Ritonôpo nosenetuputyhpyry poko. Tuzenu tonehpose kukurohtaka xine zuaro kuehtohkomē. Emero oneto Ritonôpo Zuzenu mana. Ritonôpo osenetupuhtoh waro mana zuaro pyra imehnō ahtao ro. ¹¹Kuosenetuputyrykō waro pyra imehnō mana. Kymarokō rokê zuaro. Moro saaro Ritonôpo Zuzenu rokê Ritonôpo osenetuputyry waro mana. ¹²Jezu enetupuhnōko sytatose.

Naeroro Jezu onenetupuhpynō zuzenu kukurohtao xine pyra mana. Ritonōpo Zuzenu rokē tonehpose Ritonōpo a kukurohtaka xine, kuamorepatohkōme, emero inekarohpyry waro kuehtohkōme.

¹³Morara exiryke ahno a rokē pyra tamorepase ynanase. Ritonōpo Zuzenu a tamorepase ynanase. Naeroro kytamurukō namorepatopōpyry ke pyra imehnō amorepāko ynanase. Ritonōpo Zuzenu namorepatopōpyry ke rokē Zuzenu nae exiketō amorepāko ynanase. ¹⁴Yrome Ritonōpo Zuzenu maro pyra exiketō inekarotyā anapoipyra mā toto onenetupuhpyra toexirykōke. “Otāto tynekarory ekarōko Ritonōpo nae?” āko mā toto. “Oty katohme moro apoiko mokaro nae?” āko roropa toh repe oseya rokene, Ritonōpo Zuzenu maro pyra exiketomo. Ynara exiryke, Ritonōpo Zuzenu nae exiketō rokē inekarotyā kure exiry enetupuhnōko. ¹⁵Ritonōpo Zuzenu nae awahtao xine emero rokē toehse ahtao zae ehtoh enetupuhnōko matose. Mame ōmirykō eunopyry se imehnō ahtao oneunohpyra ekurehnōko mā toto, zae rokē oexirykōke. ¹⁶Ynara tymerose Ritonōpo omiryme:

“Ritonōpo osenetupuhtoh waro pyra imehnō mana.

Amorepary waro ehsaromepyra roropa mā toto.

Tamorepaneke pyra ynororo mana ipunaka.

Tamoreme zuaro ynororo,”

āko.

Māpyra Kyrixtu poe osenetupuhnōko sytatose, kukurohtao xine Zuzenu exiryke.

Ritonōpo poetory tomo

3 ¹Wekyry tomo, tomeseke sā oturūko ase oya xine, Jezu enetupuhsenā sā oexirykōke, Ritonōpo Zuzenu omipona nymyry pyra oexirykōke roropa. Ritonōpo Zuzenu maro nymyry awahtao xine tyoro jotururu exiry oya xine. Yrome aomipona pyra oexirykōke Jezu waro pyra exiketō zururu sā ourutorŷko ase. ²Poeto pitiko ahtao suhsu ke auhpāko jē mana. Poeto pitiko sā matose Ritonōpo enetuputyry poko. Morara exiryke Ritonōpo omiry tupimākara rokē ekaroase oya xine. Aomiry tupimā onetara mexiatose enetupuhsenā sā oexirykōke. Morararo matose seromaroro. Aomiry tupimā onetara ro matose, ³Jezu onenetupuhpynō sā oexirykōke, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Zumoxike matose. Oseosezuhnōko roropa matose. Morara awahtao xine Jezu onenetupuhpynō sā matose, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Naeroro tupimā ke āmorepara xine ase. ⁴Ynara āko toitoine matose: “Pauru marōme rokē ase,” āko. Imehnō: “Aporu marōme ase,” āko. Morara karyhtao oya xine oxiehnōtokō sā matose. Jezu onenetupuhpynō sā matose.

⁵Yrome tuisame pyra Aporu mana. Tuisame pyra ase roropa. Ritonōpo namotome rokē ynanase, Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepananōme. Tamorepase yna a oexirykōke Jezu poetoryme toehse matose. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko rokē erohnōko ynanase, aomipona. ⁶Otyro puhturu arykary sā Kyrixtu ekarory mana. Ywy osemazuhme Kyrixtu ekaroase oya xine. Mame Kyrixtu omiry poko āmoreparykō otyro ehxikary sā mana. Aporu toerohse ŷkapo āmoreparykō poko Kyrixtu omiry poko. Mame otyro ahtanohponeme Ritonōpo mana. (Moro saaro typoetoryme oriatose Ritonōpo. Ritonōpo rokē onenetupuhpynomo a Tumūkuru enetupuhpory

waro mana.) ⁷Næroro Kyrixtu ekaronanō mā ime nymyry pyra mā toto. Aomiry poko imehnō amorepananō roropa ime nymyry pyra mā toto. Ritonōpo rokē ime kuhse mana, ipoe enetupuhnanōme toehse kuexirykōke. ⁸Oxipākō mokaro Kyrixtu ekaronanomo, aomiry poko amorepatōkomo, enara. Imeīpo typoetory tō epehmāko Ritonōpo mana, toto erohtamitume. Zae erohketō epehmāko kure mana. Zae pyrahme sã toerohse ahtao pitiko rokē toto epehmāko mana. ⁹Ritonōpo tupi sã matose. Tupito esē tutupi pyno exiry sã opyno xine Ritonōpo mana. Ritonōpo tupi poko erohketō sã ynanase Aporu maro. Āmorepatorỹko ynanase.

Tapyi esē tytapyi pynanopyry sã roropa opynanohtorỹko Ritonōpo mana. Itapyi sã matose. ¹⁰Tapyi apō sã Kyrixtu mana. Morara exiryke Kyrixtu ynanekaroase oya xine enetupuhtohme oya xine. Ritonōpo a tyjamitunuru tokarose ya Kyrixtu ekarotohme onenetupuhpitopynomo a. Kyrixtu ekaroryhtao eya xine tapyi apō riko sã ase. Mame ýkapo imehnō mā Kyrixtu omiry poko mokaro amorepāko jesahpyo. Mokaro amorepananō mā tapyi amonanō sã mā toto. Kure mā toto, zae imehnō amoreparyhtao eya xine. ¹¹Ritonōpo a Jezu Kyrixtu tonehpose xiaro, sero nono pona. Toiro ynororo, imepỹ pyra. Jezu enetuputyryke rokē kyya xine Ritonōpo poenōme exiko sytatose. ¹²Imehnō amorepananō mā tapyi amonanō sã mana. Toitoine tapyi amōko sã mā toto okynā ehtohme, uuru ke te, parata ke te, topu kurā ke roropa sã tyrīko mā toto. Mokaro sã matose zae imehnō amoreparyhtao oya xine. Yrome imehnō mā axītaonato sã rokē tapyi amōko mā toto, wewe ke te, airiki ary ke te, paruary ke, enara. Mokaro sã exīko sytatose zae pyra imehnō amoreparyhtao kyya xine. ¹³Mame apoto toehse ahtao tapyi zatyry enēko sytatose. Yrome okynā exikety ke tamose ahtao zahpyra mana. Moro saaro Kyrixtu oehtoh ropa po. Kure imehnō tamorepase ahtao kyya xine zae toto amorepatopōpyry kyya xine enēko sytatose. Yrome zae pyra imehnō tamorepase ahtao kyya xine moro enēko roropa sytatose, Kyrixtu oepyyry ropa ahtao. ¹⁴Mame tapyi zahpyra ahtao tapyi esē tytapyike ro exīko mana tozehse apoto ahtao. Mokyro saaro zae imehnō amorepananō Ritonōpo nekarory kurā apoīko mā toto toerohtamitukōme. ¹⁵Yrome jatyhpyry esemy tytapyike pyra exīko, tyahse exiryke. Mokyro saaro azahkuru imehnō amorepananō epehpyry kurā anapoipyra mā toto. Māpyra toto pynanohtōko otaramē Ritonōpo mana apoto htae anymyhpyry samo.

¹⁶Ritonōpo tapyi sã matose, Ritonōpo Zuzenu okurohtao xine exiryke. Moro waro matose. ¹⁷Ritonōpo tapyi kararapyryhtao Ritonōpo mā tytapyi ryhmahpō ryhmāko. Kure Ritonōpo tapyi mana. Xihpyryme pyra mana. Kymarokō Ritonōpo tapyime sytatose. Næroro azahkuru āmorepananō wānohtōko Ritonōpo mana, tytapyi kurā ryhmananō sã toto exiryke.

¹⁸Osenekunohpopyra ehtoko Jezu onenetupuhpynomo a. “Emero zuaro ase,” karyhtao oya xine, moro waro ehtoh irumekatoko, Ritonōpo poe zuaro kuhse oehtohkōme. ¹⁹“Zuarohxo ynanase,” āko Jezu onenetupuhpynomo. Yrome Ritonōpo ynara āko eya xine: “Rowohpe matose ipunaka,” āko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme: “‘Zuarohxo ywy,’ kananō mā osenekunohnohko rokene zuaro toehtopōpyrykōke. Otupīko mā toto. Tutūtatohkō ropa zupīko sã mā toto,” āko. ²⁰Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryryme: “Otyme kure Ritonōpo a, ynara kananō osenetupuhtoh nahe? ‘Imehnō motye zuarohxo

wy,' kananō osetupuhthoht otyme kure Ritonōpo a? Arypyra ipunaka," tyme rose. ²¹ Morara exiryke: "Imehnō motye zuarohxo yna," kara ehtoko. Seromaroro emero nae exiketōme matose Kyrixtu oesēkōme exiryke. ²² Wy Pauru, ākorehmanekōme ase Kyrixtu poe, Aporu roropa te, Peturu roropa. Sero nono tōkehko tyrise Ritonōpo a oesarykōme. Orihpyra ro awahtao xine opyno xine mana. Oorikyrykohtao opyno xine ro mana. Seromaroro opyno xine mana. Opyno xine exikehpyra roropa mana. ²³ Mame Kyrixtu oesēkōme mana. Kyrixtu esēme Ritonōpo mana. Naeroro esēme sã roropa matose Ritonōpo nyrytã esēme.

Kyrixtu akorehmananomo

4 ¹ Kyrixtu akorehmananō pyno ehtoh sã yna pyno ehtoko, Ritonōpo omiry ekaronanōme yna exiryke. Tokare pyra Ritonōpo osetupuhthopōpyry kynexine aporo. Yrome seromaroro tōsetupuhthopōpyry tokarose yna a zuaro yna ehtohme, ekarotohme ropa imehno a. ² Ynara āko typoetoke exikety typoetory tomo a: "Imepỹ omipona pyra ehtoko, jomipona rokē ehtoko," āko. Moro saaro morara āko Ritonōpo tōmiry ekaronanomo a. Tōmipona toto se ynororo mana. ³ Otara kara ase: "Zae Pauru mana," karyhtao oya xine. Imehno a roropa: "Zae pyra Pauru mana," karyhtao, otara kara ase. Imehnō popyra onekaropyra ase. "Zae pyra mã toto," kara ase. "Zae pyra ase," kara ase roropa ypoko. ⁴ Ya zae rokē ase. Yrome otarame jukurākatopōpyry Ritonōpo a waro pyra imehnō mana zae jehtoh waro jahtao ro. Yrome Kuesēkomo a: "Pauru zae mana," karyhtao, zae nymyry ase. ⁵ Morara exiryke Kuesēkō oehpyra ro ahtao: "Popyra matose Ritonōpo a," kara ehtoko imehno a. Imeipo jūme rokē kuapiakatoryko Kuesēkō mana, toehse ropa tahtao. Morara ahtao kynyrihpyrykō enepynỹpo tō zumakapōko mana, kuosenetupuhthopōpyrykomo, kypenetatopōpyrykomo, enara. Morarame: "Kure mase ya," āko Ritonōpo zae exiketomo a.

⁶ Wekyry tomo, opyno xine jexiryke yna poko kuurutou, ypoko, Aporu poko, enara. Āmorepatohkōme kuurutou zae oehtohkōme, Ritonōpo omiry omipona oehtohkōme, imehnō onypyrypara ehtoko. "Mose kure. Mose popyra," kara ehtoko. Kure rokē ehtoko emero a. ⁷ Oxisã matose imehnō maro Ritonōpo a. Eya imehnō motye pyra matose. Ritonōpo nekarohpyryme okyryrykō mana, emero. Morara exiryke kure oexirykō poko epyrypara ehtoko, Ritonōpo poe rokē kure oexirykōke.

⁸ Otarāme azahkuru matose ynara āko: "Otyro se pyra ynanase, emero nae," āko matose. "Tymōkomoke ynanase, porehme," āko roropa matose repe. Yrome azahkuru matose. Tuisame sã matose tuisame pyra yna ahtao, Aporu maro. Tuisame nymyry awahtao xine tãkye jexiry, amaro xine tuisame ynanexiry roropa. ⁹ Ynara enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekatyāme yna ahtao ro imehnō amorepananōme, tuisame pyra ynanase. Imehnō namotome sã rokē ynanase. Orihketōme sã tyrise ynanase, jarao orihmaposē samo emero tonesēme, kapuaōkō neneryme, nono pōkō neneryme, enara. ¹⁰ Kyrixtu onenetupuhpynomo a rowohpe ynanase Kyrixtu enetuputryryke yna a. Māpyra amarokomo Kyrixtu maro oexirykōke tuaro matose toehse. Onenetupuhpynomo a orēnōko ynanase. Yrome amarokō orēpyra matose eya xine. Yna se pyra mã toto. Yrome kure rokē oritorỹko mã toto. ¹¹ Emitapānōko

ynanase. Tuna zehnāko roropa ynanase. Upōpo xihpyry ke tōtupohtose ynanase. Typipohse ynanase. Tosake pyra yna exiryke, ytoytōko rokē ynanase pata tō poro. ¹²Erohkehp̄yra ynanase yronymyryme yna napyry epekahtohme. Imehnomo a typoihtose yna ahtao zae rokē toto ezuhnōko ynanase. Ynahtomaryhtaō eanahtōko rokē ynanase. ¹³Omi xihpyry ke typoihtose yna ahtao kure rokē ezuhnōko ynanase. Typahsēme sã yna ekarōko imehnō mana, itumekyhp̄yry sã yna riko mã toto.

¹⁴Ohxirorykō se pyra ase repe. Morohne ymerono āmorepatohkōme, opyno xine jexiryke, ypoenōme sã oexirykōke. ¹⁵Āmorepatōkō ikuhp̄yme tomāse ahtao ro, Kyrixtu omiry poko toiro rokē omykōme mana. Tamorepase ya oexirykōke Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine. Morara exiryke omykōme ase, osemazuhme tamorepase ya oexirykōke. ¹⁶Naeroro ajohpāme sã kypoenohtoko ysã oehtohkōme. ¹⁷Morara exiryke Timoteu aropōko ase oya xine. Umūkurume mana Kuesēkō enetuputyryke eya. Tymoise roropa ywy eya. Ipyno ase yronymyryme. Otuarōtanohtor̄yko ropa mana zae jehtoh poko Kyrixtu Jezu enetuputyryke ya. Imehnō amorepatopōpyry poko roropa ya ourutor̄yko mana. “Pata tō punero zae imehnō amorepāko Pauru mana, zae toto ehtohme tysaaro, Jezu poetory tō oximōtoh tao,” āko oya xine mana.

¹⁸Toitoinē matose epyrypāko, ytoppyra jekaroryke oya xine repe. ¹⁹Yrome Ritonōpo jaropory se ahtao ytōko ase, okynā pyra, oenese xine. Mokaro otururu waro ase. Yrome amaro xine jahtao ywy roro epyrypaketō nyriry enēko ase. Otarāme Ritonōpo jamitunuru nae mã toto. Otarāme arypyra mã toto. ²⁰Ritonōpo enetupuhnōko sytatose kuesēkōme. Omihpo rokē kara moro. Ritonōpo jamitunurume mana. ²¹Oty kurehxo oya xine nae? Oorypyrykō poko ouruse xine jytory kure oya xine nae? Omi kurā ke ouruse xine jytory kure oya xine nae, oeahmase xine? Opyno xine jexiry kure oya xine ahtao oorypyrykō irumekatoko.

Typyxiā kuroko nohpo tō poko

5 ¹“Toiro Korītu pō tumy pyty maro toehse mana, Jezu poetoryme tahtao ro,” tykase oehsenā ya. Morara popyra Ritonōpo a. Ritonōpo waro pyra exiketō roropa morara sã ahtao ihxip̄yke exiry tyrypyrykō poko. ²Morara awahtao xine toiparo rokē: “Kure ynanase,” āko matose. Epyrypara ehtoko kure oexirykō poko. Emynyhmatoko hkoty mokyro ryp̄yry poko. Mame mokyro iiryp̄yryme exikety emynyhmara ahtao tyrypyry poko Ritonōpo maro oturutoh taka onēmapopyra ehtoko. Amaro xine ōximōtohkō taka onēmapopyra ehtoko. ³Ywy ase, ameke repe. Yrome amaro xine ro ase ukurohtaō. Pitiko rokē pyra osenetupuhnōko ase roropa opoko xine. “Mokyro popyra Ritonōpo a tyrypyry poko exiryke,” āko ase Jezu Kyrixtu poe. Amaro xine jahtao morararo ykary oya xine. Naeroro mokyro maro oximōpyra ehtoko. ⁴Mame ōximomyrykohtaō Jezu Kyrixtu amaro xine mana. Kokoro rokē kymaro xine mana, kyjamihtanohtor̄yko. Ywy roropa amaro xine sã ase josenetuputyryke opoko xine. ⁵Naeroro Jezu jamitunuru poe mokyro iiryp̄yryme aexihpyry a ynara kahtoko: “Joroko tamuru oesēme mana,” kahtoko eya, tyrypyry xihpyry se pyra aehtohme ropa. Otarāme orihnōko mana. Yrome tyrypyry rumekary ropa ahtao eya orihpyra ro ahtao ipynanohnōko Ritonōpo mana Kuesēkō oeipyry ropa ahtao.

⁶Toiparo rokē: “Kure ynanase,” āko matose, zae pyra oexirykōke. Ynara zuaro matose, iporutatoh pitiko rokē repe, yrome tōximōse ahtao tiriiku maro, moro pāo risē tytororo iporutaketye exīko. Moro sā iirypyryme exikety mana. Toiro tyrypyry poko exikety amaro xine ahtao, okynā pyra imehnō mā morararo isā exīko, tyrypyrykō poko. ⁷Oorypyrykō irumekatoko emero porehme. Oorypyrykō poko pyra awahtao xine iirypyryme pyra matose. Tyrisenā sā matose. Pake kaneru mūkuru totapase juteu tomo a toytorykohtao Ejitu poe. Kaneru mūkuru totapase orihpyra tapyi taōkō ehtohme. Mokyro saaro Jezu Kyrixtu toorihse orihpyra kuehtohkōme. Oseahmatoh Paxikoa riryhtao juteu tomo a, atākyemāko mā toto kaneru mūkuru orihpōpyry poko tytamurukō orihpyra ehtohme. Moro saaro wenikehpyra sehtone roropa Jezu orihpōpyry poko kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme. ⁸Jezu kynorihne kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme. Naeroro kyrypyrykō surumekatone. Kyrypyrykō poko pyra sehtone. Zae rokē sehtone ipunaka. Imehnō onenekunohpyra sehtone. Morara kuahtao xine atākyemāko sytatose Jezu orihpōpyry poko, juteu tō atākyematoh saaro kaneru mūkuru etapatōpyry poko.

⁹Osemazuhme pape ymeroase onenerykōme ynara katohme oya xine: “Osepeme pyra ehtoko nohpo tō poko exiketō maro, tynio kuroko imehnō orutua poko exiketō maro roropa.” ¹⁰Ritonōpo waro exipitopyra exiketō poko morara kara akene. Toipe mokaro iirypyryme. Imehnō nohpo poko toto, tyamene se mā toto. Ematonāko roropa mā toto. Joroko tō poko mā toto Ritonōpo myakāme. Mokaro maro se pyra kuahtao xine sero nono rumekary se sehtory. ¹¹Ynara kary se rokē exiase oya xine: “Jezu poetoryme ase,” kanānō mā imehnō nohpo poko ahtao mokaro maro pyra ehtoko. Tyamene se exiketomo te, joroko tō eahmananomo Ritonōpo myakāme te, imehnō kerekeremananomo te, etyketomo te, imehnō poko enupunara exiketomo, enara. Mokaro maro pyra ehtoko. Otuhtoh po porohpyra ehtoko toto maro, kary se exiase oya xine.

¹²⁻¹³Ritonōpo onenetupuhpyra exiketomo a: “Zae pyra matose,” kara ase. Ritonōpo rokē toto apiakāko mana imeīpo. Yrome Jezu waro exiketō zae pyra ahtao zae pyra toto ehtoh poko enetupuhpotoko. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Mokyro iirypyryme aexihpyry aropotoko owinoino xine,” me tymerose. Naeroro iirypyryme aexityā aropotoko owinoino xine.

Jezu poetory hxirōko terekatu netaryme, oty katohme?

6 ¹Atakorōme matose Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Oxiehno toehse awahtao xine imep̄y Jezu poetory maro, terekatu a mokyro anaropyra ehtoko Jezu poetory kara a. Kurehxo imep̄y Jezu poetory a oytorykomo zae ehtoh waro oehtohkōme. ²Etatoko pahne, Ritonōpo poetoryme kuexirykōke, sero etyhp̄y po sero nono pōkō apiakāko sytatose Ritonōpo omi poe. Tyrypyrykō poko aexityā apiakāko sytatose zae exiketō winoino. Morara exiryke atae pyra toehse awahtao xine imep̄y Jezu poetory maro zae ehtoh enetupuhp̄toko. Ataomirotoke rop̄a āmoreme xine. ³Etatoko pahne, Ritonōpo nenyohyā kapuaōkō apiakāko roropa sytatose, zae exiketō ekarōko sytatose, tyrypyhpyke exiketō ekarōko roropa sytatose, enara. Morara ahtao oxiehno toehse kuahtao xine ro zae ehtoh enetuputyry tupime hkopyra kyya xine.

⁴Naeroro oxiehno toehse awahtao xine oty katoh zae ehtoh ekaropōko matou Jezu poetory kara a? ⁵Ehxiropyra hmatou, Jezu onenetupuhpynomo a oytorykohtao? Toiro tokoh zuaro exikety amaro xine nah? Atae pyra awahtao xine, eya ytotoko zae ehtoh enetupuhtohme. ⁶Seroae oxienonohnōko matose. Imep̄y Jezu poetory hxiroko matose terekatu ēpataka, Jezu poetory kara. Zae pyra matose morara awahtao xine.

⁷Jezu poetory hxiropyhtao oya xine terekatu ēpataka Jezu onenetupuhpynō sā matose ipunaka. Kurehxo oya xine: “Oty kara,” kary, tyhtomase awahtao xine. Kurehxo tomatonanohse awahtao xine: “Oty kara,” kary oya xine.

⁸Yrome imehnō ryhmāko matose. Imōkomory ematonanohnōko matose Jezu poetoryme toto ahtao ro. ⁹Etatoko pahne, zuaro matose, tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo esaka ytopyra ekurehnōko mana. Osenekunohpyra ehtoko. Imehnō nohpo poko exiketō mā omōpyra Ritonōpo esaka ekurehnōko te, imehnō orutua poko exiketomo te, orutua kō roropa oxipoko xihpyry exiketomo te, joroko tō eahmananō Ritonōpo myakāme omōpyra mā toto. ¹⁰Omato komo te, tyamene se exiketomo, et̄yketomo te, imehnō kerekeremananomo, imehnō ryhmananomo roropa, mokaro mā Ritonōpo nekarory anapoipyra ekurehnōko, omōpyra mā toto Ritonōpo esaka.

¹¹Toitoine mokaro sā mexiatose, Jezu onenetupuhpyra ro awahtao xine. Yrome seromaroro Ritonōpo a oorypyrykō tykorokase mana. Tymenekase matose eya typoenōme oehtohkōme, tōmipona oehtohkōme. “Zae matose ya,” āko Ritonōpo mana Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine, Ritonōpo Zuzenu kukurohtao xine exiryke roropa.

Kure Ritonōpo riry poko kyya xine

¹²Otarāme ynara āko matose ya: “Ywy ase Kyrixtu poetoryme. Naeroro emero rokē poko jahtao azahkuru pyra ase,” āko matose. Ÿ, otarame azahkuru pyra mase repe. Yrome emero hkopyra kure oya xine mana. Azahkuru pyra ahtao ro emero hkopyra ipoko ase yrypyry a ymykyryino ropa. ¹³Imep̄y roropa otarame ynara āko: “Tonahsē nae sytatose ēmatohme waku aka. Tuahke sytatose tonahsē omōtohme,” āko. Ÿ, zae ro mana. Yrome imeīpo moro asakoro enahkapōko Ritonōpo mana, kynapyrykomo, kuakurukomo, enara. Kuokokō tyrise Ritonōpo a kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, imep̄y nohpo poko pyra, imep̄y nio poko pyra, orutua kō poko pyra, enara. Ritonōpo Zuzenu esaryme tyrise sytatose Kuesēkō omipona kuehtohkōme. Ritonōpo Zuzenu omipona pyra kuahtao xine toiparo rokē taro sytatose. ¹⁴Kuesēkō tōsemākaposē ropa Ritonōpo a aorihxīpo. Moro saaro kymarokō ēsemākaposē ropa mana toorihse kuahtao xine. Tyjamitunuru ke kuēsemākapotor̄yko ropa mana.

¹⁵Etatoko pahne, Jezu enetupuhnanōme awahtao xine ōkokō Kyrixtu zokome mana ikyryryme toehse oexirykōke. Morara exiryke imep̄y nohpo poko jahtao popyra ase ipunaka, Kyrixtu zoko aroryke ya mokyro poko. Naeroro imep̄y nohpo poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁶Etatoko pahne, imep̄y nohpo poko tahtao, toiro pūme sā exīko orutua mana imaro. Ynara tykase Ritonōpo exiryke moro poko: “Mokaro asakoro toiro pūme sā exīko mā toto,” tykase. ¹⁷Yrome Kuesēkō omipona kuahtao xine toiro sā exīko sytatose imaro, toiro zuzenu maro exīko sytatose Kyrixtu Zuzenu maro.

¹⁸Orutua komo, opyty kara maro pyra ehtoko ipunaka. Xihxi tomo, imep̃y nio maro pyra ehtoko ipunaka. Iirypyry nae tyoro. Ipoko ahtao otarame kupūkō onyryhmara repe. Yrome imep̃y noho poko awahtao xine opūkō ryhmāko roropa matose. ¹⁹Wenikehpyra ehtoko, kuokokō Ritonōpo Zuzenu esaryme mana. Kukurohtao xine mā ynororo, kyia xine tokarose Ritonōpo a exiryke. Naeroro opūkō esēme pyra matose. Ritonōpo rokē oesēkōme mana. ²⁰Oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a. Kyrixtu orihtopōpyry ke oorypyrykō topehmase eya. Morara exiryke tuaro ehtoko kure rokē oehtohkōme. Moraramē kure rokē awahtao xine: “Kure Ritonōpo mana. Emero motye kuhse imehxo mana,” āko onenetupuhpynō mā Ritonōpo poko, kure oehtohkō eneryke tyia xine.

Oururukō se ase opytarykō poko, oniotarykō poko, enara

7 ¹Onymerohpyrykō yneneryme enease. Moro poko ynara mekaropoatose ya: “Yna pytary zae Ritonōpo a nae?” matose.

Etatoko pahne, opytarykō se pyra awahtao xine zae ro matose, noho poko pyra awahtao xine ipunaka. ²Yrome tuhke iirypyrymākō nae. Pytara toh repe imehnō pyxiā poko toehtohkōme. Popyra mā toto. Morara exiryke kurehxo ya orutua kō pytary type toto ehtohme. Morararo noho tō roropa, iniotarykō kure ya tynioke toto ehtohme emero. ³Orutua komo, kure ehtoko opyxiākō maro. Opyty amaro se ahtao imaro exiko. Opyxiākō tymoise oya xine ahtao kure iniome matose. Xihxi tomo, amaro se onio ahtao imaro ehtoko. Oniokō tymoise oya xine ahtao kure matose. ⁴Xihxi tomo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose, oniokō ke. Morararo orutua komo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose opyxiākō ke. ⁵Xihxi tomo, oniokomo a: “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko. Morararo orutua komo: “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko opyxiākomo a. Ynara karyhtao oya xine: “Oximaro pyra sehne aporo,” karyhtao oya xine asakoro ro, yronymyrymehxo Ritonōpo maro ōtururukō poko oehtohkōme, kure. Tuhke pyra onyhtoko oximaro pyra. Imēpo oximaro ehtoko ropa imehnō poko penetara oehtohkōme, iirypyryme oripyra xine joroko tamuru ehtohme.

⁶“Opytatoko kēty,” kara ase. “Oniotatoko kēty,” kara roropa ase, noho tomo a. Opytarykō se awahtao xine, opytatoko. Zae matose. Xihxi tomo, oniotarykō se awahtao xine oniotatoko. ⁷Tākye ase type pyra jehtoh poko. Orutua kō emero ysā toto ahtao kure ya exiry. Yrome Ritonōpo osenetupuhtoh kypoko xine oxisā pyra mana. Toitoine Ritonōpo poe pytara mā toto. Iirypyryme pyra roropa mā toto. Imehnō Ritonōpo poe ro pytāko mā toto. Tupime otarame eya xine exiry type pyra toto ahtao. Otārāme tyrypyrykō poko exiry toto. Naeroro kurehxo Ritonōpo a ipytarykomo tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme.

⁸“Pytara ehtoko,” āko ase pytara ro exiketomo a. “Niotara ehtoko,” āko ase niotara ro exiketomo a, pytāpo tomo a, enara. Kurehxo ya toiroro oexirykomo ysaaro. ⁹Yrome typenekehse awahtao xine oniotatoko, opytatoko, enara. Kurehxo Ritonōpo a oerēnarykomo, popyra openetarykō poko oexirykomo, tynioke pyra awahtao xine, type pyra roropa awahtao xine.

¹⁰⁻¹¹Tynioke exiketomo, oniokō onurumekara ehtoko. Morara āko ase Kuesēkō omi poe, ypoe rokē pyra. Oniokō rumekaryhtao oya xine imep̃y

maro pyra ehtoko. Otarāme oxise exīko ropa matose oniokō maro. Morara ahtao oniokō maro exīko ropa matose. Morararo typye exiketomo, opyxiākō onurumekara ehtoko.

¹²Imehnō Jezu poetory tomo a ypoe ro ynara āko ase, Kuesēkō nymeropohpyry kara: “Opyxiākō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.” ¹³Morararo matose nohpo tomo. “Oniokō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.” ¹⁴Toto onurumekara awahtao xine kure oniokō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro. Kure toto rīko Ritonōpo mana opokoino xine amaro xine toto exiryke typyxiākō onurumekara toto exiryke. Morararo kure opyxiākō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro Jezu poetory maro toto exiryke tyniokō onurumekara toto exiryke. Morara pyra ahtao opoenōkō Ritonōpo waro pyra exiketō poenō sā rokē exiry. Yrome kure toto rīko Ritonōpo mana, typoetory maro toto exiryke. ¹⁵Mame oniokō Jezu poetory kara ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme awahtao xine, otara pyra orumekatorykō mā toto. Opyxiākō Jezu poetoryme pyra ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme oexirykōke, otara pyra orumekatorykō mā toto. Morarame turumekase awahtao xine opyxiākomo a, oniokomo a roropa Jezu poetoryme awahtao xine tymyhpokase ropa sā matose. Naeroro: “Jurumekara exiko,” kara ehtoko oniokomo a, opyxiākomo a roropa. Toto maro oxiehno pyra kuexirykō se Ritonōpo mana. ¹⁶Naeroro xihxi tomo, oniokō onurumekara ehtoko. Otarāme opokoino xine onio Jezu enetupuhnōko mā toto. Orutua komo, opyxiākō onurumekara ehtoko. Otarāme opokoino xine opyxiākō Jezu enetupuhnōko mā toto.

Ritonōpo omipona ehtoko

¹⁷Tyjamitunuru ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana orēpyra kuehtohkōme inyrohmanohpotoh poko. Naeroro aomipona ehtoko. Toerohtohke mexiatose Jezu enetuputyryhtao oya xine. Moro erohtoh onurumekara ehtoko. Ipoko erohtoko ro. Morararo Jezu poetory tō amorepāko ase emero pata tō punero. ¹⁸Tysahkase aexityāme awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine asahkatopōpyry poko torētyke pyra ehtoko. Morararo matose onysahkara awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine esahkapopyra ehtoko. ¹⁹“Jomipona nymyry matou?” āko rokē Ritonōpo kyaa xine mana. “Opihpyry mysahkatou?” kara ynororo kyaa xine. “Onysahkara ro matou?” kara roropa mana. ²⁰Toerohtohke mexiatose okohmarykohtao Ritonōpo a typoetoryme oehtohkōme. Morararo ehtoko, oerohtohkō poko erohtoko ro. ²¹Toitoinē imepỹ namotome mexiatose tykohmase awahtao xine Ritonōpo a. Otara kara. Oesēkō poetoryme erohtoko ro. Yrome tokumētasão apoiry waro awahtao xine apoitoko. ²²Namoto tō ytoytōko tamoreme xine pyra. Tosēkō omipona rokē ytoytōko mā toto. Yrome namoto tō Jezu poetoryme toehse ahtao namotome pyra sā toehse ropa mā toto. Kuesēkō omipona rokē toehse mā toto. Māpyra namotome pyra awahtao xine Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine Kyrixtu namotome toehse matose, oesēkōme toehse aexiryke. ²³Topehke typynanohse matose Ritonōpo a. Naeroro imepỹ namotome pyra ehtoko. Kyrixtu omipona rokē ehtoko. ²⁴Wekyry tomo, typynanohse awahtao

xine Ritonôpo a aomipona toehse mexiatose. Morararo ehtoko, seromaroro. Aomipona exikehpyra ehtoko. Onurumekara ehtoko Ritonôpo maro awahtao xine.

Niotara ro exiketō zae ehtoh poko, pytŷpo tō roropa

²⁵ Onymerohpyrykō ae mekaropoatose niotara ro exiketō poko, pytara ro exiketō poko roropa. Moro poko jurupyra Kuesēkō nexiase. Naeroro: “Kuesēkō omi poe ourutorŷko ase,” kara ase. Naeroro typynanohse jexiryke, aomipona roropa jexiryke zae ehtoh enetupuhnōko rokē ase.

²⁶ Kyzehnotokō kyhtomatorŷko mana pitiko rokē pyra, Jezu poetory tō kara. Naeroro type pyra awahtao xine kurehxo ya morara oexirykomo. ²⁷ Type awahtao xine opyxiākō onurumekara ehtoko. Māpyra type pyra awahtao xine pytara ehtoko. ²⁸ Opytarykohtao iirypyryme pyra matose. Morararo tyniokēkara niotaryhtao iirypyryme pyra mana. Yrome tupimehxo sã exiryke seromaroro morara āko ase, oetuarimarykōino.

²⁹ Wekry tomo, okyna hkopyra Kyrixtu oehnōko ropa mana. Naeroro type awahtao xine yronymyryme Kyrixtu nyrohmanohpotoh poko ehtoko typyākara samo. ³⁰ Morararo oxixikariketomo, emynymara exiketō sã ehtoko, tãkye exiketō samo. Exianaketomo, atãkyemara sã emynymatoko. Osepekahketōme awahtao xine onepekatyhyprykō esēme pyra sã ehtoko. ³¹ Tymōkomoke exiketyme awahtao xine tŷpokōke pyra sã ehtoko, okyna hkopyra sero nono enatyryke.

³² Mōkomo tōkehko apoiry poko oya xine torētyke oexirykō se pyra ase. Type pyra exiketō Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro Kuesēkō ākyemapory se toexirykōke. ³³ Yrome type exiketō tŷpokōke exīko toto, mōkomo apoiry poko osenetupuhnōko roropa toto typyxiākō ākyemapory se toexirykōke. ³⁴ Asakorō omipona se exīko toh mana. Ritonôpo omipona se, typyxiākō omipona se, enara toh mana. Atapiakāko sã toh mana. Yrome tyniokākara Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro. Aomipona se rokē mā toto. Tãkye rokē tosēkō riry se roropa mā toto. Yrome tynioke exiketō tŷpokōke exīko, tymōkomorykō apoiry poko osenetupuhnōko, tyniokō ākyemapory se toexirykōke.

³⁵ Morara āko ase ākorehmarykō se jexiryke. Tupimehxo opytarykō riry se pyra ase repe. Zae oexirykō se rokē ase, Ritonôpo omipona, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko oehtohkōme yronymyryme.

³⁶ Asakoro ro orutua, nohpo, enara torēnarykō se toehse tahtao xine, yrome ynara karyhtao tyra xine: “Oximaro pyra ekurehnōko sytase,” āko otarame toh mana. Yrome ynara toto amorepāko ase, otarame ōpenehpyrykō maro pyra awahtao xine zae pyra exīko matose. Morara exiryke ōpenehpyrykō se ro awahtao xine yronymyryme oerēnarykō kure mana imaro. Iirypyryme pyra matose morara awahtao xine. Kurehxo opytarykomo. ³⁷ Māpyra imepŷ tamoreme tōsenetupuhxīpo typytary se pyra toehse tahtao, kure roropa mana. Toiroro se rokē tahtao, penetara roropa tahtao nohpo poko, tuaro ynororo, kure roropa ynororo pytara tahtao. ³⁸ Naeroro nohpo maro opytarykohtao kure Ritonôpo a matose. Yrome pytara awahtao xine kurehxo ya mana.

³⁹ Xihxi tomo, tosēke matose oniokō orihpyra ro ahtao. Yrome toorihse oniokō ahtao, oniotary se ropa awahtao xine kure oniotarykō ropa Jezu

poetoryme orutua ahtao rokene. ⁴⁰Yrome ynara enetupuhnōko ase, toorihse oniokō ahtao tākyehxo mehtory niotara ropa awahtao xine. Ritonōpo Zuzenu poe morara enetupuhnōko ase. Naeroro jomiry etatoko.

Tōsē poko, joroko tō zohme tokarose ahtao

8 ¹Onymerohpyrykō ae tōsē poko moturupoatose. Joroko tō zohme tōsē riko imehnō mana. Mame morara tyrixīpo ekamōko mā toto. “Kure mokaro zoh onyry kyya xine nahe?” mekaropoatose. Moro poko oururukō se ase. “Joroko tō zoty poko tuaro sytatose. Naeroro otara kara sytatose,” katopōpyry oya xine zae ro repe. Yrome tuaro kuexirykō poko kuosenetuputyryhtao epyrypāko sytatose tuaro kuehtohkō poko. Māpyra imehnō pyno kuahtao xine toto akorehmāko sytatose orēpyra toto ehtohme zae ehtoh poko. ²“Zuaro ase,” kananō mā zae ehtoh waro pyra mā toto. ³Yrome typyno exiketō waro Ritonōpo mana.

⁴Morame tōsē rīko imehnō mana joroko zohme. Mame moro tōsē ekamōko mā toto imehnomo a. Otara āko sytatou? “Joroko zotīpyry onōpyra sehtone,” āko sytatou? Yrome ritōme pyra joroko tō mana. Ritonōpo myakāme pyra roropa mā toto. Toiro rokē Ritonōpo mana. Moro waro sytatose. ⁵Sero nono pōkomo a tuhke joroko tō nae ritō sā repe. Azahkuru mā toto tuhke ritō kō ekaroryke tyya xine, kapuaōkomo nono pōkō roropa. ⁶Yrome kyya xine toiro rokē Ritonōpo mana, Kumykomo. Emero Rihpōme mokyro mana. Ipoko ehtohme isene sytatose. Toiro roropa Kuesēkō mana, Jezu Kyrixtu. Eya senohne emero tyrise. Ipoe isene sytatose.

⁷Yrome emero hkopyra Jezu poetory moro waro mana. Torēnase toto joroko tō eahmary poko imehnomo a. Naeroro tōsē onyryhtao tyya xine seroae ro: “Joroko zotīpyry mose ro,” āko mā toto, topekahse ahtao Jezu poetory kara a. Zae ehtoh waro hkopyra mā toto. Iirypyryme osekarōko mā toto joroko zotīpyry onyryhtao tyya xine. ⁸Yrome kymarokō zae Ritonōpo a tōsē pokoino pyra. Oty kara Ritonōpo tōsē onyryhtao kyya xine, onōpyra kuahtao xine, enara. Oty kara rokē Ritonōpo morohne poko.

⁹Otarāme zae oya xine moro tōsē onyry repe. Yrome otarame imepyny a, Jezu enetupuhpitone a moro tōsē onyry zae pyra mana. Naeroro tomeseke ehtoko Jezu enetupuhpitone tyrypyry poko onyripopyra oehtohkōme. Eya tōsē onyry popyra ahtao moro tōsē onōpyra ehtoko roropa. ¹⁰“Oty kara,” āko matose joroko zotīpyry onyry poko oya xine. “Joroko tō Ritonōpo myakāme pyra mā toto. Zuaro ase,” āko matose. Naeroro omōnōko matose toto tapyī taka. Joroko zotīpyry ōnōko matose, awamekaro xine rokene. Morarame zae ehtoh waro hkopyra exikety otarame oenetyrōko mana. “Zae ya roropa moro tōsē onyry,” āko mana tyya rokene. Yrome zae pyra ro eya, Ritonōpo myakāme joroko ekaroryke eya. ¹¹Moro tōsē onyry oya xine eneryke tyya otarame tōnōko roropa mana. Morarame tōkehse ahtao emynymāko mokyro mana. “Otarāme orihnōko ase iirypyryme jexiryke,” āko mā repe. Yrome mokyro pynuke roropa Kyrixtu kynorihne, orihpyra aehtohme. Ākorōme mana Jezu enetuputyryke eya. Yrome emynymāko mana iirypyryme tyripose oya xine exiryke. ¹²Naeroro mokyro a tōsē onyry zae pyra ahtao: “Otuhkose,” kara ehtoko eya. Morara karyhtao oya xine zae pyra matose. Iirypyryme matose Kyrixtu a, ipoetory takorekehkase oya xine exiryke.

¹³Iirypyryme imep̄y Jezu poetory riry se pyra ase. Naeroro tōsē onyry ya zae pyra ahtao eya, onōpyra ase ipunaka jūme, iirypyryme wekyry tō riporyino. Morararo ehtoko. Imehnō Jezu poetory iirypyryme onyripopyra ehtoko, enara.

Ritonōpo a tymenekase

9 ¹Poetome pyra toehse ase tomesetase roropa ywy. Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Tumūkuru poko imehnō amorepaneme tymenekase ywy. Ywy roro Jezu enease Kuesēkomo. Aomipona toerohse jexiryke āmoreparykō poko ipoetoryme toehse matose. ²Otarāme imehno a Kuesēkō nymenekahpyryme pyra ase repe. Yrome matose jenetupuhnōko Jezu nymenekahpyryme imehnō amorepaneme. Amarokō roropa Korītu pōkomo imehnō tuarōtanohne matose, amorepatōme Jezu nymenekahpyryme jexiry poko. Tuhkākō ynara āko: “Kuesēkō omipona Korītu pōkō toehse. Morara exiryke Kyrixtu nymenekahpyryme Pauru enetupuhnōko ase,” āko.

³Naeroro ykerekeremaryhtao imehno a ynara āko ase: “Kyrixtu nymenekahpyryme ase imehnō amorepaneme. ⁴Zae nase ya tōsē apoiryhtao ya jokuru roropa omi kurā ekarotamitume,” āko ase eya xine. ⁵Imehnō Kyrixtu nymenekatyā typyxiākō maro ytoytōko pata tō poro Jezu poetoryme toto exiryke. Zae mā toto Ritonōpo a. Kuesēkō akorō morararo type, Peturu roropa morararo. Mokaro sā jahtao kure jexiry roropa, type jytoiryhtao. ⁶Imehnō Kyrixtu nenyohyā erohpyra mā toto tytinerūkō apoiry poko. Omi kurā ekarory poko rokē mā toto. Yrome erohnōko ase jemary ke roropa ytinerū apoiry poko etuarimara jehtohme. Panape roropa ysaaro erohnōko mana. Erohpyra yna ahtao moro poko kure oya xine nae? Ya kure exiry repe. ⁷Soutatu tōme ahtao tineru apoīko mā toto kowenu wino toerohtamitume. Tyoro roropa, tupito esemy, otyro tarykase eya ahtao otyro epery enahnōko ynororo toerohtamitume. Morararo pui esē tomo, suhsu euhkaryhtao suhsu apoīko mā toto tōkurukōme, toky tō pynanohtamitume.

⁸Moro saaro tineru apoiry kyya xine zae mana imehnō amorepatamitume Ritonōpo omiry poko. Morararo Ritonōpo nymeropohpyry kuamorepatorýko. ⁹Ynara tymerose Moeze a: “Pui mytary onymyhp̄ya ehtoko tiriiku ipikary poko itūtūmaryhtao,” tykase. Yrome kuekykō pyno rokē pyra Ritonōpo kynexine. Enetupuhpotohme morara tymerose eya. ¹⁰Kypyno xine kuhse Ritonōpo mana. Morara exiryke morara tymerose eya. Otyro arykananō mā ynara osenetupuhnōko: “Imēpo otyro epery apoīko ase ynapyryme,” āko. Morararo mā osenetupuhnōko otyro epery apoinanō roropa. Naeroro toerohtamitukō eraximaryke tyya xine erohnōko mā toto. ¹¹Toytotose yna omi kurā ekarory poko oya xine. Otyro puhturu arykane sā ynanexiase tupito arykary pokō samo. Naeroro tineru apoiryhtao yna a ynaerohtamitume, popyra oya xine nae? ¹²Topehke pyra Ritonōpo omiry kurā ynanekaroase oya xine. Tyoro poko ynanerokuase roropa tineru poko.

Ynara kary etary se pyra ynanexiase Jezu onenetupuhpynomo a: “Ritonōpo omiry etary se pyra ase Pauru pokoino, tineru apoiry se rokē Pauru exiryke Ritonōpo omiry ekarotamitume,” kary etary se pyra ynanexiase. ¹³Etatoko pahne, Ritonōpo maro oturutoh poko erohketō tynapyrykō apoīko mā toto

Ritonōpo tapyī taka ytoketō wino. Tynekarorykō etapananō tohkō apoīko mā toto imehnō nekarotyamo. ¹⁴Morararo: “Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananō tynapyrykō apoiryhtao tynamorepatyā wino kure ya mana,” tykase Kuesēkō ya.

¹⁵Māpyra imehnō tinerū anapoipitopyra exiase. “Epehpyry se ase āmorepatamitukōme,” kapitopyra ase. Morararo moro ynmerohpyry onenerykōme: “Otinerūkō apoiry se ase,” kara ase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry motye kuhse imehnō tinerū apoiry se pyra ase omi kurā ekarotamitume. “Pauru tineru se nexiase omi kurā ekarotamitume,” kary etary se pyra ase ipunaka. ¹⁶Epyrypara ase imehnō amorepary poko ya. “Kure ase imehnō amoreparyke ya omi kurā poko,” kara ase. Kuesēkō omipona rokē ase imehnō amorepāko. Ÿ, etuarimary imehnō anamorepara jahtao Jezu Kyrixtu poko. ¹⁷Jamoreme jerokuruhtao omi kurā ekarory poko imehno a jerohtamitu se jexiry repe. Yrome Ritonōpo omi poe jexiryke jamoreme pyra ase. “Jomiry kurā ekaroko imehno a,” tykase Ritonōpo ya exiryke, aomipona rokē ase. ¹⁸Morara ahtao otoko jepehpyry nae? Arypyra, tineru se pyra ase jerohtamitume. “Zae matose jepehmaryhtao oya xine āmorepatamitukōme,” kara ase jetananomo a. Tākye rokē ase topehke pyra imehnō amorepary poko ya Jezu Kyrixtu poko. Tākye jehtoh jepehpyryme sā ya mana.

¹⁹Sero pō omi poe pyra ase erohnōko. Yrome emero akorehmaneme toehse ywy Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine, ipoetoryme toto ehtohme. ²⁰Juteutōkara maro jahtao Moeze omihpyry omipona jehtoh poko torētyke pyra ase, Jezu enetuputyryke ya tukurākase jexiryke. Yrome juteu tō amoreparyhtao ya omi kurā poko, toto sā Moeze omihpyry omipona exīko ywy Jezu omiry zehno pyra toto ehtohme. Juteu tomo a Jezu omiry ekaroryhtao ya Moeze omihpyry omipona exīko ase yronymyryme juteu tō saaro, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. ²¹Morararo juteutōkara maro jahtao, mokaro sā Moeze omihpyry poko pyra ase, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine roropa. Kyrixtu omipona ase. Naeroro Ritonōpo omipona ase roropa. ²²“Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ikuhnōko ase,” kananō maro jahtao mokaro sā exīko ase toto akorehmatohme, orēpyrahxo Jezu enetupuhpotohme toto a. Imeimehnō maro jahtao toto sā exīko ywy Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. Emero rokē poko ase Jezu enetupuhpotohme imehno a.

²³Morohne poko ase omi kurā ekarotohme sero pōkomo a. Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya kure jetananō rīko Ritonōpo mana. Kure jyrīko roropa mana. ²⁴Toipe tururume ytoketō poko ahno, axihxo tururume ytokety waro toehtohkōme. Mame tururume ytoketō tuhke tururume ytōko. Yrome toiro osemazuhme eporehkāko, axihxo exikety rokene. Ynoro rokē epehpyry apoīko mana. Tākye exīko roropa mana. Mokyro sā ehtoko, orēpyra tururume ytokety samo. Jezu Kyrixtu omipona exikehpyra ehtoko. Mame, “Kure mase,” āko Kuesēkō oya xine mana. Morara kary etaryke oya xine tākye kuhse exīko matose, tururume ytokety tākye exiry motye epehpyry apoiryhtao tyya. ²⁵Toipe tururume ytoketomo. Kokoro rokē tururume ytōko mā toto, orēpyra toehtohkōme, imehnō motye toehtohkōme tururume toytotohkō poko. Mame imehxo exikety ahtao, imehxo toehtoh enetupuhpotoh apoīko

mana. Moro imehxo toehtoh, enetupuhpotoh axītao rokē repe. Yrome Jezu omipona exiketyme kuahtao xine, axītao rokē pyra Ritonōpo nekarory apoīko sytatose. Jūme imaro exīko sytatose. ²⁶Wazawazame pyra tururume ytokety ytōko toeporehkatohme osemazuhme. Mokyro saaro ase zae rokē jehtohme Jezu omipona Ritonōpo nekarory apoitohme ya. Tyoro roropa sā ase. Imepý poremakapone sā ase. Tomeseke sā ynororo poremāpyra toehtohme. Mokyro saaro ase tomeseke Jezu Kyrixtu omipona jehtohme. ²⁷Imehnomo a ynara asene: “Zae ehtoko Jezu Kyrixtu omipona,” asene. Morara kaxīpo yyrypyry poko toehse jahtao, ehxirory yronymyryme jomihpyry etahpōkō neneryme. Morara exiryke yyrypyry poko ypenetaryhtao ya ipoko pyra ase. Emero irumekāko ase Jezu Kyrixtu omipona rokē jehtohme: “Popyra mase ya,” kara Jezu ehtohme ya.

Joroko tō oneahmara ehtoko

10 ¹Wekery tomo, osenetupuhtoko kytamurukō poko. Moeze maro toytorykohtao ahno esao pyra toto typynanohse Ritonōpo a. Akurū zopino toh kynexine. Tuna konōto Tahpiremā takuohse roropa eya xine. ²Mame tuna konōto akuotyryhtao eya xine, Moeze marōme tōpurihkase toto tuna konōto kuao, akurū ao, enara. ³Ritonōpo nenehpohpyry kapu ae tonahse eya xine emero porehme. ⁴Ritonōpo nekarohpyry tōse roropa eya xine. Topu ae tuna tutūtase, toto okurume. Yrome moro topu Jezu Kyrixtu enetupuhtoh kynexine. Toto maro toytose ynororo. ⁵Yrome Ritonōpo zamaro pyra tuhkākō kynexine. Morara exiryke toorihse toto ahno esao pyra toytorykohtao. Tōtonēse toto sapararahme ona poro.

⁶Morara tyripose Ritonōpo a kutuarōtanohpotohkōme, zae ehtoh waro kuehtohkōme. Tyrypyrykō poko typenetase kytamurukomo. Naeroro mokaro sā pyra sehtone, kyyrypyrykō poko penetara sehtone ipunaka. ⁷Toitoinē kytamurukō joroko tō poko toehse, Ritonōpo omipona pyra. Otuhtoh konōto tyrise eya xine tyneponāmarykō ēpataka, tōsemeikase toto. Ynara tymerose Ritonōpo omiryme pake moro poko: “Typorohse toto tyneponāmarykō ēpataka. Tōtuhse toto, eukuru tōse eya xine roropa. Mame towōse ropa toto watohme,” me tymerose. Mokaro sā pyra sehtone, joroko tō poko pyra sehtone ipunaka. ⁸Imehnō nohpo poko exiry popyra Ritonōpo a mana. Imehnō orutua poko exiry roropa. Kytamurukō toitoinē nohpo tō poko toehse ahtao tuhkākō toorihse toto, 23 miume toorihse toiro ēmepyyry ae rokene. Naeroro imehnō pyxiā poko pyra sehtone, imehnō nio tō poko pyra roropa sehtone. ⁹Kytamurukomo a Ritonōpo tyenonohse. Tykerekemase toto a. Ynara tykase toto Ritonōpo poko: “Kypyno xine Ritonōpo mana. Kuānohpyra xine mana iirypyryme kuahtao xine ro,” tykase toh repe. Mame tyrypyrykō poko toehse ahtao okoi tyripose Ritonōpo a toto esekatohme, tuhke. Naeroro Kuesēkō onyenonohpyra sehtone. ¹⁰Ritonōpo poko tātakirimase kytamurukomo. Naeroro taorihmapose toto Ritonōpo nenyokyhpyry a. Toorihse toto. Naeroro Ritonōpo poko atakirimara sehtone.

¹¹Morara tyripose Ritonōpo a kytamurukomo a pake zuaro kuehtohkōme. Tymerose roropa tōmipona pyra exiketō wānohtopōpyry poko kutuarōtanohpotohkōme, kytamurukō sā pyra kuehtohkōme. Seromaroro sero nono enahsasaka mana. Naeroro pakatokō Ritonōpo omipona pyra ehtopōpyry sā pyra sehtone.

¹²Morara exiryke ynara kara ehtoko: “Iirypyryme pyra ase orēpyra jexiryke,” kara ehtoko. Ynara rokē kahtoko Ritonōpo a: “Kuakorehmako Papa yrypyry poko pyra jehtohme,” kahtoko Ritonōpo a. ¹³Tukuhse awahtao xine ynara zuaro matose imehnō roropa morararo tyrypyrykō poko tukuhse mā toto. Yrome jamihmehxo Ritonōpo mana. Tōmihpyry ae ro ākorehmatorýko mana tukuhse awahtao xine. “Epo nase,” āko mana. Okuhnekō aropōko roropa mana owinoino xine. Jamihme pyra awahtao xine ajamihtanohtorýko mana oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Ajamihtanohtorýko mana oorypyrykō rumekatohme oya xine.

¹⁴Naeroro wekyry tomo, joroko tō poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁵Tuaro exiketōme matose ya. Naeroro zae jomiry ehtoh enetupuhtoko. ¹⁶Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra kuehtohkōme oximōnōko sytatose. Mame uwa eukuru poko: “Kure mase Papa,” āko sytatose Ritonōpo a. Ēnōko sytatose emero porehme. Kyyrypyrykō kurikary poko osenetupuhnōko sytatose toxixihmase Jezu exiryke wewe pokona kyyrypyrykō epehpyryme. Morararo wyi enapyryhtao kyaa xine Kyrixtu orihtopōpyry poko osenetupuhnōko sytatose porehme. Oximaro sytatose Jezu Kyrixtu maro. Tyjamitunuru ekarōko roropa mana kyaa xine. Moro poko osenetupuhnōko sytatose moro wyi enapyryhtao kyaa xine. ¹⁷Oximōme wyi ohnōko sytatose Jezu orihtopōpyry poko osenetuputyry poko, tuhke kuahtao xine ro. Tuhke kymarokō repe. Yrome Jezu enetuputyryke kyaa xine, aomipona toehse roropa kuexirykōke toiro zokome sã sytatose tupuhpyke Jezu ke, kuesēkōme aexiryke.

¹⁸Juteu tō poko osenetupuhtoko, Ritonōpo maro oturuketō poko roropa. Tynekarorykō etaparyhtao tyaa xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tōnōko roropa toto. (“Ritonōpo poenōme ynanase,” āko osenetupuhnōko toto, moro tōsē onyryhtao tyaa xine.) ¹⁹Āmoreparykō se roropa ase joroko poko. “Joroko tō kure,” āko imehnō mā repe. Yrome Ritonōpo onmyakāmara mā toto. Joroko tō eahmananō azahkuru mana. Ynara osenetupuhnōko mā toto: “Tōsē ekarōko ase joroko zohme. Naeroro kure ase,” āko toh mā repe. ²⁰Yrome etatoko pahne, moro tōsē riryhtao joroko zohme, Ritonōpo a moro onekaropyra matose. Joroko tamuru omi poe moro riko matose. Yrome joroko tō poko oexirykō se pyra ase ipunaka. ²¹Mame Jezu orihtopōpyry enetupuhtoh eukuru enyryhtao oya xine Ritonōpo poenōme oexirykō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nekarohpyry joroko tō okurume, moro onēpyra ehtoko ipunaka. Ahno nyrytā ēpataka eukuru riryhtao joroko okurume, moro onēpyra ehtoko. Morararo wyi enapyryhtao oya xine Jezu orihtopōpyry poko osenetupuhtohme Ritonōpo poetoryme oehtohkō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nyrytā zotýpyry onōpyra ehtoko, joroko tamuru omi poe moro zoty tyrise exiryke. ²²Zumoxike Kuesēkō onyripyra sehtone. “Orēpyra ase Jezu motye,” karyhtao kyaa xine joroko tamuru akorehmaneme exīko sytatose. Mame joroko tamuru akorehmaneme kuahtao xine zumoxike exīko Kuesēkō kypoko xine mana.

²³Ynara āko imehnō mā otarame: “Emero rokē poko sytatose Kyrixtu poetoryme kuexirykōke,” āko toh mā repe. “Yrome emero pyra kure kyaa xine mana,” āko ase. “Emero poko ase Kyrixtu poetoryme jexiryke,” āko roropa toh mā repe. Yrome emero pyra zae kuehtohkō poko kuakorehmatorýko

mana. ²⁴Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō pyno ehtoko roropa. Kykryryrkō poko rokē kuahtao xine imehnō motye kuehtohkōme popyra sytatose.

²⁵⁻²⁶Ynara āko Ritonōpo omiry: “Sero nono Ritonōpo kyryryme mana. Sero pōkō roropa emero porehme Ritonōpo nyrytāme mana,” āko. Naeroro tōsē apoiryhtao oya xine emero rokē kure mana. “Otarāme mose popyra Ritonōpo a,” kara ehtoko. “Otarāme mose ahno nyrytā ēpataka tyrise joroko zohme,” kara ehtoko roropa. Topekahse oya xine ahtao imehnomo a kure roropa mana.

²⁷Morame Jezu poetory kara a oeahmarykohtao tytapyī taka otuhse oytotohkōme, itapyī taka oytorykō se awahtao xine ytotoke. Mame: “Ōty mose,” karyhtao oya xine moro tōsē poko onekaropopyra ehtoko. “Mose tokarose nae joroko zohme?” kara ehtoko. “Mose onōpyra ase popyra exiryke Ritonōpo a,” kara ehtoko roropa. Otuhtoko rokē rahkene. ²⁸Yrome ynara karyhtao rokē eya xine: “Mose joroko zotōpyry,” karyhtao oya xine, onōpyra ehtoko morara tykase ekarone exiryke, zae ehtoh poko oexirykō waro toto ehtohme. ²⁹Amarokō tōsē onyry poko, oty kara matose, joroko zotōpyryme ahtao ro. Yrome imehnō Jezu poetory pokoino onōpyra matose zae pyra moro tōsē onyry enetuputyryke eya xine. Otārāme ynara ekaropory se matose: “Oty katohme imepō pokoino tōsē onōpyra hano? Eya rokē moro tōsē onyry popyra mana, joroko zotōpyryme ekaroryke eya. ³⁰Kure mase Papa. Senohne onekarohpyryme ya,’ āko ase Ritonōpo a. Naeroro oty katoh imehnō yna kerekere māko nae tōsē onyry poko yna a? Ritonōpo nekarohpyryme exiryke, ‘Kure mase,’ tykase ywy,” āko otarame matose ya.

³¹Etatoko pahne, emero poko awahtao xine kure Ritonōpo tyritoko. Tōsē onyryhtao oya xine, kure Ritonōpo ritohme tōtoko. Eukuru enyryhtao oya xine kure Ritonōpo ritohme ētoko. ³²Kure rokē ehtoko juteu tō maro, juteutōkara maro, Jezu poetory tō maro roropa, penekehpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko. ³³Ysā ehtoko. Kure ehtoh rokē kuhņoko ase imehnō maro emero, toto pyro jexiryke. Osepyno hkopyra ase imehnō emero kure riry se jexiryke, toto pynanohtohme Kyrixtu a.

11 ¹Naeroro kypoenohotoko ysā oehtohkōme. Ywy roropa Kyrixtu poenohnōko ase.

Nohpo tō zae ehtoh poko

²Ypoko wenikehpyra matose, āmorepatopōpyrykō ya omipona roropa matose. Morara oexirykō kure mana. ³Yrome ynara āmoreparykō se ase, typey exikety typyty esēme mana. Kymarokō emero esēme Kyrixtu mana. Mame Ritonōpo Kyrixtu esēme mana. ⁴Naeroro oximōme awahtao xine ōtururukō poko Ritonōpo maro, kure orutua kō tyxapeuke pyra oturūko. Orutua komo, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine, tyxapeuke pyra toto amorepatoko. Tyxapeuke orutua ahtao Kyrixtu poihtōko sā mana. Popyra mana. ⁵Yrome nohpo tomo, tuhpōke oturutoko Ritonōpo a oximōme awahtao xine. Imehnō amoreparyhtao roropa oya xine tuhpōke Ritonōpo omiry poko toto amorepatoko. Tuhpōke pyra awahtao xine oniokō hxirōko matose, ehxirōko roropa matose oūsety sahkahpyry samo. ⁶Naeroro tuhpōke se pyra nohpo ahtao, ynara kahtoko eya: “Oūsety isahkapoko roropa,” kahtoko eya. Ynara exiryke, nohpo zūsety tysahkase ahtao aehxirory

mana. Naeroro kure tuhpōke nohpo tō ahtao oximōme awahtao xine, ehxiropyra mā toto. ⁷Yrome orutua kō tyoro. Tuhpōke se pyra orutua komo, tysaaro tyrise exiryke Ritonōpo a. Tōmipona orutua kō ehtohme tyrise toto Ritonōpo a. Yrome nohpo tō tyrise tyniokō omipona ehtohme. ⁸Orutua riry se Ritonōpo toehse ahtao nohpo wino onyripyra kynexine. Yrome orutua wino nohpo tyrise eya rahkene. ⁹Orutua tyrise eya nohpo tō pokoino pyra. Yrome nohpo tyrise Ritonōpo a orutua pokoino, orutua akorehmaneme. ¹⁰Naeroro Jezu poetory tō oximomyryhtao kure nohpo tō tuhpōke ahtao, toto eneryke Ritonōpo nenyohityamo a. Tuhpōke toto ahtao tyniokō omipona toehtohkō poko ituarōtanohpōko mā toto. ¹¹Kuesēkō maro kuexirykōke toiroro pyra nohpo tō mana. Morararo orutua komo. Toiroro pyra sytatose. Atakorehmāko sytatose zae kuehtohkōme. ¹²Pake ahtao orutua osemazuhme tyrise Ritonōpo a. Mame aoropary zehpyry touse ahtao, nohpo tyrise eya roropa. Seromaroro orutua kō enurūko nohpo ae. Yrome emero porehme Ritonōpo poe mana.

¹³Kure oya xine nae nohpo tō otururuhtao Ritonōpo maro oximōmākō rānao tuhpōke pyra ahtao? Arypyra, popyra mana. ¹⁴Toipe sytatose. Orutua kō tūsehke mosā ke ahtao popyra kyia xine mana. Epoihtōko sā mokyro mana kyia xine. ¹⁵Yrome nohpo tō tūsehke mosā ke ahtao kure rokē kyia xine mana. Tūsehke mosā ahtao, tuhpōke exikety sā nohpo mana. ¹⁶Tuhpōke pyra nohpo ahtao aotururuhtao Ritonōpo maro oximōmākō maro popyra mana, āko ase. Morara āko ase emero Jezu poetory tomo a emero pata tō po. Morara āko ase roropa jezujezukuru se exiketomo a.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-25; Ruka 22.15-20)

¹⁷“Kure rokē matose oximōnōko Ritonōpo poko,” kara ase oya xine. Ōximomyrykohtao atakorehmara matose yronymyrymehxo Jezu enetuputyry poko. Atakorekehkāko rokē matose. Morara popyra ya mana. Naeroro āmorepatoryko ase zae ehtoh poko ōximomyrykohtao. ¹⁸Ynara āko imehnō mana opoko xine: “Korītu pōkō tātapiakase sā mā toto. Oximōnōko ro mā toh repe, yrome oxiehno toto,” āko. Morara kary ajohpe pyra mana ya. ¹⁹Otarāme atapiakāko matose zae oehtohkō enetupuhpotohme imehnomo a. ²⁰Ōximomyrykohtao Kuesēkō orihtopōpyry poko osenetupuhpyra matose. Ōtukurukō poko rokē oximōnōko matose. Oty katohme? ²¹Ōtukurukohtao toitoine matose emotyēkāko. Naeroro imehnō etyhyryme exiketō otuhpyra ekurehnōko, osemazuhme autuhtyā toemotyēkase exiryke. ²²Morara awahtao xine ōximomyrykohtao azahkuru matose ipunaka. Tytapyike matose. Omise awahtao xine otuhtoko atapyikō tao. Ritonōpo maro oturutoh tao zae rokē otuhtoko. Moro tao tymōkomokākara onyhxiropyra ehtoko roropa. Azahkuru awahtao xine ōximomyrykohtao: “Kure matose,” kara ase oya xine.

²³Tamorepase ywy Kuesēkomo a toorihtopōpyry poko wenikehpyra ipoetory tō ehtohme. Morararo kuamorepatose. Ynara ase oya xine: “Kuesēkō Jezu Kyrixtu ewokasasaka ahtao Juta a, wyi apoine. ²⁴“Kure mase Papa Kapuaono,” karyhtao eya, wyi tohkane. Typoetory tomo a ynara tykase ynororo: ‘Sero wyi enapryhtao oya xine wenikehpyra ehtoko jexixihmapotopōpyry poko wewe pokona. Okurākatohkōme orihnōko ase,’ tykase. ²⁵Mame otuhkehxiipo eukuru tapoise Jezu a. Ynara tykase: ‘Seny

ōkurukomo. Tōmiry kasenato ekarōko Ritonōpo sero pōkomo a jorihtopōpyry pokoino. Topekahse matose ya umunuru ke. Naeroro sē enyryhtao oya xine jorihtopōpyry poko osenetupuhtoko,' tykase. ²⁶Naeroro Kuesēkō oehtohro ropa wyi enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine, imehnō tuarōtanohpōko matose aorihtopōpyry poko kymyakākōme," ase oya xine.

²⁷Naeroro zae pyra awahtao xine ohxirotorŷko Ritonōpo mana, Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine. Iirypyryme oexirykōke ohxirotorŷko Ritonōpo mana, Kuesēkō exixihmahpōkō hxirory samo. ²⁸Morara exiryke ynara osenetupuhtoko aporo: "Zae rokē tyotōtko hano Ritonōpo neneryme?" kahtoko aporo okurohtao xine. Moraramē zae awahtao xine rokē Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtoko, eukuru ētko, enara. Iirypyryme awahtao xine oorypyrykō ekarotoko Ritonōpo a ikorokatohme. Moromeipo enahtoko, ētko, enara. ²⁹Kuesēkō kynorihne kyyrypyrykō epehmatohme, Ritonōpo poenōme kuehtohkōme. Moro onenetupuhpyra awahtao xine, aorihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh onenahpyra ehtoko, onēpyra roropa ehtoko, enara. Awamekaro xine rokē moro wyi enapyryhtao oya xine, moro eukuru enyryhtao roropa oya xine awānohtorŷko Ritonōpo mana, ajoajohpe Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryke oya xine. ³⁰Morara exiryke kure pyra toehse matose. Jamihme pyra roropa toehse matose. Toitoine roropa amaro xine aexityā toorihse mana. ³¹Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyry se awahtao xine ynara osenetupuhtoko aporo: "Iirypyryme hano Ritonōpo a?" kahtoko oseya rokene. Mame tyrypyhyke awahtao xine ekarotoko oorypyrykō Ritonōpo a ikorokatohme ropa. Kyyrypyrykō tykorokase ahtao Ritonōpo a: "Popyra matose ya," kara mana kyia xine. Kuānohpopyra xine roropa mana. ³²Yrome: "Popyra matose ya," āko Ritonōpo kyia xine kyyrypyrykō poko kuahtao xine. Kutuarimaporŷko roropa mana zomory zuaro kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Morara kuamorepatorŷko Ritonōpo mana apotoimo htaka omōpyra kuehtohkōme tōmipona pyra exiketō maro.

³³Morara exiryke wekyry tomo, Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtohme ōximomyrykohtao, imehnō Jezu poetory tō oepyyry eraximatoko aporo. Mame oximōme toehse emero ahtao otuhtoko. ³⁴Mame omise ro awahtao xine otuhtatoko atapyikō taka, ozehno xine Ritonōpo exiryino awānohpyra Ritonōpo ehtohme roropa. Tuhke mekaropotone. Morohne poko ourutorŷko ase amaro xine toehse jahtao.

Ritonōpo Zuzenu nekarory poko

12 ¹Wekyry tomo, ynara matose: "Oty ekarōko Ritonōpo Zuzenu nae kyia xihne?" matose pape poko. Naeroro Zuzenu Kurā nekarory tō poko ourutorŷko ase, zae zuaro oehtohkōme. ²Jezu poetoryme exipitopyra ro awahtao xine, oenekunopyase xine joroko tō eahmary poko Ritonōpo myakāme repe. Yrome opynanopyrykō waro pyra mokaro mana, isene pyra toexirykōke. ³Yrome seromaroro ynara kananō nae: "Ritonōpo poe ase senohne riko," kananō nae mana. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe toto ahtao: "Jezu popyra mana," kara toh mana ipunaka. Ritonōpo Zuzenu poe ynara āko mā toto: "Jezu jesēme mana," āko Ritonōpo Zuzenu nae exiketō mana.

“Kuesēkōme mana,” āko mā toto. Imehnō mā morara kasaromepyra mā toto. Moro waro awahtao xine Ritonōpo poe oturuketō nymyry waro matose. Ajohpe exiketō waro roropa matose.

⁴Tuhke rokē Ritonōpo Zuzenu nekarory tō kyya xine mana. Yrome toiro rokē ekarohpō mana. ⁵Tyotyoro poko tuhke erohnōko sytatose Kuesēkō omipona. Yrome toiro rokē Kuesēkō mana. ⁶Tyotyorō poko emese kure sytatose orēpyra kuehtohkōme Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Yrome toiro rokē Ritonōpo mana. Ipoe rokē emese kure sytatose, tyjमितunuru ekaroryke kyya xine, inyrohmanohpotoh poko kuehtohkōme. ⁷Tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo kyya xine mana imehnō Jezu poetory akorehmatohme kyya xine. ⁸Tyjमितunuru ekarōko toitoine typoetory tomo a emese kure toto ehtohme zae omi ekarory poko imehno a. Imehno a tyjमितunuru ekarōko mana emese kure toto ehtohme imehnō amorepary poko Ritonōpo omiry poko, zuaro toto ehtohme. ⁹Imehno a tyjमितunuru ekarōko mana yronymyryme Jezu enetupuhthohme eya xine. Imehno a tyjमितunuru ekarōko mana kurākōkara kurākatohme eya xine. ¹⁰Imehno a tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo Zuzenu mana imehxo Ritonōpo ehtoh enepotohme imehno a. Imehno a tyjमितunuru ekarōko mana tōmiry ekarotohme imehno a. Imehno a tyjमितunuru ekarōko mana Ritonōpo Zuzenu poe exiketō waro toto ehtohme, typoe rokē ytoyotoketō waro roropa toto ehtohme. Imehno a tyjमितunuru ekarōko mana imehnō omiry ae oturutohme. Imehno a tyjमितunuru ekarōko mana mokyro zurutopōpyry enetupuhthohme ekarotohme ropa kuomirykō ae. ¹¹Tuhke ekarōko Ritonōpo Zuzenu kyya xine mana. Yrome toiro rokē ynororo. Tamoreme ekarory se exiryke tyjमितunuru ekarōko kyya xine mana.

Tȳpokōke tuhke kuokokō mana

¹²Kuokokō tuhke tȳpokōke mana. Moro saaro Kyrixtu enetupuhnānō tuhke mā toto. Yrome toiro zoko sā sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine. ¹³Tuhkākō Jezu Kyrixtu enetupuhnōko mana. Juteu tomo, juteutōkara roropa enetupuhnōko mā toto. Tosēke exiketomo, tosēke pyra exiketō roropa enetupuhnōko mā toto. Enetuputyryke kyya xine tukurākase sytatose Ritonōpo Zuzenu a Jezu Kyrixtu zokome sā kuehtohkōme. Ritonōpo jamitunuru nae sytatose Zuzenu kukurohtao xine exiryke.

¹⁴Ynara exiryke, toiro rokē pyra kuokokō pokō mana. Tuhke tȳpokōke mana. ¹⁵Kupupurukō ynara kara mana: “Tyoro jexiry se ase. Omame se ase,” kara mana. Pupume ro mana, myarotokoromero. ¹⁶Morararo kypanarykō ynara kara mana: “Onume pyra jexiryke zoko pokōme pyra ase,” kara mana. Kuokokō pokōme ro mana. (Kuokokō pokō mā oxikerekeremara mana Ritonōpo netaryme. Tākye rokē mā kehko toerohtohkō poko.) ¹⁷Kuokokō tytororo onume rokē ahtao otato pyra kymarokō exiry. Morararo paname rokē kuokokō ahtao eunatara kymarokō exiry. ¹⁸Yrome toiro rokē pyra kuokokō pokō tyrise Ritonōpo a. Tuhke kypokōkō tyrise eya kuokokōme tytororo kuehtohkōme. Morara tyrise kymarokō Ritonōpo a tōsenetupuhthopōpyry ae ro. ¹⁹Toiro rokē kypokōkō ahtao tokoke pyra sehtory. ²⁰Yrome zoko pokō tuhke tyrise toiro tokoke kuehtohkōme.

²¹Naeroro kuenuurukō ynara kara mana kuemarykomo a: “Ose pyra ase,” kara mana. Kupuhpyrykō ynara kara mana kupupurukomo a: “Ose pyra ase,”

kara mana. (Moro saaro: “Mose se pyra ase,” kara sehtone imep̄y Jezu poetory poko Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine.) ²² Kuokokō tyrise Ritonōpo a. Kure pyra kuokokō pokō toehse ahtao ise ro sytatose. Oxisā kuokokō pokō jamihme se sytatose. Kuokokō pokō toiro touse ahtao, etuarimāko sytatose otarame orihnōko sytatose. ²³ Kuokokō pokō xihpyry nae sytatose. Kyaa xine xihpyryme mā repe. Yrome ipyno ro sytatose. Ehxiroko sytatose kuokokō pokō jarao tōsenese ahtao, yrome ipyno ro sytatose. ²⁴ Māpyra kuokokō pokō kure potu kyaa xine ahtao, ipoko pyra sytatose kure exiryke. Etatoko pahne, otarame ehxiroko sytatose xihpyryme kuokokō pokō ahtao repe. Yrome Ritonōpo ehxiropyra mana kypyno xine toexiry poko. Kuokokō pokō emero tyrise eya kuokokōme. ²⁵ Kuokokō pokō tyorō pokona atapiakara mana. Morohno poko rokē mana. Kuokokō pokō tuhke roropa repe. Yrome oximaro erohnōko mā kehko toiro tokeke exiryke. Moro saaro atapiakara sehtone. Kuesēkō omipona rokē sehtone. ²⁶ Mame toiro kuokokō pokō jetū ahtao, tytororo kuokokō sam āko mana. Morararo kure rokē kuokokō pokō ahtao tytororo sam kara mana, toiro kuokokō exiryke. Jezu enetupuhnanō kuokokō sā mā toto. Kuepekō etuarimary eneryhtao kyaa xine, emynyhmāko sytatose. Kure kuepekō riryhtao imehnomo a tākye sytatose kuepekō poko.

²⁷ Kymarokō emero Kyrixtu zoko sā sytatose. Tuhke kuokokō pokō tyrise Ritonōpo a kuokokōme. Tōsenetupuhtopōpyry ae ro morara tyrise sytatose. Moro sā kymarokō emero Jezu Kyrixtu zoko sā sytatose. Kyrixtu zoko pokō sā sytatose. ²⁸ Naeroro Kyrixtu enetupuhnanō tyrise Ritonōpo a imehnō akorehmaneme. Osemazuhme ynara tykase ynororo: “Umūkuru poko omi kurā ekaronanōme matose,” tykase. Īkapona: “Jomiry poko urutōme matose,” tykase imehnomo a. Īkapona ro: “Jenetupuhnanō amorepaneme matose,” tykase imehnomo a. Moromeīpo: “Yjamitunuru ke ynyriphopyry tyritoko,” tykase imehnomo a. Mame: “Kurākōkara ikurākatakoto ropa,” tykase ynororo imehnomo a. Mame: “Imehnō akorehmatoko jurumekara toto ehtohme,” tykase imehnomo a. Moraramē: “Imehnō esēme ehtoko,” tykase imehnomo a. Roropa. Mame: “Imehnō omiry ae urutōme ehtoko,” tykase etyhporyme, enara. ²⁹ Emero pyra toitoine rokē Ritonōpo nymenekahpyryme mā toto, Tumūkuru poko imehnō amorepatohme. Toitoine rokē urutōme roropa mā toto. Toitoine rokē amorepatōkōme mā toto. Toitoine rokē Ritonōpo jamitunuru nae mā toto orēpyra inyrohmanohpotoh ritohme. ³⁰ Toitoine rokē kurākōkara kurākāko ropa mā toto. Toitoine rokē roropa imehnō omiry ae oturūko mā toto. Toitoine rokē roropa mokaro nurutopōpyry imehnō omiry ae ekarōko ropa mā toto kuomirykō ae. ³¹ Naeroro Ritonōpo nekarory kurā poko openetatoko.

Yrome tyorō poko ourutoryko ase seromaroro. Sero kure kuhse mana.

Imehnō pyno kuexirykō poko

13 ¹ Otarāme imehnō omiry ae jotururu waro ase repe.
Otarāme Ritonōpo nenyoytā omiry waro roropa ase repe.

Yrome imehnō pyno pyra jahtao
toiparo rokē oturūko ase,

panaikato sā rokē jotururu exiry, tātā katoh sā rokene.

² Otarāme Ritonōpo omi poe aomiry ekarōko ase imehnomo a.

- Otarāme emero poko zuarohxo ase atamorepaketō samo.
Otarāme imehnō motye
tupimākō waro roropa ase.
Otarāme Ritonōpo jamitunuru enetuputyryke ya
ypy tō enuēnapory waro roropa ase repe,
yrome imehnō pyno pyra jahtao otyme kure hano Ritonōpo a?
Arypyra ipunaka.
- ³ Otarāme ymōkomory emero ekarōko ase tymōkomokākara a.
Otarāme: “Oty kara,” āko ase repe joko zahkary se Jezu waro pyra
exiketō ahtao Jezu enetuputyry ya waro toto ehtohme.
Yrome imehnō pyno pyra jahtao toiparo rokē oxiahkapōko ase.
Toiparo rokē ymōkomory ekarōko ase roropa tymōkomokākara a.
- ⁴ Imehnō pyno jahtao penekhepyra ase kure toto ehtoh eraximary poko.
Kure rokē toto rīko ase.
Imehnō pyno jahtao zumoxike pyra ase toto poko.
Osenynanohpyra ase.
Ypoko oseahmara ase.
Epyrypara roropa ase
imehnō motye jehtoh poko.
- ⁵ Imehnō pyno jahtao putupyra exiketō sā pyra ase.
Zae rokē ase.
Osepyno rokē pyra ase.
Yamene se pyra roropa ase.
Axi hkopyra imehnō zehno exīko ase.
Eya xine tyryhmase jahtao
onemetakāmara ase.
- ⁶ Imehnō pyno jahtao atākyemara ase tyrypyry poko toehse toto ahtao.
Zae toto exiry poko atākyemāko ase.
- ⁷ Imehnō pyno jahtao penekhepyra ase
kure toto ehtoh eraximary poko.
“Emero ikurākary waro Ritonōpo mana,” āko ase.
“Kure toto riry poko onymomohkepyra sehtone,” āko.
Toto anarypopyra roropa ase, enara.
- ⁸ Imehnō pyno nymry jahtao
jūme toto pyno ase.
Ritonōpo Zuzenu poe imehnō
amoreparyhtao ya kure repe.
Yrome axītao rokē jomihpyry mana.
Ritonōpo Zuzenu poe imehnō omiry ae jotururuhtao,
moro roropa axītao rokē mana.
Tuario jahtao roropa tuaro jexiry jūme pyra mana.
- ⁹ Seromaroro emero pyra,
zokonaka rokē zuaro sytatose.
Ritonōpo Zuzenu poe emero pyra zokonaka rokē
imehnō amorepāko sytatose roropa.
- ¹⁰ Yrome Ritonōpo maro toehse kuahtao xine
emero waro exīko sytatose,

zokonaka rokē pyra.

Zokonaka rokē aehtyā enahketōme mana.

¹¹ Poetome jahtao poeto omiryne jomiry kynexine.

Poeto sā tyxitase ywy, toexianase, enara.

Poeto sā roropa josenetuputyry kynexine.

Yrome seromaroro tuātase jexiryke poetome jehtopōpyry turumekase ya.

¹² Osene xihpyry ae kuosenerykohtao popyra rokē osenēko sytatose.

Moro saaro seromaroro pitiko sā rokē Ritonōpo poko enetupuhnōko sytatose.

Imeīpo imaro kuahtao xine kure kuhse Ritonōpo enēko sytatose, osēpataka rahkene.

Seromaroro zokonaka rokē zuaro sytatose.

Yrome kuaro xine ynororo ipunaka.

Imeīpo zuarohxo exīko sytatose roropa, kuaro xine Ritonōpo ehtoh samo.

¹³ Ritonōpo enetupuhnōko sytatose.

Imaro kuexirykō momohnōko roropa sytatose.

Imehnō pyno sytatose, enara.

Kure Ritonōpo enetuputyry kyaa xine kuesēkōme.

Kure roropa imaro kuexirykō eraximary kyaa xine.

Yrome imehnō pyno kuexirykō kure kuhse mana.

Ritonōpo Zuzenu nekarory tō poko kyaa xine

14 ¹Morara exiryke imehnō pyno oexirykō poko openetatoko. Ritonōpo Zuzenu nekarory tō se ehtoko yronymyryme. Ritonōpo omiry ekarory se ehtoko imehnomo a. “Ajamitunuru ekaroko ya ōmiry kurā ekarotohme imehnomo a,” kahtoko Ritonōpo a. ²Imepy mā tyorō omiry ae tōtururuhtao kuurupyra xine mana. Ritonōpo a rokē oturūko mana, moro omi onetara kuexirykōke. Otarāme Ritonōpo Zuzenu poe zae oturūko ynororo repe yrome etananō onetara mā toto ipunaka. ³Yrome Ritonōpo omiry ekarone tophome oturūko imehnō netaryme emero. Kuakorehmatoryko mana yronymyrmehxo Kuesēkō enetupuhtohme kyaa xine. Kueanokō jamihtanohnōko ropa mana orēpyrahxo kuehtohkōme Ritonōpo omipona. Kuemynyhmatohkō aropōko mana tākye ropa kuehtohkōme. ⁴Imeimehnō omiry ae oturukety atakorehmāko rokē mana. Yrome tophome Ritonōpo omiry ekarone imehnō Jezu poetory akorehmāko emero itamurumehxo enetupuhtohme eya xine.

⁵Ritonōpo Zuzenu poe tyorō omiry ae ōtururukohtao tākye pitiko ase. Yrome tākye kuhse ase opoko xine Ritonōpo poe aomiry ekaroryhtao oya xine imehnomo a. Tyoro omiry ae urutō kō kure roropa toh mā repe. Yrome imotye kuhse Ritonōpo omiry ekaronanō mana imehnomo a. Tyoro omiry ae oururukō se imepy ahtao moro omi waro exikety nae ahtao rokē kure mana, aomiry ritohme ropa ōmirykō ae. Yrome aomiry waro exikety pyra ahtao toiparo rokē moro omiry ae oturūko mokyro mana. ⁶Wekyry tomo ytōko ase oya xine. Amaro xine jahtao tyoro omiry ae rokē jotururuhtao ākorehmara xine jexiry onetara oexirykōke. Ritonōpo nenehpohpyry ya ekaroryhtao

oya xine ākorehmatorỹko ase. Zuario jehtoh roropa ekaroryhtao oya xine, ākorehmatorỹko ase. Ritonōpo Zuzenu poe oururukohtao ākorehmatorỹko ase. Inamorepatopōpyry roropa ekaroryhtao oya xine ākorehmatorỹko ase.

⁷Rue tōkehko, haapa roropa aoaomihtōko sā etone mana. Yrome etory waro pyra exikety ahtao, anaomihtopyra mana etory waro pyra toexiryke. ⁸Soutatu tō kohmatoh popyrahme sā totose ahtao owōpyra soutatu tō mana. Typyrekō anapoipyra roropa mā toto ekurehnōko. ⁹Morararo tyorō omiry ae rokē imehnō zururuhtao oya xine ōmirykō onetara mana. Onenetupuhpyra roropa mā toto, topohme toto onurupyra oexirykōke. Ōmirykō orexīto sā rokē aryppyra exīko. ¹⁰Kuomirykō toiro rokē pyra mana. Tuhke omi nae sero pōkō mana. Oxisā pyra kuomirykō mana. Omi waro exiketomo a rokē moro omi jarao mana. ¹¹Yrome imepỹ omiry waro pyra kuahtao xine moro omiry ae oturuketō moē pata pōkōme kyya xine mana. Morararo kymarokō eya xine, moē pata pōkōme sytatose eya xine. ¹²Ritonōpo Zuzenu nekarory tō poko penetāko matose. Yrome ijamitunuru ekaropoko orēpyrahxo oehtohkōme imehnō akorehmara pokō Jezu enetuputyry pokō oya xine.

¹³Tyoro omiry ae ōtururukohtao ynara ekaropotoko Ritonōpo a: “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, topohme joturutohme jetananomo a toto omiry ae,” kahtoko Ritonōpo a. ¹⁴Tyoro omiry ae jotururuhtao Ritonōpo a josenetupuhtoh poe pyra ase oturūko. Juzenu rokē oturūko Ritonōpo maro. ¹⁵Naeroro ynara āko ase, Ritonōpo maro oturūko ase juzenu poe roropa repe. Yrome josenetupuhtoh poe roropa oturūko ase Ritonōpo maro. Juzenu poe eremiāko ase Ritonōpo netaryme. Yrome josenetupuhtoh poe roropa eremiāko ase Ritonōpo netaryme. ¹⁶Oximōme awahtao xine ouzenukō omiry ae rokē: “Kure mase, Ritonōpo,” karyhtao oya xine amaro xine exiketō: “Ỹ, kure Ritonōpo mā rahkene,” kasaromepyra mā toto, ōmirykō onetara toexirykōke. “Otarā āko mose nae?” āko rokē toto, ōmirykō waro pyra toto exiryke. ¹⁷Otarāme ouzenukō omiry ae: “Kure mase, Ritonōpo,” āko matose repe. Morara kary kure repe. Yrome amaro xine exiketō anakorehmara matose.

¹⁸Tyotyorōkō omiry ae ōtururukō motye oturūko ase. Moro pokō tākye ase: “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase. ¹⁹Yrome oximōme jahtao imehnō Jezu poetory tō maro, tyorō omiry ae jotururu se pyra ase. Jetananō omiry ae rokē jotururu se ase toto amorepatohme. Tyorō omiry ae jotururuhtao tuhke omi ekaroryhtao ro onetara etananō mā ipunaka. Yrome jetananō omiry ae jotururuhtao kurehxo eya xine mana. Tuhke pyra omi ekaroryhtao ro etāko mā toto. Zuario exīko mā toto.

²⁰Wekyry tomo, poeto sā pyra ehtoko ōsenetuputyrykō pokō. Ỹ, oorypyrykomo a tuaro pyra ehtoko poetohti samo. Yrome ōsenetuputyrykō pokō zuātatyā sā ehtoko. ²¹Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Tarōkō zurūko ase, āko Kuesēkō mana.

Tyorō omiry ae toto zurūko ase.

Moē pata pōkō omiry ae toto zurūko ase.

Yrome morara ahtao ro jomiry onetara exīko mā toto,”

me tymerose Ritonōpo omiryne.

²²Naeroro tyorō omiry ae oturūko sytatose onenetupuhpynō tuarōtatohme emero motye Ritonōpo jamitunuru ehtoh pokō. Yrome topohme Ritonōpo omiry ekarōko sytatose enetupuhnanomo a toto amorepatohme.

²³ Ōximomyrykohtao Jezu poetory tomo, otarame tyotyorōkō omiry ae oturūko matose. Mame otarame moro taka Jezu poetory kara omōnōko, morara onetapitopyny. “Rowohpe pyrahxo nary keh moxiā nae?” āko mokyro mana opoko xine. ²⁴ Yrome topohme Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine, tyrypyry poko enetupuhnōko mokyro mana ōmirykō etaryke tyya. “Irypyryme ase,” āko mā Jezu onenetupuhpyny, topohme ōmirykō etaryke tyya. ²⁵ “Kokoro rokē yrypyry xihpyry poko osenetupuhnōko ase,” āko mokyro mana oya xine. Mame tosekumuru po porohnōko mana Ritonōpo ēpataka: “Kure mase Ritonōpo, emero motye mase imehxo,” katohme Ritonōpo a. “Ajojpe pyra Ritonōpo taro mana, amaro xine,” āko roropa oya xine mana.

Zae oehtohkō poko ōximomyrykohtao Ritonōpo poko

²⁶ Wekry tomo, zae ehtoh poko āmoreparykō se ase. Oximōme awahtao xine Ritonōpo poko, atakorehmatoko yronymyrmehxo enetupuhtohme oya xine. Toiro eremiāko Ritonōpo poko. Imep̄y āmorepator̄yko mana. Imep̄y roropa Ritonōpo poe enetupuhpotoh ekarōko mana. Imep̄y roropa Ritonōpo Zuzenu poe tyorō omiry ae oturūko mana. Imep̄y mā mokyro oturutopōpyry riko ropa ōmirykō ae ropa zuaro oehtohkōme. Morohne emero Jezu poetory tō akorehmaryhtao kure moro mana. ²⁷ Mame tyorō omiry ae tōtururu se exikety nae ahtao, kure asakoro rokē oturūko mā toto. Oseruao ahtao kure roropa mana, tuhke pyra exiryke. Ah toiro noturū aporo. Mame tōtyhkase ynororo ahtao ah imep̄y ropa noturuno, toto omiry waro exikety nae ahtao tyritohme ropa ōmirykō ae, zuaro emero ehtohme. ²⁸ Yrome toto omiry waro exikety pyra ahtao, ōmirykō ae toto omiry rine pyra, ah mynyhme rokē nexī toto oximōtoh tao. Ikurohtao xine rokē ah noturū toto, Ritonōpo maro rokene. ²⁹ Mame Ritonōpo poe aomiry ekaronanō asakoro ahtao kure. Ah noturū toto. Oseruao ahtao kure roropa mana. Kure imehnō mā toto omiry etāko emero porehme, zae toto exiry enetupuhtohme tyya xine. ³⁰ Morarama toiro otururuhtao ro otarame Ritonōpo mā tōmiry ekarōko imepyny a ekarotohme ropa oximōmākō netaryme. Morara ahtao ah mokyro noturukehno Ritonōpo nekarory mokyro a etatohme oya xine. ³¹ Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine emero, kure mana, atakomino urutō kō ahtao rokene. Morara awahtao xine zuaro exīko matose, atākyemāko roropa matose, atakorehmāko matose. ³² Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo omiry nae awahtao xine ekarotohme imehno a tuaro ro matose. Ōtururukō se awahtao xine rokē oturūko matose. Ōtururukō se pyra awahtao xine mynyhme rokē matose. ³³ Tākye pyra Ritonōpo mana ajoajohpe typoetory tō ahtao. Yrome zae rokē kuahtao xine kuoximomyrykohtao tākye mana.

Mame emero pata po Jezu poetory tō oximomyryhtao, ³⁴ ah nohpo tō mynyhme rokē nexī toto. Ah nohpo tō oximōmākō onurupyra nexī toto. Ynara āko Moeze nymerohpyry mana: “Nohpo tō onyripyra ehtoko otuisarykōme,” āko. ³⁵ Zae pyra mā nohpo tō ōtururu oximōme awahtao xine Ritonōpo poko. “Otara nykā?” kary se nohpo tō ahtao, ah nekaropō toto tyniokomo a tytapyīkō taka toytose ropa tahtao xine, enara.

³⁶ Zae pyra jomiry oya xine nae? Etatoko pahne, owino xine Ritonōpo omiry exipyra kynexine. Ritonōpo wino toehse. Amarokomo a rokē pyra

Ritonōpo omiry tokarose kynexine, nono pōkomo a emero porehme aomiry tokarose kynexine. Naeroro: “Yna rokē Ritonōpo nekarohpyry nymyry nae,” kara ehtoko. ³⁷Toitoine matose Ritonōpo omiry ekaronanōme osekarōko. Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry apoihpōme osekarōko roropa matose. Naeroro: “Kuesēkō omi poe morara tymerose Pauru a kuamorepatohkōme,” āko matose. ³⁸Yrome ynymerohpyry omipona se pyra imep̄y ahtao zae pyra mana. Mokyro omiry onetara ehtoko. Aomipona pyra ehtoko roropa.

³⁹Wekyry tomo, ynara kahtoko Ritonōpo a: “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, zae ōmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko. Mame tyorō omiry ae tōtururu se imep̄y ahtao: “Tyorō omiry ae oturupyra exiko,” kara ehtoko eya. ⁴⁰Oximōme awahtao xine Ritonōpo poko tuaro sã rokē ehtoko. Zae ehtoh poko rokē ehtoko.

Kyrixtu ēsemākapotopōpyry ropa poko

15 ¹Wekyry tomo, omi kurã poko osenetupuhtoko. Ynekarohpyry oya xine omi kurã nexiase Jezu Kyrixtu poko. Tonetupuhse oya xine. Aomipona roropa matose seromaroro. ²Ynekarohpyry oya xine omi kure mana. Kuamorepatosene. Tonetupuhse oya xine exiryke typynanohse matose Ritonōpo a, onurumekara ropa awahtao xine. Yrome turumekase ropa oya xine ahtao toiparo rokē tonetupuhse oya xine exiry.

³Ynetahpyry Jezu Kyrixtu poko ekaroase oya xine. Imehnō omiry emero motye kuhse kure moro omi mana. Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykō ehepyryme, Ritonōpo omihpyry ae ro. ⁴Tonēse oramāka topu aka. Mame tōsemākase ropa Ritonōpo a oseruao tōmehse ahtao orihp̄yme ropa aehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry ae ro. ⁵Mame tōsemāse ropa tahtao toorihxīpo tōsenepose ropa Peturu a. Mame tynymenekatyamo a roropa 12mākomo a tōsenepose ropa ynororo. ⁶Mame tuhkākomo a tymaro ytoytoke tomo a tōsenepose ropa, oximōme toto ahtao. 500 motye toh kynexine. Mokaro tuhke Jezu enenanō orihpyra ro mã toto. Yrome toitoine mokaro toorihse ropa mã toto. ⁷Moromeīpo tōsenepose ropa Tiaku a. Mame tynymenekatyamo a tōsenepose ropa oximōme toto ahtao emero.

⁸Mame mokaro a emero tōsenepose ahtao etyhyryme ya roropa tōsenepose ynororo, imūkepyhyry emūkuakepyry sã ase, etyhyryme ya tōsenepose ynororo exiryke. ⁹Imehnō Jezu nymenekatyã osemazuhme mã toto, ymotye tuisame mã toto. Etyhyryme tymenekase ywy Jezu a typoko imehnō amorepatohme. Osemazuhme popyra exiase ipunaka. Jezu poetory tō ryhmase ytoasene. Morara jehtopōpyry poko ehxirōko ase: “Jezu nymenekahpyryme ase,” karyhtao ya. ¹⁰Itamurume ypyno Ritonōpo kynexine iirypyryme jahtao ro. Mame ypyno toexiryke typoetoryme jyriase. Ymenekase roropa, typoko imehnō amorepatohme. Toiparo rokē pyra typynanohse ywy. Orēpyrahxo toerohse ywy aomipona, imehnō Jezu nymenekatyã motye, emero porehme. Yrome jamoreme pyra ase erohnōko, Ritonōpo yjamihtanohnōko mana kokoro rokene. ¹¹Omi kurã ekaroase oya xine. Imehnomo a roropa omi kurã tokarose oya xine. Omi kurã ekaronanōme yna exiry oty kara mana. Yrome ynanekarohpyry kure kuhse mana. Moro omi kurã tonetupuhse oya xine rahkene.

Kuēsemākaporykō ropa poko

¹²Ynara āko ynanase imehnō amoreparyhtao: “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a, aorihxīpo,” āko ynanase. Yrome toitoine matose ynara

āko: “Aorihtyā onēsemākara Ritonōpo ekurehnōko,” āko matose repe. Oty katohme? ¹³ Aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao Kyrixtu roropa ēsemāpyra ropa exiry. ¹⁴ Morara ahtao Kyrixtu onēsemākara Ritonōpo ahtao, toiparo rokē omi kurā ynanekarory oya xine. Toiparo rokē oesēkōme Jezu menetupuhtory roropa. ¹⁵ Moraramē ajohpe pyra mokaro ahtao, ajohpe yna omiry exiry. Azahkuru Ritonōpo poko menetupuhtory roropa, ynara karyke yna a: “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a,” karyke yna a. Ajohpe pyra mokaro ahtao, aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara Ritonōpo exiry. ¹⁶ Ynara exiryke, aorihtyā ēsemākary ropa waro pyra Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara ropa exiry. ¹⁷ Moraramē Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao toiparo rokē menetupuhtory, iirypyryme ro mehtory. ¹⁸ Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Jezu poetory tō aorihtyā onypynanohpyra ekuretyry Ritonōpo, etuarimatoh tao rokē exiry toto. ¹⁹ Axitao rokē, sero po kuahtao xine rokē kypyno xine Kyrixtu ahtao, moraramē toorihse kuahtao xine kypyno xine pyra Kyrixtu ahtao, imehnō motye tākye pyra sehtory.

²⁰ Yrome mokaro ajohpe rokē mā toto. Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo, kutuarōtatohkōme: “Imēipo ypoetory tō emero ēsemākāpōko ropa ase,” katoh zae ehtoh waro kuehtohkōme. ²¹ Kymarokō emero orihketōme toehse sytatose orutua pokoino, tyrypyry poko toehse exiryke. Morararo kuēsemākāpotorȳko ropa Ritonōpo mana imepȳ orutua pokoino, kure toexiry poko rokē exikety pokoino. ²² Orihnōko sytatose emero porehme Atāo pakōme kuexirykōke. Mororo saaro Kyrixtu poenōme toehse kuexirykōke kuēsemākāpotorȳko ropa Ritonōpo mana. ²³ Kymarokō emero ēsemākāpōko ropa Ritonōpo mana kuēsemākāpotohkō toehse ahtao. Kyrixtu osemāzuhme tōsemāse ropa. Imēipo Kyrixtu omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto Kyrixtu oepȳry ropa ahtao. ²⁴ Ritonōpo se pyra exiketō jamitunuru enahkapōko Kyrixtu mana, joroko tōkehko, kowenu tōkehko, tuisa tōkehko roropa. Toto jamitunuru enahkapōko mana. Toto omipona pyra sero pōkō rīko roropa mana. Tūmy omipona rokē toto rīko mana. “Emero esēme mase Papa. Sero pōkō emero ōmipona exīko mana,” āko mā Kyrixtu Ritonōpo a. ²⁵ Mame tuisa konōtome Kyrixtu exīko. Zehno exiketō poremākāpōko Ritonōpo mana. Toto jamitunuru enahkapōko roropa mana. Kyrixtu omipona exīko mā toto emero. ²⁶ Kuorikyrykō mā kyzehnotokō sā mana kyya xine. Kyzehnotokō zuno sytatose. Kuorikyrykō zuno roropa sytatose. Emero esēme toehse Ritonōpo ahtao kuorikyrykō enahkapōko roropa mana, orihpȳme kuehtohkōme. ²⁷ Ynara tymerose Ritonōpo omiryme: “Imehnō jamitunuru enahkapōko Ritonōpo mana Kyrixtu omipona toto ehtohme emero porehme,” āko. Morara karyke Ritonōpo a sero pōkō emero jamitunuru enahkapōko mana Kyrixtu omipona rokē toto ehtohme emero. Tyjamitunuru rokē onenahkapopyra mana. ²⁸ Moraramē sero nono pōkō Kyrixtu omipona tyrise ahtao Ritonōpo a emero porehme, Kyrixtu osekārōko roropa mana Tūmy a. Tūmūkuru omipona emero tyrise ahtao Ritonōpo a, ynara āko Imūkuru eya: “Ywy roropa ōmipona rokē ase,” āko Imūkuru Tūmy a mana. Mame sero pōkō emero esēme exīko Ritonōpo mana, kapuaōkō esēme roropa. Jūme toto esēme exīko mana.

²⁹ Etatoko pahne, aorihtyā onēsemākāpopyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē osēpurihkapōko matose oepēpyākō myakāme, aorihtyā myakāme.

“Aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo mana,” āko mokaro repe. Ajohpe mā toto. Zae mokaro omiry ahtao toiparo rokē osēpurihkapory toto topēpyā myakāme, jūme toorihse toto exiryke. ³⁰ Aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē oriorihnōko ynanase kokoro rokene. Yrome aorihtyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana. Naeroro toiparo rokē pyra oriorihnōko sytatose. ³¹ Wekyry tomo, opoko xine tākye ase Jezu Kyrixtu omipona oexirykō poko. Morara āko ase oya xine kokoro rokē orihisasaka jehtoh enetuputyryke ya. ³² Taro Epezu po roropa orikyise exiase, kaikuxi tamuru maro osetapakety samo, yzehnotokō a jezujezukuruhtao. “Ameke pyra jorikyry mana,” ase roropa repe. Morara exiryke otyme kure jorikyry ya aorihtyā onēsemākapopyra ropa Ritonōpo ahtao? Popyra exiry ipunaka. Ynara āko imehnō mā repe. “Okynā pyra orihnōko sytatose, oty kara. Naeroro soutuhtone. Eukuru sētone,” āko onenetupuhpynō mā repe.

³³ Tuarō ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. Tyrypyrykō poko exiketō maro osepeme kuahtao xine zae ehtoh rumekāko sytatose kyyrypyrykō poko ehtohme roropa, kuepekō saaro. ³⁴ Toitoine matose Ritonōpo waro pyra. Morara āko ase ohxirotokōme. Ajoajohpe oehtohkō irumekatoko. Zae ehtoh poko osenetupuhpynō. Oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka.

Kuokokō ēsemamyry ropa poko

³⁵ Otarāme amarokō ynara āko ekaropōko matose ya: “Otarā aorikyhyry ēsemākapōko ropa Ritonōpo nae? Otarā kuokokō exīko nahe?” āko matose roropa. ³⁶ Osenetupuhpynōme sā matose. Otyro puhturu arykāko sytatose nono aka. Morara ahtao rokē ēxihtāko mana, ahtāko mā rahkene. ³⁷ Zoko kara, ipuhturu rokē arykāko sytatose nono aka. Tiriikume ahtao, tiriiku puhturu rokē arykāko sytatose. Oxinase ahtao oxinase puhturu arykāko sytatose. ³⁸ Ritonōpo rokē ipuhturu ēxihtanohpōko mana, otyro zokome ehtohme. Moraramē otyro zoko tahtase ahtao ipuhturu sā pyra mana, tyoro.

³⁹ Sero nono pōkō pū oxisā pyra mana. Kupūkō tyoro mana, onokyro pū tyoro roropa mana. Torō tō pū tyoro, kana pū tyoro roropa.

⁴⁰ Morararo kapu ao tyotyoro exiketō nae mana. Sero nono po tyotyoro exiketō nae roropa mana. Kapuaōkō kure potu mā toto. Sero nono pōkō kure potu roropa mā toto, yrome oxisā pyra toto kure exiry. ⁴¹ Xixi kure potu mana. Nuno kure exiry tyoro mana. Xirikuato kure exiry tyoro roropa mana. Xirikuato tō roropa kure exiry oxisā pyra mā kehko.

⁴² Moro saaro exīko kymarokomo kuokokō tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a. Kuokokō tonēse ahtao motaketyme mana. Yrome tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a motapyme exīko mana. ⁴³ Tonēse kuokokō ahtao ixihipyryme mana, jamihme pyra roropa. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kure potu kuokokō exīko, jamihme roropa exīko mana.

⁴⁴ Tonēse kuokokō ahtao aorihtyā ekepyryme rokē kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kuokokō tyoro mana. Ritonōpo Zuzenu nyrihyry kuokokōme exīko mana. Sero nono poro kuahtao xine sero pō zokome kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine Ritonōpo a, kuokokō Ritonōpo Zuzenu nyrihyryme exīko mana. ⁴⁵ Ynara tymerose Ritonōpo omiry: “Osemazuhme Atāo tyrise Ritonōpo a isene exiketyme, sero po ytoytoketyme,” āko. Yrome Atāo myakā seromato, Ritonōpo Zuzenu

poe imehnō orihp̄yme tyrīko mana. Atāo myakā esety Jezu Kyrixtu mokyro. ⁴⁶Osemazuhme kuokokō mā sero pō zokome rokē mana. Yrome okynā pitiko ahtao imep̄y zoko ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana. Ritonōpo Zuzenu nyrihp̄yry ekarōko kyaa xine mana kuokokōme. ⁴⁷Osemazuhme Atāo zoko nono ke tyrise Ritonōpo a. Yrome Atāo myakāme, Jezu Kyrixtu tyhtose kapu ae. ⁴⁸Sero nono pōkō mā tokoke, nono ke tyrihp̄yry ke, Atāo samo. Yrome Kyrixtu maro exiketō mā imep̄y zoko apoiko mā toto toorihse tahtao xine. Jezu Kyrixtu zoko panō apoiko mā toto, kapu ae ayhtohpyry zoko panono. ⁴⁹Seromaroro nono ke tyrihp̄yry zoko sã kuokokō mana emero porehme. Okynā pyra kapu ae ayhtohpyry zoko sã kuokokō exiko mana, Kyrixtu zoko sã exiko.

⁵⁰Wekury tomo, ynara kary se rokē ase oya xine. Kupūkō omōsaromepyra mana Ritonōpo esaka motaketyme kupūkō exiryke. Kuokokō mā motaketyme exiryke Ritonōpo maro exisaromepyra mana.

⁵¹Yrome etatoko pahne. Ritonōpo osenetupuhtopōpyry sero kypoko xine. Toitoine kymarokō orihpyra exiko. Kytiorōmator̄yko rokē Ritonōpo mana axiny. ⁵²Axī pimyhkary sã tyoro exiko sytatose, rue panō etoryhtao kapu ao. Moro osetoryhtao aorihyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, jūme orihzomopyra toto ehtohme. Mame kymarokō emero tyorōmāko mana. ⁵³Sero pōkō zoko orihketyme mana emero porehme. Toorihse ahtao motāko kuokokō mana. Yrome kuokokō tyorōmāko Ritonōpo mana, motap̄yme ehtohme, jūme orihzomopyra kuehtohkōme. ⁵⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Nono pōkō orihzomopyra exiko mana emero esēme toehse jahtao,” me tymerose. Aomipona exiko mā toto emero porehme. Orihketō tyorōmāko Ritonōpo mana orihzomopyra toto ehtohme. Tōmihpyry ae ro orihp̄yme kyritor̄yko mana.

⁵⁵“Naeroro kuorikyrykō zuno pyra sytatose.

Kyryryhmarykō zuno pyra roropa sytatose.”

⁵⁶Orihnōko sytatose emero porehme tyrypyhpyke kuexirykōke. Kyryrypyrykō poko zuaro sytatose Ritonōpo nymeropohpyry etaryke kyaa xine. ⁵⁷Yrome kyryrypyrykō korokāko Ritonōpo mana, iirypyryme pyra kuehtohkōme. Kyjamihtanohtor̄yko mana kyryrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, Kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Naeroro, “Kure mase,” sykatone eya.

⁵⁸Naeroro wekury tomo, opyno xine ase. Orēpyra ehtoko Kyrixtu enetuputyry poko. Poremāpyra ehtoko roropa. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko erohtoko kokoro rokene. Ritonōpo jamitunuru ke oerokurukohtao toiparo rokē pyra matose erohnōko. Moro waro matose.

Tineru ekarory poko

16 ¹“Yna roropa tineru kurākary se ynanase aropotohme Ritonōpo poetory tomo a, etuarimaketomo a, Jutea pōkomo a,” matose ya onymerohpyrykō ae. Etatoko pahne, kure otinerūkō ekarory eya xine. Naeroro otinerūkō ikurākatoko. Morara ase roropa Jezu poetory tomo a, Karaxia pōkomo a. Morara āko roropa ase oya xine. ²Emero nomiko ae rokē otinerūkō apiakatoko ikurākatohme aporo. Tuhke tineru nae awahtao

xine tuhke apiakatoko ikurākatohme. Tuhke hkopyra tineru nae awahtao xine tuhke hkopyra apiakatoko ikurākatohme. Mame anapiakahpyrykō tukurākase ahtao oya xine toeporehkase jahtao: “Axī ke otinerūkō apiakatoko,” kara ase. Jeporehkary oneraximara ehtoko. Seromaroro otinerūkō apiakatoko jeporehkary pune. ³Moraramē oya xine toytose jahtao orutua kō aropōko ase Jerusarē pona. Onymenekatyākō aropōko ase. Pape merōko ase roropa onekarorykō poko Jerusarē pōkō neneryme. Moro pape arōko mā toto otinerūkō maro Jerusarē pona. ⁴Mame jytory kure ahtao ywy roropa ytōko ase toto maro.

Toytory poko Pauru osenetuhtopōpyry

⁵Ytoytōko ase Masetonia poro. Mame tōtyhkase jahtao jytory poko Masetonia po, oya xine ytōko ase. ⁶Otarāme okynā se ase amaro xine. Otārāme ikonopory enahkapōko ase. Mame otarame jakorehmāko matose jytotohme ropa. Aza rokē ytōko ropa ase otarame? Zuario pyra ase. ⁷Axītao rokē se pyra ase amaro xine. Okynā se ase amaro xine, Kuesēkō ise ahtao roropa.

⁸Yrome eraximary se ase aporo taro Epezu po. Otārāme Oseahmatoh Pētekoxite eraximāko ase aporo. ⁹Tuhke nae taro Ritonōpo omiry etary se exiketomo. Naeroro Ritonōpo omiry poko toto amorepāko ase. Yrome tuhke yzehnotokō nae roropa. Jakorekēhkāko mā toto, Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya.

¹⁰Ysā Timoteu roropa erohnōko Kuesēkō omi poe, omi kurā ekarory poko. Naeroro oya xine Timoteu toytose ahtao eahmatoko atapyīkō taka. Ipyno ehtoko roropa amaro xine se aehtohme. ¹¹Timoteu onypoihtopyra ehtoko nuaseme ro aexiry poko. Aeipyry ropa eraximāko ase kuekyrykō maro. Naeroro akorehmatoko kure rokē aehtohme ropa ya. Tymōkomoke pyra anaropopyra ropa ehtoko owinoino xine.

¹²Tuhke rokē ynara asene kuekyrykō a, Aporu a: “Kure ya oytory Korītu pona imehnō Jezu poetory tō maro, Korītu pōkō enese,” asene eya. Yrome seromaroro oya xine ytopyra ynororo aporo. Imēipo t̄ypokōke hkopyra tahtao toytory se oya xine mā rahkene.

¹³Tuaro ehtoko Kyrixtu onurumekapopyra oya xine imehnō ehtohme. Yronymyryme Kuesēkō enetupuhthoko. Zehnotokō zuno pyra ehtoko. Orēpyra ehtoko Ritonōpo omipona. ¹⁴Oerohtokō poko awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa.

¹⁵Otarāme Extepana tō waro matose ipoenō maro. Extepana tomo a Jezu tonetupuhse osemazuhme Akaia po. Yronymyryme Ritonōpo poetory akorehmāko mā toto. Wekyry tomo, etatoko pahne, ¹⁶mokaro maro ehtoko. Toto omipona ehtoko roropa. Imehnō roropa toto maro ahtao, toto s̄a ahtao roropa, mokaro akorehmatoko roropa, is̄a oehtokōme Kuesēkō omipona toto exiryke.

¹⁷Tākye ase Extepana tō oehtopōpyry poko Potunatu maro, Akaiko maro. Jakorehmāko mā toto oesahpyo xine jakorehmara toehse oexirykōke. ¹⁸Jeano ākyemāko mā toto, awākyematopōpyrykō saaro eya xine. Kure mā toto ya. Oya xine roropa kure rokē mā toto.

¹⁹Oeahmarykō se Jezu poetory tō taro Azia po. “Kure pāna matou?” kary se mā toto oya xine. Akira tō roropa, Pirixira maro: “Kure pāna matou?”

kary se mā toto. Morara kary se Jezu poetory tō roropa, Akira tō tapyī tao oximōketomo. ²⁰Jezu poetory tō tarōkō emero: “Kure pāna matou?” kary se mā toto, oeahmarykō se mā toto.

Naeroro oseahmatoko oximōme awahtao xine, opyno xine yna ehtoh enetupuhthme oya xine.

²¹Sero pape merōko ase jemary ke ro: “Kure pāna matou? Ywy ase Pauru.

²²“Kuesēkō se pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana,” āko ase.

“Osehko ropa Jezu,” āko ase, Kuesēkō oepyry ropa se jexiryke.

²³Kure oriporykō se ase Kuesēkō Jezu a.

²⁴Opyno xine ase ipunaka Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyaa xine exiryke. Enara.

2 KORĪTIU

Pauru Nymerohpyry ropa Korītu pōkō Neneryme

2 Coríntios

Ekarotopo

Asakoropane pape tymerose Pauru a Jezu poetory tō neneryme pata Korītu po. Yrome asakoro rokē ipapeny taro mana, Ritonōpo Omiry Kasenato ao. Toiro tymerose apitoryme (1 Korītiu 5.9-13). Imeīpo 1 Korītiu tymerose eya; mame (2 Korītiu 2.3 te, 2 Korītiu 7.8) inyerohpyry ekarōko mana: emynhmapotohme aexihpyryme.

Ritonōpo nymenakahpyryme Pauru kynexine, yrome toitoine Jezu poetory tō maro exiketō ikerekeremary se toehse. Amorepaneme nymyry pyra Pauru tokarose eya xine. Aomipona se pyra toh kynexine (2 Korītiu 10-12). Tynyerohpyry ae tōmihpyry omipona exiketō akorehmary se kynexine orēpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko. Ynara tykase: “Tope tōme tyrise sytatose Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tōme tyrise sytatose eya. Mame imehnō eahmaneme tyrise sytatose eya” (2 Korītiu 5.18). Taosanumase roropa ynororo Jutea pōkō pynanohtohme, toto akorehmatohme tineru aroporyke eya xine. Omi jetunety ke zae pyra exiketō tupokase Pauru a repe, etyhpyryme toto pyno toexiry ekarōko mana.

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-11

Jezu poetory tō maro Korītu po 1.12—7.16

1. Pauru toytory se toto enese repe 1.12—2.4

2. Iiryppyry korokapory te, orēpyra exiry ropa 2.5-17

3. Ritonōpo a tymenekase amorepaneme 3.1—6.13

4. Enaroximāko Jezu se pyra exiketō amorepary poko 6.14—7.1

5. Tākye ehtoh poko 7.2-16

Tineru ekarory Jezu poetory tomo a Jutea po 8.1—9.15

Ritonōpo nymenakahpyryme amorepaneme Pauru osekarōko mana 10.1—13.10

Aosekazumatopōpyry etyhpyryme 13.11-13

1 ¹Nymerohpyry moro onenerykōme. Ritonōpo poetoryme matose Korītu pōkomo, Akaia pōkō roropa. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nymenakahpyryme typoko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenakahpyryme roropa ase. Ymaro kuakorōkō Timoteu nase.

²“Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. Morara āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa.

“Kure mase Papa,” āko Pauru Ritonōpo a

³“Kure mase Papa,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zумы a. Kypyno xine exikehpyra mana kuetuarimarykohtao ro, Kumykōme nymyry exiryke. Kuakorehmanekōme roropa mana, Ritonōpome toexiryke. ⁴Yna etuarimaryhtao yna akorehmāko mana. Naeroro imehnō etuarimaketō eneryhtao yna a toto akorehmary waro ynanase, yna akorehmatopōpyry saaro Ritonōpo a. ⁵Kyrixtu etuarimatopōpyry saaro etuarimāko ynanase pitiko rokē pyra, imaro yna exiryke, enetuputyryke roropa yna a. Morararo Kyrixtu maro yna exiryke yna akorehmāko mana. ⁶Yna etuarimaryhtao, ākorehmatohkōme etuarimāko ynanase. Ritonōpo a okurākatohkōme roropa etuarimāko ynanase. Takorehmase yna ahtao amarokō roropa takorehmase matose. Tyjamihtanohpose roropa matose eanahtotohme, penekehpyra roropa oehtohkōme oetuarimarykohtao yna samo, yna etuarimatoh eanahtory sã yna a. ⁷Naeroro oserehpyra ynanase opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oexirykōke oetuarimarykohtao ro. Ynara zuaro ynanase, yna maro oetuarimarykohtao, yna maro ākorehmatorỹko Ritonōpo mana, yna akorehmary saaro.

⁸Jakorō tomo, wenikehpyra ehtoko yna etuarimatopōpyry poko Azia po. Toetuarimase itamurume yna exiryke poremamỹse ynanexiasē. Yna orikyry eraximāko rokē ynanexiasē. ⁹“Kuorikyry se Ritonōpo mana,” tykase yna repe. Yrome morara tyripose Ritonōpo a ynara kara yna ehtohme: “Orēpyra ase,” kara yna ehtohme. “Ritonōpo rokē orēpyra mana. Aorihtyã ēsemākaponeme ropa mana,” katohme rokē yna a. ¹⁰Totatotapase yna ahtao orikyryse ynanexiasē. Yrome Ritonōpo a typynanohse ynanexiasē. Yna pynanohnōko ro mana. Naeroro ynoro rokē enetupuhnōko ynanase yna pynanohneme. Yna pynanohnōko ropa mana, ¹¹yna akorehmaryhtao oya xine ōtururukohtao eya yna poko. Moraramē tuhkākō ōtururu etaryke tyya yna pynanohnōko ropa Ritonōpo mana. Moromeĩpo tuhkākō: “Kure mase, Ritonōpo,” āko, yna pyno exiry eneryke tyya xine.

Pauru a toytotoh tytyorōmase

¹²Tākye ynanase zuaro yna exiryke zae yna ehtoh poko sero nono po. Amaro xine zae kuhse yna ehtopōpyry poko tākye ynanase roropa. Topohme yna otururu nexiasē amaro xine, zae se yna exiryke amaro xine. Ritonōpo jamitunuru poe morara ynanexiasē, kypyno xine Ritonōpo exiryke, yna tuarōnory ke pyra. ¹³Ynanymerohpyry sekeremary waro matose. Enetuputyry waro roropa matose zae pape meroryke yna a, onekunohto pyra. Zae ehtoh enetuputyry se ase oya xine ipunaka. ¹⁴Seromaroro pohto rokē moro enetupuhnōko matose. Moraramē Kuesēkō Jezu tooehse ropa ahtao tākye kuhse exīko matose yna poko. Morararo opoko xine tākye kuhse exīko ynanase.

¹⁵Zae jehtoh enetuputyry oya xine waro jexiryke osenetuputyase jytory poko oenese xine. Asakoro jytotoh se toehse ywy oya xine repe, ātākyematohkōme Ritonōpo omiry poko āmoreparykō poko. ¹⁶Masetonia pona jytoryhtao te, joepyyry ropa ahtao roropa jytory se exiasē oya xine jakorehmapotohme oya xine, Jutea pona jytotohme. ¹⁷Morotona jytory se

jahtao ajoajohpe exiase oya xine? Arypyra. Jytory se toehse jahtao osepyno rokē pyra exiase. Ritonōpo omipona se exiase. Morara ahtao oty katoh: “Ÿ, ytōko ase,” kaxīpo: “Arypyra, ytopyra ase,” ase ropa oya xine? ¹⁸Arypyra. Zae rokē Ritonōpo mana. Ywy roropa: “Oya xine ytōko ase,” karyhtao oya xine, ajohpe pyra exiase. ¹⁹Ynara exiryke Jezu Kyrixtu Ritonōpo mūkuru ajohpe pyra mana. Ipoko tamorepase matose Xira a, Timoteu a, ya, enara. Kyryh āko rokē ynororo, Tummy omipona. ²⁰Ritonōpo a tōmiry tokarose ahtao kyya xine: “Kure oritoryko ase,” tykase. Moro rīko Jezu mana, emero porehme. Morara exiryke “Kure mase” kakehpyra sytatose eya Ÿme Jezu Kyrixtu ehtoh poko, imehxo Ritonōpo ehtoh poko, enara. ²¹Tyjamitunuru ekarōko Ritonōpo yna a mana, zae yna ehtohme Kyrixtu maro. Ritonōpo a tymenekase kuexirykōke ipoetoryme toehse sytatose. ²²Eya ro tosety tymerose sā kypoko xine, tošēke kuehtohkō waro imehnō ehtohme. Tuzenu kurā tokarose roropa kyya xine kukurohtao xine ehtohme, tynekarory poko kutuarōtatohkōme.

²³Opyno xine jexiryke omynymaporykō se pyra jexiryke roropa oya xine ytopyra toehse ywy aporo Korītu pona. Ritonōpo jenēko mana. Ukurohtao enēko mana. Opyno xine jexiryke ytopyra jekuretyase. Moro waro Ritonōpo mana. ²⁴Ōsenetupuhtohkō tyorōmary se pyra ynanase orēpyra Jezu enetuputyryke oya xine. Yrome ākorehmarykō se ynanase tākye oehtohkōme, emynymara oehtohkōme.

2 ¹Naeroro ynara tōsenetupuhse ywy. Zomory oya xine jytoryhtao omynymaporykō se pyra ase. ²Tymynymapose ya awahtao xine, jākyemara matose ekurehnōko. Amarokō rokē jākyemananōme matose. ³Naeroro pape ymeroase onenerykōme. Ourutohkō ymeroase oorypyrykō rumekatohme oya xine. Oya xine jytotoh poko emynymase itamurume. Kurehxo jākyemary oya xine. Ynara zuaro ase, tākye jahtao tākye matose roropa. ⁴Moro pape merory se pyra exiase repe ipunaka. Sam tykase ywy. Yxitase roropa moro meroryhtao. Omynymaporykō se pyra exiase repe. Yrome opyno xine jehtoh waro oehtohkōme moro pape ymeroase onenerykōme.

Mokyro iirypyryme aexihpyry rypyry ikorokapotoko ropa

⁵Mame mokyro poko ymeroase onenerykōme. Tyrypyry poko toehse exiryke sam tykamexipose okurohtao xine. Sam karahko ase ukurohtao repe. Amarokō sam ākohxo matose okurohtao xine emero exisasaka. Ywy roropa sam tykase pohto. ⁶Mokyro rypyry motyēkary se pyra ase zuānopyry poko. Epo hnae mokyro wānopyry oya xine. ⁷Seromaroro iirypyry korokatoh toehse. Kure mokyro tyritoko ropa (tyrypyry turumekase eya exiryke), tākye aehtohme ropa Ritonōpo omipona, emynymara aehtohme ropa, porempyry aehtohme roropa Jezu enetuputyry poko tyya. ⁸Ipyno nymyry oehtohkō poko mokyro ituarōtanohpotoko, ajohpāme samo. ⁹Zuaro se exiase: “Otarāme jomipona ro mā toto,” tykase ywy opoko xine. Morara exiryke ynmerohpyry aropoase oya xine onenerykōme. ¹⁰Pake mokyro rypyry pokoino toemynymase ywy. Seromaroro iirypyry korokaporyhtao oya xine, ywy roropa ikorokapōko ase. Opyno xine jexiryke ikorokapōko ase. Kyrixtu neneryme mokyro rypyry korokapōko ase Ritonōpo a, Kyrixtume jahtao samo. ¹¹Iirypyry korokaporyhtao oya xine oporemākapopyra xine joroko

tamuru exīko. Tvaro sehtone ipoko. Kyryrypyrykō poko kyrirykō se ynororo. Moro waro sytatose.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Tyroa po

¹² Mame toeporehkase jahtao Tyroa pona Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase, tuaro toehse ywy. “Taro jerohtoh nase Kuesēkō omi poe,” ase. ¹³ Yrome torētyke exiase kuakorōkō Titu onenepyra jexiryke. “Titu enēko ase taro,” ase repe. (Ymyakāme toytose ynororo oenese xine.) Moraramē onenepyra jexiryke: “Ytōko ropa ase aporo,” ase morotōkomo a, Masetonia pona jytotohme.

Orēpyra yna ehtoh poko Kyrixtu maro

¹⁴ “Kure mase,” āko ynanase Ritonōpo a. Kyrixtu maro yna exiryke yna arōko sā Ritonōpo mana Kyrixtu mykapo imehnō neneryme, imehxo Kyrixtu ehtoh waro emero ehtohme. Typoxine exikety ytory sā emero esaka yna ytoryhtao Kyrixtu poko imehnō tuarōtanohpōko ynanase. ¹⁵ Ixtaratu kurā typoxine ehtoh sā typoxine sā ynanase Ritonōpo a, Kyrixtu nekaroryme yna exiryke eya. Imehnō tuarōtanohpōko ynanase Kyrixtu maro ehtoh kure exiry poko, enetupuhnanomo, onenetupuhpynomo, enara. Toto tuarōtanohpōko ynanase. ¹⁶ Yrome onenetupuhpynomo a su āko sā ynanase orihmatō samo orihketōme toto exiryke, apotoimo htaka ytoketōme toto exiryke. Yrome Kyrixtu enetupuhnanomo a ixtaratu kurā sā yna omiry mana typoxine samo. Toto akorehmāko yna omiry mana orihpyme toto ehtohme. Yna amoreme pyra moro omi kurā ekarōko ynanase. ¹⁷ Tuhkākō nae tomeseke pyra Ritonōpo nekarohpyry poko. Mōkomo typyne pyra exikety sā aomiry ekarōko mā toto. Yrome mokaro sā pyra ynanase ipunaka. Ritonōpo a tonyohse yna exiryke zae ourutoryko ynanase ineneryme, Kyrixtu poetoryme yna exiryke.

Ritonōpo omiry kasenato omipona kuehtohkō poko

3 ¹ Moino ro zae jehtoh waro matose. Naeroro: “Zae ase. Zae ase,” kary etary poko typenekehse matose otarame, zae jehtoh waro oexirykōke. Pape enery se pyra roropa matose yna poko. Imehnō ahtao, otarame pape se mā toto zae toehtohkō ekarotohme tuaro pyra exiketomo a. Kure toehtohkō poko pape meropōko mā toto tope tomo a, tuaro xine pyra exiketō neneryme: “Ajohpe,” kara toto ehtohme typoko xine. Yrome pape meropory se pyra ynanase kure yna ehtoh poko, yna waro oexirykōke. ² Amorepatōme yna ehtoh poko imehnō tuarōtanohneme matose, pape imerohpyry samo, imehnō neneryme. Tyrisenā sā toehse oexirykōke zae yna ehtoh enetupuhnōko mā toto. Ritonōpo jamitunuru yna maro ehtoh enetupuhnōko roropa mā toto. Naeroro pape poko morara imerory se pyra ynanase, jūme sā tymerose oexirykōke yna kurohtao. ³ Kyrixtu nymeropohpyryme sā matose yna a. Pape merotoh ke pyra, axītao rokē pyra roropa, jūme tymerose matose. Ritonōpo Zuzenu a tōmiry tymerose okurohtaka xine.

⁴ Morara āko ynanase opoko xine zae Ritonōpo ehtoh enetuputyryke yna a, Kyrixtu enetuputyryke roropa yna a. ⁵ Epyrypara ynanase: “Emese kure ynanase Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko,” kara ynanase. Jamihme pyra yna exiryke epyrypara ynanase. Ritonōpo poe rokē inyrohmanohpotoh

waro ynanase. ⁶Ritonôpo rokē yna jamihtanošnôko mana, tōmīry kasenato omipona yna ehtohme. Inekarohpyry kasenato Moeze nymerohpyry omipona ehtoh sā pyra mana. Tuzenu omipona rokē yna rīko mana. Moeze nymerohpyry omipona se kuahtao xine ro orihnôko ro sytatose aomipona nymyry pyra kuexirykôke. Yrome Ritonôpo Zuzenu kuesêkôme ahtao imaro orihpyme exīko sytatose jūme.

⁷Pake Ritonôpo a tynmerohpyry tokarose ahtao Moeze a, topu risē poko, imehxo toehtoh tonepose roropa eya. Ritonôpo ezuru eneryke Moeze a, ēmyty roropa ezurume toehse saerehkane samo, axītao rokē repe tōtururuke Ritonôpo ēpataka. Moraramē imehnō Izyraeu tō enuru jetū toehse Moeze ēmyty eneryke tyā xine, saeremē ēmyty toehse exiryke, axītao rokē repe. Naeroro tynmeropohpyry ekaroryhtao imehxo toehtoh tonepose Ritonôpo a. Moro inymeropohpyry omipona ehsaromepyra kuexirykôke orihketōme toehse sytatose, Ritonôpo maro pyra toehse sytatose. ⁸Moro motye kuhse Tuzenu ekaroryhtao kyā xine orihpyme kuehtohkōme imehxo toehtoh enepōko kyā xine mana. ⁹Ritonôpo nekarohpyry apitoryme omipona pyra exiketō taorihmapose toto. Morara ahtao ro, ime Ritonôpo ehtoh tonepose. Yrome moro motye kuhse Ritonôpo imehxo ehtoh enepōko inekarohpyry seromato mana. Kukurākatoryko mana Ritonôpo epeme kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra roropa kuehtohkōme. ¹⁰Ritonôpo nekarohpyry seromato, Imūkuru, imehxo Ritonôpo ehtoh enepōko kuhse mana. Naeroro inekarohpyry pakato ime Ritonôpo ehtoh onenepopyrahme sā toehse mā rahkene. ¹¹Axītao rokē aexihpyry a imehxo Ritonôpo ehtoh tonepose ahtao, moro motye kuhse Ritonôpo nekarohpyry seromato ime Ritonôpo ehtoh enepōko mana jumāme exiryke.

¹²Mame Ritonôpo nekarohpyry seromato jūme exiry waro yna exiryke orēpyra ynanase. ¹³Moeze ehtopōpyry sā pyra ynanase. Tōmyty tapuruse eya kamisa ke ezetyry onenepyra Izyraeu tō ehtohme. ¹⁴Aosenetupuhtohkō tapuruse sā roropa kynexine. Aosenetupuhtohkō tapuruse ro seromaroro Ritonôpo nymeropohpyry sekeremaryhtao eya xine, pake toehtopōpyrykō saaro. Onenetupuhpyra toh mana. Kyrixtu maro toehse kuahtao xine rokē kuosenetupuhtohkō apuruhpyry sā pyra exīko ropa mana. ¹⁵Yrome aosenetupuhtohkō apuruhpyry saaro mana. Seroae ro Moeze nymerohpyry sekeremaryhtao eya xine aosenetupuhtohkō apuruhpyry saaro mana. ¹⁶Yrome kuosenetupuhtohkō rīko apuruhpyry sā pyra ropa Kuesêkō mana. Ynara tymerose exiryke Ritonôpo omīryme: “Moeze ēmyty apuru touse ropa Kuesêkō ēpataka toytose ropa Moeze ahtao,” me tymerose. ¹⁷“Kuesêkō,” kary ya: “Ritonôpo Zuzenu,” kary. Ritonôpo Zuzenu nae kuahtao xine kuosenetupuhtohkō apuruhpyry sā pyra mana. (Tōmyhpokase ropa sā sytatose kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme.) ¹⁸Naeroro Kuesêkō maro kuexirykôke osene sā sytatose. Kuesêkō imehxo ehtoh enēko imehnō mana kuēmytykō eneryke tyā xine. Kuēmytykō anapurupyra roropa sytatose. Mame Kuesêkō maro kuexirykôke isahxo exīko sytatose, Zuzenu erokuruke kukurohtao xine.

Ritonôpo nekarory ēme sā ynanase oripo samo

4 ¹Yna pyno toexiryke yna erohtoh tokarose Ritonôpo a yna a imehnō amorepatohme typoko, tōmīry kurā poko, enara. Naeroro orēpyra ynanase erošnôko. ²Imehnō enekunopyry se pyra ynanase. Ajohpe imehnō

anamorepara ynanase Ritonōpo omiry poko. Aomiry onytyromara ynanase. Zuario yna exiryke, zae rokē toto amorepāko ynanase. Ritonōpo omipona se ynanase ipunaka. Ritonōpo neneryme, imehnō neneryme roropa, zae yna ehtoh waro emero ehtohme. ³Ynanamorepahpyry onenetupuhpyra imehnō ahtao Kyrixtu poetoryme pyra toexirykōke onenetupuhpyra mā toto. ⁴Onenetupuhpyra mā toto tonekunohse toexirykōke joroko tamuru a. Ritonōpo omipona se pyra toto exiryke toto tuisaryme joroko tamuru mana. Saereme sã Ritonōpo omiry kyia xine mana enetuputyryhtao kyia xine. Yrome mokaro tonekunohse exiryke joroko tamuru a tuisamehxo Kyrixtu ehtoh poko zuaro pyra mā toto. Ritonōpo enepone Kyrixtu ehtoh poko onenetupuhpyra mā toto ipunaka. ⁵Tuisame osekaropyra ynanase. Jezu Kyrixtu poko rokē imehnō amorepāko ynanase tosekōme enetupuhthohme eya xine. Ākorehmanekōme rokē ynanase, kure Jezu ritohe. ⁶Apitoryme xinukutume rokē sero po kynexine. Mame: “Saereme exiko,” tykase Ritonōpo ahtao, saereme toehse. Mokyro: “Saereme exiko,” kahpō, kutuarōtanohtorŷko mana tuisame imehxo toexiry poko. Kyrixtu ėmyty enepōko kyia xine mana. Ėmyty eneryke kyia xine ime aexiry enetupuhnōko sytatose.

⁷Yrome kymarokomo oripo sã sytatose, Ritonōpo nekarohpyry ėme sã rokene. Jamihme pyra sytatose orino risēme sã rokene. Naeroro orēpyra kuahtao xine Ritonōpo poe rokē orēpyra sytatose kuamoreme xine pyra. ⁸Etuarimāko ynanase yronymyryme, yrome porempāpyra ynanase. Otupīko roropa ynanase, toitoine repe yrome Kuesēkō onenetupuhkehpyra ynanase. ⁹Tuhke yna zehnotokō mā repe. Yrome yna onurumekara kuepekō mana jūme. Tyryhmase yna ahtao ro yronymyryme owōnōko ropa ynanase. Ritonōpo hnao pake totapase yna exiry. ¹⁰Kokoro rokē yna ryhmasene toto. Yrome yna orikyry zuno pyra ynanase, Jezu maro yna exiryke. Naeroro Jezu jamitunuru poe isene ro ynanase. Moro enetupuhnōko imehnō mana yna eneryke tyia xine. ¹¹Yna etapary se exikehpyra imehnō mana sero nono po Jezu omiry ekaroryke yna a. Naeroro yna onetapara toto ahtao Jezu jamitunuru enetupuhnōko imehnō mana isene ro yna eneryke tyia xine, orihketōme yna zoko ahtao ro. ¹²Naeroro otarame imehnō yna etapāko mana, yrome amarokō orihpŷme exiko Jezu enetuputyryke oia xine.

¹³Yna orikyryhtao oty kara. Onenetupuhkehpyra ynanase urutō sã pake. Ynara tymerose eya: “Zae Ritonōpo omiry ehtoh enetupuhnōko ase. Morara exiryke aomiry ekarōko ase oia xine,” tykase. Moro saaro ynanase zae Ritonōpo omiry enetupuhnōko. Morara exiryke aomiry ekarōko ynanase oia xine. ¹⁴Kuesēkō Jezu ėsemākaphōme ropa Ritonōpo mana. Moro waro kuexirykōke ynara zuaro sytatose, yna roropa Jezu maro ėsemākapōko Ritonōpo mana amaro xine tosaka kuarotohkōme, tymaro kuehtohkōme. ¹⁵Naeroro etuarimāko ynanase Jezu Kyrixtu ekarory poko oia xine. Morarame typyno xine Ritonōpo ehtoh enetuputyryhtao imehno a tuhkehxo kure Ritonōpo riko mā toto: “Kure mase, Ritonōpo,” āko mā toto. Imehxo Ritonōpo ekarōko mā toto.

Zae ehtoh poko ynanase enetuputyryke yna a

¹⁶Morara exiryke porempāpyra ynanase Ritonōpo omiry ekarory poko. Yna zoko osenahkaryhtao ro, yna kurohtao yna jamihtanohnōko ropa Ritonōpo mana kokoro rokene. ¹⁷Mame yna etuarimatoht pitiko rokē mana, axītao rokē

roropa mana. Yrome toetuarimakehse yna ahtao kurāme exīko ropa ynanase, tuisame roropa exīko ynanase jūme. Yna etuarimatoh motye kuhse yna epehpyry exīko mana. ¹⁸Serohne poko yna etuarimatoh poko kehko torētyke pyra ynanase. Morohne enēko sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry poko sytatose enetupuhnōko. Morohne onenepyra ro kuenurukō mana. Kynenehpyrykō axītao rokē mana. Yrome osenepyra aexityā jūme exikehpyra mana.

5 ¹Tapyi sā axītao rokē kuokokō mana sero nono po. Morame toorihse kuahtao xine kuekepyrykō rumekāko sytatose. Mame imep̄y kuokokō myakā nae Ritonōpo mana kapu ao. Tynyrihpyry ekarōko kyaa xine mana kytapyīkōme, jūme exiketye. ²Seromaroro pusuh āko sytatose, kuokokō kapuaō peneryke. Typenekehse sā sytatose kupūkō poko sero po. Upo amururu sā kuokokō kapuaōkō se sytatose. ³Tokoke kapuaō ke kuahtao xine ihximyra sytatose, tymetyke pyra exikety sā pyra sytatose tokoke exikehpyra kuexirykōke, zuzenume rokē exipyra kuexirykōke. ⁴Sero nono poro kuahtao xine sero kuokokō ao, sam āko sā sytatose. Kuokokō rumekary se hkopyra sytatose repe. Yrome kuokokō kapuaō se rokē sytatose, jūme sero orihkety myakāmatohme orihp̄yme exikety ke. ⁵Yna osenetupuhtoh poe rokē pyra morara āko ynanase. Pake tukurākase sytatose Ritonōpo a. Tuzenu tokarose roropa kyaa xine kutuarōtanohpotohkōme tynekarory kurā poko kuokokō kasenato ekarory poko kyaa xine imeīpo. ⁶Naeroro oserehpyra sytatose zuaro kuexirykōke. Sero kuokokō ao ro kuahtao xine omōpyra sytatose Kuesēkō esaka. ⁷Naeroro zae ehtoh poko sytatose enetuputyryke kyaa xine onenepyra ro kuahtao xine. ⁸Oserehpyra sytatose kuorikyrykō poko. Kure roropa kuorikyrykō kyaa xine mana Kuesēkō maro kuehtohkōme. ⁹Yronymyryme tākye Ritonōpo riry se sytatose kypoko xine. Aomipona se sytatose sero po, orihpyra kuahtao xine. Moero imaro kuahtao xine aomipona sero sytatose, enara. ¹⁰Imeīpo kymarokō emero Kyrixtu ēpataka osenepōko sytatose. Kuapiakator̄yko mana kuepehmatohkōme kynyrihpyrykō epehpyryme. Kure rokē kynyrihpyrykō ahtao sero nono po kurā ke kuepehmator̄yko mana. Yrome popyra kuahtao xine sero nono po, kynyrihpyrykō epehpyryme rokē kuepehmator̄yko mana.

Ritonōpo epeme kuexirykō poko Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine

¹¹Morara exiryke yna epehmary Ritonōpo a waro yna exiryke zuno ynanase. Naeroro yronymyryme imehnō amorepāko ynanase, enetupuhtohme eya xine. Toto amorepāko ynanase epehpyry apoitohme pyra. Yna kurohtao enēko Ritonōpo mana. Kure yna ehtoh waro mana. Zae jehtoh waro oehtohkō se roropa ase. ¹²“Zae yna ehtoh enetupuhtoko,” kary se pyra ynanase oya xine. Yrome kure yna ehtoh poko tuaro oexirykō se ynanase. Ākorehmarykō se ynanase ihximyra oehtohkōme yna poko. Mame imehnō yna kerekeremaryhtao onetarykōme toto ezukuru waro exīko matose. Mokaro epyrypāko mā toto typoko xine kure rokē sā toexirykōke imehnō neneryme. Yrome ikurohtao xine zae pyra mā toto, iirypyryme. ¹³Rowohpe yna ekarōko toitoine mā repe. Yrome rowohpe yna ahtao ro Ritonōpo omipona ro ynanase. Mame imehnō ynara āko yna poko: “Tuarohxo mā toto imehnō enekunopyry poko,” āko repe. Yrome kure oritohkōme erohnōko ynanase

āmōreparykō poko. ¹⁴ Ākorehmarykō poko erohnōko ynanase kypyno xine Kyrixtu enetuputyryke yna a. Morara exiryke opyno xine roropa ynanase. Ynara enetupuhnōko ynanase, toiro orutua toorihse kymyakākōme. Naeroro toorihse sā sytatose imaro. ¹⁵ Kynorihne kymyakākōme kypenetatohkō poko rokē pyra kuehtohkōme. Tōmipona kuehtohkōme kynorihne. Tōsemāse ropa ynororo toorihxipo kure rokē kyritohkōme.

¹⁶ Morara exiryke taroino imehnō ehtoh eneryke rokē yna a: “Mokyro kure. Mokyro kure pohto. Mokyro popyra,” karahme sā toehse ynanase. Pake Kyrixtu poko roropa: “Ahno rokē mokyro,” tykase yna repe. Ahnome rokē tokarose yna a. Yrome taroino moro sā pyra enetupuhnōko ynanase. ¹⁷ Kyrixtu poetoryme exinohtao tyrisenā sā sytatose. Kuehtopōpyrykō xihpyry tonahkase. Kurā ke rokē tymyakāmase. ¹⁸ Tope tōme tyrise sytatose Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tōme tyrise sytatose eya. Mame imehnō eahmaneme tyrise sytatose eya, typyno toto ehtohme roropa. ¹⁹ Ynara āko ynanase imehnomo a: “Tope tōme sero pōkō rīko Ritonōpo mana Kyrixtu toorihse exiryke toto myakāme. Oorypyrykō poko ohxirorykō se pyra Ritonōpo mana. Oorypyrykō korokāko mana Jezu enetuputyryhtao oya xine. Tope tōme oritorỹko mana Kyrixtu toorihse exiryke omyakākōme,” āko ynanase imehnō netaryme. Morara katohme tymenekase yna Ritonōpo a.

²⁰ Morara exiryke Kyrixtu poe ourutorỹko ynanase. Ritonōpo poe roropa ourutorỹko ynanase. Oeahmatorỹko ynanase Kyrixtu omi poe. Osekarotoko Ritonōpo a ajohpāme samo, ise pyra awahtao xine ro. Mame typyno oritorỹko mana. ²¹ Tyrypyhpyke pyra Kyrixtu kynexine. Yrome kypyno xine toexiryke kyyrypyrykō epona tyrise Ritonōpo a. Iirypyrme sā Kyrixtu tyrise Ritonōpo a kukurākatohkōme kure rokē kuehtohkōme, Kyrixtu maro.

6 ¹ Erohnōko ynanase Ritonōpo maro. Naeroro ajohpāme sā okurākatopōpyrykō Ritonōpo a onurumekara ehtoko. ² Ynara tymerose Ritonōpo omiryme:

“Seroae okurākarykō se ase.

‘Yna pyno exiko,’ kary oya xine

etāko ase opyno xine jexiryke,”

āko. Naeroro etatoko pahne! Seromaroro okurākarykō se Ritonōpo mana. Ekurehpyra ehtoko. Seroae ro enetupuhoto oesēkōme!

³ Morara katopōpyry ekaroryhtao imehnomo a, zae ehtoh poko se rokē ynanase ipunaka, yna onykerekeremara toto ehtohme yna erohtoh poko, toto anakorekehkara roropa yna ehtohme. ⁴ Yna tuarimaryhtao eanahtōko ynanase Ritonōpo poetoryme yna ehtoh enetupuhpotohme imehnomo a. Tyryrhmasē yna ahtao, tutuarimase yna ahtao, tupīme yna erohtoh toehse ahtao roropa, penekehpyra ynanase. ⁵ Typitypipohse yna, tōmase roropa āpuruhpyry taka. Tyryrhmasē yna imoihmākomo a. Yna erohtoh poko itamurume exiryke typoremāse sā ynanexiase. Okynā nyhpyra ynanexiase. Tomitapāse roropa ynanexiase. ⁶ Yna rypyrō poko se pyra ynanase ipunaka. Tuarō se ynanase. Penekehpyra se ynanase roropa imehnō riry poko kure. Mame zae yna ehtoh ke Ritonōpo poetoryme yna ehtoh poko imehnō tuarōtanohpōko ynanase. Ritonōpo Zuzenu nae ynanase. Imehnō pyno ynanase. ⁷ Imehnō zurūko ynanase zae omi poko Jezu poko. Ritonōpo

jamitunuru yna maro ehtoh roropa enepōko ynanase. Zae ynanase Ritonōpo omipona. Naeroro orēpyra imehno a ynara āko ynanase: “Oorypyrykō irumekatoko zae oehtohkōme Ritonōpo omipona, yna samo,” āko ynanase. Yna kerekeremanoē nae ahtao osewomāko ynanase. Ynara āko ynanase: “Yna onykerekeremara ehtoko zae yna exiryke,” āko ynanase. ⁸Toitoine imehnō yna rīko kure. Yrome oty kara ynanase. Xihpyryme yna tyrise ahtao imehno a, oty kara roropa ynanase. Yna poihtoryhtao oty kara ynanase. Yna pyryparyhtao roropa oty kara ynanase. Onekunohtōkōme yna ekarōko imehnō mā repe. Yrome zae rokē ynanase ipunaka. ⁹“Onokā mokaro?” āko imehnō mā yna poko. Yna waro pyra sā mā toto. Yrome yna waro mā toto emero. “Otarāme toorihse toto,” āko mā imehnō yna poko. Yrome orihpyra ro ynanase. Yna tuarimapōko imehnō mana. Yrome yna anaorihmapopyra mā toto. ¹⁰Emynyhmāko ynanase. Yrome tākye exikehpyra ynanase. Tytineruke pyra exiketō sā ynanase. Yrome tuhkākomo a Ritonōpo nekarohpyry kurā ekarōko ynanase tytineruke exiketō motye toto ehtohme Jezu enetuputyryke eya xine. Tymōkomoke pyra sā ynanase. Yrome emero nae ynanase.

¹¹Jakorō tomo Korītu pōkomo, opyno xine ynanase ipunaka. Naeroro zae ourutorỹko ynanase zuaro oehtohkōme opyno xine yna ehtoh poko. ¹²Oty katoḥ yna rumekāko matou? Opyno xine ro ynanase. Otārāme: “Nary,” āko matose zae yna ehtoh poko zae yna ehtoh waro awahtao xine ro. ¹³Ypoenō zururu sā ourutorỹko ase. Yna pyno ehtoko opyno xine yna ehtoh saaro. Pitiko rokē pyra yna pyno ehtoko.

Tuaro ehtoko zae pyra amorepatō poko

¹⁴Ritonōpo omipona pyra exiketō maro ytoytopyra ehtoko. Zae pyra exiketō mā zae exiketō maro osepeme ehsaromepyra mā toto. Saeremae ytoketō koko ytoketō maro ytoytopyra mā toto. ¹⁵Kyrixtu poetory oxisā pyra mā toto joroko tamuru omipona exiketō maro. Jezu enetupuhnanō oxisā pyra mā toto onenetupuhpynō maro. ¹⁶Ritonōpo maro oturutoḥ taka ahno naxikahpyry Ritonōpo myakāme anaropyra sytatose ipunaka, Ritonōpo zamaro pyra exiryke. Kymarokō Ritonōpo tapyīme sā sytatose Zuzenu nae kukurohtao xine exiryke. Ynara tykase Ritonōpo moro poko:

“Osesarīko ase ypoetory tō maro,
toto maro jehtohme.

Toto esēme exīko ase.

Ypoetoryme roropa exīko mā toto,”

tykase. ¹⁷Ynara tykase roropa Kuesēkō kyya xine tyrypyry onurumekara exiketō poko:

“Mokaro irumekatoko,
toto maro pyra oehtohkōme.

Tyrypyrykō poko exiketō sā pyra ehtoko ipunaka.

Morara awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine ymaro
oehtohkōme.

¹⁸Omykōme exīko ase.

Umūkurume exīko matose,
jēxiryyme roropa,”

tykase Kuesēkō Jamihmehxo Exikety. Morara tymerose urutō komo a pake Ritonōpo omiryne.

7 ¹Jakorō tomo, morara tykase Ritonōpo exiryke kyyrypyrykō xihpyry surumekatone porehme. Kyyrypyrykō xihpyry poko osenetupuhpyra sehtone. Ritonōpo zuno sehtone. Kyyrypyrykō sekarotone eya, zae rokē kuehtohkōme.

Tākye Pauru ehtopōpyry poko

²Yna pyno ehtoko ajohpāme samo, okurohtao xine. Yna kerekeremanañ omiry onetara ehtoko. Popyra oripopyra xine ynanexiase. Oryhmara xine ynanexiase. Oenekunohpyra xine ynanexiase roropa ipunaka. ³Morara karyhtao yna a ohxirorykō se pyra ynanase. “Popyra matose ya,” kary se pyra ase roropa. Ynara asene oya xine: “Opyno xine yna exiryke jūme orumekara xine ynanase yna kurohtao, orihpyra ro kuahtao xine, toorihse kuahtao xine, enara,” asene. ⁴“Nary rokene,” kara ase zae oehtohkō poko. Ritonōpo omipona nymyry oehtohkō waro ase. Opyrypatorŷko ase imehnō netaryme. Jetuarimaryhtao ro porempyry ase, tākye kuhse jexiryke opoko xine.

⁵Masetonia pona toeporehkase yna ahtao torētyke ynanexiase. Tuhke rokē yna ryhmananō nae nexiase. Imehnō tōsezusezuhse yna maro. Oserehnōko roropa ynanexiase. ⁶Yrome Ritonōpo mā typoremāse exiketō akorehmaneme nymyry mana. Tākye yna riase ropa, Titu oepiryke yna a. ⁷Titu oepiryke rokē pyra tākye toehse yna. Aomiry etaryke roropa yna a tākye toehse yna. Ynara nase ynororo: “Korītu pōkō jākyemase ropa,” nase yna a. “Oenery se roropa mā toto. Emynyhmāko mā toto zae pyra toehtopōpyrykō poko. Oewomarykō se roropa mā toto,” nase ynororo ya. Naeroro, morara kary etaryke ya tākye kuhse toehse ywy.

⁸Ynymerohpyry eneryke oya xine memynyhmatose. Yrome emynyhmara ase moro poko. Moro pape ymeroase onenerykōme omynyhmapotohkōme oorypyrykō xihpyry poko. “Popyra exiase moro pape merotopōpyryke ya,” kara ase. Oemynyhmatopōpyrykō poko etaryke ya jemynyhmary se exiase repe. ⁹Yrome seromaroro tākye ase, ynymerohpyry aroporyke ya onenerykōme. Oemynyhmatopōpyrykō se pyra exiase repe. Yrome oorypyrykō poko se pyra toehse matose oemynyhmaxīpo xine, ynymerohpyry enxīpo. Moro poko tākye toehse ywy. Ritonōpo omynyhmapoatose oorypyrykō rumekapotohme oya xine. Naeroro zae ro exiase moro pape merotopōpyry poko. ¹⁰Kuemynyhmarykohtao Ritonōpo poe, kyyrypyrykō rumekary se exiko sytatose. Kyt Yorōmatorŷko Ritonōpo mana kukurohtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine kukurākatorŷko Ritonōpo mana. Mame tukurākase kuahtao xine emynyhmara sytatose. Tākye exiko sytatose. Yrome Ritonōpo se pyra exiketō emynyhmaryhtao, tyrypyrykō se ro mā toto. Irumekary se pyra mā toto. Mokaro onukurākara Ritonōpo ekurehnōko mana. Jūme Ritonōpo maro pyra exiko mā toto toorihse tahtao xine. ¹¹Oemynyhmatohkō zae kynexine Ritonōpo a. Axī toemynyhmase amarokomo oorypyrykō poko. Oorypyrykō rumekary se toehse matose. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko toehxirose matose. Ipoko ropa oexirykō zuno toehse mexiatose. Yronymyryme kure ehtoh poko se toehse matose. Tyrypyry poko aexihpyry

zehno mexiatose. Mokyro wānopyry se mexiatose. Naeroro imehnō tutuarōtanohse zae oehtohkō poko.

¹²Moro pape ymeroase onenerykōme, tyrypyrykō poko aehtyā kurākapotohme, aosanumahpyry kurākapotohme roropa. Yrome moro motye oweniketyrykō se pyra exiase Ritonōpo a yna pyno oehtohkō poko, opyno xine yna ehtoh poko, enara. ¹³Naeroro tākye ase yronomyryme yna pyno oehtohkō waro yna exiryke.

Tākye Titu nexiase roropa amaro xine tahtao, kure tyrise exiryke oya xine. Mame tooehse ropa tahtao yna zuruase opoko xine tākye yna ehtohme. Aomiry etaryke yna a opoko xine tākye toehse yna ipunaka. ¹⁴Ytopitopyra ro Titu ahtao oya xine, ynara ase eya: “Korītu pōkō kure oriko mā toto kure toto exiryke,” ase eya. Mame Titu toytose ahtao oya xine, jomihpyry ae ro mexiatose. Kure Titu myriatose rahkene. Ajohpe jyripyra mexiatose. Ajohpe jomiry oya xine exipitopyra mana. Zae rokē mana. Morararo jomihpyry Titu a opoko xine zae ro toehse. Naeroro ehxiropyra ase. ¹⁵Opyno xineho Titu mana seromaroro. Wenikehpyra mā ynororo tōmipona oehtopōpyrykō poko. “Kure rokē yriase toto. Tomeseke sā rokē ypoko toh nexiase. Jakorehmary se rokē toh nexiase,” tykase. ¹⁶Naeroro tākye ase opoko xine. Ÿme matose, Ritonōpo omipona. Azahkuru se pyra matose roropa ipunaka.

Imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko

8 ¹Jakorō tomo, Jezu poetory tō kure tyrise Ritonōpo a Masetonia pōkomo, toto pyno toexiryke. Moro poko oururukō se ynanase. ²Itamurume toetuarimase toh repe. Yrome tākye ro mā toto. Tymōkomoke pyra toehse toto. Yrome tākye kuhse toexirykōke imehnō Jezu poetory akorehmary se mā toto. Morara exiryke tŷkyryrykō ekarōko mā toto tymōkomokākara a, tymōkomoke pyra tahtao xine ro. ³Etatoko pahne, typenetatohkō epekahxīpo rokē tytinerūkō akoīpyry kara tokarose eya xine. Moro motye tokarose eya xine. Tokarosē pyra tahtao xine ro tokarose eya xine: “Ekarotoko kēty,” karyke pyra roropa yna a. Tamoreme xine tŷkyryrykō tokarose toto a. ⁴“Ajohpāme sā ynanekarory tineru arotatoko juteu tomo a, Jutea pōkomo a, toto akorehmary se yna exiryke,” tykase toto. ⁵“Otarāme pitiko rokē ekarōko mā toto,” tykase yna repe. Yrome itamurume tokarose eya xine. Osemazuhme tosēkōme Jezu Kyrixtu tonetupuhse eya xine, yronomyryme aomipona toehtohkōme. Mame Ritonōpo poe ro yna omipona se roropa toh nexiase. ⁶Naeroro Titu maro ynanoturuase. Pake ynara tykase Titu oya xine: “Otinerūkō ikurākatoko aropotohme etuarimaketomo a,” tykase Titu oya xine. Naeroro ynara ase Titu a: “Korītu pona ytoko ropa. Korītu pōkomo a ynara kaxiko: ‘Kure otinerūkō ekarory seromaroro, etuarimaketomo a aropotohme, ōmihpyrykō ae ro,’ ” ase Titu a. ⁷Imehnō motye kure ehtoh poko zuaro matose. Imehnō motye Jezu enetupuhnōko matose, imehnō zurūkō matose Ritonōpo omiry poko. Zae ehtoh warohxo matose, imehnō akorehmary se roropa matose. Imehnō motye yna pyno matose. Naeroro imehnō motye otinerūkō ekarory se ynanase oya xine etuarimaketomo a, tākye oehtohkōme.

⁸Jomipona orirykō se pyra ase ise pyra awahtao xine. Yrome imehnō tytinerūkō ekaroryke imehnomo a, ourutorŷko ynanase toto sā oehtohkōme.

Otinerūkō ekaroryhtao imehnomo a toto pyno nymyry matose Ritonōpo poe. ⁹Kypyno xine Kuesēkō Jezu Kyrixtu ehtopōpyry waro matose. Emero nae kynexine kapu ao ro tahtao. Yrome kapu ae aytoryhtao tymōkomoke pyra sã toehse ynororo. Toetuarimase ynororo kukurākatohkōme tymōkomoke exiketō motye kuehtohkōme.

¹⁰Ynara kary se ase otinerūkō ekarory poko etuarimaketomo a. Moae ynara matose: “Yna tinerū kurākāko ynanase ekarotohme etuarimaketomo a,” matose. Naeroro ekurehpyra ehtoko otinerūkō ekarory poko seromaroro. Apitoryme otinerūkō ekarory se mexiatose etuarimaketō akorehmatohme.

¹¹“Kytinerūkō sekarotone etuarimaketomo a,” matose oseya. Tākye mexiatose otinerūkō ekarory poko. Naeroro seromaroro ekurehpyra ehtoko. Tākye ehtoko roropa otinerūkō aropory poko. Oneraximara ehtoko. “Itamurumehxo tineru nae jahtao rokē apiakāko ase zokonaka pixo ekarotohme,” kara ehtoko. Seromaroro otinerūkō tokarosēme mana. Moro ekarotoko. ¹²Tākye awahtao xine otinerūkō ekarory poko, kure mana Ritonōpo a. Itamurume tineru ekaroryhtao kure mana. Pitiko rokē onekarohpyrykō ahtao kure roropa mana Ritonōpo a. Arypyra awahtao xine onekaropopyra Ritonōpo mana.

¹³Omōkomory enahkapory se pyra ase tuhke tymōkomoke imehnō ehtohme. ¹⁴Seromaroro tymōkomoke matose pitiko rokē pyra. Mokaro tymōkomokākara etuarimāko mana. Naeroro ajohpāme sã otinerūkō apiakatoko omōkomorykō roropa zokonaka ekarotohme eya xine. Morarame oetuarimarykohtao mokaro roropa tymōkomorykō apiakāko mā toto, ākorehmatohkōme. Morara awahtao xine oxisã exīko matose tymōkomoke. Etuarimaketō pyra exīko mana. ¹⁵Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Mokaro itamurume wyi panō apoihpōkō onymotyēkara toehse toto.

Pitiko rokē apoihpōkō nae ro kynexine,”
tykase.

Titu tō poko

¹⁶Ritonōpo poe opyno xine Titu toehse yna samo. Ākorehmarykō se mana yronymyryme. Naeroro: “Kure mase Papa,” āko ynanase Ritonōpo a. ¹⁷“Oytory se pyra hma Korītu pona, morotōkō akorehmase?” tykase yna ahtao Titu a: “Ÿ, ytōko ase,” tykase ynororo. Ākorehmarykō se toexiryke tamoreme toytory se toehse ynororo. ¹⁸Seromaroro ytōko oya xine mana. Imaro imepý Jezu poetory aropōko ynanase. Mokyro se tarōkō Jezu poetory tō emero, imehnō amoreparý waro kuhse exiryke Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko. ¹⁹Tymenekase ynororo Jezu poetory tomo a yna maro aytotohme Jerusarē pona tineru arose. Moro tineru arōko ynanase etuarimaketomo a ekarotohme, toto pyno kuehtohkō waro emero ehtohme. Morarame: “Emero motye mase. Yna esēme mase, imehxo,” āko toto Ritonōpo a.

²⁰Tuhke tineru arōko ynanase. Tomeseke roropa ynanase ynara kamexipory se pyra yna exiryke: “Moro tineru aroryhtao Pauru tomo a, zokonaka tanýse eya xine tytinerūkōme,” kamexipory se pyra yna exiryke. Naeroro yna maro imehnō arōko ynanase yna onykerekereemara imehnō ehtohme. ²¹Zae rokē ynanase Kuesēkō neneryme. Morararo zae se rokē ynanase imehnō neneryme roropa emero porehme.

²² Morara exiryke mokyro kuakorōkō aropōko ynanase Titu tō maro aytotohme oya xine. Tuhke tukuhsē ynororo yna a zae aehtoh waro yna ehtohme. Zuario ynanase. Īme hnō akorehmary se roropa mana yronymyryme. Imehnō akorehmatohme otinerūkō ekarory se oexirykō enetupuhnōko roropa mana. Naeroro ākorehmarykō se ynororo. ²³ Ymyakāme Titu aropōko ase oya xine. Jytotozome mana. Jakorehmaneme roropa mana. Ymaro erohnōko mana ākorehmarykō poko. Imehnō kuakorōkō imaro ytōko oya xine mana. Jezu poetory tō oximōmākō omi poe ytōko toh mana. Kure Kyrixtu rinanōme mā toto. ²⁴ Toto pyno ehtoko oya xine toytose toto ahtao. Morara awahtao xine Jezu poetory tō emero toto pyno oehtohkō waro exīko mana. “Korītu pōkō kure rokē toh nexiase. Yna pyno toh nexiase. Pauru tō omihpyry ae ro kure rokē toh nexiase yna a,” āko toh mana opoko xine.

Jutea pōkō akorehmary poko

9 ¹ “Otinerūkō ekarotoko Jutea pona aropotohme Ritonōpo poetory tō etuarimaketō tinerūme,” kazomory etary se pyra matose otarame, zuaro oexirykōke. ² Moino ro mokaro akorehmary se oexirykōke, kypyrypatose Masetonia pōkō netaryme: “Kure mokaro Korītu pōkō mana. Mo jeimamyry ae ro Jutea pōkō akorehmary se toehse toto,” ase eya xine. Mame ĩme oehtohkō waro tahtao xine tuhkākō tākye toehse. Tytinerūkō ekarory se toehse roropa toh nexiase asā xine. ³ Seromaroro Titu tō aropōko ase oya xine ākorehmatohkōme otinerūkō kurākary poko. “Korītu pōkō tytinerūkō kurākāko mana aropotohme yna a, etuarimaketomo a,” tykase ywy Titu tomo a. Otinerūkō onekaropyra awahtao xine toiparo rokē ytory toto. Azahkuru yna omihpyry exiry roropa opoko xine. ⁴ Imeīpo Masetonia pōkō ymaro aytoryhtao oya xine ehxirōko ynanase opoko xine otinerūkō onukurākara tokurehsē awahtao xine. Ehxirōko roropa matose ĩme oenetuputyrykōke yna a. ⁵ Naeroro Titu tō aropōko ase oya xine osemazuhme ākorehmatohkōme otinerūkō kurākary poko. Ōmihpyrykō ae ro ikurākatoko. Morarame toeporehkase jahtao, pake tōtyhkase matose otinerūkō kurākary poko. Morara ahtao ynara enetupuhnōko imehnō mana: “Tamoreme xine Korītu pōkomo a tytinerūkō tokarose, ekarory se toexirykōke, imehnō omi poe pyra,” āko enetupuhnōko mā toto.

⁶ Tupito po tuhke pyra otyro puhturu arykaryhtao kyya xine pitiko rokē epery apoīko sytatose. Yrome tuhkehxo arykaryhtao kyya xine itamurumehxo epery apoīko ropa sytatose. Moro poko osetupuhutoko. Imehnō akorehmatoko pitiko rokē pyra. ⁷ Āmoreme xine otinerūkō ekarory se awahtao xine ekarotoko. Yrome omomỹke awahtao xine otinerūkō onekaropyra ehtoko. “Ytinerū ekarory se nymyry pyra ase,” karyhtao oya xine onekaropyra ehtoko. Tākye rokē otinerūkō ekaroryhtao oya xine, Ritonōpo zamaro matose. ⁸ Itamurumehxo ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana. Openetatohkō motye ekarōko oya xine mana, tokarosē nae oehtohkōme ekarotohme imehnomo a, kure toto ritohme. ⁹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Pitiko rokē pyra ekarōko Ritonōpo mana
tymōkomokākara a toto pyno toexiryke.
Zae rokē roropa ynororo jūme,”

me tymerose pake Ritonōpo omiryne.

¹⁰Otyro puhturu ekarōko Ritonōpo kyia xine mana arykatohme. Mame tarykase ahtao otyro ahtanohpōko mana eperytatohme kynapyrykōme. Morararo itamurumehxo ekarōko Ritonōpo oia xine mana. Omōkomorykō emānōko mana imehnō pyno awahtao xine, pitiko rokē pyra omōkomorykō ekaroryhtao oia xine etuarimaketomo a. ¹¹Moraramē tymōkomoke oritorỹko mana tokarosē nae oehtohkōme pitiko rokē pyra. Tytineruke exiketō sā tineru ekarōko matose etuarimaketomo a. Morara exiryke ynara āko tuhkākō mā Ritonōpo a: “Papa, kure mase,” āko. “Opoe Korītu pōkomo a tytinerūkō tokarose Pauru tomo a, enehtohme yna a,” āko mā mokaro etuarimaketomo, Jutea pōkomo. ¹²Otinerūkō ekaroryhtao oia xine etuarimaketomo a kure matose Ritonōpo poetory akorehmaryke oia xine. Moromeīpo opokoino xine ynara āko mā toto: “Papa Kapuaono, imehxo mase. Emero motye kure mase,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹³Mame omomỹke pyra oexirykō eneryke tyia xine tuaro exīko mā toto zae oexirykō poko, Kyrixtu omipona oexirykō poko. “Papa Kapuaono, kure kuhse mase, Korītu pōkomo a yna akorehmaryke, imehnō akorehmaryke roropa, enara,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹⁴Moraramē oturūko mā toto opoko xine Ritonōpo a, opyno xine toexirykōke. “Papa Kapuaono, Korītu pōkō pyno exiko. Kure mā toto yna a. Omomỹke pyra toh nexiasē yna a, yna pyno toexirykōke. Morara mā toto, toto pyno oexiryke osemazuhme,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹⁵“Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Imehnō motye kypyno xine mana. Tineru ikuhpỹme ahtao, moro motye Ritonōpo nekarohpyry kure kyia xine mana.

Pauru oturutopōpyry zae toehthoh poko imehnō amorepary poko

10 ¹Ywy ase Pauru. Oururukō se ase, ykerekere mananomo. Ynara jekarōko matose: “Pauru poremānōko sā mana kymaro xine ahtao. Yrome orēpyra oturūko mana ameke ahtao pape poko rokene,” āko matose. Kypyno xine Kyrixtu exiryke, penekēpyra aexiryke roropa kypoko xine, ²ykerekere mara ehtoko, tohne pyra jehtohme jytoryhtao oia xine. Ynara zuaro ase, yna kerekere mananō zurūko ase orēpyra samo. “Pauru mā Ritonōpo omiry ekarōko toepyrpatohme rokene,” kahpōkō zurūko ase. Imehnō sero pōkō sā yna ekarōko mā toto. ³Sero nono poro ynanase Ritonōpo onenetupuhpynō maro repe. Yrome mokaro osenetupuhtoh ke pyra yna zehnotokō poremākapōko ynanase. ⁴Sero pōkō jamitunuru ke pyra kyzehnotokō poremākapōko ynanase, Ritonōpo jamitunuru ke rokē toto poremākapōko ynanase. Ritonōpo jamitunuru ke joroko tamuru omipona se exiketō jamitunuru enahkapōko ynanase. Oseosezuhketō omiry zae pyra ahtao toto poremākapōko ynanase roropa. ⁵Kyrixtu omipona pyra toehse kuahtao xine, aomipona rokē kuosenetupuhtohkō syritone ropa. Mame Ritonōpo enetupuhkehpotoh roropa senahkapotone Ritonōpo jamitunuru ke. Kyrixtu omipona rokē kuehtohkōme ipunaka. ⁶Moraramē aomipona toehse nymyry awahtao xine azahkuru exiketō tuarōtanohnōko sytatose. (Zae se pyra ynaroro ahtao toto aropōko sytatose kymaroino xine.)

⁷Oty katoh imehnō sā rokē jekarōko matou? Ritonōpo nymenakahpyryme pyra jekarōko matose jarao jeneryke rokē oia xine. Yrome amaro xine toiro Kyrixtu poetoryme toexiry waro exikety nae ahtao, mokyro Kyrixtu

poetoryme jehtoh enetupuhnōko mana Kyrixtu poetoryme toehtoh saaro. “Kymotye xine kure Pauru osekārōko mana,” āko matose otarame: ⁸“Tymenekase ywy Kuesēkomo a āmorepatohkōme,” karyke ya oya xine. Yrome ehxiropyra ase morara karyhtao ya, tymenekase jexiryke Kyrixtu a. Orēpyrahxo Jezu enetupuhpotohme oya xine jaropoase Ritonōpo oya xine oporemākapotohkōme pyra. ⁹“Ritonōpo nymenekahpyryme osekārōko Pauru, tuno kuehtohkōme repe. Morara exiryke pape tymerose eya kynenerykōme,” kara ehtoko. ¹⁰Ynara āko matose otarame: “Orēpyrahxo Pauru kuurutorŷko mana pape ae rokene. Yrome taro kymaro xine tahtao opore pyra mana, jamihme pyra exikety samo. Oty kara aomiry mana,” āko matose otarame. ¹¹Etatoko pahne, tooehse jahtao oya xine orēpyra ourutorŷko ase ynymerohipyry samo.

¹²Ynara āko toitoine matose: “Imehxo ynanase,” āko. Morara kananō sā se pyra ase. Oseyā rokē imehxo mā toto, tōsenetupuhthōkō poe rokene. “Zae ynanase,” āko toh mā repe, zae pyra tahtao xine ro. “Imehxo ynanase, imehnō motye,” kara ynanase. ¹³Ritonōpo yna onenyohpyra ahtao: “Ritonōpo poe ynanase imehnō amorepāko,” kara ynanexiry. Yrome tonyohse yna exiryke Ritonōpo a, aomipona ytoytōko ynanase. Oya xine yna enyokyase Ritonōpo, amaro xine yna erohtohme, tōmiry poko āmorepatohkōme. Morara exiryke Ritonōpo nymenekatyāme osekārōko ynanase onetarykōme. ¹⁴Oya xine toytose yna ahtao Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry onymotyēkara ynanexiase. Aomipona ynanexiase, tonyohse yna exiryke eya oya xine, āmorepase xine, Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko. ¹⁵Yna omipona orirykō se pyra ynanexiase. Ritonōpo omipona se ynanexiase. Imehnomo a roropa tamorepase matose Kyrixtu omiry poko. Naeroro: “Yna a rokē Korītu pōkō tamorepase,” kara ynanase. Oty se ynanāe opoko xine? Arypyra. Itamurumehxo Ritonōpo omiry enetuputyry se ynanase oya xine. Morara ahtao itamurumehxo Kyrixtu omiry ekārōko imehnomo a sytatose, apatarykō punero, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry ae ro. ¹⁶Moraramē tōtyhkase yna ahtao Ritonōpo omiry ekarory poko apatarykō po, mya ytōko ynanase imepŷ pona Ritonōpo omiry ekarose. Pata tō nae ro, Ritonōpo omiry onetapitopynō esary. Morotona yna ytory se ynanase morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Moraramē: “Imepŷ namorepatyā kahpyry amorepāko ropa ynanase,” kara ynanase exīko.

¹⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiry: “‘Emese kure ase,’ kara ehtoko. ‘Kuesēkō emese kure mana,’ kahtoko,” āko. ¹⁸“Kure ase,” karyhtao kyya xine, oty kara. Yrome, “Kure mase,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine, kure mā rahkene.

Ajohpe imehnō amorepatōkō poko

11 ¹Rowohpe exiketō sā sytatose, “Kure ase,” karyhtao kyya xine. Naeroro penekhepyra ehtoko jotururu etary poko rowohpe exikety omiry sā jomiry ahtao ro. Kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome jurumekara oehtohkōme ekārōko ase, imehnō ehtoh poko penetara oehtohkōme. ²Torētyke ase opoko xine, torētyke Ritonōpo ehtoh samo opoko xine. Omykōme sā jexiryke torētyke ase. Jēxiryme sā, orutua maro exipitopŷ sā matose ya. Oewomatorŷko sā ase roropa toirō pytytyme sā oehtohkōme.

Toiro rokē pyno exikety tynio nymyry pyno exiketyme mana. Morararo Kyrixtu pyno yronymyryme oehtohkō se ase, imehnō poko pyra oehtohkōme ipunaka. Imēpo oekarorykō se ase Kyrixtu a kurākōme, tyrypyhpyke pyra exiketōme. ³Torētyke ase opoko xine. Oenekunopyrykō se imehnō exiryke, Kyrixtu rumekatohme ropa oya xine ipyno hkopyra oehtohkōme. Morararo pake Ewa tonekunohse joroko tamuru a omi kurā ke samo. ⁴Torētyke ase opoko xine oenekunohnanōkō omiry etaryke oya xine. Tyoro Jezu poko ourutorỹko toh mā repe ynanekarohpyry kara. Oty katoh tākye ro matou mokaro omiry etaryhtao oya xine? Ritonōpo Zuzenu kara imepỹ zuzenu poko ourutorỹko onekunohtōkō mana. Tākye matose mokaro etāko. Oty katohme? Ritonōpo omiry kurā myakamāko roropa mā toto tyorō ke. “Ritonōpo omiry sero,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē toto. Oty katoh toto omiry xihpyry zae ekarōko matou?

⁵Imehnō motye osekarōko mā toto, tuisamehxo. Ritonōpo nenyohityāme kurā osekarōko roropa mā toto. Yrome ymotye pyra mokaro mana. ⁶Otarāme emese kure hkopyra ase jotururu poko repe. Yrome Ritonōpo omiry warohxo ywy. Ritonōpo waro yna ehtoh waro matose tonese yna exiryke oya xine kokoro rokene emero rokē poko yna ahtao.

⁷Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko ehepyry anapoipyra exiase āmorepatamitukōme. Ime hkopyra exiase amaro xine imehxo oehtohkōme. Toerohse ywy jemary ke tineru apoitohme ya. Otuisarykōme pyra exiase. Morara jehtopōpyry zae pyra oya xine nae? Zae ro exiase āmoreparykō poko topehke pyra? ⁸Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko, imehnō Jezu poetory tytinerūkō enehpoase ya. Mokaro tinerū apoiasa rokene, topehke pyra āmorepatohkōme. ⁹Moino ro amaro xine jahtao: “Anapyrykō ekaroko ya ajohpāme samo,” kara exiase oya xine. Jezu poetory tō Masetonia poe tooehse ahtao ise jehtopōpyry tonehse ya emero porehme. Morara exiryke: “Okyryrykō se ase,” kapitopyra exiase oya xine. Morararo ase exīko taroino. Jūme okyryrykō anapoipyra ase. ¹⁰Kure ya mana. Topehke pyra imehnō amorepary ya Ritonōpo omiry poko Akaia patary tō po emero. Zae rokē ase. Ajohpe pyra ase Kyrixtu ukurohtao exiryke. ¹¹“Yna mōkomory apoiry se pyra Pauru nexiase yna pyno pyra exiryke,” kara ehtoko. Opyno xine ase ipunaka. Morara jehtoh waro Ritonōpo mana.

¹²Jūme ynanase topehke pyra Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko. Naeroro: “Pauru tō sā ynanase,” kasaromepyra mokaro mana, ehepyry apoiryke eya xine toerohamitukōme. ¹³Ritonōpo nymenekatỹ nymyry kara mokaro. Oenekunohto rokē mā toto. Ajohpe rokē Ritonōpo nymenekatỹme osekarōko mā toto. “Kyrixtu poe āmorepatorỹko ynanase,” āko toh mā repe. Ipoenohnōko rokē mā toto. ¹⁴“Otāto mokaro ajohpākō omiry etāko Korītu pōkō nae?” kara ase. Tuarō ase. Joroko tamuru toetyorōmary waro mana Ritonōpo nenyokyhpyry sā toehtohme. Saereme exiketyme tanyhtary waro roropa mana kuenekunohtohkōme. ¹⁵Tosēkō saaro joroko tamuru poetory tanyhtary waro roropa mā toto, kurākō sā toehtohkōme, kuenekunohtohkōme. Imēpo, sero nono enahkatoh po tynyrihpyrykō ehepyry kahpyry apoīko mā toto. Kuenekunohtamitukōme toto wānohnōko Ritonōpo mana. Zae rokē toto epehmāko mana.

Pauru etuarimatopōpyry poko

¹⁶“Ajoajohpe sã Pauru mana,” kara ehtoko, āko ropa ase oya xine. Rowohpe jekaroryhtao oya xine jomiry etatoko ro (rowohpã omiry sã jomiry ahtao ro). Mokaro saaro epyrypaxi kure jehtoh poko. ¹⁷Yrome Kuesēkō poe pyra jepyrypary mana kure jehtoh poko. Jamoreme rokē epyrypāko ase. “Kure rokē sātāse,” karyhtao ya rowohpã sã ase oturūko. ¹⁸Imehnō mā tuhke kure toehtohkō poko epyrypāko mā toto. Naeroro, kure jehtoh poko epyrypaxi roropa oya xine. ¹⁹Zuarohxo osekarōko matose repe. Yrome ajoajohpākō omiry poko atākyemāko matose. Zae aomirykō ekarōko roropa matose repe. ²⁰Imehnō etāko matose oryhopōpākarykohtao eya xine tōmipona orirykohtao, oenekunopyrykohtao roropa okyryrykō apoitohme tyya xine, āpururukohtao, putupyra rokē oekarorykohtao, oryhmarykohtao, enara. Morara ahtao mokaro pyno matose. ²¹“Sekere āko rokē Pauru. Oty kara,” āko matose otuisarykōme osekaropyra jexiryke. Ajohpe pyra. Ihxipýke ynanexiry mokaro sã toehse yna ahtao.

Yrome toepyryparykō poko ihximyra imehnō ahtao kure toehtohkō poko, ywy roropa jepyrypary poko ihximyra ase. Rowohpã sã se pyra ase, kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome ekarōko ro ase. ²²“Juteume nymyry ynanase,” āko mā toto, epyrypāko. Morararo juteume ase roropa. “Izyraeu pakōme ynanase,” āko mā toto. Morararo ase. “Aparão pakōme ynanase,” āko roropa mā toto. Morararo ase. ²³“Kyrixtu poetoryme erohnōko ynanase,” āko mā toto epyrypāko. Mokaro motye kuhse ywy, Kyrixtu poetoryme erohnōko ase. Rowohpã sã oturūko ase kure jehtoh poko. Yrome oty kara. Mokaro motye Ritonōpo poe erohnōko ase. Mokaro motye tomōse ywy āpuruhpyry taka. Mokaro motye typitypipohse ywy. Mokaro motye orikyise exiase. ²⁴(Toipe juteu tomo pohnō pipohnōko toto 39me.) Moro saaro juteu tuisary tomo a typitypipohse exiase 39me. Typipohzomose ywy 5me. ²⁵Roma pōkō soutatu tomo a typitypipohse ywy oseruao. Totapase ywy topu ke imoihmākomo a. Tynerise ywy oseruao, wapu ae jyrtoryhtao. Tuna konōto kuao toiro ēmepyry aropoase, saereme koko, enara. ²⁶Jytojtyrtoryhtao pata tō poro neryise exiase tuhke tuna kumaryke te, tyryrhmasē exiase zehnotokomo a ytinerū apoitohme. Wekry tō jetapary se toh nexiase juteu tō tuisary, juteutōkara roropa jetapary se toh nexiase. Pata konōto po toetuarimase exiase, ahno esao pyra roropa. Tuna konōto kuao toetuarimase exiase, jepeme nymyry pyra onekunohtōkomo utuarimanohpoase. ²⁷Itamurume erokuase, toeahse exiase; tuhke nyhpyra tōmehse exiase; tomitapāse exiase, tuna se toehse roropa exiase; tuhke rokē tohke pyra tykohmāse exiase, tytapyike pyra, tupoke pyra roropa. ²⁸Jarao rokē pyra etuarimāko ase, torētyke ase Jezu poetory tō poko emero pata tō po. “Otarāme Jezu pyno ro mā toto. Otārāme aomiry se ro mā toto. Otārāme Ritonōpo Zuzenu omipona mā toto,” āko ase osenetupuhnōko. ²⁹Imepý Jezu poetory iirypyry a tonekunohse ahtao emynyhmāko ase roropa ipyno jexiryke. Tyrypyry poko toehse imepý ahtao sam āko ase ipoko.

³⁰Tuhkākō jamihme pyra jehtoh enēko mana. Naeroro jepyrypary se jahtao, jamihme jehtoh poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh poko rokē epyrypāko ase. ³¹Ritonōpo zae jehtoh waro mana. “Papa Kapuaono, imehnō

motye kure mase,” kakehpyra sehtone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu zумы a. ³²Pake jamihme pyra jehtoh enepone Ritonōpo ya. Tamaxiku po jahtao pata esē japoiry se toehse. Soutatu tō tyrise eya pata omōtoha pona, jeraximatohme japoitohme. Mokyro pata esē esety Areta. ³³Yrome jepe tomo a towomase ywy. Pata apuru eutary ae jenyhtopone toto ruto ao. Moraram epane imepý pona. Moro ke jamihme pyra jehtoh enepone Ritonōpo ya.

Pauru osenehtopōpyry poko

12 ¹Toiparo rokē epyrypāko ase oya xine kure jehtoh poko. Yrome āko ro ase. Mokaro ajoajohpākō epyrypāko mā toto tōsenehtopōpyrykō poko. Yrome Kuesēkō osenepotopōpyry ekarōko ase oya xine, josenehtopōpyry roropa. ²Pake pohto Ritonōpo maro jotururuhtao tanýse ywy eya kapu aka, tosaka. 14me jeimamyry taropose moino, janýtopōpyry poe. Otaráme juzenu rokē arone kapu moino akoxi. Juzenu enene imepý samo. Otaráme josenety ae rokē ytone kapu aka. Zuario pyra ase. Ritonōpo rokē zuaro. ³Etatoko pahne, jarotopōpyry Ritonōpo a waro rokē ase, typatary kurā pona, kapu aka. Otaráme juzenu rokē arone. Otaráme ytone josenety rokene. Zuario pyra ase. Ritonōpo rokē zuaro mana. ⁴Omi kurā etase moero jahtao. Morara katopōpyry ekarory waro pyra ase ipunaka, sero pōkō omiry sã pyra exiryke. Morara katopōpyry kamexipopyra roropa kynexine. ⁵Naeroro morara jehtopōpyry poko epyrypāko ase. Orēpyra jehtopōpyry poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh enēko imehnō mana. Moro poko rokē epyrypāko ase. ⁶Jepyrparyhtao emese kure jehtopōpyry poko: “Rowohpā sã mase,” kasaromepyra imehnō mana zae ro jexiryke, ajohpe pyra ōtururukōke ypoko. Yrome morohne poko jepyrpary se pyra ase onetarykōme. Kure jehtopōpyry tonese oya xine. Jomiry roropa totase oya xine. Morohne poko tutuarōtase matose ypoko. Naeroro morohne motyēkary se pyra ase onetarykōme. “To! Kure rukukuh Pauru nae,” kamexipory se pyra jexiryke oya xine.

⁷Kurākō kuhse Ritonōpo a tonepose ya josenety. Morara exiryke imehnō motye kure josekaroryino, kure pyra jyripoase roropa. Ritonōpo poe ro kure pyra jyripoase joroko tamuru. ⁸Moro poko oturuasene Kuesēkō maro. “Kukurākako ropa, ajohpāme samo,” ase eya. Oseruao morara oturuase Ritonōpo a. ⁹Yrome ynara nase jezukuase: “Okurākara ase. Yrome opyno ro ase. Amaro exikehpyra ase roropa. Kure jehtoh ekarōko ase oya, yjamtunuru roropa. Tyoro se pyra exīko mase. Jamihme pyra awahtao jamihme pyra oehtoh motye yjamtunuru ekarōko ase oya,” nase ya. Naeroro jamihme pyra jahtao ro tãkye ase. Epyrypāko ase jamihme pyra jehtoh poko, Kyrixtu a jewomary enery se jexiryke tyjamtunuru ke. ¹⁰Tãkye ase kokoro rokene, jamihme pyra jahtao ro. Tykerekereemase jahtao tãkye ro ase. Jetuarimaryhtao tãkye ro ase, taosanumase jahtao tãkye ro ase. Morohne emero toehse ahtao Kyrixtu poetoryme jexiryke otara kara, tãkye ro ase. Ynara exiryke, jamihme pyra jahtao, jamihme kuhse ase ymaro Kyrixtu exiryke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Korītu pōkō poko

¹¹Rowohpā omiry sã epyrypāko ase kure jehtoh poko. Yrome opokoino xine morara āko ase, kure jekaropyra oexirykōke. Kure jehtoh ekarory waro

matose imehnomo a repe. Yrome zae pyra jekarōko roropa matose. Otarāme tuisame pyra ase. Yrome mokaro Ritonōpo poe amorepatōkō kuhnanō ymotye pyra roropa mā toto. Oty rīko toh nae ymotye toehtohkōme? Arypyra ipunaka. ¹²Amaro xine jahtao Ritonōpo jamitunuru enepoasene oya xine. Ijamitunuru ke kurākōkara tukurākase ropa ya onenerykōme. Tōsenuruhkase amarokomo Ritonōpo jamitunuru eneryke oya xine. Penekehpyra exiase morohne enepory poko oya xine. Morohne eneryke oya xine Ritonōpo nenyokhypryme kuenetuputyatose. Ritonōpo nenyohytā rokē ijamitunuru enepōko mā toto. ¹³Imehnō patary po jahtao moro pōkomo a tykryšā tokarose ya, nae jehtohme. Yrome amaro xine jahtao: “Ōkyryrykō se ase,” kara exiase. Naeroro oty katohme ynara āko matou? “Pauru otarame kyse xine hkopyra mana, imehnō sehxo mana,” āko matose, oty katohme? Morara kara ehtoko. Otarāme kurehxo oya xine exiry: “Otinerūkō ekarotoko ya,” karyhtao ya oya xine.

¹⁴Oya xine ytoase asakoro oenese xine. Seromaroro jytory se ropa ase oya xine. Yrome jytotamitu onepehmapopyra ase oya xine. Otinerūkō se pyra ase. Opyno xine rokē ase Ritonōpo pyro roropa oehtohkōme. Ypoenōme sā matose. Toipe kypoēnōkō mā tumykō onuātanohtopyra mā toto. Yrome jūkō typoenōkō wātanohtōko. ¹⁵Tākye rokē ase ŷkyryry ekarory poko oya xine, ytinerū enahkary poko roropa ākorehmatohkōme. Jorikyry zuno pyra roropa ase opynanohtohkōme, itamurume ākorehmarykō se jexiryke. Opyno xine ase ipunaka. Morara jahtao ro ypyno hkopyra matose.

¹⁶Otarāme ypoko ynara āko matose emero exisasaka: “Ajohpe pyra tŷkyryry onepehmapopyra Pauru nexiase,” āko matose. Yrome toiro otarame ynara āko: “Kuenekunopyrykōke kytinerūkō tapoise eya tytinerūme,” āko otarame mana. ¹⁷Oenekunohpitopyra xine exiase. Ynenyohytā aroporyhtao oya xine, oenekunopyatose? Arypyra. ¹⁸Apitoryme Titu aropoase oya xine, imepŷ Jezu poetory maro. Oty tomatonanohtose eya xine omōkomorykomo? Arypyra. Oxisā ynanase Titu maro. Zae se rokē ynanase. Imehnō enekunopyry se pyra ynanase.

¹⁹Otarāme ynara āko matose: “Pauru tō osewomāko rokē mā toto tyhxirorykōino,” āko matose otarame repe. Osewomara ynanase. Kyrixtu poe ourutorŷko ynanase Ritonōpo ēpataka kuehtohkōme samo. Wekry tomo, opyno xine ynanase. Emero poko yna ahtao ākorehmarykō se rokē ynanase. ²⁰Toeporehkase jahtao oya xine otarame tytyorōtase matose ya. Otarāme yzamaro oehtopōpyrykō sā pyra oenetyrŷko ase. Morararo otarame azamaro xine jehtopōpyry sā pyra jenēko roropa matose. Otarāme ōseōsezukurukō enēko ase, otumoxike oehtohkō roropa, oxiehno oehtohkō roropa. Otarāme osepyro rokē oenetyrŷko ase. Otarāme oxikerekeremāko matose, epoihtōko roropa matose osemetaka. Otarāme imehnō motye se rokē oehtohkō enēko ase. Otarāme ajoajohpe oehtohkō enēko roropa ase. Morara awahtao xine tākye pyra exīko ase opoko xine emynyhmāko ase. Ourutorŷko ase. Mame emynyhmāko matose roropa. ²¹Oorypyrykō poko mexiatose toiro rokē pyra. Imehnō pyxiā poko exiketō nae amaro xine, imehnō nio poko roropa. Ihximyra matose oorypyrykō poko. Oorypyrykō onurumekara ro matose. Emynyhmara roropa matose oorypyrykō xihpyry poko. Naeroro emynyhmāko opoko xine ase yronymyryme Ritonōpo neneryme. Oya xine jytoryhtao xitāko

ase otarame tyrypyrykō poko exiketō poko. Otarāme amaro xine jahtao yporemakapōko Ritonōpo mana onenerykōme. Moro poko torētyke ase.

Tuaro ehtoko, katopōpyry poko Pauru a

13 ¹Oya xine ytoase oenese xine asakoro. Seromaroro ytōko ropa ase oya xine. Jytory eraximatoko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Imep̄y hxioryhtao toiro rokē ihxirone ahtao aomiry onetara ehtoko. Yrome asakoro enenanō ahtao, oseruao ahtao roropa, atae aomirykō ahtao aomirykō etatoko,” āko. ²Oururukō se ase iirypyryme aexityamo, imehnō roropa emero. Sero poko kuuruatose toytose ropa jahtao oenese xine. Ourutor̄yko ropa ase seromaroro amaro xine pyra jahtao, zomory iirypyrymākō wānohpōko ase, toytose jahtao oya xine. Morara jahtao onoky oewomator̄yko nae? ³Kyrixtu jamitunuru enery se matose ymaro, Kyrixtu ehtoh waro oehtohkōme. Otara kara. Toeporehkase morotona jahtao jenēko matose. Orēpyra jehtoh eneryke oya xine, Kyrixtu poe jehtoh waro exīko matose. Poremāpyra roropa Kyrixtu mana. Orēpyra mana ipunaka. Kokoro rokē tyjamitunuru enepōko oya xine mana. ⁴Jamihme pyra sā kynexine repe toxixihmapose ahtao wewe pokona aorihtohme. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke tōsemāse ropa ynororo jūme orihzomopyra ehtohme. Morararo yna Kyrixtu saaro jamihme pyra sā ynanexiase amaro xine repe. Yrome taroino ijamitunuru enepōko ynanase oya xine ākorehmatohkōme.

⁵Osenetupuhtoko onyryrykō poko zae oehtohkō waro oehtohkōme. Kyrixtu omipona nymyry hmatou? Oseya rokē ynara kahtoko: “Jezu enetupuhnōko nymyry hano?” kahtoko okurohtao xine. Kyrixtu poetoryme nymyry awahtao xine, okurohtao xine Jezu Kyrixtu mana. Okurohtao xine Kyrixtu pyra ahtao ipoetory poenohnōko rokē matose. Morara awahtao xine toiparo rokē ipoetoryme osekarōko matose. ⁶Toiparo rokē pyra Jezu tonetupuhse yna a. Toiparo rokē pyra Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko ynanase imehnō amorepananōme. Moro waro oexirykō se ynanase. ⁷Opoko xine oturūko ynanase Ritonōpo a ynara āko ynanase: “Papa Kapuaono, Korītu pōkō akorehmako kokoro rokene tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a. Morara āko ynanase Ritonōpo a ynara kamexipotohme pyra: “Emese kure Pauru tō nexiase Korītu pōkō amorepary poko,” kamexipotohme pyra. Zae rokē oexirykō se yna exiryke morara āko ynanase: “Toiparo rokē Korītu pōkō tamorepase Pauru tomo a,” karyhtao ro imehnomo a. ⁸Ritonōpo omiry kurā enahkapory se yna ahtao jamihme pyra ynanexiry. Yrome tōmipona yna ehtohme tyjamitunuru tokarose Ritonōpo a yna a. ⁹Opoetorykōme sā yna ahtao, tākye ro ynanase, orēpyra awahtao xine oorypyrykō rumekary poko, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko, enara. Tākye ynanase opoko xine, azahkuru yna ekaroryhtao ro imehnomo a. Naeroro: “Papa Kapuaono, ajamitunuru ekaroko Korītu pōkomo a tyrypyrykō se pyra exiketōme toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a opoko xine. ¹⁰Ytopyra ro jahtao oya xine sero pape merōko ase onenerykōme. Ourutor̄yko ase pape poko axī oorypyrykō rumekatohme oya xine, ourupyra xine jehtohme toeporehkase jahtao. Tyjamitunuru ekarone Kuesēkō ya. Yrome orēpyra oururukō se pyra ase. Tyjamitunuru ekarone ya ākorehmatohkōme, yronymyrmehxo Tuzenu omipona oehtohkōme.

¹¹Enara rokē ynymerohpyry moro, jakorō tomo. Kokoro rokē atamorepatoko zae rokē oehtohkōme Ritonōpo omipona, oorypyrykō xihpyry poko pyra oehtohkōme. Jomihpyry etatoko kure. Oseosezuhpyra ehtoko. Atae ehtoko ōsenetupuhtohkō poko. Imehnō pyno ehtoko. Osepyno roropa ehtoko. Kuamorepatorỹko Ritonōpo mana imehnō pyno kuehtohkōme. Tuaro kukurohtao xine kyritorỹko roropa mana kokoro rokene. Amaro xine exikehpyra roropa mana, jūme rahkene.

¹²Oseahmatoko, osepyno kuehtohkō waro emero ehtohme.

“Kure pāna matou,” kary se Jezu poetory tō tarōkō oya xine.

¹³“Kure rokē Korītu pōkō tyriko,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. “Toto pyno exiko, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a. “Toto epeme exiko kokoro rokene,” āko roropa ase Ritonōpo Zuzenu a opoko xine. Enara rokene.

KARAXIA

Pauru Nymerohpyry Karaxia põkõ Neneryme

Gálatas

Ekarotopõpyry

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko tarose ahtao Romano Nonory poro, tuhkākõ juteutõkara a Jezu tonetupuhse Tosëkõme. Mame tõturupitose Jezu poetory tomo zae ehtoh poko: Moeze nyripohpyry omipona juteutõkara ripory se toh toehse, aipotapihpyry sahkapory se juteu tõ samo Jezu poetoryme toto ehtohme (Atos 15.1-33). Moro sã tõsezusezuhse Jezu poetory tomo, Pauru namorepatyamo, Karaxia po.

Sero Pauru nymerohpyry Karaxia põkõ neneryme, mokaro zae pyra exiketõ ezuhtohme. Tynmerohpyry ae toto amorepãko osenekunohpopyra toto ehtohme. Jezu poetory tõ riry se juteu tõ sã toh mã repe, yrome moro zae pyra mana. Kynyrirykõ ke kure ehsaromepyra sytatose Ritonõpo a. Jezu enetuputyryke rokẽ kyya xine kuesëkõme kukuräkatorÿko Ritonõpo mana. Mame Jezu maro kuahtao xine, kuosenetupuhtohkõ riko tyrisenã sã mana. Zae exiko sytatose Ritonõpo a, ekarõko mana.

Sero pape ao

Aosekarotopõpyry 1.1-5

Omi zae Jezu Kyrixtu poko 1.6-10

Ritonõpo nymenakahpyryme Pauru ehtopo 1.11—2.21

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko aroneme Pauru 3.1—4.31

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko, zae ehtoh poko 5.1—6.10

Etyhpyrymã kure toto ripotopo 6.11-18

1¹⁻²Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Ymaro Jezu poetory tõ nase. “Kure pãna matou?” kary se ynanase oya xine. Amarokõ Jezu poetory tõ matose, Karaxia põkomo. Æmorepanekõme Jezu Kyrixtu nymenakahpyryme ase, ahno nymenakahpyry kara. Ritonõpo nymenakahpyryme roropa ase. Jezu ësemãkapohpõ ropa mokyro.

³Ynara ãko ase Ritonõpo a: “Papa Kapuaono, kure rokẽ Karaxia põkõ tyriko. Torëtyke pyra tyriko toto roropa,” ãko ase opoko xine. Morara ãko ase roropa Jezu Kyrixtu Kuesëkomo a.

⁴Kyrixtu kynorihne. Kynosekarone, kyyrypyrykõ ehehpyryme, Tummy omi poe, Ritonõpo omi poe. Osemazuhme kymarokõ tymyhse sã sexine kyyrypyrykomo a. Morara exiryke Kyrixtu toorihse kÿpokatothkõme ropa.

⁵Morara exiryke ynara kakehpyra sehtone: “Imehxo Ritonōpo mana,” kakehpyra sehtone.

Toiro rokē Kyrixtu omiry mana

⁶Atasamāko opoko xine ase. Ynara exiryke. Opyno xine Ritonōpo kynexine ipunaka. Morara exiryke Tumūkuru tonehpose aorihthome omyakākōme, oorypyrykō epehmatohme, jūme orihpyra oehtohkōme. Yrome axī oeahmahpōkō rumekāko ropa matose. Imehnō omiry ke Kyrixtu omiry myakamāko matose. Morara exiryke atasamāko ase opoko xine. ⁷Toiro rokē Kyrixtu omiry mana. Tyorō pyra mana. Yrome imehnō poe matose otupīko. Mokaro mā azahkuru Kyrixtu omiry ekarōko mā toto. Kyrixtu ehtoh azahkuru ekarōko toto. ⁸⁻⁹Mokaro Kyrixtu omiry azahkuru ekaronanō pahnōko mā Ritonōpo apotoimo htaka. Yna roropa azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao yna a, yna pahnōko roropa mā Ritonōpo. Morararo kapu ae Ritonōpo nenyokhyppyry ahtao azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao mokyro emāko roropa mā Ritonōpo apotoimo htaka. Morara exiryke morara tykase ywy oya xine. Morara kazomōko ropa ase oya xine, zuaro oehtohkōme, azahkuru āmorepahpōkō tomasēme exīko mana apotoimo htaka, onenetuputyhpyrykō Kyrixtu poko tytyorōmase exiryke eya.

¹⁰Imehnomo a “Kure mase, Pauru” kary etary se hkopyra ase. Yrome Ritonōpo a “Kure mase” kary etary se rokē ase. Emero rokē imehnō jepeme ehtoh poko jemynyhmary se pyra ase. Emero rokē imehnō epeme se jehtoh poko jemynyhmaryhtao Kyrixtu omipona pyra exīko ase.

Pauru menekatopōpyry poko Kyrixtu a

¹¹Ynara kary se rokē ase oya xine, wekry tomo, āmorepatoryko ase Jezu Kyrixtu poko. Ahno rokē omiry kara ekarōko ase oya xine. ¹²Ahno a pyra tamorepase ywy Kyrixtu poko. Jezu Kyrixtu a rokē tamorepase ywy, typoko.

¹³Juaro matose. Pake Jezu poetory tō osanumase ywy, yronymyryme. Kytamurukō omihpyry omipona ro jahtao, toto htomase ywy. Toto zupise roropa ywy, toto etapatohme, emero toto enahkatohme. ¹⁴Ymarōkō motye exiase Ritonōpo enetuputyry poko, kytamurukō omihpyry warohxo roropa exiase. Yronymyrymehxo exiase kytamurukō namorepatopōpyry poko.

¹⁵Mame Ritonōpo a tymenekase ywy, kypyno xine toexiryke. Exipyra ro jahtao waku ao ro jahtao, tymenekase ywy eya, typotoryme jehtohme. ¹⁶Morame imeīpo Tumūkuru tonepose ya, Kyrixtu omiry poko roropa juteutōkara amorepatohme ya, Tumūkuru enetupuhpotohme roropa juteutōkara a. Morara exiryke imehnomo a ytopyra exiase oturupose Jezu poko. ¹⁷Jerusarē pona ytopyra exiase roropa oturupose, osemazuhme Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a, imehnō amorepananōme. Mokaro a ytopyra exiase oturupose. Topoh rokē Arapia pona ytoase. Morotoino Tamaxiku pona ropa ytoase. ¹⁸Oseruao tyeimāse ahtao Jerusarē pona ytoase ropa, oturupose Peturu a. Asakoro semana imaro exiase, joturupory poko eya. ¹⁹Imehnō Jezu Kyrixtu nymenekatyā maro pyra exiase. Tiaku maro rokē exiase, Kuesēkō akoronpyry maro.

²⁰Ynymerohpyry sero zae. Ajohpe pyra ase. Ritonōpo mā zuaro. Ajohpe pyra jexiry waro mana.

²¹ Morotoino Jerusarē poe Xiria poro ytoase, Xirixia poro roropa. ²² Myaro toytose jexiryke juaro pyra toehse toto, Jezu poetory tomo, Jutea pōkomo. ²³ Imehnō otururu rokē totase eya xine ypoko. “Mokyro Pauru, kyyryhmahpōkō imehnō amorepāko mana, Jezu enetupuhtohme toto a. Pake Jezu enetupuhnanō enahkapory satonōpo mokyro,” kary totase eya xine ypoko. ²⁴ Mame morara kary etaryke tyya xine: “Kure mase Ritonōpo, Pauru mapoiase opoetoryme,” tykase toto ypoko.

Pauru oximōtopōpyry poko imehnō Jezu nymenekatyā maro

2 ¹ Morarame 14me ikonopory taropose ahtao Jerusarē pona ytoase ropa Panape maro. Titu roropa aroase ymaro. ² Ritonōpo omi poe ytoase. Jezu poetory imehxo exiketō maro oturuse ytoase. Mame oximōme yna ahtao, uruase toto juteutōkara amorepatoh poko ya Kyrixtu omiry poko, zuaro toto ehtohme, zae jehtoh poko zuaro roropa toto ehtohme. Toiparo rokē jerohtopōpyry exiryino ynanoturuase oximōme. ³ Mame jepe Titu kyrekume kynexine, juteume pyra. Yrome jāipotapihpyry onysahkapopyra toh kynexine Jezu poetory imehxo exiketomo. ⁴ Morarame imehnō Jezu poetoryme tōsekarorykō se toh nexiase repe. Yna maro tōximōse toto yna omiry etary se toexirykōke. “Jezu poetory ynanase roropa,” nase toto yna a, ajohpe rokene. Yna maro tōximōse tahtao xine Titu āipotapihpyry sahapory se nexiase toto, kytamurukō omihpyry omipona yna riry se toexirykōke. Ynara kary se roropa nexiase toto yna a: “Oty katohme kytamurukō omipona pyra matou Jezu tonetupuhse oya xine ahtao?” kary se nexiase toto yna a. “Kytamurukō omipona ahtao rokē kure exīko sytatose,” kary se nexiase toto yna a. ⁵ Yrome mokaro omipona pyra ynanexiase ipunaka. Kyrixtu omiry azahkuru ekarory se pyra yna exiryke, zae rokē ekarory se oya xine yna exiryke. Naeroro mokaro omipona pyra ynanexiase.

⁶ Yrome Peturu tō Jezu poetory imehxo exiketō kynexine. Mokaro yna onytyromara nexiase toto. Imehxo exiketō, āko ase. Otārāme ime nymyry pyra nexiase toto. Zuarō pyra ase. Ritonōpo rokē toto waro mana, ikurohtao xine eneryke tyya. Mokaro ytyorōmara nexiase. ⁷ Yrome jenetuputyase toto Ritonōpo nymenekahpyryme, juteutōkara amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. Peturu roropa Ritonōpo a tymenekase kynexine juteu tō amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. ⁸ Morara exiryke Ritonōpo jamitunuru poe juteutōkara amorepaneme toehse ywy. Peturu ehtoh sā toehse ywy, Ritonōpo jamitunuru poe, Peturu juteu tō amorepaneme toehse exiryke. ⁹⁻¹⁰ Mame Peturu tō jenetuputyase, Peturu, Tiaku, João, enara. Jezu poetory imehxo exiketō mokaro. Ritonōpo poe juteutōkara amorepaneme jenetuputyase toto. Morara exiryke yna emary apoiase toto, Panape maro, tonetupuhse yna erohtoh tyya xine exiryke. “Amarokō juteutōkara amorepananōme matose. Morararo ynanase, juteu tō amorepananōme ynanase,” nase toto yna a. “Yrome juteu tō tymōkomoke pyra exiketō eneryhtao oya xine, Jezu poetoryme, akorehmatoko toto,” nase toto ya. Yje, toto akorehmāko ynanase, ase eya xine.

Peturu zurutopōpyry Pauru a

¹¹ Moromeīpo Ātiokia pona Peturu tooehse ahtao, tutuarōmase ya jarao, azahkuru exiryke. ¹² Ynara kynexine Peturu. Osemazuhme aporo juteutōkara

maro tōtuhse ynororo aporo. Jezu poetory tō maro tōtuhse. Moromeīpo mokaro maro tōtukuru se pyra ropa toehse ynororo, tyhxitapāse toexiryke, Tiaku naropotyā toytose morotona exiryke. Toto hxike toexiryke otuhpyra Peturu toehse, mokaro maro, juteutōkara aīpotapihpyry sahkaponanōme Tiaku naropotyā exiryke. Morara exiryke juteutōkara maro otuhpyra toehse Peturu. Morara exiryke moro eneryke ya, Peturu tutuarōtanohse ya moro poko, ajoajohpe toehse exiryke. ¹³Mame imehnō roropa Jezu poetory tō Peturu sã toehse roropa toto. Juteutōkara maro tōtukurukō se pyra toehse toto, imehnō juteu tō hxike toexirykōke. Panape roropa toto eneryke tyhxitapāse. Mokaro saaro toehse. ¹⁴Mame zae pyra toto exiry tonese ya ahtao, Jezu Kyrixtu omiry omipona pyra roropa tonese ya ahtao, ynara ase Peturu a: “Juteu nymyry mase. Yrome juteu ehtoh sã pyra mexiase. Oty katohme matou juteutōkara riry se juteu tamuru omipona? Kytamurukō omipona Jezu poetory tō onyripyra ehtoko,” ase Peturu a emero totasēme.

Jezu enetuputyryhtao

¹⁵Ajohpe pyra, imehnō iirypyrymākō sã pyra sytatose, juteume tonuruse kuexirykōke. ¹⁶Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao rokē kyya xine kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Naeroro ynara karyhtao kyya xine: “Moeze nymerohpyry omipona ase,” karyhtao kyya xine, ekurākara ekurehnōko sytatose. Morara exiryke Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine kukurākapotohkōme Ritonōpo a. Kyrixtu enetuputyryhtao rokē kyya xine, kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykōke pyra kukurākatorỹko mana. Ynara exiryke, Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao kyya xine, kukurākara xine Ritonōpo ekurehnōko mana. ¹⁷Jezu enetuputyryhtao rokē kyya xine kukurākatorỹko mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra ro kuahtao xine kukurākatorỹko mana. Morara kuahtao xine iirypyryme kuexirykō waro sytatose exīko, juteutōkara saaro. Naeroro: “Oty kara mã Kyrixtu iirypyryme kuahtao xine,” āko sytatou? Arypyra, azahkuru rokē sytatose morara karyhtao kyya xine. ¹⁸Naeroro iirypyryme jehtopōpyry turumekase ya ahtao, mame unurumekahpyry poko toehse ropa jahtao Moeze nymerohpyry omipona pyra roropa exīko ase. ¹⁹Moeze nymerohpyry omipona jexiry jukurākara mana Ritonōpo a. Moro waro ase Ritonōpo omiry sekeremaryke ya. Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra sytatose. Inymerohpyry a totapase ywy. Kyrixtu maro toorihse ywy wewe pokona, tonetupuhse ya exiryke. ²⁰Taro ro ase sero nono po, yrome Kyrixtu ymaro mana. Naeroro Ritonōpo mūkuru enetuputyryke sã rokē tyotōko ase. Pake jehtopōpyry sã pyra, aomipona toehse ywy. Ypyno toexiryke kynorihne, orihpyra jehtohme. Naeroro aomipona se rokē ase. ²¹Emero kukurākarykō se Ritonōpo mana. Naeroro: “Kure jyripyra exiko,” kara ase eya. Otarāme imepỹ: “Kure jyripyra exiko,” āko Ritonōpo a, Moeze nymerohpyry omipona kukuru se toexiryke. Morara ahtao, toiparo rokē toorihse Jezu exiry. Mātã kuamoreme xine ekurākasaromepyra sytatose, Kyrixtu poe rokē Ritonōpo poenōme exīko sytatose, enara.

Moeze nymerohpyry omipona oexirykō Jezu enetuputyry sã pyra mana

3 ¹Karaxia pōkomo, putupyra rokē matose. Onoky a tytyrōmase matohu? Joroko tamuru poetory a otarame tonekunohse matose. Jezu Kyrixtu

exixihmatopöpyry waro mexiatose repe. Kure kuuruatose moro poko. ²Toiro ekaropöko ropa ase oya xine, otara kaxïpo oya xine Ritonöpo Zuzenu tomöse äka xine? Moeze nymerohpyry omipona oehxïpo xine? Arypyra, Jezu Kyrixtu omiry etaryke rokë oya xine, menetuputyatose. Mame tonetupuhse oya xine exiryke Ritonöpo Zuzenu tomöse äka xine. ³Ritonöpo Zuzenu poe rokë tonetupuhse oya xine. Ipoe ipoenöme toehse matose. Naeroro oty katohme Moeze nymerohpyry kuhnöko ropa matou seromaroro? Putupyra exiketö sä rokë matose. ⁴Oryhmarykohtao ro tõseanahtose amarokomo. Æmorepatopöpyrykõ onurumekara mexiatose aporo Jezu poetoryme toehse oexirykõke. Otaräme toiparo rokë moseanahtatose. ⁵Otätöhxö Ritonöpo tyjamtunuru enepöko nah oya xine? Otäto roropahxo Tuzenu ekaröko Ritonöpo na oya xihne? Moeze nymerohpyry omipona oexirykõke pyra Tuzenu ekaröko mana. Tömiry etaryke rokë oya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine roropa, morara exiryke Tuzenu ekaröko Ritonöpo oya xine mana.

⁶Morararo Aparão toehse pake. Ynara tymerose pake sero poko Ritonöpo omiry: “Ritonöpo tonetupuhse eya, tosëme nymyry. Morara exiryke tonetupuhse eya exiryke Ritonöpo roropa kynenene kure exiketyme,” tykase. ⁷Enetupuhthoko, Ritonöpo enetupuhnanö mã Aparão paköme nymyry Ritonöpo a. ⁸Pake ro Ritonöpo tuaro ro, juteutökara kuräkary poko tyya. Morara exiryke tömiry tokarose Aparão a, Tumükuru poko, enurupyra ro Kyrixtu ahtao. Ynara tykase eya: “Jenetuputyryke oya emero pata pökö rïko ase kure, juteu tomo, juteutökara, enara,” tykase Ritonöpo Aparão a. ⁹Morara kary etaryke tyya, zae Ritonöpo ehtoh tonetupuhse Aparão a. Morara exiryke kure tyrise ynororo Ritonöpo a. Morararo emero Ritonöpo enetupuhnanö mana. Kure toto rïko roropa mã Ritonöpo Aparão kure ritopöpyry saaro.

¹⁰Imehnö ynara äko: “Toipe ywy kure, Moeze nymerohpyry omipona jexiryke,” äko toh mã repe. Morara kananö mã iirypyryme Ritonöpo a. Ynara tymerose exiryke Ritonöpo omiry: “Moeze nymerohpyry omipona ehtoko, kokoro rokene. Toiro rokë jomipona pyra awahtao xine iirypyryme ya matose,” me tymerose Ritonöpo omiry. ¹¹Morara exiryke emero iirypyryme sytatose, Moeze nymerohpyry omipona pyra toehse kuexirykõke. Moeze nymerohpyry kukuruhtao kyya xine kukuräkara xine Ritonöpo mana. Morara exiryke ynara äko Ritonöpo omiry: “Tonetupuhse oya xine jahtao okuräkatorÿko ase. Orihpÿme oritorÿko ase, jenetuputyryke oya xine,” äko kyya xine Ritonöpo mana. ¹²Moeze nymerohpyry omipona se exiketö ynara äko: “Moeze nymerohpyry omipona ahtao rokë kure exiko sytatose Ritonöpo a,” äko toh mã repe. Yrome Jezu enetupuhnanö morara kara mã toto. Ynara tymerose sero poko Ritonöpo omiry: “Moeze nymerohpyry omipona exiketö, isene exïko toh mana jüme,” tykase.

¹³Ynara äko Ritonöpo tömipona pyra exiketomo a: “Iirypyryme ya matose ipunaka,” äko mã eya xine. Yrome Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykõ ehepyryme. Morara exiryke ynara tykase Ritonöpo Jezu a: “Iirypyryme mexï ipunaka wewe pokona toxixihmase oexiryke,” tykase. Yrome kyya xine morara kara Ritonöpo mana, kyyrypyrykõ tapoise sä Jezu a exiryke, kymyakäköme toorihse toexiryke, kure rokë kuehtohkõme.

¹⁴“Jenetuputyryke oya emero pata pökö rïko ase kure,” katopöpyry ae ro

Aparão a, toxixihmapose Kyrixtu. Mame Kyrixtu toorihse exiryke, oya xine roropa juteutôkara a Tuzenu ekarôko mana, Jezu enetuputyryke oya xine.

Ritonôpo nekarohpyry Aparão a Moeze nymerohpyry sã pyra

¹⁵Wekyry tomo ynara âko ase enetupuhtohme oya xine. Pape merory se kuahtao xine kymôkomohpyrykô esê riry poko, kuesetykô merôko sytatose pape pokona. Kuepekô roropa tosety merôko moro pokona. Asakoro esety ahtao imepÿ moro onytyromara mana. Moro onypahpyra roropa mana. ¹⁶Moro sã ynara tykase Ritonôpo Aparão a: “Kure orîko ase, apary roropa rîko ase kure,” tykase. “Emero apakomo,” kara Ritonôpo kynexine. Yrome toirô poko rokê ipary poko tôturuse Ritonôpo, Kyrixtu poko rokene. ¹⁷Ynara âko ase oya xine, osemazuhme tômiry ekarone Ritonôpo Aparão a, kukurâkarykô poko, tonetuputyry se kyya xine exiryke. Moromeïpo 430me jeimamyry taropose ahtao tômiry tymeropose ropa Moeze a. Yrome tynmeropohpyry Moeze a tôturutopôpyry Aparão a onytyromara mana. Onymyakâmara roropa mana. ¹⁸Ritonôpo nekarory kyya xine topehke pyra mana. Naeroro ynara kananô azahkuru mana: “Moino ro ase, Moeze nymerohpyry omipona ase. Morara exiryke jepehpyryme Ritonôpo nekarory apoïko ase,” kananô mã azahkuru. Epyrypâko rokê mã toto, Aparão ehtopôpyry sã pyra Ritonôpo onenetupuhpyra toexirykôke. Ritonôpo tonetupuhse tyya exiryke sã rokê inekarohpyry tapoise Aparão a, pake: “Morohne ekarôko ase,” tykase Ritonôpo exiryke eya.

¹⁹Morara ahtao oty katohme Ritonôpo a tômiry tymeropose Moeze a? Arypyra, moro tymeropose tyrypyrykô enetupuhtohme iirypyryme exiketomo a. Axîtao rokê roropa moro tymeropose, Aparão pary Kyrixtu oehtâne rokene. Morohne poko pake Aparão turuse Ritonôpo a. Ritonôpo tynmeropohpyry ekarone tynenyohtyamo a, ekarotohme Moeze a imerotohme imehnô neneryme. ²⁰Yrome tômiry ekaroryhtao Aparão a, Ritonôpo rokê kynexine. Tynenyohtyã maro pyra, takorehmaneke pyra. Enara kynexine, toiroro.

Sê nase Moeze nymerohpyry poko

²¹Yrome asakoro pyra mana, iirypyrymâkô kurâkatoh asakoro pyra mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao iirypyrymâkô onukurâkasaromepyra mana. Iirypyrymâkô tukurâkase ahtao Moeze nymerohpyry kukuru poko, imepÿ onekaropyra Ritonôpo exiry kypynanohtohkôme, kyyrypyrykô korokatohme roropa. ²²Ynara tymerose sero poko Ritonôpo omiryme: “Tymyhse sã sero pôkô emero porehme iirypyrymâkomo a,” tykase. Naeroro Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine kymyhpokatorÿko ropa sã Ritonôpo mana. Emero tynekarory ekarôko roropa mã Ritonôpo kyya xine Jezu enetuputyryhtao kyya xine.

²³Kyrixtu oehpyra ahtao, enetuputyry waro pyra sexiataose. Morara exiryke Moeze nymerohpyry rokê kutuarôtanopytatose zae ehtoh poko. Apurutyã sã sexiataose Kukurâkanekô enetupuhtâne rokê kyya xine. ²⁴Poeto sã sexiataose, naeroro kuâtanohponekôme sã Moeze nymerohpyry kynexine. Poetohti wâtanohne tunuâtanopyry tō eraseme mana. Moro saaro Moeze nymerohpyry omipona sexiataose, Kyrixtu oehtâne rokene, kukurâkase xine.

Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine, kukurākatorỹko mana. ²⁵ Seromaroro Kyrixtu enetupuhnōko sytatose. Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine poeto sã pyra sytatose. Zuātatyã sã sytatose. Naeroro Moeze nymerohpyry se hkopyra toehse sytatose, kuātanohnekōme pyra toehse exiryke.

²⁶ Seromaroro Ritonōpo poenōme toehse matose, Imūkuru maro, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. ²⁷ Kyrixtu tonetupuhse oya xine exiryke, tōpurihkase matose ipoetoryme oexirykō waro imehnō ehtohme, isã roropa oehtohkōme. ²⁸ Seromaroro juteu tō oxisã Ritonōpo a mana juteutōkara maro. Imehnō namoto tō oxisã roropa mana tamoreme sã erohketō maro. Orutua kō oxisã roropa mana nohpo tō maro. Oxisã matose Ritonōpo a Jezu Kyrixtu maro awahtao xine. ²⁹ Kyrixtu poetoryme oexirykōke, Aparão pakōme nymyry matose. Mame Ritonōpo nekarory esēme exīko matose Kyrixtu maro, Ritonōpo omihpyry ae ro Aparão a.

4 ¹ Toipe ahno tumūkue exikety. Toorihse ahtao imōkomohpyry esēme imūkuhpyry exīko mana, tuātase tahtao rokene. Yrome wātara ro tahtao mã aypyra aporo. Esēme ro mã repe, yrome namoto sã rokē mã aporo. Tummy ekepyry mōkomohpyry poko pyra mã aporo, poetome ro toexiryke. ² Mame tummy pyra toehse exiryke imepỹ zuātanohnōko mana. Imōkomory eraseme exīko roropa zuātanohne mana. Jū ekepyry omihpyry poe zuātakepyry ponāmero eraseme exīko mana. ³ Mokyro sã sexiātose pake, poetōpo sã rokene. Ritonōpo onenetupuhpynō esēkō omipona rokē sexiātose Kyrixtu onenetupuhpyra ro kuahtao xine. ⁴ Mame aehtoh po toehse ahtao, Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, Kyrixtu tonehpose nohpo mūkurume aenurutohme, juteume roropa aenurutohme. Moeze nymerohpyry omipona toehse roropa ynororo. ⁵ Mame ynara kase kymarokō Ritonōpo a: “Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra ynanase,” kase kymarokomo. “Otarā zae exīko ynanahē Ritonōpo a?” kase kymarokomo. Yrome ynara āko Kyrixtu kyya xine: “Juzenu ekarōko ase oya xine okurākatohkōme Ritonōpo a. Moeze nymerohpyry omipona oexirykō se pyra ase. Ritonōpo poenōme oexirykō se rokē ase,” āko Jezu kyya xine.

⁶ Mame Tumūkuru zuzenu tonehpose Ritonōpo a kuaka xine, Ritonōpo poenōme kuexirykō waro kuehtohkōme. “Papa, Papa,” āko mã Zuzenu kukurohtao xine. ⁷ Morara exiryke Ritonōpo poenōme kuehtohkō waro kuexirykōke namotome pyra sã toehse sytatose, ipoenōme toehse kuexirykōke. Morara exiryke kurā ekarōko Ritonōpo mã kyya xine, typonōme tyrise eya kuexirykōke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko sero Karaxia pōkō poko

⁸ Apitoryme Ritonōpo waro pyra mexiātosene. Morara exiryke imehnō neponāmary omipona mexiātose. Ritonōpo poetoryme pyra mexiātose roropa. ⁹ Seromaroro Ritonōpo waro toehse matose. Awaro xine roropa Ritonōpo mana. Oty katoḥ irumekary se ropa matou? Oty katoḥ imepỹ ritō tō xihpyry eahmary se matohu? Oty katoḥ toto namotome oexirykō se ropa matohu? ¹⁰ Azahkuru matose ynara āko: “Zae exīko sytatose Ritonōpo a tehme ehtoh riryhtao kyya xine kuropōme pyra ehtohme, nuno etyhpory po, jeimamyry po, ikonopory po roropa, enara,” āko matose repe azahkuru. ¹¹ Torētyke ase opoko xine, yronymyryme kuamrepatosene repe. Otarāme toiparo rokē jakītase āmoreparykō poko.

¹²Wekyry tomo, ysā oexirykō se ase, Kyrixtu omipona, asā xine roropa jexiryke. Azahkuru pyra mexiatose ymaro, kure rokē mexiatose ymaro.

¹³Wenikehpyra ro matou? Apitoryme ro Ritonōpo omiry ekarose jytotopōpyry poko oya xine? Kure pyra exiase moroto. Morara exiryke tehme toehse ywy amaro xine. ¹⁴Mame: “Moky xihpyry, Pauru xihpyry,” kara mexiatose ypoko. Kure pyra jexiry nuriame nexiase repe oya xine. Yrome jenyohpyra ropa mexiatose morotoino. Kure rokē kyriatose. Ritonōpo nenyokypyry sā kyriatose. Kyrixtu Jezu kure riry sā roropa kure rokē ymaro mexiatose. ¹⁵Tākye mexiatose ypoko, ypyno oexirykōke. Otara toehse matou tākye oehxīpo xine? Opoko xine ynara āko ase: “Oenurukō mukary waro awahtao xine moutory jenurume ekarotohme,” āko ase opoko xine. ¹⁶Seromaroro oepekōme pyra toehse hano? Otarāme zae jotururu exiryke.

¹⁷Mokaro opyno xine sā toh mā repe. Yrome āmorepatohkō eya xine mā popyra. Amarokō apiakary se toh mā ywinoino. Ypyno oehtopōpyrykō sā typyno xine oriporykō se rokē toh mana. ¹⁸Imehnō pyno kuexirykō kure. Yrome toto enekunohtohme rokē kure sā toto riryhtao, popyra. Amaro xine rokē jahtao pyra imehnō pyno ehtoko. Emero rokē, moe jahtao roropa kure ehtoko imehnō maro. ¹⁹Poetohiti, opoko xine sam āko ase. Enurusasaka exikety sā ase sam āko opoko xine. Sam kakehpyra ase roropa Kyrixtu omipona ipunaka oexirykō eraximaryke ya. ²⁰Seromaroro amaro xine jexiry se ase, ipunaka. Jotururu se ase amaro xine okurākarykō poko Ritonōpo a tākye jehtohme ropa opoko xine. Torētyke ase opoko xine.

Sara tō enetupuhthoh poko sero Akara maro

²¹Etatoko pahne, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo, tuaro nymyry hmatou? Moeze omihpyry wahro? ²²Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo omiryne. Aparāo asakoro tumūkue toehse. Toiro inamoto mūkurume. Toiro ipyty nymyry mūkurume. ²³Inamoto mūkuru tonuruse ahno mūkurume rokene, kymarokō samo. Yrome ipyty rohtakano, Ritonōpo omi poe tonuruse poeto, ynara tykase Ritonōpo exiryke pake: “Opyty emūkuāko mana,” tykase Ritonōpo Aparāo a. ²⁴Moro poko ynara enetupuhnōko sytatose. Nohpo tō asakoro kynexine. Ritonōpo omihpyry ekarotopōpyry asakoro ehtoh samo. Osemazuhme tōmiry tokarose Moeze a. Ypy po ahtao tōmiry tokarose eya imerotohme, Xinai po ahtao. Mokaro Moeze nymerohpyry omipona se exiketō Aparāo poetory mūkuru sā mana, Akara mūkuru samo. (Ypy Xinai Arapia po mana.) ²⁵Seromaroro ynara kananō nae: “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” āko toto. Morara kananō mā Akara mūkuru sā toto, Iximaeu samo. Mokaro juteu tomo, Jerusarē pōkomo. Akara mūkuru sā mā toto. ²⁶Yrome imep̄y pata nae, Jerusarē panō kapu ao. Moro pata kaeno. Moro po toehse sytatose, Aparāo pyty mūkuru sā kuexirykōke, Izake samo. Kyyrypyrykō tykorokase Ritonōpo a, tonetupuhse kyya xine exiryke. ²⁷Ynara āko Ritonōpo omiry:

“Kuku, emūkuapitopyra mase repe.

Yrome tākye exiko.

Poetoēme exipitopyra mase repe.

Yrome tākye exiko.

Onio nurumekahpyryme mase repe.

Yrome tumükue exiketyme exīko mase tuhke.

Tynio maro exikehpyra exikety motye emūkuāko mase.

Naeroro tuhke opoenō emamyryke tākye exiko,”

tykase Ritonōpo. Moro tymerose Izaja a pake.

²⁸Wekry tomo, Ritonōpo omi poe Izake tonuruse. Naeroro mokyro saaro matose, tonuruse sã oexirykōke Ritonōpo Zuzenu poe. ²⁹Mame mokyro a, ahno poe rokē aenuruhpyry a tounohse Ritonōpo omi poe aenuruhpyry. Moro saaro mã seromaroro. Ritonōpo Zuzenu poe aenurutyāme kuexirykōke kueunohtorỹko mã Moeze nymerohpyry omipona exiketomo. ³⁰Yrome ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne: “Anamoto aropoko ropa atapyĩ tae, imūkuru maro. Mokyro mūkuru mã omōkomory esēme pyra mana. Opyty nymyry mūkuru rokē mã omōkomohpyry esēme exīko,” tykase Ritonōpo Aparão a. ³¹Morara exiryke, wekry tomo, inamoto mūkurume pyra sã sytatose, ipyty nymyry mūkurume sã sytatose.

Orēpyra ehtoko zae oexirykō poko

5 ¹Tymyhpokase ropa sã sytatose Moeze nymerohpyry poko pyra kuehtohkōme. Kyrixtu kyjamihtanohpoatose kukurākarykohtao. Morara exiryke orēpyra ehtoko zae oexirykō poko. Ynara kara ehtoko: “Moeze nymeropohpyry omipona sehtone kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine imykyhpyry saaro matose. ²Etatoko pahne, ywy ase Pauru, ynara āko ase oya xine, aipotapihpyry sahkaponanō omipona awahtao xine: “Kyrixtu omipona ase,” āko matose toiparo rokene. Osenekunohnōko rokē matose, āko ase oya xine. ³Morara exiryke otuarōtanohtorỹko ase. Aipotapihpyry tysahkase oya xine ahtao kure repe, emero Moeze nymerohpyry omipona awahtao xine rokene. Emero pyra aomipona awahtao xine ekurehnōko rokē matose. ⁴Mame ynara karyhtao oya xine: “Moeze nymerohpyry omipona jexiryke, kure exīko ase Ritonōpo a,” karyhtao oya xine, toiparo rokē kure oehtohkō poko matose. Kyrixtu winoino tōtouse ropa matose. Imaro pyra toehse matose, morara karyke oya xine. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oripopyra xine mana. ⁵Yrome kymarokō tyoro. Jezu Kyrixtu enetupuhnōko sytatose. Morara exiryke kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Zuzenu kuakorehmatorỹko roropa mana kukurākarykō eraximaryke kyya xine, tonetupuhse kyya xine exiryke. ⁶Kyrixtu Jezu maro kuahtao xine kuaikōpotapihpyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao oty kara roropa mana. Ynara rokē kure Ritonōpo a mana, Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine. Mame imehnō pyno exiko sytatose, Jezu tonetupuhse exiryke kyya xine.

⁷Orēpyra mexiatose repe. Onoky omi poe Ritonōpo omipona pyra toehse ropa matou? Oty poe tyoro toehse matou? ⁸Ritonōpo poe pyra tyoro toehse matose. Eya toahmase matose tōmipona oehtohkōme. ⁹Pitiko rokē pou porutatoh toximase ahtao tiriiku maro, porutāko pitiko pyra mana, poume tyrisemy. Moro saaro toiro azahkuru amorepatō amaro xine ahtao azahkuru enetupuhnōko matose emero porehme, pou porutatoh risē sã tiriiku maro. ¹⁰Yrome awaro xine ase. Kyrixtu Kuesēkō maro oexirykō waro ase. Eramara roropa matose, Kuesēkō omipona oehxīpo xine. Ysã enetupuhnōko rokē matose. Morara exiryke azahkuru āmorepahpōkō wānohnōko Ritonōpo

mana. Otarāme imehxo exikety, otarame ime hkopyra ynororo. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana. Zuaro ase.

¹¹ Jakorō tomo, imehnō ynara āko ypoko: “Pauru ynara nase: ‘Aikōpotapihpyry isahkapoko,’ nase Pauru,” āko toto ypoko. Yrome ajohpe rokē toto. Ajohpe pyra moxiā ahtao, yzehno pyra moxiā exiry. Yrome ywy ynara āko: “Jezu exixihmatopōpyry poko tonetupuhse oya xine ahtao rokē, Ritonōpo okurākatorŷko mana,” āko ywy. Morara exiryke yzehno ro toh nase. ¹² Kure ya okonehmanekō esahkaryhtao tamoreme xine. Ah mokaro nosemukā toto tamoreme xine rokene.

¹³ Jakorō tomo, Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose oya xine imyhpokatŷā sā oehtohkōme. Yrome tuaro ehtoko ajoajohpe pyra oehtohkōme. Ynara kara ehtoko: “Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose ya ypenetatoḥ poko jehtohme,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine openetatoḥkō rumekary waro pyra matose. Morara kara ehtoko, Ritonōpo jamitunuru nae oexirykōke, imehnō pyno ehtoko roropa. Morara awahtao xine oxime atakorehmāko matose. ¹⁴ Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara katoh tonō nae: “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehtohkō samo,” āko. Imehnō pyno awahtao xine pake Moeze nymerohpyry omipona toehse matose. ¹⁵ Yrome imehnō pokōnopyryhtao oya xine, toto kerekeremaryhtao roropa oya xine, osekatō sā matose. Moraramē okynā pyra osepyno oehtopōpyrykō enahkapōko matose āmoreme xine.

Kypenetatoḥkō Ritonōpo Zuzenu penetatoḥ sā pyra tyoro

¹⁶ Ynara āko ase oya xine, Ritonōpo Zuzenu oesēkōme tyritoko. Oesēkōme ahtao openetatoḥkō poko pyra exīko matose, pake oehtopōpyrykō sā pyra exīko matose. ¹⁷ Ynara exiryke, kypenetatoḥkō Ritonōpo Zuzenu penetatoḥ sā pyra tyoro mana. Ritonōpo Zuzenu Kurā poe kure oehtohkō se matose. Yrome openetatoḥkō tyoro. Morara exiryke kure se awahtao xine ro, āmoreme xine kure exisaromepyra matose. ¹⁸ Ritonōpo Zuzenu oesēkōme ahtao, ynara kara matose: “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” kara matose.

¹⁹ Openetatoḥkō waro matose. Openetatoḥkō poko awahtao xine iirypyryme matose. Imehnō noḥpo poko se matose. Mame oorypyrykō poko awahtao xine, ehxiropyra matose. ²⁰ Ahno nyrihpyry rokē eahmāko matose, Ritonōpo myakāme. Pyaxi poko roropa matose. Oxiehno exīko matose. Atatapoīko matose. Otumoxike exīko matose. Imehnō zehno exīko matose. Oyamene se xine rokē matose, otytyko se. Imehnō kerekeremary poko matose. Moromeīpo oseosezuhnōko rokē matose atae pyra oexirykō poko, ²¹ zumoxike exīko matose. Etŷnōko roropa matose. Oximōnōko matose oorypyrykō poko oehtohkōme. Emero morohne poko matose. Naeroro, tuaro ehtoko, ase oya xine, morohne poko pyra oehtohkōme. Morararo āko ropa ase seromaroro oya xine, wenikehpyra oehtohkōme. Morohne poko awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka.

²² Yrome Ritonōpo Zuzenu oesēkōme ahtao ynara sā exīko matose, imehnō pyno exīko matose. Atākyemāko matose roropa. Torētyke pyra exīko matose. Penekehpyra roropa matose. Enuḥpunāko matose roropa imehnō poko. Kure rokē imehnomo a matose. Kuesēkō omipona matose. ²³ Imehnō motye se pyra

roropa matose. Osenetupuhnōko matose oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Enara matose Ritonōpo Zuzenu oesēkōme ahtao. Morara awahtao xine zae rokē matose, pake Moeze omihpyry omipona toehse roropa matose. ²⁴ Jezu Kyrixtu poenōme oexirykōke oorypyrykō poko oehtopōpyrykō turumekase oya xine. Openetatopōpyrykō roropa oorypyrykō poko turumekase oya xine Kyrixtu jamitunuru poe. ²⁵ Ritonōpo Zuzenu jamitunuru nae matose. Morara exiryke oesēkōme tyritoko aomipona oehtohkōme. ²⁶ Tuisame se pyra ehtoko. Imehnō onuropyra ehtoko. Imehnō zumoxike pyra ehtoko roropa, enara.

Oenupunatoko imehnō poko

6 ¹ Jakorō tomo, imep̄y Jezu poetory tyrypyry poko toehse ahtao, mokyro maro oturutoko. Ritonōpo Zuzenu omipona awahtao xine, mokyro maro oturutoko tyrypyry rumekatohme ropa eya. Yrome mokyro onuromara ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, oorypyrykō poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme. ² Oenupunatoko imehnō poko, toto etuarimary eneryhtao oya xine. Mame akorehmaryhtao oya xine Kyrixtu omipona exīko matose. ³ Yrome ynara kananō nae: “Tuisamehxo ywy. Morara exiryke imehnō akorehmary se pyra ase, tuisame jexiryke,” āko repe, ajohpe. Osenekunohnōko rokē mā tuisame toexiry poko. ⁴ Osenetupuhtoko āmoreme xine zae oexirykō poko. Zae nymyry awahtao xine Kuesēkō nyriphopyry poko, tākye exīko matose onyrihpyrykō poko. Mame ynara kara roropa ehtoko: “Ynyrihpyry rokē kure. Imehnō nyriyā motye,” kara ehtoko onyrihpyrykō poko. ⁵ Mame akīme pyra roropa ehtoko emero porehme, oerohtohkō poko.

⁶ Tamorepase awahtao xine Ritonōpo omiry poko, āmorepanekō epehmatoko omōkomorykō ke. Morara awahtao xine toto akorehmāko matose.

⁷ Osenekunohpyra ehtoko. Ritonōpo onenekunohsaromepyra matose. Otyro tarykase oya xine ahtao, mororome ro epery apoīko ropa matose. ⁸ Moro saaro oorypyrykō poko awahtao xine oorypyrykō epehpyry apoīko ropa matose. Orihnōko matose jūme. Yrome Ritonōpo Zuzenu omipona awahtao xine, orihp̄yme exīko matose jūme, Ritonōpo Zuzenu poe. ⁹ Naeroro penekhepyra sehtone imehnō riry poko kure. Morarama poremāpyra kuahtao xine kurā apoīko sytatose imeīpo. ¹⁰ Morara exiryke imehnō poko enupunakehpyra sehtone. Jezu poetory tō poko roropa senupunatone kuhse.

Pauro osekazumatopōpyry

¹¹ Sero etyhp̄y merōko ase, jemary ke rokene. Inūmehme sā nymerohpyry nase. ¹² Āmorepanekō mokaro, aikōpotapihpyry sahkapory sato komo, orēpyra toexirykō se toh mā repe. Imehxo toexirykō se roropa toh mana. Morara exiryke ynara kary se pyra toto: “Jezu Kyrixtu poe rokē orihp̄yme exīko sytatose, toorihse exiryke kymyakākōme, kyyrypyrykō epehpyryme,” kary se pyra toh mana. Oty katohme? Tuhkākō morohne kary etary se pyra exiryke. ¹³ Yrome mokaro jaīkōpotapihpyry isahkatyā Moeze nymerohpyry omipona pyra ro toh mana. Mame aikōpotapihpyry sahkapory se toto, imeīpo toepyrparykō se toexirykōke. “Yna omiry totase ahtao, tuhke tyaīkōpotapihpyry tysahkapose,” kary se rokē toto imehnō netaryme. ¹⁴ Yrome ase epyrypara kure jexiry poko. Jezu Kyrixtu Kuesēkō

exixihmatopōpyry poko rokē epyrypāko ase. Ynara exiryke, toorihse Jezu exiryke, josenetupuhtoh tyrisenā sā toehse. Jezu onenetupuhpynō penetatoh se pyra ase. Morararo Jezu onenetupuhpynō mā ysā se pyra roropa toto, enara. ¹⁵Jezu Kyrixtu omipona kuahtao xine, aipotapihpyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao, oty kara roropa. Toiro rokē kure. Kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā toehse ahtao, moro mā kure kuhse. ¹⁶Ōsenetupuhtohkō tyrisenā sā mana. Naeroro ynara se ase Ritonōpo a. Opoko xine Ritonōpo enupunary se ase. Torētyke pyra oexirykō se roropa ase Ritonōpo a. Morara se roropa ase emero Ritonōpo poenō nymyry poko, emero pata tō po.

¹⁷Taroino oseosezuhno etary se pyra ase, aipotapihpyry sahkary poko. Upū poko piūmero nase, jetapatopōpyry topu ke. Jezu epetōkara a typitypipohse ywy. Moro eneryke Jezu namotome jenetupuhnōko imehnō mana.

¹⁸Jakorō tomo, ynara āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a: “Karaxia pōkō pyno exikehpyra exiko,” āko ase. Enara rokene.

EPEZU

Pauru Nymerohpyry Epezu pōkō Neneryme

Efésios

Ekarotopo

Pauru ytotoṗōpyry oseruaono ahtao, moroto kynexine pata Epezu po oseruao jeimamyry exisasaka (Atos 19.1—20.1). Sero pape tymerose Pauru a āpuruhpyry tao tahtao (Epezu 4.1), Jezu poetory tō neneryme Epezu po, imehnō pata tō po roropa.

Tynmerohpyry ae toto amorepāko mana toiro zoko sã Jezu poetory tō ehtoh poko (Epezu 1.10). Jezu enetuputyryke kyya xine Kuesēkōme, zokome sytatose sero nono po (Epezu 1—3). Zuzenu Kurā tokarose kyya xine isene kuehtohkōme; naeroro zae ehtoh poko se rokē sytatose. Kuokokō pyno kuehtohkō sã kypyno xine Kyrixtu mana. Morararo kupuhpyrykō omipona kuokokō ehtoh sã Kuesēkō omipona sytatose sero nono po.

Oseruao enetupuhtoh ekarōko Pauru mana tuarohxo kuehtohkōme toiro ahnome kuehtohkō poko: zokome sã sytatose, kupuhpyrykōme Jezu mana (Epezu 1.22-23); tapyime sã sytatose, apōme Jezu mana, topuimo (Epezu 2.20-21); nohpo niome sã roropa Jezu mana, ipytyme sytatose enetuputyryke kyya xine (Epezu 5.25-32).

Sero pape ao

Aosekarotopōpyry 1.1-2

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko 1.3—3.21

Zae Jezu poetory tō ehtopo 4.1—6.20

Aosekazumatopo, kure tyripotopo 6.21-24

1 ¹Ynmerohpyry moro onenerykōme Epezu pōkomo. Ywy ase Pauru, Ritonōpo nymenakahpyry, Kyrixtu Jezu poko imehnō amorepatohme.

Ritonōpo poetoryme matose, māsā rokē pyra Kyrixtu Jezu enetuputyryke oya xine, imaro roropa oexirykōke.

²“Papa Kapuaono, kure Epezu pōkō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a roropa, morara āko ase.

Kure kyrirykō poko Ritonōpo a

³“Kure mase Papa Kapuaono,” sykatone Ritonōpo a, Jezu Kyrixtu Kuesēkō zummy a, kure rokē tyriše kuexirykōke, Tumūkuru Kyrixtu maro. Mame Tuzenu emero ekarōko kyya xine mana. Kure kapuaōkō ritopōpyry sã kure kyritorỹko Ritonōpo mana. ⁴Sero nono onyripyra ro tahtao, kymenekatone Ritonōpo, typoetoryme kuehtohkōme, Tumūkuru Kyrixtu maro kuehtohkōme.

Kymenekatone kure kuehtohkōme, iirypyryme pyra tyneneryme. Kypyno xine toexiryke, ⁵tumūkurume kyrirykō poko tōsenetupuhse Ritonōpo pake Tumūkuru orikyry poko. Tumūkurume kyritone tākye toehtohme kypoko xine tōsenetupuhtopōpyry ae ro. ⁶Tumūkuru pyno Ritonōpo ipunaka repe. Yrome tonehpose eya xiaro kypynanohtohkōme. Topehke pyra tynekarory kurā sā Tumūkuru tonehpose aorihthohme. Morara exiryke: “Kure mase Papa. Yna esēme mase imehxo,” sykatone Ritonōpo a.

⁷Tymyhpokase sā sytatose, kymyakākōme Kyrixtu toorihse exiryke. Eya kyyrypyrykō tukurikase roropa mana, tumunuru ke. Morara exiryke imehnō kypyno xine exiry motye kypyno xine Ritonōpo mana. ⁸Naeroro kure kyriatosene. Tuaro toexiryke tuaro kyritorŷko roropa mana. ⁹Pake emero kukurākarykō poko tōsenetupuhse Ritonōpo oximōme kuehtohkōme, toiro tosēke kuehtohkōme. Yrome Ritonōpo osenetuputyry waro pyra sexiatiase. Morarama kutuarōtanohpotone tōsenetupuhtopōpyry poko. ¹⁰Ynara tykase Ritonōpo: “Emero oximōme toto rīko ase Kyrixtu orikyry ke, kapuaōkō maro, nono pōkō maro, enara, toto esēme Kyrixtu ehtohme,” tykase Ritonōpo pake. Mame morohne ritoh po toehse ahtao, morohne rīko Ritonōpo mana.

¹¹Emero exīko Ritonōpo osenetupuhtopōpyry ae ro, aomihpyry ae ro roropa. Osemazuhme sero nono onyripyra ro tahtao kymarokō tymenekase eya typoenōme kuehtohkōme tumūkuru Kyrixtu maro, tōsenetupuhtopōpyryme exiryke, toemynyhmatopōpyry ae ro apitoryme. ¹²Naeroro: “Kure mase Ritonōpo, yna Esēme imehxo mase,” āko ynanase, osemazuhme Kyrixtu tonetupuhse yna a exiryke, kypynanohnekōme.

¹³Morarama amarokomo a roropa kurā omi totase. Morara exiryke Kyrixtu menetuputyatose, Kyrixtu omiry enetuputyryke oya xine. Naeroro typynanohse oexirykōke Ritonōpo a, Tuzenu kurā ekarone oya xine tōmihpyry ae ro, ipoetoryme oehtohkō poko otuarōtatohkōme. ¹⁴Ritonōpo Zuzenu nae kuahtao xine, zuaro sytatose, Ritonōpo nekarory typoetory tomo a apoīko sytatose, Zuzenu nae kuexirykōke. Kuakorehmatorŷko mana kypyno xine Ritonōpo ehtoh enetuputyry poko, tymyhse exiketō sā pyra kuehtohkōme. Naeroro: “Kure mase Ritonōpo, yna Esēme mase imehxo,” sykatone.

Pauru oturutopōpyry

¹⁵Mame Kuesēkō Jezu enetuputyry poko oya xine totase ya. Ritonōpo poetory pyno oexirykō roropa totase ya. ¹⁶Morara exiryke morara kary etaryhtao ya, “Kure mase” kakehpyra sā ywy Ritonōpo a. Opoko xine oturūko roropa ase, Ritonōpo maro joturuhtao. ¹⁷Ynara āko ase Ritonōpo a Kuesēkō Jezu Kyrixtu zummy a: “Papa Kapuaono, imehxo mase. Morara exiryke Ouzenu a Epezu pōkō tuaro tyripoko toto,” āko ase Ritonōpo a, Ritonōpo waro oexirykō se jexiryke. Osenetupuhpōko roropa Ritonōpo mana oya xine. ¹⁸Ynara āko ase roropa Ritonōpo a: “Epezu pōkō amorepako Papa, amaro toexirykō waro toto ehtohme, kure tyrirykō eraximatohme eya xine, onekarotyā waro toto ehtohme, imeipo ōmihpyry ae ro onekarory tō kurā waro roropa toto ehtohme, ¹⁹jamihme kuhse oexiry waro roropa toto ehtohme,” āko ase. Tyjamtunuru ke kuakorehmatorŷko mana kukurohtao xine, enetuputyryke kyya xine. Tyjamtunuru ke ro ²⁰Tumūkuru

ësemäkapone ropa aorihxïpo. Mame tymaro tuisame kynyrine kapu ao.
²¹Seromaroro Kyrixtu tuisame mana, imehnô kapuaôkô motye emero. Kowenu tôkehko motye mana, tuisa tôkehko roropa motye. Pata esê tô motye roropa mana, sero nono po. Emero motye kuhse mana, jûme roropa mana. ²²Naeroro emero esême Kyrixtu tyrise Ritonôpo a. Mame kynekarone typoetory tomo a, toto esême aehtohme. Tuisa Imehxo Exikety ekarone eya xine. ²³Kyrixtu zokome sâ Ritonôpo poetory tô mana. Mame kupuhpyrykô omipona kuokokô exiry sâ, moro sâ Kyrixtu omipona ipoetory tô mana. Toto kurohtao roropa mana, toto jamihtanohnôko, enara.

Kuosenetupuhthokô tyrisenâ sâ tyrise ropa

2 ¹Osemazuhme aporo Ritonôpo enetuputyry se pyra mexiatose, Ritonôpo omipona pyra oexirykôke, tyrypyhpyke rokê oexirykôke. ²Morara oexirykôke Jezu onenetupuhpynô penetatoh poko rokê mexiatose. Joroko tô esê omipona roropa mexiatose, amerehmaôkô esemy. Ritonôpo omipona pyra exiketô esê roropa mokyro. ³Mokaro sâ sexiataose, Jezu onenetupuhpynô samo. Kypenetatohkô poko rokê sexiataose. Kyyrypyrykô poko roropa sexiataose. Kuosenetupuhthokô ae kypenetatohkô poko sexiataose. Ritonôpo nuânopyryme roropa sexiataose, apotoïmo htaka taroposâme roropa sexiataose.

⁴Yrome Ritonôpo kuânohpopyra xine kynexine, kypoko xine toenupunase toexiryke ipunaka. ⁵Ritonôpo enetuputyry se pyra ro kuahtao xine, aomipona pyra roropa kuahtao xine, kuosenetupuhthokô tyrisenâ sâ tyrise ropa Ritonôpo a, Kyrixtu maro kuehtohkôme. Kure orirykô se Ritonôpo exiryke okurâkatone ropa. ⁶Seromaroro Kyrixtu Jezu maro kuexirykôke, kuosenetupuhthokô tyrisenâ sâ tyrise ropa Ritonôpo a mana. Tymaro tuisame kuehtohkôme kapu ao, kuosenetupuhthokô tyrisenâ sâ tyrise ropa eya. ⁷Morara kyriatose Ritonôpo, kure toexiry poko enetupuhpotohme imehnomo a jûme. Imehnô kypyno xine exiry motye kuhse Ritonôpo kypyno xine exiry mana. Morara exiryke kure kyrikehpyra xine kynexine, Kyrixtu Jezu maro kuehtohkôme, enetuputyryke kyia xine. ⁸Naeroro tamoreme opyno xine Ritonôpo toexiryke typynanohse matose. Okurâkatorÿko roropa mana kure oexirykô pokoino pyra. Jezu enetuputyryke rokê oya xine okurâkatorÿko mana. Topehke pyra, tynekarory kurâ sâ, Tumûkuru tonehpose aorihthohme, okurâkatohkôme. ⁹Naeroro epyrypasaromepyra matose Ritonôpo poenôme oexirykô poko. Kure oexirykô pokoino pyra tukurâkase matose Ritonôpo a. ¹⁰Ritonôpo kyrihpôkomo. Kyritone Kyrixtu Jezu maro kuehtohkôme kure imehnô ritohme kyia xine. Pake ynara tykase Ritonôpo tyia rokene, “Kyrixtu omipona exiketomo a imehnô riry se ase kure, kokoro rokene,” tykase.

Oximaro kuexirykô poko Kyrixtu Jezu maro

¹¹Wenikehpyra ehtoko oehtopöpyrykô poko. Juteutôkara matose, morara tonuruse oexirykôke. Amarokô poko, “Tyaïkôpotapihpyry onysahkahnô mokaro,” âko juteu tô opoko xine. Yrome typoko xine, tysahkase aexityâme, oekarôko toto, tyaïkôpotapihpyry tysahkase tyia xine exiryke. ¹²Pake Kyrixtu onenetupuhpyra mexiatose. Ritonôpo nymenekatyâme pyra mexiatose, juteume pyra oexirykôke. Pake ynara tykase typoetory tomo a, “Kure rokê oritorÿko ase,” tykase Ritonôpo. Yrome oya xine morara kara

kynexine. Taro amarakō repe, nono po. Kyrixtu a okurākarykō oneraximara sã mexiatose. Ritonōpo waro pyra roropa mexiatose. ¹³Osemazuhme aporo moe sã mexiatose. Yrome Ritonōpo a tonehse ropa matose tyya Jezu Kyrixtu orikyry ke. Seromaroro imaro amarakō toehse aomipona toehse oexirykōke. ¹⁴Toipe juteu tomo, oxiehno toto juteutōkara maro. Moeze nymerohpyry juteu tō apurume sã kynexine, juteutōkara maro pyra toto ehtohme, Moeze nymerohpyry omipona pyra juteutōkara exiryke. Yrome seromaroro moro apuru tykararahse mana Kyrixtu a oximōme toto ehtohme ropa. Toorikyry ke oxiehno pyra tyripose toto eya osepyno toto ehtohme, oxise roropa toto ehtohme. Toorikyry ke oxiehno toto exiry tonahkapose eya. ¹⁵Ynara tykase Kyrixtu eya xine, “Moeze nymerohpyry omipona oexirykō pokoino pyra okurākatorŷko Ritonōpo mana. Kure oexirykō pokoino pyra roropa,” tykase. Atae pyra toh nexiase repe. Yrome oximōme tyrise toto eya, tyrisenã sã toto ehtohme tymaro, oxiehno pyra toto ehtohme, osepyno rokē toto ehtohme. ¹⁶Toxixihmatopōpyryke wewe pokona, Kyrixtu a oxiehno toto ehtoh tonahkapose. Wewe poko toorihpōpyry ke oxiehnotokō tyrise ropa oxiehno pyra, osepyno toto ehtohme ropa. Tonehse ropa toto eya Ritonōpo a aomipona toto ehtohme. ¹⁷Naeroro Kyrixtu tooehse āmorepase xine omi kurā poko, oxiehno pyra emero ehtohme Ritonōpo maro. Oya xine tooehse, juteutōkara a. Ameke sã mexiatosene Ritonōpo a. Oya xine tooehse roropa ynororo, juteu tomo a, ameke hkopyra mexiatosene Ritonōpo a. ¹⁸Naeroro Kyrixtu enetuputyryke kyya xine emero sytatose Kumykō ēpataka ytōko, juteu tomo, imehno, enara, toiro Zuzenu omipona kuexirykōke.

¹⁹Juteutōkara matose. Yrome tyorōpōkōme pyra matose. Katonōme pyra roropa matose Ritonōpo a. Esary pōkōme matose toehse, imehnō Ritonōpo poetory tō maro, Ritonōpo poenōme toehse oexirykōke. ²⁰Ritonōpo tapyime sã sytatose. Ynara sã sytatose enetupuhtohme rokene. Tapyi apurume sã matose. Tapyi apuru apōme Ritonōpo nymenekatyā imehnō amorepananōme, Ritonōpo poe urutō kō maro, enara. Yrome tapyi nekapuru apoihtyme sã Kyrixtu Jezu mana. ²¹Mokyro poe rokē Ritonōpo tapyi jamihme. Ipoe roropa Kuesēkō maro kure exiko sytatose. ²²Amarokō roropa imaro exiko matose Ritonōpo tapyime, imehnō Jezu poetory tō maro, emero porehme, Ritonōpo Zuzenu esaryme.

Pauru erohtopōpyry poko juteutōkara poko

3 ¹Morara exiryke oturūko ase Ritonōpo maro. Ywy ase Pauru, Kyrixtu Jezu nymenekahpyry. Āpuruhpyry tao ase. Tomōse ywy ahno tō zururuke ya, juteutōkara kurākary poko Jezu a. Morara exiryke tōmapose ywy āpuruhpyry taka. ²Kypyno xine Ritonōpo exiryke tyrohmanohpose ywy eya, ākorehmanekōme jehtohme. Sero poko metatose ro. ³Ritonōpo osenetupuhpōpyry tokare pyra kynexine repe. Yrome utuarōtanohpone tōsenetupuhpōpyry poko. Moro poko pape tymerose ya, onenerykōme. ⁴Naeroro nymerohpyry moro poko isekeremaryhtao oya xine, enetupuhnōko matose Kyrixtu poko. Ritonōpo osenetupuhpōpyry waro jehtopōpyry poko enetupuhnōko matose. ⁵Osemazuhme aporo ahno a tōsenetupuhpōpyry onekaropyra Ritonōpo kynexine. Yrome seromaroro tynymenekatyā tutuarōtanohpose. Urutō kō roropa tutuarōtanohpose Tuzenu

a, tōsenetupuhpōpyry poko. ⁶Ynara tykase Ritonōpo pake tyya rokene, “Kure rokē juteutōkara rīko ase juteu tō maro. Ypoenōme exīko mā toto Kyrixtu omiry enetuputyryke eya xine,” tykase ynororo. “Mame juteu tō juteutōkara maro osepyno exīko toh mana, Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Ynekarory juteu tomo a, moro ekarōko roropa ase juteutōkara a,” tykase ynororo pake tyya rokene.

⁷Kyrixtu omiry poko imehnō amorepaneme jyrine Ritonōpo. Topehke pyra tyjamitunuru ekarone Ritonōpo ya. Erohnōko ukurohtao mana. ⁸Jezu poetoryme ase. Tuisame pyra ase repe. Yrome eya jerohtoh tokarose mana, juteutōkara amorepatohme typoko. Imehnō motye kuhse Kyrixtu kypyno xine mana, emero kurā ekaroneme toexiryke. ⁹Naeroro pake Ritonōpo tōsenetupuhse kukurākaporykō poko Tumūkuru a, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro poko enetupuhpōko ase emero ahno a. Emero ritōme mā Ritonōpo. Tōsenetupuhpōpyry onumakara kynexine aporo. ¹⁰Seromaroro emero Jezu enetupuhnōko toh mana, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro eneryke tyya xine, ynara āko tuisamākō kapuaōkomo, “To! Emese kure mase Ritonōpo,” āko toh mana moro eneryke tyya xine. ¹¹Ritonōpo poenōme toehse toto, enetuputyryke tyya xine, pake Ritonōpo osenetupuhpōpyry ae ro. Kyrixtu Jezu a typoenōme tyrise sytatose, toorihse toexiryke kyyrypyrykō epehpyryme. ¹²Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo ēpataka ytōko sytatose. Ihxike pyra roropa sytatose kueanokō tyjamihtanohse exiryke. Imaro oturūko sytatose tonetupuhse kyya xine exiryke. ¹³Naeroro etuarimāko ase Kyrixtu omiry ekaroryke ya oya xine. Morara exiryke porempāpyra ehtoko jetuarimary etaryhtao oya xine. Kure oripotohkōme Kyrixtu omiry ekaroase oya xine. Kure oripotohkōme roropa tomōse ase āpuruhpyry taka.

Kypyno xine Kyrixtu exiry poko

¹⁴Ritonōpo emero typoenōme se. Moro poko jemynyhmaryhtao jeseukumuru pona porohnōko ase, joturutohme Papa Kapuaō ēpataka. ¹⁵Tonetupuhse kyya xine exiryke emero porehme tummyke exīko sytatose, Kumykōme Ritonōpo exiryke, kapuaōkomo te, nono pōkomo, enara. ¹⁶Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa Kapuaono, imehxo mase. Orēpyra roropa mase. Naeroro ajamitunuru ekaroko Epezu pōkomo a, Ouzenu maro orēpyra toto ehtohme tukurohtao xine,” āko ase opoko xine. ¹⁷“Papa Kapuaono, Epezu pōkō akorehmako Omūkuru enetuputyry poko, Jezu Kyrixtu osesaritohme ikurohtaka xine. Akorehmako toto imehnō pyno toto ehtohme, yronymyryme,” āko ase. ¹⁸“Akorehmako toto Papa, tuaro toto ehtohme, emero opoetory tō maro, toto pyno Kyrixtu exiry poko, tuaro toto ehtohme imehnō pyno exiry poko, enara,” āko ase. Kapu zumo exiry sā Kyrixtu kypyno xine exiry mana. Kae exiry sā roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Tuna konōto zueme exiry sā roropa kypyno xine exiry roropa mana. Nono zumo exiry sā roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. “Moro waro tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a. ¹⁹Ÿ, ynara se ase oya xine roropa. Kyrixtu kypyno xine exiry waro se ase oya xine. Mame zuaro awahtao xine itamurume repe, emero waro pyra ro matose. Ynara exiryke, ekuhpŷme sā kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Mame Ritonōpo osesariry se ase okurohtaka xine, Ritonōpo a rokē tuaro oehtohkōme kure kuhse Ritonōpo exiryke.

²⁰Mame tyjमितunuru ke kynekaropohpyrykō motye tyriry waro Ritonōpo mana. Kynenetuputyhpyrykō motye tyriry waro roropa mana, kukurohtaka xine. ²¹Naeroro eya, “Imehxo mase, Ritonōpo,” sykatone, oximōme Jezu poetory tō maro kuahtao xine. Kyrixtu Jezu maro toehse kuexirykōke. Naeroro morara sykatone kokoro rokene. Kakehpyra sehtone, enara.

Oxipoko enupunary poko Jezu poetory tomo a

4 ¹Morara exiryke, kure kyriatosene Ritonōpo. Naeroro oururukō se ase. Taro ase tymhse, Kuesēkō omipona jerokuruke. Ynara kary se ase, kure rokē ehtoko, kure oehtohkōme toahmase oexirykōke Ritonōpo a. Morara exiryke kure rokē ehtoko. ²Opoko xine ro epyrypara ehtoko. Opoopore pyra ehtoko imehnō maro. Azamaro pyra exiketō zehno pyra ehtoko. Imehnō pyno oexirykōke akorehmatoko toto. ³Ritonōpo Zuzenu amaro xine ahtao oxipoko enupunāko matose. Oxipoko toenupunase oexirykōke oximaro exīko matose. Tomeseke ehtoko, oxipoko enupunakehpyra oehtohkōme. ⁴Morohnome matose toehse, toirō Zuzenu amaro xine exiryke. Toiro rokē eraximāko matose. Jezu Kyrixtu maro jūme orihpyme oehtohkō eraximāko matose. Moro poko toahmase matose Ritonōpo a. ⁵Toiro rokē Kuesēkō mana. Toiro tonetupuhse kyya xine kukurākanekōme. Toirō omi poe roropa tōpurihkase sytatose. ⁶Toiro Ritonōpo mana, Kumykomo. Kuesēkōme roropa mana. Kymaro xine toerohtoh kyrỹko Ritonōpo mana, kukurohtao xine toexiryke.

⁷Topehke pyra tynekaroryme tyjमितunuru tokarose Kyrixtu a kyya xine. Emero oxisā pyra repe yrome tōsenetupuhpōpyry ae ro tyjमितunuru tokarose kyya xine. ⁸Ynara tymerose Kyrixtu poko, Ritonōpo omiryne:

“Tonukuruhtao kakoxi tuhkākō tynyporemākapotyā tarose tymaro.

Mame ekarory se toehtho tonō tokarose eya ahno tomo a,”

tykase.

⁹Otarāme ekaropōko matose, “Oty kary moro tōnuhse?” āko matose otarame. Ynara mana, osemazuhme Kyrixtu tyhtose aporo, sero nono zopikoxi. ¹⁰Naeroro Kapu ae Ayhtohpyryme ynororo. Kapu aka onuhketyme roropa mana. Kapu moinakoxi toytose ynororo. Emero esēme toehse ynororo, kapuaōkomo, nono pōkomo, enara mā esēme toehse ynororo. ¹¹Eya ekarory se toehtho tonō tokarose ahno tomo a. Tyjमितunuru tokarose eya xine orēpyra toto ehtohme toerohtohkō poko. Toitoine tymenekase eya, typoko imehnō tuarōtatohme. Imehnō tymenekase roropa eya urutō kōme. Imehnō tyrise roropa eya imeimehnō pata pōkō eahmananōme, typoetoryme toto ehtohme. Imehnō tymenekase typoetory tō esēme, imehnō roropa tymenekase imehnō typoetory tō amorepaneme. ¹²Morara tyrise eya emese kure typoetory ehtohme toerohtohkō poko, toto atakorehmatohme Kyrixtu omipona toehthohkōme, Kyrixtu poetory emātohme, enara. ¹³Mame oxisā exīko sytatose, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine, oxisā roropa exīko sytatose Ritonōpo mūkuru waro kuexirykō poko. Mame tuaro exiketōme exīko sytatose, Kyrixtu tuaro ehtoh samo. ¹⁴Mame poetome pyra sā exīko sytatose. Poetohti ahtao tuaro pyra ro. Imehnō omiry etaryhtao zae ehtoh onenetupuhpyra toto poetome toexirykōke. Onekunohto omiry etaryhtao eya xine ajohpe toto exiry waro pyra toto, osenekunohpōko rokene. Yrome kymarokō poetome pyra sā sytatose toehse, tuaro kuexirykōke. ¹⁵Naeroro

ajoajohpe pyra sehtone kuotururukohtao, imehnō pyno kuexirykōke. Mame Kyrixtu sā exīko sytatose. Kupuhpyrykōme mana, kuesēkōme, kutuisarykōme, enara. ¹⁶Kyrixtu omi poe oximaro ipoetoryme sytatose, toiro kuokokōme samo. Morara exiryke oma tōkehko toiro zokome ehtoh sā, moro sā atakorehmāko Jezu poetory tō mana, emero porehme. Naeroro kuesēkō omipona kuahtao xine kure rokē sytatose, kuokokō wātāko mana. Moro sā atakorehmāko sytatose. Imehnō pyno kuexirykōke, kypyno xine roropa imehnō Jezu poetory tō mana.

Kyrixtu a kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā ehtoh poko

¹⁷Naeroro Kuesēkō omi poe ynara kary se ase oya xine, jomipona ehtoko, yronymyryme. Jezu onenetupuhpynō sā pyra ehtoko. Toiparo rokē Jezu onenetupuhpynō osenetupuhnōko toh mana. ¹⁸Tuaro pyra toto ipunaka. Koko ytoytoke tō sā ytoytoke toto. Isene pyra toto Ritonōpo poe tuaro pyra toexirykōke. Typenetatohkō poko se rokē toto. ¹⁹Tyrypyrykō poko tahtao xine ihximyra toto. Tyrypyrykō poko rokē toto. Popyra toexirykō se rokē toto, ipunaka.

²⁰Yrome mokaro sā pyra matose, Kyrixtu kure ehtoh waro toehse oexirykōke. ²¹Osemazuhme ipoko metatose. Mame Kyrixtu omiry etaryhtao oya xine, ipoetoryme nymyry toehse matose. Mame ipoetoryme toehse awahtao xine zae oehtohkō poko tamorepase matose imarōme toehse oexirykōke. ²²Naeroro pake Jezu onenetupuhpyra oehtopōpyrykō irumekatoko. Āmoreme xine oorypyrykō poko rokē mexiatosene. Moro onurumekara awahtao xine osenekunohnōko rokē matose oorypyrykō poko openetarykōke. Naeroro oorypyrykō irumekatoko. ²³Tyrisenā sā ehtoko okurohtao xine, kure ehtoh poko openetatohkō penetatohme, zae ehtoh poko roropa ōsenetupuhtohkō ehtohme, enara. ²⁴Mame upo kurā amurutoh sā kure oehtohkō amurutoko. Ritonōpo nyrihpyry kurā amurutoko. Moro tamuruse oya xine ahtao Ritonōpo sā oenetarykō imehnō mana, Kyrixtu sā oexirykōke, zae roropa oexirykōke, oorypyrykō poko pyra toehse oexirykōke, kure rokē oexirykōke, enara. Ynara kahtoko imehnomo a, “Kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ahtao, Ritonōpo sā ytoytoke sytatose. Zae rokē ytoytoke sytatose. Aomipona roropa sytatose,” kahtoko.

²⁵Naeroro ajoajohpe pyra ehtoko. Zae rokē oturutoko imehnō maro, tytororo kuexirykōke Kyrixtu zokome. ²⁶Imep̄y zehno toehse awahtao xine tomeseke ehtoko, oorypyrykō poko oexirykōino. Imep̄y zehno toehse awahtao xine, axī kure ehtoko ropa imaro, nyhpyra ro awahtao xine. ²⁷Tomeseke ehtoko, joroko tamuru oenekunohpyra xine ehtohme. Ynara kahtoko eya, “Mya ytoko, yrypyry xihpyry poko jyripopyra exiko,” kahtoko eya. ²⁸Imep̄y mōkomory tomatonanohse oya xine ahtao onematonanohzomopyra ehtoko. Erohtoko tineru apoitohme oya xine, oerohtamitukōme, ōkyryrykō epekahtohme oya xine, tymōkomokākara akorehmatohme roropa oya xine. ²⁹Omi xihpyry ke imehnō onurupyra ehtoko. Zae rokē imehnō zurutoko, toto akorehmatohme yronymyrymehxo Ritonōpo omipona toto ehtohme. Zae rokē zurutoko toto orēpyrahxo toto ehtohme Kyrixtu omipona, ōmirykō etaxīpo eya xine. ³⁰Mame Ritonōpo Zuzenu Kurā anasamapopyra ehtoko. Ritonōpo nekarohpyryme mā oya xine Zuzenu. Typoetoryme oenetupuhpotorykō

mana imehnomo a. Imeïpo tymyhpokase ropa sã exïko matose. Moro poko otuarôtanohtorÿko mana. ³¹ Tohne oehtopôpyrykô irumekatoko. Oorypyrykô poko openetatohkô roropa irumekatoko. Imehnô zehno oehtohkô roropa irumekatoko. Opore imehnô onurupyra ehtoko. Imehnô onykerekeremara ehtoko. Imehnô ryhmary se pyra ehtoko. ³² Yrome imehnô pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. Imehnô rypyry ikorokapotoko Ritonôpo a. Moromeïpo owenikehtoko, “Otara kara,” kahtoko, Ritonôpo a oorypyrykô korokatopôpyry samo, Kyrixtu maro toehse oexirykôke.

Saeremae ytoketô sã Jezu poetory tomo

5 ¹ Ritonôpo poenôme oexirykôke, ipoenhtoko. Opyno xine roropa Ritonôpo exiryke ipoenhtoko, isã oehtohkôme. ² Imehnô pyno ehtoko ipunaka. Pake ahtao juteu tamuru tomo a kaneru tō totapase tyrypyrykô korokapotohme Ritonôpo a. Moro saaro tōsekarose Kyrixtu, tynekaroryme Ritonôpo a kyyrypyrykô epehmatohme. Tãkye Ritonôpo toehse Jezu orikyry poko. Typoxine exikety sã kynexine eya. Naeroro kypyno xine Kyrixtu ehtoh sã imehnô pyno ehtoko.

³ Ritonôpo poetoryme oexirykôke oorypyrykô poko pyra ehtoko ipunaka. Imehnô nohpo tō poko pyra ehtoko te, imehnô rypyry poko pyra roropa ehtoko, imehnô mōkomory poko penetara ehtoko roropa. Morohne poko oturupyra ehtoko roropa, ipoko ehtoh kara morohne. ⁴ Omi rypyry poko pyra ehtoko, popyra exiryke. Ajoajohpe pyra ehtoko. Imehnô rypyry poko oturunohntao popyra mana ipunaka. Yrome Ritonôpo a, “Kure mase,” kahtoko. Morara kary oya xine kure mana. ⁵ Tuarō ehtoko, imehnô nohpo tō poko exiketō mǎ omôpyra Kyrixtu maro, Ritonôpo esaka. Enara toh mana omôpyra Ritonôpo esaka. Imehnô rypyry poko exiketō roropa omôpyra mǎ toto. Mōkomo poko penetaketō roropa mǎ omôpyra. (Mōkomo poko openetarykohtao, Ritonôpo myakamāko sã matose ahno nyrihpyry ke.)

⁶ Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpākō omiry poko. Morohne poko toto exiryke toto zehno exïko Ritonôpo mana. Toto wānohnōko roropa mana, tōmipona pyra toto exiryke. ⁷ Tyrypyry poko exiketō maro pyra ehtoko. ⁸ Osemazuhme aporo Kyrixtu waro pyra mexiatose. Koko ytoketō sã mexiatose. Yrome Jezu Kuesēkō poetoryme toehse oexirykôke saeremae ytoketō sã matose. Naeroro zuaro exiketō sã ehtoko, Ritonôpo omipona. ⁹ Saeremae ytoketō sã kuahtao xine, kure imehnô rïko sytatose. Zae ehtoh se exïko roropa sytatose. Imehnô akorehmāko sytatose Kyrixtu omiry omipona toto ehtohme. ¹⁰ Osenetupuhtoko Kuesēkō omiry poko, aomipona oehtohkôme, tãkye Kuesēkō ehtohme opoko xine. ¹¹ Kyrixtu waro pyra exiketō tyrypyry poko rokē toto. Xinukutumae ytoketō sã rokē toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. Yrome toto rypyry zumakatoko aryhnaka, zurutoko toto zomory zuaro toto ehtohme. ¹² Tokare pyra mokaro tyrypyrykô poko ehtoh poko jotururu se pyra ase popyra ya exiryke. ¹³ Emero rokē saeremāka tonehse ahtao kure enēko sytatose. Iirypyrymākō tonehse ahtao Kyrixtu a iirypyrykô osenēko saeremao samo. ¹⁴ Ynara exiryke, emero tonepose ahtao saereme sã exïko, jarao exïko mana. Morara exiryke ynara tymerose imepyny a:

“Nyhkety, apakako ty.

Oësemäko ropa orihxîpo,
 mame Kyrixtu saereh äko mana opona,”
 me tymerose.

¹⁵Naeroro tomeseke ehtoko oehtohkō poko. Tuaro pyra exiketō sā pyra ehtoko. Tuaro ehtoko. ¹⁶Tuaro pyra exiketō maro awahtao xine ekurehpyra ehtoko. Amorepatoko toto Ritonōpo omiry poko, tuhke iirypymākō nae exiryke. ¹⁷Mame tuaro pyra exiketō sā pyra ehtoko. Osenetupuhtoko Kuesēkō omiry poko, aomipona oehtohkōme, Kuesēkō täkye ehtohme opoko xine.

¹⁸Etÿpyra ehtoko eukuru ke, tahpyra oehtohkōme. Ritonōpo Zuzenu a rokē osekarotoko, kanawa āpuineme sā aaronekōme aehtohme. ¹⁹Oximaro awahtao xine oturutoko oxime Ritonōpo poko. Oeremiatohkō kurā ae roropa Ritonōpo äkyematohme oeremiatoko, oximōme, Ritonōpo netaryme. Tawi omihpyry ae roropa oeremiatoko, Kuesēkō netaryme. Kure mase Ritonōpo, kahtoko okurohtao xine. ²⁰Kure mase, kakehpyra ehtoko Ritonōpo a. Emero kure oya xine ahtao, “Kure mase,” kahtoko. Emero pyra kure ahtao oya xine roropa, “Kure mase,” kahtoko ro Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Tynioke exiketomo tyniokō maro

²¹Imehnō Jezu poetry omipona ehtoko, kure Kyrixtu ritohme oya xine.

²²Nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko, kure Kuesēkō riry samo. ²³Ynara exiryke, typyty esēme orutua mana, typoetry tō esēme Kyrixtu ehtoh samo. Typoetry tō kurākaneme roropa mana, toto pynanohneme roropa mana. Zokome mā toto. ²⁴Naeroro Kyrixtu omipona ehtoko yronymyryme. Morararo ehtoko nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko.

²⁵Orutua komo, opyxiākō pyno ehtoko. Typoetry pyno Kyrixtu ehtoh saaro. Mame typoetry tō pyno toexiryke tamoreme kynorihne, typoetry tō kurākatohme tyya. ²⁶Kynorihne Ritonōpo omipona enetupuhnanō ehtohme. Tukurikase roropa toto tōmipona toto ehtohme. Otyro kurikary sā kyya xine, moro sā tukurikase toto eya, ²⁷toto ekarotohme tyya typytyme kurano, oryxime exikety samo, imeimehnō maro exipitopÿ samo, atapuropyra, tunuriake pyra, ipihpyry kure potu, kurā rokē rahkene. ²⁸Orutua komo, ôkokō pyno oehtohkō sā, opyxiākō pyno ehtoko. Typyty pyno orutua ahtao, osepyno roropa mana. ²⁹⁻³⁰Ynara exiryke, kuokokō pyno sytatose. Kuokokō otuhmāko sytatose, osepyno kuexirykōke. Moro sā Kyrixtu typoetry pyno mana, zokome kuexirykōke. ³¹Ynara tymerose Ritonōpo omiry, “Naeroro orutua kō tumykō rumekāko, tysekō rumekāko roropa mā toto, typyxiākō maro rokē toehtohkōme. Mame mokaro asakoro typyty maro oximaro exiko toto. Toiro tupūke sā exiko toto,” me tymerose. ³²Zae mā morohne tymerose. Tupime mā enetuputyry repe. Yrome ywy moro poe Kyrixtu enetupuhnōko ase, typoetry tō pyno aexiry poko. ³³Yrome opoko xine roropa ynara enetupuhnōko ase. Typye exikety awahtao xine opyxiākō pyno ehtoko osepyno oehtohkō saaro. Morararo ehtoko nohpo tomo, kure oniokō tyritoko roropa.

Poetohti tumykō maro ehtoh poko

6 ¹Poetohti, Jezu poetryme oexirykōke, omykō omipona ehtoko. Asakō omipona ehtoko roropa. Toto omipona awahtao xine zae matose Ritonōpo

a. ²Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Kure omykō tyritoko. Asakō roropa kure tyritoko,” tykase. Morara kaxīpo ro tyya, “Oepehmatorŷko ase ³kure rokē oehtohkōme, okynā orihpopyra oehtohkōme oesao xine,” tykase ynororo pake.

⁴Typoenōkamo opoenōkō onyhtomara ehtoko, zehno pyra toto ehtohme. Kure rokē opoenōkō zuātanohtoko, zurutoko roropa, tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme. Amorepatoko toto Ritonōpo omiry poko, aomipona toto ehtohme.

Tosēke exiketomo tosēkō maro

⁵Tosēke exiketomo, tomeseke ehtoko oesēkō omipona oehtohkōme. Onekunohto pyra roropa ehtoko. Morara awahtao xine Kyrixtu omipona roropa matose. ⁶Naeroro toto omipona ehtoko, tonesēme rokē pyra, kure oekarotohkōme rokē pyra eya xine roropa. Yronymyryme Ritonōpo omipona ehtoko, Kyrixtu poetoryme oexirykōke. ⁷Ynara kahtoko okurohtao xine, “Mose pokoino rokē pyra erohnōko ase. Jesē nymyry pokoino erohnōko ase,” kahtoko. Mame tākye ehtoko roropa oerokurukohtao. ⁸Wenikehpyra ehtoko roropa kuepehmarykō poko Kuesēkomo a. Tosēke kuahtao xine, tosēke pyra kuahtao xine roropa, kuerohamtukō epehmāko Kuesēkō mana.

⁹Typoetokamo, morararo ehtoko, kure rokene, opoetory tomo a. Opoopore pyra ehtoko eya xine. “Awānohtorŷko ase,” kara ehtoko roropa eya xine. Ynara wenikehpyra ehtoko, opoetory tō maro, Kuesēkō kapuaō poetoryme matose. Eya kymarokō emero oxisamo. Naeroro oxisā kyritorŷko mana, kure rokene.

Soutatu sā tōsewomatohke Jezu poetory tō mana

¹⁰Morarama ynmerohpyry etyhpymy ynara kary se ase oya xine, ajamihatatoko Kuesēkō maro oexirykōke. Kuesēkō jamitunuru emero jamitunuru motye kuhse. Ijamitunuru roropa kukurohtao xine mana.

¹¹Mame soutatu tō aosewomatohkō nae, toto zupōme. Moro saaro Ritonōpo nekarohpyry kyya xine, joroko tamuru kyyryhmara xine ehtohme. Naeroro Ritonōpo jamitunuru enetupuhtoko, tōmipona oripyra xine joroko tamuru ehtohme. ¹²Soutatu tō sero nono po ahno apoīko, toto poremākapotohme. Yrome kymarokō tyoro samo, Ritonōpo zehnotokō poremākapōko sytatose. Iirypyrymākō esē tō mokaro, ahno kara mokaro, sero pōkō kara, kapuaōkō mokaro. Jamihme mā toto, tuhke roropa mā toto. ¹³Naeroro axī Ritonōpo jamitunuru apoitoko, soutatu tomo a tōsewomatohkō apoitoh samo. Morarama oetuarimarykohtao orēpyra matose exiko, oryhmarykō se exiketō maro ātātapoirykohtao. Morarama tātatapoikeyse awahtao xine, orēpyra exiko matose.

¹⁴Moro eraximaryke oya xine zae rokē oturutoko. Zae otururukohtao tymetŷ eary mykyhpō soutatu sā matose. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. Morara awahtao xine soutatu a tupuropuru apururu sā matose. ¹⁵Imehnō anamorepakehpyra ehtoko Ritonōpo omiry kurā poko, Tumūkuru a iirypyrymākō kurākary ropa poko. Morara awahtao xine, soutatu tysapatuke sā matose. ¹⁶Kuesēkō onenetupuhkehpyra ehtoko. Kuesēkō enetuputyryhtao oya xine soutatu tomahpōke tōsewomatohke sā matose. Moro ke zehnotokō

pyrēpyry zukatoh ezechkāko soutatu tō mana onuopyra toehtohme. Mokyro sã roropa matose tukupse awahtao xine iirypyrymākō esemy a. Orēpyra exīko matose Kuesēkō enetuputyryke oya xine. ¹⁷Soutatu tō tupuhpyrykō ewomatoh nae. Moro sã matose tukurākase oexirykōke Jezu Kyrixtu a. Okurākatopōpyrykō waro oexirykō oewomatohkōme mana. Mame typyreke roropa soutatu tō mana. Morararo Ritonōpo omiry opyrekōme sã mana, Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry orēpyra oehtohkōme aomipona. ¹⁸Morohne poko ehtoko emero otururukohtao Ritonōpo maro. Oturutoko Ritonōpo a, ākorehmatohkōme. Emero rokē ahtao oturutoko Ritonōpo maro Zuzenu nekarory poko. Naeroro tuaro ehtoko. Poremāpyra ehtoko roropa. Ritonōpo poetory poko oturukehpyra ehtoko. ¹⁹Ypoko roropa oturutoko Ritonōpo a, tōmiry ekarotohme ya, imehnō amorepatohme ya, orēpyra jehtohme toto zururuhtao ya Kyrixtu omiry poko, toto kurākary poko roropa Ritonōpo osenetupuhtopōpyry ae ro. ²⁰Kyrixtu omiry poko imehnō tuarōtanohneme ase. Āpuruhpyry tao ro jahtao imehnō tuarōtanohnōko ro ase. Naeroro oturutoko Ritonōpo a orēpyra jehtohme. Ynara kahtoko, “Papa, ajamitunuru ekaroko Pauru a orēpyra aehtohme imehnō zurutohme Kyrixtu omiry poko,” kahtoko.

Etyhpyry

²¹Kuakorōkō kurā Tikiku yronomyryme Kuesēkō omipona roropa mana. Oenese xine ytōko mana, ouruse xine roropa, taro jehtoh poko, tuaro oehtohkōme. ²²Morara exiryke mokyro arōpōko ase oya xine, ourutohkōme yna ehtoh poko, tākye oehtohkōme yna poko.

²³Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine, “Papa Kapuaono, Epezu pōkō akorehmako, torētyke pyra toto ehtohme, imehnō pyno roropa toto ehtohme, itamurumehxo oenetupuhtohme roropa toto a,” āko ase. Morara āko ase roropa Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. ²⁴Kure oriporykō se ase Ritonōpo a, emero Kuesēkō Jezu Kyrixtu pyno exiketō maro, jūme ipyno toehse toto exiryke. Enara rokene.

PIRIPO

Pauru Nymerohpyry Piripo pōkō Neneryme

Filipenses

Ekarotopo

Masetonia nonory po, Kerexia po pata Piripo kynexine. Morotōkō amorepase Pauru toytose omi kurā ekarose eya xine Jezu poko. Mame Jezu tonetupuhse eya xine, tōximōpitose toto Jezu eahmaryme (Atos 16.12-40). Imeipo tuhke jeimamyry taropose ahtao, sero pape, *Piripo*, tymerose Pauru a āpuruhpyry tao tahtao Roma po (Piripo 1.7). Mame toto ekary totase tyya ahtao Jezu poetory tō poko Piripo po, torētyke toehse ynororo mokaro poko, ajohpe amorepananō poko roropa. Tuaro toehse roropa ynororo toitoine Jezu enetupuhnanō tamuximākō epeme pyra toehse, jehno toehse toto. Sero pape tynmerohpyry taropose eya Jezu poetory tō Piripo pōkō neneryme. Tynmerohpyry ae: “Kure matose,” āko roropa mana toto nenehpohpyry pokoino, tineru tonehpose eya xine exiryke.

Sero ekarōko Piripo pōkō pyno Pauru ehtoh poko ipunaka. Ekarōko roropa nase Jezu enetuputyry poko, tākye ehtoh poko, imehnō pyno ehtoh poko te, orēpyra ehtoh poko Ritonōpo omipona. Toetuarimaryhtao ro, Jezu sã, tākye osekarōko Pauru mana. Imehnō amorepāko ro mana Ritonōpo omiry poko Jezu poko. Atamorepāko ro Pauru Jezu osenetupuhthoh riry poko tōsenetupuhthome, Jezu ehtoh sã toehthome roropa (Piripo 2.5-11).

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-11

Pauru ehtopōpyry 1.12-26

Kyrixtu sã imehnō pyno ehtoko 1.27—2.18

Timoteu te, Epaporotitu roropa 2.19-30

Kyrixtu marōme kuexirykō ipunaka 3.1—4.9

“Kure mase,” āko Pauru 4.10-20

Aosekazumatopo, kure toto ripotopo 4.21-23

Pauru osekarotopōpyry

1 ¹Nymerohpyry moro onenerykōme, Piripo pōkomo. Ritonōpo poetoryme matose. Jezu Kyrixtu omipona exiketōme matose. Ritonōpo omiry ekaronanō neneryme roropa sero merōko ase, ākorehmananōkō maro. Ywy ase Pauru. Ymaro Timoteu nase. Jezu Kyrixtu poetoryme ynanase.

²Ynara āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa: “Papa, opoetory tō pyno exiko Piripo pōkomo. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase opoko xine.

Piripo pōkō poko Pauru oturutoh Ritonōpo a

³Opoko xine josenetuputyryhtao: “Kure mase Papa, Piripo pōkō pyno exikehpyra oexiryke,” āko ase Ritonōpo a. ⁴Opoko xine jotururuhtao Ritonōpo a tākye kuhse ase oturūko. ⁵Oty katohme? Arypyra. Moino ro, jytopytoryhtao oesaka xine, kuakorehmatose imehnō amorepary poko omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko. Āko ro matose seromaroro, jakorehmāko ro. ⁶Naeroro ynara enetupuhnōko ase, okurohtao xine erohnōko mā Ritonōpo. Tyrisenā sā oritorỹko mana. Pake toerohpitoše ynororo. Erohkehpyra mana opoko xine, Jezu Kyrixtu oepyny ropa ponāmero. Toehse ropa Jezu ahtao rokē toerohtoh poko otyhkāko mā Ritonōpo. ⁷Ypyno toexiry sā opyno xine roropa mā Ritonōpo. Opyno xine ase roropa. Jakorehmananōme matose, Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko, aomiry zae ehtoh ekarory poko imehnomo a. Ehxiropyra matose āpuruhpyry tao jexiry poko. Morararo āpuruhpyry tao pyra ro jahtao jakorehmananōme mexiatose, imehnō amorepary poko omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko. ⁸Etatoko pahne, yronymyryme opyno xine ase, opyno xine Jezu Kyrixtu ehtoh samo. Opyno xine ase tamorepase jexiryke eya opyno xine jehtoh poko. Ajohpe pyra ase morara kary poko ya. Juaro Ritonōpo mana.

⁹Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa, Piripo pōkō akorehmako kokoro rokene itamurumehxo osepyno toto ehtohme. Opoko zuarohxo toto ehtohme akorehmako toto Papa, zae ehtoh menekary waro toto ehtohme roropa, ¹⁰zae kuhse toexirykō se toto ehtohme oneneryme,” āko ase Ritonōpo a. Morara awahtao xine tyryrypyhpyke pyra matose exīko, ohxiropyra xine roropa imehnō mana Kyrixtu oepyny ropa ahtao sero nono pona. ¹¹Zae ehtoh poko exīko matose, Jezu Kyrixtu a tyjamitunuru tokarose exiryke oya xine. Aomi poe kure Ritonōpo rīko matose. Mame: “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko imehnō mana Ritonōpo a zae oehtohkō eneryke tyya xine.

Emero motye Kyrixtu kure ya mana katopōpyry Pauru a

¹²Jakorō tomo, pitiko rokē pyra tyhtomase ywy onenetupuhpynomo a. Yrome enaromyra exiase omi kurā ekarory poko imehnomo a. Mame orēpyra jeneryke, imehnō Jezu poetory tō roropa orēpyra omi kurā ekaropitōko mana. Naeroro tuhkehxo mā Ritonōpo omiry kurā waro exīko Jezu Kyrixtu poko. Moro waro oexirykō se ase. ¹³Tarōkō mā ypoko zuaro toehse, kowenu tuisary tapyī erase tō emero zuaro. Āpuruhpyry taka tōmapose ywy, Kyrixtu poetoryme jexiryke. Īperatu tapyī taōkō roropa emero zuaro mā toto ypoko. ¹⁴Naeroro ehxiropyra jexiryke omi kurā ekarory poko āpuruhpyry tao jahtao ro, tuhke Kuesēkō omipona exiketō orēpyrahxo exīko mana Kuesēkō enetuputyry poko. Enaromyra mā toto Ritonōpo omiry poko imehnō amorepary poko, kokoro rokene.

¹⁵Toitoine Kyrixtu poko imehnō zurūko mā toto jumoxike toexirykōke, kure tōsekarorykō se roropa toexirykōke. Yrome imehnō mā Ritonōpo omiry ekarōko imehnomo a, toto pyno toexirykōke. ¹⁶Ypyno roropa toexirykōke Kyrixtu omiry

ekarōko mā toto zae. Ritonōpo omi poe aomiry kurā myakāmary se pyra jexiry enetupuhnōko mā toto. ¹⁷Yrome mokaro jumoxike exiketō mā ajohpe sā rokē Kyrixtu poko imehnō zurūko. Osepyno rokē mā toto. Imehnō zurūko toh mā repe Kyrixtu poko ymotyēkatohme, orēpyrahxo se toexirykōke.

Josanumary se roropa mā toh repe, āpuruhpyry tao jahtao. ¹⁸Otara kara. Tākye rokē ase Kyrixtu poko imehnō tamorepase ahtao, jumoxike exiketomo a tamorepase toto ahtao, ypyno exiketomo a tamorepase toto ahtao roropa. Tākye exikehpyra ase tamorepase imehnō ahtao, enara. ¹⁹Jezu Kyrixtu Zuzenu ymaro mana. Jakorehmāko mana. Jakorehmāko roropa matose ypoko Ritonōpo a ōtururukōke. Naeroro zuaro ase tūtāko ropa ase āpuruhpyry tae. Morara exiryke tākye ase. ²⁰Ynara se ase, yronymryme Kyrixtu omipona se ase. Orēpyra jexiry se ase Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko ya, kokoro rokene ekurehpyra jehtohme. Seromaroro kuhse enaromyra se ase. Kure Kyrixtu riry se rokē ase, orihpyra ro jahtao ro, toorihse jahtao ro, enara. ²¹Oty kure ya sero nono po? Emero motye Kyrixtu kure ya mana. Naeroro toorihse jahtao kurehxo exīko ase imaro exikehpyra jexiryke. ²²Yrome orihpyra jahtao erohnōko ro ase. Ritonōpo nyrohmanohpotoh kurā poko ro ase. Orihpyra jahtao imehnō Kyrixtu enetupuhnōko mana jomiry etaryke tyya xine. Morara exiryke imenekary waro pyra ase, jorikyry, orihpyra jexiry, enara. ²³Asakoro kure ya mana. Sero nono rumekary se ase, Kyrixtu maro jehtohme. Morara kurehxo ya repe. ²⁴Yrome oya xine kurehxo orihpyra jexiry aporo ākorehmatohkōme. ²⁵Moro enetupuhnōko ase. Naeroro orihpyra ase aporo amaro xine jehtohme. Āmorepatorŷko ase zuarohxo oehtohkōme, tākye roropa oehtohkōme Ritonōpo enetuputyry poko oya xine. ²⁶Moraramē tākye kuhse exīko matose, amaro xine tooehse ropa jahtao kure jexiryke oya xine. “Imehxo mā Jezu Kyrixtu,” āko matose orihpyra jexiryke, imarō oexirykōke.

²⁷Ynara se ase oya xine, zae oehtohkō se ase. Kyrixtu omipona nymyry oexirykō se ase. Moraramē aomipona awahtao xine orēpyra Jezu enetupuhnōko matose. Mame amaro xine jahtao, amaro xine pyra jahtao roropa ynara matose Ritonōpo omipona. Ynara etary se ase opoko xine imehno a. “Piripo pōkō orēpyra mā toto Ritonōpo omipona. Atakorehmāko roropa mā toto imehnō amoreparry poko Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine,” āko mā toto ya opoko xine. ²⁸Ozehnotokō zuno pyra ehtoko. Mokaro motye kuhse orēpyra Ritonōpo mana. Naeroro orēpyra rokē ehtoko kokoro rokene. Moraramē enaromyra oexirykō eneryke tyya xine typoremākaporykō enetupuhnōko mā toto. Apotoimo htaka tyryrykō enetupuhnōko mā toto. Yrome tōmipona se exiketō pynanohnōko Ritonōpo mana. Moro enetupuhnōko roropa mā toto. Naeroro ākorehmatorŷko Ritonōpo mana, porempāpyra oehtohkōme jūme imaro oehtohkōme roropa. ²⁹Tymenekase matose Ritonōpo a tōmipona oehtohkōme. Kyrixtu poetoryme matose erohnōko, Kyrixtu enetuputyryke oya xine oesēkōme. Etuarimāko roropa matose ipoetoryme oexirykōke. ³⁰Pake josanusasene yzehnotokomo. Josanumary meneatosene. Moro waro matose. Seromaroro, josanamāko ro mā toto. Morararo mā toto, ōsanumatorŷko Kyrixtu poetoryme oexirykōke.

Penekehpyra Kyrixtu exiryke kuakorehmanekōme nymyry toehse

2 ¹Orēpyra matose Kyrixtu poetoryme toehse oexirykōke. Opyno xine toexiryke ākorehmatorŷko Kyrixtu mana torētyke pyra oehtohkōme.

Ritonōpo Zuzenu Kurā mā āmorepatorŷko okurohtao xine. Imehnō Jezu poetory riko matose kure. Toto pyno roropa matose. ²Morara exiryke ajohpāme sā oxisā osenetupuhtoko. Oxisā roropa imehnō pyno ehtoko. Oxisā ōsenetupuhtohkō ahtao jākyemāko matose. ³“Imehxo ase, imehnō motye,” kara ehtoko. Imehnō motye kure oexirykō poko epyrypara ehtoko. Toto maro oxiekyryme sā ehtoko. Kure tyritoko toto, otuisarykōme samo. ⁴Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō akorehmatoko. ⁵Jezu Kyrixtu osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko.

⁶ Moino ro Ritonōpome Jezu Kyrixtu kynexine.

Mame: “Asā tuisame se rokē ase Papa,
ahnome jexiry se pyra ase,” kara ynororo Tummy a.

⁷ Tamoreme tuisame toehthoh turumekase eya sero pōme toehthohme
imehnō akorehmaneme roropa toehthohme.

Mame ahnome tonuruse kysā xine ehtohme.

⁸ Mame orēpyra toexiry turumekase Tummy omipona toehthohme ipunaka
toorikyry ponāmero.

Tummy omihpyry ae ro Jezu kynorihne.

Wewe axikahpyry pokona toxixihmase,
iirypyryme aexihpyry samo.

⁹ Morara exiryke emero motye
tuisamehxo Jezu tyrise Ritonōpo a, tymaro aehtohme.

Tuisa esety ke tosehapse roropa ynororo Ritonōpo a ime aexiry
enetupuhtohme imehnomomo a emero.

¹⁰ Morara exiryke kure Jezu riry poko
tosekumurukō po porohnōko mā toto kapuaōkō emero te, sero nono
pōkomo, aorihtyā roropa.

Emero porohnōko tosekumurukō po mā toto.

¹¹ “Omoromase yna esēme Jezu Kyrixtu,” āko mā toto imehnō netaryme
emero.

“Kure Ritonōpo mana. Kumykōme mana.

Emero motye orēpyra mana,” āko roropa mā toto.

Ritonōpo poetory tō saerehkane sā mā toto

¹² Etatoko pahne wekyry tomo, opyno xine ase. Amaro xine jahtao jomiry
mymoitone. Naeroro moro motye seromaroro jomipona ehtoko amaro xine
pyra ro jahtao. Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko erohtoko. Tomeseke
ehtoko roropa aomipona oehtohkōme. Ritonōpo zuno ehtoko. “Arypyra,” kara
ehtoko eya, opynanohkehpyra xine aehtohme. ¹³ Ynara exiryke okurohtao
xine mā Ritonōpo, ākorehmatorŷko mana tōmipona se oehtohkōme.
Tyjamitunuru ekarōko oya xine mana, tōmipona oehtohkōme, enara.

¹⁴ Mame emero rokē poko awahtao xine, atakirimara ehtoko.
Oseosezuhpyra ehtoko roropa, ¹⁵ tyrypyhykye pyra oehtohkōme imehnomomo
a, okurohtao xine roropa zae oehtohkō waro oehtohkōme. Iirypyrymākō
rānao matose. Ajohpākō rānao sero nono po matose roropa. Naeroro Ritonōpo
poenōme sā ehtoko kure rokē ehtoko. Xirikuato osenēko koko. Moro saaro
matose zae awahtao xine Jezu Kyrixtu omipona iirypyrymākō rānao awahtao
xine, zae oehtohkō enēko mā toto. ¹⁶ Ritonōpo omiry kurā ekarotoko eya

xine, orihp̄yme toto ehtohme Jezu enetuputyryke tyya xine. Morara awahtao xine t̄akye kuhse ase ex̄iko opoko xine Kyrixtu oep̄yry ropa ahtao. Zuaro ex̄iko ase. Jerohtop̄opyry amaro xine toiparo rok̄e pyra exiry waro ex̄iko ase.

¹⁷Otarāme okynā pyra jetapāko onenetupuhpynō mana. Yrome jorikyry ynekaroryme mana Ritonōpo a, orēpyra jerohtop̄opyryke amaro xine. Yrome otara kara. T̄akye ro ase jorikyryhtao ākorehmatohkōme Jezu enetuputyry poko oya xine. T̄akye oexirykō se ase roropa moro poko. ¹⁸T̄akye oexirykō se ase roropa toorihse jahtao. Emynymara ehtoko ypoko. T̄akye ehtoko ysamo.

Timoteu poko Epaporotitu poko roropa

¹⁹Okynā pyra Timoteu enyokyry se ase oya xine, aropory se Ritonōpo ahtao. Oenese xine aropory se ase kure oehtohk̄o ekaropose oya xine, zuaro jehtohme, t̄akye jehtohme. ²⁰Timoteu opyno xine yronymyryme mana ysaaro. Imep̄y pyra mana. Isā exikety pyra mana. ²¹Imehnō mā emero toerohtohk̄o poko rok̄e osenetupuhnōko mā toto. Jezu Kyrixtu omiry ekarory poko osenetupuhpyra mā toto. Typoko xine rok̄e osenetupuhnōko mā toto. ²²Yrome Timoteu mokaro s̄a pyra mana. Erohkety me nymyry mana. Kure mana, zuaro matose. Ymaro erohnōko mana omi kurā poko imehnō amorepary poko Jezu poko. Umūkurume s̄a Timoteu nase. Jūme s̄a ase roropa. ²³Morara exiryke enyokyry se ase oya xine. Yrome otara ex̄iko hano. Otārāme āpuruhpyry tae tūtāko ropa ase zuaro pyra ase. Zuaro jahtao rok̄e enyohnōko ase oya xine ouruse xine. ²⁴Kuesēkō jamitunuru enetupuhnōko ase. Jytory se ase roropa oenese xine. Kuesēkomo a: “Ytoko,” kary momohnōko rok̄e ase jytotohme.

²⁵Kuakorōkō aropōko ropa ase oya xine, Epaporotitu. Pake menephotone jakorehmaneme. Ymaro toerohse ynororo omi kurā ekarory poko. Urumekara ro mana. Jepeme nymyry mana. ²⁶Oenese xine toytory se mana. Toemynymase ynororo opoko xine, akuruhtatop̄opyry poko totase oya xine exiryke. Ynara tykase ynororo: “‘Toorihse Epaporotitu mā otarame,’ āko toh mā ypoko,” tykase ynororo. Morara exiryke toemynymase ynororo opoko xine. ²⁷Itamurume kure pyra nexiase. Orikyise nexiase. Yrome ipyno Ritonōpo nexiase. Ipyno rok̄e pyra, ypyno roropa nexiase omuhpe jexiryino. ²⁸Morara exiryke yronymyrymehxo Epaporotitu enyokyry se ase oya xine enetohme ropa oya xine. T̄akye matose ex̄iko mokyro eneryke ropa oya xine. Morarame t̄akye toehse awahtao xine emynymarahko ex̄iko ase roropa. ²⁹Naeroro mokyro eahmatoko oesaka xine aytotohme. T̄akye ehtoko imaro ākorōkōme exiryke, Kuesēkō poetoryme exiryke. Morara ehtoko emero Epaporotitu panōkomo a. Kure rok̄e tyritoko toto. Morararo ehtoko emero, Jezu poetory tō maro. Kure rok̄e tyritoko toto. ³⁰Toorikyry zuno pyra Epaporotitu nexiase. Jakorehmara mexiatose moe oexirykōke. Yrome imep̄y menyokyatose jakorehmatohme eya. Osepyno pyra nexiase. Jakorehmase Kyrixtu omi poe takuruhtary ponāmero.

Zae ehtoh poko Ritonōpo a

3 ¹Morarame jakorō tomo, at̄akyematoko Kuesēkō poetoryme oexirykō poko. Penekehpyra ase morara kary poko ya. Apitoryme morara ymeroase onenerykōme. Oty katohme? Arypyra, ynimerohpyry omipona awahtao xine kure rok̄e ex̄iko matose. ²Tomeseke ehtoko popyra ehtoh poko exiketō poko.

Kaikuxi sã oryhmärykõ se rokẽ mã toto. “Aikõpotapihpyry isahkatoko kure oehtohkõme Ritonõpo a,” äko mã toto. Opükõ sahkapory se toh mã repe. Tuaro ehtoko mokaro poko. Zae pyra exiketõ mokaro. ³Yrome mokaro sã pyra sytatose. Kukurohtao xine tukuräkase kuexirykõke. Ritonõpo Zuzenu poe Ritonõpo poko sytatose. Atäkyemäko sytatose Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõke. Kupükõ sahkary tõkehko, kuakorehmara xine ipunaka kure kyrirykõ poko Ritonõpo a. Moro waro sytatose. ⁴Kynyrihpyrykõ poko kure toehse kuahtao xine toiparo rokẽ enetupuhnõko sytatose. Kynyrihpyrykõ kure ahtao Ritonõpo a imehnõ motye kure jexiry, imehnõ motye kure jehtoh poko tukuhse ya exiryke. Tuhke tyrise ya kure jehtohme Ritonõpo a. ⁵Jenurutopõpyry poe 8me tõmehse jahtao waipotapihpyry tysahkase Ritonõpo poetoryme jekarotohme. Izyraeu paryme ase, Pëjamĩ paryme. Juteume nymyry ase, juteume aja exiryke, Papa roropa. Zae Ritonõpo nymeropohpyry poko tamorepase ywy, parixeume toehse ywy. ⁶Orëpyra exiase juteu tamuxiry tõ omipona. Toto omiry onurumekara exiase. Yrome azahkuru exiase, Jezu poetory tõ tyryhmase ya. Zaëkara sã toh nexiase ya. Mame zae jehtohme Moeze nymerohpyry omipona exiase yronymyryme repe. ⁷Yrome seromaroro Kyrixtu pyno toehse ywy. Naeroro morohne kure jehtopõpyry kehko emero ipune pyra toehse ya, Kyrixtu rokẽ pyno toehse jexiryke. ⁸Eya osekarõko ase, jesẽme toehse ynororo exiryke. Aomipona se rokẽ ase ipunaka. Emero motye kure kuhse ynororo ya. Naeroro kure jehtopõpyry typahse ya emero. Emero turumekase ya aomipona jehtohme. Naeroro Kyrixtu poko ypenetaryke ya emero turumekase ya, typahsẽme rokẽ toehse exiryke ya, Kyrixtu apoitohme rokẽ ya. ⁹Kyrixtu maro nymyry toehse ywy. Apitoryme, zae ase Ritonõpo a, tamuxi tõ omipona jexiryke, tykase ywy repe. Yrome seromaroro ynara zuaro toehse ywy, Kyrixtu enetuputyryke rokẽ ya tukuräkase ywy. Ritonõpo ynara äko: “Tukuräkase mase Umükuru enetuputyryke oya,” äko Ritonõpo ya. ¹⁰Seromaroro toiro se rokẽ ase. Kyrixtu omipona se rokẽ ase. Orëpyra ynororo. Tyjamitunuru ke tõsemäse ropa ynororo toorihxĩpo. Naeroro ijamitunuru se ase roropa ukurohtao. Toetuarimase ynororo kypynanohtohkõme Tummy omi poe. Morararo Kyrixtu osanumatopõpyry sã josantryme se ase imehnõ amorepary poko. Tummy omipona toehse ynororo toorikyry ponãmero. Morararo ase Kyrixtu omipona se ase jorikyry ponãmero. ¹¹Isaaro jësemäkãko ropa Ritonõpo mana toorihse jahtao. Moro se ase, moro eraximäko ase roropa.

Tururume ytoketõ sã, “Kure mase,” katoh poko

¹²“Kyrixtu sã toehse ywy, aomipona toehse ywy,” kara ase, Jezu sã exipyra ro jexiryke. “Kure rokẽ ase tyrypyhpyke pyra,” kara roropa ase. Yrome Kyrixtu a typynanohse ywy tymaro jehtohme. Naeroro aomipona se rokẽ ase, onurumekara ase. Kure rokẽ se ase. Morara jehtohme typynanohse ywy Jezu Kyrixtu a. ¹³Jakorõ tomo: “Kokoro rokẽ Kyrixtu omipona rokẽ ase,” kara ase imehnomo a. Yrome pake iirypyryme jehtopõpyry poko osenetupuhpyra ase. Moro poko wenikehnõko ase. Taroino Ritonõpo omipona jehtoh poko osenetupuhnõko ase yronymyryme, jũme orihpỹme jehtohme imaro. Aomipona se ase jetuarimäryhtao ro. ¹⁴Tururume ytokety topohme ytõko axiny osema etyhyry pona, osemazuhme toeporehkatohme, “Kure mase,”

kary etatohme tyya. Mokyro sã jexiry se ase. Toiro se rokẽ ase. Ritonõpo omipona se ase yronymyryme, “Kure mase,” kary etary se jexiryke Ritonõpo a sero etyhyry po. Mame jũme imaro exĩko ase kapu ao toahmase jexiryke Kyrixtu a. Jũme imaro exĩko ase Jezu Kyrixtu enetuputyryke ya.

¹⁵Kyrixtu omipona kuahtao xine zae sytatose. Moro waro matose. Naeroro kokoro rokẽ aomipona sehtone. Yrome otarame toitoine matose aomipona se hkopyra. Morara awahtao xine otuarõtanohtorỹko Ritonõpo mana zae zuaro oehtohkkõme. ¹⁶Aomipona kuahtao xine kure. Pake Ritonõpo nekarotopõpyry ae ro sexiataose. Moro saaro sehtone seromaroro aomipona.

¹⁷Jakorõ tomo, zae jehtoh ipoenoh toko. Zuario ehtoko. Ysã Ritonõpo omipona exiketõ enetoko yna sã oehtohkkõme. ¹⁸Tuhkãkõ nae zae pyra exiketomo. Mokaro poko kuuruatosene. Yxitary se ase mokaro poko oururukohtao. Kyrixtu zehno exiketõme mã toto. Exixihmatopõpyry eunohnõko mã toto. ¹⁹Typenetatohkõ poko se rokẽ mã toto. Ritonõpo oneahmara mã toto. Ihximyra mã toto tyrypyrykõ kahpyry poko. Ipoko epyrypãko mã toto kure ehtoh poko samo. Senohne poko osenetupuhnõko mã toto, onenetupuhpynõ penetatoh poko tõkehko osenetupuhnõko mã toto. Naeroro ameke rokẽ exĩko mã toto Ritonõpo a. Etuarimatohtaka omõnõko mã toto. ²⁰Yrome kuesarykõ kapu ao mana Ritonõpo esao. Moro poe Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu oehnõko ropa mana kypynanohnekomo. Tãkye rokẽ sytatose aepyry ropa eraximãko. ²¹Tyjamitunuru ke Jezu Kyrixtu mã imehnõ poremãkapory waro emero porehme tõmipona toto ehtohme. Mame tyjamitunuru ke ro kuokokõ myakamãko mana, kurã ke. Sero nono po kuahtao xine jamihme pyra sytatose. Yrome kuokokõ myakamãko kurã ke mana, tokeke kurã ke kuehtohkkõme. Orihpyẽme exĩko sytatose jũme.

“Osepyno ehtoko,” katopõpyry Pauru a

4 ¹Morara exiryke jakorõ tomo, poremãpyra ehtoko Kuesẽkõ omipona oexirykõ poko. Opyno xine ase yronymyryme. Oya xine jytyry se ase. Tãkye ase opoko xine kure oexirykõke ya. Ritonõpo nekarohpyryme matose ya, jerohtamitume matose.

²Ynara ãko ase oya Ewotia, oya roropa Sỹtyke, ajohpãme sã oxiehno pyra ehtoko. Osepyno ehtoko atakorõme oexirykõke, Jezu poetoryme oexirykõke.

³Oya roropa jakorehmane ynara ãko ase, mokaro nohpo tõ zuruko, Ewotia, Sỹtyke, enara, oxiehno pyra toto ehtohme ropa. Itamurume toerohse toto ymaro Jezu poko imehnõ amoreparý poko. Keremẽti roropa toerohse ymaro, tuhkãkõ jakorehmananõ maro. Mokaro esetykõ tymerose Ritonõpo papẽ poko nase, jũme Ritonõpo maro toto ehtohme.

⁴Typynanohse matose Kuesẽkomo a tymaro oehtohkkõme. Naeroro tãkye ehtoko kokoro rokene. Atãkyematoko, ãko ropa ase oya xine.

⁵Emero rokẽ pyno ehtoko, okynã pyra Kuesẽkõ oehnõko ropa mana.

⁶Torẽtyke pyra ehtoko. Emero poko oturutoko Ritonõpo maro. Openetatohkõ ekaropotoko eya. Mame: “Kure mase Papa,” kahtoko roropa eya otururukohtao. ⁷Mame torẽtyke pyra oritorỹko mã Ritonõpo. Otãto? Zuario pyra sytatose repe. Ynororo rokẽ zuaro torẽtyke pyra oritohkõ poko. Jezu Kyrixtu maro oexirykõke oewomatorỹko mana. Ōsenetupuhtohkõ kurãkãko ropa mana. Kyrixtu omipona se rokẽ exĩko matose.

⁸Mame etatoko pahne jakorō tomo, zae ehtoh poko rokē osenetupuhtoko. Zae ehtoh poko te, kure ehtoh poko te, jamihme pyra exiketō pyno exiry poko, kure imehnō riry poko te, iirypyryme pyra ehtoh poko, imehnō pyno ehtoh poko, kure imehnō riry poko, enara. Morohne poko osenetupuhtoko. ⁹Ya āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Jomiry ke kuamrepatosene. Zae jehtopōpyryke roropa kuamrepatosene. Morarame torētyke pyra oritorỹko Ritonōpo mana. Amaro xine exikehpyra roropa mana.

“Kure matose,” katopōpyry Pauru a

¹⁰Tākye ase ipunaka, Kuesēkō maro jexiryke. Kure mase āko ase eya onenehpohpyrykō poko. Tuhke nuno taropose oya xine repe, yrome seromaroro ypyno oexirykō enepōko ropa matose ya. Pake ypyno mexiatose. Yrome jakorehmasaromepyra mexiatose. Seromaroro onenehpohpyrykō ke jakorehmāko matose. Kure matose. ¹¹“Tuenikehse ypoko oexirykōke emynymāko ase,” kara ase. Ynara zuaro toehse ywy, emero rokē toehse ahtao torētyke pyra ase. Tākye ro ase tymōkomoke pyra jahtao. ¹²Jetuarimary waro toehse ywy, tymōkomoke pyra jahtao ipunaka. Tymōkomoke toehse ywy roropa pitiko rokē pyra. Naeroro ynara waro toehse ywy, emero rokē toehse jahtao, jetuarimaryhtao roropa, tākye rokē ase. Tuesapare jahtao te, omise jahtao, tuhke tymōkomoke jahtao, tymōkomoke pyra jahtao roropa, tākye rokē ase. ¹³Kokoro rokē tyjमितunuru ekarōko Kyrixtu ya. Naeroro emero rokē jetuarimaryhtao porempāpyra ase, yjamihtanopyryke Kyrixtu a, tyjमितunuru ke.

¹⁴Piripo pōkomo, kure matose. Toiro rokē pyra otinerūkō mekarootose ya, aryppya jahtao. ¹⁵Pake jyrtoryhtao Masetonia poe amarokō rokē toenupunase ypoko. Omi kurā Jezu poko ekaropitoryhtao ya amarokō rokē wakorehmatose; amarokō rokē ymaro mexiatose tytineruke jahtao, jetuarimaryhtao, enara. Imehnō tuenikaro rokē toh nexiase. ¹⁶Toiro rokē pyra Tesaronika po jahtao tineru menepoatosene ya tytineruke pyra jahtao. ¹⁷Otinerūkō poko penetara ywy repe. Yrome Ritonōpo nekarory apoiry se ase, oya xine, jakorehmatamitume, otinerūkō tokarose exiryke oya xine ya. ¹⁸Seromaroro onenehpohpyrykō Epaporotitu a apoi rahkene, porehme. Epo mana. Imoty roropa mana. Onekarohpyrykō ya onekarohpyryme Ritonōpo a mana. Typoxine sā eya mana. Kure Ritonōpo a mana. Jamaro mana. ¹⁹Morarame emero ise oehtohkō ekarōko roropa Ritonōpo oya xine mana, emero nae toexiryke, tyamene se pyra roropa toexiryke, Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykōke. ²⁰Naeroro: “Kure mase Ritonōpo. Yna zūme mase. Emero motye, imehxo mase,” kakehpyra sehtone, jūme, enara.

Pauru osekazumatopōpyry

²¹Mame emero Jezu Kyrixtu poetory tomo a: “Kure pāna matou?” kahtoko. Morararo Jezu poetory tō ymarōkō: “Kure pāna matou?” āko oya xine mana. ²²Morararo emero Kyrixtu poetory tō tarōkō mā ĩperatu tapyī taōkō maro: “Kure pāna matou?” āko oya xine.

²³Mame ynara āko ase Ritonōpo a imaro jotururuhtao opoko xine: “Kure rokē Piripo pōkō tyriko,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. Enara.

KOROXI

Pauru Nymerohpyry Koroxi pōkō Neneryme

Colossenses

Ekarotopo

Pata Koroxi kynexine Azia po, seroae Turukia nonory po. Morotōkō Jezu poetoryme toehse kynexine Epapura namorepatōpyry etaryke tyya xine omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko (Koroxi 1.7; 4.12).

Sero pape tymerose Pauru a āpuruhpyry tao tahtao Roma po (Koroxi 4.3,10,18). Mame Pauru tuaro toehse ajohpe amorepatōkō poko. Azahkuru Jezu poetory tō amorepari se toh kynexine (Koroxi 2.8,16-23). Naeroro tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tō Koroxi pōkō neneryme, tuaro toto ehtohme, zae Jezu ehtoh poko, Epapura namorepatōpyry omipona toto ehtohme ropa. Ynara tamorepase eya: Jezu Kyrixtu rokē kypynanohtorȳko mana; ynoro rokē kyyrypyrykō korokāko mana; enetuputyryke kyya xine Kuesēkōme ipoetoryme exīko sytatose. Kyrixtu maro sero nono tyrise Ritonōpo a, Kyrixtu maro sero nono pōkō enehnōko ropa mana tymaro kuehtohkōme. Kyrixtu maro kuahtao xine jūme isene exīko sytatose.

Tynmerohpyry ae toto amorepāko Pauru mana osenekunohpopyra toto ehtohme onekunohtōkomo a. Ritonōpome nymyry Jezu mana, sero ekarōko mana. Naeroro tomeseke sehtone ajohpe exiketō omipona pyra kuehtohkōme.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Aotururu Ritonōpo a Koroxi pōkō poko 1.3-14

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko 1.15—3.4

Jezu maro ahtao tyrisenā samo 3.5—4.6

Aosekazumatopo, kure toto ripotoh roropa 4.7-18

Pauru nymerohpyry Koroxi pōkō neneryme

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Pauru. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepaneme. Taro Timoteu nase ymaro. Kuakorōkōme ynororo Jezu enetuputyryke eya.

²Ritonōpo poetoryme matose, Koroxi pōkomo. Wekyryme matose, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Zae roropa matose, Kyrixtu omipona.

Kure rokē oriporykō se ynanase Ritonōpo a, Kumykomo a, ipoe torētyke pyra oehtohkōme.

“Kure mase Papa Kapuaono,” kary poko Ritonôpo a

³Ynara âko tarôkô yna a opoko xine: “Koroxi pôkô Jezu Kyrixtu omipona mana yronymyryme. Ritonôpo poetory pyno roropa mã toto ipunaka,” âko toto yna a. ⁴Naeroro opoko xine yna otururuhtao Ritonôpo maro: “Kure mase Papa Kapuaono,” âko ynanase Jezu Kyrixtu Kuesêkô zumy a. ⁵Moino ro zae omi etapitotopôpyry poe ro oya xine Jezu Kyrixtu poko, imeïpo Ritonôpo maro kuexirykô poko metatose. Imaro oehtohkô momohnôko matose. “Ymaro exïko matose,” katopôpyry Ritonôpo a onytyromara mana. Naeroro ipoetory pyno matose. Oesêkôme Jezu enetupuhnôko matose, enara. ⁶Kure kyritorykô Ritonôpo mana. Kure imehnô rïko roropa mana. Morara kary totase oya xine. Morara kary etaryke oya xine zae aehtoh waro matose. Imehnô amorepâko matose emero pata tō poro. Moraramo ômirykô etaryke tyya xine asâ xine Ritonôpo enetupuhnôko mã toto. Kure Ritonôpo orirykô enetupuhthoh sâ oya xine enetupuhnôko mã toto. Kure toto rïko Ritonôpo mana. Imaro toehtohkô momohnôko roropa mã toto. ⁷Eapura kynexine âmorepanekomo, kure Ritonôpo orirykô poko. Mokyro pyno ynanase yronymyryme. Jezu Kyrixtu poetoryme nymyry ynororo. Zae âmorepatorykô mana Kyrixtu poko. Âkorehmatorykô roropa mana yna esahpyo. ⁸Yna zuruase mokyro opoko xine: “Ritonôpo Zuzenu poe imehnô pyno mã toto yronymyryme,” tykase ynororo opoko xine.

⁹Naeroro mokyro omiry totase yna a exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonôpo netaryme: “Koroxi pôkô akorehmako Papa typoko xine ôsenetupuhthoh waro toto ehtohme. Zae ehtoh poko tuaro tyriko toto popyra ehtoh poko pyra toto ehtohme. Ouzenu a toto amorepapakô Papa,” âko ase Ritonôpo a. ¹⁰Mame Ritonôpo poe zae ehtoh waro awahtao xine aomipona exïko matose. Ritonôpo zamaro matose exïko. Kure rokê imehnô rïko roropa matose, pohto rokê pyra. Mame Ritonôpo warohxo exïko matose. ¹¹Ynara âko ynanase Ritonôpo a: “Papa Kapuaono emero motye orêpyra mase. Emero omiry motye ômiry kure mana. Naeroro Koroxi pôkomo a ajamitunuru ekarôko mase jamihme toto ehtohme, penekhepyra roropa toto ehtohme opoko, tâkye toto ehtohme toetuarimarykohtao ro,” âko ynanase. ¹²Saerehkane esême Ritonôpo mana. Zae exiketô esême roropa mana. Ipoetory tō roropa zae mana. Tynekarory kurâ kurâkâko Ritonôpo mana ekarotohme typoetory tomo a. Moro eraximâko sytatose. Naeroro tâkye ehtoko. “Kure mase Papa,” kahtoko. Tukurâkase matose Ritonôpo a tymaro oehtohkôme, imehnô Jezu poetory tō maro, tuisame exikety Jezu toeehse ropa ahtao. ¹³Tyrypyrykô poko exiketô esême joroko tamuru mana. Ipoetory tō iirypyryme mana. Tyrypyrpyke sexiataose roropa. Joroko tamuru omipona sexiataose. Yrome kypynanopyatose ropa Ritonôpo, Tumükuru poetoryme kuehtohkôme. Tumükuru pyno ipunaka Ritonôpo mana. ¹⁴Eya tymyhpokase ropa sâ sytatose joroko tamuru poetoryme pyra kuehtohkôme. Kyrypyrykô topehmase eya toorikyry ke kymyakâkôme. Kyrypyrykô tykorokase eya mana zae kuehtohkôme.

Jezu Kyrixtu ehtoh poko, inyrihpyry poko, enara

¹⁵Ritonôpo osenepyra mana. Morara exiryke Tumükuru tonehpose eya sero nono pona zuaro kuehtohkôme. Isâ Imükuru mana ipunaka. Apitoryme

tonuruse ynororo Ritonôpo mûkurume. Eya emero tyripose Ritonôpo a. Tynyrityâ motye kure ynororo Ritonôpo mûkurume toexiryke. ¹⁶Emero tyrise eya Tummy omi poe, kapuaôkô tyrise eya, xixi, xirikuato tôtehko. Nono pôkô roropa tyrise eya Tummy jamitunuru ke, senohne otyro tôtehko. Osenehnô tyrise roropa eya, joroko tôte tuisary, ahno tuisary, pata esâ roropa, kutuisarykô roropa, kowenu tôte roropa, enara. Emero tyrise eya Kyrixtu omipona ehtohme emero porehme. ¹⁷Sero pôkô pyra ro ahtao Kyrixtu nae ro ehse. Morara exiryke Jezu poe toehse kehko. Jezu hnao kymarokô pyra exiry. Mame Jezu poe ro senohne enahpyra mana. ¹⁸Kupuhpyrykôme sâ Jezu mana Kuesêkôme exiryke. Zokome sâ sytatose ipoetoryme kuahtao xine. Jezu poe isene toehse sytatose. Ritonôpo mûkuru imehxo mana. Tösemâse ropa ynororo toorihxîpo. Tösemâkapose ropa Ritonôpo a emero motye Jezu ehtohme. Morara exiryke toorihse kuahtao xine êsemânôko ropa sytatose kure Ritonôpo ritohme jûme. ¹⁹Tamoreme Tumûkuru poko Ritonôpo tösenetupuhse: “Umûkuru tuisamehxo tyrîko ase ysamo,” tykase Ritonôpo tyya rokene. Naeroro oxisâ mâ toto, Ritonôpo nymyryme Imûkuru exiryke. ²⁰Ritonôpo zehno sero pôkô kynexine iirypyryme toehse toexirykôke. Toto zehno toehse Ritonôpo roropa. Naeroro ynara tösenetupuhse Ritonôpo: “Umûkuru emero kurâkatôme tyrîko ase oxiekyryme sâ toto ehtohme ymaro,” tykase. Mame oxiehno pyra tyripose ropa toto eya tyehno pyra roropa, Jezu exixihmatopôpyry pokoino wewe pokona. Mame toto zehno pyra toehse Ritonôpo Jezu orihtopôpyry ke, nono pôkomo, kapuaôkomo, enara.

²¹Amarokô roropa Ritonôpo epeme pyra mexiatose. Ise pyra mexiatose ipunaka, oorypyrykô pokoino. Oorypyrykomo a rokê tuaro mexiatose roropa. ²²Yrome seromaroro Tumûkuru orihtopôpyry pokoino ôsenetupuhtohkô tyrisenâ sâ tyrise ropa Ritonôpo a typyno oehtohkôme, tymaro oehtohkôme roropa, kure oehtohkôme iirypyryme pyra, zae rokê oehtohkôme, enara. ²³Naeroro âmorepatopôpyrykô onurumekara ehtoko. Orêpyra ehtoko Kuesêkô Jezu enetuputyry poko oya xine. Penekehpyra ehtoko ipoko. Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpâkô omiry etaryhtao oya xine. Ritonôpo maro oehtohkô momohnôko matose oesêkôme tonetupuhse oya xine exiryke. Omi kurâ etaryke oya xine menetuputyatose. Pake moro omi kurâ poko kuamorepatosene. Seromaroro moro omi kurâ poko imehnô amorepâko tuhkâkô mana emero pata tôte poro.

Pauru erohtopôpyry Jezu poetory tôte akorehmary poko

²⁴Tâkye ase jetuarimary poko âkorehmatohkôme. Kyrixtu toetuarimase typoetory tôte kurâkatohme tyya, kukurâkatohkôme. Naeroro Kyrixtu akorehmâko sâ ase jetuarimary ke ipoetory tôte kurâkary poko. ²⁵Ritonôpo poe Jezu enetupuhnanô akorehmaneme ase. Eya tyrohmanohpose ywy âkorehmatohkôme. “Jomiry kurâ poko imehnô amorepako emero pata tôte poro,” tykase ya. ²⁶Pake Ritonôpo osenetupuhtopôpyry waro pyra sero pôkô nexiase. Tuenikaroro rokê toh nexiase Ritonôpo osenetupuhtopôpyry poko. Yrome seromaroro tösenetupuhtopôpyry tokarose rahkene tonetupuhnanomo a. ²⁷Ynara tösenetupuhse Ritonôpo: “Juteutôkarama awahtao xine ro Kyrixtu amaro xine mana. Morara exiryke imaro tuisame exîko matose,” tykase. Moro poko onetapitopyra sexiatiase aporo tokare pyra exiryke. Seromaroro

moro omi kurā ekarory se mana emero netaryme. ²⁸ Morara exiryke Kyrixtu poko oturukehpyra ynanase emero pata tō po. Morotōkō amorepāko ynanase. “Tomeseke ehtoko Jezu enetuputyry poko ekurehpyra oehtohkōme. Tokurehse awahtao xine apotoimo htaka ytōko matose,” āko ynanase eya xine. Tuaro exiketō sã toto amorepāko ynanase Kyrixtu poko, ynara kary se yna exiryke Ritonōpo a: “Moxiã orēpyra mǎ toto Jezu pyno toexirykō poko, aomipona toexirykō poko, enara, Kyrixtu maro toehse toexirykōke,” kary se ynanase Ritonōpo a. ²⁹ Naeroro erohnōko ase yronymyryme. Etuarimāko ase roropa repe. Yrome tyjamtunuru ekarōko Kyrixtu ya mana tōmipona jehtohme. Emero motye orēpyra Kyrixtu omiry mana. Mame tyjamtunuru ekaroryke ya imehnō amorepāko ase.

2 ¹ Jerohtopōpyry poko oururukō se ase zuaro oehtohkōme. Yronymyryme erokuase ākorehmatohkōme, Raotisea pōkō roropa akorehmatohme, imehnō roropa juaro pyra exiketō akorehmatohme roropa. ² Yronymyryme toerohse ywy toto jamihtanohtohme, Jezu omipona toto ehtohme. Imehnō Jezu poetory pyno toto ehtohme roropa. Itamurumehxo zae omi waro toto exiry se exiase orēpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko eya xine. Morara ahtao: “Otarāme enetupuhnōko ase,” kara exīko mǎ toto. “Otarāme aomipona se pyra ase,” kara roropa exīko mǎ toto. Mame Ritonōpo osenetupuhtopōpyry waro exīko mǎ toto, Kyrixtu nymyry waro exīko roropa mǎ toto. Ritonōpo namorepary emero pyra jarao kyya xine mana. ³ Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo namorepatoh warohxo exīko sytatose. Tupimākō waro exīko sytatose. Ritonōpo osenetupuhtoh enetupuhnōko sytatose, zae ehtoh enetupuhnōko sytatose, zae pyra ehtoh roropa enetupuhnōko sytatose.

⁴ Naeroro etatoko pahne, osenekunohpopyra ehtoko ajohpākomo a. Otarāme imehnomo a mokaro omiry kure repe, yrome zae pyra mǎ toto. Ajohpe mǎ toto oenekunopyrykō se toexirykōke. ⁵ Amaro xine pyra ase taro, yrome opoko xine osenetupuhnōko ase. Tākye ase roropa opoko xine, orēpyra oexirykōke. Atakorehmāko matose orēpyrahxo Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Moro poko tākye kuhse ase.

Kyrixtu maro kuexirykō poko

⁶ Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine oesēkōme. Naeroro onytyromara ehtoko. Aomipona rokē ehtoko, oesēkōme tonetupuhse oya xine exiryke. ⁷ Wewe tymise exikety sã ehtoko. Orēpyra Kyrixtu enetuputyryke oya xine orēpyra aomipona exīko matose. Itamurumehxo enetupuhtoko. Āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Mame: “Kure mase Papa. Yna pyno mase ipunaka,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.

⁸ Tomeseke ehtoko typoetoryme oripopyra xine imehnō ehtohme. Otarāme okuhtorŷko mǎ toto ahno namorepatopōpyry ke oenekunohtohkōme repe. Kytamurukō omihpyry poko āmoreparykō se mǎ toto Ritonōpo se pyra aexityā omihpyry poko roropa repe. Toiparo rokē āmorepatorŷko mǎ toto. Aomirykō omipona pyra ehtoko Kyrixtu poe pyra toto exiryke. ⁹ Ritonōpo, Kyrixtu maro oxisā mǎ toto. Kyrixtu tonuruse ahnome kuamorepatohkōme Ritonōpo poko, aomiry poko, enara. Naeroro Kyrixtu eneryke kyya xine Ritonōpo waro sytatose. ¹⁰ Amarokō roropa Kyrixtu omipona awahtao xine Ritonōpo jamitunuru nae matose. Emero motye tuisamehxo Kyrixtu mana.

Ritonôpo nenyohityä esëme mana, joroko tamuru omipona exiketö esëme roropa mana.

¹¹Naeroro Kyrixtu a tyjamtunuru tokarose oya xine oorypyrykô poko pyra oehthokôme, tonetupuhse oya xine exiryke. Tyrisenâ sâ oriatose opükö sahkaryke pyra. Ôsenetupuhtokô tyrisenâ sâ tyrise exiryke eya oorypyrykô jamitunuru tonahkapose eya rahkene. ¹²Töpurihkase awahtao xine Kyrixtu omi poe ôsenetupuhtokô xihpyry tonahkase, oorihtokô samo. Pake oehthopyrykô tonëse sâ mana aorihtyâ ekepyry zonëthopyry samo. Mame Kyrixtu ësemâkapory ropa sâ Ritonôpo a moro sâ ôsenetupuhtokô tyrisenâ sâ tyrise ropa Ritonôpo a. Tyrisenâ sâ matose Ritonôpo jamitunuru enetuputyryke oya xine. ¹³Osemazuhme toorihse sâ mexiatose. Ritonôpo poko pyra mexiatose ipunaka tyrypyhyke oexirykôke, Ritonôpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykôke roropa juteutökaramë oexirykôke. Yrome seromaroro ôsenetupuhtokô tyrisenâ sâ tyrise ropa Ritonôpo a. Tyrisenâ sâ matose. Kyyrypyrykô tykorokase ropa Ritonôpo a emero porehme. ¹⁴Kuamoreme xine Ritonôpo nymeropohpyry omipona exisaromepyra sexiataose ipunaka. Kyyrypyrykô tymerose sâ monexiano Ritonôpo nymeropohpyry maro. Yrome morohne topehmase Jezu a emero porehme toxixihmase ahtao wewe pokona kymyakâkôme. Kyyrypyrykô tykorokase eya rahkene. ¹⁵Morararo toorikyry ke wewe pokona joroko tamuru jamitunuru tonahkapose eya, tyzehnotokö esë jamitunuru tonahkapose, tuisa tō jamitunuru roropa tonahkapose eya, enara. Jarao typoremâkapose toto eya imehnō neneryme. Mame tōmipona tyrise toto eya typoremâkapose toto tyra exiryke emero neneryme.

¹⁶Morara exiryke imehnō nyripotoh onymoipyra ehtoko ynara karyhtao oya xine: “Mokarohne onöpyra ehtoko te, senohne onöpyra ehtoko, sero ëmepyry ae erohpyra ehtoko, Oseahmatoh Nuno Kasenato ae, oserematoh ae roropa,” karyhtao. ¹⁷Morohne poko sexiataose Kyrixtu oehpyra ahtao ro. Yrome morohne ekuhtoh sâ rokë kynexine imeïpo ehtoh poko enetupuhpotohme rokene. Seromaroro Kyrixtu tooehse exiryke morohne poko se pyra toehse sytataose. Kyrixtu omipona se rokë sytataose toehse. ¹⁸Ajohpe exiketö omiry onetara ehtoko ynara karyhtao eya xine: “Popyra matose yna sâ pyra oexirykôke,” karyhtao. Morara kananō onetara ehtoko. Ynara âko roropa mǎ toto otarame oya xine: “Omotye xine ase. Ritonôpo poe osenetyase,” âko. “Tōsenepose Ritonôpo nenyokhyppyry ya. Inenyohityä poetoryme rokë sytataose. Seahmatone toto,” âko roropa mǎ toto ajohpe rokene. Morara kananō imehnō motye osekarōko toh mǎ repe, tuisamehxo osekarōko roropa toh mǎ repe. Ajohpe rokë mǎ toto. Tamoreme rokë osenetupuhnōko mǎ toto. ¹⁹Yrome Kyrixtu Kuesëkö enetuputyry turumekase ropa eya xine azahkuru toexirykôke. Yrome kupuhpyrykôme sâ Kyrixtu mana Kuesëköme exiryke. Zokome sâ sytataose ipoetoryme kuexirykôke. Kuokokö wātanohpōko Ritonôpo mana, kyzehpyrykô maro, kymitykô maro. Moro saaro kuokokö wātanohpory saaro kuakorehmatorÿko Ritonôpo mana orëpyra kuehtokôme tōmipona, tyrisenâ sâ kuosenetupuhtokô ehtohme roropa.

Kyrixtu maro kuosenetupuhtokô tyrisenâ samo

²⁰Kyrixtu poe kuosenetupuhtokô xihpyry tonahse mana aorihtyâ samo. Tyjamtunuru tokarose roropa kyra xine Ritonôpo a iirypyrymākö esë tō

omiry poko penetara oehtohkōme, joroko tamuru omipona exiketō omiry poko penetara roropa oehtohkōme. Morara exiryke iirypyrymākō esē tō omiry poko penetara ehtoko. ²¹Ynara karyhtao eya xine: “Senohne poko pyra ehtoko! Mokarohne onōpyra ehtoko. Morohne anapoipyra ehtoko,” karyhtao eya xine, toto omipona pyra ehtoko. ²²Morohne enahketyme mā kehko. Axītao rokē mā kehko emero porehme. Morohne ahno omiryne rokē mana, ahno namorepatopōpyryne rokē roropa mana. ²³“Tuarohxo mokaro,” āko imehnō mā repe. Yrome Ritonōpo nenyohytā ke Ritonōpo myakamāko mā toto. “Kure mase,” kamexipōko mā toto Ritonōpo nenyohytamo a. Ynara āko roropa mā toto: “Ime pyra kuexirykōke oturusaromepyra sytatose Ritonōpo a. Inenyohytamo a rokē soturutone,” āko mā toto ajohpe rokene. Mame tokokō ryhmāko roropa mā toto, yrome typenatatohkō onytyromara mā toto.

3 ¹Tōsemākapose ropa exiketō sā matose Kyrixtu omipona oexirykōke. Naeroro Ritonōpo nekarory poko openetatoko. Kyrixtu poko openetatoko. Tummy maro Kyrixtu typorohse mana, Tummy saaro tuisame toexiryke. ²Naeroro sero pōkō penetatoh poko osenetupuhpyra ehtoko. Kyrixtu osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko. ³Ritonōpo maro Kyrixtu oxisā osenetupuhnōko mā toto. Seromaroro toto osenetupuhtoh saaro osenetupuhnōko matose Kyrixtu omipona oexirykōke. Moro jarao pyra onenetupuhpynomo a, tonēse sā eya xine mana. ⁴Ōsenetupuhtohkō tyrisenā sā mana Kyrixtu omipona oexirykōke. Orihpyme exīko matose Kyrixtu maro. Mame aeppry ropa ahtao, imaro matose oehnōko. Imaro tuisame exīko matose.

Oehtopōpyrykō tyrisenā samo

⁵Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko. Openetatohkō poko pyra ehtoko roropa aorihtyā samo. Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Atahmākara ehtoko nohpo poko ehtoh poko. Imehnō poko penetara ehtoko. Nohpo tomo, orutua kō poko pyra ehtoko roropa. Iirypyryne imehnō riry se pyra ehtoko. Toto poremākapory se pyra ehtoko. Omipona xine xihpyry toto onyripyra ehtoko. Oyamene se xine pyra ehtoko. Kyamene se kuexirykō xihpyryne Ritonōpo a mana. Ritonōpo myakamāko sā matose openetatohkō ke oyamene se xine awahtao xine. ⁶Naeroro tōmipona pyra exiketō zehno exīko Ritonōpo mana. Toto wānohnōko mana. ⁷Amarokō roropa osepepe mexiatose, iirypyrymākō maro. Morara awahtao xine mokaro penetatoh poko openetatose roropa.

⁸Yrome seromaroro oorypyrykō irumekatoko. Imehnō zehno pyra ehtoko. Imehnō orutua maro oxipoko pyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko roropa. Imehnō oneunohpyra ehtoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko ipunaka. ⁹Kyrixtu tonetupuhse oya xine ahtao tyrisenā sā ōsenetupuhtohkō exīko ropa mana. Iirypyryne oehtopōpyrykō turumekase oya xine. Naeroro imehnō onenekunohpyra ehtoko. ¹⁰Tyrisenā sā ōsenetupuhtohkō rīko Ritonōpo mana aomipona awahtao xine. Tōsenetupuhtoh sā kuosenetupuhtohkō rīko Ritonōpo mana. Imeipo toehtoh poko tuarohxo kyritoryko Ritonōpo mana tysā kuehtohkōme, tuaro roropa kuehtohkōme. ¹¹Kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā toehse ahtao imehnō eneryke kyya xine ynara kara sytatose, juteu tō mokaro, kara sytatose. Juteutōkara mokaro, kara roropa sytatose. Mokaro isahkatyāme mā toto, kara sytatose. Onysahkap̄y mokaro, kara roropa sytatose. Atamorepahnō mokaro, kara sytatose. Ituakyry mokaro,

kara roropa sytatose. Imehnõ namoto tõ mokaro, kara sytatose. Tamoreme xine erohketõ mokaro, kara roropa sytatose. Kyrixtu omipona mã toto. Enetupuhnõko mã toto, äko rokẽ sytatose imehnõ poko.

¹²Õsenetupuhtohkõ tukuräkase Ritonõpo a tõmipona toehse oexirykõke. Opyno xine itamurume kynexine omenekatone roropa typoenõme oehtohkõme. Oorypyrykõ tykorokase mana. Naeroro imehnõ pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. “Imehnõ motye ase kure,” kara ehtoko. Typoenõ pyno nohpo ehtoh sã tomeseke ehtoko imehnõ maro. Penekehpyra ehtoko roropa imehnõ kure ehtoh eraximary poko oya xine. ¹³Imehnõ akorehmatoko, zae toto ehtohme. Imehnõ rypyry ikorokapotoko Ritonõpo a. Osenetupuhpyra ehtoko popyra oritopõpyrykõ poko eya xine. Oorypyrykõ korokatopõpyry sã Kuesëkomo a toto rypyry ikorokapotoko roropa. ¹⁴Morara awahtao xine zae matose. Morara awahtao xine imehnõ pyno ehtoko roropa. Toto pyno awahtao xine atapiakara matose, otumoxike pyra roropa matose. Kyrixtu poe osenetupuhnõko sytatose zae ehtoh poko. Naeroro atapiakara sytatose. ¹⁵Kure rokẽ imehnõ tyritoko. Torëtyke pyra matose exiko Kyrixtu poe. Toahmase matose Ritonõpo a torëtyke pyra oehtohkõme, oximaro oehtohkõme toiro zoko samo. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. ¹⁶Kokoro rokẽ Kyrixtu omipona rokẽ ehtoko ipunaka. Ipoko osenetupuhtoko okurohtao xine. Zae imehnõ amorepatoko Jezu Kyrixtu poko. Zae ehtoh poko ituarõtanohtopotoko toto. Oeremiatoko ipoko. “Emero motye tuisame mase Jezu,” kary se awahtao xine: “Omorokẽ mase yna esẽme Jezu,” kary se roropa awahtao xine te, tãkye awahtao xine okurãkatopõpyrykõ poko, morohne poko oeremiatoko Ritonõpo netaryme. “Kure mase,” kakehpyra ehtoko roropa okurohtao xine. ¹⁷Emero rokẽ ahtao Kuesëkõ Jezu omipona ehtoko. Emero poko oturutoko imaro. Imehnõ maro õtururukohtao oturutoko Jezu netaryme samo. Typynanohse oexirykõke Jezu a: “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko Kumykõ Ritonõpo a.

Jezu poetry zae ehtoh poko imehnõ maro

¹⁸Nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko. Jezu poetryme oexirykõke zae matose oniokõ omipona awahtao xine.

¹⁹Orutua komo, opyxiäkõ pyno ehtoko. Tohne pyra ehtoko toto maro. Opre toto onurupyra ehtoko.

²⁰Poetohti, Jezu poetryme oexirykõke omykõ omipona ehtoko. Asakõ omipona ehtoko roropa. Morara awahtao xine Kuesëkõ zamaro matose.

²¹Typoenõke exiketomo, opoenõkõ anaosanumanohpopyra ehtoko ozheno xine pyra toto ehtohme, toto onyporemãkapopyra roropa oehtohkõme.

²²Tosëke exiketomo, oesëkõ omipona ehtoko toto neneryme rokẽ pyra. Kure oekarotohkõme rokẽ pyra toto omipona ehtoko. Onekunohto pyra roropa ehtoko, Kyrixtu omipona se oexirykõke. ²³Mame oerokurukõ zuno pyra ehtoko. Akĩme pyra ehtoko roropa. Sero põ poetryme rokẽ pyra matose erohnõko. Kuesëkõ omi poe roropa matose erohnõko. ²⁴Kyrixtu Kuesëkõme nymyry mana. Aomipona erohnõko sytatose. Kuesëkõ kuepehmatorỹko mana. Zae rokẽ kuahtao xine zae rokẽ kuepehmatorỹko mana. ²⁵Yrome zae pyra toerohse kuahtao xine, moro sã kuepehmatorỹko roropa Ritonõpo mana, kyyrypyrykõ epehpyryme, zae Ritonõpo exiryke kypoko xine.

4 ¹Typoetokamo, zae ehtoko opoetory tomo a. Kure rokē tyritoko toto. Tosēke roropa matose kapu ao. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

Amorepatyā poko

²Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a. Tuaro ehtoko ōtururukohtao, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a. ³Mame ōtururukohtao Ritonōpo a, yna poko oturutoko: “Tupime pyra Pauru tō otururu tyriko imehnō amorepatohme ōmiry poko, Kyrixtu orihtopōpyry poko yna myakāme,” kahtoko. Morohne poko imehnō zururuke ya āpuruhpyry tao ase seromaroro. ⁴Yrome zae ro ya mana Kyrixtu poko imehnō amorepaty ya. Naeroro ynara kahtoko: “Pauru tō akorehmako Papa, kure imehnō amorepatohme, ōmiry enetupuhthome eya xine,” kahtoko Ritonōpo a.

⁵Jezu poetory tō kara maro awahtao xine tuaro ehtoko toto maro, penekehpyra toto ehtohme. Ekurehpyra ehtoko. Etary se toto ahtao zuruko toto Jezu Kyrixtu poko. ⁶Kure rokē oturutoko imehnō maro zuaro exiketō samo, oetarykō poko penekehpyra toto ehtohme. Mame kure imehnō ezukuru waro exiko matose ekaroporyhtao oya xine, Jezu poko onenetupuhpynō ezukuru waro oehtohkōme roropa.

Aosekazumatopōpyry ropa poko

⁷Yna akorōme Tikiku mana. Yzamaro mana itamurume. Ÿme erohnōko mana yna maro Kuesēkō poetoryme. Aytoryhtao oya xine ourutorŷko mana ypoko. ⁸Morara exiryke mokyro aropōko ase oya xine, ātākyematohkōme yna ehtoh poko oururukōke eya. ⁹Imaro Onezimu ytōko roropa mana. Jezu poetoryme ynororo zae roropa ynororo yronymyryme. Yzamaro roropa mana. Oekyrykōme mā ynororo. Oya xine toytose tahtao xine ourutorŷko mā toto, taro yna ehtoh poko, porehme.

¹⁰Arixtaku taro mana, ymaro āpuruhpyry tao. “Kure pāna matou?” kary se ynororo oya xine. Maku roropa morararo. Maku Panape akonome mana. Otārāme ytōko roropa mana oenese xine. Ynymerohpyry ipoko mapoiatose. “Toytose oya xine ahtao eahmatoko atapyikō taka aytotohme,” ase, ymeroase onenerykōme. ¹¹Jozue roropa: “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Jozue esety akorō Juxitume mana. Juteu tō mokaro oseruao ro erohnōko mā toto ymaro imehnō amorepaty poko Jezu enetuputyry poko, tosēkōme Ritonōpo enetuputyry poko, enara. Jakorehmaryke eya xine tākye ase ipunaka.

¹²Epapura roropa: “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Mokyro oekyrykōme roropa mana. Jezu Kyrixtu omipona exiketyme roropa mana. Oturukehpyra ynororo yronymyryme Ritonōpo a opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oehtohkōme. “Orēpyra Koroxi pōkō tyriko Papa, tuarohxo toto ehtohme zae ehtoh poko. Ōmiry zae ehtoh waro tyriko toto. Ōmipona ipunaka tyriko toto roropa,” āko ynororo Ritonōpo a opoko xine. ¹³Epapura erohtopōpyry ekarōko ase oya xine zuaro jexiryke. Yronymyryme toerohse ākorehmatohkōme, Raotisea pōkō akorehmatohme roropa, Ijerapori pōkō roropa. ¹⁴Ruka roropa: “Kure pāna matou?” kary se nase oya xine, Temaxi roropa. Opi warōme roropa ynororo Ruka. Yna zamaro ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁵“Kure pāna matou?” kahtoko Jezu poetory tomo a Raotisea po. Morara kahtoko Nīpa a imarōkomo a roropa, Jezu poetory tomo a roropa ōximomyrykohtao itapyī tao. ¹⁶Sero ynymerohpyry tonese oya xine ahtao aropoko ropa Jezu poetory tō neneryme Raotisea pona. Morararo ynymerohpyry, Raotisea pōkō neneryme isekerematoko roropa taropose ahtao oya xine Raotisea pōkomo a. ¹⁷Ynara kahtoko Arakipu a: “Oerohtoh onurumekara exiko otyhkary ponāmero oya, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyryme exiryke,” kahtoko.

¹⁸Jemary ke nymyry sero merōko ase, kure pāna matou? Ywy ase Pauru. Wenikehpyra ehtoko āpuruhpyry tao jehtoh poko.

Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a. Enara.

1 TESARONIKA

Pauru Nymerohpyry Tesaronika põkõ Neneryme

1 Tessalonicenses

Ekarotopo

Pata Tesaronika kowenu esaryme kynexine Masetonia nonory po, seroae Kerexia nonory po. Omi kurā Jezu Kyrixtu poko tokarose eya xine exiryke Pauru a Jezu tonetupuhse Tesaronika põkomo a. Moro toehse Pauru ytotopõpyry asakoro ahtao. Moro pata po Jezu poetory tõ zehno juteu tõ kynexine; typatarykõ poe Pauru tõ taropose eya xine. Naeroro toepase toto Perea pona. Imeïpo Korïtu po Pauru ahtao omi toehse eya Timoteu wino Jezu poetory tõ poko Tesaronika po (1 Tesaronika 3.6).

Sero 1 *Tesaronika* taropose Pauru a Jezu poetory tõ neneryme Tesaronika po. Tynmerohpyry ae toto akorehmary se kynexine torëtyke pyra toto ehtohme aorihyã ësemamyry ropa poko, otoko ahtao Jezu oehnõko ropa mana roropa. Toto amorepary se kynexine kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1

Omi kurā Jezu poko tokarose Tesaronika po 1.2—3.13

Ritonõpo zamaro kuehtohkomo 4.1-12

Jezu Kyrixtu Kuesëkõ oepyyry ropa 4.13—5.11

Tuaro ehtoh tonõ, osekazumatopo 5.12-27

Kure tyripotopo 5.28

1 ¹Ynanymerohpyry moro onenerykõme. Taro ynanase ywy, Timoteu, Xira, enara. Ywy ase Pauru.

Amarokõ Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonõpo poetoryme matose, Kumykõ poetoryme, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Kure rokë oriporykõ se ase Ritonõpo a, torëtyke pyra oriporykõ se roropa ase eya.

Jezu enetupuhtopõpyry Tesaronika põkomo a

²“Kure mase, Ritonõpo,” äko ynanase opoko xine. Oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo a. ³Kuesëkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine imehnõ akorehmäko matose. Ritonõpo se oexirykõke, imehnõ pyno roropa oexirykõke erohnõko matose Jezu ekarory poko. Jezu oepyyry ropa eraximaryke oya xine aomipona matose. Moro poko oturukehpyra

ynanase opoko xine Ritonôpo Kumyko netaryme. ⁴Ynara zuaro ynanase, Ritonôpo opyno xine mana. Tymenekase eya matose. Typoenôme tyrise eya matose. ⁵Jezu poko oururukohtao yna a yna omiry rokê kara nexiase. Yna tyjamihtanohse Kurâ Zuzenu a, Jezu poko ourutohköme. Ajohpe pyra ynanekarohpyry oya xine Jezu poko. Tonetupuhse yna a roropa. Kure ynanexiase amaro xine. Zuaro matose. Tymôkomoke se pyra ynanexiase. Âkorehmarykô se rokê ynanexiase. ⁶Yna typoenohse oya xine, Kuesêkô roropa typoenohse. Tyryhmase iirypyrymâkomo a amarokô repe. Yrome Ritonôpo omiry mapoiatose. Tâtâkyemase amarokomo Kurâ Zuzenu poe. ⁷Moraramae zae oexirykô tonese imepÿ pôkomo a, Jezu poetory tomo a Masetonia pôkomo a Akaia pôkomo a, enara. ⁸Ynanekarohpyry Jezu poko tokamose ropa oya xine Masetonia pôkomo a, Akaia pôkomo a, emero pata tō punero. Oturûko toto Ritonôpo enetuputyry poko oya xine. “Mokaro Tesaronika pôkô orêpyra Ritonôpo enetupuhnôko mǎ toto,” âko toto opoko xine. Morara exiryke oturupyra ynanase opoko xine tuaro toto exiryke. ⁹Imehnô pata tō poro ekâtôko toto yna ytotopôpyry poko oya xine. “Kure rokê oseya mǎ toto, Pauru tō maro Tesaronika pôkomo. Ahno neponâmarykô turumekase eya xine: ‘Ritô kô mokaro,’ kary se pyra toexirykôke, Ritonôpo Zae Exikety, Isene Exikety roropa omipona toehtohköme. ¹⁰Imûkuru oepyyry ropa momohnôko roropa Tesaronika pôkô mana,” âko. “‘Kapu ae oehnôko mana. Jezu mokyro êsemâkapohpyry ropa mokyro aorihxîpo. Kukurâkanekôme mǎ ynororo, kuânohpyra xine Ritonôpo ehtohme, emero tyrypyhpykǎ wânopyryhtao,’ âko mǎ Tesaronika pôkomo,” âko mǎ toto opoko xine.

Pauru erohtopôpyry Tesaronika po

2 ¹Wekyry tomo, Ritonôpo omiry ekarose ynanytoase oya xine, âmorepase xine. Ekurehpyra ynanexiase. Tuaro matose. ²Tutuarimapose yna repe, tyryhmase roropa Piripo po, ytopyry ro yna ahtao oya xine Tesaronika pona. Zuaro matose. Yrome amaro xine orêpyra ynanexiase Ritonôpo poe. Zae rokê ynanoturuase Jezu Kyrixtu poko. Zehnotokô zuno pyra ynanexiase. ³Zae Jezu poko kuuruatose, azahkuru pyra, iirypyryme pyra, imehnô enekunopyry se pyra roropa ynanexiase. ⁴“Kure matose,” tykase Ritonôpo yna a. Morara exiryke zae rokê oturûko ynanase, aomipona. Tymenekase yna Ritonôpo a Tumûkuru poko imehnô zurutohme. Ahno âkyemapory se hkopyra ynanase. Ritonôpo âkyemapory se rokê ynanase. Yna kurohtao enêko mana. ⁵“Kure matose,” kara ynanexiase oya xine. Imehnô mǎ “Kure mase” âko oenekunohtohköme rokene. Mokaro sǎ pyra ynanexiase. Otinerûkô apoitohme yna tinerûme: “Kure matose,” kapitopyra ynanexiase. Ritonôpo zuaro mana. ⁶⁻⁷Âmorepanekôme ynanase Ritonôpo poe, Kyrixtu nenyohyâme yna repe. Yrome yna poko: “Kure matose, tuisamehx,” kamexipory se pyra ynanexiase oya xine. Imehnomo a roropa morara kamexipory se pyra ynanexiase. Yrome tomeseke opoko xine ynanexiase, poeto ê samo, tumûkuru pyno exiry samo. ⁸Ose xine yna exiryke, Ritonôpo nekarohpyry Jezu poko ekarory se ynanexiase oya xine. Yna etapary zuno pyra ynanexiase Jezu enetupuhpory se yna exiryke, opyno xine yna exiryke roropa. ⁹Wekyry tomo, yme ynanexiase yna erohtoh poko. Wenikehpyra ro

hmatou yna erohtopöpyry poko serātu ritopöpyry poko yna a. Saereme, koko ynanerokuase ökyryrykö enahpyra ehtohme, Ritonöpo nekarohpyry Jezu Kyrixtu ämoreparykohtao yna a.

¹⁰Yna poko imehnö tuarötanohnanöme matose. Ritonöpo roropa imehnö tuarötanohneme yna poko mana. Kure rokē amaro xine ynanexiase, iirypyryme pyra. Onekunohto pyra ynanexiase amaro xine, Jezu poetory tō maro. ¹¹Tumūkuē tumūkuru zururu sā ourutoryko ynanexiase. ¹²Ajamihtatohkōme ynanoturuase amaro xine, Ritonöpo omipona oehtohkōme. Omuhpe pyra oehtohkōme roropa. “Ritonöpo omipona ipunaka ehtoko täkye aehtohme opoko xine,” ynanase oya xine. Ourukehpyra xine ynanexiasene. Oeahmanekōme Ritonöpo mana, imaro tuisame oehtohkōme.

¹³Ritonöpo omiry totase ahtao oya xine yna omi poe, zae menetuputyatose. Ahno omiry rokē kara mekaratose. Ritonöpo omiry sero, mekaratose. “Kure mase Ritonöpo. Tesaronika pōkō akorehmāko mase,” āko ynanase. Ritonöpo omiry nymyry exiryke erohnōko Ritonöpo mana enetupuhnanō kurohtao. Toto jamihtanohnōko mana tōmipona toto ehtohme. ¹⁴Wekyry tomo, Jezu poetory tomo a tyhtomarykō toanahtose Jutea po, tytryhmase tahtao xine juteu tuisary tomo a. Mokaro sā matose toehse, tyhtomase oexirykōke oexirykomo a. ¹⁵Mokaro a Jezu Kuesēkō toxixihmapose wewe pokona, aorihthohme. Urutō kō Ritonöpo poe totapase toto a. Yna taropose roropa eya xine, zehnotokōme toexirykōke. Ritonöpo zamaro pyra toto. ¹⁶Yna akorekehkāko toto, juteutōkara maro yna otururuhtao Jezu poko toto kurākapory se pyra mā toto Jezu a. Morara exiryke toto rypyry emānōko. Tomāse rahkene. Seromaroro Ritonöpo toto zehno rahkene, toto wānohnōko mana.

Tesaronika pōkō enery se ropa Pauru

¹⁷Wekyry tomo, omuhpe ynanase opoko xine, okynahxo oenepyra xine yna exiryke. Yrome awaro xine ro ynanase. Oenerykō se ynanypenekehno. ¹⁸Tuhke rokē yna ytory se ynanexiase oenese xine repe. Ywy roro, Pauru, jytory se exiase repe. Yrome yna akorekehkase joroko tamuru yna ytohtome monexiano. ¹⁹Mäpyra Jezu oepiry ropa ahtao, opoko xine täkye exīko ynanase Jezu onenetupuhkehpyra oexirykōke. Ynara āko Jezu yna a: “Kure matose ya. Zae Tesaronika pōkō mamorepatose,” āko. Morara kary etaryke yna a täkye kuhse exīko ynanase. ²⁰Jezu enetuputyryke oya xine täkye ynanase ynanamorepatyāme oexirykōke. “Kure matose. Zae toto tamorepase oya xine exiryke,” āko Ritonöpo yna a Jezu omipona oexirykōke.

3 ¹Morame tomuhapāse yna exiryke ynara tōsenetupuhse ywy, otarame taro ase Atena po, toiroro, ²kuakorōkō rokē Timoteu aropotohme oya xine, ajamihtanohtohkōme tōmiry ke. Ritonöpo omi poe erohketyme ynororo, Kyrixtu poko urutōme roropa. Jezu enetuputyry poko tōturuse ynororo oya xine, orēpyrahxo enetupuhthohme oya xine, ³poremäpyra oehtohkōme imehno a oryhmorykohtao. Zuarō matose tytryhmase awahtao xine otuarimaporykō waro Ritonöpo mana. Ākorehmatoryko roropa mana orēpyrahxo oehtohkōme. ⁴Amaro xine ro yna ahtao kuuruatose. Kyyryhmatoryko toh mana, etuarimāko sytatose, ynanase. Mame tuaro matose. Moro saaro toehse ynekarohpyry ae ro. ⁵Morara exiryke Timoteu

aropoose okynahxo oenepyra xine jexiryke. Jezu enetuputyry waro oexirykō se jexiryke aropoose Timoteu. “Otarāme tukuhse toto joroko tamuru a. Otārāme toto amorepatopōpyry yna a tuenikehkapose joroko tamuru a,” ase opoko xine.

⁶Seromaroro Timoteu noepyase ropa oenexīpo xine. Turuse eya ywy opoko xine: “Orēpyra toto Jezu enetuputyry poko. Imehnō pyno toehse toto. Wenikehpyra toto kypoko. Omuhpe roropa toto kypoko kysaaro,” tykase Timoteu ya. ⁷Morara kary etaryke yna a torētyke pyra toehse yna. Etuarimāko ro yna repe. Yrome tākye ynanase, Jezu enetuputyryke oya xine. ⁸Tākye kuhse ynanase orēpyra Kuesēkō omipona awahtao xine. ⁹“Kure mase” kary se rokē ynanase Ritonōpo a tākye ipunaka opoko xine yna exiryke. ¹⁰Oturukehpyra ynanase Ritonōpo a oenerykō se yna exiryke. “Papa yna aropoko Tesaronika pōkomo a, toto amorepary se ropa yna exiryke. Zuario pyra toto ahtao zurūko ynanase orēpyra ōmīry enetupuhtohme eya xine,” āko ynanase.

¹¹“Papa Kapuaono, yna aropoko morotona, Tesaronika pōkō enetohme yna a,” āko ynanase Ritonōpo a, Jezu zummy a. Kuesēkomo a roropa morara āko ynanase. ¹²“Opoetory tō pyno mā Tesaronika pōkomo. Imehnō pyno roropa mā toto. Toto akorehmako Papa, itamurumehxo opoetory tō pyno toto ehtohme, imehnō pyno roropa toto ehtohme ipunaka, toto pyno yna ehtoh samo,” āko ynanase Ritonōpo a. ¹³Morara āko ynanase Ritonōpo a, ajamihtanohtohkōme, aomipona oehtohkōme, tyrypyhpyke pyra roropa oehtohkōme. “Iirypyryme ro mose nase,” kara opoko xine imehnō ehtohme Kumykō ēpataka toehse kuahtao xine, Kuesēkō Jezu oepiry ropa ahtao typoetory tō maro.

Ritonōpo zamaro kuexirykō poko

4 ¹Wekiry tomo, tuhke rokē morara ynanasene oya xine: “Ritonōpo omipona ehtoko, Kuesēkō Jezu poetoryme oexirykōke,” ynanasene oya xine. Ritonōpo zamaro matose aomipona oexirykōke. Seromaroro yronymyrymehxo Kuesēkō omipona ehtoko. ²Yna a āmorepatopōpyrykō waro matose. Kuesēkō Jezu omi poe kuamorepatose. ³Ritonōpo kure oexirykō se tyrypyhpyke pyra. Orutua komo, nohpo tō poko pyra ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Nohpo tō roropa orutua kō poko pyra ehtoko. Oniokō maro rokē ehtoko, enara. ⁴Nuasemākomo etatoko pahne, Jezu poetoryme oexirykōke type awahtao xine kure rokē opyxiākō tyritoko. Ritonōpo waro pyra exiketō sā pyra ehtoko. ⁵Nae nohpo poko exiketō nohpo tō osanumāko rokene ise ehxīpo. Naeroro mokaro sā pyra ehtoko. Nohpo maro opytary se awahtao xine onymenekahpyrykō pyno nymyry ehtoko, kure rokē oehtohkōme imaro Ritonōpo neneryme, kure roropa oehtohkōme imehnō neneryme. ⁶Jezu poetoryme oexirykōke, osenekunohpyra ehtoko. Imehnō pyxiā poko pyra ehtoko. Morara kuuruatose pake: “Tomeseke ehtoko. Ritonōpo awānohtoryko mana imehnō nohpo tō poko awahtao xine,” ynanakene oya xine. ⁷Kymarokō toahmase Ritonōpo a tyrypyhpyke pyra kuehtohkōme, Jezu sā kure kuehtohkōme. ⁸Yna a āmorepatopōpyrykō rumekaryhtao oya xine ahno rokē kara rumekāko matose. Ritonōpo rumekāko roropa matose, Tuzenu kurā ekarone rumekāko.

⁹Imehnō Jezu poetory tō pyno matose Ritonōpo a āmorepatopōpyrykō omipona. Morara exiryke osepyno oexirykō poko pape onymerozomopyra ase. ¹⁰Emero Jezu poetory tō pyno matose Masetonia pōkomo. Yrome ynara kary se ynanase oya xine, itamurumehxo toto pyno ehtoko, ipyno xine nymyry oehtohkōme. ¹¹Imehnō maro atatapoiry se pyra ehtoko. Imehnō erokuru poko torētyke pyra ehtoko. Oerokurukō poko rokē ehtoko etuarimara oehtohkōme. Morara ynanakē pake. ¹²Kure oerokurukohtao ouno xine Jezu poetory tō kara exīko mana. Imehnō kyryry poko penetara exīko roropa matose, nae oexirykōke.

Kuesēkō oehnōko ropa mana

¹³Wekyry tomo, tuaro oexirykō se ynanase Jezu poetory orikyry poko, atasamara oehtohkōme toto orikyryhtao. Jezu poetory tō kara emynyhmāko itamurume tekyry tō orikyryhtao Jezu maro toto exiry onenetupuhpyra toexirykōke. Mokaro sā oexirykō se pyra ase. ¹⁴Ynara enetupuhnōko sytatose, Jezu towōse ropa toorihxīpo. Naeroro typoetory ekepyā ēsemākāko ropa Ritonōpo mana. Toto enehpōko ropa mana Jezu maro, Jezu tonetupuhse eya xine exiryke.

¹⁵Kuesēkō omi poe ynara kary se ynanase oya xine, orihpyra ro kuahtao xine, Kuesēkō oepiryhtao, Jezu poetory ekepyā onupōkara sytatose. Imaro xine onuhnōko sytatose. ¹⁶Ritonōpo nenyokypyry imehxo exikety omitāko mā opore. Ritonōpo rue etōko mana. Mame Kuesēkō yhtōko kapu ae. Aorihtyā emero Kyrixtu enetupuhnanō ēsemānōko ropa toh mana. ¹⁷Mame imaro xine onuhnōko sytatose orihpyra exiketō maro, akuru htaka Kuesēkō eporyse. Imaro exikehpyra sytatose. ¹⁸Moro waro oexirykōke atākyematoko Jezu poetory tō orikyry poko.

Tuaro sehtone Jezu oepiry ropa symomohtone

5 ¹Wekyry tomo, Jezu oepiry ropa waro matose. Yrome aepiry ropa poko imerōko ase wenikehpyra oehtohkōme, tuarohxo roropa oehtohkōme. ²Omato oepiry sā, Kuesēkō oepiry mana. Tokare pyra oehnōko mana. ³Ynara karyhtao eya xine: “Emero kure sytatose,” āko toh mā repe, tuaro pyra toexirykōke. Yrome axī toto etuarimatoh oehnōko mana. Atarypōko mā toto, nohpo oxietūtopyry samo. Toepatohkō zupīko mā toh repe. ⁴Wekyry tomo, mokaro sā pyra matose tuaro oexirykōke. Oserehpyra matose, omato oepiry sā pyra Jezu oepiry oya xine mana, ⁵ipoetoryme oexirykōke. Tuaro matose. Tyryrypyhpyke exiketō sā pyra sytatose. ⁶Morara exiryke tuenikaroro nyhketō sā pyra sehtone. Tuaro sehtone. Jezu oepiry symomohtone. Etīpyra sehtone, enara. ⁷Koko nyhnōko toto emero porehme. Koko etīnōko roropa toto. ⁸Yrome Ritonōpo poetoryme kuexirykōke tuaro sehtone. Etīpyra roropa sehtone. Soutatu tomo a pake tupuropurukō apuru tyrise. Tupuhpyrykō apuru roropa tyrise omōpyra pyrou ehtohme. Yrome kymarokō tyoro. Jezu enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme. Ritonōpo pyno sytatose, imehnō pyno roropa sytatose. Jezu a kypynanopyrykō eraximāko sytatose apoto konōto htaka omōpyra kuehtohkōme. ⁹Kymarokō tymenekase Ritonōpo a kyzehno xine pyra ehtohme. Kypynanohtohkōme tymenekase sytatose Kuesēkō Jezu Kyrixtu a, toorihse ¹⁰exiryke kymyakākōme,

imaro kuehtohkōme, orihpynomo, aorihtyamo, enara ehtohme. ¹¹ Morara exiryke oxijamihtanohtoko. Atakorehmatoko kurehxo Ritonōpo omiry enetupuhtohme. Morara awahtao xine moro saaro atakorehmāko matose.

Pauru nurutopōpyry etyhpymy

¹² Wekury tomo, ynara kakehpyra oya xine ynanase, Ritonōpo omiry poko āmorepanekō zuno ehtoko, Ritonōpo nymenekatyāme toto exiryke. Tymenekase Ritonōpo a oesēkōme toto ehtohme. Tymenekase roropa toto tōmiry poko āmorepanekōme. ¹³ Toto zunōpo rokē pyra ehtoko. Ipyno xine roropa ehtoko, toto erokuru pokoino ākorehmarykō poko. Kure rokē ehtoko, oseosezuhpyra, āko ynanase oya xine.

¹⁴ Wekury tomo, ynara āko roropa ynanase oya xine. Akīme exiketō akinuru irumekapotoko. Iporemātyā ijamihtanohpotoko ropa. Ihxipyke exiketō imehnō zururu poko Jezu enetuputyry poko tyya xine akorehmatoko imehnō zurutohme. Imehnō maro kure ehtoko, sekerereme. ¹⁵ Popyra imehnō oya xine ahtao, onemetakāmara ehtoko. Kokoro rokē kure ehtoko oseya. Kokoro rokē kure imehnō tyritoko roropa.

¹⁶ Atākyematoko kokoro rokene. ¹⁷ Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo netaryme. ¹⁸ “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko eya. Emero popyra ahtao, morara kahtoko ro eya. “Kure mase,” kakehpyra rokē ehtoko. Morara kary etary se Ritonōpo oya xine mana, Kyrixtu Jezu poetoryme oexirykōke.

¹⁹ Tomeseke ehtoko Ritonōpo Zuzenu anakorehehkara oehtohkōme. ²⁰ Ritonōpo poe urutō kō omihpyry oseunohtou. ²¹ Urutō kō nekarohpyry ikuhtoko zuaro oehtohkōme. Kurā rokē imenekatoko aomipona oehtohkōme. ²² Oorypyrykō irumekatoko porehme, iirypyryme pyra oehtohkōme.

²³ Ynara āko ynanase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, torētyke pyra yna rineme mase. Onukurākatyā Tesaronika pōkō ewomako ipunaka, zokokomo, zuzenukomo, aomirykomo, enara. Ipynanohko toto iirypyryme pyra toto ehtohme, ehxiropyra toto ehtohme yna esē Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao,” āko ynanase Ritonōpo a. ²⁴ Kure mā mokyro Kueahmanekomo. Tōmipona kuehtohkōme kueahmatose. Tamoreme typoetoryme kyritoryko mana. Zae mokyro mana. Tōmihpyry anamonohpyra mana.

²⁵ Wekury tomo, oturutoko Ritonōpo a yna poko.

²⁶ Jezu poetory tō zuruko. “Pauru ose xine ro mana ipunaka,” kahtoko eya xine.

²⁷ Ynara āko ase oya xine Kuesēkō omi poe: “Sero ynymerohpyry isekerematoko imoihmākō netaryme Jezu poetory tō netaryme,” āko ase.

²⁸ “Papa Kapuaono, kure rokē Tesaronika pōkō tyriko,” āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a opoko xine. Enara.

2 TESARONIKA

Pauru Nymerohpyry ropa Tesaronika pōkō Neneryme

2 Tessalonicenses

Ekarotopo

Pauru nymerohpyry apitorymā tonese ahtao ro Tesaronika pōkomo a, tōsezusezuhse toto Jezu Kyrixtu Tosēkō oepyyry ropa poko. Toitoinē: “Jezu toehse ropa pake,” tykase toh repe. Imehnomo: “Oehsasaka mana,” tykase; toerohtohkō turumekase eya xine aepyyry eraximatohme, imeimehnō maro rokē otuhnōko toh kynexine.

Naeroro sero 2 *Tesaronika* tymerose Pauru a Ritonōpo omipona exiketō akorehmatohme, azahkuru toto ehtoh kurākatohme. Ynara tokarose eya xine: Jezu Kyrixtu oehto popyra ehtoh emānōko itamurume sero nono po. Imep̄y: “Iirypyrymano,” orēpyra exīko, oximōme sero nono pōkō arōko mana, Ritonōpo zehno exiketomo, Ritonōpo poetory tō poremākatohme repe. Yrome mokaro poremākāko Ritonōpo mana. Tynymenekatyā pynanoohnōko mana, jūme toto ewomāko mana. Naeroro orēpyra ehtoko Jezu enetuputyry poko, ajohpe ehtoh onekahmara ehtoko. Toto tamorepase roropa eya akīme pyra ehtohme (2 Tesaronika 3.10).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Sero etyhyryry poko 1.3—2.12

1. Sero pōkō apiakary poko 1.3-12

2. Ritonōpo zehnotokomo 2.1-12

Zae Jezu poetory tō exiry 2.13—3.15

Osekazumāko 3.16-17

Kure ehtoh ripōko 3.18

1 ¹Nyanymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Pauru. Xira te, Timoteu roropa, enara ymaro mana taro.

Amarokō Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonōpo poetoryme matose, Kumykō poetoryme Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetupuhnanōme oexirykōke.

²“Papa, kure rokē Tesaronika pōkō tyripoko. Torētyke pyra roropa tyripoko toto,” āko ynanase Ritonōpo a, Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa.

Sero nono pōkō apiakary poko

³Wekyry tomo, ynara kakehpyra ynanase Ritonōpo a opoko xine: “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra ynanase. Tākye yna exiryke opoko xine. Morara

äko ynanase, Jezu enetuputyry emamyryke okurohtao xine. Imehnõ pyno exiko matose ipunaka. ⁴Morara exiryke opoko xine kure oturüko ynanase Jezu poetory oximõmäkö netaryme, toanahtose itamurume oya xine exiryke ohtomarykohtao. Yrome onenetupuhkehpära matose. Oryhmatorÿko pohnõ mä repe. Yrome eanahtõko rokë matose.

⁵Omenekatorÿko Ritonõpo mana tuisame oehtohkõme imaro. Aomipona oexirykõke ohtomatorÿko imehnõ mana. Yrome eanahtõko matose. Õseanahtotopõpyrykö waro imehnõ ahtao, zae Ritonõpo exiry enetupuhnõko mä toto, kuapiakarykö poko eya. ⁶Zae Ritonõpo exiryke ohtomahpõkö htomäko roropa mana, ohtomatamitukõme. ⁷Ohtomakehpotorÿko ropa mana toanahtose oya xine exiryke. Yna roropa htomakehpõko mana. Morara tyriko mana Kuesëkö Jezu oepäry ropa ahtao kapu ae tynenyoytyä kapuaökõ jamihmäkö maro. ⁸Apoto konõto tororokane maro oehnõko mana Ritonõpo waro pyra exiketõ wänohpotohme. Aomipona pyra exiketõ roropa wänohpõko mana, ynanekarohpyry Kuesëkö Jezu poko totase eya xine exiryke. Yrome onenetupuhpyra toto exiryke toto wänohpõko Ritonõpo mana. ⁹Toto rypyry emetakame toto pahnõko mana apoto konõto htaka. Etuarimakehpära mä toto jüme. Kuesëkö esaka ytopära toto; jüme imehxo aexiry onenepära ekurehnõko mä toto. ¹⁰Jezu tooehse ropa ahtao tosekõ eahmäko ipoetory tõ mana. “Imehxo mase,” äko toto, Jezu enetupuhnanomo. Mokaro maro exiko matose roropa, ynanekarohpyry tonetupuhse oya xine exiryke.

¹¹Morara exiryke oturukehpära ynanase opoko xine Ritonõpo netaryme: “Papa, Tesaronika pökõ kure toexirykö se mana. Akorehmako toto omükuru nymäry sä toto ehtohme, oya toahmase toto exiryke opoenõme toto ehtohme. Jezu enetupuhnõko toto. Ijamihtanohko toto ýme toto ehtohme õmipona. Akorehmako toto imehnõ akorehmatohme roropa Jezu enetuputyry poko,” äko ynanase. ¹²Morara awahtao xine imehnõ ynara äko: “Kure imehxo Kuesëkö mana,” äko toto oenerykõke. Jezu roropa ynara äko kyä xine: “Kure matose,” äko. Toipe Jezu Kyrixtu kure rokë typoetory tõ riko mana. Isaaro roropa Ritonõpo mana.

Iirypyrymä poko

2 ¹Weäry tomo, oururukõ se ynanase Kuesëkö Jezu Kyrixtu oepäry ropa poko, imaro oximõme kuytorykö poko roropa. ²Oty katox axi osenekunohpõko matou? Osenekunohpopyra ehtoko: “Jezu tooehse ropa, pake,” karyhtao imehnomo a. Emynymmara roropa ehtoko. Otaräme morara äko amorepatõ mä repe ajohpe rokene. Otaräme: “Morara tykase Pauru nymerohpyry,” äko imepÿ repe. Yrome morara kapitopyra ase. Ajohpäkõ omäry rokë moro. ³Tomeseke ehtoko oenekunohpopyra xine imehnõ ehtohme. Tuaro ehtoko, Ritonõpo zehnotokõ osemazuhme oehnõko mana. Iirypyrymä pohto rokë kara oehnõko roropa mana. Imeipo Ritonõpo nemäry mokäro apoto konõto htaka. Onypynanohsaromepyra imehnõ mana, jüme. Mokaro tooehse ahtao rokë Jezu oehnõko ropa mana. ⁴Pyaximehxo osekarõko mokäro mana. “Ritõ kö motäse ase, oesëkö motäse,” äko mä ynororo: “Imehxo mase,” katohme imehnomo a repe typoko. Porohnõko mana Ritonõpo Tapÿi tao. “Ritonõpome ase,” äko kahpyry mä repe imehnõ enekunohtohme rokene.

⁵Moro poko oturuase oya xine amaro xine ro jahtao. Tuenikehse matou ynekarohpyry poko oya xine? ⁶Seromaroro mokyro oehpopyra exikety nae. Zuaro matose. Yrome toehtoh po toehse ahtao mokyro oehnôko mana liryppymã pohto rokê kara. ⁷Mokyro Ritonôpo omipona pyra imehnô ripone. Imehnô enekunopyry poko erohnôko mana seromaroro, omatome. Yrome mokyro akorekehkâko imepÿ mana, onekunohtô akorekehkâko mana toytotoh pona ro. ⁸Moraramé mokyro liryppymã pohto rokê kara osenepôko mana. Yrome tooehse ropa Kuesêkô ahtao mokyro etapâko mana. Toiro puu katohe ke mokyro enahkâko mana orêpyrahxo tyaerehkatohe ke. ⁹Mokyro liryppymã joroko tamuru jamitunuru poe orêpyra ikyrÿko mana imehnô enuruhkapotohme, enekunohtohme rokene. ¹⁰Tyrypyry ke toto enekunohnôko itamurume tymaro apoto konôto htaka toto ytotohme. Jezu omiry anapoipyra mã toto, ise pyra toexirykôke. Morara exiryke toto onypynanohpyra ekurehnôko mana. ¹¹Morara exiryke ynara âko Ritonôpo: “Ah nosenekunohno toto,” âko Ritonôpo toto poko, ajohpâkô omipona toto ehtohme. ¹²Moraramé toto rypyry emetakamâko Ritonôpo mana tòmiry onenetupuhpyra toto exiryke, tyrypyrykô poko rokê tâkye toto exiryke.

Tymenekase matose okurâkatohkôme

¹³Wekyry tomo, Kuesêkô opyno xine mana. Ritonôpo nymenekatÿâme matose moïno ro, opynanohtohkôme, okurâkatohkôme roropa Tuzenu a, aomiry enetuputyryhtao oya xine. Morara exiryke: “Kure mase, Ritonôpo,” kary se ynanase kokoro rokene opoko xine. ¹⁴Ritonôpo oeahmatose, Jezu poko yna a âmoreparykohtao. Oeahmatose tymaro oehtohkôme: “Kuesêkô Jezu Kyrixtu imehxo mana,” karyhtao ipoetory tomo a. ¹⁵Toahmase oexirykôke poremâpyra ehtoko. Wekyry tomo, yna a âmorepatopôpyrykô omipona ehtoko. Yna a ourutopôpyrykô omipona ehtoko, ynanymerohpyry onenerykô omipona ehtoko roropa, enara.

¹⁶Ynara âko ynanase Kuesêkô Jezu Kyrixtu a Kumykô Ritonôpo a roropa: “Papa, yna pyno mexiase. Yna pyno oexiryke yna eano tyjamihtanohpose oya poremâpyra jûme yna ehtohme. Ooepyry ropa momohnôko ynanase. ¹⁷Tesaronika pôkô eanokô ijamihtanohko poremâpyra toto ehtohme imehnô akorehmatohme toto a, kure imehnô zurutohme roropa, enara,” âko ynanase.

Oturutoko Ritonôpo a yna akorehmatohme eya

3 ¹Wekyry tomo, ynara kary se ropa ynanase oya xine. Oturutoko Ritonôpo a: “Papa, Pauru tō akorehmako ômiry ekarory poko imehno a, ekurehpyra ômiry otuotuhponamatohme, Jezu poetoryme imehnô ehtohme ômiry apoiryhtao tyya xine, Tesaronika pôkô sã toto ehtohme ômiry tapoise ahtao eya xine,” kahtoko. ²Oturutoko Ritonôpo a yna pynanohtohme tapoise yna ahtao pohnomo a, iirypyrymâkomo a, tuhke Jezu onenetupuhpynô nae exiryke.

³Yrome Kuesêkô kurumekara xine mana. Ajamihtanohtorÿko mana, oewomatorÿko joroko tamuru omipona pyra oehtohkôme. ⁴Tâkye ynanase awaro xine yna exiryke. Yna omipona exikehpyra matose, Jezu poetoryme oexirykôke.

⁵Ynara âko ynanase Kuesêkomo a: “Papa Kapuaono, Tesaronika pôkô amorepako ose ipunaka toto ehtohme. Akorehmako toto tyhtomarykô eanahtotohme, Kyrixtu a tyhtomary eanahtotopôpyry samo,” âko ynanase.

Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene

⁶Wekury tomo, Kuesêkô Jezu Kyrixtu omi poe ynara âko ynanase oya xine, akîme exiketô maro osepeme pyra ehtoko, ynanamorepatopôpyry omipona pyra toto ahtao. ⁷Akîme pyra ynanexiasene amaro xine yna ahtao. Zuaro matose. Yna ehtopôpyry sã ehtoko, akîme pyra. ⁸Imehnô zuru poko pyra ynanexiase. Topehmase yna a ahtao rokê ynanenapyase. Ynanerokuase, ynanetuarimase koko, saereme, enara, anapyrykô onenahpyra yna ehtohme. ⁹Topehke pyra yna otukuru amaro xine kure repe, âmorepanekôme yna exiryke. Yrome yna kure exiry enepotohme oya xine topehke rokê ynanotukuasene amaro xine, ýme oehtohkôme roropa. ¹⁰Amaro xine yna ahtao ynara ynanase oya xine, toerokuru se pyra exikety anautuhmanohpopyra ehtoko, onykohmara roropa ehtoko, ynanase.

¹¹Ynara kary totase yna a exiryke: “Akîme exiketô nae Tesaronika pôkô maro. Erohpyra toto ipunaka, imehnô tapyî tã takuroko rokê ytoytohôko toto, popyra ehtoh poko rokê oturuse.” ¹²Mokaro zurûko ynanase Kuesêkô Jezu Kyrixtu omi poe: “Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene, tÿkyryneke oehtohkôme, ôtuhtohkôme,” âko ynanase.

¹³Wekury tomo, penekehpyra ehtoko imehnô akorehmary poko. ¹⁴Yna omipona pyra exikety nae ahtao, sero ynanymerohpyry omipona pyra ahtao, mokaro maro pyra ehtoko, toto hxiropotohme. Otarâme yna omipona exîko ropa toh mana. ¹⁵“Zehnotokô mokaro,” kara ehtoko toto poko. Oekyrykôme mokaro tyritoko akorehmatohme oya xine yna omipona toto ehtohme ropa.

Pauru nurutopôpyry etyhyry

¹⁶Ynara âko ynanase Kuesêkomo a: “Torêtyke pyra yna rine mase. Tesaronika pôkô torêtyke pyra tyriko kokoro rokene. Toto maro exiko,” âko ynanase.

¹⁷Ywy ase Pauru. Jesety moro tymerose ya jemary ke rokene. Moro enetupuhtoko ynymerohpyry. Morara rokê pape aropôko ase onenerykôme.

¹⁸Ynara âko ase Kuesêkô Jezu Kyrixtu a opoko xine: “Papa, kure rokê Tesaronika pôkô tyriko,” âko ase. Enara rokene.

1 TIMOTEU

Pauru Nymerohipyry Timoteu Neneryme

1 Timóteo

Ekarotopo

Pauru nymerohipyry apitorymā sero Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tō poro akorehmase aerohtoh poko. Timoteu eny juteume kynexine, Jezu poetoryme toehse aenetuputyryke eya tosēme. Jumy kyrekume kynexine (Atos 16.1-3). Imēipo Jezu poetory amorepaneme toehse Timoteu Epezu po.

Tynymerohipyry ae Timoteu zurūko Pauru mana enekunohtoh tonō poko (1 Timoteu 4.3-5).

Sero tynymerohipyry ae Timoteu zurūko mana zae exiketō rokē imenekatohme imehnō amorepananōme. Ynara āko roropa mana emero Jezu enetupuhnanomo a: “Imehnō pyno exiko roropa. Penekehyra exiko Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa. Orēpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesēme” (1 Timoteu 6.11-12).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Zae pyra amorepatoh tonomo 1.3-11

Typynanohse Ritonōpo a exiryke, kure mase, āko 1.12-20

Jezu enetuputyry, zae ehtopo 2.1—6.10

Tuaro ehtoh etyhyryme; kure tyriopotopo 6.11-21

1 ¹Ynymerohipyry moro oneneryme Timoteu. Umūkurume mase Jezu omipona oexiryke. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nenyokyhyppy. Imehnō amorepase tonyohse ywy Ritonōpo a Kukurākanekomo a roropa, Jezu Kyrixtu a. Aepyry ropa momohnōko sytatose.

²“Kure rokē Timoteu tyriko. Ipyno exiko. Torētyke pyra tyriko roropa, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a roropa, Kuesēkomo a.

Tomeseke exiko ajohpākō omipona pyra oehtohme

³Masetonia pona jytoryhtao ynara ase oya, moroto Epezu po rokē exiko, ase oya. Morara āko ropa ase oya seromaroro. Ynara exiryke, onekunohtōkō nae amaro xine. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto. Toto mynyhpākapory se ase oya. ⁴Pakatokō omihpyry poko rokē mā toto. Aenurutopōpyrykō poko roropa mā toto. Moro poko oturukehyra toh repe. Yrome aomirykō Ritonōpo

poko tuarōtanohpotoh pyra mana. Naeroro ynara kaxiko eya xine: “Ahno nekarohpyry rokē onetara ehtoko, pakatokō enurutopōpyry tō poko pyra ehtoko roropa,” kaxiko eya xine. ⁵Morara kamexipōko ynanase imehnō pyno toto ehtohme. Otāto imehnō pyno exīko toh nae? Tyrypyrykō poko pyra tahtao xine tukurohtao xine, zae ehtoh poko rokē tahtao xine roropa imehnō pyno mā toto. Jezu enetuputyryhtao tosēkōme roropa imehnō pyno mā toto. ⁶Yrome toitoine mokaro a zae ehtoh turumekase. Tahnōko mā toto tōmirykō poko rokē toexirykōke. ⁷Imehnō amorepananōme toexirykō se toh mā repe. Ritonōpo nymeropohpyry poko Moeze a imehnō amorepary se toh mā repe. “Zae rokē āmorepatorīko ase,” āko toh mā repe. Yrome zae pyra imehnō amorepāko mā toto onenetupuhpyra toexirykōke.

⁸Kure mā Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a. Zae rokē ipoko kuahtao xine kure sytatose. ⁹Ynara zuaro sytatose. Kurākō zupokatohme pyra Moeze a tōmiry tymeropose Ritonōpo a. Yrome aomipona pyra exiketō rokē zupokatohme tymeropose. Pohnō mokaro iirypyrymākomo, tyrypyrykō poko exiketomo, Ritonōpo kerekeremananomo, jūkō otapatōkomo jēkō roropa, Ritonōpo waro pyra exiketomo. Mokaro zurutohme tōmiry tymeropose Ritonōpo a Moeze a. ¹⁰Imehnō nohpo poko exiketomo, imehnō orutua poko exiketō roropa, imehnō orutua kō rokē oximaro exiketomo, tynekamorykōme ahno apoinanomo, ajohpākomo, ajohpe imehnō hxironanomo, emero Ritonōpo namorepatopōpyry omipona pyra exiketomo. Mokaro popyra exiketomo. Mokaro zupokatohme Moeze nymeroypyry tymeropose Ritonōpo a. ¹¹Morohne poko imehnō amorepāko ase Jezu ehtoh poko etaporyhtao ya. Ukurākane ropa Ritonōpo Imehxo Exikety Jezu poko ekarotohme imehnomo a.

Tākye Pauru typynanohse Ritonōpo a exiryke

¹²“Kure mase ya. Kyjamihtanohpoase,” āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a. Tōmipona exiketyme jenetuputyryke eya tymenekase ywy imehnō amorepatohme typoko. ¹³Osemazuhme Jezu kerekeremahpō ase, ipoetory eunopyhpono, toto ryhmahpono. Yrome juānohpyra Ritonōpo kynexine onenetupuhpyra jexiryke. Morara jexiryke ynyrihpyry waro pyra exine. ¹⁴Yrome ypyno Kuesēkō kynexine ipunaka. Kynosenetupuhpone ya. Imehnō pyno jyripone roropa. Moro sā imehnō pyno sytatose Jezu Kyrixtu maro kuahtao xine. ¹⁵Ynara kary zae mana, Jezu Kyrixtu nono pona tooehse iirypyrymākō pynanohse. Morara katopōpyry enetuputyry kure. Ywy roropa iirypyryme itamurume aexihpyryme ase. ¹⁶⁻¹⁷Ynara kakehpyra sehtone Ritonōpo a: “Kure mase Ritonōpo imehxo,” kakehpyra sehtone. Pake Kuesēkōme kynexine. Kuesēkōme ro mana. Kuesēkōme exikehpyra roropa mana. Orihpōyme mā ynororo. Osenepyra mana. Toiro mā Ritonōpo, imepō pyra. Okynā sā kyzehno xine pyra exiketyme ynororo. Iirypyryme itamurume jahtao juānohpyra Jezu Kyrixtu kynexine. Yrome yzehno pyra kynexine imehnō tuarōtanohtohme typoko, enetupuhthohme toto a tosēkōme, jūme orihpyra toto ehtohme.

¹⁸Aimo, Timoteu, āmorepāko ase Ritonōpo omipona oehtohme. Pake Jezu poetory esā tōturuse Ritonōpo poe. Ynara tykase toto: “Imehnō amorepaneme exīko mase,” tykase toto oya. Naeroro toto nekarohpyry poko wenikehpyra

exiko orēpyra oehtohme. ¹⁹ Jezu Kyrixtu onenetupuhkehpyra exiko. Oorypyry enetuputyryhtao oya ipoko pyra exiko. Imeneu tō sā pyra exiko. Tyrypyrykō enetuputyryhtao tyya xine onurumekara toto. Ipoko ro toehse toto popyra. Morara exiryke Jezu tonetupuhkehse toto a. Ritonōpo omipona pyra toehse toexirykōke. ²⁰ Morara toehse ynaroro Imeneu, Arexātere maro: “Ah joroko tamuru toto wānohno, Ritonōpo kerekeremakehtohme sahxo toto a,” ase ipoko xine.

Oximōmākō Ritonōpo poko

2 ¹ Osemazuhme ynara kary se ase oya, morotōkō amorepako. Ynara kaxiko eya xine: “Oturutoko Ritonōpo maro: ‘Kuakorehmako Ritonōpo, ajohpāme samo,’ kahtoko,” kaxiko eya xine. “Oturutoko imehnō poko roropa,” kaxiko eya xine. “Kure mase Papa Kapuaono,” kamexipoko roropa eya xine. ² Oturutoko Ritonōpo a tuisa tō poko, pata esā poko roropa, kure toto ehtohme. Kure toto ahtao, torētyke pyra sytatose porehme, tehme roropa. Kure ehtoh poko sytatose Ritonōpo neneryme, Kuesēkō poko osetupuhnōko roropa sytatose. ³ Tymaro kuotururukō se mā Ritonōpo. Jamaro sytatose imaro kuotururukohtao. Kukurākanekōme aexiryke. ⁴ Sero nono pōkō kurākary se mā Ritonōpo emero, zae ehtoh waro kuehtohkōme. ⁵ Toiro rokē Ritonōpo mana. Toiro roropa mā kyyrypyrykō korokane, kyzehno xine pyra Ritonōpo ehtohme. Mokyro mā Jezu Kyrixtu, ahnome exikety. ⁶ Kukurākatamitukō epehmatohme toorihse ynororo. Jezu oepiry se Ritonōpo ahtao tooehse ynororo kutuarōtanohse xine. “Emero ahno kurākary se mā Ritonōpo,” kase tooehse Jezu. ⁷ Morara exiryke ymenekase Ritonōpo juteutōkara tuarōtanohneme jehtohme. Toto amorepaneme jaropoase, Jezu ekarotohme eya xine, tosēkōme Jezu enetupuhtohme eya xine, zae ehtoh waro toto ehtohme. Morara karyhtao ya ajohpe pyra ase, zae rokē osekarōko ase.

⁸ Ahno otururu se ase Ritonōpo maro, emero pata pōkomo, tyrypyrykō poko pyra exiketomo, zehno pyra exiketomo, oseosezuhpyra exiketomo, enara.

⁹ Morararo nohpo tomo a kure rokē zupōkō amurupoko ihximyra aehtohkōme, imehnō onyhxiropyra roropa aehtohkōme. “Oūsetykō poko rokē pyra ehtoko. Kasuru tōkehko poko rokē pyra ehtoko roropa, oekurākarykō poko rokē pyra ehtoko,” kaxiko nohpo tomo a. ¹⁰ “Yrome imehnō akorehmatoko. Moro saaro mā Ritonōpo omipona exiketomo,” kaxiko eya xine. ¹¹ “Tehme ehtoko, ātamoreparykohtao Ritonōpo omipona oehtohkōme,” kaxiko eya xine. ¹² Orutua kō anamorepapyra ase nohpo tomo a, ituisarykōme roropa nohpo onyripyra ase. Ah mynyhme sā rokē nexī toto. ¹³ Ynara exiryke, Atāo tyrise osemazuhme Ritonōpo a, okomino Ewa. ¹⁴ Atāo onenekunohpyra roropa joroko tamuru kynexine repe. Ipyty rokē tonekunohse eya. Mame Ritonōpo omipona pyra toehse toto. Naeroro orutua kō anamorepapyra ase nohpo tomo a. ¹⁵ Yrome nohpo tō kurākāko mā Ritonōpo aenururukohtao, tosēkōme Jezu onenetupuhkehpyra toto ahtao, imehnō pyno toto ahtao roropa, tyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, emotyēkara roropa tahtao xine, enara.

Jezu poetory esēme exiry poko

3 ¹ Jezu poetory amorepaneme se kuahtao xine kure mana. Zae Jezu poetory amoreparyhtao kyya xine kure mana. Morara kary ajohpe pyra

mana. Imehnomo a: “Jezu poetory amorepaneme jexiry se ase,” karyhtao oya, ynara kaxiko eya xine: ²“Iirypyryme pyra ke ehtoko rorohpa ohxiropyra xine imehnō ehtohme. Jezu poetory amorepaneme oexirykō se awahtao xine, toiro rokē type ehtoko. Emotyēkara ehtoko. Tuaro ehtoko. Kure rokē ehtoko. Katonō pyno ehtoko. Imehnō amorepaneme kure ehtoko,” kaxiko Jezu poetory amorepaneme se exiketomo a. ³“Etŷpyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Oxiehno pyra ehtoko. Penetara roropa ehtoko tineru poko,” kaxiko Jezu poetory amorepany se exiketomo a. ⁴“Atapyī taōkō ešēme nymyry ehtoko. Opoenōkō amorepatoko ōmipona xine toto ehtohme, tuaro roropa toto ehtohme,” kaxiko eya xine. ⁵Atapyī taōkō amorepany waro awahtao xine Ritonōpo poetory amorepany waro exīko matose. Yrome atapyī taōkō amorepany waro pyra awahtao xine, Ritonōpo poetory amorepany waro pyra roropa matose. ⁶Jezu poetoryme exisenā ahtao, mokyro imehnō amorepaneme onyripyra exiko, exisene aexiryke. Imehnō amorepaneme tyrise ahtao otarame ynara āko mana: “Kure ywy, iirypyryme pyra, mokā sā pyra ase,” āko mana. Morara karyke eya iirypyryme exīko mana. Mame popyra mokyro ekarōko Ritonōpo mana popyra joroko tamuru ekarotopōpyry saaro. ⁷Imepŷ Jezu poetory amorepane riry se awahtao, kure mokyro ehtoh waro roropa Jezu onenetupuhpynō ahtao, mokyro tyritoko Jezu poetory amorepaneme. “Popyra mokyro,” karyhtao imehnomo a onyripyra ehtoko Jezu poetory tō amorepaneme. Tyrise ahtao otarame joroko tamuru mokyro poremākapōko mana.

Jezu poetory tō akorehmananōme

⁸Mokaro saaro imehnō akorehmaneme se awahtao xine zae rokē ehtoko. Ajojohpe pyra ehtoko. Eukuru zetunuru enyryhtao emotyēkara ehtoko. Imehnō mōkomory poko penetara ehtoko. ⁹Orēpyra Jezu enetupuhtoko. Omi kurā kukurohtao xine moro omipona rokē ehtoko, ehxiropyra oehtohkōme. ¹⁰Tuaro exiketō rokē Jezu poetory tō akorehmaneme tyritoko. Aomipona nymyry toehse ahtao rokē tyriko toto. ¹¹Ynara kaxiko nohpo tomo a roropa: “Nohpo tomo, mokā saaro ke ehtoko. Kure rokē ehtoko. Imehnō onykerekeremara ke ehtoko. Emotyēkara roropa ke ehtoko. Oniokō pyno rokē ehtoko,” kaxiko eya xine. ¹²Jezu poetory tō akorehmaneme kuahtao xine toiro rokē type sehtone. Kure rokē kypoenōkō amorepāko sytatose. Kytapyītaōkō roropa amorepāko kuomipona xine toto ehtohme. ¹³Zae Jezu poetory akorehmananōme ahtao, toerokurukō poko tuisamehxo exīko toto. Mame orēpyra exīko mā toto imehnō amorepany poko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

Ritonōpo a kutuarōmatopōpyrykomo

¹⁴Moro, ynmerohpyry oneneryme, okynā pyra jytotoh exiryke oenese repe. ¹⁵Yrome otarame okynahxo ytopopyra ase. Morara exiryke sē ynmerohpyry aropōko ase oya oneneryme, tuaro oehtohme, Ritonōpo poetory tō kure exiry poko Ritonōpo maro oturutoh tao. Ritonōpo Zuzenu isene mana typoetory tō kurohtao. Kure kuexirykō eneryhtao imehnomo a Ritonōpo zae exiry enetupuhnōko toto. ¹⁶Ajohpe pyra nase. Ynara enetupuhnōko sytatose, osemazuhme tuaro pyra Jezu poko sexiataose repe, yrome Ritonōpo kutuarōtanopyatose.

Tumükuru tonehpose ahnome.
 Iirypyryme pyra tonepose mokyro Ritonôpo Zuzenu a.
 Tonese roropa Ritonôpo nenyohyamo a, kapuaôkomo a.
 Tokarose ahno tomo a, juteutôkara a roropa.
 Tonetupuhse roropa mokaro a.
 Moromeïpo tarose ropa ynororo kapu aka.

Ajohpe amorepatôkomo

4 ¹Yrome ynara âko Ritonôpo Zuzenu: “Okynâ toehse ahtao toitoine tynenetuputyhpyrykô rumekâko toto, onekunohtôkô omipona toexirykôke, joroko tō omipona roropa toexirykôke,” âko. ²“Amorepaneme ase,” âko toh mǎ repe. Ajohpākō mokaro. Omi kurā etaryhtao tyya xine onetara mǎ toto. “Oorypyrykō poko pyra ehtoko,” kary etaryhtao tyya xine onetara mǎ toto. Tyrypyrykō poko rokē mǎ toto. Mame ikurohtao xine jahkahpyry sǎ toh mana, omi kurā onetara toexirykôke. Onetapȳ sǎ toto. ³Ynara âko mǎ toto, imehnō amorepāko: “Pytara ehtoko. Opytarykohtao popyra,” âko toh mǎ repe. Tōsē onyry rumekapōko roropa mǎ toto Ritonôpo omipona pyra. Onokyro tōkehko tyrise Ritonôpo a kuohkōme, tākye kuehtohkōme, “Kure mase” katohme kyya xine Ritonôpo a, enetuputyryke kyya xine aomiry waro roropa kuexirykôke. ⁴Naeroro Ritonôpo nyrihpyry kuohkōme kure mana emero: “Kure mase, Ritonôpo,” karyhtao tōsē apoiryhtao. Naeroro tōsē onyry onurumekara ehtoko. ⁵Tōsē onyryhtao kyya xine kure Ritonôpo a, aomiry etaryhtao, kuotururukohtao roropa imaro.

Jezu Kyrixtu poetory kurano

⁶Morohne poko Jezu poetory tō amoreparyhtao oya, Kyrixtu Jezu poetoryme nymyry mase. Tuātanohse sǎ mase Ritonôpo omiry poko. Orēpyra enetupuhneme mase, āmorepatopōpyry omipona oexiryke. ⁷Naeroro ahno nekarohpyry rokē irumekako. Toto omiry Ritonôpo omiry poko otuarōtanohpopyra mana. Yrome atamorepako kure oehtohme, Ritonôpo omipona nymyry oehtohme. ⁸Tururume kuytoryhtao etaehpyra kuehtohme kure pohto rokene. Yrome Jezu poetoryme kuahtao xine ynara âko roropa sytatose: “Kuatamoreparykohtao Ritonôpo omipona kuehtohkōme kure kuhse mana. Seroae Ritonôpo omipona kuahtao xine tākye sytatose, jūme roropa tākye exīko sytatose Ritonôpo esaka kuytorykôke,” âko sytatose. ⁹Moro kuurutopōpyrykō zae mana, otato ehtoko yronymyryme. ¹⁰Morara exiryke ŷme ynanase erohnōko, etuarimāko roropa ynanase ajohpe pyra Ritonôpo enetuputyryke yna a. Orihpȳme jūme ynororo mana. Kukurākanekōme ynororo mana. Enetupuhnanō kurākaneme roropa mana.

¹¹Morohne poko imehnō amorepako. ¹²Jezu poetoryme oehtoh poko osenepoko imehnomo a asā toexirykō se toto ehtohme. Ōmiry kure rokē tyriko. Imehnō maro kure rokē exiko. Imehnō pyno exiko. Ritonôpo onenetupuhkehpyra exiko. Nohpo tō poko pyra exiko. Ynara rokē exiko, asā imehnō toexiry se toto ehtohme, omoiry se roropa toto ehtohme: “Poetome ro mase. Ōmiry etary se hkopyra ase,” kara toto ehtohme. ¹³Ritonôpo omiry onysekeremakehpyra exiko, oximōmākō netaryme jytyry ponāmero. Zuruko toto. Amorepako toto Ritonôpo omipona toto ehtohme. ¹⁴Ritonôpo

Zuzenu otuarōtanohpoase imehnō amorepatohme. Ekurehpyra exiko toto amorepary poko. Amorepatōme oriase Ritonōpo Zuzenu. Tomarykō tyrise Jezu poetory tomo a tamuximākomo a. Ynara tykase toto Ritonōpo poe: “Mose Timoteu imehnō amorepaneme exīko,” tykase toto Ritonōpo poe. Moraramē amorepatōme oriase Ritonōpo Zuzenu. ¹⁵Morohne poko exiko kokoro rokene. Moro poko osenetupuhko, tuaro oexiry enetohme imehnomo a. ¹⁶Tomeseke exiko zae rokē oehtohme. Orēpyra exiko zae rokē imehnō amorepary poko roropa. Morara awahtao osepynanohnōko mase, oetananō pynanohnōko roropa mase.

Jezu poetory pyno exiry poko

5 ¹Jezu poetory tō tamuhpomākō onyenonohpyra exiko. Zae pyra toehse toto ahtao kure rokē zuruko toto. Omy zurutōh sã zuruko toto. Nuasemākō zuruko ākorō tō zurutōh samo. ²Nohpo tō zuruko asa zururu samo. Oryximākō zuruko roropa ooryxiry zururu samo, zae rokene.

³Kure tyriko pytōpo tomo, takorehmaneke pyra pytōpo ahtao. ⁴Yrome pytōpo tumūkue ahtao ipoenomo a tyse pyno se ase. Typake ahtao ipakomo a tynoty pyno se ase roropa. Poetome toto ahtao, toto pyno toehse. Morara exiryke ipoenomo a pytōpo tō pyno se ase. Morara ahtao kure Ritonōpo a. ⁵Pytōpo tō tyekye pyra ahtao, ipyno sehtone, Ritonōpo nekarory eraximaryhtao rokē eya xīne, oturukehpyra imaro toto ahtao, saereme, koko, enara. ⁶Yrome imepō pytōpo typenetatōh poko se rokē ahtao typoremāse sã Ritonōpo omiry poko mana. ⁷Morara mokaro amorepako iirypyryme pyra toto ehtohme. ⁸Imepō tyekyry pyno pyra ahtao typoenō nymyry pyno pyra ahtao Ritonōpo omipona pyra mana. Onenetupuhpō motye popyra mana tuaro toexiryke repe yrome aomipona pyra mana.

⁹Pytōpo esety imeroko oximōmākō ipyno ehtohme 60me jeimamyry nae ahtao. Esety imeroko iniōpyry toiro rokē ahtao. ¹⁰“Kure rokē imehnō rine mokyro,” karyhtao imehnomo a ipoko, esety imeroko, tumūkuru tō tuātanohe kure eya ahtao, katonō nyhtohme tytapyī tokarose ahtao eya, Ritonōpo poetory tō pyno toehse ahtao, kurākara roropa takorehmase eya ahtao. Emero rokē kure tyrise eya ahtao esety imeroko pytōpo tō esety maro.

¹¹Yrome pytōpo tō esetykō onymeropyra exiko kunumuxime pyra ahtao. Oryxime ahtao otarame niotary se exīko ropa mana. Otarame tyniotary poko penetaryke Kyrixtu poko penetarahme sã exīko ropa mana. ¹²Moraramē azahkuru exīko mana Ritonōpo a tōsekarotopōpyry poko wenikehnōko ropa mana. ¹³Kunumuximākōkara esetykō tymerose ahtao ipyno oximōmākō ehtohme otarame akime exīko mã toto. Imeimehnō tapyī takuroko ytoytōko mã toto. Mame ajoajohpe exīko roropa mã toto, kerekeremato, imehnō rypyry poko rokē oturūko. Morara ahtao popyra mana. ¹⁴Morara exiryke kunumuximākōkara niotary se ase aemūkuatohkōme, tytapyī tao aerohtohme onyhxiropyra imehnō ehtohme. ¹⁵Toitoine pytōpo tō joroko tamuru omi poe toeramase ropa. ¹⁶Jezu poetory tō ekyry pytōpome ahtao ipyno aexirykō se ase, torētyke pyra ipoko oximōmākō ehtohme. Tyekye pyra ahtao rokē oximōmākomo a pytōpo pyno se ase.

¹⁷Mame Jezu poetory amorepatōkō epehmatoko. ¹⁸Ritonōpo omiry ynara āko: “Pui mytary onymyhyra ehtoko tiriiku ipikary poko itūtūmaryhtao,”

äko. Ynara äko roropa Ritonôpo omiry: “Erohketô epehmatoko arohtamitume,” äko. (Morara exiryke kure Jezu poetory amoreparyhtao eya xine Ritonôpo omipona toto ehtohme kurehxo epehmatoko toto.) ¹⁹ Jezu poetory amorepane kerekeremary onetara exiko. Yrome iirypyryme toehse ynororo ahtao asakoro enenanô ahtao aomirykô etako ihxirory poko. ²⁰ Mame mokyro zuruko emero totasême zomory zuaro aehtohme.

²¹ Timoteu, etako pahne, jomipona exiko ipunaka. Ynara kara exiko okurohtao: “Yzamaro exiketô onupokara ase iirypyry poko. Yzamaro pyra exiketô rokê zupokâko ase,” kara exiko okurohtao. Iirypyryme exiketô ahtao zae rokê zuruko toto. Morara äko ase Ritonôpo netaryme, Jezu Kyrixtu netaryme roropa, inenyohtyâ netaryme roropa kapuaôkô netaryme. ²² Axî pyra imepÿ imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme. Imehnô amorepaneme onyripyra exiko iirypyryme ahtao iirypyrymâ akorehmaneme oekaroryino. Imehnô onymoipyra exiko tyrypyrykô poko toto ahtao.

²³ Tuna ênôko roropa mase. Uwa eukuru jehnahpyry ênôko mase pitiko rokene awakuru pokoino, kure pyrahme sâ oexiryke.

²⁴ Toitoina tuânohsâ enetupuhnôko sytatose axiny, iirypyry jarao exiryke. Okynahxo ahtao tuânohsâme imehnô enetupuhnôko sytatose jarao pyra iirypyrykô exiryke. Morara exiryke axî pyra imepÿ imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme. ²⁵ Morararo toitoina ahno kure exiry axî enêko sytatose. Yrome tokare pyra ahtao okynahxo ahtao kure toto exiry enetupuhnôko sytatose.

6 ¹ Imehnô namoto mokaro Jezu poetory tomo. Ynara kaxiko eya xine: “Oesêkô pyno ke ehtoko. Aomipona roropa ke ehtoko, Ritonôpo onykerekeremara imehnô ehtohme, amorepatopöpyry yna a roropa onykerekeremara toto ehtohme,” kaxiko eya xine. ² “Oesêkô Jezu poetoryme ahtao toto onypoihtopyra ehtoko. Oekyrykôme sâ tyritoko. Ýme rokê erohtoko, Ritonôpo omipona roropa aexirykôke, toto pyno Ritonôpo exiryke roropa,” kaxiko eya xine.

Zae pyra amorepananô namorepary poko

Oröpyra imehnô amorepako senohne poko. ³ Jezu Kyrixtu omiry zae rokene. Aomipona kuahtao xine kyyrypyrykô rumekâko sytatose. Imepÿ mã otato pyra ahtao, Jezu omiry myakâmary se mana imepÿ omiry ke. ⁴ Osenetaonohkety rokê mokyro, tuaro pyra exikety. Imehnô ezuezu kuru sato rokê mokyro. Omi poko toto ezuezuhnôko rokê mokyro. Yrome toto ezuezuhtopöpyry pokoino zumoxike exiko mã toto, oxiehno roropa. Oxikerekeremâko toto. Tukurohtao xine imehnô ekarôko popyra toh ma repe. ⁵ Moro pokoino ajoajohpâkô oseosezuhkepyra mana. Tukurohtao xine azahkuru exiryke. Zae exiry waro pyra toehse ipunaka. Tineru apoiiry se mã toto Ritonôpo omipona tohtamitukôme repe.

⁶ Yrome Ritonôpo omipona kuahtao xine, tâkye roropa kuahtao xine inekarohpyry poko, tymôkomoke exikety motye sytatose. “Kure mase” karyhtao Ritonôpo a kyya xine kure ipunaka mana. ⁷ Tymôkomoke pyra sytatose enurûko. Taroino roropa môkomo anaropyra sytatose kuorikyrykohtao. ⁸ Naeroro tohke kuahtao xine, tymetyke kuahtao xine roropa tâkye sehtone. ⁹ Yrome tymôkomoke se kuahtao xine, xiaxiake

kypenetarykōke joroko tamuru nukuhtatoh taka omōnōko sytatose. Kuesēkō enetupuhkehnōko sytatose. Kuamoreme xine ryhtāko sytatose. ¹⁰Tineru poko penetanohṭao xiaksiake iirypyry poko exīko sytatose. Tytineruke se toexirykōke toitoine ipoetory tomo a Jezu turumekase. Emynyhṁāko itamurume mā toto. Tukuroṭao xine sam āko toh mana.

Zae exiry poko Pauru namorepatopōpyry

¹¹Yrome omoro Ritonōpo poetoryme oexiryke tomeseke mokaro sā pyra oehtohme. Tineru poko openetary irumekako, kure oexiry aroko. Ritonōpo zamaro exiko. Oesēme onenetupuhkeḥpyra exiko. Imehnō pyno exiko roropa. Penekeḥpyra exiko Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa. ¹²Orēpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesēme. Ritonōpo omipona rokē exiko orihpyra oehtohme jūme. Typoetoryme tyrise mase eya, kure rokē tōturuse awaṭtao Jezu Kyrixtu oesēme exiry poko, imoihmākō netaryme. ¹³Ritonōpo emero ritōme mana. Inetaryme Jezu Kyrixtu netaryme roropa ynara āko ase oya, Timoteu, ¹⁴Ritonōpo omipona exiko ipunaka, ohxiropyra imehnō ehtohme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepyry ropa ponāmero. Moro saaro Tummy omipona Jezu kynexine Pōtiu Pirato ēpataka tarose taṭtao. ¹⁵Jezu enehpotoh toehse aṭtao enehpōko ropa Ritonōpo mana. Tuisame imehxo Ritonōpo mana. Kurā mokyro toiro. Tuisamākō tuisaryme mana, pata esā esēme roropa mana. ¹⁶Ynoro rokē orihpḥyme mana jūme. Saereme konōto esary mana. Xixi motye reh mahna. Imehnō eya ytosaromepyra mana. Mokyro onenepitopyra sytatose osenepḥyme aexiryke. “Kure mokyro mana. Kuesēkōme mana jūme,” sykatone.

¹⁷Ynara kaxiko tymōkomokamo a: “Osenetaonohpyra ke ehtoko. Ynara kara ehtoko okuroṭtao xine: ‘Tākye exīko ase ytinerū tomāse aṭtao,’ kara ehtoko. Yrome ynara kahtoko rokene: ‘Tākye rokē ase Ritonōpo poko. Emero ekarōko mā ya,’ kahtoko rokē okuroṭtao xine,” kaxiko eya xine, amorepako toto. ¹⁸“Kure ehtoko. Kure roropa imehnō tyritoko. Imehnō akorehmatoko. Omomḥke pyra ke ehtoko,” kaxiko eya xine, amorepako toto: ¹⁹“Tymōkomoke oehtohkōme Ritonōpo esao, aomipona rokē roropa oehtohkōme,” kaxiko eya xine.

²⁰Timoteu, tomeseke exiko. Ourutopōpyry ya onuenikeḥkapopyra exiko. Imehnō otururu irumekako. Ritonōpo waro kamexipopyra mana. “Zuaro exiketōme ynanase,” āko toh mā repe ajohpe rokene. Toto oseosezukuruhṭao toto onezuhpyra exiko. ²¹Tōsezusezukurukō poko toto aṭtao tytahse sā toh mana. Tosēkōme Jezu tonetupuhkehse toto a.

“Timoteu tō pyno exiko,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. Enara.

2 TIMOTEU

Pauru Nymerohpyry ropa Timoteu Neneryme

2 Timóteo

Ekarotopo

Sero 2 *Timoteu* tymerose Pauru a Timoteu neneryme zae aerohtoh poko, Jezu poetory amorepaneme toehse exiryke. Zurūko roropa mana toorikyry poko: “Enaromyra ase jorikyry poko, Ritonōpo maro jexiryke,” tykase. Timoteu pyno Pauru kynexine, akorehmaneme exiryke. Naeroro orēpyra tyripōko mana soutatu samo Kyrixtu omipona, ipoetory tō pyno ehtoh poko roropa (2 Timoteu 4.5).

Osekarōko Pauru mana: tosēme Jezu enetuputyry poko tyya, imehnō pyno toexiry poko te, orēpyra toehtoh poko imehnō amorepany poko Jezu poko. Morara exiryke Pauru typoenohse ahtao Timoteu a kure exiko mana. “Tururume ytokety sã porempyry exiase. Yrohmanohpotopōpyry tōtyhkase ywy. Kuesēkō onenetupuhkehpyra exiase. Naeroro Ritonōpo nekarory kurã jeraximāko mana, kure jehtopōpyry ehepyryme. Moro ekarōko mã Kuesēkō ya ekarotoh po toehse ahtao,” tykase Pauru (2 Timoteu 4.7-8).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Omi kurã Jezu poko ekarory 1.3—2.26

Jezu oehsasaka ahtao 3.1-9

Enaroximato, tuaro ehtopo 3.10—4.8

Typoko ehtopo 4.9-18

Aosekazumato etyhyryme 4.19-22

1 ¹Ywy ase Pauru Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Pake ynara tykase Ritonōpo: “Kure rokē oritorỹko ase, jūme orihpyra oehtohkōme Jezu Kyrixtu maro,” tykase ynororo pake. Morara exiryke tonyohse ywy imehnō amorepatohme.

²Nymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umūkuru kurāme mase Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya oesēme.

Ynara āko ase Kумыkomo a Ritonōpo a: “Kure rokē Timoteu tyriko, ipyno ke exiko, torētyke pyra tyriko,” āko ase. Morara āko ase roropa Kuesēkomo a, Jezu Kyrixtu a.

Kure mase Ritonôpo, katopôpyry

³Kokoro rokê oturûko ase opoko Ritonôpo netaryme. Ynara âko ase: “Kure mase Papa, Timoteu pyno oexiryke,” âko ase koko, saereme, enara. Ritonôpo poko ase. Yyrypyry poko pyra ase, tuaro ase. Tam tō tyrypyrykō poko pyra toh kynexine tuaro toexirykōke. Mokaro ehtopôpyry sâ ase. ⁴Wenikehpyra jexiryke oxiatopôpyry poko, omuhpe oehtopôpyry poko roropa, oenery se ropa ase ipunaka, tâkye nymyry jehtohme. ⁵Jezu enetupuhnôko mase oesême nymyry. Osenekunohpyra mase. Moro waro ase. Osemazuhme onoty a, Roiti a Jezu tonetupuhse. Asa a roropa tonetupuhse, Eunixi a. Seromaroro oya tonetupuhse rahkene. ⁶Morara exiryke pape merôko ase oneneryme wenikehpyra oehtohme, mâsa rokê pyra oehtohme, imehnô amorepary poko. Ouhpona jemary tyrise ahtao ya, Ritonôpo a Tuzenu tokarose oya imehnô amorepatohme oya. ⁷Tuzenu ekarone kyya xine, oserehpyra kuehtohkôme, orêpyra kuehtohkôme, imehnô pyno kuehtohkôme, zae ehtoh riry waro kuehtohkôme, enara.

⁸Morara exiryke ehxiropyra exiko ôtururuhtao imehnô maro Jezu poko, Kuesêkô poko. Ehxiropyra exiko roropa ypoko. Jezu poetoryme jexiryke japuruase toto. Ysaaro ke exiko. Ynara kaxiko: “Jezu poko imehnô amorepary se ase. Imehnomo a jutuarimaporyhtao eanahtôko ase,” kaxiko. Mame otuarimaporyhtao âkorehmâko Ritonôpo mana eanahtotohme oya. ⁹Kukurâkatone. Kueahmatone roropa typoetoryme kuehtohkôme. Kynyrihpyrykô kurâ pokoino pyra, typoe rokê kueahmatone kure kyrirykô se toexiryke. Toenupunase kypoko xine toexiryke Tumûkuru Jezu Kyrixtu enehpory se kynexine kukurâkanekôme, moino ro sero nono onyripyra ro tahtao. ¹⁰Seromaroro Ritonôpo kure toexiry tonepose kyya xine kukurâkanekô oepiryke, Jezu Kyrixtu oepiryke. Kuorikyrykô tonahkapose Jezu a, jûme orihpyra kuehtohkôme, enetuputyryhtao kyya xine. Moro poko tuaro sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine.

¹¹Imehnomo a roropa Jezu enetupuhpotohme tymenekase ywy Ritonôpo a, ipoko toto zurutohme. Ritonôpo nenyokyhpyryme roropa ase, imehnô amorepatohme, juteutôkara roropa amorepatohme. ¹²Morara exiryke etuarimâko ase. Yrome ase ehxiropyra, Jezu waro jexiryke. Ukurâkaneme enetupuhne. “Jesême mase,” akê eya. Morara karyke ya osekarone eya ipoetoryme jehtohme. Jewomaneme mana tooepiry ropa ponâmero kapu ae. Moro waro ase. ¹³Ritonôpo omiry ekaroryhtao ya otato mexiase. Zae rokê oturuase oya. Moro omipona rokê exiko imehnô amorepatohme oya ysaaro. Jezu enetupuhneme oexiryke aomipona rokê exiko. Imehnô pyno ke exiko. Morara sehtone Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykôke. ¹⁴Ritonôpo a tōmiry tokarose oya, otato oehtohme, etyorômapopyra imehnomo a oehtohme, zae rokê imehnô amorepatohme oya. Ritonôpo omiry poko awahtao Zuzenu âkorehmâko mana. Kukurohtao xine mana Ritonôpo Zuzenu.

¹⁵Mokaro Azia pôkô urumekase ropa. Toto a urumekary waro mase, Pixeru, Ereojene, imehnô maro urumekahpôkô mokaro. ¹⁶Yrome Onexiporu jakorehmane itamurume. Morara exiryke ynara âko ase Ritonôpo a: “Onexiporu tō pyno exiko,” âko ase, jakorehmaneme aexiryke. Ehxiropyra roropa monexiâ ymyhtoh poko. ¹⁷Roma pona tooehse tahtao jupiase pohto

rokē pyra, jenery ponāmero. ¹⁸Morara exiryke ynara āko ase Ritonōpo a: “Onexiporu pyno exiko yna Esē oepiry ropa ahtao kapu ae,” āko ase, takorehmase eya jexiryke Epezu po jahtao. Moro waro mase.

Soutatu sã Kuesēkō omipona kuexirykō poko

2 ¹Morara exiryke aimo orēpyra exiko. Jezu Kyrixtu ākorehmāko mana, kypyno xine toexiryke. ²Ynekarohpyry oya Jezu poko metase imehnō netaryme. Tuhkākō netaryme ynekarohpyry metase. Moro ynekarohpyry ekaroko ropa orutua komo a, Ritonōpo omipona exiketomo a, imehnō amorepananōme toto ehtohme.

³Oseanahtoko otuarimaporyhtao imehnomo a ysaaro, soutatu sã roropa, Jezu Kyrixtu poetoryme oexiryke. ⁴Etonatoh konōto toehse ahtao, soutatu tō xiaxiake ytopyra mā toto, emero irumekāko tosēkō omipona rokē toehtohkōme. Mokaro saaro kymarokomo. Torētyke pyra sehtone tineru apoiry poko, mōkomo apoiry poko roropa, Kuesēkō omipona rokē kuehtohkōme tākye aehtohme kypoko xine. ⁵Morararo orutua kō atatapoiryhtao imehxo exikety waro ehtohme, tosēkō omipona rokē ahtao: “Imehxo mokyro mana,” āko mā toto ipoko. Tosēkō omipona pyra ahtao: “Imehxo mokyro,” kara mā toto ipoko. ⁶Kure tutupi poko erohkety osemazuhme t̄kyryry epery enahnōko, tarykase eya exiryke. Imēpo t̄kyryry ekamōko mana imehnomo a. ⁷Moro poko osenetupuhko, ynymerohpyry poko. Moraramē Kuesēkō otuarōtanohnōko mā rahkene, moro poko oepohnopyryhtao.

⁸Wenikehpyra ke exiko Jezu Kyrixtu poko. Mokyro rokē tōsemākapose ropa aorihxīpo. Tawī ekepyry par̄pyryme mana. Morara āko ase Jezu poko imehnō amoreparyhtao. ⁹Moro pokoino etuarimāko ase. Jezu omiry ekaroryke ya pop̄y sã tōmapose ywy āpuruhpyry taka. Yrome Ritonōpo omiry anapurupyra mā toto. ¹⁰Morara exiryke eanahtōko rokē ase. Utuarimaryhtao eanahtōko ase, Ritonōpo nymenekatyā kurākatohme, kysā toto ehtohme. Kukurākator̄yko Ritonōpo mana Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykōke. Kure rokē exiko sytatose orihp̄yme. ¹¹Ynara katopōpyry zae nase:

“Imaro kuorikyrykohtao,
imaro orihp̄yme exīko sytatose.

¹²Imaro kuetuarimarykohtao,
imaro tuisame exīko roropa sytatose.

Yrome: ‘Jezu waro pyra ase,’
karyhtao kyya xine:

‘Mose waro pyra ase,’ āko roropa Jezu mana kypoko xine.

¹³Ajohpe kuahtao xine,
ajohpe pyra ro Jezu mana,
amonohkara mana zae rokē toexiry poko.

Ynara kara mana: ‘Moky saaro ajohpe exīko ase,’ kara Jezu,
ajohpākaramē aexiryke.”

“Kure mase ya,” āko Ritonōpo aomipona exiketomo a

¹⁴Moro katopōpyry kure. Jezu poetory tō moro poko toto onuenikehkapopyra exiko. Amorepako toto. Ynara kaxiko eya xine Kuesēkō

netaryme: “Oseosezuhpyra ke ehtoko omi poko. Oseosezuhnohtao popyra mana. Imehnō akorekehkako rokē mana,” kaxiko eya xine. ¹⁵ Akīme pyra erohko Ritonōpo omipona oehtohme, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a oya. Azahkuru pyra exiko ehxiropyra oehtohme oerokuru poko. Zae rokē imehnō amorepako Ritonōpo omiry poko. ¹⁶ Ritonōpo waro pyra exiketō omiry poko pyra exiko, Ritonōpo zamaro pyra toto omiry exiryke. Mokaro omiry etananō mā iirypyrymehxo exīko toh mana. ¹⁷ Ahno pū toeposohkase ahtao motapitōko mana jōtopyra exiryke. Moro saaro mokaro omiry, emānōko mana imehnō ryhmāko samo. Asakoro mokaro amorepananō mana Imeneu, Piretu, enara. ¹⁸ Ritonōpo omiry turumekase eya xine. Ynara āko toh mā repe: “Aorihtyā tōsemākakehse Ritonōpo a,” āko toto, ajohpe rokene. Toitoine azahkuru exikety etaryke tyya xine, osenekunohnōko mā toto. Jezu omipona hkopyra exīko mā toto. ¹⁹ Yrome Ritonōpo nukurākatyā onyryhmara mana. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiry: “Kuesēkō typoetory tō waro mana,” me tymerose. Ynara roropa tymerose: “Kuesēkō poetoryme kuahtao xine kyyrypyrykō rumekāko sytatose,” me tymerose roropa.

²⁰ Imehxo exiketō tapyī tao oripo tōkehko nae. Typyne exikety nae, uuru risemy, parata risē roropa. Typyne pyra exiketō nae roropa, wewe risemy te, orino apuhsē tōkehko, kurākō ēme nae, emero rokē ēme nae, enara. ²¹ Oripo saaro sytatose. Kyyrypyrykō rumekaryhtao kyya xine, tukurikase roropa kuahtao xine oripo kurā sā sytatose, typyne exiketō samo. Kyyrypyrykō poko pyra exīko sytatose, Kuesēkō poetoryme. Kuesēkō omi poe kure rokē exīko sytatose. Kure tyriry poko rokene. ²² Nuasemākō otarame tyrypyrykō poko penetāko mā toto. Ipenetarykō poko pyra exiko. Ynara rokē exiko, zae ehtoh poko rokē exiko, Jezu enetuputyry poko, imehnō pyno oexiry poko, kure rokē oexiry poko, enara. Moro saaro Ritonōpo maro oturuketomo, kure rokē toexirykō poko toto. Tyrypyry poko pyra toto ipunaka tukurohtao xine. ²³ Yrome imehnō omiry ākorehmara mana Ritonōpo onenetupuhpyra aexirykōke. Okynahtao oxiehno imehnō rīko aomirykō mana. Morara exiryke toto omiry onetara exiko. ²⁴ Jezu poetoryme oexiryke imehnō zehno pyra exiko. Toto pyno exiko tuaro exikety samo, kure rokē toto amorepako, penekehpyra roropa exiko toto amorepary poko. Emypopyra exiko. ²⁵ Imehnō amoreparyhtao kuomirykō omipona pyra toto ahtao toto pyno ro sehtone. Otarāme imeīpo iirypyryme toexirykō enetupuhnōko mā toto Ritonōpo poe. Otarāme tyrypyrykō rumekāko ropa toto Jezu omipona toehtohkōme. ²⁶ Otarāme eramāko ropa toh mana joroko tamuru winoino. Inapurutoh tae tūtāko ropa toh mana. Otarame omi kurā omipona pyra aehtyā ekurākāko ropa toh mana Ritonōpo poe, enara.

Jezu oehsasaka ahtao

3 ¹ Tuarō ehtoko, Jezu oehsasaka ahtao tuhke ehtomaketō exīko mana, Jezu omipona exiketō poremākapory se exiketomo. ² Mokaro osepyno rokē exiketomo. Imehnō mōkomory poko penetāko mā toto. Osenetaonohnōko rokē mā toto. Ritonōpo kerekeremāko mā toto, tumykō omipona pyra exiketomo. Tŷkyryrykō tokarose ahtao eya xine, “Kure mase,” kara mā toto, Ritonōpo a omipona pyra roropa mā toto. ³ Sekerereme pyra exiketō mokaro, utupokapopyra exiketomo. Imehnō kerekeremananomo

ajoajohpākomo, zehnotokomo, kurākō se pyra exiketomo. ⁴Tope tō ewokananomo, tomeseke pyra exiketomo, osenetaonohketomo, typenetatoh poko rokē exiketomo, Ritonōpo pyno pyra exiketomo. ⁵“Ritonōpo poetoryme ynanase,” āko toh mā repe. Yrome Ritonōpo jamitunuru ripory se pyra mā toto tukurohtaka xine. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko isā oexirykōino. ⁶Toitoine mokaro zae pyra imehnō amorepāko mā toto. Imehnō tapyī taka omōnōko mā toto, nohpo tō omipohtomase. “Jomipona awahtao xine, ytopyra matose apoto konōto htaka,” āko toh mā repe. Mame ataomipohtomapōko mā toto. “Iirypyryme ase,” āko rokē mā toto, yrome tyrypyry rumekary se pyra mā toto. ⁷Atamorepakehpyra toh mā repe. Yrome zae omi exiry onenetupuhсарomepyra mā toto. ⁸Pake Janexi tō tōxienonohse Moeze maro, Janexi, Jāpyrexī, enara toh kynexine. Zae Moeze omiry kynexine. Yrome zae omi etary se pyra toh kynexine. Zae omi etapory se pyra roropa toh kynexine. Mokaro saaro serōkomo. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto zae omipona toexirykō se pyra mā toto. Tukurohtao xine azahkuru rokē osenetupuhnōko mā toto. Jezu poetory poenohnōko rokē mā toto. Yrome Ritonōpo omipona pyra ekurehnōko mā toto. ⁹Myarotokoro pyra mā toto. Azahkuru toto exiry enēko imehnō emero, pake Janes tō azahkuru ehtopōpyry samo Jāpyrexī maro.

Pauru namorepatopōpyry etyhypry

¹⁰Yrome ya imehnō amorepatopōpyry waro toehse mase. Kure jehtopōpyry waro roropa mase. Ritonōpo omipona se jehtopōpyry waro mase, Ritonōpo enetupuhstōpōpyry ya, sekerereme jehtopōpyry, imehnō pyno jehtopōpyry, yyryhmary eanahtotopōpyry ya, ¹¹jjyhtomatopōpyry, enara. Toetuarimase ywy itamurume Ātiokia po jahtao, Ikoniū po, Rixityra po, enara. Yrome jjyhtomaryhtao, ypynanopyase Kuesēkomo. ¹²Morararo emero Jezu Kyrixtu omipona se exiketomo. Imaro se exiketō osanumāko mā toto aomipona se toto exiryke. ¹³Yrome iirypyrymākō popyrahxo exīko mana, onekunohtōkō roropa. Imehnō enekunohnōko mā toto. Osenekunohpōko roropa joroko tamuru a toto. ¹⁴Yrome tyoro mase. Zae ehtoh poko tātamorepase oya, Jezu Kyrixtu poko tonetupuhse roropa oya okurohtao, moro onurumekara exiko ipunaka. Āmorepahpōkō waro mase, asa, onoty, ywy, enara. ¹⁵Opoetoe ro kurā poko ātamorepahpyry mase. Pape kurāme exiryke kutuarōtanohtorŷko mana, Ritonōpo a typoetoryme kyriyōko poko, Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine ahtao. ¹⁶Tōmiry tymeropose urutō komo a Ritonōpo Zuzenu omi poe, zae kuamorepapatohkōme, iirypyrymākō mynyhmapotohme, azahkuru exiketō kurākatohme, kuamorepatohkōme kure ehtoh poko kuehtohkōme. ¹⁷Tōmiry tymeropose eya typoetory tō tuaro ehtohme tymōkomoke exiketō sā kuehtohkōme roropa kure ehtoh poko zuaro kuehtohkōme imehnō akorehmary waro roropa kuehtohkōme.

4 ¹Jezu oehnōko mana kutuisarykomo. Tooehse ahtao sero nono pōkō apiakāko mana, emero aorihtyamo, orihpynomo, enara. Ynara oururu se ase Ritonōpo netaryme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō netaryme roropa: ²Ritonōpo omiry ekaroko imehnō netaryme. Ekurehpyra exiko. Jezu apoiry se toto ahtao, amorepako toto. Apoiry se hkopyra toto ahtao aomiry ekaroko rokē toto netaryme. Pohnō zuruko tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme.

Äkyemapoko toto. Amorepako toto Ritonôpo omiry poko. Penekehpyra ke exiko roropa toto amorepary poko. ³Imeïpo zae omi etary se pyra exïko mã toto sero nono pôkomo, typenetatohkô poko rokê toehtohkôme. Ajohpâkô menekâko mã toto tamorepanekôme, tyrypyrykô poko rokê tamorepatohkôme. ⁴Zae omi rumekâko mã toto ajoajohpâkô omiry rokê etatohme tyra xine. ⁵Naeroro mokaro sã pyra exiko. Tuaro exiko. Oetuarimaryhtao eanahtoko rokene. Imehnô zuruko Jezu Kyrixtu poko. Orêpyra exiko Ritonôpo omipona. Imehnô akorehmako roropa aomipona toto ehtohme.

⁶Okyna hkopyra jorihtoh toehse nase. Yrome torêtyke pyra ase jorikyry poko. ⁷⁻⁸Tururume ytoketô ahtao, toiro osemazuhme eporehkâko. Epehpyry apoïko mana, tosêkô omipona ahtao rokene, osema etyhyry pona toeporehkase ahtao roropa. Mokaro sã ywy. Poremâpyra exiase. Yrohmanohpotopôpyry poko tôtyhkase ywy. Kuesêkô onenetupuhkehpyra ase. Naeroro Ritonôpo nekarory kurã jeraximâko mana, kure jehtopôpyry epehpyryme. Moro ekarôko mã Kuesêkô ya ekarotoh po toehse ahtao. Imehnomo a roropa, emero Kuesêkô pyno exiketomo a moro ekarôko roropa mana, aepyry ropa eraximananomo a.

Pauru nurutopôpyry

⁹Timoteu, axï sahxo ôpokonopyry aotyhkanohko, oehtohme xiaro ya. ¹⁰Turumekase Temaxi a jexiryke morara âko ase. Môkomo poko typenetaryke toytose ynororo Tesaronika pona. Kyresête toytose roropa Karaxia pona. Titu toytose Taumaxia pona, enara. ¹¹Ruka rokê taro nase ymaro. Maku menehtase amaro oehtozome, jakorehmaneme aehtohme taro. ¹²Tikiku aropone Epezu pona. ¹³Ooepyryhtao jupô enehko. Tyroa po Kapo tapyï tao ynomoase. Moro enehko. Ypapê roropa enehko. Okyno pihpyry risê roropa enehko, imerohpyry. Moro se nymyry ase.

¹⁴Arexâtere, mokyro kurimene poko erohkety, popý mokyro yhtomane. Apo Kuesêkô mokyro wânohno iirypyryme aexirypo. ¹⁵Akorekehkatô mokyro nexiase Ritonôpo omiry ekaroryhtao yna a. Tôsezusezuhse itamurume ynororo yna maro. Mokyro waro exiko oryhmariño roropa.

¹⁶Apitoryme terekatu êpataka toehse jahtao josewomatohme, jurumekase toto emero. Yrome ynara âko ase Ritonôpo a ipoko xine: “Papa, mokaro onuânohpyra exiko toto nyrihpyry poko,” âko ase. ¹⁷Yrome Kuesêkô jurumekara ymaro monexiano. Yjamihtanopyase Jezu Kyrixtu poko ekarotohme juteutôkara a. Typynanohse Kuesêkomo a jexiryke jeatâpyra toh kynexine. ¹⁸Kuesêkô ypynanohnôko mana yryhmaryhtao pohno a. Mame orêpyra tosaka jarôko mana. Moero mã emero esême mã ynororo. “Kure Ritonôpo mana, kakehpyra sehtone.” Morara kary kure mana.

“Murutase toto,” katopôpyry

¹⁹Murutase toto Pirixira, Akira, Onexiporu tô roropa, enara. ²⁰“Pauru opyno xine,” kaxiko eya xine. Eraxitu tôsesarise Koritu po, Tyropimu ynomoase Miretu po, kure pyra exiryke. ²¹Axï sahxo moehtase ropa konopotara ro ahtao.

“Kuurupotase Timoteu a,” âko Eupuru mana, Purutête te, Rino te, Kyrautia te, emero Jezu poetory tô maro. “Opyno ynanase, Timoteu,” âko toh mana.

²² Ynara ãko ase Kuesêkomo a Jezu Kyrixtu a: “Timoteu maro exiko. Ipyno exiko,” ãko ase, enara rokene.

TITU

Pauru Nymerohpyry Titu Neneryme

Tito

Ekarotopo

Juteu kara Titu kynexine. Jezu poetoryme toehse ynororo ahtao Pauru maro toytose pata tō poro, akorehmaneme (Karaxia 2.1-3; 2 Korītiu 7.6-16). Jezu poetory tō amorepaneme toehse ynororo Kereta po (Titu 1.5).

Tynmerohpyry ae Titu zurūko Pauru mana Jezu poetory tō amorepananō zae ehtoh poko; zurūko roropa mana zae Titu ehtoh poko imehnō Jezu poetory tō maro: tamuximākō amorepatohme, nuasemākō amorepatohme, kunumuxime exiketō amorepatohme, oryxime exiketō amorepatohme, enara. Tamuximehxo Titu exiryke imehnō akorehmapory se Pauru kynexine eya: “Kypynanopyatose Ritonōpo kure kuexirykōke pyra, kypyno xine toexiryke” (Titu 3.5).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-4

Jezu enetuputyry, zae ehtoh ipoetory tō maro 1.5—3.11

Tuaro ehtoh etyhporyme 3.12-15a

Kure tyripotoh Ritonōpo a 3.15b

1 ¹Nymerohpyry moro oneneryme Titu. Ywy ase Pauru, Ritonōpo poetory, Jezu Kyrixtu nenyokyhpory.

Tymenekase ywy Ritonōpo a tynymenekatyā akorehmatohme aomiry enetupuhpotohme eya xine, zae omi kurā poko toto amorepatohme roropa.

²Orihpyme tymaro kyritorŷko Ritonōpo mana. Ajohpākara mokyro Ritonōpo. Pake nono onyripyra ro tahtao ynara tykase ynororo tyya rokene: “Orihpyme ypoetory tō rīko ase,” tykase. ³Mame tōmiry enehpory se toehse Ritonōpo ahtao tonehpose eya kyya xine. Tōmiry tokarose roropa ya ekarotohme imehnomo a, ynara katohme eya xine: “ ‘Umūkuru enetuputyryhtao oya xine, orihpyra oritorŷko ase, jūme,’ kaxiko eya xine,” tykase ya Ritonōpo kukurākanekomomo.

⁴Umūkurume mase Titu, Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya exiryke.

Ynara āko ase Ritonōpo a: “Papa, Titu pyno ke exiko. Torētyke pyra tyriko roropa,” āko ase. Jezu Kyrixtu a morara āko roropa ase kukurākanekōme exiryke.

Titu erohtopōpyry Kereta po

⁵Kynomoase moroto ahmōta po Kereta po, morotōkō akorehmatohme otyhkara ro jexiryke, Jezu poetory amorepatōkō ritohme oya emero pata

tõ punero. Ynyrohmanohpotopõpyry poko oya wenikehpyra exiko. ⁶Zae rokê exiketõ Jezu poetory amorepaneme tyriko, toiro typye exiketõ rokene, Jezu enetupuhnanõ ke typoenõke rokene. Ajoajohpe pyra typoenõke exiketõ tyriko, tumykõ omipona typoenõke roropa. ⁷Ritonõpo omi poe Jezu poetory amorepananõ ahtao imehnõ mã toto onyhxiropyra kure rokê toto exiryke. Osenetaonohpyra exiketomo, atakirimahnomo, etõpyra exiketomo, zehzehno pyra exiketomo, tyamene se pyra exiketomo, ⁸katonõ se exiketomo, kurākõ maro se exiketomo, emotyëkara exiketomo, zae rokê imehnõ rinanomo, Ritonõpo sã se exiketomo kure rokene, akĩme pyra exiketomo, ⁹zae omi onurumekara exiketomo zae exiryke, Jezu namorepatopõpyryme exiryke. Morara tahtao xine imehnõ zurũko toh mana, toto akorehmãko zae Ritonõpo omi poe. Azahkuru exiketõ namorepatopõpyry enepõko roropa toh mana.

¹⁰Tuhke ajoajohpãkõ nae. Juteu tõ roropa Jezu enetupuhxõpo toeramase roropa toto. Ipoetohpyryme mã toehse toto. Imehnõ amorepãko toto azahkuru rokene. Toto enekunohnõko mã toto. ¹¹Mokaro imynyhpãkapoko imehnõ enekunopyryino. Tyekyrykõ omipohtomãko toh mana, zae pyra toto amorepãko, tineru apoitohme rokê tyya xine. ¹²Typoko xine ynara tykase imepyny: “Kereta põkõ emero ajoajohpe mana osekato kõ samo. Akĩme roropa mã toto, tõtukurukõ poko emotyëkãko toto,” tykase mokyro Kereta pono typoko xine ro imehnõ netaryme. ¹³Mokyro nekarohpyry ajohpe pyra mana. Morara exiryke mokaro zuruko orõpyra samo, mãsa rokê pyra Ritonõpo omipona toto ehtohme. ¹⁴Juteu tamuru tõ omihpyry irumekapoko eya xine imeimehnõ nyrohmanohpotoh roropa. Zae omi rumekahpõkõ nyrohmanohpotoh irumekapoko eya xine. ¹⁵Kure exiketõ mã kure Ritonõpo nyrihpyry ekarõko zae pyra toexirykõke. Tyrypyrykomo a rokê tuaro mã toto. ¹⁶Moro saaro imehnomo: “Ritonõpo waro ynanase,” ãko toh mã repe. Yrome kure ehtoh poko pyra mã toto. Popyra ipunaka mã toto Ritonõpo neneryme. Imeimehnõ zehno mã toto Ritonõpo omipona pyra. Kure imehnõ riry waro pyra mã toto, enara.

Zae omi poko

2 ¹Yrome omoro tyoro, mokaro sã pyra. Zae omi ekaroko Jezu poetory tomo a. Ynara kaxiko eya xine: “Ritonõpo omipona ehtoko,” kaxiko. ²Tamuhpomãkõ zuruko kure toto ehtohme, ajoajohpe pyra, emotyëkara roropa toto ehtohme tõtukurukõ poko, mãsa rokê pyra Ritonõpo enetupuhtohme toto a, imehnõ pyno toto ehtohme, Ritonõpo omipona exiry poko penekahpyra roropa toto ehtohme. ³Morararo kunumuximãkõ zuruko kure toto ehtohme Ritonõpo poko exiketõ samo, imehnõ onykerekemara toto ehtohme, eukuru jehnahpyry poko penetara toto ehtohme roropa. Zae omi poko imehnõ amorepapakoko eya xine. ⁴Oryximãkõ amorepapakoko toto a, tyiniokõ pyno toto ehtohme, typoenõkõ pyno roropa aehtohkõme, ⁵Ritonõpo omi poe tuaro toto ehtohme, imehnõ orutua poko pyra oryxiã ehtohme, tytapyĩkõ tao rokê kure toto ehtohme, tyiniokõ omipona toto ehtohme roropa. Tyiniokõ omipona pyra Jezu poetory ahtao imehnõ ynara ãko toto eneryke tyya xine: “Otarãme Ritonõpo omiry se hkopyra mokyro mana,” ãko toto ipoko.

⁶Nuasemäkō roropa zuruko ajoajohpe pyra toto ehtohme. ⁷Titu, kure rokē imehnō tyriko, asā nuasemäkō ehtohme. Zae imehnō amorepako Ritonōpo omiry poko. Onekunohto sã pyra exiko. ⁸Omi rypyry poko pyra exiko, ohxiropyra imehnō ehtohme. Morara awahtao kyzehnotokō ehxirōko tamoreme xine mana, ohxirory se exiketomo. Kure rokē oexiryke ohxiropyra mã toto.

⁹Ynara kaxiko namotome exiketomo a: “Oesēkō omipona ehtoko. Kure rokē erohtoko, oseosezuhpyra roropa. ¹⁰Ematonara ehtoko. Kure rokē erohtoko. Morara awahtao xine ynara āko imehnō oenerykōke: ‘To! Tukurākanekō omipona rukuh mokaro toehse nahe,’ āko mã toto oenerykōke,” kaxiko eya xine.

¹¹Ritonōpo kuamorepatose kure toexiry poko, kypyno xine toexiryke, emero porehme repe. ¹²Ynara kuamorepatorykō mana, kyyrypyrykō rumekatohme kyya xine, Jezu poetory tō kara penetatopōpyry rumekatohme roropa kyya xine, zae kuehtohkōme kukurohtao xine, zae roropa imehnō neneryme kuehtohkōme, zae Ritonōpo neneryme kuehtohkōme roropa taro nono po. ¹³Morara kuexirykō se Ritonōpo mana. Tãkye rokē sytatose Kuesēkō oepyyry ropa eraximaryke kyya xine. Orēpyra oehnōko ropa mana. “Kure Ritonōpo mana, kukurākanekō imehxo,” āko sytatose emero porehme, Jezu Kyrixtu oepyyry ropa eneryke kyya xine. ¹⁴Mokyro tōsekarose toorihthohme kymyakākōme, kyjamihtanohtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, kukurohtao xine kukurikatohkōme roropa, ipoetoryme nymyry kuehtohkōme, mäsã rokē pyra aomipona kuehtohkōme.

¹⁵Moro poko imehnō amorepako. Zuruko toto orēpyra, tyrypyhpyke toehse toto ahtao. Ynara kaxiko eya xine: “Jomi poe rokē pyra ourutorykō ase, Ritonōpo omi poe ourutorykō ase,” kaxiko, ynara kara toto ehtohme: “Poetome ro mase. Ōmiry onetara ynanase,” kara toto ehtohme.

Kure rokē Jezu poetory exiry poko

3 ¹Ynara kaxiko roropa Jezu poetory tomo a: “Kowenu omipona ehtoko. Kowenu poetory omipona roropa ehtoko. Kure rokē erohtoko erohse oeahmarykohtao. ²Imehnō onykerekeremara ehtoko. Atatapoipyra roropa ehtoko. Sekerereme ehtoko imehnomo a, kure rokē imehnō ezuhtoko,” kaxiko. ³Pake ajoajohpākō sã sexiataose, Ritonōpo omipona pyra, poppyra rokene. Jezu poetory tō kara penetatoh poko typenetase kymarokomo, tãkye kuexirykō poko roropa typenetase imehnō zetū poko, imehnō zumoxike ehtoh poko roropa. Imehnō kyzehno xine toh nexiase. Toto zehno ynanexiase roropa. ⁴Yrome Ritonōpo kukurākanekōme mana. Kuamorepatose kypyno xine toexiry poko, kure kyrirykō se toexiry poko roropa. ⁵Mame kypynanopyatose kure kuexirykōke pyra. Kypyno xine toexiryke kypynanopyatose iirypyryme ro kuahtao xine. Kurã Zuzenu a kukurikapoatose enurusenã sã ropa kuehtohkōme, kure kuehtohkōme kukurohtao xine. ⁶Omomyra Ritonōpo toehse. Tuzenu tokarose kyya xine, toorihse Jezu Kyrixtu exiryke kyyrypyrykō ehepyryme. ⁷Tuzenu tokarose kyya xine zae kuehtohkōme. Kure rokē kyritorykō Ritonōpo mana. “Zae matose,” āko Ritonōpo mana kyya xine. “Ymaro aarotorykō ase orihpyra oehtohkōme jūme,” āko mana. Morara kary eraximāko sytatose eya. ⁸Morara kary ajohpe pyra mana.

Morara exiryke orēpyra exiko moro ekarory poko Ritonōpo enetupuhnanomo a kure rokē imehnō ritohme toto a. Morara ahtao kure sytatose Ritonōpo neneryme, imehnō neneryme roropa. ⁹Yrome putupyra exiketō oseosezukuruhtao anaponuhpyra exiko tytamurukō esety poko, Moeze omihpyry poko roropa toto oseosezukuruhtao toto anaponuhpyra exiko. Toipāme rokē sekere āko mā toto. ¹⁰Imehnō azahkuru Jezu poetory amoreparyhtao zuruko toto osemazuhme aporo. Morotoino amorepazomoko ropa toto. Moraramē ōmipona pyra toto ahtao imaro xine pyra exiko. ¹¹Zuaro mase toto osenekunopyry waro mase. Iirypyryme toto exiry eneryke oya zae pyra toto exiry waro mase.

Pauru nurutopōpyry etyhyryme

¹²Arytema aropōko ase oya. Arytema pyra ahtao Tikiku aropōko ase aarotohme, Nikopori pona. Moroto exiko ase ikonopory ae. ¹³Zena makorehmatase, Aporu maro ooperyhtao. Zena, Roma kowenu omiry waro exikety. Akorehmako toto tŷkyryneke toto ehtohme toto ytoryhtao. ¹⁴Imehnō akorehmapoko roropa Jezu poetory tomo a etuarimaketō pyno toto ehtohme, toipāme rokē pyra toto ehtohme.

¹⁵“Kure pāna mā moero,” āko oya ymarōkomo. Morara āko roropa ase amarokomo a, yna pyno exiketomo a, Jezu poetory tomo a.

“Papa, Titu tō pyno exiko,” āko ase Ritonōpo a. Enara rokene.

PIREMÕ

Pauru Nymerohpyry sero

Filemom

Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Piremõ neneryme. Jezu poetoryme Piremõ kynexine otarame oximõto maro pata Koroxi po. Onezimu kynexine Piremõ namotome, yrome toepase ynororo tosẽ winoino. Mame Pauru waro toehse kynexine äpuruhipyry tao ahtao. Jezu poetoryme toehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya. Mame Onezimu aropory se Pauru kynexine esemy a ropa.

Tynmerohpyry ae tope zurũko Pauru inamoto Onezimu zehno pyra aehtohme; kure rokẽ tyrithome osepeme, azahkuru aehtopõpyry korokapotohme Ritonõpo a, atakorõme aehtohme imaro Jezu tonetupuhse eya exiryke. Typapẽ taropose Pauru a Onezimu emahpo Piremõ a.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-3

Jezu poetory pyno Piremõ ehtopo 4-7

Ekaropotoh Onezimu poko 8-22

Aosekazumatoht etyhipyryme 23-24

Kure tyripotoht Ritonõpo a 25

¹Ynymerohpyry moro oneneryme Piremõ. Yna epeme mase, yna akorehmaneme roropa. Ywy ase Pauru, äpuruhipyrytaono. Kyrixtu Jezu omipona jexiryke tõmapose ywy äpuruhipyry taka.

Ymaro Timoteu nase jakorehmãko serohne merory poko. ²Jezu poetory tõ oximõmãkõ neneryme ynymerohpyry moro, atapyĩ taõkõ neneryme roropa, Apia neneryme roropa. Jezu poetoryme toexiryke yna oryxiryke mana. Arakipu neneryme roropa moro. Soutatume sã ynororo mã ya, yna akorehmaneme exiryke.

³Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine: “Kure rokẽ Piremõ tõ tyriko Papa. Torẽtyke pyra tyriko toto,” ãko ase. Morara ãko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

Imehnõ pyno Piremõ ehtopõpyry poko

⁴Jotururuhtao Ritonõpo a opoko oturũko ase. “Kure mase, Papa. Kure jakorõ Piremõ riryke oya,” ãko ase opoko. ⁵Ritonõpo poetory pyno oexiry ekãtõko imehnõ mana ynanetaryme, Kuesẽkõ Jezu enetuputyry poko oya

ekarōko roropa mā toto. ⁶ Jezu maro mase ytoytōko, tonetupuhse oya exiryke. Morara exiryke ynara āko ase Ritonōpo a: “Papa, Piremō akorehmako imehnō zurutohme Jezu enetupuhstopōpyry poko tyya. Amorepako toto oenetuputyry poko, zae Piremō eneryke tyya xine, Jezu Kyrixtu omipona se toto ehtohme Piremō samo,” āko ase. ⁷ Opyno ase Piremō. Jakorōme mase. Yna pyno oexiryke atākyemāko ase, porempāpyra ase roropa. Tuhkākō Ritonōpo poetory tō tākye toehse opokoino, toto pyno oexiryke.

Onezimu akorehmapory poko

⁸ Etako pahne, orēpyra se jahtao, oruime jexiryke Kyrixtu enetuputyry poko, jomi poe zae ehtoh poko exiko, ykary oya repe. ⁹ Yrome opyno jexiryke, ajohpāme sã jomipona exiko, āko rokē ase oya. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu nymenekahpyry ase typoko imehnō zurutohme. Āpuruhpyry taka tōmapose ase roropa Jezu pokoino. Morara jahtao ro, ajohpāme sã, āko ase oya. ¹⁰ Naeroro ekaropōko ase oya Onezimu poko. Umūkurume mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Āpuruhpyry tao jahtao mokyro zūme toehse ywy Kyrixtu ekaroryke eya. ¹¹ Osemazuhme aporo akīme toexiryke opoetohpyryme toehse ynororo. Yrome seromaroro ŷme toehse ropa nase. Ākorehmaneme toehse jakorehmaneme, enara.

¹² Seromaroro mokyro aropōko ropa ase oya. Jeano roropa ytōko mana imaro ipyno jexiryke ipunaka. ¹³ Taro ise ro ase repe, ymaro aehtohme, āpuruhpyry tao ro jahtao, jakorehmaneme, oesahpyo. Ritonōpo omiry kurā poko Jezu Kyrixtu poko imehnō amoreparyke ya āpuruhpyry tao ase. ¹⁴ Yrome jakorehmaneme Onezimu riry se pyra exiase oturupyra ro jahtao oya. Jakorehmary se awahtao rokē jakorehmary se ase oya. Naeroro ekaropōko ase oya ajohpāme samo.

¹⁵ Otarāme Onezimu toepase owinoino osemazuhme. Mame ytōko ropa mana oya, jūme amaro ehtohme rahkene. ¹⁶ Seromaroro namotome rokē pyra mana. Namoto motye kuhse ynororo. Ākorōme toehse mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Ipyno yronymyryme ase. Ipynohxō exīko mase roropa opoetoryme exiryke, ākorōme roropa exiryke Kuesēkō enetuputyryke eya.

¹⁷ Naeroro oepeme jexiryke, mokyro eahmako, oya toytose ahtao, jeahmato sã oya. ¹⁸ Iirypyryme toehse ynororo ahtao oya, otinerū tapoise eya ahtao, ya rokē epehmapoko ropa. ¹⁹ Ynara imerōko ase jemary ke nymyry. Ywy ase Pauru. Ywy roro oepehmāko ase. Yrome owenikehkapopyra roropa ase. Jepehmara ro mase roropa. Yhnao orihketyme ro mexiry. ²⁰ Naeroro, jakorony, ajohpāme sã jomipona exiko Kuesēkō pyno oexiryke. Morara awahtao jākyemāko mase. Jakorōme sã mase Kyrixtu enetuputyryke oya.

²¹ Awaro ase. Morara imeroryhtao ya jomipona exīko mase. Jomiry motye tyrīko mase. Zuaro ase. ²² Morara awahtao osa ikurākako jesaryme. Otarāme ōmihpyrykō etaryke Ritonōpo a jaropōko ropa mana oya xine. Moro se ase ipunaka.

Pauru tō osekazumatopōpyry

²³ “Kure pāna mano,” kary se Epapura oya. Āpuruhpyrytaōme mana ymaro, Jezu Kyrixtu poko imehnō amoreparyke eya. ²⁴ Morara kary se roropa ymaro erohketō Jezu omiry poko, Maku, Arixtakū, Temaxi, Ruka, enara.

²⁵“Kure rokē opoetory tō tyriko Papa,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a opoko xine. Enara.

EPEREU

Epereu tō Neneryme sero

Hebreus

Ekarotopo

Sero pape tymerose Jezu enetupuhnanō neneryme, juteume tonuruse aexityamo. Toto rohmanohpōko imehnō kynexine, Jezu rumekatohme eya xine eramatohme ropa pake toehtopōpyrykō sã toto ehtohme ropa repe.

Yrome Ritonōpo omipona exiketō akorehmary se sero pape merohpō kynexine tãkye toto ehtohme Jezu maro toehtohkō poko. Jezu Kyrixtu tonehpose Ritonōpo a sero nono pona tōmiry kurā ekarotohme kyya xine, imehxo toehtoh enepotohme kyya xine Tumūkuru ae. Kyrixtu imehxo mana Ritonōpo nenyohyã motye, urutō kō motye, Moeze motye Jozue maro. Jūme Oturuketye Imehxo mana, aosekarotopōpyry tynekaroryme imehxo roropa mana ahno rypyry korokatohme. Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine typynanohse sytatose jūme rahkene.

Epereu 11 ekarōko Ritonōpo enetupuhnanō anamonohpyra ehtopōpyry poko Ritonōpo enetuputyry poko toetuarimarykohtao ro, totapase ahtao ro. Naeroro mokaro sã: “Oesēkōme Jezu enetuputyry poko oya xine onurumekara ehtoko oetuarimarykohtao ro,” āko mana.

Sero pape ao

Jezu Kyrixtu, Ritonōpo kurano 1.1-3
Ritonōpo nenyohyã motye 1.4—2.18
Imehxo mana Moeze motye 3.1—4.13
Oturukety, rewita tō motye 4.14—7.28
Tōmiry etapotoh mā imehxo 8.1—9.22
Kyrixtu osekarotopōpyry tynekaroryme imehxo 9.23—10.39
Ritonōpo enetupuhnanomo 11.1-40
Orēpyra Jezu enetuputyry 12.1-11
Tuaro ehtoh te, enaroximatoh 12.12-29
Ritonōpo zamaro ehtoh; oturutoh Ritonōpo a 13.1-25

Ritonōpo mūkuru poko

1 ¹Pake Ritonōpo kynoturune kytamurukomo a urutō kō ae. Tuhke rokē kynoturune. Urutō kō osenetupuhtoh ae kynoturune. Aosenehtohkō ae roropa kynoturune eya xine. ²Morarama pake hkopyra kynoturune ropa Ritonōpo kyya xine Tumūkuru ae. Ynororo a sero nono tōkehko tyripose eya aporo, sero pōkō emero. Mame tymenekase ynororo Ritonōpo a emero

esēme ehtohme, sero nono pōkō esēme, kapuaōkō esēme roropa, enara ehtohme. ³Ime aexiry saerehkane sā mana. Ritonōpo ime exiry saaro ime aexiry mana ipunaka. Mame Ritonōpo ime exiry enepōko mana sero pōkomo a. Tyjamitunuru ke tynryityā onenahkapopyra mana. Morarama sero pōkō rypyry korokaxīpo kyporohne kapu ao, tuisamehxo, Ritonōpo maro. Emero esēme Ritonōpo mana.

Tynenyoytyā motye Ritonōpo mūkuru ehtoh poko sero

⁴Tynenyoytyā motye kuhse Tumūkuru tyrise eya. Esety roropa Ritonōpo mūkurume, Tummy wino tapoise eya. Mokyro esety Ritonōpo nenyoytyā esety motye mana. ⁵Tumūkuru a ynara tykase Ritonōpo:

“Umūkurume mase.

Seroae omyme osekarōko ase,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a. Yrome tynenyoytyamo a morara kara kynekurehne. Ynara tykase roropa Tumūkuru poko:

“Jūme ase, umūkurume mana,”

tykase Ritonōpo Jezu poko. Yrome morara kara kynekurehne tynenyoytyā poko.

⁶Ynara roropa tykase Ritonōpo Tumūkuru tooehse ahtao sero nono pona:

“Ynenyoytyā emero kure Umūkuru rīko mana.

‘Kure mase, tuisa imehxo,’

āko toh mana eya,”

tykase Ritonōpo.

⁷Yrome ynara tykase tynenyoytyā poko:

“Tyryrykane sā ynenyoytyā rīko ase axī toto ytotohme.

Apoto sā roropa ynamoto tō ripōko ase orēpyra toto ehtohme,”

tykase.

⁸Yrome Tumūkuru poko ynara tymeropose Ritonōpo a:

“Ritonōpome mase.

Tuisame oehtoh exikehpyra mana jūme.

Zae oexiryke ipunaka tuisa kurāme mase.

⁹Zae ehtoh se mase te, zae pyra ehtoh se pyra roropa mase ipunaka.

Morara exiryke kymenekase,

tākye ipunaka oehtohme

imehxo oehtohme roropa,

imehnō motye kuhse oehtohme,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a. ¹⁰Ynara tykase roropa ynororo eya:

“Oya sero nono tyrise apitoryme.

Kapu roropa tyrise oya, oemary ke, Ritonōpome oexiryke.

¹¹Enahnōko mā onyrytyā repe.

Yrome omoro orihpyme mase jumāme.

Xihpyryme onyrytyā mā exīko repe upo xityā samo.

¹²Upo sā toto amēnōko ropa mase,

toto myakāmatohme.

Yrome omoro mase etyorōmara.

Tamuhpōme exipyra mase roropa,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a.

¹³Ynara tykase roropa Ritonōpo Tumūkuru a:

“Oporohko tāna. Tuisamehxo mexino ymaro.

Ozehnotokō poremākapōko ase,

opoetoryme toto rīko ase roropa,”

tykase Ritonōpo eya. Yrome morara kara kynexine tynenyohtyamo a.

¹⁴Naeroro oturuxi Ritonōpo nenyohyā poko. Kapu ae inenyohtyā mokaro. Tupūke pyra rokē mā toto. Toto aropōko Ritonōpo mana tarōkō akorehmatohme. Tynypynanohtyā akorehmase toto aropōko mana.

Kypynanohtohkō kurā poko

2 ¹Morara exiryke otato sehtone omi kurā totase kyaa xine ahtao. Tomeseke sehtone aomipona exikehpyra kuehtohkōme. ²Ritonōpo nenyohyā omihpyry zae kynexine. Zae ehtoh poko kutuarōtanohpose imehnomo. Toto omihpyry omipona pyra exiketō tuānohse toto iirypyrykō epehpyryme. ³Yrome Kuesēkō Jezu omiry mokaro omihpyry motye kuhse mana. Otato pyra kuahtao xine kuānohtorŷko mana, ekurehpyra mana. Osemazuhme kypynanohtohkō poko tyaa kynoturune. Morarama etananō roropa kutuarōtanohpotone zae aehtoh poko. ⁴Ritonōpo roropa zae toehtoh poko kutuarōtanohpotone tyjamtunuru eneporyke, kurākōkara kurākary poko, enara. Typoetory tō tyjamihtanohpose Tuzenu a tyotyōrō waro toto ehtohme orēpyra toto ehtohme imehnō Jezu poetory akorehmatohme emero porehme. Ise toehtopōpyry ae ro tyjamihtanohpose toto eya.

Kyrixtu enurutopōpyry ahnome kypynanohnekōme

⁵Sero nono tyrisenā tyrise ropa ahtao, sero pōkō esēme tynenyohtyā onyripyra Ritonōpo exiko mana. Moro poko ourutorŷko ynanase seromaroro.

⁶Māpyra ynara tymerose imepyny a Ritonōpo omiryne:

“Otyme kure yna, ahnome rokē ynanase?

Yrome yna poko osenetupuhnōko mase.

Orihketōme ynanase,

yrome yna pyno ro mase.

⁷Tyrise ynanase oya onenyohtyā

ime exiry sā pyra aporo;

tuisamehxo tyrise roropa ynanase oya,

onyrityā esēme.

⁸Ajamtunuru poe emero esēme tyrise ynanase oya,”

me tymerose imepyny a Ritonōpo omiryne. Naeroro, emero esēme karyke, emero esēme toehse toh mā repe. Yrome ahno enēko sytatose emero esēme pyra ro. ⁹Yrome Jezu poko enetupuhnōko sytatose. Axītao rokē tuisame hkopyra toehse ynororo Ritonōpo nenyohyā poetoryme samo. Mame Ritonōpo omi poe toorihse ynororo kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme, kypyno xine Ritonōpo exiryke. Mame toorihse exiryke tuisamehxo Jezu tyrise ropa Ritonōpo a. Emero esēme tyrise eya. ¹⁰Tuaro Ritonōpo kynexine Tumūkuru tuarimapory poko. Ynara tykase ynororo Tumūkuru poko: “Toetuarimaryke iirypyrymākō kurākary waro exiko mana,” tykase. Emero ritōme ynororo. Tynrityā onenahkapopyra roropa mana. Tuhkākō eahmary se ynororo, tyaa toto ytotohme typoenōme toto ehtohme, tymaro tuisame toto ehtohme.

¹¹ Kuesemazupurukōme toexiryke kukurākatorŷko mana, kyyrypyrykō korokāko roropa mana, Kumykōme roropa Jū ehtohme. Naeroro ihximyra mana tyekyryme kuehtohkō poko. ¹² Ynara tykase ynororo Tummy a:

“Papa onyrihpyry poko jakorō tō zurūko ase.

Opoko eremiāko ase, kure oekarōko ase opoetory tō maro tōximōse yna ahtaō,”

tykase. ¹³ Ynara tykase roropa ynororo: “Ritonōpo, oenetupuhnōko ase,” tykase. “Taro ase ypoenō maro, moxiā onekarotyā ya,” tykase Jezu.

¹⁴ “Ypoenō moxiāmo,” kynako Jezu kypoko xine. Ahnome kuexirykōke kysā xine Jezu toehse, ahnome, tupūke, tumunure roropa, enara. Ahnome toehse ynororo toorihtohme, toorikyry ke joroko tamuru enahkatohme, kuorikyrykō esēme sā joroko tamuru exiryke. ¹⁵ Kuorikyrykō zuno kuexirykōke tymyhse sā sexiātose. Joroko tamuru namotome sexiātose. Yrome joroko tamuru enahkaryke tyya tymyhpokase ropa sā sytatose eya. ¹⁶ Zuario sytatose. Ahnome toehse Jezu tynenyohtyā akorehmatohme pyra tyya. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko: “Toehse ynororo Aparāo pakomotyā akorehmatohme rokē tyya,” me tymerose Ritonōpo omiryne. ¹⁷ Morara exiryke tupūke exiketyme toehse ynororo, takorō tō samo, kymarokō samo. Kysā xine toehse ynororo zae tōturutohme kypoko xine Ritonōpo a, kypynanohnekōme roropa toehtohme. Ritonōpo omipona toexiryke kyyrypyrykō korokāko mana kyyrypyrykō topehmase exiryke tyya. ¹⁸ Tukahse ynororo joroko tamuru a iirypyryme tyrithome repe. Toetuarimase roropa ynororo. Naeroro kuakorehmarykō waro mana tukahse kuahtaō xine joroko tamuru a.

Jezu poko Moeze poko roropa

3 ¹ Wekyry tōme matose. Jezu akorō tōme sytatose, toahmase Ritonōpo a kuexirykōke ipoetoryme kuehtohkōme. Osenetupuhtoko Kuesēkō Jezu poko. Tonehpose ynororo Ritonōpo a tymaro oturuketō tuisaryme aehtohme, kypoko xine aoturutohme Tummy a, tonetupuhtohkō poko. Ihximyra sytatose roropa Kuesēkōme Jezu ekarory poko. ² Tymoise Ritonōpo Jezu a kynexine. Tymenekahpō omipona kynexine, Moeze sā toerohtoh poko. Moeze a roropa tymoise Ritonōpo toerohtoh poko, Ritonōpo poetory tō poko, Izyraeu tō poko. ³ Yrome Jezu Moeze motye kuhse kynexine, tuisamehxo. Tapyi amone eneryhtaō kyya xine: “To! Emese kure mase. Tapyi rine nymyry mase,” āko sytatose eya. Yrome tapyi a morara kara sytatose. Moro saaro Moeze motye kuhse Jezu mana. ⁴ Mame tapyi rinanōme sytatose. Tuhke tapyi rihpō nae. Yrome Ritonōpo emero ritōme kuhse mana. Emero tyrise sytatose Ritonōpo a. ⁵ Moeze a Ritonōpo tymoise kynexine ipoetory tō eraseme sā rokene. Ritonōpo namotome kynexine. Urutōme roropa kynexine Ritonōpo poe. Ritonōpo nekarory poko imeīpo tōturuse ynororo. ⁶ Yrome Kyrixtu a Ritonōpo tymoise kuhse, Moeze motye kuhse. Tummy omipona kynexine tapyi esē nymyry samo, Ritonōpo mūkurume exiryke. Mame Ritonōpo poenōme sytatose oserehpyra kuahtaō xine, Kuesēkō onenetupuhkehpyra kuahtaō xine te, penekehpyra kuahtaō xine Kuesēkō eraximary poko, enara. Imehnō motye kuhse Jezu exiryke onenetupuhkehpyra sehtone.

Ritonōpo poetory tō oserematoh poko sero

⁷ Ynara āko Ritonōpo Zuzenu:

- “Seroae Ritonōpo omiry etaryhtao oya xine,
⁸ otato ehtoko. Ekurehpyra ehtoko.
 Pake atamurukō ehtopōpyry sā pyra ehtoko ahno esao pyra toto ahtao.
 Ynara tykase toto: ‘Ritonōpo se pyra sytatose Kuesēkōme.
 Aomipona pyra sehtone.
 Kuānohpyra xine mana,’ tykase toto.
 Onymoipyra toh kynexine.
 Tosēkō tukuhse eya xine.
⁹ Moroto atamurukō jukuhne toto, tyehno xine jehtohme.
 Yjamitunuru tonese tyya xine ahtao ro jukuhne toto.
¹⁰ Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro zehno toehse ywy.
 Ynara akene: ‘Azahkuru rokē mokaro osenetupuhnōko mana.
 Jomipona pyra ekurehnōko mā toto,’
 akene toto poko.
¹¹ Toto zehno exine.
 Naeroro ynara akene:
 ‘Jesaka omōpyra ekurehnōko mokaro mana.
 Jūme omōpyra mā toto jesaka ymaro oserematoh taka,’ akene,”

tykase Ritonōpo Zuzenu.

¹² Wekyry tomo, tomeseke ehtoko oorypyrykō poko oexirykōino okurohtao xine Kuesēkō onenetupuhkehpyra oehtohkōme, Ritonōpo onurumekara roropa oehtohkōme. Jūme orihpyme Ritonōpo mana. ¹³ Yrome Ritonōpo omipona oehtohkōme atakorehmatoko kokoro rokene. “Taroino jomipona ehtoko,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine atakorehmatoko, toiro Jezu poetory osenekunopyryino tyrypyry poko. ¹⁴ Kyrixtu maro oxiekyryme sytatose. Osepeme roropa imaro sytatose Ritonōpo onenetupuhkehpyra kuahtao xine, apitoryme Jezu enetupuhpōpyry saaro kyya xine ipoetoryme toehse kuahtao xine.

¹⁵ Ritonōpo omiry ymara tymerose:

“Seroae Ritonōpo omiry etaryhtao oya xine otato ehtoko.
 Ekurehpyra ehtoko.
 Pake atamurukō ehtopōpyry sā pyra ehtoko.
 Ahno esao pyra tahtao xine
 onymoipyra toh kynexine,”

me tymerose.

¹⁶ Onokākō Ritonōpo omiry etaxīpo otato pyra toehse? Onokākō onymoipyra toehse roropa? Arypyra. Ejitu poe Moeze narotyamo, Moeze ekahmahpōkomo emero. ¹⁷ Onokākomo a Ritonōpo zetū tanjse 40me jeimamyry? Arypyra. Iirypymākomo a jetū tanjse. Naeroro toorihse toto ona po, ahno esao pyra. ¹⁸ Morarama ynara tykase Ritonōpo: “Jūme ytopyra mā toto ynekarohpyry pona. Oserematoh taka ytopyra ekurehnōko mā toto,” tykase. Onokākō poko morara tykase nae? Arypyra. Tymoipyra aehtyā poko morara tykase, tōmipona pyra toto exiryke. ¹⁹ Naeroro ynara enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo nekarohpyry pona ytopyra tokurehse toto onenetupuhpyra tokurehse toexirykōke.

4 ¹ Zae ro Ritonōpo omihpyry mana kyya xine. “Oesēkōme jenetuputyryhtao oya xine omōnōko matose jesaka, ymaro oseremāko

matose,” katopöpyry zae mana. Naeroro tomeseke sehtone, ekurehpyra kuehtohkōme, ynara kara Ritonōpo ehtohme kypoko xine: “Mose omöpyra mana jesaka. Ymaro oseremara mana, ekurehnōko,” kara Ritonōpo ehtohme kypoko xine. ²Moro omi kurā totase kyya xine, mokaro pakatokō saaro. Totase eya xine repe. Yrome otato pyra toh toehse onenetupuhpyra toexirykōke. ³Yrome kymarokomo, enetupuhnanōme kuexirykōke, Ritonōpo maro exīko sytatose. Imaro oseremāko sytatose, aomihpyry ae ro. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne aomipona pyra exiketō poko:

“Toto zehno exine.

Naeroro ynara akene,

jesaka omöpyra ekurehnōko mā toto.

Jūme ytopyry mā toto moro pata pona.

Ymaro ytopyry mā toto oserematohtaka.”

Morara tymerose Ritonōpo omiryne pakatokō poko. Moino ro, sero nono ritopöpyry poe ro, aerohtoh tōtyhkase roropa. ⁴Mame 7me ĕmepyyry poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “7me tōmehse ahtao tōtyhkase ynororo tynyryry tō riry poko, mame tōseremase ynororo,” me tymerose. ⁵Ynara tymerose roropa moro poko Ritonōpo omiryne: “Jūme ytopyry mā toto ymaro oserematohtaka,” tykase. ⁶Osemazuhme aomiry etananomo a aomiry totase repe. Yrome Ritonōpo esaka omöpyra tokurehse toto oserematohtaka, onenetupuhpyra toexirykōke. Yrome imehnō mā Ritonōpo maro exīko. Esaka omōnōko toh mana oseremase. ⁷“Taroino jomipona ehtoko,” tykase Ritonōpo eya xine repe ayactorykohtao ahno esao pyra. Yrome aomipona pyra tokurehse toto. Morara exiryke tuhke jeimamyry taropose ahtao morara tykase ropo Ritonōpo. Ynara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryne:

“Taroino jomiry etaryhtao oya xine,

jomipona ehtoko.

Ekurehpyra ehtoko,”

tykase.

⁸(Otarāme imep̄y ynara āko mana: “Jozue ekepyry a Ritonōpo poetory tarose Ritonōpo nekarohpyry pona, oserematohtaka pona,” āko repe. Yrome zae pyra morara kary.) Ritonōpo esaka nymyry toto anaropyra Jozue kynexine. Ritonōpo oserematohtaka toto anaropyra kynexine. Ritonōpo esaka nymyry tarose toto ahtao eya aoserematohtkōme: “Taroino jomipona ehtoko,” kazomopyra Ritonōpo exiry. ⁹Naeroro Ritonōpo nekarory anapoipyry ro ipoetory tō mana, oserematohtaka nae ro exiryke Ritonōpo maro, Ritonōpo oserematopöpyry saaro pake omazūetatomykaponato ae. ¹⁰Esaka tomōse kuahtao xine kuoserematohtkōme Ritonōpo maro, kuerohthkō poko pyra exīko sytatose, oseremāko sytatose Ritonōpo saaro, erohkehxīpo Ritonōpo oserematopöpyry saaro. ¹¹Naeroro ehmaropa Ritonōpo a. Aomipona yronymyryne sehtone imaro kuoserematohtkōme.

¹²Ritonōpo omiry isene exikety sā kuamorepator̄yko mana. Emese kure exikety sā roropa zonētyā enetupuhpōko mana. Osetato taerē rato ahtao omōnōko mā etyhpyry pona tōsē woryhtao. Ike tōsē sahsahkāko sytatose roropa, zehpo osenēko ip̄u tysahkase ahtao. Moro rato sā Ritonōpo omiry mana. Imoty kuhse mana, osetato taerē exikety motye etaryhtao kyya xine. Kuosenetupuhthkō jarao sā exīko mana kyya xine. Kypenetatohkō roropa

jarao sã exiko kyya xine. Zonëtyã enetupuhpõko Ritonõpo omiry mana, emero zuaro Ritonõpo exiryke. ¹³Otonësaromepyra sytatose kueneypyra xine Ritonõpo ehtohme. Tynyrytyã emero porehme enëko Ritonõpo mana. Kuykuytorykõ enëko mana kuosenetupuhthkõ roropa enëko mana. Mame imeïpo Ritonõpo ëpataka ytõko sytatose emero porehme. Toiroro Ritonõpo ëpataka osekarõko sytatose kynyrytyãkõ poko. Naeroro kytamurukõ ehtopõpyry sã pyra sehtone, Ritonõpo onenetupuhpynõ ehtopõpyry sã pyra. Aomipona sehtone ekurehpyra kuehtohkõme kuomomyrykõ poko Ritonõpo esaka.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme Jezu ehtoh poko

¹⁴Morarama Jezu Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mana. Kynonuhne kapu aka, Ritonõpo esaka, kypoko xine oturuse Tummy maro, kuakorehmapose xine. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. Imehnõ onurukehpyra sehtone roropa ipoko. ¹⁵Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mokyro mana, kuakorehmanekomo. Jamihme pyra kuehtohkõ waro mana ipunaka, kysã xine tukuhse toexiryke joroko tamuru a iirypyryme tyritohme repe. Yrome iirypyryme pyra kynexine ipunaka. ¹⁶Morara exiryke oserehpyra sehtone. Soturutone Ritonõpo maro, kypyno xine exiryke. Kyyrypyrykõ korokãko mana. Kypyno xine toexiryke jamihme kyritorÿko mana, kyyrypyrykõ poko kyrirykõ se joroko tamuru ahtao.

5 ¹Juteu tõ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ahnome rokë toh mana, kysã xine. Tymenekase ynaroro oturuketõme Ritonõpo maro imehnõ poko, toto zehno pyra Ritonõpo ehtohme. Naeroro tynekarory etapãko toh mana Ritonõpo a ekarotohme ahno rypyry korokapotohme. ²Ahnome rokë toexirykõke kysã xine, putupyra exiketõ zehno pyra toh mana. Azahkuru roropa toto ahtao toto zehno pyra ro toh mana. Nupunato toto enery waro roropa toh mana. ³Morara exiryke tynekarory etapãko toh mana iirypyrymãkõ rypyry korokapotohme. Imehnõ rypyry rokë kara korokapotohme, tynekarorykõ etapãko toh mana. Tyrypyhpyke toexirykõke tyrypyrykõ korokapotohme roropa tynekarorykõ etapãko toh mana. ⁴Tamoreme pyra Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme exiko mã toto. Tuisamehxo toexiry se exikety ahtao exipyra mana. Ritonõpo a tymenekase ahtao rokë, imaro oturuketõ tuisaryme exiko mana Arão menekatopõpyry saaro.

⁵Moro saaro Kyrixtu, Ritonõpo nymenekahpyry tamoreme pyra tooehse. Ritonõpo ynara tykase eya:

“Umükurume mase.

Seroae omyme jehtoh ekarono,”

tykase ynororo. ⁶Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne:

“Omoromase ymaro oturukety jumãme,

Meukizeteke ehtoh samo,”

tykase ynororo.

⁷Morarama Jezu sero nono po tahtao, tõturuhtao sam tykase Ritonõpo neneryme. Tãtasamase roropa ynororo yronymyryme. Ipynanopyry waro Jumy, orihpyra aehtohme. Mame typoko epyrypara Jezu exiryke, Tummy omipona roropa exiryke, aomiry totase Ritonõpo a. ⁸Mame Ritonõpo

mūkurume tahtao ro Tumy omipona toehse ipunaka toorikyry ponāmero. ⁹Moraramē toetuarimatopōpyryke kypynanohnekōme toehse ynororo. Jūme typynanohse sytatose eya tōmipona toehse kuexirykōke. ¹⁰Naeroro oturuketō tuisaryme tyrise ynororo Ritonōpo a, Meukizeteke ehtopōpyry samo.

Sē nase Ritonōpo rumekahpōkō wānopyry poko

¹¹Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme Jezu ehtoh poko tuhke nae ase. Oururukō se roropa ase repe. Yrome tupime āmoreparykō ya, tūpore sã ōsenetupuhtohkō exiryke. Onenetupuhpyrahme sã matose. ¹²Okynã matose Jezu poetoryme repe. Yrome imehnō amorepary waro pyra ro matose. Āmoreparykō se matose āmorepatopōpyrykō poko ropa pake Jezu enetupuhtopōpyry saaro oya xine. Morohne kure repe. Yrome awātarykō se roropa matose. Poeto pitiko sã matose. Suhsu se rokē mā toto tōsē onyry waro pyra toexirykōke. Mokaro sã matose tupimākara rokē waro oexirykōke. ¹³Enurusenã kō zae ehtoh waro pyra mā toto, zae pyra ehtoh waro pyra roropa mā toto. Enurusenã kō sã matose. ¹⁴Kokoro rokē Ritonōpo omipona kuahtao xine aomiry waro exiko sytatose. Tupime ehtoh waro roropa exiko sytatose. Morara kuahtao xine tōsē ōnanō sã exiko sytatose. Zae ehtoh Ritonōpo a waro exiko sytatose, zae pyra ehtoh waro exiko roropa sytatose.

6 ¹Morara exiryke itamurumehxo satamorepatone Kyrixtu poko, aomipona kuehtohkōme. Osemazuhme tuhke pyra āmorepatopōpyrykō kynexine Jezu enetupuhpitoryhtao oya xine. Ynara āmorepatopōpyrykō kynexine, oorypyrykō rumekary poko oya xine te, Ritonōpo enetuputyry poko, ²ahno ēpurihkary poko te, Ritonōpo Zuzenu apoiry poko oya xine erohtohme imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko, aorihtyā ēsemākapyry ropa poko te, kurākō apiakatoth poko, enara. ³Ritonōpo waro toehse awahtao xine morohne poko atamorepatoko osemazuhme. Yrome atamorepatoh nae ro mana. Naeroro Ritonōpo ise ahtao itamurumehxo satamorepatone.

⁴Mame imepyny a Jezu enetupuhxīpo, turumekase ropa eya ahtao tupime kuhse mana tyrypyry rumekary ropa eya Jezu enetupuhtohme ropa tyra tosēme. Osemazuhme Jezu tonetupuhse eya xine repe. Ritonōpo poetoryme toehse toto. Ikurohtaka xine tomōse Ritonōpo Zuzenu. ⁵Ritonōpo omiry kure exiry waro toehse mā toto. Ritonōpo jamitunuru waro toehse roropa mā toto. Emero motye Ritonōpo imehxo exiry tonetupuhse eya xine roropa repe. ⁶Moromeīpo Kuesēkō Kyrixtu enetuputyry turumekase ropa eya xine. Morara exiryke mokaro anakorehmasaromepyra imehnō mana, iirypyrykō rumekary ropa poko eya xine, Kyrixtu enetuputyry ropa poko eya xine, enara. Tosēkōme Ritonōpo enetupuhxīpo, turumekase ropa tyra xine ahtao ynara sã mana, Ritonōpo mūkuru exixihmazomory ropa sã mana wewe pokona onenetupuhpyra ropa toehse toexirykōke. Jarao ihxirory ropa sã mana imehnō neneryme. Popyra mana ipunaka.

⁷Otipikō poko osenetupuhtoko. Konopome ahtao anarykatyākō ahtāko mana. Eperytāko mana. Otyro zamaro nono ahtao tākye exiko matose. Morararo Ritonōpo, tākye roropa mana tutupi kurā eneryke tyra. ⁸Yrome otupikō po ātaryka rokē tahtase ahtao, omoxino tōkehko, sairī tōkehko, popyra oya xine mana. Morararo popyra rokē tutupi eneryke tyra tutupi zehno exiko Ritonōpo mana. Otarāme ihtomapōko mana. Apoto zukāko mana, jahkapotohme.

⁹Wekyry tomo, otuarōtanohtorŷko ase opyno xine jexiryke tomeseke oexirykō se roropa jexiryke. Yrome Jezu poetoryme nymyry oekarotorŷko ynanase. Naeroro tupito kurā sā matose yna a Jezu enetuputyryke oya xine. ¹⁰Zae rokē Ritonōpo āpiakatorŷko mana. Wenikehpyra ynororo oerohtopōpyrykō poko aomipona. Ipyno oexirykōke imehnō Jezu poetory takorehmase oya xine. Imehnō akorehmāko ro matose. ¹¹Penekehpyra oehtohkō se ynanase Jezu poetory pyno oexirykō poko. Atamoreparykō se roropa ynanase Ritonōpo poko, zuaro kuhsehxo oehtohkōme. Aomipona oehtohkō se ynanase oorikyrykō ponāmero, imaro oehtohkō ponāmero. Atamorepakehpyra awahtao xine, aomipona exikehpyra roropa awahtao xine orēpyra exīko matose Ritonōpo enetuputyry poko. ¹²Akīme exiketō sā pyra ehtoko. Jezu onenetupuhkehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko roropa openetatohkō eraximary poko oya xine. Mame Ritonōpo nekarory kurā apoiko matose.

Sē nase ajohpe pyra Ritonōpo ehtoh poko

¹³Mame Aparão a ynara tykase Ritonōpo pake: “Kure orīko ase,” tykase. Mame ynara tykase roropa: “Jomihpyry ae ro kure orīko ase,” tykase, ajohpe pyra toexiry waro Aparão ehtohme. Mame Ritonōpo motye exikety pyra mana. Ynororo rokē Imehxo Exiketyme mana. Naeroro tamoreme rokē zae toehtoh tokarose Aparão a. Ritonōpome toehtoh tokarose eya. ¹⁴Ynara tykase ynororo Aparão a: “Ekurehpyra ase. Kure rokē orīko ase. Tuhkākō ekarōko ase roropa oya apakōme,” tykase Ritonōpo Aparão a. ¹⁵Morarama toraximase Aparão a, toraximase. Mame penekehpyra toexiryke Ritonōpo nekarohpyry tapoise eya rahkene. ¹⁶Toipe sytatose. “Ekurehpyra ase,” karyhtao imepyny a kyya xine, ajohpe se pyra kuahtao xine imepŷ imehxo exikety netaryme morara āko sytatose. Morarama mokyro imehxo exikety pokoino kuomihpyrykō ae emero tyrīko sytatose ekurehpyra. Tokurehse kuahtao xine ehxirōko sytatose toipe. Naeroro: “Ekurehpyra ase,” karyhtao imehxo exikety netaryme, oseosezuhpyra exīko sytatose toipe. ¹⁷Morararo Ritonōpo: “Kure orīko ase,” tykase tahtao, ekurehpyra mana. Mame ekurehpyra toehtoh poko jūme kutuarōtanohtopotorŷko mana. Naeroro: “Ekurehpyra ase. Jomihpyry ae ro kure orīko ase,” tykase ynororo. ¹⁸“Jomihpyry ae ro kure orīko ase,” tykase toexiryke: “Ekurehpyra ase,” tykase roropa toexiryke, asakoro nae sytatose etyorōmara exiketomo. Ajohpe ehsaromepyra Ritonōpo mana. Naeroro kuewomanekō maro toehse sytatose. Aomiry kurā etaryke kyya xine, oserehpyra sytatose. Kuytorykō eraximāko sytatose Ritonōpo esaka. Naeroro onurumekara sytatose. ¹⁹Ritonōpo omihpyry ae kuytorykō eraximāko sytatose Ritonōpo esaka. Aomiry onurumekara sytatose. Oserehpyra sytatose kukurohtao xine. Kuesēkō onenetupuhkehpyra sytatose roropa. Imaro Ritonōpo esaka ytōko sytatose. Seromaroro tapurepyra toehse mana. Topohme ytōko sytatose Ritonōpo esaka. ²⁰Jezu osemazuhme moro taka tomōse kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme imehxo toehse ynororo, kuakorehmanekōme, jūme, Meukizeteke ehtopōpyry samo.

Meukizeteke tuisame ehtoh poko

7 ¹Mame mokyro Meukizeteke, tuisame kynexine pake, pata Sarē esēme. Ritonōpo maro oturuketyme roropa kynexine. Emero esēme imehxo

Ritonôpo mana. Morarame Aparão tyekyry tō puxihkaxīpo zehnotokō wino toeramase ropa, tuisa tō etapaxīpo. Mame tosaka tooepyry ropa ahtao tōsepyryse Meukizeteke maro. Mame Aparão eneryke tyya ynara tykase ynororo: “Kure orīko Ritonôpo mana. Morararo mā kure ya,” tykase ynororo. ²Mame tymōkomory tapiakase Aparão a tynetapatyā mōkomohpyry. Omame porehme ahtao toiro touse eya ekarotohme Meukizeteke a. “Meukizeteke,” kary: “Tuisa imehxo, Zae exikety,” kary. Sarē esēme esety akorō kynexine. “Sarē,” kary: “Torētyke pyra kyrihpōkō,” kary roropa. ³Meukizeteke zū poko, jē poko roropa itamuru tō poko roropa onymeropyra tokurehse toto ipunaka. Aenurutopōpyry poko aorikyry poko roropa zuaro pyra sytatose imerohpyry pyra exiryke. Naeroro Ritonôpo mūkuru ehtoh sā kynexine. Ritonôpo maro oturuketyme exikehpyra ynororo jumāme.

⁴Etatoko pahne, tuisamehxo Meukizeteke exiry enetupuhtoko. Aparão juteu tō tamuru. Yrome eya ro tynetapatyā mōkomohpyry tapiakase, zokonaka ekarotohme Meukizeteke a, tynekaroryme Ritonôpo a. ⁵Rewi pakomotyā poko ourutorỹko ase. Ritonôpo maro oturuketōme toto ahtao Ritonôpo nymeropohpyry poe ynara āko mā toto imehnō juteu tomo a: “Omōkomorykō apiakatoko zokonaka ekarotohme yna a,” āko mā toto tyekyry tomo a. Aparão pakōme toto ahtao ro: “Zokonaka ekarotoko yna a,” āko mā toto eya xine. ⁶Yrome Meukizeteke Rewi parỹpyryme pyra kynexine. Rewi parỹpyryme pyra tahtao ro Aparão napiakahpyry apoine. Aparão mokyro: “Kure orīko ase,” katopōpyry etahpō Ritonôpo a. Eya: “Kure orīko Ritonôpo mana. Morara kure ya,” tykase Meukizeteke. ⁷Zuaro sytatose, imepyny a: “Kure orīko Ritonôpo mana,” kahpō tuisamehxo mana. Morara katopōpyry etahpō tuisame hkopyra mana. Naeroro Meukizeteke Aparão motye kynexine, tuisamehxo. ⁸Etatoko pahne, mokaro Ritonôpo maro oturuketō imehnō napiakatyā apoīko mā toto. Kysā xine rokē mā toto, orihketōme roropa mā toto. Māpyra Meukizeteke a Aparão napiakahpyry tapoise ahtao isene exiketyme kynexine. “Mokyro toorihse,” kato pyra mana Ritonôpo papē poko. ⁹Naeroro ynara kary se ahtao: “Rewi a roropa Aparão maro ro tymōkomory tapiakase zokonaka ekarotohme Meukizeteke a.” (Rewi pakomotyā mokaro imehnō, juteu tō napiakatyā apoinanomo.) Naeroro tynapiakahpyry ekaroneme roropa Rewi kynexine. ¹⁰Enurupyra ro tahtao moro tokarose eya, ipuhturume ro tahtao Aparão ao. Itamuru a tymōkomory tapiakase ahtao, eya roropa tymōkomory tapiakase samo. Mame tynapiakahpyry tokarose sā eya Meukizeteke a, āko ase Rewi poko.

¹¹Rewi pakomotyā tyripose Ritonôpo a Izyraeu tō akorehmatohme, Ritonôpo omipona toto ehtohme. Yrome orēpyra Ritonôpo omipona exipyra tokurehse toto. Morara exiryke imepỹ tyrise Ritonôpo a toto myakāme Kyrixtu rahkene. Mame Kyrixtu tooehse Arão ehtopōpyry sā pyra. Meukizeteke ehtoh sā toehse ynororo. Mame tyjमितunuru rīko mana kukurohtaka xine Ritonôpo omipona kuehtohkōme. ¹²Moeze omihpyry poe Ritonôpo maro oturuketōme Rewi pakomotyā kynexine. Seromaroro imepỹ tyrise Ritonôpo a typoetory tō akorehmaneme Arão pakomotyā myakāme. Morara exiryke Moeze nymerohpyry tyorōmary se toehse. Omi kasenato omipona kuehtohkōme, Jezu omipona kuehtohkōme. ¹³Kuesēkō Kyrixtu poko ourutorỹko ase. Rewi paryme pyra kynexine. Jekyry tyoro kynexine.

Jezu ekyry Ritonôpo maro oturuketôme exipitopyra kynexine. ¹⁴ Juta paryme rokê kynenurune Kuesêkô Jezu. Juta pakomotyamo a: “Ritonôpo maro oturuketyme exiko,” kapitopyra Moeze kynexine. Naeroro mokaro Ritonôpo maro oturuketô sã pyra Jezu Kyrixtu kynexine. Tyoro kynexine rahkene.

Ritonôpo maro oturukety kasenato kurã kuhse ehtoh poko

¹⁵ Naeroro tupime pyra ynara enetuputyry, tyoro oturukety Ritonôpo maro toehse, Meukizeteke ehtopôpyry samo. ¹⁶ Ritonôpo maro oturuketyme toehse ynororo ahno omi poe pyra, Rewi parÿpyryme toehstopôpyryke pyra roropa. Yrome tyjamtunuru poe Ritonôpo maro oturuketyme toehse ynororo orihpÿme exiketyme toexiryke jumãme. ¹⁷ Ynara tymerose Tawi a Ritonôpo omiryne: “Ymaro oturuketyme nymyry mase, jÿme, Meukizeteke ehtoh samo,” tykase. ¹⁸ Jamihme pyra mokaro kynexine, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo. Zae nymyry ehsaromepyra toh kynexine Ritonôpo neneryme, jamihme pyra toexirykôke. Morara exiryke: “Jomihpyry pakato omipona ehtoko,” kara Ritonôpo toehse. ¹⁹ Moeze nymerohpyry omipona se exiketô kure ehsaromepyra toh kynexine emero. Naeroro mãsa rokê typenetatohkô eraximãko toh kynexine. Seromaroro imepÿ tokarose Ritonôpo a kyya xine kypoko xine oturuketyme Kyrixtu. Imehnô penetatoh motye kuhse kypenetatohkô kure mana. Naeroro orêpyra kypenetatohkô eraximãko sytatose.

Ritonôpo maro oturuketyme kurehxo

²⁰ Ritonôpo omihpyry roropa nae sytatose: “Ekurehpyra ase,” katopôpyry Ritonôpo a Jezu poko. “Ymaro oturuketyme mana, jumãme,” katopôpyry roropa nae. Morara kapitopyra Ritonôpo imehnô poko, tymaro oturuketôme toehse toto ahtao. ²¹ Yrome Ritonôpo maro oturuketyme toehse Jezu, ynara katopôpyry ae ro Ritonôpo a:

“Ekurehpyra ase.

Jÿme onytyoromara ase roropa.

Omor mase ymaro oturuketyme

imehnô akorehmatohme jumanatome,”

katopôpyry ae ro.

²² Naeroro: “Ekurehpyra ase,” tykase Ritonôpo exiryke tymaro oturuketyme Jezu tyrise ahtao orêpyrahxo Jezu toehse, Tummy omiry kasenato poe. Iirypyrymãkô rypyry korokary poko ekurehpyra mana jÿme, enetuputyryke eya xine. Morara kure kuhse mana.

Kurehxo Jezu exiry jÿme exiryke

²³ Ynara roropa, mokaro Rewi pakô Ritonôpo maro oturuketô tuhke kynexine orihketôme toexirykôke. Toorihse tahtao xine toerohkehse toto. ²⁴ Yrome Jezu jÿme isene mana. Naeroro toerohtoh onekaropyra mana imehnomo a. Jumãme Tummy maro oturuketyme mana kuakorehmanekôme. ²⁵ Jumãme toexiryke iirypyrymãkô pynanopyry waro mana. Toto oepyryhtao tyya, Jezu enetuputyryke eya xine toto pynanoohnôko Ritonôpo mana. Orihpÿme Jezu exiryke oturukehpyra mana Tummy maro, kure toto riry poko.

Kurehxo Jezu mana, zae ipunaka exiryke

²⁶Næroro Jezu kuakorehmanekōme mana. Ritonōpo maro Oturukety imehxo mana. Kure mana. Tyrypyhpyke pyra mana ipunaka. Azahkuru pyra mana, enara. Tapiakase mana iirypyrymākō wino. Ritonōpo esaka tōnuhse, kapu moinakoxi. ²⁷Imehnō Ritonōpo maro oturuketō tuisary sā pyra Jezu mana. Kokoro rokē tynekarory etapary se mokaro mana, tyrypyrykō epehpyryme osemazuhme, imehnō rypyry epehpyryme roropa. Yrome Jezu toiro rokē toorihse. Tynekaroryme tōsekarose Tummy a imehnō rypyry epehpyryme rokene. Jūme inekarohpyry kure, tyoro onekarozomopyra ehtohme. ²⁸Moeze omihpyry omipona se exiketō mā sero pōkō rīko typoko xine oturuketōme Ritonōpo maro. Kurākō nymyry kara menekāko mā toto Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Yrome Moeze maro oturukehxīpo, ynara tykase Ritonōpo Tumūkuru a: “Omoro rokē zae mase ipunaka,” tykase ynororo Tumūkuru a. Morara exiryke: “Ekurehpyra ase, mokaro myakāme orīko ase ymaro oturuketyme jumāme,” tykase Jezu a ynororo.

Jezu Kuakorehmanekomo

8 ¹Ynara āko rokē ynanase, Takorehmaneke sytatose Ritonōpo maro oturukety ke. Tuisamehxo toehse ynororo. Næroro Ritonōpo Kuesēkō apotunuru wino typorohse ynororo kapu ao. ²Kypoko xine Tummy zurūko mana, kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō sā, erohnōko mana. Pake Ritonōpo maro oturuketō toerohse Ritonōpo Esary Kurā Kuhse tao. Yrome Jezu erohnōko Ritonōpo tapyī kurā tao mana, Ritonōpo nyrihpyry nymyry tao, ahno nyrihpyry kara tao.

³Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō emero tynekarorykō etapāko mana, tynetapatyā munuhpyry arotohme Ritonōpo a. Næroro Kutuisarykō roropa tynekarory ke pyra ahtao Ritonōpo maro oturuketyme imehxo exiketyme pyra exiry. ⁴Sero nono po tahtao Ritonōpo maro oturuketyme pyra exiry, imehnō oturuketō nae exiryke. Moeze omihpyry omi poe tynekarorykō etapāko mā toto tynekarorykōme Ritonōpo a. ⁵Moeze maro tōturuse Ritonōpo ahtao ypy po kamisa risē tamopose eya. Ikuhtoh tonepose eya ipoenohthohme, tyriry waro ehtohme. Mame Ritonōpo nyripohpyry risasaka Moeze ahtao tapyime, ynara tykase Ritonōpo eya: “Tomeseke exiko. Ypy po ya āmorepatopōpyry panō rokē tyritoko ipunaka,” tykase. ⁶Typoetory akorehmāko Jezu kapu ae. Jezu saaro Moeze omi poe Ritonōpo maro oturuketō typoetory tō akorehmāko roropa mā toto. Yrome mokaro motye kuhse kuakorehmatoryko Jezu mana. Tummy zuruneme nymyry mana kypoko xine. Moeze omihpyry poe Ritonōpo maro oturuketō erohtoh motye kuhse Jezu erohtoh mana. Morararo Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a motye kuhse Ritonōpo omiry kasene mana Jezu pokoino: “Kure oritoryko ase,” karyke Ritonōpo a kyaa xine.

⁷Ritonōpo omihpyry pakato a tukurākase kuahtao xine kasenato ke onymyakāmara exiry. ⁸Yrome typoetory tō tyrypyhpyke ro Ritonōpo a tone. Ynara tykase:

“Imēpo, āko Ritonōpo mana.

Jomiry kasenato ekarōko ase

- Izyraeu tomo a, Juta tomo a, enara.
- ⁹ Jomihpyry ekaroase pake ahtao itamurukomo a.
Poeto zū sā exiase toto maro.
Poeto emary apoiryhtao arotohme,
moro sā Izyraeu tō aroase Ejitu poe.
Yrome jomipona pyra toh kynexine.
Naeroro toto omiry onetara toehse ywy roropa.
- ¹⁰ Taroino jomiry kasenato ekarōko ase Izyraeu tomo a.
Taroino, āko Ritonōpo mana,
jomiry rīko ase toto kurohtaka.
Toto kurohtao jomiry merōko sā ase
tamoreme sā jomiry waro toto ehtohme,
tamoreme sā jomipona se roropa toto ehtohme.
Mame toto esēme exīko ase.
Ypoetoryme roropa exīko mā toto.
- ¹¹ Morarame imehnō tosaōkō
anamorepara mā toto jomiry poko,
zuaro toto exiryke.
Ynara kara exīko mā toto tosaōkomo a:
'Kuesēkō waro ehtoko,' kara exīko mā toto,
juaro toto exiryke, emero porehme.
Tuisa tō juaro exīko,
ime pyra exiketō roropa.
Emero juaro exīko mā toto.
- ¹² Mame toto rypyry korokāko ase,
toto onuānohpyra ase exīko.
Iirypyrykō poko wenikehnōko roropa ase jūme,"
tykase.
- ¹³ "Jomiry kasenato," karyke Ritonōpo a, aomihpyry osemazuhmā
pakatome toehse tymyakāmase eya exiryke. Mame pakatome toehse exiryke,
jamihme pyra roropa toehse mana iirypyrymākō onukurākara exiryke.
Okynā pyra enahnōko mana jūme.

Ritonōpo poko kuehtohkō poko

9 ¹Ritonōpo omihpyry osemazupu zae Ritonōpo poko exiketō ripotoh
nae kynexine, zae toto ehtohme Ritonōpo poko toto ahtao. Osa roropa
nae kynexine, ahno nyrihpyry, Ritonōpo poko ehtohme. ²Kamisa risē tyrise
kynexine tapyime. Jaraohme sā kynexine Ritonōpo Esary Kurano. Moro
tao ezuru apō kynexine. Wyi apo roropa moro tao kynexine. Moro po wyi
kynexine. Ritonōpo neneryme tyrise kynexine. ³Mame imepỹ osa kynexine
moro tapyi tao. Kamisa risē akorō moino kynexine. Ritonōpo Esary Kurā
Kuhse moroto kynexine. ⁴Moro tao uuru risē kynexine, ixtaratu panō
zahkatopo. Ritonōpo omihpyry ē roropa moro tao kynexine. Moro ao: "Ywy
ase Ritonōpo, oesēkomo. Jomipona ehtoko ipunaka. Kure rokē ehtoko,"
katopo Ritonōpo a moro ao kynexine. Moro kaxo, uuru ke tukurihpase
kynexine. Moro kaxo ao roropa uuru risē kynexine otyro ēme kasana sā
tyrihpyry, kapu ae Ritonōpo nenehpohpyry Izyraeu tō napyryme. Moro ke

pehme uuru risē kynexine. Arāo myxihpyry roropa kaxo ao kynexine. Tarýke kynexine. Topu risē roropa kaxo ao kynexine, pipahme exiketō asakoro. Ipokona tymerose kynexine tōmiry Ritonōpo a. ⁵Mame moro kaxo po kapuaōkō kuhtoh kynexine. Uuru risē kynexine asakoro kurākomo, Ritonōpo moroto ehtoh enetupuhtohme. Toto aporiry tātaporamase kynexine asakoro. Moroto iirypyrymākō zehno pyra Ritonōpo ehtoh enetupuhtoh kynexine toto rypyry korokaxīpo. Yrome moro poko emero amoreparý se hkopyra ase seromaroro.

⁶Morohne riry tōtyhkase ahtao Ritonōpo maro oturuketō omōsene toto, Ritonōpo Esary Kurā taka. Tutūtase ropa toto moro tae toerohkehxīpo xine. ⁷Yrome Ritonōpo maro Oturukety imehxo exikety rokē tomōse moinakoxi, Ritonōpo Esary Kurā Kuhse taka. Toiro jeimamyry pune omōsene ynororo. Yrome omōpyra exiry munu anaropyra ahtao tymaro, Ritonōpo neneryme, tyrypyry korokapotohme, imehnō rypyry korokapotohme roropa, enara. Ynara exiryke, otarame tyrypyrykō poko toehse tahtao xine tuaro pyra toh kynexine. ⁸Morohne ke Ritonōpo Zuzenu ynara kuamorepatorýko mana, kuesemarykō Ritonōpo a, onenepopyra ro kyya xine kynexine. Ahno nyrihpyry kamisa risē tapyime Ritonōpo poko ehtohme, moro enahkara ahtao ro kuesemarykō nymyry Ritonōpo a onenepopyra ro kyya xine kynexine. ⁹Ikuhtoh rokē kynexine kuamorepatohkōme rokene. Kynekarorykō Ritonōpo a, okyno tōkehko etapasamo kyyrypyrykō onykorokara ekurehnōko. Kukurohtao xine onukurākara kyhxiropyra xine Ritonōpo ehtohme. ¹⁰Moeze omihpyry poe pakatokō tōsē poko eukuru poko. Toekurikase roropa toto. Jarao rokē morohne poko toh kynexine. Yrome morohne poko pakatokō tyripose Ritonōpo a axitao rokene, Kyrixtu oehtāne rokene, (aomiry kasenato ke, kukurākatohkōme rahkene).

¹¹Morarama Kyrixtu tooehse Ritonōpo maro Oturukety imehxo exiketyme nymyry. Seromaroro: “Kurākō ekarōko ase oya xine,” āko kyya xine mana. Sero pōkō namohpyry tao pyra oturūko Jezu mana Tūmy maro kypoko xine. Ahno nyrihpyry motye kuhse Jezu erohtoh mana. Kure kuhse mana. Kapu ao mana. ¹²Morarama Kyrixtu tomōse ahtao Ritonōpo tapyī taka, Ritonōpo Esaka Kurā Kuhse taka tomōse ynororo. Yrome okyno munuru maro pyra tomōse. Kaneru tōkehko munuru anaropyra kynexine tynekaroryme Ritonōpo a. Kynorihne toiro, kypynanohtohkōme jumanatome. ¹³Pui tōkehko munuru, tynekarotyā zahsē erunohpyry roropa ahno pona tyritohme kynexine, tyrypyhpyke exiketō pona, toto rypyry kurikatohme repe. ¹⁴Morara ahtao enetupuhtoko. Kyrixtu orikyry moro motye kuhse mana. Jūme mana myarotokorome. Tumunuru enepone Tūmy a toxixihmapose tahtao, tyrypyhpyke pyra exikety ipunaka. Kyrixtu munuru toekuāse toorihse ahtao. Morara exiryke kukurikatorýko Ritonōpo mana zae ehtoh waro kuehtohkōme. Kynyrihpyrykō xihpyry korokāko roropa mana Ritonōpo nymyry omipona kuehtohkōme.

¹⁵Morara exiryke Kyrixtu rokē Ritonōpo omiry kasenato ekaroneme mana kyya xine. Naeroro kure tyneahmatyā rīko Ritonōpo mana jūme tōmihpyry ae ro. Kyrixtu kynorihne iirypyrymākō pynanohtohme, orihpyra toto ehtohme tyrypyrykō ehepyryme. Tyrypyrykō poko toh kynexine Ritonōpo omihpyry osemazupu omipona pyra toexirykōke.

¹⁶Toipe, ahno nymerohpyry nae ahtao tymökomohpyry apiakatoth poko toorihse tahtao, inymerohpyry omipona pyra mã toto orihpyra ro ahtao. ¹⁷Ynara exiryke, ahno nymerohpyry tynynomohpyry apiakatoth poko oty kara orihpyra ro ynororo ahtao. Toorihse ahtao rokë inymerohpyry omipona exiko mã toto. ¹⁸Moro sã Kyrixtu orikyry kuhtoh kynexine. Toky tõ totapase pakatokomo a Ritonõpo omihpyry pakato omipona toehtohekõme repe. ¹⁹Osemazuhme mokaro zurune Moeze emero Ritonõpo nyriphopyry poko inymerophopyry ao. Mame pui poenõ munuru tapoise eya poti munuru maro otoxie tuna maro, ike moro pape ahno roropa emero tysapararahmase eya, kaneru hpoty ke tahpirë tõtuose exikety ke hissopo maro. ²⁰Ynara tykase Moeze eya xine: “Sero munu Ritonõpo omihpyry zae ehtoh poko kutuarõtanohtorýko mana. Taroino Ritonõpo omihpyry omipona ehtoko,” tykase. ²¹Morararo munu ke Moeze a morohne tysapararahmase, Ritonõpo namopohpyry tytapyíme, kamisa risemy. Imökomory maro emero Ritonõpo poko ehtoh tysapararahmase eya. ²²Ajohpe pyra, Ritonõpo omihpyry pakato poe, emero exisasaka tukurâkapose munu kuâpotoh ke. Ahno rypyry roropa onykorokara exiry tokarosë onetapara ahtao, enara.

Toorihse toexiryke kyyrypyrykõ korokãko Kyrixtu mana

²³Morara exiryke, Ritonõpo namopohpyry tytapyíme sero nono po te, imökomory tõkehko emero kapuaõkõ kuhtoh tukurâkapose Moeze a, okyno munuru ke isapararahmatopõpyry ke. Yrome kapuaõkõ nymyry toekurâkase imepý kurã etaparyke. Mokyro orikyry kurehxo. Okyno orikyry motye kuhse mana. ²⁴Mame Kyrixtu omõpyra kynexine, ahno nyrihpyry taka, kypoko xine oturuse Tumy maro. Ritonõpo Esary Kurã Kuhse taka omõpyra kynexine. Kapu aka rokë kynomõne rahkene. Moroto osëpataka Ritonõpo maro kypoko xine oturûko mana. ²⁵Juteu tõ poko Ritonõpo maro oturuketõ imehxo exiketõ omõsene toto jeimamyry punero, Ritonõpo Esary Kurã Kuhse okyno munuru arotohme tyekyrykõ rypyhpyry eheppyryme. Yrome Kyrixtu mokaro sã pyra mana. Ootomose omõpyra mana tõsekarotohme Ritonõpo a. ²⁶Okyno orikyry sã rokë Jezu orikyry ahtao ootomose orikyry, sero nono ritopõpyry poe ro. Yrome tõsenepose kyya xine toiro sero nono enahsasaka ahtao kyyrypyrykõ jamitunuru enahkatohme jûme. Moro poko kynorihne kymyakãkõme. ²⁷Toipe sytatose. Emero porehme orihnõko sytatose toiro. Moromeïpo kuapiakatorýko Ritonõpo mana. ²⁸Morararo Kyrixtu kynorihne toiro, Ritonõpo neneryme, tuhkãkõ rypyry korokatohme. Oehnõko ropa mana. Mame toehse tahtao kyyrypyrykõ onepehmazomopyra mana. Toeraximananõ pynanohse rokë oehnõko mana.

10 ¹Yrome Moeze nymerohpyry mõpãme rokë mana. Kyrixtu nyrihpyry kurã poko enetupuhpotohme rokë mana. Imenuru sã roropa mana pape poko, Ritonõpo nekarory kurã poko enetupuhpotohme. Tynekarorykõ etapãko mã toto jeimamyry punero, kakehpyra samo. Yrome morohne ke ekurâkasaromepyra mã toto ekurehnõko, Ritonõpo poko se exiketõ mana. ²Ritonõpo poko exiketõ rypyry tykorokase ahtao, tyrypyrykõ poko ehxiropyra toh toehse exiry repe. Morarama tynekarorykõme okyno tõkehko onetapazomopyra toh exiry, tyrypyrykõ tykorokase ahtao. ³Yrome jeimamyry ae rokë tynekarorykõ etapãko mã toto tyrypyrykõ poko

wenikehtohme repe. Yrome wenikehpyra mā toto iirypyryme ro toexirykōke.

⁴Pui tōkehko orikyry ahno rypyry onepehmasaromepyra mana ipunaka.

⁵Morara exiryke Kyrixtu oehsasaka tahtao sero nono pona, ynara tykase ynororo Tummy a:

“Okyno tōkehko totapasē se hkopyra mase.

Ahno nekarotyā oya se pyra mase.

Naeroro joko myriase ahnome jehtohme,

ōmipona jehtohme roropa.

⁶Okyno tōkehko zahkary se hkopyra mase.

Tynekarorykōme oya okyno zahkāko mā toto.

Tytororo jahkāko mā toto

tyrypyrykō ehepyryme repe.

Yrome azamaro hkopyra mana.

⁷Naeroro moro eneryke ya ynara ase,

taro ase Ritonōpo,

ōmipona jehtohme ipunaka.

Ypoko onymeropohpyry ae ro ase,”

tykase Kyrixtu Tummy a.

⁸Osemazuhme ynara tykase ynororo: “Okyno tōkehko totapasē se hkopyra mase. Ahno nekarory se pyra. Okyno tōkehko zatry tyrypyrykō ehepyryme, morohne azamaro pyra mana,” tykase ynororo. Morara tykase Kyrixtu, Ritonōpo nymeropohpyry ae ro mokaohne totapase ahtao, mokaohne nekarory poko Ritonōpo a. ⁹Mame morara kaxīpo, ynara tykase roropa ynororo: “Taro ase, Papa, ōmipona jehtohme ase ipunaka,” tykase. Naeroro Ritonōpo a pakatōkō okyno etapatohtonahkase. Tomyakāmase Kyrixtu orikyry ke. ¹⁰Mame Ritonōpo omipona Jezu Kyrixtu exiryke ipunaka, tukurikase sā sytatose. Kyrypyrykō tykorokase mana, tynekaroryme tōsekarose Kyrixtu exiryke toorihtohme. Toorihse toiro, jūme kypynanohtohkōme.

¹¹Juteu tō poko Ritonōpo maro oturuketō erohnōko mana kokoro rokene. Porohpyra mā toto, tynekarorykō etapazomōko rokē toto tuhke. Yrome toto nekarotyā ahno rypyry onykorokara mana. ¹²Tamoreme Kyrixtu kynorihne toiro, ahno rypyry ehepyryme. Inekarohpyry kure kuhse mana jumāme. Mame tōtyhkase ahtao kyporohne tuisame imehxo, Ritonōpo apotunuru wino. ¹³Moroto mana tyzehnotokō poremākapory eraximāko. Toto poremākapōko Ritonōpo mana. ¹⁴Kynosekarone toiro toorihtohme. Toorikyry ke kukurākatone jūme, kyrypyrykō tykorokase exiryke tyra.

¹⁵Ritonōpo Zuzenu roropa kutuarōtanohtorōko sero poko mana. Ynara āko ynororo osemazuhme:

¹⁶“Imēpo jomiry kasenato ekarōko ase ypoetory tomo a.

Jomiry merōko ase toto kurohtao zuaro toto ehtohme.

Toto eano pona imerōko ase jomipona se toto ehtohme,”

āko. ¹⁷Morame ynara āko roropa mana:

“Wenikehnōko ase toto rypyry poko.

Popyra toto ehtopōpyry poko wenikehnōko ase,”

āko mana.

¹⁸Naeroro, kyrypyrykō tykorokase exiryke, imepō totapasē se pyra mana, kynekarorykōme, kyrypyrykō korokapotohme.

Ehmaropa Ritonôpo êpataka

¹⁹Wekyry tomo, kure Ritonôpo a Jezu orihtopôpyry kyyrypyrykô epehpyryme. Naeroro seromaroro oturûko sytatose topohme Ritonôpo maro kokoro rokene, Jezu nae kuexirykôke. Kuesemarykôme sã Jezu mana Ritonôpo a. ²⁰Kamisa kuroko ytopyra sytatose. Mokaro juteu tō pake Ritonôpo maro oturuketō tuisary tomōse kamisa kuroko Ritonôpo maro oturuse. Yrome Jezu a toorihtopôpyry ke osema kasenato tyrise. Osemame exikehpyra mana Ritonôpo a kuytotohkôme. ²¹Naeroro Ritonôpo maro Oturukety imehxo exikety nae sytatose, kuakorehmanekôme, Ritonôpo tapyĩ esemy. ²²Naeroro Ritonôpo a ehmaropa oturuse, tukurākase kuexirykôke eya. Torêtyke pyra sehtone. Onenetupuhkehpyra roropa sehtone eya kuytorykohtao. Osenekunohpopyra sehtone. Moeze a emero tysapararahmase munu ke Ritonôpo tapyĩ taôkomo. Moro saaro Kyrixtu toorihse exiryke tukurikase sã kukurohtao xine mana. Popyra kuehtopôpyrykô tykorokase roropa eya mana. Tuzenu tokarose roropa kyaa xine ikurikatyã sã kuehtohkôme tuna ke. ²³“Kure oritorỹko ase,” tykase Ritonôpo exiryke, kure typoetory riko mana, tōmihpyry onurumekara exiryke. Moro poko imehnō zuruxīpo, nary rokene, kara sehtone. Kypynanopyrykô seraximatone, tōmihpyry omipona Ritonôpo ehtoh enetuputyryke kyaa xine. ²⁴Imehnō pyno sehtone. Satakorehmatone imehnō pyno kuehtohkō poko, kure imehnō ritohme kyaa xine, enara. ²⁵Toitoine Jezu poetory oximôpyra mǎ toto. Morara pyra sehtone. Soximôtone Ritonôpo poko. Satakorehmatone. Ritonôpo omipona kuehtohkō eneryke imehnomo a, aomipona se exiko roropa mǎ toto. Yronymyrmehxo Kuesêkō omipona sehtone, sykatone itamurumehxo oxime, okyna hkopyra Kuesêkō oepyrpy ropa enetuputyryke kyaa xine.

²⁶Ynara exiryke, Jezu kynorihne kyyrypyrykô epehpyryme. Kure kuhse Jezu orihtopôpyry kynexine Ritonôpo a. Naeroro imepỹ etapasē se pyra mana. Moro waro toehse sytatose. Naeroro kyyrypyrykô onurumekara kuahtao xine Jezu waro pyra exiketō samo, imepỹ tokarosē pyra mana kyyrypyrykô epehmatohme. ²⁷Morara exiryke kyyrypyrykô onurumekara kuahtao xine ynara rokē nae sytatose, kuānopyrykô zuno rokē exiko sytatose. Kurākō apiakatoh po kuapiakatorỹko Ritonôpo mana, tyrypyrykô poko exiketō wānohtoh po. Apotoimo konōto htaka tyzehnotokō emāko Ritonôpo mana, toto enahkatohme. ²⁸Moeze nymerohpyry turumekase ahtao popyra kynexine. Aomipona pyra exiketō totapapose toto popyra aehtohkō tonese exiryke asakorōkomo a. Moeze nymerohpyry omipona pyra aehtyã totapapose toto. Epara toh kynexine. Toto anakorehmara roropa imehnō kynexine. Moeze nymerohpyry turumekase eya xine exiryke totapase toto. ²⁹Mokaro saaro seromaroro Ritonôpo mūkuru kerekeremananō nae. Ritonôpo omiry totase eya xine repe: “Umūkuru kynorihne opynanohtohkôme, okurākarykô se toexiryke,” kary totase repe. Yrome: “Oty katoh toorihse Ritonôpo mūkuru nae?” āko mǎ toto Ritonôpo omiry poihtōko. “Iiryryymākō sã omūkuru kynexine,” āko roropa mǎ toto Ritonôpo a ajohpe rokene. Ritonôpo Zuzenu toto pyno repe. Yrome ipoihtōko rokē mǎ toto. Morara exiryke yronymyrmehxo mokaro wānohnōko Ritonôpo mana Moeze kerekeremahpōkō wānohtopôpyry motye kuhse, iiryryymehxo

toto exiryke Ritonōpo kerekeremary poko. ³⁰Ritonōpo waro sytatose. Ynara tykase ynororo: “Ywy roro emýpōko ase. Ywy roro ypoetory tō epehmāko ase,” tykase. Ynara tykase roropa ynororo: “Ypoetory tō apiakāko ase,” tykase Kuesēkomo. ³¹lirypyrymākō wānopyry mā oahmame pyra mana. Oserehnōko mā toto. Epara roropa mā toto imyhtoino. Ynororo rokē mā isene exiketyme jumanatome.

³²Wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko oehtopōpyrykō poko. Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toehse awahtao xine tuhkākō ozehno xine toh nexiase. Oryhmarykō se toh nexiase. Yrome Kyrixtu onenetupuhkehpyra mexiatose. Poremāpyra mexiatose, eramara ropa mexiatose oorypyrykō poko ropa. ³³Typoihtose mexiatose. Tyryhmase roropa ozehnotokomo a tuhkākō neneryme. Imehnō nupunato tonese oya xine tyryhmase toto ahtao. Toto maro se mexiatose. ³⁴Imehnō Jezu poetory tō tōmapose ahtao āpuruhpyry taka, toto pyno mexiatose. Toto maro mexiatose imehnō neneryme. Mame atapyīkō tupuxihkase ahtao imehnomo a omōkomory tōkehko maro meanahtatose. Tākye ro mexiatose Ritonōpo nekarory kurā enetuputyryke oya xine. Omōkomohpyrykō motye kuhse Ritonōpo nekarory oya xine mana. Moro onupuxihkasaromepyra imehnō mana, jumāme. ³⁵Naeroro poremāpyra ehtoko. Ritonōpo a ōtururukō onurumekara ehtoko. Orumekara roropa Ritonōpo mana. Kure kuhse oritorýko mana, imaro ōtururukohtao. ³⁶Penekehpyra ehtoko Ritonōpo enetuputyry poko oya xine, aomipona oehtohkō poko, enara. Mame inekarotyā apoīko matose. Kure oritorýko mana: “Kure oritorýko ase,” katopōpyry ae ro. ³⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiry se sero poko:

“Okynā pyra oehnōko ropa mana.

Mokyro oehkety oehnōko ropa mā rahkene.

Ekurehpyra mana.

³⁸Mame ypoetory tō kurākō isene exīko mā toto
jūme jenetuputyryke eya xine.

Yrome jurumekary ropa ahtao toto a,
tākye pyra exīko ase toto poko,”

āko Ritonōpo. Moro tymerose pake.

³⁹Imehnō mā Kuesēkō rumekāko mā toto. Osenahkāko toh mana. Māpyra enetuputyryke kyaa xine typynanohse sytatose Ritonōpo a. Kuarotorýko roropa mana tymaro kuehtohkōme.

Ritonōpo enetuputyry poko

11 ¹Ritonōpo enetuputyryke kyaa xine, kurākō eraximāko sytatose. Ekarōko Ritonōpo mana kyaa xine. Moro waro sytatose enetuputyryke kyaa xine, onenepyyra ahtao ro. ²Ritonōpo onenetupuhkehpyra pakatokomo. Naeroro kurākōme tokarose toto Ritonōpo a.

³Ritonōpo enetuputyryke kyaa xine zuaro sytatose. Senohne, xixi tōkehko xirikuato tōkehko emero tyrise Ritonōpo a, tōmiry ke rokene. Ritonōpo omi poe emero toehse, senohne oseneketō tyrise emero porehme osenepý poe.

⁴Ritonōpo enetuputyryke Apeu a aomipona kynexine. Inekarohpyry Ritonōpo a kure kynexine. Yrome Kaī nekarohpyry Ritonōpo zamaro pyra kynexine. Kure Apeu enene Ritonōpo. Inekarohpyry kure tonese eya.

Apeu toorihse pake repe. Yrome kutuarôtanohtorÿko ro mana Ritonôpo enetuputyry poko.

⁵Ritonôpo enetuputyryke Enoke a, orihpyra ynororo tokurehse. Isene ro kyanÿne Ritonôpo kapu aka. Mame ekepyry tupise eya xine repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto, tanÿse exiryke Ritonôpo a. Ynara tymerose Ritonôpo omiryne Enoke poko, anaropyra ynororo ahtao ro: “Ritonôpo zamaro Enoke kynexine.” ⁶Ritonôpo zamaro ehsaromepyra sytatose onenetupuhpyra kuahtao xine. Ynara exiryke, Ritonôpo ehtoh enetuputyryhtao rokê kyaa xine, imaro oturûko sytatose. Ynara enetuputyryhtao roropa kyaa xine, tûmipona se exiketomo a kurâkô ekarôko Ritonôpo mana. Morohne enetuputyryhtao rokê kyaa xine kuomirykô etâko Ritonôpo mana.

⁷Ritonôpo enetuputyryke Noe a aomiry totase eya. “Sero pôkô wânohnôko ase tuna kumaryke, iirypyryme toto exiryke emero porehme,” kary etaryke tyaa, Ritonôpo omipona toehse ynororo, konopo onenepyra tahtao ro. Kanawaimo taxikase eya tohpikê konôto tyritohme. Moraramo moro ao tûsepynanohse ynororo tyekyry tû maro. Ritonôpo enetuputyryke tyaa, imehnô iirypyrymâkô sâ pyra kynexine, Ritonôpo omipona pyra exiketô sâ pyra. Naeroro Noe kurâme tonese Ritonôpo a emero tonetupuhnanô maro.

⁸Ritonôpo enetuputyryke Aparão a, aomipona toehse ynororo. Tykohmase ahtao Ritonôpo a, imepÿ pona aytotohme, tosae toytose ynororo. Ritonôpo nekarory apoise toytose. Aza aytotohme? Zuaro pyra kynexine. Toytose. ⁹Pore. Toeporehkase: “Sero nono ekarôko ase oya oesaryme apakô maro,” katopôpyry pona. Yrome katonôme sâ rokê moroto ehse ynororo. Pui pihpyry ke rokê tytapyike ehse ynororo. Yrome onenetupuhkehpyra kynexine. Morararo Izake te, Jako roropa. Eya xine tûmiry tokarose Ritonôpo a, Aparão a tûmiry ekarotopôpyry saaro. ¹⁰Ynara exiryke tyoro pata eraximâko Aparão kynexine, Ritonôpo osenetupuhthopôpyry te, inyrihpyry roropa, enara. Moro pata mâ jûme enahpyra mana kapu ao.

¹¹Ritonôpo enetuputyryke Aparão a toemûkuase tamuhpôme tahtao ro. Ipyty roropa Sara kunumuxime toehse ahtao, kynemûkuane, zae Ritonôpo omihpyry ehtoh tonetupuhse eya exiryke. ¹²Orihsasaka Aparão kynexine repe. Yrome tuhkâkô tamurume toehse ynororo. Ipakô tuhke toehse, xirikuato tuhke exiry sâ kapu poko, isawâ tuhke exiry sâ roropa tuna konôto ehpio.

¹³Ritonôpo enetuputyryhtao ro mokaro toorihse toto emero. Ritonôpo nekarory anapoipyra tokurehse toto. Amekeino sâ rokê Ritonôpo nekarory tonese eya xine tukurohtao xine. Inekarory eraximary poko tâkye toehse toto. Sero nono tosarykôme nymyry pyra exiry waro toh kynexine. “Axîtao rokê ynanase taro. Katonôme sâ rokê ynanase,” tykase toto jarao, imehnô netaryme. ¹⁴Morara kananô mâ imehnô tuarôtanohpôko toto tosarykô nymyry eraximary poko tyaa xine, tosarykô kapu ao. ¹⁵Tynynomohpyrykô poko penetara toh kynexine. Toeramary se ropa toto ahtao tynynomohpyrykô pona ropa pake toeramase ropa toh exiry repe. ¹⁶Yrome imepÿ pata tamuru kurâ poko typenetase toto, Ritonôpo esary poko kapuaô poko. Naeroro: “Kuesêkôme Ritonôpo mana,” karyhtao eya xine, toto poko ihximyra Ritonôpo mana. Pata konôto tyrise roropa eya toto esaryme.

¹⁷Ritonôpo enetuputyryke tyya, tumükuru etapary se toehse Aparão repe tynekaroryme Ritonôpo a repe. Yrome tõmipona Aparão ehtoh kuhtohme rokẽ morara tyripose Ritonôpo a. Osemazuhme Aparão a Ritonôpo ynara tykase: “Tuhke emãnõko mase,” tykase. Morara katoth totase tyya ahtao ro tumükuru toirõ etapary se toehse ynororo tynekaroryme Ritonôpo a. ¹⁸Osemazuhme ynara tykase roropa Ritonôpo Aparão a: “Izake pakõ tuhke emãnõko mana, jomihpyry ae ro,” tykase. ¹⁹Mame tumükuru tuose ahtao Aparão a, Ritonôpo a eşemäkapory ropa waro kynexine. Naeroro imükuru aêsemamyhpyry sã ropa toehse aorikyhyry sã toehse exiryke.

²⁰Mame Ritonôpo enetuputyryke Izake a, ynara tykase ynororo Jako tomo a Ezau maro: “Kure oritorỹko Ritonôpo mana imeïpo,” tykase tumükuru tomo a.

²¹Ritonôpo enetuputyryke Jako a, kure Joze poenõ tyripose Ritonôpo a asakoro, orihsasaka tahtao. Tymyxiry ke tõsexiehtose tahtao: “Kure mase, Ritonôpo,” tykase ynororo.

²²Ritonôpo enetuputyryke Joze a, ynara tykase ynororo tyekyry tomo a orihsasaka tahtao: “Imeïpo aarotorỹko ropa Ritonôpo mana taroino, Ejitu poe. Naeroro yzehpyry marotatose ropa amaro xine, oytorykõ ropa ahtao. Ekurehpyra ehtoko,” tykase ynororo tyekyry tomo a.

²³Ritonôpo enetuputyryke Moeze zũ tomo a, tumükuru enurusenã tonẽse eya xine, oseruao nuno, onetapara Ejitu põkõ ehtohme. Nupunato tumükuru tonese eya xine. Mame Ritonôpo jamitunuru enetuputyryke eya xine oserehpyra toh toehse. Tuisa konõto omihpyry omipona pyra toehse toto, tuãnopyrykõ zuno pyra roropa toehse toto.

²⁴Mame Ritonôpo enetuputyryke Moeze a, tuåtase tahtao Parao êxiry mükurume toehtoh turumekase ropa eya. ²⁵Toetuarimary sehxo kynexine Ritonôpo poetory tõ maro, Ritonôpo omipona toehthohme. Axĩtao rokẽ tyrypyry anusasamã poko se pyra kynexine ipunaka. ²⁶Kurehxo eya typoihtory imehnomo a Ritonôpo nymenekahpyry marõme toexiryke. Kure hkopyra eya Ejitu põkõ mõkomory apoiry tymõkomoryme. Moino ro Ritonôpo nekarory eneryke tyya, tyorõ se pyra toehse ynororo, imeïpo Ritonôpo nekarory apoitohme tyya, enetupuhtamitume tyya.

²⁷Ritonôpo enetuputyryke Moeze a, Ejitu turumekase eya. Zehno tuisa konõto ehtoh zuno pyra kynexine. Poremãpyra roropa kynexine, Ritonôpo osenepyra exikety eneryke sã tyya. ²⁸Ritonôpo enetuputyryke tyya munu tyripose juteu tomo a tytapyĩkõ omõtoh pota taka. Moraramo moro munu eneryke Ritonôpo nenyokyhpyry a juteu tõ osemazuhme aenurutyã onetapara tokurehse. Munu onenepyra ahtao rokẽ tapyi taka tomõse Ritonôpo nenyokyhpyry, osemazuhme aenurutyã etapatohme. Moro êmepyry Paxikoame tosehpase.

²⁹Ritonôpo enetuputyryke Izyraeu tomo a tuna konõto Tahpiremã takuohse eya xine. Osemame toehse exiryke nono poro toytose toto. Moraramo Ejitu põkomo a toto poenopyryhtao tyneryse toto tuna kuao.

³⁰Mame Ritonôpo enetuputyryke Izyraeu tomo a, Jeriko zomye toytose toto. 7me tykohmãse toto pata zomye toytorykõ poko. Mame toepukase Jeriko apuru rahkene. ³¹Raape orutua kõ poko aexihpyry kynexine repe. Yrome Ritonôpo enetuputyryke tyya Jozue nenyohyã towomase eya, Jeriko

enese toytose toto ahtao. Naeroro typynanohse roropa ynororo Ritonōpo a. Orihpyra tokurehse ynororo Ritonōpo onenetupuhpynō totapase ahtao.

³²Ritonōpo enetupuhnanō nae ro tuhke. Yrome okynā jexiry toto poko oururukohtao emero, Kiteão poko te, Parake te, Sāsāo te, Jepete te, Tawi te, Samueu te, imehnō urutō kō roropa. ³³Ritonōpo enetuputyryke tyya xine, imoihmākō typoremākapose eya xine toto maro etonaryhtao. Zae ehtoh poko rokē toh kynexine. Naeroro Ritonōpo nekarory tapoise eya xine. Kaikuxi tō mytary tapuruse Ritonōpo a toto onesekara ehtohme. ³⁴Apotoimo tozehkapose eya xine te, tōsepynanohse roropa toto zehnotokō toto worry se ahtao. Jamihme pyra toh kynexine repe, yrome jamihme toehse toto. Orēpyra toehse toto zehnotokō soutatu maro toto osetaparyhtao. Mokaro soutatu tō typoremākapose eya xine. ³⁵Ritonōpo enetuputyryke nohpo tomo a jekyry tōsemāse ropa toorihxīpo xine.

Yrome imehnō Ritonōpo enetuputyryhtao ro tyhtomase toto, totapase roropa toto. Ritonōpo turumekase ahtao eya xine onetapara toh exiry repe, yrome onurumekara toehse toto. Tōsemākapory ropa enetuputyryke tyya xine Ritonōpo onurumekara toh kynexine. ³⁶Imehnō tounohse imehnomo a. Typoihtose toto te. Tūpore exikety ke typitypipohse toto ipatarānaka xine jetuhxo ehtohme. Imehnō tymyhse roropa zehnotokomo a keti ke, āpuruhpyry taka tōmase toto. ³⁷Topu ke totapase toto. Serra ke tuhkohse toto irānakuroko. Warata ke tuose toto. Kaneru pihpyry tamuruse eya xine tupoke pyra toexirykōke. Tytineruke pyra toh kynexine. Tyhtomase te, tyryhmase roropa toto itamurume. ³⁸Typahsā sā rokē toh kynexine Ritonōpo onenetupuhpynomo a. Yrome Ritonōpo a imehnō motye kuhse kure toh kynexine. Toytoytose toto, tosaake pyra exiketō samo, ona poro, ahno esao pyra te, ypy tō poro te, oramā aka tomōse toto, nono aka tynyhtohkōme.

³⁹Tonetuputyryke kurāme tonese toto Ritonōpo a: “Kure matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine: “Jenetuputyryke oya xine.” Enetuputyryhtao ro eya xine Ritonōpo nekarory anapoipyra toehse toh aporo. ⁴⁰Ynara exiryke, imehnō tonetupuhnanō eraximary se Ritonōpo kynexine. Kymarokō eraximāko roropa kynexine mokaro maro inekarory kurā apoitohme kyya xine.

Ritonōpo Kumykō poko

12 ¹Naeroro tuhkākō kutuarōtanohtorȳko mana zae Ritonōpo ehtoh poko. Naeroro Jezu enetuputyry poko kuakorekkehkatohkō surumekatone emero porehme. Kyrypyrykō omoxinety sā kypoko xine. Tūpore sā kypoko xine roropa mā repe. Morohne surumekatone emero porehme. Tururume ytoketō sā sehtone. Penekehpyra sehtone Ritonōpo nekarory eraximary poko. Ritonōpo nekarory poko sehtone yronomyryme. ²Osenetupuhkehpyra sehtone Jezu poko. Jezu poe Ritonōpo enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme. Osemazuhme kukurākanekōme toehse ynororo. Kuakorehmatorȳko roropa mana tonetupuhkehpyra kuehtohkōme myarotokorōmero. Mame wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine. Tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome porempyry kynexine. Tākye imeīpo toexiry waro toexiryke: “Oty kara,” tykase toorikyry poko wewe pokona. Seromaroro tuisame imehxo mana Ritonōpo Kutuisarykō maro. Typorohse mana Ritonōpo maro, Ritonōpo apotunuru wino.

³ Jezu ryhmatopöpyry poko ipohnohtoko rupopäpyra oehtohkōme. Jehnotokomo a tyhxirose, yrome penekhepyra ynororo töseanahtory poko. Naeroro osenetupuhtoko ipoko etaehpyra oehtohkōme poremäpyra oehtohkōme roropa. ⁴ Oorypyrykō rumekary poko atatapoiko sā matose. Yrome oetapara ro mā toto oorypyrykō poremäkapory poko awahtao xine. ⁵ Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo omiry kurā poko. Tumükurume oekarotoryko Ritonōpo mana. Ynara āko:

“Aimo, jomipona exiko jetū oriryhtao ya zomory zuaro oehtohme.

Poremäpyra roropa exiko

opore turuse awahtao ya.

⁶ Ynara exiryke, opyno xine jexiryke

jetunety ke ākorehmatoryko ase zae oehtohkōme.

Ypoenōme aehtyā pipohnōko sā roropa ase

azahkuru toehse ahtao emero porehme,”

āko.

⁷ Naeroro oryhmorykohtao, oetuarimorykohtao roropa eanahtotoko. Kumykō āmorepatoryko mana zae oehtohkōme. Moro enetuputyryke oya xine eanahtotoko. Naeroro oetuarimatohkō otuarōtanohtoryko mana opyno xine nymyry Ritonōpo ehtoh poko, imükurume oehtohkō poko, enara. Typoenō tuarimapōko jūkō mana emero. Typoenō nymyry amorepāko jūkō mana, azahkuru toto ahtao, zae toto ehtohme. ⁸ Naeroro otuarimapopyra xine Ritonōpo ahtao azahkuru toehse awahtao xine, otarama imükurume nymyry pyra matose, anorymā sā rokē matose imep̄y mükurume. Ritonōpo poenōme nymyry pyra matose. ⁹ Kumykomo a, sero pono a typipohse kuahtao xine toto zuno sexiataose. Mokaro motye kuhse Kumykō Kapuaono. Naeroro yronymyryme aomipona sehtone, jūme orihpyra kuehtohkōme. ¹⁰ Kumykō sero pōkō kutuarimanohpotone tuhke pyra jeimamyry, tösenetupuhtoh poe rokene. Yrome kutuarimapotoryko Ritonōpo mana kypyno xine toexiryke, zae kuhse kuehtohkōme tysaaro. ¹¹ Kumykomo a tutuarimanohpose kuahtao xine zomory zuaro kuehtohkōme tākye pyra sā sytatose, emynymāko, jetū exiryke. Yrome imeipo tymoise kyra xine ahtao torētyke pyra exiko sytatose, kuetuarimatamitukōme, zae kuexirykō poko tamorepase kuexirykōke.

Ritonōpo maro ehxīpo eramara ropa ehtoko

¹² Naeroro imehnō ijamihtanohpotoko ropa, typoremāse toto ahtao. Jezu enetuputyry poko akorehmatoko toto zae rokē toto ehtohme ropa. ¹³ Mame osema ae ytoketō osema kurā menekāko mana, topohmano. Mokaro sā zae rokē oehtohkō poko ehtoko. Imehnomo a opoenopyrykohtao zae ehtoh poko rokē toh exiko mana asā xine. Jamihme pyra exiketō roropa Jezu enetuputyry poko opoenopyrykohtao zae rokē exiko ropa mā toto, oenerykōke.

¹⁴ Imehnō maro oxiehno pyra ehtoko. Toto pyno ehtoko emero porehme. Osenetupuhtoko kure oehtohkō poko rokē oehtohkōme Ritonōpo maro. Ynara exiryke, tyrypyrykō poko exiketō Kuesēkō maro exipyra, ekurehnōko mā toto. ¹⁵ Tomeseke ehtoko, Jezu poetory tomo, eramara ropa oehtohkōme Ritonōpo maro ehxīpo, toeramase ropa ahtao itunety zoko sā exiko mana. Itunety zoko sā ahtao morararo ahtāko mana, itu ro eperytāko roropa mana. Mame tuhkākō iirypyryme exiko itunety zoko sā toehse mokyro exiryke.

¹⁶ Tomeseke ehtoko imehnō nohpo tō poko osenetupuhpyra oehtohkōme. Awamekaro xine pyra ehtoko roropa Ritonōpo nekarory poko. Ezau morara kynexine Ritonōpo omipona nymyry se hkopyra kynexine. Osemazuhme aenuruhpyryme toexiryke imehxo kynexine, takorō ruime. Yrome ime toehtoh turumekase ropa eya, tonahsē poko typenetase toexiryke. Mame zakorony imehxo toehse. ¹⁷ Moromeīpo toekurākapory se ropa toehse repe tumy a. Yrome onukurākapopyra tokurehse. Tynyrihpyry tyorōmary se toehse roropa repe. Tyxitase roropa ynororo repe. Yrome tynyrihpyry onytyoromara kynekurehne.

¹⁸ Izysraeu tō ehtopōpyry sã pyra tooehse matose Ritonōpo a. Toeporehkase mokaro taposē pona, ypy Xinai pona. Moro ypy po apoto tororo āko kynexine. Orexīto ke xinukutume toehse, ikohmamyhpyry samo, tyryry tykase konōto, enara. ¹⁹ Panaikato kynexine rue samo. Aomiryje roropa kynexine. Moro omiry totase ahtao: “Ajohpāme sã Ritonōpo omiry etary se pyra ynanase,” tykase toto, ²⁰ Ritonōpo omiry etary zuno toehse toexirykōke. Ynara katopōpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto: “Sero ypy pona oekykō anaropopyra ehtoko. Ypy pona toytose toto ahtao, totapasēme exīko toh mana. Naeroro etapatoko toto, jesaryme sero exiryke,” katopōpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto. ²¹ Moeze roropa enaromýke toehse moro omi etaryke tyya. Ynara tykase ynororo: “Tykytyky āko ase, zuno jexiryke,” tykase ynororo.

²² Yrome amarokō Ritonōpo maro ōtururukohtao zuno pyra matose. Tyoro ypy pona toeporehkase sã matose, Xiāo pona, Ritonōpo pataka, Jerusarē kapuaō pona. Moro pata esē orihpýme exiketye mana jūme. Moro pata pōkō imoihme mana Ritonōpo nenyohyamo. Tōximōse toto otuhtoh konōto poko. ²³ Ritonōpo poenō osemazuhme aenurutyā maro oximōnōko matose, tākýe exiketō maro. Mokaro esety mā tymerose moero kapu ao. Ritonōpo maro toehse matose, kuapiakanekō maro. Imaro tuhke inukurākatyā zuzenu mana. Kure kuhse tyrise toto eya. ²⁴ Jezu a tooehse matose, omi kurā kasenato ekarone a. Kukurākatamitukō topehmase Jezu a tumunuru ke. Apeu etapatopōpyry poko osenetupuhnohtao emýpory poko osenetupuhnōko sytatose. Yrome Jezu orihtopōpyry poko kuosenetuputyrykohtao tyoro osenetupuhnōko sytatose. Iirypyrymākō kurākary poko osenetupuhnōko sytatose. Naeroro Jezu orihtopōpyry kure kuhse kyya xine mana.

²⁵ Naeroro tomeseke ehtoko. Aomiry onetara exiketō sã pyra ehtoko. Mokaro, Ritonōpo omihpyry ekarone onetara aehtyā sero nono po, osepynanohpyra tokurehse toto. Morara exiryke kymarokō roropa mokaro saaro omōnōko sytatose apotoimo htaka, kapu ae ayhtohpyry omiry rumekaryhtao kyya xine. ²⁶ Tōturuse Ritonōpo ahtao sero nono tykytyky tykase. Yrome seromaroro ynara tykase ynororo: “Zomory sero nono rokē kara, kapu roropa tykytyky kamexipōko ase, toiro,” tykase. ²⁷ “Toiro,” karyke eya, ynara enetupuhnōko sytatose, senohne emero Ritonōpo nyrytyā tykytyky āko. Enahkāko mana. Moraramē tykytyky kapý rokē exīko mana.

²⁸ Naeroro, “Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Tuisame kyritoryko mana tymaro jūme. Inekarohpyry kyya xine enahpýme mana. Naeroro Ritonōpo poko sehtone. “Kure mase,” sykatone eya. Aomipona sehtone, zuno sehtone roropa. ²⁹ Apoto zemimā emero zahkāko mana. Moro sã mā Kyrihpōkomo. Iirypyrymākō enahkāko mana ipunaka.

“Kure mase,” katoh poko Ritonôpo a

13 ¹Imehnô pyno exikehpyra ehtoko, atakorôme oexirykôke, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. ²Kure rokê katonô tyritoko atapyîkô tao toto ahtao. Wenikehpyra ehtoko, toitoine imehnomo a Ritonôpo nenyoytîa toahmase tytapyîkô taka, tuaro pyra tahtao xine. ³Wenikehpyra ehtoko roropa Jesu poetory tō poko âpuruhpyry tao toto ahtao. Toto poko emynyhmatoko âpuruhpyry tao oexirykô samo. Etuarimaketō poko emynyhmatoko roropa toto emynyhmatoh saaro. Toto pyno ehtoko.

⁴Opytarykô kure mana. Oniotarykô kure roropa mana zae awahtao xine, tomeseke roropa awahtao xine imehnô poko pyra oehtohkôme. Imehnô poko exiketō wānohnôko Ritonôpo mana. Imehnô pyxiâ poko exiketō roropa wānohnôko mana.

⁵Tineru poko penetara ehtoko. Tâkye ehtoko Ritonôpo nekarohpyry poko omôkomorykôme. Ynara tykase Ritonôpo: “Amaro xine exikehpyra ase. Jûme orumekara xine ase,” tykase. ⁶Naeroro oserehpyra sehtone. Ynara sykatone:

“Jakorehmaneme Kuesêkô mana.

Naeroro oserehpyra ase.

Yryrhymananô zuno pyra ase roropa.”

⁷Wenikehpyra ehtoko âmorepahpôkô ekepyry poko. Âmorepatone toto Ritonôpo omiry poko. Mokaro ehtopôpyry poko osenetupuhtoko, aorihpôpyrykô poko roropa. Jesu Kyrixtu etyorômara mana. Pake aehtopôpyry saaro Jesu ehtoh mana seromaroro. Morara exikehpyra roropa mana. Naeroro onenetupuhkepyra sehtone. ⁹Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkôme ajohpâkô namorepatoh ke. Kypyno xine Ritonôpo exiryke kure kyritorîkyo mana. Moro poko kuosenetuputyrykô kure, orêpyra kuehtohkôme kukurohtao xine. Yrome orêpyra exipyra sehtone juteu tō omihpyry poko: “Tôsê onôpyra ehtoko,” katopôpyâ poko. Morohne omipona exiketō toiparo rokê morohne omipona toehse toto.

¹⁰Kyrypyrykô korokapotoh nae sytatose, Kyrixtu exixihmapotopôpyry. Yrome Moeze omihpyry poe Ritonôpo maro oturuketō tyoro ikuhnôko mǎ toto tyrypyrykô korokatohme. Naeroro mokaro anakorehmara Jesu orihpôpyry mana, onenetupuhpyra toto exiryke. ¹¹Mokaro Ritonôpo maro oturuketō tuisary tō okyno munuru arosene rokê toto Ritonôpo maro oturutoh taka, Esary Kurâ Kuhse, ahno rypyry korokapotohme. Mame tyetapatyâkô ekepyry arosene rokê toto pata myhtokoxi jahkatohme. ¹²Morara exiryke Jesu roropa kynorihne pata myhto. Imunuru toekuâse, kyrypyrykô korokatohme. ¹³Wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine repe, tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremâpyra kynexine. “Oty kara,” tykase toorikyry poko. Naeroro kyhxirorykô zuno pyra sehtone, aomipona kuehtohkôme. ¹⁴Kuesarykô axîtao rokê mǎ sero nono po. Imepîy pata eraximâko sytatose kiesarykô nymyry kapu ao. ¹⁵Naeroro: “Kure mase, Ritonôpo,” kakehpyra sehtone Ritonôpo a. Morara kary kyya xine Ritonôpo zamaro mana. Seromaroro okyno onetapara sytatose kynekarorykôme Ritonôpo a. “Kure mase,” âko rokê sytatose, Jesu enetuputyryke kyya xine kypynanohnekôme. Kuesêkôme roropa mana, enara. ¹⁶Kure rokê imehnô

tyritoko. Atakorehmatoko roropa. Morara kuexirykō kynekarorykōme mana Ritonōpo a. Morara kuexirykō jamaro mana.

¹⁷Ritonōpo omiry poko āmorepatōkō omipona ehtoko. Imoitoko opyno xine toto exiryke Ritonōpo omi poe. Imeīpo Ritonōpo a osekarōko mā toto toerohtopōpyrykō poko. Toto omipona awahtao xine tākye rokē erohnōko mā toto. Māpyra onymoipyra awahtao xine erohnōko ro mā toh repe. Yrome atasamāko mā toto opoko xine. Mame otyme kure morara awahtao xine? Popyra ipunaka mana.

¹⁸Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a yna poko. Tyrypyhpyke pyra ynanase yna kurohtao. Kure ehtoh poko rokē yna exiry waro ynanase, zae ehtoh poko se rokē yna exiryke. ¹⁹Ynara āko ase ajohpāme sā oya xine: “Oturutoko Ritonōpo a ypoko, axihxo jaropotohme eya oenese xine ropa.”

Oturutoh Ritonōpo maro

²⁰Ritonōpo a Kuesēkō Jezu tōsemākapose ropa aorihxīpo, Kuesēkōme imehxo aehtohme, toorihse exiryke kymyakākōme. Aorikyry ke kukurākatamitukō topehmase eya, jūme Ritonōpo poenōme kuehtohkōme.

²¹Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. Eya kure oriporykō se ase. Emero kurā ekaropory se ase oya xine emese kure oehtohkōme aomipona. Mame kukurohtao xine Ritonōpo penetatoh ripory se ase Jezu Kyrixtu a. “Kure Kyrixtu mana,” sykatone kokoro rokene, kakehpyra sehtone, enara.

Pape etyhpory

²²Wekyry tomo, ynara āko ase oya xine ajohpāme samo, penekehpyra ehtoko jomiry etary poko. Mytyhse pitiko nymerohpyry mana. Moro tymerose ya ākorehmatohkōme, tākye oehtohkōme, enara. ²³Zuaro oehtohkō se ase wekyry Timoteu poko. Tutūtanohpose ropa ynororo āpuruhpyry tae. Okynā pyra aepyryhtao ya, otarame ymaro oenese ytōko mana.

²⁴Kure pāna matou? kary se ase āmorepanekomo a. Emero Ritonōpo poetory tomo a roropa morara kary se ase. Jezu poetory tō roropa, Itaria poe aehtyā: “Kure pāna matou?” kary se roropa mā toto.

²⁵Kure oriporykō se ase Ritonōpo a emero porehme. Enara rokene.

TIAKU

Nymerohpyry sero

Tiago

Ekarotopo

Sero pape tymerose Tiaku a Jezu enetupuhnanō neneryme emero pata tō po. Toto zurūko mana zae ehtoh poko Jezu poetoryme ahtao. Oturūko mana tytineruke pyra ehtoh poko te, tytineruke ehtoh poko roropa, kukuhtohkō poko te, zae pyra imehnō ekarory poko, omi etary poko, zae ehtoh riry poko roropa, imehnō kerekeremary poko, epyrypara imehnō motye toehtoh poko, penekehpyra ehtoh poko, oturutoh poko Ritonōpo a, enetuputyry poko roropa. Amorepaneme kynexine ynororo Jerusarē po, Jezu akorōme kynexine.

Tynmerohpyry ae ynara ekarōko mana: Ritonōpo enetuputyryhtao kyya xine, yrome kure imehnō onyripyra kuahtao xine, toiparo rokē Ritonōpo enetupuhnōko sytatose.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1
Enetupuhtopo te, tuaro ehtopo 1.2-8
Tytineruke pyra te, tytineruke 1.9-11
Kukuhtohkō poko 1.12-18
Omi etary te, zae ehtoh tyriry 1.19-27
Imehnō riry oxisamo emero 2.1-13
Enetupuhtopo, zae ehtoh riry 2.14-26
Zae kuomirykō ripory 3.1-18
Jezu se pyra exiketō epeme 4.1—5.1-6
Tuarō ehtoh etyhpyryme 5.7-20

1 ¹Ywy ase Tiaku. Ritonōpo poetoryme ase. Kuesēkō, Jezu Kyrixtu poetoryme roropa ase. Nymerohpyry moro onenerykōme. Juteu tō matose. Jezu poetoryme roropa matose. Sapararahme exiketōme matose. Imehnō patao exiketōme roropa matose. “Kure pāna matou repe?” kary se ase oya xine.

Poremāpyra Jezu enetuputyry poko

²Wekyry tomo, atākyematoko oetuarimarykohtao. ³Mame oetuarimarykohtao poremāpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko orēpyra exīko matose. ⁴Morara exiryke eanahtotoko ekurehpyra oehtohkōme, kure rokē oehtohkōme Ritonōpo a, iirypyryme pyra oehtohkōme roropa eya:

“Toiro ise ro mase kure oehtohme nymyry ya,” kara Ritonōpo ehtohme kyaa xine. ⁵Tuaro oexirykō se awahtao xine, Ritonōpo omipona oehtohkō poko ekaropotoko Ritonōpo a. Mame otuarōtanohtorŷko mana, ekaroporyhtao oya xine, kutuarōtanohtekōme aexiryke. Kynekaropohpyrykō motyēkākō roropa mana. ⁶Yrome ekaroporyhtao Ritonōpo a, ijamitunuru enetupuhtoko. “Tuaro jehtoh ekarōko ma otarama Ritonōpo, nary rokene,” kara ehtoko. “Nary rokene,” karyhtao Ritonōpo poko, oty sã matou? Pohkane sã matose, tyryrykane a pohkane aroarory samo. Moro sã matose: “Nary rokene,” karyhtao oya xine. ⁷⁻⁸Morara kananō mā: “Zuaro pyra ase,” āko toto, Ritonōpo omipona se pyra toexirykōke. Imehnō omiry etaryhtao tyaa xine, ityromāko toto. Mokaro sã awahtao xine Kuesēkō ākorehmara xine mana ekurehnōko.

Tymōkomoke pyra exiry, tymōkomoke exiry, enara

⁹Tymōkomoke pyra awahtao xine tãkye ehtoko. Ritonōpo nekarohpyry poko tãkye ehtoko roropa. Imeīpo imehxo oritorŷko Ritonōpo mana ipoenōme oexirykōke. ¹⁰Tymōkomokamo, atãkyematoko roropa tymōkomoke pyra tyripose Ritonōpo a awahtao xine. Ona ekuru ohpapyry sã tymōkomoke exiketō orihnōko mana. ¹¹Xixi jetū toehse ahtao, otyro anorŷko onahpoty roropa anorŷko, ekuru ohpahnōko mana. Axī ona ekurūpyry ixihpyryme exīko ropa. Moro saaro tymōkomoke exiketō orihnōko mana, toto erokuruhtao ro.

Sero nase kukuhtohkō poko

¹²Kuetuarimarykohtao porempāpyra sehtone, tãkye rokē sehtone. Mame kukuhtopōpyrykō tōtyhkase ahtao, jūme orihpŷme kyritorŷko Ritonōpo mana, kuepehpyrykōme, porempāpyra toehse kuexirykōke. Kuesēkō maro exīko sytatose, emero ise exiketō maro. Morara tykase Ritonōpo exiryke tuaro sytatose. ¹³Oorypyrykomo a toporyse ropa awahtao xine: “Jukuhnōko mā Ritonōpo iirypyryme jehtohme,” kara ehtoko. Ritonōpo imehnō onukuhsaromepyra mana iirypyryme aehtohme. Iirypyryme imehnō onyrippyra roropa Ritonōpo mana, iirypyryme toto ehtohme. ¹⁴Āmoreme xine iirypyryme exīko matose, oorypyrykō poko openetarykōke. ¹⁵Oorypyrykō poko openetarykohtao ipoko exīko matose. Morarama rokē exīko matose oorypyrykō pokōme rokene. Mame oorypyrykō poko rokē oexirykōke orihnōko matose. Ritonōpo maro pyra matose exīko.

¹⁶Jakorō tomo, osenekunohpyra ehtoko. ¹⁷Emero kurākō Ritonōpo nekarohpyryme mana. Kure nymyry inekarohpyry kyaa xine. Kapu ezuru Rihpō mokyro. Inyrytā tyoro exīko mana. Yrome etyorōmara mana. Kokoro rokē kurākō ekarōko mā kyaa xine. ¹⁸Tōsenetupūhtopōpyry ae ro tytyromapose sytatose eya typoenōme, aomiry kurā enetuputyryke kyaa xine, imehxo kuehtohkōme, emero tynyrytā esēme kuehtohkōme. Ajohpe pyra aomiry mana.

Aomiry etāko sytatose, otato sehtone

¹⁹Morara exiryke jakorō tomo, otato sehtone. Opyno xine ase. Axi hkopyra imehnō sezuhtone, axī pyra roropa syekītatone. Moro waro

matose. ²⁰Kuatakirimarykohtao Ritonōpo omipona pyra exīko sytatose. Zae Ritonōpo mana. Aosenetuputyry roropa zae mana. Yrome kymarokō zae pyra sytatose tohne kuahtao xine. Naeroro atakirimara sehtone. ²¹Morara exiryke oorypyrykō irumekatoko, ajoajohpe oexirykō irumekatoko. Ynara kahtoko okurohtao xine: “Popyra ase yrome yyrypyry rumekary se ase. Ritonōpo omipona se ase,” kahtoko okurohtao xine. Mame okurākatoryō ropā mana aomiry tonetupuhse oya xine ahtao.

²²Ritonōpo omiry omipona ehtoko. Aomiry etaryhtao oya xine, otato ehtoko. Ynara karyhtao oya xine: “Ritonōpo poetoryme ase, aomiry etaryke ya,” karyhtao oya xine, osenekunohnōko rokē matose. Morara exiryke aomipona roropa ehtoko. ²³Ritonōpo omiry etāko matose. Mame aomipona pyra awahtao xine, osene ae oseneketō sā matose. Ynara exiryke, tōmytykō osene ae enēko toh repe. ²⁴Yrome tōsenekehxpō xine axī tōmytykō enetopōpyry poko wenikehnōko ropā mā toto. Mokaro sā mā otato pyra exiketomo. Ritonōpo omiry etaxīpo axī wenikehnōko mā toto, tynsekeremahpyrykō poko. ²⁵Yrome Ritonōpo omiry kurā poko yronymyryme ātamoreparykohtao, aomipona exīko matose. Aomipona awahtao xine orēpyra exīko matose, oorypyrykō poko pyra exīko matose. Wenikehpyra roropa matose ātamorepatopōpyrykō poko. Aomipona rokē ipunaka exīko matose. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oritorōyko mana.

²⁶Omi rypyry onurumekara kuahtao xine toiparo rokē, Ritonōpo enetupuhnōko ase jesēme, āko sytatose. Omi xihpyry onurumekara kuahtao xine osenekunohnōko sytatose. ²⁷Ynara rokē kure mana Kumykomo a, Ritonōpo a: poetōpo tō pyno kuahtao xine, pytōpo tō etuarimaketō pyno kuahtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuahtao xine; morara kuahtao xine, kure sytatose Ritonōpo a.

Oxisā imehnō tyritoko, kure rokene

2 ¹⁻³Wekyry tomo, Jezu Kyrixtu Kuesēkō kurā enetupuhnanōme oexirykōke oximōnōko matose Ritonōpo omiry poko. Mame tymōkomoke exikety toehse ahtao, tomahtaōke uuru risē ke te, tynamuruke kurā ke roropa; mokyro porohkapōko matose epehtoh kurā pona. Ime mokyro enetupuhnōko matose. Mame imehnō roropa oehnōko tymōkomokākara; otara āko matou? “Xikihme rokē ehtoko,” āko matose eya xine. Otārāme nono pona rokē toto porohkapōko matose, toto onyporohkapopyra kurā pona matose. Zae pyra matose morara awahtao xine. Imehnō oxisā tyritoko kure rokene. ⁴Imehnō zupō eneryke toto apiakaryhtao oya xine, popyra matose Ritonōpo a.

⁵Jakorō tomo, otato ehtoko. Opoko xine jenupunaryke ynara āko ase oya xine, tymōkomokākara tymenekase Ritonōpo a tonetupuhtohme yronymyryme. Morara toto riryke tymōkomokā sā exīko toh mana. Toto poko ynara tykase Ritonōpo: “Yse exiketō riko ase tuisame Umūkuru maro,” tykase. ⁶Yrome tymōkomokākara kure onyripyra matose. Oty katohme? Tymōkomoke exiketō mā otuarimanohpotorōyko mana. Aarotorōyko roropa mā toto terekatu ēpataka. ⁷Kure kuhse Jezu mana. Ipoetoryme kuekarotorōyko roropa imehnō mana. Yrome mokaro Jezu poetory kerekeremāko mā toto.

⁸Pake ynara tykase Ritonōpo tosēkōme tonetupuhnanomo a: “Imehnō pyno ehtoko osepyno oehtohkō samo,” tykase. Morara tymerose Ritonōpo

omiryme. Moro omipona awahtao xine kure kuhse matose. ⁹Yrome imehnō zupō eneryke oya xine: “Popyra mokyro,” āko matose. Oty katohme? Morara awahtao xine popyra matose ipunaka Ritonōpo a. Iirypyryme ro matose Ritonōpo mā awānohtorŷko mana tōmipona pyra oexirykōke. ¹⁰Ritonōpo omipona exisasaka awahtao xine popyra ro matose. Toiro aomipona pyra awahtao xine iirypyryme ro matose ipunaka. ¹¹Ynara tykase Ritonōpo: “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō orutua kō poko pyra roropa ehtoko,” tykase Ritonōpo. Ynara tykase roropa ynororo: “Imepŷ onetapara ehtoko,” tykase. Morara exiryke imehnō nohpo poko pyra awahtao xine, yrome imepŷ etaparyhtao roropa, iirypyryme ro matose. Ritonōpo omipona pyra. ¹²Morara exiryke zae rokē ehtoko ōtururukō poko, otytyko poko roropa, enara, tuaro oexirykōke. Aomipona pyra awahtao xine awānohtorŷko mana, tōmipona pyra tokurehse oexirykōke. Aomipona awahtao xine orēpyra exīko matose, oorypyrkō poko pyra exīko matose. ¹³Imehnō poko enupunara awahtao xine opoko xine enupunara roropa Ritonōpo exīko mana. Yrome imehnō poko oenupunarykohtao orēpyra exīko matose. Opoko xine enupunāko roropa Ritonōpo mana. Awānohpopyra xine mana.

Jezu enetuputyryke kyya xine aomipona sehtone

¹⁴Wekyry tomo, ynara karyhtao imepyny a oya xine: “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” karyhtao, yrome imehnō kure onyripyra ynororo ahtao, ajohpe rokē mana. Ritonōpo poetoryme exipyra ekurehnōko mana. Ekurākapopyra mana Ritonōpo a. ¹⁵Imepŷ Jezu poetory etuarimary eneryhtao oya xine tupoke pyra, tohke pyra roropa. ¹⁶Mame ynara karyhtao eya: “Torētyke pyra ytoko. Oxiōtota. Otuhko,” āko matose repe. Yrome tōsē onekaropyra, upo roropa onekaropyra. Otāto ke etuarimara exīko nae? Etuarimāko ro. ¹⁷Morararo Ritonōpo enetuputyryhtao kyya xine, imehnō rīko kure sytatose. Kure imehnō onyripyra kuahtao xine, ajohpe rokē, enetupuhnōko ase, āko sytatose.

¹⁸Imepŷ ynara āko kyya xine mā repe: “Enetupuhnōko matose. Ywy kure imehnō rīko ase,” āko mā kyya xine. Mokyro a ynara āko ase: “Otāto imehnō riryhtao kure onenetupuhpyra hma rorohpa? Popyra imehnō riry oya eneryke tyya xine Jezu poetoryme pyra oekarōko mā toto. Yrome kure imehnō riry ya eneryke tyya xine, ipoetoryme jenetupuhnōko mā toto,” āko ase eya. ¹⁹Toiro Ritonōpo mana. Moro enetuputyryke oya xine Ritonōpo poetoryme osekarōko matose repe. Yrome joroko tō roropa moro enetupuhnōko Ritonōpo kure exiry poko. Oserehnōko mā toto, ekurākara tokurehse toexirykōke. ²⁰Tuaro pyra ro hmatou? “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” karyhtao, yrome imehnō onyripyra kure awahtao xine toiparo rokē: “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” āko matose, tuaro pyra oexirykōke. ²¹Kytamurukō Aparāo poko ourutorŷko ase tuaro oehtohkōme. Iirypyry tykorokase Ritonōpo a, otato aexiryke. Tumūkuru tarose eya etapatohme repe tynekaroryme Ritonōpo a, aomipona toehtohme. ²²Menetupuhtou? Ritonōpo omipona Aparāo toehse. Tōsēme Ritonōpo tonetupuhse eya. Morara exiryke, aomipona toehse Aparāo, tonetupuhse eya ipunaka. “Toiro ise ro ase kure oehtohme,” kara Ritonōpo eya. ²³Zae Ritonōpo omihpyry, ynara katopōpyry: “Ritonōpo tonetupuhse Aparāo a. Morara exiryke Ritonōpo enetuputyryke eya kurāme tonese

eya,” tykase. Mame: “Jepeme Aparão mana,” tykase roropa Ritonôpo ipoko.
²⁴Menetupuhtou? Kukurākatorýko Ritonôpo mana, tōmipona kuahtao xine, enetuputyryhtao kyaa xine roropa.

²⁵Morararo Raape kynexine. Mokyro orutua kō poko exikety kynexine. Yrome Ritonôpo enetuputyryke tyaa, Jozue poetory tō towomase eya tytapyi tao. Mame taropose ropa toto eya tyoro osema ae, onetapara toto ehtohme. Morara exiryke kure mokyro tyrise ropa Ritonôpo a tōmipona toehse exiryke.

²⁶Toko ke sytatose repe, yrome tuzenuke pyra kuahtao xine orihnōko sytatose. Oty katohme pyra kuokokō mana, tuzenuke pyra ahtao. Moro saaro Ritonôpo enetuputyryhtao kyaa xine, yrome kure imehnō onyripyra kuahtao xine. Toiparo rokē: “Ritonôpo enetupuhnōko ase,” āko sytatose. Osenekunohnōko rokē sytatose.

Kuomirykō poko

3 ¹Jakorō tomo, Jezu poetory tō amorepananō iirypyryme toehse ahtao, toto wānohnōkohxo Ritonôpo mana. Naeroro tuhke pyra Jezu poetory amorepananōme ehtoko. ²Kymarokō emero azahkuru sytatose. Toitoine rokē pyra. Kuomirykō xihpyry poko kuahtao xine iirypyryme exiko roropa sytatose. Kuomirykō poko iirypyryme pyra kuahtao xine, kure rokē sytatose. Orēpyra sytatose exiko. Kyyrypyrykō poko pyra roropa sytatose exiko. ³Kawaru mytaka kurimene pitiko riko ahno, tōmipona xine kawaru ehtohme. Moro kurimene pitiko rokē repe. Yrome ike kawaru panahmāko mā toto, tōmipona xine toto ytotohme. ⁴Morararo wapu konōto. Mame tyryrykane konōto wapu arōko, yrome āpuito h pitiko ke wapu āpuine āpuiko mana, tōmipona wapu ytotohme. ⁵Morohne sā kunurukō mana, tuhke roropa kuepyrypatohkō tūtāko mana. Osenetupuhtoko ke apoto pitiko repe yrome emānōko mana. Itu zahkāko mana, wewe tō zahkāko roropa mana. ⁶Moro saaro kunurukō apoto sā mana. Kunurukō poe omi rypyry itamurume tūtāko mana. Mame omi xihpyry tūtaryhtao kunurukō poe popyra kuosenetupuhtohkō exiko mana. Poetome kuahtao xine omi rypyry tūtāpitōko mana kunurukō poe. Zumo toehse kuahtao xine omi rypyry tūtākohxo mana, apoto konōto ehtoh sā joroko tamuru poe kyzahkase xine. ⁷Onokyro tō kuremary waro sytatose zehno pyra toto ehtohme. Itu htaō komo nakuaōkō roropa. Torēnanohse toto ahno a zehno pyra toto ehtohme. ⁸Yrome kunurukō onukuremasaromepyra sytatose kure ehtohme. Kunurukō okoi sā mana, popyra. ⁹“Kure mase Papa, yna Esēme mase,” āko sytatose repe. Yrome kunurukō ke ro imehnō kerekeremāko sytatose. Tysaaro tyrise kymarokō Ritonôpo a. ¹⁰⁻¹²Tuna enatyry wino tuna kurā maro tuna itunety oehpyra mana; tuna inehsāme exikety wino tuna kurā oehpyra mana. Morararo wikeira toperyme rokē eperytāko mana; tyorōme eperytara mana. Uwa zoko fikume eperytara mana. Kytarykō toiro repe. Yrome toiro myta poe asakoro tūtāko mana: omi kurano, omi rypyry, enara. Jakorō tomo, morara ahtao popyra mana!

Ritonôpo poe tuaro kuahtao xine

¹³Metatou? Menetupuhtou? Tonetupuhse oya xine ahtao, kure imehnō tyritoko. Imehnō motye se pyra ehtoko roropa. Morara awahtao xine imehnō

ynara āko opoko xine: “Tuaro mose nase,” āko toto opoko xine. ¹⁴Yrome imehnō zumoxike awahtao xine, imehnō kure riry poko typenekehse awahtao xine, osepyno rokē awahtao xine roropa, popyra matose ipunaka. “Kure ase, imehnō sā pyra,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine ajohpe rokē matose, iirypyryme ro oexirykōke. ¹⁵Moro tuaro ehtoh Ritonōpo poe pyra mana. Sero pōkō poe rokē morara tuaro ehtoh mana. Morara awahtao xine, Ritonōpo Zuzenu poe pyra tuaro matose. Joroko poe osetupuhnōko rokē matose. ¹⁶Imehnō zumoxike awahtao xine te, tuisamehxo oexirykō se awahtao xine roropa, ajoajohpe itamurume exīko matose iirypyryme ipunaka. ¹⁷Yrome Ritonōpo poe tuaro kuahtao xine osemazuhme kyyrypyrykō se pyra exīko sytatose. Morara kuahtao xine imehnō poko enupunāko sytatose. Tomeseke roropa exīko sytatose imehnō maro, zae rokē toto ezuhnōko sytatose. Imehnō pyno sytatose, imehnō onyhxiropyra roropa sytatose. Kure rokē imehnō riko sytatose roropa, osetyoro imehnō onyripyra sytatose. Onekunohtōkō sā pyra roropa sytatose. ¹⁸Tupito pona otyro puhturu tarykase ahtao kyaa xine, otyrome ro emānōko mana. Moro saaro oxiehno pyra exiketō imehnō amoreparyhtao, tuhkākō oxiehno pyra exīko mana.

Iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine

4 ¹Oty pokoino oseosezuhnōko matou? Oty katoh epokōnohnōko roropa matohu? Openetatohkō pokoino oxiehno matose. Āmoreme xine roropa oxiehno matose. ²Mōkomo poko penetāko matose repe, yrome anapoipyra matose. Morara exiryke imehnō etapary se exīko matose, anapoipyra oekuretyrykōke. Imehnō mōkomory se matose repe. Yrome anapoipyra matose ekurehnōko. Morara exiryke ehtomāko matose. Oseosezuhnōko rokē matose. Openetatohkō anapoipyra matose ekurehnōko, Ritonōpo a onekaropopyra oexirykōke. ³Mame Ritonōpo a ekaroporyhtao oya xine anapoipyra ro matose, Ritonōpo omipona se pyra oexirykōke, openetatohkō se rokē oexirykōke. Morara awahtao xine azahkuru matose. ⁴Imehnō poko exikety sā matose, Ritonōpo kuroko oorypyrykō poko oexirykōke. Tuaro pyra hmatohu? Ritonōpo se pyra exiketō epeme awahtao xine, Ritonōpo epeme pyra matose. Morara exiryke iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine Ritonōpo epeme pyra exīko matose. ⁵Ynara āko Ritonōpo omiry kyaa xine: “Ritonōpo nyrihpyryme sytatose. Yrome orēpyra kypenetatohkō poko sytatose,” āko mā kyaa xine Ritonōpo omiry. “Ajohpe,” kara ehtoko moro poko. ⁶Yrome Tuzenu ke kyjamihtanohtorŷko Ritonōpo mana kyyrypyrykō poko penetar kuehtohkōme. Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiryne: “Imehnō motye se exiketō akorekehkākō Ritonōpo mana, yrome imehnō motye se pyra exiketō rokē poko enupunāko Ritonōpo mana,” āko mā Ritonōpo omiry kyaa xine.

⁷Morara exiryke osekarotoko Ritonōpo a: “Ose ase jesēme,” kahtoko eya, yrome joroko tamuru a ynara kahtoko: “Jesē kara mase. Morara exiryke ytoko taroino,” kahtoko eya. Morara kary etaryke tyaa epāko joroko tamuru mana. ⁸Ritonōpo maro se oexirykō se awahtao xine, amaro xine se roropa ynororo mana. Iirypyrymākomo, oorypyrykō irumekatoko, oorypyrykō ikorokapotoko Ritonōpo a. ⁹Itamurume iirypyryme matose. Morara exiryke oxitatoko yronomyryme. Oorypyrykō poko tākye oehtohkō

irumekatokoto Ritonōpo neneryme. ¹⁰“Papa, ywy ase popyra rokene, ōmipona exisaromepyra ase,” karyhtao kyya xine Ritonōpo a, tyrisenā sā kyritorŷko Ritonōpo mana, kueanokō jamihtanoohnōko roropa mana. Kuakorehmatorŷko roropa mana, tōmipona kuehtohkōme.

Imehnō popyra onekaropyra ehtoko

¹¹Jakorō tomo, oxikerekeremara ehtoko. Ynara āko Moeze nymerohpyry: “Imehnō pyno ehtoko,” āko mā kyya xine. Mame imehnō kerekeremaryhtao oya xine, popyra Moeze nymerohpyry ekarōko matose, aomipona pyra oexirykōke. “Moeze nymerohpyry popyra,” kananōme rokē exīko matose. ¹²Ritonōpo a tōmiry tymeropose tōmipona kuehtohkōme. Ynoro rokē kukurākarykō waro mana. Ynoro rokē kuenahkaporykō waro roropa mana. Naeroro: “Mose xihpyryme mana Ritonōpo a,” kara ehtoko imehnō poko. Ritonōpo rokē iirypyryme exiketō waro mana, iirypyryme pyra exiketō waro roropa mana. Naeroro imehnō popyra onekaropyra ehtoko.

“Epyrypara sehtone,” katoh poko

¹³Etatoko pahne, ynara āko matose otarame opoe xine rokene: “Ytōko ynanase, mōtohne osepekahse. Toiro jeimamyry aropōko ynanase yna osepekatory pokokokene, tineru apoitohme itamurume,” āko matose. Morara kara ehtoko. ¹⁴Ynara exiryke, yrokokoro otara tyko kuehtohkō onenetupuhpyra sytatose. Kuorikyrykō onenetupuhpyra roropa sytatose. Akurū sā sytatose. Pakeimo ke akurū mana. Mame okynā pixo toehse ahtao akurū osenepya exīko mana. Moro sā rokē sytatose, akurū samo, axītao rokene. ¹⁵Ynara rokē kahtoko: “Jorikyry se pyra Ritonōpo ahtao rokē orihpopyra ase, ytoyōko mōtohne. Otyro pokokokero ehōnōko ase, ise Ritonōpo ahtao rokene,” kahtoko. ¹⁶Māpyra: “Ime ase. Jamoreme rokē ase otyro pokokokero, Ritonōpo poe pyra,” karyhtao oya xine, āmoreme xine rokē epyrypāko matose. Morara kary popyra mā ipunaka.

¹⁷Kure imehnō riry waro awahtao xine, yrome kure toto onyripyra oekuretyrykohtao iirypyryme matose Ritonōpo a.

“Tomeseke ehtoko.”

5 ¹Etatoko pahne, itamurume tymōkomoke exiketomo. Seromaroro tymōkomoke matose. Yrome tymōkomoke pyra exīko ropa matose. Etuarimāko rokē matose. Naeroro oxitatoko, oetuarimarykō oepyy pokokokero. ²Omōkomorykō mā tymotase mana. Oupōkō kurā ouponŷpyrykōme toehse mana, nuko panō a tonahse exiryke. ³Otinerykō ahkyryxitāko mana ryhtāko. Moro eneryke tyya xine ynara āko imehnō mana opoko xine: “To, osepyro rokē moxiā nah, omōŷke rukuh ipunaka toh nae,” āko toh mana opoko xine. Mame apoto nyahkahpyry sā sam āko matose oetuarimarykohtao. Seromaroro mōkomo tapoise oya xine āpiakasasaka awahtao xine. ⁴Yrome opoetorykō mā okerekerematorŷko, zae toerohtopōpyrykō onepehmara oexirykōke. Otupikō pokokokero ehōketō xitary etāko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana, zae pyra topehmase toto exiryke oya xine. ⁵Openetarykō pokokokero rokē tytamuhpopāse matose, ātākyemarykō pokokokero roropa oorypyrykō pokokokero. Okyno nahpāko ahno tupune toto ehtohme toto etapatohme tōsēme.

Mokaro sã matose, tymõkomoke toehse oexirykõke. Taroino etuarimãko matose apotoimo htao. ⁶Kurãkõ mekaroatose popyra. Metapapoatose toto roropa osewomara toto ahtao.

Sẽ nase penekhepyra kuehtohkõ poko

⁷Jakorõ tomo, penekhepyra ehtoko Kuesẽkõ eraximary poko. Aepyry ropa momohnõko matose. Tupito esã mã penekhepyra tỹkyryry epery eraximary poko. Konopo oepyry eraximãko mã toto otyro õihtatoh po. Imeĩpo tuãtasehxo otyro ahtao konopo oehnõko ropa mana. Konopo oepyry eraximary poko penekhepyra roropa esã mana. ⁸Mokaro saaro penekhepyra ehtoko Kuesẽkõ oepyry ropa eraximary poko. Oeanokõ ijamihtanohtoko, okynã pyra Jezu oehtoh ropa exiryke.

⁹Jakorõ tomo, ekerekeremara ehtoko. Imehnõ onykerekeremara roropa ehtoko, ohxiropyra xine Ritonõpo ehtohme. Etatoko pahne, kuapiakanekõ oehnõko mana, Imehxo Exikety. Oehsasaka mana. Ynororo rokẽ mã iirypyrymãkõ hxirõko mana. ¹⁰Jakorõ tomo, wenikehpyra ehtoko Ritonõpo poe pake urutõ kõ poko. Tutuarimarykõ poko penekhepyra toto. Naeroro kutuarõtanohtorỹko toh mana, tysã xine kuehtohkõme. ¹¹Tãkye rokẽ toh mana seromaroro, zae rokẽ Ritonõpo omipona toehse toexirykõke orihpyra ro tahtao xine. Toetuarimase toto itamurume Ritonõpo omipona toexirykõke. Yrome onurumekara toto. Morararo toehse Jo. Toetuarimaryhtao penekhepyra toehse ynororo, Ritonõpo a kure tyriropy ropa eraximary poko. Imeĩpo kure Jo tyrise ropa Ritonõpo a tõseanahtose itamurume exiryke. Morara exiryke soseanahtotone ropa. Kypyno xine ipunaka Ritonõpo mana. Kuãnopyrykõ se pyra roropa mana.

¹²Jakorõ tomo, ajoajohpe pyra ehtoko: “Ajoajohpe rokẽ moxiamo,” kara imehnõ ehtohme opoko xine. “Ytõko ase ãkorehmase,” tykase awahtao xine imehnomo a, õmihpyrykõ anamonohpyra ehtoko. Ytotoko. Õmirykõ onetapapopyra ehtoko. Morararo otyro poko ehtoko. Ekarory se pyra awahtao xine: “Ekarory se pyra ase,” kahtoko. Jũme rokẽ imehnõ zurutoko. “Ajoajohpe mokaro,” kara Ritonõpo ehtohme opoko xine, awãnohpyra xine aehtohme roropa.

¹³Oetuarimarykohtao, oturutoko Ritonõpo a. Sekese awahtao xine oeremiatoko Ritonõpo kure exiry poko. ¹⁴Kurãkara nae ahtao roropa, Jezu poetory tõ ikohmatoko, tamuximehxo exiketomo, toto oturutohme Ritonõpo a ikurãkatohme ropa. Azeite ke zuhsuhmatoko roropa Kuesẽkõ omi poe. ¹⁵Mame toto oturutopõpyry poe ekurãkãko ropa kurãkara mana, Jezu enetuputyryke mokaro a. Kuesẽkõ mã mokyro kurãkãko ropa mana. Iirypyryme mokyro ahtao iirypyry korokãko roropa mana. ¹⁶Morara exiryke iirypyryme awahtao xine ekarotoko imehnõ netaryme, oorypyrykõ rumekatothme ropa oya xine, ikorokatothme roropa Ritonõpo a. Oturutoko Ritonõpo a imehnõ poko roropa okurãkatohkõme ropa. Mame aomipona exiketõ otururuhtao yronomyryme õmirykõ etãko Ritonõpo mana. Tyjamitunuru ekarõko oya xine mana tõmipona exiketõme oexirykõke. ¹⁷Eria kysã xine ahnome pake. Mame tõturuse ynororo yronomyryme Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo: “Konopo onenehpopyra exiko,” tykase. Mame tonehpokhe Ritonõpo a. Oseruao jeimamyry zokonaka konopo oehpyra

toehse. ¹⁸Moraramē tōturuse ropa konopo oehtohme ropa. Mame konopo tonehpose ropa Ritonōpo a aomi poe. Ona tukurākase ropa. Otyro tōkehko tahtase ropa.

¹⁹Jakorō tomo, Ritonōpo omipona pyra aexihpyry ropa nae ahtao, mame mokyro akorehmaryhtao oya xine zae enetupuhtohme ropa eya, kure exīko ropa mana. ²⁰Oya xine mokyro enepyyry ropa ahtao tyrypyry rumekatohme ropa eya ikurākāko ropa Ritonōpo mana, apotoimo htaka ytopyry aehtohme. Iiryryry korokāko roropa Ritonōpo mana. Mame imehnō poko enupunaketōme nymyry matose exīko, mokyro takorehmase oya xine exiryke. Enara.

1 PETURU

Peturu Nymerohpyry Apitorymano

1 Pedro

Ekarotopo

Sero *1 Peturu* tymerose Peturu a Jezu poetory tō neneryme pata tō po Azia po, seroae Turukia nonory po. Tynmerohpyry sero taropose eya “Papironia” poe (1 Peturu 5.13), otarame pata Roma poe (Apokaripxi 14.8; 16.19; 17.5).

Jezu poetory tō etuarimāko kynexine, tyryhmase Jezu zehno exiketomo a. Tynmerohpyry ae toto jamihtanohpōko Peturu mana. Ynara āko mana: “Jezu enetuputyry kyya xine, uuru motye kuhse kure mana. Uuru zahkary sā otuarimanohpotorōko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhkehpyra oexirykō waro toehtohme” (1 Peturu 1.7).

Sero pape ao

Osekarotopo *1.1-2*

Jezu maro ehtoh eraximāko *1.3-12*

Zae ehtohme tymenekase *1.13—2.10*

Omipona etuarimaryhtao *2.11—4.19*

Jezu poetory tō pyno ehtoko *5.1-11*

Kure tyripotoh Ritonōpo a *5.12-14*

1 ¹Ynmerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Peturu. Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme ase omi kurā poko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekatyāme matose, typoetoryme oehtohkōme. Tosake pyra exiketō matose. Sapararahme exiketō matose. Pata tō po matose Pōtu po te, Karaxia po, Kapatoxia po, Azia po, Pitinia po, enara. ²Kumykōme Ritonōpo mana. Tymenekase matose eya kure rokē oehtohkōme iirypyryme pyra. Ritonōpo osenetupuhtopōpyry ae ro tymenekase matose eya. “Ypoetory kurāme toto rīko ase,” tykase Ritonōpo tyya rokene. “Umūkuru Jezu Kyrixtu omipona exīko mā toto,” tykase. “Juzenu toto rypyry korokāko mana porehme Umūkuru munuru toekuāse exiryke,” tykase Ritonōpo tyya rokene.

Naeroro: “Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto orēpyrahxo toto ehtohme, imehnō zuno pyra roropa toto ehtohme,” āko ase opoko xine.

Jūme Ritonōpo maro kuexirykō poko

³“Emero motye kure mase,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zumy a. Tumūkuru Jezu Kyrixtu tōsemākapose ropa aorihxīpo, kypyno xine toexiryke. Tyjamitunuru tokarose kyya xine tyrisenā sā kuosenetupuhtohkō ehtohme. Naeroro isene kuexirykō eraximāko sytatose jūme imaro kuehtohkōme. ⁴Tynekarory kurākāko Ritonōpo mana kapu ao typoenō kyryryme. Orihpyra kuexirykō Ritonōpo nekaroryme mā kyya xine. Ritonōpo nekarory kurā motara mana, xihpyryme exipyra mana, enahpyra mana, enara. ⁵Tynekarory kyya xine kurākāko Ritonōpo mana, tymaro jūme kuehtohkōme. Tonetupuhse oya xine exiryke oewomatoryko Ritonōpo mana tyjamitunuru ke. Imēpo opynanopyrykō enepōko mā Ritonōpo sero pōkomo a, sero etyhyry po tymaro jūme kuehtohkōme.

⁶Moro poko osenetupuhtoko tākye oehtohkōme. Axītao rokē aporo taro emynyhmāko matose oetuarimarykōke. Toiro rokē pyra etuarimāko matose. ⁷Uuru se sytatose pitiko rokē pyra. Axītao rokē uuru repe, enahnōko. Mame uuru zahkāko mā ahno zemimehxo ehtohme. Moro saaro Jezu enetuputyry kyya xine, uuru motye kuhse kure mana Ritonōpo a. Naeroro uuru zahkary saaro otuarimanohpotoryko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhkehpyra oexirykō waro toehtohme. Jezu poetoryme awahtao xine oetuarimarykohtao ro Jezu onurumekara matose. Onenetupuhkehpyra roropa matose. Mame Jezu onurumekara awahtao xine: “Kure mase ya,” āko Ritonōpo oya xine mana. Kure oritoryko roropa mana tymaro, Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao. Jezu sā kure exīko matose. Isā tuisame exīko roropa matose. ⁸Jezu Kyrixtu onenepitopyra matose yrome ipyno matose. Onenepyra ro matose seromaroro yrome enetupuhnōko matose. Naeroro atākyemāko matose ipunaka. Atākyemarykō kapuaōkō tākye exiry sā mana, ekuhpyme sā mana tākye kuhse oexirykōke. ⁹Tonetupuhse oya xine exiryke, Ritonōpo a typynanohse matose. Naeroro tākye matose typynanohse oexirykōke Ritonōpo a.

¹⁰Moro poko tōsenetupuhse pake urutō komo: “Otāto ke sero pōkō pynanohnōko Ritonōpo nae?” tykase toto. Tōturupose roropa toto zuaro se toexirykōke. “Sero pōkō pynanohnōko Ritonōpo mana,” tykase toto Zuzenu poe. ¹¹Kyrixtu Zuzenu toto maro kynexine. Kyrixtu tōsekarose eya xine. “Ritonōpo nymenakahpyry etuarimāko mana,” tykase eya xine. “Mame toetuarimakehse tahtao emero motye tuisamehxo exīko mana imehnō neneryme,” tykase ynororo eya xine. Morara kary etaryke tyya xine: “Onoky poko Kyrixtu Zuzenu morara āko nae? Otarahtao etuarimāko nae?” tykase toto oseya rokene. ¹²Tutuarōtanohpose toto Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo eya xine: “Imēpo toorihse awahtao xine rokē ynymenakahpyry tuarimapōko mā toto,” tykase Ritonōpo tōmiry poko urutō komo a. Tumūkuru poko turuse toto. Mame mokaro pakatokō urutō kō tōturuse Ritonōpo nekarohpyry poko. Seromaroro Ritonōpo Zuzenu omi poe moro omi kurā tokarose oya xine āmorepatōkomo a. Tuzenu jamitunuru tonehpose tyya kapu ae. Moro poko tuaro toexirykō se Ritonōpo nenyohyā roropa repe kapuaōkomo, zuaro toehtohkōme.

Kure kuehtohkōme tymenekase sytatose

¹³ Morara exiryke ipakatyā sā ehtoko. Tuaro ehtoko. Tākye rokē ehtoko Ritonōpo nekarory eraximary poko. Tynekarory kurā ekarōko kyya xine mana Jezu Kyrixtu oepyyry ropa ahtao. Aepyyry ropa eraximatoko. Imepý poko osetupuhpyra ehtoko. Ipoko rokē osetupuhpyra ehtoko. ¹⁴ Ritonōpo omipona ehtoko. Jezu waro pyra ro awahtao xine oorypyrykō poko rokē mexiatose. Yrome seromaroro oorypyrykō poko pyra ehtoko. ¹⁵ Ritonōpo tyrypyhpyke pyra ipunaka. Kure rokē ynororo. Eya toahmase matose tysā oehtohkōme. Naeroro kure rokē ehtoko emero poko awahtao xine. Tyrisenā sā ōsetupuhpyra tyriputoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko roropa. ¹⁶ Ynara āko Ritonōpo mana: “Kure rokē ase, tyrypyhpyke pyra ipunaka. Naeroro ysā ehtoko, oorypyrykō poko pyra ehtoko,” āko.

¹⁷ “Papa,” āko matose, ōtururukohtao Ritonōpo maro. Yrome sero pōkō apiakaneme ynororo. Zae kuepehmatorýko mana kynyrihpyrykō eneryke tyya. Zae exiketō epehmāko mana zae toehpōpyry epehpyry ke. Yrome tyrypyry poko aexityā epehmāko etuarimatohe ke iirypyrykō epehpyryme. Naeroro aomipona ehtoko sero nono poro awahtao xine. ¹⁸ Apitoryme awamekaro xine rokē mexiatose oorypyrykō poko, atamurukō ekepyā samo. Yrome topekahse matose Ritonōpo a oehpōpyrykō xihpyry rumekatohe oya xine. Tineru ke pyra topekahse matose, uuru tōkehko parata roropa, morohne ke pyra topekahse matose. Axītao rokē uuru tōkehko kure mana parata roropa. ¹⁹ Yrome typyne exikety ke kuhse topekahse matose. Kyrixtu orihtōpyry ke topekahse matose. Imunuru toekuāse. Moro uuru motye kuhse mana. Kaneru mūkuru kurā totapase kytamurukomo a tyrypyrykō korokapotohme Ritonōpo a. Kurākō rokē totapase eya xine. Kurākōkara onetapara toto. Moro saaro Kyrixtu kynorihne tyrypyhpyke pyra aexihpyry ipunaka. ²⁰ Sero nono onyripyra ro tahtao Tumūkuru tymenekase Ritonōpo a sero pōkō pynanohne. Yrome pake pyra Tumūkuru tonehpose rahkene. Jarao tonehpose eya okurākatohkōme. ²¹ Jezu Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo. Emero motye tuisamehxo tyrise roropa eya. Emero motye kure ynororo. Naeroro Ritonōpo enetupuhnōko matose yronymyryme. Tākye roropa matose Ritonōpo eraximary poko.

²² Tykorokase matose Ritonōpo a aomiry kurā omipona toehse oexirykōke. Iirypyryme pyra matose. Imehnō Jezu poetory pyno nymyry matose. Naeroro imehnō pyno ehtoko yronymyryme, ajohpe rokē pyra. ²³ Apitoryme tonuruse amarokomo omykō poenōme. Yrome omykō sero pōkō orihnōko rokē mana. Orihnōko roropa matose. Yrome seromaroro Ritonōpo poenōme tonuruse ropa matose. Orihpýme Ritonōpo mana jumāme. Tonuruse ropa matose Ritonōpo poenōme aomiry enetuputyryke oya xine Ritonōpo omiry orihpýme exiketye sā mana. Jūme Ritonōpo orihpýme mana. Naeroro aomiry enahpýme mana. ²⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme:

“Sero pōkō onahpoty sā mana.

Toto kure exiry ona ekuru sā roropa mana.

Onahpoty orihnōko, ekuru ohpahnōko.

²⁵ Yrome Ritonōpo omiry jūme mana enahpýme.”

Moro omi kurā Jezu Kyrixtu poko, āmorepatōpyrykomo.

Topuimo sã, mokyro orihpỹme exikety

2¹Oorypyrykõ poko pyra ehtoko. Imehnõ zehno oexirykõ irumekatoko. Ajohpe pyra ehtoko. “Kure ehtoko ysamo,” kara ehtoko imehnomo a iirypyryme awahtao xine. Imehnõ zumoxike pyra ehtoko. Imehnõ onykerekeremara ehtoko.²⁻³Ynara ãko Ritonõpo omiry roropa: “Opyno xine Oesẽkõ mana. Moro waro matose toehse,” ãko. Naeroro Ritonõpo omiry se ehtoko poeto enurusenã samo, suhsu se poeto ehtoh samo, tuãtatohkõme. Iirypyryme pyra aomiry mana. Poeto ẽ typoenõ ohpãko zuãtatohme. Moro saaro aomiry kure kyritorỹko mana kukurohtao xine. Naeroro aomiry poko openetatoko kokoro rokene yronymyrmehxo Jezu enetupuhthohme oya xine, opynanohtohkõme Ritonõpo a roropa.

⁴Pake Kuesẽkõ tonetupuhse oya xine. Topu sã ynororo etyorõmara. Orihpỹme roropa mã ynororo jũme. Tapyi riryhtao ahno a topu ke topu menekãko mã toto. Toitoine topu pahnõko toto popyra exiryke eya xine. Moro topu sã, ahno nurumekahpyry sã Kuesẽkõ kynexine repe. “Popyra mana,” tykase iirypyrymãkõ ipoko repe. Yrome emero motye kure ynororo Ritonõpo a. Naeroro Ritonõpo nymenekahpyryme mana kypynanohnekõme.⁵Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opyno xine Ritonõpo mana. Topu risẽ sã roropa matose jũme orihpỹme toehse oexirykõke Jezu Kyrixtu pokoino. Topu risẽ tapyi ahtao, moro sã tytapyĩme oritorỹko Ritonõpo mana, Tuzenu esaryme. Erohnõko matose Ritonõpo maro oturuketõ samo. Tukurãkase matose eya, iirypyryme pyra tyrise ropa matose eya. Erohnõko matose Ritonõpo omi poe. Ijमितunuru amaro xine mana. Onekarorykõ eya tãkye Ritonõpo riko, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.⁶Ynara tymerose Ritonõpo omiryne:

“Mokyro ynmenekahpyry tapyi rinanõ topu menekary samo,
 typyne exikety menekary samo,
 jamihme tapyi ritoh menekary sã roropa.
 Emero esẽme mokyro riko ase.
 Emero motye tuisamehxo tyrĩko ase.
 Mokyro aropõko ase Xião patary panõ pona.
 Morarame mokyro enetupuhnanõ mã atasamara mã toto.
 Tãkye rokẽ exiko mã toto,”

me tymerose.

⁷Jezu enetupuhnõko matose. Naeroro oya xine topu typyne exikety sã mana. Yrome onenetupuhpynomo a aryppya, ise pyra toexirykõke. Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryne:

“Tapyi rinanomo a moro topu ipapyhpyry rokẽ kynexine,
 popyra exiryke eya xine.
 Yrome moro topu kure exikety kynexine jamihme tapyi ritohme
 exiryke,”

me tymerose.⁸Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne:

“Sero topu pona osetapãko toh mana tuhke.
 Moro topu pokoino osetapãko mã toto,”

me tymerose. Moro saaro emero esẽme Kyrixtu exiko mana tuhkãkõ onenetupuhpyra ahtao ro. Osetapãko sã mã toto aomipona se pyra

toexirykōke. Naeroro toto wānohnōko Ritonōpo mana, tōsenetupuhtopōpyry ae ro.

⁹Yrome matose mokaro sã pyra. Ritonōpo nymenekatyãme matose. Tuisa konōto poetoryme matose, Ritonōpo maro oturuketōme sã roropa matose. Tukurākase matose. Ritonōpo poenōme matose. Tymenekase matose: “Ritonōpo kure mana,” katohme imehnomo a: “Emero zuaro Ritonōpo mana,” katohme roropa imehnomo a. Tymenekase matose eya oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme tysaaro. ¹⁰Apitoryme Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose, yrome seromaroro ipoetoryme matose. Apitoryme opyno xine Ritonōpo exiry waro pyra mexiatose. Yrome seromaroro opyno xine Ritonōpo exiry enetupuhnōko matose, typynanohse oexirykōke eya.

Ritonōpo omipona oexirykō poko

¹¹Wekry tomo, opyno xine jexiryke ourutorỹko ase. Katonōme sã rokē matose sero nono po, tosakākara samo. Naeroro oorypyrykō poko penetara ehtoko. Ipoko pyra roropa ehtoko. Zehnotokō maro atatapoiryhtao, tomeseke pyra ahtao osetapāko. Moro saaro oorypyrykō poko openetarykohtao iirypyryme exiko matose. ¹²Jezu waro pyra exiketō okerekeremarykō se ipunaka. “Tyyrypyrykō poko ro Jezu enetupuhnanō mana,” āko mā toto ajohpe. Morara exiryke zae rokē ehtoko ipunaka. Moraramē, kure oexirykō eneryke tyia xine: “Zae matose,” āko rokē mā toto. Ohxiropyra xine ekurehnōko toh mana. Moraramē: “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko mā toto, aepyry ropā ahtao.

¹³Kuesēkō poenōme matose. Naeroro sero pōkō esēkō kowenu omipona ehtoko. Sero pata tamuru esē omipona ehtoko roropa Jezu onykerekeremara onenetupuhpynō ehtohme. ¹⁴Kowenatu tō omipona ehtoko roropa, Ritonōpo poe tymenekase toto oesēkōme. Tosēkomo a tonehpose toto iirypyrymākō wānohtohme tyia xine, kure rokē zae exiketō ritohme roropa tyia xine. ¹⁵Okerekeremarykō se mā repe zae omi waro pyra exiketomo. Yrome zae rokē awahtao xine okerekeremasaromepyra mā toto. Morara exiryke zae ehtoh poko rokē oexirykō se Ritonōpo mana. ¹⁶Tuisa poenō tumykō omi poe ytoytōko toto tamoreme xine. Toytotohkō menekāko mā toto. Moro saaro Jezu enetuputyryhtao oya xine oytotohkō menekāko matose onyryrykō roropa menekāko matose. Yrome ynara kara ehtoko: “Ÿ jamoreme imenekāko ase,” kara ehtoko oorypyrykō poko se awahtao xine. Oorypyrykō poko penetara ehtoko. Omatome oorypyrykō poko pyra ehtoko roropa. Ritonōpo penetatoh poko rokē ehtoko. ¹⁷Kure imehnō aomirotoke. Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko, ākorōkōme aexirykōke. Ritonōpo zuno ehtoko. Oesarykō esē roropa kure rokē tyritoko.

Osenetupuhtoko Kyrixtu etuarimatopōpyry poko

¹⁸Tosēke awahtao xine, oesēkō omipona ehtoko. Aomipona ehtoko kure orirykohtao, popyra orirykohtao roropa. Opyno xine toto ahtao aomipona ehtoko, oryhmarykohtao roropa. ¹⁹Mame oryhmatorykō imehnō mana Ritonōpo omipona oexirykōke. Yrome oetuarimarykō Ritonōpo poe exiry waro matose. Mame eanahtoryhtao oya xine kure oritorykō Ritonōpo mana.

²⁰Oryhmarykohtao oesēkomo a popyra oehtopōpyry ehepyryme otyme kure oetuarimarykō eanahtory oya xine nae? Arypyra. Moro poko kurā onekaropyra ekurehnōko Ritonōpo mana. Yrome kure rokē awahtao xine, oryhmarykō eanahtoryhtao oya xine, tākye exīko Ritonōpo opoko xine mana. Kure oritorỹko roropa mana, kure tyriryke oya xine. ²¹Tymenekase matose Ritonōpo a oetuarimatohkōme roropa Kyrixtu sā oehtohkōme. Osemazuhme Kyrixtu toetuarimase omyakākōme, okurākatohkōme, apotoimo htaka ytopyra oehtohkōme. Toetuarimase ynororo iirypyryme pyra tahtao ro. Mame tymenekase matose Ritonōpo a isā oehtohkōme. ²²Tyyrypyry poko pyra kynexine ipunaka, ajohpe pyra roropa kynexine. ²³Typoihtose tahtao onezuhpyra Jezu kynexine, onypoihtopyra roropa kynexine. Toetuarimaryhtao: “Oryhmatorỹko Ritonōpo mana oehepyrykōme, jyryhmatoh ehepyryme,” kara ynororo kynexine. Ynara tykase rokē ynororo tyra rokene: “Ritonōpo jewomāko mana. Zae mokaro epehmāko mana inyritopōpyrykō ehepyryme sero nono po,” tykase Jezu tyra rokene. ²⁴Kyrixtu iirypyryme pyra, yrome kyyrypyrykō tapoise sā eya toexixihmapose ahtao wewe pokona. Toorihse ynororo kyyrypyrykō enahkapotohme. Toorihse tyjamitunuru ekarotohme kyra xine kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Toorihse ynororo zae kuehtohkōme Ritonōpo a. Tyyryhmase aexiryke tukurākase sytatose eya. Naeroro ēsemānōko ropa sytatose orihxīpo. ²⁵Kaneru sā mexiatose, itahtyā samo, zae ehtoh waro pyra oexirykōke. Yrome seromaroro tonese ropa sā matose, Oesēkomo a. Eya tonehse ropa matose onurumekara ropa oehtohkōme, Opynanohnēkō maro rokē oytotohkōme.

Tynioke exiketō poko, type exiketō poko roropa

3 ¹Oururukō se ase tynioke exiketomo. Oniokō omipona ehtoko. Otarāme Ritonōpo omiry onenetupuhpynōme oniokō mana. Yrome kure oehtohkō eneryke tyra xine enetupuhnōko mā toto, toto onurupyra awahtao xine ro. ²Zae nymyry awahtao xine ynara āko oniokō tyra xine rokene: “Pake ajoajohpe toehtopōpyry sā pyra ypyty mana. Kure rokē mana, zae rokē roropa,” āko mā toto. Jezu Kyrixtu enetuputyry se exīko roropa mā toto. ³Ōtonohtohkō se hkopyra ehtoko oenepotohkōme imehnomo a. Oūsety ekurinary poko onymotyēkara roropa ehtoko. Kasuru tōkehko upo typyne exikety amururu se hkopyra ehtoko. ⁴Oupōkō kurā enahnōko mana. Uuru tōkehko axītao rokē mana. Jarao rokē kure oehtohkō Ritonōpo zamaro pyra mana. Yrome zae ehtoh poko awahtao xine okurohtao xine Ritonōpo zamaro matose. Naeroro torētyke pyra ehtoko oūsety kō kurākary poko. Okurohtao xine kure ehtoko. Morara awahtao xine kure kuhse matose Ritonōpo a. ⁵Moro saaro nohpo kurā kynexine pake, Ritonōpo enetupuhnanomo. Ritonōpo nekarory kurā eraximāko roropa toh kynexine. Nohpo kuranory tō kynexine tyniokō omipona toexirykōke. ⁶Sara kynexine morararo. Tynio Aparão omipona kynexine. “Jesēme mase,” tykase ynororo eya. Naeroro kure ehtoh poko awahtao xine, Sara sā exīko matose imehnō zuno pyra roropa awahtao xine.

⁷Amarokō roropa type exiketomo, kure opyxiākō tyritoko. Ynara enetupuhtoko, jamihme hkopyra nohpo tō mana. Naeroro opyxiākō pyno

ehtoko. Ritonōpo nekarory apoiry sā oya xine, opyxiākō roropa inekarory apoiko mā toto. Orihpyme exiko toh mana. Naeroro opyxiākō pyno ehtoko, porempyra oehtohkōme Ritonōpo maro ōtururukō poko.

Kurākō etuarimary poko

⁸Enahsasaka jomiry nase. Oxisā zae ehtoh poko osenetupuhtoko. Oximaro tākye ehtoko. Imep̄y emynymaryhtao imaro emynymatoko. Imehnō pyno ehtoko opyno xine roropa toto ehtohme, atakorōmākō samo. Imehnō akorehmary se ehtoko. “Omotype xine ase, tuisamehxo,” kara ehtoko imehnomo a. ⁹“Kurā rokē ekarōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo kyya xine tymenekase kuahtao xine. Naeroro oryhmananōkō onyryhmara ehtoko. Pop̄y ke pohnō onepehmara ehtoko. Okerekeremamananōkō onykerekeremara ehtoko. Kurā ke rokē epehmatoko toto. ¹⁰Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Sekese oehtohkō se awahtao xine,
oseahmarykō se roropa awahtao xine,
omi xihpyry poko pyra ehtoko.

Ajohpe pyra ehtoko roropa.

¹¹Oorypyrykō irumekatoko,
kure rokē oehtohkōme.

Oseosezuhpyra ehtoko imehnō maro.

Tuaro ehtoko oxiehno pyra oehtohkōme.

¹²Ynara exiryke, oenotor̄yko Kuesēkō mana kure awahtao xine.

Ōmirykō etāko roropa mana imaro ōtururukohtao.

Yrome tyrypyry poko exiketō zehno mana,”

me tymerose.

¹³Oryhmara xine imehnō mana kure ehtoh se rokē awahtao xine.

¹⁴Otarāme ajoajohpākō oryhmatōryko mā toto, kure rokē awahtao xine. Morara ahtao tākye ro matose Ritonōpo poe. Ajoajohpākō zuno pyra ehtoko. Torētyke pyra ehtoko oryhmanekō poko roropa. ¹⁵Yrome Kyrixtu zuno ehtoko okurohtao xine. Oesēkōme enetupuhtoko. Aomipona ehtoko roropa. Mame ynara karyhtao imehnomo a oya xine: “Oty katoh Jezu enetupuhnōko mah?” karyhtao oya xine ehxiropyra ehtoko. Kure rokē ezuhtoko toto Kyrixtu enetuputyry poko oya xine, kure rokē toto ritohme oya xine. ¹⁶Tomeseke ehtoko zae ehtoh poko rokē oehtohkōme. Mame ohxirorykō se imehnō ahtao ekurehnōko rokē mā toto. “Kyrixtu poetory roropa tyrypyrykō poko mana,” kary se toh mā repe. Yrome zae ehtoh poko rokē awahtao xine ehxiroko rokē ohxironanō mana. Mynyhme rokē exiko mā toto. ¹⁷Kure oexirykō poko oetuarimarykō kure mana, oetuarimarykō se Ritonōpo ahtao. Yrome oorypyrykō epehpyryme oetuarimarykō popyra mana. ¹⁸Kyrixtu orihtopōpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakākōme. Kynorihne kyyrypyrykō korokatohme. Toiro rokē kynorihne orihzomopyra toehtohme. Kure exikety ynororo. Iiryryrymākō kurākatohme, kynorihne Ritonōpo a kuarotohkōme. Zoko toxixihmase jehnotokomo a. Yrome tōsemāse ropa ynororo Tuzenu poe. ¹⁹Moraramē toytose Zuzenu rokē etuarimatoh taka aorihyā zuzenu amorepase omi kurā poko. Tapuruse mokaro zuzenu etuarimatoh tao. ²⁰Ritonōpo omipona pyra tokurehse toh kynexine kanawa konōto riryhtao Noe a. Sero pōkō enahkapory se pyra Ritonōpo kynexine

repe. Penekehpyra kynexine repe tōmipona toto eraximary poko. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. Tuhke pyra rokē, 8mākō rokē kanawa konōto aka tomōse toto. Mokaro 8mākō rokē typynanohse Ritonōpo a. Tanỹse toto tuna a. ²¹Moro tuna kuamorepatohkōme kynexine kuēpurihkarykō poko. Epypyra sytatose kuēpurihkarykohtao. Osēpurihkāko sytatose: “Typynanohse ywy Ritonōpo a,” katohme imehnō netaryme emero. “Zae ase seromaroro Ritonōpo a,” āko sytatose. “Aomipona rokē ase taroino,” āko sytatose kuēpurihkarykohtao, tōsemāse ropa Jezu Kyrixtu exiryke. ²²Seromaroro Jezu Kyrixtu toytose ropa kapu aka. Ritonōpo maro mana tuisamehxo. Emero kapuaōkō esēme mana, tuisamehxo exiketō esēme roropa mana, jamihme exiketō esēme roropa mana.

Tukurākase exiketomo

4 ¹Kyrixtu etuarimatopōpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakākōme. “Jetuarimary se pyra ase,” kara ynororo kynexine. Naeroro isā sehtone. “Yna etuarimary se pyra ynanase,” kara sehtone. Jezu etuarimatopōpyry poko kuosenetuputyrykohtao kyyrypyrykō poko se hkopyra exiko sytatose. ²Moino ro āmoreme xine oorypyrykō poko mexiatose. Taroino Ritonōpo omipona ehtoko, kokoro rokene. Oorypyrykō poko penetara ehtoko. ³Apitoryme onenetupuhpynō penetatoh poko mexiatosene. Oorypyrykō xihpyry poko mexiatosene. Imehnō nohpo poko mexiatose, etỹnōko roropa, nohpo ryhpopākāko. Emotyēkāko mexiatosene eukuru poko. Tyorō poko roropa mexiatosene Ritonōpo myakāme. ⁴Yrome seromaroro onenetupuhpynō osenuruhkāko mā opoko xine, imaro xine ytopyra oexirykōke. Toto penetatoh poko se pyra oexirykōke ozehno xine exiko mā toto. Opoihtotoryko mā toto. ⁵Yrome typoko xine osekarōko mā toto Ritonōpo a kurākō apiakato po. Sero pōkō epehmary waro Ritonōpo mana inyrihpyrykō epehpyryme. Kurā ke zae exiketō epehmāko mana. Yrome azahkuru exiketō aropōko mana etuarimatoh taka. Zae toto epehmāko mana orihpyn̄potomo, aorihtyamo, enara. ⁶Pakatokō aorihtyā toorihse. Topehmase toto Ritonōpo a inyrihpyrykō epehpyryme imehnō emero epehmary samo. Omi kurā tokarose eya xine roropa orihpyra ro toto ahtao. Omi kurā tokarose eya xine Jezu poko isā aēsēmātohkōme ropa aorihxīpo xine, Ritonōpo maro toto ehtohme.

Emese kure exiketō poko Ritonōpo nekarory poko

⁷Sero nono enahsasaka mana. Naeroro eanahtotoko. Zae oehtohkō poko rokē ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, kure ōtururukō ehtohme Ritonōpo maro. ⁸Imehnō pyno ehtoko yronymyryme. Imehnō pyno oexirykō kure kuhse Ritonōpo a. Imehnō pyno awahtao xine iirypyrykō poko wenikehnōko matose. ⁹Kure rokē atapyikō taka ytoketō tyritoko. Oxikerekeremara ehtoko roropa. ¹⁰Tynekarory kurā ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana. Tyotyoro inekarohpyry kyaa xine mana. Tapoise kyaa xine porehme. Naeroro penekehpyra sehtone Ritonōpo nekarory apoiry poko kyaa xine imehnō akorehmatohme. ¹¹Imehnō zururu waro awahtao xine, Ritonōpo omiry poko zurutoko toto. Imehnō akorehmary waro awahtao xine, Ritonōpo jamitunuru ke toto akorehmatoko. Morara awahtao xine: “Kure mase Ritonōpo, emero

motye kuhse,” äko oenenanökö mana. “Kure Jezu Kyrixtu mana. Ipoetory tõ roropa kure,” äko mã toto.

“Emero motye kure mase Jezu. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone Jezu Kyrixtu a kokoro rokene.

Jezu poetory tõ etuarimary poko

¹²Wekyry tomo, opyno xine ase. Oetuarimarykö itamurumehxo toehse ahtao torëtyke pyra ehtoko. “Oty katohme etuarimäko hano, imehnö etuarimara ahtao?” kara ehtoko oseyä. ¹³Atakoröme matose toehse Kyrixtu maro, oetuarimaryköke. Naeroro atäkyematoko. Imeïpo tuisamehxo toehtoh enepöko Kyrixtu kyä xine mana. Morara ahtao täkye kuhse exïko matose imaro. ¹⁴Opoihtotorÿko onenetupuhpynö mana Kyrixtu poetoryme oexiryköke. Opoihtorykohtao eyä xine täkye ehtoko. Opoihtorykohtao osenetupuhtoko Ritonöpo Zuzenu okurohtao xine exiry poko. Emero motye kure Ritonöpo Zuzenu mana. Kukurohtao xine roropa mana. Moro poko osenetupuhtoko. ¹⁵Imehnö onetapara ehtoko. Imehnö mökomory onematonanohpyra ehtoko. Imehnö onyryhmara ehtoko. Imepÿ ehtoh poko pyra ehtoko. Morohne poko pyra awahtao xine, zae matose otuarimaporykohtao ro imehnomo a. ¹⁶Naeroro Kyrixtu poetoryme oexirykö pokoino oetuarimarykohtao ehxiropyra ehtoko. “Kure mase Ritonöpo. Täkye ynanase Kyrixtu poenöme yna exiryke yna etuarimaryhtao ro,” kahtoko Ritonöpo a.

¹⁷Okynä pyra kuepehmatorÿko Ritonöpo mana kynyrihpyrykö ehepyryme. Kurä ke zae exiketö epehmäko mana zae toto ehtöpöpyry ehepyryme. Yrome tõmipona pyra exiketö tuarimapöko mana zae pyra toto ehtöpöpyry ehepyryme. Osemazuhme typoetory tõ epehmäko mana. Naeroro kuettuarimarykö motye kuhse tõmiry kurä onenetupuhpynö tuarimapöko Ritonöpo mana. ¹⁸Ynara tymerose Ritonöpo omiryne: “Zae se exiketö pynanopyry tupime ro mana. Yrome Ritonöpo omipona pyra exiketö pynanopyry tupime kuhse mana. Typynanopyrykö poko ekurehnöko mã toto tyrypyry poko exiketö maro,” äko Ritonöpo omiry.

¹⁹Naeroro oetuarimarykö se Ritonöpo ahtao opynanohtorÿko roropa mana imeïpo. Naeroro Kuesëkö opyno xine exiry enetupuhtoko. Zae ehtoko ipunaka. Tõmiry poko opyno xine toexiry poko wenikehpyra ynororo mana. Opyno xine exikehpyra mana.

Amorepatoh sero

5 ¹Oururukö se ase tamuximehxo exiketomo, Jezu poetory tõ pynanohneme oexiryköke. Wyw roropa asä xine tamuxime ase Jezu poetoryme. Kyrixtu etuarimatöpöpyry poko imehnö tuarötanohneme ase tonese yä exiryke. Jenuru ke enene. Imeïpo emero motye kure Kyrixtu ehtoh enepöko Ritonöpo mana imehnomo a emero. Morara ahtao kure Kyrixtu ehtoh enëko ase roropa. ²Tymenekase matose Ritonöpo a typoenö pyno oehtohköme. Naeroro kaneru esä tokykö pyno ehtoh sä Ritonöpo poetory pyno ehtoko. Yronymyryme toto pyno ehtoko, ÿme exiketö samo. Mäsa rokë pyra toto pyno ehtoko, oerohtamitukö apoitohme rokë pyra. Toto akorehmary se oexiryköke toto pyno ehtoko Ritonöpo omipona oehtohköme. ³Ritonöpo

poetory amorepaneme awahtao xine toto onynamotomara ehtoko. Zae rokē ehtoko, opoenohthokōme eya xine. ⁴Kyrixtu Kuesēkō Imehxo Exiketyme mana. Kaneru pyno exikety sã kypyno xine mana. Aepyrory ropa ahtao, inekarory kurã apoiko matose. Tuisame oritorỹko roropa mana tymaro. Zae oepehmatorỹko roropa mana typoetory tō pyno oehtohkō ehepyryme. Sero pōkō tuisary parimã se mã toto, uuru risē se. Moro saaro Jezu nekarory kure oya xine mana, jūme mana enahpyra.

⁵Morararo nuasemākomo, tamuximehxo exiketō Jezu poetoryme ahtao toto omipona ehtoko. Imehnō motye se pyra ehtoko, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Imehnō motye se exiketō akorehehkāko Ritonōpo mana. Yrome tuisame pyra toexiry waro exiketō akorehmāko mana,” me tymerose. ⁶Naeroro imehnō motye se pyra ehtoko. Emero motye tuisamehxo Ritonōpo mana. Aomipona se rokē ehtoko. Tuisame se hkopyra awahtao xine, ise tahtao tuisame oritorỹko mana. ⁷Torētyke awahtao xine ynara kahtoko Ritonōpo a: “Papa Kapuaono, kuakorehmako, torētyke pyra jehtohme,” kahtoko eya. Mame ākorehmatorỹko mana opyno xine toexiryke.

⁸Tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko. Kaikuxi tamuru ytoytory sã ahno esekase, mokyro sã joroko tamuru ytoytōko mana Jezu enetuputyry kyya xine enahkase. Naeroro tuaro sehtone penekhepyra kuehtohkōme Jezu enetuputyry poko. ⁹Joroko tamuru omipona pyra ehtoko. “Arypyra, ōmiry etary se pyra ase,” kahtoko eya kokoro rokene. Penekhepyra ehtoko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Imehnō Jezu poetory tō mã tuhke pata tō po etuarimāko roropa toto asã xine. Zuaro matose. ¹⁰Axītao rokē aporo etuarimāko matose. Yrome imehnō motye kypyno xine Ritonōpo mana. Tymenekase matose eya tysã oehtohkōme kure rokene, Tumūkuru Kyrixtu maro. Kokoro rokē oorypyrykō korokāko ynororo, tyrisenã sã oehtohkōme. Ākorehmatorỹko mana penekhepyra oehtohkōme Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Orēpyra oritorỹko mana. Morarama emero motye kure toexiry eneporyhtao tysã oritorỹko roropa mana. Jūme kure ynororo. ¹¹Emero esēme exīko ynororo jūme. Emero pata pōkō aomipona exīko. Naeroro, “Kure mase,” kakepyra sehtone eya.

Aosekazumatopōpyry

¹²Ynymerohpyry moro, pitiko rokē repe, onenerykōme. Ynymerohpyry aropōko ase Xira a. Jakorōme ynororo ya. Moro ynymerohpyry ke ākorehmarykō se ase. Kypyno xine Ritonōpo ehtoh poko utuarōtanohporykō se ase roropa. Ajohpe pyra mana. Zae rokē ynororo. Naeroro poremāpyra ehtoko. Aomipona ehtoko.

¹³Jezu poetory tō Papironia pōkō asã xine mã toto, tymenekase toto Ritonōpo a. “Kure pāna matou?” kary se mã toto oya xine. Maku morara kary se roropa mana. Umūkurume sã mana. ¹⁴Oseahmatoko osepyno oexirykō waro emero ehtohme.

Torētyke pyra oriporykō se ase Ritonōpo a. “Papa, torētyke pyra opoetory tō tyriko,” āko ase opoko xine, Kyrixtu poetoryme oexirykōke. Enara.

2 PETURU

Peturu Nymerohpyry Asakoromano

2 Pedro

Ekarotopo

Sero pape 2 *Peturu* tymerose Peturu a emero Jezu enetupuhnanō neneryme. Tynmerohpyry ae toto enaroximāko mana zae pyra amorepananō namorepary poko. Ritonōpo osenetupuhtoh sã pyra tyrypyry poko mã toto. Mame imehnō akorehmāko roropa mã toto iirypyryme toto ehtohme. Naeroro yronymyrymehxo Ritonōpo omiry kurã Jezu poko onurumekara ehtoko, zae ehtoh poko oehtohkōme. Mokaro zae pyra exiketō opoihtotorỹko roropa mã toto Jezu oepýry ropa eraximaryke oya xine. Yrome ynara āko Peturu mana: Ritonōpo kure mana, aomiry omi poe Jezu oehnōko mana, ekurehpyra mana. Penekehpyra rokẽ mana oeraximarykō poko, oenahkaporykō se pyra toexiryke, oorypyrykō rumekary oya xine enery se toexiryke. Morara exiryke axĩ pyra oehnōko mana (2 Peturu 3.9).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Zae ehtoh Jezu poetoryme 1.3-21

Amorepananō ajohpākomo 2.1-22

Jezu oepýry ropa poko 3.1-18

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Ximão Peturu, Jezu Kyrixtu poetory. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoko imehnō amorepatohme.

Jezu Kyrixtu enetupuhnanōme matose. Kypynanohnekōme Jezu Kyrixtu mana. Kure Ritonōpo ehtoh sã kure Kuesẽkō Jezu Kyrixtu mana. Ipoē menetuputyatose enetuputyry sã yna a. Jezu enetuputyryhtao kyya xine tymōkomoke kurã ke exiketō sã sytatose.

²Ritonōpo omipona matose. Kuesẽkō Jezu omipona roropa matose. Naeroro: “Papa Kapuaono, kure opoetory tō tyriko. Torẽtyke pyra roropa tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a opoko xine.

Kymenekatopõpyrykō poko Ritonōpo a

³Tymenekase sytatose Ritonōpo a tysã kure kuehtohkōme. Tyjमितunuru tokarose kyya xine tōmipona kuehtohkōme, kure kuehtohkōme. Tymenekase sytatose eya, tymaro tuisame kuehtohkōme. Kymenekahpõkō waro kuexirykōke aomipona sytatose. ⁴Morara exiryke tynekarory kurã tokarose

kyya xine tōmihpyry ae ro, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme. Onenetupuhpynō sā pyra kuehtohkōme roropa tynekarory kurā tokarose kyya xine, mokaro osenetupuhtoh sā pyra kuosenetupuhtohkō ehtohme, Ritonōpo osenetupuhtoh sā rokē kuosenetupuhtohkō ehtohme. ⁵Morara exiryke Jezu enetuputyryke oya xine yronymyryme kure ehtoh poko roropa ehtoko. Mame kure ehtoh poko awahtao xine atakorehmatoko, Ritonōpo nyryry waro oehtohkōme, aomiry waro roropa oehtohkōme. ⁶Mame Ritonōpo nyryry waro awahtao xine aomiry waro roropa awahtao xine, oorypyrykō poko penetara ehtoko. Penekehpyra ehtoko Jezu poko, ohtomarykohtao ro imehnomo a. Morararo penekehpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko Ritonōpo osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko. ⁷Mame Ritonōpo osenetupuhtoh sā ōsenetupuhtohkō ahtao imehnō Jezu poetory pyno ehtoko roropa. Imehnō Jezu poetory pyno awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa. ⁸Morara ehtoko. Mame morara awahtao xine, ynara āko oenenanōkō mana: “Zae mā toto Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine,” āko mā toto. “Pake toehtopōpyrykō sā pyra mā toto Jezu enetuputyryke eya xine,” āko roropa mā toto opoko xine. ⁹Yrome moro omipona pyra awahtao xine, mya osenuhmara exikety sā matose. Tonurēkara sā roropa matose. Oorypyhpyrykō kurikatopōpyry poko Ritonōpo a oweniketyatose ropa.

¹⁰Naeroro jakorō tomo, yronymyrymehxo Ritonōpo omipona ehtoko. Yronymyrymehxo ipenetatoh poko ehtoko. Ritonōpo a tymenekase matose jūme typoetoryme oehtohkōme. Naeroro yronymyryme awahtao xine aomipona jūme onurumekara matose. ¹¹Moraramē Ritonōpo omipona oexirykōke: “Ymaro ehtoko,” āko Kuesēkō Jezu Kyrixtu oya xine mana. “Jūme tuisame exīko matose ymaro,” āko mana. “Kure ya mana tuisame oexirykō ymaro,” āko oya xine kypynanohnekō mana.

¹²Pake pitiko omi kurā waro toehse matose. Zae moro omi ehtoh enetupuhnōko matose. Yrome moro omi kurā poko oturukehpyra ase oya xine wenikehpyra oehtohkōme. Moro omi onurumekara ehtoko. ¹³Orihpyra ro jahtao zae jotururu oya xine aomiry kurā poko, wenikehpyra oehtohkōme. ¹⁴Zuaro ase. Okyna hkopyra orihnōko ase, Kuesēkō Jezu Kyrixtu nurutopōpyry ae ro. ¹⁵Naeroro penekehpyra ase morohne merory poko pape pokona wenikehpyra oehtohkōme jūme, toorihse jahtao ro.

Tuisamehxo Kyrixtu ehtoh enenanōme

“Kuesēkō Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana,” asene oya xine. “Tyjमितनुरु enepōko mana emero neneryme,” asene.

¹⁶Imehnō omihpyry etaryke pyra Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepiry ropa poko otuarōtanohpōko ynanase, tuisamehxo aepiry poko roropa. Yna enuru ke imehxo aexiry ynanenease. ¹⁷Moroto ynanexiase tuisamehxo ynororo tyrise ahtao Ritonōpo a, Kumykomo a. Omi ynanetase kaino, Imehxo Exikety omiryryme. Ynara nase ynanetaryme: “Umūkuru nymyry mose ro, umūkuru kurano, yzamaro exikety,” nase ynanetaryme. ¹⁸Moro omi ynanetase kaino Kuesēkō Jezu maro yna ahtao ypy po, imehxo toehtoh enepotopōpyry po.

¹⁹Apitoryme Ritonōpo poe urutō kō ekepyā omihpyry tonetupuhse yna a. Moraramē Ritonōpo omiry etaryke yna a kaino itamurumehxo tonetupuhse yna a. Etatoko pahne, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry poko

wenikehpyra ehtoko. Nāparina sā aomihpyrykō mana. Nāparina saereh āko xinukutume ahtao ěmepyrý pona. Ěmehsasaka ahtao Maparukawa enēko sytatose. Moro saaro Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana. Mokyro omihpyry kutuarōtanohtorýko mana Kuesēkō oehtāne. Naeroro aepyrý ropa imomohtoko. Tooehse ynororo ahtao emero motye imehxo aexiry enēko matose. ²⁰ Zuaro ehtoko roropa. Āmoreme xine pyra Ritonōpo poe urutō kō omihpyry enetupuhnōko matose. ²¹ Typoe xine pyra urutō kō tōturuse. Ritonōpo Zuzenu poe kynoturune toto. Ritonōpo nekarohpyry tokarose eya xine imehnō netaryme.

Ajohpākō imehnō amorepāko

(Juta 3-16)

2 ¹ Pake urutō kō ajohpākō toeporehkase juteu tō rānaka. Ritonōpo omiry poko amorepatōme tōsekarose toh repe. Ajohpe rokē toh kynexine. Mokaro saaro ajohpākō eporehkāko mana oesaka xine. Āmorepatorýko toh mā repe azahkuru rokene, ohtomapotohkōme rokene. Kuesēkō omiry se exiketō enekunohnōko mā toto. Tosēkō Jezu enetuputyry se pyra exīko mā toto. Naeroro topohme etuarimatoth taka toto aropōko Ritonōpo mana jūme toto etuarimatothme. ² Morara ahtao ro tuhkākō mokaro poenohnōko mana. Tamoreme xine tyrypyrykō poko exīko mā toto. Mokaro ehtoh eneryke tyya xine, ynara āko mā toto: “Jezu enetuputyry zae pyra mana. Jezu poetory roropa tyrypyry poko mā toto onenetupuhpynō samo,” āko mā toto, ajohpe rokene. ³ Tineru peneryke tyya xine tamoreme xine tōmihpyrykō ekarōko mā toto. Ajohpe āmorepatorýko mā toto. “Īirypyryme mā toto ya,” tykase Ritonōpo pake mokaro poko. Toto enēko Ritonōpo mana. Tuaro mana. Emero enēko mana. Naeroro toto aropōko mana etuarimatoth taka.

⁴ Tynenyoyhtyā kapu ae ĩirypyryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonōpo kynekurehne. Tomase rokē toto eya etuarimatoth taka. Moroto tapuruse toh mana, keti ke sā tymyhse toto xinukutumao. Imeīpo sero pōkō epehmāko Ritonōpo mana. Kurā ekarōko mana tōmipona exiketomo a. Yrome tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana. Moro eraximāko mā toto. ⁵ Pakatokō roropa ĩirypyryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonōpo tokurehse. Tuānohse toto eya. Konopo konōto tonehpose eya sero pōkō nerymapotothme, ĩirypyrymākō nerymapotothme. Noe tō rokē typynanohse eya. Zae ehtoh poko imehnō amorepaneme Noe kynexine. “Oorypyrykō ĩrumekatokō, okurākatohkōme Ritonōpo a,” tykase ynororo repe. Noe maro 8mākō rokē typynanohse Ritonōpo a. ⁶ Morararo Sotoma pōkō kynexine. “Īirypyryme matose,” kase Ritonōpo Sotoma pōkomo a, Komora pōkomo a roropa. Apoto ke tonahkapose toto eya. Tyahkapose toto, zuaro imehnō ĩirypyrymākō ehtohme: “Amarokō roropa enahkapōko ase,” katohme tyrypyry rumekary se pyra exiketomo a. ⁷ Ro rokē typynanohse. Sotoma poe tarose eya orihpyra ehtohme. Zae Ro kynexine Ritonōpo a. Toemynyhmase ĩtamurume ynororo morotōkō rypyry xihpyry eneryke tyya. ⁸ Mokyro kure kynexine. Typenekehse ynororo morotōkō rypyry eneryke tyya. Kokoro rokē toto eneryke tyya toto omiry xihpyry etaryke roropa tyya sam tykase tukurohtao. ⁹ Typoetory tō pynanopyry waro Kuesēkō mana etuarimara toto ehtohme. Yrome ĩirypyrymākō tuarimapōko mana, onuānohkehpyra mana

toto ehtopöpyry epehpyryme kuräkō apiakatoḥ po. ¹⁰Itamurumehxo mokaro tuarimapōko mana, tamoreme xine tyrypyrykō xihpyry poko exiketomo, tōmipona se pyra exiketomo, enara.

Mokaro azahkuru imehnō amorepatōkomo. Ihximyra mā toto tyrypyrykō poko toehtohkō poko. Imehnō motye kure osekarōko mā toto. Ritonōpo poe omi kurā ekaronanō zuno pyra mā toto. Toto zehno rokē mā toto. ¹¹Mokaro motye Ritonōpo nenyoytā mana. Orēpyrahxo mā toto. Mokaro motye zuarohxo roropa mā toto. Yrome imehnō onyhxiropyra mā toto Ritonōpo netaryme. “Popyra rokē mokaro kahpyry yna a,” kara mā toto. Toto onypoihtopyra roropa mā toto. ¹²Onokyro nae tuosēme, tōsēme. Mokaro sā mā mokaro zae pyra imehnō amorepananomo. Ikuremahnō sā ytoyōko mā toto. Emero rokē poihtōko mā toto onenetupuhpyra toexirykōke, tysā xine pyra exiryke. Onokyro etapary sā toto enahkapōko Ritonōpo mana. ¹³Imehnō ryhmatamitume etuarimāko mā toto. Toto tuarimapōko Ritonōpo mana. Jarao typenetatohkō xihpyry poko toto. Atākyemāko mā toto tyrypyrykō poko rokene. Ehxiropyra mā toto tyrypyrykō poko tahtao xine imehnō neneryme. Jezu orihtopöpyry poko enetupuhtoh poko otukurukohtao, amaro xine otuhnōko mā toto toiparo rokene, tyrypyrykō poko tātākyemarykōke. Imehnō enekunohnōko rokē mā toto kure tōsekarorykōke eya xine. ¹⁴Nohpo tō eneryhtao tyya xine ipoko xine penetāko mā toto. Penekehpyra mā toto tyrypyrykō xihpyry poko. Māsa rokē Jezu enetupuhnanō enekunohnōko mā toto. Tyamene se xine rokē mā toto. “Otuarimapotorŷko ase,” āko Ritonōpo mā eya xine. Otonēsaromepyra mā toto. Etuarimāko mā toto. ¹⁵Osema rumekananō tahnōko mana. Moro saaro mokaro zae ehtoh poko typenekehse mā toto. Zae ehtoh turumekase eya xine. Naeroro tytahse sā mā toto. Zae ehtoh waro pyra toehse ropa mā toto. Paraāo ehtopöpyry sā toehse toto, Peoa mükuru ehtopöpyry samo. Tineru poko typenetase ynororo. Naeroro iirypyryme toehse ynororo tineru apoitohme tyya tyrypyry epehpyryme. ¹⁶Yrome Ritonōpo poe jumētu a turuse ynororo, Ritonōpo omipona pyra exiryke. “Ritonōpo omipona exiko,” tykase jumētu tosemy a, aomiry ae tose zurūko. Iirypyry xihpyry rumekapory se ropa Ritonōpo kynexine urutonōpo a repe.

¹⁷Mokaro mā azahkuru imehnō amorepananō iporiry eutahpyry sā mā toto. Akurū sā roropa tyryrykane a tarose ahtao. Toiparo rokē konopo eraximary sā toiparo rokē zae omi exiry momohnōko matose ewino xine popyra rokē toto exiryke. Osa menekāko Ritonōpo mana toto esaryme xinukutumā konōto ao. ¹⁸Azahkuru ourutorŷko mā toto tuisamehxo se toexirykōke tyrowotase toexirykōke roropa. “Kure ynanase Ritonōpo a yna rypyry poko tākye yna ahtao ro, nohpo tō poko yna ahtao roropa,” āko toto ajohpe rokene. Morara karyke imehnō enekunohnōko mā toto. Māsa rokē tyrypyrykō rumekary se exiketō enekunohnōko mā toto, tyrypyrykō poko ropa toto ehtohme, pake toehtopöpyrykō saaro. ¹⁹“Emero rokē ehtoh poko kure. Kypenetatoh poko kuexirykō kure roropa. Kypynanohtorŷko Ritonōpo mana,” āko toḥ mā repe. Ajohpe rokē mā toto. Yrome zae ehtoh waro pyra mā toto. Zae ehtoh se kuahtao xine zae ehtoh poko rokē sytatose exiko. Yrome kyyrypyrykō se kuahtao xine, kyyrypyrykō poko rokē exiko sytatose. Naeroro zae ehtoh waro pyra mokaro mana tyrypyrykō se toexirykōke. ²⁰Toitoinē

tyyrypyrykō rumekāko mā toto. Jezu zehno exiketō penetatoh rumekāko roropa toto Kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona toehtohkōme. Kypynanohnekō enetupuhnōko mā toto. Moromeīpo aomiry kurā rumekāko ropa mā toto. Mame tyyrypyrykō poko toehse ropa toto ahtao pake toehtopōpyrykō saaro, onenetupuhpynō sã exīko ropa mā toto. Itamurumehxo etuarimāko mā toto pake toehtopōpyrykō motye. Onenetupuhpyra toehtopōpyrykō motye etuarimāko mā toto. ²¹ Zae omi waro pyra ahtao, pitiko rokē etuarimary toto tynryhpyrykō ehepyryme, toorihse tahtao xine, zuaro pyra exiryke repe. Yrome omi kurā waro toehse mokaro, totase toto a exiryke. Axītao rokē Ritonōpo omipona toehse toto. Mame turumekase ropa eya xine. Turumekase ropa exiryke itamurume toto wānohnōko Ritonōpo mana toorihse toto ahtao. Tōmipona pyra toehse toto exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana. ²² Ynara āko sytatose: “Tonarutatopōpyry pona eramāko ropa mā kaikuxi,” āko. Ynara roropa: “Tukurikase ahtao xikuromāka omōnōko ropa poinokoimo,” āko. Morararo mokaro zae omi rumekahpōkomo mokaro sã mā toto, kaikuxi samo, poinokoimo samo, enara.

Jezu oepiry ropa poko

3 ¹ Wekiry tomo, nymerohpyry akorō moro onenerykōme. Asakoro ro tymerose ya zae ehtoh poko ōsenetupuhtohkōme, wenikehpyra roropa oehtohkōme, Jezu Kyrixtu oepiry ropa poko. ² Pake Ritonōpo poe urutō kō tōturuse Kuesēkō oepiry ropa poko. Zae aexityā kynexine Ritonōpo poe. Toto omihpyry poko ōsenetupuhtoko. Seromaroro Kuesēkō nymenekatyamo a roropa tōmiry tokarose kyia xine, kypynanohnekō nymenekatyamo a. ³ Toto omihpyry poko roropa wenikehpyra ehtoko. Sero etyhpary po iiryparymākō eporehkāko, tyyrypyrykō poko typenatatoh poko rokē exiketomo. Opoihtotorŷko mā toto. Ynara āko mā toto: ⁴ “Kyrixtu oehnōko ropa mana, nary rokene: ‘Oehnōko ropa ase kapu ae,’ tykase ynororo. Otoko ke na rokē?” āko mā toto. “Kytamurukō toorihse. Senohne onytyromara ro mana. Pake ehtopōpyry saaro mana seromaroro,” āko mā toto. ⁵ Yrome wenikehnōko mā toto, tamoreme senohne tyrise Ritonōpo a ehtoh poko. Tōmiry ke kapu tyrise eya sero nono roropa. Morararo sero nono tapuhse eya tuna ehpiry tomo, tuna kua, enara. ⁶ Tuna ke roropa nono po aexityā pakatokō tonahkapose eya tuna konōto tukumanohpose ahtao eya. ⁷ Yrome seromaroro Ritonōpo poe ro kapu tōkehko enahpyra ro mana. Sero nono roropa enahpyra mana. Imēpo kapu enahkapōko mana apoto ke. Tōmiry ke sero nono roropa enahkapōko mana. Senohne enahkaporyhtao tyia tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana iiryparymākomo. Toto enahkapōko mana, enara. Moro waro se pyra mokaro mana.

⁸ Yrome wekiry tomo, wenikehpyra ehtoko, Ritonōpo a toiro ēmepary tyoro pyra mana miume jeimamyry maro. Oxisā mā kehko Ritonōpo a. ⁹ “Oehnōko ropa ase oia xine,” kase Kuesēkomo. “Ekurehnōko mana,” āko imehnō mā repe. Yrome aepary ropa poko ekurehpyra mana. Penekehpyra rokē mana oeraximarykō poko, oenahkaporykō se pyra toexiryke, oorypyrykō rumekary oia xine enery se toexiryke. Morara exiryke axī pyra oehnōko ropa mana.

¹⁰ Yrome Kuesēkō oehnōko mana. Tuamekaro rokē tapyi esē ahtao omato oehnōko mana. Moro saaro onenetupuhpynō tuamekaro ahtao Kuesēkō

oehnōko ropa mana. Aepyry ropa ahtao kapu osenepyra exīko mana, panaikato maro. Kapuaōkō xixi tōkehko zahnōko mā kehko, enahnōko mā kehko. Sero nono tōkehko roropa osenepyra exīko mana. ¹¹Senohne emero enahkapōko Ritonōpo mana. Moro waro matose. Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. Kokoro rokē Ritonōpo omipona ehtoko. ¹²Tumūkuru Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana. Aepyry ropa imomohtoko. Aomipona ehtoko axī aehtohme ropa. Aepyry ropa ahtao kapu zahnōko mana. Enahnōko mana. Xixi tōkehko etunamāko. Iporiry sā exīko axitū moino exiryke. ¹³Yrome Ritonōpo omihpyry ae ro kapu tyrisene exīko. Nono roropa myakamāko mana. Tyrisene nono exīko ropa mana, kure rokē exiketō esaryme. Moro tyrisene exikety poko penetāko sytatose. Eraximāko sytatose, enara.

¹⁴Wekyry tomo, Kuesēkō oepyry ropa eraximāko sytatose. Naeroro kure rokē ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko Ritonōpo omipona ehtoko kokoro rokene. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose exīko eya. Osepeme exīko matose imaro. ¹⁵Otarāme okynā sā Kuesēkō oehpyra mana imehnō pynanopyry se toexiryke. Penekehpyra mana kypoko xine. Moro eneryke oya xine ynara enetupuhthoko, kypyno xine toexiryke, kukurākarykō se mana. Morararo tymerose kuakorōkō a, Pauru a onenerykōme, tutuarōtanohpose exiryke Ritonōpo a. ¹⁶Pape tymerose eya Kuesēkō oepyry ropa poko. Toitoine inymerotyā jarao hkopyra mana. Tupime mā enetuputyry kyya xine. Naeroro azahkuru rokē kuamorepatorȳko zuaro pyra exiketō mana. Onenetupuhpynō roropa zae pyra imehnō amorepāko mana. Ritonōpo omiry tyorōmāko mā toto. Naeroro etuarimatohtaka ytōko mā toto tynyrihpyrykō ehepyryme.

¹⁷Wekyry tomo, pohto rokē pyra enetupuhnōko matose. Yronymyryme enetupuhnōko matose. Azahkuru imehnō amorepananō oepyry waro matose. Naeroro tuaro ehtoko zae omi onurumekapopyra toto ehtohme oya xine. Ritonōpo omiry se pyra mā toto ipunaka. ¹⁸Yrome matose atamorepakehpyra ehtoko opyno xine Jezu Kyrixtu exiry poko, Kypynanohnekōme aexiry poko, kuesēkōme aexiry poko, enara. “Emero motye kure mase. Imehxo kuhse mase,” sykatone eya seromaroro. Morara sykatone eya jūme. Enara.

1 JOÃO

João Nymerohpyry Apitorymano

1 João

Ekarotopo

Sero *1 João* tymerose João a kypyno xine Ritonōpo ehtoh poko te, Ritonōpo pyno kuehtohkō poko te, imehnō pyno kuehtohkō poko roropa. “Ritonōpo kypyno xine ipunaka. Naeroro imehnō pyno kuahtao xine Ritonōpo maro sytatose, kymaro xine roropa Ritonōpo mana” (1 João 4.16). Ritonōpo saerehkaneme mana. Imaro kuahtao xine zae ehtoh poko sytatose, osepeme exīko sytatose, zae pyra ehtoh se pyra exīko sytatose. Iirypyryme toehse kuahtao xine kyyrypyrykō ononēpyra sehtone. “Kyyrypyrykō ekaroryhtao Ritonōpo a kyyrypyrykō korokāko mana. Kure rokē kyritorýko ropa mana kypyno xine toexiryke” (1 João 1.9).

Enaroximāko roropa João mana amorepananō ajohpākō poko: zuzenume rokē Jezu ekaroryke eya xine, tupūke pyra, orihpyra, ēsemāpyra, karyke ajohpe (1 João 2.22-23; 4.1-3; 5.6-9). Moro amorepatoh ajohpākō zuzenu poe mana. Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine, Ritonōpo pyno roropa kuahtao xine imehnō pyno sehtone zae kuehtohkōme.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-4

Ritonōpo mā saerehkaneme 1.5—2.29

Jezu poenomo, joroko poenomo 3.1-24

Jezu Zuzenu, Jezu zehno exikety 4.1-6

Ritonōpo poe imehnō pyno 4.7-21

Jezu Kyrixtu enetuputyry poko 5.1-21

Jezu Kyrixtu mā Ritonōpo omiryne

1 ¹Ynanymerohpyry moro onenerykōme tuaro oehtohkōme Jezu Kyrixtu poko. Aomiry enetuputyryhtao kyya xine orihpýme exīko sytatose. Pake ahtao nae ro ehse ynororo Tumy maro, nono pyra ro ahtao. Mokyro ynanenease yna enuru ke nymyry. Ynanetase roropa aomiry. Ynanapoiase roropa yna emary ke. ²Mokyro ynanenease tōtumakase ahtao. Morara exiryke oturūko ynanase yna a enetopōpyry poko, jūme Ritonōpo marōme kuehtohkō poko roropa. Moro waro toehse ynanase tamorepase eya yna exiryke. ³Yna a enetopōpyry poko ourutorýko ynanase, aomiry etatopōpyry poko roropa ourutorýko ynanase osepeme kuehtohkōme, Kumykō maro, Imūkuru Jezu Kyrixtu maro. ⁴Morara exiryke sero pape merōko ynanase onenerykōme tākye kuehtohkōme ipunaka.

Saerehkaneme Ritonôpo mana

⁵Ynara nekaroase Ritonôpo mükuru yna a, ekarotohme ropa oya xine: “Saerehkaneme Ritonôpo mana, xinukutume pyra mā ipunaka iirypyryme pyra toexiryke,” nase yna a ekarotohme ropa oya xine. ⁶Morara exiryke ynara kananō mā ajohpe rokene: “Ritonôpo epeme ase,” karyhtao eya xine, yrome tyrypyrykō poko ro toto ahtao, mokaro mā ajohpe rokene morara karyhtao eya xine. Imehnō enekunohnōko rokē mā toto. ⁷Mäpyra saeremao exiketō sã kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose. Morara ahtao osepeme exiko sytatose. Mame Jezu Ritonôpo mükuru kyyrypyrykō kurikāko mana kukurohtao xine tumunuru ke.

⁸“Tyrypyhyke pyra ase,” karyhtao kyaa xine, osenekunohnōko rokē sytatose, morara karyhtao kyaa xine, iirypyryme kuexirykōke kukurohtao xine. ⁹Mäpyra kyyrypyrykō ekaroryhtao Ritonôpo a kyyrypyrykō korokāko mana. Kure rokē kyritoryko roropa mana kypyno xine toexiryke. Zae roropa ynororo ipunaka. ¹⁰Ynara āko Ritonôpo sero pōkomo a: “Emero porehme tyrypyhyke matose,” āko. Morara exiryke: “Kure ase. iirypyryme pyra ase,” karyhtao kyaa xine: “Ajohpe mase Ritonôpo,” āko sã sytatose. Morara ahtao aomiry kukurohtao xine pyra mana, morara karyke kyaa xine.

Kyrixtu kuakorehmanekomo

2 ¹Onenerykōme pape merōko ase zuaro oehtohkōme, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Mame iirypyryme toehse kuahtao xine Jezu Kyrixtu kuakorehmatoryko mana kyyrypyrykō rumekary ropa poko, tyrypyhyke pyra toexiryke. Morara exiryke oturūko mana kypoko xine Tummy a. ²Kyrixtu rokē kyyrypyrykō kurikaneme mana. Kyyrypyrykō rokē kara, emero ahno rypyry kurikaneme roropa mana.

³Ritonôpo omiry omipona kuahtao xine tuaro sytatose. Ritonôpo epeme kuexirykō waro sytatose. ⁴Imepy Ritonôpo omipona pyra exikety ynara karyhtao eya: “Ritonôpo waro ase,” karyhtao eya ajohpe rokē mana. Zae pyra mā ipunaka. Imehnō enekunohnōko rokē mana. ⁵Ritonôpo omipona exiketō mā Ritonôpo se yronomyryme. Morara kuahtao xine imaro kuexirykō waro sytatose. ⁶“Ritonôpo ymaro mana,” karyhtao oya xine, Jezu Kyrixtu sã ehtoko kure rokene.

“Jezu omipona sehtone,” katopo

⁷Kuku tomo, pape merōko ase onenerykōme Jezu omipona oehtohkōme. Pakato ro sero onetahpyrykō ro: “Imehnō pyno ehtoko,” katopyry poko eya. ⁸Jezu saerehkaneme mana. Tuaro pyra kuahtao xine ixinukuturu htoko ytoketō sã sytatose. Yrome Jezu tonese yna a. Imehnō pyno aexiry tonese yna a. Morara exiryke tuaro ynanase, saeremao sã toehse ynanase.

⁹Imepy tyekyry zehno exikety ynara karyhtao oya: “Saeremao ase,” karyhtao eya, xinukutumao ro sã mana, tyrypyhyke exiryke, tyekyry zehno ro toexiryke. ¹⁰Imehnō poko enupunaketō saeremao sã mana, iirypyryme pyra. Imehnō roropa ipokoino xine iirypyryme pyra exiko mā toto. ¹¹Yrome imepyny tyekyry zehno exikety xinukutumao ytokety sã mana. Ytoyto mā repe, yrome tosemary onenepyra sã mana. Xinukutume exiryke osenuhmara mana.

¹²Poetohti, onenerykōme pape merōko ase, oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a exiryke, Kyrixtu toorihse exiryke oorypyrykō ehehpyryme. Morara exiryke onenerykōme pape merōko ase. ¹³Onenerykōme roropa pape merōko ase tamuhpomākomo. Osemazuhme aexihpyry waro oexirykōke. Onenerykōme roropa pape merōko ase nuasemākomo, iirypyrymākō ešē typoremākapose oya xine exiryke.

¹⁴Onenerykōme pape merōko ase poetohti, Kumykō waro oexirykōke. Onenerykōme pape merōko ase tamuhpomākomo, osemazuhme aexihpyry waro oexirykōke. Onenerykōme pape merōko ase nuasemākomo poremāpyra oexirykōke, Ritonōpo omiry orēpyra okurohtao xine mana, iirypyrymākō ešē roropa typoremākapose oya xine mana.

¹⁵Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko penetara ehtoko, imehnō mōkomory poko roropa penetara ehtoko. Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko openetarykohtao Ritonōpo se pyra exīko matose, Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko openetarykōke. ¹⁶Oty poko Jezu onenetupuhpynō nahe? Tyrypyrykō poko rokene. Tonuru zamaro exikety se rokē toto. Epyrypāko rokē toto. “Imehnō motye ase kure. Imehnō motye ase tŷkyryneke,” āko mā toto, epyrypāko rokene. Morohne mā Ritonōpo poe pyra mana. Morohne mā Jezu onenetupuhpynō poe rokene. ¹⁷Sero nono enahkāko mana. Epōkō enahkāko roropa mana. Emero toto penetatopōpyry maro toto enahkāko mana. Yrome Ritonōpo omipona exiketō isene exīko toh mana jumāme.

Kyrixtu zehno exikety

¹⁸Poetohti, sero nono enahsasaka mana. Morara exiryke Kyrixtu zehno exikety oepyyr enetupuhnōko matose. Pake totase oya xine aepyry poko. Seromaroro tuhke Kyrixtu zehno exiketō toehse rahkene. Morara exiryke mokaro pokoino enetupuhnōko sytatose sero enahkary poko. ¹⁹Mokaro Jezu poetory nymyry kara toh kynexine. Morara exiryke turumekase eya xine kymarokomo. Jezu poetoryme nymyry toto ahtao, kymaro xine ro toh exiry. Yrome kurumekatone toto, zuaro kuehtohkōme, Jezu poetoryme pyra toto exiry waro kuehtohkōme.

²⁰Yrome oya xine Ritonōpo Zuzenu tokarose Kyrixtu a. Morara exiryke zae ehtoh waro matose. ²¹Onenerykōme pape merōko ase. “Zae ehtoh waro pyra matose,” kara ase oya xine. Yrome zuaro oexirykōke sē pape merōko ase onenerykōme. Zae ehtoh tyorōtara mana. Zae ehtoh ajohpe exipyra mana ipunaka. Moro waro matose.

²²Ynara kane mā ajohpe rokene: “Ritonōpo nymenekahpyry kara mokyro Jezu,” kananō mā ajohpe rokene. Kyrixtu zehno mā mokaro. Ritonōpo turumekase eya xine. Imūkuru turumekase roropa mā eya xine. ²³Imūkuru rumekary Ritonōpo rumekary sã roropa mana. Yrome Imūkuru se exiry Ritonōpo se exiry sã roropa mana.

²⁴Tomeseke ehtoko. Āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Osemazuhme onetahpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Moro poko wenikehpyra awahtao xine Jezu maro matose jūme Ritonōpo maro. ²⁵Ynara tykase Kyrixtu kyya xine: “Jenetuputyryhtao oya xine orihpyra exīko matose jūme,” tykase kyya xine.

²⁶Tuhke nae onekunohtōkomo. Mokaro waro oehthokōme pape merōko ase onenerykōme. ²⁷Yrome oya xine Kyrixtu a Tuzenu tokarose. Morara exiryke

imepỹ amorepanekõ se pyra matose Kyrixtu Zuzenu amaro xine exiryke. Kurã ke rokẽ Kyrixtu Zuzenu amorepato mana. Zae rokẽ kuamorepatorỹko mana. Æmorepatopõpyrykõ omipona ehtoko. Kyrixtu onurumekara ehtoko.

²⁸Poetohti, Jezu onurumekara sehtone, tooehse ropa Jezu ahtao orẽpyra kuehtohkõme, ehxiropyra roropa kuehtohkõme aepyry ropa ahtao.

²⁹Kyrixtu kure rokẽ exiry waro matose. Morara exiryke kure rokẽ exiketõ enetupuhnõko sytatose Ritonõpo poenõme.

Ritonõpo poenomo

3 ¹Ritonõpo kyse xine exiry menetupuhthou? Kypyno xine mã ipunaka. Morara exiryke ipoenõme toehse sytatose, typoenõme tyrise kuexirykõke eya. Yrome Ritonõpo waro pyra exiketõ nae sero nono po. Ritonõpo poenõme kuenetupuhpyra xine mokaro mana zuaro pyra toexirykõke. ²Kuku tomo, seromaroro Ritonõpo poenõme sytatose. Otara exĩko sytatou imeĩpo? Ynara rokẽ zuaro sytatose, Kyrixtu tooehse ropa ahtao, isã exĩko sytatose ynoror nymyry eneryke kyia xine. ³Kyrixtu eraximananõ mã tomeseke toh mana tyyrypyrykõ poko pyra toehtohkõme. Kyrixtu sã toehtohkõme, tyyrypyhpyke pyra aexiryke.

⁴Iirypyryme exiketõ mã Ritonõpo omipona pyra mã toto. Ynara exiryke, aomipona pyra ahtao iirypyryme exino. ⁵Kyrixtu tooehse kyyrypyrykõ korokase. Tyyrypyhpyke pyra ipunaka ynororo. Zuaro matose. ⁶Kyrixtu omipona exiketõ emero porehme tyyrypyry rumekãko. Yrome tyyrypyry rumekary se pyra exiketõ Jezu onenetupuhpyra mana ipunaka, Jezu waro pyra toexirykõke.

⁷Osenekunohpopyra ehtoko poetohti. Zae kuexirykohtao Kyrixtu sã sytatose, zae rokẽ aexiryke. ⁸Tyyrypyrykõ onurumekara exiketõ joroko tamuru poetoryme mã toto. Pake ro joroko tamuru iirypyryme mana omotae pyra, sero nono exipitotopõpyry poe ro. Morara exiryke Ritonõpo mükuru tooehse, joroko tamuru nyrihpyry enahkapose.

⁹Ritonõpo poenõme kuahtao xine kyyrypyrykõ poko pyra sytatose, Kumykõ saaro kuexirykõke, kukurohtaka xine tomõse aexiryke. Kyyrypyrykõ poko kyripopyra xine Kumykõ mana. ¹⁰Ynara Ritonõpo poenõ enetuputyry, Ritonõpo poenõ tyoro toh mana, joroko tamuru poenõ tyoro roropa. Zae pyra exinohtao, imehnõ pyno pyra, imehnõ anakorehmara roropa mã toto, Ritonõpo poenõme pyra roropa toto exiryke.

Imehnõ pyno ehtoko

¹¹Moino ro Ritonõpo omiry setatone. Ynara ãko: “Imehnõ pyno ehtoko,” ãko. ¹²Kaĩ sã pyra sehtone. Iirypyrymãkõ esẽ poetoryme kynexine. Takorõ totapase eya. Oty katohme takorõ totapase nae eya? Iirypyryme toexiryke. Yrome zakorõ kure rokẽ kynexine.

¹³Morara exiryke torẽtyke pyra ehtoko Jezu onenetupuhpynõ ozehno xine ahtao. ¹⁴Osemazuhme orihketõme sehtone. Seromaroro orihpỹme kuexirykõ waro sytatose imehnõ pyno kuexirykõke. Imehnõ pyno pyra exiketõ orihketõme ro mana. ¹⁵Imepỹ zehno ahtao otapato ehtoh saaro. Otapatõme toexiryke orihketyme roropa mana, Ritonõpo esaka ytopyra mana. ¹⁶Ynara imehnõ pyno exiry waro sytatose. Kyrixtu tõsekarose kypyno xine toexiryke,

kyryrypyrykō ehepyryme, orihpyra kuehtohkōme. Morara exiryke Jezu ehtopōpyry sã sehtone. Imehnō pyno sehtone. Samorepatone roropa toto orihpyra toto ehtohme. ¹⁷Tymōkomoke kuahtao xine etuarimaketō poko senupunatone. Enupunara kuahtao xine ajohpe rokē sytatose ynara karyhtao: “Ritonōpo se ase yronymyryme,” karyhtao kyya xine. Morara kaxīpo etuarimaketō poko enupunara kuahtao xine ajohpe rokē sytatose. Māpyra etuarimaketō poko kuenupunarykohtao, ajohpe pyra sytatose. ¹⁸Poetohti, imehnō poko senupunatone kuomirykō ke rokē pyra. Senupunatone kueanokō maro, kure rokē toto ritohme roropa.

Poremāpyra sytatose

¹⁹Morara kuahtao xine zae ehtoh omipona kuexirykō waro sytatose. Poremāpyra sytatose Ritonōpo ēpataka kuahtao xine. ²⁰Kuehxirotopōpyrykō motye mā Ritonōpo nyhxirotary. Yrome iirypyryme pyra kuahtao xine: “Ehxiropyra ehtoko. Ohxiropyra xine ase,” āko Ritonōpo mana, emero zuaro toexiryke. ²¹Morara exiryke ehxiropyra sytatose Ritonōpo ēpataka kuahtao xine. ²²Emero ekarōko mā Ritonōpo kyya xine tōmipona kuahtao xine. “Otytyko se ase,” karyhtao kyya xine, ekarōko mana tyamaro kuexirykōke. ²³Ynara āko rokē mā Ritonōpo kyya xine: “Umūkuru Jezu Kyrixtu enetupuhoko,” āko mana. “Imehnō pyno ehtoko,” āko roropa mana, Kyrixtu namorepatopōpyry saaro. ²⁴Ritonōpo omipona exiketō imaro mana. Onurumekara roropa Ritonōpo mana. Kymarō xine aexiry waro sytatose Tuzenu tokarose kyya xine exiryke.

Onekunohtō zuzenu poko

4 ¹Jepe tomo, Ritonōpo Zuzenu nae ase kananō mā emero pyra zae mā toto. Morara exiryke toto omiry etatoko aporo. Ynara kahtoko aporo oxime rokene: “Ritonōpo omiry sã hnae?” kahtoko aporo. Ritonōpo omiry sã ahtao Ritonōpo Zuzenu nae mā toto. Yrome Ritonōpo omiry sã pyra ahtao Ritonōpo Zuzenu pyra mā toto. Tuhke ajoajohpe exiketō ytoytoke urutōme repe. ²Ynara Ritonōpo Zuzenu nae exiketō enetupuhnōko matose: “Jezu Kyrixtu, Ritonōpo mūkuru nymyry tonuruse ahnome sero nono po,” kananō rokē mā Ritonōpo Zuzenu nae. ³Yrome moro poko: “Ajohpe,” kananō mā Ritonōpo Zuzenu pyra mā toto. Kyrixtu zehno exikety zuzenu rokē nae. Kyrixtu zehno exikety oepiry poko metatose. Seromaroro taro mana sero nono po.

⁴Yrome oya xine ajoajohpākō typoremākapose Ritonōpo poetoryme oexirykōke. Ritonōpo poe urutō kō poenohnanō typoremākapose oya xine. Toipe Ritonōpo Zuzenu okurohtao xine orēpyra mana. Joroko zuzenu motye mana. Jezu onenetupuhpynō kurohtao mā joroko zuzenu rokene. ⁵Mokaro Ritonōpo poetory tō urutō kō poenohnōko rokē mā toto. Jezu onenetupuhpynō oturutoh poko rokē mā toto. Mame toto etāko mā Jezu onenetupuhpynomo, Jezu onenetupuhpyra toexirykōke. ⁶Yrome Ritonōpo poetoryme ynanase. Morara exiryke Ritonōpo waro exiketō mā yna omiry etāko mā toto. Yrome Ritonōpo poetory tō kara yna omiry onetara mā toto. Morara exiryke moro ke Ritonōpo Zuzenu nae exiketō waro sytatose, zae omi etāko mā toto. Ajoajohpe exiketō waro roropa sytatose.

Ritonôpo poe imehnô pyno sytatose

⁷Jepe tomo, imehnô pyno sehtone. Ritonôpo poe sytatose imehnô pyno. Imehnô pyno kuahtao xine Ritonôpo poenôme sytatose. Ritonôpo waro roropa sytatose. ⁸Ritonôpo imehnô pyno ipunaka. Morara exiryke imehnô pyno pyra exiketô Ritonôpo waro pyra mã toto. ⁹Ynara kypyno xine toexiry enetupuhpôko kyaa xine Ritonôpo mana. Tumükuru nymyry tonehpose sero pona orihpyra kuehtohkôme, enetuputyryke kyaa xine. ¹⁰Ynara sã Ritonôpo kypyno xine exiry, osemazuhme Ritonôpo pyno pyra sehtone. Yrome kypyno xine ro mana. Morara exiryke Tumükuru tonehpose kukurâkanekôme, kyyrypyrykô korokatohme eya.

¹¹Morara exiryke imehnô pyno sehtone kypyno xine Ritonôpo ehtoh samo.

¹²Ritonôpo onenepitopyra sytatose. Imehnô pyno kuahtao xine Ritonôpo kukurohtao xine mana. Kuakorehmatorýko mana imehnô pyno kuehtohkô poko.

¹³Mame Ritonôpo maro kuexirykô waro sytatose. Kukurohtao xine aexiry waro roropa sytatose Tuzenu tokarose kyaa xine exiryke. ¹⁴Tumükuru tonehpose Ritonôpo a sero nono pôkô kurâkaneme ehtohme. Moro ynanenease. Moro poko imehnô amorepâko ynanase. ¹⁵“Jezu Ritonôpo mükurume nymyry mana,” kananô maro Ritonôpo mana. Ritonôpo maro roropa toh mana. ¹⁶Ritonôpo kypyno xine exiry waro sytatose, moro tonetupuhse kyaa xine exiryke.

Toipe Ritonôpo imehnô pyno ipunaka. Morara exiryke imehnô pyno kuahtao xine Ritonôpo maro sytatose. Zuzenu roropa kukurohtao xine mana. ¹⁷Kyrixto ehtoh sã toehse sytatose sero nono po. Naeroro kuakorehmatorýko Ritonôpo mana imehnô pyno kuehtohkôme, ehxiropyra kuehtohkôme iirypyrymâkô apiakato po. ¹⁸Imehnô pyno kuahtao xine oserehpyra sytatose. Yrome imehnô pyno pyra kuahtao xine ihxipýke rokê sytatose exîko. “Otarâme Ritonôpo juânohnôko mana,” âko sytatose. Morara ahtao tupime mã imehnô pyno kuehtohkô exîko, imehnô pyno pyra toehse kuexirykôke.

¹⁹Osemazuhme Ritonôpo kypyno xine. Morara exiryke imehnô pyno sytatose Ritonôpo poe. ²⁰Ynara kananô mã: “Ritonôpo poko enupunâko ase,” kananô mã Jezu poetory zehno ahtao ajohpe rokê mã toto. “Ritonôpo pyno ase,” âko mã toto. Otâto tynenehtorykô poko enupunâko nah? Mâkara tynenerykô poko enupunara mã toto. Morara ahtao Ritonôpo pyno ehsaromepyra mã toto tyekyrykô poko enupunara toehtohkô samo. ²¹Ynara Kyrixto nekarohpyry kyaa xine: “Ritonôpo pyno oexirykô se awahtao xine, imehnô pyno ehtoko roropa,” tykase Jezu kyaa xine.

Jezu onenetupuhpynô poremâkapory poko

5 ¹Jezu enetupuhnanô Ritonôpo nymenekahpyryme mã toto ipoenôme. Jû pyno kuahtao xine Imükuru pyno roropa sytatose. ²Ritonôpo poenô pyno sytatose. Mokaro pyno kuexirykô waro sytatose, Ritonôpo se kuexirykôke, aomipona roropa kuexirykôke. ³Ynara rokê Ritonôpo se kuexirykomo, aomipona kuexirykomo. Tupime pyra roropa aomipona kuexirykô mana. ⁴Jezu onenetupuhpynô poremâkapory waro Ritonôpo poenô mana. Ynara rokê Jezu onenetupuhpynô poremâkapôko sytatose. Jezu enetuputyryke kyaa

xine kuakorehmanekōme. ⁵Onokākō Jezu onenetupuhpynō poremäkapōko nae? Jezu Kyrixtu enetupuhnanō rokene, Ritonōpo mūkurume aexiry enetuputyhpōkō rokene.

Kutuarōtanohnekomo Jezu Kyrixtu poko

⁶Jezu Kyrixtu tooehse tarona. Orihse tooehse kukurikatohkōme tumunuru ke. Tōsēpurihkapose roropa nakuaka. Nakuaka rokē pyra osēpurihkapose tooehse, kukurikase xine roropa tooehse tumunuru ke. Moro poko zae Ritonōpo Zuzenu kuurutorỹko mana zae aexiryke. ⁷Oseruao nae kutuarōtanohnekomo Ritonōpo mūkurume Jezu exiry poko. ⁸Ritonōpo Zuzenu kutuarōtanohktorỹko mana Ritonōpo mūkurume Jezu exiry poko. Jezu ēpurihkatopōpyry poko kuemynyhmarykohtao Ritonōpo mūkurume Jezu enetupuhnōko sytatose. Jezu orikyry poko roropa kuemynyhmarykohtao Ritonōpo mūkurume Jezu enetupuhnōko sytatose, enara. Morohne poko tuarōtāko sytatose. ⁹“Ajohpe,” kara sytatose ahno nekarohpyry poko. Yrome Ritonōpo nekarohpyry imehnō nekarohpyry motye kuhse zae. Ritonōpo nekarohpyry ynara mana: “Jezu Umūkuru nymyryme mana,” āko. ¹⁰Naeroro Jezu Ritonōpo mūkurume enetupuhnanō tuarōtāko toto. Zae toexirykō waro roropa toto tukurohtao xine. Yrome Ritonōpo onenetupuhpynō ajohpe Ritonōpo ekarōko mā toto Ritonōpo omihpyry Tumūkuru poko onenetupuhpyra toexirykōke, Jezu Ritonōpo mūkurume nymyry onenetupuhpyra toexirykōke. ¹¹Ynara Ritonōpo nekarohpyry sero. Orihpyra kyritorỹko Ritonōpo mana Tumūkuru enetuputyryke kyya xine. ¹²Ritonōpo mūkuru maro exiketō orihpyra mā toto. Yrome Ritonōpo mūkuru maro pyra exiketō orihketōme toto.

Orihpỹme kuexirykō poko

¹³Onenerykōme pape merōko ase orihpỹme oehtohkō waro oehtohkōme, Jezu Ritonōpo mūkuru enetuputyryke oya xine. ¹⁴Mame kuomirykō etāko Ritonōpo mana: “Papa, otytyko se ase. Omoro rokē zuaro mase. Ōmiry omipona se rokē ase,” karyhtao kyya xine, kuomirykō etāko mana. Morara exiryke orēpyra sytatose Ritonōpo maro kuotururukohtao. ¹⁵Ritonōpo maro kuotururukohtao kuomirykō etāko mana. Naeroro: “Papa, otytyko se ase,” tykase kuahtao xine, tuaro sehtone. Kynekaropohpyrykō emero ekarōko mā Ritonōpo kyya xine.

¹⁶Imepỹ Jezu poetory eneryhtao tyrypyry poko ahtao, oturutoko Ritonōpo a ipoko, ikurākatohme ropā, jūme orihpyra aehtohme. Yrome tyoro kyyrypyrykō nae orihmapotono. Moro poko: “Oturutoko Ritonōpo a,” kara ase oya xine. Yrome Jezu poetory tō tyrypyry poko toehse ahtao: “Oturutoko Ritonōpo a,” āko ase oya xine. ¹⁷Emero kyyrypyrykō popyra. Yrome iirypyry nae orihmapotō kara.

¹⁸Ynara zuaro sytatose, Ritonōpo poenō tyrypyrykō poko pyra mā toto. Ritonōpo mūkuru toto ewomāko mana toto onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁹Ritonōpo poetoryme sytatose. Moro waro sytatose. Jezu onenetupuhpynō mā joroko tamuru poetoryme.

²⁰Ynara zuaro roropa sytatose, Ritonōpo mūkuru tooehse kyya xine tuaro kuehtohkōme, Ritonōpo waro roropa kuehtohkōme. Ritonōpo nymyry maro

sytatose. Imūkuru maro roropa sytatose, Jezu Kyrixtu maro. Mokyro mā Ritonõpome nymyry. Mokyro maro orihpyra exiko sytatose jumāme.

²¹Poetohti, joroko tō poko pyra ehtoko. Osenekunohpopyra ehtoko. Enara.

2 JOÃO

João Nymerohpyry Asakoromano

2 João

Ekarotopo

Sero 2 João tymerose amorepane João a Jezu poetory tō oximōmākō neneryme, osepyno toto ehtohme.

Enaroximāko roropa João mana: “Ajoajohpākō namorepatoh onetara ehtoko. Toto omipona pyra ehtoko roropa ipunaka,” āko mana.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-3

Zae ehtoh, imehnō pyro exiry 4-11

Aosekazumatopōpyry 12-13

¹Ynymerohpyry moro oneneryme xihxi, opoenō neneryme roropa. Ritonōpo nymenakahpyryme mase. Ywy ase João tamuximehxo exiketō.

Opyno xine ase ipunaka. Ywy ro rokē kara, emero Jezu omipona exiketō opyno xine roropa nase. Moro omi zae mana, Jezu omiry. ²Jezu omiry kukurohtao xine exiryke, opyno xine ynanase. Aomiry kukurohtao xine exikehpyra mana, jumāme.

³Ynara āko ase Ritonōpo a: “Papa Kapuaono, kure rokē yna tyriko. Yna poko oenupunako. Torētyke pyra yna tyriko ōmiry enetupuhthohme yna a, imehnō pyro roropa yna ehtohme,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a, Ritonōpo mūkuru nymyry a.

Zae exiry imehnō pyro exiry poko

⁴Opoenō tō Jezu omipona mā toto, emero pyra repe. Aomipona exiketō waro jexiryke, tākye toehse ywy toto poko, Ritonōpo nekarohpyry omipona toto exiryke. ⁵Morara exiryke ynara āko ase oya xihxi, imehnō pyro sehtone. Ritonōpo poe sero ymerono oneneryme. Seromato kara sero repe, pakato ro, osemazuhme Ritonōpo nekarohpyry ro, moro ymerono. ⁶Jomiry metatose apitoryme, ynara katopōpyry ya: “Kure imehnō tyritoko,” katopōpyry metatose ya, Jezu Kyrixtu enetupuhpitoryhtao oya xine. Imehnō kure riryhtao kyra xine, Ritonōpo omipona sytatose.

⁷Tuhke onekunohtōkō nae ytoytoketomo. “Jezu Kyrixtu tonuruse ahnome,” kara exiketomo. Mokaro mā onekunohtōme mā toto, Kyrixtu zehno exiketomo. ⁸Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme.

Tonekunohse awahtao xine eya xine, yna erohtopöpyry ahnikapöko matose. Yrome oenekunohpyra xine imehnö ahtao, täkye exiko ynanase yna erohtamitu apoiryke yna a Ritonöpo a, emero porehme.

⁹Jezu Kyrixtu namorepatopöpyry rumekananö mã Ritonöpo poetoryme pyra exiko. Morararo Kyrixtu namorepatopöpyry motyëkananomo. Yrome onurumekara exiketö Kumykö poetoryme mana. Imükuru nymyry poetoryme roropa mã toto. ¹⁰Tyorö amorepatö tooehse ahtao oya xine, Kyrixtu namorepatopöpyry kara ekarone tooehse ahtao, ynara kara ehtoko: “Omöko ytapyĩ taka,” kara ehtoko eya. “Torëtyke pyra exiko, Ritonöpo amaro mana,” kara roropa ehtoko eya. ¹¹Morara karyhtao oya xine isaaro matose, akorehmaneme roropa matose iirypyry poko.

Aosekazumatopöpyry

¹²Itamurume oururukö se ase repe. Yrome ase pape merory se hkopyra. Okynã pyra jytory se ase myaro. Oximaro kuahtao xine oturüko sytatose täkye kuehtohköme ipunaka.

¹³Apaxiry roropa Ritonöpo nymenekahpyryme mana.

“Kure pãna mã repe,” äko nase apaxiry poenomo oya oturupöko toto. Enara rokene.

3 JOÃO

João Nymerohpyry Oseruaono

3 João

Ekarotopo

Sero 3 João tymerose amorepane João a tope Kaju neneryme. Kaju eahmāko mana: “Kure mase, imehnō Jezu poetory tō takorehmase oya imehnō amorepany poko Jezu enetuputyry poko,” āko. Mame Tioterepe zupokāko mana, zae pyra exiryke: “Mokyro Jezu poetory amorepaxīpo toeramase ropa tyrypyry poko toehtohme ropa,” āko. Mame Temetyriu eahmāko roropa mana zae ehtoh poko ynororo exiryke.

Sero pape ao

Osekarotopo 1

Kaju eahmary 2-8

Tioterepe zupokary 9-10

Temetyriu eahmary 11-12

Osekazumatopo 13-15

¹Ynymerohpyry moro oneneryme, konohno Kaju. Opyno ase ipunaka. Ywy ase João tamuxime exikety.

²Konohno, opyno jexiryke opoko oturūko ase Ritonōpo a kure rokē oehtohme akuakuruhtara oehtohme. Orēpyra oexiry waro ase, Ritonōpo omipona oexiry, sekese oexiry, enara. ³Moino Jezu poetory tō tooehse xiaro. Tokātose omoro kure. Naeroro tākye toehse ywy: “Omi kurā omipona Kaju mā rahkene, pake aehtopōpyry saaro,” tykase toto. ⁴Toipe ywy, ypoenō Ritonōpo omipona exiry ekary etaryhtao, tākye ase. Ypoenōme sā toehse matose ynamorepatyāme oexirykōke.

Kure Kaju ekarotopōpyry

⁵Konohno, opyno ase yronymyryme. Orēpyra erohnōko mase, Jezu poetory tō akorehmary poko. Katonōme toto ahtao kure toto rīko ro mase. “Kure Kaju yna riasene,” tykase mokaro, Jezu poetory tomo, amaroino aehtyā xiaro. ⁶Morara tykase toto, Jezu poetory oximōmākō netaryme taro. Amaroino aytorykō ropa ahtao imep̄y pona tymōkomoke pyra toto anaropopyra exiko. Otytyko ekaroko eya xine, nae oehtoh tonō ekaroko eya xine. Morara awahtao kure mase Ritonōpo a, aomipona toto erokuruke, ⁷Kyrixtu omiry poko imehnō amorepase toto ytoryke. Ynara exiryke, Jezu poetory tō kara t̄kyryry onekaropyra eya xine mana. ⁸Morara exiryke sakorehmatone toto

Jezu poetoryme kuexirykōke. Mokaro akorehmaryhtao kyya xine, imaro xine sã imehnō amorepāko sytatose Kyrixtu poko. Kyrixtu omiry ajohpe pyra mana.

Tioterepe, Temetyriu

⁹Pape ymeroase inunōkara Jezu poetory tō neneryme. Mahxo Tioterepe toto esēme toexiry se nã roropa. Ynymerohpyry se hkopyra mana.

¹⁰Jytoryhtao oya xine ourutorỹko ase ipoko. Eya tykerekereemase yna itamurume, ixihpyryme ipunaka. Ajoajohpe rokē mana. Moro motye; Jezu poetory tō onynyhmapopyra mana tytapyĩ tao. Mame imehnomo a toto nyhmaporyhtao, inyhmapohpōkō zehno exīko mana. Toto aropory se roropa mana oximōmākō htae, Jezu poetory tō htae!

¹¹Konohno, opyno ase. Naeroro iirypyrymākō osypoenohno, kurākō rokē ipoenohko. Kure imehnō rinanō Ritonōpo poetoryme mã toto. Yrome tyrypyry poko exiketō Ritonōpo onenetupuhpitopyra mã toto.

¹²Imehnō Temetyriu ekātōko kure, zae aexiryke. Yna a roropa mã kure, yna omiry ajohpe pyra roropa. Zuarō matose.

Aosekazumatopōpyry

¹³Itamurume oururukō se ase repe, yrome pape merory se hkopyra ase roropa. ¹⁴Okynã pyra jytory se ase oya xine. Moero sytase oturūko, toytose jahtao.

¹⁵“Torētyke pyra Kaju tō tyriko,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. “Sekese rokē tyriko toto,” āko ase opoko xine.

“Kure pāna mano?” kary se oepe tō mana oya. “Kure pāna matou?” kary se roropa ynanase amarōkomo a, yna epe tomo a emero. Enara rokene.

JUTA

Nymerohpyry sero

Judas

Ekarotopo

Sero pape tymerose Juta a Jezu enetupuhnanō neneryme. Enaroximāko mana zae pyra amorepananō namorepary poko. Tyrypyrykō poko mā toto, mame imehnō akorehmāko roropa mā toto iirypyryme toto ehtohme. Naeroro: orēpyra ehtoko mokaro poremākapory poko. Ritonōpo omiry kurā Jezu poko onurumekara ehtoko, zae ehtoh poko oehtohkōme. Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine mokaro ehtohme. Imeipo mokaro wānohnōko Ritonōpo mana iirypyrykō ehepyryme.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-2

Amorepananō ajohpākomo 3-16

Enaroximatopo, tuaro ehtopo 17-23

Aotururu Ritonōpo eahmaryme 24-25

¹Nymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Juta, Jezu Kyrixtu poetory. Tiaku akorō roropa ase.

Tymenekase matose Ritonōpo a typoenōme oehtohkōme. Kumykōme nymyry mana. Opyno xine mana ipunaka. Jezu Kyrixtu roropa oewomatorỹko mana popyra oripopyra xine imehnō ehtohme.

²Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Kure rokē opoenō tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto. Imehnō pyno tyriko roropa toto ipunaka,” āko ase.

Zae pyra amorepatōkō poko, ajohpākō poko

(2 Peturu 2.1-22)

³⁻⁴Wekyry tomo, opyno xine ase. Apitoryme pape merory se exiase kukurākatopōpyrykō poko. Yrome Ritonōpo se pyra exiketō xiaro. Omatome tooehse toto. Ritonōpo omiry kurā Jezu Kyrixtu poko tyorōmāko mā toto. “Kure kyyrypyrykō poko ro kuahtao xine,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē mā toto morara karyhtao eya xine. Tyrypyrykō poko toto. Jezu Kyrixtu rumekāko roropa mā toto. Toiro Jezu Kyrixtu mana Kuesēkomo, Kypynanohnekomo. Yrome: “Yna Esē kara mokyro,” āko mā toto, ise pyra toexirykōke. Pake mokaro wānopyry poko tymerose Ritonōpo omiryryme.

⁵Morohne waro matose repe. Yrome owenikehkaporykō se ropa ase. Pake Izyraeu pary tō typynanohse Ritonōpo a. Ejitu poe tarose toto eya.

Moraram e onenetupuhpynō tonahkapose ropa eya. ⁶Wenikehpyra ehtoko roropa Ritonōpo nenyohyā poko. Toitoine mokaro imehxo toexirykō se toehse. “Ritonōpo sã orēpyra sytatose,” tykase toto ajohpe. Ritonōpo ime exiry typoenohse eya xine. Morara exiryke mokaro ēmāko Ritonōpo mana etuarimatoh taka. Ketī ke sã tymyhse mǎ toto jūme xinukutumao. Tūtara mǎ toto apiakatoḥ konōto eraximatohme toto a. Toohse ropa Jezu aḥtao: “Popyra matose ya,” āko mǎ eya xine. Wenikehpyra ehtoko mokaro poko, Ritonōpo ime exiry poenohnanō poko. ⁷Wenikehpyra ehtoko Sotoma pōkō poko, Komora pōkō poko roropa, imehnō pata pitiko pōkō poko roropa. Morohne pata pōkō popyra toehse tyrypyrykō poko xihpyry, Ritonōpo nenyohyā iirypyrymākō samo. Imehnō nohpō poko toehse toto, imehnō ryhpopākāko roropa. Naeroro Sotoma pōkō tuānohse Ritonōpo a. Etuarimāko mǎ toto jūme apotoimo ḥtao, imehnō zuaro ehtohme iirypyrymākō wānopryy poko Ritonōpo a. Moro poko osenetupuhḥtoko.

⁸Mokaro oehsenākō oya xine pakatokō sã roropa mǎ toto. Tōsenehtopōpyrykō ae ro tamoreme xine tokokō poe iirypyryme exīko mǎ toto. Ritonōpo imehxo ehtoh eunohnōko mǎ toto, aomiry se pyra toexirykōke. Tuisa tō kapuaōkō poihtōko roropa mǎ toto. ⁹Mokaro sã pyra Mikeu kynexine, Ritonōpo nenyokypyry tuisamehxo exiketȳ. Joroko tamuru maro tōsezusezuhse toto Moeze ekepyry poko. “Onoky Moeze ekepyry zonēnōko nae? Ywy,” tykase toto. Yrome joroko tamuru onypoihtopyra Mikeu kynexine. “Xihpyryme mase,” kara tokurehse ynororo. Ynara rokē tykase: “Kuesēkō ourūko mana,” tykase. ¹⁰Yrome mokaro Ritonōpo se pyra exiketō mǎ imehnō poihtōko mǎ toto, onenetupuhpyra toexirykōke. Tamoreme tuaro mǎ toto onokyro samo. Naeroro zuaro toehtohkōke osenahkāko mǎ toto. ¹¹Imehnō motȳ etuarimakehpyra toḥ mana. Kǎi ehtopōpyry sã toehse mǎ toto. Tyrypyry onykorokapopyra tokurehse ynororo. Mame azahkuru kahpyry se rokē toehse toto, tineru apoitohme tyya xine, Paraāo ehtopōpyry samo. Ritonōpo omipona pyra toexirykōke, Kora ehtopōpyry samo, osenahkāko mǎ toto. ¹²Toiparo rokē oximōnōko mǎ toto amaro xine Jezu orihtopōpyry poko osenetupuhḥtohme. Kamisa xikuromǎ sã nuriame mǎ toto arānao xine. Eukuru poko emotyēkākō mǎ toto. Etȳnōko mǎ toto imehnō neneryme. Yrome ehxiropyra mǎ toto. Osepyro rokē mǎ toto. Akurū sã mǎ toto konopo pyra aḥtao. Tyryrykane a akurū aroarory sã mǎ toto. Toiparo rokē ytoytōko mǎ toto. Epery zoko sã roropa mǎ toto topere pyra tokurehse aḥtao. Kure ehtoh poko pyra mǎ toto. Wewe orihse sã roropa mǎ toto imity maro touhpyry samo. ¹³Pohkane konōto sã roropa mǎ toto tuna konōto kuaō samo. Ātaryka arōko pohkane, isawā xikuromākomo. Moro sã mokaro ryryry osenēko. Xirikuato ytoytoketyme toehse aḥtao, moro sã mǎ mokaro exīko. Toto esary menekāko Ritonōpo mana, mya xinukutumao, jūme toto ehtohme moero.

¹⁴Pake mokaro poko tōturuse Enoke. Ritonōpo poe urutōme Enoke kynexine. Atāo paryme roropa Enoke kynexine. Ynara tykase ynororo: “Enetoko ke Kuesēkō oehnōko mana tynenyohyā tuhkākō maro. ¹⁵Sero pōkō emero apiakase oehnōko mana. Iirypyrymākō wānohnōko roropa mana tōmipona pyra toto exiryke. Toto nyrytyā xihpyry epehpyryme toto wānohnōko mana. Toto omihpyry xihpyry epehpyryme roropa toto wānohnōko mana,” tykase Enoke pake Ritonōpo poe.

¹⁶Mokaro Ritonôpo se pyra exiketō epyrypāko mā toto kokoro rokene kure toexirykō poko. Imehnō kerekeremāko kahpyry mā toto. Toto hxirōko roropa mā toto. Typenetatohkō xihpyry poko rokē mā toto. Imehnō poko epyrypāko roropa mā toto tōmipona toto ritohme.

Tuaro ehtoko, tomeseke ehtoko

¹⁷Wekyry tomo, mokaro sā pyra matose. Pake tamorepase matose Kuesēkō Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a. ¹⁸Ynara tykase toto oya xine Kuesēkō omi poe: “Imeīpo sero etyhpyry po imehnō oehnōko oya xine mana. Oeunohtorŷko mā toto. Typenetatohkō poko rokē mā toto. Atahmākāko roropa mā toto Kyrixtu oepyyry ropa poko,” tykase. ¹⁹Mokaro Ritonôpo se pyra exiketō Jezu poetory tō oxiehno tyrīko mā toto osepeme pyra toto ehtohme. Ritonôpo Zuzenu maro pyra mā toto. Typenetatohkō poko rokē mā toto. Ritonôpo omipona pyra mā toto. ²⁰Yrome, wekyry tomo, Jezu tonetupuhse oya xine oesēkōme. Itamurumehxo enetupuhthoko seromaroro. Emero motye kure Jezu enetuputyry mana. Ritonôpo Zuzenu kyjamihtanohtorŷko mana. Naeroro oturutoko Ritonôpo maro ijamitunuru ke. ²¹Penekehpyra ehtoko Ritonôpo omipona oexiry poko. Kypyno xine mana ipunaka. Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyyry ropa eraximatoko. Kuarotorŷko mana tosaka tymaro kuehtohkōme jūme.

²²Toitoine Jezu poetory māsa rokē enetupuhnōko mā toto. Ynara kahtoko eya xine: “Māsa rokē pyra, yronymyryme Jezu enetupuhthoko,” kahtoko eya xine. ²³Toto ipynanohtoko, apotoimo htaka ytopyra toto ehtohme. Apoto htaka aepukahpyry anymyry sā oya xine iirypyrymākō ipynanohtoko. Tomeseke roropa ehtoko toto pyno awahtao xine, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme roropa, toto sā pyra oehtohkōme.

Kure Ritonôpo ekarōko

²⁴Kypynanopyrykō waro Ritonôpo mana, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Kuarotorŷko roropa mana tosaka jūme tymaro kuehtohkōme. Kurāme kyritorŷko roropa mana, iirypyryme pyra tākye kuehtohkōme tymaro, Imehxo Exikety maro. Morara kure kuhse mana. ²⁵Ynoro rokē Ritonôpome mana. Imepŷ pyra mana. Kukurākanekōme mana Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke Kuesēkōme. Naeroro: “Emero motye kure mase,” sykatone eya. “Emero motye tuisamehxo roropa mase. Emero motye ōmīry jamihme mana. Yna esēme imehxo mase,” sykatone eya. “Moino ro morara mexine. Morararo mase seromaroro. Kokoro rokē morararo mase exikehpyra jūme,” sykatone eya. Enara.

APOKARIPXI

Ritonõpo Nenepohpyry João a

Apocalipse

Ekarotopo

Apokaripxi tymerose João a Jezu poetory tō ryhmaryhtao romano tuisary a, mokyro eahmary se pyra toto exiryke. João tapuruse kynexine ahmōta Patimo po Ritonõpo omiry ekaroryke eya Jezu poko. Mame tynmerohpyry taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme 7mā pata tō pona Azia po, Turukia nonory po. Jezu enetupuhnanō jamihtanohpōko mana eanahtotohme, anamonohpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko tyryrhmasē toto ahtao ro.

Moro tynmerohpyry ao Ritonõpo nenepohpyry tō ekarōko mana. Morohne eneryke ynara enetupuhnōko sytatose: joroko tamuru jamitunuru enahnōko mana, typoremākasēme exiko mana ipoetory tō maro. Yrome Ritonõpo orēpyra mana Jezu Kyrixtu maro. Emero anamonohpyra exiketō Jezu enetuputyry poko jūme isene exiko Ritonõpo maro kapu ao, Ritonõpo nyrihpyry kasenato ao.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-8

Jezu Kyrixtu osenepotopo 1.9-20

Aomiry typoetory tomo a 2.1—3.22

Enepotoh pape apuhtoh 7me 4.1—8.5

Rueimo 7me 8.6—11.19

Nohpo te, zakareimo 12.1-18

Asakoro onokyroimo 13.1-18

Imehnō enepotoh tonomo 14.1-20

7me kasana 15.1—16.21

Papironia, nohpo 17.1—19.4

Imehnō enepotoh tonomo 19.5—20.15

Kapu kasenato, nono kasenato, Jerusarē 21.1—22.5

Jezu oepyyry ropa poko 22.6-21

1 ¹Moro João nymerohpyry, Jezu Kyrixtu nenepotyā poko. Ritonõpo nekarotyā morohne typoetory tō amorepatohme, imeipo ehtoh poko, zuaro toto ehtohme. Mame Kyrixtu a morohne poko typoetory tō João a, tutuarōtanohpose tynenyokyhpyry a. ²Mame João a tynenehpyry tokarose emero porehme. Morohne tymerose sero poko, Ritonõpo nekarohpyry, Jezu Kyrixtu namorepatopōpyry, enara. ³Tākye exiko matose sero pape sekeremaneme awahtao xine. Tākye roropa exiko matose sē omi etaneme

awahtao xine, otato roropa awahtao xine. Ritonôpo poe sero tymerose. Okyna hkopyra serohne exîko mana emero. Ekurehpyra mana.

“Kure pâna matou?”

⁴Ynymerohpyry moro onenerykôme, Jezu poetory tôme matose, 7me pata pökôme matose Azia rānao. Ywy ase João.

Oturûko ase Ritonôpo a opoko xine. Ritonôpome mana, moino ro kynexine, jumāme exikehpyra roropa mana. Ynara āko ase eya opoko xine: “Kure rokē opoetory tō tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Ritonôpo Zuzenu a kure oriporykō se ase roropa, Ritonôpo apō ēpataka exikety a, torētyke pyra oehtohkôme. ⁵Jezu Kyrixtu a roropa kure oriporykō se ase. Kutuarōtanohnekôme mana, zae aomiry exiryke. Aēsemamyhpyry ropa ynororo osemazuhme toorihxîpo. Imeîpo kuēsēmākapotoryko ropa mana tōsemātopōpyry ropa saaro. Tuisa tō esēme mā ynororo.

Kypyno xine roropa mana. Toorikyry ke tymyhpokase ropa sytatose eya, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkôme, ⁶Ritonôpo maro oturuketōme kuehtohkôme Jū maro oturuketōme, ipoetoryme roropa kuehtohkôme. “Kure Jezu Kyrixtu mana tuisamehxo. Jamihmehxo roropa mana jūme,” sykatone ipoko, enara.

⁷Enetoko ke! Oehnōko ropa mana akuru htoko. Emero mā mokyro enēko, tuohpōkō roropa. Mame sero nono pōkō emero xitāko mā toto mokyro eneryke tyya xine. Morara ahtao ro, osehko ropa Jezu, enara.

⁸“Ywy ase Ame, Zme roropa. Apitorymāme, etyhpymāme, enara,” āko Kuesēkō Ritonôpo mana. Emero tyriry waro exiketyme ynororo. “Ywy ase seromaroro. Pake exiase. Jūme exikehpyra ase roropa,” āko mana.

Kyrixtu enetopōpyry

⁹Ywy ase João, oruikomo. Jezu maro etuarimāko ase. Oetuarimarykō sã ase etuarimāko roropa. Ipoetoryme sytatose, eanahtōko roropa sytatose. Ahmōta pona tonehse ywy ahno a Patimo pona, Ritonôpo omiry ekaroryke ya imehnō netaryme. Zae ehtoh Jezu namorepahpyry roropa ekaroryke ya tonehse ywy xiaro, āpuruhpyry taka samo. ¹⁰Nomîko ae Ritonôpo poko exiase. Mame Zuzenu tooehse ya. Tuaro pyra jahtao omi totase ya, ŷkae opore exikety, rue etone samo. ¹¹Ynara nase:

— Pape imeroko onenery tō poko. Mame onymerohpyry aropoko ypoetory tomo a oximōmākomo a 7me pata tō pona, toto neneryme, Epezu pona, Eximina pona, Perekamu pona, Tiatira pona, Sarati pona, Pirateupia pona, Raotîsea pona, enara.

¹²Mame ŷkakoxi toeramase jahtao juruhpō enese nāparina tō rokē enease, setime. Apō po nexiase kehko. ¹³Moro rānao orutua nexiase tupoke. Xikihme nexiase. Zupō mosa nexiase. Ipuuru pona toehse. Ipuropuru zomye zamareary panō nexiase, uuru risemy. ¹⁴Zūsety karimutume nexiase, mauru samo, akurū sã roropa karimutume. Enuru zemime nexiase apoto samo. ¹⁵Ipuuru zemime roropa nexiase metau iahkahpyry samo. Metau ikorokahpyry seneneme nexiase. Aomiry sōkane konōto sã nexiase. ¹⁶Mame emahpo xirikuato nexiase setime, apotunuru wino. Ītao ratoimo nexiase, osetato taere exikety. Ēmyty xixi sã nexiase saereme, tãxiahtao exikety samo.

¹⁷Mokyro tonese ya ahtao, nono pona epukase imyhtokoxi, ahno ekepyry samo. Mame tapose ywy eya tomary ke apotunuru wino. Ynara nase ya:

— Oserehpyra exiko. Ywy ase Osemazuhme aexihpyry, Etyhpyryme aexihpyry, enara. ¹⁸Orihpÿme exiketyme ase. Jorikyase repe. Yrome eneko ke, orihpÿme ase jÿme. Orihtoh esÿme ase, aorihtyÿ esÿme roropa. ¹⁹Naeroro pape imeroko onenery tō poko, seromaroro ehtoh poko te, imeïpo ehtoh poko, enara. ²⁰Zuaro pyra mase repe. Otuarōtanohpōko ase sÿ xirikuato poko jemah po setimākomo, mō nāparina apō poko roropa uuru risemy, setimākomo. Sero xirikuato tō ypoetory tō ewomananōme mǎ toto. Nāparina apō moro setimākō ypoetory tō oximōmākō enetupuhtoh moro.

Jezu omihpyry Epezu pōkō neneryme

2 ¹— Naeroro pape imeroko ynenyokhyppyry neneryme, Epezu pōkō amorepane neneryme. Ynara imeroko: “Ynara kary se xirikuato apoine, setimākō apoine, tomary ke tapotunuru wino. Nāparina apō rānakuroko ytōytōko roropa ynororo. ²Onyrihpyrykō waro ase, ÿme oerohtopōpyrykō roropa. Penekehpyra oehtopōpyrykō waro roropa ase. Iirypyrymākō rypyry se pyra oexirykō waro roropa ase. Ynara kananō mǎ: ‘Ywy roropa Ritonōpo nymenekahpyry ase imehnō amorepaneme,’ kananō zae ehtoh tukupse oya xine. Ajohpe toto ehtoh waro toehse matose Ritonōpo nymenekatyāme pyra toto exiryke. ³Penekehpyra matose. Metuarimatose ypoetoryme oexirykōke, poremāpyra roropa matose. ⁴Yrome toiro ohxirorykō se ase, ypyno hkopyra matose osemazuhme ypyno oehtopōpyrykō sǎ pyra matose toehse. ⁵Wenikehpyra ehtoko ypyno oehtopōpyrykō poko. Oorypyrykō irumekatoko ropa, osemazuhme ypoko oehtopōpyrykō sǎ oehtohkōme ropa. Oorypyrykō onurumekara ro awahtao xine, oehnōko ropa ase oya xine, okyryrykō syryhmase tosaе, nāparina apony. ⁶Yrome toiro oehtohkō poko ose xine ro ase, nikoraita poetory tō se pyra matose ipunaka, ysamo. ⁷Typanare awahtao xine, Zuzenu nekarohpyry ypoetory tō netaryme, moro etatoko. Otato ehtoko. Poremāpyra awahtao xine orihpÿme oritorÿko ase. Ritonōpo esao epery zoko nae. Moro epery enahnanō mǎ orihpÿme exiko. Moro epery ekarōko ase oya xine, enara.”

Jezu omihpyry Eximina pōkō neneryme

⁸— Imepÿ pape imeroko ynenyokhyppyry neneryme, Eximina pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya: “Ywy ase osemazuhme aexihpyry, etyhpyryme aexihpyry, enara. Aorikyhpyryme ro ase. Tōsemāse ropa ase. Ynara kary se ase oya xine, ⁹oetuarimarykō waro ase. Tymōkomoke pyra oexirykō waro ase. Yrome tymōkomoke nymyry matose. Okerekeremarykō waro ase juteuimo tomo a. ‘Juteume ase,’ āko toh mǎ repe. Yrome juteu kara mokaro. Joroko tamuru poetoryme rokē toh mana. ¹⁰Oserehpyra ehtoko oetuarimarykō poko. Imeïpo etuarimāko matose otarame. Etatoko ke, āpuruhpyry taka oēmapotorÿko joroko tamuru mana okuhtohkōme. Etuarimāko matose 10 me ĕmepyry rokene. Poremāpyra ehtoko jenetuputyry poko oya xine, oorihthokō ponāmero. Mame orihpÿme oritorÿko ase. Tururume ytōketō tururume ytōko orēpyrahxo toehthokō enepotohme. Orēpyrahxo exikety parimā apoïko mana orēpyra toehtamitume. Moro sǎ

orihpýme oehtohkō apoīko matose poremäpyra awahtao xine jenetuputyry poko. ¹¹Typanare awahtao xine otato ehtoko. Juzenu nekarohpyry ypoetory tomo a etatoko aomipona oehtohkōme.”

Jezu omihpyry Perekamu pōkō neneryme

¹²— Imepý pape imeroko ropa ynenyokhyppyry neneryme, ypoetory tō Perekamu pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya: “Tyratoke týtāo exikety omiry sero. Osetato taere tyratoke omiry sero. ¹³Oesary waro ase, joroko tamuru apō pūto oesary mana. Zae mase ya. Jenetupuhtopýpyry oya onurumekara mexiase, ypoetory kurā Ātipa totapase ahtao ro. Moroto joroko tamuru esao totapase ynororo. ¹⁴Yrome ohxirory se ase, tuhke pyra. Paraāo namorepahpyry omipona exiketō moroto amaro mā toto. Paraāo mokyro Parake amorepahpō iirypyryme Izyraeu tō riry poko. Ahno naxikatyā Ritonōpo myakāme tyripose eya. Mame mokaro ēpataka tonahsē tyrise eya xine, ‘Kure mase,’ katohme tyya xine ipoko. Moro tonahsē ke Izyraeu tō tautuhmapose eya iirypyryme toto ritohme Ritonōpo a. Nohpo tō poko Izyraeu tō tyripose roropa eya. ¹⁵Morararo imehnō amaro mā toto, nikoraita tō namorepahpyry omipona exiketomo. ¹⁶Naeroro oorypyrykō irumekatoko. Oorypyrykō onurumekara awahtao xine, okyna hkopyra oehnōko ase oya xine etonase mokaro maro, ratoimo ke ýtae tūtakety ke. ¹⁷Typanare awahtao xine Juzenu nekarory ypoetory tomo a omipona ehtoko. Tyrypyrykō poremäkaponanomo a tonahsē ekarōko ase. Tokare pyra moro ekarōko ase oya xine, pake ynekarohpyry sā kapu ae, Izyraeu tō napyryme. Topu karimutumā ekarōko ase roropa oya xine, tymerose oesetykō esehpasenā ke. Imehnō oesetykō waro pyra mā toto. Esē rokē tosety waro exīko mana.”

Jezu omihpyry Tiatira pōkō neneryme

¹⁸— Imepý pape ropa imeroko ynenyokhyppyry neneryme, ypoetory tō Tiatira pōkō amorepane neneryme. Ynara imeroko ineneryme:

“Ynara āko Ritonōpo mūkuru oya xine, mokyro zemime tonure apoto samo, tupuhke roropa metau samo ikorokahpyry sā roropa ipupuru: ¹⁹Onyrihpyrykō waro ase, imehnō pyno oehtohkō waro roropa ase, ýme oehtohkō imehnō akorehmary poko. Penekehpyra roropa matose. Onyrihpyrykō osemazuhme motye kuhse tyrīko matose seromaroro. ²⁰Yrome toiro ohxirotorýko ase, mokyro nohpo xihpyry anaropopyra matose owinoio xine. Mokyro esety Jezapeu. ‘Ritonōpo poe ase urutōme,’ āko kahpyry ynororo. Ypoetory amorepāko kahpyry mana. Toto enekunohnōko imehnō nohpo tō poko toto ehtohme, ahno naxikatyā Ritonōpo myakā napyry poko roropa toto ehtohme. ²¹Iirypyry rumekatoth toraximase ya repe. Yrome imehnō poko toehtoh rumekary se hkopyra mana. ²²Naeroro otuato taponā mokyro emāko ase. Moroto etuarimāko itamurume mokyro mana ipoko aehtyā maro. Seromaroro mokyro rīko ase mokaro maro tyrypyrykō onurumekara toto ahtao. ²³Ipoenō etapāko roropa ase, ypoetory tō emero zuaro ehtohme, imehnō osetupuhtho waro jehtoh waro toto ehtohme, imehnō penetatoh waro jehtoh waro roropa toto ehtohme. Oepehmatorýko ase emero porehme onyrihpyrykō epehpyryme.

²⁴“Yrome amarokomo imehnō Tiatira pōkō roropa mokyro namorepahpyry xihpyry omipona pyra matose. Joroko tamuru namorepatoh poko

atamorepara mexiatose. Ynara āko ase oya xine, tyorō onyrippyra ase oya xine. ²⁵Naeroro anamorepahpyrykō onurumekara ehtoko. Yronymyryme ipoko ehtoko joepyry ropa ponāmero.

²⁶⁻²⁸“Orēpyra awahtao xine, jomipona ipunaka awahtao xine sero etyppyry pona, tuisame oritorỹko ase tuisame jehtoh sā Papa poe. Ahno esēme oritorỹko ase. Kurimene sā jamihme oritorỹko ase orino apuhsē sā rokē imehnō ehtohme oya xine jamihme pyra, ōmipona xine toto ehtohme. Mame xirikuato ekarōko ase oya xine, Maparukawa ekarōko.

²⁹“Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko aotururuhtao ypoetory tomo a.”

Jezu omihpyry Sarati pōkō neneryme

3 ¹— Mame imepỹ pape imeroko ynenyokypyry neneryme, ypoetory tō Sarati pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Ywy ase Tuzenuke exikety, Ritonōpo Zuzenu ke, 7mākō ke. Jemah po xirikuato nae setime. Etatoko pahne onyripyrō waro ase: ‘Jezu poenōme mā toto,’ āko imehnō mā opoko xine repe. Yrome toorihse sā matose ya jomipona nymyry pyra oexirykōke. Oturupyra matose ya, jezuhpyra roropa matose. ²Morara oehtohkō popyry ya mana. Ynyrohmanohpotopōpyry poko oya xine erohnōko matose mōpāme rokene. Naeroro ajamihtatoko orēpyrahxo oehtohkōme jūme rokē oorikyrykōino. Ynara enetupuhnōko ase, onyripyrō poko awahtao xine Ritonōpo omipona nymyry pyra matose. Zae pyra matose Ritonōpo a. ³Naeroro āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Onetahpyrykō poko roropa wenikehpyra ehtoko. Aomipona ehtoko oorypyrykō irumekatoko ropa. Pakara awahtao xine omatome oehnōko ase oya xine. Mame joepyry ropa waro pyra matose exīko. ⁴Amaro xine nae tuhke pyra, tupoke sā ikurikasenā ke, Sarati pōkō roropa. Ymaro ytoytōko mā toto tupoke karimutumā ke, kurāme exiryke. ⁵Oorypyrykō poremakaponeme awahtao xine karimutumā ke oupohtotorỹko Ritonōpo mana. Oesetykō onymikara roropa typapē poe, orihpỹme exiketō esetykō poe. ‘Ypoetoryme moxiamo,’ āko ase jarao opoko xine, Ritonōpo ēpataka, inenyohtyā netaryme roropa.

⁶“Otato awahtao xine, Juzenu omipona ehtoko otururuhtao ypoetory tomo a.”

Jezu omihpyry Pirateupia pōkō neneryme

⁷— Jomiry imeroko ynenyokypyry neneryme, ypoetory tō Pirateupia pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Ynymerohpyry moro oneneryme. Ywy ase kurāme. Ajohpe pyra ase ipunaka. Tysorotoke ase, Tawi kyryrỹpyry ke. Osa totapuruhmakase ahtao ya moro anapurupyra imehnō mana. Tapuruse ya ahtao anapuruhmakara imehnō mana. ⁸Onyripyrō waro ase. Ajamitunurukō pitiko rokē repe. Ynamorepatyā omipona matose. Jurumekara matose. Omōtoht totapuruhmakase ya ōmōtohkōme. Moro anapurupyra imehnō mana. ⁹Etatoko pahne, mokaro, joroko tamuru poetory ajohpe mā toto. ‘Juteume ynanase,’ āko toh mā repe. Yrome juteutōkara mokaro. Mokaro enehpōko ase oēpataka xine. Tosekumurukō pona porohnōko mā toto,

'Kure mase,' katohme oya xine. Opyno xine jehtoh enetupuhnōko mā toto emero. ¹⁰ Jomihpyry poko: 'Penekhepyra ehtoko,' katopōpyry omipona oexirykōke oewomatorŷko ase, sero pōkō etuarimatoht toehse ahtao. Zae toto ehtoh kuhtohme sero pōkō emero etuarimāko mā toto. ¹¹ Okynā pyra oehnōko ropa ase. Tomeseke ehtoko ynekarohpyry poko oya xine, oepehpyrykō onematonanohpyra imehnō ehtohme poremäpyra oehtamitukō onematonanohpyra toto ehtohme. ¹² Poremäpyra awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine Ritonōpo tapyī tao, jūme Ritonōpo maro oehtohkōme. Opokona xine Ritonōpo esety merōko ase, Ritonōpo esary esety roropa. Jerusarē tyrisenā moro, kapu ae ayhtohpyry Ritonōpo poe. Jesety esehpasenā roropa imerōko ase opokona xine.

¹³ "Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko aotururuhtao ypoetory tō netaryme."

Jezu omihpyry Raotisea pōkō neneryme

¹⁴ — Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō amorepane neneryme, Raotisea pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

"Jomiry moro onenerykōme. Ywy ase Ritonōpo mūkuru. Otuarōtanohnekōme ase, zae exiketyme ase. Ritonōpo nyrityā emero tyrihpōme ase. ¹⁵ Onyrihpyrykō waro ase. Ritonōpo poetoryme osekārōko matose repe, yrome ysā pyra matose. Naeroro eukuru iparumā sā matose ya, yzamaro pyra matose. Kuenimā sā awahtao xine, ypoetoryme osekaropyra awahtao xine kurehxo ya exiry repe jomipona pyra oexirykōke. Axitunety sā awahtao xine jomipona nymyry awahtao xine roropa kurehxo oexirykō ya mā repe. ¹⁶ Yrome iparume sā rokē oexirykōke yzamaro pyra matose. Naeroro orumekatorŷko ropa ase. ¹⁷ Ynara āko matose: 'Tytineruke ase, tymōkomoke roropa. Emero nae ase,' āko matose repe. Yrome ya tymōkomoke pyra matose. Etuarimāko matose, tytineruke pyra roropa matose, tupoke pyra roropa. Tonure pyra roropa matose. ¹⁸ Naeroro etatoko pahne, josenetupuhtoh poko openetatoko. Zae jehtoh poko openetatoko roropa. Ynara exiryke josenetupuhtoh uuru kurā sā mana. Zae jehtoh roropa uuru sā mana kurano. Morara awahtao xine tymōkomokā sā exīko matose kure ōsenetupuhtohkō toehse exiryke, zae oexirykōke roropa. Tupoke karimutumā ke sā exīko roropa matose ihximyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Enuru epinopyhpyry sā exīko roropa matose, tonurākara sā pyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. ¹⁹ Imehnō pyno jahtao, toto zurūko ase. Zae pyra toto ahtao toto tuarimāpōko roropa ase kure toto ehtohme. Naeroro yronymyryme oorypyrykō irumekatoko. ²⁰ Etatoko pahne, tahtah āko ase jemary ke jomomyry se jexiryke okurohtaka xine. Jomiry etaryhtao oya xine, etapuruhmakaryhtao roropa oya xine omōnōko ase okurohtaka xine. Amaro xine otuhnōko ase. Ymaro roropa otuhnōko matose. ²¹ Oorypyrykō poremäkaponeme awahtao xine tuisame oritorŷko ase, japō pona oporohkapōko ase. Morararo joroko tamuru typoremäkapose ya exiryke tuisame toehse ywy Papa maro. Imaro porohnōko ase apō pona.

²² "Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko oururukohtao ypoetory tō netaryme, enara."

Ritonôpo enery poko kapu ao

4 ¹Moraramé ywy João osenuhmane ropa kakoxi. Mame omôtoho panô enease totapuruhmakase, kapu aka omôtohme. Mame omi totase ropa ya, rue panô ynetahpyry osemazuhme ro. Ynara tykase:

— Osehko xiaro kakoxi. Imeipo ehtoh enepôko ase oya, tykase.

²Mame Ritonôpo Zuzenu japoiasé. Mame osenuhmase ropa. Kapu ao tuisa apô moroto nexiasé. Moro po imepý nexiasé typorohsé. ³Ëmyty zemime sã nexiasé topu zemimã samo jasape samo, saratio maro. Tuisa apô zomye okohkuri nexiasé sewemã samo ezemerauta samo. ⁴Moro tuisa apô zomye imehnô apô nexiasé 24mãkomo, typarihmã sã nexiasé tuisa apô zomye. Moro po Ritonôpo poetory tō tamuximãkō typorohsé nexiasé, 24me. Upo karimutumā tamuruse toto a. Typarimãke roropa toh nexiasé uuru risē ke zupuhpyrykō rehpo. ⁵Mame tuisa apô wino nenenehãko nexiasé, panaikato, konomeru konôto sã roropa, enara. Aritu panô setimãkō zahnôko nexiasé tuisa apô êpataka. Ritonôpo Zuzenu setime exiketō enetupuhtoh nexiasé. ⁶Moroto tuisa apô etonie ikuhpo konôto panô nexiasé, kutehi akusasamã panono. Akusasame kuhse nexiasé.

Tuisa apô myhto isene exiketō nexiasé asakoropane. Tonure tuhke toh nexiasé, êmytykō poko, iparykō poko, enara. ⁷Toiro isene exikety kaikuxi tamuru panô nexiasé, reão panono. Zakorō pui orutua panô nexiasé. Imepý ahno êmyty panô nexiasé. Imepý piano panô nexiasé pohpoh ãko. ⁸6me taporihke toh nexiasé. Tonure tuhke toh nexiasé aporirykō poko, zopino, epoe roropa, enara. Eremiakehpyra toh nexiasé saereme, koko, enara. Ynara nase toto:

“Kurano, kurano, kurano,

Kuesêkô Ritonôpo,

Imehxo Exiketyme mana.

Pake exikety ynororo.

Seromaroro nae ro mana.

Myarotokoro ynororo jumanatome,”

nase toto.

⁹Mame mokaro isene exiketō eremiaryhtao Ritonôpo imehxo ehtoh poko, tuisamehxo aexiry poko, kure aexiry poko, jumãme aexiry poko ¹⁰mokaro roropa tamuxime exiketō 24mãkō nono pona typorohsé toto Ritonôpo êpataka. Tapô po typorohsé exikety netaryme: “Kure mase. Jũme orihpýme mase,” tykase toto. Mame typarimãkō emãko toh nexiasé tuisa konôto apô myhtokoxi. Ynara ãko toh nexiasé:

¹¹“Yna esê mase Ritonôpo.

Emero rihpõme mase.

Ritonôpo imehxo mase,

ãko ynanase oya emero porehme.

Yna tuisary kurã mase.

Yna esême roropa mase imehxo.

Senohne emero tyrise oya okyryryme.

Tyryry se oexiryke emero toehse mana.

Isene exiketō roropa toehse,”

ãko toto.

Pape moro, amemyhpyry

5 ¹Mame pape enease amemyhpyry tuisa apõ po iporotyhpyry emahpo, apotunuru wino. Moro pape tymerose ipoko zao, jarao emero porehme. Tapuhse roropa moro pape nexiase 7me apuhtoh ke. ²Mame Ritonõpo nenyokyhpyry enease, jamihme exikety. Oporo roropa aomiry nexiase. Ynara nase:

— Onoky nae imehxo exikety, kure nymyry exikety, sê pape etapuruhmakary waro exikety isekerematohme? tykase.

³Yrome arypyra nexiase. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra nexiase kapu ao, sero nono po roropa, aorihityä zuzenu esao roropa pape enetohme etapuruhmakary waro exikety pyra ipunaka. ⁴Naeroro tyxitase ywy itamurume kurākō pyra exiryke. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra, pape enetohme. ⁵Mame juruase tamuxime exikety toiro. Ynara nase:

— Xitara exiko. Eneko ke! Mokyro orēpyra exikety reāo sã exikety, Juta paryme ynororo tuisa Tawī paryme roropa. Imehnō typoremākaposē eya. Pape apuru tō 7mākō etapuruhmakary waro mā ynororo, nase ya.

⁶Mame kaneru mūkuru sã enease, xikihme, tuisa apõ po, irānao. Zomye isene exiketō asakoropane exiketō nexiase tamuximehxo exiketō maro. Mokyro kaneru mūkuru sã etapahpyryme sã enease. Tyretyke nexiase setime, tonure setime roropa. Ritonõpo Zuzenu enetupuhtoh mokaro nexiase. Ritonõpo Zuzenu emero pata tō punero. ⁷Mame pape apoise kaneru mūkuru nytoase tapõ po iporotyhpyry emary poe. ⁸Moro pape apoiry eneryke tyya xine mokaro asakoropane isene exiketō tosekumurukō po typorohse toto nono pona kaneru mūkuru ēpataka, tamuximākō maro. Toare exikety nae toh nexiase etotohme, kasana panō roropa nae toh nexiase, uuru risemy, pehme ixtaratu ke. Ritonõpo poetory tō otururu moro ixtaratume mana. ⁹Mame tyrisenā eremiatoh tukuhse toto a. Ynara nase toto:

“Kurāme oexiryke moro pape apoiry waro mase.

Etapuruhmakary waro roropa mase

toxixihmase oexiryke.

Oorihtopōpyryke yna mepekatyase

Ritonõpo poetoryme yna ehtohme.

Emero ituakiry maro mepekahne emero omiry poe, emero ahno maro, emero pata tamuru poe.

¹⁰Opoetoryme yna tyrise oya,

Ritonõpo maro oturuketōme yna ehtohme.

Tuisame yna rīko roropa mase imehnō esēme yna ehtohme imeīpo sero nono po,”

nase toto.

¹¹Mame enease ropa, Ritonõpo nenyohityä omiry etase roropa. Tuhke toh nexiase, miujāomākō maro miujāomākomo. Xikihme toh nexiase, tuisa apõ zomye, mokaro asakoropane isene exiketō zomye, tamuximākō zomye roropa. ¹²Toremiasē toto oximōme. Ynara nase toto:

“Kaneru mūkuru etapahpyry kure mana.

Tuisamehxo mana, tymōkomoke roropa.

Zuaro mana. Jamihme kuhse roropa mana.

Kure rokē oriry se ynanase porehme.

Ritonôpo imehxo mase. Kure mase,”
nase toto.

¹³Morarame kapuaôkô omiry etase emero porehme, nono pôkô omiry maro, aorihtyã ekepyry omiry maro, tuna konôto kuaôkô omiry maro. Emero Ritonôpo nyrihtyã omiry etase. Eremiâko toh nexiase. Ynara nase toto tapô po iporotyhpory a, kaneru mûkuru a roropa:

“Kure mase, tuisamehxo.

Ritonôpo imehxo mase, orëpyrahxo mase.

Jûme orihtpyme mase,”

nase toto.

¹⁴— Aô, tykase mokaro asakoropane isene exiketomo. Mame tamuxime exiketô roropa 24mâkô typorohse toto tûmytykô po nono pokoxi: “Kure mase, Ritonôpo,” katohme.

Pape apuhtopôpyry 1mano

6 ¹Morarame kaneru mûkuru enease. Pape apuhtopôpyry etapuruhmakase ynororo, apitorymano. Mame isene exikety omiry etase toiro, asakoropane aehtoh omiry. Konomeru sã aomiry nexiase. Ynara nase ya:

— Osehko xiaro, nase.

²Mame osenuhmase. Moroto kawaru enease karimutumano. Epo ytokety typyreke nexiase. Eya parimã roropa tokarose uuru risemy orëpyrahxo exikety me aexiryke. Mame toytose ynororo kawaru po, imehnô poremakapose.

Pape apuhtopôpyry 2mano

³Morarame pape apuhtopôpyry akorô etapuruhmakase kaneru mûkuru. Mame isene exikety akorô ynara nase ya:

— Osehko xiaro, nase ya.

⁴Imepÿ kawaru nutûtase, kamiraramano. Mame mokyro kawaru po ytokety tyjamihtanohpose, oxiehno sero pôkô ritohme, etonatohme, osenahkatohme, enara. Mame tapema konôto tokarose eya.

Pape apuhtopôpyry 3mano

⁵Morarame pape apuhtopôpyry oseruaono etapuruhmakane kaneru mûkuru. Mame isene exikety oseruaono tûturuse, ynara nase ya:

— Osehko xiaro osenuhmase, nase. Mame enease, moroto kawaru nexiase, xinukutumano. Mokyro po ytokety omoxinety kuhtoh nae nexiase emahpo.

⁶Mame omi etase ropa. Mokaro asakoropane isene exiketô wino moro omi totase ya. Ynara nase:

— Tiriiku toiro kirume ahtao, epehpory toiro êmepory erohtamitume mana. Oxinase epehpory oseruao riturume ahtao, toiro êmepory erohtamitume mana. Yrome oriu epehpory onytyromara mana, uwa eukuru epehpory roropa onytyromara mana.

Pape apuhtopôpyry 4mano

⁷Morarame pape apuhtopôpyry asakoropane exikety etapuruhmakane kaneru mûkuru. Mame isene exiketô asakoropane exiketô omiry etane etyhporymã omiry:

— Osehko xiaro, kynako ya.

⁸Mame osenuhmane. Moroto kawaru kynexine, kapaumano. Mokyro po ytokety nexiase esety Orihtopo. Mokyro tokahmase imepyny a, esety Aorihtyā esary. Mame taropose toto sero pōkō etapatohme emero pyra. Asakoropane ahtao toiro totapasēme toehse eya xine, totonarykō ke te, tōmirykō ke, tyrohsē ke te, esekatohtonō ke, enara.

Pape apuhtopōpyry 5mano

⁹Morarameme pape apuhtopōpyry omame exikety totapuruhmakase kaneru mūkuru a. Mame osenuhmase moroto okyno zahkatoh zopikoxi. Ritonōpo poetory ekepyā zuzenu enease. Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyke tyya xine totapase toh emero, Ritonōpo omipona toh exiryke roropa imehnō tuarōtanothpory poko tyya xine. ¹⁰Opore ynara nase toto:

— Yna esēme mase. Orēpyrahxo exikety me mase. Kure mase ipunaka. Zae roropa mase. Otāto ise ro nono pōkō apiakatohme oya nae toto wānohtohme, yna mōpotohme oya? nase toto.

¹¹Mokaro zupōme karimutumā tokarose eya xine. Ynara tykase tozuhse toto:

— Apoaporo, eraximatoko aporo ākorōkō oehtāne. Asā xine imehnō Jezu poetory tō etapāko roropa mā toto asā xine ro, tykase.

Pape apuhtopōpyry 6mano

¹²Mame pape apuhtopōpyry 6mā totapuruhmakase kaneru mūkuru a. Nono kywyh kywyh tykase itamurume. Xixi tyarumāse roropa, kamisa xinukutumā samo topuxiximā samo. Nuno kamirarameme toehse, munu samo. ¹³Xirikuato tō tohpahse kapu poe nono pona, itu epery ohpapyry samo jamihme tyryrykane ahtao. ¹⁴Mame osenepyra toehse kapu, pape amemyry samo. Ypy tō tsysryhmase esae xine, ahmōta tō roropa esae xine tsysryhmase. ¹⁵Mame sero pōkō tuisary tō toepase toto otonētohme, pata tō esē tō roropa, soutatu tō esā roropa, tymōkomoke exiketomo, orēpyra exiketomo, emero porehme toepase toto, tosēke exiketomo, tosēke pyra exiketō roropa. Tōtonētohkōme toepase toto eutary aka, topu zopikoxi roropa ypy tō po. ¹⁶Kui tykase toto. Tykohtase toto ypy tō netaryme topu tō netaryme roropa:

— Epukako yna pona yna zonētohme, yna onenepyra Ritonōpo ehtohme, tapō pona iporotyhyry yna onenepyra aehtohme, yna zehno pyra kaneru mūkuru ehtohme roropa. ¹⁷Yna zehno toto ehtoh toehse exiryke poremānōko rokē ynanase, āko toh kynexine.

144.000me Izyraeu tō poko

7 ¹Morarameme Ritonōpo nenyohyā enease, asakoropane. Sero nono etyhyry po toh nexiase xixihme, asakoropane etyhyry po. Tyryrykane asakoropane tapoise eya xine, tyryry kara ehtohme nono poro, tuna poro, itu poro, enara. ²Morarameme Ritonōpo nenyokyhyry imepō enease. Xixi tūtatoht wino oehkety. Ritonōpo kyryry ke tomahpōke nexiase, Ritonōpo esety merotopo. Opore tykohtase mokyro takorō tō netaryme, asakoropane exiketō netaryme. Nono ryhmananō mokaro

Ritonôpo poe, tuna konôto ryhmananō roropa. ³Ynara nase ynororo mokaro netaryme:

— Nono onryhmara ehtoko aporo, tuna konôto roropa. Kuesêkō Ritonôpo esety ynanymeroxi aporo ipoetory tō pery pokona sē ke imerotoh ke, nase ynororo.

⁴Mame mokaro tuhke exiry tokarose ya, Ritonôpo esety ke ĕmyty poko inymerotyā tuhke exiry 144.000me toh nexiase. ⁵12.000me toh nexiase Juta pakōme, Ritonôpo esety ke imerotyamo. 12.000me roropa Rupē pakōme, 12.000me Kate pakōme, ⁶12.000me Asea pakōme, 12.000me Napatari pakōme, 12.000me Manase pakōme, ⁷12.000me Ximeão pakōme, 12.000me Rewi pakōme, 12.000me Isakaa pakōme, ⁸12.000me Zepurō pakōme, 12.000me Joze pakōme, 12.000me Pējamī pakōme, enara.

Tuhkākō poko roropa

⁹Morarama osenuhmase ropa. Moroto tuhkākō nexiase. Ikuhpŷme toh nexiase. Emero pata tamuru poe aehtyā nexiase, emero ituakyry tō maro, emero ahno maro, emero omi ae oturuketō maro toh nexiase. Xikihme toh nexiase Tuisa apō ĕpataka, kaneru mūkuru ĕpataka roropa. Tupoke karimutumā ke toh nexiase, toto emahpo marariary panō nexiase. ¹⁰Opore tōturuse toto. Ynara tykase:

— Ritonôpo a typynanohse sytatose, tapō po iporotyhpŷry a. Kaneru mūkuru a roropa tukurākase sytatose, tykase toto.

¹¹Ritonôpo apō zomye inenyohtyā nexiase, tamuxime exiketō maro, isene exiketō asakoropane exiketō maro. Mame tosekumurukō po typorohse toto Ritonôpo apō ĕpataka ĕmytykō nono pokoxi. “Kure mase,” katohme Ritonôpo a. ¹²Ynara nase toto:

— Aō! Kure kuhse mase, Ritonôpo imehxo. Zuarohxo mase. Zae rokē mase. Emero motye tuisamehxo mase. Orēpyra mase. Jamihme roropa mase Ritonôpo. Yna esēme mase jūme, enara.

¹³Mame ynara nase tamuxime exikety toiro ya:

— Onokākō mokaro, tupoke karimutumā ke? Otokoino toehse roropa toh nae? nase ya.

¹⁴— Kū, omorohko, zuaro mase, tykase ywy eya.

Mame ynara tykase ynororo ya:

— Moxiā poremāpyra exiketomo. Toanahtose toto a etuarimatoh konôto toehse ahtao. Kaneru mūkuru etapary sā toorihse Ritonôpo mūkuru. Moro enetuputyryke moxiamo a tukurikase toto Ritonôpo a upo kurikary sā kyra xine. ¹⁵Morara exiryke Ritonôpo apō ĕpataka mā toto. Aomipona roropa toh mana imaro oturutoh tao, saereme, koko, enara. Mame toto ewomāko mana, toto onurumekara roropa mana tapō po iporotyhpŷry. ¹⁶Emitapāpyra roropa mā toto jūme. Tuna zehnara roropa mā toto. Toto onyakhkara roropa xixi mana. Imepŷ axitunety roropa toto onyakhkara mana ¹⁷mokyro kaneru mūkuru toto esēme exiryke. Tummy apō po ynororo. Toky tō pyno kaneru esē exiry sā typoetory pynanohnōko mana. Toto arōko sā mokyro mana tuna kurā kuaka, soesoekane kuaka roropa. Mame ixitykō korokāko ropa Ritonôpo mana, xitara ropa toto ehtohme jūme, tykase.

Pape apuhtopōpyry 7mano

8 ¹Mame pape apuhtopōpyry totapuruhmakase kaneru mūkuru a etyhyprymano, 7mano. Morarame mynyhme rokē toehse emero kapu ao okynā pitiko, otarame zokonaka orame rokene. ²Mame Ritonōpo nenyohyā enease 7mākomo. Kokoro rokē Ritonōpo ēpataka exikihmaketomo. Eya xine rue tokarose etotohme.

³Mame imepý Ritonōpo nenyokhyppyry ixtaratuimo ē nae nexiase uuru risemy, typoxine zahkatoh eny. Ahno nekarory zahkatoh pona toytose ynororo. Mame ixtaratuimo tokarose eya itamurume zoximatohme Ritonōpo poetory oturutopōpyry maro jahkatohme jahkatoh po tynekaroryme Ritonōpo a. ⁴Moro ixtaratuimo erexitōry tōnuhse Ritonōpo poetory tō oturutopōpyry maro, jahkatoh poe, Ritonōpo nenyokhyppyry emahpoe. ⁵Mame ixtaratu ētyppyry typehkase mokyro a apoto ke jahkatoh wino. Nono pona tomase eya. Konomeru nexiase panaikato, nenenehkane maro. Nono kywyh kywyh tykase roropa.

Rue 1mano

⁶Mame Ritonōpo nenyohyā 7mākō turuēkō anymyase toto etotohme. ⁷Toiro totose osemazupu a. Mame konopoimo tooehse tytopure apoto maro, munu maro. Itamurume tooehse sero nono pona. Mame nono tyahse zokonaka (oseruao ahtao toiro tyahse). Wewe tōkehko tyahse roropa tuhke onahpoty maro (oseruao wewe ahtao toiro tyahse).

Rue 2mano

⁸Morarame Ritonōpo nenyokhyppyry akorony a turuē totose. Mame ppy konōto zatyry enease. Moro ppy tomase tuna konōto kuaka. Tuna konōto zokonaka munu sā tanyhtase. ⁹Tuna konōto kuaōkō zokonaka toorihse (oseruao ahtao toiro toorihse). Wapu tō roropa zokonaka tonahkase (oseruao wapu ahtao toiro tonahse).

Rue 3mano

¹⁰Mame Ritonōpo nenyokhyppyry imepyny a ropa totose rue. Mame xirikuato konōto toepukase jatryhtao ro aritu samo, kaino kapu ae tuna tō kuaka, (oseruao ahtao toirō kuaka toepukase), zupuhpyry tō kuaka roropa. ¹¹Moro xirikuato esety Itunety nexiase. Morarame tuna zokonaka itū toehse. Ahno tuhke toorihse tuna enyryke tyya xine, popyra toehse tuna exiryke.

Rue 4mano

¹²Mame Ritonōpo nenyokhyppyry imepyny a ropa turuē totose. Mame xixi zokonaka totapase, nuno zokonaka roropa, xirikuato tō roropa zokonaka tonahkase (oseruao ahtao toiro tonahkase). Saereme hkopyra toehse toto. Tōmehse ahtao saereme hkopyra toehse, koko morararo xinukutumehxo toehse.

¹³Morarame pianoimo enease kae, kapu ae aytyryhtao. Ynara nase ynororo: — Myhene! myhene! Itamurumehxo sero pōkō mā etuarimāko, mokaro a rue etoryhtao. Oseruao Ritonōpo nenyohyā nae ro turuēkō etotohme.

Rue 5mano

9 ¹Mame Ritonôpo nenyokyhpyry imepyny a turuê totose. Mame xirikuato aepukary enease kapu ae nono pona. Mame eya soroto tokarose, joroko tō eutary konōto apuru etapuruhmakatopo. ²Mame eya joroko tō eutary totapuruhmakase, eutary konōto. Orexīto tutūtase itamurume apoto konōto erexitory samo. Mame xixi tyarumāse. Kapu roropa xinukutume toehse joroko tō eutary erexitory pokoino. ³Mame itupary panō tutūtase orexīto maro nono pona. Orēpyra purutōme tyrise toto mynoto samo. ⁴Otyro tōkehko onyryhmara tyripose toto, onahpoty, wewe tōkehko, ahno tō ryhmananome toh nexiase. Ritonôpo esety pyra iperykō poko ahtao, mokaro ryhmāko toto itupary panō kō nexiase. ⁵Ahno anaorihmapopyra toh nexiase, toto poko rokene, 5me nuno aropōko mokaro mana ahno tuarimapory poko. Tupuruse ahtao eya xine moro jetū exiry mynoto nupuruhpyry samo. ⁶5me nuno aropōko toto. Morara ahtao toorikyrykō se ahno exīko repe. Yrome orihpyra mā toto.

⁷Mokaro itupary panō kawaru sā nexiase, typyreke exikety samo, imehnō maro tōsetapary waro exiketō samo. Typarimāke roropa toh nexiase, uuru panō ke zupuhpyrykō poko. Ēmytykō ahno ēmyty sā nexiase roropa. ⁸Zūsetykō nohpo zūsety sā nexiase. Jerykō kaikuxi tamuru zery sā nexiase. ⁹Ipuropurukō tapuruse sā nexiase kurimene risē panō ke. Panaikato tyrise eya xine roropa taporirykō ke, konopo konōto panaikato sā nexiase, itu htao konopo oepyry samo. ¹⁰Tarokyrykō poko tunupurutatohke nexiase roropa mynoto panono. Tarokyry ke imehnō ryhmāko mā toto. 5me nuno aropōko roropa toh mana. ¹¹Tosēke roropa toh mana, Ritonôpo nenyokyhpyry mokyro, joroko tō eutary erase. Mokyro esety epereu omiry ae Apatōme mana. Kyreku omiry ae Aporiāome mana, (ryhmatō kary).

¹²Toiro tōtyhkase ryhmatō konōto. Taroino asakoro nae ro mana.

Rue 6mano

¹³Mame Ritonôpo nenyokyhpyry imepyny a turuê totose. Mame omi etase ixtaratuimo zahkatoh poe, etyhpyry asakoropane exikety uuru risē poe, Ritonôpo ēpataka. ¹⁴Ynara tykase ynororo turuê etohpono a, Ritonôpo nenyokyhpyry a:

— Ritonôpo nenyohyā tymyhse mā toto Eupyrati tunary kuao. Imyhpokata ropa toto, tykase.

¹⁵Mame tymyhpokase ropa toto. Eraximāko rokē toh nexiase, seromaroro ehtoh eraximāko, sero ēmepyry roropa, sero nuno, sero jeimamyry, enara. Eraximāko toh nexiase sero pōkō etapatohme tyya xine, emero pyra. (Oseruao ahtao toiro totapasēme exīko mana.) ¹⁶Morarama kawaru po ytoketō ikuhpyme sā toh nexiase.

— 200 miujāome nae toh nexiase, tykase ya. ¹⁷Mame mokaro enease samo kawaru tomo, epo ytoketomo, enara. Toto puropuru apuru tahpire nexiase apoto samo. Ezuezume roropa nexiase sapira samo, seweme roropa ēxofere samo. Kawaru zupuhpyry kaikuxi tamuru zupuhpyry sā nexiase reāo zupuhpyry samo. Ītae xine apoto tutūtase, orexīto maro, aixi zatyry sā ēxofere zatyry tutūtase. ¹⁸Morara exiryke ahno toorihse tuhke. Oseruao

ahtao toiro toorihse, orihmatōme moro apoto exiryke, orexīto maro, aixi zatyry panō maro kawaru tō mytae inutūtano hpohpyrykomo. ¹⁹Mokaro kawaru tō jamitunuru toto mytao mana, toto arokyry ao roropa. Okoi sã toto arokyry mana osekato. Tarokyrykō ke ahno ryhmāko mā toto.

²⁰Moraramē ahno akoīpyry, orihpyra exiketō tynryihpyrykō onurumekara toh nexiase. Joroko tō omipona exikehpyra toh nexiase. Tynryihpyrykō Ritonōpo myakāme roropa tyrise eya xine, uuru risemy, parata risē roropa, metau risemy, topu risemy, wewe risemy, enara. Yrome osenuhmara mā toto, otato pyra roropa. Xikihme toytory waro pyra roropa mā toto. ²¹Yrome mokaro tyrypyrykō onurumekara toh nexiase, imehnō etapary poko, joroko tō poko, imehnō nohpo tō poko, imehnō mōkomory ematonanopyry poko, enara.

Ritonōpo nenyokyhpyry typapeke aexihpyry

10 ¹Moraramē imep̄y enease Ritonōpo nenyokyhpyry, jamihme exikety. Ayhtory enease kapu ae. Tupoke kynexine akurū ke. Zuhpo okohkuri sã roropa nexiase. Ēmyty xixi sã nexiase. Jaxiry tororokane sã roropa nexiase, kaetokohxo exiketō sã asakoro. ²Emahpo pape pitiko nexiase imerohpyry typiapose. Jaxiry apotunuru wino tuna konōto kuaō nexiase, jaxiry etato nono po nexiase. ³Mame opore tykohtase ynororo kaikuxi tamuru aryrykary samo (reāo aryrykary samo). Mame tozuhse ynororo konomeru tomo a, 7mākomo a, itamurume konomeru takararahkane sã aomiry nexiase roropa. ⁴Mame konomeru tō omiry etaryke ya imerory se exiase repe. Yrome imep̄y omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase ya:

— Konomeru tō 7mākō omihpyry onekaropyra exiko, onymeropyra exiko roropa, tykase.

⁵Mame mokyro, Ritonōpo nenyokyhpyry, tuna konōto po xikihme exikety jaxiry etato nono po exikety, tomary tan̄yse eya kakoxi tapotunuru winono.

⁶Mame tōturuse ynororo Ritonōpo poe. Jūme orihp̄yme exiketyme Ritonōpo mana. Kapu rihpōme ynororo nono rihpōme roropa. Tuna konōto rihpōme roropa ynororo. Emero kapuaōkomo, nono pōkomo tuna konōto kuaōkō roropa rihpōme ynororo. Ynara tykase inenyokyhpyry Ritonōpo poe:

— Epo mana! Okynā pyra toehse mana. ⁷Rue totoase ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry a, 7mākō etyhp̄y a, toepohnohp̄opyry ae ro emero tyrīko Ritonōpo mana tōmihpyry ae ro typoetory tomo a, urutō komo a, tykase ynororo.

⁸Mame omi etase ropa kaino, osemazuhme ynetahpyry ro nexiase. Ynara tykase ynororo ya:

— Pape apoita moky a ipiapohpyry Ritonōpo nenyokyhpyry emahpo exikety, xikihme exikety moky tuna konōto po, nono po, enara, tykase.

⁹Mame mokyro a Ritonōpo nenyokyhpyry a ytoase pape pitiko ekaropose eya.

— Pape pitiko se hano, ase eya.

— Seny, apoiko. Enahko. Ikatainy sã reh exīko mā awakuru ao. Yrome ōtao mā anusasame exiko ano zenī samo, nase ynororo ya.

¹⁰Moro pape pitiko apoiase emary poe, tonahse ya. Anusasame nexiase ŷtao ahtao. Yrome tonahkehse ya ahtao, ikatainy sã toehse juakuru ao.

¹¹Mame ynara nase ropa ynororo ya:

— Senohne Ritonōpo nekarohpyry ekaroko ropa imehnomo a tuhkākō poko, tuhke pata tamuru pōkō poko, tuhke tyotyoro tōmire exiketō poko, tuhke pata esā poko roropa, enara, tykase ynororo ya.

Tuarōtanohnanō asakorō poko

11 ¹Morame mara pisarara tokarose ya mosa ehtoh kuhtohme. Ynara tykase ya:

— Owōko, Ritonōpo maro oturutoh ikuhko, tapyi. Ahno nekarory tō zahkatoh roropa ikuhko. Ritonōpo poko exiketō ikuhko roropa moro taōkomo, tuhke toto exiry waro oehtohme. ²Yrome tapyi zomye jarakapyhpyry onukuhpyra exiko, tokarose exiryke Ritonōpo waro pyra exiketomo a. Itūtūmāko mā toto Ritonōpo Patary Kurā poro Jesarē poro 42me nuno. ³Mame jomiry ekaronanō aropōko ase, ypoetory asakoro. Upo topuxiximā risē amurūko mā toto: “Emynyhāko ynanase oorypyrykō poko,” katohme imehnomo a. Mame Ritonōpo nekarohpyry poko imehnō zurūko mā toto tuhke ėmepyyry, 1.260me ėmepyyry pona, tykase.

⁴Mokaro Ritonōpo omiry ekaronanō mā asakoro oriwera zoko sā mā toto. Nāparina sā roropa mokaro asakoro. Xikihme mā toto Kuesēkō ėpataka, sero nono esē ėpataka. ⁵Mame mokaro ryhmary kukuruhtao imehnomo a, apoto tūtāko itae xine mana tyzehnotokō enahkatohme. Morara ahtao mokaro ryhmary kuhnanō emero orihnōko mā toto. ⁶Ritonōpo poe kapu apururu waro mā toto konopo oehpyra ehtohme, Ritonōpo omiry ekaroryhtao imehnomo a. Ritonōpo poe iporiry riry waro roropa mā toto munume. Ritonōpo poe sero pōkō akuruhtanohpory waro roropa mā toto, tuhke tyrohsē ke, kokoro rokene ise toto ahtao.

⁷Mame Ritonōpo omiry poko tōturukehse toto ahtao, eutary konōto ae tūtāko onokyroimo mokaro asakoro exiketō maro toetonatohkōme. Toto poremākapōko xihpyry mana. Toto etapāko mana. ⁸Mame osema taka toto ekepyry emāko mana, moro pata konōto po, Kuesēkō exixihmatopōpyry po. Moro pata tyorō ke esēhtōko toto seromaroro. “Sotoma moro,” āko mā toto. “Ėjitu,” āko roropa mā toto iirypyryme moro pata pōkō exiryke itamurume. ⁹Mame mokaro ekepyry enēko mā toto, emero pata tamuru pōkomo, ituakyry roropa toto enēko, tyotyoro omiry waro exiketō roropa, emero ahno toto ekepyry enēko asakoropane ėmepyyry zokonaka. Toto ekepyry ononēpopyra roropa mā toto. ¹⁰Tākye sero pōkō exīko mokaro orihtopōpyry eneryke tyya xine. Atākyemāko mā toto. Tynekarorykō aropōko mā toto oseya rokene. Mokaro asakoro urutō kō pokoino toetuarimase toto itamurume sero pōkomo. Naeroro atākyemāko mā toto mokaro ekepyry eneryke tyya xine. ¹¹Morame asakoropane zokonaka tōmhese ahtao tōsemākapose ropa toto Ritonōpo a. Towōse ropa toto. Toto eneryke tyya xine tōserehse itamurume emero porehme. ¹²Morame omi konōto totase kaino mokaro a, asakoro exiketomo a. Ynara tykase eya xine kapu poe:

— Osehtoko xiaro! Ōnuhtokose xiaro! tykase.

Mame tōnuhse toto kakoxi kapu aka, akuru htoko imehnō neneryme porehme. ¹³Mame morara ahtao nono kywyh kywyh tykase jamihme samo, pata zokonaka tyryhmase. Omame porehme tapyi ahtao toiro toepukase. Ahno roropa totapase nono kywyh kywyh karyke, 7 miume totapase toto. Imehnō tōserehse itamurume.

— Kure Ritonōpo Kapuaō mana. Imehxo mana. Orēpyrahxo roropa mana, tykase toto.

¹⁴Asakoro ryhmatō tonahse repe. Enetoko ke zakorō ryhmatō oehsasaka mana.

Rue 7mano, etyhpymano

¹⁵Mame imep̄y Ritonōpo nenyokyhp̄y rue etone, etyhpymano. Mame omi opore exiketō etase kapu ao. Ynara nase toto:

— Seromaroro Kuesēkō sero nono esēme toehse rahkene tynymenakahpyry maro. Tuisame exikehpyra mana jūme, nase toto.

¹⁶Morarame tamuximākō 24mākō tapōkō po typorohse exiketō Ritonōpo ēpataka, tōpatapoe typorohse toto nono pokoxi, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a. ¹⁷Ynara nase toto:

“Yna esēme mase Ritonōpo,
imehxo oexiryke.

Seromaroro yna esēme ro mase.

Moinoronato mase yna esē roropa.

Kure mase orēpyra oexiryke, ajamitunuru mapoiaise.

Tuisame exipitōko mase!

¹⁸Awaro pyra exiketō ozehno toehse mā toto,
tuānohtohkō toehse exiryke,
aorihtyā apiakatoh toehse exiryke roropa.

Opoetory tō epehmatoh toehse roropa,
toto erohtamitume, urutō kō maro,

emero opoetory tō roropa,
tuisamehxo exiketomo,
tuisame pyra exiketomo.

Emero ouno exiketō epehmatoh toehse.

Sero nono ryhmananō enahkatoh toehse roropa mana,”
nase toto.

¹⁹Mame Ritonōpo maro oturutoh kurā totapuruhmakase kapu ao. Ritonōpo nymeropohpyry ē tonese moro tao. Typoetory tō pyno Ritonōpo exiry enetupuhthoh moro. Mame neneneh tykase, takarah tykase, panaikato, konomeru maro. Nono kywyh kywyh tykase, konopoimo itamurume topu sã xiriri tykase, enara.

Nohpo ekahmatopōpyry zakareimo a

12 ¹Mame enetupuhpotoh konōto toeporehkase kapu ao. Nohpo nexiasse. Tupoke xixi ke nexiasse. Nuno roropa nexiasse ipupuru zopino. Zupuhpyry po parimā nexiasse, xirikuato maro 12me. ²Poetoēme nexiasse. Enurusasaka nexiasse. Kui āko roropa nexiasse ynororo jetū toexiryke poeto ke.

³Mame imep̄y enetupuhpotoh toeporehkase morotona kapu ao. Zakareimo konōto panō nexiasse, kamiraramano. Tupuhpyke ynororo 7me nexiasse. Tyretyke roropa nexiasse 10me. Zupuhpyry tō po parimā panō nexiasse emero.

⁴Xirikuato tarose eya kapu ae tarokyry ke. (Oseruao xirikuato ahtao toiro tarose eya.) Mame xirikuato tō tynarotyā tomase eya nono pona. Nohpo

enurukety ĕpataka toexikihmase ynororo, aenururu eraximatohme tyya, poeto enahtohme tonuruse ahtao. ⁵Mame nohpo tonuruse rahkene orutuame. Tuisame exiketye ehtohme tonuruse mokyro, orĕpyra pata tamuru tō esĕme aehtohme. Tyjamitunuru ke tōmipona imehnō riko mana emero porehme. Mame poeto pitiko typynanohse Ritonōpo a. Tosaka tarose tapō pona. ⁶Mame nohpo toepase ahno esaka pyra. Mokyro esaryme osa tyrise Ritonōpo a. Moroto ipynanohnōko imehnō mana tuhke ĕmepyry, 1.260me ĕmepyry pona.

⁷Mame totonapitose toto kapuaōkomo. Mikeu tō tōsetapase toto zakareimo konōto maro. Typoetoke roropa zakareimo nexiase joroko tō ke. Tōsetapase toto. Mikeu tō poremākapory se roropa nexiase toh repe. Mikeu nexiase Ritonōpo nenyokyhpyryme. ⁸Moraramē zakareimo konōto typoremākapose ipoetory tō maro. Taropose toto kapu ae porehme. ⁹Zakareimo konōto tomapose kapu ae. Pake mokyro okoime. Esety joroko tamuru, Satanaxi esetye roropa mana. Onekunohto ynororo. Sero nono pōkō tonekunohse eya porehme. Mokyro tomapose kapu ae nono pona, ipoetory tō maro, joroko tō maro.

¹⁰Moraramē omi etase ropa kapu ao, opore exikety. Ynara nase:

— Seromaroro kypynanohtorŷko Ritonōpo mana. Seromaroro tyjamitunuru enepōko mana, tuisamehxo toexiryke. Seromaroro Inymenekahpyry tuisame toexiry enepōko mana. Ynara exiryke, kuakorōkō hxirone tomase exiryke kapu ae. Ritonōpo ĕpataka toto hxirōko nexiase saereme, koko, enara. Mokyro tomase kapu ae. ¹¹Mokyro typoremākapose Jezu poetory tomo a toorihse Jezu exiryke toto myakāme. Mokyro typoremākapose eya xine tosĕkō zae ehtoh ekaroryke roropa tyya xine imehno a. Typoremākapose eya xine, osepyno pyra toehse toexirykōke toorikyrykō ponāmero. ¹²Naeroro atākyematoko kapuaōkomo. Yrome myhene nono pōkomo, tuna konōto kuaōkō roropa, tyhtose joroko tamuru exiryke oya xine. Zekītapānōko roropa mana okyna hkopyra tuānopyry ehtoh exiryke. Moro waro toexiryke zekītapānōko mana, nase.

¹³Moraramē nono pona aepukahpyry waro toehse joroko tamuru ahtao nohpo tokahmapitose eya. Enurusenā ĕ tokahmapitose apoitohme tyya repe. ¹⁴Mame aporiry asakoro tokarose nohpo a pianoimo aporiry panono, aepatohme tosaka ropa, ahno esaka pyra. Moroto mokyro pynanohnōko Ritonōpo mana, oseruao jeimamyry zokonaka onyryhmara joroko tamuru ehtohme. ¹⁵Moraramē tuna tutūtanohpose zakareimo konōto a tŷtae, itamurume, iporiry konōto samo, nohpo ekahmatohme, zue aka nohpo nerymapotohme repe. ¹⁶Mame takorehmase nohpo nono a. Toĕtakase nono tuna omōtohme. Tuna tomōse nono aka, zakareimo konōto mytae itūtahpyry. ¹⁷Moraramē zakareimo konōto tyekītapāse nohpo poko. Toytose ynororo osetapase ipoenō maro, ipakō maro, emero Ritonōpo omipona exiketō maro, Jezu Kyrixtu namorepahpyry omipona exiketō maro roropa. ¹⁸Mame isawā po zakareimo konōto xikihme toehse tuna konōto ehpio.

Onokyroimo asakoro

13 ¹Imeīpo onokyroimo enease aekuomyryhtao tuna konōto kuae. Tyretyke nexiase omame porehme, tupuhpyke roropa nexiase 7me. Typarimāke iretyry nexiase emero. Ritonōpo zehno nexiase ynororo. Naeroro Ritonōpo esety tymerose eya tupuhpyry tō pokona Ritonōpome tōsekarotohme repe. ²Kaikuxi tamuru sā nexiase mokyro. Ipururu uuso

pupuru sã nexiase. Itary kaikuxi tamuru mytary sã nexiase. Mame zakareimo konôto a tyjamihtanohpose mokyro. Eya tapô tokarose, tuisa konôto me mokyro tyrise eya roropa. ³Mame mokyro onokyroimo zupuhpyry totapase toiro. Toorihse sã nexiase ipunaka. Yrome toekurâkase ropa. Moro eneryke tyya xine tôsenuruhkase sero nono pôkô emero. “To!” tykase toto. “Orëpyra kuhse mose mana,” tykase toto. Aomipona se toehse roropa toto. ⁴Kure rokê zakareimo konôto tyrise roropa eya xine Ritonôpo myakâme samo, tuisame toehtoh tokarose eya exiryke onokyroimo a, tuisame aehtohme. Ritonôpo myakâme onokyroimo toahmase roropa eya xine. Ynara nase toto:

— Imehxo mose mana. Isã pyra imehnô mana. Orëpyra kuhse ynororo. Ipoemâkaponanô pyra mã ipunaka, tykase toto.

⁵Morame tomiase xihpyry mokyro onokyroimo. Yrome onuãnohpyra Ritonôpo nexiase aporo. ⁴²me nuno taropose eya tuisame toexiry poko. ⁶Mame Ritonôpome tôsekaropitose eya: “Ywy ase Ritonôpo,” tykase ynororo. Ritonôpo esety tounohse roropa eya. Esary roropa typoihtose eya. Emero kapuaôkô roropa typoihtose eya. ⁷Mame Ritonôpo poetory tã tapoitapoise eya. Yrome mokyro kahpyry onyporemâkapopyra Ritonôpo kynexine aporo. Ritonôpo poetory typoremâkapose eya. Tuisame toehse roropa ynororo, ituakiry esême, ahno esême, emero tyotyoro omiry ae exiketô esême, emero pata tamuru pôkô esême, enara. ⁸Mame kure rokê mokyro riko mã toto, emero sero nono pôkomo. “Kure mase. Imehxo mase,” âko mã toto eya. Mokaro esety onymeropyra kynexine Ritonôpo papê pokona. Yrome mokaro, esetykô tymerose exiketô Ritonôpo papê pokona, mokaro kure onokyroimo onyripyra mã toto. “Kure mase,” kara mã toto eya. Moino ro esetykô tymerose Ritonôpo a kaneru mûkuru papê pokona sero nono onyripyra ro ahtao ro. Orihpýme exiketô mokaro jumanatome Kyrixtu poetoryme toexirykôke, toorihse Kyrixtu exiryke toto myakâme kaneru mûkuru samo.

⁹“Typanare awahtao xine otato ehtoko. ¹⁰Tapoisême awahtao xine tapoisême ro matose. Tuosême awahtao xine tuosême ro matose. Naeroro Ritonôpo poetoryme awahtao xine oseanahtotoko. Penekehpyra ehtoko Ritonôpo enetuputryr poko.”

¹¹Morame imepý onokyroimo tütary enease nono ae. Tyretyke nexiase asakoro, kaneru mûkuru retyry samo. Yrome aomiry zakareimo konôto omiry sã nexiase. ¹²Mokyro onokyroimo apitoryme aexihpyry tuisame konôto aexihpyry sã toehse ynororo. Tômipona sero nono pôkô tyrise eya emero. Mame onokyroimo osemazupu kure rokê tyripose eya xine. “Kure mase imehxo,” kamexipotohme eya xine onokyroimo osemazuhme aexihpyry a, zupuhpyry ikurâkahpyry ropa a. ¹³Mame tyjamitunuru tonepose eya. Apoto tonehpose eya kapu ae, tuhkâkô neneryme. ¹⁴Sero nono pôkô tonekunohse eya tyjamitunuru eneporyke eya xine. Onokyroimo osemazupu neneryme tyjamitunuru tonepose eya xine. Ynara tykase ynoro eya xine:

— Mose onokyroimo panô imepý tyritoko eahmatohme, “Kure mase,” katohme ipoko, tykase mokyro nono ae itütahpyry eya xine onokyroimo poko, tapema ke zupuhpyry etapahpyry poko, aekurâkahpyry ropa poko. Kure mokyro ritohme ipanô tyripose eya xine. ¹⁵Mame tyrise ahtao tyjamitunuru poe toto nyrihpyry taoseremanohpose eya aomitanohtohme isene aehtohme. Mame isene toehse ynororo, tötururu waro toehse. Imehnô

etapary waro roropa toehse, “Kure mase,” kara toto ahtao tyya. ¹⁶Mame tosety meropoase onokyroimo, emero ipery pokona emero emary pokona apotunuru wino, enara. Inunomo, poetohti, tymōkomokamo, tytineruke pyra exiketomo, tosēke erohketomo, typoetoke exiketomo, emero. ¹⁷Mokyro nymeropohpyry pyra exiketō ahtao, mōkomo onepekahpopyra eya xine ynororo, mōkomo onekamopopyra roropa ynororo eya xine.

¹⁸Tuaro ehtoko. Tuaro awahtao xine enetupuhnōko matose. Mokyro onokyroimo nymerohpyry enetupuhtohme mana, orutua esety poko. Ynara mana 666.

Jezu poetory tō eremiary poko

14 ¹Mame osenuhmase ropa. Kaneru mūkuru enease ypy Xiāo po. Imaro nexiase tuhkākomo, 144.000mākomo. Typerykō poko tymerose Ritonōpo esety nexiase, Kaneru mūkuru esety roropa. ²Mame omi etase kaino, kapu ae. Sōkane konōto sã nexiase. Konomeru sã roropa nexiase. Tuhkākō eremiaketō omiry etase. Toarē etory sã nexiase. ³Xikihme nexiase toto Ritonōpo apō myhto, isene exiketō asakoropane exiketō maro, tamuximākō maro. Tyrisenā eremiatoh poko toremiase toto. Moro eremiatoh waro pyra imehnō mana. Mokaro rokē zuaro, 144.000mākomo, topekahse toh mokaro Jezu a, sero pōkōme ro toto ahtao ro. ⁴Orutua kō mokaro, kurākōme mã toto. Tyyrypyrykō poko pyra mã toto ipunaka Ritonōpo omipona rokē toehtohkōme. Naeroro nohpo tō poko pyra mã toto, type pyra roropa mã toto. Kaneru mūkuru omipona rokē mã toto imepỹ maro toehtohkōme onurumekara mã toto. Topekahse mã toto imehnō sero pōkō maro pyra toto ehtohme. Tokarose mã toto Ritonōpo a osemazuhme kaneru mūkuru a, enara. ⁵Toipe mã toto ajohpe pyra. Zae rokē mã toto Ritonōpo a.

Ritonōpo nenyokyhpyry oseruao

⁶Morarama imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry enease aytoryhtao kae kapu kuroko. Omi kurā ekarose nytoase sero nono pōkō netaryme. Jūme moro omi kurā onytyromara mana. Emero pata tamuru pōkō netaryme, emero ituakyry netaryme, emero tyotyoro omiry ae exiketō netaryme, emero pata esē poetory tō netaryme. ⁷Ynara nase opore:

— Ritonōpo zuno ehtoko, kure rokē tyritoko roropa. “Kure mase imehxo,” kahtoko eya, sero pōkō apiakatohtoh toehse exiryke porehme. Naeroro oesekumurukō po oporohtoko Ritonōpo ēpataka, “Kure mase,” katohme eya. Kapu rihpōme ynororo, nono tōkehko rihpōme, tuna konōto roropa iporiry tōkehko emero rihpōme mana.

⁸Mame mokyro apitorymã mykapo imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse. Ynara nase ynororo:

— To! Tonahkase Papironia pōkō mana. Pata konōtome nexiase repe. Yrome nohpo sã imeimehnō poko exikety sã toehse. Eukuru tokamose eya emero êtohme. Tynamokyro epōko eya xine mana jehnahpyry, tymaro toto ehtohme. Mokyro sã Papironia pōkō toehse Ritonōpo a, nase.

⁹Mame mokaro asakoro aehtoh mykapo imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse. Ynara tykase ynororo:

— Onokyroimo xihpyry omipona awahtao xine, kurāme mokyro ekaroryhtao roropa oya xine mokyro esety meropōko matose operykō pokona. Operykō pokona pyra ahtao oemarykō mypary pokona esety meropōko matose. ¹⁰Yrome moro sā tyripose oya xine ahtao ozehno xine exīko Ritonōpo mana ipunaka. Onokyroimo poetory wānohnōko Ritonōpo mana emero, apotoimo htaka, axitunety htaka, tynenyohtyā kurā neneryme, kaneru mūkuru neneryme roropa. ¹¹Moro apoto erexītory, toto wānohtoh erexītory onuhkehpyra exīko mana jūme. Etuarimakehpyra mā toto, saereme, koko roropa, onokyroimo kure ekaronanomo, inyrihpyry kahpyry kure ekaronanō roropa, esety merohpōkō roropa typokona xine. Mokaro etuarimakehpyra mā toto, tykase ynororo.

¹²Naeroro oseanahtotoko Ritonōpo poetoryme awahtao xine, aomipona toehse oexirykōke. Jezu onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine oseanahtotoko.

¹³Mame omi etase ropa kapu ae. Ynara nase:

— Ynara imeroko: “Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohketō toorikyrykohtao tākye exīko toh mana.”

— Aō, ajohpe pyra nase, nezukuase Ritonōpo Zuzenu. Oseremāko mā toto toerohkehxi po xine. Toerohitamitukō apoiko roropa mā toto, nase Ritonōpo Zuzenu.

Otyro epery apoiry sā nono pōkō apiakary mana

¹⁴Mame osenuhmase ropa. Akurū enease karimutumano. Moro akurū po kapu ae ayhtohpyry panō enease typorohse. Typarimāke nexiase uuru risē ke zupuhpyry poko. Otyro sahkatoh nexiase emahpo, taere exikety. ¹⁵Morame imep̄y Ritonōpo nenyokyp̄y tutūtase Ritonōpo maro oturutoh tae. Opoire ynara nase ynororo akurū po iporotyhp̄y a:

— Atapemā ke isahkako otyro epery apoitohme oya, isahkatoh po toehse exiryke. Nono pōkō tahpirāse sā mā toto, tykase ynororo.

¹⁶Morame tytapemā ke nono po t̄ykyryry tysahkase eya, akurū po iporotyhp̄y a. Otyro epery anymyry sā nono pōkō tan̄yse eya.

¹⁷Mame imep̄y Ritonōpo nenyokyp̄y enease. Ritonōpo maro oturutoh tae nutūtase, kapu ao, tytapemake roropa taere exikety ke.

¹⁸Imep̄y Ritonōpo nenyokyp̄y tooehse ahno nekarory zahkatoh poe. Apoto eraseme kynexine. Opoire tōturuse ynororo tytapemake exikety a. Ynara tykase ynororo:

— Atapemā ke uwa epery isahkako, uwa esary po, nono po, tahpirāse exiryke, tykase.

¹⁹Naeroro tytapemake exikety a uwa epery tysahkase. Moro epery tomase eya euhkatoh aka, zehno Ritonōpo ehtoh aka. ²⁰Mame axikaru euhkary sā moro epery touhkase euhkatoh ao, pata myhto. Munu tutūtase euhkatoh ae iporiry samo, 300 kirometuru mosa exiry. Zueme exiry toiro meturu zokonaka.

Etuarimatoh konōto otyhkatoh poko

15 ¹Morame imep̄y osenuruhkatoh konōto enease kapu ao, Ritonōpo nenyoh̄tyā 7mākō enease 7me tyrohsemyimo maro, etuarimatoh

konōto maro. Imehnō wānohtoh moro etyhyprymano. Iirypyrymākō zehno Ritonōpo ehtoh etyhypry moro.

²Mame osenuhmase ropa. Tuna konōto panō enease kutehi samo, otoxie kutehi ahtao kamirarama apoto maro. Onokyroimo poremākaponanō enease roropa. Onokyroimo nyrihypry poremākaponanomo, 666 ke tosehke exikety poremākaponanōme roropa toh nexiase. Xikihme toh nexiase tuna konōto panō ehpio. Osekuroko toare exikety toto emahpo nexiase Ritonōpo nekarotyā eya xine. Etōko toh nexiase. ³Eremiāko roropa toh nexiase Moeze, Ritonōpo poetory nymerohpyry ae. Kaneru mūkuru poko eremiāko roropa toh nexiase. Ynara nase toto:

“Papa Kapuaono, Ritonōpo imehxo mase.

Onyrytā kure kuhse mana.

Orēpyra mase.

Pata tamuru esē mase. Zae mase.

Ajohpe pyra mase onyrytā poko.

⁴Onoky ouno pyra exikety nae nah?

Arypyra, ouno emero mā toto,

yna esēme oexiryke.

Imehxo oehtoh poko ekātōko mā toto emero porehme.

Omoro rokē kurāme nymyry mase.

Pata tamuru pōkō emero oehnōko mā toto,

‘Kure mase,’ katohme oya.

Kure rokē orīko mā toto.

Tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka,

kure oexiry eneryke tyya xine,

emero pata pōkō punero,”

tykase toto toremiarykōme.

⁵Moromeīpo tyorō enease ropa kapu ao. Ritonōpo maro oturutoh enease, tapyi. Moro tao kamisa risē nexiase, Ritonōpo apō esaryme. Totapuruhmakase nexiase. ⁶Mame Ritonōpo maro oturutoh tae tutūtase inenyohtyā 7mākomo. Imaro xine tyrohsemyimo etuarimatoth konōto etyhyprymā nexiase. Upo karimutumā ke tōtupohtose toh nexiase, rino risē ke, iukurikahpyry panō ke. Aozahparakōme uuru risē nexiase tymyhse. ⁷Mame isene exikety toiro nexiase Ritonōpo ēpataka, asakoropane exikety. Eya kasanamā tokarose Ritonōpo nenyoytamo a 7mākomo a. Uuru risē tokarose eya xine, 7me. Pehme kasanamā nexiase, iirypyrymākō zehno Ritonōpo ehtoh ke. Orihpyme exiketyme Ritonōpo mana jūme. ⁸Mame orexito ke typehkase Ritonōpo maro oturutoh nexiase, Ritonōpo imehxo ehtoh poe, ijamitunuru poe, enara. Moro taka omōsaromepyra imehnō toehse etuarimatoth konōto etyhypry exitāne, Ritonōpo nenyoytā 7mākō nenehtyā otyhkatāne.

Kasana pehme zehno Ritonōpo ehtoh ke

16 ¹Morarama omi konōto etase Ritonōpo maro oturutoh tao. Ynara nase tynenyoytamo a, 7mākomo a:

— Ytotoko. Kasana ao exikety ikuātatoko. Zehno jehtoh ikuātatoko nono pona, nase ynororo.

Kasana 1mano

²Naeroro Ritonōpo nenyokyhpyry osemazuhme aexihpyry toytose. Tykyryry tukuāse eya nono pona, kasana aono. Muretano xihpyry toehse onokyroimo kahpyry esety ke tȳpokōke exiketō pokona, inyrihpyry xihpyry kure ekaronanō pokona roropa.

Kasana 2mano

³Mame Ritonōpo nenyokyhpyry akorō a tykasanary tukuāse tuna konōto kuaka. Aorihtyā munuhpyry sā toehse tuna. Tunakuaōkō kana tōkehko toorihse emero porehme.

Kasana 3mano

⁴Morarama Ritonōpo nenyokyhpyry oseruao aehtopo a tykasanary tukuāse tuna tō kuaka, tuna tō enatyry kuaka roropa. Munume tanyhtanohpose moro.

⁵Imepȳ Ritonōpo nenyokyhpyry omiry etase, tuna erase omiry etase. Ynara tykase ynororo:

— Zae rokē mase. Azahkuru pyra roropa mase ipunaka iirypyrymākō wānopyry poko oya, kure oexiryke. Kure exikehpyra mase, moino ro mase roropa. ⁶Ritonōpo poetory totapase eya xine. Urutō kō totapase roropa. Naeroro toto etapāko roropa mase. Zae ro tynyrihpyrykō ehehpyry apoīko mā toto, tykase.

⁷Mame imepȳ omi etase tynekarory zahkato poe. Ynara nase:

— Kuesēkō Ritonōpo imehxo mase. Ajohpe pyra mase. Zae ro imehnō apiakāko mase. Zae ro toto wānohnōko mase, nase.

Kasana 4mano

⁸Morarama Ritonōpo nenyokyhpyry asakoropane aehtopo a tykasanary tukuāse xixi pona. Ahno tyahkapose xixi a, piukah karyke itamurume.

⁹Tyahse toto xixi ke piukah karyke. Mame Ritonōpo tykerekere mase eya xine, morohne wānohtoh esēme Ritonōpo exiryke. Yrome tyrypyrykō onurumekara toh nexiase. “Kure mase, Ritonōpo,” kara toh nexiase roropa.

Kasana 5mano

¹⁰Mame Ritonōpo nenyokyhpyry omame aehtoh a tykasanary tukuāse onokyroimo apō pona. Tyarumākapose onokyroimo esao. Kui tykase toto morotōkomo, jetū toehse toexirykōke. ¹¹Mame Ritonōpo Kapuaō tykerekere mase eya xine jetū toexirykōke muretano hpe roropa toexirykōke. Yrome tyrypyrykō onurumekara ro toh nexiase.

Kasana 6mano

¹²Mame Ritonōpo nenyokyhpyry omazūpona aehtopo a tykasanary tukuāse Eupyrati tunary pona. Moro tuna tāpaise emero porehme, tasarahse, tonore tuna esahpyry toehse. Osemame toehse, xixi tūtato wino pata tō esā esemaryme ehtohme. ¹³Mame joroko tō enease oseruao. Pororu sā toh nexiase. Tutūtase toto zakareimo konōto mytae, onokyroimo xihpyry mytae ajohpe urutō mytae, enara tutūtase toto. ¹⁴Joroko tō mokaro, joroko tamuru

poetory, tyjamtunuru enepanonomo. Nono poro ytōko mā toto oseruaōkomo, tuisa tō enehse, oximōme toto ehtohme etonahme Ritonōpo Imehxo Exikety maro iirypymākō apiakatoh konōto toehse ahtao.

¹⁵“Etatoko pahne,” āko Jezu kyya xine. “Jeraximara awahtao xine omato oepiry sã oehnōko ropa ase zuaro pyra awahtao xine. Tãkye exiko matose tuaro awahtao xine, nyhpyra exikety sã awahtao xine, ātakimahpyry sã awahtao xine. Morara awahtao xine tupokã sã ytoytōko matose, ehxiropyra roropa matose.”

¹⁶Morarama nono pōkō tuisary tonehse joroko tomo a. Oximōme tonehse toto ona pona. Epereu omiry ae moro ona esety Amaketōme mana.

Kasana 7mano

¹⁷Mame Ritonōpo nenyokypyry a omazūmykaponato aehtoh a tykasanary tukuāse kakoxi tyryrykane pona. Aomiry opore exikety tōturuse Ritonōpo apō poe imaro oturutoh tae. Ynara nase:

— Tōtyhkase mana. Nenahno! tykase.

¹⁸Mame neneneh tykase, panaikato, konomeru, nono kywyh kywyh tykase, enara. Moino ro ahno ritopōpyry poe ro sero nono kywyh kywyh katopōpyry sã pyra kynexine. Jamihme sero nono kywyh kywyh tykase.

¹⁹Pata konōto tohpahse roropa oseruao. Imehnō patary tō tuhke tātakuhmose emero pata tamuru punero sero nono po. Mame wenikehpyra Ritonōpo nexiase Papironia pōkō poko. Eukuru zetunuru ēpoase sã eya xine tykasanary ae toto zehno Ritonōpo ehtoh enetupuhtoh moro eukuru nexiase. ²⁰Ahmōta emero osenepyra toehse, ypy tō roropa tonahse. ²¹Konopoimo tooehse tytopuke tūpore topu konōto samo, omoxi roropa. Toiro topu 45 kiru samo. Kapu ae toepukase ahno pona. Mame Ritonōpo tykerekereemase ahno a moro konopoimo pokoino, popyra eya xine exiryke ipunaka.

Orutua kō poko nohpo ehtopōpyry poko

17 ¹Mame Ritonōpo nenyokypyry toiro tooehse ya, 7mākō maro nexiase. Tykasanake kynexine ynororo. Ynara kynako ya:

— Ymaro eropa, musurehpā wānopyry enekose. Mokyro musurehpā wānopyry enepōko ase oya. Ritonōpo omipona pyra exiketō enetupuhtoh mokyro. Pata konōto pōkō mokaro. Tuna tō pūto typatarykō tyrise eya xine.

²Sero pōkō tuisary tō mokyro poko toehse toto musurehpā poko toehse, nohpo poko exiketō samo. Etýketō sã ipoko toehse toto sero nono pōkomo, eukuru onēkehpyra exiketō samo, nohpo poko exikehpyra exiketō sã roropa.

³Mame Ritonōpo Zuzenu a tapoise ywy. Inenyokypyry jaroase ahno esaka pyra. Moroto nohpo enease typorohse onokyroimo po. Tahpire mokyro nexiase. Ipihpyry tymerose esety xihpyry ke Ritonōpo eunohtoh ke. Tupuhpyke nexiase 7me. Tyretyke roropa nexiase 10me. ⁴Tupō tamuruse nohpo a nexiase tahpiremy. Emeporyme uuru risē nae nexiase, topu kurā roropa typyne exiketomo, kasuruimo roropa. Emahpo kasana nae nexiase uuru risemy. Moro kasana pehme nexiase iirypyry ke nuriame exikety ke roropa, typoko imeimehnō ehtopōpyry epehpyry ke. ⁵Ipery poko esety tymerose nexiase. Moro esety onenetupuhpyra imehnō mana. Ynara mana: “Papironia konōto. Imeimehnō poko exiketō ēme mana, emero

porehme. Tyyrypyrykō poko penetaketō ěme roropa mana.” ⁶Morarameme mokyro eneryhtao ya, toetýse exikety sã tãkye nexiase Ritonōpo poetory orihetōpyry poko, toto etapatōpyry poko tyya, enara. Jezu onurumekara toto exiryke totapase toto eya.

Mame mokyro eneryke ya osenuruhkase ipunaka.

⁷— Oty katoĥ osenuruhkãko hma? tykase Ritonōpo nenyokypyry ya. — Ourũko ase mose noĥpo poko. Onokyroimo poko roropa, noĥpo puimane, tupuhyke exikety 7me, tyretyke exikety 10me. Mokaro poko ourũko ase. ⁸Mokyro onokyroimo isene kynexine aporo. Yrome toorihse ropa ynororo. Mame okynã pyra onuhnõko ropa mana amerehmã ae. Ytoytõko ropa mana. Imeĩpo tonahkasẽme exĩko mana. Yrome aytorykohtao ro sero nono poro osenuruhkãko enenanõ mana. Jezu poetory tō kara osenuruhkãko mana. Esetykō pyra mã Ritonōpo papẽ poko, typapẽ poko onymeropyra Ritonōpo exiryke pake, sero nono riryhtao, orihpỹme exiketō esetykō maro. Osenuruhkãko mokaro mana onokyroimo eneryke tyya xine. Isene ehxĩpo toorihse ropa ynororo. Yrome osenẽko ropa mana.

⁹— Tuaro ehtoko. Enetupuhtoko. Mokyro zupuhpyry tō 7mãkō ypyme mã toto. Moro ypy tō emory po mokyro noĥpo typorohse mana. Moro ypy tō 7mãkō tuisame roropa mã toto. ¹⁰Omame tuisa tonahse ropa mã toto. Toiro tuisame ro mana. Toiro oehpyra ro mana. Tooeĥse ahtao okyna hkopyra exĩko mana. ¹¹Mame mokyro onokyroimo, isene ehxĩpo, isene pyra toehse ropa tuisame 8mãme exĩko mana. Osemazuhme aporo 7mãme nexiase. Imeĩpo mokyro tonahkasẽme exĩko mana.

¹²— Iretyry 10me, onenetyã tuisame roropa mã toto. Exipyra ro mã toĥ aporo. Yrome kowenu tuisaryme exĩko mã toto axĩtao rokene onokyroimo maro. ¹³Mokaro 10mãkō atae rokẽ mã toto onokyroimo pyno toexirykō poko. Tyjamitunurukō ekarory se rokẽ mã toto onokyroimo a, tuisame toexirykō ekarory se eya roropa mã toto. ¹⁴Kaneru mũkuru maro tōsetaparykō se mã toto. Yrome toto poremãkapõko kaneru mũkuru mana, tynymenekatyã maro, toseẽkō onurumekara exiketō maro. Kuesẽkõme mana, imehnõ esã esẽme imehxo mana. Sero põkō tuisary tō esẽme roropa mana.

¹⁵Mame ynara nase Ritonōpo nenyokypyry ya:

— Moro tuna onenehpyry pona typorohse noĥpo kahpyry, moro tuna ahnome mana. Imoiĥme mã toto. Pata tamuru põkō mokaro. Tyotyorõkō omiry ae exiketō mokaro. ¹⁶Morarameme iretyry 10mãkō onenetyã onokyroimo kyryryme, mokaro mã noĥpo zehno exĩko, mokyro emero rokẽ poko aexihpyry zehno exiko mã toto. Mame imõkomory arõko mã toto emero porehme. Tupoke pyra inomõko mã toto. Ipũ õnõko mã toto. Mame jahkãko toĥ mana enahkatohme. ¹⁷Ritonōpo poe ipenetatoh rĩko mã toto. Ipoe atae mã toto. Tuisame toexirykō ekarõko mã toto onokyroimo a tuisamehxo aehtohme, Ritonōpo omihpyry ae ro.

¹⁸— Mame mokyro noĥpo pata konõtome mana. Sero nono põkō tuisary tō emero tõmipona tyrise eya, tykase ynororo ya.

Papironia enatyry poko

18 ¹Morarameme imepỹ Ritonōpo nenyokypyry yĥtory enease, kapu ae. Tuisamehxo nexiase. Kure aexiry ezurume sã konõto nexiase roropa.

Ipoē saereme toehse sero nono emero porehme. ²Opoē ynara tykase ynororo:

— Papironia tonahse, moro pata konōto patāpome toehse. Seromaroro joroko tō esaryme toehse mana, akuaryhpo tō esaryme rokene, iirypyryme exiketō esaryme, torō tō xihpyry esaryme, enara. ³Ynara exiryke, Papironia pōkō nohpo sã mana, imeimehnō poko exikety samo. Eukuru ekamory sã tōsekarose ynororo imehnō maro ehtohme. Sero nono pōkō tuisary tō ipoko toehse. Sero pōkō mōkomo poko erohketō tytineruke toehse tymōkomoke roropa Papironia pōkō pokoino, nohpo poko exiketō sã typenetatohkō poko toehse toexirykōke.

⁴Morame imep̄y omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase:

— Moro pata irumekatoko, ypoetory tomo.

Irumekatoko ipunaka.

Mokyro anakorehmara ehtoko iirypyrykō poko,
awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme.

⁵Kaetoko sã iirypyry mana, ypy sã konōto.

Naeroro inyrihpyry xihpyry poko wenikehpyra Ritonōpo mana.

⁶Oritopōpyrykō sã eya xine,

moro sã mokyro tyritoko emetakame.

Epehmatoko iirypyhpyry epehpyryme,
imotyē roropa epehmatoko.

Ikasanary ipehkatoko jetunety ke.

Inekarohpyry oya xine jetunety,
moro motyē ekarotoko ropa eya.

⁷Ituarimapotoko, sam kamexipotoko eya.

Imynyhmapotoko, tuisame imehxo tōsekarose exiryke.

Emero kurā tapoise eya tykyryryme.

Nohpo sã mana, ynara kane samo:

“Taro ywy tarōkō esemy.

Pyt̄ypo sã pyra ase.

Emynyhmara jūme ase, sam kara ase roropa,” kane sã mana.

⁸Morara exiryke mokyro wānohtoh oehnōko mana toiro ēmepyry ae.

Tyrohsē oehnōko mana, etuarimatopo.

Emitapānōko roropa mana.

Tyahkasēme exīko mana,

tuānohsēme exīko,

orēpyra Ritonōpo exiryke,

nase ynororo.

⁹Morame sero pōkō tuisary tō ipoko xine aehtyā xitāko mana. Imaro xine tākye aexityā pata zatyry eneryke tyya xine xitāko mā toto. Apoto erexitory eneryke tyya xine xitāko mā toto. ¹⁰Amekeino rokē enēko mā toto, mokaro etuarimatoh zuno toexirykōke.

— Myhene! Myhene! āko mā toto. — Pata imehxo nexiase repe. Orēpyra Papironia pōkō nexiase repe. Yrome axī tonahse myhene, āko mā toto.

¹¹Mōkomo ekamonanō roropa sero nono pōkō xitāko mana. Mokaro hnamōko mā toto, tymōkomorykō epekahnanō pyra toehse exiryke.

¹²Morohne onepekahpyra mā toto, uuru, parata, topu kurākomo, kasuruimo

te, kamisa karimutumano te, kamisa kurā ezuezumano, kamisa typyne exikety te, kamisa tahpirē roropa, wewe kurano te, maafim risemy, wewe kurā risemy, metau risemy, kurimene risemy, topuimo risemy, (maamore risemy). ¹³Kanera tōkehko onepekahpyra mā toto, tonahsē emepory tōkehko, typoxine zahsemy azawaimo, ixtaratu panono, ixtaratu, eukuru, oriu, pou risemy te, tiriiku puhturu roropa; pui tōkehko, kaneru tomo te, kawaru tomo, kahu tōkehko, namoto tō roropa. Morohne nae toh nexiase tokamosēme repe. Yrome epekananō pyra toehse. ¹⁴Ynara āko mōkomo ekamonanō eya repe:

— Openetatopōpyry tō tonahse, omōkomory te, otinerū te, orēpyra oehatōpyry roropa, emero tonahse mā jūme. Morohne onenepyra ropa mase jūme, āko mā toto.

¹⁵Mōkomo ekamonanō tytineruke toehse tymōkomory ekamory poko moro pata po. Moino osenuhmāko mā toto, mokaro etuarimatoh kurūke, imaro xine toetuarimary se pyra toexirykōke. Xitāko mā toto, mokaro hnamōko.

¹⁶— Myhene! Pata imehxo nexiase, myhene! Tupoke kurā ke moro pōkō nexiase ezuezumā ke, tahpirē ke roropa. Uuru risā ke roropa tynamuruke nexiase toto topu kurā ke roropa typyne exiketō ke, kasuruimo ke roropa.

¹⁷Axī tymōkomoke pyra toh toehse. Tonahse emero porehme.

Wapu esē tō mā, imaro xine ytoketō roropa te, wapu poko erohketō roropa imehnō erohketō roropa tuna konōto po amekeino tōsenuhmase toto. ¹⁸Pata zatyry eneryke tyya xine, orexīto eneryke roropa tyya xine, yronymyryme tyxitase toto. Ynara tykase toto:

— Pata kurāme nexiase. Ipanō pyra mana, tykase toto.

¹⁹Nono tyrise eya xine tuhpokoxi xine, tyxitarykōke, pata hnamoryke tyya xine.

— Myhene! Pata imehxo nexiase repe! Moro pata po wapu konōto tō, emero tuna konōto poro ytoketō tytineruke toehse, tymōkomoke toehse roropa, moro pata pōkō tymōkomoke itamurume exiryke. Yrome axī tonahse emero porehme.

²⁰Atākyematoko kapuaōkomo, mokaro enatyry poko. Atākyematoko Ritonōpo poetory tomo, inymenekatyā roropa imehnō amorepananōme. Ritonōpo poe urutō kō roropa atākyematoko. Mokaro tuānohse eya oryhmamatitukōme.

²¹Mame Ritonōpo nenyokyhpyry a topu konōto tanjse, jamihme exikety a. Moro topu zumo exiry saipe konōto sā kynexine. Mame tuna konōto kuaka moro topu tomase eya. Ynara nase:

— Topu tomase ahtao nakuaka axī nerjko mana. Moro saaro axī Papironia pōkō enahnōko mana typatarykō maro. Jūme osenepyra ropa exīko mā toto.

²²Rue tōkehko onetara exīko morotōkō mana. Eremiaketō roropa onetara mā toto. Erohketō pyra exīko roropa mana. Tiriiku apotoh osetara exīko roropa mā moroto jūme. ²³Nāparina saerehkara exīko mana. Niotaketō omiry pytaketō omiry roropa osetara moroto exīko mana. Mōkomo ekamonanō imehnō motye orēpyra toh nexiase repe. Pyaxime toehtohkōke imehnō tonekunohse eya xine, emero pata tō pōkō, nase.

²⁴Papironia pōkō tuānohse kynexine urutō kō totapase eya xine exiryke, Ritonōpo poetory totapase roropa eya xine, imehnō totapase roropa sero nono pōkō eya xine, enara.

19 ¹Moromeïpo tuhkākō omiry panō etase ropa, opore exikety kapu ao. Ynara nase:

— Kure Ritonōpo mana, kypynanohnekōme mana, tuisame kuhse mana, orēpyra roropa mana. ²Zae mana, kure roropa mana imehnō apiakary poko. Mokyro nohpo iirypyryme exikety tuānohse eya iirypyryme sero pōkō tyrise exiryke eya, toto poko toehse exiryke. Mokaro tuānohse Ritonōpo a typoetory totapase eya xine exiryke, nase mokyro.

³Mame opore ynara tykase ropa toto:

— Kure mase, Ritonōpo! Moro pata imehxo aexihpyry zahkehpyra mana. Erexitōry onuhkehpyra roropa mana jūme, tykase toto.

⁴Mame tamuximākō 24mākō tosekumurukō po typorohse toto. Morararo onokyroimo asakoropane exiketō tosekumurukō po typorohse toto.

— Kure mase, katohme Ritonōpo a. Tapō po Ritonōpo nexiase.

— Aō, tykase toto. — Kure mase, Ritonōpo, tykase toto.

Kaneru mūkuru otuhtoh konōto pytatohme

⁵Moraramē Ritonōpo apō poe omi etase ropa. Ynara nase:

— “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko Kuesēkomo a, ipoetoryme awahtao xine, emero porehme, tuisa tomo, tuisame pyra exiketō roropa. “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo zuno exiketomo, tykase.

⁶Moraramē tuhkākō omiry panō etase ropa, sōkane panō roropa, konomeru samo. Ynara nase:

— Kure mase, Ritonōpo. Yna esēme mase emero porehme. Tuisa Imehxo Exikety mase. ⁷Satākyematone. Soseahmatone roropa, “Kure mase,” sykatone eya ime kuhse aexiryke. Ynara exiryke, kaneru mūkuru pytatoh toehse mana. Mame nohpo oryxime exikety tyse exikety oepyy eraximāko mana. Mokyro sã sytatose ekurākāko Kuesēkō oepyy ropa eraximatohme. ⁸Tupō kurā amurūko nohpo mana, upo karimutume kuhse exikety. Mokyro sã Ritonōpo poe ipoetory tō kure exiko mana, nase ynororo. (Toto zupōme sã kure toto ehtoh mana.)

⁹Mame ynara nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya:

— Ynara imeroko, tākye exiko mā toto eahmatyamo otuhtoh konōto pona, kaneru mūkuru pytatoh pona, tykase ynororo.

Mame ynara tykase ropa:

— Jomihpyry moro zae mana Ritonōpo poe, tykase.

¹⁰Mame imyhtokoxi typorohse ywy, “Kure mase,” katohme eya repe. Yrome ynara nase ya:

— Arypyra. Asā ywy Ritonōpo namotome rokene. Imehnō Ritonōpo poetory sã roropa ase. Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetupuhnanōme matose. Ritonōpo rokē ēpataka oporohtoko, “Kure mase,” katohme eya.

Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetuputyryke tyya xine pape tymerose urutō komo a Ritonōpo poe.

Kawaru po ytokety, karimutumā po

¹¹Mame kapu etapuruhmakary enease. Moroto kawaru karimutumā nexiase. Mokyro kawaru po ytokety esety Kure Exikety. Ajohpākaramē roropa esety akorony, zae imehnō apiakaryke eya. Imehnō poremākapōko

roropa mana. ¹²Enuru zemime sã nexiase, apoto samo. Zupuhpyry po parimã tuhke nexiase, uuru risemy. Esety tymerose ipoko. Yrome ynororokẽ moro esety waro kynexine. ¹³Zupõ munuhpe nexiase porehme. Tosehpase roropa ynororo Ritonõpo omiryme. ¹⁴Mokyro mykapo tuhkãkõ toytose, kapuaõkomo, soutatu tomo. Kawaru po toytose toto, karimutumã po. Tupoke kurã ke toh nexiase, ikurikasenã sã roropa. ¹⁵Mame ratoimo taere exikety tutütase sã mokyro mytae. Moro ke pata põkõ poremãkapõko mana. Tyjamitunuru ke tõmipona toto ripõko mana. Kurimene jamitunuru sã orẽpyra tõmipona emero tyrĩko mana. Mame axikaru euhkapory sã axikaru eukuru riryhtao euhkatoh ao, moro sã tõmipona pyra exiketõ wãnohnõko mã Ritonõpo, zehno toehse toexiryke. ¹⁶Zupõ poko roropa esety tymerose jaxiry poko roropa: “Tuisa tõ tuisary, Esẽkõ esemy,” tymerose roropa nexiase.

¹⁷Moraramexixi ao Ritonõpo nenyokhyppyry eneasexixihme. Ynara nase opore kurumu tõ netaryme:

— Osehtoko xiaro oximõme õtuhtohkõ konõto pona, Ritonõpo nekarohpyry pona. ¹⁸Osehtoko xiaro tuisa tõ pũ õse, pirikateru tõ maro, soutatu tõ roropa, kawaru tõkehko, epo ytoketõ maro. Emero ahno pũ õnõko matose toseke exiketomo, typoetoke exiketomo, imehxo exiketomo, ime pyra exiketõ roropa, enara.

¹⁹Moraramexonyroimo eneasexero põkõ tuisary tõ maro typoetory tõ soutatu tõ maro. Tõximõse toh nexiase etonatohme kawaru po ytokety maro ipoetory tõ maro, enara. ²⁰Moraramexonyroimo tapoise, urutõ ajohpe exikety maro. Mokyro nexiase tyjamitunuru enetaonohnõko onokyroimo õpataka. Morohne tyjamitunuru enepotopõpyry ke tyxa imehnõ tonekunohse eya. Onokyroimo esety ke tymerose exiketõ tonekunohse eya, “Kure mase,” kananõ roropa onokyroimo a. Mame mokyro onokyroimo tomase, urutõ ajohpe exikety maro apotoimo htaka. Orihpõme tomase toto apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana, zemime roropa mana topu zahkasẽ samo. ²¹Ipoetorykõ tuose roropa tyratõ ke týtao tyratokemy a, kawaru po ytokety a. Mame mokaro aorihtyã pũ tõse kurumu tomo a. Tuesapare toehse toto.

1.000me jeimamyry

20 ¹Mame Ritonõpo nenyokhyppyry eneasexayhtoryhtao kapu ae. Eutary konõto etapuruhmakatoh nae nexiase emahpo soroto panono. Keti konõto roropa emahpo nexiase. ²Zakareimo panõ tapoise eya. Okoimo pakato ro nexiase. Mokyro ro joroko tamuru nexiase. Satanaxi esety akorõ roropa. Mokyro tymyhse eya tehme rokẽ aehtohme, miume jeimãtoht ponãmero. ³Mame Ritonõpo nenyokhyppyry a mokyro tomase moro eutary konõto aka. Mame moro eutary konõto tapuruse eya. Tapuhse roropa eya tütara aehtohme, sero pata tõ põkõ onenekunohpyra ropa aehtohme. 1.000me jeimamyry taropose ahtao rokẽ mokyro tütanohtpõko ropa Ritonõpo mana axĩtao rokene.

⁴Moraramexituisa tõ apõ eneasexepo typorohse exiketõ roropa. Imehnõ apiakananõme toehse toto Ritonõpo poe. Moraramexezu poetory ekepyry tõ zuzenu eneasexzehnotokõ netapatyã nexiase Ritonõpo omiry poko imehnõ amoreparyke eya xine, Jezu nekarohpyry ekaroryke roropa eya xine. Tosekumuru po porohpyra exiketõ mokaro onokyroimo õpataka. Inyrihpyry õpataka roropa

porohpyra toh nexiase. “Kure mase,” kahnō roropa mokaro onokyroimo a. Onokyroimo esety onymeropopyra roropa toh nexiase typerykō pokona, tomarykō pokona roropa, enara. Naeroro tōsemāse ropa toto; tuisame toehse roropa toto Kyrixtu maro, nono pōkō esēme, miume jeimātoh pona. ⁵Ēsemātoh ropa moro osemazupu po. (Imehnō aorihtyā mā ēsemāpyra aporo. Miume jeimamyry taropose ahtao rokē ēsemānōko ropa mā toto.) ⁶Yrome tākye exīko mā mokaro ēsemamyryhtao moro ēsemātoh osemazupu po. Mokaro mā orihpyra ropa exīko. Omōpyra roropa mā toto apotoimo htaka. Ritonōpo maro oturuketōme mā toto Ritonōpo a Kyrixtu a roropa. Imaro tuisame exīko mā toto miume jeimātoh pona.

Joroko tamuru poremākatopōpyry poko

⁷Moromeīpo miume jeimamyry taropose ahtao joroko tamuru tūtanohpōko ropa Ritonōpo mana āpuruhpyry tae, ⁸sero nono pona ayaytotohme ropa. Pata tō pōkō enekunohnōko mana sero nono po emero, Koke pōkomo, Makoke pōkō roropa. Mame toto anonohpōko joroko tamuru mana toto etonatohme. Tuhke toto exiry isawā samo tuna konōto ehpio. ⁹Atahpahnōko roropa mā toto nono poro. Ritonōpo poetory esary zomye exīko mā toto. Moro pata nupunato Ritonōpo a. Mame kapu ae apoto emapōko Ritonōpo mana joroko tamuru poetory enahkatohme. ¹⁰Moraramē joroko tamuru mokaro enekunohne emāko mana apotoimo htaka, zemime exikety htaka. Moro htaka onokyroimo tomase osemazuhme, urutō ajohpe exikety maro. Etuarimāko mā toto moro htāo saereme, koko. Jumāme zetūkehpyra mana.

Apiakatoh etyhpory

¹¹Moraramē tuisa apō konōto enease, karimutumano. Tapō po typorohse exikety enease roropa. Ewinoino sero nono toepase samo, kapu roropa toepase samo, osenepyra toehse. ¹²Moraramē aorihtyā enease xikihme tuisa apō ēpataka tuisamehxo exiketomo, tuisamākō kara, enara. Pape tō typiapose. Imepy pape roropa typiapose, jūme Ritonōpo maro exiketō papeny. Aorihtyā tapiakase eya, toto nyrihpyry enexīpo emero porehme, tymerose exiryke pape pokona. ¹³Moraramē tuna konōto kuae aorihtyā tutūtase ropa. Nono ae roropa aorihtyā esae tutūtase ropa aorihtyamo. Tapiakase toto emero porehme toto nyrihpyry kure exiry enetupuhxīpo. ¹⁴Moraramē orihtoh tomase aorihtyā esary maro apotoimo htaka. Ikuhpo sā konōto apotoimo mana. Moro apotoimo orihtoh akorōme mā moro. ¹⁵Moraramē mokaro esetykō pyra ahtao jūme Ritonōpo maro exiketō papē pokona mokaro emāko mā apotoimo htaka. Ikuhpo sā konōto apotoimo mana, enara.

Kapu tyrisenano nono roropa

21 ¹Moraramē kapu enease tyrisenano. Nono roropa tyrisenā enease. Pakatokō kapu nono maro osenepyra toehse. Tuna konōto pyra nexiase roropa. ²Mame Ritonōpo Patary Kurā enease, Jerusarē tyrisenano. Ayhtory enease kapu ae Ritonōpo poe. Tōtyhkase nexiase tošē eraximāko. Niotakety sā nexiase. Niotakety upo kurā amurūko tynio oepyr eraximatohme. ³Mame omi etase opore exikety, Ritonōpo apō poe:

— Seromaroro Ritonōpo esary nono pōkō maro mana. Toto maro osesarīko mana. Toto esēme exīko mana. ⁴Toto xity korokāko mana toto enuru ae.

Orihpyra ropa exiko mā toto, emynyhmara roropa. Xitakehnōko toh mana, sam kara exiko pakatokō tonahse exiryke, tykase.

⁵Mame ynara nase tapō po typorohse exikety:

— Seromaroro emero tyrīko ase tyrisenāme, tykase.

Ynara nase roropa ya:

— Moro imeroko, ajohpe pyra exiryke, zae rokē mana, tykase.

⁶Mame ynara tykase ropa ynororo:

— Tōtyhkase mana. Ywy ase osemazuhme aexihpyry. Etyhpyrymā roropa ase. Tuna se awahtao xine ekarōko ase oya xine, ōkurukōme. Soesoekane kuae anŷnōko ase ōkurukōme orihpŷme oehtohkōme. Topehke pyra roropa mana. ⁷Mame yzehno exikety poremākaporyhtao oya xine, ynekarohpyry apoīko matose. Oesēkōme exiko ase Ritonōpome jexiryke. Ypoenōme exiko matose roropa. ⁸Yrome jomipona pyra exiketō, imehnō zuno exiketō roropa, imehnō ewokananomo te, imeimehnō poko exiketō kahpyry roropa, imehnō etapananomo te, tyrypyry poko exiketomo te, joroko tō poko exiketomo te, pyaxi poko exiketō roropa, Ritonōpo myakāmananomo imepŷ ke te, ajohpe exiketō roropa, mokaro esaryme apotoimo exiko mana. Zemime mana topu zahkatoh samo. Ikuhpo sā konōto roropa mana. Moro orihtoh akorōme mana, nase ya.

Jerusarē tyrisenano

⁹Mame Ritonōpo nenyokyhpyry 7mā toiro tooehse ya tykasanake aexihpyry nexiase tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konōto maro. Ynara nase ya:

— Ymaro eropa. Niotakety senetase, kaneru mūkuru pyty, nase ya.

¹⁰Mame yporemakase ropa Ritonōpo Zuzenu. Mame jaroase Ritonōpo nenyokyhpyry ypy emory pona kaetokō pona. Mame Jerusarē enease, pata kurano ayhtory kapu ae Ritonōpo poe. ¹¹Saereme nexiase, Ritonōpo ezuru ke. Zemime sā nexiase osene tuhkā samo, topu kurā typyne exikety jasape samo, kyrixtau akusame exikety samo. ¹²Apu ru konōto nae nexiase, kaetoko roropa. Omōto 12me nexiase, 12me omōto 12mākō pokona Izysaeu mūkuru tō esetykō tymerose 12mākomo. ¹³Oseruao omōto nexiase xixi tūtato 12me wino, oseruao roropa xixi omōto wino. Oseruao omōto roropa nexiase inikahpoe, oseruao roropa ikurenae. ¹⁴Moro pata apuru tyrise topu konōto po. 12me topu nexiase. Moro topu pokona tymerose kaneru mūkuru nymenekatŷ esetykomo, 12mākomo.

¹⁵Mame Ritonōpo nenyokyhpyry, ymaro oturukety, nae nexiase mosa ehtoh kuhtopo, zumo pata ehtoh kuhtohme, omōtopo, apuru, enara ikuhtohme.

¹⁶Moro pata tahramehme mana, zumo exiry mosa exiry sā mana. Mame pata tukuhse Ritonōpo nenyokyhpyry a tykyryry ke, ikuhtoh ke, pata mosa exiry 2.400 kirometurume nexiase, zumo exiry morararo, kaetoko exiry morararo 2.400 kirometurume nexiase. ¹⁷Mame pata apuru tukuhse Ritonōpo nenyokyhpyry a. Kaetoko exiry 65 meturume nexiase. Tykyryry ke tukuhse, ahno kyryry sā nexiase. ¹⁸Moro apuru tyrise topu kurā ke. Jasape ke pata tyrise uuru kurā ke. Kutehi sā nexiase akusame. ¹⁹Pata apuru apō emepory nexiase topu kurākomo typyne exiketomo. Moro pata apuru apō nymyry

topu kurā nexiase jasape. Epo tyoro topu kurā sapira nexiase. Jeuraono akata nexiase. Asakoropane aehtoh ropa ezemerauta nexiase. ²⁰Omame aehtoh roropa saratonika nexiase. 6me aehtoh roropa saratio nexiase. 7me aehtoh roropa kyrisorito nexiase. 8me aehtoh roropa periropo nexiase. 9me aehtoh roropa topazio nexiase. 10me aehtoh roropa kyrisoparazo nexiase. 11me aehtoh roropa jasitu nexiase, 12me aehtoh roropa ametixta nexiase. ²¹Omōtoho apuru 12mākō perora nexiase. Toiro omōtoho apuru toiro perora nexiase. Moro pata esemary uuru kurā risē nexiase. Akusasame nexiase kutehi samo.

²²Ritonōpo maro oturutoho pyra moro pata po nexiase Kuesēkō Ritonōpo moroto exiryke. Ime kuhse exikety ynororo, kaneru mūkuru sā exikety imaro roropa mana. ²³Xixi se pyra moro pata po, nuno se pyra roropa, saereme exiryke, Ritonōpo a tyeipose exiryke, ezurume sā kaneru mūkuru exiryke roropa. ²⁴Morara exiryke saeremae ytoytōko moroto sero pōkō mana. Sero pōkō tuisary tytinerūkō arōko mā toto morotona. Tymōkomorykō kurā roropa tynekarorykōme morotona arōko mā toto. ²⁵Pata omōtoho anapurupyra mā toto saereme ahtao. Omōtoho anapurupyra mā toto jūme kohmāpyra exiryke moroto. ²⁶Mame emero nono pōkō tykyryrykō kurā tynekarorykōme morotona arōko mā toto. Tytinerūkō roropa moro pata pona arōko mā toto. ²⁷Yrome mā nuriame exiketō omōpyra ipunaka moro pata pona. Iirypyrime exiketō roropa, ajohpe exiketō roropa omōpyra mā toto moro pata pona. Mokaro rokē, tosetykō tymerose exiketō kaneru mūkuru papē pokona jūme Ritonōpo maro exiketō esetykō maro, mokaro rokē omōnōko mā toto moro pata pona.

Wāto ehtoh enepotopōpyry Jezu a

22 ¹Moraramē Ritonōpo nenyokyhpyry iporiry panō enepoase ya, orihpyra ehtopo, zemizemikane, akusasame exikety. Moro tuna Ritonōpo apō poe tūtāko mana kaneru mūkuru apō poe. ²Pata esemary konōto rānakuroko ytōko moro tuna mana. Tuna ehpio asakoro ro orihpyme ehtoh epery zoko nexiase. Emero nuno pune eperytāko mā kehko. 12me eperytāko mana toiro jeimamyry aroporyhtao. Zary roropa tuhke pata pōkō kurākatohme mana. ³Pohnō pyra mā moro pata po, Ritonōpo zamaro pyra exiketō pyra mana.

Ritonōpo apō moroto mana. Kaneru mūkuru apō roropa mā moro pata po. Mame:

— Kure mase, āko eya ipoetory tō mana. ⁴Ēmyty enēko mā toto. Toto pery poko Ritonōpo esety tymerose mā roropa. ⁵Kohmāpyra ropa mā moroto. Nāparina se pyra mā toto, xixi se pyra roropa mā toto Kuesēkō Ritonōpo a tyeipose exiryke. Mame tuisame exīko mā toto, jūme.

Jezu oepyry ropa poko

⁶Moraramē ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry ya:

— Moro omi zae mana. Ajohpe pyra mana. Kuesēkō Ritonōpo Tuzenu ekaroneme mana urutō komo a. Tynenyokyhpyry tonehpose typoetory tō amorepatohme. Okynā pyra morohne onenetyā exīko mā rahkene, tykase ynororo ya.

⁷— Etatoko pahne, āko Jezu. Okynā pyra oya xine oehnōko ropa ase. Tākye exīko matose ynmeropohpyry omipona awahtao xine. Moro pape ynmeropohpyryme mana, āko mana kyia xine.

⁸Ywy ase João, morohne etahpono, enehpono, enara. Moraramē morohne totakehse ya ahtao tonekehse roropa ya ahtao, nono pona yporotyase jesekumuru po Ritonōpo nenyokyhpyry myhtokoxi, “Kure mase,” katohme eya repe, morohne eya tonepose ya exiryke. ⁹Yrome ynara nase ya:

— Arypyra! Jeahmara exiko! Ywy roropa Ritonōpo poetoryme ase, asamo. Imehnō Jezu poetory tō urutō kō sã roropa ase. Emero sero pape omipona exiketō sã roropa ase. Ritonōpo rokē eahmako, tykase ynororo ya.

¹⁰Mame ynara tykase ropa ya:

— Ritonōpo poe onymerohpyryme mana, sero pape. Okynā pyra morohne exīko mā emero porehme. Naeroro moro ononēpyra exiko. ¹¹Ah tyrypyrykō poko exiketō morara rokē nexī toto. Ah nuriame exiketō nuriame rokē nexī toto. Yrome ah zae ehtoh se exiketō zae rokē nexī toto. Ah kurākō kure rokē nexī toto, nase ya Ritonōpo nenyokyhpyry.

¹²— Etatoko pahne! āko Jezu. — Okynā pyra ase oehnōko ropa. Oeephyrykō enehnōko ase ymaro onyrihpyrykō eephyryme. Popy rihpōkō popy apoīko mā toto. Yrome kurā rihpōkō kurā rokē apoīko mā toto. Yme jomipona aexityā itamurumehxo eephyry apoīko mā toto. ¹³Osemazuhme exine senohne exipyra ahtao ro. Sero tonahse ahtao nae ro ase.

¹⁴Tākye matose tupoke ikurikasenā panō ke oexirykōke. Oorypyrykō tukurikase ahtao, jūme Ritonōpo maro ehtoh epery enahpōko oya xine Ritonōpo mana. Aarotorỹko roropa mana omōtoah ae typataka. ¹⁵Yrome, tyrypyrykō poko exiketō omōpyra mana, joroko poko exiketomo, pyaxime exiketomo, imeimehnō poko xihpyry exiketomo, imehnō etapananomo, imehnō wonanomo, imehnō orihmaponanomo, ahno nyrihpyry ke Ritonōpo myakāmananomo, ajohpe se exiketomo, ajohpe exiketō roropa. Mekarohne omōpyra mā toto moro pona.

¹⁶— Ywy ase Jezu. Ynenyokyhpyry aropoase morohne ekarotohme oya xine tōximōse ypoetory tō ahtao. Tuisa Tawi paryme ase. Maparukawa enery sã oya xine ěmehsasaka ahtao, moro sã jeneryhtao oya xine ěmehnōko sã matose, tyrisenā sã exīko matose.

¹⁷Kurā Zuzenu ynara āko niotakety maro:

— Osehtoko! āko toto.

Morara kary etaryhtao oya xine, morararo:

— Osehtoko! kahtoko.

Osehtoko tuna se exiketomo. Topehke pyra ynekarory apoitoko, ōkurukōme samo jūme Ritonōpo maro oehtohkōme, emero rokenē.

Etyhpyry

¹⁸Ywy ase João. Ynara kary se ase oya xine, jomihpyry etananomo a, Ritonōpo poe ynmerohpyry sekerēmananomo a roropa. Tomeseke ehtoko ynmerohpyry onymotyēkara ehtoko. Jomihpyry motyēkaryhtao oya xine awānohtorỹko roropa mā Ritonōpo tyrohsē ke. Ynmerohpyry tyrohsē poko, morohne ke awānohtorỹko mana. ¹⁹Morararo Ritonōpo nekarohpyry myakāmaryhtao oya xine āpiakatorỹko mā Ritonōpo typoetory tō maro pyra

oehtohkōme. Morara ahtao jūme Ritonōpo maro ehtoh epery onenahpyra ekurehnōko matose. Omōpyra roropa matose pata kurā pona. Morohne tymerose ya sero pape poko.

²⁰Ynara āko mā morohne poko otuarōtanohnekomo:

— Okynā pyra oehnōko ropa ase, āko.

Ah noehno ropa. Osehko ropa Tamuxi Jezu, yna esēme oexiryke.

²¹“Opoetory tō pyno exiko Papa, emero porehme,” āko ase Kuesēkō Jezu a opoko xine. Enara.